image
not
available

ΦΩΤΙΟΥ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ
Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

PHOTII MYRIOBIBLON, SIVE BIBLIOTHECA

LIBRORVM QVOS PHOTIVS PATRIARCHA CONSTANTINOPOlitanus legit & censuit.

Græcè edidit DAVID HOESCHELIVS Augustanus, & notis illustrauit.

Latinè verò reddidit & scholijs auxit

ANDREAS SCHOTTVS ANTVERPIANVS.

Opus insigne, è quo Theologi, Medici, Philosophi, Historici, Oratores, & Philologi vberrimum fructum & iucundissimum capere possunt.

COLONIAE

OLIVA PAVLI STEPHANI.

M. D. C X I.

Col. neap.

Cat. inscr.

NOBILITATE GENERIS ET MORVM INTEGRITATE CONSPICUO viro Dom. Domino, Danieli de Slachmulder Mildeburgensi amico plurimum obseruando

S. G. S. P. D.

QVAM *accuratè authorum ineas æstimationem, vir obseruande, Græcorum præsertim, qui tamen à paucis adiri & penitius hac ætate linguarum studia segnius excolente cognosci possunt, docuit me tecum inita familiaritas. Inter hosce* Photium illum Constantinopolitanum Patriarcham percelebrem, *honoratissimum locum obtinere & tuo præconio & publico testimonio intellexi. Is namque in suo Myriobiblo, quicquid apud Theologos sublime, in historiis iucundum, apud oratores graue, inter Grammaticos eruditum fuit, collegit iustus heres Græcarum literarum, & ad posteros transmisit, sine hac operâ plurimis autoribus in solidum carituros. Itaque cùm primæ editionis exemplaria in Gallia nostra perquàm rara essent aut nulla, tuum aliorúmque consilium secutus, statui vtilissimum scriptorem iterum Iuris publici facere, ita tamen vt in gratiam vtriusque linguæ studiosorum versionem Latinam eruditissimi viri Andreæ Schotti è regione opponerem Græco contextui, qui curante doctissimo Hæschelio prodiit, vtriusque etiam viri de re literaria optimè meriti notis suo loco bona fide adscriptis, vt in nostra editione arctius iungerentur, qui licet laboris in Photio adornando socij, fuerant in priori editione seiuncti. Quorum patrocinio cùm stet Photius noster, pars esset iniuriæ, si de hoc nominatissimo scriptore dicere aliquid amplius instituerem, quando mea sit tantùm τάξις, qui curaui vt quàm emendatè per operarum incuriam & festinationem fieri potest typis nonnihil elegantibus in lucem denuò prodiret. Quicquid autem opellæ, quicquid curæ à me impensum, hoc tibi dicatum volui, vt fateretur operis inscriptio cui operis edendi adscribendum esset consilium, ac insuper haberes meæ erga te venerationis aliquod monumentum, de cætero patrocinaturus amico, si institutum magis secutus quàm assecutus in minus æquos Censores incidat. Tu interim vale & fælix viue. Aureliæ Allobrogum Kalendis Maij Anno à Christo nato M. D. C XI.*

NOBILISS. ET
AMPLISS. VIRIS
QVIRINO RECH-
LINGERO,

MARCO VELSERO,
AVG. VINDEL. II. VIRIS
PRÆFECT.

VII. VIRVMQVE COLLE-
gio, Dominis ac Patronis Pl.
obseruandis, S. P.

PHOTIVS ILLE, OMNIVM ERVDITORVM
Tanto petitus ambitu, tanto datus,
tandem è tenebris erutus exit. Etsi enim ea sunt nostra tempora, quibus non iniuria dubites, plus ne commodi an incommodi Respubl. litteraria sibi habeat polliceri; propterea quod alibi bella, alibi eruditæ doctrinæ con-temptus atque odium, ruinam aliquam minari videantur: tamen quum ab annis haud ita multis, præter expectationem, diuersis è locis, & qui-dem nonnullis parum pacatis & tranquillis, complures, notæ optimæ, veterum auctorum libri in lucem prodierint, atque etiam nunc cotidiè proferantur; animum nequaquam despondendum dixerim. Verum id quidem est, seculum illud aureum, quod aiunt, fuisse ἡγεμονικὸν alterum, ...υμικὸν quibus & sapientiæ & fortitudinis laude homines inprimis excel-luerunt: sed neque hoc tempore, quod ἐπιθυμητικὸν indigitant, sapien-tum virorum exempla, virtutéque heroica præditorum, desunt: ἀρχαῖαι δ' ...ρεταὶ (vt Lyrici verbis vtar) ἀμφέρονται, ἀλλασσόμεναι γενεαῖς ἀνδρῶν, σθένος. Nimi-rum omnibus seculis aliqui diuinitus excitantur, qui disciplinas liberales propagatum eunt, quæ solæ genus hominum saluum atque incolume conseruant. Quo feliciorem hanc ætatem nostram iudico, qua cum alij scriptores antiqui reuixerunt, tum inter cæteros ille ipse (quem dixi) in omni genere doctrinarum præstantissimus scriptor PHOTIVS. Cui vt à lumine nomen, ita luce tandiu carendum fuisse, demiror; auctori, cuius è Myriobiblo Theologi, Medici, Historici, Oratores, philologi denique uberrimum fructum & iucundissimum capere possunt. Id quod eulo-gia docent, quæ huic Operi nunc primùm à nobis edito præponenda cu-rauimus. Nam Eclogas, cum censuris, non ex iis duntaxat libris, qui sunt in manibus ferè omnium, PHOTIVS attulit: sed longè plura ex illorum

monumentis

monumẽtis ἀποσπασμάτια, qui vel tẽporum iniuria prorſus amiſſi, vel quorundam βιβλιοτάφων inuidiâ non niſi blattis expoſiti ſunt. Neque ex ſacris tantùm, ſed & exteris Scriptoribus. Tam enim horum prodeſt lectio, iudicium ſi adhibeatur, quàm Moyſi non obfuit Ægyptiorum, Danieli Chaldæorum, D. Paulo Græcorum diſciplinas cognouiſſe, Iſraëlitis denique vaſa ex Ægypto in Palæſtinam ſecum tranſtuliſſe. Ideô ſumma hîc fide, qui delectus haberi, vnde plus minúſve expectari poſſit, Photius oſtendit. Hoc Opus varia & multiplici tam rerum quàm verborum refertum ſupellectile, viri Nobiliſſimi, cur A. V. conſecratum velim, multæ cauſæ ſunt. In hac enim vrbe illi renaſci, characteris elegantiâ exornari, è veſtra illuſtri Bibliotheca vulnera quædam ſanari, acceſſiones denique fieri, contigit. In hac Muſæ & Gratiæ domicilium nactæ creduntur, quod ij gubernacula Reipublicæ teneant, qui ab ineunte ætate literis omnibus dediti hoc genus laborum & probant, & eos adiuuare geſtiunt, qui omnem in eodem operam ponunt. In hac, veſtro auſpicio, recentibus iiſque peruenuſtis typis alia atque alia vtriuſque linguæ πονήματα, breui temporis ſpacio, excuſa ſunt. In hac denique nunquam defuerunt viri, quorum auctoritate Codd. m.ſ. & impreſſorum Theſaurus augeretur atque ornaretur. Inter quos huic quoque Photiano Operi locum decernere A. V. méque patrocinio, quo hactenus, clementer complecti vt dignetur, oro etiam atque etiam. Benè valete, viri ampliſſimi, publicè & priuatim incolumes, ac perpetuò florentes.

Auguſtæ Vind. XII. Kal. April. A. M. DCI.

A. V. O.

DAVID HOESCHELIVS
Auguſtanus.

NOBILISSIMO

MARCO VELSERO CÆSARIS CONSILIARIO, REIPVB. AVGVSTANÆ II. Viro Præfecto.

AND. SCHOTTUS ANTVERP.
De Societate Iesu, lib. Mer. DD.

SI MAGNVM illud militantis in terris Ecclesiæ columen B. Hieronymum Presbyterum non piguit, MARCE Duumvir, catalogum Ecclesiasticorum texere scriptorum, ex Eusebio Cæsariensi, ac scriptis cuiusque, cur pudere me debeat, aut pœnitere laboris immensi, tædiiq; constanter absorpti in PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ interpretatione, quam tibi volens dedico consecróque, nondum equidem animaduertere possum. Ille iam inde ab initio nascentis Ecclesiæ telam orsus, altiúsque à capite arcessens, sacrorum Ecclesiæ scriptorum seriem ad sua vsque tempora perduxit; vt legitima & pura à spuriis, & à palea triticum posteri segregarent. Hunc dein gloriosum, publicéq; vtilem laborem, variarum gentium auctores continenter pertexendum rati, de suæ quisque gentis scriptoribus catalogos conscripsit. In Iberia quidem Isidorus atque Ildefonsus sanctissimi viri: in Gallia Gennadius Massiliensis, & Honorius Augustodunensis: in Belgio nostro Sigebertus Gemblacensis: in Germaniáque nuper Trithemius Abbas, excussis omnibus omnium Bibliothecarum angulis, id præstiterunt. in Græcia verò primis illis, vt ætate, sic & eruditione fortasse æqualis PHOTIVS, hanc cùm sacrorum, tum externorum Bibliothecam concinnauit librorum, quos à se lectos, Tarasij fratris rogatu recensuit, dum in Syria Constantinopolitani Imperatoris Orator versaretur, ídque prius, (vt ex opere quisque mecum iudicabit) quam aulicâ ambitione corruptus, præcipitauit. Verum hoc vtilior quàm reliquorum in Occidente post Hieronymum PHOTII hic labor exstitit, vt maius etiam longè quàm ceterorum simul omnium volumen excreuit, quod non recenseat modò veterum, qui in manus inciderunt scripta, sed & eclogas inde permultas, seu excerpta, totidem verbis, enumeratione sola minimè contentus, transcripserit: fortè quod animo prouideret, mentéque præsagiret, fore vt temporum iniuria plerique, vt accidit, interciderent funditúsque perirent, quorum certè ne nomina quidem, nedum ingenij monumenta, absque PHOTIO esset, nostram ad ætatem peruenissent. Quod opus seu thesaurum verius, pridem exoptatum, ac diu multúmque frustra inuestigatum, cum Tarracone Procli Chrestomathia Latinè à me redditâ, velut ex vngue leonem, æstimare cœpissem, nactus tandem Romæ sum. Describendum enim arbitratu meo permisit, quem honoris causa libenter nomino, Illustriss. Ascanius Columna, purpuratorum patrum ornamentum. Post verò cum id diligenter ad

variorum

variorum exemplarium fidem comparatum, typographus Auguſtanus elegantibus typis euulgaſſet, efflagitarunt pænè conuitio familiares, quibus multum & vellem & deberem, vt Latina donare ciuitate promptuarium eruditionis, quo ad plures emanaret vtilitas, pro virili contenderem. Ceſſi ergo amicorum precibus victus, & periculoſæ plenum opus aleæ aggreſſus, ad exitum tandem, Deo vires animúmque ſuppeditante, conſtanter adduxi. Quid ſim aſſequutus, ſequutus certè, tuum vir doctiſſime lectoríſque non imperiti iudicium eſto. Num quid amplius? Etiam. Patrocinium adhæc laboris planè Herculei, more inſtitutóque maiorum, abs te potiſſimum iuſtis de cauſis imploro. Quod enim Græcè apud vos PHOTIVS lumen primum aſpexerit, Latinam quoque interpretationem ſubiungendam ius fáſque cenſui; tum quod Auguſtanæ Bibliothecæ nomen commune inuitarit: quæ Bibliotheca Vindelicorum, ciuitatis Germaniæ verè Auguſtæ, cùm alios alia ad ſpectandam vrbis ciuiúmque elegantiam moueant, me potiſſimum, ob librorum calamo in membranis exaratorum & copiam, & vetuſtatem, in ſui admirationem rapuit detinuítque. Ad quam quidem ornandam Reſp. veſtra catalogum exemplarium quæ poſſideret, per Europam diſſeminaſſe non contenta, doctos etiam homines inuſitata & prorſus ſingulari humanitate inuitat, quorum ipſos libros inuicem conferendo, ac veluti gladiatorum paria committendo, in hominum lucem aſpectúmq; commodo publico producant. Quod vtinam exemplum dynaſtæ ac Reges ſequuti, in iiſdem pedem veſtigiis ponerent, ac libros SS. Patrum ineditos cognoſci atque euulgari ſinerent; næ plures longè Græcarum litterarum vſum interpretando reuocarent, nec amplius veluti muta tacerent, quæ in denſis hodie tenebris, tineas paſcendo, deliteſcunt. Sed id optare citius quàm ſperare liceat; niſi ſi VELSERORVM ſimiles exoriantur, qui concordiſſimi fratres (vos enim bona venia appello Antoni, Matthæe, ac Paule) rem litterariam longè latéque prouehitis, diſciplinarum pomœria profertis, doctiſq; hominibus doctiſſimi ipſi opem re conſilióque ferre non ceſſatis: vt iam vbique gentium non ſit *Phœbo gratior vlla,*

Quam quæ VELSERI *præſcripſit pagina nomen.*

Te te igitur MARCE quæſo obteſtórque, vt quam cœpiſti beneuolentia, noſtra complecti ne graueris; exſtétque apud poſtéros pace tua, meæ in te obſeruantiæ memoríſque animi hoc qualecunque monumentum; quod locum, ſi videbitur, in Bibliotheca veſtra, ex qua cum tot aliis Græcè typis prodiit, Latinè quoque reperiat. Si quis autem ex his vigiliis fructus ad alios legendo perueniet, quod ſtudium quidem certè, ad interpretationem locis obſcuris facem ſcholiis allucendo, tibi amice magne, grata poſteritas acceptum referat. Soles enim ἀκλείστους θύρας παρέχειν σοφοῖς αἰδέσθαι, quod de ſe apud Philoſtratum Veſpaſianus Aug. profitetur, cùm ſis ipſe ſpirans quædam Bibliotheca. Suſcipe itaque aduerſus obtrectatorum calumnias, operis vigiliarúmque noſtrarum libens volénſque tutelam. Sic tibi illuceſcant, DEVM venerans precor, ineuntis anni CIↃ. IↃCVI. Calendæ feliciter. ANTVERPIÆ.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΣ, ΤΑΠΕΙΝΟΣ

ΚΥΘΗΡΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ΤΟΙΣ ΤΩΝ

λόγων ἐρασταῖς, ἐν τοῖς καλοῖς ἐπιδόσιν.

ΑΛΛΟΙ μὲν ἄλλους τῶν περὶ τὴν σοφίαν περιττῶν θαυμάζουσι, καὶ ἣν ἕκαστος ἔχει ἐπιτηδειότητος καὶ δυνάμεως, ταύτῃ πλέκουσι τούτων ἑκάστου καὶ τὰ ἐγκώμια, εἴτε τὴν ἐν λόγοις ἐπαίρουσι δεινότητα, εἴτε τὸ αἰθέριον καὶ κεκομψευμένον τῆς φράσεως, εἴτε τὸ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐμβριθές τε καὶ ὅλως ἐξηκριβωμένον, ἐμοὶ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις παντὸς ἄξιος ἐγκωμίου καὶ μάλα ὁ σοφώτατος ἐκεῖνος καὶ ἱερὸς πολλάκις ἔδοξε Φώτιος. οὐ μόνον ὅτι τοὺς τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐμπιστευθεὶς οἴακας, τὸ τοῦ Χριστοῦ λογικὸν ποίμνιον εἰς νομὰς εἰσῆγέ τε καὶ ἐξῆγε σωτηριώδεις, εὐσεβείᾳ τε τῇ πάνυ διαπρέπων, καὶ βίου κατακαλλυνόμενος ὀρθότητι· ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶσαν μετελθὼν παιδείαν, πάντας τοὺς ἐπ' αὐτῷ πολλῷ τῷ μέσῳ ὑπερηκόντισε. μαρτυροῦσιν αὐτῷ τὸ πολὺ τῆς σοφίας οἱ πανηγυρικοὶ τῶν λόγων, οἷς τηλικαύτην ἐνέθηκε τὴν χάριν καὶ τὴν γλυκύτητα, ὡς δεινὸν τίθεσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας τὴν ὁποσουοῦν ἀπὸ τούτων ἀπαλλαγήν. οὕτω τὰς τῶν ἀκουόντων καταθέλγει ψυχὰς ταῖς τῶν οἰκείων σειρήνων μουσικαῖς ἐπῳδαῖς, καὶ παρὰ τῶν πίστεων ἐφελκυστικῷ τὸ τῆς πειθοῦς αὐτοῖς ἐγ[illegible]ᾶσθαι καταναγκάζει θέλγητρον. τοιαῦται καὶ αἱ θαυμασταὶ τούτου πρὸς διαφόρους ἐπιστολαί. τὸ δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀποριῶν λύσεις ἕτοιμον, ἄλλως τε καὶ ὅσαι ἐπὶ τὴν ἱερὰν τείνουσι φιλοσοφίαν, καὶ τὰ τῆς θείας γραφῆς, ἐν οἷς μάλιστα μυστικώτερόν τι ἐναποκέκρυπται, ἀγχίνουν τε καὶ διεγηγερμένον, τίς τοῖς τῶν Ἀμφιλοχίων αὐτῷ πεποιημένων συγγράμμασιν ἐντυχὼν, οὐκ ἂν εἰκότως θαυμάσειεν; ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν περὶ τὴν ἱστορίαν ἀκρίβειαν, καὶ τὸ τῆς σοφίας ποικίλον, καὶ τὸ περὶ τὴν κρίσιν τῶν τοῖς ἄλλοις συντεθειμένων ἐντρεχὲς τι ἅμα καὶ εὐκρινέστατον, ἡ μυρίας αὕτη βίβλος, τοῖς τοῦτ' αὖ ἐθέλουσι καταμαθεῖν, ἐπιδείξει τρανότατα: πολλὴν μὲν τοῖς περὶ τοὺς λόγους καὶ τὴν ἔξω φιλοσοφίαν καταγινομένοις τὴν ὠφέλειαν προξενοῦσα· τοσαύτην δὲ καὶ τοῖς τῆς ἱερᾶς ἀντεχομένοις θρησκείας χορηγοῦσα τὴν λυσιτέλειαν, ὡς παμφορόν τινα οἷον ταύτην εἶναι χώραν, ποικίλοις μὲν κομῶσαν τοῖς καρποῖς, καὶ τοῖς ἄνθεσιν, οὐχ ἧττον δὲ τῇ γεύσει τῶν δρεπομένων τὴν αἴσθησιν κορεννῦσαν, ἢ τῇ ὄψει καὶ τῇ ὀσμῇ καθηδύνουσάν τι καὶ κατατέρπουσαν. ταύτην οὖν φιλοφρόνως δεξάμενοι, πολλὰς τῷ σοφωτάτῳ Ἐσχελίῳ τὰς χάριτας ἔχοιτε, τοῦτο καὶ μόνον ἀεὶ διὰ μελέτης ἔχοντι, ὅπως χρήσιμόν τι καὶ τῷ κοινῷ τῶν λογίων ἐπωφελὲς ἐκδίδωται καὶ μάλιστα. ἔρρωσθε ἐν Χριστῷ σωτῆρι, κατὰ τὸ ͵αχʹʹ ἔτος τὸ σωτήριον, Ἰουλλίου τρίτῃ φθίνοντος.

ERVDI-

ERVDITORVM ALIQVOT DE PHOTIO, P. C. IVDICIA.

ZONARAS ANNALIVM Tomo III.

Προχειρίζεται δὲ πατριάρχην τὸν Φώτιον, ἄνδρα τῶν ἐπισήμων πρωτοασηκρήτης τότε τυγχάνοντα, καὶ ἐν λόγοις ὀνομαστότατον. *In eius locum suffecit Photium, virum insignem, primarium à secretis, & eruditionis nomine celeberrimum.*

CEDRENVS.

Ο Βάρδας Φώτιον, ἄνδρα ἐπὶ σοφίᾳ γνώριμον, πρωτοασηκρῆτιν τηνικαῦτα ὑπάρχοντα, προχειρίζεται πατριάρχην. *Bardas ergo Photium, celebrem sapientia virum, & secretariorum eo tempore principem, patriarcham creat.*

FRANCISCVS TVRRIANVS PROOEMIO in Apostolicas Constitutiones Clementis Romani.

Photius Constantinopolitanus in Bibliotheca sua, sic enim appellat volumen ingens de libris à se lectis, &c.

Photius incredibilis lectionis & acris iudicij auctor.

Eruditissimus & incredibili lectione auctor, &c. In eo præsertim opere quod Bibliothecam de libris à se lectis nominauit, in quo tam accurate, tam acri ingenio, tam considerate, tam docte, tam distincte, tam libere de tanta multitudine & varietate librorum iudicium facit, vt nihil animaduersione dignum prætermisisse videatur.

Quam sit autem graue in hoc iudicio & quanta auctoritatis Photij testimonium, intelligere licet & existimare &c. Tum inprimis ex bibliotheca, sic enim inscripsit, vt paulo ante dixi, ingens volumen de libris omnis generis à se lectis, in quo ita ferè cuiusque argumentum, & genus styli ac doctrinæ discernit & notat, vt qui summas illas legat, totos libros & ingenia auctorum nosse sibi videatur. Quis igitur nostræ ætatis se cum Photio conferre audeat, siue ingenium eius spectemus, siue πολυμαθίας & πολυπειρίας.

EX LITERIS IOANNIS LIVINEII AD D. H.

Photij scriptum vrgeri, puto vehementer è re litteraria esse. Est enim varium, & omnibus ingeniis ac studiis valde seruiens. Deinde quanti æstimas, scire nos saltem quot bonorum scriptorum in omni genere doctrinæ, qui viro illi φιλολογωτάτῳ visi lectique, naufragium fecerimus.

EX LITERIS IOS. SCALIGERI ad eundem.

Vtinam, mi Hæscheli, in Photij editione exornanda te iuuare possem. Librum quidem totum in duos tomos distinctum, manu Henrici Stephani scriptum olim legi, Opus varium, ex cuius editione incertum, maior ne redundatura sit in te gloria, an in alios vtilitas. Certè tam egregium scriptum non alio editore dignum erat, quàm te, qui tot bonorum auctorum editione & eruditionem tuam & propensum in literas animum testari volueris. Neque ego, neque Vulcanius noster te iuuare in hoc possumus, qui nulla exemplaria eius libri habemus. Sed si habes, vt dicis, duo, puto te omnibus aliis æquo animo carere posse.

EX LITERIS ISAACI CASAVBONI ad eundem.

AIN tu autem? esse te in eo vt Photij Bibliothecam edas? ô munus verè munificum! ô te liberalem! facile est ex iis quæ sunt edita de illius libris tanquam ex vnguibus leonem æstimare.

ISAACVS CASAVBONVS DAVIDI HOESCHELIO S. P. D.

PHOTIVM tuum quanta poteram diligentia inter aulicos strepitus, auidissimè certè percurri. Ostendi etiam munus tuum doctis magnisque viris: quorum in hac regia vrbe numerus haud quaquam pœnitendus. Omnes tibi & præstantissimo Velsero gratias agere immortales, quorum auctoritate & industria vtilissimum scriptorem proximo autumno se habituros sperant. Principem inter huius ordinis viros locum obtinet Præses Thuanus: quem ego virum diuinitus datum censeo seculo isti in exemplum pietatis, integritatis, probitatis, & vt vno verbo dicam πάσης ἀρετῆς καὶ καλλονῆς ψυχῆς. Sunt & multi alij quà in aula, quà in senatu Parisiensi λάμποντας ἀστέρας ὡς vestri studiosissimi, & purioris literaturæ amantissimi. Omnes hi Photium vestrum cupidissimè expectant, eximiè autem Franciscus Pithœus, de quo nuper scripseram, esse in eius manibus Photij exemplar, collaturum me tuum codicem cum illo: & exceptas inde γραφὰς διαφόρους isthuc missurum. neque ab illo neque à me insuper habita ea cura, sed paucorum foliorum comparatione didicimus, nihil aut parum omnino auxilij ad ornandam tuam editionem à Pithœi libro esse expectandum. Quare aliud censeo agamus. Equidem si domi in Museo meo quæ sunt à te missa legissem, aut otij plusculum habuissem ad id negotium, plura & meliora in eo Scriptore obseruassem & tecum communicassem. Sed crede mihi seriò affirmanti, nihil occupatius, nihil à studiis alienius ea vita, quam in hac aula hactenus viximus. Vt scires tamen etiam in summis hisce occupationibus Photium tuum nobis esse lectum, paucula quædam illeuimus huic chartæ, quæ tum nobis in mentem venerunt. Nam grauius aliquid frustra nunc à me expectaueris. Vale vir doctissime, & me constanter ama. Lutetiæ Parisiorum V. Kalend. Iunias cIↄ Iↄ c.

EX NOTIS ANDREÆ SCHOTTI, ad Chrestomathiam Procli.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ, *lectum est, vel* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ, *lecta sunt. Sic de singulis à se cum iudicio lectis libris* PHOTIVS *Patriarcha Constantinopolitanus* ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν ἀνεγνωσμένων αὐτῷ βιβλίων *loquitur, vt oculato testi fides habeatur. Nec enim ex aliorum sermone, vel obiter, & tanquam per transennam inspecto Opere, vt ferè hoc seculo, de toto Opere iudicium sibi ferendum existimabat, sed à capite ad calcem perlecto, liberè iudicat censor & Criticus grauissimus, summi & ingenij & iudicij, de scriptoribus ducentis amplius & septuaginta, philologis, Poëtis, Historicis, Oratoribus, Philosophis & Theologis: qui maximam partem, temporum ne iniuria, an maiorum incuria, perierunt. & quidem de styli charactere, Scriptorum numero, & titulis, quæ* γνήσια, *quæ* ψευδεπίγραφα, *quid laude, & imitatione, quid contra vituperatione dignum in singulis deprehendisset, sine fuco & odio, more maiorum, pronunciat. Denique qua quisque tempestate floruerit, cæteráque, longum esset enim ire per singula, audacter dijudicat.*

I. LIPSIVS

I. LIPSIVS MARCO VELSERO S. M. D.

SENECAM nostrum à te acceptum, & verè acceptum, id est gratum fuisse, gaudeo. An non esset, Scriptor optimus viro optimo? Quod ais desiderare quosdam reliqua: pauca sunt, & hodie mos obtinet reliquatores esse, imò conturbatores. Detur venia, aut certè mora aliqua, valetudini: & fortasse altera editio dabit. Sunt & in illis libris, quæ volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et sic loqueris? iudicio, dicere debebas: & ideò nihil debere. Mihi crede, vt si iuratus in Senatu sententiam dicerem, sic dixi. Amo te iamdudum mi Velsere. sed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed heus, est quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Andreæ Schotti, magni amici nostri, PHOTIVS, Latinus iamdiu apud vos est, & quando ipse lucem, nos eum videbimus? Certè inter paucos ille Scriptor meretur: qui solus tot clarissimorum ingeniorum monumenta à fato eripuit: toto dico fato, & saltem nomina & scriptorum velut membra seruauit. Quàm multos ille legit, ex iis elegit, &, vt sic loquar, defloràuit, quos nosse nobis aliter non esset? E sacris, profanis, tractatoribus, historicis, oratoribus, poetis, & nihil est in Græcâ omni litteraturâ, aut vt verius dicam, librariâ, quod ille vir non libarit. Pulcherrimus mos in mensa legendi, vel audiendi: sed iste pulchrior vtiliórque, annotandi, censendi, excerpendi. PHOTIVS fecit, & qui ad nos peruenerunt, solus. Dauid Hæschelius vester, & vestris etiam auspiciis, Græcum primitus, & variè atque industriè castigatum, dedit: sed nosti quò ventum sit ignauiâ æui, pauci hæc legunt aut capiunt, & nisi Latina addantur, pæne dicam non dedisse. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaborauit, & Latinum totum dedit, & tibi commisit. ecce iure te flagitamus. fac quod soles & natus es, rem publicam vel priuatæ tuæ damno iuua. Mi Velsere, da hanc operam, etsi quàm trepidis & pænè desperatis Europæ rebus! Pannonia, & iam Illyricum finitimum, solicitos nos habent:

Quò pondus istud verget? vbi ponet minas?

Vbicunque, stemus, & in Honesto firmi, omnem Fati vim excipiamus, imò vincamus, id est, feramus. Vale. Louanij, postridie Natalis Dominici, anno M DC VI.

IANI GRVTERI IC.
ELEGIA.

QValiter Arginos proceres per caerula Nerei
Regna loquax tulerat Pallados ante ratis:
Haud secus arguto chartae commiserat alueo
Doctorum capitum Phoebus omne genus.
Non vti Phryxaeum Scythicis averteret oris
Vellus, & Absyrti caede notaret agros,
Non vti mille malas cum Colchide duceret artes,
Decepta Hypsipyles turpiter ante fide:
Sed quò tot Phoebi mystas vtrinsque fouebat
Hellados angulo quos prius ora sua,
Orbe suo faceret toto, totumque repente
Oris honorarent nectareo imbre sui,
Nectareo imbre, merè quasi qui pasceret aures,
Nec tristem sineret cordibus esse sitim:
Nectareo imbre senis cui Cygni cederet oda,
Linguaque Sirenum, Calliopésque melos.
Iamque quidem plures Argo illa secunda per annos
Fecerat ad Indos Thetyos error vias,
Nec mundi fuerat pars ferme habitabilis, olim
Saepius aduentus quin recrearat ope:
Quum tandem dolor, ah! scopulis impegit acutis,
Naufragiumque subit tota canora cohors!
Haud tamen admisit heu tua, Phoebe, culpa vel error,
Hoc ita Fatorum neuerat ante colus.
Quippe gubernator dum clauo sedulus haeret,
Contentemque mouet curua carina mari,
Hanc subito Liuor noctémque hyemémque crearat,
Liuor adoratis artibus vsque grauis.
His se dederat comitem Saturnia lampas,
Stellaque Martis, Gradiuigenaeque iubar.
Quumque minus tela Palmurì perdere possent
Merte, trabem penitus implicuere vadis.
Haeret parte sui limo defossa petroso,
Parte natat medio iam resoluta freto.
Nil igitur reliquum, nisi post ter mille labores,
Esurie miseris deficere atque situ.
Et per multa quidem frigenti saucia rupe
Triste Phoebi Lesa perculeratis onus,
Vmbrarumque modo solum super ossa vobis
Forma erat, exanimi vix bene tecta cute:
Quum tot Apollo sacerdotum miseratus iniquas
Aerumnas mira quaesijt artis opem.
Adsciscit siquidem decima cum Pallade Musis,
Fratréque Mercurio, proléque Cypri tua:
Absit, ait, Diuis ludibria longius atris
Debeat Heroum iam pretiosa manus:
Praecipuè nostris non tantum antistita Sacris
Assidua, nostrum sed quoque proximo opus.
Et quid! Caucasea si tandem caute Prometheus
Soluitur, astrorum publicus ille reus,
Quae ratio est, vt perpetuis obnoxia poenis
Illa cohors, nullo crimine turpis, agat?
Certè lex nisi nos Iouialis supera terris
Arceat, immano dura sed aequa gregi,
Haud deeris tantis nostrae desint vel Camoena,
Non Arcas, magni natúve tota patris.
Sanxit Amor sese post (neque enim vlla Diones
Iussa ligant, etsi sint Iouis ipsa, genus)
Quin imo quamuis me tellus hactenus, inquit,
Ob scelerum caruit prodigia e chaos,
Stat tamen egregiis iam nunc succurrere coram
Tot, quibus in ultas sors furiosa viris.
Dixit, & abiectis teliis puerilibus, aufert
Palladiamque hastam, cum galeáque peplum.
Mercurio virgam tollit, virgaque colubros,
Illud & incuruae corpus inane lyrae.
Pegasides donant vittas, sua barbita Phoebus,
Pythoniisque trucis tela cruenta nece.
Cunctaque vt in currum coniecit Oloribus actum,
Fratrum par aeuo, par specie, agmen adit.

Iisque suis pharetras suadet viduare sagittis,
Nectaris vt fierent ambrosiaeque penus.
Nec mora, germanis comitantibus, ocyus illa
Syrtis arenosae lurida dorsa petit.
Ante tamen rapit Haeschelium socium que laboris
Collocat in rhedae parte priore suae:
Haeschelium, lateri propior quo nemo Mineruae,
Gratior aut Phoebi Pieridumve cliens.
Iámque propinquabant sabulo squalentibus aruis,
Quum vidit Gnydias pallida turba faces.
Admirata que tot Diuorum insignia, nil prae
Laetitiae potuit sertilitate loqui.
Pro verbis pansaque manus, nutusque fuere
Verticis, éque oculis profluus imber aquae.
Tum Charitum praegnis alumnus, pellite luctum,
Grandibus à Diuis sit quoque cura, cohors.
Exilus lux ista modum, confidite, ponet,
Et simul in canam desilit ales humum.
Desiliunt vnà fratres, nectárque propinant
Parcius exuccis, ambrosiaeque dapem.
Haeschelius vero lessos disiungit Olores,
Curtusque in bibulo littore cessat onus.
Vtque legit nanus disiectò prioris in vnum
Membra, gemitque vsus iis superesse parum:
Imò si cessat, ait, iam curta putrísque Cupido
Materies: istos nam vehi nostra manet.
Tantum desit, eam lorica vt adambiat, omnes
Quo maris emaneant adsilientis aquae.
Cum dicto tollit Corytos ordine fratrum,
Déque ipsis capitum vincula lenta trahit.
Alternoque pedum correctos pondere, cinctus
Hi poterunt, inquit, suppeditare nouos.
Costarumque vicem supplebit quilibet arcus,
Protinus & malum Virginis hasta dabit.
Remus erit Phoebi grauior grauis que sagitta,
Virga Atlantiada prouida, clauus erit.
Musarum vittas quidnam vetat esse rudentes,
Velorumque loco Pallados ire peplum?
Nam nostros syndon oculos quae nuper obibat
Rimosos laternae farciet illa sinus.
Fluctus & vt forsan decumanior ingruat, ipsum
Cassis Athenae iterum quae pelago addat, adest.
Auxilium praestabit idem Cyllenia fornix,
Sique opus est, Phoebi Sardonychata chelys.
Verum olim, nam nunc planè modulamine dulci
Germanorum habiles adiuuet ipsa manus.
Dum paribus spumant, inquam, freta versa lacertis,
Ars nouet Orpheos Haeschelianae modos.
Namque ego quo dignè valeam superesse gubernis,
Adfixa huic lateri Phoebi a cura dabit.
Ventus & vt restet, Zephyro pro qualibet anguis
Mercurij duplex, noster eritque Cygnus.
Multiplicique repente ciebunt sibila lingua,
Sibila vel tragicos docta fugare notos.
Dum loquitur, Veneris iam nauem caetera pubes
Aptarat, puppi ventus & aequus erat.
Ergo intrate viri, clamat, intrate metallo
Effictum verè de meliore genus.
Vtque pedum lento teretum molimine tandem
Intrauit vacuos Graia caterua foros,
Ordine multiiugo transtris assuefcit Amorum
Grex merus, ac crebro verbere findit aquas.
Succinit Haeschelij Cycnorum natio neruis,
Praescripto tonsas & docet ire melo.
Littora dant plausum, dant plausum liquida tempe,
Promouet & coeptum ventus & aestus opus.
Solum Liuor hians, Liuorisque asseclae creber
Tale iter humenti luminis orbe vident.
Sustollántque illud vel tempestate secunda,
Vel variae inducant plurima frena morae.

Ni tot

N[illegible] dextro tendere [illegible] urbis [illegible]
Si [illegible] caelo quos [illegible] D[illegible].
[illegible] quam [illegible] propri[illegible]
H[illegible] pretio [illegible] inter apros.
H[illegible] patrono,
[illegible] vigeat [illegible]
[illegible] datur [illegible] hereide [illegible],
N[illegible] tenuit [illegible] vadum,
[illegible] & [illegible] dedecorate,
[illegible] non [illegible]
[illegible] Delphinae R O D E C E R I S apta
[illegible] chelys,
Et ba[illegible] rite [illegible],
Nam [illegible] clementi sui.
Or [illegible] par
Pro quo [illegible] queat.
[illegible] aer,
[illegible] adest.
[illegible] Pegasus
[illegible] apex,
[illegible]
[illegible]
[illegible] vere, [illegible] que,
[illegible] erit.
[illegible] superavit A[illegible]
[illegible] aeternu.
Praeter & [illegible] honores,
No[illegible] fores,
Nomen, [illegible] dextro quod [illegible] gentes
Aequora [illegible] que [illegible]:
Non [illegible] aditis
[illegible] ore [illegible].
Sed quid in una sedet cunctis sententia, possint
Portubus haud [illegible] portem?
An sat sit pelagi vixere [illegible] undis?
An satis [illegible] vices?
S[illegible] Oceani [illegible] stare
Ventorum, [illegible] que cupit.
Certè [illegible] heros,
Certè illo [illegible] ferant.
A[illegible] & illo
V[illegible] animo que maximus.
Et meritò nam [illegible] velut [illegible] clara
V[illegible] caeca lumina nocte Pharus,
Cordaque nautarum recreat, prohibetque deinceps
Naufragum trepida currere [illegible] salum:
Sic quoque Vindelicae pellacia clarior urbis
M[illegible] caelo [illegible] facit:
Magna [illegible] quaeque [illegible] tempore sese
[illegible]
Haud tamen [illegible] tantum [illegible] fecerat, olim
N[illegible]
[illegible] annos
[illegible] & sex [illegible]
Quantum quod [illegible] producat [illegible] paratos
Sive sagi dextrè munia sive togae:
Quid [illegible] Minervali [illegible] una
In[illegible] undique decus.
Nam [illegible] celebrare Senatum,
Cui [illegible] latus,
Cuius & ore [illegible] lingua suadela, cerebro
H[illegible] Themis [illegible] agit?
S[illegible]
Non tam [illegible]
Sed [illegible] Augustum templum venerabile, Reges
Sed [illegible] Curia quidquid habet.
Te te praecipue [illegible] V E L S E R E Duumvir,
O[illegible] lux,
Totius ast orbis quaecunque vigentibus alis
Fac[illegible] & [illegible] opima soror.
Non quod [illegible] que potens, & dives censu,
Non [illegible] quod [illegible] choro,
Sed [illegible] quod [illegible] ingenuas [illegible] artes,
H[illegible]
Sed mage quod [illegible] genus omne vetustas
[illegible] Latium Graecia [illegible]:
Sed mage quod columen vatum culmenque vocari
Non [illegible] sed [illegible] esse putas.
Macte [illegible] M A R C E [illegible] V E L S E R E, per orbem
Ob quos [illegible] tui.
Sintque alibi, [illegible] sanguinis alta,
S[illegible] modo.
Sint qui praecellant numero [illegible] clientum,
Atque [illegible] quorum [illegible] habetur hera,
Dummodo [illegible] cunctos,
Ingen[illegible] palam [illegible] premas,
Qualiter aut rosa [illegible] germen
Qualiter aut adamas [illegible] mole.
Haec verè tua sint, tua sint haec, Fortunarum,
V E L S E R E, unde nihil arroget illa sibi:
Unde nihil laudis communicet ille vel iste,
Unde nihil possit demere ista Dies,
Non si [illegible] Oceanusque eat omnis in unum,
Mavortisque [illegible] furor, [illegible].

GEORGII REMII IC.

Ἑσχήλιος φῶς Φωτίῳ φέρει σοφῷ,
σοφῷ φέρει Ἑσχηλίῳ φῶς Φώτιος.
μέγα θαῦμα. καὶ γὰρ τῶνδ' ἀμοιβὴν ἥλιος
Φοίβης οὐδ' ἀδελφῆς ποτ' οὐ μὴ δέξεται.

EIVSDEM.

MILLE (mirum) mille solus, tot tot auctores sacros
Cum prophanis, quos vorasset blatta edax, vel invida
Atra nox lethes tenebris involutos horridis,
Aut dies abolesset ipsa longior, nobis, libros
Eruditos et venustos, pol labore maximo
Iste conservavit unus (sit medulla) P H O T I V S.
Et prope occidisset ipsius, ni vetasses sedulo
Noster H O E S C H E L I, tuamque Photio admovisses manum.
Mille, mille ergo salutem, dico, debent Photio.
Civicam imponunt coronam nunc Scriptores sacri hinc
Principi, solvuntque iure debita huic soteria.
At tibi, H O E S C H E L I, salutem, & mille gratas gratias
Vindici suo & patrono debet unus P H O T I V S.

CONRADI RITTERSHVSII IC.

Φῶτα φέρων πρὸς φῶς τῷ φωτὶ παρώνυμος ἡμῖν
αἰῶν' ἄσβεστον φῶς ἔχει Ἑσχέλιος.

EIVSDEM.

GRÆCIÆ opes quantæ fuerint, sacra atque profana,
Si nescis, PHOTII panditur hoc opere:
Quod mersum longis ignoratúmque tenebris
Felici studio promitur HOESCHELII.
Sed desiderium an maius, maior ne voluptas
Ingeneretur ab hoc, dicere difficile est.
Librorum ô deflenda ingens iactura bonorum!
Gaudia mille tamen MYRIOBIBLON habet.
Gratia sit, vir amice, tibi infinita, quod ista
Sic desideriis gaudia mixta paris.

EIVSDEM.

PRætulerat Lumen qui multis PHOTIVS olim
Obrutus æternis penè fuit tenebris:
Ac prope discrimen subiit quoque nominis, absque
HOESCHELII cura si foret assidua.
At non passus hic est, vt BIBLIOTHECA lateret,
Quæ dare doctrinæ lumina tanta queat.
Felix HOESCHELIVS! Felix quoque PHOTIVS! ille
Isti quod lumen fenerat, hoc recipit.

THOMÆ SEGETI SCOTI.

VEterum librorum restitutor HOESCHELI,
Quem iam ruentis fulcitasse Græciæ
Videtur Orbis conditor tibicinem.
Quid laude primum prosequar? fidem tuam, an
Humanitatem? an litteras? an omnia hæc?
Facerem, sed ista corbulonem postulat
Robustiorem sarcina: & iam cognita
Sunt illa ab vsque nostro ad alterum polum.
Quid ergo? cuncta prosequar silentio?
Non non. vt altera interim taceam, tamen
Humanitatem non queo præteruehi,
Nisi omnium mortalium sacerrimus,
Quot aut fuêre aut sunt, velim censerier.
Quàm sæpe nostra verba, vultus (vtraque
Benigna) & ille summus ardor, vt mihi
Libri paterent vestra quos tenet penus,
Menti recurrunt, sic ament me Gratiæ,
Tam sæpe mentis angor, esse nil mihi
Humanitatem qui tuam repensitem.
Sed hoc vtcunque cesserit mihi malè:
Tamen Camœnæ prædicabunt omnibus,
Quanti obligentur, quámque multum, si minus
Quanti obligantur id queunt exsoluere.

EIVSDEM.

SAtis mereri visus, Hœscheli, bonis
Euindicato PHOTIO;
Tibi haud vidêre publica satis rei
Fecisse, ni iam MAXIMVM
Dares in oras luminis. nec hic quidem
Sessurus. O pium caput!
Græcia corollas nectat & flores tibi,
Spargátque thura altaribus,
Nempe alteri Æsculapio, qui mortuam
Ab inferis resuscitas.

IN PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Interpretationem, à R. P. Andrea SCHOTTO de Societate IESV Latinè editam.

ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπὸ σκοτίοιο φερώνυμός ἐστιν ὀμίχλης
ΦΩΤΙΟΣ ὡς λαμπρ[illegible] φωτὸς ἔχει.
[illegible] ἐπεὶ καὶ ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπήγαγεν ἀχλύος αἰνῆς
Φωτικὰ λαμπρ[illegible]ων γράμματα φωτὶ νέῳ.
(Τοῖσι παλαιγενέων σφρηγίσατο ΦΩΤΙΟΣ ἀνδρῶν
Μνήματα, πινυτοῖς στίγμασιν ἀμφαδίοις)
Εἰ θέμις ἀτρεκέεσσι πανατρεκὲς οὔνομα θεῖναι,
Ὅς ποτε ΣΚΟΤΤΟΣ ἔην, ΦΩΤΙΟΣ ἄλλος ἔοι.

IDEM LATINE.

SCHOTTVS *ab obscura ducit caligine nomen*
PHOTIVS *veclari Luminis omen habet.*
Cum tamen hunc SCHOTTVS *tenebrosis eximat vmbris,*
Lumine cum lustret PHOTICA *scripta nouo:*
(Scripta quibus censor veterum monumenta virorum
PHOTIVS *obsignat liberiore nota)*
Vera licet veris si ponere nomina rebus
Qui modò SCHOTTVS *erat,* PHOTIVS *alter erit.*

Feder. Iamotius Med.

FRANC. SCHOTTVS IVRE-consultus ac Senator Antuerp.

PHOTI *scripta, priùs qui cæco carcere clausus,*
Horridus, inuisus, nocte latebat iners,
Eduxti quoniam dias in luminis oras,
Frater amande, animi dimidiúmque mei,
Gratulor & lætor, prisco dehinc more parentum
Grates grata velit soluere posteritas.
Lux Tenebræ hic fausto conspirant omine, lucens
Namque obscura prius BIBLIOTHECA *patet.*
Lux micat è tenebris en mutua: noxque vicissim
Lumen, & atra dies à iubare accipiunt.
Fallor? an aspicient pulsa caligine ocelli
Lucem, mente Deum iustitiæque iubar?
PHOTI *munus erit tot lecta volumina Graium,*
SCHOTTI *erit hæc Latio reddita posse legi.*

Ioannes Bochius S. P. Q. Antuerpiensi à Secretis.

N*Il nisi nomen habens à lumine, luminis expers*
PHOTIVS, *& tenebris obrutus atque situ,*

Squallebat, tineásque diu pascebat inertes
Abditus, & patriis sedibus exulerat.
Aspectúque carens hominum, procul orbe latebat
Hesperio, clausus carcere, lucis inops:
At SCHOTVS *obscuris nomen qui ducit ab vmbris*
(Mira cano tenui carmine, vera tamen)
Eruit in densa positam caligine lucem:
Sic reparant tenebræ lumina, nóxque diem.
Oedipodioniæ redeunt ænigmata Sphingis,
Nec sua nostra minus secula monstra ferunt.
Quisquis at vmbrarum sub nomine clara tuetur,
Quæ SCHOTVS *illustri lumina mente tegit,*
Insignísque viri raras examinat artes,
Quas stupet & Latium, Græcia tota stupet:
Non mirum est illam radios emittere, dicet,
Lampada, lumen habet PHOTIVS *vnde suum.*
Nec rutilas præferre faces mirabitur vmbram,
Quæ lucem hanc aliis pluribus antè tulit.
Saluete, ó tenebræ, fulgenti luce coruscæ,
Sit satis hoc vestri muneris esse decus:
PHOTIVS *in medium quod purior exeat orbem,*
Lux è nube, redux carcere, nocte iubar.

Maximilianus Vriendius Senatui Gandauensi à Secretis.

R*Es mira, at vera est, non claro lumine* SCHOTTVM
Clarorem à nebulis spargere posse suis.
Lucis & expertem decus & iubar addere luci,
Scriptáque tot veterum detenebrare patrum.
Mentior! at vetus-ille-nouus modò PHOTIVS, *olim*
Clarus, at inde æuo nubilus atque situ.
Qui patriâ de nocte nouas modo lucis in oras
Emicat, Ausoniæ illustris honore togæ:
Ille suo solus dignam pro vindice causam
Dicet, & accepti luminis vsque memor,
Vni plus SCHOTTO *debere fatebitur, ipsi*
Quam sibi, quam soli, quam patrióque solo.

HIEREMIAS PIERSSENÆVS
Iure-Consultus.

Q*Vis credat* CÆCAS *progignere posse* TENEBRAS
LVMINA, *Phœbeis lucidiora oculis?*
Non ego, non PHYSICA *quisquam de gente Sacerdos,*
Vlláque non SOPHIÆ *docta magisteria.*
Hoc nisi iam nobis iussisset credere SCHOTTVS,
PHOTIVS & CÆCIS LVCIDVS A TENEBRIS.
Qui nunc SCHOTTI *opera (antè nitentia nubilus ora, &*
Multis dente æui saucia vulneribus)
Integrior patrio prodit redimitus amictu

Nec

Nec minus Ausonia clarior in tunica.
Non secus ac noctu nigrâ cum veste videmus
Obnuptum Solem, vel pluuiis nebulis,
Veste tenebrarum scissâ, & sudo æthere, tela
Eiicere hesterna lucidiora die.
Quare dum roseo fulgebit Lucifer ore,
Et veniet fuscum nox adoperta caput,
PHOTI *ab illustri radiabit* LVMINE SCHOTTVS,
ET SCHOTTI CÆCIS PHOTIVS A TENEBRIS.

Κ' ἄλλο.

ITe pij manes, & PHOTI *nobile lumen*
Iudicij, quâ Sol porgit vtramque facem.
SCHOTTVS *te Hesperiis,* SCHOTTVS *te sacrat Eois,*
SCHOTTVS *& Eois gratus & Hesperiis.*
Cuncta videns nimirum hæc mundo scita dabat MENS
Stare loco mundi prima elementa iubens,
Vt cæco lux alma Chao viduata serenet
Omnia, tum lucem nox inimica premat:
Inque vicem noctis noua lux superenatet æquor,
Et niteat veteri grata patente magis.
In veterum molem scriptorum PHOTIVS *olim*
Indiderat lucem, iudicij radio:
At radium excipiens texit longinqua vetustas:
SCHOTTVS *ab ingenio rettulit ecce diem.*
Nunc tandem portis mundi bipatentibus infer,
Damnatum tenebris nobile PHOTII *opus.*
PHOTIVS *ingenti potuit clarere nitela:*
Sed mage præsidij lumine SCHOTTE *tui.*
Ite pij manes SCHOTTO *duce, & auspice* SCHOTTO,
Semiadaperta prius, nunc adaperta via est.

Κ' ἄλλο.

NOmen habes, SCOTE, *à tenebris, à lumine nomen*
PHOTIVS: *ille librum, conficis ipse notas.*
Vmbra fit interpres lucis, quis crederet vnquam?
Hoc lucem est tenebris gignere, nocte diem.
Quas non discutiet tua lux, ô SCOTE, *tenebras,*
Si lucem illustrat nominis vmbra tui!

Κ' ἄλλο.

DVm tua præclaros auctores scripta recensent,
Hos inter SCOTTO *debuit esse locus.*
Quid facias, docte ô PHOTI, *cum tempora nostra*
Sint procul à vestris dissita temporibus?
Ne dubita: SCOTTVS, *quo nunc interprete prodis,*
Quot celebras homines, tot subit ipse locos.
Si te, SCOTTE, *potes transacta in secula ferre,*
An taceant nomen secla futura tuum?

AND. SCHOTTI SOCIETAT. IESV.

IN PHOTII BIBLIOTHECAM

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

QVi ſibi ſcriptores antiquos interpretandi partes olim ſumpſerunt, vt qui Platonem atque Ariſtotelem Philoſophorum principes illuſtrandos Græci cenſuerunt, Alexander Aphrodiſæus Themiſtius, Simplicius, Proclus, Olympiodorus, Ammonius, & Philoponus, ij fere præfari ſolent copioſè, de auctore, ſcripto, argumento, modo, ac methodo, ordine, & tempore; tum de ſeipſis, ſuáque opera, & ita re flagitante, interdum de cauſis ſuſcepti operis diſſerunt. Idem mihi more inſtitutóque maiorum in præſens, etſi ὕστερον, non vt illi πρότερον adferam, viſum eſt faciundum. Equidem non ignorabam, ſimulatque arduam hanc PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Latine interpretandæ prouinciam efflagitantibus amicis ſuſcepi, fore pleroſque qui id mihi vitio verterent, parumque me dignum exiſtimarent, cæſa inter & porrecta, quod aiunt, alienis in veſtigiis pedem ponere. Quorum autem in reprehenſionem noſter hic labor incurret, ij ferè duorum generum ſunt. Alij enim me reprehendent; plures PHOTIVM infeſti damnabunt: vtriſque, ſi potero, faciam ſatis. certe ſi id non conſequar, dabo pro virili operam, vt a legendo minimè deterreantur. Principio itaque de me, paucis tamen, & ſine fuco ac modeſtè: mox de PHOTIO videbimus. Inaudieram pridem, vnum & item alterum in Iberia Græcarum literarum peritiſſimum, PHOTII Bibliothecam è Græco in Latinum ſermonem commodo publico conuertere cœpiſſe, ſed cœpiſſe tantum, ac vix dimidia operis parte ſuperſediſſe, ſiue Græci exemplaris mendis deterritos, ſeu laboris ſtigi in tanta voluminis, cum mole, tum varietate, ſeu denique vtraque de cauſa ceſſiſſe. Romæ quoque tertium perfeciſſe quidem narrabant, ſed ad edendum adduci non potuiſſe. Græcum itaque codicem magno ære nactus, conſtantiam à DEO precatus, vrgendum opus aſſiduè ad extremum, ſi qua hinc ad alios vtilitas rediret, exiſtimaui. Neque me fugiebat, ex quo interiores haſce literas tractaui, quam difficile ſit bonum agere interpretem, alienique ſenſus metaphraſten, vt niſi par ſis in vtriuſque orationis facultate, iuſtam reprehenſionem non effugias: quóque maior hac in re de bonis Græcis Latina bona efficientium raritas, eo difficilior prouincia doctis hominibus, qui eam ipſi plerumque refugiunt, cenſeatur, vt ad hanc diem vſquequaque qui ſatisfecerint, vix ſingulos ſingulæ ætates tuliſſe videantur: cum decem amplius Ariſtotelis Ethica Nicomachia, totidémque Rhetorica, noſtrâ parentúmque memoria interpretari ſint conati, quod in ſingulis qui anteceſſiſſent poſteriores aliquid deſiderarent. Quid ni igitur poſterorum de me iudicium reformidem? Elaboraui equidem, quoad eius fieri potuit, vt non ſenſa modò verbis comprehenſa ſequerer (num aſſequutúſne ſim alij ſtatuent) & non tam verba numerarem, quam ſenſum ex fide bona appenderem, ſed etiam, vt res ipſas, fontéſque auctorum a PHOTIO lectorum ſtudioſè inueſtigarem. Verum cum eorum plerique temporum iniuria interciderint, eò moleſtior interdum labor interpretandi exſtitit, vt hariolandum nonnunquam fuerit, dum, qui adhuc latent ſcriptores PHOTII opera in apertum proferantur, quod vt cœptum nuper, ita futurum amplius doctorum hominum inueſtigatione non diffido. Diuerſorum item ſcriptorum tanta varietas, quanta eſt in omni *Philologia, Oratoria, Historia cum ſacra, tum profana, in Philoſophia, arte medica, ac denique ſcientiarum regina Theologia*, nego-

tium

tium quoque facessiuit, quod Deo benè iuuante tandem superauimus. Auxit & rei difficultatem in singulis auctoribus χάσμα: idque Hermogenis potissimum de Ideis methodo: quæ vt Aristotelea ac Tulliana longè subtilior est, ita admiratores quidem plurimos sed imitatores paucos hodie repperit. Præter Dionysium enim Halicarnasseum in Rhetoricis, & Vlpianum Græcum Demosthenis explanatorem, quotus enim quisque hoc seculo tractat? Trapezuntij olim talem Rhetoricam cum stupore vidit Italia: duos fortasse Germania numerarit Sturmium & Erythræum: Gallia Iulium Scaligerum libris de Poëtica: Hispania vnum literis cognitum laudare potest Pet. Ioannem Nunnesium Rhetorem ac Philosophum, editis Rhetoricorum libris III. Hermogenis quidem præceptionibus, & Aphthonij ac Theonis, sed Tullianis exemplis. Sunt autem Hermogenis Idearum genera septem Σαφήνεια, Μέγεθος, Κάλλος, Γοργότης, Ἦθος, Ἀλήθεια, Δεινότης. deinde Σαφήνειαν diuidit in καθαρότητα, καὶ εὐκρίνειαν: tandem τὸ μέγεθος in sex alias formas partitur: in σεμνότητα, Τραχύτητα, Λαμπρότητα, Σφοδρότητα, Ἀκμὴν καὶ Περιβολήν: post *moratam orationem* quatuor metitur dicendi formis: τῇ Ἀφελείᾳ, Γλυκύτητι, Δριμύτητι, καὶ Ἐπιεικείᾳ: Dici etiam vix potest quantum hic tædij absorbendum, cum quot quantisque mendorum monstris conflictandum fuerit, vix vt amplius herculem fabulosum illum Heroa in Augeæ stabulo perpurgando laborasse existimem.

Ad stylum quod attinet, qui in Photio pro re nata varius exsistit, equidem sic temperaui, vt terso castóque sermone Latino, hoc est Romanè, si possem, dicerem, sententiásque mentis perspicuè repræsentarem. Nam vel Tullij vmbram, ob dicendi perspicuitatem iuxta ac suauitatem, libens amplector, præ horrido illo, huius æui atque obscuro, quale Heracliti σκοτεινοῦ fuit, orationis genere. Scholia rei illustrandæ ad oram καὶ ταῦτα λεγόμενα identidem apposui, sumpto subsidio a memoria lectionéque scriptorum veterum: & in Critico hoc genere similia inuicem componendo, digitum ad fontem, quod aiunt, intendere potius, quam transcribere pretium operæ duxi. Interdum tamen longiora paulo Scholia adhibui, cum aut antilogo opus fuit, neque erant refellendi, qui in alia omnia discedunt, aut plura eiusdem auctoris attulimus, vt eorum ex parte laborem minuerem, qui vel Ecclesiasticos Annales magno Ecclesiæ commodo moliuntur, vel auctores ipsos longe quam antea auctiores melioréque dabunt. Cum autem Enumeratio ac Censura Photio esset principio duntaxat proposita. post, quasi metanœa ductus, eidem placuit Excerpta atque adeo opuscula describere, & in tomum alterum conijcere, mentis augurio, quantum conijcio, fore vt pleraque scripta temporum longinquitate fatiscerent, aut funditus perirent. Nec fefellit augurium. Plerique enim auctores qua hominum incuria, qua vetustatis omnia vastantis iniuria, interciderunt. Quamobrem in Excerpta illa longiora pauciores notas in extremo opere apponendas curaui, vt in Plutarchi, Aristidis, Memnonis, & Agatharchidæ ἀποσπάσματα: quorum interpretes eruditos, vt non contempsi, sic & illorum obseruationes admisi. In Ctesiæ Persicis atque Indicis, ne sis nescius, diuersam interpretationem adhibui & illustraui ab ea, quæ in extremo Herodoto Typographorum σπουδαίᾳ operà circumfertur. Et verò curis secundis, posterorúmque industriæ aliquid hic fuit relinquendum. Nam quod verè togatorum ait doctissimus M. Varro in lege Mœnia: *Etenim bona segete neque nullum est spicum nequam, neque in mala non aliquod bonum; itaque nemo est reprehensus* (inquit vi. de lingua Latina) *qui e segete ad spicilegium reliquit stipulam*. Si quid autem hic peccatum, homo enim sum, ne modicæ to

Offendant maculæ, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura.

Quæso quoque rogóque doctiores, quibus hæc non elaboraui, vt meliora proferant: quod tantum abest vt laturus sim molestè, vt gratiam sim etiam habiturus maximam: nósque doceant; maledictis modò & calumnijs abstineant, studijs φιλαπεχθήμασι nedum Christiano homine indignis. Valeant verò qui tantum sibi falsæ laudis arrogant, quantum de alijs per nefas detrahunt. Illis ego vetus illud accinam: Ἰδοὺ Ῥόδος, ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα.

Habes de interpretatione: venio ad alterum, grauius tamen ac difficilius ad profligandum quæstionis caput, de Photio Constantinopolitano, eiusque scriptis, vt hanc BIBLIOTHECAM erroris labe vacare demonstrem. Ac primum de moribus videamus, hinc de ingenij monumentis, quæ paucis demptis, ad hanc diem in tenebris nimis diu delituerunt, nunc illustris iuxta ac docti Duumuiri *Marci Velseri* auspicijs vtraque lingua exeunt, non leui prouentu fructúque, vt spero & opto, bona-

rum artium ac disciplinarum, quo pauciores hoc seculo, cetera felicium ingeniorum feraci, interiores litteras, Græcas præsertim, pertractant. Auctores eius vitæ recensendæ laudamus, ne quid falso commenti videamur, de Græcis antiquis, ac penè æqualibus; Zonaram, Glycam, Manassem, Nicetam, Curopalatam, quique hunc magnam partem transscripsit Cedrenum, Metrophanis item & Styliani epistolas, acta denique Synodi octauæ legitimæ. Exstaret Nicephori Callisti liber Annalium Ecclesiast. tertius & vicesimus, quo de PHOTIO, eiusdem æui rebus gestis disertè pertractarat, non admodum laboraremus, sed extremi illi libri temporum calamitatem, ceteris saluis, minimè effugerunt: nisi fortè in Græciæ, quæ libertatem suam, studiorúmque ardorem pridem decoxit, angulo aliquo, puluere, situ, ac squalore obsiti, vt alia plurima veterum scripta, delitescant. Ab Ignatio igitur Patriarcha narrationis initium paulò altius repetamus.

Nicephori Augusti, eius qui Irenem Augustam imperio expulit, ex filia Eutropia atque Michaële Imperatore cognomento Rangabe, nepos fuit Ignatius. Hunc in minori ætate, & Theophylactum fratrem maiorem natu, virilibus exsecuit quo facto, repetendi imperij, quamuis paterni atque auiti, spe penitus arcebantur: præterea Ignatium Monachi ritu tondendum curauit. Timeat enim Tyrannidis vis non minus quam metuatur necesse est, nec minus sit ipsa sollicita quam subditi. Omnino rebus commutatis, imperióque ad Theophilum Michaëlis Trauli filium deuoluto, Theodora Theophili vxor, cum viro defuncto imperium pro Michaële filio Porphyrogeneta procuraret, famâ quæ de Ignatij virtutibus celebris erat, permota, & alioqui pro muliebri ingenio nobilissimi viri calamitatem miserata, nulla ipsius culpa, aliena tantum prauitate contractam. Methodio Constantinopolitano Patriarcha vita functo, Ignatium salutis anno IↃCCCXLVII. magna bonorum omnium gratulatione, substituendum curauit. Initia ac media læta fuerunt, par spei fructus. Secuta est maior Porphyrogenetæ ætas, qua sui compos, vitiis mancipatus, matre Theodora rerum procuratione amotâ, Bardæ séque & imperium regendum permisit, nulla famę cura, prauo homini perditus iuuenis: sed in reliqua nequitia eam tamen laudem meruit, quod litterarum professores stipendio de publico designato, Constantinopoli erudiendæ iuuentuti constituit, Leone scholis præfecto, magni nominis ea tempestate Philosopho. Ceterum Bardam Cæsarem creatum, & acceptam potestatem non publica salute, sed scelerum licentia definientem, vsque eo, vt vxore repudiata cum nuru sua stupri consuetudinem haberet, piorum cœtu Ignatius anathematis ignominia notatum expulit, ac veluti Baptistes alter Herodem increpauit. Magnus sanè vir, sed meliore seculo dignus. Perculit ea seueritas impotentem hominis animum, vt quem revereri, atque vt medicum amare debuerat, Synodo facta Episcopatu spoliatum in Mytilenem insulam relegarit. Substituitur per nefas PHOTIVS ὡς ἐν παρασκηνῶν Zonarę, vsitata sequiori seculo voce, à Commentariis & Senator vrbanus anno Christi IↃCCCLIX. hoc est, post vndecimum Patriarchatus Ignatij, de foro repente in Ecclesiæ præfecturam translatus. Raptim omnia & perturbatè sunt facta, neque quid legibus sanctum est considerant, ira & ambitione pessimis consultoribus agitati. Nicolaus Rom. Pont. eo nomine primus, rei gestæ nuncio commotus, Episcopos duos Rodoaldum & Zachariam Constantinopolim mittit cum potestate sacrarum imaginum hostes (quę pestis latè in Oriente grassabatur) nouis edictis coërcendi, atque in Ignatij caussa eius legati, vt cognitione instituta, visa modo exploratáque in re præsenti renuntiarent. Adiungit litteras ad Augustum sigillatim, quę exstant, in PHOTIVM grauissimas: contra fas ęquúmque, atque omnia vetustatis exempla in Ecclesię præfecturam irrupisse, ex profano repente Christi Pastorem gregis prodiisse, vero pręsertim Pastore superstite. Legati fraude inducti, studióve principibus gratificandi, Ignatium iure damnatum videri pręuaricando pręnunciant. Nicolaus quidem atroci nuncio famáque percussus pręuaricationis factum legatorum accusauit. Omnino ea temeritate pronuntiandi magis Ignatij caussa confirmari visa est, prorsus vt Barda Cæsare deinceps, & Michaële Augusto insidiis Basilij Macedonis sublatis, Hadrianus II. Pont. Rom. Nicolai defuncti vestigiis incedens, Synodo Constantinopoli habita CII. Episcoporum, anno salutis IↃCCCXXVIII. (quæ inter generales octaua germana est, Gręcéque ac Latinè studio Matthęi Raderi nostrę Societatis presbyteri, post Anastasij Bibliothecarij versionem, lucem nuper aspexit) PHOTIO amoto, Ignatius vt restitueretur perfecerit. Pontifex sanè magni animi neque minoris consilij, qui exactā senem ętate, rebus quamuis gerendis inutilem, maluit Ecclesię gubernaculis

restitui, quam concedere, ne quo ac dãnato exẽplo disciplinæ labefactandæ aditus relinqueretur. Etsi Nectarius, Tarasius, PHOTII patruus, eiusque successor Nicephorus, & in Occidente Ambrosius è laicis repente Episcopi sint creati. Hæc ille præstitit. Ignatij verò subsecuta morte, noua Constantinopoli Synodus λῃστρικὴ PHOTIVM restituit anno IↃCCCLXXVII. Episcoporum CCCLXXXIII. in pristinum locum, initio consensu Rom. Pont. Ioannis VIII. vti eius Synodi sessio prima declarat, his verbis: *Quod Dominus noster Apostolicus admittit Dominum* PHOTIVM *in Patriarcham, testatur Pontificalis stola à summo Pont. Domino nostro Ioãne ad eum missa: quam propterea direxit, vt omnes intelligant, & certò sciant, Dominũ* PHOTIVM *recipi a summo Pontifice in Patriarcham. Cumque hoc dixisset, dedit* PHOTIO *pontificalem stolam, humerale indumentum, penulã, & sandalia.* Hæc Synodus: argumento conciliatæ initio cũ Ioanne Pontifice gratiæ: qui cum eo nomine, vt parũ virilis, audiret malè, re maturè cognitâ, in ambonem publicum progressus, PHOTIVM, veteri anathemate repetito, diris iterum deuouit. Quare Ecclesiam ille præposterè, primum quidem occupatam, diu tenere non potuit. A Leone Augusto cognomento Philosopho, qui patri Basilio successit loco motus, in Armeniarum monasterium anno IↃCCCLXXXVI. ad vitæ exitum (sic arbitror) siue à Catholicis coactus, seu sponte, incertum, secessit. Santabareni amicitia in primis fraudi illi damnóque fuit, venefici ac præstigiatoris, multáque scelera alia in ficta sanctitatis specie tegentis. Sic Augustus putabat: alij in his ipse Augusti pater, in sanctissimis Monachis numerare soliti erant. Sic sunt hominum iudicia cum temporibus alternantia. Tametsi aliæ causę affictæ sunt, vt iure pelli videretur, illa exstitit verissima: pœnis scelerum agentibus diuina vindicta, atque malè occupati honoris conscientia dedêre præcipitem, Stephano Augusti fratre in eius locum subrogato. Is controuersiæ inter Romanos & Constantinopolitanos Pontifices, nobilis cum primis atque diuturnæ, exitus fuit. Is PHOTII Pseudopatriarchæ casus. Adhuc, breui tamen vitæ Photianę scenam seu Tragœdiam verius vtcunque exhibui, qui bis Patriarchatum per nefas, repugnante Pont. Max. pulso Ignatio, inuasit, bis quoque abdicare coactus: priuatus tandem & inglorius secedens periit. Nunc elogium eius, permistis tamen virtuti vitiis, è Niceta Paphlagone in vita B. Ignatij patriarchæ apponam: Ἦν γὰρ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγεννῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν, σοφίᾳ τε κοσμικῇ, καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφομένων εὐδοκιμώτατος πάντων ἐνομίζετο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας, ναὶ δὴ καὶ ἰατρικῆς, καὶ πάσης, ὀλίγου δεῖν, ἐπιστήμης τῶν θύραθεν. Τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φαίνεσθαι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεὰν πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιοὺς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. Πάντα γὰρ συνέτρεχεν ἐπ' αὐτῷ, ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα. πλέον δὲ πάντων, ὁ τῆς δόξης ἔρως, δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄϋπνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς πεφυλαχότι. *Erat* PHOTIVS *homo minime obscurus aut ignobilis, sed claris & illustribus ortundus natalibus, rerúmque ciuilium & politicarum vsu prudentiáque & sapientia clarissimus: Grammatica quoque litteratura & carminis pangendi, dicendique laude, quin & Philosophia & Medicina, atque omnium propè liberalium disciplinarum externarum studio, cognitionéque tantopere floruit, vt aeui sui facile princeps haberetur: imò & cum veteribus iam posset componi. Omnia quippe confluxerant in illum; aptitudo quædam, & naturæ vis & felicitas, opes, quibus sibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudísque cupido, qua flagrans, totas noctes, vt lectioni assiduè vacaret, insomnes ducebat.* Idémque Nicetas graphicè eum viuisque coloribus depingit. Ex quo, scriptisque Græcorum omnium, ampliss. Cæsar Card. Baronius, sacrę pater historiæ tomo Annalium Ecclesiast. X. sua est mutuatus. Equidem non sum adeo demens, mentísque inops, vt PHOTII vitia defendenda aut flagitia excusanda suscipiam. Iam enim iudicatus est. Grauis certè ira odiúmque atque ambitio, hominem cetera seculi sui doctissimum, egerunt tandem pręcipitem. Hinc illæ lacrymę. aula nimirum, quę multis hodiéque mentem eripit, & infatuat, PHOTIVM quoque excœcauit, vt non iniuria vetus poëta, nescio quis, aula exire, qui pius esse volet, suadeat.

Illud mihi in pręsentia de BIBLIOTHECA, quę in manibus est, pace piorum pręfari testaríque liceat, scriptam à PHOTIO videri, imò effici, dum Cęsaris Legatum in Assyria agens, nondum patriarchatus dignitatem per nefas ambiit. Argumenta sunt: principiò de sacrarum imaginum cultu passim illum Catholico ritu & sentire & pręd icare, vt in Euagrio Codice XXIX. in Synodo Sidetana Cod. LII. in Clemente Alexandrino Cod. CX. in Lucio Charino Cod. CXIV. in Pierio Cod. CXIX. in Procopio Gazeo Cod. CLX. Deinde, quod summos Rom. Ecclesię Pontifices, sanctósque oc-

cidentis patres B. Leonem, Irenæum, Ambrosium, Augustinum, ceteros, hoc in o-
pere honorificè semper appellet. Tertio quod initio septem enumeret Synodos,
singularique, tractatu, tomo primo Conciliorum, octauam autem veram, qua resti-
tutus in Patriarchium Ignatius Hadriani II. auctoritate, ac ne alteram quidem Ἀν-
τιφωνὴν, cui ipse flagitiosè præfuit, damnatáque, vt diximus, est & explosa, nusquam hic
nominet; citatur tamen, etsi præpostere à Ioanne Zonara, Theodoro Balsamone, &
Gratiano in Decretis c. 7. q. 1. c. Hoc nequaquam 45. Iactaret haud dubiè prædica-
rétque, vt suo plerumque perire sorex indicio consueuit, ac tegere odij flammam
præcordiis hærentem quin euomeret nequisset. Quidam tamen homines eruditi,
quibus vt assentirer nondum mihi imperare potui, secessus opportunitate, cum ite-
rum abdicare Patriarchatu coactus esset, inuitatum, ad scribendum accessisse arbi-
trantur, quo solatio literarum animum curis grauem sustentaret, molestiásque om-
nes in librorum lectione & suauitate deponeret. Mihi verò, salua amicitia, verior
sententia prior videatur. Tantum de scriptionis tempore: Illud modò τῷ περιέργῳ ad-
nciam, centesimo amplius anno post Ignatij PHOTIIQVE æuum, in eadem Byzan-
tina sede resedisse *Iohannem Xiphilinum* Trapezuntium, montis Olympi Mona-
chum, annis XI. mens. VII. cuius exstent Augustorum vitæ è Dione Cassio: qui Dion
ea in parte epitomes operâ mutilatus intercidit, quemadmodum & T. Liuius mul-
to maximam partem abbreuiatoris culpa, vt Iustini compendio Pompeium Tro-
gum à stirpe amisimus. Post etiam Theodosio, cui Maximi cognomentum Nicetes
tribuit, Patriarcheium tenente, Eustathius Thessalonicensis Episc. cum Manuele
C P. Imperatore contentionem super Deo Mahometi habuit; cuius & in Homerum
poetarú propè Deum, & Dionysij Afri περιήγησιν explicationes vberes, & multiplici
doctrina refertas hodiéque legimus, non autem PHOTIVS, vt ætate prior. Poëtas
cetero quin., quos hoc in opere non attigit haud prætermisset, nisi quod fabulosas
narrationes, quæ ad historiam pertinere videantur, delibauit. Redeo à diuerticulo
domum. Demus scelestissimum mortalium PHOTIVM exstitisse, turbasse Orientis
Ecclesiam, ad defectionémque in προεδρίας contentionem Græcos primum sollici-
tasse, quandoquidem verò nullum in hoc opere eius criminis vestigium appareat,
contrà plurima occurrant, quæ scriptorum nemo ne attigit quidem, nedum pertra-
ctauit, quæ, obsecro, inuidia sit repudiare omnino, ac reiicere, & ne digito quidem
tangere velle, cum acerrimos fidei Christianæ perduelles Porphyrium, Lucianum,
Eunapium, & Zosimum legamus. Hic verò Ecclesiæ orthodoxæ capitum Rom.
Pontificum encomia reperies, Beatorum cœlestini, Leonis, ac Gregorij: vt & Lati-
norum patres Ambrosios, Augustinos, alios, laudari diximus. Hæreses, sectatorésque
passim, vt dicis deuotos execrandósque, fugiendos PHOTIVS monet: Eunomios
inquam, Nouatianos, Basilium Cilicem, Philostorgium Arianum, ipsúmque adeo
scelesti Arij caput.

Offenditur quoque non nemo titulo BIBLIOTHECÆ, in speciem arrogantiore.
Neque enim volumen vnum Bibliothecam, vt nec mortalium vnum collegium ef-
ficere de plano pronunciat. Reprehendat alius ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ, inscribi, ac ve-
luti in limine quod aiunt impingat. At meminerit, vt *sexcentos* Romanè, sic & Græ-
cè mille pro infinitis dicis gratia adhiberi. Priori verò respondeo, si veterum exem-
pla requirat (recentium enim Bibliothecarum pleni sunt omnes omnium plutei,
plena pulpita) Apollodori Atheniensis se PHOTIVS ac Diodori Siculi auctoritate,
qui & sic inscribunt, tueatur. Ceterum iustius titulum hunc foribus appendit quod,
cum fabulosas Deorum hominúmque narrationes venditent, hic sacros iuxta ac
profanos scriptores homo Christianus, iucunda quadam vicissitudine tædium om-
ne leuante, partim recenseat sigillatim, iudiciúmque ferat, partim excerpta accura-
tè exhibeat librorum, qui temporibus interciderunt: βιβλιοθήκην iure indigitando,
quod Ægypti reges librorum optimorum cumulum ΨΥΧΗΣ ΙΑΤΡΕΙΟΝ *animi
medicinas*, teste Diodoro, nominarint, & Asinius Pollio apud Plinium Romæ Bi-
bliothecam dedicando, ingenia hominum rem publicam fecerit. Hoc autem in
genere titulorum sudatum antiquitus, vt, quod in mercibus vinóque solet, edera ap-
pensa labor commendaretur. Tironis Tullij vigiliæ, quæq; exstant prudentum in
iure responsa, pandectæ, inscripti. Omnigenam historiam, copiæq; cornu Phauori-
nus, Hesychius Illustris atque Aelianus sua nuncupant. Cestum seu à Deæ baltheo,
siue a pugilum armis. Iulius Africanus & Celsus, in quem styli acumen Origenes
strinxit, scripta nominarunt, qui & Origenes Stromata scripserat, vt Stromatea Cle-
mens Alexandrinus ab argumento varie picto, stragulisque belluati operis, quibus

Themiſtocles hominis ſermonem comparare ſolitus. B.Cyrillus Alexandr. & ipſe Glaphyra ſuum in Pentateuchum, & alterum περὶ ὁμοουσίου commentarium librorum quatuordecim theſaurum nominauit (quales eſſe libros omnes Domitius Piſo ante exoptarat) Vt & nouem Muſarum nominibus Herodotus & Cephalion apud hunc ipſum PHOTIVM ſcripta diſtinxerunt. Taceo prudens ſunt enim propè innumerabiles, reliquos, qui titulis operi additis mira varietate luſerunt, tantúmque ſibi indulgendum rati, quantum ſua quiſque miraretur ac prædicaret. Neque libris modo Bibliothecæ titulus datus, ſed hoc amplius, & hominibus, vt Dionyſium Longinum Rhetorem Eunapius Sardianus *ἔμψυχον βιβλιοθήκην ſpirantem Bibliothecam viuúmque adeo Muſæum* appellare non dubitat.

Verum de veterum Græcorum Romanorúmque Bibliothecis non deſcribo, ſcrinia compilans, otióque abutens, quæ nuper Belgij ocellus Lipſius noſter diſertè ad Nobiliſſ. virum Carolum Croium diſſeruit: analecta duntaxat corollarij vice damus.

Miſſis itaque Paullo Æmilio, L.Corn.Sulla & L. Lucullo librorum ſeruandorum (vt generoſos maximè homines decuit, ſempérque decebit) ſtudioſis. T.Pomponius Atticus elegans & ipſe Romanos inter & ſplendidus Bibliothecam inſtruens hermathenis, aliiſque ſtatuis atque imaginibus ornauit. Quin & de imaginibus in Bibliothecis collocari ſolitis, paucis eſt verſibus commentatus. Ad quem & animo fratris loco coniunctiſſimus M.Tullius: *Libros*, inquit, *tuos conſerua, & noli deſperare eos meos facere poſſe: quod ſi aſſequor, ſupero Craſſum diuitiis, atque omnium vicos & prata contemno.* Quid prætereo Aſinij Pollionis illam è Dalmatarum manubiis publicatam Romæ Bibliothecam. Cæſarum quoque à C. Iulio inchoatam, perfectámque ab Auguſto Octauiam ac Palatinam ſileo, Traiani præterea Vlpiam. Hadrianus enim Imp. Pompeiano & Commodo Coſſ. cum inſignes & plurimas ædes Athenis Atticis feciſſet, & agonem inſtituiſſet, ſi faſtis Caſſiodori fides, Bibliothecam miri operis extruxit. Iuliani adhæc τοῦ παραβάτου cetera eruditi, in libris colligendis ſtudium extitit. Teſtis ipſe locuples Epiſt.ad Ecdicium Ægypti præfectum: Ἄλλοι μὲν ἵππων, ἄλλοι δὲ ὀρνέων, ἄλλοι θηρίων ἐρῶσιν· ἐμοὶ δὲ βιβλίων κτήσεως ἐκ παιδαρίου δεινὸς ἐντέτηκε πόθος. *Quidam equis, alij auibus, nonnulli feris voluptatem capiunt: ego iam inde à puero librorum cupiditate flagraui.* Huius Auguſti Bibliothecam viciſſim Iouianus, hortante coniuge, & adiutante Theophilo Eunucho, ringentibus interim Antiochenis, vt auctor eſt Suidas, cremauit. Externa quid commemorem, Aegyptios, & Attalicos reges colligendis libris magnificos? notum Ptolemæum Philadelphum ſeptingentorum millium librorum cumulum contuliſſe, qui cumulus Alexandrino, pro dolor, tumultu conflagrauit. Ecquis adeo in literis hoſpes, qui LXX. Interpretum ſacras literas ex Hebræo eiuſdem iuſſu vertentium hiſtoriam ignoret? Tacitus tamen ſine flagitio præterire non poſſum, quantum ſtudij in conquirendis libris regio atque heroico animo idem Ptolemæus poſuerit, vt eſt à Galeno Medicorum principe lib.1.de natura hominis, rurſúmque lib.3. Epidem. Hippocratis memoriæ proditum, Athenienſibus nimirum, frumenti inopia annonæque caritate laborantibus, non priùs frumentum conceſſiſſe (quod eſſet Aegyptus Græciæ, vt Sicilia Italiæ fertilitate ſuá horreum) quam Tragicorum principum Aeſchyli, Sophoclis, atque Euripidis deſcribendorum copiam feciſſent. In qua quidem re eâ fide verſatum, vt præter vectigalium immunitatem, xv. talenta iiſdem pignori dederit, quam quidem pecuniam poſt libens volénſque dono miſit, & exempla deſcripta remiſit. Nam de Ariſtotelis Peripateticæ ſcholæ principis ac Theophraſti Bibliotheca à Neleo Coriſci F. coëmta, & hæredibus, ne ab Attalicis regibus auferretur, humi defoſſa, quia nuper in parallelis diſſeruimus, verbum non addam. Clearchi quoque Heracleæ Ponticæ primi Tyranni, eius qui Platonis & Iſocratis auditor extitit, Bibliotheca a Memnone apud hunc ipſum PHOTIVM mirè prædicatur, cuius laudis adorea ceteros omnes Tyrannos longo poſt ſe reliquerit interuallo. Sed vnde digreſſi paululum, eò redeamus. Tumultuarium quidem opus, ne quid taciturnitate præuaricari videar, PHOTIANAM hanc BIBLIOTHECAM extitiſſe hæc indicant: eadem ſæpe repetita, hiatus interdum, atque hiulca loca, neglectus ſtylus, reiecta denique in alteram operis partem, librorum, quos iam recenſuerat, excerpta longiora. Ad oram quoque nonnulla collocata: &, quod mireris, eoſdem libellos κατὰ πόδας pæne repetitos, vt Dionyſij Aegei Dictyaca, Hieroclis & Himerij aliorúmque non pauca, prorſus vt credam PHOTIVM memoria ſuâ iuuanda potius, quàm vt ceteris promiſcuè prodeſſet, hoc opus conſarcinaſſe, aut certè poſtremam manum

non adiecisse, limâ nitidiori opere futuro. Aulicis nimirum negotiis, atque ambitione transuersim raptum, mentem aliò, alio aures distinuisse.

Hactenus de PHOTII vita, & BIBLIOTHECA lectorum librorum: restat, vt cetera eius scripta in vulgus edita, quo vel in hoste virtutem mireremur, recenseam. Scripsit *in B. Pauli epistolas Commentarium:* vnde pleraque hausta in Catenam suam Oecumenius transtulit, vt non contemnendum Theologum agnoscas: quo gratior doctis hominibus (qui eo se adiutos in Paulo explanando fatentur ingenuè) labor hic exsistat, quo difficiliores in iis epistolis nodos occurrere B. Petrus Apostolatus Collega pronunciauit. Exstant & PHOTII opera (*Canones, inquam, Conciliorum, Constitutionumque et ciuiles Leges sacrosanctæ*) in volumen vnum corpúsque collata, distinctáque capitibus, quod & *Nomocanona* nominauit opus spissum & variæ multæque lectionis, visiturque Græcè in Germaniæ Bibliothecis quod Theodorus Balsamon illustrandum censuit, verteruntque Latinè Gentianus Heruetus homo Gallus, itémque Belga Henricus Agylæus. Qualem inter Latinos diligentiam Burchardus Vormatiensis, Iuo Carnotensis, ac Gratianus Monachus imitati sunt longo interuallo, haud minore operæpretio. Edidit & septem Oecumenicorum conciliorum acta, visunturque principio conciliorum tomis digestorum, quæ Græcè in Belgicis Bibliothecis calamo exarata asseruantur. Epistolæ eius in Augustana Bibliotheca habentur. Encyclicam ad Patriarchales Orientis sedes, siue eius est, seu Sisinnij, vt quidam putant, Apostolica sedes, vt & prædatoriam eius Synodum, merito damnat. Exstat item epistola ad Michaelem Bulgarorum principem, à Franc. Turriano Societatis nostræ eruta, Latinéque reddita, vt & *sex dissertationes de diuinitate, & incarnatione,* leguntúrque tomo V. lectionum Antiq. Henrici Canisij Iureconsulti clariss. Huc accedunt & eiusdem PHOTII *Tractatus de voluntatibus in Christo*, quæ dicuntur γραμμικὰ διλήμματα eodem Turriano interprete. Sed iam vela contrahamus, & PHOTIVM scriptores varios variè recensentem audiamus, linguis animisque fauete.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV, per superiorem Germaniam.

HANC *Photianæ Bibliothecæ ex Græco versionem, interprete P. Andrea Schotto, Societatis nostræ Sacerdote, ab aliquot Patribus Græcarum litterarum peritis visam & probatam, ego* GEORGIVS ROSETTIVS, *Societatis* IESV *per Germaniam superiorem Prouincialis, potestate mihi ab admodum R.P.N. Generali* CLAVDIO AQVAVIVA *concessa, typis mandari permitto: cui rei hoc testimonio manu mea subscripto, & sigillo munito, fidem facere volui. Augustæ, Calendis Septembris. Anno MDCV.*

Georgius Rosetthius.

NOTÆ

INDEX AVCTORVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ, ALPHABETI SERIE ET CODICVM NVMERO EX ORA interiore asscripto.

A.

B.

C.

libri

AVCTO-

AVCTORVM PHOTIANAE BIBLIOTHECÆ SERIES CLASSIBVS, ET ALPHABETO DISTINCTA. NVMERVS

est Paginarum Contextus Latini ex interiore margine.

S. SCRI-

S. SCRIPTVRAE LOCA,

QVÆ A VARIIS THEOLOGIS IN HAC PHOTII BIBLIOTHECA

explanantur, appositis paginarum Gr. exemplaris numeris qui in margine sunt interiore.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΙΘΜΗΣΙΣ

τῶν ἀνεγνωσμένων ἡμῖν βιβλίων, ὧν εἰς κεφαλαιώδη διάγνωσιν ὁ ἠγαπημένος ἡμῶν ἀδελφὸς Ταράσιος ἐξῃτήσατο. ἔστι δὲ ταῦτα εἴκοσι δέοντα ἑνὸς ἐπὶ τριακόσια.

BIBLIOTHECA, SEV DESCRIPTIO ATque enumeratio, lectorum a Photio codicum.

Quorum per summa saltem capita, cognitionem quæsiuit, charissimus illi frater TARASIVS. Sunt ij viginti & vno demptis, trecenti.

ANDREA SCHOTTO ANTVERP. *de Societate* IESV *interprete*.

ΦΩΤΙΟΣ ΗΓΑΠΗΜΕΝΩ ἀδελφῷ Ταρασίῳ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΠΕΙΔΗ τῷ τε κοινῷ τῆς πρεσβείας, καὶ τῇ βασιλείῳ ψήφῳ, πρεσβεύειν ἡμᾶς ἐπ' Ἀσσυρίους αἱρεθέντας ᾔτησας τὰς ὑποθέσεις ἐκείνων τῶν βιβλίων, οἷς μὴ παρέτυχες ἀναγινωσκομένοις, γραφῆναί σοι, ἀδελφῶν φίλτατέ μοι Ταράσιε· ἵν' ἔχοις ἅμα μὲν τῆς διαζεύξεως, ἣν βαρέως φέρεις, παραμύθιον· ἅμα δὲ καὶ ὧν οὔπω εἰς ἅπαξ ἡμῖν ἀνέγνως, εἰ καὶ διατυπωτικήν τινα καὶ κοινοτέραν τὴν ἐπίγνωσιν (ταῦτα δέ ἐστι πεντεκαιδέκατον μέρει τῶν τριακοσίων ἑνὸς ἐνὶ χρῇ πλείστων ἀπολείπει. τὰ τοσαῦτα γὰρ, οἶμαι, τῆς σῆς ἐκτὸς οὔσης παρουσίας, ἀναγνωσθῆναι συνέπεσεν) ὀψὲ μὲν ἴσως τῷ σῷ διαπύρῳ πόθῳ καὶ τῆς θερμῆς αἰτήσεως· θᾶττον δὲ ἢ ὅσα ἄν τις ἄλλος ἐλπίσειε, τυχόντες ὑπογραφέως, ὅσας αὐτῶν ἡ μνήμη διέσωζε, τῷ σῷ ὥσπερ ἀποδιδόμενοι πόθῳ καὶ τῇ ἀξιώσει, ἐκδεδώκαμεν. ἧ τάξει δὲ ταξέως αἱ ὑποθέσεις ὑπολείψονται, ὡς ἂν ἑκάστην αὐτῶν ἡ μνήμη προεβάλετο. οὐ χαλεπὸν δὲ καὶ, εἴ τις ἕλοιτο, ἰδίᾳ μὲν τούτων ὅσα τῆς ἱστορίας ἐστὶν, ἰδίᾳ δὲ ὅσα πρὸς ἄλλον καὶ ἄλλον σκοπὸν

* αἰαρ [illegible] εἶδος [illegible] ἀλλὰ [illegible]

[illegible] πιμίας. μᾶλλον [illegible] νομίζων ἀξι-

δὲ καὶ τὸ ποικίλον [illegible] ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις

ἀρυό [illegible] καὶ χόρος [illegible] οἶδε πάλιν εἰς [illegible]

εἰ δέ σοι ποτὲ καθ' αὐτὰ * γυμναζομένῳ τὰ τεύχη, καὶ ἐπιλοπονουμένῳ, τινὰ ὑποθέσεων ἐλλιπέστερον, ἢ οὐκ εἰς τὸ ἀκριβὲς δεῖξωσιν ἀπομνημονευθεῖσαι, μηδὲν θαυμάσῃς. μίαν μὲν γὰρ ἑκάστην βίβλον * ἀναλεγόμενον, τὴν ὑπόθεσιν συλλαβεῖν, καὶ μνήμῃ καὶ γραφῇ παραδοῦναι, [illegible] ἔργον ἐπὶ τοῦ βουλομένου· ὁμοῦ δὲ πλειόνων, καὶ * τότε χρόνου μέσου διαρρυέντος, εἰς ἀνάμνησιν μετὰ τοῦ * ἀκριβοῦς ἐφικέσθαι, οὐκ οἶμαι ῥᾴδιον εἶ). ἡμῖν δὲ

PHOTIVS, DILECTO FRATRI SVO TARASIO, in Domino salutem.

CVm primum ab vniuerso Senatu, ipsoque adeo Imperatoris suffragio, legatus in Assyriam delectus sum, eorum tibi codicum petiuisti argumenta describi, amantissime frater, quorum recitationi non interfuisses. Cupiebas enim habere tu, cum huius molestæ adeo tibi disiunctionis nostræ solatium aliquod, tum leuiter saltem effictam ac generalem cognitionem eorum voluminum, quæ nondum apud nos præsentes audientéque legisses, ea sunt in vniuersum, vno duntaxat supra decimam quintam partem dempto, trecenta, tot enim, nisi fallor, te absente legi contigit. Librarium igitur nacti, tuoque voto ac desiderio quasi debitum soluentes, edimus aliquando, quotquot horum argumentorum memoria nostra conseruarat. Serius id quidem forsitan, quam ardens illud tuum desiderium flagransque cupiditas postulabat. attamen citius quàm aliorum quisquam sperare poterat. Hoc autem ordine singulis sibi argumenta succedent, quo eadem hæc memoriæ præoccuparit. Præsertim, cum difficile haudquaquam sit (si quis ita malit) seorsum omnia quæ ad Historiam faciunt, & rursus quæ ad alium atque alium [illegible] referuntur,

* * * * *

Quod si quæ [illegible] tibi, dum ipsemet studiosius tractabis volumina, breuior videbitur, aut minus accurata quorundam argumentorum hic esse facta mentio, ne id mireris velim; Nam vnum aliquem librum singulatim legenti, argumentum eius animo complecti, illúdq; memoria ac litteris mandare, ... ei opus est, qui id modo velit, at complura simul, idq; post temporis aliquod interuallum, accuratè meminisse, hoc ego non adeo arbitror esse facile. Iam verò

Marginal notes: P. Gr. 891. — * ἱστορίας. — * γλω... al. quam [illegible] — * ἀναλεγόμενον M. M. — * al. τότε — * al. ἀκριβοῦς — M ss. CCLXXIX. Quod autem 280. notata reperiuntur, [illegible] Græcè appareat.

THEODOR.

quæcunq; in lectis illis libris obuia sunt, & neque tuas forsitan, ob insitam iis facilitatem, fugerunt curas, his ne nosquidem tantum studij quantum cæteris adhibuimus: Sed eorum maior accuratio de industria est prætermissa. An autem aliud quidpiam non inutile una cum his argumentis supra tuam petitionē accedat, id tu melius intelliges. Vtilia sane tibi hæc modo edita futura sunt, cum summatim eorum tibi memoriam refricent, quæ tute per te legendo percurristi: tum vt citius reperias, si quid in ijs quæras; quin etiam, vt facilius adsequaris ea, quæ forte nondum intelligentia perceperis.

καὶ * ὅσων ἐπιπολάζει τῶν ἀναγνωσμάτων, καὶ οὐδὲ τὰς σὰς διὰ τὸ προχειρὸν ἴσως διαπεφευγότα μελέτας, ἧττον ἐν τούτοις ἢ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίας ἐδεήθημεν φροντίδος. ἀλλὰ κατὰ τὸ * ἑκούσιον τὸ ἀκριβὲς αὐτῶν ὑπερεωράθη. εἰ δέ τι καὶ ἄλλο χρειῶδες, καὶ τῆς σῆς αἰτήσεως ἐπὶ πλεῖον τῷ ἀποτελέσματι συντείνει, αὐτὸς μᾶλλον ἐν συνήσεις. χρήσιμα δ' οὖν σοι ταῦτα τὰ ἐκδιδόμενα εἰς τὴν κεφαλαιώδη τε μνήμην καὶ ἀνάμνησιν τῶν εἰς κατὰ σεαυτὸν ἀναλεξαμένων * ἐπῆλθες, καὶ εἰς ἑτοιμότερον ἄγειν τὴν ἐν αὐτοῖς ἐπιζητουμένων εὕρεσιν, καὶ μέντοι καὶ εἰς ῥᾳοτέραν τὴν τῶν οὔπω τὴν ἀνάγνωσιν τῆς συνέσεως ἐπελθόντων.

*al. ἄσοι

*al. ἀνάγ.

*ἐπῆλθες M. N.

I. Cod.

THEODORVS PRESBYTER
De Scriptis S. Dionysii Areopagitæ.

LECTVS EST THEODORI PRESBYTERI *liber*, quo docet germanum esse S. DIONYSII *opus*. Soluuntur autem quatuor potissimum argumenta. *Primum* quidem: Si germanus est, cur SS. Patrum nemo, qui post secuti sunt, ex eo libro sententias aut testimonia citarit? *Alterum* vero; quomodo Eusebius Pamphili, SS. Patrum scripta enumerans, huius nullam fecerit mentionem. *Tertium*; quomodo Traditionum earum, quę in Ecclesia per incrementa, & diuturni temporis spatia creuerunt, liber hic sigillatim texat narrationē. Magnus enim Dionysius, vt ex Actis patet, Apostolorum æqualis fuit; hic vero liber earū maxime Traditionum descriptionem continet, quæ postea sensim in Ecclesia inualuerunt. Non igitur verisimile videri ait, imò falso confictum, quæ longo post tempore à morte magni Dionysij in Ecclesia orta sint, atque excreuerint, ea Dionysium describenda suscepisse. *Quartum*; cur epistolam B. IGNATII hic liber citat? Dionysius enim, [vt diximus] Apostolorum temporibus floruit: Ignatius verò Traiano Aug. imperante, martyrii certamen certauit, & paulo ante mortem eam epistolam, quam hic liber citat, cōscripsit. Quatuor his igitur argumentis controuersia dissoluere studet Theodorus, efficitque pro virili legitimum illum esse magni Dionysij partum.

Act. 17.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ,
ὅτι γνησία ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου πρεσβυτέρου, ὅτι γνησία ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος. διαλύεται δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἐνστάσεις τέσσαρας· μία μὲν, ὅτι εἰ ὄντως γνησία, πῶς οὐκ ἐμνημόνευσαν τῶν ἐν αὐτῇ ῥητῶν ἢ καὶ χρήσεων τινὲς τῶν μεταγενεστέρων πατέρων; δευτέρα, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἀναγραφὴν ποιούμενος τῶν συγγεγραμμένων τοῖς μακαρίοις πατράσι καὶ βιβλίων, οὐδεμίαν ταύτης μνήμην ἐποιήσατο· τρίτη, ὅτι πῶς τὰς κατὰ περίοδον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου αὐξηθείσας παραδόσεις, ἡ βίβλος αὕτη λεπτομερῶς ἐξηγουμένη ἀνατίθεται; ὁ μὲν γὰρ μέγας Διονύσιος σύγχρονος ἦν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν πράξεων, τοῖς ἀποστόλοις· ἡ δὲ βίβλος διεξέρχεται, τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ θεσμοθεσίαν [καὶ] ἐν ὑστέρῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξηθεισῶν παραδόσεων ἔχει ἀναγραφήν. ἀπίθανον οὖν, φησὶ, μᾶλλον δὲ κακόπλαστον, τὰ μετὰ πολὺν χρόνον τῇ πλάτει τῆς μεγάλης Διονυσίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντα, Διονύσιον ὑπολαμβάνειν ἀναγράψαι. τετάρτη δὲ, πῶς μέμνηται τῆς τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου ἐπιστολῆς ἡ βίβλος; ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος τοῖς τῶν ἀποστόλων ἐνήκμασε χρόνοις· Ἰγνάτιος δὲ ἐπὶ Τραϊανοῦ τὸν διὰ μαρτυρίου ἤθλησεν ἀγῶνα * ὃς καὶ πρὸ βραχὺ τῆς τελευτῆς ταύτην ἐπιστολὴν, ἧς ἡ βίβλος μνημονεύει, γράφει. ταύτας οὖν τὰς τέσσαρας ἀπορίας διαλύσαι ἐπαγωνισάμενος, βεβαιοῖ [τό γε ἐπ' αὐτῷ] γνησίαν εἶναι τὴν τοῦ μεγάλου Διονυσίου βίβλον.

d. Theodorus Presbyter de S. Dionysio.

Dionysius Areopagita. Act. 17.

Ignatius.

*al. [illegible] i. Corinth.

SCHOLION

EXTARET vtinam Theodorus iste, De legitimis B. DIONYSII Areopagitæ libris, aut quam vellem inde ea saltem excerpta Photius, vt nobis minus fortasse necessaria, repræsentasset. Quoniam vero nostra tempestatis sectarij eadem reciprocando iterant, ac veluti ab inferis reuocant, quatuor hisce argumentis breuiter respondebo. Copiosius alij, vt ad Hilduinus, Caroli Magni æqualis, Areopagitica Matthæus Galenus, & ad Pachymera paraphrasim Godofr. Tilmannus, denique Tomo II. Annalium Ecclesiasticorum ad annum Christi CIX. Illustr. D. Cæsar Card. Baronius, sanè de omni sacra antiquitate, atque adeò militante in terris Ecclesia, Dei sponsa, optimè meritus. Primò igitur a SS. Patribus nunquam aduocari B. DIONYSIVM inficiamur. Laudat enim sic frequenter B. Cyrillus Alexandrinus, Origenes, Damascenus, Agatho & Gregorius I. Pontifices, aliique. Nam & Maximus Martyr, Michael Syngelus, & Georgius Pachymeres non modo defendunt à calumniis, sed & scholiis eruditis illustrant. Adde quod infra quoque in non recenti opere, sancti scriptoribus annumeratus legatur, Cod. CCXXXI. II. Eusebij Pamphili silentium suspectum merito esse debet, quod Arianismo infectus ille eius scripta recensere idcirco cauit, quia vel vno S. DIONYSIO Arij causam iugulari posse videret. III. Cæremonias verò, ritúsque Ecclesiæ iam inde ab Apostolorum temporibus exortas, ac veluti per manus traditas in Ecclesiam promanasse, atque in hæc vsque tempora apud pios homines perdurasse, nemo negabit, nisi qui ab Ecclesia Catholica Romana desciscentes in Nouatorum castra transfugerunt: docetque copiose Franc. Turrianus noster, itémque Baronius Card. Tomo I. Annalium, de Essenis agens. IV. Quod vero B. Ignatij Martyris epistolam citet, qui Traiano imperante Martyr obiit, nemini mirum videbitur, qui ex eodem illo Baronio B. DIONYSIVM ad ea vsque tempora peruenisse, certo cognorit. Sed nos de his omnibus copiosius libro de scriptis SS. Patrum in dubium reuocatis, ac vindicatis.

II.

ADRIANI *Isagoge S. Scripturæ.*

LECTA est ADRIANI *introductio in S. Scripturam.* Vtilis liber iis, qui ad eam primum aggrediuntur.

ΑΔΡΙΑΝΟΥ Εἰσαγωγὴ τῆς γραφῆς.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀδριανοῦ εἰσαγωγὴ τῆς γραφῆς, χρήσιμος τοῖς εἰσαγομένοις ἡ βίβλος.

β. Adriani Isagoge S. Scripturæ.

NON-

Hanc Graecè nuper repertam Augustae Vindelicorum, editámque video cum Vitis XII. Prophetarum minorum.

NONNOSI SCHOL. III.

ΝΟΝΝΟΣΟΥ ἹΣΤΟΡΙ͂Α.

Νοννόσ. ἱστ.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Νοννόσου ἱστορία: ἐν ᾗ διαλαμβάνεται πρεσβεία αὐτοῦ πρός τε Αἰθίοπας καὶ * Ἀμερίτας καὶ Σαρακηνούς, τὰ ἰσχυρότερα τῶν τότε ἐθνῶν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἄλλα ἀνατολικὰ ἔθνη. Ἰουστινιανὸς δὲ τηνικαῦτα τῆς ῥωμαϊκῆς περιεῖπε πολιτείας: φύλαρχος δὲ τῶν Σαρακηνῶν ἐχρημάτιζε Καϊσός, ἀπόγονος Ἀρέθα, καὶ αὐτοῦ φυλάρχου γεγενημένου, πρὸς ὃν ὁ * Νοννόσου πάππος ἐπρεσβεύσατο, παρὰ Ἀναστασίου τότε βασιλεύοντος ἀποσταλείς, καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην ἐσπείσατο. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ Νοννόσου, Ἀβράμης δὲ ἦν αὐτῷ ὄνομα, πρὸς Ἀλαμούνδαρον φύλαρχον Σαρακηνῶν ἐπρεσβεύσατο, καὶ δύο στρατηγοὺς Ῥωμαίων, Τιμόστρατον καὶ Ἰωάννην (νόμῳ πολέμου συλληφθέντας) ἀνεσώσατο. Ἰουστίνῳ δὲ τῷ βασιλεῖ ἡ τῶν στρατηγῶν διηκονεῖτο * ἀνάρρυσις. ὁ μέντοι Καϊσός, πρὸς ὃν * ἐστέλλετο Νόννοσος, δύο φυλῶν ἡγεῖτο, τῶν παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπισημοτάτων, Χινδηνῶν καὶ Μααδηνῶν. πρὸς τοῦτον δὲ τὸν Καϊσὸν καὶ ὁ Νοννόσου πατήρ, πρὶν ἢ Νόννοσον πρεσβεύειν αἱρεθῆναι, Ἰουστινιανοῦ πέμποντος, ἀπέσταλτο, καὶ εἰρηνικὰς ἔθεντο σπονδάς· ὥστε καὶ τὸν υἱὸν Καϊσοῦ (Μαυίας δὲ ἐκαλεῖτο) ὅμηρα λαβεῖν, καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν εἰς Βυζάντιον ἀποκομίσαι. μεθ' ὃν χρόνον ἐπρεσβεύσατο Νόννοσος ἐπὶ δυσὶ τούτοις. Καϊσόν, εἰ δυνατόν, πρὸς βασιλέα ἀναγαγεῖν: καὶ πρὸς τὸν τῶν Αὐξουμιτῶν ἀφικέσθαι βασιλέα [Ἐλεσβαᾶς δὲ τότε ἐκράτει τοῦ ἔθνους·] καὶ πρὸς τούτοις, καὶ εἰς τοὺς Ἀμερίτας παραγενέσθαι. ἡ δὲ Αὔξουμις πόλις ἐστὶ μεγίστη, καὶ οἷον μητρόπολις τῆς ὅλης Αἰθιοπίας· κεῖται δὲ μεσημβρινωτέρα καὶ ἀνατολικωτέρα τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς. ὁ δὲ Νόννοσος πολλὰς μὲν ἐπιβουλὰς ἐθνῶν ὑποστάς, πολλὰς δὲ θηρίων χαλεπότητας παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ πολλαῖς δυσχωρίαις καὶ ἀπορίαις πολλάκις περιπεσών, ὅμως καὶ τὰ δόξαντα ἐξετέλεσεν. καὶ σῶος τῇ πατρίδι ἀποδίδοται.

Αὔξουμ.

Ὅτι Καϊσός, Ἀβράμου πάλιν πρὸς αὐτὸν πρεσβεύσαντος, πρὸς τὸ Βυζάντιον παραγίνεται, καὶ τὴν ἰδίαν φυλαρχίαν Ἄμβρῳ καὶ Ἰεζίδῳ τοῖς ἀδελφοῖς διανειμάμενος, αὐτὸς τὴν παλαιστινῶν ἡγεμονίαν παρὰ βασιλέως ἐδέξατο, πλῆθος πολὺ τῶν ὑποτεταγμένων αὐτῷ σὺν αὐτῷ ἐπαγόμενος.

Ὅτι τὰ σανδάλια, φησί, νυνὶ λεγόμενα, ἀρβύλας ἔλεγον οἱ παλαιοί, καὶ τὸ φακιόλιον, * φασώλιν.

Ὅτι τῶν Σαρακηνῶν οἱ πλεῖστοι, οἵ τε ἐν τῷ Φοινικῶνι, καὶ οἱ ὑπὲρ τὸν Φοινικῶνα, καὶ τῶν ὀνομαζομένων Ταυρηνῶν ὀρῶν ἐπέκεινα, ἱερόν τι χωρίον νομίζουσιν, ὅτῳ δὴ θεῶν ἀνειμένον, καὶ ἐνταῦθα συλλέγονται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, δίς. ὧν τὴν μὲν τῶν πανηγύρεων αὐτῶν, μηνὶ ὅλῳ μέχρι παρατείνουσι, σχεδὸν πρὸς τοῦ * ἔαρος κατὰ τὸ μέσον τελουμένην, ὅτε τὸν Ταῦρον ἥλιος ἐπιπορεύεται. ἡ δὲ ἑτέρα πανήγυρις, δυσὶ μησὶ παρατείνεται: μετὰ θερινὰς δὲ τροπὰς ἄγουσι ταύτην. ἐν ταύταις, φασί, ταῖς πανηγύρεσι, πᾶσαν ἄγουσιν εἰρήνην, οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐνδημοῦντας ἀνθρώπους. φασὶ δὲ ὅτι καὶ τὰ θηρία πρός τε τοὺς ἀνθρώπους, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρὸς ἄλληλα. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ παράδοξα, καὶ μύθων οὐδὲν διαλλάττοντα.

* διηγ.

NONNOSI *Historia Legationum.*

LECTA est NONNOSI *Historia*, qua legationem suam complectitur ad Æthiopas, & Homeritas, atque Saracenos susceptam, populos tum potentissimos: & ad alias Orientis gentes. Iustinianus Romanum tunc imperium tenebat: Præfectus verò Saracenorum Kaisus erat, *a* Arethæ nepos: qui & ipse Præfectus, ille fuit ad quem Nonnosi auus ab Anastasio Imperatore legatus fuerat, & pacis fœdera sanxerat. Quin & Nonnosi pater, cui *b* Abramo nomen, ad Alamundarum Præfectum Saracenorum orator aliquando profectus, duos Romanorum duces, Timostratum, atq; Ioannem, belli iure captos, vna liberauit: Iustino Imperatori in ducibus his liberandis subseruiens. Porro Kaisus, ad quem Nonnosus missus, duabus præerat gentibus apud Saracenos clarissimis, Chindinis, & Maadenis. Ad quem ipsum Kaisum Nonnosi quoque pater antequam hæc Nonnoso legatio mandaretur, à Iustiniano missus est paciq; fœdera ita constituit, vt Kaisi filium Mauiam nomine, obsidem acceperit, & Byzantium ad Iustinianum adduxerit. Post quę duplici Nonnosus nomine legatus missus est: Vt Kaisum, si posset, ad Imperatorem adduceret: Et ad *c* Auxumitarum Regem (cui genti *d* Elesbaas tunc præerat) itémque ad *e* Homeritas proficisceretur. Auxumis permagna est ciuitas, & quasi Æthiopiæ totius metropolis, magis ad meridiem & orientem vergens, quam Romanum imperium. Nonnosus verò, multis gentium superatis insidiis, ferarúmque periculis (pręter viæ incommoda, multáque discrimina, in quę sæpenumero incidit) tamen quę voluit perfecit, & saluus est patriæ redditus.

Kaisum refert, misso iterum Abramo ad illum legato, Byzantium profectum esse, suámque Præfecturam Ambro & Iezido fratribus diuisisse: ipsum verò Palæstinæ Præfecturam ab Imperatore administrandam suscepisse, infinitámque hominum subditorum secum multitudinem duxisse.

Quæ nunc Sandalia dicta, Arbylas appellasse Veteres ait: & *f* φακιόλιον φασώλιν.

Saracenorum ait plerique, tam qui *g* in Phœnicone, quàm qui vltra Phœniconem & Taurenos, quos vocant, montes degunt, *h* locum quendam pro sacro habent, alicui Deorum consecratum: quo bis quotannis conueniunt. Horum conuentuum ipsorum alter, mensem durat integrum, ad medium ferè ver, quando Tauri signum Sol in Zodiaco tenet: alter vero in duos alteros menses extenditur, agitúrque post æstiuum solstitium. In his ait conuenientibus, summa viget tranquillitas, non solum inter ipsos, sed & cum omnibus aduenis. Quin etiam feras cum hominibus, non tantum inter se, pacate tunc degere fabulantur. Narrat & alia multa inopinata, & *i* fabulis non absimilia.

a De quo Procop. lib. 1. de bell. Pers. inf. Cod. LXIII. paulo ante fi. & lib. II.

b Hic Abrahamus (quem syllaba) vir pius & presbyter nominatur in Actis S. Arethæ Martyris apud Sur.(?) Tom. V. 24. Octob.

c De quibus Nicephor. Lib. XVII cap. 32.

d Cuius mentio in S. Arethæ Actis sup. citatis, & Nicep. lib. XVII cap. 6.

e Niceph. Lib. VIII. cap. 35. & XVII. cap. 32. Theophan. Byzant. inf. Cod. LXIV.

f Vide notas Græci exemplaris, Suidam & Notas ad Curopalat. de Offic. Constantinop.

g Phœnicone vrbis Ægypti meminit inf. Olympiodorus Cod. LXXX. sub fin. Diod. Sicul. Lib. III. Locum esse maritimum ad sinum Arabicum scribit.

h Non omnino dissimile, quod narrat Clisias(?) in Indicis. inf. Cod. LXXII.

i Ctesiam forte innuit, a quo nonnulla mutuari videtur.

Adulin scribit ab Axumi quindecim itinere dierum distare. Proficiscenti vero Axumin Nonnoso cum suis, maximum hoc obiectum spectaculum, ad regionem Auen dictam, quæ media est inter Axumin, & Adulin vrbes, elephantorum nimirum multitudo non modica, imo millia ferme quinque. Pascebant hi elephanti in magno ea campo, propius que accedere neminem incolarum facile erat, neque pastu prohibere. Hoc illis interim spectaculum occurrit.

De cœli quoque constitutione dicere oportet, quæ est ab Aue ad Axumin: contra enim æstas illic & hiems accidit. Nam Sole Cancrum, Leonem, & Virginem obeunte, ad Auen vsque (vti & nobis) æstas est, summáque cœli siccitas. At ab Aue Axumin versus, & reliquam Æthiopiam, hiems est vehemens, non integro quidem illa die, sed quæ à meridie semper & vbique incipiens, coactis nubibus aerem oblucat, & horrendis imbribus oram illam inundet. Quo etiam tempore Nilus late Ægyptum peruadens, maris in modum terram irrigat. Cum autem Sol Capricornum, Aquarium, & Pisces perambulat, aer vice versa Aduliitis in Auen vsque imbribus regionem inundat, iis vero qui ab Aue Axumin, cæteramque Æthiopiam versus iacent, æstas est, & maturos iam fructus terra præbet.

Nauiganti à Pharsa Nonnoso, & ad extremam vsque insularum delato, tale quid occurrit, vel ipso auditu admirandum. Incidit enim in quosdam forma quidem & figura humana; sed breuissimos, & cutem nigros, totúmque pilosos corpus. Sequebantur viros æquales fœminæ, & pueri adhuc breuiores. Nudi omnes agunt, pelle tantum breui adultiores verenda tecti, viri pariter ac fœminæ: agreste nihil, neque efferum quid præ se ferentes. Quin & vox illis humana, sed omnibus, etiam accolis, prorsus ignota lingua, multóque amplius Nonnosi socijs. Viuunt marinis ostreis, & piscibus è mari ad insulam proiectis. Audaces minime sunt, vt nostris conspectis hominibus, quemadmodum nos visa ingenti fera, metu perculsi fuerint.

THEODORI ANTIOCHENI *Pro S. Basilio aduersus Eunomium libri XXV.*

LECTI sunt THEODORI Antiocheni *Pro Basilio aduersus Eunomiū libri viginti quinque.* Est illi phrasis non vsquequaq; perspicua: sensibus tamen & argumentis nimium quantum densus, S. Scripturæ testimoniis egregiè abundat. Ad verbum ferè Eunomij rationes refellit, imperitum eum valde externarum disciplinarum, multóque magis nostræ Theologiæ, pluribus ostendens. Hic verò Mopsuestiæ, vt puto, Episcopus fuit.

SOPHRONII *De eadem re liber.*

LECTVS similiter SOPHRONII *Pro Basilio contra Eunomium liber*, Theodoro apertior, & multo doctior ac breuior. Neque enim per omnia Eunomium persequitur:

Ὅτι διέστηκεν, φησί, τὰ Ἄδουλιν τῆς Αὐξούμεως ιε΄ ἡμερῶν ὁδόν. ἀπιόντι δὲ εἰς τὴν Αὐξούμην τῷ Νοννόσῳ καὶ τοῖς μετ' * αὐτοῦ, μέγιστόν φησι θέαμα περὶ χώραν ἣν Αὔην προσονομάζουσιν (κεῖται δὲ ἡ Αὔη ἐν μέσῳ τῆς τε τῶν Αὐξουμιτῶν καὶ τῆς τῶν Ἀδουλιτῶν πόλεως) ἐλεφάντων πλῆθος οὐκ ὀλίγον, ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον χιλιάδων πέντε. ἐνέμοντο δὲ αὐτοὶ οἱ ἐλέφαντες ἐν πεδίῳ μεγάλῳ· καὶ πελάζειν αὐτοῖς οὐδενὶ τῶν ἐγχωρίων ἦν εὔκολον, οὐδὲ εἴργειν τῆς νομῆς. τοῦτο μὲν οὖν μεταξὺ τὸ θέαμα αὐτοῖς προσγεγόνει.

Χρὴ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς κράσεως τῶν ἀέρων εἰπεῖν, οἳ ἀπὸ τῆς Αὔης ἐπὶ τὴν Αὐξούμην διαλλάσσονται. ἐναντίως γὰρ περί τε θέρος, καὶ χειμῶνα διάκεινται. Τοῦ γὰρ ἡλίου τὸν καρκῖνον, τὸν λέοντα καὶ παρθένον διεξιόντος, μέχρι μὲν τῆς Αὔης, ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν, θέρος τέ ἐστι καὶ ξηρότης διαλαμβάνει τὸν ἀέρα· ἀπὸ δὲ τῆς Αὔης ἐπὶ τὴν Αὐξούμην, καὶ τὴν ἄλλην Αἰθιοπίαν, χειμὼν ἐπίκειται σφοδρός, οὐ δι' ὅλης ἡμέρας· ἀλλὰ γὰρ ἀπὸ μεσημβρίας ἀρχόμενος ἑκάστοτε, συννεφῆ τε τὸν ἀέρα ποιῶν, καὶ ὄμβροις ῥαγδαίοις τὴν χώραν ἐπικλύζων. τηνικαῦτα ἄρα καὶ ὁ Νεῖλος πολὺς ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐρχόμενος πελαγίζει τε καὶ καταρδεύει τὴν γῆν. ὅτε δὲ ὁ ἥλιος τὸν αἰγόκερών τε καὶ ὑδροχόον καὶ ἰχθύας ἐπιπορεύεται, ἀνάπαλιν ὁ ἀὴρ τοῖς μὲν Ἀδουλίταις, μέχρι τῆς Αὔης, ὄμβροις ἐπικλύζει τὴν χώραν· τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς Αὔης, μέχρι Αὐξούμεως καὶ τῆς ἄλλης Αἰθιοπίας, θέρος τέ ἐστι, καὶ τὰ ὡραῖα τηνικαῦτα τούτοις ἡ γῆ παραδίδωσιν.

Ὅτι ἀπὸ τῆς Φαρσὰν πλέοντι τῷ Νοννόσῳ, ἐπὶ τὴν ἐσχάτην τῶν νήσων καταντηκότι τοιόνδε τι συνέβη, θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. ἐνέτυχε γάρ τισι μορφὴν μὲν καὶ ἰδέαν ἔχουσιν ἀνθρωπίνην, βραχυτάτοις δὲ τὸ μέγεθος, καὶ μέλασι τὴν χροιάν. ὑπὸ δὲ τριχῶν * δεδασυσμένοις διὰ παντὸς τοῦ σώματος. εἵποντο δὲ τοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖκες παραπλήσιαι, καὶ παιδάρια ἔτι βραχύτερα, τῶν παρ' αὐτοῖς ἀνδρῶν. γυμνοὶ δὲ ἦσαν ἅπαντες, πλὴν δέρματι τινὶ μικρῷ τὴν αἰδῶ περικάλυπτον, οἱ προβεβηκότες ὁμοίως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ἄγριον δὲ οὐδὲν ἐπεδείκνυντο, οὐδὲ ἀνήμερον· ἀλλὰ καὶ φωνὴν εἶχον μὲν ἀνθρωπίνην, ἄγνωστον δὲ παντάπασι τὴν διάλεκτον τοῖς τε περιοίκοις ἅπασι, καὶ πολλῷ πλέον τοῖς περὶ τὸν Νόννοσον. διέζων δὲ ἐκ θαλαττίων ὀστρέων, καὶ ἰχθύων, τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν νῆσον ἀπορριπτομένων. θάρσος δὲ εἶχον οὐδέν. ἀλλὰ καὶ ὁρῶντες τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπους ὑπέπτησσον, ὥσπερ ἡμεῖς τὰ μείζω τῶν θηρίων.

* αὐτ.

Pygmæi.

* δεδασυμμ.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου, λόγοι κε΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου Ἀντιοχέως ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου ἐν λόγοις κε΄. ἔστι δὲ τὴν μὲν φράσιν οὐ πάνυ λαμπρός· ταῖς δὲ διανοίαις καὶ τοῖς ἐπιχειρήμασι λίαν πυκνός, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἄριστα πλουτεῖ μαρτυρίαις. κατὰ λέξιν δὲ σχεδὸν τῶν δυσσεβῶν λόγων τὴν ἀνασκευὴν ποιεῖται, ἀμαθῆ τε λίαν τῶν θύραθεν μαθημάτων καὶ πολλῷ μᾶλλον τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσοφίας διὰ πολλῶν ἐπιδεικνύς. ὁ δὲ Μοψουεστίας γεγονὼς ἐπίσκοπος οὗτός ἐστιν, οἶμαι.

δ. Theodorus Antiochenus.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΕΥΝΟΜΙΟΥ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ὁμοίως Σωφρονίου ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου· σαφέστερος μὲν Θεοδώρου, καὶ πολλῷ συντονώτερος καὶ συντομώτερος. καὶ οὐδὲ πᾶσι τοῖς Εὐνομίου ἐπεξιών,

ε. Sophronius.

ἀλλ' ἐκεῖνα γυμνάζων καὶ ἐλέγχων καὶ ὑποβάλλων, ἃ δοκεῖ συνεκτικὰ, καὶ κεφάλαια τῆς Εὐνομίου αἱρέσεως εἶναι. ἀφοριστικῷ δὲ κέχρηται χαρακτῆρι, καὶ ὡς ἐπίπαν ἀπολυτός ἐστιν αὐτῷ καὶ ἀσύνδετος ὁ λόγος· οὐκ ἀχαρὴς δὲ, ἀλλὰ καὶ λογικοῖς ἐπιχειρήμασι περιεσπαρμένος.

te illa potissimum exagitat atque refellit, quæ summa capita hæresis Eunomij continere videbantur. Charactere vsus est * distinguente ac definiente: & vt plurimum solutus illi, minimeque vinctus sermo, non ingratus tamen, immo & logicis argumentationibus perquam floridus est.

SOPHRON.

* ἀφοριστικῷ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ ΟΜΟΙΩΣ ὑπὲρ Βασιλείου κατ' Εὐνομίου.

GREGORII NYSSENI *eiusdem argumenti opera duo.*

VI.

ς΄. Greg. Nyss.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Γρηγορίου Νύσσης ὁμοίως ὑπὲρ Βασιλείου κατ' Εὐνομίου. τὴν μὲν φράσιν εἴ τις ἄλλος ῥητόρων, λαμπρὸς, καὶ ἡδονῆς τὰ ὦτα καταπιαίνων. οὐ μέντοι καθεξῆς καὶ οὗτος τὴν Εὐνομίου γραφὴν ἐλέγχει. διὸ καὶ συντομώτερός ἐστι Θεοδώρου, Σωφρονίου δὲ πλατύτερος. πλεονάζει δὲ καὶ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ τοῖς παραδείγμασιν. ἴσως δ' ἄν τις εἴποι τἀληθὲς, ὡς ὅσον ὑπερβάλλει κάλλει τε καὶ λαμπρότητι καὶ τῇ ἡδυτάτῃ ἀπολαύσει· τοσοῦτον * ἐκνικᾶν ... τὸ πλῆθος τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὸ γόνιμον τῷ Θεοδώρῳ ἐσκεύασεν.

* Vincere conatu.

LECTVS est a GREGORII *Nyssæ Episcopi* similiter *pro Basilio aduersus Eunomium liber*. Stylus illi, si cui Rhetorum, illustris, & iucunditatem auribus instillans. Sed nec ipse quidem ordine Eunomij scriptum reprehendit. Quamobrem & Theodoro concisior est, & Sophronio latior, abundat enim enthymematis, atque exemplis. Illud autem vere pronunciauerim, quantum Gregorius venustate, splendore, & mirifica iucunditate antecellit Theodoro, tantum etiam argumentorum copia & vbertate eundem vincere connititur.

a Extant eius Libri XIII. aduersus Eunom. in Bibliotth. Vaticana, Bauar. & alibi.

ζ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἑτέρα πραγματεία τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου Νύσσης, ὑπὲρ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ἐν ᾗ λογικώτερον Εὐνομίῳ συμπλακεὶς, κατὰ κράτος αἱρεῖ, πάντα σαλεύσας τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα. τὸ δὲ κάλλος τοῦ λόγου, καὶ ἡ σύγκρασις λαμπρότητος, γλυκύτητι κἀνταῦθα διαπρεπῶς ἐπιδείκνυται.

VII.

LECTVM est alterum eiusdem GREGORII Nyssem opus de eadem ipsa re: in quo rationibus validioribus cum Eunomio manus conserens, eam vi expugnat, omnia impietatis firmamenta labefactans. Venustas vero orationis, & splendor iucunditate mixtus, etiam in hoc opere decenter se ostendit.

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ἀρχῶν, λόγοι δ΄.

ORIGENIS *De Principijs libri IV.*

VIII.

η΄. Origenis libri de Principijs.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ὠριγένους τὸ περὶ ἀρχῶν, λόγοι δ΄. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος· ἐν ᾧ πλεῖστα βλασφημεῖ, τὸν μὲν υἱὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς πεποιῆσθαι λέγων, τὸ δὲ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ, καὶ διήκειν μὲν τὸν πατέρα διὰ πάντων τῶν ὄντων· τὸν δὲ υἱὸν μέχρι τῶν λογικῶν μόνων· τὸ δὲ πνεῦμα μέχρι μόνων τῶν σεσωσμένων. λέγει δὲ καὶ ἄλλα παραλογώτατα καὶ δυσσεβείας πλήρη. μετεμψυχώσεις τε γὰρ ληρῳδεῖ, καὶ ἐμψύχους τοὺς ἀστέρας· καὶ ἕτερα τούτοις παραπλήσια. ἔστι δὲ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῷ * μυθολογῶν λόγος περὶ πατρὸς, καὶ (ὡς ἐκεῖνός φησι) περὶ Χριστοῦ, καὶ περὶ ἁγίου πνεύματος, ἔτι καὶ περὶ λογικῶν φύσεων. ὁ δὲ δεύτερος περὶ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κτισμάτων· καὶ ὅτι εἷς θεὸς νόμου καὶ προφητῶν· καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης θεός· καὶ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἐνανθρωπήσεως· καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐν Μωσεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις προφήταις καὶ ἁγίοις ἀποστόλοις. ἔτι περὶ ψυχῆς, περὶ ἀναστάσεως, περὶ κολάσεως, περὶ ἐπαγγελιῶν. ὁ δὲ τρίτος περὶ αὐτεξουσίου, πῶς ὁ διάβολος καὶ αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις κατὰ τὰς γραφὰς στρατεύονται τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει. ὅτι γενητὸς ὁ κόσμος καὶ φθαρτὸς ἀπὸ χρόνου ἀρξάμενος. ὁ δὲ τέταρτος περὶ τέλους· ὅτι θεῖαι αἱ γραφαί· τέλος, ὅπως δεῖ ἀναγινώσκειν καὶ νοεῖν τὰς γραφάς.

* ἀλλ. μυθολογῶν λόγος.

LECTI sunt ORIGENIS a *De Principijs libri IV*. Horum *Primus* de Patre, & Filio, & Spiritu sancto agit. Quo in libro plurima blaspheme scribit: vt, Filium à Patre factum, Spiritum à Filio: & Patrem quidem per omnia quæ existunt peruadere: Filium vero ratione duntaxat prædita: Spiritum autem ea tantum, quæ salua facta sunt. Tradit & alia nimium absurda, impietatisque plena: animarum migrationes, & animata sidera, pluraque id genus alia nugatus. *Primo* itaque libro b fabulose disserit de Patre, & (vt ipse appellat) de CHRISTO, & de sancto Spiritu: insuper & de naturis ratione præditis. *Secundo* vero, de Mundo, rebusque in eo conditis: præterea vnum eundemque esse Deum Legis, & Prophetarum: Vnum itē esse veteris & noui Testamenti Deum: De Saluatoris Incarnatione: Eundem spiritum in Moyse, & alijs Prophetis, sanctisque Apostolis fuisse. Adhæc de Anima, de Resurrectione, de Pœna, de Præmiis. *Tertio* de Arbitrij libertate: Qua ratione diabolus, contrariæque potestates, iuxta Scripturarum doctrinam, cum humano genere pugnent: Mundum item ortum habere, & corruptioni obnoxium esse, vt qui à tempore initium sumpserit. *Quarto* item libro de fine: diuinas esse Scripturas: de Ratione denique legendi & intelligendi Scripturas.

a Lege de hoc D. Baron. Card. To. V. ad A.C. 397. Extat eiusdē epistola B. Hieronymi ad Auitum de cauenda Origene περὶ ἀρχῶν erroribus. b μυθολογῶν.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ἐπισκόπου.

EVSEBII CAESARIENSIS EPISC. *a Scripta pleraque.*

IX.

θ΄. Eusebij scripta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς Εὐσεβίου λόγοι ιε΄. ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν τὴν ἑλληνικὴν ματαιολογίαν ἐλέγχει, καὶ ὡς ἀσύμφωνος

LECTI sunt *Euangelicæ præparationis* EVSEBII *libri quindecim:* quibus vt plurimū inanem Gentium doctrinā vellicat, quamque

a Plura enumerat D. Hieron. in Catalogo ca. 81. & ex eo Sophronius, & Suid.

EVS. CAES.

dissoni ipsi inter se perpetuo fuerint. Meminit vero initio libri decimiquinti, & in eodem extremo, alterius Operis, quod *Euangelicam Demonstrationem* nominat, quæ post *Euangelicam Præparationem* consequitur; quod hæc quidem reprehensio fere sit erroris gentium, illa vero confirmatio præconij Euangelici.

X. LECTI sunt EVSEBII *Euangelicæ Demonstrationis libri a viginti.*

XI. LECTI sunt & EVSEBII *b Ecclesiasticæ Præparationis libri* . . . . in quibus excerpta sunt.

XII. LECTI sunt item EVSEBII *Ecclesiasticæ Demonstrationis libri* . . . . .

XIII. LECTI sunt EVSEBII *Confutationis, & Apologiæ libri duo.* Alteri item duo, qui à prioribus duobus cum assertionibus quibusdam differant, in cæteris dicendi genere, ac sensu iidem sunt.

Adfert verò, vt ab Ethnicis profecta, argumenta quædam aduersus sinceram nostram religionem; eademque recte, licet non per omnia, reiicit. Phrasi neque iucundus vsquam, neque perspicuus: homo tamen multæ doctrinæ, etsi eiusdem mentis acumine, affectuúmque constantia, quantum in dogmatum accurata tractatione est opus, indigeat. Etenim & hic cum pluribus locis blasphemum in Filium videas, eundemque secundam causam appellantem, ac summum Imperatorem; aliáque id genus Arianæ furoris germina apparent. Constantini Magni temporibus floruisse clarum est, fuisseque S. Martyris *Pamphili* virtutis ardentem amatorem, vnde & *Pamphili* cognomentum adeptum esse quidam affirmant.

a Hodie decē duntaxat leguntur.

b Vtrumque vox opus Ecclesiast. Præparat. ac Demonstrat. intercidit, neque meminit B. Hieron.

APOLLINARIVS HIERAPOLITA *De Pietate & Veritate, aduersus Gentes.*

LECTVS est *a* APOLLINARIVS *aduersus gentes, De Pietate, itémque De Veritate.* Hierapolita est scriptor hic, eius quæ in Asia Hierapoleos creatus Episcopus: floruit vero Marci Antonini Veri Romæ imperatoris temporibus. Vir sane præstans, & phrasi vsus non pœnitenda. Ferunt & *b* alia ipsius scripta commemoratu digna circumferri, sed quæ in meas nondum manus peruenerint.

a Contra B. Hieron. meminit in Catalogo. Cap. XXVI. Alius ab hoc & posterior multo fuit Laodicenus siue Syrus, de quo Suidas, Sozomen. lib. V. cap. 17. Socrat. lib. III. cap. 16.

b Vide Niceph. Lib. IV. cap. 11. & 32.

GELASIVS *Synodi primæ scriptor.*

XV. LECTA & *a Primæ Synodi actio*, tribus comprehensa libris. GELASII titulum *b* opus præfert: nec tam actio, quam historia est. Sermo vilis & humilis, nisi quod minima quæque in Synodo gesta narret.

a De septem Synodis Oecumenicis Photij extat Libellus To. I Concil. Quæ & Græce a ... ignis duo.

b De quo infra, capite Cod. LXXXVIII.

SYNODVS III.

XVI. LECTA est *actio tertiæ Synodi*, constans ferè *a* epistolis Diui Cyrilli ad Nestorium, & impij huius vicissim ad illum.

a Quarū infra quoque mentio Codice CCXXIX pa. 196 ipsam vero Synodum habemus in Germania editam Græce, & Latine Theod. Peltano interprete.

SYNODVS IV.

XVII. LECTA est *actio quarta Synodi*, variis quidē libris comprehensa, actionibus vero quin-

αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς διετέλεσαν. μέμνηται δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ πέντε καὶ δεκάτου λόγου, καὶ ἐν τῷ τέλει, ἑτέρας πραγματείας, ἣν εὐαγγελικὴν ἀπόδειξιν ὀνομάζει, ἀκόλουθον οὖσαν τῇ εὐαγγελικῇ προπαρασκευῇ. ὅτι ἡ μὲν, ἔλεγχός ἐστι σχεδὸν τῆς ἑλλήνων πλάνης· ἡ δὲ, βεβαίωσις τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελικοῦ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἡ εὐαγγελικὴ ἀπόδειξις ἐν βιβλίοις κ'. ι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ προπαρασκευὴ ἐν βιβλίοις . . . ἐν οἷς ἐκλογαί. ια.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ ἀπόδειξις ἐν βιβλίοις. ιβ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐλέγχου καὶ ἀπολογίας λόγοι δύο. καὶ ἕτεροι δύο, οἵτινες πρὸς τοὺς προτέρους δύο ἔν τισι ῥητοῖς παραλλάσσοντες, ἐν τοῖς ἄλλοις τῇ τε λέξει καὶ τῇ διανοίᾳ οἱ αὐτοί εἰσιν. εἰσάγει δὲ, ὡς ἀπὸ τῶν ἑλλήνων, τινὰς ἀπορίας κατὰ τῆς ἀμωμήτου θρησκείας ἡμῶν. καὶ ταύτας καλῶς, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσιν, ἀπολύεται. τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔστιν οὐδαμοῦ, οὔτε ἡδὺς, οὔτε λαμπρότητι χαίρων. πολυμαθὴς δέ ἐστιν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὸ σταθηρὸν τοῦ ἤθους, ὡς παρὰ τὴν ἀκρίβειαν τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν, ἐνδεέστερος καὶ γὰρ καὶ τούτοις ἐν πολλοῖς ἐστιν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν υἱὸν βλασφημοῦντα, καὶ δεύτερον αἴτιον καλοῦντα, καὶ ἀρχιστράτηγον, καὶ ἄλλα τινὰ τῆς ἀρειανικῆς λύσσης βλαστήματα. δῆλον δὲ ὡς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἤκμασεν. γέγονε δὲ καὶ τοῦ παμφίλου τοῦ ἱερομάρτυρος ἀρετῆς διάπυρος ἐραστής. δι' ἣν αἰτίαν φασί τινες, αὐτὸν καὶ τῆς τοῦ Παμφίλου ἐπωνυμίας μετεσχηκέναι. ιγ'.

Pamphilus martyr.

ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ τῆς ἐν ἀσίᾳ ἱεραπόλεως πρὸς Ἕλληνας, καὶ περὶ εὐσεβείας καὶ ἀληθείας.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀπολιναρίου πρὸς ἕλληνας, καὶ περὶ εὐσεβείας, καὶ περὶ ἀληθείας. ἔστι δὲ ἱεραπολίτης ὁ συγγραφεὺς, τῆς ἐν ἀσίᾳ ἱεραπόλεως γεγονὼς ἐπίσκοπος. ἤκμασε δὲ ἐπὶ μάρκου ἀντωνίνου βήρου βασιλέως ῥωμαίων. ἀξιόλογος δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ φράσει ἀξιολόγῳ κεχρημένος. λέγεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερα συγγράμματα ἀξιομνημόνευτα εἶναι, οἷς οὔπω ἡμεῖς ἐντετύχαμεν. ιδ'.

Apolinarius Hierapolita.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ Συνόδου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ καὶ πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου ἐν τρισὶ τόμοις. Γελασίου δὲ ἐπέφερε τὸ βιβλίον ἐπιγραφὴν, οὐ μᾶλλον ὑπάρχον πρακτικὸν ἢ ἱστορικόν. ἁπλῆς δὲ καὶ ταπεινῆς τὴν φράσιν, πλήν γε λεπτομερῶς διέξεισι τὰ ἐν τῇ συνόδῳ. ιε'.

Gelasius Synodi I. scriptor.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ Συνόδου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου: σχεδόν τι δι' ἐπιστολῶν τοῦ τε θείου πρὸς Νεστόριον κυρίλλου, καὶ τοῦ δυσσεβοῦς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν συντεθειμένον. ις'.

Synodus III.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὸν τῆς δ'. συνόδου, ἐν βιβλίοις μὲν διαφόροις, πράξεσι δὲ ιε'. ιζ'.

Synodus IV.

ἐν αἷς

ἐν οἷς Διόσκορος μὲν καθῃρέθη καὶ Εὐτυχής· ἀναθέματι δὲ σὺν αὐτοῖς ὑπεβλήθη καὶ Νεστόριος· ἀλλ᾽ Ἰβᾶς δὲ ὁ ἐν ἁγίοις καὶ τῷ θάνατον δεδικαιωμένος, ἀπελύθη... καὶ Θεοδώρητος, καὶ Ἰβᾶς... ἐν δὲ ἕτερά τινα ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ τῆς εὐσεβείας ἐκρατύνατο φρόνημα.

decem: quibus Dioscorus, & Eutyches damnati, anathemate cum ipsis percusso & Nestorio: Sanctus vero Flauianus etiam a morte innocens iudicio declaratus est; viri quoque Eusebius Dorylæi Episcopus, & Theodoretus, & Ibas. Gesta sunt & alia quædam singulatim, & pietatis doctrina confirmata.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ συνόδου.

18. Synodus V. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ε. συνόδου, ἐν οἷς τὰ λεγόμενα τρία κεφάλαια ἐτράπησαν (?) τὰ περὶ Ὠριγένους, καὶ αὐτὸς ἀναθεματίσθη αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ· τὰ περὶ Διοδώρου Ταρσοῦ, καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας· καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἀναθεματίσθησαν. ἀναθεματίσθη δὲ καὶ Θεοδωρήτου τὰ κατὰ τοῦ Κυρίλλου γραφέντα κεφάλαια ιβ. ἐγένοντο δὲ καὶ πρὸ ταύτης πράξεις τινὲς περὶ τὸ Ζωορᾶ καὶ Ἀνθίμου τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος, τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον *ἐπελθόντος, ἀλλὰ καὶ τινὰ, ἃ ταύτη περιέχεται.

* αὐθ.

SYNODVS V.

LECTA quoque actiones quintæ Synodi, a quibus tractatum de Tribus, vt vocant, Capitulis: de Origene, qui cum scriptis suis anathemate damnatus: de Diodoro Tarsensi, & Theodoro Mopsuestiæ, qui & ipsi similiter excommunicati. Anathemate quoque damnata, quæ Theodoretus aduersus Cyrillum Capita scripsit duodecim. Gesta sunt ante hanc quædam de Zoora, & Anthimo illo, qui ex Trapezuntina Constantinopolitanam sedem inuaserat, aliaque præterea, quæ hac ipsa Synodo comprehenduntur. XVIII. a De quib. lege nunc Card. Baron. To. VII. Annal.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ συνόδου.

19. Synodus VI. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ἕκτης συνόδου, ἐν πράξεσιν . . . ἐν αἷς Σέργιος, Κῦρος, Πύῤῥος Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεθεματίσθησαν, σὺν ἐν Ὀνώριος Ῥώμης, Πολυχρόνιος, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ εἰπεῖν τολμήσαντες: τὸ δὲ τῆς ἀληθείας δόγμα ἐβεβαίωσαν.

SYNODVS VI.

LECTA sunt acta sextæ Synodi, Actionibus a. . . quibus Sergius, Cyrus, Pyrrhus Constantinopolitanus damnati; Honorius item Romanus, Polychronius, aliique cum illis, vnam voluntatem, vnamque b operationem in CHRISTO asserere ausi: veritatis vero dogma c confirmatum. XIX. a XV. Il. 18 D. Baron. To. VII. ad an. ... b ... c ...

SCHOL.

HONORIVS item Romanus) *Antidoton huic calumniæ veneno adhibendum. Neque enim Honorius Pontifex, à sui sæculi scriptoribus laudatus, cum Monothelitis de vna in* CHRISTO *voluntate sensit, vt S. Maximus Martyr, ex ore etiamnum superstitis scribæ Pontificij in Dialogo cum Pyrrho testatum reliquit. sed inuidia quadam adducti Græci quod sui Patriarchas plurimos hac in Synodo errorum conuictos moleste ferrent, hanc notam Romanæ sedi, cuius nunquam fides, promittente* CHRISTO, *defecit, per nefas inurere tentarunt. Igitur quod in plerisque aliis solemne iis fuit, ac manifesto sæpius deprehensum, fraude ac dolo Græca etiam hanc Synodum, addendo, curtando, & mutando inquinarunt. Cuius rei idoneos laudare testes possumus, atque adeo plurimos omni exceptione maiores. En tibi vnum ac insigne exemplum. Theodorus Patriarcha C.P. errorum in hac ipsa Synodo conuictus, & abdicare coactus, vna cum Macario Antiocheno Patriarcha, cum primum post Gregorij sibi suffecti mortem, edita iterum legitima professione, pristinæ restitutus est, ... Honorij Pont. R. ab omni hæresi alieni nomen, parua litterarum mutatione subiecit, pluraque Harpyis vnguibus contaminauit. Eius rei auctore habemus Anastasium bibliothecarium, ... actiones legens facile deprehendes, cum a ... tam graui non ... Pontifice verbum fecisse. Imo & Agathonis epistolam Synodus probauit, & Honorium damnasset, ... pugnaret. Atque his nixa fundamentis fabula, ad hæreticos vsque ... Catholicos quosdam in fraudem induxerit.*

Plura te, lector, legere cupiam, consule amplissimum Cardinalem Robertum Bellarmino To. I. Controu. III. lib. IV. cap. XI & Cæsare Baronio Tom. VIII. Annalium Eccles. ad annum Christi 680. & 681. & Stanislao Hosio lib. II. contra Brentium. Matthæo Franc. Turriano lib. de VI. & VII. & VIII Synodo. Albertum Pighium lib. IV. Hierarchiæ, cap. VIII. & Ioan. Hessel. lib. de cathedra Petri firmitate, cap. XI. & Onuphrium Panuinium ad Honorium Platinæ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ συνόδου.

20. Synodus VII. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ζ. συνόδου, ἐν πράξεσιν . . . , ἐν αἷς ἥ τε τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις ἐθριαμβεύθη, καὶ τῶν ὀρθοδόξων διέλαμψεν ἡ πίστις.

SYNODVS VII.

LECTA sunt Gesta septimæ Synodi, actionibus a . . . quibus de Iconomachorum hæresi triumphus ductus, & Orthodoxorum fides inclaruit. XX. a VII. ... ad Card. Baron. To. IX.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ Ο ΠΕΡΙ ἀναστάσεως λόγος.

21. Io. Philoponi de Resurrect. oratio. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Φιλοπόνου ὁ περὶ ἀναστάσεως λόγος ἐν τόμοις . . , ἐν οἷς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν ἀναιρεῖ: πολλὰ τε ἀπερισκέπτως ληρεῖ, ἐπιγελάζων καὶ τοὺς μακαρίους καὶ ἁγίους πατέρας ἡμῶν.

IOANNES PHILOPONVS De Resurrectione.

LECTVS IOANNIS PHILOPONI De Resurrectione liber Tomis a. . quibus corporum Resurrectionem renuit, & multa inconsiderate iactat, SS. etiam Patrum auctoritatem risu insectari ausus. XXI. a ... lib. II. ...

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΜΟΝΑΖΟΝΤΟΣ κατὰ τοῦ Φιλοπόνου περὶ ἀναστάσεως λόγου.

22. Theodosius. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδοσίου μονάζοντος τῶν

THEODOSIVS MONACHVS Contra Philoponum.

LECTA est THEODOSII Monachi earum, XXII.

quæ à Ioãne Philopono adductæ sunt a citationũ aduersus corporũ Resurrectionẽ, elaborata *Confutatio*; in qua & loca sacræ Scripturæ, sanctorúmque Patrum adducit, quibus Ioannis amentia refellitur.

XXIII

CONONIS, EVGENII, & THEMISTII *In Philoponum inuectiuæ.*

LECTAE sunt a CONONIS, EVGENII, & THEMISTII aduersus Ioannis Philoponi de corporis Resurrectione deliramenta *Inuectiuæ*, quibus acriter adeo ipsum insectantur, vt etiam omnino à Christiana fide abhorrere hominem affirment, licet tamen eo cum illo sentirent, quod nec ipsi reciperent Chalcedonense Concilium.

XXIV.

ACTA DISPVTATIONIS HAERETICORVM *coram Ioanne Patriarcha CP.*

LECTVS liber *Acta* continens *disputationis* initæ coram a Ioanne Regiæ vrbis Episcopo, Iustino imperante, *inter Cononem & b Eugenium c* Tritheitas, & *Paulum ac Stephanum*, qui & ipsi d hæsitantium de numero erant. Hic videntur Conon, & Eugenius Philopono patrocinari. Cum enim Paulus & Stephanus ab ipsis postularent, vt Philopono anathema dicerent, recusarunt.

Quin & proferunt testimonia, quod cum Seuero & Theodosio ipsorum præceptoribus, eadem sentiret. Hi quidem multas in Theologicis pias voces adhibent, vt Trinitatem consubstantialem esse, eiusdémque naturæ, & vnum Deum, vnámque Diuinitatem; blasphemant vero, dum aiunt Patrem & Filium & Spiritum sanctum partiales esse substantias, propriasque diuinitates, & proprias naturas. Ita secum ipsi, & cum veritate pugnantes, alia plura id genus deliramenta proferunt.

XXV

S. IOANNIS CHRYSOSTOMI *In mortem & ascensionem* CHRISTI, *itémque in Pentecosten Orationes.*

LEGIMVS CHRYSOSTOMI nomine inscriptum librum, *Notationes in mortem* CHRISTI. Sunt autem breues Orationes duæ & viginti. Habentur & in eodem volumine similes *In ascensionem Domini* aliæ duæ & viginti: & *in Pentecosten* quoque Orationes septendecim.

XXVI.

SYNESII CYRENAEI *Scripta.*

LECTAE sunt Episcopi Cyrenes, cui SYNESIO nomen, *de Prouidentia*, & *de Regno*, a aliisque nonnullis *Orationes*. Stylus illi sublimis quidem & grandis, sed qui ad b popularem simul dictionem aliquantum incliret.

LECTAE sunt & eiusdem c Epistolæ variæ, venustate ac dulcedine fluentes, cum sententiarum robore ac densitate.

Prodiit hic e Gentilium Philosophorum schola, quem aiũt ad diuinã Christianorũ doctrinã inclinantem, alia quidẽ facile recepisse,

τοῦ Φιλοπόνου Ἰωάννη παραληφθέντων χρήσεων, κατὰ τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως, ἐσπουδασμένη ἀνατροπή, καὶ παράθεσις ῥητῶν γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν, εἰς ἔλεγχον τῆς Ἰωάννου * ματαιότητος.

monachus contra Philop.

ΚΟΝΩΝΟΣ, ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΙΟΥ, καὶ Θεμιστίου κατὰ τῆς αὐτῆς τοῦ Ἰωάννου πραγματείας.

κγ´. Conon, Eugenius, Themistius.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου καὶ Θεμιστίου κατὰ Ἰωάννου, τὴν περὶ ἀναστάσεως αὐτοῦ * μωρολογίαν στηλιτεύοντα· ὃς πολλὴν αὐτοῦ καταδρομὴν ποιεῖται, ὥστε καὶ ἀλλότριον λέγειν αὐτὸν παντελῶς τοῦ δόγματος τῶν Χριστιανῶν. καίτοι καὶ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς αὐτῷ δόξης ἐκοινώνουν, τὴν ἐν Χαλκηδόνι, ὡς ἐκεῖνος, οὐ παραδεχόμενοι σύνοδον.

* μωρολογίας.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑ Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

κδ´.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἔχον πρακτικά, συσταθέντα παρὰ τῷ τῆς βασιλίδος ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ, Ἰουστίνου βασιλεύοντος, ἅτινα συνέστησαν μεταξὺ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου τῶν τριθεϊτῶν, καὶ Παύλου καὶ Στεφάνου, καὶ αὐτῶν τῆς τῶν διακρινομένων μοίρας ὄντων· ἐν οἷς φαίνονται Κόνων καὶ Εὐγένιος ὑπερμαχοῦντες τῷ Φιλοπόνῳ. τῶν γὰρ περὶ Παῦλον καὶ Στέφανον ἀπαιτούντων αὐτοὺς ἀναθεματίσαι τὸν Φιλόπονον, οὐκ ἠνέσχοντο· ἀλλὰ καὶ προεκόμιζον μαρτυρίας, ὡς συνᾴδει Σευήρῳ καὶ Θεοδοσίῳ τοῖς ἑαυτῶν φρενοδιδασκάλοις. οὗτοι δὲ τὰς μὲν ἄλλας περὶ τὴν θεολογίαν λέγουσι φωνὰς εὐσεβεῖς, τριάδα ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυῆ, καὶ θεὸν ἕνα, καὶ μίαν θεότητα· βλασφημοῦσι δὲ λέγοντες μερικὰς οὐσίας, καὶ ἰδικὰς θεότητας καὶ ἰδικὰς φύσεις, τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· ἑαυτοῖς τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι, καὶ ἄλλα ἄττα λέγουσι παραπλήσια ταύτης τῆς ματαιότητος.

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ θάνατον, καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν, καὶ εἰς τὴν πεντηκοστήν.

κε´.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ Χρυσοστόμου ἐπιγραφόμενον, * σχόλια εἰς τὸν θάνατον, λόγοι μικροί εἰσι δύο καὶ εἴκοσι. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τεύχει παραπλήσιοι εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου κβ´. καὶ ἔτι εἰς τὴν πεντηκοστὴν ὡσαύτως λόγοι ιζ´.

* al. σημεῖα. In Chrys. in mortem & ascensionem Christi & Pentecosten.

ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΗΝΗΣ περὶ προνοίας καὶ βασιλείας, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν.

κς´. Synesij Cyrenaei scripta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐπισκόπου Κυρήνης Συνέσιος αὐτῷ ὄνομα, περὶ προνοίας, περὶ βασιλείας, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν· τὴν μὲν φράσιν ὑψηλὸς καὶ ὄγκον ἔχων, ἐπικλίνων δὲ καὶ πρὸς τὸ * πολιτικώτερον. ἀνεγνώσθησαν δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ διάφοροι, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀποστάζουσαι, μετὰ τῆς ἐν τοῖς νοήμασι χύσεως καὶ πυκνότητος. ἦν δ᾽ ὅ γε ἐξ Ἑλλήνων φιλοσοφίᾳ σχολάζων· ὅν φασι πρὸς τὴν θεοσέβειαν τῶν Χριστιανῶν μετασπασθῆναι, τὰ μὲν ἄλλα παραδέχεσθαι οὐ πάνυ δύσκολον, τὴν

* πολιτικώτερον.

δὲ περὶ

δὲ περὶ ἀναστάσεως (τοῦτο εἰ μὲν καὶ ἄλλοθεν, οὐκ οἶδα· τέως δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς Θεόφιλον αὐτοῦ ἐπιστολῆς ἀρίδηλον καταλαμβάνεται) οὐκ ἐθέλειν προσίεσθαι λόγον. ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτω διακείμενον ἐμύησάν τε τὰ ἡμέτερα, καὶ ἔτι καὶ ἀρχιερωσύνης ἠξίωσαν: πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς καλοκαγαθίαν καὶ τὸ καθαρὸν ἀποβλέψαντες τοῦ βίου· καὶ ὅτι οὐκ ἂν οὕτω βιοὺς ἄνθρωπος τὸ τῆς ἀναστάσεως οὐκ ἐλλαμφθείη φέγγος· καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐψεύσθησαν. ῥᾷστα γὰρ * αὐτῷ, ἐπεὶ ἀρχιεράτευσε, καὶ * τὸ τῆς ἀναστάσεως εἰς πίστιν ἀποκατέστη * δόγμα. ἐπεσκόπει δὲ Κυρήνην, ὅτε Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ἐπεστάτει.

sed (quod equidem haud scio an *a* aliunde, certè ex epistola ipsius ad Theophilum manifeste deprehenditur) de Resurrectione dogma suscipere noluisse. Verum *b* ita sentiens, nostris tamen est dogmatibus initiatus, imo etiam in summo sacerdotio dignus habitus, cum ad aliam viri probitatem, pariterque actam vitam respectu habito, tum quod nō posset non, qui sic homo vitam instituisset, Resurrectionis lumine illustrari. Nec ea spes fefellit. Facillimè enim simul atque Episcopus creatus est, *c* Resurrectionis etiam doctrinam credidit. Cyrenem vero illustrauit, quo tempore Alexandriæ Theophilus præsidebat.

* αὐτόν. * ἦ. * Λόγισμα.

a Epist. 105. quæ est ad Euoptium fratrem, inter alias opiniones philosophicas Christianis dogmatibus adversantes, Resurrectionem ignorandum arbitrabatur, longe se ab eo abesse, ut vulgi opinionibus de resurrectione consentiat.
b Fuisse hac opinione sanctissimum virum, ad effugiendum hac arte onus Episcopatus contendit Baron. Card. To. 5. ad A. Ch. 410.
c Eam quam se tenere Patientia Philosopho suspicatus persuaserit, dicebat te Lamotheory Ioan. Mosch. Eucrati, cap. CXCVI. Buchy firmum.

XXVII.

κζ'. Eusebii Pamphili Ecclesiast. historia.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία ἐν τόμοις ι'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν τόμοις δέκα. ἄρχεται ἀπὸ παρουσίας Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν. καὶ διέρχεται τὰ ἐν τοῖς κατὰ τοὺς τυράννων χρόνους ἐπιμελέστερον, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας τοῦ μεγάλου, λεπτότερον ὅσα ταῖς ἐκκλησίαις ἐπ' αὐτοῦ τε καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐπρυτανεύθη ἀναγραφόμενος.

EVSEBII PAMPHILI *Ecclesiasticæ historiæ libri X.*

LECTI sunt EVSEBII *Ecclesiasticæ historiæ libri decem.* Auspicatur à nato Christo vero Deo nostro, & per Tyrannorum tempora accuratè progressus, ad Constantini Magni imperium pertingit, diligentius quæ in Ecclesiis sub illo, & ab illo instituta, decretáque sunt, pertractans.

XXVIII.

κη'. Socratis Eccles. historia.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωκράτους ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, ἐφεξῆς οὖσα τῆς Εὐσεβίου. ἄρχεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. ὁ δὲ συγγραφεὺς παρὰ Ἀμμωνίῳ καὶ Ἑλλαδίῳ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι γραμματικοῖς φοιτῶν, ἔτι παῖς ὢν τὰ τῆς γραμματικῆς ἐδιδάσκετο, Ἕλλησιν οὖσι, καὶ διὰ στάσιν ἐκπεσοῦσι τῆς πατρίδος, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβουσιν. περιέχει δὲ ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρμ'. ἡ δὲ πᾶσα ἱστορία ἐν τόμοις αὐτῷ συντέθειται ἑπτά: ἡ δὲ φράσις οὐδὲν ἔχει ἀξιόλογον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δόγμασιν οὐ λίαν ἐστὶν ἀκριβής.

SOCRATIS *Ecclesiasticæ historiæ libri VII.*

LECTA est SOCRATIS *Ecclesiastica historia*, Eusebium proximè excipiens: ducto quidem initio à Constantini Imperio, & ad Theodosij minoris tempora perducendo.

Scriptor hic *Ammonium & Helladium*, Alexandrinos Grammaticos frequentans, etiamnum puer Grammaticam edoctus est ab ethnicis doctoribus, ob seditionem patria profugis, & Constantinopoli agentibus. Continet verò hoc opus centum quadraginta annorum res gestas, omnisque adeo historia septem est libris comprehensa. Stylus illi non admodum splendidus, sed nec in dogmatibus valde accuratus est.

XXIX.

κθ'. Evagrij Scholast. Eccles. hist.

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐαγρίου σχολαστικοῦ (ἀπὸ * ὑπάρχων, πόλεως δὲ Ἐπιφανείας τῆς κατὰ τὴν κοίλην Συρίαν) ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν τόμοις ἕξ: ἀρχὴν ποιούμενος τὸ τέλος τῆς Σωκράτους καὶ Θεοδωρήτου ἱστορίας, καὶ κατήκουσα μέχρι τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ἔτος δωδέκατον ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύοντος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὐκ ἄχαρις, εἰ καί πως περιττεύεσθαι ἐνίοτε δοκεῖ. ἐν τῇ δὲ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ἀκριβὴς τῶν ἄλλων μᾶλλον ἱστορικῶν. ἔχει δὲ καὶ χρήσεις περὶ εἰκόνων.

* Ὑπαρχικῶν.

EVAGRII SCHOLASTICI *Ecclesiast. historia Libri VII.*

LECTA EVAGRII *Scholastici*, ex-præfecti, nati *a* Epiphaniæ vrbe Cœlesyriæ, *Ecclesiastica historia libris sex*: inchoans à fine Socratis & Theodoreti historiarum, pertingensque ad Mauricij annum *b* duodecimum imperij. Stylus huic non ingratus: tametsi interdum redundare quodammodo videatur: certè in doctrinæ veritate ceteris historicis accuratior est. Habet autem & de imaginibus quædam *c* exempla.

a Vide Notas Græci exemplaris in extremo.
b Card. Baron. disertè legit Tom. 8 ad annū 594.
c χρήσεις.

XXX.

λ'. Hermiæ Sozomeni Ecclesiast. historia.

ΣΑΛΑΜΑΝΟΥ ΕΡΜΕΙΟΥ ΣΩΖΟμενοῦ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν λόγοις θ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ * Σαλαμάνου Ἑρμείου Σωζομενοῦ, σχολαστικοῦ, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν λόγοις θ'. προσφωνεῖ δὲ τὴν ἱστορίαν πρὸς Θεοδόσιον τὸν νέον. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ὑπατείας Κρίσπου καὶ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου καὶ κάτεισι μέχρι τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. οὗτος δὲ δίκας μὲν λέγων ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἔστι δὲ Σωκράτους ἐν τῇ φράσει βελτίων, διαφωνεῖ δὲ * αὐτῷ καὶ κατά τινας ἱστορίας.

* Σαλαμάνου.

HERMIAE SOZOMENI *Historia Ecclesiast. Libri IX.*

LECTA est HERMIAE SOZOMENI *Salamanis*, Scholastici, *Ecclesiastica historia libris nouem*: quam nuncupat Theodosio minori. Auspicatur à consulatu Crispi, eiusque patris Constantini, & perducit ad Theodosij Minoris imperium. Hic Constantinopoli ius olim dicebat: estque Socrate in stylo præstantior: à quo etiam in narrationibus quibusdam dissentit.

THEODORETI *Hystoria Eccles.* *Libri V.*

LECTA est THEODORETI *Historia Ecclesiastica*. Omnium quos proximè nominaui conuenientem magis historiæ stylum adhibet. Clarus enim, & grandis est, miniméque redundans: nisi quod translationibus interdum audacius, & penè ineptè vtatur. Hic etiam quàm ceteri fusiùs secundæ Synodi gesta commemorat: quæ alij tanquam in concursu, dicis gratia, & obiter ferè narrant, quasi de ea loqui effugiant. Veruntamen ne ipse quidem omnia sigillatim refert. Historiam inchoauit ab hæresi Arij, pertexuitque & ipse ad Theodosij Minoris tempora, & vsque ad *a* Diodori excessum, quando Constantinopoli *b* sacrorum Antistes Sisinnius fuit.

S. ATHANASII *Epistola.*

LECTAE ATHANASII *Epistolæ variæ* (quas inter & de eius secessu, tanquam Apologia, collocantur nonnullæ) eleganter simul & splendidè, claréque compositæ: persuadendi insuper vi, ac venustate floridæ, vt iucundum sit, quam ibi Apologiam scribit, audire.

IVSTI TIBERIENSIS *Iudæorum regum Chronicon.*

LECTVM est IVSTI TIBERIENSIS *Chronicon*, cuius hæc inscriptio: IVSTI TIBERIENSIS *Regum Iudæorum, qui coronati fuerunt*. Hic è Tiberiade Galilææ opido ortum, noménque traxit. Auspicatur historiam a Moyse, perducitque ad exitum vsque Agrippæ, septimi è familia Herodis, & Iudaicorum Regum postremi. Qui regnum sub Claudio accepit: creuit sub Nerone, amplitúsque dein sub Vespasiano: obiit autem tertio Traiani anno, quo & historiæ finis ducitur. Stylus huic maximè concisus, & pleraque relatu cum primis necessaria prætermittit. Communi autem Hebræorum vitio laborans, Iudæus genere cùm esset, de CHRISTI aduentu, deque iis quæ ipsi acciderunt, aut de miraculis ab illo patratis, nullam prorsus fecit mentionem. Parentem Hebræum quendam habuit, cui Pisto nomen: mortalium ipse (vt Iosephus ait) nequissimus, & pecuniæ cupiditati ac libidini seruiens. Contendit idem in Repub. cum Iosepho, cui multas struxisse insidias fertur: Iosephus tamen, etsi sæpenumero hostem comprehendisset, verbis dumtaxat castigatum, impunè abire permisit. Historiam verò, quam texuit, magnam partem confictam aiunt, eáque potissimum, quibus Romanorum aduersus Iudæos bellum, & Hierosolymorum excidium persequitur.

IVLII AFRICANI *Historia, & alia.*

LEGIMVS AFRICANI illius *Historiam*, qui *Cestos*, vt nominant, libris quatuordecim composuit. Concisus quidem est, nihil tamen cognitu necessarium omittit. Incipit à mundi creatione apud Moysen, peruenítque ad vsque Christi aduentum. Succinctè quoque commemorat gesta iam inde à Christi ætate, vsque ad Macrini Imperator. tempora:

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑ-στικὴ ἱστορία.

λα'. Theodoriti Eccles. hist.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδωρήτου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, πάντων τῶν εἰρημένων κατάλληλον φράσιν τῇ ἱστορίᾳ μᾶλλον οὗτος * ἐπέθηκε. σαφής τε γὰρ καὶ ὑψηλὸς καὶ ἀπέριττος· πλὴν ὅτι ἐνίοτε ταῖς μεταφοραῖς παραβόλως καὶ ὥσπερ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο. οὗτος καὶ πλατύτερον τῶν εἰρημένων, τὰ περὶ τῆς δευτέρας συνόδου διέλαβε· σχεδόν τι τῶν ἄλλων ὥσπερ μόνον διὰ τῆς ἐπιδρομῆς ἀφοσιουμένων, ἀλλ' οὐ βουλομένων τι περὶ αὐτῆς εἰπεῖν. πλὴν ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐ πάντα λεπτομερῶς λέγει. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Ἀρείου αἱρέσεως, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλείας, καὶ μέχρι τῆς Διοδώρου τελευτῆς· ἡνίκα καὶ Κωνσταντινουπόλεως Σισίννιος ἦρχεν.

* al. ἀποδέδωκε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

λβ'. Athanasij epistolæ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀθανασίου ἐπιστολαὶ διάφοροι, ἐν αἷς ἐμφέρονται καὶ αἱ τῆς γεγενημένης αὐτοῦ φυγῆς ὥσπερ ἀπολογίας περιέχουσαι, κομψῶς τε καὶ λαμπρῶς, καὶ ἔτι σαφῶς συντεθειμέναι· καὶ τὸ πιθανὸν μετὰ τοῦ χαρίεντος αὐξοῦσαι, * ἡδονὴν τῆς ἐκεῖθεν ἀπολογίας.

* al. ἡδεῖαν.

ΙΟΥΣΤΟΥ ΤΙΒΕΡΙΕΩΣ χρονικόν.

λγ'. Iusti Tiberiens. Chronicon.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰούστου Τιβεριέως χρονικόν, οὗ ἡ ἐπιγραφή· Ἰούστου Τιβεριέως Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν. οὗτος ἀπὸ πόλεως τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ Τιβεριάδος ὡρμᾶτο. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ Μωσέως, καταλήγει δὲ ἕως τελευτῆς Ἀγρίππα, τοῦ ἑβδόμου μὲν τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας Ἡρώδου, * ὑστάτου δὲ ἐν τοῖς Ἰουδαίων βασιλεῦσιν· ὃς παρέλαβε μὲν τὴν ἀρχὴν * ἐπὶ Κλαυδίου, ηὐξήθη δὲ ἐπὶ Νέρωνος, καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ. τελευτᾷ δὲ ἔτει τρίτῳ Τραϊανοῦ· οὗ καὶ ἡ ἱστορία κατέληξεν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντομώτατός τε, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀναγκαιοτάτων παρατρέχων. ὡς δὲ τὰ Ἰουδαίων νοσῶν, Ἰουδαῖός τε καὶ αὐτὸς ὑπάρχων τὸ γένος· τῆς Χριστοῦ παρουσίας, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τελεσθέντων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τερατουργηθέντων, οὐδ' ὅλως μνήμην ἐποιήσατο. οὗτος παῖς μὲν ἦν Ἰουδαίου τινὸς ὄνομα Πιστοῦ, ἀνθρώπων δὲ [ὥς φησιν Ἰώσηπος] κακουργότατος, χρημάτων τε καὶ ἡδονῶν ἥττων. ἀντεπολιτεύετο δὲ Ἰωσήπῳ, καὶ πολλὰς κατ' ἐκείνου λέγεται ἐπιβουλὰς ῥάψαι· ἀλλὰ τόν γε Ἰώσηπον, καίτοι ὑπὸ χεῖρα πολλάκις λαβόντα τὸν ἐχθρόν, λόγοις μόνον ὀνειδίσαντα, ἀπαθῆ κακῶν ἀφεῖναι. καὶ τὴν ἱστορίαν δέ, ἣν ἐκεῖνος ἔγραψε, πεπλασμένην τὰ πλεῖστα φασὶ τυγχάνειν, καὶ μάλιστα οἷς τὸν Ῥωμαϊκὸν πρὸς Ἰουδαίους διέξεισι πόλεμον, καὶ τὴν Ἱεροσολύμων ἅλωσιν.

* al. ἔσχατος.
* ὑπὸ.

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

λδ'. Africani historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀφρικανοῦ ἱστορικόν. οὗτός ἐστιν, ὁ καὶ τοὺς λεγομένους κεστοὺς ἐν λόγοις συντάξας ιδ'. ἔστι δὲ σύντομος μέν, ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μωσαϊκῆς * κοσμογονίας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς Χριστοῦ παρουσίας. ἐπιτροχάδην δὲ διαλαμβάνει καὶ τὰ ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς Μακρίνου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως βασιλείας.

* χρό. τῆς κοσμογονίας.

ὅτι

ὅτι αὐτοῦ, ὥς φησι, ἐπὶ Ἡλιογαβάλου ἤδη ἡ συγγραφὴ συντελεῖται, ἔτη ἦσαν ͵εψκγʹ. τεύχη δὲ τοῦ βιβλίου πέντε. ἔστι καὶ πρὸς Ὠριγένην γραφὴ περὶ τοῦ κατὰ Σωσάνναν διηγήματος, ὡς οὐκ ἦν αὐτὸ ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς ἀνεγνωσμένον· καὶ ὡς οὐκ ἀκόλουθον τῇ ἑβραϊκῇ ἐτυμολογίᾳ, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι· ἃ καὶ * ἐπιλαβόμενος Ὠριγένης ἀντέγραψε. Γράφει δὲ Ἀφρικανὸς καὶ πρὸς Ἀριστείδην, ἐν οἷς ἱκανῶς τὴν νομιζομένην διαφωνίαν παρὰ Ματθαίῳ καὶ Λουκᾷ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίας σύμφωνον ἐπιδείκνυσι.

Susanna histor. Dan. 13.

* ἐπιλαβόμενος.

quo tempore, vt idem affirmat, hoc Chronicon absolutum est, annorum scil. quinquies mille, septingentorum & viginti trium. Opus vniuersum voluminibus quinque continetur.

Hic & ad Origenem scripsit *a* de Susanna historia, quod in Hebræorum libris non legatur, minimeque conueniens sit Hebraico verbi sequuto illud ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι. Quæ excipiens Origenes, scripto refellit.

Scripsit quoque Africanus ad Aristidem, vbi quæ *b* de Saluatoris nostri genealogia Matthæum inter & Lucam dissensio putabatur, nullam esse demonstrat.

a Vide Biblioth. Sixti Senens. lib. 8. ... Pamel. ad ... Tertull. ... nostram Præfationem in Daniel. Africani epistola ... Orig. ... editione ... operum Origenis.
b Dan. 13.

XXXV.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΙΔΕΤΟΥ
Χριστιανικὴ ἱστορία.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Φιλίππου Σιδίτου, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Χριστιανικὴ ἱστορία. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ διέξεισι, τὰ μὲν συντέμνων, τὰ δὲ πλατύνων τῆς Μωσαϊκῆς ἱστορίας: ὅμως ἐν πολλοῖς ἐν πᾶσι λόγοις ἀνάλωσεν. ἡ πρώτη οὖν αὐτὴ βίβλος περιέχει λόγους κδ. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι αὐταὶ κγʹ. βίβλοι αὐταὶ * λόγων κδʹ, ἃς τέως ἡμεῖς εἴδομεν. ἔστι δὲ πολύλογος τὴν λέξιν, οὐκ ἀστεῖος δὲ οὐδὲ ἐπιχαρής: ἀλλὰ καὶ προσκορής, μᾶλλον δὲ καὶ ἀηδής: καὶ ἐπιδεικτικὸς μᾶλλον, ἢ ὠφέλιμος· ἐπεισφέρει τε δηλαδὴ ὡς πλεῖστα μηδὲν πρὸς τὴν ἱστορίαν συντείνοντα. ὡς οὐδὲν μᾶλλον ἱστορίαν εἶναι, ἢ πραγμάτων ἑτέρων τῶν πραγματειῶν διάληψιν: οὕτως ἀπειροκάλως ἐκκέχυται. σύγχρονος δὲ Σισιννίου καὶ Πρόκλου, οἳ κατὰ τὴν πόλιν ἐπισκόπησαν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ τῆς ἱστορίας συγγραφῇ πολλὴν καταδρομὴν Σισιννίου ποιεῖται: ὅτι τῆς αὐτῆς κλήσεως ἄμφω ἀπελειφθήσαν, κἂν λόγοις προτιμᾶσθαι Φιλίππου δοκοῦντος, Σισίννιος (φασὶν) εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἐξείλεκται.

35. Philippi Sidetæ Christiana historia.

* al. λόγους.

Sisinnius & Proclus Episcopi Constantinop.

PHILIPPI SIDETAE Christianæ historiæ libri XXIV.

LECTVM PHILIPPI SIDETAE Opus, cuius titulus *Christiana historia*: Ducto initio, *In principio creauit Deus cœlum & terram*: Et persequitur Mosaicæ historiæ quædam succincte, quædam copiose: multis vbique verbis vsus. Primus autem liber tomos continet quatuor & viginti: similiter & reliqui tres & viginti libri, *a* quos quidem hactenus vidimus. Multum admodum verborum, sine vlla tamen vrbanitate aut gratia profundit: quin & satietatem adfert, aut potiùs molestiam: atque ostentationis plus habet, quam vtilitatis. Inferuit & plurima historiam nihil attinentia, vt non tam historiam esse, quam alienorum negotiorum tractationem (adeo inepte effunditur) dixeris. Æqualis fuit Sisinnii, & Procli, *b* Episcoporum Constantinopolis. Atque in hac quidem historica scriptione sæpe *c* Sisinnium perstringit; quod (vt ferunt) dum *d* idem munus vterque obiret, & eloquentia primas tenere Philippus videretur; Sisinnius tamen *e* in patriarchalem sedem prælatus fuerit.

Genes. 1.
a Nec XXVI ... auctor est Socrates, ... Niceph.
b Cum quibus ... Nestorius, de sede Constantinopolitana contendit. Auctores Socrates, & Niceph.
c Immo & Episcopos, qui ordinassent, & populum qui elegisset. Socrat. lib. 7. cap. 26. & Niceph. lib. 14. cap. 29.
d Presbyterij.
e Defuncto Attico.

SCHOLION.

Visum est inserere Socratis lib. 7. Eccles. histor. cap. 27. quod huic penè geminum sit, & ex comparatione operæpretium fiat. PHILIPPVS Side ortus fuit. Hæc quidem est ciuitas Pamphyliæ, in qua etiam Trophilus [Troilus melius habet Niceph.] Sophista natus dicitur, cui se Philippus cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cùm esset diaconus, Ioannis [Chrysostomi, Episcopi consuetudine, qua multum vsus est, impulsus, in studijs literarum permultum operæ, & laboris collocauit, multosque & varios cuiusque generis libros in vnum collegit, atque Asiaticum dicendi genus studiosè imitatus, multa conscripsit. Et quo Iuliani Imp. libros refelleret, opus etiam, quod HISTORIAM CHRISTIANAM inscribebat, composuit, inque triginta sex libros distribuit. Singuli vero libri tomos complures continent, adeo vt omnes simul propè mille numero sint. Argumentum etiam cuiusque tomi tomum ipsum æquat. Nicephorum hic duo distinxisse opera, obseruo. Opus, inquit, magnificum, in quo Iuliani contra sacra Biblia scriptum euertit, reliquit. Aliud quoque volumen composuit, quod CHRISTIANAM HISTORIAM nominauit.

Hoc opus non HISTORIAM ECCLESIASTICAM, sed CHRISTIANAM inscripsit, multásque & varias in eo congessit materias, eo quidem consilio, vt se doctrinæ Philosophorum non expertem fuisse declararet. Quapropter præceptiones Grammaticas, Astronomicas, Arithmeticas, & Musicas crebro citat. Quin etiam insulas, montes, & alias res non magni momenti describit, vnde opus inflatum & plenum inanis ostentationis factum est. Quare si quid ego iudico, neque doctis, neque indoctis prodesse poterit. Quippe indocti insolentem illam, & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo est, animaduertere nequeunt. Docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, quæ in illo vsurpatur, contemnabunt. Cæterum quisque de libris illis pro arbitratu suo iudicium faciat. Ordinem vero temporum, quibus res gerebantur, ab eo confusum esse, audeo quidem affirmare. Nam temporibus Theodosij commemoratis, ad tempora [Magni, addit Niceph.] Athanasij Episcopi recurrit. Quod quidem ab illo sæpissime factum est.

XXXVI.

ΒΙΒΛΙΟΝ, ΟΥ Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ,
Χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία εἰς τὴν ὀκτάτευχον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία, εἰς τὴν ὀκτάτευχον. Παμφίλῳ δέ τινι προσφωνεῖ τὸ βιβλίον. ἦν δὲ τῇ ἰουστίνου τοῦ [τῶν] ῥωμαίων βασιλέως ἡμέραις ἐνακμάζων. ἀπάρχεται μὲν ἀπὸ * ὑπέρ τινων ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, γραφικαῖς (ὡς ἐδόκει) μαρτυρίαις ἀγωνίζεσθαι: ἔστι δὲ ταπεινὸς τὴν φράσιν, καὶ συντάξεως οὐδὲ τῆς κοινῆς μετέχων. ἀλλὰ καί τινα καὶ τῆς ἱστορίας ἀπι-

36. Christianorum liber Octateuchi expositio.

* al. ὑπέρ.

CHRISTIANORVM LIBER,
Octateuchi expositio libris XII.

LECTVS liber est, qui inscribitur CHRISTIANORVM LIBER, *Octateuchi expositio*. Pamphilo cuidam dedicauit eum suus auctor, qui Iustini Romanorum Imperatoris temporibus floruit. Incipit super Ecclesiasticis quibusdam dogmatibus, S. Scripturæ, vt ipsi quidem videbatur, testimoniis contendere.

Stylus illi humilis, & structuram adhibet infra communem. Componit & incredibilia quædam, non satis ad historiæ

Christ. lib.

fidē: ob quæ fabulosus potius, quam verus scriptor haberi merito debeat. Inter illa, hæc ferè dogmata proponit: *a* Cœlū nō esse orbiculari figura, ac neque terrā: sed illud fornicis simile, hanc altera parte longiorē, extremisq; partibus cū cœli terminis copulari. Ad hæc, omnia astra moueri, Angelis ad motum subseruientibus, & id genus alia. Facit quoque mentionem, tanquam aliud agens, libri Geneseos, & Exodi: plurimúsque est in narratione & speculatione tabernaculi. Percurrit & Prophetas, indidémque Apostolos. Solis magnitudinem esse ait duorum *b* climatum. Angelos in cœlo nō esse, sed tantum super firmamentum, & nobiscum versari. CHRISTVM e terra ascendentem, inter cœlum & firmamentum peruenisse, idque duntaxat cœlorum regnum esse: aliáque his similia absurdè profert. Nuncupat priores sex libros Pamphilo cuidam: de reliquis vero sex (sunt enim in vniuersum duodecim) septimum quidem Anastasio, quo cœlos manin... diss... asserit: octauum dein (qui est in Canticum Ezechiæ, & in Solis regressum) Petro inscribit: quo in libro & Cantica Canticorum explicasse se commemorat. Reliqui quatuor certo nemini dedicantur.

a Vide D. Basilij Orat. seruam Hexaē. & D. Ambro.

b κλιμάτων.

DE REPVBLICA
Libri VI.

XXXVII. LECTVS DE REPVBLICA LIBER, Menā Patricium, & Thomam Referendarium per dialogum loquentes introducens. Continet opus hoc libros sex, quibus δικαιαρχικὸν, vt hic appellatur, nouum politię genus, diuersum ab iis, quæ *a* veteres prodiderunt, introducitur: ac Platonis respublica non immerito reprehēditur. Quam vero personæ illæ Politiam afferunt, ex tribus Politię speciebus, regia nimirum, & optimatium, ac popularium, componi oportere aiunt: vt cum harum quælibet, quod purum atque sincerum habet, huc contulerit, hæc tandem vere optima reipublicæ forma constituatur.

a Plato, Aristoteles, Polybius, lib. 6. & Plutarchus singulari libello. Heraclides quoque Ponticus. & Nicol. Damascenus.

THEODORI ANTIOCHENI
Interpretatio Geneseos.

XXXIIX. LECTVS THEODORI *Antiocheni* liber est cum hac inscriptione: *Interpretatio Geneseos*, libris septem tomus primus absoluitur. Stylus illi neque illustris, neque valde perspicuus. Fugiens verò, quantum in ipso est, allegorias, & historiarum duntaxat expositionem tractans, putidè nimis eadem identidem repetit, & ingratus atque fastidiosus legenti accidit. Quin & Nestorij sententiam, quamuis illo prior fuerit, tacite vomit. Hic est Theodorus ille Mopsuestiæ, à quo sæpenumero *a* constat Ioannem Philoponum (vt ipsemet fatetur) rationem huiusmodi interpretationis bona fide, ac serio exegisse, in suo *De vniuersi creatione* opere.

a Inf. Cod. XLIII.

EVSEBIVS *contra Hieroclem.*

XXXIX. LECTA est EVSEBII PAMPHILI *Confutatio breuis a* librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.

a) Septem eos fuisse colligere licet ex libello Eusebij, qui adhuc superest, hac inscriptione Eusebij Pamphili Cæsareæ Episc. confutatio scriptorum Hierocli. Apollonium Tyaneū Christo seruatori cōparantis

ἐκεῖνα συντίθησι· διὸ καὶ μυθικώτερον μᾶλλον, ἢ ἀληθέστερον ἂν εἰκότως τὸν ἄνθρωπον δικάσοι. ὑφ' ὧν δὲ δόγματα ἐνίσταται, ἔστι ταῦτα. ὅτι ὁ οὐρανὸς οὐκ ἔστι σφαιρικός, οὐδὲ ἡ γῆ· ἀλλ' ὁ μὲν ἡμικυκλοειδής, ἡ δὲ ἑτερομήκης. καὶ κεκόλληνται τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ὅτι πάντες οἱ ἀστέρες κινοῦνται, ἀγγέλων αὐτοὺς τῇ κινήσει διακονούντων· καὶ ἕτερα τινὰ τοιαῦτα. ποιεῖται δὲ καὶ, ὡς ἐν παρεκβάσει, μνήμην καὶ τῆς Γενέσεως καὶ τῆς Ἐξόδου. διατρίβει δὲ τῇ διηγήσει καὶ τῇ θεωρίᾳ ἐπὶ πλεῖστον τῆς σκηνῆς. ἐπιτρέχει δὲ καὶ τοὺς προφήτας, ναὶ κἀκεῖθεν τοὺς ἀποστόλους. λέγει δὲ, ὅτι τὸ μέγεθος τοῦ ἡλίου δύο κλιμάτων· καὶ ὅτι οἱ ἄγγελοι οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλὰ μόνον ὑπὲρ τὸ στερέωμα, καὶ μεθ' ἡμῶν· καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ στερεώματος εἰσῆλθε· καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἡ μόνη βασιλεία τῶν οὐρανῶν. λέγει δὲ καὶ ἄλλα τινὰ ἀλλόκοτα. προσφωνεῖ δὲ τοὺς μὲν ἓξ αὐτοῦ λόγους Παμφίλῳ τινί· τῶν δὲ λοιπῶν ἓξ (οἱ γὰρ πάντες αὐτοῦ δώδεκά εἰσι) τὸν μὲν ἕβδομον Ἀναστασίῳ, ἐν ᾧ ὅτι ἀκατάλυτοι εἰσὶν οἱ οὐρανοὶ ἰσχυρίζεται· τὸν δὲ ὄγδοον, ὃς ἔστιν εἰς τὴν ᾠδὴν Ἐζεκίου, καὶ εἰς τὸν ἀναποδισμὸν τοῦ ἡλίου, Πέτρῳ προσφωνεῖ· ἐν ᾧ, ὅτι καὶ ὑπομνήματα τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων, λέγει. οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες οὐ πρός τι πρόσωπον αὐτοῦ συντέτακται.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ περὶ πολιτικῆς, ὡς ἐν διαλόγῳ ὁμιλοῦντες πατρίκιος, καὶ Θωμᾶς * ῥεφερενδάριος, τὰ διαλογιζόμενα εἰσάγων πρόσωπα. περιέχει δὲ ἡ πραγματεία λόγους ἕξ, ἐν οἷς καὶ ἕτερον εἶδος πολιτείας παρὰ τὰ τοῖς παλαιοῖς εἰρημένα εἰσάγει, ὃ καὶ καλεῖ δικαιαρχικόν. ἐπιμέμφεται δὲ τῇ Πλάτωνος δικαίως πολιτείᾳ. ἣν δὲ αὐτοὶ πολιτείαν εἰσάγουσιν, ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς πολιτείας, δεῖν αὐτὴν συγκεῖσθαί φασι, βασιλικῆς καὶ ἀριστοκρατικῆς καὶ δημοκρατικῆς· τὸ εἰλικρινὲς αὐτῆς ἑκάστης πολιτείας συνεισαγούσης, κἀκείνην τὴν ὡς ἀληθῶς ἀρίστην πολιτείαν ἀποτελούσης. λζ'. Libri de Rep. Rel. pag.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ
ἑρμηνεία τῆς κτίσεως.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου Ἀντιοχέως, ἐν ἐπιγραφῇ ἑρμηνεία τῆς κτίσεως. ἐν τεύχεσιν ἑπτὰ ἡ πρώτη βίβλος ἐπεραιοῦτο, τὴν δὲ φράσιν οὐδὲ λαμπρὸς οὐδὲ λίαν σαφής· φεύγων δὲ τὸ δυνατὸν αὐτῷ ἐπὶ τὰς ἀλληγορίας, καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν, τὴν ἑρμηνείαν ποιούμενος. ταυτολογεῖ δὲ τὰ πλεῖστα, καὶ ἀχαρίς πως, καὶ ἀηδὴς εἶναι δοκεῖ. ἀλλὰ καὶ τὸ Νεστορίου δόγμα, εἰ καὶ πρὸ Νεστορίου ὑπῆρχεν, ὑφ' οὗ ἠρεύγετο. οὗτός ἐστιν ὁ Μοψουεστίας, ὃν καὶ πλειστάκις ἐλέγξαι Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος, ὥς αὐτός φησι, τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας ἐν οἰκείῳ, πρὸς τὴν κτίσιν πονήματι, ἰδεῖ-χθη αὐτοῦ δέως ἐσπουδασμένος. λη'. Theodorus Antiochenus.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ
πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέους λόγους.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἀνασκευαστικὸν βιβλιδάριον πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέους λόγους. λθ'. Eusebij contra Hieroclem.

ΦΙΛΟ-

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ ἈΡΕΙΑΝΟΥ ἱστορικόν.

Philostorgij Arian. Eccl. historia.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Φιλοστοργίου, ἀρειανοῦ τὴν θρησκείαν, ὡς δῆθεν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. ἱστορεῖ δὲ τἀναντία σχεδὸν ἅπασι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς. ἐξαίρει τοὺς ἀρειανίζοντας ἅπαντας, λοιδορίαις πλύνει τοὺς ὀρθοδόξους. ὡς εἶναι τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ μὴ ἱστορίαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐγκώμιον μὲν τῶν αἱρετικῶν· ψόγον δὲ γυμνὸν καὶ κατηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων. ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομψὸς καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ' οὐ κατακόρως, οὐδ' ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος. καὶ ἡ τροπὴ δὲ αὐτῷ τῷ *ἐμφατικῷ τὴν χάριν μετὰ τοῦ ἡδέως ἐφέλκεται. πλὴν ἐνίοτε παραβόλως ταύταις καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος, εἰς ψυχρολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. πεποίκιλται δὲ αὐτῷ ποικίλως ὁ λόγος, καὶ ἐν κόρῳ ὡς εἰς τὸ ἀσαφὲς, καὶ οὐκ ἀεὶ χάριεν τὸν ἀκροατὴν ὑποσύρεσθαι. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ. ἱστορεῖ δὲ [τὰ] ἀπὸ τῆς ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ καταρχῆς, μέχρι τῆς ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. ἔστι δὲ ὁ ἀέτιος, παρ' αὐτοῖς μὲν τοῖς συναιρεσιώταις, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβαλλέσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς ἔστιν ἃ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη. ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε, καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη. καὶ ἡ μὲν ἱστορία αὐτῷ δι' ἑνὸς βιβλίου τόμοις ἓξ συμπληρουμένη, μέχρι τοῦδε πρόεισι τοῦ χρόνου. ἔστι δὲ αἰσχρὸς ψευδολόγος οὗτος, καὶ οὐδὲ μυθολογίας ἀπεχόμενος. ἐξαίρει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλιστα ἀέτιον καὶ εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχυμένα, τερατευόμενος: ἐν τεραστίοις δὲ καὶ βίῳ, εὐσέβιον τὸν νικομηδείας, ὃν καὶ μέγαν ἀποκαλεῖ, καὶ θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν, καὶ ἄλλους πλείονας. κατηγορεῖ δὲ ἀκακίου μάλιστα, τοῦ καισαρείας τῆς κατὰ παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος, δεινότητά τε ἀνυπέρβλητον, καὶ κακομηχανίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν ἐναντία θρησκευόντων, καὶ ταῦτα μὲν μέχρις ἡμῖν ἀνέγνωσται. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ καὶ ἕτεροι αὐτοῦ λόγοι ἕξ: ὡς συμπληροῦσθαι αὐτῷ τὴν σύμπασαν πραγματείαν ἐν λόγοις ιβ'. ὧν αἱ ἀρχαὶ συνημμέναι, τὸ τοῦ συγγραφέως ἀπαρτίζουσι φιλοστοργίου ὄνομα. κάτεισι δὲ μέχρι τῶν θεοδοσίου τοῦ νέου χρόνων. κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον παυόμενος, καθ' ὃν οὐαλεντινιανῷ τῷ υἱῷ τῆς πλακιδίας καὶ κωνσταντίου υἱῷ, ὀνωρίου τελευτήσαντος, θεοδόσιος τὰ τῆς ῥώμης σκῆπτρα τῷ ἀδελφιδῷ ἐνεχείρισεν. ἔστι δὲ ὁ φιλοστόργιος καίτοι κατὰ τῶν ὀρθοδόξων λυσσῶν, Γρηγορίου μὲν τοῦ θεολόγου καθάψασθαι οὐκ ἐτόλμησεν: ἀλλὰ καὶ τὴν παιδείαν καὶ ἄκων συνωμολόγησε. βασιλείου δὲ τοῦ μεγάλου ἐπιχειρήσας ὑφάψαι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἐδείχθη. τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τὸ ἐν ταῖς πανηγυρικαῖς ὁμιλίαις, ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας ἐβιάσθη συνομολογῆσαι. θρασὺν δὲ αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀγωνιστικῶν λόγων ἄπειρον: ὅτι, φησὶν, ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

* al. ἱμφατικῷ.

Aetius.

Iulianus apostata.

Acacius Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopus.

Theodoſius II.

Valentinian.

Greg. Nazianz. Baſil. M.

PHILOSTORGII Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri XII.

LECTA eſt a PHILOSTORGII Ariani veluti Hiſtoria Eccleſiaſtica. Narrat ferè contraria omnibus Eccleſiaſticis hiſtoricis, laudibus extollens, quos nouit Arianiſmo infectos, & conuitiis orthodoxos perfundens: vt eſſe hoc eius opus non tam hiſtoria videatur, quàm hæreticorum laudatio, cum nuda & mera vituperatione atque accuſatione Catholicorum. Stylus illi comptior, & poeticis ſine tædio, minimèque ingratis vocibus vtitur. Tropi quoque, ac verba ſignificantia, gratiam ipſi cum iucunditate conciliant: niſi quod interdum temere ipſis, vel nimium detortis vtendo, in frigidum & importunum ſermonem incidit. Ornatur ab eo variè oratio, vel ad ſatietatem; ita vt in obſcuritatem, nec eam ſemper gratam, occulte trahatur auditorum multiſque non incommodas loquitur ſententias. Incipit autem ab Arij ſtudio in hæreſim ac primo incœpto, vſque ad b Aëtij impiiſſimi hominis reuocationem. Aëtius hic ab ipſis vnà ſentientibus hæreticis, quod illos impietate ſuperaret (vt ipſe Philoſtorgius vel inuitus refert) miniſterio ſubmotus, poſtea ab impiiſſimo c Iuliano Imperatore reuocatus, humanitérque acceptus eſt. Et hæc quidem ipſius hiſtoria vno volumine ſex libros complexa, ad hoc vſque tempus progredietur. Ipſe verò ſcriptor mendax eſt, & fabulis minimè abſtinens, prædicátque doctrinæ maxime cauſa Aëtium, & Eunomium, quaſi ſoli repurgaſſent pietatis dogmata tempore contaminata, prodigioſè hoc ipſum mentiendo: ſignorum autem, & vitæ gratia laudat Euſebium Nicomediæ epiſcopum (quem etiam Magnum nominat) & Theophilum Indum, alióſque complures. Reprehendit ad hæc Acacij in primis Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopi ſeueritatem intolerandam, & inexpugnabilem d verſutiam: quibus artibus ait eum omnibus præualuiſſe, tam qui cum illo ſentirent, licet mutuo flagrarent odio, quam qui contrariam de religione ſententiam ſequerentur. Et hæc quidem in præſens legimus.

Poſt non diu in alio volumine ſex reliqui reperti, vt impleuiſſe totum opus duodecim libris videatur: e quorum librorum principes litteræ ſi connectantur, ſcriptoris Philoſtorgij nomen conficiunt. Peruenit ad Theodoſij vſque Minoris tempora: ac tum deſiit, cùm mortuo Honorio, f Theodoſius Romani imperij ſceptra Valentiniano Minori, Placidiæ & g Conſtantini filio, patrueli ſuo tradidit.

Quantumuis autem Philoſtorgius hic in orthodoxos fureret, h in Gregorium tamen, Theologi cognomento, incurrere non eſt auſus, cuius doctrinam vel inuitus prædicat: ſed Baſilio Magno calumniam texere conatus eſt; qua tamen clarum magis reddidit. Vim enim & venuſtatem agendi in Panegyricis ipſa rerum euidentia coactus eſt confiteri: attamen temerarium ipſum homo timidus appellare non veretur, quòd contentioſarum orationum rudis, vt ait, Eunomium ſcriptis oppugnare ſit auſus.

a Meminit eius huius … Leontio Tripolitano, allata & narratione quadam ex hac Philoſtorgij hiſtoria. rurſumque … Niceph. Calliſt. … Deo inuiſum nominat, reſtatque ex eodem de Eunomio quædam, lib. 12. cap. 29 fin.

b De quo plura memoria digna, non vno loco ſcripta reliquit Niceph. Calliſt. in hiſtor.

c Extat hac de re ad Aëtium ipſum ſcripta epiſtola hodie extat, cum cæteris eiuſdem Imper. Græcè & Latinè edita Pariſiis.

d κακοτεχνίαν.

e Per ἀκροστιχίδα, vt Plautinarum argumenta comœdiarum, & Niceph. Calliſt. XIII. hiſt. libro, cap. … Rebita Baſilij Maced.

f Lege Olympiodorum, Cod. LXXX. in fine. & Niceph. lib. XIV c. 7.

g Conſtantij ex hiſtoricorum cæterorum fide leges, eundemque errorem etiam alibi in hoc Photio corriges.

h Lege de his, & Apollinario Laodicen. ſ. Philoſtorgij locum … apud Suid. in Baſilio, quod ad verbum … Apollinarium.

Ioannis Presbyteri Ægeatæ *Ecclesiastica historia libri V.*

Lecta est Ioannis *Ecclesiastica historia:* quam à Theodosij Minoris imperio inchoauit, atq; ab ipsa Nestorij blasphemia, & è sede deturbatione: perduxitque ad Zenonem vsque & a Petri hæretici, qui Antiochenam sedē per nefas occuparat depositionē. Huius clarus est & floridus stylus. Refert vero, singula excutiendo, tertiam Synodum, quæ in Epheso est habita: quin & alteram ibidem coactam, λῃστρικὴν [id est, *prædatoriam ac latrocinantem*] appellatam, quam hic scriptor diuinam facit, vt & eius præsidem Dioscorum cum asseclis. Narrat item Chalcedonense concilium, sed non sine probris, atque calumniis. Vnde colligere liceat Ioannem Presbyterum Aegeatē libri auctorem esse, qui, vti hæreticus, *b* peculiare aduersus Chalcedonensem synodum opus composuit. Huius historiæ libri decem sunt, vt ille ipse pollicetur, quorum quinque duntaxat legere mihi contigit, historiam continentes (vt iam dixi) à Nestorij blasphemia, vsque ad Petri hæretici è sede deiectionem.

Basilii Cilicis *Ecclesiastica historia libri III.*

Lecta est a *Basilij Cilicis historia Ecclesiastica.* Incipit ab interitu Simplicij vrbis Romæ Episcopi, qui ad Acacium Constantinopolitanum scripsit, ne cum Petro qui *Mongus* cognominatus est, & tunc Alexandriam corrumpebat, communicaret. Hic enim Petrus sanctam Chalcedone habitam Synodum publicè atque in Ecclesia anathemate damnabat. Per quem & Acacius (rectè quidem initio contra ipsum permotus) post, quod ab illo non abhorreret, hæretici opinionem apud multos non effugit, à Romanis vero etiam sede motus est, quæ res *b* sub Zenone iterum regnante agitata fuit. Auspicatur itaque ab his qui eam temporibus, peruenitq; ea ad Anastasij Imp. excessum, qui septem & viginti annos, mensésque tres, vt hic scribit, imperauit: cuius imperium excepit Iustinus Thrax, vt ibidem refert. Verum ibi fere hic liber absoluitur, à Zenone vsque ad Anastasij exitum, & Iustini electionem pertingens. Refert item alios duos à se libros fuisse cōscriptos, primum & tertiū: & illum quidem ab imperio Marciani ducto initio, ad Zenonem vsque perduci, vnde & secundum sit auspicatus. tertium vero huius alterius libri finem excipere, à Iustini temporibus incipiendo.

Est hic scriptor, ad stylum quod attinet, non valde accuratus, sed & sui interdum dissimilis. Affert autem maximè Episcoporum vltro citróque missas epistolas, quo narrationi suæ, vt affirmat, fidem conciliet: quæ cum immensum reddant volumen, in magno tamen verborum aceruo vix modicam afferunt historiam, & narrationis insuper perspicuitas, vi atque copia eorum quæ interijciuntur, rescinditur.

Ioan. Philoponus *In hexaemeron.*

Legimus Ioannem Philoponum *a In Hexaemeron.* quo in libro purus est

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Θεοδοσίου τοῦ * νέου βασιλείας, ἀπ' αὐτῆς που τῆς Νεστορίου βλασφημίας καὶ καθαιρέσεως· καὶ κατάγει μέχρι Ζήνωνος καὶ τῆς καθαιρέσεως Πέτρου τοῦ αἱρετικοῦ, ὃς τὸν Ἀντιοχέων ὑφήρπασε θρόνον. ἔστι δὲ οὗτος τὴν φράσιν σαφὴς καὶ εὐανθής. διέρχεται δὲ τήν τε γ. τὴν σύνοδον, τὴν ἐν Ἐφέσῳ λεπτομερῶς. ἀλλὰ καὶ τὴν μετὰ ταύτην ἐν αὐτῇ συναχθεῖσαν, τὴν λῃστρικὴν λέγω· ἣν οὗτος θειάζει, καὶ τὸν ταύτης ἡγεμόνα Διόσκορον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. διέξεισι δὲ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, διασύρων ταύτην. ἐξ ὧν ἔστι συμβαλεῖν, Ἰωάννην εἶναι τὸν πατέρα τοῦ βιβλίου, τὸν πρεσβύτερον τὸν Αἰγεάτην· ὃς καὶ ἰδίως ὡς αἱρετικὸς κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου βιβλίον συνέταξε. τῆς μέντοι γε ἱστορίας αὐτοῦ δέκα τυγχάνουσι τόμοι, ὡς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐπαγγέλλεται· ὧν ἡμῖν τοὺς πέντε γέγονεν ἀναγνῶναι, περιέχοντας (ὡς ἔφημεν) ἀπὸ τῆς Νεστορίου βλασφημίας μέχρι τῆς τοῦ αἱρετικοῦ Πέτρου καθαιρέσεως.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΙΛΙΚΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου Κίλικος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. ἄρχεται ἀπὸ τῆς τελευτῆς Σιμπλικίου τοῦ Ῥώμης· ὃς πρὸς Ἀκάκιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν, ἀποστῆναι τῆς πρὸς Πέτρον τὸν τὴν Ἀλεξάνδρειαν λυμαινόμενον κοινωνίας, ὃν ἐπικαλοῦσι Μογγόν. οὗτος γὰρ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον δημοσίᾳ καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἀνεθεμάτιζε· δι' ὃν καὶ Ἀκάκιος καλῶς πρότερον κατ' αὐτοῦ κεκινημένος, ὕστερον οὐκ ἀποστρεφόμενος, αἱρετικοῦ δόξαν παρὰ πολλοῖς ἐκτήσατο, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις καὶ ὑπὸ καθαίρεσιν ἔπεσεν. ἐπὶ Ζήνωνος δὲ τὸ δεύτερον ταῦτα ἐπράττετο. ἄρχεται μὲν οὖν ἐκ τῶνδε τῶν χρόνων, καὶ κάτεισι μέχρι τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς εἰκοσιεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς, ὡς οὗτός φησιν, ἐν τῇ βασιλείᾳ διήρκεσεν. μεθ' ὃν Ἰουστῖνον τὸν Θρᾷκα ἀναρρηθῆναι γράφει βασιλέα. ἀλλ' ἡ μὲν βίβλος αὕτη ταύτην ἔχει τὴν γραφικὴν ἔκτασιν, ἀπὸ Ζήνωνος μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου καὶ τῆς Ἰουστίνου ἀναρρήσεως κατιοῦσα. λέγει δὲ οὗτος, ὡς * εἴησαν αὐτῷ καὶ ἕτεραι δύο πεπονημέναι βίβλοι, πρώτη καὶ τρίτη· ὧν τὴν μὲν ἀπὸ Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως ἀρχθῆναι, καταλῆξαι δὲ ἕως Ζήνωνος, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἡ δευτέρα ἐποιήσατο· τῆς δὲ γ. τὴν προειδῆσθαι προοίμιον τὸ τέλος τῆς δευτέρας, καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου ἀπάρχεσθαι. ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς οὐ λίαν τὴν φράσιν ἀπηκριβωμένος, ἀλλὰ καὶ ἀνωμάλως ἔχων πρὸς ἑαυτόν. κέχρηται δὲ μάλιστα ταῖς παρ' ἀλλήλων τῶν ἐπισκόπων στελλομέναις ἐπιστολαῖς, εἰς πίστιν (ὥς φησιν) ὧν αὐτὸς γράφει· αἳ καὶ πολύστιχον ποιοῦσι τὸ βιβλίον, καὶ ἐν πλήθει λόγων ὀλίγην συνάγουσιν ἱστορίαν. διὸ καὶ τὸ σαφὲς τῆς ἱστορίας τῷ πλήθει περικόπτεται τῶν παρεντιθεμένων.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ εἰς τὴν ἑξαήμερον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν ἑξαήμερον. ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καθαρὸς

xli. Ioannis, Presbyteri Ægeatæ, Ecclesiastica historia.
* μεγάλης.
Synodus III.
Σύνοδος λῃστρική.
Concilium Chalcedonense.
xlii. Basilij Cilicis Eccles. hist.
Anastasius Dicorus Imp.
Iustinus Thrax.
* ἴσχυσαν.
xliii. Ioan. Philoponus in Hexaemeron.

καὶ σαφής,

καὶ πανης, καὶ κατ' αὐτὴν τῇ λέξει ἑαυτοῦ καὶ συμφωνῶν κατὰ δὲ ἐν τοῖς πλείστοις Βασιλείῳ τῷ μεγάλῳ. Ἀντιπίπτει δὲ ὅλως τῷ Μοψουεστίας Θεοδώρῳ, ὃς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐνστησάμενος, ἑρμηνείαν τῆς κτίσεως τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν· οὗ τὰς δόξας διελέγχων ὁ φιλόπονος, τὴν ἐναντίαν ἐστάλη ὁδόν.

Ioan. vid.

& clarus, seque ipse dicendi modo vincit, atque vt Basilio Magno plurimum fere consentit, sic per omnia Theodoro Mopsuestiæ repugnat, qui idem ipse argumentum aggressus, *a interpretationem Genesζeos*, librum inscripsit, cuius opiniones Philoponus reprehendens, contra nisus est.

a Sup. Cod. 38.

XLIV.

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΕΙΣ τὸν Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι.

Philostrati Tyrii *De vita Apollonij Tyanei libri VIII.*

Ἀνεγνώσθη φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι ὀκτώ. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής, ὅπῃ χαρίεις τε καὶ ἀφελὴς ἐστί, καὶ βρύων γλυκύτητος, καὶ ταῖς ἀρχαΐζούσαις καὶ ταῖς καινοπρεπεστέραις τῶν συντάξεων ἐμφιλοτιμούμενος. Ἱστορεῖ δὲ τὸν Ἀπολλώνιον πρὸς Ἰνδοὺς (οὓς καλεῖ καὶ Βραχμᾶνας) ἀπιέναι, ἐξ ὧν καὶ τὰ πλεῖστα τῆς παρ' αὐτοῖς θεοσοφίας ἐκμαθεῖν· καὶ πρὸς τοὺς Αἰθιόπων σοφούς, οὓς καὶ γυμνοὺς ὀνομάζει, ὅτι καὶ γυμνοὶ τὸν βίον ὅλον διάγουσι, μηδὲ τοῦ ἀέρος δυσχεραίνοντος αὐτοὺς εἰς περιβολὴν ἐλθεῖν. Πολλῷ δέ φησι τοὺς Ἰνδῶν τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ σοφῶν προέχειν, ὅτι τέ φησι πρὸς ἀκτῖνα οἰκοῦντες ἡλίου, μᾶλλον εἰσὶ τὴν διάνοιαν ὀξεῖς καὶ καθαροί· καὶ ὅτι καὶ χρόνῳ προήκοντες. Τῷ μέντοι Ἀπολλωνίῳ οὐδὲν ὅλως φησὶ τελεσθῆναι,* οἷα ὁ μυθώδης αὐτῷ χαρίζεται λόγος· φιλόσοφον δέ τινα καὶ ἐγκρατῆ βίον* ἀποτεμνόμενον αὐτὸν βιῶναι, ἅτε καὶ πυθαγορείαν ἐπιδεικνύμενον φιλοσοφίαν ἔν τε ἤθεσι καὶ ἐν δόγμασι. Τὸν δὲ θάνατον αὐτοῦ ἄδηλόν τε καὶ πολλοῖς διαφωνούμενον λέγει γενέσθαι, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦτο σπουδάσαντος. Καὶ γὰρ καὶ ζῶντα* ἐπιλέγειν, ὡς δεῖ τὸν σοφὸν τοὺς πολλοὺς λανθάνοντα βιῶναι· εἰ δὲ μή, κἂν γοῦν ἀποβιῶναι λανθάνοντα. Τάφον δὲ αὐτοῦ μηδαμοῦ γῆς ἐγνῶσθαι. Λέγει δὲ αὐτὸν μάλιστα χρημάτων κρείττω γενέσθαι, ὡς καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τῷ τε ἰδίῳ ἀδελφῷ καὶ ἑτέροις καταλιπεῖν· καὶ παρὰ μηδενὸς τῶν ἐν ἐξουσίαις, καίτοι πολλὰ ἀξιούντων, λαβεῖν χρήματα. Αὐτὸν τὸν ἐν Ἐφέσῳ λοιμὸν καὶ προϊδεῖν, καὶ γενόμενον παῦσαι. Καὶ λέοντα δὲ ἰδεῖν, καὶ εἰπεῖν ὡς ἡ τοῦ Ἀμάσιδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως ψυχὴ ἐν τῷ θηρίῳ εἴη, ποινὰς διδοῦσα τῶν βεβιωμένων. Καὶ ἔμπουσαν ἐλέγξαι, ἐν ὑποκρίσει ἑταιρίδος ἐρᾶν Μενίππου προσποιουμένην. Καὶ κόρην ἐν Ῥώμῃ ἄρτι τεθνάναι δοκοῦσαν, ἐπαναστρέψαι πρὸς βίον. Καὶ λῦσαι τὰ σκέλη ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἔνδον δεδεμένον. Καὶ ἀπολογήσασθαι μὲν πρὸς Δομετιανόν, ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ Νερούα, ὃς μετὰ Δομετιανὸν Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν· ἀφανισθῆναι δὲ μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ δικαστηρίου, καὶ πρὸς Δημήτριον καὶ Δάμιν, οὕτω καὶ συνθέμενον αὐτοῖς, παραγενέσθαι, μηδὲ χρόνου παρελθόντος, καίτοι ὁδὸν ἡμερῶν τινῶν* διεστηκότας. Ταῦτα μὲν οὖν ἑαυτῷ ἀναπλάττει· οὐ μέντοι γε, ὡς ἐν τελεστικοῖς, εἴ τινα διετελέσατο τῶν ἐνίοις διαθρυλλουμένων ὑπ' αὐτοῦ πεποιῆσθαι τελεσμάτων. Φιλοσοφίᾳ δὲ καὶ βίου καθαρότητι, καὶ ἅπερ αὐτὸς ἔφησεν, ἐκεῖνον εἰσάγει διαπεπρᾶχθαι. Ἀπεχθάνεσθαι δὲ μᾶλλον μάγοις καὶ φαρμακοῖς· μὴ ὅτι γε αὐτὸν τῇ μάγων προσανακεῖσθαι τέχνῃ. Περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν ὅπως τὰ πάντα παράλογώτατα καὶ ἀπιστότατα διαρρίπτει, πίθους γὰρ αὐτοῖς πλήρεις ὄμβρων καὶ ἀνέμων δίδωσιν, ἐφ' ᾧ χώραν, αὐχμοῦ* ἐπιγενομένης:

LEGI PHILOSTRATI *Tyrij de a vita Apollonij Tyanei* libros octo. Stylo vsus est aperto, gratioso, *b* conciso, pleno etiam dulcedine, ac cum ex priscis loquendi formis, tum ex recentioribus elegantius laudem quærit.

Narrat Apollonium ad Indos (quos & *Brachmanas* nominat) profectum esse, ex quibus pleraque diuinæ eorum sapientiæ didicerit. Profectum item ad Æthiopum sapientes, quos & *c Γυμνοὺς* appellat, quod nudi ætatem perpetuo transigant, & ne cœli quidem tempestate atque inclementia vexati amictum induant. Indorum autem sapientes longe ait his antecellere, tum quod Solis radiis propiores, mente sint magis acuta, & pura, tum ex eo quoque, quod ætate sint priores.

Ab Apollonio porro eorū nihil omnino gestum refert, quæ fabulose de ipso narrantur: tantum philosophicam quandam temperatamque eius vitā extollit, quæ Pythagoream sectam, cum moribus tum doctrina expresserit. Mortē ipsius obscuram fuisse, & à multis varie narratam scribit, studiose hoc ipsum Philostrato agente. Etenim & *d* viuētem dicere solitum, sapiētem oportere fallere omnes, ac latere in vita, id si nequeat, mori saltem latentem debere. Sepulcrum eius nusquam ostendi. Addit & diuitiarum mirificum contemptorem fuisse, vt & suas ipse possessiones germano fratri aliisq; sponte concesserit, & à nemine *e* potentiorum pecunias acceperit, quantumuis illi multa merenti obtruderent. Famem Ephesi longe ante prouidisse, & certam sustulisse. Leone forte viso, dixisse, Amasydis Ægyptiorum Regis animam, pœnas vitæ scelerum dantem, in feram illam cōmigrasse. *f* Empusam item deprehendisse, sub persona meretricis Menippi se amore captam fingentem. Puellam Romæ pridem exspirare visam, in vitam reuocasse. Soluisse compedes sibi, dum in carcere constrictus teneretur. Apud Domitianum Imp. causam dixisse, pro se & Nerua, qui Domitiano in imperio successit, causáque dicta e foro euanuisse, & ad Demetrium, ac Damin (sic cum iis pacto inito) nullo temporis spatio, sed momento, accessisse, licet dierum aliquot itinere distantes. Talia de ipso Philostratus comminiscitur. Negat tamen *g* pro Initiatore habēdum, propterea quòd eorum operum quædam effecerit, quæ ab illo confecta à quibusdam iactabantur: sed per philosophiā, ac vitæ puritatem hæc etiam, quæ ipse mox narrauerit, ab illo perfecta fingit. Quin potius exosum Magis, ac *h* veneficis, non vero magicæ arti deditum fuisse.

Iam de Indis omnia ille, maxima absurda, fideque indigna confuit. Dolia enim apud istos statuit, plena imbriū & ventorum, quibus datum sit regionem cōpluere in imbriū penuria,

Marginalia (left): al. Περὶ αὐτοῦ ... λόγων, ... ; Brachmanes; Gymnosophistæ; * ὡς; * ἀποτεμνόμενος; * ἐπιλέγειν. al. λέγειν; * ὁμοῦ; * al. αὐχμοῦ

Marginalia (right): a Sup. Cod. 38.; b Quæ Græcè atque Latine ex Photio ... ex ... Cod. CCXLI. ... ; c Philo, Laërtius, & Lucianus Gymnosophistas nominant.; d Inf. in ... Cod. CCXLI. λάθε βιώσας, ... Epicuri ... Plutar. libello.; e ἐν ἐξουσίαις leg.; f De Empusa ... Lil. Gyraldus hist. Deor. Syntag. XII. ... & Pisanus. ... Lexico.; g τελεστὴς.; h Lege ... φαρμακεῦσι.

terúmque discussis imbribus siccare, dum alternis aquam ventúmque è doliis suppeditant. His similia, dementiæ plena, & alia plurima prodigiosè confingit, itaque libris octo omnis ab illo vanissimi laboris opera consumitur.

ANDRONICIANVS *contra Eunomianos.*

LECTI sunt ANDRONICIANI *aduersus Eunomianos libelli duo.* Promittit quidem in procemiis grandia, quæ tamen non præstitit, in altero præsertim libro. Philosophiæ nimis perstudiosus est, cum moribus, tum mente, atq; dicendi forma: Religione verò Christianus.

THEODORETI *contra Hereticos libri XXVII. & Eranistæ libri III.*

LECTI THEODORETI *Episcopi Cyri libri septem & viginti, aduersus varias propositiones. Primus liber* agit contra asserentes, vnius fuisse naturæ Deum verbum, & quod ex semine Dauid sumpsit principium, itemque aduersus eos, qui diuinitati *a* passiones attribuunt.

Secundus liber, cum eisdem è scriptura manum validius confert.

Tertius, de eadem re disputat.

Quartus, sanctorum Patrum cõtinet doctrinam, de gloriosa Incarnatione Domini nostri IESV Christi Filij DEI.

Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Christo duas naturas minimè agnoscunt, & ostendit magnam eos inter se affinitatem habere.

Sextus, ponit vnum esse Filium Dominum nostrum IESVM Christum.

Septimus, Epistolæ locum tenet, quibus volumen primum absoluitur.

Octauus verò, contra eos, qui multitudine duntaxat veritatem diiudicant.

Nonus, In eos qui iactant, non oportere è scripturis aut loqui, aut quærere, sed fidem suam sibi sufficere.

Decimus, In male obiicientes illud: VERBVM caro factum est.

Vndecimus, aduersus prohibentes duas capere in *b* Incarnatione naturas.

Duodecimus, in eos qui asserunt dicentem, Aliud esse verbum, Aliud esse Carnem, duos filios profiteri.

Decimus-tertius, Contra dicẽtes, quod idem sit CHRISTVM hominem agnoscere, atque in homine spem collocare.

Decimus-quartus, Aduersus enunciantes: *Passus est sine passione.*

Decimus-quintus, In eos, qui dicunt: *Passus est vti voluit.*

Decimus-sextus, In asserentes, oportere voces ipsas accipere; non autem earum sensa, vt quæ omnium captum excedant, considerare.

Decimus-septimus, Aduersus dicentes: *Verbum per carnem passum est.*

Decimus-octauus, Contra asserentes, quales Iudæi pœnas daturi fuissent, si Deum cruci non affixissent.

Decimus-nonus, In affirmãtes Iudæum illum esse, qui Deum minimè crucifixum asserat.

Vicesimus, Contra aientes, angelos eos, qui apud Abrahamum cibum sumpserunt, non continuo etiam carnis naturam attulisse.

Vicesimus-primus, Aduersus eos, qui miracula singulatim extenuant, dum carnem negant.

ἐξικμάζειν τι αὖ, καταρρηγνυμένων ὄμβρων, ταῖς * ἐκ πίθων ἀνὰ μέρος χορηγίαις, κυρίους ἐκάθιστε. παραπλήσια τούτοις ἀνοίας μεστὰ καὶ ἕτερα πλεῖστα τερατευσάμενος, ἐν ὀκτὼ δὲ λόγοις ἡ πᾶσα αὐτοῦ τῆς ματαιοπονίας σπουδὴ κατηνάλωται. * ἐκ τινῶν πιθῶν.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΙΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΕΥνομιανοὺς λόγοι βραχεῖς δύο.

μέ. Andronicianus contra Eunomianos.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀνδρονικιανοῦ πρὸς Εὐνομιανοὺς λόγοι βραχεῖς δύο. ὑπισχνεῖται μὲν οὖν ἐν προοιμίοις μεγάλα, οὐ τοιαῦτα δὲ, ἃ δίεισι, καὶ μάλιστά γε ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. ἔστι δὲ τῆς φιλοσοφίας ἐραστὴς, τῷ τε ἤθει, καὶ τῇ διανοίᾳ, καὶ τῷ λόγου τῷ σχήματι· χριστιανὸς δὲ τῷ σεβάσματι.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κύρου λόγοι κζ΄. πρὸς διαφόρους θέσεις.

μϛ΄. Theodoretus contra haereses.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου λόγοι κζ΄. πρὸς διαφόρους θέσεις. ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος πρὸς τοὺς λέγοντας, μίαν φύσιν γεγενῆσθαι τὸν θεὸν λόγον, καὶ τὴν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ληφθεῖσαν ἀπαρχήν· καὶ προσάπτοντας τὰ πάθη τῇ θεότητι. ὁ δὲ δεύτερος πρὸς τοὺς αὐτοὺς γραφικώτερον συμπλεκόμενος· καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ὁ δὲ τέταρτος, διδασκαλίας τῶν ἁγίων πατέρων περιέχει περὶ τῆς ἐνδόξου οἰκονομίας τοῦ δεσπότου ἡμῶν χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ὁ μέντοι πέμπτος, αἱρετικὰς δόξας ἀθροίζει, καὶ παρατίθησιν αὐτὰς τῇ δόξῃ τῶν μὴ ὁμολογούντων ἐπὶ χριστοῦ δύο φύσεις· καὶ δείκνυσι πολλὴν πρὸς ἀλλήλους διασώζοντας τὴν συγγένειαν. ὁ ἕκτος διαλαμβάνει, ὅτι εἷς υἱὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ χριστός. ὁ ἕβδομος ἐπιστολῆς ἐπέχει τόπον, ἐν οἷς τὸ πρῶτον συμπληροῦται βιβλίον. ὁ δὲ ὄγδοος πρὸς τοὺς πλήθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν. ὁ ἔνατος πρὸς τοὺς λέγοντας, μὴ δεῖν ἀπὸ τῶν γραφῶν ζητεῖν ἢ λαλεῖν, ἀλλ᾽ ἀρκεῖσθαι τῇ παρ᾽ ἑαυτοῖς πίστει. ὁ ι΄. πρὸς τοὺς προβάλλοντας κακοήθως τὸ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. ὁ ιά. πρὸς τοὺς κωλύοντας δύο φύσεις ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐκλαμβάνειν. ὁ ιβ΄. πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι ὁ λέγων ἄλλο μὲν τὸν λόγον, ἄλλο δὲ τὴν σάρκα, δύο υἱοὺς λέγει. ὁ ιγ΄. πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τὸ, καὶ ἄνθρωπον γινώσκειν τὸν χριστὸν, ταὐτόν ἐστι τῷ καὶ εἰς ἄνθρωπον ἔχειν * τὰς ἐλπίδας. ὁ ιδ΄. πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ἀπαθῶς. ὁ ιέ. πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ὡς ἠθέλησεν. ὁ ις΄. πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι χρὴ δέχεσθαι τὰς φωνὰς, καὶ μὴ σκοπεῖν τὰ δι᾽ αὐτῶν σημαινόμενα, ὡς πάντας ὑπερβαίνοντα. ὁ ἑπτακαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ὁ λόγος σαρκί. ὁ ὀκτωκαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, ποίαν δώσουσιν οἱ Ἰουδαῖοι δίκην, εἰ μὴ θεὸν ἐσταύρωσαν. ὁ ἐννεακαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, Ἰουδαϊκόν ἐστιν, ὁ μὴ θεὸν ἐσταυρῶσθαι λέγων. ὁ εἰκοστὸς, πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι καὶ ἄγγελοι ἐπὶ τοῦ Ἀβραὰμ ἐσθίοντες, οὐ τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν ἐπεφέροντο. ὁ εἰκοστὸς πρῶτος πρὸς τοὺς σμικρύνοντας ἕκαστον θαῦμα, τῷ ἀρνεῖσθαι τὴν σάρκα.

* τὴν ἐλπίδα.

ὁ εἰκοστὸς δεύτερος, πρὸς τοὺς ζημιοῦντας ἡμῶν τὸ γένος, τῷ μὴ λέγειν, ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἰλῆφθαι τὴν ἀπαρχήν. ὁ εἰκοστὸς τρίτος, πρὸς τοὺς λέγοντας, πιστεύειν ἁπλῶς * οἷς λέγουσι καὶ μὴ κατανοεῖν, τί πρέπον ἢ ἀπρεπές. ὁ εἰκοστὸς τέταρτος, πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάληψιν. ὁ εἰκοστὸς πέμπτος, ἀνακεφαλαίωσις τῶν κατὰ μέρος ῥηθέντων. ὁ εἰκοστὸς ἕκτος, περὶ τῆς ὕστερον μὲν ὑφισταμένης συνθέσεως ἤτοι συνουσιώσεως. ὁ εἰκοστὸς ἕβδομος, περὶ τοῦ κατὰ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον ὑποδείγματος. δῆλον δὲ καὶ ἐκ μόνης αὐτῶν τῆς ὑποθέσεως, ποῖοι τῶν εἰρημένων λόγων τὸ ὀρθόδοξον κρατύνουσι φρόνημα, καὶ τίνες ἀποκλίνουσιν. ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ λόγοι τρεῖς, μείζους τῶν προειρημένων· ἐρανιστὴς ἢ πολύμορφος ἔφερον ἐπιγραφήν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ὅτι ἄτρεπτος ὁ θεὸς λόγος· ὁ δεύτερος, ὅτι ἀσύγχυτος ἡ ἕνωσις· ὁ τρίτος, ὅτι ἀπαθὴς ὁ θεὸς λόγος. ἔτι καὶ τέταρτος, ἐν ᾧ συλλογισμοῖς τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὑπεραγωνίζεται. οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς λόγοι ἐν διαλόγῳ εἰσὶν αὐτῷ διεσκευασμένοι· οἱ δὲ ἄλλοι καταλογάδην. σαφὴς δέ ἐστιν ἐν ἅπασι τὴν φράσιν, ὡς εὐκρινὴς καὶ καθαρὸς, καὶ οὐκ ἀμοιρῶν τοῦ ἡδέος· καταλλήλως τε τοῖς νοήμασιν εὐθηνούμενος.

* al. ...

ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΤΑ κατὰ Ἰουδαίους πάθη, καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἅλωσις.

47. Fl. Iosephus de bello Iudaico.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥ τε τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἅλωσις, καὶ ἡ τῆς Μασάδας πολίχνης. πρὸ δὲ τούτων, ἡ τῶν Ἰωταπατηνῶν, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ σύνταγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετὰ εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐμφῆναι· πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ἐπίχαρις, κἂν ἐπὶ τἀναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ· δεξιὸς καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δὲ, ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ περιθεῖναι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος, καὶ πραΰναι δοκιμώτατος. πολλὰ δὲ σύμβολα καὶ σημεῖα λέγει προϋπάρξαι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἁλώσεως. α'. βοῦν τε γὰρ ἐπὶ θυσίαν ἀγομένην, ἄρνα τεκεῖν. β'. καὶ φῶς ἀναλάμψαι ἐν τῷ ναῷ. γ'. καὶ φωνῆς ἐκεῖθεν ἐπακοῦσαι, Μεταβαίνωμεν ἐντεῦθεν. δ'. καὶ τὰς τοῦ ἱεροῦ πύλας οὐδ' ὑπὸ εἴκοσιν ἀνδρῶν ἀνοιγομένας, αὐτομάτως ἀνοιχθῆναι. ε'. καὶ στρατὸν ἐναέριον ἐπιφανῆναι, ὅπλοις περιπεφραγμένον. καὶ ἄνθρωπόν τινα, ὄνομα αὐτῷ ὁ τοῦ Ἀνανίου Ἰησοῦς, μηδὲν ἄλλο ἐπιφθέγξασθαι ἐπὶ ἔτη ς'. καὶ μῆνας γ'. ὥσπερ βεβακχευμένον ὄντα ἢ * αὐτὸ τοῦτο ἢ τὸ αἲ αἲ τῇ Ἱερουσαλήμ. ὃς καὶ ὑπὲρ τούτου αἰκισθεὶς, πάλιν ταύτης τῆς φωνῆς, οὐδὲν ἄλλο ἀντεκρίνατο. ἐν αὐτῇ τῇ ἁλώσει παρών, καὶ ἑαυτῷ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπιφωνῶν, λίθῳ βληθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐτελεύτησεν.

* al. ...

Vicesimus secundus, Aduersus eos, qui humano generi damnum irrogant, dum concedere nolunt ex nostra natura principium sumptum esse.

Vicesimus tertius, Contra iactantes, Credere simpliciter iis, quæ dicũtur; & non attendere, quid decens sit, aut indecens.

Vicesimus-quartus, Aduersus tollentes naturarum differentiam, post Passionem & Ascensionem.

Vigesimus-quintus, summatim ea repetit, quę per partes hactenus tradita sunt.

Vicesimus-sextus, De post-manifestata compositione seu consubstantiatione.

Vicesimus-septimus, De eo quod secundum communem hominem est, *a* exemplo. Clarum vero vel ex solo argumento quinam ex suprascriptis libris Orthodoxam corroborent doctrinam, quique ab ea discedant.

Adhuc in eodem ipso Volumine legi tres eiusdem libros superioribus maiores. Titulum prætulerunt: *b* ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ, ἢ Πολύμορφος (id est, *Sodalis*, seu *Multiformis*) Horum *primus*, Deum verbũ immutabile esse docet. *Alter*, Inconfusam, miniméque mistam vnionem esse. *Tertius*, *c* Impassibilem siue imperturbabilẽ esse Deum verbum. Accedit *Quartus*, in quo syllogismis hæc eadem argumenta retexit. Atque hi quidem libri per dialogum ab ipso conscripti sunt, reliqui vero continenti, ac perpetua serie. Stylus ei in omnibus perspicuus (est enim distinctus ac purus) neque iucunditatis expers: proportione vero sensibus exuberat.

IOSEPHI IVDAEI *De libro Iudaico libri VII.*

XLVII.

LEGI IOSEPHVM IVDAEVM, *De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu.* Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Gischalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dextere quoque & copiose enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiasque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémq; mox leniendi, est peritissimus.

Multa vero signa atque prodigia Hierosolymæ excidium præcessisse cõmemorat. I. Bouem ad sacrificium ductam agnum peperisse. II. Lucem in templo splenduisse. III. Vocem exinde auditam: *Hinc abeamus.* IV. Templi portas, quas ne viginti quidem viri aperire poterant, sponte patuisse. V. Exercitum vesperi visum armis indutum. VI. Virum, cui nomen Iesus Ananiæ, nihil aliud annis sex & mensibus tribus sonuisse, tanquam furore percitum, quam identidem: *Va, va, Ierusalem*, eundémque cum ea de causa verberibus quoque cæderetur, præter hanc vnam vocem, nullam emisisse aliam. Hunc item vrbis excidio cum interesset, eandémque apud se vocem ingeminaret, lapidis ictu ab hoste occisum esse.

ΘΕΟΔΩ...

a ὑπόδειγμα...

b Emendi... catos redd... tur a G... no Heruet... ipsum Theod... rati Præfa... Sodalem ... go, quo... simul ed... lem, & ... dem parti... pem symbola... c ἐν ἀπαθεῖ...

IOSEPHVS.

Atque hæc quidem ante vrbem captam signa monstrata fuere, intestini vero belli seditio & hostes vrbem euerterunt. In zelotarum enim factionem & sicariorum diuisi, se mutuo Iudæi interfecerunt, ipsúmque adeo Reipub. corpus vulgus, ab vtrisque acerbe est atque crudeliter dilaniatum. Fames item sic vrbem inuasit, vt & ad alia flagitia homines impulsi fuerint, & mulier suum ipsa filium comederit. Pestis adhæc famem excipiens, satis omnibus clare ostendit, diuinæ id iræ opus esse, ac Dominicæ denunciationis minarumque, fore nimirum vt vrbs funditus euersa periret. Luc. 19.

XLVIII.

IOSEPHVS, vel CAIVS PRESBYTER *De vniuerso.*

LECTVS est IOSEPHVS *De vniuerso*, qui liber alibi inscriptus legitur, *De vniuersi causa*: in aliis vero libris, *De vniuersi natura*. Súntque libelli duo, quibus secum pugnare Platonem docet. De anima quoque, Materia, & Resurrectione a Alcinoum, vt absurde ac falso differentem, reprehendit, suas vero ipse de his thesibus opiniones opponit; docétque Iudæorum nationem longe esse, quàm Græcorum antiquiorem. Putat compositum hominem ex igne, terra, aqua, ac præterea è spiritu, quem *Animam* appellat. De Spiritu hisce verbis vsus est: Huius principem partem apprehendens, vna cum corpore formauit, & per omnia membra artúsque viam ipsi patefecit. Qui spiritus corpori conformatus, totúmque peruadens, eadem forma, qua corpus hoc spectatur, insignitus est: naturam vero frigidiorem habet, ad tria illa, per quæ corpus compactum est. Hæc ille, non satis apte ad Hebræorum de hominis natura doctrinam, neque satis e dignitate reliquorum à se diserte scriptorum elocutus. De mundi quoque generatione per compendium disserit. De CHRISTO autem vero Deo aptissimè loquitur, quando & ipsam CHRISTI appellationem illi attribuit, & inenarrabilem ex patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam caussam præbeat, sitne hoc Iosephi opusculum: etsi nihil dicendi genere à reliquis eiusdem scriptis discedit.

a [illegible] de [illegible] Platon. & Aristot. libellus Græcè atque Latinè in medio est.

CAIVS Presbyt.

Comperi annotatum fuisse, non esse Iosephi hoc opus, sed Caij cuiusdam Presbyteri Romæ agentis, quem & auctorem faciunt Labyrinthi: cuius etiam dialogus est aduersus Proclum quendam, hæresis Montanistarum defensorem.

Cum enim sine titulo opus relictum esset, alij quidem Iosepho inscriptum referunt, alij Iustino Martyri, non-nulli Irenæo: quemadmodum & Labyrinthum Origeni quidam tribuere. Alioqui Caij est opus eiusdem reuera, qui Labyrinthum composuit, quando ille ipse in extremo Labyrintho testatum reliquit, esse se libri *De vniuersi natura* auctorem. Verum hic ne liber ille sit, de quo agitur, an alius, nondum mihi liquet.

Hunc b Caiū Presbyterū Romanæ Ecclesiæ

b Vide D. Hier. in Catalogo, cap. LIX & Euseb. lib. VI. cap. 14 & lib. II. cap. 24.

τὰ μὲν οὖν προδειχθέντα τῆς ἁλώσεως σημεῖα, ταῦτα. ἡ στάσις δὲ ἡ ἐμφύλιος, ἢ οἱ πολέμιοι τὴν πόλιν ἐπόρθησαν. εἰς ζηλωτὰς γὰρ ἑαυτοὺς καὶ σικαρίους διαστασιάσαντες ἀλλήλους τε ἔφθειρον, καὶ τὸ κοινὸν σῶμα ὁ δῆμος ὑπ' ἀμφοῖν πικρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς ἐσπαράττετο. λιμός τε οὕτω κατέσχεν, ὡς καὶ εἰς ἄλλα μὲν παράνομα τοὺς ἀνθρώπους ἐκδιαιτηθῆναι, καὶ γυναῖκα δὲ τὸ οἰκεῖον τέκνον θοινήσασθαι. καὶ τῷ λιμῷ ὁ λοιμὸς συμπαραλαβόμενος, ἐδείκνυ πᾶσιν ἐμφανῶς θεομηνίας ἔργον, καὶ τῆς δεσποτικῆς προρρήσεως, καὶ ἀπειλῆς, τὴν δὲ πόλιν πᾶσαν ὑπάξαι πανωλεθρίᾳ καὶ ἁλώσει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΜΑΛΛΟΝ ΔΕ Γαΐου πρεσβυτέρου, περὶ τοῦ παντὸς οὐδὲν ἄλλο, περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας ἐπιγέγραπται. ὅστις λέγεται καὶ τῶν ἐθνῶν χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου περὶ τοῦ παντός· ὃ ἐν ἄλλοις εὗρον ἐπιγραφόμενον, περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, ἐν ἄλλοις δὲ περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας. ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδίοις. δείκνυσι δὲ ἐν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν στασιάζοντα Πλάτωνα. ἐλέγχει δὲ καὶ περὶ ψυχῆς καὶ ὕλης καὶ ἀναστάσεως Ἀλκίνουν ἀλόγως τε καὶ ψευδῶς εἰπόντα. ἀντεισάγει δὲ τὰς οἰκείας περὶ τούτων τῶν ὑποθέσεων δόξας. δείκνυσι τε πρεσβύτερον Ἑλλήνων πολλῷ τὸ Ἰουδαίων γένος. δοξάζει δὲ συγκεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ πυρός, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἔτι ἐκ πνεύματος, ὃ καὶ ψυχὴν ὀνομάζει. περὶ οὗ πνεύματος αὐταῖς λέξεσι τοῦτό φησι· τούτου τὸ κυριώτερον ἀπολαβόμενος, ἅμα τῷ σώματι ἔπλασε· καὶ διὰ παντὸς μέλους καὶ ἄρθρου πορείαν αὐτῷ κατεσκεύασεν· ὃ τῷ σώματι συμπλασθέν, καὶ διὰ παντὸς διηκόμενον, τῷ αὐτῷ εἴδει τοῦ βλεπομένου σώματος τετύπωται. τὴν οὐσίαν δὲ ψυχρὸν πρὸς ὑπάρχει πρὸς τὰ τρία, δι' ὧν * τὸ σῶμα συνήρμοσται. ταῦτα μὲν οὖν ἀτάκτως τὰ τῆς Ἰουδαίων περὶ ἀνθρώπου φυσιολογίας ταῦτα εἰπών, καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περὶ τοὺς λόγους ἀσκήσεως· διέξεισι καὶ περὶ τῆς κοσμογενείας κεφαλαιωδῶς. περὶ μέντοι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ὡς ἔγγιστα θεολογεῖ, Χριστοῦ κλῆσιν ταύτην ἀναφανδὸν ὀνομάζων, καὶ τὴν ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὃ τινας ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν ὡς Ἰωσήπου εἶναι τὸ σύνταγμα, ἀναπείθει. οὐδὲν δὲ τοῦ τῆς φράσεως αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀπᾴδει. εὗρον δὲ ἐν παραγραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἰωσήπου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ἐν Ῥώμῃ διατρίβοντος, ὃν φασι συντάξαι καὶ τὸν Λαβύρινθον· οὗ καὶ διάλογος φέρεται πρὸς Πρόκλον τινὰ ὑπέρμαχον τῆς τῶν Μοντανιστῶν αἱρέσεως. ἀνεπιγράφου δὲ καταλειφθέντος τοῦ λόγου· φασὶ τοὺς μὲν Ἰωσήπου ἐπιγράψαι, τοὺς δὲ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, ἄλλους δὲ Εἰρηναίου· ὥσπερ καὶ τὸν Λαβύρινθον ἐπέγραψαν Ὠριγένους. ἐπεὶ Γαΐου ἐστὶ ποίημα, τῇ ἀληθείᾳ * αὐτοῦ συντεταχότος τὸν Λαβύρινθον· ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ Λαβυρίνθου διεμαρτύρατο, ἑαυτοῦ εἶναι τὸν περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας λόγον. εἰ δ' ἕτερος καὶ οὐχ οὗτός ἐστιν, οὔπω μοι γέγονεν ἔνδηλον. τοῦτον τὸν Γάϊον πρεσβύτερόν φασι γεγενῆσθαι τῆς κατὰ Ῥώμην

al. Fl. Iosephi liber de Vniuerso.

Alcinoum.

* al. τῷ σώματι.

Caius, presbyter Ecclesiæ Romanæ.

* al. οὐ συντεταχότος.

ἐκκλησίας,

ἐκκλησίας, ἐπὶ Βίκτορος καὶ Ζεφυρίνου τῶν ἀρχιερέων· χειροτονηθῆναι δὲ αὐτὸν καὶ ἐθνῶν ἐπίσκοπον. συντάξαι δὲ καὶ ἕτερον λόγον ἰδίως, κατὰ τῆς Ἀρτέμωνος αἱρέσεως. καὶ κατὰ Πρόκλου δὲ σπουδαστοῦ Μοντανοῦ σπουδαίαν διάλεξιν συντεταχέναι, ἐν ᾗ τρεισκαίδεκα μόνας ἐπιστολὰς ἀριθμεῖται Παύλου, οὐκ ἐγκρίνων τὴν πρὸς Ἑβραίους.

μθ'. Cyrillus Alexandrinus contra Nestorium.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

τοῦ Ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν λόγοι ε'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν, ἐν λόγοις πέντε. φυλάττει δὲ καὶ ἐν τούτοις τὸν οἰκεῖον λόγου τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἰδίωμα. σαφέστερος δ' ἐστὶ τοῦ πρὸς Ἑρμείαν, καὶ τοῦ περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας. ὁ δὲ λόγος αὐτοῦ πεποιημένος, καὶ εἰς ἰδιάζουσαν ἰδέαν ἐκβεβιασμένος, καὶ οἷον λελυμένη καὶ τὸ μέτρον ὑπερορῶσα πεζότης.

ν'. Nicias monachus contra Philoponum.

ΝΙΚΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ

τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Νικίου μοναχοῦ κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ'. ὧν ἐμνημόνευσεν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ αὐτοῦ λόγῳ Διαιτητῇ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἁπλοῦς καὶ σύντομος, καὶ ταῖς ἀντιρρήσεσιν ἱκανὸς καὶ ἀπέριττος. ἀνεγνώσθη δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σεβήρου· ἔτι δὲ καὶ κατὰ Ἑλλήνων λόγοι δύο.

να'. Hesychius presbyter Constantinop.

ΗΣΥΧΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, λόγοι δ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν λόγοι δ'. ἔστι δὲ ὁ λόγος εἰς ἐπίδειξιν διεσκευασμένος, καὶ ἐν ἠθοποιίας εἴδει μεμελετημένος. ἐν οἷς δημηγορίαι τε διατυποῦνται τοῦ Μωσέως πρὸς τὸν λαόν, καὶ αὐτοῦ πάλιν ἀντιπροσωποποιοῦντος πρὸς τὸν* Μωσέα διαλαλιαί. ἔτι δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωσέα καὶ τὸν λαόν, καὶ εὐχαὶ ἐν τύπῳ ἱκεσίου καὶ ἀπολογίας ἐμπεπλασμένοι λόγοι. ἐν οἷς καὶ ὁ πολὺς αὐτοῦ κατατείνεται τοῦ βιβλίου λόγος, πολύστιχον ὄγκον ἐκπληρῶν. ὁ δὲ γεγραφὼς, ὡς ἐστὶν ἐκ τοῦδε αὐτοῦ τοῦ πονήματος συνιδεῖν, τῶν ὀρθοδόξων ἐστίν.

* μωσέα.

νβ'. Synodus contra Messalianos, præside Amphilochio.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ

Σίδῃ κατὰ αἱρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν, ἤγουν Εὐχιτῶν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ, κατὰ τῆς αἱρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν, ἤγουν Εὐχιτῶν, ἤτοι Ἀδελφιανῶν. ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Ἰκονίου, συνεδρευόντων αὐτῷ καὶ ἐπισκόπων πλειόνων ἢ εἴκοσι καὶ πέντε. ἐν τῇ αὐτῇ δὲ βίβλῳ ἀνεγνώσθη τῆς αὐτῆς συνόδου πρὸς τὸν μέγαν Φλαβιανὸν τὸν Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ συνοδική, τῶν πραχθέντων ποιουμένη τὴν διδασκαλίαν. διόπερ καὶ αὐτὸς συναθροίζει σύνοδον κατὰ τῶν αὐτῶν αἱρετικῶν, συνεδρευόντων μετ' αὐτοῦ ἐπισκόπων τριῶν, *Βίζου τοῦ Σελευκείας, καὶ Μαρουθᾶ τοῦ Σουφαρηνῶν ἔθνους, καὶ Σάμου· πρεσβύτεροι δὲ καὶ διάκονοι συμπαρῆσαν μέχρι τριάκοντα. ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ μετάνοιαν ἐπαγγελλόμενον τὸν Ἀδέλφιον,

* ἢ Βίζα.

CAIVS PR.

tunc affirmant, sub Victore & Zephyrino Pontificibus, ordinatumque & gentium Episcopum, scripsisse quoque peculiarem alium librum contra a Artemonis hæresim, & aduersus Proclum, Montani studiosum, accuratam disputationem, in qua tredecim duntaxat B. Pauli Epistolas enumeret, b non recepta in censum ea, quæ est ad Hebræos.

a De qua lege Theodoret. atque Niceph. b Quæ item sententia tribuitur Hippolyto; Cod. CXXI.

B. CYRILLI ALEXANDRINI *Contra Nestorium libri V.*

XLIX.

LECTVS est B. CYRILLVS *Alexandriæ Episcopus aduersus blasphemias Nestorij, libris quinque.* Seruat in his quoque suum dicendi characterem, & sermonis proprietatẽ. Clarior vero est quam ad Hermiam scribens, aut in libris a *De adoratione in Spiritu.* Sermo illi confictus, & ad propriam dicendi formam contortus, ac velut solutum numerósque negligens metrum.

a Extant hodie XVII. Dialogi De adoratione in Spiritu & veritate, Romæ editi interp. Ant. Agellio Episc.

NICIAS MONACHVS *Contra Philoponum, Seuerum, ac Gentes.*

L.

LECTVS NICIAS MONACHVS, *Contra Philoponi capita septem,* quæ ipsum ille commemorat in libro quem inscripsit ΔΙΑΙΤΗΤΗΝ. (hoc est, *Arbitrum,* seu *Cognitorem.*) Stylus ipsi simplex atque concisus, & responsionibus satisfaciens, nihilque redundans.

Legi eiusdem & *contra impium Seuerum.* Adhuc etiam *contra gentes libros duos.*

HESYCHII PRESBYTERI CONSTANT. *In æneum serpentem libri IV.*

LI.

LECTI sunt *Hesychij Presbyteri Constantinopolitani in æneum serpentem libri quatuor.* Sermo illi ad ostentationem comparatus, & concitandis affectibus meditatus videbatur. Hic orationes finguntur Moysis ad populum, & huius vicissim ad Moysen artificiosa alloquia. Dei quoque ad Moysen & populum, & horum vtriusque rursum ad Deũ, precationis atque excusationis forma sermones compositi. Quibus orationibus magnam libri partem consumat, ingens mole volumen effecit. Porro Scriptor ipse, quantum ex hoc opere diiudicare licet, in Orthodoxis est numerandus.

SYNODVS SIDETANA, ALIAQVE *contra Messalianos.*

LII.

LECTA *Synodus Sidæ habita* aduersus a hæresim Messalianorum, hoc est, Euchetarũ, seu Adelphianorum. Præfuit synodo Amphilochius, Iconij Episcopus, considentibus & ab his viginti quinque Episcopis. In eodem ipso libro lecta est ipsius synodi ad magnum Flauianum, Episcopum Antiochiæ, *Synodica epistola,* rerum gestarum rationem reddens.

Quapropter etiam ipse Flauianus Synodum indixit aduersus eosdem illos hæreticos, assidentibus tribus Episcopis, b Biza Seleuciæ, & c Marutha gentis Supharenorum, & Sami, ad quos se cum Presbyteri, tũ diaconi ad triginta coniunxerunt. Noluit hæc Synodus Adelphiũ

a De qua vide Theod. lib. IV. hist. c. 10 & Niceph. lib. XI cap. 14. & Epiph.

b F. Bosius. c Hic scripsit Mesopotamiæ Persicæ Martyrum acta, quæ D. Clemens vulgavit collecta.

pœnitentiam profitentem, hæresimque abiurantem admittere: quòd neque ea hæreseos abiuratio, neque pœnitentia, vera atque ex animo facta probaretur. Hæresis huius auctores fuêre Adelphius, quem dixi, neque monachorum, neque sacerdotum in ordinem lectus, sed plebeius, ac priuatus, & Sabbas, Monachorum habitum prætexens, quem ex rei euentu ἀπόκοπον (hoc est, *Resectum*) nominarunt: alter item Sabbas, & Eustathius Venerandus, & Dadoes, & a Semesones, dæmonis zizania, aliique his adhærentes. Condemnatus vero Adelphius, eiúsque sectatores: neque pœnitentiæ locum (quamuis, vt diximus, quæsierint) propterea reppererunt, quod, quos anathemate tanquam Messalianos condemnarant, cum his veluti consortibus scripto communicare deprehensi sunt.

Porro scripsit Flauianus ad Osroinenses epistolam, ea quæ gesta essent, edocentē, in qua etiam hæreticos punitos, & excommunicatos refert, responsumque est, acceptis ab Episcopis literis, & Flauiano pro his gratiæ actæ, atque assensum.

Scripsit & *b* Litoius Armeniæ Episcopus, de Messalianis interrogans, missumque ad illum Synodicum de illis decretum atque sententia.

Scripsit quoque magnus Flauianus Armenio cuidam Episcopo, iterum de eadem ipsa re: qua quidem altera epistola, etiam queritur & expostulat, patrocinij apud ipsum aliquid Messalianitas inuenire.

Scripsit & Atticus Constantinopolitanus Episcopis in Pamphylia existentibus, vt vndique Messalianos veluti sacros ac detestandos exturbarent. Quin & idem ad Amphilochium Sidæ præsidentem similiter scripsit.

Sisinnius item Constantinopolitanus, & Theodotus Antiochenus, communem epistolam ad Berinianum, & Amphilochium, cæterósque in Pāphylia episcopos scripsere, cuius epistolæ hæc inscriptio est: *Deo carißimis sacrorum collegis, Beriniano, & Amphilochio, omnibusque adeo in Pamphylia Episcopis, Sisinnius, atque Theodotus & vniuersa sancta Synodus, quæ Dei gratia, c in magna vrbe Constantinopolitana coacta est, consecrandi gratia Deo amantißimi Episcopi Sisinnii, iussu & auctoritate pientißimi, & CHRISTO cari Imperatoris nostri Theodosii, salutem in Domino.* In ea ipsa Synodica epistola Neon Episcopus exclamauit, vt, si quis post anathematismum vllo tempore deprehensus fuerit, re aut verbo, in suspicionem malæ huius sectæ incidisse, nunquam postea locum teneat, ne si millies quidem pœnitētibus constitutas pœnas luiturum se polliceatur. Parí cum hoc periculo & eum subiicit, qui consentiat applaudatque, siue Episcopus, siue quis alius ille fuerit.

Missa quoque epistola Ioannis *d* Antiocheni ad Nestorium, de Messalianitis.

Fecit item decretum (de hoc ipso Adelphio hæretico) sacra & œcumenica Synodus Ephesina tertia, quæ & illum cum blasphemiis capitibúsque hæreses, quotquot in illorum libro Ascetico essent, detexit, & anathemati subiecit.

Scripsit & Archelaus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus quatuor & viginti anathematismos capitum ipsorum.

οὔτε ἐδέξαντο, οὐδὲ τὴν αἵρεσιν ἀπαρνούμενον προσήκαντο. οὐδὲ γὰρ ἐκ καρδίας, οὔτε ἡ τῆς αἱρέσεως ἄρνησις, οὔτε ἡ μετάνοια ἐπιδείκνυτο. ἦσαν δὲ οἱ ταύτης ἡγεμόνες τῆς αἱρέσεως, Ἀδέλφιός τε ὁ ῥηθείς, οὔτε μοναστῶν οὔτε ἱερέων ἐγκαταλεγόμενος κλήρῳ· ἀλλ' ἐν λαϊκοῖς ἐξεταζόμενος· καὶ Σαββᾶς τὸ τῶν μοναχῶν * ὑποδὺς σχῆμα, ὃν ἐκ τῆς πράξεως ἐκάλουν ἀπόκοπον· καὶ ἕτερος Σάββας· καὶ Εὐστάθιος αἰδέσιμος· καὶ * Δαδώης, καὶ Συμεώνης, τοῦ πονηροῦ τὰ ζιζάνια· καὶ ἕτεροι τούτοις συμπαραζευγνύμενοι. κατεκρίθη δὲ ὁ Ἀδέλφιος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· καίτοι μετανοίας τόπον (ὡς ἔφημεν) ἐπιζητοῦντες. πλέον ταύτης οὐκ ἔτυχον, διότι ἐγγράφως, οὓς ἀναθεματίσαιεν ὡς Μεσσαλιανούς, τούτοις ὡς ὁμόφροσιν ἐφωράθησαν κοινωνήσαντες. ἐγράφη δὲ Φλαβιανῷ πρὸς τοὺς ἐν * ῥοώῃ ἐπιστολή, τὰ περὶ αὐτοὺς πραχθέντα ἐκδιδάσκουσα· ἐν ᾗ ἐμφέρεται, ὡς οἱ αἱρετικοὶ ἐστηλιτεύθησαν, καὶ ἀνεθεματίσθησαν. καὶ ἀντεγράφη παρὰ τῶν δεξαμένων ἐπισκόπων Φλαβιανῷ εὐχαριστία ὑπὲρ τούτων καὶ συμφωνία. ἔγραψε δὲ καὶ * Λιτώϊος ὁ Ἀρμενίας ἐπίσκοπος, διαπυνθανόμενος τὰ περὶ τῶν Μεσσαλιανιτῶν. καὶ ἐγράφη αὐτῷ ἡ περὶ αὐτῶν συνοδικὴ ψῆφος καὶ ἀπόφασις. ἔγραψε δὲ ὁ μέγας Φλαβιανὸς καὶ Ἀρμενίῳ τινὶ ἐπισκόπῳ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως δεύτερον. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ καὶ ἐγκαλεῖ προσεπάγει, ὅτι προστασίας τινὸς παρ' αὐτῷ οἱ Μεσσαλιανῖται τυγχάνουσιν. ἔγραψε μέντοι καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, ἵνα πανταχόθεν τοὺς Μεσσαλιανοὺς ὡς ἄγη καὶ μύση ἀπελαύνωσιν· ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἀμφιλόχιον τὸν Σίδης ὁμοίως. ἔγραψε δὲ καὶ Σισίννιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Θεόδοτος ὁ Ἀντιοχείας, κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς Βερινιανὸν καὶ Ἀμφιλόχιον, καὶ λοιποὺς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόπους· ἧς ἡ ἐπιγραφή, Τοῖς θεοφιλεστάτοις συλλειτουργοῖς * Βερινιανῷ καὶ Ἀμφιλοχίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, Σισίννιος καὶ Θεόδοτος, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος, ἡ κατὰ * θείαν χάριν συγκροτηθεῖσα ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει, τῆς χειροτονίας ἕνεκα τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σισιννίου, θεσπίσματι τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Θεοδοσίου, ἐν κυρίῳ χαίρειν. ἐν ταύτῃ τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ καὶ Νέων ἐπίσκοπος ἐξεφώνησεν, ὡς εἴ τις μετὰ τὸν ἀναθεματισμὸν φωραθείη τῷ χρόνῳ, ἢ διὰ ῥημάτων, ἢ διὰ πραγμάτων εἰς τὴν ὑποψίαν τῆς νόσου ταύτης ἐμπίπτων, μηκέτι λοιπὸν αὐτὸν χώραν ἔχειν, μηδ' ἂν μυριάκις ἐπαγγέλληται, τὴν τάξιν ἀναπληροῦν τῶν μετανοούντων. συγκινδυνεύει δὲ αὐτῷ καὶ ὁ συγκροτοῦντα * αὐτὸν εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε ἄλλος τις εἴη. ἐγράφη δὲ καὶ ἐπιστολὴ Ἰωάννου Ἀντιοχείας πρὸς Νεστόριον περὶ τῶν Μεσσαλιανιτῶν. ἐξήνεγκε δὲ καὶ ὅρον ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ ἐν Ἐφέσῳ τρίτη, ἀπογυμνώσασα αὐτόν, καὶ τὰ ἐν τῷ λεγομένῳ αὐτῶν βιβλίῳ ἀσκητικῷ βλάσφημα καὶ αἱρετικὰ κεφάλαια, καὶ καθυποβαλοῦσα τῷ ἀναθέματι. ἔγραψε δὲ καὶ Ἀρχέλαος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν ἐπίσκοπος ἀναθεματισμοὺς εἰκοσιτέσσαρας τῶν κεφαλαίων αὐτῶν.

*ἐνδύς.

* Δαδώης ἢ Συμεώνης.

*ὀσροηνῇ.

*al. λιτοΐος.

* al Βερινιανῷ.

*θεῖ.

*αὐτόν.

Archelaus episcopus Cæsareæ Cappadociæ.

συν-

συνέταξε δὲ κατ' αὐτῶν καὶ Ἡρακλείδας ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος ἐπιστολὰς δύο· ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ χρῆσις φέρεται τῆς ἀρχαιότητος τῶν σεπτῶν εἰκόνων. ἔγραψε δὲ χρόνῳ ὕστερον καὶ Γερόντιος, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν ἐν Γλίτιδι μοναχῶν, πρὸς Ἀλύπιον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας, ἐγκλήματα κατὰ Λαμπετίου, ὃς καὶ πρῶτος τῆς εἰρημένης αἱρέσεως ἴσχυσεν ἐκκλέψαι τὸ τῆς ἱερωσύνης ὑπελθεῖν ἀξίωμα, βέβηλος ὢν καὶ ἀπατεών. Ἀλύπιος δὲ τὰ γραφέντα δεξάμενος, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κομάνης * Ὁρμίζαν ἐπιστέλλει, τὰ περὶ Λαμπετίου ἐξετάσαι λεγόμενα. καὶ ἦν τὰ ἐγκαλούμενα· ὅτι κόρην κατὰ στόμα φιλῶν ἐνηγκαλίζετο· ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ἔφη Λαμπέτιος ἐν Ἱεροσολύμοις μετά τινος διακονίσσης ἐξαμαρτεῖν· καὶ ὅτι προσελθόντων τινῶν καὶ νοσήματος ἴασιν ἐξαιτουμένων, ἔφη· φέρε μίαν κόρην πρὸς ἐμὲ καλὴν, καὶ δείξω σοι ἁγιωσύνην· καὶ ὅτι τοὺς τὰς ὥρας ψάλλοντας ἐξεμυκτήριζε καὶ διέσυρεν, ὡς ὑπὸ νόμον ἔτι τυγχάνοντας. καὶ ἄλλα δ' ἄττα ἀθέμιτα διεβέβλητο, ἃ τοῖς Μασσαλιανοῖς καὶ ποιεῖται καὶ λέγεται· καθὼς καὶ ἡμεῖς, ὡς εἶπεν ὁ ἀνήρ, τινὰς τῆς τοιαύτης πλάνης ἀπάγοντες, ἄρτι βλαστάνειν ἐκεῖθεν ἀρξαμένης, πολλὴν σηπεδόνα παθῶν καὶ κακίας τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἐπιβοσκομένην ἑωράκαμεν. ἀλλ' ὅ γε Λαμπέτιος * Ὁρμίζα μὲν τοῦ ἐπισκόπου δικάζοντος, Γεροντίου δὲ τοῦ πρεσβυτέρου κατηγοροῦντος, καὶ τὰ μὲν διὰ μαρτύρων ἐξελεγχθεὶς, τὰ δὲ τῷ οἰκείῳ στόματι ὁμολογήσας· ἁπάσαις ψήφοις τῆς ἱερωσύνης καθῄρηται. συμψήφου γεγενημένου καὶ τοῦ Καισαρείας Ἀλυπίου, ὃς καὶ τὸν δείλαιον ἐκεῖνον ἐξαπατηθεὶς εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐτύγχανε * προκεχειρικώς. οὗτος δὲ ὁ τρισαλιτήριος Λαμπέτιος καὶ λόγον τινὰ συνέθηκεν, ὃν καὶ Διαθήκην ἐπεκάλεσεν, ἐν ᾗ καί τινα τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ ἐνέσπαρται· ἣν καὶ Σευῆρος ὁ τὸν Ἀντιοχείας θρόνον ὑπεισδὺς, ἔτι πρεσβυτέρων τάξιν ἐπέχων, ἀνέτρεψεν. Ἀλφειὸς μέν τοι ὁ τῆς Ῥινοκορούρων ἐπίσκοπος ὑπεραπολογεῖται Λαμπετίου, ὡς μηδὲν ὧν ἐνεκλήθη ἢ εἰπόντος ἢ ποιήσαντος. ἐκδόμενος δὲ καὶ λόγον τινά, οὐδὲν ἐν αὐτῷ (ὅσον ἐστὶ συνιδεῖν) βλασφημῶν· καθῃρέθη μέντοι γε, ὡς τὰ Λαμπετίου φρονῶν. καὶ Ἀλφειὸς δέ τις ἄλλος, ὁμώνυμος τῷ καθηγητῇ, χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος ὑπὸ Τιμοθέου τοῦ Ἀλεξανδρείας, διὰ τὴν αὐτὴν καθῃρέθη αἵρεσιν· ὡς ἡ τοῦ Πτολεμαίου, τοῦ * Ῥινοκορούρων ἐπισκόπου, πρὸς Τιμόθεον τὸν προειρημένον ἐκδιδάσκει ἀναφορά.

Composuit aduersus illos & Heraclidas Nyssenus Episcopus duas epistolas: quarum in altera etiam *a* testimonium quoddam adfertur pro antiquitate sacrarũ imaginum. Insequenti vero tempore Gerontius quoque Presbyter & præfectus Monachorum in Glitide, scripsit ad Alypium Archiepiscopum Cæsareę Cappadociæ querelas varias aduersus Lampetium, qui primus ex dicta hæresi surripere furtim sacerdotij dignitatem, ac subire potuit, profanus ipse cum esset, atque impostor. Quare Alypius, acceptis litteris, ad Hormizam Comanes Episcopum, quæ de Lampetio spargerentur, excutienda mittit. Accusationis erant capita hęc: Puellam vinis amplexum atque exosculatum fuisse. Ipsum Lampetium narrasse, Hierosolymis se cum Diaconissa peccasse: Accedentibus deinde non nullis qui morbo medicinam quærerent, adducite, dixisse, pulcram mihi puellam, ostendamque tibi sanctimoniam: Eos item, qui statis horis psallerent, fœdè irrisisse, & conuitiis insectatum, tanquam legi adhuc seruientes: aliáque multa id genus nefaria in illo accusata, quæ à Messalianis & fiunt, & dicuntur. Quemadmodum & nos, inquit, dum pro virili conamur quosdam abducere ab hoc errore, qui nuper istinc pullulare cœpit, ingentem sane putredinem perturbationum, atque improbitatis, eorum depascere animos deprehendimus. Verum hic Lampetius, Hormiza Episcopo iudice, & Gerontio Presbytero actore, partim testibus conuictus, partim sua ipse confessione reus, omnium calculis sacerdotij dignitate submouetur: assentiente etiam Alypio Cæsariensi, qui miserum illum (deceptus ipse) Presbyterum ordinarat.

Idem vero sceleratissimus Lampetius librum quendam composuit, quem *Testamentum* nominauit, cui impietatis suæ dogmata quædam inspersit, eum librum Seuerus, qui Antiochenam inuasit sedem, Presbyter etiam existens refutauit.

Alphéus tamen quidam, Rhinocorurorum Episcopus, Lampetium Apologia defendit, quasi nihil eorum, de quibus accusaretur, aut dixisset, aut fecisset. Etsi autem in edito quodã à se libro Alphéus iste nihil, quantum cognoscere licet, calumniatur, abdicare nihilominus tanquam sentiens cum Lampetio, coactus est.

Alter Alphéus, præceptori cognominis, à Timotheo Alexandrino Presbyter ordinatus, ob eandem hęresim submouetur, vt Ptolomęi, Rhinocorurorum quoque Episcopi, ad eũdem ipsum Timotheum relatio testatur.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΠΕΛΑΓΙΟΥ καὶ κελεστίου ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ἡ κατὰ πελαγίου καὶ κελεστίου σύνοδος, ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Φαύστου ὠνομασμένῃ· τὸ τῆς ἑσπερίου βασιλείας * φρουροῦντος ἀξίωμα. ἐξῆρχε δὲ ταύτης τῆς συνόδου * Αὐρήλιος ἐπίσκοπος καὶ Δονατιανὸς τῆς τοῦ πρώτου θρόνου * Βυζακηνῆς ἐπαρχίας. οἷς συνήδρευον ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν αὖθις διαπρέποντες ἱερωσύνῃ, τὸν ἀριθμὸν σκδ'. αὕτη ἡ σύνοδος τοὺς θνητὸν πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ λέγοντας,

SYNODVS CARTHAGINENSIS & SCRIPTA QVAEDAM *Contra Pelagium, atque Celestium.*

LII.

LECTVS liber, seu *a Synodus aduersus Pelagiũ & Celestiũ*, Carthagine in summa æde habita, Honorio *b* Felice Occidentis imperij clauum tenente. Præsedit in ea Aurelius Episcopus, & Dotianus Ptentesij primæ sedis Byzacenæ prouinciæ: quibus adiuerunt variis e prouinciis sacerdotio præstantes viri, numero ducenti quatuor & viginti.

Damnat hæc synodus anathemate eos, qui assererent *c* Adamum mortalem esse cõditum,

Margin notes: Gerontius. — Alypius. — * ἐκβάλλει. — Hormizas. — *al. προκεχειρισμένος. — *al. ἐκδιδάσκει. — νγ'. Synodus contra Pelagium & Celestium. — * φρουροῦντος. — * Αὐρήλιος Δονατιανὸς ... πρώτου θρόνου. — * Βυζακηνῆς. — a χρῆσις. — a Cuius epi. synodalem habes To. II. operum D. August. epist. 90. — b Φήλικος. — c Quam sententiam quoque tenuisse dicitur Theodorus Antiochenus vid. Cod. 177.

non autem prævaricationis causa, morte mulctatum. Similiter & eos, qui recens natos infantes baptismo minimè indigere dicerent, quòd illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios. Eos quoque qui affirmarent, medio quodam loco Paradisum inter & inferos non baptizatos infantes beate vivere. Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianistis & Celestianis traduntur, anathemate patres iugulant.

Scripserunt vero & Theodosius, & Honorius Imperatores contra eosdem hæreticos ad Aurelium Episcopum. Post hæc etiam a Constantinus, Placidiæ coniunx, Valentiniani minoris pater, de Celestio hæretico in exilium pellendo, scripsit b decretum ad Volusianum vrbis Præfectum. Qui quidem Volusianus, sanctæ c Melanæ patruus, cum gentibus quidem tunc sentiebat: at dum eum mors Legatum Constantinopoli agentem invaderet, ad Orthodoxam fidem transiit, d baptizatusque est a B. Proclo Constantinopolitano. Quo item tempore illam sanctam mulierem forte convenit, cum ipsa Hierosolymis in regiam vrbem advenisset.

Scripsit & *Leo* Romanorum Pont. de Pelagianistis conversis, oportere, si iam redeuntes recipi velint, scriptis tabulis errorem suum detestari.

In epistola quoque *Celestini* Roman. Pontificis ad Nestorium, iidem hæretici reprehenduntur.

Scripsit idem & ad Galliarum Episcopos de fide B. Augustini, & contra eos, qui hæreticis licentia nimis elati insolescerent.

Scripsit etiam *Hieronymus Presbyter* ad Ctesiphontem contra asserentes ἀπάθειαν [id est e impassibilitatem, vel imperturbationem] seu contra Pelagium. Hic autem Pelagius Monachus fuit, Celestium discipulum nactus.

LIV.

EXEMPLAR ACTORUM *ab Occidentis Episcopis.*

CONTRA NESTORIANOS, ET Pelagianos.

Lectus est *liber contra Pelagianam, & Celestianam hæresim*, cuius hæc inscriptio: a EXEMPLAR ACTORUM ab Occidentis Episcopis adversus Nestoriana dogmata. Hic refert eandem esse Nestorianam & Celestianam heresim: itemque laudat Cyrillum Alexandrinum Episcopum, ad Theodosium Imp. Nestorianam & Celestianam hæreses comparare scribentem. Planum id est, inquit. Celestiani enim de corpore, seu membris CHRISTI, hoc est de ecclesia petulanter ista iactant: Non Deum, id est, Spiritum sanctum, fidem ipsis, omniaque ad vitam, pietatem, & salutem necessaria, privatim dividere vnicuique, prout velit, sed constitutam hominis naturam, (quæ per transgressionem, & peccatum beatitudine excidit, atque a Deo separata, morti tradita est) b pro merito voluntatis vniuscuiusque, Spiritum sanctum & appellare, & repellere. Nestoriani vero de ipso etiam corporis capite CHRISTO, eadē sentire, & affirmare audent. Asserūt enim, quādoquidē nostræ CHRISTUS naturæ sit particeps factus, & Deus omnes homines similiter saluos fieri velit, vnumquemlibet, etiā per arbitrij sui libertatē, propriū

ἀλλὰ μὴ ἐκ παραβάσεως τοῦτον καταδικασθῆναι, ἀναθεματίζει ὡσαύτως τοὺς τὰ βρέφη τὰ ἀρτίτοκα μὴ χρείαν ἔχειν βαπτίσματος, διὰ τὸ μὴ ἕλκειν αὐτὰ προγονικὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐξ Ἀδάμ, ἀναθεματίζει καὶ τοὺς λέγοντας, μέσον τόπον κολάσεως καὶ παραδείσου, εἰς ὃν καὶ τὰ ἀβάπτιστα βρέφη μεταστάντα ζῆν μακαρίως· καὶ τούτους οὖν ἀναθεματίζει. εἶτα δὲ καὶ ἕτερα ἓξ ἀναθεματίζει, παραπλήσια τούτοις κεφάλαια, ἃ τοῖς Πελαγιανισταῖς καὶ Κελεστιανοῖς πρεσβεύεται. ἔγραψε δὲ καὶ Θεοδόσιος καὶ Ὀνώριος οἱ βασιλεῖς πρὸς * Αὐρήλιον ἐπίσκοπον, κατὰ τῶν αὐτῶν. ἔγραψε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ Κωνστάντιος ὁ Πλακιδίας ἀνήρ, Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ μικροῦ πατήρ, περὶ τοῦ ἐξορισθῆναι Κελέστιον τὸν αἱρετικόν. ἔγραψε δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, πρὸς Οὐολουσιανόν (οὗτος ἦν θεῖος τῆς ἁγίας Μελάνης, ἑλληνόφρων. ὃς δὴ πρὸ τοῦ ἀποθνήσκειν μετατιθέμενος πρὸς τὸ ὀρθόδοξον, καὶ φωτισθεὶς παρὰ τοῦ ἁγίου Πρόκλου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως· αὐτοῦ γὰρ εὑρέθη πρεσβεὺς ἀποσταλείς, ὅτε καὶ τῇ ἁγίᾳ ἐνέτυχεν ἐξ Ἱεροσολύμων καταλαβούσῃ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων) ἔπαρχον πόλεως. ἔγραψε δὲ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης περὶ τῶν ἐπιστρεφόντων Πελαγιανιστῶν, ὅπως ὀφείλουσιν ἐπιστρέφοντες δεχθῆναι [ὅτι] ἐγγράφως αὐτῶν τὸ φρόνημα ἀναθεματίζοντες. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Νεστόριον Κελεστίνου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἐπιστολῇ, ἡ κατ' αὐτῶν ἔγκειται διαβολή. ἔγραψε δὲ ὁ αὐτὸς τοῖς ἐν Γαλλίαις ἐπισκόποις, περί τε τῆς ἁγίου Αὐγουστίνου πίστεως, καὶ κατὰ τῶν ἀλαζονευομένων ἐπὶ τῇ τῆς αἱρέσεως ἐξουσίᾳ. ἔγραψε δὲ καὶ Ἱερώνυμος πρεσβύτερος πρὸς Κτησιφῶντα, κατὰ τῶν λεγόντων ἀπάθειαν, ἤτοι κατὰ Πελαγίου. οὗτος δὲ ὁ Πελάγιος, μοναχὸς ἦν, μαθητὴν κτησάμενος τὸν Κελέστιον.

ΕΤΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ τῆς Πελαγιανῆς καὶ Κελεστιανῆς αἱρέσεως.

Ἀνεγνώσθη κατὰ τῆς Πελαγιανῆς καὶ Κελεστιανῆς αἱρέσεως, ἧς ἡ ἐπιγραφή. Ἴσα πεπραγμένων ἐν τοῖς δυτικοῖς ἐπισκόποις κατὰ τῶν Νεστοριανῶν δογμάτων. ἐν ᾧ γέγραπται, ὡς ἡ Νεστοριανὴ καὶ Κελεστιανὴ αἵρεσις ἡ αὐτή ἐστι. φέρει δὲ καὶ μάρτυρα Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, γράφοντα πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὡς ἡ αὐτή ἐστιν αἵρεσις ἡ Νεστοριανὴ τῇ Κελεστιανῇ. δῆλον δέ φησιν. οἱ μὲν γὰρ Κελεστιανοὶ περὶ τοῦ σώματος, ἤτοι τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τῆς ἐκκλησίας, ἀποθρασύνονται ὅτι περ οὐχὶ ὁ Θεός, τουτέστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν τε πίστιν αὐτοῖς, καὶ πάντα τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν καὶ σωτηρίαν, διαιρεῖ ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται· ἀλλ' ὅτι περ ἡ καταπεπτωκυῖα τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἡ διὰ τὴν παράβασιν καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῆς μὲν μακαριότητος ἐκπεσοῦσα, καὶ τοῦ Θεοῦ χωρισθεῖσα, τῷ δὲ θανάτῳ παραδοθεῖσα, αὕτη κατὰ τὴν τῆς προαιρέσεως ἀξίαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ προσκαλεῖται καὶ ἀποθεῖται. οἱ δὲ Νεστοριανοὶ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν τοῦ σώματος κεφαλήν, τὸν Χριστόν, τὴν αὐτὴν διάνοιαν καὶ πλάνην ἔχουσι. λέγουσι γάρ, ὅτι ἐπεὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ δὲ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους * ὁμοίως θέλει σωθῆναι, καὶ οἰκείᾳ προαιρέσει ἑκα-

Marginal notes (left):

a Constantio. ut iam alias notavi.

b Quod apud D. Baron. legitur Tom. V. Annal. ad A Ch. 420. notatur.

c Melaniæ nomine ut ... Metaphr. vit. ... Tom. I

d ...

e Ita hoc loco D. Hieron. ... Tom. II.

a Ista ... eadem ... in tertia generali synodo, quæ Ephesi habita, passim occurrit ... exemplar aut Descriptio.

b κατὰ τὴν ... ἀξίαν.

Marginal notes (right):

* Αὐρήλιον.

Leo papa.

S. Augustinus.

D. Hieronymus.

Id.

Cyrillus Alexandrinus.

* al. ἀνθρώπους ...

σαι τὸ ἑαυτοῦ πταῖσμα ἐπανορθώσασθαι, καὶ ἄξιον ἑαυτὸν* αὐτοῦ ποιῆσαι· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁ λόγος ὁ τεχθείς· ἀλλ' *ὁ γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας, διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν, ἔχει ἐπώνυμον τὸν λόγον, μόνῃ τῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ κεκοινωνηκὼς τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος. αὕτη μέντοι ἡ πελαγιανὴ ἤτοι κελεστιανὴ αἵρεσις, ἤκμασεν ἐν τῇ ἀνατολῇ· διεδόθη δὲ καὶ ἐν τῇ δύσει. καὶ ἐν μὲν τῇ* Καρχηδόνι τῆς Ἀφρικῆς διελήλεγκται καὶ ἐφωράθη ὑπὸ τοῦ* Αὐρηλίου καὶ Αὐγουστίνου· ἐκηρύχθη δὲ διαφόροις συνόδοις. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ οἱ οὕτω φρονοῦντες τῆς ἐκκλησίας, ὡς αἱρετικοί, ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ *Ἰννοκεντίου Ῥώμης· ὑπό τε Ῥωμαίων, καὶ Ἀφρῶν, καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. ὁ μέντοι Πελάγιος, ἐν Παλαιστίνῃ συνόδου συστάσης, *δεκατεσσάρων δὲ τὴν σύνοδον ἐπληρούντων ἀρχιερέων, ἠθῳώθη· τὰ μὲν τῶν κεφαλαίων παντελῶς ἐξαρνησάμενος, ὡς μωρά, καὶ ἀναθεματίσας· τὰ δὲ εἰρηκέναι μὲν φήσας, οὐχ ὡς δὲ οἱ κατήγοροι ἐξειλήφασι, συμφώνως δὲ μᾶλλον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ μέντοι κατηγοροῦντες αὐτοῦ, Νέπορος καὶ Λάζαρος οἱ Γάλλοι ἐπίσκοποι· οἳ οὐδὲ παρεγένοντο ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ, διὰ τὴν κάκωσιν θατέρου αὐτῶν, τῆς παρουσίας παραιτησάμενοι. ὥς φησιν Αὐγουστῖνος ἐν τοῖς πρὸς *Αὐρήλιον τὸν Καρχηδόνος ἐπισκόπῳ διεξιών. μετὰ μέντοι γε θάνατον τοῦ ἐν ἁγίοις Αὐγουστίνου ἤρξαντό τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὸ μὲν δυσσεβὲς κρατύνειν δόγμα, κακῶς δὲ λέγειν Αὐγουστῖνον καὶ διασύρειν, ὡς ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου εἰσηγησάμενον. ἀλλὰ καὶ Κελεστῖνος ὁ Ῥώμης ὑπέρ τε τοῦ θείου ἀνδρός, καὶ κατὰ τῆς ἀνακινηθείσης αἱρέσεως, τοῖς ἐγχωρίοις γράφων ἐπισκόποις, τὴν κινουμένην πλάνην ἔστησεν. χρόνου δὲ παριόντος, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, διὰ τοῦ ἀναθεματίσαι τὴν οἰκείαν αἵρεσιν, τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεχθέντων· πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀρχὴν ἐλάμβανε τὸ κακόν. ἀλλὰ *Σέπτιμος ἐπίσκοπος, ἀρχομένης τῆς λύμης, ἐπέσχε τὴν φοράν, γράψας πρὸς Λέοντα τὸν Ῥώμης τηνικαῦτα προεδρεύοντα, ὃς διαπύρῳ ζήλῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας ἠγωνίσατο. μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν, ὥσπερ ἀναφύειν τῆς πικρᾶς ῥίζης ἀναισχυντούσης, ἐν τῇ Ῥώμῃ τινὲς ὑπὲρ τῆς αἱρέσεως ἐπαρρησιάζοντο· ἀλλὰ Πρόσπερός τις, ἀνὴρ θεῖος ὡς ἀληθῶς, τοῦ θεοῦ, λιβέλλοις κατ' αὐτῶν ἐπιδωκώς, ἀφανεῖς αὐτοὺς ἀπειργάσατο, ἔτι Λέοντος τοῦ προειρημένου τὸν Ῥωμαϊκὸν θρόνον ἰθύνοντος. ἀναθεματίσθη δὲ αὕτη ἡ αἵρεσις καὶ ἐν τῇ Ἐφεσίων ἁγίᾳ συνόδῳ. ἀναθεματίζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς Γελάσιον τὸν Ῥώμης ἀπολογίᾳ, οὐ μόνον τὴν Πελαγιανὴν αἵρεσιν, ἀλλὰ καὶ Πελάγιον καὶ Κελέστιον, καὶ ἔτι Ἰουλιανόν, ὃς καὶ αὐτῶν ἐγνώσθη διάδοχος.

*ἐνὶ. *ἐκ. — *al. χωρηγί-. *al. ... — *al. Ἰννοκεντ. — *al. ... — *al. Νέπως. — *al. ... χωρηγί-. — *Σέπτιμος. — *al. ... Prosper.

peccatum corrigere, & Deo dignum se facere. Quamobrem qui ex MARIA sit editus, non esse Verbum, sed ex ea genitum, *a* ob naturalis voluntatis dignitatem, habere verbum concomitans: cum sola ista nobilitate, & eadem appellatione communicet cum *b* ratione filiationis.

a διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν. *b* τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος.

Porro hæc quidem Pelagiana, seu Celestiana hæresis, non in Oriente duntaxat viguit, sed etiam Occidentem peruasit, & Carthagine in Africa ab Aurelio atq; Augustino deprehensa, & conuicta, varijsque publice concilijs damnata. Eiecti vero qui cum his sentiebant, tanquam hæretici, extra ecclesiam, temporibus Episcoporum Theophili Alexandriæ, & Innocentij vrbis Romæ, tam à Romanis, quàm Africanis, cæterisque Occidentis Episcopis.

Attamen Pelagius hic, in ea Synodo, *c* quæ in Palæstina conuenit, cui quatuordecim Præsules intererant, absolutus est, cum alia quidem obiectorum capitum, vt stulta, omnino abnegasset, atque damnasset, alia verò à se quidem dicta confessus esset, non eo tamen sensu, quo accusatores illa interpretarentur: at prout cum Ecclesiæ Catholicæ doctrina conspirarent. Accusatores erant Neporus, & Lazarus, Gallici Episcopi, qui quæstioni de illo habitæ non interfuere, ob alterius eorum inualetudinem veniam precati, ne se sisterent. Sic *d* Augustinus in iis quæ ad Aurelium Carthaginis Episcopum scripsit, refert.

c Diospoli V. D. Baron. Tom. V. ad ann. Ch. 415.

d Forte libro de gestis Pelagij, cuius ipse meminit lib. II. Retract. cap. 47. Verùm is post eius interiisse.

Post sancti Augustini mortem cœperût quidam in clero impium illud dogma asserere; male etiam loqui de Augustino, atque adeo conuiciis incessere, tanquam arbitrij libertatem tollendam docuisset. Verum Celestinus Pontifex Romanus, de sancto viro, & contra eos qui hanc hæresim resuscitarent, eius oræ Episcopis *e* scribens, errorem nuper reuocatú cohibuit.

e Quæ Epist. extat Tom VII. D. Augustini.

Cum temporis dein progressu sectæ huius homines per hæresis suæ abiurationem Ecclesiæ restituti essent, iterum malum ab illis principium sumpsit, vt Septimo Episcopo renascens eadem lues, antequam longius serperet, fuerit reprimenda, datis ad *f* Leonem, Romæ tum sedem Apostolicam tenentem, literis, qui Leo feruenti zelo contra impios depugnauit.

f Eius nominis primum.

Post non diu rursum veluti existere, atque enasci è mala radice impudenter cum cœpisset, Romæ etiam quidam pro hæresi liberè locuti sunt: quos Prosper, homo sane diuinus, *g* libellis aduersus eos in vulgus editis, facile dissipauit, exstinxitque, Leone etiamnum, quem diximus, Romanam sedem gubernante.

g Quatuor, quos habes extremo To. VII. D. Aug.

Hæc eadem hæresis anathemate item damnata est in sacra Ephesina Synodo. Damnauit & Ioannes Alexandrinus Episcopus, in Apologia ad Gelasium vrbis Episcopum, non solum Pelagianam hæresim, verum etiam Pelagium ipsum, atque Celestium, vna cum Iuliano, qui in hac ipsis secta successisse deprehensus est.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ
κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

IOANNES PHILOPONVS ET IOANNES
Ægeates contra quartam Synodum.

LV.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ φιλοπόνου, μᾶλλον δὲ ματαιοπόνου, κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου, ἐν οἷς ἐστὶ τὴν μὲν φράσιν

al. Ioan. Philoponus contra IV. Synodum.

LECTVS est liber IOANNIS ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ, aut potius Ματαιοπόνου [id est, *laboris amantis*, seu potius *Amentis*,] *Aduersus sacram & Oecumenicam quartam Synodum.* Hic stylo fui

a Consule D. Baron. Tom. V. Annal.

IOAN. PH. similis est. a Impingere verò impudéter conatur et synodo Nestorij sectam, atque ab illa huius anathematismum receptum esse, quòd nihil se putaret in hominem peccare, quádo dogma[eius] sanciatur. Quod factum etiam ipse anathemati subiectus Nestorius omnib. rebus anteponat, adamétque, hoc agendo, atq; prodigiosè fingendo, quod eius ingenium, mentisque instabilitatem deceat. Ac tales quidem hic scriptor nugas [illegible] iactitás, quatuor partibus totã comœdiã aduersus synodũ absoluit, re nulla fide digna, neq; adeo sanæ mentis allata.

a Consule D. Baron. Tom. IV. Annal.

Lectvs est in eodem volumine & Ioannis, alterius de secta Nestorij, b *Contra eãdem sacram quartam synodum liber*. cuius auctor *Aegeates* ille est, impius quidem homo, cæterum verborum splendore ac suauitate, cum perspicuitate & claritate vsus.

b Memini sup. Cod. XLI

LVI.

Theodoreti *Contra hereses libri V*.

Lectvs Theodoreti *Episcopi Cyri liber contra hæreses*, quotquot à Simone Mago ad ipsius vsque iam confirmatam ætate germinarant. Dedicat hunc Sporacio postulanti talia audire: & pergit porro ad Nestorium, eiúsque hæresim, cuius meram fundit reprehensionem; ad ipsam quoque Eutychianam hæresim progrediens. In quinto vero libro (tot enim hocce conficiunt opus) diuinorum rectorúmque dogmatum epitome per comparationem cum hæreticorum fabulis facta, quam nõ confusum præ illis, sed syncerũ, atque irreprehensibile Catholicum dogma sit, demonstrat. Stylus huic perspicuus, minimeque redundás.

LVII.

Appiani Alexandrini *Historiæ Romanæ libri XXIV*.

Lecta est Appiani a *Romana historia*, tribus quidem voluminibus, libri vero quatuor & viginti. quorum primus de septem Regibus, Romulo, Numa Pompilio, b Anco Hostilio, & altero c Anco Marcio Numæ nepote, Tarquinio, d Seruio Tullio, & Lucio Tarquinio agens, eorum opera, résque gestas continet. Horum Regum primus, auctor licet vrbis Romę, ac conditor fuerit, & paterno potius animo, quàm tyrannicè imperauerit; cæsus tamen est, vel (vt aliis placet) disparuit. Alter, nihilo præcedente in imperando inferior, ac forte præstantior, vitam exacta ętate finiuit. Tertius fulmine ictus est. Quartus morbo vita decessit. Quintus à pastoribus iugulatus periit. Sextus similiter cęsus, vitam morte commutauit. Septimus & vrbe, & regno ob tyrannidem exactus est. Inde soluto regno, ad consules imperium translatum. Hæc quidem primus liber complectitur: vnde inscriptio, Romanorvm Regalis.

Secundus liber habet, quæ in reliqua Italia, excepta ea, quæ ad mare Ionium est, gesta sunt: eius titulus: Romanorvm Italica.

Sequens liber Romanorum bella cum Samnitibus refert (quæ gens copiosa, expugnatúq; difficilis, vt vix annis octoginta Romani bello subigere potuerint) quæque gentes cum illis bellum gesserint. inscribitur: Romanorvm Samnitica.

Quartus verò, quòd cum Gallis Romanorum bella referat, inscribitur Romanorvm

a De quo & Suidas: eandemque ad verbum penè descriptam è Phot. Vita obseruarunt docti.
b Lege Tullo, ex Liuio, Dionys. Halicarn. & aliis.
c [illegible]
d Quòd sermo natus est. Dionys. Halicarn. lib. 4.

ὅμοιος ἑαυτοῦ: ὠθεῖν δὲ πειρᾶται ἀναισχύντως τὴν σύνοδον εἰς τὸ Νεστορίου φρόνημα. καὶ λέγει καταδέξασθαι τὴν σύνοδον τὸν ἀναθεματισμὸν Νεστορίου, ἅτε μηδὲν ἡγουμένην εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτεῖν *ἐπὶ κυρώσει δόγματος. ὃ καὶ αὐτὸς ὁ βαλλόμενος τῷ ἀναθέματι *πάντων προτιμᾷ καὶ στέργει, πρᾶγμα πρᾶττον καὶ τερατευόμενος, ὃ τῆς ἐκείνου φρενὸς καὶ τῆς ἀσταθμήτου γνώμης καθέστηκεν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν *κατὰ ταύτης ματαιολογεῖ καὶ *θρασύνεται. ἐν τμήμασι δὲ τέσσαρσι ποιεῖται τὴν ὅλην κατ᾽ αὐτῆς κωμῳδίαν, οὐδὲν πιθανὸν ἢ διανοίας λόγον ἐχόμενον. ἀνεγνώσθη δὲ ἐν *τῷ αὐτῷ καὶ Ἰωάννου ἄλλου, τὴν θρησκείαν Νεστοριανοῦ, κατὰ τῆς αὐτῆς ἁγίας δ΄. συνόδου. οὗτός ἐστιν ὁ *Αἰγεάτης, δυσσεβὴς μὲν, καλλιεπείᾳ δὲ καὶ τῷ ἡδεῖ μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ λαμπρότητος κεχρημένος.

*al. ἐπαγγελ... *al. μᾶλλον ... *al. κατ᾽ αὐ- τῆς. *ἐναβρύνεται. *ταὐτῷ. *al. Αἰγεάτης.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΚΥΡΟΥ ΚΑΤΑ τῶν αἱρέσεων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδωρήτου Κύρου κατὰ τῶν αἱρέσεων, τῶν ἀπὸ Σίμωνος *ἀρξαμένων, καὶ μέχρις ὧν ἐκεῖνος τῇ ἀκμῇ κατείληφε* τὴν βλάστην προβαλλομένην. προσφωνεῖ ταῦτα Σποράκιῳ εἰς αἴτησιν τῆς τοιαύτης φιληκοΐας καταστάντι. κατέρχεται δὲ μέχρι Νεστορίου καὶ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ ἄκρατον αὐτῷ καταχέων τὸν ἔλεγχον. πρόεισι δὲ καὶ μέχρι τῆς Εὐτυχοῦς αἱρέσεως. ἐν δὲ τῷ ε΄. λόγῳ, τοσοῦτοι γὰρ ὄντες, τὸ βιβλίον τυγχάνουσι, τῶν θείων καὶ ὀρθῶν δογμάτων* τὴν (δ᾽) ἐπιτομὴν ἐν παραθέσει ποιησάμενος πρὸς τὰς αἱρετικὰς ἀδολεσχίας, τὸ* ἀσύγχυτον αὐτῆς καὶ καθαρὸν ἐπιδείκνυσι καὶ ἀμώμητον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος.

νϛ΄. Theodoreti contra hæreses libri. *al. ἀρξ... *al. ... *al. τὴν ... *ἀσύγχυτον.

ΑΠΠΙΑΝΟΥ ΡΩΜΑΪΚΑ ΕΝ βιβλίοις κδ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, ἐν μὲν τεύχεσι τρισί, λόγοις δὲ κδ΄. ὧν ὁ μὲν πρῶτος τόμος τῶν ἑπτὰ βασιλέων, Ῥωμύλου, Νουμᾶ Πομπιλίου, Ἄγκου Ὁστιλίου, καὶ Ἄγκου ἑτέρου τοῦ καὶ Μαρκίου ἐπιγόνου Νουμᾶ, Ταρκυνίου, Σερουΐου Τυλλίου, καὶ Ταρκυνίου Λευκίου. τούτων τῶν ἑπτὰ ἔργα τε καὶ πράξεις περιέχει. ὧν ὁ πρῶτος κτίστης τε Ῥώμης καὶ οἰκιστὴς γεγονὼς, ἄρξας τε πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς, ὅμως ἐσφάγη, ἢ (ὡς ἄλλοι φασίν,) ἠφανίσθη. ὁ δὲ δεύτερος οὐδὲν ἧττον βεβασιλευκὼς, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐπὶ λζ΄ ἔτεσι ζήσας. ὁ δὲ τρίτος ἐκεραυνώθη. νόσῳ δὲ τὸν βίον ὁ τέταρτος ὑπεξῆλθεν. ὁ δὲ πέμπτος ὑπὸ ποιμένων ἐσφάγη. (καὶ) ὁ ἕκτος ὁμοίως σφαγεὶς* κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ ἕβδομος καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας *παρανομῶν ἐξηλάθη. ἐξ οὗ, τῆς βασιλείας καταλυθείσης, εἰς τοὺς ὑπάτους τὰ τῆς ἀρχῆς μετετέθη. ἃ μὲν οὖν ὁ πρῶτος λόγος περιέχει, ταῦτά ἐστιν. ἐπιγράφεται δὲ *Ῥωμαϊκῶν βασιλική. ὁ δὲ δεύτερος (περιέχει) τὰ εἰς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν χωρὶς τῶν παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον. οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. ὁ δὲ ἐφεξῆς περιέχει τὸν πρὸς τοὺς Σαυνίτας Ῥωμαίων πόλεμον, ἔθνος μέγα τε καὶ χαλεπὸν πολέμοις γεγονὸς: ὅπερ ἐν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα Ῥωμαῖοι πολεμοῦντες, μόλις ὑπηγάγοντο. σὺν αὐτοῖς δὲ, καὶ ὅσα αὐτοῖς συνεμάχει ἔθνη. ἐπιγέγραπται δὲ Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτική. ὁ δὲ τέταρτος, ἐπεὶ τὸν πρὸς τοὺς* κόλπης περιέχει Ῥωμαίων πόλεμον, ἐπιγράφεται Ῥωμαϊκῶν

νζ΄. Appiani historia Romana. *Ῥωμύλου. *κατέστρεψε. *al. παρανομοῦσα. *ῥωμαϊκῶν. *κελτούς.

κελτική. καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ὁ μὲν πέμπτος ῥωμαϊκῶν σικελικὴ καὶ νησιωτική· ἐπεὶ πρὸς τοὺς σικελιώτας καὶ νησιώτας. ὁ δὲ ἕκτος ῥωμαϊκῶν ἰβηρική. ὁ δὲ ἕβδομος ῥωμαϊκῶν ἀννιβαϊκή· ἐπεὶ τὸν πρὸς ἀννίβαν τὸν καρχηδόνιον περιέχει πόλεμον. ὁ δὲ ὄγδοος ῥωμαϊκῶν * λυδική, καρχηδονικὴ καὶ νομαδική. ὁ δὲ θ΄ ῥωμαϊκῶν μακεδονική. ὁ δὲ δέκατος ῥωμαϊκῶν ἑλληνικὴ καὶ ἰωνική. ὁ δὲ ἑνδέκατος ῥωμαϊκῶν συριακὴ καὶ παρθική. ὁ δωδέκατος ῥωμαϊκῶν μιθριδάτειος. καὶ τὰ μὲν πρὸς ἀλλοφύλους ῥωμαίοις ἐπιδεδειγμένα ἔργα τε καὶ οἱ πόλεμοι ἐν τούτοις. καὶ οὕτω τοῖς λόγοις ἐνταῦθα διῃρημένα. ὅσα δὲ αὐτοὶ ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν καὶ ἐπολέμησαν, αἱ ἐφεξῆς βίβλοι δηλοῦσιν, ἐπιγραφὴν δεξάμεναι ἐμφυλίων πρῶτος, ἐμφυλίων δεύτερος, καὶ ἑξῆς· μέχρι τῆς ἐμφυλίων μὲν θ΄. τῆς δὲ ὅλης ἱστορίας κα΄. ὁ δὲ εἰκοστὸς δεύτερος λόγος ἐπιγράφεται ἑκατονταετία. ὁ δὲ ἐφεξῆς, δακική. ὁ δὲ κδ΄. * ἀράβιος. οὕτω μὲν ἡ τῆς ὅλης ἱστορίας ἡ διαίρεσις. ἐμπεριέχεται δὲ τοῖς ἐμφυλίοις πρῶτον μὲν τὰ περὶ Μάριον καὶ Σύλλαν ἀλλήλοις ἐκπολεμωσάντων. ἔπειτα δὲ τὰ περὶ Πομπήιον καὶ Ἰούλιον τὸν καίσαρα, καὶ τούτων εἰς ἀλλήλους στασιασάντων, καὶ μεγάλαις μάχαις προσεῤῥαγέντων· ὅτε καὶ ἡ τύχη πλείονα Ἰουλίῳ ῥοπὴν παρασχοῦσα, εἰς νῶτα καὶ φυγὴν Πομπήιον ἔτρεψεν. ἐφεξῆς δὲ τὰ περὶ * Ἀντώνιον καὶ Ὀκταβιανὸν καίσαρα, τὸν καὶ αὔγουστον, πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους τοῦ προτέρου καίσαρος· καθ' ὃν καιρὸν καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ῥωμαίων, δίκης ἁπάσης χωρίς, τὸν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν. τελευταῖον δὲ καὶ εἰς ἀλλήλους συνέπεσον, ἀντώνιόν [τε] φημι καὶ αὔγουστον· οἳ πολέμοις καρτεροῖς ἀλλήλους διεπολέμησαν, καὶ πολλῶν στρατοπέδων φθορὰν ἐνειργάσαντο. εἰ καὶ αὐγούστῳ ὕστερον ἡ νίκη * ἐμβλέψασα, ἔρημον συμμάχων εἰς αἴγυπτον φυγάδα τὸν ἀντώνιον ἤλασεν, ἐφ' ἧς καὶ αὐτοχειρίᾳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὡς τινὶ τῶν ἐμφυλίων λόγων ἐν τῷ τελευταίῳ, ἡ αἴγυπτος δηλοῦται, ὡς ὑπὸ * ῥωμαίους ἐγένετο· καὶ τὰ ῥωμαίων ἐς μοναρχίαν καὶ αὔγουστον ἐπανέδραμεν. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ αἰνείου τοῦ Ἀγχίσου τοῦ κάπυος· ὃς ἐν τῷ τρωϊκῷ ἤκμασε πολέμῳ, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς τροίας ἔφυγε, καὶ μετὰ μακρὰν πλάνην * καταπλεῖ εἴς τινα τῆς Ἰταλίας αἰγιαλόν, λώρεντον ἐπικαλούμενον, ἔνθα καὶ στρατόπεδον αὐτοῦ δείκνυται, καὶ τὴν ἀκτὴν ἀπ' ἐκείνου τροίαν καλοῦσιν. ἦρχε τότε ἀβοριγίνων τῶν τῇδε Ἰταλῶν φαῦνος ὁ τοῦ ἄρεως, ὃς καὶ ζεύγνυσιν αἰνείᾳ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ λαουινίαν, καὶ δίδωσι γῆν ἐκ περιόδου σταδίων * χιῶν. ὁ δὲ πόλιν τε ἔκτισε, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς λαουινίας, λαουίνιον ἐπωνόμασε. τρίτῳ δὲ ἔτει, τοῦ φαύνου τελευτήσαντος, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ αἰνείας κατὰ τὸ κῆδος· καὶ τοὺς ἀβοριγίνας ἀπὸ τοῦ κηδεστοῦ Λατίνου φαύνου λατίνους ἐπωνόμασε. τρίτῳ δὲ ἔτει πάλιν, διὰ λαουινίαν τὴν γυναῖκα, ὑπὸ ῥουτούλων τῶν τυρρηνῶν, προμνηστευθεῖσαν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεῖται, πολέμου νόμῳ, ὁ αἰνείας, καὶ τὴν ἀρχὴν διεδέξατο εὐρυλέων, ἀσκάνιος μετονομασθείς, ὃς ἐγεγέννητο τῷ αἰνείᾳ ἐκ κρεούσης

Celtica. Sic & reliqui ordine libri.

Quinctus, Romanorvm Sicvla, & Insvlaris; quod cum Siculis & Insulanis gesta commemoret.

Sextus, Romanorvm Iberica.

Septimus, Romanorvm Hannibalica; quod cum Hannibale Punicum bellum referat.

Octauus, Libyca, Pvnica, & Nvmidica.

Nonus, Romanorvm Macedonica.

Decimus, Romanorvm Graeca & Ionica.

Vndecimus, Romanorvm Syriaca, & Parthica.

Duodecimus, Romanorvm Mithridatica.

Et hactenus quidem quæ aduersus exteras gentes Romanis edita facinora, bellaq; gesta, narrantur; eadémque hoc ordine per libros distributa sunt.

Quæ vero inter se Romani tumultuátes bella gesserunt, deinceps libri cõmemorant. quorum inde titulus: Civilivm Bellorvm *Primus, Secundus, Tertius*, & ordine ad nonũ vsq; librũ, qui in vniuersũ primus est & vicesimus.

Liber autem vicesimus secundus, inscribitur ἙΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑ [id est, annorum centuria].

Insequens liber, Dacica.

Vicesimusquartus, Arabica.

Atque ista historiæ vniuersæ partitio est.

Bellorum autem ciuilium libris ea primum continentur, quæ Marius & Sulla inter se belligerantes patrarunt. Deinde quę Pompeius & Iulius Cæsar gesserunt, postquam etiam hi factionibus inter se contendere, prœliisq; ingentibus confligere cœperunt; quando & fortuna Iulio fauens, terga dare ac fugere Pompeium adegit. Post ab Antonio & Octauio Cæsare, qui & *Augustus* dictus, gesta cum Cęsaris Iulij percussoribus. qua etiam tempestate plerique Romanorũ illustres, indicta causa, ad mortem raptabantur. Denique & quæ inter ipsos acciderunt, Antonium, inquam, & Augustum, horrendis mutuem bellis cum multorum exercituum strage contingentes: etsi ab Augusto tãdem victoria stetit, qua etiam a sociis desertus Antonius, in Ægyptum profligatus, vbi manum sibi adferens, vitam abrupit. Quo item libro belli ciuilis vltimo Ægyptus describitur, vt in Romanorum potestatem venerit, vtq; res Romana in vnius Augusti imperium reciderit.

Historiæ totius initium ducitur ab Ænea filio Anchisę, filij Capyis, qui Troiano bello interfuit, illoque capto atque euerso fugit, & variis iactatus erroribus, ad Italiæ quoddam littus se applicuit, quod Laurentum dictum; vbi & castra illius ostenduntur, & ex ipso ora illa maritima *Troiana* nominatur. Imperabat tum ibi Aboriginibus Italiæ populis Faunus, Martis filius: qui & Æneę nuptum filiam suam Lauiniam dedit, agrúmq; quadringentorum circum circa terræ stadia attribuit, vbi Æneas oppidum ædificauit, quod ab vxoris Lauiniæ nomine Lauinium vocauit. Tertio ab hinc anno extincto Fauno, imperium nactus Æneas ob ius affinitatis: & Aborigines ob affinitatem Latini Fauni *Latinos* cognominauit. Tertio rursum anno a Rutulis populis Tyrrheniæ propter Lauiniam, illi in Regi antea desponsam, bello tollitur Æneas: imperiumq; Euryleon suscepit, Ascanius cognominatus. Hic Æneę ex Creusa

Priami filia, quam in Ilio vxorem habuerat, filius fuit: etsi alij ex Lauinia natum illi Ascanium ferunt, regni successorem. Mortuo dein Ascanio, quarto post anno quam Albam condiderat, (etenim & hic oppidum condidit, quod Albam nominauit, atque eo ex Lauinio coloniam deduxit) Syluius regni habenas accepit: huius Syluij filium Æneam Syluium faciunt, Æneæ dein filium Latinum Syluium nominat: cuius filium Capyn, Capyis vero Capetum fuisse aiunt, & Capeti Tiberium, huius rursum Agrippam, cuius Romulum filium ferunt, fulmine sublatum, relicto filio Auentino, ex quo Procas. Hisce omnibus Syluij memorant additum cognomentum. Procæ duo erant liberi: natu maior *a* Nemetor, minor Amulius dictus. Cum maior natu patris morte regnum hæreditate suscepisset, iunior vi & per nefas illi ademit, fratrisque filium Egestum sustulit, filiam verò Rheam Syluiam sacerdotem, ne qua liberorum spes esset, fecit. Et Nemetorem quidem, licet frater vitæ insidiaretur, morum comitas, multáque modestia periculo exemit: at Rheam, quòd contra sacerdotij legem peperisset, Amulius, vt puniret, comprehendit, duos verò filios ex ea natos in vicinum fluuium, cui Tiberis nomen est, præcipitandos pastoribus tradidit. Liberorum nomen *b* Romus, & Romulus, ab Ænea per matrem genus trahentes. Incertum enim parentem detestati, Æneæ magis nomine gloriabantur. Auspicatur ergo, vti diximus, historiam ab Ænea, obiter ad hos vsque progressus, sed à Romulo vrbis conditore accuratè singula persecutus, perducit ad Augustum, immo, sparsim saltem, & in transcursu, vsque ad Traianum.

Appianus hic genere Alexandrinus fuit, Romæque initio causas egit: mox dignus habitus qui Imperatorũ nomine prouinciam administraret. Stylus illi tenuis, ac minime redundãs: sed historiam quoad eius fieri potest, veram texit, & militaris disciplinæ, si quis alius, enarrator est. Oratione deiectos militum animos erigere, & ardentiores mitigare, affectusque exprimere, ac si quid aliud imitari dicendo licet, optimè nouit. Floruit autem Traiani & Adriani temporibus.

ARRIANI *Parthica, Bithynica, & alia.*

LECTI sunt *a* ARRIANI *Parthicorum libri septendecim.* Hic item omnium optime *b* res gestas Alexandri regis Macedonum conscripsit. Aliud item opus in gratiam Bithyniæ patriæ (hinc enim natus est) composuit, *Bithynicorum* titulo. Ediderat & ab Alanis gesta; quem librum *Alanicam* inscripsit.

In primo illo opere bella à Parthis & Romanis gesta refert, ductu atque auspiciis Traiani Imperatoris. Vult Parthos à Scythis originem ducere: Macedonum autem imperium excussisse, cum pridem seruitutem seruissent, Persis vna rebellantibus, hac potissimum de causa. Arsaces, & Teridates fratres erant Arsacidæ, ex filio Arsacæ Phriapita geniti. Hi Phereclem ab Antiocho rege (quem *Deum* cognomento appellabant)

τῆς Πριάμου, τῆς ἐν Ἰλίῳ γενομένης αὐτῷ γυναικός· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λαουινίας Ἀσκάνιον αὐτῷ γεννηθῆναί φασι, τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς. Ἀσκανίου δὲ τελευτήσαντος ἔτει τετάρτῳ, μετὰ τὴν Ἄλβης οἴκησιν (καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἔκτισε πόλιν, Ἄλβην καλέσας, καὶ ἀπὸ Λαουινίας τὸν λαὸν μετῴκισεν) ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν Σιλούιος. καὶ Σιλουίου παῖδα Αἰνείαν Σιλούιον φασίν· Αἰνείου δὲ Λατῖνον Σιλούιον· τοῦ δὲ Κάπυν· Κάπυος δὲ Κάπετον γενέσθαι, Καπέτου δὲ Τιβερῖνον, τοῦ δὲ * Ἀγρίππαν, τοῦ δὲ Ῥώμυλον. καὶ * τὸν μὲν βληθῆναι κεραυνῷ· οὗ γενέσθαι παῖδα Ἀβεντῖνον, Ἀβεντίνου δὲ * Πρόκαν γενέσθαι. καὶ πᾶσι δὲ τὸ Σιλούιον ἐπώνυμον εἶναι. τῷ δὲ * Πρόκᾳ δύο ἐγεγονέτην υἱώ· πρεσβύτερος μὲν Νεμέτωρ, νεώτερος δὲ Ἀμούλιος. λαβόντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου παρὰ τοῦ πατρὸς τελευτῶντος τὴν ἀρχήν, ὁ νεώτερος ὕβρει καὶ βίᾳ κατέσχεν ἀφελόμενος. καὶ τὸν μὲν παῖδα τοῦ ἀδελφοῦ Ἔγεστον κτείνει· τὴν θυγατέρα δὲ Ῥέαν * Σιλουίαν, ἱέρειαν, ἵνα ἄπαις διαμείνῃ, καθίστησι. καὶ τὸν μέντοι Νεμέτορα τῆς εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιβουλῆς, ἡ τῶν ἠθῶν * ἐξεῖλκε πραότης καὶ ἡ πολλὴ ἐπιείκεια. ἀλλ' ἡ Σιλουία ἔκυε παρὰ τὸν νόμον. καὶ τὴν μὲν Ἀμούλιος ἐπὶ κολάσει συνειλήφει· δύο δὲ παῖδας ἐκ ταύτης γενομένους ποιμέσιν ἔδωκεν, εἰς τὸν πλησίον ποταμὸν ἐμβαλεῖν τὰ βρέφη. * Θύβρις ἦν ὄνομα τῷ ποταμῷ. Ῥῶμος δὲ καὶ Ῥώμυλος οἱ παῖδες, ἐξ Αἰνείου ἕλκοντες μητρόθεν τὸ γένος, τὸ γὰρ τοῦ φύντος ἄδηλον βδελυττόμενοι, τούτῳ μᾶλλον ἐγκαυχώμενοι ᾖσαν. ἄρχεται μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ ἱστορία ἐν ἐπιδρομῇ ἀπὸ Αἰνείου ἄχρι τῶν παίδων· ἀπὸ δὲ Ῥωμύλου τοῦ οἰκιστοῦ λεπτομερῶς ἅπαντα διηξιωται, κάτεισι μέχρι τοῦ Σεβαστοῦ. σποράδην δὲ καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἕως Τραϊανοῦ. ἔστι δὲ ὁ Ἀππιανὸς τὸ μὲν γένος ἦν Ἀλεξανδρεύς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὰ πρῶτα δίκαις συνηγόρει. ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέων ἐπιτροπεύειν ἠξιώθη. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ ἰσχνός· τῆς δὲ ἱστορίας, ὡς οἷόν τε ἐστί, φιλαλήθης, καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μαθητεύων, εἴ τις ἄλλος, ὑποφήτης. ἐπᾶραι τε λόγοις τεταπεινωμένον φρόνημα στρατιωτῶν, καὶ διαπραΰναι φλεγμαῖνον, καὶ πάθος δηλῶσαι, καὶ εἴ τι ἄλλο λόγοις ἐκμιμήσασθαι, ἄριστος. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΠΑΡΘΙΚΑ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀρριανοῦ Παρθικὰ ἐν βιβλίοις ιζ΄. ἔστι δὲ συνταγμάτων ἄμεινον καὶ τὰ κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα. ἔτι δὲ καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς Βιθυνίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ὅτι γράψας τὸ βιβλίον, Βιθυνιακά. συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατ' Ἀλανούς, ἣν ἐπέγραψεν Ἀλανικήν. διέξεισι δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέμους, οὓς ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι καὶ Πάρθοι· Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ὄντος Τραϊανοῦ. φησὶ δὲ τὸ Πάρθων γένος Σκυθικόν· ἀποστῆναι δὲ τῆς τῶν Μακεδόνων ἐπικρατείας, ἅμα Περσῶν καταστραφέντων, πάλαι δουλωθὲν δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἀρσάκης καὶ Τηριδάτης ἤστην ἀδελφὼ * Ἀρσακίδαι, τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φριαπίτου ἀπόγονοι. * οὗτοι Φερεκλέα, τὸν * ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, θεὸν αὐτὸν ἐπικαλουμένου ὀνομαζο-

ἀλλ' οἱ γε

* al. ἐγεγό-ναν
* τοῦ δὲ
* al. Πρόκαν
* Πρόκᾳ
* Σιλβίαν
* al. ἐξεῖλκε
* Θύμβρις

a Arriani Parthica, Bithynica, &c.

* al. Ἀρσακί-δαι.
* a ..τη.
* a..ἀπὸ

ἀλλ' οἵ γε Ἀρσάκης καὶ Τιριδάτης ... σατράπην αὐτοῖς τῆς χώρας καταστάντα Φερεκλέα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν αἰσχρῶς ἐπεχείρησε βιάσασθαι, οὐκ ἐνεγκόντες τὴν ὕβριν, ἀνεῖλον τὸν ὑβρίσαντα, καὶ ἑτέροις πέντε τὴν πρᾶξιν ἀνακοινωσάμενοι· καὶ τὸ ἔθνος τῶν Μακεδόνων ἀποστῆσαι, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἄρξαι, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἐλάσαι, ὡς καὶ Ῥωμαίοις ἀντιρρόπους μάχας ἀντιθεῖναι, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἔχοντας τοῦ πολέμου ἀπελθεῖν. Πάρθους δέ φησιν ἐπὶ Σεσώστριδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως, καὶ Ἰανδύσου τοῦ Σκυθῶν, ἀπὸ τῆς σφῶν χώρας Σκυθίας εἰς τὴν νῦν μετοικῆσαι. οὓς ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς καταχρατῶς ταπεινώσας, ὑπόσπονδος ἀφῆκεν, αὐτὸς αὐτοῖς τὸν βασιλέα καταστησάμενος. οὗτος ὁ Ἀρριανός, φιλόσοφος μὲν ἦν τὴν ἐπιστήμην, εἷς τῶν ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Ἀδριανοῦ, καὶ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, καὶ Μάρκου τοῦ * Ἀντωνίνου ἐγνωρίζετο. ἐπωνόμαζον δὲ αὐτὸν Ξενοφῶντα νέον. διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπίσημον, ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. ἔγραψε δὲ βιβλία καὶ ἕτερα· τῶν μὲν διατριβῶν Ἐπικτήτου τοῦ διδασκάλου, ὅσα ἴσμεν, βιβλία ὀκτώ· τῶν δὲ ὁμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ Ἐπικτήτου βιβλία δώδεκα. ἰσχνὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστί, καὶ μιμητὴς ὡς ἀληθῶς Ξενοφῶντος. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἕτερα γράψαι, ἃ οὔπω εἰς ἡμετέραν ἀφίκετο γνῶσιν. δῆλον δὲ, ὡς οὐδὲ ῥητορικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως ἀπελείπετο.

* al. Ἀντωνίνου.

Epicteti dissertationes.

eius oræ Satrapam constitutum, quod altero fratrum abuti per vim fœde conaretur, contumeliam non ferentes, necarunt, consciis etiam aliis quinque. Gentem itaque Macedonum repellentes, imperium ipsi arripuerunt, magnámque sunt potentiam consecuti; vt & cum Romanis æquo sæpe Marte contenderint, interdum etiam victoria bello potiti superiores discesserint. Narrat a hæc Parthos Sesostridis Ægyptiorum regis tempore, & Iandusi Scytharum, ex Scythia in eum, quem nunc tenent, locum demigrasse: quibus Traianus Romanorum Imp. per vim fractis, fœdere icto, regem constituit.

Hic Arrianus professione Philosophus, vnus in Epicteti familiaribus, Adriani, & Antonini Pij, & Marci Antonini Impp. temporibus viguit; & ob singularem doctrinam (noui Xenophontis cognomentum adeptus) cùm alios in republica magistratus gessit, tum ad ipsum quoque consulatum aliquando peruenit.

Scripsit & alia volumina: *a Dissertationum Epicteti* præceptoris, quos nouimus, *libros octo*: *Sermonum* vero ipsius *Epicteti libros duodecim*. Exilis illi dicendi character, & reuera Xenophontis imitator est. Alia item scripsisse ferunt; quæ tamen ad manus meas nondum peruenerunt. Certum sanè illud, Rhetoricæ nequaquam sapientiæ ac facultatis imperitum fuisse.

a Hodie quatuor duntaxat libros Arriani in Epict. & eius enchiridion legimus.

LIX.

ΣΥΝΟΔΟΣ Η ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝ ἁγίοις Ἰωάννου παρανόμως συστᾶσα.

Synodus contra Ioan. Chrys. illeg.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ σύνοδος παρανόμως κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου συγκροτηθείσης. ἐν ᾗ ὑπῆρχον κατάρχοντες Θεόφιλος ὁ Ἀλεξανδρείας, Ἀκάκιος ὁ Βεῤῥοίας, Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαΐδος, καὶ ὁ Σευηριανὸς Γαβάλων, καὶ Κυρῖνος ὁ Χαλκηδόνος· οἱ τὰ μάλιστα δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὸν ἄνδρα, ὁμοῦ πάντα, καὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι καὶ μάρτυρες ἦσαν. ἐν ὑπομνήμασι δὲ αὕτη ἐπεράχθη δέκα τρισὶ πράξεσιν· ἀλλ' αἱ μὲν δύο καὶ δέκα, κατὰ τοῦ ἁγίου, τὸ δὲ τρισκαιδέκατον περιέχει τὰ κατὰ Ἡρακλείδου, τοῦ εἰς Ἔφεσον ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος, ὑπὲρ οὗ τὴν καθαίρεσιν ἴσχυσαν τελειῶσαι, ἑτέρων τινῶν κωλυσάντων. ὁ δὲ κατήγορος Ἡρακλείδου, ὁ Μαγνητῶν πόλεως ἐπίσκοπος ἦν, ὀνόματι Μακάριος. ὁ δὲ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου προφανὴς ἐχθρὸς καὶ πρῶτος κατήγορος, Ἰωάννης ὁ διάκονος αὐτοῦ ἦν. κατηγόρει δὲ τοῦ χρυσοστόμου, ὅτι εἰς αὐτὸν ἠδίκησεν, ἀποβαλὼν αὐτόν, διότι τὸν οἰκεῖον παῖδα Εὐλάλιον ἔτυψε. δεύτερον, ὅτι Ἰωάννης τις μοναχὸς ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ χρυσοστόμου ἐτυπτήθη, ὥς φησι, καὶ ἐσύρη, καὶ μετὰ τῶν δαιμονώντων ἐσιδηροφόρησε. τρίτον, ὅτι τῶν κειμηλίων πλῆθος πολὺ διέπρασε. τέταρτον, ὅτι τὰ μάρμαρα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἃ ὁ Νεκτάριος εἰς μαρμάρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐναπέθετο, * οὗτος διέπρασε. πέμπτον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ἀτίμους καὶ διεφθαρμένους καὶ * αὐτοπαρασκευάστους καὶ τριωβολιμαίους ὑβρίζει. ἕκτον, ὅτι τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον, λῆρον * ἀπεκάλει καὶ δαιμονιάριον. ἕβδομον, ὅτι κατὰ Σευηριανοῦ συσκευὴν ἐπεποίητο,

* al. ἀπέδοτο.

* al. αὐτοπαρασκευάστους.

* al. ἀπεκάλει.

SYNODVS [AD a QVERCVM] illegitima,

Contra B. Ioannem Chrysostomum.

LECTVM est illegitimè coactum aduersus S. Ioannem Chrysostomum conciliabulum: cui præsides adfuerunt Theophilus Alexandriæ, *b* Acacius Berrhœæ, *c* Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, & *d* Cyrinus Chalcedonis Episcopi: qui infesto in illum animo cum essent, simul omnia & iudices, & accusatores, & testes erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duodecim quidem contra S. Chrysostomum, tertiadecima contra Heraclidem, quem Ephesiis ille ordinarat episcopum: huius tamen depositionem validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus, minimè potuerunt. Heraclidæ accusator Macarius quidam nomine fuit, Magnetum episcopus, beati Ioannis verò palam hostis, primúsque accusator, Ioannes eius diaconus.

Accusat hic *primò* Chrysostomum actione illatæ sibi iniuriæ; quòd se eiecisset ob domesticum puerum Eulalium pulsatum. *Alterum* erat crimen, quòd *e* Ioannes quidam monachus, iubente Chrysostomo verberatus esset, vt ait, ac raptatus, ferreáque cathena dæmoniacorum more adstrictus. *Tertium*, quod pretiosarum rerum magnam vim diuendidisset. *Quartum* crimen, quod marmora S. Anastasiæ, quæ Nectarius illi Ecclesiæ marmoribus ornandæ reliquerat, ipse vendidisset. *Quintum*, quod per contumeliam appellet clericos viles, corruptos, suis vsibus sponte paratos, triobolaresque. *Sextum*, quòd S. Epiphanium delirum & paruulum dæmonium appellarit. *Septimū*, quòd *f* Seueriano calumniā struxisset,

a Locus trans mare, sic vocatus, Rufini suburbium, inquit Pallad. Helenopolitanus Episcopus, auctor vitæ B. Chrysost. primus & descriptor.
b Excitatum huius in Ioannem odiū refert Palladius, quod cum venisset in vrbē, honesto careret hospitio.
c Quorum facinora (inquit Chrysost. in sua ad pontificem Innoc. epist. apud Pallad.) fatuis quoque tiatra canunt. Vide Pallad. atque Niceph.
d Huic à Deo immissam postea pœnam, lege apud Nicephor. 14. sub fin.
e De eo fortassis verum, quod Longi fratres accusatores, ab Theophilo submissi fuerant. De quibus Pallad.
f De quo vide Niceph. lib. ... Et Georg. Alexand. infr. Cod. XCVI.

incitatis contra eum *a* Decanis. *Octauum*, quòd sycophantiis plenum librum in clerum conscripsit. *Nonum*, quod totius cleri habito conuentu, tres Diaconos citarit, Acacium, Eusthathium, & Ioannem, & quasi humerale ipsius furati essent, accusarit; quærens, vtrum & ad aliud illud vsum aliquem cœpissent. *Decimum*, quòd Antonium sepulchrorum violatorem conuictum, Episcopum ordinarit. *Vndecimum*, quod Ioannem Comitem in tumultu militari ipse prodiderit. *Duodecimum*, quod neque incedens ad templum, neque ingrediens, Deum precatus sit. *Decimumtertium*, quod sine altari Diaconorum & Presbyterorum ordinationes fecerit. *Decimumquartum*, quòd vna ordinatione quatuor simul episcopos crearit. *Decimumquintum*, quod *b* mulieres susciniat, solus cum solis, aliis omnibus foras emissis. *Decimumsextum*, quod hereditatem à Thecla relictam, per Theodulum vendiderit. *Decimumseptimum*, quod Ecclesiæ reditus nemo nouerit quo abeant. *Decimumoctauum*, quod Sarapionem *c* accusatum, causámque etiam tum dicentem, Presbyterum ordinarit. *Decimumnonum*, quod *d* communicantes cum orbe vniuerso, ipsius voluntate inclusos, & in custodia mortuos, contempserit, vt ne corpora quidem ipsorum sepulturæ mandanda curarit. *Vicesimum*, quod iniuria sanctissimum Acacium affecerit, & ne ad colloquium quidem ipsum admiserit. *Vicesimumprimum*, quod Porphyrium Presbyterum Eutropio, vt in exilium pelleret, tradiderit. *Vicesimumsecundum*, quod item Venereum sacerdotem contumeliis multis malè acceptum dediderit. *Vicesimumtertium*, quòd illi soli balneum succendatur, & vbi lauerit, Sarapion claudat labrum, ita vt alius nemo lauet. *Quartum & vicesimum*, quòd sine testibus multos ordinarit. *Quinctum & vicesimum*, quod *f* solus edat, intemperanter Cyclopum vitam degens. *Vicesimumsextum*, quod idem ipse accuset, idémque testis sit, ac iudex. Planum id esse ex illis, quæ cum Martyrio Archidiacono, & cum Proæresio Lyciæ Episcopo gesta referuntur. *Vicesimumseptimum*, quod *g* pugno contuderit Memnonem in Apostolorum sacra æde, & sanguine ex ore ipsius manante, nihilominus Eucharistiæ obtulerit mysteria. *Vicesimumoctauum*, quod in throno exuitur & induitur, & *h* pastillum edit. *Vicesimumnonum*, quod episcopis à se ordinatis pecunias largiatur, vt per illos laboribus clerum opprimat.

Hæc accusationis in sanctum virum capita sunt: qui quidem quartùm appellatus non comparuit, citantibus *i* respondens: *Si apertos hostes iudicum ordine submoueritis, præsto*, inquit, *sum, méque sistam, vt si quis me accusarit, causam dicam: sin id facere detrectaueritis, quoties citabitis, nihil proficietis.* Examinaruntque, vt putabant, horum omnium caput primum ac secundum.

Hinc cœperunt in Heraclidem, & *k* Palladium Helenopolis, episcopos ambos, conquirere: & Ioannes monachus (cuius Ioannes diaconus *l* in suis beati Chrysostomi accusationibus meminerat) libellum itidem porrexit, accusans Heraclidē quòd Origenista esset,

κινήσας κατ' αὐτοῦ τοὺς διακόνους. ὄγδοον, ὅτι καὶ κατὰ τοῦ κλήρου συκοφαντικὸν βιβλίον κατεσκεύασε. ἔνατον, ὅτι συγκροτήσας συνέδριον παντὸς τοῦ κλήρου, ἔστησε τρεῖς διακόνους, Ἀκάκιον, Εὐστάθιον, Ἰωάννην, κατηγορήσας ὡς τὸ ὠμοφόριον αὐτοῦ κλέψαντας, λέγων, μὴ καὶ εἰς ἄλλο τι αὐτὸ ἔλαβον. δέκατον, ὅτι Ἀντώνιον ἐλεγχθέντα τυμβωρύχον ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπον. ἑνδέκατον, ὅτι Ἰωάννην τὸν κόμητα ἐν τῇ στάσει τῶν στρατιωτῶν αὐτὸς κατεμήνυσεν. δωδέκατον, ὅτι οὔτε προσιὼν ηὔξατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὔτε εἰσιών. τρισκαιδέκατον, ὅτι ἄνευ θυσιαστηρίου χειροτονίας διακόνων καὶ πρεσβυτέρων ἐποίησε. τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι ἐν μιᾷ χειροτονίᾳ τέσσαρας ἐπισκόπους ἐποίησε. πεντεκαιδέκατον, ὅτι δέχεται γυναῖκας* μόνας πρὸς μόνας, πάντας ἐκβαλὼν ἔξω. ἑξκαιδέκατον, ὅτι τὴν κληρονομίαν τὴν ἀπὸ Θέκλας καταλειφθεῖσαν, πέπρακε διὰ Θεοδούλου. ἑπτακαιδέκατον, ὅτι τὰ προσόδια τῆς ἐκκλησίας οὐδεὶς οἶδε ποῦ ἀπῆλθεν. ὀκτωκαιδέκατον, ὅτι Σεραπίωνα, ὑπὸ ἔγκλημα ὄντα, πρεσβύτερον ἐχειροτόνησεν. ἐννεακαιδέκατον, ὅτι τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης, κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐγκλεισθέντας, καὶ τελευτήσαντας ἐν τῇ φυλακῇ ὑπερεῖδε, καὶ οὐδὲ τὰ σώματα αὐτῶν προπέμψαι* ἠξίωσεν. εἰκοστόν, ὅτι τὸν ἁγιώτατον Ἀκάκιον ὕβρισε, καὶ οὔτε λόγου μετέδωκεν αὐτῷ. εἰκοστὸν πρῶτον, ὅτι Πορφύριον τὸν πρεσβύτερον παρέδωκεν Εὐτροπίῳ ἐξορισθῆναι. εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτι καὶ * Βερήνιον πρεσβύτερον παρέδωκε μεθ' ὕβρεως πολλῆς. εἰκοστὸν τρίτον, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λουτρὸν ὑποκαίεται, καὶ μετὰ τὸ λούσασθαι αὐτὸν Σεραπίων * ἀπολύει τὴν ἔμβασιν, ὡς τὸν ἄλλον τινὰ μὴ λούσασθαι. εἰκοστὸν τέταρτον, ὅτι πολλοὺς ἀμαρτύρως ἐχειροτόνησεν. εἰκοστὸν πέμπτον, ὅτι μόνος ἐσθίει, ἀσώτως ζῶν κυκλώπων βίον. εἰκοστὸν ἕκτον, ὅτι αὐτὸς κατηγορεῖ, αὐτὸς μαρτυρεῖ, αὐτὸς ἀποφαίνεται. καὶ δῆλον ἐκ τῶν περὶ Μαρτύριον τὸν πρωτοδιάκονον, καὶ ἐκ τῶν περὶ Προαιρέσιον φασὶ, τὸν Λυκίας ἐπίσκοπον. εἰκοστὸν ἕβδομον, ὅτι γρόνθον ἔδωκε Μέμνονι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, καὶ ῥέοντος τοῦ αἵματος ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, προσήνεγκε τὰ μυστήρια. εἰκοστὸν ὄγδοον, ὅτι ἐν θρόνῳ ἀποδύεται καὶ ἐνδύεται, καὶ * παστίλον τρώγει. εἰκοστὸν ἔνατον, ὅτι καὶ χρήματα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονουμένοις ἐπισκόποις δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτῶν καταπονῇ τὸν κλῆρον. τὰ μὲν οὖν κατὰ τοῦ ἁγίου κεφάλαια, ταῦτα. ἐκεῖνος δὲ τέταρτον προσκληθεὶς, οὐ παρεγένετο· δηλοποιήσας τοῖς προσκαλουμένοις, ὅτι εἰ τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κρινόντων παραστέλλετε, ἕτοιμός εἰμι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἴ τίς μου κατηγορεῖ. εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐ βούλεσθε, ὁσάκις ἂν ἀποστείλητε, οὐδὲν πλέον ἀνυσθήσεται. ἐξέτασαν δὲ, ὡς ἐνόμισαν, ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. εἶτα ἤρξαντο περὶ Ἡρακλείδου καὶ Παλλαδίου τοῦ Ἑλενουπόλεως τῶν ἐπισκόπων ἐξετάζειν· καὶ ἐπιδέδωκε λίβελλον πάλιν ὁ μοναχὸς Ἰωάννης. οὗ ὁ διάκονος Ἰωάννης ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου κατηγορίαις ἐμνήσθη, ἐγκαλῶν κατὰ Ἡρακλείδου· ὅτι Ὠριγενιαστής ἐστι,

καὶ ὅτι

Marginal notes (left):

a [illegible Greek: cf. Epiphan. lib. 3 extremo contra hæres., with a Greek citation] Nouel. LIX. [illegible Greek]

b Olympiadē atque Nicaretam, & alias B. Ioanni ministrantes intelligit.

c Vide Socratem, lib. 7.

d [illegible Greek], quos sequentis libelli 16 nominat Epiphanius, [illegible] at libri nempe dicti a Theophilo sub misso Catho. ea cōmouentis monachos, Longos cum fratribus, ut Origenistarum accusatores. Certè id ex Palladio, & Georg. Alex. infr. Cod. XCVI.

e Berebarium epist.

f Cuius ad- fert Georg. Alexand. in vita inf. Cod. XCVI.

g [illegible Greek] Theophylact. & vet. gloss. reddit pugnum.

h Post diuinorum mysteriorum perceptionē, addit Niceph. lib. 13 cap. 9 ex Palladio & aliis. Propter sputū nimirū. Idem quo cetera suasisse tradidit quo B. Chrysostomus scripserunt.

i Discrepat nonnihil B. Ioannis responsio, quæ est apud Niceph. lib. 13. cap. 15. exl.

k Cuius insignis ille dialogus in manibus de B. Chrysost. vita.

l Supr. cap. 2.

Marginal notes (right):

* al. μόνος πρὸς μόνας.

* al. [illegible]

* al. Βενέριον.

* al. [illegible]

* al. [illegible]

καὶ ὅτι κλέπτης ἐφωράθη ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἱμάτια τοῦ διακόνου Ἀκυλίνου κλέψας· καὶ ὅτι αὐτὸν, φησὶ, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης τοιοῦτον ὄντα, εἰς ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησεν. * ἐγκαλεῖ δὲ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χρυσοστόμου, πολλὰ κακὰ παθὼν χάριν τῶν Ὠριγενιαστῶν, διὰ Σαραπίωνος, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀποσταλῆναι. τούτων ἐξετασθέντων, ἐξετάσθη πάλιν τὸ ἔνατον κεφάλαιον τῶν ἐγκλημάτων. εἶτα τὸ κζ΄. εἶτα πάλιν κατηγορεῖ Ἰσαάκιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἡρακλείδου, ὡς Ὠριγενιάσαντος, καὶ ὡς μὴ * παραδεχθέντος Ἐπιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ, μήτε εἰς εὐχὴν, μήτε εἰς συνεστίασιν. ἐπιδίδωσι δὲ ὁ αὐτὸς Ἰσαάκιος καὶ λίβελλον κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου, περιέχοντα ταῦτα. πρῶτον περὶ τοῦ πολλάκις μνημονευθέντος Ἰωάννου τοῦ μοναχοῦ, ὅτι ἐδάρη διὰ τοὺς Ὠριγενιαστὰς καὶ ὅτι σιδηροφόρησεν. δεύτερον, ὅτι ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος διὰ τοὺς Ὠριγενιαστὰς, Ἀμμώνιον, Εὐθύμιον, Εὐσέβιον, καὶ Ἡρακλείδην, καὶ Παλλάδιον, οὐκ ἠθέλησε κοινωνῆσαι. τρίτον, ὅτι τὴν φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων. τέταρτον, ὅτι ἐπ' ἐκκλησίαις λέγει· τράπεζα ἐριννύων πεπληρωμένη. πέμπτον, ὅτι καυχᾶται ἐπ' * ἐκκλησίᾳ λέγων· ἐρῶ, μαίνομαι. ἕκτον, ὅτι ὀφείλει ἑρμηνεῦσαι, τίνες εἰσὶν ἐριννύες· καὶ τί ἐστι τὸ λέγειν ἐρῶ, μαίνομαι. ἡ γὰρ ἐκκλησία οὐκ οἶδε ταῦτα. ἕβδομον, ὅτι ἄδειαν παρέχει τοῖς ἁμαρτάνουσι, διδάσκων· ἐὰν πάλιν ἁμάρτῃς, πάλιν μετανόησον, καὶ ὁσάκις ἂν ἁμαρτάνῃς, ἐλθὲ πρός με, καὶ ἐγώ σε θεραπεύσω. ὄγδοον, ὅτι βλασφημεῖ ἐπ' ἐκκλησίας, λέγων· ὅτι ὁ Χριστὸς προσευξάμενος οὐκ εἰσηκούσθη, ἐπειδὴ μὴ δεόντως προσηύξατο. ἔνατον, ὅτι τοῖς λαοῖς ὑποβάλλει στασιάζειν [καὶ] κατὰ τῆς συνόδου. δέκατον, ὅτι Ἕλληνας πολλὰ κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς διαθεμένους ὑπεδέξατο, καὶ ἔχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ προΐσταται αὐτῶν. ἑνδέκατον, ὅτι ἐπιβαίνει ἀλλοτρίαις ἐπαρχίαις, καὶ χειροτονεῖ ἐπισκόπους. δωδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἐπιτάττει κελεύει ἐκβληθῆναι τῆς οἰκίας αὐτοῦ. τρισκαιδέκατον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ξέναις ὕβρεσιν ὑβρίζει. τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι παραθήκας ἀλλοτρίας ἥρπασε βίᾳ· ιε΄. ὅτι ἄνευ συνεδρίου καὶ παρὰ γνώμην τοῦ κλήρου ποιεῖ τὰς χειροτονίας. πεντεκαιδέκατον, ὅτι τοὺς μὲν Ὠριγενιαστὰς * ἐδέξατο, τοὺς δὲ κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας, μετὰ συστατικῶν ἐλθόντας γραμμάτων, καὶ ἐν τῇ φυλακῇ βληθέντας οὐκ ἐξείλετο· ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντας ἐν αὐτῇ * οὐκ ἐπεσκέψατο. ἑπτακαιδέκατον, ὅτι δούλους ἀλλοτρίους μήπω ἐλευθερωθέντας, ἀλλὰ καὶ διαβεβλημένους, ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους. ὀκτωκαιδέκατον, ὅτι αὐτὸν τοῦτον Ἰσαάκιον, πολλὰ παρ' αὐτοῦ συνέβη κακωθῆναι. τούτων οὖν τῶν κατηγοριῶν τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι δὴ προεξετασθὲν, ὡς ἐνόμιζον, οὐκ ἔτι ἐξητάσθη· τὸ δὲ δεύτερον ἐξητάσθη καὶ τὸ ἕβδομον. εἶτα ἐξητάσθη πάλιν τὸ τρίτον ἔγκλημα τῶν ὑπὸ τοῦ διακόνου Ἰωάννου ἐπιδοθέντων. ἐν τούτῳ δὲ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἀρσάκιος ὁ πρωτοπρεσβύτερος, ὁ αὐτὸν τὸν Χρυσόστομον διαδεξάμενος, καὶ Ἀττικὸς ὁ πρεσβύτερος, οὐκ οἶδ' ὅπως μάρτυρες ἔστησαν, καὶ τὰ ἀχίων κατεμαρτύρησαν· καὶ Ἐλπίδιος [ὁ] ὁ πρεσβύτερος.

* al. ἀπεστάλη
* al. οὐ παραδεχθ.
* al. ἐκκλησίαις.
* al. ἀνεδέξατο.
* al. οὐδ' ἐπεσκέψατο.

& Cæsareæ Palæstinæ in furto deprehensus fuisset, Aquilini diaconi vestimenta furatus; & quamuis talis esset, inquit, Ioannes episcopus Ephesiorum eum Episcopum ordinauit. Accusat præterea ipsum Chrysostomum, quod multa Origenistarum causa aduersa passus sit a Sarapione, quodque húc illuc à se miserit. Horum itaque cognitione peracta, inquisitum deinceps est in caput nonum accusationum, mox in vicesimum septimum.

Postea rursum *a* Isaacius episcopus Heraclidem accusat vt Origenistam, minimeque susceptum à sanctissimo Epiphanio, neque in precationis, neque in ciborum communionem. Protulit & idem Isaacius libellum contra Chrysostomum, hæc ferè continentem. *Primum*, de Ioanne monacho sæpius iam nominato, quod propter Origenistas vapulasset, & ferro vinctus fuisset. *Secundum*, quod B. Epiphanius propter hos Origenistas, *b* Ammonium, Euthymium, Eusebium, Heraclidem, & Palladium, communicare cum illo noluisset. *Tertium*, quod hospitalitatem, solus quotidie cibum capiens, desereret. *Quartum*, quòd *c* in Ecclesia dicat, mensam esse furiarum plenam. *Quintum*, quod in Ecclesia se ita iactet; *Depereo, insanio. d Sextum*, oportuisse illum interpretari, quænam illæ furiæ essent; & quid sit, *Depereo, insanio*: has enim Ecclesia voces ignorat. *Septimum*, quod licentiam peccantibus præbeat, sic docens: *e Si iterum peccasti, pœniteat iterum: Et quoties peccaueris, veni ad me, ego te sanabo. Octauum*, quòd in Ecclesia docens blasphemet, Christum orantem ideò non esse exauditum, quod non vt oportet orasset. *Nonum*, quod *f* ad seditionem populum concitaret, etiam aduersus Synodum. *Decimū*, quòd ex gētibus quosdam, qui Christianos valde afflixissent, suscepisset, & in Ecclesia haberet, atque defenderet. *g Vndecimum*, quod *h* alienas inuadat prouincias, ordinétque ibi *i* episcopos. *i Duodecimum*, quod episcopos iniuria afficiat, & *k* e sua domo sua pelli iubeat. *Decimumtertium*, quod clericos inusitatis iniuriis contumeliisque affecerit. *Decimumquartum*, quod aliorum deposita vi rapuerit. *Decimumquintum*, quod sine conuentu, prætérque cleri mentem, ordinet. *Decimumsextum*, quod *l* Origenistas receperit: *m* communicantes verò cum Ecclesia monachos, etsi commendatitias literas adferrent, in carcerem coniectos non dimiserit: quin & in eo morientes, ne inuiserit quidem. *Decimumseptimum*, quod aliena mancipia nondum manumissa, immo & accusata, Episcopos ordinarit. *Decimumoctauum*, quod ipsum hunc Isaacium malè sæpè multarit.

Harum accusationum primum caput, quòd id anteà (vt rebantur) examinatum esset, excutere noluerunt; at in secundum & septimum inquisitum. Mox tertium quoque accusationis à Ioanne diacono factæ caput examinatur. In eo capite Arsacius Archipresbyter *n* qui ipsi Chrysostomo successit, & *o* Atticus presbyter, nescio quo modo testes adhibiti, contra B. Chrysostomum testimonium dixerunt; vt & Elpidius presbyter.

Syn. illat.

a D. Baron. ad annū Christi 403 tom. 5. legit hîc Acacius episcopū Heraclidē, &c. Fortasse Isaacius ille monachus, quem vna cū Theophilo Alexandriā venisse refert Niceph. lib. 13 c. 17. Palladius eundem Syrum circumforaneum, falsorum monachorum ducem appellat.
b Item c. 13 vt. fratres Dioscorum, quartum ex longis fratribus, ac sororē, quam is ante synodum mortuam esse, teste Niceph. lib. 13 c. ... quibus ...
c ἐφ' ἐκκλησίας.
d Quædam exemp. hæc verba superiori cap. 4 coniunctim adiungunt.
e Socrat. lib. 6. cap. 21 & de B. Basil. de Sozom. & S. Epiphan. cont. Nouat.
f Lege Niceph. lib. 13 c. 6.
g ἑνδέκατον in Græco exemplari. Ita Nicet. Græc. exempl.
h Nicet. lib. 13 cap 9.
i Hoc cap. in Baron. Anno lib. deprecatur.
k Repræsentantem ignotam, atque inauditam, si quis fortasse aliquid ex eo velle obiiciunt.
l Longos fratres intelligit.
m An etiam fratres Longos, a Theoph. consentaneum misso, vt ex Palladio constat & Georg. Alexan. c. XCVI.
n Nicephorus eum, qui ex poste solummodo libri 13. cap.
o Hic puto, qui Arsacio successit, de quo Niceph. supra c. 19.

Iidem,& cum ipsis etiam Acacius presbyter, in quartum criminationis caput testati sunt. Postquam ita excussa fuere hæc,prædicti presbyteri,ac præter eos Eudæmon & Onesimus, sententiam accelerari postularunt. Itaque *a* synodi præses Paulus,Heracleæ Episcopus,omnes sententiam dicere voluit, statutúmque vt ipsis visum,beatum virum sede pellendum,incipiente Gymnasio episcopo,& finiête Theophilo Alexandrino, numero omnes quinque & quadraginta. Post missa est ad clerum Constantinopolitanum,tanquam è Synodo, epistola de Chrysostomi è throno deiectione. Relatio quoque ad Imperatores facta. Ad hæc tres oblati libelli,à *b* Gerôtio,Faustino,& Eugnomonio,qui se iniustè à Ioanne Episcopatu mo tos querebantur. Imperatorum vicissim ad Synodum missum est rescriptum. Atque in his fere duodecima actio consumitur. nam decimatertia, vti diximus, ea continet, quæ ad Heraclidem Ephesi Episcopum pertinebant.

HERODOTI HALICARNASSEI *Historiarum libri IX.*

LEGVNTVR *historiarum* HERODOTI *libri nouem*,numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasque digressiones,per quæ sensus ipsi atque sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo,propriόque ipsius,& conueniente charactere,hæc ipsa interdum obscuritatem pariant,recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: vnde natus, quomodóque educatus creuerit,atque regnarit:& pertingit ad vsque Xerxis imperium, eiusque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus verò à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat,& tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus, his non adnumeratur, quod tyrannus fuerit, sibique minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darij successor,Xerxes filius fuit,in quem historia *a* desinit, neque ad regni eius finem vsque progressa: quia his têporibus Herodotus ipse floruit,vt inter ceteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem *b* ferunt cùm adolescens admodum apud patrem adstans, hunc suam historiam recitantê audiret,illacrymasse, Herodotúmque de illo subiecisse: Quàm est tuus hic filius,Olure, ardenti ad discendum ingenio?

ÆSCHINIS *Orationes III.& Epistolæ IX.*

LEGVNTVR ÆSCHINIS *orationes tres,contra Timarchum*, quæ princeps est orationum eius,& *falsæ legationis*. Tertia verò & vltima *contra Ctesiphontem*. Tres enim duntaxat legitimas esse hasce ferunt: Epistolas verò *a* nouem. Quamobrem nõnulli orationes eius *Gratias* nominarunt,cùm ob orationis gratiã, tum à numero Charitũ: *Musas* verò epistolas

---

οἱ αὐτοὶ δὲ καταμαρτύρησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἀκάκιος ἐπὶ τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ. τούτων οὕτω διατεθέντων: αὐτοί τε οἱ προειρημένοι πρεσβύτεροι, καὶ Εὐδαίμων ἔτι καὶ Ὀνήσιμος, ἠξίουν ἐπισπεῦσαι τὴν ἀπόφασιν. καὶ προεστὼς τῆς συνόδου Παῦλος ὁ Ἡρακλείας, ἠξίωσεν ἅπαντας ἀποφήνασθαι. καὶ ἀπεφήνατο τὸν ἅγιον, ὡς ἔδοξεν ἐκείνοις, καθαίρεσιν, ἀρξαμένου Γυμνασίου ἐπισκόπου, καὶ τελευτήσαντος Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας. οἱ πάντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα πέντε. εἶτα ἐγράφη τῷ κλήρῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δῆθεν ἀπὸ συνόδου, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου καθαιρέσεως: ἀνηνέχθη καὶ τοῖς * βασιλεῦσι. ἐπεδόθησαν ἔτι καὶ λίβελλοι τρεῖς, παρὰ Γεροντίου, παρὰ Φαυστίνου, παρὰ Εὐγνωμονίου, οἱ ἔλεγον ἑαυτοὺς ἀδίκως ὑπὸ Ἰωάννου καθῃρῆσθαι. ἐγένετο καὶ ἀντιγραφὴ βασιλικὴ πρὸς τὴν σύνοδον: ἐν οἷς καὶ δυοκαιδεκάτη πρᾶξις. ἡ δὲ τρισκαιδεκάτη, ὡς ἐρρέθη, ἔχει τὰ περὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου ἐπίσκοπον.

Gymnasius episcopus. Theophilus Alexandrinus.

* *al.* βασιλεῦσι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ λόγοι θ΄.

ξ. *Herodoti historiarum libri IX.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι θ΄. κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τὰς ἐννέα μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι᾽ ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ διάνοιαν γλυκύτης διαρρεῖ, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας κατάληψιν, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἔσθ᾽ ὅτε ταῦτα ἐπισκοτεῖ, οὐκ ἐθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, οὐδὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι ταῖς παρεκβάσεσιν. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος: ὅθεν τε ἦν, καὶ ὅπως ἐτράφη, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπελάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δὲ οὗτος ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος γὰρ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ τὴν μὴ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ὑπελθών. Δαρείου δὲ διάδοχος, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ᾽ ὃν ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δὲ, ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τῆς ἱστορίας, κομιδῇ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδίδην ἀκοῦσαι καὶ δακρῦσαι: τὸν δὲ Ἡρόδοτον ἀποφήνασθαι, ὡς εἴη ὁ παῖς, ὦ Ὄλουρε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Thucydides.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΛΟΓΟΙ γ΄, ἐπιστολαὶ θ΄.

ξα. *Æschinis orationes tres, et epistolæ IX.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Αἰσχίνου οἱ τρεῖς λόγοι, ὁ κατὰ Τιμάρχου, ὅς ἐστι καὶ πρῶτος τῶν αὐτοῦ λόγων, καὶ ὁ περὶ παραπρεσβείας, τρίτος δὲ ὁ καὶ τελευταῖος, ὁ κατὰ Κτησιφῶντος. τρεῖς γὰρ μόνους αὐτοῦ φασὶ γνησίους εἶναι, καὶ θ΄. ἐπιστολάς. διὸ τοὺς μὲν λόγους αὐτοῦ τινὲς χάριτας ὠνόμασαν, διά τε τὸ χαρίεν τοῦ λόγου, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν χαρίτων. μούσας δὲ τὰς ἐπιστολάς,

διὰ τὸ

διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐννέα μουσῶν. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλος τις λόγος, ὁ Δηλιακὸς νόμος. οὐκ ἐγκρίνει δὲ αὐτὸν ὁ Καικίλιος, ἀλλ' Αἰσχίνην ἄλλον συγχρονοῦντα τῷδε Ἀθηναῖον, τὸν πατέρα εἶναι τοῦ λόγου φησίν. οὗτος ὁ Αἰσχίνης εἷς ἦν τῶν δέκα ῥητόρων. κατηγορηθεὶς δὲ παραπρεσβείας ὑπὸ Δημοσθένους, οὐχ ἑάλω· ἀπὸ δὲ Εὐβούλου τοῦ δημαγωγοῦ, ᾧ ὑπηρέτησε ποτὲ Αἰσχίνης, συναγωνιζομένου αὐτῷ κατὰ Δημοσθένους, ἐν τῷ παρασκευάσαι τοὺς δικαστὰς ἀναστῆναι, ἔτι τοῦ Δημοσθένους λέγοντος. ὕστερον δὲ κατηγορήσας τοῦ ψηφίσματος ὡς παρανόμου ὃ κατὰ Κτησιφῶντος ἔγραψε Δημοσθένης, καὶ ὁρίσας τὸ πρόστιμον αὐτὸς ἑαυτῷ, ἐὰν μὴ δείξῃ παράνομον· μὴ δείξας (δὲ) ὡς ὑπέσχετο, ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. καὶ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου ἐν Ἀσίᾳ στρατεύοντα φυγεῖν ὡρμήθη, ἐπεσχέθη δὲ ἐκείνου θάνατον ἀκούσας, καὶ μεστοὺς θορύβου τοὺς ἐκείνου μαθὼν διαδόχους. εἰς Ῥόδον δὲ πλεύσας, κατέμεινε χρόνον, ἐν ᾧ τοὺς νέους ἐπαίδευε. θαυμαζόντων δὲ τῶν ἀκροατῶν, καὶ διαπορούντων, ὅπως τοσαύτην ἔχων δύναμιν τοῦ γράφειν ὑπὸ Δημοσθένους ἡττήθη· ἔφη, εἰ ἠκούσατε τοῦ θηρίου ἐκείνου (θηρίον καλῶν τὸν Δημοσθένην) οὐκ ἂν ὑμῖν τοῦτο ἠπόρητο. λέγεται δὲ οὗτος πρῶτος ἐκεῖσε σχολάζων τὰ πλάσματα καὶ τὰς λεγομένας μελέτας συνθεῖναι. γηράσας δὲ ἀπὸ Ῥόδου εἰς Σάμον μετέστη, κἀκεῖ τελευτᾷ. ἦν δὲ πατρὸς μὲν Ἀτρομήτου, μητρὸς δὲ Γλαυκοθέας τῆς ἱερείας, ἀσήμων γονέων· ἀδελφοὺς δὲ εἶχε δύο, Ἀφόβητον καὶ Φιλοχάρην. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐτριταγωνίστει, μεγαλόφωνος ὤν. ἔπειτα ἐγραμμάτευε τῇ βουλῇ, καὶ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν προῆλθε. τῆς δὲ τῶν φιλιππιζόντων ἐν Ἀθήναις μοίρας ἦν· διὸ καὶ διεπολιτεύετο Δημοσθένει. διακοῦσαι δὲ αὐτὸν Πλάτωνος, καὶ Ἀνταλκίδα φασὶ μαθητεῦσαι. καὶ * ἦν ἐπ' ἑκατέρου δεῖγμα τὸν Αἰσχίνου λόγον, τὸ μέγεθος τῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν σεμνότητα τῶν πλασμάτων. Διονύσιος δέ ποτε ὁ σοφιστὴς ἐντυχὼν τῷ κατὰ Τιμάρχου λόγῳ, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναγνοὺς τοῦ προοιμίου, (ὡς) οὐδένα πώποτε * οὔτε γραφὴν γραψάμενος ὤφθη, οὔτε ἐν εὐθύναις λυπήσας· εἴθε πολλὰς ἐγράψω, ἔφη, εἴθε πολλοὺς ἐλύπησας, ἵνα πλείους καταλελοιπὼς ἐτύγχανες λόγους. οὕτως ἥδετο τῷ χαρακτῆρι τοῦ ῥήτορος. ἔστι δὲ ὁ λόγος αὐτοῦ ὥσπερ αὐτοφυὴς καὶ αὐτοσχέδιος, οὐ τοσοῦτον εἰς τὸ ἀποθαυμάζειν τὴν τέχνην τοῦ ἀνδρὸς, ὅσον τὴν φύσιν. καὶ γὰρ ὅσα δεινότητος ἔχεται, ταῦτά ἐστιν εὑρεῖν παρὰ τοῖς λόγοις αὐτοῦ· καὶ ἃ φύσεως μᾶλλόν ἐστι δείγματα. περί τε γὰρ τὴν ὀνομασίαν ἐστὶν ἀφελὴς, καὶ σαφὴς, καὶ περὶ τὴν τῶν λόγων * σύνθεσιν οὔτε ἄγαν ἄτονος, ὥσπερ Ἰσοκράτης, οὔτε πεπυκνωμένος καὶ συνεστραμμένος, ὥσπερ ὁ Λυσίας· τόνῳ δὲ καὶ τῷ θυμῷ οὐδὲν Δημοσθένους ἀπολείπεται. σχήμασι δὲ κέχρηται διανοίας τε καὶ λέξεως, οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τι σὺν τέχνῃ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀναγκαιότατον τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι. διὸ καὶ ἀπανοῦργός πως ὁ λόγος εἶναι δοκεῖ, καὶ ὡς ταῖς ἐν πλήθει ῥητορείαις, καὶ τοῖς ἰδιωτικοῖς λόγοις μάλιστα ἐμπρέπων. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπιχειρήμασιν οὐδὲ ἐνθυμήμασι συνεχής τις καὶ λίαν ἐκβεβια-

* al. διαδείγματα τῶν λόγων.
* al. ὅτι γραφήν.
* al. συνθέσιν. Isocrates.
Lysias.
Demosthenes.

dixerũt, à numero nouẽ Musarũ. Circumfertur & eius alia oratio, *Deliaca lex* inscripta; quã tamen *a* Cæcilius non recipit, sed ad *b* alterum Æschinem Atheniensem, eius æqualem, hanc orationem, vt partum, refert.

Æschines hic vnus est in decem Græciæ oratoribus: qui accusatus aliquando à Demosthene male obitę legationis, damnatus tamen non est, quod Eubulus homo popularis, cui subseruierat aliquando Æschines, Demosthenem vna oppugnans, tantum effecerit, vt antequam dicendi finem Demosthenes fecisset, iudices exsurgerent. Post verò cum reprehendisset Æschines Decretum, ac si contra legem scriptum esset, *d* quod ex Ctesiphontis sententia, Demosthenis bono scriptum fuerat; & mulctam ipse sibi præstituisset, ni cõtra legem scriptum esse ostenderet: eo non ostenso, vt promiserat, patria cessit. Quare *e* ad Alexandrum Philippi filium in Asia belligerantem fugere animum induxit; substitit tamen, audito eius obitu, & cognito plenos esse turbarum successores. Ad Rhodum igitur adnauigauit, in eáq; diutius hærens insula, pueros docuit. Mirantibus vero auditoribus, hærentibusque, tantus orator cum esset, quomodo à Demosthene victus cessisset: *f* Si, inquit, *beluam ipsam* (Demosthenem nimirum feram appellans) *audissetis, non vtique addubitaretis.* Fertur ibi primus & fictiones, & quas ferunt declamationes, illo in otio composuisse. Senex demum e Rhodo in Samum migrauit, ibique concessit.

Obscuris natus est parentibus; patre quidem Atrometo, matre vero Glaucothea *g* sacerdote. Fratres duos habuit, Aphobetũ, & Philocharin. Initio, *h* tertiarũ partiũ histrionẽ egit *i*, vt erat vocalis: deinde tabellio Senatui fuit: post verò non diu ad rempublicam se cõtulit: fuitque Athenis Atticis Philippicarum partiũ studiosus; qua etiã de causa à Demosthene ciuili contentione dissensit. Platonis quoque auditorem, & *k* Antalcidæ discipulũ fuisse ferunt: & sunt vtriusque rei indicio Æschinis orationes, cum verborũ granditate, tum grauitate inuentionis. Dionysius vero *l* sophista, cum forte in eius orationem, quam aduersus Timarchũ habuit, incidisset, lecto procemij eius hoc principio: *Equidem nulli vnquam aut in iudicio periculum creaui, aut in rationibus exigẽdis molestus fui:* dixisse fertur: *Vtinam multis sæpe periculum creasses: Vtinam multis molestus fuisses, vt multas id genus orationes nobis reliquisses.* adeo est oratoris huius charactere delectatus.

Est eius oratio tanquã sponte nata, & extemporanea; nõ tantã artis, quantam ingenij ipsius admirationẽ concitans. Etenim cum grauia omnia in eius orationib. repertas, tum quæ maximè naturæ præstantiã ostendant. In vocibus enim simplex, & candidus, clarus tamen, & in orationũ compositione, neq; valde languidus, vt Isocrates, neq; contractus & astrictus, vt Lysias: ipso insuper spiritu ac contentione nihil Demosthene inferior. Schematibus præterea cum sententiarũ, tum verborũ ita vsus est, nõ tã vt ex arte, quam pro subiectæ rei ac negotij necessitate, dicere videatur. Quamobrẽ & simplex atq; inelaborata eius apparet dictio, ac veluti populari orationi, & priuato sermoni maximè cõueniens. Non.n. vel in ratiocinationibus, vel in enthymematis multus, nimiũq; coa-

AESCHINES.
a Forte Cæcilius, cuius oratoris meminit Plut. in Vita Demosth. & Dionysius Halicarn. epist. ad Pomp. De Isæo autem hanc eius Plutar. ... in de decem Orat.
b Socrat. cũ cognomento, de quo & seq. pag. & Suid.
c Refert idem Dionysius ... Æschinis scriptor ...
d ... ὃ κατὰ Κτησιφῶντος ἔγραψε Δημοσθένης, vel translata voce, ὃ ὑπὲρ Δημοσθένους ἔγραψε Κτησιφῶν.
e Vide Plut. ... in Æschine.
f Vide Plin. ... lib. 7. c. 30. & Plin. ... lib. 2. ep. 3. ...
g ... apud Suid.
h Cic. Demosth. in Verr. ... ad agendum ... quam ... esset ... Tertiarius quoque dictus ...
i Quod et Demosth. exprobrat ...
k l. f. Cod. CCXIV. & in Plutar. vitis decem oratorum ... Alcidamantis ...
l Cuius vitam habes apud Laert. lib. 2.
m Infr. Cod. CCLVIII.

Æschines a Soma viro habet apud Laert. lib. 2. b Inf. Cod. CLVIII.

ctus. Ceterum *a* Æschinem Lysaniæ filium, quem & Socraticum nominant, cum alij plures, tum *b* Phrynichus potissimum, in optimus oratoribus, vt regulam statuit, eiusque orationes post Attici sermonis principes collocat.

LXII.

Praxagorae Atheniensis *De rebus Constantini Magni libri II.*

a Ἰσπανίας hoc loco pro Σικελίας legendū, historia monent. b Maximianū Maximinum & Licinium Imp. videtur confundere.

Lecti sunt Praxagorae Atheniensis *de gestis Constantini Magni historiarū libri duo:* quibus narrat Constantini patrem Constantium Britanniæ, & *a* Hispaniæ imperasse; *b* Maximinum Romæ, & cæteræ Italiæ, atque Siciliæ regnum tenuisse: alterum vero Maximinum Græciam, Macedoniam, minoremque Asiam, ac Thraciam occupasse: Diocletianum autem, qui cæteros ætate anteibat, Bithyniam habuisse; Arabiam item, & Africam, atque Ægypti omnem oram, quam Nilus alluit. Igitur Constantinum pater ad Diocletianum Nicomediam erudiendum misit. Aderat tum forte Maximinus ille, qui interiori Asiæ imperitabat, & insidias adolescenti tendere animum inducens, ad pugnam cum fero leone ineundam composuit. Ille verò feram superans, occidit, deprehensisque insidiis, ad patrem confugit: quo vita simul & imperio functo, regnum filius excepit.

Eo potitus, Gallos, & Germanos, gentes finitimas ac barbaras, in potestatem redegit. Cognito dein impotenter ac tyrannicè subditis imperare Maxentium (hic post Maximinum Romæ dominabatur) expeditionem aduersus eum suscepit, pœnas tyrannidis in subditos exacturus. Mox prælio superior, in fugam tyrannum conuertit. Ille verò fugiens, quem hostibus per dolum interitum machinatus est, ipse reperit, in foueam, quam aliis parauerat, delatus. Huius caput Romani à corpore resectum, hastæque impositum, per vrbem gestabant: & victori Constantino libentes se ac volentes etiam huius regni incolæ dediderunt.

Audito rursum Licinium quoque crudeliter & inhumane suis abuti, cui pars illa imperij obuenerat, quam Maximinus (is qui Constantino per leonem insidias struxerat) tenuerat, mortemque obierat: non ferens intolerandam ciuibus vim atque iniuriam inferri, copias item contra hunc eduxit, quo tyrannidem legitimo commutaret imperio. Licinius vero, intellecta in se expeditione, metu perculsus, immanitatem texit, humanitatisque speciem præferens, iureiurando etiam se obstrinxit, clementem deinceps subditis futurum, quæque fœdere icto promisisset, integre seruaturum. Quamobrem bello tunc Imperator abstinuit. Post tamen (vt conquiescere improbitas nequit) violati iurisiurandi reum, atque in omne flagitiorum genus delapsum, ingentibus prœliis oppugnans, Nicomediæ inclusum, obsedit. Hinc supplicis habitu ad Constantinum fugienti, ademptum imperium est, & Constantino magno traditum. Sic, quæsito pridem digno Imperatore, sibi tandem ille iam dicta imperia omnia vindicauit. Patrium enim regnum hæreditatis iure adiit, Romanum etiam, euerso *c* Maximino, Græciæ quoq; ac Macedoniæ,

c Immo vero Maxentio, ex historiæ fide.

σμένος. τὸν μέντοι Λυσανίου Αἰσχίνην ἄλλοι τε, καὶ Φρύνιχος μᾶλλον, ὃν καὶ σωκρατικὸν καλοῦσιν, εἰς τοὺς ἀρίστους ἐγκρίνει κανόνα: μετά γε τοὺς κορυφαίους ἀττικοῦ λόγου, τοὺς ἐκείνου ἀποφαινόμενος λόγους *Phrynichus.*

ΠΡΑΞΑΓΟΡΟΥ ἈΘΗΝΑΙΟΥ τῶν κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας βιβλία β'.

ξβ'. Praxagoras Atheniensis F. de rebus Constantini lib. II.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Πραξαγόρου τοῦ Ἀθηναίου τῶν κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας βιβλία δύο. ἐν οἷς λόγοις διέξεισιν, ὅτι ὁ πατὴρ Κωνσταντίνου Κωνστάντιος βρεττανίας καὶ * Σικελίας ἐβασίλευσε, μαξιμῖνος δὲ τῆς ῥώμης καὶ τῆς ἄλλης Ἰταλίας καὶ Σικελίας. ὁ δ' ἕτερος Μαξιμῖνος τῆς τε ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας καὶ τῆς κάτω ἀσίας καὶ Θρᾴκης. Διοκλητιανὸς δὲ, ὁ καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτατος, τῆς τε βιθυνίας ἦρχε, καὶ τῆς * ἀραβίας, καὶ τῆς λιβύης, καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅσην ὁ νεῖλος ἐπερχόμενος ἄρδει. τὸν οὖν Κωνσταντῖνον ὁ πατὴρ πέμπει * πρὸς Διοκλητιανὸν εἰς Νικομήδειαν παιδευθησόμενον. παρὼν δὲ, φησὶ, μαξιμῖνος. ὁ τῆς κάτω ἀσίας βασιλεύων, εἰς ἐπιβουλὰς ὥρμησε τοῦ νέου. καὶ πρὸς μάχην λέοντι ἀγρίῳ καθίστησι τὸν νεανίαν. ὁ δὲ τὸ μὲν θηρίον κρατήσας, ἀνεῖλε: τὴν δὲ ἐπιβουλὴν αἰσθόμενος, φεύγει πρὸς τὸν πατέρα: οὗ τὸν βίον λιπόντος, ὁ παῖς ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν. ταύτης δὲ ἐπιβὰς, κελτοὺς καὶ γερμανοὺς ἔθνη πρόσοικα καὶ βάρβαρα κατεστρέψατο. ἀσελγῶς δὲ καὶ βαρέως τῶν ὑπηκόων ἄρχειν Μαξέντιον μαθὼν (οὗτος δ' ἄρα ἦν μετὰ Μαξιμιανὸν τῆς ἐν ῥώμῃ καταστὰς κύριος:) ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, δίκας τῆς εἰς τοὺς ἀρχομένους παρανομίας πραξόμενος. καὶ μάχῃ νικήσας, ἐς φυγὴν ἔτρεψε. φεύγων δὲ * ἦν αὐτὸς τοῖς πολεμίοις ἐδολορράφει μηχανὴν τῆς ἀπωλείας: ταύτην εὕρατο τοῦ βίου καταστροφὴν, τῇ παρ' αὐτοῦ κατασκευασθείσῃ διώρυγι περιπεσών. τὴν μέντοι τούτου κεφαλὴν τινὲς τῶν ῥωμαίων ἀποτεμόντες, καὶ ξύλῳ ἀρτήσαντες, τὴν πόλιν περιεπόλευον. Κωνσταντίνῳ δὲ καὶ ἥδε ἡ βασιλεία προθύμως καὶ χαίρουσα * προσεχώρησεν. ἐπεὶ δὲ καὶ Λικίνιον ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως τοῖς ὑπηκόοις ἀποκεχρημένον ἐπυνθάνετο (οὗτος δὲ τῆς μοίρας ἐκείνης ἐβασίλευσεν, ἧς μαξιμῖνος ὁ τὴν ἐπιβουλὴν Κωνσταντίνῳ διὰ τοῦ λέοντος προσενεγκὼν ἐτετάχει, αὐτοῦ τὸν βίον λιπόντος) οὐκ ἐνεγκὼν συνοφύλαι ὕβριν ἀφόρητον ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, * τὴν τυραννίδος αὐτὸν εἰς τὸ βασιλικῶς ἄρχειν μεταστησόμενος. λικίνιος δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιστρατείαν ἀκούσας, καὶ δείσας: ἐκρύπτετο τὴν ὠμότητα. καὶ φιλανθρωπίας προσχήματι καὶ ὅρκους ὑπείτενεν, ἀγαθὸν τε ἑαυτὸν τοῖς ὑπηκόοις ἔσεσθαι διισχυρίζετο, καὶ ἃς ἔθετο σπονδὰς, συντηρεῖν ἀπαραβάτους. διὸ τότε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπέσχετο τοῦ πολέμου. ὕστερον δὲ, ἐπεὶ κακίας ἠρεμεῖν οὐχ οἷά τε ἐστὶ, καὶ τῶν ὅρκων ἠφειδηκότα, καὶ ἐς πᾶν κακότητος ἐληλακότα, καταπολεμήσας μάχαις καρτεραῖς, καὶ ἐν τῇ νικομηδείᾳ συγκλείσας, ἐπολιόρκει. κἀκεῖθεν ἐν ἱκέτου πρὸς βασιλέα καταφυγόντα σχήματι, καταλέλοιπεν ἡ βασιλεία. καὶ συνέβη τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, τῆς μεγάλης ἀρχῆς τὸν ἄξιον ἐπιζητούσης, εἰς ἑαυτὸν τὰς εἰρημένας βασιλείας ἐπισυνάψασθαι. τῆς τε γὰρ πατρῴας κληρονόμος ἐγένετο καὶ τῆς ῥωμαίων, καταλύσας μαξιμῖνον: ἑλλάδος τε καὶ μακεδονίας,

**in ἱστορίας.*
**al. ἀῤῥαβίας*
**al. παρὰ*
**al. ἣν τοῖς πολεμίοις αὐτὸς τῆς ἀπωλείας ἐδολορράφει μηχανὴν.*
**al προσεχώρησε.*
**in τοῖς.*

μετὰ τῆς κατὰ ἀσίας. καταλύσας τῆς ἀρχῆς τὸν ῥηθέντα Λικίννιον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης μοίρας, ἧς ἦρχε Διοκλητιανός, ἐκράτησε. τὸ γὰρ Λικίννιος καὶ ταύτην εἶχεν ὑφ' ἑαυτόν, Μαξιμῖνον πολέμου νόμῳ ἀφελών, ὃς Διοκλητιανοῦ διάδοχος ἐγεγόνει. κρατυνάμενος οὖν καὶ μίαν δείξας τὴν σύμπασαν βασιλείαν, κτίζει τὸ Βυζάντιον ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. φησὶ δὲ ὁ Πραξαγόρας, καίτοι τὴν θρησκείαν Ἕλλην ὤν, ὅτι πάσῃ ἀρετῇ καὶ καλοκαγαθίᾳ, καὶ παντὶ εὐτυχήματι, πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότας ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀπεκρύψατο. ἐν οἷς αὐτῷ καὶ οἱ δύο συμπεραίνονται λόγοι. ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας ἦγε δεύτερον καὶ εἰκοστὸν Πραξαγόρας, ὡς αὐτός φησιν, ὅτε ταῦτα συνέγραφε. συνεγράψατο δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἕτερα βιβλία δύο, περὶ τῶν Ἀθήνησι βασιλευσάντων, ἔτος αὐτὸς ἐννεακαιδέκατον. συνέταξε δὲ καὶ ἕτερα βιβλία ἓξ εἰς τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα Ἀλέξανδρον, τριακοστὸν πρῶτον ἐλαύνων ἐνιαυτόν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἡδύς, ὀλίγον δὲ τοῦ δέοντος ἀτονώτερος. κέχρηται δὲ καὶ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ.

Τῆς αὐτοῦ.

minorisque Asiæ, exuto, vt diximus, regno Licinio. Veruntamen & alterius partis, cui Diocletianus præfuerat, imperium sibi adiunxit. Nam etiam hanc belli iure Maximino ademptam tenebat, qui Diocletiano successerat, Licinius. Victor itaque, & vnum ex omnibus imperium constans, mox Byzantium cognomine suo sibi ciuitatem fecit. Refert autem Praxagoras, tametsi gentium sectæ adhærens, omni virtutum atque honestatis genere, omnique adeo felicitate, omnes omnino qui antecesserant Imperatores, facilè obscurasse Constantinum: quibus & duo ipsius historiarum libri terminantur.

Annos natus erat duos admodum & viginti Praxagoras, vt de se ipse testatur, cum hæc commentaretur. Scripserat & libris duobus *de regibus Athenarum*, annum agens vndeuicesimum. Composuit quoque *historiarum libros sex, de rebus gestis Alexandri Magni regis Macedonum*, primo & tricesimo ætatis anno. Stylus illi apertus est, ac iucundus; nonnihil tamen æquo languidior. Ionica vero & ipse vtus est dialecto.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ η'.

PROCOPII RHETORIS *Historiarum libri VIII.*

63. Procopij historiarum libri VIII. LXIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Προκοπίου τοῦ ῥήτορος ἱστορικὸν ἐν βιβλίοις ὀκτώ. ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνενεχθέντα πρός τε Πέρσας Ῥωμαίοις, καὶ πρὸς Βανδήλους καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος ὁ στρατηγὸς διεπράξατο μάλιστα. ᾧ καὶ τὰ πολλὰ ὁ ῥήτωρ* συνὼν τῆς ἱστορίας, ἐξ ὧν ὄψει παρείληφε, συνεγράψατο. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξεισιν ὡς ἀποθνήσκων Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῷ παιδὶ Ἰσδιγέρδην τὸν Περσῶν βασιλέα κηδεμόνα καταλείποι ἐν ταῖς διαθήκαις. ὁ δὲ ταύτας δεξάμενος, ἐπετρόπευσε τὸν παῖδα συντόνως, καὶ Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν διεσώσατο. εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρδην τελευτήσαντα διαδεξάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους. Ἀνατολίου δὲ τῆς ἕω στρατηγοῦ παρὰ Θεοδοσίου εἰς Πέρσας ἐπὶ πρεσβείᾳ σταλέντος, Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τήν τε πρεσβείαν δεξάμενος, ὑπέστρεψε σπονδὰς θέμενος. εἶτα Περόζης ὁ Περσῶν βασιλεύς, Ἰσδιγέρδην ἄλλον τὸν Οὐαραράνου παῖδα διαδεξάμενος, ἐπολέμησε πρὸς *Οὔννους, ἔθνος οὕτω καλούμενον *Ἐφθαλίτας, οὓς καὶ λευκοὺς καλοῦσι· λευκοὶ γάρ εἰσι καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ὄψεις, οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὔννοις. οὔτε γὰρ νομαδικοί εἰσιν, οὔτε ἄγριοι· ἀλλὰ πολιτείᾳ τε νομίμῳ χρῶνται, καὶ ὑπὸ σφῶν βασιλέα τάττονται. προσοικοῦσι δὲ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον Πέρσαις· διὸ καὶ ὁροθεσίων ἕνεκα ἐπὶ τοὺς Ἐφθαλίτας Περόζης ἐστράτευσεν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον δυσχωρίαις περιπεσὼν ἐκ προνοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰσχρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θέμενος ὑπέστρεψε. προσεκύνησε γὰρ ὡς κύριον τὸν βασιλέα τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρατεύειν διομοσάμενος, ἀπηλλάγη. παρασπονδήσας δὲ ὕστερον, καὶ ἐπιστρατεύσας, ἀκλεῶς ἅμα τῷ παντὶ στρατῷ διεφθάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρυξι περιπεσὼν διεσκευασμέναις· τέταρτον δὲ καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτῷ ἐλαύνων ἐνιαυτόν, ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρύλλητον μαργαρίτην, ὅνπερ ἐξ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ Περόζης ἀπεκρέματο, συνέβη ἀφανισθῆναι.

* al. συνών.

* al. Οὔννους.
* Ἐφθαλίτας.

LEGVNTVR a PROCOPII *Rhetoris historiarum libris octo*: Narrat quæ sub Iustiniano Imperatore Romani cum Persis, Vandalis ac Gothis gesserunt, ductu potissimùm Belisarii, belli Imperatoris: b cum quo Rhetor hic diu multumque familiariter versatus, quæ oculis spectauerat, memoriæ mandauit.

PRIMO itaque libro isthæc commemorat. Arcadius Romanorum Imperator vita functus, Theodosio filio tutorem Isdigerdam regem Persarum testamẽti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter eduxit, regnúmque illi sartum tectum seruauit. Inde Vararanes, Isdigerda mortuo, succedens, contra Romanos bellum mouit; verùm Anatolio, duce Orientis, ad Persas in legationem à Theodosio misso, Vararanes Persarum rex legatione audita, domum icto fœdere, reuertit. Post hæc Perozes Persarum rex, Isdigerdam alterum, Vararanæ filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui c Ephthalitæ, & Candidi nominantur: sunt enim albi coloris: vtque egregia specie, sic & ceteris Hunnis dissimiles. Neque d Numidarum ritu vagantur, vel agrestes sunt; sed ciuilem inter ipsos societatem legibus tuentur, regibúsque suis subiiciuntur. Hi ad Boream Persis finitimi sunt; quamobrem etiam finium, terminorúmque causa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit: sed Ephthalitarum vafritie, ad iniqua primum loca delatus, ignominiose, & vix salutem pactus, rediit. Adorans enim, tanquam dominum, Ephthalitarum regem, & nunquam postea bellum se moturum iureiurando confirmans, euasit. Rupto tamen ille postea fœdere, ductisque iterum copiis, fœdè simul cum omni exercitu periit, fossis quibusdam ac puteis ab hoste comparatis haustus, cum quartum & vicesimum regnaret annum; quando & e celebratus ille vnio, quem dextera gestabat aure, periit.

a Suid. Illustri) cognomentum illi tribuit, patriamque Cæsaream Palæstin. Lege sb. pluta
b Scribam fuisse Belisario testatur Suid.

c Vide Notas exempl. Gr. & inf. Cod. LXIV.
d Nomades dicitur Hier. lib. V cap. 3. & permutanda pabulos.

e τὸν μαργαρίτην, ὅνπερ ...

a Margaritæ,& margari,& margaridę dicun-r. Inueniuntur enim Margarus hic apud Proco-ium rhetorem, alióque classicos scriptores. Mar-aridæ est apud Praxagora, Ionicum scriptorem, bro secundo historiarū de vita Constantini Ma-ni, & alios item autores. Margaritæ verò fre-uens est, & à multis vsurpatum.

Dehinc post Perozen Cabades, minimus na-filius, regnum excepit. Is violatarum legum eus factus, in custodiam, cui *Lethes* nomen, ipsis Persis missus, vxoris tandem fraude di-psus, ad Euthalitis confugit: quorum cum ngentem collegisset exercitum, quem in Per-s duxit, regnum sine pugna recuperauit: & lasen Perozi fratrem iam tum pro se regnan-em, desertum à suis captúmque, oleo feruenti oculos misso (sic enim Persis solenne est) xcæcauit.

Quæ insuper Pacurium inter Persarum egem, & Arsacen Armeniorum contige-unt, déque magorum consilio Pacurio con-ra Arsacen dato, nisi fabulosa hęc sunt, scripsit uctor.

Idem ille Cabades Euthalitis ingenti ære bstrictus, ab Anastasio Imper. pecuniam mu-uam postulauit. Quam vbi non impetrauit, ulla alia de causa repentina incursione bo-am Armeniæ partem vastauit, Amidámque bsedit. Dum vero ab ea, potiundæ spe amissa, ecedit, fœdum meretricularum spectaculum erandę obsidionis causam præbuit. Ira igitur c furore percitus Cabades in obsidione per-rans, vrbem vi expugnat, ciuésque seruos iubet. Postea tamen plerosque capti-os gratis domum remisit, quos & Ana-tasius omni est beneuolentiæ genere com-lexus.

Cognito verò Amidam obsideri, ingen-es admodum aduersus Persas Anastasius co-ias misit, creatis ducibus, Areobindo Orien-is duce, qui Olybrij, eius qui paulo ante in Occidente imperauerat, gener erat: Celere i-em magistro: Patricio quoque Phryge; & Hy-atio cognato patruele. Ad quatuor autem hosce duces accesserunt & Iustinus, qui Ana-stasij imperium excepit, aliique plurimi bel-lo præstantes viri. Exercitum tantum nun-quam à Romanis in Persas missum ferunt. At dum moram cunctando nectunt, capta ciui-tas est. neque simul omnes cum Cabade, con-serta manu, conflixerunt; sed seorsim singuli turpiter victi, multis suorum desideratis, dis-cesserunt. Tandem tamen, ductis ad Amidam copiis, vrbem cinxerunt, diúque hęrentes Ro-mani, Persas inclusos, & rerum inopia labo-rantes, ad septem annorum inducias compule-runt, auctoribus Celere Romano, & Aspeue-de Persa.

Taurus Cilicum mons per Cappadocas pri-mum; & Armenios sese extendit, ac terram, quos vocant, Persarmeniorum; dehinc per Albanos porrigitur, & Iberos, & quascunque alias sui iuris gentes, quæ Persis dicto audien-tes, iis in locis habitant. Prætergresso verò I-berorum fines, semita quædam occurrit angu-stissima, *a* stadiis ferè *b* sexaginta producta, quæ in abruptum quendam penitúsque inuium de-finit locum: vbi neque transitus apparet vllus, præterquam porta tanquam manu constructa, ibidem à natura constituta, quæ *c Caspia* anti-

ὅτι οἱ μαργαρῖται, καὶ μάργαροι λέγονται καὶ μαργαρίδες. εὕρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρά τε Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι, καὶ ἄλλοις τισὶ ἀξιολόγοις. τὸ δὲ μαργαρίδες παρά τε Πραξαγόρᾳ, ἰωνίζοντι ἐν τῇ περὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον δευτέρᾳ ἱστορίᾳ, καὶ παρ' ἄλλοις. οἱ δὲ μαργαρῖται, συνήθες καὶ πολὺ ἐν τῇ χρήσει. εἶτα μετὰ Περόζην, ὁ νεώτατος υἱὸς Καβάδης αὐτοῦ ἐβασίλευσεν. ὅπως δὲ παρανομῶν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον ὑπ' αὐτῶν Περσῶν ἐνεβλήθη: ὅπως τὸ λαθεῖν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς Ἐφθαλίτας ἀπέδρα: καὶ ὅπως ἐκεῖνον κηδεύσας, στρατῷ μεγάλῳ Ἐφθαλιτῶν ἐπὶ Πέρσας ἐλάσας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο: καὶ Βλάσην τὸν Περόζου ἀδελφὸν μετ' αὐτοῦ βασιλεύσαντα, ἔρημον λαβὼν τῶν ἀμυνομένων ἐξετύφλωσε, ζέον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνεῳγμένοις ἐπεγχέας· τρόπῳ γὰρ τῷδε Πέρσαι τυφλοῦσι. *ταῦτα περὶ Πακουρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ Ἀρσάκου Ἀρμενίων, ἐν τῇ τῶν μάγων ὑποθήκῃ κατὰ Ἀρσάκου τῷ Πακουρίῳ γενομένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα, συνέθετο.

* al. [illegible]

Ὅτι Καβάδης ὀφειλομένοις ὄφλων Ἐφθαλίταις χρήματα, Ἀναστάσιον βασιλέα ᾐτεῖτο* οἱ δανεῖσαι. τοῦ δὲ μὴ δόντος: ἀντ' ἄλλης αἰτίας ἀθρόον πολλὰ τῆς Ἀρμενίας κατέδραμε, καὶ Ἄμιδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δὲ, ἀνεχώρει. ἀναχωροῦντι δὲ ἡ τῶν ἑταιρίδων γυναικῶν αἰσχρὰ ἀσχημοσύνη αἰτία τῆς ὑποστροφῆς κατέστη: καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ Καβάδης, τήν τε πόλιν κατὰ κράτος ἔχει, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. ὕστερον δὲ πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων ἀφῆκε προῖκα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσατο.

* al. [illegible]

Ὅτι πολιορκουμένην Ἄμιδαν μαθὼν Ἀναστάσιος, στρατεύματος πλῆθος λίαν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγοὺς ἐπιστήσας Ἀρεόβινδόν τε τὸν ἑῴας στρατηγὸν, ὃς ἦν Ὀλυμβρίου κηδεστὴς, τοῦ μικρῷ πρόσθεν τῆς ἑσπέρας βασιλεύσαντος: Κέλερά τε τὸν μάγιστρον, Πατρίκιόν τε τὸν Φρύγα, καὶ Ὑπάτιον τὸν οἰκεῖον ἀδελφιδοῦν. οὗτοι μὲν οὖν στρατηγοὶ τέσσαρες. συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστῖνος ὁ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεὺς, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια. στράτευμα γὰρ τοιοῦτον οὔποτε ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίοις φασὶ ξυστῆναι. ἀλλ' ὑστερησάντων, ἡ πόλις ἑάλω. καὶ οὐχ ἅμα Καβάδῃ πολεμήσαντες, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντες. ὕστερον δὲ ἐς Ἄμιδαν ἀφικόμενοι, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. χρονοτριβούντων δὲ, οἱ ἐντὸς Πέρσαι, ἤδη δὲ καὶ ἀπορούμενοι, ἐς σπονδὰς Ῥωμαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ συνέβησαν· Κέλερος μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, Ἀσπεβέδου δὲ ὑπὲρ Περσῶν αὐτὰς πιστωσαμένων.

Ὅτι τὸ Κιλίκων ὄρος ὁ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα Καππαδόκας καὶ Ἀρμενίους καὶ τὴν* Περσαρμενίων καλουμένην: εἶτα Ἀλβανοὺς καὶ Ἴβηρας, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ Πέρσαις κατήκοα ταύτῃ ᾤκηνται. ὑπερβαίνοντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὅρους, ἀτραπός ἐστιν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἐπὶ σταδίους* ξ. ἐξικνουμένη. αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς, ἐς ἀπότομόν τινα καὶ ὅλως ἄβατον τελευτᾷ χῶρον. δίοδος γὰρ οὐδεμία φαίνεται, πλήνγε δὴ ὅτι ὥσπερ τινὰ χειροποίητον πυλίδα ἐνταῦθα ἡ φύσις ἐξεῦρεν, ἡ Κασπία ἐκ

* al. περσαρμ.

* α' [illegible]

παλαιοῦ

πύλαι ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθένδε πεδία τε ἐστὶν ἱππήλατα, καὶ ὕδασι πολλοῖς ἀτεχνῶς ἔμπλεα. καὶ χώρα πολλὴ ἱπποβότος, τε καὶ ἄλλως ὑπτία. οὗ δὴ τὰ Οὔννων ἔθνη σχεδόν τι πάντα ἵδρυται ἄχρι ἐς τὴν Μαιῶτιν διήκοντα λίμνην. οὗτοι δὴ ἢν μὲν διὰ τῆς πυλίδος, ἧς ἄρτι ἐμνήσθην, ἴωσιν ἐς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἤθη, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἴασι. μόνοις γὰρ τοῖς εἰρημένοις * ἑξήκοντα σταδίοις τὴν δυσχωρίαν ταλαιπωροῦνται, οἵπερ εἰς τῆς Ἰβηρίας ὅρους, ὥσπερ ἐρρήθη, διήκουσιν. ἐπ' ἄλλας δέ τινας ἐξόδους ἰόντες, πόνῳ τε πολλῷ καὶ μόλις εἰς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἤθη παραγίνονται. ὅπερ ἐπειδὴ Φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ τῷ εἰρημένῳ ἐπεστήσατο, καὶ φυλακτήριον κατεστήσατο. τοῦτο ἐν ταῖς Ἀναστασίου ἡμέραις, Ἀμβαζούκης κατεῖχεν, Οὖννος μὲν τὸ γένος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνεχείριζεν Ἀναστασίῳ τὰς πύλας. ὁ δὲ τὴν μὲν προθυμίαν ἀπεδέξατο, οὐκ ἀπεδέχετο δὲ τὴν φρουράν. Καβάδης δὲ, τελευτήσαντος Ἀμβαζούκου, ἐβιάσατο τοὺς παῖδας, καὶ τὰς πύλας ἔσχεν. Ἀναστάσιος δὲ ἐπειδὴ αἱ πρὸς Καβάδην ἐγένοντο σπονδαί, πόλιν ἐδείματο ἐν χωρίῳ Δάρρας καὶ * Ἄγχου, Περσῶν οὐκ ἐθελόντων· καὶ ἑτέραν πόλιν ἐν Ἀρμενίοις, ἐγγυτάτω τῆς Περσαρμενίας ὁρίων, ἣ πρὶν ἐκαλεῖτο Θεοδοσιούπολις· ἅτε Θεοδοσίου πόλεως αὐτῇ ἀξίωμα αὐτοῦ κώμης περιτεθειμένου.

Quitus dicta. Vltra eam portam campi sunt equitationi accommodi, & natiuis aquis referti, ac regio multa equis pascendis, & plana: vbi Hunnorum fere gentes omnes habitant, vsque ad Mæotidem pertinentes paludem. Hi si quando per Caspiam portam (cuius modo meminimus) in Persarum & Romanorum a regionem tendunt, integris equis quam incitatissimo cursu feruntur. Nam sexaginta his duntaxat, quæ diximus, stadiis cum loci difficultate conflictantur, quotquot ad Iberiæ fines penetrare volunt: cum tamen per alios quosdam exitus profecti, magno labore ægre aliquando in Persarum ac Romanorum b oras perueniant. Quod vbi Alexander Philippi filius animaduertit, portas in dicto loco exædificauit: præsidioque ibidem relicto, muniuit. Id munimentum Anastasij Imperatoris temporibus Ambazuces tenuit, domo Hunnus, Romanorum & Anastasij amicus, qui & portas illas eidem principi tradidit. Ille beneuolentiam quidem suscepit, at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiectis per vim eius liberis, portas occupauit.

Anastasius, pactis cum Cabade induciis, vrbem [de suo nomine] Persis repugnantibus, ædificauit in regione Daras & Anchu: alteram item in Armenia, proximè ad Persarmeniæ fines, quæ prius Theodosiopolis dicta, quod Theodosius Imp. vrbis dignitatem ignobili vico attribuisset.

Ὅτι Ἀναστασίου τελευτήσαντος, καίτοι πολλῶν ὄντων τῷ περὶ γένος ἀξίων τῆς βασιλείας: πάντων ταύτης ἀπηλλαγμένων, Ἰουστῖνος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο. πρὸς ὃν Καβάδης, Χοσρόῃ τῷ νεωτάτῳ παιδὶ τὴν βασιλείαν μέλλων καταλιπεῖν ἀσφαλῶς, γράμματα ἔγραψεν, υἱοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν Χοσρόην αἰτούμενος. Ἰουστῖνος δὲ * περιχαρῶς ἐδέξατο τὴν αἴτησιν. ἀλλά γε δὴ καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ ἀδελφιδοῦς ἤδη ἐπίδοξος ὢν τὴν βασιλείαν * ἐκδέξασθαι: ἀλλὰ Πρόκλου τοῦ κοιαίστορος ταῖς συμβουλαῖς μετεμέλει τὰ δόξαντα, καὶ Χοσρόης εἰσποιητὸς υἱὸς Ἰουστίνου οὐκ ἐγένετο. τὸν γὰρ υἱὸν ἔφασκε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πατρῴας ἀρχῆς, νόμιμον. ἐπὶ δὲ τοὺς περὶ Χοσρόην λόγους καὶ τὴν εἰρήνην, Περσῶν μὲν Σεόσης, ὁ Καβάδην σώσας πάλαι, καὶ Βεώδης ἐστάλησαν: Ῥωμαίων δὲ Ῥουφῖνος καὶ Ὑπάτιος. καὶ Βεώδης μὲν Σεόσην Πέρσαις ἐνδιαβαλὼν, ἀναιρεθῆναι πεποίηκε: Ῥουφῖνος δὲ Ὑπάτιον εἰς βασιλέα διαβαλὼν, παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς παρεσκεύασεν.

Anastasio vita functo, quamuis multi generis claritate imperio digni reperirentur, ceteris repulsam passis, Iustinus succedit: ad quem Cabades, quò filio natu minimo Chosroæ regnum tuto relinqueret, literas dedit, adoptari ab ipso Chosroen postulans. Iustinus postulantis votum libenter accepit, vt & Iustinianus sororis eius filius, qui regni heres sperabatur. Sed Procli quæstoris consiliis sententiam mutarunt, neque a Iustino Chosroes est adoptatus. Legibus enim filios bonorum patris successores, suosque hæredes existere aiebat. Hinc pro Chosroe & pace, à Persis Seoses, qui Cabaden pridem seruarat, & Beodes, a Romanis vero Rufinus, & Hypatius, legati missi. Et Beodes quidem Seosem apud Persas calumniatus, vita priuandum curauit. Rufinus verò Hypatium apud Imperatorem insimulando, magistratu deiecit.

Ὅτι μεταξὺ Βοσπόρου καὶ Χερσῶνος, αἳ διέχουσιν ἀλλήλων ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τὰ ἐν μέσῳ * κατῴκουν Οὖννοι αὐτόνομοι μάλιστα πρότερον, Ἰουστίνῳ κατήκοοι γεγόνασιν. ἡ δὲ Χερσὼν ἐσχάτη τῆς Ῥωμαϊκῆς ὑπῆρχε γῆς. προσεχώρησαν δὲ καὶ Ἴβηρες Ἰουστίνῳ ἅμα Γουργένει τῷ σφῶν ἡγεμόνι, ὑπὸ Περσῶν ταλαιπωρούμενοι: καὶ ὑπὲρ αὐτῶν Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις ἠρέθη πόλεμος.

Quod inter Bosporum & Chersonem dierum viginti itinerum intercapedo spatium, Hunni incolunt: qui suis olim legibus degentes, in Iustini imperium venerunt: vt iam Cherson Romani terminus imperij esset. Accesserunt & Iberi Iustino Imper. vna cum d Gurgene eorum duce, à Persis male tractati. Qua de causa Romanos inter & Persas bellum exarsit.

Ὅτι ἔτι ζῶν Ἰουστῖνος, Ἰουστινιανὸν κοινωνὸν τῆς βασιλείας ἐποιήσατο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ θείου, ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ * Σίττας δορυφόρω ἤστην Ἰουστινιανῷ ἔτι στρατηγοῦντος: ὑπὸ δὲ Ἰουστίνου τῶν ἐν Δάρας καταλόγων Βελισάριος ἄρχων κατέστη,

Viuens etiamnum Iustinus in societatem imperij adsciuit Iustinianum, cui mortuo auunculo, soli imperio potitus est. Belisarius & e Sitas prætoriani milites fuerunt, quo tempore Iustinianus copias ducebat: à Iustino verò militibus in Daras præfectus Belisarius datus est:

Hunni.

* al. ν.

Ambazuces Hunnus.

* al. Ἄγχῶ.

* ἀσμένως.

* ἂν ἐκδέξασθαι

* al. ἐνοικ.

* al. Ζίτας & ...

a ἤθη.

b ἤθη.

c Alter Me[illegible] ... Romano interprete.

d Gurgenes apud Procopium Volaterranus.

e alias Sittas.

ùm & Procopius hic ſcriptor à conſiliis illi additus. Imperante poſt ſolo Iuſtiniano, dux Orientis creatus Beliſſarius in Perſas mouere iuſſus eſt. Cabades Perozen genere Perſam, dignitate Meranem, exercitui ſuo præfecit. Cum autem vterque exercitum circa Daras haberet, Beliſſario Perozes denuntiauit, paratum ſibi in vrbe balneum haberet: lauare enim poſtero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter ſe compararunt. In acie dein vtrinque exercitu conſtituto, Andreas quidam Byzantius, *a* gymnaſticis exercitationibus, atque palæſtræ Byzantij præfectus (qui & Buzæ, militum cum Beliſſario tribuno, domeſticus hærebat, Buzæ corpus in balneo curare ſolitus) cum ad ſingulare certamen prouocatum eſſet, ignotus omnibus, bis depugnando victor deceſſit, cœptumque prælium finierūt. Poſt iterum commiſſo inter eos prælio, Romani longe ſuperiores euaſerunt, cum ingenti Perſarum clade. Quo factum eſt, vt cum Romanis exinde iuſto prælio dimicare detrectarint, incurſiones tamen vtrinque factæ.

Cabades alterum in Armeniam Romanis ſubiectam exercitum miſit, qui ex Perſarmenis, & *b* Saunitis, & *c* Sabéris conſtabat. His Mermeroes copiis præfectus. Dorotheus vero Armeniæ dux, & Sitas, qui & toti huic Romano exercitui præfuit, manu cum hoſte conſerta, pauci maiores longe copias ſuperarunt: vnde & domum Perſę fugerunt. Hac occaſione Romani cum alia Perſicæ regionis occuparunt loca, tum Pharangium, quod vocant, ceperunt, vnde aurum Perſæ effodientes Regi pendunt. Zani vero *Sauni* antiquitus appellati, liberi, & latronum ritu vicina populantes loca, Sitta duce victi, in ius noſtrum, ditionémque concedentes, Chriſtiani facti ſunt, & Romanis parent, vt etiam in horum caſtris vna permiſti militarint.

Cabades, amiſſo vtroque exercitu, animi pendebat. Sed Alemundarus Perſicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac ſtrenuus, res Romanorum *d* valde infregit, annis quinquaginta. Hic Cabadi ſuggeſſit, Antiochiam præſidio nudatam, finitimaque inuaderet. Beliſſarius, re cognita, quam maturrimè occurrit, eductis Iſaurorum copiis, & Aretha Romanarum partium Saracenorum Rege, qui ſuam ipſe gentem ductabat. Alamundarus vero, & Azarethes metu percuſſus, retro demum ſe recepit. Et Beliſſarius pone ſequebatur, non tam cum hoſte manus conſerere cupidus, quam vt eum inſequi ſe fingeret: donec multis vulgi conuitiis, primum quidem clam, deinde etiam palam laceſſitus, inuitus ad pugnam deſcendit. Cadentibus initio multis vtrinque, ac cæſis, anceps diu pugna fuit: verſis dehinc in fugam Arethæ copiis, atque Iſauris, à Perſis ſumma virtute pugnantibus, victoria ſtetit: vt niſi ex equo ad pedes Beliſſarius deſiluiſſet, ac reliquis ſeſe adiungendo auxilium attuliſſet, debellatum eo die eſſet, cæterique ad vnum omnes internecione ſuſſent. Attamen Azarethes Perſarū dux, domum ad Cabaden reuerſus, victoriæ fructum non

ὅτι καὶ Προκόπιος ὁ συγγραφεὺς, σύμβουλος αὐτῷ ᾑρέθη. μοναρχοῦντος δὲ Ἰουστινιανοῦ· Βελισάριος τῆς ἕω στρατηγὸς καταστὰς, ἐπὶ Πέρσας στρατεύειν ἐτέτακτο. Καβάδης δὲ Περόζην ἄνδρα Πέρσην, μιρράνην δὲ τὸ ἀξίωμα, τοῦ οἰκείου στρατοῦ ἡγεμόνα κατεστήσατο· καὶ ἀμφω τὰ στρατεύματα περὶ Δάρας ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ Περόζης Βελισαρίῳ ἐδήλου ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει βαλανεῖον ἔχειν· βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν λούσασθαι τῇ ὑστεραίᾳ ἔφη. διὸ δὴ ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολὴν καρτερῶς *ἐξηρτύοντο. παρατάξεως δὲ γινομένης ἑκατέρου στρατεύματος, ἀνδρέας τις βυζάντιος παιδοτρίβης, καὶ παλαίστρας ἐν βυζαντίῳ προεστηκὼς, ὃ δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ συστρατηγοῦντος Βελισαρίῳ οἰκείοις ἐτύγχανεν, ἅτε τοῦ Βούζου σώματος ἐν βαλανείῳ ἐπιμελούμενος. οὗτος προκλήσεως ἐς μονομαχίαν γεγενημένης, λαθὼν ἅπαντας, δὶς ἀγωνισάμενος, ἐνίκησε. καὶ ἀρξαμένου τοῦ πολέμου, διελύθησαν. ὕστερον δὲ πάλιν συστάντος αὐτοῖς πολέμου, πολλῷ καθυπέρτεροι ῥωμαῖοι ἐγένοντο, καὶ Περσῶν *πολὺς ἐρρύη φόνος. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὐκ ἔτι ἤθελον ἐκ τοῦ εὐθέος μάχῃ διενεγκεῖν ῥωμαίοις. ἔφοδοι δ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέροις ἐγίνοντο.

Ὅτι Καβάδης ἄλλο στράτευμα ἐς ἀρμενίαν τὴν ῥωμαίοις κατήκοον ἔπεμψεν. ὃ δὴ στράτευμα περσαρμενίων, καὶ *σαυνιτῶν, καὶ σαβήρων ἦν. ἡγεῖτο τοῦ στρατοῦ *μαρμερόης ἦν. Δωρόθεος δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγὸς καὶ *Σίτας, ὃς παντὸς ἐφεστήκει τοῦδε τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις ὀλίγοι πολὺ πλεόνων ἐκράτησαν. ἐξ οὗ δὴ καὶ ἐπ' οἴκου τῆς δὲ Πέρσαι ἀνεχώρησαν. τότε καὶ ἄλλα μὲν περσικὰ χωρία ῥωμαῖοι κατέσχον· κατέσχον δὲ καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον. ὅθεν δὴ καὶ τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες, βασιλεῖ φέρουσι. καὶ τζάνοι δὲ οἱ πάλαι σαννοὶ καλούμενοι, αὐτόνομοι ὄντες, καὶ λῃστρικώτερον τοῖς πλησιοχώροις κατατρέχοντες, ὑπὸ Σίττα καταστρατηγηθέντες εἴς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες, χριστιανοὶ γεγόνασι καὶ κατήκοοι ῥωμαίοις· ὡς καὶ ἐς λόγους στρατοῦ ῥωμαϊκοῦ καταττάττεσθαι.

Ὅτι Καβάδης, ἀμφοῖν τοῖν στρατευμάτοιν αὐτῷ ἡττηθέντοιν, ἐν ἀπορίᾳ ἦν. ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τοῖς παρὰ Πέρσαις σαρακηνοῖς βασιλεὺς, ἀνὴρ ὢν δεινὸς τὰ πολέμια καὶ δραστήριος, ἐς γόνυ τὰ ῥωμαίων ἔκλινε πράγματα, ἔτεσι πεντήκοντα. οὗτος ὑπέθετο Καβάδῃ ἐς ἀντιόχειαν τήν τε ἀφύλακτον οὖσαν καὶ τὰ ταύτης χωρία ἐσβαλεῖν. Γνοὺς δὲ Βελισάριος· κατὰ τάχος ὑπηντίαζε, στράτευμα ἰσαύρων, καὶ ἀρέθαν τὸν τῶν παρὰ ῥωμαίοις σαρακηνῶν βασιλέα, ἅμα τῷ οἰκείῳ συνεπαγόμενος λαῷ. ἀλαμούνδαρος δὲ καὶ Ἀζαρέθης ὀρρωδήσαντες, ἐπ' οἴκου ἀπεχώρει· καὶ Βελισάριος εἵπετο. οὔτε ἐς χεῖρας ἐλθεῖν προαιρούμενος, τὴν δίωξιν δὲ σχηματιζόμενος (ἀλλὰ τό γε πλῆθος ἐλοιδορεῖτο αὐτῷ πρῶτον μὲν οὐκ εἰς τὸ ἐμφανὲς, ἔπειτα φανερῶς ἐκάκιζεν) ἄκων συγκροτεῖ τὸν πόλεμον. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πιπτόντων ἑκατέρωθεν, ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἔπειτα δὲ τραπέντος τοῦ περὶ Ἀρέθαν λαοῦ, καὶ τῶν Ἰσαύρων· ἐνίκων Πέρσαι κατὰ κράτος. καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταβὰς Βελισάριος τοῖς καταλελειμμένοις συνετάττετο καὶ ἠμύνετο, ἅπαντες ἂν διεφθάρησαν. ἀζαρέθης μέντοι ὁ περσῶν στρατηγὸς ὑποστρέψας εἰς Καβάδην, οὐκ ἀπώνατο τῆς

νίκης.

Procopius.

* al. ἐξηρτύοντο.

* πολύς.

* σαυνιτῶν.

* μαρμερόης.

* Σίττας.

Alamundarus rex Saracenorum.

νίκης. πολλοὺς γὰρ ἦν καὶ αὐτὸς ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ πολὺ πλείους τῶν * ἀντιπάλων διεφθάρησαν. διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτέλει.

* [illegible]

Ὅτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον μετακαλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδάλους στρατεύσασθαι, * Σίτταν φυλάξοντα τὴν ἑῴαν ἀπέστειλεν· ἐν ᾧ καὶ πέρσαι κατὰ ῥωμαίων ἐσβάλλουσι, καὶ Καβάδου τελευτήσαντος, ὁ παῖς Χοσρόης τὴν βασιλείαν * ἐκδέχεται. Ῥουφῖνος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, καὶ Θωμᾶς σὺν Ἑρμογένει (παρὰ Χοσρόην παραγίνονται) ἐπὶ πρεσβείᾳ. οἷς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον ἔφησε θέσθαι, δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίοις. ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι διελύθησαν· ὕστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην ἐσπείσαντο, ἕκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανοῦ ἔχοντος. καὶ ῥωμαῖοι μὲν τά τε χρήματα, καὶ τὸ Φαράγγιον, καὶ Βῶλον τὸ φρούριον, πέρσαις παρέδοσαν. πέρσαι δὲ ῥωμαίοις τά τε Λαζικῆς ὅρια καὶ Δαγάριν, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμια· ἀντ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἕτερον κεκοσμημένον οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. εὐθὺς μέντοι ἑκατέρῳ βασιλεῖ ἐπιβουλὴν ξυνηνέχθη γενέσθαι πρὸς τῶν ὑπηκόων. καὶ Χοσρόην μὲν, ἅτε θορυβώδη καὶ ἄτακτον, ὁ περσῶν μισήσας * λεὼς, Καβάδην τὸν Ζάμου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα, βασιλέα σφίσιν ἐβουλεύσαντο στήσασθαι. ἀλλὰ γνοὺς ὁ Χοσρόης, * Ζάμην τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς, ἅμα τοῖς μετασχοῦσι τῆς βουλῆς, ἀνελὼν, τὴν στάσιν ἔπαυσε. Καβάδης δὲ ὁ * Ζάμου, κομιδῇ νέος ὢν, προνοίᾳ Χαναράγγου τοῦ Ἀδέργου * δουνάτου, διέφυγε τὸν θάνατον· καὶ ὁ Χαναράγγης διὰ τοῦτο ὕστερον ὑπὸ Χοσρόου ἀνῄρηται. Ἰουστινιανῷ δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλεύων, Ὑπάτιον ἄκοντα τὸν Ἀναστασίου τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν, βασιλέα σφῶν ἀνηγόρευσαν, ἀρξάμενοι τῆς * ἐπιβουλῆς καὶ τῆς στάσεως, ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἱπποδρομίοις ἔριδος. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς, Βελισαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τόν τε Ὑπάτιον καθεῖλε, καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνεῖλεν, ἄχρι καὶ ἐς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντος. συνεπέραττον δὲ τῷ βασιλεῖ Βοραΐδης καὶ Ἰοῦστος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ Τριβωνιανοῦ, τοῦ ἐκ Παμφυλίας ἕλκοντος τὸ γένος, διέξεισιν, ὃς τὴν τοῦ * κοιαίστωρος διεῖπεν ἀρχήν· περί τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἱμυλίας· καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπάρχου τοῦ ἐκ Καππαδοκῶν, τῆς τε παμμεγέθους ἀπληστίας καὶ μέθης, καὶ τῆς ἄλλης κακότητος. ὅπως τε Ἀντωνίνα ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνὴ διὰ Εὐφημίας τῆς αὐτῆς θυγατρὸς φενακίσασα Ἰωάννην ἐπιβουλῆς ἔδειξε βασιλέως. ὅπως τε ὕστερον, Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρεθέντος, συνειδὼς ὑπονοηθεὶς τοῦ μιάσματος, ᾐκίσθη τὸ σῶμα, καὶ ἀνηλεῶς ἐξορίᾳ πικρᾷ καὶ τελευταίᾳ παρεδόθη.

* [illegible]
* ἐσβάλχται.
* λαός.
* ζάμην.
* ζαμοῦ.
* [illegible]
* al. βουλῆς.
* κοιαίστορος.

Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξεισιν, ὅπως τὸν Χοσρόην μελετῶντα λῦσαι τὰς σπονδὰς, διὰ τὴν ῥωμαίων κατὰ Λιβύην ἐπικράτειαν, φθόνῳ γὰρ ἐβάλλετο, ὁ Οὐιττίγις ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς διά τινων Λιγούρων κοινολογησάμενος, μᾶλλον ἐπώξυνεν. εἶτα καὶ Βασάκης· ὅτι ἅμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν τῶν ῥωμαίων, καὶ Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, πέρσαις δὲ προσχωρησάντων, τὰς ἀπεράντους καλουμένας σπονδὰς λύσας Χοσρόης, πολεμεῖν ᾔει.

tulit. Suorum enim multos in prœlio amiserat, licet aduersariorum plures cecidissent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus est.

Euocat Constantinopolim Iustinianus Imper. Belisarium, vt inde in Vandalos expeditionem suscipiat: Orientique custodem Sitam imposuit. Hisce temporibus & Persę cum Romanis concurrerunt, & Cabade mortuo, filius Chosroes regni habenas suscepit. Missi ergo ad eum legati, Rufinus, Alexander, Thomas, & Hermogenes: quibus pacem velle se facere dixit *a* perpetuam, centenariorum nimirum centum & decem. Verum re tum infecta discesserunt: nec nisi postea constituta pactáque pax illis est perpetua, imperante *b* sextum iam annum Iustiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, & Bolum arcem Persis reddiderunt, etsi vicissim Romanis Laziorum in finibus oppida, & Dagarem, virum bello strenuum (tradito pro eo & altero non ignobili viro) remiserunt. Mox vtrique Imperatori structæ insidiæ à subditis. Chosroën quidem, vt turbulenti intemperantisque ingenij virum, Persæ inuisum cum haberent, Cabaden Zamæ fratris eius filium, Regem sibi facere constituunt. Quo cognito, Chosroes Zamen fratrem, reliquósque germanos, & coniurationis socios necat. Sic tranquillata res est, quiésque data. Cabades tamen, Zamæ filius, admodum adolescens, prudentia Chanarangi *c* Adergi-Dubantæ cædem effugit, quo nomine hic postea à Chosroe est interfectus. Iustiniano quoque Imper. plebs Romæ insidias comparauit, creato Imperatore (tametsi repugnaret) Hypatio Anastasij eius, qui imperarat, patruele; nata seditione, ortóque tumultu è contentione ludorum Circensium. *d* Cæsar itaque Iustinianus, Belisario & Mundo ducibus vsus, Hypatium occidit, multósque coniurationis huius socios sustulit, plane vt ciuium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori suppetias afferebant Boraides, & Iustus Iustiniani fratris filius.

a [illegible]

b Septimo imperij anno, inquit Procop.

c Adergudubadi, est in Procopio Latino.

d Populus vbique factione veneta, & prasina diuisus erat Procopium.

In eo ipso libro narrat de Triboniano, qui e Pamphylia genus duxit, & Quæstoris munus obiit, déque auaritia eiusdem, ac blandiloquentia. De Ioanne item Cappadocum Præfecto prętorio, eiúsque vitiis plurimis. Vt Antonina Belisarij coniux per Euphemiam filiam eius callide Ioannem circumuenerit, & insidias Imperatori struere patefecerit: vtque demum, Eusebio Cyzici Episcopo ex insidiis occiso, impij sceleris consors habitus, corpore quæstionibus cruciato, inclementer tandem, ac seuerè proscriptus sit.

LIBRO SECVNDO RERVM *Persicarum ista refert.* Chosroen inuidia stimulatum, quod Africæ ditionem Romani tenerent, pacísque propterea fœdera soluere parantem, Vitiges, Gotthorum Rex, per Ligures quosdam legatos, dein & per Basacum collocutus, magis inflammauit. Quo cum item tempore Armenij a Romanis defecissent, Sita duce pugnando interempto, Persísque se permisissent, perpetua illa, vt vocant, pacis fœdera rumpere Chosroes, bellúmque gerere animum induxit.

stinianus Imp. re cognita, Anastasium legatum misit hortatum, ne pacem solueret. Eadem tempestate & Vitiges a Belisario captus, Constantinopolim est missus. Chosroes nihilominus Romanorum fines inuadēs, Surorum oppidum cepit, Surinosque in seruitutem abduxit. Sed tandem vndecim captiuorum millia ducentis aureis permutans, liberos omnes dimittit, Candido Sergiopolis Episcopo pecuniam pollicito: qui cum promissis non staret, ad vltam dissolutionem adactus est. Chosroes dein Hierapolim obsidere cœperat, cum illi Berrhoeæ Episcopus [cui Magno nomen] pondo argenti duo millia promisit. Soluit itaque obsidionem Rex, pollicitus adhæc omni adeo Orientis Romanorum ditione se excessurum, si mille auri pondo caperet. Interea Buzes dux Orientis, viribus suis diffisus, cum Chosroe pugnare detrectans, circum circa oberrabat. Ergo Berrhoeæ admoto exercitu, Chosroes pecuniarum nimium quantum postulauit, acceptisque pondo argenti millibus duobus, alterum tantum exegit: quam quia ciues summam non pendebat, validè vrbem oppugnat. Verum accedente Magno oppidi Episcopo, & Chosroën deprecante, Berrhœenses immunes liberósque abire permisit, quo quisque vellet. hinc plerique etiam militum ad Chosroen sua spōte transierunt, quod stipendiis eos Imperator fraudasset. Ab Antiochenis similiter pecuniam Chosroes postulans, nec impetrans, arcte Antiochiam cinxit. Cúmque rex vrgeret obsidium, Theoctistus, & Mulatzes, vna cum iis militibus quos a Libano secum duxerant, clam vrbem egressi, fugerunt. Ita Chosroës sine labore Antiochiam ad deditionem compulit, a ciuésque in seruitutem redegit.

Inde legati ad illum missi, Ioannes Rufini filius, & Iulianus Secretorum scriba: multisque vltro citróque de æquis conditionibus habitis sermonibus, tandem conuenit: vt Chosroæ statim Romani quinque aureorum millia numerarent, quingentos vero aureos quotannis, tributi alterius nomine, perpetuo penderent, nihil se deinceps molestiæ allaturum promittenti: vtque missi iterum ab Imperatore legati, pacis conuenta firmarent. Verumetiam his ita compositis, Chosroës Apameam profectus, vbi Thomas Episcopus præsidebat, magnam ei pecuniarum vim impetrauit, ac tandem sacra vasa, templisque dedicata vniuersa secum auferens, discessit: inter quæ circa adorādæ, acvivificæ crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equestres ibidem spectasse. Inde ad Chalcidem vrbem progressus est, & ducentis aureis ab incolis exactis, sine obsidione recessit. Venit hinc Edessam, & tantundem abstulit: ac signis quibusdam diuinis deterritus, hanc quoque vrbem non obsedit. (Hæc Edessa illa est, in qua Augarus, quæq; in illo antiquitus per Christū patrata; idémq; hic Augarus, qui ad Augustū, tunc Romanorū Imp. profectus, amico eo in primis vsus, vt illi ad suos redire nō nisi sollertia quadā sit datum.) Sic igitur Choroes Edessa discessit.

Ἰουστινιανὸς δὲ μαθὼν, παραινέσαι αὐτῷ δι' Ἀναστασίου* πρεσβείας, μὴ παρασπονδεῖν. ἐν τούτῳ καὶ ὁ Οὐίττιγις αἰχμάλωτος παρὰ Βελισαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὅρια καταδραμὼν, τὴν* Σοῦρον πόλιν εἷλε, καὶ* Σουρηνοὺς ἠνδραποδίσατο. ὕστερον μέντοι* εἰς χιλίους καὶ μυρίους ὄντας τοὺς αἰχμαλώτους, δυοῖν ὁμολογίᾳ κεντηναρίων ἀφῆκεν ἅπαντας, Κανδίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως ἐκ πίστεως τὸ χρέος ὑποσχομένου. ὁ δὲ τῆς ὑποσχέσεως ἀλογήσας, τὴν δίκην εἰσεπράττετο ἔκτισιν. Χοσρόης δὲ τὴν Ἱεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ ὁ Βερροίας αὐτῷ ἐπίσκοπος* ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια ἔδωκε: ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ὁμολογήσας καὶ πάσης ἀποστῆναι τῆς ἑῴας, εἰ ι. χρυσοῦ κεντηνάρια λάβοι. Βούζης δὲ, ὁ τῆς ἑῴας στρατηγὸς, ἀξιόμαχον ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὧδε κἀκεῖσε περιεπλανᾶτο. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέρροιαν στρατεύσας, ᾔτει μὲν πολλὰ χρήματα: λαβὼν δὲ δισχίλια σταθμὰ ἀργυρίου, ἄλλα τοσαῦτα προσεπεζήτει. μὴ διδόντων δὲ, ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ σφῶν ἐπισκόπου παραγενομένου, Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ, καὶ Χοσρόην λιπαροῦντος: τοὺς μὲν Βερροιαίους, κακῶν ἀπαθεῖς ἀφῆκεν ἰέναι, ὅπη φίλον ἑκάστῳ εἴη. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ πλεῖστοι ἑκόντες εἵποντο* στρατευόμενοι Χοσρόῃ, ὅτι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν συντάξεων ἀπεστέρει. Χοσρόης δὲ, ἐπὶ χρήμασιν Ἀντιοχεῖς αἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐπολιόρκει τὴν Ἀντιόχειαν. σφοδρῶς δὲ πολιορκουμένης: Θεόκτιστος καὶ Μολάτζης, ἅμα τῷ ἑπομένῳ αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Λιβάνου στρατεύματι, ὑπεξελθόντες ἔφυγον. καὶ οὕτω Χοσρόης ἀταλαιπώρως Ἀντιόχειαν παρεστήσατο, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. πρεσβέων δὲ παρ' αὐτὸν ἡκόντων, Ἰωάννου τε τοῦ Ῥουφίνου, καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμματέως τῶν ἀπορρήτων· καὶ πολλῆς δικαιολογίας ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγενημένης: τέλος ἀλλήλοις συνέβησαν. ἐφ' ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραυτίκα κεντηνάρια πεντήκοντα παρὰ Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε δὲ φερόμενον ἐπέτειον* μᾶλλον δασμὸν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι περαιτέρω κακόν. πρέσβεις τε πάλιν παρὰ βασιλέως στελλομένους, τὰς ἀμφὶ* τὴν εἰρήνην σπονδὰς ἐμβεβαιωθήσεσθαι. ἀλλὰ, καίτοι ταῦτα θέμενος Χοσρόης, ἐπί τε τὴν Ἀπάμειαν εἶσι, Θωμᾶ τότε ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα εἰσεπράττετο. τέλος τά τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαβὼν, ἀπιὼν ᾤχετο. ἐν ᾧ καὶ περὶ τὸ τίμιον καὶ ζωοποιὸν ξύλον τεθαυματούργηται. εἴρηται καὶ ὅπως Χοσρόης ἱπποδρόμιον ἐκεῖ ἐθεάσατο. ἀλλ' ἐκεῖθεν Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα* πόλιν ἐπορεύετο: ὑφ' ἧς δύο κεντηνάρια λαβὼν παρὰ τῶν οἰκούντων, ἀπολιόρκητον εἴασε. καὶ ἐπὶ Ἔδεσσαν πορευθεὶς, δύο λαβὼν κεντηνάρια, ποῖ δὲ καὶ θεοσημείαις ἀπελαθεὶς; ἀπολιόρκητον εἴασε κἀκείνην. αὕτη ἐστὶν Ἔδεσσα, ἐν ᾗ Αὔγαρός τε καὶ τὰ περὶ Αὔγαρον πάλαι πρὸς Χριστοῦ ἐπράχθη. οὗτος δὲ ὁ Αὔγαρος καὶ παρ' Αὔγουστον, τὸν τότε Ῥωμαίων αὐτοκράτορα, παραγενόμενος, φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε, καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπάνοδον σοφίᾳ κατεπράξατο. ἀλλ' ὅμως Χοσρόης ἐξ Ἐδέσσης ἀπάρας, ἐπορεύετο.

* al. πρεσβείας.
* al. Σύρον & Συρῶν.
* Σύρους.
* δισχιλίους.
* ἀργυρίου.
* συστρατευόμενοι.
* δασμόν.
* al. τῆς εἰρήνης.
* al. πόλιν.
* Αὔγαρον.

[illegible] καὶ

PROCOPII PERSICA.

ἐπεὶ καὶ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέσβεσιν, ἐπιτελεῖν τὰ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Κωνσταντιανῆς χρήματα εἰσεπράξατο· καὶ ἐπὶ Δάρας ἐλθὼν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, Μαρτίνου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένου· ἀπορήσας δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ χίλια σταθμὰ * ἀργυρίου λαβὼν, ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἐχώρει, καὶ τοὺς Ἀντιοχέας πάντας. πόλιν ἐν * Ἀσσυρίᾳ ὁ δείμας, ὁδὸν ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσαν, Ἀντιόχειαν Χοσρόου καλέσας· ἐν αὐτῇ * συνῴκισε, πολλῇ φιλοφροσύνῃ καὶ χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, καὶ οὐδενὶ ὑποκεῖσθαι αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων, πλὴν ἑαυτῷ ἐπαξιώσας, ἱπποδρομίαις τε καὶ ταῖς ἄλλαις ψυχαγωγίαις τέρψιν.

Ea etiam tempestate legatis suis Iustinianus rescripsit, paratum se pacta condenta pacis perficere. Chosroes nihilominus Constantiensis pecuniam imperauit, & Daras delatus, vrbem cinxit, quam tamen, Martino duce hanc propugnante, de obsidionis successu diffidens, non oppugnauit, se acceptis mille argenti pondo, in Persidem concessit. Antiochenos vero in recens à se condita vrbe in Assyria (quæ diei itinere à Ctesiphonte distabat, & *Antiochia Chosroa* appellabatur) a vna omnes habitare iussit, tanta beneuolentiæ significatione ac gratia in eos vsus, vt Principum neminem, præterquam sibi, parere voluerit: hippodromiis quoque, aliisq; voluptatibus illorum animos ibi oblectans.

Ὅτι Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας μετακληθεὶς στρατηγὸς, ἐπὶ Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐστάλη· καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος, ἄοπλον ὄντα σχεδόν τι τὸν στρατὸν, καὶ καταπεπληχότα τὸ Περσῶν ὄνομα, ὥπλιζέ τε ἐπιμελῶς καὶ ἐπεθάρρυνε. Χοσρόης δὲ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων, ἅτε δὴ αὐτῶν τε καὶ * Γουβάζου τοῦ σφῶν ἡγεμόνος Πέρσαις προσκεχωρηκότων· διὰ τὸν Ἰωάννην τὸν ἐπιλεγόμενον τὸ καπηλεύειν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ὃ ἐπιθαλασσία οὖσα ἐν Κόλχοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ Πόντῳ, ἠπείγετο· καὶ ταύτην πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἤνυεν. ἐπεὶ δὲ βέλει βληθεὶς τὸν τράχηλον, ἐτελεύτησε· τὴν πόλιν παρεστήσατο, τοὺς μὲν ἐνοικοῦντας ἀπαθεῖς κακῶν ἀφῆκεν. ὁμολογίᾳ γὰρ αὐτοὺς προσελάβετο, καὶ μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοῦ μονοπωλίου αὐτῷ συνείλεκτο, ἐληΐσατο * πολυπληθῆ ὄντα. Βελισάριος δὲ Νισίβιδος μὲν ἀποπειράσας, οὐδὲν ἴσχυσε· τὴν Σισαυράνων δὲ πόλιν πολιορκήσας, καὶ βιασάμενος, ὁμολογίᾳ παρεστήσατο. Βλησχάμην δὲ τὸν στρατηγὸν, καὶ τοὺς λογιωτάτους Περσῶν ἐν αὐτῇ λαβὼν, ἐς τὸ Βυζάντιον ἔπεμψε· καὶ Ἀρέθαν ἅμα στρατῷ * πρὸς Ἀσσυρίας πέμψας, τὰ ἐκεῖσε χωρία ἐληΐζετο. ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαν περιβαλλόμενοι, οὐκ ἤθελον * ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ, τοῦ στρατοῦ νοσοῦντος, καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνοουμένων, καὶ Ῥεκιθάγγου καὶ Θεοκτίστου * ἀποτρέπεσθαι μελλόντων ἐς φυλακὴν τῆς περὶ Φοινίκην χώρας, ἃ ὑπὸ Ἀλαμουνδάρου * κατεστρέφετο· διὰ ταῦτα ἐξ ἠθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανήει, καὶ ἐς Βυζάντιον παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο.

Belisarius ex Italia dux reuocatus, aduersus Chosroën & Persas ineunte vere missus, & in Mesopotamia versans, nudum fere ab armis exercitum, & ad Persarum nomen trepidantem, accurate armauit, animauitque. Chosroes vero, Lazis eum inuitantibus, qui cum suo duce Gunaze iam Persis sese adiunxerant, propterea quod sordidus b Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret) aduersus Petras vrbem mouit: quæ vrbs Colchidis maritima est, ad Pontum Euxinum sita. Hanc dum obsidet, quamdiu quidem Ioannes superstes fuit, nihil profecit, cum vero iaculo Ioannes iugulum traiectus periit, vrbem occupauit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimisit. Sponsione enim illos in deditionem accepit, & solius Ioannis bona plurima, quæ monopoliis ille quæsierat, inuasit omnia. Belisarius interim, Nisibi frustra tentata, c Sisaurorum vrbem obsidens, vique oppugnans, pactis conditionibus cæpit, & d Bleschamen ducem, Persarúmque viros grauissimos ibi captos, Constantinopolim misit. Arethas quoque cum exercitu contra Assyrios missus, eam oram deprædatus est: vnde magna pecuniarum vi ab Arethæ sociis parata, ad Belissarium redire detrectarunt. Belisarius ipse (tentato morbis exercitu, & rebus ab Aretha gestis nondum cognitis, Rhecitango insuper, & Theoctisto discedere parantibus, ad Phœnicum oram custodiendam, quam Alamundarus vastabat) sic e Persarum regione domum reuertit, & Constantinopolim ad Iustinianum Augustum accersitus est.

* ἔχων. * ἀπογεν. * συνῴκισε. * Γουβάζου. * al. πολυπληθῆ. * in Assyriam. * Rhecitango. * Theoctisto. * κατεστρέφετο.

a lege συνῴκισε.

b Cognomento Zibus.

c aliàs Σισαύρανον πόλιν. Procop. Σισαύρανον. Fortassis idem locus qui Sisarbanum nunc vocatur a Theophyl. Simocatta lib. 1.

d Blescama. chen Procopio. & Bleschamus.

SCHOLION

DVos duntaxat *Historiarum* Procopij libros, eos que *Persicarum rerum*, in compendium *Photius* redegit, prætermissis, qui hoc eodem opere sequebantur. *De bello Vandalico* libris totidem cum quatuor *Gothicarum rerum*, & de *Arcanis Iustiniani* libro singulari, tametsi hic vulgo in sex libros diducatur fallente (vt fit) voce ambigua λόγων, quæ & Narrationem significat, vt eorum transitus ostendunt. Sunt igitur in vniuersum nouem huius historici certi libri, teste Photio ac Suida, quibus tamen hic decimum adiecit aliorum vocatum. Qui quidem historiarum libri, Græcè longe sunt, quam Latine editi, copiosiores, quos e liberali sua Bibliotheca, vereque augusta, adornantes Augustani nunc euulgant.

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ἱστορικοὶ λόγοι ί.

THEOPHANIS BYZANTII *Historiarum libri X.*

LXIV.

ξδ´ Theophanis Byzantini historiarum libri X.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοφάνους Βυζαντίου ἱστορικῶν λόγοι δέκα. ἄρχεται ὁ πρῶτος λόγος ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, τῶν σπονδῶν μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν σπονδῶν, ἃς Ἰουστῖνος ὁ βασιλεὺς, καὶ Χοσρόης ὁ Περσῶν, ἀλλήλοις ἔθεντο· ἔλυσε δὲ Χοσρόης ταύτας, καὶ Ἰουστῖνος διάδοχος Ἰουστινιανοῦ καταστὰς, δεύτερον ἔτος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ περαινόμενος.

LECTI sunt THEOPHANIS *Constantinopolitani historiarum libri decem*, quorum primus initium ducit ab illo Persico bello, quod ruptis iam fœderibus iis exortum est, quæ a Iustinus Imperator & Chosroës Persarum Rex inuicem constituerant. Soluerant ea Chosroes ipse, & b Iustinus, Iustiniani iam successor, exeunte altero imperij anno.

a al. Iustinianum supr. Procop. 2. de bell. Pers.

b Iustinus in alter.

THEOPH. BYZANT.

Hinc ergo narrationem auspicatus, pergit porrò ad annum vsque belli decimum. Meminit verò hoc ipso primo voluminis libro, scripsisse quoque se quę sub Iustiniano gesta sunt, immo & plures eum decem hisce subiunxisse libros, satis manifeste apparet. Narrat autem hoc libro, qua ratione pacta conuenta sint dissoluta, cum Iustinus per Comentiolum Suaniam à Chosroe repeteret, ipse verò verbo quidem promitteret, non tamen re præstaret. Refert & in tota Mesopotamia terram mouisse, initium nimirum calamitatum, quæ subsecutæ sunt.

In Oriente ad Tanaim Turci degunt, qui Masagetæ antiquitus dicti à Persis, sua lingua *Kermichiónes* appellantur. Hi tempestate hac legatos cum muneribus ad Iustinum Imp. legarunt, ne Abaros reciperet obsecrantes. Ille munera libenter accepit, omniq; adeo beneuolentiæ atque humanitatis genere complexus, domum remisit. Cúmque Abari mox accessissent (qui Pannoniam habitare, pacéq; frui Romanorum precabantur) ob datam Turcis fidem, pactásque conditiones, repulsam tulerũt.

a Bombycum originem homo quidam Persa, Iustiniano imperante, Constantinopoli ostendit, nunquam antea Romanis cognitam. Hic Persa e Serũ regione profectus, vermium semen ferula inclusum, Constantinopolim saluum deportauit, ac vere ineunte, in alimẽtum mori foliis semina imposuit: quæ foliis nutrita, & in alas se induerunt, & mirè cœperunt operari. Ergo Bombycum ortum, texendique artificiũ cum post Turcis Iustinus Imperator ostendisset, vehemẽter obstupuerunt: nam Serum illi tum empória portúsque tenebant, quę Persæ prius tenuerant. Ephthalanus enim Ephthalitarum rex (à quo & appellationem vniuersum genus traxit) b Perozen & Persas cum vicisset, submoti his locis Persæ, rerum verò potiti sunt Ephthalitæ: quos post paulo Turci prælio superantes, his etiam finibus pepulerũt.

Iustinus Zemarchũ ad Turcos legatũ misit: qui & publicè eos epulis excipiens, omniq; adeo officij genere exceptus, Cõstantinopolim remissus est. Quamobrem etiã Chosroës in Æthiopas, amicos populi Romani (olim *Macrobios*, nunc *Homeritas* appellatos) expeditionem suscepit, Regémque Homeritarũ Sanaturcen, opera Meranis Persarum ducis, viuum cepit, vrbéque eorum direpta, incolas subiugauit.

Armenij à Surina male accepti (maximè in pietatis religionísque negotio) Surinam coniuratione facta per Vardanum (cuius fratrem Manuelem ille interfecerat) & alium quẽdam Verdum occiderunt; & à Persis deficientes ad Romanos transiere, relictóq; opido, quod incolebant, Dubij nomine, in Romanorũ regionem commigrarunt. Atq; hęc ipsa potissimum causa Persis fuit rumpendi fœderis, induciarúmque cum Romanis. Desciuerunt post hos statim etiam Iberes, & Gorgone ipsos ducente, ad Romanos transierunt. Metropolis autem Iberorum Tiphilis tunc erat.

Marcianus Iustini Imp. patruelis, Orientis dux iam renunciatus, in expeditionẽ aduersus Chosroën, octauo imper. Iustini ann. missus est.

a Di hic & Theophyl. Simocattes libr. 7. infr. Cod. seq. & Procop. lib. 4. Niceph. quoque lib. 17. cap. 32.

b Vide supr. Procop. princ. Cod. LXIII.

ἀρχόμενος δὲ ἐντεῦθεν τῆς ἱστορίας, κάτεισι μέχρι δεκάτου ἔτους αὐτοῦ τοῦ πολέμου. μέμνηται δὲ ἐν τῷδε τῷ πρώτῳ τοῦ βιβλίου λόγῳ καὶ τὰ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἱστορῆσαι. οὐ μὴν ἀλλὰ δῆλός ἐστιν, ὡς καὶ ἐφεξῆς τῶν δέκα λόγων ἑτέρους συνέταξε. διέξεισι δὲ ἐν μὲν τῷδε τῷ λόγῳ, ὅπως αἱ σπονδαὶ* συνεχύθησαν: Ἰουστίνου μὲν διὰ Κομεντιόλου Σουανίαν παρὰ Χοσρόου ἀπαιτοῦντος, αὐτοῦ δὲ ὑποσχομένου, οὐ μέντοι διδόντος. ὅπως τε ἡ Μεσοποταμία πᾶσα ἐσείσθη, προοίμιον τῶν ἐπελευσομένων κακῶν γινομένη.

Ὅτι τὰ πρὸς εὖρον ἄνεμον τοῦ Ταναΐδος Τοῦρκοι νέμονται, οἱ πάλαι Μασσαγέται καλούμενοι, οὓς Πέρσαι οἰκείᾳ γλώσσῃ Κερμιχίωνας φασί. καὶ οὗτοι δὲ ἐν τῷ τότε δῶρα καὶ πρέσβεις πρὸς βασιλέα Ἰουστῖνον ἔστειλαν, δεόμενοι μὴ ὑποδέξασθαι αὐτὸν τοὺς Ἀβάρους. ὁ δὲ τά τε δῶρα λαβὼν καὶ φιλοφρονησάμενος, ἀπέλυσεν εἰς τὰ οἰκεῖα. τοῖς δὲ Ἀβάροις ὕστερον ἐλθοῦσι, καὶ Παννονίαν οἰκῆσαι, καὶ εἰρήνης τυχεῖν δεομένοις, διὰ τὸν πρὸς τοὺς Τούρκους λόγον, καὶ τὰς συνθήκας, οὐκ ἐπείσατο.

Ὅτι τὴν τῶν σκωλήκων γένεσιν ἀνὴρ Πέρσης, βασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ ἐν Βυζαντίῳ, ὑπέδειξεν, οὔπω πρότερον ἐγνωσμένην Ῥωμαίοις. οὗτος δὲ ἐκ Σηρῶν ὁρμηθεὶς ὁ Πέρσης, τὸ σπέρμα τῶν σκωλήκων ἐν νάρθηκι λαβὼν, μέχρι Βυζαντίου διεσώσατο. καὶ τοῦ ἔαρος ἀρξαμένου, ἐπὶ τὴν τροφὴν τῶν συκαμίνων φύλλων ἐπαφῆκε τὰ σπέρματα. τὰ δὲ τραφέντα τοῖς φύλλοις, ἐπτεροφύησέ τε, καὶ τἄλλα εἰργάσατο. ὧν τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἐργασίαν ὁ βασιλεὺς Ἰουστῖνος ὕστερον τοῖς Τούρκοις ὑποδείξας, ἐθάμβησεν. οἱ γὰρ Τοῦρκοι τότε τά τε Σηρῶν ἐμπόρια, καὶ τοὺς λιμένας κατεῖχον: ταῦτα δὲ πρὶν μὲν Πέρσαι κατεῖχον. Ἐφθαλανοῦ δὲ τοῦ Ἐφθαλιτῶν βασιλέως, ἐξ οὗ καὶ τὸ γένος ἔσχε τὴν κλῆσιν, Περόζην καὶ Πέρσας νικήσαντος: ἀφῃρέθησαν μὲν τούτων οἱ Πέρσαι, δεσπόται δὲ κατέστησαν Ἐφθαλῖται: οὓς μικρῷ ὕστερον μάχῃ νικήσαντες Τοῦρκοι, ἀφεῖλον ἐξ αὐτῶν καὶ ταῦτα. Ἰουστῖνος δὲ Ζήμαρχον ἐς τοὺς Τούρκους πρεσβευτὴν ἀπέστειλεν: ὃς καὶ λαμπρῶς ἑστιάσας τε τοὺς Τούρκους, καὶ ἐς τὰ μάλιστα φιλοφρονηθεὶς, ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανήει, διὸ καὶ ὁ Χοσρόης ἐπ' Αἰθίοπας, φίλους ὄντας Ῥωμαίοις, τοὺς πάλαι μὲν Μακροβίους, νῦν δὲ Ὁμηρίτας καλουμένους, ἐστράτευσε: καὶ τὸν βασιλέα τῶν Ὁμηριτῶν Σαναατούρκην, διὰ Μηράνους τοῦ Περσῶν στρατηγοῦ ἐζώγρησε. τήν τε πόλιν αὐτῶν διεπόρθησε, καὶ τὸ ἔθνος παρεστήσατο. διέξεισι δὲ καὶ ὅπως Ἀρμένιοι ὑπὸ* Σουρήνου κακούμενοι, καὶ μάλιστα περὶ τὴν εὐσέβειαν, τόν τε Σουρήναν ὁμοφρονήσαντες διὰ Οὐαρδάνου, οὗ τὸν ἀδελφὸν Μανουὴλ ἐτύγχανεν ἀνελὼν, καὶ δι' ἑτέρου τινὸς Οὐάρδου ἀνεῖλον, καὶ Περσῶν ἀποστάντες, Ῥωμαίοις προσεχώρησαν, τὸ Δύβιος τὸ πόλισμα, ἐν ᾧ κατῴκουν, ἀπολιπόντες, καὶ πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἤθη γενόμενοι. καὶ τοῦτο μάλιστα γέγονε τῆς τῶν Περσῶν πρὸς Ῥωμαίους σπονδῶν καταλύσεως αἴτιον. ἀπέστησαν δὲ παραυτίκα καὶ Ἴβηρες, καὶ προσεχώρησαν Ῥωμαίοις, * Γοργόνους αὐτῶν ἡγεμονεύοντος. ἦν δὲ τῶν Ἰβήρων τότε ἡ* Τιφλὶς μητρόπολις.

* διελύθησαν.

Turca.

Σῆρες.

* Σουρήνα.

* Γοργένους.

* Τίφαλις.

Ὅτι Μαρκιανὸς ὁ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος, τῆς ἕω χειροτονηθεὶς στρατηγὸς, εἰς τὸν πρὸς Χοσρόην πόλεμον ὀγδόῳ ἔτει τῆς Ἰουστίνου βασιλείας ἐξαποστέλλεται.

Καὶ Μιράνης. Ἰωάννης δὲ ὁ τῆς Ἀρμενίας στρατηγός, καὶ * Μηράνης ὁ τῶν Περσῶν, ὁ καὶ Βαραμαάνης, τὴν στρατείαν συνηθροιζον. καὶ τοῖς μὲν Ἀρμενίοις συνεμάχουν Κόλχοι, Ἀβασγοί, καὶ * Σαρόης ὁ Ἀλανῶν βασιλεύς· τῷ δὲ Μηράνῃ, Σάβειροι καὶ Δαγάνες, καὶ τὸ * Διλιμαινῶν ἔθνος. πολεμήσας δὲ ὁ Μαρκιανὸς τὸν Μηράνην περὶ τὴν Νισιβηνῶν πόλιν· αὐτὸν μὲν ἐς φυγὴν ἔτρεψεν, ἀνεῖλε δὲ ἐν τῇ μάχῃ χιλίους καὶ διακοσίους. καὶ ζῶντας ἐλήφθησαν ο΄. Ῥωμαίων δὲ ἑπτὰ μόνοι ἀνῃρέθησαν ζ΄. ἐπολιόρκει τε ἤδη καὶ τὸ τῶν Νισιβηνῶν τεῖχος. Χοσρόης δὲ ταῦτα μαθών, τεσσαράκοντα μὲν χιλιάδας ἱππέων, πεζῶν δὲ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν συναγείρας, ἠπείγετο βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν Ῥωμαίοις. ἐν τούτῳ δὲ διαβάλλεται ὁ Μαρκιανὸς τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐφιέμενος τυραννίδος· καὶ πεισθεὶς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, Θεόδωρον δὲ ἀντικαταστήσας τὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ παῖδα Τζίρον ἐπίκλην. ἀταξίας δὲ διὰ ταῦτα συμβάσης· τῆς τε πολιορκίας Ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο, καὶ Χοσρόης τὸ Δάρας πολιορκήσας παρεστήσατο. [illegible]

Ioannes verò Armeniæ dux & Meranes Persarum, qui & Baramaanes, exercitum colligebat. Et Armenijs quidem socios se coniunxerunt, Colchi, Abasgi, & Saroes Rex Alanorum: Meranæ vero a Sabiri, & Daganes, & Dilimaina gens. Marcianus ad Nisibenorum vrbem, signis collatis, Meranem in fugam conuertit: eóque prælio mille & ducentos cæcidit, viuos cepit septuaginta, Romanis septem duntaxat desideratis. mox Nisibenorum mœnia obsidione cinxit. Chosroes, re mature cognita, quadraginta equitum millia, peditũ vero amplius centum conducens, auxilium ferre, & cum Romanis confligere properauit. Interea loci apud Imperatorem Marcianus affectati imperij accusatur, & calumniæ fidem adhibẽs Iustinus, exercitus eum imperio submouit, Theodorúmque Iustiniani filium Tziron cognomento, suffecit. Hinc turbatis rebus, Romani quoque obsidionem soluerunt, & Chosroes Daras oppugnatam vrbem vi cepit.

Theophyl. Byzant.

a Iidem forte qui sup. Sabeiri a Procop. dicti.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ἈΠῸ ἘΠΑΡΧΩΝ καὶ ἀντιγραφέως, λόγοι ὀκτώ.

THEOPHYLACTI SIMOCATTAE *Historiarum libri IIX.*

LXV.

Ἑ. Theophylacti Simocattæ historiarum libri VIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοφυλάκτου ἀπὸ ἐπάρχων καὶ ἀντιγραφέως, ἱστοριῶν λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ οὗτος ὁ Θεοφύλακτος τὸ γένος Αἰγύπτιος. ἡ μέντοι φράσις αὐτῷ ἔχει μέν τι χαρίεντος· πλήν γε δὴ ἡ τῶν τροπικῶν λέξεων καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας κατακορὴς χρῆσις, εἰς ψυχρολογίαν τινὰ καὶ νεανικὴν ἀπειροκαλίαν ἀποτελευτᾷ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς γνωμολογίας οὐκ ἐν καιρῷ παρενθήκη, φιλοτιμίας ἐστὶ περιέργου καὶ περιττῆς. τὰ δ' ἄλλα, οὔ τι ἐς μῶμον ἥκει. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Φωκᾶ ἀναρρήσεως. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διέξεισιν, ὅπως ὁ Μαυρίκιος ὑπὸ Τιβερίου τοῦ βασιλέως ἀναγορεύεται βασιλεύς, Ἰωάννου κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας προεστηκότος· ὅσα τε εἰς νουθεσίαν εἶπε Μαυρικίῳ, Ἰωάννῃ τῷ * κοιαίστορι χρώμενος ὑπουργῷ τῶν λόγων· ὃς πρός τε αὐτὸν Μαυρίκιον, καὶ τὸν δῆμον, τὴν ἐν τῷ λόγῳ πρᾶξιν ἐτάχθη πληροῦν τοῦ βασιλέως. ὅπως τε αὐτῷ τὴν θυγατέρα * κατηγγύησεν. ὅπως τε τῇ ὑστεραίᾳ τῆς Μαυρικίου ἀναρρήσεως ἐτελεύτησε. καὶ ὡς, πρὶν ἢ τελευτῆσαι αὐτόν, εἶδεν ὄψιν, λέγουσαν αὐτῷ· Ταῦτά σοι, Τιβέριε, ἡ Τριὰς λέγει· οἱ τύραννοι τῆς * ἀσεβείας ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐ φοιτήσουσι χρόνοι. ἦν δ' ἄρα * ἐκεῖνα τραγῳδίας τινὸς προαγορεύουσα τῆς ἀνὰ τὸν παλαμναῖον Φωκᾶν ἀνοσιουργοῦ τυραννίδος. ἔτι δὲ καὶ ὡς πρὸς Ἀβάρεις ἤδη μικρῷ πρόσθεν τὸ Σίρμιον πολιορκήσαντας Μαυρίκιος σπονδὰς ἔθετο, ἀνὰ ἔτος ἕκαστον τοῖς βαρβάροις συνθέμενος εἰσκαταβάλλεσθαι δι' ἐμπορίας ἀργυρίου καὶ ἐσθῆτος χρυσοῦ χιλιάδας π΄. αἳ μέχρις ἐνιαυτῶν δύο διήρκεσαν, ὑπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἀπληστίας λυθεῖσαι· εἴκοσι γὰρ χιλιάδων χρυσοῦ ὁ βάρβαρος προσθήκην ἐζήτει. ἐξ οὗ ἡ λύσις γέγονε τῶν σπονδῶν· καὶ ἁλίσκεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων Σιγγηδὼν ἡ πόλις καὶ Αὔγουστα, καὶ τὸ Βιμινάκιον. πολιορκεῖται δὲ καὶ Ἀγχίαλος πόλις, καὶ πρεσβεύονται Ἐλπίδιος καὶ Κομεντίολος Ῥωμαίων πρέσβεις, πρὸς τὸν τῶν Ἀβάρων * χαγάνον.

* κοιαίστωρ. * κατηγγυήσατο. * εὐσεβείας. * οὐδέν. * αἰχάγανον.

LECTI sunt a THEOPHYLACTI Ex-præfecti, & Scribæ Octo libri historiarum. Est hic Theophylactus domo Ægyptius. Dictio illius Veneris aliquid habet, nisi quod figuratis vocibus, & allegoricis sensibus putide nimis ac frequenter ad satietatem vsus, in frigiditatem quandam, ac iuueniles ineptias dilabatur. Veruntamen & sententiarum illa interiectio minus opportuna, diligentiam arguit & curiosam, & superuacaneam. Cætera bonus, in reprehensionem non incurrit. Auspicatur à Mauricij imperio, pergitque dum Phocas creatus Imperator est.

a Forsit. Ἐπὸ ἐπάρχων ... ἀντιγραφέως.

Libro primo hæc narrat. (a) Mauricius à Tiberio tunc imperante renunciatus Imperator est, *b* Ioanne eadem tempestate Constantinopolitanæ Ecclesiæ sedem tenente. Præcepta quædam Imperator Mauricio dedit, Ioannis quæstoris ad eam rem opera vsus, qui ad Mauricium ipsum, populúmque verba facere, Imperatoris loco iussus est. Filiam Mauricio Tiberius despondit, posteroque die quam creatus Mauricius est, hic vita decessit. (b) Moriturus visum vidit, hac edita voce: *Tibi, O Tiberi, Trinitas Deus nunciat, impietatis tyrannica tempora, te imperante, minime venturæ.* Denunciabat nimirum Tragœdiam nefariæ tyrannidis à crudeli Phoca sceleratóque occupandæ.

(a) Nicephorus Callistus eadem narrat lib. 18. Eccles. hist. cap. 1. b Eum nominat lib. 17. quem scribit ... oppidarum. de quo inf. ... lib. 7. b Niceph. lib. 18. c. 7.

Cum Abaris, qui iam Sirmium obsidere cœperant, inducias Mauricius fecit, ea lege, vt Barbaris quotannis cum pecunia numerata, tum vestibus, auri pondo millia octoginta penderet. quæ, cum biennium induciæ seruatæ fuissent, barbarica quadam & inexplebili cupiditate solutæ sunt: viginti enim millia amplius (vt centum essent) additamenti vice postulabant. Hinc potissimum ruptæ induciæ: captæque à Barbaris Singedon oppidũ, Augustã, & Viminaciũ: obsessa & Anchialos vrbs. Missi Romanorum legati Elpidius, & Comentiolus ad Abarorum Chaganũ,

qui, quod liberius locutus apud Barbarum Comentiolus esset, contumeliose accepti. Vertente anno Elpidius rursum ad Chaganum in legationem profectus, viginti se millia additurum quotannis pollicetur: & Targetium quendam legatum ab Abaris accipiens, Constantinopolim misit. Postquam vero Abari Romanorum agros, prædas magnas agentes, diripuissent, in Chalcidem insulam Targetius deportatur, sex mensium illi exilio decreto. Comentiolus deinde adversus Sclauos dux creatus, rem præclare fortiterque gessit. Pacem iterum cum Romanis Chaganus turbat. Refert Auctor de Boscolo... imago, & de multarum vrbium Romanorū per Barbaros expugnatione.

Narrat porro Persarum Romanorum prœlium ad Nymphium flumen. *b* Nuptias item Mauritij, & Constantinæ Tiberij filiæ. Refert & incendium in foro natum, sub initium imperij Mauritij Augusti. *c* De Paulini venefici nece, & miraculo in pelui Glyceriæ martyris. Quomodo & Ioannes patriarcha, quod Cæsaris lenior esset sententia, ignibus esse tradendum præstigiatorem pronunciarit, apostoli etiam verbis in testimonium adhibitis, [*de veneficus.*] Quare Paulinus cum filio, impietatis æquè reo, ense percussi, capitis pœnas dederunt. Adhæc de præsidio Aphumorum, & Acbæ. In eodem libro Persarum Romanorúmque pugna commemoratur. vtque Ioannis filius Barbarorum astu oppressus fuerit. *d* Magnus item ille terræ motus, qui sub initium quoque principatus Mauritij accidit: déque eiusdem consulatu. *e* Vt Philippicus, Cæsaris ducta filia Gordia gener, Orientis imperij sit dux renunciatus: résque præclarè, ac fortiter gesserit: déque egressu Romani exercitus è Media, vtque aquæ penuria vehementer Romani laborarint. Vt item Arzaninen regionem, Romanorum dux in prædam suis dederit, déque Romani exercitus fortitudine: & vti Persarū dux quidquid ad Martyropolim agrorū est vastauit. Legatio etiā Persarū vna, & item altera ad Romanos. Et hæc quidem libro I.

LIBRO SECVNDO, de monte *f* Izala agit: déque insultatione atque iactantia Persarum Cardarigæ, exercitus apud eos ducis. De pugna item Philippici, & Romanorum cum Cardariga, & Persis ad Arzamonem pugnata: vtque Philippicus non manufactam imaginem gestans obierit, lustraritque exercitum, ac victoria perillustris penes Romanos fuerit: & vti imago illa non manufacta, ad Simeonem Amidæ Episcopum cum veneratione missa sit. Barbarorum agrum Romani deprædati sunt, fugitque Cardagiras ad vrbem Daras. Dareni ab vrbe ipsum profligarunt, viribus hostium iam fractum. *g* De Romanis militibus è Quarto Parthorum legione vulneratis. ita vocant eos, qui Berrhœæ vrbe Syriæ, commorabantur. Romanorum expeditio in Arzaninem regionem. Maruthas & Iouius eius oræ duces ad Philippicum, & Romanos defecerunt. Priuatas copias Cardarigas, quibus Romanos ex insidiis adoriretur, collegit.

καὶ ἀτιμοῦνται· ἅτε δὴ Κομεντιόλου παῤῥησιασαμένου πρὸς τὸν βάρβαρον. τοῦ δὲ ἐπιγινομένου ἔτους, πάλιν Ἐλπίδιος πρὸς τὸν χαγάνον διαπρεσβεύεται, ἐπὶ τῷ καὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας προστεθῆναι· καὶ λαβὼν Ταργήτιόν τινα ἀπὸ τῶν ἀβάρων, ἐς Βυζάντιον ἧκεν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἄβαροι πολλὰ τῶν ῥωμαίων ἐληΐζοντο· Ταργήτιος εἰς Χαλκίδα νῆσον ἐξορίζεται, μηνῶν ἓξ τὴν ἐξορίαν παραπαθόντων. στρατηγὸς δὲ * προαιρεθεὶς Κομεντίολος, κατὰ σκλαβηνῶν ἠνδραγάθησε. καὶ ὅπως πάλιν ὁ χαγάνος τὰς σπονδὰς συγχεῖ· καὶ περὶ Βοσκολοβέρα τῆς μαγ...· πόρθησις τῶν πλείστων πόλεων ῥωμαϊκῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων. εἶτα τὸν πόλεμον διέξεισι τῶν περσῶν καὶ ῥωμαίων, τὸν ἐπὶ τὸν Νυμφίον ποταμόν. τούς τε γάμους Μαυρικίου καὶ Κωνσταντίνης τῆς Τιβερίου θυγατρός. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ γενομένου ἐμπρησμοῦ, ὡς ἐν τῷ φόρῳ κατὰ τὸ προοίμιον τῆς Μαυρικίου βασιλείας συνέβη. καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως Παυλίνου τοῦ γόητος. καὶ περὶ τοῦ θαύματος τοῦ κατὰ τὴν κόγχην Γλυκερίας τῆς μάρτυρος. ὅπως τε Ἰωάννης ὁ πατριάρχης, φιλανθρωποτέραν δοκοῦντος ἔχειν τοῦ βασιλέως, αὐτὸς πυρὶ παραδοθῆναι τὸν γόητα διϊσχυρίζετο, * παρυφαίνων τῷ λόγῳ καὶ τὴν ἀποστολικὴν ῥῆσιν, καὶ ὅτι Παυλῖνός τε καὶ ὁ παῖς, κοινωνὸς ὢν τῆς ἀσεβείας, τῷ ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν, ξίφει τὸν βίον καταστρεψάμενοι. ἔτι τε περὶ τῆς Ἀφουμῶν καὶ Ἀκβᾶ τῶν φρουρίων. ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ μάχη ῥωμαίων καὶ περσῶν· καὶ ὅπως ὁ Ἰωάννου κατεστρατήγηται ὑπὸ τῶν βαρβάρων. ἔτι δὲ καὶ ὁ μέγας σεισμὸς γενόμενος κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναγορεύσεως Μαυρικίου, καὶ περὶ τῆς ὑπατείας αὐτοῦ. ὅπως τε ὁ Φιλιππικὸς, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Γορδίᾳ γαμβρὸς, τῆς ἑῴας δυνάμεως προχειρίζεται στρατηγὸς, καὶ αἱ ἀνδραγαθίαι αὐτοῦ, ἀναχώρησίς τε ἐκ τῆς Μηδικῆς τῶν ῥωμαίων· καὶ ὅπως ἀνυδρίᾳ τὸ ῥωμαϊκὸν ἐκινδύνευσεν. ὅπως τε τὴν ἀρζανηνὴν χώραν ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς προνομῇ παραδέδωκεν, ἀριστεία τε τῆς ῥωμαίων δυνάμεως· καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν ὁ περσῶν στρατηγὸς κατεπόρθησε. Πρεσβεία τε περσῶν πρὸς Ῥωμαίους πρώτη καὶ δευτέρα. ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ ὄρους τοῦ * Ἰξαλᾶ· περί τε τῆς κατὰ τὸν Καρδαρίγαν τὸν τῶν περσῶν στρατηγὸν ἀλαζονείας. ὅπως τε Φιλιππικοῦ τε καὶ ῥωμαίων πρὸς τὸν Καρδαρίγαν καὶ πέρσας μάχη περὶ τὸ Ἀρζαμὼν συνέστη. καὶ ὅπως ὁ Φιλιππικὸς τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα φέρων, περιῄει καθαγιάζων τὸ στράτευμα. καὶ ὡς νίκη ἐπιφανεστάτη τότε ῥωμαίοις ἐγένετο. ὅπως τε ἡ ἀχειροποίητος πρὸς Συμεῶνα τὸν ἐπίσκοπον * ἀμήδης μετὰ σεβασμιότητος ἀποστέλλεται. σκυλεύεται δὲ ὑπὸ ῥωμαίων τὸ βάρβαρον· καὶ φεύγει ὁ Καρδαρίγας ἐπὶ τὸ Δαράς. καὶ ὅπως οἱ Δαρηνοὶ ἀπὸ τοῦ ἄστεος αὐτὸν ἀποπέμπονται, διὰ τὸ κατακράτος ἡττηθῆναι. ὅπως τε ὁ ῥωμαίων στρατιώτης τὸ σῶμα κατετιτρώσκετο. ἦν δὲ τῆς τετάρτης Παρθῶν τάξεως, οὕτω καλουμένων τῶν ἐν Βεῤῥοίᾳ πόλει τῆς Συρίας τὰς διατριβὰς ποιουμένων. περί τε τῆς ἐπιστρατείας ῥωμαίων καὶ κατὰ τὴν ἀρζανηνήν. καὶ ὅπως Μαρουθᾶς καὶ Ἰώβιος οἱ ἡγεμόνες αὐτῆς αὐτομολοῦσι πρὸς Φιλιππικὸν καὶ ῥωμαίους. καὶ περὶ τῆς ἰδιωτικῆς δυνάμεως, τῆς συναθροισθείσης ὑπὸ τοῦ Καρδαρίγα εἰς τὸ ἐξαπατῆσαι ῥωμαίους.

καὶ ὅπως

* al. ἀπειληθεὶς Κομεντίολος.

* al. ὑφαίνων.

* al. Ἰζαλα.

* ἀμίδης

Theophyl. Simocat.

καὶ ὅπως Ἡράκλειος, ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατήρ, ὑπὸ τῆς Φιλιππικοῦ ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν πολεμίων ἀποσταλείς, παραδόξως διασώζεται. καὶ περὶ Ζαβέργαν τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως τῆς τῶν Χλομάρων πολιορκίας Ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο. ἔτι δὲ περὶ τῆς ἀθρόας καὶ ἀλόγου φυγῆς Φιλιππικοῦ, καὶ τῆς γενομένης ἀταξίας τοῖς Ῥωμαϊκοῖς στρατεύμασι. περί τε τῆς ἐνσκηψάσης τῷ Φιλιππικῷ νόσου· καὶ ὅτι Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατὴρ τὰς φροντίδας τῆς ἡγεμονίας ἀνεδέχετο. ὅπως τε τοῖς μεσημβρινοῖς τῶν Μήδων προσβάλλει ὁ τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ὑποστράτηγος, καὶ ὡς ἑκάστῃ ὥρᾳ προσβάλλουσι Ῥωμαῖοι κατὰ τῶν Περσῶν πολιτείας. διαλαμβάνει τε ὡς Κομεντίολος κατὰ τῶν Ἀβάρων ἐστρατεύετο ἔχων ὑποστρατήγους Μαρτῖνον καὶ *Κάστον, καὶ ὡς ἀριστεύουσιν οὗτοι κατὰ τῶν Ἀβάρων· ὕστερον δὲ ζωγρεῖται ὁ *Κάστος. καὶ ὅπως τὸν ἔξαρχον τῆς πεζικῆς Ῥωμαίων δυνάμεως, οἱ Ἄβαροι ζωγρείαν ἔλαβον, καὶ κατέδραμον τὰ ἀνὰ τὴν Θρᾴκην αἱ δυνάμεις αὐτῶν· καὶ Κομεντίολος διασκέψεται, εἰ χρὴ ἀντιπαρατάξασθαι *τοῖς Ἀβάροις· καὶ δημηγορία ἐπὶ τὸ δεῖν ἐπιτίθεσθαι, καὶ ἀντιδημηγορία. ὅπως φωνὴ ἐμπεσοῦσα τῷ στρατῷ τῶν Ἀβάρων, ἄπρακτον τὴν Κομεντιόλου ἐπίθεσιν τὴν κατὰ τοῦ Χαγάνου εἰργάσατο. καὶ περὶ Βουσᾶ τοῦ στρατιώτου· ὅπως τε κυνηγῶν ἑάλω ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, καὶ ὅπως ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ὑπεροφθείς, πρῶτος διὰ τοῦτο τοὺς Ἀβάρους πολιορκητικὰ ὄργανα ἐδίδαξε κατασκευάζεσθαι. ὅπως τε ὑπὸ τοῦ Χαγάνου πολιορκεῖται Βερόη· καὶ ὅπως ἀποτυγχάνει τοῦ ἐγχειρήματος. ὅπως τε τὴν *Διοκλητιανοῦ πόλιν ὁ αὐτὸς πολιορκήσας, ἀπρακτεῖ. καὶ ὅπως ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος ὑπὸ τοῦ ἀγελαίου πλήθους τῶν Βυζαντίων ἐλοιδορεῖτο, διὰ τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων συμβεβηκότα περὶ τὴν Εὐρώπην δυστυχήματα. ὅπως τε ἐκπέμπεται στρατηγὸς Ἰωάννης, ὃν ἐπεκάλουν *Μυστάκωνα, ὑποστράτηγον αὐτῷ κατασησάμενος Δρόκτωνα· ὃς καὶ πολιορκουμένης ὑπὸ τῶν Ἀβάρων τῆς *Ἀδριανουπόλεως, συμμίξας τοῖς πολεμίοις, τὴν πόλιν διεσώσατο. διαλαμβάνει δὲ καί, ὅπως ὁ Ἡράκλειος φρούριον Περσικὸν ἐπεχείρει τοῖς ὅπλοις ἑλεῖν, καὶ περὶ τοῦ Βεϊούδαες φρουρίου. καὶ ὅπως παραδόξῳ ἀριστείᾳ Σαπὴρ τοῦ στρατιώτου εἷλον τὸ φρούριον Ῥωμαῖοι. καὶ τὴν ἐνδημίαν δὲ Φιλιππικοῦ περὶ τὸ βασίλειον ἄστυ.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος διέξεισιν, ὅπως χειροτονεῖται ἀντὶ Φιλιππικοῦ στρατηγὸς ὁ Πρίσκος τῶν ἑῴων δυνάμεων. ὅπως τε Φιλιππικός, διαφθονούμενος Πρίσκῳ, πρὸς Ἡράκλειον ἔγραψεν ἐμφανίσαι τῷ στρατῷ τῶν σιτήσεων αὐτῶν τὴν μείωσιν· καὶ ὅτι Πρίσκος μὴ ἀσπαζόμενος τὸ στρατόπεδον, οὐκ ἀπέβη τοῦ ἵππου κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος, καὶ ἐντεῦθεν στασιάζει τὸ στρατιωτικόν· διὸ καὶ τὸ στρατιωτικόν, ὅτι τε αἱ σιτήσεις ὑπετέμνοντο, καὶ ὅτι ἠτιμοῦντο, ἐστασίαζον. καὶ Πρίσκος ἐλπίσας δι' ἧς τὴν ἡγεμονοῦντος· δι' αὐτῆς ἐκλιπαρεῖν τὸ πλῆθος ἐπεχείρει. οἱ δὲ καὶ ταύτην λίθοις ἔβαλον. διὸ φεύγει μὲν εἰς Κωνσταντῖναν Πρίσκος, καὶ αἱρεῖται ὑπὸ τῆς * στρατείας Γερμανὸς αὐτοῖς στρατηγὸς ἄκων· καὶ ταύτης τῆς τυραννίδος κρατυνομένης, πολλαὶ παρὰ Περσῶν συμφοραὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπαπήντων. διὸ καὶ βασιλεὺς παύει μὲν Πρίσκον τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ἢ Φιλιππι-

Margin: *Κάστ. *Κάστος. *al. κατὰ τῶν Ἀβάρων. *Διοκλητιανόπολιν. *Μυστάκωνα. *Ἀδριανουπόλεως. *Γερμανὸς.

Heraclius (eius Heraclij, qui post Imperator fuit, pater) à Philippico ad hostem speculatum emissus, mirifice seruatus est. De Zabergana homine Persa hic agitur, vtque à Chlomarorum oppugnatione cessarint Romani. Adhuc de effusa turpique Philippici fuga, turbatoque ordine Romani exercitus. De morbo quo Philippicus correptus est, & de Heraclio, Heraclij post Imperatoris patre, in exercitus curam aduocato, vtque in Meridianos Medos Romanorum exercitum Sub-imperator hic duxerit, & ve eodem tempore in Persarum agros Romani irruperint. Complectitur & hic liber, vt contra Abaros Comentiolus expeditionem susceperit, Sub-imperatores nactus Martinum & Castum, vtque rebus ab his præclare aduersus Abaros gestis, viuus tandem Castus in hostium venerit potestatem: vtque Ansimuth pedestrium copiarum Romanarum tribunum, Abari viuum ceperint, & in Thraciam incursionem exercitus eorum fecerit, Comentiolo interim deliberante, an Abaris occurreret: habitaque est in eam sententiam concio, & altera item contra, ne se hosti obijceret. Quomodo ortus in castris Abarorum rumor, Comentioli aduersus Chaganum irruptionem irritam fecerit. De Busa milite, qui in venatione ab Abaris captus, & à suis neglectus, contemptúsque, Barbaros eam ob causam oppugnandarum vrbium machinas fabricare primus docuit. Vt Chaganus Beroen obsederit, sed nihil profecerit. Similiter & Diocletiani vrbem oppugnarit, neque ceperit tamen. Mauricium Imperatorē Constātinopoli ab incondita Byzantiorum plebe conuitiis exceptum, quod ob res infeliciter cum Barbaris gestas, Europa afflicta esset. Misisse itaque Ioannem, cognomento *a* Mystacôna, belli ducem, Droctone ipsi Sub-imperatore attributo: qui obsessam ab Abaris Adrianopolim, pugna cum hoste commissa, præsens seruauit. Complectitur etiam hic liber, vt arcem Persarum quādam vi capere Heraclius sit aggressus: & de Beïudaes, sic dicto castello, vtque incredibili Saperis militis fortitudine, Romani præsidiū occuparint. Denique vt Philippicus in regia vrbe Constantinopoli remanserit.

Tertio Libro. In Philippici locum Orientalis militiæ dux suffectus Priscus: cui Philippicus inuidens Heraclio scripsit, commeatum exercitui, cibariáque minueret. Priscus quoque in castra profectus, non *b* ad pedes, veteri more, ex equo desiliens milites salutauit. Itaque exercitus, cum quod annona accisa esset, atque angusta, tum quod sine honore esset ab illo habitus, militari seditione tumultuatus est. Priscus *d* cliphrepha non manu facta illa imagine ipsis tradita, placare per eam gregarium militem tentauit: sed illam etiam lapidibus petierunt. Igitur Constantinam fugit. Inuitus interim ab exercitu dux eligitur Germanus. Dum hæc per vim atq; temeritā geruntur, multis interim Romani à Persis calamitatibus afflicti. Quare Prisco Imperator dignitatem ademit, eiúsque in locum Philippi-

a παρὰ τὸ μύσταξ, Vide Suid.

b Vide Cl. V. Iusti Lipsii epist. in Notis ad exemplar Græcum ... lib XIIX c. 1 ...

d De aeota imagine ... barbarā ...

picū iterū ducē mittit. Sed & hic rursum, turbato exercitu, tumultuatū. a Cōstantina à Persis obsessa, periculisque, Germano suppetias ferente, eximitur. Prælium Romanos inter & Persas ad Martyropolim cōmissum. Victoria illustris eo die penes Romanos fuit, Maruza Persarum duce, cum tribus suorum millibus, ad internecionem cæso, captis vero mille. Reconciliato, Aristobuli opera, cum Imperatore exercitu, ad arcem Giligerdorum virtus captiuorum militum enituit: & b Gregorius Antiochiæ Episcopus, suscepta legatione, Philippicum restituit exercitui. Martyropolis, c Sittæ fraudibus à Persis capta. Philippicus officio deiicitur, suffectúsque ab Imperatore Mauricio in eius locum Comentiolus, cui mandatum commissúmque bellum est Persicum. Getæ siue Sclaui, ea tempestate, vicina Thraciæ populabantur: Roma aduersus Longibardos arma induebat: Africa quoque d Maurusios superauit. Comentiolo duce, pugnatum iuxta e Sisarbanum, prope Nisibin, à Persis atque Romanis. f Romani militari virtute superiores cua sere, Heraclio hastam fortiter tum vibrante. Cecidit eo prœlio Phraates ipse Persicarum copiarum dux, castrisque direptis opima spolia lecta.

g Baram, Turcis deuictis, magnas ex eis opes Hormisdæ regi suppeditauit, & stricto gladio Suaniæ minatus est. Romani autem, ductante *Romano* quodam nomine, conserta manu cum exercitu Barami, collatisque inter se signis, viribus fortiores, illustrem retulére victoriam. Hormisdas ob cladem acceptam, per opprobrium, contumeliámque, Baramo vestem misit muliebrem. Hic contumeliam vicissim, & iniuriam viturus, h datis ad eum literis, inscripsit, *Chosroes filiæ* (non filio) *Hormisdæ*. Hoc bello & Armenij, Sabbatij persuasione adducti, i Ioannem ducem suum sustulerunt, & ad Persas deficere parabant. Comentiolus interim ab Imperatore missus, & militarem sedat tumultum, & Sabbatium Constantinopolim ducit, qui ad bestias ibi damnatus, Cæsaris tamen clementia morti eripitur. Hormisdas Saramen aduersus Baramum mittit: pugnáque victum Saramen Baramus elephantis deuorandum obiecit, & palam contra Hormisdam arma tulit. Hic Baramus eo honoris ante defectionem fuerat euectus, vt ei à rege secundo nemo omnium dignitate antecelluerit. k *Curopalata* enim, vt Romanis dicitur, summo Magistratu functus est. Recensentur hoc quoque libro obiter, quæ temporibus longe antiquioribus gesta fuerunt: breuitérque narrantur ea, quæ sub Iustino & Tiberio Augustis euenerunt. Hormisdę quoque Persarum Regis crudelitas exponitur, & Persarum Regum series à capite accessitur. Atque hæc quidem libro tertio.

QVARTVS LIBER ista cōplectitur. Vti apud Persas bellū inualuerit intestinū, quæq; in Barami tyrānide acciderint victoriæ, ac res secūdæ. Cædem item Pherechani, successúmque Zadesprę. l Quomodo à Bindoe regno exutus Hormisdas, è vinculis causam dicere postularit, causáque dicta, concionatus sit & Bindoes. In Hormisdæ oculis iugulatus fi-

a Theophyl. Simocat. Niceph. lib. XIIX. cap. 14.
b Oratio Gregorij est apud Niceph. lib. XIIX. cap. 15. & 16.
c De Sitta vero transfuga ca. 17. eiusdem.
d Qui à Græcis Maurusij appellantur, hos Romani & indigenæ Mauros vocant. Strabo lib. 17.
e Sisaurorum vrbem suo nomine Procop. lib. 2. videtur.
f Niceph. lib. XIIX. cap. 18.
g Varamus hic est Nicephoro lib. XIIX. cap. 19.
h Niceph. lib. XIIX. ca. 19.
i Cuius & sup. mentio lib. 1.
k Qui antea Prætorio præfectus. Latinè dictus. in lege Pet. Fabro Semest. lib. 1. cap. 1 & duo sqq.
l Niceph. lib. XIIX. c. 19.

καὶ πάλιν στρατηγὸν. ἡ δὲ στρατιὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστασίαζε. καὶ πολιορκεῖται μὲν Κωνσταντῖνα ὑπὸ Περσῶν, ῥύεται δὲ τῶν κινδύνων, ἐπιστάντος αὐτῇ Γερμανοῦ. καὶ πόλεμος Πέρσαις καὶ Ῥωμαίοις κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν γίνεται. καὶ νικῶσι Ῥωμαῖοι λαμπρῶς, ἀπὸ τῶν Περσῶν στρατηγοῦ Μαρούζα καὶ τρισχιλίων πεσόντων, χιλίων δὲ ζωγρηθέντων. καὶ διαλλάττεται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα δι' Ἀριστοβούλου τὸ στρατόπεδον. γίνεταί τε κατὰ τὸ φρούριον Γιλιγέρδων τῶν δεσμωτῶν Ῥωμαίων ἀριστεία. καὶ Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς, Φιλιππικὸν διὰ πρεσβείας ἀποκαθίστησι τῷ στρατεύματι. ἁλίσκεται δὲ ὑπὸ Περσῶν ἡ Μαρτυρόπολις * διὰ Σίττα δόλου, καὶ ἀποχειροτονεῖται Φιλιππικὸς, καὶ Κομεντίολος ἀντ' αὐτοῦ τὸν Περσικὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πιστεύεται πόλεμον. οἱ δὲ Γέται, ἤτοι Σκλάβοι, τὰ περὶ τὴν Θρᾴκην ἐλυμαίνοντο: ἡ Ῥώμη δὲ πρὸς τοὺς * Λογγιβάρδους ἀνθωπλίζετο: ἡ Λιβύη τῶν Μαυρουσίων περιεγίνετο. Κομεντιόλου δὲ στρατηγοῦντος, συμπλέκονται περὶ τὸ Σισάρβανον, πλησίον Νισίβεος, Πέρσαι καὶ Ῥωμαῖοι. καὶ νικῶσι κατακράτος Ῥωμαῖοι, Ἡρακλείου περιφανῶς ἐνδοκιμήσαντος τῷ δόρατι. πίπτει γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς Φραάτης, καὶ σκυλεύεται τὸ πολέμιον. ἔτι δὲ διαλαμβάνει, ὅπως ὁ Βαρὰμ Τούρκους καταπολεμήσας καὶ πολὺν πλοῦτον Ὁρμίσδᾳ τῷ βασιλεῖ ἐκεῖθεν χορηγήσας, ἦρε τὴν μάχαιραν καὶ κατὰ Σουανίας. Ῥωμαῖοι δὲ, Ῥωμανοῦ στρατηγοῦντος, συμπλέκονται Βαρὰμ, καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν στρατῷ, καὶ κατακράτος νικῶσι. καὶ ὡς διὰ τὴν ἧτταν Ὁρμίσδας τὸν Βαρὰμ ἐπονειδίζων, γυναικείαν ἔστειλεν ἐσθῆτα: ὁ δὲ ἀνθύβριζε, θυγατέρα Χοσρόου, ἀλλ' οὐχ υἱὸν Ὁρμίσδαν, τοῖς γράμμασιν ἐπιγραφόμενος. ἐν ᾧ καὶ Ἀρμένιοι ὑποθήκαις Σαββατίου (καὶ) τὸν μὲν σφῶν στρατηγὸν Ἰωάννην ἀναιροῦσι: προχωρεῖν δὲ πρὸς Πέρσας ἐγχειροῦσι. Κομεντίολος δὲ σταλεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τήν τε στάσιν καταπαύει, καὶ * Σαββάτιον εἰς Βυζάντιον ἄγει. ὁ δὲ θηρίοις βορὰ γενέσθαι καταδικάζεται, φιλανθρωπίᾳ δὲ βασιλικῇ τοῦ θανάτου ἀπολύεται. Ὁρμίσδας δὲ Σαράμην κατὰ Βαρὰμ ἀποστέλλει: Βαρὰμ δὲ μάχῃ νικήσας Σαράμην, ἐλεφάντων βορὰν ἐποιήσατο, καὶ ἀναφανδὸν κατὰ Ὁρμίσδου ἀποστατεῖ. ὁ δὲ Βαρὰμ ἐπὶ τοσοῦτον δόξης ἦν κεχωρηκὼς πρὶν ἢ μελετῆσαι τὰ τῆς ἀποστασίας: ὡς, μετά γε βασιλέα, μηδένα τῶν πάντων μείζονα δόξαν ἔχειν αὐτοῦ. ἦν γὰρ κουροπαλάτου, Ῥωμαῖοι καλοῦσι, ταύτης ἀπήλαυε τῆς τιμῆς. ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἀναδρομὴ τῶν συγκυρησάντων περὶ τοὺς πρεσβυτέρους χρόνους: καὶ σύντομος ἀφήγησις τῶν κεκινημένων ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου τῶν αὐτοκρατόρων: καὶ περὶ τῆς ὠμότητος Ὁρμίσδου τοῦ Περσῶν βασιλέως: καὶ τῆς Περσικῆς γενεαρχίας ἀφήγησις. ταῦτα μὲν καὶ ὁ γ'.

Ὁ δὲ τέταρτος διαλαμβάνει, ὅπως τε Πέρσαις ὁ ἐμφύλιος ἐκρατύνετο πόλεμος, καὶ ὅσα * συνεκύρησε κατὰ τὴν τυραννίδα Βαρὰμ τρόπαιά τε καὶ ἀτυχήματα: καὶ ἡ τοῦ Φερεχάνου ἀναίρεσις: καὶ ἡ Ζαδεσπρᾶ προχείρησις: ὅπως τε ὑπὸ Βινδόου καθαιρεῖται τῆς βασιλείας Ὁρμίσδας: ὅπως τε ᾔτησε, δέσμιος ὢν, δημηγορῆσαι καὶ ὡς δημηγορεῖ: ὅπως τε Βινδόης δημηγορεῖ, καὶ κατασφάζεται ἐνώπιον Ὁρμίσδου ὁ

* al. διὰ Σίττα
Getæ, Sclaui.
* λογγιβαρδίους.
* al. Σαββάτιον.
* al. συνεκύρησαν.

τῆς: ἐστασίαζε ἡ βασιλεία: καὶ τυφλοῦται αὐτὸς Ὁρμίσδας. ὅπως τε ὕστερον ὑπὸ τοῦ παιδὸς Χοσρόη, ὃν ἐστήσαντο Πέρσαι βασιλέα, ῥοπάλοις ἀναιρεῖται. ἐπικράτειά τε τῆς τυραννίδος Βαράμ: καὶ φυγὴ Χοσρόη τοῦ Περσῶν βασιλέως, ὅπως τε ἐπὶ τὸ Κιρκήσιον ὁ Περσῶν βασιλεὺς διασώζεται, πρεσβεύσας Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὅπως τε διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτόν. περὶ Βαρὰμ δὲ πάλιν, ὅπως τεχναζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀναρρηθῆναι βασιλεὺς, καὶ μὴ τυχὼν, ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε βασιλέα. ὅπως ὁ βασιλεὺς Χοσρόην ἐπὶ τὴν ἱερὰν πόλιν μετάγει, βασιλείου αὐτῷ θεραπείας συστησάμενος: καὶ περὶ τῶν [b] συγκυρησάντων Βαρὰμ καὶ Χοσρόη περὶ τῆς ῥωμαϊκῆς συμμαχίας. καὶ ὡς διαπρεσβευσάμενος Βαρὰμ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον, ἀποπέμπεται. διαπρεσβεύεται δὲ πάλιν Χοσρόης καὶ τυγχάνει. ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν τῆς Μελιτηνῆς ἱερέα, ἅμα τῷ Γρηγορίῳ τῷ Ἀντιοχείας ἀρχιερεῖ, πρὸς Χοσρόην ἐξέπεμψε. περὶ τῆς δολοφονίας Βαρὰμ ἣν Ζαμέρδης καὶ Ζοανάμβης συνεσκευάσαντο: καὶ περὶ τοῦ φόνου τῶν εἰς τοῦτο συμπραξαμένων: περὶ Βινδόη τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως δραπέτης ἐκ Περσίδος, τῷ κατὰ Βαρὰμ ἐπιβουλῆς κοινωνὸς γεγονώς. ὅπως ἡ Μαρτυρόπολις ὑπὸ Χοσρόη ἀποδίδοται Ῥωμαίοις: καὶ περὶ τοῦ Σίττα διὰ πυρὸς ἀναιρέσεως: καὶ ἑορταστικοῦ τοῦ ἐπισκόπου Μελιτηνῆς, Δομετιανὸς ὄνομα αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἁλώσει τοῦ ἄστεος: [illegible]

Ὁ δὲ πέμπτος διέξεισιν, ὅπως Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἀπορίᾳ τὴν ψυχὴν κατατρυχόμενος, ἐπρεσβεύετο εἰς μάρτυρα Σέργιον, ὃν καὶ τὰ λοιπὰ βάρβαρα πρεσβεύουσιν ἔθνη, λύσιν τῶν δυσχημάτων εὑρεῖν: καὶ ὡς σταυρῷ χρυσῷ λιθοκολλήτῳ ἐτίμησεν: ἐνθένδε τε Ζαδέσπρας διὰ τῆς σῆς δολοφονεῖται Βλεσχάνης ὑποθήκαις, καὶ τἄλλα ἃ γνώμῃ Χοσρόη συνέβη. περὶ τοῦ δανεισθέντος χρυσίου Χοσρόῃ τῷ Περσῶν βασιλεῖ ὑπὸ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος: καὶ ὡς χειρογραφεῖ Χοσρόης τὸ δάνεισμα. πρεσβεία τε Χοσρόη, ἐφ' ᾧ ἀποστῆναι Κομεντίολον τῆς ἡγεμονίας: καὶ χειροτονία Ναρσοῦ, ἀντὶ Κομεντιόλου: καὶ συμμαχία Ῥωμαίων κατὰ τοῦ τυράννου Βαράμ. καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν δώρων, τῶν σταλέντων Χοσρόῃ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος: καὶ ὅπως τὰς κλεῖς τῶν Δαρᾶς ὁ Χοσρόης διὰ τῆς πρεσβείας Δόλβα ἀποδίδωσι τῷ βασιλεῖ. δημηγορία τοῦ Δομετιανοῦ Μελιτηνῆς, προτρέπουσα τὸ Ῥωμαϊκὸν συμμαχεῖν Χοσρόῃ κατὰ Βαράμ: καὶ περὶ τῶν [a] συγκυρησάντων εὐτυχημάτων πρὸ τῆς συμπλοκῆς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν Χοσρόῃ. καὶ ὅπως οἱ βασιλικοὶ θησαυροί, τά τε Περσικὰ βασίλεια ἀποκαθίσταται Χοσρόῃ διὰ Βινδόη. ἕνωσις τῶν ῥωμαϊκῶν δυνάμεων Ἀρμενίας τε καὶ τῆς ἑώας, καὶ μάχη κατὰ Βαράμ: καὶ νίκη Ῥωμαίων περιφανεστάτη. ἐν ᾗ μάχῃ Ναρσοῦ στρατηγοῦντος, καὶ Τοῦρκοι συνελήφθησαν, οἳ ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸν τύπον ἔφερον τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐτέθειντο (ὡς ἐκεῖνοι διηγοῦντο) εἰς ἀπαλλαγὴν παλαιᾶς περιστάσεως αὐτοῖς λοιμικῆς νόσου. τὰ κατὰ τὴν Γολινδοὺχ ἐν Περσίδι γεγονότα, καὶ οἷον ἀσκητικὸν βίον ἠγωνίσατο. ἐπάνοδος δεξιὰ τε Χοσρόη εἰς τὰ οἰκεῖα βασίλεια. καὶ περὶ τῶν σταλέντων δώρων παρὰ Χοσρόη Σεργίῳ τῷ μάρτυρι. πρεσβεία τε τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἅγιον, ὥστε ἐκ τῆς Ἱερῆς παιδοποιήσασθαι. Χριστιανὴ δὲ ἐτύγχανεν αὕτη:

lius, Regina quoq; a in partes dissecta: ipse excæcatus Hormisdas: post etiam a Chosroe filio suo, quem Persæ regem sibi constituerant, fustibus necatus est. Tyrannidis Barama potētia, & Chosroę Persarum Regis fuga, vtque ad Circesium delatus, ad Mauricium Imperatorem tendens, legationem ad eum miserit. Rursum de Baramo, vti dum aitu ageret, vt rex ab illis crearetur, nec voti fieret compos, regem seipse pronunciarit. Quomodo Cæsar Hierapolim deduxerit Chosroen, addita etiam familia rege digna. De iis, quæ gesta Chosroen inter, & Baramum, antequam cum Romanis fœdus fieret: vtque ad Mauricium Imp. legatione missa, Baramus repulsam tulerit. Chosroes contra impetrarit. De legatione Domitiani Meletinæ Episcopi, & Gregorij præsulis Antiochiæ, ab Imperatore ad Chosroen missa. De nece Baramo per fraudem à Zamerda, & Zoanamba parata, eorúmque cæde, qui rei conscij fuissent. De Bindoë homine Persa, vtque è Perside fugerit, quod percussorum Barami socius esset. De Martyropoli à Chosroe Romanis reddita, déque Sitta d flammis exusto. Oratio item e sollemnis publice de re cepta vrbe habita à Domitiano Melitinensium præsule.

Quintus Liber continet, vti animi dubius, & æger Chosroes Persarum rex, beatum Sergium martyrem veneratus sit, quem & Barbaræ nationes honore afficere consueuissent, quo malorum liberationem reperiant. a vtque Cruce aurea, margaritis distincta, eum honorarit: indéque Zadespræ fraudulenta per Rhosam cædes, consilio Blesichanis, aliaque, quæ ex animi sententia Chosroæ obuenerint. De auri pecunia mutua Chosroæ Persarum regi à Mauricio Imper. data, eiusdémque Regis chirographo acceptæ pecuniæ. Legatio item Chosroæ vt Comentiolo exercitus præfectura adimeretur. b Narsen ergo Comentiolus successorem habuit; fœderatumque Romanorum aduersus Baram tyrannum bellum. De regiis Chosroæ ab Imperatore missis muneribus, vtque claues vrbis Daras ille per Dolbam Legatum Cæsari remiserit. Oratio Domitiani Melitinæ Episcopi, qua hortatur Romanos, vt belli societatem fœdúsque ineant cum Chosroë contra Baram, quæ item ante congressum ac prælium Romanorum cum Persis felicia Chosroi secundáque euenerint, vtque thesauros regios cum regia ipsa Persica Chosroës receperit per Bindoen. Coniunctio Romanarum copiarum cum ex Armenia, tum ex Oriente. Pugna cum Baramo, victoriáque valde memoranda Romanorum. Quo in prælio, Narsis ductu, capti & Turci, c qui tum in fronte Crucis signum gestabant, quod sibi impresserant, vt ipsimet narrabant, depellendæ sic olim luis pestilentis causa. Quæ item in Perside à d Golinduch acta, quamque illa e vitam monasticam egerit austerè. Chosroæ in pristinam regiam postliminij reditus, quæque dona Sergio martyri miserit. Ad eundem sanctum virum legatio eiusdem, vt ex Hierē, quę religione Christiana erat, liberos susciperet,

Marginal notes:

[b] [illegible]

a Vide & Zonaram apud Cedrenum in Persicis [illegible]

b Cum multis muneribus regiis, atque Nicephor. lib. XIIX. c. 20.

c Mauricij cognati. Niceph. ibidem.

d In crucem actum Suttam refert Niceph. lib. XIIX c. 20. qui prius etiam [illegible] Euagr. lib. VI. cap. 18.

e [illegible]

a Niceph lib. x [illegible] & lib. x VIII cap. 17.

b Niceph. lib XIIX. cap. 20.

[a] al. [illegible]

c Narrat eadem Nicep. XIIX. cap. 20.

d Lege vitā apud Nicephor. lib. XIIX. cap. 25. a quo tamen [illegible] Golinduch lib. 11. [illegible]

e [illegible]

THEOPH. SIM.

& quomodo voti compos redditus, dona iterum egregia templo eius martyris dedicarit. Chosroes tyrannidis consortes, atque adeo Bindoën ipsum, vt qui in Regem manum armarat, mortis pœna vindicauit. a De iis quæ prænunciauit Chosroes, fore, vt Romani tyrannide pressi tumultuarentur. Legatio Probi Chalcedonensis præfecti: & de imagine Deiparæ Virginis, quæque in ea legatione acciderint. b Imperatoris ad Anchialum Europæ vrbem profectio, & quod ei in c sue oblatum portentum; vtque domum ad palatium reuerterit, cum Persica legatio, cui Zalamban præerat, iam aduenisset.

a Niceph. lib. XVIII. cap. 27.

b Niceph. ibid. cap. 28. c Georg. Cedren. canini et porcini … forte loco pro vi legas.

Libro Sexto hæc insunt: Vti exeuntem ex Vrbe Augustum, marina tempestas exceperit: a vtque ad Heracleam, dum ibi commoratur, monstrosus partus natus: infans manibus, & oculis carens, adhæc & superciliis ac palpebris, ad femur piscis cauda appendente: & quomodo sublatum hoc monstrum. De tribus illis Sclauis, citharas importantibus, qui ex Oceani partibus ad Chaganum missi ferebantur, & à Mauricio Imperatore spectati sunt. Legatio item Francorum ad Cæsarem, qua stipendio se illi militaturos polliciti, repulsam tulerunt. Bossus, & Bettus legationem hanc à Theodoricho missi obibant. De grege ceruorum; vtque ingens quidam telo ictus in siluam se contulerit: insequente vero hastifero, & altero item b Gepæde, vt hic illum ob aurea ornamenta ex insidiis interfecerit, & longo post interuallo cædis reus deprehensus, flammis sit traditus.

a Niceph. lib. XVIII. c. 35.

b ἀπὸ Γήπαιδος infra Gepides populi nominantur, ab hoc autore et eo Suid. …

Albarorum contra Romanos expeditio, vrbisque Singidonis obsidium. c Vti Priscus belli dux delectus, & militiæ Europæ præfectus sit. Vt Chaganus Drizip eram delatus beati Alexandri martyris templum obsederit: & quomodo Tzurulo opido inclusos Romanos Chaganus cinxerit: vtque Mauricius astu deceptum Barbarum ab obsidione auerterit. Missa ab Abaris ad Romanos legatio, & quæ Ardagastus ab exercitu Romano acceperit incommoda, præterea quæ sub Tatimero acta. Alexandri Tribuni militum fortitudo, Romanorúmque res fortiter gestæ, & Sclauorum interitus, horúmque vicissim in Romanos impetus. d De monstris ad regiam vrbem natis, infantes, vnus biceps, alter quadrupes. Vti Prisco imperium fuerit abrogatum, e quod partem prædæ è Sclauis abductæ Chagano donasset, vtique pro illo Petrus Europæo bello dux præficiatur. De Theodoro item legato ad Chaganum à Prisco ire iusso, & de eius doctrina, atque rerum gerendarum dexteritate.

c Niceph. hæc eadem lib. XVIII. c. 38.

d Niceph. lib. XVIII. c. …

e Niceph. eod. cap. 39.

Libro Septimo agitur de turbatis Romanorum ordinibus, eorundémque rebus fortiter gestis contra Sclauos, siue Getas: hoc enim nomine antiquitus appellati sunt. De iis quæ a in ignobili quodam Thraciæ opido Petro & incolis acciderunt: Vtque Sclauorum Præfectus Piragastus sit interfectus.

a ἐν ἀσήμῳ τῇ Θρακικῇ πόλει.

ἐπιτυχία τε τῆς αἰτήσεως: καὶ δῶρα πολυτελῆ ἀποστολὴ παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν ναὸν τοῦ μάρτυρος. ὅπως τε Χοσρόης τοὺς κεκοινωνηκότας τῇ τυραννίδι, καὶ Βινδόην αὐτὸν, ὡς κατὰ βασιλέως χεῖρας ἄραντα, θανάτῳ διώλεσε. περὶ τῶν προαγορευθέντων ὑπὸ Χοσρόου, καὶ ὡς στασιάσει τὰ ῥωμαίων πράγματα, τυράννοις δουλεύοντα. πρεσβεία τε Πρόβου, τοῦ *Χαλκηδόνος προέδρου. καὶ περὶ τῆς εἰκόνος τῆς θεομήτορος: καὶ ὅσα κατὰ τὴν πρεσβείαν ἀπήντησε. (καὶ) ἐκδημίαι τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τὴν τῆς Εὐρώπης Ἀγχίαλον: καὶ περὶ τοῦ συναντήσαντος αὐτῷ ἐν ὑὶ φάσματος. ὅπως τε ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια ὁ αὐτοκράτωρ, πρεσβείας περσικῆς ἐπιστάσης, διὰ Ζαλαμβᾶν. (ἐν οἷς καὶ ὁ πέμπτος λόγος.)

al. …

Ὁ δὲ ἕκτος λόγος περιέχει, ὅπως ἀπὸ τῆς πόλεως ἐξιόντα τῷ βασιλεῖ ἐνέσκηψε κλύδων θαλάττιος. ὅπως τε περὶ Ἡράκλειαν, ἐκεῖσε τοῦ βασιλέως διατρίβοντος, τέρας ἐγεννήθη, παιδίον, μήτε χεῖρας, μήτε ὄμματα ἔχον, μήτε ὀφρῦς, μήτε βλέφαρα· πρὸς δὲ, τῷ ἰσχίῳ ἰχθύος οὐρὰ ἀπηωρημένη· καὶ ὅπως τὸ τέρας ἀνῄρητο. περὶ τῶν τριῶν σκλαβηνῶν, τῶν κιθάρας ἐπιφερομένων, οἳ ἐκ τῶν μερῶν τοῦ ὠκεανοῦ ἐλέγοντο πρὸς τὸν Χαγάνον ἀπεστάλθαι. οἳ καὶ ἐνεφανίσθησαν Μαυρικίῳ τῷ βασιλεῖ. πρεσβεία τε *φράγκων πρὸς τὸν βασιλέα, ἐφ' ᾧ συμμαχεῖν ἐπὶ δώροις: καὶ ἀπεστράφη τῆς αἰτήσεως. Βόσσος, καὶ Βέττος οἱ πρέσβεις· ὁ δὲ ἀποστείλας, ὀνόματι Θεοδώριχος. περὶ τῆς ἀγέλης τῶν ἐλάφων: καὶ ὅπως ἡ μείζων βάλλεται, καὶ εἰς λόχμην τινὰ φεύγει· καὶ ὡς ἐπιδιώκεται ὑπό τινος *δορυφόρου, καὶ ἑτέρου τινὸς γήπαιδος. ὅπως τε ὁ δορυφόρος διὰ τὰ περὶ αὐτὸν χρύσεα δολοφονεῖται: καὶ ὡς χρόνῳ μακρῷ ὕστερον ὁ γήπαις, δολοφονήσας φωραθεὶς, πυρὶ παραδίδοται. στρατεία Ἀβάρων κατὰ ῥωμαίων: καὶ πολιορκία Σιγγιδόνος τῆς πόλεως. χειροτονία τε Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ: καὶ ὅπως τὸ κατὰ τὴν Εὐρώπην πολέμου τέλος προσεστήσατο. καὶ ὅπως ὁ χαγάνος εἰς Δριζίπεραν γενόμενος, τὸν ναὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐπολιόρκησε. καὶ ὅπως ἐν Τζουρουλῷ τῇ πόλει ῥωμαῖοι συγκλεισθέντες, ὑπὸ τοῦ χαγάνου πολιορκοῦνται. ὅπως τε δόλῳ φενακίζει τὸν βάρβαρον ὁ Μαυρίκιος, καὶ τῆς πολιορκίας ἀπάγει. πρεσβεία τε Ἀβάρων πρὸς ῥωμαίους, καὶ ὅσα τῷ Ἀρδαγάστῳ ἐκ τῆς ῥωμαίων ἀπήντησε δυνάμεως: ἔτι δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Ταττίμερον. ἀνδραγαθία τε τοῦ ῥωμαίων ταξιάρχου Ἀλεξάνδρου: καὶ ἀνδραγαθία ῥωμαίων, καὶ σκλαβηνῶν ἀναίρεσις. ἔφοδός τε σκλαβηνῶν κατὰ ῥωμαίων. περὶ τῶν τεχθέντων τεράτων πρὸ τοῦ ἄστεος τῆς βασιλίδος: ὡς τὸ μὲν ἦν τετράπουν παιδίον, τὸ δὲ δικόρυφον. ὅπως Πρίσκος ἀποχειροτονεῖται στρατηγὸς τῆς κατὰ τὴν Εὐρώπην μάχης: καὶ περὶ Θεοδώρου τοῦ πρέσβεως, σταλέντος πρὸς τὸν χαγάνον ὑπὸ τοῦ Πρίσκου, τῆς τε περὶ αὐτὸν παιδείας καὶ δεξιότητος. (ἐν οἷς, ὁ ἕκτος λόγος.)

Partus monstrosus.

al. φράγγων

al. δορυφόρου.

Partus monstrosi.

Ὁ δὲ ἕβδομος λόγος διαλαμβάνει περὶ τῆς γεγενημένης ἀταξίας ταῖς ῥωμαίων δυνάμεσιν: ἀριστεῖαι τε ῥωμαίων κατὰ Σκλαβηνῶν, ἤτοι Γετῶν· Γέται γὰρ τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο. καὶ περὶ τῶν ἐν ἀσήμῳ τῇ Θρακικῇ πόλει Πέτρῳ τε καὶ τοῖς πολίταις συμβεβηκότων. καὶ ὡς Πειράγαστος ὁ τῆς τῶν σκλαβηνῶν δυνάμεως φύλαρχος ἀνῄρηται.

καὶ ἀνδρα-

καὶ ἀνδραγαθίᾳ ῥωμαϊκῇ. περὶ δὲ ἀνδρίας τῆς παρ' ἐλπίδα κληθείσης ταῖς ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσι. καὶ ὅπως τοῦ Πέτρου καταπολεμηθέντος ὑπὸ τῶν Σκλαβηνῶν, Πρίσκος αὖθις γίνεται στρατηγός. Θάνατος Ἰωάννου τοῦ νηστευτοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῶν * ἐνδανεισθέντων αὐτῷ χρημάτων ὑπὸ Μαυρικίου, καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ * χειρογράφου· ὅπως δ' εἰς τιμὴν ἦγεν ὁ φιλευσεβὴς ὡς ἀληθῶς αὐτοκράτωρ τὰ εὑρεθέντα τοῦ ἀρχιερέως μετὰ θάνατον ῥάκια. περὶ τῆς Μαυρικίου τῆς * συστραφείσης κατὰ Καρχηδόνος τῆς πόλεως· καὶ ὅπως τῇ τοῦ Γενναδίου τόλμῃ ὁ πόλεμος ἐσβέννυτο· καὶ περὶ τοῦ κομήτου τοῦ φανέντος ἐπὶ ἡμέρας πολλάς. περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ γενομένου τοῖς Τούρκοις· καὶ ἐν ἐπιδρομῇ, περὶ δὲ τῆς Τούρκων πολιτείας. καὶ ὡς τὸν ἐθνάρχην τῶν * Ἐφθαλιτῶν ὁ χαγάνος τῶν Τούρκων ἀνελὼν, τὸ ἔθνος ἐδουλώσατο. ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ἀγὰρ τὸ ἔθνος, καὶ δὴ καὶ τοὺς Κόλχους, ἄχρι τριάκοντα μυριάδων διέφθειρεν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπαναστάντα αὐτῷ Τουρουμ αἱρελὼν, ἐπινίκιον ἐπιστολὴν Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι ἔστειλεν. ἐδουλώσατο δὲ καὶ Ἀβάρους. διέξεισι δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ταυγὰς ἐθνῶν, καὶ περὶ τῶν * Νικαρῶν οἷς οἱ Ἄβαροι ἡττηθέντες διεσπάρησαν· καὶ περὶ τῶν Οὐὰρ καὶ Χουνὶ τῶν ἐθνῶν. ἐξ ὧν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀπόμοιρα τῶν δὲ τῶν ἐθνῶν ἐν δυσμαῖς τῇ Εὐρώπῃ· οἳ καὶ Ἀβάρους ἑαυτοὺς ἐπωνόμισαν. καὶ ὡς ἡ Τούρκων χώρα σεισμοῦ καὶ λοιμοῦ * ἀνεπίδεκτος. περί τε τοῦ χρυσοῦ λεγομένου ὄρους, καὶ περὶ τῆς Ταυγάς· περί τε τῶν σκωλήκων τῶν τικτόντων τὴν ἐσθῆτα τὴν σηρικήν· καὶ ὡς πολλὴ ἐστὶ περὶ τὴν λεγομένην Χουβδὰν ἡ τῆς μετάξης γένεσις, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νόμιμα. καὶ περὶ τῶν Ἰνδῶν, τῶν λευκῶν τὸ σῶμα. διάλεξις πρὸς τὸν Πρίσκον Χαγάνου, περὶ ἀνδραποδισμοῦ τῶν Σιγγιδόνος· καὶ ἀντιλογία Πρίσκου πρὸς αὐτόν· καὶ ὅπως ὁ Πρίσκος Σιγγιδόνα σώζει τὴν πόλιν. ὅσα τε κατὰ Δαλματίαν οἱ βάρβαροι διεπράξαντο, καὶ πόλεις ἐπόρθησαν. ὅπως τε ὁ Γουνδόης παρὰ Πρίσκου σταλεὶς κατὰ τῶν ἐν Δαλματίᾳ βαρβάρων, ἠρίστευσεν. ὅτι τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μαυρικίου προαγορεύει μοναχός τις τὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τῶν τέκνων. ξίφος γὰρ γυμνώσας, ἀπὸ τοῦ φόρου μέχρι τῶν προαυλίων τῶν ἀνακτόρων διαδραμὼν, αὐτόν τε Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα ξίφει τεθνάναι προηγόρευσεν. ἀλλὰ καὶ Ἡρωδιανός τις τῷ βασιλεῖ διέθετο τὰ συμβησόμενα, περὶ τοῦ συμβάντος λοιμοῦ τοῖς στρατεύμασι, καὶ ὡς ὁ Χαγάνος παραδόξῳ φιλανθρωπίᾳ πενταημέρους σπονδὰς τοῖς λιμώττουσιν ἔθετο, ὥς ἂν ὁ ἐπισιτισμὸς ἀπὸ τῶν βαρβάρων τοῖς Ῥωμαίοις ἀδεὴς ἔσοιτο· καὶ ὡς ἀντιδώροις ὑπὸ Πρίσκου φιλοτιμηθεὶς, ἐπὶ τὰ κατὰ Μυσίαν ἐχώρησεν. ὡς συνῆψεν ὁ χαγάνος περὶ τὴν Μυσίαν πρὸς Κομεντίολον μάχην· ἐπιβουλῇ Κομεντιόλου διαφθείρεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων τὸ ῥωμαϊκόν, καὶ φεύγει Κομεντίολος· καὶ πρὸς Δριζίπεραν τὴν πόλιν παραγίνεται· καὶ ἀποπέμπεται τῆς πόλεως, ὡς φυγάς, καὶ πρὸς τὰ Μακρὰ παραγίνεται τείχη. οἱ δὲ βάρβαροι κατόπιν ἰόντες, πρῶτον τὰ Δριζίπερα αἱροῦσι, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐμπρήσαντες ναὸν, καὶ τὸ σῶμα τῆς θήκης ἐκσύραντες, ὕβρισαν. θεία δὲ δίκη μετῆλθε τοὺς ὑβριστὰς τοῦ μάρτυρος.

De militum Romanorum virtute, licet aquarum ingenti penuria premerentur. Petro à Sclauis pugna superato, Priscus iterum belli Imperator delectus est. Obitus a Ioannis cognomento Ieiunatoris patriarchæ Constantinopolitani: deque mutuo a Mauricio Imperatore accepta pecunia, datoque æris accepti contestique chirographo: quantoque in pretio verè pius Augustus ille tenuerat a Præsule post mortem b pannosas vestes habuerit. De Mauritianorum aduersus Carthaginem expeditione, vtque Gennadij fortitudine bellum illud extinctum sit. De Cometa, qui dies complures visus est. De intestino apud Turcos, & ciuili bello: Accedit eorundem Reipublicæ narratio, vt c Turcorum Chaganus, Ephthalitarum principe interfecto, totam eam gentem subegerit: vt Agarenorum adhæc, & Colchorum gentem trecentarum millium strage cæciderit, vtque insurgentem aduersus se Turum interfecerit, quo nomine victoriæ nunciam epistolam Mauricio Imp. scripserit. Idem Abaros quoque sub iugum victos misit. d Refert & de gentibus, quæ Taugas incolunt, & de Nucenis, quas deuicti Abari dispersi sunt. Item de Var, & Chuni, quorum pars magna iam inde à Iustiniani temporibus, in Europa sedes habent, Abarosque sese nominarunt. Turcorum regionem terræmotui, ac pesti minime obnoxiam. De monte qui Aureus sit dictus, c de ipsa vrbe, Taugas. e De bombycibus, qui ex se vestes gignunt sericas, & quod f sericum ingens gignatur ad Chubdam vrbem, quam appellant, copia, quæque in illis vermibus glomerandis fieri solita. De Indis, qui candido sunt corpore. Disceptatio Chagani cum Prisco, de Singidonensibus in seruitutem abducenais, Priscique contraria sententia, vtque eam vrbem Priscus seruarit. Quæ per Dalmatiam Barbari gesserint, quasque vrbes euerterint. Quomodo Gundoës à Prisco aduersus Barbaros in Dalmatiam missus, res fortiter gesserit.

g Vndevicesimo imperij Mauricij anno Monachus quidam mortem illi, liberisque eius prædixit. Stricto enim gladio, à foro ad palatij vestibulum procurrens, Mauricium vnà cum liberis ferro occisum iri denunciat. h Quin & Herodianus quidam Imperatori euentura prænunciauit: famem scilicet illam, quæ post in castris orta. Vt incredibili Chaganus humanitate esurienti exercitui quinque dierum inducias concesserit, quibus absque metu Barbarorum, commeatus annonáque ferretur Romanis, vtque vicissim a Prisco i donis honoratus, in proxima Mysiæ loca discesserit. In Mysia Chaganus cum Comentiolo signis collatis conflixit, perfidiáque Comentioli Romanorú exercitus, clade accepta, cæsus a Barbaris est, fuga interim dilapso Comentiolo: quem ad k Drizipeream vrbem deletum ciues, vt transfugam repellunt: quare inde ad *Muros longos*, quos vocant, ille se recepit. Barbari porro pone insequentes Drizipeream capiunt, l & Alexandri martyris templo incenso, corpus capsa extrahentes contumeliis afficiunt. Verú diuina mox vltio martyris est violatores consecuta.

* al. ἐνδανεισ-θέντων
* συγγρά-φου.
* συστρα-φείσης.
* al. Ἀβδελῶν
* al. Μουκρί.
* al. ἀνεπίδε-κτος.

THEOPH. SIMOCAT.

a Quarti huius nominis, de quo legendus Baron. Card. Tom. VII. & VIII.

b Niceph. lib. XIIX. cap. ... audit agnomen. Hic non recte a quibusdam cum Ioanne Ieiunatore Alexandrino confunditur. ... pro sancto habitus est, vide D. Baron. VIII. Annal. ad an. Ch. 596. ex B. Gregorij Magni auctoritate.

c Niceph. lib. XIIX cap. 10

d Niceph. ibid.

e De his etiã supra in Theophane Byzantio & Procop. lib. 4. & Niceph. l. XIIX. cap. 10.

f τῆς μετάξης. Metaxam sericum esse crudum, nondum lotum, neque tinctum, sed autopuês, ex qua vestimenta serica conficiuntur docent Lexicographi. Vide Suidam in vv. Σῆρες & Σηρικά.

g Niceph. lib. XIIX. cap. 36.

h Niceph. ibid.

i Lege ἀντι-δώροις.

k Vide quæ notauimus sup. ad v. ... tius auctorit.

l Niceph. lib. 18 c. 38.

Septem enim Chagani filij vna die, inguinum morbo correpti, perierunt. Comentiolus in his turbis Constantinopoli hæret. Barbaris interim ad *Muros longos* propius accedentibus. Vnde tantus Constantinopolitanos terror inuasit, vt de Europa deserenda, & in Asiam transmittendo deliberarint. Legationem itaque extemplo Imperator per Harmatonam ad Chaganum mittendam censuit, splendidisque muneribus, & viginti millium auri pondo accessione, pacem ægre redemit: dicente illo: *Iudicet Deus Chaganum inter, & Mauricium: Romanos item inter, ac Barbaros.* a De monstris humana forma in Nilo flumine visis: déque Nili incremento atque eluuione variæ discrepantésque sententiæ. Hic verò scriptor *b* Agatharcidæ Gnidio assentitur. Quotannis enim ille ait in Æthiopiæ locis magnos continentésque cœli imbres decidere ab æstiuo solstitio, ad vsque autumni æquinoctium. Non sine causa itaque angustius hyeme Nilum fluere, quod suas dumtaxat è fontibus suapte natura natas vehat vndas: at æstate, decurrentibus in Nilum ex Æthiopia imbribus, crescere nimium quantum, atque augeri. Et hæc quidem libro septimo.

Octavvs hæc ferè complectitur. Chosroën ob illorum Saracenorum, qui *c* Romanis parebant, incursiones, rumpere inducias conatum; Georgij tamen legatione persuasum, fœdus sartum tectum seruasse: *d* Georgium verò Cæsaris indignationem incurrisse, quod Chosroes dixisset, se Georgij potissimum gratia, non Imperatoris Mauritij causa, ratam pacem fecisse. Vt Comentiolus proditionis reus actus, mox Romanorum sibi militum animos conciliarit; atque eam ob rem dux iterum exercitus ab Imperatore creatus sit. Romanorum pugna commemoratur & Abarorum, Prisco & Comentiolo ducibus: Comentiolo tamen nescio quid causante, & à pugna abstinente, Prisco vero copias ducente. Militum Romanorum fortitudo, & Abarorum cædes quatuor millium. Prœlium item alterum, eorundémque Abarorum millium nouem strages. Tertia pugna cum quindecim millium clade Abarorum. Quartum rursum prœlium illustrem Romanis victoriam concessit, cæsis ad internecionem Abarorum & *e* Gepædum triginta millibus. Quinta in pugna penes Romanos victoria quoque stetit: cæsi captique Abari, ac viui quidem in potestatem venêre ad tria millia, cæterorum Barbarorum quatuor; aliorum ad hæc duo millia & ducenti, & *f* Sclauorum octo millia. Postea tamen Chaganus, decepto Mauritio Imperatore, viuos Abaros recepit. *g* De Comentioli præfracto mœrore; vtque eius temeritate Romanorum copiæ, quas ad Philippopolim proficisci iubebat, frigore sint extinctæ. Quomodo Petrus iterum belli dux totius Europæ, ab Imperatore creatus sit. *h* De nuptiis Theodosij filij Mauritij, & filiæ Germani. *i* Vrbem regiam fame ea tempestate laborasse; precésque in Ecclesia fundente Mauritio, plebem esse tumultuatam. De eius mansuetudine ac lenitate, militúmque ablegatione; vtque eodem sint die reuocati. Petrum ab Augusto missum, vt omni ope atq; opere Thracicas

ἑπτὰ γὰρ παῖδες τοῦ Χαγάνου ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βουβῶσι περιληφθέντες ἐτελεύτησαν. Κομεντίολος δὲ μετὰ τὸν θόρυβον ἐνδημεῖ τῇ Κωνσταντινουπόλει. οἱ δὲ βάρβαροι τοῖς μακροῖς πλησιάζουσι τείχεσι. καὶ οἱ τῆς Βυζαντίου ἐπὶ τοσοῦτον ἐδεισαν, ὡς (καὶ) καταλιπεῖν εὐρώπην, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν ἀπαίρειν ἐπινοεῖν διεμελέτησαν. πρεσβεύεται δ' οὖν ὅμως ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Χαγάνον δι' Ἁρμάτωνος: καὶ δωρεαῖς λαμπροῖς καὶ προσθήκαις χρυσοῦ χιλιάδων εἴκοσι, πείθει μόλις τὴν εἰρήνην δέξασθαι. λέγοντα: Κρίναι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον Χαγάνου καὶ Μαυρικίου, καὶ ἀνὰ μέσον ῥωμαίων καὶ * βαρβάρων. περὶ τῶν φανέντων ἀνθρωπομόρφων τεράτων ἐν τοῖς νειλώοις ὕδασι, καὶ περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως δόξαι διάφοροι. ὁ δὲ συγγραφεὺς * Ἀγαθαρχίδου τοῦ Κνιδίου τῇ δόξῃ προστίθεται. φησὶ δὲ οὗτος ἀνὰ πᾶν ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν, μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν τῷ μετοπώρῳ γινομένης καθ' ἕκαστα. εὐλόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι, κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν ἑαυτοῦ πηγῶν: κατὰ δὲ τὸ θέρος, διὰ τοὺς ἐκεῖθεν ἐκχεομένους εἰς αὐτὸν ὄμβρους, λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ ἕβδομος.

Ὁ δὲ ὄγδοος λόγος διαλαμβάνει, ὅπως ὁ Χοσρόης διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν, τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις ταττομένων, λῦσαι τὰς σπονδὰς ἐνεχείρησε: Γεωργίου δὲ πρὸς αὐτὸν σταλέντος, αἱ σπονδαὶ μεμενήκασι. καὶ Γεώργιος ἀτιμάζεται, ὡς εἰπόντος Χοσρόου διὰ Γεώργιον αὐτοὺς τηρεῖν τὰς σπονδάς, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν βασιλέα Μαυρίκιον. ὅπως ὁ Κομεντίολος προδοσίας κρίνεται: καὶ διαλλαγαὶ τῶν ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων πρὸς αὐτόν. καὶ ὅπως αὖθις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος στρατηγὸς * στέλλεται. μάχη ῥωμαίων καὶ ἀβάρων, στρατηγοῦντος Πρίσκου καὶ Κομεντιόλου μὲν ἀπομάχου, διά τινας προσποιήσεις, ὄντος: Πρίσκου δὲ τῷ στρατῷ παρόντος. ἀριστεία ῥωμαίων καὶ ἀναίρεσις τῶν ἀβάρων, μέχρι τεσσάρων χιλιάδων. δευτέρα μάχη, καὶ ἀναίρεσις τῶν αὐτῶν, ἄχρι χιλιάδων θ. τρίτη μάχη, καὶ ὁ τῶν αὐτῶν ὄλεθρος, μέχρι πεντεκαίδεκα * χιλιάδων. τετάρτη μάχη, καὶ νίκη πάλιν ῥωμαίων λαμπρά, καὶ ἀναίρεσις * βαρβάρων ἅμα γηπαίδων χιλιάδων λ. πέμπτη μάχη, καὶ νίκη ῥωμαίων: καὶ ἀναίρεσις ἀβάρων, καὶ ἅλωσις, τῶν μὲν ζωγρηθέντων ἀβάρων γ, ἄλλων δὲ βαρβάρων δ, καὶ ἑτέρων δ. χιλίων καὶ διακοσίων. καὶ Σκλαβηνῶν χιλιάδων ὀκτώ. ἐξ ὧν ὁ Χαγάνος ἀπατήσας τὸν αὐτοκράτορα, τοὺς ζωγρηθέντας ἀβάρους ἀνέλαβε. περὶ τῆς Κομεντιόλου μελαγχολίας, καὶ ὅπως τῇ τούτου ἀβελτηρίᾳ πλῆθος ῥωμαίων πρὸς φιλίππου πόλιν ἀπαίροντος, τῷ κρύει διώλετο. ὡς Πέτρος αὖθις στρατηγὸς τῆς εὐρώπης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος προχειρίζεται. περὶ τοῦ γάμου τοῦ παιδὸς Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς Μαυρικίου ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Γερμανοῦ. καὶ περὶ τῆς σιτοδείας τῆς γενομένης τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων: καὶ τῆς συμβάσης ἀταξίας τῶν δήμων. λιτανεύοντος τοῦ βασιλέως. καὶ περὶ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ, καὶ ἐξορίας τῶν στρατιωτῶν, καὶ μονοημέρου ἐπανόδου. ὅπως Μαυρίκιος * ἔστελλε Πέτρον, παντὶ τρόπῳ τὰς θρακῴας

* βάρβαρον.

* Ἀγαθαρχίδου

* al. αὐτοκράτορος

* al. πεντεκαίδεκα

* al. ἀβάρων.

* ἐπέστειλε.

δυνάμεις

δυνάμεις εἰς τὸ ἀντιπέρας τοῦ Ἴστρου διαχειμάζειν. ὅπως τε θεία προεσημάνθη ὀμφὴ τῷ Πέτρῳ· καὶ ὅπως στάσις ταῖς ῥωμαϊκαῖς * ἐστρατευμέναις δυνάμεσι, καὶ τυραννὶς συνέστη κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, Φωκᾶ τοῦ τυράννου ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀναρρηθέντος. ὅπως φυγὴ Πέτρου, καὶ ὅπως ἡ στάσις διαγγέλλεται τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅπως τὰ πρῶτα διὰ τῶν δημάρχων Σεργίου καὶ Κοσμᾶ πολυπραγμονεῖ τὸ πλῆθος τῶν δήμων. καὶ ἀριθμοῦνται Πρασίνων μὲν αφ΄. Βενέτων δὲ τ΄. καὶ ὅπως τῆς * δημοσιευμένης φιλοτιμίας παρέσχετο. πρεσβεία τε τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὰς στασιαζούσας δυνάμεις, καὶ ἀποστροφὴ τῆς πρεσβείας: ὅπως τε ἐφρουρεῖτο ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων. πρεσβεία τε τῶν στρατευμάτων πρὸς Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου υἱὸν, ἀξιοῦσα ἢ αὐτὸν, ἢ τὸν πενθερὸν Γερμανὸν βασιλέα σφῶν ἀναρρηθῆναι. γνῶσις τε τούτων * εἰς Μαυρίκιον ἀφιγμένη: καὶ ὑπόνοια εἰς Γερμανὸν, ὡς αἴτιον τῆς τυραννίδος: καὶ ἀπειλὴ, καὶ μήνυσις τῆς βασιλικῆς ἀπειλῆς, διὰ τοῦ γαμβροῦ Θεοδοσίου: καὶ καταφυγὴ Γερμανοῦ πρὸς τὸν νεὼν τῆς Θεομήτορος. τῶν Κύρου καὶ Στεφάνου τοῦ * ἡμιάρρενος, ὃς ἐπίτροπος ἐτέτακτο τοῖς βασιλέως παισὶ, πρὸς Γερμανὸν * ἀποστολὴ εἰς τὸ ἐξελθεῖν αὐτὸν τοῦ ναοῦ: καὶ ἀπραξία: καὶ ἡ διὰ ῥάβδων μάστιγωσις Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς, ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πενθερὸν καταμηνύσεως. καὶ μεταφοίτησις Γερμανοῦ ἀπὸ τοῦ νεὼ τῆς Θεομήτορος ἐπὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν. καὶ πάλιν προσκλῆσις ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν, καὶ ἀπείθεια, Ἀνδρέου τινὸς, συνεχῶς φοιτῶντος ταῖς λιτανείαις, τὴν ἔξοδον κεκωλυκότος. θόρυβοί τε καὶ ἐμπρησμὸς τῆς κατὰ τὴν πόλιν οἰκίας Κωνσταντίνου τοῦ πατρικίου, ὃν Λάρδυν ἐπεκάλει τὰ πλήθη. καὶ ἀπορία Μαυρικίου καὶ ἀπόδρασις. ὅπως κλύδωνος γεγονότος, ἐγκατίω πρὸς τὴν ἀπόδρασιν λαμβάνει. καὶ ἀποστολὴ Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς πρὸς Χοσρόην: καὶ ὑποστροφὴ πάλιν ἀπὸ Νικαίας τῇ ἐπιδείξει τοῦ δακτυλίου, ὃ ἦν εἰς σύνθημα τῷ παιδὶ παρὰ τοῦ πατρὸς τεθέν. ὅπως τε πρὸς τὸν τύραννον οἱ τοῦ ἄστεος, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἑβδομίτης, προσεχώρησαν. ὅπως τε Γερμανὸς καὶ ἐπισπουδάζων ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν, ἀπέτυχεν, τῶν Πρασίνων, ἀπειπόντων τὴν ἀνάρρησιν, διὰ τὸ... ὡς ἐκεῖνοι ἔλεγον τῶν Βενέτων. εἶτα ἀναγόρευσις ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ τοῦ Φωκᾶ. Κυριακὸς δὲ τηνικαῦτα τῆς βασιλίδος ἀρχιερατικῶς ἐγκεχείριστο νόμους. εἴσοδος τοῦ Φωκᾶ πρὸς τὰ βασίλεια: καὶ ἀνάρρησις Λεοντίας τῆς γυναικὸς Φωκᾶ: καὶ περὶ τῆς τῶν τόπων στάσεως τῶν δημάρχων ἔρις: καὶ ὠθισμὸς Κοσμᾶ τοῦ δημάρχου τῶν Βενέτων, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου: καὶ μνήμη Μαυρικίου, ὡς οὐκ ἀπέθανε, καὶ διὰ τοῦτο τὰ τυράννου πρὸς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως * πάλιν ὁρμή. ἀναιρέσεις τε τῶν τοῦ βασιλέως παίδων ἐνώπιον τοῦ πατρὸς, ἐν τοῖς Εὐτροπίου: καὶ φιλοσοφία καὶ εὐχαριστία τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτὸς ὕστερον διὰ ... ἀναίρεσις. καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως εὑρεθείσης διαθήκης Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἀνάγνωσις. ὅπως τε τὰ σώματα τῶν βασιλέων τῷ θαλαττίῳ ῥοθίῳ παρεδόθησαν. ἐπιτάφιός τε εἰς Μαυρίκιον: καὶ ὅπως τὰς ἀντιδόσεις τῶν παρανομηθέντων αὐτοῖς εἰς Μαυρίκιον αἱ ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις, κρείσσονι προνοίας θείας, ἐλάμβανον. ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μηδένα τῶν κεκοινωνηκότων, τῆς τυραννίδος ἐκ τοσούτου πλήθους ὑπολειφθῆναι.

copias ad oppositam Iftri ripam *a* diftineret: déque diuinitus *b* Petrum appellante voce. *c* Tumultuantem rurfum in caftris Romanorũ, & contra Mauritium factio inftituta, electo ab incondita multitudine Phoca. Petrus fuga interim falutem quærit, & feditionis ad Imperatorem rumor defertur. Plebs autem à Sergio atque Cofmia tribunis plebis primum incitata, nouis ftudere rebus incipit; reperitque Prafinorum ↄ15. ↄ. Venetorum verò trecenti duntaxat. hinc plebeiis donatiua Mauritius præbuit. Sequitur ad tumultuantes milites eiufdem legatio, & legationis repulfa; vtque regiam vrbem præfidio munierit. Exercitus ad Theodofium Mauritij F. legatio, ipfum, aut fecerum illius Germanum dari fibi Imperatorem poftulans. Eius rei nuncius ad Mauritij aures accidit, indéque fufpectio in Germanũ, vt tyrannidis auctoré. Minæ, minarúmque Augufti in Germanũ per Theodofium generũ delatio: *d* & Germani in Deiparæ templũ, vt in afylum fuga. Hinc Cyros, & Stephanus Eunuchus (qui Cæfaris liberis moram præfectus erat) ad Germanum miffi, vt tẽplo digrederetur; fed irrita legatio fuit. *e* Fuftibus cæfus Theodofius à parente Mauritio, quòd focero fuas minas indicaffet. Germani è templo B. Virginis ad S. Sophiæ tranfitus; & iterata, vt inde digrederetur, hortatio; fed qua nihil perfuadetur, Andrea quodam egreffum diffuadente, dum precandi gratia templum frequentat. *f* Turbæ iterũ, incendiúmque Vrbanæ domus Conftãtini Patricij, quem Lardyn vulgò cognominabant. *g* Mauritij æftuatio, ac fuga, vtque *h* exorta maris tempeftas fugam ipfi intercluferit. Theodofij filij ad Chofroen miffio, reductióq; Nicæa ex indicio annuli, quẽ filio parens Mauritius figni tefferæq; loco tradiderat. Vrbanorũ ad tyrannum, in quib. & Hebdomites erat, concurfus. Imperium Germanus affectans voto excidit, Prafinis fe eum creaturos Imperatoré negantibus; quod, vt ipfi affirmabát, factionis effet Venetorum. *i* Ergo Phocas deinde in templo B. Ioãnis, quod eft in Septimo, Imperator renunciatur, Cyriaco regiæ vrbis patriarcha. *k* Phocæ in regiam ingreffus, & Leontiæ eius vxoris, vt Auguftæ confalutatio. Tribunorum plebis ingens tum *l* de locorum ftatione contentio atque altercatio. Cofmæ partis Venetæ tribuni plebis ab Alexandro propulfatio, & iniecta mentio, nondum obiiffe Mauritium. Quo factum, vt impetu quodam ad Imperatoris cædem tyrannus fe proriperit. Hinc cædes liberorum Augufti in parentis oculis ad *m* Eutropij. Animi fapientia Cęfaris, actus Deo gratiis, vtque à Lilio percuffus ebierit. Legitur & teftamentum Mauritij Heraclio imperante inuentũ. Quo modo regia corpora marinis cõmiffa fluctibus; & funebris in Mauritium laudatio; *n* vtque diuinæ iudicio prouidentiæ, Romani milites, eorum, quæ in Mauritium flagitiofe patrarunt, pœnas dederint; quod poft non diu, cęfis, tyrani iifdem focio rum nemo, in tanta multitudine, fuperfuerit:

Marginal notes (left): * ἐστρατευμέναις. * δημοσιευμένης. * ἀφιγμένη. * ἡμιάρρενος. * ἀποστολή. * πάλιν.

Marginal notes (right): ΤΗΕΟΡΗ-ΙΛΑΚΤΟΣ. a Διαχειμάσειν. b Niceph. Chriftum ipfũ in fomnis apparuiffe. Mauritio nunq. appellaffe narrat. c Niceph. lib. 18. c. 39. d Niceph. lib. 18. c. 39. e διὰ ῥάβδων. f Niceph. lib. 18. c. 39. g Niceph. lib. 18. c. 40. h Podagra quoque dolores Nicephor. adiungit. i Niceph. ibid. k Niceph. ibi. l abeſt magna pars ex τῷ Ιωάννη Cedreno. Mauritij XX. m Sub laudis Portum, qui erat Chalcedone, ex Zonara. tom. Phocæ. n Niceph. lib. 18. cap. 42.

este enim alij, alij cœlesti igne, ferro ceteri ad vnum omnes perierunt: atque adeò Heraclius post paulò rerum potitus, cum Razate Persa bellum gesturus, delectu habito, vix duos ex illis partium studiosis relictos reperit. Ac tum demum Romani Persis superiores esse cœperunt, qui dum illi nefarij superstites essent, a Persis victi semper discesserant. *a* Cædes a tyranno per Alexandrum intentata Theodosio, Augusti filio; Petro item, & Comentiolo, atque Constantino, Lardy cognomento. Falsus etiam rumor de Theodosio exortus est, quasi is tum non fuisset interfectus. *b* Quomodo Alexandriæ statuæ suis sedibus sponte motæ, quæ Byzantij accidissent, nunciarint calligrapho cuidam (sic forte appellato) *c* à cœna domum reuertenti. *d* Vt Mauritius tertiam vectigalium portionem subditis remisisse feratur: triginta quoque Byzantinis donasse talenta, reficiendis aquæductibus. Quo honore, præmioque disciplinarum studiosos publice affecerit. Quæ in fluxu sanguinis Euphemiæ martyris admiranda acciderint: *e* vtque Mauritius, rei periculo facto, quòd initio non credidisset, miraculum magis confirmarit. *f* Vti Phocas tyrannus Constantiam, Mauritij Augusti coniugem, cum filiabus, priuatæ domui incluserit. Phocæ ad Chosroen Persarum regem missa legatio: sed irrita. *g* Ruptæ enim induciæ sunt, Chosroe prætexente, quòd Mauritium iustè vindicaret. Sic Lilius, qui legatus erat, re infecta domum retro reuertit. Cædes Alexandri rerum nouarum Phocæ socij, eo nomine suspecti, quasi Theodosium, Mauritij filium, quem occidit, seruasset. Atque hic vniuersæ finis historiæ.

ἀλλ' οἱ μὲν λοιμῷ, οἱ δὲ πυρὶ οὐρανίῳ, οἱ δὲ καὶ στόματι διεφθάρησαν μαχαίρας. ὥστε, ἡνίκα Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς πρὸς * Ῥαζάτην τὸν Πέρσην πολεμεῖν ἔμελλε, ἔκταξιν τῆς στρατείας ποιησάμενος, δύο μόνους εὗρεν ὑπολελειμμένους τῶν φιλοτυράννων τοῦ πλήθους· καὶ τότε ἤρξατο τὸ ῥωμαϊκὸν κατὰ Περσῶν ἐνισχύειν. μέχρι γὰρ αὖ ἐκεῖνοι περιῆσαν, ἡ νίκη τοῖς Πέρσαις ἐπηυλίζετο. ἀναίρεσις ὑπὸ τοῦ τυράννου διὰ Ἀλεξάνδρου, Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως τοῦ αὐτοκράτορος παιδός: καὶ Πέτρου, καὶ Κομεντιόλου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λάρδυ. πλάνη τε περὶ Θεοδοσίου, ὡς οὐ πεφόνευται: καὶ ὅπως κατ' Ἀλεξάνδρειαν τὰ ἀγάλματα τῆς οἰκείας ἕδρας ἀποφοιτῶντα * προσηγόρευε τὰ γεγονότα καλλιγράφῳ τινὶ κατὰ τὸ τυχαῖον, οὕτω καλουμένῳ, ἀπὸ δείπνου πρὸς τὰ οἴκαδε διερχομένῳ. ὅπως τε ὁ Μαυρίκιος λέγεται τρίτην μοῖραν τῶν φόρων * συγχωρεῖν τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τριάκοντα δοῦναι τάλαντα τοῖς Βυζαντίοις εἰς νευργίαν τῶν ὑδάτων ὁλκῶν. καὶ ὅπως ἐφιλοτιμεῖτο λαμπρῶς τοὺς τῶν μαθημάτων ἐραστάς. καὶ περὶ τῶν γεγονότων παραδόξων τῆς τῶν αἱμάτων ῥύσεως Εὐφημίας τῆς μάρτυρος: καὶ ὡς Μαυρίκιος πειράσας, μᾶλλον τὸ θαῦμα δι' ἀπιστίας ἐπίστωσε. καὶ ὅπως ὁ τύραννος Κωνσταντίαν τὴν τοῦ βασιλέως Μαυρικίου γυναῖκα, ἅμα ταῖς θυγατράσιν, ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ * ἐνέκλεισε. πρεσβεία τοῦ τυράννου πρὸς Χοσρόην τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ ἀποτυχία. κατάλυσις δὲ τῶν σπονδῶν, προφασιζομένου Χοσρόου, τὴν * ὁσίαν διεκδικεῖν Μαυρικίου: καὶ οὕτως ὁ Λίλιος, οὗτος γὰρ ὁ πρεσβεύων ἦν, ἀνεχώρησεν ἄπρακτος. ἀναίρεσις Ἀλεξάνδρου τοῦ συννεωτερίσαντος τῷ Φωκᾷ δι' ὑπόνοιαν, ὅτι Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου παῖδα, ὃν ἀνεῖλε, περιεποιήσατο. ἐν οἷς καὶ τῆς ὅλης ἱστορίας τὸ πέρας.

* Ῥαζάτην.
* προσηγόρευε.
* συγχωρεῖν.
* al. ἐνέκλεισε.
* ὁσίαν.

EXstant hi Theophilacti libri VIII. de vita Mauritij Imp. *Græcè compositi: quos nuperrimè Latinos fecit Augusta Vindel. P. Iacobus Pontanus noster, de re litteraria pridem optimè meritus. Circumferuntur & hæc eiusdem Simocattæ, à nobis reperta* Physica problemata, Legationum excerpta *ex libris illis historiarum: item* Epistolæ mixtæ, *ab Aldo maiore olim epistolarum Græcarum volumini inserta. Meminit huius Sophistæ Suidas ac Cedrenus: & hinc Nicephorum Callistum pleraque vitæ Mauritij sublegisse obseruando ad oram notaui.*

S. NICEPHORI PATRIAR. Constantinopolitani, *Historica Epitome.*

LECTA *Epitome historica* NICEPHORI *Constantinopolitanæ sedis Antistitis.* A Mauritij Imp. interitu ducit initiũ, tenditq; ad Leonis, & Irenes coniugium. Nihil stylus habet superuacaneum, aut obscurum: verborũ delectu, orationisque compositione neque nimis dissoluta, neque contra nimis astricta, anxiè est vsus; sed qualia adhibere possit rhetor quiuis, vel perfectus reuera orator. Vitat enim nouè ficta, neque antiquitate vsuque probata præterit. Iucunditas adhæc illi gratiam conciliat in dicendo. Denique, vt verbo expediam, plerosque, qui antecesserunt, historica scriptione transeundo obscurat, nisi quòd nimia breuitate non videatur omnes venustatis partes expleuisse.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἱστορικὸν σύντομον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἱστορικὸν σύντομον Νικηφόρου τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερέως. ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς εἰς γάμον κοινωνίας Λέοντος καὶ Εἰρήνης. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σαφής: καλλιλεξίᾳ τε καὶ συνθήκῃ λόγου οὔτε λελυμένῃ, οὔτε αὖ πάλιν συμπεπιεσμένῃ, περιέργως κεχρημένος: ἀλλ' οἵᾳ ἂν χρήσαιτο ὁ ῥητορικὸς ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνήρ. τό, τε γὰρ νεωτεροποιὸν * ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότροπον καὶ ἐξησκημένον οὐ παρατρέχει. ἔτι δὲ καὶ ἡδονὴ κέκραται αὐτῷ, σὺν χάριτι, τοῖς λόγοις. καὶ ὅλως πολλοὺς ἐστὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποκρυπτόμενος τῇδε τῆς ἱστορίας τῇ συγγραφῇ: εἰ μή τῳ τὸ λίαν συντετμημένον οὐχ ὁλόκληρον δόξει διαπράττειν τὴν χάριν.

ξς'. Nicephori Patriarchæ C P. epitome historica.

* ἐκκλίνει.

SERGII CONFESSORIS *Historia.*

LECTA est SERGII *a* CONFESSORIS *historia.* Incipit à Michaëlis Imp. reb' gestis,

ΣΕΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ὉΜΟΛΟΓΗΤΟΥ ἱστορικὸν τῶν εἰκονομάχων.

ξζ'. Sergij confessoris historica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σεργίου τοῦ ὁμολογητοῦ. ἄρχεται ἀπὸ τῶν τοῦ Μιχαὴλ πράξεων,

καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπὶ τὰ τοῦ Κοπρωνύμου ἀθέμιτα καὶ ἀσελγῆ ἐπαναστρέφει ἔργα, καὶ κάτεισιν ἐκεῖθεν, ἐφεξῆς διεξιὼν, μέχρι τοῦ ὀγδόου ἔτους αὐτοῦ Μιχαὴλ. τάς τε κατὰ τὴν πολιτείαν, τάς τε κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἀναγραφόμενος αὐτοῦ πράξεις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἃ κατὰ πόλεμον αὐτῷ ἐξεπονήθη, καὶ οἷος ἦν τὰ περὶ τὴν δόξαν περὶ τοῦ θείου· πάντα λεπτομερῶς διεξιών. ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴπερ τις, σαφὴς καὶ περὶ τὰ ἐκλεκτὰ κοσμούμενος· ἔν τε τῇ διὰ πάντων τῶν λέξεων καὶ τῇ συνθήκῃ, καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ λόγου οἰκονομίᾳ· ὥς τι δοκεῖν ἐξ αὐτοσχεδίου πως αὐτῷ συγγεγράφθαι. ἔμφυτον γὰρ ὁ λόγος αὐτοῦ χάριν, οὐκ ἐκ τοῦ σχήματος ἔτι προσεπήνατο μεταποιῶν. διὸ καὶ πρέπων ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῇ μάλιστα ἱστορίᾳ ὢν καὶ βούλεται.

recurritque ad impia & nefaria Copronymi facinora: a quibus porro narrare ex ordine pergit ad octauum vsque Michaelis annum, res ab eo partim in Republica, partim in Ecclesia gestas. Quin & quæ militiæ gessit, quidque de rebus diuinis senserit, accuratè recenset.

Dictio eius inprimis perspicua, & non affectate exornata, cum verborum significatu, atque compositione, tum cetera orationis dispositione; vt ex tempore fusus illi sermo quodammodo videatur. Oratio enim natiua venustate florida nullam formæ mutationem ex anxia nimis accuratione admisit. Qualis maxime dictio, quod & studio illi fuit, Ecclesiasticam historiam decet.

ΚΕΦΑΛΛΑΙΩΝΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΝ ἱστορικόν.

a Cephalonis historia compendium.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κεφαλλαίωνος σύντομον ἱστορικόν. ἄρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμιδος, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου χρόνων. συμπεριγράφεται δὲ αὐτῷ ἡ ἱστορία ἐν λόγοις θ΄ κατ᾽ ἐπωνυμίαν τῶν θ΄ μουσῶν, Κλειοῦς, Θαλείας, Πολυμνίας, Μελπομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρπης, Καλλιόπης, Ἐρατοῦς, Οὐρανίας· ἐν ᾗ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα διεξεισιν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντος πλέον τῇ συντομίᾳ ἀποχρώμενος. οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἄξιον θαυμασμοῦ καὶ ζηλώσεως ἐνδεικνύμενος, πλὴν τῆς κατὰ τὴν ἱστορίαν μαθήσεως. ἀλλὰ τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτός ἐκεῖνός φησιν, ὥσπερ Ὅμηρος ἀποσιωπᾷ. ἐπεὶ δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἕνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται. τὸ μὲν ἀναγκαῖον πατρίδα εἰπεῖν καὶ γένος, παρείς· τὸ δὲ καὶ μικροψυχίας ἐμφαντικὸν, ἐν μνήμῃ τι ποιησάμενος. καὶ τὸ ἐκ τοσῶνδε καὶ τόσων συνειλέχθαι αὐτῷ τὴν ἱστορίαν, σεμνύνεται· οὐ πάνυ ψυχῆς τὸ μικρολόγον τι καὶ τὴν παιδαριώδη φιλοτιμίαν ἀποσείσαμένης, ἀπόδειξις. φησὶ δ᾽ ὅμως τὸν πρῶτον τῆς ἱστορίας συνειλέχθαι μὲν ἐκ λόγων φ΄ καὶ ο΄, συγγραφέων δὲ λα΄ καὶ α΄ ἀπομνημονεύει· τὸν δ᾽ δεύτερον ἐκ βιβλίων ση΄, συγγραφέων δὲ κε΄. καὶ τὸν τρίτον δὲ, ἐκ βιβλίων χ΄, συγγραφέων δὲ κς΄. τὸν μέντοι τέταρτον ἐκ βιβλίων μὲν ων΄, συγγραφέων δὲ λς΄. καὶ τὸν πέμπτον ἐκ βιβλίων μὲν σ΄, συγγραφέων δὲ κς΄. τὸν δὲ ἕκτον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . τὸν δὲ ἕβδομον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . τὸν δὲ ὄγδοον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . καὶ τὸν ἔνατον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ τριάκοντα, ἐν οἷς ἐστιν ἡ Κεφαλλαίωνος ἱστορία.

CEPHALAEONIS MVSAE, SIVE *Historica epitomes libri IX.* LXVIII.

LECTA & a CEPHALAEONIS *historica epitome*: cuius arcessit initium a Nino, & Semiramide, pergitque ad Alexandri magni tempora. Libris nouem vniuersa comprehensa est historia, inditis totidem Musarum nominibus, Clius, Thaliæ, Polymniæ, Melpomenes, Terpsichoræ, Euterpes, Calliopes, *b* Eratus, & Vraniæ. quo in opere & Alexandri regis Macedonum gesta refert.

Ionica dialecto est vsus; tanta quoque citra decorum breuitate adhibita, vt præter nudam gestarum rerum narrationem, nihil mirandum, aut imitandum adferat. Genus & patriam, vt & ipse non inficiatur, Homeri exemplo, premit silentio. in Sicilia tamen exsilij causa degentem, historiam scripsisse apparet. Quod ergo necessarium erat, *c* patriam & genus profiteri, id omisit, quod autem abiecti est animi indicium, [exsilium] memoriæ prodidit. Animi quoque nondum prorsus inanem, puerilem que gloriam repudiantis, magnum satis argumentum est, è quot quantisque scriptoribus historia collecta sit, iactare. Ait enim compositum librum primum è libris quingentis & septuaginta, quorum auctores vnum & triginta commemorat. Librum verò secundum è libris ducentis & octo, scriptorum XXV. Tertium è libris DC. scriptoribus vero sex & viginti. Quartum è XXXVI. scriptorum libris octingentis & quinquaginta. Quintum, è ducentis libris, quorum scriptores sex & viginti. *d* Sic de reliquis. Nonum è libris . . . . collectum affirmat, scriptoribus verò triginta. Atque hæc ferè Cephalæonis historia.

a Al. Cephalionis, vt inf. Cod. LXX. & Cod. CLXI. & apud Suid. qui Cephalonem quoque eiusd. scribit, ac de Cephalione etiam confirmat Strabo lib. 13. b Qui liber inf. adnotatur Cod. CLXI.

c Strabo libr. 13. in Troade Gergethium fuisse hunc Cephalonem dicit, vt & Suidas.

d Quatuor his librorum ea cuius auctorum, et cum cinque numerum perierit.

ΗΣΥΧΙΟΥ ἸΛΛΟΥΣΤΡΙΟΥ κοσμικὴ ἱστορία.

b Hesychius Illustris, Milesius.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἱστορικὸν ὡς ἐν συνόψει κοσμικῆς ἱστορίας. ὁ δὲ συγγραφεὺς Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος, Μιλήσιος μὲν ἐκ πατρίδος παῖς, Ἡσυχίου καὶ Σοφίας. καθ᾽ ὃ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου, μετὰ ἱστορίας ῥωμαϊκῆς τε καὶ παντοδαπῆς τυγχάνει. ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ Βήλου τοῦ Ἀσσυρίων

Bonus.

βασιλέως βασιλείας, κάτεισι δὲ μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς ῥωμαίων γέγονεν αὐτοκράτωρ,

HESYCHII ILLVSTRIS MILESII Historia omnigena atque Romana libri VI. *Vires à Iustino seniore Imp. gesta.* LXIX.

LECTVS & *historicus liber*, (autore a HESYCHIO ILLVSTRI, patria Milesio, Hesychij & Sophiæ filio) qui veluti comprehensio quædam est totius de mundo historiæ, vt inde quoque titulus *Romana* simul, & *Omnigena* HISTORIAE inscriptionem præferat. Incipit à Belo Assyriorum rege, & in Anastasij Romanorum Imperatoris excessum desinit.

a De quo legendus Suidas. Extat Græcolatina huius epitome Catalog. virorum doctrinæ laude clarorum alphabetico typis Plantinianis edita.

Concisus est, atque disertus. Nam & dictione vsus florida, ac significante: & ipsa orationis structura pari est ratione ab illo elaborata, dum verborum maximè gaudet proprietate. Sicubi verò dictionem significantem, etiam cum maxima emphasi, sectatur, ita sua translatione auditorem oblectat, vt nihilo obscurius, quin forte clarius, rem ob oculos ponat, quam si nulla figura vsus fuisset. Veritatis præterea se hic inprimis studiosum promittit.

Ceterum opus sex in partes diuisum. Primus liber, quæ bellum Troianum antecesserunt, refert. Secundus, ab Ilio capto ad Romam vsque conditam, gesta. Tertius, quæ ab vrbe condita sub Regibus acciderunt, donec consulibus Romæ creatis regnum esse desiit, commemorat; Olympiade circiter sexagesima octaua. Quartus, ex quo Consules Romæ præfuerunt, hoc est, à sexagesima octaua Olympiade vsque ad CLXXXII. cum consules, Iulio Cæsare solùm imperante, esse desierunt. Quinto libro ea narrantur, quæ à Iulij Cæsaris imperio vsque dum Byzantinæ vrbis gloria ac virtus ad summum perducta est, contigerût; Olympiade CCLXXVII. inchoante. Sexto libro, ex quo Constantinum Constantinopolis magno suo bono nacta est Imperatorem, vsque ad Anastasij excessum gesta narrat; quem Cæsarem scriptor hic clementia, ac benignitate, *a* nescio quomodo, multis antecelluisse prædicat: cuius obitus in vndecimam incidit indictionem, Magno Consule sine collega. Temporum verò periodus, qua historia illa absoluitur, annorum est CIↃ.CXC.

LEGIMVS item eiusdem HESYCHII *b* alterum opus, Iustini Imperat. res gestas continens: quomodo Anastasio mortuo suffectus Iustinus, & huius vicissim imperium Iustinianus exceperit, aliáque annis aliquot sub eo gesta. Ne cætera scriptor memoriæ mandaret, reuocatus est morte Ioannis filij, quæ mentem hominis adeò perculit, vt commentandi scribendique conatum infregerit.

DIODORI SICVLI *Historiarum libri X L.*

LEGIMVS DIODORI SICVLI *historiarum libros a quadraginta*, qui vniuersam quandam mundi continent historiam. Est Cephalione longè vberior, saltem cum eadem refert; vt & Hesychio illustri. Stylo vtitur perspicuo, nec affectato, sed qui historiam maximè deceat. Neque etiam, vt sic dixerim, nimium Atticissat, aut antiquarius est supra modum; neque contra ad humile dicendi genus se demittit: sed mediocri forma sermonis delectatur, figuratam orationem, aliáque vitans; nisi quod de gentium diis, & heroibus, poëtarum more, fabulatur. Ducit historiæ initium à Græcorum, Barbarorúmque fabulosis temporibus, pergitque ad inchoatum bellum, quod cum Gallis Romani gesserê: qua tempestate C. Iulius Cęsar (cui ob res gestas *Diui* cognomentum addidére Romani) plurimas, maximéque bellicosas Gallorum nationes debellauit.

Triginta annos, vt de se fatetur, huic scribendæ historiæ impendit, variis interim regionibus discendi gratia peragratis, periculísque, vt fit, obitis, ac superatis.

ἔστι δὲ σύντομος καὶ καλλιεπής. λέξεσι τὸ γὰρ εὐθηρᾶ καὶ ἐπισήμοις κέχρηται· καὶ ἡ συνθήκη δὲ τῆς λέξεως τοῦ λόγου αὐτῷ ἡρμοσμένη, κυριολογεῖν μὲν μάλιστα χαίρων. εἰ δέ πῃ καὶ τροπῶσαι τὸ ἐπίσημον καὶ ἐμφατικώτατον τῆς λέξεως· ἥδυνε μὲν τῇ τροπῇ τὸν ἀκροατήν, οὐδὲν δὲ ἧττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον* σαφῶς τὸ πρᾶγμα, ἢ εἰ μὴ ἐτέτραπτο, παρεστήσατο. ὑπισχνεῖται δὲ καὶ ἀληθείας εἶναι φροντιστής. διαιρεῖται δὲ αὐτῷ τὸ σπούδασμα εἰς τμήματα ἕξ. ὧν τὸ μὲν πρῶτον τμῆμα περιέχει τὰ πρὸ τῆς Τροίας· τὸ δὲ δεύτερον, τὰ ἀπὸ Ἰλίου ἁλώσεως, ἕως τῆς κτίσεως Ῥώμης· τὸ δὲ τρίτον, τὰ ἀπὸ τῆς κτίσεως Ῥώμης, μέχρις ὅτε Ῥωμαίοις ἡ τῶν ὑπάτων εἰσήχθη ἡγεμονία, καταλύσασι τοὺς βασιλέας, κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ ἑξηκοστὴν ὀλυμπιάδα. τὸ δὲ τέταρτον, ἐξ ὅτεπερ Ῥωμαίων ἡγήσαντο ὕπατοι· ἤτοι ἀπὸ τῆς ὀγδόης καὶ ἑξηκοστῆς ὀλυμπιάδος, μέχρι βʹ καὶ πʹ καὶ ρʹ ὀλυμπιάδος, οὗ καὶ ἔληξεν ἡ τοιαύτη ἀρχή, Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος μοναρχήσαντος. τὸ δὲ πέμπτον τμῆμα περιέχει τὰ ἀπὸ τῆς Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος μοναρχίας, μέχρις ὅτε Βυζάντιον ἐπὶ μέγα δόξης ἰσχύος ἤρθη, ὀλυμπιάδος ἑβδόμης καὶ οʹ καὶ διακοσιοστῆς ἱσταμένης. τὸ δὲ ἕκτον, ἐξ οὗ βασιλέα Κωνσταντινούπολις ηὐτύχησε Κωνσταντῖνον, μέχρι καὶ τῆς Ἀναστασίου τελευτῆς· ὃν εἶδε ὁ συγγραφεὺς πρᾳότητί τε καὶ ἡμερότητι οὐκ οἶδ᾽ ὅπως πολλῶν ἀποσεμνύνει διενεγκεῖν. οὗ συνέπεσεν ἡ τελευτὴ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ἰνδικτιῶνα, Μάγνου μόνου ὑπατεύοντος. ἡ δὲ περιοχὴ τῶν χρόνων χιλίων καὶ ἐννενήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐν οἷς καὶ ἡ συγγραφή.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δέ μοι καὶ ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ βίβλος, ἐν ᾗ περιέχεται τὰ τῷ Ἰουστίνῳ πραχθέντα· ὅπως τε Ἀναστασίου τελευτήσαντος, αὐτὸς ἀνερρήθη. εἶτα καὶ τὴν Ἰουστινιανοῦ, τοῦ μετὰ Ἰουστῖνον, ἐπὶ τὰ ἀρχὴν ἀνάρρησιν καταδηλοῖ. καὶ τὰς ἄλλας πράξεις μέχρις ἐτῶν [illegible] τῆς αὐτοῦ βασιλείας. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς ἐπεσχέθη, θανάτῳ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου τὴν ψυχὴν καιρίαν πληγείς, καὶ τῆς πρὸς τὸ γράφειν ὁρμῆς ἐκκοπείς.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ ἱστορικόν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Διοδώρου Σικελιώτου ἱστορικὸν ἐν λόγοις μʹ· οἰκουμενικὴν περιέχειν ἱστορίαν. ἔστι δὲ πολλῷ πλατύτερος τοῦ τε Κεφαλίωνος, ἐν οἷς τοὺς αὐτοὺς χρόνους συμβαίνει αὐτοῖς ἀναγράφειν· καὶ τοῦ Ἡσυχίου τοῦ Ἰλλουστρίου. κέχρηται δὲ φράσει σαφεῖ τε καὶ ἀκόμψῳ, καὶ ἱστορίᾳ μάλιστα πρεπούσῃ· καὶ μήτε τάς, ὡς ἄν εἴποι τις, λίαν ὑπερηττικισμένας ἢ ἀρχαιοτρόπους διώκων συντάξεις, μήτε πρὸς τὸ* καθωμιλημένον νεύων παντελῶς, ἀλλὰ τῷ μέσῳ τῶν λόγων χαρακτῆρι χαίρων. φεύγων τε τροπὰς καὶ τἆλλα· πλὴν τὰ παρ᾽ Ἕλλησι μυθολογούμενα θεῶν τε καὶ ἡρώων, ἔσθ᾽ ὅτε τὸ ποιητικὸν ἔθος νέμεται. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν μυθολογουμένων παρ᾽ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ἐξῆς διιὼν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ συστάντος πολέμου Ῥωμαίοις τε καὶ Κελτοῖς· καθ᾽ ὃν χρόνον Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ, ὃν διὰ τὰς πράξεις θεὸν ἐπίκλην ἔθεντο Ῥωμαῖοι, κατεπολέμησε τὰ πλεῖστα καὶ μαχιμώτατα τῶν Κελτῶν ἔθνη. ἐν τριάκοντα δὲ ἔτεσιν, ὡς αὐτός φησι, περὶ ταύτην ἐπόνησε τὴν ἱστορίαν· τόπους τε πολλοὺς ἀμείβων χάριν πολυμαθείας, καὶ ταλαιπωρίαις, οἷα εἰκός, ἐντυχών.

* al. σαφές.

Iulius Cæsar.

b. Diodori Siculi historiarum libri X L.

* al. καθωμιλημένον.

Σικελιώτης

Σικελιώτης δὲ ὤν, ἐξ * Ἀγυρίου τὸ γένος ἔχει, καὶ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῶν ῥωμαίων, πολλὴν ἐμπειρίαν τῆς ῥωμαίων εἰληφὼς διαλέκτου, πάσας τὰς ἡγεμονικὰς αὐτῆς πράξεις καὶ πάθη ἀκριβῶς ἀνελάβετο. ἐν μʹ δὲ βιβλίοις τὴν ὅλην συμπεραινόμενος πραγματείαν· ἐν μὲν ϛʹ ταῖς πρώταις, τὰς πρὸ τῶν τρωικῶν πράξεις τε καὶ μυθολογίας ἐκτίθεται· ἐν δὲ ταῖς ἐφεξῆς ιαʹ τὰς ἀπὸ τῶν τρωικῶν κοινὰς πράξεις συνόψεις ἀναγεγραμμένας, ἕως τῆς τελευτῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνων βασιλέως. ἐν δὲ τοῖς ὑπολοίποις κγʹ βιβλίοις, αἱ λοιπαὶ τυγχάνουσι πράξεις ἀναγεγραμμέναι, μέχρις ὅτε ῥωμαίοις πρὸς κελτοὺς ὁ πόλεμος συνερράγη, καθ' ὃν ἡγούμενος Γάιος Ἰούλιος καῖσαρ, ἐκράτησε μὲν τῶν πλείστων καὶ μαχίμων παρὰ κελτοῖς ἐθνῶν τῷ πολέμῳ· προεβίβασε δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς ῥώμης, μέχρι τῶν βρεττανικῶν νήσων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἱστορία τελευτᾷ.

* al. Ἀγύρου.

Siculus verò fuit, Agyrio [vrbe] genus repetens; qui longo Romanorum vsu ac familiaritate, & linguam calluit, & præcipuas quasque res, ab ea gente feliciter infeliciterve gestas, accurate collegit.

Libris quadraginta historiam complexus est vniuersam: quorum sex prioribus, quæ ante Troiani belli tempora acciderunt, fabulasque commemorat: Vndecim vero insequentibus, quæ a capto Ilio vbique gentium acciderant, literis consignata reperies, vsque ad Alexandri Magni obitum. Reliquis tribus & viginti libris, quæ deinceps euenerunt, memoriæ prodita leges; dum exortum est Romanorum cum Gallis bellum, ductu Iulij Cæsaris gestum; qui plerasque & fortissimas eorum gentes debellauit, Romanúmque prouexit imperium in Britanniam vsque: in qua expeditione historia desinit.

DIOD. II.

LXXI.

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΚΟΚΚΙΑΝΟΥ Η κοκκηίου Δίωνος ἱστορικοὶ λόγοι πʹ.

πʹ. Dionis Cassij histor.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον κασσιανοῦ κοκκιανοῦ ἢ κοκκηίου Δίωνος, ἐν λόγοις πʹ. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς Αἰνείου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ τροίας καθόδου, καὶ τῆς κτίσεως ἄλβας πόλεως, καὶ ῥώμης· διέρχεται δὲ καθεξῆς ἀποπαυόμενος εἰς τὴν τοῦ Ἀντωνίνου, ὃν ἐλεγάβαλον ἀπεκάλουν, σφαγήν. τοῦτον δὲ καὶ τιβερῖνον καὶ σαρδανάπαλον, ἔτι δὲ ψευδαντωνῖνον, καὶ ἀσσύριον, ἀπὸ τῶν αὐτοῦ πραχθέντων μιαρῶν, ἐπωνόμαζον. οὐ μόνον δέ· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστη ἀλεξάνδρου· ὃς Ἀντωνίνου σφαγέντος (συνὼν αὐτῷ γὰρ τὸ κράτος εἶχεν) ἀναληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, μόνος τὸν ἐπ' αὐτῷ μελετηθέντα κίνδυνον φυγών, τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται. τοῦτον, φησί, τὸν ἀλέξανδρον καὶ συνυπατεῦσαι αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς τὸ [βιβλίον] δεύτερον· καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ προσῆκον ἀνάλωμα, φιλοτιμίᾳ τῇ εἰς τὸν συνύπατον, αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα ἀναλῶσαι. ἐγένετο δὲ ὁ συγγραφεύς, περγάμου μὲν καὶ σμύρνης * Μακρίνου αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίσαντος, ἐπεστάτησεν· ἔπειτα τῆς ἀφρικῆς ἡγεμόνευσεν. εἶτα παννονίας ἦρξε. καὶ ὑπατεύσας τὸ δεύτερον, ὡς * ἐρρήθη, οἴκαδε ἀπῆρε, παρειμένος ἐπὶ τῇ τῶν ποδῶν ἀρρωστίᾳ. ἔχετο λοιπόν, ὡς καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτῷ φησι προειπεῖν, ἐν βιθυνίᾳ διάγοντι, βιοτεύειν· ἔκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος ἔκ τε κυδοιμοῦ.

* [illegible]

* [illegible]

εἶχε δὲ πατρίδα τὴν ἐν βιθυνίᾳ νίκαιαν, ἣν κατὰ μέρη ἡ καλουμένη λίμνη ἀσκανία περιλιμνάζει. ἔστι δὲ τὴν φράσιν μεγαλοπρεπής τε καὶ εἰς ὄγκον διεσκευασμένος, ὅτε μεγάλων ἔργων ἔννοιαν ἀπαγγέλλει. ἀρχαϊκῶν τε αὐτῷ συντάξεων ὁ λόγος μεστός· καὶ λέξεων ἐπισπαστὸν μεγέθη, περίοδοί τε μετὰ παρενθέσεων περιτετραμμέναι· καὶ ὑπερβατὰ ἐν καιρῷ χρήσεις. ῥυθμὸς δὲ καὶ ἀνάπαυσις εἰς ἐπιμέλειαν ἠσκημένα, διὰ τὸ σαφὲς οὐκ ἔστι τοῖς ἁπλῶς ἀναγινώσκουσιν ἐμφανῆ. ἐν δὲ ταῖς ἱστορίαις καὶ δημηγορίαις καὶ μιμητὴς ἄριστος Θουκυδίδου· πλὴν ὅσα πρὸς τὸ σαφέστερον ἀφορᾷ. σχεδὸν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις Θουκυδίδης ἐστὶν αὐτῷ ὁ κανών.

Dionis Cassii *Historiarum libri LXXX.*

Legimus Dionis Cassiani *Cocceiani seu Cocceij historiarum libros a octoginta:* Hic inchoando ab Æneæ in Italiam aduentu, & Alba vrbe, ac Roma condita, tendit continenter, finiens in Antonini, eius qui *b Elagabalus* est cognominatus, cædem: quem & *Tiberinum*, & *Sardanapalum*, & *Pseudantoninum*, atque *Assyrium*, à flagitiis nominarunt. Quin & ad Alexandri principatum peruenit, qui percusso Antonino qui cum imperarat, ab illo in societatem ascitus solus, periculum sibi comparatum effugiendo, sceptra susceperat. Hunc Alexandrum consulatum iterum secum gessisse scriptor refert, sumptusque, quos in *c* magistratus administrationem Dionem impendisse oportuit, Imperatorem ipsum, collegam nimis honorandi cupidum, contulisse. Idem quoque historicus à Macrino Imperatore Pergamo ac Smyrnæ Præfectus, post in Africa dux fuit. Pannoniam hic administrauit; Consulque iterum, vt dictum est, creatus, reuertit domum pedibus tam æger, vitæ reliquum ibi (quod in Bithynia agenti Genius ille, vt ait, prædixerat) victurus:

d Ἐκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος ἔκ τε κυδοιμοῦ.
Extra hominum cædem, sanguine & acie, tumultu.

Patria illi Nicæa Bithyniæ, quam ex parte palus, *Ascania* dicta, circumluit. Grandis eius sermo, & tumidus, eò quod rerum ingentium sensa ederat. Veterum enim ille constructionis sermo plenus, verborúmque, quæ rerum magnitudinem referant. Periodi parenthesibus traiectæ, & hyperbatorum opportunus vsus. *e* Numeri enim porro, & interstitia, etsi accuratè adhibita, ob orationis tamen perspicuitatem, obiter legentibus non sunt manifesta. In narrationibus præterea & concionibus, Thucydidis maximè est æmulus; nisi quod ad perspicuitatem magis tendit: cetera fere Thucydides illi norma est, ac regula.

a De quibus XXV. modò extant, & reliquum XLV. excerpta per Ioannem Xiphilinum.
b Herodian. Elagabalus. Eutrop. Heliogabalus. Vide quæ notata in Indice Lat. ad Dion. edit. in G[...] & Lat. editio in fol.
c [illegible] & H[...] nomine Assumptus Constantij collega tolerauit ex Heraclianorum, apud Olympiodorum. infra. Codic. LXXX.
d Iliad. λ. v. 164.
e subaudi [illegible]

LXXII.

ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ τὰ περσικά.

ξ. Ctes. Cnidij Persica.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Κτησίου τοῦ κνιδίου τὰ περσικά, ἐν βιβλίοις κγʹ. ἀλλ' ἐν μὲν

Ctesiae Cnidii *Persicarum rerum libri XXIII.*

Lecta Ctesiae Cnidii *Persica*, in libros distributa tres supra viginti. Attamē

rioribus sex libris Assyriorum res, & quæ-
unque Persicum imperium antecesserunt,
omplexus, nonalsi a septimo deinceps res
ersicas narrare pergit. Ipso itaque septimo li-
ro, octauo & nono, decimo, vndecimo,
t duodecimo, ad tertium vsque decimum,
uæ ad Cyrum, & Cambysen, & Magum il-
um, ac iure ad Darium & Xerxem perti-
ent, describit; in omnibus propemodum
Herodoto adaersatus, quem (vt posterior illo
criptit) mendacem in multis, & fabularũ con-
torem facit. De se vero prædicat, eorum quę
scribit maiorem partem coram vidisse; cetera,
quæ videre non licuerit, ab ipsismet Persis ac-
cepisse, atque ita ad historiam scribendã acces-
sisse. At non ab Herodoti tantummodo histo-
ria discedit, sed ab ipso etiã Xenophonte Gryl
i F. aliacubi dissentit. Floru.t illius Cyri tempo-
ribus, qui c Dario & Parysatide genitus, frater
fuit d Artaxerxis, eius ad quem Persicum re-
gnum deuenit.

Mox ergo refert de e Astyage, quẽ & Astyi-
gan vocat, nulla Cyrum f ipsi generis propin-
quitate iunctũ fuisse. Fugisse autem Astyigan à
Cyri cõspectu in Ecbatana, ibiq; in ipsis regia-
rum ædium g criseranis ab h Amyti filia, & eius
viro Spitama occultatum, latuisse. at superue-
nientem Cyrũ, non è Spitama solùm, atque A-
myti, sed ex eorũ quoq; liberis Spitace & Me-
gaberne, quæstiones de Astyiga per tormenta
exerceri imperasse. Ipsum igitur Astyigã, vt ne
pueri nepotes eius causa torquerentur, sese pro-
didisse, captúmque grauib. ab OEbara compe-
dibus oneratum fuisse. Solutum tamen non ita
multo post ab ipso Cyro, parentisq; loco habi-
tum, obseruatúmq;: quin & Astyigæ ipsius filiã
Amytin, pro matre primùm in honore à Cyro
habitam, eidémque tandem nupsisse; post vi-
rum eius Spitamam interfectum, propterea
quòd dum quæreretur Astyigas, ignorare se il-
lum mentitus fuisset. Hæc de Cyro Ctesias, ab
iis diuersa quę Herodotus commemorat.

Addit aduersus Bactrios Cyrum bellũ gessis-
se, & æquo Marte cum ipsis prœlium commi-
sisse. Bactrios dein, intellecto Astyigan, Cyro
patrẽ factum, Amytin vero matrẽ atq; vxorem,
vltrò sese lubentésq; Amyti ac Cyro dedidisse.

Narrat item Cyrum bellum i Sacis intulisse,
regemque ipsorum Amorgen, Sparethrę regi-
nę maritum cœpisse. Hanc ergo, marito capto,
exercitum collegisse, atque aduersus Cyrum
bellum suscepisse, eductísque in aciem viro-
rum trecentis, mulierum ducentis millibus,
Cyrum superasse, & viuum cum aliis plurimis,
Parmysen Amytis fratrem, ac ternos eius libe-
ros, cepisse. Horum autem causa postea Amor-
gen liberum dimissum, quòd ipsi prius omnes
liberati fuissent.

Scribit æquè Cyrum, Amorgæ adiutum o-
pe, Crœsum, atque Sardeis vrbem, bello peti-
uisse. Quomodo etiam OEbaræ consilio k li-
gnea Persarum simulacra per muros exhibita,
& incolis terrorem incusserint, & vrbis ca-
piendæ causam dederint. Quo item pacto an-
te captam vrbem, pro obside Crœsi filius da-
tus fuerit, cùm Crœsus ipse antea diuino quo-
dam spectro deceptus fuisset. Rursus quomo-
do, dolos nectente Crœso, in parentis oculis
[obses] filius sit interfectus; vtque mater filij
cædem intuita, è muro sese præcipitem egerit,

τοῖς προτέροις ἓξ τὰ Ἀσσύρια διαλαμβάνει, καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν, ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ. τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ. καὶ η. καὶ ι. καὶ ια. καὶ ιβ. καὶ ιγ, διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου, καὶ τοῦ Μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου· σχεδὸν ἐν ἅπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστορῶν. ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν *ἀποκαλῶν. καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ. φησὶ δὲ αὐτὸν τῶν πλειόνων, ἃ ἱστορεῖ, αὐτόπτην γενόμενον, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν, ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει, αὐτήκοον καταστάντα, οὕτω τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τἀναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ' ἐνίων διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρταξέρξου, εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν, ἐτύγχανε. φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κῦρος πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν. οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυΐγαν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυΐγαν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς *κριοκράνοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυψάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς *Ἀμύτιος, καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιτάμα. ἐπιστάντα δὲ Κῦρον, ἐπιτάξαι ἀνακρίνεσθαι διὰ στρεβλώσεων Σπιτάμαν τε καὶ τὴν Ἀμύτιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυΐγα. τὸν δὲ ἑαυτὸν προσαγγεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν στρεβλωθείησαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δὲ, πέδαις παχείαις ὑπὸ Οἰβάρα δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολὺ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι: καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμύτιν πρότερον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ, Σπιτάμα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀνῃρημένου, ὅτι ἐψεύσατο ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρευνώμενον Ἀστυΐγαν. ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυΐγαν μὲν πατέρα Κύρου γεγενημένον, Ἀμύτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἑκόντες Ἀμύτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κῦρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργην τῶν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης, ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ· ἀνδρῶν μὲν στρατιωτῶν τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ εἴκοσι, καὶ νικᾷ Κῦρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίαν μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων, Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας· δι' οὓς ὕστερον, καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, συνεργὸν ἔχων Ἀμόργην. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβάρα Περσῶν εἴδωλα ξύλινα ἀνὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἥλω δὲ διὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε πρὸ τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε δολορραφοῦντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ἀναιρεῖται. καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει,

* al. ἐλέγχων.

* al. κεραμεί- οις.
* al. Ἀμύτιος & sic editio H.St.

καὶ ἡ συνθήκη, ὅπως τε ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει ὁ Κροῖσος, καὶ συνθήκη· καὶ ὡς τρεῖς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀοράτως, καίτοι σφραγίδων τοῦ ἱεροῦ ἐπικειμένων, καὶ τὴν φυλακὴν Οἰβάρα ἐμπεπιστευμένου· ὅπως τε οἱ συνδέσμιοι Κροίσῳ τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνοντο, ὡς κατὰ προδοσίαν λυομένῳ Κροίσῳ· καὶ ὡς ἐν τοῖς βασιλείοις ἀναληφθεὶς, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν, καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ ἔδωκε Κῦρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων, ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται μύριοι. ἔτι * δὲ καὶ λαμβάνει, ὡς ἀποστέλλει Κῦρος ἐκ Περσίδι Πετησάκαν τὸν * εὐνοῦχον, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, εἰς Βαρκανίους Ἀστυΐγαν ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμύτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβάρας βουλεύει * Πετησάκαν ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυΐγαν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσθαι. ὃ καὶ γέγονε. δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος ἀπευθύνεται· Πετησάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν παρὰ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀνεσταύρωσεν. Οἰβάρας δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἐγχειρεῖν συγχωρῆσαι, αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας, δι' ἡμερῶν δέκα ἑαυτὸν ἐξήγαγεν. Ἀστυΐγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός· λέοντες γὰρ αὐτόν, φησί, μέχρι * Πετησάκα πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δερβίκας, Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν. καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δερβίκες ἐξάγουσιν ἐλέφαντας, καὶ τὴν ἵππον Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς αὐτόν * συνεμάχουν γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐφέρον. οὗτος ὁ Ἰνδὸς πεσόντα Κῦρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον εἰς τὸν μηρόν· ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα ἀνελόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἦσαν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοί, καὶ Δερβίκων ἴσοι· μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δὲ ἀκούσας τὰ περὶ Κύρου, ἧκεν σὺν δισμυρίοις Σακῶν ἱππεῦσι. καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν πρὸς Δερβίκας, κατὰ κράτος ἡ Περσικὴ καὶ Σακικὴ στρατιὰ αἱρεῖ. ἔπεσε δὲ ὁ Δερβίκων βασιλεὺς * Ἀμοραῖος καὶ αὐτός, καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι, Περσῶν δὲ ἐννακισχίλιοι. καὶ προσεχωρήσεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσην μὲν τὸν πρῶτον υἱὸν βασιλέα * καθίστη, Τανυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον * ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων, καὶ τῆς χώρας *, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διορισάμενος. τῶν δὲ Σπιτάμα παίδων, Σπιτάκην μὲν Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ * Βαρκανίων· τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προστάττει. καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις, δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις·

[Left margin notes: * διασωθῆναι. * ἐν Βαρκανίοις. * Πετησάκας. * Πετησάκα. * συνεμάχουν γὰρ... * καὶ Ἀμοραῖος. * βασιλέα. * ἐπέστησε. * Βαρκανίων.]

nec tamen occubuerit. Vt post captam vrbem ad Apollinis, quæ ibi erat, ædem Crœsus confugerit, a perieritque. Vt tertiùm in templo vinctus a Cyro Crœsus, tertium etiam e fallente oculos fascino solutus sit, quamuis pluribus templum esset signis obsignatum, Oebara ipso ad horum custodiam apposito. Vti & illis, qui cum Crœso vincti vna fuerant, capita sint amputata, quòd eorum proditione vinculis solutus esse Crœsus putaretur. Crœsum in regiam adductum, firmiusque vinctum, cum fulmina atque tonitrua irruissent, iterum fuisse solutum, ac tum demum à Cyro ægrè esse liberum dimissum. Ex eo itaque tempore Cyrum cum aliis eum humanitatis officiis prosecutum esse, tum vrbem ei insignem, c Barenen nomine, prope Ecbatana dedisse, in qua quinque essent equitum, peditatorum vero iaculatorumque & sagittariorum ad decem millia.

Refert præterea Petisacam eunuchum, magna apud Cyrum auctoritate polleutem, in Persas amandatum, qui Astyigan a Barcaniis adduceret, quod eum ipse, tum Amytis filia parentem videre exoptaret. Oebaran autem consilium eunucho dedisse, vt in deserto loco antiquo Astyigan relinqueret, vnde fameque sitique confectus illic periret. Veruùm scelere per somnium patefacto, Petisacam Cyro concedente, Amytis ad supplicium deditum esse. Illam oculos prius eius effodisse, tum pellem detraxisse, ita denique in crucem egisse. Hunc Oebaran, ne idē aliquā is pateretur, veritum (etsi certò illi affirmaret Cyrus, nihil se eiusmodi vnquā permissurum) decem nihilominus dierū inedia ipsum sibi mortem consciuisse. Iam ipsum Astyigan splendide cum primis atque magnificè sepultū fuisse, intactum quippe etiam eius cadauer locis illis desertis permansisse, quod illud ibi leones, dum Petisacas reuersus auferret, conseruassent.

Cyrus in d Derbices, quorū tum rex Amoræus, exercitum mouit. At illi ex insidiis productis elephantis, Cyri equitatum in fugā conuertūt. Ipsus ibi Cyrus ex equo decidit, & Indus quidam (Derbicibus enim Indi quoq; tum in bello serebant, atque ij illis quos ducebant elephantos, acceperant) in Cyrum delapsū iaculo sub coxā in femore vulnerauit, quo ille ex vulnere postea mortuus est. Ipsum aūt tum adhuc viuū familiares suis sustulerant, atq; in castra cōcesserūt. Occubuere hoc in prœlio Persarū multi, neq; Derbicū pauciores, decē enim etiam horū millia ceciderunt. Amorges ibi, accepto de Cyro nuncio, propere ad Persas accedit, Sacarum duces equitū viginti millia. Prœlio ergo Persas inter ac Derbices conserto, à Persis atq; Sacis fortissime pugnantib. victoria stetit. Occumbit Derbicū rex ipse Amoræus cū duobus filiis. Ceciderunt & Derbicū triginta millia, Persarum nouem. Cæterum regio illa in Cyri ditionem concessit. Cyrus vero sub mortis tempus filium natu maximum Cambysen, Regē creat: minorē verò e Tanyoxarcē nominatum, f Bactriorum dominum, atque ipsius regionis, necnō Choramniorū, Parthorum atq; Carmaniorū cōstituit, immunes eas suas tibi regiones à tributo habere iubet. E Spitamæ verò liberis, g Spitaden Derbicib. præfecit, Megabernē Barcaniis, eósq; Amyti matri in omnib. obtemperare præcipit. Datis quoq; dexteris, & inter se, & cū Amorge amicitiā

[Right margin notes:]

a Negaturum hanc partem in præcedenti versione propter eam translationem ... ob personam Astyigæ omissis ... Crœsus, hoc ad eius uxorem referri.

b ἀγνῶτος.

c Hinc fortè à Steph. Byzāt. Barēνη, πόλις Μηδίας ἐγγὺς Ἀγβατάνων. Quamquam aliud huius nomen seruant exemplaria, Κυρο... Vide a ... supra.

d Derbicas locupiet Steph. Byzan. Δερβικκαὶ ... vocat ... Apollonius ... Ctesias vero Derbices vocat, aut Terbissos.

e Smerden Cyri propè tuè Herodotus nominat.

f Videndus de his Stephan. & Strabo.

g Spitacen supra.

CTESIAE PERSICA.

mare voluit, fausta illis omnia precatus, qui in mutua perstaré benevolétia, dirisq; illos devovés, qui priores iniuria illaturi essét. Ita locutas, vivere desiit, tertio ab accepto vulnere die cum annos iam regnasset triginta.

Hic finis undecimi Ctesiæ Cnidij librorum.

DVODECIMVS liber a Cambysis regno inchoatur. Hic regnum adeptus, patris mox corpus per Bagapatē eunuchū in Persiā sepeliēdū misit, reliquaq; ex patris decreto administravit. In iis autem, qui plurimū auctoritate apud Cambysen valebant, Artasyras erat Hircanius, atque ex eunuchis Izabates, & Aspadates, & qui apud patré etiam maximus fuerat, Bagapates. Hic enim post Petisacæ morté exercitum aduc... in Ægyptum, ipsumque Ægyptiorum regé Amyrtæum ducebat, qué & superavit, cum ei Combaphéus, qui apud Ægyptiorum regem multum poterat, pontes ac cæteras Ægyptiorū res prodidisset, quo ipse [per Cambysen] Ægypti præfecturam consequeretur. id quod & obtinuit. nam hæc ita ei Cambyses constituerat, per Izabaten primum Combaphei patruelem & suis ipse verbis postea. Vivus autem Amyrtæus cum in Cambysæ potestatem venisset, aliud ille nullum incommodum accepit, quam quod in Susa cum sex Ægyptiorum millibus, quos ipsemet delegisset, ablegatus sit. Vniversa est itaque subacta Ægyptus, occisis in prælio Ægyptiorum millibus quinquaginta, Persarum septem, cum duobus viris.

Magus interim quidam, cui *a* Sphendadatæ nomen erat, cùm fuisset ob delictum à Tanyoxarce verberibus multatus, ad Cambysen accedit, atque apud eum Tanyoxarcen fratrem struxisse in ipsum insidias calumniatur. addit argumentum rebellionis: non venturum Tanyoxarcen, si advocetur. Iubet igitur Cambyses fratrem ad se venire. Ille, vt tum fortè alia res quæpiam manere suadebat, venire distulit. Ergo magus eum audacius ex eo criminari. Amytis interea mater, id quod erat de mago suspicata, Cambysen filium admonebat, ne quam fidem mago haberet. Et fingebat rex, nihil se horum credere: cum tamen crederet maxime. Tertium igitur à Cambyse accersitus frater, venit tandem: & amplexatus est eum rex, nihilo tamen secius de illo interficiendo cogitans. maturat autem clam matre Amyti meditatum facinus ad exitum perducere: quod equidem perfectum est. Etenim magus, consilium cum rege communicans, tale hoc suggessit. Simillimus Tanyoxarcæ magus ipse cùm esset, suadet vt palam quidem atque in propatulo, tanquam falso regij fratris delatori, caput sibi amputari iubeat; clam verò atque in occulto Tanyoxarcen ipsum interfici curet, & illius sibi vestem indui, vt ex ipso etiam vestitu pro Tanyoxarce haberi possit. atque ita factum est. *b* Taurino enim hausto sanguine Tanyoxarces interijt. & illius indutus vestem magus, pro Tanyoxarce agnoscitur, diuque latet omnes, præter Artasyran, Bagapaten, atque Izabaten. hi enim ipse solis rem aperire Cambyses ausus est. Rex inde Labyzum, qui inter Tanyoxarcæ eunuchos facile primus erat, & præter hunc alios ad se vocat: Magum in illa veste sedentem exhibet, & num eum hunc Tanyoxarcen agnoscerent, interrogat. Ad ea Labyzus: Et quem nam, inquit, aliū agnosceremus?

καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας ἀγαθὰ ηὔχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἄρξουσιν ἀδίκων. ταῦτα εἰποῦσα, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσασα ἔτη λ΄. ἐν οἷς ὁ ια΄ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου. ἄρχεται δὲ ὁ ιβ΄. ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας: οὗτος βασιλεύσας, ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν διὰ Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας ταφῆναι (νεκρὸν) καὶ τἆλλα, ὡς ὁ πατὴρ ὡρίσατο, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἐδύνατο Ἀρτασύρας Ὑρκάνιος· τῶν δὲ ἡμιαρρένων *Ἰζαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος ἦν, καὶ μετὰ τὸν Πετισάκα θάνατον. οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ * τῶν Αἰγυπτίων τὸν βασιλέα Ἀμυρταῖον· καὶ νικᾷ Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τάς τε γεφύρας καὶ τἆλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ γένηται ὕπαρχος Αἰγύπτου, καὶ γέγονε. ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης διὰ Ἰζαβάτου τοῦ Κομβαφέως ἀνεψιοῦ συνέθετο, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρείᾳ δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο, ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσπαστον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ᾑρετίσατο, ἐποιήσατο: καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ ἑπτακισχίλιοι δύο. μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἁμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐνδιαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκην, ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ· καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθείη ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν· ὁ δέ, χρείας ἄλλης ἀπαιτούσης μένειν, ἀνεβάλετο. παρρησιάζεται δὲ ταῖς διαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. Ἀμύτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἦν ὑπονοοῦσα, ἐνουθέτει Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο δὲ μάλιστα. διαπεμψαμένου δὲ τρίτον Καμβύσου, πρὸς τὸν ἀδελφὸν παραγίνεται. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς (ἐπεὶ) οὐδὲν δὲ ἧττον ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρᾶξιν ἄγειν τὴν μελέτην ἐσπούδαζε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις: ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῷ βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλεύεται τοιοῦτον. ὅμοιος ἦν αὐτὸς ὁ μάγος κάρτα τῷ Τανυοξάρκῃ. βουλεύεται τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς δῆθεν ἀδελφὸν βασιλέως κατειπόντα, τὴν κεφαλὴν προστάξαι *ἀποτμηθῆναι· ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκην, καὶ τὴν ἐκείνου στολὴν ἀμφιεσθῆναι τὸν μάγον. ὥστε καὶ τῇ ἀμφιάσει μᾶλλον νομίζεσθαι Τανυοξάρκην. καὶ γίνεται ταῦτα. αἷμα γὰρ ταύρου, ὃ ἐξέπιεν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης. ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης· καὶ λανθάνει πάντας ἐπὶ πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰζαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάρρησε τὴν πρᾶξιν. * Λάβυζον δὲ τῶν ἡμιαρρένων τὸν πρῶτον, οἳ ἦσαν Τανυοξάρκου, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ὑποδείξας τὸν μάγον ὡς ἐσχημάτιστο καθεζόμενον: τοῦτον, ἔφη, νομίζετε Τανυοξάρκην; ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας καὶ τίνα ἄλλον (εἶπεν) νομίζομεν;

a Smerden magum, constanter Herodotus vocat.

b Venenosum enim esse docent Medici, & non alio veneno extinctos Midam, Themistoclem, alios. Vide inf. Cod. CXC lib. 3 Ptolem. Hephæst.

* Ἰζαβάτης. H. S.

* [illegible]

* al. αὐτὸν μὲν ... [illegible]

* al. Λάβυξον

τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ πράττει πάντα, ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἀμύτις τὸ δρᾶμα διὰ Τιβεθίου τοῦ εὐνούχου, ὃν ὁ μάγος τύψας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ τὸν Σφενδαδάτην παρὰ Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ πιοῦσα φάρμακον τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης· καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων, αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ, καὶ ἀθυμεῖ. καὶ τίκτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι* οὐκ ἐγκαταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον. καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ νυκτί, ἀπειλοῦσα τῆς μιαιφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαιρίᾳ, διαγωγῆς χάριν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μῦν, καὶ ἑνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι. Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσην τελευτῆσαι, ἐβουλεύοντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον· καὶ ἐβασίλευσεν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα *Ἰζαβάτης, ἤγαγεν εἰς Πέρσας. τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τανυοξάρκου, ἧκεν Ἰζαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατεῖπε πάντα τῇ στρατιᾷ πάσῃ, καὶ θριαμβεύσας τὸν μάγον, κατέφυγεν εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθεν δὲ συλληφθείς, ἀπετμήθη. ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ἐπίσημοι συνώμνυντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νοροδαβάτης, Μαρδόνιος, *Βαρίσσης, Ἀταφέρνης, καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπου. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι τὸν μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν εὑρὼν τῶν πολεμικῶν ὀργάνων (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε) δίφρον χρυσοῦν συντρίψας, καὶ λαβὼν τὸν πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, κατακεντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτά, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτά. βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τοῦ ἵππου (καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις) *πρῶτον μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐγένετο, χρεμετίσαντος. ἄγεται δὲ τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφονίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος προστάσσει τάφον ἑαυτῷ κατασκευασθῆναι ἐν τῷ δισσῷ ὄρει, καὶ κατασκευάζεται. ἐπιθυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐτόν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονεῖς ἀνελθεῖν βουληθέντες, ἐπεὶ οἱ ἱερεῖς εἶδον (ὄφεις) οἱ ἀνέλκοντες αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν. καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαί, τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων.

Ὅτι ἐπιτάσσει Δαρεῖος *Ἀριαράμνῃ τῷ σατράπῃ Καππαδοκίας, ἐπὶ Σκύθας διαβῆναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ διαβὰς πεντηκοντόροις λ', ᾐχμαλώτισε. συνέλαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν Μασαγέτην, ἐπὶ κακώσει εὑρὼν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον.

*[illegible]

*Ἰζαβάτης

*Βαρίσσης [illegible]

*[illegible]

*Ἀριαράμνῃ

adeò texit magum corporis habitúsque similitudo. Mittitur ergo in Bactrios, omniáq; haud aliter quàm si ipsemet esset Tanyoxarces, administrat. Post quintum tandem annum res tota per Tybetheum eunuchum, quem magus pulsauerat, Amyti exponitur. Postulat hæc sibi Sphendadaten a Cambyse dedi. at rex dedere noluit. quamobrem diras illi imprecata, epotóque veneno, moritur. Accidit deinde, vt sacris operante Cambyse, cùm victimæ iugularentur, sanguis non flueret. qua sanè ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam postea, quando ei Roxane carentē capite puerum peperit; & magi renuntiarunt, nullum ab eo regni successorem relictum iri, hisce monstris portendi. Quin & adstans noctu in somnis mater, mináſque ob perpetratam cædē intentans, longe maximè regem perculit. Cùm itaq. Babylonem venisset, atque ibi paruum lignum cultro poliens, quò tempus falleret, femoris musculum percussisset, vndecimo post die mortem obiit, cùm annos regnasset duodeviginti.

Bagapates autem & Artasyras, consilium, antequam Cambyses moreretur, inierunt, de regno ad magum deferendo. & verò post illius mortem detulere. Corpus Cambysæ Izabates sumptum in Persidem auexit. Vnde aliquando reuersus, regnantem iam sub Tanyoxarcæ nomine magum prodere apud vniuersum exercitum, atque infamare aggressus, in templum cōfugit, verùm inde extractus, capite pœnas luit. Hinc septem inter Persas illustres viri vnà aduersus magum conspirauere, Onophas, Idernes, Norodabates, Mardonius, Barisses, Ataphernes, & Darius Hystaspæ F. Hi cùm primi inter se fidem dedissent, post etiam Artasyras adsumitur, & Bagapates præterea, qui claues omnes regiarum ædium in potestate habebat. Septem ergo illi, Bagapatæ opera, in regias ædes ingressi, dormientem cum Babylonia pellice magum offendunt. Quos ille, vt vidit, subitò prosilit, & cùm nullum sese telum bellicum offerret (clam enim omnia Bagapates subtraxerat) sedile fortè aureum confregit, eiúsque arrepto pede pugnare cœpit, dum tandem à septem illis viris confossus occubuit, septimo regni adito mense.

Regnat deinde ex septē illis viris Darius, cùm eius equus (sic inter illos conuenerat) arte quadā adhibita, primus post ortū solē hinnisset. Ceterū quo die Sphēdadates magus interfectus est, festū ex eo apud Persas, *a Magophonia* dictū, celebratur. Darius hic sepulchrū sibi in *b* bicipiti mōte exstrui imperabat, & iam exstruebatur quod viuere ipse cum desideraret, à Chaldæis atq. parentibus prohibitus est. eo tamen parētes eius ascēdere voluerūt: sed in præceps act: mortui ciciderūt, cùm ad serpētum aspectum funes territi remisissent, qui eos sursum trahebāt Sacerdotes, quæ res ingentē Dario mœrorē attulit, & verò capita illis quadraginta viris amputata sunt, qui hos attraxerant.

Ariamnen præterea Cappadociæ Satrapā aduersus Scythas proficisci, & viros inde ac fœminas captiuos abducere Darius imperat. Ille cum triginta nauib. quinquaginta remorū traiiciens, mādata perfecit. Cepit inter alios regis Scytharum fratrē Masageten, quē ob illata mala in vincula à rege fratre coniectum reperit.

a Herodoto lib. 3. & Agathia lib. 2.
b ἐν τῷ δισσῷ ὄρει. Lege Persepoleos arcis descriptionem apud Diodor. Sicul. lib. 17. Biblioth. [illegible] locū vocat. Potentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multa veterum scriptorum testimonia docent.

CTESIAE PERSICA.

Ergo *a* Scytharces Scytharum rex indignatus, cótumelius plenas ad Darium litteras scripsit; & similiad ipsum modo rescriptum est. Darius tandem octingétorum millium coacto exercitu, & Bosphoro Istroque ponte constratis, aduersus Scythas quindecim dierum itinere progressus est. Hi *b* arcus sibi mutuo miserut. Sed cùm Scythicus validior esse deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, estimanter eos, antequá totus transisset exercitus, dissoluit. Quare factum est, vt qui reliqui ad octoginta millia in Europa relicti erant, à Scytharce omnes interfecti fuerint. Darius autẽ ponte transmisso, flammis *c* Chalcedonensium domos atque templa cõbussit: tum quod eos, qui apud ipsos pontes erant, rescindere tentassent: tum quod aram, quam ipse transmittens, in *Iouis d diabaterij* honorẽ statuerat, illi euertissent. Datis vero ex Ponto reuertens, vt *e* Pôticæ præerat classi, insulas passim Greciámq; vastabat. huic apud *f* Marathonẽ Miltiades occurrens Barbaros vicit, ipso etiá occumbente Date, cuius vel cadauer petẽtibus Persis denegatú est. Darius quoque ad Persas reuersus, post oblata sacrificia, & dierum triginta morbum, vita functus est, cùm annos vixisset ante regnum XII. post regnum aditum triginta & vnũ. Obiit item extremum vitæ diem Artasyras. Bagapates etiam cùm septem ad Darij sepulchrum resedisset annos.

Regnum excipit Xerxes filius, apud quem magnam obtinet auctoritatẽ Artapanus Artasyræ filius, æquè vt huius pater apud regis patrem olim obtinuerat. Itémq; Mardonius *g* ille priscus. De eunuchis autem potentia præstabat Natacas. Vxorem deinde ducit *h* Xerxes Amistrin Onophæ filiam: ex qua illi filius nascitur Dariacus, & post duos annos alter, Hystaspes nomine; itémque tertius, Artaxerxes: duæ quoque filiæ, quarum altera de auiæ nomine Amytis dicta; altera *i* Rhodogune.

Xerxes aduersus Græcos expeditionem suscepit, tum quod Chalcedonenses dissoluere pontem, vt modò dictum est, conati essent: tum quod aram, quam Darius excitarat, disturbassent; tum etiam quòd Datin Athenienses occidissent, eiúsque cadauer tradere recusassent. Verum antea Babylonem proficisci, & *k* Belitaræ sepulchrum inspicere voluit; & inspexit, Mardonio adiuuante; sed vrnam olei non potuit (quemadmodum scriptum fuerat) implere. Inde Ecbatana profecto Xerxæ, nuntius adfertur de Babyloniorum defectione, déque Zopyro, belli apud illos duce, ab eisdem necato. Atque hunc quidem in modum de his loquitur Ctesias, aliter atque Herodotus. Quæ verò de Zopyro ille refert (hoc vno excepto quòd mula ipsius peperit) cetera saltem noster hic auctor confecta narrat per Megabyzum, qui Xerxæ gener, ducta eius filia Amyti, iam factus erat. Ita Babylon per Megabyzum capta, cui Xerxes, præter alia multa, molam donauit auream sex talentorum pondo. quod munus apud Persas omnium habetur regiorum munerum præstantissimum. Xerxes itaque Persico exercitu coacto, (constabat is, præter currus, millibus hominum octingentis, & triremibus mille) cum Abydum ponte iunxisset, in Græciam copias duxit. Ibi primum Demaratus Lacedæmonius ad eum accessit, atque vnà traiecit,

a Ianeyrum nominat Iustin. lib. 2.

b al. τόξα ... De arcu ab Æthiopum rege ... ad Cambysen misso Herod. lib. 3. ...

c Al. Καρχηδονίων.

d Bellor quippe gentibus ... transitus causa ... Plut. ... taurum fecit.

e Al. Μηδικοῦ.

f Marathonia pugna nihil vnquam celebratum magis ... ad eã describendam occupatis doctorum ingenium, Plut. ...

g i. senex, quem Maiorem etiam dicerem.

h Xerxi & Amistrin Scaliger Assuerum & Estherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.

i Rhodogunes eiusdem Persicæ imaginem habes apud Philostratum lib. 2. Icon. 5.

k Ælian. lib. 13. variarum c. 3. legendum.

*Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς, ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρεῖον καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας καὶ ζεύξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον· διέβη ἐπὶ Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε. καὶ ἀντέπεμψαν ἀλλήλοις τόξα. *ἐπεκράτει δὲ τὸ τῶν Σκυθῶν: διὸ καὶ φυγὼν Δαρεῖος διέβη τὰς γεφυρώσεις καὶ ἔλυσε σπεύδων πρὶν ἢ τὸ ὅλον διαβῆναι στράτευμα. καὶ ἀπέθανον ὑπὸ *Σκυθάρκου οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν διαβὰς, *Καρχηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ὅτι τὰς πρὸς αὐτοῖς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν περῶν Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι Διαβατηρίου Διός, ἠφάνισαν. Δάτις δὲ ἐπανιὼν ἐκ Πόντου, καὶ τοῦ *Ποντικοῦ στόλου ἡγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ΄, τελευτᾷ. ζήσας μὲν ἔτη ιβ΄ πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα΄. ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας: καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ τὸ σῆμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ΄, ἐτελεύτησε. βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς, γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρί, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἐν εὐνούχοις δὲ μέγιστον ἠδύνατο *Ναθάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα *Ἄμιστριν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρειαῖος. καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρταξέρξης. καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν Ἄμυτις κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης, ἡ δὲ Ῥοδογούνη. ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὅτι τε* Καρχηδόνιοι λῦσαι τὴν γέφυραν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπειράθησαν. καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον. καὶ ὅτι Δάτιν Ἀθηναῖοι ἀνεῖλον, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδωσαν. πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τοῦ Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε διὰ Μαρδονίου, καὶ τὴν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πληρῶσαι. ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις. οὕτω καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος. ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν, ἐπεὶ τἆλλα Μεγάβυζον οὗτος λέγει διαπράξασθαι, ὃς ἦν γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἀμύτι τοῦ Ξέρξου. οὕτω μὲν ἥλω διὰ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλην χρυσῆν, ἓξ ἑλκύσασαν τάλαντα: ὃ τιμιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ Πέρσαις ἐστί. Ξέρξης δὲ συναγείρας *στρατείαν Περσικὴν, ἄνευ τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζεύξας τὴν Ἄβυδον. Δημάρατος ὁ Λακεδαιμόνιος παρεγένετο ἤδη πρότερον, καὶ συνὼν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει,

*al. Σκυθάρκης & Σκυθάρκου.

*ἐπεκράτησεν· ... H. S.

*al. Σκυθάρκου. Σκυθ.

*al. Χαλκηδονίων. H. S.

*Μηδικοῦ. H. S.

*Ναταχᾶς & Ναταχᾶς.

*Ἄμηστριν & Ἄμιστριν.

*Χαλκηδόνιοι.

*στρατιάν.

καὶ ἀ-

καὶ ἀπείργει τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ συμβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, δι᾽ Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατακόπτεται τὸ περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα συμβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων, καὶ ἡττᾶται κἀκείνων. εἶτα μαστιγοῦνται ἐπὶ τὸ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἔτι ἡττῶντο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. Θώραξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν μετὰ* στρατιᾶς ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον, καὶ τὸν Ἡγίαν τὸν Ἐφέσιον, ἔγνω ὡς οὐκ ἄν ποτε ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι, εἰ μὴ κυκλωθεῖεν. ἡγουμένων δὲ τῶν δύο Τραχινίων, διὰ δυσβάτου στρατὸς Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες, ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ´, ἡγούμενον αὐτοῖς Μαρδόνιον ἐπιστήσας. Θηβαῖοι δ᾽ ἦσαν οἱ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξην κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιάτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ. καὶ νικᾶται κατὰ κράτος ἡ Περσικὴ* στρατιά, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν παρὰ Ξέρξου· κἀκεῖ, φασί, θνήσκει, χαλάζης ἐπιπεσούσης παχείας. ἐφ᾽ ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης δὲ ἐπ᾽ αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν* αἱρεῖ, καὶ ἐμπιμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως· ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκείνην συνέφλεξεν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ἐπὶ στενώτατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυ χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ᾽ αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου τοξόται μεταπέμπονται ἀπὸ Κρήτης, καὶ παραγίνονται. καὶ εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται, Περσῶν μὲν ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα, Ἑλλήνων δὲ ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες· καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν δώδεκα μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος παρῃτεῖτο, ἀποστέλλεται *Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων· καὶ δὴ οὕτω ποιήσας, πρὸς Ξέρξην ὑπέστρεψε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος (ἣ θυγάτηρ, ὡς προείρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λέγει ἐκείνῳ. καὶ ἐπιτιμᾶται Ἄμυτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρός, καὶ ὑπισχνεῖται σωφρονεῖν.* Ἀρτάβας δὲ μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος μετὰ Σπαμίτρου τοῦ εὐνούχου,

*στρατιάν.
*στρατιά.
*Ματακᾶς.
*Ἀρτάπανος. H.S.

& ne Lacedęmona Rex inuaderet, impediuit. Inde per Artapanum, decem hominum millia ducentem, conflixit Xerxes ad Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce. quo in prœlio cæsæ misere sunt Persarum copiæ, è Lacedæmoniis vix duobus aut tribus desideratis. Viginti postea millia in aciem educi iubet, qui & ipsi superantur. Cum autem verberibus in pugnam adacti, victi nihilominus etiam tunc fuissent, quinquaginta postridie millia educi præcepit. At cum ne hi quidem aliquid effecissent, pugnare vltra destitit. Thessalus & Trachemensium principes Calliades atque Timaphernes, cum exercitu aderant. His Xerxes ad se vocatis, vnáque Demarato, & Hegia Ephesio, nulla ratione vinci posse Lacedæmonios intellexit, nisi copiis cincti in orbem pugnare cogantur. Quadraginta ergo Persarum millia, ducibus Trachemensibus illis duobus, per inuia transgressi, à tergo Lacedæmonios adoriuntur, qui hoc pacto circumdati, fortiter pugnantes ad vnum omnes occubuere. Mittit rursus exercitum Xerxes aduersus Platæenses centum & viginti millium, duce Mardonio. Thebani autem Regem in Platæenses concitabant. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, Spartanos non nisi trecentos, accolas mille, & ex aliis vrbibus ad sex millia secum ducens. Ibi Persico exercitu superato, Mardonius vulneratus aufugit. Idem hic Mardonius ad diripiendam Apollinis ædem à Xerxe missus, ingenti oppressus grandine interiit, magno admodum Regis dolore. Xerxes deinde Athenas ipsas petit cum exercitu. Verum Athenienses, centum & decem triremibus instructis, ad Salaminam insulam fugerunt. vrbem itaque vacuam cum cepisset, incendit; præter solam arcem, quam aliquot adhuc ibi relicti propugnabant. Sed cum tandem & hi noctu fugissent, etiam illam exussit. Rex inde ad angustissimum Atticæ locum, quem Heracleum appellāt, profectus, aggerē Salaminā versus ducere cœpit, eo consilio, vt pedestri ad insulā itinere transire aliquādo posset. At ex Themistoclis Atheniensis & Aristidæ consilio sagittarii ex Creta accersuntur, & veniunt: deinde & naua'i pugna Persæ cum Græcis congrediuntur. Ducebant illi naues supra mille, quibus Onophas præerat, hi septingentas. Vincūt tamen Græci, & quingentas Persæ naues amittunt. Ipse quoque Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis, fugam arripit, interfectis de Persico exercitu, omnibus hisce prœliis, non minus centum viginti millibus.

Cum artē in Asiā Rex traiecisset, & Sardeis pergeret, Megabyzū designat, qui tēplum Delphicū diriperet. sed detrectauit ille facinus. quare Matacas eunuchus iniurias Apollini illaturus, omniaque expilaturus mittitur: qui confectis ita rebus, ad Regem reuersus est. In Persiam interim Xerxes Babylone venerat, cum Megabyzus vxorem suam Amytin (quæ, vt iam antea dictum, Xerxæ filia erat) adulterij insimulat, quam ob rem illa acriter à parente increpita, spondet se castam esse. Artapanus item, qui plurimum apud Xerxen auctoritate valebat, & cum eo Spamitres eunuchus

CTESIAE PERSICA.

(qui ipse quoque plurimum apud regem poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitant, eúdémque patrát. Artaxerxæ interim filio persuadent, a Dariæo altero filio patrem esse necatum. Adducitur ergo ab Artapano in Artaxerxę domum Dariæus, multo cum clamore ideatidem pernegans se parricidam esse, is tamen capite plexus moritur nihilominus.

a ARTAXERXES deinde Artapani opera regno potitur. Attamen etiam huius vitæ Artapanus idem insidias tendit, & communicato cum Megabyzo consilio, (qui iam ob suspectã adulterij vxorem suam Amytin, magno in mœrore versabatur) iureiurãdo sibi mutuo cauẽt. Verum re tota Megabyzi indicio prodita, eodem mortis genere quo Artaxerxes tollendus fuerat, Artapanus ipse tollitur, atq; adeo, quæcunque in Xerxen ac Dariæum perpetrata fuerant, patuẽrt omnia. quare b Aspamitres quoque, qui Xerxis atque Dariæi cædis conscius fuerat, acerbo in primis ac duro c mortis genere, adhibitis per scapham tormentis, afficitur. Post Artapani mortem pugna exoritur inter coniurationis illius socios, reliquósq; Persas: qua in pugna Artapani filij cadunt, Megabyzo quoq; grauiter saucio. Quem huius casum Artaxerxes, itemque Amytis & Rhodogune, ipsarúmque mater Amistris vehementer luxerũt. tandem tamen, etsi ægre admodum, insigni diligentia Apollonidæ Coï medici seruatus est.

a Longimanus cognomi-to.

b Paulò ante Spamitres dict.

c Habes id à Plut. descri-ptum in vita Artaxerxæ, non à prime-rio.

Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, vna cum Satrapa Artapano altero, & pugnatur æquo vtrimque Marte. Sed cum iam altero inito prœlio in Bactriorum faciem ventus spiraret, superior Artaxerxes efficitur, atque in eius ditionem Bactria concedit vniuersa.

Defecit & Ægyptus, Inaro Lydio, alteróque Ægyptio quodam defectionis auctoribus, & omnia bello gerendo necessaria comparantur. quin & Athenienses Inaro petenti quadraginta naues submittunt. Quã ob rem *Artaxerxes* ipse in hãc expeditionem proficisci cogitabat. Verum id ei amicis dissuadentibus, Achæmenidem fratrem cum peditum millibus quadringentis, & nauibus octoginta in Ægyptum mittit. Confligit Inarus cum Achęmenide: superãt Ægyptij: Achęmenides ipse ab Inaro percussus moritur, corpúsque ad Artaxerxen mittitur. In mari quoque victoriam Inarus obtinuit, magnam ibi gloriam indepto Charitimide, qui quadraginta illarum nauium, quæ ab Athenienfibus aduenerant, pręfectus erat. Nam ex quinquaginta naub. Persicis, viginti cum ipsis hominibus captæ sunt, reliquæ triginta periere. Mittitur post hæc Megabyzus aduersus Inarum, qui ad copias quæ reliquæ fuerant, alium ducebat exercitum ducentorum millium, cum nauibus trecentis, quibus Oriscus præerat: vt præter naues, reliquæ copiæ quingentorum millium numerum explerent. nam cum Achæmenides cecidit, e quadringentis millibus quæ duxerat, centum vna millia perierant. Pugnatur itaque modo acriter, ac multis vtrimque cadentibus, plures tamen Ægyptij occumbũt. Inarum tandem Megabyzus in femore vulnerat, atque in fugam vertit: & viribus Persę fortiores facti vincunt. Fugiens autem Inarus, Byblũ se recepit (vrbs hęc in Ægypto est admodũ munita) & cum eo Græci omnes, qui nec in prælio, vel cum Charimitide ca si nõ fuerãt.

καὶ αὐτὸς μέγα δυνάμενος, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρξην· καὶ ἀναιροῦσι· καὶ πείθουσιν Ἀρταξέρξην τὸν υἱόν, ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται* Ἀρταξέρξης ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν* Δαρειαῖος, πολλὰ βοῶν καὶ* παραιτούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ πατρός· καὶ ἀποθνήσκει. καὶ βασιλεύει Ἀρταξέρξης, σπουδῇ Ἀρταπάνου· καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ Ἀμύτι, διὰ τὴν τῆς μοιχείας ὑπόληψιν. καὶ ὅρκοις ἀλλήλους ἠσφαλίζοντο. ἀλλὰ μηνύει πάντα Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν ἀναιρεῖν* Ἀρταξέρξην. καὶ γίνεται πάντα δῆλα τὰ εἰργασμένα ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ Δαρειαίῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς ἐπὶ τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρειαίου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ τὸν θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί. τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρταξέρξης καὶ ἡ Ἄμυτις, καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἄμιστρις. καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ περισῴζεται* Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κῴου. ἀφίσταται Ἀρταξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοπαλής. καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου· καὶ ἀνέμου κατὰ πρόσωπον Βακτρίων πνεύσαντος, νικᾷ Ἀρταξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. ἀφίσταται Αἴγυπτος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρός, καὶ ἑτέρου Αἰγυπτίου τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντος· καὶ ἐξαρτίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοῦ, τεσσαράκοντα νῆας. [καὶ] μελετᾷ αὐτὸς Ἀρταξέρξης ἐκστρατεῦσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφόν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικόν, νῆας δὲ π΄. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει, καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρταξέρξην. ἐνίκησεν Ἴναρος καὶ κατὰ θάλασσαν, Χαριτιμίδου εὐδοκιμήσαντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν τεσσαράκοντα νηῶν* ἐκεχειροτόνητο ναύαρχος. καὶ ν΄ Περσῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν, αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐλήφθησαν· αἱ δὲ λ΄ διεφθάρησαν. εἶτα πέμπεται κατὰ Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολειφθέντι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ΄. καὶ ἐπιστάτην αὐτοῖς* Ὀρίσκον. ὡς εἶναι χωρὶς τῶν νεῶν, τὸ ἄλλο πλῆθος ν΄ μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, δέκα μυριάδες αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μ΄, συνδιεφθάρησαν. γίνεται* μάχη καρτερά, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοί, πλέους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ νικῶσι Πέρσαι κατακράτος. φεύγει δὲ πρὸς τὴν Βύβλον Ἴναρος (πόλις δὲ ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον.

* Δαρειαῖος. H. St.
* Ἀρταξέρξης H. St.
* ἀπαρνούμενος H. St.
* Ἀρταξέρξην H. St.
* Ἀπολλωνίδου H. St.
* ἐκεχειροτόνητο H. St.
* Ὀρίσκον H. St.
* οὖν.

προσχωρεῖ

προσχωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, σπένδεται πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας καὶ ἔτι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ᾽ ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην * Σαρτάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἄγει εἰς πρὸς Ξέρξην, καὶ εὑρίσκει λίαν κατὰ Ἰνάρου τεθυμωμένον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπέκτεινεν ὡς εἴρηται. διηγεῖται τὰ γεγονότα πάντα, Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἷλεν. καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς * αὐτῶν σωτηρίας, καὶ λαμβάνει. καὶ ἐξαγγέλλεται τέλος τῇ * στρατιᾷ ὡς Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἄμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ * τιμωρήσαι τὸν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ταῦτα * βασιλεῖ, ὁ δὲ οὐκ ἐνδίδωσιν· εἶτα Μεγάβυζον, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱόν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει τὸν Ἴναρον παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσεν αὐτὸν ἐπὶ τρισὶ σταυροῖς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς. καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ᾐτήσατο ἐπὶ Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπιέναι· ἐνταῦθα λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπεμπε, καὶ ἀπῄει· καὶ ἀπέστη βασιλέως· καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄχρι πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται * Ὄσιρις κατ᾽ αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ * Ὄσιρις, ὁ μὲν ἀκοντίῳ καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρόν, καὶ τιτρώσκει ἄχρι δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν τοῦ * Ὀσίριος μηρόν, εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· κἀκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ περισχὼν Μεγάβυζος, προσέταξεν ἀναλαβεῖν καὶ περισῶσαι. ἔπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν, καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες, Ζώπυρος καὶ * Ἀρτύφιος· καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κρατίστη. θεραπεύεται Ὄσιριν ἐπιμελῶς, καὶ ἀποπέμπει * τοῦτο αἰτησάμενον πρὸς Ἀρταξέρξην. πέμπεται δὲ κατ᾽ αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, καὶ Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος σατράπης μὲν ἦν Βαβυλῶνος, Ἀρταξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ περσικὴ στρατιά. καὶ Μενοστάνης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου· εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται οὐ καιρίαν. φεύγει δὲ ὅμως αὐτός καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ σπείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ, σπείσασθαι μὲν βούλεσθαι καὶ αὐτόν· οὐ μέντοι παραγενέσθαι πρὸς βασιλέα· ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ᾧ μένειν ἐν τῇ * αὐτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ· καὶ συμβουλεύουσιν * Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν [εὐνοῦχος] ἀλλὰ καὶ ἡ Ἄμιστρις, σπουδῇ σπείσασθαι. πέμπεται σὺν Ἀρταρίῳ τε αὐτός, καὶ Ἄμυτις ἡ γυνή, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ * Ὀσίριος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ.

* Σαρσά. al. — * αὐτῶν. — * στρατιᾷ. — * al. τιμωρήσαιτο Ἴναρον. — * βασιλέα, H. St. — * al. Ὀσίριος. — * Ὄσιρις. — * Ὀσίριος. — * Ἀρτύφιος. — * τοῦτον H. St. — * ἑαυτοῦ H. St. — * Ἀρτοξάρης. — * al. Ὀσίριος.

Quæ ex re præter Byblum, Aegyptus vniuersa ad Megabazi partes se adiunxit. & quoniam Byblus expugnari non posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant supra sex millia, fide data paciscitur, nullum eos a rege incommodum accepturos, ac Græcos etiam, cum liberet, domum reuersuros. Sartaman igitur cum Aegypto præfecisset, adsumpto secum Inaro Græcisque ad Artaxerxem proficiscitur. quem inuenit Inaro vehementer iratum, quod is Achæmenidem regis fratrem interfecerat. Porro Megabyzus, quæ gesta fuerant, omnia narrat, & quomodo fide Inaro Græcisque data Byblum ceperit: precibus dein multis apud regem instando, vt saluos eos esse vellet, postulata impetrat: tandem que ad exercitum defertur, Inarum ac Græcos nihil mali esse passuros.

Enimuero *a* Amytis, præ dolore ex filij Achemenidæ interitu, indignam rem fore arbitrabatur, nisi cum Græcis Inarus quoque pœnas sibi daret, quare ab rege sibi illos poposcit. Verum ille non tradidit. Deinde Megabyzum ipsum expostulat, sed æque repellitur: donec tandem, dum filio molesta esse non desinit, quod optabat confecit, quintúmque post annum Inarum pariter & Græcos a rege accepit. Et crucibus quidem *b* tribus illum suffixit: de Græcis vero quinquaginta (tot enim capere potuit) capita curauit amputari.

Magno ergo Megabyzus dolore luctuque oppressus, vt sibi in Syriam regionem suã proficisci liceret, petiit, quo iam occulte cæteros Græcorum præmiserat, eoque aliquando profectus, a rege desciuit, magnas omnino copias colligens, ad centum vsque & quinquaginta millia, seorsum equitum peditúmque. Aduersus eum Osiris mittitur, cũ ducentis millibus. Conserta dein manu, mutuo sese vulnerãt Osiris ac Megabyzus. Ille iaculo Megabyzi femur attingens, duos altum digitos vulnus inflixit. Hic itidem iaculo Osiris primum femur, deinde & humerum ita percussit, vt etiam ex equo ceciderit. at complexus eum Megabyzus, sublatũ seruari iussit. Multi illic Persæ ceciderunt, Zopyro atque Artiphyo Megabyzi filiis strenue pugnantibus, ingentique Megabyzus potitur victoria. Osirin autem omni cura conseruare studet; quem etiam ad Artaxerxem, ipsum repetentem, dimisit. Mittitur deinde & alter aduersus Megabyzum exercitus, vnáque Menostrates Artarij filius. erat Artarius Babylonis Satrapa, & Artaxerxæ ipsius frater. Concurrunt iterum exercitus. sed Persæ fugiunt, & Menostates in humero à Megabyzo percutitur, post etiã in capite, at non lethali vulnere, sagittam excepit. fugit tamen cum suis omnibus, & Megabyzo illustrem victoriam concedit. His rebus ita gestis, monet Megabyzum per legatos Artarius, cum Rege vt paciscatur. Ille se pacisci quidem cũ rege paratũ esse ẽdit, non tamẽ ad eum proficisci, sed in sua manere prouincia velle. Hæc regi nuntiantur, quem Artoxares, è Paphlagonia eunuchus, ipsáque adeo Amistris hortantur, propere vt paciscatur. Ipse itaque Artarius, & Amytis vxor, vnáque Artoxares, vicesimum iam agens annum, & Osirios filius Petisas, qui & Spitamæ pater, mittuntur.

CTESIAE Persica.

a P. Amistris illa Onophi filia, Artaxerxa mater.

b Ita Plut. in Artaxerxe refert Mesabata caput transuersum tribus suffixum crucibus.

Ht multis sermonibus ac iuramentis securum Megabyzum reddentes, ægre tamen persuadēt, vt ad regem proficiscatur. Cui tandem reuerso, rex significauit, veniam se illi eorum quæ admisisset, dare. Egressus post hæc aliquando ad venationem rex, a leone inuaditur, quem in sublime sese attollentem, iaculo percutiens Megabyzus interficit. Id factum grauiter tulit Artaxerxes, quod antequam ipse feram nactus esset, eam Megabyzus confecisset, quare caput ei abscindi imperat. Sed Amistris, & Amytis, & aliorum precibus, mortis ei pœna condonatur, ad vrbem quandam Cyrtæ nomine, circa mare rubrum, relegatur. Artoxares quoque eunuchus, quod sæpius apud regem pro Megabyzo liberius locutus fuisset, in Armeniam mittitur exsulatum. At Megabyzus, quinque in exilio transactis annis, pisagan sese simulando, aufugit (Pisagas autem Persis dicitur leprosus, ad quem nemini omnium accedere permittitur) domumq; ad Amytin reuersus, ægre tandem agnitus est. Hinc per Amistrin atque Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, vt antea, suæ mensæ participem fecit. Verum cum sex iam & septuaginta vixisset annos, magno regis cum dolore mortuus est.

Post Megabyzi mortem, cum multis admodum viris Amytis consuescebat, vt ante eam mater quoq; Amistris. Apollonides ergo, Cous ille medicus, cum Amytis leuiter ægrotaret, & eius ipse amore captus esset, fore dixit, vt ea in pristinam valetudinem restitueretur, si cum viris congrederetur, nam vuluæ vexari morbo. Quæ cum illi ars ex voto successisset, atque cum ea concubuisset, vbi fœminam contabescere animaduertit, abstinuit a consuetudine. Igitur illa morte accedente, matri indixit, Apollonidē vt vlcisceretur. Hæc regi ipsi Artaxerxi rē omnē exposuit, & quomodo sua velle de Apollonide supplicium sumi, sibi indicasset. Rex, quidquid matri visum agendi fecit potestatem: quæ eum vinctū Apollonidē integro bimestri excruciatū, viuum postea defodi, eodem ipso tempore curauit, quo Amytis diem suū obijt.

Zopyrus autem, Megabyzi & Amytis filius, vtroque orbatus parēte, a rege desciuit, Athenasque profectus est, propterea quod mater eius Athenienses olim beneficiis affecerat. Caunum ergo ipse, nauibus cum aliquibus delatus, traditam sibi vrbem postulat. Caunij tradere se ipsi quidem vrbem paratos responderunt; qui vero ipsum sequebantur Atheniensibus, nequaquam. quare in Zopyri muros subeuntis caput, saxum Alcides Caunius coniecit, ex quo ille ictu mortuus est. Caunium hunc Amistris auia cruci affixit: ac tandem ipsa quoque senio confecta decessit. Qum & Artaxerxes vita abiit, cum duos & quadraginta regnasset annos [Atque hic finis septimi decimi historiarum libri, inchoatur que octauus-decimus.]

Regnum Artaxerxæ defuncti filius Xerxes excepit, filius legitimus e coniuge Damaspia, quæ ipso illo die quo Xerxes [pater] vita decessit. Bagorazus vero patris matrisque corpus in Persiam auexit. Septemdecim huic Artaxerxæ spurij filij fuerunt, in quibus Secyndianus, ex Alogune Babylonia; & Ochus,

πολλοῖς οὖν * ὅρκοις καὶ λόγοις πληροφορησάντων Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα παραγενέσθαι· καὶ βασιλεὺς τέλος, ἔπεμπε, διηλλαγμένος συγγνώμην ἔχειν τῶν * ἡμαρτημένων. ἐξεχώρει βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, καὶ λέων ἐπιτρέχει αὐτῷ. μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ. καὶ ὀργίζεται Ἀρταξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ Μεγάβυζος ἔβαλε. καὶ προστάσσει τὴν κεφαλὴν τοῦ Μεγαβύζου ἀποτμηθῆναι. Ἀμήστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῇ παρακλήσει, τοῦ μὲν θανάτου ῥύεται· ἀνάσπαστος δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθρὰν ἔν τινι πόλει, ὀνόματι Κύρται. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης [ὁ εὐνοῦχος] εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε διατρίψας [ἐν] τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς [εἶναι] τὸν * Πισσάγαν. Πισσάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος. ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἄμυτιν καὶ τὸν οἶκον, καὶ μόλις ἐπιγινώσκεται. καὶ δι᾽ Ἀμήστριος καὶ [δι᾽] Ἀμύτιος καταλλάττεται βασιλεύς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς τὸ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κάρτα ἤχθετο βασιλεύς. τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κατὰ τὴν Ἄμυτις ἀνδράσιν ὁμιλοῦσα καὶ πρό γε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἄμηστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ Κῷος ἰατρὸς, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἄμυτις, εἰ καὶ * ἀβληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφησεν τὴν ὑγείαν αὐτὴν ἐπανελθεῖν, ἐὰν ἀνδράσιν ὁμιλήσῃ. τῆς γὰρ ὑστέρας εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἄνθρωπος ἐμαραίνετο· ἀπέστη τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγελλε τῇ μητρὶ ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγελλε πάντα Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέστη ὑβρίσας, καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγελλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ παριστάμενον αὐτῇ πρᾶξαι ἐπιτρέπει. ἡ δὲ λαβοῦσα ἔδησε τὸν Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ κολάζουσα. ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἄμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὅ τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως, καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς Καῦνον δὲ ἅμα τοῖς ἑπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδοῦναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασαν· Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις, οὐκέτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος, λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ οὕτω Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἄμηστρις δὲ ἡ μάμμη τὸν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ (ἡ) Ἄμηστρις κάρτα γραῦς γενομένη. καὶ Ἀρταξέρξης δὲ ἀποθνήσκει μβ΄ ἔτη βασιλεύσας. [τέλος τῆς ιζ΄ ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ τῆς ιη΄.]

Ἀρταξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὡς μόνος ὢν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἣ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀ-πέθανε. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγεν εἰς Πέρσας. ἑπτακαίδεκα δὲ νόθους υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἀρταξέρξης, ὧν ἐστὶ καὶ Σεκυνδιανὸς, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος,

* λόγοις καὶ ὅρκοις ἴσ. δι.

* ἡμαρτηκότων.

* πισσαγᾶν.

* ἀβληχρῶς.

καὶ Ἀρσίτης, ἐκ * γυναικὸς Μαρτιδηνῆς, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον καὶ βασιλεύει. ἐπὶ δὲ τοῖς ῥηθεῖσιν αὐτοῦ, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγαμίας, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρταξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. τὸν δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ, Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσεταιρισάμενος Φαρνακύαν [τὸν εὐνοῦχον] ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνην κατὰ τὰς τιμάς, μεθύοντος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου, καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτὸν, πεντεκαιτεσσαρακοστῆς ἡμέρας διαγενομένης ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς. συνέβη οὖν ἀμφοτέρων ἅμα τὰ σώματα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ ἀναμένουσαι καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον προϊέναι. ἐπεὶ δὲ κατέλαβε, σὺν προθυμίᾳ ἀπήεσαν. βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανὸς, καὶ γίνεται ἀζαβαρίτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπάγει δὲ Βαγόραζον, καὶ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς ἔχθρα ὑπῆρχε, ὡς δῆθεν ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης τὸν πατρῷον καταλιπόντα νεκρὸν αὐτοῦ, προστάξει βασιλέως λιθόλευστος ἐγένετο. ἐφ' ᾧ στρατιὰ εἰς λύπην κατηνέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου. οἱ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξην ἀπέκτεινε, καὶ ὅτι Βαγόραζον. διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς προσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται μὲν, οὐ παραγίνεται δὲ· καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος συναλίζεται Ὦχος πολλὴν στρατιὰν, καὶ ἐπίδοξος ἦν βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ ἱππάρχης Σεκυνδιανοῦ, καὶ ἥκει πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτόξαρης δὲ ἐξ Ἀρμενίας ἧκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τὴν κίταριν, οὐ θέλοντι. βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μηχανᾶται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυνδιανὸν συλλαβεῖν· πολλὰ * Μενοστάνους παραινοῦντος Σεκυνδιανὸν, μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ σπένδεσθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δὲ οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται, καὶ ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ς', ἡμέρας ιε'. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος. εὐνοῦχοι δὲ τρεῖς ἠδύναντο παρ' αὐτῷ, μέγιστος μὲν * Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ * Ἀρτιβαρζάνης, τρίτος Ἀθῷος. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἄμηστριν θυγατέρα, καὶ Ἀρσάκαν υἱόν, ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρταξέρξης. τίκτει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται τὸ ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα [τίκτει] Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατριῶν. καί φησιν ὁ συγγραφεὺς, αὐτὸς παρ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπεβίω· οἱ δὲ περιγενόμενοι, εἰ προρρηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέταρτος υἱὸς Ὀξένδρας. ἀφίσταται βασιλέως Ἀρσίτης ὁ οἰκεῖος ἀδελφὸς, ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτυφίῳ, καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται.

Margin notes (Greek side): a Κοσμαρτ[illegible] — * Μενοστάνου [illegible] — a Ἀρτοξάρης [illegible] — b Ἀρτιβαρζά[illegible]

atque Arsites ille ex muliere quadam Martidene nomine, etiam ipsa Babylonia. Ochus autem hic post etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipsius æque liberi fuere, Bagapæus & Parysatis ex Andia, item Babylonia. Patre Parysatis Artaxerxæ postea Cyrique mater fuit. Ochum pater, dum adhuc in viuis esset, Hyrcaniorum Satrapam constituerat, data ei vxore cui Parysatis nomen, quæ Xerxæ nata, ipsiusque Ochi soror erat.

Secyndianus vero, adiuncto sibi Pharnacyo eunucho (qui Bagorazo, & Menostane, ac qui busdam aliis auctoritate inferior erat) cum Xerxes die quodam festo ebrius in regia dormiret, ingressus eum interficiunt, quadragesimo quinto à patris morte die. Ita euenit, vt amborum simul corpora in Persiam auveherentur. quæ enim antea mulæ currum, [*cum Artaxerxæ cadauere*] protraxerant, tanquam filij quoque cadauer exspectarent, progredi noluerant, eædem, postquam illa contigerunt, magna cum alacritate sunt iter ingressæ.

ITA regno potitus Secyndianus, Menostanem sibi creat azabariten: reuersúmque deinde Bagorazum, quando vetus inter eos simultas ardebat, prætexens quod absque suo consilio patris cadauer ibi reliquisset, lapidibus obrui imperauit. Quod factum exercitus moleste admodum tulit: neque vllis largitionibus ille efficere potuit, vt non eum tum ob Xerxæ fratris, tum ob Bagorazi cædem, vehementer odirent. Dimittit postea Secyndianus qui Ochum accerseret. Qui se venturum sæpius pollicitus, non tamen venit, donec multis tandem munitus copiis, regnum occupaturus putaretur. Et vero Arbarius equitum Secyndiani præfectus, ab eo ad Ochum deficit, post hunc Ægypti Satrapa Arxanes: quin & Artoxares ab ipsa vsque Armenia ad Ochum accessit: cui etiam *b* inuito citarin, illi imposuere.

OCHVS ergo regnum adit, mutatóque nomine *c* DARIAEVS appellatur. Hic dolis iisque iuramentisque, Parysatidis monitu, Secyndianum aggreditur. ac multum licet Menostanes hortaretur, ne iuramentis Secyndianus crederet, neue cum fallacibus hominibus pactum vllum iniret, credit tamen. capitur itaque, & *d* in cinerem coniectus moritur, *e* cum menses sex, & dies xv regnasset.

Solus inde regnat Ochus, qui & DARIAEVS, apud quem auctoritate valebant tres eunuchi: maxime quidem Artoxares, post hunc Artibarzanes, tertio loco Athous. Sed vxorem potissimum in consilium adhibebat: ex qua iam ante aditum regnum binos susceperat liberos, Amistrin filiam, & filium Arsacan, qui mutato post nomine *f* ARTAXERXES dictus. Parit autem ipsi & alterum filium iam regnans vxor, cui *g* a sole Cyri nomen imponitur: Deinde Artosten, aliósque deinceps ad tredecim vsque liberos. (Hæc scriptor hic ex ipsamet se audisse Parysatide refert.) Verum ceteri quidem cito vitæ defecerunt, superstitibus relictis iis, quos modo nominauimus, cum quarto insuper filio, cui Oxendræ nomen fecerunt.

Defecerunt à rege germanus eius frater Arsites, eodem patre, eadémque matre pregnatus, & Megabyzi filius Artyphius. Mittitur aduersus hos Artasyras, bellóque Artyphium inuadens, duobus è prœliis victus abiit:

Margin notes (Latin side): CTESIAE Persica. — a Sup. Menostanes. — b De Citari siue cidari lege dict. Persicum [illegible] — c Ἀπὸ τοῦ Nothus dictus. — d [illegible] — e Sequor [illegible] — f Cognomento Mnemon. — g Cyrus hic Minor est.

ertio deinde congressus, Artyphium superat, & quos ille secum habebat Græcos, ita muneribus ad se pellexit, vt tandem cum tribus admodum Milesiis relictus fuerit. quare iureiurando fidéque ab Artasira data, regi sese dedidit. Parysatis vero regi ad Artyphium interficiendum incitato, id consilij dedit, illo ne vt tempore occideret: per eam enim fraudem etiam Arsiten ipsum sese dediturum. vbi hic quoque deceptus, captúsque esset, tum demum tempus vtriusque necandi. Et vero ita factum est, dum ei consilio optatus respondit exitus, & vterque *a* in cinerem conjicitur, etsi Arsiten rex perditum noluit, quod tamen Parysatis partim precibus, partim vi, aliquando effecit. Pharnacyas quoque, qui cum Secyndiano Xerxem occiderat, lapidibus obrutus: & Menostanes ipse sibi mortem consciuit, cum iam ad cædem comprehenderetur.

Desciscit Pisuthnes, in quem Tissaphernes mittitur, atque Spithradatas, & Parmises. Tenditque aduersus hos Pisuthnes, Lycônē Atheniensem, cum iis Græcis quorum ille dux erat, secum educens, verū acceptis à regiis ducibus pecuniis, Lycon Græcique Pisuthnē deserunt, quem duces deinde, fide data, acceptáque ad regem perducunt. qui ipsum in cinerem conjecit, eiúsque satrapiam Tissaphernæ tradidit. Lycon interim vrbes integras ac regiones pro huiusce proditionis mercede accepit.

Artoxares quoque, qui plurimum apud regem poterat, regnandi cupiditate adactus, insidias regi molitur. Hic eunuchus cum esset, barbam sibi mystacásque vt conficeret, vxori imperauit, quò vir esse putaretur, ab ea ipse proditus capitur, & Parisatidi traditus necatur.

Regis autem filius Arsaces, qui ARTAXERXAE postea nomen tulit, Statiram Idernæ filiã vxorem accipit, & huius vicissim filius regis filiam. Hæc Amistris, eius sponsus Terituchmes dicebatur, qui & in patris demortui locum Satrapa creatus est. Erat huic soror eodem patre genita, Roxane nomine, quæ cum forma, tum sagittandi iaculandique peritia præstabat. cuius amore captus Terituchmes, vsúsque cõsuetudine, Amistrin scilicet oderat, vt eã tãdem in saccũ conjicere statuerit, à trecentis ita viris, cũ quibus ille defectionem meditabatur, confodiendam. Verum Vdiastes quidam, qui auctoritate apud Terituchmen pollebat, & litteras iam à rege acceperat promissis plenas, si sua ipsi filia seruaretur incolumis, Terituchmen inuadit atque interficit, cum prius ipse fortiter inuasoribus resistens, eorum multos strauisset, septem enim supra triginta mactasse traditur. Ipsius autem Vdiastæ filius Mithridates, qui Terituchmæ armiger erat, nec turbis hisce interfuerat, vbi facinus intellexit, multas patri diras imprecatus est, captámq; Zarin vrbem, Terituchmæ filio conseruauit. At Parysatis matrē Terituchmæ, fratrésq; Metrosten atque Helicum, sorores item duas, quas præter Statiram habebat, *b* viuas defodi iussit; & ipsam Roxanen *c* viuam item secari. Tautundem de Statira, Arsacæ filij vxore, rex coniugi imperauit.

εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Ἀρτύφιον, καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνονται αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. τέλος ὅρκους καὶ πίστεις λαβὼν παρὰ Ἀρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ, ὁρμῶντι πρὸς τὸν Ἀρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνελεῖν τέως: ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτην, καὶ εἰς τὴν προσχώρησιν τοῦ Ἀρσίτου. ἐπειδὰν δὲ κἀκεῖνος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἄμφω διαχρήσασθαι. καὶ γέγονεν οὕτως, διατεθείσης τῆς συμβουλῆς. καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὴν σποδὸν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης. καίτοι Ἀρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο * ἀπολέσθαι. ἀλλ' ἡ Παρύσατις τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συνανελὼν Σεκυνδιανῷ Ξέρξην. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος. ἀφίσταται Πισούθνης: καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ Τισαφέρνης, καὶ * Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. ἀντεπεξῄει δὲ Πισούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον, ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ * χρήματα, Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Πισούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν σποδὸν ἐνέβαλε, * Τισαφερνίδης τὴν Πισούθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας. Ἀρτοξάρης δὲ, ὃς μέγα ἠδύνατο παρὰ βασιλεῖ, ἐπιβουλεύει βασιλεῖ, θέλων αὐτὸς βασιλεῦσαι, εὐνοῦχος ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑπήνην προσέταξεν αὐτοῦ γυναικὶ κατασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνεται, καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στάτειραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱός. Ἄμιστρις ἦν ἡ θυγάτηρ. τῷ δὲ ταύτης νυμφίῳ [ὄνομα] * Τεριτούχμης. ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, ἀντ' αὐτοῦ σατράπης κατέστη. ἦν δὲ ὁμοπατρία αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τὸ εἶδος, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρῶν δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης, καὶ συγγινόμενος: ἐμίσει Ἄμιστριν. καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπόστασιν * μελετήσασα ἐβουλεύσατο. ἀλλά τις * Οὐδιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τεριτούχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα, εἰ περισωθείη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ἐπιτίθεται καὶ ἀναιρεῖ Τεριτούχμην, γενναίως ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνοντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ' φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδιάστου * Μιθριδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε: πολλὰ τῷ πατρὶ κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαξε ταύτην τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις, τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμεω καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην καὶ Ἡλικὸν, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχῶσαι: τὴν δὲ Ῥωξάνην ζῶσαν κατατεμεῖν: καὶ ἐγένετο. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι, πεῖσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός.

* ἀπολέσ. H.δι.

* Σπιθραδάτης H.δι.

* χρήματα H.δι.

* Τισσαφέρνει δίδ. τὴν H.δι.

* al Τεριτοῦχμις.

* ἐμελέτησεν, H.δι.

* Οὐδιάστης.

* Μιθραδάτης H.δι.

ἀλλ'

ἀλλ' ὅγε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δακρύσι καὶ κοπετοῖς *ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ [δὲ] ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ξέρξης ὁ Δαρειαῖος εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελῆσαι αὐτήν. [τέλος τῆς ιη. ἱστορίας.]

Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ διαλαμβάνει, ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀσθενήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λε. βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης ὁ μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης, καὶ ἐκτέμνεται ὁ Οὐδιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξέλκεται ταύτην ὄπισθεν, καὶ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ *Μιτραδάτης, εἴπερ τὰ πάτρια κατέστη σατράπης· ἐπράχθη δὲ ταῦτα σπουδῇ Στατείρας· καὶ ἐλυπεῖτο Παρύσατις. διαβάλλεται Κῦρος ὑπὸ Τισαφέρνους πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφόν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρί, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κῦρος ἠτιμωμένος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. διαβάλλει Σατιβαρζάνης *Ὀρόνδην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης. καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόνδης, καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διεφθάρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τοῦ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἀμφοτέροις συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρταξέρξῃ. ὅπως τε Κῦρος τῇ ἰδίᾳ *στρατιᾷ καὶ Ἀρταξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ παρῄνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλός, οἳ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἐτύγχανον. διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κῦρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. ηὐτομόλουν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρταξέρξου πρὸς Κῦρον πολλοί, πρὸς δὲ Ἀρταξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ *Ἀρταβάριος προσχωρῆσαι Κύρῳ μελλήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν σποδὸν ἐνεβλήθη. προσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως στρατιάν, καὶ νίκη Κύρου. ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ. καὶ *αἰκισμὸς τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρταξέρξου. τήν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρταξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀποτεμὼν ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι τῆς νυκτός, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ὡς Παρύσατις ἐκ Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κῦρον, καὶ μόλις ἐκομίσατο τήν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα· καὶ ἔθαψεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, προστάξει βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ἐπὶ συνθήκαις παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς *ἀνεσταυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος. ὅτι τε τὸ πολὺ ἐπὶ Κύρῳ πένθος *αὐτὴ ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ Ἀρταξέρξου δέησιν.

At cum Arsaces multis matrem patremque lacrymis atque planctibus mitigasset, postquam ipsa Parysatis flexa est, etiam rex pœnam ini condonauit, a quo adducto ad vxorem, fore aiebat ipsum, vt eam valde pœniteret.

Decimo nono deinde libro refert, vt Ochus Dariæus ex morbo mortuus sit Babylone, cum annos regnasset quinque supra triginta.

Arsaces, idemque *a* Artaxerxes mutato nomine, regnum deinde suscepit, & extracta retro [per cervicem] lingua Vdiastes excinditur, atque ita moritur, Mitradate eius filio pro parente Satrapa creato. quæ quidem Statiræ studio non sine magno Parysatidis dolore peracta sunt.

Tissaphernes criminatur Cyrum apud Artaxerxem fratrem, mox ille ad matrem confugit, atque ab obiecto crimine absoluitur. Hac ergo à fratre affectus ignominia Cyrus, ad Satrapiam suam recedit, ac de rebellione cogitat.

Criminatur Orondem Satibarzanes cum Parysatide consuetudinem habere, cum alioquin illa castissime viueret. Morte igitur mulctatur Orondes, & mater regi indignatur, venenóque Terituchmæ filium necat.

De eo quoque fit hic mentio, qui parentem *b* contra legem per ignem sepeliuit. Vnde etiam Hellanicus atque Herodotus mendacij arguuntur.

Deficit à fratre Cyrus, *c* Græco simul & barbarico collecto exercitu. porro Clearchus Græcorum dux erat. Syennesis vero Cilicum rex vtrumque, Cyrum dico & Artaxerxem, in bello adiuuabat. Cyrus suum, & Artaxerxes vicissim suum exercitum cohortatus est. Clearchus Lacedæmonius, idémque Græcorum dux, & Menon Thessalus, quorum vterque Cyrum sequebatur, assidue inter se dissidebant, propterea quod Cyrus in omnibus Clearchi consilio vteretur, nulla Menonis habita ratione. Cum multi ab Artaxerxe ad Cyrum transfugerent, nullus tamen ab hoc ad illum transibat. Quam etiam ob causam Artabarius, cum ad Cyrum sese adiungere statuisset, eóque nomine accusatus esset, in cinerem coniectus est.

Cyrus in regium exercitum impressionem facit, victoriaque potitus, dum Clearchum audire non vult, deinde occumbit. Indignis modis à fratre Artaxerxe in Cyri corpus sæuitum. nam & caput, & manum ipsam, qua regem hic percusserat, abscidit, eamque velut in triumpho circumtulit. Recedit cum suis Græcis nocte Clearchus Lacedæmonius, vnámque de Parysatidis vrbibus occupat. Ita rex fœdus cum Græcis init. Parysatis Babylonem profecta est, Cyrum lugens, cuius vix tandem caput atque manum recuperare potuit; quæ illa funerum more curauit, & Susa misit. De Bagapate [*pergit narrare auctor*] qui regis iussu caput Cyri à trunco amputarat: quomodo item regis mater, cum filium in talorum lusu vicisset, *d* Bagapaten ex pacto obtinuerit, & quomodo idem *e* detracta pelle, in crucem deinde à Parysatide sit actus. quo item tempore magnum illa suum è Cyri morte luctum compressit, multis ad id Artaxerxæ precibus adducta.

*ἐξιλεωσαμένη. *Μιτραδάτης. *Ὀρόνδην. *στρατιᾷ. *Ἀρταβάριος. *αἰκισμοί. *ἀνεσταυρώθη. *αὐτὴ.

Ctesias Persica.

a Mnemon cognominatus ob memoriam ... apud Plut.

b Herodot. Thalia, & Strabo lib. XV.

c Cyri hanc aduersus fratrem rebellionem persecutus est diligentissime Xenophon, lib. I & II. Anabaseως.

d Plut. in Artaxer. vocat Mesabatem.

e Paris. supplicium ... sup. Persicorum.

Vti Artaxerxes dona illi largitus sit, qui Cyri tiaram attulerat: & Carem item illum honorifice exceperit, qui Cyrum à se vulneratum putabat, vtque illum ipsum misere excruciatum Parysatis interfecerit. Vt res petenti Parysatidi Mitridaten quoque condonarit, qui se interfecisse Cyrum gloriatus in mensa fuerat: atque hanc abreptum crudeliter necarit. Hæc libro XIX. atque XX. narrantur.

Vicesimo autem primo, itemque XXII. & XXIII. (qui totius etiam historiæ finis est) ista continentur. Quonam pacto Tissaphernes Græcis insidias struxerit, adiectóque in socium sibi Menone Thessalo, per eum dolo ac iuramentis Clearchum cæterósque duces in suam redegerit potestatem; etsi Clearchus insidias præuideret, atque amoliri conaretur. Sed tum vulgus per Menonem deceptum, Clearchum vel inuitum coegit ad Tissaphernen accedere: tum Proxenus quoque Bœotius, iam antea dolo circumuentus, hoc eum facere hortabatur. Clearchum ille cum cæteris vinctos compedibus, Babylonem mittit ad Artaxerxen, vbi omnes ad Clearchum conspiciendum accurrerunt. Ctesias ipse, medicus tum Parysatidis, multa per eã illi humanitatis officia exhibuit. Et vero vinculis virum Parysatis exemisset, dimisissétque, ni Statira maritum Artaxerxen, ad eum interficiendum hortando compulisset. Necatus ergo Clearchus; ad cuius cadauer portentum hocce extitit, quod flante vento vehementissimo, magnæ altitudinis tumulus sponte sua supra illud coierit. Interfecti insuper quotquot cum eo missi fuerant Græci, solo Menone excepto.

Conuitiis Parysatis Statiram proscindit, quã & veneno sustulit, hunc in modum præparato. cauebat enim sibi Statira diligenter ab eo malo, quod tamen ei aliquando contigit. a Cultelli alterum latus veneno illinitur, cæteris eo partibus non contactis, hoc cultello parua adinstar oui auicula (*rhyndacen* Persæ appellant) in duas secatur partes, & veneno intactam partem sibi sumptam Parysatis comedit, infectam alteram Statiræ porrexit. Hæc igitur, vt illam ipsam quæ porrexerat, suam vidit partem comedentem, neque ita quidquam potuisset mali suspicari, etiam ipsa cœpit vnà mortiferum venenum comedere. Hinc matri succenset rex, ministrantésque ipsi eunuchi comprehensi torquentur atque necantur. Ginge præterea comprehenditur, quæ Parysatidi familiaris erat, iudicióque de ipsa instituto, iudicum quidem sententiis innocens absoluitur, sed tamen à rege damnatur. quare & hæc cruciatibus inflictis necatur, qua de causa & Parysatis filio, & hic vicissim matri succenset.

Post annos octo palmis obsitus Clearchi tumulus apparuit, quos ibi clam Parysatis, quo tempore ille mortuus est, per inseruientes sibi eunuchos defoderat.

Causæ ob quas ab Euagora Rege Salaminis Artaxerxes dissenserit. Euagoræ nuntij ad Ctesiam, b vt ab Abuleta epistolas acciperent: & Ctesiæ ad ipsum epistola de reconciliando ipsum cum Anaxagora Cypriorum rege. Nuntiorum Euagoræ aduentus in Cyprum,

ὡς Ἀρταξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐνέγκαντι τὸν Κύρου πῖλον, καὶ ὡς τὸν * Κᾶρα τὸν δοκοῦντα βαλεῖν Κῦρον Ἀρταξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρταξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένῃ * Μιθριδάτην Παρυσάτιδι, ὅτι ἐπὶ τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι [τὸν] Κῦρον· κἀκείνη λαβοῦσα, πικρῶς [αὐτὸν] ἀνεῖλε. ταῦτα καὶ ἡ ιθʹ καὶ ἡ κʹ ἱστορία.

Ἐν δὲ τῇ καʹ καὶ βʹ, καὶ γʹ, ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε * διείληπται. ὡς Τισσαφέρνης ἐπιβουλεύει τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσεταιρισάμενος Μένωνα τὸν Θετταλὸν, δι᾽ αὐτοῦ Κλέαρχον, καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο· τοῦ Κλεάρχου καὶ προειδομένου καὶ ἀποκρουομένου τὴν ἐπιβουλήν. ἀλλὰ τό τε πλῆθος διὰ Μένωνος ἀπατηθὲν, κατηνάγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον πρὸς Τισσαφέρνην παραγενέσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη προεαλωκὼς ἀπάτῃ, συμπαρῄνει. ὡς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς Ἀρταξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ἐπὶ θέαν Κλεάρχου ἅπαντες συνεκίνησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι᾽ αὐτῆς ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἂν Παρύσατις * ἔλυσε καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἄνδρα Ἀρταξέρξην ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος καὶ τέρας ἐπὶ τῷ σώματι συνέστη. αὐτομάτως γὰρ ἐπ᾽ αὐτοῦ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ἐπὶ μέγα ἠρμένος, ἐπισυνέστη. ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀναπεμφθέντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. λοιδορία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις διὰ φαρμάκου, τοῦτον διασκευασθέντος τὸν τρόπον· ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν, μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε. μαχαιρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετέχει. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος * ὅσον ᾠοῦ (ῥυνδάκην Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα. καὶ τὸ μὲν καθαρεῦον τοῦ ἰοῦ ἥμισυ * αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει· τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐσθίουσαν τὴν ἐπιδοῦσαν ἑώρα τὸ ἥμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ συνεσθίει τοῦ θανάτου τὸ φάρμακον. ὀργὴ διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν ὑπηρετούντων εὐνούχων * αὐτῇ, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἔτι σύλληψις Γίγγης, ἣ ᾠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ᾽ αὐτῇ· καὶ ἀθώωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, καταδίκη δὲ παρὰ βασιλέως. καὶ αἰκισμὸς Γίγγης, καὶ ἀναίρεσις καὶ ὀργὴ διὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς τὸν υἱὸν, κἀκείνη πρὸς τὴν μητέρα. καὶ τὸ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου, δι᾽ ἐτῶν ὀκτὼ, μεστὸν ἐφάνη φοινίκων, οὓς ἦν κρύφα Παρύσατις, καθ᾽ ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, διὰ [εὐνούχων] τῶν ὑπηρετούντων αὐτῇ καταχώσασα. αἰτίαι δι᾽ ἃς Εὐαγόρᾳ βασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρταξέρξης διηνέχθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρα πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλήτου τὰς ἐπιστολάς. καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ, περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ Εὐαγόρα ἀγγέλων εἰς Κύπρον

* κᾶρα H.St.
* Μιθριδάτην H.St.
* διείληκε
* al. ἔλυσεν.
* al. ἴσον.
* αὐτὴ H.St.
* αὐτῇ H.St.

ἄφιξις,

ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος, ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι· καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλεῖ παρὰ Εὐαγόρα φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἣν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις καὶ εἰς Λακεδαίμονα· καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ἐν* λόγῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρταξέρξου, ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

* ἴσω. Ῥόδ.

Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφής τε καὶ ἀφελὴς λίαν, διὸ καὶ ἡδονῇ αὐτῷ σύγκρατός ἐστιν ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίας τινὰς λέξεις. οὐδὲ πρὸς ἐκτροπάς δέ τινας ἀκαίρους, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀπάγει τὸν λόγον. τῶν μέντοι γε μύθων, ἐν οἷς ἐκείνῳ λοιδορεῖται, οὐδ' οὗτος ἀφίσταται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις αὐτοῦ Ἰνδικοῖς. ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται διασκευῇ, τὸ παθητικὸν καὶ ἀπροσδόκητον ἐχούσῃ πολύ, καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους αὐτὴν διαποικίλλειν. καὶ διαλελυμένος δέ ἐστι πλεῖόν τι τοῦ δέοντος αὐτοῦ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τοῦ Ἡροδότου λόγος ταύτῃ τε καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἔπους δυνάμει καὶ τέχνῃ, κανών ἐστιν Ἰωνικῆς διαλέκτου.

redditæque Euagoræ, quas ad ipsum Ctesias dederat, litteræ. Cononis ad Euagoram oratio de adeundo ad regem, & Euagoræ epistola de honoribus, quibus ab illo fuerat affectus. Cononis ad Ctesiam epistola, & tributum ab Euagora Regi allatum. Epistolas Ctesias accipit, qui de Conone cum rege collocutus, epistolam ad illum mittit. Traduntur Satibarzani munera ab Euagora missa, nuntiique in Cyprum perueniunt. Cononis epistola ad regem ac Ctesiam, Lacedæmoniorum nuntij ad regem missi ab eo retenti sunt. Regis ad Cononem ac Lacedæmonios epistola, quam Ctesias ipse tulit. Conon à Pharnabazo Classi præfectus est. Ctesiæ in Cnidum patriam suam, deindéque Lacedæmonem aduentus. eius disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum, & vt Ephèso dimissus fuerit Bactra.

Ctesias Fessus.

Indicæ regionis *a* mansionum, dierum, atque parasangarum enumeratio. Catalogus item regum inde à Nino & Semiramide ad vsque Artaxerxen: quibus & *b* hoc opus absoluitur.

a σταθμῶν.

b A Nino id est Semiramide inchoatum, ad magistratum vsque Artaxerxis est. Olym. XCV. an. 3. desinisse Ctesiam, auctor est Diod. lib. 14 pag. 431. edit. Græ.

SCRIPTORIS huius Ctesiæ candidus est ac valdè simplex sermo, quo etiam fit, vt non iniucundus accidat. Vsus vero dialecto est Ionica, etsi non per omnia, vt Herodotus, sed in quibusdam tantummodo vocibus. neque etiam in diuerticula quædam, vt ille importune sermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probrosè obijcere audet, ne ipse quidem abstinet, in eo præsertim libro, quem INDICA inscripsit. Iucunditas vero historiæ magnam illi partem in narrationum posita est apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexspectati. quanquam illa etiam rebus penè fabulosis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo dissoluta, vt & in idiotismum triuialémque sermonem incidat. Herodoti autem stylus hac ipsa & simili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma est ac regula.

SEQVVNTVR ECLOGÆ VARIÆ,

SCHOLIORVM LOCO.

REGVM PERSICORVM SERIES ex CTESIA.

Rex	*Uxor*	*Liberi*	*regnauit*	*Mortuus.*
I. Cyrus.	Amytis.	Cambyses,& Tanyoxarces	annos XXX.	*ex vulnere in prælio accepto.*
II. Cambyses.	Roxane.		annos XVIII.	*casu ictus suomet cultello.*
III. Sphendadates *magus*, *alius* Smerdes			menses VII.	*à VII. coniuratis interfectus.*
IV. Darius Hystaspæ F.		Xerxes.	annos XXXI.	*post XXX. dierum morbum.*
V. Xerxes.	Amistris.	Darius, Hystaspes, Artaxerxes, Achæmedides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII. *alijs auctoribus.*	*ab Artapano & Spamitre peremptus.*
Artapanus Xerxæ percussor ab alijs hic inseritur, & dicitur regnum tenuisse			*menses VII.*	*eadem morte, qua Artaxerxem statuerat è medio tollere.*
VI. Artaxerxes, *Longimanus appellatus*	Damaspia.	Xerxes, *solus legitimus: Spurij XVII. inter quos Secyndianus & Ochus postea in regnum successerunt.*	annos XLII.	*morte naturali.*
VII. Xerxes alter.			dies XLV.	*Secyndiani & Pharnaciæ manu.*
IIX. Secyndianus, alijs *Sogdianus*.			mens. VI. dies 25.	*in cinerem coniectus.*
IX. Ochus, qui & *Darius*, Darius Nothus aliis.	Parysatis.	Arsaces, Cyrus, Artostes, Oxendras, & *alij XIII qui cito vita abierunt. Amistris filia.*	annos XXXV.	*ex morbo, Babylone.*
X. Arsaces, *idemque mutato nomine* Artaxerxes, *alijs* Mnemon *cognominatus*	Statira.	*Aduersus hunc Cyrus frater consurgens*	*in prælio occubuit.*	*Reliqua huius dabit Plutarch. in Artaxerxe*

Quatuordecim porro Persicorum Regum breuem tibi Catalogum exhibebit noster P. Benedictus Pererius Comment. in Daniel. lib. XIII. initio.

E CTESIÆ

Ctesiae Persica.

E CTESIÆ PERSICIS VARIORVM Auctorum EXCERPTA.

Clemens Alexandrinus Stromateo I.

Assyriorum res multis annis Græcorum rebus antiquiores sunt, vt ex dictis Ctesiæ constat.

Athenagoras legatione pro Christianis.

Propter De certo [Semiramidis matrē] & columbas, & Semiramida venerantur Syri. Quod enim fieri nequit, in columbam versa est Semiramidis, vt habet fabula apud Ctesiam.

Apud Athenæum Dipnosoph. XII.

Ctesias libro Persicorum tertio scribit, omnes quidem quotquot in Asia regnarint, luxui & voluptatibus deditos fuisse, sed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certe hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine conspiceretur, præterquam ab eunuchis, & suis vxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alij Anacyndaraxis, alij Anabaxaris filium fuisse memorant. Ac cum Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi suberant, egisset cum Paramiza, &c.

Paulo post de eodem Sardanapalo.

Ctesias autem narrat, ipsum ad bellum deuenisse, & cum collecto numeroso exercitu ab Arbace regno eiectus esset, mortem obiisse, cum seipsum cremasset, exstructo rogo ad quatuor iugerum altitudinem: cui imposuerat lectos aureos CL. ac totidem mensas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos strauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres, & duas filias, cum malum rerum suarum videret, antea miserat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & crassis, quin etiam multa ligna, & ea quidem crassa, circumposuerat, ita vt nullus pateret exitus: quin etiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: nec non vestes & purpuras & omne genus eorum, quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ cum fecisset, accendere pyram iussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigiose voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generosissimè vitam finiuit.

Non multo post.

Ctesias vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerunt, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit. & ad eum cenantem, cum regis seruus esset, accedere solitas centum quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebant autem hæ, & canebant illo cenante.

Apud DEMETRIVM PHALEREVM *in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur.*

Stryaglius quidam Medus, cum ex æquo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamque & formosam, & ætate florentem esse vidisset, saluam dimisit. At percusso postea fœdere, cum illa, quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat. *Ego te seruaui, & tu per me seruata es. At ego per te perij.*

Stephanus Byzantius voce Δυρβαῖοι ex Ctesia Persicorum X.

Regio iuxta eum adiacet Dyrbæorum, beata planè gens, diues atque iusta. nam neque iniuriam cuipiam inferunt, neque mortem. Quod si forte per viam aut aurum inuenerint, aut aliud quid quam. **

Athenæus Dipnosophist. X.

Amyntas quoque in libro qui Σταθμοὶ inscribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam esse tradidit, vt ne ad vnguendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Ctesias commemorat in libro, quem de Asiaticis tributis scripsit: qui & iustissimos esse illos tradit.

Apollonius histor. mirab. XX.

Ctesias libro rerum Persicarum decimo Camelos esse in ea regione prodit, quarum pili mollitie lanas Milesias æquant. Sacerdotésque & alios proceres vestes ex iis contectas gestare.

Ex Steph. Byzant.

Choramnæi, Persica agrestium hominum natio. Ctesias Persicorum X. Tanta verò celeritate est genus illud hominum agrestium, vt ceruos ipsos insequendo capiat; aliáque multa de his narrat.

Apud Athenæum Dipnosophist. lib. II.

Rex Persarum, vt scribit libro primo Herodotus, aquam in potum suum secum vehit à Choaspi fluuio, qui Susa præterfluit: atque ex hoc solo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vasa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipsum sequuntur. At Ctesias Cnidius, narrat etiam quomodo regia hæc Choaspis fluuij aqua coquatur, & quomodo vasis imposita, portetur ad regem. additque illam & leuissimam & suauissimam esse.

Apud eundem Dipnosoph. IV.

Rex autem Persarum (vt scribunt Ctesias, & Dinon in Persicis) cum virorum millibus

Verùm hæc in controuersia fuére. Illud verò iam Ctesiæ nobile est mendacium, qui se cum Zacyntho Phayllo, & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuntium eum, & tantæ legationis interpretem non prætermissset tacitum, qui Phaylli Zacynthij mentionem faciebat. Sed mire scilicet ambitiosus Ctesias. Nec secius Laconum & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas etiam sibi ipse attribuit partes: in quibus cùm est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. Ctesiae Persica.

Ex eodem Plutarcho in eadem vita.

Postquam autem Clearchum aliósque duces interposito iure iurando circumuenit Tissaphernes, comprehensósque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho Ctesias, vt pectinis copiam sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis vsu. Annulum item suum, amicitiæ mutuæ ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insignem, huic dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, a concaptiuis militibus intercepta & consumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui etiam rei adhibuisse se remedium Ctesias narrat, effecissé que vt copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus separatim præberentur alia: atque hæc subministrasse, & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Cum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria, perna, orasse ipsum Clearchum ac sibi censuisse, modicum pugionem vt in carnem conditum clam sibi mitteret, neque fineret vt Regiæ facta sua paterent atrocitati, cæterum abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate, iureiurando annuisse: verum impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem insidias, virúsque ei concinnasse. Verùm parum probabilia affert, & coniunctam cum absurda causa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitasse Parysatidem Clearchi gratia, sustinentem iustam regis coniugem, liberorumque consortem ad regnum educatorum, necare. Cæterum non obscuré exaggerat hæc ad Clearchi commendandam memoriam. Etenim attexit hoc quoque, duces obtruncatos cæteros fuisse a canibus & alitibus laniatos: Clearchi cadaueri venti procellam cumulum terræ excitasse, atque iniecisse corporique contexisse: quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse, ac locum eum inumbrasse: ita ipse magna ductum pœnitentia regem, quòd virum Diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo, cum odium iam inde ab initio atque æmulationem concepisset in Statiram, quod cerneret potentiam suam, (nonnisi à rege se reuerente & honorante proficisci, illius verò amore & fide stabilem firmamque esse) instruxit ei insidias; de summa, vti arbitrabatur, aleam iaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictam: quam administram veneni Didon tradit fuisse, consciam modo & quidem inuitam Ctesias. Illum qui venena dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Instituentes autem ex superioribus suspicionibus ac simultate congredi denuò, & vnà cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque ab iisdem vtebantur paratis. Nascitur apud Persas exigua auis, quæ omni caret excremento, habé que intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno; suam partem synceram & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statiræ verò dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro, & Statiræ apposuisse. Cùm animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa sensit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius, & animum implacabilem cognoscenti. Vnde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit, ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi. Verùm cum postea orasset illa, vt domum nocte dimitteretur, certior factus rex, locatis insidiis comprehendit Gigim, eámque rei capitalis damnauit.

Ælianus de animalium natura, lib. 7. cap. 1.

Susidas boues numerandi scientiam tenere Ctesias scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cados in hortos sicciores, & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quod eis sit certus & constitutus, siue etiam quia diu multúmque in eo se exercuerunt, promptissime obeunt. nullam enim ad opus remollescere videres. At si supra quem diximus centenarium numerum, vel vnum cadum institeris subuehere, nullis iam eas, inquit, vel blanditiis inducere, vel verberibus adigere ad id poteris.

Apud eundem lib. 16. cap. 42.

Porrò Ctesias Gnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacen est, serpentes abundè gigni, capite albas, reliquo corpore nigras, quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percusserint interimere. Interdiu eas hauquaquam videri solere, sub aqua natantes: noctu vero vel aquam haurientibus, vel lintea lauātibus, perniciem afferre. multi enim huc adiguntur, aut propter aquæ deficientis necessitatem, aut quod negotiis impediti interdiu vestes abluere non quiuerint.

Apud Diódor. Siculum lib. 2. Biblioth. aliquoties item citatum Ctesiam reperies: vti & apud Ioan. Tzetzen in Chiliadib. & Harpocrationem in Lexico.

Ctesiae Cnidii *Indicorum liber.*

LEGI & INDICA Ctesiæ, magis etiam Ionice libro singulari descripta.

Refert *a* Indum fluuium, qua est angustissimus, quadraginta patere stadia; qua latissimus, ducenta. Indos solos, cæteros fere mortales uniuersos multitudine superare. Scribit de verme quodam, qui in flumine est; & solum quidem hunc de cæteris animalibus, in eo nasci. Vltra Indos nullos habitare homines. Per Indicam præterea regionem nunquam pluere; sed flumen eam rigare. De *b Pantarba* sigillari gemma: atque inter cætera, vt hæc LXXVII. sigillares gemmas, lapidésque pretiosos in flumen coniectos (erant ea Bactrij cuiusdam institoris) inuicem sibi adhærentes retraxerit. De elephantibus, *c* qui muros dissoluunt atque euertunt. De paruis simiis, quarum caudæ ad quatuor cubitos protenduntur. De *d* maximis gallis gallinaceis. De *e* bittaco aue, humano sermone ac voce prædita: accipitris eam esse magnitudine & fronte purpurea, barbámque gestare nigram; alioqui ad collum *f* cærulei coloris est, ad modum cinnabaris. Hominis item in morem Indice hanc auem loqui: immo & Græce, si hunc quoque sermonem docta fuerit.

Agit de *g* fonte, qui humido quotannis auro ita impletur, vt centum ex eo vrcei fictiles anni spatio hauriantur. Fictiles autem esse vrceos propterea oportere, quod haustum mox aurum concrescat, vt ad illud educendum vas ipsum confringere necesse sit. Fontem ipsum quadratum esse refert, sedecim cubitorum ambitu, vniúsque vlnæ altitudine: singulis porrò vrceis singula talenta auri extrahi. De ferro, quod in huius fontis fundo reperitur; ex quo duos se habuisse aliquando gladios ipse Ctesias commemorat; vnum à *h* rege, alterum à Parysatide regis ipsius matre sibi donatum. Ferri autem huius eam esse vim, vt in terram depactum nebulas, & grandines, turbinésque auertat. hoc semel se iterúmque vidisse, cum rex ipse eius rei periculum faceret.

De *i* canibus Indicis tantæ magnitudinis, vt cum ipsis quoque leonibus certamen ineant. De magnis illis montibus, ex quibus cum sardo, tum onyches etiam, atque aliæ gemmæ effodiuntur. Ingentem illic sæuire æstum, solemque ipsum decuplo quàm in aliis regionibus maiorem videri: ac multos in ea regione mortales æstu præfocatos exstingui. Mare ibi nihilo minus quàm Græcum *k* fluctu tumere: verùm id in summo, ad quatuor vsque digitorum altitudinem, feruidum esse; adeóque pisces iuxta calorem illum viuere nullo modo posse, sed in imis degere.

Indum fluuium per campestria delatum, ipsos quoque montes interlabi; in iisque locis nasci *l* calamum, quem vocant Indicum, tantæ crassitudinis, quantam duo simul homines expansis vlnis complecti possint, altitudinis vero, quanta est mali ingentis onerariæ nauis. Esse tamen inter hos calamos maiores, minorésque, quemadmodum in magno aliquo monte accidere solet. In marem item fœminámque eosdem distingui, & illum quidem admodum esse validum ac firmum, sine medulla, quam tamen habeat fœmina. De regionis illius animali scribit *m Martichora* dicto: humanum id referre vultum, leonis magnitudine, colore cinnabaris in modum rubente.

ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ τὰ Ἰνδικά.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Ἰνδικά, ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. Λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, τὸ μὲν στενὸν αὐτοῦ εὖρος μ΄. σταδίων εἶναι· τὸ δὲ πλατύτατον καὶ διακοσίων. Λέγει περὶ τῶν αὐτῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. Περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ, ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. Περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. Ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. Περὶ παντάρβας τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς οζ΄. σφραγῖδας ἀπορριφείσας καὶ τιμίους λίθους εἰς τὸν ποταμόν, ἅτινα ἦν τοῦ Βακτρίων καπήλου, * αὕτη ἀνείλκυσεν ἐχομένας ἀλλήλων. Περὶ τῶν * τειχοκαταλυτῶν ἐλεφάντων. Περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων, τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. Περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. Περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνήν· μέγεθος μὲν ὅσον ἱέραξ, πορφύρεον δὲ πρόσωπον, καὶ πώγωνα φέρει μέλανα. Αὐτὸ δὲ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τράχηλον, ὥσπερ κιννάβαρι. Διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον, ἰνδιστί, ἂν δὲ ἑλληνιστὶ μάθῃ, καὶ ἑλληνιστί. Περὶ τῆς κρήνης τῆς πληρουμένης ἀνὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου, ἐξ ἧς ἑκατὸν προχοαὶ ὀστράκινοι * αἱ ἐπ' ἔτος ἀφύονται. Ὀστρακίνους δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρυσμένος. Καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, ἵνα τοῦτον ἐξαγάγῃ αὐτόν. Ἡ δὲ κρήνη, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος· τὸ δὲ βάθος, ὀργυιά. Ἑκάστη δὲ προχοή, τάλαντον ἕλκει. Καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς κρήνης σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἓν παρὰ βασιλέως, καὶ ἓν παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. Φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ, νέφους καὶ χαλάζης καὶ πρηστήρων ἐστὶν * ἀποτρόπαιος. Καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα, φησί, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. Περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοί εἰσιν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. Περὶ τῶν * ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σάρδω ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. Ὅτι ἀλέα πολλὴ καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται· καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πνίγει φθείρονται. Καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι * οὐδὲν ἐλάττω τῆς ἑλληνικῆς· τὸ δὲ ἄνω αὐτῆς ἕως τεσσάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι, ὥστε μὴ ἰχθὺν ζῆν παραπελάσαντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαιτᾶσθαι. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέει διὰ πεδίων, καὶ διὰ ὀρέων ῥεῖ, ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μέν, ὅσον δύο ἄνδρες περιωργυιωμένοι περιλάβοιεν· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. Εἰσὶ δὲ καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, ὡς εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ εἶναι· τῶν καλάμων δὲ καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. Ὁ μὲν οὖν ἄρρην, ἐντεριώνην οὐκ ἔχει, καὶ ἔστι κύρτα ἰσχυρός· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ περὶ τοῦ μαρτιχόρα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου· ὡς τὸ πρόσωπον ἔοικεν ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ἐστὶν ὥσπερ λέων, χρόαν ἐρυθρός, ὡς κιννάβαρι,

Ctesiæ Indica.

* αὐτὸ H.St.

* τειχοκαταλυτῶν H.St.

* αἳ H.St.

* ἀποτρόπαιος.

* ὀρῶν.

* al. ἴσω.

ξιστοίχους δὲ ὀδόντας· ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς, ὁμοίους ἀνθρώπων· τὴν δὲ κέρκον ἔχει, οἷάπερ σκορπίος ὁ χερσαῖος, ἐν ᾗ καὶ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω ὑπάρχουσαν πήχεως. ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίων τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρου, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτῳ μὲν, ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει. ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὴν, καὶ ἔμπροσθεν ἵστησι τὴν οὐρὰν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὄπισθεν ἐπ' εὐθείας ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρον εἰς μῆκος· καὶ πάντας, οὓς ἂν * βάλλῃ, πάντας ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστι τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα· τὸ δὲ πλάτος, ὅσον σχοῖνος λεπτότατος. μαρτιχόρα δὲ ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον, ὅτι πλείους ἀναιροῦσα ἀνθρώπους ἐσθίει· ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν, φησὶν, ἐπειδὰν ἐκτοξευθῇ, ἀναφύεται. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ, τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν * βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιότατοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ὃ ἐπ' ὀνόματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ διὰ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδοῦς τις παραγίνεται. καὶ ὅτι λε. ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ, διὰ τὴν ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἄφλεκτοι αὐτὴν τελέσωσι καὶ ὑποστρέψωσιν. Ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὑετοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ· ἄνεμοι δὲ πολλοὶ· καὶ πρηστῆρες πολλοὶ καὶ ἁρπάζουσιν ὅ, τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων, τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψῦχος ποιεῖ· τὸ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἶναι γὰρ, φησὶν, ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, * ἢ καὶ ἐπ' ἐλάττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας καὶ ἄνδρας πέντε. Ὅτι πιστοῦσθαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λε. ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει· λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον, τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν * ὄντα, οὐ φθείρει, περιέρχεται τὰ ἄλλα. Καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρήνας ἰχθυοφόρους εἶναι, ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ, καὶ μάλα ἡδύς. καὶ ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασήλιδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει· φορυτῷ δὲ σβέννυται. Ὅτι ἐν μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποί εἰσι μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς· μικροὶ δέ εἰσι λίαν· οἱ μακρότατοι αὐτῶν πηχῶν δύο, οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ἐπὶ τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατωτέρω, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν οὖν τὸν πώγωνα * μέγα φύσωσιν,

* ἐὰν H. St.
* ἀποβάλλοντες.
* ἢ H. St.
* ὄντι.
* μέγαν H. St.

Triplicem illi esse dentium ordinem, aures humanis similes, & oculos æque nostro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem scorpius a terrestris, in qua & aculeus, etsi alioqui illa per transuersum etiam spinis aspera sit. Aculeum item in vertice gerere, vt scorpius, eóque accedentes ita pungere, vt nec morte vllo pacto, quicunque percussus fuerit, euadere possit. Iam si quis eminus cum hoc animali pugnam ineat, non minus ab anteriori illud parte caudam prætendendo, inde velut ab arcu emissas sagittas, aculeos suos spargere atque terere, quam à posteriore parte tetam illam protendendo, ad iugeri autem spatium iaculari, omnésque quos attigerit certissimo internecere, vno dumtaxat excepto elephante. ipsos verò aculeos pedali esse longitudine, tenuissimíque funis latitudine. Addit *Marticbora* Græcis ἀνθρωποφάγον [id est, hominiuorum] significare, quod homines vt plurimũ interimat, voretque, etsi alijs quoque animalib. vescatur. Vnguibus etiam hoc animal, nõ tantum aculeis, pugnare, atque hos iaculando emissos identidem renasci. Magnam item esse horum animalium copiam in India, eáque telis ab hominibus confici, quæ elephantis vecti in illud contorqueant.

a ἀνθρωποφάγος.

De summa Indorum iustitia, itémque de moribus ac ritibus eorum. De *b* loco illo sacro, quem in tractu inhabitabili eius regionis sub solis lunæque nomine venerãtur: quo non nisi quindecim dierum itinere *c* à Sardus monte perueniri possit. Solem illic annis singulis per dies triginta quinque lentius vrendo refrigerare, ne scilicet dum celebrant festum ac reuertuntur, etiam adurantur. Nec tonitrua, nec fulgura, nec pluuias vllas in India esse, sed ventos bene frequentes ac turbines, qui etiam abripiant, quidquid apprehenderint. Solem orientem in plerisque Indiæ locis, *d* alteri diei parti frigus, alteri vehementem æstum adferre. Non a sole, sed a natura Indos esse nigros. esse enim inter illos viros quosdam ac mulieres, etsi pauciores, supra omnes alios candidissimos. atque adeo eiusmodi Indas duas & Indos quinque a se visos auctor refert. In confirmationem porro eius, quod supra de sole dixerat, triginta cum & quinque dies in India frigidiorem aeram auferre, addit: Ignem etiam illum, qui ex *e* Ætna erumpit, medium regionis tractum, quod is iustorum hominum sit, nequaquam infestare, cum tamen alia circum loca infestet. Quin & apud Zacynthum pisculosos inueniri fontes, ex quibus insuper pix educatur. In Naxo quoque fontem esse, è quo vinum, & quidem suauissimum emanet. [Ita Phaselidis *f* fluuij aquam, si iustum ipsa diem in vase aliquo conseruetur, in suauissimum vinum cõmutari.] Ignem præterea esse in *g* Lycia, non procul Phaselide, perpetuum, noctes atque dies sine intermissione ardẽtem, & cum aqua non extingui, sed magis accẽdi: fimo tamen illum extingui. [Hoc item modo assidue in *A* tna atque Prusa ignem ascendere.]

b Simile quid habet Nonnosus supr. Cod. III.
c ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδοῦς.
d Nonnosus sup. idem ferè narrat.
e Illum scil. qui ex Ætna ... appellatum fuisse, docebit infr. Conon narrat. XLIII.
f E Zacyntho ... infestis ... gratum fore putaui.
g Flagrat in Phaselide mons Chimæra, inquit Plin. de hoc Ctesia locum adfert lib. 2. 106.
h de similis Nonnosus supr. Et de Pygmæis Plin. vide lib. 7. & 2. Ω. 16 ...

Narrat prẹter ista, in media India *h* homines reperiri nigros, qui Pygmæi appellentur. Eadem hos, qua Indi reliqui, lingua vti, sed valde esse paruos, vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius duntaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longissimam, ad ipsa vsque genua demissam, atque etiam infra, cum barba longiore, quam apud vllos hominum. quæ quidem vbi illis promissior esse cœperit,

τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ, ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδόλως ἔχει. Θηρεύεται ἐκ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σάρδα ὀρύσσεται. δάκνει μὲν οὔ· ὅτῳ δ' ἂν καταμέσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πᾶν κατασήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον διττὸν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς κρεμάμενος, ἠλεκτροειδὲς, καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν ζῶντος ἀπορρεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον σήσαμον διδόμενον, ὃ ζῶντος ἐρρύη, αὐτίκα φθείρει, τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος διὰ τῶν ῥινῶν ἀπορρέοντος. τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον εἰς φθίσιν ἄγει, καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις διόλλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησὶ, ἐπικαλούμενον δίκαιρον, ὅπερ ἑλληνιστὶ δίκαιον σημαίνει· τὸ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ᾠόν· τοῦτο τὸν ἀπόπατον κατορύσσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. εὑρισκόμενον δὲ αὖ τοῦτο αὐτοῦ ὅσον σησάμου, ἕωθεν ὕπνος ἐπιλαμβάνει. καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δύνοντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. Καὶ ξύλον ἐστὶ, πάρηβον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον εὑρίσκεται κήποις: οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας κατὰ γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς, ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον σπιθαμὴ λαμβανομένη, εἰ αὖ προσαχθῇ, πάντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους, καὶ τ' ἄλλα πάντα, πλὴν ἤλεκτρον. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. ταύτῃ γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. καὶ ἐὰν βούλῃ [καὶ] ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πήξεις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως: καὶ ἕξεις τῇ χειρὶ* αὐτὸ, ὥσπερ κηρόν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ διαχεῖται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς διαῤῥέων διὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δύο σταδίους τὸ εὖρος: ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ ἰνδιστὶ μὲν ὕπαρχος, ἑλληνιστὶ δὲ, φέρων πάντα [τὰ] ἀγαθά. οὗτος τοῦ ἐνιαυτοῦ λʹ ἡμέρας, ἤλεκτρον καταφέρει. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἐστὶν, ὅτε δάκρυα φέρει, ὥσπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ* πίτυς, ἢ ἄλλο τι δένδρον. μάλιστα δὲ εἰς λʹ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῷ δὲ δένδρῳ τούτῳ ὄνομά ἐστιν ἰνδιστὶ* σιπταχόρα. ἑλληνιστὶ σημαίνει γλυκὺ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρειν δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥάγας ὥσπερ κάρυα τὰ ποντικά. ἐν τοῖς δὲ τοῖς ὄρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν, κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φοροῦσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων: φωνὴν δὲ διαλέγονται οὐδεμίαν, ἀλλ' ὠρύονται ὥσπερ κύνες· καὶ οὕτω συνιᾶσιν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίους κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ, οἷς [καὶ] ἐπιμίγνυνται. καὶ συνιᾶσι μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι: ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ, καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι·

* αὐτὸ H. St.

* πίτυς.

* al. σιπταχόρα H. St.

thamæ longitudine, pulcerrimæ purpuræ specie, capite candidissimo, nullisque omnino dentibus: quem in æstuosissimis illis montibus, ex quibus sardo [gemma] effoditur, venatores capiant. Hunc non mordere quidẽ; sed quemcunque locum vomitu suo consperserit, eum necessario putredine vitiari. Eundem per caudam suspensum duplex emittere venenũ, electri specie prius, & alterum nigrum: illud viuo effluere, hoc mortuo. Prius item illud, si sesami tantum grani quãtitate detur, cõ festim interimere, eius qui illud sumserit cerebro per nares effluente: alterũ verò si detur, lentam tabem adducere, quæ vix anni spatio hominẽ conficiat.

a Auem describit *δίκαιρον* appellatam (*δίκαιον*, id est, *iustum*, Græce dixeris) perdicis ouo non maiorem. hanc sua defodere excremẽta, ne inueniri possint. quod si de inuẽtis, quantum sesami granum est, quispiam biberit, mane somno corripi, sensúsq; expertem dormire, quoad occidente sole moriatur.

Esse & ibi lignũ, *b Parêbum* dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis dũtaxat hortis reperiatur, neq; florem vllũ, neque fructum producens. quindecim id tãtum habere sub terra radices; sed eas ita crassas, vt tenuissima brachij crassitudinẽ exæquet. Huius ergo radicis si partem aliquã vel *c* spithamã longã sumseris, quibuscunque eam rebus admoueris, omnia mox ad se rapturam, aurũ, argentum, æs, lapides, ceteráque, præter solum electrũ. sin cubitum longam partem resecueris, iam agnos etiã [& boues, ac cetera animalia] ipsásq; adeò aues ad se pertracturam. nam huius potissimũ auxilio maximam, quas venentur, auium partem incolas capere. Quin etiam, si aquæ vel congium integrum coagulare velis, obolum vnum huius radicis in aquam coniectum, eam coacturum: idem & in vino euenturum, vt manu etiam velut ceram tenere possis, postridie tamen solutum iri. Addit etiam cœliacis auxiliari.

Interlui quoq; Indiã flumine nõ ita magno, lato videl. duo ferè stadia. *d* ὕπαρχος Indis esse fluuio nomen, quod Græce efferas, *φέρων πάντα τὰ ἀγαθά*, [id est, *adferẽs bona omnia*] Triginta diebus hunc per annos singulos succinũ in vndis vehere. narrari enim in montibus, (qui & ipsi alluãtur aqua) exstare ex aqua arbores, quæ certo anni tẽpore, maximéq. per triginta continuos dies, amygdalæ, pinus, similisq. arboris in morẽ, lacrymas emittãt, quæ in profluentem delapsæ concrescant. Vocari eam arborem Indica lingua *e Sipáchora*, quæ vox Græcè significet, *γλυκὺ*, vel *ἡδὺ* id est, *dulce*, *suaue*.] Hinc itaque succinũ suũ Indos colligere. Vitis item instar racemos ferre arbores pro fructu: eárũmque acinos ponticæ nucis magnitudine esse.

f Degere iisdem hisce in montibus homines memorat canino capite, qui ferarum pellibus vestiantur. Sermone hos nullo vti, canum tantùm more latratum edere, atque ita mutuò sese intelligere. Dentes illis esse quàm canibus maiores, & caninos similiter vngues, sed longiores, ac rotundiores. Montes incolere ad Indum fluuiũ vsque, & colore esse nigro, insignésque iustitiæ cultores, ceterorum Indorum more, inter quos versentur. Intelligere quoq. quæ ab Indis dicantur, licet ipsi loqui minime possint, vt propterea latratu, manibus, atq. digitis signa dẽt, quẽadmodũ ferè surdi ac muti solẽt.

CTESIAE INDICA.

a Plura etiam ipsi de hac auicula Æliã lib. 4 c. 41 de animal.

b Apud Apollonium, cum hunc locũ mẽtionem facit, cap. 17 mirabil. πάρηβον hodie legitur.

c Cod. B. aurr. ὅσον σπιθαμῆς.

d Hypobarus legitur apud Plin. libr. 37. c. 2. extr. ubi & vniuersa ferre bona ex hoc Ctesiæ loco restituunt.

e Al. Σιπτάχορα. & Σιπταχόρα. Pl. lib. 7 cap. 2. Aphytacora legit.

f Eam ipsam historiam Indicorum Ctesiæ atque paraque Ælia lib. 4. cap. 46. hist. animal.

CTESIAE INDICA.

a Pro mida eis hoc habet Philostrat. Refert ea tamen ex Ctesia Plin. lib. 7. c. 2.

b Leges hoc apud Ælianũ quoque lib. 4. 41. de animal.

c Caudatorũ hominum meminit quoque Plin. libr. 7. cap. 2. in fine.

a Vocari hos ab Indis *Calystrios*, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, id est, *Canicipites*, [carnibus eosdem vesci crudis] totiusque gentis capita numerari ad centum & viginti millia.

Addit ad huius fluminis, [*iã proxime descripti*] fontes, florem nasci purpureum, ex quo purpura tingatur, Græca ipsa nihilo inferior, immò multo floridior. Ibidem & b animalia nasci sca rabei magnitudine, instar cinnabaris rubentia, quæ pedes habeant longissimos, & vermium instar mollia sint; nasci hæc in illis arboribus, quæ succinum ferunt, earúmq; fructus ad eum modum depascere atque vitiare, quo phthires apud Græcos vites perdere ac vastare solent. Indos itaque, animalibus hisce contritis, puniceα sua saga tunicásque, & quidquid præterea velint, inficere, tinctura longè quàm Persica præstantiore.

Narrat insuper hos Cynocephalos in mõtib. habitantes nullum exercere opificium; sed de venatione viuere, ferásque quas occiderint ad solem torrere. Magnam nihilominus pecoris copiam alere, caprarúmque & ouium: quarum quidem ouium lac atque oxygala pro potu illis sit. Vesci tamen etiam Sipachoræ fructu; e qua, *vti dictum est arbore*, succinum emanat. dulcem enim illum esse. Hunc item illos fructum arefactum in corbes constipare, ad eum modum quo vuas passas Græci. Eosdem illos Cynocephalos ratem quoque extemporariam construere, qua impositum huius fructus onus, vt & purpuræ (sed purgato prius eius flore) itẽmque electri, ad ducenta & sexaginta talenta, quotannis auehant; additis talentis totidem illius pigmenti, quo infectores puniceum colorem inducunt. Electri præterea mille talenta quotannis ad Indorum regem aduehere. Immò & alia plura deuehere ad Indos venalia, pro quibus vicissim panes, farinam, & xylinas vestes accipiant. Habere quoque enses venales, quibus ipsi ad venatum vtuntur, cum arcubus & iaculis. peritissimos enim esse iaculandi atque sagittandi: & præterea etiam, quòd montes habitent altos atque inaccessos, bello insuperabiles. Regem ipsis pro munere quinto quoque anno præbere trecenta arcuum, totidémque iaculorum millia; iam peltarum centum viginti, & gladiorum quinquaginta millia. Nullas item apud hos esse domos, sed in antris degere. In venatione iaculis potissimum feras, vel sagittis petere; easdémque persequendo, quòd cursus velocitate præstent, etiam assequi. Horum vxores semel duntaxat per mensem, cùm menstrua patiuntur, lauare; aliâs nunquam. Neque viros vnquam omnino lauare, sed manus tantummodò abluere. Oleo tamen ex lacte confecto ter saltem mensibus singulis vngi, & pellibus deinde abstergi. Veste ad hæc vti, non villosa, sed è glabris maceratisque pellibus quàm tenuissimis, ipsos æquè atq. vxores. exceptis fortè ditissimis inter eos, & iis quidẽ paucis, qui lineos gestent amictus. Nec item lectorum nouisse vsum eos, qui extẽporaneos sibi toros exstruant. Hũc apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris, ac reliquas opes his propemodum esse similes. Caudam c insuper habere omnes, tam viros quàm mulieres, supra clunes, caninæ similem, nisi quòd maior sit, & pilis densior. Quadrupedes itẽ hos, canum more, cum mulieribus cõgredi,

καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν ἑλληνιστὶ κυνοκέφαλοι. τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν, ἕως δώδεκα μυριάδων. παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυροῦν ἐξ οὗ ἡ πορφύρα βάπτεται, οὐδὲν ἧττον τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ διανθεστέρα. Ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος, ὅσον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κιννάβαρι· πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν, ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων. καὶ τὸν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς ἕλλησιν οἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία θλίβοντες οἱ Ἰνδοὶ, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται. εἰσὶ δὲ καὶ βελτίω τῶν παρὰ πέρσαις βαμμάτων. Ὅτι οἱ κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται: ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν. ὅτ' ἂν [δὲ] ἀποκτείνωσιν αὐτὰ, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ, καὶ αἶγας, καὶ * ὄϊς. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ * σιπταχόρου, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον: γλυκὺς γάρ ἐστι· καὶ ξηραίνοντες * αὐτοὺς, σπυρίδας συρράπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἕλλησι τὴν σταφίδα. οἱ δὲ κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ἐπιθέντες, ἀπάγουσι φορτὸν τούτου. καὶ τῆς πορφύρας τὸ ἄνθος * καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ' καὶ σ' τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ οὗ τὸ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ κατάγοντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ καὶ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπολέμητοι δ' εἰσὶ, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρη ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεὺς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, πελτῶν δὲ δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. τούτοις τοῖς κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι· λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ· ἄλλοτε δ' οὔ. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μὲν, τὰς δὲ χεῖρας ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ * χρῶνται τρὶς τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτρίβονται δέρμασι. τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασεῖαν, ἀλλὰ ψιλὴν τῶν δερμάτων, ὡς λεπτοτάτην, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν, λινᾶ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλῖναι δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ στιβάδας ποιοῦνται. ἐκεῖνος δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλεῖστα πρόβατα ᾖ: ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, παραπλησία. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τῶν ἰσχίων οἵαπερ κύων· μείζονα δὲ καὶ δασυτέραν. καὶ μίσγονται ταῖς γυναιξὶ τετραποδιστὶ, ὥσπερ οἱ κύνες·

* al. ὄνους. * al. σιπαχόρου

* al. αὐτὸν ἐν σπυρίδας σιάζουσι

* ἐγγυδὲν. * ὅπερ H. 61.

* al. χρίονται.

ἄλλως

ἄλλως δὲ μίγνυνται αὐτοῖς, ἐστὶν αἰσχρόν. δίκαιοι δέ εἰσι, καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων· ζῶσι γὰρ ἔτη ρ΄ καὶ ο΄. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ΄. ὑπὲρ δὲ * τούτους, ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, ἄνω τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ. * αὐτοὶ δὲ οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μέν εἰσιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ· πρόβατα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς, καὶ αἶγας, καὶ οἶς· πίνουσι δὲ τὸ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ γένηται τινὶ αὐτῶν παιδίον, οὐ τέτρηται τὴν πυγήν, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, τὸ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὔ, ἐξουρεῖν δὲ ὥσπερ τυρόν φασιν αὐτούς, οὐ πάνυ * παχύν, ἀλλὰ * θολερόν. ἐπὰν δὲ πρωῒ πίωσι τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσην ἡμέραν αὖθις πίνωσι, ῥίζαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. Ταύτην οὖν τρώγοντες, εἰς ἑσπέραν ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα εὐκόλως. Ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις καὶ μείζους· λευκοὶ δέ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ· καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ * ἔχει ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ μέγεθος. καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ἐπὶ δύο παλαιστὰς πρὸς τὸ μέτωπον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ ἐστι τοῦ κέρατος. τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων οἱ * πίνοντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) οὐ σπασμῷ, φασίν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ· ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν προπίωσιν, οὔτ' ἂν * τῷ φαρμάκῳ ἐπιπίωσιν, ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ τἆλλα μώνυχα θηρία πάντα ἀστραγάλους * οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος ἔχουσιν· αὐτοὶ δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος ἔχουσι. τὸν δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον * ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόν περ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος· τὴν δὲ χρόαν, ὥσπερ κιννάβαρι, καὶ διὰ βάθους. Ταχύτατον δὲ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον, οὐδ' ἵππος, οὔτε ἄλλο τι διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ τρέχον βραδύτερον· ὅσον δ' ἂν * πλείονα χρόνον τρέχῃ, ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει· ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο. ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα περιάγωσιν ἐπὶ τὴν βοτάνην, καὶ ὑπὸ ἱππέων πολλῶν περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους· ἀλλὰ μάχονται καὶ * κέρατι καὶ λακτίσματι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν. ἁλίσκονται δὲ καὶ αὐτοί, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι· * ζῶντα γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστι. θηρεύεται δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῶν Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος, οἷόν περ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι. τὸ δὲ μῆκος, * πηχῶν ἑπτὰ καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετὴς παῖς μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαμβάνει. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω·

* ἔχουσιν.
* πίνοντες H. St.
* al. πήχεων.

aliumque congrediendi modum omnem probrum habere. Iustissimos eosdem esse, vitæque reliquos inter homines lõgissimæ. viuere namq; ad centesimũ vsque & septuagesimũ, nonnullósque ad ducentesimum quoque annum.

Hos vltra scribit habitare alios supra fluuij illius fontes, reliquorum Indorum instar nigros, qui neque ipsi quidquam operentur. quin nec cibo eos vesci vllo, aut aquam bibere. pecoris tantum magnam alere copiam, boum, caprarum, ouium; horum lac bibere, ac nihil præterea. Infantes præterea, qui apud hos nascantur, non habere perforatam corporis sui sedem, neque per eam excrementa eiicere: nam etsi clunes habeant, anus tamen ipse coaluit. Itaque nihil ipsos quidem per anum excernere; sed caseolum quid, illudque non conspissatum, at feculentum tantummodo, per vrinæ meatum eiicere. Quod si lacte mane poto, etiam in meridie adbiberint, dulcem apud eos inueniri radicem quandam, quæ lac illud in eorum ventre coagulari non sinat. huius ergo esu vomitum sibi vesperi prouocare, per quem omnia facilè eiiciant.

a Asinos, scribit, habet India siluestres, equis ipsis pares, & quandoque maiores: qui totum albi corpus, caput solum habent purpureum, oculosque cœruleos. Cornu illis cubitale media procedit fronte, [cuius scobs in potu datur, tueturque à mortiferis venenis.] Eius inferior frontique proxima pars, ad duorum palmorum spatium egregie candida, suprema in acumen desinens, cum summo rubore punicea est; quæ verò inter has media intercedit, nigra. Iam qui ex his bibunt (nam & in pocula tornantur ea cornua) ij neque spasmo, vt ferunt, corripiuntur, nec morbo sacro. Immò nec veneno possunt lædi vllo, qui modò ante vel post illud haustum, vinum, aquam, aut aliud quippiam ex hisce poculis bibant. Ac cùm cæteri quidem siue mansueti, siue syluestres asini, aliáque quibus solida vngula est, animalia omnia, neque talos habeant, neque in iecore fel, hæc tamen vtraque in his inuenire est. & talum certe omnium, quos equidem viderim, pulcerrimum, bouis talo & specie, & magnitudine similem, sed instar plumbi grauem, & minij colore ad intima vsque rubeantem. Velocissimum quoque est hoc animal, ac robustissimum; vt nec equus, nec aliud vllum assequi hoc persequendo possit. Et remissius quidem initio currere solet: sed miro quodam modo, quo diutius currit, eo incitatur magis, vt plus atque velocius currat. Quod igitur alias nunquam per venationem capi posset, vbi suos pullos adhuc paruulos ad pascua circumducere cœpit, multo cingitur equitatu: ac dum relictis pullis fuga sibi consulere non vult, sed cornu, calcibus, morsibus ita certat, vt multos cum equos, tum viros interimat, sagittis tandem ac iaculis cõfossum (cum viuum nequeat) capitur. Carnes ob amaritiem edi non possunt. Neque verò ob aliud quippiam, quàm propter solum cornu & talos hoc animal venantur.

Indorum in flumine b vermis nascitur, ait, specie quidem illi non absimilis, qui innasci ficui arbori solet: sed cubitos septẽ lõgus (etsi alius alio maior, minórque,) & ita crassus, vt eũ decẽ annorũ puer vtroque vix brachio amplecti queat: Duos tantũmodo habet dẽtes, suprà vnũ, alterũ infrà.

Ctesiae Indica.

a Totam hanc narrationem, mutatis duntaxat aliquot vocabulis, retulit Ælian. in c. 52. quarti sui libri de animal.

b Hæc ipsa, atque alia de hoc verme plura, excerpsit ex Ctesia Ælian. lib. 5. c. 3. de animal.

CTESIAE INDICA.

us quidquid prehenderit, deuorat. Interdiu in medio fluminis commorans, noctu tantùm egreditur. Quod si tum forte in bouem aut camelum inciderit, morsu correptum in flumen trahit, totumq; praeter solum ventrem vorat. Capitur grandi hamo, cuius ferreis catenis haedum siue agnum alligauerint. Captum a per dies triginta suspensum tenēt, suppositis vasis, distillatq; interea temporis ex eo liquoris tantum, quantum decē cotylae Atticae capiāt. Post diem trigesimum vermem ipsum abiiciunt, oleumque probè ac tuto reconditum ad solum Indorum regem afferunt. nam aliorum nemini aliquid huius olei apud se habere licet. Cuicunque autem rei hocce oleum fuerit superfusum, eam accendit; adeoque ligna ipsa atque animalia comburit: neque aliter exstingui potest, quàm multi crassique luti iniectu.

a Idem de eo & Plin. l. [illegible] refert.

Sunt apud Indos arbores cedro aut cupresso proceritate pares, palmae foliis; paulo tamen latioribus, & absque b sinu siue axilla. Florem habent lauri masculae similem, sed fructum nullum ferunt. Nomen illis Indice *Carpion*, Graecè μυρόροδα. Distillant ex hac non admodum frequenti arbore, olei cuiusdam guttae, quas lana de trunco abstersas in lapideos deinde alabastros exprimunt. modicè illud rubrum est, & crassiusculum suauissimi prorsus odoris, quem etiam ad quintum vsque stadium diffundi aiunt. Soli autem regi, eiusque propinquis id habere conceditur. Ex eo cùm Indorum rex ad Persarum regem aliquid misisset, vidisse se narrat Ctesias, talemque odorem percepisse, qualis neque verbis exprimi, neque cum alio vllo conferri posset.

b μασχαλίς.

Caseum item ac vinum omnium suauissimum habere hos narrat; idque se gustando expertum didicisse.

Fons, ait, in Indiis est quadrata forma, quinque circiter vlnarum ambitu. huius aqua ita intra saxum continetur, vt à labro ad ipsam trium cubitorum spatium intercedat, aqua verò ipsa trium similiter vlnarum altitudinem teneat. Lauant in ea (cùm purgandi corporis causa, tum vt morborum omne genus abarceant) Indorum spectatissimi quique, cum vxoribus ac liberis: & natant in pedes sese conicientes. nam quando insiliunt, eiaculatur eos aqua sursum. Neque homines ita solummodo in sublime iacit, sed quoduis etiam animal, viuum illud sit siue mortuum, in siccam eiicit terram: immò & c quęcunque in eam iniiciuntur; si ferrum, aurum, aes, atque argentum, (quae sola in fundum demittit) excipias. Aqua ipsa perfrigida est, & potu suauis; quae & strepitum edit magnum, qualis in lebete bullientis. Sanat haec vitiligine & scabie laborantes: vocaturque lingua Indica *Ballade*, Graeca ὠφελίμη, id est, *vtilis*.

c Antigonus hist. mirab. 166 hanc narrationem attingit, additq. αἴ τι ἐμπέσοι ἀνάγειν, [illegible]. Vitiatè autem ibi legi, [illegible] pro [illegible] ex hoc. puto, Ctesiam eo intelligi.

Versatur in illis Indiae montibus, d in quib. calamus Indicus nascitur, genus hominū quoddam ad triginta millia, quorum foeminae semel duntaxat in vita pariunt foetū, pulcherrimè infra supráque dentatū, omnibúsq; tam foeminis quàm masculis, iam inde à natiuitate, & capitis & superciliorum pili canent. Vsque ad tricesimum ergo aetatis annum, albos habet eorum quilibet totius corporis pilos, qui deinceps nigrescere incipiunt, dum sexagesimo demū anno omnes omnino nigri facti conspiciantur.

d Vide supra in pr b. Cod. & Plin. lib. 7. cap. 2.

καὶ ὅ,τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, καταπίνουσι. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διαιτῶνται, τὴν δὲ νύκτα ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς * ἂν ἐντύχῃ τινὶ ἐν τῇ γῇ, βοῒ ἢ καμήλῳ, καὶ δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμόν, καὶ πάντα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοιλίας. ἁλίσκεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἐρίφου ἢ ἀρνὸς ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. ἀγρεύσαντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας * κρεμῶσιν * αὐτὸν καὶ ἀγγεῖα * ὑποτιθέασι. καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ, ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικὰς τὸ πλῆθος. ὅταν δὲ παρέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀπορρίπτουσι τὸν σκώληκα· καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, φέρουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν. ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. τοῦτο τὸ ἔλαιον, ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπιχυθῇ, ἀνάπτει καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῷα. καὶ ἄλλως οὐ σβέννυται, εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

* ἐάν τινι τύχῃ.

* κρεμῶσιν αὐτὸν H. St.
* al. ὑποτίθενται.

Ὅτι ἐστὶ δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλά, ὥσπερ κέδρος ἢ κυπάριττος, τὰ δὲ φύλλα, ὥσπερ φοίνιξ, ὀλίγον πλατύτερα· καὶ μασχαλίδας οὐκ ἔχει. ἀνθεῖ δὲ ὥσπερ ἡ ἄρρην δάφνη, καρπὸν δ᾽ οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ ἰνδιστὶ μὲν, κάρπιον, ἑλληνιστὶ δὲ μυρορόδα. ἔστι δὲ σπάνια· ῥεῖ δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἐλαίου σταγόνες· ἃς ἐρίῳ * ἀνάψαντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπέρυθρον καὶ ὑπόπαχυ. ὄζει δὲ πάντων ἥδιστον. ὄζειν δέ φασιν αὐτὸ καὶ ἐπὶ πέντε σταδίους. μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητόν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ * φασὶν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς, οἵας οὔτε εἰπεῖν, οὔτε * εἰκάσαι.

* ἀνάψαντες H. St.

* φησὶν H. St.
* al. [illegible]

Ὅτι τὸν τυρὸν καὶ τὸν οἶνον πάντων, φησί, γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγὼν, διὰ πείρας ἔμαθεν. ὅτι κρήνη ἐν Ἰνδοῖς, φησὶν, ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ * περίμετρος, ... ἐστὶ δὲ τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ· βάθος δὲ ἐστὶ μέχρι τοῦ ὕδατος, τριῶν πηχῶν· τὸ δὲ καθ᾽ ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότατοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες, καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δέ, ἐπὶ πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδήσωσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο δ᾽, τι ἂν [ᾖ] ζῷον, ἐκρίπτει εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός· καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ χρυσοῦ, καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ παρέχει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐν λέβητι. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ ψωριῶντας. καλεῖται δὲ ἰνδιστὶ, βαλλάδη· ἑλληνιστὶ δὲ, ὠφελίμη. * Εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι, τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἄχρι καὶ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· καὶ τὰ τικτόμενα, ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ κάτω πάνυ καλούς. καὶ τρίχας * ἔν τε τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρύσι * πεπολιωμένας ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα, καὶ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τριάκοντα ἐτῶν, λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας δι᾽ ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δὲ ἐκεῖθεν μελαίνεσθαι. ἑξήκοντα δὲ ἐτῶν * γενομένους ἔστιν ἰδεῖν αὐτοὺς πάσας ἔχοντας μελαίνας τρίχας.

* περίμετρος.

* al. Εἰσὶν ἐν τοῖς, &c. al. [illegible]

* ταῖς τε ὀφ. al.
* πολιὰς H. St.

* γενόμενοι H. St.

ἔχουσι

CTESIAE INDICA.

ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' *ἑκάστῃ χειρί, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ἐπὶ τοῖς ποσί, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμισταί, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φασὶ τηλικαῦτα ἔχειν, ὡς τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὄπισθεν τὸν νῶτον ἅπαντα συγκαλύπτειν· τὸ δὲ οὖς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θιγγάνειν. ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει τἀληθέστατα γράφειν, ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα, παραλιπεῖν, διὰ τὸ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα τεθεαμένοις, ἄπιστα συγγράφειν, ἐν οἷς καὶ ταῦτα.

*ἑκατέρᾳ. Η. δ.

Octonos habent isti, viri æque ac mulieres, in vtraque manu digitos, ac totidem in singulis quoque pedibus. Sunt etiam strenui admodum milites, vt Indorum ex his regem sequantur quinque sagittariorum iaculatorumque millia. Aures vero illis tantæ ait esse magnitudinis, vt ad cubitum vsque dependentes brachia obtegant, & a tergo inuicem tangentes totos operiant humeros.

[Est autem in Æthiopia stupendi prorsus roboris animal quoddam *a crocottas* appellatum, vulgò *cynolycus*. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idem leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, ac ferro quidem expugnari. In Eubœa quoque Chalcidica felle carere illius loci oues, carnésque harum admodum esse amaras, vt ne canes quidem iis vesci queant. Aiunt & vltra Maurusias fauces æstate compluí regionem, hieme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem esse quendam, qui pro aqua oleum scaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtantur. In regione adhæc, cui *Metadrida* nomen, non ita prope mare, esse fontem, qui media nocte vehementissime exundans, magnam eiciat piscium copiam in terram, vt nec colligendis iis incolæ sufficientes, maximam partem in sicco fœtere sinant.]

Assutū hoc è Cod. Bauarico: si forte huc pertineat.

a Huius etiā Diodorus Siculus meminit lib. III. Biblio. cap. 3. legidum Ælianus cap. 14. lib. VII. De natura animal.

Hæc dum scribit Ctesias atque fabulatur, vult tamen verissima scripsisse videri, additque, vel *b* ipsummet suis spectasse oculis, quæ scribit, vel ab oculatis certè testibus accepisse: Immo & his longe magis admiranda præter misisse, ne cui forte, qui hæc nunquam viderit, indigna fide scripsisse videatur. Hic igitur illa desinunt.

b Contra refert Lucian. lib. 1. vera histor. Ctesiam se Indu scripsisse, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε.

ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΑΙΘΙΟΠΙΚΟΝ.

ογ'. Ἡλιοδώρου Αἰθιοπικά.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡλιοδώρου αἰθιοπικά. ἔστι δὲ τὸ σύνταγμα, δραματικὸν φράσει δὲ πρεπούσῃ τῇ ὑποθέσει κέχρηται. καὶ γὰρ ἀφελείᾳ καὶ γλυκύτητι πλεονάζει. καὶ πάθεσι δὲ τὰ μὲν παροῦσι, τὰ δὲ (καὶ) ἐλπιζομένοις, τὰ δὲ ἀνελπίστοις διαποικίλλεται ἡ διήγησις: καὶ παραδόξοις δὲ ἐκ συμφορῶν σωτηρίαις. λέξεσί τε εὐσήμοις καὶ καθαραῖς. καὶ εἴ που, ὡς εἰκός, καὶ ταῖς εἰς τροπὴν κλινούσαις ἀποχρήσαιτο: εὔσημοί τέ εἰσι, καὶ ἐναργῶς παριστῶσι τὸ προκείμενον. *περίοδοι σύμμετροι, καὶ εἰς τὸ βραχύτερον (οἷα δὴ) καὶ ἡ συνθήκη δὲ καὶ τἆλλα τῷ λόγῳ ἀνάλογα, ἔρωτα μὲν ἀνδρὸς ὑφαίνει καὶ γυναικός: σωφροσύνης δὲ δείκνυσι πόθον καὶ φυλακὴν ἀκριβῆ. καὶ ἔστιν αὐτῷ ἡ τοῦ δράματος ὑπόθεσις Χαρίκλεια καὶ *Θεαγένης, σώφρονες ἀλλήλων ἐρασταί: καὶ πλάναι τούτων, καὶ αἰχμαλωσία παντοδαπή, καὶ φυλακὴ τῆς σωφροσύνης. τὰ δὲ ἐμφερόμενα ὀνόματα, καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ τὰ πάθη, καὶ αἱ πράξεις, *ἑορτὴ Ἀθηναίων. καὶ Χαρίκλεια ἱερατεύουσα, καὶ Θεαγένης σταδιοδρόμος, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔρως ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ νόσος Χαρικλείας ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, καὶ ἁρπαγὴ ταύτης *ἑκούσης ἀπὸ Χαρικλέους, ὃς ἐνομίζετο αὐτῇ πατήρ· καὶ Θεαγένης δ' ἦν ὁ ἡρπακὼς διὰ Καλασίριδος. ἀπόπλους καὶ κατάπλους *ἐπὶ Ζάκυνθον. καὶ ἔρως τοῦ ναυάρχου πρὸς Χαρίκλειαν. καὶ πεπλασμένη *παρὰ Καλασίριδος τοῦ γάμου ὑπόσχεσις. καὶ κατάλυσις παρὰ τὸν αἰγιαλόν, τῆς περὶ Χαρίκλειαν· καὶ μήνυσις περὶ τοῦ ὑποδεξαμένου ἁλιέως. ὅτι *Τράχινος ὁ λῄσταρχος ἁρπαγὴν τῆς κόρης βουλεύεται· καὶ ἀπόπλους διὰ τοῦτο Καλασίριδος, καὶ τῶν περὶ Χαρίκλειαν.

*al. περίοδοι.

*al. Θεαγένης.

*al. ἑορτὴ.

*al. ἑκούσης.

*ἐπί.

*al. παρὰ.

*al. Τράχινος.

HELIODORI Æthiopicūn libri X.

LXXIII.

LEGIMVS HELIODORI *Aethiopica*. Opus est dramaticum, ea phrasi, quæ argumentum conscriptum deceat. multa etenim est in eo sine affectatione simplicitas, atq; iucunditas. Affectibus præterea rerum partim præsentium, partim speratarum, aut insperatarum, temperata narratio est, salute sæpenumero præter opinionem in mediis calamitatibus allata. Verba quoque adhibentur significantia, & pura, quę si interdum, vt par est, in figuram deflectantur, perspicua tamen sunt, euidentérque propositam rem exhibent. Periodi etiam, pro subiecta re, aptæ, quippe aliquanto breuiores contractioresque. Compositio denique, vt cætera omnia, narrationi ipsi accommodata, qua viri quidem, fœminæque refertur amor, sed qui castitatis præferat desiderium, custodiámque accuratam.

Dramatis huius argumentum auctori præbuere Theagenes, & Chariclea, castè inter se ac pudice amantes, cum vltro citróque iactati errarunt, & capti etiam identidem, fidem tamen coniugalem constanter seruarunt. Ergo nomina horum adducuntur, & summatim quidquid passi sunt, egerúntve. Atheniensium festus dies, quo, Chariclea sacerdote, Theagenes cursu certat. ab oculis tunc natus inuicem amor, ortusque ex eo morbus in Chariclea, quæ rapta, non inuita, è domo Chariclis, qui parens habebatur. Raptor verò, opera Calasiridis, Theagenes. Abnauigatio atque appulsio in Zacynthum. Nauarchus Charicleæ amore capitur, & ficta promissio facta à Calasiride coniugij. In litore Chariclea hospitio accepta, & indicium factum è piscatore, qui receperat, Trachinū quendā, latronum præfectū, virginis raptū meditari. Hinc Calasiridis fuga & Charicleę:

quos Trachinus insectatus, nauem capit, capusque amore est, & Charicleæ nuptias velle fingit. Expostulatio Theagenis vt fratris, Calasiridis vero vt parentis, qui & voti compotes redditi. Maris hinc tempestate suborta, & naufragium vitant, & ad quandam Aegypti oram nauem appellunt. Charicleæ nuptiarum a Trachino facta mentio, & Calasiridis ficti parentis promissa, atque deceptio, nuptialis epuli instituto. Pelôris amor, incitante Calasiride, & contentio Trachini & Pelôris super Chariclea. Strages hinc tandem nata, mutuáque latronum internecio, quam ipsa quoque Chariclea mittendis in illos telis multum promouit. Luctus Charicleæ super Theagene, vulneribus strato. Aliorum iterum latronum incursus, qui aspectu Charicleæ consternati animo, eam deinde rapiunt cum Theagene, & ad Thyamin adducunt. Is erat latronum a Bucolorum (sic enim appellabantur, qui eam insulam tenebant) præfectus. Ardet & hic Charicleam, Theagenesque frater nominatur. Impetus item in Bucolos fit, pugnáque excitata, eorum oritur cædes. Thyamis fuga dilapsus, b Hermuthis quoque, & Cnemon, atque Theagenes. Chariclea interim illo in antro [ad quod abducta fuerat] remansit, ad cuius ostium cæsa iacebat Thisbe, qua visa, tanquam super Chariclea ingens Theagenis dolor exstitit, donec ex imo antro Chariclea acclamaret. De Thisbes cæde hæsitatio, & super ea Hermuthis luctus, ac fletus. c Abitus Cnemonis atque Hermuthis, aliáque ex parte Charicleæ atque Theagenis. Cnemon ab Hermuthi discedens Calasiridi occurrit. narrant vtrinque, quæcumque acciderint: Cnemon quidem de Thisbe, & d Deménete nouerca, deque exsilio per testularum suffragia, præter alia aduersa: Calasiris vero de Charicle & Chariclea, atque Theagene. Vtrinque comploratio ob hæc ipsa mala. Mox Cnemon lætum narrat nuncium, Theagenem & Charicleam superstites etiamnum esse, se enim cum illis in Thyami manibus fuisse. Nausicles autem, apud quem & Calasiris habitabat, Charicleam adducit, sub Thisbes nomine. ad huius ergo nomen turbatur Cnemon, quod nosset eam mortem obiisse: verum mox gaudium oritur super Chariclea. Inuestigatio primum Theagenis, nuptiæque Cnemonis, & Nausicleæ. Calasiridis item peregrinatio cum Chariclea, vt Theagenem inueniant. Anus deprehensa, quæ filium bello exstinctum lamentaretur, magicisque artibus ac superstitione filij cadauer consuleret: aspicientibus Calasiride & Chariclea quæ fierent. Interrogat illa iterum diris adhibitis cadauer, altérne filius viueret, & imprecatur mortuus matri, quod vi ageret, ac per nefas: alterum ergo filium occisum iri, sed illam prius, eo quod iniuriam mortuo fecisset. Vetulæ interitus, per hastæ fragmentum inuitè morientis.

Thyamis & Theagenes cum reliqua latronum manu in Aegypti vrbem Memphim ibát, vt sacerdotiũ ille à fratre Petósiri natu minore occupatũ, repeteret. Hinc tumultus ad vrbẽ excitat*. Arsace ad vrbẽ sedẽs, ab armis discedere,

καὶ ἐπιδίωξις * Τραχίνου, καὶ κατάληψις τῆς νεώς· καὶ ἔρως Τραχίνου, καὶ ὑπόκρισις εἰς συγκατάθεσιν Χαρικλείας, καὶ ἐξαίτησις Θεαγένους, ὡς ἀδελφοῦ, ὡς δὲ πατρὸς Καλασίριδος· καὶ ἐκπλήρωσις τῆς αἰτήσεως, καὶ τρικυμία θαλάσσης, καὶ διαφυγὴ ναυαγίων, καὶ προσόρμισις μέρεσί τισι τῆς Αἰγύπτου· καὶ Τραχῖνος τοῦ γάμου Χαρικλείας μιμνησκόμενος, καὶ Καλάσιρις ὁ δῆθεν πατὴρ ὑπισχνούμενος καὶ ἀπάτη, καὶ γαμήλιος εὐωχία· καὶ Πελώρου ἔρως, Καλασίριδος παροτρύνοντος, καὶ ἔρις Τραχίνου καὶ Πελώρου, περὶ Χαρικλείας· καὶ τέλος σφαγὴ, καὶ ἀπώλεια παρ᾽ ἀλλήλων τῶν λῃστῶν, συνεργούσης καὶ Χαρικλείας τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ τοῖς τοξεύμασι. καὶ θρῆνος Χαρικλείας ἐπὶ Θεαγένει τραύμασι κειμένῳ. λῃστῶν πάλιν ἄλλων ἔφοδος, καὶ τούτων ἐπὶ Χαρικλείᾳ ἔκπληξις. εἶτα σύλληψις αὐτῆς καὶ Θεαγένους, καὶ ἀπαγωγὴ πρὸς Θύαμιν, ὃς ὑπῆρχε τῶν βουκόλων λῃστῶν. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὄνομα, ὅσοι τὴν νῆσον ᾤκουν. ἐρᾷ πάλιν Θύαμις Χαρικλείας, καὶ (c) Θεαγένης εἰς ἀδελφὸν ὀνομάζεται. ἐπιδρομὴ κατὰ τῶν βουκόλων καὶ πόλεμος καὶ σφαγὴ τῶν βουκόλων, καὶ φυγὴ Θυάμιδος, καὶ φυγὴ Ἑρμούθιος, Κνήμωνος καὶ Θεαγένους· καὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ Χαρίκλεια, καὶ Θίσβη κατὰ τὰς εἰσόδους τοῦ σπηλαίου ἐσφαγμένη κειμένη νεκρά· καὶ Θεαγένους ὡς ἐπὶ Χαρικλείᾳ πένθος ἀφόρητον, ἕως ἔνδοθεν Χαρίκλεια ἀναβοήσει· καὶ ἀπορία ἐπὶ τῆς Θίσβης τῆς σφαγῆς. καὶ Ἑρμοῦθις ἐπ᾽ αὐτῇ ὀδυρόμενος. καὶ ἀποδημία Κνήμωνος καὶ Ἑρμούθιος, καὶ δι᾽ ἑτέρας Χαρικλείας καὶ Θεαγένους. καὶ Κνήμων ἀπολιμπάνων Ἑρμοῦθιν· καὶ συνάντησις Καλασίριδος καὶ Κνήμωνος. καὶ διήγησις τῶν συμπεσόντων ἀλλήλοις, Κνήμων μὲν περὶ Θίσβης, καὶ Δημαινέτης τῆς μητρυιᾶς, καὶ τοῦ ἐξοστρακισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης δυστυχίας: Καλάσιρις δὲ περὶ Χαρικλέους καὶ περὶ Χαρικλείας καὶ Θεαγένους· καὶ θρῆνος ἐπὶ τούτοις. εἶτα Κνήμων εὐαγγελιζόμενος, ὅτι σώζοιτο Χαρίκλεια καὶ Θεαγένης. καὶ ὅτι Θύαμις αὐτούς τε χειρωθέντας εἶχε· Ναυσικλῆς ἄγων Χαρίκλειαν, παρ᾽ ᾧ καὶ Καλάσιρις ᾤκει ἐν τῷ ὀνόματι Θίσβης. καὶ ταραχὴ διὰ Θίσβης, Κνήμωνος· ᾔδει γὰρ αὐτὴν τεθνηκυῖαν: καὶ χαρὰ ἐπὶ Χαρικλείᾳ. ἐπιζήτησις πρῶτα Θεαγένους, καὶ γάμος Κνήμωνος καὶ Ναυσικλείας. καὶ ἀποδημία Καλασίριδος, σὺν Χαρικλείᾳ ἐπὶ τὴν Θεαγένους ζήτησιν. καὶ γραῦς καταλαμβανομένη ἐπὶ * παιδίῳ κατὰ πόλεμον πεσόντι κωκύουσα: καὶ μαγγανείαις τὸν τοῦ παιδὸς ἐπερωτῶσα νεκρόν· καὶ Χαρίκλεια καὶ Καλάσιρις ὁρῶντες καὶ τὰ ποιούμενα. ἐρώτησις πάλιν βιαία πρὸς τὸν νεκρὸν, εἰ περισωθείη * αὐτῆς ὁ ἕτερος υἱός; καὶ ἀρὰ κατὰ τῆς μητρὸς, ὅτι βιάζοιτο, καὶ ὅτι * πράττοι * ἀθέμιτα. καὶ ὅτι ὁ ἕτερος υἱὸς σφαγήσεται: αὐτὴ δὲ πρὸ ἐκείνου, ἀνθ᾽ ὧν ἀθέμιτα εἰς τὸν νεκρὸν ἔδρασε. καὶ σφαγὴ τῆς γραὸς, κλάσματι δόρατος ἀκούσης * περιπεσούσης. Θύαμις δὲ Θεαγένης, καὶ τὸ ἄλλο λῃστρικὸν σύνταγμα ἐπὶ πόλιν αἰγυπτίαν Μέμφιν, ἐπὶ ἀναζητήσει τῆς ἱερωσύνης, ἣν αὐτοῦ ἀφελὼν ὁ νεώτερος εἶχεν ἀδελφὸς Πετόσιρις. καὶ θόρυβος περὶ τὴν πόλιν. καὶ Ἀρσάκη προκαθημένη, καὶ παύειν ἐπιχειρήσασα τὸν πόλεμον·

*al. Τραχίνου

*al. παιδὶ.

*al. αὐτῷ.

*al. ἀθέμιστα.

*al. ἀκοντισθείσης.

καὶ με-

καὶ μονομαχεῖν ἀλλήλοιν τοῖν ἀδελφοῖν ἐπιτρέπει, καὶ τῷ νικῶντι τὴν ἱερωσύνην ἁρμόζειν δικάζει. μονομαχία τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἄκοντος Πετοσίριος· ἄπειρος γὰρ ἦν πολέμων. Θύαμις δὲ ἐμπειρότατος, διὸ καὶ ἡττᾶται ὁ ἀδελφός· ὁ δὲ τὰ ὅπλα ῥίψας φεύγει. καὶ ἐπιδιώκει Θύαμις· καὶ κυκλοῦται πολλάκις ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ δρόμου. καὶ παρέπεται Θεαγένης Θυάμιδι, καὶ ἐρᾷ τούτου ἰδοῦσα Ἀρσάκη* Ὀροονδάτου γυνή, καὶ καταλαμβάνει Καλάσιρις καὶ Χαρίκλεια. καὶ ὁ μὲν ἰδὼν τοὺς παῖδας κατ' ἀλλήλων φονῶντας· παῖδες γὰρ Καλασίριδι Θύαμις καὶ Πετόσιρις· προστρέχει, καὶ ἀναβοᾷ, μόλις ἐπέχει τὸν θάνατον, μόλις τῶν παίδων αὐτὸν ἐπεγνωκότων. ἡ δὲ Χαρίκλεια ἐπιπίπτει Θεαγένει· καὶ τοῦ πολέμου συστάντος, δέχεται Θύαμις τὴν ἱερωσύνην παρὰ πατρός. αὐτὸς δὲ τελευτᾷ. ἀλλ' ἐπιβουλὴ Ἀρσάκης κατὰ τῶν νεανιῶν Θεαγένους καὶ Χαρικλείας· καὶ Κυβέλης τῆς θεραπαινίδος αὐτῆς προθυμία εἰς πᾶσαν ὑπουργίαν. καὶ πρόσκλησις αὐτῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Ἀρσάκης· καὶ ἔρως αὐτῆς πρὸς Θεαγένην ἀκατάσχετος· καὶ μηχαναὶ πᾶσαι καὶ μέθοδοι κακόσχολοι καὶ θεραπειῶν· καὶ ἐπιβουλὴ Κυβέλης διὰ φαρμάκου κατὰ Χαρικλείας. σωτηρία Χαρικλείας· καὶ ἀναίρεσις, δι' ὧν ἀναιρεῖν ἐμελέτησε, Κυβέλης. στρεβλώσεις καὶ κακώσεις Χαρικλείας καὶ Θεαγένους, ὅτι μὴ συνετίθετο πρὸς τὸν Ἀρσάκης ἔρωτα ὁ Θεαγένης· καὶ Χαρικλείας εἰς πῦρ καταδίκη, καὶ τοῦ πυρὸς διὰ τῆς παντάρβης τοῦ λίθου κατάσβεσις, καὶ τῆς Χαρικλείας τέως ἄφεσις. καὶ Ἀρσάκη μαινομένη καὶ θάνατον ἐς αὔριον* Χαρικλείᾳ ὠδίνουσα. ἀποστολὴ* Ὀροονδάτου τοῦ Ἀρσάκης ἀνδρός, καὶ ἀνάληψις διὰ νυκτὸς τῶν νεανιῶν. τοῦτο γὰρ προσετέτακτο, ἐπεὶ ὁ παῖς [τῆς Κυβέλης] ἀποτυχὼν τοῦ πρὸς Χαρίκλειαν γάμου, πάντα ὅσα τῇ Ἀρσάκῃ διεπέπρακτο, πρὸς τὸν δεσπότην ἀπάρας ἀπήγγειλεν. ἐπίθεσις τῶν Αἰθιόπων, καὶ ἁρπαγὴ Θεαγένους καὶ Χαρικλείας, καὶ πρὸς Ὑδάσπην τὸν βασιλέα τῶν Αἰθιόπων ἀπαγωγή. εἶτα ἀφιέρωσις τούτων εἰς τὸ τυθῆναι, τὴν μὲν τῇ σελήνῃ, τὸν δὲ τῷ ἡλίῳ. εἶτα ἀγῶνες καὶ θυσίαι, καὶ Σισιμίθρου τοῦ πρώτου τῶν γυμνοσοφιστῶν· καὶ αὐτῶν παρουσία, καὶ Περσίνης τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. καὶ αἴτησις Χαρικλείας, ἵνα δικαιολογηθῇ Ὑδάσπῃ. καὶ δικαιολογία, καὶ κρίσις Σισιμίθρου καὶ μαρτυρία, ὅτι Χαρίκλεια παῖς εἴη Ὑδάσπου καὶ Περσίνης. πείθεται μόλις Ὑδάσπης· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἄγειν ἔμελλεν εἰς θυσίαν, τιμῶν τὸν πάτριον νόμον. ὁ δὲ δῆμος ἀπηγόρευε, καὶ ἀφίεται Χαρίκλεια· καὶ χαρὰ πάντων ἐπὶ τῇ ἀφέσει. ἀγὼν πάλιν ἄλλος Χαρικλείᾳ. Θεαγένης ἔτι δέσμιος ἐπὶ τῇ θυσίᾳ. καὶ λόγοι πρὸς τὸν πατέρα περὶ αὐτοῦ πολλοὶ καὶ ποικίλοι. τοῦ δὲ πατρὸς ἀπόνευσις ἐπὶ τῇ ἀθωώσει Θεαγένους· καὶ ἀθυμία Χαρικλείας, καὶ πρὸς τὴν μητέρα ἐξαγόρευσις πάντων, ὅσα αὐτῇ συνηνέχθη καὶ Θεαγένει. καὶ ἀριστεία Θεαγένους ἐπὶ τοῦ ταύρου, καὶ τοῦ δήμου τέρψις. ἔτι ἀριστεία ἐν τῇ πρὸς τὸν Αἰθίοπα τὸν μέγιστον πάλῃ· καὶ νίκη λαμπρὰ καὶ κρότος τοῦ δήμου.

* al. Ὀροονδάτου.

* al. Χαρικλείᾳ.

* al. Ὀροονδάτου.

duello vero fratres confligere iubet, victorem sacerdotio dignum, idoneumque fore iudicás. Singulare dehinc fratrum certamen, Petosiri inuito, vtpote armis ferendis insueto, Thyamide contra belligerandi peritissimo. Fratrem hic itaque tergum vertere, abiectisque armis se proripere cogit. insectatur Thyamis, & vrbem sæpius cursu ambiunt. Thyamin Theagenes sequitur, quem visum deperit Arsace Oroondati coniux. Superueniunt Calasiris & Chariclea. Et ille quidem liberos cognito in mutuam cædem ruere (Calasiridis enim filij Thyamis ac Petosiris erant) accurrit, & clamore sublato, ægre cædem inhibuit, quod vix parentem liberi agnoscerent. Chariclea ibi in Theagenem incidit, a ac positis deinde armis, Sacerdotium Thyamis adeptus à patre est, qui mox vita decessit.

En iterum insidiæ Arsaces in Theagenem adolescentem, & Charicleam. Cybeles quoque ancillæ promptum ad omnia obsequium, domum Arsaces eos euocantis, huius quoque amor in Theagenem immodicus, machinis omnibus nequitiæ adhibitis, vtisque quæsitis omni delinimentorũ genere. Prauum huc accedit consilium Cybeles, quę venenatum Charicleæ poculum miscuit, sospite tamẽ Chariclea, sibi necem attulit venefica. Cruciatus, atque ęrumna Theagenis & Charicleæ, quòd Arsaces amorem Theagenes detrectaret. Chariclea ignis pœna condemnatur, sed is b Pantarbes lapidis beneficio extinguitur. Sic euasit in præsentia Chariclea. Arsace interim furibunda necem in posterum diem machinatur Chariclęę. Oroondates, Arsaces maritus, mittit [Bogoam eunuchum] qui noctu hos iuuenes secum sumsit. Sic enim imperatum fuerat, postquam Cybeles filius, spe potiũdi Charicleæ nuptiis frustratus, quæcunque ab Arsace patrata essent, ad herum profectus nunciasset omnia.

Æthiopum mox irruptio, raptúsque Theagenis & Charicleæ, atque ad Hydaspen Æthiopum regẽ abductio narratur, & vt ille quidem Soli Deo, Chariclea vero Lunæ consecretur victima. Hinc certamina & sacrificia, præsentibus Sisimithro, Gymnosophistarum principe, cum suis Gymnosophistis, atque Persina regis vxore. Postulat Chariclea sui defendendi potestatem fieri apud Hydaspen. Causa dicta est, iudicante Sisimithro, testibúsque superstitibus probantibus, Hydaspis ac Persinæ filiam esse Charicleam. Regi non satis persuadetur, qui etiam sic hostiam, patriæ legi moribúsque obsecutus, cædere illos parat. Populus contradicit. Sic rursum libera abire iussa Chariclea, quæ quidem liberatio incredibilem omnibus peperit lætitiam. Sed iterum Charicleæ discrimen creatum. Theagenes vinctus, vt hostia aris adhuc destinatur. Variæ multæque eo nomine apud parentem preces, sed ille liberationem Theagenis, impunitatémque abnuit. Animo itaque externata Chariclea, omnia quæ sibi, & Theageni aduersa accidissent, matri enarrat. Theagenes interim taurũ fortiter pugnãdo superauit, ingenti spectãtis plebis voluptate: Æthiopũ itẽ maximũ palæstra vicit, illustriq; victoria parta, plausũ etiã populi meruit.

a Legendũ λυθέντος τοῦ πολέμου.

b De quo vide Ctesia Indica supr. & Philostr. lib. 3. de vita Apollon.

Ducitur nihilominus ad aras coronatus, vt hostiæ instar cadat Theagenes. Charicles tum forte Athenis profectus, huic stadio adstabat, filiamque vti credebat suam ab ipso rege postulat. Spondet rex daturum, si amissam reperiret. Verum illam non inueniebat. Arripitur demum, trahiturque Theagenes ab Charicle clamante: Hic meam Athenis rapuit filiam. Lata denique sententia, qua & Theagenes tandem in tectis est declaratus, ipso etiam adiudicante Sisimithro, neve post hac humanis victimis mortalium damno litaretur statuente. Gaudio hinc cuncti atque lætitia exsultare, Theagenes etiam & Chariclea, quod tot tantisque exantlatis periculis inuicem potirentur. Sacerdotiis itaque illa quidem matris, hic soceri beneficio acceptis, & re diuina facta, nuptias adornant.

Hæc quidem Heliodorus Theodosij F. domo Phœnix *a* Amindenus conscripsit, finitque historiam: quem etiam *b* Episcopali post dignitate auctum ferunt.

THEMISTII *Orationes ciuiles XXXVI.*

LECTAE sunt *Ciuiles orationes a* THEMISTII *sex & triginta.* Harum aliæ ad Constantinum Imper. habitæ: in Valentem quoque, & Valentinianum minorem, sed & in Theodosium August. laudibus eos encomiisque celebrantes. Sermo illi apertus, superuacaneis carens, ac floridus. Verbis vsus quidem est vulgaribus, sed in grauitatem aliquantum flexis.

Floruit potissimum Valente rerum potito, vt vel orationes ipsæ loquuntur. Constantio imperante, iuuenis etiam-num erat, à quo & in Senatum Romæ lectus est, quemadmodum Cæsaris de illo ad Senatum Rom. missa epistola fidem facit. Pater Themistio Eugenius nomine, qui & ipse Philosophiæ operam dedit.

Huius Themistij in omnia ferè Aristotelis scripta feruntur, non solum commentaria, sed etiam *b* Metaphrases, vtiliter & compendio scriptæ: vt Analyticorum, vt librorum de Anima, & Physicæ auscultationis, similiúmque operum. Platonis etiam quædam exposuit: cætera Philosophiæ amans in primis, ac perstudiosus.

LESBONACTIS *Orationes politicæ XVI.*

LECTAE sunt & *a* LESBONACTIS *Orationes Politicæ sedecim.* Hic autem Lesbonax ...

IOAN. PHILOPONI *Libellus contra a* IOANNEM *Patriarch. CP. Cognom.* Scholasticum.

LEGI IOAN. PHILOPONI *libellum* aduersus ea, quæ pro certo dogmate, *De sancta ac consubstantiali Trinitate* diuinè tradidit B. Ioannes Scholasticus, Archiepiscopus, Constantinopolitanus in oratione sua Catechetica, quam Iustino [minore] imperante habuit *b* prima Indictione.

Dictionis genere sui similis est, perspicuus videlicet, nihilque intensum habens, aut graue; Verum argumentationis forma, non ineptus modo, sed & putidus, atq; imbecillus est,

ἀλλ' ἔτι πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μετὰ τοὺς στεφάνους Θεαγένους ἀγομένου. Χαρικλῆς ἀπὸ Ἀθηνῶν πρὸς αὐτὸ τὸ στάδιον * ἀφιγμένος, καὶ τὸν βασιλέα τὴν νομιζομένην αὐτῷ θυγατέρα αἰτούμενος. ἡ συγκατάθεσις βασιλέως δίδοται, εἰ αὐτὸς εὕροι. ὁ δὲ οὐχ εὕρισκεν· ἀρπαγὴ τοῦ [ὑπὸ] αὐτοῦ, καὶ συρμὸς Θεαγένους, καὶ βοῶντος ὡς οὗτος ἐστὶν ὁ τὴν ἐμὴν ἁρπάσας ἐξ Ἀθηνῶν θυγατέρα. καὶ κρίσις, καὶ τέλος ἀθώωσις καὶ Θεαγένους Σισιμίθρου ἐπικρίναντος. καὶ μηκέτι τὴν ἐπ' ἀνθρώπων ὀλέθρῳ θυσίαν * γενέσθαι διατυπώσαντος. εὐφροσύνη ἅπαντος καὶ θυμηδία πολλὴ (καὶ Θεαγένους) καὶ Χαρικλείας μετὰ μυρίους κινδύνους ἀλλήλους ἀπολαμβανόντων· καὶ τὰς ἱερωσύνας ἡ μὲν παρὰ τῆς μητρὸς, ὁ δὲ παρὰ τοῦ κηδεστοῦ ἐκδεχόμενοι, καὶ θύοντες, καὶ πρὸς τοὺς γάμους εὐτρεπιζόμενοι. ταῦτα * δὲ συνέγραψε Φοίνιξ ἀνὴρ Ἀμισηνὸς Θεοδοσίου παῖς Ἡλιόδωρος, ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος. τοῦτον δὲ καὶ ἐπισκοπῆς τυχεῖν ἀξιωθέντος ὕστερον φασίν.

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ λόγοι λς'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Θεμιστίου λόγοι πολιτικοὶ λς'. ὧν εἰσὶ καὶ οἱ πρὸς Κωνστάντιον τὸν βασιλέα, καὶ εἰς Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον· ἀλλὰ καὶ εἰς Θεοδόσιον, τοὺς βασιλεῖς· ἐπαίνους αὐτῶν καὶ ἐγκώμια περιέχοντες. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος καὶ ἀνθηρὸς, καὶ λέξεσι πολιτικαῖς, καὶ εἰς τὸ σεμνόν τι ἐπικλινούσαις, χρώμενος. ἤκμαζε δὲ μάλιστα ἐν τοῖς Οὐάλεντος χρόνοις, ὡς καὶ τὸ τῶν αὐτοῦ λόγων δηλοῖ. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίου ἔτι νέος ἦν, ὑφ' οὗ καὶ εἰς τάγμα τῆς τῶν ῥωμαίων γερουσίας, ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν ῥώμῃ γερουσίαν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλεῖσα ἐπιστολὴ δηλοῖ. πατὴρ δὲ ἦν Θεμιστίου Εὐγένιος, καὶ αὐτὸς φιλοσοφήσας. τούτου τοῦ Θεμιστίου εἰς πάντα τὰ ἀριστοτελικὰ φέρονται ὑπομνήματα. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ μεταφράσεις αὐτοῦ εἰσὶ μὲν, εἰς τὸ χρήσιμον * ἐπιτετμημέναι, τῶν τε ἀναλυτικῶν καὶ τῶν περὶ ψυχῆς βιβλίων, καὶ τῶν τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, καὶ ἑτέρων τοιούτων. εἰσὶ δὲ καὶ εἰς τὰ πλατωνικὰ αὐτοῦ ἐξηγητικοί τινες. καὶ ἁπλῶς, ἐραστής ἐστι καὶ σπουδαστὴς φιλοσοφίας.

ΛΕΣΒΩΝΑΚΤΟΣ ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ις'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ δὲ καὶ Λεσβώνακτος λόγοι πολιτικοὶ δεκαέξ· οὗτος δὲ ὁ Λεσβῶναξ ... λείπει ...

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ φιλοπόνου βιβλιδάριον κατὰ τῶν εὐσεβῶς δογματισθέντων, περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, ἐν τῷ κατηχητικῷ αὐτοῦ λόγῳ, ὃν εἶπεν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως, βασιλεύοντος Ἰουστίνου. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὅμοιος ἑαυτῷ. σαφὴς τε γὰρ καὶ οὐδὲν μετέχων τόνου ἢ σεμνότητος. τοῖς ἐπιχειρήμασι δὲ οὐ μόνον ἀσθενὴς, ἀλλὰ καὶ λίαν σαθρὸς καὶ αἰσχρός.

a Emisenus forte, ab Emeso Syriæ vrbe. *b* Tricca in Thessalia. Auctor Socrates lib. V cap. 22. & Niceph. lib. XII cap. 34. Aiunt enim propterea eum petere maluisse Heliodorum, quam eas quas in adolescentia conscripsisset, supprimere.

LXXIV. *a* Xl. huius Orationes Græcè dedit H. St. Aliam præterea nondum editam apud P. Pontanum V. C. amicum singularem, vidimus. Legendum & D. Baron. Card. Tom. IV. Annal. Ecclesiast. *b* Leguntur eius Paraphrases in Aristot. lib. V. II. Analyticorum Græcè atque Latinè. Item in lib. de Cælo, de Anima, parua (que vocant) Naturalia. lege Suidam.

a Lesbonactis dua leguntur Orationes Politicæ: una, De bello Corinthio; altera Protrepticos ad pugnam cum Lacedæmoniis. Hellenicum refert Thucyd. libr. VII. Antiquior hic illo Lesbonacte est, quem sub Augusto Philosophum egisse scribit Suidas.

LXXV. *a* Huius Ioannis Patriarchæ mentio est supr. Cod. XXIV. Qui Sanctum ... formula tantum Græcorum. Vid. D. Bar. Tom. VII. *b* ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως. Gesnerus certo Indictionem interpretatur. Sup. in Hesychio ἰνδικτιῶνα indictionem exposuit.

* al. ἀφιγμένος. * al. γενέσθαι. * καὶ μὴν.

a al. ἐπιτετμημέναι & συντετμημέναι.

a Themistij orationes 36.

a Lesbonactis orationes.

a Ioan. Philoponus contra IV. Synodum.

καὶ μηδ' ἐπιπόλαιον φαντασίαν τῆς ἀληθείας, τὰ οἰκεῖα δυνηθῆναι ἐπιχρῶσαι κατὰ τῆς εὐσεβείας σοφίσματα. φύσεις γὰρ καὶ οὐσίας, καὶ θεοὺς πλασάμενος, οὐδεμίαν ἀθυροστομῶν πᾶσαν βλασφημίαν τῆς χριστιανῶν καταχέεται πίστεως· τὸ ἓν πολλὰ σημαίνειν, σμικρολογῶν. καὶ τῆς τεχνικῆς αὐτοῦ παρέλκεται μικρολογίας, μᾶλλον δὲ παιδαριώδους ἀπειροκαλίας, τὴν θεολογικὴν ἡμῶν ἐξωθούσης φρυάξασθαι μυσταγωγίαν. οὐ μόνον δὲ τούτοις τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἐστὶν αὐθάδης καὶ ἀνόητος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτοῦ συντάγμασιν, ὧν ἐστὶν αὐτὸς πατήρ, ἀλλὰ μὴ ἀλλαχόθεν ἐκλέψας ταῖς ἰδίαις ὑπεβάλλετο. λίαν δέ ἐστιν ἀπῳκισμένος τῆς συνειδέναι ἔχειν τὸ ψεῦδος ἢ τἀληθές, καὶ τῆς ὀξυωπίας τῶν γνησίων νοημάτων ἐφάψασθαι. ἃ δὲ ἐστὶν αὐτοῦ ὑποβολιμαῖα, σώζει μὲν τὸν φύντος τὸν χαρακτῆρα. πλὴν ἔστι καὶ ἃ τῇ μοχθηρᾷ παρ' αὐτοῦ διαίτῃ καὶ διασκευῇ τοῦ λόγου τὸ γνήσιον καὶ ἀρρενωπὸν τῆς γλώσσης ἀμφοῖν ἀπεβάλλετο. καὶ ἐστὶν ὥσπερ συνθέτα, φύσει μὲν ἄριστα, τροφῇ δὲ καὶ διαίτῃ τὸ νόθον καὶ μοχθηρὸν ὑποφαίνοντα. πλὴν ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ πατέρων ῥήσεις παρεισφέρει τοῦ τε θεολόγου Γρηγορίου, τοῦ μεγάλου Βασιλείου, Ἀθανασίου τε τοῦ πολυάθλου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ συντελοῦσιν οὐδ' αὗται εἰς τὸν προκείμενον καὶ ἀσεβῆ αὐτοῦ σκοπόν.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΪΚΗΣ ἀρχαιολογίας λόγοι κʹ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας ἐν λόγοις κʹ. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συνᾴδων τῇ Μωσέως* γραφῇ· ἔστι δ' ἔνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμενος. κάτεισι δὲ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίων πολέμου. ἐβασίλευε δὲ τότε τῶν Ἰουδαίων Ἀγρίππας, ὁ τοῦ Ἀγρίππα τοῦ μεγάλου παῖς, ὃς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Γαμαλιήλ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀφελόμενος, δίδωσι Ματθίᾳ τῷ τοῦ Θεοφίλου. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, ἀφ' οὗ τοῖς Ἰουδαίοις ἀρχιερωσύνης ἐγνώσθη ἀξίωμα, εἰς ταύτην τὴν τόλμαν ὁρμῆς κατέστη ἐγχείρησιν. τὸν γὰρ Ὀνίαν, ὃν Μενέλαον ἐπεκάλουν, τῆς ἀρχιερωσύνης ἀφελόμενοι, καὶ ἀνελόντες, εἶτα καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες, καθιστῶσιν Ἰάκιμον, γένους μὲν τοῦ* Ἀαρὼν ὄντα, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. πρὸ δὲ τούτου, διὰ βίου ἀρχιερατεύειν ἀπὸ Ἀαρὼν ἀρξάμενος, καὶ παῖς ἐν ἀνδρὶ τοῦ πατρὸς τὴν τιμὴν διεδέχετο. τελευτήσαντος δὲ Ἰακείμου, τριῶν ἐνιαυτοὺς ἀρχιερατεύσαντος, ἔμεινεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως. οἱ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου παίδων ἔγγονοι. ὁ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου ἔγγονος* Ματθίας, καὶ οἱ τούτου παῖδες, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστῶσιν. ἐξ ἧς γενεᾶς ἦν καὶ Ἰούδας, ὁ ἐπικληθεὶς Ἀριστόβουλος, ὃς καὶ πρῶτος διάδημα περιεθέτο, ἀρχιερεὺς δὲ ὁ αὐτὸς ἅμα καὶ βασιλεὺς χρηματίσας, καὶ ἐπιβιοὺς ἐνιαυτὸν ἕνα, διάδοχον ἵστησι καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς* ἱερατικῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφόν, Ἀλέξανδρος αὐτῷ ὄνομα,

ut ne umbratum quidem veritatis specie, propria potuerit colorare aduersus pios sophismata. Naturas etenim atque essentias, Deósque commentus, nullas inde non ore infrenato *a* in Christianam fidem blasphemias vomit, illud identidem *b Vnum quam multa significat* anxie nimis, nimiumque minute consectans. Ita per suam artificiosam, ut illi quidem videtur, nugacitatem, vel pueriles potius ineptias, Mystagogiam nostram Theologicam nihili se facere, insolenter iactauit. At non in hoc solum argumentandi genere infirmus est, ac demens, sed & in aliis omnibus suis, quorum quidem auctor est, scriptis. excepto illa, quæ, aliorum inuenta compilans, sibi vindicauit. Longissime enim infra eos auctores est, qui falsum norunt a vero diiudicare, & ad ipsa sensorum acumina pertingere. Quæ ergo sibi subditicia arrogat, seruant illa quidem scriptorum characterem: attamen sunt in iis nonnulla, maligno improbóque orationis veluti victu quodam, atque apparatu ab ipso corrupta, id quod germanum erat in ipsis auctoribus, ac masculum, amiserunt: suntque iis similia *c* compositis, quæ quidem natura optima, ob cibi tamen victúsque rationem, illegitimum quid, & improbum præ se ferunt. Veruntamen in hoc ipso libro sanctorum Patrum dicta colligit: ut Gregorij cognomento Theologi, & Basilij Magni, Athanasij item illius variis malis exerciti, ac B. Cyrilli, quę tamen causam ipsius impiam, quam habet propositam, minime promoueant.

FL. IOSEPHI *Antiquitatum Iudaicarum libri XX.* LXXVI.

LEGIMVS FLAVII IOSEPHI *Iudaicæ antiquitatis libros XX.* A mundi creatione apud Mosen initium ducit, qui cum etsi magnam partem concinit, interdum tamen diuersus abit, pergitque vsque ad bellum cum Romanis Iudaicum. Iudæis tum rex imperabat Agrippa, Agrippæ Magni F. qui Iesum Gamalielis F. Pontificatu deiecit, suffecitque Matthiam Theophili F. Quo audaciæ post cognitam Hebræis sacerdotij dignitatem primus omnium Antiochus, eiusque dux Lysias conando progressus est. Oniam enim illi, cui *Menelao* cognomentum fuit, Pontificio submouerunt, necantque: quin & filium paternæ dignitatis successione priuarunt, subrogato *a* Iacimo, è genere quidem Aaronis, sed alterius familiæ. Olim verò per omnem vitam Pontificatum gerere, iam inde ab Aaronis temporibus, & filium in demortui patris dignitatem succedere *b* lex iubebat. Mortuo autem post triennij Pontificatum Iacimo, septennio deinde ciuitas Pontifice caruit. Quare cum ex *c* Asamonæi stirpe *d* Matthiæ huiúsque filijs gentis Iudaicæ esset credita præfectura, bellúmque ijdem cum Macedonibus gessissent, Ionatham Pontificem creant. Ex qua stirpe & Iudas cognomento *Aristobulus* fuit, qui & diadema capiti primus imposuit. Regis ergo idem hic iure simul, & sacerdotij vsus, anno vno superstes, successorem reliquit regni simul & Pontificatus fratrem, cui Alexandro nomen.

Marginal notes (left): * al. αἰσθησις. — b al. τόπον. — c al. ἀναβάλ... — σς'. Fl. Iosephi de Antiquitate Iudaica libri XX — * al. συγγρ... — * al. Ἀαρών. — * al. Ματ... — * al. ἱερατικῆς.

Marginal notes (right): PHILOPONVS. — a Hinc atque aliunde meruisse, vt a fide Christiana abhorrens traducatur a Cosme, & socijs, ep. cod. XXIII. — b τὸ ἓν πολλὰ σημαίνειν. Quo fere modo apud Cassiod. in vita B. Chrysost. legimus Arianos contendisse ubi sunt, qui dicunt tria vel tale vnum. — c συνθέτα. — a al Alcimo. vel Iaccimo. — b νενόμιστο. addendum. — c De his multa a.d.fl Orientalium Episc. Ioseph. Stephanus in cap. 1. Maccabæor. — d al. Mattathiæ.

Gessit hic imperium annos septem & viginti. Ab hoc peruenit deinceps regnum cum sacerdotio, Asamonæi posteris seruatum, ad Hyrcanum vsque, quem Romanorum dux Pompeius, captis Hierosolymis, regno quidem spoliauit, sacerdotium tamen summum Iudaicæ gentis gerere permisit. Præfuit in vniuersum annos tres & triginta, cum sub Pharnabazo & Pacoro Parthorum præfectis captus est, suffectúsque ab illis rex Aristobuli fratris filius Antigonus. Hunc ipsum, cum annos tres, totidemque menses imperasset, Sosius quidem Romanorum dux, & Herodes primus (is qui Antipatri Ascalonitæ sacerdotis, & Cypridis Arabicę filius fuit) debellarant. Antonius autem Antiochiam perductum necauit. Ita finem Asamonæa soboles habuit, & imperium Iudæorum à Romanis Herodes sumpsit. Ille cuius Pontificatum præbens, successoribus, vt idem auderent, caput exstitit atque exemplum. Pertingit itaque (vt supra diximus) hic scriptor libris viginti, ab orbe condito auspicatus, ad initium vsque belli vltimi Iudæorum cum Romanis: qua tempestate in Iudæa regnauit, auctoritate Romanorum, Agrippa, Agrippæ F. Syriæ verò ac Iudææ præfectus fuit Gessius Florus, is qui Albino successit. cuius impotentem dominatum, crudelitatémque Iudæorum natio non ferens, tumultuari cœpit, melius esse rata multos simul & in libertate, quam lentè ac paulatim, & in seruitute extingui. Altero certè Præfecturæ Flori, Neronis verò decimo anno, bellum agitari cœptum, finisque est Iosephi historiæ: de cuius stylo *a* supra dicere memini.

Genus illi Iudaicum, & sacerdos ipse, patris quoque stirpem è sacerdotibus longa maiorum serie ducebat: nam mater regij sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissimè inter contribules sacerdotio potita summo, & regno. Natus ergo Iosephus ex illa matre, & Matthia, anno primo Caij Roman. Imperatoris, iam inde à teneris vnguiculis Philosophiæ studiis sese dedidit. Annum deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Iudæorum sectas appulit (*b* tres autem numerantur) omnésque magno animi studio persecutus est, vt omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ fere sectæ illæ: Pharisæi, Sadducæi, & *c* Esseni. Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique *d* viro tres annos vtitur, qui solitariam etat vitam austerè pridem complexus, cui vestimentum arborum folia, alimentum verò herbæ sponte natæ præbebant: & frigida insuper sæpius interdiu noctúque lauabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad vndeuicesimum ætatis annum vrbem repetiit, Pharisæorum potissimum hæresin secutus, quam ei ferè *e* similem faciunt, quæ apud gentes Stoica est appellata.

Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Iam enim turbari res cœperant Iudæorum, multisq; ipsi agitari tumultib. Dein Galilæorum ductor creatus, Remp. bene gessit, & multas variásq; æmulorũ in Rep. administrãda

ὃς ἐπεβίω τῇ ἀρχῇ ἔτη κζʹ. καὶ διαδεξαμένη ἡ βασιλεία μετὰ τῆς * ἀρχιερωσύνης, τοῖς ἀπὸ Ἀσαμωναίου σωζομένη, μέχρις Ὑρκανοῦ, ὃν Πομπήιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς πορθήσας τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν μὲν βασιλείαν ἀφείλετο, ἀρχιερατεύειν δὲ τοῦ ἔθνους κατέλιπεν. ἄρξας δὲ τὰ πάντα ἔτη τριάκοντα καὶ τρία, αἰχμάλωτος ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Πακόρου τῶν τῆς Παρθυηνῆς δυναστευόντων γίνεται. καὶ καθίσταται ὑπ' αὐτῶν ὁ τοῦ Ἀριστοβούλου ἀδελφοῦ υἱὸς Ἀντίγονος βασιλεύς. ὃν τρεῖς μῆνας καὶ τρία ἔτη ἄρξαντα, Σόσιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Ἡρώδης ὁ πρῶτος, ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίτου τῆς ἱεροδουλείας, καὶ τῆς Κύπριδος τῆς * Ἀραβύσσης παῖς, ἐξεπολιόρκησαν. ἀχθέντα δὲ εἰς Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα ἀνεῖλε, καὶ παύεται τὸ Ἀσαμωναίων γένος, καὶ λαμβάνει τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλείαν παρὰ Ῥωμαίων Ἡρώδης· ὃς τοῖς τυχοῦσι νέμων τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν καταλέλοιπεν, ἀρχὴ γέγονε καὶ παράδειγμα κατάστασιν ἦν, ὥσπερ εἴρηται, ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς εἴκοσι βιβλίοις, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς * κοσμογονίας, μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίων πολέμου. καθ' ὃν καιρὸν Ἰουδαίων μὲν ἐβασίλευεν, ὑπὸ Ῥωμαίων καταστὰς, Ἀγρίππας, ὁ τοῦ Ἀγρίππα· ἐπετρόπευε δὲ τῆς Συρίας καὶ Ἰουδαίας, * Γέσσιος Φλῶρος Ἀλβίνου διάδοχος· οὗ τὴν κακουργίαν καὶ ὠμότητα τὸ Ἰουδαίων ἔθνος οὐ φέροντες, ἐστασίασαν. κρεῖσσον ἡγησάμενοι, ἀθρόον καὶ σὺν ἐλευθερίᾳ, ἢ κατ' ὀλίγον καὶ σὺν δουλείᾳ ἀπόλλυσθαι. δεύτερον * δ' ἦν ἔτος τῆς Φλώρου ἐπιτροπῆς, δωδέκατον δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς, ὅτε ὁ πόλεμος ἐλάμβανε κίνησιν· ἐν οἷς καὶ τῆς ἱστορίας τὸ πέρας. Οἷος δὲ τὴν φράσιν ἐστὶν, ἔμπροσθεν εἴρηται. ἔστι δὲ Ἰώσηππος, γένος μὲν Ἰουδαῖος, ἱερεὺς καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν κατηγμένος, καὶ ἐκ βασιλείου φυλῆς ἀπὸ τοῦ μητρός· τῶν γὰρ Ἀσαμωναίου παίδων οἳ ἐπὶ μακρότατον τῶν ὁμοφύλων ἱεράτευσαί τε καὶ ἐβασίλευσαν, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γίνεται δὲ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Γαΐου Ῥωμαίων ἡγεμονίας Ἰώσηππος· ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν· περὶ δὲ τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονὼς, ἐπιβάλλει καὶ ταῖς παρὰ Ἰουδαίοις αἱρέσεσι, τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πόνους ἀτόνως μετῆλθεν, ὑπὲρ τοῦ πασῶν ἐμπειρίαν εἰληφότα, ἑλέσθαι τὴν ἀμείνω. εἰσὶ δ' αἱ αἱρέσεις, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, καὶ Ἐσσηνοί. ταύτας διελθὼν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν ἐρημίαν, κἀκεῖ συνδιατρίβει ἀνθρώπῳ τινὶ τὸν ἐρημικὸν αἱρουμένῳ βίον, ἐπὶ ἔτη τρία. ἦν δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν ἐκ δένδρων, καὶ τροφὴ τὰ αὐτοφυῆ τῶν βοτανῶν· καὶ ψυχρῷ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις, καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, πρὸς ἁγνείαν. ἐπειδὴ δὲ περὶ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν, τὴν Φαρισαίων αἵρεσιν στέργων, ἣν καὶ τῇ παρ' Ἕλλησι φασὶν ἐοικέναι Στωϊκῇ λεγομένῃ στοᾷ. εἶτα περὶ τὸ λʹ ἔτος πέμπεται παρὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ * προνοησόμενος. ἀρχὴν γὰρ ταραχῆς ἐδέχετο τὰ Ἰουδαίων, πολλάς τε ταξίας ἤδη συναλλοιουμένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς, * διὰ τὸ φρονήσει τοῦ ἔθνους, καὶ μεγάλας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν αὐτῷ λυπουμένων ἐπιβουλὰς ὑπέστη,

* al. ἱερωσύνης.
* al. Ἀραβίσσης.
* al. κοσμογενείας.
* al. Γέσσιος ὁ Ἀλβίνου.
* al. δ' ἦν.
* al. προνοησόμενος.
* al. διὰ τὸ φρόνιμον.

πάσας

IOSEPHVS.

πάντας ἐξέφυγε. καὶ * μαχίμοις τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίοις πολλάκις ἐχρήσατο. καὶ τὸν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείως διενεγκὼν, ἐν * ἰωταπάτοις: ὅμως * ζωγρίας, Οὐεσπασιανοῦ ῥωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται. εἶτα τυγχάνει λίαν εὐμενοῦς, αὐτοῦ τε τότε καὶ ἐπὶ πλεῖον ῥωμαίων ἄρξαντος. οὐκ αὐτοῦ δὲ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων Τίτου καὶ Δομετιανοῦ * κατὰ διαδοχὴν βεβασιλευκότων: ὡς καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας, καὶ παντοίων ἐν ἀφθονίᾳ καθεστάναι. * ἀπήρτισται δὲ ἡ ἱστορία, νϛʹ ἄγοντι * ἐνιαυτὸν, ῥωμαίων Δομετιανοῦ ἔτος τῆς ἀρχῆς ἔχοντος τρισκαιδέκατον.

* al. μάχιμος.
* al. ἰωταπάτοις
* ἐν ζωγρίᾳ.
* al. ἐν διαδοχῇ.
* al. ἀπήρτισται
* al. ἐνιαυτόν.

insidias euitauit. Cum inimicis etiam moderatius agendo, non rarò eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod aduersus Romanos inuitus suscepit, fortiter Iotapitis sustinuit. Viuus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit. quem in se humanum sensit, ac perbenignum iam tum, & vero amplius postquam Romanum obtinuit imperium. neque solum illum talem expertus est, sed etiam liberos eius Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, vt & Romana sit ciuitate donatus, multisque opibus auctus. Absoluta ab eo historiæ scriptio sexto & quinquagesimo ætatis anno, imperij vero Domitiani Roman. Augusti tertio-decimo.

LXXVII.

ΕΥΝΑΠΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟρίας τῆς μετὰ Δέξιππον, λόγοι ιδʹ.

Eunapij Chronicorum post Dexippum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐναπίου χρονικῆς ἱστορίας, τῆς μετὰ Δέξιππον νέας ἐκδόσεως, ἐν βιβλίοις τεσσαρεσκαίδεκα. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κλαυδίου βασιλείας, εἰς ὃν Δεξίππου ἡ ἱστορία καταλήγει: ἀποτελευτᾷ δὲ εἰς τὴν Ὀνωρίου καὶ Ἀρκαδίου τῶν Θεοδοσίου παίδων βασιλείαν: ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέλος τῆς ἱστορίας ποιησάμενος, ὃν Ἀρσάκιος μὲν, τοῦ χρυσοῦ τῆς ἐκκλησίας στόματος Ἰωάννου ἀπελαθέντος, εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἀνηγμένος ἱεράτευεν. ἡ δὲ τοῦ βασιλεύοντος Ἀρκαδίου γυνὴ κατὰ γαστρὸς ἔχουσα, καὶ ἀμβλώσασα, τὸν βίον ἀπέλιπεν. οὗτος ὁ Εὐνάπιος σαρδιανὸς μὲν γένος ἐστί: τὰς γὰρ ἐν λυδίᾳ σάρδεις ἔχει πατρίδα: δυσσεβὴς δὲ τὴν θρησκείαν ὢν, τὰ ἑλλήνων γὰρ ἐτίμα. τοὺς μὲν εὐσεβείᾳ τὴν βασιλείαν κοσμήσαντας, παντὶ τρόπῳ καὶ ἀνέδην κακίζων, διασύρει, καὶ μάλιστά γε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον. ἐξαίρει δὲ τοὺς δυσσεβεῖς, καὶ τῶν ἄλλων πλέον Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην· καὶ σχεδόν τι τὸ τῆς ἱστορίας αὐτῷ εἰς τὸ ἐκείνου ἐγκώμιον συντεθὲν ἐκπεπόνηται. ἔστι δὲ καλλιεπὴς τὴν φράσιν, εἰ περιέλοι τις αὐτοῦ τῶν λόγων τὸ ἀλεκτρυονῶδες, καὶ ἐλαφωδέστερον καὶ συωδέστερον, * καὶ δίκαια τοὺς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις· καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον, καὶ τὰ ὅμοια. τούτοις γὰρ καὶ τὴν ἄλλην τῶν ὀνομάτων περιλυμαίνεται καὶ διαστρέφει εὐγένειαν. καὶ τροπαῖς μὲν κέχρηται παραβόλως, ὅπερ ὁ τῆς ἱστορίας οὐ θέλει νόμος: ἀφαιρεῖται δὲ τὸ λυποῦν ἡ τῆς λέξεως ἔμφασις τὰ πολλὰ καὶ ἀστεϊσμός. τῇ συνθήκῃ δὲ καὶ τῷ σαφεῖ πρὸς ἱστορίαν, καὶ ταῖς περιόδοις, συμμέτρως καὶ οἰκείως ἔχει. πλὴν ἐνιαχοῦ δικανικώτερον μᾶλλον ἢ ἱστορικώτερον μεστοῖ καὶ περιβάλλει τὸν λόγον. νεωτερίζει δ' οὐκ ὀλίγα καὶ περὶ τὰς συντάξεις· πλὴν οὐκ εἰς τὸ ἀχαρὲς, οὐδ' εἰς τὸ ταῖς περιόδοις λαβὴν ἐπιδοῦναι. δύο δὲ πραγματείας, τὴν αὐτὴν περιεχούσας ἱστορίαν, συνεγράψατο, πρώτην καὶ δευτέραν. καὶ ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ πολλὴν κατὰ τῆς καθαρᾶς ἡμῶν τῶν χριστιανῶν πίστεως καταπείρει βλασφημίαν, καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀποσεμνύνει δεισιδαιμονίαν, πολλὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καθαπτόμενος: ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἣν καὶ νέαν ἔκδοσιν ἐπιγράφει, τὴν μὲν πολλὴν ὕβριν καὶ ἀσέλγειαν, ἣν κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐσκέδαζεν, ὑποτέμνεται·

* ἢ δὴ καὶ τοὺς Mar. Margunio.

LECTI sunt *a* EVNAPII *Nouæ Chronicorū post Dexippum editionis libri quatuordecim.* Narrationis initium à Claudij Cæsar. imperio ducit, in quem Dexippi historia finitur, desinitque in Honorij & Arcadij liberorū Theodosij tempora, vt tunc historiæ suæ terminum ponat, quando Arsacius, Ioann. Chrysostomo exterminato, solium Episcopi occupauit, Arcadiique Imperatoris vxor grauida, & mox abortiens, vita decessit.

Eunapius hic Sardianus genere (Sardibus enim Lydiæ natus) quod gentium dogmata sequeretur, non parum impius fuit. Qui ergo pietate singulari imperium ornarunt, eos omnino largiter vellicat, atque traducit, maximéque omnium *b* Constantinum Magnum; Impios contra extollit, ac præ cæteris Iulianum Apostatam, vt fere ad hūc laudandum historicum hocce opus elaborasse videatur.

Pulchra eius dictio, si quis ista exceperit: ἀλεκτρυονῶδες, καὶ ἐλαφωδέστερον, καὶ συωδέστερον, καὶ ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις, καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον. id est, *Gallinaceosum, magis ceruinum, magisque suillum, accipitrosi, coruosi, simiosi, & lacryma fluminosa,* & id genus alia. His enim aliisque vocibus generosum dicendi genus corrumpit, atque adeo adulterat. Tropos adhæc præter modum adhibet, quod historiæ lex vetat. Eximit autem molestiam vt plurimum dicendi vis, & vrbanitas. Compositione verò, & perspicuitate, ac periodis ad historiam accommodate ac proprie vtitur, nisi quod interdum iuridice magis, quàm historice implet, texitque orationem. Innouat non pauca in construendo, verum id non ingrate, neque vt periodis reprehendendis ansam præbeat.

Duos autem tomos, qui eandem historiam complectantur, scripsit, *Primum*, & *Secundum.* Ac priori quidem, multis in sinceram Christianæ nostræ fidei doctrinam blasphemiis cōiectis, gentium contra detestandū errorē magnificè commendat, multa quoq; piorū Imperatorū facta mordens. Altero verò tomo, quē & *nouam editionem* vocat, ingentem illam conuiciorū turbam, quam in Christianā pietatem petulantius antea sparserat, nonnihil cōtrahit,

a Eunapij extant, Sophistarum vitæ, Græcè, & per Plantinianos, & in Germania, addito iam Legationum fragmentis, ex his Chronicorū libris, quos ob maledicentiam in Christianā religionem diuina quadam prouidentia interijsse arbitror.

b Vide & Zosimum de quo inf. Cod. XCIIX. quē D. Baron. To. III. Annal. Eccles. passim refellit.

c reliquum deinde historiæ corpus vtcunque connectens, *Nouam*, (vt dixi) *editionem* inscribit: quæ nihilominus furoris illius & rabiei, qua primum tomum compleuerat, non exiguam etiamnum partem repræsentat. Equidem incidimus in antiquos vtriusque editionis libros, seorsim ab inuicem diuisos & compactos, quibus lectis, vtriusque discrimen deprehendimus. Accidit autem in *Noua editione* locos plurimos, ob dictorum facta compendia, obscure truncatos esse, tametsi perspicuitatis rationem auctor magnam habuerit, nihilo tamen minus (quo id factum sit modo, nescio) non recte, qua compendia occurrunt, connexuit orationem in noua editione. Sensum enim corrumpit eorum quæ ibi leguntur. Atque hic finis esto.

MALCHI SOPHISTAE *Byzantinæ historiæ libri VII.*

LECTI sunt *a* MALCHI *Sophistæ historiæ Byzantinæ libri septem.* Auspicatu ab eo tempore, quo morbus *b* Leonem Imp. septimo decimo imperij anno extinxit. Narrat igitur Zenonis inaugurationem, atque vt idem extorris imperio atque priuatus vixerit. Vt item Basiliscus, illi suffectus, purpuram deinde posuerit. Mox Zenonis ad imperium reditum, cædemque eius quem dixi Basilisci, vxore etiam ac liberis, iniqua lege, vna trucidatis. *c* Armatum quoque, qui Zenonem reduxerat, similem accepisse mercedem, cum is ab Onulpho *d* neci datus est. Refert item *e* Theuderichi Triarij F. seditionem: & Theuderichi Malamiri F. amicitiam, & cum illo altero Theudericho bellum: certamen etiam aduersus Zenonem, & Marciani rebellionem, & ante hanc Berinæ socrus [in Zenonem] insidias, Marcianique perpetuum exilium. Rursum Berinæ priores Hillo paratas *f* insidias, vtque Epidamnum Theuderichus Malamiri F. fraude occuparit. Hæc vbi retulit, res quoque Romanorum attingit: finisque septimi libri mors est Nepotis, qui Glycerium Cæsarea potestate exuit, Romanorúmque inuasit imperium, & clericorum ritu illum attonsum, pro Imperatore *g* Episcopum constituit, à quo demum insidiis petitus, perit. Hi septem historiarum libri, etiam *h* præcedentes plures ab eo libros fuisse conscriptos, indicant, & initium libri primi de septem idem ostendit. Quin & deinceps historiam persecuturũ fuisse, si longior vitæ vsura contigisset, extremo libro septimo significat.

Philadelphensis est hic scriptor, & si quis alius in historia scribenda præstantissimus, vtpote purus, minimè redundans, non confusus, verbis maxime floridis, ac significantibus vsus, quæ ad magnitudinem ac pompam aliquam tendant, ne nouatis quidem vocibus, quando illæ vehemens quid & sonorum, aut granditatem aliquam habent, prætermissis. Itaque quantus-quantus est, norma historici sermonis est. Sophistam verò agés, ad Rhetoricæ summum apicem peruenit, inter Christianos religionis cultu recensendus.

τὸ δὲ λοιπὸν τῆς συγγραφῆς σῶμα συνείρας, νέαν ἔκδοσιν (ὡς ἔφημεν) ἐπιγράφει, ἔτι πολλὰ τῆς ἐκείνου λύσσης ὑποφαίνουσαν. ἀμφοῖν δὲ ταῖς ἐκδόσεσιν ἐν παλαιοῖς *ἐντυχόμενοι βιβλίοις, ἰδίως ἑκατέραν ἐν ἑτέρῳ τεύχει καὶ ἑτέρῳ συντεταγμένην· ἐξ ὧν αὐτὴν καὶ τὴν διαφορὰν ἀναλεξάμενοι, ἔγνωμεν. συμβαίνει οὖν ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει πολλὰ τῶν χρειῶν διὰ τὰς γεγενημένας τῶν ῥητῶν περικοπὰς ἀσαφῶς ἐκκεῖσθαι, καίτοι φροντιστής ἐστι τοῦ σαφοῦς· ἀλλ' ὅτῳ τρόπῳ, λέγειν οὐκ ἔχω, μὴ καλῶς κατὰ τὰς περικοπὰς ἁρμόσαι τοὺς λόγους ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει. τὸν γὰρ νοῦν *ἐκλαμβάνει τῶν ἀναγνωσκομένων· ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

* al. ἐντυχόντες.

* ἐκλαμβάνεται.

ΜΑΛΧΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΒΥΖΑΝ-τιακὰ βιβλία ζ.

al. Malchi Sophistæ histor. Byzantinæ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Μάλχου σοφιστοῦ Βυζαντιακὰ ἐν βιβλίοις ἑπτά. ἄρχεται μὲν ἐξ οὗ Λέοντα τὸν βασιλέα ἡ νόσος ἐπίεζε, τοῦτο δὲ τῆς βασιλείας ἔτος ἑπτὰ καὶ δέκατον παρετείνετο· διέρχεται δὲ τήν τε Ζήνωνος ἀνάρρησιν, καὶ τὴν ὑπερόριον τῆς βασιλείου δόξης διατριβήν· καὶ τὴν Βασιλίσκου ἀνάρρησιν, καὶ τὴν τῆς ἀλουργίδος ἀπόθεσιν, καὶ τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ πάλιν κάθοδον Ζήνωνος· τήν τε τοῦ προειρημένου Βασιλίσκου διὰ ξίφους ἀναίρεσιν, ἧς καὶ γυνὴ καὶ τέκνα παρανομώτερον ἐκοινώνησαν. καὶ ἔτι Ἁρμάτος, ὁ Ζήνωνα καταγαγών, τοιαύτης ἀντιμισθίας ἀπώνατο, διὰ Ὀνούλφου δεξάμενος τὴν σφαγήν. διαλαμβάνει δὲ καὶ τὴν Θευδερίχου τοῦ Ὀξιαρίου στάσιν, καὶ τὴν Θευδερίχου τοῦ Μαλαμείρου φιλίαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν Ὀξιαρίου Θευδέριχον, πόλεμον. καὶ τὴν κατὰ Ζήνωνος πάλην, καὶ τὴν Μαρκιανοῦ ἐπανάστασιν, καὶ προηγούμενον τὴν τῆς πενθερᾶς Βηρίνης ἐπιβουλήν, καὶ τὴν τούτου φυγαδείαν τὴν ἀΐδιον· καὶ τὴν κατὰ Ἴλλου *πρότερον ἐπιβουλὴν Βηρίνῃ συσκευασθεῖσαν· καὶ τὴν Ἐπιδάμνου ὑπὸ Θευδερίχου τοῦ Μαλαμείρου ἐν δόλῳ κατάσχεσιν. ταῦτα διεξιών, διέξεισι καὶ τὰ ἐπὶ Ῥώμης· καὶ τέλος τοῦ ζ λόγου ποιεῖται τὸν Νέπωτος θάνατον. ὃς ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς Γλυκέριον, τὴν τότε Ῥωμαϊκὴν ἰσχὺν περιεβάλετο· καὶ εἰς σχῆμα κείρας κληρικοῦ, ἀντὶ βασιλέως ἀρχιερέα καθίστησιν· ὑφ' οὗ καὶ ἐπιβουλευθεὶς, ἀνῄρηται. οὗτοι οἱ ζ τῆς ἱστορίας λόγοι, καὶ προηγημένους ὑποφαίνουσιν, αὐτῷ λόγους ἄλλους διαπεπονῆσθαι. καὶ ἡ ἀπαρχὴ δὲ τῶν ἑπτὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦτο παραδηλοῖ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπιβῆς, εἰ τὸ ζῆν προσῆν τῷ συγγραφεῖ, ὡς τοῦ ἑβδόμου λόγου τὸ πέρας ἐνδείκνυσιν. ἔστι δ' ὁ συγγραφεὺς, Φιλαδελφεύς, εἴ τις ἄλλος, κατὰ συγγραφὴν ἱστορίας ἄριστος, καθαρὸς, ἀπέριττος, εὐκρινὴς, λέξεων ταῖς ἀνθηροτάταις καὶ εὐσήμοις, καὶ εἰς ὄγκον τινὰ ἀνηγμέναις χρώμενος· καὶ οὐδὲ αἱ καινοπρεπεῖς αὐτῷ, ὅσαι τὸ ἐμφατικὸν καὶ ἔνηχον καὶ μεγαλεῖον ἔχουσι, παραβλέπονται· καὶ ὅλως κανών ἐστιν ἱστορικοῦ λόγου. σοφιστὴς δ' ἦν τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ῥητορικῆς εἰς ἄκρον ἐληλακὼς, καὶ τὴν θρησκείαν οὐκ ἔξω τοῦ χριστιανικοῦ θιάσου.

KAN-

ΚΑΝΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ λόγοι γ΄.

13. Candidi * historiarum libri III.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Κανδίδου ἱστορίας λόγοι τρεῖς. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Λέοντος ἀναρρήσεως, ὃς ἦν ἐκ Δακίας μὲν τῆς ἐν Ἰλλυριοῖς, στρατιωτικῷ δὲ παραγγείλας τάγματι, καὶ τῶν ἀρξάντων τῶν ἐν Σηλυμβρίᾳ· τὴν βασιλείαν δὲ σπουδῇ τοῦ Ἄσπαρος ἐγχειρισθείς· ὃς ἦν Ἀλανὸς μὲν τὸ γένος, ἐκ νεαρᾶς δὲ στρατευσάμενος ἡλικίας, καὶ παιδοποιησάμενος ἐκ τριῶν γάμων Ἀρδαβούριον, Πατρίκιον, * Ἑρμινάριχον καὶ θυγατέρας δύο. ποιεῖται μὲν ὁ συγγραφεύς, ὡς εἴρηται, ἀρχὴν τῆς ἱστορίας, τὴν ἀρχὴν τῆς Λέοντος βασιλείας, τελευτᾷ δ᾽ εἰς τὴν ἀναγόρευσιν Ἀναστασίου. ἔστι δὲ πατρίδος μὲν Ἰσαυρίας, ὡς αὐτός φησι, τῆς Τραχείας· ἐπιτήδευμα δ᾽ εἶχεν ὑπογραφεὺς τῶν ἐν * Ἰσαύροις πλεῖστον ἰσχυσάντων. τὴν δὲ θρησκείαν χριστιανὸς ἦν καὶ ὀρθόδοξος. τήν τε γὰρ τετάρτην σύνοδον ἐπαίνοις στέφει· καὶ τῶν κατ᾽ αὐτῆς καινοτομούντων καθάπτεται δικαίως. τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔχει πρέπουσαν λόγῳ ἱστορικῷ. ταῖς τε γὰρ ποιητικαῖς λέξεσιν ἀπειροκάλως τε κέχρηται, καὶ μειρακιωδῶς. καὶ ἡ συνθήκη αὐτῷ εἰς τὸ τραχύτερον καὶ δύσηχον ἐκδιθυραμβεύεται· ὥσπερ αὖ πάλιν εἰς τὸ ἐκλελυμένον τε καὶ ἐκμελὲς ὑπτιάζει. νεωτερίζει δὲ καὶ ταῖς συντάξεσιν οὐκ εἰς τὸ γλαφυρὸν μᾶλλον, καὶ ἐπαφρόδιτον, ὥσπερ ἕτεροι: ἀλλ᾽ ὥστε δυσχερὲς ἀκοῦσαι, καὶ τοῦ ἡδέος ἄμοιρον. πλὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ πολὺ βελτίων ἐνιαχοῦ τοῖς λόγοις φαίνεται γινόμενος, συμμιγῆ τὴν ἱστορίαν καὶ ἐξ ἀνομοιοτάτων ἁρμόζων ἁλίσκεται. ἐπιχειρεῖ δὲ καὶ τὴν Ἰσαυρίαν ἀπὸ τοῦ Ἡσαῦ λαβεῖν τὴν ἐπωνυμίαν. διέρχεται δὲ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν Ἄσπαρος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ δυναστείαν· τὴν ἀνάρρησιν διὰ τοῦ Ἄσπαρος Λέοντος· τὸν συμβάντα τῇ πόλει ἐμπρησμόν, καὶ ὅσα Ἄσπαρι περὶ τούτου ἐπὶ τὸ κοινῇ συμφέρον διαπέπρακται· καὶ περὶ Τιτιανοῦ καὶ Βιβιανοῦ· καὶ ὡς περὶ αὐτῶν διηνέχθη Ἄσπαρ καὶ ὁ βασιλεύς· καὶ οἷα εἰς ἀλλήλους ἀπεφθέγξαντο· καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο ᾠκειώσατο τὸ τῶν Ἰσαύρων γένος, διὰ Ταρασικοδίσσα Ῥουσουμβλαδεώτου, ὃν καὶ Ζήνωνα μετονομάσας, γαμβρὸν ἐποιήσατο, τὴν προτέραν γυναῖκα θανατικῷ νόμῳ ἀποβαλόντα. καὶ ὡς Ἀρδαβούριος εἰς τὸ ἐναντίον μελετῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς οἰκειοποιήσασθαι τοὺς Ἰσαύρους διενοήθη. καὶ ὅτι Μαρτῖνος, οἰκεῖος ὢν Ἀρδαβουρίου, μηνύει Ταρασικοδίσσα, ἅπερ Ἀρδαβούριος κατὰ βασιλέως ἐτυρεύετο. καὶ ὡς ἐντεῦθεν ἐς τὸ τραχύτερον τῆς ἐς ἀλλήλους ὑπονοίας προϊούσης, ἀναιρεῖ Λέων ὁ βασιλεὺς Ἄσπαρα καὶ τοὺς παῖδας, Ἀρδαβούριον, καὶ Πατρίκιον τὸν καίσαρα. ἀλλ᾽ ὁ μὲν καῖσαρ τῶν πληγῶν ἐπιτυχών, παραδόξως διεσώθη καὶ διέζησεν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερος τῶν παίδων Ἀρμινέριχος οὐ συμπαρὼν τῷ φύντι, τὸν φόνον τότε διέφυγε. Ταρασικοδίσσαν δὲ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ Ἀριάδνῃ * Λέων ὁ βασιλεὺς ποιεῖται, καὶ μετονομάζει Ζήνωνα, στρατηγὸν τῆς ἕω χειροτονήσας· καὶ τὰ κατὰ Ἀφρικὴν Βασιλίσκου ἀτυχήματά τε καὶ δυστυχήματα. καὶ ὡς Λέων πολλὰ βουληθεὶς καὶ διαμηχανησάμενος, Ζήνωνα τὸν γαμβρὸν ἀνειπεῖν βασιλέα, τῶν ὑπηκόων μὴ παραδεχομένων, οὐκ ἴσχυσε.

* al. Ἑρμινάριχον.

* al. Ἰσαυρικοῖς.

Ἡσαΐα.

* al. Λέων.

CANDIDI Historiarum libri III.

LECTI sunt CANDIDI historici libri tres. Inchoat historiam ab electione Leonis, qui e Dacia Illyrica oriundus, cum militari agmini a Selymbrianisque cohortibus præesset, Asparis studio imperium adeptus est. Hic Aspar genere Alanus erat, b a pueritia militiam secutus, qui ternis nuptiis totidem filios, Ardaburium, Patricium, c Ermenarichum, duásque filias sustulit. Incipit ergo, vti diximus, historicus ab initio Leonis imper. desinit verò cum Anastasius Imperator renunciatus est.

Patria illi ea Isauria est, vt ipse fatetur, quæ Trachea [siue Aspera] dicitur. Tabellio fuit vitę instituto sub iis qui apud Isauros poterant plurimum: religione vero Christianus, & quidem orthodoxus. Quartam enim Synodum laudibus ornat, meritóque perstringit eos, qui eam oppugnant.

Stylum habet historiæ non satis accommodatum. Nam & Poëtarum phrasibus sine delectu, ac iuueniliter abutitur, & compositio eius durior & absona, Dithyramborum ritu, quæ alias iterum in dissolutum atque inconcinnum dilabitur. Constructiones innouat non ad ornatum maiorem ac venustatem, vt reliqui solent, sed ita, vt auditu molestus fiat, omnisque adeo expers suauitatis. Interdum autem se ipso verbis melior prorsus euadens, promiscuam historiam, etiam ex admodum dissimilibus, concinnare deprehenditur. Hic Isauriam ab Esau nomen mutuatam dicere audet.

Primo libro narrat Asparis, liberorúmque eius potentiam, & Leonis per Asparem electionem. De vrbis conflagratione exorta, quęque hic ab Aspare, Reip. commodo gesta sint. De Titiano & Viuiano, vtque de illis Aspar cum Imperatore contenderit, & quæ ac qualia inter eos verba tum iactata sint. Imperatorem ea ex causa cum Isaurorum genere societatem iniisse, per Tarasicodissam Rusumbladeoti F. quem etiam (Zenonem mutato nomine vocatum) generū sibi adsciuit, cum is priorem coniugem, mortalium lege amisisset. Ardaburium item, quo Imperatori aduersaretur, Isauros æquè suarum partium facere constituisse: atque Martinum quendam, Ardaburij familiarem, Tarasicodissæ indicasse, quæcunque in Imperatorem machinaretur Ardaburius. Quomodo exinde asperius indies crescente mutua suspicione, Leo Imp. Asparem sustulit, eiúsque liberos, Ardaburium & Patricium Cæsarē. etsi Cęsar excepta plaga, inopinato saluus euasit, vixitque: & alius itē de Aspari filiis d Armenerichus, quod abesset tum forte à patre, cædem perinde effugit. Tarasicodissam ergo sibi generum, data Ariadna filia, Imperator adsciuit, e Zenonémque nominatum, exercitus in Oriente ducem creauit. Refert deinde quę in Africa secūda aduersáq; gesserit Basiliscus. Leonem quoq; multa volentē molientémque, quo Zenonē generū Imperatorē renunciaret, plebe repugnāte, minime id quidē efficere potuisse:

a τελῶν ἀρξ[άντων] τῶν ἐν Σηλυμ[βρίᾳ] [...]

b Qui cum [...] tam e Ardaburio Valen[...] tinianū Imp[...] reduxit, teste Olympiodoro infr. Cod. LXXX. [...] fin.

c al. Hermenarichus & Armenerichus idem vocatur.

d al. Ermenarichus.

e Multa de hoc dicunt.

sed paulo ante obitum, nepotem ex Ariadna & Zenone natum, creasse: ita post Leonis excessum à Leone filio Zenonem patrem, assentiente Senatu, esse Imperatorem coronatum. Hinc Isaurorum stemma per series descripsit auctor, atque illos esse Esau posteros ac sobolem studiose persuadere conatur. Vt à *a* Verina deceptus Zenon, fugerit cum vxore ac matre ex vrbe, Imperióque: vtque Verina spe adiungendi sibi Patricium Magistrum, fore'que vt imperaret, generum suum[Zenonem]fugauerit per fraudem, quæ tamen spes eam fefellerit, cum ij, qui in magistratu erant, Basiliscum eius fratrem Imperatorem renunciarunt. De Isaurorum incredibili Constantinopolitana in vrbe cæde, vtque post nepotem Romanorum Imperatorem, Orestes pater Augustulum Romano præfecerit imperio. Et hæc ferè libro primo narrat Candidus.

Altero vero libro ista. Patricius Magister, qui cum Verina consuetudinem habebat, indignante ipso Basilisco, periit. Ea propter in fratrem Verina odio concepto, ac Zenonem opibus ad recuperandum imperium adiuuans, extrema quæque à fratre pertulit, ac nisi è templo Armatus eam clam subduxisset, fortè & ipsa è medio sublata fuisset. Cum Basilisci deinde *b* vxore adulteratus Armatus, ad summam peruenit potentiam, adeò vt tandem ei bellum, quod aduersus Zenonem gerebatur, creditum fuerit, ad quem tamen certis pactis *c* Hilli opera conditionibus, defecit. Sub Zenone igitur tanti cum esset nominis Armatus, vt & filium Basiliscum Cæsarem viderit, post nihilominus *d* in frusta discerptus est, & puer ipse ex Cæsare inter lectores in Blachernis profiteri cœpit. Basiliscus ante hæc Marcum filium Cæsarem crearat, ac post etiam Imperatorem. Hillus cum Zenone conciliata amicitia, imperium eidem recuperare studuit. Basiliscus itaque à seditiosis superatus, cum Zenonide coniuge, ac liberis in templum se recepit, vnde Armati fraudibus extractus, & in Cappadociam relegatus, mox cum tota stirpe cæsus est. Cum Petrus *e* ille impius Orientis turbaret Ecclesias, misit Zeno Imperator Calandionem, vt Antiochenæ sedis Episcopus sacraretur. Cum item pecunia indigeret Imperator, quærendæ illi pecuniæ rationes ostensæ sunt. Multi rebus nouis contra illum studentes, capti pœnas dederunt. Multa Hillus Romanæ Reipublicæ contulit, cum militiæ rebus fortiter gestis, tum domi honestis studiis, ac iustitiæ cultu. Post interemptum Romanum Cæsarem nepotem, & eius successorem Augustulum expulsum, Odoacer Italia, atque ipsa adeo vrbe potitus est. Rebellantibus autem huic Occidentis Gallis, & legatione ab ipsis, aliáque ab Odoacro ad Zenonem missa, in Odoacrum magis Zenonis animus inclinauit. Alanus quidam occidere Hillum conatus, cum eum percussisset, ab Epinicio, qui erat Verinæ domesticus, subornatum se ad cædem ait, itaque traditus Hillo Epinicius est, qui data fide & obliuionis, & præmiorum, ordine cuncta enarrauit, quæ in Hillum Verina moliretur.

καὶ ὡς πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ τὸν ἔγγονον μὲν αὐτοῦ ἐκ Ζήνωνος φύντα τῇ Ἀριάδνῃ· καὶ ὡς μετὰ τελευτὴν Λέοντος ὁ παῖς Λέων Ζήνωνα τὸν πατέρα, συνῃνέσει τῆς βουλῆς, [καὶ] βασιλέα ἔστεψε. λεπτομερῶς τε τῆς Ἰσαύρων γενεαλογίας ἀφήγησις· καὶ ὡς εἶησαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαῦ, πολλὴ σπουδὴ καὶ διήγησις. ὅπως τε Ζήνων ὑπὸ Βηρίνης ἀπατηθεὶς, φεύγει γυναικὶ ἅμα καὶ μητρὶ, τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας· καὶ ὡς Βηρῖνα ἐλπίδι τοῦ συναφθῆναι Πατρικίῳ τῷ μαγίστρῳ, καὶ βασιλεύειν αὐτὸν, τὸν γαμβρὸν αὐτῆς φυγαδεύουσα ἐξ ἀπάτης, καὶ * αὐτῆς τῆς ἐλπίδος ἐσφάλη, τῶν ἐν τέλει Βασιλίσκον τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν αἱρουμένων βασιλέα. περί τε τῆς Ἰσαύρων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀμυθήτου σφαγῆς. καὶ ὡς μετὰ Νέπωτα βασιλέα Ῥώμης Αὐγουστοῦλον ὁ πατὴρ Ὀρέστης Ῥώμης κατεπράξατο βασιλεύειν. ταῦτα ὁ πρῶτος λόγος. * al. αὐτῇ.

Ὁ δὲ δεύτερος, ὅπως Πατρίκιος ὁ μάγιστρος, ὁ Βηρίνῃ συμφθειρόμενος, ἐπαγανακτήσαντος αὐτῷ Βασιλίσκου, ἀπώλετο. καὶ διὰ τοῦτο Βηρῖνα δι' ἔχθρας πρὸς τὸν ἀδελφὸν καταστᾶσα, καὶ Ζήνωνι διὰ χρημάτων τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν συμπρατ‍τοῦσα, τὰ ἔσχατα ἔπαθεν * ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ εἰ μὴ διέκλεψεν αὐτὴν * Ἀρμάτος ἐκ τοῦ ναοῦ, τάχα ἂν καὶ διεφθάρη. καὶ ὡς * Ἀρμάτος τῇ * γυναικὶ συνδιαφθειρόμενος Βασιλίσκου, ἐπὶ μέγα δυναστείας ἤρθη· καὶ ὡς ὕστερον τὸν κατὰ Ζήνωνος πιστευθεὶς πόλεμον, ἀπέκλινεν ἐπὶ συνθήκαις δι' Ἰλλοῦ πρὸς αὐτόν· καὶ εὐδοκιμήσας ἐπὶ Ζήνωνος, ὡς καὶ τὸν υἱὸν Βασιλίσκον καίσαρα ἰδεῖν, ὕστερον * κατεκρεουργήθη. καὶ ὁ παῖς ἀπὸ καίσαρος εἰς τοὺς ἐν Βλαχέρναις ἀναγνώστας ἐτέλεσεν. ὡς πρὸ τούτων Βασιλίσκος Μάρκον τὸν ἴδιον υἱὸν καίσαρα * ἀνεῖπεν, εἶτα καὶ βασιλέα. καὶ ὡς Ἰλλοῦς συνέβη Ζήνωνι εἰς φιλίαν, καὶ πάλιν ἀναλαβεῖν παρεσκεύασε τὴν βασιλείαν. καὶ ὡς καταστασιασθεὶς * βασιλεὺς, σὺν τῇ γυναικὶ Ζηνωνίδι καὶ τέκνοις, καταφεύγει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κἀκεῖθεν ἀπάτῃ * Ἀρμάτου ἐκβληθεὶς, ἐξορίζεται εἰς Καππαδοκίαν. εἶτα πανγενεὶ κατασφάζεται. ὡς Πέτρου τοῦ δυσσεβοῦς τὰς τῆς ἀνατολῆς ταράσσοντος ἐκκλησίας, Καλανδίωνα Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸ ἱερᾶσθαι Ἀντιοχείας * ἀπέσταλκε, καὶ δεόμενος χρημάτων, ἐκπορισμάτων ἐπέτυχε· καὶ πολλοὶ νεωτερίσαντες κατ' αὐτοῦ καὶ ἑαλωκότες, δίκην ἔδωσαν. ὡς Ἰλλοῦς πολλὰ τῇ Ῥωμαίων συνήνεγκε πολιτείᾳ, ταῖς τε κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς κατὰ πόλιν φιλοτιμίαις τε καὶ δικαιοπραγίαις. ὡς μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βασιλέως Νέπωτος Ῥώμης, καὶ τὸν διωγμὸν τοῦ μετ' αὐτὸν Αὐγουστούλου Ὀδόακρος Ἰταλίας καὶ αὐτῆς ἐκράτησε Ῥώμης· καὶ στασιασάντων αὐτῷ τῶν δυσμικῶν Γαλατῶν, διαπρεσβευσαμένων τε αὐτῶν καὶ Ὀδοάκρου πρὸς Ζήνωνα: Ὀδοάκρῳ μᾶλλον ὁ Ζήνων ἀπέκλινεν. ὡς Ἀλανός τις Ἰλλοῦν ἀνελεῖν βουληθεὶς, καὶ πλήξας: Ἐπινίκιον, εἶπεν, ὃς ἦν οἰκεῖος Βηρίνῃ, τὴν ἀναίρεσιν ὑποθέσθαι· καὶ ὡς ἐξεδόθη Ἐπινίκιος Ἰλλοῦ· καὶ ὡς ὑποσχέσει ἀμνηστίας καὶ δωρεῶν, ἐξεῖπε πάντα Ἐπινίκιος, ὅσα ἐπεβούλευε Βηρῖνα κατὰ Ἰλλοῦ * al. ὑπὸ. * al. Ἀρμάτιος. * al. Ἀρμάτιος. * al. γαμετῇ. * al. ἐπεισυρρήθη. * al. ἀνεῖπεν. * al. Βασιλίσκος. * al. Ἀρματίου. * ἀπέσταλκε.

καὶ ὡς.

*al. Βηρίναν.

*al. Ἀκακίου τε Ἰλλοῦς φιλιωθείς.

καὶ ὡς Ζήνων *Βηρίναν διὰ τοῦτο ἐκδίδωσιν, ὁ δὲ αὐτὴν εἰς φρούριον Κιλικίας ἀποστείλας ἠσφαλίσατο. ὡς Παμπρεπίῳ τῷ δυσσεβεῖ διὰ Μάρσου Ἰλλοῦς *φιλιωθείς, ἅπαντα κατὰ μικρὸν συνέχεε τὰ αὐτοῦ. ὡς ἐμφύλιος συνέστη τῷ Ζήνωνι πόλεμος, ἐξάρχοντος Μαρκιανοῦ καὶ Προκοπίου υἱῶν τοῦ βασιλεύσαντος Ῥώμης Ἀνθεμίου: καὶ κρατήσαντος Ζήνωνος δι᾽ Ἰλλοῦ, πρεσβύτερος μὲν Μαρκιανὸς ἐχειροτονήθη, ὁ δὲ Προκόπιος πρὸς Θεοδώριχον τὸν ἐν Θρᾴκῃ διέφυγε. καὶ ὡς ὑπερορισθεὶς Μαρκιανὸς ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ διαδρὰς, ἐτάραξέ τινα κατ᾽ Ἄγκυραν Γαλατίας: εἶτα συλληφθεὶς, εἰς Ἰσαυρίαν διῳκίσθη. καὶ ὡς ἡ πρὸς Ἰλλοῦν ἔχθρα τῷ βασιλεῖ συνέστη καὶ ηὐξήθη. οὕτω μὲν καὶ ὁ δεύτερος. Ὁ δὲ τρίτος ἄλλα τε περιέχει, καὶ ὡς εἰς τὸ ἐμφανὲς Ἰλλοῦς ἐπαναστὰς Ζήνωνι βασιλέα Λεόντιον σὺν Βηρίνῃ ἀνεῖπεν: ὅπως τε δυσπραγήσαντες, ἐπολιορκήθησαν, καὶ ἁλόντες ἀπετμήθησαν, καὶ τἆλλα, ἕως τῆς Ζήνωνος τελευτῆς.

Quare Zeno Verinam Hillo tradidit, qui eam in Ciliciæ castellum ablegauit, atque ita tutum sese reddidit. Hillus Pamprepio, homini impio, Marsi opera, factus carus, paulatim omnia ipsius negotia perturbauit. Ciuile Zenoni bellum fuit, atque intestinum, insurgentibus Marciano & Procopio, filiis eius qui Romæ imperauerat Anthemij. quos cum Hillus Zenonis auspiciis deuicisset, Marcianus quidem natu grandior creimatus est presbyter: Procopius vero ad Theuderichum in Thraciam confugit. Quin & exterris in Cappadocia Marcianus, fuga elapsus, quæ ad Ancyram pertinet Galatiam, turbauit, donec captus in Isauriam est relegatus. In Hillum quoque ab Imperatore odium conceptum est, auctúmque. Atque hæc libro secundo prodita.

Tertius deinde liber cum alia continet, tum quomodo palam in Zenonem Hillus insurrexerit, Leontiúmque Imp. cum Verina re nunciauerit, vtque re infeliciter gesta, obsessi captique capite truncati sint. aliaque ad *a* exitum vsque Zenonis.

CANDIDVS.

a Quem lego apud Suid. in Ζήνων.

ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ ἱστορίας λόγοι κβ.

πʹ. Olympiodori historiarum libri XXII.

Ἀνεγνώσθησαν Ὀλυμπιοδώρου ἱστορικοὶ λόγοι κβʹ. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Ὀνωρίου τοῦ βασιλέως Ῥώμης, τῆς ὑπατείας τὸ ζʹ, καὶ Θεοδοσίου τὸ δεύτερον: κατέρχεται δὲ μέχρις ὅτε Βαλεντινιανὸς, ὁ Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίου παῖς, εἰς τὴν βασιλείαν τῆς Ῥώμης ἀνερρήθη ἀρχήν. οὗτος ὁ συγγραφεὺς Θηβαῖος μέν ἐστιν, ἐκ τῶν πρὸς Αἴγυπτον Θηβῶν τὸ γένος ἕλκων ποιητής, ὡς αὐτός φησι, τὸ ἐπιτήδευμα. Ἕλλην τὴν θρησκείαν σαφὴς μὲν τὴν φράσιν, ἄτονος δὲ καὶ ἐκλελυμένος, καὶ πρὸς τὴν πεπατημένην καταπεπτωκὼς χυδαιολογίαν ὥστε μηδ᾽ ἄξιος εἰς συγγραφὴν ἀναγράφεσθαι ὁ λόγος. ὃ καὶ αὐτὸς ἴσως συνειδὼς, οὐ συγγραφὴν αὐτῷ ταῦτα κατασκευάζεσθαί φησιν, ἀλλ᾽ ὕλην *συγγραφῆς ἐκπορίζεσθαι: οὕτως ἄμορφος καὶ ἀνείδεος καὶ αὐτῷ τοῦ λόγου ὁ χαρακτὴρ κατεφαίνετο. καὶ γὰρ οὐδεμιᾷ τῶν ἰδεῶν καλλωπίζεται, πλὴν εἴ τις ἐν ποσὶ τῇ ἀφελείᾳ πλησιάζειν ἐκβιάζοιτο. τῷ γὰρ λίαν ταπεινῷ καὶ ἔξω τελείως μέτρων καὶ τάξεως ἐκπεπτωκότι, εἰς ἰδιωτισμὸν ὅλως ὑπενήνεκται. ὕλην δὲ αὐτὸς ἱστορίας ταύτας καλῶν, ὅμως καὶ λόγοις διαιρεῖ, καὶ προοιμίοις πειρᾶται κοσμεῖν. καὶ πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὃς ἀνεψιὸς ἐχρημάτιζεν Ὀνωρίου καὶ Πλακιδίας, Ἀρκαδίου δὲ παῖς, πρὸς τοῦτον τὴν ἱστορίαν ἀναφωνεῖ. διαλαμβάνει τοίνυν περὶ Στελίχωνος, ὅσην τε περιεβέβλητο δύναμιν, κατασταθεὶς τῶν παίδων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου: καὶ ὡς *Σερῆναν νόμῳ γάμου ἠγάγετο, Θεοδοσίου καὶ ταύτην αὐτῷ κατεγγυήσαντος. ἔπειτα μετὰ ταῦτα Στελίχων εἰς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Θερμαντίαν, τὸν βασιλέα Ὀνώριον γαμβρὸν ἐποιήσατο. καὶ ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἔτι μᾶλλον ἤρθη δυνάμεως, καὶ πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ Ῥωμαίων πρὸς πολλὰ τῶν ἐθνῶν κατορθώσας, καὶ ἐπὶ μιαιφόνῳ καὶ ἀπανθρώπῳ γνώμῃ Ὀλυμπίου, ὃν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ προσῳκείωσε, τὸν διὰ ξίφους ὑπέμεινε θάνατον.

* al. χρηστοῦ.

* Σερῆναν.

OLYMPIODORI *Historiarum libri XXII.*

LXXX.

Lecti sunt Olympiodori *Historiarum libri duo & viginti*, ducto initio ab Honorij Roman. Imper. Consulatu septimo, & Theodosij secundo: deducitque historiam ad id vsque tempus, quo Valentinianus, Placidæ & Constantij filius, Romanus Imperator declaratus est.

Scriptor hic ortum ducit Ægyptiacis Thebis, professione poëta, vt de se ipse fatetur, religione vero gentium imbutus. Dictio illi clara; remissa tamen ac dissoluta, & in protritam deuoluta verborum affluentiam. Oratio itaque indigna vt historiæ adnumeretur: cuius ipse fortasse conscius, non historiam hanc a se adornari, sed materiam duntaxat, seu Commentarium historiæ suppeditari contendit. adeo informis ac speciei carens, etiam ij simet dictionis suæ character visus est. Et vero nulla idea hic enitet, nisi quis eum alibi simplicitati accedere contendat. etsi recte hanc attingat, dum nimis humili ac vili dictionis genere vsus, in idiotismum plebe iumque sermonem prorsus delabitur. Et licet *Siluam* suum ipse opus appellet, libris tamen distinguit, præfationibúsque ornare nititur. Historiam adscribit Theodosio (Minori) Imp. qui Arcadij filius, Honorij ac Placidiæ patruelis fuit.

Narrat itaque Stelichonem ad magnam peruenisse potentiam, cum eum Theodosius Magnus parens ipse, suis liberis Arcadio atque Honorio tutorem imposuisset, ac præterea vxorem Serenam dedisset, à Theodosio *a* rere ij si desponsam. Post etiam, filia sua Thermantia nuptui Honorio Imperatori data, illum sibi generum adsciuisse: ineéque ad summam prorsus euectum potentiam. Multa pro Romanis cum variis gentibus bella gessisse feliciter, donec *a* sanguinaria inmanitate Olympij opera (cui per Stelichonem Imperatori familiaris factus fuerat) *b* ferro mortem excepit.

a Ita pietate insignem tradit Christianum profiteretur homo ethnicus & Zosimus lib. V. Laudat tamen hunc ad eum data litera B Augustinus, epist. 124 129

b Mors Heracliani, qui huius facinoris premium accepit Africa Præfecturam. Eius & insi mentio fit ob hoc autore.

Addit Alarichum Gothorum præfectum, quem olim euocarat Stelicho, vt Honorio Illyricum armis tueretur (hæc enim illi prouincia à parente Theodosio in partitione regni obuenerat) tum ob Stelichonis cædem, tum quod promissum illi datum non esset, cinxisse, & cepisse Romam, in eáque vrbe incredibilem argenti vim præda auertisse. Quin & Honorij *a* Placidiam, Romæ tum agentem, captiuam habuisse. Ante captam vero vrbem illustrem quendam virum, cui *b* Attalo nomē, summam Præfecturam gerentem, Imperatorem renunciasse. Actaque esse hæc ob eas, quas diximus causas, & ob *c* Sarum, Gotthum item genere, sed paucorum hominum Præfectum (vix enim duce tos, aut summum trecentos ductabat) cęterà generosum virum, armisque inuictum, quem quod socium sibi Romani adiunxissent, Alarichi infestum hostem, in perpetuum idcirco hunc renuntiasse Sari amicitiæ. In hac vrbis obsidione mutua carne pastos obsessos. Alarichum, viuente etiamnum Stelichone, militiæ mercedem centenarios quadraginta accepisse. Post Stelichonis interitum, suffocatam periisse & *d* Serenam eius coniugem, quòd Alarichi ad vrbem aduentus causa exstitisse putaretur. Interiectum antea, interempto iam Stelichone, filium eius ex Serena Eucherium. *e Buccellarij* vocabulum Honorij Imper. temporibus tributum militibus, non Romanis solùm, sed & Gotthis quibusdam. Eodem modo & *f fœderatorum* nomen attributum inconditæ, & è diuersis conflatæ multitudini. Olympium illum, qui Stelichoni insidiatus erat, officiorum magistrum factum, ea post dignitate excidisse. Dehinc iterum potitum, rursum priuatum esse: tandem fustibus à Constantio, qui Placidiam vxorem duxerat, mactatum occubuisse, cùm ei ante cædem auriculæ resectæ fuissent. Ita *g* impium illum non impunitum obiisse. Gotthorum, qui cum Rodogaiso erant, *h* primarios viros, *Optimatos* appellatos ait, *i* duodecim ferè millium numero. quibus omnibus debellatis, Stelichonem cum Rodogaiso *k* societatem iniisse.

Alaricho morbi vi extincto, successorem datum Adaulphum, vxoris fratrem. Panem siccum scriptor hic *l Buccellatum* vocari tradit, illuditque militum cognomini, vt qui hinc *Buccellarij* sint appellati.

Constantinus ad imperium tyrannicè sublatus, ad Honorium legatos mittit excusantes, inuitum illum, & à militibus coactum, imperium suscepisse. veniam igitur postulare, societatémque imperij. Imperator propter impendentes molestias tantisper suscepit in societatem. Constantinus hic in Britannia renunciatus fuerat, militari tumultu ad imperium adactus. Etenim ante Honorij consulatum septimum, in seditionem illic versus exercitus, Marcum quendam Imperatorem crearat: quo ab ipsis sublato, Gratianus suffectus est. Hic vbi menses quatuor, illis iam fastidio ductis, præterfuisset, interficitur. Tum Constantinus Augusti nomine salutatur.

Ὅτι Ἀλάριχος, ὁ τῶν Γότθων φύλαρχος, ὃν Στελίχων μετεκαλέσατο ἐπὶ τῷ φυλάξαι Ὁνωρίῳ τὸ Ἰλλυρικόν· τῇ γὰρ αὐτοῦ ἦν παρὰ Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς ἀπονενεμημένον βασιλείᾳ. οὗτος οὖν ὁ Ἀλάριχος, διά τε τὸν φόνον Στελίχωνος, καὶ ὅτι ἃ συνέκειτο αὐτῷ, οὐκ ἐλάμβανε, πολιορκεῖ καὶ ἐκπορθεῖ τὴν * Ῥώμην· καὶ χρήματά τε ἄπειρα ἐξεκόμισε, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὁνωρίου Πλακιδίαν, ἐν Ῥώμῃ διάγουσαν, ᾐχμαλώτισε. καὶ πρὸ τῆς ἁλώσεως δὲ ἕνα τινὰ τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐπιδόξων, Ἄτταλος ἦν ὄνομα αὐτῷ, τὴν ἐπαρχότητα τότε διέποντα, [εἰς] βασιλέα ἀναγορεύσαι. ἐπράχθη δὲ αὐτῷ ταῦτα, διά τε τὰς * προειρημένας αἰτίας, καὶ ὅτι Σάρον, καὶ αὐτὸν Γότθον ὄντα, καὶ πλῆθος μὲν ὀλίγων ἔχοντα (ἄχρι γὰρ σ' ἢ καὶ * τ', αὐτῷ ὁ λαὸς ἐξετείνετο) ἄλλως δὲ ἡρωϊκόν τινα καὶ ἐν μάχαις ἀκαταγώνιστον, τοῦτον ὅτι Ῥωμαῖοι ἡταιρίσαντο δι' ἔχθρας Ἀλαρίχῳ ὄντα, ἄσπονδον ἐχθρὸν Ἀλάριχος ἐποιήσατο. Ὅτι ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ῥώμης ἀλληλοφαγία τῶν ἐνοικούντων ἐγένετο. Ὅτι Ἀλάριχος, ἔτι ζῶντος Στελίχωνος, μ' κεντηνάρια μισθὸν ἔλαβε τῆς ἐκστρατείας. Ὅτι μετὰ θάνατον Στελίχωνος ἀναιρεῖται ἐναποπνιγεῖσα Καισαρεῖνα ἡ τούτου γυνή, αἰτία νομισθεῖσα τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐφόδου Ἀλαρίχῳ. ἀναιρεῖται δὲ πρότερον μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Στελίχωνος, ὁ ταύτης κἀκείνου παῖς ὁ Εὐχέριος. Ὅτι τὸ Βουκελλάριος ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὁνωρίου ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν οὐ μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ Γότθων τινῶν· ὡς δὲ αὖθις καὶ τὸ * φοιδεράτων, κατὰ διαφόρου καὶ συμμιγοῦς ἐφέρετο πλήθους. Ὅτι Ὀλύμπιος, ὁ ἐπιβουλεύσας Στελίχωνα, μάγιστρος τῶν ὀφφικίων γέγονεν. εἶτα ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς· εἶτα πάλιν ἐπέβη ταύτης· εἶτα ἐξέπεσεν. εἶτα ἐκπεσὼν, ῥοπάλοις ὕστερον ὑπὸ * Κωνσταντίνου, ὃς ἠγάγετο Πλακιδίαν, παιόμενος ἀναιρεῖται, τὰς ἀκοὰς προτμηθεὶς ἐκκοπείς· καὶ ἡ δίκη τὸν ἀλιτήριον εἰς τέλος οὐκ ἀφῆκεν ἀτιμώρητον. Ὅτι τῶν μετὰ Ῥοδογάϊσον Γότθων οἱ * κεφαλαιῶται, ὀπτίματοι ἐκαλοῦντο, εἰς δώδεκα συντείνοντες χιλιάδας, οὓς καταπολεμήσας Στελίχων, Ῥοδογάϊσον προσεταιρίσατο. Ὅτι Ἀλαρίχου νόσῳ τελευτήσαντος, διάδοχος αὐτοῦ Ἀδαοῦλφος καθίσταται, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφός. Ὅτι τὸν ξηρὸν ἄρτον * βουκέλλατον ὁ συγγραφεὺς καλεῖσθαι φησί· καὶ χλευάζει τὸν τῶν στρατιωτῶν ἐπωνυμίαν, ὡς ἐκ τούτου βουκελλαρίων ἐπικληθέντων. Ὅτι Κωνσταντῖνος εἰς * τυραννίδα ἀρθεὶς, πρεσβεύεται πρὸς Ὁνώριον, ἄκων μὲν, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν βιασθεὶς, ἀπολογούμενος ἄρξαι· συγγνώμην δὲ αἰτῶν, καὶ τῆς βασιλείας ἀξιῶν κοινωνίας. καὶ βασιλεὺς διὰ τὰ ἐνεστηκότα δυσχερῆ τέως καταδέχεται τὴν τῆς βασιλείας κοινωνίαν. κατὰ τὰς Βρεττανίας δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ἐτύγχανεν ἀναγορευόμενος, στάσει τῶν ἐκεῖσε στρατιωτῶν εἰς ταύτην αἱρούμενος τὴν ἀρχήν. καὶ γὰρ ἐν ταύταις ταῖς Βρεττανίαις, πρὶν ἢ Ὁνώριον τὸ ζ' ὑπατεῦσαι, εἰς στάσιν ὁρμῆσαν τὸ ἐν αὐταῖς στρατιωτικόν, Μάρκον τινὰ ἀνεῖπον αὐτοκράτορα· τοῦ δὲ ὑπ' * αὐτῶν ἀναιρεθέντος, Γρατιανὸς αὖθις ἀντικαθίσταται. ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος εἰς τετράμηνον αὐτοῖς προσκορὴς γεγονὼς, ἀποσφάζεται· Κωνσταντῖνος τότε εἰς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναβιβάζεται ὄνομα.

* πάλιν.
* προειρημένας.
* al. συνδιαφόρου καὶ συμμιγοῦς.
* al. Κωνσταντίου.
* al. Κεφαλαιῶται.
* al. Buccellatum & Bucellatum.
* τὴν βασιλείαν.
* αὐτῶν.

ἦτος Ἰουστῖνον καὶ Νεοβιγάστην στρατηγοὺς προβαλλόμενος, καὶ τὰς Βρεττανίας ἐάσας, * περαιοῦται ἅμα τοῖς αὐτοῦ ἐπὶ Βονωνίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραθαλασσίαν, καὶ πρώτην ἐν τοῖς τῶν Γαλλιῶν ὅροις κειμένην. ἐν ᾗ διατρίψας, καὶ ὅλον τὸν Γαλλικὸν καὶ * Ἀκυιταν[ὸν] στρατιώτην ἰδιοποιησάμενος, κρατεῖ πάντων τῶν μερῶν τῆς Γαλλίας μέχρι τῶν Ἄλπεων τῶν μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Γαλλίας. οὗτος δύο παῖδας εἶχε Κώνσταντα καὶ Ἰουλιανόν· ὧν τὸν μὲν Κώνσταντα καίσαρα χειροτονεῖ, εἶτα [ὕστερον] κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ τὸν Ἰουλιανὸν * νωβιλισσίμον. Ὅτι Ἄτταλος βασιλεύσας κατὰ Ὁνωρίου, ἐπὶ Ῥάβενναν ἐκστρατεύεται, καὶ πέμπεται πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐκ βασιλέως Ὁνωρίου πρὸς βασιλέα, Ἰωβιανὸς ἔπαρχος καὶ πατρίκιος, καὶ Οὐάλης στρατηγὸς ἑκατέρας δυνάμεως, καὶ Ποτάμιος ὁ κοιαίστωρ, καὶ Ἰουλιανὸς πριμικήριος τῶν νοταρίων· οἳ ἐδήλουν Ἀττάλῳ ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς βασιλείας ἐστάλθαι παρὰ Ὁνωρίου. ὁ δὲ * ἀπηνήνατο· ἀλλὰ νῆσον οἰκεῖν ἢ ἕτερον τινα τόπον, ὃν αὐτὸς βούλοιτο, συγχωρεῖν Ὁνώριον, κακῶν ἀπαθῆ. ὑποκρίνεται δὲ Ἰωβιανὸς ἡδέως, ἐπαγγελλόμενος καὶ σινῶσαι καθ' ἓν τῶν μερῶν τὸν βασιλέα Ὁνώριον. ἐφ' ᾧ ἐπέπληξεν Ἄτταλος Ἰωβίῳ ὡς ἔθος οὐκ ἔχοντος, * σινῶσαι βασιλέα, ἑκόντι τὴν βασιλείαν ἀποτιθέμενον. ἀλλὰ * Ἰωβιανὸς μὲν πολλάκις πρεσβεύσας, καὶ μηδὲν ἀνύσας, καταμένει πρὸς Ἄτταλον, πατρίκιος Ἀττάλου ὀνομασθείς. μετέρχεται δὲ κατὰ τὴν Ῥάβενναν, ἐπὶ τὸν * πραιπόσιτον Εὐσέβιον ἡ δυναστεία· ὃς μετ' ἱκανὸν χρόνον Ἀλλοβίχου ἐπηρείᾳ καὶ ὑποθήκῃ δημοσίᾳ (καὶ) ἐπ' ὄψεσι τοῦ βασιλέως, ῥάβδοις ἀναιρεῖται. χρόνος ἐρρύη ἱκανὸς, καὶ μὴ πειθόμενος Ἄτταλος Ἀλαρίχῳ, συνεργῷ δὲ μάλιστα * Ἰωβίου, ὃς ἦν τὴν Ὁνωρίου πρεσβείαν προδεδωκὼς, καθαιρεῖται τῆς βασιλείας· καὶ ἔμενεν ἰδιώτης παρὰ Ἀλαρίχῳ βίον [illegible]. ἔπειτα μετὰ χρόνον [illegible] βασιλεύει, εἶτα καθαιρεῖται. καὶ μετὰ ταῦτα ὕστερον ἐπὶ Ῥάβενναν [illegible], καὶ τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλους ἀκρωτηριασθεὶς ἐξορίᾳ * περιπίπτει. Ὅτι Ἀλλόβιχος μετὰ βραχὺ, τὸν ἐφ' ᾧ τὸν * πραιπόσιτον Εὐσέβιον ἀνεῖλε δίκην τίνων, γνώμῃ τοῦ βασιλέως κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναιρεῖται· καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τύραννος τὸν Ἀλλοβίχου θάνατον μαθὼν, ἐπειγόμενος πρὸς Ῥάβενναν, ὥς τε * σπείσασθαι Ὁνωρίῳ, φοβηθεὶς ὑποστρέφει. Ὅτι τὸ Ῥήγιον μητρόπολίς ἐστι τῆς Βρεττίας, ἐξ οὗ, φησὶν ὁ ἱστορικὸς, Ἀλάριχον ἐπὶ Σικελίαν βουλόμενον περαιωθῆναι, ἐπισχεθῆναι. ἄγαλμα γάρ φησι τετελεσμένον ἱστάμενον ἐκώλυε τὴν περαίωσιν. τετέλεστο δὲ, ὡς μυθολογεῖ, παρὰ τῶν ἀρχαίων ἀποτρεπόμενον τό τε ἀπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς, καὶ πρὸς κώλυσιν παρόδου διὰ θαλάσσης βαρβάρων. ἐν γὰρ τῷ ἑνὶ ποδὶ πῦρ ἀκοίμητον ἐτύγχανε, καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ ὕδωρ ἀδιάφθορον. οὗ καταλυθέντος, ὕστερον ἔκ τε τοῦ Αἰτναίου πυρὸς, καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων βλάβας ἡ Σικελία ἐδέξατο. κατέστρεψε δὲ τὸ ἄγαλμα Ἀσκληπιὸς, ὁ τῶν ἐν Σικελίᾳ κτημάτων * Κωνσταντίου καὶ Πλακιδίας διοικητὴς καταστάς. Ὅτι Κωνσταντίνου τοῦ τυράννου καὶ Κώνσταντος τοῦ παιδὸς, ὃς πρότερον μὲν καῖσαρ, ὕστερον δὲ καὶ βασιλεὺς

* al. περαιοῦται. * al. Κώνσταντα. * al. νωβελίσσιμον. * [illegible]

Is Iustinum, & Neobigasten, militarium copiarum duces creans, relicta Britannia, cum suis traiecit, venitque *a* Bononiam, maritimam vrbem sic dictam, primam in Galliæ finibus positam. Ibi moratus, Gallum omnem, & *b* Acytarum militem sibi adiungens, omni est Gallia potitus ad alpes vsque, quæ Italiam a Gallia separant. Huic filij duo erant, Constans, & Iulianus. Illum Cæsarem constituit; Iulianum deinde eo ipso tempore *nobilissimum* nominauit.

Attalus contra Honorium imperans, ad Rauennam castrametatus est, missusque ad illum tanquam ab Honorio Imperatore ad Imperatorem *c* Iouianus præfectus atque patricius, & Valens vtriusque militiæ dux, & Potamius quæstor, & Iulianus notariorum primicerius. Hi Attalo significant ab Honorio sese missos, vt cum illo de imperij societate tractent. Abnuit verò ille: concedere tamen se, vt insulam inhabitet malorum expers Honorius, vel alium certè quem velit locum. Respondet adhæc lætabundus Iouianus, indicatque exutum iam ab Attalo vna regni parte Honorium Imperatorem. Quare Iouium Attalus increpando, nullum ferre morem dixit, vt spoliari dicendus sit Imperator, qui sponte sua imperio abdicaret. Verum Iouianus sæpenumero legatione obita, neque quidquam proficiens, mansit tandem apud Attalum, illiusque Patricius est appellatus. Rauennæ interim delabitur ad Eusebium *d* Præpositum *e* potestas: qui post non diu, *f* Allouichi violentia, ac decreto publico, in oculis Imperatoris fustibus est occisus. Post etiam dum *g* Alaricho non acquiescit Attalus, & verò maximè Iouij opera, qui Honorij legatos prodiderat, imperio deiicitur: manetque priuatam apud Alarichum vitam degens. Deinde non multò post iterum imperauit, ac rursum abdicare coactus est. Post hæc tandem ad Rauennam profectus, & summis dexteræ manus digitis truncatus proscribitur. Allouichus item post paulo, quod Eusebium Præpositum sustulisset, Imperatoris sententia pœnas dedit, atque *h* in eius conspectu occiditur. Constantinus tyrannus, cognita Allouichi morte, Rauennam accedens, *i* vt cum Honorio fœdus iniret, metu perculsus reuertit.

Rhegium metropolim esse *k* Bruttiorum, è qua refert historicus Alarichum, dum in Siciliam traiicere parat, retentum fuisse. Statua enim, inquit, inaugurata, ibi stans, traiectum vetabat. Fuerat verò hæc, vt fabulatur, ab antiquis inaugurata, cum vt Æthnæ montis ignes auerteret, tum vt maris transitu Barbaros prohiberet. Altero enim pede perpetuum ignem, altero verò perennem aquam gestabat. Ea igitur statua confracta, *l* tandem ex Æthnæo igne, & à Barbaris detrimentum Siciliam cepisse. Euersam verò statuam ab Æsculapio, qui in Sicilia possessionum Constantij & Placidiæ curator erat.

Constantino tyranno, & Constante filio (qui primum quidem Cæsar, post etiam Imperator

a Burbonis legitur apud [illegible] lib. [illegible]
b Aquitanô emenda, ex [illegible] & Sigon. libr. 10.
c Zosimus lib. 5 ex[illegible] Iouio hunc perpetuò vocat. Photius eidem [illegible] stantur est.
d Sacri cubi[culi]. [illegible] Vide Zosimum [illegible] & Sigon. libr. 10.
e Δυναστεία [illegible] Hanc enim secundam post principem potestatem [illegible] notarunt.
f Allobichi vocat Sigon. lib. 11 [illegible] Occidentis imper. [illegible] Sozom. lib. 9. cap. [illegible]
g De Africana expeditione legendus Zosimus libr. 6.
h Aliter hæc Sozom. libr. 9. cap. [illegible]
i Anno Christi 411. [illegible]
k Omnino Brettias legendum hic.
l Ex vanae su[perstitionis] [illegible]

(creatus fuerat) victis, fugáque dilapsis, Gerontius belli dux cum Barbaris pace libe is ineunt, filium suum Maximum, qui inter a Domesticos numerabatur, Cæsarem renu ciat. Constantem deinde insecutus, è medio sustulit, & vestigia consectans, Constantinum quoque patrem persequebatur. Dum hæc geruntur, b Constantius & Vlphilas ab Honorio aduersus Constantinum missi; cumque Arelatem peruenissent, vbi Constantinus cum Iuliano filio agebat, hanc obsident. Constantinus ad templum confugiens, Sacerdos ordinatur, iureiurando de salute illi dato; sic vrbis portæ obsidentibus militibus apertæ sunt, missusque est cum Iuliano filio Constantinus ad Honorium. Ille vero nihil tunc ipsis ignoscens, ob interfectos a Constantino c cognatos suos, ad triginta d à Rauenna milliaria, contra iusiurandi fidem interfici eos iubet. Gerontius dein, accedentibus Vlphila & Constantino, fugam capessit, reprehensusque quod impotentius exercitui præfuisset, suorum insidiis petitus est. Ignem itaque ij suis ædibus iniecerunt. at ille fortiter in aduersarios pugnat, vno adiuuante famulo, qui Alanus erat. Re tamen tandem desperata, Alanum illum, suámque e vxorem, vt ipsi postularant, interimit, ac denique etiam sibi mortem consciscit. Maximus eius filius, re intellecta, ad fœderatos confugit Barbaros.

Iouinus apud f Mundiacum Germaniæ alterius vrbem, studio Goaris Alani, & Guntiarij Burgundiorum Præfecti tyrannus creatus est. Cui vt sese adiungeret, Adaulpho auctor fuit Attalus. Et verò hic cum copiis ad illum se confert. Iouinus tamen Adaulphi aduentu offensus, obscurè, & veluti per ænigmata Attalum accusat, quòd aduentum suasisset. g Sarus item ad Iouinum venturus erat; sed Adaulphus, cognita re, collectis decem millibus militum, occurrit Saro, viros octodecim aut viginti apud se habenti, quem gesta heroica, & stupore digna edentem, h sacculis adhibitis, viuum ægrè capere potuerunt, tandémque occidunt. Defeciuerat autem ab Honorio Sarus, audito Belleridem domesticum suum interfectum; nullam tamen cædis rationem duxisse Imperatorem, nec in percussorem inquirendo vindicasse.

Refert item de Donato, & Hunnis, i déque regum eorum sagittandi peritia. Seipsum ad illos & Donatum, oratorem missum scriptor ait; multisque maris erroribus, periculisque iactatum, tragicè narrat. Donatum quoque iureiurando circumuentum, contra fas iugulatum esse: & Charatonem inter reges primum, ob cædem ira incensum, Imperatoris donis rursum mitigatum, placatumque fuisse. Et hæc quidem prima operis decade continentur.

Alteram verò hinc auspicatur. Iouinus fratrem suum Sebastianum, inuito Adaulpho, Imperatorem creans, in eius odium incurrit. Adaulphus itaque per internuntios

ἐγχειρισθῆναι. τούτων ἡττηθέντων καὶ διαφυγόντων, Γερόντιος ὁ στρατηγὸς τὴν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀσπασάμενος εἰρήνην, Μάξιμον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα εἰς τὴν τῶν δομεστίκων τάξιν τελοῦντα, βασιλέα ἀναγορεύει. εἶτα ἐπιδιώξας Κώνσταντα, κατασχεθέντα ἀναιρεθῆναι· καὶ κατὰ πόδας εἵπετο διώκων καὶ τὸν πατέρα Κωνσταντῖνον. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο, Κωνστάντιος καὶ * Οὐλφίλας ἀποστέλλονται παρὰ Ὁνωρίου κατὰ Κωνσταντίνου. καὶ καταλαβόντες τὴν Ἀρήλατον, ἔνθα τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο Κωνσταντῖνος σὺν Ἰουλιανῷ τῷ παιδὶ, ταύτην πολιορκοῦσι. καὶ Κωνσταντῖνος καταφυγὼν εἰς εὐκτήριον, πρεσβύτερος τότε χειροτονεῖται, ὅρκων αὐτῷ ὑπὲρ σωτηρίας δοθέντων· καὶ τοῖς πολιορκοῦσιν αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἀναπετάννυνται. καὶ πέμπεται σὺν τῷ υἱῷ Κωνσταντῖνος πρὸς * Ὁνώριον· ὁ δὲ μνησικακῶν αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ, οὓς ἐτύγχανε Κωνσταντῖνος ἀνελὼν, πρὸ τριάκοντα τῆς Ῥαβέννης μιλίων παρὰ τοὺς ὅρκους προστάττει τούτους ἀναιρεθῆναι. Γερόντιος δὲ, παραγενομένων * Οὐλφίλα καὶ Κωνσταντίνου, φεύγει· καὶ καταληφθεὶς, ὅτι ἐγκρατῶς ἦρχε τοῦ οἰκείου στρατοῦ, ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐπιβουλεύεται. πῦρ γὰρ κατὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἀνῆψαν· ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἐπαναστάντας καρτερῶς ἐμάχετο, ἕνα συναγωνιστὴν ἔχων Ἀλανὸν τὸ γένος, εἰς δούλους αὐτοῦ ἀριθμούμενον. τέλος τόν τε Ἀλανὸν καὶ τὴν γυναῖκα, τοῦτο προθυμουμένους, ἀναιρεῖ· ἐπικατασφάζει δὲ καὶ ἑαυτόν. Μάξιμος δὲ ὁ παῖς ταῦτα μαθὼν, πρὸς τοὺς ὑποσπόνδους φεύγει βαρβάρους.

Ὅτι Ἰοβῖνος ἐν Μουνδιακῷ τῆς ἑτέρας Γερμανίας κατὰ σπουδὴν Γώαρ τοῦ Ἀλανοῦ, καὶ * Γυντιαρίου, ὃς φύλαρχος ἐχρημάτιζε τῶν Βουργουντιόνων, τύραννος ἀνηγορεύθη. πρὸς * ὃν παραγενέσθαι Ἄτταλος Ἀδαοῦλφον παραινεῖ. καὶ παραγίνεται ἅμα τῷ * πλήθει· καὶ Ἰοβῖνος ἀνιᾶται ἐπὶ τῇ Ἀδαούλφου παρουσίᾳ, καὶ μέμφεται δι' αἰνιγμάτων τὸν παραινέσαντα Ἄτταλον τὴν ἄφιξιν. καὶ Σάρος δὲ ἔμελλε πρὸς Ἰοβῖνον παραγίνεσθαι· ἀλλ' Ἀδαοῦλφος τοῦτο μαθὼν, προϋπαντιάζει χιλιάδας δέκα συνεπαγόμενος στρατιώτας, ἔχοντι ἄνδρας περὶ αὐτὸν ὀκτωκαίδεκα ἢ καὶ εἴκοσιν· ὃν ἔργα ἡρωϊκὰ καὶ θαυμάσια ἄξια * ἐπιδειξάμενον, μόλις * σάκκοις ἐζώγρησαν, καὶ ὕστερον ἀνεῖλον. Σάρος δὲ ἦν ἀποστὰς Ὁνωρίου, ὅτι Βελλερίδου, ὃς ἦν αὐτῷ δομέστικος, ἀναιρεθέντος, οὐδεὶς λόγος τῷ βασιλεῖ τοῦ ἀναιρεθέντος, οὐδὲ τοῦ φονέως * ἐγένετο.

Ὅτι διαλαμβάνει περὶ Δονάτου, καὶ περὶ τῶν Οὔννων, καὶ περὶ τῆς τῶν ῥηγῶν αὐτῶν εὐφυεστάτης τοξείας, καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς καὶ Δονάτον ὁ ἱστορικὸς ἐπρεσβεύσε· καὶ τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῦ πλάνην ἐκτραγῳδεῖ καὶ τὸν κίνδυνον. καὶ ὅπως ὅρκῳ Δονάτος ἀπατηθεὶς, ἐκθέσμως ἀποσφάζεται. καὶ ὅπως Χαράτων ὁ τῶν ῥηγῶν πρῶτος ἐπὶ τῷ φόνῳ εἰς θυμὸν ἀνάπτεται· ὅπως τε πάλιν βασιλικοῖς δώροις διαπραΰνεται καὶ ἡσυχάζει. ἐν οἷς καὶ ἡ πρώτη τῆς ἱστορίας δεκάλογος.

Ἄρχεται δὲ ἡ δευτέρα ὧδε· ὅτι Ἰοβῖνος παρὰ γνώμην Ἀδαούλφου τὸν ἀδελφὸν * Σεβαστιανὸν βασιλέα χειροτονήσας, εἰς ἔχθραν Ἀδαούλφῳ κατέστη. καὶ πέμπει Ἀδαοῦλφος πρὸς Ὁνώριον

*al. Οὐαλίλας.

*Ὁνώριον.

* φεύγει.

*Γυντιαρίου.

*ὃς

* τῷ πλήθει.

*ἐπιδειξάμενον. *σάκκοις.

*al. γίνεται.

*Σεβαστιανόν.

πρέσβεις

προσθεὶς ὑποσχόμενος τάς τε τῶν τυράννων κεφαλὰς, καὶ εἰρήνην ἄγειν. ὧν ὑποστρεψάντων, καὶ ὅρκους μεσιτευσάντων, Σεβαστιανοῦ μὲν πέμπεται τῷ βασιλεῖ ἡ κεφαλή· Ἰοβῖνος δὲ ὑπὸ Ἀδαούλφου πολιορκούμενος, ἑαυτὸν ἐκδίδωσι. καὶ πέμπεται κἀκεῖνος τῷ βασιλεῖ, ὃν αὐθεντήσας Δάρδανος ὁ ὕπαρχος ἀναιρεῖ· καὶ ἀποτίθενται ἄμφω αἱ κεφαλαὶ *Καρταγένης ἔξωθεν. ἔνθα καὶ ἡ Κωνσταντίνου καὶ ἡ Ἰουλιανοῦ ἀπετμήθησαν πρότερον, ἥ τε Μαξίμου καὶ ἡ Εὐγενίου, οἳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τυραννίδι ἐπιθέμενοι, εἰς τοῦτο τέλους κατέστρεψαν. Ἀδάουλφος δὲ Πλακιδίαν ἀπῃτεῖτο κατὰ σπουδὴν μάλιστα Κωνσταντίου. *ὃς ὕστερον αὐτῇ καὶ εἰς γάμους ἐζεύχθη. ἀλλὰ τῶν πρὸς Ἀδάουλφον ὑποσχέσεων μὴ περαιουμένων, καὶ μάλιστα τῆς σιτοπομπίας: οὔτε ταύτην ἀπεδίδου, καὶ εἰς μάχην *ἀπεδίδου τὰ τῆς εἰρήνης διαλύεσθαι.

Ὅτι Ἀδάουλφος ἀπαιτούμενος Πλακιδίαν, ἀνταπῄτει τὸν ὁρισθέντα σῖτον. ἀπόρων δὲ ὄντων τῶν ὑποσχομένων εἰς τὸ δοῦναι, *οὐδὲν δὲ ἧττον ὁμολογούντων, εἰ λάβοιεν, Πλακιδίαν παρασχεῖν· καὶ ὁ βάρβαρος τὰ ὅμοια ὑπεκρίνετο, καὶ πρὸς Μασσαλίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραγενόμενος, δόλῳ ταύτην λαβεῖν ἤλπιζεν. ἔνθα πληγεὶς, *Βονηφατίου τοῦ γενναιοτάτου *βάλλοντος, καὶ μόλις τὸν θάνατον διαφυγὼν, εἰς τὰς οἰκείας ὑπεχώρησε σκηνὰς, τὴν πόλιν ἐν εὐθυμίᾳ λιπὼν, καὶ δι' ἐπαίνων καὶ εὐφημίας ποιουμένην Βονιφάτιον.

Ὅτι Ἀδάουλφος τὸν γάμον μελετῶν Πλακιδίας, *Κωνσταντίῳ ταύτην ἀπαιτοῦντι, βαρυτέρας προὔτεινεν αἰτήσεις: ἵνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν αἰτήσεων, εὔλογον δόξῃ τὴν κατοχὴν αὐτῆς πεποιηκέναι.

Ὅτι *δισίγνατος Κωνστάντιος [πάλαι] γεγονὼς, ὕπατος κατὰ τὴν Ῥάβενναν προέρχεται, μεθ' οὗ καὶ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπατεύει Κώνστας. καὶ χρυσίον μὲν σύμμετρον καὶ ἱκανὸν πρὸς τὸ τῆς ὑπατείας ἀνάλωμα εὕρηται ἐκ τῶν τοῦ Ἡρακλειανοῦ, ὃς τυραννίδα μελετῶν *ἀνῄρηται· οὐ μήν γε τοσοῦτον εὑρέθη, ὅσον καὶ ἠλπίζετο. χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲ μέχρι κεντηναρίων εἴκοσιν εὕρηται· ἡ δὲ *ἀκίνητος αὐτοῦ οὐσία καὶ αὐτὴ εἰς δισχιλίας λίτρας συνέτεινε. καὶ ταύτην ἅπασαν τὴν ὑπόστασιν Κωνστάντιος ἐκ μιᾶς αἰτήσεως παρὰ Ὁνωρίου εἰλήφει. ἦν δὲ Κωνστάντιος ἐν μὲν ταῖς προόδοις κατηφὴς καὶ σκυθρωπὸς, μεγαλόφθαλμός τε καὶ μεγαλαύχην καὶ πλατυκέφαλος, νεύων δι' ὅλου ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ φέροντος αὐτὸν ἵππου. καὶ *οὕτω τῇδε κἀκεῖσε λοξὸν ἐκπέμπων τὸ ὄμμα, ὡς τὸ τοῦ λόγου, πᾶσι φαίνεσθαι εἶδος ἄξιον τυραννίδος. ἐν δὲ δείπνοις καὶ συμποσίοις τερπνὸς καὶ πολιτικὸς, ὡς καὶ ἐρίζειν τοῖς μίμοις πολλάκις, παίζουσι πρὸ τῆς τραπέζης.

Ὅτι Ἀδάουλφος, σπουδῇ καὶ ὑποθήκῃ Κανδιδιανοῦ, ὁ πρὸς Πλακιδίαν συντελεῖται γάμος, μηνὸς Ἰανουαρίου ἐνισταμένου ἐπὶ τῆς πόλεως Νάρβωνος, ἐν οἰκίᾳ Ἰγγενίου τινὸς πρώτου τῶν ἐν τῇ πόλει· ἔνθα προκαθεσθείσης Πλακιδίας, ἐν παστάδι τε ῥωμαϊκῶς ἐσκευασμένῃ, καὶ σχήματι βασιλικῷ, συγκαθέζεται αὐτῇ καὶ Ἀδάουλφος, ἐνδεδυμένος χλανίδα καὶ τὴν ἄλλην ῥωμαίων ἐσθῆτα. ἐν οἷς μετὰ τῶν ἄλλων γαμικῶν δώρων,

* Καρχηδόνος.
* al. ὕστ.
* ἀποδιδόναι.
* οὐδὲν ἧττον.
* al. Βονιφ.
* βάλλοντος
* Κωνσταντίου ταύτην ἀπαιτοῦντος.
* al. δεσιγνάτος.
* ἀνῄρηται.
* ἀκίνητος.
* ἢ. οὕτω.

capita se tyrannorum missurum, pacémque initurum Honorio pollicetur. Hi donum vbi redierunt, & iusiurandum præstitum est, Sebastiani mox caput Imperatori mittitur. Iouinus etiā ipse ab Adaulpho obsessus se dedidit, missúsque ad Imperatorem est: quem Dardanus Præfectus sua manu percutiens, interimit. vtriusque caput extra *a* Carthaginem palis infixum: vbi & Constantini ac Iuliani antea resectum; Maximini item & Eugenij, qui sub Theodosio magno tyrannidem affectantes, eundem sunt exitum sortiti. Postulatum est ab Adaulpho, studio maximè Constantij, eius qui illam postea vxorem duxit, Placidiam [quam apud se Romæ captam habebat,] Honorio fratri vt redderet. Sed quod Adaulpho promissa, præsertim de curanda annona, perfecta non fuissent, neque ipsam reddidit, & pacem bello commutaturus videbatur. Adaulphus ergo, cùm Placidia repeteretur, frumentum vicissim ipse promissum petiit. Cuius conferendi, etsi qui promiserant copiam nullam haberent, nihilo tamen secius consentiunt, si Placidiam reciperent, accepturum. Ad quæ simili ferè & ipse Barbarus simulatione vtebatur. Massiliam interea, sic dictam vrbem profectus, dolo eam intercipere tentauit: sed à Bonifacio, nobilissimo viro vulneratus, & vix saluo capite fugiēs, in sua se tentoria recepit; vrbe omissa, quæ lætitiæ plena, laudibus, ac bonis ominibus Bonifacium est prosecuta.

Adaulphus idem de Placidiæ nuptiis satagens, Constantio eam postulanti grauiores prætexit postulationes: vt si compos illarum non fieret, illa iustè retenta videretur.

Constantius olim designatus, Consul aliquando Rauennæ creatur, cum quo Constantinopolitanum consulatum Constans gerit. Auri vis iusta, & sufficiens ad consulatus *b* sumptus tolerandos reperta in Heracliani *c* bonis, qui *d* tyrannidis affectatæ nomine est interemptus; etsi tamen tantum pecuniæ repertum non est, quantum speratum erat. Auri enim nondum duo millia [denariorum] inuenta, & immobilium insuper bonorum ad bis mille libras. quas quidem facultates omnes vna postulatione ab Honorio Constantius accepit.

Erat ipse Constantius, cùm prodiret, subtristi vultu ac tetrico, ingentibus oculis, sublatáque ceruice, & plano capite, inclinans se omnino in equi, quo vehebatur, collum; & sic huc illuc oblique torquens oculos, vt, quod veteri verbo dicitur, *e imperio digna forma* omnibus appareret. In cœnis tamen atque symposiis, iucundus adeò ciuilisque fuit, vt & cum mimis interdum ad mensam ludentibus contenderit.

Adaulpho, studio ac consilio Cādidiani, nuptiç cum Placidia conueniunt. Ianuario mense nuptiis dictus dies, *f* Narbone Galliæ vrbe, in domo Ingenij cuiusdā, primarij eius vrbis viri. Hic digniore loco residente Placidia *g* in atrio, Romano more adornato, habitúq; regio, assedit ipsi & Adaulphus læna indutus, omniq; alio amictu Romano. Inter alia nuptiarū dona,

a Rauennam arbitror legendum.
b Quot & ... Dion ... consulatu tole... rasse Alexandrum Seuer... scr. retulit. Cod. LXXI...
c In ... dallu, vipa ... ter ex I ... Cod. Theod.
d Vide Oros. lib. 7. c. 42.
e Eurip. in Phœnis. Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.
f Par. Corne... ig ... Miscella Paul. Diac... num lib 13.
g In vestibulo.

OLYMPIO.

a donatur Adaulphus etiam quinquaginta formosis pueris, serica veste indutis, ferentibus singulis vtraque manu ingentes discos binos: quorum alter auri plenus, alter lapillis pretiosis, vel pretij potius inæstimabilis, quæ ex Romanæ vrbis direptione Gotthi deprædati fuerant. Hinc versus canuntur epitha amij, Attalo præeunte, dein b Rustacio atque Phœbadio, nuptiisque finis datus, iusu gaudióque ingenti Barbarorum simul, & Romanorum, qui cum iis erant.

Post Romam à Gotthis captam, Albinus vrbis Præfectus, quod iam eadem ad pristinum rediret statum, scripsit non sufficere præbitam populo c partem, multitudine iam aucta ciuitate. additque vno die numerum initum esse ciuium quatuordecim millium.

Adaulphus, nato sibi è Placidia filio, cui Theodosio nomen dedit, Romanam amplius rempublicam amare videbatur. Verùm Constantio, eiusque assectis repugnantibus, eius & vxoris Placidiæ, [pacis ineundæ] conatus frustra fuerunt. Extinctum autem postea infantem vehementer vterque parens luxit, argenteaque capsa conditum, iuxta d Barcinonem in templo quodam sepelierunt.

Interficitur deinde & Adaulphus ipse (dum equos suos in stabulo, de more, contemplatur) à Gottho quodam eius domestico, Dobbij nomine, cùm hanc veteris odij vindicandi occasionem ille captasset; huius enim prior dominus, Gotthicæ partis rex, fuerat ab Adaulpho è medio sublatus. exinde Dobbium receptum Adaulphus in suam familiam adsciuerat: qui in vltionem prioris domini, alterum hûc, iniecta manu violenta, sustulit. Moriens Adaulphus fratri suo iniunxit, Placidia vt [Honorio] redderetur; vtque, si quo modo possent, Romanæ sibi gentis concordiam [Gotthi] societatemque conciliarent. At qui successit Sari frater Singirichus (studio potius ac vi, quàm successione, aut lege creatus) Adaulphi è priore coniuge liberos, vi è sinu Sigesari Episcopi abreptos, occidit; atque ipsam Placidiam reginam, in Adaulphi scilicet contumeliam, pedibus ante equum vna cum ceteris captiuis ambulare coëgit, idque toto illo spatio, quod est ab vrbe ad duodecimum vsque lapidem. Septem ille dies cum imperasset, interemptus est, & Gotthorum dux e Valias constituitur.

Refert hic scriptor, audisse se è Valerio clarissimo viro, f de argenteis statuis ad Barbaros arcendos inauguratis. Nam Constantij, inquit, Imperatoris temporibus, Præfecto in Thracia Valerio, indicium factum thesauri reperiundi. Valerius verò ad locum accedens, sacrum illum esse religione ex incolis cognouit, & antiquo ritu statuas ibidem consecratas. Retulit hæc ad Imperatorem, rescriptúmque accepit, quo iubebatur indicata illa bona tollere. Igitur effosso loco, tres solidæ ex argento fabricatæ repertæ sunt statuæ, specie barbarica sitæ, & vtroque brachio ansato,

a Aὐρεῖται δ' ἐδίδοτ να ... Donat etiam reddere posse.

b Al. Rusacio ... Rusticio.

c Subaudi Frumenti publici, quod vt ... populo Rom. distribuebatur. de quo multa in Impp. rescriptis.

d Græcè est πρὸ τῆς Βαρκέλλωνος, vt hodie nominatur: antiquitus verò Barcino, Plinio, & Paulino.

e Sigon. & alij, Vallia ediderunt.

f Commenda re conatur homo Ethnicus suam superstitionem.

δωρεῖται Ἀδαοῦλφος καὶ ν' ὡραίους νεανίας σηρικὴν ἐνδεδυμένους ἐσθῆτα, φέροντος ἑκάστου ταῖς χερσὶν ἀνὰ δύο *μεγίστους δίσκους· ὧν ὁ μὲν χρυσίου πλήρης, ὁ δὲ τιμίων λίθων, μᾶλλον δὲ ἀτιμήτων ἐτύγχανεν· ἃ τῆς Ῥώμης ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἅλωσιν τοῖς Γότθοις ἀποσυληθέντα. εἶτα λέγονται καὶ ἐπιθαλάμιοι, Ἀττάλου πρῶτον εἰπόντος, εἶτα Ῥυστακίου, καὶ Φοιβαδίου· καὶ συντελεῖται ὁ γάμος, παιζόντων καὶ χαιρόντων ὁμοῦ τῶν τε βαρβάρων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς Ῥωμαίων.

Ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ Γότθων ἅλωσιν τῆς Ῥώμης, Ἀλβῖνος ὁ τῆς Ῥώμης ἔπαρχος, ἤδη ταύτης πάλιν ἀποκαθισταμένης, ἔγραφε, μὴ ἐξαρκεῖν τὸ χορηγούμενον μέρος τῷ δήμῳ, εἰς πλῆθος ἤδη τῆς πόλεως ἐπιδιδούσης. ἔγραφε δὲ καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τετάχθαι ἀριθμὸν χιλιάδων δεκατεσσάρων.

Ὅτι Ἀδαοῦλφος, τεχθέντος αὐτῷ ἐκ τῆς Πλακιδίας παιδὸς, ᾧ *ἐπέθηκε κλῆσιν Θεοδόσιον, πλέον ἠσπάζετο τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν. Κωνσταντίου δὲ καὶ τῶν περὶ Κωνστάντιον ἀντιπραττόντων, ἔμενεν ἄπρακτος ἡ τούτου καὶ τῆς Πλακιδίας ὁρμή. τελευτήσαντος δὲ τοῦ παιδὸς, πένθος μέγα ποιήσαντες ἐπ' αὐτῷ, καὶ θάπτουσιν ἐν λάρνακι καταθέντες ἀργυρᾷ πρὸ τῆς Βαρκέλλωνος, ἔν τινι εὐκτηρίῳ. εἶτα ἀναιρεῖται καὶ Ἀδαοῦλφος, εἰς ἐπιτήρησιν τῶν οἰκείων ἵππων, ὡς εἴθιστο αὐτῷ, διατρίβων ἐν τῷ ἱππῶνι. ἀναιρεῖ δὲ αὐτὸν εἷς τῶν οἰκείων Γότθων *Δόβϐιος τοὔνομα, ἔχθραν παλαιὰν καιροφυλακήσας. πάλαι γὰρ ὁ τούτου δεσπότης μοίρας Γοτθικῆς ῥὴξ, ὑπὸ Ἀδαούλφου ἀνῃρημένος· ἐξ οὗ καὶ τὸν Δόβϐιον λαβὼν Ἀδαοῦλφος, ὠκειώσατο. ὁ δὲ τῷ προτέρῳ δεσπότῃ ἀμύνων, τὸν δεύτερον *διεχειρίσατο. τελευτῶν δὲ Ἀδαοῦλφος προσέταττε τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ *ἀποδοῦναι τὴν Πλακιδίαν· καὶ, εἴ τι δύναιντο, τὴν Ῥωμαίων φιλίαν ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι. διάδοχος δὲ ὁ τοῦ Σάρου ἀδελφὸς Σιγγέριχος, σπουδῇ μᾶλλον καὶ δυναστείᾳ, ἢ ἀκολουθίᾳ καὶ νόμῳ, γίνεται. ὃς τά τε παιδία, ἃ ἐκ τῆς προτέρας γυναικὸς ἐτύγχανεν Ἀδαούλφῳ γεγεννημένα, ἀνεῖλε, βίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου Σιγησάρου κόλπων ἀποσπάσας· καὶ τὴν βασιλίδα Πλακιδίαν, εἰς ὕβριν Ἀδαούλφου, ἐκ ποδὸς προηγήσασθαι τοῦ ἵππου ἅμα *λοιποῖς αἰχμαλώτοις ἐπέταξε. καὶ τὸ διάστημα δὲ ἦν τῆς *προπομπῆς ἐκ τῆς πόλεως μέχρι δωδεκάτου σημείου. ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἄρξας, ἀναιρεῖται· ἡγεμὼν δὲ τῶν Γότθων, Οὐαλίας καθίσταται.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι παρὰ Οὐαλερίου τινὸς τῶν ἐπισήμων ἀκοῦσαι περὶ ἀνδριάντων ἀργυρῶν, τετελεσμένων εἰς βαρβάρων ἀποκώλυσιν. ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις, φασὶ, Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, ἐν τῇ Θρᾴκῃ Οὐαλερίου ἄρχοντος, μήνυσις γέγονεν ὡς θησαυροῦ εὑρεθείη. *Οὐαλέριος δὲ παρὰ τὸν τόπον παραγενόμενος, μανθάνει *παρὰ τῶν ἐπιχωρίων ἱερὸν τὸν τόπον εἶναι, καὶ ἐξ ἀρχαίας τελετῆς, ἀνδριάντας ἐν αὐτῷ ἀφιερῶσθαι. εἶτα ἀναφέρει ταῦτα τῷ βασιλεῖ, καὶ δέχεται γράμμα, ἐπιτρέπον αὐτῷ ἀναλαβεῖν τὰ μηνυθέντα. ἀνορυχθέντος τοίνυν τοῦ τόπου, εὑρίσκονται τρεῖς ἀνδριάντες δι' ὅλου ἐξ ἀργύρου πεποιημένοι, ἐν σχήματι βαρβαρικῷ κατακείμενοι, καὶ ἐξηγκωνισμένοι κατ' ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν,

* al. μεγίστους δίσκους.

* Δούβιος.

* διεχειρίσατο.
* ἀποδοῦναι.

* λοιποῖς αἰχμαλώτοις.

* πομπῆς.

* al. Οὐαλέριος.

* παρά.

ἐνδεδυ-

ἐνδεδυμένοι δὲ βαρβαρικὴν ποικιλίαν ἐσθῆτα, καὶ κομῶντας τὰς κεφαλάς, νεύοντας ἐπὶ τὸ ἀρκτῷον μέρος, τουτέστι κατὰ τοῦ βαρβαρικοῦ χώρου. ὧν ἀνδριάντων ἀναληφθέντων παραυτα, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, πρῶτον μὲν τὸ τῶν Γότθων ἔθνος πᾶσαν ἐπιτρέχει τὴν Θρᾴκην· ἔμελλε δὲ μικρὸν ὕστερον καὶ τὸ τῶν Οὔννων καὶ τὸ τῶν Σαρματῶν καταδραμεῖσθαι τό, τε Ἰλλυρικὸν καὶ αὐτὴν τὴν Θρᾴκην· ἐν μέσῳ γὰρ αὐτῆς τε Θρᾴκης καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ κατέκειτο τὰ τῆς * τελετῆς. καὶ ἐῴκει τὸ τῶν ἀνδριάντων ὁ ἀριθμὸς κατὰ παντὸς ἔθνους * τετελέσθαι βαρβάρου.

* αὐτῆς δὲ τῆς
* τελέσθαι

Ὅτι ὁ ἱστορικὸς περὶ τοῦ οἰκείου διαλαμβάνων διάπλου, πολλὰ παθεῖν καὶ δυστυχῆσαι φησί. λέγει δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας καταραι, καὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ εἰς τὸν σοφιστικὸν θρόνον ἀναχθῆναι Λεόντιον οὐκ ἐθέλοντα. λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ τρίβωνος, ὡς οὐκ ἐξῆν κατὰ τὰς Ἀθήνας a περιβαλεῖν αὐτόν τινα, καὶ μάλιστα ξένον, ᾧ μὴ ἡ τῶν σοφιστῶν γνώμη ἐπέτρεπε, καὶ αἱ κατὰ τοὺς σοφιστικοὺς νόμους τελεταὶ ἐβεβαίουν τὸ ἀξίωμα. ἦν δὲ τὰ τελούμενα τοιαῦτα. πρῶτον μὲν κατήγοντο ἐπὶ τὸ δημόσιον βαλανεῖον ὅσοι νεήλυδες ἄν τε μικροὶ ἄν τε μεγάλοι. ἐξ ὧν καὶ οἱ πρὸς τὸν τρίβωνα ἐπιτήδειοι, * ἡλικίας ἤδη καιρῷ γεγονότες. οὓς εἰς μέσον ἐβάλλον οἱ κατάγοντες σχολαστικοί. εἶτα τῶν μὲν, ὥσπερ ἔμπροσθεν τρεχόντων, (καὶ κωλυόντων) τῶν δὲ, ὠθούντων καὶ ἀντεχόντων, πάντων δὲ τῶν κωλυόντων ταῦτα βοώντων, Στά, στά, οὐ * λούει· κατακρατεῖν δῆθεν τοῦ ἀγῶνος ἐδόκουν οἱ ἀντωθοῦντες εἰς τιμὴν τοῦ καταγομένου σχολαστικοῦ. ὅτε μετὰ πολλὰς ὥρας, στάσεως πολλῆς ἐπὶ τοῖς προαχθεῖσιν ἐθίμοις ῥήμασι προσγινομένης, εἰσάγεται εἰς τὸν θερμὸν οἶκον καὶ * ἀπολούεται. εἶτα ἐνδυσάμενος, ἐδέχετο τὴν τοῦ τρίβωνος * ἀξίαν· καὶ αὐτόθεν μετὰ τοῦ τρίβωνος ἐκ τοῦ βαλανείου, ἐντίμῳ καὶ περιδόξῳ δορυφορούμενος πομπῇ, ἀπῄει δαπάνας ἐπιφανεῖς καταβαλὼν εἰς τοὺς τῶν διατριβῶν προστάτας, τοὺς λεγομένους Ἀκρωμίτας.

a περιβαλέσθαι Fr. Sy.
* ἡλικίας Fr. Syb.
* λούει.
* ἀπολούεται.
* τρίβωνος.

Ὅτι οἱ Οὐάνδαλοι τοὺς Γότθους, Τρούλους καλοῦσι διὰ τὸ λιμῷ πιεζομένους αὐτούς, τρούλαν σίτου παρὰ τῶν Οὐανδάλων ἀγοράζειν ἑνὸς * χρυσίου, ἡ δὲ τρούλα οὐδὲ ξέστου τρίτον χωρεῖ.

* χρυσίνου.

Ὅτι κατὰ τὰς Ἱσπανίας τῶν Οὐανδάλων καταδραμόντων, καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς τετειχισμένας πόλεις καταφυγόντων, τοσοῦτος αὐτῶν λιμὸς κατεκράτησεν, ὡς εἰς ἀλληλοφαγίαν ἐκβιασθῆναι. καὶ γυνὴ τέσσαρα τέκνα ἔχουσα, πάντα κατέφαγε, πρόφασιν ἐφ' ἑκάστου ποιουμένη, τὴν τῶν ὑπολοίπων τροφὴν καὶ σωτηρίαν, ἕως οὗ πάντα καταφαγοῦσα, λίθοις ὑπὸ τοῦ δήμου ἀνῃρέθη.

Ὅτι Εὐπλούτιος ὁ μαγιστριανὸς, πρὸς Οὐαλίαν, ὃς τῶν Γότθων ἐχρημάτιζε φύλαρχος, ἀποστέλλεται ἐφ' ᾧ σπονδάς τε θέσθαι εἰρηνικὰς, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν Πλακιδίαν· ὁ δὲ ἑτοίμως δέχεται. καὶ ἀποσταλέντος αὐτῷ σίτου μυριάσιν ἑξήκοντα, ἀποστέλλεται Πλακιδία παραδοθεῖσα Εὐπλουτίῳ πρὸς Ὀνώριον τὸν οἰκεῖον αὐτῆς ἀδελφόν.

OLYMPIODORVS.

veste præterea variegata barbarico ritu indutæ, & comam capite gestantes atque in septentrionem, quæ Barbarorum regio est, obuersæ. Quæ simul atque statuæ sublatæ sunt, paucos post dies, Gotthorum primum gens vniuersam incurrit Thraciam; futurǽque post paulo erant Hunnorum ac Sarmatarum incursiones in Illyricum, & ipsam Thraciam: vt Thraciæ namque & Illyricum sita sunt hæc consecrationis loca, & trium statuarum numerus, adeo eius omnes gētes barbaras inauguratus videbatur.

De sua scriptor hic nauigatione refert, multa se aduersa pertulisse. Athenas quoque appulisse tradit, suoque studio & cura ad sophisticam etiam se, cum euectum Leontium, tametsi id ille nequaquam vellet. Sed & de a Pallio sophistico memoriæ prodidit, nemini, (præsertim vero extero homini) Athenis id gestare licuisse; nisi Sophistarum suffragio eius gestatio illi concessa, dignitasque ista sophistarum legum ritibus esset confirmata. Ritus autem, qui peragebantur, tales erant. Primùm ad publicum balneum deducebantur qui nouitij aduenissent, siue parui, siue grandiores: atque inter hos etiam ij qui per ætatem ad pallium sumendum apti erant, quos in medium protrudebant Scholastici, a quibus deducebantur, deinde aliis præcurrentibus atque prohibentibus, aliis protrudentibus, & contra tendentibus: quotquot autem prohibebant vociferantibus: *Sta, Sta, non lauat*: nihilominus tamen in certamine ij videbantur obtinere, qui in honorem Scholastici, quem deducebant, obsistentes retrudebant. Tandem post longam moram, multáque ob illata ex more vltro citróque verba contentionem, is qui deducitur, in calidam cellam inducitur, ibique abluitur. At postquam se induit, pallij dignitatem accipit, atque exinde cum pallio e balneo, celebri & honorifica stipatus pompa, digreditur, decretis luculentis sumptibus in scholarum antistites, qui dicuntur b Acromitæ.

a Vide B. Gregor. Nazianz. orat. 20 quæ est de Basilio Magno post init. Eunap. quoque multa Proæresi, et Io. Georg. Bona... lib. 4. Origin.

b ἀκρωμίτας Hesych. & quasi supercu...

Vandali Gotthos appellant *Trulos*: propterea quod hi enecti aliquando fame, tritici trulam à Vandalis aureo vno redimerent. trula verò nondum tertiam sextarij partem capit. Dum Vandali Hispanias vastassent, qui in muratas se vrbes Romani receperant, eo inediæ adacti sunt, vt inuicem se lamando edere cogerentur. Ibi mulier vna, quatuor liberorum mater, omnes deuorauit; ad singulos prætexens, reliquos se alere, ac saluare velle, donec omnibus absumptis lapidibus a plebe obruta est.

Euplutius Magistrianus ad c Valium Gotthorum Præfectum mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiamque reciperet. Ille vero commode recepit, mulláque frumentatione sexcentorum millium, Placidia Euplutio tradita, ad Honorium fratrem remittitur.

c Sup. Valē secundum y.

Cum Athenis inquiri cœptum esset, quonam modo conglutinari possent libri, discere

Ὅτι ζητήματος ἐν ταῖς Ἀθήναις ἀνακύψαντος περὶ τῶν κεκολλημένων βιβλίων μαθεῖν,

OLYMPIO.

quærentibus modum glutinis, Philtatius, scriptoris huius socius, in re litteraria bene industrius, ostendit, quare & honoris gratia statuam illi ciues collocant.

De Oasi auctor multa narrat incredibilia. De eius primum temperie: & quod sacro ibi morbo non modo nulli laborent, sed etiam si qui aliunde aduenant, eo liberentur, ob benignam aëris temperiem. De copiosa deinde quæ ibidem est arena, déque puteis, qui fossione ad ducentos & trecentos, nonnunquam verò etiam ad quingentos cubitos facta, scaturiginis riuos per orificium effundunt: vnde per vices ij, qui communi labore opus fecerunt, hauriunt, & arua sua rigant agricolæ. *a* Arbores perpetuò ibi poma ferre, & frumentum illic natum omni frumento esse præstantius, niuéque candidius. Interdum bis quotannis hordeum ibi seri, milium autem perpetuò ter. Rigare incolas rusicula sua, æstate tertio quoque die, hyeme, sexto, atque hinc tantam terræ fertilitatem conciliari. Nunquam ibi cœlum nubes contrahere. Ad hæc de horologiis, quæ ibidem conficiuntur. Oasim memorat insulam olim fuisse, atque à continente diuulsam; eandémque ab *b* Herodoto vocari *beatorum insulam:* ab *c* Herodoro autem eo qui Orphei ac Musæi conscripsit historiam, nominari *d Phæacidem.* Insulam ante fuisse ex eo coniecturas ducit, quòd testæ marinæ, & ostrea lapidibus adhærescentia, in eo monte inueniantur, qui ex Thebaide in Oasim ducit. Deinde etiam, quod perpetuò copiosa ibi arena scatet, trésque Oases replet. Nam etiam ipse *e* tres Oases esse tradit. duas magnas, exteriorem vnam, alteram interiorem, è regione sibi inuicem oppositas, centum miliarium spatio interiecto, cum tertia parua, longo interstitio ab alteris duabus separata. Insuper hoc etiam argumento insulam fuisse tradit, quod sæpenumero accidit, vt pisces ab auibus eo delati visantur, aut certè arrosorum piscium reliquiæ: vt inde coniectare liceat, non admodum longè abesse mare. *f* Ait autem & Homerum ex vicina huic Thebaide genus ducere.

Honorius Augustus vndecimum, & Constantius iterum Consules creati, Placidiæ nuptias conciliant. Sed has ipsa nuptias cùm vehementer detrectaret, effecit vt *g* ipsius famulis indignaretur Constantius. Tandem nihilominus ipso quo consulatum iniit die, manu ipsam arreptam Honorius Imperator frater eius inuitam Constantio in manum tradit, nuptiæque splendidè celebrantur. Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt. filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui superstite etiamnum Honorio, *Nobilissimus* dictus, impellente fratrem Placidia. Quin & mortuo Honorio, disiectáque Ioannis tyrannide, Romanorum idem Augustus creatus est. Constantius verò Honorij in Augustali imperio collega fit, ab illo quidem ipso, sed penè repugnante, cõstitutus

a Al. Ζῆλον, ... ab ... arbo... ... domestic... esse. Vide Notas D. Baron. ad Martyrolog. 12. Iunij.

b Thaliâ.

c E ... libro ... Hermæa ... quæ ... adducuntur ... testimonia.

d Alia est Homeri qua ... Corcyra dicitur.

e Vt autem Strabo li. 17. Geograph. vbi ... Αὐάσεις, vel ... M 65 ... Stephano Αὔασις.

f Ex Calcedrio ... apud Heliod. in Æthiopicis lib. 3.

g ... Al ... Suggestionem.

τοῖς ἐπιζητοῦσι τὸ μέτρον τοῦ κόλλου· * Φιλλάτιος ὁ τῷ ἱστορικῷ ἑταῖρος, εὐφυῶς περὶ γράμματα ἔχων, τοῦτο * ἀπέδειξε. καὶ εὐδοκιμήσας, τυγχάνει παρὰ τῶν πολιτῶν εἰκόνος.

Ὅτι περὶ τῆς Ὀάσεως ὁ συγγραφεὺς πολλὰ παραδοξολογεῖ, περί τε τῆς εὐκρασίας αὐτῆς, καὶ ὅτι οἱ τὴν ἱερὰν νόσον ἔχοντες, οὐ μόνον ἐκεῖσε οὐ γίνονται, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχόθεν παραγινόμενοι, ἀπαλλάττονται τοῦ νοσήματος, διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν. καὶ περὶ τῆς ψάμμου τῆς πολλῆς ἐκείνης καὶ τῶν ὀρυσσομένων φρεάτων, ὡς εἰς διακοσίους, καὶ τ', ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ εἰς πεντακοσίους πήχεις ὀρυσσόμενα, ἀναβλύζουσι τὸ ῥεῖθρον, αὐτοῦ τοῦ στομίου προχεόμενοι· ἐξ οὗ κατὰ διαδοχὴν ἀρυόμενοι, ὅσοις κοινὸν γέγονε τὸ ἔργον, καὶ τὰς οἰκείας ἀρούρας ποτίζουσιν οἱ γεωργοί. καὶ ὅτι αἱ ὀπῶραι ἀεὶ τοῖς δένδρεσι φέρονται. καὶ ὅτι ὁ σῖτος κρείσσων παντὸς σίτου, καὶ χιόνος λευκότερος. καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε δὶς τοῦ ἔτους σπείρεται ἡ κριθή, τρὶς δὲ ἀεὶ ἡ κέγχρος. ἀρδεύουσι δὲ τὰ γήδια αὐτῶν ἐν θέρει μὲν, διὰ τρίτης ἡμέρας· ἐν χειμῶνι δὲ, διὰ ἕκτης· ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐφορία γίνεται. καὶ ὅτι οὐδέποτε συννεφία γίνεται. καὶ περὶ τῶν ποιουμένων αὐτοῦ ὡρολογίων. λέγει δὲ ὅτι νῆσος τὸ παλαιὸν ἦν, καὶ ἀπεχερσώθη· καὶ ὅτι ταύτην καλεῖ Ἡρόδοτος μακάρων νήσους· Ἡρόδωρος δὲ, ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγράψας ἱστορίαν, Φαιακίδα ταύτην καλεῖ. τεκμηριοῖ δὲ νῆσον αὐτὴν γεγενῆσθαι, ἔκ τε τοῦ ὄστρακα θαλάσσια, καὶ ὄστρεα * λίθοις τοῦ ὄρους * πεπλασμένα εὑρίσκεσθαι, τοῦ ἐπὶ τὴν Ὄασιν ἀπὸ τῆς Θηβαΐδος φέροντος. δεύτερον, ὅτι ψάμμος πολλὴ ἐπιχεῖται ἀεί, καὶ τὰς τρεῖς ἀναπληροῖ Ὀάσεις· τρεῖς γάρ φησιν Ὀάσεις καὶ αὐτὸς εἶναι· δύο μεγάλας, καὶ τὴν μὲν ἐξωτέραν, τὴν δὲ ἐσωτέραν, καταντικρὺ κειμένας ἀλλήλαις, συντείνοντος εἰς ἑκατὸν σημεῖα τοῦ μεταξὺ διαστήματος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τρίτη μικρά, πολλῷ διαστήματι τῶν δύο κεχωρισμένη. λέγει δὲ εἰς πίστιν τοῦ νῆσον γενέσθαι, ὅτι καὶ ὑπὸ ὀρνέων ὁρᾶσθαι συμβαίνει πολλάκις ἰχθῦς φερομένους, καὶ ἰχθύων ἄλλοτε λείψανα· ὡς ἐντεῦθεν εἰκάζεσθαι, μὴ πολὺ πόρρω εἶναι τὴν θάλασσαν. * φασὶ δὲ καὶ Ὅμηρον ἐκ τῆς πρὸς ταύτῃ Θηβαΐδος ἕλκειν τὸ γένος.

Ὅτι ὕπατος ὁ βασιλεὺς Ὁνώριος προελθὼν τὸ ἑνδέκατον, καὶ σὺν αὐτῷ Κωνστάντιος τὸ δεύτερον, τὸν Πλακιδίας γάμον ἐπιτελοῦσιν. ἐφ' ᾧ πολλὰ μὲν αὐτὴ ἀνανεύουσα, Κωνστάντιον παρεσκεύασε κατὰ τῶν αὐτῆς ὀργίζεσθαι θεραπόντων. τέλος ἐν τῇ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ, ἀπὸ χειρὸς ταύτην ὁ βασιλεὺς καὶ ἀδελφὸς Ὁνώριος ἄκουσαν λαβὼν, ἐγχειρίζει παραδιδοὺς Κωνσταντίῳ. καὶ ἐπιτελεῖται εἰς τὸ λαμπρότατον ὁ γάμος. εἶτα καὶ παῖς αὐτοῖς τίκτεται, ἣν ὀνομάζουσιν Ὁνωρίαν. καὶ ἕτερος πάλιν, ᾧ κλῆσιν ἔθεντο Οὐαλεντινιανός· ὃς ζῶντος μὲν Ὁνωρίου * νωβελίσσιμος γίνεται, βιασαμένης τῆς Πλακιδίας τὸν ἀδελφόν. μετὰ δὲ θάνατον τοῦ βασιλέως, καὶ ἔτι μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυραννήσαντος Ἰωάννου, καὶ Ῥώμης βασιλεὺς ἀναδείκνυται. ὁ δὲ Κωνστάντιος * συμβασιλεύει τῷ Ὁνωρίῳ, αὐτοῦ μὲν χειροτονοῦντος, ἀλλὰ σχεδὸν ἄκοντος.

* al. Φιλτάτιος.
* ἀπέδειξε.
* τέ
* al. προσπεπλασμένα.
* γρὰ
* al. νωβελίσσιμος.
* al. συμβασιλεύσας & συμβασιλεύσας.

χρηματίζει δὲ καὶ ἡ Πλακιδία Αὐγοῦστα, τοῦ τε ἰδίου ἀδελφοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς, χειροτονησάντων. εἶτα πέμπεται πρὸς Θεοδόσιον, ὃς ἀδελφιδοῦς ἦν Ὁνωρίου, τὰ πρὸς ἕω μέρη βασιλεύοντι, ἡ ἀνάρρησις μηνυομένη τῆς Κωνσταντίου βασιλείας, καὶ μένει ἀπαράδεκτος. ἐφίσταται νόσος Κωνσταντίῳ, καὶ μεταμέλει αὐτῷ ἡ βασιλεία, ὅτι οὐκ ἔτι ἦν αὐτῷ ἐπ' ἀδείας, ὥσπερ πρότερον, ἐξιέναι τε καὶ ἀπιέναι, ὅπη καὶ ὅπως βούλοιτο. καὶ ὅτι οὐκ ἐξῆν αὐτῷ χρῆσθαι βασιλεύοντι, οἷς ἔθος εἶχε χρῆσθαι παιγνίοις. τέλος, ἑπτὰ βασιλεύσας μῆνας, ὥσπερ αὐτῷ καὶ ὁ ὄνειρος εἶπεν, ἓξ ἤδη πεπλήρωνται, καὶ * ἄρχεται ἑπτά, πλευριτικῇ νόσῳ τελευτᾷ· συναπελθούσης αὐτῷ καὶ τῆς κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὀργῆς καὶ ὁρμῆς, ἣν ὤδινεν, ὅτι τὴν ἀναγόρευσιν τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐ προσήκαντο.

Ὅτι * Οὐάλλη τοῦ φυλάρχου τελευτήσαντος, Θευδέριχος τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. Ὅτι κατὰ θάλασσαν πολλὰ παθὼν ὁ συγγραφεύς, μόλις διασώζεται. ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀστέρος τινὸς τερατολογεῖ, ἐπιβρίσαντος τῷ ἱστίῳ τοῦ πλοίου, μέλλειν * αὐτοὺς βυθίζεσθαι· Οὐρανίαν δὲ τὸ φανὲν παρὰ τῶν ναυτῶν καλεῖσθαι. λέγει δὲ περὶ ψιττακοῦ, ᾧ εἴκοσιν ἔτεσι συνδιῆγεν, ὡς σχεδὸν οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων πραττομένων ἀμίμητον * κατελιμπάνεν. ὠρχεῖτο γὰρ καὶ ᾖδε καὶ ἐκάλει ἐξ ὀνόματος, καὶ τἆλλα ἔπραττεν.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι, διάγοντος αὐτοῦ κατὰ Θήβας καὶ τὴν Συήνην, ἱστορίας ἕνεκα, ἐν ἐπιθυμίᾳ γενέσθαι τοὺς φυλάρχους καὶ προφήτας τῶν κατὰ τὴν Τάλμιν βαρβάρων, ἤτοι τῶν Βλεμμύων, τῆς ἐντυχίας αὐτοῦ. ἐκίνει γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο ἡ φήμη· καὶ ἔλαβόν με, φησί, μέχρις αὐτῆς τῆς Τάλμεως, ὥστε κἀκείνας τὰς χώρας ἱστορῆσαι, διέχοντος ἀπὸ τῶν * Φιλῶν διάστημα ἡμερῶν πέντε, μέχρι πόλεως τῆς λεγομένης * Πρίμα, ἥτις τὸ παλαιὸν, πρώτη πόλις τῆς Θηβαΐδος ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ διετύγχανε. διὸ παρὰ τῶν Ῥωμαίων Ῥωμαΐα φωνῇ Πρίμα, ἤτοι πρώτη ὠνομάσθη, καὶ νῦν οὕτω καλεῖται, καίτοι ἐκ πολλοῦ οἰκειωθεῖσα τοῖς βαρβάροις, μεθ' ἑτέρων τεσσάρων πόλεων Φοινικῶνος, Χιρίδος, Θάπιδος, Τάλμιδος. παρὰ τούτους τοὺς χώρους, φησί, καὶ σμαράγδου μέταλλα εἶναι μαθεῖν, ἐξ ὧν τοῖς Αἰγυπτίων βασιλεῦσιν ὁ σμάραγδος ἐπλεόναζε. καὶ ταῦτα, φησίν, οἱ προφῆται τῶν βαρβάρων προὔτρεπόν με θεάσασθαι. ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτο δυνατὸν γενέσθαι χωρὶς βασιλικῆς προστάξεως.

Ὅτι Λιβάνιόν τινα τερατολογεῖ, Ἀσιανὸν τὸ γένος, κατὰ τὴν βασιλείαν Ὁνωρίου καὶ Κωνσταντίου ἐπὶ Ῥάβενναν παραγενέσθαι. ἄκρον δὲ τοῦτον εἶναι τελεστικόν· καὶ δύνασθαι δέ φησι, καὶ ὑπισχνεῖσθαι αὐτὸν χωρὶς ὁπλιτῶν [καὶ] κατὰ βαρβάρων ἐνεργεῖν. εἶτα πεῖραν δούς φησιν ἐπὶ τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς φήμης διαδραμούσης, ὥστε καὶ Πλακιδίαν τὴν βασιλίδα μαθεῖν· ἀναιρεῖται ὁ τελεστής. ἠπείλει γάρ φησιν ἡ Πλακιδία Κωνσταντίῳ χωρισμὸν τοῦ γάμου, εἰ Λιβάνιος περιλίποιτο τοῖς ζῶσιν, ἀνὴρ γόης, καὶ ἄπιστος.

Ὅτι Κωνστάντιος, Ἰλλύριος ὢν τὸ γένος, ἀπὸ Παναίσου πόλεως τῆς Καδίας· καὶ πολλὰς στρατείας ἀπὸ τῶν Θεοδοσίου χρόνων τοῦ μεγάλου διελθὼν, ὕστερον καὶ εἰς τὴν βασίλειον ἀρχὴν,

* ὁ ἕβδομος.
* al. Οὐαλλ.
* αὐτόν.
* κατελίμπανεν.
* ἱστορῆσαι.
* Πρίμμα.

Placidia quoque *Augusta* à fratre & marito dicta est. Dein ad Theodosium, qui fratre Honorij genitus Orientis partibus Augustus imperabat, de Constantij Imp. electione nuncius mittitur, miniméque receptus est. Hinc morbum Constantius contraxit, suscepti pœnitens imperij, quod non iam (vt antea) eundi redeundique, quo & quando vellet, libertas esset, neque ludicris, vt moris eius erat, operam dare iam Imperatori permitteretur. Igitur septimo imperij mense (quemadmodum & insomnium sic indicauerat: *Sex'us abiit: Septimus incohatur.*) pleuritide extinctus est. extincta simul cum ipso in Occidentem ira, atque expeditione, quam quòd ad imperij societatem admissus non esset, animo agitabat. Valia Præfecto [Gothorum] morte absumto, imperium Teuderichus suscepit.

Scriptor varia maritimo itinere passus, vix saluus euasit. Vbi & prodigiosa quædã de *a* sidere commemorat, in ipsum nauigij malũ magno cum pondere ingruente, vt iam mergendi viderentur. *Vraniam* verò meteoron illud à nautis appellatum. Refert de psittaco, quo cum annos ipse viginti vixerit, vt nullam ferè humanarum actionum, quam non imitaretur, omiserit. Saltabat enim, & canebat, & suo quemque nomine compellabat, aliaque id genus exprimebat.

Refert item historicus, cùm apud Thebas & *b* Soenem lustrandorum locorum, cognoscendique studio versaretur, fama excitatos Præfectos ac vates eorum barbarorum, qui ad Talmin incolunt, quos *Blemmyas* vocant, ipsius optasse cõgressum atque colloquium. Abripuerunt itaque me, ait, vt illas quoque regiones perlustrarem, in ipsam vsque Talmin, à meis contribulibus quinque dierum interuallo distantem, ad vrbẽ quæ dicitur *Prima*. Hæc olim prima Thebaidis vrbs, proximè à barbarico solo aberat, eámq; ob caussam à Romanis Latino vocabulo *Prima* nominata. quo etiã nunc nomine vocitatur, quãuis longo iam tempore barbari eam sibi vindicarint, cum aliis quatuor oppidis Phœnicone, Chiride, Thapide, & Talmide. In hac regione Smaragdi se fodinas reperisse scribit: vnde Ægyptiorum regib. olim Smaragdi illa tanta copia suppeditabat. Et hæc quidem barbarorum vates inspicere inuitabant: Verùm id sine bona regis venia non licebat.

De Libanio quodam admirãda refert, Asianum genere hunc, Honorio & Constãtio Imperatoribus Rauennã venisse, summúmque veneficum ac magum fuisse. Dicit enim professum esse, admiranda posse se absq. armatis hominibus aduersus barbaros patrare. At cùm deinde experimentum promissi dedisset, & fama longius manans ad ipsas vsque Placidiæ aures rumorem detulisset, necatum illum esse, comminante Placidia coniugi Constantio diuortium, nisi e viuis tolleretur Libanius præstigiator atque infidelis.

Constãtius genere Illyri* fuit, è Panæso vrbe Cadiæ, qui multis obitis iã inde à Theodosij magni tẽporib. militiæ munerib. ad sũmũ tãdẽ,

a Hispani nunc Sant Telmo appellare solent.

b for. Syenem.

OLYMPIODORI.

vti diximus, imperij apicem euectus est. Is cum cetera fuit laude dignus, tum quòd auri nulla cupiditate flagraret, antequam quidem Placidiæ coniungeretur. nam ea vxore ducta, pecuniarum auidus euasit. Ipso ergo mortuo, cum postulatis homines Rauennam vndique confluxerunt, quos bonis ille per iniuriam exuisset. verum Honorij, inquit, lenitas, & Placidiæ cum eo arcta nimis familiaritas, frustra vt essent hæ querimoniæ, omnisque adeò iuris vis ac potentia, effecit.

Honorij erga sororem insita affectio tanta fuit, ex quo Constantius eius maritus vita decessit, vt perdite nimis amando, & assiduè os eius osculando, turpis apud multos consuetudinis suspicionem non effugerit. Sed hic amor in tantum breui vertit odium, allaborantibus *a* Spadusa, atque Elpidia, Placidiæ nutrice, quibus illa tribuebat plurimum; adiutante item ipsas Leonteo illius *b* curatore, vt & seditiones Rauennæ frequenter existerent (adhærebat enim ipsi adhuc barbarorum turba, cum ex Adaulphi, tum ex Constantij Imperatoris coniugiis) & vulnera etiam vtrinque inferrentur. Donec tandem ob eas ipsas inimicitias, & priori amori par nunc odium, Constantinopolim Placidia, fratre præualente, cum liberis ablegatur. Solus Bonifacius fidem illi seruans, cùm ex Africa, cui præerat, pecuniam, vt poterat, submisit, tum ad alia ei obsequia præsto fuit. Qui post etiam, vt ad imperium hæc rediret, nihil non fecit, tulitque.

Honorius aquæ intercutis morbo correptus, *c* ante diem VI. Cal. Septemb. vitam finiuit, missæque in Occidentem litteræ, Augusti mortem nuntiantes. Quæ dum vltro citroque mittuntur, Ioannes quidam tyrannidem occupauit, atque eius inauguratione imperij, tanquam ab aliquo futuræ rei oraculo, iactum est: *Cadit, non stat*: quod vulgus dictum inuertens exclamabat: *Stat, non cadit*.

d Bonifacius vir erat heroicus, qui cum multis sæpè gentibus barbaris strenuè pugnauit, paucis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus, nonnunquam verò & singulari certamine: &, vt verbo dicam, barbaras multas, variásque gentes Africa expulit. Idem iustitiæ vel in primis studiosus, & abstinens ac pecuniarum contemptor fuit, à quo etiam huiusmodi aliquando patratum facinus. Rusticus quidam præstanti forma vxorem suam cum barbaro quodam è confœderatis milite consuescere cognouit, rogauit itaque Bonifacium, dedecus illud familiæ deplorans, vt opem ferret. Ille cognito loci interuallo, & agri nomine, vbi adulterium patraretur, hominem tum quidem dimisit, in posterum diem ad se redire iussum. Noctu autem, insciis omnibus in agrum illum septuaginta stadiis dissitum profectus, deprehensi cum mœcha barbari caput amputauit, eadémque domum nocte reuertit. Redeunti dein, vt mandatum fuerat, postridie marito, barbari caput obtulit, percunctatus an nouisset.

a Logo Imbaxus, dum q. d. ceremo reperiam.
b Palatij fortasse, quo Curopalaten eumque appellarem. Vide & Bessem. Lexicon.

c Discrepat hic calculus ab aliis. nam XIIX. Cal. Septemb. obiisse Honorium tradunt Socrates, Prosper, Marcellinus, & Cassiodorus.

d Hoc B. Augustino perfamiliaris fuit, vt crebra vtrimque littera ostendunt.

ὡς ἐῤῥήθη, ὑπῆρχεν. ἦν δὲ τἄλλα μὲν ἐπαινετὸς, καὶ χρημάτων δὲ κρείττων, πρὶν ἢ συναρμοσθῆναι Πλακιδίᾳ· ἐπεὶ δὲ συνεζεύξατο, εἰς φιλοχρηματίαν ἐξώκειλε. μετὰ μὲν τοι τὸν αὐτοῦ θάνατον, δεήσεις κατ' αὐτοῦ τε εἰς χρημάτων ἀδικηθέντων ἐπὶ Ῥάβενναν πανταχόθεν συνεῤῥεον. ἀλλ' ἡ τοῦ Ὁνωρίου φησὶ κουφότης, καὶ ἡ τῆς Πλακιδίας πρὸς αὐτὸν οἰκειότης, ἀπρακτῆς αὐτῶν τας αἰτήσεις καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ δικαίου ἀπέφηνεν.

Ὅτι * τοσαύτη διάθεσις Ὁνωρίῳ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀδελφὴν, ἐξ ὅπερ ὁ ταύτης ἀνὴρ Κωνστάντιος ἀπεβίω, παρεμπεφύκει· ὡς τὴν ἄμετρον αὐτῶν ἀγάπην, καὶ τα συνεχῆ κατὰ στόμα φιλήματα, εἰς ὑπόληψιν αἰσχρὰν αὐτοὺς τοῖς πολλοῖς * ἐμβαλεῖν. ἀλλὰ τοσαύτη πάλιν αὖθις ἐναπετέχθη ἔχθρα, σπουδῇ σπουδαζούσης Ἐλπιδίας (τροφὸς δ' ἦν αὕτη Πλακιδίας) ᾗς καὶ τὰ πολλὰ προσεῖχε, συμπρεπτ... αὐταῖς καὶ Λεοντίου τοῦ ταύτης κουράτωρος, ὥστε στάσεις μὲν πολλάκις ἐν τῇ Ῥαβέννῃ συστῆναι· περιῆν γὰρ κἀκείνῃ πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς πρὸς Ἀδαοῦλφον συναφείας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Κωνστάντιον συζυγίας· καὶ πληγὰς δὲ προσελθεῖν ἐξ ἑκατέρου μέρους. τέλος ἐκ τῆς ἀναφθείσης ἐκείνης ἔχθρας, καὶ τοῦ ἀντιῤῥόπου τῆς πρὶν φιλίας μίσους, εἰς Βυζάντιον Πλακιδία (τοῦ ἀδελφοῦ * ὑπερισχύσαντος) σὺν τοῖς * οἰκείοις παισὶν ἐξορίζεται. καὶ μόνος αὐτῇ Βονιφάτιος τὰ πιστὰ φυλάττων. ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς, ἧς ἦρχε, καὶ χρήματα ὡς ἐδύνατο * ἔπεμπε καὶ πρὸς τὴν ἄλλην αὐτῆς ὑπουργίαν ἔσπευδε· ὕστερον δὲ καὶ εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν ἅπαντα συνεβάλετο.

Ὅτι Ὁνώριος ὑδερικῷ νοσήματι ἁλοὺς, πρὸ ἓξ καλανδῶν σεπτεμβρίων τελευτᾷ· καὶ πέμπονται γράμματα εἰς τὴν ἀνατολὴν, τὸν βασιλέως θάνατον μηνύοντα. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπέμποντο, Ἰωάννης τις αὐθεντήσας τυραννεῖ. ἐφ' οὗ καὶ τῆς ἀναῤῥήσεως * γνωσιμάχης, ἐῤῥήθη ὥσπερ ἀπό τινος προῤῥήσεως προαχθὲν, πίπτει, οὐ στήκει: καὶ τὸ πλῆθος ὥσπερ ἀναλύοντες * τὸ ῥῆμα, ἀναφωνοῦσι: στήκει, οὐ πίπτει.

Ὅτι Βονιφάτιος, ἀνὴρ ἦν ἡρωϊκὸς, καὶ κατὰ πολλῶν πολλάκις βαρβάρων ἠγωνίσατο: ἄλλοτε μὲν ὀλίγοις ἐπερχόμενος, ἄλλοτε δὲ καὶ σὺν πλείοσι, ἐνίοτε δὲ καὶ μονομαχῶν· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, παντὶ τρόπῳ πολλῶν βαρβάρων, καὶ διαφόρων ἐθνῶν, ἀπήλλαξε τὴν Ἀφρικήν. ἦν δὲ καὶ δικαιοσύνης ἐραστὴς, καὶ χρημάτων κρείττων. ἐπράχθη δὲ αὐτῷ καὶ [τι] τοιοῦτον. ἀνήρ τις ἄγροικος, ἔχων ὡραίαν θοῦσαν γυναῖκα τὴν ὥραν, ὑπό τινος τῶν συμμάχων βαρβάρων ἔγνω αὐτὴν μοιχευομένην. δεῖται τοιγαροῦν Βονιφατίου, τὴν ὕβριν ὀλοφυρόμενος. ὁ δὲ Βονιφάτιος μαθὼν τὸ διάστημα τοῦ τόπου, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ τὰ τῆς μοιχείας ἐπράττετο, τὸν μὲν οἰκέτην τέως ἀποπέμπει, προστάξας πάλιν τῇ ἑξῆς αὐτῷ προσελθεῖν. ἑσπέρας δὲ λαθὼν ἅπαντας, καὶ ἐπὶ τὸν ἀγρὸν ἐλάσας, ἑβδομήκοντα διεστάμενον σταδίοις, καὶ εὑρὼν τὸν βάρβαρον τῇ μοιχευομένῃ συγκαθεύδοντα· τέμνει τε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, καὶ δι' αὐτῆς ὑποστρέφει νυκτός. προσελθόντι δὲ, κατὰ τὸ πρόσταγμα, εἰς τὴν αὔριον τῷ ἀνδρὶ, ἐπιδίδωσι τοῦ βαρβάρου τὴν κεφαλὴν, διαπυνθανόμενος, εἰ ἐπιγινώσκει αὐτήν;

* τοσαύτη
* al. ἐμβαλεῖν
* al. ὑπερισχύσαντος
* id est.
* ἔπεμπε
* al. γνωσιμάχης
* Vide et in Sch. ἀναφωνοῦντες.

ὁ δὲ τοῖς παροῦσιν ἅμα καταπλαγεὶς, καὶ ἀμηχανήσας· ἔπειτα ἐπιγνοὺς, καὶ πολλὰ τῆς δικαιοσύνης ἀποθαυμάσας, σὺν χαρᾷ ἀπῄει.

Ὅτι ἕκαστος τῶν μεγάλων οἴκων τῆς ῥώμης, ὥς φησιν· ἅπαντα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ, ὁπόσα πόλις σύμμετρος ἠδύνατο ἔχειν· ἱππόδρομον, καὶ φόρους, καὶ ναοὺς, καὶ πηγὰς, καὶ λουτρὰ διάφορα. διὸ καὶ ὁ συγγραφεὺς ἀπεφθέγξατο,

Εἷς δόμος ἄστυ πέλει, πόλις ἄστεα μυρία κεύθει.

Ἦσαν δὲ καὶ λουτρὰ δημόσια παμμεγέθη. αἱ δὲ Ἀντωνιαναὶ καλούμεναι, εἰς χρείαν τῶν λουομένων * καθέδρας παρακειμένας χιλίας ἑξακοσίας, ἐκ μαρμάρου κατεσκευασμένας ξεστοῦ. αἱ δὲ Διοκλητιαναὶ, ἐγγὺς διπλασίους. τὸ δὲ τῆς ῥώμης τεῖχος μετρηθὲν παρὰ Ἄμμωνος τοῦ γεωμέτρου, καθ' ὃν καιρὸν Γότθοι τὴν προτέραν κατ' αὐτῆς καταδρομὴν ἐποιήσαντο, εἴκοσι καὶ ἑνὸς μιλίου διάστημα ἔχον ἀπεδείχθη.

Ὅτι πολλοὶ οἶκοι ῥωμαίων προσόδους κατ' ἐνιαυτὸν ἐδέχοντο ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῶν, ἀνὰ τεσσαράκοντα χρυσοῦ κεντηνάρια, χωρὶς τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εἰδῶν· ἃ εἰς τρίτον συνετέλει, εἰ ἐπιπράσκετο, τοῦ εἰσφερομένου χρυσίου. τῶν δὲ μετὰ τὰς πρώτας δευτέρων οἴκων τῆς ῥώμης, πεντεκαίδεκα, καὶ δέκα κεντηναρίων ἡ πρόσοδος ἦν. καὶ ὅτι Πρόβος ὁ παῖς Ἀλυπίου, τελέσας τὴν οἰκείαν πραιτοῦραν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Ἰωάννου τυραννίδος, δώδεκα κεντηνάρια χρυσοῦ ἀνάλωσε. Σύμμαχος δὲ ὁ λογογράφος, συγκλητικὸς ὢν τῶν μετρίων, πρὶν ἢ τὴν * πόλιν ἁλῶναι, τοῦ παιδὸς Συμμάχου πραιτοῦραν τελοῦντος, εἴκοσι κεντηνάρια ἐδαπάνησε. Μάξιμος δὲ, εἷς τῶν εὐπόρων, εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ πραιτοῦραν, τεσσαράκοντα κατεβάλετο κεντηνάρια. ἑπτὰ δὲ ἡμέραις οἱ πραίτωρες τὰς πανηγύρεις ἐτέλουν.

Ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῷ Ὀδυσσεῖ τὴν πλάνην οὐ κατὰ σικελίαν φησὶ γεγενῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πέρατα τῆς Ἰταλίας· καὶ τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν ὠκεανὸν γεγενῆσθαι, ἐν ᾧ καὶ ἡ πολλὴ πλάνη. ἀγωνίζεται δὲ διὰ πολλῶν τοῦτο παραστῆσαι. ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλους διαφόρους ἀνεγνώκαμεν, ἐν τούτοις αὐτῷ * συμφρονοῦντας. Ὅτι ἀποστέλλεται ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως παρὰ Θεοδοσίου Πλακιδία, ἅμα παισὶ κατὰ τοῦ τυράννου· καὶ ἀναλαμβάνει αὐτὴ μὲν τὸ τῆς Αὐγούστης, ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς τὸ τοῦ * νωβελισσίμου ἀξίωμα. συνεκπέμπεται δὲ αὐτοῖς καὶ στρατὸς, καὶ στρατηγὸς ἀμφοτέρας δυνάμεως, Ἀρδαβούριος ἅμα τῷ παιδὶ Ἄσπαρι, καὶ τρίτος Κανδιδιανός. κατὰ δὲ τὴν θεσσαλονίκην, Ἡλίων ὁ τῶν ὀφφικίων μάγιστρος παρὰ Θεοδοσίου ἀποσταλεὶς, * ἐνδύει Βαλεντινιανὸν ἐπ' αὐτῆς θεσσαλονίκης τὴν τοῦ καίσαρος ἐσθῆτα, πέμπτον ἔτος ἄγοντα τῆς ἡλικίας. κατιόντων δὲ αὐτῶν, Ἀρδαβούριος μὲν ἁλίσκεται παρὰ τῶν τοῦ τυράννου, καὶ ἀναπέμπεται πρὸς αὐτὸν, καὶ φιλιάζει αὐτῷ· ὁ δὲ τούτου παῖς, ἅμα Πλακιδίᾳ, ἐν ἀθυμίᾳ καὶ λύπῃ ἦσαν. Κανδιδιανὸς δὲ πολλὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ εὐδοκιμῶν λαμπρῶς, τὸ λυπηρὸν διεσκέδασε, καὶ ἐψυχαγώγει. εἶτα σφάζεται ὁ τύραννος Ἰωάννης· καὶ Πλακιδία, ἅμα καίσαρι τῷ παιδὶ, εἰσέρχεται εἰς τὴν ῥάβενναν. Ἡλίων δὲ ὁ μάγιστρος καὶ πατρίκιος, καταλαβὼν τὴν ῥώμην,

Ille spectaculo percussus, & quasi sensu motus, mox vbi agnouit, multis iustitiæ causa actis gratiis, domum lætus rediit.

E magnis Romanæ vrbis domibus (vt hic refert) omnia intra se vnaquæque habuit, quæcunque mediocris etiam vrbs habere potuit; hippodromum, fora, delubra, fontes, varia balnea. Hinc & scriptor sic exclamat.

Ei γὰρ vna domus, mille oppida continet vna vrbs.

Sed & lauacra publica ingenti prorsus fuere magnitudine, e quibus, quæ *Antonianæ* nominantur *thermæ*, ad commodiorem lauantium vsum, mille sexcenta habuerunt sedilia, e marmore polito fabricata: Diocletianæ, duplo fere plura.

Romanæ verò vrbis mœnia ex Ammônis geometræ dimensione, quo tempore Gotthi illam prime incursione infestarunt, viginti & vnius milliaris spatium in circuitu habere comperta sunt.

Multis Romæ familiis annuos reditus è bonis accepisse quadraginta circiter auri centenarios, absque frumento & vino, aliisque eius generis, quæ tertiam æquabant auri partem, si venderentur. Alteras vero post has, decem aut quindecim cêtenarios in censu habuisse. Probum *a* Alypij filium in prætura, quam Ioannis tyranni temporibus gessit, auri centenarios duodecim expendisse. Symmachum vero oratorem, mediocri censu senatorem, ante captam vrbem filio Symmacho præturam gerente, centenarios impendisse viginti. Maximum dein, ex opulentis ac beatis vnum, in filij præturam quadraginta centenarios impendisse. Septem autem diebus sollemnes ludos prætores celebrabant.

Scriptor hic Vlyssem ait, non circa Siciliam, sed ad extremas Italiæ oras oberrasse: & *b* traiecto Oceano ad inferos descendisse, atque in eo mari variis illis erroribus iactatum fuisse. Quod multis confirmare nititur. Nos & *c* alios plures legimus, in his cum illo consentire.

Remissa est Constantinopoli à Theodosio Placidia cum liberis, aduersus *d* Ioannem tyrannum: & illa quidem Augustæ nomen. Valentinianus vero Nobilissimi titulum suscepit. Submissus quoque exercitus, bellique imperator vtriusque militiæ, Ardaburius nimirum cum Aspare filio, addito & tertio Candidiano. Ad Thessalonicam [cum ventum esset] Helion officiorum magister à Theodosio missus, Valentinianum in ipsa illa vrbe Cæsaris veste induit, annos natum non amplius quinque. Cum autem ad Italiam peruenissent, Ardaburius à tyranni militibus capitur, missúsque ad illum *e* amicitiam cum eodem init. Eius interim filius [Aspar] vnà cum Placidia in magna rerum desperatione luctúque versabantur. Sed Candidianus, multis occupatis vrbibus, partaque rebus bene gestis nominis claritate, luctum dissipauit, animósque reddidit. Caso dein Ioanne tyranno, Placidia vna cum Cæsare filio Rauennam iniit. Helion vero magister & patricius Romā inuasit,

Marginal notes: * ἀλώνια. * ἕδρας. * ἱππικῆ. * συμφωνοῦντας. * νωβελισσίμου. * ἐνδύει.

a Al. Olympij.
b Ex Homeri ipsius sententia ὠκεανὸν ... Straboni lib. 1.
c In quib. fortè Strabo lib. 1.
d Eum apud Suid. clementissime, prudentia, atque moderatione commendatur.
e pro φιλιάζει αὐτῷ, cum codd.

omnibusq; eo confluentibus, Valentinianum iam septennem in veste induit Imperatoria; vbi historiæ finis est.

LXXXI.

THEODORI MOPSVESTIAE *De Persarum Magia libri III.*

LEcti sunt Theodori *de Persica magia, & qui hanc a pio cultu differat, libri tres:* quos Mastubio Armenio, & a Chorepiscopum agenti, inscribit. Ac primo quidem libro exponit nefandum Persarum dogma, quod *b* Zarades induxit; sive de Zuruam, quem principem omnium facit, & *Fortunam* quoque, eli... hinc libatione oblata vt *c* Hormisdam gigneret, & illum, & *d* Satanam præterea genuisse. De eorum insuper etiam sanguinis mixtione. De quoque vbi simpliciter impium ac per obscenum dogma ad verbum proposuit, priore illud libro refellit. Reliquis duobus de vera pietate doctrina tractat, ductoque a mundi creatione exordio, ad ipsam legem gratiæ pari modo cursim delabitur.

Hic Theodorus ille Mopsuestias esse creditur. Nestorij enim hæresim, maxime libro tertio, confirmans citat. Quin & peccatorum in pristinum statum restitutionem confingit.

LXXXII.

DEXIPPI *De rebus post Alexandrum gestis libri IV. Epitome historica vsque ad Claudij imperium, & Scythica.*

LEcti sunt *a* Dexippi *rerum post Alexandrum magnum gestarum libri quatuor.* Lecta & eiusdem altera *b Epitome historica, vsque ad Imperium Claudij Aug.* summa gestarum rerum capita attingens. *Scythica* quoque eiusdem legimus, quibus Romanorum & Scytharum inter se prœlia, résque memoratu dignas commemorat.

Oratio eius vt nihil habet redundans, ita pompam quandam ac maiestatem affectat. Vnde quis cum iure dixerit alterum esse, sed cum perspicuitate quadam, Thucydidem; potissimum vero in Scythicis illis historiis.

Rerum post Alexandrum gestarum narrationem ab ipso mox regis excessu inchoat, refértque porrò vt ad Alexandri fratrem *c* Aridæum, (qui ex Philine Larissæa Philippo natus fuerat) Macedonum regnum deuenerit; ad illum, inquam, & Alexandri filium, nasciturum ex Roxana, quæ prægnans relicta fuerat; itemque ad *d* Perdiccam & socios, qui Macedonum iudicio, regum nomine imperium procurabant. Narrat deinceps, vt Alexandri sit diuisum imperium. Asiæ quidem hoc modo. Ptolemæo Lagi F. totius Ægypti, & Libyæ, & omnis vltra hanc regionis Ægypto adiacentis, imperium datum. Cleomenes vero ab Alexandro rege huic Satrapiæ impositus, vicariam Ptolemæo præstare operam iussus est. Laomedon Mitylenæus Syriam tenuit; Philotas Ciliciam; Pithon vero Mediam; Eumenes Cappadociam, & Paphlagoniam; gentesque ad Euxinum pontum sitas, ad vsque Trapezuntem. Antigonus Pamphylius & *e* Cilicibus præfectus est, vsque ad Phrygiam. *f* Asandro Cares obuenerunt;

καὶ, πάντων ἐκεῖσε συνδραμόντων, τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα ἑπταετῆ ἄγοντα, ἐνδύει Βαλεντινιανόν. ἐν οἷς καὶ τὰ τῆς ἱστορίας.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ περὶ τῆς ἐν Περσίδι μαγικῆς, ἐν λόγοις γ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Θεοδώρου, περὶ τῆς ἐν Περσίδι μαγικῆς, καὶ τίς ἡ τῆς εὐσεβείας διαφορὰ ἐν λόγοις γ΄. προσφωνεῖ δὲ αὐτοὺς πρὸς Μαστούβιον ἐξ Ἀρμενίας ὁρμώμενον, χωρεπισκόπου δὲ τυγχάνοντα. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ * ἐκτίθεται τὸ μιαρὸν τῶν Περσῶν δόγμα, ὃ Ζαράδης εἰσηγήσατο, ἤτοι περὶ τοῦ Ζαρουάμ, ὃν ἀρχηγὸν πάντων εἰσάγει, ὃν καὶ τύχην καλεῖ· καὶ ὅτι σπένδων ἵνα τέκῃ τὸν Ὁρμίσδαν, ἔτεκεν ἐκεῖνον καὶ τὸν Σατανᾶν· καὶ περὶ [αὐτῶν] αὐτῶν αἱμομιξίας. καὶ ἁπλῶς τὸ δυσσεβὲς καὶ * αἰσχρὸν δόγμα κατὰ λέξιν ἐκθεὶς, ἀνασκευάζει ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δυσὶ λόγοις, τὰ περὶ τῆς εὐσεβείας διέξεισι, ἀπὸ τῆς κοσμοποιΐας ἀρξάμενος, καὶ ἐπὶ τὸν κατὰ χάριν νόμον ὁμοίως [καὶ] ἐπιτροχάδην διαλαβών. οὗτος ὁ Θεόδωρος, ὁ Μοψουεστίας εἶναι δοκεῖ. τὴν γὰρ Νεστορίου αἵρεσιν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ, ἐπικρατύνων, προσαναφωνεῖ. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀποκατάστασιν τερατεύεται.

πα. Theodori de Magia libri III.

* ἀρχηγὸν πάντων.

* αἰσχρὸν.

ΔΕΞΙΠΠΟΥ ΤΑ ΜΕΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ, καὶ ἐπιτομὴ ἱστορικὴ, καὶ τὰ Σκυθικά.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δεξίππου τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις τέσσαρσιν. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερον σύντομον ἱστορικὸν, μέχρι τῆς Κλαυδίου, ἐπιτρέχον τὰς κεφαλαιώδεις πράξεις, βασιλείας. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Σκυθικὰ, ἐν οἷς αἱ τῶν Ῥωμαίων αὐτοῦ καὶ Σκυθῶν ἀναγράφονται πρὸς ἀλλήλους μάχαι καὶ ἀξιόλογοι πράξεις. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε, καὶ ὄγκῳ καὶ ἀξιώματι χαίρων, καὶ (ὡς ἄν τις εἴποι) ἄλλος μετά τινος σαφηνείας Θουκυδίδης, μάλιστά γε ἐν ταῖς Σκυθικαῖς ἱστορίαις. ἄρχεται δὲ ἐν τοῖς μετὰ Ἀλέξανδρον ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς καὶ διέξεισιν, ὅπως εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀρριδαῖον, ὃς ἦν ἐκ Φιλίννης τῆς Λαρισσαίας τῷ Φιλίππῳ γεγεννημένος, ἡ τῶν Μακεδόνων ἀρχὴ περιέστη, εἰς αὐτόν τε καὶ εἰς τὸν μέλλοντα Ἀλέξανδρον τίκτεσθαι ἐκ Ῥωξάνης (ἐν γαστρὶ γὰρ ἔχουσα κατελέλειπτο) καὶ εἰς τοὺς ἀμφὶ Περδίκκαν, οἳ χειροτονίᾳ τῶν Μακεδόνων ἐπετρόπευον αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. διέξεισιν, ὅπως ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου διενεμήθη ἀρχή. τὰ μὲν τῆς Ἀσίας Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, Αἰγύπτου πάσης καὶ Λιβύης, καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς, ὅση Αἰγύπτῳ συνάπτεται, ἄρχειν ἐτάχθη. ὁ δὲ παρὰ βασιλέως Ἀλεξάνδρου ταύτῃ ἐπὶ σατραπείᾳ ταχθεὶς Κλεομένης, ὕπαρχος τῷ Πτολεμαίῳ κατέστη. Λαομέδων δὲ ὁ Μιτυληναῖος, Συρίας ἐπελέγη· καὶ Φιλώτας Κιλικίας· Πίθων δὲ Μηδίας· Εὐμένης δὲ Καππαδοκίας τε καὶ Παφλαγονίας, καὶ τῶν παρὰ τὸν Εὔξεινον πόντον ἐθνῶν, μέχρι δὲ ἐς Τραπεζοῦντα. Ἀντίγονος δὲ Παμφύλων καὶ Κιλίκων μέχρι Φρυγίας· Καρῶν δὲ Ἄσανδρος·

πβ. Dexippi de rebus post Alexandrum gestis libri IV. & Epitome historica vsque ad Claudij imperium.

Μένανδρος

Μένανδρος δὲ Λυδῶν· Λεοννάτος δὲ τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας. καὶ τὰ μὲν Ἀσιανῶν, οὕτω. Τῶν δ' Εὐρωπαίων, Θρᾴκης μὲν καὶ Χερρονήσου, Λυσίμαχος· Ἀντίπατρος δὲ ἐπὶ πᾶσι Μακεδόσι καὶ Ἕλλησι, καὶ Ἰλλυριοῖς, καὶ Τριβαλλοῖς, καὶ Ἀγριᾶσι καὶ ὅσα τῆς ἠπείρου * ἔξω ἔτι Ἀλεξάνδρου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ἐτέτακτο. τὴν δὲ κηδεμονίαν * καὶ ὅση προστασία τῆς βασιλείας, Κρατερὸς ἐπετράπη. ὃ δὴ πρῶτον τιμῆς τέλος παρὰ Μακεδόσι. Περδίκκας δὲ τὴν Ἡφαιστίωνος χιλιαρχίαν. ἦσαν δὲ ἄρχοντες Ἰνδῶν μὲν ἁπάντων, Πῶρος καὶ Ταξίλης. ἀλλ' ὁ μὲν Πῶρος * οἱ ἐν μέσῳ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου νέμονται· Ταξίλης δὲ τῶν λοιπῶν. Πίθων δέ τις τῶν τούτοις ὁμόρων ἦρχε, πλὴν Παραπαμισαδῶν. οἱ δὲ συνάπτοντες Ἰνδοῖς, ὅσοι ὑπὸ * τὰ Καυκάσια ὄρη νέμονται, Ὀξυάρτῃ τῷ Βακτρίῳ, ὃς ἦν Ῥωξάνης πατήρ, εἰς ἀρχὴν ἀπενεμήθησαν· ἧς ἐτέχθη παῖς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον, ὃν τὸ Μακεδόνων πλῆθος τῇ πατρὸς τὴν προσηγορίαν Ἀλέξανδρον ἐπωνόμασεν. * Ἀραχωσίων δὲ καὶ Γαδρωσίων ἐπῆρχε Σιβύρτιος, καὶ * Στασάνωρ ὁ Σόλιος Ἀρείων καὶ Δραγγῶν ἡγεῖτο. Φίλιππος δὲ ἦν ἀρχὴ Σογδιανοὶ καὶ Ῥαδαφέρνης Ὑρκανίας· καὶ Νεοπτόλεμος, Καρμανίας· Πέρσαι δὲ ὑπὸ Πευκέστῃ ἐτάχθησαν. τὴν δὲ τῶν Σογδιανῶν βασιλείαν Ὀρώπιος εἶχεν, οὐ πάτριον ἔχων ἀρχὴν, ἀλλὰ δόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου. ἐπεὶ δὲ τύχη τις αὐτῷ συνέπεσεν, ἐπαναστάσεως αἰτίαν φεύγοντι καταλυθῆναι τῆς ἀρχῆς, τότε κοινῶς αὐτὸν τὴν ἀρχὴν εἶχε. Βαβυλωνίων δὲ καὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, τῶν μὲν Σέλευκος, τῆς δὲ Μεσοποταμίας Ἀρχέλαος ἦρχε. τοσοῦτος δὲ ἀριθμὸς ἐθνῶν τε καὶ ἐθνεσιν ἀρχόντων ἦν, ὅτε Περδίκκας μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, τὰς ἀρχὰς ἔνειμε. καὶ τὰ ἄλλα διέξεισιν ἐν πολλοῖς ὡς καὶ τούτοις Ἀρριανῷ κατὰ τὸ πλεῖστον σύμφωνα γράφων.

* al. ἔξω ἔτι.
* al. [illegible]
* al. [illegible]
* [illegible]
* al. [illegible]
* al. Στασάνωρ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ ἱστορικῶν λόγοι κ.

Ἀνεγνώσθη Διονυσίου Ἁλικαρνασέως τοῦ Ἀλεξάνδρου βιβλία ἱστορικῶν λόγων εἴκοσιν. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Αἰνείου, μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἀφίξεως· καὶ διέξεισιν ἐν πλάτει λεπτολογῶν, τήν τε τῆς Ῥώμης οἴκησιν, καὶ τὴν Ῥέμου καὶ Ῥωμύλου γένεσιν· καὶ ἁπλῶς ἐφεξῆς ἅπαντα, μέχρις ὅτου Ῥωμαίοις ὁ πρὸς Πύρρον τὸν Ἠπειρώτην πόλεμος συνέστη. διέρχεται δὲ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον, καὶ τελευτᾷ εἰς τὴν ρʹ καὶ κηʹ ὀλυμπιάδα, ἔτος ἐνεστηκότος αὐτῆς τρίτου· ἀφ' ἧς καί φησιν ἀπάρξασθαι τὸν μεγαλοπολίτην Πολύβιον τῆς ἱστορίας. ἤκμασε δὲ ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων, καταπλεύσας εἰς Ἰταλίαν, ἅμα τῷ καταλυθῆναι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὃς αὐτῷ τε Αὐγούστῳ καὶ Ἀντωνίῳ ἐπολεμήθη. διατρίψας δέ, ὥς φησιν, ἔτη δύο καὶ εἴκοσι, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξακριβώσας διάλεκτον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀρχαῖα ἐκμαθών, καὶ πάντα ὅσα πρὸς τὴν ἱστορίαν τείνει κατασκευασάμενος: οὕτως ἄρχεται τῆς πραγματείας. ἔστι δὲ τὴν φράσιν καὶ τὴν λέξιν καινοπρεπής, καὶ εἰς τὸ ἀνακεχωρηκὸς τῶν πολλῶν,

Dionys. Halicarnass. historiarum libri XX.

Lydi verò Menandro. Leonatus Phrygiam, quæ ad Hellespontum est, obtinuit. Atque ita quidem Asia distributa.

In Europa, Thracia quidem, & Chersonesus a Lysimacho cessit. Antipater autem vniuersæ Macedoniæ, & Græciæ, Illyriis item, & Triballis, atque Agrianis, omnibusque adeo iis, quibus in continente [Europæa] præerat ab Alexandro adhuc superstite cum plena & summa potestate Imperator præfectus. Curatoris porro officium, quæque ad regiam pertinerent tutelam, Cratero mandata. At b quod summum est apud Macedonas dignitatis culmen, Perdiccas Hephæstionis Chiliarchiam tenuit.

Indorum omnium Præfecti Porus & Taxiles fuere. Ac Poro quidem, quæ Indum inter & Hydaspen flumina iacent; Taxili verò reliqua sunt attributa. Pithon c alter horum finitimis imperauit, exceptis d Paramisadis. Qui vero Indis contermini sunt, sub Caucaseis montibus incolentes, Oxyartæ Bactrio, Roxanes Patri, regendi obtigerunt. Huic Roxanæ filius natus, post Alexandri patris obitum, quem atque parentis nomine Alexandrum Macedones appellarunt. Arachosiis & Gedrosiis Sibyrtius præfuit. e Stasanor Soliensis apud Areios & Drangos regnauit. Philippus Sogdianis imperauit, vt Radaphernes Hyrcaniis, & Neoptolemus Carmaniæ. Persæ Peucestæ paruerunt. Sogdianorum quippe regnum Oropius tenuerat, non à patre relictum, sed ab Alexandro acceptum. Qui postquam in eam calamitatem incidit, vt perduellionis reus regno exuendus esset, communicatum cum f alio horum [Sogdianorum] imperium tenuit. Babyloniorum vero, eiusque regionis quæ g media Tigrim inter & Euphratem fluuios sita est, ita distributum imperium, vt illis quidem Seleucus, Mesopotamiæ verò Archelaus imperaret. Hic itaque gentium, earúmque Præfectorum catalogus, postquam Perdiccas ab Alexandri excessu imperia distribuit. In cæteris autem plerisque narrationibus, æque vt in his, cum Arriano plurimum Dexippus consentit.

DEXIPPVS

a Horũ triumuiratum conferas licet cũ Arriano infr. Cod. XCII.

b Immo hoc cum Perdicca dignitatis fecit tus Arrianũ inf. & ita exigunt vel de Perdicca scripta.

c Non alterum supr. Medium obtinuisse retulit: sed quem Agenoris F. facit Iustinus, & Arrianus inf. Cod. XCII.

d Parapanisadas leges apud Arrianum Cod. XCII.

e al. Stanosor.

f Cum Philippo nimirum, cui iam mox Sogdiani attributi legebantur.

g Vnde & Mesopotamia dicta est.

DIONYSII HALICARNASSEI *Historiarum libri XX.*

LXXXIII.

Legimus Dionysii *Halicarnassei* Alexandri F. *historiarum libros* a *viginti*. Incipit ab Ænea, capta iam Troia, in Italiam aduentu, pergitque singulatim narrare b Romam conditam, Romulique & Remi ortum, & ordine deinceps vniuersa vsque ad Romanorum cum Pyrrho Epyrotarum rege bellum (quod ipsum quoque describit) desinitque in Olympiadis CXXVIII. annum tertium: à quo tempore historiam inchoasse refert Polybium Megalopolitam.

Claruit hic scriptor Augusti imperio. nam finito iam intestino bello, quod Augustum inter & Antonium exarserat, in Italiam adnauigauit. Vbi cùm annos duos & viginti (vt ipse ait) vixisset, & Latinam linguam accuratè [homo Græcus] c didicisset, omnémque adeo antiquitatem rerum Romanarum vestigasset, paratis denique vniuersis scribendæ historiæ necessariis, ad rem ipsam aggressus est.

Stylus eius atque dictio, quæ nouatorem deceat; & vero per insuetam vulgo viam

a Vndecim tantum nobis supersunt sequentes. Vide quæ de hoc scriptore toto primo operarum libro prædicat Hen. Steph. in edit. Dionys. Lugdunensi. Vide & Francofurd. edit. Græcolat.

b Vt & Appian Alexandr. Cod. LVII. Eisex. Aurelius Victor in origine gentis Rom. Dion etiã Cassius supr. Cod. LXXI.

c Idem dicit Plut. testatur vitæ Demosth. & de Diodoro Siculo Photius sup. c. LXX.

rationem impellit. At rerum ſingularum minuta explicatio & ſenſus,illi quandam ſimplicitatem adfert, & ne ad ingratum ſermonem atque aſperum abripiatur, vetat. Digreſſionibus vtitur non raro: quare hiſtoriæ faſtidium leuat,reficitque lectorem interdum, ac retinet. Vt autem verbo expediam, orationis elegantia rerum particularium narratione & digreſſione temperata, dictionem in aſperitatem abituram lenit.

EIVSDEM *Hiſtoriarum Synopſeos libri V.*

LECTA eſt eiuſdem *librorum viginti hiſtoriarum a Synopſis*, quinque ipſa libris comprehenſa: in qua,vt ſe ipſe vincere elegantia videtur,ita quoque omni exutum iucunditate putes. Quæ tamen res ad vtilitatem magis facit,dum nihil præter neceſſaria orationi intererit. Dicas eum tanquam regem cum imperio ius dicere,& temperato conciſóque dicendi genere, ad hæc etiam compoſitione ac dictione ipſa *b* vocis quandam imaginem edere, vt durior quodammodo ex eo ad audientium aures deferatur,quod genus orationis compendio ſatis aptum,perfectæ atque integræ hiſtoriæ minimè conueniat.

Illud apparet ſcriptorem hũc Dione Caſſio, & Appiano Alexandrino,Romanarum quoque rerum hiſtoricis,priorem ætate fuiſſe.

HERACLIANI EPISCOPI CHALCEDONIS *Contra Manichæos libri XX.*

LECTI ſunt *a* HERACLIANI *Chalcedonenſis Epiſcopi aduerſus Manichæos libri viginti.*Oratio illi conciſa,minime redũdans, atque ſublimis,non abſque perſpicuitate,quam granditas temperat. Atticiſmum enim cum familiari ſermone admiſcet,ac veluti puerorũ præceptor,in certamine, pluſquam Atticiſmo, vt ſic loquar,contendit.

Euertit vero id,quod *b* Manichæi appellant, *Euangelium, & Giganteum librum*, atque *Theſauros.*Recenſet item eos, qui ante ſe in Manichæorum impietatẽ calamum ſtrinxerunt.Hegemonium nimirum,qui *c* diſputationem Archelai aduerſus ipſum[Maneten]reſcripſit:& *d* Titum,qui cum ſe putauit cõtra Manichæos ſcribere, in *e* Addæ magis libros ſcripſit. Adhæc & *f* Georgium Laodicenſem, qui eadẽ ſere,quibus vſus eſt Titus,argumenta *g* pro veritate adhibet.Præterea *h* Serapionẽ Epiſcopum Thmueos. Denique & *i* Diodorum illum,qui libris quinque & viginti cum Manichæis certauit.quorum ſeptem prioribus putat quiden *k Viuidum* ſe Manichæorum *Euangelium* refellere:at non aſſequitur; dum nõ illud, ſed quod ab Adda ſcriptum erat, & *Modum* appellatur, euertit:reliquis deinde libris ea ſacræ ſcripturæ loca pure explanans atque declarãs,quæ Manichæi ad ea quæ animo concepiſſent,accommodare ſolerent. Et hæc de Diodoro. Horum ergo patrum,vt eos pientiſſimus Heraclian. nominat,facta mentione,quæcunque in ipſis non ſatis firmiter pronunciata ſunt, breuiter confirmat,quæ prætermiſſa, piè ſupplet, quæ ſatis accurate prodita, integrè citat, cum nominis honorifica appellatione,additis ſimiliter, quæ ſibi in mentem venerint.

τὸν λόγον ἐκβιαζόμενος. ἡ δὲ κατὰ μέρος διήγησις μετέχουσά τι καὶ κατὰ διάνοιαν ἀφελείας ποιεῖ, καὶ οὐδ᾽ εἰς τὸ ἄχαρι καὶ σκληρὸν ἐπὶ πλεῖστον περισύρεται. κέχρηται δὲ καὶ παρεκβάσεσιν οὐκ ὀλίγαις, τὴν ἀχθηδόνα τὴν ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν ἱστορίαν κόρου διαλαμβάνων ταύταις, καὶ ἀναπαύων καὶ ἀνακτώμενος· εἰπεῖν δὲ συντόμως, ὅτι καὶ τὸ κομψὸν τοῦ λόγου, τῇ τε κατὰ μέρος ἀφηγήσει καὶ τῇ παρεκβάσει κεκραμένον, τὴν ἐπὶ τὸ τραχύτερον ῥέπουσαν θεραπεύει συνέπειαν.

ΤΟΥ̃ ἈΥΤΟΥ̃ ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩ̃Ν εἰρημένων κ' λόγων.

πδ'. *Dionyſii Halicarnaſſ. hiſtoriarum epitomes libri V.*

ἈΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ σύνοψις τῶν τῆς ἱστορίας εἴκοσι βιβλίων, ἐν πέντε βιβλίοις. ἐν ᾗ μᾶλλον δοκεῖ ἑαυτοῦ μὲν κομψότερος, ἀφῃρημένος δὲ τὸ ἡδύνον, εἰ καὶ πρὸς τὸ χρήσιμον μᾶλλον διαπρέπει: ἅτε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων, μηδὲν τῷ λόγῳ καταμιγνύμενος. ἀλλ᾽ εἴποι ἄν τις, ὡς ἂν ὑπὸ σκήπτρου θεμιστεύων, καὶ τῷ ἀπερίττῳ καὶ συντετμημένῳ, καὶ ἔτι τῇ τε συνθήκῃ καὶ τῇ λέξει, ἠχώ τινα πέμπων, τραχύτερός πως ἐστὶ τοῖς ἀκροαταῖς προσφερόμενος. πλὴν σύνοψις μὲν ὁ λόγος οὐκ ἀνάρμοστος: τῷ δὲ πλείονι καὶ ὁλοκλήρῳ τῆς ἱστορίας, οὔ τι προσφορος. δῆλον δ᾽ ὡς ἐστὶν ὁ συγγραφεὺς Δίωνός τε τοῦ κοκκίου, καὶ Ἀππιανοῦ τοῦ ἀλεξανδρέως, τῶν τὰς ῥωμαϊκὰς ἱστορίας συντεταχότων, χρόνῳ καθεστηκὼς ἀρχαιότερος.

ΗΡΑΚΛΕΙΑΝΟΥ̃ ἘΠΙΣΚΟΠΟΥ χαλκηδόνος κατὰ μανιχαίων βιβλία κ'.

πε'. *Heracliani, epiſcopi Chalcedonenſis, contra Manichæos libri XX.*

ἈΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ Ἡρακλειανοῦ ἐπισκόπου Χαλκηδόνος κατὰ μανιχαίων ἐν βιβλίοις εἴκοσιν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντετμημένος καὶ ἀπέριττος καὶ ὑψηλὸς, οὐδὲ τῆς σαφηνείας ἐκκλίνων· ἀλλὰ σύγκρατος αὐτῷ τῷ μεγέθει ἡ σαφήνεια: ἅτε καὶ τῷ ἀττικισμῷ τὸ καθωμιλημένον μιγνύντος· καὶ παίδων ἡγεμὼν εἰς ἁμίλλας καθισταμένους τῷ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑπεραττικισμῷ. ἀνατρέπει δὲ τό τε παρὰ τοῖς μανιχαίοις καλούμενον εὐαγγέλιον, καὶ τὴν γιγάντειον βίβλον· καὶ τοὺς θησαυροὺς καταλέγει, καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ κατὰ τῆς τοῦ μανιχαίου συνέγραψαν ἀθεότητος· Ἡγεμόνιόν τε τὸν [τὰς] Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίας ἀναγράψαντα· καὶ Τίτον, ὃς ἔδοξε μὲν κατὰ μανιχαίων γράφειν, ἔγραψε δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν * Ἄδδου συγγραμμάτων· ἔτι δὲ καὶ τὸν λαοδικέα Γεώργιον, τοῖς αὐτοῖς χρησάμενον, οἷς ὁ Τίτος, κατὰ τῆς ἀληθείας κεχρημένου ἐπιχειρήμασι· καὶ Σεραπίωνα τὸν τῆς Θμούεως ἐπίσκοπον· καὶ τὸν Διόδωρον, ἐν εἴκοσι καὶ πέντε βιβλίοις τὸν κατὰ μανιχαίων ἀγῶνα ἀγωνισάμενον. ὃς διὰ μὲν τῶν προτέρων βιβλίων ἑπτὰ, τὸ * τοῦ Μανιχαίου ζῶν εὐαγγέλιον ἀνατρέπειν οἴεται· οὐ τυγχάνει δὲ ἐκείνου, ἀλλὰ ἀνατρέπει τὸ ὑπὸ Ἄδδα γεγραμμένον, ὃ καλεῖται μόδιον. διὰ δὲ τῶν ἐφεξῆς, τὴν τῶν γραφικῶν ῥητῶν, ἃ οἱ μανιχαῖοι ἐξοικειοῦνται πρὸς τὸ σφίσι βεβουλημένον, ἀνακαθαίρει χρῆσιν καὶ διασαφεῖ. καὶ ὁ μὲν Διόδωρος οὕτω. τούτων δὲ τῶν, ὡς αὐτός φησιν ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς, πατέρων μνήμην ποιησάμενος, ὅσα μὲν αὐτοῖς ἀσθενῶς εἴρηται ἐπισημαινόμενος, παραδείκνυσιν· ὅσα δὲ ἐλλιπῶς, διαλαβὼν ἀναπληροῖ. καὶ ὅσα ἀρκούντως, ἀνεξετάστως ἀποδεχόμενος δι᾽ εὐφημίας ποιεῖται, συντάττων αὐτοῖς καὶ ἅπερ αὐτῷ δοκοίη.

* Ἄδδα.

* al. τοῦ μανιχαίου.

ἔστι δὲ

al. φιλοσοφίας.

ἐστὶ δὲ ὁ ἀνὴρ πνέων καὶ ἀπὸ * φιλοσοφίας ἰσχὺν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθημάτων πλουτῶν δύναμιν. διὸ καὶ τὰ παραλόγως μυθολογηθέντα τοῖς Μανιχαίοις εἰς τὸ σφοδρότατον διατρέπει. ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς τῶν ὄντων θεωρίας τὴν περὶ τοῦ ὄντος αὐτοῖς μεμυθολογημένην ἀπελέγχων φλυαρίαν. ἐγράφη δὲ αὐτῷ ἡ εἰκοσάβιβλος αὕτη ἡ κατὰ τῶν Μανιχαίων πρὸς * Ἀχίλλιον αἰτησάμενον, ὃν καὶ πιστὸν καὶ ποθεινότατον ἀποκαλεῖ τέκνον. ὁ γὰρ Ἀχίλλιος, ὁρῶν τὴν τῶν Μανιχαίων εἰς πλάτος ἐπιδιδοῦσαν ἀσέβειαν, ᾐτήσατο κατ' αὐτῆς ἀναγραφῆναι στηλίτευσιν, καὶ εἰς ἀεὶ διαγενησόμενον ἀναγέγραπται θρίαμβον. ἦν δὲ οὗτος ὁ εὐσεβέστατος Ἡρακλειανὸς κατὰ τοὺς χρόνους λείπει.

Ἀχίλλιον.

ἘΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ἘΝ ἉΓΙΟΙΣ
Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἃς ὑπερορίαις ἔγραψε.

πς´. Io. Chrysostomi epistolæ ad Olympiadem & alios.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἃς μετὰ τὸ ἄδικον καὶ ἀπάνθρωπον ἐξορισθῆναι πρὸς διαφόρους ἔγραψεν· ἐν αἷς καὶ τὸ χρησιμώτερον μᾶλλον συντεταγμέναι εἰσὶ πρὸς τὴν εὐλαβεστάτην Ὀλυμπιάδα τὴν διάκονον αὐτῷ γεγραμμέναι δεκαεπτὰ, καὶ αἱ πρὸς Ἰννοκέντιον τὸν Ῥωμαίων· ἐν αἷς καὶ ὅσα αὐτῷ συνηνέχθη, ὡς ἐν ἐπιστολαῖς εἴρηκε. ἐξισοῦται καὶ χρῆται καὶ ταύταις ταῖς ἐπιστολαῖς τῷ συνήθει τοῦ λόγου χαρακτῆρι. λαμπρὸς γὰρ ἐστὶ καὶ σαφὴς, καὶ ἀνθηρὸς μετὰ τοῦ ἡδέος, τὴν πιθανότητα πλὴν ὅσον ἐπιμελέστερόν πως δοκοῦσιν αἱ πρὸς Ὀλυμπιάδα ἐπιστολαὶ συγκεῖσθαι. οὐ γὰρ ἐπιστολαί, εἰ καὶ τοῦ ἐπιστολιμαίου τύπου τῶν πραγμάτων τὸ τι εἰς τὸ ἑαυτῶν ἕλκοντες τῶν ἰδιωμάτων. ὅμως ἐκβιασάμενοι, ἐν λόγοις ἐγράφησαν σοφιζόμεναι.

ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ἈΧΙΛΛΕΩΣ
Τατίου τῶν περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι η´.

πζ´. Achillis Tatii de Leucippe & Clitophonte amoribus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου τῶν περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ δραματικὸν, ἔρωτάς τινας ἀτόπους ἐπεισάγον. καὶ λέξει μὲν καὶ συνθήκῃ δοκεῖ διαπρέπειν εὐσήμῳ τε γὰρ καὶ * ἐπιτροπῇ οἰκείως κεχρημένον, ὅτε καὶ ταύτῃ χρῆται· ἀφοριστικαί τε καὶ σαφεῖς καὶ τὸ * ἡδὺ ὑποφέρουσαι αἱ πλεῖσται περίοδοι, καὶ τὴν ἀκοὴν τῷ ἤχῳ λεαίνουσαι. ἀλλὰ τό γε λίαν ὑπεραισχρὸν καὶ ἀκάθαρτον τῆς ἐννοίας, ἔτι τὸ τοῦ γράφοντος φαυλίζει γνώμην ἐν * πᾶσι σπουδῇ· καὶ τοῖς ἀναγινώσκειν ἐθέλουσι καταπτυστὸν τὴν ἀνάγνωσιν ποιεῖται καὶ φευκτήν. πολλὴν δὲ ὁμοιότητα ἐν τῇ διασκευῇ καὶ πλάσει τῶν διηγημάτων ἐμφαίνει, πλὴν σχεδόν τι τῆς τῶν προσώπων ὀνομασίας, καὶ τῆς μυσαρᾶς αἰσχρότητος, πρὸς τὰ τοῦ Ἡλιοδώρου δράματα φυλάττει.

al. ἐμφάσει. · al. ἡδονὴ φέρουσαι. · al. πάσῃ σπουδῇ.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ἘΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ
Παλαιστίνην ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ´.

πη´. Synodi Nicænæ historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, ὡς ἐν ἱστορίας τύπῳ, τὰ κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον πραχθέντα. τόμοι δὲ τοῦ βιβλίου τρεῖς. λέγει δὲ τὸν μὲν ὅσιον τὸν τοῦ Κυζίκου

Spirat hic vir Philosophicum robur, aliarum quoque artium opibus egregiè instructus. Igitur quæ fabulose nugantur Manichæi, validissime euertit, atque ex ipsa etiam rerum, quæ existunt, consideratione, fabulosas ipsorum de *ente* nugas refutat. Scriptum est autem hocce aduersus Manichæos viginti librorum opus ad Achillium quendã, qui id postulauerat, quem & *fidum & charissimum filium* appellat. Perspecto enim Manichæorum impietatem longius serpere, publicis eam scriptis refutari Achillius flagitauerat. Et certe ad æternum de hac impietate triumphum, scriptum est hoc opus. Claruit vero hic pientissimus Heraclianus temporibus * * *.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI *Epistolæ quas relegatus scripsit.* LXXXVI.

LECTAE sunt epistolæ S. Patris IOANN. CHRYSOSTOMI, quas iniuste, atque inhumaniter relegatus ad varios misit: in quibus vtilissimæ sunt, quas ad piissimam Olympiadem Diaconissam decem & septem conscripsit, & ad Innocentium Pont. Roman. quibus etiam quæcumque pertulit, quantum per Epistolam licet, enarrat. Vtitur in his vsitata sibi dicendi forma. Clarus enim est, atque perspicuus, & persuadendi vi cum iucunditate floridus, nisi quod accuratius videantur scriptæ ad Olympiadem litteræ. neque enim ad epistolicum illæ stylum vsquequaque accommodari potuerunt, quod rerum ita magnitudo scribendi legibus vim adferret, easque ad se pertraheret.

Extant m. s. in Biblioth. Augu.

ACHILLES TATIVS *De rebus Leucippes, & Clitophontis libri VIII.* LXXXVII.

LEGIMVS ACHILLIS TATII *Alexandrini De rebus Leucippes, & Clitophontis* a octo *libros.* Est vero dramaticum opus, amores quosdam continens intempestiuos. Et dictione quidem ac compositione videtur excellere. Claritudinem enim, atque aptam translationem, quoties ea vtitur, adhibet. *b* Definitæ præterea, & perspicuæ, quæque delectationem adferant, pleræque sunt periodi, auditum quoque consonantia quadam lenientes. Verum obscœnissimi eius & nimis impuri sensus, cum scriptoris sententiam in omni re seria eleuant, tum legere volentibus abominandam fugiendámque reddunt lectionem. Exceptis autem nominibus fere personarum, & detestanda illa obscœnitate, magnam omnino similitudinem videtur in apparatu ac narrationum fictione cum Heliodori dramate habere.

a Extant hodie Græcolat. in Germania nuper euulgati. Hunc ipsum scriptorem Christianum tandem factum initiatum, Episcopũ creatum esse memorant Suid.
b ἀφοριστικαί) quales fert. a M. Tullio incisa, cæsa vt & circũscriptius a. bitus verborum.

GELASII [CYZICENI] CAESAREAE PALAEST. EPISC. *Historia ecclesiast. libri III.*

LXXXVIII.

LEGIMVS historiæ forma *Res in Nicæna Synodo gestas, libris autem tribus.* Refert auctor Hosiũ

*a Horum duos nobis Græcè & Latinè dedit Rob. Balforeus. Tertiũ enim in ea tres adiunxit Constantini Imp. epistolas exhibuit. Noster autẽ Alphõs. * . . . in hoc opus . . . & exemplari quodam Arabico, fauslerum aliquot Patrũ monumentorum, quatuor suos de hac Synodo libros contexuit. Franc. Turrianus Canones eiusdem.*

GELASIVS.

Corbudæ Episc. & *a* Bitonem atque Vincentium Romanos sacerdotes, Syluestri Rom. Pontificis legatos, adfuisse, ipsum quoque Eustathium Antiochenum Patriarcham, & Alexandrum Presbyterum Metrophanis Constantinopolitani legatum. neque enim hic, ætate confectus, (centesimum excedebat annum) adesse poterat. Adfuisse *b* Alexandrum Alexandriæ antistitem, vnà cum Athanasio, qui post etiam ei in episcopatu successit: & præter eos Macarium Hierosolymorum præsulem, cum magna præterea episcoporum ac sacerdotum multitudine. Indictam autem Synodum memorat, anno *c* decimo sexto imperij Constantini; durasseque actiones eius ad vsque eiusdem primum & vicesimum annum cum semisse, vt nimirum *d* sex ipsos annos [Patres,] consederint.

Exturbatum ibi refert Arium, & anathematis fulmine confixum, sed inde iterum conatum impetrare admissionem, tentantibus id sæpenumero Eusebio Nicomediensi præsule, & *e* Eutocio Ariano Presbytero ordinato, quem posteriorem, animam agens Constantia Imperatoris soror, fratri commendarat. Verum etsi Arium illi in ecclesiam reducere conati fuerint, non permisisse tamen diuinam vltionem, hostem hunc ecclesiæ suæ templo sanctiorique adyto insultare, dum lata in eum sententia, in latrinis voluit vitam terminare, eodem illo die, quo ipse eiusque sectarij & asseclæ statuerant illius reditu Dei Ecclesiam, & sacra profanare. Accidisse autem hunc [impij] e vita excessum loco publico, quod à foro proxime latrinæ illæ abessent. Constantinum Magnum gauisum scribit, quod integerrimus iudex Deus; controuersiam omnem sententia lata diremisset, misisseque mox ad varios epistolas, quibus iustam de Ario vindictam, velut cippo inscriptam omnibus promulgaret. Ita huius scriptoris narratio consentit cum *f* Athanasio Magno, cum *g* Theodoreto, *h* aliisque plurimis. *i* Nonnullis enim tradere visum, non Constantini Magni temporibus, sed Constantio filio imperante, tam fœdo Arium exitu hominem exuisse. Et hæc quidem liber ille continebat. In *k* alio tamen exemplari, quo eadem prorsus continebantur, hunc titulum libro inscriptum reperi: GELASII CAESAREAE PALAESTINAE EPISCOPI. Ipsa porro dictio ad humilem vilemque stylum plus æquo vergere animaduertitur.

Verum quis hic Gelasius sit, certo non potui cognoscere. Trium enim hactenus Gelasiorum (quos discernere nequeas) Cæsareæ Palæstinæ Episcoporum, vel *l* certe duorum libros legimus. Quorum quidem librorum vnus *Aduersus Anomæos* [hæreticos] conscriptus est: reliqui duo, res continent Ecclesiasticas, alteriusque horum iam modo est a nobis obiter facta mentio: cuius sanè titulus (vbi quidem illum adscriptum inuenimus) is est, quem antea diximus: GELASII CAESAREAE PALAESTINAE EPISCOPI ECCLESIASTICAE HISTORIAE LIBRI TRES.

a Βίτωνα hunc video à Græcis appellari, quem in Latinis ... V. ...

b Idem ille qui in ... Metropha... Patriarch. ... antistitem (Arium) ... DD. Athanas. & Greg. Nazianz. audiuit.

c Basfores, atque ... sex ... addit, ... ipsi Constantini Aug. ...

d Alij ... cum semestri annos duntaxat numerat. D. Baron. Card. Tom. III. Annal. Eccles. ... anno esse absolutam Nicænam pertendit.

e De eius fraudibus plura Metaphrast. de gestis Nicænæ Synodi To. IV. Surij.

f D. Epist. I. aduersus Arianos sub fin. & Epist. ad Serapionem tota.

g Lib. IV. Epitom. contra hæret. & Lib. I. hist. Eccles. cap. 13. & 14.

h In quibus Epiphan. & auctor vitæ Athanasii inf. Cod. CCLVIII

i Metaphrasta, orat. de gestis Nicænæ Synodo. Tom. VI. Surij.

k Illum forte codicem ... quem suprà locoq. recensuit.

l Illustriss. certè Baron. To. VI ad Ann. Chr. 496. ... eundem demonstrat Gelasium ... libri ... aduersus Anomæos ... Eutyches, De duabus naturis in Christo, ... Vide inf. Cod. CII.

ῶης, καὶ Βίτωνα καὶ Βικέντιον, ῥωμαϊκοὺς ἱερέας, ἐκ προσώπου Σιλβέστρου τῆς Ῥώμης παρεῖναι· Εὐστάθιον δὲ τὸν Ἀντιοχείας, αὐτὸν ἐκεῖνον· Ἀλέξανδρον δὲ, ὃς τὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίωμα εἶχε, εἰς πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνους παρεῖναι. ἐκεῖνος γὰρ ἐκωλύετο βαθυτάτῳ γήρᾳ, ἐπεὶ αὐτῷ ὁ χρόνος τοῦ βίου ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἐξέτεινεν ἔτη. συμπαρεῖναι καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξανδρείας ἅμα Ἀθανασίῳ, ὃς ὕστερον καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου κατέστη. ἔτι δὲ παρεῖναι καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Μακάριον, καὶ ἄλλο πλῆθος ἀρχιερέων καὶ ἱερέων. συγκεκροτῆσθαι δέ φησι τὴν σύνοδον ἑκκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας. παραταθῆναι δὲ * ταύτης τὰς πράξεις μέχρι δευτέρου εἰκοστοῦ ἡμίσεος: ἐξ δηλονότι ἔτεσι ταύτης συγκεκροτημένης. φησὶ δὲ καθαιρεθῆναι μὲν Ἄρειον, καὶ ἀναθέματι καθυποβληθῆναι: εἶτα πάλιν * πειρᾶσθαι παραδεχθῆναι· καὶ τοῦτο πολλάκις ἐπιτηδευθῆναι διὰ Εὐσεβίου, ὃς ἦρχε Νικομηδείας, καὶ δι' Εὐτοκίου δὲ τοῦ Ἀρειανοῦ, πρεσβυτέρου ἤδη τὴν χειροθεσίαν. ὃν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ Κωνσταντία, τὴν τελείαν ἡμέραν ὑπερχομένη τοῦ βίου, παρέθετο τῷ ἀδελφῷ. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐσπούδαζον τὸν Ἄρειον * ἀπαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ: ἡ δὲ θεία δίκη τὸν ἐχθρὸν οὐκ εἴασε κατορχήσασθαι αὐτῆς τοῦ νεὼ, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ παστάδος· ἀλλ' ἐν ἀφεδρῶσι τὸν βίον ἐδίκασε καταστρέψαι, καθ' ἣν αὐτὸς καὶ οἱ σπουδασταὶ αὐτοῦ ὥρισαν ἡμέραν, διὰ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, τὴν ἐκκλησίαν βεβηλῶσαι τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἅγια. καὶ ἡ καταστροφὴ δὲ * δημοσίως γίνεται· πλησίον γὰρ οἱ ἀφεδρῶνες ἐχρημάτιζον τοῦ φόρου. ἐφ' ᾧ ἡσθῆναί τε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον γράφει, ὡς τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ, οἷς ἔκρινε, λύσαντος ἀμφισβητήσεις πάσας: γράψαι τε αὐτὸν πολλοὺς ἐπιστολὰς, τὴν ἔνδικον Ἀρείου καταστροφὴν * στηλιτευούσας. καὶ ὁ μὲν οὕτω φησὶ, συμφωνῶν ἐν τούτῳ Ἀθανασίῳ τε τῷ μεγάλῳ, καὶ Θεοδωρήτῳ, καὶ ἄλλοις πλείοσιν. ἐνίοις δὲ γράφειν ἔδοξεν, οὐχὶ κατὰ τοὺς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου χρόνους, ἀλλὰ Κωνσταντίου τοῦ παιδὸς βασιλεύοντος, οὕτως αἰσχρῶς τὸν Ἄρειον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν τόδε τὸ βιβλίον: οὐ γὰρ ἐπεγέγραπτο αὐτοῦ ἡ κλῆσις τοῦ γράψαντος. ἐν ἄλλῳ μέντοι, ἔχοντι τὰ αὐτὰ, Γελασίου τοῦ ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης εὗρον τὸ βιβλίον ἐπιγραφόμενον. ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ ταπεινὸν καὶ χυδαῖον τοῦ λόγου λίαν κατενηνεγμένη. τίς ποτε δέ ἐστιν ὁ Γελάσιος οὗτος, οὐκ ἔχω σαφῶς ἐκμαθεῖν. μέχρι γὰρ νῦν τριῶν [* οὐκ ἔστιν εἰκάσαι] Γελασίων, ἐπισκόπων Καισαρείας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ γενομένων, βιβλίοις ἐντυχεῖν· ἢ πάντως γε δύο. αἱ δὲ βίβλοι, αἷς ἐνετύχομεν, ἡ μὲν ἐστι κατὰ Ἀνομοίων συντεταγμένη, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐκκλησιαστικὰς ἀναγράφουσι πράξεις. ὧν μία, ἧς νῦν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἐπεμνήσθημεν. ἔχει δὲ αὕτη, ἐν οἷς αὐτὴν ἐπιγεγραμμένην εὕρομεν ἐπιγραφὴν ὥσπερ εἴρηται.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ, ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ'.

* *Lat.* ... * *al.* παραδεχθῆναι. * *al.* ἐπαγαγεῖν. * δημοσία. * *al.* στηλιτευούσας. * *al.* οὐκ ἔστιν εἰκάσαι.

καὶ ἀπάρχεται δὲ οὕτω· Τὰ κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν τῶν ἐπισκόπων συναθροισθεῖσαν σύνοδον ἐκ πασῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς τε Ῥωμαίων τέτταρσιν ἐπαρχιῶν, καὶ Περσίδος, καὶ ἑξῆς. καὶ τελευτᾷ εἰς τὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τελευτήν, ἐν ᾗ καὶ τὸ τῆς ἀφέσεως ἐδέξατο λουτρόν, ταῖς ἐν Νικομηδείᾳ, ὡς εἰκὸς ... ὄντα [a] ... ἐκκλησίαις, ὀνομαζόμενον τυχεῖν ... τοῦ βαπτίσματος, ... ὀρθοδόξου ... καὶ τελέσαντος, ἀλλ' οὐχ ὡς ... εἰσηγεῖται. ... αὐτοῦ τοῦ βαπτίσματος ... τῆς ... ἐν τοῖς Ἰορδάνου βαπτισθῆναι. ... ὁ συγγραφεὺς ... ἐπὶ Βασιλίσκου, ... Ζήνωνα τὸ κράτος, ἀκμάζειν ... συνόδου πράξεις ἐν ... τὴν ... καὶ ἐξ ... συναθροίσας, τὴν ἱστορίαν ... μνημονεύει δὲ ἔτι καὶ ὁπ... Γελασίου, ... [b] ... λέγει δὲ αὐτὸν καὶ πατρίδα τὴν Κύζικον, καὶ πατέρα τὴν κατ' αὐτὴν ... ἱερατείαν. ... τε βίβλιον ταύτης, καὶ ... αὐτὴν ...

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Παλαιστίνης προοίμιον εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου.

Ἡ δὲ λεγομένη βίβλος ἐπιγραφὴν μὲν ἔχει τοιαύτην· Προοίμιον ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου. ἄρχεται δὲ οὕτως· Τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ τὸ συγγράφειν ὡρμημένους, καὶ τὴν μνήμην τῆς ἱστορίας τῇ μνήμῃ παραπέμπειν ἐγνωκότας, καὶ τὰ ἑξῆς. λέγει δὲ αὐτὸν ἀνεψιὸν πρὸς μητρὸς, Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπῆναι εἰς τήνδε τὴν συγγραφήν. ἡμεῖς δὲ ... ἀνεγνωκότες ἐν ἄλλοις, ὅτι αὐτός τε Κύριλλος καὶ Γελάσιος οὗτος τὴν Ῥουφίνου τοῦ Ῥωμαίου μεταφράσαι ἱστορίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν, ἀλλ' οὐκ ἰδίαν συνετάξαντο ἱστορίαν. δῆλον δὲ ὡς ... τοῦ ... εἴ γε κατὰ Κύριλλον ... Ἱεροσολύμων. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ Γελάσιος ἐκείνου κατὰ τὴν φράσιν ... τὸ λεγόμενον διαφέρει καὶ πρὸς ... τῷ ... τῶν κατὰ ... συγγραφεῖς ἐνδεέστερος ὑπάρχει. ... ἐκεῖνος ὁ αὐτὸς ... Παλαιστίνης· ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ Γελάσιος τῇ ... καὶ τῇ πολυμαθίᾳ, καὶ ταῖς λογικαῖς ἐφόδοις, ... ὅπως εἰπεῖν, καὶ ἄπειρο... κατε... πολὺ τούτων τῶν ἐν τοῖς λόγοις ἐλάττονα τάξιν ... διαγωνισαμένους, ἀπολείπει. εἰ δέ τις τούτων αὐτῆς ... συγγράψας, καὶ ταῦτα ... συλλέξας, καὶ συναυξήσας τὰ λείποντα, ... ἔχω.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΕΝ ΤΕΥΧΕΣΙ β λόγοι καὶ ἐπιστολαί.

Ἀνεγνώσθη ὁ Λιβάνιος ἐν τεύχεσι δυσίν. ἔστι δὲ ἐν τοῖς πλασματικοῖς αὐτοῦ

Operis autem ipsius principium eiusmodi est: *Quæ in sancta, magna, & vniuersali Episcoporum synodo, ex omnibus, vt sic dicam, Romanis orbis prouinciis, ipsaque adeo Perside congregata,* & reliqua. De inde in Constantini Magni obitum, quando sacrum illud [remissionis peccatorum] lauacrum suscepit, vitæ huius in cælis, quas com ... reliquum ... contra esse oportuerat, ... Baptismate vero ... ab ... sacerdote, ... non ... sed ... aliquo. Longiorem autem hanc baptismi ... moram, quod ipsis Iordanis fluminis aquis tingi vehementer optasset.

Affirmat hic scriptor, sub Basilisco, qui Zenone pulso ... occupauit, vixisse se, ac legisse Concilii ... in antiquis membranis ... paternis in ædibus versaretur. Ex horum itaque memoria, & ex aliis præterea scriptis, vtilia quæque colligendo, historiam composuisse. Meminit insuper ... Gelasij ... quem ipse Gelasium, *Ruffinum* quoque, nominat. Sacra porro patriam esse ait Cyzicum, Patremque ... presbyteris ibidem extitisse. Sic libri huius loquitur scriptor, atque hæc liber ipse commemorat.

Gelasii Caesareae Palaestinae Episc. *Proœmium in additamentum ad Ecclesiast. historiam Eusebij Pamphili.*

Iam alter [Rerum Ecclesiasticarum, de quo supra commeminimus] liber, hunc titulum præfert: *Proœmium Episcopi Cæsareæ Palæstinæ in ea, a quæ ad Ecclesiasticam historiam Eusebij Pamphili adiiciuntur.* Incipit verò hoc modo: *Cæteros quidem, qui ad scribendum animum appulerunt, quique rerum gestarum historias memoriæ prodere statuerunt,* & quæ sequuntur.

Prætereat se auunculum habuisse Cyrillum Hierosolymorum Episcopum, qui & sibi ad hæc ipsa scribenda auctor fuerit. Alibi autem legendo hæc quidem comperi, Cyrillum ipsum, cum hoc Gelasio Ruffini Romani historiam in Græcum vertisse sermonem, non vero propriam suam ... condidisse. Illud certum, Gelasium hunc, quando Cyrilli Hierosolymitani æqualis fuit, proximo illo esse ætate priorem. Et hic certe Gelasius diserta quoque dicendi forma ab illo discrepat: quanquam vterque longe ... eo, qui aduersus Anomæos ... Qui quidem Episcopus & ipse eiusdem Palæstinæ inscribitur, ... doctrina, logicisque rationibus (quibus tamen, nescio qua, non aptissime est vsus) cæteros duos, qui inferiorem ordinem dicendo tenuisse visi sunt, multo interuallo relinquit. An vero horum aliquis hæc idem conscripserit, & opportunè collegerit, ... reliqua, ... nondum potui.

Libanii Sophistae *Orationes & Epistolæ.*

Lecti sunt a Libanii tomi duo. Is in fictis suis, quásque exercitationis tantû causa

[s]cripsit, Orationibus, se ipso est, quam in aliis [p]ræstantior. Nimis enim diligens ac curiosius [...]tum esse vult, natiuam effusámque sermonis (vt ita dixerim) gratiam ac venustatem in aliis [...]alius corrupit, atque in obscuritatem delapsus est, multa quidem interpositionibus obscuriora reddendo, quędam etiam ablatis necessariis. [R]egula est alioqui hoc in genere, ac norma sermonis Attici. Eiusdem item habet in *a* epistolis seriis endis nomen: Multaque & varia circumferuntur ab eo conscripta.

ARRIANI *De Alexandri Magni rebus gestis libri VII.*

LEGIMVS ARRIANI *De rebus gestis Alexandri Magni libros a septem.* Refert ipsum cum Atheniensibus, cæterisque Græcis, Lacedæmoniis exceptis, fœdus iniuisse, ac dehinc in Asiam traiecisse, prœlíisque Persas fregisse, & ad Granicum quidem Darij Satrapas, copias ducentes equitum viginti millia, pedites pene totidem, omnes debellasse: ad Issum vero Darium cum exercitu fudisse fugasséque, & liberos, atque adeo vxorem cepisse. In Arbelis, siue in Gaugamelis tandem & ipsum Darium superasse, & hunc fugientem à suis occisum esse. Suffectum deinde ab ipsis eum in Darij locum regem Bessum, æque postmodum ab Alexandro captum, & ob audacem in Darium iniuriam ludibrio affectum, vitáque priuatum. Adhæc septies Alexandrum inter pugnandum fuisse vulneratum, regiásque in *b* Pagasis opes sustulisse. Cum item persuasum ei esset Philotam insidias moliri, cum parente Parmeniône interficiendum ipsum curasse. Sogdianorum quoque regnorum potitum esse, & Asiæ Scythas prœlio vicisse. Clitum ab Alexandro potu correpto, interemptum, magnúmque mox eum facti, vt ad sobrietatem redierat, mœrorem ostendisse: adhuc & Alexandro etiamnum puero structas fuisse insidias, pœnásque idcirco irrogatas. *c* Petram illam, quæ in Sogdiana regione est, occupatam esse, capta Oxyarti, qui regioni illi imperitabat, coniuge, vna cum Roxana filia, quam post Alexander vxorem rite duxerit.

Alexandrum ex Bactris ad Indos profectum, pugna illos superasse, vrbésque eorum plurimas obsidione cæpisse: in his & Aorno (quæ dicitur) occupata, in *d* Asacanorum prouinciam peruenisse. Nauibus præterea Indo flumine constrato, traiecisse, & Porum Indorum regem vno deuictum prœlio, viuum cepisse, humanitérque complexum, latius etiam quam antea regnare iussisse. Indos fluuios, non secus atque Nilum æstate augeri, hieme verò minui memorat. Refert item alium quendam Porum, Indis quoque [i]mperantem, quem & facinorosum fuisse [a]it. Alexandrum verò dum hunc persequitur, *e* Hydaspen fluuium transiuisse, eiúsque accolas Indos bello superasse: horum quoque opida ingentia, & frequenter habitata armis cæpisse, tetendisséque porro ad *f* Hyphasim flumen: quod dum transmittere Alexander

καὶ γυμναστικοῖς λόγοις μᾶλλον ἐστὶν, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς ἑαυτοῦ χρησιμώτερος. τῇ γὰρ πολλῇ [περὶ τοὺς ἄλλους] φιλοπονίᾳ τι καὶ περιεργίᾳ, τὴν τ' ἔμφυτον τοῦ λόγου καὶ αὐτοσχέδιον, ὡς ἄν τις εἴποι, χάριν ἐλυμήνατο καὶ τέρψιν, καὶ εἰς τὸ ἀσαφέστερον περιέτρεψε. πολλὰ μὲν ἐπισκοτίζων παρενθήκαις, ἔνια δὲ ἀφαιρέσει καὶ τοῦ ἀναγκαίου. τὰ δ' ἄλλα ἐν τούτοις κανών ἐστι καὶ στάθμη λόγου ἀττικοῦ. ἔστι γὰρ αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. πολλὰ δὲ αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰ συγγράμματα φέρεται.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΑ ΚΑΤΑ Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις ζ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀρριανοῦ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις ἑπτά. ἐν οἷς διεξέρχεται τάς τε πρὸς Ἀθηναίους σπονδάς, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, μόνων μὲν πλὴν Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν περαίωσιν. ὅπως τε μάχαις τισὶ κατεστρέψατο Πέρσας, ἐν Γρανικῷ μὲν τοὺς σατράπας Δαρείου, στρατιὰν ἄγοντας δισμυρίους μὲν ἱππεῖς, πεζοὺς δὲ κατὰ μικρὸν ἴσους, τούτους σύμπαντας καταπολεμήσας· ἐν Ἰσσῷ δὲ αὐτόν τε Δαρεῖον, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, καὶ στρατὸς ξυνεφεύγομεν, καὶ συλλαβὼν αἰχμαλώτους, παῖδας τε καὶ αὐτὴν γυναῖκα. ἐν Ἀρβήλοις δὲ, ἤτοι ἐν Γαυγαμήλοις, εἰς τέλος αὐτὸν ἐκνικῆσαι. ὅπως τε φεύγων Δαρεῖος ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνῃρέθη. ἀνερρήθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς βασιλέα Βῆσσος. ὅπως τε ὕστερον Βῆσσον Ἀλέξανδρος λαβὼν, τῆς εἰς Δαρεῖον τόλμης ἐλωβήσατό τε καὶ ἀνεῖλεν. ἔτι τε ὅπως ἐν μάχαις Ἀλέξανδρος ἑπτάκις ἐτρώθη· καὶ ὅπως εἷλε τὰ ἐν Πασαργάδαις βασίλεια χρήματα· καὶ ὅτι πεισθεὶς ὡς Φιλώτας εἴη βουλὴν κατ' αὐτοῦ μελετῶν, ἀνεῖλεν αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα Παρμενίωνα. ἐγένετο δὲ καὶ τῶν Σογδιανῶν βασιλειῶν κύριος. καὶ Σκύθας δὲ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ μάχῃ ἐκράτησεν. ὅπως τε τὸ τοῦ Κλείτου πάθημα τῇ τοῦ* ποτοῦ παρενεχθέντος Ἀλεξάνδρου συνέβη, καὶ οἷον πένθος ἀνανήψας* ἐπεδείξατο. ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐκ παίδων κατ' Ἀλεξάνδρου ἐπιβουλὴ καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ κόλασις. ὅπως τε ἡ ἐν τῇ Σογδιανῇ Πέτρα ἑάλω, καὶ ἡ γυνὴ Ὀξυάρτου, ὃς ταύτης τῆς χώρας ἐβασίλευεν. ἀλλὰ καὶ ἡ θυγάτηρ Ῥωξάνη, ἣν ὕστερον Ἀλέξανδρος γάμου νόμῳ γυναῖκα ἠγάγετο· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος ἐκ Βάκτρων ἐπὶ Ἰνδοὺς ἐλάσας, μάχαις ἐκράτησε, καὶ πόλεις αὐτῶν πολιορκίᾳ πολλὰς εἷλεν· ἐν οἷς καὶ τὴν καλουμένην Ἄορνον παραλαβὼν, εἰς τὴν* Ἀσσακανῶν χώραν ἐμβάλλει. ἐζεύχθη δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς πλοίοις, καὶ διαβὰς, Πῶρόν τε τὸν Ἰνδῶν βασιλέα ἐνίκησε μιᾷ μάχῃ, καὶ εἷλε ζωγρείαν· εἶτα καὶ φιλοφρονησάμενος, πλείονων ἄρχειν ἢ πρόσθεν ἔδωκε. λέγει δὲ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ποταμοὶ, καθάπερ ὁ Νεῖλος, θέρους μὲν αὔξονται, χειμῶνος δὲ μειοῦνται. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὅπως ἄλλον τινὰ Πῶρον, καὶ αὐτὸν Ἰνδῶν βασιλέα ὄντα, ὃν καὶ εἰς κακίαν ἐλάσαι λέγει, τοῦτον διώκων Ἀλέξανδρος τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν ἐπεραιώθη, καὶ τοὺς ταύτῃ οἰκοῦντας Ἰνδοὺς ἐχειρώσατο. καὶ πόλεις αὐτῶν μεγάλας καὶ πολυανθρώπους ἐκπολιορκήσας, ἐπὶ τὸν Ὕφασιν ποταμὸν ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ διαβαίνειν καὶ τοῦτον Ἀλέξανδρος

ἔμελλεν,

ϞΑʹ. Arrianus de rebus gestis Alexandri M.

* al. ποτοῦ.

* ἀνανήψας.

* Ἀσσακανῶν.

ἤμελλεν, ἐς στάσιν ἐκινήθη τὸ πλῆθος, οὐ φέροντες ἔτι τοὺς πόνους, καὶ τὴν ἀπέραντον ἐκστρατείαν. καὶ τοῦτο αἴτιον Ἀλεξάνδρῳ τῆς ἀπ' Ἰνδῶν ὑποστροφῆς κατέστη. ἐν ᾧ καὶ ὁ πέμπτος τοῦ συγγραφέως ἀποπερατοῦται λόγος. ὑποστρέφοντι δὲ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς ὁ ἕκτος ὑπολαμβάνει λόγος, μάχαι τὸ αὐτοῦ καὶ νῖκαι γεγόνασι λαμπραί· ἐν οἷς λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος, ἐπὶ ταῖς προτέραις πέντε πληγαῖς δύο ἔτι βάλλεται, ὧν ἐπὶ τῇ ἑβδόμῃ καὶ τελευτᾶν ἔδοξεν, εἰ καὶ χαλεπῶς περιεσώθη. καὶ αὐτὸς μὲν ἐξ Ἰνδίας ὑποστρέφων διὰ γῆς ἐποιεῖτο τὴν ἐπάνοδον, Νεάρχῳ δὲ στρατιᾶς ἄρχων, ἐπέτρεψε τὴν διὰ θαλάσσης πορείαν. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις τὰ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης στρατόπεδα περὶ Καρμανίαν. ἀπὸ Καρμανίας δὲ Ἀλέξανδρος ἐς Περσίδα. Νέαρχος δὲ ἐς τὴν Σουσιανῶν γῆν ἐτάχθη ἀποπλεῖν, καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς. καὶ διαλαμβάνει τὸν τοῦ Νεάρχου περίπλουν Ἰωνικῇ φράσει, ἣ ἐπιγράφεται αὐτῷ ἰδίως Ἰνδική. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον ἠμελημένον ἐπισκευάζει, καὶ Κάλανον τὸν γυμνοσοφιστήν, ὡς ἐπιθυμοῦντα εἰς πῦρ εἰσελθεῖν, ὅτι νόσος αὐτὸν ἠνώχλει, παρέχει καὶ τὰ πάτρια τελευτῆσαι ἐπιτελεῖ. καὶ γάμους αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑταίρων λαμπροὺς· αὐτὸς μὲν τὴν πρεσβυτάτην τῶν Δαρείου παίδων, Ἀρσινόη αὐτῆς ὄνομα, ἀγόμενος· καὶ τὴν νεωτάτην δὲ τῶν Ὤχου θυγατέρων, ἣ Παρύσατις ὠνομάζετο, Ῥωξάνη γὰρ ἤδη προηγμένη ἐτύγχανε. τὴν μέντοι *Δρύπετιν, καὶ αὐτὴν θυγατέρα οὖσαν Δαρείου, Ἡφαιστίωνι δίδωσι· Κρατερῷ δὲ Ἀμάστρινα· Πτολεμαίῳ δὲ καὶ Εὐμενεῖ τὰς Ἀρταβάζου παῖδας, Ἀρτακάναν καὶ Ἀρτώνην. Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης καὶ Μέντορος παῖδα. Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους· καὶ τοῖς ἄλλοις ἑταίροις τὰς δοκιμωτάτας τῶν Περσῶν καὶ Μήδων παῖδας, ἄχρι καὶ εἰς ὀγδοήκοντα. καὶ οἱ γάμοι δὲ νόμῳ τῷ Περσικῷ ἐπετελέσθησαν. πέμπει δὲ καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν Μακεδόνων εἰς Μακεδονίαν, ἄλλους ἀντ' αὐτῶν νεοσυλλέκτους ἀποφέρειν αὐτῷ προστάξας Ἀντιπάτρῳ. ἐν τούτῳ καὶ Ἅρπαλος βασιλικὰ λαβών, ᾤχετο φεύγων, χρήματα. τελευτᾷ καὶ Ἡφαιστίων, ἐφ' ᾧ μέγα πένθος Ἀλεξάνδρῳ ἐκινήθη, καὶ πολυδάπανος ἡ ἐπὶ τῷ σώματι πυρὰ καὶ κηδεία. ἐν ᾧ καὶ οἱ πρέσβεις *Λιβύων τε καὶ Καρχηδονίων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ Ἰταλῶν δὲ παραγενέσθαι φησί. καὶ ὅτι τὴν *αὔξησιν τῶν Ἰταλῶν ἐς αὐτοὺς ἰδών, προεῖπέ τε καὶ ἀπεφήνατο. ὁρμᾷ δὲ καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα, καὶ προλέγουσιν αὐτῷ οἱ μάντεις τὴν τελευτήν. καὶ ἐπικαθίζει τις αὐτοῦ τῷ θρόνῳ παραλόγως, δι' ὃ μᾶλλον ἐξῃνίσσετο τοῖς μάντεσιν αὐτοῦ ἡ τελευτή. παρεσκευάζετο δὲ αὐτῷ ὅμως τὸ ναυτικόν, ὡς ἐπὶ Ἄραβας τοὺς πολλούς, οἳ δύο μόνους σέβουσι θεούς, Οὐρανὸν καὶ Διόνυσον. καὶ ταῦτα παρασκευαζόμενος, καὶ τῆς νόσου ἤδη ἐπικρατησάσης, καταλύει τὸν βίον. ἡ δὲ τελευτὴ αὐτοῦ ἄλλοις ἄλλως ἀναγέγραπται, καὶ πολλαὶ περὶ αὐτῆς ἐξηνέχθησαν διαφωνίαι. ἐβίω δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαβεν ὀκτώ. ἐβασίλευσε δὲ τούτων, τούς τε ὀκτὼ μῆνας καὶ ἔτη ιβ΄. ἐπαινεῖ δὲ αὐτὸν ἐπὶ πάσαις σχεδὸν ταῖς ἀρεταῖς ἐς τὰ μάλιστα ὁ συγγραφεύς· καὶ ὁ ἕβδομος ἀπαρτίζεται λόγος, ὃν ἐκδέχεται βιβλίον ἕν, ἡ Ἰνδική.

pararet, tumultuari militem cœpisse, quod nec labores assiduos toleraret, nec belli requietem finemque expeditionis videret. hac de causa, relicta India, reuerti coactum Alexandrum. Atque hic quintum librum scriptor claudit.

Sexto itaque libro, frequentes ab Alexandro recedente pugnas cum hoste commissas, ingentesque partas victorias commemorat. Quibus in prœliis fortiter dimicantem ad superiora quinque vulnera, alia iterum duo accepisse, ac licet e septimo moriturus videretur, commode tamen fuisse curatum. Ex India reuertentem, terrestri ipsum itinere profectum esse, *a* Nearcho altera exercitus parte commissa, ac per mare redire iusso. Conuenisse vtrasque copias, cum maritimas, tum terrestres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Persidem Alexandrum progressum, imperato vt Nearchus in Susianorum regionem cursum, & ad Tigridis fluminis ostia institueret. Hanc autem Nearchi nauigationem Ionica describit dialecto Arrianus, eamque proprio titulo INDICA indigitat.

Alexander post hæc neglectum Cyri sepulcrum *b* adornauit, & *c* Calanum Gymnosophistam, qui flammis se committere vellet, quòd morbo tentaretur, *d* patrio extingui ritu permisit. Nuptias ad hæc cum suas, tum aliorum splendide celebrauit. *e* Ipse quidem natu maximam Darij filiam, Arsinoen nomine, duxit, natúque minimam filiarũ Ochi, quæ Parysatis dicta. Roxana enim iam antea ducta erat. Drupetin, Darij quoque filiã, Hephæstioni nuptui dedit: Cratero Amastrinam, Ptolemæo verò & Eumeni, Artacanam & Artonem Artabazi filias tradidit: Nearcho Barsines & Mentôris filiam vxorem dedit: Seleuco Spitámenis filiam. Cæteris quoq; socijs clarissimas Persarum ac Medorum natas numero fere octoginta stabili connubio iunxit, factis Persarũ ritu ac iure nuptiis. Macedonum quoque veteranos exauctoratos in Macedoniam misit: & Antipatrũ interim recẽs collectas copias sibi adducere iussit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapsus est. Hephæstion item vita defungitur, cuius obitu ingenti mœrore cõsternatus Alexander est, atque *f* incredibiles in rogum ac iusta facienda sumptus fecit. Quo item tempore legati ex Africa & Carthagine ad illũ missi: immo ex Italia, vt hic refert. Cuius quidem *g* Italię incrementũ, illos intuitus, denunciando prædixit. In Babyloniam eundi cupido ipsum incessit, & obitũ *h* vates denunciãt: cùm que inconsideratè quidam in throno eius consedisset, ex eo iam certiùs mortẽ eius augures prędixerunt. Classem nihilominus profectioni adornat, vt in Arabas moturus multitudine innumerabiles, qui duos duntaxat Deos, Cœlum & Bacchũ, colerẽt. Hæc dum præparat, vi morbi superatus, vita decessit. De eius excessu varij varie scripserunt, *i* multáq. etiã pugnantia prodiderunt. Vixit annos duos supra triginta, & menses octo: quibus octo mensibus, annisque duodecim regnauit. Laudatur mirificè ab hoc scriptore Alexander, ob singularẽ virtutũ ferè omnium præstantiam: in quo septimus desinit liber, quẽ *Indica* excipit *historia*, libro singulari.

ARRIANVS

a De quo frequens apud Strabonem mentio.
b Aperuisse eũ memorat Q. Curtius libro X. vid. Strab. lib. 15. sub fin.
c Sphingen dictum auctor est Plutarch. in Alexandro. A Græcis vero Calanum vocatum quòd Indico sermone Kale, id est salue, accedentes salutasset. Pinus in notis ad Græcum exemplar. quibus adde Plutarchi locum insignem libello, Quod omnis probus liber, & Ælian. lib. 5. Var. hist. cap. 6. & Claud. Guichardi Funeral. lib. 2. c. 4.
d Patrio more ritu. Apud Indos enim sapientes (inquit Curtius lib. VIII.) occupare fati diem, pulcrum, & viuos se cremare iubent. Quibus aut segnis ætas, aut incommoda valetudo est, expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec vllus corporibus, quæ senectus soluit, honos habetur. Inquinari putant ignem nisi quos spirantes recepit.
e De nuptijs ista nonnihil turbata, ex VII lib. mox restituenda.
f Decies mille talentorum quidam referunt duodecim vero Diodor. lib. XVII. ex Iustinus li. XII.
g T. Liuius legendus lib. IX. ab V. C.
h Quamobrem deliberat apud Senecam Rhetorem Suasor. II. an Babylonem intret.
i Vide vitas parallelas nostras Aristotelis, ac Demosthenis, & Ioseph. Stephanum Episc. Oriol. Commentario ad c. p. 1. [illegible] [illegible]

ARRIAN. XCII.

EIVSDEM ARRIANI *De rebus post Alexandrum gestis libri X.*

SCRIPSIT idem *Res post Alexandrum gestas libris decem*, quibus militarem exercitus seditionem complectitur, electionemque ea conditione factam *a* Arridæi (quem Philippo patri Alexandri peperit Philine mulier Thessala) vt & Alexander [infans] quem Roxana Alexandro paritura erat, simul regnaret. quod etiam euenit, edito in lucem infante. Igitur Arridæum regem renunciantes, Philippum cognominarunt. Tumultuati verò sunt, & inuicem dissenserunt pedites, equitésque. In quibus & equitum, & ducum principes erant, Perdiccas Oronti F. & Leonnatus Anthei & Ptolemæus Lagi F. post hos Lysimachus Agathoclis F. & Aristonus Pisæi F. & Pithon Crateuæ F. & Seleucus Antiochi F. & Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores fuere: peditum vero Meleager. Missæ dehinc variæ vtrimque legationes: tandémque conuenit inter pedites, qui iam antea regem nominarant, & equitum duces, vt Antipater in Europa belli imperator esset, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdiccas vero legionis, quam Hephæstion duxerat, chiliarchus (quod quidem regni totius erat procurationem illi, tutelámque committere) Meleager denique Perdiccæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque postea exercitum *b* lustrare Perdiccas simularet, seditionis auctores præcipuos comprehendit, comprehensósque, tanquam iubente Arridæo, ipsóque inspectante, *c* occidit. quo ex facto terror reliquos peruasit. Post paulo & Meleagrum interfecit. Hinc suspectus omnibus Perdiccas, cæteros quoque ipse suspectos habere cœpit: quos tamen ad præfecturas nihilo secius, tanquam Arridæo iubente, prouehere statuit. Et verò Ptolemæus Lagi F. Aegypto & Africæ, omnique illi Arabiæ parti quæ Aegypto adiacet, imperare iussus est. Cleomenes autem, qui ab Alexandro Satrapa ibi constitutus fuerat, Ptolemæi vicarius præfectus fit. Syriæ deinde quæ huic satrapiæ subiacet, Laomedon impositus. Philotas Ciliciæ præfectus est, vt *d* Pithon Mediæ. Eumenes vero Cardianus Cappadociam & Paphlagoniam, quæque Ponto adiacent Euxino suscepit, ad vsque Trapezuntem Sinopensium coloniam. Pamphylis, & Lyciis, magnæque Phrygiæ Antigonus datus. Cares Casandro obuenerunt; Lydi Menandro: vt Leonnato illa Phrygia, *e* quæ pertinet ad Hellespontum, quam ab ipso Alexandro *f* Calas quidam nomine obtinebat, etsi deinde Demarcho cōmissa fuerit. Ita tunc Asia est distributa.

Per Europam vero, Thraciæ quidem & Cherroneso, gentibúsque Thraciæ finitimis, vsque ad mare quod Salmydessium Ponti Euxini vrbē attingit, Lysimachus præfectus datus: At quæ vltra Thraciam vsque ad Illyrios, Triballos, & Agrianos pertinent; ipsaq; adeo Macedonia, & Epirus ad Ceraunios vsque montes pertingens, cū Græcia vniuersa Cratero, & Antipatro obuenerunt. Ita hæc diuisio facta: nam plurima loca, vt ab Alexandro relicta erāt, indigenis parentia præfectis, indiuisa permanserunt. Interea & Roxana prægnans parit filium, quem mox regem militaris turba renunciauit:

a Dexippus ap. Cod. LXXXII. non tantum cam... altera A... Arridæum nominant.

b καθᾶραι, quasi expiare dicas. Cuius ... notatu dignum apud Curtium legas lib. X. sub finem.

c Quando elephantis in eam ... obiectis ... cunctis, omnes beluarum pedibus protriti sunt. Curt. lib. X.

d Credo Crateuæ F. nam Agenoris F. Colonum Macedonum in Indiam præfuit.

e Quæ & Phrygia minor. Iustino lib. 13. ... Curtius lib. ... Calam ... Paphlagoniæ, & Ene... ab Alexandro præfectum ...

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΤᾺ ΜΕΤᾺ ΑΛΈξανδρον, ἐν λόγοις ι.

ΣΥΝΕΓΡΆΦΗ δὲ αὐτῷ καὶ τὰ μετ' Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις δέκα. ἐν οἷς διαλαμβάνει τήν τε στάσιν τῆς στρατιᾶς, καὶ τὴν ἀνάῤῥησιν Ἀῤῥιδαίου, ὃς ἐκ Φιλίννης τῆς Θετταλῆς Φιλίππῳ τῷ Ἀλεξάνδρου πατρὶ ἐγεγέννητο, ἐφ' ᾧ καὶ Ἀλέξανδρον, ὃν ἔμελλεν ἐξ Ἀλεξάνδρου τίκτειν Ῥωξάνη, συμβασιλεύειν αὐτῷ. ὃ καὶ γέγονεν, εἰς φῶς ἀχθέντος τοῦ παιδός. τὸν Ἀῤῥιδαῖον γὰρ ἀνειπόντες, μετονόμασαν Φίλιππον. διεφέρετο δὲ ἐς ἀλλήλους τό τε πεζὸν καὶ τὸ ἱππικόν. ὧν οἱ μέγιστοι τῶν ἱππέων καὶ τῶν ἡγεμόνων Περδίκκας ὁ Ὀρόντου, καὶ Λεοννάτος ὁ Ἄνθους, καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. τῶν δὲ μετ' ἐκείνους, Λυσίμαχός τε ὁ Ἀγαθοκλέους, καὶ Ἀριστόνους ὁ Πεισαίου, καὶ Πίθων ὁ τοῦ * Κρατεύα, καὶ Σέλευκος ὁ Ἀντιόχου, καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανός. οὗτοι μὲν οὖν ἡγεμόνες τῶν ἱππέων· [καὶ] Μελέαγρος δὲ τῶν πεζῶν. εἶτα διαπρεσβεύονται πρὸς ἀλλήλους πολλάκις. καὶ τέλος συμβαίνουσιν οἵ τε τὸν βασιλέα * ἀνειπόντες πεζοί, καὶ οἱ τῶν ἱππέων ἡγεμόνες· ἐφ' ᾧ Ἀντίπατρον μὲν στρατηγὸν εἶναι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, Κρατερὸν δὲ προστάτην τῆς Ἀῤῥιδαίου βασιλείας, Περδίκκαν δὲ χιλιαρχεῖν χιλιαρχίας, ἧς ἦρχεν Ἡφαιστίων· τὸ δὲ ἦν ἐπιτροπὴ τῆς * ὅλης βασιλείας· Μελέαγρον δὲ ὕπαρχον Περδίκκου. Περδίκκας δὲ τὸν στρατὸν καθᾶραι * σκηψάμενος, τοὺς ἐπιφανεστάτους τῆς γενομένης συνέλαβε στάσεως. καὶ συλλαβὼν ὡς ἐκ προστάξεως Ἀῤῥιδαίου αὐτοῦ παρόντος, ἀνεῖλε, δέος ἐμποιήσας τῷ λοιπῷ πλήθει. ἀναιρεῖ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Μελέαγρον. ἐξ ὧν Περδίκκας ὕποπτος ἐς πάντας ἦν, καὶ αὐτὸς ὑπώπτευεν. ὅμως ἐς σατραπείαν ἀνέστησεν, οὓς ὑπώπτευεν ὡς Ἀῤῥιδαίου κελεύοντος, ἔγνω. καὶ δὴ Πτολεμαῖος μὲν ὁ Λάγου, Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ ὅσα τῆς Ἀράβων γῆς ξύνορα Αἰγύπτῳ, ἄρχειν * ἐπετάχθη. Κλεομένης δὲ, ὁ ἐξ Ἀλεξάνδρου τῆς σατραπείας ταύτης ἄρχειν τεταγμένος, Πτολεμαίῳ ὕπαρχος εἶναι. τῆς δὲ ἐπ' αὐτῇ Συρίας, Λαομέδων· Φιλώτας δὲ Κιλικίας, καὶ Πίθων Μηδείας· Εὐμένης δὲ ὁ Καρδιανὸς Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ ὅσα τοῦ Πόντου τοῦ Εὐξείνου σύνορα, * ἔστε ἐπὶ πόλιν Τραπεζοῦντα Σινωπέων ἄποικον· Παμφύλων δὲ, καὶ Λυκίων, καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης Ἀντίγονος. Καρῶν καὶ Κάσανδρος. Λυδῶν δὲ Μένανδρος. τῆς δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας Λεοννάτος, * ἣν ἐξ Ἀλεξάνδρου μὲν Κάλας ὄνομα, κατεῖχεν, ἔπειτα Δήμαρχος ἐπετέτραπτο. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὧδε ἐνεμήθη. τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην, Θρᾴκης μὲν καὶ Χεῤῥονήσου, καὶ ὅσα Θρᾳξὶ σύνορα ἔθνη, ἐς τὴν ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἐπὶ Σαλμυδησσὸν τοῦ Εὐξείνου πόντου καθήκοντα, Λυσιμάχῳ ἡ ἀρχὴ * ἐπετέτραπτο. τὰ δὲ ἐπέκεινα τῆς Θρᾴκης, ὡς ἐπὶ Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλοὺς καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ αὐτὴ Μακεδονία καὶ ἤπειρος * ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Κεραύνια ἀνήκουσα, καὶ οἱ Ἕλληνες * σύμπαντες, Κρατερῷ καὶ Ἀντιπάτρῳ ἐνεμήθη. καὶ ἡ μὲν νέμησις οὕτω. πολλὰ δὲ καὶ ἀδιανέμητα ἔμεινεν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων, ὡς ἐτάχθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἐχόμενα. ἐν τούτῳ Ῥωξάνη κύει, καὶ τίκτει· καὶ εἰς βασιλέα τὸ τεχθὲν ἀνεῖπε τὸ πλῆθος

στάσεων

Arrianus de iis, quæ post Alexandrum gesta.

* Κρατεύα.

* ἀνειπόντες.

* ἐπιτροπή.

* σκηψάμενος.

* ἄρχειν.

* ἔστε ἐς

* al. ἣν.

* ἐπετέτραπτο.

* al. ἡ

* σύμπαντες.

ARRIANVS.

στάσεων δὲ, μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον, πάντα ἐπληροῦτο. καὶ πολεμεῖ Ἀντίπατρος πρὸς τὰ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Λεωσθένους αὐτοῖς στρατηγοῦντος. καὶ τὰ πρῶτα ἡττώμενος, καὶ εἰς ἀπορίαν * συγκλειόμενος ὕστερον ἐκράτει. ἀλλὰ πίπτει καὶ Λεοννάτος, ἐπιβοηθεῖν δοκῶν Ἀντιπάτρῳ. καὶ Λυσίμαχος δὲ Σεύθῃ τῷ Θρᾳκὶ παραβόλως ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς συμβαλὼν, σὺν ὀλίγοις μὲν, καὶ εὐδοκιμῶν ὅμως ἡττήθη. πολεμεῖ δὲ καὶ Περδίκκας Ἀριαράθῃ τῷ Καππαδοκίας, ὅτι Εὐμένει, ἄρχειν ἐπιτεταγμένῳ, τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐξίστατο· καὶ δυσὶ νικήσας μάχαις καὶ συλλαβὼν, ἐκρέμασεν, Εὐμένει τὴν ἀρχὴν ἀποκαταστήσας. Κρατερὸς δὲ συμμαχῶν Ἀντιπάτρῳ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, αἴτιος τῆς νίκης, ἧς ἐνίκησαν αὐτοὺς, γέγονεν. ἐξ οὗ καὶ ἅπαντα, ἅπερ αὐτοῖς Κρατερὸς ἐπέταττε καὶ Ἀντίπατρος, ἀπροφασίστως ἐπράττετο. καὶ ταῦτα μέχρι τοῦ πέμπτου βιβλίου. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ διαλαμβάνει, ὅπως οἱ ἐξ Ἀθηνῶν, οἱ ἀμφὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπερείδην ἔφυγον, Ἀριστόνικός τε ὁ Μαραθώνιος, καὶ Ἱμεραῖος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφὸς, τὰ μὲν πρῶτα εἰς Αἴγιναν· ἐκεῖ δὲ διάγοντας, θάνατον αὐτῶν κατέγνω τὸ Ἀθηναίων πλῆθος, εἰπόντος Δημάδου· καὶ Ἀντίπατρος εἰς ἔργον ἤγαγε τὸ ψήφισμα. καὶ ὡς Ἀρχίας ὁ Θούριος εἰς τὸν θάνατον αὐτῶν ὑπουργήσας, ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ καταστρέψας, ἐτελεύτησε τὸν βίον. καὶ ὡς Δημάδης, οὐ πολλῷ ὕστερον εἰς Μακεδονίαν ἀχθεὶς, ὑπὸ Κασάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κόλποις προαποσφαγέντος. αἰτίαν δὲ * ἐπήνεγκε Κάσανδρος, ὅτι τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξύβρισεν, ἐν οἷς ἔγραψε Περδίκκᾳ, σώζειν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σαπροῦ καὶ παλαιοῦ στήμονος ἠρτημένους, οὕτω τὸν Ἀντίπατρον ἐπιχλευάζων. Δείναρχος δὲ ὁ Κορίνθιος, ὁ κατήγορος ἦν. ἀλλ᾽ ὅ γε Δημάδης τῆς αὐτοῦ δωροδοκίας καὶ προδοσίας, καὶ ἐς πάντα ἀπιστίας, τὴν ἀξίαν ἀπέτισε δίκην. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος Ἅρπαλον (τὸν τὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα ζῶντος ἐκείνου, ἁρπάσαντα, καὶ φυγόντα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους) τοῦτον ἐκεῖνος ἀποκτείνας, καὶ ὅσα * ἀπελίπετο λαβὼν χρήματα, πρῶτα μὲν ἐπὶ Κυδωνίας * τῆς ἐπὶ Κρήτης ἐστάλη· ἔνθεν δὲ εἰς Κυρήνην διέβη μετὰ στρατιᾶς ἑξακισχιλίων συντελούσης. ἐπῆγον δὲ αὐτὸν, τῶν ἐκ Κυρήνης καὶ Βαρκαίων οἱ φυγάδες. ἐν δὲ πολλαῖς μὲν μάχαις, πολλαῖς δὲ ἐπιβουλαῖς, ἄλλοτε μὲν κρατῶν, ἐνίοτε δὲ ἡττώμενος, τέλος φεύγων, ὑπὸ Λιβύων τινῶν συνειλήφθη καὶ παρ᾽ Ἐπικύδην ἀχθεὶς τὸν Ὀλύνθιον εἰς Τεύχειρα, ᾧ τὴν πόλιν ἐκεῖνην Ὀφέλλας * ἐπιτετράφει, ἀνὴρ Μακεδὼν, ὁ ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου ἐπὶ βοήθειαν τῶν Κυρηναίων ἐκπεμφθεὶς· οἱ δὲ Τευχειρῖται * Ὀφέλλα τὴν ἐξουσίαν δόντος, αἰκισάμενοί τε τὸν Θίβρωνα, καὶ εἰς τὸν τῶν Κυρηναίων ἐπὶ τὸ κρεμασθῆναι λιμένα ἀποστέλλουσιν. ἔτι δὲ τῶν Κυρηναίων στασιαζόντων, Πτολεμαῖος * ἐπελθὼν, καὶ πάντα καταστησάμενος, ἀπέπλευσε. Περδίκκας δὲ Ἀντιγόνῳ ἐπιβουλεύων εἰς δικαστήριον ἐκάλει· ὁ δὲ εἰδὼς ἐπιβουλευθησόμενος,

* ἀπορίαν.
* ἐπῆγε.
* ἀπελίπετο.
* τῆς ἐν Κρήτῃ.
* ἀπεστάλ-το.
* Ὀφέλλα.
* ἐπελθών.

& seditionibus ab Alexādri excessu omnia replebantur. Etenim Antipater cum Atheniensibus, cæteraque Græcia, quam Leosthenes imperator defendebat, cum gessit primumque victus, & in angustias adductus, superior tamen euasit, amisso tamen Leonnato, qui suppetias Antipatro attulerat. Lysimachusque quoque cum Seutha Thrace nimis audacter contendit pro imperio. Cum paucis enim, pugnans, etsi strenue se gereret, tamen deuictus est. Perdiccas item cum Ariarathe Cappadociæ præfecto contendit, quod Eumenem ibi imperare iussu non cederet. vno itaque hic & altero prœlio superior, captum illum suspendit, Eumenemque in regnum restituit. Craterus vero Antipatro portans aduersus Græciam auxiliares copias, victoriæ illius auctor, qua victi Græci, extitit, Quamobrem vterque dicto audientes, imperata deinceps absque tergiuersatione fecerunt. Et hæc quidem libris quinque complectitur.

Sextus refert Demosthenem & Hyperidem Athenienses fugisse, Aristonicum item Marathonium, & Himeræum Demetrij Phalerei fratrem, Aeginamque primum venisse, vbi dum versarentur, orante Demade, capitis sententia ab Atheniensibus damnatos, quod decretum Antipater perficiendum curarit. Deinde vt Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam redactus inopiam atque infamiam, vita decesserit. vtque Demades non ita multo post in Macedoniam delatus, à Casandro interfectus sit, eius primum filio in sinu & oculis parentis iugulato. Causam vero cædis Casandrum allegare, quod parentem suum Demades olim iniuria affecisset, cum Perdiccæ scripsit, vt Græcos è putrido ac vetere filo pendentes seruare vellet; Antipatrum nimirum his verbis irridens. a Dinarchum Corinthium horum indicium fecisse, atque ita Demadem aliquando auaritiæ ac proditionis, & in re quaque perfidiæ, meritas dedisse pœnas.

Refert etiam hæc. Thibro Lacedæmonius Harpalum, (qui superstite etiamnum Alexandro opes eius furatus, Athenas se receperat) b interemit, & sublato quidquid illi pecuniarum reliquum erat, primum quidem in Cydoniam Cretæ vrbem venit: sed deinde in Cyrenem cum exercitu sex millium traiecit, accersitus ab Cyrenensium c Barcensiumque exsulibus. Apud quos dum variis pugnis, variisque insidiis, interdum vincit, interdum vincitur, in fuga tandē ab Afris quibusdam fugas agentibus comprehensus, ad Epicydem Olynthium d Teuchiram adducitur. Huic enim vrbem illam custodiendam commiserat Ophellas, vir Macedo, qui a Ptolemæo Lagi F. Cyrenæis auxilio missus fuerat. Teuchiritæ ergo, Ophella illis permittente, Tibronem flagellis cæsum, in Cyrenensium portum de cruce suspendendum mittunt. At cum Cyrenæi nihilominus in rebellione perstarent, ipse denique Ptolemæus accessit, rebusque omnibus tranquillatis, retro demum adnauigauit.

Perdiccas insuper Antigonū insidiosè in ius vocabat, verū ille, vt peti se insidiis cognouit,

a Vide sup. Cod. LXXXIII. & Plutarch. lib. de x Græcia Oratorib.

b Pausanias tamen in Corinthiacis à seruo interfectum scripsit.

c A Barce (quæ post Ptolemais dicta Geographo) Barcæi appellati. Meteor. Barcæi Ptolemais. Barcæni Synesio, quos etiam Barcenos dicimus. Vide Steph.

d Quæ Ptolemais & Arsinoe est Cyrenaica, hæc autem vrbs Pentapolis Libyæ dicitur.

ARRIANVS

parere recusauit: atque hinc ortæ inimicitiæ. Hoc item tempore e Macedonia a Iollas & Archias ad Perdiccam venerunt, adducta in vxorem illi Nicæa Antipatri filia. b Quin & Olympias, Magni Alexandri mater, mittit ad eundem, despondetque Cleopatram filiam. Sed Eumenes Cardianus Cleopatram ducere suadebat: Alcetæ vero fratris consilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, cuius item sententia preualuit. Post non diu c Cynanes cædes accidit, quam Perdiccas, d eiusque frater Alcetas intulerunt.

Hæc Cynane eundem cum Alexandro patrem Philippum habuit, sed matrem Eurydicen, atque Amyntæ illius vxor fuit, quem Alexander e medio sustulit, cum in Asiam expeditione suscepta, moueret: Idem autem ille interemptus Amyntas, Perdiccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. Nunc itaque Cynane filiam suam Adean, quæ post Eurydices cognomen tulit, Arridæo vxorem adducebat, quam & postea duxit, ipso transigente Perdicca, quo per illas nuptias Macedonum sedaretur seditio, quæ ob sublatam Cynanem accensa, abibat in deterius. Antigonus interim in Macedoniam ad Antipatrum, & Craterum profugit, sibi a Perdicca structas insidias exponit, ac tantundem eum in omnes studiose meditari affirmat. Similiter & Cynanes infortunium tragice exaggerat, quibus ita expositis, ad bellum ipsos contra Perdiccam gerendum inflammat.

Arridæus quoque Alexandri apud se corpus seruans, repugnante Perdicca, ad Ptolemæum Lagi f. e accepto corpore proficiscitur, a Babylone per Damascum in Aegyptum iter habens. qui sæpenumero licet a Polemone Perdiccæ familiari impeditus, peruicit tamen, ne ex animi sui sententia gesta.

Interea Eumenes Perdiccæ munera Sardeis ad Cleopatram attulit: decretumque iam esse Perdiccæ, Nicæa repudiata, eius in locum Cleopatram ducere, quod vbi innotuit (Menander Lydiæ Satrapa Antigono significauit, & per eum Antipatro quoque & Cratero res publicata) eo etiam vehementius illi ad Perdiccam bello persequendum incitati sunt. Antipater itaque & Craterus è Cherroneso Hellespontum traiciunt, traiectus custodibus clam per legatos deceptis. Mittuntur & ab his ad Eumenem ac Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem assentitur; Eumenes vero minime.

Hinc Eumeni suspectus esse cœpit Neoptolemus, & bellum inter se gerunt. quo in bello viribus superante Eumene, fugit cum paucis Neoptolemus ad Antipatrum Craterumque, quibus & persuadet, vt sibi in bello aduersus Eumenem socius Craterus daretur. Nec mora, prælio vtrique cum Eumene confligunt. Dedit vero operam omnem Eumenes, vt ignorarent sui Craterum aduersus se belligerare: ne fama adducti, vel castris suis desertis, ad illum transirent, vel certe apud se manentes, audaciores minus essent. qui cum illi dolus atque astus processisset, prælio quoque victor euasit. Ergo Neoptolemus ipsius Eumenis scribæ manu cæsus cecidit,

οὔτε ὑπήκουσε, καὶ εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις κατέστησαν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ παρὰ Περδίκκαν ἐκ Μακεδονίας ἧκον Ἰόλλας τε καὶ Ἀρχίας, ἄγοντες αὐτῷ τὴν Ἀντιπάτρου παῖδα Νίκαιαν εἰς γυναῖκα. ἀλλὰ γὰρ καὶ Ὀλυμπιάς, ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ, ἔπεμπε παρ' αὐτὸν καὶ ἠγγυᾶτο τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν. καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς συνεβούλευεν ἄγειν Κλεοπάτραν· Ἀλκέτᾳ δὲ τῷ ἀδελφῷ εἰς Νίκαιαν ἔτεινεν ἡ συμβουλή· καὶ ἐκράτει Νίκαιαν μᾶλλον ἀγαγεῖν. οὐ πολὺ δὲ ὕστερον καὶ τὸ περὶ Κυνάνην πάθος συνεπράχθη, ὃ Περδίκκας τε καὶ ὁ ἀδελφὸς * Ἀλκέτας διεπράξαντο. ἡ δὲ Κυνάνη Φίλιππον μὲν εἶχε πατέρα, ὃν καὶ Ἀλέξανδρος, ἐκ μητρὸς δὲ Εὐρυδίκης, γυνὴ δὲ Ἀμύντου, ὃν ἔφθη Ἀλέξανδρος κτεῖναι, * ὅτε εἰς τὴν Ἀσίαν διέβαινεν. ἦν δὲ Περδίκκου παῖς οὗτος, ἀδελφὸς δὲ Φιλίππου Περδίκκας· ὥστε ἦν Ἀμύντας ὁ ἀνῃρημένος Ἀλεξάνδρου ἀνεψιός. ἦγε δὲ ἡ Κυνάνη Ἀδέαν τὴν αὐτῆς θυγατέρα, ἥτις ὕστερον Εὐρυδίκη μετωνομάσθη, τῷ Ἀρριδαίῳ εἰς γυναῖκα, ἣν καὶ ὕστερον ἠγάγετο Περδίκκα * διαπραξαμένου, ἵν' ὡς παύσαι τὴν Μακεδόνων στάσιν ἐπὶ τῷ Κυνάνης πάθει αἰρομένην, ὅτι μέγα κακὸν περιέχουσι. Ἀντίγονος δὲ εἰς Μακεδονίαν, παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν ἔφυγε, καὶ τήν τε εἰς αὐτὸν ἐπιβουλὴν ἣν Περδίκκας ἐβουλεύετο, διηγήσατο· καὶ ὡς κατὰ πάντων ἤδη τὰ αὐτὰ μελετῴη ὥσπερ διενοεῖτο. ἀνεδίδαξε τε καὶ τὸ τῆς Κυνάνης ἐκτραγῳδήσας πάθος. καὶ ταῦτα διελθόμενος, εἰς πόλεμον αὐτῷ τούτους κατέστησεν. καὶ Ἀρριδαῖος δὲ ὁ τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα φυλάσσων, παρὰ γνώμην αὐτὸ Περδίκκου λαβών, πρὸς Πτολεμαῖον παραγίνεται τὸν Λάγου, ἀπὸ Βαβυλῶνος διὰ Δαμασκοῦ ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνων. ὃς πολλὰ μὲν ὑπὸ Πολέμωνος τε περιοικειουμένου Περδίκκᾳ κωλυθείς, ἐνίκησεν ὅμως [εἰς] τὸ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην εἰς ἔργον ἐξενεγκεῖν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Εὐμένης παρὰ Περδίκκου δῶρα πρὸς Κλεοπάτραν εἰς Σάρδεις ἐκόμισε. καὶ ὅτι ἐγνωσμένον εἴη Περδίκκᾳ Νίκαιαν μὲν ἐκπέμπειν, ἀντ' ἐκείνης δὲ ταύτην ἄγεσθαι. οὗ μηνυθέντος Μένανδρος δὲ ὁ Λυδίας σατράπης ἐμήνυσεν Ἀντιγόνῳ, καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν δημοσιωθέντος· ἔτι μᾶλλον αὐτοῖς τὰ πρὸς Περδίκκαν ἐξεπολεμοῦτο. περαιοῦνται δὲ Ἀντίπατρος καὶ Κρατερὸς ἀπὸ τῆς Χερρονήσου τὸν Ἑλλήσποντον, τοὺς τὸν πόρον φυλάσσοντας [καὶ] διὰ πρεσβείας ὑπαγόμενοι· πρεσβεύονται καὶ πρὸς Εὐμένη καὶ πρὸς Νεοπτόλεμον, τοὺς ὑπὸ Περδίκκαν. καὶ Νεοπτόλεμος μὲν πείθεται, Εὐμένης δὲ οὐκ ἀνέχεται. ὑποπτεύεται Εὐμένει Νεοπτόλεμος, καὶ συνίστανται πρὸς ἀλλήλους πόλεμον, καὶ νικᾷ κατὰ κράτος Εὐμένης. φεύγει δὲ Νεοπτόλεμος παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν σὺν ὀλίγοις. ἀναπείθει τούτους, ἐπὶ συμμαχίαν κατ' Εὐμένους ἐλθεῖν αὐτῷ Κρατερόν· καὶ πολεμοῦσιν ἄμφω Εὐμένει. καὶ πάντα ποιήσας Εὐμένης, ὡς τὸ λαθεῖν τοὺς σὺν αὐτῷ, Κρατερὸν αὐτῷ * πολεμεῖν. ἵνα μή τι περὶ αὐτὸν ἁλόντες φήμῃ, ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἀποστῶσιν αὐτοῦ ἢ καὶ μένοντες, ἀτολμότεροι εἶεν· κρατήσας τοῖς τεχνάσμασι, κρατεῖ καὶ τῷ πολέμῳ· καὶ * πίπτει μὲν Νεοπτόλεμος τῇ αὐτοῦ Εὐμένους τοῦ γραμματέως δεξιᾷ,

* Κλεοπάτρα.
* Ἀλκέτας.
* ἰσὸν.
* διαπραξαμένου.
* πολεμεῖν.

a Antipatri fuisse ... ab Arriano ... Indiam ... quasi ... c In editis Arriano habetur Cyna ... Pergo ... d Athenæus lib. ... ex Audata Illyrica ... Cynanæ scripsit.

e Mortuum dum enim ... ut corpus suum ad Ammonem ferri ... Memphim tamen a Ptolemæo translatum est, & inde paucis post annis Alexandriam. Curt. lib. X.

ἀνὴρ

ἀνὴρ στρατιωτικὸς, καὶ πολέμοις ἐνασκηθείς· Κρατερὸς δὲ ὑπό τινων Παφλαγόνων, ἀφειδῶς παρὰ πάντα μαχόμενος, καὶ χωρῶν, ὥς τε γνωσθῆναι. ἀλλ' ἔφθη πεσὼν μὴ γνωσθεὶς, καίτοι καὶ τὴν καυσίαν τῆς κεφαλῆς ἀφελών. ἡ μέντοι πεζὴ στρατιὰ σώα πρὸς Ἀντίπατρον ἐκ τοῦ πολέμου παρεγένετο, ὃ καὶ πολὺ τῆς ἀθυμίας ὑπεκούφισε. παραγίνεται ἀπὸ Δαμασκοῦ Περδίκκας εἰς Αἴγυπτον σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῇ δυνάμει, Πτολεμαίῳ πολεμήσων. κατηγορήσας δὲ Πτολεμαίου, κἀκείνου ἐπὶ τοῦ πλήθους ἀπολυομένου τὰς αἰτίας, καὶ δόξας μὴ δίκαια ἐπικαλεῖν, ὅμως, καὶ τοῦ πλήθους οὐχ ἑκόντος, πολεμεῖ. καὶ δὶς ἡττηθεὶς, καὶ τραχὺς * τοῖς παρὰ Πτολεμαῖον * ἐθελήσασι χωρῆσαι λίαν καταστὰς, καὶ τὰ ἄλλα τῇ στρατιᾷ ὑπερογκότερον ἢ κατὰ στρατηγὸν προσφερόμενος: ὑπὸ τοῦ οἰκείου πλήθους τῶν ἱππέων ἀναιρεῖται, μαχόμενος καὶ αὐτός. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Περδίκκου, πρός τε τοὺς βασιλέας ἐπεραιώθη τὸν Νεῖλον, καὶ δωρεαῖς φιλοφρονησάμενος, καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς, ὅσοι ἐν τέλει Μακεδόνων· ὃ δὲ καὶ τοῖς Περδίκκου φίλοις συναχθόμενός τε δῆλος ἐγένετο. καὶ ὅσοις τι κινδύνου ὑπῆν ἐκ Μακεδόνων ὑπολειπόμενον, καὶ τούτους ἀπαλλάξαι τοῦ δέους, παντὶ τρόπῳ διεσπούδασεν. ἐφ' οἷς παραχρῆμά τε, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα, εὐδοκιμῶν ἐγινώσκετο. συνεδρίου δὲ κροτηθέντος, ἄρχοντες μὲν τῆς πάσης δυνάμεως ἀντὶ Περδίκκου [καὶ] Πίθων καὶ Ἀρριδαῖος ἐν τῷ τέως ἀνερρήθησαν· τῶν δὲ περὶ Εὐμενῆ τε καὶ * Ἀλκέταν, ἐς πεντήκοντα κατεγνώσθησαν· μάλιστα ἐπὶ τῇ τοῦ Κρατεροῦ τῶν Μακεδόνων πρὸς αὐτοὺς * ἐκπολεμωθέντων. μετεκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀντίγονος ἐκ Κύπρου, καὶ Ἀντίπατρος δὲ, ἐπειχθῆναι πρὸς τοὺς βασιλέας. οὔπω δὲ καταλαβόντων, ἡ Εὐρυδίκη Πίθωνα καὶ Ἀρριδαῖον μηδὲν ἄνευ αὐτῆς ἠξίου πράττειν. οἱ δὲ τὰ πρῶτα μὲν οὐκ ἀντέλεγον· ἔπειτα δὲ μηδὲν αὐτῇ ἐπικοινωνεῖν τοῖς δημοσίοις ἀντέλεγον πράγμασιν: αὐτοῖς γὰρ ἕως Ἀντίγονος καὶ Ἀντίπατρος παραγένωνται, μελήσειν περὶ πάντων. ὧν παραγεγονότων, εἰς Ἀντίπατρον ἡ δυναστεία περιίσταται. καὶ ὁ στρατὸς αἰτεῖ τὰ παρὰ Ἀλεξάνδρου ὑπεσχημένα αὐτοῖς ἐπὶ τῇ * στρατείᾳ χρήματα. καὶ Ἀντίπατρος παραυτίκα μὲν μηδὲν * ἔχειν, ἀπεκρίνατο φράζειν ἀκριβές. ἐξετάσας δὲ εἰς τοὺς βασιλείους θησαυροὺς, καὶ τοὺς ὅσοι ἄλλοθί που κείμενοι ὦσι, τηνικαῦτα τὸ δυνατὸν πράξειν, μὴ ἂν αὐτοῖς ἐπιμεμπτὸς νομισθῆναι. ἐφ' * ὧν οὐχ ἡδέως ἡ στρατιὰ ἤκουσεν. Εὐρυδίκης δὲ συλλαμβανούσης ταῖς κατ' Ἀντιπάτρου διαβολαῖς, τοῦ ἀπὸ τοῦ πλήθους ἄχθει, στάσις γίνεται· καὶ δημηγορεῖ Εὐρυδίκη κατ' αὐτοῦ, τοῦ γραμματέως Ἀσκληπιοδώρου ὑπηρετησαμένου τοῖς λόγοις καὶ Ἀττάλου. διεσώθη δὲ μόλις Ἀντίπατρος τῆς σφαγῆς Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου, τῇ παρακλήσει Ἀντιπάτρου, ἀντιδημηγορησάντων ἐν τῷ πλήθει· οἳ καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο εἰς ἐσχάτου ἦλθον κινδύνου. ἐκφυγὼν δὲ Ἀντίπατρος τὸν θάνατον, πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπεχώρησε στρατόπεδον· καὶ οἱ ἵππαρχοι (Ἀντιπάτρου καλοῦντος) πρὸς αὐτὸν ἧκον. καὶ μόλις τῆς στάσεως πεπαυμένης,

* [illegible]
* [illegible]
* Ἀλκέταν.
* [illegible]
* [illegible]

vir cætera militaris, & bello strenuus: Craterus autem in obuium quemque intrepide pugnans, atque ita incedens vt cognosci potuerit, nihilo tamen secius a Paphlagonibus quibusdam incognitus occiditur, tametsi ille maxime causiam capite detraxisset. Attamen pedestres copiæ saluæ ad Antipatrum e prœlio redierunt; quæ res animum reddidit, luctúmque minuit.

Perdiccas Damasco profectus, aduersus Ptolemæum Lagi F. dimicaturus, in Aegyptum cum *a* Regibus & copiis venit. Ptolemæum itaque cum accusasset, atque ille obiecta crimina coram multitudine ita purgasset, vt iniuste accusatus videretur, bellum tamen, repugnante licet militum vulgo, Perdiccas infert. Quo in bello iam iterum victus, iisque asperior factus qui ad Ptolemæum transire vellent, cætera etiam in castris superbior, *b* quam Imperatorem deceret, à suis ipse equitibus inter pugnandum occiditur. Ptolemæus verò, sublato Perdicca, ad reges, transmisso Nilo proficiscitur, donisque allatis, & variis quoque obsequiis tam eos, quam cæteros Macedonum proceres, amanter complexus est. Immo & ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: & quibuscumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni ope ac ratione metu liberare studuit. Quo factum est, vt iam tum, atque in posterum omnium ore laudaretur.

Habito dein conuentu, Pithon & Arridæus copiis vniuersis, Perdiccæ loco, præfecti renunciati in præsens sunt, & ex Eumenis atque Alcetæ sectatoribus ad quinquaginta damnati, idque maxime ob Craterum interfectum, cum Macedones inter se mutuis prœliis diffiderent. Antigonus adhæc e Cypro euocatus, quin & Antipater, ad reges festinare iubentur. Nondum vero aduenientibus illis, Eurydice *c* Pithonem & Arridæum nihil se inconsulta volebat agere. Qui a primo quidem non repugnarunt. post tamen, nihil illi commune cum Repub. esse responderunt: sibi, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ rem fore publicam. Illi igitur cum accessissent, Antipatro summa rei commissa: exercitúsque ab Alexandro promissa militiæ præmia poscit. Antipater, cum in præsentia nihil haberet, æquum postulare respondit: at mox, vt nec iustam eorum indignationem incurrere possit, quoad eius fieri poterit exploraturum thesauros regios, quæque alibi recondita essent. quæ certe ipsius oratio iucunda parum fuit exercitui. Quare cum Eurydice quoque criminationes aduersus Antipatrum foueret, plebe indignante, seditio cooritur. quo tempore & ipsa in eum concionatur, Asclepiodoro scriba sermonem eius referente, & præter eam item Attalus. Planè vt vix cædi ereptus Antipater sit, patrocinatus apud inconstantem plebem Antigono & Seleuco, quorum aduocationem Antipater postularat. qui & ipsi propterea non parum de vita periclitati sunt. Morti ergo ereptus Antipater ad suum se recepit exercitum, & equitum præfecti dein euocati conuenerunt, vixque tandem seditioni fine dato,

a Arridæo & Alexandro puero, Roxanæ F.

b Iustin. lib. 13. Perdiccæ plus odium arrogantiæ, quam vires hostium nocebant. quod exosi etiam socii ad Antipatrum gregatim profugiebant.

c Arridæi coniux, prius Adea dicta, Cynanes filia, sup. Quæ virtute admodum assueta, omnia sibi efficere vendicabat. Iustin. lib. XIV.

ARRIANVS

Antipatrum rursum, vt antea, summæ præesse rei iubent.

Ibi & ab ipso Asię facta diuisio est, qua priorem illam partim ratam habuit, partim, vbi temporum necessitas exigeret, innouauit. Nā Aegyptum quidem & Libyam, vastamque vlteriorem Africam, & quidquid præterea bello partum ad Occidentem solem iacet, Ptolemęi esse pronunciat. Laomedonti vero Mitylenæo Syriam assignat. a Philoxenus Ciliciam, quam antea prouinciam sortitus erat, retinuit. Iam inter superiores Satrapias, Mesopotamiam & Arbelium Amphimacho regis fratri attribuit: Seleucus vero Babyloniæ præficitur. Antigenem, qui primus Perdiccam inuaserat, & Macedonum b Argyraspidarum ductor erat, præfectura totius Susianæ data. In Perside Peucestes confirmatur. Carmaniæ Tlepolemus præponitur, vt Mediæ vsque ad Caspias portas Pithon. Philippus Parthis: Arijs vero & Drangenorum regioni, Stasander præfectus venit. Bactrianæ & Sogdianæ Stasanor Solicensis, Arachotarum vero Sibyrtius euenit. Oxyartæ, Roxanes patri, Parapamisadæ dantur: Indorum autem ea ora, quæ Parapamisadis adiacet, Pithoni Agenoris F. tributa. De proximis deinde Satrapiis ea quæ ad Indum flumen est, & Patala vrbs, quæ in illa India est maxima, Poro regi cessit: at quæ ad Hydaspen flumen pertinet, Taxilæ item Indo, attribuitur. quando non facile esset ipsos dimouere, qui ab Alexandro ipso in imperio constituti, magnam satis potentiam nacti essent. Adhæc qui à Tauro monte ad Boream vergebant, Cappadocas Nicanori attribuit: Magnam vero Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam, & Lyciam, vt antea, Antigonus retinuit. Cariam c Asander accepit. Lydia Clito data, vt Arridæo ea, quæ ad Hellespontum iacet, Phrygia. Pecuniæ Susis colligendæ Antigenes præficitur; cui & è Macedonibus, qui maxime tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Corporis præterea Regij custodes ac stipatores nominauit Autolycum, Agathoclis F. & Amyntam Alexandri F. Peucestæ fratrem: Ptolemæum item Ptolemæi F. & Alexandrum Polysperchontis F. Casandrum vero suum filium, equitum chiliarchum; ijsdemque copiis, quibus antea Perdicca præfuerat, Antigonum præfectum constituit, cui etiam Regum curam custodiámque mandans, bellum cum Eumene gerendum atque conficiendum volenti commisit. Antipater ipse, valde ab omnibus ob res bene gestas laudatus, domum reuertit. Atque in his nonus clauditur liber.

Decimus porro narrat Eumenem, cognito quæ Perdiccæ accidissent, séque hostem a Macedonibus iudicatum, quæ ad bellum essent necessaria, comparasse, & Alcetam Perdiccæ fratrem, fuga salutem ob hæc ipsa quæsiisse. Attalum quoque, qui in ciuili ab Antipatro defectione nemini secundus fuerat, fugientem pariter cęteris sese exsulibus miscuisse, exercitúmque tandem conflasse, peditum decem millium, equitum octingentorum;

Ἀντίπατρον πάλιν, ὡς καὶ πρόσθεν, ἄρχειν εἵλοντο· καὶ ποιεῖται νέμησιν καὶ αὐτὸς τῆς Ἀσίας· τὰ μὲν τῆς προτέρας νεμήσεως ἐπικυρῶν, τὰ δὲ τοῦ καιροῦ βιαζομένου, νεωτερίζων. Αἴγυπτον μὲν γὰρ καὶ Λιβύην καὶ τὴν ἐπέκεινα ταύτης τὴν πολλήν, καὶ ὅ,τι περ ἂν πρὸς τούτοις δορίκτητον ἐπικτήσηται πρὸς δυομένου ἡλίου, * Πτολεμαίου εἶναι· Λαομέδοντι δὲ τῷ Μιτυληναίῳ Συρίαν ἐπιτρέψαι. Φιλόξενον δὲ ἐπὶ Κιλικίας ἔταξεν, ἣν καὶ πρόσθεν εἶχεν. τῶν δὲ ἄνω σατραπειῶν, τὴν μὲν Μέσην τῶν ποταμῶν γῆν, καὶ τὴν Ἀρβηλῖτιν, Ἀμφιμάχῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀδελφῷ ἀπένειμε· Σελεύκῳ δὲ τὴν Βαβυλωνίαν προσέθηκεν. Ἀντιγένει δὲ τῷ πρώτῳ μὲν ἐπιθεμένῳ Περδίκκᾳ, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων Μακεδόνων ἡγουμένῳ, τῆς Σουσιανῆς συμπάσης ἄρχειν· Πευκέστᾳ δὲ ἐβεβαίου τὴν Περσίδα· Καρμανίαν δὲ Τληπολέμῳ ἀπένειμε· καὶ Μηδίαν Πίθωνι, ἔστ᾽ ἐπὶ πύλας τὰς Κασπίας· Φιλίππῳ δὲ τὴν Παρθυαίων γῆν. Ἀρείων δὲ καὶ τῆς Δραγγηνῶν χώρας, Στάσανδρον καθίστη ἡγεμόνα· τῆς δὲ Βακτριανῆς καὶ Σογδιανῆς Στασάνορα τὸν Σόλιον· Ἀραχωτῶν δὲ Σιβύρτιον· καὶ Παραπαμισάδας Ὀξυάρτῃ τῷ Ῥωξάνης πατρί· τῆς δὲ Ἰνδῶν γῆς τὰ μὲν σύνορα Παραπαμισάδαις, Πίθωνι τῷ Ἀγήνορος· τὰς δὲ ἐχομένας σατραπείας, τὴν μὲν παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, καὶ Πάταλα τῶν * ἐκείνῃ Ἰνδῶν πόλεων τὴν μεγίστην, Πώρῳ τῷ βασιλεῖ ἐπεχώρησε· τὴν δὲ παρὰ τὸν Ὑδάσπην ποταμόν, Ταξίλῃ, καὶ τούτῳ Ἰνδῷ· ἐπεὶ μηδὲ ῥᾴδιον μετακινῆσαι αὐτούς, ἐξ Ἀλεξάνδρου τε ἐπιτετραμμένους τὴν ἀρχὴν καὶ δύναμιν ἱκανὴν ἔχοντας. τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ Ταύρου ὄρους, ὡς ἐπὶ τὴν ἄρκτον φερόντων, Καππαδόκας μὲν Νικάνορι ἐπέτρεψεν· ἐπὶ δὲ Φρυγίας τῆς μεγάλης, καὶ ἐπὶ Λυκάοσί τε καὶ * Παμφυλίοις καὶ Λυκίοις, ὡς καὶ πρόσθεν, Ἀντίγονον. Καρίαν δὲ Ἀσάνδρῳ ἀπένειμε. Λυδία δὲ Κλείτῳ ἐδόθη, καὶ Ἀρριδαίῳ Φρυγία ἡ πρὸς Ἑλλησπόντῳ. τῆς δὲ κατακομιδῆς τῶν ἐν * Σούσοις χρημάτων Ἀντιγένην ἔταξε, καὶ τούτῳ τῶν στασιασάντων Μακεδόνων τοὺς μάλιστα τρισχιλίους παρέδωκε. σωματοφύλακας δὲ τῷ βασιλέως, Αὐτόλυκόν τε τὸν Ἀγαθοκλέους παῖδα, καὶ Ἀμύνταν τὸν Ἀλεξάνδρου παῖδα, Πευκέστου δὲ ἀδελφόν, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Πτολεμαίου, καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Πολυσπέρχοντος, Κάσανδρον δὲ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα χιλιάρχην τῆς ἵππου· τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρόσθεν ὑπὸ Περδίκκᾳ τεταγμένης Ἀντίγονον ἡγεμόνα ἀπέφηνε. καὶ τούτῳ τοὺς βασιλέας φρουρεῖν τε καὶ θεραπεύειν προστάξας, τὸν πόλεμον ἅμα τὸν πρὸς Εὐμένη διαπολεμῆσαι αὐτῷ αἱρουμένῳ ἐπέτρεψεν. Ἀντίπατρος δὲ αὐτὸς πολλὰ ὑπὸ πάντων, ἕνεκα πάντων ἐπαινούμενος, ἐπ᾽ οἴκου ἀπεχώρει. ἐν οἷς καὶ ὁ θ᾽ λόγος. ὁ δὲ δέκατος διαλαμβάνει, ὡς Εὐμένης τὰ περὶ Περδίκκαν μαθών, ὅτι καὶ πολέμιος ἐψηφίσθη Μακεδόσι, ἐπὶ πόλεμον παρεσκευάζετο. καὶ ὡς Ἀλκέτας ὁ Περδίκκου ἀδελφὸς διὰ ταῦτα ἔφυγε. καὶ Ἄτταλος ὁ τῆς κατὰ Ἀντιπάτρου στάσεως οὐδενὸς φέρων τὰ δεύτερα, καὶ αὐτὸς φυγὼν συνέμιξε καὶ τοῖς ἄλλοις φυγάσι. καὶ συνήχθη Ἀττάλῳ * στρατός, πεζοὶ μὲν μύριοι, ἱππεῖς δέ, ὀκτακόσιοι.

a Philotæ eā quidem operam ascribit in prima Cas. & ipsi Dexippum sup. Cod. LXXXII. et alio loco inter dispectos, Psilotea ascripta Philoxeno à Perdicca datur lat. ad extremū lib. I. Sed in ea re ... ab ato Perdicca, etiam ab Antipatro his Philoxeno cōfirmatur.

b Ab argenteis ita appellati quidam Alexandri Magni tetr.; d refert Iustinus, lib. XII. & Athenæus lib. XII.

c Casander legitur in edendi Latino legem. & Curt. utrique Arrian. sup. in pr. h. Cod.

* al. Πτολεμαίῳ.

* Ἰνδῶν.

* al. Παμφυλίαις.

* al. σούσοις.

* al. στρατός.

καὶ ὡς

ARRIANVS

καὶ ὡς Ἄτταλος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐπιθέσθαι Κνιδίοις καὶ Καυνίοις καὶ Ῥοδίοις ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ Ῥοδίων κράτει ἀπεκρούσθησαν, Δημαράτου ναυαρχοῦντος αὐτοῖς. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Εὐμένης, Ἀντιπάτρου ἐς Σάρδεις ἰόντος, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐγγὺς ἦν. Κλεοπάτρα δὲ ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφὴ, ἵνα μὴ ἐς τὸ τῶν Μακεδόνων πλῆθος διαβληθείη, ὡς αὐτὴ τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπάγουσα, ἔπεισε Εὐμένη ἀποχωρῆσαι τῶν Σάρδεων· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἧττον ὁ Ἀντίπατρος παραγενόμενος, αὐτὴν * ὠνείδιζε τῆς εἰς Εὐμένη καὶ Περδίκκαν φιλίας. ἡ δὲ πρός τε ταῦτα κρεῖσσον ἢ κατὰ γυναῖκα ἀπελογεῖτο, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντενεκάλει. τέλος δὲ, εἰρηνικῶς ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν. ὅτι Εὐμένης ἐπελθὼν ἀπροσδοκήτως τοῖς οὐχ ὑπ' αὐτὸν προσχώροις, λείαν πολλὴν καὶ χρήματα συλλαβὼν, τὸν οἰκεῖον στρατὸν κατεπλούτει. διαπρεσβεύεται δὲ καὶ πρὸς Ἀλκέταν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐς ταὐτὸν τὰς δυνάμεις ἀναγαγεῖν ἀξιῶν, καὶ οὕτω τοῖς κοινοῖς ἐχθροῖς μάχεσθαι. οἱ δὲ, ἄλλων ἄλλα * βουλευσαμένων, τέλος οὐ πείθονται. ὅτι Ἀντίπατρος Εὐμένει μὲν πολεμεῖν πως οὐκ ἐθάρρει, κατὰ δὲ Ἀττάλου καὶ Ἀλκέτα πέμπει πολεμήσοντα * Ἀσάνδρον. καὶ ἰσορρόπου τῆς μάχης * γενομένης, ἡττᾶται Ἀσανδρος. ὅτι διαφέρεται Κάσανδρος πρὸς Ἀντίγονον, καὶ παύεται Κάσανδρος τῆς κατὰ Ἀντιγόνου ἀταξίας, Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς διακωλύσαντος. ὅμως οὖν ὁ Κάσανδρος περὶ Φρυγίαν συμβαλὼν τῷ πατρὶ, ἀναπείθει μήτε πόρρω τῶν βασιλέων ἀποχωρεῖν, καὶ Ἀντίγονον δι' ὑπονοίας ἔχειν. ὁ δὲ τῇ τε μετριοφροσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ, καὶ ἀρετῇ, ὃν δυνατὸν τρόπον διέλυε τὴν ὑπόνοιαν. καὶ Ἀντίπατρος ἐπικλασθεὶς, τῆς τε ξυνδιαβάσης αὐτῷ ἐς τὴν Ἀσίαν δυνάμεως, πεζοὺς μὲν ἐπιδίδωσιν αὐτῷ Μακεδόνας ὀκτακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἱππέας τῶν ἑταίρων ἴσους. ἐλέφαντας δὲ τῶν πάντων τοὺς ἡμίσεας ο'. ὡς ῥᾷον διαπολεμῆσαι τὸν πρὸς Εὐμένη πόλεμον. καὶ Ἀντίγονος μὲν τοῦ πολέμου ἐπείληπτο· Ἀντίπατρος δὲ ἀναλαβὼν τοὺς βασιλέας, καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν, ᾔει * ὡς περαιωσόμενος τὴν Μακεδονίαν. καὶ στασιάζει πάλιν ὁ στρατὸς, αἰτῶν τὰ χρήματα. Ἀντίπατρος δὲ, ἐπειδὰν ἔλθῃ εἰς Ἄβυδον, * ὡμολόγει παρέξειν αὐτοῖς, καὶ δώσειν τυχὸν μὲν ἅπασαν, ὅση ἡ δωρεὰ, εἰ δὲ μὴ, τήν γε πλείστην. καὶ ταύταις αὐτοὺς ταῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας, ἀστασιάστως τὸ λοιπὸν καταλαμβάνει τὴν Ἄβυδον. ἐκεῖ δὲ τούτους τέχνῃ παρακρουσάμενος, νυκτὸς ἅμα τοῖς βασιλεῦσι, περαιοῦται τὸν Ἑλλήσποντον, παρὰ Λυσίμαχον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καὶ αὐτοὶ ἐπεραιώθησαν, ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν χρημάτων παραυτίκα ἡσυχάσαντες. ἐν οἷς καὶ τοῦ δεκάτου λόγου τὸ τέλος. Ἔστι μὲν οὖν ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν ἄριστα συνταξαμένων ἱστορίας δεύτερος. ἀπαγγεῖλαι τε γὰρ καὶ μετὰ συντομίας κράτιστος, καὶ ταῖς ἐκτροπαῖς ἀκαίροις, οὐδὲ παρενθήκαις τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμοῦ λυμαινόμενος. καινοπρεπὴς δὲ συνθήκῃ λόγου μᾶλλον ἢ λέξει, καὶ οὕτως, ὥς τε μὴ ἂν ἄλλως,

* ὠνείδιζε.
* ἄλλων ἄλλα βουλευσαμένων
* Ἀσάνδρον.
* γενομένης
* ὥσπερ ἂν περαιωσόμενος
* ὡμολόγει.

ac cum his Cnidum, Caunum, & Rhodum inuadere conantem, a Rhodiis fortiter, Demarato apud eos classis præfecto, repulsum fuisse. Refert etiam parum abfuisse, cum Sardeis peteret Antipater, quin ad manus cum eo Eumenes veniret. At Cleopatram Alexandri sororé (ne forte apud Macedonum vulgus, quasi belli ipsis causa foret, in crimen illa vocaretur) suasisse ac persuasisse Eumeni, Sardibus vt abscederet. Antipatrum tamen eam nihilominus, cum aduenisset, ob amicitiam, societatémque cum Eumene atque Perdicca, non sine probris atque conuiciis increpuisse: illamque, supra quam ab eo sexu expectari poterat, sese defendisse aliaque plurima vicissim obiecisse, ac tandem pacatos eos discessisse.

Eumenen nec opinato in vicinorum eorum agrum, qui ei non parerent, irrumpentem cum prædam magnam egisse, tum pecuniæ magnam vim diripuisse, quibus ille suum exercitum magnopere ditarit. Nuncios insuper ad Alcetam eiusque socios misisse, qui copias omnes in vnum adducere, atque ita iunctis viribus communem hostem oppugnare rogarent. Illos vero aliis aliud suadentibus, tandem minime esse assensos. Antipatrum addit cum Eumene pugnare adhuc non ausum, misisse tamen a Asandrum, qui cum Attalo, atq; Alceta dimicaret.

Certatum esse hic æquo propemodum Marte: sic tamen, vt inferior Asander discesserit. Casandrum ad hæc ab Antigono dissensisse, verum animi perturbationem, Antipatro patre inhibente deposuisse. Apud Phrygiam deinde Casandrum cum parente congressum, ne à regibus longius discederet, sed Antigonum suspectum haberet, hortatum esse. Illum vero cùm temperata sua prudentia, tum variis obsequiis, atque virtutibus suspicionem pro virili sustulisse. Mitigatum itaque Antipatrum, de illis copiis, quas in Asiam secum transuexerat, peditum illi [Antigono] Macedonici generis octo millia & quingentos tradidisse, equitum vero externorum parem numerum: elephantorum quoque dimidiam partem, id est septuaginta; quo facilius bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonum bellum hoc administrare exorsum esse: Antipatrum verò, acceptis regibus, ceterisq; copiis, tanquam in Macedoniam traiecturum abiuisse. Addit iterum ibi tumultuantes milites pecuniam postulasse, Antipatrúmque promisisse, vbi Abydum peruenisset, illam sese curaturum, præbiturúmque fortasse donatiuum vniuersum: sin verò, maiorem certe partem accepturos. Hac ergo spe lactatos, absque seditione deinceps Abydum vsq; perduxisse; vnde ipse noctu (deceptis astu militibus) vnà cum regibus Hellespontum, ad Lysimachum traiecerit: postridie ergo eius diei, etiam ipsos transisse, de pecunia poscenda in præsens quiescentes. Atque hoc libri decimi extremum est.

Est sane scriptor hic nemini eorum qui historiam optime contexuerunt postponendus. Nam & narrationum breuitate præstat, & importunis digressionibus, aut crebra parenthesi, contextum historiæ tenorem minime lædit. Decorem insuper obseruás, noua orationis compositione magis quàm vocabulis vsque eò est, planè vt alio nullo modo neque clarior,

a Cui Caria provincia ... venerat, ... hic ait pag. ... & Dexippus pag. 116.

neque dilucidior fieri narratio possit. Dum vero significantes, sonantesque ac teretes adhibet dictiones, æqualitate non minus, quam granditate orationem temperat. Verborum item innouatio non est illi longius, sed e propinquo petita, & quæ lumen orationi vel maximum addat, vt sit vocabuli quasi habitus quidam ac gestus potius, quam mutatio consuetorum verborum. Quo fit, vt & perspicuitas exornatur, non in hac solum parte, sed etiam in apparatu, ordine, & narrationis maximè compositione: quod ipsum est totum perspicuitatis pertinentium. Iam vsus tractatióque simplicium ac rectarum periodorum, vel apud indoctos, plerumque reperiatur: & vero ad supinum, atque humile dicendi genus orationem nimium demittit; præsertim si merus ille, atque impermistus sit vsus. Quod hic noster (etsi ad perspicuitatem illud facere videatur) non admisit vnquam. Tropis item ellipseos, non ambitum ij sua verborum concidendo, sed voces singulas supprimendo ita vtitur, vt ne percipiendi quidem defectus vestigium vllum relinquat: idque adeò, vt si quis quod deest addere tentet, superuacaneum potius addidisse, quam defectum suppleuisse, meritò censeatur. Schematum etiam copia optime orationem suam adornat. non enim repentè, & simul omnium obuium ac natiuum vsum immutat, sed sensim atque ab initio statim hæc commiscet. ita neque satietate molestiam adfert, neque repentina mutatione turbat. Denique vt semel dicam, si quis post hunc [lectum] ad ceteros historicos sese contulerit, multos etiam antiquorum humiliores deprehendat.

μήτε σαφέστερον, μήτε ἐναργέστερον τὸ διήγημα δηλωθῆναι. ἐσήμω δὲ καὶ εὔογκα, καὶ τὴν τῶν λέξεων ἀποκεχρημένος στρογγύλῳ, καὶ τὸ λεῖον ἔχει τῷ μεγέθει συγκιρνάμενον. καὶ ἡ καινότης τῶν λέξεων οὐχὶ εἰς τὸ πόῤῥω νεωτερίζεται, ἀλλ᾽ ἔγγιστά τε καὶ εἰς τὸ ἐμφαντικώτατον· ὡς σχηματισμὸν εἶναι λέξεως, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐναλλαγὴν συνήθους ὀνόματος. διὸ καὶ τὸ σαφὲς * συνεφέλκεται οὐκ ἐν τούτῳ μόνον, * ἀλλ᾽ ἐν τῇ διασκευῇ, καὶ τάξει, καὶ κατασκευῇ μάλιστα τοῦ διηγήματος· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῆς σαφηνείας τὸ ἐντέχνιον. ἡ γάρ τοι χρῆσις, ἡ κατὰ τὰς εὐθείας τῶν περιόδων, καὶ τοῖς ἰδιώταις πρόσεστι μάλιστα, καὶ εἰς ὑπτιότητα καὶ ταπεινότητα λίαν καταβιβάζει τὸν λόγον, ἄκρατος μάλιστα γινομένη. ὅπερ οὗτος, εἰ καὶ τοῦ σαφοῦς εἶναι δοκεῖ, οὐ προσήκατο. καὶ τῷ ἐλλείποντι δὲ τῶν τρόπων οὕτω κέχρηται, οὐ κατὰ τὰς περιοδικὰς ἐλλείψεις τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ κατά γε τὰς τῶν λέξεων· ὥς τε μηδὲ ἔλλειψιν διδόναι συναίσθησιν. καὶ εἴ τις τὸ λεῖπον ἐπιχειρήσειεν προσθεῖναι, εἰς τὸ παρέλκον ἂν ἐπιτεῖναι δόξαι, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐλλιποῦς ἐξευρεῖν τὴν ἀναπλήρωσιν. ἄριστα δὲ αὐτῷ καὶ τὸ πολυσχημάτιστον ἔχει, οὐκ ἀθρόον μεταβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αὐτοσχηματίστου χρήσεως, ἀλλ᾽ ἠρέμα καὶ ἐξαρχῆς συμπλεκόμενον· ὡς μήτε τῷ προσκορεῖ ἀνιᾶν, μήτε τῷ ἀθρόῳ ποιεῖν ἐκταράττεσθαι. καὶ ἁπλῶς, εἴ τις κατ᾽ αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἀναχθείη λόγους, πολλοὺς καὶ τῶν ἀρχαίων ἴδοι τῆς αὐτοῦ τάξεως ἱσταμένους ταπεινοτέρους.

* διαφέλκεται * αὐτῷ τῷ

SCHO-

SCHOLION.

Libuit hic in fine subiicere regni Macedonici, extincto iam Alexandro, distributionem, ac pene dixerim sectionem: cum ut uno aspectu sese offerat, tum ut Graecorum Arriani ac Dexippi, Latinorumque Iustini, Curtij atque Orosij à sensu meo dissensus appareat.

DIVISIO PROVINCIARVM IMPERII
Alexandri magni à Perdicca facta,

Apud Arrianum hic in principio Cod. XCII.

Cùm prius ex pacto pedites inter equitesque

Antipater	*Exercitus dux per Europam.*
Craterus	*Tutor regis Arridaei*
Perdiccas	*Tribunus militaris pro Hephaestione constituti fuissent.*

Ptolemaeus Lagi F.	imperare iussus	*Aegypto, Libyae, & Arabiae, quoad haec Aegypti fines attingit.*
Cleomenes		*Loco Ptolemaei vicaria potestate.*
Laomedon		*Syriae.*
Philotas		*Ciliciae.*
Pithon		*Mediae.*
Eumenes Cardianus		*Cappadociae, Paphlagoniae, & Euxino-ponto finitimis, Trapezuntem usque.*
Antigonus		*Pamphyliae, Lyciae & Phrygiae maiori,*
Cassander		*Caribus.*
Menander		*Lydis.*
Leonnatus		*Phrygiae, quae est ad Hellespontum.*

Sic Asia partita.

IN EVROPA VERO:

Lysimachus	imperare iussus	*Thraciae, Cherroneso, omnibusque Thracibus finitimis gentibus, ad Salmydessum Euxini-ponti.*
Craterus		*Omnibus quae ultra Thraciam sunt locis usque ad Illyrios Triballos, & Agrianas; ipsi quoque Macedoniae, & Epiro ad Ceraunios usque montes, & omnibus Graecis.*

ALTERA PROVINCIARVM DIVISIO per Antipatrum.

Ex eodem Arriano hic in epitome libri noni.

Ptolemaeus.	Accepit	*Aegyptum, Lybiam, & vastam, quae huic ultra est, regionem.*
Laomedon Mytilenaus		*Syriam.*
Philoxenus		*Ciliciam.*
Amphimachus		*Mesopotamiam, & Arbelen.*
Seleucus		*Babyloniam.*
Antigenes		*Susianam Satrapiam.*
Peucestes		*Persida.*
Tlepolemus		*Carmaniam.*
Pithon		*Mediam usque ad Caspias portas.*
Philippus		*Parthyaeorum regionem.*
Stasander		*Areiorum, & Drangenorum provinciam.*
Stasanor Soliensis		*Bactrianen, & Sogdianen.*
Sibyrtius		*Arachotos.*
Oxyartes Rhoxanes P.		*Parapamisadas.*
Pithon Agenoris F.		*Finitimos Parapamisadibus.*
Porus Indus		*Quae ad Indum fluuium sunt, & Patala urbem.*
Taxiles Indus		*Prouinciam ad Hydaspen fluuium.*
Nicanor		*Cappadocas.*

Antigonus	*Accepit*	*Phrygiam maiorem, Lycaonas, Pamphylos, Lycios, vt prius.*
Asander		*Cariam.*
Clitus		*Lydiam.*
Arrideus		*Phrygiam ad Hellespontum.*
Antigenes		*Collectionem vectigalium Susianorum.*
Autolycus Agathoclis F. *Amyntas Alexandri F.* *Idémque Peucestiae frater* *Ptolemaeus Ptolemaei F.* *Alexander Polyperchontis F.*		*Regij corporis custodiam.*
Cassander Antipatri F.		*Praeturam equitum.*
Antigonus.		*Imperium in Perdiccae olim copias, & regium praesidium.*

DIVISIO IMPERII MADEDONICI
Perdicca distribuente.

Apud Dexippum sup. Cod. LXXXII.

IN ASIA.

Ptolemaeo Lagi F.	*Obuenit*	*Aegyptus vniuersa, & Libya, & quidquid vltra Aegyptum attingit.*
Cleomeni		*Ptolemaei vicarium Praefectum agere.*
Laomedonti Mitylenaeo		*Syria.*
Philotae		*Cilicia.*
Pithoni		*Media.*
Eumeni		*Cappadocia, Paphlagonia, & quidquid ad Pontum Euxinum vergit Trapezuntem vsque.*
Antigono		*Pamphyli & Cilices vsque ad Phrygiam.*
Asandro		*Cares.*
Menandro		*Lydi.*
Leonnato		*Phrygia ad Hellespontum.*

IN EVROPA.

Lysimacho	*Obuenit*	*Thracia, & Cherronesus.*
Antipatro		*Omnes Macedones, Graeci, Illyrij, Triballi, Agrianes, & quaecunque in Epiro.*
Cratero		*Tutoris ac curatoris regij dignitas.*
Perdiccae		*Chiliarchia Hephaestionis.*

APVD INDOS.

Poro	*Obuenerunt*	*Indum inter & Hydaspen populi.*
Taxilae		*Indi reliqui.*
Pithoni alteri		*Indorum finitimi, exceptis Paramisadibus.*
Oxyarti Bactrio Rhoxanes patri		*Caucasei subiectis montibus populi, Indis proximi.*
Sibyrtio		*Arachosij atque Gadrosij.*
Stasanori Soliensi		*Arei, & Drangi.*
Philippo		*Sogdiani.*
Rhadapherno		*Hyrcania.*
Neptolemo		*Carmania.*
Peucestae		*Persa.*
Oropio		*Sogdianorum pars.*
Seleuco		*Babylonij.*
Archelao		*Mesopotamia.*

MACEDONICARVM PROVINCIARVM PARTITIO.

Apud Iustinum libro XIII.

ARRIANVS

	Ptolemaeus	Aegyptum, & Africae, Arabiaeque partem.
	Laomedon Mitylenaeus	Syriam.
	Philotas cum filio	Cilices, & Illyricos.
	Acropatos	Mediam maiorem.
	Alcetas Perdiccae frater	Mediam minorem.
	Synus	Susianam gentem.
	Antigonus Philippi F.	Phrygiam maiorem.
	Learchus	Lyciam & Pamphyliam.
	Cassander	Cariam.
	Menander	Lydiam.
	Leonnatus	Phrygiam minorem.
	Lysimachus	Thraciam, & regiones Pontici maris.
	Eumenes	Cappadociam cum Paphlagonia.
	Seleucus Antiochi F.	Summum castrorum tribunatum,
Accipiunt à Perdicca	Cassander Antipatri F.	Praefecturam stipatorum regis, satellitiumque.
	Taxiles	Res Indum inter, & Hydaspen flu.
	Pithon Agenoris F.	Colonias in Indiis conditas.
	Parapomenus	Fines Caucasi montis.
	Axiarches	Dracas.
	Statanor	Argaeos.
	Amyntas	Bactrianos.
	Scythaeus	Sogdianos.
	Nicanor	Parthos.
	Philippus	Hyrcanos.
	Phrataphernes	Armenios.
	Neoptolemus	Persas.
	Peucestes	Babylonios.
	Artous	Pelasgas.
	Archesilaus	Mesopotamiam.

DIVISIO IMPERII MACEDONICI A PERDICCA FACTA.

Apud Q. Curtium lib. X.

Rex		Summam Imperii.
Ptolemaeus		Aegyptum, & Africae gentes, quae in ditione erant.
Laomedon		Syriam cum Phoenice.
Philotas		Ciliciam.
Antigonus		Lyciam cum Pamphylia, & maiore Phrygia.
Cassander		Cariam.
Menander	obtineret	Lydiam.
Leonnatus		Phrygiam minorem Hellesponto adiunctam.
Eumenes		Cappadociam cum Paphlagonia usque ad Trapezunta.
Pithon		Mediam.
Lysimachus		Thraciam, appositásque Thraciae Ponticas gentes.
Perdiccas		Praefecturam copiarum, quae regem sequebantur.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΒΙΘΥΝΙΚΑ᾽ ἐν βιβλίοις η᾽.

ϟγ᾽. Arriani Bithynica.

* [illegible]

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ τὰ Βιθυνικά, ἐν βιβλίοις ὀκτώ· ἐν οἷς τά τε μυθικὰ τὰ περὶ Βιθυνίας, καὶ τἆλλα ὅσα συνέστη περὶ αὐτήν, * λεπτομερῶς ἀναγράφει, τῇ πατρίδι δῶρον ἀναφέρων ταύτην τὴν ἱστορίαν. Νικομηδεὺς γάρ τι τὸ γένος αὐτὸς ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ δηλοῖ· ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι, καὶ παιδευθῆναι, καὶ ἱερέα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς (αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνακεῖσθαί φησι) χρηματίσαι. μέμνηται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ καὶ ἑτέρων πραγματειῶν. ὧν ἡ μὲν, ὅσα Τιμολέοντι τῷ Κορινθίῳ κατὰ Σικελίαν ἐστρατήγηθη, διαλαμβάνει·

XCIII.

EIVSDEM ARRIANI BITHYNICA.

LEGI *Bithynica eiusdem libris octo*: quibus de Bithynia fabulosas narrationes, ceteráque ad ea pertinentia, accuratè perscribit: patriae nimirum patriam historiam offerens. Nicomedia enim genus se ducere hoc opere ostendit; eaque in urbe natum, altum, litterísque imbutum, sacerdotium Cereris, eiúsque filiae Proserpinae (quibus sacram esse urbem scribit) gessisse.

Meminit verò hoc ipso in libro & aliorum operum: quorum alterum quidem a *Timoleontis Corinthij res in Sicilia gestas* continet;

a Dionis, qui Timoleontem praecessit, ut & ea quae etiam Timoleontis totam habes apud Plut.

…ARIANVS.

alterum vero *res Dionis Syracusani*, memoratu dignas refert, cum Syracusas hic, omnémque adeo Siciliam à Dionysij secundi (qui primi filius fuit) tyrannide liberauit: insuperque & à barbaris, quos vt tyrannidem firmaret, Dionysius eò adduxerat. Apparet vero hoc opus, quo patriæ descripsit, post Alexandri magni, Timoleontis, & Dionis rerum gestarum historias, quarto loco confectum esse: & initio quidem certe, ex quo animum ad scribendum appulerit, hoc sibi consulto argumentum proposuisse, & præfixisse; verum quod rebus illis huius apparatus indigeret, tardius absoluisse. Hanc enim ipsemet cessationis, tardæque editionis causam adfert.

A fabulosis ergo, vt iam diximus, narrationibus ducendum putauit initium, pergitque porrò ad excessum Nicodemis vltimi, qui vita decedens, Romanis regnum testamento reliquit: qui quidem Romani iam inde regibus parere desierant, ex quo vrbe Roma exactus est Tarquinius Superbus.

ἡ δὲ τὰ Δίωνος τοῦ Συρακουσίου ὅσα ἀξιαφήγητα ἔργα ἐπανελέσθαι, ἡνίκα τὰς Συρακούσας καὶ πᾶσαν Σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου, ὃς ἦν παῖς τοῦ προτέρου, ἠλευθέρωσε, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ τοῦ βεβαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο. φαίνεται δὲ ἐν τετάρτην γράφων τὴν τῆς πατρίδος ἀφήγησιν. μετά τε γὰρ τὰ περὶ Ἀλέξανδρον, καὶ Τιμολέοντα, καὶ Δίωνα, μετὰ τὰς περὶ αὐτοὺς ἱστορίας, ἤδη αὐτῷ ἡ συγγραφὴ ἐξετετέλεστο· καὶ ἐξ ἀρχῆς μὲν, ἀφ' οὗ γράφειν ἴσχυσε, ταύτην ἐνστήσασθαι καὶ συντάξαι τὴν ὑπόθεσιν βουληθείη τι, τῆς δὲ παρασκευῆς ὡς τὸ ἐνδεῶς ἔχειν αὐτὴν παρατυχούσης τοῦ χρόνου. ταύτην γὰρ αὐτὸς τῆς ἐπὶ τοσοῦτο βραδυτῆτος ἀποδίδωσιν αἰτίαν. ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῶν μυθικῶν τῆς ἱστορίας, ὥσπερ εἴρηται, καταλήγει δὲ μέχρι τελευτῆς τοῦ ἐσχάτου Νικομήδους· ὃς τελευτῶν τὴν βασιλείαν *ῥωμαίοις κατὰ διαθήκας ἀπέλιπεν, οἳ οὐ *βασιλευομένοις μετὰ τὴν τοῦ Ταρκυνίου ἐξέλασιν.

* [illegible] * βασιλευο-μένοις

XCIV.

IAMBLICHI *De rebus Rhodanis & Sinonidis libri XVI.*

ἸΑΜΒΛΊΧΟΥ ΔΡΑΜΑΤΙΚΌΝ

LECTA est IAMBLICHI *a Actio fictitia*, amores repræsentans. Qui etsi honestius paulò *b* Achille Tatio, furtorum arcana detegit, longè tamen impudentius Heliodoro illo Phœnice. Hi enim *c* tres, eodem ferè sibi proposito scopo, amatorium argumentum tractarunt: attamen Heliodorus grauius atque decentius: minus vero quàm ille decenter hic Iamblichus: obscœne vero atque inuerecundè Achilles ille, qui Leucippes ac Clitophontis amores libris octo narrauit. cuius etiam fluxa & mollis dictio est, ac si quid in ea plausibile; non id ad firmitatem rigorémque, sed ad titillationem quandam, vt sic loquar, atque lasciuiam distortum est. Porro Iamblichus, quod ad verborum, & compositionis præstantiam ac narrationum ordinem attinet, dignus sanè fuerat, qui rhetoricum suum artificium atque facultatem non in ludicris his fictisque, sed in vel maximè seriis rebus ostenderet.

Personæ ergo dramatis inducuntur Sinonis & Rhodanes, pulchra vterque forma & coniugij lege vt copulati, sic etiam inuicem amantes. Garmus Babyloniæ rex, amissa coniuge, Sinonidis captus amore, vxorem eam ducere maturabat: renuente verò Sinonide, aureo illa torque vincta est, & Rhodanes propterea (Damæ & Sacæ Eunuchis regiis commisso negotio) tollendus in crucem erat. Verùm studio Sinonidis inde liberatus, effugit vterque; hic crucem, illa nuptias. Idcirco Damæ & Sacæ aures naresque præciduntur, & ad fugitiuos inuestigandos missi, duas in partes diuisi, se comparant, propiusque factum est nihil, quàm vt ab insequente Dama ad pratum quoddam Rhodanes caperetur. Piscator enim quidam pastores indicauit, qui quæstionibus torti, pratum illud vix tandem demonstrant. quo in prato & aurum Rhodanes repererat, ab inscriptione *d* columnæ, cui leo insidebat, ostensum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰαμβλίχου δραματικὸν, ἔρωτας ὑποκρινόμενον. ἔστι δὲ τῇ αἰσχρολογίᾳ τοῦ μὲν Ἀχιλλέως τοῦ Τατίου ἧττον ἐκπομπεῦον, ἀναιδέστερον δὲ μᾶλλον, ἢ ὁ Φοῖνιξ Ἡλιόδωρος, προσφερόμενος. οἱ γὰρ τρεῖς οὗτοι σχεδόν τι τὸν αὐτὸν *σκοπὸν προθέμενοι, ἐρωτικῶν δραμάτων ὑποθέσεις ὑπεκρίθησαν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡλιόδωρος σεμνότερόν τε καὶ εὐφημότερον· ἧττον δὲ αὐτοῦ ὁ Ἰάμβλιχος· αἰσχρῶς δὲ καὶ ἀναιδῶς ὁ Ἀχιλλεὺς [ὁ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα ἐρωτικὰ ἐν βιβλίοις η' γράψας] ἀποχρώμενος. καὶ ἥ γε λέξις αὐτοῦ ῥέουσα καὶ μαλακή· καὶ ὅσον αὐτῆς ὑπόκροτον, οὐ πρὸς τόνον τινὰ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ γαργαλίζον, ὡς ἄν τις εἴποι, καὶ βλακῶδες παρακέκλιται. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος, ὅσα γε εἰς λέξεως ἀρετὴν, καὶ συνθήκης, καὶ τῆς ἐν τοῖς διηγήμασι τάξεως, καὶ τοῖς σπουδαιοτάτοις τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐχὶ παιγνίοις καὶ πλάσμασιν, *ἄξιος τὴν τῶν λόγων τέχνην καὶ ἰσχὺν *ἐπιδείκνυσθαι. εἰσὶ δὲ αὐτῷ πεπλασμένα τοῦ δράματος πρόσωπα, *Σινωνὶς καὶ Ῥοδάνης, καλὴ καὶ καλὸς τὴν ὄψιν, τοῦ γάμου ἐρῶντες ἀλλήλων, καὶ δὴ καὶ ζευγνύμενοι. καὶ Γάρμος βασιλεὺς Βαβυλώνιος, τῆς αὐτοῦ γυναικὸς θανούσης, εἰς ἔρωτα ἀναπτόμενος Σινωνίδος, καὶ πρὸς γάμον ἄγειν ἐπειγόμενος. ἀναινομένης Σινωνίδος, καὶ δεσμὰ χρυσᾶ τῆς ἁλύσεως διαπεπληγμένης· καὶ Ῥοδάνης διὰ τοῦτο, Δάμα καὶ Σάκα τῶν βασιλικῶν ἡμιαρρένων τὴν πρᾶξιν ἐπιταξάντων, ἐπὶ σταυροῦ ἀναρτώμενος. ἀλλ' ἐκεῖθεν καθαιρεῖται σπουδῇ Σινωνίδος. καὶ φεύγουσιν ἄμφω· ὁ μὲν τὸν σταυρὸν, ἡ δὲ τὸν γάμον. καὶ περιτέμνεται διὰ τοῦτο Δάμας καὶ Σάκας τὰ ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ ἐπὶ τὴν τούτων ἀποστέλλονται ζήτησιν. καὶ διχῆ μερισθέντες, ἐπὶ τὴν ἱρμῆναι ἐξίενται· [καὶ] καταλαμβάνονται σχεδόν τι παρά τινα λειμῶνα οἱ περὶ Ῥοδάνην ὑπὸ τοῦ διώκοντος Δάμα· ἁλιεὺς δ' ἦν, ὃς τοὺς ποιμένας ἐμήνυσεν· οἳ στρεβλούμενοι, τὸν λειμῶνα μόλις δεικνύουσιν. ἐν ᾧ καὶ χρυσὸν Ῥοδάνης εὕρισκε, τῆς στήλης τοῦ λέοντος ὑποδηλούμενον τῷ ἐπιγράμματι.

καὶ γά-

a Eam Babylonicam vocari etiam docet Suid.
b De quo sup. Cod. LXXXVII.
c de Heliodoro, Codice LXXIII.
c Vidimus tamen & in Italia [illegible] Eustathii [illegible] argumenti.
d De Leone in cippo lege infra Pisiem. Hæ[illegible] Cod. XC. Habes & in Ægy[illegible] repertum [illegible] thesaurum.

* ἰαμβλίχου δράμα.
* σκοπόν.
* ἄξιος. * ἐπιδείκνυται.
* Σινωνίς.

[illegible]

IAMBLICHUS.

Hirci quoque spectrum quoddam Sinonidem illic amare cœpit: quæ causa fuit, vt Rhodanes ex eo prato excederet. Damas vero, repertam ibi Sinonidis coronam solatio Garmo sub [illegible] dilapsi, fecerunt in [illegible] quæ [illegible] tugurio habitantem, antrumque [illegible] latent, quod antrum per [illegible] obtecta erat, [illegible] fauces habebat [illegible] arboribus obstructas. Damas hic infliz, anusque altercatur, sed strictum vt vidit gladium, exanimata est. Equi quibus vehebantur Rhodanes atque Sinonis capiuntur; locumque exercitus cingit, in quo se illi absconderant. Disrupto tum forte vasis, qui locum [illegible], æreo clypeo, in superiori defossi antri parte, & per vacuum resonante echo, indicium fit latere nonnullos. Itaque fossa circumfoditur: & Damas per omnes partes inclamat, vt qui intus erant, audierint, atque ad abditos speluncæ recessus diffugerint, & ad alterum tandem exitus foramen delaberentur. Hic apum agrestium examen fodientes [milites] inuadit, melle interea in fugitiuos defluente. Apes ipsæ ac mel, serpentum esu, veneno infecta erant, inde quos illæ ad fossam pupugerunt, partim [illegible], partim etiam occiderunt. [illegible] ad hæc Rhodanes atque socia coacti, cum [huius quoque aliquid] lurissent, postquam id in ventrem defluxit, ad viam veluti mortui afflicti sunt. Copiæ autem illæ [illegible], cum ab apibus illatum bellum sustinere non possent, terga vertunt, Rhodanemque [illegible] persequuntur: at dum prostratos quos [illegible] sequebantur vident, cursu [illegible], cadauera reuera esse putantes. In hoc [illegible] crines [illegible] est Sinonis, vt iis aqua [illegible] hauriretur, quos repertos [illegible] Damas Garmo misit, signum, quo intelligeret, [illegible] esse vt [illegible] capiuntur. Stratis itaque iuxta viam Rhodane & Sinonide, tanquam ad mortuos accessit exercitus: ac patrio more alij quidem vestes proiicientes operiebant, alij vero aliud quid eorum, quæ ad manum erant, carnium ac panis partem obiecerunt, sicque abscesserunt. Neque vero hi [a] ob mellis esum veterno capti, nisi ægrè expergiscebantur, dum corui pro carne inter se pugnantes, Rhodanem, & hic Sinonida assurgere cogunt. Iam itaque excitati, aliam quam exercitus viam ingrediuntur, quo minus ij esse, qui quærebantur, agnoscerentur. Inuentis deinde asellis duobus, conscendunt ipsi, oneraque imponunt, quæ secum attulerant, ex ijs rebus quas velut mortuis exercitus adiecerat. Hinc in diuersorium se recipiunt, vnde tamen fugientes, iuxta plenum forum in aliud diuersorium concedunt. Accidit interea fratrum ibi cædes, cuius accusati, post etiam liberantur. Fratrum enim natu maior, qui minorem veneno sustulerat, hos quidem accusarat, sed sibi ipsi manus inferendo, omni rursus crimine liberarat. Rhodanes inscius venenum hinc secum aufert; subeuntque post hæc latronis domum, qui in viatores grassabatur, quos & sibi epulandos apponebat. Missi autem huc à Dama milites, postquam latronem comprehenderunt, ignem in eius domum iniecerunt: quo igne & illi comprehensi,

a Negat tamen [illegible] esse [illegible] Aristot. [illegible] lib. 18. cap. 45.

IAMBLI-
CHUS.

ægre admodum mortem euaserunt, per iugulatos, & in ignem coniectos asinos transitu sibi parato. Visi igitur à militibus noctu, qui domum accenderant, & interrogati quinam essent, vmbras se esse eorum, quos latro ille iugulasset, responderunt: ita pallore macieque vultus, ac vocis remissione militibus satisfecerunt, terroremque incusserunt. Fugam rursum inde capessentes, in puellam forte ad sepulchrum elatam inciderunt, atque ad spectandum astantium se turbæ immiscent. Hic senex Chaldæus, superueniens, sepeliri puellam vetat, spirare eam adhuc viuere etiamnum affirmans, vt res ipsa declarauit. Rhodani etiam vaticinatus, prædixit aliquando regnaturum. Tumulus ergo puellæ inanis deseritur, multa ibi veste, quæ in sepulchro exurenda fuerat, relicta, cum esculentis ac poculis, quibus Rhodanes cum socia lautius epulati, raptis deinde indumentis quibusdam, sese in eodem sepulchro dormituri collocant. At qui latronis domo ignem iniecerant, cum deceptos, exorto iam Sole, se esse animaduertissent, vestigia Rhodanis ac Sinonidis sunt insecuti, rati socios esse latronis. Igitur ad sepulchrum per vestigia delati, cùm eos iacere ibi viderent, nihilque moueri (quòd somno vinóque sepulti essent) cadauera se videre credebant: neque attigerunt, incerti an eo ferrent vestigia. Discessit inde Rhodanes, fluuiúmque traiecit, cuius aqua dulcis ac limpida a regi quoque Babyloniæ potum præbebat: ac dum Sinonis ibi vestimenta vendit, quasi sepulchrum expilasset, comprehenditur, & ad Soræchum Soræchi publicani filium, Iusti cognomento, pertrahitur, qui regi Garmo mittere eam ob pulchritudinem constituit. Qua de causa fratrum illud venenum Rhodanes atque Sinonis miscent. Mortem enim optabant potius, quàm Garmum videre. Soræcho interim ancilla significat, quid Rhodanes, & Sinonis molirentur. Clam igitur ille mortiferum illud pharmacum abiicit, impletque somnifero potu calicem, quo hausto, vt somno capti sunt, vehiculis imponuntur ad regem deuehendi. Dum propius accedunt, ecce tibi Rhodanes è somno experrectus, inclamat, excitátque Sinonida, ac mox illa gladio pectus suum vulnerat. Cuncta ibi, quæ ad eos spectarent, percunctatus Soræchus, fide data intellexit vniuersa, vinculisque eos liberat: quin & Veneris ostendit fanum in ea insula, vbi vulnus Sinonidis sanetur.

a F. de Choaspe flumine a quam bibere solitum Persarum regem ex Herod. l. & Ctesia Curtio notauit. Athenæus Dipnos. II. E maximo autem & non longinquo flumine aliud petitam tum thesauro recondere, ob seruat & Dion. Plutar. Alexand. Vide Brisson. Pers. lib. I.

Narrat porrò à re proposita nonnihil digrediens, de delubro illo, atque insula, quam Euphrates & Tigris circumfluentes efficiant. Veneris ibi sacerdotis fœminæ tres fuisse liberos Euphratem, Tigrim, & Mesopotamiam: vultu quidem hanc deformem genitam, sed à Venere post donatam venustate [tanta,] vt de ipsa etiam lis exorta tres inter amantes fuerit, decretumque iudicium Borocho, siue Borycho arbitro, qui suo sæculo iudicum præstantissimus habebatur. Addit contendisse hos tres, iudiciúmque subiisse, propterea quod huic quidem Mesopotamia cyathum, vnde bibere solita, præbuerat; alteri deinde direptum capiti suo floridum sertum circumposuerat;

καὶ διαφεύγουσι μόλις τὸν ὄλεθρον, τῶν ὄνων σφαγιασθέντων, καὶ πρὸ τούτων εἰς δίοδον ὑποτεθέντων. καθορῶνται νύκτωρ ὑπὸ τῶν τὸ πῦρ ἐμβαλόντων· καὶ ἐπερωτηθέντες, τίνες εἶεν; εἴδωλα τῶν ὑπὸ τοῦ ληστοῦ ἀναιρεθέντων, ἀποκρίνονται, καὶ τῇ ὠχρότητι καὶ λεπτότητι τῆς ὄψεως, καὶ τῇ ἀσθενείᾳ τῆς φωνῆς, ἐπιπείθουσι τοὺς ἐρωτῶντας, καὶ ἐκδειματοῦσιν. καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν πάλιν, καὶ καταλαμβάνουσι κόρην, ἐπὶ ταφὴν ἀγομένην, καὶ συντρέχουσιν ἐπὶ τὴν θέαν· καὶ Χαλδαῖος γέρων ἐπιστὰς, κωλύει τὴν ταφὴν, ἐμπνεῖν ἔτι τὴν κόρην ἔτι, λέγων. καὶ ἐδείχθη οὕτω. προμαντεύεται δὲ καὶ τῷ Ῥοδάνει, ὡς βασιλεύσει. καταλιμπάνεται κενὸς ὁ τῆς κόρης τάφος. καὶ πολλὰ τῶν πέπλων, ἃ ἔμελλεν ἐπικαῆναι τῷ τάφῳ, ἔτι τε σιτία καὶ ποτά· καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τούτοις εὐωχοῦνται. καὶ λαμβάνουσί τινα καὶ τῶν ἀμφίων. καὶ καθεύδουσιν ἐν τῷ τῆς κόρης τάφῳ. οἱ δὲ τὸ πῦρ τῇ τοῦ ληστοῦ οἰκίᾳ ἐμβαλόντες, ἡμέρας ἐπιλαβούσης, ἠπατημένους ἑαυτοὺς * διεγνωκότες, ἐδίωκον κατ' ἴχνη Ῥοδάνους καὶ Σινωνίδος, συνεργοὺς αὐτοὺς εἰκάζοντες εἶναι τοῦ ληστοῦ. ἐγκαταλαβόντες δὲ μέχρι τοῦ τάφου, καὶ ἰδόντες αὐτοὺς ἐγκειμένους ἐν τῷ τάφῳ, ἀκινητίζοντας δὲ ἀπὸ ὕπνου καὶ οἴνου πεπεδημένους: ἔδοξαν νεκροὺς ὁρᾶν, καὶ κατέλιπον ἀπορούμενοι, ὅτι ἐκεῖ τὰ ἴχνη ἔφερεν. ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν οἱ περὶ Ῥοδάνην, καὶ περῶσι τὸν ποταμὸν γλυκύν τε ὄντα καὶ διαυγῆ, καὶ βασιλεῖ Βαβυλωνίων εἰς πόσιν ἀποκείμενον. καὶ πιπράσκει Σινωνὶς τὰ ἱμάτια. καὶ συλλαμβάνεται ὡς τάφον συλήσασα. καὶ ἀναφέρεται εἰς Σόραιχον, ἐς τὸν Σοραίχου τοῦ τελώνου υἱὸν, ἐπίκλην δὲ αὐτὸν Δίκαιος. καὶ βουλεύεται πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ βασιλέα Γάρμον, διὰ τὸ κάλλος, καὶ κιρνᾶται διὰ τοῦτο τὸ τῶν ἀδελφῶν φάρμακον Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδι. αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος, ἢ Γάρμον ἰδεῖν. μηνύεται Σοραίχῳ διὰ τῆς θεραπαινίδος, ἃ εἰς ἔργον ἔμελλε χωρεῖν Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδι. καὶ λαθὼν ὁ Σόραιχος, τὸ τοῦ θανάτου μὲν φάρμακον κενοῖ: πληροῖ δὲ τὴν κύλικα ὑπνωτικοῦ φαρμάκου. καὶ * πιόντας, καὶ ὑπνοῦντας λαβὼν ἐφ' ἁρμαμάξης, ἐλαύνει πρὸς βασιλέα. πλησιαζόντων δὲ, Ῥοδάνης * ἐν ὕπνῳ δειματοῦται. καὶ βοᾷ, καὶ διανίστησι Σινωνίδα. ἡ δὲ ξίφει αὐτῆς τὸ στέρνον πλήττει. καὶ ἀναπυνθάνεται τὰ κατ' αὐτοὺς ἅπαντα * Σόραιχος. καὶ λαβόντες πίστεις ἀπαγγέλλουσι, καὶ λύει αὐτοὺς, καὶ ὑποδείκνυσι τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐν τῷ νησιδίῳ, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ τὸ τραῦμα ἡ Σινωνὶς θεραπευθήσεσθαι. ὡς ἐν παρεκβολῇ δὲ δηλοῦται καὶ τὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς νήσου. καὶ ὅτι ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις περιρρέοντες αὐτὴν ποιοῦσι νησίδα. καὶ ὅτι ἡ τῆς ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἱέρεια τρεῖς ἔσχε παῖδας, Εὐφράτην καὶ Τίγριν καὶ Μεσοποταμίαν. αἰσχρὰν τὴν μὲν ἀπὸ φύσεως, ὑπὸ δὲ τῆς Ἀφροδίτης εἰς κάλλος * μετασκευασθεῖσαν. δι' ἣν καὶ τρεῖς ἐρῶντας ἐραστὰς γενέσθαι, καὶ * κρίσιν ἐπ' αὐτῆς [Βόροχος] ἢ Βόρυχος ὁ κρίνων ἦν κεῖται, κατ' ἐκεῖνος κριτὴς ἄριστος. ἐκρίνοντο δὲ καὶ ἤριζον οἱ τρεῖς, ὅτι τῷ μὲν ἡ Μεσοποταμία τὴν φιάλην, ἐξ ἧς ἔπινεν, ἔδωκε· τῷ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐξ ἀνθέων ἀφελοῦσα στέφανον περιέθηκε·

* ἐγνωκότες.
* πιόντας.
* ἐνυπνίῳ.
* Σόραιχος.
* μεταποιηθεῖσαν.
* ἐραστάς.

τῷ δὲ

τῷ δὲ ἐφίλησε. καὶ τοῦ φιληθέντος κρίσει νικήσαντος, οὐδὲν ἔλαττον αὐτοῖς ἡ ἔρις ἤκμαζεν, ἕως ἀλλήλους ἀνεῖλον, ἐρίζοντες. λέγει οὖν, ὡς ἐν παρενθήκῃ, περὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἱεροῦ· καὶ ὡς ἀνάγκη τὰς γυναῖκας ἐκεῖσε φοιτώσας ἀπαγγέλλειν δημοσίᾳ τὰ ἐν τῷ ναῷ αὐταῖς φανέντα ὀνείρατα. ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ * Φαρνούχου, καὶ Φαρσίριδος καὶ Τανάϊδος (ἀφ' ἧς καὶ Τάναϊς ὁ ποταμός) λεπτομερῶς διεξέρχεται· καὶ ὅτι ἡ περὶ τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τοῦ Τανάϊδος ἰδίως κατοικοῦσιν ἀφροδίτης μυστήρια, Τανάϊδος καὶ Φαρσίριδός εἰσιν. ἐν δὲ τῇ προειρημένῃ νήσῳ ῥόδα ἐσθίων ὁ Τίγρις τελευτᾷ. κανθαρὶς γὰρ τοῖς τοῦ ῥόδου φύλλοις ἔτι * συνεπιπλεγμένη οὖσα, ὑπεκάθητο. καὶ ἡ τοῦ παιδὸς * δὲ μήτηρ πειρᾶται γοητείᾳ τὸν υἱὸν ἐκμαγεύσασα. καὶ διεξέρχεται ὁ Ἰάμβλιχος μαγικῆς εἴδη, μάγον ἀκρίδων, καὶ μάγον λεόντων, καὶ μάγον μυῶν· ἐξ οὗ καλεῖσθαι καὶ τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μυῶν, πρώτην γὰρ εἶναι τὴν τῶν μυῶν * μαγικήν. καὶ μάγον δὲ λέγει χαλάζης, καὶ μάγον ὄφεων, καὶ νεκυομαντείας καὶ ἐγγαστρίμυθον. ὃν καὶ φησιν, ὡς Ἕλληνες μὲν, Εὐρυκλέα λέγουσι, Βαβυλώνιοι δὲ Σακχούραν ἀποκαλοῦσι. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν Βαβυλώνιον εἶναι ὁ συγγραφεύς, καὶ μαθεῖν τὴν μαγικὴν· μαθεῖν δὲ καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἀκμάζειν ἐπὶ Σοαίμου τοῦ Ἀχαιμενίδου τοῦ Ἀρσακίδου, ὃς βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων βασιλέων. γέγονε δὲ ὅμως καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τῆς ἐν Ῥώμῃ, ὕπατός τε εἶτα καὶ βασιλεὺς πάλιν τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. ἐπὶ τούτου γοῦν φησιν ἀκμάσαι ἑαυτόν. Ῥωμαίων δὲ διαλαμβάνει βασιλεύειν Ἀντωνῖνον. καὶ ὅτι Ἀντωνῖνος, φησίν, Οὐῆρον τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀδελφὸν καὶ κηδεστὴν ἔπεμψε, Βολογαίσῳ τῷ Παρθυαίῳ πολεμήσοντα· ὡς αὐτός τι προείποι καὶ τὸν πόλεμον, ὅτι γενήσεται· καὶ ὅπη * ποῖ τελευτήσοι. καὶ ὅτι Βολόγαισος μὲν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν ἔφυγεν· ἡ δὲ Παρθυαίων γῆ Ῥωμαίοις ὑπήκοος κατέστη.

tertio verò osculum tulerat: qui sanè tertius iudicio victor cum esset, nihilominus cõtentionem viguisse, dum certantes mutuis se vulneribus confecissent. Refert igitur veluti digrediens, de Veneris fano, vtque necesse fuerit matronas eo accedentes publice enuntiare, quæ in eo delubro cubantibus insomnia visa essent. Vbi & de Pharnucho, & Pharsiride, ac Tanaide (vnde etiam flumen Tanais) accuratam instituit narrationem. mysteriáque Veneris circa Tanaidem habitantibus, huius esse Tanaidis, atque Pharsiridis. In Insula vero supra scripta, rosas edentem Tigrim extinctum: quod cantharis rosæ foliis inuicem adhuc implicatis subsederit: additq; post adhibita incantamenta, matrem ipsius persuasum habuisse, Tigrim iam heroem esse factum.

Hic Iamblichus magiæ species persequitur. magum enim esse locustarum, & magum leonum, & magum murium, (atque inde etiam τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μυῶν deriuari, cum ceterarum prima murium magia sit) magum quoque grandinis, & magum serpentum, & diuinationis e mortuis, ac ventriloquum, quem inquit, vt Græci [a] Eurycleam, sic & Sacchuran Babylonij appellant.

Se quoque Babylonium hic scriptor facit, ac magiam didicisse, & Græcorum ei disciplinas admixisse: floruisse vero temporibus Soæmi Achæmenidis filij, Arsacæ nepotis: qui rex regibus oriundus, creatus tamen & Romæ senator, immo consul fuerit, ac deinde rex iterum maioris Armeniæ. Huius igitur se ætate viguisse affirmat, cum Romæ imperium [b] Antoninus haberet. Qui cum Verum Imperatorem fratrem simul & generum [suum] mitteret cum Vologæso Parthorum rege bellum gesturum, tum prædixisse, & bellum hoc esse orturum, & quando debellandum esset. Addit Vologæsum quidem vltra Euphratem, ac Tigrim flumina victum fugisse: Parthorum vero regionem in Romanorum ditionem concessisse.

[a] Vide Photii epistol. 1.2. [illegible] & Delriũ de magia lib. 4. c. 2. quæst. 6.

[b] M. Aurel. Antoninus Philosophus.

SCHOLION.

OPPORTVNE hoc loco inserere placuit, ac reddere Latinè repertum in antiquis Græcis codicibus hoc, nescio cuius, ἀπομνημόνευμα.

Iamblichus hic [c] vtrumque parentem Syrum habuit, non de illis aduenis Græcis, sed de ipsis Syriæ indigenis Syrorum ergo & lingua est vsus, & moribus vixit, donec eum, qui educauit, Babylonius quidam (ut ipsemet narrat) ad se receptũ, Babylonica quoque lingua, moribúsque, ac rhetoricis instruxit: quarum quidem rhetoricarum exercitationum vna illa est, quam hic modo tractat. Captum deinde refert hunc Babylonium, quo tempore Traianus in Babylona irrupit, atque à prædatoribus mercatoribus Syro cuidam esse venditum, barbarica sapientia imbutum, quique inter scribas regios, cum in patria degeret, meruisset. Ipse itaque Iamblichus, cùm Syram linguam, quod ei patria esset, bene calleret, at præterea Babyloniam didicisset, etiam Græca post exercitatam se, rhetoricisque non postremi nomen adeptum esse prædicat. Alius ergo Iamblichus hic sit necesse, ab illo Porphyrij auditore, & Iuliani illius impij ἀποστάτου familiari, item Syro, cuius liber de Pythagora vita Græcolatinus exstat, quique ab Eunapio Sardiano & Suida describitur.

[c] *Et quidem mancipium, vt refert ait Suid.*

Ἀλλ' ὅγε Τίγρις καὶ Εὐφράτης οἱ παῖδες, ἐμφερεῖς ἀλλήλοις ἦσαν· καὶ Ῥοδάνης ἀμφοτέροις. τοῦ δὲ παιδός, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς ῥόδοις τελευτήσαντος, Ῥοδάνης περαιοῦται εἰς τὴν νῆσον ἅμα Σινωνίδι περαιοῦται, καὶ βοᾷ ἡ μήτηρ τὸν τεθνηκότα αὐτῆς υἱὸν ἀναβιῶναι, εἰς τὸν Ῥοδάνην ὁρῶσα. καὶ * κόρην ὄπισθεν * ἕπεσθαι ἐπειδή. συνυποκρίνεται Ῥοδάνης ταῦτα, τῶν νησιωτῶν κατειρωνευόμενος εὐήθειαν. μανθάνει Δάμας τὰ περὶ Ῥοδάνην, καὶ ὅσα Σόραιχος περὶ αὐτοὺς ἔπραξε.

Tigris & Euphrates [sacerdotis illius] filij, persimiles inuicem erant, & Rhodanes vtrosque forma referebat. Post alterum igitur illum filium, per rosam, vti diximus, enectum, Rhodanes in insulam vna cum Sinonide traiecit: & mater Rhodanem aspiciens, inclamat natum suum extinctum reuixisse, filiámque pone subsequi eum iubet. Dissimulat hæc Rhodanes, insulanorum simplicitatem ludificans. Damas interea, quæ Rhodani accidissent, quæque Soræchus cum illo gessisset, indicio cognouit.

IAMBLICHVS.

Index verò ac delator medicus ille fuit, quem Soræchus, vt Sinonidis vulnus curaret: clam submiserat. Capitur hoc nomine Soræchus, & ad Garmum adducitur. Mittitur & delator cum Damæ litteris, ad Veneris sacerdotem, quibus Sinonida comprehendere iubetur. Medicus ergo sacræ insulæ flumen permeans, seipsum de more camelo appendit, litterasque [iumenti] dextræ auri imponit. Verum delatore illo fluminis vndis merso, camelus ad insulam adnatauit: vbi Rhodanes rem totam didicit, sublata e iumenti aure Damæ epistola. Quare fuga inde se proripiunt, occurruntque Soræcho ad Garmum regem ducto, & vna in hospitium diuertunt. ibi noctu Rhodanes auri cupiditate iniecta, facile persuadet, Soræchi vt custodes iugulentur. [quo facinore perpetrato,] fugit cum his Soræchus, mutuam hanc prioris suæ beneficentiæ mercedē nactus. Porro Damas comprehendit Veneris Sacerdotē, & de Sinonide quæstionem instituit: atque vbi tandem sententia condemnatus est senex, vt e sacerdote carnifex efficiatur, mores quoq; carnificis ac consuetudines Euphrates didicit. Pater, idémq; sacerdos, Euphratem pro Rhodane habet, appellátq;. Fugit & soror Euphratis Mesopotamia. Dein ad Sacan Euphrates ipse adducitur, interrogatúrq; de Sinonide: pro Rhodane enim habebatur, atque examinabatur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captū esse Rhodanem, capiendam quoque propediem Sinonida. Euphrates enim quasi Rhodanes esset, in iudicio respondet, Sinonida, dum ipse caperetur, fugisse. coactus nimirum & ipse Sinonida appellare sororem suam Mesopotamiam.

Rhodanes interim & Sinonis vna cum Soræcho in fugā versi agricolæ tuguriū subeunt, cui filia erat eleganti forma, nuper admodum viduata viro, eiúsque desiderio crines attonsa. Hæc torquem illam auream vendere mittitur, quā è vinculis Rhodanes atque Sinonis attulerant. Verùm ad aurifabrū agricolæ filia vt venit, puellæ hic venustate, & torquis parte, quam ipse fabricasset, detonsáque coma cōsi ecta, ipsam esse Sinonida suspicatur. Mittit igitur ad Damā, assumptísque custodibus, abscedentē puellā clam obseruat. Illa quid ageretur suspicata, in desertum se recipit domicilium: vbi & illa, quæ de puella quadā Trophina nomine, & de seruo amante, atq; homicida, itémque de mundo muliebri aureo narrantur, contigerunt: nefanda insuper illa serui facinora, quando & manus ille sibi intulit, vt rustici filia sanguine aspersa, metúq; percussa fugerit, territis æque, & in fugā versis custodibus. Ad patrē itaq; filia reuersa, narrat ea quæ acciderant. Quare fugam inde capessit Rhodanes. Litteræ autē ante hæc ad Garmum ab aurifabro missæ fuerāt de reperta Sinonide: fidémq; fecerat, cū torques emta, atque ad eū missa, tū cetera quæ de rustici ille filia suspicando cogitarat. Rhodanes hic, dū fuga sibi cōsultur' discedit, osculū rustici filiæ offert. Quāobrē ira Sinonis incanduit, dū in suspicionē primùm venit basij,

μηνυτὴς δ' ἦν αὐτὸς ὁ ἰατρὸς, ὃν ὁ Σόραιχος κρύφα πέμψας, τὸ τοῦ Σινωνίδος ἐθεράπευε τραῦμα. συλλαμβάνεται * διὰ τοῦτο Σόραιχος, καὶ ἄγεται ἐπὶ Γάρμον. ἀποστέλλεται καὶ αὐτὸς ὁ μηνυτὴς, γράμμα Δάμα ἐπιφερόμενος πρὸς τὴν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, ἐφ' ᾧ συλλαβεῖν τοὺς περὶ Σινωνίδα. διαβαίνει δὲ τὸν ποταμὸν ὁ ἰατρὸς τῆς ἱερᾶς, ἑαυτὸν ὡς ἔθος ἐξαρτήσας καμήλου, τὸ γράμμα τοῦ δεξιοῦ παραθεὶς τῶν ὤτων· καὶ τέλος ὁ μηνυτὴς ἐναποπνίγεται τῷ ποταμῷ· διανήχεται δὲ πρὸς τὴν νησίδα ἡ κάμηλος· καὶ ταῦτα μανθάνουσιν οἱ περὶ Ῥοδάνην, τὸ τοῦ Δάμα γράμμα τῶν ὤτων ἀφελόμενοι τῆς καμήλου. φεύγουσιν ἐκεῖθεν διὰ τοῦτο· καὶ συναντῶσιν * ἀγόμενον Σόραιχον ἐπὶ Γάρμον, καὶ καταλύουσιν ἅμα ἐν πανδοχείῳ. καὶ τῇ τοῦ χρυσίου ἐπιθυμίᾳ νύκτωρ ἀναπείθει Ῥοδάνης· καὶ ἀναιροῦνται οἱ Σοραίχου φύλακες· καὶ φεύγει σὺν αὐτοῖς Σόραιχος, ἀμοιβὴν εὑρὼν τῆς προϋπαρξάσης εὐεργεσίας. συλλαμβάνει Δάμας τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος. καὶ τέλος κατακρίνεται δήμιος γενέσθαι ἀντὶ ἱερέως ὁ πρεσβύτης. καὶ τὰ περὶ τὸν δήμιον ἔθη καὶ νόμιμα. συλλαμβάνεται Εὐφράτης. ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἱερεὺς, ὡς Ῥοδάνην αὐτὸν ὑπολαβὼν, οὕτως ἐπεκάλει· καὶ φεύγει Μεσοποταμία ἡ ἀδελφὴ, καὶ πρὸς τὸν Σάκαν ἀπάγεται Εὐφράτης, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος· ὡς γὰρ Ῥοδάνης ἠτάζετο. καὶ ἀποστέλλει Σάκας πρὸς Γάρμον, ὅτι Ῥοδάνης συνείληπται, καὶ Σινωνὶς συλληφθήσεται· ὁ γὰρ Εὐφράτης ὡς Ῥοδάνης κρινόμενος, ἔφη, τὴν Σινωνίδα συλλαμβανομένου αὐτοῦ διαπεφευγέναι. Σινωνίδα καλεῖν κἀκεῖνος ἐκβιαζόμενος, τὴν ἀδελφὴν Μεσοποταμίαν.

Ὅτι οἱ περὶ Ῥοδάνην καὶ Σινωνίδα φεύγοντες ἅμα Σοραίχῳ, καταίρουσιν εἰς γεωργοῦ. τῷ δ' ἦν κόρη [θυγάτηρ] καλὴ τὴν ὄψιν, ἄρτι χηρευθεῖσα, καὶ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα εὐνοίᾳ τὰς τρίχας περικεκαρμένη. πέμπεται αὕτη τῆς ἁλύσεως τῆς χρυσῆς ἀπεμπολῆσαι, ἣν οἱ περὶ Ῥοδάνην ἐκ τῶν δεσμῶν ἐπεφέροντο. καὶ ἄπεισι πρὸς τὸν χρυσοχόον ἡ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ. καὶ ἰδὼν ἐκεῖνος τήν τε ὄψιν τῆς κόρης καλὴν, καὶ τῆς ἁλύσεως τὸ μέρος, ἧς αὐτὸς ἐργάτης ἐτύγχανε, καὶ τὴν κόμην περικεκαρμένην· ὑπονοεῖ Σινωνίδα εἶναι. καὶ πέμψας πρὸς Δάμαν, καὶ * ἀνελὼν φύλακας, ἀπερχομένην ἐφύλαττε κρύφα. ἡ δὲ ὑπονοήσασα τὸ πραττόμενον, φεύγει εἰς ἔρημον κατάλυμα. ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ τὴν κόρην τῆς * καλουμένης Τροφίμης, καὶ τοῦ δούλου τοῦ ἐραστοῦ καὶ φονέως, καὶ τοῦ κόσμου τοῦ χρυσοῦ, καὶ αἱ ἔκθεσμοι τοῦ δούλου πράξεις, καὶ τὸ ἑαυτὸν ἐπισφάξαι, καὶ τὸ αἷμα ῥανθῆναι τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα τοῖς τοῦ ἑαυτοῦ * διαχεομένου αἵμασι. καὶ ὁ τῆς κόρης διὰ ταῦτα φόβος, καὶ ἡ φυγὴ, καὶ ἡ ἔκστασις τῶν φυλάκων καὶ φυγὴ, καὶ ἡ πρὸς τὸν πατέρα τῆς κόρης ἄφιξις, καὶ διήγησις τῶν συγκυρησάντων, καὶ φυγὴ ἐκεῖθεν τῶν περὶ Ῥοδάνην· καὶ πρὸ τούτων γράμμα πρὸς Γάρμον τοῦ χρυσοχόου, ὅτι Σινωνὶς εὕρηται. καὶ ἦν πίστις ἡ ἐξωνηθεῖσα ἅλυσις πεμπομένη, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ περὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα ὑπετίθετο Ῥοδάνης ἀπιών· ἐφ' ᾧ φεύγων φιλεῖ τὴν κόρην τοῦ γεωργοῦ. καὶ ἀνάπτεται εἰς ὀργὴν Σινωνίς· διὰ τοῦτο εἰς ὑπόνοιαν μὲν πρῶτον ἀφιγμένη τοῦ φιλήματος·

* διὰ τοῦτο.
* ἴσ. ἀγόμενον Σόραιχον.
* al. λαβὼν
* [illegible]
* al. διαχρησαμένου.

ἔπειτα

ἔπειτα καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ Ῥοδάνους χειλέων ἀφελομένη τὸ αἷμα, ὃ φιλήσας αὐτὴν ἀπεμάξατο, εἰς ὑποψίαν πλείω [καὶ] καταστᾶσα, ζητεῖ μὲν τὴν τοῦ Σινώνιδος τὴν κόρην ἀνελεῖν, καὶ ὑποστρέφει πρὸς αὐτὴν μαινομένη, καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνη καὶ συνέπεται Σόραιχος, ἐπεὶ μὴ κατέχειν τὴν μανιώδη αὐτῆς ὁρμὴν ἴσχυε καὶ καταίρουσιν εἰς πλουσίου τινὸς, τὸ ἦθος δὲ ἀνελευθέρου, Σητάπος αὐτῷ ὄνομα, ὃς ἐρᾷ τῆς Σινωνίδος, καὶ πειρᾷ· ἡ δὲ ἀντερᾶν ὑποκρίνεται καὶ μεθυσθέντα τὸν Σητάπον, κατ᾽ αὐτὴν τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔρωτος, ἀναιρεῖ ξίφει. καὶ ἀνοῖξαι κελεύσασα τὰς αὐλείους, καὶ τὸν Σόραιχον ἀγνοοῦντα τὸ πρᾶγμα καταλιποῦσα, ἐπὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ κόρην ἐλαύνετο. Σόραιχος δὲ τὴν ἔξοδον αὐτῆς μαθὼν, ἐδίωκεν ὀπίσω, καὶ παραλαμβάνει ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ τῶν Σητάπου δούλων, οὓς ἦν μισθωσάμενος, ἵνα κωλύσῃ τὴν σφαγὴν τῆς τοῦ γεωργοῦ κόρης· καταλαβὼν δὲ ἀναλαμβάνει εἰς τὴν ἁρμάμαξαν παρῆσαν· εἶχε γὰρ καὶ τοῦτο· καὶ ἀπελαύνει ὀπίσω. ὑποστρεφόντων δὲ αὐτῶν, οἱ τοῦ Σητάπου θεράποντες, ἐπεὶ τὸν δεσπότην ἀνῃρημένον ἐθεάσαντο, ἀπήντησαν ὠργισμένοι. καὶ συλλαβόντες Σινωνίδα καὶ δήσαντες, ἦγον ἐπὶ Γάρμον, ὡς ἀνδροφόνον κολασθησομένην. καὶ Σόραιχος ἀπαγγέλλει Ῥοδάνῃ τὰ κακά· κόνιν τε κατὰ τῆς κεφαλῆς πασσάμενος, καὶ τὸν κάνδυν περιερριμμένος. καὶ Ῥοδάνης ἀναιρεῖν ἑαυτὸν * ὥρμα· ἀλλ᾽ ἐκώλυσε Σόραιχος. ὁ δὲ Γάρμος, Σάκα δεξάμενος γράμματα, ὅτι περ Ῥοδάνης συνειλῆφθαι, καὶ * περὶ τοῦ χρυσοχόου, ὅτι Σινωνὶς ἔχεται· ἔχαιρέ τε καὶ ἔθυε, καὶ τοὺς γάμους ἡτοίμαζε, καὶ κήρυγμα ἐπλοῦτο πανταχοῦ, πάντας δεσμώτας λύεσθαι, καὶ ἀφίεσθαι. καὶ Σινωνὶς ὑπὸ τῶν Σητάπου θεραπόντων δέσμιος ἀγομένη, τῷ κοινῷ τοῦ κηρύγματος λύεται καὶ ἀφίεται. Δάμαν δὲ κελεύει Γάρμος παραδοθῆναι θανάτῳ· καὶ παραδίδοται δημίῳ, ὃν αὐτὸς ἀπὸ ἱερέως εἰς τὸν δήμιον μετέστησεν. ἐδυσχέραινε δὲ τῷ Δάμᾳ ὁ Γάρμος, ὅτι παρ᾽ ἄλλοις Ῥοδάνης, ὡς ἐνόμιζε, καὶ Σινωνὶς συνεσχέθησαν. διάδοχος δὲ Δάμα, ὁ ἀδελφὸς καθίσταται Μονασός. διαγράφεται περὶ Βερενίκης, ἥτις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων, καὶ τῶν ἀγρίων αὐτῆς καὶ ἐκθέσμων ἐρώτων. καὶ ὅπως Μεσοποταμίᾳ συνεγένετο. καὶ ὡς ὕστερον ὑπὸ Σάκα συνελήφθη Μεσοποταμία· καὶ πρὸς Γάρμον ἅμα τῷ ἀδελφῷ Εὐφράτῃ * ἀπάγεται. γράμμασι δεξάμενος Γάρμος παρὰ τῆς χειροτονίας ὡς Σινωνὶς διαπέφευγε, προστάσσει ἐκεῖνόν τε ἀναιρεθῆναι, καὶ τοὺς ἐπὶ φυλακῇ ταύτης καὶ ἀγωγῇ σταλέντας αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ζῶντας κατορυχθῆναι. Ὑρκανὸς κύων ὁ τοῦ Ῥοδάνους, εὑρὼν ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀποτροπαίῳ καταγωγίῳ τὰ σώματα τῆς τε δυστυχοῦς κόρης καὶ τοῦ ταλαιπώρου καὶ δυσέρωτος δούλου καὶ αὐτόχειρος, πρῶτον τὸ τοῦ δούλου εἶτα κατὰ μικρὸν καὶ τὸ τῆς κόρης καὶ ἐσθίοντα ὁ τῆς Σινωνίδος πατήρ. καὶ τὸν κύνα ὡς εἴη Ῥοδάνους εἰδὼς, καὶ τὴν κόρην ἡμίβρωτον ἰδών· σφάζει μὲν ὡς ἐπὶ Σινωνίδι τὸν κύνα· ἀναρτᾷ δὲ καὶ ἑαυτὸν βρόχῳ· καταχώσας τὸ ὑπόλοιπον τῆς κόρης σῶμα, καὶ ἐπιγράψας αἵματι τοῦ κυνὸς, ΕΝΘΑΔΕ ΚΑΤΑΚΕΙΤΑΙ ΣΙΝΩΝΙΣ Η ΚΑΛΗ. παραγίνονται τῷ τόπῳ Σόραιχος καὶ Ῥοδάνης. καὶ τόν τε κύνα ἐσφαγμένον τῷ τάφῳ ἰδόντες,

quæ deinde suspicio (quando ex Rhodanis labiis detersit sanguinem, qui puellam osculando ei adhæserat) magis etiamnum confirmata. Hinc interimere vult rusticam puellam Sinonis, retroque ad illam sese contulit, furenti similis. Soræchus, quia furibundum eius impetum retinere non posset, insequitur: succeduntque in domum diuitis quidem hominis, sed perditis moribus, cui *Setapo* nomen. Hic Sinonidis amore captus, pergit eam sollicitare, & illa redamare se fingens, ebrium Setapum nocte, & in amoris initio, ferro conficit. Ianuam deinde sibi aperiri illa iubet, & rei gestæ ignarum Soræchum ibi relinquens, ad rustici filiam properat. Verùm cognito Soræchus eius discessu, pone sequitur, comiteique secum ducit de Setapi seruis aliquot, quos vt agricolæ filiæ cædẽ prohiberet, mercede côduxerat. Assecutus igitur eam carpento imponit (nã & hoc sibi parauerat) ac retro reuertitur. Redeũtibus autem illis, ceteri serui Setapi, qui iam interfectum herum deprehenderant, furibundi accurrunt, captamque Synonida, & vinculis colligatam, ad Garmum veluti homicidij ream, pœnasque daturam ducunt. Soræchus ergo puluere aspersus caput, & a Pernea inuolutus tunicæ ad Rhodanem infortunium refert. Ad quæ certè Rhodanes necem sibi consciuisset, ni Soræchus obstitisset. Garmus interim, acceptis Sacæ literis de capto Rhodane, & ab aurifabro de Sinonide retenta, gaudio perfusus ad sacrificandum diis accedit, nuptiasque parat. Præconis item voce vbique denunciari iubet, vt vincti omnes soluantur atque dimittantur. Ita Sinonis, quæ a Setapi seruis in vincula ducebatur, publico decreto soluta, ac missa facta est. Damam præterea occidi Garmus iubet, traditurque illi ipsi carnifici, quem ipsemet ex sacerdote carnificem fecerat. Indignabatur etenim, quod apud alios Rhodanes, vt putabat, ac Sinonis constricti tenerentur. Damæ succedit frater eius Monasus.

Narratio deinde instituitur de *b* Berenice Ægyptiorum regis filia, déque immani eius & infando amore, vtque ad huius Mesopotamia colloquium ac familiaritatem peruenerit. Capta itaque post hæc Mesopotamia a Saca, cum fratre suo Euphrate ad Garmum adducitur, qui literis auditabat certior factus, aufugisse Sinonida, & illum interfici, & omnes ad hanc custodiendam, atque adducendam lictores missos, vna cum vxoribus ac liberis, defodi viuos iubet. Canis interim Rhodanis, *Hyrcanus* appellatus, repertis in abominando illo diuersorio miseræ puellæ, ac perdite amantis illius atque sicarij serui corporibus, hunc primùm deuorarat, mox etiam paulatim puellæ viscera mandebat, cum pater ipse Sinonidis ad eum quoque locum accessit. Agnito igitur Rhodanis cane, & puellam semesam animaduertens, canem quasi Sinonida vlturus mactauit, seque ipse laqueo suspendit; tumulato tamen prius, compositoque reliquo puellæ corpore, inscripto & canis sanguine titulo, HIC SITA EST PVLCRA SINONIS. Accesserunt huc forte Soræchus & Rhodanes, vtroque ad tumulum interfectum canem,

* ἀνελεῖν.

* ἀπὸ

* Ἀβλάτῃ.

a τὴν κόνιν ... περιερριμμένος. Vide Pollux. Boss. & ante a ... Perfectorum 1. & 3.

b Ob Berenicen illam, comæ gratia cãtatam à Callimacho atq. Catullo, videtur hic nomen illud adsumptum.

Sinonidis parentem laqueo suspensum; lecto adhæc sepulcri titulo, Rhodanes quidem primum vulnus sibi inflixit, suóque sanguine Sinonidis titulo adscripsit, ET RHODANES PVLCER: Soræchus laqueo caput inseruit. Dum autem vltimum Rhodanes vulnus inferre sibi parat, ecce tibi agricolæ filia ingenti clamore accurrit: Non est, inquiens, ô Rhodane, Sinônis quæ hic iacet. Nec mora laqueum Soræchi discindit, Rhodanique gladium eripit. Hinc narrando, quæ infelici puellæ accidissent, & de auro defosso, ad quod ipsa recipiendum venisset, vix tandem persuadet. Sinônis interea vinculis expedita ad domum fugit agricolæ, furore etiamnum in eius filiam agitata; qua non reperta, parentem de ea percunctatur. Ille viam monstrat, & insequitur ipsa stricto gladio. Vt verò ad Rhodanem prostratum peruenit, illámque [rustici filiam] solam assidentem, & pectoris vulnus refrigerantem (Soræchus enim medicum accersitum ierat) furore & zelotypia magis incensa, in puellam cum impetu ruit. At Rhodanes, collectis ad eam violentiam nonnihil à vulnere viribus, accurrit, auertitque ab illa Sinonida, & ferrum eripit. Illa igitur præ ira domicilio exsiliens, & furibunda procurrens, Rhodani tantum hoc obiiciens dixit: *Hodie te ad Garmi nuptias inuito.* Soræchus dein reuersus, & re omni cognita, Rhodanem consolatur; curatáque plaga, cum pecunia puellam ad parentem remittunt.

Interea Euphrates ad Garmum ducitur, quasi Rhodanes esset, & pro Sinonide Mesopotamia. Ducitur & Soræchus, verúsque Rhodanes. Verum cognito Garmus Mesopotamiam non esse veram Sinonida, Zobaræ eam tradidit, ad Euphratem fluuium capite truncandam, ne qua, inquit, alia Sinonidis nomen, eius exemplo, falso vsurpet. Zobaras tamen, *b* Mesopotamiæ possessus amore, seruauit eam, & ad Berenicen Ægypti, iam patre extincto, Reginam, vnde ipse olim abductus fuerat, adducit, & Mesopotamiæ nuptias Berenice facit. Qua etiam de causa bellum inuicem Garmus & Berenice minantur. Euphrates item parenti suo, vt carnifici, traditus atque agnitus, seruatur: & parentis officio fungitur, ita se humano nullo sanguine pater contaminat. Post tamen, vt carnificis ille filia è carcere egressus, liber euasit. Ibidem & de carnificis concubina, eiúsque legibus, ac moribus, & vt rustici filia, posteaquam Sinônis Regi Syriæ nupta, iræ vindicandæ potestatem nacta est, vi abrepta fuerit, atque damnata ad concumbendum cum carnifice. Septum itaque carnificum introiens, cum Euphrate congressa est: qui eius personam fingens, pro ipsa è septo egreditur, & illa vicissim pro Euphrate lictoris munere functa est. Et hæc quidem ita gesta.

Soræchus autem cruci affigendus damnatur, locúsque definitur, vbi Rhodanes, & Sinônis hospitati primum fuerant, in prato illo,

τόν τε πατέρα τῆς Σινωνίδος ἀνηρτημένον: τό, τε τοῦ τάφου ἐπίγραμμα: ὁ μὲν Ῥοδάνης πρώτην πληγὴν ἑαυτῷ ἐπενεγκών, προσέγραψε τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐπὶ τῷ τῆς Σινωνίδος ἐπιγράμματι, καὶ Ῥοδάνης ὁ καλός. ὁ δὲ Σόραιχος, βρόχῳ ἑαυτὸν ἐξῆπτεν. ἐν ᾧ δὲ καὶ τὴν τελευταίαν πληγὴν ὁ Ῥοδάνης ἐπάγειν ἤρχετο, ἡ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ ἐπιστᾶσα, μέγα ἐβόα· οὐκ ἔστι Σινωνίς, ὦ Ῥοδάνη, ἡ κειμένη. καὶ δραμοῦσα, κόπτει τε τὸν βρόχον Σοραίχου, καὶ τὸ ξίφος ἀφαιρεῖται Ῥοδάνην. καὶ πείθει μόλις διηγησαμένη, τά τε περὶ τὴν δυστυχῆ κόρην, καὶ περὶ τοῦ χρυσίου τοῦ κατορωρυγμένου· καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ἀναλαβεῖν τοῦτο ἥκοι. ἡ δὲ Σινωνὶς ἀπολυθεῖσα τῶν δεσμῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν * ἔφυγε τοῦ γεωργοῦ, ἔτι κατὰ τῆς κόρης ἐπιμαινομένη. μὴ εὑροῦσα δὲ αὐτὴν * ἐπηρώτα τὸν πατέρα. ὁ δὲ τὴν ὁδὸν ἔφρασε. καὶ αὐτὴ ἐδίωκεν ὀπίσω, γυμνώσασα τὸ ξίφος. ὡς δὲ κατέλαβεν ἐρριμμένον μὲν τὸν Ῥοδάνην, ἐκείνην δὲ μόνην * παραμυθουμένην, καὶ τὸ τραῦμα τοῦ στήθους περιψύχουσαν· ὁ Σόραιχος γὰρ ἐπὶ ζήτησιν ἰατροῦ ἐξῄει: ὀργῆς τε καὶ ζηλοτυπίας μᾶλλον ἐμπίπλαται· καὶ ὁρμᾷ κατὰ τῆς κόρης. ὁ δὲ Ῥοδάνης ὑπὸ τῆς βίας κρείττων τοῦ τραύματος γεγονώς· ὑπαντᾷ, καὶ ἐκώλυε τὴν Σινωνίδα, τὸ ξίφος ἁρπάσας ἀπ' αὐτῆς. ἡ δὲ ὑπ' ὀργῆς ἐκπηδήσασα τοῦ καταγωγίου, καὶ δρόμῳ χρωμένη μανιώδει: τοῦτο πρὸς Ῥοδάνην εἰποῦσα ἀπέρριψε μόνον· καλῶ σε σήμερον εἰς τοὺς Γάρμου γάμους. Σόραιχος δὲ παραγενόμενος, καὶ μαθὼν ἅπαντα: παρηγορεῖ μὲν Ῥοδάνην. καὶ ἰατρεύσαντες τὸ τραῦμα, ἀπολύουσι μετὰ τῶν χρημάτων τὴν κόρην πρὸς τὸν πατέρα. ἄγεται πρὸς Γάρμον Εὐφράτης, ὡς Ῥοδάνης, καὶ ὡς Σινωνὶς Μεσοποταμία· ἄγεται καὶ Σόραιχος καὶ ὁ ἀληθὴς Ῥοδάνης. καὶ διαγνοὺς ὁ Γάρμος, μὴ εἶναι Σινωνίδα τὴν Μεσοποταμίαν: δίδωσι Ζοβάρᾳ παρὰ ποταμὸν Εὐφράτην καρατομῆσαι αὐτήν· ἵνα μή, φησί, καὶ ἑτέρα τις τοῦ τῆς Σινωνίδος ἐπιβατεύσῃ ὀνόματος. ὁ δὲ Ζοβάρας ἀπὸ πηγῆς ἐρωτικῆς πιών, καὶ τῆς Μεσοποταμίας σχεθεὶς ἔρωτι: σώζει τε αὐτήν, καὶ πρὸς Βερενίκην Αἰγυπτίαν ἤδη, ἅτε τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, βασιλεύουσαν, ἐξ ἧς ἦν καὶ ἀφελόμενος, ἄγει· καὶ γάμους Μεσοποταμίας ἡ Βερενίκη ποιεῖται· καὶ πόλεμος δι' αὐτήν, Γάρμῳ καὶ Βερενίκῃ διαπειλεῖται. Εὐφράτης δὲ παραδίδοται τῷ πατρὶ ὡς δημίῳ. καὶ ἀναγνωρισθεὶς σώζεται. καὶ πληροῖ μὲν αὐτὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα· ὁ δὲ πατὴρ οὐ μιαίνεται τοῖς ἀνθρώπων αἵμασιν. ὕστερον δέ, ὡς τοῦ δημίου κόρη ἐξέρχεται τοῦ οἰκήματος, καὶ διασώζεται. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς συγκαθευδούσης τῷ δημίῳ, τά τε περὶ αὐτὴν ἔθιμά τε καὶ νόμιμα, καὶ περὶ τῆς τοῦ γεωργοῦ θυγατρός, ὅπως ἀνάσπαστος γίνεται· ἐπεὶ Σινωνὶς τῷ Συρίας βασιλεῖ γαμηθεῖσα, ἔσχεν ἰσχὺν τὴν ὀργὴν ἀποπληρῶσαι· καὶ ὡς δημίῳ ταύτην συγκαθεύδειν κατεδίκασε. καὶ ὅτι συνεκαθεύδησεν, εἰς τὸν τῶν δημίων περίβολον εἰσελθοῦσα, τῷ Εὐφράτῃ· ὃς καὶ ἀντ' αὐτῆς εἰς τὸ ἐκείνης πρόσωπον ὑποκριθείς, ἐξῆλθε τοῦ περιβόλου. καὶ ἐκείνη ἀντὶ τοῦ Εὐφράτου, τὸ ἔργον ἐπέραινε τοῦ δημίου. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε προὔβαινε. παραδίδοται δὲ Σόραιχος, ἐπὶ τῷ ἀνασταυρωθῆναι. ὁ δὲ τόπος ὥριστο, ἔνθα Ῥοδάνης καὶ Σινωνὶς τὰ πρῶτα ηὐλίσαντο. ἐν τῷ λειμῶνι

* al. ἰοῦσα.
* ἐρωτᾷ.
* παραμυθουμένην.

καὶ ἐν

καὶ ἐν τῇ πηγῇ. ἐν οἷς καὶ τῷ Ῥοδάνει τὸ κεκρυμμένον ἐπεφράσατο χρυσίον, ὃ καὶ ἀπαγομένῳ ἐπὶ τὸν σταυρὸν Σοραίχῳ μηνύει. καὶ Ἀλανῶν στρατὸς ἀπόμισθος Γάρμῳ γεγονώς, καὶ ἀπεχθανόμενοι, περὶ τὸν χῶρον, ἐν ᾧ Σόραιχος ἔμελλεν ἀνασταυροῦσθαι, διατρίβουσιν. οἳ καὶ ἀπελάσαντες τοὺς Σόραιχον ἄγοντας, ἔλυσαν. ὁ δὲ τὸ μηνυθὲν χρυσίον εὑρών, καὶ τέχνῃ τινὶ καὶ σοφίᾳ ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἀνιμώμενος, [καὶ] τοὺς Ἀλανοὺς ἔπεισεν, ὡς ὑπὸ θεῶν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκδιδάσκοιτο. καὶ κατὰ μικρὸν ὑπελθὼν *εἴθισεν ὥστε σφῶν ἡγεῖσθαι βασιλέα· καὶ πολεμεῖ στρατῷ Γάρμου, καὶ νικᾷ. ἀλλ' ὕστερον ταῦτα. ὅτε δὲ Σόραιχος ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐπέμπετο, τότε καὶ Ῥοδάνης ὑπ' αὐτοῦ Γάρμου ἐστεφανωμένου καὶ χορεύοντος, ἐπὶ τὸν πρότερον σταυρὸν πάλιν ἤγετο· καὶ ἀνεσταυροῦτο. καὶ Γάρμος, μεθύων ἅμα καὶ χορεύων περὶ τὸν σταυρόν, σὺν ταῖς αὐλητρίσιν, ἔχαιρέ τε καὶ εὐφραίνετο. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπεπράττετο, Σάκας πρὸς Γάρμον γράμμα πέμπει, ὡς Σινωνὶς τῷ Σύρων βασιλεῖ μειρακίῳ ὄντι γαμεῖται): καὶ Ῥοδάνης ἄνωθεν ἔχαιρε. Γάρμος δὲ ἑαυτὸν ἀνελεῖν ὥρμησεν. ἐπισχὼν δὲ κατάγει Ῥοδάνην ἄκοντα τοῦ σταυροῦ· θανεῖν γὰρ μᾶλλον ᾑρεῖτο. καὶ κοσμεῖ στρατηγικῶς, καὶ πέμπει τοῦ πολέμου, ὃν πρὸς τὸν τῶν Σύρων ἀνεκίνει βασιλέα, στρατηγόν, ὡς ἐραστὴν κατὰ τοῦ ἀντεραστοῦ. καὶ φιλοφρονεῖται ὑπούλως, καὶ γράμμα κρύφιον γράφει τοῖς ὑποστρατήγοις· εἰ νικηθήσεται καὶ συλληφθῇ Σινωνίς, ἀναιρεθῆναι Ῥοδάνην. Ῥοδάνης δὲ καὶ νικᾷ, καὶ τὴν Σινωνίδα ἀπολαμβάνει, καὶ βασιλεύει Βαβυλωνίων. καὶ τοῦτο χελιδὼν προεμήνυσε. ταύτην γάρ, ὅτε παρῆν Γάρμος, καὶ συνεξέπεμπε Ῥοδάνην, ἀετὸς ἐδίωκε καὶ ἰκτῖνος. ἀλλὰ τὸν μὲν ἀετὸν ἐξέφυγεν, ὁ δὲ ἰκτῖνος ταύτην ἥρπασεν, ἐν οἷς καὶ ἑξ καὶ δέκατος λόγος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ σχολαστικοῦ κατὰ εὐτυχιανιστῶν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ κατὰ τῶν ἀποσχιστῶν τῆς ἐκκλησίας, ἤτοι κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, καὶ τῶν τὰ ὅμοια φρονησάντων, καὶ ἀθετούντων ἐν δύο φύσεσι τὸν Χριστὸν κηρύσσειν. ἀξιοῖ δὲ τὴν συγγραφὴν ἀρχιερεύς τις *ὄνομα Ἰουλιανὸς* συγγραφῆναι. ἐν τόμοις δὲ ἀπαρτίζεται δυοκαίδεκα. ἔστι δὲ τὸν λόγον ὁ συγγραφεύς, σαφής τε καὶ καθαρός, καὶ λέξεσι λόγου συγγραφικοῦ πρεπούσαις χρώμενος· καὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως οὐκ ἀσθενῶς ἐπαγωνιζόμενος, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἀποχρώμενος μαρτυρίαις, μετὰ τοῦ μηδὲ τὰς λογικάς, ὅσαι συντείνουσι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, παρατρέχειν ἐφόδους. ὁ δέ γε τοῦ τῶν ἀποσχιστῶν γράμματος πατήρ, καθ' οὗ καὶ ὁ Σκυθοπολίτης ἐπὶ τὴν γραφὴν ἐπέστη, τὸ οἰκεῖον ἀπέκρυψεν ὄνομα· ἐπιγραφὴν κακοῦργον ἐπιθεὶς τῷ γράμματι κατὰ Νεστορίου· ἵνα τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ συγγράμματος κλέπτειν ἔχοι τοὺς ἁπλουστέρους εἰς ἀκρόασιν. ἴσως δὲ Βασίλειός ἐστιν ὁ Κίλιξ, ὁ [καὶ] ὕστερον δραματικὸν καὶ τῆς αὐτοῦ θρησκείας ἐπάξιον κατὰ τοῦ Ἰωάννου διάλογον συμπλάσας.

* εἴδισεν.

a Ioannis Scythopolitae contra Eutychianos.

* ὄνομα. * ὀνομαζόμ.

IAMBLICHI.

atque ad fontem, quibus etiam in locis antea Rhodanes auri thesaurum deprehenderat, quem nunc quoque Soræcho, ad patibulum ducto, indicauit. Alanorum tum forte exercitus mercede à Garmo fraudatus, & hostiliter in eum animatus, eodem in loco, vbi cruci affigendus erat Soræchus, consederat. hic Soræchum, pulsis iis qui eum ad mortem ducebant, liberauit. Ille vero reperto quod monstratum erat, auro, atque arte quadam & astu è fossa deducto, Alanis persuasit, se à Diis hæc atque alia edoctum scire. Paulatim autem eos deliniendo ita assuefecit, vt illum pro rege suo agnoscerent, bellúmque cum Garmi exercitu gesserit ac vicerit, sed hæc post euenerunt. Verum quo tempore ad patibulum Soræchus ducebatur, eodem & Rhodanes ab ipso Garmo coronato atque saltante, ad priorem illam crucem iterum ductus est, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius se ingurgitat, & choream circa crucem vna cum tibicinis mulieribus ducens, lætus sese oblectat, literæ à Saca missæ Garmo redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adolescenti nuptui data.

Quo nuncio Rhodanes pendens exhilaratus est: at Garmus ad inferendum sibi necem ruebat: sustinuit tamen, ac mox Rhodanem inuitum a cruce, in qua mori maluisset, liberum dimisit, militaribúsque ornatum insignibus, eius belli, quod aduersus Syriæ regem mouebat, Imperatorem creat, tanquam amantem aduersus riualem. Sic blande, sed simulatè, acceptus a Garmo est. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperauit, si forte victoria potiti, Sinonida viuam cepissent, Rhodanem vt interficerent. Vicit verò Rhodanes, & suam Sinonida recuperauit, ac Babyloniis imperauit. Quod & hirundinis augurium antea denunciarat. Ipso enim præsente Garmo, cum is Rhodanem mitteret, & aquila hanc insectatur, & miluus, at licet aquilæ vngues illa effugerit, a miluo tamen rapta est. Atque hic a sedecim librorum finis est.

a Suidas λθ'. Babyloniacorū huius auctoris libros numerat.

XCV.

IOANNIS SCYTHOPOLITAE *Contra Eutychianos libri XII.*

LECTVS est a IOAN. SCYTHOPOLITA *Scholasticus, Aduersus Ecclesiæ desertores, siue, contra Eutychen, & Dioscorum, eiusdémque sectæ asseclas*, qui in duabus naturis prædicare CHRISTVM recusabant. Rogauerat opus hoc conscribi Patriarcha quidam, cui *b* Iuliano nomen: quod & libris duodecim absolutum est. Scriptoris autem oratio clara est, ac pura, verbisque vtitur historico stylo accommodatis. Contra hæresim præterea neque languidè pugnat, neque sacræ scripturæ abutitur testimoniis: ac ne logicas quidem, vbi illæ ad rem ipsam pertinent, disputationes prætermittit: Ipse vero auctor huius sectariorum scripti, in quem Scythopolita scribit, nomen suum tegit, titulo dumtaxat hoc operi callidè præfixo: ADVERSVS NESTORIVM. vt ipsa nimirum libri inscriptione simpliciores furtim ad legendum alliciat. Fortasse Basilius Cilix est auctor, qui post etiam dramaticum, & dignum sua religione dialogum contra Ioannem composuit.

a Idem ille hic videtur, quem Antiochena parœcia ex Grammatico Presbyterum nominat Marcellinus, & Gennad. de script. Eccles. cap. 93.

b Antiochenū puto, illum vide, qui impio Fulloni (Petro inquā Gnapheo) suffectum tradit Onuph. Panuin. in Fastis ad An. Chr. 467 ex Theod. lect. lib. 1. collect.

c Cuius excerptum mox leges Cod. CVII.

GEORGIVS ALEXAND. XCVI.

GEORGIVS EPISC. ALEXANDRINVS De vita B. Chrysostomi.

LECTVS liber GEORGII EPISC. Alexandriæ hac inscriptione: a *Res B. Chrysostomi.* Qui vero hic b Georgius sit, non habeo certo affirmare. Dictio certe simplex in humilem admodum stylum delabitur: neque saltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum verborúmque accuratam adhibet constructionem. Refert autem ex Palladio c Episcopo, (qui dialogi forma pulcrè ac studiosè Chrysostomi res conscripsit) itémque ex d Socrate, aliisque nonnullis historiam à se collectam.

e Magnus igitur Ioannes nobilibus apud Antiochiam parentibus Secundo atque Anthusa natus est. Meletius verò Armenus, qui Antiochenæ tunc Ecclesiæ præerat, salubri hos doctrina (cum gentium antea cultum sectarentur) informauit, & salutifero baptismatis lauacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius instituto, atque baptizato. Ioannes itaque ludum frequentare litterarium iussus, iam inde à puero summam modestiam, animique demissionem præferebat. Quamobrem, neque pueros, vt solet, diuitiis & gloria affluentes, emolliri, neque hos se consectari sinebat, sed neque equo vehi sustinebat. Deinde Antiochiæ in Grammaticis quidem & Rhetoricis Libanio, Andragathio vero in Philosophicis operam dedit. Mortuo vero parente, matri in luctu solatium alloquiis attulit, & à ludicris omnibus abstinens, ac voluptate prorsus sibi interdicens, disciplinarum duntaxat studio animum adiungebat.

Quare Athenas ad vberiorem ingenij cultum profectus, breui cæteris ita antecelluit omnibus, vt & Anthemius, qui tum ibi Mineruæ sacerdos erat, illi inuideret, & sapientes inter princeps ipse haberetur. Ergo vrbis quoque præfectus, Demosthenes nomine, sapientem hunc Ioannem multo cum honore ad se vocabat: ad quem ille magna tamen cum animi demissione atque modestia accedebat. Ibi disputatione forte cum Anthemio instituta, superior Ioannes euasit, non doctrina modo, & intelligentia, sed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum est ibi patratum miraculum, quod Anthemius diuina Ioãnis lingua, & precatione conuictus discesserit, ab ipsomet vrbis Episcopo postea cum omni familia baptismo tingendus. Præfectus autem, quod pridem baptizatus esset, catechesi instruitur, magnáque omnino hominum paganorum multitudo ad hos accessit. Iam ipse quoque vrbis Episcopus Ioannem ordinare, & pro se Episcopum relinquere in animo habebat.

Ea re cognita, clã ille, ac celeriter in patriam adnauigauit. vbi dum iuris dicundi auctoritatem ei ciues sui mãdare vellent, solitariam vitam prætulit, octauum decimum, non amplius, ętatis annum agens. E condiscipulorum adhęc turba, qui eidem præceptori operam dederãt, persuasit tunc Theodoro, qui post Mopsuestię Episcopus fuit, & Maximo Seleuciæ quoque postea Episcopo, reiecta vita quęstuaria, ac publica, priuatam ac simplicẽ vt amplecterentur.

a Integram nobis Parisiis latine dedit ... Tilmannus, An. 1557. Easdem integre pene libro suo XIII diligenter persecutus etiam ad Nicephorum Callistus. Vide quoq. Metaphrasten, & Theodoretum lib. 3. c. 27. cum seqq. atque imprimis Illustriss. Baronij Card. Annal. IV.
b Ego illum puto, qui & Ioanni Eleemosynario successit circa An. Chr. 620. Et vero B. Ioan. Damasceno priorem fuisse constat, cum is ex hac vita (non expresso scriptoris nomine) adducat historiam de imagine B. Pauli Apost. Orat. 1. de Imagin. sub finem.
c Helenopolitano, quẽ Latinè versum habes tom. I. operum B. Chrysost. edit. Paris. cum aliis qui hoc argumentũ tractarunt.
d Libro VI. ex quo Niceph. quoque sua, quæ de B. Chrysost. scripsit, hausisse constat.
e Niceph. lib. 13. c. 2. Socrates lib. VI. cap. 3.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἈΛΕξανδρείας εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου.

ϟϛ'. Georgius episcopus Alexandrinus, in vitam Io. Chrysostomi.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἐπιγραφὴν ἔχον, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. ὅστις δὲ οὗτός ἐστιν, οὐκ ἔχω σαφές τι παραστῆσαι. ἔστι μὲν τοι τὴν φράσιν ἁπλοῦς, καὶ εἰς πολλὴν χυδαιότητα κατενηνεγμένος· μηδὲ τοῦτο δή, τὸ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας, τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύνταξιν ἠκριβωμένος. λέγει δὲ ἔκ τε Παλλαδίου ἐπισκόπου ἦν δὲ ὁ Παλλάδιος, καὶ διαλογικῷ τύπῳ καλῶς τε καὶ ἐσπουδασμένως τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο· ἔκ τε ἐν τούτῳ, φησὶ, καὶ Σωκράτους, καὶ διαφόρων ἄλλων, τὴν ἱστορίαν ἀναλεξάμενον, εἰς ἓν συναθροίσασθαι. Φησὶν οὖν, τὸν μέγαν Ἰωάννην παῖδα γενέσθαι Σεκούνδου καὶ Ἀνθούσης· ἐπιφανῶν δὲ ὄντων ἐν Ἀντιοχείᾳ· Ἕλληνας δὲ αὐτοὺς τὴν θρησκείαν ὄντας, ὁ ἐξ Ἀρμενίας Μελέτιος, τῆς Ἀντιοχέων * συγκαθεστὼς ἐκκλησίας, ἐμύησέ τε καὶ τοῦ σωτηριώδους μετασχεῖν βαπτίσματος * κατηξίωσε, τὸν υἱὸν πρότερον μυσταγωγήσας καὶ βαπτισάμενος. παραδίδοται ἔπειτα ὁ μέγας Ἰωάννης φοιτᾶν εἰς διδασκάλου. εἰς ἄκρον δὲ ταπεινοφροσύνης ἐκ παιδὸς ἥκει, διὸ οὐδὲ παῖδας, οἷα εἰκὸς, τοῖς πλούτῳ καὶ δόξῃ περιρρεομένους μαλακίζεσθαι· οὐ μὴν οὐδὲ τούτους αὐτῷ παρέπεσθαι. ἀλλ' οὐδὲ ἵππῳ ὀχεῖσθαι ἠνείχετο. εἶτα ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰ μὲν γραμματικὰ καὶ ῥητορικὰ, * παρὰ Λιβανίῳ φοιτῶν, ἐπαιδεύετο· παρὰ Ἀνδραγαθίῳ δὲ, τὰ φιλόσοφα. τελευτήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς, τοῦ πένθους ἦν τῇ μητρὶ παραμύθιον, πάντων ἀπεχόμενος παιγνίων τε καὶ ἡδονῶν, μόνοις δὲ προσανακείμενος τοῖς μαθήμασιν. ἀπαίρει γοῦν πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰ λείποντα προσλαβεῖν. καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντας ὑπερβαλλόμενος, διεφθονήθη Ἀνθεμίῳ, ὃς τηνικαῦτα ἱερεὺς Ἀθηνᾶς ἐχρημάτιζε, καὶ πρῶτος τῶν ἐκεῖ σοφῶν ἐνομίζετο. ὁ δὲ τῆς πόλεως ὕπαρχος, Δημοσθένης ὄνομα αὐτῷ, μετακαλεῖται πολυτελῶς τὸν σοφὸν Ἰωάννην· ὁ δὲ λίαν εὐτελῶς παραγίνεται. καὶ λόγων ῥαγέντων μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ Ἀνθεμίου, κρατεῖ ὁ Ἰωάννης τῇ τε σοφίᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ. καὶ πρῶτον αὐτῷ ἐπιτελεῖται τότε θαῦμα, τὸν Ἀνθέμιον δαιμονίῳ τε ἁλῶναι, καὶ ἀπαλλαγῆναι γλώσσῃ καὶ εὐχῇ Ἰωάννου, ὃς καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ ἐβαπτίσατο. κατηχεῖται δὲ καὶ ὁ ὕπαρχος, πάλαι γὰρ ἦν ἐστὶ βαπτισθείς. καὶ ἄλλο δὲ πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων προσέδραμον. ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἔμελλε χειροτονεῖν τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀντ' αὐτοῦ καταλιμπάνειν ἐπίσκοπον. ὅπερ γνοὺς ἐκεῖνος, λάθρα τε σπουδῇ πρὸς τὴν πατρίδα ἀπέπλευσε. τῆς δὲ πόλεως Ἀντιοχείας ἐπὶ δικανικὴν τάξιν ἀγόντων αὐτὸν, αὐτὸς μᾶλλον πρὸς τὸν μονήρη βίον ἀπέκλινεν, ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγων. τῶν δὲ συμφοιτησάντων αὐτῷ εἰς διδασκάλους, πείθει τότε Θεόδωρον, ὃς ὕστερον Μοψουεστίας κατέστη ἐπίσκοπος, καὶ Μάξιμον, Σελευκείας δὲ καὶ οὗτος ἐπίσκοπος, τὸν χρηματιστικὸν διαπτύσαντας βίον, ἑλέσθαι τὸν λιτόν.

* ἐκκλησίας.
* ἠξίωσε.
* ἀεὶ.

τὰ δὲ πολλὰ Βασιλείῳ συνῆν τῷ μεγάλῳ· ἀλλ' οὐχ ὥς τινες ἔφασαν τῷ ἑτέρῳ· ὃν καὶ διάκονον ὁ Μελέτιος χειροτονεῖ, καὶ τῶν ἄλλων πλέον ὁ Ἰωάννης εἰς φιλίαν προὐκρίνετο. οὗτος προαποτάσσεται Ἰωάννου, καὶ προσκαλεῖται τὸν φίλον, ἐφ' ᾧ τῆς αὐτῆς μετασχεῖν πολιτείας· ἡ δὲ μήτηρ τέως ἐκώλυε. Ζήνων δὲ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐλθὼν ὁ ἐπίσκοπος, ἀναγνώστην Ἰωάννην τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας καθίστησι. τελευτᾷ δὲ μετ' οὐ πολύ, καὶ ἡ μήτηρ Ἰωάννου, καὶ οὗτος καλῶς τὸν πατρῷον σκορπίσας * πλοῦτον, καὶ τὴν πόλιν λιπών, τοῖς ἔξω ταύτης μοναστηρίοις ἑαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ γίνεται αὐτὸς τύπος καὶ κανὼν τῶν μοναζόντων.

Ὅτι Ἡσύχιος μοναχὸς Σύρος τὸ γένος, προγνώσεως ἀξιωθείς, θεωρεῖ ἄνδρας λευχειμονοῦντας, ὧν ὁ μὲν βιβλίον κατεῖχε, ὁ δὲ ἄλλος κλεῖς· καὶ * ἐπιδιδόασιν ἑκάτερος αὐτῶν ταῦτα τῷ Ἰωάννῃ· ὁ μὲν ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὁ δὲ λέγων τὸν θεολόγον Ἰωάννην· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλει τοῖς ἐν τῇ μονῇ, ἀσφαλισάμενος μὴ διαγνῶναι ταῦτα τὸν Ἰωάννην, ἵνα μὴ διὰ ταπεινοφροσύνην ἀκρατὴς ταύτης ἡμῶν γένηται, ἀναχωρήσῃ τῆς μονῆς. τότε καὶ μεγάλους αὐτὸν ἀσκητικοὺς φασὶ διαταλαιπωρῆσαι ἀγῶνας, καὶ ἀσκητικοὺς συγγράψαι λόγους.

Γίνεται δὲ καὶ θαύματα ἐν τῷ μοναστηρίῳ παράδοξα. Τις γὰρ τῶν τῆς πόλεως τὸ ἡμίκρανον τῆς κεφαλῆς ὑπεραλγῶν ὥστε καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ἐκκρέμασθαι ὀφθαλμόν, προσελθὼν αὐτῷ, παραχρῆμα τυγχάνει τῆς ἰάσεως. καὶ Ἀρχέλαός [τι]ς τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ πλούτῳ περιβλέπτων, λέπραν ἐν τῷ προσώπῳ ἔχων, κελευσθεὶς ἐν τῷ λάκκῳ, οὗ οἱ ἀδελφοὶ ἔπινον, λούσασθαι, ὑγιὴς γέγονεν· ὃς καὶ διαδοὺς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ ἰάθη, μοναστηρίῳ ἀπετάξατο. καὶ πολλοὶ δὲ ἕτεροι. ἄλλος δέ τις ὀνόματι Εὔκλειος ἐκ δαιμονικῆς * ἐπηρείας τὸν δεξιὸν ἀπολέσας ὀφθαλμόν, προσελθὼν μονάσαι καὶ ἀποκειρόμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου, ἀπείληφε τὸν ὀφθαλμόν. καὶ γυνὴ δέ τις αἱμόρρους ἐπὶ ἔτη ἑπτά, ἔτυχε τῆς * ἰάσεως. καὶ λέοντα δέ φασι, πολλοὺς ὁδοιπόρους ἁρπάζοντα, τοῖς αἰτησαμένοις δοὺς τὸ τοῦ σταυροῦ σύμβολον, νεκρὸν ἀπέδειξεν ὑπὸ τοῦ σταυροῦ.

Ὅτι μετὰ τέσσαρα ἔτη, διὰ τὸν ὄχλον τῶν προσιόντων, ἐξέρχεται τῆς μονῆς, καὶ ἐπὶ ἔτη δύο ἔν τινι σπηλαίῳ ἄυπνος τὰ πολλὰ διετέλει, μὴ ἀναπεσὼν ὅλον τὸν χρόνον τῆς διετίας. ἐν ᾧ καὶ νεκρωθεὶς ὑπὸ τοῦ κρύους τὰ περὶ τὴν γαστέρα καὶ τοὺς νεφρούς, εἰσέρχεται διὰ τὴν νόσον ἐν τῇ πόλει· ἐν ᾧ καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ Μελετίου διάκονος, καὶ ὑπηρετεῖ τῷ θυσιαστηρίῳ ἔτη πέντε. γράφει δὲ τότε καὶ τοὺς πρὸς Σταγείριον γ΄ λόγους, καὶ τοὺς περὶ ἱερωσύνης, καὶ τοὺς περὶ ἀκαταλήπτου. τελευτήσαντος δὲ Μελετίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀναχωρεῖ πάλιν ὁ θεῖος Ἰωάννης ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Φλαβιανὸς δὲ ἀντὶ Μελετίου καταστάς, ἐκ θείας ἀποκαλύψεως χειροτονεῖ πρεσβύτερον, ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου εἰς τὴν πόλιν αὐτὸν * ἀγαγών· τῆς ἀποκαλύψεως καὶ Ἰωάννην χειροτονηθῆναι, καὶ Φλαβιανὸν χειροτονῆσαι ἐπιτρεπούσης. καὶ περιστερὰ δὲ ἐπιπτᾶσα, καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου στᾶσα, ἐδήλου τὴν ἐπ' αὐτὸν θείαν χάριν. ὅτι ἱερᾶται· καὶ διέπρεψεν ἐν τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἱερατείῳ ἔτη ιβ΄.

* πλοῦτον. * ἀποδιδόασιν. * ἐπηρείας. * ἰάσεως. * ἀγαγών.

Plurimum vero *a* Basilio vsus est magno, (non illo altero, vt alij affirmant) quem & Meletius diaconum ordinauit, & Ioãnes cæteris in amicitia prætulit. Hic ante Ioannem mundo cum valedixisset, ad idem vitæ genus amicum quoque accersiuit, quem matris hactenus cura impediebat. Zeno fortè tum *b* Episcopus Hierosolymis profectus lectorem hunc [nostrum] Antiochenæ Ecclesiæ constituit: cuius & mater post paulo moritur.

Patris ergo ille opibus in egenos distributis, vrbéque relicta, in monasterium extra oppidum se dedit, fitque ibi speculum ac norma religiosorum omnium.

Hesychius quidã monachus è Syria, futurorum præscius, duos vidit viros candidis indutos vestibus, quorum alter librum quem tenebat, claues alter, Ioanni tradiderit. *c* Ille se Petrum Apostolum esse dicebat, alter Ioannem Theologum. Hæc monachis Hesychius narrauit, cauens tamen ne qua ad Ioannem perferrentur. Ne summam, inquit, ob humilitatem nostrum monasterium relinquat. Tunc quoque religiosis cum exercitationibus vehementer exercitũ ferunt, & Asceticas præterea orationes conscripsisse. Sed & miracula in hoc monasterio patrauit. Ciuis enim cuiusdam capitis partem alteram dolor vsq; eo inuaserat, vt & dexter oculus dependeret. ille ergo ad Ioannem accedens, sanitatem extemplo recepit. Archelaus præterea quidam, diuitiis & auctoritate pollens, lepram in facie nactus, iussus in lacu, vnde fratres frigidam biberent, lauare, morbo liberatus est: qui & facultatib. suis distributis, in eodem illo, vbi restitutus erat, cœnobio, rebus huius mundi valedixit: ac præter hunc alij plurimi. Quidam Eucleus nomine, dæmonis improbitate altero amisso oculo, monachis aggregandus venit: qui & à sancto viro detonsus oculum recepit.

Mulier quoq; sanguinis fluxu annos septem afflicta, valetudinem recuperauit. Leo etiam, vt ferunt, viatores multos abripiebat, at cum rogatus Ioannes crucis eis signum impressisset, huius mox ille vi exanimatus est.

Post quadriennium deinde, ob frequentem accedentium turbam, monasterio excessit, & biennium adhuc in spelunca quadam insomnis plerumque, nec vnquam toto illo tempore humi stratus, delituit.

Emortuis autem hic præ frigore iis corporis partibus, quæ ventrem ac renes attingunt, in vrbem hoc malo coactus reuertit, vbi à Meletio Diaconus ordinatus, altari quinque per annos ministrauit. Scripsit tum *ad Stagirium libros tres, & de d Sacerdotij dignitate, & e De Incomprehensibili.* Verum Meletio Constantinopoli extincto, in monasterium beatus Ioannes reuertit: quem Flauianus Meletij in sede Antiochena successor, apparitione diuina monitus, e cœnobio in vrbem reductum, *f* presbyterum creat. quæ sanè visio & Ioannem ordinari, & Flauianum ordinare mandabat. Columba item illa aduolans, quæ iam ordinandi capiti insedit, quanta Dei gratia replendus ille esset, satis ostẽdit. Antiochiæ itaq; sacris operat' est ad annos duodecim.

a De Basilio B Chrysost. amico remitto te ad Baron. Card. Annal. To. IV. ad A. Ch. 382 & Notas Claud. Dausquei nostri in Homil. S. Basil. Seleuciens. De S. filio autem Cæsarea Cappadocum hic sermonem Georgiũ, ex ipso opere integro manifestissimum. Vide etiam inf. Cod. CLXVIII.

b Gazæ, siue Maiumæ Episc. Niceph. cap 2.

c Eosdem Neruum viri esse ... Niceph. lib. 13. c. 17. refellit.

d Hos quid prædicat Suidas ...

e Addit Niceph. lib. 13 c. 3 in fine, ...

f Mirè variant hic historici, teste Niceph. lib. 13 c. 3. in fine. Simeon Metaphrastes nobiscum facit.

GEORGIVS a Suida [illegible] vt & Cassiod.

Erat autem ob ardens probitatis studium iam inde ab adolescentia seuerus atque *a* asper, & iracundiæ potius, quam verecundiæ morem gerens. Varios rursum Antiochiæ conscripsit commentarios: & Episcopo vrgente ex tempore est de superiore loco ad populum concionatus.

Feminæ Eucliæ nomine filius, febri ad medicorum desperationem correptus, a Ioanne curatus est aqua, quam ille cruce signatam ad aspergendum dederat. Mulier item quædam sectæ Marcionistarum (cuius coniux ea in vrbe magistratum quendam gerebat) dysenteria grauiter laborans, desperata iacebat: sanitate verò per illum recepta, ipsa eum coniuge, omnique adeò familia, compluresque alij Marcionistæ, hæresi abiurata, ad Orthodoxos redierunt.

Nectario deinde Constantinopolitano Patriarcha vita functo, euocatur Antiochia Chrysostomus, multum repugnantibus Antiochenis, qui suum ipsi bonum amittere nolebant. Peruicit tamen Cæsaris iussum, ordinatque hunc *b* inuitus Theophilus Alexandriæ præsul. Timendi enim erant ei accusationum *c* libelli, nisi ordinationi annuisset. At dum ille communi decreto ordinatur, à dæmoniis obsessus quidã eius ope liber abijt.

Magnus itaque iam ordinatus Chrysostomus illum continuo morem sustulit, quo cælibatum professi, *d* diuersi sexus contubernales apud se alebant. In iniustos item, ventrique ac libidini deditos, longis inuectus est orationibus. Erat adhæc pauperum ita studiosus, vt hinc à plerisque *Eleemosynarius* cognominatus sit. Vno dicam verbo, & virtutem omnem docebat, & ab omni vitio deterrebat. Misit autem & in Phœniciam monachos, qui idololatriæ illic etiamnum deditos ab errore in viam reducerent: per quos item Imperatoris legibus armatos, idolorum fana subuertit, subuersionis sumtibus piis aliquot fœminis suppeditantibus. *e* Celticam adhæc [militum] turbam Arianismo infectam, ordinatis qui eius gentis linguam callerent sacerdotibus, orthodoxorum gremio restituit. Ad Istrum insuper misit, qui Nomadas ibi Scythas ad Christianæ fidei veritatem volentes adduxerunt. Marcionis præterea hæresim, *f* in Oriente tum repullulantem funditus extirpauit. Nocturnos psalmorum hymnos auxit. *g* Solus verò cibum capere solebat, tum quod vino ob capitis calorem prorsus abstineret (nisi id forte æstate tantùm cùm *h* rosaceum biberet) tum etiam quòd ægro stomacho esset, vt ea ferè quæ ipsi apponebãtur, nõ ederet, sed alia pro his appeteret: tertiò deniq; quod frequẽter *i* negotiis vacãs, absque cibo diem transigeret. Clero autẽ rigidus nimis atque asper videbatur. Et *k* Serapion eius Diaconus ingentem illi inuidiam cõflauit. Etsi multos etiam alias ob causas Ioannes ab Ecclesia relegauit. Conflictatus deinde Serapion etiã cum Seueriano Gabalorum Episcopo, ingẽs huius excitauit in Ioannem odium, quod ad extremũ vsque spiritũ retinuit. Amabatur tamẽ Ioãnes singulari studio à populo, ob crebras in tẽplo conciones: vt ipse vicissim S. Pauli Epistolas valde adamabat, quas & explanauit; visusque est à *l* Proclo tribus cõtinuo

b Quod Isidoro Presbyt. Alexandrino hunc episcopatum tradere [illegible] Niceph. lib. 13 c. 3
c Quos aduersus Theophilum oblatos, examinatum iri minabatur Eutropius præpositus palatij, vt habet Cassiod. in vita D. Chrysost.
d συνεισάκτους siue subintroductas & ἀγαπητὰς vocabant de quibus D. Baron. To. 5. A. Ch. 398. & S. Greg. Nazian. carm. ad Virgin. v. 96. Gnomisque de sic. vers. 119. [illegible] item Comment. Nicetas in Orat. XLIII.
e Scytharum Theodoret. & Niceph. cap. 3. vtrumque Cassiod.
f Apud Orientales Niceph. 5.
g Quo verò consilio id ille fecerit, nemo clarè dixit vnquam Niceph. Plures rationes vide apud Palla. & Metaphr.
h διὰ ῥόδων, quod ῥοδίτην vocauit Diosc. lib. V.
i σχολάζων.
k De quo Niceph. cap. 9. & Cassiod. in vita D. Chrysost. Quem etiam acerbius incusat Leo Imp. Orat. in S. Chrysost. quam, huius Georgij vestigia proxime insectando, tantum non ad verbum hunc videtur transcripsisse.
l Cassiod. hic primum scriba, ac multo post tempore in episcopatu etiam successor. Niceph. li. 14. cap. 48.

ἦν δὲ διὰ ζῆλον σωφροσύνης, ἐκ νέας ἡλικίας πικρὸς καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ χαριζόμενος. πολλὰς δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐγγράφους ἐποιήσατο ἐξηγήσεις. καὶ τοῦ ἐπισκόπου βιασαμένου, καὶ αὐτοσχεδίως [καὶ] καθωμίλησε τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος.

Ὅτι γυναικός τινος Εὐκλείας υἱὸς, νόσῳ πυρετικῇ βληθεὶς, ἀπεγνωσθεὶς ἔτυχε δὲ παρὰ Ἰωάννου τῆς ἰάσεως, διὰ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐκεῖνος σφραγίσας *περιρραντισθῆναι ἔδωκε. καὶ γυνὴ δέ τις τῶν Μαρκιωνιστῶν, ἀρχάς δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει ὁ ταύτης ἐγκεχείριστο ἀνὴρ, δυσεντερικῇ περιπεσοῦσα νόσῳ ἀπεγνώσθη. τυχοῦσα δὲ τῆς ἰάσεως αὐτή τε καὶ ὁ ταύτης ἀνὴρ σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπέστρεψε, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν Μαρκιωνιστῶν.

Ὅτι Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος, μετάπεμπτος ἀπὸ Ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος γίνεται. πολλὰ μὲν ἐναντιωθέντων τῶν Ἀντιοχέων· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἀγαθὸν αὐτοὶ καὶ ἔχειν ἠξίουν· ἐκνικησάσης δ' ὅμως τῆς βασιλικῆς *διαπέμψεως, καὶ χειροτονεῖ τοῦτον ἄκων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος. ἐνέσειον γὰρ αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς τὴν χειροτονίαν κατανεύσοι, οἱ τῶν ἐγκλημάτων λίβελλοι. χειροτονεῖται γοῦν ψήφῳ κοινῇ, καὶ δαιμονῶν *αὐτίκα τις παρ' αὐτοῦ τυγχάνει ἰάσεως.

Ὅτι ὁ μέγας Χρυσόστομος παραυτίκα τοὺς ἔχοντας συνεισάκτους τοῦ ἔθους ἐξέκοψε καὶ κατὰ τῶν ἀδίκων, καὶ γαστριμάργων, καὶ φιληδόνων, λόγους μακροὺς κατέτεινεν. ἦν δὲ καὶ ἐλεήμων σφόδρα, ἐξ οὗ παρὰ πολλοῖς ὁ τῆς ἐλεημοσύνης ἐπεκλήθη Ἰωάννης. καὶ ἁπλῶς πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ἐδίδασκε, πάσης δὲ κακίας ἀπέτρεπεν. ἀπέστειλε δὲ καὶ εἰς Φοινίκην μοναχοὺς, ἐφ' ᾧ τοὺς ἔτι τῇ εἰδωλολατρείᾳ κατεχομένους ἀπαλλάξαι τῆς πλάνης. οὓς καὶ νόμοις ὁπλίσας βασιλικοῖς, τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων κατέστρεψε· τῶν ἀναλωμάτων, τῶν ἐπὶ καταστροφῇ, ἐκ τῶν εὐλαβῶν γυναικῶν παρεχομένων. καὶ τὸν κελτικὸν δὲ ὅμιλον ἀρειανίζοντα, ὁμογλώσσους χειροτονήσας, κατέστρεψεν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. καὶ ἐπὶ τὸν Ἴστρον πέμψας τοὺς Νομάδας Σκύθας, ἐπὶ τὸν Χριστιανισμὸν ἑκόντας εἱλκύσατο. καὶ τὴν Μαρκίωνος αἵρεσιν κατὰ τὴν ἀνατολὴν φυομένην ἐξέτεμε. καὶ τὰς νυκτερινὰς ψαλμῳδίας ἐπηύξησε. μόνος δὲ ἤσθιεν· ὅτι τε οἶνον, διὰ τὴν τῆς κεφαλῆς θέρμην οὐκ ἔπινεν, εἰ μή που ἐν τῷ θέρει τὸ διὰ ῥόδων· καὶ ὅτι κακόσιτος ὢν, οὐκ ἐχρῆτο τοῖς παρακειμένοις αὐτῷ πολλάκις, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν ἄλλα ἐπεζήτει. καὶ ξένον, ὅτι πολλάκις σχολάζων, ἄσιτος δι' ἡμέρας ἔμενεν. ἐδόκει δὲ τῷ κλήρῳ μάλιστα σκληρὸς εἶναι καὶ τραχύς. καὶ Σεραπίων δὲ ὁ διάκονος αὐτοῦ, πολλοῦ μίσους αὐτῷ γέγονεν αἴτιος. πολλοὺς δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἄλλους, δι' ἄλλας αἰτίας, τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλε. προσκρούει δὲ Σεραπίων καὶ Σευηριανῷ τῷ Γαβάλων· καὶ τίκτει *μεγάλην αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἔχθραν, ἣν καὶ μέχρι τέλους συνετήρησε. ὁ δὲ λαὸς διὰ τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λόγους σφόδρα ἠγάπα τὸν Ἰωάννην. ἠγάπα δὲ οὗτος τὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπιστολὰς λίαν, καὶ ἡρμήνευσεν αὐτάς· ἐμφανίζεται δὲ Πρόκλῳ ἐπὶ τρεῖς

* περιρραντισθῆναι.
* μεταπέμψεως.
* ἰάσεως.
* αὐτῷ.

νύκτας

νύκτας ἐμπνεόμενος ὁ μέγας Ἰωάννης ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν τῶν ἐπιστολῶν ἑρμηνείαν.

Ὅτι προσκρούει τῇ βασιλίδι, διὰ * Θεοδώριχον τὸν πατρίκιον. τὸν μὲν γὰρ παραλόγου εἰσπράξεως, ἣν ἐποιεῖτο ἡ βασιλὶς, μόλις ἀπαλλάξαντος, τοῦ δὲ ὅσα δίδωσι τοῖς τῆς ἐκκλησίας πένησιν ὡς ἀνάθημα τοῦ θεοῦ, τὸ πολὺ μέρος αὐτοῦ τῆς ὑπάρξεως ὑφ' ἣν προσῆκε καὶ διαβολὴν μάχεται ἡ Εὐδοξία.

*al. Θεοδέριχον

Ὅτι Εὐτρόπιος νόμον εἰσάγει * τοὺς προσφυγὰς τῆς ἐκκλησίας μὴ τυγχάνειν τοῦ τῆς ἀσυλίας προνομίου· καὶ μετ' οὐ πολὺ καταφυγὼν αὐτὸς τῆς οἰκείας ἀπολαύει νομοθεσίας. ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον ἐρριμμένῳ, λόγον ἐλεγκτικὸν διεξῆλθεν ὁ μέγας Ἰωάννης, καὶ πολλοὺς εἰς μῖσος ἐκίνησεν. ἔδοκει γὰρ ἀφιλανθρώπως λίαν ἐπιπλῆξαι τῷ δυστυχοῦντι.

Ὅτι τῶν ἀρειανῶν τὰς ἐκκλησίας ἀφείλετο· καὶ τὸν βασιλέα αἰτησάμενος, τῆς πόλεως ἐξέβαλε. καὶ ἀντιφώνοις ἐκείνων ἐπιτηδευσάντων εἰς ἐξαπάτην τῶν ἀπλουστέρων, αὐτὸς ὑπερέβαλε, συναιρομένης τῆς βασιλίδος, ὡς καὶ σταυροὺς ἀργυροῦς τοῖς ἀντιφώνοις παραπήγνυσθαι. ἀρχὴν δέ φασι τῶν ἀντιφώνων Ἰγνάτιον γενέσθαι τὸν θεοφόρον, ἀγγέλους τὸ θεῖον ὑμνοῦντας, τοῦτον τὸν τρόπον ἐκμιμησάμενον.

Ignatius.

Ὅτι Γαϊνᾶς ὁ ἀρειανὸς δυνατὸς ὢν ᾔτησε τοῦ βασιλέως ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Ἰωάννης παρὼν μετὰ πολλῆς ἐνέστη τῆς παρρησίας, καὶ τὴν αἴτησιν ἀπεκρούσατο. χρόνῳ δὲ ὕστερον, χεῖρας ἀνταραντος βασιλεῖ, μηδὲν μελλήσας ὁ Ἰωάννης, ἀξιωσάντων τούτου πάντων, πρὸς αὐτὸν παραγίνεται διαπρεσβευσόμενος· καὶ παύει τότε τὴν ἐπανάστασιν.

Ὅτι Εὐσέβιος ἀπὸ τοῦ Κελβιανοῦ ἐπίσκοπος * Οὐαλεντινουπόλεως κατ' Ἀντωνίνου, τοῦ Ἐφεσίου, λιβέλλους ἐπιδίδωσι. περιείχετο δὲ τοῖς βιβλίοις ἐγκλήματα ἑπτά· ἱεροσυλίας τρία. καὶ ὅτι παῖδα, φονέα γεγονότα, ὃν ἐπετίμησεν, ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ὅτι τὸ διαφέρον τῇ ἐκκλησίᾳ * τόπιον, ὅπερ Βασιλίνα ἡ τοῦ Ἰουλιανοῦ μήτηρ κατέλιπε, πωλήσας ἐσφετερίσατο· καὶ ὅτι τῇ γυναικὶ ἀποταξάμενος, συνῴκει, καὶ παιδοποιεῖ ἐξ αὐτῆς· ἕβδομον δέ, ὅτι ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖ. ἐξετάζεται (δ') ὡς βαρύτερον τὸ ἕβδομον, καὶ τῆς δίκης ἐπὶ πολὺ * παρατεινομένης· ἐχρημάτιζε γὰρ ἐθελοκακεῖν καὶ ὁ κατήγορος. ὁ μὲν Ἀντωνῖνος τελευτᾷ, ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης πρὸς τὴν Ἔφεσον παραγίνεται· καὶ τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθέντας συγκαταθεμένους, ἓξ ὄντας τὸν ἀριθμόν, καθαιρεῖ. καθαιρεῖ δὲ καὶ ἑτέρους ἓξ ἐν τῇ αὐτῇ Ἀσίᾳ διὰ τὴν αὐτὴν νόσον. καὶ χειροτονεῖ ἀντὶ μὲν Ἀντωνίνου Ἡρακλείδην τὸν οἰκεῖον διάκονον, ἐφ' ᾧ καὶ στάσις συμβαίνει· καὶ ἀντὶ τῶν λοιπῶν ἑτέρους, εὐλαβείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ πολὺ διαφέροντας· ἀλλ' οὗτοι πάντες, ἐξορισθέντος τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν ἐπισκοπῶν ἀπηλάθησαν, τῶν κατηγορηθέντων καὶ ἐκβεβλημένων πάλιν τοῖς θρόνοις ἐγκαταστάντων.

*al. Οὐαλεντινιανουπόλεως

*al. αὐτ.

* ἀναρτωμένης

Ὅτι Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων μαθὼν Ἀντίοχον ἐν Κωνσταντινουπόλει παραγεγονότα, καὶ

noctibus Paulus Apostolus, suarum illi suggerens epistolarum interpretationem.

Offendit insuper Augustam Ioannes propter a Theudericham Patricium. Ab iniqua enim exactione, quam Augusta exigebat, cùm ægrè hominem liberasset, illéque post facultatum maximam partem, vt gratuitum Deo donum, Ecclesiæ pauperibus attribuisset, in iram hinc Eudoxia mulier atque incensa est. Eutropius b legem ferendam curarat, ne ad Ecclesiam confugientibus sacri immunitas loci valeret. Sed post non diu cum Eutropius ipse ad Ecclesiam perfugisset, legis suæ fructum tulit. Eo igitur ad aram prostrato, reprehensionis plenam orationem adhibuit Ioannes, qua plurimorum in se odium concitauit. Nimis enim inhumane afflictum hominem accipere visus est. Arianis sacras Ecclesias ademit, & Imperatoris implorata ope Constantinopoli exegit. c Antiphonis item [alternis cantandis,] quibus illi compositis plebem circumueniebant, eosdem superauit: ita adiuuante Augusta, vt & argenteæ cruces ad Antiphonorum cantum decorandum adhiberentur. Ceterum Antiphonorum originem ad Ignatium illum diuinum hominem referunt, laudes DEI concinentes Angelos hac in re imitantem. d Gainas Arianus, cùm potentia valeret plurimum, templum Arianis suis in vrbe ab Imperatore postulabat. Sed Ioannes ibi tum præsens, ingenti cum libertate rem penitus improbauit, obstititque, ne postulata ille obtineret sua. Post igitur cum copias idem, contra Imperatorem insurgens, collegisset, Ioannes nihil veritus, reliquis omnibus id postulantibus, ad barbarum legationem instituit, ac rebellionem compressit.

Eusebius Valentianopolis post Celbianum Episcopus, contra e Antoninum Ephesiorum antistitem libellos obtulit, quibus ille septem accusationis capita complexus est: sacrilegia f tria: deinde quòd puerum homicidam, quem idcirco ipse reprehendisset quidem, apud se haberet: tum quòd quidquid ad Ecclesiæ vtilitatem à Basilina Iuliani matre relictum esset, ipse vendidisset, sibique vindicaret: quod vxore præterea, quam pietatis antea studio deseruerat, rursus familiariter vteretur, ac sobolem etiam ex ea suscepisset: septimum denique, quòd pecunia corruptus ordinaret. In septimum autem crimen, cùm id omnium grauissimum videretur, inquisitum est. At dum iudicium hoc in longum protenderetur (de industria enim improbe agere etiam ipse accusator dicebatur) Antoninus interim diem clausit extremum. Quare magnus Ioannes Ephesum ipse proficiscitur, pecuniáque ordinatos, & crimen fassos, sex numero, sedibus submouit. Totidem alios in ea ipsa Asia ob idem crimen Episcopatu expulit. In Antonini vero locum Heracliden. Diaconum suum suffecit, vnde & seditio exorta est. Pro submotis item illis alios, pietate, cæterisque virtutibus longe meliores Episcopos creauit. Qui tamen omnes, pulso post in exsilium Chrysostomo, episcopatu priuati sunt, receptique suis rursum sedibus, qui iudicio eiecti erant. g Seuerianus quidam Gabalorum Episcopus, cognito h Antiochum Constantinopolim venisse, atq;

a Theodericum al. vide Metaph. hic post eandem Antonium, Pallad. &c.

b Niceph. hoc refert c. IV.

c Antiphonis describit Niceph. Carmina, quę alternis per responsionem concinuntur. Vide comment. 8.

d De Gaina lege Niceph. c. 5. & 6.

e Qui apud Nicephor. c. 9. & semel hic non rectè Antonius appellatur

f Quæ legis apud Pallad. & Metaphr.

g Ptolemaidis Syriæ Episcop. Niceph.

h Niceph. hoc cap. 9 sub fin. Habes autem ex hoc ipso prędicta testimonia apud Theodoret. in Eranist. meminitque Gennad. in Catal. cap. 21.

GEORGIVS

per dicendi gratiam rem auxisse familiarem, eodem & ipse accessit. Hinc igitur Ioannes Ephesum proficiscens, suas dum abesset, docendi in Ecclesia vices commendauit. Hinc ergo Imperatori Seuerianus omnibusque adeo innotuit.

a Hic nominat [illegible] ... contra Pallad. & Metaphr. auctoris tem... quib. [illegible]

Ad a Callitropam pronaucleri cuiusdam vidua, in quæ congerebantur iniuriæ. Paulacius vero Alexandriæ Augustalis his exprimendis, quæ nummorum quingentorum summam conficiebant, miseram exercebat. Confugit hæc ad Augustam, quæ a Paulacio auri libras centum multæ nomine exegit: e quibus tamen misere huic afflictæ mulierculæ sex tantum & triginta nummi cesserunt. Illa igitur velut in communem tempestate iactatorum portum, ad magnum se recepit Ioannem. qui mox dicam Paulacio scripsit de quingentis viduæ aureis persoluendis. Eudoxia hinc simultatem cum Ioanne suscepit, liberum dimitti Paulacium satagens. neque tamen ei mos geritur: sed iusta nihilominus postulans iustus præsul, quod per nefas ille retinuerat, iniuria affectæ mulieri restituit. Qua in re & miraculum accidit. Extrahere enim Paulacium dum studet Eudoxia, vel inuito Ioanne, ecce tibi hastam ferens Angelus apparuit, qui b missos ab Augusta satellites terrore percellens, ne mandata illi persequerentur, effecit. Ex his ergo atque similibus [*præclaris Beati Ioannis facinoribus*] Acacius Berrhœæ, Theophilus, Antiochus, & Seuerianus, adiuuante maxime atque præeunte Eudoxia, improba illa in Ioannem consilia moliri cœperunt: subsecutis confestim & aliis multis, quibus ille suis increpationibus molestus fuerat.

b Dum Contrarios cum sua cohortib. addit. hoc Angel. in vita B. Chrys. ost.

c Theophilus Petrum Alexandriæ archipresbyterum hoc nomine accusauit, quod Manichææ mulieri Eucharistiam tradidisset. Ille vero pro sui defensione afferebat, & conuersam illam esse, & non nisi eius iussu mysteriorum participem factam. Qua in re fidei testem laudauit Isidorum Presbyterum, aduenis Alexandriæ recipiendis præfectum. Hic ille est, quem ob virtutem Theophilus antea ad Damasum miserat, quique d Flauiano amicitiam Roma societatémque attulerat, cum iam vicesimum annum vtraque ecclesia ab altera dissideret. Hic inquam Isidorus secundum Petrum testimonium dixit. Quare Theophilus ira incensus, Petrum extemplo ecclesia submouit, in Isidorum vero illum admirandum virum, quas impudicitiæ plenas finxerat tabulas, protulit, & puerum accusatorem pretio subornauit. Quod vbi facinus deprehensum est, magis etiam iracundia Theophilus excanduit: etsi illa quoque alia ex causa accensa est. Mille enim nummos, quos inopibus distribuendos Theodota tribuerat, Isidorus acceperat & distribuerat, nihil horum Theophilo conscio. Secessit igitur deuitandæ iracundiæ in montem Nitriæ, quietémque inibi in solita cella quæsiuit: cum eo tempore monasteriorum per Ægyptum præfecti essent Dioscorus, Ammonius, Euthymius, & Eusebius germani fratres, quos à corporum proceritate *Longos* appellabant. Gliscebat ea tempestate contentio cum Anthropomorphitis hæreticis. Versis autem ex eo in seditionem, turbásque per Ægyptum concitantibus

c Narrat hæc Niceph. c. 9. & 10.

d Antiochenæ Patriarchæ.

χρήματα διὰ τῆς ῥητορείας αὐτὸς συλλεξάμενον καὶ αὐτὸς προσάγεται. διδάσκειν δὲ αὐτὸν, ἀπαίρων εἰς Ἔφεσον ὁ μέγας Ἰωάννης, αὐτ. αὐτοῦ ἐπ' ἐκκλησίαν ἐπέτρεψε. ἐξ οὗ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ πᾶσι γνώριμος γίνεται.

Ὅτι Καλλιτρόπη ἡ χήρα γυνὴ τινὸς πρωναυκλήρου ζημίαις εἰς ἀπορίαν ἐσπρώχθη παραλόγως. Παυλάκιος δ' ἦν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας αὐγουστάλιος, ὁ ταῖς ζημίαις ἐκτρίβων τὸ γύναιον. εἰς πεντακόσια δὲ νομίσματα ἐκεφαλαιοῦτο ἡ ζημία. καὶ καταφεύγει αὐτὴ πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ Παυλάκιος χρυσίου λίτρας ἑκατόν· τὸ δὲ ἐκπεπονημένον γύναιον λαμβάνει μόνα λς´ νομισμάτια. προστρέχει τοίνυν τῷ κοινῷ τῶν χειμαζομένων λιμένι τῷ μεγάλῳ Ἰωάννῃ. ἄγεται παρ' αὐτοῦ ὁ Παυλάκιος ἀπαιτούμενος τὰ πεντακόσια τῆς χήρας νομίσματα. γίνεται πρὸς αὐτὸν ἡ Εὐδοξία διὰ τὴν θέρας αἰτεῖσθαι τὸν Παυλάκιον ἀπολύουσα· καὶ οὐχ ὑπακουομένη. ὅμως ἀπαιτήσας ὁ δίκαιος, δίδωσι τὸ ἀδίκημα τῇ ἠδικημένῃ. ἐν ᾧ καὶ θαῦμα γίνεται. ἀποσπᾶσαι γὰρ * προθυμεῖ ἡ Εὐδοξία τὸν Παυλάκιον, μὴ ἐκόντος Ἰωάννου. ἄγγελος δὲ λογχοφόρος φανεὶς, καὶ φοβήσας τοὺς ἀποσταλέντας, ἀπράκτους * ἐποίει. ἐκ δὲ τούτων καὶ τῶν τοιούτων Ἀκάκιος ὁ Βεῤῥοίας, καὶ Θεόφιλος, καὶ Ἀντίοχος καὶ Σευηριανὸς συλλαμβανομένης Εὐδοξίας καὶ προκατάρχομένης, * σκαιωροῦσι τὰ κατὰ τοῦ Ἰωάννου· πολλῶν καὶ ἄλλων συνεπομένων, οὓς ἐλέγχων ἐλύπει.

* πέμποι.

* σκαιωροῦσι.

Ὅτι Θεόφιλος Πέτρον, τὸν πρωτοπρεσβύτερον Ἀλεξανδρείας, ἐν αἰτίᾳ ἐποιεῖτο, ὡς γυναικὶ μανιχαίᾳ τῶν μυστηρίων μεταδόντα· ὁ δὲ ἀπελογεῖτο καὶ μετατεθεῖσαν αὐτὴν, καὶ τῇ ἐκείνου ἐπιτροπῇ, τῶν μυστηρίων αὐτὴν ἀξιῶσαι· καὶ παρῆγε τοῦ λόγου μάρτυρα Ἰσίδωρον, τὸν πρεσβύτερον καὶ ξενοδόχον τῆς Ἀλεξανδρείας. οὗτος [ἐστιν] ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν παρὰ Θεοφίλου πάλαι πρὸς Δάμασον σταλεὶς, καὶ κομίσας ἀπὸ Ῥώμης Φλαβιανῷ τὴν ἀποδοχὴν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν ἐπὶ ἔτεσιν εἴκοσι διαφερομένων τῶν δύο ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας. ὁ δὲ Ἰσίδωρος ἐμαρτύρει Πέτρῳ, καὶ ὠργίζετο ὁ Θεόφιλος. καὶ τὸν μὲν Πέτρον αὐτίκα τῆς ἐκκλησίας διώκει· κατὰ Ἰσιδώρου δὲ τοῦ θαυμασίου χάρτην ἀσελγείας συμπλάσας προσκομίζει, καὶ παῖδα κατήγορον μισθοῦται. καὶ τοῦ δράματος ἐλεγχθέντος, εἰς πλείονα κακίαν ἐκκαίεται ὁ Θεόφιλος. * συνανῆπται δὲ αὐτῷ τὸ πάθος, ὅτι καὶ χρήματα λαβὼν μέχρι χιλίων νομισμάτων πτωχοῖς διανεῖμαι, Θεοδότης δι' ἦν ἡ ποροχομένη, ὑπὸ καὶ ἐποίησε, μηδέν τι τῷ Θεοφίλῳ προσανατεθειμένος. φεύγει οὖν διὰ τὴν ἐπικειμένην ὀργὴν ἐπὶ τὸ τῆς Νιτρίας ὄρος, ἐν ᾧ καὶ πρὶν κελλίῳ ἡσύχαζε. τῶν δὲ τῆς Αἰγύπτου μοναστηρίων, Διόσκορος ἡγεῖτο καὶ Ἀμμώνιος, καὶ Εὐθύμιος, καὶ Εὐσέβιος, ἀδελφοὶ, οὓς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνδρομήκους μακροὺς ἐκάλουν. συνέβη δὲ τότε τὸ κατὰ τῶν ἀνθρωπομορφιτῶν ἐκραγῆναι φιλονείκημα. καὶ στασιαζόντων τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον

* συνάπτεται.

Anthropomorphitæ.

μοναχῶν, ἀγραμμάτων ὄντων, καὶ ἀγροίκων τὸ πολύ. ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ ἐπέστησαν αὐτῷ, δεδοικὼς, ὡς ἐδόκει, κατασοφίζεται. καὶ φησι πρὸς αὐτοὺς· Εἶδον τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ὡς πρόσωπον Θεοῦ. καὶ Ὠριγένην, ὡς ἀσχημάτιστον τὸ θεῖον λέγοντα, ἀναθεματισθῆναι προσαπαιτήσαντες· [illegible] τοῦτο καὶ διέφυγε τὸν θάνατον, [illegible] ἔτι, ὥσπερ προσῆκεν, αὐτοῦ [illegible]. οὗτοι δὲ τὸ θεῖον ἀσχημάτιστον, ὡς ὀρθὸς λόγος, ἐπρέσβευον. διαβάλλει [illegible] πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ μοναχοὺς, καὶ κινεῖ κατ' αὐτῶν τὸ ἀγελαῖον * ἐκεῖνο πλῆθος. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοῦ προειρημένου Ἰσιδώρου, δι' ὃν μᾶλλον καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξεπολέμωτο. τέλος μετὰ πολλὰς αἰκίας καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ μετὰ τὸν ἐμπρησμὸν τὸν ἐνεχθέντα κατὰ τῶν κελλίων αὐτῶν φυγῇ χρησάμενοι ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ συμπαθέστατος Ἰωάννης ὑποδέχεται μὲν αὐτοὺς, καὶ [illegible] φιλοφρονεῖται· [illegible] δὲ, διὰ Θεόφιλον, κοινωνίας. γράφει δὲ αὐτῷ καὶ ἐπιστολὴν, πρὸς εἰρήνην συνωθῶν [illegible]. ἐπιδιδόασι δὲ οἱ μοναχοὶ κατὰ Θεοφίλου λιβέλλους. πείθεται καὶ ἐκεῖνος τινὰς κατ' αὐτῶν ἐπιδοῦναι. ἀλλ' ὕστερον μηδὲν [illegible] ἐλέγχοντες, ἐφυλακίσθησαν· καὶ * μαστιγωθέντες ἱκανῶς, οἱ μὲν τῇ φυλακῇ ἐναπέθανον· οἱ δὲ τὴν Προικόννησον οἰκεῖν ἐξορίᾳ κατεδικάσθησαν. ὁ δὲ Ἰωάννης δηλοῖ Θεοφίλῳ περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ λιβέλλων. καὶ γράφει Θεόφιλος, ὀργιζόμενος· Οἶμαι μὴ ἀγνοεῖν σε τὸ διάταγμα τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων, ὅπως διαγορεύουσιν, ἐπίσκοπον ὑπερόριον μὴ κρίνειν δίκην. εἰ δὲ ἀγνοεῖς, μαθὼν ἀπόσχου τῶν καθ' ἡμῶν λιβέλλων. ἀλλὰ τότε μὲν ταῦτα γράφων ὁ Θεόφιλος, ὕστερον αὐτὸς ὑπερόριον τὴν κατ' ἐκείνου [illegible] δίκην. οἱ δὲ μοναχοὶ τὴν κατὰ Θεοφίλου λιβέλλων οὐκ ἀφίσταντο. [illegible] ὁ βασιλεὺς Θεόφιλον [illegible] ἐπὶ τὴν δίκην ἐλθεῖν. ὁ δὲ φθόνος κρατήσας, ἐπὶ τὴν δίκην αὐτὸν Ἰωάννου καθίζει παραγενόμενον.

Ὑπὸ Θεογνώστου συγκλητικοῦ δημευθέντος, καὶ κατὰ τὴν ἐξορίαν τελευτήσαντος, ἡ γυνὴ τὸν ὑπολειφθέντα αὐτῇ ἀγρὸν ὑπὸ τῆς βασιλίδος * ἀφῃρέθη. ἡ δὲ [illegible] χηρῶν καταφυγὴν προσέρχεται. ὁ δὲ πολλὰ παρρησιασάμενος ὑπὲρ τῆς χήρας, οὐδὲ ἤνυσεν· ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔχθραν ἐκίνησε τὴν * βασιλίδα. προστάσσει δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψώσεως, τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐστὶν αὕτη τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐπειδὰν ἡ ἄδικος βασιλὶς προσέρχεσθαι μέλλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποκλεισθῆναι κατ' αὐτῆς τὰς πύλας. καὶ πληροῦται τὸ πρόσταγμα. καὶ καταισχυνομένη, καὶ [illegible] ὀργιζομένη, ὑποστρέφεται ἡ βασιλὶς, καὶ ἤδη ἡ κατὰ τοῦ ἁγίου καθαίρεσις συνίσταται παρ' αὐτῆς, καὶ ἡ ἐξορία, καὶ εἴ τι ἄλλο δεινὸν ὁ θυμὸς ὑπέβαλεν. ὅτε δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ προσιοῦσα τὰς πύλας κατ' αὐτῆς ἀποκλεισθείσας ἐθεάσατο, τότε τις τῶν σὺν αὐτῇ ξίφος κατὰ τῶν ἀποκλειόντων ἐκτείνων, ἐξηράνθη τὴν χεῖρα. ὕστερον δὲ προσπεσὼν τῷ * θαυμασίῳ Ἰωάννῃ, ὑγιὴς γέγονεν.

monachis aliquot indoctis, & agrestibus, Theophilus ab his circumfessus, præ metu, vt apparet, huiusmodi eos sophisticate delusit: *Sic vestras, inquit, facies vidi, vt faciem Dei.*

At cum hi præterea ab ipso postularent, vt Origenes quoque, quòd is humana Deum forma carere asfereret, anathemate damnaretur, id factum ille recepit, sicque mortem deuitauit. Hac igitur ille arrepta occasione aduersus Longos fratres (qui iam recusabant diutius eius vti contubernio: quòd Deo, vt res est, formam esse humanam tribuendam negarent) apud Aegyptii monachos, per calumniam eos traduxit, & imperitam illam multitudinem cum in illos concitauit, tum in Isidorum, quem diximus: cuius etiam nomine cum illis hostilius certare cœperat.

Post multas ergo illatas iniurias, structásque insidias, post ignem quoque iniectum ipsorum cellis, fuga sibi denique consulentes, Constantinopolim veniunt. Ibi Ioannes ille benignissimus excepit quidem illos fratres, humaniterque complexus est; propter Theophilum tamen in communionem minime admisit, sed eum per epistolam ad concordiam inuitauit. Ille nihil audit. Longi interim fratres Theophilum oblatis libellis accusabant: & suasit hic vicissim *a* quibusdam, vt illos accusarent. Tandem cum nihil hi probare aduersus Longos possent, in custodiam missi, flagellisque grauiter cæsi, partim in vinculis mortui sunt, partim in insulam Proconesum deportari iubentur. Ioannes hinc Theophilum de oblatis aduersus eum accusationis libellis certiorem facit. Ad quæ bile accensus ille: *Arbitror*, inquit, *non ignorare te Nicæni Concilij canones, iis quæ prohiberi, ne Episcopus de peregrino, alteriusque diœcesis iudicium exerceat. si ignoras, disce, atque ab accusationis mea libellis abstineto.* Verum qui hæc tunc Theophilus scripsit, post ipsemet alienæ diœcesis hunc ipsum Ioannem, suo iudicio condemnauit. Monachis deinde ab accusando Theophilo minimè cessantibus, decreuit Imperator, vt Theophilus iudicio sisteretur. at inuidia interim nimium inualescens, illum ipsum, vbi aduenit, qui de Ioanne sententiam ferret, iudicem constituit.

Theognosti Senatoris proscripti & in exsilio mortui *b* vxor, agrum sibi relictum habebat, quem Eudoxia misteræ eripuit. Illa igitur ad viduarum propugnatorem Ioannem se recepit: qui pro vidua libere multa proloquens, adeo nihil profecit, vt etiam Augustam in sui odium concitarit. Quare mandatum edit, vt cum festo die exaltationis [S. Crucis,] qui in decimum-quartum Septembris incidit, in templum iniqua Imperatrix ventura esset, portæ illi clauderentur. Conficitur Præsulis mandatum, & pudore suffusa, iráque incensa Augusta, domum reuertit; exindeque hæc sancti viri depositionem, exsilium, aliáque aduersa, quæ indignatio suggerebat, machinari cœpit. At vero dum ad templum illa progressa fores sibi obseratas ostendit, de comitatu eius quidam gladium in claudentes stringens, manum sibi subito exaruisse sensit: qui tamen post Sancti viri genibus accidens, sanitatem recuperauit.

* al. ἀκαίρως.

* al. κατα... χθέντες.

* al. ἀναρπα...

* βασίλισσαν.

* πανιερῷ.

a Monachis, ex Pallad.

b Callitropi vocat Niceph. cap 14 non ... [illegible] ... sup. pag. praeced.

GEORGIVS a Niceph. de Epiphanio c. 15.

a Magnus quoque Epiphanius, quem Theophilus callide deceptum in Ioannem incitarat, Constantinopolim veniens, ecclesiasticum quibusdam suis factis ordinem turbauit. Diaconum namque in Septimo (sic enim locus templi S. Ioannis appellatur) contra canonem ordinarat, deindéque sine bona Chrysostomi venia rem diuinam fecerat, & Origenis scripta ab eo damnari postularat. Refert vero hûc scriptor noster, (quod & in Epiphanij vita legitur) minime consensisse, vt quibusdam placuit, in Chrysostomi expulsione, licet ab ipsa Augusta eo adigeretur. Meminit idem de pronunciatis mutuo *b* vaticiniis: quibus significabatur neutrum ipsorum visurum aliquando thronum suum.

b Quæ & So-zomen. commemorat lib. VIII c. 15.

Accidit præterea, priusquam condemnaretur Ioannes, vt cognito indignari sibi Eudoxiam, bene longam haberet in malas feminas orationem. Hanc plebs rapiens, in Augustam pronunciatam interpretabatur. Mox igitur vt Theophilus Constantinopolim aduenit, apparatæ in magnum athletam Ioannem machinationes procedunt. Cumque Synodo nunquam interfuisset, Theophilus tamen cum suis decretum in eum tulit, frustra inclamante ipso, ac publice testificante, paratum esse se, & ad synodum venire, & ad obiecta respondere, modo manifestos ipsius hostes Concilio subducerent. Aderant tum Ioanni quadraginta adhuc Episcopi, aduersus Theophilum parati pro ipso pugnare: quos ille quiritantes, cum lacrymis obtestando sedabat, atque hortabatur Ecclesiam ne discinderent. Sede ita pulsus, in Bospori *c* Hieron ablegatur. At cum deinde terra diuinitus *d* concuteretur, Constantinopolim iterum reducitur, sedique restituitur inuitus. Pastoralis enim præfecturæ curam recipere se velle negabat, priusquam iniquum illud iudicium, propositum excussúmq. foret.

c legit τὸ ἱερὸν, ... fine ostiû. ... Opidû ... Ponti ... Theodoreto lib. V c. 34 & Niceph. c. 16. Vnde ... Pal-ladius, ... ad Bithy-nos ... occupat.

e Eudoxia post nô diu furore rursum incensâ, quod liberius perstricta fuisset, propter statuâ, quæ iuxta têplum posita illi fuerat (magnus enim inde strepitus in têplo excitabatur) iterum in beatum hominem calumniæ adornantur. Quæ sane res, etsi præter spem Theophilo accidit optatissima, veritus tamê ille ciuiû odium, ipse quidem nô accessit (valde enim iam inuisus esse cœperat, tum quod pulso Ioanne, cum Longis tamen fratribus, per quos illi antea insidiabatur, cômunicasset, tum quod legere ipse Origenis scripta, quo nomine Ioannem criminabatur, non desineret) nô accessit, inquam, odij metu: sed pro se alium submisit, pronunciatum, ne in iudicium quidem vocandum Ioannem, vt qui post eiectionê sacra obire munia non dubitasset, cum Antiochena synodus post expulsionem sacerdotij munus adhuc obeunti, nullum defensionis locû reliquerit. Ad quæ Ioânis studiosi, Arianorum illum esse canonem confessumque excipiebant, ad insidias duntaxat Athanasio struendas comparatum. hinc eam ipsam Synodum patres Sardicensis Concilij nullam esse censuisse, & Athanasio non solum defendendi sui potestatem fecisse, verum etiam sacerdotium vna cum Marcello administrare permisisse.

d Et cubiculum eo imperatrix par. corruisse: vt est Auctor Leo Imper. in vita Chrysost. e Niceph. c. 18 Socrat. lib. VI c. 18. Sozom. lib. VIII c. 20.

Igitur prohibent, Chrysostomus sacris ne operetur, néve omnino ad Ecclesiam veniat. *f* CHRISTI tum Nataliû festus dies instabat,

f Pridie Ta-... ipsa magna sabbato, ... cum summa perturbatione conlecta esse Pallad. tradit, & ipse Gerradius & Tilmanno.

Ὅτι Ἐπιφάνιος ὁ μέγας, ὃν ὁ Θεόφιλος κατὰ Ἰωάννου ἐξηπάτησε, παραγενόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀταξίας ἐποίησε· διάκονον γὰρ ἐν τῷ* ἑβδόμῳ (οὕτω γὰρ καλεῖται ὁ τόπος τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκκλησίας) παρὰ τὸν κανόνα ἐχειροτόνησε, καὶ χωρὶς τῆς Χρυσοστόμου γνώμης ἐλειτούργησε. καὶ ἀπῄτει αὐτὸν τὰ Ὠριγένους ἀναθεματίσαι. φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεύς, ὥσπερ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ λέγει, μὴ συνδεδραμηκέναι, καθὼς ἑτέροις ἔδοξεν, λέγειν ἐπὶ τῇ τοῦ Χρυσοστόμου καθαιρέσει, καίτοι τῆς βασιλίδος ἐκβιαζομένης. μνημονεύει δὲ ὅμως καὶ οὗτος τῶν ἀμοιβαίων ἀλλήλοις προρρητικῶν, ἐν αἷς ἐδηλοῦτο, μηδ᾽ ἕτερον αὐτῶν τὸν οἰκεῖον ὄψεσθαι θρόνον. πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ καταδίκης συνέβη γνόντα τὴν Εὐδοξίαν ὀργίζεσθαι, λόγον δεξιῶς κατὰ μακρὸν κατὰ γυναικῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἥρπασε, τὸ ῥηθὲν ἐκλαμβάνοντες εἰς τὴν βασιλίδα. καὶ τοῦ Θεοφίλου παραγενομένου, ἀρτύεται τὰ κατὰ τοῦ μεγάλου ἀθλητοῦ. καὶ μὴ παρουσιάσαντος αὐτοῦ τῇ συνόδῳ, τὴν ψῆφον οἱ περὶ Θεόφιλον ἤνεγκαν· καίτοι βοῶντος αὐτοῦ, καὶ διαμαρτυρομένου, ἕτοιμον εἶναι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἰ τοὺς περιφανεῖς ἐχθροὺς τοῦ συνεδρίου ἐκβάλωσι· συνῆσαν δὲ αὐτῷ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι, καὶ τοῖς περὶ Θεόφιλον ἀντιμάχοντο· ὁ δὲ τούτους ποτνιωμένους παρεμυθεῖτο, καὶ παρῄνει τὴν ἐκκλησίαν μὴ σχίζεσθαι. καθαιρεθεὶς δὲ, ἐκπέμπεται εἰς τὸ τοῦ Βοσπόρου ἱερόν. καὶ σεισμοῦ* θεηλάτου γενομένου, πάλιν ἐπὶ τὴν πόλιν κατάγεται, καὶ ἄκων εἰς τὸν θρόνον ἀνάγεται. οὐ γὰρ ἔφασκεν ἐθέλειν τῆς ποιμαντικῆς ἀρχῆς ἀντέχεσθαι, πρὶν ἂν εἰς ἐξέτασιν αὐτοῦ, τὴν ἄδικον περιτεθῆναι κρίσιν. τῆς δὲ Εὐδοξίας μετ᾽ οὐ πολὺν χρόνον ἀναφλεχθείσης, ὅτι ἐπετίμα αὐτῇ μετὰ* παρρησίας διὰ τὸν ἀνδριάντα, ὃς πλησίον τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ ἀνήγερτο· θόρυβος γὰρ ἐκεῖθεν πολὺς τῇ ἐκκλησίᾳ ἐτίκτετο· πάλιν τὰ κατὰ* τὸν μέγαν Ἰωάννην συσκευάζεται. ὁ δὲ Θεόφιλος ταύτῃ ἕρμαιον τῇ πράξει παρὰ τυχεῖν, αὐτὸς μὲν τὸ τῆς πόλεως μῖσος* δεδιώς, οὐ παραγίνεται· ἐμισήθη γὰρ λίαν, ὅτι μετὰ τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν καὶ τοῖς μακροῖς, δι᾽ ὧν ἐκείνῳ ἐπεβούλευεν, ἐκοινώνησε· καὶ τῶν Ὠριγένους ἀναγνωσμάτων, ἐν οἷς ἐκεῖνον διέβαλλεν, οὐκ ἀπείχετο. οὐ παραγίνεται οὖν διὰ τὸ μῖσος, πέμπει δ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ μέν τινα δ᾽ εἰς κρίσιν ἐπιχαλεπαίνοντα ἀποθεσπίζων Ἰωάννην, ὡς μετὰ τὴν καθαίρεσιν τολμήσαντα* ἱεράσασθαι· τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου τῷ μετὰ καθαίρεσιν ἑαυτοῦ τὴν ἱερωσύνην ἐκδικήσαντι οὐδένα τόπον ὑπολιπούσης ἀπολογίας. οἱ δὲ γε περὶ Ἰωάννην, Ἀρειανῶν ἔλεγον εἶναι καὶ τὸν κανόνα καὶ τὴν σύνοδον, ἐπὶ σκευῇ Ἀθανασίου *ἐμπεθειμένον, ἣν οἱ ἐν Σαρδικῇ ἀπεφήναντο ἄκυρον, Ἀθανάσιον οὐκ εἰς ἀπολογίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωσύνην ἅμα Μαρκέλλῳ παραδεξάμενοι. κωλύεται μὲν οὖν τότε ὁ Χρυσόστομος ἱερᾶσθαι, καὶ ὅλως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κατέρχεσθαι. ἡ δὲ τῶν γενεθλίων ἑορτὴ ἐνειστήκει·

*ἑβδόμῳ.

*θαλασσίου.

*ποιῶν ἐπ.

*τὰ μεγάλου Ἰωάννου.

*δεδιώς.

*ἱερᾶσθαι.

*ἐπιτεθειμένον.

καὶ ἔμεινε μέχρι τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς, καὶ ἔτι πρὸς ἡμέρας πέντε σχολάζων, καὶ μηδὲν ὅλως ἐκκλησιαστικὸν διαπραττόμενος. τότε δὲ τελείως καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως ἐξεβλήθη, καὶ ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσόν, ὅτε καὶ τὸ πῦρ ἀναφθὲν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἄμβωνος, πολλὰ τῶν πέριξ κατενεμήσατο. καὶ πολλοὶ δὲ τῶν κατὰ τοῦ ἁγίου παρεδειγματίσθησαν, ἢ νόσοις ἐξαισίοις ἢ συμφοραῖς θεηλάτοις τὸν βίον ἀπορρήξαντες. ἐξορισθεὶς δὲ εἰς Κουκουσόν, ὡς οὗτός φησι, καὶ ἐδίδασκε, καὶ ἐχειροτόνει πολλοὺς μὲν ἐπισκόπους, πλείους δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. ἐπετέλει δὲ καὶ πολλὰ σημεῖα ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ζῶν τε καὶ μετὰ θάνατον. τελευτᾷ δὲ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, τοῦ ἐπισκόπου Κομάνων, καὶ μάρτυρος Βασιλίσκου, τὴν τελευτὴν αὐτῷ προμηνύσαντος, καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ μάρτυρος λάρνακι. κατέκριναν δὲ οἱ περὶ Θεόφιλον καὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου, ἀπόντα. καὶ Σεραπίωνα δὲ πολλαῖς ὑποβαλόντες τιμωρίαις, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἡρακλείας, ἐν ᾗ αὐτὸν μετὰ τὴν προτέραν τῆς ἐξορίας ἐπάνοδον ἐτύγχανεν ὁ μέγας Ἰωάννης χειροτονήσας, καθεῖλον. χειροτονοῦσι δὲ ἀντὶ Ἡρακλείδου, τὸν τοῦ ξιβούνου Βίκτορος [εὐνοῦχον] ἄνδρα [illegible]. καὶ ἄλλους δὲ ἐπισκόπους, ἐγγὺς τῶν εἴκοσι, κακώσαντες, ἀπήλασαν καὶ τῶν ἐπισκοπιῶν· πρεσβυτέρους δὲ καὶ διακόνους πολλούς, καὶ λαϊκοὺς πλείους, ὅσοι προσκεῖσθαι Ἰωάννῃ διεβάλλοντο· καὶ γυναῖκας δὲ τῶν εὐλαβῶν, ὧν αἱ ἐπίσημοι Ὀλυμπιὰς καὶ Πεντάδια, καὶ Πρόκλη, καὶ * Σιλβανή. ὁ δὲ Ῥώμης Ἰννοκέντιος πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ἠγωνίσατο, εἰ καὶ ἄπρακτος [αὐτῷ] γέγονεν ἡ σπουδή. καὶ γὰρ καὶ ἀποκρισιαρίους ἔπεμψεν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι κακῶς ἀπεπέμφθησαν· καὶ γράμματα ἔγραφεν, ἀλλ' οὐδὲν ὧν ἐσπούδαζεν ἤνυεν. ὕστερον δὲ * Ἀρσάκιος μόλις ἐντάσσει αὐτοῦ τοῖς διπτύχοις τὸ ὄνομα· καὶ Πρόκλος δὲ χρόνῳ ὕστερον εἰσάγει αὐτοῦ τῇ πόλει τὸ λείψανον. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε. ὁ δὲ συγγραφεὺς οὐκ ὀλίγα φαίνεται παριστορῶν: ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρορᾶν.

* Σιλουανὴ & Συλβανή.

* Ἀττικός.

manſitque ad feſtum Pentecoſtes & dies inſuper quinque ceſſans, & ab omni Eccleſiaſtico abſtinens officio. Tum enim omninò & Eccleſia pulſus & vrbe, Cucuſum exſulatum miſſus eſt. a Quo item tempore & ignis templi primum ſuggeſtum corripiens, multa quoque circum circa flammis abſumpſit. b Plerique etiam inimicorum Ioannis exempla dederunt, partim fœdis morbis, partim diuinitus immiſſa clade vita exuti. c Cucuſum ergo deportatus Ioannes (vt hic quidem perhibet ſcriptor) & docuit ibi pro concione, & ordinauit multos Epiſcopos, ac plures etiam ſacerdotes, atque Diaconos. Multa item miracula in eo exſilio cum viuus, tum mortuus edidit.

Obiit verò non multo poſt, d cum Epiſcopus Comanorum e Baſiliſcus, idemque martyr, finem ei ſecundum quietem prædixiſſet: conditúſque eſt in eiuſdem martyris tumulo.

Theophilus autem cum ſuis condemnarunt Heraclidem, Epheſi Epiſcopum abſentem, & Serapionem, multa affectum iniuria, Heracleæ Epiſcopatu, in quo ipſum magnus Ioannes poſt prius exſilium reuerſus ordinarat, eiciunt. Heraclidæ deinde ſufficiunt f Victoris tribuni eunuchum, hominem fœdiſſimum. Alios item Epiſcopos numero ferè viginti vexatos ſedibus ſubmouerunt ſuis: Preſbyteros quoq; ac Diaconos plurimos, & plures etiam laicos, quotquot Ioanni addicti eſſe deferebátur: immo pias etiam matronas, quarum fama celebres fuere g Olympias, Pentadia, Procla, & Syluana.

Innocentius interim vrbis Romę Epiſcopus h valde pro beato Ioanne laborauit, etſi fruſtra conſumptus labor eſt. Miſit enim hoc nomine Apocriſiarios, quos hi contumelioſè remiſerunt. Litteras item ſcripſit, quibus tamen nihil eorum, quæ ſtudioſe conabatur perfecit: vix vt tandem i Arſacius Ioannis nomen in diptycha retulerit. Donec Proclus multo poſt eius in vrbem corpus attulit. Hæc hactenus.

Scriptor ipſe quidem præter hiſtoriæ fidem narraſſe quædam viſus eſt. verum quid prohibet vtilia lectorem ſeligere, cætera præterire?

a Caſſiod. Ioannem in tuſſu eccleſiam incēdiſſe refert, & plures, quos reſellit illuſtriſſ. Baro. Annal. V. ad Ann. Chr. CCCCIV.
b Niceph. cap. 2. & Pallad.
c Niceph. cap. 26.
d Niceph. cap. 27. poſt med. & Zonar. lib. III cap. 24.
e Leo Imper. iuxta b. Iuuentinum martyrij olim ibi B. Baſiliſco ſociū, apparuiſſe vna tradit.
f Niceph. cap. 29. extr. Monſtri autē illius flagitia indicauit Pallad.
g De qua Niceph. cap. 24. & Nebridij quādam præfecti ſponſa Pallad. apud quem de eadē plura.
h Niceph. c. 33. & 34.
i Niceph. lib. 14. cap. extr. Zonar. Tom. III. & ipſa Georgij edit. Latina, non Arſacio, ſed Attico relatum nomē D. Ioan in diptycha tribuunt. Caſſiod. item, & reliqui.

ΦΛΕΓΟΝΤΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ ὀλυμπιακῶν καὶ χρονικῶν συναγωγή.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, ἀπελευθέρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγή. προσφωνεῖ τὸ σύνταγμα πρός Ἀλκιβιάδην τινά, ὃς εἷς ἦν τῶν εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανοῦ. ἄρχεται δὲ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος. διότι τὰ πρότερα, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι σχεδόν τι πάντες φασίν, οὐκ ἔτυχεν ὑπό τινος ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀναγραφῆς: ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλως τῶν ἐπιτυχόντων καὶ οὐ συμφώνως ἔγραψαν, ὅσοις καὶ γράψαι περιλέλειπτο). τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ εἴρηται, ἀπὸ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος ποιεῖται· κάτεισι δὲ, ὡς αὐτός φησι, μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων. ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ροζ ὀλυμπιάδος, ἐν ᾗ ἐνίκα Ἑκατόμνως μιλήσιος στάδιον καὶ δίαυλον, καὶ ὁπλίτην τρίς· Ὑψικλῆς σικυώνιος, δόλιχον Γάιος ῥωμαῖος,

a F. Phlegontis Tralliani Olympicorum & Chronicorum ſynagoge.

XCVIII.

PHLEGONTIS TRALLIANI *Olympicorum & Chronicorum collectio.*

LECTA mihi PHLEGONTIS TRALLIANI, eius qui Hadriani Auguſti libertus fuit, *Olympicorum & Chronicorum collectio.* Opus inſcribitur Alcibiadi cuidam, qui vnus e corporis cuſtodibus Hadriani Imp. fuit. Auſpicatur verò à a prima Olympiade: quod priora, vt & alij fere omnes affirmant, nullum hactenus accuratum verúmque ſcriptorem ſint nacta, ſed b aliter atque aliter ea, in quę forte inciderunt, neque inter ſe conuenientia ſcripſerint, etiam ij, qui ex hac ſcriptione gloriam quæſiiſſent. Initium igitur operis à prima, vti diximus, ducit Olympiade, pertexitque, vt ipſe ait, c ad Hadriani vſque tempora.

Equidem legi vſque ad CLXXVII. Olympiada, qua victor fuit Hecatomnus Mileſius, d ſtadij curſu & recurſu, armato vero curſu ter vicit Hypſicles Sicyonius, dolicho Caius Romanus,

a Suid. Βιβλία δὲ ἔγραψεν Ὀλυμπιάδας ἐν βιβλίοις ις.
b Hanc merito tempus illud προϊστορικόν Varro, ceterique Euſeb. Auguſt. & alij appellarunt.
c & Olymp. CCXXIX. Suid. autē circiter anno 3. mortuum Adrian. Imp.
d Olympica ἀγωνίσματα e Iſaacan. Eulaac proximo libro colligere licet, & deſcripſit Bud. prioribus in Pandect. Comment.

PHLEGON.

& Aristonymus Cous, pentathlo Isidorus Alexandrinus, lucta Aptotus, periodo Atyanas Hippocratis Atramiteni F. pugilatu Sphodrias Sicyonius, pancratio Sosigenes Asianus. Iam puerorum stadio vicit Apollophanes Cyparissius, lucta Sotericus Eléus, pugillatu Calas Eléus, vti pancratio & armato cursu Hecatomnus Milesius. Ter hic eodem ipso die coronatus est, stadio eiusque recursu, & armato cursu Aristolochus Eleus quadriga victor, equo vero singulari Agémon Eléus. Hellanico Eléo biga cessit, & equuleorum quadriga. Cletiæ Eléi equuleorum biga fuit, & Callippi Peléi singularis equuleus.

Lucullus eo tempore *a* Aminsum obsidebat; sed Murena in obsidione cum duabus legionibus relicto, ipse cum tribus aliis aduersus Caberos duxit, & in hibernis ibidem castra locauit. Idem Hadrianum cum Mithridate confligere iubet, quo etiam prœlio superior fuit. Romæ quoque terra mouit, multáque afflixit, & alia præterea plurima hac ipsa Olympia se contigerunt. Nam anno tertio censæ sunt Romæ *b* myriades nonaginta & vna. *c* Sinatruce Parthorum rege extincto, successit Phraates cognomento DEVS; & Phædrum Epicureum mortuum, Patron excepit. Virgilius item Maro *d* hoc ipso anno Idibus Octobris natus est. Quarto verò huius Olympiadis anno Tigranes & Mithridates, collectis *e* peditum quadraginta millibus, equitum triginta, instructáque Romanorum more acie, cum Lucullo dimicantes victi sunt: cæsis è Tigranis copiis quinque millibus, & his pluribus captis, præter *f* cæteram hominum colluuiem. Capitolium Romæ Catulus dedicauit: & ad *g* Creticum bellum profectus cum triginta legionibus Metellus, insulam eam tenuit: vbi & manu cum Laosthene conserta, victor Imperator est appellatus, Cretensibus intra oppida murósque compulsis. Athenodorus pirata Deli incolas captiuos abducens, Deorum, qui vocantur, signa destruxit; at Caius quidam Triarius vrbis ruta cæsa instaurans, Delum muro cinxit. Ad hanc itaque Olympiadem vsque libros quinque perlegimus.

Auctoris stylus neque omnino humi serpit, neque Atticum vsquequaque characterem seruat. Alioquin illa nimis putida ipsius accuratio atque diligentia in Olympiadibus percensendis, singulorúmque certaminum nominibus, & rebus gestis, atque ipsis etiam oraculis referendis, non tædium modo lectori adfert, dum per eam reliqua omnia in hoc libro obteguntur, neque apparere sinuntur: verumetiam iniucundum propemodum reddit sermonem, quique gratiæ nihil habere iudicetur. & vero omnis generis Deorum responsa sine modo inculcat.

a Amisum emenda, ex ceterorum historicorum fide.

b ...Hest, decem millia (supra nonaginta millia)...

c Sanatruces, hunc ve... videtur ... nomine. Armeniorum quidam regem ... Suid.

d Cn. Pompeio & M. Crasso ... vt ait Donatus ... anno V.C. 684.

e Errorem hic irrepsisse ... calculum ex ceteris historicis ... negantibus ... vnquam à sole visam pugnā ... manifestissimè ... Vide, vel Plut. Lucullum.

f συγκλυδῶν ὄχλων, ad misceria desse ... (quorum ad XXXV. millia fuisse refert Plut.) ...

g De quo L. Florus lib. III. c. 7.

δόλιχον * Ἀριστόνυμος Κῷος, πένταθλον Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεύς, πάλην Ἄπτωτος, περίοδον Ἀτυανὰς Ἱπποκράτους Ἀδραμυττηνὸς παῖς, πυγμὴν Σφοδρίας Σικυώνιος, παγκράτιον Σωσιγένης Ἀσιανός, παίδων στάδιον Ἀπολλοφάνης Κυπαρισσιεύς, παίδων πάλην Σωτήριχος Ἠλεῖος, παίδων πυγμὴν Κάλας * Ἠλεῖος, παίδων παγκράτιον Ἑκατόμνως Μιλήσιος καὶ ὁπλίτην. οὗτος ἐν τῇ αὐτῇ τρία ἐστεφανώθη, στάδιον, δίαυλον, ὁπλίτην. Ἀριστόλοχος * ὁ Ἠλεῖος τέθριππον· Ἀγήμονος Ἠλείου κέλης· Ἑλλανίκου Ἠλείου συνωρίς· τοῦ αὐτοῦ πωλικὸν τέθριππον· * Κλητεία Ἠλείου πωλικὴ συνωρίς· Καλλίππου Ἠλείου πῶλος κέλης. Λεύκολλος δὲ Ἀμισὸν ἐπολιόρκει, καὶ Μουρήναν ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν μετὰ δυοῖν ταγμάτων, αὐτὸς μετὰ τριῶν ἄλλων προῆλθεν ἐπὶ Καβείρους, ὅπου διεχείμαζε. καὶ Ἀδριανὸν ἐπέταξε πολεμῆσαι Μιθριδάτῃ· καὶ πολεμήσας ἐνίκησε. καὶ σεισμοῦ ἐν Ῥώμῃ γενομένου, πολλὰ ταύτης συνέπεσε· καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα ἐν ταύτῃ ξυνηνέχθη τῇ ὀλυμπιάδι. καὶ Ῥωμαίων τῷ τρίτῳ αὐτῆς ἔτει * ἀπετιμήθησαν μυριάδες ἐννενήκοντα καὶ μία. καὶ Σιναβρούκην τὸν Πάρθων βασιλέα τελευτήσαντα, διεδέξατο Φραάτης ὁ ἐπικληθεὶς θεός. καὶ Φαῖδρον τὸν Ἐπικούρειον διεδέξατο Πάτρων. καὶ * Οὐΐργίλιος Μάρων ὁ ποιητὴς ἐγεννήθη τούτῳ τῷ ἔτει, εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις. τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει Τιγράνης καὶ Μιθριδάτης ἀθροίσαντες πεζοὺς μὲν τεσσαράκοντα μυριάδας, ἱππέας δὲ τρεῖς, καὶ τὸν ἰταλικὸν αὐτοὺς τάξαντες τρόπον, ἐπολέμησαν * Λευκόλλῳ· καὶ νικᾷ * Λεύκολλος. καὶ πεντακισχίλιοι μὲν τῶν μετὰ Τιγράνους ἔπεσον, πλείους δὲ τούτων ᾐχμαλωτίσθησαν, χωρὶς τοῦ ἄλλου * συγκλύδος ὄχλου. καὶ τὸ Καπιτώλιον ἐν Ῥώμῃ Κάτλος καθιέρωσε. καὶ Μέτελλος ἐπὶ τὸν Κρητικὸν πόλεμον ὁρμήσας, τρία τάγματα ἔχων, ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον. καὶ μάχῃ νικήσας τὸν Λασθένην, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη· καὶ τειχήρεις κατέστησε τοὺς Κρῆτας. καὶ Ἀθηνόδωρος πειρατὴς ἐξανδραποδισάμενος Δηλίους, τὰ τῶν λεγομένων θεῶν ξόανα διελυμήνατο. Γάϊος δὲ Τριάριος τὰ λελωβημένα τῆς πόλεως ἐπισκευάσας, ἐτείχισε τὴν Δῆλον. μέχρι μὲν οὖν ταύτης καὶ τῆς ὀλυμπιάδος, ἐν λόγοις πέντε ἡ ἀνάγνωσις γέγονεν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὔτε λίαν χαμαιπετής, οὔτε τὸν Ἀττικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διασώζων χαρακτῆρα. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ περὶ τὰς ὀλυμπιάδας, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τῶν ἀγωνισμάτων ὀνόματα, καὶ τὰς πράξεις, καὶ ἡ περὶ τοὺς χρησμοὺς ἄκαιρος φιλοπονία τε καὶ φιλοτιμία, εἰς κόρον ἀπάγουσα τὸν ἀκροατήν, καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐν τῷ λόγῳ προέχειν συγχωροῦσα, ἀηδῆ τε σχεδὸν τὸν λόγον δεικνύει, καὶ χάριτος οὐδὲν ἔχειν παρασκευάζει. χρησμοῖς δὲ παντοίοις ἐς ὑπερβολήν ἐστι κεχρημένος.

* Ἀριστονύμος. * Ἠλεῖος. * Ἠλεῖος. * Κλητία. * ἀπεγράφησαν. * Οὐεργίλιος. * Λευκόλλῳ. * Λεύκολλος. * ἐν σύγκλυδι ὁ συγκλύδος.

SCHOLION.

SVidas huius PHLEGONIS *(vt quidem ille inflectit) catalogum texit, librósque Olympiadum sedecim attribuit. E quorum primo libro, hoc quod damus fragmentum, vt Germanus Graecolat. euulgatum, excerptum videtur. Ex XIV. vero libro illustre adfert testimonium Eusebius in Chronico, quod hic etiam apponere placuit.*

PHLEGON.

EXPONENDA mihi videtur causa, ob quam Olympia institui contigit. Est autem hæc. Post Pisum, Pelopem, atque Herculem, qui primi sollemnem conuentum ac certamen Olympicum instituerant, cum Peloponnesii eam festiuitatem aliquamdiu intermisissent, per id scilicet tempus quod ab Iphito ad Coroebum usque Eleum, duodetriginta Olympiadum numeratur, certaménque neglexissent, seditio in Peloponneso fuit coorta. Ibi Lycurgus Spartanus, Prytanes filius, Europi N. Sosi pronepos (qui Sosius patrem habuit Procleum, auum Aristodemum, proauum Aristomachum: fuit autem hic Cleodæi filius, cuius pater Hyllus, Hercule & Deianira fuit natus) & Iphitus Hæmonis, aut (vt alij perhibent) Praxonidæ F. ab Hercule prognati, Eleus domo, ac Cleosthenes Cleonici F. Pisæus, vt populum ad concordiam pacémque reducerent, cum Olympicam festiuitatem statuerunt ad pristinam formam redigere, tum certamen gymnicum edere. Itaque Delphos miserunt, qui Deum percunctarentur, an hoc eorum probet consilium. Is respondit, bona euentura si id exequantur. iussítque ferias indici vrbibus, quæ certaminis esse vellent participes. quo oraculo in Græcia renunciato, discus eius conscriptus est à Græcorum iudicibus, quos ipsi Hellanodicas vocant, formam agendorum olympiorum indicans. Ceterum Peloponnesios non admodum id certamen gratum habentes, molestéque id ferentes, pestis inuasit, frugúmque pernicies afflixit. Itaque ij qui ante à societate istorum ludorum desciuerant, denuo Lycurgum pestis amolitionem ac remedium poposcerunt. Pythia vero sic respondit:

O qui telluris famosam totius arcem
Mortales inter natuque & laude supremi
Incolitis, quæ fata Dei cano discite iussu.
Neglecta altitonans irascitur ob sacra vobis
Iuppiter, immenso qui maximus imperat orbi.
Cuius Olympia vos cultu spoliastis auito:
Quæ princeps Iouis vt Pisus celebraret honorem
Instituit: post húncque Pelops, quo Græcia rege
Floruit, vnanimésque habuerunt mœnia ciues,
Oenomao instituit certamina lumine casso.
Tertius hæc Pelopi satus Amphitruone decauit
Tantalida, grati seruans pia iura nepotis.
Hæc sacra, & ludos abolere hos Iuppiter ausis
Iratus, pestem immisit durámque, famémque:
Verùm instauratis cessabunt hæc mala sacris.

Peloponnesii, vbi hoc eis renuntiatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuò communi de sententia miserunt ipsi, qui accuratius Deum de oraculo interrogarent. Pythia autem hæc retulit:

O Peloponnesi ciues, altaria circum
Ite, sacris factísque animis aduertite dicta
Vatum, qui leges & iura paterna sequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto, Peloponnesii concesserunt Eleis, vt certamen Olympicum instituerent, & ferias vrbibus denuntiarent. Porrò autem postea temporis Elei cùm opitulari vellent Lacedæmoniis, Elos vrbem oppugnantibus, Delphos consultum miserunt: & respondit Pythia in hanc sententiam:

Exsortes belli, patriam defendite vestram,
Et pacis Græcos communia iura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bello abstinuerunt, & Olympia curauerunt. Quinque Olympiades ita sunt exactæ, vt coronaretur nemo. Sextum placuit oraculum scitari, an victoribus coronæ essent imponendæ, eámque ob rem missus ad fanum Dei rex Iphitus: Deus sic est fatus:

Iphite, victorem malo donare caueto.
Verùm, syluestris fructu redimitor oliuæ,
Quem circum teneris inclusit aranea filis.

Cùm ergo venisset Olympiam, inque loco multi essent oleastri, vnum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit: atque ex ea arbore corona data est victoribus. Primus coronatus est Daicles Messenius, Olympiade 7. stadio victor.

Eusebius porrò ista refert. Bithynia terra motu concussa, & in vrbe Nicena ædes plurimæ corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in passione Saluatoris acciderunt. Scripsit super his & Phlegon [Phlegon emenda] qui Olympiadarum egregius supputator est, in XIV. libro ita dicens: Quarto autem anno CCII. Olympiadis, magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis est facta: dies hora sexta ita in tenebrosam noctem versus, vt stellæ cælo visæ sint, terræque motus in Bithynia Nicenæ vrbis multas ædes subuertit. Hæc supradictus vir.

Extat eiusdem Phlegontis libellus ἀκέφαλος de mirabilibus & longæuis, cum Anton. liberalis Metamorphosibus & aliis libellis in Germania vulgatus.

XCVIII.

98. Zosimi comitis historiarum libri VI.

ΖΩΣΙΜΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ἹΣΤΟΡΙΚῶΝ λόγοι ς'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἱστορικὸν λόγοις ἓξ Ζωσίμου κόμητος ἀπὸ φισκοσυνηγόρου. ἔστι δὲ τὴν θρησκείαν ἀσεβὴς, καὶ πολλάκις ἐν πολλοῖς ὑλακτῶν κατὰ τῶν εὐσεβῶν· σύντομος δὲ, καὶ τὴν φράσιν

ZOSIMI COMITIS Historiarum libri VI.

LEGITVR historicum opus libris sex ZOSIMI COMITIS, & Ex-aduocato Fisci. Impiã hic paganorũ secutus religioné, in plurib. aduersus pios sæpius latrat. Alioqui breuis est, dictione

perspicuus ac purus, nec suauitatis expers. Incipiens autem historiam iam inde, ternæ dixerim, ab Augusto, & Imperatores omnes ad Diocletianum vsque percurrens, nudam quasi designationem successionémque eorum commemorat: dum latius tandem à Diocletiano, de iis qui imperio potiti sint, libris quinque tractare pergit. Primus enim liber Imperatores ab Augusto ad Diocletianum vsque recenset, sextique finis in iis definit temporibus, quibus *a* Alarichus Romam iterum obsidens, ciuibus ad inopiam redactis obsidionem soluit, eisque Imperatorem dedit Attalum, quem tamen deinde rursus abdicauit imperio, quod regnum sibi traditum minus recte videretur administrare: atque ad Honorium Augustum Rauennæ tum agentem fœdus cum eo initurum misit. *b* Asarus verò, Gothus & ipse, simultates aduersus Alarichum exercens, cum trecentis quibus præerat, Honorianis partibus adiunctus, bellique societatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum obiecit. Atque hunc sexti historiarum libri finem facit.

Dixerit autem aliquis hunc non suam historiam scripsisse, sed Eunapianam descripsisse, & partim breuitate duntaxat ab illa differre, partim etiam quòd Zosimus non, vt ille, Stelichonem conuitiis proscindat. Cetera propemodum idem est in historia, pios præsertim Imperatores criminando. Arbitror autem duas hunc quoque, sicut & illum, editiones instituisse: etsi priorem huius editionem non vidi: conucere tamen ex *c editionis* *noue*, quam nos legimus, inscriptione licet, etiam alteram hunc, sicut & Eunapium, publicasse. Verùm magis hic planus est, & breuior, vti diximus, quam Eunapius, figurísque nonnisi rarò vtitur.

εὐκρινής τε καὶ καθαρὸς οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπῳκισμένος. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀπὸ Αὐγούστου· ἐπιτρέχει δὲ πάντας τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ, ψιλὴν ὥσπερ τὴν ἀνάρρησιν καὶ τὴν διαδοχὴν αὐτῶν ἀφηγούμενος. ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ, πλατύτερον περὶ τῶν βεβασιλευκότων διαλαμβάνει, ἐν βιβλίοις πέντε. τὸ γὰρ πρῶτον τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ ἀπὸ Αὐγούστου ἀριθμεῖται, καὶ πληροῖ τὴν ἕκτην βίβλον, ἐν ἐκείνοις ἀπαρτιζόμενον τοῖς χρόνοις, ἐν οἷς * Ἀλάριχος τὴν Ῥώμην τὸ δεύτερον πολιορκῶν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἀπολλυμένων, λύει τὴν πολιορκίαν, βασιλέα τε Ῥωμαίοις Ἄτταλον * ἀνειπών. εἶτα δὲ καὶ τῆς βασιλείας τοῦτον παραλύσας, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν εὖ διατίθεσθαι τὰ τῆς ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ βασιλείας· πρὸς Ὁνώριον τὸν βασιλέα κατὰ τὴν Ῥάβενναν διατρίβοντα, ἐφ' ᾧ * πεισάμενος ᾔετο. ἀλλ' Ἄσαρος, Γότθος καὶ αὐτός, διάφορος ὢν Ἀλαρίχῳ, ἔχων τε ὑπ' αὐτὸν ἄχρι τριακοσίων, καὶ προστεθεὶς Ὁνωρίῳ, καὶ συμπολεμεῖν αὐτῷ κατὰ Ἀλαρίχου διατεινόμενος, ἐμποδὼν ἔστη. καὶ ἡ μὲν ἕκτη αὐτῷ ἱστορία ὧδε τελευτᾷ. εἴποι δ' ἄν τις, οὐ γράψαι αὐτὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ μεταγράψαι τὴν Εὐναπίου, τῷ συντόμῳ μόνον διαφέρουσαν. καὶ ὅτι οὐχ, ὥσπερ ἐκεῖνος, οὕτω καὶ οὗτος Στελίχωνα διασύρει. τὰ δ' ἄλλα κατὰ τὴν ἱστορίαν σχεδόν τι ὁ αὐτός, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων διαβολαῖς. δοκεῖ δέ μοι καὶ οὗτος δύο ἐκδόσεις, ὥσπερ κἀκεῖνος, πεποιηκέναι· ἀλλὰ ταύτης μὲν τὴν προτέραν οὐκ εἶδον· ἐξ ὧν δὲ ἣν ἀνέγνωμεν, ἐπιγραφείσης ἐκδόσεως συμβαλεῖν ἦν καὶ ἑτέραν αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τῷ Εὐναπίῳ, ἐκδεδόσθαι. σαφὴς δὲ μᾶλλον οὗτος καὶ συντομώτερος, ὥσπερ ἔφημεν, Εὐναπίου· καὶ ταῖς τροπαῖς, εἰ μὴ σπάνιον, οὐ κεχρημένος.

* Ἀλάριχος. * ἀν[...]. * ἐπισπευδόμενος.

HERODIANI *Historiarum libri VIII.*

LEGIMVS HERODIANI *historiarum libros octo.* Incipit à Marci [Aurelij Antonini Philosophi] Rom. Imperatoris excessu, pergitque porrò narrare, vt Cōmodus Marci F. imperium adeptus, à paternis moribus, assentatium opera, degenerarit; tandémque à Marcia pellice, & Lęto atque Electo, paratis insidiis exstinctus sit. Pertinax hinc imperium tenuit, grandæuus iam, honestísque moribus. Quem milites, modestiæ nomine exosum, in curiam eius irrumpentes obtruncant. Hinc Iulianus à militibus non diu post emptum pecunia imperium, ipsorum iugulatus manibus, amisit.

Niger autem, mitis quantum apparebat vir, superstite etiamnum Iuliano ad imperium euectus est. Hunc Seuerus, vir solers tolerandísque laboribus exercitus, & alioquin astutus, imperij nactus habenas, pugna victum sustulit, & obstantia quæque partim validis prœliis, partim callidis artibus superauit. Verùm in subditos insolentior redditus est, & morbo extinctus, dum Britannos bello aggreditur. Antoninus inde filiorum eius natu maior, fœdere cum his inito reuertit, sociúmque imperij vel inuitus sumsit Getam fratrem:

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ λόγοι η.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἡρωδιανοῦ ἱστορικοὶ λόγοι ὀκτώ. ἄρχεται δὲ ἀπὸ Μάρκου ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐτελεύτησε, καὶ διέξεισιν ὅπως τε Κόμμοδος ὁ Μάρκου υἱὸς ἐβασίλευσεν, ὅπως τε τῶν πατρῴων ἠθῶν ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκδιαιτηθείς, ὕστερον ὑπὸ Μαρκίας τῆς αὐτοῦ παλλακῆς καὶ Λαίτου καὶ Ἐκλέκτου συσκευασθείς, ἀνῃρέθη. καὶ βασιλεύει Περτίναξ πρεσβύτης καὶ καλὸς τὰ ἤθη· ὃν οἱ στρατιῶται, ἀπεχθανόμενοι τὸ σῶφρον, εἰσδραμόντες ἐν τῇ βασιλικῇ κτείνουσιν * οἰκείᾳ. καὶ ὅπως Ἰουλιανὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, χρήμασι λαβὼν τὴν ἀρχήν, μετ' οὐ πολὺ ταῖς αὐτῶν ἀνῃρέθη χερσίν. ὅπως τε Νῖγρος, ἀνὴρ ἐπιεικὴς εἶναι δοκῶν, ζῶντος ἔτι Ἰουλιανοῦ, εἰς μοναρχίαν ἤρθη· καὶ Σεβῆρος δέ, ἀνὴρ ἀγχίνους τε καὶ πόνοις δεινὸς ἐγκαρτερεῖν, καὶ βαθυγνώμων ἄλλως, ἀνῆλθέ τε εἰς τὴν βασίλειον ἀρχήν, καὶ Νῖγρον μάχῃ νικᾷ, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ πᾶν τὸ ἀντίπαλον, ἢ μάχαις βιαίοις ἢ τέχναις δυσδιαφύκτοις ὑπέταξε· καὶ τὸ ὑπήκοον ἐπὶ τὸ βαρύτερον ἦρξε προάγειν· καὶ τελευτᾷ νόσῳ, πρὸς * Βρεττανοὺς διαχειρίζων πόλεμον. καὶ Ἀντωνῖνος ὁ τῶν αὐτοῦ παίδων πρεσβύτερος σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς θέμενος, ἀναχωρεῖ· καὶ συμβασιλεύοντα καὶ ἄκων λαμβάνει τὸν ἀδελφὸν Γέταν

η β'. Herodiani historiarum libri VIII. * οἰκίᾳ. * αἱ Βρεττανοὺς.

καὶ μετ'

καὶ μετ' οὐ πολὺ Ἰουλίας τῆς αὐτοῦ μητρὸς πρὸς τοῖς κόλποις τοῦτον ἀναιρεῖ. καὶ εἰς ὠμότητα καὶ αἰσχρότητα ὑπερβαλέσθαι πάντας φιλονεικήσας, περὶ Συρίαν διάγων ἐπιβουλεύεται. Μακρῖνος δ' ἦν ὁ τὴν ἐπιβουλὴν * [illegible], δεδιὼς καὶ αὐτὸς θάνατον, καὶ προλαμβάνειν ἀγωνιζόμενος. ἐπεὶ δὲ ἀνῄρητο Ἀντωνῖνος, βασιλεύει Μακρῖνος, ἀνὴρ πρεσβύτης καὶ μαλακὸς, καὶ οὐδ' ἐγκρατείας ἀσκῶν, τὰ δ' ἄλλα δοκῶν ἐπιεικής. τῆς δὲ Μαίσης, ἥτις ἦν Ἰουλίας ἀδελφὴ, δύο θυγατέρας ἐχούσης, Σοαιμίδα καὶ * Μαμμαίαν, καὶ τῆς μὲν * ἐχούσης παῖδα * ὀνόματι Βασιανὸν, τῆς δὲ Ἀλεξιανόν· οὓς ἐξ Ἀντωνίνου λαθραίας μίξεως ἐλέγοντο * γεγεννῆσθαι· τὸ στρατιωτικὸν, μικρᾶς λαβόμενοι προφάσεως, ἐν τῷ σφῶν ἀναγορεύουσι στρατοπέδῳ τὸν Βασιανὸν, μετονομάσαντες αὐτὸν Ἀντωνῖνον· καὶ μάχαις νικηθεὶς Μακρῖνος, καὶ φεύγων ἐκ τῶν μεθορίων Φοινίκης τε καὶ Συρίας, τὴν Χαλκηδόνα κατέλαβε, πρὸς τὴν Ῥώμην ἐκεῖθεν ἀφικέσθαι διανοούμενος. ἀλλ' ἐπικαταλαβόντες οἱ τοῦ Ἀντωνίνου, ἐπὶ τοῦτο ἀπεσταλμένοι, τέμνουσί τε τὴν κεφαλὴν, καὶ ὀπίσω ἀποκομίζουσιν. Ἀντωνῖνος δὲ, ἕως μὲν ἐπείθετο τῇ μάμμῃ, ἐσωφρόνει, καὶ ποιεῖται καὶ τὸν * Ἀλεξιανὸν υἱόν τε ἅμα καὶ Καίσαρα, εἰς Ἀλέξανδρον μετακληθέντα. ἐπεὶ δὲ τοῖς κόλαξιν ἑαυτὸν ἐξέδωκεν, οὐδεμίαν αἰσχρότητος καὶ ἀκρασίας ὑπερβολὴν ἀπέλιπεν. ἐπιβουλεύειν δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ ἐπιχειρήσας, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεκόπη· οὓς δὲ τιμωρήσασθαι διανοηθεὶς, ὑπ' αὐτῶν ἀνῃρέθη. ἐβασίλευσέ τε Ἀλέξανδρος ὁ Μαμμαίας ἔτη ιδ'· καὶ τό γε ἐπ' αὐτῷ καλῶς τε καὶ ἐπιεικῶς ἄρξας, καὶ χωρὶς αἱμάτων ὅλως. τῆς δὲ μητρὸς Μαμμαίας, ὥς φησιν, ἥ τε φιλοχρηματία καὶ τὸ μικρολόγον εἰς σφαγὴν αὐτὸν τὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν σὺν αὐτῇ Μαξιμίνου ἀναρρηθέντος ἀπήνεγκεν. ἦρξε δὲ Μαξιμῖνος ἐπὶ ἔτη τρία ἐμβριθῶς καὶ τυραννικῶς, ἀνὴρ ὑπερμεγέθης, καὶ τὸ ἦθος ὠμός. διόπερ τὸν Λιβύης ὕπαρχον ὑπ' αὐτοῦ κατασταθέντα, καὶ ὅμοιον ὄντα τοῖς τρόποις, οἱ ἐκεῖσε στασιάσαντες καὶ ἀνελόντες Γορδιανὸν ἀνθύπατον γεγονότα, καὶ ὀγδοηκοστὸν ἄγοντα ἔτος, χειροτονοῦσι καὶ ἄκοντα βασιλέα. καὶ ἡ Ῥώμη περιχαρῶς αὐτοῦ τὴν ἀνάρρησιν δεξαμένη, πάσας τὰς Μαξιμίνου τιμὰς καθεῖλε. συναναγορεύεται δὲ αὐτῷ καὶ υἱὸς Γορδιανοῦ Γορδιανὸς βασιλεύς. Μαξιμίνου δὲ παρασκευαζομένου πρὸς πόλεμον, καὶ Γορδιανὸς ἅμα τῷ υἱῷ τὴν Καρχηδόνα καταλαβὼν, καὶ ἐν ἀπογνώσει τῶν ὅλων γεγονὼς, βρόχῳ ἀνεπαύσατο τοῦ ζῆν. ὁ δὲ παῖς τῆς πρὸς Μαξιμῖνον μάχης * συμβολῆς ἀναιρεθεὶς, ἠφανίσθη. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῷ πάθει τούτῳ ὑπεραλγήσαντες, καὶ δεδιότες, καὶ μισοῦντες Μαξιμῖνον· ἀναγορεύουσιν ἐν Ῥώμῃ Βαλβῖνόν τε καὶ Μάξιμον. καθ' ὧν στάσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεγειρομένης, * συμβασιλεύει τούτοις καὶ Γορδιανὸς, ἀπὸ γα[illegible]ρας Γορδιανοῦ τοῦ πρώτου, κομιδῇ παῖς, θυγατρὸς υἱός. καὶ Μαξίμου ἐξιόντος κατὰ Μαξιμίνου, ἀναιρεῖται Μαξιμῖνος ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ κομίζεται πρὸς Μάξιμον ἡ κεφαλὴ, εἶτα καὶ πρὸς αὐτὴν Ῥώμην. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ οἱ στρατιῶται στασιάσαντες, ἐξάγουσι τῶν βασιλείων Βαλβῖνον καὶ * Μάξιμον·

quem post paulo in Iuliæ vtriusque matris sinu interemit. Hic crudelitate, omnique turpitudine vincere omnes contendens, dum circa Syriam versatur, insidiis petitur, quas illi Macrinus cædem veritus, & præuertere conatus, comparauit. Sublato igitur Antonino, regnat Macrinus, vir ætate quoque grandæuus, ignauus, miniméque continens; cetera vero lenis ac mitis. Iam *a* Mesa, quæ Iuliæ soror erat, duas habebat filias, Soæmida, & Mammæam: quarum maiori quidem filius erat Bassiani nomine: alteri vero Alexinus: furtiuo vterque concubitu ex Antonino, vt ferebatur, geniti. Exercitus autem, minima capta occasione, Bassianum in castris Imperatorem renuntiat, addito *b* Antonini cognomento, victusque dein prœlio Macrinus, ac fugiens è Phœniciæ atque Syriæ finitimis, Chalcedonem se recepit, Romam inde cogitans. Sed qui ex Antonini studiosis ad hoc missi fuerant, anteuertunt, capútq; resectū reuertentes asportarunt. Atque ipse quidem Antoninus dum matri paret, modestè satis imperauit, & *c* Alexinum in filium adoptatū Cæsarem creauit, imposito ei Alexandri nomine. Verùm postquam adulatoribus se commisit, nullum turpitudinis atque intemperantiæ genus prætermisit. Quin & Alexandro insidiari cùm cœpisset, à militari manu prohibetur, quos ipse punire propterea meditatus, ab iisdē interficitur. Alexāder ergo Mammææ F. annos imperauit quatuordecim: rectè sanè atque clementer, quantū quidē in ipso fuit, & sine vllo omnino sanguine. Sed matris Mãmææ, vt hic refert, pecuniarū cupiditate, ac sordib' factū est, vt vterque, Maximo electo, militari seditione necatus sit.

Maximinus post hūc annos ferè tres ferociter ac tyrannicè imperauit, homo fastuosus, moribúsque sæuus. Quamobrem Africæ Præfectum à se constitutum, moribus similem, milites ibi tumultuantes, atque in Imperatorem insurgentes, Gordianum olim Proconsulem, iam octogenarium, Imperatorem creant, vel inuitum. cuius mox Roma libentibus electionem animis accepit, honorésque omnes Maximino ademit: Gordiano insuper Gordiani F. in Cæsarem illi adlecto. At dum Maximinus bellum adornat, videns Gordianus, (qui iam vnà cum filio *d* Carthaginē occuparat) in summam rerum omnium desperationem se adductum, laqueo vitam abrupit. Filius verò commissa dein cum Maximino pugna, interfectus periit. Romani hic incredibili dolore ex horum interitu percussi, simul metuentes, atque odio Maximinum prosequentes, Imperatores Romæ renuntiant Balbinum, & Maximum. In quos vt rursum militaris excitata seditio est, imperauit vna cum eis & Gordianus, Gordiani maioris ex filia nepos, admodum adhuc puer. Maximo post aduersus Maximinum profecto, interfectus à suis militibus Maximinus est, allatúmque caput eius ad Maximum, & inde Romam. Nec longo interiecto tempore, tumultuantes denuo milites, palatio educentes Balbinum, & Maximum,

omnibus contumeliis cruciatibúsque affectos
interimunt,& vni Gordiano tredecim circiter
annos nato imperium mandant. Hoc libri o-
ctaui extremum est.

Scriptoris huius dictio clara est, atque per-
spicua, quin & iucunda: vocibus autem vtitur
temperatis,neque supra modum Atticis, qui-
bus natiua illa communis sermonis gratia quo-
dammodo violetur: nec rursus in humilitate n
quandam ita demissis, vt artem omnem illæ
fugisse videantur. Ad hæc nec superuacaneis
tumet,neque necessarium quid omittit:sed, vt
vno verbo absoluam,omnibus historiæ virtu-
tibus paucis sane cedit.

καὶ πάσαις αὐτοὺς αἰκίαις αἰκισάμενοι, ἀναιροῦσι, μόνον ἀνειπόντες βασιλέα Γορδιανόν, περὶ ἔτη τρισκαίδεκα γεγονότα· ἐν οἷς καὶ ὁ ὄγδοος τελευτᾷ λόγος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ λαμπρὸς καὶ ἡδύς, καὶ λέξει χρώμενος σώφρονι, μήτε ὑπεραττικίζων καὶ τὴν ἔμφυτον ἐκβιαζόμενος χάριν τοῦ συνήθους, μήτε πρὸς τὸ ταπεινὸν ἐκλελυμένην, καὶ τὴν ἔντεχνον ὑποστρέφων γνῶσιν· οὔτε δὲ περιττολογίαις ἐστὶν σεσωρευμένος, οὔτε τι τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνων· καὶ ἁπλῶς ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀρεταῖς οὐ πολλῶν ἐστι δεύτερος.

HADRIANI *Declamationes.*

LECTAE sunt a HADRIANI *Augusti* va-
riæ *Declamationes*, dicendi moderatione
temperatæ, nec iniucundæ.

ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
μελέται διάφοροι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως μελέται διάφοροι εἰς τὸ μέτριον τοῦ λόγου οὐκ ἀγεννώμεναι καὶ οὐκ ἀηδεῖς. ρ.

Adriani declamationes.

VICTORINI LAMPADII F. *Orationes con-
sulares.*

LECTAE sunt VICTORINI LAMPADII
F. *Antiocheni Orationes consulares varia,
simul & Imperatoria* in Zenonis Augusti lau-
dem: quo imperante, ad extremam hic perue-
nerat senectutem. Dictionem eius, in qua ni-
hil redundans,perspicuitas, vsitatúsque loque-
di modus exornant.

ΒΙΚΤΩΡΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΜΠΑ-
δίου ὑπατικοὶ λόγοι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Βικτωρίνου τοῦ Λαμπαδίου, Ἀντιοχέως δὲ τὸ γένος, ὑπατικοὶ λόγοι διάφοροι καὶ βασιλικοί, εἰς Ζήνωνα τὴν βασιλεία. ἐφ' οὗ καὶ εἰς βαθὺ γῆρας οὗτος ἐληλάκει. τὴν δὲ φράσιν τό τε σαφὲς, καὶ τὸ ἀπέριττον, καὶ τὸ συνηθὲς ἐπικοσμεῖ. ρα.

Victorini Lampadij orationes consulares.

GELASII CAESAREAE PALAESTINAE
EPISCOPI, *Liber contra Anomæos.*

ET DIODORI TARSENSIS *Varia de Spi-
ritu sancto argumenta.*

LECTVS est *a liber singularis* GELASII
Cæsarea Palæstina Episcopi aduersus b *Ano-
mæos.* Huius oratio minimè superflua, sed
grauis ac vehemens, Atticis permista voci-
bus,& axiomatis accuratius instructa, ne ra-
tiocinationibus quidem indigens, per omnia
denique insignis est. tantum putidè nimis ac
pueriliter, quasi nuper dialecticorum libros
inspexisset,logicæ artis regulis, ipsisque adeò
vocibus abutitur: etsi excusationem intem-
pestiuæ huius sermonis scripto suo annectat.
Verùm id,quod excusatione post nouerat in-
digere,nec omnino inde à principio suscipiendum
illi fuerat. Quanquam neque ipse libri ordo
reprehensione caret.

Continebantur autem hoc eodem libello
varia etiam argumenta DIODORI TAR-
SENSIS *de sancto Spiritu*: quibus & Nesto-
rij labe se iam inde contaminatum ostendit.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ-
σαρείας τῆς Παλαιστίνης κατὰ ἀνομοίων. καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐν μονοβίβλῳ Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, κατὰ ἀνομοίων. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπερίττος τε καὶ σύντονος, καὶ ἐξηττικισμέναις λέξεσι κεχρημένος, καὶ ἀξιώμασιν ἀπηκριβωμένος, καὶ οὐδὲ τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἄπορος, καὶ πάντα καλὸς· εἰ μὴ ὅτι κατακόρως καὶ * μειρακιωδῶς, ὡς ἄρτι περιτυχὼν εἰς τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους, τοῖς τῆς λογικῆς τέχνης [καὶ] κανόσι καὶ αὐταῖς ἀπεχρήσατο λέξεσιν· εἰ καὶ ἀπολογίαν τῆς τοιαύτης ἀκαιρολογίας ἐνυφαίνει τῷ συγγράμματι. ὅπερ γὰρ εἰς ἀπολογίαν αὐτὸν καθιστάνειν ἔγνω, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐχρῆν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι. καὶ ἡ τάξις δὲ τοῦ λόγου οὐκ ἀνεπίμεμπτος. ἐμπεριείχετο δὲ τῇ δέλτῳ καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα· ἐν οἷς καὶ τὴν Νεστορίου νόσον αὐτὸς ἐπιδείκνυται προεσπηρμένος. ρβ.

Gelasij episc. Cæsar. Palæst. liber contra Eunomianos.

* μειρακιωδῶς.

Diodorus Tarsen.

PHILONIS IVDAEI *Legum sacrarum alle-
goria, & viri ciuilis vita.*

LECTA est PHILONIS IVDAEI *sacrarum
legum Allegoria, & de vita viri ciuilis.*

ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΝΟ-
μων ἱερῶν ἀλληγορίαι, καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου νόμων ἱερῶν ἀλληγορία, καὶ περὶ βίου πολιτικοῦ. ργ.

Philonis legum sacr. allegoria, & de vita Politica.

EIVSDEM *Essenorum & Therapeutarum vi-
uendi ratio.*

LECTA & eorum viuendi ratio, qui philo-
sophicũ vitæ genus apud Iudæos siue con-
templando,siue agendo sectati sunt. Hi Esse-
ni,illi Therapeutæ appellabantur. Ac pro-
ximi quidem non monasteria tantùm, atque
σεμνεῖα (has ipsas ille voces adhibet) ædifica-
runt, sed etiam viuendi normam iis, qui
nunc solitariam degunt vitam præscripserunt.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ
παρ' Ἰουδαίοις φιλοσοφη-
σάντων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ δὲ τῶν παρ' Ἰουδαίοις φιλοσοφησάντων τήν τε θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν βίοι· ὧν οἱ μὲν Ἐσσηνοί, οἱ δὲ θεραπευταὶ ἐκαλοῦντο. οἱ καὶ μοναστήρια καὶ σεμνεῖα, ὡς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ἐπηγνύντο, καὶ τῶν νῦν μοναζόντων τὴν πολιτείαν προϋπέγραφον. ρδ.

Eiu de Essæis liber.

ΤΟΥ

SCHOLION.

Essaei] Hos Philo ipse Essaeos appellat, a ὁσιότητος sanctitate, vt ait, nomine deriuato, lib. Quòd omnis probus liber. Quo in loco & totam Essaeorum vitae institutionem exponit. Et Chrysostomus Homil. 44. in Act. Essenos, qui etiam [illegible] dicuntur. Latinè Sancti. Vult enim nomen Essenorum a vita honestate.

Therapeutae autem disiunctum Essenorum genus, (contra atque aliqui sentiunt) vt apertè constat Philonis illum locum attendenti cum libro de vita theoretica comparanti. Et vero ne longius abeam, in limine statim disiunxit videre est. [illegible] & c. Latinè [illegible] Therapeutarum vero [illegible] nominis etymon, [illegible] Therapeutae & Therapeutrides, quae [illegible] curatores & curatrices, siue cultores & cultrices [illegible] nomine. Vel quia profitentur medicinam [illegible] per omnia oppida vulgatam: nam haec medetur solis corporibus: illa & animas liberat morbis grauibus, & a [illegible] contumacibus, quos inflixerunt voluptates, concupiscentiae, dolores, timores, auaritia, insipientia, [illegible] & caetera perturbationes, vitiorumque agmen innumerabile. Vel quia didicerunt a natura, & a sacris legibus [illegible] & [illegible] antiquius est.

[illegible] ex eodem accipe [illegible] Latinè vertas Therapeutarum vero quilibet adsciscunt [illegible] quam communem atque monasterium vocant. In qua solitarij ipsi seuerioris vitae mysteriis nauant operam: nihil [illegible] nec cibarij non aliud ad necessariam corporis sustentationem spectans secum, legem solam, & diuinitus data Prophetarum oracula, cum hymnis, caeterisque quibus cum scientia, cum pietas augeri, ac perfici possit.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΓΑΊΟΣ ΨΕΓΟ'ΜΕΝΟΣ, ΚΑῚ ΦΛΆΚΚΟΣ ΨΕΓΌΜΕΝΟΣ.

Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ λόγος, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Γάϊος ψεγόμενος, καὶ Φλάκκος ἢ Φλάκκων ψεγόμενος. ἐν οἷς λόγοις μάλιστα τῶν ἄλλων ἥ τε τῆς ἑρμηνείας ῥώμη, καὶ τὸ κάλλος ὑποφαίνεται αὐτοῦ τῶν λόγων. ἁμαρτάνει δὲ ἐν πολλοῖς, ἰδέας τε ὑποτιθείς, καὶ ἄλλα τινὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας ἀλλότρια συγγραφόμενος. ἤκμαζε δὲ τοῖς χρόνοις ἐν ὀνόματι Γαΐου τοῦ Καίσαρος, πρὸς ὃν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔθνους γράφει πρεσβεῦσαι, Ἀγρίππα τῆς Ἰουδαίας βασιλεύοντος. φέρονται δὲ αὐτοῦ πολλὰ καὶ ποικίλα συντάγματα, ἠθικούς τε λόγους περιέχοντα, καὶ τῆς παλαιᾶς ὑπομνήματα, τὰ πλεῖστα πρὸς ἀλληγορίαν τοῦ γράμματος ἐκβιαζόμενα. ἐξ οὗ οἶμαι καὶ πᾶς ὁ ἀλληγορικὸς τῆς γραφῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λόγος ἔσχεν ἀρχὴν εἰσρυῆναι. λέγεται δὲ αὐτὸν καὶ Χριστιανισθῆναι, ὕστερον δὲ τοῦτον δι᾽ ὀργήν τινα λύπην καὶ ἀποστῆναι, ἀλλὰ πρότερόν γε αὐτόν, φασίν, ἐπὶ Κλαυδίου τὴν Ῥώμην καταλαβόντα, Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων ἐντυχεῖν, καὶ φιλίως διατεθῆναι· ἐξ οὗ καὶ τοὺς μαθητὰς Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ (ἀκροατὴς δὲ ὁ Μάρκος Πέτρου) μνήμης καὶ εὐφημίας ἀξιῶσαι. ἐκείνους γὰρ λέγει παρὰ Ἰουδαίοις φιλοσοφῆσαι, καὶ τὰς διατριβὰς μοναστήρια καλεῖ, καὶ τὸν ἀσκητικὸν διαιτᾶσθαι τούτους ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ ἀκτημοσύνῃ παρασκευάζεται. ἔστι δὲ τὸ γένος ἐξ ἱερέων καταγόμενος, Ἀλεξανδρεὺς δὲ τὴν πατρίδα. τοσοῦτον δὲ αὐτὸν τοῖς Ἕλλησιν ὡς ἐπὶ λόγοις θαῦμα περὶ τοὺς λόγους δυνάμεως, ὡς καὶ λέγεσθαι αὐτοῖς· ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει.

Eiusdem Caius (Imp.) reprehensus, & Flaccus reprehensus.

Legitur eiusdem liber, cui titulus Caius reprehensus, aliusque Flaccus reprehensus. Quibus in libris magis, quam in aliis, dicendi vis eius, ac venustas apparet. Peccat tamen non in paucis, ideis transitu utendis, ceterisque à Iudaica sententia alienis describendis.

Floruit Caij Caesaris temporibus, ad quem & pro sua gente [Hebraea] legationem se suscepisse scribit, regnante in Iudaea Agrippa.

Circumferuntur eiusdem alia quoque *a* varia opuscula, quibus disputationes ferè de moribus continentur, veterisque Testamenti explanationes, ad allegoriam vt plurimum ipsa litera aptata. Et vero ab hoc arbitror, *b* omnem allegoricum sacrae scripturae sermonem in Ecclesiam promanasse. Ferunt eundem Christianis etiam sacris initiatum, ab his tandem dolore quodam atque iracundia defecisse. Verum antea Claudio August. imperante, aiunt Romae in B. Petrum Apostolorum principem incidisse, eóque vsum familiariter atque. Hinc etiam factum esse, vt & discipulorum B. Marci Euangelistae, S. Petri auditoris, mentionem laudatione ponique posuerit. Hos enim ait, apud Iudaeos philosophicam duxisse vitam, vt commemorat: horum domicilia, monasteria appellat, eosdémque meditationi deditam vitam ieiunio, atque precatione degere, nihil interim opum possidendo, praedicat.

Duxit autem Philo genus à Sacerdotibus, patria Alexandrinus, tantámque sibi apud Graecos artis dicendi peritia celebritatem peperit, vt vulgo etiam sermone illud vsurparetur: Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat.

a Scribit, [illegible] Suidas.

b Per Origenem & Cyrillum Alexandrinum vt inter Latinos B. Ambrosium [illegible] Philone [illegible] est.

SCHOLION.

B. Petrum Apostolum innotuisse Philoni Eusebius lib. 2. hist. Ecclesiast. narrat: [illegible] Tum B quoque Hieronymus in Catalogo: Aiunt hunc, cùm secunda vice venisset ad Claudium, in eadem vrbe [Roma] locutum esse cum Apostolo Petro, eiúsque habuisse amicitiam: & ob hanc causam, etiam Marci, discipuli Petri, apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus. Quae totidem verbis Suidas, ex Hieronymi metaphraste Sophronio fortasse, descripsit: [illegible] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [illegible]

THEOGNO-STVS. CVI.

THEOGNOSTI ALEXANDRINI, *Hypotyposeon, libri VII.*

LECTI sunt THEOGNOSTI Alexandrini libri septem, hac inscriptione: BEATI THEOGNOSTI *Alexandrini, & a sacrorum librorum interpretis Hypotyposes.* Primo libro de Patre agit, cumque esse rerum opificem ostendere nititur: etiam contra eos, qui *b* materiam DEO coæternam faciunt. Libro verò secundo argumenta quidem ponit, quibus effici ait necessario, Patrem habere Filium. At cum Filium dicit, creaturam esse ipsum demonstrat, & ratione præditis tantum præesse. Ac plura id genus alia, vnà cum *c* Origene Filio adscribit, siue eadem impietate ductus; siue, vt quis dixerit, illius defendendi studio, exercitationis isthæc gratia, & non ex sua sententia proponens, siue se à veritate nonnihil abduci sinens, ob imbecillitatem, captúmque auditoris, qui nulla fortasse fidei Christianæ cognitione imbutus, minus poterat accuratiorem de religione cognitionem admittere, vt Filij propterea qualemcunque cognitionem auditori vtiliorem existimarit esse, quam si omnino nec agnitus ille sit, nec auditus. Verùm vt maximè in disputatione hoc pacto rectam sententiam declinare, ab eáque recedere non omnino absurdum, aut reprehensione dignum videatur: (Nam ibi pleraque ex eius, qui contra disputat, sententia & opinione, ac quasi vi fiunt:) In scripta tamen oratione, quæ legis instar omnibus in communi proponenda sit, si quis hanc, sui purgandi causa, blasphemiæ conscriptæ defensionem adferat, is sanè ad imbecillum confugiet patrocinium. Iam vt secundo libro, ita & tertio, de Spiritu sancto tractans, argumenta quidem adhibet, quibus Spiritum sanctum esse conatur ostendere; verum cetera, ad modum Origenis libro de principiis, etiam hic nugando delirat. Quarto dein libro de Angelis, & dæmonibus inania æquè, vt ille, iactitans, exilia ipsis corpora inducit. Quinto verò & sexto, pertractat vt Deus hominem induerit, tentátque suo more demonstrare, incarnationem Filij fieri potuisse. Multa & hîc nugatur, maximeque dum illud asserere audet, imaginatione quidem nostra Filium aliis atque aliis locis circumscribi, re tamen atque actu ipso non esse circumscriptum. Septimo denique libro, quem *de* DEI *creatione* inscripsit, aliquanto piè magis cùm de aliis tractat, tum præsertim de Filio in extrema operis parte.

Dictio eius plena est, & nihil habet redundans. vocibus item vt in Attica, miniméque affectata oratione, ita vtitur venustè, vt nec in compositione quidem à consueto loquendi modo recedat: immò nec perspicuitatis, & accurationis causa à magnitudine deflectat. Floruit verò * * *

a Ἐξηγητ.

b Vt Philosophi quidam veteres, & post Seleucianos siue Hermianos, de quibus Aug. ... de hære... lib. cap. 59. ... Sup. Cod. ... II.

ΘΕΟΓΝΩΣΤΟΥ ἈΛΕΞΑΝ-δρέως λόγοι ζ.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως λόγοι ἑπτά. ἡ ἐπιγραφή, τοῦ μακαρίου Θεογνώστου ἀλεξανδρέως καὶ ἐξηγητοῦ ὑποτυπώσεις. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ἐστὶ δημιουργὸς, ἐπιχειρῶν δείκνυσθαι, καὶ κατὰ τῶν ὑποτιθέντων συναΐδιον ὕλην τῷ θεῷ. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα, δι᾽ ὧν δεῖν φησὶ τὸν πατέρα ἔχειν υἱόν· υἱὸν δὲ λέγων, κτίσμα αὐτὸν ἀποφαίνει, καὶ τῶν λογικῶν μόνον ἐπιστατεῖν· καὶ ἄλλα δὲ, ὥσπερ Ὠριγένης, ἐπιφέρει τῷ υἱῷ. εἴτε ὁμοίως ἐκείνῳ δυσσεβείᾳ ἑαλωκὼς, εἴτε (ὡς ἄν τις εἴποι) ἐκβιαζόμενος τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίαν, ἐν γυμνασίας λόγῳ καὶ οὐ δόξης ταῦτα * προτιθεὶς· ἢ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ἕξιν καὶ ἀσθένειαν, ἀμυήτου παντελῶς, εἰ τύχοι, ὄντος τοῦ τῶν χριστιανῶν θειασμοῦ, καὶ μὴ δυναμένου δέξασθαι τὴν τῆς θρησκείας ἀκρίβειαν, ὑποκαταβαινόμενος τῆς ἀληθείας· καὶ τὴν ὁπωσδηποτοῦν γνῶσιν υἱοῦ τῆς παντελοῦς ἀνηκοΐας καὶ ἀγνωσίας εἶναι νομίζων λυσιτελεστέραν ἀκροατῇ. ἀλλὰ διαλέξει μὲν ἡ τοιαύτη καταφυγὴ τοῦ μὴ λέγειν ὀρθῶς, καὶ ἀναχώρησις οὐκ ἂν ἀπίθανος δόξῃ, οὐδὲ ἐχομένη ψόγου· τὰ πολλὰ γὰρ τῇ τοῦ προσδιαλεγομένου γνώμῃ καὶ δόξῃ καὶ ἰσχύϊ διαπράττεται. ἐγγράφου δὲ λόγου καὶ κοινῇ προκεῖσθαι μέλλοντος νόμου τοῖς πᾶσιν, εἴ τις τῆς ἐν αὐτῷ βλασφημίας τὴν προειρημένην εἰς ἀθῴωσιν ἐπιφέρει ἀπολογίαν, εἰς ἀσθενῆ κατέδραμε συνηγορίαν. ὥσπερ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διαλαμβάνων, τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα τοῦ τὸ παναγίου πνεύματος δεικνύειν ὕπαρξιν ἀποπειρώμενος· τὰ δ᾽ ἄλλα, ὥσπερ Ὠριγένης ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα παραληρεῖ. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ περὶ ἀγγέλων καὶ δαιμόνων ὁμοίως ἐκείνῳ, * καινολογεῖ, καὶ σώματα αὐτοῖς λεπτὰ ἀμφιεννύσιν. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ σωτῆρος διαλαμβάνων, ἐπιχειρεῖ μὲν (ὡς ἔθος αὐτῷ) τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ υἱοῦ * δυνατὸν εἶναι δεικνύναι· πολλὰ δὲ ἐν αὐτοῖς κενοφωνεῖ, καὶ μάλιστα, ὅταν ἀποτολμᾷ λέγειν, ὅτι τὸν υἱὸν φανταζόμεθα ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τόποις περιγραφόμενον, μόνῃ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ οὐ περιγραφόμενον. ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ, ὃ καὶ περὶ θεοῦ δημιουργίας ἐπιγράφει, εὐσεβέστερόν πως περί τε τῶν ἄλλων διαλαμβάνει, καὶ μάλιστα πρὸς τῷ τέλει τοῦ λόγου, περὶ τοῦ υἱοῦ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ βαθὺς, καλλιλεξίᾳ τε ὡς ἐν ἀττικῷ καὶ συνήθει χρώμενος λόγῳ, καὶ τοῦ συνήθους οὐδ᾽ ἐν ταῖς συντάξεσιν ἀναχωρηκώς. τοῦ μέντοι μεγέθους, δι᾽ ἐνάργειαν καὶ ἀκρίβειαν, τὴν ῥώμην οὐ καταφέρεται. ἤκμασε δὲ *

Θ. Theognosti Alexandrini libri VII.

* al. περιτιθεὶς

* καινολογεῖ.

* al. δὲ αὐτὸν δεῖ.

SCHOLION.

POST Origenem, vt hic indicat Photius, & ex B. Athanasio colligas, qui vtriusque adhibens testimonium, libel. in illud Euang. *Quicunque dixerit verbum contra Filium hominis &c.* Origenis hunc continenter subiungit, & prisc.um, admirandum, perquam studiosum appellas, allatis duobus ex eo fragmentis. Alibi etiam disertum virum, quando eius librum 2. Hypotyposeon in Arrianos aduocat. Itaque non absimile vero fuerit his ipsis libris, quod Clementis item Hypotyposibus accidisse auctor est in Origenis Apologia Ruffinus, vt ab hæreticis interpolati, contaminati fuerint. Dolo certe malo præteritam ab Eusebio maximi huius viri mentionem, docet illustriss. Baron. Card. Annal. 2. ad A. Ch. 109.

BASIL. CILIX.

CVII.

ΒΑΣΙΛΕΙ'ΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕ'ΡΟΥ Κιλικίας κατὰ Ἰωάννου σκυθοπολίτου λόγοις ις'.

ρζ'. Βασ. ὁ Cilicis contra Ioannē Scythopolitā.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου, πρεσβυτέρου κίλικος, κατὰ Ἰωάννου τοῦ σκυθοπολίτου, ὃν καὶ [illegible] λέγει, καὶ μυρία ἄλλα αὐτοῦ καταγελᾷ. ὅτι τε ἐν ὑπονοίᾳ γέγονε μανιχαϊσμοῦ· καὶ ὅτι τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν εἰς τρεῖς ἑβδομάδας συνέστειλεν, ἐν ταύταις δὲ τῶν ἐμψύχων κρεῶν ἀπείχετο, καὶ ὡς ἑλληνικαῖς τελεταῖς πολλὰ προσέκειτο· καὶ ὅτι ὡς ἔτυχεν ὑπὸ [illegible] ἐλαίῳ [illegible], οὐδὲ τότε ἐκοινώνει τῆς ἱερουργίας τελείως, ἀλλὰ μετὰ τὸ εὐαγγέλιον, παισὶν ἅμα τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνειν, καὶ συνδειπνεῖν πρὸς τὴν τράπεζαν ἀπήρχετο. ταῦτα μὲν τε καὶ [illegible] σχεδόν τι δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς βίβλου κατὰ σποράδην ἐνασελγαίνει. τὸ δὲ σύγγραμμα δραματικὸν ἤδη πεποίηται. προσφωνεῖ δὲ αὐτὸ πρός τινα Λεόντιον ἀπαιτούμενον. τὰ δὲ τοῦ δράματος εἰσάγει πρόσωπα, Λαμπάδιον μὲν ὑπερμαχοῦντα αὐτοῦ, Μαρῖνον δέ τινα θείς, ὡς δῆθεν ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου ἀγωνιζόμενον. ὃς καὶ μετά τινας διαλέξεις εἰσάγεται αὐτοῦ, καταγνωσθεὶς μὲν, ὃ ἰδίως προσωπεῖον ὑπερησπίζετο. Λαμπαδίῳ δὲ προστιθέμενος, μεθ' ὃν Ταράσιόν τινα τὸν ἀγῶνα ὑποστάντα ὑποκρίνεται. ἔπειτα δὴ τούτους καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι, ἃ συνηγορεῖν μὲν ἑαυτῷ, μῶμον δὲ καὶ ἀπορίαν τῷ συνηγορουμένῳ δῆθεν ἴσως κατασκευάζοντα. ἑκκαίδεκα δὲ λόγοις τὸ σύγγραμμα διαιρεῖ. καὶ ἐν μὲν τοῖς τρισὶ καὶ δέκα, τὸν διαλογικὸν εἰσάγει τύπον, κατὰ τοῦ πρώτου μόνου τοῦ Ἰωάννου λόγου, τοσαύτην σπουδὴν καὶ πόνον εἰσενηνεγμένος. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς τρισί, καταδρομὴν ποιεῖται τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ λόγῳ ῥηθέντων τῷ Ἰωάννῃ. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὸ προοίμιον ἀπαρτίσας, κατὰ δύο κεφαλαίων ἵσταται. καθ' ἑνὸς μὲν τοῦ ὅτι λόγος ἔπαθε σαρκί. καθ' ἑτέρου, τοῦ, ὅτι ταὐτόν ἐστι τὸ λέγειν Χριστόν, τῷ λέγειν Θεόν. ἐν δὲ τῷ β'. λόγῳ ὅτι τε μάτην ἐλοιδορήθη πειρᾶται δεικνύειν, καὶ ὅτι τὸ ἀναβήσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, κακῶς ὁ σκυθοπολίτης Ἰωάννης ἐξελάβετο. ἐν δὲ τῷ γ'. ὡς δῆθεν συζητεῖ, ὅπως δεῖ νοεῖν, τό, νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ῥητοῦ. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ πῶς λέγεται ἴδιον τοῦ Θεοῦ τὸ σῶμα. καὶ περὶ ἑνώσεως καὶ περὶ τοῦ ἔχρισέ σε ὁ Θεός σου. καὶ περὶ τοῦ, ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν. ἐν ᾧ λόγῳ ὁ Μαρῖνος τὸ τῆς δῆθεν ἀντιλογίας, τῷ [illegible] πρόσωπον. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἔνθα καὶ ὁ Ταράσιος εἰσάγεται τὸν ἀγῶνα ἀντὶ Μαρίνου ὑποκρίνεσθαι, τὰς κατὰ τοῦ Ἰωάννου κατηγορίας ἀναλαμβάνει πικρότερον, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ σχεδόν τι ἐν ταύταις καταναλίσκεται. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ σφοδρότερόν πως καταφέρεται τῆς κατὰ Χριστὸν τὸν σωτῆρα ἡμῶν ἑνώσεως. καὶ περὶ τοῦ, ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου· καὶ ὅπως ἡ κατ' αὐτὸν ἐκκλησία περὶ τοῦ ἐσαρκώθη δοξάζει. ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ περὶ τοῦ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, εἰς ἀτοπίας πολλὰς ἐκβακχεύεται. καὶ περὶ τοῦ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.

Thisio vel τῷ Lampadio.

BASILII CILICIS *Contra Ioannem Scythopolitam libri XVI.*

De Ioanne Scythopolita vide C. XCV. De Basilio C. XLVI. & XLII.

LECTVS est liber BASILII presbyteri Cilicis, aduersus Ioannem Scythopolitam, cui & Candidi et nomen, & alia sexcenta impingit: vt, in suspicionem Manichææ Sectæ venisse: sacrum Quadragesimæ tempus ad tres tantum hebdomadas reuocasse, iisdémque nec ab animatorum carnibus abstinuisse: ad gentium sacra accessisse: & plurimum præterea vetri plus satis deditum, non absoluto iam sacro communicasse, sed post Euangelium vna cum pueris mysteria sumpsisse, statimque ad mensam abiisse. Talia fere toto libro sparsa ac disseminata, petulanter in virum illum iactat. Opus ipsum dramaticum est, Leontio cuidam id efflagitanti inscriptum. Personas fingit hic Lampadium quendam, qui pro Basilio certet, cum Marino, qui Ioannis partes tuendas susceperit. Hunc post dissertationes aliquot, damnato eo, quem defendendum susceperat, ad Lampadium sese adiungentem inducit, ac post eum victum Tarasium quendam iterum certamen redintegrantem. Vbi illa hos & interrogare, & respondere committitur, quæ cum sibi conductura, tum patrocinanti aduersario reprehensionem, ac perplexitatem paritura viderentur. In sedecim autem libros opus vniuersum diuisit: quorum tredecim priores dialogi forma sunt ab eo, contra primum duntaxat Ioannis librum, tanto cum studio ac diligentia conscripti: reliquis vero tribus ea oppugnat, quæ in secundo suo & tertio libro Ioannes asseruerat.

Primo igitur libro, post præfationem absolutam, duobus capitibus oppugnandis insistit. Primum quidem illud: *Verbum a passum est in carne.* Alterum verò: Idem est dicere CHRISTVM, atque dicere DEVM. Iam secundo libro temere se affectum iniuria ostendere conatur: & illud, *Egredietur b virga de radice Iessa*, malè à Scythopolita Ioanne intellectum esse. Tertio deinde libro, de illo scil. quærit loco, quomodo intelligendus: *c Nunc clarificatus est filius hominis, & DEVS clarificatus est in illo*, & quæ ibi sequuntur. Quarto libro, quomodo dicatur proprium esse DEI corpus: tum de vnitate: & de illo: *Vnxit d te Deus tuus.* & de illo: *Ego e sanctifico meipsum.* Quo in libro Marinus contradicendi partes relinquens scilicet, cum Lampadio consentit. Quinto vero libro, vbi & Tarasius certamen subire Marini loco fingitur, accusationes Ioannis acerbius suscipit, totúsque adeo liber in iis ferè consumitur. Sexto tum libro vehementius etiam inuehitur in vnionem Christi seruatoris nostri. De illo quoque disputat: *Vnxit f te Deus, Deus tuus.* docétque quid ipsius ecclesia censeat de illo: *Caro factum est.* Libro octauo in varias absurditates præcipitat, dum de illo agit: *Verbum g caro factum est.* itémque de illo: *Nemo ascendit h in cælum, nisi qui de cælo descēdit, filius hominis, qui est in cælo.*

a 1. Pet. 4.
b Isa. 7.
c Ioan. 13.
d Psal. 44.
e Ioan. 17.
f Psal. 44.
g Ioan. 1.
h Ioan. 3.

Actt. 21. 1.Corin. 10. Nono libro de illo agit: *Petra a autem erat Christus:* & de illo: *Ecce b vita vestra suspensa est in oculis vestris.* rursum de illo: *Porta c hæc clausa erit.* quæ omnia impie interpretatur. Decimo vero libro de illo: *Vobis d verbum salutis missam est.* déque eo: *Qui e filio suo non pepercit.* Et, *De f verbo vitæ, quod manus vestræ contrectauerunt.* iterum de illo: *Sic Deus g dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret,* & quæ sequuntur. In vndecimo libro de illo tractat loco: *Hic h Deus noster: non reputabitur alius coram ipso. Deinde i in terra visus est, & cum hominibus conuersatus est.* Rursum super illo: *Exsurge k Deus, iudica terram.* Déque altero loco: *Qui l videt me, videt & Patrem.* Tum aduersus eos, qui dicerent, non posse Apostolos propter imbecillitatem audientium verum docere. Duodecimo libro docet vnum è Trinitate passum. Et de illo item: *Si enim m cognouissent, non ipsum Dominum gloriæ crucifixissent.* Vbi & quod non dicamus duos Christos, infirma maláque ratione defendit: ad suam ipse voluntatem nimirum sensúmque defensionem accommodans. Tertiodecimo denique libro quærit, quomodo non sint duo filij. Et verò ex iis quibus defensionem instituit, duos esse filios dicere necesse sit. Qua in re Tarasius veluti iam victus silentium tenet. Desinit & Basilius, siue Lampadius studiosè interrogare ac respondere. Libri porrò tres, quartus decimus, quintusdecimus, & sextusdecimus, perpetua contexti oratione, in secundum & tertium librum assertionum Ioannis Scythopolitæ incurrunt.

Deut. 28. Ezech. 46. Act 13. Rom. 8. 1 Ioan. 1. Ioan. 3. Deuter. 32. Psal. 81. Baruch. 3. Psal. 81. Ioan. 14. 1. Corin. 2.

Fuit hic Basilius Presbyter, vt de se ipse affirmat, Antiochenæ Ecclesiæ, quo tempore thronum ibi tenebat *n* Flauianus, Romanique clauum imperij moderabatur Anastasius. Dictio eius in dialogis potissimum humilis est, vt nec à vocibus è triuio sumtis sibi temperet. Sed & in compositione parum accuratus, peccare non raro, atque solœcismum facere deprehenditur. Verùm vti perspicuus in his esse laborauit, ita quoque in suis aduersus pios argumentis vehemens sane est, atque vsu tritus, vt omnem plane vitam in hoc vano contra pietatem studio consumpsisse videatur. Etsi verò *o* Nestoriana hæresi infectus est, Nestorium tamen sibi nequaquam vindicat, sed *p* Diodorum atque Theodorum patres laudat. Et contra diuinum quidem Cyrillum non tam impudenter in eos blasphemat, attamen Ioannem húc, in quem stylum strinxit, alij præterea nulli rei, præterquam Cyrilli duodecim capitibus inniti refert; ac duodecimo, ait, maximè, quo DEVM ille passum subintroducit. Atque in his finem accipit frustrà ille ab eo susceptus labor. Opus verò, vt suprà dicere memini, Leontio dedicat cuidam, quem sanctissimum, Deóque carissimum, & Patrem magnificè prædicat.

n Eius nominis secundus, circa A. Chr. 500.

o Nestorianum hic doct mere fuisse, cum sup. C. XCV. pro Eutychianis scripsisse, hunc aduersus Nestorianos, ipsumque Scythopolitam contra alios scripsisse constet.

p Hic Tarsensis, sequens Mopsuestia Episcopus fuit.

CVIII.

THEODORI MONACHI ALEXANDRINI *Aduersus Themistium liber.*

THEMISTII *Apologia pro sancto Theophobio.*

LECTVS est THEODORI *Alexandrini monachi aduersus Themistium liber,* cuius hæc inscriptio: CONFVTATIO *breuis, qua superioris temporis denuò repetita illa Themistij contra Patres temeraria maximéque absurda contentio refellitur: à nobis nunc elaborata, occasione*

ἐν δὲ τῷ ἐννάτῳ περὶ τοῦ, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ χριστός· καὶ περὶ τοῦ, ὄψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν· καὶ περὶ τοῦ, ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται. ταῦτα πάντα δυσσεβῶς ἐκλαμβάνεται. ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ περὶ τοῦ, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπεστάλη· καὶ περὶ τοῦ, ὃς τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο· καὶ περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, ὅτι αἱ χεῖρες ὑμῶν ἐψηλάφησαν· καὶ περὶ τοῦ, οὕτως ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ περὶ τοῦ, οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν, εἶτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. καὶ περὶ τοῦ, ἀνάστα ὁ θεὸς κρῖνον τὴν γῆν. καὶ περὶ τοῦ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας, μὴ δύνασθαι τοὺς ἀποστόλους διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀκουόντων, διδάσκειν τἀληθῆ. ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ, ὅτι εἷς τῆς τριάδος ὁ παθών· καὶ περὶ τοῦ, εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. καὶ ὅπως οὐ λέγει μὲν δύο χριστοὺς, ἀσθενῶς καὶ κακοσχόλως ἀπολογεῖται· πρὸς τὸ οἰκεῖον μέντοι συμβαίνειν βούλημα τὴν ἀπολογίαν προσάγει. ἐν δὲ τῷ ιγ' περὶ τοῦ, πῶς οὐ δύο υἱοί· καίτοι ἐξ ὧν δικαιοῦν ἀπολογεῖται, ἀνάγκη λέγειν δύο υἱούς. ἐν ᾧ καὶ ὁ Ταράσιος ὡς δῆθεν ἐκνενικημένος σιωπᾷ. καὶ παύεται καὶ ὁ Βασίλειος εἴτε ὁ Λαμπάδιος τὰ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν ἀποδοὺς τὴν σχολήν, καὶ ποιεῖται τὸν ιδ'. πεντεκαιδέκατόν τε καὶ ἑκκαιδέκατον λόγον, διεξοδικωτέρῳ λόγῳ, κατατρέχων τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ βιβλίῳ εἰρημένων τῷ Ἰωάννῃ. ἦν δ' οὗτος ὁ Βασίλειος πρεσβύτερος, ὡς αὐτός φησι, τῆς κατὰ* ἀντιόχειαν ἐκκλησίας, ἀρχιερατεύοντος μὲν τῆς ἐκεῖσε Φλαβιανοῦ, ῥωμαίων δὲ Ἀναστασίου βασιλεύοντος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν χυδαῖος, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς* διαλογικοῖς, οὐδὲ τῶν ἐκ τριόδου ῥημάτων ἀπέχεται· ἀλλ' οὐδὲ τὴν σύνταξιν ἀκριβὴς, ὥστε καὶ μέχρι τοῦ σφάλλεσθαι, καὶ σολοικισμοῖς κεχρῆσθαι πολλάκις ἐξάγεσθαι· καὶ τὸ σαφὲς* ἐν τούτοις ἐπιτηδεύων, τοῖς μέντοι κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐπιχειρήμασι δριμύς τέ ἐστι καὶ συζεκής· καὶ τὸν ὅλον βίον τούτοις ὡς ἔοικε τοῖς ματαίοις κατὰ τῆς εὐσεβείας πόνοις ἐγκατασαπείς· καὶ τὴν* αἵρεσιν δὲ νεστοριανίζων, νεστόριον μὲν οὐκ εἰσκρίνεται· Διόδωρον δὲ καὶ Θεόδωρον ἐπιγράφεται πατέρας. καὶ κατὰ μὲν τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου εἰς πρόσωπον οὕτως αἰσχυντῶς οὐ βλασφημεῖ· τὸν μέντοι γε Ἰωάννην καθ' οὗ τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ τοῖς Κυρίλλου φησὶν ἐπερείδεσθαι δώδεκα κεφαλαίοις, καὶ τῷ δωδεκάτῳ φησὶ μάλιστα ὃ παρεισάγει τὸ θεοπαθεῖν· ἐν οἷς αὐτῷ καὶ τῆς ματαιοπονίας τὸ τέλος. τὸ δὲ σύνταγμα αὐτῷ πρὸς Λεόντιον ὡς ἔφημεν ἐποιήθη, ὃν ὁσιώτατον καὶ θεοφιλέστατον καὶ πατέρα ἀποσεμνύνει.

* ἀντιοχείας. * διαλογισμοῖς. * οὐδὲ τούτοις. * al. πόνων.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΝΑΖΟΝΤΟΣ Ἀλεξανδρέως κατὰ Θεμιστίου λόγος, καὶ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφοβίου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου μονάζοντος Ἀλεξανδρέως κατὰ Θεμιστίου, οὗ ἡ ἐπιγραφή, ἔλεγχος ὡς ἐν συντόμῳ τῶν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς Θεμιστίου κατὰ τῶν* πατέρων προπετοῦς καὶ ἀλογωτάτης ἐνστάσεως, ἐκ προφάσεως νῦν ἡμῖν* πονηθεὶς μὲν διὸς

ad. Theodorus monachus contra Themistium.

* ὑμῶν. * πονηθέντος

τῶν προβεβλημένων ὑπ' αὐτῆς καὶ τῆς ἀληθείας ζητημάτων τε καὶ προτάσεων, καὶ σαφὴς διάκρισις τῶν προκειμένων ὑποθέσεων. ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφὴ τοιαύτη βιβλίου μᾶλλον ἢ ἐπιγραφὴ βιβλίου τυγχάνουσα. ἄμφω δὲ ὅ τε Θεόδωρος καὶ Θεμίστιος [illegible] μερίδος ὑπῆρχον, [illegible] προσανακείμενοι. ὁ μέντοι Θεμίστιος ὁ Καλώνυμος (τοῦτο γὰρ καὶ ἐπώνυμον αὐτὸς ἑαυτῷ) τῶν ἀγνοιτῶν προστάτης ἐγένετο αἱρέσεως. καὶ λόγον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης νόσου συνέγραψεν, ὃν ἐπιγράφει· * Καλωνύμου τε καὶ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἁγίου Θεοφοβίου. ἐν ᾧ καὶ Σευῆρον, ᾧ προσανέκειτο, (τοσοῦτον γὰρ τὸ τοῦ ψεύδους, καὶ [illegible] τοῦ ψεύδους) [illegible] [illegible] τῷ [illegible] λόγῳ * περὶ Θεοδώρου [illegible]. τὰ γὰρ [illegible] τοῦ Θεμιστίου ἐπιχειρήματα [illegible] ὡς οὗτος ἐπιχειρεῖ [illegible], * καὶ θ' ἐν ὁ Θεόδωρος [illegible] μυρίας ἀτοπίας ἐγκειμένων διελέγχει. εἶτα [illegible] ὁ Θεμίστιος ὡς [illegible] ἀνακαλούμενος [illegible] Θεοδώρου [illegible] βιβλίον ἔγραψε. καὶ [illegible] τρισὶ τεύχεσι [illegible] ἃ ἐκεῖνος ἐμέμψατο, τὴν οἰκείαν * [illegible] δόξαν [illegible]. ἐστὶ δὲ τούτων [illegible] τὸ σύγγραμμα οὐκ ἀπείρως ἔχων, καὶ [illegible] μετὰ τοῦ συντόνου καὶ τοῦ καθεστηκότος [illegible] τῷ λόγῳ.

obiectarum ad ipso contra veritatem quæstionum, atque enuntiationum, cum dilucida explicatione obiecti argumenti. Talis hic igitur libri titulus, vt liber potius, quam titulus libri videatur. Vterque vero Theodorus æque ac Themistius, hæreseos & partium studiosi fuerunt, eorum qui *a* diuinitatem passam esse asseuerant, Seuero nimium addicti. Ceterum Themistius, siue Calonymus (hoc enim sibi cognomentum quoque addidit) etiam *b* Agnoetarum sectæ caput fuit: de qua & librum conscripsit, mixto titulo *Calonymi seu Themistij apologia pro sancto Theophobio.* Quo in libro ipsum quoque Seuerum, cui tamen addictus erat (tanta est vis falsitatis, tales & mendacij amantes) perstringens, dictorum a Theodoro rationes exigit. Themistij enim quatuor argumenta illa, quibus se inscitiam in CHRISTO probasse arbitrabatur, Theodorus singulatim expendens atque æstimans, singula sexcenta continere absurda ostendit. Hinc rursum Themistius, acceptam veluti cladem reparans, singularem librum in Theodorum conscripsit. Theodorus autem tribus vicissim libris, & quæ ille reprehenderat, refutat, & suam de hac re veram opinionem exponit.

Vterque scribendi non imperitus, perspicuitatem solida cum vehementia in dicendo sectatus est.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ πρεσβυτέρου βιβλία.

Ἀνεγνώσθη Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως πρεσβυτέρου, τρία βιβλίων τεύχη, ὧν τὸ μὲν ἐπιγραφὴν ἔλαχεν Ὑποτυπώσεις· τὸ δὲ Στρωματεύς· τὸ δὲ Παιδαγωγός.

ὙΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΟΜΟΙ ὈΚΤΩ.

Αἱ μὲν οὖν Ὑποτυπώσεις διαλαμβάνουσι περὶ ῥητῶν τινων τῆς τε παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς, ὧν καὶ κεφαλαιωδῶς, ὡς δῆθεν, ἐξήγησίν τε καὶ ἑρμηνείαν ποιεῖται. καὶ ἐν τισὶ μὲν αὐτῶν ὀρθῶς δοκεῖ λέγειν, ἐν τισὶ δὲ παντελῶς εἰς ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους ἐκφέρεται. ὕλην τε γὰρ ἄχρονον καὶ ἰδέας ὡς ἀπό τινων ῥητῶν εἰσαγομένας δοξάζει, καὶ τὸν υἱὸν εἰς κτίσμα κατάγει. ἔτι δὲ μετεμψυχώσεις καὶ πολλοὺς πρὸ τοῦ Ἀδὰμ κόσμους τερατεύεται. καὶ τὴν Εὔαν ἐκ τοῦ Ἀδὰμ, οὐχ ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος βούλεται, ἀλλ' αἰσχρῶς τε καὶ ἀθέως ἀποφαίνεται. μίγνυσθαί τε τοὺς ἀγγέλους γυναιξὶ καὶ παιδοποιεῖν ἐξ αὐτῶν ὀνειροπολεῖ, καὶ μὴ σαρκωθῆναι τὸν λόγον, ἀλλὰ δόξαι. λόγους τε τοῦ πατρὸς δύο τερατολογῶν ἀπελέγχεται, ὧν τὸν ἥττονα τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφανῆναι, μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐκεῖνον. γράφει γάρ· [Λέγεται μὲν καὶ ὁ υἱὸς λόγος, ὁμωνύμως τῷ πατρικῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ σὰρξ γενόμενος· οὐδὲ μὴν ὁ πατρῷος λόγος, ἀλλὰ δύναμίς τις τοῦ θεοῦ, οἷον ἀπόρροια τοῦ λόγου αὐτοῦ, νοῦς γενόμενος, τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας διαπεφοίτηκε.] Ταῦτα πάντα ἀπὸ ῥητῶν τινων πειρᾶται κατασκευάζειν τῆς γραφῆς. καὶ ἄλλα δὲ μυρία βλασφημεῖ καὶ φλυαρεῖ, εἴτε αὐτός, εἴτε τις ἕτερος τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ὑποκριθείς. ἐποιήθησαν δὲ αὐτῷ αἱ βλασφημίαι αὗται τερατολογίαι ἐν τόμοις ὀκτώ. λέγει δὲ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, καὶ ἀποσποράδην καὶ συγκεχυμέ-

Clementis Alexandrini Presbyteri Scripta.

Lecta sunt *a* Clementis *Alexandrini Presbyteri tria librorum volumina:* quorum vnius inscriptio est, *Hypotyposes:* alterius *Stromateus:* tertij verò *Pædagogus.*

Hypotyposeon, siue Dispositionum libri VIII.

Hypotyposes quidem disceptationem continent locorum aliquot veteris noui que Testamenti, quæ etiam summatim explicat, & interpretatur. Et in quibusdam recte sentire visus est, in aliis rursus impie omnino fabuloseque disserit. Asserit enim materiam æternam esse, & ideas veluti certis decretis induci fingit. Filium quoque in rebus creatis numerat. Ad hæc animarum migrationes, multosque ante Adamum mundos prodigiose commentatur. Euam præterea, ex Adamo, non vt sacri libri tradunt, sed obscœne atque impie educit. Angelos quoque cum fœminis congressos, liberos inde sensisse somniat. Quin & Verbum carnem nō esse factum, sed ita visum duntaxat. Duo ad hæc Patris Verba finxisse deprehenditur, quorum minus hominibus apparuerit, immo ne hoc quidem. Sic enim scribit: *Dicitur quidem & Filius Verbum æquiuoce cum Patrio Verbo. Verum neque hoc illud Verbum est, quod caro factum est, neque etiam Patrium illud Verbum: sed vis quædam ac potentia Dei, tanquam ex Verbo ipso profluens, mens effecta hominum animos peruasit.* Quæ quidem omnia S. Scripturæ testimoniis aliquot astruere nititur. Quemquam & alia id genus sexcenta blasphema voce nugatur, seu ipse, siue *b* quis alius, eius personam indutus; plane vt octo ipsos libros hisce blasphemiarum portentis, de iisdem identidem disserendo, ac sparsim atque confu-

a Μεγαλωνύμα.
b οὖν
c ταῦθ' ὡς
d ἐν
e ὑπὸ τοῦτο
Clem. Alex. Hypotyposes, Stromata, & Pædagogus.
a αἱ περιπα-

THEODORVS.

a Theopaschitæ à Græcis appellati Vide Niceph. lib. 18. historia Ecclesiast. cap. 52. b Niceph. lib. 18 Eccle. hist. c. 50 non Themistius hic suo Valente Philosophus, sed potius Calonymus ille in oppugnando Philopono sumi videtur, cuius sup. mentio Cod. 55. A quo Agnoetæ primum, post Tremistiani dicti, vt ait B. Damasc. lib. de hæresibus.

a Lege Baron. Card. Annal. tom. 2. & edit. Latin. Gentiano Herueto, Notâ quem Gen- [illegible]

CIX.

a Pro οὖν, lege [illegible] quod [illegible] præfuerint [illegible] di [illegible] b Quod [illegible] similiter [illegible] datur. [illegible] Clemens [illegible] scripta [illegible] Origene [illegible] quæ eius scripta sana [illegible]

CLEMENS.

sè, veluti stupore perculsus Scripturas producendo, repleuerit. Vniuersi auté operis scopus fuisse videtur Genesеos, Exodi, Psalmorum, Epistolarum B. Pauli, & Catholicarum, ac denique Ecclesiastici interpretatio. Hoc interim fatetur ipse, discipulum se fuisse Pantæni. Sed de Hypotyposibus hactenus.

CX.

EIVSDEM *Pædagogi libri III.*

IAM Pædagogus tribus libris conscriptus, vitam morésque informat: quibus & aliú quendam præmittit, adiungitque singularé librum, quo *a* gentium refellit impietatem. Nihil autem simile habent hi omnes cum Hypotyposibus, quando & stolidis illis ac blasphemis opinionibus omnino vacant, & dictio ipsa in his floridior ad temperatam quandam grauitatem non sine iucunditate adsurgit, & varia illa, quæ in iis est, rerum cognitio, nihil habet nanus conueniens. Extremo vero libro etiam de *b* imaginibus commeminit.

CXI.

EIVSDEM *Stromateis libri VIII.*

STromateon autem *libri* quoque *octo sunt*, aduersus Paganos, atque hæreticos pugnam instituentes: in quibus item sparsim, & non ordine capita recensentur. Cuius quasi rationem reddere in extremo libro septimo hisce fere verbis videtur. *Hæc cum à nobis iam antea pertractata sint, & a morum illa rudior formula per summa velut capita, quantum polliciti sumus, sparsim descripta sit, quæ ad veram excitant cognitionem, dogmatibus ita hic illic interspersis, vt res illas sacras nactus quispiam, qui mysteriis nostris imbutus non sit, haud facile comperiat,* & quæ sequuntur. Hæc igitur, vt ipse fatetur, causa fuit, cur ista sine ordine congesserit.

Repperi autem in peruetere exemplari hoc opus non solum Stromateon nomine inscriptum, sed integre ad hunc modum: *b* TITI FLAVII CLEMENTIS *Presbyteri Alexandrini c gnosticarum secundum veram Philosophiam commentationum Stromateus* I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Ac primi quidem septem eundem præferunt titulum, iidémque prorsus sunt in omnibus codicibus. Verum octauus, cum inscriptione, tum rei subiectæ materia, variat. In quibusdam enim inscribitur: *d Quis diues saluetur*, eiusque principium est: *Qui laudatorias orationes*, & reliqua. In aliis verò, *Stromateus octauus*, vt & reliqui septem libri, inscribitur, & incipit: *Sed neque Philosophi antiquissimi*, quæque sequuntur. Stromateon autem liber hic alicubi non sana tradit; non tamen vt Hypotyposes. nam multa etiam, quæ ibi dicta fuerunt, oppugnat.

Feruntur autem ab eodem alia non pauca conscripta. & vero etiam *e* alij composuisse testantur *de Paschate, de ieiunio, de obtrectatione, de canonibus ecclesiasticis*, & *aduersus eos, qui Iudæorum errorem sequuntur*, quem Alexandro Hierosolymorum Episcopo nuncupasse videtur. Claruit vero Seuero, & *f* Antonino eius filio Romæ imperantibus.

τως, ὥσπερ ἔμπληκτος, παράγει τὰ ῥητά. ὁ δὲ ὅλος σκοπὸς, ὡσανεὶ ἑρμηνεῖαι τυγχάνουσι τῆς γενέσεως, τῆς ἐξόδου, τῶν ψαλμῶν, τοῦ θείου Παύλου τῶν ἐπιστολῶν, καὶ τῶν καθολικῶν, καὶ τοῦ ἐκκλησιαστοῦ. μαθητὴς δὲ, ὡς καὶ αὐτός φησι, γέγονε *Πανταίνου, ἀλλὰ ταῦτα μὲν αἱ ὑποτυπώσεις.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ Ὁ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ἐν τόμοις γʹ.

Ὁ δὲ παιδαγωγὸς, ἐν τρισὶ τόμοις ἐστὶν αὐτῷ διαπεπονημένος, ἤθους καὶ βίου κατορθωτικός. ἔχει δὲ τούτων καὶ προηγούμενον καὶ συνταττόμενον λόγον ἕτερον, ἐν ᾧ τὴν ἑλλήνων διελέγχει ἀθεότητα: οὐδὲν δὲ ὅμοιον ἔχουσι πρὸς τὰς ὑποτυπώσεις οὗτοι οἱ λόγοι. τῶν τε γὰρ ματαίων καὶ βλασφήμων ἀπηλλαγμένοι δοξῶν καθεστήκασι, καὶ ἡ φράσις αὐθηρὰ, καὶ εἰς ὄγκον ἡρμένη σύμμετρον μετὰ τοῦ ἡδέος, καὶ ἡ πολυμάθεια ἐμπρέπουσα. μνημονεύει δὲ πρὸς τῷ τέλει καὶ περὶ εἰκόνων.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ Ὁ ΣΤΡΟΜΑΤΕῪΣ ἐν τόμοις ηʹ.

ΟΙ δὲ στρωματεῖς εἰσὶ μὲν καὶ αὐτοὶ ἐν ὀκτὼ λόγοις καθ' ἑλλήνων καὶ αἱρέσεων τὸν ἀγῶνα εἰσενηνεγμένοι σποράδην δὲ καὶ ὥσπερ οὐκ ἐν τάξει τὴν τῶν κεφαλαίων παράθεσιν κἀνταῦθα ποιεῖται, καὶ τὴν αἰτίαν ὥσπερ ἀποδιδοὺς ἐν τῷ τέλει τοῦ ἑβδόμου λόγου, αὐταῖς λέξεσιν οὕτως λέγει. τούτων ἡμῖν προδιηνυσμένων, καὶ τοῦ ἠθικοῦ τόπου ὡς ἐν κεφαλαίοις ὑπογεγραφότες σποράδην, ὡς ὑπεσχήμεθα, καὶ διερριμμένως τὰ ζώπυρα τῆς ἀληθοῦς γνώσεως ἐγκατασπείραντες μαθήματα, ὡς μὴ ῥᾳδίαν εἶναι τῷ περιτυχόντι τῶν ἀμυήτων τὴν τῶν ἁγίων εὕρεσιν, καὶ τὰ ἑξῆς. οὐ μόνον διερριμμένως αὐτὰ κατατάξαι αὐτὸς αἰτία * ὥς φησι γέγονεν. εὗρον μέντοι γε ἔν τινι παλαιῷ βιβλίῳ τὴν αὐτὴν πραγματείαν οὐχὶ στρωματεῖς μόνον ἐπιγραφομένην, ἀλλ' ὁλοκλήρως οὕτως. Τίτου Φλαβίου Κλήμεντος, πρεσβυτέρου ἀλεξανδρείας, τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματέων α. β. γ. δʹ. ε. ς. ζ. καὶ η. ἀλλ' ὁ μὲν * ὄγδοος μέχρι τοῦ ἑβδόμου, τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ἐπιγραφὴν καὶ οἱ αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐν ἅπασι τοῖς βιβλίοις. ὁ μέντοι ὄγδοος, διαφορεῖ τε ἐν τῇ καὶ τῇ ἐπιγραφῇ καὶ τῷ ἐδάφει. ἔν τισι μὲν γάρ τις, ὁ σωζόμενος πλούσιος, ἐπιγέγραπται, καὶ ἄρχεται οὕτως, Οἱ μὲν τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς λόγους, καὶ ἑξῆς. ἔν τισι δὲ στρωματεὺς ὄγδοος, ὥσπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἑπτὰ, ἐπιγέγραπται, καὶ ἀπάρχεται· Ἀλλ' οὐδὲ οἱ παλαίτατοι τῶν φιλοσόφων, καὶ τὰ ἑξῆς. αὕτη δὲ ἡ τῶν στρωματέων βίβλος ἐνιαχοῦ οὐχ ὑγιῶς διαλαμβάνει, οὐ μέντοι γε ὥσπερ αἱ ὑποτυπώσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἐκεῖ διαμάχεται. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα πεποιῆσθαι αὐτῷ συγγράμματα οὐκ ὀλίγα: καί γε καὶ ὑφ' ἑτέρων πεποιηκέναι μεμαρτύρηται περί τε τοῦ πάσχα καὶ περὶ νηστείας, καὶ περὶ κακολογίας, περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ιουδαίων πλάνῃ, ὃν Ἀλεξάνδρῳ Ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ προσφωνεῖν ἔδειξεν. ἤκμασε δὲ * Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου υἱοῦ αὐτοῦ, ῥώμης βασιλευόντων.

a Qui hodie nomine Protreptici ad gentes, notior exstat.
b Facit libentius Photius, ut qui in pia reperit scriptoribus pro imaginum cultu annotet, quod vigeret tunc, cum hæc scriberet, Iconomachorum hæresis. Vide C. CXXIX & infr. in Theroo Cod. CXIX.

a τὸ ἀμύητων, pro quo alij τόπων legunt.

b Quem titulum totidem elementis apud Euseb. leg. Eccles. histor. lib. 6. c. 1. et ipsum Clementem libb. I. III. & V. extremo verbo, alibi non semel repetitis.
c Cognitionem tradentium, siue etiam cognitionem facientium per me dixeris.
d Euseb. supr. singularem hunc libellum facit. & in editis omnibus illud alterum de antiquissimis Philosophis initium legitur.
e Diuus Hieronymus libr. de Ecclesiastic. scriptorib. c. 38. Quibus adde ab ipsomet citata De resurrectione, De nuptiis, De continentia. & ab Euseb. hist. Eccles. lib. VI. cap. 11 De patientia ad recens baptizatos.
f Cognomento Caracalla.

* al. Πανταίνου.
οὗ.
ἐμὰ.
* al. ὡσανεὶ αὐτὸ αὐτοὶ
* πρῶτοι.
* Σεβήρου

CLEMENS. CXII. CXIII.

ριβ'. ριγ'.

Clementis Romani Constitutiones Apostolorum.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ͂ ῬΩΜΗΣ
διαταγαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀναγνωρισμοί, καὶ τἆλλα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κλήμεντος τοῦ Ῥώμης τεύχη βιβλίων δύο· ὧν τὸ μὲν ἐπιγράφεται Διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων, διὰ Κλήμεντος· ἐν ᾧ καὶ οἱ τῶν συνοδικῶν κανόνων τῷ ἀθροίσματι τῶν ἀποστόλων κανόνες ἐπιγραφόμενοι περιέχονται. τὸ δὲ τὴν προσφώνησιν, ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἴδει, πρὸς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον ποιεῖται. ἐν ᾧ αἵ τε λεγόμεναι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου πράξεις, καὶ αἱ πρὸς Σίμωνα τὸν μάγον διαλέξεις, καὶ ἔτι ὁ ἀναγνωρισμὸς Κλήμεντος καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν. διὸ καὶ ἔν τισι τῶν βιβλίων ἡ ἐπιγραφὴ, Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου ἀναγνωρισμὸς ἐπιγράφεται: ἐν τισὶ δὲ, ὡς ἔφημεν, ἐπιστολὴ προτέτακται, ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον· καὶ αὕτη δὲ, οὐχ ἡ αὐτὴ, οὐδὲ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προτεταγμένη· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τινῶν βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπεσταλμένη. ἐφ' ἑτέρων δὲ, ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, ἄλλη καὶ ἄλλη, καθὼς προείπομεν. καὶ ἡ μὲν δηλοῖ, Πέτρον τὰς οἰκείας συγγράψαι πράξεις, καὶ πρὸς Ἰάκωβον αἰτήσαντα αὐτὸν ταύτας ἀποστεῖλαι· ἡ δὲ διαλαμβάνει, ὡς Κλήμης ταύτας κατὰ πρόσταγμα Πέτρου συγγράψειε, κἀκείνου πρὸς τὴν ἀγήρω μεταστάντος, ἀποστείλοι Κλήμης πρὸς Ἰάκωβον. ἔστιν οὖν εἰκαστικῷ διαλαβεῖν, ὡς δύο μὲν εἶναι τῶν Πέτρου πράξεων ἐκδόσεις γεγενημένας: τῷ δὲ χρόνῳ, τῆς ἑτέρας διαῤῥυείσης, ἐπικρατῆσαι ἣν ἡ τοῦ Κλήμεντος. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς βιβλίοις, ἃ εἴδομεν, καίτοι οὐκ ὀλίγων ὄντων, μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολὰς καὶ ἐπιγραφὰς, ταύτην αὐτὴν εὕρομεν ἀπαραλλάκτως πραγματείαν ἀρχομένην· Ἐγὼ Κλήμης, καὶ τὰ ἑξῆς ἐπιτόμενα. μυρίων δὲ ἀτοπημάτων ἡ πραγματεία γέμει αὕτη, καὶ τῆς εἰς τὸν υἱὸν βλασφημίας κατὰ τὴν Ἀρείου δόξαν ἐστὶν ἀνάπλεως. αἱ δέ γε διαταγαὶ τρισὶ μόνοις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι. κακοπλασίᾳ, ἣν οὐ χαλεπὸν ἀποσκευάσασθαι· καὶ ὅτι κατὰ τοῦ δευτερονομίου ὕβρεις παρεμφαίνουσιν,* ἃ καὶ ῥᾷστον διαλύσασθαι· καὶ ἔτι ἀρειανισμῷ, ὅπερ ἄν τις καὶ βιαίως διαχρήσαιτο. ἡ μέντοι γε τῶν τοῦ Πέτρου πράξεων βίβλος περί τε τὸ λαμπρὸν καὶ τὴν σεμνότητα, καὶ ἔτι τῷ καθαρῷ καὶ συντόνῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ τοῦ λόγου, καὶ πολυμαθείᾳ τοσοῦτον ἔχει πρὸς τὰς διαταγὰς τὸ παραλλάττον, ὡς μηδὲ συγκρίσει τῇ κατὰ τοὺς λόγους πρὸς ἀλλήλας παραβάλλεσθαι τὰς βίβλους. οὗτός ἐστιν ὁ Κλήμης, περὶ οὗ φησὶν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ, μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. τούτου καὶ ἐπιστολὴν ἀξιόλογον πρὸς Κορινθίους γράφει, ἥτις παρὰ πολλοῖς ἀποδοχῆς ἠξιώθη, ὡς καὶ δημοσίᾳ ἀναγινώσκεσθαι. ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται, ὥσπερ ὁ ἐπιγραφόμενος ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πέτρου καὶ Ἀππίωνος πολύστιχος διάλογος. τοῦτον φασὶν οἱ μὲν δεύτερον μετὰ Πέτρον ἐπισκοπῆσαι Ῥώμης, οἱ δὲ τέταρτον. Λῖνον γὰρ καὶ Ἀνάκλητον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ Πέτρου Ῥώμης ἐπισκόπους διαγεγονέναι. τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν τρίτῳ ἔτει Τραϊανοῦ.

* δ.

Clem. Romani epistola ad Corinthios.

CLEMENTIS ROMANI PONT. *Constitutiones Apostolorum, Recognitiones, & alia.*

LEGIMVS CLEMENTIS Romani Pont. librorum volumina duo. Horum alteri hic est titulus: *a Constitutiones Apostolorum per Clementem*, continétque Synodicos canones illos, qui Apostolorum cœtui adscribuntur. Alterum autem volumen epistolæ forma Iacobo fratri domini dedicatur. Habet hoc *Acta*, quæ dicuntur, *Petri Apostoli, & cum Simone Mago dissertationes: Recognitionem* adhæc *Clementis, eiusque parentis, tum aliorum fratrum*. Quamobrem etiam in quibusdam codicibus hæc ei inscriptio tribuitur: *Clementis Romani recognitio*, in aliis tamen, vti diximus, epistola præfigitur tanquam ad fratrem domini Iacobum; & hæc neque eadem, neque vt ab eodem profecta, sed in libris nonnullis, veluti a Petro Apostolo ad Iacobum missa, in aliis rursus tanquam à Clemente ad Iacobum, alia atque alia, vt modo diximus. Harũ prior ostendit ipsummet Petrum res à se gestas conscripsisse, & Iacobo eas postulanti misisse: altera vero refert Clementem Petri iussu easdem res gestas litteris proditas, postquam ille iam ad immortalem commigrasset vitam, Iacobo transmisisse. Ex quo cõiectura capitur, *b* bis fuisse res gestas S. Petri editas, ac cum temporis longinquitate periisset altera, illam Clementis tandem solam perdurasse. In omnibus enim libris, quos quidem videre mihi contigit (non paucos illos certe) post diuersas illas epistolas atque inscriptiones, idem omnino sine variatione hoc operis initiũ repperi: EGO CLEMENS, & quæ ordine deinceps sequuntur. Refertum autem hoc opus absurdis nugis, nõ sine plurimis ex Arij opinione in Filium blasphemiis. Constitutiones porro *c* tribus ex capitibus duntaxat reprehensioni videntur obnoxiæ. Ex mala nimirum fictione, quam depellere non est admodum difficile: deinde quod contra Deuteronomium criminationes quasdam adducant, quæ & ipsæ dilui facillime possunt: denique ex Arianismo, quem item acrius paulo instando, refellere queas. Liber attamen Actorum Petri [*qui de Recognitionibus inscriptus est*] perspicuitate ac grauitate, adhæc puritate & vehementia, aliisque orationis dotibus, rerum item variarum doctrina, tantum Constitutiones ipsas superat, nulla vt hos inter comparatio, ad sermonem quod attinet, fieri debeat.

Hic *d* Clemens ille est, de quo B. Paulus in ea quæ est ad Philippenses epistola: *Cum Clemente & reliquis cooperatoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ.*

Scripsit idem magni faciendam ad Corinthios *e* epistolam, quæ à plerisque tanto in pretio est habita, adeóque laudata, vt etiam publicè legi soleret. At quæ secunda dicitur ad eosdem, vt spuria reiicitur. Quemadmodum & longa illa disputatio, Beati Petri & Appionis nomen falso præferens. Hunc Clementem *f* alterum à Petro vrbis Romæ Episcopum fuisse quidam autumant, alij verò quartum. Linum enim & Anacletum inter vtrumque Pontifices intercessisse, ac tertio demum Traiani Imperatoris anno *g* vitam finiisse.

a Earum alteri libros Græcè primum, deinde & Latinè doctè simul explanatos, singulisque studiis iisdem Franc. Turrianus noster. Easdem item cum X. Recognitionum libris ex Ruff. interpretatione, adiunctis & ceteris quæ iam reperiri potuerunt B. Clement. Operib. ediderunt Lucius Coloniensis an. 1599.

b Recognitionum duo fuisse volumina, ea aliquibus inter se diuersa, testatur etiam Ruffinus Præf. ad Gaudent.

c Franciscus Turrianus Soc. Iesu in Clementis Constitutiones Apost. Prolegomenis hæc eadem soluit.

d Lege D. Hieron. cap. 15. Catal. Philip. 4.

e Vide D. Hieronymum de script. Ecclesiast. c. 15. & in C. 126.

f Vide D. Baron. Tom. 1. ad annũ Christi 96.

g Martyrio coronatum, vt docet D. Bar. Card. Tom. II ad annum Christi 102.

LVCIVS CHARIN. CXIV.

LVCII CHARINI *Periodi Apostolorum.*

LECTVS liber est hoc titulo: *Apostolorum Periodi.* Complectitur Acta Petri, Ioannis, Andreæ, Thomæ, & Pauli, auctore, vt liber ipse ostendit, Lucio Charino. Dictio eius omnino inæqualis ac varia: constructione vero ac vocibus vtitur interdum quidem non abiectis, vt plurimum tamen forensibus, ac protritis: nec vllum in eo æqualis, & subitariæ dictionis, ac natiuæ, quæ hinc existere solet gratiæ (quo modo Euangelicus & Apostolicus sermo conformatus est) vestigiũ apparet. Scatet item stultis, & secũ pugnantibus narrationibus. Alium enim Iudæorũ Deum, eúmq; malum esse asserit, cuius Simon Magus minister fuerit, alium rursus esse Christum, quem bonum facit. Omnia ergo inquinans atque confundens, eundem illum & Patrem vocat, & Filium. Iactat verò, neque reuera hominem factum, sed tantum apparuisse. Varia item forma sæpe discipulis visum, nunc iuuenem, mox iterum senem, rursumque puerum; nunc maiorem, nunc minorem, interdum & maximum, vertice etiam cœlum attingentem. Multas etiam super cruce nugas fingit atque ineptias, neque CHRISTVM fuisse cruci affixum, sed alium pro eo, & hinc illum eos, qui in crucem egerant, irridentem facit. Coniugia insuper legitima reijcit, omnémque adeo generationem malam esse, & a malo asserit, aliamque dæmonum formationem comminiscitur. Mortuorum adhæc hominum, boum, ac iumentorum absurdas, puerilésque resurrectiones prodigiosè fingit. In actis quoque B. Ioannis imaginum vsum cum Iconomachis vituperare videtur. Vis verbo dicam? quantus est liber, puerilia continet sine numero, & inopinata, malignéque conficta, ac falsa, immo stulta, & inter se pugnantia, impia denique, & detestanda tot, vt qui eum omnis hæresis fontem atque auctorem dixerit, næ illæ à veritate vel minimum discesserit.

CXV.

LIBER ANONYMVS *Contra Iudæos & Quartadecimanos, itémque* METRODORI *Calculus Paschalis.*

LEGI incerti auctoris librum, qui titulum præfert: *Disputatio aduersus Iudæos, & aliquos sentientes a hæreticos,* b *& Quartadecimanos vt vocant, qui primo Hebræorum mense sanctum Pascha festum non celebrant.* Huius oratio vehemens est, neque redundans, fastu iactantiáque non vacans. Asserit verò sacra quinta [die] legale non edisse Pascha Dominum nostrum IESVM Christum (neque enim illum eius edendi statutum fuisse diem) sed sequenti. Ac neque tum, quæ ederit, ex legis præscripto edisse. nam neque agnum, neque azyma, neque aliud quidpiam eorum fecisse, quæ legale seruantes Pascha, more ritúque maiorum obseruant. Itaque priuatam tantum, mysticam illam tamen, vult cenam edisse, atque ex ea discipulis panem, & calicem porrexisse.

ΛΕΥΚΙΟΥ ΧΑΡΙΝΟΥ ΑἹ τῶν ἀποστόλων περίοδοι.

ριδʹ. Lucij Charini periodi Apostolorum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, αἱ λεγόμεναι τῶν ἀποστόλων περίοδοι. ἐν αἷς περιείχοντο πράξεις Πέτρου, Ἰωάννου, Ἀνδρέου, Θωμᾶ, Παύλου. Γράφει δὲ αὐτάς, ὡς δηλοῖ τὸ αὐτὸ βιβλίον, Λεύκιος Χαρῖνος. ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ παντελὲς ἀνώμαλός τε καὶ παρηλλαγμένη. καὶ συντάξεσι γὰρ καὶ λέξεσι κέχρηται ἐνίοτε μὲν οὐκ ἠμελημέναις, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον ἀγοραίοις καὶ πεπατημέναις· καὶ οὐδὲν τῆς ὁμαλῆς καὶ αὐτοσχεδίου φράσεως, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐμφύτου χάριτος, καθ' ἣν ὁ εὐαγγελικός τε καὶ ἀποστολικὸς διαμεμόρφωται λόγος, οὐδ' ἴχνος ἐμφαίνων. γέμει δὲ καὶ μωρίας πολλῆς καὶ τῆς πρὸς ἑαυτὴν μάχης καὶ ἐναντιώσεως. φησὶ γὰρ ἄλλον εἶναι τὸν τῶν Ἰουδαίων θεὸν καὶ κακόν, οὗ καὶ Σίμωνα τὸν μάγον ὑπηρέτην καθεστάναι· ἄλλον δὲ τὸν Χριστόν, ὃν φησιν ἀγαθόν· καὶ φύρων ἅπαντα καὶ συγχέων, καλεῖ αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ υἱόν. λέγει δὲ, μηδὲ ἐνανθρωπῆσαι ἀληθῶς, ἀλλὰ δόξαι. καὶ πολλὰ πολλάκις φανῆναι τοῖς μαθηταῖς, νέον καὶ πρεσβύτην, καὶ παῖδα, καὶ πρεσβύτην πάλιν, καὶ μείζονα καὶ ἐλάττονα, καὶ μέγιστον, ὥστε τὴν κορυφὴν διήκειν ἔσθ' ὅτε μέχρις οὐρανοῦ. πολλὰς δὲ καὶ περὶ τοῦ σταυροῦ κενολογίας καὶ ἀτοπίας ἀναπλάττει· καὶ τὸν Χριστὸν μὴ σταυρωθῆναι, ἀλλ' ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ. καὶ καταγελᾶν διὰ τοῦτο τῶν σταυρούντων. Γάμους δὲ τοὺς νομίμους ἀθετεῖ, καὶ πᾶσαν γένεσιν πονηράν τε καὶ τοῦ πονηροῦ λέγει. καὶ πλάστην τῶν δαιμόνων ἄλλον ἐκκληρεῖ. νεκρῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ βοῶν καὶ κτηνῶν παραλογωτάτας καὶ μειρακιώδεις τερατεύεται ἀναστάσεις. δοκεῖ δὲ καὶ κατ' εἰκόνων τοῖς εἰκονομάχοις ἐν ταῖς Ἰωάννου πράξεσι δογματίζειν. καὶ ἁπλῶς αὕτη ἡ βίβλος, μυρία παιδαριώδη καὶ ἀπίθανα, καὶ κακόπλαστα, καὶ ψευδῆ καὶ μωρά, καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα, καὶ ἀσεβῆ καὶ ἄθεα περιέχει. ἣν εἰπών τις πάσης αἱρέσεως πηγὴν καὶ μητέρα, οὐκ ἂν ἀποσφαλείη τοῦ εἰκότος.

ἈΝΩΝΥΜΟΥ ΚΑΤᾺ ΤΕΣΣΑρεσκαιδεκατιτῶν λόγος. Καὶ Μητροδώρου περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἑορτῆς.

ριεʹ. Anonymi liber contra Iudæos & Tessareskaidecatitas.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἀνώνυμον, οὗ ἐπιγραφή, λόγος πρὸς Ἰουδαίους, καὶ τοὺς μετὰ τούτων αἱρετικούς, καὶ τοὺς καλουμένους τεσσαρεσκαιδεκατίτας, καὶ τοὺς πρώτῳ καθ' Ἑβραίους μηνὶ ἐπιτελοῦντας τὴν ἁγίου πάσχα τὴν ἑορτήν. ἔστι μὲν ὁ λόγος σύντονος καὶ ἀπέριττος καὶ κόμπου μετέχων· λέγει μέντοι τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ μὴ τὸ νομικὸν φαγεῖν πάσχα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· μηδὲ γὰρ εἶναι τότε τὸν καιρόν· ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ. καὶ ὅτι οὐδὲ νομικῶς τελῶν, * ἔφαγεν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν· οὔτε γὰρ ἀρνόν, οὔτε ἄζυμα, οὔτε ἄλλο τι πράττων, ὅσα οἱ τὸ νομικὸν τελοῦντες πάσχα, ἔθος ἔχουσι παραφυλάττειν: ἀλλ' ἴδιον μυστικόν φησι δεῖπνον φαγεῖν, ἐξ οὗ καὶ τοῖς μαθηταῖς, ἄρτου καὶ ποτηρίου μεταδοῦναι.

ἐνεγράφετο δὲ λόγος ἕτερος Μητροδώρου τινός, ψῆφος ἐννεακαιδεκαετηρίδων εἰκοσιοκτὼ εἰς ἑαυτὴν ἀνακυκλουμένη, περὶ τῆς ἁγίας πάσχα ἑορτῆς. οὗτος ὁ Μητρόδωρος, τίς ποτέ ἐστιν, οὐδὲ ἄλλο τι ἔχομεν εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἀρξάμενος φλγ΄ ἐτῶν συνήγαγε κατὰ τὴν λεγομένην ἀκριβῆ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ψηφοφορίαν ἡμέρας * ἔστι τὸ δοκεῖν, ἑορταστικάς· οὐδὲ γὰρ ἥτε νῦν ἡ ἐκκλησία, ἥτε ἡ παλαιὰ παράδοσις ταύταις φαίνεται κεχρημένη.

Alius item liber connexus erat *Metrodori* cuiusdam, *Calculus annorum de sacro Pascha festo celebrando a nouendecennalium cyclorum viginti octo in seipsum quasi in orbem redactus*. Hic autem Metrodorus, quicunque tandem est (nihil enim aliud de illo dicere est), à Diocletiano, inchoando quingentorum triginta trium annorum dies festos collegit, idque (quantum videtur) secundum accuratam illam, quam vocant, quartæ-decimæ Lunæ computationem. Etenim neq; nunc Ecclesia, neque vetus traditio dies illos seruasse videntur.

CXVI.

ἈΝΩΝΎΜΟΥ ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ἉΓΊΑΣ τοῦ Πάσχα ἑορτῆς λόγοι γ΄.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ὅσον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ συντεταχότος ἀνεπίγραφον. ἐπὶ τῇ βίβλῳ ἐπεγέγραπτο, περὶ τῆς ἁγίας τοῦ πάσχα ἑορτῆς λόγος τρίτος, ἐν τόμοις ὀκτώ. αὕτη ἡ βίβλος ἁπλῇ μὲν καὶ σαφεστάτῃ συγγέγραπται φράσει· πολλὰ δὲ καὶ καλὰ περιέχει νοήματα. οὗτος ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ καὶ κατὰ Μητροδώρου ποιεῖται ἐλέγχους, καὶ ταῖς γραφικαῖς δὲ μαρτυρίαις ἀποχρῆται· καὶ πολλὰ τῶν εἰς τὴν ἑξαήμερον χρησίμων, ὡς ἐν ἑρμηνείας τύπῳ, κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον περὶ τοῦ πάσχα λόγοις συνυφαίνει. προσφωνεῖ δὲ Θεοδώρῳ τὸν λόγον, ὃν ἀγαπητόν τε καὶ ἀδελφὸν * ὑπαγορεύει. πεποίηκε δὲ καὶ ἑτέρας περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως βίβλους· ἀλλ' αὕτη πλατυτέρα καὶ χρησιμωτάτη, ὡς ἐπὶ λεπτὸν πάντα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν χρήσιμα διεξιοῦσα. περί τε γὰρ * βισέξτου καὶ ἐμβολίμου μηνός, καὶ ἐπακτῶν ἡλίου, καὶ ἐπακτῶν σελήνης, καὶ ἐννεακαιδεκαετηρίδων, καὶ μεθόδου τῆς εὑρέσεως αὐτῶν, λεπτομερῶς καὶ σαφῶς διαλαμβάνει. καὶ περὶ μηνῶν καὶ νεομηνίας καὶ ἑβδομάδος, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἡμερῶν· τίνες τε κυκλικοὶ ἐνιαυτοὶ * προσαγορεύονται, καὶ τίνες ἐμβόλιμοι ἐνιαυτοί· περὶ ὀκτωκαιεικοσαετηρίδος ἡλίου, καὶ ἐννεακαιδεκαετηρίδος σελήνης, καὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης αὐτῆς, καὶ περὶ μηνῶν σεληνιακῶν καὶ μηνῶν ἡλιακῶν, καὶ νεομηνίας σεληνιακῆς μηνὸς καὶ ἡλιακοῦ μηνὸς τῆς ὁμαλῆς τῆς σεληνιακῆς, καὶ μηνὸς ἀπηρτισμένου. καὶ ἀπαριθμήσεως τῶν ἐτῶν κόσμου. φησὶ δὲ ὅτι κατὰ τὸ ἔθος τοὺς ἄλλους τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνιαυτοὺς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν ὁ Χριστὸς, τὸ νομικὸν ἐπετέλει πάσχα· καθ' ὃν δὲ παρεδίδετο, οὐκ ἔτι· καὶ σκοπεῖν χρή. ὁ γὰρ Χρυσόστομος καὶ ἡ ἐκκλησία, τότε φησὶν αὐτὸν ἐπιτελέσαι τὸ νομικόν, πρὸ τοῦ μυστικοῦ δείπνου.

AVCTORIS INCERTI *De sacro Pasche festo volumen III.*

Lectvs quoque liber est, qui scriptoris non expresso nomine inscribitur: *De sacro Pascha festo volumen tertium libro octo.*

Simplici dictione, styloque apertissime scriptum opus, multa sane atque præclara sensa continet. Scriptor hic libro quarto Metrodorum sæpe reprehendit, ac dum sacris sese scripturæ testimoniis communit, non pauca, explanatoris fere methodo, in sex dierum opus vtilia huic de Paschate libro intexuit. Dedicat vero Theodoro, quem et dilectum fratremque appellat. Scripsit eadem de re alios quoque libros, verum hic vberior est atque vtilior, vt qui in re tenui vtilia quæque ad rem pertinentia referat. Nam de Bissexto, & mense intercalari, Solisque ac Lunæ epactis, & Enneacædecaeteridibus, & de ratione ac via hac inuestigandi, singula excutiendo dilucide tradit. De mensibus item, & Neomenia, & hebdomade, eiusque diebus, & quinam *a* communes anni appellantur, quique intercalati anni. De curriculo præterea Solis octo & viginti annorum, & nouendecim annorum Lunæ, ac quarto-decimo eiusdem die. Rursum de mensibus Lunaribus ac Solaribus, & Neomenia mensis cum lunaris tum solaris, qui lunari sit par, deque mense exacto ac tot de annorum denique mundi supputatione. Refert idem secundum illos alios aduentus sui annos, CHRISTVM Dominum ac Deum nostrum lege præscriptum Pascha celebrasse, non item eo, quo proditum est. quod cõsideratione sane dignum, cum Chrysostomus & Ecclesia tunc ipsum doceant legitimum Pascha perfecisse, antequam mysticam institueret cœnam.

CXVII.

ὙΠῈΡ ὨΡΙΓΈΝΟΥΣ ΚΑῚ ΤΩ͂Ν αὐτοῦ δογμάτων τόμοι πέντε.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ὑπὲρ Ὠριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ δυσσεβῶν δογμάτων, ἐν τόμοις πέντε. ἀνεπίγραφον δὲ τὴν ὀνομασίαν ἐτύγχανε τοῦ συντεταχότος. ἡ δὲ φράσις οὔτε σαφής, οὔτε καθαρά, οὔτε εἰς ἄλλο τι ἀξιόλογον ἀνήκουσα μέν ἔχον. ὁ δὲ τοῦ συγγράμματος πατήρ, μάρτυρας ὑπὲρ Ὠριγένους τε καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων, Διονύσιον προκομίζει τὸν Ἀλεξανδρείας, Δημήτριόν τε καὶ Κλήμεντα, καὶ ἑτέρους πλείους. * μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων Παμφίλῳ τε τῷ μάρτυρι ἐπερείδεται, καὶ τῷ Εὐσεβίῳ, ὃς τῆς κατὰ Παλαιστίνην Καισαρείας ἐπισκόπησεν.

APOLOGIAE *De Origene, & eius dogmatibus libri V.*

Legimvs librum pro Origene, eiusque Deo inuisis dogmatibus. Libris quinque opus absoluitur, quod nec scriptoris nomen in titulo exhibet. Dictio neque clara est, neque pura, nec laudandum quid præferens. Scriptor autem ipse pro Origene, eiusque sententiis hos fere testes laudat, Dionysium Alexandrinum, Demetrium quoque & *a* Clementem, aliósque plurimos. Præ cæteris vero Pamphilo Martyri innititur, atque Eusebio Cæsareæ Palæstinæ Episcopo.

a Vtrumque etiam Alexandrinum.

APOLOG.

Cæterum hæc Apologia non solutio est vt plurimum eorum quæ Origeni obiiciuntur, sed accusationis potius adstipulatio. Adeo hic a blasphemis illius opinionibus liber omnino non est. Itaque & animas ante corpora existere fatetur, sacræ quoque Scripturæ, ac sanctorum Patrum testimoniis ad hunc errorem stabiliendum, vt putat, adhibitis: & corporum quoque aliam fingit resumtionem. Verum de S. Trinitate nihil erratorum adfert. Quin etiam hoc asserit de Origene, nihil eum, quod quidem ad dogma de Trinitate attinet, errasse: pugnantem tantum cum *a* Sabellij hæresi, cuius tum improbitas magnopere sese efferebat, & personarum Triadem, manifestam maxime, multisque modis differentem, demonstrare conantem, a recto atque officio etiam in contrariam partem abreptum fuisse: vt ex eo etiam Ariana infectus scabie fuisse videretur. Enimuero pro aliis eius dogmatibus, quibus neque satis speciose assentiri audet, neque putat posse prædictam causam aptari, pro huiusmodi inquam dogmatibus, multam adhibet operam, vt demonstret, vel exercitationis duntaxat causa hæc ab eo esse dicta, vel certè ab aliis, qui diuersa sentirent, eius scriptis inserta fuisse. Testem huius laudat eum *b* ipsum hoc clamantem, atque contendentem, cum viuentem etiam-num ipsum talem deprehendisse fallaciam refert. Ipsa dein capita, ob quæ falso illum accusari asserit, quindecim in vniuersum numerat; eademque meras esse calumnias, ex ipsiusmet scriptis allatis argumentis, libro quarto conuincit: ad quæ item refellenda vbi ad quintum venit librum, cæterorum quoque pro ipso adfert testimonia. Ipsa vero capita hæc sunt: Aiunt illum docere 1. *Filium non esse inuocandum.* 2. *neque esse ipsum absolutè bonum.* 3. *neque Patrem cognoscere, vt seipsum.* 4. *Rationales naturas in brutorum corpora ingredi.* 5. *esse in diuersas corporum species migrationem.* 6. *CHRISTI Seruatoris animam non aliam quam ipsiusmet Adami fuisse.* 7. *non esse pœnam delictorum sempiternam.* 8. *neque carnis resurrectionem.* 9. *Adhæc Magiam malam non esse.* 10. *Astronomiam eorum, quæ fiunt causam esse.* 11. *Vnigenitum praterea regnum nullum obtinere.* 12. *Sanctos [Angelos] delapsos in mundum venisse, non ad aliorum obsequium.* 13. *Deum Patrem ne a Filio quidem videri posse.* 14. *Cherubin Filij esse cognita.* 15. *Rursum, quod Dei imago, relata ad illum cuius est imago, quatenus est imago, veritas non est.* Hæc fere depellit, vti diximus, quasi falso Origeni obiecta, omnique ope ecclesiasticum esse virum, & Orthodoxum ostendere nititur. At non, bone vir, qui ostensus est haud omnibus omnino modis impius esse, mox etiam in quibus manifestæ blasphemiæ tenetur, pœnam effugiet.

a Quæ personarum in Trinitate numerū & differentiā confundebat.

b Epistola [quam] adfert [S.] Hieron. Apolog. libr. [2].

Ἡ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογία οὐκ ἔστι λύσις τῶν ἐγκλημάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ συνηγορία τῆς κατηγορίας. οὕτως οὐδὲ οὗτος ἀπήλλακται τῆς ἐκείνου βλασφήμου δόξης τελείως. ψυχῶν τε γὰρ προΰπαρξιν συνομολογεῖ, γραφικαῖς καὶ πατρικαῖς φωναῖς (ὡς οἴεται) τὸν λῆρον τοῦτον ἐπιστηρίζων. καὶ σωμάτων ἄλλων εἰσάγει ἀνάληψιν. περὶ μέντοι τῆς ἁγίας τριάδος οὐδὲν οὗτος τῶν ἐσφαλμένων λέγει. φησὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ Ὠριγένους, μηδὲν αὐτὸν κατὰ δόξαν ἐσφάλθαι περὶ τῆς τριάδος: ἀντιφερόμενον δὲ τῇ αἱρέσει Σαβελλίου, εἰς μέγα * κακοῦ ἐρρωμένῃ τότε καὶ τὴν τῶν προσώπων τριάδα, ἐναργεστάτην καὶ πολλοῖς τρόποις διαφέρουσαν ἀγωνιζόμενον παραστῆσαι, παρὰ τοῦ προσήκοντος καὶ εἰς τοὐναντίον ἀπενεχθῆναι. ἐξ οὗ δόξαι καὶ τῷ Ἀρείου ἀρρωστήματι ἑαλωκέναι. ὑπὲρ μέντοι γε τῶν ἄλλων αὐτοῦ δογμάτων, ὅσοις μήτε συγκαθεῖσθαι, μήτε θαρρεῖν πρόφασιν ἔχει, μήτε τὴν προειρημένην αἰτίαν ποιήσασθαι δυνατὸν οἶδε, πολλὴν εἰσάγει σπουδὴν ἀποφῆναι: ἢ γυμνασίας αὐτὰ χάριν εἰρῆσθαι, ἢ ὑπό τινων ἑτεροδόξων τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι παρεμβεβλῆσθαι. καὶ προσάγει καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τοῦτο βοῶντα καὶ διαμαρτυρόμενον. φωράσαι γὰρ αὐτόν, φησί, καὶ ἔτι ζῶντα, ταύτην κατ' αὐτοῦ τὴν ῥᾳδιουργίαν. ἔστι δὲ ἃ λέγει μάτην αὐτὸν κατηγορηθῆναι κεφάλαια ιε', ἅτινα καὶ διελέγχει διαβολὰς εἶναι, ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐκείνου συγγραμμάτων ποιούμενος τοὺς ἐλέγχους, ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ: κατὰ δὲ τὸν πέμπτον γενόμενος καὶ ἑτέρων ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίαις ἐπισφραγίζων ταῦτα. τὰ δὲ κεφάλαιά ἐστι ταῦτα· φασὶν αὐτὸν παραγγέλλειν, μὴ * εὔχεσθαι τῷ υἱῷ. καὶ μὴ εἶναι αὐτὸν ἁπλῶς ἀγαθόν· καὶ μὴ γινώσκειν τὸν πατέρα, ὡς αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ τὰς λογικὰς φύσεις εἰς ἀλόγων εἰσκρίνεσθαι σωμάτων· καὶ εἶναι μετενσωμάτωσιν. καὶ ὅτι ἡ τοῦ σωτῆρος ψυχή, ἡ τοῦ Ἀδὰμ ἦν· καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν αἰώνιος κόλασις, οὐδὲ σαρκὸς ἀνάστασις· καὶ ὅτι οὐ κακὸν ἡ μαγεία· καὶ ὅτι ποιητικὴ τῶν πραττομένων ἡ ἀστρονομία. καὶ ὅτι παύεται ὁ μονογενὴς τῆς βασιλείας. καὶ ὅτι οὐκ ἐκ καταπτώσεως ἦλθον οἱ ἅγιοι εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν τῶν ἑτέρων θεραπείαν. καὶ ὅτι ὁ πατὴρ καὶ τῷ υἱῷ ἀόρατος. καὶ ὅτι τὰ χερουβίμ, ἐπίνοιαι τοῦ υἱοῦ εἰσιν· καὶ ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ θεοῦ, ὡς πρὸς ἐκεῖνον, οὗ ἐστιν εἰκών, καθ' ὃ εἰκών, οὐκ ἔστιν ἀλήθεια. ταῦτα ἀπελέγχει, ὡς προείρηται, ψευδῶς εἰρῆσθαι κατὰ Ὠριγένους· καὶ, τό γε ἐπὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ, ἐκκλησιαστικὸν καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἀποφαίνεται τὸν ἄνδρα. ἀλλ' οὐχ οὗτος, ὦ βέλτιστε, μὴ πάντας τοὺς ἐξ ὅπως ἐλέγχθη δυσσεβῶν, οὐδ', οἷς προφανῶς βλασφημεῖ, τὴν δίκην διαδιδράσκων ὀφθήσεται.

* κακοῦ.

* εὔχεσθαι.

CXVIII.

PAMPHILI MARTYRIS, *Simul* & EVSEBII, *Apologia pro Origene libri VI.*

LECTI sunt PAMPHILI MARTYRIS, & EVSEBII *pro Origene libri sex:* quorũ quinque sunt à Pamphilo in carcere, *a* præsente etiam Eusebio, elaborati: sextus vero, postquam iam Martyr ferro priuatus vita, ad vnicè desideratũ Deũ migrarat, ab Eusebio est absolutus.

a Commemi[nit] [hu]ius eius[dem] [Apo]logiam [Hie]r. ... Eu[seb]. lib. VI. [h]ist. ... vide Car. [Baro]n. Annal. [Eccl]. ad An. 256.

ΠΑΜΦΙΛΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὠριγένους τόμοι ϛ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Παμφίλου τοῦ μάρτυρος, καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὠριγένους. τόμοι δὲ τὸ βιβλίον ἕξ. ὧν οἱ μὲν πέντε, Παμφίλῳ τὸ δεσμωτήριον οἰκοῦντι, συμπαρόντος καὶ Εὐσεβίου ἐξεπονήθησαν. ὁ δὲ ἕκτος, ἐπεὶ ὁ μάρτυς ξίφει τοῦ ζῆν ἀποχθεὶς, ἀνῆλθε πρὸς ὃν ἐπόθει θεόν, Εὐσεβίῳ λοιπὸν ἀπαρτίζεται.

Pamphili martyris & Eusebij libri VI. in Origenis defensionem scripti.

καὶ ἄλλοι

καὶ ἄλλοι δὲ πλεῖστοι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ ἀξιολογώτατοι, ἀπολογίας ὑπὲρ αὐτοῦ συνετάξαντο. φασὶ δὲ τὸν Ὠριγένην ἐν τοῖς κατὰ Σεβῆρον διωγμοῖς γράψαι Λεωνίδῃ τῷ πατρί, ἐπαλείφοντα πρὸς τὸν τοῦ μαρτυρίου δρόμον, ὃν καὶ καλῶς δραμόντι τῶν βραβείων τυχεῖν ἐξηγεῖτο· καὶ αὐτὸν δὲ ἀποδύσασθαι σπεύδειν πρὸς τὸ τῶν ἀγωνισμάτων στάδιον, τὴν δὲ μητέρα καὶ ἄκοντα δυνηθῆναι τῆς ὁρμῆς ἐπισχεῖν. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ οἰκείᾳ ἐπισημαίνεται. φασὶ δὲ αὐτόν, ὅτι Πάμφιλος ὁ μάρτυς, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι οἵτινες ἀπ' αὐτῶν τῶν ἑωρακότων Ὠριγένην τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἠκριβώσαντο, διαβοήτῳ μαρτυρίῳ τοῦ βίου ἐξεληλυθέναι, ἐπ' αὐτῆς τῆς Καισαρείας Δεκίου τότε κατὰ τῶν χριστιανῶν ὠμότητα πνέοντος. οἱ δέ φασιν αὐτὸν ἕως Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ διαρκέσαντα, καὶ ἑξηκοστὸν ἔνατον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγοντα, ἐν Τύρῳ καὶ τελευτῆσαι καὶ ταφῇ παραδοθῆναι· ἔστι δὲ μᾶλλον οὗτος ὁ λόγος ἀληθής, εἴγε αἱ φερόμεναι αὐτοῦ μετὰ τὸν διωγμὸν Δεκίου ἐπιστολαὶ οὐκ ἔχουσι τὸ πλαστόν. παντὸς δὲ μαθήματος ἰδέαν αὐτόν φασι καὶ μετελθεῖν καὶ διδάσκειν. τοῦτον τοίνυν τὸν Ὠριγένην, ὃν καὶ Ἀδαμάντιον ἐπονομάζεσθαι φασιν, ὅτι ἀδαμαντίνοις δεσμοῖς ἐῴκεσαν οὓς ἂν συνῆπτε λόγους, ἀκροατὴν καὶ διάδοχον λέγουσι γενέσθαι Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως, καὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιαστικοῦ διδασκαλείου. Κλήμεντα δὲ Πανταίνου γενέσθαι λέγουσι καὶ ἀκροατήν, καὶ τοῦ διδασκαλείου διάδοχον. Πάνταινον δὲ τῶν τε τοὺς ἀποστόλους ἑωρακότων ἀκροάσασθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καί τινων αὐτῶν ἐκείνων διακοῦσαι. τὰς δὲ κατὰ Ὠριγένους κινήσεις ἐντεῦθεν λέγουσιν ἐκραγῆναι. Δημήτριος Ἀλεξανδρείας ἐπισκοπεῖ, ὃς Ὠριγένην δι' ἐπαίνων εἶχε, καὶ ἐς τοὺς φιλτάτους συνέταττεν. ἀλλ' Ὠριγένης ἀπαίρει εἰς Ἀθήνας χωρὶς τῆς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου, εἰς πρεσβυτέρου μὴ δέον ἀναβιβάζεται. Θεότεκνος δ' ἦν ὁ κατὰ Καισάρειαν τὴν ἐν Παλαιστίνῃ τὸν ἀρχιερατικὸν χειριζόμενος θρόνον, ὁ τῆς Ὠριγένους αὐτουργὸς χειροτονίας, ἔχων συνευδοκοῦντα καὶ τὸν ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρον. γίνεται διὰ τοῦτο Δημητρίῳ εἰς μῖσος, τὸ φίλτρον· καὶ οἱ ἔπαινοι, πρὸς τοὺς ψόγους· καὶ σύνοδος ἀθροίζεται ἐπισκόπων, καί τινων πρεσβυτέρων, κατὰ Ὠριγένους. ἣ δὲ ὡς ὁ Πάμφιλός φησι ψηφίζεται, μεταστῆναι μὲν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τὸν Ὠριγένην, καὶ μήτε διατρίβειν ἐν αὐτῇ, μήτε διδάσκειν. τῆς μέντοι τοῦ πρεσβυτερίου τιμῆς οὐδαμῶς ἀποκεκινῆσθαι· ἀλλ' ὅγε Δημήτριος ἅμα τισὶν ἐπισκόποις Αἰγυπτίοις, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀπεκήρυξε, συνυπογραψάντων καὶ τῇ ἀποφάσει τῶν συμψήφων αὐτῷ γεγενημένων: φυγαδευθέντα δὲ τὸν Ὠριγένην τῆς Ἀλεξανδρείας, Θεότεκνος ὁ Παλαιστίνης, ἀσμένως τε διάγειν ἐν Καισαρείᾳ ὑπεδέξατο, καὶ τοῦ διδάσκειν πᾶσαν ἐξουσίαν ἐνεχείρισε. καὶ τὰς μὲν αἰτίας ἐξ ὧν συνέβη τὰς διαβολὰς ἐκραγῆναι τῷ Ὠριγένει, ταύτας φησί. τὴν δὲ ὑπὲρ Ὠριγένους ἀπολογίαν, ὡς ἔφημεν, ὁ Πάμφιλος σὺν Εὐσεβίῳ καθειργμένος τῷ οἰκήματι συνεγράψατο. καὶ ταύτην πρὸς τοὺς ἐν μετάλλοις διὰ Χριστὸν ταλαιπωρουμένους

Quamquam alij quoque plurimi eo ipso tempore magni nominis viri Apologias Origenem defendendum susceperunt.

Pamphilus.

Aiunt igitur Origenem Seueri Imp. persecutione Leonidæ patri scriptum misisse, quo ad Martyrij curriculum eum exacueret: & sane stadium fortiter decurrens ille brauium *a* accepit. *b* Addunt ipsum-met Origenem summo studio idem certamen suscipere conatum fuisse, sed matrem impetum vel ipso inuito refrænasse. quod ipsum item epistola quadam sua testatum reliquit. Quin Pamphilus martyr, & alij cum eo plurimi, res Origenis ex illis ipsis, qui hominem viderant, accuratius perscrutati, narrant, eum celebri Martyrio tum vita decessisse, cum Cæsareæ Decius suam in Christianos crudelitatem effunderet. *c* Alij tamen volunt ad Galli ac Volusiani vsque tempora perdurasse, & sexagesimum nonum ætatis annum agentem Tyri mortuum, in eadémque vrbe sepultum. Quæ quidem verior narratio est: si modo germanæ sunt, quæ feruntur, epistolæ illius post Decij persecutionem conscriptæ. Omnes autem omnino disciplinas ipsum & percepisse, & docuisse ferunt. Hunc item Origenem (quem etiam Adamantium cognominatum ex eo *d* tradunt, quod rationes, quas colligeret, adamantinis quibusdam quasi vinculis non absimiles viderentur) auditorem fuisse Clementis eius qui *Stromateus* dictus est, eiusdémque in Catechetica schola quæ Alexandriæ erat, successorem. Clementem porro Pantæni fuisse discipulum, scholæque successorem: & Pantænum rursum iis vsum magistris, qui Apostolos vidissent: quin & illorum nonnullos audisse.

a Capite tractatus: 1 refert Euseb. lib. 6. c. 1.
b Ibid. Euseb. cap. 3.
c S. Hieron. De Script. Eccles. c. 54.
d S. Epiphan. & alij.

Cæterum hinc in Origenem excitatam omnem tempestatem commemorant: Demetrius Alexandriæ præsul Origenem multum laudans, in paucis carissimum habebat. At cum hic absque bona Episcopi venia Athenas profecturus esset, *e* Theotecnus Cæsareæ Palæstinæ tum archiepiscopus, secus cum quam oporteret, presbyterum ordinauit, non improbante factum hoc Alexandro Hierosolymorum Episcopo. Hinc Demetrio amor in odium vertit, laudésque mox cum vituperatione commutatæ. Synodus insuper Episcoporum coacta, & Presbyterorum quorundam contra Origenem: quæ, vt Pamphilus refert, decretum fecit, Alexandria quidem pellendum Origenem, neque in ea versari, aut docere permittendum; Sacerdotij tamen dignitate nequaquam submouendum. Verum Demetrius vna cum Ægypti Episcopis aliquot, sacerdotio quoque illum abdicat, subscribentibus etiam edicto huic, quotquot antea suffragati ei fuissent. Ita igitur Alexandria in exsilium pulsum Origenem, Theotecnus Palæstinæ Episcopus libenter Cæsareæ & degere iussit, & de superiore loco docendi potestatem fecit. Has ille causas adfert, ex quibus omnes illæ calumniæ in Origenem eruperint.

e Theoctistum vocat S. Hieron. lib. de Scriptor. Eccl. c. 54. & Euseb. lib. 6 hist. eccles. c. 7.

Eius porro Apologiam, vt diximus, Pamphilus vna cum Eusebio, communi carcere inclusi, cōscripserūt, eādémq; ad eos, qui pro CHRISTI nomine ad metalla dānati exercebantur,

consolationi miserunt, quorum princeps erat *a* Patermuthius, qui post Pamphili per martyrium emigrationem, breui interiecto tempore, flammis & ipse cum aliis vita pulsus est. Pamphili præceptor Pierius, fuit ipse quoque scholæ Alexandrinæ magister, Martyrq; idem, vna cum fratre Isidoro certaminis coronam adeptus est: quibus etiam templum, domúsque à piis hominibus constructa *b* referunt. Beatus autem Pamphilus presbyter erat, & Origenis cum pleraque, quibus sacram explanauit scripturam, sua manu exarasse *c* scribunt.

διεπέμψατο. ἐν οἷς ἦν τὸ ἀκροθίνιον, Πατερμούθιος ὁ μετὰ βραχὺ τῆς Παμφίλου ἀναλύσεως διὰ πυρὸς καὶ αὐτὸς σὺν ἑτέροις τὸν βίον τελειωθείς. ἦν δὲ Παμφίλου διδάσκαλος ὁ Πιέριος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ αὐτὸς προεστηκὼς διδασκαλείου. μάρτυς δὲ καὶ ὁ Πιέριος ἅμα τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τῶν ἀθλητικῶν ἀξιωθεὶς στεφάνων, οἷς ὥς φασι καὶ ναὸς καὶ οἶκος ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἱδρύθησαν. ὁ δὲ θεῖος Πάμφιλος πρεσβύτερος ἦν. καὶ πολλὰ δὲ τῶν Ὠριγένους εἰς τὴν θείαν γραφὴν ἐξηγήσεων ἰδίᾳ χειρὶ λέγουσιν αὐτὸν γεγραφέναι.

CXIX.

PIERII PRESBYTERI *Scriptorum libri XII.*

ΠΙΕΡΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ
λόγοι διάφοροι.

LECTVM est PIERII *Presbyteri* (quem vna cum Isidoro fratre germano martyrij pro CHRISTI nomine certamen subiisse, Pamphili quoque Martyris in sacrarum litterarum studio doctorem, atque Alexandrinæ scholæ præfectum fuisse ferunt) *Volumen librorum duodecim.*

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Πιερίου πρεσβυτέρου, ὃν καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνίσασθαι φασὶν ἀγῶνα· Παμφίλου τε τοῦ μάρτυρος ὑφηγητὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν γενέσθαι μαθημάτων. καὶ τοῦ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἡγήσασθαι παιδευτηρίου. λόγους δὲ τὸ βιβλίον περιεῖχε δυοκαίδεκα. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής τε καὶ λαμπρός, ὥσπερ ῥέων τῷ λόγῳ, μηδὲν τὸ ἐπιμελὲς ἐνδεικνύμενος. ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοσχεδίου ὁμαλῶς τε καὶ λείως καὶ ἠρέμα φερόμενος. τοῖς δὲ ἐνθυμήμασιν, εἴπερ τις ἄλλος, γονιμώτατος. πολλὰ δὲ ἔξω τῶν νῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθεστηκότων, ἀρχαιοτρόπως ἴσως, ἀποφαίνεται· ἀλλὰ περὶ μὲν πατρὸς καὶ υἱοῦ εὐσεβῶς πρεσβεύει. πλὴν οὐσίας δύο, καὶ φύσεις δύο λέγει· τῷ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ὀνόματι, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν ἑπομένων καὶ προηγουμένων τοῦ χωρίου, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, καὶ οὐχ ὡς Ἀρείῳ προσανακείμενοι, χρώμενος. περὶ μέντοι τοῦ πνεύματος ἐπισφαλῶς λίαν καὶ δυσσεβῶς δογματίζει. ὑποβεβηκέναι γὰρ αὐτὸ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποφάσκει δόξης. ἔχει δὲ χρῆσιν εἰς τὸν λόγον, οὗ ἡ ἐπιγραφή, Εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν, δι' ἧς ἐστι παραστῆσαι ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ καὶ ἀτιμία, τῆς πρωτοτύπου ἐστὶ τιμὴ ἢ πάλιν ἀτιμία. ὑπαινίττεται δὲ ἔτι, κατὰ τὸν Ὠριγένους λῆρον, καὶ προΰπαρξιν ψυχῶν. ἔχει δὲ καὶ ἐν τῷ εἰς τὸ πάσχα καὶ τὸν Ὡσηὲ λόγῳ περί τε τῶν Χερουβὶμ τῶν ποιηθέντων τῷ Μωσεῖ, καὶ ὡς οὐδὲ ἦσαν, καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι ματαιολογεῖ ἀπεργασθῆναι τὰ γεγενημένα. ὡς οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερύγων κενολογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα. * * *

Pierij presbyt. labor.

Stylus illi clarus, ac perspicuus, & quasi sponte fluens, nihil exquisitum præ se fert, sed velut ex tempore fusus, placidè ac leniter, sensimque decurrit. Enthymematis autem, si quis alius, maximè abundat. Plurima quoq; præter ea quę in Ecclesia hodie obtinēt, veteri fortassis more, tradit. De Patre tamen & Filio piè credit, nisi quod substantias duas, totidémque naturas esse dicit: substantiæ & naturæ nomine, (quantum ex iis, quę hunc locum antecedunt & consequuntur, colligitur) pro Hypostasi vsus; non ita verò, vt qui Ario adhærent. Veruntamen de Spiritu sancto periculosè nimis, atque parum piè docet: dum hunc inferiorē esse gloriæ, quam sit Pater, & Filius, affirmat. Habet item testimonium quoddam in eo libro qui inscribitur in Euangelium Lucę, ex quo demonstrare licet, imaginis honorem & irreuerentiam prototypi esse honorē, siue irreuerētiam. Obscurius deinde etiam hic, secundum Origenis nugas, indicat animas præexistere. In eo vero libro, quem *a* in Pascha, & Oseam Prophetam scripsit, agit quoque de *b* Cherubin à Mose factis, & *c* de Iacobi lapide, vbi factos quidem illos fatetur, at diuinæ tantum prouidentiæ ratione fuisse concessos nugatur: qui si aut nihil fuerint, aut aliud quidpiam fuerint, aut aliud [saltem illa fuerint] quę facta sunt, neque enim, [inquit,] vestigium aliud præterebant alicuius formæ, sed alarum dumtaxat speciem fabulatur illos ferre.

[Hic *d* Pierius presbyter fuit Ecclesiæ Alexandrinæ, cum Theonas illi Patriarcha præesset, Carúsque ac Diocletianus Romanum tenerent imperium. Quem eo assiduus labor, atque ingenij felicitas prouexit, cum magnam insuper non absque vtilitate voluptatem in suis ad plebem concionibus adferret, vt Origenes alter cognominaretur. Erat quippe tunc eorum in numero, qui maximo in pretio haberentur, Origenes. Addunt in Dialecticis, atque Rhetoricis versatum, Temperantiæ quoque & vltro susceptæ paupertatis amatorem fuisse. Nec desunt, qui eum martyrio vitam finiisse tradant, etsi *e* alij post persecutionem reliquum vitæ Romæ transegisse malint.]

ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ
λόγοι πέντε.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων, ἐν Κελτοῖς δὲ τὰ Λούγδουνα, λόγοι πέντε. ἡ δὲ ἐπιγραφὴ, ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, τοῦτο δέ ἐστι κατὰ αἱρέσεων. ἐν ᾧ ὁ πρῶτος διαλαμβάνει περὶ Οὐα-

Irenæi lib. V.

CXX.

IRENAEI *Aduersus hæreses libri V.*

LEGIMVS scriptorū IRENAEI Episcopi Lugdunēsis (est aūt Galliæ Celticæ vrbs Lugdunū) libros quinq;, sic inscriptos: *Elēch' atq; Cōfutatio falsæ doctrinæ, siue cōtra hæreses.* Quorū primus de Va-

λεντίνου,

λεγομένων, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἀθέσμου πλάνης ἀπαρχήν, ἀνωτέρω ἀναποδίζων καὶ ἀνάγων διεξιὼν ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου ἄχρι Τατιανοῦ. ὃς Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος χρηματίσας μαθητής, ὕστερον εἰς τὴν πλάνην μετεκυλίσθη αἱρέσεως. ἔτι δὲ διαλαμβάνει περὶ τῶν ἰδίως Γνωστικῶν λεγομένων, καὶ τῶν Καϊνῶν, τὰ βδελυρὰ αὐτῶν ἐκτιθεὶς δόγματα, ἐν οἷς καὶ ὁ πρῶτος λόγος. ὁ δὲ δεύτερος ἀνατροπὴν περιέχει ὧν ἀσεβῶς δογματίζουσιν. ὁ δὲ τρίτος καὶ γραφικὰς κατ' αὐτῶν προκομίζει παντοδαπὰς μαρτυρίας. ὁ δὲ τέταρτος τὰς ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν προβληθείσας ἀπορίας διαλύει. καὶ ὁ πέμπτος δέ, ὅσα διὰ παραβολῶν ἐλέχθη ἢ καὶ πέπρακται ὑπὸ τοῦ κυρίου, ἔκ τε τῆς ἀποστολικῆς συναγαγὼν αὐτοῦ διδασκαλίας, καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν, ταῖς αἱρετικαῖς τερθρείαις εἰς ἔλεγχον ἁρμόζειν παρίστησι. πολλὰ δὲ τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου ἐπιστολαὶ καὶ παντοδαπὰ καὶ ἕτερα συγγράμματα φέρονται. εἰ καὶ ἔν τισιν αὐτοῦ ἡ κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα ἀληθείας ἀκρίβεια νόθοις λογισμοῖς κιβδηλεύεται, ἃ χρὴ παρασημαίνεσθαι. τοῦτον φασὶ γενέσθαι Πολυκάρπου μὲν τοῦ ἱερομάρτυρος Σμύρνης ἐπισκόπου μαθητήν, πρεσβύτερον δὲ Ποθεινοῦ. οὗ καὶ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Λουγδούνων διάδοχος κατέστη. Βίκτωρ δὲ ἄρα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ῥώμης ἐπεσκόπει, πρὸς ὃν καὶ πολλάκις γράφει, παραινῶν μὴ ἕνεκα τῆς περὶ τὸ πάσχα διαφωνίας τινὰς τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύττειν.

ἹΠΠΟΛΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΑἹΡΕΣΕΩΝ βιβλιδάριον.

Ἀνεγνώσθη βιβλιδάριον Ἱππολύτου. μαθητὴς δὲ Εἰρηναίου ὁ Ἱππόλυτος. ἦν δὲ τὸ σύνταγμα κατὰ αἱρέσεων λβ'. ἀρχὴν ποιούμενον Δοσιθεανούς, καὶ μέχρι Νοητοῦ καὶ Νοητιανῶν διαλαμβανόμενον. ταύτας δέ φησιν ἐλέγχοις ὑποβληθῆναι ὁμιλοῦντος Εἰρηναίου. ὧν καὶ σύνοψιν ὁ Ἱππόλυτος ποιούμενος, τόδε τὸ βιβλίον φησὶ συντετάχθαι. ἡ δὲ φράσις σαφὴς καὶ ὑπόσεμνος καὶ ἀπέριττος, εἰ καὶ πρὸς τὸν Ἀττικὸν οὐκ ἐπιστρέφεται λόγον. λέγει δὲ ἄλλα τέ τινα τῆς ἀκριβείας λειπόμενα, καὶ ὅτι ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ οὐκ ἔστι τοῦ ἀποστόλου Παύλου. λέγεται δὲ οὗτος προσομιλεῖν τῷ λαῷ κατὰ μίμησιν Ὠριγένους, οὗ καὶ συνήθης μάλιστα καὶ ἐραστὴς τῶν λόγων ὑπῆρχεν, ὡς καὶ προτρέψασθαι αὐτὸν τὴν θείαν ὑπομνηματίσαι γραφήν, ἑπτὰ μὲν ὑπογραφεῖς ἑπτὰ ταχυγράφους καὶ ἑτέρους τοσούτους γράφοντας εἰς κάλλος, ὧν ἦν καὶ τὴν δαπάνην αὐτὸς χορηγός. καὶ ταῦτα ὑπηρετούμενος αὐτῷ, ἀπαιτῶν αὐτὸν ἀπαραιτήτως τὸ ἔργον. ὅθεν καὶ ἐργοδιώκτην ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν παρὰ Ὠριγένους καλεῖσθαι. πλεῖστα δὲ καὶ οὗτος λέγεται συγγεγραφέναι.

ἘΠΙΦΑΝΙΟΥ ἘΠΙΣΚΟΠΟΥ Κύπρου τὰ Πανάρια, λόγοι ζ'.

Ἀνεγνώσθη Ἐπιφανίου, τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου, τὰ Πανάρια, ἐν τεύχεσι μὲν τρισί, τόμοις δὲ ἑπτὰ κατὰ αἱρέσεων δὲ ὀγδοήκοντα. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ βαρβαρισμοῦ,

lentino agẽs atq; ab impio eius errore ducens initiũ, rursum quasi relato pede, altiúsq; origine repetita, narrat: porrò à Simone Mago vsq; ad Tatianum, qui Iustini Martyris primum discipulus, in errorem tandem hæresis præcipitauit. Differit præterea de iis, qui propriè Gnostici appellantur, itemque de *a* Cainis, execranda illorum dogmata exponens. Et hæc quidem libro primo. nam secundo, ea refellit quæ ab hæreticis impiè asseruntur. Tertius varia aduersus illos affert S. Scripturæ testimonia. Quartus autem ab hæreticis obiectas quæstiones diluit. Quintus tandem, quæcumque per parabolas à CHRISTO dicta factáue fuerint, cum ex reliqua eiusdem salutifera doctrina, tum ex Apostolorum epistolis, hæreticorum nugis refellendis aptissima esse demonstrat. *b* Plura vero eiusdem S. Irenæi, ac varia scripta, & epistolæ circumferuntur; etsi in aliquibus ecclesiasticorũ dogmatum certa veritas spuriis rationibus fucari videtur, quæ obseruasse conuenit.

c Aiunt hunc, Polycarpi eius qui S. Martyr & Smyrnæ Episcopus fuit, discipulum fuisse, Presbyterum vero Pothini, cui & in Lugdunensi episcopatu successit. Victor ea tempestate Romæ Pontificium tenuit: quem crebris litteris hortatus est Irenæus, ne ob Paschatis dissensionem ab Ecclesia *d* aliquos abdicaret.

HIPPOLYTI *Libellus contra hæreses.*

LEGI libellum *a* HIPPOLYTI (qui Irenæi discipulus fuit) contra duas & triginta hæreses. Auspicatus à *b* Dositheanis vsque ad *c* Noëti & Noëtianorum hæreses: quas refert, Irenæo disserente, argumentis profligatas: horúmque argumentorum summam colligentem se, libellum hunc conscripsisse. Oratio eius clara est, ac nonnihil grauis, minimé que redundans: etsi ad Atticum sermonem non tendat. Refert autem cum alia non omnino proba, tum *d* epistolam ad Hebræos non esse Pauli Apostoli. Ferunt item hunc conciones ad populum, Origenis imitatione, habuisse, illóque familiarissime vtentem, tantum esse factum scriptorum eiusdem admiratorem, vt *e* ad diuinam scripturam Commentario illustrandam hortando impulerit: additis etiam illi suo sumptu septem notariis, qui dictata celeriter exciperent, totidémque librariis, qui accurate describerent. Hæc igitur subministrantem Hippolytum, sine remissione solitum exigere opus, quod elaborasset Origenes: Atque hinc etiam *f* operis exactorem epistola quadam ab eo nominari. *g* Commemorant autem & hunc alia præterea plurima scripsisse.

S. EPIPHANII *Panariorum libri VII.*

LEGIMVS sanctissimi Episcopi EPIPHANII aduersus octoginta hæreses *Panaria voluminibus tribus in libros septem distributa.* Ducto igitur à Barbarismo initio,

IRENAEVS

a A Cain dicti commodiore forma, quã si cum aliis Cainitas vocês.
b Quæ recensẽt S. Hieron. in Catalogo, & Euseb. lib. 5. c. 25.
c Euseb. lib. 5. cap. 5. & in Catalogo D. Hieron.
d Episcopos Asianos, vt ait B. Hieron. vbi supra, & Euseb. libr. 5. cap. [illegible]

a Antea Arabiæ Metropolitanus, post cũ Romam venisset, à Callisto Pont. Portuensis Epis. creatus, vtrăq; martyrio coronatus: de quo D. Baron. Tom. II. ad annũ Chr. 229. & Nicephor. Callist. lib. IV. c. 31.
b Ex D. Hieronymo Luciferiani principem memorat B. Hieron. contra Luciferian. & Phot.

CXXI.

... in Catalogo Hæreseon. Epiphanius ... & Epiphan. lib. 1. Panar.
c Præceptoris Sabellii, de quo vide Epiphan. hæres. 57. & Theodoret. lib. III. contra hæres. Noetianos autem eosdẽ cẽsent cum Sabellianis, auctor est D. August. de hæres. cap. 4.
d De ipsa hanc controuersiam leges apud suos Illustriss. Card. Bellarm. Tomo I. Contr. I. lib. I. c. 17. & Baron. Tomo I. Annal. ad annum Chr. 69.
e Eusebius tamen lib. VI. & ex eo B. Hieron. c. 61. De script. Eccles. & hunc datu. Ambrosio tribuunt, ...

... Origenes ...

CXXII.

... Hippolytus ...
f ἐργοδιώκτην
g Euseb. lib. 6. c. 16 ...

EPIPHANIVS

a De quibus sup. Cod. LII. b Iustino, Martyre, Irenaeo, Hippolyto, Theodoreto quoque.

tendit inde vsque ad a Messalianos: cæteris, b qui ante ipsum contra hæreses scripserunt, copiosior atque vtilior: propterea quod quæ reliqui vtilia continebant, hic nequaquam prætermisit: sed quæcumque præter illa studiosè reperire potuit, adiunxit.

Dictio eius humilis, ac plane talis, qualem eius esse oportuit, qui Atticæ elegantiæ rationem nullam duceret. Infirmus vero vt plurimum est in conflictibus aduersus impias hæreses susceptis. Est tamen vbi fortiter aggreditur, atque irruit, quamuis neque verborum ipsius, neque constructionis proprietas vlla ex parte præstantior efficiatur.

CXXIII.

EIVSDEM *Anchoratus.*

a al. Ancyratum.

LEGIMVS *eiusdem* a *Anchoratum*, quæ quasi comprehensio quædam breuior est Panariorum.

CXXIV.

EIVSDEM (*De Mensuris, & Ponderibus liber.*)

a Cuius quædam illustrat Georg. Agricola in suo de Mensuris opere.

LEGIMVS *eiusdem* [*de* a *Mensuris & Ponderibus libellum.*]

CXXV.

IVSTINI MARTYRIS *Apologia pro Christianis, Quæstiones, & alia.*

a De quo vide D. Hieron. ca. 23. De scriptoribus Eccles. & D. Baron. Card. Tom. II. Annal.

LECTA est a IVSTINI *Martyris Apologia pro Christianis*, cum aduersus gentes, tum aduersus Iudæos. & præterea alter eius *Tractatus contra primum & secundum librum Physicæ auscultationis*, siue contra Formam, Materiam, & Priuationem, rationibus epichirematicis, ac violentis, quod ex vsu est inferens: itidémque (*contra quintum illud Corpus, Motúmque sempiternum*, quem rationum suarum vi Aristoteles peperit. *Quæstionum* denique *contra* [*Christianam*] *religionem summaria solutiones.*

Est autem vir ille ad Philosophiæ tum nostræ, tum potissimum profanæ summum euectus fastigium, multiplicisque eruditionis, & historiarum copia circumfluens. Sed Rhetorico artificio, natiuam Philosophiæ suæ pulchritudinem colorare haud studio habuit. Quamobrem etiam oratio eius, pollens alioqui ac valida, scientificúmque seruans stylum, Rhetoricæ illa condimenta non spirat, nec illecebris & blandimentis vulgus auditorum attrahit. Porro quattuor aduersus gentes composuit tractatus: quorum Primum Antonino cognomento Pio, filijsque ipsius, ac Senatui obtulit. Alterum similiter b ipsius successoribus: in Tertio autem de dæmonum natura disseruit. Quartus denique liber & ipse contra gentes, *Elenchus*, [siue *Refutatio*] inscribitur. *De Dei* insuper *monarchia* conscriptus ab eo liber est, & alius, cui titulus *Psaltes*; tum etiam *contra Marcionem* libri sunt lectu necessarij, & *contra omnes hæreses* vtile opus.

b Hoc est M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo, inquit B. Hieronymus in suo Catalogo.

Fuit ipse Prisci Bacchij filius: patriámque habuit Neapolim, Palæstinæ, prouinciæ. Romæ autem cōmoratus, sermonibus ibidem ac vita, pariter vt habitu Philosophum egit. itaque feruēti cū esset pietatis amore ac studio incēsus,

κάτεισι δὲ μέχρι τῶν Μεσσαλιανῶν. πάντων δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ κατὰ αἱρέσεων καταβεβληκότων πόνους πλατύτερός τε καὶ χρησιμώτερος. ὅτι ἅπερ τι ἐκείνοις ἐρρήθη τὰ χρήσιμα ἔχοντα, οὗτος οὐ παραλέλοιπε· καὶ εἴ τι προσεξευρεῖν ἠδυνήθη, προσέθηκε. τὴν δὲ φράσιν ταπεινός τε καὶ οἷα εἰκὸς Ἀττικῆς παιδείας ἀμελέτητον τυγχάνειν. ἀσθενὴς δὲ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς κατὰ τῶν δυσσεβῶν αἱρέσεων συμπλοκαῖς. ἐνιαχοῦ μέντοι ἀριστεύει ταῖς ἐπιβολαῖς, εἰ καὶ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς συντάξεως οὐδὲν τὸ ἰδίωμα συμβελτιοῦται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ο ΑΓΚΥΡΩΤΟΣ.

ρκγ'. Breuiarium Anchorati.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ὁ Ἀγκυρωτός, σύνοψις ὥσπερ τῶν Παναρίων ὑπάρχουσα.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ [ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ καὶ σταθμῶν.]

ρκδ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ [βιβλίον περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.]*

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ἀπολογία ὑπὲρ χριστιανῶν καὶ ἕτερά τινα.

ρκε'. Iustini Martyris apologia pro Christianis & quæstiones.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος ἀπολογία ὑπὲρ χριστιανῶν, καὶ κατὰ Ἑλλήνων, καὶ κατὰ Ἰουδαίων. καὶ ἔτι ἑτέρα αὐτοῦ πραγματεία κατὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, ἤτοι κατὰ εἴδους καὶ ὕλης καὶ στερήσεως ἐπιχειρηματικοὶ καὶ βίαιοι καὶ χρειώδεις λόγοι, καὶ κατὰ τοῦ πέμπτου σώματος ὁμοίως, καὶ κατὰ τῆς ἀϊδίου κινήσεως, ἣν Ἀριστοτέλης δεινότητι λογισμῶν *ἐναπέτεκεν· ἔτι τε ἀποριῶν κατὰ τῆς εὐσεβείας κεφαλαιώδεις ἐπιλύσεις. ἔστι δὲ φιλοσοφίας μὲν ὁ ἀνὴρ τῆς τε καθ᾽ ἡμᾶς, καὶ μάλιστά γε τῆς θύραθεν εἰς ἄκρον ἀνηγμένος, πολυμαθείᾳ τε καὶ ἱστοριῶν περιρρεόμενος πλούτῳ, ῥητορικαῖς * καὶ τέχναις οὐκ ἔσχεν σπουδὴν ἐπικοσμεῖν τὸ ἔμφυτον αὐτῷ τῆς φιλοσοφίας κάλλος. διὸ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἄλλως ὄντες δυνατοί, καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν διασώζοντες, τῶν ἐκεῖθεν οὐκ εἰσὶν ἀποστάζοντες ἡδυσμάτων,* ἐν δὲ τοῖς ἐπαγωγοῖς καὶ θελκτηρίοις τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκροατῶν ἐστερημένοι. Τέσσαρες δὲ πραγματείας κατὰ τῶν ἐθνῶν συνέταξεν. ὧν τὴν μὲν πρώτην Ἀντωνίνῳ, τῷ ἐπίκλην Πίῳ, καὶ τοῖς υἱοῖς, τῇ τε συγκλήτῳ * ἐπέθηκε. τὴν δὲ δευτέραν ὁμοίως τοῖς ἐκείνου διαδόχοις. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ περὶ φύσεως δαιμόνων διείλεκται. ὁ δὲ τέταρτος αὐτῷ λόγος, ὁμοίως κατὰ τῶν ἐθνῶν συγκείμενος, Ἔλεγχος ἐπιγραφὴν ἔχει. ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ ὁ περὶ τῆς μοναρχίας, καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος Ψάλτης, καὶ μὴν καὶ κατὰ Μαρκίωνος, ἀναγκαῖοι λόγοι, καὶ ἡ κατὰ πασῶν αἱρέσεων χρήσιμος πραγματεία. Οὗτος, υἱὸς μὲν ἔφυ Πρίσκου Βακχείου, πατρίδα δὲ ἔσχε Νεάπολιν, τὴν ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τελοῦσαν Παλαιστίνης. ἐν Ῥώμῃ δὲ τὰς διατριβὰς εἶχε, φιλοσοφῶν καὶ τοῖς λόγοις καὶ τῷ βίῳ, καὶ τῷ σχήματι. διάπυρος δὲ τῆς εὐσεβείας ὢν ἐραστής,

* ἐναπέτεκε.

* δὲ.

* ἡδλ.

* ἐπέδωκε.

ἔσχε * Κρήσκεντα τινὰ τῶν κυνικῶν ἀντίπαλον, ὃς καὶ ἀντίπαλος αὐτοῦ τῷ βίῳ καὶ τῇ θρησκείᾳ. ὑφ' οὗ καὶ συσκευασθεὶς, ἀξίως τῆς ὅλης τοῦ βίου προαιρέσεως, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν * ὑπέστη. μαρτυρίας γὰρ ταύτην ὑπόθεσιν ἐνστησάμενος, λαμπρῶς καὶ χαίρων τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ἀνεδέξατο.

* Κρήσκεντα. * αναδέχεται.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ἘΠΙΣΤΟΛΑΙ πρὸς Κορινθίους β. καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, ἐν ᾧ Κλήμεντος ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους δύο, ἐν αἷς διαβάλλει αὐτοὺς ὡς στάσεσι καὶ ταραχαῖς καὶ σχίσμασι τὴν * πρέπουσαν αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἐν αὐτοῖς λύσαντας, καὶ παραινεῖ παύσασθαι τοῦ κακοῦ. ἁπλοῦς δὲ καὶ σαφὴς ὁ λόγος ἐστὶ, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἀπερίεργου χαρακτῆρος. μέμψαιτο δ' ἄν τις αὐτῷ ἐν ταύταις, ὅτι τε τοῦ ὠκεανοῦ ἔξω κόσμους τινὰς ὑποτίθεται· καὶ δ' ὅτι ἴσως, ὡς παναληθεῖ τεκμηρίῳ, τῷ κατὰ τὸν φοίνικα τὸ ὄρνεον ὑποδείγματι κέχρηται· καὶ τρίτον, ὅτι ἀρχιερέα καὶ προστάτην τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτέρας ἀφῆκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. ἡ μὴν οὐδ' ἀπαραλλάκτως αὐτὸν οὐδαμοῦ ἐν τούτοις βλασφημεῖ. ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτὴ νουθεσίαν καὶ παραίνεσιν κρείττονος εἰσάγει βίου, καὶ ἐν ἀρχῇ Χριστὸν τὸν Θεὸν κηρύσσει. πλὴν ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει, ὧν οὐδ' ἡ πρώτη ἀπήλλακτο παντελῶς. ἑρμηνείας δὲ ῥητῶν τινῶν ἀλλοκότους ἔχει. ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ ἐν αὐταῖς νοήματα ἐρριμμένα πως, καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν ὑπάρχει φυλάττοντα.

Clementis Epistolæ ad Corinthios. * interitu.

Crescentem quendam ex iis qui Cynici vocitantur, aduersarium habuit, cum ipsi, tum vitæ, cultuique, ac religioni eius obnitentem: à quo tandem insidiose accusatus, ita vt toto ipsius vitæ instituto dignum erat, insidias istas pertulit. Martyrij namque hac ansa captata, splendide lætóque animo pro CHRISTO mortem oppetiit.

CLEMENTIS Epistola ad Corinthios II. & S. POLYCARPI Epistola ad Philippenses. CXXVI.

LEGI libellum, quo CLEMENTIS a Epistolæ duæ ad Corinthios continebantur. Quarum prima ipsos accusat, quod seditionibus, turbis, ac schismatis violarint, quam inter eos seruari oportuerat, pacem concordiámque: hortatúrque ab hoc malo temperare.

a De quibus sup quoque Photius c. 113. & B. Hieron. cap. 14.

Simplex eius oratio est ac perspicua, ad ecclesiasticam & inelaboratam accedens dicendi formam. Reprehendat vero hoc in illis quispiam, quod extra Oceanum mundos aliquos collocet. Deinde forte & illud, quod Phœnicem auem vincam, tanquam b pro verissimo adhibet argumento. Tertio, quod summum sacerdotem Præsidémque Dominum nostrum IESVM Christum appellans, ne illas quidem Deo conuenientes, & sublimiores de eo voces pronunciet, tametsi nec aperte ipsum vllibi in his blasphemet. Altera vero epistola & ipsa institutionem, admonitionémque vitæ continet melioris: atque ipso mox initio CHRISTVM Deum prædicat, etsi dicta quædam peregrina velut e sacra scriptura subinducit, quibus ne prima quidem epistola omnino vacat. Interpretationes præterea locorum quorundam alienióres profert. Alioquin ipsa quæ in his epistolis insunt sensa, nonnihil abiecta, continentem quoque seriem ac consequentiam non seruant.

SCHOLION.

b PRo verissimo adhibet argumento) Adhibent tamen pro carnis resurrectione Patrū plurimi: Tertull. lib. de resurrect. cap. 13. vbi etiam illud Psalm. XCI. [Greek] reddere ausus est, velut Phœnix florebit. B. Ambros. lib. 5. in Hexamer. cap. 23. iterumque lib. de fide resurrect. S. Greg. Nazianz. Carm. ad virgin. S. Epiphan. Ancorato: atque ex ipsius B. Clem. Constit. lib. 5. c. 6. B. Cyrill. Catechesi 18. meminitque huius auis Euseb. lib. 4. de Constant. vita. cui adde gentium scriptorum turbam: Lucian in fictis, Plin. lib. 10. c. 2. Tacitum Annal. V. Aurel. Victor. histor. Augusta, temp. Melam lib. 3. cap. 9. Solin. cap. 36. Claudian. & Aul. Carm. de Phœnice apud Lactant. Et de Græcis Xiphilin. in Tiberio, Herodot. lib. II. Horapoll. lib. 1. cap. 35. & alibi. Aelian. de animal. nat. lib. 6. cap. 58. Etsi ante Photium dubitando de hac aue locuti sint, B. Clem. supra, cum B. Greg. Naz. Orat. de Spiritu S. quæ est XXXVII. B. vero Maximus martyr etiam logica dissertatione eandem plane fere negauit, ib. ad Petrum Illustrem contra Seueri dogmata, quem ipsum hic tibi locum e Notis Græcis, sed Latine appendere placuit. Dicis, ait, auis est Phœnix, siue animal sit, omnino necesse est. Quod si animal eam esse concedas, Primum, non omnino potest illud esse singulare, quandoquidem saltem animal est, nullum enim solum animal. Deinde, si animal est, vtique corpus animatum simul & sensu præditum. Iam si corpus est animatum & sensu præditum, certè etiam generationi atque corruptioni obnoxium erit. Ipsos, si libet sapientes consule, verum qua existunt inspectores fieri ne possit, vt generationi quod obnoxium est, atque corruptioni corpus, animatum item ac sensu præditum, singulare esse natura, ad existentiam quod attinet, possit: cum aliorum in his ex aliis successio, euidentissimum sit existendi initium, certissimúsque terminus. Quemadmodum id Scriptura ipsa sacra testatur, iuste cum Noemo huius rei certitudinem exhibet, vbi Genes. 7. ait: Ingredere tu, & omnis &c. Itemque ex omnibus volatilibus, &c. in quibus si Phœnix, quod aiunt, ille sit animal, numerandum est, sane singulare, quoad existentiam, natura nō est, vt Deus ipse pronunciauit.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ βιβλιδαρίῳ ἀνεγνώσθη καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, γέμουσα πολλῆς νουθεσίας μετὰ σαφηνείας καὶ ἁπλότητος, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἑρμηνείας τύπον. λέγει δὲ καὶ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου ἀπεσταλκέναι, καὶ αἰτεῖται ἀναδιδαχθῆναι παρ' αὐτῶν, εἴ τι περὶ ἐκείνου διακηκόασιν.

Polycarpi epistola ad Philippenses.

Legebatur autem in eodem libello & c Polycarpi epistola ad Philippenses, multis referta admonitionibus, cum perspicuitate, ac simplicitate, ecclesiastici more interpretis. Refert quoque d diuini Ignatij litteras ad illos se misisse, postulátque certior vicissim fieri, si quid forte de eo inaudierint.

c Exstat ea hodie, vel ex hic indicatis signis nobilis, Latine cum epistola B. Clemente Rō. Coloniæ excusa. d Θεοφόρου.

ἘΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ ἡ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα τετράβιβλος.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, ἡ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα ἐγκω-

Eus. Pamphili de vita Constantini lib. IV.

EVSEBII PAMPHILI De Vita Constantini M. libri IV. CXXVII.

LEGVNTVR EVSEBII PAMPHILI De vita Constantini Magni August. laudatorij libri

EVSEBIVS.

quattuor. Continent autē totius viri cum exteram viuendi formā, tam inde à pueritia inchoando, tam quæcumq; ad ecclesiasticam pertinentia historiam ille gessit, ad extremum vsq; finem, hoc est, quattuor & sexaginta annorum spatio.

Est porro etiam in hoc opere sui satis in dictione similis, nisi quod non nihil ad splendorem magis tendat oratio, vocesque ad floridum alicubi genus tendant: etsi iucunditatis, & gratiæ in explicando modicum adhibere, vt in aliis quoque libris, videatur. Adsciscuntur vero loca plurima in his quattuor libris ex vniuersa eius decem librorum ecclesiastica historia.

Refert ergo hic Nicomediæ baptizatum Magnum Constantinum, *a* hactenusque lauacrum distulisse, quod in votis haberet in Iordane baptismo tingi: quis vero baptizarit, silentio præterit. De Ariana insuper hæresi prorsus nihil manifeste commemorat, neque an Constantinus illi aliquando adhæserit, neque an eam abiecerit, sed neque an rectè, aut secus senserit Arius: tametsi necessitas eum compelleret horum meminisse, quando & magna pars fuit Synodus rerum à Magno Constantino gestarum, & aliàs quin illa ipsa vicissim postularet exactissimam his de rebus historiam. Itaque dissensionem quidem ortam Arium inter & Alexandrum commemorat (sic namque hæresim appellare ac tegere videtur) ac dissidij huius gratia valde indolentem pientissimum Imperatorem allaborasse, cum per epistolam, tum per Hosium Cordubensis Ecclesiæ Episcopum, vt missa contentione illa mutua, & huiusmodi quæstionibus, ad amicitiam concordiamque dissidentes adigeret: atque vbi non persuasit, Synodum vndique conuocasse, & natam contentionem pace permutasse. Quæ tamen neque accurate, neque perspicuè ab eo scribuntur. Quare præ pudore videtur hic Arium, & à Synodo factum contra illum decretum, publicare non voluisse, vt nec eius erroris socios, aut simul expulsorum iustam vltionem, quin neque illam, quam diuinitus sumtam omnis oculus vidit, *b* iustam Arij vindictam: quando horum nihil in lucem proferens, Synodi ipsius, rerúmque in ea gestarum historiam obiter tantum percurrit. Quo etiam fit, vt de *c* diuino Eustathio narraturus, ne nominis quidem meminit; tantum abest, vt *d* quæ in ipsum audacissimè machinati sunt, réque ipsa præstiterunt, recensuerit. Igitur ad dissensionem duntaxat atque tumultum ea referens, tranquillitatem rursum commemorat Episcoporum eorum, qui cùm Antiochiam Imperatoris studio atque opera conuenissent, seditionem turbámque pace commutarunt. Similiter vbi narrationem instituit de iis quæ in magnum illum athletam *e* Athanasium improbe comparata fuerunt: seditione quidem ac tumultu impletam iterum Alexandriam refert: sed eam Episcoporum, qui Imperatoris auctoritate niterentur, præsentia placatam fuisse. Neque interim quis seditionem concitarit, aut quænam illa fuerit, neque quo pacto contentionem alij sedarint, omnino manifeste ostendit.

a Supr. Cod. LXXXVIII & ibi Scholiū in fine.

b Eam lege supr. Cod. LXXXVIII circa mediū.

c Antiochenū Epis. qui de Baron. Card tom. 3. ad A. C. 340.

d Theodoret. rem ea refert lib. 1. hist. Ecclesi. 21.

e Eius vitā infr. lege Cod. CCLVIII.

μιας ἡ τετράβιβλος ἡ προειρημένη τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἅπασαν πολιτείαν ἐξ αὐτῆς πρώτης ἡλικίας ἀρχομένην, καὶ ὅσας πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συντελοῦσι πράξεις, μέχρι καὶ τῆς τοῦ βίου ἀπολύσεως, εἰς ἑξηκοστὸν καὶ τέταρτον αὐτῷ ἐλαθέντα χρόνον. ἔστι μὲν οὖν κἀνταῦθα τὴν φράσιν ὅμοιος ἑαυτῷ, πλέον μικρόν τι πρὸς τὸ λαμπρότερον ἐκβιβιάσαι αὐτοῦ τοὺς λόγους, καὶ λέξεις εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἐνιαχοῦ συνειληφώς. τὸ μέντοι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἡδονῆς καὶ χάριτος οὐδὲν μᾶλλον, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐμφαίνεται. καταχωνεύει δ' ἐν ταύτῃ αὐτῇ τῇ τετραβίβλῳ πάμπολλα χωρία ἐξ ὁλοκλήρου τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ δεκαλόγου ἱστορίας. λέγει μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐν Νικομηδείᾳ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον βαπτίσασθαι, μέχρι τότε τὸ λουτρὸν ἀναβαλλόμενον, ἅτε δὴ ἐν ἐπιθυμίᾳ πεποιημένον, τοῖς Ἰορδάνου τὸ λουτρὸν ὑποδέξασθαι. τίς δὲ ὁ βαπτίσας, οὐδὲν διασαφεῖ. περὶ μέντοι γε τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως οὐδὲν σαφῶς ἀπαγγέλλει, οὐδ' εἰ τῆς δόξης ἐκείνης εἴχετο, οὐδ' ὅτι μεταβέβληται, ἀλλ' οὐδ' ὅτι φαύλως ἢ ὀρθῶς ἐδόξαζεν Ἄρειος. καίτοι ἀνάγκην ἔχων ἐν μνήμῃ ταῦτα ποιήσασθαι, ἅτε δὴ μέγα μέρος ἐπεχούσης τῆς συνόδου τῶν τοῦ μεγάλου πράξεων Κωνσταντίνου, κἀκείνης πολλὴν ἐξαπαιτούσης τὴν περὶ τούτων λεπτομερεστέραν ἱστορίαν. ἀλλὰ στάσιν μὲν γενέσθαι μεταξὺ Ἀρείου καὶ Ἀλεξάνδρου, τὴν αἵρεσιν δ' οὕτω λέγων καὶ ὑποκρύπτειν μὲν ἀποφαίνεται, ἐπί τε τῇ στάσει λίαν ἀλγῆσαι τὸν θεοφιλῆ βασιλέα, καὶ ἀγωνίσασθαι διά τε ἐπιστολῶν διά τε τοῦ Ὁσίου, ὃς *Κουδρούβης ἐπεσκόπει, εἰς φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν συνάξαι τὸ στασιάζον, τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐρίδων ἀφεμένους, καὶ τῶν τοιούτων ζητήσεων. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, σύνοδον πανταχόθεν ἀθροῖσαι, καὶ τὴν ἐμπεσοῦσαν ἔριν εἰς εἰρήνην διαλύσασθαι. οὐ μὴν εἰς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐπίδηλον ἀναγέγραπται. οὕτως οὖν ὥσπερ αἰσχυνομένῳ ἐοικώς, καὶ μὴ βουλόμενος δημοσιεύειν Ἄρειον, τήν τε τῆς συνόδου ἐξενηνεγμένην κατ' αὐτοῦ ψῆφον, οὐ τῶν συνασεβησάντων αὐτῷ, καὶ συνεξωσθέντων τὴν δικαίαν εἴσπραξιν, οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ἣν θεόθεν πᾶς ὀφθαλμὸς εἶδεν ἔνδικον Ἀρείου καταστροφήν, οὐδὲν τούτων ἄγων εἰς φῶς, τήν τε περὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἱστορίαν παρέδραμε. διὸ καὶ περὶ τοῦ θεσπεσίου Εὐσταθίου μέλλων διηγεῖσθαι, οὔτε τοῦ ὀνόματος μέμνηται, οὐδ' ὅσα περὶ αὐτὸν ἐτολμήθη καὶ εἰς ἔργον ἀποβέβηκεν. ἀλλ' εἰς στάσιν καὶ ταραχὴν ἀνάγων καὶ ταῦτα, γαλήνης καὶ πάλιν ἐπιλέγει ἐπισκόπων, κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν συνδεδραμηκότων, σπουδῇ βασιλέως καὶ συνεργίᾳ, καὶ τὸ στασιάζον καὶ τεταραγμένον εἰς τὸ εἰρηναῖον μεταβεβληκότων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν οἷς ὁ πολύαθλος ἐκακουργήθη Ἀθανάσιος, εἰς ταύτην τὴν ἱστορίαν ὁρμήσας ἐπαφεῖναι, στάσεως μὲν ἐμπλησθῆναι πάλιν καὶ ταραχῆς τὴν Ἀλεξανδρέων λέγει, καὶ ταύτην πραϋνθῆναι ἐπισκόπων παρουσίᾳ τὴν βασιλικὴν ἐχόντων συμμαχίαν. οὔτε δὲ τίς ἦν ὁ στασιάζων, οὐδ' ἥτις ἡ στάσις, οὔτι ἢ πῶς οἱ πράξαντες τὴν ἔριν ἐπράυναν, οὐδ' ὅλως ποιεῖται ἐπίδηλον.

* Κορδούβης.

καὶ χρόνον, ἐν οἷς ἐπισκόπων πρὸς ἀλλήλους φιλονεικία περὶ δογμάτων, ἢ περί τινων ἄλλων διχονοίαι γεγόνασι, τὸν αὐτὸν τῆς ἐπικρύψεως ἐν τῇ διηγήσει τρόπον διαφυλάττει.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΔΙΑ'ΦΟΡΟΙ

[illegible] λόγοι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Λουκιανοῦ ὑπὲρ Φαλάριδος, καὶ νεκρικοὶ καὶ ἑταιρικοὶ διάλογοι διάφοροι, καὶ ἕτεροι διαφόρων ὑποθέσεων λόγοι· ἐν οἷς σχεδὸν ἅπασι τὰ Ἑλλήνων κωμῳδεῖ, τήν τε τῆς θεοπλαστίας αὐτῶν πλάνην καὶ μωρίαν, καὶ τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἄσχετον ὁρμὴν καὶ ἀκρασίαν, καὶ τῶν ποιητῶν αὐτῶν τὰς τερατώδεις δόξας καὶ ἀναπλάσεις, καὶ τὸν ἐντεῦθεν πλάνον τῆς πολιτείας, καὶ τοῦ ἄλλου βίου τὰς ἀνωμάλους περιφοράς, καὶ τὰς περιπτώσεις, καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τὸ φιλόκομπον ἦθος, καὶ μηδὲν ἄλλο, πλὴν ὑποκρίσεως καὶ κενῶν δοξασμάτων μεστόν. καὶ ἁπλῶς, ὡς ἔφημεν, κωμῳδίαν τῶν Ἑλλήνων ἐστὶν αὐτῷ ἡ σπουδὴ ἐν λόγῳ πεζῷ. ἔοικε δὲ αὐτὸς τῶν μηδ' ὅλως τι πρεσβευόντων εἶναι. τὰς γὰρ ἄλλων κωμῳδῶν καὶ διαπαίζων δόξας, αὐτὸς ἣν θειάζει, οὐ τίθησι· πλὴν εἴ τις αὐτοῦ δόξαν ἐρεῖ, τὸ μηδὲν δοξάζειν. τὴν μέντοι φράσιν ἐστὶν ἄριστος, λέξει χρώμενος εὐσήμῳ τε καὶ κυρίᾳ, καὶ τῷ ἐμφατικῷ διαπρεπούσῃ, εὐκρινείας τε καὶ καθαρότητος, μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ συμμέτρου μεγέθους, εἴπερ τις ἄλλος, ἐραστής. συνθήκῃ τε αὐτοῦ οὕτως ἥρμοσται, ὥστε δοκεῖν τὸν ἀναγινώσκοντα, μὴ λόγους λέγειν, ἀλλά τι μέλος τερπνὸν χωρὶς ἐμφανοῦς ᾠδῆς τοῖς ὠσὶ τῶν ἀκροωμένων ἐνστάζειν. καὶ ὅλως, ὥσπερ ἔφημεν, ἄριστος ὁ λόγος αὐτῷ, καὶ οὐ πρέπων ὑποθέσεσιν, ἃς αὐτὸς ἔγνω σὺν τῷ γελοίῳ διαπαῖξαι. ὅτι δὲ αὐτὸς τῶν μηδ' ὅλως δοξαζόντων ἦν, καὶ τὸ τῆς βίβλου ἐπίγραμμα δίδωσιν ὑπολαμβάνειν, ἔχει γὰρ ὧδε·

Λουκιανὸς τάδ' ἔγραψα παλαιά τε μωρά τε εἰδώς·
Μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα,
Ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

ΛΟΥΚΙΟΥ ΠΑΤΡΕ'ΩΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ ΛΟΓΟΙ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Λουκίου Πατρέως μεταμορφώσεων λόγοι διάφοροι. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής τε καὶ καθαρὸς, καὶ φίλος γλυκύτητος· φεύγων δὲ τὴν ἐν λόγοις καινοτομίαν, εἰς ὑπερβολὴν διώκει τὴν ἐν τοῖς διηγήμασι τερατείαν, καὶ ὡς ἄν τις εἴποι, ἄλλος ἐστὶ Λουκιανός. οἱ δέ γε πρῶτοι αὐτοῦ δύο λόγοι μόνον οὐ μετεγράφησαν Λουκίῳ ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ λόγου ὃς ἐπιγέγραπται Λούκιος ἢ ὄνος, ἢ ἐκ τῶν Λουκίου λόγων Λουκιανῷ. ἔοικε δὲ μᾶλλον ὁ Λουκιανὸς μεταγράφοντι, ὅσον εἰκάζειν. τίς γὰρ χρόνῳ πρεσβύτερος, οὔπω ἔχομεν γνῶναι. καὶ γὰρ ὥσπερ ἀπὸ πλάτους τῶν Λουκίου λόγων ὁ Λουκιανὸς ἀπολεπτύνας καὶ περιελών, ὅσα μὴ ἐδόκει αὐτῷ πρὸς τὸν οἰκεῖον χρήσιμα σκοπόν, αὐταῖς τε λέξεσι καὶ συντάξεσιν εἰς ἕνα τὰ λοιπὰ συναρμόσας λόγον, *Λούκιος ἢ ὄνος ἐπέγραψε τὸ ἐκεῖθεν ὑποσυληθέν.

Quin ferè quotiescunque Episcoporum inter ipsos de fidei capitibus contentiones, vel aliæ denique dissensiones fuerunt, eundem seruat in narrando celandi modum.

LVCIANI *Opera Varia.*

CXXVIII.

LEGVNTVR a LVCIANI *pro Phalaride [orationes duæ] & mortuorum, amantiumque dialogi varij*: alij item diuersis de rebus libelli, in quibus fere singulis gentium res comicè irridet: vt in Diis fingendis errorem illorum, atque amentiam: in libidinem præterea immoderatum impetum, atque intemperantiam: Poetarum item apud ipsos prodigiosas opiniones, ac fictiones, indeque natum in repub. errorem; reliquæ etiam vitæ inconstantem cursum, atque casus: Philosophorum ad hæc ipsorum fastu plenos mores, qui nonnisi fictarum, inaniumque opinionum referti sunt: denique Gentes tanquam per comœdiam, vt diximus, pedestri, nempe soluta oratione irridere studio illi fuit. Ex eorum autem numero esse videtur, qui nihil omnino b certi pronunciant. Aliorum enim perstringens atque irridens opiniones, ipse quidem suam tacet: nisi quis hanc illius esse certam opinionem commendat, nihil esse certo de rebus vllis statuendum.

Ad stylum quod attinet, longè optimus: dictione vtitur significante ac propria, quæque efficax dicendi genus deceat. Distinctionis adhæc, atque puritatis, atque vt perspicuitatis, & aptæ magnitudinis, si quis alius, perstudiosus est. Compositionem quoque adeo commode concinnat, vt lector credat non se orationes legere, sed iucundum aliquod carmen, sine manifesto cantu, audientium auribus instillari. Vno verbo, vt repetam, venustissima eius oratio est, nec satis subiectæ rei decens, quam ille voluit ridendo ludere. Quod autem de iis vnus ipse fuerit, qui nihil certo assererent, vel libro inscriptum hoc epigramma satis ostendit,

Scripsi hæc Lucianus prisci stultique peritus:
Stulta etenim, vulgo credita docta tamen.
Ergo nil hominum certò mens concipit vnquam:
Ast quod miraris, ridiculum est aliis.

LVCII PATRENSIS *Metamorphoses.*

CXXIX.

LECTAE sunt LVCII PATRENSIS *transformationum narrationes variæ.* Dictio eius clara, pura, & dulcedine delectans: fugiens vero orationis nouitatem, supra modum prodigiosas consectatur narrationes. vt iure dixeris alterum eum esse Lucianum. Priores certè duo ipsius libri, tantùm non descripti sunt a Lucio ex Luciani libro, qui inscriptus est: LVCIVS, vel ASINVS. nisi contra ex Lucij libris a Luciano ille transcriptus est. Ac si coniectare licet (neque enim vter tempore prior fuerit, cognoscere hactenus potui) Lucianum potius transcripsisse videtur. Nam quasi copiosiores Lucij libros, resecatis quæ ad proprium pertinere inceptum minime videbantur, Lucianus accidisset, iisdémque verbis & compositionibus cetera vni aptasset narrationi. *Lucium, seu Asinum* quem inde furto compilauit, librum a inscripsit.

a Vide in v. de hoc scriptore Suidam aliosque.

b Quales Pyrrhonij, & Academici, [illegible] Pyrrhoneum.

a Vt ex Luciano transtulit L. Apuleius Madaurensis, absoluto Milesio Asinum aureum. Vide eius interpretes.

Fabulosarum autem fictionum, ac nefandæ turpitudinis pleni sunt vteriusque libri, hoc solo discrimine, quod Lucianus, vt ceteros suos libros omnes, ad irridendum atque perstringendum gentium superstitiosum deorum cultum, hunc quoque composuerit: Lucius verò seriò agens, & certas ratus hominum in alios transformationes, & brutorum rationis expertium in homines, ac vice versa, aliasque antiquarum fabularum ineptias, ac nugas his litteris prodiderit, atque contexuerit.

CXXX.

DAMASCII Incredibilium libri IV.

LECTI sunt a DAMASCII *libri quatuor*, quorum quidem primus sic inscribitur, *De incredibilibus fictionibus capita CCCLII*. Alter deinde: *Incredibilium de dæmoniis narrationum capita LII*. Tertius porro, *De animis à morte apparentibus incredibilium narrationum capita LXIII*. b Quartus denique, *Naturarum etiam incredibilium capita CV*. In quibus omnibus plurima reperies, quæ neque fieri, neque credi possint, malè conficta, & stulta mendaciorum portenta, impio atque atheo Damascio vere digna: qui dum Euangelij lumen orbem terrarum illustraret vniuersum, ipse in densissima idololatriæ caligine immersus iacuit. Breuis ac velut compendiaria hic eius est oratio, non incompta tamen, neque perspicuitatem, vt in talibus narrationibus solet, negligens.

CXXXI.

AMYNTIANVS In Alexandrum magnum, & alia.

LECTVS est AMYNTIANI *de Alexandri laudibus liber*. Dedicat eum Marco Antonino Romanorum Imperatori, prædicátque se stylo res Alexandri gestas æquaturum. At deprehensus est in orationis progressu calidus quidem, & audax promissor, in promisso verò implendo, frigidus atque imbecillus. Multò enim in dicendo iis etiam inferior est, qui ante ipsum de Alexandro scripserunt.

Tenui atque elumbi vsus est dicendi genere. Etsi autem perspicuitate non caret, plurima tamen necessaria prætermittit.

Scripsit idem, cum alios non vnius generis libros, tum *vitas* inuicem *comparatas*: vt Dionysij & Domitiani, libris duobus: Philippi quoque Macedonum regis & Augusti, libris totidem. Fertur eiusdem & *de Olympiadis*, Alexandri matris *vita* liber singularis.

CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. CXXXV.

PALLADII, APHTHONII, EVSEBII, ET MAXIMI, * Declamationes.

LECTAE sunt a PALLADII *Sophistæ declamationes variæ*, b APHTHONII quoque, & c EVSEBII Sophistarum, item MAXIMI Sophistæ Alexandrini. Verùm ceteros Palladius omni dicendi artificio multis partibus superauit.

CXXXVI.

CYRILLI Thesauri.

LEGVNTVR CYRILLI *Thesauri*. Epicherematis refertus est liber, pugnátque

λέγει δὲ ὁ ἑκατέρου λόγος, πλασμάτων μὲν μυθικῶν, ἀρρητοποιίας δὲ αἰσχρᾶς. πλὴν ὁ μὲν Λουκιανὸς, σκώπτων καὶ διασύρων τὴν ἑλληνικὴν δεισιδαιμονίαν, ὥσπερ κἀν τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦτον συνέταττεν. ὁ δὲ Λούκιος σπουδάζων τε, καὶ πιστὰς νομίζων τὰς ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀλλήλους μεταμορφώσεις, τάς τε ἐξ ἀλόγων εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἀνάπαλιν καὶ τὸν ἄλλον τῶν παλαιῶν μύθων ὕθλον καὶ φλήναφον γραφῇ παρεδίδου ταῦτα, καὶ συνύφαινεν. [*αἰσχρᾶς.]

ΔΑΜΑΣΚΙΟΥ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΔΟξων λόγοι δ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δαμασκίου λόγοι τέσσαρες, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπιγραφὴν [ρλ'. Damascij libri IV.] ἔχει περὶ παραδόξων ποιημάτων κεφάλαια τνβ'. ὁ δὲ δεύτερος, παραδόξων δαιμονίων διηγημάτων κεφάλαια νβ'. ὁ δὲ τρίτος, περὶ τῶν μετὰ θάνατον ἐπιφαινομένων ψυχῶν, παραδόξων διηγημάτων κεφάλαια ξγ'. ὁ δὲ τέταρτος, παραδόξων φύσεων κεφάλαια ρε'. ἐν οἷς ἅπασιν ἀδύνατα τε καὶ ἀπίθανα, καὶ κακόπλαστα τερατολογήματα, καὶ μωρά, καὶ ὡς ἀληθῶς ἄξια τῆς ἀθεότητος καὶ δυσσεβείας Δαμασκίου, ὃς καὶ τοῦ φωτὸς τῆς εὐσεβείας τὸν κόσμον πληροῦντος, αὐτὸς ὑπὸ βαθεῖ σκότῳ τῆς εἰδωλολατρείας ἐκάθευδε. κεφαλαιώδης δὲ αὐτῷ ἐν τύποις ὁ λόγος, καὶ οὐκ ἄκομψος, οὔτε τὸ σαφὲς ὑπερορῶν, ὡς ἐν διηγήμασι τοιούτοις.

ΑΜΥΝΤΙΑΝΟΥ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝδρον τὸν βασιλέα, καὶ ἕτερά τινα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀμυντιανοῦ εἰς Ἀλέξανδρον. προσφωνεῖ δὲ τὸν λόγον τῷ αὐτοκράτορι ῥωμαίων Μάρκῳ, καὶ ἐπαγγέλλεται [ρλα'. Amyntianus in Alexandrum.] μὲν ἀξίως εἰπεῖν τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεων, ἐδείχθη δὲ προϊὼν ὡς ἐπαγγεῖλαι μὲν ἐστὶν ἔνθερμος καὶ τολμητὴς, πληρῶσαι δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ψυχρὸς καὶ δειλός. πολὺ γὰρ καταδεέστερος καὶ τῶν ἔμπροσθεν εἰρηκότων λόγῳ περὶ αὐτοῦ. ἀτόνῳ δὲ καὶ ἐκλύτῳ χαρακτῆρι κέχρηται, τὸ μὲν τοι σαφὲς οὐ διαπίπτει, πολλὰ δὲ τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνει. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἑτέρους λόγους ἔγραψε διαφόρους· καὶ παραλλήλους συνέθηκε βίους: ὥσπερ Διονυσίου καὶ Δομετιανοῦ, ἐν δυσὶ λόγοις· Φιλίππου τε μακεδόνων καὶ Αὐγούστου, ἐν ἑτέροις δυσίν. ἔτι δὲ καὶ περὶ Ὀλυμπιάδος τῆς Ἀλεξάνδρου μητρὸς λόγον ἔγραψε.

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ, Ἀφθονίου, Εὐσεβίου, καὶ Μαξίμου μελέται.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Παλλαδίου σοφιστοῦ μελέται διάφοροι, καὶ Ἀφθονίου, καὶ [ρλβ'. ρλγ'. ρλδ'. ρλε'. Declamationes Aphthonij, Eusebij, Maximi, Palladij.] Εὐσεβίου σοφιστοῦ, καὶ Μαξίμου σοφιστοῦ ἀλεξανδρέως. ἀλλὰ τῶν ἄλλων ὁ Παλλάδιος κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν τὴν ἐν λόγοις ἐπὶ πλεῖστον διενήνοχε.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΟΙ ΘΗσαυροί.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Κυρίλλου οἱ θησαυροί. ἐπιχειρηματικὸν δὲ ἐστι τὸ βιβλίον, καὶ [ρλς'. Cyrillo thesaur.]

κατὰ τῆς ἀρείου καὶ εὐνομίου λύσσης γενναίως καὶ πολυτρόπως ἀγωνιζόμενον. καὶ γὰρ καὶ λογικαῖς ἐφόδοις ἐπιστημόνως αὐτῶν ἀπελέγχει τὴν ἀσέβειαν, καὶ γραφικὰς αὐταῖς συμπλέκων καὶ συνυφαίνων χρήσεις, πανταχόθεν τὸ σαθρὸν αὐτῶν * σηλιτεύει τοῦ δόγματος. τίθησι δὲ καὶ μαρτυρίας ἁπλῶς τῆς γραφῆς ὁ σοφώτατος Κύριλλος, εἰς ἀμηχανίαν αὐτοὺς διὰ πάντων συγκλείων τὸ φρύαγμα. ἔστι δὲ ἐν ἑαυτῷ λόγων εὔπορος, καὶ μάλιστα τοῖς ἐννοίας λαβεῖν τῶν λογικῶν ἐφόδων, σαφέστατος.

valide, ac varie cum Arij & Eunomij furibunda rabie. Etenim & logicis argumentis sapienter illorum destruit amentiam, quibus dum S. Scripturæ adnectit adtexitque testimonia, quam sit illa doctrina futilis omni ex parte divulgat. Adhibet idem nuda quoque S. Scripturæ testimonia, vt quo se fastuosi vertant, obsepti vndique atque conclusi non habeant. Est autem inter omnia eius scripta uber hic maxime perspicuus, iis potissimum, qui logicorum argumentorum sensum capere possunt.

ΕΥΝΟΜΙΟΥ ΤΟΥ ΔΥΣΣΕΒΟΥΣ βιβλιδάριον.

EVNOMII HAERETICI Libellus. CXXXVII.

ρλζ. Eunomii hæretici libellus.

Ἀνεγνώσθη βιβλιδάριον Εὐνομίου, τῆς οἰκείας δυσσεβείας ἔκθεσις. ἡ δὲ ἐπιγραφή· * τοῦτο τὸ βιβλιδάριον ἐπεὶ τοῖς συναιρεσιώταις Εὐνομίου διὰ θαύματος μὲν ἦν, κρύφιον δὲ καὶ ἀνέκφοιτον τοῖς ἄλλοις εἶναι διεσπούδαστο· μόλις ποτὲ ὁ μέγας Βασίλειος ἐπιτυχὼν εἰς χεῖρας λαβεῖν, διωνήσας, γενναίως τε καὶ λαμπρῶς, καὶ ἐν πάσῃ ἀρετῇ λόγων καὶ ἰσχύι διὰ πάντων ἐλέγχων, ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπεσφάλισεν· ὥσπερ τι νήπιον βαβυλώνιον τῇ στερρᾷ τῆς * πίστεως προσαράξας πέτρᾳ, καὶ ἐπισήμαιον δὲ γέλωτα δείξας τὸ πρὶν θαυμαζόμενον.

Lecti libellum a EVNOMII, quo suam ipse prodit impietatem, cuius hic titulus: ** Libellum hunc, quod Eunomianis in admiratione esset, de industria, ne ad alios perueniret, occultatum vix tandem nactus Basilius magnus, fortiter eum, ac splendide, omnemque adeo dicendo vim ac facultatem peruadens, euertit, ac iugulauit. Diceres cum b Babylonicum infantem ad firmam fidei petram allidendo contudisse, ac putidi cadaueris instar risu dignum ostendisse, quod tantam antea sui admirationem aliis concitarat.

a Vide Suid.
b Psal. 136.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΑγματείας τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐν ᾗ δυσσεβὲς αὐτοῦ ἀπελέγχει τὸ δόγμα καὶ ἐπιστολαὶ μ΄.

EIVSDEM EVNOMII Refutationis B. Basilii magni libri III. Item Epistolæ XL. CXXXIX.

ρλη. Aduersus Basilium libri.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ δυσσεβοῦς Εὐνομίου βιβλίον, ἐν λόγοις τρισὶν, ὡς δῆθεν τῶν ἀποδεδειγμένων κατὰ τῆς βλασφημίας αὐτοῦ τῷ θείῳ Βασιλείῳ ἀτόπων, ἔλεγχος. ταύτην τὴν βίβλον ὠδίνοντα, πολλάς φασιν αὐτὸν ἐτῶν ὀλυμπιάδας * καταδῦναι, ἐν οἰκίσκῳ ἑαυτὸν καθειργνύντα, καὶ λαθραίαις μίξεσι τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο τέρας κυήσαντα, μόλις εἰς φῶς διὰ τῶν ἀμβλωθριδίων ἐκθῶσαι. θάλπειν τε ἐκεῖθεν, καὶ μόλις καὶ αὐτοῖς τοῖς συμμύσταις τῆς αἱρέσεως τὸ κύημα ἐκδιδόναι· μάλιστα, μή πως καὶ αὐτὸ ταῖς Βασιλείου χερσὶν ἐμπεσὸν, πρὶν ἢ πῆξιν λαβεῖν διαφθαρῇ, καὶ πρὸ τοῦ αὐξηθῆναι ξηρανθῇ ἄωρον ἀποτεθέν. διόπερ ἐπιμελῶς, καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος τὸ γέννημα καταπιὼν, ἔκρυπτέ τε καὶ συνεκάλυπτε· μέχρις οὗ ἡ Βασιλείου ζωὴ τὴν ὑπερόριον κατὰ σάρκα ζῶσα βίου τὸν φόβον ἐπέσειεν. ἐπεὶ δὲ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ τῆς * παροικίας ἀπανέστη, εἰς τὴν οἰκείαν κληρονομίαν ἀνέδραμε· τῷ πολλῷ λυθέντος δέους, * ὅτι τῷ καιρῷ τὸ δημοσιεύειν ὑπῆρχεν, οὐδὲ τότε πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς φίλοις ἐθάρρησεν. οἱ προσεντυχόντες Θεόδωρος καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, καὶ Σωφρόνιος, ὧν ἐν ἑτέροις ἐμνήσθημεν, αὐτόθεν, πολλαῖς αἰκίαις λόγων λακτισάμενοι, κἀκεῖνο τοῦ προτέρου νεκρὸν καὶ πάσης ἀπόζον ἀκαθαρσίας τῷ γεγεννηκότι ἀπέρριψαν. τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσεβείας οὕτως ἰδὼν ἐδίκαζεν. ὁ δὲ τῷ λόγῳ χαρακτὴρ, χάριτος μὲν καὶ ἡδονῆς οὐδ᾽ εἴ τις οὖν * εἰς γοῦν γνῶναι τὸ εἰδέναι. κέκμηκεν δέ τινα τερατεύεσθαι καὶ δύσηχον ἦχον φιλοτιμεῖται φορεῖν τῶν τε συμφώνων τῇ ἐπαλληλίᾳ,

Lectum eiusdem impij hominis tres libros continens Volumen, quod velut confutatio est illarum ineptiarum, quas in ipsius reperiri blasphemiis S. Basilius demonstrarat. Hoc in opere parturiendo, multas cum annorum Olympiadas ædiculæ inclusum suæ absumpsisse ferunt; ac vix tandem post multorum annorum interuallum, abortiendo improbum illum ac prodigiosum, quem furtiuis congressibus conceperat, fœtum in lucem eiecisse. Quin tunc etiam miserum illic fouendo partum, ipsis quoque sectæ affeclis non temere exhibuisse, veritum nimirum maxime, ne quando & hoc opus in Basilij manus prius veniens, quam coalesceret, dissiparetur; & antequam floreret, præmature corruptum marcesceret. Igitur studiose, velut alter in fabulis Saturnus, natum deuorando texit atque abscondit, quamdiu quidem B. Basilius in fluxa ista vita degens metum incuteret. Postquam vero vir ille diuinus peregrina habitatione relicta, in suam, hoc est, in cœlestem commigrauit hæreditatem, & ingenti illo metu discusso, vix tandem sero edendi aduenit occasio, ne tunc quidem omnibus, sed amicis dumtaxat [euulgare] ausus est. In quem incidentes a Theodorus, & Gregorius Nyssenus, atque Sophronius (quorum b supra est a me habita mentio) multis verborum plagis, non secus quam priorem [illum eiusdem libellum] Basilius, conficientes, iugulatum iam, & pra impuritate olidum, in auctorem suum coniecerunt. Has itaque tum impietas pœnas dedit.

Ad stylum quod attinet, tantum is ab omni & gratia, & iucunditate remotus est, vt ne cognouisse quidem, an tale quid exstaret, videatur. Iactantiam tantummodo quandam prodigiose ostentat, sonumque dissonum stridendo edere affectat, tum consonantium alterna vicissitudine,

a Antiochenus, idemque Mopsuestiæ Epis.
b Cod. IV. V. VI.

tum vocibus pronunciatu difficilibus, & quæ multis abundent consonantibus; idque poetico more, vel, vt verius dicam, dithyrambico potius ritu. Compositio ipsius coacta est, & vi compressa, atque extusa, vt necesse habeat illius scripta legens, aerem vehementer labiis verberare, si modò apertè pronuntiare velit, quæ fortè nanciscens atque contorquens, aut collidens etiam, ac temere interuciens, immò & truncans, vix tandem ille coniunxit. Longas quoque interdum, & immodice productas periodos facit: obscuritatem insuper atque incertitudinem per omne opus offundens, cum vt vulgò videatur ipsa suæ eloquentiæ vi eorum longe captum excedere; tum vt, quod in eius sensis atque cogitatis imbecillum est (vt est sanè plurimum) hac ipsa obscuritate, & intelligendi difficultate obtegere, sententiæque celare vitium possit. Videtur verò & logicis inniti argumentis, dum partim alios hoc nomine insectatur, partim ipse libentissime iis vtitur, tametsi frequenter (cum sero hoc studium arripuerit, neque ad eius intima penetrarit) in multis sæpe merito erroris notatur.

Eiusdem quoque *Epistolæ ad varios* lectæ numero quadraginta. At dum in his item eandem dicendi formam subtiliter affectat, qui omnino epistolicæ dictionis nec leges audiuerat vnquam, nec in iisdem se exercuerat, publicam per ea infamiæ notam incurrit.

CXXXIX.

BEATI ATHANASII *In Ecclesiasten, & Cantica Canticorum commentarius.*

LEGI MAGNI ATHANASII *in Ecclesiasten, & Cantica Canticorum commentarium.* Dilucidè dicit, vt in omnibus suis scriptis. Ad earum tamen a epistolarum gratiam & venustatem, quibus secessum excusat suum, quæque ad exsilium pertinent exponit, neque hic liber, neque alius eius, (qui quidem in meas inciderit manus) attingit.

Lecta sunt sup. Codice CXXII.

CXL.

EIUSDEM *Contra Arium libri V.*

LECTI sunt eiusdem sancti viri *contra Arium, eiúsque dogmata libri quinque.* Huius dictio perspicua, vt & in ceteris eius omnibus, sobria item & candida, veheménsque ac profunda, & argumenta validè torquens: eius verò vbertas in his, ac fœcunditas admodum sanè fuit mirabilis. Dialecticis adhæc vsus est argumentis, non illis nudè propositis, & ipsismet ex ea arte petitis vocibus, (quod pueri, recentioresque discipuli, iuueniliter sese, ac gloriosè ostentantes, solent) verùm Philosophorum more, magnificéque prolatis, ac per nudas dumtaxat notiones, & has quidem benè ornatas. Sacræ quoque scripturæ testimoniis, ac demonstrationibus validè communitur: & vt vno verbo absoluam, solus hic liber ad Arianismum vniuersum refellendum sufficere queat. Immò qui Gregorium Theologū, sanctúmque Basiliū dixerit, ex hoc tanquam fonte haustos egregios illos,

καὶ τῇ λέξει τῇ * δυσεκφράστοις καὶ πολυσυμφώνοις, καὶ τῷ ποιητικῷ τούτῳ, ἢ μᾶλλον ἀκριβέστερον εἰπεῖν, τῷ διθυραμβικῷ εἴδει συγχαίρουσαις. συνθήκη τε αὐτοῦ ἐκβεβιασμένη καὶ συμπεπιεσμένη καὶ ἔκθεσις· ὡς ἀνάγκην εἶναι τὸν ἀναγινώσκοντι τὰ ἐκείνου, τύπτειν σφοδρῶς τον αἰέρα τοῖς χείλεσιν, εἰ μέλλοι σαφῶς ἀπαγγέλλειν ἃ ἀποτυγχάνει καὶ συστρέφων, συνθλίβων τε καὶ περιβάλλων καὶ ἀπερισκέπτως ἀπεργάζων ἐκεῖνος μόλις συνέταττε. μακραί τε ἐνίοτε εἰς ἀμετρίαν περίοδοι ἐκτεινόμεναι, καὶ τὸ σκοτεινόν τι καὶ ἄδηλον, δι' ὅλου κεχυμένον τοῦ συγγράμματος: ἵνα δοκῇ τε τοῖς πολλοῖς δυνάμει δεινότητος ἐκφεύγειν αὐτοῦ τὴν κατάληψιν· καὶ ὅσον ἀσθενὲς τῶν νοηθέντων, καὶ γὰρ ἐστι πολὺ, τῷ ἀσαφεῖ καὶ δυσκαταλήπτῳ ἐπισκιάζειν ἔχῃ καὶ κρύπτειν τῆς διανοίας τὸ ἄρρωστον μάλιστα. δοκεῖ δὲ καὶ ταῖς λογικαῖς ἐπερείδεσθαι μεθόδοις· ἄλλους τε διασύρειν ἐπὶ τούτῳ, καὶ αὐτὸς προθυμηθεὶς μὲν ἀποκεχρῆσθαι ὅτι πὶς ὅτι μάλιστα. ὀψιμαθὴς δὲ κἂν τούτοις, καὶ οὐδ' εἰς τὸ βάθος αὐτῶν ἐλθὼν, ἐν πολλοῖς πολλάκις ἐλεγχόμενος. ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους, μέχρι τεσσαράκοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταύταις τὸ αὐτὸ τῶν λόγων εἶδος λεπτουργῶν, παντελῶς τῶν ἐπιστολῶν χαρακτῆρος οὐδὲ τοὺς νόμους ἀκούσας, μὴ ὅτι γε τριβεὶς ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ στηλιτευθῆναι διέπεσεν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστὴν, καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ὑπόμνημα εἰς τὸν ἐκκλησιαστὴν, καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων. καὶ σαφὴς μὲν ἐστιν, ὥσπερ πανταχοῦ τῶν λόγων αὐτοῦ. εἰς μέν τοι τὴν χάριν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐπιστολῶν ὡς τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ τῆς φυγῆς καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐξεργάζεται, οὔτε τόδε τὸ βιβλίον, ἀλλ' οὐδ' ἄλλό τι, ὅσα ἐμὲ τῶν αὐτοῦ εἰδέναι, οὐδὲν * ἀπεκφέρεται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ τοῦ Ἀρείου δογμάτων ἡ πεντάβιβλος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἡ κατὰ Ἀρείου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων πεντάβιβλος, τὴν μὲν ἐν φράσει σαφής τί ἐστιν, ὡς καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἀπέριττος καὶ ἀφελὴς, δριμὺς καὶ βαθὺς, καὶ λίαν τοῖς ἐπιχειρήμασι εὔτονος. καὶ τὸ γόνιμον δὲ αὐτοῦ ἐν τούτοις ἡλίκον, ὅσον καὶ θαυμάσιον, λογικαῖς τε μεθόδοις, οὐ τι γυμνῶς καὶ ἀπὸ ἐκεῖθεν λέξεσιν, ὥσπερ οἱ παῖδες καὶ ἀρτιμαθεῖς μειρακιώδη φιλοτιμίαν ἐπιδεικνύμενοι προσάπτουσιν. ἀλλ' ἐμφιλοσόφως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς καὶ ταῖς ἐννοίαις μόναις καὶ ταύταις διηρμηνευμέναις ἀποκέχρηται· γραφικαῖς τε μαρτυρίαις καὶ ἀποδείξεσιν εἰς τὸ καρτερὸν κατοχύρωται. καὶ ἁπλῶς ἀρκεῖ τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ πάσης ἀρειανῆς παρατάξεως. καὶ εἴ τις τὸν θεόλογον Γρηγόριον καὶ τὸν θεῖον Βασίλειον ἐκ ταύτης ὥσπερ πηγῆς ἀρυσαμένους φαίη τῆς βίβλου τοὺς καλοὺς ἐκείνους,

καὶ διειδεῖς

Margin notes: * ἀποτρέψασι. — ρλθ'. Athanasij commentarius in Ecclesiasten & Cantica Canticorum. — * διαφέρεται. — ρμ'. Athanasij contra Arium libri V.

καὶ διεξιὼν τῶν οἰκείων λόγων κατὰ τὸ πλάτος ῥεύσας ποταμούς: οὐκ ἂν οἶμαι σφαλείη τοῦ παραδείγματος.

ρμά. Basilij M. in Hexaemerū.

ΒΑΣΙΛΕΊΟΥ ΤΟΥ͂ ΜΕΓΆΛΟΥ εἰς τὴν ἑξαήμερον.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗ Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου τὰ εἰς τὴν ἑξαήμερον. ἄριστος δὲ ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ μέγας Βασίλειος. λέξει τε γὰρ καθαρᾷ καὶ εὐσήμῳ καὶ κυρίᾳ, καὶ ὅλως πολιτικῇ καὶ πανηγυρικῇ δεινὸς, εἴ τις ἄλλος, χρήσασθαι. νοημάτων τε τάξει καὶ καθαρότητι πρῶτος, ἀλλ' οὐδενὸς δεύτερος, πιθανότητος δὲ καὶ γλυκύτητος καὶ γε λαμπρότητος ἐραστὴς, καὶ ῥέων τῷ λόγῳ, καὶ ὥσπερ ἐξ αὐτοσχεδίου πηγάζων τὸ ῥεῖθρον. καὶ τῷ πιθανῷ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἥκει ἀποκεχρημένος, ὡς εἴ τις πολιτικοῦ λόγου τοὺς αὐτοῦ λόγους παράδειγμα ἑαυτῷ θείη, ἔπειτα τούτους ἐμμελετῴη· μηδὲ τῶν εἰς τοῦτο συντελούντων δηλονότι νόμων ἄπειρος ὑπάρχων, καὶ οὐδενὸς αὐτὸν ἑτέρου δεήσεσθαι, οἶμαι, οὔτε Πλάτωνος, οὔτε Δημοσθένους. οἷς οἱ παλαιοὶ ἐνδιατρίβειν παρεγγυῶνται, εἰς τὸ πολιτικόν τε καὶ πανηγυρικὸν ῥήτορας γενέσθαι.

ρμβ'. Eiusdem orationes ethicæ.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ἨΘΙΚΟΙ͂ λόγοι.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗΣΑΝ αὐτοῦ καὶ οἱ λεγόμενοι ἠθικοὶ λόγοι: ἐν οἷς ἅπασιν ἡ προειρημένη ἀρετὴ τῶν λόγων μάλιστα διαφαίνεται.

ρμγ'. Eiusdem Bas. M. epistolæ.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ἘΠΙΣΤΟΛΑΙ͂.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗΣΑΝ δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαί· αἵ τε κανονικαὶ, καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος, ἃς διαφόροις ἐπέστειλεν. ἐξ ὧν τό, τε ἦθος ἐστὶ τοῦ ἀνδρὸς, ὁποῖον ἦν ἀξιάγαστον, χαρακτηρίσαι, καὶ κανόνα λαβεῖν, εἰ ἄλλως τις μὴ ἔχῃ ἐπιστολιμαίους χαρακτῆρας.

ρμδ'. Eiusdem Ascetica.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ἈΣΚΗΤΙΚΆ.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗ καὶ τὰ ἀσκητικὰ, ἤγουν ἀσκητικῆς πολιτείας ὑποθῆκαι, καθ' ἃς τις βιοὺς τῆς οὐρανίου οἰκήσει βασιλείας· ἐν μέν τοι παρηλλαγμένον ἐστὶν ἰδεῖν, τὸ κεχρῆσθαι αὐτὸν ἐμφάσεσιν ἐν πολλοῖς κεφαλαίοις.

ρμέ. Helladij Lexicon.

ἙΛΛΑΔΊΟΥ ΛΕΞΙΚΌΝ.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗ λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον Ἑλλαδίου, ὧν ἴσμεν λεξικῶν πολυστιχώτατον. οὐ λέξεων δὲ μόνον ἡ συναγωγὴ, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ κομματικῶν τινῶν χαριεστάτων λόγων, καὶ εἰς κῶλα πολλάκις συνθέσιν ἀπαρτιζομένων. πεζοῦ δὲ λόγου ἐστὶ τὸ πλεῖστον τῶν λέξεων, ἀλλ' οὐχὶ ποιητικοῦ, ὥσπερ ἡ Διογενιανῷ συμπονηθεῖσα συλλογή· οὐδὲ κατὰ πάσας τὰς συλλαβὰς τὴν τοῦ στοιχείου τάξιν φυλάττει, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν ἄρχουσαν. πολύστιχος δὲ οὕτως ἡ συλλογὴ, ὥστε μηδ' εἰς πέντε σύμμετρα τεύχη τὴν ὅλην πραγματείαν ἀπαρτίζεσθαι. ἡμεῖς δὲ ἐν ἑπτὰ τεύχεσιν αὐτῇ ἐνετύχομεν.

& limpidos librorum suorum riuos contra eundem errorem profudisse, sane à scopo minime aberrarit.

CXLI.

Basilivs Magnvs *In Hexaëmeron.*

Legimvs B. Basilivm *a in opus sex dierum*, [seu de mundi fabrica.] Præstantissimus est in libris omnibus. Pura enim dictione, significante, propria, & omnino ciuili ac panegyrica, si quis alius, vti nouit: sensuúmque ordine ac puritate primus, & nemini secundus apparet. Iam persuadendi quoque vim, ac iucunditatem cum perspicuitate amat, atque ita eius fluit oratio, quasi vltro, tanquam e fonte riuulus, scaturiret. Verisimilitudine autem vsque eo est vsus, vt si quis eius sermones pro ciuilis orationis exemplo sibi proposuerit, in iisque sese exercuerit (modo ne eorum, quæ huc conferunt, præceptionum rudis sit) nullum alium præterea, quantum quidem existimo, desideraturus esse videatur; non ipsum quoque Platonem, siue Demosthenem, quos tamen versandos antiqui præcipiunt iis, qui in oratores ciuiles, at panegyricos euadere cupiant.

a Plutarchi libellorum de animantium natura magnam partem [illegible]. b [illegible] verſum D. Ambrosium de opere sex dierum, tractatum ex hoc Basilio esse contendunt.

CXLII.

Eivsdem *Orationes Ethicæ.*

Legimvs eiusdem & *morales orationes*: in quibus omnibus supradicta dicendi virtus maxime elucescit.

CXLIII.

Eivsdem *Epistolæ.*

Legvntvr eiusdem *Epistolæ cum canonicæ, tum reliquæ*, sane multæ, ad varios missæ. Ex his & viri mores, quam admirandi fuerint, facile apparet, & norma esse queant, (si alia nulla suppetat) conscribendarum epistolarum.

CXLIV.

Eivsdem *Ascetica.*

Legimvs & *a Ascetica*, hoc est, *monasticæ vitæ præceptiones*: ex quarum quidem præcepto qui vixerit, cœlesti certè regno aliquando potiatur. Hic vnum illud insolitum videas, quod in plerisque capitibus *b* indicationibus sit vsus.

a Quæ a multis Eustathio Sebasteno Episcopo tribui, refert Niceph. lib. 9. c. 16. & rursum libr. 11. cap. 29.
b ἐμφάσεσι, quæ summa quadam capita aut quæstionū breuium aut [illegible] tractandarum.

CXLV.

Helladii *Lexicon.*

Legi *a Lexicon* Helladii alphabeti serie conscriptum, maximum eorum, quæ nouimus, Lexicorum; non verborum duntaxat in eo facta collectione, sed interdum etiam incisorum quàm elegantissimorum, quæ & perfecta cola non raro adæquent. Voces autem ipsæ maximam partem è soluta sunt oratione, non eunctæ numeris, quales habet *b* Diogeniani collectio. Nec item hic ordinem alphabeti per singulas seruauit syllabas, sed in ipso duntaxat vocabuli principio. In immensum plane creuit hæc cōgeries, vt nec quinq; iustis voluminibus opus integrum contineri queat. nos illud in septē diuisum partes nacti sumus.

a Emisā Helladij Χρηστομαθειῶν librorum quatuor excerpta habes infr. Cod. CCLXXIX. quem scriptorem forsitan indicatum voluit Stephan. in Βυζάντιον. Plura de eo Suid.
b Libros hunc V. redactum in compendium CCCC. & V. Pamphili misissem de vocabulo opere, tribuit Suid.

Scribentibus ſane perutilis liber, quique variam rerum cognitionem conſectantur. Nam & oratorum adhibet teſtimonia, & eorum prætcrea, qui in poetica magnam ſunt laudem conſecuti.

CXLVI.

Lexicon *Puræ Ideæ.*

LEXICON legi *Ideæ puræ* litterarum ordine. Magnus & hic liber, vt multi potius, quam vnus eſſe videatur. Vtilis autem, ſi quis alius, is eſt, qui hanc Ideam tractant.

CXLVII.

Lexicon *Grauis ſtyli.*

LEGI *Ideæ grauioris Lexicon*, quod ipſum quoque in immenſum creuit, vt legentibus aptius fore arbitrer, ſi in duos opus illud, aut tres tomos diſtribuatur. Digeſtum item eſt litterarum ordine, patetque vtile eſſe iis, qui ſublimi tumidóque dicendi genere excellere ſtudio habent.

CXLVIII.

Lexicon *Sermonis politici.*

VIDIMVS *Lexicon ciuilis ſermonis* ſeorſim, tribus voluminibus, ingens planè opus, ac varium. Vtiliſſimum, ſi quod aliud, ad præclarè rem ſuam agendam, & *a* ex quo facillimè obiectiones ſuppetant. Non enim nunc diſcere, ſed annotare tantùm hic voces, quibus indigeat, legentem oportet: qui quidem non omnino in antiquis ſcriptoribus legendis hoſpes ſit. Alphabeti ordine hoc item opus contextum eſt.

CXLIX.

Pollionis *Lexicon.*

LEGIMVS & *a* POLLIONIS *Lexicon* alphabeticum. Plurimas quidem voces poeticas continet: pauciores tamen quàm Diogenianus, cuius duplo maius opus.

CL.

Iuliani, Philostrati Tyrii, Et Diodori *Lexicon è decem oratoribus.*

LEGI IVLIANI *Lexicon*, vocum è decem Græciæ oratoribus alphabeti ſerie collectarum. Immenſus vero hic item liber, qui cum voces omnium, *a* quæ apud Athenienſes certa atque conſtituta habebantur, explicat, tum quidquid ad priuatam ipſorum hiſtoriam pertinens rhetores hi adhibuerunt, ſiue patrio aliquo more vſurparunt. Illud certe manifeſtum, ad oratorias conciones legendas hoc opus plurimum conferre poſſe.

Incidimus autem & in *b Philoſtrati Tyrij* eiuſdem argumenti non ignobile opus: etſi præſtantior tamen hic Iuliani labor.

Iuliano præterea in nullo inferior *c Diodorus* quoque idem argumétum tractauit, niſi quòd teſtimonia plerumque Iulianus aduocat. Vter verò tempore prior ſit (alter enim alterum deſcripſiſſe, & non ab vtroque ſeparatim collectum opus videtur) vter inquam, ab altero mutuatus ſit, non habeo dicere.

χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς συγγράφουσι, καὶ τοῖς ἄλλως πολυμάθειαν τιμῶσιν. ἔχει γὰρ καὶ μαρτυρίας ῥητόρων τε καὶ τῶν εἰς ποιητικὴν μέγα κλέος ἐχόντων.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΑΣ ἰδέας.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον καθαρᾶς ἰδέας. μέγα καὶ πολύστιχον τὸ βιβλίον· μᾶλλον δὲ πολύβιβλος ἡ πραγματεία. καὶ χρήσιμον, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς τὸν χαρακτῆρα μεταχειριζομένοις τῆς τοιαύτης ἰδέας. ρμϛʹ. Lexicon puræ ideæ.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΣΕΜΝΗΣ ΙΔΕΑΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν σεμνῆς ἰδέας. εἰς μέγεθος ἐξετείνετο τὸ τεῦχος, ὡς ἄμεινον εἶναι δυσὶ μᾶλλον τεύχεσιν ἢ τρισὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι τὸ φιλοπόνημα παρέχεσθαι. κατὰ στοιχεῖον δὲ ἡ πραγματεία. καὶ δῆλον ὡς χρησίμη τοῖς εἰς μέγεθος καὶ ὄγκον ἐπαίρειν τοὺς λόγους αὐτῶν ἐν τῷ συγγράφειν ἐθέλουσιν. ρμζʹ. Lexicon graui styli.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙκοῦ λόγου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν ἰδίως λόγου πολιτικοῦ. ἐν τρισὶ τεύχεσι πολυστίχοις· αὕτη ἡ πραγματεία πλήθει μὲν ἐστὶ πολλή, κατορθωθῆναι δὲ χρησιμωτάτη, καὶ ῥᾴστη δὲ εἰς ἀνάληψιν, εἴ τις ἄλλη. οὐ γὰρ νῦν μανθάνειν, ἀλλὰ μόνον ἀποσημειώσασθαι τὰς ἐν αὐτῇ λέξεις τὸν ἀναγινώσκοντα δεήσει, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀνήκοος παλαιῶν ἀναγνωσμάτων. κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ ὁ πόνος ὅδε. ρμηʹ. Lexicon sermonis politici.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πολλίωνος λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον. ἔχει πλείστας μὲν ποιητικὰς λέξεις, ἧττον δὲ Διογενιανοῦ· εἰς τὸ διπλάσιον δὲ αὐτοῦ τῆς ἐκείνου πραγματείας τὸ φιλοπόνημα παρατείνεται. ρμθʹ. Lexicon Pollionis.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΔΕκα ῥήτορσι κεχρημένων τοῦ Ἰουλιανοῦ, καὶ Φιλοστράτου Τυρίου, καὶ Διοδώρου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν Ἰουλιανοῦ τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι λέξεων κατὰ στοιχεῖον. πολύστιχον δὲ καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον, καὶ τῶν τε παρ' Ἀθηναίοις ῥητόρων ἑρμηνεῦον τὰ ὀνόματα καὶ εἴ τι καθ' ἱστορίαν ἰδιάζουσαν αὐτοῖς οἱ ῥήτορες παρειλήφασιν, ἢ κατά τι πάτριον ἔθος ἀπεχρήσαντο. δῆλον δ' ὅτι εἰς τὰς τῶν ῥητορικῶν λόγων ἀναγνώσεις τὰ μέγιστα ἡ πραγματεία συμβάλλοιτ' ἄν. ἐνετύχομεν δὲ καὶ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν οὐκ ἀδοκίμῳ σπουδάσματι· ἀλλ' ὃ μᾶλλον ὁ Ἰουλιανὸς διεπόνησεν. οὐδὲν δὲ ἧττον Ἰουλιανοῦ καὶ Διόδωρος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διεπραγματεύσατο· πλὴν Ἰουλιανοῦ ἡ τῶν μαρτυριῶν χρῆσις ἐπὶ πλεῖον παρατίθεται. ὅς τις δὲ χρόνῳ τῶν δύο πρεσβύτερος, δοκεῖ γὰρ ὥσπερ μεταγραφὴ θατέρου τὸ σπούδασμα, ἀλλ' οὐκ ἰδίᾳ ἑκατέρῳ συνειλέχθαι· ἀλλὰ τίς ἐξ ἄλλου μετέγραψε, πῶς οὐκ ἔχω λέγειν. ρνʹ. Iuliani Lexicon è X. Oratoribus. Philoſtrati Tyrij Lexicon, & Diodori.

TIMAI-

ρνα. Timæi Lexicon de dictionibus Platonicis.

ΤΙΜΑΙΟΥ ΛΕΞΙΚΟΝ ΠΕΡΙ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Τιμαίου πρὸς Γεντιανὸν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων κατὰ στοιχεῖον βραχὺ ποίημα, ἐν ἑνὶ λόγῳ.

ρνβ. Ælii Dionysii Halicarn. Atticorum nominum V.

ΑΙΛΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙ-καρνασσέως ἀττικῶν ὀνομάτων λόγοι.

ΠΕΡΙΕΙΧΟΝΤΟ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει καὶ Αἰλίου Διονυσίου Ἁλικαρνασσέως ἀττικῶν ὀνομάτων τῆς προτέρας ἐκδόσεως λόγοι πέντε, ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω, τὰς ἀττικὰς λέξεις κατὰ στοιχεῖον ἀναγράφοντες. Σκύμνῳ δὲ τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ. Χρησιμώτατος δὲ ὁ πόνος τοῖς τε ἀττικίζειν ἐγχειροῦσι, καὶ τοῖς τῶν ἀττικῶν συγγράμμασιν ἐνομιλεῖν προῃρημένοις. ὅσαι τε γὰρ ἐπιχωριάζουσι λέξεις τοῖς Ἀθηναίοις περί τε τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς δίκας, ἐντεῦθέν ἐστιν ἐκμαθεῖν· καὶ εἴ τι ἄλλο ἰδιοτρόπως αὐτοῖς λέγεται, οὐ χαλεπὸν εὑρεῖν. μάλιστα εἴ τις μὴ τοὺς τῆς προτέρας ἐκδόσεως μόνον τόμους διερευνῴη, ἀλλὰ καὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως, καὶ αὐτοὺς πέντε τόμους ὄντας, καὶ ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω τὰς ἀττικὰς λέξεις περιέχοντας, ὅσαι τῇ * προτέρᾳ ἢ συμπεριελήφθησαν ἢ περιελήφθησαν μὲν, μαρτυρίαις δὲ ταῖς οὔσαις οὐκ ἐβεβαιώθησαν. ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει πλατύτεροι καὶ ἀφθονώτεροι αἱ μαρτυρίαι παρατεθείνται. ὧν εἴ τις τὰς δύο πραγματείας εἰς ἓν σύνταγμα συναγαγεῖν βουληθείη, χρησιμώτερον ἂν τὸ φιλοτέχνημα ἀποδείξει, καὶ μετὰ ῥᾳστώνης ἐκτελέσει.

* [illegible]

ρνγ. Pausaniæ Lexicon.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΛΕΞΙΚΟΝ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει Παυσανίου λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον, οὐδὲν ἔλαττον τῶν προειρημένων εἰς τὰς ἀττικὰς συναναγνώσεις χρήσιμον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον. εἰ γὰρ καὶ ταῖς μαρτυρίαις ἐνδεέστερον ἔχει· ἀλλ᾽ οὖν ἔν τισι τῶν στοιχείων πολὺ ταῖς λέξεσι πλεονάζει· ὡς ἀμφοτέραις ἅμα ταῖς Αἰλίου Διονυσίου Ἁλικαρνασσέως πραγματείαις τὴν μίαν ταύτην, καίτοι τῶν χρήσεων ἐπ᾽ ἔλαττον (ὡς ἔφημεν) ἀπολειπομένην, ἐξισάζεσθαι πρὸς τὸν τῆς χρείας ὄγκον. εἰ δέ τις ἐκείναις ταῖς δυσὶν ἐκδόσεσι καὶ τὴν Παυσανίου ἐγκατατάξας ἓν ἀπεργάσαιτο σύνταγμα, ῥᾷστον δὲ τῷ βουλομένῳ· τοῦτ᾽ ἂν εἴη τὸ κάλλιστον καὶ χρησιμώτατον τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰς ἀττικὰς βίβλους σπούδασμα εἰσενηνεγμένος.

ρνδ. Boethi Lexicon vocum Platonicarum.

ΒΟΗΘΟΥ ΛΕΞΕΩΝ ΠΛΑΤΩ-νικῶν συναγωγή.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει καὶ Βοηθοῦ λέξεων πλατωνικῶν συναγωγὴ κατὰ στοιχεῖον, πολλῷ Τιμαίου συναγωγῆς χρησιμωτέρα· προσφωνεῖ δὲ Μελάντᾳ τινὶ τὸ σύνταγμα τοῦτο.

ρνε. Lexicon Platonicum dubiarum vocum.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑ-ρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων.

ΣΥΝΕΤΑΓΗ δὲ αὐτῷ καὶ ἕτερόν τι Ἀθηναγόρᾳ προσπεφωνημένον σπουδασμάτιον, ὃ περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων ἐπιγράφει. ὧν εἴ τις τὰς λέξεις εἰς ἓν συναγάγοι, συνεντιθεὶς αὐτὰς καὶ τὰς συνηθροισμένας Τιμαίῳ, ἀπηρτισμένην * παράσχοιτο τὴν ὠφέλειαν τοῖς τὰ Πλάτωνος ἀναγινώσκειν ἐθέλουσιν.

* [illegible]

Timaeus. CLI.

TIMAEI *Lexicon vocum Platonicarum.*

LECTVM est TIMAEI ad Gentianum *de vocibus apud Platonem* alphabeti serie, breue opusculum libri vnius.

CLII.

ÆLII DIONYSII HALICARNASSEI *Dictionum Atticarum libri X.*

CONTINEBAT idem volumen & a ÆLII DIONYSII Halicarnassei Atticorum verborum primæ editionis libros quinque: in quibus a prima littera ad vltimam vsque Atticas voces elementorum serie collegit. Dedicat opus illud Scymno, laborque hic iis perutilis exstitit, qui Atticæ linguæ studio tenentur, & in Atticis versantur scriptoribus. Quæcunque enim Atheniensibus patrio more vocabula cum in festis, tum in foro vsitata sunt, hunc haurire licet: immò & si quid aliud proprie illi vsurpant, facile hic reperias. Idque adeò maximè, si quis non primæ editionis tantùm tomos scrutetur, sed & secundæ, quæ & ipsa libros quinque continet, & ab Α vsque ad Ω Attica nomina complectitur, quæ prima editio non continebat: vel continebat quidé, sed aptis ea scriptorú testimoniis non confirmabat. Copiosius enim in secunda editione, vberiusque veterum loca laudata adhibentur. Quare si quis ex vtraque editione vnam fabrefecerit, næ ille vtilissimum opus nullo negotio exhibuerit.

a Quem sæpe admodum Eustath. in Hom.

CLIII.

PAVSANIAE *Lexicon.*

LEGI in hoc ipso volumine Lexicõ b PAVSANIAE, literarum serie concinnatum, nihilo illis prioribus minus Atticæ linguæ studiosis vtile futurum, immo & magis. Etsi enim testimoniorum minus adferat, in quibusdam tamen alphabeti litteris plures habet voces. Vt cum vtroque Ælij Dionysij Halicarnassei opere vnum hoc (etsi testimoniorum minus, vt diximus, adhibeat) mole saltem ipsa adæquare liceat. Si vero quis Ælij duabus illis editionibus Pausaniæ quoque librum adiiciés vnum corpus effecerit (& facile conanti fuerit) pulcherrimum hic opus, & vtilissimum scriptores Atticos versanti, elaborauerit.

b Citatur identidem ab Eustath.

CLIV.

BOETHI *Vocum Platonicarum Collectanea.*

LEGIMVS in eo ipso codice, & Boethi *vocum Platonicarum collectanea*, serie litterarum. Vtilius longè hoc opus Timæi collectione, Melantæ cuidam inscriptum.

CLV.

EIVSDEM *Opusculum de dubiis apud Platonem vocibus.*

CONSCRIPSIT & alterum *opusculum* Athenagoræ nuncupatum, cui titulus: *De dubiis apud Platonem vocibus.* Horum libellorum si quis vocabula in vnum conferens componat, compositásque Timæo addiderit, is sane magnam Platonis lectoribus vtilitatem attulerit.

DOROTH. CLVI.

DOROTHEI *De vocibus externorum more vsurpatis libellus.*

LECTVS ibidem DOROTHEVS *de externorum more vsurpatis vocibus.* Alphabeti ordine, quod item vtilissimum esse studiosis opus apparet.

CLVII.

MOERIDIS *Atticista.*

LECTVS adhæc etiam à MOERIDIS Atticista: qui libellus & ipse litterarum serie decurrit.

CLVIII.

PHRYNICHI ARABII *Apparatus oratorij libri XXXVI.*

LEGI à PHRYNICHI ARABII *oratorij apparatus libros sex & triginta.* Collectio est vocum atque incisorum, etsi ex his aliqua, quę nimirum venuste, & cum nouitate non indecenter dicta atque composita fuere, ad membra etiam integra extendantur. Horum pleraque & in Helladij collectaneis repertas licet: sed ea passim ibi in vasta illa congerie dispersa iacent; hic vero simul id genus collecta. quando & Phrynicho talia congerere propositum fuit, & Helladius, si quid huiusmodi, dum vocabula simpliciter accumulat, in communem vocabulorum librum retulit, id tantum cum ceteris vna inclusum, ibique relictum voluit. Alphabeti autem hæc etiam ordine digeruntur.

Floruit hic scriptor, imperante Romæ Marco Antonino Aug. eiúsque filio Commodo, cui etiam operis initium ita inscribit: COMMODO CAESARI PHRYNICHVS SALVTEM. Commodo itaque librum dedicans, dum in sua ad eum præfatione ad discendi studium hortatur, & opus hoc verbis extollit, septem sese ait, supra triginta in illum vsque diem comportasse libros, quos & Imperatori obtulerit, séque alios totidem præter hos editurum promittit, si longior vitæ vsura daretur. Horum nos b sex tantum & triginta, vti dictum est, legimus, à prima littera ad extremam vsque deductos.

Etsi verò Imperatori eos libros se offerre ait, variis tamen eosdem nuncupasse constat. Confestim enim primum illorum Aristocli cuidam mittit, cumque velut ludum quendam c natali Aristoclis die accommodum fieri exoptat, quo ille se oblectet. Similiter & alterum librum, immò & tertium eidem inscribit. Quartum dein Iuliano cuidam ciui suo, atque amico: addens id eo factum, quod Aristocli quidem ab initio opus exhibere destinasset; at postquam Cæsaris decreto Romæ in intimum consilium adscitus esset, hunc sibi pro illo amicum sociúmque honesti laboris adoptasse, quo & iudice, & cognitore suorum scriptorum esset vsurus. Verum ista locutus, atque pollicitus, quintum tamen subinde librum Menodoro cuidam amico, & erudito viro exhibet: qui & reprehenderat, quod parcius antea illam de nominum inflexione quæstionem agitasset.

ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΣ εἰρημένων λέξεων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ ἐν ταὐτῷ καὶ Δωροθέου περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων κατὰ στοιχεῖον. δῆλον δὲ ὡς οὐκ ἄχρηστον τοῖς φιλοπόνοις τὸ σύνταγμα. ρνϛʹ. Dorothei Lexicon.

ΜΟΙΡΙΔΟΣ ΑΤΤΙΚΙΣΤΗΣ.

ΕΤΙ δὲ καὶ Μοίριδος Ἀττικιστής· κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ τοῦτο τὸ πονημάτιον. ρνζʹ. Mœridis Atticista.

ΦΡΥΝΙΧΟΥ ΑΡΡΑΒΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΙΚΗΣ παρασκευῆς λόγοι λζʹ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Φρυνίχου Ἀῤῥαβίου σοφιστικῆς παρασκευῆς λόγοι λζʹ. ἔστι δὲ τὸ βιβλίον λέξεων τε συναγωγὴ, ἔστι δὲ λόγων κομματικῶν, ἐνίων δὲ καὶ εἰς κῶλα παρατεινομένων τῶν χαριέντως τι καὶ καινοπρεπῶς εἰρημένων τι ἢ συντεταγμένων. πολλὰ δὲ αὐτῶν ἐστι καὶ ἐν τῇ Ἑλλαδίου τῶν λέξεων εὑρεῖν συλλογῇ. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διεσπαρμένα ἐν τῷ πλήθει τῆς συναγωγῆς· ἐνταῦθα δὲ ὁμοῦ τὰ τοιαῦτα συνηγμένα. ἐπεὶ καὶ Φρυνίχῳ μὲν τὰ τοιαῦτα συναγαγεῖν γέγονε σκοπός. Ἑλλάδιος δὲ λέξεις ἀθροίζων ἁπλῶς, καὶ εἴ τι τῶν τοιούτων συνέταξε τῷ κοινῷ λόγῳ τῶν λέξεων, καὶ ταῦτα συμμιγῶς ἐναπέθετο. κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ αὕτη ἡ συναγωγή. ἤκμασε δὲ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου βασιλέως Ῥωμαίων, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Κομμόδου, πρὸς ὃν καὶ τὴν* ἀρχὴν τοῦ συντάγματος ποιεῖται· ἐπιγράφων, Κομμόδῳ Καίσαρι Φρύνιχος χαίρειν. ἀλλὰ Κομμόδῳ τὸ βιβλίον προσφωνῶν, κἀκείνῳ προοιμιαζόμενος, καὶ παραινέσιν φιλομαθείας καταπιθόμενος, καὶ ἐξαίρων τῷ λόγῳ τὸ βιβλίον· ἐν οἷς λέγει λζʹ αὐτῷ μέχρι τοῦ τότε καιροῦ συντετάχθαι λόγους, οὓς καὶ * ἀνατεθεῖσθαι λέγει τῷ βασιλεῖ· ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλους τοσούτους φιλοπονήσασθαι, εἰ ζωῆς αὐτὸν ἡ χορηγία καταλιμπανούσης. ἡμεῖς δὲ (ὡς εἴρηται) ἓξ καὶ τριάκοντα μόνους * ἀνεγνωσμένοι ἀπὸ τοῦ ἄλφα περιλαμβάνοντας μέχρι τοῦ ω. ἀλλ' εἰ καὶ τῷ βασιλεῖ φησι τοὺς λόγους ἀνατεθεῖναι· ὅμως διαφόροις αὐτοὺς φαίνεται προσπεφωνηκώς. καὶ αὐτίκα τὸν πρῶτον αὐτῶν τοῦτον λόγον Ἀριστοκλεῖ τινὶ γράφει, παιδιάν τινα τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ τοῦ Ἀριστοκλέους ἁρμόσασθαι φιλοτιμούμενος γενέσθαι τὴν γραφὴν, καὶ * συμπαίκτην ὑπάρχειν αὐτόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν δεύτερον λόγον αὐτῷ προσφωνεῖ, καὶ δὴ καὶ τὸν τρίτον. τὸν δὲ τέταρτον Ἰουλιανῷ τινι συμπολίτῃ καὶ φίλῳ προσφωνεῖ· καί φησιν, ὅτι Ἀριστοκλεῖ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὥριστο ἡ πραγματεία προσειρῆσθαι· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος βασιλικῷ δόγματι τῆς ἐν Ῥώμῃ μεγάλης βουλῆς ἐγένετο κοινωνὸς, τοῦτον ἀντ' ἐκείνου φίλον καὶ συνουσιαστὴν τῶν καλῶν λαβεῖν, καὶ αὐτῷ καὶ κριτῇ καὶ ἐπεγνωσμένῳ χρῆσθαι τῶν συγγραφομένων, ἀλλ' οὕτως εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος, τὸν πέμπτον ὅμως λόγον Μηνοδώρῳ τινὶ φίλῳ τε καὶ πεπαιδευμένῳ ἀνδρὶ προσφωνεῖ, ὃς καὶ αἰτίαν ἐπήνεγκεν αὐτῷ τοῦ ἐνδεῶς εἰρῆσθαι τὸ πρὸ τούτου περὶ κλίσεως ὀνομάτων πρόβλημα.

ρνηʹ. Phrynichi Lexicon, & Helladij.

* συντάγματος.

* al. ἀνατεθεῖσθαι.

* αἰτίαν.

* συμπαίκτην.

Exstare fertur ... Pinelli Bibliotheca.

Lege Petri ... Suid.

b Suidas ... triginta ... LXXIV ...

c Quo de more ... natali ... Alexand. ab Alex. lib. Genial. c. ... & ibi Tiraquel. Gui. ... lib. Commual c. ... Mart. de Rea ... libello.

ἐπιτα-

ἐπιτάξαντος δὲ Μηνοδώρου λέγειν, τὸν λόγον συντάττειν· ὑστερῆσαι δὲ, ὅτι τρία νοσήματα αὐτῷ συμπεσεῖν συνέβη, τό τε σύντροφον τῷ γήρᾳ στραγγουρίαν, καὶ διάλυσίν τινα καὶ μακρὰν φρενῖτιν, καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ῥύσιν, καὶ ἐπὶ δὲ καὶ ἕτερα πλεῖστα τῶν ἀρρωστημάτων. εἰ μέντοι τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγεὶς ἐπιβιώη, καὶ τοῦτο ἐπίταγμα εἰς πέρας ἀγαγεῖν ὑπισχνεῖται· καὶ εἴ τι ἄλλο αἱροῖτο, φιλοκαλίας τε καὶ πολυμαθείας καὶ καινότητος ἐχόμενον. ἀλλὰ καὶ τὸν ἕκτον λόγον τῆς σοφιστικῆς ταύτης παρασκευῆς ἄλλῳ τινὶ πάλιν Τιβερίνῳ προσφωνεῖ. καὶ δὴ καὶ τὸν ἕβδομον ἑτέρῳ Μηνοφίλῳ, ὃν καί φησι παιδείας εἰς ἄκρον ἥκοντα, καὶ ῥήσεις ὁλοκλήρους πρὸς τὰς ἀποδείξεις συντελούσας τοῦ ἕκτου λόγου τῆς σοφιστικῆς παρασκευῆς παραθεῖναι· καὶ προτρέπει καὶ αὐτὸν, ἐπὶ πλεῖστον ταύτας ἀθροίζειν τοῖς συγγράμμασι. τὸν μέντοι ὄγδοον πάλιν Ἰουλιανῷ ἀνατίθησι· καὶ αἰτεῖται αὐτὸν, εἴ τι ἄπειρον εἴη (ἅτε δὴ ἐκ μακροῦ * νόσου γράφοντι) ταῦτα διασκέψασθαι πρὸς διόρθωσιν. τὸν δὲ θ΄. Ῥουφίνῳ προσφωνῶν, αἴτιον μὲν τῆς ἀπάρξεως τῆς γραφῆς Ἀριστοκλέα γενέσθαι, τοῦ δὲ ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν, αὐτὸν ἄξιον εἶναι, ὅτι ἐντυχὼν τοῖς γεγραμμένοις, τό τε χρήσιμον συνιδὼν ἔσχε, καὶ ἐπῄνεσε τὸν πόνον. τὸν δὲ δέκατον πάλιν ἐπαναστρέφει πρὸς Ἀριστοκλέα, συντάττει. ὁ δὲ ἑξῆς Μηνοδώρῳ προσπεφώνηται πάλιν, ἐν ᾧ καὶ Ἀριστείδου τοῖς λόγοις, ὥς φησιν, ἐντυχὼν, ἄρτι τότε ἀκμάζοντος, πολὺν τὸν αὐτοῦ ἔπαινον ποιεῖται. καὶ Μαρκιανόν φησι, τὸν Κριτικὸν συγγραψάμενον, ὑπερορᾶν μὲν Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, τὰς δὲ Βρούτου τοῦ Ἰταλοῦ ἐπιστολὰς προκρίνειν, καὶ κανόνα τῆς ἐν λόγῳ ἀρετῆς ἀποφαίνειν. ταῦτα δ' ἐκτίθησί φησιν, οὐχὶ τὴν ἐκείνου κρίσιν ἀποδεχόμενος, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ θαυμάζειν, εἴ τινες καὶ τῆς Ἀριστείδου δόξης ἐλάττονα τὸν ἄνδρα νομίζουσιν, ἐπὶ πλείους τῶν ἐν λόγοις εἰς ἄκρον ἐλασάντων. ἥψατο γὰρ ὁ φθόνος ὑπ' ἐνίων πεποιημένος καὶ Ἀριστείδου, ὥσπερ καὶ ἄλλων πολλῶν παιδείᾳ διενεγκόντων. ἀλλ' ὁ μὲν ἑνδέκατος Μηνοδώρῳ ἐπιπεφώνηται· τῶν δὲ ἐφεξῆς, ἵνα [μὴ] καὶ ἡμεῖς κατ' ἐκεῖνον πολυλογίας αἰτίαν λάβοιμεν, ὁ μὲν Ῥηγίνῳ, ὁ δὲ πάλιν Ἀριστοκλεῖ, ὁ δὲ Βασιλείδῃ τῷ Μιλησίῳ σοφιστῇ προσπεφώνηται. ἐν ᾧ φησιν αὐτίκα τε ἀνακύψαι τῆς νόσου, ποιήσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν γραφὴν, καὶ αἰτεῖται τῶν διὰ τὴν νόσον, ὡς εἰκὸς, αὐτῷ ἐν τῷ γράμματι παρασφαλέντων ἐλθεῖν εἰς διόρθωσιν. οἱ δὲ λοιποὶ σύμπαντες λόγοι, ὅσους ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, τῷ Μηνοφίλῳ πάλιν, μέχρι τοῦ ω ἀνετέθησαν. χρήσιμον δὲ δηλονότι τὸ βιβλίον τοῖς τε συγγραφεῦσι καὶ ῥητορεύειν ἐθέλουσιν· αὐτὸς δὲ διακρίνεσθαί φησι τὰς συνειλεγμένας αὐτῷ φωνὰς τὸν τρόπον τοῦτον. τὰς μὲν γὰρ αὐτῶν ῥήτορσιν * ἀποδεδόσθαι, τὰς δὲ τοῖς συγγραφεῦσι, τὰς δὲ συνουσίαις ἐφαρμόζειν, ἐνίας δὲ καὶ εἰς τὰς σκωπτικὰς ὑπάγεσθαι λαλιάς, ἢ καὶ εἰς ἐρωτικὰς ἐκτρέπεσθαι. ἔστι δὲ εἰλικρινοῦς δὲ καὶ καθαροῦ καὶ Ἀττικοῦ λόγου κανόνα καὶ στάθμην καὶ παράδειγμά φησιν ἄριστον Πλάτωνά τε καὶ Δημοσθένην μετὰ τοῦ ῥητορικοῦ τῶν ἐννέα χοροῦ· Θουκυδίδην τε καὶ Ξενοφῶντα, καὶ Αἰσχίνην τὸν Λυσανίου τὸν Σωκρατικόν,

* νόσου.

Bruti epistolæ.

* ἀποδιδόσθαι.

Iubente ergo Menodoro sententiam dicere, hunc se ait librum conscripsisse. Serius autem id præstitisse, quod in tria morborum genera incidisset; in vtrinque nimirum stillicidium, senectutis comitem, in diuturnum grauéque mentis delirium, & sanguinis e ventre fluxum, morbosque alios quamplurimos. Siquidem autem his aliquando liberatus superesset, & hoc opus ad exitum adducturum se pollicetur, & si quid forte aliud ipse iubeat ab honesta doctáq; nouitate non alienum. At sextum nihilominus librum *rhetorici* huius *apparatus*, iterum alij cuidam Tiberino dedicat.

Vt & septimum alteri Menophilo, quem ad summum eruditionis culmen peruenisse ait, & integras etiam loquendi formulas suppeditasse, non parum profuturas ad ea comprobanda, quæ sexto huius *oratorij apparatus* libro traduntur. Exhortari ergo etiam hunc ad voces huiusmodi quamplurimas scriptis amplificandas. Octauum rursum Iuliano dedicat, rogátque si quid minus perfectum exciderit morbo laboranti, corrigere ne grauetur. Nonum Rufino inscribens, Aristoclem ait huic ansam scriptionis dedisse; quod autem ad finem eadem deducta sit, ipsum auctorem fuisse: propterea quod nactus ea quæ hactenus erant edita, & vtilitatem eorum agnouerit, & laborem probauerit. Decimum porrò, gradu iterum reducto, ad Aristoclem refert. Sequens quoque Menodoro rursum offertur: Vbi & in Aristidæ etiam tum vigentis *a* orationes sese incidisse affirmat, ac virum laudibus in cœlum tollit. Refert & Marcianum eum qui *Critica* conscripsit, Platone atque Demosthene despecto, Bruti Romani *b* epistolas ceteris anteponere, atque hunc pro norma omnis in dicendo virtutis statuere. Quæ quidem à Phrynicho allata sunt, non quod hoc iudicium ipse probaret: at ne quis miretur, si quidam Aristidis gloria superatum existiment hunc virum, qui ad summum in orationibus gloriæ decus peruenit. Læsit enim nonnullorum inuidia ipsum quoque Aristidem, vt & alios plurimos doctrina excellentes viros. Vndecimus quoque eidem dicatur Menodoro. Sequentium vero (ne & nos hic loquacitatis iniuriæ cum illo incusemur) alius quidem liber Rigino, alius Aristocli, rursum alius Basilidi Milesio Sophistæ nuncupatur: in quo ait, simul vt à morbo recreatus esset, hunc se ad illum scripsisse: postulátque errata, quæ morbi vitio, vt fit, accidissent, lima sua emēde

Reliquos omnes libros, quos quidem nos vidimus, Menophilo rursum, vsque ad Ω obtulit.

Vtile sane hoc opus esse cōstat, cum scribendi, tum bene dicēdi studiosis. Collectas autem a se voces ad hunc modum discernere se ait, vt aliæ oratoribus tribuantur, aliæ historicis addicantur, aliæ familiari aptentur sermoni: nonnulla etiam vocabula conuitiis subseruiant, ad hæc & in amatoriis adhibeantur. Sinceri deinde, puri & Attici sermonis regulam, normam atque exemplum esse præstantissimum vult, Platonem atque Demosthenem, cum reliquo nouem Græciæ oratorum choro. Thucydidem quoque & Xenophontem, & *c* Æschinem illum Lysanij F. *Socraticum* appellatum.

a De ipsius ... vide ... CCXLVI. & seqq.

b Quas à Bruto ... Plutarch. in eius vita ... exstantque LXX a Mithridate ... collectæ, & ... per Græcè ac Latinè euulgata in Germania.

c De quo ... sup. cod. LX...

PHRYNIC.

Critiam item Callæschri F. & Antisthenem cum germanis eius orationibus duabus de Cyri & Vlyssis laudibus. E Comicis Aristophanem, cum a suis; vbi quidem Atticos imitentur. De Tragicis Æschylum illum maxime grandiloquum, ac Sophoclem suauem, & vsquequaque sapientem Euripidem. Hos ceteris omnibus anteponit siue oratoribus, siue historicis, siue poetis. Ex his tamen rursum ceteris præfert, quos ait, ne ipse quidem Momus reprehenderit, aut omnino accesserit, non etiam si maxime DEVS ille, quem b Corycæum fabulæ indigitant, illis inimasset. Platonem indicat, Demosthenem, & Lysaniæ F. Æschinem, propter huius c septem dialogorum excellentiam: quos etiam quidam scriptis eius eximentes, ad Socratem referunt. Sed hæc hactenus.

Scriptor hic, si quis alius, varia tinctus est doctrina, verbosus alioqui, & modum excedendo redundans. Enimuero ipsum hoc opus, nihil necessariorum omittendo, quinta totius parte potuit absoluisse, cum interim illud ipse, intempestiua sua verborum profusione, inutilem extenderit in vastitatem. Ita dum elegantis ac venustæ orationis siluam aliis accumulat, ne illa quidem ipsa, de qua ceteris præcepta tradit, recte satis Phrynichus est vsus.

a Veteris Comœdiæ scriptorum.

b Vide Suidam & Alios.

c Quos in eius vita Laert. Diogenes enumerat in quibus & Axiochus, seu de morte, ab Harpocratione quoque ei damno tributum esse videre, sed falso. Platoni adscribitur. Vide & Suidam in Æschine.

CLIX.

ISOCRATIS *Orationes XXI. & Epistolæ IX.*

LEGIMVS ISOCRATIS *Oratoris vnam supra viginti Orationes, & Epistolas nouem.* Deliberatiui quidem generis Orationes habet *a ad Demonicum & ad Nicoclem*, quæ admonitiones continent perutiles; & *alteram item ad Nicoclem, vnamque de Pace. Panegyrico* autem etsi illa proposita deliberatio videatur, qua Græcis, concordia inter ipsos inita, sociali bello barbaros esse oppugnandos persuadeatur, longe tamen maxima illius Orationis pars in Atheniensium laudibus recensendis consumpta est. *Areopagiticus* quoque in suasoriarum numero, Athenienses ad virtutem incitat, cum a maiorum laudibus, tum eorum reprehensione, qui adhuc superstites essent. *Plataicus* item deliberatio est, vti & *Archidamus* qui inscribitur, Lacedæmonios ad bellum cum b Atheniensibus super Messeniis gerendum hortatur. At oratio illa *Contra Sophistas* inscripta, eosdem a se dissidentes accusat. Sequens deinde, quod titulus ipse præfert, c *Busiridem* laudat. Vndecima *Encomium* est *Helenæ*. Duodecima vero Euagoræ laus, vnde & *Euagoras* inscribitur, Nicocli eiusdem filio dedicata. Oratio sequens, cui *Philippi* titulus est, suasorij rursum generis, Philippum adhortatur, vt & Græcorum studeat concordiæ, & de communi aduersus barbaras Asiæ gentes expeditione adiuuanda cogitet. *Panathenaicus* laudatio est vrbis Athenarum, maiorumque eius illustrium: quam se d scribere cœpisse ait, annos iam natum quatuor & nonaginta, morbo autem graui triennium vexante, tertio demum ante centesimum ætatis annum ad exitum eam adduxisse. Oratio vero, cui *de Permutatione* titulus, iudicialis esse videtur, continetque purgationem eorum, quibus Isocratē Lysimachus esset calumniatus.

a Harum non esse hanc Pareneseos, sed alterius cuiusdam Isocratis, dispexit M. Ant. Muretus lib. I. Variarum lect. & alij.

b Immo Thebanis. pene nulla Græcorum elementorum mutatione, & Suidas ait, hoc restituendo.

c De quo videndus Diod. Siculus lib. I. cap. 2. extremo.

d Cic. de senectute & Lucian. Ἐν μακροβίοις.

Κριτίαν τὸν τοῦ Καλλαίσχρου, καὶ Ἀντισθένην μετὰ τῶν γνησίων αὐτοῦ δύο λόγων, τοῦ περὶ Κύρου καὶ τοῦ περὶ * Ὀδυσσέως. τῶν μέντοι κωμῳδῶν Ἀριστοφάνην μετὰ τῆς οἰκείας, ἐν οἷς ἀττικίζουσι, χορῶν, καὶ τῶν τραγικῶν Αἰσχύλον τὸν μεγαλοφωνότατον, καὶ Σοφοκλέα τὸν γλυκύν, καὶ τὸν πάνσοφον Εὐριπίδην. τούτους προκρίνων τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων καὶ ποιητῶν· ἐξ αὐτῶν πάλιν προτάττει, οὓς αὖ φησιν οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ Μῶμος καταμέμψαιτο, οὐδ᾽ εἴπερ δαίμων ὁ μυθολογούμενος Κωρυκαῖος εἰ ἐντύχοι, * χωρήσειεν. οὗτοι δέ εἰσι Πλάτων καὶ Δημοσθένης, καὶ ὁ τοῦ Λυσανίου Αἰσχίνης διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν ἑπτὰ διαλόγων· οὓς καὶ ἀφαιρούμενοί τινες τῶν συγγραμμάτων Σωκράτει προσνέμουσιν. ἀλλ᾽ ἐν τοσούτῳ περιείληπται. Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεύς, εἴ τις, πολυμαθέστατος· ἄλλως δὲ λάλος καὶ περιττός. καὶ γὰρ καὶ ταύτην τὴν πραγματείαν, μετὰ τοῦ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων παραλιπεῖν, ἐνὸν μόλις εἰς * πέμπτον μέρος τοῦ ὅλου συγγράμματος ἀπαρτίσαι, αὐτὸς ἀκαιρολογῶν, εἰς πλῆθος ἐξέτεινε δύσχρηστον. καὶ καλοῦ καὶ ὡραίου λόγου ὕλην ἄλλοις συναθροίζων, αὐτὸς οὐ λίαν ὀρθῶς περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλων ἐχρήσατο ὁ Φρύνιχος.

* Ὀδυσσέως.

* χωρίσειεν.

* ἕν.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΤΟΥ ῬΗΤΟΡΟΣ λόγοι κα΄, καὶ ἐπιστολαὶ θ΄.

ρνθ΄. Isocratis orationes XXI, & epistolæ IX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος λόγοι κα΄, καὶ ἐπιστολαὶ θ΄. συμβουλευτικοὶ μὲν τῶν αὐτοῦ λόγων εἰσὶν ὅ τε πρὸς Δημόνικον καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα, χρησίμους παραινέσεις περιέχοντες, καὶ ἔτι ὁ δεύτερος πρὸς Νικοκλέα, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ ὁ πανηγυρικὸς δὲ σκοπὸν ἔχειν ὑποτίθεται τὴν συμβουλήν, δι᾽ ἧς ὁμόνοιά τε πρὸς ἀλλήλους τοῖς Ἕλλησι, καὶ κοινὸς ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους καταπραχθείη πόλεμος. τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λόγου εἰς τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐγκώμια κατατρίβεται. καὶ ὁ ἀρεοπαγιτικὸς δὲ τῶν συμβουλευτικῶν ἐστί, προτρέπων τοὺς Ἀθηναίους ἐπ᾽ ἀρετήν, ἐξ ἐπαίνου μὲν τῶν προγόνων, καταδρομῆς δὲ τῶν * ἔτι περὶ τὸν βίον περιόντων. καὶ ὁ πλαταϊκὸς δέ, συμβουλευτικός ἐστι. καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος δὲ Ἀρχίδαμος, συμβουλευτικός ἐστι, καὶ παρακαλεῖ Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὸν κατ᾽ Ἀθηναίων πόλεμον, ὑπὲρ Μεσσηνίων. ὁ δὲ κατὰ τῶν σοφιστῶν ἐπιγραφόμενος, κατηγορία τῶν ἀντιπολιτευομένων αὐτῷ ἐστι σοφιστῶν. ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος, Βουσίριδος αὐτῷ ἐστιν ἐγκώμιον, ὥσπερ καὶ ἐπιγέγραπται. ὁ δὲ ἑνδέκατος, Ἑλένης ἐγκώμιον. καὶ ὁ δωδέκατος, Εὐαγόρου ἐγκώμιον, ὃς Εὐαγόρας ἐπιγέγραπται, προσπεφωνημένος Νικοκλεῖ τῷ υἱῷ. ὁ δὲ ἐπιγραφόμενος Φίλιππος, συμβουλευτικός ἐστι, Φιλίππῳ συμβουλεύων τῆς τε τῶν Ἑλλήνων φροντίζειν ὁμονοίας, καὶ τῆς κατὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ βαρβάρων στρατείας. ὁ δὲ παναθηναϊκός, ἐγκώμιόν ἐστι τῆς Ἀθηναίων πόλεως καὶ τῶν προγόνων. ὃν ἀπάρξασθαι μέν φησι συγγράφειν ἐνενήκοντα καὶ τέτταρα ἔτη ἄγων ἡλικίας. νόσου δὲ χαλεπῆς τριετίαν κατασχούσης, ἐν τῷ ἐνενηκοστῷ ἑβδόμῳ εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸν λόγον. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀντιδόσεως ἐπιγραφόμενος λόγος, δικανικός τις εἶναι δοκεῖ, καὶ ἀπολογίαν ἔχων ὧν Λυσίμαχος κακῶς εἶπεν Ἰσοκράτην.

* αἱ δέ.

δύο δὲ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ὄντι οὗτος αὐτῷ μέγιστος ἐν τῶν ἄλλων λόγος συνετάγη. ἔστι δ᾽ ὁ λόγος σύμμικτος, καὶ ποικίλος μᾶλλον, ἢ οἱ ἄλλοι. παρατίθεται δὲ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων περικοπάς τινας: ἐξ ὧν οὐ φθείρειν τοὺς νέους, ἀλλ᾽ ὠφελεῖν τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυσιν ἑαυτόν. δικανικὸς δὲ καὶ ὁ πρὸς Καλλίμαχον: ὁμοίως δὲ καὶ ὁ * Αἰγινητικὸς ὑπὲρ κλήρου ἀγωνιζόμενος, τῶν δικανικῶν δὲ καὶ ὁ πρὸς Εὐθύνουν * ὑπὲρ Νικίου, καὶ ὁ Τραπεζιτικός, καὶ ὁ πρὸς Λοχίτην, ὕβρεως καὶ πληγῶν δίκην ἀπαιτῶν. οὗτοι μὲν καὶ τοσοῦτοι ἔγνωμεν Ἰσοκράτους λόγους, ἕνα καὶ εἴκοσιν ὄντας. τῶν δ᾽ ἐννέα ἐπιστολῶν αὐτοῦ μία μέν ἐστι πρὸς Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον: ἑτέρα δὲ πρὸς Ἀρχίδαμον, καὶ πρὸς Φίλιππον δύο: μία δὲ πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς Ἀντίπατρον, ἄλλη. καὶ δὴ καὶ πρὸς Τιμόθεον, καὶ πρὸς τοὺς Μιτυληναίων ἄρχοντας ἡ θ᾽. οὗτος μὲν ὁ ῥήτωρ σοφιστεύειν μᾶλλον, ἢ τῶν κοινῶν προστατεῖν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐννέα ῥήτορες, ὧν καὶ Δημοσθένης ἦν, εἵλετο: καίτοι καὶ πρὸ ἐκείνων τοῖς τῆς ῥητορικῆς ἀκμάζων λόγοις, καὶ κατ᾽ ἐκείνους τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς δόξαν οὐκ ἐλαττούμενος. κέχρηται δὲ μάλιστα μέν, ὡς αὐτίκα τοῖς ἀναγινώσκουσι δῆλον, εὐκρινείᾳ καὶ καθαρότητι: πολλήν τε ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐργασίαν τῶν λόγων ἐπιδείκνυται: ὥστε καὶ εἰς τὸ βέλτιον τοῦ διεκπίπτειν τὸν κόσμον, καὶ τὸ ἐπιμελές, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τῆς ἐργασίας πλεονάζον παρ᾽ αὐτῷ, οὐ τὸ γόνιμον μᾶλλον τῶν ἐπιχειρημάτων, ἢ τὸ ἀπειρόκαλον παρίστα. ἦθος δὲ καὶ ἀλήθεια καὶ γοργότης οὐδὲ μέτεστι παρ᾽ αὐτῷ. μεγέθους δὲ αὐτῷ, ὅσον εἰς τὸν πολιτικὸν ἐναρμόζει λόγον, ἄριστα καὶ παραπλησίως κέχρηται τῇ σαφηνείᾳ. ἄτονος δὲ πλέον τοῦ δέοντος ὁ λόγος, οὐχ ἥκιστα δὲ αὐτοῦ σμικρολογίαν καὶ τὸ προσκορὲς τῶν παρισώσεων αἰτιᾶται. ἀλλὰ ταῦτα φαμὲν πρὸς τὴν ἐν λόγοις αὐτοῦ ἀρετήν, τὸ * ἐμπίπτον ἐκείνης καὶ ἀνόμοιον ἐνδεικνύμενοι. ἐπεὶ * πρός γε ἐνίους γράφειν λόγους ἐπιχειρουμένων, ἀρεταὶ ἂν δόξωσι καὶ τὰ ἐκείνου ἐλαττώματα.

* al. αἰγινητικὸς

* al. εὐθύνουν

ἁμαρτημ.

* γράφειν ἐπιχ.

hanc anno ætatis octogesimo secundo, orationum *a* cæterarum maximam conscripsit, & multam quidem eam magisq; variam, quā e reliquis villa, insertis insuper *b* aliarū eius orationum segmentis, quibus non corrumpere se iuuentutem, sed rem iuuare publicam ostendit. Forensis æque est & illa *contra Callimachum*: similiter & *Aeginetica*, de hæreditate contendens. Iudiciorum quoque sunt, oratio *c aduersus Euthynum pro Nicia*, & *Trapezitica*, & *aduersus Lochitem*, iniuriarum plagarúmque pœnam reposcens. Has quidem Isocratis orationes *d* vnam & viginti legimus.

Iam è nouem ipsius Epistolis, vna est ad Dionysium Siciliæ Tyrannum, altera ad Archidamum, duæ ad Philippum, vna ad Alexandrum, alia ad Antipatrum. Quin & ad Timotheum, & ad Mitylenæorum Magistratus nona.

Cæterum Orator iste Rhetoricæ artis præceptiones discipulis tradere maluit, quam vt reliqui nouem Græciæ Oratores (quos inter & Demosthenes) Remp. gerere: tametsi vt ante horum tempora dicendi laude clarebat, ita nec eorum temporibus vlli gloria cederet. Maxima est in eo, vt cuiuis legenti statim patet, orationis distinctio ac puritas; tantámque in eadem elaboranda accurationem *e* præfert, vt in superuacaneum quoque incidat ornatum diligentiamque. Quin operosus nimis hic eius conatus, non tam argumentis fœcundum, quam decoris seruandi parum studiosum eum declarat. Iam neque lenior saltem affectus vllus, neque simulatione carens sinceritas, neque incitatior paulo dicendi vlla vis in eo deprehenditur. Granditatis duntaxat tantum, quantum ad ciuilem orationem satis est, non male, & pari fere cum perspicuitate ab eo adhibetur. etsi iusto languidior eius sit oratio, nec parum illa membrorum æqualium ad fastidium vsque copia, minutam eius anxiámque diligentiam arguat. Verum hæc aduersus eius in dicendo præstantiam dicta sint, ad ea tantummodo indicanda, in quibus lapsa, sibique dissimilis eius virtus fuit. nam cum quibusdam certe, qui oratiores scribere instituunt, comparatus, etiam vitia ipsius in virtutibus numerari queant.

a Intellige Isocratis orationum. Alioquin omnium longissima Panathenaica, & hinc Panegyrica.

b Præsertim Panegyrica, & de Pace.

c Quo & Ἀμάρτυρος vel σε inscribitur.

d Vna tamen his siue Auctoris siue Librarii excidit Περὶ τοῦ ζεύγους, De bigis, & vna item Epistola.

e In compositione adeo diligens, ut Quintil. lib. 10. ei cura eius reprehendatur.

SCHOLION.

Habes syllabum Isocratis *Orationum, & epistolarum. Intercidisse autem quædam, idoneos testes habeo. Orationes enim quatuor & sexaginta Dionysius Halicarnassæus, Cæcilius Romanus septem, vndecim Suidas. Epistolarum verò vnam ad Antipatrum legit Photius, nos quærimus. Nam ad Archidamum, quæ hactenus latuit, è Cod. Ful. Vrsini Rom. hominis doctissimi descriptam & iam Latine vtcumque loquentem, volentes damus. Duas autem ad Philippum, & ad Iasonis liberos alteram, inuisas Photio, vulgatas obserua.*

ΙΣΟΚΡΑ'ΤΗΣ ΑΡΧΙΔΑ'ΜΩ, Λακεδαιμονίων βασιλεῖ.

Εἰδὼς, ὦ Ἀρχίδαμε, πολλοὺς ὡρμημένους ἐγκωμιάζειν σε, καὶ τὸν πατέρα, καὶ τὸ γένος ὑμῶν· εἱλόμην τοῦτον μὲν τὸν λόγον, ἐπειδὴ λίαν ῥᾴδιος ἦν, ἐκείνοις παραλιπεῖν. αὐτὸς δέ σε διανοοῦμαι παρακαλεῖν ἐπὶ στρατηγίας χαὶ στρατείας οὐδὲν ὁμοίας ταῖς νῦν ἐπιστησομένας· ἀλλ᾽ ἐξ ὧν μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιος γενήσῃ καὶ τῇ πόλει τῇ σαυτοῦ, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι.

Isocrates Archidamo *Lacedæmoniorum regi.*

COGNITO, Archidame, quam multi te, *a* parentémque tuum, cum *b* vestro genere vniuerso, laudib. ornare aggressi essent: eam ipsis dicendi materiam, cum facilis admodum esset & obuia, relinquendam putaui. Illud enim mihi in animo est, hortari te, non ad eiusmodi expeditionem aliquam, quales hoc tempore suscipiuntur: sed ad ea, ex quibus ciuitati non minus tuæ, quam Græciæ plane vniuersæ commodorum maximorum auctor futurus sis.

a Agesilaum de cuius vita Xenoph. & Plutar.

b Heraclidarum.

ocrat.

Neque vero istud scribendi argumentum delegi, quod nescirem, quidnam esset ad pertractandum facilius: sed ex eo potius, quod certo scirem, quam arduum foret parúmque obuium adinuenire tibi, quas geras res, præclaras, magnas, vtiles, cum tamen virtutes vestras laudare non ita magna cum difficultate potuissem. Neque enim de meo adferre, quæ de his dicerentur, opus fuisset: quando ex ipsis per vos gestis rebus, talis mihi ac tanta dabatur laudandi facultas, vt quæ de aliis prædicantur laudes, ne vel tantillum cum ea conferri possint, qua vos celebrati estis. Quisnam enim aliquando vel ab Hercule Iouéque ipso genus ducentium nobilitatem superet, quam omnes æque consentiunt in vobis solis inueniri: vel virtutem eorum, qui Doricas in Peloponeso vrbes condiderunt, atque hanc regionem vniuersam tenuerunt: vel illam prœliorum trophæorúmque multitudinem, quæ vestro ductu atque auspiciis facta statutáque sunt? Quinam etiam dicendi materia deesse possit ei, qui velit cum fortitudinem ac temperantiam totius ciuitatis, tum à vestris maioribus institutum Reip. statum percensere? Quam item non licuisset adhibere orationem ad explicandam cum parentis tui prudentiam, tum eius in aduersis rei gerendæ rationem, tum illud, quod eo regnante in ipsa vrbe commissum est prœlium? In quo tunc quidem prœlio, postquam Dux tuipse creatus cum paucis aduersus multos pugnando omnibus antecelluisti, vrbem simul ipsam seruasti. Quo quid præclarius ab vllo adferri possit? Neque enim vel vrbes expugnare, vel hostium magnum numerum interimere magnum adeo est, aut honorificum, vt fuit è tantis periculis liberare patriam, non illam vulgarem aliquam, sed quæ tãtopere virtutis causa emineret. De quibus nemo non dico cum ostentatione, sed plane narrando disseruerit, neque cum verborum ornatu, sed enumerando duntaxat, & sine discrimine quiduis effundendo dixerit; qui non ex eo magnam sibi laudem parauerit.

Ego itaq;, qui vel de his poteram satis multa dicere, illud quoque sentio: Facilius in primis esse de præteritis copiosè disserere, quam de futuris admonendo, verba facere. Omnes deinde homines maiorem habere gratiam suis laudatoribus, quam consilia suggerentibus, quando illos vt sui studiosos libenter excipiũt, hos vero, si forte iniussi admonent, pro turbatoribus habent.

Quæ etsi omnia satis prouidi antea, nihilo tamen secius ab his, quæ ad gratiam ineundam dicenda essent, abstinere volui; de iis tantummodo dicturus, quæ nemo alius ausit. ratus decere eos, qui de æquitate atque prudentia cum æqualibus certant, nequaquam illa sibi deligere, quæ ipsi facillimè oratione persequi possint, sed quæ difficillimè persuaderi queant: neque rursum ea, quæ auditu sint iucundissima; sed ex quibus emolumenti plurimum adferant, cum ciuitatibus suis, tum Græcis omnibus, quorum ego modo causa ad te accessi.

Magnam autẽ hîc mihi admirationem concitant cæteri, quibus vel agendi est, vel dicendi aliqua facultas, quod nulla vnquam de communibus rebus illorũ animos cogitatio subeat, neq; infelicis Græciȩ cõmiseratione ducantur, cuius iam status miserandũ in modũ adeo deformatus est,

ταύτην δὲ ἐποιησάμην τὴν αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶν τὸν λόγον τὸν δυσμεταχειριστότερον· ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς, ὅτι πράξεις μὲν εὑρεῖν καλὰς καὶ μεγάλας καὶ συμφερούσας χαλεπὸν καὶ σπάνιόν ἐστιν· ἐπαινέσαι δὲ τὰς ἀρετὰς τὰς ὑμετέρας ῥᾳδίως οἷός τ' ἂν ἐγενόμην. οὐ γὰρ ἔδει με παρ' ἐμαυτοῦ πορίζεσθαι τὰ λεχθησόμενα περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἐκ τῶν ὑμῖν πεπραγμένων τοσαύτας αὖ καὶ τοιαύτας ἀφορμὰς ἔλαβον, ὥστε τὰς περὶ τῶν ἄλλων εὐλογίας μηδὲ κατὰ μικρὸν ἐφαμίλλους γενέσθαι τῇ περὶ ὑμᾶς ἐνδείξει. πῶς γὰρ ἄν τις ἢ τὴν εὐγένειαν ὑπερεβάλετο τῶν γεγονότων ἀφ' Ἡρακλέους καὶ Διὸς, ἣν πάντες ἴσασι μόνοις ὑμῖν ὁμολογουμένως ὑπάρχουσαν. ἢ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τὰς Δωρικὰς πόλεις κτισάντων, καὶ τὴν χώραν ταύτην κατασχόντων· ἢ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων καὶ τῶν τροπαίων, τῶν διὰ τὴν ὑμετέραν ἡγεμονίαν καὶ βασιλείαν σταθέντων; τίς δ' αὖ ἠπόρησε διεξιέναι βουληθεὶς τὴν ἀνδρείαν ὅλην τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνην καὶ πολιτείαν τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων συνταχθεῖσαν; πρὸς οἷς δὲ αὖ λόγοις ἐξεγένετο χρήσασθαι περὶ τὴν φρόνησιν τοῦ σοῦ πατρὸς, καὶ τὴν ἐν ταῖς συμφοραῖς διοίκησιν, καὶ τὴν μάχην τὴν ἐν τῇ πόλει γενομένην. ἧς καὶ ἡγεμὼν σὺ καταστὰς, καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς κινδυνεύσας, καὶ πάντων διενεγκὼν, αἴτιος ἐγένου τῇ πόλει τῆς σωτηρίας, οὗ κάλλιον ἔργον οὐδεὶς ἂν ἐπιδείξειεν. οὔτε γὰρ πόλεις ἑλεῖν, οὔτε πολλοὺς ἀποκτεῖναι τῶν πολεμίων, οὕτω μέγα καὶ σεμνόν ἐστιν ὡς ἐκ τῶν τοιούτων κινδύνων σῶσαι τὴν πατρίδα μὴ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν τοσοῦτον ἐπ' ἀρετῇ διενεγκοῦσαν. περὶ ὧν μὴ κομψῶς, ἀλλ' ἁπλῶς διελθὼν· μηδὲ τῇ λέξει κοσμήσας μόνον, ἀλλ' ἐξαριθμήσας καὶ χύδην εἰπών: οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν εὐδοκιμήσειεν. ἴσως τοίνυν δυνηθεὶς ἂν καὶ περὶ τούτων ἐξαρκούντως διαλεχθῆναι, κἀκεῖνο γινώσκω. πρῶτον μὲν, ὅτι ῥᾷόν ἐστι περὶ τῶν γεγενημένων εὐπόρως ἐπιδραμεῖν, ἢ περὶ τῶν μελλόντων νουνεχόντως εἰπεῖν. ἔπειθ', ὅτι πάντες ἄνθρωποι πλείω χάριν ἔχουσι τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἢ τοῖς συμβουλεύουσι. τοὺς μὲν γὰρ ὡς εὔνους ἀποδέχονται· τοὺς δ' ἂν μὴ κελευσθέντες παραινῶσιν, ἐνοχλεῖν νομίζουσιν. ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ταῦτα προειδὼς, τῶν μὲν πρὸς χάριν ἂν ῥηθησομένων ἀπεσχόμην· περὶ δὲ τοιούτων μέλλω λέγειν, περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν ἄλλος τολμήσειεν. ἡγούμενος δεῖν τοὺς [περὶ] ἐπιεικείας καὶ φρονήσεως ἀμφισβητοῦντας, μὴ τοὺς ῥᾴστους προαιρεῖσθαι τῶν λόγων· ἀλλὰ τοὺς ἐργωδεστάτους: μηδὲ τοὺς ἡδίστους τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλ' ἐξ ὧν ὠφελήσουσι καὶ τὰς πόλεις τὰς αὑτῶν, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἐφ' οἷσπερ ἐγὼ τυγχάνω νῦν ἐφεστηκώς. θαυμάζω δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν πράττειν ἢ λέγειν δυναμένων, εἰ μηδέποτ' αὐτοῖς ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, μηδ' ἐλεῆσαι τὰς τῆς Ἑλλάδος δυσπραξίας οὕτως αἰσχρῶς καὶ δεινῶς διατεθειμένης.

ἧς οὐ-

ἧς οὐδεὶς παραλέλειπται τόπος, ὃς οὐ γέμει καὶ μεστός ἐστι πολέμου καὶ στάσεων καὶ σφαγῶν καὶ κακῶν ἀναριθμήτων. ὧν πλεῖστον μέρος μετειλήφασιν οἱ τῆς ἀσίας τὴν παραλίαν οἰκοῦντες. οὓς ἐν ταῖς συνθήκαις ἅπαντες ἐκδεδώκαμεν οὐ μόνον τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑλλήνων τοῖς τῆς μὲν φωνῆς τῆς ἡμετέρας κοινωνοῦσι, τῷ δὲ τρόπῳ τῷ τῶν βαρβάρων χρωμένοις· οὓς, εἰ νοῦν εἴχομεν, οὐκ ἂν περιεωρῶμεν ἀθροιζομένους, οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν τυχόντων στρατηγουμένους, οὐδὲ μείζους καὶ κρείττους συντάξεις στρατοπέδων γιγνομένας ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ τῶν πολιτευομένων. οἳ τῆς μὲν βασιλέως χώρας μικρὸν μέρος λυμαίνονται, τὰς δὲ πόλεις τὰς ἑλληνίδας εἰς ἣν ἂν εἰσέλθωσιν, ἀναστάτους ποιοῦσι. τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δὲ φυγαδεύοντες, τῶν δὲ τὰς οὐσίας διαρπάζοντες. ἔτι δὲ παῖδας καὶ γυναῖκας ὑβρίζοντες· καὶ τὰς μὲν εὐπρεπεστάτας καταισχύνοντες, τῶν δ᾽ ἄλλων, ἃ περὶ τοῖς σώμασιν ἔχουσι, περιαιροῦντες. ὥστε, ἃς πρότερον οὐδὲ κεκοσμημένας ἦν ἰδεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις, ταύτας ὑπὸ πολλῶν ὁρᾶσθαι γυμνάς· ἐνίας δ᾽ αὐτῶν ἐν ῥάκεσι διαφθειρομένας, δι᾽ ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων. ὑπὲρ ὧν πολὺν ἤδη χρόνον γιγνομένων οὔτε πόλις οὐδεμία τῶν προεστάναι τῶν ἑλλήνων ἀξιουσῶν ἠγανάκτησεν οὔτ᾽ ἀνὴρ τῶν προεστώτων οὐδεὶς βαρέως ἤνεγκε, πλὴν ὁ σὸς πατήρ. μόνος γὰρ Ἀγησίλαος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπιθυμῶν ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσε τοὺς μὲν ἕλληνας ἐλευθερῶσαι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους πόλεμον ἐξενεγκεῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνος ἑνὸς πράγματος διήμαρτε. καὶ μὴ θαυμάσειας, εἰ πρὸς σὲ διαλεγόμενος μνησθήσομαι τῶν οὐκ ὀρθῶς ὑπ᾽ αὐτοῦ γνωσθέντων· εἴθισμαι γὰρ μετὰ παρρησίας ἀεὶ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. καὶ δεξαίμην ἂν δικαίως ἐπιτιμήσας ἀπεχθέσθαι μᾶλλον, ἢ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπαινέσας χαρίσασθαι. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν οὕτως ἔχον ἐστίν. ἐκεῖνος δ᾽ ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις διενεγκών, καὶ γενόμενος ἐγκρατέστατος, καὶ δικαιότατος, καὶ πολιτικώτατος, δισσὰς εἶχεν ἐπιθυμίας, χωρὶς μὲν ἑκατέραν καλὴν εἶναι δοκοῦσαν, οὐ συμφωνούσας δ᾽ ἀλλήλαις, οὐδ᾽ ἅμα πράττεσθαι δυναμένας. ἐβούλετο γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν, καὶ τοὺς φίλους τοὺς φεύγοντας εἰς τὰς πόλεις καταγαγεῖν, καὶ κυρίους καταστῆσαι τῶν πραγμάτων. συνέβαινεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας τῆς ὑπὲρ τῶν ἑταίρων, ἐν κακοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς ἕλληνας. διὰ δὲ τὴν ταραχὴν, τὴν ἐνθάδε γιγνομένην, μὴ σχολὴν ἄγειν, μηδὲ δύνασθαι πολεμεῖν τοῖς βαρβάροις. ὡς ἐκ τῶν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ῥᾴδιον καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ πρότερον ἐκφέρειν πρὸς βασιλέα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τις τοὺς ἕλληνας, καὶ παύσῃ τῆς μανίας καὶ τῆς φιλονεικίας ἡμᾶς. περὶ ὧν ἐγὼ καὶ πρότερον εἴρηκα, καὶ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους. καί τοι τινὲς τῶν μηδεμιᾶς μὲν παιδείας μετεσχηκότων, δύνασθαι δὲ παιδεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνουμένων· καὶ ψέγειν μὲν τὰ ἐμὰ τολμώντων, μιμεῖσθαι δὲ γλιχομένων· τάχα ἂν μανίαν εἶναι φήσαιεν τὸ μέλειν ἐμοὶ τῶν τῆς ἑλλάδος συμφορῶν, ὥσπερ παρὰ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἢ βέλτιον ἢ χεῖρον αὐτῶν πραξόντων.

vt angulus in ea nullus reperiatur, qui non bellorum, seditionum, cædium, & infinitorum malorum plenus sit. Quorum quidem partem longe maximam sustinent ij, qui Asiæ maritima incolunt, & à nobis omnibus fœderibus exclusi, non barbaris tantummodo gentibus permissi sunt, sed iis item Græcis, qui etsi lingua nobiscum vtantur eadem, à moribus certe barbarorum nihil discrepant. Quos equidem, si quicquam in nobis esset mentis reliquum, nequaquam sineremus per tantam nostram negligentiam coire, a quibusuis in expeditionem educi, maioráque & validiora colligi agmina e vagis, quam legitimo imperio gubernatis hominibus. Qui cum exiguam admodum regionis eius partem, quæ regi paret, damno afficiant, Græcas potius, ad quascumque accesserint ciuitates, deuastant, dum in his alios interficiunt, alios suis sedibus pellunt, alios bonis exuunt. Taceo puerorum ac mulierum iniurias; & forma in his maxime præstantes violari, cæteras etiam iis, quibus corpora sua tegunt, exui, vt nudæ iam a multis conspiciantur, quas in peregrina veste antea nunquam ne ornatus quidem gratia vidisses, præterquam quod aliquæ in vilibus præ inopia pannis pereuntes obeant. Quæ cum tanto hactenus tempore mala durent; nulla tamen hæc vel ciuitas, ex iis quæ Græcos inter principatum obtinet, vel vir de principibus aliquis molestius tulit: vnum excipio parentem tuum. Solus enim Agesilaus, quod nouerimus, in magno semper vixit desiderio, tum Græcos in libertatem vindicandi, tum belli barbaris inferendi. Qui tamen & ipse vna saltem adhuc in re aberrasse visus est. Neque mireris velim, si tecum ego disserens, mentionem faciam eorum, quæ minus ille recte sensit. Nam & libere semper animi sensa proferre soleo, & malim ob iustã reprehensionẽ inuidiam sustinere, quam per immeritam laudem gratificari. Me igitur quæ attingunt, hoc sese modo habent.

Verum ille, qui in cæteris alios superabat omnes, cum esset maxime temperans, idémque iustissimus, ac Reip. studiosissimus, duplicem præ se tulit cupiditatem, præclaram illam quidem vtramque per se, vt apparebat; sed ita mutuo dissidentes, nunquam vt simul ambæ confici possent. Cupiebat itaque & cum rege [Persarum] bellum gerere, & amicos, qui ad se confugissent, in ciuitates suas reducere, ac negotiis ibi publicis summa cũ potestate præficere. Ergo illud inde sequebatur, vt & ob studium erga alios, in bellis ac calamitatibus Græci versarentur, & propter exortã inde rerum perturbationem, neque otij satis, neque virium ad lacessendos bello barbaros inuenirent. Quare vel ex iis, quæ tunc temporis contigerunt, non est difficile intelligere, non expedire (vbi recta saltem obtineant consilia) bellum inferre regi prius, quam Græcos quispiam inter se conciliatos ab hoc contendendi furore abduxerit. Qua de re, vt aliàs disserui, ita neque modo supersedebo. Tametsi maximè quidam ex iis, qui alios docere se posse pollicentur, cum sint ipsi doctrinæ omnis expertes, & mea carpere audent, quæ tamen imitari desiderant, amentis forsitan esse dicant, quod Græciæ me calamitatum cura tangat aliqua, quasi mea oratione melius cum illa agi deinceps possit. aut deterius.

ISOCRAT.

Quos merito sane pusilli nimis, ac parum virilis animi omnes æque censeant; quod se Philosophos iactitantes, non solum ipsi paruis e rebus gloriolam aliquam venentur, sed aliis quoque, qui de maioribus consilia suggerere possint, non desinant inuidere. Atque illi quidem, imbecillitati & ignauiæ obsequentes suę, talia fortean dicturi sunt: ego vero, quamquam octogesimum iam natus annum penitus desieci, magnifice tamen adeo de me adhuc sentio, vt putem non tantum mei vel in primis fuisse muneris de his dicere, sed etiam tecum agendo præclara suggessisse consilia, ac fortasse per hæc aliqua recte esse gerenda. Quin & cæteros ego Græcos existimo, si ex omni suorum numero deligendi ipsis essent, cum qui Græcos posset optime oratione sua incitare ad inuadendos bello barbaros, tum qui celerrime conficere posset, quæ vtiliter gerenda viderentur, nullos omnino alios nobis præposituros. Et vero quomodo non alioqui turpem prorsus rem commit eremus, cum honor fica forent adeo illa, quibus nos omnium iudicio ornaremur? Etsi a me quod proficisci potest, minoris id sane momenti est; cum nō ita soleat esse arduum, suam de re quapiam sententiam proferre. Cum tuum sit ad ea animum, quæ modo indicauimus, aduertentem dispicere, Græciæ ne res negligendę tibi sint, eo quod paulo ante dixi genere nato, Lacedæmoniorum duci, regi quoque declarato, & maximum inter Græcos nomen sustinenti, an potius præsentia sint omittenda negotia, quo his maiora suscipias. De quibus sane ego illud sentio, in hæc duo potissimum, cæteris omnibus prætermissis, esse tibi incumbendum, vt Græcos hisce bellis, ac miseriis, quibus cum hodie conflictantur, liberes: vtque barbarorum coerceas insolentiam, qui iam pluribus, quam par sit, bonis abundāt. Id autem confieri posse, meas esse partes duxi commonefacere.

ὧν δικαίως ἂν ἅπαντες πολλὴν ἀνανδρίαν καὶ μικροψυχίαν καταγνοῖεν ὅτι προσποιούμενοι φιλοσοφεῖν, αὐτοὶ μὲν ἐπὶ μικροῖς φιλοτιμοῦνται· τοὺς δὲ δυναμένους περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν φθονοῦντες διατελοῦσιν. οὗτοι μὲν οὖν βοηθοῦντες ταῖς αὑτῶν ἀσθενείαις καὶ ῥαθυμίαις, ἴσως τοιαῦτ' ἐροῦσιν. ἐγὼ δὲ οὕτως ἐπ' ἐμαυτῷ μέγα φρονῶ, καίπερ ἔτη γεγονὼς ὀγδοήκοντα, καὶ παντάπασιν ἀπειρηκὼς· ὥστε οἶμαι καὶ λέγειν ἐμοὶ προσήκει μάλιστα περὶ τούτων, καὶ καλῶς βεβουλεῦσθαι πρὸς σὲ ποιούμενοι τοὺς λόγους· καὶ τυχὸν ὑπ' αὐτῶν γενήσεσθαί τι τῶν δεόντων. ἡγοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, εἰ δεήσειεν αὐτοὺς ἐξ ἁπάντων ἐκλέξασθαι τὸν τῷ λόγῳ κάλλιστα δυνηθέντα παρακαλέσαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν, καὶ τὸν τάχιστα μέλλοντα τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν τὰς συμφέρειν δοξάσας, οὐκ ἂν ἄλλους ἀνθ' ἡμῶν προκριθῆναι. καίτοι πῶς οὐκ ἂν αἰσχρὸν ποιήσαιμεν, οὕτως ἐντίμων ὄντων, ὧν ἅπαντες ἂν ἡμᾶς ἀξιώσειαν; τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ἔλαττόν ἐστιν· ἀποφήνασθαι γὰρ ἃ γινώσκει τις, οὐ πάνυ τῶν χαλεπῶν πέφυκε. σοὶ δὲ προσήκει προσέχοντι τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις βουλεύσασθαι, πότερον ὀλιγωρητέον ἐστὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, γεγονότι μὲν ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον ἀφ' Ἡρακλέους, ἡγεμόνι δὲ Λακεδαιμονίων ὄντι, βασιλεῖ δὲ προσαγορευομένῳ, μεγίστην δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔχοντι δόξαν· ἢ τῶν μὲν ἐνεστώτων πραγμάτων ὑπεροπτέον, μείζοσι δ' ἐπιχειρητέον. ἐγὼ μὲν γάρ φημι χρῆναί σε πάντων ἀφέμενον τῶν ἄλλων, δυοῖν τούτοιν προσέχειν τὸν νοῦν· ὅπως τοὺς μὲν Ἕλληνας ἀπαλλάξῃς τῶν πολέμων, καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, τῶν νῦν αὐτοῖς παρόντων· τοὺς δὲ βαρβάρους παύσῃς ὑβρίζοντας, πλείω κεκτημένους ἀγαθὰ τοῦ προσήκοντος. ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα δυνατά, ἐμὸν ἔργον διδάξαι περὶ αὐτῶν ἐστίν.

CLX.

CHORICII SOPHISTAE *Declamationes variæ,* & PROCOPII GAZAEI *Homericorum versuum Metaphrases.*

LECTAE sunt CHORICII SOPHISTAE GAZAEI *Declamationes, Orationumque Classes a varia.* Gaudet hic accurata distinctione atque puritate: ac si quando vtilitatis alicuius gratia etiam *b* circumductione vtitur, tam eam opportune adhibet, in periodi longitudinem nequaquam excurrendo, nihil vt perspicuitatem lædat. Mitior item affectus apud ipsum egregie candore temperatur, neque tamen ideo à docta recedit diligentia. Selectis vtitur plerumque vocibus, etsi non semper genuinum illæ suum seruent vsum. Interdum enim ob nudam figurarum deflexionem in frigidam incidit dictionem: & est vbi ad Poeticum potius stylum delabitur. Vincit autem seipsum, præstantiórque est, dum in descriptionibus ac laudationibus versatur. Religionis item amans, Christianorum sacra ritúsque veneratur, nisi quod nescio qua negligentia, & sine vlla causa, cum minimè decet, tabulas historiásq, Gentiliū scriptis suis admisceat:

ΧΟΡΙΚΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΙ διάφοροι, καὶ Προκοπίου σοφιστοῦ γάζης στίχων ὁμηρικῶν μεταφράσεις.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Χορικίου, σοφιστοῦ γάζης, μελέται καὶ συντάξεις λόγων διάφοροι. οὗτος χαίρει μὲν ἀκριβείᾳ καὶ καθαρότητι, εἰς τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τῇ περιβολῇ κεχρημένος, ταύτῃ τε δὲ καιρῷ, καὶ τῷ μὴ εἰς μῆκος περιόδου ταύτην παρατείνειν, οὐδὲν τῇ σαφηνείᾳ λυμαίνεται. ἦθος τε καὶ ἀληθείᾳ συγκέκραται, οὐδὲ τῆς γνωμονικῆς σπουδῆς ἀστοχῶν. ἡ δέ γε λέξις αὐτῷ τὸ μὲν λογάδην οὖσα ἐν πολλοῖς, οὐκ ἀεὶ τὸ γνήσιον διοικεῖ. ἔστι δ' ὅτε γὰρ, διὰ τὴν ἄκαιρον τῆς * περικοπῆς ἐκβολὴν, εἰς ψυχρολογίαν ἐκπίπτει. καὶ πρὸς τὸ ποιητικώτερον δὲ ἔστιν οὗ παρασύρεται. χρήσιμος δὲ ἐστιν αὐτὸς ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἐκφράσεις καὶ ἐγκώμια διεξερχόμενος. ἔστι δὲ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐραστὴς, τὰ χριστιανῶν ὄργια καὶ τεμένη τιμῶν. πλὴν οὐκ οἶδ' ὅπως ὀλιγώρως καὶ λόγῳ συνὼ οὐδενὶ μύθους καὶ ἱστορίας ἑλληνικὰς, οὐ δέον ὂν, ἐγκαταμίγνυσι τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασιν:

[Left margin notes, partly cut off: ...ανωπῆσαι. ...ίοι μεν ...ηγυν αν... ...ίοντων. ...ὶ ἀκαβολῆ.]

[Right margin notes: b περ. Choricij ß. ... Declamationes. — * al. περικοπῆς.]

ἔστιν ὅτε καὶ ἱερολογῶν. ποικίλα δὲ αὐτοῦ καὶ πολλὰ συγγράμματα φέρεται. πλασματικοῖς τε γὰρ καὶ πανηγυρικοῖς, καὶ μονῳδίαις, καὶ ἐπιθαλαμίοις, καὶ ἀντιρρητικοῖς ἐστὶν αὐτοῦ λόγοις ἐντυχεῖν, καὶ τοιούτοις ἑτέροις. ἤκμαστε δὲ ἐν τοῖς Ἰουστινιανοῦ χρόνοις. γέγονε δὲ μαθητὴς Προκοπίου ῥήτορος, ἑνὸς τῶν ἀρίστων (οὐ τοῦ Καισαρέως δὲ) ὃς εἰς μέγα κτῆμα καὶ ὄφελος κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ τὰς γραφὰς συντάξας, ἀείμνηστον αὐτοῦ κλέος τοῖς σπουδαιοτέροις καταλέλοιπεν. ἑτέρῳ δέ τινι προσωμίλησεν, ἐν τῇ αὐτῇ πατρίδι, καὶ αὐτῷ λαχόντι σοφιστεύειν. ὃς καὶ εἰς γῆρας ἐλάσας, ἡδέως εἶχεν, ὁρᾶν αὐθ᾽ ἑαυτοῦ τὸ ὁμιλητικὸν τῆς σχολῆς ἐξηγούμενον τούτου λόγοι πολλοί τε καὶ παντοδαποὶ φέρονται, ἄξιον ζήλου καὶ μιμήσεως χρῆμα. καὶ δὴ καὶ βιβλίον ὅλον, στίχων ὁμηρικῶν μεταφράσεις, εἰς ποικίλας λόγων ἰδέας ἐκμεμορφωμένη: αἳ μάλιστα τὴν τοῦ ἀνδρὸς περὶ ῥητορικὴν δύναμιν καὶ μελέτην ἱκανῶς πεφύκασιν ἀπαγγέλλειν. οὗπερ, ὡς ἐστι δυνατὸν μαθητῇ, Χορίκιος μιμητὴς κατὰ τοὺς λόγους γέγονεν. ἄμφω δὲ ἦσαν εὐσεβεῖς· καὶ πολλαχοῦ τοῖς λόγοις αὐτῶν, οὐδὲ παρέργως, περὶ τῆς ἱερᾶς εἰκονουργίας διαλαμβάνουσιν. γέγονε δὲ Χορικίῳ καὶ οὗτος διδασκάλου τελευτῇ, ἐπιταφίου ὑπόθεσις.

Procopius sophista.

interdum etiam cum de rebus sacris disserit. Varia autem plurimáque ab illo litterarum monumentis prodita in manibus versantur. Reperias enim eius *a* Fictorum argumentorum Orationes *Panegyricas*, *b* *Lamentabiles*, *Nuptiales*, *Refutationes*, & id genus alia.

Æqualis fuit Iustiniani Augusti, discipulus vero Procopij Rhetoris (non illius *c* Cæsariensis tamen) vnius e summis viris: qui temporibus illis multa & vtilia *d* scribendo, perpetuam sui memoriam hominibus paululum modo humanioribus reliquit.

e Altero item in ea ipsa sua patria doctore vsus est, perinde Rhetore, cui iam ætate affecta gratissimum accidit discipulum suum videre docendi pro se munus occupantem. Huius quoque *f* libri multi, variæque doctrinæ circumferuntur, lectu atque imitatione digni.

Est item liber eius integer *g* *Homericorum versuum Metaphrases*, variis dicendi formis commutatæ, quæ summam viri cum dicendi facultatem, tum declamitandi vim satis per se queant ostendere, quam virtutem, quoad eius a discipulo fieri potest, in Orationibus Choricius expressit. Vterque pius est, ac sæpenumero in suis orationibus, neque abs re, de sacro faciendarum imaginum vsu disserunt. Ex Procopij vero præceptoris obitu epitaphij argumentum Choricio est oblatum.

a Πλασματικοὶ λόγοι.

b Monodias, quas dixerunt Suidas, aliiq.

c Quem Illustrem Suidas nominat.

d Vt historiarum libros, de quibus sup. C. LXIII.

e Procopio Gazæo Max. Marguniij scholio.

f Quos habes inf. Codd. CCVI. & CCVII.

g Quale scripsisse Dorionē meminit bene. ca Zuetes Suidas. l. ad quem locum plures notandum.

ΣΩΠΆΤΡΟΥ ἘΚΛΟΓΑῚ ΔΙΆΦΟΡΟΙ ἐν βιβλίοις ιβ΄.

ΚΑ΄. Sopatri eclogarum XII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκλογαὶ διάφοροι ἐν βιβλίοις δυοκαίδεκα Σωπάτρου σοφιστοῦ. συνείλεκται δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἱστοριῶν καὶ γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον περὶ τῶν παρ᾽ Ἕλλησι μυθολογουμένων θεῶν διαλαμβάνει: ὃ συνείλεκται ἐκ τῶν Ἀπολλοδώρου περὶ θεῶν γ΄ λόγου. Ἀθηναῖος δὲ ὁ Ἀπολλόδωρος, καὶ γραμματικὸς τὴν τέχνην. οὐκ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ μόνου ἡ διαλογὴ αὐτῷ πεποίηται, ἀλλὰ δὴ καὶ γ΄. καὶ δ΄. καὶ ε΄. καὶ θ΄. τοῦ τε α΄ πάλιν καὶ ιβ΄ καὶ ιε΄ τε καὶ ις΄, μέχρι τοῦ κδ΄. ἐν ᾗ συλλογῇ τά τε μυθικῶς περὶ * θεῶν διαπεπλασμένα, καὶ εἴ τι καθ᾽ ἱστορίαν εἴρηται, περιείληφε. περί τε τῶν παρ᾽ αὐτοῖς ἡρώων καὶ διοσκούρων· καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου καὶ ὅσα παραπλήσια ἔτι [δὲ καὶ] συνείλεκται αὐτῷ ἡ βίβλος καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ περὶ γραφικῆς * Ἰωβᾶ, καὶ μὴν καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίου τοῦ Ναυκρατίτου δειπνοσοφιστῶν. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λόγος ἐκ τούτων ἠθροίσθη, καὶ τάδε περιλαμβάνει. ὁ δὲ δεύτερος ἔκ τε τῶν Σωτηρίδα Παμφίλης ἐπιτομῶν πρώτου λόγου, καὶ καθεξῆς, μέχρι τοῦ δεκάτου. καὶ ἐκ τῶν Ἀρτέμωνος τοῦ Μάγνητος τῶν κατ᾽ ἀρετὴν γυναιξὶ πεπραγματευμένων διηγημάτων. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν Διογένους τοῦ κυνικοῦ ἀποφθεγμάτων, καὶ μὴν καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων. ἀλλά γε καὶ ἀπὸ ὀγδόου βιβλίου τῆς Σαπφοῦς: ἐν οἷς καὶ ἡ δευτέρα βίβλος τῶν συλλογῶν. ὁ δὲ τρίτος λόγος συνελέγετο αὐτῷ ἐκ τῆς Φαβωρίνου παντοδαπῆς * ὕλης, ἔκ τε τοῦ ν΄, καὶ ξ΄. καὶ καθεξῆς: πλὴν τοῦ ταῦ, μέχρι τοῦ ω. ἐν οἷς διάφοροι ἱστορίαι, καὶ τῶν κατὰ τὰ ὀνόματα θέσεων αἰτιολογίαι, καὶ τοιαῦτα ἕτερα: εἰς ἃ καὶ ὁ τρίτος αὐτῷ συμπεραίνεται λόγος. ὁ δὲ τέταρτος αὐτῷ λόγος ἔκ τε ἀνεπιγράφου αὐτῷ βιβλίου συνηθροίσθη, θαυμάτων δὲ μόνον ἐπιγράφεται συναγωγὴ τὸ

* al. [illegible] αὐτῷ.

* Ἰόβα.

* [illegible]

CLXI.

SOPATRI *Excerptorum variorum libri XII.*

LECTAE sunt *Eclogæ variæ doctrinæ* libris duodecim *a* SOPATRI SOPHISTAE. Collegit autem hoc Opus è multis & diuersis historicis, atque scriptoribus. *Primus* itaque liber de fabulosis Gentium Dijs agit. Electa hæc ex *b* Apollodori libro tertio de Dijs, qui patria Atheniensis Grammaticam docuit. Nec vero e tertio duntaxat libro hæc selegit, sed & e quarto, quinto, ac nono. Item è primo, duodecimo, decimoquinto, & decimosexto, vsque ad quartum & vicesimum. Quibus collectaneis, quæ de Dijs fabulosè ficta sunt, quæque historicè narrantur, complectitur vniuersa, vt & de Heroibus, ac *c* Dioscúris. De ijs item, qui apud inferos degunt, aliáque id genus plurima. Colligit hæc quoque è secundo libro *d* Iubæ *De pictura*, & verò etiam ex Athenæi Naucratitæ F. *Dipnosophistis*. Et ex his quidem primus liber compositus, tantundémque comprehendit.

Alter deinde liber e *e* Pamphiles Soteridæ F. *Epitomarum* libro primo, ac deinceps ad decimum vsque, & ex Artemônis Magnetis F. *Narrationibus, de recte factis mulierum.* Adhæc etiam è Diogenis Cynici *Apophthegmatis*, aliisque diuersis. Quin & ex octauo libro Sapphus. Quæ secundi libri collectanea sunt. *Tertius* tum liber legitur ex *omnigena* *f* Fauorini *Silua*, ex eius, inquam, N, Ξ, & ordine sequentibus, vno excepto T, vsque ad Ω. Variæ hic adferuntur historiæ, & impositorum nominum rationes, atque id genus alia, in qua tertius definit liber. *Quartus* autem ex incerti auctoris libro concinnatus, cuius titulus est: *Admirandorum*

a Quem Suid. Apamensem, siue Alexandrinum potius putat.

b Est huius mentio inf. C. CLXXXVI in fine & in Prolegomenis Bened. Ægij ad eiusdē Apollodori Bibliothecam.

c Castore, & Polluce.

d Lege Suidā de hoc Regum doctissimo, & multa eruditissimè scripto libros classicos.

e De qua etiā inf. Cod. CLXXV. & Suid.

f Videndus de eo Suidas, & frequens eius apud A. Gellium mentio.

Collectanea, & ex *a* Aristoxeni *Miscellaneorum commentariis*, ac ne iis quidem omnibus, sed à decimo-sexto duntaxat libro, atque ex octauo libro Rufi, *Dramaticæ historiæ*. Hic incredibilia atque inopinata maximè reperias, & cum Tragœdorum, tum Comœdorum varia gesta, sermones, vitæque instituta, & similia; ex quibus quartus liber conficitur. Quintus vero collectus è Rufi *Musicæ historiæ* libris primo, secundo, & tertio. vbi Tragicorum, ac Comicorum variam inuenies historiam. Quin & Dithyrambos scribentium, & Aulœdorum ac Citharœdorum, Epithalamiorúmque carminum, & hymenæorum, atque cantilenarum in chorea enumerationem. Item de saltatoribus, aliisque in Græcorum theatris vsitatis certaminibus. Vnde item, & quo genere nati fuerint, qui apud ipsos viri siue fœminæ, ad summum in his decus peruenerunt. Quinam etiam singulorum auctores ac principes studiorum exstiterint: & qui horum Regibus aut Imperatoribus in deliciis, & amici fuerint.

Hoc amplius, qui ludi, & vnde, in quibus artem quisque suam ostendit. De festis quoque diebus, qui à toto Atheniensi populo celebrantur. Hæc igitur omnia, & si quid his forte similes legentibus quintus liber exhibet. *Sextus* ab illo collectus liber, ex eiusdem Rufi *Musicæ historiæ* libro quarto, & quinto. Tibicinum verò, & carminum, quæ vel à viris, vel à feminis ad tibiam cantata fuere, narratio instituitur. Homerus item, Hesiodus, & Antimachus Poetæ, aliique plurimi ex hoc Poetarum genere, magnam huius narrationis partem efficiunt. Addit vero & de feminis vaticinandi arte claris. Quæ item, & vnde dictæ Sibyllæ. Atque hæc quidem à Rufo mutuatur. Sumit & è secundo libro *b Halieuticωn* Damostrati. Quin & ex Diogenis Laertij *De Philosophorum vita*, libro primo, quinto, nono, & decimo. Vbi Philosophorum res exponit. Vnde nimirum nata primum diuina illa res Philosophia, vtque viguerit: qui quarum sectarum auctores ac principes exstiterint, quos quisque sui studiosos, aut artis forsitan æmulos habuerit, quos singuli mores præ se tulerint, vnde genus duxerint; quale ab initio vitæ genus sectati sint, quibusque temporibus floruerint.

Hinc de Rhetoribus, rebúsque ad artem dicendi pertinentibus, ex hoc cognoscas libro licet. Idem etiam ex *c* Ælij Dionysij scriptis *de Alexandria vrbe* decerptus liber, & ex Hellanici *Ægyptiacis*. E quibus vbi fabulosa & fictitia multa cum aliorum item magna varietate collegeris, in sexti tandem libri extremũ incides. *Septimus* postea liber ex Herodoti historia velut è floribus eleganter ac variè contextus est. *Octauus* autem liber excerpta continet è veteri quodam codice, *d* qui ille ipse, cui colligentis haud est adscriptum nomen. Feminas hic recenset, quarum illustris gloria, famáque esset: virorum item quorundã præclare gesta, & ab his instituta dicendi artis gratiâ colloquia. Amicitiæ quoq; vim, & proborum hominum apophthegmata refert.

βιβλίον· καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοξένου συμμίκτων ὑπομνημάτων· οὐκ ἐκ πάντων δέ, ἀλλ' ἔκ γε τοῦ ἑκκαιδεκάτου λόγου μόνου, καὶ ἐκ τοῦ * ὀγδόου λόγου, τῆς τοῦ Ῥούφου δραματικῆς ἱστορίας· εἰς ἃ παράδοξά τε καὶ ἀπίθανα ἔστιν εὑρεῖν, καὶ τραγῳδῶν καὶ κωμῳδῶν πράξεις τε καὶ λέξεις καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ τέταρτος. ὁ δὲ πέμπτος σύγκειται αὐτῷ ἔκ τε τῆς Ῥούφου μουσικῆς ἱστορίας πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου. ἐν ᾧ τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν ποικίλην ἱστορίαν εὑρήσεις. οὐ * μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ διθυραμβοποιῶν τε καὶ αὐλητῶν, καὶ κιθαρῳδῶν, ἐπιθαλαμίων τε ᾠδῶν καὶ ὑμεναίων, καὶ ὑπορχημάτων ἀφήγησιν· ἔτι τε ὀρχηστῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς θεάτροις ἀγωνιζομένων· ὅθεν τε καὶ ὅπως οἱ τούτων ἐπὶ μέγα κλέος παρ' αὐτοῖς ἀναδραμόντες γεγόνασιν, εἴτε ἄῤῥενες, εἴτε καὶ τὴν θήλειαν φύσιν διεκληρώσαντο· τίνες τε τίνων ἐπιτηδευμάτων ἀρχηγοὶ διεγνώσθησαν, καὶ τούτων δὲ τίνες τυράννων ἢ βασιλέων ἐρασταὶ καὶ φίλοι γεγόνασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τίνες τε οἱ ἀγῶνες, καὶ ὅθεν; ἐν οἷς ἕκαστος τὰ τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο. καὶ περὶ ἑορτῶν δέ, ὅσαι πάνδημοι τοῖς Ἀθηναίοις. ταῦτα δὴ πάντα, καὶ εἴ τι ὅμοιον, ὁ πέμπτος ἀναγινώσκοντί σοι παραστήσει λόγος. ὁ δὲ ἕκτος αὐτῷ συνελέγη λόγος ἔκ τε τῆς αὐτῆς Ῥούφου μουσικῆς βίβλου πέμπτης καὶ τετάρτης. αὐλητῶν δὲ καὶ αὐλημάτων ἀφήγησιν ἔχει, οἵ τε ὅσοι ηὔλησαν, καὶ δὴ καὶ γυναῖκες. καὶ Ὅμηρος δὲ αὐτῷ, καὶ Ἡσίοδος, καὶ Ἀντίμαχος οἱ ποιηταί, τῆς διηγήσεως μέρος καὶ τῶν ἄλλων πλεῖστοι, τῶν εἰς τοῦτο τὸ γένος τῶν ποιητῶν ἀναγομένων. ἔτι δὲ καὶ περὶ γυναικῶν μαντικῶν ἀναγράφει, τίνες τε καὶ ὅθεν αἱ καλούμεναι σίβυλλαι. καὶ ταῦτα μέν, ὡς ἀπὸ τῶν Ῥούφου. σύγκειται δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τῶν Δαμοστράτου ἁλιευτικῶν. καὶ ἐκ τῶν Λαερτίου Διογένους φιλοσόφων βίων, βιβλίου πρώτου καὶ πέμπτου, ἐννάτου τε καὶ δεκάτου· ἐν οἷς τὰ περὶ τῶν φιλοσόφων διέξεισι· ὅθεν τε τὸ φιλοσοφίας ἱερὸν χρῆμα τὴν ἀρχὴν ἔφυ, καὶ ὅπως ἤκμασε· τίνες τε τίνων αἱρέσεων ἀρχηγοὶ καὶ προστάται κατέστησαν; τίνας τε ἔσχον ἐραστάς· καὶ τίνας ἀντιτέχνους τίνες. ποῖόν τε ἕκαστος αὐτῶν ἐπεδείκνυτο ἦθος, καὶ πόθεν εἷλκε τὸ γένος, καὶ οἷον τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπιτήδευμα, καὶ ποτε καιροῦ ἤκμασε; καὶ περὶ ῥητόρων δὲ καὶ ῥητορικῆς τὰ παραπλήσιά σοι ἔξεστιν ἐκεῖθεν ἀναλαμβάνειν. ἔτι μὲν σύγκειται ὁ αὐτὸς λόγος [καὶ] ἐκ τῶν Αἰλίου, δίου περὶ Ἀλεξανδρείας· καὶ ἐκ τῶν αἰγυπτιακῶν * Ἑλανικοῦ· δι' ὧν μυθικά τε καὶ πλασματικὰ πολλὰ συλλέξας, καὶ διάφορα ἕτερα, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἕκτου λόγου καταντήσεις. ὁ δὲ ἕβδομος αὐτῷ λόγος διηνθίσθαι ἐκ τῆς Ἡροδότου ἱστορίας. ὁ δὲ ὄγδοος ἐκ τόμου τινὸς ἀρχαίου ἐκλογαί, καὶ αὐτὸ τυγχάνει τὸ βιβλίον, οὐκ ἔχον ἐπιγεγραμμένον τὸν συνηθροικότα· ἐν οἷς τὰς εἰς μέγα δόξης καὶ ὄνομα λαμπρὸν ἀρθείσας γυναῖκας καταλέγει, καὶ ἀνδρῶν ἐνίων ἔργα, καὶ ἐπὶ παιδείᾳ λόγων συνουσίας. ἀρετήν τε αὖ φιλίας, καὶ τῶν σπουδαίων ἀποφθέγματα.

* δευτέρου.
* μόνον.
* Ἑλλανικοῦ.

σύγκειται

Plutarchi opuscula.

συγκεῖται δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ τοῦ, πῶς δεῖ τὸν νέον ἀκούειν ποιημάτων· περί τε φύσεως καὶ πόνων· ὅπως τε πολλοὶ πολλάκις πόνῳ τὴν φύσιν οὐκ εὖ φερομένην ἀνωρθώσαντο· ἕτεροι δὲ καλῶς ἔχουσαν, ἐξ ἀμελείας διέφθειραν. ὅπως τε ἔνιοι ἐν μὲν νέοις, βραδεῖς ἑωρῶντο πᾶσι καὶ ἀσύνετοι· ἀκμασάντων δὲ, εἰς τὸ ταχὺ καὶ συνετὸν αὐτοῖς ἡ φύσις ἐξέλαμψε· καὶ ἐκ τοῦ περὶ δυσωπίας δὲ λόγου, καὶ περὶ ἀδολεσχίας, καὶ περὶ ὀργῆς. καὶ ἐκ τοῦ, πῶς ἄν τις ὑπὸ ἐχθρῶν ὠφελοῖτο· καὶ περὶ εὐθυμίας δὲ, καὶ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ παραγγελμάτων· περὶ τοῦ πλούτου· καὶ ὅπως ἄν τις συναισθάνοιτο ἑαυτοῦ πρὸς ἀρετὴν ἐπιδιδόντος. ἔκ τε τῶν ὑγιεινῶν αὐτοῦ καὶ γαμικῶν παραγγελμάτων. ἐν οἷς ἔστιν εὑρεῖν πλεῖστα καὶ ἀξιομνημόνευτα ἐν λόγοις ἔργα, καὶ πρὸς πολλά σοι χρησιμεύοντα. ταῦτα μὲν καὶ ἐκ τούτων ὁ ὄγδοος λόγος. καὶ δὴ καὶ ὁ ἔνατος αὐτῷ ὁμοίως ἐκ τοῦ Πλουτάρχου συνετμήθη ἔκ τε τοῦ, ὅτι βραδέως θεοὶ τιμωροῦνται, καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βίου Δημητρίου καὶ Βρούτου τοῦ ῥωμαίου, καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὃς ἐπιγέγραπται αὐτῷ Ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα. ἔκ τε τοῦ περὶ * ποταμῶν· καὶ πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου· καὶ μὴν καὶ ἐκ τοῦ Κράτητος βίου Δαϊφάντου καὶ Πινδάρου. καὶ ἐκ τοῦ βιβλίου δὲ ὃ ἐπιγέγραπται αὐτῷ Βασιλέων καὶ στρατηγῶν ἀποφθέγματα. σὺν οἷς καὶ ἐκ τῶν συμποσιακῶν αὐτοῦ, ἀπό τε τοῦ πρώτου καὶ ἐφεξῆς, μέχρι τοῦ ὀγδόου. καὶ ἀπὸ μὲν τῶν Πλουτάρχου ἐκ τούτων. συνείλεκται δὲ καὶ ἐκ τῆς Ῥούφου ῥωμαϊκῆς ἱστορίας πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου καὶ τετάρτου· ἐν οἷς ἔστι περιτυχεῖν πολλοῖς ἀξιολόγοις, εἰ καὶ ἔνια αὐτῶν εἰς μύθους καὶ μακρὰν ἐπιπίπτουσι λῆρον. ἀλλ' ὧδε μὲν καὶ ὁ ἔνατος. ὁ δέκατος δὲ συνηθροίσθη ἔκ τε τῆς Κεφαλίωνος Ἐρατοῦς, διαλαμβανούσης τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον. καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου τοῦ στωϊκοῦ, ὅσαι γυναῖκες ἐφιλοσόφησαν, ἢ καὶ ἄλλως τι ἐπίδοξον διεπράξαντο, καὶ δι' ἃς * οἰκίαι εἰς εὔνοιαν συνεκράθησαν. καὶ ἐκ τῶν Θεαγένους μακεδονικῶν * πατρίων· ἔκ τε τῶν Πλουτάρχου περὶ βίων Νικίου καὶ Ἀλκιβιάδου, Θεμιστοκλέους τε καὶ Θησέως, καὶ Λυκούργου, Σόλωνός τε καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου· ἔκ τε τῶν βίων Κίμωνος καὶ Λυσάνδρου, Δημοσθένους τε καὶ Περικλέους, καὶ Πελοπίδου, καὶ Φωκίωνος, καὶ Ἀριστείδου. ὧν τὰ πλεῖστα ἀξιαφήγητά τε καὶ ἀξιομνημόνευτα. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ δέκατος. ὁ δὲ ἑνδέκατος ἔχει τὴν συναγωγὴν ὁμοίως, ἐξ ὧν Πλούταρχος συνέταξε βίων, Ἐπαμινώνδου καὶ Δίωνος, καὶ Ἀγησιλάου καὶ Ἄγιδος, καὶ Κλεομένους· Εὐμενοῦς τε τοῦ Καρδιανοῦ, καὶ Φιλοποίμενος, καὶ Τιμολέοντος καὶ Ἀράτου. ὃς δημαγωγὸς καταστὰς τῶν ἀχαιῶν, ἑπτακαιδεκάκις ἐν αὐτοῖς ἐστρατήγησε, μεγάλα πράξας στρατηγοῦ ἔργα. καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βίου Πύρρου τοῦ ἠπειρώτου ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ γραμματικοῦ περὶ ζώων βιβλίου πρώτου καὶ δευτέρου· καὶ ἐκ τῆς τοῦ Ἰόβα τοῦ βασιλέως θεατρικῆς ἱστορίας ἑπτακαιδεκάτου λόγου. οὕτω μὲν καὶ ὁ ἑνδέκατος. ὁ δὲ δωδέκατος αὐτοῦ λόγος συνήθροισται ἐξ ἄλλων τε διαφόρων, καὶ ἐκ τῆς Καλλιξείνου τῶν ζωγράφων τε καὶ ἀνδριαντοποιῶν ἀναγραφῆς. καὶ ἐκ τῶν Ἀριστονίκου περὶ τοῦ ἐν ἀλεξανδρείᾳ μουσείου, καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους πολιτειῶν, θετταλῶν τέ φημι, καὶ ἀχαιῶν, καὶ παρίων,

Sublegit æque hæc Plutarchi a opuscula: *Quomodo adolescentem audire deceat Poetas:* * *De natura & laboribus.* Vt nimirum multi sæpenumero labore vitiosam naturam correxerint, alij contra bonam ignauia corruperint: vtque in multis, qui in pueritia tardi omnibus videbantur, atque inepti, florente post ætate acrius ingenium ac perspicacius emicuerit. Librum item *De vitiosa verecundia. De garrulitate. De iracundia. Quomodo quis ex inimicis vtilitatem capiat. De animi tranquillitate. Politicas ipsius praeceptiones.* * *De diuitiis. Quomodo se quis in proficere sentiat.* Rursum *Valetudinis tuendæ*, & *Coniugales eiusdem praeceptiones.* In quibus plurima reperias cum gesta prædicatione digna, tum ad multa tibi perutilia. Hæc fere octauus liber complectitur. Iam *Nonus* ex eiusdem similiter Plutarchi libellis compendio factus. Vt ex opusculo *De sera Numinis vindicta*, è *vita Demetrij ac Bruti Romani*; ex libro, cuius index est *Clarorum virorum Apophthegmata.* Ex libello b *De fluminibus. Quomodo assentatorem ab amico discernas.* * Rursum ex *Cratetis vita*, * *Daiphantique*, & * *Pindari*: & ex Opusculo, quod *Regum atque Imperatorum Apophthegmata* inscripsit. atque ex *Conuiualium eius sermonum libris, a primo ad octauum vsque.* Hæc fere Plutarchus suppeditauit. Allata verò non nulla e Rufi *historiæ Romanæ* libris, primo, secundo, tertio, & quarto: in quibus occurrent pleraque memoratu non indigna, tametsi horum quędam in fabulas incidant, & prolixiores nugas. Ita se nonus habet liber.

Decimus verò coaluit è c Cephalionis Erato, quo libro Alexandri gesta referuntur. Item ex Apollonij Stoici libris, quæ fint vnquam mulieres philosophatæ, quidve aliud præclare gesserint, & per quas familiæ aliquando in concordiam redactæ. Ex Theagenis quoque *Macedonicis patriis.* Rursum e Plutarchi vitis *Niciæ, Alcibiadis, Themistoclis, Thesei, Lycurgi, Solonis, & Alexandri Philippi F.* Item è vitis *Cymonis* ac *Lysandri, Demosthenis, Periclis, Pelopidæ, Phocionis, & Aristidæ*: quorum pleraque memoranda, admirationéque digna. Atque hic decimus liber est.

Vndecimus perinde è Plutarchi vitis selecta continet, puta * *Epaminundæ, Dionis, Agesilai, Agidis, Cleomenis, Eumenis Cardiani, Philopœmenis, Timoleontis*, & *Arati*, qui Achæorum creatus Tribunus plebis deciesseptiés copias eorum duxit, multa in eo imperio præclarè gerens. Rursum e vita *Pyrrhi Epirotarum regis.* Quin & ex d Aristophanis Grammatici, *De animalibus* libro primo, & secundo, atque ex e *historia theatrica* Iubæ regis libro decimo septimo. Atque his quidem vndecimus liber constat.

Duodecimus denique coaceruatus est à variis: vt è Callixeni *pictorum ac statuariorum relatione*: Ex Aristonico *De museo Alexandrino*: Ex Aristotelis *Politiis*, Thessalorum, inquam, Achæorum, Pariorum,

Margin notes:

* al. τὸ περὶ.
* ἰδίας.
* πατρίων.

Ruf. historia Romana.

Cephalionis Erato.

(illeg.) ... περὶ ζώων βιβλίοις.

SOPATER.
a Quorum omnium Catalogum tekeit Lamprias & Suida laudatus & nuper editus.
Quæ autem ex eis interciderunt, ea sibi asterisco indicanda putauit.

b Et montibus, adiéque bestiis, sed alio rius esse Plutarchi Critici indicant.

c Quem nouē Musarum appellatione historiam Epitomen scripsisse supra retulit Photius Cod. 68 Vnum autem nunc elementum a singulis Musarum nominibus ibi distinctum, nisi apud Suid. ... ἐννέα Μουσῶν legeretur.

d Cuius apud Suidam mentio.
e Huius opera librum 4. ab Athenæo laudatum reperies, lib. 4.

ὁ δὲ δεξάμενος τὴν ἐπὶ τῇ διορθώσει παραίνεσιν, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀπέκλινε. καὶ βιβλίον δεύτερον συνέταξεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα αὐτῷ πλατύτερον, καὶ (ὡς ᾤετο) δι' ἀποδείξεως συγκροτεῖ. καθ' οὗ δὴ καὶ τὴν εἰρημένην δεκάλογον ὁ εὐσεβὴς Εὐσέβιος συντάττει. δι' ἧς ἐλέγχει αὐτόν, ὡς μὴ ἀρκεσθέντα τοῖς τῆς πίστεως ὅροις, οὓς αἱ ἅγιαι ἐξέθεντο σύνοδοι, ἰδίαν δέ τινα τολμηρῶς συνταξάμενον ἔκθεσιν πίστεως. εἶτα δὲ καὶ ὅτι πολλὰ τῶν * ἰδίων ἀποπαραξέσας ῥητά, καὶ οἰκειοποιησάμενος εἰς τὴν ἰδίαν ὑπόληψιν * παρεβιάσατο. καὶ ὅτι ἐναντιοῦται τῇ τε παλαιᾷ καὶ νέᾳ γραφῇ, καὶ τοῖς ἁγίοις ἡμῶν πατράσιν, ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον τὸν κόσμον δογματίζων. ἔτι δὲ καὶ ὅτι τὴν ἀλλοίωσιν καὶ μεταστοιχείωσιν καὶ ῥεῦσιν, ἐν ψεκτοῖς εἶναι λέγει, ὥσπερ τὰ ἐκ προαιρέσεως πάθη· διὸ δὴ καὶ διὰ τοῦτο τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναλλοίωτον, καὶ ἀπαθές, καὶ ἄφθαρτον, καὶ ἄρρευστον ἀναλαβεῖν σῶμα. καὶ πάλιν εἰπόντα διελέγχει, ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀγένητον τὸν κόσμον. τὴν δὲ λεγομένην φθορὰν εἰς τὸ ἀΐδιον αὐτοῦ μεταποίησιν μὴ παραδεχόμενον, ἅτε καὶ αὐτὰς τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν παρ' * αὐτοῦ δογματιζομένας. καὶ ὅτι τὸν Ἀδὰμ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον κατὰ φύσιν, καὶ ἀπαθὲς διαπλασθῆναι τὸ σῶμα. καὶ οὐ τοῦτο μόνον. ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ χοῦς ἄφθαρτος ἦν, ἐξ οὗ τὸ σῶμα διεπλάσθη. πάλιν ἐλέγχει αὐτὸν μονοσήμαντον τὸ τῆς φθορᾶς ὄνομα ἐξειληφότα. ἐν ᾧ καὶ δείκνυσιν, ὅτι οὔτε φθορᾶς, οὔτε θανάτου, οὔτε τοῦ κατὰ κακίαν πάθους, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἁμαρτητικῶν λογισμῶν οὐδενὸς τούτων δημιουργὸς ὑπάρχει ὁ θεός· εἰ καὶ τῶν φθαρτῶν καὶ θνητῶν οὐσιῶν καθέστηκε δημιουργός. ἐκεῖνα γὰρ τῶν ἀνυπάρκτων ἐστί, καὶ καθ' ἑαυτὰ μὴ ἐχόντων ὑπόστασιν. ἔτι δὲ διελέγχει αὐτόν, τὸ κυριακὸν σῶμα ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως ἀπαθὲς καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον ἀποφαινόμενον. ὅπερ ἵνα συστήσῃ, ὡς ἐνόμισε, δείκνυσιν αὐτὸν καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν περί τε τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἀδὰμ ἀποφθέγξασθαι. δείκνυσι δὲ ἐν ταυτῷ ὁ Εὐσέβιος καὶ τὸ τῆς φθορᾶς καὶ καταφθορᾶς, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς διαφθορᾶς ὄνομα ἐπὶ τίσι καὶ πόσοις σημαινομένοις ἡ θεία γραφὴ ἀποδέχεται. καὶ φησὶν ὅτι φέρεται μὲν ἐπὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν, καὶ ἐπί τε τῶν ἀπὸ κόπου καὶ καμάτου καὶ γήρως. καὶ γὰρ φθορὰ μὲν τὸ γῆρας νεότητος· καὶ οἱ κόποι δὲ καὶ κάματοι, τοῦ σωματικοῦ τόνου. ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ σώματος ἐν ἀσκήσει καὶ πνευματικοῖς ἀγῶσι ταπεινώσεως. καὶ γάρ φησιν ὁ ἀπόστολος· Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος φθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται, καὶ τὰ ἑξῆς. λέγεσθαι δέ φησι καὶ ἐπὶ τῆς ἐπαγομένης τῷ σώματι ταπεινώσεως, ἤτοι τηκεδόνος ἀπό τινων αἰκιῶν καὶ κολάσεων. ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βλάβης τῆς ἐγγινομένης τοῖς ζώοις καὶ σπέρμασι καὶ φυτοῖς, τῆς τε μερικῆς καὶ τῆς καθόλου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸ ὄνομα φέρεσθαι. καὶ ἔτι χωρὶς τῶν εἰρημένων καὶ ἐπὶ τῆς διαλύσεως καὶ ῥεύσεως τῶν σωμάτων, τῆς ἐν τοῖς τάφοις συμβαινούσης, ἀλλὰ καὶ * παρὰ ταῦτα, ἐπὶ τοῦ κατὰ κακίαν πάθους, ἤτοι τῶν ἁμαρτημάτων. τοσαυταχῶς τῆς φθορᾶς καὶ καταφθορᾶς καὶ διαφθορᾶς λαμβάνεσθαι δυναμένης:

* ἁγίων

* ἐξεβιάσατο

* αὐτῷ

* ἐπὶ

Verum ille, accepta de emendandis suis admonitione, in sinistram inclinauit, & a deteriora arripuit. Alterum enim mox librum scripsit, quo planius ea, quæ prius asseruerat, & (vt arbitratur) demonstratione quadam astruit. In quem librum decem hos, vti diximus, pius ille Eusebius conscripsit: quibus probat ipsum non contentum iis fidei terminis, quos sacra Concilia statuere, peculiarem quandam fidei expositionem audacter composuisse: multa quoque sanctorum Patrum dicta discerpta atque adulterata, vi in suam detorsisse sententiam. Veteri adhæc, & nouo Testamento, ac SS. Patribus cum aduersari, dum incorruptibilem & expertem mutationis mundum asserit.

Mutationem præterea illum, transformationem, ac fluxum, reprehendenda esse dicere, non minus quam illas, quæ ex voluntate ortũ habent perpessiones: ac CHRISTVM propterea Dominum nostrum immutabile corpus, atque impatibile, & incorruptum, minimeque fluxum assumpsisse. Rursum autem eum reprehendit, quia affirmat mundum hunc æternum esse, & ingenerabilem atque incorruptibilem: neque tamen elementorum illam transmutationem recipit, quæ ad æternitatem illius conuertenda, atque quod hæc etiam inter eas passiones sit, quas reprehensibiles ille esse contendit. Deinde quod Adamum incorruptum & immortalem fuisse, & impatibili corpore conditum dicat: hoc amplius addito, ipsam quoque terræ lutum, ex quo formatum corpus erat, corruptionis expers fuisse. Reprehendit eundem iterum, quod *corruptionis* vocabulo, vnicam duntaxat subesse notionem asseruerit. Vbi etiam illud demonstrat, neque corruptionis, neque mortis, neque vitiosæ alicuius passionis, sed neque culpandarũ quidem cogitationum auctorem esse DEVM, tametsi corruptibilium ac mortalium substantiarum auctor existat: quod illa de non existentium numero sint, & per se ipsa subsistentiam nullam habeant. Carpit item Andream, quod CHRISTI Domini corpus ex ipsa verbi vnione impatibile, incorruptibile, & incommutabile asseruerit: eaque ipsum ad hoc stabiliendum, vt opinatur, reliqua illa de mundo, & Adamo absurde tradidisse.

Demonstrat autem eodem hoc in opere Eusebius, quot quantisque notionibus corruptionis vocabula in sacris literis vsurpentur. Etenim dici ait de naturalibus, minimeq; reprehendendis affectionibus; & de labore, morbo, atque senectute vsurpari. Nam & adolescentiæ corruptio senectus est: & labores, fatigationesque robur corporis destruunt. Dicitur insuper de corporis afflictione in Asceticis, ac spiritali certamine. Sic enim loqui Apostolũ: *Licet is, qui foris est noster homo corrumpatur; tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem*: & quæ sequuntur. Adhiberi quoq; affirmat in illata corpori afflictione, siue in tabe & plagis, atq; punitione. Dici vero & de noxa siue partis siue totius in animantibus, semine ac stirpibus: immo & de morte ipsa. Adhæc de dissolutione vsurpari, ac de fluxu corporũ, quæ humi cõditis accidere solet. Preterea de vitiosa quoq; in malũ affectione, siue de peccatis. Tot igitur modis *corruptionis* nomẽ adhiberi cũ possit,

EVSEBIVS.

a Quare non multo post dicitur in Concil. Rom. vt refert Card. Baron. ad A. Chr. 601. sub fin.

2. Cor 4. 16.

pſum eſſe merito Andream oſtendit, qui v- am duntaxat his vocibus ſubeſſe ſignificatio- em tradiderit.

Confirmat deinde haſce ſuas Reprehenſio- es è libris S. Scripturæ, veteris iuxta, ac no- i inſtrumenti. Patrum item lectiſſimorum ententus, Athanaſij, & trium Gregoriorum. dmirandorum itaque illius patratoris, & Gregorij Theologi, ac B. Nyſſeni Epiſcopi. Baſilij ſimiliter Cæſareæ antiſtitis, & Ioannis Chryſoſtomi, Cyrilli Alexandriæ, & Con- ſtantinopolitanæ ſedis præſulis a Procli, ſancti dlare Martyris b Methodij, & c Codrati. Quo- uniam vero cum ex his dicta quædam Andreas mutilaverat, ac perverterat, d ſimulque mali- tioſe, aut imperite interpretando, errorem ſu- m eis illis, vt ſibi quidem perſuaſit, confir- marat. Verum ob hæc omnia, quæ modo dixi, ultas Euſebio pœnas dedit, ob adulterationē, nequam, SS. Patrum ac improbitatem, atque ſtultitiam: quodque hæreticorum dicta quæ- dam compilans, ſanctis ea patribus attribuere it auſus. Oſtendit poſtea ex iis, quæ ineptien lo proferebat, ſtatuere illum certo, nihil CHRISTVM Dominum reſurgendo mu- tatum de corruptione in incorruptionē, atque ſſe impatibilem in humanitate, vt in diuini- tate: auſumque blaſphemos appellare cæteros, qui ſentirent ac dicerent, mortali ac patibili corpore verſatum in terris CHRISTVM Dominum, cum ipſe non erubeſceret, etiam poſt ſuperatos cruciatus, & mortem ac cor- ruptionem ſublatam, patibile eſſe Domini cor- pus prodigioſo mendacio aſſerere, nihil inte- rim aduertens, dum Orthodoxos f Phtharto- latras, per iniuriam appellat, ſuis ipſum verbis Pathetolatram ſe reuera probare.

Addit dein iterum SS. Patrum ſententias, oſtenditque patibile ac mortale, & quod hinc ſequitur, corruptibile CHRISTI corpus fuiſ- ſe, vſque ad glorioſam eius reſurrectionem: inde vero immortale atque impatibile per ip- ſam eſſe redditum. Vanum item eſſe An- dream indicat, qui Orthodoxis probroſum Phthartolatrarum obiiciat cognomentum. In Arium enim, Aetium, Eunomium, Apollina- rium atque Neſtorium, non in pios, hanc qua- drare appellationem. Illud quoque docet Eu- ſebius, Dominum Deumque noſtrum, vt na- turales minimeque reprehendendas perpeſ- ſiones, tanquam Naturæ opifex atque archite- ctus aſſumpſit (quæ h non paſſiones proprie, ſed opera naturæ magis proprie appellentur) ſic proprie dictas paſſiones, ſiue a vitioſitate pro- fectas, omnino ſuſcipere non potuiſſe. non item quo ante Reſurrectionem ederat ac bi- berat modo, etiam poſt Reſurrectionem, cum diſcipulis vna ediſſe ac bibiſſe: ſed prius illud quidem ex naturæ legibus feciſſe, fluxam carnem cibo ac potu reuera reparando at- que corporando, hoc vero ſupra naturæ or- dinem procurandæ ſalutis noſtræ gratia geſſiſſe, vt diſcipuli crederent, & per illos fideles omnes, idem omnino corpus, quod cruciatibus excarnificatum, atque in cru- cem actum fuiſſet, à mortuis ſurrexiſſe: ne- que aliud eſſe ab illo, quantumuis iam ad in- corruptionem & indolentiam transforma- tum eſſet. Hæc vbi Euſebius diuine docuit, decimum tandem librum abſoluit. Stylus ei clarus eſt, & ſimplex, puróque dicendi genere vtitur, atque vbi opus eſt, etiam bene diſtincto.

εἰκότως διεσφάλθαι δεικνύει τὸν Ἀνδρέαν ὡς μονοσήμοις ἀποκεχρημένον ταῖς λέξεσι. παρατίθησι δὲ τὰς κατὰ τοὺς ἐλέγχους ἀποδείξεις ἔκ τε τῆς γραφῆς, παλαιᾶς τε καὶ νέας, καὶ ἐκ τῶν λογάδων πατέρων, Ἀθανασίου καὶ τῶν τριῶν Γρηγορίων, τοῦ τε θαυματουργοῦ λέγω, καὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ τοῦ θεσπεσίου Νύσσης, Βασιλείου τε τοῦ Καισαρείας, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλου· ἀλλὰ δὴ καὶ Μεθοδίου τοῦ ἱερομάρτυρος, καὶ Κοδράτου. ὧν ἐνίων καὶ ῥήσεις τινὰς ὁ Ἀνδρέας ἀποσπαράξας καὶ παραπλησάμενος, ἃ δὲ καὶ κακούργως ἢ καὶ ἀνοήτως ἐξειληφὼς ἐκεῖθεν, ὡς ᾤετο, τὴν οἰκείαν πλάνην ἐκράτυνεν. ἀλλὰ πάντων ἕνεκεν τῶν εἰρημένων Εὐσεβίῳ δίδωσι δίκας, τῆς τε παραποιήσεως φημὶ, καὶ κακουργίας ἢ καὶ ἀνοίας. καὶ ὅτι αἱρετικῶν ῥητά τινα παραλεξάμενος, τοῖς ἁγίοις ἡμῶν πατράσιν ἐτόλμησεν ἀναθεῖναι ταῦτα. ἐπὶ τούτοις δείκνυσιν αὐτὸν, ἐξ ὧν ἐματαιολόγει, δοξάζοντα, ὅτι μὴ ἀλλοιωθεὶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς ἀναστάσεως ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, ὡσαύτως ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὥσπερ ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ τὴν θεότητα. καὶ ὅτι ἐτόλμησε βλασφήμους ἀποκαλέσαι τοὺς φρονοῦντας καὶ λέγοντας, θνητῷ καὶ παθητῷ σώματι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ κόσμῳ * πολιτεύσασθαι: αὐτὸς οὐκ ἐρυθριῶν μετὰ νίκην παθῶν, καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἀναίρεσιν, παθητὸν τὸ κυριακὸν τερατεύεσθαι σῶμα. καὶ φθαρτολάτρας ἐνυβρίζων τοὺς ὀρθοδόξους, λέληθεν * ἑαυτὸν δι' ὧν λέγει, παθητολάτρης ἀληθῶς ἀπελεγχόμενος. ἐντεῦθεν τε πάλιν παρατίθησι φωνὰς ἁγιωτικὰς, καὶ παρίστησι παθητὸν καὶ θνητὸν, καὶ κατὰ τοῦτο φθαρτὸν τὸ κυριακὸν σῶμα, ἕως τῆς αὐτοῦ ἐνδόξου ἀναστάσεως ἐκεῖθεν δὲ δι' αὐτῆς μεταβληθὲν εἰς ἀθανασίαν καὶ ἀπάθειαν. λέγει δὲ ὡς ματαιολογεῖ, φθαρτολάτρας ὁ Ἀνδρέας ἐπιφημίζων τοὺς ὀρθοδόξους. Ἀρείῳ γὰρ καὶ Ἀετίῳ καὶ Εὐνομίῳ, Ἀπολιναρίῳ τε καὶ Νεστορίῳ, ἀλλ' οὐ τοῖς εὐσεβέσι κατάλληλος καὶ οἰκεία ἡ τοιαύτη κλῆσις. δογματίζει δὲ καὶ τοῦτο, ὡς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν τὰ φυσικὰ μὲν καὶ ἀδιάβλητα πάθη, ὡς τῆς φύσεως δημιουργὸς, ἀνεδέξατο: ἃ οὐδὲ κυρίως πάθη, ἀλλ' ἔργα ἂν οἰκειότερον καλοῖτο τῆς φύσεως· τῶν δὲ κυρίως παθῶν, ἤτοι τῶν ἀπὸ κακίας, παντελῶς ἀνεπίδεκτος ἦν. καὶ ὅτι οὐχ, ὡς πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἤσθιε καὶ ἔπινεν, οὕτω καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγε καὶ συνέπιε τοῖς μαθηταῖς: ἀλλὰ τὸ μὲν ἐποίει τῷ νόμῳ φύσεως, τὴν ῥέουσαν σάρκα βρωτοῖς καὶ ποτοῖς ὡς ἀληθῶς ἀνακτώμενος, καὶ περικρατῶν· τὸ δὲ ἐτέλεσεν ὑπερφυῶς δι' οἰκονομίαν: ἵνα τοῖς μαθηταῖς πιστώσηται, καὶ δι' αὐτῶν πᾶσι πιστοῖς, ὡς αὐτὸ τὸ πεπονθὸς καὶ σταυρωθὲν ἀνέστη σῶμα ἀλλ' οὐχ ἕτερον παρ' ἐκεῖνο, εἰ καὶ πρὸς ἀφθαρσίαν καὶ ἀπάθειαν μετεστοιχειώθη. ταῦτα φιλοθέως * ἐπιδειγματισάμενος, τέλος ἐπιτίθησι τῇ δεκαλόγῳ. ἔστι δὲ σαφὴς, καὶ ἁπλοῦς τὴν φράσιν, καθαρεύειτε χρώμενος καὶ, εἴ που δέοι, καὶ εὐκρινείᾳ.

* αἱ πολιτεύσασθαι.

* αὐτὸν.

* αἱ ἐπιδειγματισάμενος.

OYTIN-

ρξγ'. Vind. Anat. Beryt. de re rustica.

ΟΥΙΝΔΑΝΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΟΥ βηρυτίου συναγωγὴ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων ἐν τόμοις ιβ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Οὐινδανίου Ἀνατολίου Βηρυτίου συναγωγὴ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων. συνήθροισται δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἔκ τε τῶν Δημοκρίτου, Ἀφρικανοῦ τε καὶ Ταραντίνου, καὶ Ἀπουληΐου, καὶ Φλωρεντίου, καὶ Οὐάλεντος, καὶ Λέοντος, καὶ Παμφίλου, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Διοφάνους παραδόξων. τόμοι δὲ εἰσὶ τὸ βιβλίον δυοκαίδεκα. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον ὡς καὶ διὰ πείρας αὐτῶν ἐπὶ πολλῶν ἔγνωμεν, πρός τε τὰς κατὰ γῆν ἐργασίας, καὶ τοὺς γεωργικοὺς πόνους, καὶ σχεδόν τι χρησιμώτερον τῶν ἄλλων, ὅσοι τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν πραγματείας ἐξειργάσαντο. ἔχει δ' ὅμως ἔνια καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ἀνάμεστα, ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γεωπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγραψάμενοι, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα γε εἰδέναι, λέγοντες φαίνονται. οὐκ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν. ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασιν, ἡ τοῦ Λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πεῖρα.

ρξδ'. Galenus de sectis medicorum.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Γαληνοῦ περὶ αἱρέσεων. περὶ αἱρέσεων δὲ τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν τὴν σύστασιν ἐσχηκυιῶν διαλαμβάνει, καὶ φησὶ τρεῖς τὰς ἰατρικὰς καθολικὰς αἱρέσεις συστῆναι, τήν τε καλουμένην λογικὴν, ἣν καὶ δογματικὴν ἐπονομάζει, ἔτι δὲ καὶ ἀναλογιστικήν· δευτέραν δὲ τὴν καλουμένην ἐμπειρικὴν, ἥτις καὶ τηρητικὴ καὶ μνημονευτικὴ ἐπικαλεῖται. τρίτην δὲ τὴν μεθοδικήν. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων ἐν ἄλλοις τε, καὶ τῷ τρόπῳ τῆς εὑρέσεως. ὁ μὲν γὰρ δογματικὸς λόγῳ κεχρημένος, καὶ τὰς μεθόδους τῆς ἰατρείας ἀνιχνεύων τὴν τέχνην συνίστησιν· ὁ δὲ ἐμπειρικὸς οὐκ ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῇ πείρᾳ καὶ τῇ τηρήσει· ὁ δὲ μεθοδικὸς ἐπαγγελλόμενος καὶ λόγῳ καὶ πείρᾳ κεχρῆσθαι, ἀκριβῶς δὲ μηδετέρῳ χρώμενος, εἰκότως ἀμφοῖν διοίσει. εἰς τρία δὲ τμήματα διαιρεῖται τὸ παρὸν βιβλίον. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τήν σύστασιν τῆς ἐμπειρικῆς καὶ δογματικῆς αἱρέσεως ἀναγράφει. ἐν ᾧ καὶ ὁποία ἡ ἑκάστης οὐσία, διδάσκει. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, εἰσάγει τὰς δύο διαφιλονεικούσας αἱρέσεις ἀλλήλαις, καὶ περὶ τῶν πρωτείων, ἀμφισβητούσας. ἐν δὲ τῷ γ' τμήματι, τὴν καλουμένην εἰσάγει μεθοδικὴν, ταῖς προειρημέναις δυσὶ μαχομένην κἀκείνην, πρὸς ταύτην ἑκάστης τῶν τριῶν τὰ οἰκεῖα προβαλλομένης δίκαια. καὶ σπουδαζούσης εἰς τὴν κατὰ τῶν ὑπολοίπων νίκην. ἐν οἷς καὶ τὸ τρίτον ἀπαρτίζεται τμῆμα. δῆλον δ' ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο, τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἀναγνωσμάτων πάντων προτετάχθαι ὀφείλει· εἴπερ δεῖ μαθεῖν, ποία πασῶν ἀρίστη αἵρεσις, εἶθ' οὕτω ταύτῃ κεχρῆσθαι. εἴη δ' ἂν οὐδὲ κυρίως ἰατρικὸν τὸ βιβλίον, ἀλλὰ προοιμίου τόπον ἐπέχον, καὶ φιλοσοφίᾳ μᾶλλον ἀνακείμενον. δῆλον δὲ, ὅτι ὅσα γε ἐπί τε λέξει καὶ συντάξει, καθαρός ἐστι καὶ εὐκρινής· τύπον γάρ ἐστιν ἐν πᾶσιν ὁ Γαληνὸς φέρων τῆς. εἰ καὶ ἐν πολλοῖς αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων, ἀκαιρολογίαις καὶ παρεκβολαῖς,

VINDAN.

CLXIII.

VINDANII ANATOLII BERYTI Collectaneorum de agriculturae disciplina libri XII.

LECTI VINDANII ANATOLII Beryti de agricultura disciplina collectanea. Conflatus autem hic ab eo liber est è Democriti & Africani atque Tarentini scriptis, Apuleij quoque, ac Florentini, Valentisque, a Pamphili; tum vero maxime ex Diophanis Paradoxis. Opus duodecim absolvitur libris, utile sane, ut ipsa nos experientia in multis docuit, ad terram excolendam, laboresque rusticos. Quin fere ceteris utilior hic liber, quotquot in ea ipsa re elaborarunt. Continet tamen nonnulla prodigiis similia, fidemque excedentia, & Græcis referta fabulis, quæ præterire pium decet agricolam, cetera quæ sunt futura fructui repetentem. Et vero alij omnes, qui de re rustica scripserunt, eadem fere de iisdem, quantum videre potui, prodiderunt, neque in multis adeo dissentiunt. Quibus autem inter se dissident, in his Leontis experimenta ceteris anteponuntur omnibus.

a Tres huic Georgicorum libros tribuit Suidas.

CLXIV.

GALENUS De sectis Medicorum.

LEGIMUS GALENI librum de sectis. Differentias sectarum refert, quæ in arte medica inter se constiterunt. Has tres ait esse potissimas. Unam Logicam appellatam, quam & Dogmaticam cognominat, & Analogisticam. Alteram vero Empiricam dictam, hanc Observatricem quoque, ac Memorialem nominat. Tertiam denique Methodicam. Differunt autem inter se cum aliis rebus, tum inventionis modo. Dogmaticus enim medicus, ex eo quod ratiocinando curandi Methodos reperit, artem suam constituit. Empiricus vero non ratiocinatione, sed experimento, atque observatione artem colligit. Iam Methodicus, qui & ratione usum se, & experimento profitetur, etsi horum neutro satis accurate utatur, ab utrisque illis merito differre censebitur.

Liber hic tres in partes secatur: quarum in prima quidem Empiricam atque dogmaticam sectam describit, docet etiam, qualis utriusque natura sit, & essentia. Altera vero parte duas inducit sectas valde contendentes, & de principatu certantes componit. Tertia denique Methodicam producit, & quidem cum aliis superioribus duabus pugnantem, qualibet è tribus sectis sua iura prodente, & reliquas vincere satagente. Atque hic tertij libri finis est. Illum clamare puto inter cetera artis medicæ scripta omnibus præferri oportere. siquidem cernere convenit, quæ secta inter omnes optima sit, ut eam deinde sectetur. Videtur autem non proprie medicus habendus liber hic, sed procemij vicem præbere, atque ad Philosophiam potius pertinere.

Ceterum item illud, ad dictionem quod attinet, atque compositionem, purum eum esse, ac venustum. Harum enim ubique formarum studiosus inprimis Galenus exstitit, tametsi in plerisque scriptis intempestivis suis sermonibus ac digressionibus,

prælongisque periodis a non sine molestia libros commisceat, dictorum sensum obscuret, & orationis seriem quodammodo abrumpat, lectorem etiam ipsum longioribus hisce deliramentis in negligentiam abducens: quibus saltem vitiis vacat hoc de festis opus.

CLXV.

Himerii Sophistae
Declamationes.

Lectae sunt a Himerii Sophistae Declamationes, ac orationes variae. Suasoriae duae, iudiciales tres: quarum etiam edit argumenta. Et suasoriarum quidem priorem in Hyperidem transfert, qui super Demosthene deliberatio fit. Alteram vero ipsi Demostheni, consultatione super Æschine efformanti. Iudicialium reliquarum prima contra Epicurum velut impietatis reum instituitur. Altera adversus divitem, qui pauperis integram domum scelestis suis daemonibus exhauserat, ipsumque adeo pauperem inducit causam hanc perorantem. Tertia Themistoclem facit adversus Persarum regem sententiam dicentem, quando hic ad amoliendum bellum promissa pacis adferebat.

Hæ autem ab eo sunt orationes conscriptæ, vt in iis quodammodo plus quam in ceteris, dicendi vim suam, sententiarumque florem d pro viribus exhiberet. Ad imitationem etiam Demosthenis e circumductionibus abundat, ac multis schematis varie distinguitur. Ideis item pulchre orationes temperat, sublimi se dicendi genere magis efferens. Verbis ad hæc vtitur, quæ ad formam saltem quod attinet neque ob propriam suam notionem, neque ob emphasim à perspicuitate recedunt: etsi, quia f nominum dissolutiones vt plurimum sunt, aures quidem cum iucunditate peregrino suo sono feriunt, sed non æque à vulgo intelliguntur. Clarus quoque est earum rerum obseruatione, quæ ad distinctam orationem proprie pertinent. Vtitur etiam, vt diximus, complexione cum alibi, tum vbi rei alicuius rationem reddit. Dum vero incitatis schematibus suam redditionem apponit, simul etiam omnem, quæ ex illis orta fuerat, obscuritatem tollit. Hyperbatum præterea, ac tropum, etsi rarius quam complexionem, frequenter tamen hic & scite adhibet, non sine contentione atque velocitate, cùm quidem ita opus est. Talem igitur se in iis, quas enumeraui, orationibus exhibet. Subiicit his Polemarchicum [vt vocat:] quæ quidem oratio eorum, qui pro patriæ libertate cum Persis fortiter pugnando ceciderunt, laudatio est, & belli simul breuem laudem continet. Hanc excipit Areopagitica, siue pro libertate Rufini filij, quæ fictitia non est, vt neque sequens in eundem filium recens vita functum Monodia. Dehinc Epithalamius sermo in Seuerum socium, qui nec ipse fictitius est, & iterum argumentum præfixum habet. Deinceps Diogenes, seu g Propempticus. Hæc quoque argumento ornatur ac dialogorum more fictis personis conformata est. Hinc ad socios h Syntacterius, quando Corinthum proficiscebatur. Propempticus alter ad Flauianum Asiæ consulem factum. Deinde in i Pisonem aduentum. Rursum Protreptica, quæ & Diogenes inscribitur. Hinc k Schedium, ob contentionem in

καὶ περὶ τὴν περιόδων χροιοτονεῖ, φροντίζων τὰ βιβλία συγχεῖ, καὶ σκοτοῖ τῶν γεγραμμένων τὸν νοῦν, καὶ τὴν τῆς συμφράσεως οἱονεὶ διακοπὴν, καὶ εἰς ἀκηδίαν ἄγων, διὰ τοῦ μακροῦ λήρου, τὸν ἀκροατήν· ὧν τέως τὸ παρὸν βιβλίον ἀπήλλακται.

ἹΜΕΡΊΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ͂ ΛΌΓΟΙ ΔΙΆΦΟΡΟΙ.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗΣΑΝ Ἱμερίου σοφιστοῦ μελέται, καὶ ἄλλοι λόγοι διάφοροι. συμβουλευτικαὶ μὲν δύο, δικανικαὶ δὲ μελέται, τρεῖς. τούτων δὲ καὶ προθεωρίας ἐπιτίθεται. καὶ τῶν συμβουλευτικῶν μὲν τὴν προτέραν εἰς Ὑπερείδην *ἐκτυποῖ δῆθεν ὑπὲρ Δημοσθένους συμβουλεύσασαν· τὴν δὲ εἰς Δημοσθένην αὐτὸν ὑπὲρ Αἰσχίνου τὴν συμβουλὴν σχηματίζοντα. οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς, ὁ μὲν κατ' Ἐπικούρου διαπλάττεται ἀσεβείας γραφὴν, ὥσπερεὶ φεύγοντος. ὁ δὲ κατὰ πλουσίου, πένητος αὐτάρκη οἰκίαν ὅλην μυστηρίοις κενώσαντος δράμασι, καὶ αὐτὸν εἰσάγει τὸν πένητα διαγωνιζόμενον. ὁ δὲ τρίτος Θεμιστοκλέα ὑποκρίνεται, βασιλεῖ Περσῶν ἀντιλέγοντα, ἐπειδὰν τὰς σπονδὰς ἐκεῖνος *προτείνειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ πολέμου καταλύσεως. οὗτοι *δὴ αὐτῷ οἱ λόγοι τήν τε ἐν λόγοις ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ τῶν νοημάτων τὸ αἰθέριον καὶ ἔχον εἰς δύναμιν, μᾶλλον τῶν ἄλλων δεικνύειν πως ἐμελετήθησαν. περιβολαῖς τε γὰρ κατὰ ζῆλον Δημοσθένους πλεονάζει, καὶ τῷ πολυσχηματίστῳ ποικίλλεται, καὶ ταῖς ἰδέαις καλῶς τοὺς λόγους κεράννυσι, τῷ *μεγαλείῳ μᾶλλον ὑψούμενος. καὶ λέξεσι δὲ χρῆται, ὅσον μὲν εἰς τύπον, καὶ τῇ καθ' ἑαυτὴν σημασίᾳ καὶ ἐμφάσει, οὐδὲν τοῦ σαφοῦς λειπομένῃ· τὸ δὲ λύσεις αὐταὶ ὀνομάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι, ξενίζει μὲν μετὰ τοῦ ἡδέος τὴν ἀκοὴν, οὐ μέν τοι τοῖς πολλοῖς ἐπίσης παρέχεται τὴν κατάληψιν. σαφὴς δὲ καὶ τοῖς τῆς εὐκρινείας ἰδιώμασι. χρώμενος δὲ, ὡς ἔφην, περιβολῇ τῇ τε κατ' αἰτιολογίαν, καὶ ἄλλως [κεχρημένος] φαίνεται· γοργοῖς μέν τοι τοῖς σχήμασι, τὴν ἀπόδοσιν [τῇ] ἐντεῦθεν ἀσάφειαν ἐκκαθαίρει. καὶ ὑπερβατῷ δὲ καὶ τροπῇ, εἰ καὶ τῆς περιβολῆς ἐπ' ἔλαττον, ὅμως ἐνταῦθα πολλῇ καὶ εὐφυῶς χρῆται· καὶ σύντονος ἐν τούτοις καὶ γοργὸς, ὅπου *δεῖ. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς εἰρημένοις λόγοις τοιοῦτος. ἐφεξῆς δὲ τούτων τάττει τὸν πολεμαρχικὸν, ὥς φησιν· ὃς ἐγκώμιον ἐστὶ τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας πρὸς Πέρσας ἐν μάχῃ πεσόντων, καὶ τοῦ πολέμου ἔπαινος. μεθ' ὃν ἐστὶν ὁ ἀρεοπαγιτικὸς, ὁ καὶ ἐλευθερωτικὸς Ῥουφίνου τοῦ οἰκείου υἱοῦ. οὐ τοῦτο *ὁ πλασματικὸς, οὐδ' ὁ ἐφεξῆς, ὁ εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν τελευτήσαντα μονῳδία. εἶτα ἐπιθαλάμιος εἰς ἑταῖρον Σευῆρον. *οὗτος δὲ δηλονότι τῶν πλασματικῶν. τούτῳ δὲ πάλιν *καὶ θεωρίαν προκαθίστησιν. *ἐφ' οἷς Διογένης ἢ προπεμπτικὸς συντέτακται· δι' ἣν τῆς προθεωρίας καὶ γὰρ καὶ ὡς διαλόγῳ τυποῦται πλαττόμενος. εἶτα πρὸς τοὺς ἑταίρους συντακτήριος, ὅτε ᾔει εἰς Κόρινθον. πάλιν εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτικὸς, προαχθέντα τῆς Ἀσίας ὕπατον. ἐφεξῆς εἰς τοὺς περὶ Πείσωνα ἐπήλυδας. πάλιν *προτρεπτικὸς, ἢ Διογένης. καὶ σχέδιον ἐφεξῆς ἐπὶ τῇ γενομένῃ στάσει ἐν

Himerii sophistæ Declamationes.

* ἐκτυποῖ. H. δ.

* al. προτείνειν

* δὴ H. δι.

* al. μεγαλείῳ

* al. δεῖται.

* ὁ H. δι.

* οὐδ' ὅτι. H. δ.

* καὶ προθεωρίαν H. δι.

* ἐφ' οἷς. H. δι.

* συντηρεπτικὸς H. δι.

τῇ δια-

τῇ διαζεύξει, εἰς τὴν [τὴν] κυπρίων ἐπιδημίαν, καὶ εἰς τὸν πρῶτον ἐκ καππαδοκίας αὐτοῦ ἀκροασάμενον. εἶτα ἐπίδειξις, ὅτε ἀναβαλλόμενος εἰπεῖν ἀξιούμενος, εἰς αὐτὸ τοῦτο διείλεκται, ὅτι σπάνια τὰ καλά. καὶ εἰς Μουσώνιον δὲ τὸν ἀνθύπατον ἑλλάδος, καὶ εἰς Σεβῆρον νέηλυν ἐπιστάντα συμπληγάσι. εἶτα λαλιά. καὶ εἰς τὸν κόμητα Οὐρσάκιον, καὶ εἰς Σεβῆρον * ἑταῖρον, καὶ εἰς * Σκυλάκιον ἀνθύπατον ἑλλάδος, καὶ εἰς νεήλυδας ἐφεσίους καὶ μυσούς, καὶ πολίτας τοῦ Λέοντος. εἶτα εἰς τοὺς ἐκ πατρίδος ἑταίρους, καὶ εἰς Ἀθηναῖον κόμητα, καὶ εἰς Πειβάτον ῥωμαῖον παιδεύοντα τὸν παῖδα Ἀμπελίου τοῦ ἀνθυπάτου· καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν ἀπὸ κορίνθου ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀνθυπάτου παῖδα Φοῖβον, καὶ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἰατρὸν καὶ κόμητα. καὶ προπεμπτήριος εἰς τοὺς προσελθόντας ἑταίρους. προπεμπτικὸς δὲ εἰς Φλαβιανόν, καὶ ἐπιθαλάμιος ῥηθεὶς εἰς Παναθήναιον. εἶτα λαλιά. ἑτέρα λαλιά, καὶ διάλεξις ἐν φιλίπποις, ὅτε ἀπῄει παρὰ Ἰουλιανοῦ βασιλέως καλούμενος. εἶτα ῥηθεὶς ἐν * τῇ πόλει εἰς αὐτὴν τὴν κωνσταντινούπολιν, καὶ Ἰουλιανὸν τὸν βασιλέα, καὶ εἰς τὴν μίθρου τελετήν. διάλεξις εἰς * Σαλούστιον ἔπαρχον, ᾗ ἐστι καὶ θεωρία· εἰς Φλαβιανὸν πάλιν τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὴν γενέθλιον τοῦ ἑταίρου. καὶ λαλιὰ εἰς τὸ ὑγιαίνειν τὸν ἑταῖρον. ἔτι δὲ εἰς τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον Βασίλειον, καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν Βασίλειον. εἰς Ἑρμογένην τὸν τῆς ἑλλάδος ἀνθύπατον, καὶ εἰς Πλοκιανὸν τὸν ἀνθύπατον. πάλιν εἰς Ἀμπέλιον τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον τῆς ἑλλάδος πραιτεξτᾶτον, καὶ τοὺς * ἑταίρους. εἶτα πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν ἀπαίρειν μέλλοντα. εἶτα ἐν Νικομηδείᾳ, προτραπεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε ἄρχοντος Πομπηιανοῦ. μεθ' ὃν [ὁ] εἰς νεήλυδας. εἶτα εἰς νέηλυν. ἐπὶ τούτοις ὁ εἰς Ζήνωνα τὸν ἑταῖρον. καὶ μετὰ τοῦτον, εἰς Ἀφόβιον νέηλυν, καὶ εἰς τὸν ἐκ τοῦ χρησμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος φοιτήσαντα, εἰς τε τοὺς ἀπὸ Ἰωνίας ἐπιδημήσαντας, καὶ εἰς τοὺς ξένους Ἴωνας. καὶ εἰς τοὺς ἑταίρους σχέδιον ῥηθέν. καὶ ὃν ἐκδέδωκεν ἑταίρῳ κωνσταντινουπολίτῃ. διάλεξίς τε ἐν τοῖς ἑταίροις μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς πατρίδος ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ διατριβήν, ἐξ αὐτοσχεδίου διάλεξις. καὶ ἐπίπληξις τοῖς ῥαθύμως ἀκροωμένοις τῶν λόγων. καὶ σχέδιον εἴς τινας τῶν φοιτώντων δόξαντας ἀφηνιάζειν. καὶ εἰς τοὺς περὶ Κυτιανὸν ἀτάκτως ἀκούσαντας, ὅτε τὸ σχέδιον εἶπε. καὶ προτροπὴ πρὸς τὸ χρῆναι τὴν ἐν λόγοις ποικιλίαν ἀσπάζεσθαι. καὶ μετὰ τὴν τοῦ τραύματος θεραπείαν διάλεξις. εἶτα ὁ μετὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἐπάνοδον, εἴς τε τὸ γραφεῖον, καὶ τοὺς ἑταίρους, καὶ εἰς τὴν λακεδαιμονίων πόλιν, ὅτε ὀνείρασι πειθόμενος, τῷ Ἀμυκλαίῳ θεῷ ἐφοίτησεν εὐξάμενος. καὶ ὅτι οὐ δεῖ πάντας δημοσίᾳ τὰς ἀκροάσεις ἀπαγγέλλειν. καὶ λαλιά, ὅτι δεῖ ἐν γυμνασίοις εἶναι. καὶ λαλιὰ ἐν Κορίνθῳ ἐκδιδομένη. Τούτους (οἶμαι) τοὺς λόγους [μόνους] τοῦ σοφιστοῦ Ἱμερίου περί που ἑβδομήκοντα ὄντας, καὶ προσόντος ἡμῶν τὴν σὺν φιλοπονίᾳ ἀνεγνώκαμεν. ἐν οἷς ἐστι πᾶσι τὸν μὲν τῆς λέξεως τύπον καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα φυλάττων, τῇ τε περιβολῇ καὶ τῇ τροπῇ χρώμενος· εἰ καὶ τὸν κόρον οὐκ ἐπάγει, ἢ μετ' εὐφυΐας χρῆσις καὶ οἰκείωσις τῆς τροπῆς. καὶ κατά γε ἐμὴν

*αἰ. ἕτερον.
*al. Σκυλάκιον Μυσὰς Leo. H.St.
*Κωνσταντινουπόλει. H.St.
*al. Σαλούστιον.
*ἑταίρους. H.St.

ſchola exortam. In Cyprorum aduentum. In primum ſuum è Cappadocia auditorem.

Mox *a* ingenij quoddam ſpecimen, quando vt diceret rogatus recuſauit primum: de quo tamen ipſo poſtea diſſeruit, Pulchra omnia etiam eſſe rara. In *b* Muſonium Græciæ proconſulem. In Seuerum quoque aduenam, Symplegadæ præfectum. Hinc *c* Sermocinatio. In Vrſacium Comitem. In Seuerum ſodalem. In Scylacium Græciæ proconſulem. In Epheſios hoſpites, ac Myſos, Leoniſque ciues. In ſodales è patria. In Athenæum Comitem. In Priuatum domo Romanum, qui Ampelij proconſulis filium inſtituebat. In reditum Corintho. In Phœbum Alexandri proconſulis filium. In Arcadium medicum & comitem. Oratio quoque Propemptica in amicos, qui nuper venerant. Altera item in Flauianum. Epithalamium quoque dictum in Panathenæum. Hinc Sermocinatio vna, & item altera. Diſputatio habita Philippis, cùm euocatus à Iuliano Imper. iter illac haberet. Poſt oratio habita in vrbe, in ipſius Conſtantinopolis laudem, ac Iuliani Cæſaris. In ſacrificium *d* Mythræ. Diſſertatio in Saluſtium Præfectum, cui & argumentum annexum. Iterum in Flauianum proconſulem. In ſodalis ſui natalem diem. Sermocinatio quoque in ſanitatem ſocij. In inſidiantes. In Baſilium proconſulem. In eundem rurſum. In Hermogenem pariter, qui Græciæ proconſulatum gerebat. In Plocianum itidem proconſulem. Iterùmque *e* in Ampelium procoſ. In Græciæ proconſulem prætextatum, atque ſodales. Hinc ad Iulianum Imp. diſceſſum adornans. Deinde Nicomediæ habita oratio hortatu prætoris Pompeiani. Mox in aduenas. Rurſum in aduenam. Deinde in Zenonem ſocium. Et in Aphobinum aduenam. In eum qui à Neptuni oraculo reuerterat. In eos pariter, qui ex Ionia aduentaſſent. In Ionas hoſpites. Ex tempore quoque in ſociorum laudem recitatum. Oratio, quam amico Conſtantinopolitano tradidit. Sermo quoque inter amicos poſt reditum e patria. De ſuo docendi munere extemporalis Diſputatio. Obiurgatio eorum, qui negligenter orationes audirent. Schedium in quoſdam ad ſe ventitantes diſcipulos, qui reſpuere frenos videbantur. In Cytianum cum ſociis, qui cum petulantia eum audierant, dum ſchedium ſuum recitaret. Adhortatio quoque ad rerum varietatem in dicendo ſectandam. Diſſertatio poſt vulneris medelam. Dein oratio poſt reditum Corintho. In ſtylum ac ſocios. In vrbem Lacedæmoniorum, quando ſomnio obſequens, *f* Amyclæum deum precaturus acceſſit: & non oportere recitationes omnes publicè pronuntiare. Sermocinatio, oportere in gymnaſio verſari. Altera Corinthi edita.

Has, puto, nec plures orationes Himerij ſophiſtæ *g* ferè ſeptuaginta, me præſente, *h* ſtudioſè legiſti. In quibus omnibus eadem dictionis forma, eadémque figura ſeruata, circumductionem ita ac tropum adhibet, tædium vt nullum pariat ingenioſus, & quaſi familiaris redditus troporum vſus. Inmò nemo

Marginal notes:
a ἐπίδειξις.
b De quo Suidas.
c λαλιά: de qua multa legas apud Menandrum Sophiſt. in Epideictica.
d Quem Perſæ deum putant. Lege Suid. Briſſon. & alios, qui hanc vocem per ī ſcribunt ſcripſerunt.
e Propemptica ad Ampelium inſ.
f Apollinem qui Amyclis Laconicis colebatur. Nam qua prouerbia celebrantur Amyclæ, ... Latio fuerunt.
g Vnam ſupra ſeptuaginta hic numero... Excerpta v... ro duarū, b... orationes præter... rum, inſ C... 24. colliga... Ex Propemptico. Et oratione ... Anatolium Coſ.
h Tamen ... ſtrem ... quinq

hactenus, mea quidem sententia, aut venustius, aut iucundius tropis visus est. Exemplis porrò ex historia, fabulisque omnigenis scripta eius referta sunt, vel ad demonstrationem, vel similitudinem, vel voluptatem, & pulchritudinem rei, qua de agitur: quibus orationem suam & emendationem efficit, & variè exornat. Quin & exordia interdum ipsa, atque epilogi, & quæ quasi *a* contentiones [vocant,] his ab eo [illegible] exornantur: non raro insuper iis antea delineatiõ quæ post tractaturus est.

a Ὑπὲρ Concertationes.

Verum in dicendo talis tantúsque cùm esset, impiè tamen de religione sentisse perspicuum est, latentérque mordentes imitatus canes, Christianos allatrauit. Vixit Constantio, & impiissimo Iuliano Impp. atque Athenis eloquentiæ ludo doctor præiuit.

ἀνάγνωσιν, οὐδεὶς * οὔπω (οἶμαι) χρησάμενος τῇ τροπῇ, καλῶς οὕτω καὶ ἡδέως ἀπήλλαξε. παραδείγμασι δὲ ἐξ ἱστορίας τε καὶ ἐκ μύθων παντοδαπῶν μεστὰ αὐτῷ τυγχάνει τὰ γράμματα, ἢ πρὸς ἀπόδειξιν, ἢ πρὸς ὁμοιότητα, ἢ πρὸς ἡδονὴν καὶ κάλλος ὧν λέγει: τούτοις ἀπευθύνων τὸν λόγον καὶ ποικιλλόμενος. ἔστι τὰ προοίμια δὲ ἔστιν οἱ ἐπίλογοι, ἔστι δὲ ὅτε καὶ οἱ οἷον ἀγῶνες ἀπὸ τούτων αὐτῷ διασκευάζονται. πολλῇ δὲ κέχρηται καὶ τῇ προδιατυπώσει. ἀλλὰ τοιοῦτος ὢν ἐν τοῖς λόγοις, ἀσεβὴς (ὡς δῆλόν ἐστι) τὴν θρησκείαν· εἰ καὶ τοὺς λαθραίους μιμεῖται τῶν κυνῶν, καθ' ἡμῶν ὑλακτῶν. ἤκμαζε δὲ ἐπὶ * Κωνσταντίου καὶ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ, καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις κατὰ ῥητορείαν προέστη διδασκαλείου.

* Κωνσταν. H. St.

CLXVI.

Antonii Diogenis incredibilium de Thule insula libri XXIV.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων λόγοι δ καὶ κ'.

LECTI sunt ANTONII DIOGENIS *incredibilium de a Thule insula libri quatuor & viginti.* Dramatici sunt: & dictio ipsa ita clara, ita pura, vt minus egeat perspicuitate. Per narrationum quoque diuerticula iucunditatis plurimum sensis inest: quando & ad fabulas propius accedit elocutio, & incredibilium narrationum siluam, cum verisimili tamen fictione atque apparatu sibi suppeditat.

a Ad hi Geogra- phos de hac veteres nar- rationes, & in- primo Princip. Guthber. forsan do, Ortelij si lande ā ... te, Petrarch. lib 1 epist 1. Gul. Camdē. de insulis Bri- tan. & alios.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀντωνίου Διογένους τῶν ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων λόγοι κδ'. δραματικοὶ οἱ λόγοι, σαφὴς ἡ φράσις, καὶ οὕτω καθαρά, ὡς * ἐπ' ἔλαττον εὐκρινείας δεῖσθαι. καὶ τότε κατὰ τὰς ἐκτροπὰς τῶν διηγημάτων ταῖς διανοίαις πλεῖστον ἔχει τοῦ ἡδέος: ἅτε μύθων ἐγγύς, καὶ ἀπίστων ἐν πιθανωτάτῃ πλάσει καὶ διασκευῇ ὕλην ἑαυτῇ διηγημάτων ποιουμένη. εἰσάγεται τοίνυν ὄνομα Δεινίας κατὰ ζήτησιν ἱστορίας ἅμα τῷ παιδὶ Δημοχάρῃ ἀποπλανηθεὶς τῆς πατρίδος, καὶ διὰ τοῦ πόντου καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ Κασπίαν καὶ Ὑρκανίαν θαλάσσης, πρὸς τὰ Ῥίπαια καλούμενα ὄρη, καὶ τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς ἀφιγμένοι. εἶτα, διὰ τὸ πολὺ τοῦ ψύχους, ἐπὶ τὸν Σκυθικὸν ἐπιστραφέντες ὠκεανόν, καὶ δὴ καὶ εἰς τὸν ἑῷον ἐμβαλόντες, καὶ πρὸς ταῖς τοῦ ἡλίου ἀνατολαῖς γεγονότες. ἐντεῦθέν τε κύκλῳ τὴν ἐκτὸς περιελθόντες θάλασσαν ἐν χρόνοις μακροῖς καὶ ποικίλαις πλάναις.

* Εὐκρίνε. Taul...

Inducitur itaque Dinias quidam nomine, vt exigebat historia, vnà cum filio Demochare patria profugus, qui per Pontum, & à Caspio atque Hyrcanio mari ad Riphæos, vt vocantur, montes, & Tanais fluminis ostia primum delati: ingentibus deinde adacti rigoribus ad Scythicum conuersi Oceanum, atque hinc ad Orientalem tendentes, ad Solis orientis partes venerunt: vnde circulo facto, exterius mare longo tempore, variisque erroribus circumiere. Errorum socij fiunt Carmanes, Meniscus, & Azulis: atque in Thule denique insula stationem interim errorum quandam constituerunt. In hac ipsa insula cum Dercyllide quadam Dinias consuetudinem habuit: quæ genere Tyria, & claris in ea vrbe natalibus orta, cum *b* fratre Mantinia hoc in loco versabatur. Cum illa igitur Dinias consuescens, eius audit fratrísque iactationes, & quanta mala *c* Paastius quidam, Ægyptius sacrificulus, intulerit. Hic enim cùm vastata eius patria, Tyrum migrasset, & hospitio acceptus à parentibus horum fratrum, Mantiniæ atque Dercyllidis, beneuolus primum in bene de se meritos, familiámque adeò vniuersam esse videretur: ingentibus postea malis domum, hósque, & eorum parentes affecit. Refert deinde quomodo in Rhodum, post tantas familiæ calamitates, cum fratre abducta sit, indéque in Cretam errore delata fuerit, mox ad Tyrrhenos, & rursum inde ad Cimmerios, quos nominant, vtque apud hos inferos spectarit, & eorum multa, quæ ibidem sunt, didicerit: Myrto magistra vsa, sua quadam pedisequa, quæ olim vita abierat, & à morte dominam docebat.

b ἀδελφοῦ legendum docet sequentia.

c Qui Paapis principi perpe... nomina... ur.

οἷς συνεφάπτονται τῆς πλάνης Καρμάνης καὶ Μηνίσκος καὶ Ἄζουλις. γίνονται δὲ καὶ ἐν Θούλῃ τῇ νήσῳ, ἐνταῦθα τέως * σάθμιον ὥσπερ τῆς πλάνης τινὰ ποιούμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ Θούλῃ Δεινίας κατ' ἔρωτος νόμον ὁμιλεῖ Δερκυλλίδι τινὶ καλουμένῃ, ἥτις γένει μὲν ὑπῆρχε Τυρία τῶν κατὰ τὴν πόλιν εὐπατριδῶν, * ἀδελφῷ δὲ συνῆν ὄνομα Μαντινίᾳ. ταύτῃ Δεινίας ὁμιλῶν, ἀναμανθάνει τήν τε τῶν ἀδελφῶν πλάνην, καὶ ὅσα Παάσιός τις ἱερεὺς αἰγύπτιος, τῆς πατρίδος αὐτοῦ λεηλατηθείσης, καὶ παροικήσας Τύρον, καὶ φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τῶν γονέων τοὺς ἀδελφοὺς Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν, καὶ δόξας τὰ πρῶτα εὔνους εἶναι τοῖς εὐεργέταις καὶ ὅλῳ τῷ οἴκῳ, μετὰ ταῦτα ὅσα κακὰ τόν τε οἶκον, καὶ αὐτούς, καὶ αὐτῶν γονέας, εἰργάσατο. ὅπως εἰς Ῥόδον ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν οἶκον συμφορᾶς σὺν τῷ ἀδελφῷ ἀπήχθη, κἀκεῖθεν εἰς Κρήτην ἐπλανήθη, εἶτα εἰς Τυρρηνούς, κἀντεῦθεν εἰς Κιμμερίους οὕτω καλουμένους. καὶ ὡς τὰ ἐν ᾅδου παρ' αὐτοῖς ἴδοι, καὶ πολλὰ τῶν ἐκεῖσε μάθοι, διδασκάλῳ χρωμένη * Μύρτῳ θεραπαινίδι οἰκέτιδι, πάλαι τὸν βίον ἀπολιπούσῃ, καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν τὴν δέσποιναν ἀναδιδασκούσῃ·

* ἴσως σταθμόν.

* ἀδελφῷ.

* Μυρτοῖ.

ταῦτα

ταῦτα εἶναι ἀπάρχεται Δεινίας διηγεῖσθαι Κύμβᾳ τινὶ ὀνόματι ἐξ Ἀρκαδίας πατρίδος, ὃν ἔστειλε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων ἐς Τύρον, αἰτούμενοι Δεινίαν πρὸς αὐτούς τε καὶ τὴν πατρίδα ἐπανιέναι. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν τὸ βάρος τοῦ γήρως ἐκώλυεν· εἰσάγεται διηγούμενος ἅπερ αὐτὸς κατὰ τὴν πλάνην θεάσαιτο, ἢ καὶ ἄλλων θεασαμένων ἀκήκοε, καὶ ἃ Δερκυλλίδος ἐν Θούλῃ διηγησαμένης ἀνεμάθε· λέγω δὴ τὴν προειρημένην πλάνην αὐτῆς, καὶ ὅπως μετὰ τὴν ἐξ ᾅδου αὐτῆς ἀναχώρησιν σὺν Κηρύλλῳ καὶ Ἀστραίῳ, ἤδη τοῦ ἀδελφοῦ διαζευχθεῖσα, ἐπὶ τὸν Σειρῆνος ἀφίκοιτο τάφον· καὶ ὅσα πάλιν αὐτὴ ἐξ Ἀστραίου λεγομένου ἤκουσε περί τε Πυθαγόρου φημὶ καὶ Μνησάρχου, οἷά τε Φιλωτίδος αὐτὸς Ἀστραῖος ἤκουσε, καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μυθῶδες θέαμα· καὶ ὅσα αὖθις Δερκυλλὶς ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐπανιοῦσα πλάνην ἀπήγγελλεν· ὡς περιπέσοι ἀνθρώπων πόλει κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, οἳ ἑώρων μὲν ἐν νυκτί, τυφλοὶ δὲ ὑπὸ ἡμέραν ἑκάστην ἐτύγχανον. καὶ ὅσα ἐκεῖ Ἀστραῖος αὐλῶν τοῖς πολεμίοις ἐκείνων εἰργάσατο. καὶ ὡς ἀφεθέντες εὐμενῶς ἐκεῖθεν, περιπίπτωσι Κελτοῖς, ἔθνει ὠμῷ καὶ ἠλιθίῳ, ἵπποις τε αὐτοὺς ἐξέφυγον, καὶ ὅσα αὐτοῖς περὶ τὰς κατὰ τὴν χρόαν τῶν ἵππων ἐναλλαγὰς ἐγεγόνει. ὅπως τε κατὰ τοὺς Ἀκυτανοὺς ἐγένοντο, καὶ οἵας ἐκεῖ τιμὰς ἀπήλαυσαν Δερκυλλίς τε καὶ Κήρυλλος· καὶ ἔτι μᾶλλον Ἀστραῖος τῇ περὶ τοὺς οἰκείους ὀφθαλμοὺς αὐξομειώσει, τὰς σεληνιακὰς σημαίνειν αὐξομειώσεις, καὶ λύων ἔριδος τοὺς ἐκεῖσε περὶ τῆς ἀρχῆς βασιλεῖς, οἳ δύο ὄντες, κατὰ τὰ τοιαῦτα τῆς σελήνης πάθη ἀλλήλων ἀντικαθίσταντο διαδοχῇ. δι' ἃ καὶ ὁ ἐκεῖσε δῆμος τοῖς περὶ Ἀστραῖον ἐχαίρεν. ἐντεῦθεν ἐπιμυθεύονται, ὅπως τά τε ἄλλα Δερκυλλὶς εἶδέ τε καὶ ὑπήνεγκε. καὶ ὡς ἐν Ἀρτάβροις ἤχθη. οὗ γυναῖκες μὲν πολεμοῦσιν, ἄνδρες δὲ οἰκουροῦσι, καὶ τὰ γυναικῶν ἐπιμελοῦνται. ἐπὶ τούτοις, οἷα κατὰ τοὺς Ἀστύρους τὸ ἔθνος αὐτῇ τε καὶ Κηρύλλῳ συνηνέχθη, καὶ ἔτι ὅσα ἰδίως Ἀστραίῳ συνηνέχθη, καὶ ὡς παρ' ἐλπίδας πάσας τοὺς ἐν Ἀστύροις συχνοὺς κινδύνους ἐκπεφευγότες, Κήρυλλος σὺν Δερκυλλίδι τὴν δίκην ὅμως, ἣν ἀδικήματος παλαιοῦ ὀφλήκει, ἐτύγχανεν, οὐκ ἀπέφυγεν· ἀλλὰ * περὶ δόξαν πᾶσαν ὡς ἐσώθη τῶν κινδύνων, οὕτω καὶ ἐκρεμάσθη. μετὰ ταῦτα, οἷα κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πλανωμένη ἐθεάσατο· καὶ ὡς ἐν Ἔρυκι, γενομένη πόλει Σικελίας, συλλαμβάνεται, καὶ πρὸς Σαινισίδημον (ἐτυράννει δὲ τότε Λεοντίνων οὗτος) ἀπάγεται. ἐν ᾧ πάλιν Παάπιδι τῷ ἐξωλεστάτῳ περιπίπτει, τῷ τυράννῳ συνόντι, καὶ τῆς ἀπροσδοκήτου συμφορᾶς ἀνέλπιστον εὑρίσκει παραμυθίαν, τὸν ἀδελφὸν Μαντινίαν. ὃς πολλὰ πλανηθείς, καὶ πολλῶν ἀπιστοτάτων θεαμάτων περί τε ἀνθρώπους καὶ ἕτερα ζῷα, περί τε αὐτὸν ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ φυτὰ καὶ νήσους μάλιστα ἐξηγητὴς αὐτῇ καταστάς, ὕλην ἄφθονον παρέσχε μυθοποιΐας ἀπαγγέλλειν ὕστερον τῷ Δεινίᾳ. ἅπερ αὐτὸς συνείρων, εἰσάγεται διηγούμενος τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ. εἶτα ὡς λαβόντες Μαντινίας, καὶ Δερκυλλὶς ἐκ * Λεοντιάων τὸ Παάπιδος πηρίδιον, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ βιβλίων, καὶ τῶν βοτανῶν

* παρά.

* Λεοντίνων.

Hæc itaque narrare incipit Dinias Cymbæ cuidam nomine, domo Arcadia, quem commune Arcadum legatum miserat Tyrum, Diniam ibi rogantes, vt ad ipsos in patriam suam rediret. At quoniam ipsum iam grauis senij ætas prohibebat, fingitur hic referre, tum ea quæ ipsemet erroribus iactatus viderat, tum quæ ab aliis conspecta acceperat, quæque à Dercyllide in Thule narrata didicerat: supra dictum, inquam, eius errorem, vtque post suum illa reditum ab inferis, cum Ceryllo & Astræo (iam enim à fratre segregata erat) ad Sirenes venerit sepulchrum: & quæ rursum ipsa ex Astræi sermone cognouerit de Pythagora, & Mnesarcho: qualia vicissim Astræus ex Philotide didicerit, & in fratribus ipsius spectrum, visumque plane fabulosum: & quæcunque rursum Dercyllis ad suos reuersa errores retulit, vt in hominum ciuitatem inciderit in Iberia, qui noctu quidem viderent: interdiu autem quotidie cæcutirent. Quæ item ibi Astræus tibia canens, hostibus eorum fecerit, vtque beneuoli inde dimissi in Celtas inciderint, gentem immanem ac stolidam, quos in equis ipsi effugerint, quæque in mutato equorum colore acciderint: vt hinc ad Aquitanos penetrarint, quantósque honores ibi adepti sint Dercyllis atque Ceryllus; & hoc amplius Astræus, quòd oculorum suorum incremento atque decremento, Lunæ quoque designaret alternationes, quódque contentionem dirimeret, duos inter reges de principatu contendentes, qui iuxta tales Lunæ vicissitudines inuicem succedebant in imperio, vt ob ista etiam populo illi Astræus carus acceptúsque fuerit.

Narrat præter hæc Dinias, Dercyllida cum alia vidisse atque pertulisse, tum vt ad *a* Artabros peruenerit, vbi fœminæ bella gerunt, viri autem domum custodiunt, ac muliebria quæque obeunt officia: quæ item apud Asturúm gentem, ipsi Cerylloque contigerint, & quæ Astræo quoque priuatim acciderint: vtque præter omnem spem frequentia apud Asturos pericula cum effugissent Ceryllus cum Dercyllide, pœnam tamen ille, quam improbitatis olim causa commeritus esset, non effugerit, sed vt inopinatò pericula hæc euaserit, ita etiam tandem excarnificatum fuisse. Refert postea quænam per Italiam, Siciliámque oberrans illa viderit. Vt in Eryce Siciliæ ciuitate comprehensa, ad Sænisidemum, qui tunc Leontinis imperabat, adducta fuerit: vbi rursum in Paapidem, sceleratissimum illum hominem, apud regem agentem incidit, reperitque nec opinato calamitatis ingentis solatium, Mantiniam fratrem, qui diu multúmque iactatus, varia quoque, & incredibilia, quæ cum in hominibus, ac ceteris animantibus, tum circa Solem ipsum & Lunam, plantásque, & insulas potissimum spectarat, sorori commemorauit, vberémque admodum præbuit fabularum materiam, quas Diniæ postmodum illa referret, quæ hic omnia ipse connexuisse, & Cymbæ Arcadi retulisse fingitur.

Addit dehinc, vt Mantinias cum Dercyllide (Paapidis pera cum libris, herbarúmque

a Hodie Cabo de finis terræ, nautarum ... apud Ortel. in Thesauro. Mime... nere Pan... Strabo, Me...a, & alij.

arcula sublata) Rhegium e Leontinis traiecerunt, indéque Metapontium, vbi eos Astræus assecutus, Paapin vestigia eorum subsequi significarit, vtque Astræum hi in Thraciam, & Malagetas ad a Zamolxin socium proficiscentem secuti sint. Quid item ille hac in profectione conspexerit, ac quomodo in Zamolxida inciderit, apud Getas iam tum pro Deo cultum: quæque dicere, ac postulare pro se Astræum iusserint Dercyllis atque Mantinias: vt ibi oraculum illis datum sit, in Thulen insulam deferri fatis esse destinatum: tandem tamen in patriam redituros, sed cum alia prius aduersa passuros, tum b impietatis in parentes (tametsi deliquissent inuiti) pœnas daturos: vitam nimirum ipsis cum morte alternis vicibus commutatum iri, & c noctu quidem victuros, interdiu verò semper mortuos futuros. Refert insuper, vt hoc audito vaticinio, inde discesserint, Astræo cum Zamolxide summa apud Getas in existimatione relictis: quæ item ad Boream videre admiranda atque audire ipsis contigerit. Hæc cùm omnia Dinias in Thule, Dercyllide narrante, audisset, eadem nunc referre pergit Cymbæ Arcadi. Adhæc etiam, vt Paapis Dercyllidis vestigia insecutus, in ea insula ipsis superuenerit, & arte sua magica hoc effecerit, vt interdiu morerentur, nocte verò accedente reuiuiscerent, hoc tantùm ritu ad illud efficiendum vsus, quod publice in illorum faciem conspueret. Thuscanum item quendam, Thule oriundum, Dercyllidis amore captum, viso amatam suam Paapidis malis artibus in eum morbum incidisse, ingentem adeò ex eo cepisse dolorem, vt subito Paapida inuadens gladio percusserit, atque interfecerit. Hunc vix tandem Tyrios malorum reperisse exitum. Thuscanum tamen postquam Dercyllida mortuæ similem iacere conspexit, mortem sibi quoque consciuisse. Hæc igitur omnia, & alia id genus plurima, vt eorum sepulturam, & e tumulo reditum, amores Mantiniæ, quæque hinc illis acciderunt, & eius farinæ multa cum Dinias in Thule insula, Dercyllide referente, cognouisset, inducitur nunc eadem Cymbæ Arcadi commemorans. Atque hic tandem finis est tertij & vigesimi libri, Antonij Diogenis *incredibilium de Thule* inscripti, cum nihil pene, ac nisi pauca tantum ab initio huius Operis de hac insula memoriæ prodiderit.

Quartus verò & vicesimus liber inducit Azulin narrantem, atque inde etiam Diniam ad ea, quæ antea Cymbæ retulisset, Azulidis gesta cumulantem. Quo modo nimirum præstigiarum illarum rationem deprehenderit, quibus Paapis Dercyllida, & Mantiniam ludificarat, nocte quidem vt viuentes apparerent, interdiu vero mortui: vtque malum illud depulerit, cùm modũ ac rationẽ huius cruciatus, eiúsque curandi viam didicisset ex perula Paapidis, quam secum Mantinias atque Dercyllis attulerant. Neque hoc solum, sed & illud reperit, quomodo Dercyllis & Mantinias parentes iacentes ingenti malo liberare possent. hos enim illi ex Paapidis præscripto,

τὸ κιβώτιον, ἀπαίρουσιν εἰς Ῥήγιον. κἀκεῖθεν εἰς Μεταπόντιον. ἐν ᾧ αὐτοὺς Ἀστραῖος ἐπικαταλαβὼν, μηνύει κατὰ πόδας διώκειν Παάπιν. καὶ ὡς συναπαίρουσιν αὐτῷ ἐπὶ Θρᾴκας καὶ Μασσαγέτας, πρὸς Ζάμολξιν τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ ἀπιόντι. ὅσα τε κατὰ ταύτην τὴν ὁδοιπορίαν ἴδοι. καὶ ὅπως ἐντύχοι Ἀστραῖος Ζαμόλξιδι, παρὰ Γέταις ἤδη θεῷ νομιζομένῳ· καὶ ὅσα εἰπεῖν αὐτῷ καὶ δεηθῆναι Δερκυλλίς τε καὶ Μαντινίας Ἀστραῖον ὑπὲρ αὐτῶν ἠξίωσαν. καὶ ὡς χρησμὸς αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐξέπεσεν, ἐπὶ Θούλην εἶναι πεπρωμένον ἐλθεῖν· καὶ ὡς ἐς ὕστερον καὶ πατρίδα ὄψονται, πρότερον ἄλλα τε ἐνταλαιπωρήσαντες, καὶ δίκην τῆς ἐς τοὺς τοκέας ἀνοσιότητος (οἱ καὶ ἄκοντες ἥμαρτον) τίνοντες, τῷ τὸν βίον αὐτοῖς εἰς ζωὴν καὶ θάνατον διαμερισθῆναι. καὶ ζῆν μὲν ἐν νυκτὶ, νεκροὺς δὲ ἐν ἑκάστῃ εἶναι ἡμέρᾳ. εἶτα ὡς τοιούτους χρησμοὺς λαβόντες ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν, τὸν Ἀστραῖον σὺν * Ζαμόλξι λιπόντες ὑπὸ Γετῶν * δοξαζόμενον. καὶ ὅσα περὶ Βορρᾶν αὐτοῖς τεράστια ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι συνηνέχθη. ταῦτα πάντα Δεινίας κατὰ Θούλην ἀκούσας, διηγουμένης Δερκυλλίδος, εἰσάγεται νῦν ἀπαγγέλλων τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ. ἐπὶ τούτοις καὶ ὡς Παάπις διώκων μετ' ἴχνια τοὺς περὶ Δερκυλλίδα, ἐπέστη αὐτοῖς ἐν τῇ νήσῳ· καὶ τὸ πάθος ἐκεῖνος τέχνῃ μαγικῇ ἐπέθηκε, θνήσκειν μὲν ἡμέρας, ἀναβιώσκειν δὲ νυκτὸς * ἐπιγινομένης. καὶ τὸ πάθος αὐτοῖς ἐπέθηκεν, ἐμπτύσας αὐτῶν κατὰ τὸ ἐμφανὲς * τὸ πρόσωπον. καὶ ὡς Θρουσκάνος τις Θουλίτης ἐραστὴς διάπυρος Δερκυλλίδος, ἰδὼν πεσοῦσαν τῷ ἐκ Παάπιδος πάθει τὴν ἐρωμένην, καὶ ὑπεραλγήσας: ἄθρουν ἐπιστὰς, παίει ξίφει ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τὸν Παάπιν, καὶ ἀναιρεῖ. * τούτων μόνων τῶν μυρίων κακῶν τέλος εὑραμένων. καὶ ὡς Θρουσκάνος, ἐπεὶ Δερκυλλὶς ἔκειτο δοκοῦσα νεκρὰ, ἑαυτὸν ἐπικατασφάττει. ταῦτα πάντα, καὶ τούτων ἕτερα πολλὰ παραπλήσια, τήν τε ταφὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκεῖθεν ὑπαναχώρησιν, καὶ τοὺς ἔρωτας * Μαντινίου, καὶ ὅσα διὰ τοῦτο συνέβη, καὶ ἕτερα ὅμοια κατὰ Θούλην τὴν νῆσον Δεινίας μαθὼν, μυθολογησάσης Δερκυλλίδος, εἰσάγεται νῦν συνυφαίνων τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ· καὶ συμπληροῦται Ἀντωνίῳ Διογένει ὁ εἰκοστὸς τρίτος λόγος τῶν ὑπὲρ Θούλην ἐπηγγελμένων ἀπίστων. καίτοι μηδὲν ἢ βραχέα κατ' ἀρχὰς περὶ Θούλης τῆς συγγραφῆς ὑποδηλωσάσης.

Ὁ δὲ εἰκοστὸς τέταρτος λόγος, εἰσάγει Ἄζουλιν διηγούμενον, κἀκεῖθεν Δεινίαν τοῖς ἔμπροσθεν αὐτῷ μυθολογηθεῖσι πρὸς Κύμβαν συνείροντα τὰ Ἀζούλιδος: ὡς κατανοήσει τῆς γοητείας τὸν τρόπον, καθ' ὃν Παάπις ἐγοήτευσε Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν, νυκτὶ μὲν ζῶντας, * ἡμέρας δὲ νεκροὺς εἶναι. καὶ ὡς ἀπήλλαξεν αὐτοὺς τοῦ πάθους· τόν τε τρόπον τῆς τιμωρίας ταύτης, καὶ δὴ καὶ τῆς ἰάσεως, ἐκ τοῦ πηριδίου μαθὼν τοῦ Παάπιδος, * ὃ συνεπεφέροντο Μαντινίας καὶ Δερκυλλίς. οὐ μόνον δέ: ἀλλ' * οὗ γε καὶ * πῶς Δερκυλλὶς καὶ Μαντινίας ἀπαλλάξειαν μεγάλου κακοῦ τοὺς τοκέας κειμένους, οὓς ὑποθήκαις Παάπιδος,

Zamolxi.

*Ζαμόλξει.

*δοξαζομένῳ.

* ἐς ἐπιγ. μέρας.

*πρὸς πρόσωπον.

*al. οὗτο μόνον τ. τ. κακοῦ τέλος εὑραμένου.

*Μαντινίου.

*ἐν ἡμέρᾳ.

*in loco imperfecto

*ὃς in τ. παλαιοῖς.

ὡς ἂν ἐπὶ τῷ ἐκείνων συμφέροντι, αὐτοὶ ἐλυμήναντο, ἴσα κεῖσθαι νεκροῖς μακρὸν χρόνον κατεργασάμενοι. εἶτα ὡς ἐκεῖθεν Δερκυλλίς, ἅμα Μαντινίᾳ, ἐπὶ τὴν πατρίδα ἐπανῆλθον, ἐπὶ τῇ τῶν τεκόντων ἀναβιώσει καὶ σωτηρίᾳ. Δεινίας δὲ, ἅμα Καρμάνῃ καὶ Μεινίσκῳ, ἀποχωρισθέντος αὐτοῖς Ἀζούλιδος, περὶ τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην τὴν πλάνην ἐξέτεινον· καθ' ἣν πλάνην τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην ἄπιστα θεάσασθαι, νῦν ἀπαγγέλλων εἰσάγεται Κύμβᾳ. ἐκεῖνα λέγων ἰδεῖν, ἃ καὶ οἱ τῆς ἀστροθεάμονος τέχνης συνειδέναι ὑποτίθενται, οἷον, ὡς ἔστιν ἐνίοις δυνατὸν κατὰ κορυφὴν τὴν ἄρκτον εἶναι, καὶ τὴν νύκτα μηνιαίαν καὶ ἐλάττονα δὲ, καὶ πλείω, καὶ ἑξαμηνιαίαν δὲ, καὶ τὸ ἔσχατον, ἐνιαυσιαίαν. οὐ μόνον δὲ τὴν νύκτα ἐπὶ τοσοῦτον παρατείνεσθαι: ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν ταύταις συμβαίνειν ἀνάλογον· καὶ ἕτερα δὲ * ἀπαγγέλλει ἰδεῖν ὅμοια καὶ ἀνθρώπους δὲ ἰδεῖν, καὶ ἕτερά τινα, τερατεύεται, ἃ μηδεὶς μήτε ἰδεῖν ἔφη, μήτε ἀκοῦσαι, ἀλλὰ μηδὲ φαντασίαις ἀνετυπώσατο. καὶ, τὸ πάντων ἀπιστότατον, ὅτι πορευόμενοι πρὸς βορρᾶν ἐπὶ σελήνην, ὡς ἐπί τινα γῆν καθαρωτάτην, πλησίον ἐγένοντο· ἐκεῖ τε γενόμενοι, ἴδοιεν ἃ εἰκὸς ἦν ἰδεῖν τὸν τοιαύτην ὑπερβολὴν πλασμάτων προαναπλάσαντα. εἶτα καὶ ὡς ἡ Σίβυλλα τὴν μαντικὴν ἀπὸ Καρμάνης ἀνέλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα ὅτι εὐχὰς ἰδίας ἕκαστος ηὔξατο, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἑκάστου συνέπεσεν, ὥσπερ ηὔξατο: αὐτὸν δέ φησιν ἐκεῖθεν ἀφυπνώσαντα, εἰς Τύρον, εἰς τὸν τοῦ Ἡρακλέους ναὸν, εὑρεθῆναι· ἐκεῖθέν τε ἀναστάντα, τήν τε Δερκυλλίδα καὶ τὸν Μαντινίαν ἀνευρεῖν εὖ πεπραγότας. καὶ τούς τε γονεῖς τοῦ μακροῦ ἀπαλλάξαι τοῦ ὕπνου, μᾶλλον δὲ ὀλέθρου, καὶ τὰ ἄλλα εὐδαιμονοῦντας. ταῦτα Κύμβᾳ Δεινίας διεμυθολόγησε. καὶ κυπαριττίνας δέλτους προενεγκὼν, ἐγγράψαι ταύτας τὸν Ἀθηναῖον Ἐρασινίδην συνεπόμενον τῷ Κύμβᾳ, ἦν γὰρ τεχνίτης λόγων, παρεκελεύσατο· ὑπέδειξε δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν Δερκυλλίδα· αὕτη γὰρ καὶ τὰς κυπαριττίνας δέλτους ἤνεγκε, προσέταξέ τε τῷ Κύμβᾳ δίχα ταῦτα τὰ διαμυθολογηθέντα ἀναγράψασθαι: καὶ θατέραν μὲν τῶν δέλτων αὐτὸν ἔχειν, τὴν ἑτέραν δὲ, καθ' ὃν ἀποβιώῃ καιρὸν, τὴν Δερκυλλίδα πλησίον τοῦ τάφου, κιβωτίῳ ἐμβαλοῦσαν. καταθεῖναι. ὁ * γοῦν Διογένης; ὁ καὶ Ἀντώνιος, ταῦτα πάντα Δεινίαν εἰσαγαγὼν πρὸς Κύμβαν τερατευσάμενον, ὅμως γράφει Φαυστίνῳ, ὅτι τε συντάττει περὶ τῶν ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων, καὶ ὅτι τῇ ἀδελφῇ Ἰσιδώρᾳ φιλομαθῶς ἐχούσῃ, τὰ δράματα προσφωνεῖ. λέγει δὲ ἑαυτὸν, ὅτι ποιητής ἐστι κωμῳδίας παλαιᾶς, καὶ ὅτι εἰ καὶ ἄπιστα καὶ ψευδῆ πλάττοι· ἀλλ' οὖν ἔχοι περὶ τῶν [πλείστων] μυθολογηθέντων αὐτῷ ἀρχαιοτέρων μαρτυρίας, ἐξ ὧν σὺν καμάτῳ ταῦτα συναθροίσει. προτάττει δὲ καὶ ἑκάστου βιβλίου τοὺς ἄνδρας. οἳ τὰ τοιαῦτα προαπεφήναντο, ὡς μὴ δοκεῖν μαρτυρίας χηρεύειν τὰ ἄπιστα. ἐπιστολὴν μὲν οὖν κατ' ἀρχὰς τοῦ βιβλίου γράφει πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἰσιδώραν· δι' ἧς εἰ καὶ τὸ προσφωνεῖσθαι αὐτῇ τῶν συγγραμμάτων δείκνυται πεποιημένος· ἀλλ' οὖν εἰσάγει Βάλαγρον

al. ἱστορεῖν.

Sibylla.

al. γάρ.

quasi hoc sibi profuturum esset, graui affecerant incommodo, cum longo eos tempore mortuorum instar iacere fecissent. Accedit huc, vti Dercyllis, & Mantinias in patriá properarint, parentibus vt vitam salutemque redderent.

Dinias interim vnà cum Carmane, & Menisco, separato ab ipsis Azulide, vltra ipsam Thulen etiam oberrauit. quo quidem in errore quæ supra Thulen incredibilia viderit, nunc inducitur referre Cymbæ: ea nimirum à se conspecta esse dicens, quæ & astrorum studiosi docere solent. Qualia sunt ista: Habitare quosdam posse sub polo arctico, & noctem inueniri vnius mensis, aliáque qua breuiorem, qua longiorem, vt sex etiam mensium, & summum anni vnius spatium teneat. Neque verò noctem solùm eo vsque produci, sed diem etiam ipsum noctibus his proportione respondere: aliaque id genus à se visa nuntiat. Homines item conspexisse se, & quædam alia fabulatur, qualia mortalium nemo vidit, audiuit, sed ne mente quidem effinxit. Hoc autem omnium maxime omnem excedit fidem, quòd Boream versus profecti ad Lunam propius, tanquam ad purissimam quandam [a] tellurem, accesserint, indidemque cernere potuerint ea, quæ vidisse par est eum, qui nugas huiusmodi supra fidem confinxerit. Adhæc & Sibyllam vaticinandi artem à Carmane didicisse tradit, ac vota post ista quemque sua & preces concepisse, atque vt optarant, res dein singulis cecidisse: hinc enim è somno ait excitatum se Tyri in templo [b] Herculis repertum: vnde cùm surrexisset, ipsam quoque Dercyllida & Mantiniam reperisse, cum cetera belle hactenus egisse, tum parentes suos è longo illo siue somno, siue interitu potius, [c] feliciter excitasse, beatámque modo in omnibus vitam ducere. Hæc Cymbæ Dinias fabulosè retulit, prolatisque cupressinis tabulis, inscribere eas iubet Erasinidem Atheniensem, Cymbæ comitem, litterarum non imperitum. Ostendit etiam ipsis Dercyllida (hæc enim cupressinas illas tabulas attulit) Cymbæque negotium dedit, vt duplici exemplo eis hactenus narrata inscriberentur: & alteram quidem tabellarum ille penes se haberet: alteram verò Dercyllida cum e vita decessisset, suo in tumulo capsulæ impositam collocaturam.

Diogenes igitur, idémque Antonius, qui hasce omnes prodigiis similes fabulas Diniam facit Cymbæ narrantem, Faustino tamen scribit: *De incredibilibus se, quæ vltra Thulen essent*, scribere, & Isidoræ sorori, literis cum primis deditæ, hæc ipsa dedicare. Veteris præterea comœdiæ Poetam se profitetur: ac licet falsa, eaque incredibilia finxerit, habere tamé de his ipsis fabulis testes longè antiquiores, è quorum scriptis summo hæc labore contulerit. Singulis deinde libris auctores laudat, qui eadem antea in litteras miserint, ne teste scilicet idoneo carere etiam incredibilia illa viderentur.

Ipso igitur Operis initio epistolam ad Isidoram sororem scribit, qua licet hoc illi volumen inscriptum esse ostendat, Balagrú nihilo

a Habitari in Luna, eámque esse terrá multorum vrbiú & montium, dixit olim Xenophanes, vt refert Cic. Acad. quæst. 4.

b Vide Arrian. Curt. Greg. Gyrald. de hoc Hercule.

c Herbis etiá homines ad vitam reuocatos fabulatur Pli. lib. ... & ... alios lib. ... ... Menon ... quoque vita restitutum refert.

secius quendam ibi vxori suæ, Philæ nomine, Antipatri filiæ, scribentem narrantémque facit, cum ab Alexandro Macedonum rege Tyrus caperetur, & ignis plurima deuastaret, venisse ad Alexandrum militem, qui se peregrinum quid, prætérque opinionem indicandum habere diceret. Esse enim quid extra oppidum spectatu dignum. Regem itaque adsumtis vna secum Hephæstione, & Parmenione sociis, militem secutum ad tumulos è lapide subterraneos quosdam peruenisse, quorum alius sic esset inscriptus: LYSILLA VIXIT ANNOS XXXV. Alter verò sic: MNASON MANTINIAE F. VIXIT ANNOS LXVI. *a* POST LXXI. Alius vero titulus erat: ARISTION PHILOCLIS F. VIXIT ANNOS XLVII. *a* POST LII. Alius rursum sic inscriptus lapis: MANTINIAS MNASONIS F. ANNOS VIXIT XLII. NOCTESQVE LX. ET DCC. Item alius: DERCYLLIS MNASONIS FILIA ANNOS VIXIT XXXIX. NOCTESQVE LX. ET DCC. Sextus verò tumulus hoc epigrammate: DINIAS ARCAS VIXIT ANNOS C. ET XXV. His lectis dum animi pendent (præterquam in primo tumulo, cuius clarior erat titulus) ad parietem inciderunt in arculam è cupresso fabricatam, cui sic inscriptum:

HOSPES QVISQVIS ES APERI, VT DISCAS QVÆ ADMIRARIS.

Aperto igitur ab Alexandri sociis scriniolo, cyparissinas inueniunt tabellas, quas, vt apparet, Dercyllis ibi Diniæ mandato collocarat. Hæc ferè vxori scribentem Balagrum inducit, quódque cyparissinas istas tabulas transcribens, eidem coniugi transmiserit. Ab hac occasione fertur deinceps oratio ad cupressinarum lectionem, scriptionémque tabularum, & Dinias quoque adest narrans, quæ prædiximus Cymbæ. Ad hunc ergo modum, ac de his ferè rebus dramatis est fictio ab Antonio Diogene composita.

Videtur autem ipse tempore prior esse iis, *b* qui talia studiosè confinxerunt, vt *c* Luciano, Lucio, *d* Iamblicho, *e* Achille Tatio, *f* Heliodoro, atque *g* Damascio. Nam & *verarum* Luciani *narrationum & transformationum* Lucij fontem hunc & radicem dixeris. Quin & eorum, quæ de Sinonide ac Rodane, de Leucippe ac Clitophonte, de Charicleа ac Theagene, déque fictis eorum rebus, erroribus, amoribus quoque & raptu atque periculis composita sunt, Dercyllis, Ceryllus, Thruscanus, ac Dinias exemplū præbuisse meritò cēseri queant. Qua verò tempestate fabularum hic auctor, Diogenes ille Antonius vixerit, non habeo certò affirmare. Illud tantùm coniicere liceat, non ita diu post Alexandri magni tempora floruisse. Meminit item Antiphanis cuiusdam se antiquioris, quem id genus prodigiosis narrationibus simillima conscripsisse ait. Ex ipsis verò potissimum, vt & è cæteris huius farinæ fictis narrationibus duplex parari, eáque non modica vtilitas potest. Primum quidem, quod hinc, etsi qui iniustè quidpiam admiserunt, effugere sæpius videantur, tandem tamen meritas dare pœnas, discas. Insontes deinde multos, ingentibus vicinos periculis, præter spem omnem sæpenumero seruari.

πρὸς τὴν οἰκείαν γυναῖκα, Φίλαν τοὔνομα, γράφοντα, θυγάτηρ δὲ ἦν Ἀντιπάτρου αὕτη· ὅτι τῆς Τύρου ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων εἰς ἅλωσιν ἐλθούσης, καὶ πυρὶ τὰ πλεῖστα διαπανηθείσης, στρατιώτης ἧκεν * ὡς Ἀλέξανδρον, ξένον τι καὶ παράδοξον λέγων μηνύειν. εἶναι δὲ τὸ θέαμα, τῆς πόλεως ἔξω. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡφαιστίωνα καὶ Παρμενίωνα συμπαραλαβὼν, εἵπετο τῷ στρατιώτῃ, καὶ καταλαμβάνουσιν ὑπογείους λιθίνους σορούς· ὧν ἡ μὲν ἐπεγέγραπτο, Λυσίλλα ἐβίω ἔτη πέντε καὶ τριάκοντα· ἡ δὲ, Μνάσων Μαντινίου ἐβίω ἔτη ἓξ καὶ ἑξήκοντα ἀπὸ ἑνὸς καὶ ο. ἡ δὲ Ἀριστίων Φιλοκλέους ἐβίω ἔτη ζ καὶ μ΄, ἀπὸ β΄ καὶ ν΄. ἄλλη δὲ Μαντινίας Μνάσωνος ἔτη ἐβίω β καὶ μ΄. καὶ νύκτας ξ΄ καὶ ψ΄. ἑτέρα δὲ Δερκυλλὶς ἐβίω Μνάσωνος ἔτη θ΄ καὶ λ΄, καὶ νύκτας ξ΄ καὶ ψ΄. ἡ δὲ ἕκτη σορὸς, Δεινίας Ἀρκὰς ἐβίω ἔτη ε καὶ κ΄ καὶ ρ΄. τούτοις διαπορούντες, πλὴν τῆς πρώτης σοροῦ (σαφὲς γὰρ τὸ ἐκείνης ἦν ἐπίγραμμα) ἐντυγχάνουσι παρὰ τοῖχον κιβωτίῳ μικρῷ κυπαριττίνῳ πεποιημένῳ, ᾧ ἐπεγέγραπτο· Ὦ ξένε, ὅστις εἶ, ἄνοιξον, ἵνα μάθῃς, ἃ θαυμάζεις. ἀνοίξαντες οὖν οἱ περὶ Ἀλέξανδρον τὸ κιβώτιον, εὑρίσκουσι τὰς * κυπαριττίνας δέλτους, ἃς (ὡς ἔοικε) κατέθηκε Δερκυλλὶς κατὰ τὰς ἐντολὰς Δεινίου. Ταῦτα * Βάλαγρον εἰσάγει τῇ γυναικὶ γράφοντα, καὶ ὅτι τὰς κυπαριττίνας δέλτους μεταγραψάμενος, διαπέμψειε τῇ γυναικί. καὶ λοιπὸν ἐμβάλλει ἐντεῦθεν ὁ λόγος εἰς τὴν τῶν κυπαριττίνων δέλτων ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, καὶ πάρεισι Δεινίας Κύμβᾳ διηγήμενος ἅπερ προείρηται. οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ τῶν δραμάτων πλάσις τῷ Ἀντωνίῳ Διογένει ἐσχημάτισται. Ἔστι δ', ὡς ἔοικεν, οὗτος χρόνῳ πρεσβύτερος τῶν τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων διαπλάσαι, οἷον Λουκιανοῦ, Λουκίου, Ἰαμβλίχου, Ἀχιλλέως Τατίου, Ἡλιοδώρου τε καὶ Δαμασκίου. καὶ γὰρ τοῦ περὶ ἀληθῶν διηγημάτων Λουκιανοῦ, καὶ τοῦ περὶ μεταμορφώσεων Λουκίου, πηγὴ καὶ ῥίζα ἔοικεν εἶναι τοῦτο. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ Σινωνίδα καὶ Ῥοδάνην, Λευκίππην τε καὶ Κλειτοφῶντα, καὶ Χαρίκλειαν καὶ Θεαγένην, τῶν τε περὶ αὐτοὺς πλασμάτων καὶ τῆς πλάνης, ἐρώτων τε καὶ ἁρπαγῆς καὶ κινδύνων, ἡ Δερκυλλὶς καὶ Κήρυλλος καὶ Θρουσκάνος καὶ Δεινίας ἐοίκασι παράδειγμα γεγονέναι. τὸν χρόνον δὲ, καθ' ὃν ἤκμασεν ὁ τῶν τηλικούτων * πλασμάτων πατὴρ Διογένης ὁ Ἀντώνιος, οὔπω τι σαφὲς ἔχομεν λέγειν. πλὴν ἔστιν ὑπολογίσασθαι, ὡς οὐ λίαν πόρρω τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου. μνημονεύει δὲ οὗτος ἀρχαιοτέρου τινὸς Ἀντιφάνους, ὅν φησι περὶ τοιαῦτά τινα τερατολογήματα κατεσχολακέναι. ἔστι δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ μάλιστα, ὡς ἐν τηλικούτοις * πλάσμασί τε καὶ μυθεύμασι, δύο τινὰ θεωρῆσαι χρησιμώτατα· ἓν μὲν, ὅτι τὸν ἀδικήσαντά τι, κἂν μυριάκις ἐκφυγεῖν δόξῃ, εἰσάγει πάντως δίκην δεδωκέναι. καὶ δεύτερον, ὅτι πολλοὺς ἀναιτίους, ἐγγὺς μεγάλῳ γεγονότας κινδύνῳ, παρ' ἐλπίδα δείκνυσι πολλάκις διασωθέντας.

* αὐτ.

* κυπαρισσίνας.

* al. Σάλαγρ.

Lucianus. Lucius. Iamblichus. Achilles Tatius. Heliodorus. Damascius.

* πραγμάτων.

* πλάσμασί τε καὶ μυθεύμασι.

ΙΩΑΝ-

CLXVII.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΩΒΑΙΟΥ ΕΚΛΟΓΑΙ ἀποφθεγμάτων ὑποθηκῶν βιβλία δʹ.

167. Io. Stobaei Eclogarum, &c. libri IV.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Στοβαίου ἐκλογαὶ ἀποφθεγμάτων, ὑποθηκῶν, βιβλία τέσσαρα ἐν τεύχεσι δυσί. προσφωνεῖ δὲ ταῦτα, δι᾽ ὃν καὶ τὴν συναθροισιν φιλοπονῆσαι λέγει, * Σεπτιμίῳ ἰδίῳ υἱῷ. ἡ δὲ συναγωγὴ αὐτῷ ἐκ τε ποιητῶν καὶ ῥητόρων, καὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας λαμπρῶς βεβιωκότων ἐγένετο. ὧν, ὡς καὶ αὐτός φησι, τῶν μὲν τὰς ἐκλογάς, τῶν δὲ τὰ ἀποφθέγματα, καί τινων ὑποθήκας συλλεξάμενος, ἐπὶ τῷ ῥυθμίσαι καὶ βελτιῶσαι τῷ παιδὶ τὴν φύσιν, ἀμνημονεστέραν ἔχουσαν, πρὸς τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων στήλην συνλεγεν. Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον, φυσικόν· τοῦ δὲ δευτέρου μέν τι κατ᾽ ἀρχὰς λογικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ * πολιτικὸν καὶ ἠθικόν. καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον, πλὴν ὀλιγίστων, ἠθικά καὶ πολιτικά. καὶ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἔχει μὲν κεφάλαια ξ, οἷς καὶ τὰς τῶν παλαιῶν ἁρμόζει χρήσεις καὶ χρείας· ταῦτα δέ εἰσι μετὰ τὸ περὶ θεοῦ διαλαβεῖν, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων, καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λόγῳ. δεύτερον, περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν, καὶ ἑπομένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις. εἶτα περὶ δίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τεταγμένης ἐπεπιβλέπειν τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ποινηλάτιδος οὖσαν τῶν ἁμαρτανόντων· καὶ περὶ ἀνάγκης θείας, καθ᾽ ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γίνεται βούλησιν· περί τε εἱμαρμένης, καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας· περὶ τύχης ἢ ταὐτομάτου· καὶ ὅτι ἀλόγιστος ἡ φορὰ τῆς τύχης· περί τε χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν, καὶ πόσων εἴη αἴτιος; καὶ περὶ ἀφροδίτης οὐρανίας, καὶ ἔρωτος θείου. δέκατον, περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων, καὶ τοῦ παντός. εἶτα περὶ ὕλης. περὶ ἰδέας. περὶ αἰτίων. περὶ σωμάτων, καὶ περὶ τῆς τούτων τομῆς, καὶ περὶ ἐλαχίστου. περὶ σχημάτων. περὶ χρωμάτων. περὶ μίξεως καὶ κράσεως. περὶ * κενοῦ καὶ τόπου, καὶ χώρας· περὶ κινήσεως. εἰκοστὸν δὲ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. περὶ κόσμου, καὶ εἰ ἔμψυχος, καὶ προνοίᾳ διοικούμενος; καὶ ποῦ * ἔχει τὸ ἡγεμονικόν, καὶ πόθεν τρέφεται; περὶ τάξεως τοῦ κόσμου. εἰ ἓν τὸ πᾶν; περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως· περὶ οὐσίας ἄστρων καὶ σχημάτων, κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας· περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους, σχήματός τε καὶ τροπῶν, καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων, καὶ κινήσεως· περὶ σελήνης οὐσίας, μεγέθους καὶ σχήματος, φωτισμῶν τε, καὶ περὶ ἐκλείψεως, καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων· περὶ γάλακτος· περὶ κομητῶν, καὶ διαττόντων, καὶ τῶν τοιούτων· περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφώνων. τριακοστὸν δέ, περὶ ἴριδος, περὶ ἅλω, καὶ παρηλίου, καὶ ῥάβδων. καὶ δὴ καὶ περὶ νεφῶν, ὁμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης· περὶ ἀνέμων. περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη. καὶ * περὶ ποίου μεγέθους, καὶ περὶ θέσεως αὐτῆς, καὶ περὶ σχήματος αὐτῆς τῆς γῆς. καὶ πότερα μένει ἡ γῆ, ἢ κινεῖται; περί τε * σεισμοῦ γῆς. καὶ περὶ θαλάσσης, πῶς ἀμπώτεις καὶ πλημμύραι γίνονται. περὶ ὑδάτων. περὶ τοῦ παντός. περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων. περὶ τῆς τῶν ζώων γενέσεως, καὶ τὰ ἑξῆς.

* Σεπτιμίῳ. * πολιτικόν. * κενοῦ. * ἔχει. * ἐν μεγέθους. * σεισμοῦ.

IOANNIS STOBAEI *Eclogarum, Apophthegmatum, & vitae praeceptionum libri IV.*

LEGIMVS IOANNIS STOBAEI *Eclogarum, Apophthegmatum, & praeceptionum vitae libros quatuor*, voluminibus duobus. Dedicat eos, cuius maximè gratia collectos affirmat, a Septimio filio suo. Collegit autem (vt ipse met indicat) e [philosophis] poetis, oratoribus, atque eis, qui in omni repub. rebus gestis claruerunt, partim eclogas, partim apophthegmata, partim denique instituendae vitae praecepta, quae instar columnae alicuius erigere voluit, quo ad hanc rerum lectarum fidem dubium nonnihil filij ingenium componeret, meliusque redderet. Primus autem liber totus est physicus: alter deinde *b* aliqua sui parte ad sermonem ab initio pertinet: cetera verò, & longe maxima, ethicus est. Tertius denique & quartus, pauca si demas, ethica rursum & politica *c* continent.

Primus itaque liber capita complectitur *d* LX. ad quae veterum sententias celebriáque dicta redegit. Sunt autem ista:

Postquam de Deo disseruit, *e* cunctorū cum opificem esse, & prouidentia sua gubernare vniuersum.

Secundum caput de iis agit, qui prouidentiam tollunt, diuináque facultates eas, quae illam ipsam ad vniuersum administrandū cō-sequuntur. 3 Deinde de constituta a Deo iustitia ad hominum facta inspicienda, & peccata punienda. 4 De diuina necessitate, qua necessariò cuncta quae ex Dei voluntate sunt, fiunt. 5 De fato, & apto eorum quae fiunt ordine. 6 De fortuna siue casu. 7 Temere huc illuc fortunam ferri. 8 De temporis natura ac partibus, & *f* quot quantarúmque rerum causa sit. 9 De Venere coelesti, & diuino amore. 10 De principiis, & elementis, atque vniuerso. 11 Hinc de materia. 12 De idea. 13 De caussis. 14 De corporibus, eorúmque sectione, & de minimo. 15 De figuris. 16 De coloribus. 17 De mistione, & temperamento. 18 De vacuo, loco, & spatio.

19 De motu. 20 De ortu atq; interitu. 21 De mundo: &, Animatúsne sit ac prouidētia regatur, atque vbi principatum habeat, & vnde nutriatur? 22 De mundi ordine: &, An vnum sit vniuersum. 23 De coeli natura ac diuisione.

24 De siderum natura, figura, motu, significatione. 25 De Solis natura, magnitudine, figura, conuersionibus, defectu, signis, & motu.

26 De lunae natura, magnitudine, figura, & illustratione, deque eclipsi, eiusdē *g* interuallo, ac signis. 27 De lactea via. 28 De cometis, & trāsuolantib. stellis, ac similib. 29 De tonitruis, fulguribus, fulminibus, *h* igneis turbinibus, & typhonibus. 30 De iride, de corona, parelio, ac virgis. 31 Item de nubibus, nebulis, pluuiis, rore, niue, pruina, & grandine. 32 De vētis. 33 De terra: sitne vna, & finita 34 Quantae magnitudinis terra sit, deq; eius situ 35 De figura ipsius terrae. 36 Fixáne terra sit atq; immota, an mobilis? 37 De terrae motu. 38 De mari: quónam pacto aestus eius modo recedat, modò accedat.

39 De aquis. 40 De vniuerso. 41 De natura, caussisque ex ea ortis. 42 De animantium generatione, *i* ceterisque.

a Suidas Σεπτίμιον vocat (puto legend. vtrobiq; Σεπτίμιον) ipsúmque & ipsos quatuor Stobaei libros numerat, quorum vix tres hodie integri circumferuntur.

b Sex prima capita, quae & interciderunt.

c Quin & oeconomica quaedam.

d Habes ea omnia, aut penè omnia, Graece & Latine a Gul. Cantero pridem edita, sed aliter aliquando digesta, & nonnunquam perturbata, aut variis sine titulo dispersa, praeterquam quod multa in locis corrupta sint ac mutila.

e Quod hic interciderat a Cātero editione de numeris caput, e prolegomenis huc mire translata docet Post pag. seq. & mitra frag. menta eiusdem Cantero ideo ex Cod. m. Bibliothecae Augustana. Ε tamen in Cantero editione, viδεῖ ἀρ.

g Addit Cāterus libri Facierum: de qua Plutarchus in opusculo libellum, haneq; apocd. epit. Vide Pl. lib. 2. cap. 48. & seq.

i Cum sequentibus, quae apud Gul. Canterum inscribuntur, de caussis similitudinis parentum & matrum. Item Quare septimestres partus vitales.

IO. STOB.

43. Quot sint animantium genera: &, An omnia ratione sensúque prędita? 44 De somno & morte. 45 De a stirpibus. 46 De animantium nutrimento, eódemque appetitu. 47 De natura hominis. 48 De mente. 49 De b anima. 50 De sensibus, & sensuum obiectis: &, An etiam veræ sint sensiones? 51 Quot sint sensus, cuiusque naturæ singuli, atque efficaciæ. 52 De visu, & speciebus visibilibus. 53 De auditu. 54 De olfactu. 55 De gustatu. 56. De tactu.

57 De voce: &, An corporis expers, ac quid sit in ea præcipuum. 58 De imaginatione, ac diiudicandi facultate.

Nonum vero & quinquagesimum: De opinione.

Sexagesimum denique: De respiratione atque (eius) affectionibus.

Et hæc quidem libri primi capita sunt, taliáque continent, ad naturam omnium pertinentia, paucis duntaxat initio exceptis, quæ ad metaphysica quispiam rectius retulerit. Per hæc ergo capita, vt diximus, veterum sententias, siue consentientes, siue repugnantes legendis Stobæus apposuit. Hoc ipso tamen libro, antequam ea, quæ modo recensui, aggrediatur capita, de aliis duobus disserit. Quorum primum Philosophiæ laudatio est, & ea quidem ex variis congesta scriptoribus. Alterum vero de sectis, quæ in ea conspirarunt. Vbi pariter veterum opiniones de Geometria, Musica, & Arithmetica describit.

Alter dein liber c sex & quadraginta absoluitur capitibus.

Primum quidem de sacrorum interpretibus, & quòd a mortalibus spiritualium vera natura comprehendi nequeat.

2 Hinc de arte disserendi. 3 De bene dicendi facultate. 4 De oratione, ac d litteris. 5 De arte poetica. 6 De charactere, seu forma orationis. 7 De e morum Philosophia. 8 De iis, quæ in nostra sunt potestate.
9 Neminem sponte esse improbum.
10 Qualem deceat esse Philosophum.
11 Pietatem erga DEVM colendam esse.
12 Piis ac iustis f numen auxilio esse.
13 De vaticinio. 14 Sapientum consuetudinem magni esse faciendam: fugiendos vero, ac declinandos improbos atque imperitos.
15 De eo quod videtur tantùm, & de eo quod vere est. 16 Non e verbis, sed moribus de homine esse iudicandum.
17 Eos qui aliis insidientur, seipsos potius imprudentes lædere. 18 De nominis gloria. 19 De fama. 20 Modum esse optimum. 21 Virtutem ægrè parari: Vitium contra facilè acquiri. 22 Non oportere stultorum iudicij rationem habere.
23 Fictionem siue hypocrisin, quæ non iis tantùm, apud quos exercetur, sed ipsis quoque fingentibus nocet, ex animo esse pellendam.
24 g Curiositatem esse vitandam: præbere enim ansam inuidiæ, atq; h calumniæ. 25 Optimum esse resipiscere, in quib. ipse deliqueris.
26 Conuitium minime esse bonum. 27 In conuitiando considerandum, ne in eadem ipsi quandoque errata incidamus. 28 De vitæ necessitate. 29 Opportune res agi debere.
30. De voluntate: non esse eam temerè differendam. 31 Aduersis affligi summæ sæpenumero vtilitati esse, maximè verò imprudentibus.
32 De educatione, atque institutione. 33 Optimum bonorum omnium esse amicitiam.

a Hæc refero Canteri illud: Quo modo stirpes animantur, & animata sint.
b De qua fusè [illegible] Canter. [illegible]

c De quibus [illegible] primum [illegible] Reliqua [illegible] libri al[illegible] capita, magno sanè damno [illegible] tur.
d Hæc planè pertinent quæ [illegible] Canteri edit. [illegible] leguntur.
e Cur versum capita [illegible] Cant. [illegible] tamen vltimum illud est, quod [illegible] locum obtinet.
f τὸ κρεῖττον.

g Vide Plutarchum libello de Curiositate.
h lege Luciani libell. Non esse calumniæ credendum.

πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα λογικὰ καὶ αἰσθητά; περὶ ὕπνου καὶ θανάτου. περὶ φυτῶν. περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζώων. περὶ φύσεως ἀνθρώπων· περὶ νοῦ, περὶ ψυχῆς· περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν, καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις; πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἔχουσι; περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων· περὶ ἀκοῆς, περὶ ὀσφρήσεως, περὶ γεύσεως, περὶ ἁφῆς· περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνή, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν; περὶ φαντασίας, καὶ κριτηρίου. νθ', περὶ δόξης. καὶ ξ', περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν. καὶ τὰ μὲν τοῦ πρώτου βιβλίου κεφάλαια τοσαῦτα, καὶ περὶ τούτων· καὶ δῆλον ὅτι φυσικά, πλὴν ἐνίων τῶν ἐν ἀρχῇ, ἃ μᾶλλον ἄν τις εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ τάξειε. τούτοις δὲ, ὡς ἔφημεν, τὰς τῶν παλαιῶν δόξας, εἴτε συμφώνους αὐτοῖς, εἴτε καὶ διαφώνους, παρατίθησιν. ἐν μέντοι τούτῳ τῷ βιβλίῳ, πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις * ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει. ὧν τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ ἔστιν ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηθροισμένον· τὸ δὲ περὶ τῶν * κατ' ταύτην συνεστηκυιῶν αἱρέσεων. ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας, καὶ μουσικῆς, καὶ ἀριθμητικῆς, δόξας παλαιὰς συναναγράφει. * ἐπιβάλλειν * κατ' αὐτὴν

Τὸ δὲ δεύτερον βιβλίον συμπληροῦται μὲν κεφαλαίοις μϛ', καὶ διαλαμβάνει δὲ τὸ πρῶτον μὲν περὶ τῶν τὰ θεῖα ἑρμηνευόντων, καὶ ὡς ἐστιν ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια. εἶτα περὶ διαλεκτικῆς, καὶ περὶ ῥητορικῆς, καὶ περὶ λόγου καὶ γραμμάτων, περὶ ποιητικῆς, περὶ χαρακτῆρος, περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἴδους τῆς φιλοσοφίας, περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός· ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον· ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον· ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ δικαίοις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον· περὶ μαντικῆς. ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν σοφῶν συνουσίας, ἐκκλίνειν δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀπαιδεύτους· περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι· καὶ ὅτι οὐκ ἐκ τῶν λόγων χρὴ κρίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῶν ἔργων. ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλεύοντες, ἑαυτοὺς λανθάνουσι καταβλάπτοντες· περὶ εὐδοξίας· περὶ φήμης· ὅτι μέτρον ἄριστον· ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετή, εὐμεταχείριστον δὲ ἡ κακία. ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖσθαι περὶ τῆς τῶν ἀσυνέτων δοκιμασίας. ὅτι τὴν ὑπόκρισιν, τοῖς κεχρημένοις ἐπιβλαβῆ οὖσαν, καὶ πρὸς οὓς γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκβλητέον. ὅτι οὐ χρὴ πολυπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολῆς αἴτιον γίνεται τὸ τοιοῦτον. ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις τὸ μεταμελεῖσθαι κάλλιστον. περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθόν. ὅτι ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν, μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεπλέχθαι ἐλαττώμασι. περὶ ἀνάγκης τῆς κατὰ τὸν βίον· ὅτι εὐκαίρως δεῖ πράττειν. περὶ τοῦ βουλεύεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι. ὅτι τὸ δυστυχῆσαι πολλάκις ἐπωφελὲς γίνεται, καὶ μάλιστα τοῖς ἄφροσι. περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας. ὅτι κάλλιστον ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν

ὅτι ἡ

ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται. ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ περιορᾶν τοὺς φίλους. ὅτι οὐ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις. περὶ γνησίων καὶ ἀβεβαίων φίλων. ὅτι χρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τοὺς φίλους διαλλαγάς, τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν φέροντας, μετὰ τῆς ἀμνηστείας. ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τοὺς γνησίους τῶν φίλων διαγινώσκομεν. φιλικὰ παραγγέλματα. περὶ ἔχθρας, καὶ ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ πρὸς τοὺς ἐχθρούς. περὶ τοῦ πῶς ὅτι ἔστιν ἀπ᾽ ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι. περὶ τοῦ εὐεργετεῖν· ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα. περὶ τοῦ ἀντευεργετεῖν. ὅτι τοὺς πονηροὺς οὐ χρὴ εὖ ποιεῖν, οὐδὲ παρ᾽ αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι. καὶ τὸ τελευταῖον περὶ εὐχαριστίας. ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια.

Ἐν δὲ τῷ γ´ περιέχεται κεφάλαια μβ´. πρῶτον περὶ ἀρετῆς. εἶτα περὶ κακίας. περὶ φρονήσεως. περὶ ἀφροσύνης. περὶ σωφροσύνης. περὶ ἀκολασίας. περὶ ἀνδρείας. περὶ δειλίας. περὶ δικαιοσύνης. περὶ πλεονεξίας καὶ ἀδικίας. περὶ ἀληθείας. περὶ ψεύδους. περὶ παρρησίας. περὶ κολακείας. περὶ ἀσωτείας. περὶ φειδωλίας. περὶ ἐγκρατείας. περὶ ἀκρασίας. περὶ ἀνεξικακίας. περὶ ὀργῆς. περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. περὶ ὑπεροψίας. περὶ φιλαυτίας. περὶ τοῦ συνειδότος. περὶ μνήμης. περὶ λήθης. περὶ ὅρκου. περὶ ἐπιορκίας. περὶ φιλοπονίας. περὶ ἀργίας. περὶ αἰδοῦς. περὶ ἀναιδείας. περὶ σιγῆς. περὶ τοῦ εὐκαίρως λέγειν. περὶ βραχυλογίας. περὶ ἀδολεσχίας. περὶ χρηστότητος. περὶ φθόνου. περὶ πατρίδος. περὶ ξένης. περὶ ἀπορρήτων. καὶ μβ´ περὶ διαβολῆς.

Τὰ δὲ τοῦ τετάρτου βιβλίου ἐστὶ ταῦτα· πρῶτον περὶ πολιτείας, δεύτερον περὶ νόμων καὶ * ἐθῶν. περὶ δήμου. περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυναστῶν. περὶ ἀρχῆς, καὶ περὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα· ὅτι κάλλιστον ἡ μοναρχία. ὑποθῆκαι περὶ βασιλείας. ψόγος τυραννίδος. περὶ πολέμου. περὶ τόλμης. περὶ νεότητος. περὶ στρατηγῶν, καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρειῶν ὑποθῆκαι. περὶ εἰρήνης. περὶ γεωργίας. περὶ ἡσυχίας. περὶ ναυτιλίας. περὶ τεχνῶν. περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων. περὶ ἀφροδίτης πανδήμου. περὶ ἔρωτος τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἡδονῶν. περὶ κάλλους. περὶ γάμου, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. γαμικὰ παραγγέλματα. καὶ περὶ παίδων, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. καὶ ὅτι χρὴ τοὺς γονεῖς τῆς καθηκούσης τιμῆς καταξιοῦσθαι παρὰ τῶν τέκνων. ὁποίους χρὴ εἶναι τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα· ὅτι κάλλιστον ἡ φιλαδελφία καὶ ἡ περὶ τοὺς συγγενεῖς διάθεσις. οἰκονομικός. περὶ εὐγενείας, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ δυσγενείας. περὶ πλούτου, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ πενίας· σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου. ὅτι ὁ βίος βραχὺς, καὶ φροντίδων ἀνάμεστος.

34 Morum similitudinem amicitiam conciliare. 35 In aduersis suis atque periculis, non esse negligendos amicos. 36 Non esse amicos iuuandos, cum quid iniuste faciendum suscipiunt. 37 De fidis atque infidis amicis. 38 Cito esse cum amicis in gratiam redeundum, eorumque vitia ferenda, cum erratorum obliuione. 39 In aduersis fidos explorari amicos. 40 Præcepta amicitiæ. 41 De inimicitiis, &, quo se quis modo cum hoste gerat. 42 Qua ratione *a* ex inimicis capi possit vtilitas. 43 De bene merendi studio. 44 Maius esse beneficium quod in tempore confertur. 45 De remunerandis beneficiis. 46 Non esse benigne faciendum improbis, neque ab iis beneficium vllum accipiendum. *b* Denique de Gratitudine. Atque hæc summa Capitum secundi libri.

Tertius dehinc Capita continet c XLII.

Primum de Virtute. Alterum de Vitio. 3 De Prudentia. 4 De Imprudentia. 5 De Temperantia. 6 De Intemperantia. 7 De Fortitudine. 8 De Timiditate. 9 De Iustitia. 10 De habendi Cupiditate, atque Iniustitia. 11 De Veritate. 12 De Mendacio. 13 De loquendi libertate. 14 De Assentatione. 15 De Prodigalitate. 16 De Parsimonia, [seu Tenacitate.] 17 De Continentia. 18 De Incontinentia. 19 De Patientia, [seu Malorum tolerantia] 20 De Iracundia. 21 De cognoscendo se ipsum. 22 De Fastu. 23 De cæco sui amore. 24 De Conscientia 25 De Memoria. 26 De Obliuione. 27 De Iureiurando. 28 De Periurio. 29 De laboris studio. 30 De Ignauia. 31 De Pudore. 32 De Impudentia. 33 De Silentio. 34 De tempestiua oratione. 35 De dicendi breuitate. 36 De *d* Garrulitate. 37 De Benignitate. 38 De Inuidia. 39 De Patria. 40 De peregrina terra. 41 De Arcanis. Et 42 de Calumnia.

Quarti denique libri Capita hæc sunt.

e Primum de Repub. Alterum de legibus, & consuetudinibus. 3 *f* De Plebe. 4 De potentibus in ciuitate. 5 De Principatu, &, Qualem esse principem, ac Magistratum deceat. 6 Optimum esse vnius imperium. 7 Regni administrandi præceptiones. 8 Vituperatio Tyrannidis. 9 De bello. 10 *g* * De Audacia. 11 *h* De Iuuentute. 12 De belli Imperatoribus: &, De iis, quæ militi vsui esse possint præceptis. 13 De Pace. 14 De * Agricultura. 15 De Tranquillitate. 16 De Nauigatione, (& naufragio.) 17 De *Artibus. 18 De Dominis, & seruis. 19 De Venere vulgari, (*i* quæ generationis humanæ causam fouet.) 20 De *k* amore voluptatum corporis. 21 De * Pulchritudine. 22 De Nuptiis, & eius capitis *l* cætera. 23 Connubialia præcepta. 24 De Liberis, *m* & eius generis reliqua. 25 Debito parentes honore a liberis esse afficiendos, [&, An per omnia eis obedire conueniat.] 26 *n* Quales deceat esse parentes erga liberos, [& quod vtrinque naturali quadam necessitate mutuo afficiantur.] 27 Fraternum amorem, & animi affectum, erga cognatos esse honestissimum, [quodque hi necessarij sint.] 28 De rei familiaris tuendæ ratione. 29 De nobilitate [nobiles illos esse, qui ex virtutis præscripto viuant, tametsi nec bonis moribus præditis parentibus orti sint] & *o* reliqua eiusdem argumenti. 30 De Ignobilitate. 31 De * Diuitiis, & huius generis *p* cæteris. 32 De * Inopia. 33 Diuitiarum paupertatisque comparatio. 34 Vitam esse perbreuem, curarúmque plenam.

* ἠθῶν.

IO. STOBÆVS.

a De quo & Plutarch. libellum.

b Vox ea in monade a superiore col... aberrauimus, quem facile errorem corriget, qui eum bene librum vel integrum in lucem dabit.

c Quæ totidē, & iisdem inscriptionibus, Sermonum nomine, vna cum quarto libro, edita fuere apud Græcos Venetiis, Gesnerum Tiguri non semel, ac denique Francofurti ... qui ...

d De qua Plutarch. etiam.

e Hodie in Stobæo vulgato sermo est XLIII.

f Qui Sermo in libris editis non extat.

g Hoc signo notauimus, quæ in editis desiderantur, ut ... reperimus.

h In Stobæo est hoc de Militia, & viribus corporis.

i E vulgatis libris hoc additum.

k In editis ... præcedenti capiti ... Vituperatio Veneris, & quod malus sit amor, ac multorum malorū auctor.

l De quibus sex habent capita libri editi.

m Quæ libri editi per tria distributa capita exhibent.

n Tres hic inserti Sermones ... in libris a nobis ... suppeditauimus.

o Tribus explicata capitibus in libris editis.

p Quæ in duo capita distributa sunt ...

35 De Tristitia, eiúsque molestia. 36 De morbo & medelis. 37 De Valetudine, eiúsque permansione. 38 De Medicis,& medicina. 39 De Felicitate. 40 De Infelicitate. 41 Instabilem esse mortalium prosperitatem. 42 De his qui præter meritum felices sunt. 43 De his qui præter meritum infelices sunt. 44 Quæcumque accidunt, constanter esse ferenda [hominibus, quorum est ex virtute vitam instituere.]

45 *a* Secundas res ostendi, aduersas contra tegi oportere, [& rebus præstantibus rectè vtendum.] 46 De spe. 47 De insperatis euentibus. 48 De aliorum infortunio gaudendum non esse. 49 Infelices indigere condolentibus. 50 *b* De Senectute, *c* aliáque huc spectantia. 51 De Morte, [& eam euitari non posse.] 52 De Vita. 53 *d* Vita & mors inuicem comparata. 54 *e* De Luctu. 55 De Sepultura. 56 Consolatoria.

57 In vita functos non esse exercendam contumeliam. 58 Plurimorum à morte memoriam cito euanescere.

Hæc quarti libri LVIII. Capita sunt: cum quattuor ipsorum librorum in vniuersum *e* octo sint supra ducenta: quibus, vti diximus, sententias, testimonia, & Chreas ex Eclogis, & Apophthegmatis, ac vitæ præceptis Stobæus proponit.

PHILOSOPHI *autem, ex quibus ista collegit, hi ferè sunt:*

a Ægimæus. Æschines Socraticus. Albinus. Amelius. Anacharsis. Anaxagoras. Anaxarchus. Anaximander. Anaximenes. Antipater Istieus. Antisthenes. Apelles. Apollodorus. Apollonius. Apollophanes. Arcesilaus. Archenetus. Archedemus Hecatæus. Archelaus. Archimedes. Archytas. Arianus. Aristagoras. Aristander. Aristarchus. Aristippus. Aristobrotus. Ariston. Aristonymus. Aristoteles. Aristoxenus. Asclepiades Aristæi F. Atticus. Beronice. Berosus. Bias. Bion. Boëthus. Brotinus. Callicratides. Callimachus. Carneades. Cebes. Charondas. Chilon. Chion. Chrysippus. Cleanthes. Cleobulus. Clineas. Clitomachus. Coriscus. Crantor. Critias. Critolaus. Criton. Damármenes. Damippus. Demetrius. [Democritus.] Demonax. Didimus. Diocles. Diodorus. Diogenes. [Dion.] Diotimus. Dius. Ecphantus. Ecpôlus. Empedocles. Epandrides. Epicharmus. Epictetus. Epicurus *Gargitius. Epicurus Atheniensis. Epidicus. Epigenes. Erasistratus. Eratosthenes. *b* Erysus. Euclydes. Eudoxus. Euenius. Euphrates. Euryphamus. Euristratus. Eusebius. Glauton. Harpocration. Heraclides. Heraclitus. Hermes. Herophilus. Hierax. Hierocles. Hieronymus. Hippalus. Hippias. Hippodamus. Hippônus. Hypsæus. Iamblichus. Ion. Iuncus. Leophanes. Leucippus. Longinus. Lucius. Lycus. Lyncon. Lysis [Epaminôndæ Præceptor] Maximus. Melissus. Melon. Menechmus. Menedemus. Metôpus. Metrocles. Metrodorus. Moderatus. Mnesarchus. Musonius. Naucratus. Naumachius. Nicolaus. Nicostratus. Nictus. Numenius. Ocellus. Onatus. Onêtor. Panaceus. Panætius. Parmenides. Pempe-

περὶ λύπης, ὅτι λίαν μοχθηρά. περὶ νόσου καὶ ἰάσεων· περὶ ὑγιείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς· περὶ ἰατρῶν. περὶ εὐδαιμονίας. περὶ κακοδαιμονίας. ὅτι ἀβέβαιος ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐπραξία. περὶ τῶν παρὰ τὴν ἀξίαν εὐτυχούντων. περὶ τῶν παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχούντων. ὅτι δεῖ γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα. ὅτι δεῖ τὰς εὐτυχίας προφαίνειν, τὰς δὲ ἀτυχίας κρύπτειν. περὶ ἐλπίδος. περὶ τῶν παρ᾽ ἐλπίδα. ὅτι οὐ χρὴ ἐπιχαίρειν τοῖς ἀτυχοῦσιν. ὅτι οἱ ἀτυχοῦντες χρήζουσι τῶν συμπασχόντων. περὶ γήρως, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου· περὶ θανάτου· περὶ ζωῆς. σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου. περὶ πένθους· περὶ ταφῆς. παρηγορικά. ὅτι οὐ χρὴ παροινεῖν εἰς τοὺς τετελευτηκότας. ὅτι τῶν πλειστων μετὰ θάνατον ἡ μνήμη διαρρεῖ ταχέως ὁμοῦ. τὰ κεφάλαια τοῦ τετάρτου νή. τῶν δὲ τεσσάρων βιβλίων, σή. οἷς παρατίθησιν, ὡς ἔφημεν, Ἰωάννης ἔκ τε τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων, καὶ τῶν ὑποθηκῶν, δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρείας. ἀγείρει δὲ ταύτας ἀπὸ μὲν φιλοσόφων, ἀπό τε Αἰσχίνου τοῦ σωκρατικοῦ, καὶ Ἀναξάρχου, καὶ Ἀναχάρσιδος, Ἀριστωνύμου, καὶ Ἀπολλωνίου, Ἀντισθένους καὶ Ἀριστίππου, Ἀρίστωνος καὶ Ἀριστοξένου, καὶ Ἀρχύτου, Ἀριστοτέλους,* Ἀναξιμάνδρου, Ἀναξιμένους, Ἀρχελάου, Ἀναξαγόρα, Ἀρχαινέτου, Ἀρκεσιλάου, Ἀρειανοῦ, Ἀντιπάτρου Ἱστιαίου, Ἀρχεδήμου Ἑκαταίου, Ἀπολλοφάνους* αἰγιμαίου, Ἀπολλοδώρου, Ἀριστάρχου Ἀσκληπιάδου ἀρισταίου, Ἀττικοῦ, Ἀμελίου, Ἀλβίνου, Ἀριστάνδρου, Ἁρποκρατίωνος, Ἀπελλοῦ, Ἀρισταγόρου, Ἀριστοβρότου, Ἀρχιμήδους· Βοηθοῦ, Βίαντος, Βηρώσου, Βερονίκης, Βροτίνου, Βίωνος. Γλαύτωνος. Δημώνακτος, Δημητρίου, Δαμίππου, Διογένους, Διοδώρου, Διοτίμου, Διοκλέους, Δαμαρμένους, Διδύμου, Δίου· Εὐκλείδου, Εὐφράτου, Ἐπιχάρμου, Ἐπανδρίδου. Ἐρασιστράτου, Ἐκπώλου, Ἐπικούρου γαργητίου· Ἐπικτήτου, Ἑρμοῦ, Ἐμπεδοκλέους, Ἐπικούρου ἀθηναίου. Εὐσεβίου, Ἐρύσου, Ἐρατοσθένους, Εὐρυστράτου. Ἐκφάντου, Ἐπιδίκου, Εὐδόξου, Ἐπιγένους, Εὐηνίου, *Εὐρυφάμου· Ζαλεύκου, Ζήνωνος, Ζωροάστρου· Ἡρακλείδου, Ἡρακλείτου, Ἡροφίλου. Θεμιστίου, *Θεοβόλου, Θεαγένους, Θεάγους, Θεοφράστου, Θεοδώρου, Θάλητος, Θεοκρίτου, Θρασύλλου. Ἱερωνύμου, Ἱππίου, Ἰαμβλίχου, Ἱεροκλέους· Ἱππάλου, Ἴωνος, Ἱππώνου, Ἱέρακος, Ἱπποδάμου, Ἱππάσου, Ἰούγκου· Κρίτωνος, Κλεοβούλου, Κέβητος, Κορίσκου, Κλειτομάχου, *Κριτολάου, Κλινίου, Καρνεάδου, Κλεάνθους, Καλλιμάχου, Κριτίου, Κράντορος, Καλλικρατίδου· Λευκίππου, Λυκίου, Λύσιδος, Λύκου, Λύγκωνος, Λεωφάνους, Λογγίνου. Μενέχμου, Μητροκλέους, Μετώπου, *Μενεδήμου, Μουσωνίου, Μνησάρχου, Μελίσσου, Μητροδώρου, Μήλωνος, Μοδεράτου, Μαξίμου· Νικολάου, Νημηνίου, Ναυμαχίου, Ναυκράτους, Νίκτου, Νικοστράτου.

Ξενοκράτους, Ξενοφάνους· Ὀνάτου, Ὀκέλλου, Ὀνήτορος· Πανακαίου, Πιττακοῦ, Περιάνδρου,

Margin notes (left):

IO. STOB.

a Infeʀunt hoc loco vulgati libri caput De Pusillanimitate.

b Diuulsa hinc videntur, quæ in edito libro d. Ilinda cap. faciunt: Facilius esse aliũ admonere, quam seipsum.

c Libri editi singulari capite ponunt: Quòd senectutis molestiam prudẽtia tollat, ipsamque multa reuerentia dignam efficit.

d Addũt hic typis excusi caput De laude mortis.

e Atqui sex tantum supra ducenta singulorum librorũ calculi collecti conficiunt. Erroris ansa forsãsis ex numerorum notis obiecta. Ceterum ex his XXIIX. secũdi libri, quæ intercesserunt, capita desideramus.

a Commodum tibi fore, lector, arbitratus sum, si neglectum a suis ex elementorum ordinem accurate restituerem.

*Ex C.H.St.

* Nomis satis liberaliter Photius duos nobis offert Epicuros, cũ vnus idémq. ab vrbe Atheniensis dicatur, qui a pago Gargettius est, vt docet Laert. lib. X. tant.

b Eurysus a-liĳ.

Margin notes (right):

* αἰγιμίου.

* Εὐφράτου.

* Θεοβόλου.

* Κριτολάου.

* al. Μενεδί-μου.

Πυθαγό-

Πυθαγόρου, Πλουτάρχου, Πομπύλου, Πλάτωνος, Παναιτίου, Ποσειδωνίου, * Περικτιόνης, Πορφυρίου, Παρμενίδου, Πολέμωνος, Πυθίου, Πώρου, Πολυβίου, Πλωτίνου, Πρωταγόρου, Πυθιάδου, Πύρρωνος. Ῥούφου, Ῥηγίνου. Σόλωνος, Σωτίωνος, Σωσιάδου, Σερήνου, Σωκράτης, * Σπλπωνος, Σπεύσιππου, Στράτωνος, Σκυθίνου, Σφαίρου, Σελεύκου, Σευήρου, Σερήνου. Τίμωνος, Τιμαίου, Ταύρου, Τιμαγόρου, Τέλητος, Ὑψαίου. Φιλοξένου, Φιλολάου, Φερεκύδου, Φαβωρίνου, Φίντος, Χίωνος. Χρυσίππου, Χαρώνδου, Χίλωνος. καὶ κυνικῶν δέ. Ἀντισθένης, Διογένης, Κράτητος, Ἡγησιάνακτος, Ὀνησικρίτου, Μενάνδρου, Μονίμου, Πολυζήλου, Ξανθίππου, Θεομνήστου. τῶν μὲν φιλοσόφων τὴν συλλογὴν ἐποιήσατο οὗτοι· ποιηταὶ δὲ Ἀθηνόδωρος, Ἀ[illegible]ξιλλης, Ἄρχιππος, Ἀπολλωνίδης, Ἀλκιδάμας, Ἀριστεῖος, Ἀντίμαχος, Ἀντιφάνης, Ἀρίσταρχος, Ἀρχίλοχος, Ἀχαιὸς, Αἰσχύλος, Ἀγάθων, Ἄλεξις, Ἀριστοκράτης, Ἄμφις, Ἀλκαῖος, Ἄρατος, Ἀστυδάμας, Ἀνδρόνικος, Ἀναξανδρίδης, Ἀριστοφάνης, Ἀράλοχος, Ἀπολλόδωρος, Ἀλέξανδρος, Ἀνακρέων, Ἀξίνικος, Ἀριστοφῶν. Βακχυλίδης, Βίων, Βίοτος, Βάθων. Δίφιλος, Διονύσιος, Δημήτριος, Δικαιογένης, Διόδωρος, Δικτύς. Εὐθύδαμος, Εὔπολις, Εὔφρων, Ἐρατοσθένης, Ἐπίχαρμος, Εὔηνος, Εὐφορίων, Ἑρμόλοχος, Εὐριπίδης. Ζήνων, Ζηνόδοτος, Ζώπυρος. Ἡσίοδος, Ἡρώδης, Ἡνίοχος, Ἡλιόδωρος. * Θεόδοτος, Θέσπις, Θεόγνις, Θεόκριτος, * Θελέρεφος. Ἰοφῶν, Ἱππόθοος, Ἱππῶναξ, Ἰσίδωρος, Ἱπποθόων, Ἴουλιος, Ἴων. Κλεάνθης, Κλεαίνετος, Καλλίμαχος, Κλεινίας, Κλεόβουλος, Κρατῖνος, Καρκῖνος, Κερκιδᾶς, Καλλίνικος, Κλειτίας, Κράντωρ, Κλειτόμαχος. Λῖνος, Λικύμνιος, Λυκόφρων, Λεωνίδης, Λάων. Μένανδρος, Μοσχίων, Μύρων, Μένιππος, Μόσχος, Μίμνερμος, Μελινὼ, Μητρόδωρος, Μηνόφιλος. Νικόστρατος, Νικόλαος, Νικόμαχος, Νεόφρων, Ναυμάχιος, Νεοπτόλεμος. Ξενοφάνης, Ξέναρχος. Ὅμηρος, Ὀρφεὺς, Ὀλυμπιάς. Πίνδαρος, Παρμενίδης, Ποσείδιππος, Παυσανίας, Πολυείδης, Πατροκλῆς, Πείσανδρος, Πανύασις, Πειρίθους, Πομπήιος. Ῥιανὸς. Σοφοκλῆς, Σωτάδης, Σιμωνίδης, Σωσιφάνης, Σίμυλος, Σωσίθεος, Σκληριὸς, Σαπφώ. Σαραπίων, Σωσικράτης, * Σταγινος, Σώπατρος, Σθενίδης, Σουσαρίων, Στησίχορος. Τιμόστρατος, Τιμοκλῆς, Τυρταῖος, * Τελεσίλλα. Ὑποβολιμαῖος, Ὑψαῖος. Φιλῖται, Φιλόξενος, Φιλιππίδης, Φρύνιχος, Φιλωνίδης, Φιλήμων, Φωκυλλίδης, Φίλιππος, Φοινικίδης, Φιλίσκος, Φερεκράτης, Φανοκλῆς, Φίντυς, Φιλαῖος. Χαιρήμων, Χοίριλος, Χάρης. ἀλλὰ καὶ ποιηταὶ, ὧν ῥήσεις παρέθηκε τοῖς κεφαλαίοις, οὗτοι. Ῥήτορες δὲ καὶ ἱστοριογράφοι, βασιλεῖς τε καὶ στρατηγοὶ, καὶ γὰρ καὶ ἐκ τούτων μαρτυρίας συνήθροισεν, οἵδε. Ἀριστείδης, Ἀριστοκλῆς, Αἰλιανὸς, Αἰσχίνης, Ἀγάθων, Ἀντιφῶν, Ἀρχέλαος. Γάιος, Γοργίας. Δημοσθένης, Δημάδης, Δημάρατος. Ἔφορος. Ζώπυρος. Ἡγησιάδης, Ἡγήσιος. Θουκυδίδης, Θησεὺς, Θεόδωρος, Θράσυλλος, Θεόπομπος. Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος. Κορνηλιανὸς, Καλλισθένης, Κλειτοφῶν, Κτησίας. Λυσίας. Νικίας. Ξενοφῶν. Ὄμβριμος:

*al. [illegible]

* Στίλπωνος

* [illegible]

* [illegible]

* Στάγιμος & Στάγινος.

* Τελέσιλλα.

lus. Periander. Perictiones. Phauorinus. Pherecydes. Philolaus. Philoxenus. Phintis. Pittacus. Plato. Plotinus. Plutarchus. Polemon. Polybius. Porphyrius. Porus. Posidonius. Protagoras. Pyrrhon. Pythagoras. Pytheas. Pythiadas. Reginus. Rufus. Scythinus. Seleucus. Serenus. Seuerus. Socrates. Solon. Sosiades. Sotion. Speusippus. Sphærus. Stilpon. Straton. Taurus.* Teles. Timæus. Timagoras. Timon. * Thales. Theagenes. Theages. Themistius. Theobulus. Theocritus. Theodorus. Theophrastus. Thrasyllus. Xenocrates. Xenophanes. Zaleucus. Zeno. Zoroaster.

Hi verò ex Cynicorum secta. Antisthenes. Crates. Diogenes. Hegesianax. Menander. Monimus. Onesicritus. Polyzelus. Theomnestus. Xanthippus.

Igitur Philosophi, ex quibus hanc collectionem fecit, isti sunt. Poetæ autem hi:

Achæus. Æschylus. Agathon. Alcæus. Alcidamas. Alexander. Alexis. Amphis. Anacreon. Anaxandrides. Anaxilles. Andronicus. Antimachus. Antiphanes. Apollodorus. Apollonides. Aralochus. Aratus. Archilochus. Archippus. Arsitrus. Aristarchus. Aristocrates. Aristophanes. Aristophon. Astydamas. Athenodorus. Axinicus. Bacchylides. Bathon. Bion. Biotus. Callimachus. Callinicus. Carcinus. Cercidas. Chæremon. Chares. Chœrilus. Cleanthes. Clebinetus. Cleobulus. Clinias. Clitias. Clitomachus. Crantor. Cratinus.

Demetrius. Dicæogenes. Dictys. Diodorus. Dionysius. Diphilus. Epicharmus. Eratosthenes. Euenus. Euphorion. Euphron. Eupolis. Euripides. Euthydamus. Heliodorus. Hermolochus. Herodes. Hesiodus. Hipponax. Hippothoon. Hippothous. Homerus. Hypobolimæus. Hypsæus. Ion. Iophon. Isidorus. Iulius. Laon. Leonides. Licymnius. Linus. Lycophron. Melino. Menander. Menippus. Menophilus. Metrodorus. Mimnermus. Moschion. Moschus. Myron. Naumachius. Neophron. Neoptolemus. Nicolaus. Nicomachus. Nicostratus. Olympias. Orpheus. Panyasis. Parmenides. Patrocles. Pausanias. Phanocles. Pherecrates. Philæus. Philetas. Philemon. Philippides. Philippus. Philiscus. Philonides. Philoxenus. Phintys. Phocylides. Phœnicides. Phrynichus. Pindarus. Pisander. Polyides. Pompeius. Posidippus. Rhianus. Sappho. Serapion. Sclerius. Simonides. Simylus. Sopater. Sophocles. Sosicrates. Sosiphanes. Sositheus. Sotades. Staginus. Stesichorus. Sthenides. Susarion. Telesilla. Therelephus. Theocritus. Theognis. Thespis. Timocles. Timostratus. Tyrtæus. Xenarchus. Xenophanes. Zeno. Zenodotus. Zopyrus.

Verum Poetæ, quorum sententias his capitibus est persecutus, isti fuerunt. Rhetores deinde, & Historici, Regésque, ac Duces, quando horum quoque testimonia collegit, hi sunt:

Achanus. Aeschines. Agathon. Antiphon. Archelaus. Aristides. Aristocles. Caius. Callisthenes. Chrysermus. Clitophon. Cornelianus. Ctesias. Demades. Demaratus. Demosthenes. Ephorus. Gorgias. Hegesiades. Hegesius. [Herodotus.] Hyperides. Isæus. Isocrates. Lysias. Nicias. Ombrinus. al. Obrimus.

ιδ. στοβ.

* al. Th[illegible]

Philostratus. Polyænus [Prodicus.] Protagoras. Sostratus. Theodorus. Theopompus. Theseus. Thrasyllus. Thucydides. Timagoras. Trophimus. Xenophon. Zopyrus. [¶ *Reges & Imp.*] Agathocles. Agesilaus. Agis. Agrippinous. Alexander. Anaxilaus. Antigonus. Archidamus. Chares. Charias. (al. Chabrias.) Charillus. Clitarchus. Cotys. Darius. Dionysius. Epaminondas. Eudamidas. Hipparchus. Iphicrates. Lamachus. Leonides. Lycurgus. Mallius. Pericles. Phalaris. Philippus. Phocion. Ptolemæus. Pyrrhus. Scipio. Scyllurus. Semiramis. Themistocles. Timotheus. [¶ *Medici, Philosophi, & alij*] Æsopus. Alcmæon Medicus. Antigenidas. Antyllus Medicus. Apelles. Arimnestus. Aristides Iustus. Aristophanes. Aristoteles. Brasson. Cato. Cephisidorus. Cleostratus. Clitomachus. Dicæarchus. Diocles Medicus. Dion. Dionysius. Erasistratus Medicus. Eratosthenes. Eubulus. Euphranias. Euryphron Medicus. Euryximachus. Euxitheus. Galenus Medicus. Glaucon. Hermarchus. Hermippus. Hippocrates Medicus, Lecymnius. Metrocles. Metrodorus. Myson. Nicostratus. Prausion. Seriphius. Simonides. Sostratus, Sotion. Speusippus. Theocritus. Theopompus. Tymarides. Thynon.

Tot illa Capita, in quæ veterum dicta Ioannes contulit Stobæus, & ex his potissimum Philosophis, Poetis, Oratoribus, Regibus, atque Imperatoribus, hæc eadem collegit.

Cæterum vtile hoc Opus, cum iis, qui horum scripta operaque *a* legerunt, vt eorum per hæc memoria renouetur, tum iis in primis, qui non legerunt, quod assiduo sese in his exercendo, breui admodum tempore pulchra multa & varia, summatim comprehensa, mente recondere cum fructu queant. Communis autem vtrisque hæc vtilitas accedet, quod quę inuestigabunt absque labore, & breui, vt apparet, inuenturi sint, qui se à capitibus his ad fusiorem pertractationem conferre volent. Immo & quibusuis dicere, & scribere volentibus perutile hoc opus futurum sit.

*Πολύαινος, Πρωταγόρας. *Σώστρατος. Τιμαγόρας, Τρόφιμος. Ὑπερίδης. Φιλόστρατος. Χρύσερμος. Ἀλέξανδρος, Ἀγησίλαος, Ἀγαθοκλῆς, Ἀντίγονος, Ἆγις, *Ἀγριππῖνος, Ἀναξίλαος, Ἀρχίδαμος. Διονύσιος, Δαρεῖος. Ἐπαμεινώνδας, Εὐδαμίδας. Θεμιστοκλῆς· Ἰφικράτης, Ἵππαρχος. Κότυς, Κλείταρχος. Λυκοῦργος, Λεωνίδης, Λάμαχος. Μαλλίας. Περικλῆς, Πύῤῥος. Πτολεμαῖος, Σεμίραμις, Σκηπίων, Σκύλλουρος. Τιμόθεος. Φίλιππος, Φωκίων, Φάλαρις. Χάριλλος, Χαρίας, Χάρης. Ἀριστοφάνης, Ἀρίμνηστος, Ἀντιγενίδας, Ἀριστοτέλης, Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, Ἀλκμαίων ἰατρός, Ἄντυλλος ἰατρός. Ἀρίμνηστος, Ἀπελλῆς *Βρύσσων. Γλαύκων, Γαληνὸς ἰατρός. Δικαίαρχος, Δίων, Διονύσιος, Διοκλῆς ἰατρός. Εὐξίθεος, Ἕρμαρχος, Ἕρμιππος, Εὐρυξίμαχος, Εὐφρανίας, Ἐρασίστρατος ἰατρός, Εὐρύφρων ἰατρός. Ἐρατοσθένης, Εὔβουλος. Θεόπομπος, Θεόκριτος, Θυμαρίδης. Θυίων. Ἱπποκράτης ἰατρός. Κάτων, Κηφισόδωρος, Κλεόστρατος, Κλειτόμαχος. Λικύμνιος. Μύσων, Μητρόδωρος, Μητροκλῆς. Νικόστρατος. Πραυσίων. Σιμωνίδης, Σερίφιος, Σωτίων, Σώστρατος, Σπεύσιππος. ἀλλὰ τὰ μὲν κεφάλαια, εἰς ἃ τὰς τῶν παλαιοτέρων ῥήσεις ἥρμοσεν Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος, καὶ ἐξ ὧν ἀνδρῶν φιλοσόφων τε καὶ ποιητῶν, ῥητόρων τε καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, ταύτας συνήθροισε· τοσαῦτα καὶ ἐκ τοσούτων. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς μὲν ἀναγνοῦσιν αὐτὰ τὰ συγγράμματα τῶν ἀνδρῶν καὶ συντάγματα, πρὸς ἀνάμνησιν· τοῖς δ' οὐκ εἰληφόσι πεῖραν ἐκείνων, ὅτι διὰ συνεχοῦς αὐτῶν μελέτης, οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ ποικίλων νοημάτων, εἰς κεφαλαιώδη μνήμην καρπώσονται. κοινὸν δ' ἀμφοτέροις ἡ τῶν ζητουμένων, ὡς εἰκός, ἀταλαίπωρος καὶ σύντομος εὕρεσις, ἐπειδάν τις ἀπὸ τῶν κεφαλαίων εἰς αὐτὰ τὰ πλάτη ἀναδραμεῖν ἐθελήσειε. καὶ πρὸς ἄλλα δὲ τοῖς ῥητορεύειν καὶ γράφειν σπουδάζουσιν, οὐκ ἄχρηστον τὸ βιβλίον.

Margin: * Πολύαινος. * Σώστρατος. * Ἀγριππῖνος. * Βρύσσων.

SCHOLION.

Præsagit animus (quid enim vetat ominari?) fore vt ope Photianæ Bibliothecæ quæ latent, eruantur non pauca. & quemadmodum nunc exiuerunt Hadrianus, Gelasius, Theophylactus Simocatta, ac quædam etiam Diodori Siculi, sic quoque spes est, Stobæi Eclogas omnes, capite truncas, alibi vitiosas, turbatas, mutilas primo maximè & secundo libro, Philosophi alicuius opera atque Philologi in integrum restitutum iri, vt apto illo collegentis ordine seruato, maiore cum Reip. commodo appareant. Et tibi, quod omnium primum, œconomiam librorum, ac singulorum cuiusque capitum seriem, & argumentum Photius accuratè designet, : deinde Augustana bibliotheca (cuius multa iam exstant in rem litterariam beneficia) codex calamo exaratus, vt & nostra neque pauca, neque contemnenda fragmenta, quæ ex Ant. Augustini V.C. libro descripsimus, magna sane ad id, quod suggerimus, adferent adiumenta. Nunc quoniam in medio palma est, huc Græca ac polita Philosophia studiosos inuito.

B. BASILII SELEVCIAE EPISC. *Orationes XV.*

LECTAE sunt S. BASILII *Episcopi Seleuciæ Orationes a quindecim.* Prima in illud: *In principio fecit Deus cælum & terram.* Post hanc in Ioseph, in Adamum, in Cain & Abel, in Abrahamum, in Moysen, Eliam, & Ionam. Item noua in centurionem. Decima in illud: *b Nauigabant discipuli cum* IESV, & quæ sequuntur.

ΤΟΥ͂ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ *σελευκείας ἐπισκόπου λόγοι ιε'.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ μακαρίου Βασιλείου ἐπισκόπου Σελευκείας λόγοι πεντεκαίδεκα. πρῶτος μὲν εἰς τό, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· εἶτα εἰς τὸν Ἰωσήφ, εἰς τὸν Ἀδάμ, εἰς τὸν Κάϊν καὶ Ἄβελ, εἰς τὸν Ἀβραάμ, εἰς τὸν Μωϋσῆν, εἰς τὸν Ἡλίαν, εἰς τὸν Ἰωνᾶν· ἔνατος, εἰς τὸν ἑκατοντάρχην· δέκατος εἰς τό, συνέπλεον οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Margin: a ιε'. b Basilij Seleuciæ episcopi homiliæ XV.

εἶτα εἰς

εἶτα εἰς τὸ, δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ τὰ ἑξῆς· κἀπειτα εἰς τὸν τελώνην καὶ τὸν φαρισαῖον. καὶ εἰς τὸ, εἰπὲ, ἵνα οἱ δύο μου υἱοὶ καθίσωσιν, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. καὶ εἰς τὸ, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, εἰκοστὸς πέμπτος δὲ εἰς τὸ, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν. Ἐν τούτοις δὲ αὐτοῦ τοῖς λόγοις, τὸ μὲν τερπνὸν καὶ γοργὸν, καὶ τὸ πάρισον, εἴπερ ποτέ τινι καὶ ἄλλῳ, ἐστὶν ἰδεῖν [illegible]. καὶ τὸ [illegible]. τὸ δὲ λίαν προσκεῖσθαι τῆς τροπῆς καὶ τῶν γοργείων σχημάτων, μᾶλλον δὲ τὸ [illegible], καὶ * [illegible], εἰς [illegible] καὶ διαβολὴν τὸν ἀκροατὴν διεγείρει, καὶ ψόγον κατὰ τοῦ συγγραφέως· οὐκ ἔχοντος (ὡς ἔοικε) τὴν φύσιν εὐθυμίας, καὶ κανόνι τὸ ἄτακτον διατάξαι πλεονάζων δ' ὅμως ταῖς τροπαῖς, καὶ αὐτὸ τὸ τροπολογικὸν πηγάζων τὸ εἶδος, οὔτε εἰς ψυχρολογίαν, εἰ μὴ εἰς ἐλάχιστον ἐκφέρεται, οὔτε * ἀσαφείᾳ σκοτάζει τὸ νόημα, ἀλλὰ τῇ βραχύτητι τῶν κώλων καὶ τῶν περιόδων, καὶ τῇ * [illegible] τῶν λέξεων, τῆς τροπολογίας ἐξαιρεῖται τὸ δυσληπτον. ἀλλ' ἦν, ὅπερ ἔφην, ὁ κόρος τὴν χάριν ἀμβλύνει· καὶ τὸ ἄκρατον τῆς τροπῆς, τὰς νόμους τῆς τέχνης οὐκ ἐᾷ παρρησιάσασθαι. ἔοικε δὲ οὗτος μᾶλλον εἶναι, ἢ ὁ Καισαρείας μέγας Βασίλειος, ὁ πρὸς τὸν μακαριώτατον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον [illegible] καὶ ὁμωρόφιος, πρὸς ὃν καὶ περὶ [τῆς] Ἱερωσύνης λόγος συντέτακται. πολλὰ γὰρ ἴχνη τῶν ἐκείνου λόγων καὶ νοημάτων, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, ἐν τοῖς τοῦ Βασιλείου λόγοις ἐπιφαίνεται· ὡς αἱ ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς τῶν μαθημάτων ἀρυσαμένω ἄμφω τὰ προσφορά. καὶ τῆς τροπῆς δὲ ἡ κατ' ἔμφασιν καὶ οἰκείωσιν μεταχείρισις, τῆς Ἰωάννου συνουσίας καὶ συναναγνώσεως οὐκ ἐλάχιστον ὑπάρχει τεκμήριον. κέχρηται γὰρ ταύτῃ καὶ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ εἰ καὶ [illegible], ἀλλ' [illegible]· καὶ τῇ ἀφελείᾳ τὸν ἐκεῖθεν ὄγκον μιγνύεται. διαλεξάντων [illegible], καὶ τὸν [ὅλον] λόγον * πολιτικὴν ποιούμενος λόγου εἰκόνα. Ἔστι δὲ Βασίλειος οὗτος, ὁ καὶ μέτροις * ἐντείνας τὰ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλης ἔργα καὶ ἆθλα καὶ νικητήρια, καὶ ἄλλα δὲ αὐτοῦ συγγράμματα φέρεται.

Deinde in illud: a *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*, &c. Tum in Publicanum, & Pharisæum. Item que in illud: b *Dic vt sedeant hi duo filii mei, vnus ad dexteram, & alter ad sinistram.* Et in illud: c *Quem dicunt homines esse Filium hominis.* Decimaquinta in illud: d *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?*

In quibus quidem eius Orationibus hoc obseruare licet, [illegible] si quis [illegible], figuratæ atque [illegible] orationis, [illegible]. [illegible]. Verum [illegible] in tropis & [illegible], [illegible] hic est [illegible] fine modo occurrat, [illegible] ansam præbet, atque [illegible] scriptoris ipsius [illegible] rationem [illegible], quasi neque naturam arte moderari, neque regula, quod inordinatum erat, [illegible] posset. Ita autem tropis hoc modo abundat, [illegible] tropologicum dicendi genus [illegible], nunquam tamen ideo vel in frigidum sermonem, nisi perraro, delabitur, vel obscuritate aliqua sensum obumbrasse [illegible] quid ob tropologiam intelligi minus commodè poterat, id cum e accelerata membra atque periodi, tum dictionum ipsarum [illegible] facile tollit. Ceterum, vt [illegible] dixi, satietas gratiam omnem hebetat, & purorum illa troporum affluentia artificij legibus [illegible] dicendi libertatem concedit.

Hic autem potius Basilius, quam f Magnus ille Cæsareæ Episcopus videtur [illegible] Chrysostomi amicus ille, & contubernalis fuisse, ad quem etiam librum de Sacerdotio scriptum miserit. Multa enim in huius Basilij Orationibus vestigia apparent g Orationum ac sensuum illius, eorum præsertim, quibus sacram explanat Scripturam: [illegible] ex eodem fonte [illegible] videatur. [illegible] vero [illegible] ille cum significatione [illegible] tropis vsus, [illegible] cum Ioanne consuetudinis, [illegible] librorum eius argumentum. [illegible] & diuinus ille vir, licet moderatè & opportunè, atque ita, vt & [illegible], qui ex illis nascitur, simplicitate temperet [illegible], & orationem suam [illegible] sermonis [illegible].

Idem vero hic Basilius ille est, qui primæ martyris Theclæ [illegible] gesta, & certamina, atque victorias [illegible] persequitur: cuius [illegible] alia scripta [illegible].

ΤΟΥ͂ ἘΝ ἉΓΊΟΙΣ ΚΥΡΊΛΛΟΥ

κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν τόμοι ε'. ἐπιστολαὶ καὶ σχόλια περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς.

B. CYRILLI *Contra Nestorij blasphemias libri V. Epistolæ [illegible] de Incarnatione Vnigeniti.*

CLXIX.

ἈΝΕΓΝΩ͂ΣΘΗΣΑΝ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν, τόμοι πέντε. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀνατρέπει τῆς Νεστορίου βλασφημίας κεφάλαια δέκα· ὁ δὲ δεύτερος κεφάλαια ιδ'. ὁ δὲ τρίτος, ἕξ. ὁ δὲ τέταρτος, ἑπτά· ὁ δὲ πέμπτος καὶ αὐτὸς ἑπτά. ἔστι δὲ τὸ τῆς ἑρμηνείας αὐτοῦ εἶδος, κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῦ τῶν λόγων ἰδέαν ἐκμεμορφωμένον, βραχύ δέ τι πρὸς τὸ ταπεινότερον ὑποτεινόμενον.

LECTI sunt S. CYRILLI *aduersus Nestorij blasphemias libri quinque.* quorum primus quidem calumniarum Nestorij capita decem refellit. Alter deinde quatuordecim. Tertius verò sex. Quartus denique ac quintus singuli septem. Elocutionem autem ipsam hic ad peculiarem illum suum, quem in orationibus sequitur, dicendi modum ita conformauit, paululum vt magis ad humile dicendi genus tendat.

CYRILL.

Erat in eodem volumine ad ipsum quoque Nestorium epistola, quæ in viam illum reducere, & amice corrigere nititur. Quin & Nestorij ad Cyrillum responsio, quæ capita illa, quæ sua hæc epistola complexus fuerat, damnanda esse censet. Altera item Cyrilli epistola [sibi legebatur] ex Alexandrina Synodo ad Nestorium missa, quæ duodecim cum capitum errores abiurare iubebat. Tertia quoque ad Valerium Episcopum aduersus Nestorium, eiusque dogmata. Item ad Acacium Melitinæ Episcopum dogmatica epistola, vel apologia potius vnionis atque concordiæ cum Ioanne Antiochiæ Patriarcha: aliæque variæ eiusdem argumenti litteræ, quarum binæ diuinam quoque Nicænæ Synodi doctrinam explanant. In quibus quidem omnibus, contentiusne agat, an remissius, propriam vbique dicendi formam tenet.

Erat & hic epistola ad Acacium Episcopum Scythopolitanum, de *a* emissario capro.

Alter item liber sic inscriptus: *Scholion de vnigeniti incarnatione*: quo hæc fere exponuntur. Quid est CHRISTVS? Qua ratione intelligendus Emmanuel? Quid est IESVS Christus? Iuxta quid Dei Verbum dictum est homo? Iuxta quid euacuatum esse Dei Verbum dicitur? Quomodo item Christus vnus est? Quomodo etiam vnus est Emmanuel? Quamnam dicimus esse *b* exinanitionem? Item de ignito carbone viso ab *c* Esaia, aliaque præterea, his tamen affinia, capita decem. Permagnam verò legentibus vtilitatem liber hic adferre potest.

a Emissario atque caremonio Leuit. 16. præscripto.
b Al. Vnionem
c Esaia 6.6.

CLXX.

ANONYMI *Testimoniorum de* CHRISTO *e gentium scriptis libri XV.*

LEGI opus multorum versuum, vel librorum potius (libros enim quindecim quinque voluminibus continebat) in quibus testimonia, locáque integrorum etiam librorum, non modò Græca, verumetiam Persica, Thracica, Ægyptia, Babylonica, Chaldaica, quin & Italica, ex iis qui apud singulas harum gentium doctrina clari haberentur: quæ quidem hic scriptor sanctæ, cœlesti, atque diuinæ Christianorum religioni non inutilia esse, conatur ostendere. Cuiusmodi affert, de ipsa quoque sanctissima & consubstantiali Trinitate; quomodo nimirum per eosdem illos prædicetur, atque enuntietur. Item de verbi in carne aduentu, signisque diuinis, & de cruce, cruciatibus, ac sepultura, de resurrectione, atque ascensione, & de sanctissimi Spiritus ignitis linguis in discipulos inexplicabili modo superuenientе gratia: nec non de tremendo CHRISTI Domini nostri secundo aduentu, mortuorúmque resurrectione ac iudicio, & remuneratione eorum quæ in vita quisque gesserit. Ad hæc de vniuersi fabrica, de prouidentia, de Paradiso, deque similibus. Quin & de virtute Christianorum propria, & si quid huic finitimum est. De his omnibus Græcos, Ægyptios, Chaldæos, & quos nominaui ceteros

ἐμπεριείληπτο δὲ τῷ βιβλίῳ καὶ πρὸς αὐτὸν Νεστόριον ἐπιστολή, ἐπιχειροῦσα δῆθεν αὐτὸν μεταπείθειν καὶ φιλικῶς διορθοῦν. ἀλλὰ καὶ Νεστορίου πρὸς Κύριλλον ἀντιγράφοντα ἐν τῇ ἐπιστολῇ κεφάλαια ἐμπεριειλημμένα, κειμένων ἐν ἀναθέμασι. καὶ δὴ ἑτέρα ἐπιστολὴ Κυρίλλου, ἡ ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνόδου πρὸς Νεστόριον ἀποσταλεῖσα. ἥτις ἀναθεματίσαι αὐτὸν ἐξιοῖ τὰ ἀναθεματιστικὰ δυοκαίδεκα κεφάλαια. ἔτι δὲ καὶ ἑτέρα πρὸς *Οὐαλέριον ἐπίσκοπον, κατὰ Νεστορίου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων· καὶ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Μελιτινῆς δογματική, μᾶλλον δὲ ἀπολογίαν περιέχουσα τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας ἑνώσεως καὶ ὁμονοίας. καὶ ἕτεραι διάφοροι, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ὧν ἔνιαι καὶ τὸ ἐν Νικαίᾳ διερμηνεύουσι θεόσοφον μάθημα. ἐν οἷς ἅπασι τὸν οἰκεῖον λόγων τὸν χαρακτῆρα ἐπιτείνων, ἢ ἀνιείς, ὅμως διαφυλάττει. συμπεριείληπτο δὲ καὶ ἡ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, περὶ τοῦ ἀποπομπαίου. καὶ ἔτι ἕτερος λόγος, ἐπιγραφόμενος Σχόλιον περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς· ἐν ᾧ διασαφεῖται ταῦτα. Τί ἐστι Χριστός; τίνα δὲ τρόπον προσήκει νοεῖσθαι τὸν Ἐμμανουήλ; καὶ τί ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός; ἢ κατὰ τί πέπηκται ἄνθρωπος, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος; εἶτα κατὰ τί κεκενῶσθαι λέγεται ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, καὶ πῶς εἷς ὁ Χριστός; καὶ πῶς εἷς ὁ Ἐμμανουήλ; καὶ τίνα λέγομεν εἶναι τὴν *κένωσιν; καὶ περὶ τοῦ ἄνθρακος, ὃν εἶδεν Ἡσαΐας· καὶ ἕτερα παραπλήσια τούτοις δέκα κεφάλαια. πολὺ δὲ τὸ χρήσιμον οὗτος ὁ λόγος ἔχει.

*Οὐαλέριον
*ἕνωσιν

ἈΝΕΠΙΓΡΑΦΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ἘΝ ᾧ χρήσεις ἑλληνικαὶ καὶ βάρβαροι τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως, ἐν λόγοις ιε΄.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον πολύστιχον, μᾶλλον δὲ πολύβιβλον, ἐν λόγοις μὲν ιε΄, τεύχεσι δὲ ε΄· ἐν οἷς μαρτυρίαι δῆθεν καὶ χρήσεις ὁλοκλήρων λόγων, οὐχ ἑλληνικαὶ μόναι, ἀλλὰ καὶ περσικαὶ, καὶ θρᾴκιοι, καὶ αἰγύπτιοι, καὶ βαβυλωνικαὶ, καὶ χαλδαϊκαὶ, καὶ δὴ καὶ ἰταλοὶ, ἐκ τῶν παρ' ἑκάστοις δοκούντων λογίων κατεστρώθησαν. ἃς ὁ συγγραφεὺς συμφερομένας πειρᾶται δεικνύειν τῇ τῶν χριστιανῶν ἀχράντῳ καὶ ὑπερφυεῖ καὶ θειοτάτῃ θρησκείᾳ. περί τε αὐτῆς τῆς ὑπερουσίου καὶ ὁμοουσίου τριάδος, ὡς καὶ ὑπ' ἐκείνων κηρύττεται καὶ καταγγέλλεται· περί τε τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ λόγου παρουσίας, τῶν τε θεοσημείων, καὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ πάθους, καὶ τῆς ταφῆς, καὶ τῆς ἀναστάσεως, τῆς τε ἀναλήψεως, καὶ τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος πυρίναις γλώσσαις ἐπιχορηγηθείσης τοῖς μαθηταῖς ὑπὲρ λόγον χάριτος· καὶ δὴ καὶ τῆς φοβερᾶς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δευτέρας παρουσίας. καὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως, καὶ κρίσεως, καὶ ἀμοιβῆς ὧν ἕκαστος ἐν βίῳ διεπράξατο. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ παντὸς δημιουργίας καὶ προνοίας, παραδείσου τε, καὶ τῶν συστοιχούντων τούτοις· καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς τῆς παρὰ χριστιανοῖς ἀσκουμένης, καὶ εἴ τι ταύτης παραπλήσιον, περὶ τούτων πάντων Ἕλλησί τε καὶ αἰγυπτίοις, καὶ χαλδαίοις, καὶ τοῖς προειρημένοις

d. Opus anonymi gentium testimonia de Christo continens.

περιλε-

πεφιλοσοφῆσθαί τε καὶ διακεκηρύχθαι ἐν ἰδίοις [αὐτῶν] πειρᾶται δεικνύναι συγγράμμασιν. οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τῶν προειρημένων ἀγείρει καὶ συντίθησι τὰς μαρτυρίας: ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν χημευτικῶν Ζωσίμου λόγων. Θηβαῖος δ' ἦν οὗτος Πανοπολίτης, ὃς οὐκ ἐφείσατο τὰ αὐτὰ κατασκευάζειν, ἐν οἷς καὶ ἑβραϊκῶν* λόγων ἐκτίθεται σημασίας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἕκαστος ἔνθα τὸ σωτήριον ἐκήρυξε* μάθημα, καὶ ἐν ᾧ τόπῳ τὸν ἀνθρώπινον αὐτῶν ἀνεπαύσατο. ἐπὶ τέλει δὲ τῶν λόγων, καὶ παραίνεσιν ἰδίαν κατατίθεται, γνωμολογίαις τισὶ τῶν ἔξω καὶ γραφικοῖς λογίοις ταύτην συνυφαίνων καὶ ἀρτύνων, ἐν ᾗ μάλιστα τὸ φιλάρετόν τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ εἰς εὐσέβειαν ἀδιάβλητον ἐστὶν ἐπιγνῶναι. ἡ δὲ* τῶν λόγων αὐτοῦ ἰδέα, οὐκ ἀφέστηκε τοῦ μηδὲ ἰδέα εἶναι. ἥ τε γὰρ συνθήκη ἐν πολλοῖς οὕτως ἀπημέληται, καὶ ἡ λέξις ἐπὶ τοσοῦτον: ὥστε μηδὲ τῶν [ἐκ] τριόδου ῥημάτων ἐνίοτε φείδεσθαι. καὶ ὁ νοῦς δὲ τῶν γραφομένων αὐτοῦ πολλάκις οὐδὲν ἀμείνων. καὶ τὸν μὲν τοῦ ἀνδρὸς πόνον, καὶ τὸν σκοπόν, οὐκ ἄν τις τῶν ἐχεφρόνων ἐπιμέμψοιτο: οὐκ ἔτι δ' ὁμοίως καὶ τὸ ἔργον. οὐ ῥητὰ γὰρ μόνον ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀνάρμοστα τοῖς ἡμετέροις θείοις δόγμασιν ἐφαρμόζειν ἐκβιάζεται: ἀλλὰ καὶ μύθους καὶ ὀνείρους, τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν τεκόντων γελωμένους, εἴγε σωφρονεῖν ἔμελλον. ὁ δὲ οὐδὲ τούτους λέγειν παραιτεῖται τῇ ἡμετέρᾳ θεοσοφίᾳ συμφερομένους: ἀλλὰ καὶ περιβάλλει τινὰ ἐν τοῖς μύθοις καὶ ὀνείροις ἀλλόκοτον ἔννοιαν εἰς τὰς ἀληθεῖς καὶ θεοπρεπεῖς καὶ ἀπαραγράπτους καὶ καθαρὰς ἐννοίας τοῦ θείου δόγματος ἀναπείθεσθαι. ἐξ ὧν κέρδος μὲν οὐδ' ὁτιοῦν τῇ εὐσεβείᾳ: ἀφορμαὶ δὲ λαβῆς κατ' αὐτῆς τοῖς φιλαιτίοις οὐκ ἂν* ἀλόγως δόξη ποιεῖσθαι. εἴγε καὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα, ἀλλὰ καὶ ὡς πλεῖστον ἀπεμφαίνοντα ἐπιχειροῦντας τινὰς τῶν ἡμετέρων ἕξουσι δεικνύειν εἰς σύστασιν τῆς ἀπροσδεοῦς καὶ μόνης καθαρᾶς καὶ ἀληθοῦς λατρείας ἡμῶν, τὰ ἐκείνων ἐκβιαζομένους καὶ ἐπιχειροῦντας εἰς συμφωνίαν ἄγειν ἃ πλεῖον πρὸς τὰ ἡμέτερα, ἢ τὸ σκότος πρὸς τὸ φῶς διέστηκεν. ὑπέδυ δὲ τὸν πολύμοχθον τοῦτον ὁ ἄνθρωπος πόνον, ὡς αὐτὸς πολλάκις ἐδήλωσεν, ἵνα δείξας τὸ χριστιανῶν δόγμα ἐν πᾶσι* ἔθνεσι προκαταγγελθὲν παρὰ τῶν ἐν ἑκάστοις λογίων, καὶ προκηρυττόμενον ἀναπολογήτους ἐλέγξῃ τοὺς ἐξ ἐθνῶν, ὅσοι μὴ τῷ θείῳ προσῆλθον κηρύγματι. καὶ ὁ μὲν σκοπὸς ἐπαινετός. οὐκ ἔδει δὲ, δι' ὧν ἦν ἄπορα καὶ ἀπίθανα. ἀλλὰ δι' ὧν ἐνεχώρει καὶ ἡ πίστις συνείπετο τοῦτον περαίνεσθαι. τὸ μέν τοι ὄνομα τοῦ συντεταχότος τὰ τεύχη μέχρι νῦν οὐκ ἔχομεν εἰδέναι: οὐ γὰρ ἐνεφέρετο τοῖς βιβλίοις, ὅσα εἴδομεν: πλὴν γε δὴ, ὅτι Κωνσταντινούπολιν ᾤκει, γυναικί τε νόμῳ γάμου συνῴκει, καὶ παισὶ ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ παισί καὶ ὅτι μετὰ τοὺς Ἡρακλείου χρόνους τὸν βίον διήνυεν.

* λέξεων. * παίδευμα. * τῶν λόγων. * ἀλόγως. * ἔθνεσι.

philosophatos, eadémque suis ipsorum scriptis diuulgasse, ostendere nititur. Neque verò horum tantummodo testimonia congesta laudat, atque aduocat, sed & è frigidis a Zosimi libris petita.

Thebanus fuit hic Panopolita, qui neque argumentis eadem probare neglexit, in quibus & Hebraicarum vocum significationes exponit, & singuli vbinam locorum Apostoli salutarem doctrinam prædicarint, quáque ratione humanis curis ac laboribus sint defuncti. Donec ad finem tandem horum librorum, suam quoque adfert admonitionem, quam gentium sententiis, ac scripturæ locis contexit, atque communiuit: qua potissimum hominis illius cum virtutis studium, tum nulli obnoxiam calumniæ pietatem licet agnoscere.

a De eorum libris vita Phot. sup. Cod. XCIIX.

Ad orationis verò eius ideam quod attinet, ea nulla esse posse videtur. Nam & compositio ita in plerisque neglecta est, ipsæque adeò dictiones, vt nec à triuialibus interdum verbis abstineat: & eorum item quæ scribit sententia nihilo his aliquando melior euadit. Quare etsi laborem viri ac scopum cordatus nemo merito reprehendat, ipsum tamen opus non perinde se habet. Non solum enim dissentanea sæpè in multis dicta diuinæ nostræ fidei accommodare nititur; verum etiam fabulas ac somnia, quæ vel ab ipsismet, qui prodiderunt scriptoribus, si quid saperent, irrideantur: quæ tamen ille Christianæ nostræ fidei conducere adeò affirmare non veretur, vt studiose quoque fabularum & somniorum alienum sensum in veros, pios, purósque ac sinceros diuini dogmatis sensus traducat: vnde & emolumentum omnino nullum veræ religioni attulisse, ita criminandi occasionem cauillantibus præbuisse, non iniuria videatur. Ostendere siquidem deinceps gentes poterunt è nostris quosdam, qui ad commendandam religionem nostram (quæ sola pura est ac vera, neque vlla præterea re opus habet) eiusmodi adhibeant, quæ nihil ad rem pertineant, quin maximam potius partem prorsus aliena sint, quia res illorum conciliare cum nostris conentur, à quibus tamen nihilominus, quàm à lumine tenebræ, disiunctæ sint. Subiit verò ille ingentem hunc laborem, quod ipse identidem testatur, vt ostenso, Christianorum doctrinam in omnibus gentibus prænuntiatam fuisse, & ab eloquentissimis quibusque in singulis nationibus prædicatam, inexcusabiles eos omnes inter gentes esse conuinceret, qui diuinæ non sint assensi doctrinæ. Qui quidem scopus laudandus sane est, etsi non oportebat eum per dubia & incredibilia confici, sed per ea tantum, quorum & facultas eiusmodi esset, & quæ fidem inuenirent.

Eius autem qui hæc volumina collegit, nomen cognoscere ad hanc diem non potui. (Nec enim libri, quos vidimus, id præferebant) illud tantum, Constantinopoli se cũ vxore, ac liberis ex ea susceptis habitare, atque post Heraclij tempora vixisse ostendit.

EVSTRAT. CLXXI.

EVSTRATII MAGNAE ECCLES. PRESB.
De vita sanctorum animis, tractatus III.
CHRYSIPPI HIEROSOLYMORVM PRESB.
Historia de Gamaliele & Nicodemo.

LEGIMVS librum EVSTRATII magnæ Ecclesiæ Presbyteri, qui oratione quidem vsus est minime laudabili, sed argumentis non admodum culpandis: & dictio ipsa perspicua est. Tria potissimum illi proposita. Primum quidem, beatorum animas, mox vt corpore solutæ sint, operari. nec beatorum dumtaxat, sed & omnino, prout quisque meritus sit, omnium hominum. Animas illas, quæ multis sæpenumero sese, variisque modis conspiciendas offerunt, in sua quamque natura apparere, nequaquam verò diuinam virtutem in formas sanctarum animarum traductam operationes illas exhibere. Quid enim fingere attinet seu formas, seu figuras, cùm promptius ea possint [à] sanctis illis animis, quæ numini visa sunt, perfici. Quod quidem vtrumque caput cum veteris ac noui Testamenti locis, tum verò diuersorum Patrum testimoniis confirmare nititur. Tertium denique caput hoc studiose persequitur, *a* oblata pro iis, qui in fide obierant à sacerdotibus sacrificia, atque donaria, vel preces alioquin, supplicationesque, & eleemosynas, pro iisdem factas ad fidelium salutem, ac delictorum remissionem iis valere omnino, pro quibus hæc offerantur. In his autem tertia offerre sacra refert, qui dominicæ ac triduanæ resurrectionis mysterium in precationis subsidium atque auxilium adsumant. Nouendialia similiter, quòd post octauum à resurrectione diem visus iterum est à discipulis CHRISTVS. Præterea quadraginta, quòd post dies totidem à discipulis postremum visus, in cœlos cum humana nostra natura ascendit.

a Antiquum hic mos memoratu, vt à fundlus sacrificia, preces, atque eleemosynae iuuandis. De quo & S. Ioann Damascen. exstat oratio, in qua etiam tria hæc sacrificandi interualla obseruari olim solita videntur.

CHRYSIPPI HISTORIA.

REPPERI quoque in eodem illo codice, Pauli in lege magistrum Gamalielem & credidisse, & baptizatum fuisse. Nicodemum item nocturnum [quondam] amicum, diurnum etiam redditum, martyrioq; coronatum, quem & Gamalielis patruelem hæc testatur historia. Baptizatum verò vtrumque à Ioanne, & Petro, vnà cum Gamalielis filio, cui Abibo nomen. Beatum igitur Nicodemum à Iudeis, cùm baptizatum eum inaudisset, plagis multis percussum; quas cùm fortiter ipse tolerasset, è vita post non diu decessisse. Hanc codex iste continebat historiam, eámque *Chrysippo* adscribebat, Hierosolymorum Presbytero, qui in laudatione Theodori martyris, quasi aliud agens, Luciani cuiusdam meminit, eiusdem æquè Ecclesiæ Presbyteri, quo tempore Ioannes præsul eam sedem tenuit.

Hic *b* Lucianus nocte quadam, hora ferè tertia, reuera non in somnis, dicitur ea quæ diximus, didicisse. Hæc enim adstantem ipsi Gamalielem omnia reuelasse: verum nimirum esse se Gamalielem, à supradictis Apostolis, vnà cũ Abibo filio baptizatũ & in eadẽ capsa collocatũ.

b Cuius & de hac ipsa re epistola exstat encyclica. Vide Sur. tom. 4. & D. Baron. tom. 5. ad annum Christi 415. & Not. Martyrol. III Augusti.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ
μεγάλης ἐκκλησίας, περὶ τριῶν τινῶν κεφαλαίων διάληψις.
ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ
Ἱεροσολύμων περὶ τοῦ Γαμαλιὴλ καὶ Νικοδήμου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Εὐστρατίου πρεσβυτέρου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, φράσει μὲν συγκείμενον οὐκ ἐπαινετῇ, λογισμοῖς δὲ οὐ λίαν ψεκτοῖς. σαφὴς δ' ὁ λόγος. ἡ δὲ πρόθεσις τῷ ἀνδρὶ τρία ταῦτα* συστῆσαι. ἓν μὲν ὅτι μετὰ τὴν* ἀπαλλαγὴν τοῦ σώματος, αὐτίκα ἐνεργοῦσιν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαί. οὐ μόνον δὲ τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς κατὰ τὴν οἰκείαν ἑκάστη ἀξίωσιν, πᾶσα ἀνθρωπίνη ψυχή. καὶ ὅτι ἐπιφαινόμεναι πολλοῖς πολλάκις καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους αἱ ψυχαί, αὐταὶ κατ' ἰδίαν ὕπαρξιν ἐπιφαίνονται· ἀλλ' οὐχὶ δύναμις θεία, εἰς τό τινας σχηματιζομένη τῶν ἁγίων ψυχῶν, τὰς ἐνεργείας ἐπιδείκνυσι. τί γὰρ ὑποκρίσεως δεῖ, καὶ σχημάτων καὶ τύπων; ἐνὸν ἑτοιμότερον ἐκείνων τῶν ἁγίων ψυχῶν τὰ δεδογμένα τῷ κρείττονι ἐπιτελεῖσθαι. πειρᾶται δὲ ἑκάτερον τῶν εἰρημένων κατασκευάζειν, ἔκ τε χρήσεων τῆς παλαιᾶς γραφῆς καὶ τῆς νέας, καὶ δὴ καὶ μαρτυρίαις διαφόρων πατέρων. τρίτον δὲ αὐτῷ κεφάλαιον σπουδάζεται, ὅτι πάντως αἱ ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει τελευτώντων τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτελούμεναι θυσίαι καὶ προσφοραί, ἢ ἄλλως δεήσεις καὶ ἱκεσίαι καὶ ἐλεημοσύναι ὑπὲρ αὐτῶν, περὶ τῶν πιστῶν ἐλευθερίαν καὶ πλημμελημάτων ἄφεσιν κατεργάζονται τοῖς ὑπὲρ ὧν ἐπιτελεῖται ταῦτα. ἐν οἷς καὶ τὰ τρίτα μὲν ἐπιτελεῖσθαι φησί, λαμβάνοντας τὸ μυστήριον τῆς δεσποτικῆς καὶ τριημέρου ἐγέρσεως, εἰς συνεργίαν καὶ ἐπιβοήθειαν τῆς ἱκεσίας. τὰ δὲ ἔννατα, ὡσαύτως *καθ' ἡμέρας ὀκτὼ τῆς ἐγέρσεως ὤφθη τοῖς μαθηταῖς ὁ δεσπότης τὸ δεύτερον, τὰ δὲ *τεσσαράκοντα ὁμοίως, ὅτι μετὰ τοσαύτας ἡμέρας τὸ τελευταῖον τοῖς μαθηταῖς ὀφθείς, μετὰ τοῦ ἡμετέρου φυράματος ἀνελήφθη. Εὗρον δὲ ἐν τῷ δὲ τῷ βιβλίῳ καὶ τὸν τοῦ Παύλου κατὰ τὸν νόμον διδάσκαλον Γαμαλιήλ, καὶ πιστεύσαντα, καὶ βαπτισθέντα. καὶ Νικόδημον τὸν νυκτερινὸν φίλον καὶ ἡμερινὸν γεγονότα, καὶ μαρτυρίῳ τελειωθέντα: ὃν καὶ ἀνεψιὸν γενέσθαι τοῦ Γαμαλιήλ, ἡ ἱστορία διδάσκει. βαπτίσασθαι δὲ ἑκάτερον ὑπὸ Ἰωάννου καὶ Πέτρου οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὸν Γαμαλιὴλ παῖδα, Ἄβιβος ὄνομα αὐτῷ. τὸν γοῦν μακάριον Νικόδημον, ἐπεὶ *ἐπύθοντο Ἰουδαῖοι βαπτίσασθαι, διὰ τοῦτο πληγαῖς πολλαῖς ὑπέβαλον. αἷς στερρῶς ἐναθλήσας, μετ' ὀλίγον ἐτελειώθη. ταύτην τὴν ἱστορίαν περιεῖχε τὸ βιβλίον· Χρυσίππῳ δὲ αὐτὴν ἀνετίθει. πρεσβύτερος δ' ὁ Χρύσιππος Ἱεροσολύμων: ὃς γράφων ἐγκώμιον εἰς τὸν μάρτυρα Θεόδωρον, ὡς ἐν παρεκβάσει Λουκιανοῦ τινος μέμνηται, καὶ αὐτοῦ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, Ἱεροσολύμων χρηματίσαντος πρεσβυτέρου, ὅτε Ἰωάννης τῆς ἐκεῖσε ἀρχιερωσύνης προεστήκει. οὗτος δὲ ὁ Λουκιανὸς ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν, περὶ τρίτην ὥραν, καθ' ὕπαρ, ἀλλ' οὐκ ὄναρ, λέγεται τὰ προειρημένα μυηθῆναι. ἐπιστάντα γὰρ αὐτῷ τὸν Γαμαλιήλ, ταῦτα ἐμφανίσαι. ὡς ὅτι μὲν αὐτὸς Γαμαλιήλ, καὶ ὡς ἐβαπτίσατο, καὶ ὑφ' ὧν: ὅτι δὲ καὶ Ἄβιβος ὁ παῖς καὶ ὡς θήκῃ μὲν μιᾷ ἐναπετέθησαν.

ἔστι δὲ

αλ. Eustratij magnæ ecclesiæ presbyteri liber.
*ἕνεκα *εἰσὶ γε.
*μετ' ἡμέρας.
*τεσσαρακοστά.
Gamaliel. Nicodemus.
*ἐπύθοντο.
Lucianus Presbyter Hierosol.

CHRYSID. PI HIST.

ἔστι δὲ καὶ Στέφανος ὁ πρῶτος μάρτυς, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν τεθησαυρισμένος θήκην· οὗ παρὰ τοὺς πόδας ἐν ἑτέρᾳ θήκῃ Νικόδημος. ὅσα τε πάθοι, καὶ ἐφ' οἷς, καὶ ὑπὸ τίνων. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα θήκη, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ παιδός ἐστι. ταῦτα εἰπόντα τὸν Γαμαλιὴλ, ἐπισκῆψαι τῷ Λουκιανῷ, μὴ ἀμελεῖν ἔτι τῶν λειψάνων μηδὲ ἐᾶν ἡλίῳ καὶ ὄμβροις διαφθείρεσθαι. σεισμόν τε γενέσθαι σὺν δὲ τῇ ὀπτασίᾳ, καὶ πολλὰς πολλῶν νοσημάτων ἰάσεις ἐπιτελεσθῆναι, τῆς τοῦ πρωτομάρτυρος μάλιστα τῆς θήκης τὰ ἰάματα προχεούσης.

Esse & Stephanum protomartyrem in theca Orientem versus conditum, atque ad eius pedes in altero scriniolo Nicodemum iacere, quæ item per quos, & sub quibus passus esset, indicauit: theca uero post hæc proxima, & suum, ac filij corpus continere. His dictis, Gamalielem præcepisse Luciano, ne posthac reliquias illas in Sole, & pluuia corrumpi per negligentiam fineret. Terræ motum insuper ad hoc visum exortum, multaque plurimorum genera morborum hic curata esse, Protomartyris maxime theca me[di]clam adferente.

CLXXII. CLXXIII. CLXXIV.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν ξα', ἐν τεύχεσι τρισίν.

παρ. γεν. [illegible] Io. Chrysosto. homiliæ LXI. in Genesim.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ Χρυσοστόμου ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν ἑξήκοντα καὶ μία, ἐν τεύχεσι τρισίν. ὧν τὸ μὲν πρῶτον ὁμιλίας περιεῖχεν εἴκοσι, τὸ δὲ δεύτερον ἑκκαίδεκα, καὶ τὸ τρίτον κε'. ἐμφαίνεται δὲ ἐν τῷ πρώτῳ, ὡς ἀπ' ἀρχῆς τῆς τεσσαρακοστῆς ἀρξάμενος ὁμιλεῖν, μή πω συναπαρτισθείσης αὐτῆς, τοὺς εἴκοσι λόγους τούτους, καὶ ἄλλους τινὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας, μεταξὺ τῶν εἰς τὴν Γένεσιν λόγων, χρείας (ὡς εἰκὸς) παρεμπεσούσης τῷ λαῷ προσωμίλησεν. ἔνεστι δὲ συνιδεῖν, ὡς εἰ καὶ λόγοι ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν τὸ βιβλίον· οὕτω γὰρ εὗρον ἐν οἷς ἀνέγνων· ἀλλὰ μᾶλλον ἐοίκασιν ὁμιλίαις, τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι ἐν πολλοῖς πολλάκις ὡς παρόντας [καὶ] ὁρῶν τοὺς ἀκροατὰς, οὕτω πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνεται, καὶ ἐρωτᾷ, καὶ ἀποκρίνεται καὶ ὑπισχνεῖται: δυνάμενος μὲν, καὶ ἄλλως ἔχοντος τοῦ λόγου, καὶ οὐ καθ' ὁμιλίαν, τὰ τοιαῦτα σχηματίζειν καὶ ἐνδείκνυσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ συνεχῶς καὶ ἐπιμόνως τοῦτο ποιεῖν, καὶ οὐχὶ σὺν οἰκονομίᾳ τινὶ παρίστησιν ὁμιλίας αὐτὰς εἶναι. ὡμίλει δὲ ταύτας τῷ πλήθει, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐξ αὐτῶν τούτων· πολλάκις μὲν καθ' ἑκάστην, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ παρ' ἡμέραν. οὕτω μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον, ἐν ᾧ καὶ κ' ὁμιλίαι. τὸ δ' ἕτερον βιβλίον, ἔχον ἑκκαίδεκα λόγους, τοὺς μὲν πρώτους ἑπτὰ ἔτι τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνισταμένης ὑπεδήλου καθωμιλῆσθαι· ὡς εἶναι τοὺς δι' ὅλης αὐτῷ τῆς τεσσαρακοστῆς, μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος, τῶν εἰς τὴν Γένεσιν, λόγους κζ'. οἱ δὲ ὑπόλοιποι λόγοι ἐννέα τοῦ δευτέρου βιβλίου καὶ οἱ λοιποὶ κε' τοῦ τρίτου, οὐκ εὐθὺς ὡμιλήθησαν, οὐδὲ συνεχῶς μετὰ τὸ πάσχα. μετὰ γὰρ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ τετράδι ὁμιλίαν, ἥτις ἦν τῶν εἰς τὴν Γένεσιν κζ', ὡμίληται τῇ ἐφεξῆς εἰς τὸν σταυρὸν, εἶτα εἰς τὴν προδοσίαν, καὶ λοιπὸν ἐφεξῆς, κατὰ τὰς ἀπαιτούσας τῶν ἡμερῶν πανηγύρεις τε καὶ ὑποθέσεις ἀναλόγως αἱ ὁμιλίαι *ἐγένοντο. καὶ μετὰ τὰς περὶ ἀναστάσεως ὁμιλίας, ὡμίλησεν εἰς τὰς πράξεις συνεχῶς, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ἀρχόμενος τοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου λόγου τῶν εἰς τὴν Γένεσιν ἐπισημαίνεται ὄν, ὡς δηλοῖ, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολὺν χρόνον προσωμίλησεν. αἱ γὰρ εἰς τὰς πράξεις ὁμιλίαι πεντήκοντα μέν εἰσι, σχεδὸν δὲ δι' ὅλου αὐτῷ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐρρήθησαν. οὐ γὰρ καθ' ἡμέραν ταύτας, ἀλλὰ καὶ παρὰ πέντε καὶ παρὰ ἑπτά,

* ἐγένοντο. Io. Chrys. [illegible] homiliæ L. in Acta.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI *Homiliarum in Genesim, volumina III.*

LEGIMVS CHRYSOSTOMI *in Genesim Homilias vnam & sexaginta, in tria distributas volumina*: quorum primum quidem viginti: Alterum deinde sedecim: Tertium quinque & viginti continebat. Significat autem in horum primo, Quadragesimæ statim initio concionari cœpisse, atque ante ieiunij tempus illud decursum, viginti hos sermones vnà cum aliis item tribus quatuorve, in medio concionum in Genesim (vsu ita, vt apparet, veniente) interiectis, ad populum declamitasse. Animaduertas quoque, etsi *Orationum* nomen præferant hi libri (sic enim in iis reperi exemplaribus, quæ legi) homiliis tamen similes magis esse, cum ceteris rebus, tum quòd sæpenumero tanquam præsentes respiciens auditores, sermonem ad eos conuertit, interrogat, respondet, ac pollicitationibus vtitur. Et vt possit maxime alio in dicendi genere, quàm homiliarum isto, similia formare atque exhibere, quia tamen illud assidue constanterque sine vllo dispositionis ordine seruat, homilias illas esse satis supérque declarat. Habuit autem eas ad populum, vt ex singulis deprehendas, sæpe quotidie, interdum alternis. Ita se primum hoc viginti homiliarum volumen habet. Alterum deinde sedecim orationes complectitur. quarum priores septem durante adhuc Quadragesima habitas apparet, vt totius Quadragesimæ tempore *a* vsque ad hebdomadis sanctæ feriam quartam, viginti septem in Genesim orationes habuisse constet. Neque verò secundi voluminis sermones reliqui nouem, & Tertij viginti quinque, statim atque continenter post Pascha habiti. Nam post Homiliam feria quarta maioris hebdomadis habitam, quæ in Genesim septima est atque vicesima, concionatus est deinceps de S. Cruce, hinc de proditione Iudæ: atque ita ordine, prout festi dies, siue argumenta inciderunt, homiliæ quoque aptatæ sunt. Iam post resurrectionis homilias in Apostolorum Acta continenter verba fecit, quemadmodum ipse octauam supra vicesimam, quæ sequitur in Genesim orationem auspicatus ostendit. quam vt apparet, cū reliquis [huius argumēti] lōgo post tēpore habuit. Quinquaginta enim illis in Acta homiliis recitandis vnum fermè annum insumpsit, cum non quotidie vnam, sed quinto tantùm aut septimo die,

CHRYSOST.

& aliquando rarius etiam eas recitarit: & quidem, vt ipsemet tradit, cum tertium iam annum præsul esset. Quas vero in Genesim scripsit, quo sint tempore habitæ, non potui cognoscere. Tantum si illas à se habitas homilias sermone illo XXVIII meminit, quas tertio episcopatus anno composuit: neque de aliis quam in Acta scripsit, ibi mentionem facit (quod equidem hactenus non potui deprehendere) Præsul nimirum cum esset, etiam has contexuerit: viginti quidem & septem secundi anni Quadragesima, ceteras dein triginta quatuor, anno quarto.

Dictio hic illius de more perspicua & pura, splendida insuper, ac fluens apparet, multam interim cum sensuum varietatem, tum gratissimorum exemplorum copiam exhibens. In humile tamen hic dicendi genus dictio promior, tanto est ea, qua in homiliis in Acta Apostolorum vtitur, inferior, quanto hæc commentarius in Apostolum ac Psalmos sui erant. Cum enim vbique orationem puram, illustrem, ac bene dispositam non sine voluptate artificiose contexatur his maxime scriptis virtutibus illis, exemplorúmque vbertate, atque enthymematum copia, & cum ita opus est, etiam grauitate excellit. Quin, vt semel dicam, verbis hæc monumenta, compositione, methodo, sensibus, & id genus apparatu, præstantissime exornata edidit.

Ceterum quænam in Apostoli epistolas Antiochiæ dum ageret, elaborauerit, & accuratiora quidem illa, quæ item Præsul conscripserit, ex illis ipsis facile potest dignosci. Quæ autem ad historiam Commentariorum in Psalmos pertinent, cognoscere nondum licuit, nisi quis forte vim, aliásque dicendi virtutes suspiciens, otiosum illa potius, quam publicis immersum negotiis, elaborasse affirmet.

Quod sicubi sententiarum aliquæ, seu interpretationis, seu profundioris indagationis indigebant, neque tamen diligenter satis eas explanauit, mirum id minime videri debet. Quæcunque enim auditorum captui accommodata essent, atque ad eorum salutem & vtilitatem pertinerent, ea neutiquam ille prætermittebat. Quamobrem neque admirari sanctissimum virum satis vnquam possum, quod perpetuo in omnibus suis scriptis auditorum ita vtilitatem, tanquam scopum præfixisse sibi videatur, vt cetera vel omnino neglexerit, vel leuissime attigerit. Sed & illud penitus præ auditorum vtilitate contempsit, quod alicui vel sensus aliquos ignorasse, vel ad profundiora quædam penetrare refugisse, vel id genus alia prætermisisse, videri posset.

καὶ πλείω καθωμίλει. ὡς δῆλον αὐτὸς ποιεῖ, ὅτι ἀρχιερατεύων κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ὡμίλησε. τὰς δὲ εἰς τὴν Γένεσιν οὐκ ἔχομεν γνῶναι, ὁπότε ὡμίλησεν. πλὴν εἰ ἐκείνων μέμνηται τῶν ὁμιλιῶν ἐν τῷ κη΄ λόγῳ ὁμιλήσας, ἃς διὰ τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ ἐξειργάσατο. ἀλλὰ μὴν ἑτέρων τινῶν * περὶ ταύτας· οὔπω γὰρ τοῦτο ἔγνων· δηλονότι καὶ ταύτας ἀρχιερατεύων κατεσχεδίασε. τὰς μὲν κζ΄ τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ δευτέρου ἔτους· τὰς δὲ λοιπὰς λδ΄ ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει. Ἡ δὲ φράσις * αὐτοῦ μετὰ τῆς συνήθους σαφηνείας καὶ καθαρότητος καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ εὔρουν ἐνδείκνυται, τὸ πολύχουν τῶν νοημάτων, καὶ τὴν τῶν παραδειγμάτων * προσφυεστάτην εὐπορίαν συνυφαίνουσα. ἐλαττοῦται δὲ ὅμως τῆς ἐν ταῖς πράξεσι φράσεως ἐπὶ τὸ ταπεινότερον ἀπενηνεγμένη· ὅσον τῆς εἰς τὸν ἀπόστολον ἑρμηνείας καὶ ἔτι τῶν εἰς τὸν ψαλτῆρα ὑπομνημάτων ἡ ἐν ταῖς πράξεσιν ὑπολείπεται. πανταχοῦ γὰρ τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ καθαρὸν καὶ λαμπρὸν, καὶ εὐκρινὲς, μετὰ τοῦ ἡδέος τεχνουργῶν, τούτοις τε ἐνταῦθα μάλιστα διαπρέπει· καὶ τῇ τῶν παραδειγμάτων εὐπορίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων ἀφθονίᾳ, καὶ (εἴ που δέοι) καὶ δεινότητι· καὶ ἁπλῶς ἔν τε λέξει, καὶ συνθήκῃ, καὶ μεθόδῳ, καὶ νοήμασι, καὶ τῇ * ἄλλῃ κατασκευῇ, ἄριστα τὰς δὲ τὰς συγγραφὰς ὑπεστήσατο. ἀλλὰ τὰς μὲν εἰς τὸν ἀπόστολον ἔστιν ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ὁδηγούσας, πείθεται αὐτῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβοντι ἐκπονηθῆναι, αἳ καὶ μᾶλλον διηκρίβωνται· καὶ ποῖαι ἀρχιερατεύοντι ἐποιήθησαν. τὰς δὲ εἰς τοὺς ψαλμοὺς, οὔπω ἔχομεν [ὅσον] καθ' ἱστορίαν γνῶναι· πλὴν εἴ τις τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν τοῦ λόγου θαυμάζων, σχολάζοντα αὐτὸν μᾶλλον, ἀλλ' οὐ πράγμασι κοινοῖς ἐντρεφόμενον ταύτας φαίη ἐξεργάσασθαι. εἰ δέ τινα τῶν ῥητῶν, ἢ ἑρμηνείας, ἢ βαθυτέρας θεωρίας δεόμενα, οὐκ ἐπιμελῶς ἐπεξῆλθεν· οὐ δεῖ θαυμάζειν. ὅσα γὰρ ἡ τῶν ἀκροατῶν ἐχώρει δύναμις, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων συνέτεινε σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν, οὐδὲν οὐδαμοῦ παρῆκε. διό μοι καὶ ἀεὶ θαυμάζειν ἔπεισι τὸν τρισμακάριστον ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅτι ἀεὶ καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις τοῦτο σκοπὸν ἐποιεῖτο, τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀκροατῶν· τῶν δ' ἄλλων ἢ οὐδόλως ἐφρόντιζεν, ἢ ὡς ἐλάχιστον. ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι λαθεῖν αὐτὸν ἔνια τῶν νοημάτων, καὶ τὸ πρὸς τὰ βαθύτερα μὴ πειρᾶσθαι παρεισδύνειν, καὶ εἴ τι τοιοῦτον· ὑπὲρ τῆς τῶν ἀκροωμένων ὠφελείας παντάπασιν ὠλιγώρει.

* περὶ.

* αὐτοῦ.

* συμμαρτύρως.

Io. Chrysostomi commentarii in epistolas D. Pauli, & Psalmos.

* τῇ.

a Pamphilam hanc (sed eam Epidauriam ducens) scripsisse refert Suidas, & Agell. lib. 15. c. 17. Commentariorum Pamphila 29. laudat. Supraque Cod. 161 Epitomarum eius libri decem referuntur.

CLXXV.

PAMPHILAE *Historiæ Miscellæ libri VIII.*

ΠΑΜΦΙΛΗΣ ΣΥΜΜΙΚΤΩΝ ἱστορικῶν ὑπομνημάτων, λόγοι η.

LECTI sunt a PAMPHILAE *miscellarum historiarum libri commentarij* b octo. Vixit hæc c viro nuptui data, vt ipsa operis initio præfatur: cum quo coniuge annos ipsos tredecim à pubertate coniuncta fuit, & hoc opus meditari cœpit atque conscribere.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Παμφίλης συμμίκτων ἱστορικῶν ὑπομνημάτων λόγοι ὀκτώ. αὕτη ἀνδρὶ μὲν συνῴκει, ὡς καὶ * αὐτὴ τῶν ὑπομνημάτων προοιμιαζομένη ἐπισημαίνει· ᾧ καὶ τρισκαίδεκα ἔτη ἐκ παιδὸς συμβιοῦσα ἤδη, τῆς ὑπομνηματικῆς ταύτης συγγραφῆς λέγει ἀπάρξασθαι.

b Suidas XXXIII. numerat.

c Socratida, vt testatur Suidas Pamphila fuit Soterida, videtur in hac transcripsisse.

pol. Pamphila historiarum miscella.

* αὐτῆ.

συγγράψαι

συγγράψαι δὲ ἅτε παρά τε τοῦ ἀνδρὸς μάθοι, τὰ τρισκαίδεκα ἔτη συνεχῶς αὐτῷ συνοῦσα, καὶ μηδ' ἡμέραν μηδ' ὥραν ἀπολειπομένη· καὶ ἃ παρ' ἄλλου τινὸς ἀκοῦσαι συνέβη, τῶν παρ' αὐτὸν ἀφικνουμένων, * πολλῶν ὄντων, καὶ ὄνομα καὶ δόξαν ἐχόντων ἐπὶ παιδείᾳ, καὶ δὴ καὶ ὅσα βιβλίων αὐτὴ ἀνελέξατο. ταῦτα δὲ πάντα καὶ μνήμης αὐτῇ ἄξια ἐδόκει, εἰς ὑπομνήματα συμμιγῆ, καὶ οὐ πρὸς τὰς ἰδίας ὑποθέσεις διακεκριμένον ἕκαστον διελεῖν, ἀλλ' οὕτως εἰκῇ καὶ ὡς ἕκαστον ἐπῆλθεν ἀναγράψαι· ὡς οὐχὶ χαλεπὸν ἔχουσα φησὶ τὸ κατ' εἶδος αὐτὰ διελεῖν, ἐπιτερπέστερον δὲ καὶ χαριέστερον τὸ ἀναμεμιγμένον, καὶ τὴν ποικιλίαν τοῦ μονοειδοῦς νομίζουσα. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον εἰς πολυμαθείαν. εὕροι γὰρ ἄν τις καὶ τῶν ἱστορικῶν οὐκ ὀλίγα ἀναγκαῖα, καὶ δὴ καὶ ἀποφθεγμάτων, καὶ ῥητορικῆς [καὶ] διατριβῆς ἔνια, καὶ φιλοσόφου θεωρίας, καὶ ποιητικῆς ἰδέας, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἐμπέσοι. αἰγυπτία δὲ τὸ γένος ἡ Παμφίλη. ἤκμασε δὲ, καθ' οὓς χρόνους [ὁ] Νέρων ὁ ῥωμαίων ἤκμασεν αὐτοκράτωρ. ἡ δὲ φράσις (ὡς ἔστιν ἐκ τῶν προοιμίων συλλαβεῖν, καὶ ἐν οἷς ἄλλοθί που ἴδιόν τι λέγει, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν διάνοιαν, οἷα δὴ γυναικὸς ἔκγονον οὖσα) τοῦ ἀφελοῦς ἐστιν ἰδέας, οὐδὲ τῇ λέξει πρὸς τὴν ἰδέαν ἀλλοτριουμένη. ἐν οἷς δὲ τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀπομνημονεύουσα λέγει, ποικιλώτερον αὐτῇ, καὶ οὐ καθ' ἓν εἶδος σύγκειται ὁ λόγος.

* al. πολλοῖς ἢ οὐ τρισὶ χρόνοις.

Scripsit autem, tum quæ ex viro didicit, cum quo tredecim, vt diximus, annos coniunctissime vixit, nullo interim die aut hora otiosè transacta: tum ea quæ ab aliis acceptisset, qui mariti domum plurimi frequentarent, nomine & doctrinæ gloria claris: tū denique quidquid legendo ipsa obseruasset. Hæc omnia, & quæcunque memoria digna visa sunt, in Commentarium per saturam retulit, & non per proprios singula locos distribuit, sed vt quodque visum est, vtque occurrebat, congessit. non quod difficile futurum ipsi esset in suas quæque classes diuidere, sed quod iucundius longeque gratius miscellaneum hoc scriptum, varietatemque, quam generis vnius opus existimaret. Vtilis sane liber hic omnigenæ doctrinę. Reperias enim in eo historica non pauca bene necessaria, immo & scite dicta. Rhetorica etiam ac philosophicæ contemplationis quædam, & poeticæ facultatis formas, & si quid huiusmodi forte se offerat.

Ægyptia genere Pamphila hæc fuit, floruitque ea tempestate, cum Nero Romanorum imperium Cæsar tenuit. Dictio vero, quantum ex proœmio colligere licet, cúmque proprium quid affert, & maxime in sensu, vt mulieris propria, simplicis est formæ, ac ne verbis quidem ipsis ab idea sit aliena. At quoties veterum dicta commemoranda colligit, varia eius oratio est, neque vni formæ accommodata.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ ΛΟΓΟΙ ἱστορικοὶ γ καὶ ν'.

CLXXVI.

THEOPOMPI Historiarum libri LIII.

Α ΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Θεοπόμπου λόγοι ἱστορικοί. πεντήκοντα δὲ καὶ τρεῖς εἰσὶν οἱ σωζόμενοι αὐτοῦ τῶν ἱστορικῶν λόγοι. διαπεπτωκέναι δὲ καὶ τῶν παλαιῶν τινὲς ἔφησαν τήν τε ἕκτην καὶ ἑβδόμην, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν, καὶ τὴν τριακοστήν. ἀλλὰ ταύτας μὲν οὐδ' ἡμεῖς εἴδομεν, Μηνοφάνης δέ τις τὰ περὶ Θεόπομπον διεξιὼν ἀρχαῖος δὲ καὶ οὐκ εὐκαταφρόνητος ὁ ἀνήρ· καὶ τὴν δωδεκάτην συνδιαπεπτωκέναι λέγει. καίτοι αὐτὴν ἡμεῖς ταῖς ἄλλαις συνανέγνωμεν. καὶ περιέχει ὁ δωδέκατος λόγος περί τε Πακόριος τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως, ὡς πρός τε τοὺς * Βαρκαίους ἐσπείσατο, καὶ ὑπὲρ Εὐαγόρου ἔπραττε τοῦ κυπρίου, ἐναντία πράττων τοῖς Πέρσαις· ὅν τε τρόπον * παραδόξως Εὐαγόρας τῆς κυπρίων ἀρχῆς ἐπέβη, Αὐδύμονα καταχὼν τὸν κιτιέα, ταύτης ἐπάρχοντα. τίνα δὲ τρόπον Ἕλληνες οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι τὴν Κύπρον κατέσχον, ἀπελάσαντες τοὺς μετὰ Κινύρου, ὧν εἰσιν ὑπόλοιποι Ἀμαθούσιοι. ὅπως τε ὁ βασιλεὺς Εὐαγόρᾳ συνεπείσθη πολεμῆσαι, στρατηγὸν ἐπιστήσας Αὐτοφραδάτην τὸν λυδίας ἐξατράπην, ναύαρχον δὲ Ἑκατόμνων. καὶ περὶ τῆς εἰρήνης, ἣν αὐτοὺς τοῖς Ἕλλησιν ἐβράβευσεν, ὅπως τε πρὸς Εὐαγόραν ἐπικρατέστερον ἐπολέμει. καὶ περὶ τῆς ἐν κύπρῳ ναυμαχίας. καὶ ὡς Ἀθηναίων ἡ πόλις ταῖς πρὸς βασιλέα συνθήκαις ἐπειρᾶτο ἐμμένειν· λακεδαιμόνιοι δὲ ὑπέρογκα φρονοῦντες, παρέβαινον τὰς συνθήκας. τίνα τε τρόπον τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου ἔθεντο εἰρήνην, καὶ ὡς * Τιρίβαζος ἐπολέμησεν· ὅπως τε Εὐαγόρᾳ ἐπεβούλευσεν· ὅπως τε αὐτὸν Εὐαγόρας πρὸς βασιλέα διαβαλὼν, συνέβαλε μετ' * Ὀρόντου,

περὶ Θεοπόμπου ἱστορίας.

* al. Βαρκαίους.

* al. παράδοξον.

* Τιρίβαζος.

* Ὀρόντου.

LEGIMVS a THEOPOMPI *opus historicum librorum trium & quinquaginta:* qui b reliqui sunt. Intercidisse verò sextum, septimum, & nonum, vicesimum atque tricesimum, etiam veteres quidam affirmarunt: neque sane mihi videre hosce contigit. Menophanes autem, vetus & ipse, minimeque contemnendus auctor, vbi de Theopompo disserit, duodecimum quoque periisse scribit, quem tamen nos cum aliis legimus.

Narrat duodecimus hic liber res gestas c Pacoridis Ægyptiorum regis, vt cum Barcæis fœdus inierit, & pro Euagora Cyprio aduersus Persas steterit. Qua ratione inopinato Cypriorum imperio potitus sit Euagoras, d Audymone Citieo, qui eam tenebat, capto. Qua arte Græci Agamemnonem secuti Cyprum occuparint, Cinnyra cum suis eiecto, quorum posteri reliqui sunt Amathusij. Vt rex cum Euagora bellum gerere animum induxerit, Imperatore creato Autophradate Lydiæ Satrapa, Nauarcho vero e Hecatomno: & de pace quam palmarij vice Græcis donauit, vtque acrius cum Euagora dimicarit, ac de f nauali ad Cyprum pugna. Vt Atheniensium ciuitas in fœdere cum rege inito perseuerare studuerit. Lacedæmonij verò, secundis rebus elati, pacta conuenta ruperint. Quomodo item sub Antalcida pacis fœdus percusserint. Vt Teribazus bellum gesserit, & Euagoræ insidias struxerit, vtque apud regem g Euagoras illum accusarit, ac cum Oronte transegerit.

a De Theopompo legendus Halicarnass. in Critica, & Suidas.
b Suidas LXXII. recenset.

c Ἄκωρις Diodoro lib. 15. vt item hic mox Ἄκωρις.

d Ἀβδύμονα Cyprium vocat Diodorus lib. 14. Bibliothe. vbi etiam plura de Euagora, & in Isocrate Euagora.

e Caria Præfecto apud Diodorum sup. qui & solus ibi bello præfuisse dicitur.
f Quam refert Diodor. lib. 15. initio.

g Ab Oronte accusatum refert Diodorus sup.

THEOPOM.

a Νεκτανεβὼ Diodoro lib. 15. extremo.

b Ab hoc Cypri tyranno memorat Laert. lib. 9. Anaxarchum [illegible] occisum.

c Pnytagoras, Diodoro sup. Isocrati vero Protagoras.

Vt à a Nectenibi occupato Ægyptiorum regno, ad Lacedæmonios Euagoras legatos miserit, quaque ratione Cyprium bellum confecerit. De b Nicocreonte, qui insidias locarat, quomodo nec-opinato deprehensus sit, effugeritque. Quomodo cum eius filia virgine relicta, & Euagoras, & huius filius c Prytagoras, clam alterutro concubuerint, Thrasydæo Eunucho (qui genere Eleus erat) vicissim illis subseruiente ad puellæ amorem: vtque hæc ipsis interitus causa fuerit, Thrasydæo necem illis procurante.

Refert dein, qua ratione Acôris Ægyptius cum Pisidis belli societatem inierit, déque ipsorum regione, & de Aspendiis. De medicis quoque Cois, & Cnidiis, quod Asclepiadæ sint: quodque e Syrno postea Podalirij primi accesserint. De d Mopso vate, eiúsque filiabus Rhode, Meliade, ac Pamphylia. ab his Mopsuestiam, & in Lycia Rhodiam, Pamphiliamque regionem nomen accepisse. Vt a Græcis habitari Pamphilia cœpta, mutuo bello arserit: & quomodo Lycij cum Telmissiis, belli duce Pericle eorum rege, pugnarint: nec manus conserere desierint, donec ipsos intra muros compulsos ad concordiam adegerunt. Hæc duodecimo illo libro, quem Menophanes non vidit, continentur.

d De quo & Strabo lib. 14. ad Colophoni[illegible] aliique.

Theopompus hic Chius genere fuit, genitus patre e Damostrate. Patria verò cum parente excessisse fertur, cum Laconum ille rebus studere conuictus fuisset, quo mortuo patriæ restitutum aiunt, Alexandro Macedonum rege per epistolam ad Chienses reditum ipsi impetrante, ætatis Theopompi anno quinto & quadragesimo. Verum mortuo dein Alexandro, vndique exsulantem in Ægyptum venisse narrant, ibique regem Ptolemæum non solùm hospitem non excepisse, sed etiam velut nimis curiosum tollere de medio voluisse, nisi amicorum precibus seruatus fuisset. f Æquales suos ipsemet nominat, g Isocratem Atheniensem, Theodectem Phaselitem, & Naucratem Erythræum, quos & secum in dicendi facultate principatum in Græcia tenuisse refert. Sed Isocratem quidem rei familiaris angustia, vti & Theodecten, pretio orationes conscripsisse, ac ludo aperto adolescentes informasse, indéque lucrum reportasse: se verò cum Naucrate, quòd vitam tueri honeste possent, assidue in his, in Philosophia, inquam, ac dicendi facultate exercitum. Neque verò temerè se, aut præter rationem primas sibi vindicare, cum demonstratiui generis orationes non pauciores, quàm viginti millium versuum conscripserit: quin & supra quindecim versuum myriadas, in quibus Græcorum, ac Barbarorum res gestas hactenus narratas legere liceat. Ad hæc vero nullam esse ait Græciæ alicuius pretij locum vrbémve, quo non ipse peruenerit, publicéque perorans magnum decus, ac virtutis in dicendo suæ monumentum reliquerit.

e Damasistratum Suidas nominat.

f De quibus vide Dionys. Halicarn.

g Quos praeceptores esse, tum Cic. et Dionys. atque Plutarch. legendum autem de hoc Suidas.

καὶ ὡς Νεκτενίβιος παρειληφότος τὴν * αἰγυπτίων βασιλείαν, πρὸς λακεδαιμονίους πρέσβεις ἀπέστειλεν Εὐαγόρας. τίνα τε τρόπον ὁ περὶ κύπρον αὐτῷ πόλεμος διελύθη· καὶ περὶ Νικοκρέοντος, ὡς ἐπεβούλευσεν. ὡς παραδόξως ἐφωράθη, ὡς ἔφυγε· καὶ ὡς τῆς ἐκείνου θυγατρὸς καταλειφθείσης κόρης, Εὐαγόρας τε καὶ ὁ τούτου παῖς * Πνυτάγορας, λανθάνοντες ἀλλήλους, συνεκάθευδον· Θρασυδαίου τοῦ εὐνούχου (ὃς ἦν ἠλεῖος τὸ γένος) αὐτοῖς παρὰ μέρος ὑπηρετουμένου τῇ πρὸς τὴν κόρην ἀκολασίᾳ· καὶ ὡς τοῦτο αὐτοῖς αἴτιον ὀλέθρου γέγονε, Θρασυδαίου τὴν ἐκείνων ἀναίρεσιν κατεργασαμένου. εἶτα τίνα τρόπον Ἄκωρις ὁ αἰγύπτιος πρὸς τοὺς πισίδας ἐποιήσατο συμμαχίαν· περί τε τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τῶν ἀσπενδίων· περί τε τῶν ἐν κῷ καὶ κνίδῳ ἰατρῶν, ὡς Ἀσκληπιάδαι. καὶ ὡς ἐκ σύρνου οἱ πρῶτοι ἀφίκοντο ἀπόγονοι Ποδαλειρίου· καὶ περὶ Μόψου τοῦ μάντεως, καὶ τῶν θυγατέρων Ῥόδης, καὶ Μηλιάδος καὶ Παμφυλίας· ἐξ ὧν ἥ τε Μοψυεστία, καὶ ἡ ἐν λυκίᾳ Ῥοδία, καὶ ἡ Παμφυλία χώρα τὰς ἐπωνυμίας ἔλαβον. τίνα τε τρόπον ὑφ' ἑλλήνων ἡ Παμφυλία κατῳκίσθη· καὶ ὁ πρὸς ἀλλήλους συνέστη πόλεμος· καὶ ὡς λύκιοι πρὸς τελμισσεῖς, ἡγουμένου αὐτοῖς τοῦ σφῶν βασιλέως Περικλέους, ἐπολέμησαν· καὶ οὐκ ἀπέστησαν πολεμοῦντες, ἕως αὐτοὺς τειχήρεις ποιήσαντες, καθ' ὁμολογίαν παρεστήσαντο. ἃ μὲν οὖν ὁ Μηνοφάνει δωδέκατος λόγος ὑφαιρούμενος περιέχει, ταῦτά ἐστιν. Ἔστι δὲ Θεόπομπος, χῖος μὲν τὸ γένος, υἱὸς Δαμοστράτου. φυγεῖν δὲ λέγεται τῆς πατρίδος ἅμα τῷ πατρὶ, ἐπὶ λακωνισμῷ τοῦ πατρὸς ἁλόντος· ἀποκατασταθῆναι δὲ τῇ πατρίδι, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρός. τὴν δὲ κάθοδον Ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνων βασιλέως δι' ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τοὺς χίους καταπραξαμένου· ἦν δὲ τότε [ἔτη] τὸν Θεόπομπον πέντε καὶ τεσσαράκοντα. μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον πανταχόθεν ἐκπεσόντα, εἰς αἴγυπτον ἀφικέσθαι· Πτολεμαῖον δὲ, τὸν ταύτης βασιλέα, οὐ προσέσθαι τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ ὡς πολυπράγμονα ἀνελεῖν ἐθελῆσαι, εἰ μή τινες τῶν φίλων παραιτησάμενοι διεσώσαντο. συνακμάσαι δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν λέγει Ἰσοκράτει τε, τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ Θεοδέκτῃ, τῷ φασηλίτῃ, καὶ Ναυκράτῃ τῷ ἐρυθραίῳ· καὶ τούτους ἅμα αὐτῷ τὰ πρωτεῖα τῆς ἐν λόγοις παιδείας ἔχειν ἐν τοῖς ἕλλησιν. ἀλλ' Ἰσοκράτην μὲν δι' ἀπορίαν βίου, καὶ Θεοδέκτην, μισθοῦ λόγους γράφειν, καὶ σοφιστεύειν, ἐκπαιδεύοντας τοὺς νέους, κἀκεῖθεν καρπουμένους τὰς ὠφελείας· αὐτὸν δὲ καὶ Ναυκράτην, αὐτάρκως ἔχοντας, ἐν τούτοις ἀεὶ τὴν διατριβὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν καὶ φιλομαθεῖν ποιεῖσθαι. καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ παράλογον, ἀντιποιουμένῳ τῶν πρωτείων, οὐκ ἐλαττόνων μὲν ἢ δισμυρίων ἐπῶν, τοὺς ἐπιδεικτικοὺς τῶν λόγων συγγεγραφότι· πλείους δὲ ἢ πεντεκαίδεκα μυριάδας, ἐν οἷς τάς τε τῶν ἑλλήνων καὶ βαρβάρων πράξεις μέχρι νῦν ἀπαγγελλομένας [ἔστι] λαβεῖν. ἔτι δὲ καὶ, διότι οὐδείς ἐστι τόπος κοινὸς τῶν ἑλλήνων, οὐδὲ πόλις ἀξιόχρεως, εἰς οὓς αὐτὸς οὐκ ἐπιδημῶν, καὶ τὰς τῶν λόγων ἐπιδείξεις ποιούμενος, οὐχὶ μέγα κλέος καὶ ὑπόμνημα τῆς ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέλιπεν ἀρετῆς.

* al. αἰγύπτου.

* al. Πρυταγόρας.

Mopsuestia. Rhodia. Pamphylia.

Isocrates. Athenaeus. Theodectes. Naucrates.

Ταῦτα

Ταῦτα αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λέγων, τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔχοντας ἐν λόγοις τὸ πρωτεύειν, πολὺ καταδεεστέρους ἀποφαίνεται τῶν καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐδὲ τῆς δευτέρας τάξεως * ἀξιουμένους. καὶ τοῦτο δῆλον εἶναί φησι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν παρ' ἑκατέροις ἐκπεπονημένων καὶ καταλελειμμένων λόγων. * πολλὴν γὰρ τὴν τοιαύτην παιδείαν ἐπίδοσιν λαβεῖν φησι, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἡλικίαν. ἀλλὰ τίνας λέγει τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις· οὐκ ἔχω σαφῶς συμβαλεῖν. οὐ γὰρ δή γε τολμῆσαι αὐτὸν ὑπολαμβάνω εἰς Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην ἀποτείνεσθαι, πολὺ καὶ αὐτοῦ ἐν πολλοῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἐλαττούμενον. ἢ τάχα πρὸς Ἑλλάνικον καὶ Φίλιστον ἀφορᾷ τοὺς ἱστορικοὺς ἢ Γοργίαν καὶ Λυσίαν, καὶ τοὺς τοιούτους, ἴσως τῆς αὐτοῦ ἡλικίας προγεγονότας, αἰτιᾷ τημῶς ἐκείνων τοσοῦτον ἐνδεεστέρους ἐλλείποντας περὶ τοὺς λόγους. ἀλλὰ Θεόπομπος μὲν ταῦτα. φασὶ δὲ αὐτόν τε καὶ Ἔφορον, Ἰσοκράτους γενέσθαι μαθητάς. δῆλον δὲ τοῦτο ποιοῦσι καὶ οἱ λόγοι. πολὺ γὰρ ἐν τοῖς Θεοπόμπου ἡ κατὰ μίμησιν ἰδέα τῶν παρ' Ἰσοκράτει, εἰ καὶ λείπεται τὸ κατὰ τὴν ἐργασίαν ἀκριβείας, καὶ τὰς ἱστορικὰς δὲ ὑποθέσεις τὸν διδάσκοντα αὐτοῖς προβαλεῖν· τὰς μὲν ἄνω τῶν χρόνων Ἐφόρῳ, Θεοπόμπῳ δὲ τὰς μετὰ Θουκυδίδην Ἑλληνικάς, πρὸς τὴν ἑκατέρου φύσιν, καὶ τὸ ἔργον ἁρμοσάμενον. διὸ καὶ τὰ προοίμια * αὐτοῖς τῶν ἱστοριῶν, τῇ τε διανοίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ὁμοιότατα, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀφετηρίας * ἐκδραμόντων ἑκατέρων πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἱστορίας. πλείσταις μὲν οὖν παρεκβάσεσι παντοδαπῆς ἱστορίας, τοὺς ἱστορικοὺς αὐτοῦ λόγους Θεόπομπος παρατείνει· διὸ καὶ Φίλιππος ὁ πρὸς Ῥωμαίους πολεμήσας, ἐξελὼν ταύτας, καὶ τὰς Φιλίππου συνταξάμενος πράξεις, αἳ σκοπός εἰσι Θεοπόμπῳ, εἰς ἑκκαίδεκα βίβλους μόνας· μηδὲν παρ' ἑαυτοῦ προσθεὶς ἢ ἀφελών, πλὴν (ὡς εἴρηται) τῶν παρεκβολῶν, τὰς πάσας ἐπήρτισε. Δοῦρις μὲν οὖν ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν αὐτοῦ ἱστοριῶν οὕτω φησίν· Ἔφορος δὲ καὶ Θεόπομπος τῶν γενομένων πλεῖστον ἀπελείφθησαν· οὔτε γὰρ μιμήσεως μετέλαβον οὐδεμιᾶς, οὔτε ἡδονῆς ἐν τῷ φράσαι, αὐτοῦ δὲ τοῦ γράφειν μόνον ἐπεμελήθησαν. καίτοι Δοῦρις καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς τούτοις οἰκονομίας, οἷς αἰτιᾶται, πολλὰ τῶν ἀνδρῶν λειπόμενος. ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς τὸν ὑπερήφανον ἐκεῖνον Θεοπόμπου λόγον, ὃς τοὺς ἀρχαιοτέρους οὐδὲ τῶν δευτερείων ἠξίου, τοῦτο ἀντέρριψεν· οὐκ ἔχω λέγειν. πλὴν ὅτι οὐδέτερος αὐτῶν προσηκόντως ἐπελάβετο· καὶ μάλιστα αἱ διέξοδοι σαφηνεῖ. Κλεοχάρης δὲ ὁ Μυρλεανός, ὑπὲρ τῶν Ἰσοκρατικῶν ἁπάντων οἶμαι λόγων, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ [ἐν] πρὸς τὸν Δημοσθένην συγκρίσει μὴ τὰ πόρρω αὐτοῖς παραχεῖν, φησί· τοὺς μὲν Δημοσθενικοὺς λόγους τοῖς τῶν στρατιωτῶν ἐοικέναι μάλιστα σώμασι, τοὺς δὲ Ἰσοκρατικοὺς τοῖς τῶν ἀθλητῶν. δῆλον δέ, ὡς Θεόπομπος οὐδενὸς τῶν Ἰσοκρατικῶν εἰς τοὺς λόγους ἀτιμότερος. τὸ μὲν οὖν Θεοπόμπου γένος, καὶ ἡ παίδευσις, καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ συνακμάσαντες, καὶ οἱ λόγοι, καὶ ἡ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν τοῖς λόγοις ἰδέα, καὶ προαίρεσις, κατὰ κεφαλαιώδη ἀπαρίθμησιν, καὶ ὁ καθ' ὃν ἤκμασε χρόνος, καὶ ὅσα αὐτῷ συνεκύρησε κατὰ τὸν βίον ἐπὶ τοσοῦτον.

* ἀξιουμένους.
* πολλήν.
Hellanicus, Philistus, Gorgias, Lysias.
* αὐτοῖς τῶν.
* ἐκδραμόντων.
Duris lib. I.
Cleochares.
Demosthenes cum Isocrate comparatio.

Hæc de seipse pronuntians, eos qui apud sæculum prius dicendo claruerant, *a* ætatis suæ oratoribus longè postponit, ac ne in secundis quidem subsistere posse affirmat, earu nque id esse vel e scriptis vtrorumque, & orationibus ad posteros transmissis. Creuisse namque admodum quantum sua ætate hanc ipsam dicendi facultatem. Verum quos ætate priores nominet, equidem apertè non capio. Non enim credo perstringere audeat Herodotum atque Thucydidem, quibus ille viris longe tamen ia inferior est. Nisi fortasse *b* Hellanicum, aut Philistum historicos innuit, vel Gorgiam, & Lysiam, ceterósque ætati suæ vicinores, obscure significat. quanquam ne hi quidē adeò dicendi inopes fuerunt. Ita Theopompus iudicat.

Ferunt eum vnà cum Ephoro Isocratis fuisse auditorem, vt & libri ipsi satis declarant. Frequens enim est in Theopompi scriptis Isocraticæ formæ imitatio, tametsi in operis accuratione longe a tergo hæreat. Et vero narrandi argumenta præceptorem vtrique præbuisse volunt, *c* superioris quidem ætatis Ephoro, Theopompo autem *d* post Thucydidem res Græcorum, pro vtriusque scilicet captu, etiam re ipsa accommodata. Hinc & historiarum proœmia vtrisque cum sensibus tum aliis rebus esse simillima, velut ab iisdem stadij carceribus, ad calcem vsque historia decurrente. Digressionibus itaque variæ historiæ quamplurimis, historicos suos implet libros Theopompus. Quamobrem & *e* Philippus, ille qui cum Romanis bellum gessit, digressionibus hisce sublatis, & *f* Philippi rebus gestis, *g* quas Theopompus scribendas potissimum susceperat, collectis, in sedecim eas dumtaxat libros (nihil de suo addens, aut præter digressiones, vt diximus, detrahens) redegit.

Duris autem Samius libro primo historiarum sic de illo scribit: Ephorus & Theopompus superioribus longe sunt inferiores. Imitationis enim gratia destituuntur, caréntque dicendi venustate, de scribendo tantum solliciti. Etsi Duris ipse in eadem illa dispositione longo post hos, quos carpit viros, interuallo relinquitur. Verùm an huic arroganti Theopompi censuræ (quia veteribus secundas quidem tribuebat) hoc obiecerit, non habeo dicere. hoc tantum vel maximè contenderim, neutrum ipsorum iuste satis reprehensum fuisse. Cleochares vero Smyricanus de Isocrateis, opinor, omnibus loquens (hoc enim illi est, in comparatione cum Demosthene non postremas illis date) ait: *h* *Demosthenis quidem orationes militum corpori similes maximè videri, Isocratis vero athletarum.* Illud clarum, Theopompum nemine esse Isocratis discipulorum in dicendo inferiorem.

Ceterùm Theopompi genus, institutionem, præceptorem, æquales, libros, ciuilem vitam, orationum formam, atque institutum singulatim adnumerando, quibus denique temporibus viguerit, quæ item illi in vita contigerint, hactenus exposuerimus.

THEOPOMPUS.

a Simile tractat argumentum siue Fabius siue Tacitus Cur nobis [illegible] oratores veteribus concedant.

b Vide Dionys. Halicarn. Critica, & Ciceron.

c Consentanee Ephorus (vt quit Diodorus lib. 16. Biblioth. ad annum Philippi XX) historia sua [illegible] ad Perinthi oppugnationē peruenisset, desijt. Is in scribenda ea ab Heraclidarum reditu exorsus, Græcorum & Barbarorum res gestas annorum fermè DCCL. libro XXX. describit.

d Scriptor Re (de Theopompo refert Diod. lib. 13. Biblioth.) a prælio ad Cynoſſema exorsus, ad quod Thucydides negotium destituerat, sedecim annorum tempus perstrinxit.

e Demetrij filius, & Macedonicorum regum penultimus.

f Amyntæ F. patre Alexandri M.

g Quod & Diodorus testatur lib. XVI. Biblioth. ad ann. Philippi XVIII.

h Philippo vergi [illegible] Macedonum hoc dictum tribuit Plutarchus.

THEODOR. ANTIOCH.

CLXXVII.

THEODORI ANTIOCHENI *Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate, libri V.*

LECTVM est opus THEODORI ANTIOCHENI (qui Mopsuestenus ille Episcopus est, vt ex eius quibusdam epistolis colligimus) hoc titulo: *Contra asserentes peccare homines naturâ, non voluntate.* Ea disputatio quinque libris absoluitur, quos aduersus Occidentales hac labe infectos scripsit. Inde enim ortundum hæresis huius auctorem in Orientis modo regionibus versari, librósque de recens ab se excogitata hæresi compositos ad populares suos in patriam transmittere narrat, vt iam ibi multos per hanc artem in suam pertraxerit sententiam, integrásque adeò Ecclesias absurdis illis imbuerit opinionibus. *Aram* vero illorum librorum auctorem siue nomine, siue a cognomine, incertum appellat. Hunc etiam quintum Euangelium confinxisse, illúdque se in Eusebij Palæstini Bibliothecis repperisse ait. Reiecta præterea diuini ac veteris Testamenti versione; quam septuaginta interpretes simul conuenientes ediderunt, vt & Symmachi, & Aquilæ, aliorúmque interpretatione, propriam quandam suam nouámque conficere ausum: cùm neque Hebraicæ linguæ, vt illi, à puero assueuisset, neque mentem S. Scripturæ didicisset: Hebræis tantummodo quibusdam abiectæ sortis in disciplinam se tradidisse, atque hinc propriam sibi editionem conscribere aggressum.

a Ab infusu forsitan ⁊ aya significatione.

Sectæ verò illius summa capita hæc ferè sunt. Homines naturâ, non voluntate peccare. Naturâ, inquam, non ea, qua præditus ab initio conditúsque est Adam, (illam enim bonam, & boni DEI opus esse asserunt) sed ea quam post peccatum adeptus sit; quando per præuaricationem atque peccatum malam pro bona, mortalémque pro immortali commutauit. Hac quippe ratione natura quoque improbos effectos, qui antea naturâ boni fuissent, in natura iam, & non in voluntate peccatum sibi acquisiuisse. Alterum deinde caput ex illo deductum. Infantes, tametsi recens natos, peccati immunes non esse, cum ob Adæ præuaricationem, naturâ in peccatis constituta, ad omnes eius posteros peccatrix (vt ipsi loquuntur) natura propagetur. Adferre autem ipsos & illud ait: *Ecce in iniquitatibus conceptus sum*, & si quæ sunt generis eiusdem, Sanctum adhæc baptisma, sacrique corporis communionem, in peccatorum remissionem. quin etiam ipsis infantibus allata hæc præbere, ad propriæ opinionis confirmationem. Neminem præterea mortalium esse iustum. quod ipsum item ex eo, quod initio posuerunt, consequitur: *Non enim iustificabitur*, inquit Propheta, *in conspectu tuo omnis* b *caro*, & his similia.

Psal. 50. 7.

Psal. 143. 2.

b πᾶσα σάρξ, in vulgata edit. πᾶς ζῶν, omnis viuens.

Quartum, (ô blasphemas voces & impias!) Ne CHRISTVM quidem DEVM, adsumpta nimirum peccatis infecta natura, sceleris purum esse. Quanquam & in aliis ipsorum blasphemiis obseruare licet, inquit ille, non vere hos, & natura, sed figura duntaxat humanam ipsi naturam attribuere.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ἈΝΤΙΟΧΕΩΣ ΠΡΟΣ τοὺς λέγοντας φύσει, καὶ οὐ γνώμῃ, πταίειν τοὺς ἀνθρώπους.

ροζ. Theodori Antiocheni liber de lapsu hominum.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφή, Θεοδώρου Ἀντιοχέως, ὁ Μοψουεστίας δὲ εἶναι, ὡς ἀπό τινων ἐπιστολῶν ἐμάθομεν, πρὸς τοὺς λέγοντας φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους. διαπεραίνεται μὲν αὐτῷ ὁ περὶ αὐτῆς ἀγὼν ἐν λόγοις πέντε. πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦτο τὸ νόσημα νενοσηκότας γράφει τὸ βιβλίον. ὧν καὶ τῆς αἱρέσεως ἀρχηγὸν λέγει γενέσθαι, ἐκεῖθεν μὲν ὁρμώμενον, τοῖς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπιχωριάζοντα τόποις, καὶ συντάττοντα λόγους ὑπὲρ τῆς καινοπραγηθείσης αὐτῷ αἱρέσεως, διαπέμπειν τοῖς τὸ πατρῷον ἔδαφος οἰκοῦσιν. ὑφ' ὧν καὶ πολλοὺς ἐκεῖσε πρὸς τὸ οἰκεῖον φρόνημα ἑλκύσαι, ὡς καὶ ἐκκλησίας ὅλας τοῦ ἀτοπήματος πληρωθῆναι. Ἀραμ δὲ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν, οὐ γὰρ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε ὀνομάζει, εἴτε ἐπονομάζει. τοῦτον καὶ πέμπτον εὐαγγέλιον ἀναπλάσαι λέγει ἐν ταῖς Εὐσεβίου τοῦ Παλαιστίνου βιβλιοθήκαις ὑποπλαττόμενον εὑρεῖν· καὶ ἀπώσασθαι μὲν τῆς θείας καὶ παλαιᾶς γραφῆς, ἣν οἱ ἑβδομήκοντα συνεληλυθότες ἐκδεδώκασι μετάφρασιν, καὶ δὴ καὶ τὴν Συμμάχου καὶ Ἀκύλα, καὶ τῶν ἄλλων· ἰδίαν δέ τινα καὶ καινὴν ἐπαρθῆναι συντάξαι· μήτε τὴν ἑβραΐδα, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἐκ παιδὸς ἀσκηθέντα, μήτε τὸν τῆς θείας γραφῆς νοῦν ἐκδιδαχθέντα, Ἑβραίοις δέ τισι τῶν χαμαιπετῶν ἑαυτὸν ἐκδεδωκότα, ἐκεῖθεν θαρρῆσαι ἰδίαν ἔκδοσιν ἀναγράφειν. ἔστι δὲ τὰ τῆς αἱρέσεως αὐτοῖς, ὡς ἐν κεφαλαίῳ φάναι, ταῦτα· φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους· φύσει δὲ, οὐ κατ' ἐκείνην, ἐν ᾗ κατὰ * πρώτας δημιουργηθεὶς ὑπέστη ὁ Ἀδάμ. ἐκείνην γὰρ ἀγαθήν, ἀγαθοῦ θεοῦ ποίημα οὖσαν φασίν· ἀλλὰ κατ' ἐκείνην, ἣν ὕστερον ἁμαρτήσας ἐκληρώσατο, τῇ περὶ τὸ κακὸν πράξει, καὶ ἁμαρτίᾳ, κακήν τε ἀντ' ἀγαθῆς ἑαυτοῦ, καὶ θνητὴν ἀντὶ τῆς ἀθανάτου ἀλλαξάμενος. ταύτῃ τοι καὶ φύσει γεγονότας κακούς, ἐκ τοῦ ὑποστῆναι φύσει πρότερον ἀγαθούς, ἐν τῇ φύσει, καὶ οὐκ ἐν τῇ προαιρέσει κεκτῆσθαι τὴν ἁμαρτίαν. δεύτερον ἀκόλουθον αὐτοῖς λέγειν, μηδὲ τὰ παιδία, κἂν ἀρτιγέννητα ᾖ, μὴ ἀπηλλάχθαι ἁμαρτίας, ἅτε ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδὰμ παραβάσεως, τῆς φύσεως ἐν ἁμαρτίαις ὑποστάσης, καὶ εἰς πᾶν τὸ ἐξ ἐκείνου γένος, τῆς ἁμαρτωλῆς (ὡς εἴποιεν ἂν ἐκεῖνοι) φύσεως παραπεμπομένης. φέρουσι δὲ αὐτοῖς τὸ ἐν ἁμαρτίαις ἐγεννήθην, καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ αὐτὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ τὴν τοῦ ἀχράντου σώματος κοινωνίαν, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ τοῖς βρέφεσιν ἐπιφερόμενα ταῦτα προκομίζειν, ἐπὶ βεβαιώσει τῆς οἰκείας νομίσεως. ἔτι δὲ καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις ἐστὶ δίκαιος. ἀκόλουθον δὲ καὶ τοῦτο δηλονότι τῆς ἀπ' ἀρχῆς αὐτῶν θέσεως· οὐ δικαιωθήσεται γὰρ ἐνώπιόν σου, φησί, πᾶσα σάρξ, καὶ τὰ τοιαῦτα. τέταρτον, (ὢ βλασφήμων καὶ δυσσεβῶν στομάτων) ὅτι οὐδ' ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς ἡμῶν, ἅτε τὴν ἡμαρτημένην φύσιν προσειληφώς, οὐδ' αὐτὸς * ἐκαθάρευεν ἀπὸ ἁμαρτίας. καίτοι ἀλλαχοῦ τῆς βλασφημίας αὐτῶν ἔστιν αὐτοὺς ἰδεῖν, ὥς φησιν, οὐδ' ἀληθείᾳ καὶ φύσει, σχήματι δὲ μόνῳ * διδόντας αὐτῷ τὴν ἐνανθρώπησιν.

Aram.

LXX. interpretes. Symmachus. Aquila.

* κατὰ πρώτας.

* ἐκαθάρευεν.

* διδόντας.

πέμπτον

THEODOR. ANTIOCH.

πέμπτον, ὅτι τὸν γάμον, ἤτοι τὴν τῆς μίξεως ὄρεξιν, καὶ τὴν τοῦ σπέρματος καταβολήν, καὶ πάντα δὴ τὰ τοιαῦτα, ἀφ' ὧν περ κατὰ διαδοχὴν τὸ ἡμέτερον γένος αὔξεται, τῆς μοχθηρᾶς ἔργα φασὶ φύσεως, εἰς ἣν διὰ τῆς ἁμαρτίας πεσὼν ὁ Ἀδάμ, τῇ τῆς φύσεως κακίᾳ τὸν ἑσμὸν ἐδέξατο τῶν κακῶν. ἀλλ' ἃ μὲν τῶν αἱρετιζόντων τοιαῦτα. ὁ δὲ Θεόδωρος, οὗτος, εὖ μὲν ποιεῖ ἀποτρεπόμενος αὐτά, ἐνιαχῆ δὲ καὶ ἄριστα αὐτοῖς καὶ συνισχύει τὸ ἀλλόκοτον καὶ βλάσφημον τῆς ὑπολήψεως ἐπιρραπίζει, καὶ ταῖς γραφικαῖς φωναῖς, ἃς ἐκεῖνοι κακῶς ἐξειλήφασι, τὰς καταλλήλους ἐννοίας ἁρμόζων, ἀμαθεῖς αὐτοὺς τελείως ἐξελέγχει. οὐκ ἀεὶ δὲ ἀλλὰ τήν τε Νεστορίου αἵρεσιν ὠδίνων ἡμῖν ἐν πολλοῖς ὤφθη, καὶ τὴν Ὠριγένους κατάγει τὸ τέλος ὑποφαίνειν τῆς κολάσεως. ἔτι δὲ οὐδὲ τὸ λέγειν αὐτόν, ἀπ' ἀρχῆς μὲν θνητὸν πεπλάσθαι τὸν Ἀδάμ, ἐνδείξει δὲ μόνον, ἵνα μισήσωμεν τὴν ἁμαρτίαν, σχηματίσασθαι τὸν Θεὸν ὡς διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀντὶ τιμωρίας ἐπιτέθειται ὁ θάνατος· οὐ μὲν ἦν οὐδὲ τοῦτο μοι δοκεῖν εἰς ὀρθοὺς ἀναφέρειν λογισμούς, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑπέχειν τὰς εὐθύνας, εἴ τις ἀπαιτεῖν ἐθέλοι· κἄν, ὡς ἐκεῖνος εἴποι, ἱκανῶς ἡ τοιαύτη δόξα πρὸς τοὺς αἱρεσιώτας * ἀπομάχεται. οὐ γὰρ εἴ τι διαμάχεται τῷ χείρονι, ἀγαθόν· καὶ γὰρ καὶ ἑαυτῷ μάχεται τὸ κακόν· ἀλλ' εἴ τι σύμφωνον ὀρθῷ λογισμῷ, καὶ γνώριμον ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῦτο ἀποδεκτόν, κἂν οὐδεμία αἵρεσις μάχεσθαι τολμᾷ πρὸς αὐτό. ἔτι δὲ κἀκεῖνο οὐκ ἐγκρίνω ἔγωγε τοῖς ἀληθείας δόγμασι, περιέργως τε εἰρημένον, καὶ οὐδὲ γνώριμον * τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, τὸ δύο ἀφέσεις ἁμαρτιῶν εἶναι λέγειν· τὴν μὲν τῶν [τι] πεπραγμένων, τὴν δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως εἴποι τις αὐτὴν καὶ ἄφεσιν ὡς ἐκεῖνος λέγει, αὐτὴν τὴν ἀναμαρτησίαν, ἤτοι τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν. δεῖ γὰρ ἡμῖν, ὡς ἔοικε, καὶ πλειόνων σαφηνιστικῶν λέξεων, ἵνα τὴν καινὴν ἐκείνην ὑποδηλώσωμεν τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσιν· ὅπερ ὁ μὲν ὀρθὸς λόγος ἀναμαρτησίαν οἶδεν, οὗτος δὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν τελείαν καὶ κυριωτάτην, καὶ ἀναίρεσιν καλεῖ ἁμαρτίας παντελῆ. τίς οὖν ἡ τοιαύτη ἁμαρτιῶν ἄφεσις, καὶ ποῦ διδομένη, καὶ πόθεν ἀρξαμένη; ἤρξατο μὲν ἐμφανίζεσθαι ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν δεσπότην Χριστὸν οἰκονομίας, καὶ ἐν ἀρραβῶνος ἡμῖν δίδοσθαι τάξει· δίδοται δὲ τελείως, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἔργοις, καὶ ἐν τῇ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποκαταστάσει· ἧς ἵνα τύχωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη βαπτιζόμεθα. ἀλλὰ τὰ μὲν μέχρι τούτου ὡς σεμνά, καὶ κεχηνέναι μονονουχὶ πρὸς τὸ πέρας ἅπαντας παρασκευάζοντα. εἰπὲ δὴ λοιπὸν καὶ τί τοῦτο; ὀρθὰ γάρ σοι παρεχόμεθα τὰ ὦτα. τίς ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσις ἡ παντελὴς ἐκείνη; οὐκ ἔτι φησὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἁμαρτησόμεθα. ἀλλὰ γὰρ ὡς ἐξ οἵων ἡμᾶς κατέσπασας τῶν ἐλπίδων. ἵνα γὰρ νῦν ἐάσω ζητεῖν ὅπως ἔστι λέγειν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τὸ ἐκεῖνο συντόμως ἐρῶ· τί οὖν διὰ τοῦτό σοι Χριστὸς ἐσαρκώθη καὶ ἐσταυρώθη, ἵνα μὴ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἁμαρτήσῃς;

* al. ἀπομάχεται.

* al. τῆς ἐκκλησίας.

Quintum, matrimonium, vel certè congrediendi cupiditatem, & ſeminis miſſionem, omniaque ſimilia, quibus ſucceſſione genus humanum propagatur, peruerſæ naturæ opera eſſe aſſerunt: in quam quidem per peccatum lapſus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in ſe ſuſceperit. Hæc ſectatiorum dogmata ſunt.

Porrò Theodorus hic rectè quidem facit, quod hæc ipſa deteſtetur ac reiiciat, interdúmque optimè ac validè ipſorum abſurdas & blaſphemas opiniones refellat, nec non ſacræ ſcripturæ locis, quibus illi abuſi ſunt, proprios ſenſus adaptando, vt omnino imperitos redarguat. Verum hoc ei perpetuum non eſt: nam & Neſtorij ſectam in multis parturire nobis viſus eſt, & Origenis, ſaltem de fine ſuppliciorum, muſſitare ſententiam.

Quod autem aſſerit præterea (Iam inde ab initio quidem formatum eſſe mortalem Adam, ſed DEVM, vt ſcilicet peccatum odiſſemus, ita tantum ſimulaſſe, quaſi pro peccato pœnæ loco mors impoſita fuerit) mihi ſanè rectam ſententiam nullam afferre, ſed multis potius obiectum eſſe criminationibus, ſi quis rationes exigere velit, videtur: quantumuis, vt ipſe dixerit, ſatis acriter huiuſmodi opinio aduerſus hæreticos pugnet. Non enim, ſi quid cum deteriori pugnet, continuo bonum eſt: etenim malum quoque ſecum ipſum pugnat: ſed ſi quid rectæ rationi conſentaneum, manifeſtúmque ſit ſacris litteris, illud demum recipiendum, tametſi nulla hæreſis ei ſententiæ reſiſtere audeat.

Nec illud item ego curioſè dictum, & Eccleſiæ DEI inauditum, in veritatis dogmatibus numeraueri m, cum duas eſſe peccatorum remiſſiones aſſerit. Alteram quidem de commiſſis: alteram verò (quam neſcio qui remiſſionem quiſpiam, vt ille loquitur, appellare poſſit) *a* impeccantiam ipſam, ſiue non amplius peccare. Oportet enim nos, vt apparet, pluribus explanantibus vocabulis vti, vt nouam illam peccatorum remiſſionem declaremus. Quod enim recta loquendi ratio *impeccantiam* nominat, ille peccatorum veniam perfectam, & maximè ratam, integrúmque appellat peccati interitum.

a Ita cum B. Hieron. proœmio Comment. 4. in Ierem. reddo ἀναμαρτησίαν.

Ecquænam igitur hæc peccatorum remiſſio, & vbi facta, vndéque originem duxit? Cœpit quidem illa manifeſtare ſe, ait, ex quo CHRISTVS Dominus carnem induit, & arrabonis nobis loco tradi: perfectè verò datur, cum pro bonis operibus, tum in illa inſtauratione, quæ poſt carnis reſurrectionem futura eſt, qua vt potiamur, tam nos, quam recens nati infantes baptizamur. Satis quidem illa, quæ dicta ſunt hactenus, præclara, & quæ tantum non inhiare ſini omnes iubeant. Dic ergo deinceps, Et quid hoc rei? aures enim tibi arrectas præbemus. Quænam, inquam, hæc eſt peccatorum perfecta remiſſio? Non amplius, inquis, poſt reſurrectionem peccabimus. Quàm ſanè ab ingenti ſpe nos deturbaſti! Vt enim nunc quærere omittam, Quonam modo dicere liceat, peccatorum remiſſionem; illud tantùm breuiter rogabo; Quid ais? Propterea ne CHRISTVS tibi homo factus eſt, & cruci affixus, ne tu ibi poſt reſurrectionem iterum pecces?

THEODOR. ANTIOCH.

Peccabantne igitur illic, qui vita prius abierunt, quàm in mundum CHRISTVS veniret? Et si forte non baptizemur, peccabimus ibi adhuc [tuo iudicio] & nos, & infantes? Quid? Infideles omnes, rursum in futuro seculo, & furabuntur, & fornicabuntur, impieque agent, ac latrocinabuntur, omnemque adeo sui desiderij nequitiam adimplebunt? Non enim iustas satis vel eorum, quæ hic commiserunt, quantumuis grauissimas pœnas, reperias. En tibi, ex quibus illam ipsius peccatorum remissionem probare non possim, iam ostendi.

Sed fortasse ne ipse quidem volens huc deductus est, tantumque vt dubios sic quærentium nodos dissoluat: Quare pueri sanctissimis mysteriis communicant? Cur baptismate digni iudicantur? nisi quia & ipsi peccatis abundant, insito iam in naturam ipsam peccato? In peccatorum enim hæc remissionem conferuntur. Verum oportebat & illam dubitationem, multas aliòqui habentem dissoluendi vias, alio modo dissoluere, absurdisque illis, quæ ad ipsius peccatorum remissionem consequuntur, consideratis, nihil eiusmodi prodigiose contingere.

Idem hic Theodorus ille est, qui aduersus Eunomium libris a octo & viginti non segniter depugnauit, & sancti Basilij, vel ipsiusmet potius veritatis, sententiam confirmauit. Etenim neque voces, neque vocum compositio, neque dogmatum mens, neque varia illa & fusa refutandi ratio, nec id genus alia quidpiam differunt. etsi autem dictionibus vtatur non insusitatis, obscurus tamen est. quia enim cathenatas vt plurimum adhibet periodos, & interpositiones crebras, per quas etiam sensus quam longissimè à re proposita recedit: rursum quia nominum obliquis ac participiis redundat, & res easdem frequenter (neque id satis ornatè) reuoluit, ac repetit: quia denique repetitiones illius pluribus, quàm narrationes ipsæ (quod omnino sine methodo sit) circumstantiis refertæ sunt, similibusque ex caussis non parum obscuritatis scriptis suis aspergit. Apparet autem studiosius versatum fuisse in sacra nostra diuina scriptura, etsi in plerisque à veritate aberret.

a Sup. Cod. IV. XXV. dunta xat referuntur.

CLXXIIX.

DIOSCORIDIS *De materia medica libri VII.*

a Vt libri editi repræsentant.

LEGIMVS DIOSCORIDIS de *materia a [me dica]* volumen septem distinctum libris. Quorum in prioribus quinque agit de herbis, stirpibus, aromatibus, confectionéque olei & vnguenti. Item de animantibus, & de partium illorum vtilitate. De arboribus quoque, & succis, ac lachrymis. Præterea de melle, & lacte, atque adipe: deque iis, quæ frumentacea & oleracea vocantur. Adhæc de radicibus, plantis, arbustis, herbis, & quæcumque ex his vel liquorem vel fructum ad medicam facultatem vtilem habent. Quin & de vini generibus, ac de metallicis quæ nominantur, abundè tractat: & plurimorum, de quibus dicere instituerat, figuram, naturam, ortus locum, quo intelligata citius cognoscantur, accuratè describit. Parcius duntaxat vsum rei cuiusque, nimisque accuratè historiam adscribit. Vinorum item varium in his prodit apparatum.

ἡμάρτανον δὲ ἄρα ἐκεῖθεν οἱ προκαταλύσαντες τὸν βίον, πρὶν ἢ Χριστὸς ἐπιδημήσῃ; ἂν δὲ μὴ βαπτιζόμεθα, ἁμαρτίας ἔτι διαπραξόμεθά σοι ἐκεῖ καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη; τί δ᾽ οἱ ἄπιστοι πάντες πάλιν κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα καὶ κλέψουσι, καὶ πορνεύσουσι, καὶ δυσσεβήσουσι, καὶ λῃστεύσουσι, καὶ πᾶσαν αὐτῶν μοχθηρὰν ἐπιθυμίαν πληρώσουσιν, οὐ γὰρ δικαίας γε αὐτοῖς τῶν ἐνταῦθα πλημμεληθέντων καὶ βαρυτάτας ἐξεύροις τὰς τιμωρίας. ἀλλ᾽ *ἐξῆς μοι οὐκ ἐγχειρητέον αὐτοῦ τὴν τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσιν ἐνδεδειγμένον. τάχα δ᾽ οὐδ᾽ αὐτὸς ἑκὼν ἐπὶ τοῦτο ἦλθεν· ἀλλ᾽ ἵνα λύσῃ τὴν ἀπορίαν τῶν λεγόντων, διὰ τί τὰ βρέφη κοινωνεῖ τῶν ἀχράντων μυστηρίων; διὰ τί τοῦ βαπτίσματος ἀξιοῦται; εἰ μὴ καὶ αὐτὰ γέμει ἁμαρτιῶν, ἐν τῇ φύσει τῆς ἁμαρτίας καταπεπαρμένης. καὶ γὰρ καὶ εἰς ἄφεσιν ταῦτα δίδοται ἁμαρτιῶν. ἀλλ᾽ ἐχρῆν καὶ τὴν ἀπορίαν, πολλὰς ἔχουσαν λύσεων ἀφορμάς, ἑτέρωθεν ἐπιλύσασθαι, καὶ τὰ ἑπόμενα τῇ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ἄτοπα ἐπισκεψάμενον ταῦτα, μηδὲν τερατεύσασθαι τοιοῦτον. ἔστι μὲν οὖν οὗτος ὁ Θεόδωρος, ὁ καὶ κατ᾽ Εὐνομίου ἐν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ λόγοις οὐκ ἀγεννῶς ἀγωνισάμενος, καὶ τὴν Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου, μᾶλλον δὲ τῆς ἀληθείας κρατύνων δόξαν. οὐ τὸ γὰρ λέξις, καὶ τῶν λέξεων ἡ συνθήκη, καὶ ὁ νοῦς τῶν δογμάτων, καὶ τὸ πολύχουν τῆς ἀνατροπῆς, καὶ τἆλλα κατ᾽ οὐδὲν διαλλάσσει· ἀσαφὴς δὲ ἐστι, καίτοι λέξεσιν οὐ ξενιζούσαις χρώμενος. ἀλλὰ τῷ χρονιωτέραις χρῆσθαι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον περιόδοις, καὶ παρεμβολαῖς ἀλλεπαλλήλοις, δι᾽ ὧν καὶ εἰς μήκιστον ὁ νοῦς ἀποτείνεται τῶν προκειμένων, ταῖς τε τῶν ὀνομάτων πλαγίαις, καὶ ταῖς μετοχικαῖς λέξεσι πλεονάζειν τά αὐτά τε πολλάκις, καὶ οὐδὲ σὺν κόσμῳ ἐπανακυκλεῖν, καὶ τὰς ἐπαναλήψεις πλείονα τῶν διηγήσεων (ὅπερ ἀμέθοδον παντελῶς) τῶν περιστάσεων μεμεστῶσθαι, καὶ τοῖς τοιούτοις· οὐκ ὀλίγον ζόφον τῶν αὐτοῦ γραμμάτων κατασκεδάζει. ἔοικε δὲ φιλοπονώτερον περὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ θείαν γραφὴν διατεθῆναι, εἰ καὶ ἐν πολλοῖς παρασύρεται τῆς ἀληθείας.

* ἐξ ὧν μοι.

Theodori Antiocheni contra Eunomium lib.

ΔΙΟΣΚΟΡΙ´ΔΟΥ ΠΕΡΙ´ Υ´ΛΗΣ λόγοι ζ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Διοσκορίδη περὶ ὕλης βιβλίον, ἑπτὰ λόγοις διῃρημένον. ἐν μὲν οὖν τοῖς πέντε περὶ τῶν βοτανῶν καὶ φυτῶν διαλαμβάνει, ἀρωμάτων τε, καὶ σκευασίας ἐλαίων καὶ μύρων, καὶ δὴ καὶ ζώων, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων ὠφελείας, ἀλλὰ καὶ δένδρων, καὶ ὀπῶν, καὶ δακρύων, ἔτι δὲ μέλιτος καὶ γάλακτος καὶ στέατος, καὶ τῶν καλουμένων σιτηρῶν καὶ λαχανικῶν, ῥιζῶν τε καὶ φυτῶν, καὶ θάμνων, καὶ βοτανῶν. ὅσα τε αὐτῶν τὸ χύλισμα εἰς ἰατρικὴν χρείαν συντελὲς ἔχει ἢ τὸν καρπόν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ οἴνων, καὶ τῶν καλουμένων μεταλλικῶν, ἐφ᾽ ἱκανὸν διαλαμβάνει, καὶ τῶν γε πλείστων, ὧν προὔθετο λέγειν εἶδός τε καὶ φύσιν, καὶ τόπον γενέσεως, εἰς τὸ ἀκριβὲς πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ ζητουμένου ἀναγράφει. ἐπ᾽ ἔλαττον δέ, τὴν χρείαν μόνον, ἢ οὐκ ἀκριβῆ τὴν ἱστορίαν ὑπογράφων· οἴνων δὲ διαφόρους παραδίδωσιν ἐν τούτοις διασκευασίας.

pod. Dioscorides.

ἐν μὲν τῷ ἕκτῳ, περὶ φαρμάκων διέξεισιν, ὅσα τε ὄντα τῶν δηλητηρίων, καὶ ὅσα τῶν ἀλεξικάκων. ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ καὶ τῆς ὅλης πραγματείας τελευταίῳ, περὶ τῶν ἰοβόλων ζώων τὴν ἱστορίαν ποιεῖται, οἷς τε οἱ περιπεπτωκότες τινὶ τούτων τὴν δυνατὴν παραμυθίαν, ἢ καὶ τελείαν εὑρήσουσι θεραπείαν. μέχρι τούτων ὁ τοῦ βιβλίου σκοπὸς οὗτος. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον οὐ πρὸς ἰατρικὴν * φιλοσοφίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐμφιλόσοφον καὶ φυσικὴν θεωρίαν. καὶ ὅσοι δὲ μετ᾽ αὐτὸν περὶ ἁπλῶν φαρμάκων ἔδοξαν γράφειν, οἱ μὲν μετέγραψαν μόνον τὸ βιβλίον· οἱ δὲ οὐδὲ κἂν * τῇ γραφῇ διασώσαι τὸ ἀκριβὲς * πεφροντίκασιν, ἀλλὰ κατατέμνοντες τὴν ὁλόκληρον τὴν περὶ ἕκαστον διδασκαλίας, χωρὶς μὲν εἶδος καὶ φύσιν καὶ γένεσιν τῶν ἁπλῶν συναγείροντες, χωρὶς δὲ καὶ μεμερισμένως τὴν χρείαν καὶ ὠφέλειαν διαγράφοντες. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Παῦλος, καὶ Ἀέτιος, καὶ οἱ τοιοῦτοι, οὐδὲ τοῦ εἴδους λόγον ἔθεντο, μόνην δὲ τὴν χρείαν ἀκρωτηριάσαντες, τοῖς ἰδίοις συντάγμασιν ἐπεισήνεγκαν. καίτοι εἰ καὶ Παύλῳ οὐ μόνον ὧν Διοσκουρίδης εἶπε, τὰς χρείας παρεῖται· ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκεῖνος οὐκ ἐμνήσθη, οὐκ ὀλίγων ἡ χρεία καὶ τὸ ὠφέλιμον * συνηθροῖσθαι. Ἀέτιος δὲ μὴ ὅτι μηδὲν προσθεῖναι, καὶ πολλὰ ὧν Διοσκουρίδης ἔγραψεν, οὐκ οἶδα ἀνθ᾽ ὅτου παρῆλθεν. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ τούτων δοκῶν εἶναι πλατυκώτερος Ὀρειβάσιος, ἅπαντα, ὅσων μνήμην ἔσχε Διοσκουρίδης, ἐν ταῖς ἰδίαις συναγωγαῖς ἀνεγράψατο· ἀλλὰ καὶ τὴν χρείαν τοῦ εἴδους καὶ τῆς φύσεως ἔτεμεν. καὶ Γαληνὸς μὲν τοῦ πλείστας τῶν βοτανῶν παραλιπεῖν, μόνην τὴν δύναμιν, ἢ τήν γε χρῆσιν καὶ ὧν ἐμνημόνευσεν, ἔγραψε· ψυχρὰν αἰτίαν τοῦ παραλιπεῖν, εἶδός τε καὶ φύσιν αὐτῶν ἀποδεδωκώς· καίτοι περὶ τῶν μεταλλικῶν διαλαβὼν, καὶ περιεργότερον ἢ κατὰ Διοσκουρίδην διέλαβεν, οὐκ ἐλαχίστῳ μέρει, οὐδὲ τοῦ χρησίμου ἐν τούτοις τὸν ἄνδρα παρευδοκιμῶν. οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ, ἐφ᾽ ὅσον περὶ τῶν βοτανῶν, λέγω ἐστὶ τοῦ ἀπολειπομένου. ὥστε, ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι, εἰς ἐπίγνωσιν εἴδους τε καὶ φύσεως καὶ γενέσεως, οὐκ ἄν τις χρειωδέστερον, ἢ Διοσκουρίδου τύχοι. ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ Γαληνὸς ἐπιμαρτυρεῖται, Ἀναζαρβεύς. ἐγὼ δὲ ἐντυχὼν τισὶν, οἳ * Πεδάνιον ἅμα καὶ Ἀναζαρβέα τῆς ἐπιγραφῆς ἐποιοῦντο. πολλῶν δὲ καὶ πρὸ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν συγγεγραφότων, ἀκριβέστερος ἁπάντων καὶ χρειωδέστερος πείρᾳ γινώσκεται.

ΑΓΑΠΙΟΥ ΛΟΓΟΙ γ᾽ καὶ κ᾽.

Ἀνεγνώσθη τοῦ μισητοῦ καὶ δυσσεβοῦς Ἀγαπίου βιβλίον, λόγοι δέ εἰσι τρεῖς καὶ εἴκοσι. καὶ ἕτερα κεφάλαια δύο καὶ ἑκατόν. ἐν οἷς ἅπασι δ᾽ εἰκότως μὲν ἑαυτὸν ὑποκρινόμενον ὄνομα τὸ χριστιανῶν, οὐδεὶς δ᾽ ἧττον δι᾽ αὐτῶν ἐκείνων ἐλέγχεται μισόχριστος ἀν. προσφωνεῖ δὲ ταῦτα Οὐρανίᾳ τινὶ τοὔνομα γυναικὶ, συμφιλόσοφον ἀποσεμνύνων αὐτήν. πάντα γοῦν τἀναντία δογματίζων καὶ κρατύνων χριστιανοῖς,

Sexto autem libro de iis medicamentis disserit, quæ aut noxia sunt, aut salutaria. Septimo denique & a huius operis ultimo, venenatorum animantium historiam scribit, ac per quæ iam qui in horum aliquod inciderint, aut perfectam medicinam, aut quidquid saltem solatij adferri possit, reperiant. Atque hic operi huic scopus præfigitur. quod utilissimum sane est, non medicæ tantum facultati deditis, verum etiam philosophicæ ac physicæ speculationi intentis.

Iam quotquot post illum de simplicibus medicamentis scriptitare visi sunt, alij horum hunc duntaxat transcripserunt, alijs ne in ipsa quidem ita scriptione accuratioris curæ fuit; sed universam de singulis doctrinam discerpserant, cum formam, naturam, & ortum simplicium seorsum colligunt, seorsimque rursum ac divisim usum, & utilitatem perscribunt. b Alexander vero, c Paulus, Aetius, similesque, ne formæ quidem rationem habuerunt: sed solius usus summa duntaxat veluti capita libantes, suis ea scriptis inseruerunt. Quanquam Paulus non solum eorum, quæ Dioscorides tradidit, usum summe omisit, sed & multorum, quorum ille non meminit, usum, utilitatemque accumulat. Aetius vero præterquam quod nihil ipse addat, multa insuper, quæ Dioscorides scripserat, nescio quo consilio prætermisit. At neque Oribasius, qui his omnibus uberior esse videatur, omnia quorum Dioscorides meminit, in sua retulit collectanea; sed usum a forma naturaque disiunxit. Galenus item cum herbarum multa genera omiserit, facultatem duntaxat, aut usum earum, quarum quidem meminit, descripsit, frigida sane causa, cur harum & figuram, & naturam prætermiserit, allata. Etsi de metallicis curiosius sane quam Dioscorides egit, non minima ex parte, & quidem utili, virum illum superans, non adeo tamen, quantum herbarum ab illo causa vincitur, etiam vincitur.

Quamobrem, mea quidem sententia, ad figuræ, naturæ, atque ortus intelligentiam, Dioscoride nemo facile utilior invenitur.

Scriptor hic, ut & d Galenus testificatur, Anazarbensis est. Incidi tamen aliquando in eos libros, qui e Pedacij simul, & Anazarbei nomen in titulo præferrent. Omnibus autem, qui ante illum multi ea de re scripserunt, accuratione atque utilitate antecellere videri f studet.

Agapii libri XXIII.

CLXXIX.

Legi Agapii, odio digni atque impij hominis, *Opus trium & viginti libellorum*, & alia præterea *Capita duo supra centum*. Quibus omnibus satis ostendit, falso cum sibi Christiani nomen vindicare, cum tantus nemo omnium CHRISTI osor, quantus Agapius vel ex his ipsis libellis, deprehendatur, quod Uraniæ cuidam feminæ, sectæ suæ studijque sociæ, ut iactat, inscribit. Cum igitur nullum dogma introducat atque confirmet, quod nō Christianæ doctrinæ aduersetur,

* φιλοσοφίαν

* τοῦ μεταγράψαι
* πεφροντίκασι.

Alexan. Trallianus. Paul. Ægin. Aetius.

* οὐδὲ

* συνηθροῖσθαι.

Oribasius.

Galenus.

* ἐν Πεδανίου καὶ Ἀναζαρβέως.

al. Ἀγαπίου liber.

a Ipse Dioscor. dicit in VI. proœmio ...

b Aphrodi. forsan. c Ægineta.

d Lib. VI. de simpl. medicam. Proœmio. e Quo modo in vulgatis codicibus legimus, Πεδανίου Διοσκουρίδου Ἀναζαρβέως. f Libri primi Proœmio.

Principium quoddam malum per se subsistens, ab æterno esse Deo oppositum vult, quod interdum *Naturam*, *Materiam* nonnunquam, alias etiam *Sathanam*, *Diabolum*, *mundi Principem*, *seculi huius Deum*, aliisque sexcentis appellat nominibus. Tradit adhæc, necessario, atque inuitos peccare homines: Et corpus deterioris esse partis, diuinæ verò auræ particulam esse animam, atque (ô ingentem amentiam) eiusdem cum Deo naturæ. Vetus dein Testamentum irridet, ac Moysen ipsum cum Prophetis; quin & Domini præcursorem miserrimus ille subsannat. Hos autem ipsos, & veteris Testamenti dicta factáque omnia, (ô impietatem summam) malo illi, & cum Deo pugnanti Principio adscribit. Paradisi quoque arborem illam CHRISTVM esse fabulatur, quem etsi ore quidem venerari se fingit, factis tamen ipsis & opinionibus, quantum exprimi verbis haud potest, blasphemat. Trinitatem insuper consubstantialem fateri se dicere audet execrandus ille, sed hoc impie ac malitiose, tantúmque vt pietatis hisce vocabulis decipiat, simpliciùs ac minus circumspecte ad eum accedentes, vtque pestilente dogmatis veneno, hac quasi dulcedine quadam temperata, atque commista, huius illos noxa confestim adimpleat. Sic & corpus se CHRISTI honorare ac prædicare ait, & CHRISTVM cruci affixum, immo ipsam crucem, baptismum, sepulturam, atque resurrectionem eius, mortuorúmque adeo omnium resurrectionem ac iudicium; &, vt semel dicam, omnia fere pietatis ac Christianæ religionis vocabula ad alios, vel absurdos atque abominandos, vel alienos ac stultos, vel ineptos & incongruos sensus transferens atque traducens, suam ita nititur confirmare impietatem. Tantam vero dolo mistam impietatem meditatus est, vt cum intolerabile odium, bellúmque implacabile, cooperante illi diabolo, cum semper-Virgine MARIA, ac matre CHRISTI Dei nostri gerat, MARIAE tamen nomen per simulationem vsurpare, eámque matrem CHRISTI mendaciter appellare, nec Dei, nec vllius omnino pudoris metu vereatur. Quamobrem & venerandam salutiferámque CHRISTI Crucem mille conuiciis lacerans, atque ad Iudæos propulsandos telum per blasphemiam appellans, dicere nihilominus impudenter audet, honore dignam se, ac veneratione CHRISTI Dei crucem ducere, aliis nimirum appellationibus res peruersè enuncians. Sic & corpus, & sanguinem CHRISTI fabulatur, non illud, quod Christiani agnoscimus, sed quod rabida ipsius, ac furiosa mens confinxit: Voces quidem piorum admittendo, res verò ipsas allatrando. De sole præterea, & luna sine pudore veluti de Diis disserit, eiusdémque cum Deo esse naturæ prædicat: neque sensu horum lucem percipi, sed sola mente posse intelligi, mentitur homo sensu carens communi. Hinc & incorporea, formæque ac coloris expertia hymnis celebrans, cultum illis maiestatemque attribuit. Abstinentiam verò à carnibus, atque à re vxoria, tanquam à rebus detestandis, maxime ipse detestandus, simulat. Vinum quoque velut ebrietatis causam auersatur, non considerans vino id vitium minimè, sed immoderato indecentique vsui tribuendum, vt & ciborum omnium, immo & ipsius aquæ immodicus vsus nocet.

ἀρχὴν τοποθετῶν αὐτῷ, τὸ, [illegible] ἐξ ἀϊδίου τῷ Θεῷ, ἣν ποτὲ μὲν φύσιν, ἄλλοτε δὲ ὕλην, καὶ ἄλλοτε [δὲ] σατανᾶν καὶ διάβολον καὶ ἄρχοντα τοῦ κόσμου, καὶ Θεὸν τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ *μυρίοις ἄλλοις ἀποκαλεῖ. ἀνάγκῃ τε καὶ ἄκοντας τοὺς ἀνθρώπους πταίειν διατείνεται. καὶ τὸ σῶμα τῆς φαύλης μοίρας εἶναι, τῆς θείας δὲ τὴν ψυχὴν, καὶ ὁμοούσιον (φεῦ τῆς μανίας) τῷ Θεῷ. τὴν δὲ παλαιὰν γραφὴν κωμῳδεῖ, Μωσέα τε αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας, καὶ δὴ καὶ τὸν πρόδρομον ὁ ἐξώλης δυσφημεῖ. [illegible] τε τούτους, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ λελεγμένα τε καὶ πεπραγμένα (ὢ τῆς ἀθεότητος) τῇ χείρονι καὶ ἀντικειμένῃ τῷ Θεῷ ἀρχῇ. καὶ τὸ ἐν παραδείσῳ φυτὸν, τὸν Χριστὸν εἶναι τερατολογεῖ: ὃν καὶ χείλεσι μὲν τιμᾶν ὁμολογεῖ, ἔργοις δὲ καὶ δόξαις, οὐδ' ἔστι λόγοις παραστῆσαι, ὅσον βλασφημεῖ. καὶ τριάδα δὲ ὁμοούσιον ὁ κατάρατος λέγει μὲν ὁμολογεῖν, ἀλλὰ δυσσεβῶς καὶ κακούργως ἵνα μόνον κλέψῃ τῆς εὐσεβείας τοῖς ῥήμασι τοὺς ἁπλουστέρους αὐτῷ ἢ ἀμαθεστέρους προσιόντας, καὶ τὸν ὄλεθρον τοῦ δόγματος ἐν τούτοις οἷον γλυκάνας καὶ κερασάμενος, ἀθρόον τῆς αὐτοῦ πληρώσῃ λύμης. οὕτω δὴ καὶ σῶμα λέγει τιμᾶν καὶ κηρύσσειν Χριστοῦ, καὶ Χριστὸν ἐσταυρωμένον, καὶ σταυρὸν καὶ βάπτισμα, καὶ ταφὴν Χριστοῦ, καὶ ἀνάστασιν, καὶ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν· καὶ ἁπλῶς σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς εὐσεβείας καὶ παρὰ χριστιανοῖς ὀνόματα, ἐπ' ἄλλας ἢ ἐκτόπους καὶ βδελυκτὰς, ἢ ἀλλοκότους καὶ μωρὰς, ἢ ἀναρμόστους καὶ ἀνακολούθους ἐννοίας, μεταφέρων καὶ περιτιθεὶς, οὕτω τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν πειρᾶται κρατύνειν. καὶ τοσοῦτον αὐτῷ τὸ ἄθεον μετὰ τοῦ δολίου μεμελέτηται, ὥστε μῖσος ἄσχετον καὶ πόλεμον ἄσπονδον ἔχοντι κατὰ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ μητρὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, συνεργοῦντος αὐτῷ τοῦ διαβόλου· ὅμως συμπλάττεται αὐτῷ καὶ Μαρίας ὄνομα· καὶ μητέρα Χριστοῦ τερατολογεῖν αὐτὴν, οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ, οὐδέ τις ὅλως αἰσχύνη. διὸ καὶ τὸν τίμιον καὶ *σωτήριον τοῦ Χριστοῦ σταυρὸν, μυρίαις ὕβρεσι βάλλων, καὶ ἀμυντήριον Ἰουδαίων δυσφημῶν, ὅμως ἀναισχυντεῖ, λέγων τιμῆς ἀξιοῦν καὶ σεβασμιώτατον τὸν σταυρὸν τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ πράγματα ἑτέροις ὀνόμασι κακούργως ὑποδηλῶν. οὕτω καὶ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, οὐχ ὃ ἴσμεν χριστιανοὶ, ἀλλ' ὃ ἡ λυσσώδης αὐτοῦ καὶ μανικὴ διάνοια ἀνεπλάσατο, μυθολογεῖ· τὰς μὲν τῶν εὐσεβῶν λέξεις συνομολογῶν, κατὰ δὲ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑλακτῶν. Ἥλιον δὲ καὶ Σελήνην, ἀναισχύντως θεολογεῖ, καὶ ὁμοούσια κηρύττει Θεῷ· οὐκ αἰσθητὸν αὐτῶν τὸ φῶς, ἀλλὰ νοητὸν ὁ ἀναίσθητος τερατευόμενος. διὸ καὶ ἀσώματα, καὶ ἀσχημάτιστα, καὶ ἀχρωμάτιστα αὐτὰ ὑμνῶν, τὸ σέβας αὐτοῖς ἀνάπτει. νηστείαν δὲ κρεῶν, καὶ γάμων ἀποχὴν ὡς βδελυρῶν, ὁ βδελυρώτατος ὑποκρίνεται. καὶ τὸν οἶνον [illegible] μεθυστικὸν ἀποστρέφεται· οὐ συνορῶν, ὡς οὐχ ὁ οἶνός ἐστι μεθυστικὸς, ἀλλ' ἡ ἄμετρος καὶ παρὰ τὸ πρέπον χρῆσις· ὥσπερ καὶ τροφῆς ἁπάσης, καὶ ὕδατος ἡ παρὰ τὸ μέτρον χρῆσις βλαβερά [illegible].

* Al. μυρίοις ἄλλοις.

* ζωοποιὸν σταυρόν.

θεολογεῖ

θεολογεῖ δὲ ὁ δύστηνος καὶ τὸν ἀέρα, κίονα αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον ὀνομάζων. τὸ πῦρ δὲ μυσάττεται καὶ τὴν γῆν, εἰς τὴν χείρονα μοῖραν συντάττων αὐτά, καὶ ἄλλοις λήροις καὶ φλυαρίαις πολλαῖς, ἔκ τε τῆς ἑλληνικῆς ἐξερανισάμενος δεισιδαιμονίας, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας ἀναπλασάμενος τερατείας, φορυτὸν κακῶν, καὶ ἀσεβείας ἔσχατον τὸ οἰκεῖον περαίνει δόγμα. ἀποσπαράττων δὲ ῥητά τινα τοῦ θείου εὐαγγελίου, καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ θείου Παύλου, πειρᾶται στρεβλοῦν αὐτά, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν δυσσέβειαν ἕλκειν. καὶ ταῖς λεγομέναις δὲ πράξεσι τῶν δώδεκα ἀποστόλων, καὶ μάλιστα Ἀνδρέου, οὐ μόνον ἐπερείδεται, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ἔχει τὸ φρόνημα ἠρμένον. κρατύνει δὲ καὶ τὰς μετεμψυχώσεις, τοὺς μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἐληλακότας, εἰς θεὸν ἀναλύων· τοὺς δὲ εἰς ἄκρον κακίας, πυρὶ διδοὺς καὶ σκότῳ· τοὺς δὲ μέσως πως πολιτευσαμένους, πάλιν εἰς σώματα κατάγων. κέχρηται δὲ μάρτυσιν ἀπηρυθριασμένως καὶ τοῖς τὴν ἑλληνικὴν θρησκείαν ἠγαπηκόσι, μάλιστα δὲ Πλάτωνι, πρὸς σύστασιν τῆς ἰδίας θεομαχίας, θείους αὐτοὺς καὶ ἱεροὺς, ὥσπερ καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ Χριστὸν καὶ σωτῆρα, ἀποκαλῶν. καὶ ἄλλα δὲ πολλῆς ἀνοίας καὶ δόλου καὶ ἀθεότητος ἔμπλεα. μακρῷ δὲ δοκεῖ πρὸς τὴν Εὐνομίου κακοδοξίαν, αὐτὸς, οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅσον ἐκείνου ἀνιδρότερον βλασφημῶν. Ἔστι δὲ τὴν λέξιν καὶ φράσιν ἐνιαχοῦ μὲν οὐκ ἀδόκιμος, καὶ μάλιστα ἐκφράσιν εἴ που μελετῶν. ἐν δέ τισιν εὐτελὴς, καὶ οὐδὲν διενηνοχὼς τῶν ἐκ τριόδου. μετέχει δὲ φιλοσόφων τινῶν ὁ ἄθλιος μαθημάτων, οὐδ' ἐκείνοις τὸ αὐθέντον καὶ γνήσιον διασώζων, ἀλλὰ πάντα κυκῶν, καὶ συμφύρων. καὶ κακουργῆσαι μὲν τἀληθὲς καὶ εὐθὲς, οὐ πόρρω τις δραστηρίου καὶ δεινότητος, ἐξευρεῖν δὲ καὶ κατανοῆσαι παντελῶς εὐήθης καὶ ἠλίθιος. χρησιμεύει δὲ τὸ ἀθεώτατον αὐτοῦ καὶ ἀχρηστότατον σύνταγμα εἰς ἔλεγχον μόνον καὶ αἰσχύνην τῇ τε δυσσεβεστάτῃ καὶ ἀθέῳ δόξῃ τῶν Μανιχαίων καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ προσκειμένων.

Alii Andreæ

De aere item infelix ille tanquam de Deo quopiam disputat, vt columnam eum, & hominem hymnis celebrans. Ignem tamen aspernatur, terrámque, & peiori hæc parte collocat. Sic aliis quoque deliramentis nugisque multis, cum e Græcorum superstitione emendicatis, tum prodigiose e suo confictis cerebro, malorum colluuiem, atque impietatis apicem, suam stabilit sectam. Diuellit & dicta quædam a sacro Euangelio, epistolisque B. Pauli, quæ & ipsa detorquere molitur, atque ad suum trahere impium dogma.

Actis item illis, quæ duodecim Apostolorum vocantur, & Andreæ[a] maximè, non solum assentitur, sed etiam inde superbia extollitur. Probat insuper animarum migrationes: alios quidem, qui ad summum virtutis culmen peruenerunt, in Deum resoluendo: alios vero, qui summum improbitatis attigerunt, igni tradendo ac tenebris: alios denique, qui medio quodam modo vitam instituerunt, in corpora iterum reuocando. Testibus præterea sine verecundia, etiam iis ad suam stabiliendam impietatem vtitur, qui Gentium religionem fuerunt amplexi, maximeque Platone, diuinos illos ac sacros (quibus æque nominibus CHRISTVM Seruatorem afficit) appellans. Alia quoque affert ingentis amentiæ, fraudis, atque impietatis plenissima. In Eunomij item errorem inuehi videtur, cum ipse, quantum vix credi potest, impie magis quam ille blasphemet.

a De quibus copiosè D. Baron. To. 1. ad annum Christ. 44.

Dictio eius & phrasis interdum quidem non contemnenda, præsertim si quid aut describere, aut explicare satagit; in quibusdam rursus vilis, nihilque a triuialibus differens. Attingit & Philosophica quædam dogmata miser ille, in quibus tamen germanum nihil aut genuinum retinet, sed omnia miscet, atque confundit. Ad deprauandum etenim verum rectúmque non parum in agendo strenuus, vel in dicendo solers, ad inueniendum atque excogitandum simplex omnino ac stolidus deprehenditur. Prodest autem impium illius, atque ineptissimum Opus, ad reprehendendum dumtaxat, pudoremque incutiendū, cum Manichæorum impiissimam doctrinam, tum hunc ipsum sectantibus.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΦΙλαδελφέως τοῦ Λυδοῦ, πραγματεῖαι γ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἰωάννου Λαυρεντίου φιλαδελφέως τοῦ Λυδοῦ, πραγματεῖαι τρεῖς· περὶ διοσημειῶν, περὶ μηνῶν, περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν. ἀλλ' ἡ μὲν περὶ διοσημειῶν, ὅσα γε κατ' ἐμὴν κρίσιν καὶ πεῖραν, οὐδὲν ἢ ἐπ' ὀλίγον διενήνοχε μυθικῆς. ἡ δὲ περὶ μηνῶν, εἰ καὶ πολὺ τὸ ἄχρηστον ἔχει, ἀλλ' οὖν πρὸς τὴν τῆς ἀρχαιότητος μάθησιν ἐπιτερπὴς καὶ λίαν χρειώδης. ἡ δὲ περὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα μάλιστα φιλοτιμουμένοις, οὐκ ἄχαριν παρέχεται τὴν ἱστορίαν. κέχρηται δ' οὗτος ὁ συγγραφεὺς τροπαῖς κατακόρως. καὶ πολλαχοῦ μὲν ψυχρῶς ἄγαν καὶ παραβόλως. ἔστι δ' ἔνθα οἰκείως καὶ ἐπαφροδίτως. καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ, πολλὴν νοσεῖ τὴν ἀνωμαλίαν, *ὑψηλὸς ὢν ἐν οἷς οὐ δεῖ, καὶ καταπεπτωκὼς πάλιν ἐν οἷς μὴ δεῖ. κόλαξ τε τῶν περιόντων ἀπαραίτητος·

Ioan. Laurent. ... tractatus III.

* [illegible]

IOANNIS LAVRENTII *Philadelphensis Lydi Tractatus tres.*

CLXXX.

LEGI IOANNIS LAVRENTII *Philadelphensis Lydi Tractatus tres: De Prodigiis; de Mensibus, & de Politicis Magistratibus.* At ille de Prodigiis, mea quidem sententia, atque iudicio, parum aut nihil à fabulis differt. Alter verò de Mensibus, etsi inutilia multa continet, ad antiquitatis tamen gratam atque iucundam cognitionem vehementer prodesse potest. Denique de Magistratibus politicis liber, iis potissimum, qui eiusmodi ambiunt, non inelegantem adfert historiam.

Vtitur autem hic scriptor verborum immutationibus ad satietatem, & plerumque frigidè nimis atque audacter, etsi interdum quoque pro prie ac venuste. In aliis itē inæqualitate laborat, dum fastuosū agit, vbi non oportet; & contra abiectus est, vbi & hoc minimè decet. Adulator adhęc superstitū inexcusabilis,

in mortuorum vero & à quibus vindictā non timeret, reprehensiones, immodice effusus. Dictione præterea vtitur interdū quidē selecta, atq. Atticorū more sublimi: & est rursum, vbi ea repat humi, atque neglecta sit, nihilque supra triuialem adferat. Verum in libris de Prodigiis ac Mentibus nemo fortassis idcirco ipsum admodum reprehenderit: quando tamen de Politicis agens Magistratibus, & historicas referens narrationes, aut aliquos laudandos suscipiens, eandem retinet dicendi inæquabilitatem, cum in dictionibus atque sensibus, tum in compositione scriptorum, nullam ego veniam deinceps eiusmodi vitia mereri video.

Militauit hic vir sub præfectis annum agens vicesimum primum. Ætatis vero quadragesimo causas egit, deinde & a Matricularius fuit, post quæ tempora & Tractatus illos se conscripsisse refert, Imperatoris iudicio palatio dignum esse habitum. De tempore quo vixit: Anastasij imperium attigit, & Iustini transegit, gubernantis insuper post illum Iustiniani emetiens. Religione vero superstitiosior videtur. Gentilium enim sectam colit simul, & fidem nostram, sic tamen, vt lector non facile colligat, vtrum sic vere sentiat, an potius veluti in scena ludat.

a Fort. forsan, an ne sit a tabulis ac praefect' (?) ... & catalogos ... vices ac per denominationem matriculas appellare solito. [margin note, partly illegible]

CLXXXI.

Damascii Damasceni liber, De Isidori Philosophi vita.

a Excerpta inde inf. reperies cap. 242.
b Quæ etiam distinctione vsus dicitur sup. cap. 130.

Lectvs est Damascivs *Damascenus de Isidori Philosophi a vita.* Liber est multorum versuum, in *b* capita fere sexaginta diuisus. Isidori autem vitam scribere instituens, Theodoræ cuidam fœminæ opus inscribit, Ethnicorum æque cultum sectanti, & Philosophicæ doctrinæ, omniúmque siue ad Poeticam, siue ad Grammaticam facultatem spectantium non imperitæ, immo & ad Geometricam, atque Arithmeticam speculationem euectæ; quam vna cum iunioribus sororibus Isidorus ipse, atque Damascius variis docuerant temporibus. Filia hæc fuit Cyrinæ, atque Diogenis, Eusebij F. Flauiani Nep. qui genus duxit a Sampsigeramo, & Monimo, à quibus & Iamblichus originem repetit, viris qui primas in Idololatrica superstitione tulerunt. Igitur Damascius Isidori vitam huic dedicat, cuius etiam petitio, accedentibus & aliis quibusdam causis, auctorem ad scribendum impulit, vt testatum ipse reliquit. Neque tamen Isidori magis vitam, quam multorum aliorum, qui vel eadem cum eo, vel præcedente ætate floruerunt, vna describit: actis quoq; eorum, ac narrationibus cum digressionibus plurimis ad satietatem adiunctis.

Ad religionem porro quod attinet, summe is impius fuit, & nouis atque anilibus fabellis c animum simul ac sermonem refertum gerēs. Quare & sanctam fidem nostrā, tametsi timide, tectâq. maleuolentia, nō raro tamē allatrat.

c Quem aperuisse videtur quatuor illis Paradoxon libris sup. cap. 130.

καὶ τῶν ἀποιχομένων, καὶ παρ' ὧν οὐ νομίζει δίκην ὕβρεως πράξεσθαι, εἰς τὸ φορτικώτατον τῆς μανίας καταχέων. Ἡ λέξις μέν ἐστιν οὐ κέχρηται λογάδι τε καὶ εἰς τὸ ἡττικισμένον ἀνηγμένη, ἔστι δ' ὅπου χαμαιπετεῖ τε καὶ παρημελημένη, καὶ μηδὲν ἔχουσα τῆς ἐκ φύσεως πλέον. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ περὶ διοσημείων καὶ περὶ νοῶν συγγραφῇ, τούτου γε ἕνεκα, οὐ μάλιστα ἄν τις ἴσως αὐτῷ νεμεσήσῃ. ὅτε δὲ καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ἀναγράφει, καὶ δὴ καὶ ἱστορικοὺς διεξιὼν λόγους, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰκεῖα ἐγκώμια καθιεὶς ἑαυτόν, τῆς αὐτῆς ἐστι φίλος ἀνωμαλίας, περί τε τὴν λέξιν καὶ τὸν νοῦν, καὶ τὴν σύνταξιν τῶν γεγραμμένων, εἰς οὐδεμίαν λοιπὸν συγγνώμην ὁρῶ τὴν τοιαύτην πλημμέλειαν ἀναφερομένην. ἐστρατεύσατο δὲ οὗτος ὁ ἀνὴρ ὑπὸ τοῖς ὑπάρχοις, ἄγων ἡλικίας κα΄. ἔτη δὲ μ΄ δικολόγος ὤν, εἶτα καὶ μαγιστριανὸς ... μεθ' ὃν χρόνον καὶ τὰς εἰρημένας λέγει συγγράψαι πραγματείας, καὶ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ψήφῳ βασιλέως ἀξιωθῆναι. χρόνος δέ, καθ' ὃν οὗτος ἐβίω, Ἀναστασίου ἥπτετο τῆς βασιλείας, καὶ τὴν Ἰουστίνου ἐπεραίου, μετρῶν καὶ τοῦ μετ' ἐκεῖνον Ἰουστινιανοῦ. τὴν δὲ θρησκείαν ὁ ἀνὴρ ἔοικε δεισιδαίμων εἶναι. σέβεται μὲν τὸ ἑλλήνων καὶ θειάζει. θειάζει δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα, μὴ διδοὺς τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐκ τοῦ ῥᾳστοῦ συμβαλεῖν, πότερον ἔτυ νομίζων θειάζει, ἢ ὡς ἐπὶ σκηνῆς.

ΔΑΜΑΣΚΙΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον.

Ἀνεγνώσθη Δαμασκίου Δαμασκηνοῦ εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον. ἔστι μὲν οὖν τὸ βιβλίον πολύστιχον, οἱονεὶ δὲ κεφαλαίοις ἑξήκοντα ἀπαρτίζεται. γράφειν δὲ τὸν Ἰσιδώρου βίον προθέμενος, Θεοδώρᾳ τινὶ τὸ σύνταγμα προσπεφώνηκεν, ἑλληνίδι μὲν καὶ αὐτῇ θρησκείαν τιμώσῃ, μαθημάτων δὲ τά τε κατὰ φιλοσοφίαν, καὶ ὅσα περὶ ποιητάς τε καὶ γραμματικὴν στρέφεται ἐμπειρίαν, οὐκ ἀπείρως ἐχούσῃ· ἀλλά γε καὶ πρὸς γεωμετρικήν τε καὶ ἀριθμητικὴν ἀνηγμένῃ θεωρίαν· αὐτοῦ τε Ἰσιδώρου καὶ Δαμασκίου τὴν διδασκαλίαν αὐτῇ τε καὶ ταῖς νεωτέραις ἀδελφαῖς κατὰ διαφόρους χρόνους πεποιημένων. αὕτη θυγάτηρ ἐγεγόνει Κυρίνας καὶ Διογένους τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Φλαβιανοῦ, ὃς εἷλκε τὸ γένος ἀπὸ Σαμψιγεράμου τε καὶ * Μονίμου, εἰς οὓς ἀνάγεται καὶ Ἰάμβλιχος, ἄνδρας τὰ πρῶτα τῆς εἰδωλολατρούσης ἀσεβείας ἀπενηνεγμένους. τὴν μὲν οὖν βιογραφίαν Ἰσιδώρου Δαμάσκιος ταύτῃ προσφωνεῖ, ἧς καὶ ἡ ἀξίωσις, καὶ ἄλλων τινῶν συναιτίων γεγενημένων, τὸν προτρεπτῆς, αἰτία κατέστη τῆς συγγραφῆς, καθάπερ αὐτὸς ἐπιμαρτύρεται, τῆς σπουδῆς. οὐ μὴν γε μᾶλλον Ἰσιδώρου βίον, ἢ πολλῶν ἄλλων, τῶν μὲν συνακμασάντων τἀνδρί, τῶν δὲ καὶ προγεγονότων, συναναγράφει πράξεις τε καὶ διηγήματα τούτων συνδιατιθείς, καὶ πλείστῃ χρώμενος καὶ κατὰ κόρον τῇ παρεκδρομῇ. Ἔστι δὲ τὴν μὲν περὶ τὰ θεῖα δόξαν εἰς ἄκρον δυσσεβής, καινῶν δὲ καὶ γραοπρεπῶν μυθολογιῶν, αὐτόν τε τὸν νοῦν καὶ τοὺς λόγους, πεπληρωμένος. διὸ καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν εἰ καὶ δειλιώσῃ καὶ λαθραιοτέρᾳ κακοφροσύνῃ, ὅμως οὐκ ὀλιγάκις καθυλακτεῖ ἀσεβείας

p vel d. Damascius Damascenus de Isidori vita.

* al. Morlpus. Iamblichus.

πάντων

πάντων δ' ὅσους ἐξαίρει τοῖς λόγοις, καὶ κρείττους ἢ καθ' ἀνθρωπίνην φύσιν βιάζεται γεγονέναι, κατὰ τὴν ἐπιστημονικωτάτην θεωρίαν, καὶ τὸ τάχει τῆς διανοίας, τούτων ἕκαστον κρίνων, αὐτὸς ὑποκαθιστῶν, οὐκ ἔστιν ὅτου μὴ καθήψατο, ἐν ᾧ ἕκαστος τῶν θαυμαζομένων ἐνδεέστερον ἔχει· τὸν μὲν εἰς ἀγχίνοιαν ἐξηγησάμενος, ὅτι μὴ πάντα ἀγχίνους· τὸν δ' εἰς ἐπιστήμας ἀπαράβλητον, ὅτι μὴ πάντα ἐπιστήμων· καὶ ὅτι καὶ τὸν εἰς ἀρετὴν ἰσχύοντος θεοῦ, ὅτι πολλῶν ἐνδεής. καὶ πάντας ἐκείνων ἕκαστον, οὓς ἄνω φέρων ἐξῆρε, καταπτύων, καὶ ἐπὶ τῶν χαμαί, τὸ κράτος ἑαυτοῦ κατὰ πάντων καὶ ἐπὶ πάντων λεληθότως ἀναφέρει. διὸ καὶ Ἰσίδωρον οὐχ ἧττον ἐπαινῶν, ἢ ψόγοις περιβάλλων διατελεῖ. καίτοι γε ἐξ ἀλλοτρίας τε λογικὰς ἀπορίας καὶ λύσεις, ὡς δὴ θαυμασίας, περικομίζει, καὶ ἃς αὐτὸς ἐπὶ τάχει τοῦ καὶ ἀκριβείᾳ ἐπιστήμης, μέγα φρονῶν, εἰς μέσον προάγει· οὔτε τι τῶν περὶ φιλοσοφίαν συνήθων ὑψηλότερον ἔστιν εὑρεῖν τὸν ἄνθρωπον κατωρθωκότα· ἔτι μὴν εἰς ὀξύτητα καὶ ἀγχίστροφον διανοίας τάχος, ὅσον γε ἀνθρώπινον, μὴ ὅτι γε δαιμόνιον, αἰνιγμάτων ἀλλ' οὐδ' ἔν τινα τῶν μετρίως πως περὶ φιλοσοφίαν ἐχόντων, μήτι γε δὴ ἀκριβείας ἐντελοῦς ἡγμένων, οἷς ἐκεῖνος ἐλλείπων ὠνεῖται, σεμνυνόμενον. τὴν μέντοι φράσιν ὁ ἀνήρ, κατά γε τὸ πλεῖστον αὐτῷ τῆς λέξεως, οὐ πόρρω τίθησι τοῦ σαφοῦς. ἔχει δ' ἔτι καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν, ὅσαι χαρακτηρίζονται λέξεσι, τήν τε τραχύτητα φημί, δι' ἧς τραχύνεται ἡ ἠχώ, καὶ δι' ἣν καὶ ἔστι πλατύνει τὴν φωνήν, καὶ τὴν εἰς τὸ ποιητικώτερον, εἰ καὶ σπανάκις, ἐλευθεριάζουσαν. καὶ αἱ τροπικαὶ δὲ διαμορφοῦσιν αὐτοῦ τοὺς λόγους οὐκ εἰς ἄμουσον ψυχρολογίαν, ἢ τροπὰς ἀποτόμους ἐκφερόμεναι· ἀλλ' ἔκ γε τοῦ ἐπὶ πλεῖστον, τὸ γλυκύ τε καὶ χάριεν τὸ καθ' ἑαυτὰς παρεχόμεναι. ἀλλὰ σαφὴς ὢν τῷ πλείστῳ τῆς λέξεως μέρει, οὐκ ἔτι καὶ τῇ ὅλῃ τοῦ λόγου οἰκονομίᾳ τοιοῦτος καθέστηκεν. ἥ τε γὰρ συνθήκη, οὐ συνθήκη μᾶλλον, ἢ καινοπρέπεια. καὶ ἡ περιβολὴ κόρον ἐμποιοῦσα συχνόν, τότε εἰς σαφήνειαν ἐπηλυγάζει προφαινόμενον, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν τοῦ λόγου σπουδήν. διὸ καὶ χαρίεις ἂν ἄλλως ὁ λόγος εἶναι δυνάμενος, τῆς ἐσῆν ἂν δυνατῆς ἐγκεκαλλωπισμένων τούτων χάριν παρὰ τῶν εἰρημένοις ἀφῄρηται. καὶ αἱ περιβολαὶ δὲ οὔτε γε δριμεῖαι διάνοιαι, οὐδ' ἐπαφρόδιτοι, οὐδ' ἐπὶ τὸ γοργὸν ὑποφέρουσαι, αἷς ἄν τις κατὰ τρόπον καὶ πολλὰ ποσαῦτα ἀλλά τινων δὴ τῶν κοινῶν καὶ ἐπιπολαίων, καὶ οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆς χρήσεως καὶ τῆς περιστάσεως ἀποβλαστήματα. τὰ δὲ σχήματα εἰ μὴ κατὰ τὸ πλεονάζον ἐπὶ μήκιστον τῆς περιόδου ἐξετείνετο, οὐκ ἂν αὐτὰ τὸ μὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καλλιεργεῖν, μήτε τι μὴ τε ποικίλον ἀπενείκατο, οὐκ ἂν αὐτὰ τῆς συμμέτρου κράσεως καὶ τοῦ πρέποντος ἐγκόσμου ἰσχυσείεν ἀπάγειν. τὸ μέντοι γοργὸν καὶ πικρὸν περίεστι τῶν λόγων· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολλάκις ἐκλύεται, ἡ μίξει καὶ κράσει τῶν ἰδεῶν, ὅπερ ἄριστον· ἀλλ' ἐπιλείψει κατὰ τὸ βιαζόμενον, τῶν ποιούντων τὴν φράσιν καὶ διισχυρίζειν λέξεων τε καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς τοιαύτης ἰσχύος.

Quotquot autem verbis extollit, & qua ob doctrinæ excellentiam, qua ob ingenij sollertiam supra humanam conditionem, vt diuinos celebrat, horum cuiusque in locum seipsum constituens, nullum non perstringit, in singulis etiam quos laudarat, aliquid desiderans. in acri ingenio prædito, quod non per omnia æque solers sit: in eo qui incomparabili est scientia, quod non sciat, immo & in eo, qui virtute Deo proximus videatur, quod adhuc multa ei desint. Ita singulos eorum, quos in cœlum antea sustulerat, rursum detrahendo, humoque allidendo, imperium sibi in omnes, & de omnibus latenter arrogat. Quamobrem Isidorum quoque assiduè non magis laudat, quam vituperiis onerat. Neque vero ex logicis cum quæstionibus, tum solutionibus, quas vel ex aliis ille pro admirandis, vel de suo pectore (ob celerem mentis agitationem & accuratiorem scientiam arroganter sese efferens) in medium producit, quidquam supra eos, qui in Philosophia versari vulgo solent, ab hoc homine paulo felicius consecutum reperias; aut rursum ad acumen eius, & volubilem mentis agitationem, quantum saltem homini fas est, nedum quantum Deo, peruenisse, sed neque aliqua ostentare, quæ vel mediocria in rebus Philosophicis sint. mitto quæ per summam accurationem deducantur, quibus tamen ille nominibus clarus illustrisque habetur.

Ad stylum quod attinet, pleraque eius verba non procul a perspicuitate discedunt. Habet item aliquid aliarum formarum, quæ verbis designantur: asperitatem, inquam, qua pronunciatio asperior, ac vox quasi planior redditur; & in Poeticum præterea visum, raram quidem, sed liberiorem euagationem. Tropi vero ita eius efformant orationem vt in imperitam quandam, ac frigidam elocutionem, aut duriorem aliquam immutationem nequaquam deferantur, sed suauitatem vt plurimum & gratiam, ex seipsis saltem, contineant. Verum vt perspicuus sit, maxima in vocum parte, vniuersa tamen orationis serie, non item. Nam & compositio eius, non tam compositio, quam innouatio quædam est. & ipsa porro circumductio assiduam adferens satietatem, non perspicuitatis modo factam spem, verum etiam omne omnino in oratione positum studium obscurat. Quare cum iucunda posset alias oratio esse, omni illa gratia, quam his expolitis habere poterat, per ea, quæ diximus spoliata est. Circumductiones adnatæ, neque acriorem sensum aliquem, neque venustatem, neque velocitatem vel obiter attingunt, quibus tamen rebus non inepte quisquam glorietur: verum communium horum, atque leuium ornamentorum ne ea quidem hic apparent germina, quæ ad necessarium vsum atque circumstantias pertineant. Iam figuræ, nisi longissime cum redundantia per ambitus extenderentur, nunquam eas vires haberent, quibus à medio decorúmque seruante temperamento abducerent. Vehementia item atque amarities abunde his inest scriptis: quarum & ille sæpenumero largus est, non mistione ac temperamento idearum, quod foret optimum, sed defectu reliquarum dictionum, & earum partium, quæ eam vim habent, vt phrasim valentiorem reddant, ac turgidiorem.

quod multis quidem, eiuſmodi peculiarem aliquam loquendi formam conſectantibus, contingit: non tamen hoc cum laude iis ſaltem euenit, qui ſuſtinere ſupra vires ſuſceptum onus non potuerunt. Hoc igitur eſto, vt ſimpliciter dicam, de eius dictione iudicium: nam in eo, qui vitam conſcribit, fuerint & alia fortaſſe plura aduertenda. Quid enim opus ipſi erat granditatis vti forma? Legiſlatoris enim, ac præſcribentis orationi hoc proprium. Quid dein contentio, tantaque circumductio, & compoſitionis inuſitata ratio? Sed hæc hactenus.

Damaſcius autem in dicendi arte tres ipſos annos Theoni operam dedit, præfuitque Rhetoricis exercitationibus annos fere nouem. Geometriæ & Arithmeticæ cæterarumque artium doctorem habuit *a* Marinum Athenis Procli ſucceſſorem. In Philoſophicis diſciplinis, Zenodoro Athenis vſus eſt magiſtro, qui & ipſe poſt Marinum Proclo ſucceſſit; Ammonio vero *b* Hermiæ F. Alexandriæ, quem non parum cæteris ſuæ ætatis Philoſophis antecellere ſcribit, & maxime in Mathematicis. Huius in Platonicis ſe auditorem fuiſſe Damaſcius ſcribit, vt & Ptolemæi magnæ Aſtronomicorum ſyntaxeos. Dialecticæ tamen exercitationis vim vſu ſe ac familiaritate Iſidori conſecutum contendit, quem & in hac ipſa diſſerendi facultate omnes quotquot illud ſæculum tulit, doctos homines obſcuraſſe commemorat.

B. EVLOGII ARCHIEPISC. ALEXANDRINI *Contra Nauatum libri VI.*

LECTI ſunt B. EVLOGII Alexandrini archiepiſcopi contra *a* Nauatum, & de *b* Adminiſtratione [Eccleſiaſtica] *c* libri quinque. Hominis dictio ad verba quod attinet, fere mediocriter eſt accurata: verum conſtructione non procul ſæpe à ſolœciſmo abſcedit. Diuinarum adhæc ſcripturarum non eſt imperitus, quarum teſtimonia feliciter atque appoſite cum aduerſus Nauatianos, tum in aliis quibuſdam rebus adhibet. Perſuadet item, vt eius dicendi genius eſt, docétque, ac placet.

d Refert autem Nauatum, Cornelio Pontifice, Romanæ eſſe Eccleſiæ Archidiaconum creatum, ad quem ipſum Pontificium, pro eius temporis more, decedente e vita Pontifice, deferebatur. Archidiaconum enim ſuccedere ſummo ſacerdoti ſtatutum erat. Verum hunc (ait Eulogius) ſuperbia laborantem Cornelius, & in ſuam mortem imminentem cum cognouiſſet, presbyterum ordinat, omnes ſic illi ad ſupremam cathedram perueniendi ſpes præcidens.

Ille vero intentus in occaſionem, poſtquam Cornelius e variis peccatis ad pœnitentiam quoſdam recepit, & qua par erat pœna multatos ad immaculatorum Myſteriorum communionem admiſit; hac anſa [.miſer] arrepta, diuiſus eſt ab Eccleſia, exprobrans Cornelio quod peccatorum eſſet receptator, ſeque ipſum hæreſis propriæ declarauit auctorem: *Catharos* quidem ſectæ ſocios nominans, *Cornelianos* autem vniuerſæ cœtum Eccleſiæ.

ὃ πολλοῖς μὲν τῶν γε τῇ τοιαύτῃ ἰδιοτροπίᾳ ἐπιτετηδευκότων συνέβη· οὐ μὴν πρὸς ἔπαινόν γε τοῖς μὴ διασεσωκόσι τὸν ὑπὲρ ἰσχὺν ἠρμένον φόρτον ἀποβαίνει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κρίσις ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς γε λόγου. τοῦ δὲ βίου γράφοντος, τάχα ἂν εἴη καὶ ἕτερα πλείονα. τί γὰρ αὐτῷ δίησει μορφῇ διὰ μεγέθους ἤκουσα; νομοθέτου γὰρ καὶ προστάττοντος τοῦτο λόγου. τί δὲ τόνος καὶ περιβολὴ τοσαύτη καὶ τῆς συνθήκης τὸ ἀηθές; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. ὁ δὲ Δαμάσκιος τήν τε ῥητορεύουσαν τέχνην ὑπὸ Θέωνι τρία ἔτη ὅλα διεπόνησε. καὶ προύστη διατριβῶν ῥητορικῶν ἐπὶ ἔτη ἐννέα. Γεωμετρίας δὲ καὶ ἀριθμητικῆς, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, Μαρῖνον τὸν διάδοχον Πρόκλου ἐν Ἀθήναις ἔσχε διδάσκαλον. τῆς δὲ φιλοσόφου θεωρίας ὅ,τε Ζηνόδοτος αὐτῷ καθηγεμὼν Ἀθήνησι καὶ αὐτὸς ἐγεγόνει· διάδοχος δὲ καὶ οὗτος Πρόκλου, τὰ δεύτερα Μαρίνου φέρων· καὶ Ἀμμώνιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ Ἑρμείου· ὃν οὐ μικρῷ μέτρῳ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ φησὶ διαφέρειν, καὶ μάλιστα τοῖς μαθήμασι. τοῦτον καὶ τῶν πλατωνικῶν ἐξηγητὴν αὐτῷ γεγενῆσθαι Δαμάσκιος ἀναγράφει, καὶ τῆς συντάξεως τῶν ἀστρονομικῶν Πτολεμαίου βιβλίων. τῆς μέντοι διαλεκτικῆς τριβῆς τὰς Ἰσιδώρου συνουσίας τὴν ἰσχὺν αὐτῷ διατείνεται παρασχεῖν, ὃν καὶ ὅτι τῇ τοιαύτῃ τῶν λόγων δυνάμει πάντας ἀνθρώπους, ὅσους ὁ κατ' ἐκείνην τὴν γενεὰν ἤνεγκε χρόνος, ἀποκρύψασθαί φησι.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ἈΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀλεξανδρείας, κατὰ Ναυάτου, λόγοι ϛ´.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐλογίου τοῦ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυάτου, καὶ περὶ οἰκονομίας, λόγοι πέντε. ἔστι τὴν φράσιν ὁ ἀνήρ, ὅσα μὲν εἰς λέξιν ἥκει, τοῦ μετρίου πως ἐπ' ἔλαττον ἠκριβωμένος: ὅσα δὲ εἰς συντάξεις, ἐγγὺς πολλάκις τῶν σολοικιζόντων ἀφικνούμενος. τῶν δὲ θείων οὐκ ἀμελέτητος γραφῶν, ἀλλὰ καὶ εὐστόχως αὐταῖς κατὰ Ναυατιανῶν καὶ ἐπ' ἄλλων τινῶν κεχρημένος. πιθανὸς δέ, ὡς ἐν τοιαύτῃ φράσει, διδασκαλικός τε, καὶ οὐδ' ἄχαρις. λέγει δὲ τὸν* Ναυάτον ὑπὸ Κορνηλίου πάπα ῥώμης ἀρχιδιάκονον τῆς ῥωμαίων καθεστάναι ἐκκλησίας, εἰς ὃν ὁ τηνικάδε τύπος κρατῶν, τελευτῶντος τοῦ Πάπα, τὸν ἀρχιερατικὸν κλῆρον ἔφερε: τὸν γὰρ ἀρχιδιάκονον ἐνενόμιστο διάδοχον τοῦ ἀρχιερατεύοντος καθίστασθαι. ἀλλὰ* τῦφον νοσοῦντα Κορνήλιός φησι καὶ τῷ οἰκείῳ ἐφεδρεύοντα* θανάτῳ μαθών, πρεσβύτερον χειροτονεῖ, πάσας τὰς εἰς ἀρχιερατικὸν θρόνον φερούσας αὐτῷ περικόψας ἐλπίδας. ὁ δὲ καιροφυλακῶν, ἐπεὶ Κορνήλιος ἐπὶ διαφόροις πταίσμασί τινας δεξάμενος εἰς μετάνοιαν, καὶ τοῖς ἀξίοις ἐπιτιμίοις ὑποβαλών, τῆς τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίας ἠξίωσε. τοῦτο πρόφασιν ἁρπασάμενος, ἐσχίσθη τῆς ἐκκλησίας, ἐπικαλῶν Κορνηλίῳ τὴν τῶν ἡμαρτηκότων παραδοχήν, καὶ ἰδίας αἱρέσεως ἀρχηγὸς ἀναδείκνυσιν ἑαυτόν· καθαροὺς μὲν τοὺς συναποστάτας ἐπονομάσας, Κορνηλιανοὺς δέ, τὸ σύμπαν τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα.

Theon.

Marinus. Proclus. Zenodotus.

Ammonius.

Ptolemæi Aſtronomica.

pag. Eulogius Alexandrinus archiepiſcopus contra Nauatum.

*al. Nauatum.

* τῦφον.

* θανατηφό- ρων.

Cathari. Corneliani. Nouatiani.

ἐν μὲν

Ἐν μὲν οὖν τοῖς τέσσαρσι λόγοις κατὰ τῆς αἱρέσεως Ναυάτου κοινῶς ἀγωνίζεται ὁ συγγραφεὺς, γραφικοῖς αὐτὸν αἰκιζόμενος ῥήμασιν. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἰδίως, περὶ τοῦ δεῖν τιμᾶν τὰ τῶν μαρτύρων λείψανα, ἐπαγωνίζεται. ὃ μὴ αἰσχύνεσθαι πράττειν φησὶ τοὺς ἀνὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν διασπαρέντας Ναυατιανούς· εἴτε τούτων μόνων καὶ τὴν τοιαύτην νόσον προσνενοσηκότων, εἴτε κοινῶς τῆς αἱρέσεως τοῦτο διαπρεσβευούσης. ἐν δὲ ἕκτῳ, ἀνατρέπει τὰ παρὰ τοῖς Ναυατιανοῖς λεγόμενα ὑπομνήματα, καὶ τὴν ψευδεπίγραφον ἄθλησιν Ναυάτου ἐπισκόπου: ἐπίσκοπον γὰρ Ῥώμης τὸν αἱρεσιάρχην ἀποσεμνύνουσιν. Ἔστι δὲ τὰ ὑπομνήματα ταῦτα, εἰς ἐσχάτην χυδαιότητος, λέξει τε καὶ διανοίᾳ, καὶ συνθήκῃ καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὸν λόγον θεωρουμένοις ἐλαύνοντα. ὑπόθεσιν δ' ἔχει, ὅτι βασιλεύοντος Ῥωμαίων Δεκίου καὶ Οὐαλεριανοῦ, Περέννιος δουκηνάριος πρόσταγμα λαβὼν παρ' αὐτῶν, πάντας τοὺς ἀνὰ τὴν Ῥώμην καὶ τὰς περὶ ἐπαρχίας χριστιανοὺς βαρυτάταις βασάνοις καὶ πικραῖς τιμωρίαις εἰδωλολατρεῖν ἐβιάζετο. καὶ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐνεδίδουν τῇ βίᾳ. καὶ δὴ καὶ Μακεδόνιος ἐπίσκοπος ὢν τηνικαῦτα Ῥώμης, ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν * πρεσβυτέρους ἐννέα, ὧν εἷς Ναυάτος ἦν. ἀλλ' ὅ γε Μακεδόνιος σὺν τοῖς ὀκτὼ ἐπέθυσε, μόνου Ναυάτου τὸν ὄλεθρον τὸν ψυχικὸν διαφυγόντος. τὰ μὲν ὑπομνήματα τοῦτο λέγει, καὶ τὴν ἄθλησιν Ναυάτου ἐν ἀλλοκότοις ἐρωτήσεσι Περεννίου καὶ μωροτέραις ἀποκρίσεσι Ναυάτου περιγράφει. φησὶ δὲ, ὅτι σὺν Ναυάτῳ Μάρκελλός τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐπίσκοποι Ἀκυληΐας, καὶ Ἀγαμέμνων ἐπίσκοπος Τιβέρεως, καὶ ἕτεροί τινες τῶν χριστιανῶν, ἀπρόδοτον τὴν πίστιν διασωσάμενοι, ἅμα συνῴκουν, οἰκίσκον τινὰ ἑαυτοῖς * δομησάμενοι· οἳ καὶ τοῖς ἐπιτεθυκόσι συνιέναι καὶ συνιερᾶσθαι οὐκ ἀνείχοντο. τοὺς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρειαν ἐπισκόπους τηνικαῦτα φησὶ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας Ναυάτῳ περιθεῖναι. καὶ ἡ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπόθεσις τῆς ἀθλήσεως Ναυάτου, τοιαύτη. ἐλέγχει δὲ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ πέμπτῳ (ὡς εἴρηται) λόγῳ, κακόπλαστα, καὶ ψευδῆ, καὶ ἀπίθανα, ἐξ αὐτῶν δεικνὺς τῶν γεγραμμένων. ὁ μὲν οὖν τῶν πέντε λόγων τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου σκοπὸς οὗτος· ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὴν αἵρεσιν ἐλέγχοις διὰ τῶν γραφικῶν ῥητῶν προϊὼν, καὶ ἑρμηνείας αὐτοῖς συνυφαίνει, ὧν πολὺ τὸ χρειῶδες παρεχομένας, οὐδὲ τῶν ἄλλων τῇ εὐσεβεῖ δόξῃ μαχομένων, ἀλλὰ προσφυῶς πρὸς τὸν τῆς αἱρέσεως ἔλεγχον παρειλημμένων.

Macedonius.

* Presbyteros.

Marcellus. Alexander. Agamemnon episcop.

* Aedificantes.

In his igitur libris quatuor cum Nauati secta in genere scriptor hic pugnans, scripturę locis ipsum misere flagellat: dum quinto singulatim libro martyrum esse reliquias venerandas contendit, quod detrectare per Alexandriam dispersos Nauatianos ait: siue hi soli eo morbo laborarint, siue communiter illud hæresis tota profiteretur.

At in sexto euertit, qui de Nauatiana secta feruntur commentarios, & falso inscriptum *Nauati Episcopi certamen*: *a* Episcopum enim vrbis Romæ fuisse hæresiarcham hunc arroganter iactitant. Sunt autem hi commentarij extremæ vilitatis, tum dictionibus ac sensu, tum etiam compositione, omnibusque adeo quæ in sermone spectantur. Eorum illud est argumentum: Imperantibus Romæ Decio & Valeriano, Perennium *b* Ducenarium, accepto ab ipsis mandato, omnes Romanæ vrbis, & circumiectæ ditionis Christianos, exquisitis cruciatibus, pœnisque acerbis ad Idolorum cultum per vim compulisse: & multos quidem alios tormentis cessisse; in his autem & *c* Macedonium, qui tum vrbis Romæ Episcopus nouem sibi subditos *d* presbyteros habebat, in quibus Nauatus vnus erat. Macedonium ergo hunc cum illis octo sacrificasse, vno Nauato animæ mortem effugiente. Hæc commentarij illi referunt, pugnamque Nauati per ineptas Perennij interrogationes, stultioresque Nauati responsiones describunt. Addunt cum Nauato Marcellum, & Alexandrum Aquileiæ Episcopos, Agamemnonem quoque *e* Tiberis Episcopum, cæterorúmque Christianorum quosdam, fide inuiolata seruata, vna habitasse ædiculam ab ipsis exstructam; quod iis, qui idolis immolassent, vti, simúlque sacris operarj recusarent. Refertur & *f* Alexandrinos Episcopos ea tempestate summum vrbis Romæ præsulatum Nauato attribuisse. Atque id quidem commentariorum de certamine Nauati est argumentum. Refellit autem hæc libro *g* quinto Eulogius, vt diximus, mendacia esse eadem illa falsóque conficta, atque incredibilia ex ipsismet quæ scripta essent, ostendens. Librorum igitur quinque B. Eulogij hic scopus est. Qui in confutanda illa secta per S. scripturæ loca progressus, explanationes quasdam perutiles attexit, quanquam neque cætera ipsius cum aliorum pia sententia pugnent, sed accommodate ad sectæ illius refutationem, assumpta sint.

CLXXXIII.

ΕΥ̓ΔΟΚΊΑΣ ΤΗ͂Σ ΒΑΣΙΛΊΔΟΣ μετάφρασις τῆς Ὀκτατεύχου.

Eudocia metaphrasis in Octateuchum metrica.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗ μετάφρασις τῆς Ὀκτατεύχου. ἡρῷον δὲ αὐτὴν μέτρον μετεποίει. λόγοι δ' ἦσαν ὀκτὼ κατὰ ἀριθμὸν καὶ τομὴν τῶν ἀμειφθέντων, Εὐδοκίας δὲ τῆς βασιλίδος ἐν ἐπιγραφαῖς πόνον ἔλεγεν ἡ βίβλος τὸ μέτρον. ὅπερ ὅτι καὶ γυναικὸς, καὶ βασιλείᾳ τρυφώσης. καὶ οὕτω καλὸν: ἄξιον θαυμάσαι. σαφὴς μὲν γὰρ ὁ πόνος ὡς ἐν ἡρῴῳ μέτρῳ, εἴπου τις ἄλλος.

EVDOCIAE AVGVSTAE *Metaphrasis metrica in Octateuchum.*

LECTA est METAPHRASIS *Octateuchi*, heroico carmine condita *libris octo*, pro translatorum scilicet numero ac diuisione librorum. Inscriptio autem codicis ab *a* Eudocia Augusta elaboratum hoc carmen adfirmabat, quod, tum quia mulieris, & quidem in imperio deliciis affluentis, tum quia præclarum adeo est, admiratione sane dignū iudicatur. Etenim illustris est hic labor, vt in heroico carmine, si quis vnquā alius.

At dum artis legibus altius immergitur, in hoc vno (maximo tamen illo ad eorum laudem, qui propius libros vertendos censent) ab arte deficit quod neque Poeticæ libertate, veritatem in fabulas commutando, adolescentum aures demulcere ſtudeat, neque rurſum digreſſionibus auditorem à re propoſita abducit, ſed ad verbum adeo veteribus illis ſcriptis ſuum metrum adaptet, vt iis nihil, qui hæc verſet, indigere videatur. Nam & ſenſuũ, nihil quidquam aut diffundendo, aut contrahendo, proprietatem ſeruat aſſidue: & in verbis, quoad eius fieri poteſt, proxima quæque atq; ſimillima conſirmat. Quando porro liber hic eam, quę ex arte verſibus orationem ſtruxiſſet, indicabat, ſic fere loquebatur.

Scripſit diuina deductum hoc lege volumen
Eudocia, illuſtri Regia e ſtirpe Leonti.

Et vero Ieſu Naue, Iudicumque libri inſcriptiones iis, quæ iam dicta ſunt, teſtimonium præbent.

Eiusdem Eudociae *Metaphraſis metrica, In Zachariam, & Danielem Prophetas, & In B. Cyprianum Martyrem libri III.*

LEGI eodem carminis genere atq; idiomate, *Metaphraſim* propheticorum librorum *B. Zachariæ, & inclyti Danielis.* Eadem autem artificij venuſtas hæc quoque exornabat.

Hoc ipſo item volumine continebantur, ſimili verſuum forma conſcripti, *libri tres in laudem B. Cypriani Martyris:* oſtendebántq; vel ipſa carmina, vt liberi matrem ſolent, hunc quoque Auguſta partum eſſe legitimum. *Primus* horum liber res B. Iuſtinæ martyris perſequitur, vt in Chriſtianorum illa numerum adoptata, parentes quoque ſuos ab idolorum ad veri Dei cultum tranſtulerit: vtque amore quidam eius captus, fruſtra illa ſollicitata, ad Cyprianum magicis deditum artibus ſe contulerit, rogans perdite amanti ſuccurrat, ac puellam ſibi obſequentem reddat. Addit Cyprianum omnes magicæ artis rationes incaſſum tentantem, violentiſſimos quoſque ac pernicioſiſſimos dæmones oppugnandæ virginis caſtitati immiſiſſe: hos verò pudore ſuffuſos, victóſque ſacroſanctæ crucis ſigno, reiectos fuiſſe, vt ex illis ipſis cognorit. Quare propenſum ſuum in improbos illos ſpiritus animum depoſuiſſe, omnéſque adeo magicos libros flammis tradidiſſe. Chriſtiana denique fide imbutum, mox etiam baptizatum eſſe, ac templi *b* ianitorem conſtitutum. Quin & chariſmatum dona à Deo accepiſſe, itaque morbis alios, alios dæmonibus liberaſſe, donec tandem Archiepiſcopi quoque dignitate ornaretur. Et hæc quidem liber habet primus. *Secundus* deinde, dum a capite paulo altius res Cypriani arceſſit, ipſummet narrantem inducit, ſuum iam inde à pueritia in idola ſtudium, cultúmque dæmonum, & diſcendæ magicæ artis cupiditatem atque conatum. Quænam dehinc alia de herbarum variarum ſtirpium, atque animantium natura didicerit, vtque varia etiam dæmonum ludibria viderit. Quomodo item Athenis Argos, indeque in Phrygiam profectus, dæmonibus vbique ſacrificus conſtitutus fuerit,

καὶ νόμοις ἡ τέχνη βιάζεται), ἐκεῖνο μόνον ταύτης λείπων, ὃ μέγιστόν ἐστιν εἰς ἔπαινον τῶν ἐγγὺς ἀμείβειν λόγους ἀξιούντων. οὔτε γὰρ ἐξουσίᾳ ποιητικῇ, μύθοις τὴν ἀλήθειαν φέρων ἡδύνειν σπουδάζει μειρακίων ὦτα· οὔτε ταῖς ἐκβολαῖς τὸν ἀκροατὴν διὰ πλάτους τῶν προκειμένων. ἀλλ' οὕτω περὶ πολλοῦ τὸ μέτρον ἐποιεῖτο τοῖς ἀρχαίοις, ὡς μηδὲν ἐκείνων δεῖσθαι τὸν τούτοις ἐντυγχάνοντα. τὰς μὲν γὰρ διανοίας οὔτε παρατείνων, οὔτε συστέλλων ἀεὶ φυλάσσει κυρίας. καὶ τὴν λέξιν δὲ, ὅση δυνατὸν, τὴν ἐγγύτητα καὶ ὁμοιότητα συνεχῶς φυλάσσει. οἷς δ' ἔλεγεν ἡ βίβλος τὴν τὰ μέτρα τοῖς λόγοις τεχνησαμένην, ἔλεγεν ὧδε. Δευτέρην καὶ τήνδε θεοῦ θεμιώδεος κάμε βίβλον κυδαλίμη βασίλεια Λεοντιὰς εὐπατέρεια. καὶ τῇ Ἰησοῦ δὲ τοῦ Ναυῆ καὶ τῶν κριτῶν ἐπιγραφῇ, συνεπιμαρτυροῦνται τοῖς εἰρημένοις.

ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
τοῦ τε θεσπεσίου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ προφήτου Δανιὴλ καὶ λόγοι γ' εἰς τὸν ἅγιον Κυπριανόν.

ρπδ'. Eiuſdem Eudociæ metaphraſis in Zachariam & Danielem, & Orationes IIII. in Cyprianũ martyrem.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τῷ αὐτῷ μέτρῳ καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης μετάφρασις προφητικῶν λόγων, τοῦ τε θεσπεσίου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ κλεινοῦ Δανιήλ. ἡ αὐτὴ δὲ χάρις τῆς τέχνης διέπρεπε κἀν τούτοις. ἐμπεριείχοντο δὲ τῷ τεύχει, τῷ αὐτῷ τοῦ μέτρου χαρακτῆρι, λόγοι τρεῖς εἰς μάρτυρα τὸν Κυπριανόν. ἐδήλου δὲ ἄρα τὰ συγγράμματα, ὡς παῖδες μητέρα, τὴν τῆς βασιλίδος καὶ ταῦτα ὠδίνων ἔκγονα εἶναι. ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος τά τε περὶ τὴν μάρτυρα διέξεισιν Ἰουστίνης (Iuſtina.), ὅπως τε αὐτὴ εἰς χριστιανοὺς μετετάξατο, καὶ οἱ τεκόντες δι' αὐτῆς ἠλλάξαντο δυσσέβειαν εἰδωλολατρείας. ὅπως τέ τις ἐραστὴς πειράσας, καὶ κακῶς ἀπαλλάξας, προσέρχεται Κυπριανῷ μάγων τέχνην ἠσκηκότι, ἀνύσαι τι δέεται δυσεροῦντι, καὶ τὴν κόρην αὐτῷ πειθήνιον παρασκευάσαι. καὶ ὡς Κυπριανὸς πάσας τὰς μεθόδους μαγικῆς τέχνης κινήσας, τούς τε βιαιοτάτους καὶ χαλεπωτάτους τῶν δαιμόνων πέμψας ἐπὶ τὴν παρθένον· καὶ ᾐσχυμμένους καὶ νενικημένους τῷ σταυροῦ τύπῳ, ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἀναμαθών· ἀφίσταταί τε τῆς πρὸς ἐκείνους εὐνοίας, καὶ τὰς μαγικὰς ἁπάσας βίβλους κατακαίει, καὶ τέλος χριστιανὸς μυεῖται, καὶ βαπτίζεται, καὶ θυρωρὸς τῆς ἐκκλησίας πιστεύεται. καὶ ἀξιωθεὶς χαρισμάτων, πολλοὺς μὲν νόσων, πολλοὺς δὲ δαιμόνων ἐκάθηρε. καὶ λοιπὸν καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος ἀξιοῦται. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος τοιαῦτα. Ὁ δὲ δεύτερος ἀπάρχεται μὲν τὴν ἐκ νέας ἡλικίας Κυπριανοῦ (Cyprianus.) περί τε τὰ εἴδωλα σπουδὴν, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων θεραπείαν, διηγεῖσθαι· τόν τε περὶ τὰς μαγείας πόθον καὶ τὴν μελέτην, αὐτὸν ἐκεῖνον εἰσάγων ἐξηγητήν· καὶ ὅσα ἄλλα μάθοι περί τε βοτανῶν καὶ φυτῶν, καὶ ζώων φύσεως παντοδαπῶν. καὶ ὅτι ποικίλων δαιμονίων φασμάτων θεατὴς γένοιτο. καὶ ὅπως ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἄργος, κἀκεῖθεν εἰς Φρυγίαν ἀφίκοιτο. ἱερουργὸς δὲ τῶν δαιμονίων ἁπανταχοῦ καθιστάμενος,

καὶ πολλὴν συνάσκησιν τῆς μαγικῆς ἀθροιζόμενος· εἶτα πορείαν, ὡς Αἴγυπτόν τε ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπέστη, καὶ Ἰνδοὺς ἐπῆλθεν. ὅσα τ' ἐκεῖ παράδοξα καὶ δεινῶς ἄτοπα ἄλλα τε, καὶ εἴδωλα εἶδέ τε καὶ ἐξέμαθε. καὶ εἰς τριακονταετίαν αὐτῷ τῆς ἡλικίας τελῶν, ὅτι Χαλδαίοις ἦλθε καὶ τὰ ἐκείνων πάντα μυηθεὶς, ἀστρολογίαν τε ἠκριβώσατο, καὶ εἴ τι ἄλλο φιλόσοφον νομίζεται παρ' αὐτοῖς. καὶ ὅτι ταῦτα πάντα εἰδὼς ἐλήλεγκται. καὶ ματαίαν μᾶλλον καὶ ψυχώλεθρον πόνον προσβαλὼν ταῖς τέχναις, τῇ μάρτυρι Ἰουστίνῃ ἀπεκρούσθη. διέξεισί τε ἐν τούτοις ἔνια, ἃ αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ ταῖς μαγείαις, ἄλλοις ἄλλον ἐφαίνετο ἄλλοτε, καὶ ὧν ἑτέροις ἐμόρφωσεν. ὅπως τε τῆς δαιμονίων πλάνης ἀποστὰς, τὸ πονηρὸν ἀπειλοῦντα ἔργον, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν ἐκδειμαίνοντα. καὶ ὡς ἐλύθη τούτων τῆς δειλίας, ἐντυχὼν ἀνδρὶ εὐσεβεῖ, ὄνομα Τιμοθέῳ. ἔτι Ἀντιοχείας τε εἰς ἐπήκοον πολλῶν ὡς ἐξήγγειλεν ἔργα πολλὰ ἀθέμιτα καὶ τεράστια διαπράξασθαι, οἷς ἐβουκόλει τὸ ἀνθρώπινον, καὶ θεὸν αὐτὸν τίθεσθαι. ὅπως τε δάκρυσι καὶ θρήνοις ἐτρύχετο, καὶ ἡ μνήμη τῶν ἀθεμίτων ἔργων εἰς ἀνελπιστίαν σωτηρίας αὐτὸν πάλιν ἐρρίπτει, εἰ μή τις Εὐσέβιος εὐσεβείας ἄριστος καὶ μετανοίας ὑφηγητὴς τοῖς τε θείοις λόγοις, καὶ ταῖς ἱεραῖς ἱστορίαις λύσας τὸ τῆς ἀπογνώσεως νέφος, ηὔγασε λαμπρῶν ἐλπίδων ἀκτῖσι· καὶ τροφῆς ἔπεισε μεταλαβεῖν, εἰς οἶκον ἀγαγὼν, ὅλας τρεῖς ἡμέρας ἀπόσιτον διαγαγόντα. ὅπως τε εἰς τὸν θεῖον ἄγει νεών· καὶ ὅπως αὐτὸς ὁ τεχνίτης τὰς μαγείας ἐνώπιον πολλῶν βίβλους πυρὶ δίδωσι φέρων· τόν τε πλοῦτον πένησι νέμει, ἐν τε Χριστιανῶν ἀγέλαις ἀξιοῦται· ἱερωσύνης δ' ὁ Εὐσέβιος ἀξίωμα περιέκειτο. καὶ ὡς Ἀγλαΐδας ὁ τῆς Ἰουστίνης δεινὸς ἐραστὴς, ἀποτυχὼν ὧν ἐσπούδαζε, τότε δὴ καὶ αὐτὸς τὸν πλοῦτον πένησι διανέμει, καὶ τῶν δαιμόνων ὡς ἀπατηλῶν ἀλογήσας, τὰ Χριστιανῶν ἀντηλλάξατο. οὕτω καὶ ὁ δεύτερος λόγος. Ὁ δὲ τρίτος, τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, καὶ Ἰουστίνης τῆς καλλιπαρθένου μηνύει, οἳ ἐμαρτύρησαν, Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐχόντων. συνελήφθησαν δὲ ἐπὶ τὸ μαρτύριον, ὁ μὲν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας, ἧς καὶ μετὰ Ἄνθιμον, τὸν ἀρχιερατικὸν ἰθύνει θεσμὸν, τὴν αὐτὴν καὶ πατρίδα λαχών· ἡ δὲ ἐκ Δαμασκοῦ. ἐκεῖ γὰρ τῆς Ἀντιοχείας μεταστᾶσα (αὕτη δὲ καὶ τῇ παρθένῳ ἐχρημάτιζε πατρίς) τὸν Χριστὸν ἐκήρυσσε λαμπρῶς. * συλληφθέντες δὲ, ὁ μὲν μὴ πειθόμενος τοῖς τοῦ δυσσεβοῦντος λόγοις, μετέωρος δεσμοῖς αἴρεται, καὶ τὰς πλευρὰς ξέεται. ἡ δὲ βουνεύροις τύπτεται. ὡς δὲ οὐδεμία ἔνδοσις ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τυραννοῦντος ἑωρᾶτο· φυλακαῖς μὲν τότε κεχωρισμένους καθείργνυσι, εἶτα μετακαλεσάμενος, ἐπεὶ λόγοις πειρῶν πάλιν ἀπετύγχανεν· ἐν χαλκῷ τηγάνῳ μετὰ πίσσης καὶ στέατος καὶ κηροῦ βληθέντων, καὶ πολλῆς φλογὸς ἀναφθείσης, ἐμβάλλει τοὺς μάρτυρας κυρίου. ἐγκαρτερούντων δὲ τῶν ἀθλητῶν τῇ βασάνῳ, μᾶλλον δὲ ὡς ἐν δρόσῳ φαιδρῶς θεὸν ὑπὲρ οἱ κρείττους ὀδυνῶν ἐγένοντο δοξαζόντων:

Timotheus.

Eusebius.

Aglaidas.

Anthimus.

* λαμπρῶς

ac multam magicæ artis exercitationem collegerit. Pergit adhæc narrare, vt in Ægyptum eorumdem causa venerit, atque ad Indos accesserit: quæque ibi inopinata, & valde absurda, cum alia, tum simulacra viderit atque obseruarit. Addit se, cum tricesimum iam ætatis annum attingeret, ad Chaldæos venisse, eorumque litteris institutũ, Astrologiam accurate perdidicisse, quæque alia cognitu digna apud illos viderentur. Omnia tandem hæc vidisse refutata, quando stulto sea potius animis pernicioso labore hisce artibus impenso, a Iustina martyre repulsus est. Commemorat item hic nonnulla, quibus alium se ipse interdum magicis artibus exhibuit, aliósque interdum transformauit: vtque a dæmonum cultu discedens, cacodæmonem minitantem, & ad desperationem vsque territantem senserit, ac quomodo horum sit metu liberatus, cum in pium virum incidisset, cui Timotheo nomen. Quomodo præterea Antiochiæ apud frequens auditorium narrauerit, nefanda multa se ac prodigiosa effecisse, quibus homines ita decipiebat, vt pro Deo ipsum haberent. Lacrymis itaque ac luctu genas ob hæc humectantem, ex memoria improborũ facinorum in salutis desperationẽ iterum delapsurum fuisse, nisi Eusebius quidam optimus ad pietatem & pœnitentiam dux, sacræ scripturæ alloquiis, sacrisq; narrationibus, desperationis nebulam dissipans, claræ spei radiis eum illustrasset, & in domum suam deductum cibum capere iussisset, trium dierum inedia iam maceratum. Refert item, vt in sacrum ab illo templum fuerit adductus, & sua ipse manu corã multitudine magicæ artis suæ libros allatos flammis tradiderit, ac bona insuper sua pauperibus distribuerit, atque ad Christianorum inde cœtum aggregatus sit. Eusebius autem hic, ait, sacerdotij dignitate exornatus erat. Accedit quomodo Aglaidas, grauis ille Iustinæ procus, cum voti compos factus non esset, bona quoque Fortunæ pauperibus omnia erogauerit, & dæmonibus tanquam deceptoribus nuncio remisso, Christianis sese sacris addixerit: In quo secundi libri finis est.

Tertius denique martyrium complectitur B. Cypriani, & claræ virginis Iustinæ, qui Diocletiano & Maximino Romæ imperantibus, morte testimonium dixerunt fidei. Vna enim ad martyrij lauream abrepti sunt: Cyprianus quidem ex patria, vrbe Antiochia, cuius etiam archiepiscopatũ post Anthimum administrarat: Iustina vero Damasco: ibi enim illa, postquam Antiochia migrarat (quæ & ipsa virginis patria erat) palam CHRISTVM professa est. His ita captis, cum impij ille hominis sermonibus nihil moueretur, vinculis in sublime rapti latera raduntur; hæc autem boum neruis cæditur. Verum vbi nihil illi de constantia remittere tyranno videntur, in custodiam eos seorsum reductos compingit. Vnde post euocatos, cum verbis frustra tentasset, in æream sartaginem (pice, adipe, ac cera in eadem simul mistis, multóque igne accenso) martyres Dei coniecit. Ibi cum athletæ illi fortiter in cruciatibus perdurarent, ac potius velut in rore Deum, quod tormentis superiores euasissent, læti laudarent,

EVDOCIA.

Athanasius quidam miser, dæmonum sacerdos, B. Cypriano antea persamiliaris, & assessor tum forte iudicis tormenta inferentis, mentis cæcitate correptus, ausus est, Deos suos familiares inuocans, in ignem quoque ingredi. Sed dum miraculum extenuare nititur, si & ipse sine noxa ibidem perduraret, magis illud auxit. Confestim enim ab igne assumptus in cinerem versus est. Hæsitans ergo Iudex, decreuit martyres ad Diocletianum mittere, & ad eum, tum quæ pertulissent tormenta, tum quemadmodum pœnis essent omnibus superiores, perscribere. Quæ cum Imperator Nicomediæ intellexisset, præcepit martyres ad vicinum vbi flumen, cui Gallo nomen, capite truncari. Cum his & eadem ipsa hora a Theoctistus martyrij palmam accepit, pietatis suæ hoc solo dato indicio, quod martyrem CHRISTI salutasset. Reliquias istorum Sanctorum nautæ quidam Romam eo nuper delati, quibus & Theoctistus martyr visus fuerat familiariter, clam custodibus abstulerunt, Romámque vexerunt, vbi & pulchrum ipsis templum Claudij foro proximum excitatum, opera Rufinæ piæ matronæ, quæ generis stirpem à Claudio Imperatore repetebat. Et hæc quidem libro tertio.

a Cuius neque in Rom. Martyr. aut in Menol. neque apud D. Nat[illegible] vlla mentio. Eudociam tamen scriptum est Sim. Metaphrast.

Ἀθανάσιός τις ἄθλιος, δαιμόνων ἱερεὺς, καὶ τοῦ θεῖν πρότερον συνήθης Κυπριανοῦ, συνεδρός τηνικάδε τοῦ κολάζοντος χρηματίζων, ἀπονοίᾳ ληφθεὶς, ἐτόλμα βαίνειν ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τοὺς οἰκείους ἐπικαλούμενος θεούς· καὶ σμικρύνειν τὸ θαῦμα, ἐν τῷ μηδ' αὐτόν τι παθεῖν διατεινόμενος. τὸ δὲ πλέον ηὔξετο. αὐτίκα γὰρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς δαπανηθεὶς καὶ τέφρα ἐδείκνυτο. διαπορήσας δὲ ὁ κολάζων, ἀναπέμπειν ἔγνω τοὺς μάρτυρας πρὸς Διοκλητιανὸν, γράψας καὶ ἃ τε πεπόνθεσαν, καὶ ὡς κρείττους πασῶν εἰσὶ βασάνων. ὁ δὲ ταῦτα ἐν τῇ Νικομηδείᾳ διάγων, προστάσσει πρὸς τῷ παρακειμένῳ τῇ πόλει ποταμῷ, Γάλλος δ' ὠνόμαστο, τὰς κεφαλὰς τοὺς μάρτυρας ἀποτμηθῆναι. σὺν οἷς καὶ Θεόκτιστος αὐθωρὸν ὤφθη μάρτυς, ἔλεγχον εὑρὼν τῆς εὐσεβείας τὸ προσδέξασθαι τὸν μάρτυρι κυρίῳ. τὰ δὲ λείψανα τῶν ἁγίων, ναῦταί τινες ἀπὸ Ῥώμης ἐπιδεδημηκότες ἄρτι, ὧν ἦν ἑταῖρος καὶ ὁ μάρτυς Θεόκτιστος, ἤδη λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνείλοντο καὶ εἰς Ῥώμην ἀπεκόμισαν. ἐν ᾗ καὶ ναὸς αὐτοῖς περικαλλὴς, ἐγγίζων τῷ Κλαυδίου φόρῳ, ἀνηγέρθη, ἔργον Ῥουφίνης τῆς εὐσεβεστάτης, ἧς τὸ γένος εἰς τὸ Κλαυδίου διέβαινεν αἷμα. ταῦτα καὶ τρίτος λόγος.

Gallus fl.

Theoctistus martyr.

CLXXXV.

DIONYSII ÆGEI *Dictyaca*.

LEGI libellum *Dionysii* ÆGEI, cui *Dictyaca* titulus est, a Capita centum comprehendentem.

Primum est, ab vtroque parente semen emitti, gignique animal.

Secundum, id non ab vtroque fieri.

III. E toto corpore seminis fieri excretionem. IV. Non e toto corpore, sed e testibus. V. Concoctionem per calorem fieri. VI. Concoctionem non fieri per calorem. VII. Per attritum siue subactionem [alimenti] concoctionem fieri. VIII. Non fieri. IX. Proprio spiritus [calore] concoctio fit. X. Id negat. XI. Putrefactione concoctionem fieri. XII. Negat hoc. XIII. b Caloris proprietate concoctionem esse. XIV. * Non succorum proprietate concoctionem fieri. XV. Calorem' natiuum ad qualitatem pertinere. XVI. Calorem illum ad hanc non pertinere. XVII. Per calorem fieri ciborum digestionem. XVIII. Idem negat. XIX. Digestionem c ex eo fieri, quod calor ad se trahat. XX. Non attrahere calorem. XXI. Spiritu fieri digestionem. XXII. Idem negat. XXIII. Arteriarum applicatione digestionem fieri. XXIV. Id negat. XXV. Quod per defectum, qui cum vacuitate est, digestio fiat. XXVI. Non per defectum incertum siue quemcumque digestionem fieri. XXVII. Glaucedinem ex eo oriri, quod meatus visualis alimento destituatur. XXVIII. Negat id. XXIX. Per sanguinis illapsum in visualem meatum, glaucedinem fieri. XXX. Negat id. XXXI. Crassitie humorum atque exhalatione glaucedinem fieri. XXXII. Caput idem inficiatur.

a Omnia hæc capita eisdē pene verbis, addita tantum taxat censura breuissima, repetuntur inf. Cod. CCXI.

b Cod. CCXI. inf. vtriusque horum capitis aduersa disputatio indicatur.

c Ex Cod. CCXI. lege hic τῷ ἕλκειν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΕΩΣ ΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ρ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Διονυσίου αἰγέως, δικτυακῶν ἐπιγραφὴν ἔχον· ἐν ᾧ κεφάλαια περιείληπτο τὸν ἀριθμὸν ἑκατόν. πρῶτον, ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἡ τοῦ σπέρματος καταβολὴ καὶ ζωογονία. δεύτερον, ὅτι οὐκ ἐξ ἀμφοτέρων. γ', ὅτι ἀφ' ὅλου τοῦ σώματος ἡ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις γίνεται. τέταρτον, ὅτι οὐκ ἀφ' ὅλου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διδύμων. πέμπτον, ὅτι ἡ πέψις θερμασίᾳ γίνεται. ἕκτον, ὅτι καὶ ἡ πέψις οὐ γίνεται θερμασίᾳ. ἕβδομον, ὅτι τρίψει ἡ πέψις. ὄγδοον καὶ ὅτι οὐ τρίψει ἡ πέψις. ἔνατον, ὅτι ἰδιότητι πνεύματος ἡ πέψις. δέκατον, καὶ ὅτι οὐκ ἰδιότητι πνεύματος ἡ πέψις. ια', ὅτι σήψει ἡ πέψις. ιβ, καὶ ὅτι οὐ σήψει ἡ πέψις. ιγ, ὅτι θερμασίας ἰδιότητι ἡ πέψις. ιδ', καὶ ὅτι οὐ χυμῶν ἰδιότητι ἡ πέψις. ιε, ὅτι διαφέρει τὸ θερμὸν ποιότητι. ις', ὅτι οὐ διαφέρει τὸ θερμὸν ποιότητι. ιζ, ὅτι θερμασίᾳ ἡ ἀνάδοσις. ιη', καὶ ὅτι οὐ θερμασίᾳ. ιθ, ὅτι ἡ ἀνάδοσις, τὸ τὴν θερμασίαν ἐφ' ἑαυτὴν ἕλκειν. κ', καὶ ὅτι οὐκ ἐφέλκεται τὸ θερμόν. κα, ὅτι πνεύματι ἡ ἀνάδοσις. κβ. καὶ ὅτι οὐ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις. κγ', ὅτι τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις. κδ', καὶ ὅτι οὐ τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις. κε', ὅτι τῇ κατὰ τὸ κενὸν ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις. κς', καὶ ὅτι οὐ κατὰ τὸ ἄδηλον ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις. κζ, ὅτι δι' ἀτροφίαν τοῦ ὀπτικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. κη', καὶ ὅτι οὐ δι' ἀτροφίαν τοῦ ὀπτικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. κθ, ὅτι κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὀπτικὸν πόρον ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λ', καὶ ὅτι οὐ κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὀπτικὸν πόρον ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λα', ὅτι καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν, ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λβ', καὶ ὅτι οὐ καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἀπογλαύκωσις γίνεται.

forte Dionysii Ægei Dictyaca.

λγ΄, ὅτι ἡ φρενῖτις κατὰ διάστασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορὰν τοῦ αἵματος γίνεται. λδ΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ ταῦτα ἡ φρενῖτις γίνεται. λε, ὅτι κατὰ θερμασίας πλεονασμὸν ἡ φρενῖτις συμβαίνει. λς, καὶ ὅτι οὐ διὰ τοῦτο. λζ, ὅτι διὰ φλεγμονὴν ἡ φρενῖτις συμβαίνει. λη. καὶ ὅτι οὐ διὰ φλεγμονήν. λθ, ὅτι ὁ λήθαργος κατὰ φλεγμονὴν γίνεται. μ΄, καὶ ὅτι ὁ λήθαργος οὐ γίνεται κατὰ φλεγμονήν. μα΄, ὅτι κατὰ διάστασιν οἱ ληθαργικοὶ καὶ φθοράν. μβ, ὅτι ληθαργικὸς, οὐ παρὰ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τὴν ποιότητα τῶν διαπνεομένων συμβαίνει. μγ΄, ὅτι περὶ ὅλον τὸ σῶμα ἡ ὄρεξις τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὑπάρχει. μδ΄, καὶ ὅτι οὐ περὶ ὅλον, ἀλλὰ περὶ τὸν στόμαχον. με, ὅτι ἡ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις, περὶ διάνοιάν ἐστι. μς΄, ὅτι καθ᾽ ὑγρῶν ἔνδειαν γίνεται τὸ δίψος. μζ, καὶ ὅτι οὐχ ὑγρῶν ἐλλείψει γίνεται τὸ δίψος. μη, ὅτι περὶ τὸν στόμαχον ἐστί τις διπλῆ ἐνέργεια. μθ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι διπλῆ τις ἐνέργεια περὶ τὸν στόμαχον. ν΄, ὅτι ἡ ἐκτὸς μῆνιγξ, ἡ ἐν τῷ κοιλώματι ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστί. να΄, ὅτι οὐχ ἡ ἐκτὸς μῆνιγξ, ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστί. νβ΄, ὅτι ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα καθαίρει. νγ΄, ὅτι οὐκ ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα, ἀλλὰ κατὰ τὴν προσέμπτωσιν καθαίρει. νδ΄, ὅτι χρηστέον τοῖς καθαρτικοῖς. νε, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον. νς΄, ὅτι φλεβοτομίᾳ χρηστέον. νζ, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον. νη΄, ὅτι οἴνου δόσις, οὐ χρησίμη ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων. νθ΄, καὶ ὅτι οἶνος δοτέος τοῖς πυρέσσουσι. ξ, ὅτι τὸ λουτρὸν τοῖς πυρέσσουσιν ἐπακτέον. ξα΄, καὶ ὅτι οὐκ ἐπακτέον. ξβ, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἐπιτάσεσι κλύζειν. ξγ΄, καὶ ὅτι οὐ δεῖ. ξδ΄, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐπαλείψει χρῆσθαι. ξε. καὶ ὅτι οὐ δεῖ. ξς, ὅτι οὐ δεῖ καταπλάσσειν τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ τοῖς ὀστρακίνοις μόνοις χρῆσθαι. ξζ. καὶ ὅτι οὐ δεῖ χρῆσθαι καταπλάσμασιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. ξη΄, ὅτι ἐμετοποιΐα συμφέρει. ξθ, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον ἐμετοποιΐᾳ. ο΄, ὅτι οὐκ ἐπιπέμπει ἡ καρδία αἷμα. οα΄, καὶ ὅτι ἐπιπέμπει. οβ, ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, ἀλλ᾽ αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσιν. ογ΄, καὶ ὅτι ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, καὶ οὐχὶ αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσιν. οδ΄, ὅτι ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται. οε, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται. ος΄, ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὑπάρχει. οζ. ὅτι οὐχ αἵματος ἀγγεῖον αἱ ἀρτηρίαι. οη, ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ὄγκῳ ἁπλᾶ ἐστίν. οθ΄, καὶ ὅτι ἐστὶ τὰ ἀγγεῖα πλέγματα. π΄, ὅτι διὰ τῶν νεύρων αἴσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται. πα΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ τῶν νεύρων ἡ αἴσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται. πβ΄, ὅτι ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία. πγ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία. πδ΄, ὅτι ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν. πε, καὶ ὅτι οὐχ ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν. πς΄, ὅτι κοιλία φλεβῶν ἀρχή. πζ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἡ κοιλία. πη, ὅτι πάντων τῶν ἀγγείων ἀρχὴ μῆνιγξ. πθ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ πάντων τῶν ἀγγείων ἡ μῆνιγξ. κ΄, ὅτι πνεύμων ἀρτηριῶν ἀρχή. κα΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρτηριῶν ὁ πνεύμων ἀρχή. κβ, ὅτι ἡ παρὰ τὴν ῥάχιν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχή. κγ΄, καὶ ὅτι οὐχ ἡ παρὰ τὴν ῥάχιν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχή. κδ΄, ὅτι καρδία ἀρτηριῶν ἀρχή. κε, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχὴ ἀρτηριῶν ἡ

XXXIII. Phrenitidem per meningis distensionem, sanguinisque corruptionem fieri. XXXIV. Capite, Phrenitidem ita fieri negatur. XXXV. Ex caloris nimia abundantia Phrenitidem accidere. XXXVI. quod sequitur caput idem negat. XXXVII. Contingere Phrenitidem ex inflammatione. XXXIIX. Negatur. XXXIX. Lethargum inflammatione gigni. XL. Mox idem negat. XLI. Lethargicum morbum distentione fieri, & corruptione. XLII. Lethargicum non ob multitudinem, sed ob qualitatem eorum, quæ exhalantur accidere. XLIII. Edendi bibendique appetitum toto corpore diffundi. XLIV. Non in toto corpore hunc esse appetitum; sed in stomacho. XLV. Edendi bibendique appetitum in imaginatione esse. XLVI. Sitim nasci ex humorum indigentia. XLVII. Non in humidorum defectu sitim esse. XLVIII. Duplicem quandam esse in stomacho operationem. XLIX. Hoc negat. L. Exteriorem illam cerebri pelliculam, quę in cauo est, principium esse neruorum. LI. Capite hoc idem negatur. LII. Pharmaca cum per corpus sparguntur, purgare. LIII. Non cum diffunduntur, sed ipso adlapsu suo purgare asserit. LIV. Pharmacis vtendum esse purgantibus. LV. Deinde id negat. LVI. a Venam esse incidendam. LVII. Non esse ait. LVIII. Febricitantibus non vtiliter porrigi vinum asserit. LIX. Recte iis præberi vinum. LX. Febricitantibus esse balneum adhibendum. LXI. Sequens idem negat. LXII. Oportere in morborum incrementis clystere vti. LXIII. Negat id. LXIV. Vtendum esse inunctionibus in principiis. LXV. Idem negat. LXVI. Non esse caput cataplasmatis curandum, sed ostracitoria dumtaxat adhibenda. LXVII. Vtendum esse in capite cataplasmatis. LXVIII. Quæ vomitum prouocent iuuare. LXIX. Non esse vtendum iis quæ vomitum cient. LXX. Cor sanguinem non emittere. LXXI. tamen caput id asserit. LXXII. Cor spiritum non emittere, sed arterias illum attrahere. LXXIII. Cor spiritum emittere, neque ab arteriis attrahi. LXXIV. Cor per se moueri. LXXV. Idem inficiatur. LXXVI. Arterias ex natura sanguinem continere. LXXVII. Arterias non esse sanguinis receptaculum. LXXIIX. Omnia vasa vbi prominent ac turgent, simpla esse. LXXIX. Receptacula esse texta inuolucra. XXC. Per neruos sensum ac motum perfici. XXCI. Id ita fieri negat. XXCII. Venarum principium cor esse. XXCIII. Idem statim negat. XXCIV. Iecur esse venarum principium. XXCV. Mox id inficiatur. XXCVI. Venarum principium esse ventriculum. XXCVII. Id mox inficias ire non dubitat. XXCVIII. Receptaculorum omnium originem esse meninga. XXCIX. Negat hoc. XC. Arteriarum principium esse pulmonem. XCI. Sequens mox caput id inficiatur. XCII. Arteriam illam, quæ iuxta dorsi spinam est, arteriarum esse originem. XCIII. Statim id refellit. XCIV. Cor arteriarum esse principium. XCV. Id

a Absunt hæc duo capita ꝑ Cod. CCXI. quorum loco 13. & 14. capita aduersa sententia illic proponuntur. Ita cap. tamen vtrobique numerus idem efficitur.

DIONYSIVS

negat. XCVI. Non cor esse principium neruorũ, sed membranulam, qua cerebrum continetur. XCVII. Membranulam illam nõ esse principium neruorum. XCIIX. Non in corde, sed capite intelligendi vim sitam esse. XCIX. Insequens vero contra, non capite nos, sed corde intelligere vult. C. intelligendi vim in cerebri ventriculo sedem habere.

Hæc quidem omnia Dionysius libello Dictyacorum disseruit: Neque is sane instructus est labor Dialecticæ exercitatione, neque ad opinionum quarundam intelligentiam, quæ Medicæ sunt speculationis propriæ. Videtur autẽ & iudicium de his opinionib. ferre, nõ per omnia tamen sancte, incorrupteque iudicat.

CLXXXVI.

CONONIS *Narrationes L.* & APOLLODORI GRAMMATICI *Bibliotheca.*

LECTVS est *libellus narrationum* CONONIS, quod quidem opusculum Archelao Philopatori Regi inscriptum, e variis Veterum scriptis collectas continet Narrationes quinquaginta.

PRIMA est de Mida, & Brigibus, vt in thesaurum ille incidens, ingentes subito sit nactus opes, vt post Orpheum in Pieria monte auditum, variis artibus Brigibus imperarit. Quomodo item Silenus iuxta Bromium montem Mida regnante, sit visus, ad quem montem gens illa frequenter habitabat, & quomodo *a* adductum sit illud animans peregrina & inusitata forma, cum tamen humanam naturam atque indolem referret. Quomodo etiam omnia, quæ pro cibis apponebantur, *b* in aurum illi sint conuersa, vtque per hoc persuasis subditis ex Europa in Hellespontum transcere, vltra Mysiam incoluerit, Phrygibus pro *c* Brigibus parua vocis immutatione sic appellatis. Porro Midas, quod *d* multos haberet internuntios eorum quæ & dicerentur a subditis & gererentur, atque ita tutus ab insidiis vsque in extremam ætatem imperium administraret, *e* longas habere aures dictus est: quas etiam paulatim fama in asininas commutauit. Ita e' ioco initio sumto, verum esse tandẽ, quod dicebatur, creditum est.

ALTERA narratio de Byblide instituitur. *f* Filia hæc fuit Mileti, fratrem habens Caunum. Habitarunt vero *g* Miletum *h* Asiæ, quam post quidem Iones illi, qui Athenis cum *i* Neleo profecti erant, tenuerunt, *k* tunc autem Cares eam incolebant, populus frequens, ac vicatim habitans. *l* Caunus hic impotenti correptus amore Byblidis sororis, cum ea potiri non posset, multa licet mouisset, terram illam deseruit. Qui vbi non comparuit, doloribus plurimis affecta Byblis, paternam & ipsa domum reliquit, & per deserta diu oberrans, atque ob infaustos amores animo fracta, nexo de zona laqueo, ex nuce seipsam suspendit. Inde flente illa lachrymæ fluxerunt, fonsque hinc enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Caunus ipse vagus interim oberrans, in Lyciam tandem peruenit. Illic ipsi Pronoe, vna e Naiadibus, flumine emergens, quæ Byblidi accidissent narrat, vtque amore sit coacta mori. Suadet insuper sibi vt connubio iungatur, quo eius oræ regnum occupet, quod in eam iam collatam fuerat.

a Colloquium quoddam Sileni cum Mida, confictum a Theopompo, ex itinere Æliani lib. 3. var. hist. cap. 18. Capti Sileni meminit Cicero Tuscul. 1. extr.
b Max. Tyrius orat. 31. Lucian. in Tim. Philostrat. lib. 1. imag. Adagia. Ouid. Metamor. 11.
c Herod. lib. 7. Strabo lib. 7. Steph.
d Vide Suid. voce Midas, ey ibi multas omnis de auribus fama opinionis.
e Lucian. de non cred. calum.
f Ita quoque Steph. Byzant. de vrbibus in voce Βύβλος.
g De quo Strabo lib. 14.
h Nam genalia Critica fuit, e qua in nunc translatum nomen. Strabo ibid.
i Vide Æliã. lib. 8. cap. 5.
k Lege his verã.
l Vide Caunum amor, ...

καρδία. κϛʹ, ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἀρχὴ νεύρων, ἀλλ᾽ ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ. κζʹ, καὶ ὅτι οὐχ ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ ἀρχὴ νεύρων. κηʹ, ὅτι οὐ περὶ καρδίαν τὸ διανοητικὸν, ἀλλὰ περὶ κεφαλήν. κθʹ, καὶ ὅτι οὐ περὶ κεφαλὴν, ἀλλὰ περὶ καρδίαν τὸ διανοητικόν. ρʹ, ὅτι τὸ διανοητικόν ἐστι περὶ κοιλίαν ἐγκεφάλου. Ταῦτα μὲν τὸ βιβλιδάριον τὸ Διονυσίου δικτυακῶν διελέγετο. οὐκ ἄχρηστον δὲ πρός τε γυμνασίαν διαλεκτικὴν, καὶ δοξῶν εἴδησιν ἐνίων, ἃ ἰατρικῇ θεωρίᾳ οἰκεῖα. δοκεῖ δὲ καὶ δοξάζειν ταῖς δόξαις. πλὴν οὐκ ἐν ἁπάσαις ἐκφέρεται περὶ τὸ παράγιον καὶ ἀδιάφθορον.

Al. διαφέρειν.

ΚΌΝΩΝΟΣ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ Νʹ. ΚΑῚ Ἀπολλοδώρου γραμματικοῦ ἡ λεγομένη βιβλιοθήκη.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, Κόνωνος διηγήσεις. προσφωνεῖ μὲν τὸ πόνημα τοῦτο Ἀρχελάῳ Φιλοπάτορι βασιλεῖ, περιέχεται δὲ ἐν αὐτῷ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων συνειλεγμένα πεντήκοντα διηγήματα. ὧν πρῶτον τὰ περὶ Μίδα καὶ Βριγῶν. ὅπως τε θησαυρῷ περιτυχὼν, ἀθρόον τε εἰς πλοῦτον ἤρθη, καὶ Ὀρφέως κατὰ Πιερίαν τὸ ὄρος ἀκροατὴς γενόμενος, πολλαῖς τέχναις Βριγῶν βασιλεύει. καὶ ὡς Σιληνὸς περὶ τὸ Βρέμιον ὄρος Μίδου βασιλεύοντος ὤφθη, ὑφ᾽ ᾧ καὶ τὸ ἔθνος ᾤκει πολυανθρωπότατον ὄν. καὶ ὡς ἤχθη τὸ ζῶον ἐξηλλαγμένον τὴν ἰδέαν, ὡς ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει. καὶ ὅπως αὐτῷ χρυσὸς ἐγίνετο, τὰ εἰς τροφὴν παρατιθέμενα ἅπαντα. καὶ ὡς διὰ τοῦτο πείσας τὸ ὑπήκοον ἀπ᾽ Εὐρώπης διαβῆναι τὸν Ἑλλήσποντον, ὑπὲρ Μυσίαν ᾤκησε, Φρύγας ἀντὶ Βριγῶν, βραχύ τι παραλλαγείσης τῆς λέξεως, μετονομασθέντας. Μίδας δὲ πολλοὺς ἔχων ἀπαγγέλλοντας αὐτῷ, τά τε ὅσα ἐλέγετό τε καὶ ἐπράττετο τοῖς ὑπηκόοις, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀνεπιβουλεύτῳ τὴν βασιλείαν ἔχων, καὶ εἰς γῆρας ἐλθὼν, μακρὰ ὦτα ἔχειν ἐλέχθη, καὶ κατ᾽ ὀλίγον ἡ φήμη ὄνου ὦτα τὰ μακρὰ μεταποιεῖ· καὶ ἀπὸ τῆς σκώψεως τὴν ἀρχὴν, ὁ λόγος ἔργον εἶναι ἐπιστεύθη.

Δεύτερον τὰ περὶ Βύβλιδος. Ὡς παῖς ἦν Μιλήτου, ἔχων ἐξ αὐτῆς ἀδελφὸν Καῦνον. ᾤκουν δὲ Μίλητον τῆς Ἀσίας, ἣν ὕστερον μὲν Ἴωνες οἱ ἀπ᾽ Ἀθηνῶν μετὰ Νηλέως ὁρμηθέντες ᾤκησαν. τὸ δ᾽ ἐνέμοντο Κᾶρες, ἔθνος μέγα καὶ μικρὸν οἰκοῦντες. Καύνῳ δ᾽ ἔρως ἐγγίνεται ἀμήχανος τῆς ἀδελφῆς Βύβλιδος. ὡς δ᾽ ἀπετύγχανε πολλὰ κινήσας, ἔξεισι τῆς γῆς ἐκείνης καὶ ἀφανὴς ἔσται, μυρίοις ἄχεσι κατεχομένη ἡ Βύβλις, ἐκλείπει καὶ αὐτὴ τὴν πατρῴαν οἰκίαν. καὶ πολλὴν ἐρημίαν πλανηθεῖσα, καὶ πρὸς τοὺς ἀτελεῖς ἱμέρους ἀπαγορεύουσα, ἐκ καρύας τὴν ζώνην βρόχον ἀναγαγοῦσα, ἑαυτὴν ἀνήρτησεν. ἐνθένδε κλαιούσης αὐτῆς, ἐρρύη τὰ δάκρυα, καὶ κρήνην ἀνῆκε, Βυβλίδα τοῖς ἐπιχωρίοις ὄνομα. Καῦνος δὲ πλανώμενος εἰς Λυκίαν ἀφικνεῖται, καὶ τούτῳ Προνόη, Ναῒς δ᾽ ἦν αὕτη, ἀναδῦσα τοῦ ποταμοῦ, τά τε συμβεβηκότα τῇ Βυβλίδι λέγει, καὶ ὡς ἐχρήσατο τῷ ἔρωτι δικαστῇ· καὶ πείθει αὐτὸν αὐτῇ ἐπὶ τῷ τὴν χώρας λαβεῖν τὴν βασιλείαν· καὶ γὰρ εἰς αὐτὴν αὐτῷ συνοικήσουσα.

ὅς γε κ αὐτὸς

Conon. narrationes. Al. Bullis. α. Midas.

Silenus.

Al. περιτ- [illegible]

Phryges olim Briges dicti.

β. Byblis. Caunus.

Cares.

Pronoe.

Aegialus. ὁ δὲ Καῦνος ἐκ τῆς Προνόης πατὴρ Αἰγιαλὸν ἐσχηκὼς καὶ διαλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἐτελεύτησεν, ἀθροίσας τὸν λαὸν σποράδην οἰκοῦντα, καὶ πόλιν ἔκτισεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, Καῦνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐπονομάσας.

γ'. Scheria insula. Phaeaces. Τρίτη, ἡ περὶ τὸν Ἰόνιον πόρον Σχερία νῆσος, οὐχ ἑκὰς οὖσα τῆς ἠπείρου, καὶ τῶν Κεραυνίων ὀρῶν, λέγεται. αὕτη Φαίακας ἔσχεν οἰκήτορας, τὸ πρότερον αὐτόχθονας, ἐκ ... τὴν ἐπωνυμίαν ἀπό τινος τῶν ἐπιχωρίων βασιλέως· ὕστερον δ' ἐποικήσαντες αὐτὴν μοῖρα Κορινθίων, καὶ τοὔνομα εἰς Κέρκυραν μετέβαλον, καὶ τῆς περὶ ἐκεῖνα θαλάσσης ἦρξε. Φαίακος δὲ [τῆς] τῆς νήσου βασιλεύσαντος, τελευτήσαντος, Alcinous. Locrus. οἱ υἱεῖς Ἀλκίνους καὶ Λοκρὸς στασιάσαντες, συνέβησαν πάλιν ἐπὶ τῷ βασιλεύειν Ἀλκίνουν μὲν τῆς Φαιακίδος, Λοκρὸν δὲ κειμήλια καὶ μοῖραν λαβόντα τοῦ ἔθνους, ἀποικίζεσθαι τῆς χώρας. ὃς καὶ ἐπὶ Ἰταλίας πλεύσας, ξενίζεται παρὰ Λατίνῳ, Latinus. Ἰταλῶν βασιλεῖ, δοὺς πρὸς γάμον καὶ τὴν θυγατέρα Λαυρίνην. διὰ ταῦτα οἱ συγγενεῖς Φαίακες Λοκροὺς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ προσποιοῦνται. Hercules. ὁ δὲ Ἡρακλῆς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰς τοῦ Γηρυόνου βοῦς ἐλαύνων ἐξ Ἐρυθείας αὐτῶν, εἰς Ἰταλίαν ἀφικνεῖται, καὶ ξενίζεται φιλοφρόνως παρὰ τῷ Λοκρῷ. ὁ δὲ Λατῖνος πρὸς τὴν θυγατέρα ἐλθὼν, καὶ τὰς βοῦς ἰδὼν, ἐρασθεὶς ἐκ τοῦ ... ἀπελαύνει. ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἐκ τοῦ τόξου βαλὼν, ἀνεῖλε, τὰς γὰρ βοῦς ἀνεκομίσατο. Λοκρὸς δὲ δεδιὼς περὶ τῷ Ἡρακλεῖ, μή τι πάθῃ ὑπὸ Λατίνου (ἦν γὰρ Λατῖνος σώματι γενναῖος καὶ ψυχῇ) ἐξελαύνει ἐπὶ βοήθειαν τῷ ξένῳ ..., μεταμφιασάμενος καὶ στολήν. Ἡρακλῆς δὲ ἰδὼν αὐτὸν θέοντα, καὶ νομίσας τινὰ εἶναι ἄλλον, πρὸς ἐπικουρίαν ἀποδόντα Λατίνῳ, βαλὼν ἀτράκτῳ κτείνει. ὕστερον δὲ μαθὼν, ἀπολοφύρεται μὲν, καὶ τὰ ὅσια αὐτῷ * ἐπιτελεῖ. καὶ μεταστὰς δὲ ἐξ ἀνθρώπων, ἐγκελεύσατο, φάσματι φανεὶς τῷ λαῷ, πόλιν οἰκίζειν ἐπ' Ἰταλίας. ἐν ᾧ ἦν τὸ σῆμα τοῦ Λοκροῦ. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ πόλει τοὔνομα τιμῶσα τῇ κλήσει τὸν Λοκρόν. αὕτη μὲν καὶ ἡ τρίτη διήγησις. ἀλλὰ τί χρὴ δι' οὕτω μικρῶν μεταγράφειν ταύτας, δέον πάλιν κεφαλαιωδέστερον ἐπελθεῖν.

* al. ἀποτίνει.

δ'. Strymon. Ἡ τοίνυν τετάρτη διήγησις, τὰ περὶ Ὀλύνθου τῆς πόλεως, καὶ Στρυμόνος τοῦ Θρακῶν βασιλεύσαντος, ἀπαγγέλλει, ἀφ' οὗ καὶ ὁ πάλαι Ἠϊονεὺς ποταμὸς ἐπώνυμος. καὶ ὅτι παῖδες αὐτοῦ τρεῖς γεγόνασι, Brangas. Rhesus. Olynthus. Βράγγας καὶ Ῥῆσος, καὶ Ὄλυνθος. καὶ Ῥῆσος μὲν ἐπὶ Τροίαν Πριάμῳ συστρατεύσας, ἀναιρεῖται χειρὶ Διομήδους· Ὄλυνθος δὲ λέοντι συμβαλὼν ἑκουσίως, ἔν τινι κυνηγεσίῳ θνήσκει· καὶ Βράγγας ὁ ἀδελφὸς πολλὰ κατολοφυράμενος τὴν συμφοράν, Ὄλυνθον ὅπερ ἐτελεύτησε τόπῳ θάπτει. εἰς Σιθωνίαν δὲ ἀφικόμενος, πόλιν ἔκτισεν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην, Ὄλυνθον αὐτὴν ἀπὸ τοῦ παιδὸς ὀνομάσας.

ε' Rheginus. Eunomus. Ἡ πέμπτη τὰ περὶ Ῥηγίνου καὶ Εὐνόμου τοῦ Λοκροῦ, τῶν κιθαρῳδῶν τὴν ἱστορίαν ποιεῖται, καὶ ὡς εἰς Δελφοὺς ἀφίκοντο. καὶ ὅτι ποταμὸς διορίζομενοι Ῥηγῖνοί τε καὶ Λοκροὶ (Ἄληξ ὄνομα τῷ ποταμῷ) οἱ μὲν ἀφώνους, οἱ δὲ Λοκροὶ ἀοιδοὺς ἔχει τοὺς τέττιγας. καὶ ὡς ἐρίζων Εὔνομος τῷ Ῥηγίνῳ,

Ita Caunus e Pronoe a Aegialum sustulit, qui & ipse regnum, patre defuncto, tenuit: collectóque populo sparsim habitante, vrbem flumini propinquam exædificauit magnam atque opulentam, quam de patris nomine a Caunum appellauit.

TERTIA. Ad Ionium mare Scheria insula non procul ab Epiro, & Ceraunijs montibus ita dicitur. Hæc Phæaces incolas habuit, qui initio quidem indigenæ fuerant, imposito huic nationi nomine a quodam eius regionis rege, donec post c Corinthiorum pars eo commigrauit, nomenque exinde commutauit, vt e Corcyra diceretur, d qui & maris eiusdem imperium habuit. Phæace autem insulæ rege mortuo, filij eius Alcinous & Locrus inter se dissidentes, ita tandem conuenerunt, vt Alcinous quidem Phæacibus imperaret. Locrus vero pretiosas opes mobiles, partemque populi auferens, regione excederet, in Italiam igitur hic ad nauigans, a Latino Italorum rege hospitio acceptus est, qui filiam quoque suam Laurinam eidem nuptui dedit. qua etiam ex causa Phæaces Italicos inde Locrenses in cognatos adsciuerunt. Accidit deinde vt Hercules eadem tempestate abigens Geryonis boues ex Erythia abigens, in Italiam adueniret, atque a Locro humaniter hospitio exciperetur. Latinus itaque Latinus cum filiam inuisens venisset, cupiditate ductus, & ipse abegit. Quare cognita, Hercules telo iaciens eum occidit, bouesque recepit. Locrus ibi Herculi metuens, ne quid grauius fortean a Latino pateretur (qui excellente erat & animo, & corpore) mutata veste in hospitis auxilium egressus est. Hercules vero currentem ipsum intuitus, alium esse ratus, qui subsidium ferre Latino maturaret, missa sagitta interemit. Vbi tandem postea rem cognouit, amicum luxit, ac iusta illi persoluit, vitaque cum decessisset, populo apparens, vrbem in Italia condere eo ipso loco iussit, vbi Locri sepulchrum erat. Hinc nomen vrbi manet, quæ vel ipso suo nominis vocabulo Locrum honorat. Sic quidem tertia refert narratio. Sed quid ego has ad verbum pene transcribo, cum multo sint illa breuius mihi percurrenda?

QVARTA narrat de e Olyntho oppido, & Strymone Thracum rege: quo item nomine fluuius ille appellatus, qui olim Eioneus dicebatur. Huic tres refer untur nati esse filij, Brangas, Rhesus, & Olynthus. In his Rhesus, pro Priamo ad Ilium militans, Diomedis manu cæsus occubuit. Olynthus vltro cum leone in venatione congressus perijt, quem Brangas frater intellecta casum vehementer deplorans, eodem, quo ceciderat loco sepeliendum curauit. In Sithoniam vero delatus ipse, vrbem ibi condidit, felicem sane ac magnam, quam Olynthum pueri de nomine nuncupauit.

QVINTA f de Rhegino quodam, & Eunomo Locrensi citharœdis. Refert hos venisse g Delphos: Rheginos autem atque Locrenses flumine, cui nomen Alex, separari: & illos quidem mutas, Locrenses vero vocales habere cicadas. Cum Rhegino item contendente Eunomum,

cicadæ cantantis auxilio vicisse aduersarium. Cum enim septem fidibus cithara esset instructa, vnaque chordarum rupta dissiluisset, citharæ aduolans cicada reliquum cantus suppleuit.

τέττιγος ᾠδὴν κρατεῖ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ. ἑπταχόρδου γὰρ τότε τῆς ἀρχαίας οὔσης, καὶ μιᾶς ῥαγείσης τῶν χορδῶν, τέττιξ ἐπιπτὰς τῇ κιθάρᾳ, τὸ λεῖπον ἀνεπλήρωσε τῆς ᾠδῆς.

SCHOLION.

VSVS est hac fabula Photius in quadam sua epistola * ad Ioannem Patricium, exercitus in Græcia Ducem, quam si hic tibi apponero, non ingratum fore putaui.

Eunomus, vt aiunt, Locrius de cantu gloriabatur. Et mulcebat sane, oblectabatque auditorem. Accidit autem, vt chordarum eius vna [inter canendum] fracta, cicada mox cithara iugo insidens, rupta chorda sonum suppleret. quare potuit Eunomus iterum, vt antea, suauiter canere. At vero tu si iam nobis pro cicada & peregrino cantu, abruptum quo nescio pacto, amicitiæ tuæ neruum denuo restitutum intenderis, fortassis ad pristinam integritatem vita nostra reuocata, optimoque concentu repetito, suaue aliquod atque iucundum melos de hac a tragœdia in felicitatem versa, continet. Quin & pro citharœdo Eunomo cum cicada cantatrice, veteris fabulæ figmento, Dei Patriarcha, diuinisque eius ac laudandis amicus, magnum, atis exemplum a celebreque dictum posteris dabunt.

* Græcum exemplar. haret in loco. Hic [illegible] vnimo loci.

a τραγῳδίας.

SEXTA narratio de Mopso. b Mantus hic atque Apollinis F. matre extincta, pro sorte veluti hæreditaria Clarium Apollinis oraculum obtinet. Eadem autem tempestate Calchas Colophonem venit, qua Mopsus oraculum tenens vaticinabatur, post Troiæ excidiũ errando iactatus. Cum igitur diu multumq; inter se contenderent, Amphimachus tandem Lyciorum rex litem diremit. Mopsus enim ad bellum exeuntem prohibuit, victum iri denuntians: Calchas contra victoriam pollicens, ad exeundum hortabatur. At victo deinde Amphimacho, Mopsus maiori est honore affectus, Calchas seipsum occidit.

Ἡ ἕκτη ὡς Μόψος ὁ μάντις, καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Μαντοῦς, τῆς μητρὸς τελευτησάσης, ἐκδέχεται κλήρῳ τὸ ἐν Κλάρῳ Ἀπόλλωνος μαντεῖον. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ ἀφικνεῖται Κάλχας εἰς Κολοφῶνα, ἐν ᾧ Μόψος ἔχων μαντεῖον, ἐχρᾶτο μετὰ Τροίας πλανώμενος ἅλωσιν. ἐρίζον οὖν ἐπὶ πολὺ ἀλλήλοις, καὶ Ἀμφίμαχος ὁ Λυκίων βασιλεὺς λύει τὴν ἔριν. ἐπὶ πόλεμον γὰρ ἐξιόντα Μόψος μὲν ἐκώλυσεν, ἡττᾶσθαι θεσπίζων· Κάλχας δὲ ἐπήγειρε νίκην σημαίνων, καὶ ἡττᾶται. καὶ Μόψος μὲν ἐπὶ μᾶλλον ἐτιμήθη, Κάλχας δ' ἑαυτὸν διεχρήσατο. 5. Mopsus vates. Calchas. Amphimachus.

b Emendo Mantus. Strab lib. 14. Cic. e extrem. [illegible] de quo ac eadem lin. a extrem. [illegible] & Hesiodum, l. 3. apud. [illegible]

SEPTIMA, refert Philammonem Philonidis filium, eius quæ Lucifero & Cleobœa in Atticæ Thorico nata est, excellenti corporis pulchritudine fuisse. Nympharum itaque c vnam adolescentis amore captam, vterum etiam ex illo gestasse, ac præ verecundia è Peloponneso digressam, & littori [aduerso] appulsam d Thamyrin peperisse. Qui cùm ex Ephebis excessit, eam est tidibus canendo laudem consecutus, vt regem eum sibi, tametsi peregrinus esset, Scythæ crearint. Cantu vero cum ipsis Musis contendens, premiisque victori propositis, illi quidem Musarum coniugium: Musis verò, quod eius cumque delegissent; canendo superatus, e oculorum luminibus orbatus est.

Ἡ ἑβδόμη διηγεῖται, ὡς Φιλάμμων ὁ τῆς Φιλωνίδος, ἣ γέγονεν ἐξ Ἑωσφόρου καὶ Κλεοβοίας, ἐν Θορικῷ τῆς Ἀττικῆς. οὗτος ὁ * Φιλάμμων ὑπερφυὴς τὸ κάλλος ἐγένετο. μία δὲ τῶν νυμφῶν ἐρᾷ τοῦ νεανίου, καὶ ἐγκύμων γίνεται. αἰδουμένη δ' ἀπαίρει Πελοποννήσου, καὶ εἰς τὴν ἀκτὴν διαγενομένη, τίκτει κόρον Θάμυριν· ὃς ἡβήσας, ἐπὶ τοσοῦτον ἧκε κιθαρῳδίας, ὡς καὶ βασιλέα σφῶν, καίπερ ἐπήλυδα ὄντα, Σκύθας ποιήσασθαι. ἐρίσας δὲ ταῖς Μούσαις περὶ ᾠδῆς, καὶ ἆθλον τῷ νικήσαντι τιθείς, ἐκείνων μὲν τοὺς μουσῶν γάμους, ἐκείναις δὲ ὃ εἵλοντο τῶν αὐτοῦ, ἐξεκόπη τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡττηθείς. 7. Philammon. *al. Philo[illegible]. Thamyris.

c Argiopam quidam dixere cũ Apollod. lib. 1.
d Vide Eustath. in Hom. Il. 5. Luc. & raid. Dial. 1. Natal. Comit. Mytol. & Diod. Sicul. lib. 3. cap. 5.
e Apud Eustath. etiam loquendi facultate priuatus legitur.

OCTAVA, de Proteo Ægyptio vate narrat, cuius filia Theonoe Canobi (is f Menelai illius Troiani nauclerus erat) amore capta, voto frustratur. Addit quomodo Canobus formosus adolescens, abeuntibus ex Ægypto, qui ad eam appulerunt, Menelao atque Helena, a g vipera morsus, tibia tabefacta, post non diu interierit, & a Menelao atque Helena, in Ægypto sepultus sit: vbi nunc quoque cognominis ei ciuitas condita est. Quin & vltimum Nili fluminis ostiorum Canobus, vel Canobicum à Nauclero illo nomen trahit.

Καὶ ἡ ὀγδόη διηγεῖται τὰ περὶ Πρωτέως τοῦ Αἰγυπτίου μάντεως, καὶ ἡ θυγάτηρ Θεονόη ἐρασθεῖσα Κανώβου (ἦν δ' οὗτος κυβερνήτης Μενελάου) τοῦ ἔρωτος ἀποτυγχάνει· καὶ ὡς ὁ Κάνωβος καλὸς καὶ νέος, ἀπαιρόντος Μενελάου ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Ἑλένης, καὶ προσορμισαμένων τῇ γῇ, ὑπὸ ἐχίδνης δηχθείς, καὶ σαπεὶς τὸ σκέλος, μετ' οὐ πολὺ θνήσκει· καὶ Μενέλαος καὶ Ἑλένη θάπτουσιν αὐτὸν ἐπ' Αἰγύπτου, ἣ νῦν ἐπώνυμος ᾤκισται πόλις. καὶ τῶν Νείλου στομάτων τὸ τελευταῖον ὁ Κάνωβος, ἢ Κανωβικόν, ἐκ τοῦ κυβερνήτου τὴν ὀνομασίαν ἕλκει. 8. Proteus. Theonoe. Canobus.

f Strabo lib. 17. Ægypt.
g Lege Nicand. Theriac. in Hamorrhoo a quo ipse percussum Canobum refert. Helenamque propterea huic serpenti ibus [illegible]. Nicandri narrationem exhibet Ælian. libr. 15 de animal. cap. 13.

NONA, de h Semiramide narratio est. Hanc non vxorem, vt alij prodiderunt, sed filiam fuisse Nini tradit: & vt breuiter dicam, quæcunque alij i Attosæ Assyriæ attribuunt, hic ad Semiramidem omnia retulit: haud scio, an quia duobus eam nominibus appellatam censuerit: an eorum quæ de Semiramide narrantur, peritior non fuerit. Refert item Semiramidem clam primum, & ignaram cum filio suo cõcubuisse:

Ἡ ἐνάτη τὰ περὶ Σεμιράμιδος λέγει· καὶ Σεμίραμιν οὐχὶ γυναῖκα κατὰ τοὺς ἄλλους φησὶ Νίνου γενέσθαι, ἀλλὰ θυγατέρα· καὶ λόγῳ ἑνί, ὅσα οἱ ἄλλοι περὶ Ἀτόσσης ἀναγράφουσι, ταῦθ' οὗτος εἰς Σεμίραμιν ἀναφέρει. οὐκ ἔχω δὲ λέγειν, εἴτε δυσὶν ὀνόμασι τὴν αὐτὴν νομίζων καλεῖσθαι, ἢ τὰ περὶ Σεμιράμεως ἄλλως οὐκ εἰδώς. λέγει δ' ὡς ἡ Σεμίραμις αὐτῇ τῷ υἱῷ λάθρα καὶ ἀγνοοῦσα, μιγεῖσα, 9. Semiramis Nini F. Attosa.

h Iustinus lib. 1. Diod. Sicul. lib. 2. Herod. Ælianus, aliique de ea plurimi.
i Herodotus forte & Ælianus, cum multis historicis.

ἐπεγνοῦσα, ἄνδρα ἐν τῷ φανερῷ εἶχεν. ἐξ ἐκείνου, τὸ πρότερον βδελυκτὸν ὂν, Μήδοις καὶ Πέρσαις καλὸν καὶ νόμιμον ἔδοξε μητράσι μίγνυσθαι.

ι. Oethon. Pallene. Mendeis nympha.

Ἡ δεκάτη δὲ, ὡς Οἴθων ὁ Ποσειδῶνος καὶ Ὄσσης ὁ τῆς Θρᾳκίας Χερρονήσου βασιλεὺς, γεννᾷ θυγατέρα Παλλήνην ἐκ Μενδηΐδος νύμφης. ἣν πολλῶν μνηστευομένων, ἆθλον ἔκειτο τῷ μάχῃ κρατήσαντι Οἴθωνος, καὶ τὴν κόρην ἔχειν καὶ τὴν βασιλείαν. ἀναιρεῖται οὖν ὑπὲρ τοῦ γάμου δι᾽ ἄθλων Μέροψ ὁ τῆς Ἀνθεμουσίας βασιλεὺς, καὶ Περιφήτης ὁ Μυγδονίας. εἶτα Οἴθων ὁρίζει, μὴ πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους διαμάχεσθαι τοὺς μνηστῆρας· καὶ τῷ νικήσαντι τὸ αὐτὸ ἆθλον εἶναι. διαγωνίζονται Δρύας καὶ Κλεῖτος· καὶ πίπτει Δρύας δόλῳ Παλλήνης. καὶ διαγνωσθέντος Οἴθωνι ἔμελλε δίκην* θάνατον Παλλήνῃ διδόναι, εἰ μὴ Ἀφροδίτη νύκτωρ ἐπιφοιτήσασα πᾶσι τοῖς πολίταις, τὴν κόρην ὑπέσπασε θανάτου. καὶ τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς Παλλήνη καὶ Κλεῖτος τὴν βασιλείαν ἐκδέχονται, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς ἡ χώρα Παλλήνη ἔλαβεν ὄνομα.

Merops. Periphetes. Dryas. Clytus. *θάνατον.

ια. Lindij Herculi sacris deuouent.

Ἡ ἑνδεκάτη τὰ περὶ τῆς Ἡρακλέους θυσίας, ἣν Λίνδιοι μετ᾽ ἀρᾶς θύουσιν αὐτῷ, διέξεισι· καὶ ὡς τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἀπό τινος ἀροτῆρος Λινδίου. ὃς, ἐπεὶ ἐφόδια ᾔτει Ἡρακλῆς ὑπὲρ Ὕλλου τοῦ παιδὸς, ὃν κομιδῇ νέον μεθ᾽ ἑαυτοῦ τὴν ὁδὸν συνεπήγετο· ὁ δὲ τὰ μὴ παρέσχε, καὶ προσενύβρισεν. Ἡρακλῆς δὲ χαλεπήνας, ἕνα τῶν βοῶν κατασφάξας, αὐτός τε θοινᾶται, καὶ τῷ παιδὶ δίδωσιν. ἠρᾶτο δὲ πόρρωθεν ὁ ἀροτήρ. καὶ ὁ Ἡρακλῆς γελῶν διὰ τὰς ἀρὰς, οὐδέποτε ἀπεφθέγξατο θοίνης ἡδίονος ἀπολαῦσαι, ἢ τῆς μετὰ τῶν ἀρῶν.

ιβ. Tros Erichthonij F. Dardani N. Assaracus. Ilus. Ganymedes.

Ἡ δωδεκάτη τὰ περὶ Τρωὸς τοῦ Ἐριχθονίου τοῦ Δαρδάνου διαλαμβάνει, ὃς ἐβασίλευσε τῆς περὶ τὴν Ἴδην χώρας· καὶ γεννᾷ ἐκ Καλλιρρόης τῆς Σκαμάνδρου, Ἶλον (ἐξ οὗ τὸ Ἴλιον) καὶ Ἀσσάρακον καὶ Γανυμήδην, ὃν ἥρπασε Ζεύς. Ἀσσάρακος δὲ σὺν τῷ πατρὶ Δαρδανίας ἐβασίλευσε, καὶ ἦν τότε Τρώων βασίλειον. Ἶλος δὲ κτίζει τὸ Ἴλιον, κρατεῖ μάχῃ Βεβρύκων βασιλέως Βύζου ὄνομα, καὶ ἐπὶ μέγα τὸ Ἴλιον αἴρει.

Ilus. Byzas.

ιγ΄. Aethilla.

Ἡ δὲ τρισκαιδεκάτη τὰ περὶ Αἰθύλλας διέξεισιν, ἥτις ἦν θυγάτηρ μὲν Λαομέδοντος, ἀδελφὴ δὲ Πριάμου. ταύτην Πρωτεσίλαος ἐξ Ἰλίου μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμαλωτίδων ἄγων, εἰς τὸν μεταξὺ Μένδης καὶ Σκιώνης μετὰ πολλοὺς χειμῶνας μόλις ὁρμίζεται, καὶ πρὸς ὑδρείαν τῶν περὶ Πρωτεσίλαον ἀπιόντων τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνωτέρω πρὸς τὴν χώραν ἀναδραμόντων· ἀλλά γε ἡ Αἴθυλλα ταῖς συναιχμαλώτοις εἰποῦσα, ὡς, εἰ ἀφίκοιντο σὺν τοῖς Ἕλλησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, χρυσᾶ καὶ αὐταῖς δόξειν τὰ τῆς Τροίας κακὰ· πείθει πῦρ ἐνεῖναι ταῖς ναυσί, ὃ καταμένουσι σὺν αὐταῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἄκοντες οἱ Ἕλληνες, καὶ πόλιν κτίζουσι, Σκιώνην καὶ συνοικίζουσιν.

ιδ΄. Endymion.

Ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη, τὰ περὶ Ἐνδυμίωνος ἱστορεῖ, ὅτι τε τοῖς [illegible] Πρωτογενείας τῆς Δευκαλίωνος· καὶ ὡς δύο τίκτει παῖδας, Εὐρύπυλον καὶ Αἰτωλόν· καὶ Αἰτωλὸς ἐκ Πελοποννήσου τὴν πατρῴαν λιπὼν ἀρχὴν, εἰς τὴν ἀντιπέρα ταύτης γῆν μετὰ τῆς ἑπομένης μοίρας Κούρητας ἐκβαλὼν, ᾤκισε, καὶ αὐτὶ Κουρήτιδος Αἰτωλίδα καλεῖσθαι δίδωσιν.

sed deinde cognita re, viri etiam loco publice habuisse. Ex eo itaque tempore, quod prius execrandum habebatur, Medis ac Persis suis fasque visum, a matribus commisceri.

Decima narratio b Oethon Neptuni & Ossae filius, Chersonesi Thraciae rex, filiam ex Mendeide Nympha sustulit Pallenen: quam cum multi amarent, praemium ei positum est, qui Oethonem pugnando superasset, vt & filia, & regno potiretur. Igitur interfecti pro nuptiis inter certantes, Merops Anthemusiae, & Periphetes Mygdoniae reges. Hinc decretum ab Oethone, ne secum amplius, sed inter se proci dimicarent, idemque victori praemium fore. Depugnarunt ergo Dryas & Clitus, caesusque Pallenes fraude Dryas. Id vbi rescivit Oethon, poenas Pallene morte dedisset, nisi Venus nocte ciues omnes appellans, puellam morti eripuisset. Parente vero fatis extincto, Pallene & Clitus regnum adepti, & a Pallene c regio nomen est mutuata.

XI. De Herculis sacrificio. commemorat, quod d Lindij cum execratione ipsi immolant. Atque originem hoc ab aratore quodam Lindio duxerit: qui, cum Hercules alimenta pro Hyllo puero postularet (quem admodum adhuc iuvenem in via sibi adiunxerat) non tantum cibaria non praebuerit, sed etiam contumelias ingesserit. Qua Hercules indignatus re, alterum bouem eius mactans, coepit ipse epulari, & puero porrigere: agricola interim eminus ei imprecante. Verum Hercules imprecationes irridens, nunquam se suauiores affirmabat gustasse epulas, quam quae imprecationibus conditae fuissent.

XII. Quaedam continet de e Troe Erichthonij filio, & Dardani nepote, qui in regione Idae [monti] vicina regnauit: genuitque ex Callirrhoe Scamandri filia Ilum (a quo Ilium nominatum) & Assaracum, & Ganymedem, quem Iuppiter rapuit. Assaracus hic vna cum patre Dardaniae imperauit, quae erat Troum regia. Ilus autem Ilium exaedificauit, vicitque pugna regem Bebrycum, cui Byzae nomen; & Ilium in maius auxit.

XIII. Refert de Aethilla, quae filia Laomedontis, & Priami soror fuit. Hanc Protesilaus cum aliis captiuis ex Ilio nauibus auehens, Mendem inter & Scionem post varias tempestates vix naues appellit: cumque aquatum Protesilaus cum suis omnibus longius a littore ad interiora regionis loca procurreret, tum inter cetera Aethilla reliquas allocuta captiuas: Si, inquit, cum Graecis in Graeciam abducimur, aurea nobis, quae ad Troiam pertulimus aduersa, videntur. f Persuasit itaque nauibus ignes immittere. Hinc vel inuiti cum ipsis Graeci in eadem illa regione remanent, vrbemque Scionem ibi conditam vna habuerunt.

XIV. Est de Endymione, qui g Aethlio Iouis filio, & Protogenea Deucalionis filia natus, binos suscepit liberos, h Eurypylum, & Aetolum. Hic e Peloponneso patria ditione i excedens in oppositam regionem cum sequentium turba, k eiectis Curetibus, commigrauit: & pro Curetide, Aetolida nominari fecit.

CONON.

a Non matres quidem vxores duxit Persas ...

c Stephan. Byzant. Pallene. d Conon. [illegible] e Vide Diodor. Siculi capit. lib. 4. & Apollod. lib. 3. Biblioth.

f Stephan. Byzant. eadem in Σκιώνη. g Pausan. lib. 5. Eliac. & Apollodor. in Biblioth. Aethlium vocant. h Pausan. Eurypylum. i Ab ipso a Salmoneo Episcopo pullum refert in Aetol. leg. & Pausan. [illegible] k Strabo lib. X.

CONON.
a Pausan. Eliac.
b Pausan. Eliac.

Eurypyles vero, & Neptuni filius a Elis, mortuo auo materno b Endymione, regnum suscepit, conditamque ab Endymione vrbem, Elim nominauit.

XV. c De Pheneatensibus, & Cerere, atque Proserpina, quam Pluto rapta in matre inscia ad infera regna adduxit, vtque Pheneatensibus Ceres, quod ipsi locum ostendissent, qua descenderetur (erat is hiatus in d Cyllena) cum alia bona sit largita, tum quod nunquam permissura esset, vt centum Pheneatenses in bello caderent.

e XVI. De Promacho & Leucocoma Gnossiis: vrbs autem Cretæ f Gnossus est. Quomodo Promachus, pulchrum Leucocoma adolescentem adamarit: & quomodo labores atque certamina illi magna, & periculorum plena proposuerit, quæ omnia Promachus potiundi ipsius spe subierit. Qui vbi ne per hæc quidem voti compos euasit, Leucocomam vicissim molestia affecit, quando victorum suum præmium (galea autem erat sane celebrata) alteri cuidam pulchro iuueni, Leucocoma spectante, imposuit. Hinc enim zelotypia victus hic, ferro se ipse interemit.

XVII. Dicæus & Syleus fratres, Neptuni filij, ad Peleum Thessaliæ montem habitabant. In his g Dicæus quidem erat, quod nomen quoque præferebat, iustus: Syleum vero h iniuriam aliis inferentem Hercules interfecit. A Dicæo deinde hospitio exceptus, & amore filiæ Sylei, quam apud illum educari viderat, captus, vxorem eam duxit. Illa interim peregre agentis Herculis desiderio amoreque saucia, interiit. Ibi Hercules cum recens mortuæ funeri forte rediens interuenisset, in ignem vna cremandum se coniecisset, nisi qui aderant exequiis, ægre tandem dissuadendo, prohibuissent. Vicini porro, Hercule iam profecto, puellæ sepulchrum ædificio cinxerunt, ac pro monumento fanum Herculis effecerunt.

XIIX. Locri pugnantes, quòd gentis eiusdem Aiax fuerit, in acie instructa vacuum illi locum relinquere solent, perinde ac si in eo ordine consisteret. Ita ergo cum ordinati starent in eo prœlio quod ipsis cum Crotoniatis fuit, voluit Autoleon Crotoniates per vacuam illam partem erumpere, hostésque cingere. Verum a spectro vulneratus in femore, fugit atque contabescere cœpit, donec ex oraculo in insulam Ponti Achilleum, (quæ Istrum præternauiganti supra Tauricam sita est) delatus, cum alios ibi heroas, tum vero maxime Aiacis Locrensis manes placando, sanatus est. Decedenti autem inde Helena negotium dedit, k Stesichoro vt nuntiaret, si oculos aspectúmque amaret, palinodiam eorum caneret, quæ in se conscripsisset. Stesichorus igitur confestim hymnos in Helenæ laudem composuit, oculorumque lumen recuperauit.

XIX. l Psamathe Crotopi filia ex Apolline grauida peperit, patremque verita infantem exposuit, Lini nomine indito. Pastor repertum pro suo educauit, sed gregis canes infantem forte lacerarunt. Illa vero cum dolore ex eo valde commoueretur, deprehenditur a patre, qui corruptã eam, & falso in Apollinem vitiũ referre arbitratus, capitis damnat. Quare Apollo, ob amatæ cædem ira cõmotus,

ὁ δὲ Εὐρυπύλης καὶ Ποσειδῶνος παῖς Ἦλις, τελευτήσαντος τοῦ μητροπάτορος Ἐνδυμίωνος τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται, καὶ τῇ κτισθείσῃ πόλει ὑπὸ Ἐνδυμίωνος Ἦλιν ἐπώνυμον ἑαυτοῦ.

Ἡ πεντεκαιδεκάτη, περὶ Φενεατῶν καὶ Δήμητρος καὶ Κόρης, ἣν Πλούτων ἁρπάσας, καὶ λαθὼν τὴν μητέρα, εἰς τὰ κάτω βασίλεια ἤγαγε· καὶ ὡς Φενεάταις μηνύσασι Δήμητρι τὸ χωρίον, δι' οὗ ἡ κάθοδος (ἦν δέ τι χάσμα ἐν Κυλλήνῃ) ἄλλα τε ἀγαθὰ ἐχαρίσατο, καὶ μηδέποτε ὑπεριδεῖν ἄνδρας ἑκατὸν Φενεατῶν ἐν πολέμῳ πεσεῖν.

Ἡ ἑξ καὶ δεκάτη, τὰ περὶ Προμάχου καὶ Λευκοκόμα τῶν Κνωσσίων (πόλις δὲ Κρήτης ἡ Κνωσσὸς) διεξέεισιν. ὡς ἠρᾶ Πρόμαχος παιδὸς καλοῦ τοῦ Λευκοκόμα. ὡς ἆθλα αὐτῷ μεγάλα προὔτεινε καὶ κινδύνων μεστά· ὡς πάντα ὑπέστη Πρόμαχος, ἐλπίδι τοῦ τυχεῖν. ὡς δ' οὐδ' ὣς ἐπετύγχανεν, ἀντιλυπεῖ Λευκοκόμαν, τὸ τελευταῖον τῶν ἄθλων (κράνος δ' ἦν περιβόητον) ἐν ἑτέρῳ καλῷ νεανίᾳ ὁρῶντος περιθεὶς τοῦ Λευκοκόμα· καὶ ὡς οὐκ ἐνεγκὼν τὴν ζηλοτυπίαν, ξίφει ἑαυτὸν διεχρήσατο.

Ἡ ἑπτακαιδεκάτη, Δίκαιος καὶ Συλεὺς ἀδελφοί, Ποσειδῶνος υἱοί, περὶ τὸ Πήλειον ὄρος Θεσσαλίας ᾤκουν. καὶ ἦν ὁ μὲν Δίκαιος καὶ ὡς ὀνομάζετο, οὕτω καὶ ἦν. Συλέα δ' ἐν ἐργασίᾳ ὄντα, Ἡρακλῆς ἀναιρεῖ. ξενίζεται δ' ὑπὸ Δικαίου, καὶ ἐρᾷ τῆς Συλέως θυγατρὸς ἰδὼν αὐτὴν παρ' αὐτῷ τρεφομένην, καὶ ἄγεται εἰς γυναῖκα. ἡ δὲ ἀποδημήσαντος Ἡρακλέους, πόθῳ περὶ αὐτὸν ἔρωτι καὶ τούτῳ βαλλομένη θνήσκει. καὶ ὅτε προσεστάτει τῇ κηδείᾳ ἐπανιὼν Ἡρακλῆς, ἔμελλεν αὐτὸν τῇ πυρᾷ συγκατακαίειν, εἰ μὴ οἱ παρόντες λόγοις παρηγοροῦντες μόλις ἐκώλυσαν. καὶ ἀπελθόντος Ἡρακλέους, τὸ σῆμα τῆς κόρης οἱ περίοικοι περιεδείμαντο, καὶ ἀντὶ μνήματος, ἱερὸν Ἡρακλέους ἀπέφηναν.

Ἡ ὀκτωκαιδεκάτη, Λοκροὶ μαχόμενοι, ἐπεὶ συγγενὴς αὐτοῖς Αἴας ἦν, ἐν τῇ παρατάξει χώραν κενὴν ἐῶσιν· ὡς δῆθεν Αἴας ἐν ἐκείνῃ παρατάττοιτο. ὡς ἀπαντήσαντας μὲν ἦν ἐν τῇ πρὸς Κροτωνιάτας μάχῃ, Αὐτολέων Κροτωνιάτης ἠβουλήθη διὰ τοῦ διαλείποντος ἐκπεσεῖν μέρους, καὶ κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους, τιτρώσκεται ὑπὸ φάσματος τὸν μηρὸν ἀπιὼν καὶ ἐς συντήκεσθαι, ὡς αὐτῷ χρησμοῖς εἰς τὸ ἐν Πόντῳ Ἀχίλλειον νῆσον (ἔστι δὲ αὕτη περιπλεύσαντι τὸν Ἴστρον ὑπὲρ τῆς Ταυρικῆς) ἐκεῖσε παραγενόμενος, καὶ τούς τε ἄλλους ἥρωας ἐκμειλιξάμενος, μάλιστα δὲ τὸν Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ ψυχὴν, ἰᾶται. κἀκεῖθεν ἀξιοῦται ἀπαγγέλλειν αὐτὸν Στησιχόρῳ Ἑλένη κελεύει τὴν εἰς αὐτὴν ᾠδὴν, εἰ φιλεῖ τὰς ὄψεις, παλινῳδίαν. Στησίχορος δ' αὐτίκα ὕμνους Ἑλένης συντάττει, καὶ τὴν ὄψιν ἀνακομίζεται.

Ἡ ιθʹ, ὡς Ψαμάθη ἡ Κροτώπου ἐξ Ἀπόλλωνος κύει· ἐπικύουσα, ἐπεὶ τὸν παῖδα ἀπέτεκεν, ἐκτίθεται, Λίνον ὀνομάσασα· καὶ ὁ δεξάμενος ποιμὴν, ὡς ἴδιον ἀνέτρεφε· καί ποτε οἱ τοῦ ποιμένος κύνες διασπῶσιν αὐτόν· ἡ δ' ὑπὸ πένθους κατάδηλος γίνεται τῷ πατρί, καὶ δικάζει αὐτῇ θάνατον, * ὑποπτεύσας, καὶ καταψεύδεσθαι αὐτὴν Ἀπόλλωνος οἰηθείς. Ἀπόλλων δὲ τῷ τῆς ἐρωμένης φόνῳ χολωθείς,

15. Proserpina rapta. Pheneatæ.
16. Promachus. Leucocomas.
17. Dicæus. Syleus ab Hercule interfectus.
18. Locri. Autoleon Crotoniata. Aiax Locr. Stesichori palinodia.
19. Psamathe Crotopi F. Linus.
* al. ὑποπτεύσας.

λοιμῷ

λοιμῷ κολάζει τοὺς Ἀργείους. καὶ χρωμένοις ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς, Ψαμάθην αἰδεῖσθαι καὶ Λίνον ἱλάσκεσθαι. οἱ δὲ τά τε ἄλλα ἐτίμησαν αὐτούς· καὶ γυναῖκα ἅμα κόραις ἔπεμψαν θρηνεῖν Λίνον. αἱ δὲ θρήνοις ἀναβολιὰς μίξασαι, τὰς τ' ἐκείνων, καὶ τὰς σφετέρας ἀνέκλαιον τύχας. καὶ οὕτως ἦν ἐκ ποιητῆς ὁ ἐπὶ Λίνῳ θρῆνος, ὡς ἀπ' ἐκείνων καὶ τοῖς ἔπειτα ποιηταῖς, πάσης πάθης σχεδὸν Λίνος ᾄδεται. καὶ μῆνα τὸν ὠνόμασαν Ἀρνεῖον, ὅτι ἀρνάσι Λίνος * συνετράφη· καὶ θυσίαν ἄγουσι, καὶ ἑορτὴν Ἀρνίδα, κτείνοντες ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ κύνας ὅσους ἂν εὕρωσι. καὶ οὐδ' ὣς ἐλώφα τὸ κακόν, ἕως Κρότωπος κατὰ χρησμὸν ἔλιπε τὸ Ἄργος, καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Μεγαρίδι καὶ Τριποδίσκον ἐπικαλέσας, κατῴκησεν.

Η εἰκοστή, ὡς Θεόκλος ὁ * Χαλκιδεὺς αἰχμάλωτος ὑπὸ Βισαλτῶν γεγονώς. οἱ δὲ Βισάλται, Θρᾳκικὸν ἔθνος, ἀντιπέρας Παλλήνης οἰκοῦντες. οὗτος Χαλκιδεῦσι μεταπεμψάμενος λάθρα προδίδωσι Βισάλτας· καὶ τὸ πρῶτον μὲν τῷ αἰφνιδίῳ ἐτάραξαν Βισάλτας· εἶτα τειχήρεις ποιήσαντες, Βουκόλῳ καὶ Δόλῳ αἰχμαλώτοις παρ' αὐτῶν γεγενημένοις αἱροῦσι τὴν πόλιν, ἐκδιώξαντες τοὺς Βισάλτας. τὸν δὲ προδότην Βουκόλον, παραβάντες τὰς συνθήκας, κτείνουσι. καὶ μῆνις αὐτοῖς διὰ τοῦτο θεόθεν * ἐπέσκηψε. καὶ κατὰ χρησμὸν τάφον περικαλλῆ χώσαντες τῷ Βουκόλῳ, καὶ ὡς ἥρωι θύοντες, τοῦ κακοῦ ἀπηλλάγησαν.

Η κα', Δάρδανος καὶ Ἰασίων παῖδες ἦσαν Διὸς ἐξ Ἠλέκτρας τῆς Ἀτλαντίδος, καὶ ᾤκουν Σαμοθρᾴκην τὴν νῆσον. ἀλλ' ὁ μὲν Ἰασίων φάσμα Δήμητρος αἰσχῦναι βουληθείς, ἐκεραυνώθη. Δάρδανος δὲ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ συγχυθείς, εἰς τὴν ἀντιπέρα γῆν, ἐν ᾗ καὶ πεδιὰς πολλή, καὶ τὸ ὄρος ἡ Ἴδη, σχεδίαις (πλοίων γὰρ χρῆσις οὔδεπω ἦν) διαβαίνει. εἶχε δὲ τὸ κράτος τότε τῆς χώρας, ὁ Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ ἐκ νύμφης Τεῦκρος· ἐξ οὗ Τεῦκροι τε οἱ οἰκήτορες, καὶ Τευκρία ἡ γῆ. ᾧ κατὰ λόγους συνελθὼν Δάρδανος, λαμβάνει τὴν ἡμίσειαν· καὶ πόλιν, ἐν ᾧ τῆς σχεδίας ἀπέβη, κτίζει Δαρδανίαν. ὕστερον δὲ τελευτήσαντος Τεύκρου, ἡ πᾶσα τῆς χώρας εἰς αὐτὸν ἀρχὴ περιῆλθεν.

Η εἰκοστὴ δευτέρα, μειρακίῳ Κρητὶ γέννημα δράκοντος ἐραστὴς δωρεῖται. ὁ δὲ ἔτρεφέ τε καὶ ἐπεμελεῖτο, ἕως ηὐξήθη· καὶ φόβον ἐνεποίει ὁ δράκων τοῖς ἐπιχωρίοις. οὗτοι γὰρ τότε ἠνάγκασαν τὸ μειράκιον ἐκθεῖναι τὸ θηρίον ἐπὶ τῆς ἐρημίας· καὶ πολλὰ κλαίων, ἐξέθετο. ὕστερον δὲ ἐπὶ θήραν ἐξελθόντος τοῦ μειρακίου, καὶ λῃσταῖς περιπεσόντος, καὶ ἀνακαλουμένου τοὺς βοηθήσοντας· ἀναγνωρίσας ὁ δράκων τὴν φωνήν, τοὺς μὲν λῃστὰς διέφθειρεν, ἑκάστῳ περιειληθείς· σημεῖα δὲ τῷ παιδὶ παλαιᾶς αἰσθήσεως ἐνδεικνύμενος, ἀπαλλάσσει τῆς ἐπιβουλῆς.

Η κγ', ὡς Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος, καὶ Οἰνώνης, ἣν ἐγήματο, πρὶν ἢ τὴν Ἑλένην ἁρπάσαι, παῖς Κόρυθος γίνεται, κάλλει νικῶν τὸν πατέρα. τοῦτον ἡ μήτηρ Ἑλένῃ προσέπεμψε, ζηλοτυπίαν τε κινοῦσα Ἀλεξάνδρῳ, καὶ κακόν τι διαμηχανωμένη Ἑλένῃ. ὡς δὲ συνήθης ὁ Κόρυθος πρὸς Ἑλένην ἐγεγόνει· Ἀλέξανδρός ποτε παρελθὼν εἰς τὸν θάλαμον,

*al. συντραφέν.

κ. Theocles Chalcid. * Χαλκιδεῦσι. Bisalta.

* ἐπέσκηψε.

κα. Dardanus & Iason.

Teucer Scamandri fl. & nymphæ F.

κβ. Draco adolescentis Cretensis amasius.

κγ. Alexander Paris. Oenone. Corythus. Helena.

peste Argiuos vexauit, consultusque de auerruncando malo, Psamathen, & Linum placandos respondit. Illi vero præter ceteros honores illis exhibitos, fœminas etiam cum virginibus ad Linum deplorandum miserunt. quæ cum deplorationes obtestationibus miscerent, non illorum solum, sed sua etiam infortunia deplorabant. Adeo autem decenter Linum illæ luxerunt, vt ex eo a Poetis, qui deinceps secuti sunt, in omni penè lamentationum genere Linus decantatus inferatur. Quin & mensem *b Arneum* appellarunt, quod inter agnos Linus educatus fuisset. Immo sacrificium eidem, festumque diem, *Arnida* vtrumque nominatum, instituerunt, mactantes eo die, quotquot vspiam reperire canes potuissent. At ne sic quidem cessauit malum, donec *c* Crotopus ipse Argos ex oraculo reliquit, conditamque vrbem in Megaride Tripodiscium nomine inhabitauit.

VICESIMA. Theoclus Chalcidensis captus a Bisaltis (Thraciæ hi populi sunt, ex aduersum Pallenes habentes) *d* Chalcidenses occulte accersens, Bisaltas prodidit. Turbarunt itaque primum illi subita sua irruptione Bisaltas, post etiam intra mœnia compulsos, & Bucoli ac Doli apud eos captiuorum opera vrbem capientes, Bisaltas eiecerunt. Bucolum tamen proditorem rupta fide iam data cum occidissent, diuina propterea in eos ira irruit, donec ex oraculo pulchrum Bucolo illi monumentum ponentes, & tanquam heroi sacrificantes, malum tandem auerterunt.

XXI. *e* Dardanus & Iason Iouis erant filij ex Electra Atlantis filia, habitabántque Samothraciam insulam. Verum Iason *f* apparens Cereris spectrum fœdare stupro conatus, fulmine ictus interiit. Dardanus autem fratris exemplo conterritus, in oppositam terram, vbi agri multi, monsque Ida fuit, ratibus (nondum enim nauigiorum vsus erat) profectus est. Ea vero tempestate regionem illam tenebat Teucer Scamandri fluminis, & nymphæ [*g* Idææ] filius: a quo Teucri incolæ dicti, & Teucria regio. Cum illo Dardanus sermone habito dimidiam regionis partem accipit: vrbemque, vbi ratibus appulsus exscenderat, Dardaniam nomine ædificauit. Teucro deinde vita functo, omnis ea ora in Dardani ditionem concessit.

XXII. Cretensi puero *h* tanquam pro amasio datus est draconis fœtus. Hunc eo vsque educauit ille, studioséque curauit, dum grandior factus metum etiam incolis inniceret. Coegerunt itaque puerum in solitudinem draconem deferre. Et paruit ille, multum plorans. Tandem vero cum ad venationem aliquando **adolescens egressus in latrones incidisset,** opémque inclamasset: agnita voce draco, & corporibus sese implicans, prædones occidit, atq; adolescentem, veteris signa necessitudinis ostendens, periculo eripuit.

XXIII. Alexandri seu Paridis & *i* Oenones (quam vxorem priusquam Helenam raperet, domũ duxerat) filius fuit Corythus, pulchritudine patrem superãs. Hunc mater ad Helenã misit, cum vt Alexandrũ ad zelotypiam prouocaret, tũ vt Helenæ malũ machinaretur. Vt ergo Corythus Helenę familiarior esse cœpit, superueniẽs aliquando in thalamum Alexander,

a Quod præter Homerum etiam Hesiodus docet, apud Eustath. ad Σ Iliad. X. ... de Lino, atque appellato ab eo carmine quod & Αἴλινος est nominatum. Hesiod. quoque Λίνον ... & ... notauit ... & Theolog. Græca H. St.
b Forsitan quoque scilic.
c Fanjon Coroebo has tribuit.
d Lego Χαλκιδέας.

e Lege Steph. voce Dardanum, & Strab. lib. extremo de Samothrace. Apollod. quoque lib. 3. ex quo hæc pene ad verbum descripta narratio, vbi & Iasionem pro Iasone ... ponitur.
f Φάσμα.
g Id nymphæ nomen, quod hinc forte fugerat, ex Apollodoro, & Diod. Siculo lib. 4. reuocare visum.

h Refert hæc etiam Ælianus Variæ histor. lib. 13. cap. 46.

i Lege Parthen. ... & Lycophron. Cassan. ...

Conon.

& cum Helena filium sedentem conspicatus, ira incensus, suspectum gnatum occidit. Oenone & ob hanc iniuriam, & ob filij interitum, multa Alexandro imprecata, hoc insuper adiecit (vt erat a vaticinandi perita, b legendarumque herbarum gnara) vulneratum eum aliquando ab Achiuis, neque medelam reperientem, se etiam obsecraturum, atque ita domum discessit. c Post igitur Paris in pugna pro Troia aduersus Achiuos a Philoctete vulneratus, grauiterque saucius, ad Idam curru vehebatur, praemissoque nuntio, Oenonem deprecatus est. Haec contumeliose valde nuntio reiecto, ad Helenam ire Paridem per contumeliam iussit. Ille interim per viam ex vulnere diem clausit extremũ. Antequam tamen de illius interitu quidquam Oenone inaudiuisset, pœnitẽtia etiam ducta est, herbisque lectis, curriculo festinabat praeuertere. At vbi mortuũ esse iam, & quidem ab ea necatum, nuntius retulit: hunc primum lapide in caput impacto, ob illatam [exprobrando] iniuriam occidit: cadauer vero Paridis amplexa, & communem vtriusque fortunam diu questa, zona se ipsam strangulauit.

a A Rhea ... b Dictys ... apud Ouid. ... c Hoc ... Paris ...

XXIV. In Bœotiae ciuitate Thespeia, quae non longe ab Helicóne sita est, puer natus Narcissus, pulcer admodum, sed amoris amatorumque contemptor. Quare alij quidem d despondere animu amantes cœperunt: Aminiasque tantum assiduus erat, & pertinax precator. At cum neque hunc audiret: ille etiam gladium insuper mitteret, se ipse pro Narcissi foribus occidit, Deum vehementer precatus, vltor sibi vt fieret. e Narcissus igitur vultum aliquando suum contemplatus, formaeque simulacrum in aqua fontis apparens, & solus & primus incipit caeco sui amore flagrare. Ergo consilij tandem inops, & iustas sese dare pœnas arbitratus, quod Aminiam amatorem iniuria lęsisset, mortem sibi consciuit. Ex eo, responso dato, vt Amor magis honoraretur, coleretúrque, praeter communem cultum, priuatim quoque sacrificare decreuerunt. Ea autem incolarum f opinio est, primum ex illa terra exstitisse Narcissum florem, in quam effusus Narcissi sanguis fuisset.

d Sequor τὸ ἀπηγορεύθησαν.
e Pausan. Boeot. Ouid. Metam. 3.
f Sed vana, vt docet Pausan. Boeotic.

XXV. Minos Iouis & * Europae filius Cretam rex tenuit, g Daedalúmque quaesiturus classe instructa nauigauit in Sicaniam (quae hodie *Sicilia* dicitur) vbi a Cocali orae illius regis filiabus est interfectus. Natio hinc Cretensium, regis sui caedem vltura, bellum aduersus Siculos suscepit. Sed victi Cretes cum domum redeunt, h ad Iapygas sunt tempestate delati: ibique tum sedes fixerunt, Iapyges pro Cretensibus facti. Post, horum pars quaedam per seditionem inde expulsa, oraculi respõsum illud consulentes acceperunt, vbi quis ipsis terram & aquam praeberet, ibi vt habitarent. atque ita Bottiaeorum terram incoluerunt. Ibi enim pueri panis ceterorumque condimentorum varia genera per ludum & iocum ex luto fingentes, petentibus ipsis panis loco distribuerunt luteos panes: & illi impletum esse oraculum interpretati, sedem à Macedonum rege postulantes, Bottiaeorum oram habitandam accepêrunt.

g Lege Pausan. Achaic.
h Vide Strab. lib. 6.

καὶ θεασάμενος τὸν Κόρυθον τῇ Ἑλένῃ παρεζόμενον, καὶ ἀναφλεχθεὶς ἐξ ὑποψίας, ἀναιρεῖ. καὶ Οἰνώνη τῆς τε εἰς αὐτὴν ὕβρεως, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀναιρέσεως, πολλὰ Ἀλέξανδρον ἀρασαμένη, καὶ εἰποῦσα (καὶ γὰρ ἦν ἔμπειρος μαντείας, καὶ τομῆς φαρμάκων ἐπιστήμων) ὡς τρωθεὶς ποτὲ ὑπ' Ἀχαιῶν, καὶ αὐτῆς χρείαν θεραπείας, δεήσεται αὐτῆς, οἴκαδε ᾔει. ὕστερον δ' Ἀλέξανδρος ἐν τῇ πρὸς Ἀχαιοὺς ὑπὲρ Τροίας μάχῃ τρωθεὶς ὑπὸ Φιλοκτήτου, καὶ δεινῶς ἔχων, διὰ τῆς Ἴδης ἐκομίζετο πρὸς τὴν Ἴδην. καὶ προεκπέμψας κήρυκα, ἐδεῖτο Οἰνώνης· ἡ δὲ ὑβριστικῶς μάλα τὸν κήρυκα διασαμένη, παρ' Ἑλένην ἰέναι Ἀλέξανδρον διακελεύει. καὶ Ἀλέξανδρος μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ τραύματος τελευτᾷ· τὴν δὲ μήπω πυθομένην τὴν τελευτὴν, μετάμελος ὅμως δεινῶς εἶχε. καὶ δρεψαμένη τὰς πόας, ἔθει σώσουσα ἐκεῖνον. ὡς δ' ἔμαθε παρὰ τοῦ κήρυκος ὅτι τεθνήκοι, καὶ ὅτι αὐτὴ αὐτὸν ἀνῄρηκεν: ἐκεῖνον μὲν αὐτὸν τῆς ὕβρεως, λίθῳ τὴν κεφαλὴν πατάξασα, ἀναιρεῖ· τῷ δ' Ἀλεξάνδρου νεκρῷ περιχυθεῖσα, καὶ πολλὰ τὴν κοινὴν ἀμφοῖν καταμεμψαμένη δαίμονα, ἑαυτὴν ἀπήρτησε τῇ ζώνῃ.

κδ. Narcissus. Aminias.

Ἡ κδ΄. Ἐν Θεσπείᾳ τῆς Βοιωτίας (ἔστι δ' ἡ πόλις οὐχ ἑκὰς τοῦ Ἑλικῶνος) παῖς ἔφυ Νάρκισσος πάνυ καλὸς, καὶ ὑπερόπτης ἔρωτός τε καὶ ἐραστῶν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἐραστῶν, ἐρῶντες ἀπηγορεύθησαν. Ἀμεινίας δ' ἐπιπολὺς ἦν ἐπιμένων καὶ δεόμενος. ὡς δ' οὐ προσίετο, ἀλλὰ καὶ ξίφος προσέπεμψεν: ἑαυτὸν πρὸ τῆς θύρας Ναρκίσσου διαχειρίζεται, πολλὰ καθικετεύσας τιμωρόν οἱ γενέσθαι τὸν θεόν. ὁ δὲ Νάρκισσος ἰδὼν αὐτοῦ τὴν ὄψιν, καὶ τὴν μορφὴν ἐπὶ κρήνης ἰνδαλλομένην τῷ ὕδατι: καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἑαυτοῦ γίνεται ἄτοπος ἐραστής. τέλος ἀμηχανῶν, καὶ δίκαια πάσχειν οἰηθεὶς, ἀνθ' ὧν Ἀμεινίου ἐξύβρισε τοὺς ἔρωτας, ἑαυτὸν διαχρῆται· καὶ ἐξ ἐκείνου Θεσπιεῖς, μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν ἔρωτα πρὸς ταῖς κοιναῖς θεραπείαις, καὶ ἰδίᾳ θύειν ἔγνωσαν. δοκοῦσι δ' οἱ ἐπιχώριοι τὸν νάρκισσον τὸ ἄνθος ἐξ ἐκείνης πρῶτον τῆς γῆς ἀναφῦναι, εἰς ἣν ἐξεχύθη τὸ τοῦ Ναρκίσσου αἷμα.

κε. Minos Iouis & Europae F.

Ἡ κέ. Ὡς Μίνως υἱὸς Διὸς καὶ Εὐρώπης, ὁ βασιλεύων Κρήτης, κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου στόλῳ πλεύσας εἰς Σικανίαν (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ νῦν Σικελία) ὑπὸ τῶν Κωκάλου θυγατέρων, ἐξαπόλλυσι δ' οὖν * σιτίων ἀναιρεῖται. καὶ τὸ Κρητικὸν πολεμεῖ Σικελοῖς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, καὶ ἡττᾶται· καὶ ἐπανιόντες, ὑπὸ χειμῶνος ἐξέπεσον εἰς Ἰαπυγίαν· καὶ αὐτόθι τότε ἱδρύσαντο, ἀντὶ Κρητῶν γεγονότες Ἰάπυγες. χρόνῳ δὲ ὕστερον μοῖρά τις κατὰ στάσιν ἐκπεσοῦσα τῆς χώρας, χρησμὸν ἔλαβον, ἔνθα ἄν τις αὐτοῖς γῆν καὶ ὕδωρ δῴη, ἐκεῖ ἐνοικίσασθαι. καὶ οἰκίζουσι τὴν Βοττιαίων. ἐκεῖ γὰρ παῖδες ἄρτων εἴδη καὶ ἄλλων ὄψων, παίζοντες ἀπὸ πηλοῦ καὶ πλάττοντες, αἰτουμένοις ἐπεδίδοσαν αὐτοῖς ἀντὶ ἄρτων, τοὺς πηλίνους ἄρτους· καὶ οἱ τὸν χρησμὸν τετελέσθαι νομίσαντες, ᾐτήσαντο τὸν βασιλέα Μακεδόνων: καὶ ἔλαβον οἰκεῖν τὴν Βοττιαίων.

*Sic. Σικανῶν.
Cretenses Iapyges.
Bottiaei.

καὶ Βοτ-

καὶ Βοττιαῖοι μὲν ἔτι πρότερον ἀπὸ Κρητῶν ἀμείψαντες, νῦν δ' εἰσὶ Μακεδόνες.

κϛʹ. Carnus. Heraclidæ.

Ἡ κϛʹ, διέξεισιν, ὡς φάσμα Ἀπόλλωνος, ὄνομα Κάρνος, Δωριεῦσιν ἑπόμενον, Ἱππότης τις τῶν ἀφ' Ἡρακλέους ἀναιρεῖ, ὅτε κατήεσαν εἰς Πελοπόννησον Ἡρακλεῖδαι. καὶ λοιμοῦ τούτοις προσπεσόντος, χρησμὸν λαβόντες, ἤλασαν τὸν Ἱππότην τοῦ στρατοπέδου. μάντις δ' ἦν τὸ φάσμα τοῖς Δωριεῦσιν. Ἡρακλείδαις μὲν κάθοδος εἰς Πελοπόννησον ἐγένετο: ὁ δ' Ἱππότης ἀλώμενος, τίκτει παῖδα, ἐκ τοῦ πράγματος Ἀλήτην καλέσας· ὃς ἀνδρωθεὶς, καὶ μοῖραν τοῦ Δωρικοῦ συλλέξας, καὶ Σισυφίδας ἐκβαλὼν Κορίνθου βασιλέας ὄντας, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Ἴωνας· ἀνοικίζει τὴν πόλιν καὶ ἐπῄει κατὰ τῆς Ἀττικῆς. ὅτε καὶ χρησμὸν λαμβάνει νικήσειν, εἰ ἀπόσχοιτο τοῦ βασιλέως Ἀθηναίων. καὶ τοῦ χρησμοῦ γνωσθέντος Ἀθηναίοις, πείθουσι Κόδρον ἑβδομηκοντούτην ὄντα, ἑκόντα δοῦναι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. καὶ ἀμειψάμενος τὴν στολὴν, ὡς εἷς τῶν ξυλοφόρων ὑφ' ἑνὸς τῶν Δωριέων ἀναιρεῖται. καὶ γνόντες ὕστερον Δωριεῖς, καὶ ἀπογνόντες τὴν νίκην, ἐσπείσαντο Ἀθηναίοις.

Codrus.

& Cretensium nomen iam tertio cum Bottiæorum commutantes, postremo nunc sunt Macedonum.

XXVI. Narrat Apollinis spectrum, cui *a* Carno nomen, Doriensies sequi solitum, ab *b* Hippota quodam e stirpe Herculis tum esse interfectum, cum in Peloponnesum Heraclidę redirent. Cum ergo propterea peste grauiter laborarent, oraculo accepto e castris Hippoten expulerunt. Erat autem spectrum hoc Doriensibus vatis loco. Et Heraclidę quidem tum in Peloponnesum traiecerunt: Hippotes verò ille oberrans, filium genuit, cui ex re *c* Aletæ nomen dedit. *d* Hic vbi ad ætatem virilem peruenit, Dorici populi parte collecta, pulsisque Sisyphidis, qui tum Corinthi reges erant, cum ipsorum sociis Ionibus, vrbem illam denuo incolis replet, pergebatque aduersus Atticam, cum oraculi responsum ei est datum, victorem fore, si ab Atheniensium rege abstineret. Hoc oraculo ab Atheniensibus cognitò, Codro septuagenario persuadent, libens se pro patria vt deuoueat. Ille veste mutata, quasi lignatorum vnus esset, à Doriensi quodam interficitur. Dorienses re postea cognita, de victoria desperantes, cum Atheniensibus pacis fœdera inierunt.

a Hæc de Carno aliter aliquanto refert Pausan. Lib. Laconic.
b Quem Phylantis F. facit Pausan. cum Apollod. libr. 2 Bibliot. qui hanc ad Naupactum patratam cædē tradit.
c Quasi Erronem a parentum erroribus dixeris.
d Pausan. in Corinthiac.

κζʹ. Deucalion. Aeolus.

Ἡ κζʹ, τὰ περὶ Δευκαλίωνος ἀπαγγέλλει, ὃς ἐβασίλευσε τῆς Φθιώτιδος· καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν τῆς Ἑλλάδος κατακλυσμοῦ· καὶ περὶ Ἕλληνος τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, ὃν ἔνιοι τοῦ Διὸς παῖδα εἶναι φασὶν, ὃς καὶ διεδέξατο τὴν βασιλείαν, τελευτήσαντος Δευκαλίωνος, καὶ τίκτει παῖδας τρεῖς. ὧν Αἴολον μὲν τὸν πρεσβύτατον βασιλεύειν ἐδικαίωσεν, ἧς ἦρχε γῆς Ἀσωπῷ καὶ Ἐνιπεῖ δυσὶ ποταμοῖς τὴν ἀρχὴν διορισάμενος, ἐξ οὗ τὸ Αἰολικὸν κατάγεται γένος. Δῶρος δ' ὁ δεύτερος, μοῖραν τοῦ λαοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀποικίζεται, καὶ ὑπὸ τὸν Παρνασσὸν τὸ ὄρος κτίζει πόλεις, Βοιὸν, * Κτίνιον, Ἐρινεὸν, ἐξ οὗ Δωριεῖς. ὁ δὲ νεώτατος Ἀθήναζε ἀφικόμενος, κτίζει Τετράπολιν καλουμένην τῆς Ἀττικῆς, καὶ γαμεῖ Κρέουσαν τὴν Ἐρεχθέως, καὶ τίκτει ἐξ αὐτῆς Ἀχαιὸν καὶ Ἴωνα. καὶ ὁ μὲν Ἀχαιὸς ἀκούσιον φόνον ἐργασάμενος, ἠλάθη. καὶ εἰς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Ἀχαΐαν κτίζει τετράπολιν, ἐξ οὗ Ἀχαιοί. Ἴων δὲ, θανόντος τοῦ μητροπάτορος, διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀξίωσιν αἱρεθεὶς, βασιλεύει Ἀθηναίων, ἐξ οὗ Ἴωνες οἵ τε Ἀθηναῖοι ἤρξαντο καλεῖσθαι, καὶ τὸ ἄλλο πᾶν, Ἰωνικόν.

Dorus. * κυτίνιον. Creusa Erechthei F. Iones. Athenienses.

XXVII. Refert de rebus Deucalionis, qui in Phthiotide regnauit, déque Græciæ inundatione eius temporibus: ac de Hellene filio eius (quidam Iouis esse dicunt) qui & Deucalione mortuo in regno successit, habuitque filios tres. Ex his Æolum natu maximum, meritò voluit eius regionis sceptrum tenere, cui ipsemet antea imperauerat, quámque Asopo, & Enipeo fluuiis d terminauerat. Atque hinc Æolicum genus deriuatur. Alter deinde Dorus, accepta a parente populi parte, coloniam alio traduxit, condiditque has ad Parnassi montis radicem vrbes, Bœum, Ctinium, & Erineū. Ab hoc Dores dicti. *e* Natu denique minimus cum Athenas peruenisset, *f* Atticæ quam vocant tetrapolim ædificauit, duxitque vxorem Creusam Erechthei filiam, e qua Achæum & *g* Iona sustulit. Achæus hic, cum cædem imprudens patrasset, pulsus, in Peloponnesum venit, condiditque Achaiam tetrapolim. A quo etiam Achæi originem ducunt. Ion verò, mortuo auo materno Erechtheo, cum virtutis, tum reliquæ dignitatis ergo creatus rex, Atheniensibus imperauit. Vnde & Iones appellari cœperunt Athenienses, omnisque adeo regio Ionia dicta.

e Strabo libr. 8. initio Achæum, Xuthū nominat, vbi hanc leges historiam.
f Oenoen, Probalinthum, Tricorythum, & Marathona, vt refert Steph. & Strabo sup.
g Steph. in Ionia facit eū ex Atheniens. opinione Apollinis & Creusæ F.

κηʹ. Cygnus.

Ἡ κηʹ, ὡς Τέννης καὶ Ἡμιθέα παῖδες ἦσαν Κύκνῳ βασιλεῖ Τρῳάδος. Κύκνος δὲ ἀποθανούσης αὐτῷ τῆς γυναικὸς, ἑτέραν ἐπεισάγεται· ἡ δ' ἐπιμανεῖσα Τέννῃ, καὶ μὴ τυγχάνουσα, καταψεύδεται τοῦ παιδὸς τὰ ἑαυτῆς· καὶ ὁ πατὴρ ἀκρίτως * λάρνακι Τέννην κατακλείει, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἡμιθέαν περιαλγοῦσαν ἀδελφοῦ, καὶ ἀφίησι τῇ θαλάσσῃ. Ἡ δὲ εἰς νῆσον ἐκφέρεται, καὶ οἱ ἐπιχώριοι τὴν λάρνακα ἀνακομίζονται, καὶ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐκείνης * ἴσχουσι Τέννης καὶ Ἡμιθέα. καὶ ἡ νῆσος, Τένεδος ἀντὶ Λευκόφρυος ὠνομάσθη. ὁ δὲ Κύκνος μεταγνοὺς, καὶ ὁρμισάμενος πρὸς τὴν νῆσον, ἐδεῖτο τοῦ παιδὸς ἀπὸ τῆς νεὼς ἀμνηστίαν ἔχειν. ὁ δὲ, ὡς μὴ ἐπιβαίη τῆς νήσου, πέλεκυν ἀράμενος, τὰ πείσματα τῆς νεὼς διακόπτει.

* al. εἰς λάρνακα.
* al. ἄρχουσι. Tenedos.

XXIIX. Tennes & Hemithea liberi erant Cygni regis *h* Troiadis. Cygnus autem mortua coniuge duxit *i* alteram, quæ insano Tennæ priuigni amore capta, cum potiri non posset, suum crimen falsò illi imponens accusauit. Parens igitur indicta caussa Tennem filium arculæ inclusit, quin & vna Hemitheam, fratris infortunio manodice dolentem, atque ita mari commisit. Hæc arcula in insulam quandam delata, atque ab incolis sublata est, & totius regionis imperio potiuntur Tennes atque Hemithea: ipsa verò insula Tenedos pro Leucophrydici cœpta. Cygnus postea facti pœnitens, & ad insulam profectus, filium precabatur e naui, prętęritarum rerū vt obliuisceretur. Ille autem, ne ad insulā appelleret parēs, securim arripiēs nauis retinacula dissecuit.

h Strabo libr. 13 Colonarum hunc regē facit, in Troade tamen. Vide Lycophr. interp. & Seruium, ac Pausan. in Phocic. Diodor. quoque Sicul. extremo lib. 5.
i Philonomen vocat Steph. in Tenedo: quem sequi hac tradentem lege, & Apollod. epit.

Vnde dici cœptum in omni abrupto atque præciſo negotio, Tenne *a* bipennem fuiſſe adhibitam.

a Suidas etiã Teniſius aſſeruat, & Tenedi ... refert.

XXIX. Magnetes, qui Magneſiam Aſiæ nunc incolunt, antea ad Peneum flumen, montémque Pelium habitarunt, & aduerſus Troiam ductu atque auſpicus Prothoi militantes, Magnetes item dicti ſunt. Ille poſtea hos, decimam Troia reportantes, Delphis ex voto collocauit. Poſt tamen relicto tano, nauibuſque conſcenſis, in Cretam tranſmiſerunt. Inde quoque vi repulſi Cretam deſerunt, & in Aſiam adnauigantes, malis afflictam nuper conditam Ioniam atque Æolidem liberant, pugnantes vnà cum his aduerſus eos, qui mala illa inferebant. Hinc denique eodem quo nunc ſunt loco perueniunt, vrbemque condunt, quam veteri de nomine patriæ *Magneſiam* item nuncuparunt.

TRICESIMA de *b* Pithenio Apolloniate, qui oues Soli ſacras paſcens, cum ſua incuria ſexaginta de grege oues lupi diſcerpſiſſent, oculis a ciuibus eſt orbatus, quare tellus, irato Deo, fructus Apolloniatis non protulit, donec iſtu, & ſuburbanis prædiis duobus Pithenium placantes, & vna inſuper domo, quam ipſemet elegiſſet, ſterilitatem effugerunt. Erat autem Pithenius illuſtris genere, ſicut & quótquot alij eius ſucceſſores ſacrarum curam ouium geſſerunt. Ipſa vero *c* Apollonia Græca ciuitas eſt in Illyrica regione mari adiacens, quam *d* Lous fluuius, qui in Ionium mare exit, mediam diuidit.

b Euen ... nominat Herodot. Calliope ſub fin. vbi ... integra hæc narratio legitur.

c De qua Strabo lib. 7. in librisde

d Aous, Stra. & Liu.

XXXI. *e* Tereus, Thracum rex, eorum qui ad Dauliam, ceteráque Phocida pertinent, vxorem duxit Procnen, Pandionis Athenarum regis filiam. Hic poſtquam inſano captus amore, per vim conſtuprauit inuitam Philomelam, Procnes ſororem, linguam quoque eius exſecuit, veritus nimirum ne factum proderet. At illa peplum texens, dolorem ei ſuum filis inſcripſit. Procne, re cognita, & facinus vlciſci cupiens, filium *f* marito ſuum epulandum in cœna appoſuit. Tum Tereus, vbi vel ex ipſa Procne execrandum conuiuium didicit, & hanc, & ſororem veluti facti conſciam, gladio percuſſurus inſequitur. Illis verò per fabulam inde ſublatis, Procne quidem in *g* luſciniam, Philomela verò in hirundinem vertitur, canuntque perpetuò ſuas illas calamitates. Sed & Tereus in vpupam auem, vt fabulæ referunt, mutatus: aiúntque hos, ne aues quidem factos, iram depoſuiſſe, quando vpupæ perpetuo hirundines atque luſcinias inſectantur.

e Pauſan. in Attic. & Mythologi omnes. Vide quoq; Ælian. varia hiſt. lib. 12. cap. 20.

f Ityn.

g Cum hoc ſentit Ariſtoph. in auibus, Apollod. libr. 3. Biblioth. & alij plures.

XXXII. De *h* Europa *i* Phœnicis filia è conſpectu ſublata, vtque filios pater ad ſororem inueſtigandam dimiſerit. In his etiam Cadmus fuit, qui cum vnà & Proteus, Buſiridis tyrannidem veritus, ex Ægypto traiicit. Addit quomodo poſt varios errores nihil inuenientes, in Pallenam venerint, vtque Proteus, hoſpitalibus muneribus Clito oblatis, amicitiaque inita (erat Clitus hic, rex prudens & iuſtus Sithonum Thraciæ populorum) filiam eius Chryſonoen vxorem duxerit.

h Vide Nat. Comit. & ceteros Mythologos.

i Apollodorus lib. 3. Bibliot. ... Agenoris fuiſſe mauult: vbi & alia quædam aliter quam hic narrata lege.

καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ αἰθέριοι ἐπὶ παντὸς ἀποτόμου φθέγματος, τὸν Τέννου πέλεκυν ἐπιλέγουσιν.

Ἡ εἰκοστὴ ἐννάτη, ὡς Μάγνητες οἱ Μαγνησίαν τὴν ἐν Ἀσίᾳ νῦν οἰκοῦντες, τὸ πρότερον περὶ Πηνειὸν ποταμὸν καὶ τὸ Πήλιον ὄρος ᾤκησαν. συνεστράτευσαν δὲ Ἀχαιοῖς κατὰ Τροίας, ἡγουμένου αὐτῶν Προθόου, καὶ ἐκαλοῦντο Μάγνητες. εἶτα δεκάτην Μαγνήτων ἀνακομιζομένων [αὐτὸν] ἀπὸ Τροίας, οἰκίζει κατ' εὐχὰς εἰς Δελφούς. μετὰ χρόνον δὲ ἀναστάντες τοῦ ἱεροῦ, καὶ καταπλεύσαντες (?) τὴν θάλασσαν, ἐπεραιώθησαν εἰς Κρήτην. ὕστερον δὲ βιασθέντες, ἀνέστησαν ἐκ Κρήτης. καὶ πλεύσαντες εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐρρύοντο κακῶν νεόκτιστον οὖσαν τὴν * Ἰωνίαν καὶ τὴν Αἰολίδα· συμμαχοῦντες αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων. ἐκεῖθεν ἀφικνοῦνται, ἐν ᾧ νῦν εἰσί, καὶ κτίζουσι πόλιν, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος Μαγνησίαν αὐτὴν ἐπικαλέσαντες.

κθ'. Magnetes.

** Ἰωνίαν.*

Magneſia.

Ἡ τριακοστή, τὰ περὶ Πειθηνίου τοῦ Ἀπολλωνιάτου, ὃς τὰ ἱερὰ τοῦ ἡλίου νέμων πρόβατα· ἐπεὶ, ἀμελήσαντος τούτου, αὐτῶν ἑξήκοντα λύκοι διεσπάραξαν, τὰς ὄψεις ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐκκόπτεται. καὶ ἡ γῆ καρπὸν Ἀπολλωνιάταις, μηνίσαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐδίδου, ἕως τεχνῇ καὶ προαστείοις δυσὶν ἱλασάμενοι Πειθήνιον, καὶ οἰκίᾳ * μιᾷ ἣν αὐτὸς ᾑρήσατο, τὴν ἀκαρπίαν διέφυγον. τῶν δ' ἐπιφανῶν δ' ἦν ὁ Πειθήνιος, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ διαδοχῆς τῶν ἱερῶν εἶχον προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν. καὶ ἡ Ἀπολλωνία, πόλις Ἑλλάς ἐστιν ἐν τῇ * Ἰλλυριῶν γῇ· κεῖται δ' ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ποταμὸς Λῶος διὰ μέσης αὐτῆς ῥέων, καὶ ἔστι ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰώνιον πέλαγος.

λ'. Pithenius Apolloniata.

** al. ἦν*

Apollonia.

** al. Ἰλλυρι...*

Ἡ τριακοστὴ πρώτη. ὡς Τηρεὺς, βασιλεὺς Θρᾳκῶν τῶν περὶ Δαυλίαν καὶ τὴν ἄλλην Φωκίδα, ἄγεται Πρόκνην γυναῖκα τὴν Πανδίονος βασιλεύοντος Ἀθηνῶν. καὶ ὡς ἐπεμάνη καὶ ἐμίγη ἀκούσῃ Φιλομήλᾳ τῇ ἀδελφῇ Πρόκνης· καὶ τέμνει τὴν αὐτῆς γλῶσσαν, δεδιὼς τὸν ἐκ λόγων θρίαμβον. ἡ δὲ πέπλον ὑφαίνουσα, γράφει τὰ πάθη τοῖς νήμασι. καὶ ἡ Πρόκνη μαθοῦσα καὶ ἀμυνομένη, παρατίθησιν αὐτῷ δεῖπνον τὰ αὐτοῦ γεννήματα. ὁ δὲ Τηρεὺς, μαθὼν τοῦ δείπνου τὸ μῦσος ὑπ' αὐτῆς Πρόκνης, ἐδίωκεν αὐτήν τε καὶ τὴν ἀδελφὴν ὡς συνεργὸν ξίφει ἀνελεῖν. τὰς δὲ (ὡς μῦθος) λαβὼν ἐντεῦθεν, Πρόκνην μὲν ἀηδόνα ποιεῖ, Φιλομήλαν δὲ χελιδόνα· καὶ ᾄδουσι διαπαντὸς τὰς πρὶν συμφοράς. ἀλλὰ καὶ ὁ Τηρεὺς εἰς ἔποπα ἔπτη τῷ μύθῳ· καὶ οὐδ' ἐν ὄρνισιν αὐτὰς φασὶ πεπαῦσθαι τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἔποπας ἀεὶ χελιδόνας καὶ ἀηδόνας διώκειν.

λα'. Tereus. Tregus Pandionis F. Philomela.

Ἡ τριακοστὴ δευτέρα, τὰ περὶ Εὐρώπης τῆς Φοίνικος θυγατρὸς ἀφανοῦς γενομένης· καὶ ὡς πέμψειε τοὺς υἱεῖς ὁ πατὴρ κατὰ ζήτησιν τῆς ἀδελφῆς· ὧν ἦν καὶ Κάδμος· μεθ' οὗ συναπαίρει καὶ Πρωτεὺς ἐξ Αἰγύπτου, τὴν Βουσίριδος δεδιὼς βασιλείαν. καὶ ὡς μετὰ πολλὴν πλάνην, μηδὲν εὑρόντες, κατέσχον εἰς Παλλήνην. καὶ ὡς Πρωτεὺς ξένια δοὺς Κλίτῳ, καὶ λαβὼν φιλίαν (βασιλεὺς δ' ἦν ὁ Κλῖτος σώφρων καὶ δίκαιος Σιθώνων Θρᾳκίου ἔθνους) ἄγεται Πρωτεὺς γυναῖκα, τὴν θυγατέρα Χρυσονόην.

λβ'. Europa Phœnicis F.

Cadmus. Proteus.

Clitus.

Chryſonoë.

καὶ Βισαλτῶν ἀπελαθέντων τῆς οἰκείας γῆς τῷ πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, ὃν ἐπολέμησε Κλεῖτος καὶ Πρωτεύς. βασιλεύει τῆς χώρας Πρωτεύς, καὶ τίκτει παῖδας, οὐχ ὁμοίους αὐτῷ, ἀλλ' ὠμοὺς καὶ παρανόμους· οὓς Ἡρακλῆς, μισοπόνηρος ὤν, ἀναιρεῖ. καὶ αὐτοῖς ὁ πατὴρ χῶμα ἔχωσεν· Ἡρακλέα δὲ (ἦν γὰρ ἐναγής) καθῆρε τοῦ φόνου.

λγ΄. Democlus. Smicrus.

Ἡ λγ΄. ὡς Δημοκλῆς ὁ Δελφὸς γεννᾷ παῖδα ἐκπρεπῆ Σμίκρον ὄνομα· καὶ ὡς πλεῖ κατὰ χρησμὸν εἰς Μίλητον, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν παῖδα ἐν ἡλικίᾳ. καὶ ὡς καταλιμπάνει τοῦτον αὐτόθι, τοῦ ἐκπλεῦσαι σπουδῇ καὶ ἀγνοίᾳ, εἰς καὶ δέκατον ἄγοντα ἔτος. καὶ ὡς παῖς Ἐριθάρσου αἰπόλος καταλαμβάνει τὸν Σμίκρον ἀθυμοῦντα, καὶ ἄγει πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὁ Ἐριθάρσης οὐκ ἔλαττον τοῦ ἰδίου παιδὸς, μαθὼν τὰς τύχας καὶ τὸ γένος τοῦ Σμίκρου, τοῦτον περιέπει. (Eritharses.) καὶ περὶ τοῦ Κύκνου (Cycnus.) συλληφθέντος ἅμα σὺν τοῖς παισί, καὶ τῆς ἔριδος, καὶ τοῦ τῆς Λευκοθέας φάσματος. καὶ ὡς εἴποι τοῖς παισὶ, πρὸς Μιλησίους φάναι τιμᾶν αὐτὴν, καὶ παίδων ἀγῶνα γυμνικὸν τελεῖν αὐτῇ· ἥδεσθαι γὰρ αὐτὴν τῇ ἔριδι τῶν παίδων. καὶ ὡς ὁ Σμίκρος, τινος τῶν ἐν Μιλήτῳ ἐνδόξων θυγατέρα γαμεῖ. καὶ αὐτὴ κύουσα, ὁρᾷ ὄψιν αὐτῇ τὸν ἥλιον διὰ τοῦ στόματος εἰσιόντα, διὰ τῆς γαστρὸς δὲ καὶ τῶν αἰδοίων διεξελθεῖν. καὶ ἦν τὸ ὄραμα τοῖς μάντεσιν ἀγαθόν· καὶ ἔτεκε κόρον, Βράγχον (Branchus.) ἀπὸ τῆς ὀνείρου καλέσασα· ὅτι ὁ ἥλιος αὐτῆς διὰ τοῦ βράγχου ἐξῆλθε. καὶ ἦν ὁ παῖς κάλλιστος ἀνθρώπων· καὶ αὐτὸν ἐφίλησεν ἐρασθεὶς Ἀπόλλων, εὑρὼν ποιμαίνοντα, ἔνθα βωμὸς Ἀπόλλωνος Φιλίου ἵδρυται. ὁ δὲ Βράγχος ἐξ Ἀπόλλωνος ἐπίπνους μαντικῆς γεγονὼς, ἐν Διδύμοις τῷ χωρίῳ ἔχρα. καὶ μέχρι τοῦ νῦν χρηστηρίων Ἑλληνικῶν, ὧν ἴσμεν, μετὰ Δελφοὺς κράτιστον ὁμολογεῖται τὸ τῶν Βραγχιδῶν. (Branchidarum oraculum.)

λδ΄. Helenus & Deiphobus.

Ἡ λδ΄. Ὡς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος, οἱ Πριάμου παῖδες Ἕλενος καὶ Δηΐφοβος ἤριζον περὶ τῆς Ἑλένης γάμων. καὶ κρατεῖ βίᾳ καὶ θεραπείᾳ τῶν δυνατῶν Δηΐφοβος, νεώτερος ὢν Ἑλένου. Ἕλενος δὲ τὴν ὕβριν οὐ φέρων, εἰς τὴν Ἴδην ἀποχωρήσας ἡσύχαζε. καὶ κατὰ συμβουλὴν Κάλχαντος, οἱ πολιορκοῦντες Ἕλληνες, λόχῳ τὸν Ἕλενον συλλαμβάνουσι. καὶ τὰ μὲν ἀπειλαῖς, τὰ δὲ δωρεαῖς, πλέον δὲ τῇ πρὸς Τρῶας ὀργῇ, ἀποκαλύπτει αὐτοῖς Ἕλενος, ὡς ξυλίνῳ ἵππῳ (Equus Troianus.) πεπρωμένον ἐστὶν Ἴλιον ἁλῶναι. καὶ τὸ τελευταῖον, ἐπειδὰν Ἀχαιοὶ λάβωσι τὸ διοπετὲς Ἀθηνᾶς Παλλάδιον (Palladium.), πολλῶν ὄντων τὸ μικρότατον. στέλλονται ἐπὶ τὴν κλοπὴν τοῦ Παλλαδίου Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς (Diomedes. Vlysses.)· καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ τεῖχος Διομήδης, ἐπιβὰς τῶν ὤμων Ὀδυσσέως. ὁ δὲ οὐκ ἀνελκύσας Ὀδυσσέα, καίτοι τὰς χεῖρας ὀρέγοντα, ᾔει ἐπὶ τὸ Παλλάδιον. καὶ ἀφελόμενος αὐτὸ, πρὸς Ὀδυσσέα ἧκεν ὑποστρέφων. καὶ διὰ τοῦ πεδίου κατιόντων, πυνθανομένῳ ἕκαστα τῷ Ὀδυσσεῖ, Διομήδης τὸ Παλλάδιον ἀτρεκὲς εἰδὼς, οὐχ ὅπερ εἶπεν Ἕλενος Παλλάδιον λαβεῖν αὐτὸν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου ἕτερον, ἀποκρίνεται. κινηθέντος δὲ τοῦ Παλλαδίου, κατά τινα δαίμονα· γνοὺς Ὀδυσσεὺς αὐτὸ ἐκεῖνο εἶναι· καὶ κατόπιν γεγονὼς, σπᾶται τὸ ξίφος, ἐκεῖνον μὲν ἀνελεῖν βουληθείς·

Bisaltis deinde patria sua eo bello pulsis, quod ipsis a Clito & Proteo illatum est, regioni illi Proteus imperauit, genuitque patris longe dissimiles liberos, crudeles admodum atque iniustos, qui post ab Hercule, quod improbos valde oditet, occisi sunt. Et parens ipse tumulum suis effodit, Herculémque cæde pollutum expiauit.

XXXIII. Democlus Delphus filium genuit insigni forma, cui *a Smicro* nomen, nauigatque Miletum ad consulendum oraculum, ducto secum filio annorum tredecim: quem, nimis festinato nauigandi studio, atque imprudens, ibi reliquit. Inuentum itaque tristem Smicrum, caprarius quidam, Eritharsi filius, ad patrem adducit: qui non secus atque suum filium, cognita pueri & conditione & stirpe, honeste cum apud se habuit. Narrat & de Cycno cum duobus filiis capto, deque contentione, ac de Leucotheæ spectro. Quomodo hæc pueris dixerit, Milesios vt admonerent, ipsam honorandam, & puerorum certamen gymnicum ipsi exhibendum: lætari enim se puerorum contentione. Addit etiam, vt Smicrus, clari cuiusdam apud Milesios viri filiam vxorem duxerit, quæ pariens secundum quietem videre visa sit, Solem per os ipsam subire, & per ventrem atque verenda egredi. Quod visum bonum esse omen vates interpretati, peperit illa filium, Branchumque à somnio nominauit, eò quòd per fauces ex ipsa Sol *b* egressus esset. Hic mortalium formosissimus puer, ab Apolline est adamatus, cùm oues pascentem reperisset. Vbi & ara *Apollinis amantis* consecrata. Branchus verò, Apollinis dono vaticinandi arte donatus, Didymis oracula reddidit, hodiéque, inter omnia quæ nouimus, Græca oracula, *c* Branchidarum oraculum post Delphicum maximum prædicatur.

XXXIV. Paride mortuo, Helenus & Deiphobus Priami filij super Helenæ nuptiis contenderunt, vicitque per vim & potentium opem Deiphobus, ætate licet minor. Helenus ergo iniuriæ impatiens, in Idam secedens otium egit: vbi Calchantis suasu, qui Troiam obsidebant Græci ex insidiis eum capiunt: Ille partim minis, partim donis, vel potius odio Troiæ, Græcis indicauit, ligneo equo Troiam capiendam, fato esse designatum. Immò & hoc denique, cùm Achiui cepissent *d* cælo delapsum illud Mineruæ *e* Palladium, quod inter multa erat minimum. Igitur missi ad Palladium furto auferendum, Diomedes & Vlysses: euaditque in murum per Vlyssis humeros conscendens Diomedes, neque tamen manus tendentem socium attraxit, sed ad Palladium abiit, eóque ablato, ad Vlyssem reuertit. Ita cum per plana redirent, interroganti singulatim omnia Vlyssi, hominis astutiam non ignorans, respondit, non quod Helenus Palladium indicasset se accepisse: sed pro eo aliud quoddã. Verum moto forte fortuna Palladio, agnouit Vlysses illud ipsum esse. Quare a tergo se statuens Diomedis, interfecturus illum, gladium strinxit,

CONON.

a Σμικρὸν vocat Lactantius ad vers. 198. lib. 8. Thebaid. Statii. Pepin vbi plurafu Varrone.

b ἀπὸ ... ptime agendum videtur.

c De quo Strabo, & Pausanias.

d διοπετὲς. De qua vide legi Suidam.

e Vide Suid. & interp. Virg. Apollod. item lib. 3. Biblioth. & Dictys Cret. lib. 5 ...

CONON.

quo ipse, nec Achiuis Palladium adferret. At dum plagam inflicturus esset, vidit Diomedes, splendente tum forte Luna, ensis vibrati lucem. Ita Vlysses a cæde abstinuit, stringente vicissim gladium Diomede, qui & timiditatem illi exprobrans, & gladij lamina, quod antecedere nollet, eius tergum verberans, eundem ante se egit. Vnde & prouerbium natum: *Diomedea necessitas*. adhiberi solitum in eo, qui aliquid facit inuitus.

XXXV. Duos inducit pastores ad Lyssum Ephesium agri montem pascentes: qui apum examen in profundo quodam atque ad descendendum perdifficili antro cum vidissent, alter sportulam ad descendendum ingressus est, alter eum e fune suspensam demittebat. Cum autem qui descenderat, mellis atque auri ingentem copiam reperisset, impositum sportulæ onus tertio attrahere sursum iussit. Auro demum deficiente, seipsum deinceps sportam ingressum acclamauit. At postquam insidiarum ipsi suspicio cum verbo illo in mentem venit, lapidem pro se sportæ imposuit, iussitque attrahere. Alter itaque, vt iam pene ad oram vsque speluncæ onus attraxit, ratus se socium occidere, confestim per præcipitium quoddam sportam præcipitauit, auroque humi defosso, verisimiles de pastore qui desiderabatur, caussas interrogantibus commentus est. Hinc cum alter ille in spelunca pastor nullam salutis viam reperiret, Apollo in somnis iussit, vt acuto lapide sibi corpore lacerato, quietus iaceret. Paruit ille monenti, & vultures tanquam ad cadauer aduolantes, vnguesque alij comæ, alij vestibus infigentes, in sublime hominem sustulerunt, atque deposuerunt illæsum in subiectam vallem. Inde profectus in curiam, cuncta magistratui exposuit. Quare Ephesij insidiatorem illum conuictum, aurúmque defossum vel inuitum ostendere coactum [pro meritis] multarunt: iniuria verò affecto, auri dimidium attribuentes, alterum dimidium Apollini ac Dianæ obtulerunt. Seruatus ergo pastor ille, auróque donatus, ad summas peruenit diuitias, & aram in summo montis vertice Apollini, *b Vulturij* nomine, in rei gestæ memoriam sempiternam dedicauit.

XXXVI. *c* Philonomus Lacedæmonius, Sparta Doriensibus prodita, Amyclas mercedis loco accepit, in eamque ex Imbro atque Lemno incolas coegit. Qui cum tertia dein ætate seditionem aduersus Dorienses excitassent, Amyclis pulsi sunt. Adsumptis itaque secum e Spartiatis quibusdam, ducibusque vsi Polide & Delpho, in Cretam adnauigarunt. Sed dum classis præternauigat, Apodasmus *d* Melum habitatoribus instruit, indéque Pelicorum genus Spartanos sibi conciliat. Ceteri omnes Gortynam, repugnante nemine, occupantes, vnà cum Cretensium accolis eam incoluerunt.

XXXVII. A Thaso *e* Cadmi fratre Thasum insulam appellatam scieri. Ibi enim illum frater, data exercitus parte, reliquit. *f* Cadmus hic à Phœnicum rege, magnæ alioquin & ipse apud Phœnicas auctoritatis, in Europam missus est. Quippe Phœnices eo tempore

αὐτὸς δὲ ἀγαπητῶς τὸ παλλάδιον κομίζειν. καὶ αὐτοῦ μέλλοντος πληγὴν ἐμβαλεῖν (ἦν γὰρ σελήνη) ὁρᾷ Διομήδης τὴν αὐγὴν τοῦ ξίφους. Ὀδυσσεὺς δὲ ἀναιρεῖν μὲν ἀπέσχετο: ἀποσπασαμένου κἀκείνου ξίφος, δειλίαν δ' ὀνειδίσας, πλατεῖ τῷ ξίφει κατὰ νῶτα παριὼν τύπτων ταυτὶ ἤλαυνεν. ὅθεν ἡ παροιμία· ἡ Διομήδειος ἀνάγκη, ἐπὶ παντὸς ἀκουσίως λεγομένη.

Ἡ λε´, δύο ποιμένας ὑπὸ Λυσσὸν τὸ ὄρος τῆς Ἐφεσίας γῆς εἰσάγει νέμοντας· οἳ μελισσῶν ἑσμὸν ἔν τινι βαθεῖ καὶ δυσκαθόδῳ θεασάμενοι σπηλαίῳ, ὁ μὲν εἰς φορμίδα κατιέναι ἐνέβη, ὁ δὲ καθίει, κάλῳ ἀρτησάμενος· ὁ κατελθὼν δὲ μέλι καὶ χρυσὸν πολὺν εὑρών, καὶ τῇ φορμίδι ἕως τρὶς ἐμβαλών, ἀνιμᾶν ἐκέλευσεν· ὑπολειψάντος* καὶ τοῦ χρυσοῦ, ἑαυτὸν ἐμβαίνειν λοιπὸν προσβοήσας, ἐπεὶ ἐπιβουλῆς ἔννοια αὐτῷ ἅμα τῷ ῥήματι συνεισῄει, λίθον ἀνθ' αὑτοῦ τῇ φορμίδι βαλὼν, ἐκέλευσεν αἴρειν. ὡς δ' ἐγγὺς τῆς πέτρας ὁ αἰρῶν ἀπῃωρήσατο: αὐτίκα, ὡς διαδιδράσκειν τὸν ἕτερον, ἀφίησι κατά τινος φάραγγος, καὶ τὸ χρυσίον κατορύξας, πιθανὰς γάρ που ἀφανείας ποιμένος ἐπλάττετο τοῖς πυνθανομένοις τὰς προφάσεις. ὡς δ' ἦν ἄπορα πανταχόθεν τῷ ἐν τῷ σπηλαίῳ ποιμένι τὰ τῆς σωτηρίας: Ἀπόλλων ὄναρ κελεύει, ὀξεῖ λίθῳ τὸ σῶμα ἀμύξαντα, κεῖσθαι ἠρέμα. τοῦ δὲ πράξαντος τὸ προσταχθέν: γῦπες ὡς ἐπὶ νεκρὸν ἐπιπτάμενοι, καὶ τοῖς ὄνυξιν οἱ μὲν εἰς τὴν χαίτην, οἱ δὲ εἰς τὴν ἐσθῆτα πηξάμενοι: ἐκούφιζον, καὶ κατέθεσαν αὐτὸν κάτω ἀπαθῆ ἐπὶ τὸν ὑποκείμενον αὐλῶνα. ἐλθὼν δ' ἐπὶ τὸ ἀρχεῖον, ἅπαντα φράζει. καὶ τὸν μὲν ἐπιβουλεύσαντα οἱ Ἐφέσιοι ἐλεγχθέντα, καὶ τὸν χρυσὸν κατορωρυγμένον καὶ ἄκοντα ἐπιδείξαντα, τιμωροῦνται: τῷ δ' ἠδικημένῳ τὴν ἡμίσειαν τοῦ χρυσοῦ νείμαντες, τὴν ἑτέραν ἡμίσειαν ἱερὰν ἀπένειμαν Ἀρτέμιδι καὶ Ἀπόλλωνι. ὁ δὲ διασωθεὶς, καὶ τῷ χρυσίῳ τιμηθεὶς, ποιμὴν τὸ πάνυ πλούσιος ἐγένετο· καὶ βωμὸν ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἀπόλλωνι* ἵσατο, Γυπαίῳ εἰς μνημεῖον τῶν συνενεχθέντων ὀνομάσας.

Ἡ λς´, ὡς Φιλόνομος ὁ Σπαρτιάτης προδοὺς Λακεδαίμονα Δωριεῦσι, δωρεὰν ἔχει Ἀμύκλας, καὶ συνοικίζει ταύτην ἐξ Ἴμβρου καὶ Λήμνου. τρίτῃ δὲ γενεᾷ, στασιάσαντες πρὸς Δωριέας, μετανίστανται Ἀμυκλῶν· συμπαραλαβόντες δὲ καί τινας Σπαρτιατῶν, ἡγουμένων αὐτοῖς Πόλιδος καὶ Δελφοῦ, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Κρήτης. ἐν τῷ παράπλῳ δὲ τοῦ στόλου, Μῆλον Ἀποδασμὸς οἰκίζει. καὶ τὸ τῶν Πελιέων γένος ἐνθάδε οἰκεῖον* προσαρτᾶται. οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες Γόρτυναν, μηδενὸς εἴργοντος, λαβόντες, ταύτην ἅμα τοῖς ἐγχωρίοις Κρησὶ συνοικίζουσιν.

Ἡ λζ´, Ὡς ἀπὸ Θάσου τοῦ Κάδμου ἀδελφοῦ, Θάσος ἡ νῆσος ὠνομάσθη· ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, δοὺς τοῦ στρατοῦ μοῖραν, ἀπέλειπε. καὶ ὡς Κάδμος ὑπὸ τοῦ Φοινίκων βασιλέως μέγα καὶ αὐτὸς δυνάμενος παρὰ Φοίνιξιν, ἐπὶ τὴν Εὐρώπην σταλείη. οἱ δὲ Φοίνικες τότε

Diomedea necessitas.

λε´. Apollo Gypaeus.

* al. ἀπ...

b Γυπαίῳ.

* ἱδρύσατο.

λς´. Philonomus.

c Meminit Strabo lib. 8. tanto Lacon...

Polis. Delphus. Apodasmus.

d Cycladum vna Steph. eiusdem nominis urbs.

* συναγμένος.

λζ´. Cadmus. Thasus.

e Apollod. Thasum Neptuni filium facit, lib. 3. ... Stephan. Thasi... nomine ...

f De Cadmo Tatian...

Phœnices.

CONON.

μέγα τε (ὡς λόγος) ἴσχυον καὶ πολλὴν τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι, τὸ βασίλειον ἐν Θήβαις ταῖς Αἰγυπτίαις εἶχον. Στέλλεται δὲ Κάδμος, οὐχ ὡς Ἕλληνές φασι, κατὰ ζήτησιν Εὐρώπης, ἣν τῆς Φοίνικος οὖσαν παῖδα Ζεὺς ἐν σχήματι ταύρου ἥρπασεν· ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ἰδίαν ἐν Εὐρώπῃ μηχανώμενος, πλάττεται ἀδελφῆς κατὰ ζήτησιν ἁρπασθείσης στέλλεσθαι· ὅθεν καὶ ὁ τῆς Εὐρώπης μῦθος ἧκεν εἰς Ἕλληνας. περιπλέων δὲ τὴν Εὐρώπην, τὸν μὲν ἀδελφὸν Θάσον, ὡς εἴπομεν, τῇ νήσῳ λείπει. αὐτὸς δὲ εἰς Βοιωτίαν ἀνελθὼν, καὶ τὰς νῦν καλουμένας Θήβας σὺν τῇ δυνάμει ἐξετείχισας τὸν χῶρον, Θήβας ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐπονομάσας πατρίδος. τῶν δὲ Βοιωτῶν εἰς μάχην αὐτοῖς συμπλακέντων· ἡττῶνται Φοίνικες, εἶτα κρατοῦσιν, ἐνέδραις καὶ στρατηγήμασι καὶ τῇ ἀήθει τῆς ὁπλίσεως· κράνος γὰρ καὶ ἀσπὶς οὔπω τοῖς Ἕλλησιν ἐγνώριστο. καὶ κρατεῖ Κάδμος τῆς Βοιωτῶν γῆς. Καὶ φυγόντων τῶν ὑποληφθέντων εἰς τὰς ἰδίας πόλεις, οἰκίζει Φοίνικας ἐν Θήβαις. καὶ τὴν Ἄρεος καὶ Ἀφροδίτης Ἁρμονίαν γαμεῖ. Βοιωτοῖς δὲ πρὸς τὴν ἔκπληξιν τῶν ὅπλων καὶ τῶν προσεληλυθότων, καὶ τῆς ἐνσπαρείσης δόξα παρέστη, αὐτοὺς εἶναι ἀνεῖναι τῆς γῆς τοὺς ἄνδρας καὶ σπαρτοὺς, ὡς ἐκ τῆς γῆς ἀνιόντας αὐτοὺς καλεῖν. Ὁ μὲν περὶ Κάδμου καὶ Θηβῶν οἰκίσεως, οὗτος ὁ ἀληθὴς λόγος· τὸ δ' ἄλλο μῦθος καὶ γοητεία ἀκοῆς.

Ἡ λη´. Μιλήσιός τις ἀνὴρ, τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὑπὸ Ἁρπάγου τοῦ Κύρου κινδυνευούσης, εἰς τὸ ἐν Σικελίᾳ Ταυρομένιον ἀπῄει, κἀκεῖ φίλῳ τινὶ τραπεζίτῃ παραθέμενος τὸ χρυσίον, οἴκαδ' ἐπανῄει. εἶτα ὑποχείριος μὲν Μίλητος Κύρῳ γέγονεν, οὐδὲν δ' ἄλλο, ὡς ὑπώπτευον, ἐπεπόνθει. καὶ ὁ Μιλήσιος ἧκεν εἰς Ταυρομένιον, ἀπαιτῶν τὴν παρακαταθήκην· ὁ δὲ λαβὼν, ὁμολογεῖ μὲν λαβεῖν, διετείνετο δὲ ἀποδεδωκέναι. ὡς δὲ μετὰ πολλὰς ἔριδας καὶ λογομαχίας ὁ Μιλήσιος εἰς ὅρκον τὸν ἀδικοῦντα προυκαλεῖτο, ὁ τραπεζίτης μηχανᾶται τοιόνδε. νάρθηκα κοιλάνας, καθάπερ αὐλὸν, καὶ συντήξας τὴν παρακαταθήκην εἰς τὸν νάρθηκα, ἐγχεῖ καὶ ἀσφαλίζεται. ὅτε δὲ τὸν ὅρκον ἐπῄει, ὡς βακτηρίαν προφάσει τῆς τῶν ποδῶν ἀσθενείας τῷ νάρθηκι ἐπηρείδετο. μέλλων δ' ὀμνύειν, πλησίον ἑστῶτι τῷ Μιλησίῳ, ὡς αὐτίκα πάλιν ἀναληψόμενος τὸν νάρθηκα ἐπιδίδωσι. ὡς δὲ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν ὤμνυε τὴν παρακαταθήκην ἀποδοῦναι τῷ ἀνθρώπῳ, περιπαθήσας ὁ Μιλήσιος, ῥίπτει τὸν νάρθηκα, ἰσχυρῶς ἅμα ἀναβοήσας, ὡς ἐν ἀνθρώποις ἐκλέλοιπεν ἡ πίστις. καὶ ὁ νάρθηξ ἐρράγη, καὶ περιφανὲς ἦν πρὸς τὴν ὄψιν τὸ χρυσίον, τὸ σόφισμα τῆς ψευδορκίας. καὶ ὁ μὲν Μιλήσιος τὸ ἴδιον ἀπολαμβάνει· ὁ δὲ τραπεζίτης ὑπ' αἰδοῦς καὶ τοῦ κατάφωρος γενέσθαι πρὸς ἅπαντας, βρόχῳ τοῦ ζῆν ἑαυτὸν ἐξάγει.

Ἡ λθ´. Ὡς Μέλανθος γένος μὲν ἦν τῶν Νηλειδῶν, οἳ Πύλου καὶ Μεσσήνης ἀπὸ Ποσειδῶνος ἐβασίλευον. τούτων ἀναστησάντων Ἡρακλεῖδαι, πολέμῳ τὴν γῆν ἔσχον. ὁ δὲ κατὰ χρησμὸν Ἀθήναζε ἀφικνεῖται, καὶ πολίτης γίνεται, καὶ ἦν ἐν τοῖς τιμωμένοις. Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς πόλεμος ὑπὲρ Οἰνόης συνίστατο.

viribus plurimum ac potentia, vt ferunt, valebant, magnaque Asiæ parte in potestatem redacta, regiam sedem Thebis Ægyptiis constituerant. Mittitur ergo Cadmus (non, vt Græci fabulantur) Europam quæsiturus, quam Phœnicis filiam, tauri mentitus formam Iuppiter rapuisset, sed proprium sibi in Europa imperium constituere molitus, raptæ sororis inuestigationem prætexuit. Atque hinc illa de Europa fabula ad Græcos prodiit. Europam igitur circumnauigans ille, Thasum fratrem, vt diximus, in ea insula reliquit, ipse in Bœotiam tendens, Thebas illas, quæ nunc appellantur, ædificauit, muróque communitum operæ pretium locum, a patriis ita Thebis appellauit. Bœotis autem pugnæ concurrentibus, victi primum Phœnices, per insidias mox, ac stratagemata, & insolitum armorum aspectum, superiores euaserunt (neque enim galea & scutum fuerant vnquam Græcis ad eam diem cognita). Ita Cadmus Bœotorum potitus regione, fugientibus qui cladi superarant in suas quisque vrbes, Thebis Phœnicas, qui incolerent, collocat, ipse Harmoniam Martis ac Veneris filiam vxorem ducit. Bœotorum interim animis ob armorum illum, atque insitatum metum hæc opinio insedit, cum armis ipsis viros illos e terra extitisse, vt unde etiam a Spartos, veluti ex eo ipso loco satos, nominarint. Igitur de Cadmo, Thebarumque inhabitatione vera hæc narratio est: altera fabulosa, artiumque præstigiæ.

XXXVIII. Milesius quidam, periclitante sub Harpago Cyri patria, Tauromenium, Siciliæ vrbem adnauigauit, ibidemque apud notum quendam trapezitam auro deposito, domum rediit. Cyrus post hæc Miletum in potestatem redegit, nihilque in eam grauius, vt metuerant, commisit. Redit itaque Milesius Tauromenium, vt depositum illud suum reciperet. Ibi mensarius quidem depositum accepisse non abnegabat, sed reddidisse contendebat. Vt vero Milesius post multas tandem rixas atque contentiones, ad iusiurandum hominem adegit, trapezita tale quid machinatus est. Ferulam tibiæ instar excauans, in eáque depositum liquefactum infundens, probe obturat. Accedens igitur ad iusiurandum, ferentique pro scipione ferulam, quasi pedibus ægerrime sustinebatur. Antequam tamen iuraret, Milesio sibi astanti, velut mox recepturus, arundinem tradidit. Ita dum manibus sublatis deierat, se depositum eidem, a quo accepisset, reddidisse, Milesius indignans arundinem proiecit, simul etiam hominum fidem defecisse clamãs. Tum fracta arundine oculis etiam patuit compositum illud auri cum illo periurium. Milesius itaque aurum sibi suum vindicauit: trapezita vero præ verecundia, & quod improbus coram omnibus deprehenderetur, laqueo vitam sibi abrupit.

XXXIX. Melanthus ex genere fuit Elidarum, qui Pylo & Messenæ iam inde a Neptuno imperarunt. Hunc cum Heraclidæ expulissent, armis regione potiti sunt. Ille Athenas versus ex oraculo discessit, ciuitateque donatus, clarus ibi in paucis. Accidit autem vt Athenienses cum Bœotis super b Oenoe bellū gererēt,

Europa.

Θηβ. οἰκισ.

Thebæ.

Boeot.

Harmonia Martis & Veneris F.

38. Milesius aurum apud trapezitam, patria periclitante, deponens.

Trapezitæ dolus.

39. Melanthus.

Oenoe.

a Pausan. in Boeot. & alios.

b alii Κοιναί. & Pinjam.

CONON.

a Oxyntæ F. qui præfuerunt de Thes... regnauit. Paus. Corinth. ... Strabo lib. ... Pausan. lib. I. ... Frontin. lib. ... cap. 5.

iacuitque singulari regum certamine litem dirimi. Ibi *a* Thymœtes, qui tum Athenis regnabat, duellum formidans, regno etiam cessit ei, quicunque cum Xantho Bœotorum rege dimicare vellet. Melanthus itaque regni præmio inuitatus, pugnandi conditionem accepit, & pacta conueniuntur. Vbi ad manus ventum est, vidit Melanthus visum quoddam imberbis viri specie Xanthum sequi. Vt vero iniuste fieri ille exclamauit, quod contra pacta auxiliatorem adduxisset, Xanthus tam sermone turbatus, vertit se: atque ita illico Melanthus lancea traiectum transfodit. Sic vno certamine Oenoen Atheniensibus, sibi regnum acquisiuit. Certe Erechtidarum genus ad Melanthidas, quo in numero & Codrus erat, ab hoc traductum est. Athenienses vero postea *Baccho* b *Melanæ-gidæ* ex oraculo fanum dedicarunt, & quotannis rem diuinam fecerunt: *Ioui* insuper *deceptori* sacras litantes victimas, quod in pugna dolo iussent vti.

b Suidas voce ... Dionysio ... apparuerit. ... Bacchi ... Pausanias Corinthiacis ... fuit.

QVADRAGESIMA historia *c* de Andromeda secus narrat, quam Græci fabulantur. Duos fratres fuisse refert Cephea, & Phineum: ac Cephei quidem regnum, Phœnices postea nomen induisse, cum ad eum diem *d* Ioppe à maritima ciuitate appellatum fuisset, habuisseque imperij terminos a mari nostro ad eam vsque Arabiam, quæ ad Erythræum mare pertinet. Fuisse item Cepheo insigni pulchritudine filiam Andromedam; quam proci ambirent, Phœnix quidam, & ipse Cephei frater Phineus. At Cepheum postquam varia de vtroque secum ipse considerasset, Phœnici tandem despondere filiam statuisse, ac per filiæ raptum consentientem suam voluntatem obtegere. Abreptam igitur fuisse ex deserta quadam insula Andromedam, in quam soleret Veneri sacrificia oblatura secedere. Ita cum Phœnicis huius rapientis naui (quæ Cetus dicta est, siue à piscis illius similitudine, siue casu aliquo) Andromeda tanquam insciente patre aueheretur, misere eam eiulasse, opémque cum lachrymis inuocasse. Ad ea *e* Perseum Danaes filium, forte fortuna præternauigantem, cursum inhibuisse: primoque mox puellæ aspectu, pietate simul, & amore captum: tum nauigium illud Ceti nomine expugnasse, & vectores tantum non in lapides præ metu versos, occidisse. Atque hunc illum esse Græcæ fabulæ Cetum, hos homines, *f* Gorgonis viso capite, in saxa mutatos. Perseum igitur Andromedam vxorem accepisse, secumque in Græciam nauigio vexisse, atque Argos sub illius imperio habitari cœptum.

c Vide Hyginum ... Apollodorum ... Ouid. Metamorph.

d Strabo ... sententiam adfert lib. I. & ... XVI. Pomponius quoque, Pausan. ac plerique omnes.

e Perseus ... Palæphat. lib. I. ...

f Strabo lib. X. extrem. Vide Ouid. & Mythology.

XLI. Antandrum habitarũt Pelasgi. Verùm (vt quidam narrant) ex eo, quod hanc ipsis Ascanius pro redemptionis suæ pretio donasset, cum ex insidiis captus ab his, dimissusque fuisset: hinc enim *Antandri* nomine vrbẽ dictã esse, quã ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς [*pro vno viro*] accepissẽt. Ascanius autem hic Æneæ filius erat, qui capta iam Troia in Ida regnauit. Alij hinc potius referunt Pelasgos Antandrum incoluisse. Ex Apolline, aiunt, atque Creusa gignitur Anius, & ex hoc Andrus, qui vnam insularum inhabitans, *g* nomen quoque suum insulæ reliquit.

g Antandrus ... Strabo. ... Antandro ... Strabo.

καὶ ἐδόκει ἐν τῇ τῶν βασιλέων μονομαχίᾳ τὸ κρίνειν εἶ). Θυμοίτης μὲν οὖν βασιλεύων Ἀθηναίων, ἐδεδοίκει τὸν ἀγῶνα, καὶ ἐξίσταται τῆς βασιλείας, τῷ βουλομένῳ διαγωνίσασθαι πρὸς Ξάνθον, ὃς ἐβασίλευε Βοιωτῶν. καὶ Μέλανθος ἐπ' ἄθλῳ τῆς βασιλείας, ὑφίσταται τὸν ἀγῶνα, καὶ προβαίνουσιν αἱ συνθῆκαι. ἐπειδὴ δ' εἰς μάχην ἧκον, καθορᾷ ὁ Μέλανθος φάσματί τινι τῷ Ξάνθῳ ἄνδρα ἑπόμενον ἀγένειον. ὡς δ' ἐβόησε μὴ δίκαια ποιεῖν, παρὰ τὰς συνθήκας ἐπαγόμενον βοηθόν, μεταστραφεὶς ὁ Ξάνθος, πρὸς τὸ ἄπιστον τοῦ λόγου ἐκπλαγεὶς καὶ αὐτίκα εὐθὺς ὁ Μέλανθος τῷ δόρατι βαλὼν, κτείνει. καὶ τήν τε Οἰνόην Ἀθηναίοις, καὶ ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν, ἑνὶ περιεποιήσατο ἀγωνίσματι. τὸ μὲν δὴ πᾶν * Ἐρεχθειδῶν γένος, εἰς τοὺς Μελανθίδας, ὧν ἦν καὶ Κόδρος, ἀπὸ τούτου μετέστη. Ἀθηναῖοι δ' ὕστερον Διονύσῳ Μελαναιγίδι κατὰ χρησμὸν ἱερὸν ἱδρυσάμενοι, θύουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ τῷ Ἀπατήνορι Διῒ ἱερὰ ἀναπέμπουσιν, ὅτι αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀπάτης ἀγώνισμα ἐγένετο.

Thymœtes.

Xanthus.

*al. Ἐρεχθειδῶν. Codrus.

Ἡ τεσσαρακοστὴ ἱστορία, τὰ περὶ * Ἀνδρομέδας ἱστορεῖ ἑτέρως, ἢ ὡς ὁ Ἑλλήνων μῦθος. ἀδελφοὺς μὲν γὰρ δύο γενέσθαι [φασὶ] Κηφέα καὶ Φινέα. καὶ εἶναι τὴν τοῦ Κηφέως βασιλείαν τότε ἐν τῇ μετονομασθείσῃ μὲν ὕστερον Φοινίκῃ, τηνικαῦτα * δὲ Ἰόπῃ ἀπὸ Ἰόπης τῆς ἐπιθαλασσιδίου πόλεως τοὔνομα λαβούσῃ. καὶ ἦν τὰ τῆς ἀρχῆς ὅρια ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάσσης μέχρι Ἀράβων τῶν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ᾠκημένων. εἶναι δὲ τῷ Κηφεῖ καὶ θυγατέρα πάνυ καλὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ αὐτὴν μνᾶσθαι Φοίνικά τε καὶ τὸν ἀδελφὸν Κηφέως Φινέα. Κηφέα δὲ μετὰ πολλοὺς τοὺς ἐφ' ἑκατέρῳ λογισμοὺς, ἔγνω δοῦναι μὲν Φοίνικι, ἁρπαγῇ δὲ τῆς μνηστείας τὸ αὐτοῦ ἑκούσιον ἀποκρύπτειν: καὶ ἁρπάζεται ἀπό τινος * νησίδος ἐρήμου Ἀνδρομέδα. ἐν ᾧ εἰώθει ἀπιοῦσα θυσίας τῇ Ἀφροδίτῃ θύειν. Φοίνικος δ' ἁρπάσαντος πλοίῳ (κῆτος δ' αὐτῷ ἐκαλεῖτο, ἢ μίμησιν ἔχον τοῦ ζώου, ἢ καὶ κατὰ τύχην) ἡ Ἀνδρομέδα, ὡς κατὰ ἄγνοιαν τοῦ πατρὸς ἁρπαζομένη, ἀνωλοφύρατό τε καὶ μετ' οἰμωγῆς τοὺς βοηθήσοντας ἀνεκαλεῖτο. Περσεὺς δ' ὁ Δανάης κατὰ δαίμονα παραπλέων κατήχθη: καὶ πρὸς τὴν πρώτην ὄψιν τῆς κόρης, οἴκτῳ καὶ ἔρωτι σχεθεὶς, τό, τε πλοῖον τὸ κῆτος διαφθείρει: καὶ τοὺς * ἐμπεσόντας ὑπὸ ἐκπλήξεως μονονουχὶ λιθωθέντας, ἀναιρεῖ. καὶ τοῦτο Ἕλλησι τὸ τοῦ μύθου κῆτος: καὶ οἱ παγέντες ἐς λίθους ἄνθρωποι Γοργόνος τῇ κεφαλῇ. ἄγεται δ' οὖν γυναῖκα τὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ οἴχεται αὐτὴ συμπλέουσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ Περσεῖ, καὶ βασιλεύοντος τὸ Ἄργος οἰκεῖται.

μ'. Andromeda.

Cepheus. Phineus.

*δ' Ἰόππη.

Phœnix.

*al. νησῖδος.

Perseus Danaes F.

*ἐμπλεύσαντας.

Ἡ μα'. Ὡς Ἄντανδρον ᾤκησαν Πελασγοί· ἀλλ' ὡς μέν τινές φασι, δόντος αὐτοῖς Ἀσκανίου λύτρον αὐτοῦ: ἐπεὶ ἐνέδρᾳ συνελήφθη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπολυθέντος: διὸ καὶ Ἄντανδρος, ὅτι ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ἔλαβον πόλιν. * ὡς δ' Ἀσκάνιος υἱὸς μὲν Αἰνείου, μετὰ δὲ Τροίας ἅλωσιν, ἐβασίλευσεν Ἴδης. οἱ δέ φασιν ἐντεῦθεν οἰκῆσαι Πελασγοὺς Ἄντανδρον. Ἀπόλλωνος καὶ Κρεούσης Ἄνιος γίνεται, * παρὰ δὲ τοῦ Ἀνίου Ἄνδρος, ὃς μίαν οἰκήσας τῶν νήσων, τὸ ὄνομα λείπει τῇ νήσῳ.

μα'. Ascanius Æneæ F.

*ἐφ.

*al. αὐτοῦ.

κατὰ στάσιν δ' ἐκεῖθεν ἐκπεσών, καὶ χωρίον ἰδὼν ὑπὸ τὴν Ἴδην παραπλήσιον Ἄνδρῳ πολίζει τὸ χωρίον, καὶ Ἄντανδρον πρὸς τὴν ὁμοιότητα ὀνομάζει. τὴν δ' Ἄνδρον ἔρημον οὖσαν λαὸς Πελασγῶν εἰσῳκίσατο. καὶ ἡ Κύζικος δὲ Πελασγοὺς ἔσχεν οἰκήτορας, καὶ γὰρ Κύζικος ὁ Ἀπόλλωνος, Πελασγῶν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ βασιλεύων, ὑπὸ Αἰολέων μετὰ Πελασγῶν ἐκπεσών, τὴν Χερρόνησον τῆς Ἀσίας πολίζει, δῆς αὐτὴ καὶ τοὔνομα· καὶ ηὐξήθη ἐκ ταπεινῆς Κυζίκου εἰς μέγα ἡ ἀρχή, ἀφ' ἧς Κλείτην τὴν Μέροπος, ὃς τῆς περὶ Ῥυνδακὴν χώρας ἐβασίλευε, γυναῖκα ἠγάγετο. *οἱ δὲ Ἰάσονος ἐπὶ τὸ δέρας ἰόντες, κατάγουσι πρὸς τὴν Κύζικον τὴν Ἀργοῖ, καὶ μαθόντες οἱ Πελασγοὶ Θεσσαλίδα τὴν ναῦν, κατὰ μῆνιν τῆς ἐκβολῆς, νυκτὸς ἐμάχοντο τῇ Ἀργοῖ. Κύζικον δὲ λῦσαι τὴν μάχην ἐπιόντα, ἀγνοῶν Ἰάσων κτείνει, πεσόντων καὶ ἄλλων Πελασγῶν. καὶ ἡ μὲν Ἀργὼ ἔτι εἰς ἐπὶ Κόλχους· οἱ δὲ τότε μὲν ὑπερηχθέσθησαν ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως τελευτῇ, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς δυνατοῖς τὰ τῆς πόλεως ἐνεχείρισαν, οὐδὲ γὰρ ἦν παῖς Κυζίκῳ διάδοχος. ὕστερον δὲ ὑπὸ Τυρρηνῶν Κυζικηνοὶ ἐξανέστησαν, οἳ τὴν Χερρόνησον ἔσχον, οὓς Μιλησίων μοῖρα μάχῃ νικήσαντες, αὐτοὶ Κύζικον ᾤκησαν.

Ἡ μβ΄, Ὡς Γέλων ὁ Σικελιώτης τυραννίδι ἐπιθέσθαι διανοούμενος, Ἱμεραίων ἐθεράπευε τὸν δῆμον, καὶ κατὰ τῶν δυνατῶν ὑπερεμάχει· καὶ αὐτὸν ἠγάπα τὸ πλῆθος, καὶ φυλακὴν τοῦ σώματος αἰτοῦντι *ὡρμᾶτο διδόναι. Στησίχορος δ' ὁ Ἱμεραῖος ποιητὴς ὑποπτεύσας ἐπιχειρεῖν αὐτὸν τυραννίδι, αἶνόν τινα λέξειν εἰς τὸ πλῆθος, εἰκόνα τῶν μελλόντων παθῶν. ἵππος φησὶ νεμόμενος ἐφοίτα πιόμενος ἐπὶ *κρήνην. ἔλαφος δὲ τὸ πεδίον *διελθοῦσα, τήν τε πόαν κατέστειβε, καὶ τὸ νᾶμα ἐτάραξε. καὶ ὁ ἵππος ποθῶν τὴν ἀδικοῦσαν τιμωρῆσαι, τάχει δὲ ποδῶν λειπόμενος, ἄνδρα κυνηγέτην βοηθὸν ἐκάλει. ὁ δὲ εἰ χαλινὸν δέξαιτο καὶ ἀναβάτην, ῥᾷστα ἀμύνειν αὐτῷ ὑπισχνεῖτο· καὶ ἐγένετο ταῦτα. καὶ ἡ μὲν ἔλαφος ἀκοντίοις ἔκειτο βληθεῖσα· ὁ δ' ἵππος ᾔσθετο δεδουλωμένος τῷ κυνηγέτῃ. τοῦτ', ἔφη, δέδοικα αὐτός, ὦ Ἱμεραῖοι, μὴ νῦν δῆμος ὄντες, τῶν ἐχθρῶν μὲν διὰ Γέλωνος περιγένησθε· αὐτοὶ δ' ὕστερον Γέλωνι δουλεύσητε. φιλεῖ γὰρ ἅπασαν τὴν δύναμιν τῷ λαβόντι ἐπὶ τὴν δουλείαν εἶναι, ὅταν ὥσπερ δοῦναι αὐτὴν μηκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου κομίσασθαι ἔχῃ.

Ἡ μγ΄, Οἱ τῆς Αἴτνης τοῦ πυρὸς κρατῆρες ἀνέβλυσάν ποτε, ποταμοῦ δίκην, φλόγα κατὰ τῆς χώρας, καὶ Καταναίοις (πόλις δ' Ἑλλὰς ἐν Σικελίᾳ ἡ Κατάνη) ἐδόξε ταῖς πύλαις ἐπάγειν φθορὰν τῆς πόλεως. καὶ ἀπὸ ταύτης φεύγοντες ὡς εἶχον τάχους, οἱ μὲν χρυσόν, οἱ δὲ ἄργυρον ἔφερον, οἱ δὲ ὅ, τι ἄν τις βούλοιτο ἐπικούρημα τῆς φυγῆς. Ἀναπίας δὲ καὶ Ἀμφίνομος ἀντὶ πάντων τοὺς γονεῖς γηραιοὺς ὄντας ἐπὶ τοὺς ὤμους ἀναθέμενοι *ἔφευγον, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἡ φλὸξ ἐπικαταλαβοῦσα ἔφθειρεν· αὐτοὺς δὲ περιεσχίσθη τὸ πῦρ, καὶ ὥσπερ νῆσος ἐν τῇ φλογὶ πᾶς ὁ περὶ αὐτοὺς χῶρος ἐγένετο. διὰ ταῦτα οἱ Σικελιῶται τὸν χῶρον ἐκεῖνον, εὐσεβῶν χῶρον ἐκάλεσαν·

Andrus. Antandrus.

* al. δὲ μετὰ Ἰάσονος.

μβ. Gelo tyrannidem affectans. Himeræis Stesichorus Apologus de equo & cerua.

* al. κρήνην. * al. διαδραμοῦσα.

μγ. Ætna crateres. Catana.

Anapias. Amphinomus.

* al. ἔφυγον.

Sed exortis deinde seditionibus hinc exactus, locum quendam contemplatus est sub Ida, Andro vicinum, in quo vrbem ædificauit, quã ob similitudinẽ *Amandrum* nominauit. Andrum interim desertam Pelasgorum gens inhabitauit. Ita Cyzicus quoque incolas habuit Pelasgos. Etenim Cyzicus Apollinis filius, Pelasgis, qui in Thessalia erant, imperans, ab Æolẽsibus cum suis Pelasgis eiectus, a in Cherroneso Asiæ vrbem de suo nomine extruxit, ibique ex humili magnam in potentiam creuit, postquam Cliten filiam Meropis, qui vicina b Ryndaco loca retenebat, connubio sibi iunxit. c Iasonis postea comites, qui cum illo ad vellus aureum proficiscebantur, Argo naui ad Cyzicum appulerãt, quam vt Pelasgi Thessalicam esse nauim didicerunt, ex vetere illo odio, quod ab his olim expulsi fuissent, noctu Argo oppugnant. Cyzicum ibi pugnam dirimere conantem Iason occidit imprudens, cæsis cum illo & aliis aliquot Pelasgis: ipsa verò Argo in Colchida vela fecit. Itaque Pelasgi de regis sui interitu admodum mœsti, tunc quidẽ optimatibus suis, quod Cyzicus heredem nullum reliquisset, Remp. commiserunt: donec postmodum Cyzico pulsi a Tyrrhenis, qui Cherronesum occuparant, & his, qui Milesiorum pars erant, pugna superatis, ipsi deinde Cyzicum incoluerunt.

XLII. Gelo Siculus tyrannidem inuadere studens, d Himeræorum populum colebat, ac pro eo aduersus potentiores pugnabat. Vnde ipsum plebs adeo amabat, vt petenti sibi dari corporis custodes, promptissime eos concesserit. e Stesichorus tamen Himeræus poeta, suspicatus regnum affectare illum velle, apologum hunc populo recitauit, imaginem eorum, quæ post acciderent malorum. f Equus, inquit, forte pascens ad fontem bibiturus accedebat, cum cerua interim per agrum illum transiens, & herbam proculcauit, & aquam turbauit. Equus itaque vindictæ admodum cupidus, sed pedum celeritate inferior, venatoris opem implorauit. Ille, si frenum ore acciperet, & tergo se ferre pateretur, facillime se huius iniuriam vlturum pollicetur. Quod vbi sic factum est, cerua quidem telis confossa iacuit, sed equus etiam à venatore subiugatum se sensit. Idem, inquit, ego vereor, o Himeræi, ne nunc cum in populari statu sitis, hostibus quidem per Gelonem superiores reddamini, sed tandem adhuc eidem Geloni seruiatis. Grata enim omnis potentia aduersus eum qui dederit, accipienti est, quando hanc ille non amplius tam facile auferre potest, quam antea contulit.

XLIII. Ignis Ætnæi g crateres tentas aliquando, fluminis instar, flammas per eam regionem effuderunt, vt Catanęis (vrbs autem Græca Siciliæ Catana est) extremum vrbi interitum certissimo allaturæ viderentur. Ex ea igitur ciues quàm citissimè fugientes, aurum alij, alij argentum efferebant, alij vero quęcunque subsidium in exilio allatura videbantur. h Anapias tantùm, & Amphinomus, præ omnibus parentes senio confectos, humeris impositos fugientes extulerunt. Ceteros interim flamma adurens extinxit, quę in horum circuitu ita diffundi visa est, vt insulæ in modum circumcirca locus igne liber fieret. Quare Siculi *Piorum regionem* locum eum appellarunt,

a Strabo lib. 12. extremo. Cyzicum [illegible] Apollonio Argonautic. I. [illegible] Plin. [illegible] Antandro contiguum [illegible].

b Ryndacum Strabo lib. 12. extremo Cyzicum [illegible] in Propontidem [illegible]

c De quibus Apollon. lib. 1. Argonaut. & [illegible]

d Polyæn. lib. 1. strateg. Syracusanos [illegible] [illegible] [illegible].

e Aristot. 2. Rhetor. refert [illegible] in Phalaridi [illegible].

f Eadem [illegible] fabula Horat. lib. 1. epist. 10.

g Ita vocant Ætnæ montis fauces [illegible] [illegible]. Per quas [illegible] Vide Arist. de mundo [illegible], Pompon. lib. 2. c. 8. Strab. 6. Sil. [illegible] Val. Max. lib. 5. c. 4. Ælianum, [illegible]

h Strabo lib. 6. Seneca de benefic. lib. 3. c. 37. [illegible] lib. 4. & auctor Ætnæ in Catalect. Virgil.

& lapideas in horum virorum monumento statuas, diuinorum simul illorum atque humanorum factorum testes, collocarunt.

XLIV. Historia refert quomodo Leodamas & Phitres de Milesiorum regno contenderint, regia vterque stirpe oriundi. Plebs ergo cum per horum contentionem malis vexaretur, post multa tandem incommoda finem rixæ imposuit, facto decreto, vt qui de Milesiis melius mereretur, is demum regnaret. Erant ipsis duo tunc hostes Carystij & Melienses. Aduersus Melum, Phitres (huic enim sorte bellum illud obuenerat) expeditione suscepta, re infecta rediit. Leodamas vero, re contra Carystios nauiter ac præclarè gesta, vrbeque eorum vi expugnata, atque in seruitutem redacta, Milêtum victor reuersus, secundum pacta conuenta regnauit. Quare ex oraculo præscripto Carystiam fœminam captiuam infantem vberibus lactantem, cum aliis plurimis donariis, manubiarum decimis, ad Branchidas misit. Ipse vero tunc *a* Branchus & templo & oraculo præerat, qui captiuam mulierem *b* magna cura nutriuit, eiusque filium adoptauit. Puer ipse non tam hominum vsitato modo, quàm diuina quadam fortuna creuit, & supra ætatem prudens euasit. Fit igitur à Brancho oraculorũ nuncius, *Euangelus* appellatus. Hic iam adulta ætate in oraculo Brancho successit, principiúmque fuit, & caput Euangelidarum apud Milesios.

XLV. *c* Orpheus Oeagri F. atque Calliopes, quæ vna in nouem Musis numeratur, Macedonum rex fuit, & *d* Odrysidis. Musicam hic artem exercuit, maximeque citharisticam (etenim Thracum illud & Macedonum genus Musicæ studiosum est vel inprimis) plebi per eam supra modum gratus. Fama autem fuit, ad inferos ipsum amore Eurydices coniugis adductum, descendisse, ibique Plutonem ac Proserpinam cantu sic conciliasse, vt dono vxorem caperet. Verùm hac gratia frui, qua ad vitam illa reuocata est, non potuit, quod quæ de ipsa mandata essent, *e* non seruasset. Adeo autem oblectare, cantibúsque demulcere peritus erat, vt & feræ, & aues, atque adeò ligna ac lapides, cum ipso vna præ iucunditate oberrarent. Interfectus autem est lacerantibus ipsum Thressis ac Macedonicis fœminis, quod Orgia cum illis non communicaret: ac forsitan etiam aliis de causis. Aiunt enim illum de vxore infelicem, muliebrem omnem sexum odisse. Igitur cùm statis diebus Thracum ac Macedonum vulgus armis tectum Libethris conueniret in domum magnifice exstructam, & ad rem diuinam comparatam, ibiq; Orgia celebraturi domum ingressi ad portam arma deponerent. Obseruasse hoc mulieres, correptisque armis illis magna ira inflammatas, quod contemnerentur, cum ceteros ibi procumbentes interfecisse, tum Orphea ipsum membratim dissectum, in mare passim proiecisse. Pestilentia deinde regionem illam vastante, eò quod de fœminis minime sumptum esset supplicium, rogantes incolas luem depelli, responsum è tripode accepisse, Si *f* Orphei caput repertum humi conderent, fore vt contagio desineret. Ita vix tandem illud ad ostia Melêtis fluminis à piscatore quodam esse inuentum, etiá tunc canens,

a De quo fu... ...ra narrat. ...13.
b Lege ἐκόμι... ...σε.

c De Orpheo ...eq; ... multa ...ratre hæc a... ...ud Pausan. in Bœotic. & a... ...ud Mytholo... ...ter, at ... ...l ... quam ad ...Twa..sam re... ...rmat Strabo, ...ex eo Ste... ...han.

e Virgil. 4. Georg. Apollodor. lib. 1. ...t. Diod. lib. 4.

f Lucian. ad... ...rsus indoct.

καὶ λιθίνας εἰκόνας ἐν αὐτῷ τῶν ἀνδρῶν τῷ μνημείῳ, θείων τε ἅμα καὶ ἀνθρωπίνων ἔργων, ἀνέθεσαν.

Ἡ μδʹ ἱστορία φησὶν, ὡς Λεωδάμας καὶ Φίτρης ἤρισαν ὑπὲρ τῆς Μιλησίων βασιλείας, γένους ἄμφω ὄντε βασιλείου. τὸ κοινὸν δὲ τῇ ἐκείνων κακούμενοι στάσει: τῆς μὲν φιλονεικίας μετὰ πολλὰ πάθη ἐξίσαντο. ἐκέλευον δ' ἐκεῖνον βασιλεύειν, ὃς Μιλησίους πλείω ἀγαθὰ ἐργάσοιτο. ἦσαν δ' αὐτοῖς τότε δύο πόλεμοι Καρυστίοις καὶ Μηλιεῦσι. καὶ πρὸς μὲν Μῆλον (αὐτῷ γὰρ ὁ κλῆρος τοῦτον ἐδίδου τὸν πόλεμον) Φίτρης στρατεύσας, ἄπρακτος ἀναστρέφει. Λεωδάμας δὲ λαμπρῶς κατὰ Καρυστίων ἀνδραγαθήσας, καὶ κατὰ κράτος ἑλὼν τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδισάμενος, Μιλήτου ἐπανιὼν, κατὰ τὰ συγκείμενα βασιλεύει. αἰχμάλωτον δὲ κατὰ χρησμὸν γυναῖκα Καρυστίαν, παῖδα φέρουσαν ὑπομάζιον, μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων ἀναθημάτων, ἃ δεκάτη τῶν λαφύρων ἐτύγχανον, ἀνέπεμψεν ἐν Βραγχίδαις. αὐτὸς δὲ τότε Βράγχος προειστήκει τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου, ὃς τήν τε αἰχμάλωτον γυναῖκα ἐκόμισε, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς ἔθετο. ηὔξανε δ' ὁ παῖς οὐ κατὰ λόγον, ἀλλὰ θείᾳ τινὶ τύχῃ: καὶ πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἅπαντα τὸ συνιέτον. ποιεῖται δ' αὐτὸν ὁ Βράγχος καὶ ἄγγελον τῶν μαντευμάτων, Εὐάγγελον ὀνομάσας. οὗτος ἡβήσας, τὸ Βράγχου μαντεῖον διεδέξατο, καὶ ἀρχὴ γένους Εὐαγγελιδῶν παρὰ Μιλησίοις ἐγένετο. μδʹ. Leodamas. Phitres. Branchus.

Ἡ μεʹ, ὡς Ὀρφεὺς, ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης μιᾶς τῶν μουσῶν, ἐβασίλευε Μακεδόνων καὶ τῆς Ὀδρυσίδος· ἐπετήδευε δὲ μουσικὴν, καὶ μάλιστα κιθαρῳδίαν. καὶ φιλόμουσον γὰρ τὸ Θρακῶν καὶ Μακεδόνων γένος. ἤρεσκεν ἐν τούτοις διαφερόντως τῷ πλήθει. κατεῖχε δὲ δόξα, ὡς εἰς ᾅδου καταβαίη, ἔρωτι τῆς γυναικὸς Εὐρυδίκης, καὶ ὡς τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Κόρην ᾠδαῖς γοητεύσας, δῶρον λάβοι τὴν γυναῖκα· ἀλλ' οὐ γὰρ ὄνασθαι τῆς χάριτος ἀναβιωσκομένης, λαθόμενον τῶν περὶ αὐτῆς ἐντολῶν. οὕτω δὲ θέλγειν καὶ κατακηλεῖν αὐτὸν ᾠδαῖς εἶναι σοφὸν, ὡς καὶ θηρία καὶ οἰωνοὺς, καὶ δὴ καὶ ξύλα καὶ λίθους συμπερινοστεῖν ὑφ' ἡδονῆς. τελευτᾷ δὲ, διασπασαμένων αὐτὸν τῶν Θρακίων καὶ Μακεδόνων γυναικῶν, ὅτι οὐ μετεδίδου αὐταῖς τῶν ὀργίων, τάχα μὲν καὶ κατ' ἄλλας προφάσεις. φασὶ δ' οὖν αὐτὸν δυστυχήσαντα περὶ γυναῖκα, πᾶν ἐχθῆραι τὸ γένος. ἐφοίτα μὲν οὖν ῥηταῖς ἡμέραις ὡπλισμένον πλῆθος Θρακῶν καὶ Μακεδόνων ἐν Λιβήθροις, εἰς οἴκημα συνερχόμενον μέγα τε καὶ πρὸς τελετὰς εὖ πεποιημένον.* ὁπότε δ' ὀργιάζειν εἰσίασι, πρὸ τῶν πυλῶν ἀποτίθενται τὰ ὅπλα. ὃ αἱ γυναῖκες ἐπιτηρήσασαι, καὶ τὰ ὅπλα ἁρπασάμεναι, ὑπ' ὀργῆς τῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν, τούς τε προσπίπτοντας κατειργάσαντο, καὶ τὸν Ὀρφέα κατὰ μέλη ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν σποράδην. λοιμῷ δὲ τῆς χώρας, ὅτι μὴ ἀπῃτήθησαν δίκην αἱ γυναῖκες, κακουμένης: αἰτούμενοι λωφῆσαι τὸ δεινὸν, ἔλαβον χρησμὸν τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀρφέως, ἣν ἂν εὑρόντες θάψωσι, τυχεῖν ἀπαλλαγῆς. καὶ μόλις αὐτὴν περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέλητος δι' ἁλιέως ἀνεῦρον ποταμοῦ, καὶ τότε ᾄδουσαν, μεʹ. Orpheus Oeagri & Calliopes F. citharœdus. Eurydice. * al. εἰσιόντες εἰσίασιν, vel ἀλλ' ἰόντες.

καὶ

καὶ μηδὲν παθοῦσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μηδέ τι ἄλλο τῶν ὅσα κῆρες ἀνθρώπιναι νεκρῶν ἀχρειοῦσιν, ἀλλ' ἐπακμάζουσαν αὐτήν, καὶ ζωικὸν αἷμα ἔτι μετὰ πολὺν χρόνον ἐπανθοῦσαν. λαβόντες οὖν, ὑποσήματι μεγάλῳ θάπτουσι. τέμενός τε αὐτῷ περιείρξαντες, τὸ μὲν πρῶτον ἡρῷον ἦν, ὕστερον δ' ἐξενίκησεν ἱερὸν εἶναι. θυσίαις τε γὰρ, καὶ ὅσοις ἄλλοις θεοὶ τιμῶνται, γεραίρεται. ἐστὶ δὲ γυναιξὶ παντελῶς ἄβατον.

nihilque à marinis fluctibus deformatum, nec quicquam eorum passam, quæ solita sunt per mortale fatum in hominum cadaueribus fœda exoriri: sed elegans potius ipsum, natiuoque sanguine imbutum tanto post tempore viguisse. Caput ergo illud acceptum ingenti tumulo mandarunt: monumentumque ipsi heroicum ab initio circumdedisse, donec id postmodum obtinuit, vt pro diuino fano haberetur. Sacrificiis enim, aliisque rebus, quibuscunque dij honorari solent, etiam ipse colitur. Fœminis interim omnino inaccessum templum illud est.

μϛ΄. Oxynius. Scamander.

Ἡ μϛ΄ τῆς Τροίας πορθουμένης, ὑπεκπέμπεται Πρίαμος εἰς Λυδίαν δύο παῖδας Ἕκτορος, Ὀξύνιον καὶ Σκαμάνδριον. ἐπειδὴ τὸ Ἴλιον ἥλω· Αἰνείας ὁ Ἀγχίσου καὶ Ἀφροδίτης, διαφυγὼν τοὺς Ἀχαιούς, τὸ μὲν πρῶτον ᾤκει τὴν Ἴδην. Ὀξυνίῳ δὲ καὶ Σκαμανδρίῳ ἐπανελθόντων ἀπὸ Λυδίας, καὶ ὡς πατρῴας λήξεως μεταποιουμένων τῶν περὶ τὸ Ἴλιον τόπων· ἀναλαβὼν Ἀγχίσην τὸν πατέρα, καὶ ὅσους ἠδύνατο τῶν συμφυγάδων, πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, ᾤχετο κατ' Ἀφροδίτης ἐπίσκηψιν. διαβὰς οὖν τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀφικόμενος εἰς Θερμαῖον καλούμενον κόλπον· Ἀγχίσην μὲν ἀποθανόντα θάπτει· αὐτὸς δὲ, τῶν ἐπιχωρίων δεομένων, ὥστε βασιλεύειν αὐτῶν, οὐκ ἐδέξατο. εἶτα εἰς τὴν Βοττιαίαν γῆν ἔρχεται, πᾶσι δὲ ἐφ' ἐντυγχάνει, κατὰ χάριν τῆς Ἀφροδίτης· ἐνταῦθα μυκησαμένης τῆς συνεπομένης αὐτῷ βοὸς ἐξ Ἴδης (τοῦτο γὰρ Ἀφροδίτη ἐπέσκηψε) λαμβάνει τὸ κράτος τῆς γῆς, διδόντων τῶν ἐπιχωρίων. καὶ τὴν βοῦν θύει Ἀφροδίτῃ, καὶ κτίζει πόλιν· ἣ τότε μὲν Αἰνεία ἀπὸ τοῦ μὲν κτίσαντος, ὕστερον δὲ παρατραπέντος τοῦ ὀνόματος, Αἶνος ἐκλήθη. λόγος μὲν ἂν εἴη οὗτος, ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις λεγόμενος· ὁ δὲ τὸ Ῥωμαίων γένος εἰς αὐτὸν ἀναφέρων, καὶ οἰκιστὴν ποιῶν Ἄλβας, καὶ τὸ χρηστήριον, ὃ κατοικεῖν ἐθέσπισεν, ὅπου ἂν αὐτὸς ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ θύσας, μετὰ τῶν σιτίων καταφάγοι καὶ τὰς τραπέζας, οὗτος κατημάξευται.

Æneas Anchisa & Veneris F.

Ænia urbs.

Alba.

XLVI. Dum Troia expugnaretur, emisit Priamus in Lydiam duos Hectoris filios, Oxynium & Scamandrum. Capto dein Ilio, Æneas Anchisæ ac Veneris filius, Græcos fugiens, Idam primo incoluit: sed cùm reuersi e Lydia Oxynius & Scamander, omnia circum Ilium loca ex paterna velut hæreditate relicta, sibi vindicarent: adsumpto Æneas patre Anchise, & quotquot potuit è profugis, Solem versus a Orientem de Veneris matris mandato tetendit. Traiecto igitur Hellesponto, venit ad sinum, qui Thermus est nominatus, vbi Anchisen vita functum sepelit, ipseque oblatum ab incolis regnum recusat. Hinc in b Bottiæam regionem profectus est, vbi omnibus, quibuscunque vteretur, exceptus gratusque fuit, ob matris suæ Veneris inditam summitatem. Ibi mugiente, quæ ipsum ex Ida sequebatur, boue (sic enim Venus antea mandarat) eius oræ imperium donantibus incolis suscepit, bouemque matri mactauit. Ad hæc vrbem condidit, quæ tunc quidem à conditore c Ænea, post inflexo nonnihil nomine d Ænus dicta. Hæc igitur vna narratio, præter alia multa, refertur à Græcis. Altera tamen illa, quæ Romanæ gentis originem ab ipso repetit, & Albæ conditorem facit, simul etiam oraculum, quo incolere iubebatur, vbi ipse cum sociis sacris operatus, e mensam quoque absumpsisset, hæc, inquam narratio, valde iam trita est.

a ἀνίσχοντα in orig. graph. ... [illegible]

b. An Brusis fiue ad hanc, illa Macedoniæ parti, quã ab Emathij F. Bruso nomen habere docet Steph. Byzant.

c. Apud Steph. etiam Æneadas ... obseruo, ubique sepultum Anchisen. Lege Virg. 3. Æneid. ... & ... Seruium, cæterosque interpretes.

d Vid. Plinium, & Pomp. Melam lib. 2. ... & Pausan. Eliac. ... etiam in orig. gent. Rom.

e Aur. Victor de orig. gentis Rom.

μζ΄. Althamenes.

Ἡ μζ΄ Ἀλθαιμένης, τῶν Ἡρακλειδῶν γένους, τρίτη γενεὰ ἀπὸ Τημένου, στασιάζει πρὸς τοὺς ἀδελφούς. νεώτατος δ' ὤν, καὶ μετανίσταται Πελοποννήσου, στρατὸν Δωριέων ἄγων, καί τινας Πελασγῶν. ἔστελλον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τότε τὴν σὺν Νηλεῖ τῷ Κόδρου ἀποικίαν· ὁμοίως δὲ καθ' ἑαυτοὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν Φιλονόμου λαὸν ἀπῴκιζον, ὧν ἡγεῖτο Δέλφος ὄνομα καὶ Πόλις. ἑκάτεροι παρεκάλουν Ἀλθαιμένην συμμετέχειν αὐτοῖς τοῦ στόλου, οἱ Δωριεῖς τῷ ἐπὶ Κρήτην πλῷ, ἅτε καὶ αὐτὸν Δωριέα ὄντα, οἱ δὲ Ἴωνες εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ σφῶν περαιωθῆναι. τῷ δ' οὐδετέροις ἐδόκει συμπλεῖν· ἀλλὰ κατὰ τὸν δοθέντα αὐτῷ χρησμόν, ὃς Δία καὶ Ἥλιον κελεύει τιμᾶν, καὶ παρ' αὐτῶν αἰτεῖν εἰς κατοίκησιν γῆν. εἶναι γὰρ Διὸς μὲν Κρήτην, Ἡλίου δὲ Ῥόδον. αἰρόμενος ἐκ Πελοποννήσου, προσίσχει πρὸς τὴν Κρήτην· καὶ μέρος τοῦ λαοῦ τοὺς βουλομένους αὐτόθι οἰκεῖν, καταλείπει. αὐτὸς δὲ τοὺς πλείους ἄγων Δωριεῖς, ἐσέπλει ἐπὶ Ῥόδον. τὴν δὲ Ῥόδον τὸ μὲν ἀρχαῖον, λαοὶ αὐτόχθονες ἐνέμοντο, ὧν ἦρχε τὸ Ἡλιαδῶν γένος· Φοίνικες δ' ἀναστήσαντες, τὴν νῆσον εἶχον.

Delphus. Polis.

Creta. Rhodus.

XLVII. f Althæmenes, Heraclidarum generis soboles g à Temeno tertia, à fratribus dissentiens tumultuabatur. Natu ergo minimus cum esset, Peloponneso discedit, Doriensium secum copias, & Pelasgorum quosdam ducens. Miserant tum quoque Athenienses coloniam cum h Neleo, & Codri filiis. Similiter verò & Lacedæmonij eo ipso tempore i Philonomi populum alio habitatum miserunt, quem duxit Delphus quidam nomine, & Polis. Vtrique Althæmenem in operis societatem vocarunt. Dores quidem, vt in Cretam vna nauigaret, quod & ipse Doriensis esset. Iones verò, vt in Asiam secum traiiceret, inuitabant. Verùm Althæmeni cum neutris sese coniungere placuit, maluitque ex oraculi responso quod acceperat, ad Iouem & Solem profectus, atque ab his habitandi locum postulare. Cretam autem esse Iouis, Solis Rhodum. Profectus igitur e Peloponneso, in Cretam appulit, populique partem, quæ residere ibi vellet, reliquit. Ipse plurimos secum habens Dorienses in Rhodum adnauigauit: quam quidem insulam antiquitus incolæ ibidem nati tenuerant, Heliadum ipsis gente præposita, quos tamen Phœnices post euerterant, & insulam occuparant.

f Meminit Strabo. Byz. ... Strab. lib. 14. ... Rhodo.

g Id quod ... Pausan.

h Vide Ael. Var. lib. 8. cap. 5. ...

i Vide sup. narrat. XXXVI.

CONON.

Phœnicibus quoque aliquando eiectis, Cares successerant: qua tempestate & alias maris Ægæi insulas incoluerunt. Ad hos ergo adnauigantes Dorienses, armis Cares pepulerunt, tresque vrbes condiderunt, Lindum, Ielysium, & Camyrum. Igitur Dorienses, ducta ab Althæmene origine, ad hanc vsque ætatem descenderunt. Tria vero illa oppida in vnam magnam, opibusque potentem vrbem coiuerunt, cui & Insulæ Rhodi nomen indiderunt.

Phœnices. Cares. Dores.

XLIIX. De a Romo & Romulo narrat nonnihil a reliquis diuersa. Amulius inquit, Numitori fratri necem ex insidiis intulit, filiamque eius Iliam, ne pareret, neve cum viro consuesceret, Vestæ sacerdotem fecit. Hæc tamen a Marte compressa est, qui post congressum, & quis esset declarauit, & geminos paritur am praedixit, bono eam animo esse iubens. Verum a partu liberatam, Amulius primus in vincula missam compegit: fetum autem fido cuidam pastori necandum tradidit. Quem vt accepit pastor, ne ille suis manibus scelus induit, sed alueo per Tiberim deportandos imposuit. Alueus autem post multam iactationem tandem circa prominentem ripam caprifici cuiusdam, quæ ingens ibi excreuerat, radicibus inhæsit, atque inde pueros in ripam, molli & arenoso solo, eiecit. Ibi lupa, quæ recens pepererat, in puerulos forte incidit, & circumgressa, vagientibus, manusque tendentibus mammas præbuit. Ita illi alebantur solo suo casu indignante in lupam compescentes. Hæc vbi vidit Faustulus pastor, diuinum quid hæc re ratus, pueros tollit, & pro suis educat. Longo post tempore in eum forte Faustulus pastorem incidit, qui exposuerat, réque omni de pueris cognita, narrat iam adultis, regio illos esse stemmate natos, Martisque sobolem, quæque cum matri, tum auo materno acciderant. Erant autem egregia forma, & corporis robore inuicti, insignitáque audacia. Extemplo igitur pugiones arreptos vestibus tegunt, Albámque accedunt. Hic quod ii exspectatum esset eorum inceptum, Amulium sine corporis custodibus reperiunt, pœnasque exigentes ferro confodiunt, & matrem e custodia educunt. Plebs quoque dextras iungit, regnantque Albæ, & finitimis in locis. Ingenti deinde hominum multitudine ad eos confluente, relicta Alba, vrbem nouam ædificant, *Romámque* appellant, quæ nunc, vt sic dicam, mortalium tenet imperium. In eorum porro, quæ tunc acciderunt, fidem ostenditur in Romano foro sacra caprificus, æneis Curiæ cancellis circumdata. Tugurium item in Iouis templo (argumentum illius éuenta formæ, quam Faustulus tenuit) e quo squilis & teneribus virgultis structum, conseruant.

Ἡ μη', τὰ περὶ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου διηγεῖται, παρηλλαγμένα πρὸς τοὺς ἄλλους ἔν τισι. φησὶ δὲ ὡς Ἀμούλιος ἐπιβουλεύσας Νεμήτορα τὸν ἀδελφὸν κτείνει, καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἰλίαν, ἵνα μὴ τέκοι, μηδ' ἀνδρὸς ἐρασθείη, τῆς Ἑστίας ἱέρειαν ἀποδείκνυσι. ταύτῃ μίγνυσιν Ἄρης, ἀπολυόμενος τῆς ὁμιλίας· ὅστις τε εἴη δηλώσας, καὶ ὅτι δύο κόρους τέξεται ἐξ αὐτοῦ καὶ χρὴ θαρρεῖν. ἀλλὰ τεκοῦσαν αὐτὴν μὲν Ἀμούλιος εἰς δεσμωτήριον ἐμβαλών· τῷ δὲ ποιμένι τῶν αὐτοῦ πιστῷ διαφθαρῆναι δίδωσι. ὁ δὲ λαβὼν, τὸ μὲν μίασμα χερσὶν ἰδίαις πράξασθαι προσοκνήσας, σκάφῃ δὲ ἐνθεὶς κατὰ τοῦ * Θύμβρεως φέρεσθαι. αὕτη δὲ μετ' οὐ πολλὴν φορὰν περιαγκυλοῦσα τοῖς κάτω ῥίζαις ἐρινεοῦ, ὃ μέγα ἐκεῖσε πεφύκει, καὶ ὀκλάσασα ἐκεῖθεν τὰ παιδία πρὸς τὴν γῆν ἐκβάλλει, ἐπὶ μαλακῆς καὶ ψαμμώδους γῆς. λύκος δὲ νεοτόκος ἐπιτυγχάνει τοῖς παιδίοις καὶ ἀμφιβᾶσα κλαυθμυριζομένοις, καὶ χεῖρας ὀρέγουσι, παρέσχε τὰς θηλάς. τὰ δὲ ἐξετρέφετο βαρυνομένην ἀνάπαυσιν ἐπὶ τῇ συντυχίᾳ τὴν λύκον. Φαυστύλος δέ τις τῶν ποιμένων τοῦτο ἰδὼν, καὶ θεῖον νομίσας ἀναλαμβάνεται, καὶ ὡς ἑαυτοῦ ἔτρεφε τὰ παιδία. Χρόνῳ δ' ὕστερον περιτυγχάνει τῷ ἐκθεμένῳ ποιμένι. καὶ ἅπαντα παρ' αὐτοῦ μαθὼν τὰ περὶ τῶν παίδων, ἀπαγγέλλει τούτοις ἡβῶσιν ἤδη, ὡς εἶεν βασιλείου τὸ γένους, καὶ Ἄρεος γοναί· καὶ ὅσα ἡ μήτηρ καὶ ὁ μητροπάτωρ πάθοι εἰς τὸν νῦν τε ὅτι, καὶ ῥώμην ἀμάχοιν, καὶ τόλμαν ἔχοντες, αὐτίκα ἐγχειρίδια ἀναλαβόμενοι καὶ κρύψαντες, ἐπὶ τὴν Ἄλβαν ἵενται· καὶ ἐπιτυχόντες Ἀμουλίῳ, διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐπιβουλῆς ἀφυλάκτῳ· ἐπάγουσι τὴν τιμωρίαν, ξίφεσιν ἐλάσαντες· καὶ τὴν μητέρα λύουσι τῶν δεσμῶν. τὸ δὲ πλῆθος δεξιοῦται, καὶ βασιλεύουσιν Ἄλβας καὶ τῶν περὶ αὐτήν. πολλοῦ δὲ αὐτοῖς * προσρεύντος πλήθους· μεταστάντες Ἄλβας, κτίζουσι πόλιν, Ῥώμην ἐπονομάσαντες, ἣ νῦν (ὡς εἰπεῖν) τὸ ἀνθρώπων ἔχει κράτος. δείκνυται δὲ τεκμήρια τῶν τότε Ῥωμαίοις ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐρινεὸς ἱερὸς, ταῖς βουλευτηρίου κιγκλίσι χαλκαῖς περιειργόμενος, καὶ καλύβη τις ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ γνώρισμα τῆς Φαιστύλου διαίτης, ἣν ἐκ φρυγάνων καὶ νεαρῶν στελεχῶν συμπαγεῖς φυλάσσουσιν.

Rhodus. Amulius. Numitor. Ilia.

Amulius.

* al. ..ζεύξεως.

Faustulus.

Romulus & Remus.

* προσρυέντος al.

XLIX. In b Anaphe insula, quæ supra Theram iacet non procul Lacedæmone, templum erat Apollini c Ægletæ sacrum, in quo sacrificabant insulani cum irrisione, tali ferè de causa. Iasonem, e Colchide rapta Medea domum redeuntem, valida oppressit tempestas, res nec omni desperata. Argiui in nauim ad preces votaque confugiunt. Apollo igitur arcum ipsis obtendés, mala omnia auertit,

Ἡ μθ', ὡς ἐν Ἀνάφῃ τῇ νήσῳ (αὕτη δ' ἐστὶν ὑπὲρ νήσου Θήρας, ἐγγὺς τῆς Λακεδαίμονος) ἱερὸν Ἀπόλλωνος Αἰγλήτου ἵδρυται, ἐν ᾧ σὺν τωθασμῷ οἱ ἐπιχώριοι θύουσι, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ὅτε Ἰάσων ἐκ Κόλχων Μήδειαν ἁρπάσας, οἴκαδ' ἔπλει, χειμὼν αὐτοὺς ἄγριος περιέσχε, καὶ ἀμηχανία πᾶσα ὀλουμένων δὲ, καὶ πολλὰ τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ δεομένων· Ἀπόλλων, τόξον αὐτῶν ὑπερανασχὼν, τὰ δεξιὰ δείξας ὁ πάντα

μθ'. Anaphe insula. Apollinis Ægletæ templum.

Medea ab Iasone rapta.

a Sic quoque optimus fuit c. XVII [illegible] Remum.

b De via Stephan. Byz. in. Totam fere fabulam legas apud Apollon. Rhodium extremo lib. 4. Argonaut.

c Αἰγλήτης Apollon. lib. 4 quod hic legendum hic.

καὶ

καὶ στέρνατος ἐξαστράψαντος, νῆσον ἀνέσχεν ἡ γῆ ἐκ τοῦ βυθοῦ. εἰς ἣν ὁρμισάμενοι, ὡς περ τὸ ὀφθῆναι ὑφ' ἡλίου τότε, Ἀνάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας ἐκάλεσαν. καὶ ὡς ἱερὸν Ἀπόλλωνος Αἰγλήτη ἱδρύσαντο· καὶ εὐφραίνοντο τῆς ἀνελπίστου τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς, καὶ ταῖς ἄλλαις εὐωχίαις. Μηδείας δὲ σὺν ταῖς ἀμφ' αὐτὴν γυναιξὶν, αἳ δῶρον ἦσαν γάμων τῶν Ἰάσονος, παίζουσαι μετὰ μέθην, ἔσκωπτον τοὺς ἥρωας ἐν τῇ παννυχίδι· οἱ δὲ ἀντετώθαζον τὰς γυναῖκας. ἐκ τούτου γὰρ καὶ Ἀναφαῖοι λαοὶ (οἰκεῖται γὰρ ἡ νῆσος) ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἀπόλλωνι Αἰγλήτῃ κερτομοῦντες ἀλλήλους, καὶ ἑορτὴν κατὰ μίμησιν ἐκείνων ἄγουσι.

Ἡ πεντηκοστὴ, ὡς Ἀλέξανδρον τὸν τύραννον Θήβη ἀναιρεῖ ἡ αὐτοῦ γυνή. αὕτη δὲ ἦν Ἰάσονος μὲν θυγάτηρ, τοῦ ποτε Θεσσαλίας τυραννήσαντος· ἀδελφοὺς δ' εἶχε τρεῖς, Τισίφονον καὶ Λυκόφρονα καὶ Πυθόλαον. ὁμομήτριοι δ' ἦσαν. πατρὸς δὲ αὐτῶν * εὐλαβὴς ἦν. τούτους Ἀλέξανδρος ὁ τῶν * Φερῶν, δι' ὑποψίας ἔχων, ἐμελέτα ἀνελεῖν. εἰδυῖα δ' ὡς οὐκ ἀνέξοιτο Θήβη περιιδεῖν τοὺς ὁμομητρίους ἀναιρουμένους ἀδελφοὺς, καὶ αὐτὴν ἐπενόει συνανελεῖν. καὶ νήφων μὲν ἔκρυβε τὸ βούλευμα· μεθύων δὲ, ἦν γὰρ ἥττων οἴνου, παρεχόμενος τι καὶ ἀπεκάλυπτε. Θήβη δὲ τὸ βούλευμα μαθοῦσα, τοῖς μὲν ἀδελφοῖς ἐγχειρίδια δοῦσα, παρασκευάζεσθαι πρὸς τὴν σφαγὴν παρεκάλει· οἴνῳ δὲ πολλῷ Ἀλέξανδρον βαπτίσασα καὶ κατευνάσασα, ἐκπέμπει τοὺς τοῦ θαλάμου φύλακας πρόφασιν, ὡς λουτροῖς χρησομένη· καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ ἔργον ἐκάλει. οἱ δὲ ἀπεδειλίων· καὶ μάλιστα αὐτῶν ὁ νεώτερος. ἡ δὲ ἄλλα τε διαπειλησαμένη, καὶ ὡς τὸν Ἀλέξανδρον αὐτίκα τε ἀνεγερεῖ, καὶ κατηγορήσει αὐτῶν τὸν φόνον· θαρρεῖν αὐτοὺς ἐβιάσατο· καὶ κτείνουσι κοιμώμενον τὸν Ἀλέξανδρον. Θήβη δὲ τοὺς ἡγεμόνας τῶν φυλάκων εἰσκαλεσαμένη, καὶ τὰ μὲν ἀπειλαῖς, τὰ δὲ ἐπαγγελίαις * ὑπελθοῦσα πείθει συγκατασκευάζειν αὐτῇ τὴν τυραννίδα. καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο· καὶ αὐτὴ τὴν μὲν ἰσχὺν δέχεται τοὔνομα δὲ, καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος, Τισιφόνῳ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν δίδωσι. ταῦτα μὲν τῶν Κόνωνος πεντήκοντα διηγήσεων. Ἀττικὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ, ταῖς τε συνθήκαις καὶ ταῖς λέξεσι χαρίεις τε καὶ ἐπαφρόδιτος, ἔχων τι καὶ τοῦ συνεστραμμένου καὶ ἀνακεχωρηκότος τοῖς πολλοῖς.

Ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει καὶ Ἀπολλοδώρου γραμματικοῦ βιβλιδάριον ἀνεγνώσθη μοι, Βιβλιοθήκη αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή. περιεῖχε δὲ τὰ παλαιότατα τῶν Ἑλλήνων, ὅσα τε περὶ θεῶν καὶ ἡρώων ὁ χρόνος αὐτοῖς δοξάζειν ἔδωκεν, ὀνομασίας τε ποταμῶν καὶ χωρῶν, καὶ ἐθνῶν καὶ πόλεων, ὅθεν καὶ τὰ πολλὰ ὅσα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέχει, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ἀνδρῶν τινῶν πρὸς ἀλλήλους μάχας καὶ ἔργα ἐπιτρέχων. καὶ τῶν ἀπὸ Τροίας πλάνας τινὰς μάλιστα δὲ Ὀδυσσέως, εἰς ὃν αὐτῷ καὶ ἡ ἀρχαιολογία καταλήγει. σύνοψις δ' ἐστὶ τὰ πολλὰ τοῦ βιβλίου, καὶ οὐκ ἄχρηστος τοῖς τὰ παλαιὰ ἐπὶ μνήμης ἔχειν λόγων μεταποιουμένοις. ἔχει δὲ καὶ ἐπίγραμμα τὸ βιβλιδάριον οὐκ ἄκομψον τόδε.

& fulgure e cælo erumpente, insulam subito terra ex imo maris gurgite emisit, in quam descendentes, quod primum eam Sol tunc aspexisset, *Anaphen* ab euentu nominarant, ac tanquam sacram ædem Apollini Ægletæ statuerant, festumque diem hilare egerant cum epulis, eo quod incredibile effugissent malum. Medea interim cum suis ancillis, quas ad contractas cum Iasone nuptias *a* dono acceperat, post vini potu ludens, scommatis heroas peruigilio excipiebat. Illi vero conuitia vicissim mulieribus regerebant. Vnde nata consuetudo, vt insulani iti (habitata enim post Anaphe est) anniuersario rita Apollini Ægletæ inuicem conuitiantes, festum diem ad illorum imitationem celebrarent.

QVINQVAGESIMA narratio: *b* Alexander tyrannus a Thebe coniuge interfectus est. Hæc Iasonis eius, qui in Thessalia quondam regnarat, filia fuit, fratresque vterinos tres, patre *c* Eulabe genitos, habuit, Tisiphonum, Lycophrona, & Pytholaum. Hos Alexander ille Pheræorum suspectos habens, e medio tollere studebat. Cognito autem Theben nequaquam æquo laturam animo vterinorum suorum fratrum cædem, ipsam quoque interimere decreuit. Sobrius igitur facile consilium tegebat: at vino captus (ebriosus enim erat) rem aperiebat. Vt ergo Thebe consilium illud intellexit, dato singulis fratribus pugione ad cædem faciendam, vt se compararent, hortatur. Ipsa Alexandrum mero implens & sopiens, dimissis e conclaui custodibus, quæsito colore, quasi in balneo lauare vellet, fratres mox ad facinus incitat. Qui cum timidius agerent, & maxime natu minimus, inter alia comminata est, se & Alexandrum confestim excitaturam, & vt cædis reos accusaturam. Sic vt illi ad audendum adacti, dormientem Alexandrum iugulant. Nec mora Thebe, corporis custodum Præfectis ad se accersitis, & qua minis, qua pollicitationibus vsa, persuadet, sibi vt in acquirendo regno adsint. Illi postulata concedunt, atque ipsa imperium quidem sibi sumsit, nomen vero titulumque regni Tisiphono fratrum natu maximo concessit.

Hactenus ex quinquaginta illis Cononis narrationibus. Attico vtitur sermone: compositione verò ac vocibus gratiosus est, & venustus: habet tamen alicubi contortum quiddam, atque à vulgi cognitione remotum.

In eodem item volumine legi APOLLODORI *Grammatici* libellum, cui *d Bibliotheca* titulus erat. Continebat antiquissimas quasque Græcorum historias, & quæ siue de Diis, siue de Heroibus temporis ratio dedit opinanda, cum appellationibus fluminum, regionum, gentium, & vrbium. Hinc & pleraque antiqua, ad ipsa vsque Troiana tempora descendens recenset. Virorum quoque nonnullorum inter se pugnas, resque gestas commemorat, & capta iam Troia, errores quorundam, præcipue Vlyssis, in quem eius priscarum rerum narratio terminatur. Compendiosa quædam narratio est maxima huius libelli pars, iis non inutilis, qui vetera complecti memoria volunt. Adscriptum item erat lepidum illud epigramma:

[Left margin notes:] Ἀ... Pheraus Thebe Iasonis F. — * αἱ εὐλαβὴς. * ἐν Φερῶν ὁ τύραννος. — * αἱ. μεταδῦσα. — Tisiphono. — Apollodori Grammatici Bibliotheca.

[Right margin notes, partly cut off:] a Ab Ar... — b Videndus ... Val. Max lib. 9 ... c Plutarc. ... c Al. Eu... ce. — d Ex parte ... tres du... libros ... Græco ... Apollodoru... Sop. ... Cod. CLXI ... in princ.

APOLLODORVS.

Seclorum seriem nostra si legeris arte,
Antiqua haec fiet fabula nota tibi.
Ne vade ne volue volumina, neve Elegeian,
Neu Tragicam Musam, ne melicos numeros.
Ne dissonos Cyclicam versus ne quaere: quo in me
Inveniens, quidquid maximus orbis habet.

Αἰῶνος σπείραμα ἐμεῦ ἀπαφύσσεο παιδείῃ
μύθους γινώσκων ἀρχαιότητος πολυΐστορας·
Μηδ' ἐς Ὁμηρείην σελίδ' ἔμβλεπε, μηδ' ἐλεγείην,
μὴ τραγικὴν μοῦσαν, μηδὲ μελογραφίην,
Μὴ κυκλίων ζήτει πολύθρουν στίχον· εἰς ἐμὲ δ' ἀθρῶν
εὑρήσεις ἐν ἐμοὶ πάνθ' ὅσα κόσμος ἔχει.

CLXXXVII.

NICOMACHI GERASENI *Arithmeticorum Theologicorum libri II.*

LEGI NICOMACHI *Geraseni de Arithmetica ad res diuinas applicata libros duos.* Quae quidem inscriptio magnam admirationem, vehementémque amorem concitare queat: cum opus tamē ipsum (ne id ratiocinationes vanas, perditique otij occupationem esse dicam) longe à titulo suo recesserit. Neq; enim hic de numeris ab vnitate vsque ad denarium differens (quod in a Arithmetica sua, eique premissa Isagoge praestitit) illa pertractat, quę numeris suapte natura insunt, veramque habent contemplationem: sed ea plurimum, quę noxij sunt ingenij figmenta: & eius quidem ingenij, quod res ipsas ad suā potius speculationem contentiose aptare studeat, quam quod ad rerum naturam mentis suae cogitata dirigere conetur. Ceterum quod vir ille rerū, quae subsistunt, naturam ad numerorum essentia referre, & huic pariter includere aggressus sit, resecando, addendo, permutando, ac diuellendo, interdum quidem res ipsas, nonnunquā etiam illos amicos adeo sibi numeros ac Deos, idque vel alteram tantúmodo partem, vel certè vtramq; obeundo: etsi huius rei multae essent ipsi reddēdae rationes, in medio tamē id relinquatur. De eo tātùm [loquor] quòd Deos & Deas videre numeros exoptans, idque ipsis solum attribuens, secundum propriam cuiusque, definitámque quantitatem: hanc tamen ipsam non seruet integrā, dum in Deorum ordinē numeros refert, sed (vt antea iam diximus) secando, augēdo, vel omnino etiam dissipando, sic tandem ipsos vt plurimū pro Deis adoret; destruens interim eā quae ab initio aderat quantitatem, vt per hanc Deus [aliquis] fiat, & hac [ipsa rursum] eundem illum spolians. Neque vero aut ineffabilis, aut operta huiusmodi Theologia est. Sed haec eius sapientior, & amari dignior pars videtur, quod oporteat ingressurū in hanc admirabilē Theologiam, altiusque in abscōdita eius penetraturum, Geometriae inprimis rudem non esse, sed numerandi quoque rationem accurate tenere: neque item astrorum inspectionē obiter didicisse, quin potius & in Musicis speculationibus, atque adeo illius instrumentis esse exercitatū. Vt enim e numeris Deos efficiat, eosdemque omnis essentiae rerū subsistentium auctores ac causas effingat, e singulis iam nominatis disciplinis theoremata quaedam huic Deorum effictioni intexit: quorū scilicet ignoratio tantò sit ad huiusmodi mystagogiā impedimento futura, vt frustra suam ad discendum alacritatē prae se ferat ille, quicumq. supradictis disciplinis jam antea imbutus non fuerit. Quare oporteat, vt apparet, aetatē vniuersam iis disciplinis diligenter incumbendo contriuisse, atque consumpsisse, antequam ad haec Theologica circa numeros, & prodigiosa cōmenta veniatur, quo delirare tandem penitus tibi concedatur. Tale quid igitur summatim, vel de solo pot.* titulo loquēdo, Nicomachi Geraseni Theologia est.

a Cuius libri duo Graecè extant Parisiis an. CIↃ IↃ XXXIX

ΝΙΚΟΜΑ'ΧΟΥ ΓΕΡΑΣΗΝΟΥ̃ ἀριθμητικῶν θεολογουμένων βιβλία β.

ρπζ'. Nicomachi Geraseni Theologica arithmetica libri II.

ΑΝΕΓΝΩ'ΣΘΗ Νικομάχου Γερασηνοῦ ἀριθμητικῶν θεολογουμένων βιβλία δύο. ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφὴ ἱκανὴ θαυμάσαι, καὶ δαιμονίως ἔρωτα κινῆσαι, ἀξία· ὁ δὲ πόνος, ἵνα μὴ λέγω λογισμῶν κενεμβατούντων καὶ ματαιοσχόλων ἔργον, πόρρω τῆς ἐπιγραφῆς διεσφαλμένος. διαλαμβάνει μὲν γὰρ περὶ τῶν ἀπὸ μονάδος μέχρι δεκάδος ἀριθμῶν, οὐχ ἅπερ ἐν τῇ ἀριθμητικῇ αὐτοῦ καὶ πρὸ ταύτης εἰσαγωγῇ, ὅσα τοῖς ἀριθμοῖς φύσει πρόσεστι, καὶ θεωρίας ἔχεται ἀψευδίας, διεξιών· ἀλλὰ τὰ πλεῖστα δαψιλείας ἢ καθαρεύσεως βλάβης ἀναπλάσματα· καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, τοὺς λογισμοὺς ἰθυνούσης, τὰ δὲ πράγματα πρὸς τὰς ἰδίας φαντασίας μεταμείβειν φιλονεικούσης. ἀλλ' ὅσα μὲν ὁ ἀνὴρ τὴν τῶν ὄντων φύσιν εἰς τὴν τῶν ἀριθμῶν ὑπόστασιν ἀναφέρειν τε καὶ συγκατακλείειν διανοεῖται, περικόπτων, προστιθεὶς, ἀμείβων, διασπῶν· ποτὲ μὲν τὰ πράγματα, ποτὲ δὲ τοὺς φίλους ἀριθμοὺς καὶ θεοὺς, καὶ τοῦτο ἢ περὶ μέρος ἑκάτερον, ἢ καὶ δι' ἀμφοῖν ἰὼν, καί τοι μεγάλας ὑπέχων εὐθύνας, ὅμως ἐάσθω τοῦτο. ἀλλ' ὅτι θεούς τε καὶ θεὰς ἐπιθυμήσας ἰδεῖν τοὺς ἀριθμοὺς, καὶ τοῦτο διδοὺς αὐτοῖς διὰ μόνην τὴν ἰδιάζουσαν καὶ ὡρισμένην ἑκάστου ποσότητα, οὐ φυλάττει ταύτην ἀκέραιον εἰς τὸ θεῶν γένος ἀναφέρων αὐτούς· ἀλλ', ὡς καὶ προείπομεν, τέμνων, αὔξων, παντοίως κεραΐζων, οὕτως αὐτοὺς ὡς τὰ ἐπὶ πλεῖστον θεοὺς προσκυνεῖ· τὴν μὲν ἐξ ἀρχῆς φθείρων ποσότητα, ἵνα θεὸς ᾖ διὰ ταύτην, ταύτης δ' αὐτὸν ἀποστερῶν. οὐ γὰρ ἀπόρρητος καὶ σκεπτέα ἡ τηλικαύτη θεολογία. τὸ δὲ σοφώτερον καὶ στέργεσθαι δίκαιον, δεῖ τῷ μέλλοντι τῇ θαυμασίᾳ ταύτῃ ἐμβαθύνειν θεολογίᾳ, καὶ τῆς κρυφιότητος εἴσω διεισδύναι, γεωμετρίας μὲν οὐκ ἀμαθῶς ἔχειν· ἐλάσσω δὲ καὶ πρὸς ἀριθμητικὴν ἀκριβολογίαν, οὐδὲ τὴν ἀστρονόμου σοφίας ἐν τῷ παρέργῳ τὴν μάθησιν πεποιῆσθαι· καὶ μὴν ἐν τοῖς μουσικοῖς θεωρήμασι, καὶ δὴ καὶ ὀργάνοις ἐγγεγυμνάσθαι. ἵνα γὰρ τοὺς ἀριθμοὺς θεοποιήσῃ, καὶ τῶν ὄντων τῆς οὐσιώσεως αἰτίας ἀναπλάσῃ· ἀφ' ἑκάστης τῶν εἰρημένων ἐπιστημῶν ἔνιά τινα τῶν θεωρημάτων τῇ πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς συνυφαίνει θεοπλαστίᾳ· ὧν ἡ ἄγνοια ἐμποδὼν ἂν σταίη πρὸς τὴν τῶν τηλικούτων μυσταγωγίαν, καὶ μάτην τὸ πρόθυμον ἐπιδείξεται ὁ ταῖς εἰρημέναις μὴ προομιλήσας ἐπιστήμαις. καὶ δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, βίον ἀνθρώπου καταρρῖψαι, καὶ προσαναλῶσαι τῆς θεολόγου ταύτης τῶν ἀριθμῶν τερατείας, καὶ φιλοσοφῆσαι τοῖς μαθήμασι σπουδαίως, ἵν' ἐξῇ καὶ ματαιολογῆσαι τελείως. ὡς μὲν οὖν ἐν κεφαλαίῳ, μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν φάναι, τοιοῦτον ἡ τοῦ Γερασηνοῦ Νικομάχου θεολογία.

Μονάς.

Λέγει δὲ τὴν μονάδα, ἄλλα τε οὐκ ὀλίγα τῶν πλασμάτων τῇ περὶ αὐτὴν ἀληθείᾳ καὶ τοῖς προσοῦσι φυσικοῖς ἰδιώμασι καταμιγνύς· καὶ ὡς νοῦς τε εἴη, εἶτα καὶ ἀρσενόθηλυς, καὶ θεὸς, καὶ ὕλη δέ πως· πάντα χρήματα μίξιες ὡς ἀληθῶς, καὶ πανδοχεὺς λοιπὸν, καὶ χωρητική, καὶ χάος, σύγχυσις, σύγκρασις, ἀλαμπία, σκοτοδία, χάσμα, τάρταρος· καὶ Στύγα δὲ αὐτὴν τερατολογοῦσι, καὶ φρικώδη καὶ ἀμιξίαν, καὶ βάραθρον ὑποχθόνιον, καὶ Λήθην, καὶ στερρὰν παρθένον, καὶ Ἄτλαντα· καὶ ἄξων δέ ἐστιν αὐτοῖς, καὶ ἥλιος, καὶ πυράλιος, καὶ Μορφὼ δὲ, καὶ Ζανὸς πύργος, καὶ * ἀπομαντικὸς λόγος· Ἀπόλλων τε καὶ προφήτης, καὶ λόγιος. ἡ δὲ τῶν ὀνομάτων αἰτία, ἡ μὲν φρενὸς ἀστάτου καὶ δεισιδαιμονεστέρας: ἡ δὲ οὐδὲ τῆς παιδαριώδους ἀνατυπώσεως ἀπηλλαγμένη. ἀλλ' ἡ μὲν μονὰς οὕτω Νικομάχῳ, καὶ τοῖς αὐτοῦ διδασκάλοις θεολογεῖταί τε ἅμα καὶ βάλλεται ὕβρει.

* σπερματικός.

Δυάς.

Ἡ δὲ δυὰς τόλμα τέ ἐστιν αὐτοῖς, καὶ ὕλη, καὶ τῶν ἀνομοίων αἰτία, καὶ μεταίχμιον πλήθους καὶ μονάδος. ἐκ συνθέσεως τε καὶ παραθέσεως μόνη ἴσον ποιεῖ, διὸ καὶ ἴση. ἀλλὰ καὶ ἄνισος, καὶ ἔλλειψις, καὶ πλεονασμὸς, καὶ μόνη ἀσχημάτιστος, καὶ ἀόριστος, καὶ ἄπειρος. ἀρχή τε ἀρτίου μόνη, καὶ οὐκ ἄρτιος. οὐ μὴν οὐδ' ἀρτιάκις ἄρτιος, οὐδὲ περισσάρτιος, οὐδ' ἀρτιοπέριττος: ἀλλὰ τούτων μὲν τὰ πλείω ἴδιός ἐστι τῇ δυάδος φυσικῇ ἰδιότητι. αἱ δὲ τῆς τερατείας, πηγή ἐστι πάσης συμφωνίας καὶ μουσῶν ἡ Ἐρατὼ, καὶ ἁρμονία, καὶ τλημοσύνη, καὶ ῥίζα, οὐ κατ' ἐνέργειαν πω, καὶ δύναμις, καὶ πόδες πολυπίδακος Ἴδης, καὶ κορυφαὶ, καὶ Φάνης. ἀλλὰ καὶ ἴσον [Δία,] διὰ τὴν δυάδα, ἡ μυθοπλασία θεολογεῖ, καὶ δίκην, καὶ Ἶσιν, καὶ φύσιν, καὶ Ῥέαν, καὶ Διομήτορα, καὶ πηγὴν διανομῆς· ἔστι δ' αὐτοῖς ὡς Ῥέα, καὶ Φρυγία, καὶ Λυδία· καὶ Δινδυμήνη, καὶ Δημήτρα, καὶ Ἐλευσινία, καὶ Ἄρτεμις, καὶ Ἵμερος, καὶ Δικτύννα, καὶ Ἀερία, καὶ Ἀστερία, καὶ Δίσαμος καὶ Ἑστία· καὶ μὴν καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Διώνη, καὶ Μυχαία, καὶ Κυθέρεια, καὶ ἄγνοια, καὶ ἀγνωσία, καὶ ψεῦδος, καὶ ἀδιορισία, καὶ ἑτερότης, καὶ νεῖκος, καὶ διχοστασία, καὶ μόρος, καὶ θάνατος. τοιαῦτα μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ δυὰς θεολογεῖται.

Τριάς.

Ἡ δὲ τριὰς, ἔστι μὲν πρῶτος περισσὸς κατ' ἐνέργειαν, καὶ τέλειος πρῶτος, καὶ μεσότης, καὶ ἀναλογία· τὴν δὲ τῆς μονάδος δύναμιν εἰς ἐνέργειαν καὶ ἔκτασιν προχωρεῖν ποιεῖ. ἀλλὰ καὶ πρώτη, καὶ κυρίως μονάδων σύστημα. εἶτα λοιπὸν ἐντεῦθεν αὐτοῖς πρὸς τὸ φυσιολογικὸν αἴρεται ὁ ἀριθμός. αἰτία τε γὰρ τῆς τριχῇ διαστατῆς, καὶ περατωτικὴ τῆς ἀπειρίας τῆς ἐν ἀριθμῷ, καὶ ὅμοιον, καὶ ταὐτὸν, καὶ ὁμόλογον, καὶ ὡρισμένον. ἀλλ' οὔπω ταῦτα φορτικά· τὰ δ' οὐχ ὅμοια. καὶ νοῦς τις ἡ τριὰς, καὶ εὐβουλίας καὶ συνέσεως αἰτία, καὶ γνῶσις ἀριθμοῦ τὸ κυριώτατον, μουσικῆς τε πάσης κυρία, καὶ σύστασις. καὶ γε καὶ γεωμετρίας ὅτι μάλιστα· καὶ μὴν καὶ τῶν τῆς ἀστρονομίας καὶ οὐρανίων φύσιν τε καὶ γνῶσιν αὕτη τὸ κράτος ἔχει καὶ συνέχει, καὶ εἰς οὐσίωσιν ἄγει. καὶ αἱ ἀρεταὶ δὲ πᾶσαι ταύτης ἐξῆπται, καὶ ἐκ ταύτης προΐεσιν· εἶτα λοιπὸν τὰ μυθώδη.

De *Vnitate* ergo (praeter alia figmenta non pauca, quae rebus de ea veris, naturalibusque proprietatibus vna cum quadrantibus admiscet) etiam illud refert: Mentem ipsam esse, deinde et marem & feminam, ac Deum, & materiam quodammodo. Deinde res omnes revera nascere, & deinceps omnium receptricem esse atque capacem, confusionem, contemperationem, obscuritatem, tenebras, hiatum, Tartarum insuper hanc, immo Stygem esse nugantur, & horrorem, atque impermistionem: barathrum quoque subterraneum, Lethen, *b* rigidam virginem, & Atlantem. Axis praeterea ipsis est, & Sol, & Pyralios, *c* Morpho, Iouis arx, ac seminalis ratio. Apollo ad haec & Propheta & fatidicus. Nominum vero horum ratio, partim à mente est instabili, ac superstitiosa, partim ne à puerili quidem recedit imaginatione. Ceterum vnitas hoc pacto a Nicomacho, eiusque praeceptoribus simul in Deos refertur, & contumelia afficitur.

Dyas deinde, seu *Binarius*, audacia ipsis est ac materia, dissimiliumque caussa, & vnitatem inter ac multitudinem interstitium. Ex compositione atque permistione solus hic aequalitatem efficit: quare etiam aequalis est, sed & inaequalis est, defectusque & abundantia: solus item informis, & indefinitus, carensque termino. Solus paritatis principium: nec tamen par, neque rursum pariter par, neq; impariter par, neque pariter impar. Verum horum plurima affinia sunt naturali binarij ipsius proprietati. Quae vero ad prodigiosa commenta pertinent, haec fere sunt. Fons est omnis concentus, & inter Musas Erato, itémque Harmonia. Tolerantia ad haec, radixque, etsi non actu quodammodo, potestas praeterea, & pedes *d* fontibus abundantis Idae, ac vertices, & *e* Phanes. Quin & à Binario aequum esse Iouem, fabularum haec figmina theologice disputat. *f* Iustitiam ad haec esse Dyada, & Isin, Naturam, ac Rheam, & Iouis matrem, fontémque distributionis. Est insuper ipsis tanquam Rhea tam Phrygia, quam Lydia atque *h* Dindymene. *i* Demetra quoque & Eleusinia, Diana, Appetitus, *k* Dictynna, Aeria, Asteria, Disamus, & *l* Vesta. Quin etiã Venus, *m* Dione, *n* Mychaea, Cytherea. Ignorantia itẽ atque imprudentia, falsum, *o* permistio, simultas, contentio, dissidium, fatum denique, & mors. Sic ferè de Binario ab ipsis est theologice disputatum.

Ternarius vero primus omnium actu impar est, primúsq. perfectus numerus, & medietas, ac proportio: qui vnitatis vim in actum atque exporrectionem procedere facit. Hęc prima est omnium, & quidem propria, vnitatum coagmentatio. Hinc porro ad Physiologiam numerum hunc traducunt. Caussa enim est rei tripliciter separabilis, & infinitatem numerorũ definiens: simile quoque, & idem, & eiusdẽ proportionis, ac determinatũ. Verum haec nõdum adeo stolida, quibus ista nequaquam similia. Mens quaedam Ternarius est, & sapientię atque intelligentiae caussa: cognitio ad haec, quae numeri est pars maxime propria: Musicae quoque vniuersae potestas, ac compositio: & vero Geometriae vel maxime. Quin etiam hic rerum ad Astronomiam, siue ad caelestium naturam ac scientiam pertinentium vim omnem habet ac continet, eamque ad substantiae productionem impellit. Virtutes quoque omnes ab hoc numero dependent, atque ab eo proficiscuntur. Deinceps quae ad fabulas spectant refert.

[illegible]

b στερρὰν παρθένον. [illegible] Minerua [illegible]
c Venerem id apud Lacedaemonios cognomen, de qua Pausan. Lacon.
d Homero quoque nota πολυπίδακος Ἴδη.
e Sol hic quibusdam, aliis [illegible]. Vide Suidã & Gyrald. [illegible] Thebis quodã meminit Pausan. in Corinthiacis.
f Δίκην; de qua Mythologi.
g Διομήτορα.
h De Dindymene matre Pausan. & Gyrald. Syntagm. IV.
i Suida quoque [illegible]
k Vide Pausan. & Gyrald. Syntagm. VII & reliquos Mythologos.
l Ἑστία. [illegible]
m [illegible] inquit Suid.
n Μυχαία [illegible]
o ἀδιορισία. [illegible]

Hinc Trias ipsis Saturnia est, & Latona, Amaltheæ cornu. *a* Ophiona itē eam esse nugantur, ac Thetin, & Harmoniā. Hecaten quoque, & *b* Eranam, & *c* Charitiā, atque è Musarum choro Polymniam, Plutonémq. & Loxiam Vrsam præterea, & Helicen, atque eam, *d* quæ æquore non mergitur, Dametramen, *e* Dioscorum, *f* Metin, Trigeniā, Tritoniā, Maris præsidem, Tritogeniam, Acheloa inhibitas, Triceps principe, *g* Curetida, *h* Cratæida, Harmoniā, Symbeniam, Gamum, Gorgoniam, Phorciam, Trisomum, & *i* Lychnium. Talis ipsis Ternarius est, atque in totum multos eorum Deos refingitur.

Quaternarius itē magno ipsis miraculo est, nouus Deus, & quidē multiplex, vel potius omnideus. Fons.n. ipsis est naturaliū effectuum, atque naturę clauiger. Sed & sua hic disciplinis constitutionē ac permāsionem affert, atq. con stitutionem natura ipsa est & varietas. Idē quoque istis Hercules, & impetus ac maximū robur, virilis potētia, nihilque habēs fœmineū. Mercurius itē & Vulcanus, Bacchus, Soritas, Maiadeus, vel Maiades. Est enim Maię filius, hoc est Binarij, Quaternarius. *k* Eriunius adhęc, & Socus, atque *l* Dioscorus. *m* Bassareus insuper, & Bimater (matrē nactus Binariū) fœminea forma, virilis viribus ę, patrās, bacchari faciēs. Item Harmonita seu Harmonia, & in Musis Vrania. Ad hūc fere modū de Quaternario nugādo philosophātur, vbi & primi libri Theologicè expositorū à Nicomacho numerorū terminus est.

Altero igitur libro mox à proœmio res illi cū *Quinario* numero est. Hic enim primus medietatem optimā, maximeque naturalem designat per disiunctionem ab vtraque extremitate numeri naturalis: cum interim vnitati quidē tanquā principio, denario verò tāquam fini coagmentetur: comprehendere simul potens ea omnia, quæ in mundi natura apparēt. Per vnitatem etenim mundus tanquā fixis radicibus stabilitus est: per denariū verò perfectus, atque in lucem productus. Sed id nonnisi ad extremam denarij partem [conficitur] cùm vniuersi elementa per Quinariū [perficiantur, atque in lucem producantur. Jnam etiā æthera ad quatuor illa adijcit. etsi hanc additionem nunquam admitteret, si vel in Quaternarij, vel multorū similiū laude versaretur. Sed nondū hæc elegantia, aut scita, quæ consequuntur, consideranda sunt. Quinarius enim siue Pentas *n* quies est à rixis, & alteratio, iubar quoq. ac iustitia, minimaque extremitas facultatis viuendi. Nemesis adhæc, & *o* Bebastia, Iurisdictio, Venus, *p* Gamelia, *q* Androgynia, Cytherea, *r* Zonæa, Circulorum præses, Semidea, *s* Iouis, Didymæa, & axis stabilis. Hanc etiā diuinā esse sublimibus verbis prædicant, & Pallada, & *ſ* Credeaten, *t* Ductricem, *v* Acreotin, æquilibrem, expertē iugi, *x* Orthiatin, atq. inter Musas Melpomenen, *y* pulchráque voce respondentem, mediorúmque medium, & *z* fœcundorum culmē. Et sic quidem ille Quinarium extollit.

Senarius ab illo formæ forma, ratione reddita dicitur, & solus inter numeros animæ accommodus, atque vniuersi articulatio, animi effector, & qui vitalem appetitum indere solet. Vnde etiam Senarius Harmonia

διὰ ταῦτα αὐτοῖς ἡ τριὰς, Κρονία καὶ Λατὼ, καὶ ἀμαλθείας κέρας, Ὀφίονά τε αὐτὴν τερατολογοῦσι, καὶ Θέτιν, καὶ Ἁρμονίαν, Ἑκάτην τε καὶ Ἐρατὼ καὶ Χαριτίαν καὶ μουσῶν Πολύμνιαν, αἰδωνέα τε καὶ λοξίαν ἄρκτον, ἑλίκα, καὶ ποτὶ βυθὸν οὐ δυομέναν, Δαματράν τε καὶ Διοσκορίαν, καὶ μῆτιν, καὶ τριδυμίαν, τριτωνίδα, θαλασσάρχον, τριτογένειαν, ἀχελωίαν, καὶ ἀγυιοτέραν κηρυκίδα, * κουρῆτιν, κραταιίδα, ἁρμονίαν, συμβαινίαν, γάμον, γοργονίαν, φορκίαν, τρίσωμον καὶ λύχνιον. * τοσαῦτα μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τριὰς, καὶ εἰς τοσούτους αὐτοῖς θεοὺς ἀναπλάττεται.

Ἡ δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιστον, ἄλλη θεὸς, πολύθεος, μᾶλλον δὲ πάνθεος. ἔστι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ, καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως. ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὰ μαθήματα συστάσεώς τε καὶ διαμονῆς αὐτὴ προαγωγὸς καὶ αἰτία· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις καὶ αἰόλα· ἔστιν αὐτοῖς καὶ Ἡρακλῆς, καὶ ἐξόρμησις, καὶ ἀλκιμωτάτη, καὶ ἀρρενικὴ, καὶ ἀθήλυντος, Ἑρμῆς τε καὶ Ἥφαιστος καὶ Διόνυσος, καὶ Σωρείτης καὶ μαιαδεὺς, ἢ μαιάδης· τῆς γὰρ μαίας υἱὸς, ἤτοι τῆς δυάδος ἡ τετρὰς· καὶ Ἐριούνιος, καὶ Σῶκος, καὶ Διόσκορος, καὶ Βασσαρεὺς, καὶ διμάτωρ, μητρὸς τετυχὼς δυάδος· θηλύμορφός τε καὶ ἔπανδρος, καὶ ἀρρενωπὸς, καὶ βακχασμὸν ἀπεργάζων· καὶ ἁρμονία ἢ ἁρμονία, καὶ τῶν μουσῶν ἡ Οὐρανία. ἀλλ' οὕτω μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τετρὰς τερατολογουμένη θεολογεῖται, καὶ τὸ πρῶτον τῶν θεολογουμένων ἀριθμῶν Νικομάχῳ συναπαρτίζεται βιβλίον.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μετὰ τὸ προοίμιον ἡ πεντὰς αὐτῷ πληροῖ τὸν ἀγῶνα. ἡ γὰρ πεντὰς πρώτη μεσότητος τῆς ἀρίστης καὶ φυσικωτάτης * ἐμφαντικὴ κατὰ διάζευξιν ἀμφοτέροις πέρασι τοῦ φυσικοῦ ἀριθμοῦ· μονάδι μὲν, ὡς ἀρχῇ, δεκάδι δὲ, ὡς τέλει συνεζευγμένη· καὶ συλληπτικὴ τῶν ἐν τῇ κοσμικῇ φύσει φαινομένων. καὶ γὰρ κατὰ μὲν τὴν μονάδα ὁ κόσμος ἐρρίζωται: ἤνυσται δὲ καὶ πέφανται κατὰ τὴν δεκάδα. ἀλλὰ καὶ ὅτι πρὸς ἔσχατον καὶ μόνον μέρος τῆς δεκάδος, καὶ τὰ στοιχεῖα δὲ τοῦ παντὸς κατὰ τὴν πεντάδα. προστίθησι γὰρ τοῖς τέσσαρσι καὶ τὸν αἰθέρα. ὃ * οὐκ ἂν αἱροῖτο ὑμνῶν τὴν τετράδα καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἀλλ' οὔπω ταῦτα κομψὰ καὶ σοφά. τὰ δ' ἐφεξῆς σκόπει. ἀνεικία γὰρ ἡ πεντὰς καὶ ἀλλοίωσις, καὶ φάος, καὶ δικαιοσύνη, καὶ ἐλαχίστη ἀκρότης τῆς ζωότητος, καὶ Νέμεσις, καὶ Βουβάστια, καὶ δίκη, καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Γαμηλία καὶ Ἀνδρογυνία [καὶ Ζανὸς πύργος] καὶ Κυθέρεια, καὶ ζωναία, καὶ κυκλοῦχος, καὶ ἡμίθεος, καὶ ζανὸς πύργος, καὶ διδυμαία, καὶ ἄξων ἑδραῖα. ἀμβροτόν τε ὑψηλολογοῦσι καὶ Παλλάδα, καὶ * κρηδιατίν, καὶ ἀγεμονίαν, καὶ ἀκρεῶτιν, καὶ ἀτάλαντον, καὶ ἄζυγα, καὶ Ὀρθιάτιν, καὶ μουσῶν Μελπομένην, καὶ ἀμειβομένην * ἐπὶ καλῇ, καὶ μέσων μέσην, καὶ ἀκρότητα γονίμων. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν σεμνύνει καὶ τὴν πεντάδα.

Ἡ δὲ ἑξὰς, εἶδος εἰδέων αὐτῷ ἀπολογεῖται, καὶ τῇ ψυχῇ μόνος ἀριθμῶν ἁρμόζων, καὶ διάρθρωσις τοῦ παντὸς, ψυχοποιὸς, καὶ τῆς ζωτικῆς * ὀρέξεως ἐμποιητική. ὅθεν καὶ ἑξὰς, καὶ ἁρμονία,

* al. ἀγυιάτιδα.
* ἴσα.
Τετράς.
Πεντάς.
* ἐμφαντική.
* al. αἱροῖ.
* al. κρηδιάτιν.
* ἀμειβομένη.
Ἑξάς.
* ζωτικῆς.

a Ophiona autem Messeniorum vatem celebrem fuisse Pausanias in Messenicis.
b Ergane forte legendum.
i Lychnion Vrsam etiam vocant.
k An Eriunius? Mercurium Homerus vocat.
l Quasi Iouis filius dicatur.
m Bacchi cognomentum.
o Bubastin ab Ægyptiis dictam Dianam esse Herodotus scribit.
p De Iunone Gamelia.
q Androgyniam quam Venerem dicunt.
r Zonæa Venus.

ſ Κρηδιάτιν Venerem fortasse Pausan. Arcadic. t Vnde Diana cognominata, teste Pausan. Arcadic. v ἀκρία à Minerua. x De Orthia Diana multa Pausan. quam alibi Callisten nominat. y ἀμειβομένη. z ἀκρότητα γονίμων extremitatem indicare.

καὶ ἠλιομέλαινα, καὶ κυρίως αὐτὴ μᾶλλον Ἀφροδίτη, ζυγία τε καὶ γαμηλία, καὶ ἀνδρογυνία θεολογεῖται. ἀλλὰ καὶ ζυγῖτις, φιλοτησία, καὶ εἰρήνη, καὶ φιλία, καὶ ὑγεία, ἄκμων τε καὶ ἀλήθεια. καὶ μοιρῶν δὲ Λάχεσιν αὐτὴν τιθέασι, καὶ ἀρχὴν, καὶ ἡμισυ παντὸς, καὶ ἑκατηβελέτιν, καὶ τριοδῖτιν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ Περσείαν, καὶ τρίμορφον, καὶ Ἀμφιτρίτην, καὶ ἀντιδίκαν, καὶ μουσῶν Θάλειαν, καὶ πανάκειαν. ἔτι μὴν οὐδὲ τὸ μὴ ἑξάς αὐτοῖς θεὸς εἶναι καὶ θεὰ διαφεύγει φιλοτιμεῖσθαι.

Ἡ δὲ ἑβδομὰς τί ἄν τις καὶ εἴποι; σεπτὰς μὲν γάρ ἐστι, [* ἴσως.] καὶ τὸ Σ φθείρει ἡ συνήθεια, ἑλκει δὲ τὸ ἑπτὰ ἐκ διπλοῦ τοῦ Ζ. ὅπερ τῷ πρὸ αὐτοῦ ἀριθμῷ ἡ φύσις πρὸς τῷ τέλει ἀπεκλήρωσεν· ἵν᾽ ἡ τοῦτο ἐπιτεχνήματα τῷ σεβαστῷ ἀριθμῷ πρὸς τὸ ἐπιβουλὴν τὴν ἀπὸ τῶν πολλῶν. τοιαύτη μὲν ἡ ἀπόδειξις θαυμαστὴ, ὡς ἔστιν οὕτω σεπτὰς, καὶ σεβασμοῦ ἄξιος ὁ ἑπτά. πάλιν δὲ καὶ αὐτὴ μεσότης μονάδος καὶ δεκάδος, τύχη καὶ καιρὸς, Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρης, καὶ [* ἀγελεία.] ἀκρεώτις, καὶ ἀγελία, καὶ ἀτρυτώνη, φυλακῖτις, ὀβριμοπάτρη, ἐπιπηγύεια, γλαυκῶπις, Ἀλαλκομένεια, Παντεύχια, ἐργάτη, πολυάρητη, [* ἠλεμέλαινα.] *ἠλεμέλαινα, ἀμαλθείας φύσις, αἰγὶς, Ὄσιρις, ὕπνος, φωνὴ, αὐδὴ, καὶ μουσῶν ἡ Κλειώ. εἰ βούλει δὲ καὶ κρίσις καὶ Ἀδράστεια, καὶ πολυφλύαρος οὗτος. οὕτω μὲν ἡ πάνσεπτος αὐτοῖς ἑπτὰς, μακροτέρῳ πόνῳ, μέγας καὶ πολὺς θεὸς ἀνυμνεῖται.

[Ὀκτώ.] Ἡ δὲ ὀκτὰς, εἰ καὶ μὴ τοῖς ἴσοις μηδ᾽ ὀγδόῳ μέρει, ἀλλ᾽ ἐν τῷ θεὸς αὐτοῖς εἶναι, οὐδ᾽ αὐτὴ τοῦ θρόνου ἀπερρίφη. παναρμονίαν γὰρ αὐτὴν προσκυνοῦσι, καὶ [* al. Καδμείαν.] *Καδμείας μητέρα, καὶ Ῥέαν, καὶ θηλυποιὸν, καὶ Κυβέλην, Κυβήβην τε καὶ Δινδυμήνην, καὶ πολιοῦχον, ἔρωτά τε καὶ φιλίαν, μῆτιν, ἐπίνοιαν, ὀρείαν, Θέμιν, νόμον, ἠλιτόμηνον, καὶ τῶν μουσῶν τὴν Εὐτέρπην.

[Ἐννεά.] Καὶ ἡ ἐννεὰς δὲ ὑστερεῖ μὲν καὶ τῆς θειότητος καὶ τῆς μακρᾶς συγγραφῆς, ἧς ἡ ἑβδομὰς ὑπερῆρε: πλὴν τῆς ὀκτάδος ἐγγὺς θεολογεῖται. ὠκεανὸς γὰρ αὐτοῖς αὐτὴ [* al. περιρρεῖται.] *περιρρέεται, καὶ ὁρίζων ἀνυμνεῖται. Προμηθέα τε αὐτὴν, καὶ ὁμόνοιαν, καὶ περσείαν, καὶ ἄλιον ἱερολογοῦσιν, ἀνεικίαν, ὁμοίωσιν, Ἥφαιστον, Ἥραν, Διὸς ἀδελφὴν καὶ σύνευνον, ἑκάεργον, παιᾶνα, νυσηΐδα, ἀγυιέα, ἐνυάλιον, ἀγελείαν, Τριτογένειαν, ὁμόνοιαν, Πειθὼ, Κουρῆτιν τε καὶ Κόρην, καὶ Ὑπερίονα, καὶ μουσῶν Τερψιχόρην.

[Δεκά.] Ἡ μέντοι δεκὰς αὐτὴ ἐστιν αὐτοῖς τὸ πᾶν, θεὸς ὑπέρτατος, καὶ θεὸς θεῶν· ὅτι δέκα χειρῶν καὶ δέκα ποδῶν δάκτυλοι, καὶ δέκα κατηγορίαι, καὶ τοῦ λόγου δέκα μέρη. ἵνα γὰρ ἡ αὐτοῖς πάντα ἡ δεκάς, προσεπιθέασι τοῖς τοῦ λόγου μέρεσι προσηγορίαν καὶ ἀναπλήρωμα τι εἶναι ἐγγὺς, ὡς ἐν αὐτῇ περιλαμβάνεσθαι στερεὰ καὶ τὰ ἐπίπεδα, ἄρτια, περισσὰ, [* al. τέλεια.] ἀρτιοπέρισσα, *τέλεια, σύνθετα καὶ ἀσύνθετα, ἰσότητα, ἀνισότητα, τὰς δέκα σχέσεις, τὰ σφαιρικὰ, τὰ κυκλικὰ, γεννητικὰ, τελεστικὰ, ἐναρμόνια τοιαῦτα. ἀλλ᾽ ὅπως αὐτοῖς κόσμος ἡ δεκάς, καὶ οὐρανὸς, εἱμαρμένη, αἰὼν, κράτος, πίστις, ἀνάγκη,

atque vniuersa natura, & magis proprie ipsamet Venus, cum iuga, tum nuptialis, & Androgynæa theologice ab eo constituuntur. Iugalis adhæc & illecebra: Pax quoque, amicitia, sanitas, & a Acmon, ac veritas. Hexadem insuper volunt hi Parcas inter Lachesin esse, principiumque ac dimidium totius, & b longe iaculatricem, ac Triuiam, Dicæosynen, d Perseiam, Triformem, Amphitriten, e Antidicam, & de Musarum numero Thaliam, ac Panaceam. Hæc atque Senarius ab ipsis prætermissus est, quin Deus Deaque esse omni studio probaretur.

Iam Hebdomas (quid dicas?) confessum sit f σεπτάς, vbi si consuetudo g Σ forte exterat, trahit hoc facile ex duplici littera Ξ, quam ipsa natura h ad præcedentis numeri finem veluti forte attribuit, vt hæc adminiculo aduersus vulgi insidias augusto illi numero esset. Atque hæc admiranda illa demonstratio est, qua ita existere docet [vocem] σεπτάς, & cultu dignum numerum ἑπτά. At rursum i etiam hic vnitatis est ac denarij medietas. Fortuna item, & Occasio, Minerua, Mars, k Acreotis, & Agelia, Atrytone, & l capta eadem; m valido patre nata, Tritogeneia, cæsios habens oculos, n Alalcomeneia, o Panteuchia, p Ergana, & multis precibus expetita, integritas naturæ, Amaltheæ stirps, Ægis, Osiris, somnus, vox, sonus, & de Musarum numero Clio. Si libet, etiam Iudicium, & Adrastia, & eiusmodi merita multæ. Sic plane ille adorandus Septenarius, ingenti longoque labore, vt magnus, multiplexque Deus ab ipsis laudibus celebratur.

Octonarius deinde, etsi nequaquam tantam laudem (ne octaua quidem ex parte) obtinuit: quando tamen pro Deo etiam hic ipsis est, e sede sua non excidit. Adorant enim ipsi in quasi summam Harmoniam, & q Cadmeiam matrem, ac Rheam r muliebrificam, Cybelen, Cybeben, Dindymenen, vrbisque custodem, velut amorem item, atque amicitiam, prudentiam, intelligentiam, s Oreiam, t Themin, legem, natum ante exactos menses, & Musarum Euterpen.

Nouenarius item postliabetur, & in Deitate, & in longa descriptione, qua Septenarius in altum numen quantum eiectus fuerat, at proximum saltem in diuinitate gradum cum Octonario obtinet. Circumfluentur enim ab ipsis tanquam Oceanus, atque vt visum finiens circulus [Horizonta Græci vocant] celebratur. Promethea quoque ipsum faciunt, & Concordiam. Perseiam, & Solem indigitant. Quietem quoque a rixis, & similitudinem, Vulcanum, Iunonem, Iouis sororem & coniugem, x eminus operantem, Pæana, Nysieida, y Agyiea, z Enyalium, Ageliam, Tritogeneiar, Concordiam, Suadam, Curetidem, Proserpinam, & Hyperionem, Musarum denique Terpsichoren.

Denarius denique ipsis est vniuersum, Deus summus, & Deorum Deus, quod manuum pedumque decem sint digiti, decemque [vt Logici vocant] prædicamenta, ac orationis partes decem. Omnia enim ipsis Decas vt sit, ille eorum ceteris orationis partibus apponunt & supplementum. Quod attinet dicere, complecti illos hic solida, plana, paria, imparia, pariter imparia, perfecta, prima, simplicia, æqualia, inæqualia, decem ipsis habitudines, sphærica, circularia, ad generaturas atque imitationes spectantia, & his conformentia. Vt itidem ipsis decas sit mundus, cœlum, fatum, æuum, potentia, fides, necessitas,

Atlas, maxime Deus, Phanes, Sol, Vrania, Memoria, Mnemosyne. Et vero omnia, opinor, praedicta Deorum nomina decadi attribuit, [illegible] iis ipsis antea occupatis, propria tamen illa [illegible] continente, [illegible] singulis [illegible]. Quanto enim [illegible] diuinitatis vim, quae in numeris inuenitur, obtineat: propterea quoque fusus adeo Nicomachus in hoc describendo esse voluit. quamquam multo adhuc longior sit in Monade atque Septenario. Verum id ita in Monade accidit, quod de reliquis item numeris non modica ibi disputet, & praefationibus [illegible] extenuatur. Vbi & hoc obseruandum [illegible] sermonem de decade, dum de [illegible] disputat, inhaerere: quod idem in Quinario facit, de quo aeque pene multis atque de Septenario disserit.

Habes, charissime frater, per summa capita [illegible] Nicomachi illam celebrem [illegible] Theologiam [illegible] perspicax [illegible] extra humana [illegible] Geometrica, Arithmetica, ceteras que mathematicas disciplinas (vt & tu scis) plerique [illegible] non ignoti [illegible] negligentius [illegible] Hermeie [quidam] filius: [illegible] Ammonij in his artibus [illegible] nullum ipsos latere possit eorum theorematum, quae numerorum hac [illegible] Nicomachus [illegible]. Verum vnde haec [illegible]? Tempus, opinor, & quod ne vtilibus quidem parcatur, dum inutilia quaeque facillime [illegible], validam inuexit consuetudinem [illegible] vim, per quam etiam id commodi acceperit illud Nicomachi studium, quod pene cum multis vtilibus conferetur periisse. quamquam hodieque [illegible] atq; [illegible] non exiguam, quemadmodum & modo vides, & post etiam, scio, clarius videbis [illegible].

CLXXXIX.

ALEXANDRI *Admirabilium Collectio*, & PROTAGORAE *Geometriae vniuersi orbis libri VI.*

a Polyhistore [illegible] de quo Suid. & Athenaeus

LECTA est *Admirabilium* a ALEXANDRI *Collectio.* Qui multa quidem prodigiosa hoc volumine atq; incredibilia commemorat, sed alios non incelebres laudat auctores, qui eadem prius narrarint. Scribit autem de animalibus, de plantis, de regionibus nonnullis, de fluminibus, de fontibus & herbis, atque id genus aliis. Clarus enim est auctor [illegible] cum narret, non omnino [illegible] expers est.

In hoc eodem volumine PROTAGORAE quoque *Geometriae*, quae *vniuersi orbis* titulum prae se ferebat, *libri sex* continebantur. Horum quinque, etsi non [illegible], neque [illegible] accuratam, Asiae tamen, & Africae, quin & Europae situs descriptionem complectuntur. Sextus vero liber Alexandri quodammodo Collectionem [illegible] Describit enim [illegible] pierique [illegible] ceteris acceptis [illegible] plurima etiam [illegible] opinione [illegible]. Perspicua & [illegible] brevis narratio, hoc textu [illegible] maxime.

Ἄτλας, ἀκάμας, Ζεύς, [illegible], Οὐρανία, Μνήμη, Μνημοσύνη, καὶ ταῦτα ἄλλα, οἶμαι, τὰ προειρημένα τῶν θεῶν ὀνόματα τῇ δεκάδι ἀνῆψεν, [illegible] τοῖς [ἑκάστοις ταῦτα] ἰδιοποιήσαντο, καὶ συνάγειν τὰ αὐτὰ κατὰ πᾶσαν λέξιν τοῖς ἀποκλήρωσιν. ἐπεὶ [illegible] ἡ δεκάς, καὶ τὸ κράτος τῶν ἐν ἀριθμοῖς ἔχουσα θεσπέσιος. διὰ τοῦτο Νικόμαχος καὶ πολύστιχος ὁ περὶ αὐτὴν τέτακται. [illegible] μακροστιχώτερος, ὅτι τῆς μονάδος [illegible] ἀλλ' ὁ περὶ τῆς μονάδος, ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν ἑξῆς ἀριθμῶν οὐκ ὀλίγα διεξέρχεται, καὶ προοιμίοις πλατύνεται. πλὴν ἔτι ἐν ἀμφοῖν πολλά, καὶ περὶ τῆς δεκάδος ἐμφιλοχωρεῖ ὥσπερ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς πεντάδος λόγῳ [illegible] τῆς ἑβδομάδος παρεκτεινομένη κατὰ τὸ μῆκος. ἀλλὰ γὰρ αὕτη σοι, ὦ φίλτατε ἀδελφῶν, καὶ τῶν Νικομάχου ἀριθμῶν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἡ πολυθρύλλητος καὶ δυσδιεξίτητος θεολογία, ἣν μετὰ [illegible] καὶ φιλοπονίας, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ δυσθεώρητόν τε καὶ δυσκατάληπτον, μικροῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἀναχωροῦσαν ἐπινοίας [illegible] γεωμετρικά καὶ ἀριθμητικά, καὶ τἆλλα τῶν μαθημάτων, ὡς καὶ [σὺ] συνεπίστασαι, πολλοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐγνωκότων οὐκ ἔλαττον εἶναι τοῦ παιδὸς Ἑρμείου (οἶδας γὰρ πάντως τὴν περὶ ταῦτα δεξιότητα τοῦ Ἀμμωνίου) διακριβοῦσι, καὶ οὐδὲν αὐτοὺς λάθοι ἂν τῶν θεωρημάτων, ἃ συνεπισωρεύει Νικόμαχος περὶ ἀριθμῶν τούτων. ἀλλὰ πόθεν ἐφάνησαν; ὁ χρόνος, οἶμαι, καὶ τὸ μὴ φείδεσθαι τῶν χρησίμων, ἐκ τοῦ ῥᾷστα τὰ ἄχρηστα [illegible], ἔθος ἔλαβε μείζω τοῦ ἀμαθοῦς κράτος, καὶ ἐκέρδανεν ἂν τὸ Νικομάχου σπουδῇ, τὸ μετὰ πολλῶν χρησίμων μικροῦ νομίζεσθαι διεσπάρθαι. ἀλλ' ἔστι τοῦ περιάπτεται οὐκ ὀλίγην δόξαν, ὡς ὁρᾷς, καὶ οἶδα ὄψει σαφέστερον ἀποκειμένην.

a al. [illegible]

a al. [illegible]

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ συναγωγή, καὶ Πρωταγόρου γεωμετρίας τῆς οἰκουμένης λόγοι ἕξ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀλεξάνδρου θαυμασίων συναγωγή. λέγει μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ πολλὰ παράδοξα καὶ ἄπιστα, πλὴν ἄλλους τῶν οὐκ ἀφανῶν εἰσάγει ταῦτα προϊστορήσαντας. λέγει δὲ περί τε ζῴων, καὶ φυτῶν, καὶ χωρῶν τινων, καὶ ποταμῶν, καὶ κρηνῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ τῶν τοιούτων. σαφὴς δὲ τὴν φράσιν καὶ κεφαλαιώδης ἐστί, καὶ οὐδὲ [illegible] ἀπεστερημένος. ἐν ταὐτῷ δὲ [δὴ] τοῦ Πρωταγόρου γεωμετρίας, τῆς οἰκουμένης ἐπιγραφὴν ἔχον, λόγοι ἕξ. ὧν τὰ μὲν πέντε [illegible] ἀκριβῶς· ἀλλ' ἔν τε τῇ τῆς Ἀσίας τε καὶ Λιβύης, ἀλλὰ καὶ Εὐρώπης περιήγησιν περιέχει· ὁ δὲ ἕκτος [illegible] τὴν Ἀλεξάνδρου συναγωγήν. [illegible] ἀναγράφει τὴν ἱστορίαν. ὧν τὰ μὲν [illegible], πολλὰ δὲ καὶ εἰς [illegible] ἄλλων προβαλλόμενα [illegible]. σαφὴς δὲ καὶ οὗτος καὶ κεφαλαιώδης, κατά γε τὴν φράσιν μάλιστα.

Alexandri admirabilium collectio.

ΣΩΤΙ-

ΣΩΤΙΩΝΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΡΑΔΗΝ περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ ἐθῶν συναγωγή.

ΑΚΕΣΤΟΡΙΔΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑ πόλιν μυθικῶν λόγοι δ'.

Ἀνεγνώσθη Σωτίωνος τῶν σποράδην περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων. σύστοιχον καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον τοῖς ἐκ τῶν τοῦ Πρωταγόρου, καὶ τῇ Ἀλεξάνδρου συναγωγῇ, πλὴν ὅτι ἐνταῦθα τὰ περὶ κρηνῶν μόνον καὶ λιμνῶν παραδοξολογούμενα [illegible] ἐν ἐκείναις δὲ καὶ πλείστων ἄλλων. [illegible] ταῦτα δὲ συνανεγνώσθη αὐτῷ καὶ Νικολάου λόγος Ἡρώδῃ τῷ Ἰουδαίων βασιλεῖ προσπεφωνημένος, ἐν ᾧ παραδόξων ἐθῶν ἐστὶ συναγωγή. καὶ συμβαίνει μὲν ἐνίοις τῷ [illegible] Ἀλεξάνδρου [illegible] παραδόξων συνειλεγμένων, καὶ τοῖς ἐκ τῶν Κόνωνος συντάξεων, οὐκ ὀλίγα· [illegible] ἔν τισι [illegible] ἀλλοίως τῆς ἱστορίας, [illegible] πρὸς αὐτὰ διεξιών. τὴν δὲ φράσιν μὲν καὶ αὐτὸς κεφαλαιώδης, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀποκεχωρηκώς, μετέχων δὲ πως καὶ τῆς [illegible] μᾶλλον συστροφῆς τε καὶ δεινότητος. λέγει δ' ἔνια μὲν πολλοῖς, εἰ καὶ ξενίζοντα, ὅμως ὁμολογούμενα· τὰ δ' ἀγνοούμενα μέν, οὐκ ἐκ τοῦ ἐμφαίνειν πρὸς μάχην τοῦ πιθανοῦ [illegible] ἐθῶν [illegible] τὰ πολλὰ [illegible], ὁρᾶν δὲ ἔστιν ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ἀπίθανον παρεισδυόμενον. Δαμασκηνὸς δ' ἐστὶν οὗτος οἶμαι Νικόλαος, ὁ ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων ἀκμάσας, καὶ φίλος αὐτοῦ χρηματίσας· ἐξ οὗ καὶ πλακούντων τὸ εἶδος, ἃ διέπεμπε Καίσαρι εἰς τιμὴν τοῦ ἐξαπεσταλμένου, Νικολάους ὁ Καῖσαρ ἐκάλεσεν. οὗτος καὶ Ἀσσυριακὴν ἱστορίαν ἐν πολυστίχῳ βιβλίῳ, ὅσα παλαιᾶς μνήμης [illegible] ἀναγνώσματα [illegible], καταλέλοιπεν. ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει συνανεγνώσθη ἐν λόγοις τέσσαρσιν Ἀκεστορίδου τῶν κατὰ πόλιν μυθικῶν. ἔοικε μὲν οὖν οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐκ ὀλίγων [illegible] κεχρῆσθαι. ἃ γὰρ ἕτεροι, ἤτοι γε μετριώτεροι, μηδὲ [illegible] συντάξασθαι, [illegible] καὶ ὡς ἀληθῆ [illegible] ἀνεγράψαντο, ταῦθ' οὗτος [illegible] φιλαλήθει μύθους καλέσαι. τὴν δὲ περὶ αὐτῶν ἱστορικὴν μυθολογίαν, ὡς καὶ αὐτὸς χαίρει λέγων, συνετάξατο. πολλὰ μὲν οὖν ἐστὶν ἐν τούτοις εὑρεῖν, ἅ τε συνείλεκται Κόνωνι, καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ αὐτοῦ [illegible] Βιβλιοθήκῃ, καὶ Ἀλέξανδρος ἤθροισε, καὶ Νικόλαος προσεφώνησε, καὶ Πρωταγόρας περιέλαβε. ἔστι δὲ Ἀκεστορίδῃ τούτων καὶ τὰ μὲν τῶν ἐκείνοις ἀφειμένων ἀναγεγραμμένα πλείω, καὶ ἐν πολλοῖς, περὶ ὧν [illegible] διεξέρχονται, ἀσύμβατα ἐστὶν αὐτῶν [illegible] ἱστόρησιν. πολλὰ μὲν οὖν [illegible] ἱστορίαις [illegible] μαρτυρούμενα, [illegible] τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἀναγράφει· ἔστι δ' ἃ καὶ ταῖς [illegible] τὸ πλεῖστον ἐνδεικνύμενος [illegible]. [illegible] μᾶλλον [illegible], οὐκ ἐπὶ διαβολῇ [illegible] αὐτοῦ [illegible]· ἀλλὰ τὸ χαρίεν καὶ ψυχαγωγὸν αὐτοῖς ἐνδεικνύμενος.

CLXXXIX.

SOTIONIS De fluminibus, fontibus, & lacubus.
NICOLAI DAMASCENI Morum incredibilium collectio.
ACESTORIDAE Mythologiae politicae libri IV.

LEGI quæ a SOTION sparsim inopinata de fluminibus, fontibus, ac lacubus referentur [illegible] hic [illegible] conueniunt cum Protagoræ textu, & Alexandri collectaneis, nisi [illegible] tantum & lacubus [illegible] commemoret, cum illi [illegible] scribant. Sermo autem non [illegible] ab illorum dictione recessit.

In hoc item volumine lectus est NICOLAI liber, b Herodi Iudæorum regi inscriptus, quo incredibilium morum collectio continebatur. [illegible] autem interdum [illegible], quæ ab Alexandro collecta [illegible] etiam non paucis ex c Cononis narrationibus. Attamen in quibusdam historiis, alter [illegible] narratione, dissentit. [illegible] quoque oratio summis quasi capitibus absoluitur, nec à perspicuitate [illegible] frequentiore [illegible] ac [illegible]. Refert [illegible] quæ licet [illegible] habent, multis tamen in [illegible] & [illegible] incognita multa, [illegible] tamen cum veritate non [illegible]. Gentium etiam mores [illegible] plerumque commemorat. Quanquam & in his [illegible], quæ mox nullam [illegible] fidem [illegible]. Damascenus autem hic, vt ego [illegible], Nicolaus ille est, qui Augusti temporibus floruit, eique est visus d familiaris [illegible] placentarum genus Nicolaos Cæsar nominabat, quas ideo ad hunc ille honoris gratia mittere solebat, quod parem sibi familiaritate [illegible] esset. Hic idem ingenti volumine f Assyriam [illegible], quantum potuit ex antiqua memoria legendo assequi, reliquit.

Eo ipso in codice legimus ACESTORIDAE [illegible] libros quatuor. Videtur autem hic scriptor [illegible] tia in [illegible] vsus esse, quam plerique alij. Quæ enim ceteri in suis scriptis, partim moderatiores [illegible], ne [illegible] runt quidem, partim pro veris etiam venditare voluerunt, eadem hic veritatis studio fabulas nominauit, & earum rerum historiæ, [illegible] mythologiam (quomodo libenter ipse appellat) conscripsit. Multa igitur in his reperias, quæ & Conon collegit, & Apollodorus [illegible] bibliothecam, congessitque Alexander, & Nicolaus h dedicauit, [illegible] Protagoras. Acestorides [illegible] ab illis prætermissa, memoriæ [illegible], quæ & hic & alii narrant, [illegible] videris ipsorum historiam. Plerumque igitur hic scriptor, certis [illegible] suis in libros retulit: & vero [illegible], quæ euidenter vt plurimum [illegible] queant, vt fabularum [illegible] ad calumniandū [illegible], quam ad [illegible] gratiam iucunditatemque indicandam adductū esse videatur.

At vero me iudice, æquius hic rerum æstimator haberi mereatur, quod falsa multa rebus vere gestis adiunxit, ambiguo tamen titulo reprehensioni satisfecerit. Ad stylum vero quod attinet, etiam hic similis est præcedentium.

πλὴν ἀλλ', ἔμοιγε κριτῇ, ἄξιος ἂν ἀποτυγχάνοι δόξης· ὅτι πολλὰ ψευδῆ τοῖς γεγενημένοις συγκαταγράφει τῶν ἄλλων, ἀμφιβόλῳ ῥήματι τῆς ἐπιγραφῆς, ἀποτρίψασθαι τὴν μέμψιν. περὶ δὲ τὴν φράσιν ὅμοιος τοῖς προάγουσι.

CXC.

PTOLEMAEI HEPHAESTIONIS *Novæ ad variam eruditionem historiæ libri VII.*

ΠΤΟΛΕΜΑΙ͂ΟΥ ΤΟΥ͂ ΗΦΑΙΣΤΙΏΝΟΣ περὶ τῆς εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας λόγοι ζ'.

LEGI a PTOLEMAEI HEPHAESTIONIS *novæ ad variam parandam eruditionem historiæ libros septem.* Operæpretium sane hoc opus iis attulerit, qui in multiiugæ lectione historiæ horas collocare student. Brevi enim tempore eiusmodi collecta simul cognoscenda suppeditat, quæ nonnisi longo temporis intervallo quispiam per libros passim dispersa laboriosè comportare posset. Continent autem prodigiosa multa, & falsò conficta: quodque absurdum magis, quarundam etiam fabellarum causas, ob quas veræ esse putandæ sint, reddere conatur. Ipse tamen earum collector sibimanis est, & in arrogantiam proclivis, neque satis urbanus eius sermo. Dedicat suum opus Tertyllæ cuidam; quam non dominam solum nominat, sed eam insuper litteris variæque doctrinæ deditam prædicat. Nonnullos interim reprehendit eorum, qui ante se hoc argumentum non recte tractassent. Etsi pleraque ab ipso enarrata (illa maximè, quæ nec improbabilia sint, nec fide indigna) variam, & cognitu non ingratam scientiam suggerunt.

ANEΓΝΏΣΘΗΣΑΝ Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος περὶ τῆς εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας, λόγοι ἕξ. χρήσιμον ὡς ἀληθῶς τὸ βιβλίον τοῖς περὶ τὴν ἱστορικὴν πολυμάθειαν ποιεῖν ὥραν ἀξιοῦσιν· ἔχει γὰρ δύνασθαι βραχεῖ χρόνῳ συνειλεγμένα εἰδέναι, ἃ πρὸς τὸ σπουδάζειν τις τῶν βιβλίων ἀναλέγειν πόνον δεδιὼς μακρὸν καταναλῶσαι χρόνον. ἔχει δὲ πολλὰ καὶ παράδοξα καὶ κακόπλαστα, καὶ τὸ ἀλογώτερον, ὅτι καὶ ἐνίων μυθαρίων αἰτίας, δι' ἃς ὑπέστησαν, ἀποδιδόναι πειρᾶται. ὁ μέντοι τούτων συναγωγεύς, ὑπόκενός τε ἐστι, καὶ πρὸς ἀλαζονείαν ἐπηρμένος, καὶ οὐδ' ἀστεῖος τὴν λέξιν. προσφωνεῖ δὲ τὸ σύνταγμα Τερτύλλῃ τινί, ἣν καὶ δέσποιναν ὀνομάζει, καὶ τὸ φιλόλογον αὐτῇ καὶ πολυμαθὲς ἐπιφημίζει. διαβάλλει δ' ἐνίους καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, ὡς οὐχ ὑγιῶς ἐπιβαλόντας τῇ ὑποθέσει. τὰ γοῦν πλεῖστα τῶν ἱστορουμένων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα τοῦ ἀπιθάνου καὶ ἀπίστου καθαρεύει, παρηλλαγμένην ὅμως καὶ οὐκ ἄχαρι εἰδέναι τὴν μάθησιν ἐμπαρέχει.

PRIMO igitur libro, Sophoclis mortem enarrat, præmissa etiam Protesilai. Dein quoque de Hercule scribit, ut igne vitam sibi abstulerit, quòd arcum suum intendere non posset, annos iã natus quinquaginta. De Crœso servato in rogo: de Achillis interitu, de Laide meretrice b ossis olivæ haustu extincta. Quæ ubi singulatim retulit, eadem non recte ab illis antea fuisse tractata docet. Deinceps vero de Alexandro rege commemorat, dum Ephesi c Palamedem per dolum occisum in tabula spectaret, turbatum animo fuisse, quod illi per fraudem interempto similis esset Aristonicus Alexandri in pilæ lusu socius. Tanta nimirum erat Alexandri animi mansuetudo, tantumque amicorum studium. Illud deinde apud d Euphorionẽ in Hyacintho ignoratum

Κωκυτὸς μοῦνος ἀπ' ἕλκεα νίψεν Ἄδωνιν

e *Solus Cocytus sua vulnera lavit Adoni.*

hoc [ait] significat: Cocytus quidam nomine, Chironis in re medica discipulus Adonim curavit ab apro sauciatum. Refert item illum, qui apud Herodotum libro 1. historiarum ab Adrasto Gordij filio interfectus dicitur, Agathonem fuisse appellatum, & de coturnice quidem contendentem occubuisse. Cadmum quoque & Harmoniam in f leones esse transformatos. Tiresiam etiam hæc g formam suam septies mutasse, & cur apud Cretas ipse Phorbantis filius dictus. Erymanthum Apollinis filium excæcatum, quod post congressum cum Adonide lavantem Venerem vidisset, & Apollinem indignatum, apri forma induta, dentibus vulneratum necasse Adonim.

περιέχει μὲν οὖν τὸ πρῶτον βιβλίον περὶ Σοφοκλέους τῆς τελευτῆς, καὶ πρὸ αὐτοῦ περὶ τῆς Πρωτεσιλάου· εἶτα καὶ περὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὡς πυρὶ αὐτὸν ἀνεῖλε, μὴ δυνηθεὶς τὸ οἰκεῖον ἐντεῖναι τόξον, πεντηκοντούτης γενόμενος· περί τε τῆς Κροίσου ἐν τῇ πυρᾷ σωτηρίας· περί τε τῆς Ἀχιλλέως τελευτῆς, καὶ περὶ Λαΐδος τῆς ἑταίρας, ὡς τελευτῆσαι, ὀστῷ ἐλαίας καταπιοῦσα. τούτων ἕκαστον διηξιών, ἀποφαίνεται τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐσφαλμένως τὰ περὶ τούτων ὑπολαβεῖν τι καὶ ἀναγράψαι. ἐφεξῆς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως φησίν, ὡς ἐν Ἐφέσῳ θεασάμενος Παλαμήδην δολοφονούμενον ἐν πίνακι, ἐταράχθη· διότι ἐῴκει τῷ δολοφονουμένῳ Ἀριστόνικος ὁ σφαιριστὴς Ἀλεξάνδρου· τοιοῦτος γὰρ ἦν Ἀλέξανδρος τοὺς τρόπους ἐπιεικὴς καὶ φιλέταιρος. εἶτα ὅτι τὸ παρ' Εὐφορίωνι ἐν Ὑακίνθῳ ἐπεζητημένον, Κωκυτὸς μοῦνος ἀπ' ἕλκεα νίψεν Ἄδωνιν, τοῦτο ἐστί· Κωκυτὸς ὄνομα, Χείρωνος ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ μαθητής, ἐθεράπευσε τὸν Ἄδωνιν ὑπὸ τοῦ συὸς τρωθέντα. λέγει δ' ὅτι ὁ παρ' Ἡροδότῳ, ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἱστορίας, ὑπὸ Ἀδράστου τοῦ Γορδίου ἀναιρούμενος, Ἀγάθων ἐκαλεῖτο, καὶ ἀνῃρέθη μὲν περὶ ὀρτυγος διενεχθείς. καὶ ὡς Κάδμος καὶ Ἁρμονία εἰς λέοντας μετεμορφώθησαν. καὶ ὡς Τειρεσίας ἑπτάκις μετεμορφώθη. διὰ τί τε ὑπὸ Κρητῶν Φόρβαντος παῖς ἐκαλεῖτο. ὅτι Ἐρύμανθος ὁ παῖς Ἀπόλλωνος ἐτυφλώθη, διότι εἶδε λουομένην Ἀφροδίτην, ἀπὸ τῆς Ἀδώνιδος μίξεως· καὶ Ἀπόλλων μηνίσας, ἑαυτὸν εἰς σῦν μετεμόρφωσε, καὶ τοῖς ὀδοῦσι πλήξας, ἀνεῖλε τὸν Ἄδωνιν.

ρϟ'. Ptolemæi Hephæstionis Novarum historiarum libri VII.

Tertylla. Palamedes. Cocytus Chiron ab apro... Agatho. Cadmus. Tiresias.

Διὰ τί ὁ ποιητὴς πελειάδας ἐποίησε τῆς τροφῆς τῶν θεῶν διακόνους· καὶ τίνα Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀριστοτέλης εἰς τοῦτο εἶπον. καὶ περὶ Ὁμήρου καὶ πελειάδων. ὅτι Ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς ἀπ' Ἀχιλλέως τοῦ Πηλέως εἷλκε τὸ γένος. ὅτι Πάτροκλον ἐξόχως Ὅμηρος ἱππέα καλεῖ, ὥσπερ Ποσειδῶνος ἱππικοῦ γεγονότος, μαθητὴν τὴν ἡνιοχικήν. ὅτι Ὀδυσσεύς, διότι ὦτα μεγάλα εἶχεν, Οὖτις πρότερον ἐκαλεῖτο ὑπὸ τοῦ πατρός. γενομένων δ' ὄμβρων(?), μὴ ἀπαντῆσαι τὴν μητέρα ἔγκυον οὖσαν, κατὰ τὴν ὁδὸν τεκεῖν, καί τοι Ὀδυσσέα διὰ τοῦτο κληθῆναι. ὅτι * Πετρεστάτας τις ὄνομα αὐτῷ, Ἑλένην συνοῦσαν Ἀλεξάνδρῳ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐκαλύψατο(?): Ἀλέξανδρος δι' αὐτὸν τοῦ μοιχείας εἰς ποινὴν ἐκπεσών(?) * τὰ παιδογόνα ἀπετέμνε. καὶ ἐξ ἐκείνου Ἀρκάδες * τοὺς οὕτω παθόντας καὶ ἐκτετμημένους πεντάτας λέγουσιν. ὡς Ἀχιλλέα μὲν Ἀριστόνικος ὁ Ταραντῖνος, διατρίβοντα ἐν ταῖς παρθένοις παρὰ Λυκομήδει, Κερκυσέραν καλεῖσθαί φησιν· ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἴσσαν καὶ Πύρραν, καὶ Ἀσπετὸς καὶ Προμηθεύς. ὅτι Βότρυας ὁ Μύνδιος τῆς Νιόβης παῖδας πάντας ὑπὸ Ἀπόλλωνος φησὶν ἀνῃρῆσθαι. ὅτι Ὀδυσσεῖ ἕπεσθαι διδάσκαλον(?) ὁ πατὴρ μνημόσυνα Μύσκον τοὔνομα Κεφαλλῆνα: εἵπετο καὶ Ἀχιλλεῖ μνήμων τοὔνομα Νοήμων, γένει Καρχηδόνιος, καὶ Πατρόκλῳ Εὔδωρος. Ἀντίπατρος δὲ φησὶν ὁ Ἀκάνθιος, Δάρητα περὶ Ὁμήρου γράψαντα τὴν Ἰλιάδα, μνήμονα γενέσθαι Ἕκτορος, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνελεῖν ἑταῖρον Ἀχιλλέως. καὶ Πρωτεσιλάῳ δὲ φησὶ Δάρδανον γενέσθαι, γένος Θεσσαλόν. καὶ Ἀντιλόχῳ δὲ Χάλκωνα ὑπασπιστὴν καὶ μνήμονα ὑπὸ Νέστορος συνεζεῦχθαι τοῦ πατρός. ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τὰ κεφάλαια.

Ἡ δὲ δευτέρα περὶ Ἡρακλέος, ὡς κατὰ τὴν μανίαν ἐλλεβόρῳ καθαρθείη ὑπὸ Ἀντικυρέως, τοῦ καὶ τὸ φάρμακον εὑρόντος τοῦ ἐν Ἀντικύρᾳ τῆς Φωκίδος πλεονάζον * κἂν ἄλλοι ἄλλως αὐτόν φασι καθαρθῆναι. ὅτι Νέστορα * φασὶν ἐρώμενον Ἡρακλέος γενέσθαι. ὅτι οὐ Φιλοκτήτης, τινῶν, ἀλλὰ Μόρσιμος ὁ Τραχίνιος ὑφῆψεν Ἡρακλεῖ τὴν πυράν. ὅτι Ἡρακλῆς, ἀποβρωθέντος αὐτοῦ τῶν δακτύλων ἑνὸς ὑπὸ τοῦ Νεμαίου λέοντος, ἐννεαδάκτυλος γένοιτο· καὶ ἔστι τάφος τοῦ ἐκκεκομμένου δακτύλου. οἱ δὲ κέντρῳ τρυγόνος ἀποβαλεῖν τὸν δάκτυλον ἔφασαν. λέοντα δ' ἔστιν ἰδεῖν περὶ τοῦ δακτύλου τάφῳ ἐφεστῶτα λίθινον ἐν Λακεδαίμονι, σύμβολον τῆς τοῦ Ἡρακλέος ἀλκῆς. ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ τοῖς ἄλλων τάφοις λιθίνους * ἐφεστῶσι λέοντας. ἄλλοι δ' ἄλλως περὶ τοῦ λέοντος ἀναστηλώσεως φασίν· ὡς ἐκ τῆς Ἡρακλέος πυρᾶς, ἀκρίδων πλῆθος ἀνήφθησαν, καὶ λοιμοῦ δίκην τὴν χώραν ἐσίνοντο· καὶ ὡς ἀνῃρέθησαν. ὡς Ἀφροδίτη δὲ Ἄδωνιν τὸν αὐτῆς τε καὶ Ἡρακλέος ἐρώμενον, Νέσσον τὸν Κένταυρον διδάξειε τὴν κατὰ Ἡρακλέος ἐνέδραν. ὡς Νιρεὺς ὁ Συμαῖος, Ἡρακλέος ὢν ἐρώμενος, καὶ συγκατηργάσατο τὸν ἑλικώνιον λέοντα. οἱ δὲ υἱὸν Ἡρακλέος τὸν Νιρέα φασί. Τίνες αἱ παρὰ τῷ ποιητῇ χάριτες, αἷς παραβάλλει τὰς Εὐφόρβου κόμας. ὅτι Νεῖλος ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ γενέσεως φασὶν ἐκαλεῖτο· ἐπεὶ δ' Ἥραν ἔσωσεν, ἐπερχομένων αὐτῇ ἀνελὼν τὸν Ἀνώνυμον καὶ Πυρίπνοον γίγαντα:

Quare poeta *a* columbas cibi Deorum ministras fecerit, & quid Alexander rex, atque adeo Aristoteles super hac re censuerit: & de Homero ipso atque columbis. Epicharmum poetam ab Achille Pelei filio genus ducere. Patroclum per excellentiam *Equitem* ab Homero nominari, quasi a Neptuno aurigandi arte m didicerit, cum illius ne pos fuit. Vlyssem, quod magnas aures haberet, *Outin* initio appellatum. At quia pluuia aliquando exorta, cum amplius partum gestare mater grauida non posset, in via pepererat, Odyssea inde esse nominatum. Arcis quidam Petrestas nomine Helenam apud Paridem in Arcadia agentem adulterarat: quare Paris adulterij pœnam irrogans, genitalia ini exsecuit. Vnde factum, vt Arcades sic affectos atque exsectos πεντάτας vocent. Achillem Aristonicus Tarentinus cum virginibus apud Lycomedem versantem *Cercyseram* appellatum esse scribit. *Issam* quoque *Pyrrham Aspetum*, atque *Promethea*. Botryas item Myndius Niobes liberos omnes ab Apolline interemptos tradit. Vlyssi [vt] *b* monitorem parens addidit Myscum nomine, ex insula Cephalenia. Sequebatur & Achillem monitor *c* [Phœnix] nomine, prudens, *d* Calydonius genere: vt & Patroclum Eudorus. Ceterum Antipater Acanthius refert *e* Daretem, qui ante Homerum Iliadem conscripsit, monitorem fuisse Hectoris, auctoremque ne Achillis socium interimeret. Sic Protesilao docet Dardanum adfuisse, origine Thessalum: & Antilocho Chalconem Armigerum simul, & monitorem à Nestore patre datum. Hæc primi libri capita.

Altero deinde libro de Hercule agit, vt à dementia elleboro sit liberatus ab Anticyreo, qui hoc remedium *f* Anticyræ Phocidis valde frequens, primus repperit: etsi alij aliter purgatum memoriæ prodiderunt. A Nestore quoque Herculem adamatum narrat. Item non Philoctetem, sed Morsimum Trachinium pyram Herculi incendisse. Herculem præterea, deuorato a Nemæo leone digito vno, nouem duntaxat digitos habuisse, exstareque tumulum digiti auulsi. Alij tamen *g* pastinacæ piscis aculeo digitum amissum ferunt. Leonem vero ex lapide Lacedæmone videre est digiti tumulo impositum, symbolum nimirum Herculei roboris. Vnde mos inoleuit in reliquorum quoque sepulchris, lapideos statuere leones. Verum alij aliter de leone in cippo monumentis imposito tradunt. Ex Herculis rogo magnam locustarum vim enatam, quæ regionem veluti peste vastauit, & quo modo ea lues exstincta fuerit. Vt Venus propter Adonidem, suum & Herculis amasium, Nessum, Centaurum, quas Herculi insidias strueret, edocuerit. Vt Nireus, Symæus, Herculis amasius, contra Heliconium leonem vna pugnarit: quidam tamen Herculis filium Nirea faciunt. Quænam sint illæ apud poetam gratiæ, *h* cum quibus Euphorbi crines componit. Herculem à natali Nilum fuisse appellatū asserit; at post seruatam Iunonē, interfectis qui illā inuadebāt Anonymo & Pyripnoo gigātibus,

* Πετρεστάτας τις.

* ἐξετμήθη(?) τοὺς ἀπο... χους.

Dares ante Homerū scripsit Iliada.

* al. ...

* φασι.

* al. ἐφεστῶσι.

Iliad. ρ.

PTOLAEM. Hephæstion. *a* Vide Eustath. ad versum 63. Odyss. μ.

b μνήμονα. Paedagogorum id, siue potius Custodum variorū instituerum genus, Heroibus addi solitum, maxime iuuentuti. Quales fere nobis Gubernatores, maiorum potestatum significatione appellamus. Quemadmodum etiā dant Stat. ... Phœnix moderator alumni. Sylu. 5. Epiced. in patrem. Similem huic pædagogorum catalogum in quo & Phœnix Achillis tribuitur lege apud Clem. Alexā. lib. 1. Pædagog. c. 8. & Plutarch. in præcept. polit.

c Ansus sum celebre illud nomen apud omnes hic inserere, nihil dubitās, quin ... prudentissimus fuerit.

d Sic enim hic malo legere, quam Καρχηδόνιον, ignorem ... Strab. lib. 9. Thessal. Ormenium Phœnicis patriā facere.

e Dares etiā quidā sacerdos Troianus ab Homero laudatur Iliad. E. At quod eo maiorem de bello Troiano poema, Daretis falso suppositum tamen tradunt.

f Vide Prouerbia.

g De pastinacæ mirabili morsu Ælian. variis locis, & aly multi. Id vide etiam ... D... Euphorbo in Phœbiis Heroe.

PTOLEM. Hephæst.

exinde (quod bellum à Iunone profligasset) nomen mutasse. Abderus Herculis amasius, cum de rogo Thessalis nuntiasset, ab eo deinde est interemptus. Dimidium Hydræ caput aureum fuisse, auctor est Aristonicus Tarentinus. Alexander vero Myndius, refert Draconem in terra genitum vna cum Hercule pugnasse aduersus Nemeæum leonem: quem a deductum ab Hercule, Thebasque ducentem secutum... eundemque illum esse, qui passeres pullos cum deuorasset, lapidem factus fuerit. Argo nauem in Olena Thessaliæ monte Hercules quidem exædificauit: nomen vero ipsi inditum ab Argo Iasonis filio, qui ipsi in deliciis erat, propter quem etiam ille vna cũ Iasone ad Scythas adnauigauit. Iunonem cum Geryone pugnantem ab Hercule vulnus accepisse secundum dexteram vberem, & quæ inde consecuta sint. Corythus, genere Iberus atque Herculis amasius, galeam primus fabricauit. Hinc & his armis nomen id primum datum. Sepulchrum illud in Creta, quod Iouis appellatur, Olympi illius Cretensis esse, qui ereptum Saturno Iouem educauit, religione que edocuit. Verum enimvero nutritorem doctoremque suum Iuppiter fulmine, inquit, percussit, quod gigantes regnum eius inuadere velle suspicaretur. At cum Iouem postea icti cadauer iam habentem facti pœnituisset, neque posset aliter dolorem leniare, suum saltem nomen interempti sepulchro indidit. Cuius sit hoc dictum ab Alexandro Philippi filio vsurpatum.

c Πρωτία, τῆ, πῖε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.

Protei, cape, bibas vinũ humana carne refectus.

& rursum Protex: *Quã in consuetam cantione vti Alexander* & *Cuius id fuit poëma?* In quemnam Epicedeiũ idem ille Philippi F. Alexander conscripsit? Atque hæc secundi libri capita.

Tertio vero libro de Hyllo Herculis filio commemorat, cornu eum paruum ad læuam capitis partem adnatum habuisse, quod Epopeus Sicyonius, cum in pugna illum occidisset, acceperit, tuleritque in eo *d* Stygis aquam, & regnum oræ illius occupauerit. De Stygis aqua in Arcadia ita narrari: Cum Cererem filiæ raptum lugentem eo ipso mœroris tempore Neptunus sollicitaret, in equam illa sese præ indignatione transformauit. Delata itaque ad fontem, vbi formam hanc suam conspexit, exhorruit, ipsamque aquam nigram reddidit. De *e* Hecale, & quam multis illud nomen commune fuerit. Alexandri patrem non Philippum fuisse, sed Arcadem quendam genere, cui Draconi nomen. Atque hinc illam de Dracone fabulam manasse. De Ptolemæi cane, qui pro hero depugnarit, atque à morte sectus, habere inuentus sit *f* cor pilis obsitum. Erat autem genere Molossus, Briarei nomine. De Polydamante. Quid sit apud poetam:

g Ὡς δ᾽ ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδών.

Vt cum Pandarei soboles Chloreis aedon.

& quæ sequuntur. De *h* Palladio a duobus, id est, Diomede & Vlysse, furto fuisse sublatum. *i* De calamo sic sonante:

Auriculas asini Midas habet.

De auibus Acestalis apud Stesichorum quæsitis. De lapide Gigonio iuxta Oceanum, quodque solo asphodelo moueatur, cum vi nulla alia cieri aut moueri queat.

a De χ [illegible] b De galea [illegible]

c Odyss. ι. ver. 47.

d Quo vero vase teneri posset aqua Stygia, demum vide Pausan. ad Olymp. CXIV. an. I.

e Ouidius lib. 1. de remed. Hecalen suam pauperem adducit. Suida [illegible] Ang. Politianus miscellan. cap. 24 lege.

f Vide inf. in excerptis ex lib. 7. Hephæst.

g Hom. Odyss. T. v. 518.

h Vide supr. Conon. narrat. 34.

i Vide Ouid. Metamorph. lib. 11. Persii Sat. 1. cum Scholiast. Aristoph. in Plutum.

ἐκλήθη δὲ διὰ τὸ ἀπαλλάξαι τῆς Ἥρας τὸν πόλεμον, μετέβαλε τὴν κλῆσιν. ὅτι Ἄβδηρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος τὰ περὶ τῆς πυρᾶς αὐτοῦ Θεσσαλοῖς ἀναγγείλας, ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀναιρεῖται. ὅτι τὴν μέσην κεφαλὴν τῆς ὕδρας Ἀριστόνικός φησιν ὁ Ταραντῖνος χρυσῆν εἶναι. ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ * Μινδιος φησὶ δρακοντίαν γηγενῆ συμμαχῆσαι Ἡρακλεῖ πρὸς τὸν Νέμεον λέοντα, ὃν καὶ ἀναγαγέσθαι ὑπὸ Ἡρακλέους καὶ συνακολουθήσαντα αὐτῷ ἐς Θήβας, ἐν αὐλίδι μεῖναι καὶ τοῦτον εἶναι τὸν τοὺς νεοσσοὺς καταφαγόντα τῆς στρουθοῦ, καὶ ἀπολιθωθέντα. Ὡς τὴν Ἀργὼ ἐν Ὀλήνῃ τῆς Θεσσαλίας Ἡρακλῆς μὲν κατασκευάζει, ὄνομα δὲ αὐτῇ τίθησιν ἀπὸ Ἄργου τοῦ Ἰάσονος, ὃς ἦν ἐρώμενος αὐτοῦ, δι᾽ ὃν καὶ Ἰάσονι τὸν ἐπὶ Σκύθας συνήρατο πλοῦν. Ὡς Ἥρα συμμαχοῦσα τῷ Γηρυόνῃ, τιτρώσκεται ὑφ᾽ Ἡρακλέος κατὰ τὸν δεξιὸν μαζὸν, καὶ ὅσα ἐξ ἐκείνου τελεῖται. Ὡς Κόρυθος, Ἴβηρ τὸ γένος ὤν, καὶ Ἡρακλέος ἐρώμενος, πρῶτος κόρυθα κατεσκεύασεν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν λαβεῖν φησι τὸ ὅπλον. Ὡς ἐν Κρήτῃ λεγόμενος τάφος τοῦ Διὸς, Ὀλύμπου τοῦ Κρητός ἐστιν, ὃς παρὰ τῆς Κρόνου λαβὼν τὸν Δία, ἐξέθρεψέ τε καὶ ἐπαίδευσε τὰ θεῖα. ἀλλὰ γὰρ βάλλει (φησὶν) ὁ Ζεὺς τὸν τροφέα καὶ διδάσκαλον κεραυνῷ, ὅτι δὴ τοὺς γίγαντας αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ ἐπιθέσθαι ὑπέθετο. ἀλλὰ βαλὼν καὶ νεκρὸν ἔχων, μετεμελεῖτο· μὴ ἔχων δ᾽ ἄλλως τὸ πάθος ἐκκλῖναι, δίδωσι τὸ ἴδιον ὄνομα τῷ τάφῳ τοῦ ἀνῃρημένου. Τίνος ἐστὶ τὸ ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου εἰρημένον. Πρωτέα, τῆ πῖε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα. καὶ πάλιν Πρωτέου. ποίαν ᾠδὴν εἶχεν ἐν συνηθείᾳ Ἀλέξανδρος; καὶ τίνος ἦν ποίημα; εἰς τίνα ἔγραψεν ἐπικήδειον ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου; ταῦτα καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια βιβλίου.

Τὸ δὲ τρίτον περὶ Ὕλλου τοῦ Ἡρακλέος ἐστὶν, ὡς κέρας εἶχε περὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς κεφαλῆς ἐκπεφυκὸς μικρόν· καὶ τοῦτο λαβὼν ὁ Σικυώνιος Ἐπωπεὺς, ἐκ μονομαχίας ἀνελὼν αὐτὸν, καὶ κομίσαι ἐν τῷ κέρατι τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ βασιλεῦσαι τῆς χώρας. ὅτι περὶ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Στυγὸς ὕδατος, οὕτω φασὶν ὡς Δημήτηρ πενθοῦσα τὴν θυγατέρα, ἐπεὶ Ποσειδῶν αὐτῆς ἐν κατηφείᾳ οὔσης ἐπείρα, εἰς ἵππον ἑαυτὴν μετεμόρφωσε, χαλεπήνασα· ἐλθοῦσα δ᾽ ἐπὶ τὴν * πηγὴν, ἐθεασαμένη τὴν μορφὴν ἐστύγησέ τε, καὶ τὸ ὕδωρ μέλαν ἐποίησε. περὶ Ἑκάλης καὶ * πόσοις γέγονεν ἐπώνυμον τοὔνομα. ὅτι Ἀλεξάνδρου πατὴρ, οὐχ ὁ Φίλιππος γένοιτο, ἀλλά τις τοὔνομα Δράκων, γένος Ἀρκάς, ἐξ οὗ καὶ τὸν περὶ τοῦ δράκοντος μῦθον ῥυῆναι. περὶ τοῦ Πτολεμαίου κυνὸς, καὶ ὡς συνεμάχει τῷ δεσπότῃ· καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἀνατμηθεὶς, τὴν καρδίαν εὑρέθη ἔχων τετριχωμένην. ἦν δὲ τὸ γένος Μολοττὸς, ὄνομα Βριάρεως. περὶ Πολυδάμαντος. τί ἐστι [τὸ] παρὰ τῷ ποιητῇ *Ὡς δ᾽ ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδὼν* καὶ τὰ ἑξῆς. περὶ τοῦ Παλλαδίου, ὅτι δύο κλέψαιεν Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς. περὶ τοῦ Καλάμου, τοῦ εἰπόντος, ὅτι Μίδας ὄνου ἔχει ὦτα. περὶ τῶν παρὰ Στησιχόρῳ ζητουμένων ἀκεσταλίων ὀρνίθων. περὶ τοῦ περὶ τὸν Ὠκεανὸν Γιγωνίας πέτρας· καὶ ὅτι μόνῳ ἀσφοδέλῳ κινεῖται, πρὸς πᾶσαν βίαν ἀμετακίνητος οὖσα.

* al. Μύνδιος.

Corythus.

Hyllus Herculis F.

* πηγὴν

* al. πόσαι. Alexander M. Draconis Arcadum F.

Odyss. τ'.

ὅτι Ῥόπαλος υἱὸς Ἡρακλέους ἦν· ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καὶ ὡς ἥρωϊ τῷ πατρὶ ἐνήγισε, καὶ ὡς θεῷ ἔθυσεν. ὅτι Ἀμφιάραος ἐκλήθη, ἐπεὶ ἀμφότεροι τῆς μητρὸς γονεῖς ἠράσαντο αὐτὴν ἄνευ τεκεῖν μόγου. Τίνος ἐστὶν ὁ ὕμνος ὁ ᾀδόμενος ἐν Θήβαις εἰς Ἡρακλέα, ἐν ᾧ λέγει· Διὸς καὶ Ἥρας υἱός· ἔνθα περὶ τῶν κατὰ πόλεις τοὺς ὕμνους ποιησάντων. καὶ ὡς Φιλοστέφανος ὁ μάντις ὁ ποιητὴς ἐκ γενετῆς ἱματίῳ οὐκ ἐχρήσατο· καὶ ὡς Μάτρις ὁ Θηβαῖος ὑμνογράφος, μυρσίνας παρ' ὅλον τὸν βίον ἐσιτεῖτο. καὶ ὡς Εὐπόμπου τοῦ Σαμίου, ὃς δράκοντα θηρίον τέρας ἔτρεφεν, ἄπιστον καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι, τούτου τοῦ Εὐπόμπου παῖδα Δράκοντα τοὔνομα, ὀξυωπέστατον γενέσθαι φασίν, ὡς διὰ σταδίων εἴκοσι θεωρεῖν ῥᾳδίως. ὃν καὶ Ξέρξης χιλίοις συνθέμενος ταλάντοις, καὶ συγκαθεζόμενον ὑπὸ τῇ χρυσῇ πλατάνῳ διηγεῖσθαι βλέποντα τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ναυμαχίαν· καὶ τὴν Ἀρτεμισίας ἀνδρείαν. καὶ ὡς Πλησίρροος ὁ Θεσσαλὸς ὁ ὑμνογράφος, ἐρώμενος γεγονὼς Ἡροδότου, καὶ κληρονόμος τῶν αὐτοῦ, οὗτος ποιήσει τὸ προοίμιον τῆς πρώτης ἱστορίας Ἡροδότου Ἁλικαρνασσέως. τὸ γὰρ κατὰ φύσιν εἶναι τῶν Ἡροδότου ἱστοριῶν ἀρχήν· Περσέων οἱ λόγιοι, Φοίνικας αἰτίους γενέσθαι φασὶ τῆς διαφορῆς. καὶ ὡς Κυρηναῖος ὁ Πολύζηλος οὐδέποτε γελάσειεν· ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ ὁ Ἀγέλαστος. καὶ ὡς ἐπὶ θεοσεβείᾳ πάντων διενεγκεῖν, οἱ μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἐφέσιον, οἱ δὲ Λύκιον τὸν Ἑρμιονέα, οὗ καὶ Θεόφραστος ἐν ἐπιστολαῖς μνημονεύει, φασί. καὶ ὡς Ἀχιλλέως καὶ Δηϊδαμείας δύο ἐγενέσθην παῖδες Νεοπτόλεμος καὶ Ὄνειρος· καὶ ἀναιρεῖται κατ' ἄγνοιαν ὑπὸ Ὀρέστου ἐν Φωκίδι ὁ Ὄνειρος, περὶ σκηνοπηγίας αὐτῷ μαχεσάμενος. εἶτα διαλαμβάνει περὶ συνεκπτώσεως ἱστορικῆς, ὡς Ἀμύκου τῷ τάφῳ ῥοδοδάφνη ἔφυ, καὶ οἱ φαγόντες αὐτῆς, ἐπεθύμουν πυκτικῆς· καὶ ὡς Ἀντίδωρος φαγὼν αὐτῆς, δεκατρεῖς στεφάνους ἀνείλετο. πλὴν ὑπὸ Διοσκόρου τοῦ Θηραίου ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἀγωνίᾳ ἡττήθη, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄμυκος λέγεται ὑφ' ἑνὸς τῶν Διοσκούρων καταπαλαισθῆναι. καὶ τὸν Κροῖσον γεννηθῆναι ἐν ἑορτῇ Ἀφροδίτης, καθ' ἣν Λυδοὶ τὸν ἅπαντα πλοῦτον περιτιθέντες αὐτῇ πομπεύουσι. Καὶ ταῦρον θύοντι τῷ πατρὶ ἀπηγγέλθαι τεχθῆναι Θεμιστοκλῆς, καὶ ταύρου πιὼν αἷμα, ἀπεβίω. ὡς ὁ Ὑστάσπου Δαρεῖος ἐκτεθεὶς ὑπὸ τῆς μητρός, ἵππου θηλαῖς ἀνετράφη ὑπὸ Σπαργαπίσου τοῦ ἱπποφορβοῦ· καὶ ἵππου χρεμετισμῷ βασιλεύει. καὶ ὡς Ἰβύκου τοῦ μελοποιοῦ θεράπων, τοὔνομα * Ἡρακλῆς, ζῶν ἐκαύθη, συναράμενος τοῖς λῃσταῖς κατὰ τοῦ δεσπότου. ὡς Ὀρέστης κατὰ τὴν ἑορτὴν τεχθείη τῆς Δήμητρος, τῆς καλουμένης Ἐρινύος. ὡς Φίλιππος ἔτι παῖς ὢν τοὺς ἀφαλλομένους τῆς κινήσεως ὡς ἀστέρας, ἐπειρᾶτο καθιστάμενος τοξεύειν. καὶ Διογένην μὲν εἰπεῖν τὸν μάντιν, ἐγκρατῆ πολλῶν τὸ παιδάριον ἔσεσθαι. Ἀστὴρ δ' ἦν ὄνομα καὶ τῷ ἐκκόψαντι αὐτοῦ βέλει τὸν ὀφθαλμόν. ὡς Μαρσύας ὁ αὐλητής, ὃς ἐξεδάρη, ἐν ἑορτῇ Ἀπόλλωνος ἐτέχθη· ἐν ᾗ πάντων τῶν θυομένων ζώων τὰ δέρματα αὐτῷ ἐκδερόμενα ἀνατίθενται. περὶ Τίτυος τοῦ ἐπιβουλεύσαντος Ἀλεξάνδρῳ.

Proœmiū historiarum Herodoti.

* Οὔνομα.

Ropalum Herculis filium fuisse, & hunc vna eadémque die patri vt Heroi parentasse, & vt Deo sacrificasse. Amphiaraum sic appellatum, quod vterque matris parens precatus sit, vt illa sine labore parere concederetur. Cuius sit hymnus, qui apud Thebanos in Herculis honorem canebatur, dicebatque ei: *Iouis ac Iunonis fili.* ibidémque de iis qui hymnos per singulas vrbes cani solitos composuerunt. Philostephanum vatem ac poetam iam inde a natali die veste nunquam esse vsum. Matrim quoque *a* Thebanum hymnorum scriptorem per omnem vitam myrti baccis assiduè victitasse. Eupompum Samium (qui, quod visu auditúque incredibile est, feram quandam monstrum [id est] draconem alebat) filium habuisse Draconem nomine, acutissimi visus, plane vt per *b* viginti stadia commode cerneret. Hunc igitur mille talentis conductum, & Xerxi sub aurea platano assidentem, narrasse quam videret Græcorum ac Barbarorum naualem pugnam, & *c* Artemisiæ fortitudinem. Plesirrhoum Thessalum hymnorum scriptorem ab Herodoto adamatum, bonorumque hæredem institutum fuisse: eundem etiam exordium libri primi historiarum Herodoti Halicarnassei fecisse: Principium enim historiarum Herodoti proprium hoc fuisse: *Persarum doctores memorant, dissensionum auctores extitisse Phœnicas.* Polyzelum Cyrenæum *d* risisse nunquam: indéque *Agelasti* cognomentum illi datum. Deorum cultu cæteros omnes superasse ferunt, alij quidem Antigonum Ephesium, alij Luciū Hermionium, cuius & Theophrastus in epistolis meminit. Achilli atque Deidameiæ natos filios duos, Neoptolemum & Oneirum: occisúmque ab imprudente Oreste Oneirum in Phocide, cum hic de figendis tentoriis aduersus illum certare cœpisset. Differit deinde & de historicis quibusdam casibus. Amyci sepulchro *e* Rhododaphnem innatam ait, quam qui gustassent, pugilatus studio capi solitos. Antodorum itaque, cùm ex ea lauro edisset, victorem tredecies coronam retulisse: eundem tamen a Dioscoro Theræo in quartodecimo certamine victū, quemadmodum & ipse Amycus dicitur ab altero Dioscurorum lucta superatus. Crœsum quoque festo Veneris die natum, quo item die Lydi omnes diuitias pompæ nomine illi Deæ apponunt. Taurum aliquando sacrificanti patri nuntiatum, natum ipsi esse Themistoclem, & *f* vero hausto idem taurino sanguine periit. Darius Hystaspis F. à matre expositus, equæ vberibus lactatus est ab Spargapiza equorum pastore: idemque postea hinnitu equi rex creatur. Ibyci poetæ melici seruus *g* Hercules nomine, viuus exustus, quod cum latronibus in dominum conspirasset. Orestes Cereris illius festo die, quæ Erinnys dicta, natus est. Philippus puer etiam num illas *h* quasi stellas, quas suo decursu desilire aduertebat, vel sagittis petere conabatur: & Diogenem vatē prædixisse ferūt, dominaturum multis adolescentem. Et sanè *i* Aster illi nomen fuit, qui eidem oculum sagitta eruit. Marsyas tibicen, ille *k* qui pelle exutus est, auram vitalē haurire cœpit eo festo Apollinis, quo die omniū quę sacrificarētur animantium pelles dereptæ illi dedicabantur. De Tityo, qui Alexandro struxit insidias.

PTOLEM. Hephæstion.

a Athen. Dipnosophist. 2. Athenæum [illegible] ergo [illegible].

b Ita Strabo quendam Lyncæum per CXXXV. stadia prospexisse, [illegible] narrant Plin. lib. 7. cap. 21. & al. Max. lib. 1. cap. 8. Solinus & Varro & quæ narrantur inf. de Candaulis coniuge in ex[illegible] ex lib. 4. Hephæstionis.

c Quam habet de ea apud Herodot.

d Idem de Anaxagora Clazomenio refert Ælian. Var. histor. 8. c. 13. & de M. Crasso Solin cap. 4. Cicero semel duntaxat risisse, de Finibus V. & Plin. libr. 7 cap. 19.

e Exscribit eā Plin. lib. 16. c. 30. [illegible] lautea dicunt.

f Vide Ctes. Persic. supr. in excerpt. ex lib. 12. Persic.

g al. Heracles.

h ὡς ἀστέρας.

i Lege Suid. in Κάρανος & [illegible] a nobis comparatas Aristot. & Demosth.

k Ab ipso Apolline, vt refert Xenoph. lib. 1 de exped. Cyri.

Claudium imper. grauidi gestans mater, boleti fungorum desiderio capta comedit, a & Claudius fungos veneno infectos deuorans periit. De Centauro Lamiæ F. vt adulterans captus sit, quem alij a Perithoo caluenerunt, alij a Theseo interfectum aiunt. Tales varij in istis miti. . . casus atque euenta referuntur, quibus etiam liber tertius tandem absoluitur.

a Narrat & Dion lib. LX . . . . pisse.

Libro autem quarto hæc narrátur: Helenam primam excogitasse digitis micando sortitionem, & cum Alexandro sortientem vicisse, fuisseque Veneris filiam. Helena adhæc & Achille filium in Beatorum insulis cum aliis natum, quem ob regionis fertilitatem Euphorionem appellarint, eius autem amore captum Iouem, & minime potientem, fulmine in Melo insula percussisse fugitante m, nymphásque, quod eum terræ mandassent, in ranas commutasse. Helenam quosdam referre ait venantem in virginali monte raptam a Paride, & huius pulchritudine captam tanquam Deum esse secutam: De *b* zona acu picta quam a Venere acceptam Iuno dederit Helenæ, a qua rursum ancilla Astyanassa furto sustulerit, donec eam Venus & hinc abstulit. Quid sit illud ab Homero de Helena sic dictum,

b Legendus Homer. Iliad. Ξ cum eius interpr.

c Πάντων Ἀργείων φωνὴν ἴσκουσ' ἀλόχοισιν.

Argiuum vxores imitata es vocibus omnes.

c Homerus Odyss. Δ. vers. 279.

Dictam Solis & Ledæ filiam fuisse Helenam, vocatámque Leontem: raptam autem fuisse ob iratam Menelao Venerem, quod hecatomben pro nuptiis pollicitus, voti reus Deæ non soluisset. De *d* Heleneio herba, quæ in Rhodo nascitur, ab Helena nomen hanc sumsisse. Visam enim ad eandem nasci quercum, ex qua se Helena strangularit: quin & eam qui ederint ad rixam omnino concitari. Adamatum prius ab Helena Menelaum, sic tandem eam vxorem duxisse. Addit narrare quosdam, in Tauros Scythiæ profectam cum Menelao Helenam ad inuestigandum Orestem, immolatam ibi hanc Dianæ vnà cum Menelao fuisse ab Iphigeneia. Velle tamen alios à Theti, marini forma vituli induta, sublatam illam, dum Græci nauibus domum redirent. Ferunt, ait, Echo proprium Helenæ nomen inditum, quod aliorum illa vocem imitari egregie posset: Helenam verò dictam, quod eam Leda ἐν ἕλει [in palude] ediderit. Lacedæmone locum quendam *Sandalium* appellatum ab Helenæ sandalio, quod illic exciderit, dum illam Alexander persequitur. Sustulisse Alexandrum ex Helena filiam, ortáque de nomine contentione, illum quidem Alexandram, hanc autem Helenam nominari voluisse. Vicisse tandem Helenam talorum iactu superiorem, atque ita filiam matri cognominem factam: quam ab Hecuba, capto iam Ilio, interemptam ferunt. Ab Iliacis vsque temporibus, ait, Helenæ multæ nomen sunt mutuatæ: vt Ægisthi & Clytemnestræ filia, ab Oreste interfecta: Veneris item in congressu cum Adonide ministra, Epidamnij filia, & ab Epidamniis Veneris figura culta, diuitias inhiantibus largiens: Faustuli præterea illius filia, qui Romum & Romulum educandum curauit: vt & illa est Helena appellata, quæ ternos edebat quotidie hædos. Dicæarchi quoque Telesini soror,

d Describit Plinius lib. 21. cap. 10. & 21.

ὡς Κλαύδιον κύουσα ἡ μήτηρ, * βωλίτου τινὸς μύκητος ἐπεθύμησε φαγεῖν· καὶ Κλαύδιος μύκητας πεφαρμαγμένους φαγὼν, ἀπέθανε. περὶ Κενταύρου τε Λαμίας, ὡς μοιχεύων ἀνῃρέθη· οἱ μὲν ὑπὸ Πειρίθου * μυκτηρισθεὶς, οἱ δὲ ὑπὸ Θησέως ἀναιρεθῆναι. καὶ ἄλλα πολλὰ ταῖς ἱστορίαις τῶν συμπτωμάτων ἕπεται. ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον ἐν τούτοις βιβλίον.

* al. Βωλί-του.

* μυκτη.

Τὸ δὲ τέταρτον διηγεῖται, ὡς Ἑλένη πρώτη ἐπενόησε τὸν διὰ δακτύλων κλῆρον, καὶ Ἀλεξάνδρῳ λαχοῦσα ἐνίκησε· καὶ ὡς Ἀφροδίτης εἴη θυγάτηρ. καὶ ὡς Ἑλένης καὶ Ἀχιλλέως ἐν μακάρων νήσοις παῖς πτερωτὸς γέγονεν, ὃν διὰ τὸ τῆς χώρας εὔφορον, Εὐφορίωνα ὠνόμαζον. καὶ ὡς ἐρασθεὶς τούτου Ζεὺς, καὶ ἀποτυχὼν κεραυνοῖ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ καταλαβὼν διώκομενον. καὶ τὰς νύμφας, ὅτι θάψειαν αὐτὸν, εἰς βατράχους μετέβαλε. καὶ ὡς κυνηγοῦσαν Ἑλένην ἔνιοι φασὶν ἐν τῷ παρθενίῳ ὄρει ἁρπασθῆναι ὑπ' Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐκπλαγεῖσαν τὸ κάλλος, ἀκολουθῆσαι ὡς θεῷ. περὶ τοῦ κεστοῦ ἱμάντος ὡς λαβοῦσα μὲν αὐτὸν ἡ Ἥρα παρὰ Ἀφροδίτης, δοίη δ' Ἑλένῃ, κλέψαι δ' αὐτὸν ἡ Ἑλένης θεράπαινα Ἀστυάνασσα, ἀφέλοι δ' αὖ αὐτὸν ἐξ αὐτῆς πάλιν Ἀφροδίτη. τί ἐστι τὸ παρ' Ὁμήρου περὶ τῆς Ἑλένης εἰρημένον, πάντων Ἀργείων φωνὴν ἴσκουσ' ἀλόχοισιν. ὡς Ἡλίου θυγάτηρ καὶ Λήδας Ἑλένη, ἐκαλεῖτο δὲ Λεοντή. καὶ ὡς κατ' ὀργὴν Ἀφροδίτης τὴν πρὸς Μενέλαον, τὴν ἁρπαγὴν λέγουσιν Ἑλένης γενέσθαι· ἐπεὶ ὑποσχόμενος Ἀφροδίτῃ ἑκατόμβην ὑπὲρ τοῦ γάμου, οὐκ ἀπέδωκε. περὶ τῆς Ἑλενείου βοτάνης, ἣ ἐν Ῥόδῳ φύεται· ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς Ἑλένης ἐπωνομάσθη· παρὰ γὰρ τὴν δρῦν ὤφθη φυεῖσα, ἀφ' ἧς ἑαυτὴν ἀπῆγξεν Ἑλένη. καὶ ὡς οἱ φαγόντες αὐτῆς πάντως εἰς ἔριν καθίστανται. ὡς Μενελάου ἠράσθη Ἑλένη, καὶ οὕτως ἔγημεν * αὐτήν. ὡς ἔνιοι φασὶ, τὴν Ἑλένην παραγενομένην εἰς Ταύρους τῆς Σκυθίας σὺν Μενελάῳ ἐπὶ τὴν Ὀρέστου ζήτησιν, σφαγιασθῆναι ὑπὸ Ἰφιγενείας τῇ Ἀρτέμιδι σὺν Μενελάῳ. οἱ δέ φασιν, ὡς Θέτις αὐτὴν ἀνέλοι, ἐν τῷ ἀπόπλῳ τῶν Ἑλλήνων, ἀπεικασθεῖσα φώκῃ. φασὶ δ' Ἠχὼ μὲν τὴν Ἑλένην τὸ κύριον κληθῆναι, διὰ τὸ φαινόμενον αὐτὴν γενέσθαι· Ἑλένην δὲ ἀπὸ τοῦ, ἐν ἕλει ὑπὸ Λήδας τεχθῆναι. ὅτι ἐν Λακεδαίμονι τόπος τὸ Σανδάλιον, ἀπὸ τοῦ τῆς Ἑλένης σανδαλίου ἐκπεσόντος, αὐτῆς ἐν αὐτῷ διωκομένης ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἕλκει τὴν κλῆσιν. ὡς γένοιτο παῖς θήλεια ἐξ Ἀλεξάνδρου Ἑλένῃ· διαφιλονεικησάντων δὲ περὶ τῆς κλήσεως, ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξάνδραν, ἡ δὲ Ἑλένην ὀνομάζειν ἠξίου· νικᾷ Ἑλένη, ἀστραγάλοις λαβοῦσα τὸ κῦδος, καὶ ἡ παῖς τῇ μητρὶ ὁμώνυμος ἐγεγόνει. ταύτην ἀναιρεθῆναι φασὶν ὑπὸ Ἑκάβης ἐν τῇ Ἰλίου ἁλώσει. ὅτι ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ὀνομασαι γεγόνασιν Ἑλέναι, ἡ Αἰγίσθου καὶ Κλυταιμνήστρας θυγάτηρ, ἣν ἀνεῖλεν Ὀρέστης· καὶ ἡ διακονήσασα Ἀφροδίτῃ ἐν τῇ πρὸς Ἄδωνιν ὁμιλίᾳ, ἡ * Ἐπιδαμνίου θυγάτηρ, ἣν Ἐπιδάμνιοι ἐν Ἀφροδίτης σχήματι τιμῶσι, χρήματα λιμώττουσιν ἐπιδιδοῦσαν· καὶ ἡ Φαιστύλου θυγάτηρ τοῦ ἀναθρεψαμένου Ῥῶμον καὶ Ῥωμύλον· καὶ ἡ τρεῖς ἐρίφους ἐσθίουσα καθ' ἡμέρας, Ἑλένη ἐκαλεῖτο· καὶ Δικαιάρχου τοῦ * Τελεσίνου ἀδελφὴ

* al. αὐτήν.

Echo.

* al. Ἐπιδαμ-νίου.

* τελεσίνου.

καὶ

καὶ ἑτέρας ὀκτωκαίδεκα, ὧν καὶ ἡ πρὸ Ὁμήρου Ἑλένη, ἡ τὸν ἰλιακὸν συγγραψαμένη πόλεμον, Μουσαίου τοῦ Ἀθηναίου θυγάτηρ γενομένη· παρ' ἧς καὶ Ὅμηρος λέγεται λαβεῖν ὑπόθεσιν, καὶ κτήσασθαι τὸ δίγλωσσον ἀρνίον· καὶ ἡ Τιτύρου τοῦ Αἰτωλοῦ θυγάτηρ, ἥτις εἰς μονομαχίαν Ἀχιλλέα * μετακαλεσαμένη, ἐκεῖνον μὲν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐγγὺς θανάτου ἔτρωσεν· αὐτὴ δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἀνῄρηται. καὶ ἡ ζωγράφος Ἑλένη τοῦ καταλόγου ἐστὶ τούτου, Τίμωνος τοῦ αἰγυπτίου θυγάτηρ, ἥτις τὴν ἐν Ἰσσῷ μάχην, ἐκείνοις ἀκμάζουσα τοῖς χρόνοις, ἔγραψε· καὶ ἐν τῷ τῆς Εἰρήνης τεμένει ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ἀνέκειτο ἡ γραφή. Ἀρχέλαος δὲ ὁ Κύπριος, Στησιχόρου φησὶ τοῦ ποιητοῦ Ἑλένην ἐρωμένην γενέσθαι Μικύθου θυγατέρα· ἀποστᾶσαν δὲ Στησιχόρου, καὶ πρὸς Βούπαλον προσχωρήσασαν, ἀμυνόμενον τῆς ὑπεροψίας τὸν ποιητὴν γράψαι, Ἑλένη ἑκοῦσα ἀπῆρε. ψευδῆ δὲ τὸν περὶ τῆς πηρώσεως εἶναι λόγον. Περὶ τοῦ παρ' Ὁμήρῳ μώλυος τῆς βοτάνης, ἣν ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν τῇ Κίρκης νήσῳ γίγαντος λέγουσι φῦναι, ἣ καὶ τὸ ἄνθος ἔχει λευκόν. ὁ συμμαχῶν τῇ Κίρκῃ, καὶ ἀνελὼν τὸν γίγαντα, ὁ Ἥλιος ἦν· μῶλος δὲ ἡ μάχη, ἐξ ἧς καὶ ἡ βοτάνη. ὡς Διόνυσος ἐρώμενος Χείρωνος, ἐξ οὗ καὶ μάθοι τούς τε κώμους, καὶ τὰς βακχείας, καὶ τὰς τελετάς. περὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ταραξίππου τοῦ Μυρτίλου πατρὸς καὶ παιδός. ὅτι τὸν ὑπὸ * Φημονόης χρησμὸν μόνον Νεοπτόλεμον τὸν μακιώτην παρὰ Αἴθου τινὸς τῶν ἀδελφῶν ἀκοῦσαί φασι. περὶ τούτου δὲ τοῦ Αἴθου καὶ Ἡρόδοτός φησιν ἐν πρώτῃ ἱστοριῶν. ὅτι εἰδὼς αὐτοῦ τὸ ὄνομα οὐκ ἐπιμνησθήσομαι. περὶ τῆς παρ' Ὁμήρῳ διωνυμίας παρὰ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. καὶ ὅτι Ξάνθος μόνος ποταμῶν Διὸς υἱός. περὶ ἄλλων διωνύμων. καὶ ὡς ἐν Τυρρηνίᾳ φασὶν εἶναι Ἁλὸς πύργον καλούμενον· ὀνομασθῆναι δὲ ἀπὸ Ἅλας Τυρρηνῆς φαρμακίδος, ἣ Κίρκης θεράπαινα γενομένη, διέδρα τῆς δεσποίνης. πρὸς ταύτην δέ φησι * παραγενόμενον τὸν Ὀδυσσέα, εἰς ἵππον μεταβαλεῖν τοῖς φαρμάκοις, καὶ ἔζησε παρ' αὐτῇ ἕως γηράσας ἐτελεύτησεν. ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας λύεται καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ ἀπορούμενον, θάνατος δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ. ἐν τούτοις μὲν καὶ τὸ τέταρτον βιβλίον.

Ἡ δὲ πέμπτη βίβλος, ὡς μετὰ Ἀμύκου φασὶν Ἰάσων, ἀλλ' οὐχὶ Πολυδεύκης ἐμαχέσατο. καὶ ὁ χῶρος μαρτυρεῖ, Ἰασόνιος αἰγιαλὸς καλούμενος· καὶ πηγὴ ἀνατέλλει ἐγγὺς * Ἑλένη καλουμένη. ἐκ τούτου λύεται καὶ τὸ Κριναγόρου ἐπίγραμμα. ὅτι * καὶ Προκλέος ἵπποι χλωρὰν ψαλάκανθαν ἔχοντες. ἀγνοεῖν Καλλίμαχον, Εὐβούλου ἐστὶ τοῦ Κωμικοῦ εἰς Διόνυσον κωμῳδία· καὶ περὶ τῆς παρῳδήσεως τοῦ στίχου. ἡ δὲ ψαλάκανθα βοτάνη ἐστὶν αἰγυπτία, ἥτις ἵπποις περιαπτομένη, νίκην παρέχει καὶ εὐδαιμονίας. φασὶ δὲ ὡς ἡ Ψαλάκανθα, νύμφη ἐγένετο ἐν Ἰκαρίᾳ τῇ νήσῳ, ἥτις ἐρασθεῖσα Διονύσου, συνεπράξεν αὐτῷ τὴν πρὸς Ἀριάδνην ὁμιλίαν· ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὴ συγγένοιτο. καὶ ὡς Διόνυσος μὲν οὐκ ἐβουλήθη·

* μονομαχίαν.
* Φημονόης.
* παραγενόμενον τὸν Ὀδυσσέα.
* αὐ Ἑλένη καλουμένη.
Ψαλάκανθα.

aliæque octodecim, in quibus & ea Homero antiquior Helena est, quæ bellum Troianum conscripsit, Musæi Atheniensis filia: a qua & *a* Homerus accepisse argumentum creditur, & bilinguem agnum possedisse. Tityri insuper Ætoli filia, quæ singulari Achillem certamine prouocans, læsit quidem illum, inflicto mortali pene secundum caput vulnere, sed ipsa occubuit.

Helena quoque in hunc censum refertur illa pingendi perita, Timonis Ægyptij filia, quæ suis temporibus gestum Issicum bellum penicillo pinxit, & in Pacis templo a Vespasiano imperatore collocata pictura est. Archelaus porro Cyprius, Stesichori poëtæ amicam vince dilectam fuisse ait Helenam quandam, Micythi natam: & discessisse hanc a Stesichoro, atque ad Bupalum se contulisse: iratum ergo hinc sui contemptu poëtam scripsisse [carmen] *Helena volens discessit.* Falsam autem esse vult narrationem illam de *b* Stesichoro excæcato. De *c* Moly deinde herba apud Homerum agit, quam e sanguine interfecti in Circes insula gigantis enatam ferunt, habereque candidum florem: Circes autem in pugna socium Solem, etiam gigantem interemisse, atque inde, quod μῶλος pugnam significet, inditum herbæ nomen. Refert quoque Dionysium fuisse Chironis amasium, & ab eodem commentationes, bacchationesque ac sacrificia didicisse. De *d* Myrtillorum patris ac filij Taraxippo in Olympia. Solum item Neoptolemum Maciotem *e* oraculum Phemonoes ab Aetho, vno è fratribus audisse aiunt. ac de hoc Aetho libro primo historiarum Herodotum dicere: *Etsi nomen eius mihi notum, non tamen memorabo.* De duplici apud Homerum appellatione, altera apud Deos, altera homines, quodque Xanthus solus inter flumina fuerit Iouis filius. De alijs item duplici præditis nomine. Esse adhæc in Tyrrhenia Halis turrim, quæ vocatur, sumpto nomine ab Hali, Tyrrhena venefica, quæ Circes famula cùm esset, ex heræ ædibus aufugit. Ad hanc autem delatum Vlyssem, in equum incantationibus commutatum, atque apud eam educatum, donec senio confectus obiit. Ex hac igitur historia etiam nodum illum apud Homerum dissolui, cum ait:

---θάνατος *f* δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.

Qui finis Quarti libri est.

QVINTVS post hæc liber ista commemorat. Pugnauit, aiunt, Iason cum Amyco, non autem Pollux. Testatur id regio *Iasonia cuspis* dicta, & fons iuxta manans *Helena* appellatus. Ex hoc etiam illud Crinagoræ soluitur epigramma:

Καὶ Προκλέος ἵπποι χλωρὰν *g* ψαλάκανθαν ἔχοντες.

Et Procli equi viridem psalacantham habent.

Quod ignorauit Callimachus, cùm sit *h* Eubuli Comici, in Bacchum comœdia. Agit & de parodia versus illius. Psalacantha autem herba est Ægyptia, quæ equis circumligata victoriam præbet & felicitatem. Ferunt, addit, alij Psalacantham Nympham fuisse in Icaria insula, quæ Bacchum adamans allaborarit ipsi ad potiendum Ariadna, quò & cum ipsa postea congrederetur, quod vbi Bacchus recusasset,

PTOLEM. Hephæstion.
a Similem legit narrat. in excerptis ex lib. 5. Hephæst.
b Sup. narrat. 12 Conon. Plato in Phædro, & alij.
c Hom. Odyss. K. 304. & eius interpr.
d Lege Pausan. Eliac. II. pag. 199 edit. German.
e De hac vate Pausan. Phoc. non semel.
f Odyss. Λ. v. 135.
g Aliter hoc quidam, sed erratum notauit Hesych.
h De comœdia Dionys. Athen. & Suid.

Ariadnæ hanc esse insidiatam, atque illum in iugatum, conuertisse eam in herbam: pœnitentia tamen postea ductum, honoris ergo plantam illam Ariadnæ coronæ, quæ cœlestia iam inter sidera translata erat, circumposuisse. Herbam ipsam alios Artemisiã, Meliloto alios [illegible].

Athenodorus [inquit] Eretriensis, octauo libro memorabilium refert, Thetin & Medeam de pulchritudine in Thessalia certasse: arbitro atque adhibitum Idomeneum Thetidi victoriam adiudicasse. Medeam ergo indignatam hanc illud protulisse: *a Cretenses semper mendaces*: eidemque imprecatam, ne verum vnquam diceret, vt ne in hac quidem sententia dixisset. Hinc iactum scribit, vt mendaces habeantur Cretenses: adducitque huius rei narratorem *b* Antiochum lib. II. ciuilium fabularum. Ilus, vt narrant, Laomedontis pater, equinis setis comante galea vtebatur, vt & *c* Priami liberis Melanippus & Idæus. Achillis item equi, Xanthus & Balius appellati, gigantes primum fuere, sociique gigantum pro Diis pugnarunt aduersus fratres. Ad *c* Thylas Siciliæ naufragium passo Vlysse, *d* Achillis scutum ad Aiacis monumentum emerserit, & sepulchro appositum postridie fulmine est ictum. Herculem non Nemæi leonis pellem gestasse ait, sed Leonis cuiusdam e gigantum numero; ob prouocatum ad singulare certamen Herculem ab eodem interemptum: & aurea mala custodiens Draco, ait, fratrem habuit leonem illum Nemæum. Ilus apud Homerum Bœotius fuit. Candaulæ coniugem, cuius *e* Herodotus nomen reticet, dictam esse *Nysiam*. Eam & duplici pupilla, & *f* acutissimi visus fuisse, quod dracontitem lapidem gestaret: vt per ipsas etiam fores Gygen, *g* ad inquirendum regressum, viderit. Quidam tamen ipsam *Tudam* dictam volunt, alij *Clytiam*. Abas autem *Abro* nuncupatam tradit. Ideo vero eius fœminæ nomen ab Herodoto silentio pressum arbitratur, quod cum eius amasius Plesirrhous Nysiam nomine amicam haberet, Halicarnasseam genere, nec ea potiri, repulsam passus, potuisset, de superiori loco vitam sibi laqueo abruperit. Hinc velut odiosum, eius vbique nomen refugisse Herodotum. Centauros Herculem fugientes per Tyrseniam fame periisse, suaui *h* Sirenarum cantu deceptos. Alderem Herculis amasium, Patrocli fratrem fuisse. Epipolam Carysti, Trachionis filiam, muliebrem sexum dissimulantem cum Græcis militasse, sed per Palamedem tandem detectam, a Græcis obrutam esse lapidibus. Quo tempore Alexander Helenam rapiebat, Menelaum Gortynę, quod Cretensium oppidum est, Ioui Hecatomben immolasse. Palamedem pro Agamemnone Græcis imperasse. Cum enim in Aulidem delatus Agamemnon agrestem capram, Dianæ sacram, telo confixisset, atque hinc Græcis nauigatione prohibitis Calchas vates respondisset, placari numen, expiarique malum posse, si Iphigeneiam filiam Neptuno immolaret Agamemnō: detrectanti id facere indignati Græci, imperiũ ademerũt, & Palamedē regē crearut.

Ψαλάκανθα δι' ἐπιβουλῆς τῆς Ἀριάδνης. ὁ δ' ὀργισθεὶς μετεμόρφωσεν αὐτὴν εἰς τὴν πόαν· μετέγνω δὲ, ὅθεν τιμῇ τοῦ φυτοῦ, τὸν Ἀριάδνης αὐτὸ περιέθηκε στεφάνῳ, τῷ καταστερισμένῳ ἐν οὐρανῷ. τὴν δὲ πόαν, οἱ μὲν Ἀρτεμισίαν ἐκάλεσαν, οἱ δὲ μελιλωτόν. ὡς Ἀθηνόδωρος ὁ Ἐρετριεὺς ἐν ὀγδόῳ ὑπομνημάτων φησὶ Θέτιν καὶ Μήδειαν ἐρίσαι περὶ κάλλους ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ κριτὴν γενέσθαι Ἰδομενέα, καὶ προσνεῖμαι Θέτιδι τὴν νίκην: Μήδειαν δ' ὀργισθεῖσαν, εἰπεῖν Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται. καὶ ἐπαράσασθαι αὐτῷ, μηδέποτε ἀλήθειαν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κρίσεως εἴρηκε. καὶ ἐκ τούτου φησὶ τοὺς Κρῆτας ψεύστας νομισθῆναι. παρατίθεται δὲ τὸν ταῦτα ἱστοροῦντα ὁ Ἀθηνόδωρος Ἀντίοχον ἐν δευτέρῳ τῶν κατὰ πόλιν μυθικῶν. ὅτι Ἶλος φασὶν ὁ Λαομέδοντος πατὴρ ἱππουριν εἶχε. καὶ τῶν Πριάμου παίδων Μελάνιππος καὶ Ἰδαῖος, ὡς Ξάνθος καὶ Βαλίος οἱ Ἀχιλλέως ἵπποι, πρότερον γίγαντες ἦσαν· καὶ μόνοι γιγάντων συνεμάχησαν τοῖς θεοῖς κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Ὡς περὶ τὰς Θύλας τῆς Σικελίας ναυαγήσαντος Ὀδυσσέως, ἡ Ἀχιλλέως ἀσπὶς ἐξεβράσθη περὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Αἴαντος· καὶ ἀνατεθεῖσα τῷ τάφῳ τῇ ἐπαύριον ἐκεραυνώθη. Ὡς ὁ Ἡρακλῆς οὐχὶ τὸ τοῦ Νεμαίου λέοντος δέρας ἠμπίσχετο, ἀλλὰ λέοντός τινος ἑνὸς τῶν γιγάντων, ἐπὶ μονομαχίας προσκλήσεις ὑφ' Ἡρακλέους ἀναιρεθέντος. Ὡς ὁ φυλάσσων τὰ χρυσᾶ μῆλα δράκων, ἀδελφὸς ἦν τοῦ Νεμαίου λέοντος. ὡς ὁ παρ' Ὁμήρῳ Ἶλος Βοιωτὸς ἦν. ὡς ἡ Κανδαύλου γυνή, ἧς Ἡρόδοτος οὐ λέγει τοὔνομα, *Νυσσία ἐκαλεῖτο. ἣν καὶ δικόρην καὶ ὀξυωπεστάτην φασὶ γενέσθαι, τὸν δρακοντίτην κτησαμένην λίθον, διὸ καὶ αἰσθέσθαι τὸν Γύγην ἐξιόντα εἰς ζήτησιν διὰ τῆς θύρας· ἄλλοι Τοῦδον αὐτὴν καλεῖσθαι, οἱ δὲ Κλυτίαν, Ἄβας δὲ Ἀβρὼ ταύτην καλεῖσθαι. σιγῆσαι δὲ τοὔνομά φασι τῆς γυναικὸς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεὶ ὁ ἐρώμενος Ἡροδότου Πλησίρροος, Νυσσίας ὀνόματι ἐρασθεὶς, Ἁλικαρνασίας τὸ γένος, ἐπεὶ οὐκ ἔτυχε τῆς ἑταίρας οὐκ* ἀτυχήσας, ὠθέντα βρόχῳ ἑαυτὸν ἀνήρτησε. διὸ καὶ φυλάξασθαι ὡς *ἀπεχθὲς εἰπεῖν τὸ τῆς Νυσσίας ὄνομα Ἡρόδοτον. Ὡς οἱ Κένταυροι φεύγοντες Ἡρακλέα διὰ *Τυρσηνίας, λιμῷ διεφθάρησαν, θελχθέντες ὑπὸ τῆς Σειρήνων ἡδυφωνίας. ὡς Ἄβδηρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος, ἀδελφὸς ἦν Πατρόκλου. ὡς Ἐπιπόλη ἡ Καρυστία, ἡ Τραχίωνος θυγάτηρ, κρύπτουσα τὴν γυναικείαν φύσιν, συνεστρατεύετο τοῖς Ἕλλησι· μηνυθεῖσα δ' ὑπὸ Παλαμήδους, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατελεύσθη. ὡς Ἀλεξάνδρου Ἑλένην ἁρπάζοντος, Μενέλαος ἐν Γορτύνῃ τῆς Κρήτης ἑκατόμβην ἔθυε τῷ Διί. ὡς Παλαμήδης ἀντ' Ἀγαμέμνονος Ἑλλήνων βασιλεῦσαι. ἐν Αὐλίδι γὰρ [illegible] Ἀγαμέμνων, αἶγα ἀγρίαν ἱερὰν Ἀρτέμιδος κατατοξεῦσαι. ἀπλοίας δὲ γενομένης τοῖς Ἕλλησι, χρῆσαι Κάλχας, λυθῆναι τὸ δεινὸν, εἰ θύσει τὴν θυγατέρα Ἰφιγένειαν Ἀγαμέμνων Ποσειδῶνι. τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου: ὀργισθέντες οἱ Ἕλληνες, ἀφείλοντο αὐτὸν τὸ κράτος, καὶ κατέστησαν βασιλέα Παλαμήδην.

ὡς Φιλο-

ὡς Φιλοκτήτης ὑπὸ ὄφεως πληγεὶς, ἀνῃρέθη· καὶ Ἀλέξανδρος ὑπὸ Μενελάου δόρατι τὸν μηρὸν πληγεὶς, πέπτωκε. ὅτι τελευτήσαντος Δημητρίου τοῦ Σκηψίου, τὸ βιβλίον Τέλλιδος πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ εὑρέθη. * τὰς δὲ κολυμβώσας Ἀλκμᾶνος πρὸς τῇ κεφαλῇ * Τιτυοῦ τοῦ χαλκιδέως φασὶν εὑρεθῆναι. τὰς δὲ ὑβριστοδίκας Εὐπόλιδος πρὸς τῇ Ἐφιάλτου. τοὺς δὲ Εὐνίδας Κρατίνου, πρὸς τῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως μακεδόνων. τὰ δὲ ἔργα καὶ τὰς ἡμέρας Ἡσιόδου, πρὸς τῇ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος κεφαλῇ. ὁ μὲν γε νομοθέτης ἀρκάδων Κερκίδας, συνταφῆναι αὐτῷ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῆς Ἰλιάδος κελεύσειε. ὁ δὲ Πομπήϊος ὁ Μάγνος, οὐδ᾽ εἰς πόλεμον προήει [ἢ] πρὶν ἂν τὸ πρῶτον τῆς Ἰλιάδος ἀναγνώσειε· ζηλωτὴς ὢν Ἀγαμέμνονος. ὁ δὲ ῥωμαῖος Κικέρων, μήδειαν Εὐριπίδου ἀναγινώσκων, ἐν φορείῳ φερόμενος, ἀποτμηθεὶς τὴν κεφαλήν. ὡς Διόγνητος ὁ κρὴς, ὁ πύκτης νικήσας, οὐ λάβοι τὸν στέφανον, ἀλλὰ καὶ ἐλαθείη ὑπὸ ἠλείων· διότι ὁ νικηθεὶς καὶ ἀναιρεθεὶς ὑπ᾽ αὐτοῦ, Ἡρακλῆς ἐκαλεῖτο ὁμωνυμῶν τῷ * ἥρωι. τοῦτον τὸν Διόγνητον, ὡς ἥρωα [οἱ] κρῆτες τιμῶσιν. ὅτι τὸ ὁμηρικὸν προσκιάσαι μέλλοντος,

ἐδ᾽ οὐδὲ Μενέλαε θεοὶ μάκαρες * λελάθοντο.

τοῦτον τὸν στίχον παρῴδησεν ὁ πόθεος Μενέδημε [καὶ θεοὺ] ἀντὶ τοῦ Μενέλαε. * προσετάθη δὲ τὸ ζήτημα παρὰ δεῖπνον Αὐγούστου τοῦ βασιλέως, ποῖον στίχον παρῴδησεν ὁ χρησμός· καὶ τίς ἐστιν ὃν τῷ χρησμῷ ἰσοστάσιμος. καὶ ὡς Μενέδημος ἠλεῖος, Βουνέα * υἱὸν ὑποδεῖξαι Ἡρακλεῖ περὶ τῆς καθάρσεως τῆς Αὐγαίου κόπρου, ὥστε ἀποστρέψαι τὸν ποταμόν: ὃν καὶ συμμαχῆσαι Ἡρακλεῖ ἐν τῷ πρὸς Αὐγέαν πολέμῳ φασὶ, καὶ ἀναιρεθέντα ταφῆναι ἐν Λεπρέῳ παρὰ * λεύκη δένδρῳ. ἀγῶνα δὲ θεὶς ἐπ᾽ αὐτῷ Ἡρακλῆς ἐπάλαισε Θησεῖ. ἰσοπαλοῦς δὲ τοῦ ἀγῶνος γενομένου, ἐρρέθη παρὰ τῶν θεατῶν περὶ τοῦ Θησέως, ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς. ὅτι Φαντασία τις μεμφῖτις Νικάρχου θυγάτηρ συνέταξε πρὸ Ὁμήρου τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον, καὶ τὴν περὶ Ὀδυσσείας διήγησιν· καὶ ἀποκεῖσθαι φασὶ τὰς βίβλους ἐν μέμφιδι. Ὅμηρον δὲ παραγενόμενον, καὶ τὰ ἀντίγραφα λαβόντα παρὰ Φανίτου τοῦ ἱερογραμματέως, συντάξαι ἐκείνοις ἀκολούθως. ὡς Ἄδωνις ἀνδρόγυνος γενόμενος, τὰ μὲν * ἀνδρῷα πρὸς Ἀφροδίτην πράσσειν ἐλέγετο: τὰ * θήλεα δὲ πρὸς Ἀπόλλωνα. ὡς Ἀλφειῷ τῷ ποταμῷ γέρας δωρούμενος Ἡρακλῆς, νικήσας ἐν ὀλυμπίᾳ, ἀπὸ τούτου ἐκάλεσε τὸ ἄλφα, καὶ προσέταξε τῶν στοιχείων. ὅτι φλυαρεῖν ἔοικε ὁ μυθογράφος Μωσῆς [φησιν] ὁ τῶν ἑβραίων νομοθέτης, Ἄλφα ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ ἀλφοὺς ἔχειν ἐπὶ τοῦ σώματος. Γαλέριος δὲ Κράσσος ὁ χιλίαρχος, ὁ ἐπὶ Τιβερίου καίσαρος χιλίαρχος Βῆτα ἐκαλεῖτο, ἡδέως σεύτλῳ χρώμενος, ὃ δὴ βητάκιον καλοῦσι ῥωμαῖοι. καὶ Ὀρπυλλὶς δὲ ἡ κυζικηνὴ ἑταίρα, Γάμμα· Ἀντήνωρ δὲ, ὁ τὰς κρητικὰς γράψας ἱστορίας, Δέλτα, διὰ τὸ ἀγαθὸς εἶναι καὶ φιλόπολις· τοὺς γὰρ κρῆτας, τὸ ἀγαθὸν δέλτον καλεῖν φασίν. Ἀπολλώνιος δὲ ἐν τοῖς τοῦ Φιλοπάτορος χρόνοις ἐπ᾽ ἀστρονομίᾳ περιβόητος γεγονὼς, Ἐψιλὸν ἐκαλεῖτο, διότι τὸ σχῆμα τοῦ ε,

Addit Philoctetem a serpente percussum periisse: & Paridem à Menelao femur hasta ictum, interemptum. Demetrio [inquit] Scepsio mortuo, Tellidis librum ad caput eius repertum ferunt: vt & Alcmanis *a* natantes [fœminas] ad ceruical Tityonychi Chalcidensis: & *b* Eupolidis *c* Hybristodicas ad Ephialti caput. Cratinique *d* Eunidas apud Alexandrum Macedonum regem. Ita Hesiodi opera & dies Seleucus Nicanoris filius ad caput semper admouit. Quin & Arcadum legislator Cercidas tumulo suo primum & secundum Iliados librum inferri iussit. Pompeius quoque Magnus non prius in expeditiones tendebat, quam primum Iliados librum perlegisset, quod æmulus esset, imitatórque Agamemnonis. Cicero item Romanus Euripidis Medeam euoluens, in lectica, qua gestabatur, capite truncatus est. Diognetus Cretensis [ait] pugilatu victor, coronam non solum non accepit, sed etiam ab Eleensibus pulsus fuit, propterea quod victus, cæsúsque ab illo, communi cum heroe nomine Hercules appellatus est. Hunc autem Diognetum vt Heroa Cretenses colunt. Homericum illum versum de iamiam vulnerando, [Menelao:]

e Οὐδὲ σέθεν Μενέλαε θεοὶ μάκαρες λελάθοντο·

Nec Menelae tui duxere oblivia Diui.

hunc [inquam] versum per parodiam Pythius, mutato Menelai nomine in Menedemi, vsurpauit. Posita autem fuit quæstio in cœna Augusti Imperatoris, qualem versum oraculum per parodiam enuntiasset, & quis oraculo referretur. Menedemum Eleensem Bouneæ filium ferunt Herculi ostendisse expurgandi stabuli Augæi rationem, atque adeo flumen auertisse. Eundem vna cum Hercule bello Augæam oppugnasse, interfectum humo esse conditum in Lepreo, propter piceam arborem. Instituto autem eius caussa certamine, Herculem ibi cum Theseo certasse, cúmque viribus pares essent, iactatum à spectatoribus de Theseo: *f* *Alter hic Hercules.* Phantasiam aiunt quandam Memphitida, Nicarchi filiam ante *g* Homerum Iliacum bellum & narrationem de Vlysse composuisse, depositúmque opus Memphide. Homerum ergo profectum eo, a Phanite sacro scriba commodato illud accepisse, eiúsque esse ordinem insecutum. Adonis [narrant] Androgynus cum esset, vt vir cum Venere, vt mulier cum Apolline congressus est.

Alpheo item flumini remuneraturus in Olympicis victor Hercules, Alpha ab eo litteram nominauit, primamque omnium collocauit. *h* Nugatur etiam fabularum hic scriptor, dum ait, *i* Moysem Hebræorum legislatorem *Alpha* idcirco fuisse appellatum, quòd ἀλφῷ [hoc est vitiligine] corpus infectum haberet. Galerius Crassus, imperante Tiberio Cæsare tribunus militum, *Beta* est appellatus, quod illa libentius herba vteretur, quæ à Romanis Beta nominatur. Orpyllis verò, Cyzicenum scortum *Gamma* dicebatur. Antenor, is qui Cretensium historiam conscripsit, *Delta* cognominatus est, quod bonus esset, & ciuitatis amans. Cretensibus enim *bonum* δέλτον significare affirmant. Sic Apollonius, Philopatoris téporibus Astronomia clarus, Ἐψιλὸν dict* est à figura litteræ E,

Marginal notes (left): * al. τιτυοῦ. * Τιτυονύχου & Τιτυογύχου. Pompeius M. Ciceronis mors. * al. ἥρω. * al. λελάθοντο. * al. προσετέθη. * al. υἱόν. * al. λεύκη. ALTER HERCULES. * al. ἀνδρεῖα. * al. θηλεῖα. Moses.

Marginal notes (right): PTOLEM. Hephæstion. *a* τὰς κολυμβώσας: quarum etiam Suidas meminit voce Alcman. *b* Eius vitam collegit Lil. Gyraldus Dial. 6. vt & Cratini. *c* Ὑβριστοδίκας: et rectius Ἀστράτευτοι apud Pollucem & Hesych. vt e Sigon. de Magistr. Athen. *d* Εὐνίδας γένος ... Hesych. ac Suid. Cratinus ab Athen. *e* Iliad. Δ. v. 127. *f* Vide Prouerb. & Plut. Theseum init. *g* Haec in excerpt ex libr. 4. fami'd non. vat. retinuit. *h* Vt cæteri quoque gentili historici. *i* Lege quæ ad Philon. ... Ioseph. & notata exstant.

PTOLEM. Hephæstion.

quæ circumagitur cum Luna, in quam ille multum studij contulerat. Satyrus item Aristarchi familiaris Ζῆτα est nuncupatus, ab inuestigandi rerum caussas studio. Narrant & Æsopum ab Idmone hero suo Θῆτα appellatum, quod seruili esset indole ac versipellis. Nam Θῆτες seruos significat. Cupseli adhæc mater, quod pedibus valga esset, Λάμβδα vocata Apolline Pythio. Pythagoram insuper eum, qui numeros omnes descripsit, refert Democydes à tertia cognominatum esse littera. Et hęc quidem quintus continet liber.

SEXTVS postea liber capita hæc complectitur. Occisum a Penthesilea Achillem, Thetidis matris precibus in vitam reuocatum, & Penthesilea interempta, rursum ad Orcum rediisse. Lycophronem in Alexandra poemate dicentem:

> Ποία δ' ἀηδὼν στεῖρα κενταυροκτόνος.
> *Qualis Luscinia sterilis Centauricida.*

a Sirenas ibi *centauricidas* significasse. Helenum Priami filium, dilectum ab Apolline, munerique accepisse arcum eburneum, quo Achillem secundùm manum feriret, Priamum cum Andromacha, suisque liberis supplicem accessisse ad Achillem pro Hectoris ossibus. *b* Thetin sex numero liberos e Peleo susceptos latenti igne sustulisse, tandémque Achillem esse aggressam. Peleum ergo re cognita, vt hunc eripuisse, talo tantum dexteri pedis adusto, & apud Chironem collocasse, qui effosso Damysi gigantis corpore, in Palene sito (hic gigantum omnium velocissimus fuerat) sublatóque eius talo, Achillis aptauit pedi, & medicamentis firmauit. Hunc postea talum excidisse refert, insequente ipsum Apolline, & collapsum sic esse interemptum. Ferunt autem & ab Homero *c* ποδάρκης appellari, quod Arces alas infanti nato Thetis addiderit: vt sit ποδάρκης, quasi in pedibus Arces alas tenens. Arce hæc, aiunt, Thaumantis erat filia, & Iridis soror, quæ vtræque alas habuerunt. Bello verò Deorum cum Titanibus, desciscens à Diis Arce ad Titanas transfugit: quare profligato iam bello, partáque victoria, Iuppiter ei in Tartarum detrusæ alas ademit. Ad Pelei deinde & Thetidis nuptias accedens, muneri alas istas Thetidi obtulit, sicut Peleo in nuptiis donasse aiunt Vulcanum ensem: Venerem scyphum aureum, qui insculptum habebat Cupidinem: Neptunum equos duos, Xanthum & Balium, Iunonem pallium, Mineruam tibias, Nerea denique *Salem*, quem vocant *diuinum* in arcula, qui sal incredibilem habeat virtutem ad iuuandam edacitatem, edendique appetitum, & ciborum concoctionem. Atque hunc locum illum clarum euadere:

> *d* Πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο.
> *Sale aspersit sacro.*

Agit tum de Achille terra genito, & quot post Iliaca tempora fama clari Achilles fuerint. Hic terræ filius Iunonem, Iouis congressum fugientem, antro suo recepit, persuasitque ad Iouem redire: & hæc prima fuit, vt ferút, Iouis & Iunonis coitio. Quamobrem Iuppiter quoque Achilli pollicitus est, facturum se, vt quotquot

a Idem indicatum superiore pag.

b Vide quæ hic referuntur aliter pleraque narrata apud Apollod. lib. 3. Bibliothec.

c ὡς ἐξ ἀρκοῦντα τοῖς ποσί, ἢ ὑπὸ τοῦ θεῖν ἀρκῶν ἀρκῶν, ut ait Eustath.

d Iliad. I. v. 214.

συμπεριφέρεται τῇ τῆς Σελήνης, περὶ ἣν ἐκεῖνος μάλιστα ἐπεβάλετο. Σάτυρος δ', ὁ Ἀριστάρχου γνώριμος, Ζ ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ ζητητικὸν αὐτοῦ. καὶ Αἴσωπον δέ φασιν, ὡς ὑπὸ Ἴδμονος τοῦ δεσπότου Θῆτα ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ δουλικός [τις] εἶναι καὶ πολύτροπος· θῆτες γὰρ οἱ δοῦλοι. ἡ * Κυψέλου δὲ μήτηρ, χωλὴ οὖσα, Λάμβδα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Πυθίου. Δημοκύδης δὲ Πυθαγόραν, φησί, καταγράψαντα πάντας τοὺς ἀριθμούς, τῷ τρίτῳ στοιχείῳ κληθῆναι. τοσαῦτα καὶ τὸ πέμπτον βιβλίον.

Τὸ δὲ ἕκτον βιβλίον κεφάλαια περιέχει τάδε. ὡς Ἀχιλλεὺς ὑπὸ Πενθεσιλείας ἀναιρεθείς, δεηθείσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς Θέτιδος, ἀναβιοῖ· καὶ ἀνελὼν Πενθεσίλειαν, εἰς ᾅδου πάλιν ὑποστρέφει. ὡς ἐν τῇ Ἀλεξάνδρᾳ Λυκόφρων * εἶπε· ποία δ' ἀηδὼν στεῖρα κενταυροκτόνος, τὰς σειρῆνας κενταυροκτόνους εἶπεν. ὡς Ἕλενος ὁ Πριάμου, ἐρώμενος Ἀπόλλωνος γένοιτο· καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ δῶρον, τόξον ἐλεφάντινον, ᾧ Ἀχιλλέα τοξεῦσαι κατὰ τῆς χειρός. ὅτι μετ' Ἀνδρομάχης καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Πρίαμος ὑπὲρ τῶν Ἕκτορος ὀστῶν ἱκέτης ἀφίκετο πρὸς Ἀχιλλέα. ὡς Θέτις τοὺς ἐκ Πηλέως αὐτῇ γενομένους παῖδας πυρὶ λεληθότως κατηνάλου, ἓξ γεγονότας. ὡς δὲ καὶ Ἀχιλλέα ἐπεχείρησε· γνοὺς Πηλεύς, ἐξείλετο τὸν ἀστράγαλον μόνον τοῦ δεξιοῦ ποδὸς κεκαυμένον, καὶ Χείρωνι παρατίθησιν. ὁ δὲ ἀνορύξας τὸ Δαμύσου τοῦ γίγαντος σῶμα, ἐν Παλλήνῃ κείμενον (ταχύτατος δ' ἦν ὁ Δάμυσος πάντων γιγάντων) καὶ ἀνελόμενος αὐτοῦ τὸν ἀστράγαλον, ἐναρμόζει τῷ Ἀχιλλέως ποδί, καὶ φαρμάκοις αὐτὸν συμπεπτωκότα. τοῦτον δὲ τὸν ἀστράγαλον ἀποπεσεῖν, διωκομένου αὐτοῦ ὑπὸ Ἀπόλλωνος, καὶ οὕτως αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, καταπεσόντα. Φασὶ δὲ ποδάρκην αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λέγεσθαι, ὅτι φασὶ τῆς Ἄρκης τὰ πτερὰ τὴν Θέτιν παραδοθῆναι τῷ παιδὶ γεννηθέντι. καὶ εἶναι τὸ ποδάρκης * ἀντὶ τοῦ ὁ ἐν τοῖς ποσὶ τὰ τῆς Ἄρκης πτερὰ ἔχων. ἡ δὲ Ἄρκη, Θαύμαντος ἦν θυγάτηρ· ἧς ἡ ἀδελφή, Ἶρις· πτερὰ δ' εἶχον ἑκατέρα. ἐν δὲ τῷ πρὸς Τιτᾶνας τῶν θεῶν πολέμῳ, ἀποπτᾶσα τῶν θεῶν ἡ Ἄρκη πρὸς τοὺς Τιτᾶνας ἦλθε. μετὰ δὲ τὴν νίκην ὁ Ζεὺς τὰ μὲν πτερὰ αὐτῆς ἀφείλετο, αὐτὴν ταρταρώσας· παραγενόμενος δὲ καὶ ἐπὶ τῷ Πηλέως καὶ Θέτιδος γάμῳ, δῶρον τὰ πτερὰ τῇ Θέτιδι προσήγαγε. ὡς Πηλεῖ ἐπὶ τῷ γάμῳ φασὶ δωρήσασθαι, Ἥφαιστον μὲν μάχαιραν· Ἀφροδίτην δέ, φιάλην ἐγγεγλυμμένην ἔρωτα χρυσοῦν. Ποσειδῶνα δέ, ἵππους, Ξάνθον καὶ Βαλίον· Ἥραν δὲ χλαμύδα, καὶ Ἀθηνᾶν αὐλούς, Νηρέα δὲ τοὺς θείους ἅλας καλουμένους ἐν κοιτίδι. τούτους δὲ δύναμιν ἔχειν ἀμήχανον πρὸς πολυφαγίαν καὶ ὄρεξιν καὶ πέψιν, ἐξ ὧν λύεταί σοι καὶ τὸ πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο περὶ Ἀχιλλέως τοῦ γηγενοῦς: καὶ ὅσοι [ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν] ἐγένοντο Ἀχιλλεῖς περιώνυμοι. καὶ ὅτι ὁ γηγενὴς φεύγουσαν τὴν Ἥραν ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς μίξεως, ὑπεδέξατο ἐν τῷ αὐτοῦ ἄντρῳ: καὶ ἀνέπεισε συνελθεῖν τῷ Διΐ: καὶ πρώτην μίξιν Ἥρας, καὶ Διὸς ταύτην γενέσθαι φασίν. ὁ δὲ Ζεὺς ἐπηγγείλατο Ἀχιλλεῖ, πάντας τοὺς τῷ ὀ-

* al. Κυψέλλου.

* Lycophron.

* al. ἀντὶ τοῦ.

θείου ἁλός.

νόματι αὐτοῦ κληθησομένους, περιωνύμους ποιῆσαι. διὰ τοῦτο καὶ Ἀχιλλεὺς περιώνυμος, ὁ τῆς Θέτιδος· καὶ ὁ Χείρωνος δὲ διδάσκαλος, Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Πηλέως ἐκλήθη ὑπὸ Χείρωνος. καὶ ὁ τὸν ὀστρακισμὸν ἐπινοήσας Ἀθήνησιν, Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο, υἱὸς Λύσωνος. καὶ Διὸς καὶ Λαμίας Ἀχιλλέα γενέσθαι φασὶ τὸ κάλλος ἀμήχανον· ὃν καὶ ἐρίσαντα περὶ κάλλους, νικῆσαι, τοῦ Πανὸς κρίναντος· καὶ διὰ τοῦτο Ἀφροδίτην * μηνίσασαν, ἐμβαλεῖν Πανὶ τὸν Ἠχοῦς ἔρωτα· καὶ μὴν καὶ κατεργάσασθαι καὶ εἰς τὴν ἰδέαν αὐτὸν, ὅπως ἐκ τῆς μορφῆς αἰσχρὸς καὶ ἀνέραστος φαίνοιτο. καὶ Γαλάτου τινὸς υἱὸς, Ἀχιλλεὺς ἐκλήθη, ὃν ἐκ γενετῆς πολιὸν γενέσθαι φησί. καὶ ἕτεροι Ἀχιλλεῖς ἐπιφανεῖς γεγόνασι νδ΄. ὧν οἱ δύο, κύνες ἦσαν, καὶ θαυμάσιοι τὰ κυνῶν ἔργα. ὅτι Πρίαμος, Διὸς ἐρώμενος γένοιτο, καὶ λάβοι παρ' αὐτοῦ τὴν χρυσῆν ἄμπελον, ἣν δῶρον Εὐρυπύλῳ τῷ Τηλέφου, ὑπὲρ συμμαχίας δίδωσιν. ὡς Αἴσωπος ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Δελφῶν, ἀνεβίωσε. καὶ * συνεμάχει τοῖς Ἕλλησι, περὶ Θερμοπύλας. ὡς Φιλοκτήτην ἐν Λήμνῳ * Πήλιος ἰάσατο υἱὸς Ἡφαίστου, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ τὴν τοξικήν. ὡς Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ υἱὸς Μῆλος γένοιτο καλὸς τὴν ὥραν, περὶ οὗ ἐρίσαι φασὶν Ἥραν τε καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην, τίνος γένοιτο ἱερεύς· Ἀλέξανδρον δὲ κρῖναι νικᾶν Ἀφροδίτην. ἐκ ταύτης γοῦν τῆς ἱστορίας ὁ περὶ τοῦ μήλου λόγος διεδόθη. ὑπο [μὲν] ἧς ἐν τῷ περὶ Χίου Ὁμήρου φασὶ γενέσθαι θεράποντα Σκινδαψὸν ὀνόματι· καὶ τοῦτον ζημιωθῆναι ὑπὸ Χίων χιλίας δραχμὰς, διὰ τὸ μὴ καῦσαι τελευτήσαντα τὸν δεσπότην. ὁ δὲ τὸ ὄργανον εὑρὼν τὸ οὕτω καλούμενον σκινδαψὸν, Ἐρετριεὺς ἦν, Ποικίλης τῆς αὐλητρίδος υἱός. ταῦτα καὶ τὸ ἕκτον βιβλίον.

ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ περιέχεται, ὡς Θεόδωρος ὁ Σαμόθραξ τὸν Δία φησὶ γεννηθέντα, ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἀκατάπαυστον γελάσαι, καὶ διὰ τοῦτο τέλειος ἐνομίσθη ὁ ἕβδομος ἀριθμός. ὡς Ἀχιλλεὺς διὰ μὲν τὸ ἐκ πυρὸς αὐτὸν σωθῆναι καιόμενον ὑπὸ τῆς μητρὸς, Πυρίσοος ἐκαλεῖτο. διότι δὲ ἓν τῶν αὐτοῦ χειλέων κατεκαύθη, Ἀχιλλεὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὠνομάσθη. ὅτι Τηλέμαχον Ὀδυσσέως υἱὸν μαθοῦσαι εἶναι, ἀνεῖλον αἱ Σειρῆνες. ὡς Ὀδυσσεὺς ἐν Τυρρηνίᾳ ἠγωνίσατο αὐλητικὴν, καὶ ἐνίκησεν. ηὔλησε δὲ Δημοδόκου ποίημα, Ἰλίου ἅλωσιν. ὡς Στίχιος ὁ Αἰτωλὸς, ἐρώμενος ὢν Ἡρακλέους, εὑρέθη σπαραχθεὶς, τετριχωμένην ἔχων τὴν καρδίαν· ἀνῃρέθη δ' ὑπ' αὐτοῦ Ἡρακλέους, ὅτε μανεὶς καὶ τοὺς ἰδίους ἀνεῖλε παῖδας. καὶ ἐπὶ τούτῳ μόνῳ φασὶ θρηνῆσαι τὸν ἥρωα. καὶ ὡς Ἑρμῆς Πολυδεύκους ἑνὸς τῶν * Διοσκουρίδων γεγονὼς ἐραστὴς, ἐδωρήσατο αὐτῷ δῶρα τὸν Θεσσαλὸν ἵππον. ὅτι Ἀπόλλωνος ἐπιτελοῦντος ἐπιτάφιον Πύθωνι, * παλαίει Ἑρμῆς καὶ Ἀφροδίτη: καὶ κρατήσασα, ἆθλον ἔλαβε κιθάραν. ἣν καὶ ἐδωρήσατο Ἀλεξάνδρῳ· περὶ ἧς καὶ Ὅμηρος, οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις. καὶ τὰ ἑξῆς.

* al. [illegible]

* al. συνεμάχησε.

* al. Πύλιος.

* al. Διοσκουριδῶν.

* al. ἐπάλαιεν.

eius nomen sortirentur, clari exstiterint. Propterea & Achilles ille Thetidis filius, illustris exstitit. Chironis quoque præceptor Achilles nominatus: vnde Pelei filius per Chironem sic appellatus. Adhæc, qui primus a ostracismum Athenis excogitauit, Achilles dictus, filius Lysonis. Ioui quoque & Lamiæ Achilles quidam natus, aiunt, præstantissima plane forma, vt etiam de pulchritudine contendens, Pane Deo iudice, vicerit. Ita ergo de caussa Venerem indignatam, Pani Echus amorem immisisse: & certe sic deformasse, vt ipsa duntaxat specie turpis & amabilis nemini videretur. Insuper & Galati cuiusdam filius Achilles vocatus, quem ab ipsa natiuitate canum fuisse refert. Fuere & alij fama illustres quinquaginta quatuor Achilles: quorum duo canum instar impudentes, nefandis quoque operibus admirandi. Priamus, inquit, Iouis amasius factus, auream ab eo accepit vitem, quam ille post Eurypylo Telephi F. quod bello auxilium portasset, muneri dedit. Aesopus quoque Delphis interfectus vitam recepit, & ad Thermopylas vnà cum Græcis militauit. Philoctetem in Lemno insula Pylius Vulcani F. medendo sanauit, iaculandi artem vicissim ab eo edoctus. Scamandro fluuio natum aiunt filium Melum, insigni corporis forma, cuiusque caussa contendisse aiunt Iunonem, Palladem, & Venerem, cuius potissimum sacerdos esset. Paridem ergo iudicando secundum Venerem sententiam dixisse, atque b ex ea historia fabulam esse de malo ortam. Hypermenes adhæc in sua de Chio narratione, Homeri famulum fuisse refert, *Scindapsum* nomine, huncq; mille drachmis a Chiis multatum, quod herum mortuum non exussisset. At qui *σκινδαψὸν* ab eo nominatum c instrumentum lyricum repperit, Eretrius fuit, & Phereclis tibicinæ filius. Hæc fere libri sexti summa est.

SEPTIMO denique libro de his agit: Theodorus Samothrax narrat Iouem natum d septem continuos dies risisse, indeque septenarium numerum pro perfecto æstimatum.

Achillem, quod ex igne seruatus sit, cùm illum mater adureret, Pyrisoum [quasi *ab igne seruatum*] prius esse dictum. At quia labrum ipsius alterum adustum erat, propterea eum pater Achillem appellauit. Sirenes Telemachum, cum eum Vlyssis filium esse didicissent, interfecerunt. Vlysses in Tyrrhenia tibia certauit, ac vicit. Cecinit autem e Demodoci poema de Troiæ excidio. f Inuentus est Stichius Ætolus, Herculis amasius, cum secaretur, hirsutum cor habere. Interfectus vero est ab ipso Hercule, dum furore correptus hic, suos quoque liberos occidit: adduntque propter solum hunc heroem illum luxisse. Mercurius Pollucis, vnius gemellorum, amore captus, Thessalico cum equo muneris loco donauit. Cum Apollo funebres ederet ludos Pythoni, certauit ibi Mercurius ac Venus: & victrix illa præmij loco citharam accepit, quam post donauit Paridem. cuius & Homerus sic meminit:

g Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις
Non tibi profuerit cithara. & h quę sequuntur.

PTOLEM. Hephæstion.

a Quem exscripsit Diod. Sicul. lib. 11. & Suid. sequens Plut.

b Præter vulgarem sententiam Hygini Fab. XCII. & aliorum.

c Athen. describit lib. 4. & Eustath.

d Varum Syncellum eodem quo genitus esset die, risisse, pro valde insolito adfert Plin. lib. 7. cap. 16.

e Vide Suidā in [illegible]

f Idem de Aristomene Messenio Plin. lib. 11. c. 37. & Valer. Max. lib. 1. c. vlt. atque de Hermogene Rhet. Leonida, Lysandro, sane Alexandro. Vid. Rhodiginum lib. 4. c. 16.

g Iliad. Γ. v. 54.

h [illegible]

Πτολεμ. Hephæstion.

Apud Bacchylidem quid sit, quod tanquam a Sileno dictum refert, & cui hoc carmen pronuntiatum. a Leucas petra, inquit, a Leuco Vlyssis socio nomen sumsit, qui genere Zacynthius, interfectus est (vt refert b Homerus) ab Antipho. Hunc quoque dedicasse ferunt templum Apollinis Leucatæ. Eos igitur, qui hoc saliant saxo amore liberari: atque hanc esse caussam. Post interfectum Adonidem, obambulasse narrant, atque eum inuestigasse Venerem, repertumque Argi, Cypri ciuitate, in Apollinis Erythij fano, corpus secum auexisse, sermone etiam cum Apolline de Adonidis amore collato. Hunc ergo eam in Leucada petram adduxisse, & præcipitem inde dare sese iussisse: & vero saxo salientem, amoris æstu liberatam. Interrogante porro Dea caussam, respondisse ferunt Apollinem, quod vates cum esset, senserit Iouem quoque semper Iunonis amore captum, ad saxum hoc accessisse, atque ei insidendo amoris impotentiam sedasse, compluresque alios vtriusque sexus mortales amore ardentes, eodem liberatos, ex hoc saxo desilientes. Sic Artemisiam illam Lygdamidis filiam, quæ Persæ militauit, amore captam Dardani Abydeni, dormientis oculos, cum is eam contempsisset, eruisse: Amore vero illius Deorum ira crescente, ex oraculo ad Leucadem profectam seipsam præcipitasse, & interfectam ibidem esse sepultam. Hippomedonta quoque Epidamnium, adolescentis cuiusdam oræ illius amore possessum: cumque repulsam pateretur, quod alteri ille se applicaret, eundem occidisse. Verum ad Leucadem profectum, sese ex alto præcipitantem periisse. Nicostratum item comicum Tettigidæam Myrrhinæam amantem, indeque se deiicientem, amore solutum ferunt. Macêta autem Buthrotium aiunt *Leucopetram* cognominatum esse, quod quater inde se demittens, amoris sit impotentia liberatus. Magnam quoque hominum copiam ita liberatam prædicant. Sic enim Boulagoram Pharagoritem, Diodorum Auleten perdite amantem, indeque se præcipitantem, in senecta periisse. Periisse quoque Rodopen Amissenam, dum se inde præcipitat, geminorum duorum, qui Antiochi regis corporis custodes erant, amore captam, quibus nomina erant Cyri & Antiphontis. Charinus quoque Iamborum scriptor, Eunuchum quendam Erota, Eupatoris pincernam, perdite amauit, fabulæque de petra illa fidem habens, præcipitauit & ille. At cum ex lapsu crure fracto, doloris iam vi exspiraret, hos versus Iambicos effudit:

Fallax peri, peri mala, ô Leucas petra:
Charinon, heu, heu, me poetam Iambicum
Spei adussisti inanibus quæ fabulis.
In tantum Erota, ô Eupator si diligat.

Nereus insuper Catanæus Palladis Atticæ amore possessus, saxo accedens se præcipitauit, & liberatus est molestia. Igitur illapsus in piscatoris rete subiectum, quo vnà cum auri plena cistula extractus est, piscatori etiam de auri capsula litem intendit. Verum Apollo secundùm quietem visus, à litigando minis deterruit. Oportere enim ob solutum amorem gratum esse, non autem alienum aurum appetere.

a De quo Strab. lib. X. & ... b Iliad. 2. v. 491.

Τί ἐστι τὸ παρὰ Βακχυλίδῃ ὡς ἀπὸ Σιληνοῦ εἰρημένον, καὶ πρός τινα εἴη τὸ ἔπος. ὡς ἡ Λευκὰς πέτρα ἀπὸ Λεύκου τοῦ Ὀδυσσέως ἑταίρου τὴν κλῆσιν ἔλαβεν, ὃς Ζακύνθιος μὲν γένος ἦν, ἀνῃρέθη δ' (ὥς φησιν ὁ ποιητὴς) ὑπ' Ἀντίφου. τοῦτον ἱδρύσασθαί φασι καὶ ἱερὸν Λευκάτου Ἀπόλλωνος. τοὺς μὲν οὖν καθαλλομένους ἀπὸ τῆς πέτρας, παύεσθαί φασι τοῦ ἔρωτος. καὶ ἡ αἰτία· μετὰ τὸν Ἀδώνιδος φασὶ θάνατον περιερχομένη, καὶ ζητοῦσα ἡ Ἀφροδίτη, εὗρεν αὐτὸν ἐν Ἄργει πόλει τῆς Κύπρου, ἐν τῷ Ἐριθίου Ἀπόλλωνος ἱερῷ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἀνακοινωσαμένη Ἀπόλλωνι καὶ τὸν περὶ Ἀδώνιδος ἔρωτα. ὁ δ' Ἀπόλλων ἀγαγὼν αὐτὴν ἐπὶ τὴν Λευκάδα πέτραν, προσέταξε ῥίψαι κατὰ τῆς πέτρας. ἡ δὲ ἑαυτὴν ῥίψασα, ἐπαύσατο τοῦ ἔρωτος. ζητούσης δὲ τὴν αἰτίαν, εἰπεῖν λέγεται τὸν Ἀπόλλωνα, ὡς μάντις ὢν ἐγνώκει, διότι ὁ Ζεὺς ἀεὶ ἐρῶν Ἥρας, ἐρχόμενος ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ἐκαθέζετο, καὶ ἀνεπαύετο τοῦ ἔρωτος. καὶ πολλοὶ δὲ ἄλλοι, καὶ πολλαὶ ἔρωτι κάμνουσαι ἀπηλλάγησαν τοῦ ἔρωτος, ἐπεὶ τῆς πέτρας κατήλαντο. Ὡς καὶ Ἀρτεμισία ἡ Λυγδάμιδος ἡ τῷ Πέρσῃ συστρατεύσασα, ἐρασθεῖσα Δαρδάνου Ἀβυδηνοῦ καὶ ὑπερορωμένη, ἐκκόψει τοὺς ὀφθαλμοὺς κοιμωμένου. τῆς δ' ἐπιθυμίας κατὰ θεῶν μῆνιν ἐπιταθείσης, παραγενομένη κατὰ χρησμὸν εἰς Λευκάδα ἔρριψεν ἑαυτὴν κατὰ τῆς πέτρας καὶ ἀναιρεθεῖσα ἐτάφη. καὶ Ἱππομέδοντά φασιν Ἐπιδάμνιον, παιδὸς ἐγχωρίου ἐρασθέντα, καὶ μὴ τυγχάνοντα, ὅτι πρὸς ἕτερον ἔκλινεν, ἀνελεῖν. εἰς δὲ τὴν Λευκάδα παραγενόμενον, καὶ ῥίψαντα ἑαυτὸν ἀποθανεῖν. καὶ Νικόστρατον δὲ τὸν κωμικὸν Τεττιγιδαίας τῆς Μυρρινουσίας ἐρασθέντα, ῥίψαι ἑαυτὸν, καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ ἔρωτος. Μάκητα δέ φασι τὸν Βουθρώτιον Λευκοπέτραν ἐπικληθῆναι, διότι τετράκις αὐτὴν καταβαλὼν, τῆς ἐρωτικῆς κακώσεως ἀπηλλάττετο. καὶ πλῆθος ἄλλο ἴσως ἀπαλλαγῆναι λέγεται. καὶ Βουλαγόραν δὲ τὸν * Φαναγορίτην, ἐρασθέντα Διοδώρου τοῦ αὐλητοῦ, καταβαλόντα αὐτὸν, ἀναιρεθῆναι γηραιὸν ἤδη ὄντα. ἀναιρεθῆναι καὶ * Ῥόδωπιν Ἀμισηνὴν, καταβαλοῦσαν ἑαυτὴν, διδύμων παίδων σωματοφυλάκων Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως ἐρασθεῖσαν, οἷς ὀνόματα Ἀντιφῶν καὶ Κῦρος. Χαρῖνος δὲ ὁ ἰαμβογράφος ἠράσθη Ἔρωτος * ἡμιάρρενος τοῦ Εὐπάτορος οἰνοχόου· καὶ πιστεύσας τῷ περὶ τῆς πέτρας λόγῳ, κατέβαλεν ἑαυτόν. ἐπεὶ δὲ καταβαλὼν, τὸ σκέλος κατεάγη, καὶ ὑπὸ ὀδύνης ἐτελεύτα, ἀπέρριψε τάδε τὰ ἰαμβεῖα.

Ἔρροις ἀπατῶσα καὶ κακὴ πέτρη Λευκάς,
Χαρῖνον αἰαῖ τὴν ἰαμβικὴν Μοῦσαν,
κατηνθράκωσας ἐλπίσιν κεναῖς μύθου,
τοιαῦτ' Ἔρωτος Εὐπάτωρ ἐρασθείη.

Νηρεὺς δὲ Καταναῖος ἠράσθη τῆς Ἀττικῆς Ἀθηναίας, καὶ ἐλθὼν κατέβαλεν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς πέτρας, καὶ ἀπελύθη τοῦ ἐνοχλοῦντος. πεσὼν δὲ εἰς δίκτυον ἐνέπεσεν ἁλιέως, ἐν ᾧ ἀνειλκύσθη σὺν κιβωτίῳ χρυσίου. ἐπεδικάζετο δὲ πρὸς τὸν ἁλιέα περὶ τοῦ χρυσίου. ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων νυκτερινῇ ὄψει ἀπέστησεν αὐτὸν τοῦ ἐπιδικάζεσθαι, δεῖν δὲ χαρίζεσθαι ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἀπειλήσας μὲν, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀλλότριον περιεργάζεσθαι χρυσίον.

* al. Φαναγορίτην ...

* al. Ῥοδώπην.

* al. εὐνούχου.

Πάντα

Πᾶνα δέ φησιν ἰχθὺν εἶναι θαλάσσιον κητώδη, ὅμοιον τῷ Πανὶ κατὰ τὴν ὄψιν· ἐν τούτῳ λίθον εὑρίσκεσθαι τὸν ἀστερίτην, ὃν εἰς ἥλιον τεθέντα, ἀνάπτεσθαι. ποιεῖν δὲ καὶ πρὸς φίλτρον. τοῦτον δὲ τὸν λίθον εἶχεν Ἑλένη, γλυφὴν ἔχοντα, αὐτὸν τὸν ἰχθὺν τὸν Πᾶνα, καὶ ταύτῃ ἐκέχρητο τῇ σφραγῖδι. ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ ἑβδόμου τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας τὰ κεφάλαια.

Pana piscem ait esse marinum, Balenæ magnitudine, forma Pani non absimilem. In hoc pisce lapidem reperiri asteriten, quem Soli oppositum incendi ferant: valere etiam ad philtrum: adeoque hunc Helenam lapidem habuisse, insculpta Panis piscis imagine, quo & in obsignando sit vsa. Hæc sunt ergo capita libri septimi nouæ Ptolemæi Hephæstionis ad variam eruditionem historiæ.

ΤΟΥ̃ ΜΕΓΆΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΊΟΥ τὰ ἀσκητικά.

S. Basilii Magni *Ascetica*.

CXCI.

Basilij M. ascetica.

ΑΝΕΓΝΏΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Βασιλείου, ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, τὰ λεγόμενα ἀσκητικά, ἐν δυσὶ λόγοις. χρήσιμον μὲν τὸ βιβλίον, εἴπερ τι ἄλλο, ἑκάστῳ τῶν εὐσεβεῖν αἱρουμένων, καὶ τυχεῖν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. μάλιστα δὲ τοῖς ἐν κοινοβίῳ τὸν ἀσκητικὸν διαθλοῦσιν ἀγῶνα. ἔχει δὲ καὶ ἀπορημάτων πολλῶν γραφικῶν, ὅσα συντεινει πρὸς ἦθος, ἐν συνόψει λύσεις τε καὶ σαφηνισμόν. ἐν μὲν οὖν τοῖς λόγοις τὸ συνήθως αὐτοῦ ἦθος διαπρέπει, καὶ τῆς σαφηνείας τὸ καθαρὸν πλέον ἐπ' ἐνίοις τῶν ζητημάτων ἐστί πως αὐτοῦ παριστάμενον, καὶ τὸ ἐμφατικὸν οὐ τῆς λέξεως εἰς γλῶτταν νεανιευομένης, οὐδὲ τῆς συνθήκης περιβολαῖς ἐπηλυγαζομένης, οὐ μὲν οὐδ' ἄλλῃ τινὶ ξενιζούσῃ, καὶ ἀνακεχωρηκυίᾳ ἢ τοῦ ἰδίου τρόπου, ἢ τοῦ πολιτικοῦ λόγου, περιεργίᾳ καὶ δεινότητι· ἀλλὰ ταῦτα φυλάττων, ὡς ἔθος, τὸ ἐμφατικὸν ὥσπερ ἐναποῤῥίπτει, μηδεμίαν ἐναφιεὶς ἐπιτηδεύματος ἔννοιαν. πλὴν ὅσα γε τῇ συντομίᾳ προσβάλλει αὐτό, τὸ μέν τι ἐνδεές, ἔτι δὲ κεφαλαιωδῶς προβεβλημένος τὸν λόγον, καιρὸν οὐχ ὁρῶν εὑρεῖν, οὐδ' ἐχρήσατο τὰ πολλά. ἐπήκει δ' αὐτοῦ καὶ τὸ δριμὺ μετὰ τοῦ πιθανοῦ πολλαχοῦ τῶν ζητημάτων ταῖς λύσεσι. πανταχῆ δὲ τὸ ψυχωφελὲς καὶ σωτήριον, οὐ μὲν τοι τῇ συντομίᾳ μόνῃ περιθραύεται τὸ σαφές· οὐδὲν δ' ἔλαττον, καὶ μὴ τοὺς λύσιν ἐπιζητοῦντας λόγους εἰς τὸ συμπερασματικὸν ἀπαρτίζεσθαι σχῆμα: ἀλλ' ἐν τῷ διερριμμένῳ μὲν τῶν προτάσεων, αἰτιολογίᾳ δὲ καὶ συνειλημμένῳ τῶν ἀποδείξεων, τὴν διάνοιαν περιπλανᾶσθαι. ἡ δὲ τούτων αἰτία εἰς ποικίλην περισχίζεται μεθόδιον προνοίας, ἣν ἀφίημι τὸ συνετόν σου περισκοπεῖν. οὐκ ἐν τοῖς δυσὶ δὲ λόγοις τὸ ἐμφατικὸν ἐπιτρέχει. αὐτίκα ὁ πρῶτος οὐδὲν ἐπιδείκνυσι τοιοῦτον. πλὴν ἅπαξ που τῇ ἀποσιωπήσει τὸ δύσφημον οἰκονομῶν· ἐπεὶ τά γε ἄλλα, πολὺς μὲν ἐστι τὸ ἀσφαλές· ἴσος δὲ τὸ καθαρὸν· ἀλλὰ καὶ τὸ εὐκρινές: διὰ μέντοι τῶν δύο αὐτῷ διήκει τὸ ἀπλούστερον καὶ καθωμιλημένον τῆς τε λέξεως καὶ τῆς συνθήκης, πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἀκοὴν διατυπούμενόν τε καὶ ἀπεσκημμένον, καὶ μόνης τῆς τῶν ἀκροατῶν σωτηρίας καταστοχαζόμενον. ὁ μὲν οὖν πρῶτος αὐτῷ λόγος διεξέρχεται, τίς ἡ αἰτία καὶ ὁ κίνδυνος τῆς τοσαύτης τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἑκάστου πρὸς τὸν ἕτερον διαφωνίας τε καὶ διαστάσεως; δεύτερον, ὅτι πάσης ἐντολῆς Θεοῦ παράβασις σφοδρῶς καὶ φοβερῶς ἐκδικεῖται: ἡ ἀπόδειξις ἐκ τῶν γραφῶν.

LEGIMVS B. BASILII *Episcopi Cæsareæ Cappadociæ*, qui vocantur *a Asceticorum libros duos.* Vtile sane hoc opus, si quod aliud, pietatis studiosis, quique æterna illa bona consectantur: maxime vero iis, qui in monasteriis ad pietatem veram exercentur. Continet autem cùm è S. Scriptura, variarum quæstionum, quæ ad mores componendos faciant, breuiarium: tum his solutiones additas, atque explanationes. *b* Eminet porrò huius in libris egregiè, non ille modo sollemnis adeò ipsi affectus leuior, sed pura etiam perspicuitas. nisi quod in quæstionibus quibusdam emphaseos aliquid ab eo adspersum appareat: non id adeò vocabulis minus vsitatis inuenilter adhibitis, neque compositione per circumductiones obscurata: quin neque aliqua peregrina, & à priuato vsu ciuilique sermone remotiore curiositate, aut acrimonia: sed quòd hisce de more seruatis, emphasim veluti intericiat: nullo interim [lectori] indito instituti sui sensu. quanquam ea quæ breuiter proposuit, plurimum non pertractat, eo quòd summa capita dumtaxat oratione persequi propositum habens, clarioris explicationis opportunitatem nullam reperiat.

Et adhibet ille quidem suum ad persuadendum accommodatum acumen multis quæstionum solutionibus, sed animæ salus atque vtilitas planè vbique spectatur. Quanquam non sola breuitate violetur apud eum perspicuitas: verum & ex eo, quod solutionis indigentem orationem claudat, nulla concludendi forma adhibita: vt inter disiectas propositiones, & inferendi atque concludendi vi destitutas probationes, mens aberret.

Harum autem rerum causa in variam prouidentiæ methodum dissecatur, quam sapientiæ *c* tuæ considerandam permitto. In his [tamen] duobus libris non semper ad emphasim recurrit. Statim enim primus liber nihil præ se fert tale, nisi quod semel alicubi per Reticentiam malum omen auertat. Nam ad cætera quod attinet, valde ibi est firmus, & æque purus atque dilucidus, perque duos hosce libros decurrit simplicior quidã & perfamiliaris sermo ac compositio, ad vulgi aures comparata atque demissa, & ad solam demum auditorum salutem intenta.

Igitur primus eius liber *d* continet: Quæ sit causa, quantúmque periculum huiusmodi cum Ecclesiarum Dei, tum singulorum hominum inter ipsos dissentionis atque discidij. Deinde, quod omnis præcepti diuini transgressio vehementer ac terribiliter punitur, idq. è Scripturis sacris demonstratum.

a Similia horum iecta referuntur sup. Cod. CXLIV

b Iterum de B. Basilij stylo iudicium tulit supr. Cod. CXLI.

c Tarasium fratrem compellat.

d Leguntur hoc hodie aliter distributa. Nam neque in libros distinctitur Ascetica, & septem saltem Lemmata tre[...] hasce 1. Libr. partes autem [...] dunt, prima etiam hic [...] secunda pars in [...] caput De iu[...] dicio Dei [...] posita.

BASILIUS MAGNUS.

Tertio, de Fide nostra Catholica, siue De pura nostra & sincera confessione sanctissimæ Trinitatis.

Liber vero secundus, Christiani hominis quandam veluti a descriptionem per summa capita breuiterque proponit: similemque rursum descriptionem eorum, qui docendo Euangelio præfecti sunt. Deinde quasi regulas quasdam asceticas interrogando ac respondendo propositas exponit, numero quinquaginta quinque: iterumque breuiores b alias trecentas tredecim.

a Vtraq; hæc Descriptio ... Moralium ... Regularum ... b Hæc etiam ... transgredientium pœnas, pro ... CXCII.

B. Maximi Monachi & Confessoris
Quæstionum e S. Scriptura Solutiones CLXIV.

LEGIMVS B. a MAXIMI MONACHI simul & CONFESSORIS Thalassio Presbytero sanctissimo atque Præfecto inscriptum Opus, quo Quæstionum è S. Scriptura solutiones b CLXIV. continentur. Cæterum in præfatione disputat de ortu humanarum perturbationum: asseritque peccatum cum nihil sit omnino subsistens (non qualitas, non quantitas, non habitus, non perturbatio denique ipsa naturaliter saltem in existentium aliquo considerata:) tantum insitarum nobis a natura facultatum esse defectionem suæ actionis a fine, vt sit hoc modo naturalium facultatum ex errante iudicio inconsideratus quidam motus, ad aliud quam ad suum finem tendens. Finem vero illum modo dico, quem naturaliter quidem omnia appetunt, sed quem iam deceptus à serpente Adamus non agnouit, totum in sensum pronus, iumentisque similis factus. Immo quantum studij ponebat in cognitione, quæ per sensum adducitur, tantum à diuina cognitione recedebat. Rursum quantum in hac recessione perseuerabat, tantum etiam rerum cognitarum fruitioni quasi assidebatur, vnaque cum iis præceps ferebatur. Quantum item his inhærebat, tantum quoque in eo noxius ille amor sui accendebatur. Quam denique firmiter amori adhærebat sui, tam etiam studiose multas variasque voluptatis rationes comminiscebatur. Hæc enim amoris sui soboles est. Quoniam vero malitia omnis cum iis vna rebus interit, quæ illam crearant, ipseque experimento discebat voluptatis omnino comitem esse dolorem, illam vel supra vires retinere conatus, cum dolore acriter pugnabat, fieri posse arbitratus (quod nullo modo poterat) vt ab inuicem hisce diuulsis, & sola voluptate perfrueretur, & sui amorem huic voluptati permistum retineret. Hinc [ergo ait] omnis perturbationum multitudo. Nam voluptatem præ amore nostri consectantes, doloremque fugientes, inexplicabiles illos perniciosarum passionum ortus mente concipimus. Et quatenus euidem in amore proprio voluptatem consectamur, ex eo gulam gignimus, superbiam, auaritiam, & quæcumque pro re nata voluptatem pariunt. Sin ex amore proprio dolorem fugimus, iram mox, inuidiam, odium, desperationem parimus, & alias id genus, quæ carent affectiore dolore concitate. Ex vtriusque porro mistione nascitur simulatio, assentatio, dolus, & si quæ omnino alia improbitatis genera, mixtæ sunt vtriusque ægritudines.

a Legeres ab eo ge... fuit scriptas apud Baron. Card. To. IIX. b Irrepsisse hic notam P constat cum non nisi 64. Quæstiones ... enumeret Phot. Extat Opus hoc cum aliis pluribus eiusdem S. Maximi cum in Vaticana, tum in Augustana nobilissima Biblioth.

ρίτον, περὶ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως ἡμῶν, ἤτοι τῆς εἰς τὴν Τριάδα καθαρᾶς ἡμῶν καὶ εἰλικρινοῦς ὁμολογίας. ὁ δεύτερος οἷον χαρακτῆρα Χριστιανοῦ κεφαλαιωδῆ καὶ σύντομον παραδείκνυται, καὶ χαρακτῆρα πάλιν παραπλήσιον τῶν προεστώτων τοῦ λόγου. εἶτα οἷον ὅρους τινὰς ἀσκητικοὺς, ὡς ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει προηγμένους, ἐκτίθεται τὸν ἀριθμὸν πεντήκοντα [πέντε] καὶ πάλιν συντομωτέρους ἑτέρους ὅρους * τιγ.

* al. διγ.

ΤΟΥ̃ ἘΝ ἉΓΊΟΙΣ ΜΑΞΊΜΟΥ
τοῦ ὁμολογητοῦ, ἀπορηματικῶν γραφικῶν κεφάλαια ρξδʹ.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου μοναχοῦ, τε καὶ ὁμολογητοῦ πρὸς Θαλάσσιον ὁσιώτατον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον προσπεφωνημένον βιβλίον, ἐν ᾧ γραφικῶν ἀπορημάτων ρξδʹ ἀναγράφει λύσεις. ἐν μὲν τῷ προοιμίῳ διαλαμβάνει περὶ τῆς γενέσεως τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, καὶ φησίν: ὡς τὸ κακὸν μηδὲν μηδόλως τῶν ὄντων ὑπάρχον, μὴ ποιότης, μὴ ποσότης, μὴ σχέσις: ἀλλὰ μηδὲ τὸ πάθος φυσικῶς τινι τῶν ὄντων ἐνθεωρούμενον, καὶ εἴη αὖ ἔλλειψις τῆς πρὸς τὸ τέλος ἐνεργείας τῶν ἐγκειμένων τῇ φύσει δυνάμεων, καὶ τοῦτο τῶν φυσικῶν δυνάμεων κατ' ἐσφαλμένην κρίσιν ἐπ' ἄλλο παρὰ τὸ τέλος ἀλόγιστος κίνησις. αἰτίαν δὲ σημαίνων, ἧς πάντα φυσικῶς ἐφίεται, ἣν ὁ Ἀδὰμ, ἀπάτην τοῦ πονηροῦ νοσήσας, ἠγνόησε, πρὸς ἣν δὲ κατεσύρη τὴν αἴσθησιν, παραυσυμβληθεὶς τοῖς κτήνεσι· καὶ ὅσον τῆς πρὸς αἴσθησιν * ἐπεπλεῖτο γνώσεως, τοσοῦτον τῆς θείας ἐξέπιπτε· καὶ ὅσον ἐκπίπτων διέμενε, τοσοῦτον τῇ ἀπολαύσει τῶν * γνωσθέντων προσηλοῦτο καὶ συγκατεφέρετο· ὅσον δὲ τούτοις ἐνέκειτο, τοσοῦτον ὁ τῆς βλαβερᾶς φιλαυτίας ἐξήπτετο ἔρως· ὅσον δ' εἴχετο τῆς φιλαυτίας, τοσοῦτον ἐπενόει τῆς ἡδονῆς ποικίλους καὶ πολλοὺς τρόπους. γεννήματα γὰρ τῆς φιλαυτίας ταῦτα. καὶ ἐπειδὴ πᾶσα κακία τοῖς συνισῶσιν αὐτὴν συνδιαφθείρεται, εὑρίσκων ἐξ αὐτῆς πείρας, τῇ ἡδονῇ πάντως διάδοχον τὴν ὀδύνην: τῆς μὲν ὑπὲρ δύναμιν ἀντείχετο, τῇ ὀδύνῃ δὲ σφοδρῶς κατηγωνίζετο οἰόμενος, ὅπερ ἦν ἀμήχανον, διαζεῦξαι ταύτας ἀλλήλων, καὶ μόνῃ τῇ ἡδονῇ ἐντρυφᾶν καὶ τὴν φιλαυτίαν ταύτῃ συνῃωρημένην ἔχειν. ἐντεῦθεν ὁ πᾶς ὄχλος τῶν παθῶν. ἡδονὴν γὰρ διὰ τὴν φιλαυτίαν ἀσπαζόμενοι, καὶ ὀδύνην ἀποφεύγοντες, τὰς ἀμυθήτους τῶν φθοροποιῶν παθῶν ἐπινοούμεθα γενέσεις. καὶ οἷον εἰ μὲν τὴν ἐν φιλαυτίᾳ ἡδονῆς ἀσπαζόμεθα, γεννῶμεν τὴν γαστριμαργίαν, τὴν ὑπερηφανίαν, τὴν φιλαργυρίαν, καὶ ὅσα τὸν τυχόντα τρόπον πορίζει ἡδονήν. εἰ δὲ τὴν ἐν φιλαυτίᾳ * φευγόμενοι * ὀδύνην: γεννῶμεν τὸν θυμὸν, τὸν φθόνον, τὸ μῖσος, τὴν ἀπόγνωσιν, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς * ὀδυνηρᾶς ἐστερηται διαθέσεως. ἐκ δὲ τῆς ἀμφοῖν μίξεως τίκτεται ἡ ὑπόκρισις, ἡ κολακεία, ὁ δόλος· καὶ ἁπλῶς ὅσα ἄλλα μοχθηρίας εἴδη, τῆς μικτῆς εἰσὶ πανουργίας * ἀποσήματα.

ρϟβʹ. Maximi monachi confessoris liber ad Thalassium presbyterum.

* al. ἐπιμελεῖτο.

* al. φθαρτῶν.

* al. φεύγοντες * ὀδύνην.

* al. ὀδυνηρᾶς.

* al. ἀποτελέσματα.

ἀλλ'

ἀλλ', ὃ καὶ προείρηται, τῆς θείας ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς ἀπάτης, καταπεσὼν γνώσεως, καὶ πρὸς τὴν αἴσθησιν ὅλως ἐπιστραφεὶς, τὴν φαινομένην κτίσιν εἰς θεὸν παρεγνώρισε, διὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς τοῦ σώματος χρείαν, τῇ κτίσει λατρεύσας παρὰ τὸν κτίσαντα. καθ' ὃ σῶμα τὴν φθοροποιὸν ἀποπληρῶν λατρείαν, ἡδονὴν εἶχεν ἀεὶ καὶ ὀδύνην ἐνεργουμένην, ἐσθίων ἀεὶ ξύλον τῆς παρακοῆς τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διὰ τῆς * πορείας μιᾶς, καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν παρεχομένην γνῶσιν. καὶ τάχα ξύλον εἶναι καλοῦ καὶ πονηροῦ τὴν φαινομένην εἰπὼν κτίσιν, τῆς οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ἀληθείας. ἡδονῆς γὰρ καὶ λύπης ποιητικὴν ἔχει φυσικῶς τὴν * μετάληψιν. ἢ πάλιν, ἐπειδὴ καὶ λόγους ἔχει πνευματικοὺς ἡ ὁρωμένη κτίσις νοῦν τρέφοντας, καὶ δύναμιν πάλιν φυσικὴν τὴν μὲν αἴσθησιν τέρπουσαν, τὸν δὲ νοῦν διαστρέφουσαν· διὰ τοῦτο ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ κακοῦ προσηγορεύθη. παθῶν γὰρ γίνεται διδάσκαλος τοῖς σωματικῶς αὐτῆς μεταλαμβάνουσι. διὸ τυχὸν καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὴν μετάληψιν αὐτῆς ὁ θεὸς ἀπηγόρευσε τέως· ἵνα πρότερον, ὥσπερ ἦν δίκαιον, διὰ τῆς ἐν χάριτι μετοχῆς τὴν οἰκείαν ἐπιγνοὺς αἰτίαν, καὶ τὴν χάριτι δοθεῖσαν ἀθανασίαν· διὰ τῆς τοιαύτης μεταλήψεως πρὸς ἀπάθειαν καὶ ἀτρεψίαν στομώσας, ὡς θεὸς ἤδη τῇ θεώσει γενόμενος, μετὰ θεοῦ τὰ τοῦ θεοῦ διασκέψηται κτίσματα, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν παραβλαπτόμενος, καὶ τὴν αὐτῶν ἀναλήψηται γνῶσιν, ὡς χάριτι θεὸς καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν προοιμίοις φιλοσοφήσας, καὶ ἐπαγγειλάμενος, ὡς ἐν ἑτέροις τελειότερόν τε καὶ ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν ἐπισκέψοιτο, καὶ ἰδίᾳ πραγματείᾳ τὴν περὶ αὐτῶν ἀφορίσει πραγματείαν· ἐφεξῆς τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων ἅπτεται. ὧν πρῶτον ζήτημα, περὶ τοῦ τί σημαίνει ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται. δεύτερον δὲ περὶ τοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ κεράμιον τοῦ ὕδατος βαστάζοντος. τρίτον, περὶ τοῦ, μὴ κτήσησθε δύο χιτῶνας. τέταρτον, περὶ τῆς καταραθείσης γῆς ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀδάμ. πέμπτον περὶ τοῦ, ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ. ἕκτον, περὶ τοῦ, τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη. ἕβδομον, περὶ τοῦ, ὁ θεὸς φῶς ἐστιν. ὄγδοον, περὶ τοῦ, πῶς ἐσμὲν τέκνα θεοῦ, καὶ πῶς μετὰ ταῦτα ἐσόμεθα. ἔνατον, περὶ τοῦ, ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. δέκατον, περὶ τοῦ, τίς ἡ ἀρχὴ τῶν μὴ * τηρησάντων αὐτὴν ἀγγέλων, καὶ ὅσα αὐτοῖς ἀπόκειται. ἑνδέκατον, τίς ὁ ἀπὸ τῆς σαρκὸς * ἐσπιλωμένος χιτών. δωδέκατον, τί ἐστι, τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς κτίσμασι νοούμενα καθορᾶται. ιγ΄. τί ἐστι, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. ιδ΄. περὶ τοῦ, τὸ γὰρ ἄφθαρτον πνεῦμά σου ἐστὶν ἐν πᾶσι. ιε΄. περὶ τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ χωνευθέντος μόσχου. ις΄. περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἀπειλήσαντος θανατῶσαι τὸν Μωσῆν ἐν τῇ ὁδῷ Αἰγύπτου. ιζ΄. περὶ τοῦ, εἰ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται, πῶς οἱ ἐν νόμῳ δικαιούμενοι, τῆς χάριτος ἐκπίπτουσιν;

* al. πείρας.

* al. μοναδικήν.

* al. τηρήσαντες.

* al. ἐσπιλωμένος.

At postquam (vt iam paulo ante diximus) per deceptionem homo a diuina excidit cognitione, & ad sensum sese penitus conuertit, creaturam, quæ sub aspectum cadit, pro Deo cœpit peruerse agnoscere, ob vtilitatem scilicet, quam ex ea corpus percipiebat, a creaturæ potius quam creatori seruiens. Quo quidem corpore perniciosum illud præstando obsequium, voluptatem assidue sentiebat, vehementémque dolorem, re ipsa semper inobedientiæ illud lignum boni & mali comedens, & sensilem sibi cognitionem afferens. Quare fortasse, qui lignum boni & mali dixerit, creaturam esse visibilem, à vero non aberrabit. Natura enim ipsa ita comparatum est, vt vsus eius voluptatis dolorísque efficiendi vim habeat. vel rursum: quia & spirituales habet rationes aspectabilis creatura, quæ mentem nutriunt: & b iterum vim quandam naturalem, quæ sensum quidem delectat, sed mentem peruertit, propterea lignum scientiæ boni & mali hæc est appellata. Passionum enim magistra fit iis, qui eius partem aliquam corporeo modo accipiunt. Hinc forte & homini Deus, ne huius fieret particeps antea interdixit: vt prius (quod par erat) per gratiæ participationem proprio ipse cognito auctore, vna cum gratis impartita immortalitate, per hanc participationem ad indolentiam & immutabilitatem firmatus, ac velut Deus iam per Deificationem factus, cum Deo contemplaretur Dei creaturas, nullóque ab iis accepto detrimento earum cognitionem consequeretur; quasi Deus nimirum aliquis per gratiam, non homo effectus. Hæc & alia consimilia in proœmio philosophatus atque pollicitus, (quasi esset alibi perfectius accuratiúsque de iis acturus, ac proprium ei negotio Tractatum destinaturus) Interrogationes deinceps Responsionesque aggreditur: quarum

Prima quæstio est, quid illud significet: *Pater meus vsque modo operatur.* (Ioan.5.17.) Altera de illo, qui in Euangelio amphoram aquæ baiulat. (Marc. 14.13. Luc.22.10.) Tertia de illo: *Nolite possidere duas tunicas.* (Matt.10 10. Luc. 9.3.) IV. De maledicta terra in operibus Adam. (Genes.3 17.) V. De illo: *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit.* (1.Ioan.3.9.) VI. De illo: *Hoc enim & mortuis euangelizatum est.* (1. Pet.4.6.) VII. De illo: *Deus lux est.* (1.Ioan. 1.5.) IIX. De illo: Quomodo [*nunc*] *sumus filij Dei*, & quomodo post hæc erimus? (1.Ioá. 3.2.) IX. De illo: *Qui timet, non est perfectus in dilectione.* (1.Ioan.4.18.) &, *Non est inopia timentibus eum.* (Psal.33.9.) X. Quis ille principatus fuerit, quem non seruarint angeli, & quæ illis reseruantur. (Iudæ ver. 6.) XI. Quæ sit illa per carnem commaculata tunica. (Iudæ v.23.) XII. Quid illud: *Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ creata sunt intellecta conspiciuntur.* (Rom. 1.20.) XIII. Quid illud ibidem: *Coluerunt & seruierunt creaturæ potius, quam creatori.* (ibid. v.25.) XIV. De illo: c *Nam incorruptibilis spiritus tuus est in omnibus.* (Sapient. 12.1.) XV. De vitulo quem in deserto cóflarunt. (Exod.32.4.) XVI. De angelo mortem minitantem Mosi in itinere Ægypti. (Exodi 4.24.) XVII. De illo: *Si factores legis iustificabuntur.* (Rom. 2.13) quomodo d qui in lege iustificantur, gratia excidunt.

MAXIMVS Monachus.

a Rom. 1.25.

b *Expunge, quæ hoc loco in textu Græco vitiosè repetuntur, voces paucium.*

c *Secundum LXX. vers. ad vulg.* O quam bonus & suauis est Domine, spiritus tuus.

d Galat. 5.4. *Euacuati estis a Christo, qui in lege iustificamini.*

MAXIMVS Monachus.

XXIIX. Quid est: *Quicunque sine lege peccauerunt, sine lege etiam peribunt.* (Rom. 2. 12.) XIX. Quid in Euangelio sit ficus arefacta, & quæ ad eam spectant. (Matt. 21. 19. Marc. 11. 20.) XX. De illo: *Exspolians principatus & potestates*, & reliqua. (Colos. 2. 15.) & quomodo exuitur, qui nequaquam induit? XXI. Si [demum] seculis venturis Deus ostendet diuitias bonitatis suæ. (Rom. 2. 3.) quomodo in nos seculorũ fines peruenerunt? (1. Cor. 10. 11.) XXII. De illo dicto: *Dabit ei Deus sedem Dauid patris sui.* (Luc. 1. 32.) Quomodo dare potest, cum regnũ Dauid ad eas deuenerit gentes, quæ natum ex eo a nõ cognouerint? XXIII. Quid est: *Transeuntes primam & secundam custodiam:* & quæ illa porta ferrea? (Actor. 12. 10.) XXIV. De illo: *Omnis viri caput Christus est.* & quæ sequũtur. (1. Corinth. 11. 3.) XXV. De Rege Babylonis, & Iudæ, & Gentium. XXVI. De reuelatione Petro super Cornelio facta, vtq; Cornelij causa quidam aduersus Petrum disceptarint. (Act. 10.) XXVII. Ad quos dictũ sit: *Venite, & descendamus, & confundamus ipsorum linguas.* (Genes. 11. 7.) XXVIII. Quid sit in actis Apostolorum: *qui per spiritum Paulo dixerunt, ne ascenderet Hierosolymam.* (21. 4.) XXIX. Quodnam sit poculi & baptismatis discrimen. (Marc. 10. v. 38.) XXX. De illo: *Si non in manu factis templis habitat Deus.* (Act. 17. 24.) quomodo in Iudæorum templo habitare dictus? XXXI. De illo: *Si forte attrectent, aut inueniant Deum.* (Actor. 17. 27.) XXXII. De illo dicto: *Amen dico vobis, quicumque dixerit huic monti*, & reliqua. (Marc. 11. 23. Matth. 17. 20.) XXXIII. De illo: *Quæcumque orates petitis, credite quod accipiatis*, & quæ sequuntur. (Marc. 11. 24. Matt. 21. 22.) XXXIV. De illo, Quod iubemur comedere carnem, & bibere sanguinem; non tamen comminuere ossa. (Ioan. 6. & 19. 33. Exodi 12. 9. Numer. 9. 6.) XXXV. Quæ fuerint Israelitis animantium, quæ immolabantur, corpora? XXXVI. De vipera, quæ Pauli manum comprehendit. (Act. 28. 3.) XXXVII. De Saducæorum quæstione, qua septem viros vni mulieri iunctos fingebant. (Matth. 22. 25. Marc. 12. 20. Lucæ 20. 29.) XXXVIII. Quid tres dies illi significant, quibus in deserto turba mansit cum Christo? (Matth. 15. 32. Marc. 8. 2.) XXXIX. Quid sibi vult numerus sex hydriarum in nuptiis Canæ Galileæ. (Ioan. 2. 6.) XL. Quid sibi vult numerus quinque virorum Samaritanæ, & sexti qui vir eius non erat? (Ioan. 4. 18.) XLI. Quomodo dicimus, Nos peccatum & facere, & scire: Christum autem factum esse peccatum, non scire tamen? (2. Corinth. 5. 21.) XLII. De ligno vitæ ac ligno inobedientiæ. (Genes. 2. 6.) XLIII. Ad quemnam dixit: [Deus:] *Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis.* (Genes. 3. 22.) Si enim ad Filium, quomodo Adam cum Filio comparatur? Si vero ad Angelos, quomodo rursum Angelum secum componit? XLIV. Quid designet pectusculum b oblationis, & armus separationis. (Leuit. 10. 14.) XLV. Quid differat ab ænigmate speculum. (1. Corinth. 13. 2.) XLVI. Quid est illud: *Vox clamantis in deserto*, & reliqua? Isa. 40. 3. Matth. 3. 3.) XLVII. De cisternis & turribus ab Ozia rege Iuda ædificatis. (2. Paral. 26. 10.) XLVIII. Quid sit rursum in eodem Paralipomenon libro: *Et vidit Ezechias, quod venerat Senacherib.* & reliqua. (32. 2.)

a Sequor τὸ κήρυγμα.

b Pro ἐπιθέματος legitur hodie in textu LXX. ἀφορίσματος. Vulg. tamen edit. cum B. Maximi lectione conspirat.

ιη'. τί ἐστιν, ὅσοι ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται; ιθ'. τί ἐστιν ἡ ξηρανθεῖσα ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συκῆ, καὶ ὅσα περὶ αὐτήν. κ'. περὶ τοῦ, τί ἐστιν ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πῶς ὁ μηδόλως ἐνδυσάμενος ἀπεκδύεται; κα'. εἰ ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις ὁ θεὸς δείξει τὸν πλοῦτον τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, πῶς εἰς ἡμᾶς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν; κβ'. περὶ τοῦ· δώσει αὐτῷ ὁ θεὸς τὸν οἶκον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πῶς δίδωσι, τῆς βασιλείας Δαβὶδ εἰς τὰ ἀγνοήσαντα ἔθνη τὸν ἐξ αὐτοῦ μεταπεσούσης; κγ'. τί ἐστι, διελθόντες πρώτην καὶ δευτέραν φυλακήν, καὶ τίς ἡ σιδηρᾶ πύλη; κδ'. περὶ τοῦ, παντὸς ἀνδρὸς κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, καὶ τὰ ἑξῆς. κε'. περὶ τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ Ἰούδα καὶ τῶν ἐθνῶν. κϛ'. περὶ τῆς ἀποκαλύψεως Πέτρου τῆς ἐπὶ τῷ Κορνηλίῳ, καὶ πῶς διεκρίνοντο τινὲς πρὸς Πέτρον, διὰ τὸν Κορνήλιον. κζ'. τὸ, δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν τὰς γλώσσας, πρὸς τίνας εἴρηται. κη'. τί ἐστι τὸ ἐν ταῖς πράξεσιν, οἵτινες διὰ τοῦ πνεύματος ἔλεγον τῷ Παύλῳ, μὴ ἀναβῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα. κθ'. τίς ἡ διαφορὰ ποτηρίου καὶ βαπτίσματος. λ'. περὶ τοῦ, εἰ οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς ὁ θεὸς κατοικεῖ, πῶς ἐν τῷ τῶν Ἰουδαίων ναῷ ἐλέγετο οἰκεῖν. λα'. περὶ τοῦ, εἰ ἄρα ψηλαφήσειαν καὶ εὕροιεν θεόν; λβ'. περὶ τοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. λγ'. περὶ τοῦ ὅσα ἂν προσευχόμενοι* αἰτῆσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ τὰ ἑξῆς. λδ'. περὶ τοῦ, ὅτι κελευόμεθα τρώγειν τὴν σάρκα καὶ πίνειν τὸ αἷμα, μὴ συντρίβειν δὲ τὰ ὀστᾶ. λε'. περὶ τοῦ, τίνα ἐστὶ τὰ τῶν θυομένων ζώων σώματα τοῖς Ἰσραηλίταις. λϛ'. περὶ τῆς ἐχίδνης, ἣ καθήψατο τῆς χειρὸς Παύλου. λζ'. περὶ τῆς ἐρωτήσεως τῶν Σαδδουκαίων, ἥτις ἑπτὰ ἄνδρας ἀνέπλαττε* συνεζεῦχθαι τῇ γυναικί. λη'. τί εἰσιν αἱ τρεῖς ἡμέραι, ἃς προσεμείνασιν οἱ ὄχλοι τῷ Χριστῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ. λθ'. τί σημαίνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἓξ ὑδριῶν τῶν ἐν τῷ γάμῳ τῷ ἐν τῇ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας. μ'. τίς ὁ λόγος τῶν πέντε ἀνδρῶν τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τοῦ ἕκτου μὴ ὄντος ἀνδρός; μα'. πῶς ἡμεῖς [μὲν] λέγομεν τὴν ἁμαρτίαν [καὶ] ποιεῖν καὶ εἰδέναι· ὁ δὲ κύριος γενέσθαι μὲν ἁμαρτία, μὴ γνῶναι δ' αὐτήν. μβ'. περὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς. μγ'. πρὸς τίνα εἶπεν, ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν υἱόν, καὶ πῶς συγκρίνεται ὁ Ἀδὰμ τῷ υἱῷ; εἰ δὲ πρὸς ἀγγέλους· πῶς πάλιν τὸν ἄγγελον ἑαυτῷ συγκρίνει. μδ'. τί σημαίνει τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ὁ βραχίων τοῦ ἀφαιρέματος; με'. τίς ἡ διαφορὰ τοῦ ἐσόπτρου πρὸς τὸ αἴνιγμα. μϛ'. τί ἐστι φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. μζ'. περὶ τῶν Ὀζίου τοῦ βασιλέως Ἰούδα λάκκων καὶ πύργων ὧν ᾠκοδόμησε. μη'. τί ἐστι πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ τῶν παραλειπομένων, Καὶ εἶδεν Ἐζεκίας ὅτι ἥκει Σενναχηρείμ, καὶ τὰ ἑξῆς.

* αἰτήσητε.

* τῇ μιᾷ.

μθ΄. τί ἐστι πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, καὶ προσηύξατο Ἐζεκίας ὁ βασιλεύς, καὶ Ἡσαΐας υἱὸς Ἀμώς, καὶ τὰ ἑξῆς. ν΄. τί ἐστι, καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ κυρίῳ, καὶ δόματα Ἐζεκίᾳ τῷ βασιλεῖ Ἰούδα. να΄. περὶ τοῦ, ὅτι οὐ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός, ἀνταπέδωκεν Ἐζεκίας, καὶ τὰ ἑξῆς. νβ΄. περὶ Ἐζεκίου πάλιν, ὅτι ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ἀναβάσει υἱῶν Δαυίδ, καὶ τὰ ἑξῆς. νγ΄. περὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ Ἔσδρᾳ, ὅτι γέγραπται περὶ Ζοροβάβελ, ἦρε τὸ πρόσωπον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον Ἰσραήλ, καὶ περὶ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ. νδ΄. περὶ τοῦ, οἱ δὲ πάντες ἦσαν ἐξ Ἰσραὴλ ἀπὸ δωδεκαετοῦς, χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν, μυριάδες * δ΄. τξ΄ καὶ τὰ ἑξῆς. νε΄. περὶ τοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ Ἔσδρᾳ γεγραμμένου, καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐχθροὶ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμίν, ἐληλύθασιν ἐπιγνῶναι τίς ἡ φωνὴ τῶν σαλπίγγων, καὶ τὰ ἑξῆς. νς΄. τί ἐστι πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. νζ΄. περὶ τοῦ, ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ λυπηθέντας ἡμᾶς καὶ ἑξῆς, πῶς τις λυπούμενος ἐν * πειρασμοῖς δύναται ἀγαλλιᾶσθαι. νη΄. περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται. νθ΄. περὶ τοῦ ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ προεγνωσμένου, ὑπὸ τίνος προεγνωσμένου. ξ΄. τί ἐστιν, ὅτι καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. ξα΄. περὶ τοῦ δρεπάνου, ὃ εἶδε πετόμενον ὁ Ζαχαρίας. ξβ΄. περὶ τῆς χρυσῆς λυχνίας, ἣν εἶδεν ὁ αὐτὸς προφήτης. ξγ΄. τί ἐστιν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν ἢ ἀριστεράν. τίνες οἱ ἄνδρες, καὶ τίς ἡ δεξιὰ καὶ ἀριστερά; ξδ΄. διὰ τί μετὰ θάνατον Σαοὺλ τοῦ ἀδικήσαντος τοὺς Γαβαωνίτας, ὁ μηδὲν ἀδικήσας Δαυὶδ ἀπῃτήθη δίκας, λιμῷ τῆς χώρας αὐτοῦ κακουμένης, ἕως ἐξέδωκε τοὺς ἐκ τοῦ σπέρματος Σαοὺλ ἑπτὰ ἄνδρας τοῖς Γαβαωνίταις.

Τούτων μὲν τὰς λύσεις ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ καὶ γενναῖος ὁμολογητὴς ἀποδιδόναι ὑπέρχεται πόνον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν μηκυντικὸς τῶν περιόδοις, καὶ χαίρων ὑπερβατοῖς, ἀκμάζων τε ταῖς περιβολαῖς, καὶ κυριολογεῖν οὐκ ἐσπουδασμένος. ἐξ ὧν αὐτοῦ τῇ συγγραφῇ καὶ τὸ ἀσαφὲς καὶ * δυσπαρακολούθητον διατρέχει. τῷ δὲ τραχεῖ τῆς ἀνωμαλίας, ἔν τε τῇ συνθήκῃ καὶ ἀναπαύσει, τὸν λόγον ὑποβάλλων, οὐδ' ἡδεῖαν εἶναι σπουδάζει τὴν ἀκοήν. καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτῷ τῶν λέξεων οὐκ εἰς τὸ χαρίεν καὶ γεγανωμένον συνείλεκται, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ ἀπεριμερίμνως παραλαμβάνεται. ὁ δ' εἴγε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀποκναίει ἐσπουδακότας, πόρρω τοῦ γράμματος καὶ τῆς ἐγνωσμένης ἱστορίας, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἠπορημένου αἱ λύσεις αὐτοῦ περιΐστανται. πλὴν εἴ τινι φίλον ἀναγωγαῖς καὶ θεωρίαις τὸν νοῦν ἐνασχολεῖν, οὐκ ἂν ποικιλωτέραις οὐδ' ἐσπουδασμέναις μᾶλλον ἢ ταύταις περιτύχοι. συλλέγει μὲν γὰρ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ εἰς ἔνια τῶν ἠπορημένων εἰρημένα. συνάπτει δὲ καὶ τὰ οἴκοθεν εἰσηγητοῖς οὐδὲν ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸ γλαφυρόν τι καὶ περιεσκεμμένον περιβεβλημένα.

* τέσσαρες μυριάδες τ.

* πειρασμοῖς.

* δυσπαρακολούθητον.

XLIX. Quid iterum in eodem ipso libro: *Et orauit Ezechias Rex, & Esaias filius Amos*, & quæ sequuntur? (32.20.) L. Quid est: *Et multi offerebant munera Domino, & dona Ezechiæ Regi Iuda*. (Ibid. v. 23.) LI. De illo: *Et non iuxta retributionem, quam a retribuit ipsi Deus, retribuit Ezechias*, & reliqua (ibid. v. 25.) LII. De Ezechia iterum: *Sepelierunt eum supra sepulchra filiorum Dauid*, & quæ sequuntur. (ibid. v. 33.) LIII. De eo, quod libro primo Esdræ de Zorobabel scriptum est: *Sustulit faciem in cælum contra Israel*. & de oratione eius. (1. Esdræ 9. 6.) LIV. De illo. b *Omnes erant ex Israel ab anno duodecimo, exceptis pueris ac feminis myriades quattuor, tria millia, trecenti & sexaginta*, & quæ sequuntur. (3. Esdræ 5. 41. qui est in Græco primus.) LV. De illo, quod in libro secundo Esdræ scriptum: *Et audierunt inimici tribus Iuda & Beniamin, & venerunt scire, quæ esset vox tubarum*, & quæ sequuntur (ibid. v. 66. In Græco item non habentur hæc libro secundo, sed primo, cap. 5. sub fin.) LVI. Quid est: *Multum valet deprecatio iusti assidua*. (Iacobi 5.16.) LVII. De illo: *In quo exsultatis modicum nunc, si opus est contristatos vos*, & reliqua. (1. Pet. 1.6.) quomodo contristatos quis in tentationibus exsultare queat. LVIII. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt Prophetæ (ibid. v. 10.) LIX. De illo: *Quasi immaculati & incontaminati Christi, præcogniti quidem ante constitutionem mundi*. (1. Petri 1,19.) sed a quo præcogniti? LX. Quid est: *Quoniam tempus incipit iudicium a domo Dei*, & reliqua? (1. Pet. 4.17.) LXI. De c falce, quam volantem vidit Zacharias. (Zach. 5.1.) LXII. De candelabro aureo, quod idem vates conspexit. (Zach. 4.2.) LXIII. Quid est: *In qua habitant plures quam centum viginti millia virorum, qui non cognouerunt dexteram suam aut sinistram?* (Ionæ 4.11.) Quinam hi viri sunt, quæque dextra & sinistra? LXIV. Quare post mortem Saul, qui Gabaonitas iniuria affecerat, ab innoxio Dauide pœna exacta fuerit, fame eius regione vexata, donec traderet ex semine Saul septem viros Gabaonitis (2. Regum 21.1.) Has igitur soluere Quæstiones diuinus ille vir & Confessor egregius allaborauit.

Oratio eius comprehensionibus continenter producitur, gaudetque hyperbatis, circumductionibus quoque inualescens: etsi proprie loqui minime satagit. Ex quibus per scriptum hoc eius, & obscuritas, & difficultas illud comprehendendi passim decurrit. Asperitatem deinde inæqualis dictionis, (quantum ad compositionem cessationemque) sua in oratione secutus, ne auditu quidem esse iucundus studet. Verborum insuper translatio, nequaquam ad gratiam colligendam lectoremque d elliciendum floride composita est; sed simpliciter atque incuriose assumitur. Idem præterea sui studiosos propemodum obtundit: adeo procul a littera & nota historia, siue potius ab eo ipso, quod petitum erat, solutiones ipsius recedunt. Tantum si cui forte gratum Anagogicis ac contemplationibus mentem implicare, nunquam is sane reperiat hisce aut magis varia, aut diligentius elaborata. Etenim cum aliorum colligit sententias in dubiis quibusdam pronunciatas, tum & adiicit, quæ ipsius diligentiæ nihilo his minorem, si non maiorem, præferunt venustatem atque sollertiam,

a Melius ... τῶν LXX ... Interp. ... edit. ...

b Hoc ... cum ... Græca ... Lat. edit. ...

c In vulgata editione ... volumen volans.

d Hoc ... commodiore ordine ... retraho.

MAXIMVS Monachus.

Vbique autem viri pietas, & purum germanumque Christi desiderium elucet.

Eivsdem B. Maximi *Epistolæ XVII.*

CCCII. Distinguendi gratia eius notula fuit ad repetitam mate numerum alienanda.

LECTAE adhæc *variæ eiusdem epistolæ* de rebus necessariis, & animo vtilibus, iis (maxime) qui mores suos corrigere, mentemque in pietate excitatam conseruare student, numero viginti septem. Harum erat vna bene longa ad Ioannem Philosophum missa: cuius hæc fere *a* capita, Primum, Increpatio eorum, qui hæreticorum sectatores, ac potissimum Seueri, defendendos susceperunt. Alterum deinde, Oportere omni ratione traditam nobis incorruptam seruare Religionem. Tertium, De differentia, quaque ratione consiteri pie liceat, duas in CHRISTO post vnionem naturas. Quartum est, Numerum neque diuidere, neque diuidi, nec diuisionem in vniuersum vllam secundum propriam rationem adferre iis, quibus additur. Quintum, Quomodo pie numerus ad indicandam differentiam adhibeatur.

a Quæ potero nunc repetita egit ad Pr. [illegible]

Sextum, Quomodo B. Cyrilli dictum epistola ad Succensum sit accipiendum. Non etiam pugnare hanc vocem *in duabus*, cum iis, qui dicunt vnam Verbi naturam carnem esse factam, nisi ex opinione Nestorij impie fama tur. Septimum, Rerum siue *b* Substantiarum in CHRISTO, esse differentiam, non qualitatum: omnemque adeo differentiam necessitate quadam adducere secum eorum, quorum est, quantitatem: quemadmodum rursum quantitas, siue continua illa sit, siue discreta numerum se exprimentem adducit. VIII. Impie dici, Christum vnam esse compositam naturam: illudque cum veritate pugnare. IX. De Hypostasi composita, & breuis expositio receptarum de fide vocum, quæ recte de Christo ex vsu Ecclesiæ Catholicæ proferuntur. X. De Hypostasi composita magis naturalis disputatio, vna cum accurata demonstratione, quod in eadem nequaquam incidant, qui Christum profitentur vnam compositam hypostasin, cum iis, qui vnam eum dicunt esse compositam naturam. XI. Per assumptionem factam esse solam illam Verbi cum carne vnionem *, tanquam præexistentis, & ad vnionem carnis vniri volentis: quod in alio omnino composito minime obseruetur. In aliis enim, non per alterutrius assumptionem fit vnio, sed ambobus, ex eo quod non est, ad compositi perfectionem atque constitutionem concurrentibus. Hæc ergo est ad Ioannem epistola, & eius illa capita.

b Naturarum quoq. [illegible]

Reliquarum deinde tres datæ ad Thalassium Presbyterum ac Præfectum: duæ ad Ioannem Cubicularium, totidem ad Sophronium monachum cognomento Eucratam: vna ad Ioannem Sophistam, & altera ad Ianiam Præfectam. Iterum vna Thalassio præfecto ac presbytero missa, altera Iordanæ presbytero, Stephanoque præfecto ac presbytero. Vna quoq; Cyrthicio Episcopo, rursumque altera Ioanni Cubiculario, similiter & Stephano Præfecto,

πανταχοῦ δὲ τὸ εὐσεβὲς αὐτοῦ καὶ τὸ εἰς Χριστὸν πόθου τὸ καθαρὸν καὶ γνήσιον διαλάμπει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟλαὶ κζ.

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ περὶ διαφόρων ὑποθέσεων, ἀναγκαίων τε καὶ ψυχωφελῶν τοῖς ὀρθοῦν τε τὰ ἤθη, καὶ τὸν νοῦν ἐγρηγορότα συντηρεῖν πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἐσπουδακόσι, τὸν ἀριθμὸν ζ καὶ κ. ὧν μία πολύστιχος, ἡ πρός τινα φιλόσοφον Ἰωάννην. ἧς ἐστι τὰ κεφάλαια· πρῶτον ἐπιτίμησις τοῖς ἐκδικοῦσι τοὺς αἱρετίζοντας, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Σευήρου. δεύτερον, ὅτι δεῖ παντὶ * τρόπῳ τὴν παραδεδομένην ἀπαράτρεπτον εὐσέβειαν διαφυλάττειν. τρίτον περὶ διαφορᾶς, καὶ πῶς ἐστιν εὐσεβῶς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖν. τέταρτον, ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὔτε διαιρεῖ, οὔτε διαιρεῖται, οὔτε διαίρεσιν εἰσάγει κατὰ τὸν ἴδιον λόγον τὸ σύνολον, οἷς ἐπιλέγεται. πέμπτον, πῶς εὐσεβῶς ὁ ἀριθμὸς πρὸς δήλωσιν τῆς διαφορᾶς παραλαμβάνεται. ἕκτον, πῶς χρὴ νοεῖν τὸ κείμενον ῥητὸν ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου· καὶ ὅτι οὐ μάχεται ἡ ἐν δύο φωνὴ τοῖς λέγουσι μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, εἰ μὴ κατὰ τὸ τοῦ Νεστορίου δοκοῦν, ἀσεβῶς λαμβανομένη. ἕβδομον, ὅτι πραγμάτων, ἤγουν οὐσιῶν ἐπὶ Χριστοῦ ἡ διαφορά, ἀλλ' οὐ ποιοτήτων· καὶ ὅτι πᾶσα διαφορὰ ἐξ ἀνάγκης συνεισάγει ἑαυτῇ τὴν ὧν ἐστι ποσότητα· καὶ ἡ ποσότης πάλιν τὸν ἑαυτῆς σημαντικὸν ἀριθμόν, κἂν τε συνεχὴς ἐστι κἂν τε διῃρημένη. ὄγδοον, ὅτι ἀσεβές ἐστι τὸ λέγειν μίαν σύνθετον φύσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον. ἔνατον, περὶ ὑποστάσεως συνθέτου, καὶ ἔκθεσις σύντομος τῶν ἐκδοχῆς τῶν ὀρθῶς ἐπὶ Χριστοῦ κατὰ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ὁμολογουμένων τῆς πίστεως φωνῶν. δέκατον, περὶ ὑποστάσεως συνθέτου φυσικωτέρα διάληψις· καὶ ἀπόδειξις ἀκριβής, τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν τοὺς ὁμολογοῦντας μίαν σύνθετον ὑπόστασιν τὸν Χριστόν, τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν. ἑνδέκατον, ὅτι κατὰ πρόσληψιν ἡ πρὸς τὴν σάρκα μόνη τοῦ λόγου γέγονεν ἕνωσις, ὡς προόντος, καὶ πρὸς ἕνωσιν σαρκὸς ἑνωθῆναι θελήσαντος· ὅπερ οὐκ ἔστιν ὅλως ἐπ' ἄλλου τῶν συνθέτων ἰδεῖν. ἐπὶ γὰρ τῶν ἄλλων, οὐ κατὰ πρόσληψιν θατέρου ἡ ἕνωσις γίνεται, ἀλλ' ἀμφοῖν * συνιόντων ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὴν τοῦ συνθέτου συμπλήρωσιν καὶ κτίσιν. ἡ μὲν οὖν πρὸς Ἰωάννην ἐπιστολὴ αὕτη, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κεφάλαια.

rub. Emissi Maximo epistola.

* al. τρόπῳ.

S. Cyrilli epistola ad Succensum.

* al. συνιόντων.

Τῶν δ' ἄλλων ἐπιστολῶν τρεῖς μέν εἰσι πρὸς Θαλάσσιον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον, δύο δὲ πρὸς Ἰωάννην Κουβικουλάριον, δύο δὲ πρὸς Σωφρόνιον μονάζοντα τὸν ἐπίκλην Εὐκρατᾶν· καὶ μία πρὸς Ἰωάννην σοφιστήν, καὶ μία πρὸς Ἰανίαν ἡγουμένην· καὶ μία Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία Ἰορδάνῃ πρεσβυτέρῳ, καὶ Στεφάνῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία Κυριζικίῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μία ἔτι ἑτέρα Ἰωάννῃ Κουβικουλαρίῳ, ὁμοίως καὶ Στεφάνῳ * ἡγουμένῳ,

καὶ μία Κόνωνι πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ· ἐπὶ Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ δύο Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ· ἐπὶ Ἰωάννῃ κουβικουλαρίῳ περὶ τῆς κατὰ Θεὸν λύπης· καὶ Κωνσταντίνῳ ἰλλουστρίῳ καὶ ἀπὸ σακελλαρίων, δύο· καὶ τῷ ἀββᾷ Πολυχρονίῳ τρεῖς· καὶ πρὸς Ἰουλιανὸν Ἀλεξανδρέα, ἀπὸ τῆς τῶν ἀκεφάλων αἱρέσεως ἐπιστραφέντα, μία. καὶ ὡς ἀπὸ Γεωργίου ἐπάρχου Ἀφρικῆς πρὸς μονατρίας ἀποκοινωνητάτας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μία. ἐν ταύταις ἦν ἁπάσαις ταῖς ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἐπιστολαῖς, ὁ μὲν ἄλλος χαρακτὴρ αὐτῷ τῶν λόγων καὶ ἡ εὐσέβεια μάλιστα διαπρεπὴς γίνεται: τὸ δ' ἀσαφές, εὖγε τοῦ ἀνδρὸς ποιοῦντος, καὶ τιμῶντος ἐπιστολῆς κατὰ τοῦτο νόμους, οὐκ ἔχει τὸ ἀνοικονόμητον. δῆλον δ' ὅτι καὶ ἃ τὴν ἀσάφειαν ἐποίει, τὰ μὲν ἐρρίπται, τὰ δὲ κεκόλασται.

cum vna ad Cononem Presbyterum ac præfectum. Item Thalassio præfecto ac Presbytero, & duæ ad Ioannem Episcopum. Item Ioanni Cubiculario, De eo, qui secundum Deum est dolore, & Constantino Illustri ac Sacellario duæ. Abbati quoque Polychronio tres, & ad Iulianum Alexandrinum, ab Acephalorum hæresi conuersum, Epistola vna, alteráq; a Georgij Africę Præfecti nomine ad Monachas excõmunicatas Alexandriæ.

In his omnibus viginti septem epistolis, cum alia eiusdem dicendi forma & pietas potissimum enitet, tum obscuritas (euge virum, qui hac in parte saltem epistolæ colat leges atque obseruet) nusquam temere adhibita fuit. Liquet vero, quædam, quæ obscuritatem b adferebant, partim hic esse reiecta, partim castigata.

MAXIMVS.

a Idem alias Gregorius appellatum legitur.

b In cætera B. Maximi scripta.

CXCIII.

ρϟγ'. Eiusdem Maximi Liber Asceticus, & Centuriæ de Dilectione.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ἈΣΚΗΤΙΚῸΣ ΛΌΓΟΣ· καὶ ἑτέρα πραγματεία περὶ ἀγάπης, ἐν υ' κεφαλαίοις.

ΕΤΙ ἈΝΕΓΝΏΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Μαξίμου λόγος ἀσκητικός, εἰς πεῦσιν ἐσχηματισμένος καὶ ἀπόκρισιν. καὶ χρήσιμος μὲν ἅπασιν ὁ λόγος, μάλιστα δὲ οἷς ἄσκησις ἡ πολιτεία. ἠθῶν γὰρ, δι' ὧν ἄν τις οὐρανοπολίτης γένοιτο, ἐστὶ διδάσκαλος καὶ γεωργός· μάλιστα δὲ τῆς ἀγάπης καὶ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐργασίαν πολλὰς ἐνδίδωσιν ἑλεῖν ἀφορμάς. συνετέτακτο δὲ καὶ ἑτέρα πραγματεία, εἰς τετρακόσια κεφάλαια πληθυνομένη, ἣ καὶ προσεπεφώνητο Ἐλπιδίῳ τινὶ, ὁσιότητι καθωσιωμένῳ. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ συγγραφεὺς περὶ ἀγάπης τὸν πόνον ἐπιγράφει ἴσως, ὅτι ταύτην τὲ ἀρχὴν τῷ γράμματι ὑποβάλλεται, καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις περὶ αὐτῆς καταβάλλεται λόγον. οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πολλῶν προβλημάτων τε καὶ θεωρημάτων, οἷς θεολογία κρατύνεται, καὶ ἃ τὸν ὅσιον βίον καὶ καθαρὸν ποιεῖ, ἱκανὴν ἔστιν ἐν αὐτοῖς τοῖς * φιλοπόνως αὐτὰ μετιοῦσι καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ λόγου, εἰς τὸ λευκόν τε καὶ εὔτονον, ἅπερ οἱ ἄλλοι, διατυποῦται, καὶ οὐδὲν παρέχει ὅ ἄν τις δικαίως μωμήσασθαι. πλὴν ἔσθ' ὅτε τὴν Ἀττικὴν τῆς ἄλλης φωνῆς οὐ προκρίνει.

* ἐς αὐτά. vett.

Eivsdem B. Maximi *Liber Asceticus, & Centuria de Dilectione.*

LEGEBATVR etiam eiusdem S. MAXIMI *Liber Asceticus*, per interrogationem responsionémque conformatus. Vtilis sane omnibus, tum vero iis maxime, qui pietatis studio deditam ducunt vitam. Eorum enim morum Magister est, & cultor, quibus cœli ciuis quis euadat, maximeque caritatis, partim notitiam, partim exercitationem consequendi, variam sane opportunitatem præbet.

Erat in eodem volumine a *Opus quadringentorum capitum*, Elpidio cuidam sanctitatis studioso inscriptum, cui titulum ipsemet scriptor indidit *De Charitate*. Idcirco fortasse, quod inde exordium sumpserit, & alibi frequenter de eadem disserat. Quamquam & è multis ibidem Problematis ac Theorematis (quibus cum Theologia firmatur, tum sanctior ac purior hominis vita redditur) copiosum sane colligere fructum queant ij, qui hæc diligenter perlegant.

Dictionis genus candidum præ cæteris atque tersum hic [illegible]: nec quidquam ibi adest, quod reprehendendi causam, siquam excutere possit, tantum alicubi voces Atticas cæteris non anteponit.

a Græce olim & Latinè in Germania editum.

CXCIV.

ρϟδ'. Eiusdem Maximi epistola ad Georgium eparchum.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΠΡῸΣ ΓΕΏΡΓΙΟΝ Ἔπαρχον ἐπιστολή· καὶ λόγοι β', ἐν οἷς θεολογικὰ, καὶ ἠθικὰ κεφάλαια σ'. καὶ ἐπιστολαὶ ε'.

ΕΤΙ ἈΝΕΓΝΏΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἀνδρὸς πρὸς Γεώργιον ἔπαρχον ἐπιστολὴ, πολλῆς ὠφελείας καὶ κατανύξεως γέμουσα· καὶ τὸ τῆς φράσεως αὐτῆς εἰς τὸ σαφές τε καὶ ἠθικὸν ἀνειλυγμένον πρὸς τὰ τετρακόσια κεφάλαια τὴν συγγένειαν ἀσύγχυτον δεικνῦσιν ὅτι διασώζει. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τεύχει συνανεγνώσθη λόγος, κεφαλαίοις ἑκατὸν διειλημμένος· καὶ ἕτερος ὁμοίως τοῖς ἴσοις ἀπηρτισμένος. ἐν οἷς θεολογία τε διαλάμπει, καὶ ἠθῶν διακόσμησις διαπρέπει. καὶ οὐκ ἂν ἐν οὐδενὶ τὸ ὁμοφυὲς αὐτοῖς πρὸς τὰ τετρακόσια κεφάλαια ἐνοθεύετο, εἰ μὴ τὸ ἀλληγορικὸν ἐν πολλοῖς ὑποβαλλόμενον, καὶ ὁμόφυλά πως αὐτὰ παραστήσας ἐν τῇ συντάξει·

• Eivsdem B. Maximi *Epistola ad Georgium Eparchum.*

Theologicorum, Moraliumque Capitum Centuriæ, siue libri II. & Epistolæ V.

LECTA præterea est eiusdem sancti viri *Epistola ad Georgium Eparchum*, perutilis sane & compunctionis plena. Dictio vero eius in perspicuitatem & lenitatem excurrens, [illegible] sese retinere cum quadringentis illis capitibus quasi cognationem satis declarat.

In eo ipso volumine lectus a *Liber centum cõstans capitibus, & Alter item totidem capitibus absolutus*, in quibus non solum diuinarũ rerum sciẽtia elucet, sed moribus quoq; exornãdis apta doctrina excellit. Quorũ quidẽ nulla in re cũ quadringẽtis illis capitib. similis gen' adulteraretur, si non suppeditæ plerisque allegoriæ, affinia hęc ei scripto quodã modo efficerent,

a Horum argumentis Centuriæ [illegible] in Bibl. Vatic. extare asserit Card. Baronius Tom. VIII. Annal. [illegible]

MAXIMVS.

quod diligentem illam Dubiorum ac Solutionum e sacra scriptura explanationem persequitur, Thalassio Presbytero ac Præfecto dedicatum. Quanquam horum etiam librorum cum illis capitibus cognatio, per affinitatem cū hoc scripto[cōfirmata,] omnes repellat causas [suspicandi] suppositum eum esse fœtum.

In eodem simul volumine legebantur *variæ eiusdem epistolæ* quarum prima ad Petrum Illustrem. Cuius titulus: *Oratio breuis de mysterio Christi Domini, & aduersus Seueri dogmata.* a Capita hæc. De Numero e natura magis petita tractatio. De Differentia & Qualitate accuratius, déque horum orthodoxa professione. Pro blasphemia habendum, si quis ita simpliciter dicat, Christum vnam esse naturam. De composita natura eiusque ratione: & impie a quibusdam dici, Christum vnam esse cōpositam naturam. Qui dixerit Christum Deum & hominem post vnionem, is simul cum ipsis nominibus confitetur naturas necessario post vnionem esse; recte, vt apparet, & consequenter ijs quæ dixit, credere volens. De voce *In duobus.* Recta confessio vnius naturæ Verbi ex Patrum sententia, & reiectio vnius compositæ naturæ.

De hypostasi composita magis naturalis disputatio. Demonstratio item, Non in eadem incidere absurda, qui Christum esse vnam cōpositam hypostasin confitentur, cum ijs, qui ipsum esse asserunt vnam compositam naturam. Per solam assumptionem factam esse illam secundum carnem vnionem [verbi] tanquam prece allectas & volūtate b vnionem cum carne operantis. Hæc ad Petrum Illustrem.

Altera deinde ad Cosmam diaconum Alexandrinum scribitur, De Communi & Proprio, siue De Essentia & Subsistentia. Huius Caput primum e natura præcipue petita probatio est: Nihil videlicet eorum quæ sunt, idem etiam secundum essentiam & subsistentiam cum altero esse, propterea quod idem nequaquam sit essentia atque subsistentia, adeo vt quæ essentia eadem sunt, subsistentia [saltem] distinguantur; & [contra,] quæ subsistentia eadem, essentia sint atque natura diuersa. Secundum caput ita exponit. Christus rationibus quidem communibus secundum essentiam propriarum partium cum extremis vnitus, saluam in reliquis partium distinctionem retinebat: at vero proprietatibus harum partium veluti totum quoddam ambarum commune, Hypostasin exhibebat. Tertium. Quæ secundum hypostasin communes erant rationes partium, totum ipsum, id est Christum, distinguebant ab extremis: quæ vero secundum essentiam erant communia partium ad extrema, Christum veluti totum essentialiter cum extremis iungebant.

Quartum. Cum Christus Deus perfectus esset, idemque homo perfectus, [simul &] quod cōmune his erat habebat, & quod proprium; quibus & extremorum ad seipsum vnionem efficiebat, ac discretionem. Per vnionem quidem extremorum, secum saluas in seipso naturas, ex quibus compositus est, testatum faciens, sed discretione extremorum à se, proprię hypostaseos exhibens vnitatem. Quintum. Breuis de Differentia disputatio, qua ostenditur essentialem vnitorum quantitatem saluam retineri. Sextum. Fusior magisque Philosophica tractatio de Differentia (&) Quantitate, ac de Numero, qui harum index est.

a Supra quoque c. CXCII ad Ioannem Philosophum perscripta.

b Græce deest. … epistola ad Petrum Illustrem supr.

ἥτις *γραφικῶν ἀπορημάτων καὶ λύσεων ἔκθεσιν σπουδάζει, καὶ Θαλασσίῳ τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ προσπεφώνηται. καὶ τὸ πρὸς ταῦτα δὲ συγγενὲς διὰ τῆς πρὸς ἐκεῖνα οἰκειώσεως. *ὑποβολιμαῖον εἶναι, λογισμοὺς ἀπαρτίζει. Ἐν ταὐτῷ δὲ συνανεγινώσκοντο τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ διάφοροι. ὧν πρώτη μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλλούστριον, ἧς ἡ ἐπιγραφὴ μὲν, περὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου λόγος σύντομος, καὶ κατὰ τῶν Σευήρου δογμάτων· κεφάλαια δὲ τάδε· περὶ ἀριθμοῦ φυσικωτέρα διάληψις. περὶ διαφορᾶς καὶ ποιότητος ἀκριβεστέρα, καὶ τῆς αὐτῶν ὀρθοδόξου ὁμολογίας. ὅτι βλάσφημον τὸ λέγειν οὕτως ἁπλῶς τὸν Χριστὸν, μίαν φύσιν. περὶ συνθέτου φύσεως, καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν λόγου· καὶ ὡς ἀσεβοῦσιν οἱ λέγοντες τὸν Χριστὸν σύνθετον μίαν φύσιν. ὅτι ὁ λέγων τὸν Χριστὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον μετὰ τὴν ἕνωσιν, συνομολογεῖ τοῖς ὀνόμασι τὰς φύσεις ἐξ ἀνάγκης μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὀρθῶς δηλονότι καὶ ἀκολούθως οἷς λέγει, πιστεύειν ᾑρημένος. περὶ τῆς ἐν δυσὶ φωνῆς. περὶ τῆς μιᾶς τοῦ λόγου φύσεως εὐσεβὴς ὁμολογία κατὰ τοὺς πατέρας, καὶ ἀθέτησις τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως. περὶ ὑποστάσεως συνθέτου, φυσικωτέρα διάληψις, καὶ ἀπόδειξις, ὡς καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀτόποις περιπίπτουσιν οἱ μίαν σύνθετον ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες τὸν Χριστὸν, τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν. ὅτι κατὰ πρόσληψιν μόνην ἡ κατὰ σάρκα γέγονεν ἕνωσις, ὡς πρέποντος, καὶ θελήματι τῶν πρὸς σάρκα διαπραξαμένου κινήσιν. ἀλλ' ἡ μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλλούστριον.

Ἑτέρα δὲ πρὸς Κοσμᾶν διάκονον Ἀλεξανδρείας, περὶ κοινοῦ καὶ ἰδίου, τουτέστιν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. ἧς κεφάλαιον, κατασκευὴ φυσικωτέρα, ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων ἑτέρῳ τινὶ ταυτόν ἐστι κατ' οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, διὰ τὸ μὴ ταὐτὸν εἶναι οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν· ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' οὐσίαν ταὐτὰ, ταῖς ὑποστάσεσιν ἕτερα· ἃ δὲ *ταὐτὰ κατὰ τὴν ὑπόστασιν, κατ' οὐσίαν καὶ φύσιν διάφορα. δεύτερον, ὅτι ὁ Χριστὸς τῇ μὲν κατ' οὐσίαν τῶν οἰκείων μερῶν πρὸς τὰ *ἄκρα κοινότητι ἑνούμενος, τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν σῳζομένην εἶχε διαφοράν· τῇ δὲ τῶν μερῶν ἰδιότητι τὸ καθ' ὑπόστασιν διεδείκνυ ὡς ὅλον κοινὸν ἀμφοτέρων. τρίτον, ὅτι τὰ μὲν καθ' ὑπόστασιν κοινὰ τῶν μερῶν, τὸ ὅλον, ἤγουν *ἀφώριζον τῶν ἄκρων. τὰ δὲ κατ' οὐσίαν πρὸς τὰ ἄκρα κοινὰ τῶν μερῶν, ὡς ὅλον συνῆπτε τοῖς ἄκροις οὐσιωδῶς τὸν Χριστόν. τέταρτον, ὅτι θεὸς ὑπάρχων τέλειος ὁ Χριστὸς, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτὸς, εἶχε τὸ κοινὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἴδιον· οἷς πρὸς ἑαυτὸν ἐποιεῖτο τῶν ἄκρων ἕνωσιν καὶ διάκρισιν· τῇ μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἑνώσει τῶν ἄκρων, ἐν ἑαυτῷ σῳζομένας τὰς ἐξ ὧν συνετέθη φύσεις πιστούμενος· τῇ δὲ πρὸς ἑαυτὸν διακρίσει τῶν ἄκρων, τὸ μοναδικὸν τῆς οἰκείας *παριστὰς ὑποστάσεως. πέμπτον, περὶ διαφορᾶς διάληψις σύντομος· δι' ἧς δείκνυται τὸ κατ' οὐσίαν ποσὸν τῶν ἡνωμένων, σῳζόμενον. ἕκτον, κατασκευὴ πλατυτέρα καὶ φυσικωτέρα περὶ διαφορᾶς ποσότητος, καὶ τοῦ δηλοῦντος αὐτὰς ἀριθμοῦ.

* al. συγγραφικῶν.

* al. ὑποβολιμαῖον.

τοῦ κατὰ τῶν Σευήρου δογμάτων.

* al. ταῦτα.

* al. ἄκρα κοινότητι.

* τὸ χωρὶς ἀφώριζον.

* al. παριστάς.

ζ', ὅτι

ζ΄, ὅτι ὁ μὴ ταὐτὸν εἰδὼς φύσιν καὶ ὑπόστασιν, εὐσεβῶς ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζει τὴν ἕνωσιν καὶ τὴν διαφοράν· ὧν τὸ μὲν θεωρεῖται κατὰ τὴν ὑπόστασιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν φύσιν. η΄, ὅτι Σευῆρος ταὐτὸν εἶναι βιαζόμενος φύσιν καὶ ὑπόστασιν, συγχεῖ τὴν ἕνωσιν, καὶ ποιεῖ διαίρεσιν τὴν διαφοράν· καθ᾽ ἣν διελέγχεται καὶ τὸν τῆς τριάδος εἰς τετράδα διασκεδάζων λόγον, καὶ τὸ τῆς μιᾶς θεότητος κατατέμνων εἰς δυάδα μυστήριον, καὶ πάσης τὸν Χριστὸν ὑπεξαγαγὼν * κοινωνίας ὑπάρξεως. θ΄. ἔκθεσις σύντομος μετὰ τῆς ὀρθῆς συνηγορίας τῆς ἀληθοῦς τῶν πατέρων ὁμολογίας. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ αὕτη. καὶ δῆλον καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν κεφαλαίων τὸ εἰς εὐσέβειαν χρήσιμον. καὶ ἡ φράσις δὲ ὡς ἐν τοιαύτῃ τὸ σαφὲς διώκει καὶ οὐκ ἄκομψον.

* κοινῆς

Ἔτι δὲ πρὸς Πύρρον [ἔτι] βαθμὸν πρεσβυτέρου ἔχοντα, καὶ οὔπω τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιβάντα καθέδρας. ἐπαινεῖ δ᾽ ἐν αὐτῇ τὸν Πύρρον, καὶ εὐσεβῆ γνῶσιν αὐτῷ καὶ ὀρθόδοξον ἐπιμαρτύρεται. ἀλλὰ καὶ περί τινων, ὡς ἔοικεν, ἀξιώσαντος αὐτὸν γράφειν· ὁ σοφὸς Μάξιμος οὐ μόνον παραιτεῖται, ἰσχνόφωνον ἑαυτὸν, καὶ βραδύγλωσσον ἀποκαλῶν· ἀλλὰ ἀνταξιοῖ αὐτὸν γράμματι μᾶλλον διδάξαι, τίς ἡ ἐνέργεια, καὶ ὁσαχῶς; καὶ τί παρὰ ταύτην ἐστὶ τὸ ἐνέργημα; καὶ τί τούτων διενήνοχεν ἡ πρᾶξις καὶ τὸ ἔργον; καὶ πῶς ἐστὶ λέγειν ἢ ἐννοεῖν τὴν μίαν ἐνέργειαν. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ πρὸς Πύρρον.

Γράφει δὲ καὶ πρὸς Θωμᾶν τινά, αἰτησάμενον ῥητῶν τινῶν ἀπορουμένων ἐπιλύσεις. τὰ δὲ ῥητὰ τοῦ θεολόγου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, καὶ τοῦ θείου Διονυσίου. ἐκ μὲν τοῦ περὶ υἱοῦ, εἰς τὸ διὰ τοῦτο μονὰς ἀπ᾽ ἀρχῆς κινηθεῖσα, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ μονάδος μὲν κινηθείσης, διὰ τὸ πλούσιον, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ δευτέρου εἰρηνικοῦ. β. εἰς τὸ, νῦν δὲ κεφαλαίῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. ἕτερον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ ἔστι γὰρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. τέταρτον, ὡς μὲν γὰρ λόγος οὔτε ὑπήκοος ἦν, οὔτε ἀνήκοος, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦ δέ γε θεσπεσίου Διονυσίου, εἰς τὸ πῶς φὴς Ἰησοῦς ὁ πάντων ἐπέκεινα, πᾶσιν ἐστὶν ἀνθρώποις οὐσιωδῶς συντεταγμένος, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ εἰς ἕτερα διάφορα. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρὸς Θωμᾶν προτέρᾳ ἐπιστολῇ. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, οἷον ἐπανάληψιν ἐκείνων τῶν προεξηγηθέντων ἐκ τῆς θεολογικῆς συντάξεως ποιεῖται, καὶ πρός γε τὸ διὰ μέσου νοὸς ὁμιλήσας σαρκὶ ἕως τὸ κρεῖττον ἐκνικήσαντος, ὁμοίως ἑρμηνεύει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ Μαριανὸν καὶ διάλεξις περὶ τῶν δύο θελημάτων, καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ ἐνεργειῶν.

ρϟε΄. Eiusdem Maximi epistola ad Marianū.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ἐπιστολή, ἥτις Μαριανῷ πρεσβυτέρῳ προσπεφώνηται· ἐν ᾗ περί τε φυσικοῦ θελήματος, ἤτοι θελήσεως διέξεισι καὶ βουλήσεως καὶ βουλῆς ἤτοι βουλεύσεως· περί τε προαιρέσεως, καὶ περὶ τίνων βουλευόμεθα· καὶ περὶ γνώμης, καὶ ἐξουσίας καὶ δόξης· καὶ περὶ φρονήματος, εἴτουν φρονήσεως· καὶ ὡς οὐ κατὰ πάντα τρόπον ἓν ἔσται μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὸ θέλημα πρὸς ἀλλήλους τῶν ἁγίων καὶ τοῦ θεοῦ,

MAXIMVS.

VII. Qui scit, non esse idem naturam & hypostasin, is pie in Christo tradit vnitionem ac differentiam: ex quibus illa quidem spectatur secundum hypostasin, hæc vero secundum naturam. VIII. Seuerus dum per vim idem esse cogit naturam atque hypostasin, & vnionem confundit, & diuisionem facit ex differentia: vnde conuincitur, & Trinitatis rationem in quaternitatem diffundere, & vnius mysterium Diuinitatis in duo secare, & ab omni simul substantiali subsistentia Christum extorrem facere. IX. Breuis est expositio, cum recta defensione veræ SS. Patrum confessionis. In his ergo illa versatur Epistola; vt ex ipsis mox Capitibus pateat eius ad pietatis studium promouendum vtilitas. Dictio porro, vt in re tali, perspicuitatem sectatur, neque est inelegans.

Scribit præterea Pyrrho, dignitate tum temporis Presbytero, & cathedram summam nondum adepto. Qua in epistola dum eum prædicat, & orthodoxam fidem ipsi ac sanctimoniam suo testimonio tribuit. Qui & de quibusdam, vt apparet, scribere Maximum cum rogasset, sapiens hic vir non solum tergiuersatur, a balbum se & infantem appellans: verum contra obtestatur, vt per literas se potius doceat, Quid operatio, & quotuplex? & quid præter hanc sit effectus? quidque ab his differant actio & opus? & quanam possit ratione dici sentiriue, vnam esse in Christo operationem? Atque hæc quidem in epistola ad Pyrrhum.

a Mosis exemplo Exodi 4.

Ad b Thomam insuper quendam scribit, qui ambiguorum quorundam locorum solutiones postularat. Erant autem quædam Gregorij Theologi, & diuini Dionysij assertiones. Ex illius quidem Oratione c de Filio illa: *Propterea vnitas a principio mota.* & quæ sequuntur, &, *Vnitate quidem ob diuitias mota;* quod est ex Oratione ipsius d altera De pace. Altera hæc: *Nunc vero capiti,* & reliqua. Tertia, ex e ea ipsa Oratione, illa: *Hic enim qui nunc a te contemnitur,* & quæ sequuntur. Quarta f *Vt verbum enim, neque obediens erat, neque inobediens,* & cætera. Diuini vero Dionysij illud explicat: g *Quomodo dicis, IESVS, qui est supra omnia, cum omnibus est hominibus substantialiter coordinatus,* & reliqua; & alia item varia loca. Quæ quidem epistola illa ad Thomam prima continentur: Nam in altera veluti repetitionem quandam ex opere Theologico nonnullorum in eo iam antea expositorum instituit: atque illud insuper eodem modo interpretatur: *Per medium mens carni consuescens, donec quod fortius est victoriam reportarit.* Sed hæc ibi.

b Constantinopolitan fortasse Patriarc.

c Et quidem prima; quæ est in B. [illegible] edit. [illegible]

d Decimatertia numero, apud [illegible] ipsum est.

e [illegible] de Filio sub fin.

f Loquitur hac Ora. altera de Filio aliquanto post princip.

g Initium hoc est cap. 2 li. B. Dionys. ad Caium.

EIVSDEM S. MAXIMI *Epistola ad Marianum. & Dialogus cum Pyrrho De duabus in Christo voluntatibus & operationibus.*

CXCV.

LECTA est eiusdem S. MAXIMI Epistola; quæ Mariano presbytero inscribitur: Hic de naturali voluntate, siue appetitione agit, & de consilio seu deliberatione. Item de Prælectione, & de quibusnam consultemus. De sententia præterea, & potestate libera, & opinione. Adhæc de prudentia, hoc est, prudentia: & quomodo non per omnia post Resurrectionē vna erit ac mutua volūtas Sanctorū & Dei,

Maximus. nec vna res, quam velint omnes, vt quidam asserunt. quibus vndecimum accedit caput, Non posse vnam Christo attribui voluntatem, siue naturalem dixeris, siue electiuam, vt quibusdam visum est. Hæc illa epistola: quæ non ad rectam modo religionem multum affert momenti, sed etiam ad alias multas, pulcrasque contemplationes vtilis est.

Lectus quoque in eodem ipso volumine a Dialogus de duabus in CHRISTO voluntatibus & operationibus. Personæ autem inducuntur Pyrrhus & Maximus: quorum hic quidem orthodoxam tuetur sententiam: ille verò, etsi hæreticorum propugnat opinionem, tamen quasi contractus cum orthodoxis, eas hymne nita ac dogmata pro recta sententia affert: fassus ingenue se antea non recte sensisse. Ipsa porro oratio b Romæ eam indicat ad hanc descendisse disputationem, postea quam nimirum ipse (Pyrrhus) exilio sibi indicto Constantinopolitana sede excidit.

Verumtamen dialogus hic humiliore est conscriptus stylo, siue quod sinceritatem sermonis ex tempore habiti seruare auctor studuit, siue quid aliud instituit, cum ne Dialecticæ quidem leges satis seruauit. Quanquam etiam ita vtilis sit piis hominibus hæc disputatio.

a Cra dam. num edidit Card. Baron. tom. 8. interp. Franc. Tor in ne nostro.

b Immò in Africa, vt docet Baron tom 8 ad An. Chr. 645.

καὶ ἓν τὸ θεληθὲν ἅπασιν, ὥς τινες λέγουσι. καὶ ἑνδέκατον ἐπὶ τούτοις κεφάλαιον, ὅπως ἓν θέλημα οὐ δύναται ἐπὶ Χριστοῦ λέγεσθαι, εἴτε φυσικὸν, εἴτε προαιρετικὸν λεχθῇ, ὥς τισιν ἔδοξεν. αὕτη μὲν ἡ ἐπιστολὴ οὐ μόνον δ' εἰς εὐσέβειαν πολὺ τὸ χρήσιμον παρέχεται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς καὶ καλὰς θεωρίας.

Ἀνεγνώσθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει, διάλογος περὶ τῶν δύο θελημάτων, καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ ἐνεργειῶν. καὶ τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου, Πύρρος καὶ Μάξιμος. ὧν ὁ μὲν τῆς ὀρθοδόξου προΐσταται γνώμης: Πύρρος δὲ τοῦ αἱρετίζοντος ἀντεχόμενος φρονήματος, ὅμως ὥσπερ συνιστάμενός τε καὶ συνελαυνόμενος τοῖς ὀρθοδόξοις ἐνδοῦναι * καὶ τὰ δόγματα πίστει τῇ εὐσεβείᾳ, ὁμολογεῖ ἑαυτὸν οὐκ ὀρθῶς πεφρονηκέναι τὰ πρότερον. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ αὐτὸν ὁ λόγος δείκνυσιν ἀσκεῖσθαι πρὸς τὴν διάλεξιν· μεθ' ἣν αὐτὸς ἐκ τῆς φυγῆς ὑποβαλών, ὅτε * τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξέπεσε θρόνου. ὁ μέντοι διάλογος εἰς τὸ ταπεινότερον ἐστὶ διεσκευασμένος: εἴτε τὸ αὐτοσχέδιον τῆς * διειλεγμένης διασώζειν ἀκέραιον βουλομένου τοῦ συγγραφέως, εἴτε καὶ ἑτέρου τι διοικονομήσαντος, δι' ἅπερ οὐδ' οἱ * διαλεκτικοὶ αὐτῷ νόμοι ἐμμελῶς θέλουσιν ἔχειν. πλὴν καὶ οὕτω χρειώδης τοῖς εὐσεβέσι τὸ ἀγώνισμα.

Dialogus eiusdem Maximi.

* al. ἐνδοῦναι καὶ δόγμασι.

* al. τοῦ.

* al. διαλεχθεῖσαν.

* al. διαλεκτικοί.

CXCVI.

EPHRAIM *Homiliæ XLIX.*

LEGIMVS a S. EPHRAIM *sermones vndequinquaginta*. Quorum b primus deplorantem ipsum inducit, quæ admiserat in vita, & sequentium deinceps admonitionum Prologi vicem præbet. Secundus c fratribus in cœnobio degentibus adhortatio est. Tertius d ad pietatem inuitat. Quartus e eos, qui ad Monachos primum adducuntur, informat: vt etiam quintus, sextus, septimus, & octauus: quibus & decimus quodammodo consentit atque vndecimus. Duodecimus similiter introductorius est, & XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. vsque ad vicesimum tertium. Nam qui deinceps sequitur, communem continet admonitionem. At XXV. f non oportere locum mutare hortatur. g XXVIII. h Non oportere docet cœnobij desertorem redeuntem ac pœnitentem repudiare. XXIX. i Ex historia gesta refert, quam sit perniciosum præsidentibus non obedire: k oportere quoque Christianum iram differre, & iniuriarum obliuisci. Tricesimus: l De perturbationibus animi fugiendis. XXXI. m Abiecto animo qui sint, esse consolatione erigendos. XXXII. n Per contradictionem (qua diabolo quendam repugnantem inducit) temperantiæ & castitati robur viresque addit. XXXIII. De o castitate præcepta dat. XXXIV. Quietem atque silentium iis commendat, qui degere vna volunt. XXXV. p Non esse oculis vagandum docet. Quædam etiam quasi ad interrogationem factam institutio. An ciborum abstinentia fornicationis frangatur cogitatio, & quædam alia. XXXVI. q De mansuetudine. XXXVII. Habitus sermo est r ad inobsequentes: quos etiam (si non ad extremum interitus præcipitarint) cum Dei metu, tum iusto iudicio futuro compellit.

a De quo multa Vossius lib. cap. 1. b Cuius argumenti tres habes in super editio huius S. Patris operibus sermones, tom 1 num. 34. Altera item item num 3. c ... num. 6 Primus autem ... num 39. ... ad ... quinquagesima ... editorum ... consentit. c Tom. 1 num. d Vide ... tom 1 num. ... e Tom. II. num. f In editio tomo II. num. 63. g XXVI. & XXVII. præteriit, omit. h num. 63. i num. 64. k num. 68. l num. 70. & eodem argumento alter tom 1 ... m num. 71. n Antirrhetici ... exstat in edit. ... tomo ... o Tom ... num. 51. p num. 71. q num. 74. r num. 75.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΕΦΡΑΙ-
μίου λόγοι μθ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου λόγοι ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα. ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἑαυτὸν τὸν ποιεῖ ἀποδυρόμενον εἰς ἃ ἐβίω, καὶ τόπον ἐπέχει προλόγου τῶν ἐφεξῆς παραινέσεων. ὁ δὲ δεύτερος, τοῖς ἐν κοινοβίῳ ἀδελφοῖς παραίνεσίς ἐστιν ἐπιτεταμένη. προτρέπεται πρὸς εὐσέβειαν ὁ τρίτος. ὁ δὲ τέταρτος τοὺς τῶν μοναχῶν εἰσαγομένους στοιχειοῖ καὶ ὁ πέμπτος, καὶ ὁ ς', καὶ ὁ ζ', καὶ ὁ η', καὶ ὁ θ'. * ἐπικοινωνεῖ δέ πως ὁ δέκατος, καὶ ὁ ια'. καὶ ὁ ιβ' ὁμοίως εἰσαγωγικός, καὶ ὁ ιγ', καὶ ὁ ιδ', ὁ ιε', καὶ ις', καὶ ιζ'. καὶ ὁ ιη', καὶ ὁ ιθ', ἕως τοῦ κγ'. εἶτα ὁ ἑξῆς κοινὴν παραίνεσιν ἀπαγγέλλει. ὁ δὲ κε', ὅτι μὴ δεῖ τόπους ἀμείβειν, τὴν παραίνεσιν ποιεῖται. ὁ δὲ κη', ὅτι μὴ δεῖ τὸν ἀποστάντα τοῦ κοινοβίου, ὑποστρέφοντα καὶ μεταβαλλόμενον, ἀποδιῶξαι. ὁ δὲ κθ' ἐξ ἱστορίας γεγενημένης, οἷόν ἐστι κακὸν παρακοὴ τῶν προεστώτων· καὶ ὅτι δεῖ τὸν Χριστιανὸν μακροθυμεῖν, καὶ μνησικακίας κρείττω εἶναι. ὁ λ', περὶ παθῶν, ὅτι δεῖ φεύγειν αὐτά. ὁ λα', ὅτι δεῖ τοὺς ἀθυμοῦντας παρακαλεῖν. ὁ λβ', ὡς ἐν ἀντιλογίᾳ τῇ πρὸς σατανᾶν σωφροσύνῃ καὶ ἁγνείᾳ τὸ κράτος καὶ τὴν ἰσχὺν βεβαιοῖ. καὶ ὁ λγ', περὶ ἁγνείας παραινεῖ. ὁ λδ', τὴν ἡσυχίαν προξενεῖ, τοῖς ἐθέλουσι συνεῖναι. καὶ ὁ λε', περὶ τοῦ μὴ ῥεμβεύεσθαι διαλαμβάνει τοῖς ὀφθαλμοῖς. καὶ ὡς δι' ἐρωτήσεως διδασκαλία, εἰ διὰ νηστείας ὁ τῆς πορνείας καταργεῖται λογισμὸς, καὶ τοιαῦτα ἄλλα. * καὶ ὁ λς', περὶ πραϋπαθείας. ὁ δὲ λζ', πρὸς ἀνυποτάκτους ἐστίν· οὓς καὶ κατασέλλει μὴ πρὸς τὸ ἔσχατον τῆς ἀπωλείας ἐκκυλισθέντας, τῷ ἐκ θεοῦ φόβῳ καὶ τῷ τοῦ μέλλοντος δικαιοκρισίας χρήματι.

196.
Ephraimi homiliæ XLIX.

* ἐπικοινωνεῖ.

* al. λ.

ὁ δὲ

ὁ δὲ λη', τὴν καλὴν εὐλάβειαν ἐκδιδάσκει. ὁ δὲ λθ', πρὸς τοὺς ἐξ οἰκείας ἐκπίπτοντας ἀμελείας, καὶ προφασιζομένους προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. ὁ δὲ μ', πρὸς ἀδελφόν ἐστιν ἐκπεσόντα, καὶ περὶ μετανοίας. ὁ δὲ μα', ὡς οὐ δεῖ ὀμνύειν οὐδὲ δυσφημεῖν, παραινεῖ. ὁ δὲ μβ' συνίστησιν, ὡς δίκαια πέπονθεν Ἡλεὶ ὁ ἐν παλαιᾷ ἱερεὺς, πρὸς τὸν περὶ αὐτοῦ τύπον ἐπιδιστάζοντα. περὶ δὲ φόβου θεοῦ ὁ μγ'. καὶ περὶ ἀγάπης ὁ μδ'. ὁ δὲ με', πρὸς Εὐλόγιον μὲν αἰτήσαντα γράφεται· * πλείοσι δὲ κατορθώμασι παραινέσεις καὶ διδασκαλίας ἀναπτύσσει. ὁ δὲ μς', καὶ μὴν πρὸς ἀκηδιῶντά ἐστι μοναχὸν συντεθειμένος, πολλαῖς καὶ καλαῖς ὑποθήκαις ἀπάγων αὐτὸν τῆς πρὸς τὸν βίον ἐπανόδου. ὁ δὲ μζ', καταδρομὴν ποιεῖται τῆς κακοηθείας. ὁ δὲ μη', ὅσον διενήνοχεν ὁ μοναδικὸς βίος τῆς ἐν κόσμῳ πολιτείας, ἐπιδείκνυσι. ὁ δὲ μθ', τὴν δευτέραν τοῦ κυρίου διατυποῖ παρουσίαν, καὶ παρακαλεῖ πρὸς μετάνοιαν τοὺς ἀνθρώπους. ἐν τούτοις τοῖς παραινετικοῖς λόγοις τοῦ ἁγίου, θαυμάσειεν ἄν τις, ὅσον μὲν εἰς βάθος δύνει τὸ πειθὸν, ὅσον δὲ αὐτῷ ἀποστάζει τὸ ἡδὺ, καὶ ὅλως εἰς ὅσον βρύει πάθος. ἡ δὲ λέξις καὶ τὰ σχήματα, οὐ θαυμαστὸν εἰ πρὸς τὸ κοινότερον τῆς ὁμιλίας καὶ ἡ μαλακώτερον νενεύκασιν. οὐ γὰρ εἰς τὸν γεννήτορα τῶν νοημάτων, ἀλλ' εἰς τὸν ταῦτα μεταφρασάμενον, ἡ αἰτία * διαλαμβάνεται. οἱ γὰρ τῆς Σύρων φωνῆς τὴν ἀκρίβειαν ἠσκημένοι, ἐπὶ τοσοῦτον τῆς λέξεως καὶ τοῖς σχήμασιν αὐτὸν ἴσασιν εὐδοκιμοῦντα, ὡς ἀμφίβολον εἶναι, πότερον διὰ ταύτην, ἢ διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς τάξιν, ἡ τοσαύτη χάρις καὶ δύναμις τῷ ἐκείνου πρόσεστι λόγῳ. οὐ θαυμαστὸν οὖν ἡ τῆς φράσεως ταπεινότης· ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν, ὡς καὶ διὰ χυδαιότητος τοιαύτης ῥημάτων τοσαύτη σωτηρία καὶ ὠφέλεια τοῖς προσέχουσι προχεῖται. τῆς δ' αὐτῆς ἐστιν ἐπιμελείας καὶ χάριτος καὶ δυνάμεως καὶ ὁ περὶ ταπεινοφροσύνης λόγος, κεφαλαίοις ἑκατὸν συμπληρωμένος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λόγος, ὁ περὶ τοῦ ὅτι μὴ χρὴ γελᾶν καὶ μετεωρίζεσθαι, ἀλλ' ἐν πένθει μᾶλλον διατελεῖν· οὐ ψεύδεται τὴν πρὸς ἀλλήλους συγγένειαν. ὡσαύτως καὶ ὁ πρὸς * μετηβινοὺς μοναχοὺς αὐτῷ * διειλημμένος· ὃς πραότητα μὲν ἐκδιδάσκει, πονηρίαν δ' ἀποστρέφει· καὶ πρὸς μὲν μακροθυμίαν ἄγει, ὀξυχολίαν δὲ διελέγχει· καὶ τὴν μὲν ὑπομονὴν μακαρισμοῦ πρόξενον δείκνυσι, τὴν δ' ὀλιγωρίαν τὸ ἄθλιον στηλιτεύει· καὶ τὸν μὲν θεοῦ φόβον, τῆς ἀιδίου σοφίας χορηγὸν κατασκευάζει, τὸν δὲ καταφρονητὴν δίκαις ὑποβάλλει· καὶ τὴν μὲν ἀγάπην, πρὸς θεὸν ἀνάγειν, τὸ δὲ μῖσος, τῷ διαβόλῳ φαίνεται συνάπτειν· καὶ ὡς ἡ ἀλήθεια πολλῶν ἐστι μήτηρ κατορθωμάτων, ἔτερα δὲ τούτων τὸ ψεῦδος· ὡσαύτως ἡ ὑπακοὴ ἐπὶ μακαρίους τοὺς χρωμένους ἀποφαίνει, τὸ δ' ἀνυπότακτον, κατάρας καὶ πολλῆς ἄλλης αἰσχύνης ποιεῖ κληρονόμους· καὶ τὸ καθαροὺς εἶναι φθόνου καὶ ζήλου, ἀγάπην ἐστὶ καταπεπλουτῆσθαι· ἐνέχεσθαι δὲ τοὺς ἐνισχημένους τῷ πάθει, τοῖς τοῦ διαβόλου κρίμασιν, ὥσπερ καὶ τοὺς λοιδορίαις ἑαλωκότας. καὶ περὶ ἐγκρατείας δὲ καὶ ἀκρασίας, κατὰ τὸ ἀνάλογον διαλαμβάνει. ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς * μετηβινοὺς λόγος ἐπὶ τοσούτοις διαπεραίνεται.

* al. πλείοσιν.
* al. διαλαμβάνει.
* μετεβινούς. * διειλημμένος.
* μετεβινούς.

XXXVIII. *a* Rectam pietatem edocet. XXXIX. *b* Ad eos, qui sua negligentia labuntur, & excusationes deinde excusant in peccatis. Quadragesimus *c* ad fratrem lapsum habitus est, & agit de pœnitentia. XLI. *d* Suadet à iuramento ac maledicentia abstinendum. XLII. *e* Colligit iuste punitum Heli sacerdotem legis, ad eum qui hac ipsa de re dubitabat. *f* De timore porro Dei Quadragesimo tertio sermone disserit: vt & de dilectione quadragesimoquarto. XLV. Multarum virtutum admonitiones ac doctrinam *g* ad Eulogium, qui hæc postularat, explicat. XLVI. *h* Ad negligentem & ignauum monachum habitus, argumentis pulcris ac variis a reditu ad [sæcularem] vitam reuocare illum studens. XLVII. *i* Reprehensio est prauorum morum. XLVIII. *k* Quantum differat solitaria vita a sæculari, ob oculos ponit. IL. *l* Secundum Christi aduentum describit, & ad pœnitentiam homines hortatur.

In his admonitoriis sancti viri sermonibus, iure quis admiretur, quam alte penetret persuadendi vis, quantúmque ab his fluat iucunditatis, quam denique affectuum copia referti sint. Orationis tamen eius, vigoræ nihil mirum, si ad consuetum hominum vsum, & inelaboratum dicendi genus vergant. Non enim in auctorem sensuum, sed in eorum interpretem ea conferenda culpa. Qui namque Syriacæ sunt lingua bene periti, verbis adeo ac tropis excellere norant, vt ambiguum sit, ab hisne an a tersis reconditis, tanta eius dicendi vis atque elegantia proficiscatur. Quamobrem non tam dictionis humilitas admiranda, quam illud suspiciendum, quomodo per tantam verborum vilitatem, tanta salus atque vtilitas in legentes velut effundatur.

Eadem est refertus dicendi vi & gratia eiusdē *m* de humilitate suique despectione sermo, in centum productus capita. Vt nec illa mutuam cum superioribus affinitatem ac similitudinem falso indicat oratio, qua *n* ridere atque extolli negat oportere, sed in mœrore potius degendum esse.

Ad eundem modum & illa ad *o* Metebinos monachos ab ipso habita oratio, quæ vt lenitatem ac mansuetudinem docet: ita malitiam fugiendam suadet, ducitque ad longanimitatem, iracundia reprehensa. Sic patientia cœlum parari ac beatitudinem ostendit, animi simul abiecti prolatam miseriam exponens. Timorem insuper Dei, qui sapientiæ æternæ auctor est ac principium, inducit, contemtorémque [Dei hominem] pœnis damnat. Ad hæc caritatem ad Deum ducere: odium vero dæmonis similes efficere compertum [ait] habetur. Quem item ad modum veritas multorum est recte factorum parēs, quibus mendacium perniciem adferat: ita obedientia beatos reddit, & inobedientia Dei maledictionem multáque præter eam dedecora acquirit. Puros præterea ab inuidia & æmulatione caritate diuites fieri [ostendit:] Obnoxios contra diaboli iudicio effici, qui hoc morbo laborent, non minus quàm qui conuitiis iactendis dediti sint. De temperantia denique atque intemperantia pari modo agit. Atque hæc fere oratio illa ad Metebinos Monachos continet.

EPHRAEM
a num.76.
b num.77. Psal 140.
c num.78.
d num.79.
e Hic est tomo I. num. 5.
f Tom. II. num. 80.
g num. 82.
h num. 83.
i num. 84.
k num. 85.
l num. 30. Cur non Aspendio auctor sign. … 85.
m Habet eum in tertio libro tom. II. num. 87.
n Tom. I. num. 44.
o Al. Metebo… quam inscriptionem non … videtur reperisse vetustior interpres, cum omisit in traslatam cū epigraphe, de virtutibus & vitiis per oppositionem. Vetusti in tom. I. num 16 & undecim sequentium capitum ordine … tate.

Ephraim. a E quibus supra centum, praeter iam enumerata, Latine reddita eruditi Gerard. Vossius Romae et Coloniae edidit.

quanquam *a* alia quoque plurima sancti viri in Graecam conuersa linguam opuscula circumferuntur, dicendi vi ac venustate referta. Syri vero affirmant orationes supra mille scripsisse: quibus etiam testimonium reddit (cuius gratus est in historia, non item in dogmatibus fides) Eusebius ille Pamphili cognomento.

CXCVII.

Cassiani Monachi *libri ascetici tres.*

a Ad quem inter Latinos Massiliae viri Nam Aegyptum natione fuisse Gennadius auctor in Catal. c. 61.
b Libellus quo iam, qui passim extant Latine & Graece in Biblioth. Aug.
c Tertium libellum extant Latine, quem Graece fuit in Biblioth. Aug.

LECTVS libellus, quo CASSIANI *Monachi*, *a* patria Romani, *libri duo* continebantur. Eorum alter Castori eidem episcopo nuncupatur, qui hunc ab illo scribi postularat. *b* Formas autem ac regulas praescribit, ex quarum praescripto viuant in Aegypto monachi per coetus illos distributi, quos ex vocis origine petita ratione, *Coenobia* nominant. Alter quoque liber eisdem inscriptus, ab *c* octo illis [vitiosis] cogitationibus titulum mutuatur, quibus gulam, luxuriam, auaritiam, iram, tristitiam, acediam, inanem gloriam atque superbiam attribuit. Vtilissima vero, si quae aliae, haec iis sunt pronunciata, qui religiosam inire vitam cupiunt. Et vero tanta iis vis inest, ac quasi diuinitas, vt & in hunc vsque diem, si quis Monachorum conuentus hac ex forma & hisce praeceptionibus gubernetur, reuera tantisper floreat, ceterisque praelucens virtutum esse officina censeatur, cum qui haec repudiarit coetus, paruis quibusdam virtutum reliquiis [instructus,] veluti in fluctibus iactetur, vel etiam naufragium faciat. Quare expedit nihil eorum quae ibi traduntur contemnere. Nam Dominicae haec legis sunt atque Euangelicae disciplinae expositio & explanatio.

Ceterum sensibus ipsa quoque apud eum respondet elocutio, vt quae non perspicuitatem solum secum adferat, sed ea insuper sit facultate praedita, vt facile ac sine vlla vi hominum animis imprimatur: quin & eosdem persuadere, atque ad institutum suum attrahere queat. Immo sapienter adeo sunt omnia & dextre temperata atque efformata, vt nec Tropologiis liber secundus destituatur: sed multa contineat, quae demulceant atque alliciant: ac plura etiam, quae cum metum ac terrorem incutiant, tum homines ad poenitentiam commouendi vim habeant.

Tertium adiunctum his libellum legimus, quem à Castoris Episcopi morte inscripsit coenobij illius moderatori, cuius coenobij caussa, & regulae illae [prius] missae fuerant. Qui quidem libellus iis, quos iam enumerauimus, adsimilis est. *d* Docet enim imprimis quid discretio sit: deindeque maiorem eam esse ceteris virtutibus, tum vnde gignatur, ac quomodo haec eadem coelitus plerumque donetur: donec tandem *e* Scripturae testimoniis probat, suum cuique animum seniori esse indicandum. Addit praeterea quis *f* scopus ac finis coetu esse debeat, qui religiosorum exercitationibus probatur. Haec Mosen quendam virtutibus admirandum virum ita docentem inducit, vt ipsis quoque operibus ob oculos prope modum statutis dogmata sua confirmet. Post eum *g* Serenum quendam, vitae genere nihilo inferiorem, & pari quidem illum doctrina vtentem, in medium producit.

d Quaeque ista capita ex Cassiani Collat. II.
e 1. Reg. 1. Act. 9. & alias. 1.2.
f Quod primae Collationis est in hodie titulus, argumentum.
g Serenum hic emendo qui Collat. 7. apud Cassianum has declamitat.

καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα τοῦ ἀνδρὸς, μεταβληθέντα πρὸς τὴν ἑλλάδα, συντάγματα φέρεται πλήρη χάριτος καὶ δυνάμεως. Σύρει δὲ ταῦτης φασὶν, ὑπὲρ τὰς χιλιάδας λόγων αὐτὸν συγγράψαι. οἷς καὶ ὁ περὶ τὴν ἱστορίαν οὐκ ἀναξιόπιστος, εἰ καὶ μὴ τὰ δόγματα Εὐσέβιος, ὁ τοῦ Παμφίλου ἐπώνυμον φέρων, ἐπιμαρτυρεῖται.

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟγοι ἀσκητικοὶ γ'.

ρϞζ. *Cassiani monachi ascetica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, ἐν ᾧ Κασσιανοῦ μοναχοῦ, Ῥωμαίου λαχόντος πατρίδα, περιῆσαν λόγοι δύο. ὧν ὁ μὲν Κάστορι ἐπισκόπῳ ἐπιγέγραπται, αὐτοῦ τὴν γραφὴν αἰτήσαντος πεποιημένου. τύπους δ' οὗτος καὶ κανόνας ἀπαγγέλλει, καθ' οὓς ἔθεντο ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ συστήματα μοναχικόν. κοινόβια δὲ ταῦτα ὁ ἐκ τῆς ἐτυμολογίας ὀνομάζει λόγος. καὶ ὁ δεύτερος δὲ, τῷ αὐτῷ προσπεφωνημένος ὢν περὶ τὴν ἐκ τῶν ὀκτὼ λογισμῶν τὴν ἐπιγραφὴν φέρει, οἷς γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν, λύπην, καὶ ἀκηδίαν, κενοδοξίαν τε καὶ ὑπερηφανίαν ἐξάπτει. χρήσιμα δὲ, εἴπερ τι ἄλλο, τὰ λόγια ταῦτα τοῖς αἱρουμένοις τὸν ἀσκητικὸν ἀναδέχεσθαι ἀγῶνα. καὶ ἐπὶ τοσοῦτον πέφυκεν αὐτοῖς καὶ θεῖον περιεῖναι, ὥστε καὶ μέχρι νῦν, εἴ τι κατὰ τοὺς τύπους τούτους καὶ τὰ διατάγματα μοναχικὸν σύστημα πολιτεύοιτο, αὐθεῖ τε τοῖς ἀληθῶς, καὶ τῶν ἄλλων περιλάμπει, καὶ τῆς ἀρετῆς ὁρᾶται ἐργαστήριον. ὅσα δὲ τούτους *ἐθησαύρισατο, ὅτι μικροῖς τισὶ λειψάνοις τῆς ἀρετῆς σαλεύει, ἢ καὶ ναυαγίῳ περιδύεται. διὸ χρεὼν ὅσα μηδὲν τῶν ἐν αὐτοῖς παραδεδομένων παρορᾶν. δεσποτικῆς γὰρ ταῦτα νομοθεσίας, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἐστιν *ἀνάπτυξίς τε καὶ ἐξάπλωσις πολιτείας. ἔστι δὲ αὐτῷ οἰκεῖα τοῖς διανοήμασι καὶ τὰ ῥήματα, τό, τε σαφὲς ἀποστίλβοντα, καὶ τὸ ῥᾳδίως καὶ ἀνεπαχθῶς ἐγχαράσσεσθαι ταῖς ψυχαῖς, τὴν χάριν κληρωσάμενα, ἅμα καὶ τὸ συμπείθειν καὶ ἕλκειν αὐτὰς πρὸς τὸ σπουδαζόμενον. καὶ οὕτω πάντα σοφῶς τε καὶ δεξιῶς κέκραται καὶ διαμεμόρφωται, ὥστε καὶ τροπολογίας ὁ δεύτερος λόγος ὑπερβαλλόμενος, καὶ πολὺ ἔχων τὸ θελκτήριόν τε καὶ ἐπαγωγὸν, πλεῖον παρέχεται τὸ φοβερόν τε καὶ καταπληκτικὸν, καὶ δυνατὸν ἐπιστρέφειν πρὸς μετάνοιαν. καὶ ἕτερον δὲ ἐπὶ τούτοις λογίδιον συνανεγνώσθη, ὃ μετὰ τὴν τελευτὴν Κάστορος τοῦ ἐπισκόπου, τῷ διαδεξαμένῳ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μονῆς, δι' ἣν καὶ οἱ κανόνες ἐστάλησαν, προσπεφώνηται. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο συγγενὲς τοῖς προειρημένοις· διδάσκει δὲ τί ποτέ ἐστι διάκρισις, καὶ ὅτι μείζων αὕτη τῶν ἄλλων ἀρετῶν· καὶ ὅθεν τίκτεται· καὶ ὡς τὸ πλεῖον τῆς ἄνωθέν ἐστι δωρεᾶς. καὶ περὶ ἐξαγγελίας γραφικαῖς πίστεσιν, ὡς δεῖ ταύτην προάγειν, κατασκευάζει. καὶ τίς ὁ σκοπὸς, καὶ τί τὸ τέλος τῶν ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς ἀγῶσιν ἐξεταζομένων. ταῦτα Μωσέα τινὰ θαυμάσιον ταῖς ἀρεταῖς εἰσάγει διδάσκοντα, καὶ πράγμασιν αὐτοῖς, μικροῦ κειμένοις *ὑπ' ὄψιν, τὰ ῥήματα βεβαιούμενον. εἶτα Σερῆνον, οὐ δεύτερον τῇ πολιτείᾳ, καὶ τῇ ὁμοίᾳ χρώμενον διδασκαλίᾳ, παρίστησιν

Coenobia.
* *ἐθησαυρίσατο.*
* *al. ἀνάπτυξις.*
* *al. ὑπὸ.*

ὡς τὸ

ὡς τὸ μὲν μὴ παρενοχλεῖσθαι τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῶν δαιμονίων, ἀδύνατον εἶναι· τὸ δὲ συγκατατίθεσθαι ἢ ἀναγκάζεσθαι καταπίπτειν πρὸς τὰ φαῦλα οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἡμέτερον καὶ τὸ διαθέσθαι τὴν ὄχλησιν, καὶ τὸ παραδέχεσθαι αὐτὴν. καὶ ὡς οὐ χωροῦντα διὰ τῆς ψυχῆς τὰ δαιμόνια τοὺς ἀνθρωπίνους οἶδε λογισμοὺς, ἀλλ' ἀπὸ τινῶν τεκμηρίων ἔξωθεν θηρεύειν. μόνης γὰρ εἶναι τῆς ἁγίας Τριάδος, τὸ διὰ ψυχῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων χωρεῖν. καὶ ὡς διάφορα φῦλα δαιμόνων, τὰ μὲν αὐτῶν ἀγριώτερα καὶ κακωτικὰ λίαν, ἃ δ' ἧττον, καὶ ἄλλα εὐτράπελα. οἷς καὶ ὁ δεύτερος συμπληροῦται λόγος, ἐπαγγελλομένου διαλαβεῖν τοῦ Σερήνου ἐν καιρῷ, καὶ περὶ τοῦ * προτεθέντος, ὅπερ ἦν, ὅ γάρ ἐστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, καὶ τὰ ἑξῆς. Λεόντιος δὲ καὶ οὗτος ὁ τρίτος λόγος προσεφωνήθη.

ἈΝΔΡΩ͂Ν ἉΓΙΩΝ ΒΙΒΛΟΣ, Ἢ
βίοι τῶν περὶ Ἀντώνιον τὸν μέγαν ἁγίων.

Ἀνεγνώσθη ἀνδρῶν ἁγίων βίβλος, ἀσκήσεις τε αὐτῶν καὶ κατορθώματα πρὸς ψυχικὴν προκοπὴν καὶ τελείωσιν ἀπαγγέλλουσα ἐγκεφαλαιώσεσιν. ἡ δὲ ἱστορία, ὡς ἔοικε, καὶ συνόψει τὸν μέγαν συγκαλεῖ μὲν πρεσβύτερον, ὃ ἀπαγγέλλει τοὺς βίους τῶν περὶ Ἀντώνιον τὸν μέγαν, καὶ τοὺς ἑξῆς ἀκμάσαντας. ὥσπερ γὰρ τὸ καλούμενον λειμωνάριον, τοὺς ἐπὶ νεωτέρων μέχρις Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, καὶ μικρὸν ἐπὶ πρεσβυτέρων πολιτείας τε καὶ ἀσκητικοὺς ἀγῶνας ἀναγράφει. ἀλλ' οὖν τὸ προκείμενον βιβλίον εἰς δύο καὶ εἴκοσι συγκεφαλαιούμενον ὑποθέσεις, ἑκάστης αὐτῶν τὸ χρήσιμον καὶ τὴν κτῆσιν διαφόροις διηγήμασι παριστάνει. τὸ μὲν πρῶτον κεφάλαιον, παραίνεσίς ἐστι πρὸς τὴν τελειότητα ἐκ διαφόρων προσώπων συνειλεγμένη. τὸ δὲ δεύτερον, τὸ ἀπὸ τῆς ἡσυχίας δείκνυσι κέρδος. τὸ τρίτον, περὶ ἐγκρατείας διαλαμβάνει, καὶ ὡς δεῖ τὴν ἐγκράτειαν, μὴ * βρώμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ψυχῆς κινημάτων ὁμοίως ποιεῖσθαι. τὸ δὲ τέταρτον, πῶς δεῖ ἀσφαλίζεσθαι ἡμᾶς πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς πορνείας ἐπανισταμένους ἡμῖν πολέμους. τὸ δὲ πέμπτον, περὶ ἀκτημοσύνης, καὶ ὡς δεῖ καὶ τὴν πλεονεξίαν φυλάττεσθαι. περὶ ὑπομονῆς δὲ καὶ ἀνδρείας τὸ ἕκτον. καὶ τὸ ἕβδομον, ὅτι δεῖ μηδὲν πρὸς ἐπίδειξιν ποιεῖν. καὶ τὸ ὄγδοον, ὅτι οὐ δεῖ τινὰ κρίνειν. περὶ διακρίσεως δὲ τὸ θ'. τὸ δὲ δέκατον περὶ τοῦ δεῖν ἀεὶ νήφειν. καὶ τὸ ἑνδέκατον, ὅτι δεῖ ἀδιαλείπτως καὶ ἐν νήψει προσεύχεσθαι. καὶ τὸ δωδέκατον ὡς φιλοξενεῖν δεῖ καὶ ἐλεεῖν ἐν ἱλαρότητι. περὶ ὑπακοῆς * ἐκδιδάσκει τὸ τρισκαιδέκατον. τὸ δὲ τεσσαρεσκαιδέκατον, περὶ ταπεινοφροσύνης. καὶ τὸ πεντεκαιδέκατον, περὶ ἀνεξικακίας. περὶ ἀγάπης δὲ τὸ ἑξκαιδέκατον. τὸ μέντοι ἑπτακαιδέκατον, περὶ διορατικῶν. καὶ τὸ ὀκτωκαιδέκατον, περὶ σημειοφόρων γερόντων. τὸ δὲ ιθ', περὶ πολιτείας ἐναρέτου διαφόρων πατέρων· καὶ λοιπὸν τὸ εἰκοστὸν, ἀποφθέγματα τῶν ἐν ἀσκήσει γηρασάντων. εἶτα τὸ πρῶτον καὶ εἰκοστὸν, διαλέξεις εἰσάγει γερόντων περὶ λογισμῶν πρὸς ἀλλήλους. καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσι δεύτερον καὶ εἰκοστὸν,

fieri nimirum non posse, quin turbetur a dæmonibus mens humana, quanquam compelli, atque necessario cogi, vt in malum incidat, nunquam queat. nostrum enim esse turbationem illam motúmque vel depellere, vel admittere. Rursum non penetrantes animum dæmones humanas cogitationes cognoscere, sed ex argumentis quibusdam externis easdem venari. Solius enim esse S. Trinitatis, animum ceteraque omnia peruadere. Varia item esse dæmonum genera: ferocia quidem alia, & valde noxia: alia vero minus: alia denique alia iocosa. Atque hic tertij finis est libri. Sereno interim promittente, a expositurum se opportuno tempore quod quæsitum fuerat: illud nimirum: b Non enim est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, & quæ se quuntur. c Leontio autem tertius hic liber us dedicatur.

SANCTORVM VIRORVM LIBER, SEV
Vitæ sanctorum, qui Magni Antonij tempore floruerunt.

LEGIMVS *Sanctorum virorum librum*, qui piorum vitas & recte facta narrabat, ad animi [vitæque egregiam] perfectionem atque vtilitatem. Historia autem erat, vt apparet, e compendio Magni, quem nominant, *Limonarii* [sea *prati* nomine] quo eorum vita opera narrantur, cum magni Antonij & æqualium, tum eorum qui post eos floruerunt. Quemadmodum & qui electus est a *Hortulus nomine* his recentiorum ad ætatem vsque Heraclij, & paulo etiam vetustiorum vitas religiosasque exercitationes describit. Verum hic liber in b duo & viginti contractus argumenta, eorum cuiusque vtilitatem, & obtinendi rationem, variis narrationibus expositam exhibet.

Horum igitur caput primum admonitio est ad perfectionis profectum, & à variis quidem illa instituta personis. II. Tranquillæ vitæ ac solitariæ fructum ostendit. c III. De continentia agit, quam non in victu duntaxat, sed & in reliquis animi motibus similiter exercendam docet. IV. Vt se munire quisque debeat aduersus insurgentes à fornicatione pugnas. V. De paupertate, vtque se vitare auaritiam oporteat. VI De patientia ac fortitudine. VII. Nihil esse per ostentationem agendum. VIII. Non oportere quemquam iudicare. IX. De discretione. X. Sobrium sive circumspectum semper esse oportere. XI. Assidue esse & cum attentione precandum. XII. Hospitalitatem esse ac misericordiam cum hilaritate exercendam. XIII. Obedientiam docet. XIV. De humilitate. XV. De malorum tolerantia. XVI. De dilectione. XVII. d De iis qui visiones viderunt. XVIII. De senibus e qui miracula patrarunt. XIX. De variorum sanctorum Patrum vita Deo grata. XX. f Aliquot eorum qui in monastica exercitatione consenuerant, sette dicta. XXI. g Collationes continet senum inter ipsos de suis considerationibus. Ad hæc omnia. XXII. & vltimum caput,

Cassianus Monachus.

ἄγνωστον εἶναι ταῖς δαιμονίαις φύσεσιν.

* al. ἐπαγγελομένου

a Quod & præstitisse videtur, qua de hac argumentatione Collat. 8.

b Ephes. 6.

c Vna cum Helladio, vt in edito primum.

CXCVIII.

a In titulo: Vitæ sanctorum qui Antonij Magni tempore floruerunt.

a Pag. seq.

* al. βρώμασι.

* al. ἐκδιδάσκει.

b Quæ omnes Hæc ad duo taxat, fere ex ipsis legantur in Vitis Patrum, parte II. Admonitiones SS. Patrum refert omnes quæ monachorum, vt ibi cernitur.

c Præterea tunc, quod de compunctione tertio eo titulo edito legitur.

d περὶ διορατικῶν. Emendanda hic titulorum librarii incuria.

e σημειοφόρων.

f Hic septem capitula Mosis ad Pœmenem & quæ deinceps sequuntur, refero.

g Hic aliud esse cap. existimo, quod in Ioh. edit. IV. parte I. de meditatione et L. XII. Anachoretarum, qui viderit. idemque quod in Augustin. cap. Cod. LXVIII. num. 2.

ΗΣΥΧΙΟΥ PRESB. I. BER.

a Ducenta solas ad Theodorum exstat, post ad usum Marci Anachor. Latine vulgata a Ioan Pico A. C. 1563.

a sententias continet Hesychij presbyteri Hierosolymitani: quibus & liber hic totus absoluitur, vtilissimus profectò iis, si quis alius, qui ad cœlestem hæreditatem parandam vitam suam componunt. Adhibet idem, quam promiserat, perspicuitatem quoque: alioqui cetera talis, quaıs iis aptus sit viris, qui non de verbis laborent, sed omnem operam atque conatum in operibus exercendis ponant.

CIC.

IOANNIS MOSCHI *Pratum, siue hortus nouus.*

LECTVS est *liber quatuor & trecentis consutus narrationibus.* Hic quoque monasticæ potissimum vitæ conducit, eademque ferè cum superiore pertractat, nisi quod eorum virorum, dicta factaque imitatione digna colligit, qui post insecuti sunt. Vitas etenim narrat eorum, qui iam inde vsque ad Heraclij imperium, & deinceps virtute magis claruerunt.

PRATVM autem titulum libro indidit auctor, quem & *Hortulum nouum* quidam appellant. Scriptor eius Ioannes quidam, *Moschi* cognomento, qui in B. Theodosij primum monasterio seculum valere iubens, cùm iis deinde Monachis coniuxit, qui in deserto ad Iordanem exercebantur, quique noua in Laura magni Sabbæ certabant. Vnde rursum ad Antiochiæ oras, & Alexandri vrbem, proximámque eremum, ad Oasin vsque delatus, multorum magnorúmque virorum res præclare gestas aggregauit, quas partim oculis ipse spectarat, partim recenti tunc auditione didicit. Eadē porro de caussa cum etiam insulas Romam versus nauigans lustrasset, huice similibus ibi quoque conquisitis, & cognitis, hoc opus conscripsit, quod dedicat Sophronio seu Sophronæ discipulo suo, eidémque hoc ipsum offert, cum iam animo præciperet, instare vitæ huius in meliorem commutationem.

Operis autem huius dictio, magis quàm præcedentis, ad humiliorem ac rudiorem vergit stylum. Narrationum adhæc non eundem seruatum numerum in omnibus libris deprehendas, cum in quibusdam ad a duo & quadraginta supra trecentas sese extendant, idque vel ex capitum quorundam diuisione, vel certe aliorum interiectione, adaucto numero. Ceterum ex his omnibus industrius quisque & Dei amans, fructum capiens, nunquam huius scripti nimiam prolixitatem accusarit.

a Hodie in CCXIX capita dumtaxat distincta legitur.

CC.

MARCI MONACHI *Asceticorum libri IIX. & Aduersus Melchisedecitas liber I.*

a Exstant Parisijs Latine excusi, & in Bibliotheca SS. Patr. Margarini. To. IV. At eadem præterea XVIII. ad eius ad sua peruenisse tempora in sui cat. Mi ...lib ... Posag... rum cum Nilo B. Chrys. discipulum facit.

LEGEBANTVR MARCI MONACHI *a libri octo:* quorum primus titulum præfert de lege spirituali, vtilisque exstitit iis, qui religiosam agere vitam aggressi sunt, quemadmodum & sequentes eos. Qui ex operibus iustificari se putant, in vanam incidere opinionem docet: immo id vel in primis perniciosum esse demonstrat.

Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολυμιτῶν γνώμας περιέχει. ἐν οἷς καὶ ὁ σύμπας τῆς βιβλίου ἀπαρτίζεται λόγος· χρησιμώτατος καὶ αὐτὸς, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς ἐπὶ τῷ κλήρῳ τῷ οὐρανῷ τὸν βίον ἀσκουμένοις. ἔχει δὲ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ τὸ σαφὲς· καὶ τἆλλα τοιοῦτος, οἷος ἂν ἁρμόζοιτο ἀνδράσιν ἁρμόζων πρὸς μὲν τοὺς κατὰ λόγους ἀγῶνα, μηδὲ ἐπτοημένοις, πάντα δὲ τὸν πόνον καὶ τὴν σπουδὴν εἰς τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἄσκησιν ἀναδεδειγμένοις.

Hesychij presbyteri Hierosolymitani gnomæ.

ἸΩΆΝΝΟΥ ΤΟΥ͂ ΜΌΣΧΟΥ ΤΟ
νέον λεγόμενον λειμωνάριον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, τέσσαρσι καὶ τριακοσίοις διηγήμασι συνειλεγμένον. πρὸς τὴν ἀσκητικὴν δὲ καὶ τοῦτο τὰ μάλιστα συντελοῦν ἐστι πολιτείαν. τὰ αὐτὰ τοῖς προειρημένοις ἀναγραφόμενον τῶν προειρημένων· πλὴν ὅτι τῶν μετὰ ταῦτα γεγενημένων ἀνδρῶν ἔργα τε καὶ πράξεις ἀξιοζηλώτους ἀναγράφει. καὶ γὰρ ἐκεῖθεν ἄχρι μέχρι τῆς Ἡρακλείου ἀρχῆς καὶ ὅσοι πλεῖστον διαπρέψαντες ἀρεταῖς, ἐπιτρέχει ταῖς βίοις. λειμὼν δὲ καλεῖσθαι δίδωσιν ὁ συνταξάμενος ὄνομα τῷ βιβλίῳ· τινὲς δὲ αὐτὸ καὶ νέον ὀνομάζουσι παράδεισον. ὁ δὲ συντεταχὼς, Ἰωάννης μὲν ὄνομα αὐτῷ, ἐξ ἐπικλήσεως δὲ ἐλέγετο ὁ τοῦ Μόσχου. ὃς ἀποτάξατο μὲν ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου μονῇ, εἶτα συνδιέτριψε τοῖς τε κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἀνὰ τὴν ἔρημον ἀσκουμένοις, καὶ τοῖς ἐν τῇ νέα λαύρᾳ τοῦ * μεγάλου Σάββα διαθλοῦσιν. ἐντεῦθεν δὲ τά τε τῆς ἀντιοχείας κλίματα, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἔρημον, καὶ μέχρις * ὀάσεως ἐπελθὼν, καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἀριστείας συναγαγὼν, τοῦτο μὲν ὄψει, τοῦτο δὲ καὶ νεαζούσῃ ἀκοῇ. διὰ τὴν αὐτὴν δ' αἰτίαν καὶ νήσους ἱστορησάμενος, ἐν τῷ πρὸς τὴν Ῥώμην διάπλῳ, ἐκεῖ τέ τι τὰ παραπλήσια διερευνησάμενος, καὶ μαθὼν τὸ παρὸν σύνταγμα γράφει, καὶ προσφωνεῖ Σωφρονίῳ ἢ Σωφρονᾷ τῷ οἰκείῳ μαθητῇ. ὃ καὶ χαρίζεται αὐτῷ τοῦτο, τὴν τοῦ βίου μέλλουσαν ἐπίστασθαι πρὸς τὰ ἀμείνονα φροντίσαμένος μετάστασιν. ἡ δὲ τοῦ λόγου ἑρμηνεία εἰς τὸ ταπεινότερον τῆς προτέρου καὶ ἀμαθέστερον ἀποκλίνει. καὶ τὰ διηγήματα δὲ οὐχὶ τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐν πᾶσιν εὑρίσκεις τοῖς βιβλίοις διασωζόμενα· ἀλλ' ἔν τισι καὶ εἰς δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριακοσίοις διηπλωμένα· τοῦτο μὲν, ἐνίων κεφαλαίων ἐπὶ διαιρέσει τοῦ ἀριθμοῦ συναυξομένου· τοῦτο δὲ καὶ διηγημάτων ἑτέρων παρενθήκῃ. πλὴν ἐξ ἁπάντων τὸ χρήσιμον ὁ συνετὸς καὶ θεοφιλὴς ἀνὴρ δρεπόμενος, οὐκ ἂν τῷ συντεταγμένων κόρον καταγνοίη.

p. 3. Ioannis Moschi tituli ... nom. id est, ... qui sub Heraclio & ante ... fuerunt.

* al. μεγάλου.

* al. Ὀάσεως

ΜΆΡΚΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ͂ ΛΌΓΟΙ
ἀσκητικοὶ η. καὶ πρὸς Μελχισεδεκίτας λόγος α΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Μάρκου μοναχοῦ ἐν λόγοις ὀκτὼ· ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἐπιγραφὴν ἔλαχε περὶ νόμου πνευματικοῦ, χρήσιμος τοῖς τὸν ἀσκητικὸν ἐπανῃρημένοις βίον. ὥσπερ καὶ οἱ ἐφεξῆς τούς ἐξ ἔργων οἰομένους δικαιοῦσθαι, εἰς μάταιον διελέγχει φησὶ λογισμὸν· μᾶλλον δὲ καὶ τὸν ἐπισφαλέστερον, τοῦτο ἐπιδεικνύμενος.

Marci monachi asceticus liber.

ἐν οἷς καὶ ἕτεραι συνυφαίνονται παραινέσεις, εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ αὗται συντείνουσαι βίον ἐρχόμενον. καὶ ὁ τρίτος δὲ, περὶ μετανοίας τῆς πάντοτε προσηκούσης ἀποδεικνύμενος τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν αὐτὸν τῆς ὠφελείας βαθμὸν ἀνατρέχει. σαφὴς μὲν οὖν ἐστιν ὅσον ἐπὶ τῇ κοινότητι τῶν λέξεων, καὶ τῷ κεφαλαιωδῶς ἐξενηνέχθαι τὴν φράσιν, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν ἀττικὴν ἀπηκρίβωται γλῶσσαν. εἰ δέ που τὸ ἀσαφὲς εἰσορᾶται, τῷ διὰ πράξεως αὐτὰ πεφυκέναι μᾶλλον καταλαμβάνεσθαι, ἢ λόγων ἑρμηνείας, οὐχὶ τῷ δυσκόλως εἰρῆσθαι. τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἐν τοῖς εἰρημένοις μόνον ἀναφαίνεται λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἑξῆς. καὶ οὐχὶ μόνῳ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἀλλὰ καὶ μικροῦ πᾶσιν, οἳ ἀσκητικοὺς νόμους καὶ πάθη καὶ διαθέσεις δι' ἔργων χορηγούσας ἀπαγγέλλειν γέγονεν ἀποδεῖν, ὅτι τῆς τοιαύτης ἀσαφείας ἡ αἰτία συμπεριφέρεται γνῶσις· τῆς δὲ ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπιγνώσεως, οὔτι μάλα προσδεούσης τῆς διὰ τῶν ῥημάτων ἀποδηλώσεως. ἀλλ' οὕτω μὲν περὶ τούτου. ὁ γε μὴν τέταρτος λόγος εἰς τύπον ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ἐσχηματισμένος, δείκνυσιν, ὡς τὸ σωτήριον βάπτισμα τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτημάτων μυστικῶς ἐχαρίσατο ἡμῖν, καὶ τὴν χάριν τοῦ παναγίου ἐνεδυσάμεθα πνεύματος, καὶ τὰ τοιαῦθ' ἕτερα. ὁ δὲ πέμπτος, διάνοιάν τινα τοῦ νοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν ψυχὴν, συμβουλὴν οἷον ἀνακοινούμενον, δι' ἧς οὐκ ἄλλους αἰτίους, ἀλλ' αὐτοὺς ἡμᾶς τῶν ἁμαρτανομένων ἀποφαίνεται. καὶ ὁ ἕκτος δὲ εἰς διάλογον σχηματίζεται, σχολαστικόν εἰσάγων τινὰ, πρὸς Μάρκον αὐτὸν διαλεγόμενον. ὧν τὰ κεφάλαια ὅτι δεῖ ἀδικούμενον μὴ ἀμύνεσθαι, μηδὲ κατακρίνειν τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλ' * ἰδίων ἁμαρτημάτων εἰσπράξεις ἡγεῖσθαι, τὰς ἐξ ἑτέρων ἐπιφερομένας ἡμῖν ἐπηρείας· καὶ ὅτι χαλεπὸν ἡ ἀνθρωπαρέσκεια· καὶ ὡς δεῖ παντὸς σωματικοῦ ἔργου πολλῷ τῷ μέτρῳ τὴν προσευχὴν προτάττειν. καὶ τί ἐστι τὸ θέλημα τῆς σαρκός. ὁ δὲ ἕβδομος, [οὐχ εἰς τὰ τῶν ἐρωτώντων ἀμείβοντα διατυπούμενος] περὶ νηστείας διαλαμβάνει. ὁ δὲ ὄγδοος, Νικολάῳ τινὶ μοναχῷ γεγραμμένος, τίσι κοιμίζεται μάλιστα θυμὸς καὶ ὀργὴ, ἢ καὶ τέλεον καταργεῖται, ἀναδιδάσκει, καὶ τίσιν ἡ σαρκικὴ ἐπιθυμία. ταῦτα μὲν εἰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφέροντα, ὅμως εἰς τὴν πρακτικὴν χειραγωγεῖ φιλοσοφίαν τὰ ὀκτὼ τῶν λογίων. ὁ δὲ θ', κατὰ Μελχισεδεκιτῶν ἀγωνιζόμενος, οὐδὲν ἔλαττον τὸν γεννησάμενον αὐτὸν αἱρέσεως ἔνοχον οὐ μετρίως στηλιτεύει. πλὴν τοῖς γε θηρᾶν πανταχόθεν ἐφιεμένοις τὸ χρήσιμον, οὐκ ἀσυντελὴς αὐτῷ οὐδ' ἡ ἐκ τούτου ἀνάγνωσις ἔσται. τὴν δὲ τῶν εἰρημένων * λόγων τάξιν, οὐ πάντα τὰ ἀντίγραφα τὴν αὐτὴν διασώζει· ἀλλὰ ἔνια μὲν προτάττει, ἄλλα δὲ ὑποτάττει, ὥς τινα ἔστιν ἐσχάτην τοῖς πρώτοις ἀπονέμειν χώραν.

Baptismatis mysterium.

* al. ἰδίων.

* al. λογίων.

Marcus Monachus

Adduntur & alia ibi salutaria præcepta, quæ ad spiritalem æque vitam & institutum conducant. Tertius vero liber de pœnitētia, quod hæc vbique deceat, docere pro scopo sibi proponens, ad eundem prorsus vtilitatis gradum tendit.

Perspicua igitur eius est dictio, quatenus verbis vtitur communibus, & summa capita percurrit oratio: etsi quod ad Atticum sermonem non satis accurate linguam componat. sicubi verò in his obscuritas aliqua cernitur, ideo nimirum ab ea, quæ per verba fit [clara] explicatione recedit, quòd hæc eiusmodi sint, vt per actionem ipsam potissimum percipi debeant, non quod difficulter eadem exprimi oratione possint. Quod non in hisce solum libris vsu venit, sed & in aliis deinceps sequentibus. Quin neque in hoc duntaxat scriptore, verum etiam in omnibus ferme iis, qui de asceticis institutis, & de perturbationibus atque affectionibus, quæ per ipsa producuntur opera, docere aliquid studuerunt, eiusmodi obscuritatis vitium alicubi inuenitur. quæ enim ex ipsis est operibus percepta cognitio, non vsque adeò verbis explicari contenta est. Sed hæc hactenus.

Quartus porro liber interrogantis atque respondentis forma compositus, docet salutiferum baptisma, cum liberationem expiationemque criminum mysticè nobis contulisse, tum S. Spiritus gratiam induisse: & id genus alia. Quintus deinde mentis velut consultationem, cum sua ipsius anima ita inducit, vt nos ipsos auctores esse peccatorum, non vero in alios culpam conferendam, demonstret. Sextus autem dialogi forma contextus, quo caussidicus quidam cum Marco ipso disserens inducitur, tractantque hæc fere capita. Qui iniuriam acceperit, vlcisci non debere, nec adeo illos damnare, qui iniuriam fecerint, cum pœnarum sit potius de peccatis nostris reputanda exactio, quæ ab aliis nobis inferantur iniuriæ. Difficile quoque esse hominibus placere. Precationem deinde cuicumque corporali operi longo esse interuallo præponendam: & quæ sit denique carnis voluntas. Septimus liber [non per dialogum scriptus] de ieiunio agit. Octauus tandem Nicolao cuidam monacho inscriptus, quibus potissimum ira ac furor animi sopiatur, vel etiam penitus tollatur, & quibus etiam carnis extinguatur concupiscentia, edocet. Qui quidem octo libri, etsi plus minusve sint inter se diuersi, omnes tamen ad operantem sapientiam quasi manu ducunt. Accessit & nonus liber, quo dum aduersus a Melchisedecitas depugnat, nihilo interim minus in ipsam parentem suum, hæresis huius labe contaminatum, vehementer inuehitur qui tamen vtilitatem vndique inuestigare desideret, ille ne in hoc quidem legendo operam ludet. Ordo vero istorum librorum non idem in omnibus est codicibus: alia enim quidam præponunt, alia subiiciunt, vt primis etiam aliqui extremum tribuant locum.

a De quibus ex Latinorum scriptis plura Cardin. Baronius Tomo 2. ad An. Christi 196.

DIADOCH.

CCI.

DIADOCHI Photicæ veteris Epiri Episc. *Definitiones X. & Capita C.*

NILI MONACHI *De Oratione capita CLIII.*

IOANNIS CARPATHII *Consolatorius.*

LEcta libellum in quo post decem admodum præceam) capita, centum sequuntur alia, quibus totus absoluitur. Illorum primum fidei est definitio: Conceptus [nimirum] mentis de Deo affectionis expers. Alterum definitio spei: Egressio mentis ad ea, quæ sperantur. Tertium, patientiæ definitio: Mentis oculis [Deum inuisibilem, perinde ac si visibilis esset intuendo, ita indesinenter durare. Quartum, definitio affectionis nimium e auaræ. Iam esse animatum ad non habendum quam alius quis sit animatus ad habendum. Quintum, definitio cognitionis: Seipsum nescire, extra se positum in Deo. Sextum, humilitatis definitio: Continua obliuio suorum rectè factorum. Septimum, definitio vacuitatis iræ: vehemens desiderium non irascendi. Octauum, castimoniæ: Sensus semper Deo affixus. Nonum, caritatis: Amoris incrementum erga eos, qui iniuriam inferunt. Decimum, perfectæ immutationis: Mortis horrorem pro gaudio reputare in Dei oblectatione. Decem ergo hisce definitionibus centum illa capita subiecta sunt. Hic autem liber iis vel maximè commodus, qui se [ad perfectionem] exercent, immò & qui in ipsis actionibus perficientibus iam exercitati sunt: nihil interim paulo obscurius adferens: scientia enim per experientiam percepta, facile se verbis doceri patitur. Auctorem eius inscriptio ipsa facit Diadochum, Photices illius quæ est in vetere Epiro, Episcopum.

In eodem volumine lectus item est *Nili Monachi* liber in *b* centum & quinquaginta tria capita diuisus: quibus precandi formam vir ille diuinus exposuit. Feruntur eiusdem & *c* alia plurima lectu digna diuersi argumenti opuscula, partim epistolæ, partim historiæ forma conscripta, quæ non operum tantum perfectionem insignem, sed in dicendo quoque facultatem eius testantur. Verum etsi dissimilis æque Diadochus non est: quæ tamen ab ipso conscripta sunt cētum capita, nullam partem inferiore gradu collocantur, quam quæ modo retuli. Nam & dictio ita composita est, vt reprehendi nequeat, & sensus ex actionibus natam sapientiam præfert. Ceterum Marci librum cum vtraque [quam dixi] forma præcedat, alicubi insuper sententiis antecellit. Dederit verò & ille ad finem cuiusque capitis ansam iis qui incorrupte pronuntiant, quod siue accessione alicuius adulteratus, siue alias hallucinatione aliqua abreptus illa dixerit. Vellem enim, ne vere commmare possem, opinionem saltem eius damnatam fuisse. Valde autem in iis, quę paulo ante recensui, etiam antecellit *d* Ioannem illum *Carpathium*, qui huic operi suo titulum indidit: *Ad Indiæ Monachos, quem postularant, Consolatorius.* Porrò centum & hic capitibus librum suum absoluit.

ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ ΕΝ ΤΗ παλαιᾷ ἠπείρῳ ἐπισκόπου ὅροι ι΄. καὶ ἀσκητικὰ κεφάλαια ρ΄.

ΝΕΙΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟΓΟΣ ἐν κεφαλαίοις ρνγ΄.

ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΡΠΑθίου παρακλητικός.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τοῖς ἑπομένοις μὲν κεφαλαίοις ἑκατὸν ἀπαρτιζόμενον, τοῖς ἐν προοιμίῳ δὲ τὸν δέκα οὐχ ὑπερβαίνουσιν. ὧν πρῶτον ἐστίν, ὡς πρῶτος ὅρος τῆς πίστεως, ἔννοια περὶ θεοῦ ἀπαθής. β΄, ὡς δεύτερος ὅρος τῆς ἐλπίδος, ἐκδημία τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα. τρίτον, ὅρος τῆς ὑπομονῆς, τὸν ἀόρατον ὡς ὁρατὸν ὁρῶντα τοῖς τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς ἀδιαλείπτως καρτερεῖν. δ΄, ὅρος τῆς ἀφιλαργυρίας, οὕτως ἐθέλειν τὸ μὴ ἔχειν, ὡς θέλει τις τὸ ἔχειν. πέμπτον, ὅρος τῆς ἐπιγνώσεως, ἀγνοεῖν ἑαυτὸν ἐν τῷ ἐκστῆναι * θεῷ. ἕκτον, ὅρος τῆς ταπεινοφροσύνης, λήθη τῶν κατορθουμένων προσεχής. ζ΄. ὅρος τῆς ἀοργησίας, ἐπιθυμία πολλὴ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι. η΄. ὅρος τῆς ἁγνείας, αἴσθησις ἀεὶ κεκολλημένη τῷ θεῷ. θ΄. ὅρος τῆς ἀγάπης, αὔξησις φιλίας πρὸς τοὺς ὑβρίζοντας. ι΄. ὅρος τῆς τελείας ἀλλοιώσεως, ἐν εὐφροσύνῃ θεοῦ, χαρὰν ἡγεῖσθαι τὸ στυγνὸν τοῦ θανάτου. τούτοις οὖν τοῖς δέκα, τὰ ἑκατὸν ὑποτέτακται. ἔστι δὲ οὗτος ὁ λόγος εἰς τὸ ἄριστον τοῖς ἀσκουμένοις συγκείμενος, καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς ἐγγεγυμνασμένοις ταῖς τελεσιοποιοῖς πράξεσιν, οὐδ᾽ ἀσαφές τι ἐμπεριεχόμενος. ἡ γὰρ διὰ πείρας γνῶσις, εὐχερῶς τῇ διὰ λόγων ἐμβάλλει διδασκαλίᾳ. πατέρα δὲ τοῦ λόγου Διάδοχον ἡ ἐπιγραφὴ λέγει, Φωτικῆς δὲ ἐν τῇ παλαιᾷ ἠπείρῳ ἐπίσκοπον.

Ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει καὶ Νείλου μοναχοῦ * λόγος ἀνεγνώσθη, τρισὶ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν κεφαλαίοις διῃρημένος. τὸν τῆς προσευχῆς δὲ ἐν τούτοις ὁ θεῖος ἀνὴρ ἀναπτύσσει τρόπον. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα αὐτοῦ ἀξιόλογα ποικίλας ὑποθέσεις ὑποβαλλόμενα, εἴς τε τὸν ἐπιστολιμαῖον τρόπον, καὶ εἰς τὸν συγγραφικὸν αὐτῷ μέρη συντάγματα φέρεται· τήν τε κατὰ τὰ ἔργα τελειότητα, καὶ τὴν ἐν λόγοις μαρτυρούμενα δύναμιν. πλεονεκεῖ καὶ μὴ πολλοῖς ὁμοίως ὁ Διάδοχος, ἀλλὰ τά γε ἀναγεγραμμένα αὐτῷ ἑκατὸν κεφάλαια οὐκ εἰς ἐλάττονα βαθμὸν ἐν οὐδετέρῳ μέρει τῶν εἰρημένων τίθησιν. ὅ τε γὰρ λόγος αὐτοῦ εἰς τὸ ἀμέμπτον σύγκειται, καὶ ὁ νοῦς τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων σοφίαν προβάλλεται. τοῦ μέντοι Μάρκου δι᾽ ἑκατέρας προέχουσιν ἰδέας, καὶ ἐνιαχοῦ ταῖς γνώμαις ἀντιφέρονται. δέοι δ᾽ ἂν καὶ αὐτὸς ἀποβλέπειν τοῖς ἀδιαστρόφως ἀκριβολογουμένοις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἑκάστου κεφαλαίου, εἴτε παρενθήκῃ τινὸς νοθευόμενος, εἴτε ἄλλως πως συναρπασθεὶς παροράματι, ταῦτ᾽ εἴρηκε. τὸ γὰρ κατὰ δόξαν ἀλῶναι, δεξαίμην ἂν μὴ ἐπαληθεύειν. κρατεῖ δ᾽ οὖν ἐν τοῖς πρὸ ὀλίγου εἰρημένοις πολλῷ καὶ Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου, ὃς ἐπιγραφὴν αὐτοῦ τῷ πονήματι δίδωσι πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰνδίας προτρέψαντας μοναχοὺς παρακλητικός. ἑκατὸν δὲ καὶ οὗτος κεφαλαίοις περαιοῖ αὐτό.

a Extat a nobis Franc. Turriano Latine versa, & typis Plantinianis edita.

b CXLIX. in vetere exemplari libri Franc. Turriano.

c Vt, De militi perfidiande, idea eruditionis De Paradisi Monachorum, de vitiis et virtutibus, de comparatione vitæ Monachorum, quibus seculi ritus, & quis ... digna, de cædibus SS. Martyrum Monachorum in monte Sina. Liber item epistolarum, qui in Italia Bibliothecis extant. Hanc Turrianus recensuit ad fidem Niceph. lib. 14. cap. 54. addit ad Græca Epistolarum ... inscriptis, & ad ... quisdam. At hæc ... fortassis ... sunt omnes.

d Huius libri & alterius codices extant in Italia, & Bibliotheca Augustana.

r á. Diadochi, Photicæ veteris Epiri episcopi, definitiones X. & capita centum.

* θεῷ.

Nili monachi capita CLIII.
* λόγος abest.

Marcus monachus.

Ioan. Carpathii ad monachos Indiæ capita.

ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ μάρτυρος εἰς τὸν Δανιὴλ ἑρμηνεία καὶ λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστου.

σβ'. Hippolytus mart. in Daniel.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἱππολύτου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ. κατὰ λέξιν μὲν οὐ ποιεῖται τὴν ἀνάπτυξιν, πλὴν τὸν νοῦν γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ παρατρέχει. πολλὰ μέντοι ἀρχαιοτρόπως, καὶ οὐκ εἰς τὸ ὕστερον διηκριβωμένον καὶ ἀλλὰ [illegible] ἐκείνων οὐχ αἱ εἶεν δίκαιοι λόγοι ὑπέχειν. πολὺ γὰρ ἀρχῆς θεωρίας καταβαλλομένους, οὐ δίκαιος ἀπαιτεῖν τῶν παρειμένων, ἀλλ' ἀγαπᾶν μᾶλιστα αὐτῆς τι τῆς ἐπιβολῆς, καὶ ἐφ' ὅσον αἱ καταλήψεις τῶν [illegible] σκοπουμένων [illegible] [illegible] τὴν τε αὐτοῦ συμπαρουσίαν, καθ' ἣν [illegible] τε αἰῶνος* κόσμου τοῦδε συντέλεια ἵσταται, μὴ τοῖς μαθηταῖς δεσμὸν [illegible] τε* σωτῆρος ἀποκαλυφθέντος. εἶτα αὐτοῦ ταύτην πεντακοσίοις ἔτεσι ἀπὸ τῆς τοῦ ὑπαρχθέντος [illegible], ὥστε τὴν ἀπὸ [illegible] τοῦ κόσμου [illegible] ἑξακισχιλίων ἐτῶν συντελουμένων, καὶ τὴν [illegible] αὐτοῦ [illegible]· τοῦτο καὶ θερμοτέρας ἂν εἴη τῆς προσοχῆς [illegible] γνώμης, καὶ [illegible] ἀγνοίας, ἀλλ' οὐχ ἐπιπνοίας [illegible]. διαλεχθῆναι δ' ἔρασπι* αὐτῷ τὸ σαφὲς [illegible] μὲν [illegible] ἑρμηνείας [illegible]* ἔτι μάλα [illegible] δυσωπεῖ). [illegible] αὐτῷ καὶ ἕτερος λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστου, [illegible] αὐτῇ τῶν λόγων [illegible], καὶ τὸ [illegible] νοημάτων ἀπλούστερον τὸ καὶ ἀρχαιότροπον.

*al. [illegible] *al. [illegible]

*al. αὐτῷ *ἑρμηνεία *[illegible] θερμότητα

B. HIPPOLYTI EPISC. ET MART. Interpretatio Danielis & Homilia de Christo & Antichristo.

B Hippolytus. CCII.

LEGI a HIPPOLYTI Episcopi ac Martyris interpretationem Danie[illegible] quem etsi ad verbum non explicat, nullum tamen sensum, ut verum dicam, praetermittit. Pleraque porro veteri more, non ut postea fuere accuratius excussa, reddit: quam [illegible] ipsum reddere rationem aequum non est. Decet enim ab iis, qui principium [illegible] alicuius statuerunt non reposcere rationem eorum, quae praeterierunt: sed contentum esse potius conatu ipso, & iis, quae quatenus licuit, è considerandis assecuti sunt. Ceterum, quod Antichristi aduentu [illegible] etiam mundi [illegible] tabilis interitus [illegible] discipulis quidem non [illegible] Christus, Hippolytus hic [illegible] post Christum annos ascribe[illegible] mundi constitutione sex millibus [illegible] decursis eius interitus [illegible] hoc [illegible] quem par sit, [illegible] Verum haec eius assertio humanam ignorantiam potius, quam caelestem aliquam inspirationem arguit.

a Vide D. Hieronym. in Catal. cap. 61.

Genus eius dicendi clarum inprimis ac perspicuum, interpretem satis decet, etsi Atticus [illegible] re[illegible].

Legimus una eiusdem b Homiliam de CHRISTO & Antichristo: in qua eadem dicendi forma servata, & sentium simplicitas maior est ac vetustas.

b Εἰς Graec. & Latine ex [illegible]

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ἐπισκόπου Κύρου ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ.

σγ'. Theodoretus in Danielem.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύρου, ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ. μάλα μὲν [illegible] οὐ Ἱππολύτου μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων τῶν τὰ προφητικὰ ῥήματα ἀναπτύξαι τε καὶ διασαφῆσαι κρατεῖ. ἔστι δ' ἡ φράσις [illegible] ἑρμηνείαις πρέπουσα· [illegible] ἀνακαλύπτων τὰ συνεσκιασμένα καὶ τῷ [illegible] ἀπὸ δὴ* διαχύσει [illegible] ὑπὸ ἀναγνῶσιν [illegible], [illegible] ἐκβέβληται ἀποφέρεσθαι [illegible] τὰ ἀφαιρήματα πάντα, καὶ τὴν [illegible] ζητουμένων [illegible], καὶ διασκεδάσει καὶ [illegible] τοῖς ἀναλεγομένοις αὐτῷ τὸν πόνον, ἐμποιῶν. καὶ ἡ λέξις ἡ αὐτῷ καὶ ἡ σύνθεσις τῆς ἀττικῆς [illegible] τὰς [illegible] εἴπερ [illegible]* αὐτῷ [illegible], καὶ [illegible] ἀκοῆς [illegible]. [illegible]* μηδὲ [illegible] ἑρμηνεία, ἀποκλίνει. καὶ ὅλως εἰς τὸ ἄριστον ἐστὶ τῶν ἐξηγητῶν, καὶ οὐκ ἔχων [illegible] ἄμεινον [illegible], [illegible] μὲν γὰρ καὶ ἄλλοις τὸ καθαρῶς εἰπεῖν καὶ ἀνιχνεῦσαι τὸν νοῦν τῶν θεωρουμένων· τὸ δ' ἅμα τὸ σαφῶς εἰπεῖν, καὶ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων [illegible] συντόμως* [illegible] [illegible], μηδὲ [illegible] ἐπιδεικτικὰς σοφίας [illegible] ἄλλως μὲν οὐκ [illegible], [illegible] δ' [illegible] μὴ ἀπιδεῖν, ἐπὶ ἄλλο καὶ παρὰ χριστῷ Θεοδωρήτῳ ἔνεστιν ἰσασκασμένον,

*διαχύσει al. *[illegible]

*αὐτῷ. *μὴ.

*[illegible]

THEODORETI CYRENSIS EPISC. Interpretatio Danielis.

CCIII.

LEGIMVS THEODORETI Episcopi Cyri interpretationem Danielis. Vir hic sane doctus, non Hippolyto modo, verum etiam aliis multis prophetico[illegible] sermonum interpretatione atque explanatione longe antecellit. Dictio eius, cum [illegible] cuiusuis alius aptissima. Nam & [illegible] significantibusque verbis abdita quaeque & obscura [illegible], & iucunditate quadam quasi delinimento, [illegible] ad sui lectionem [illegible]. Quin & ex eo quod ad ambages nullas [illegible] ne[illegible] satietatem non modo nullam adfert, sed [illegible], quae in [illegible] vocantur, sine ulla vel confusione vel dissipatione facile, & commoda ratione lectores suos docet. Vocum item eius delectus, atque ipsa compositio ab Atticae elegantiae origine non refugit, [illegible] quid forte [illegible] occurrat, quod quis multo [illegible] auribus insolitum dicat. Hoc constat, nihil eum, quod ad interpretandum faciat, declinare, a [illegible] in summum euasisse [illegible] interpretum culmen, ut non facile sis aliquem reperturus, qui illo melius obscura explicet. Sunt quidem & alij pure loquentes, qui propositarum sibi rerum sensum haud segniter inuestigent: at simul & perspicue dicere, & nihil interim cognitu necessarium (vel breuitatis caussa) praetermittere: non item ad diuerticula, vel ad doctrinae ostentationem digredi (nisi haec [illegible], nō sine utilitate, sic adhibeantur, ut [illegible] nequeat, quod à re proposita [illegible]) haec certe prae ceteris rebus omnibus a bono Theodoreto studiose curatū est,

THEODOR.

non in hoc solum opere, sed fere dixerim in omnibus eius scriptis, quæ multa sanè reliquit, quibus S. Scripturam industria sua mirificè illustrauit. Igitur in aliquibus quidem illi in hac diuini Danielis expositione cum Hippolyto Martyre conuenit, sed plura in quibus dissentit: quorum *a* hæc illustriora sunt * * *

a Desiderari hic ea, atque [illegible] quibusdam codicibus relictum spatium.

CCIV.

EIVSDEM *Octateuchi expositio, & In libros Regum, ac Paralipomenon.*

LEgi eiusdem diuini viri explanationem Octateuchi, quæ inscriptionem certe operi egregie congruentem, nacta est, *a In impedita sacræ scripturæ loca*: in quibus & ad libros Regum ac Paralipomena. Vtilissimum in primis hoc opus, quodque cum ipsis quasi natalibus parentis mox genuinum lectorum oculis subijcit. Præterquam autem quod hic consueta ipsi dicendi forma egregie eluceat: habet quoque (si ad maiorem perspicuitatem & comprehendendi facilitatem respicias) cum aliud quoddam commodum, tum quod in summa veluti capita per quæstiones solutionesque liber distinctus sit.

a Ἐπὶ τὰ ἄπορα τῆς γραφῆς. Adsunt etiam [illegible] quæstiones [illegible] in [illegible] De [illegible] quæstiones [illegible] ambigua. [illegible] autem [illegible] Cod. [illegible] exhibentur in Vetus exemplaribus, eadem, & [illegible] sunt [illegible] Hervetus.

CCV.

IDEM *In XII. Prophetas.*

LEGIMVS eiusdem in duodecim Prophetas eadem dictionis ac sententiæ venustate adornatum librum.

CCVI.

PROCOPII SOPHISTAE *Scholæ commentariorum in Octateuchum, & In libros Regum ac Paralipomena.*

LECTAE sunt PROCOPII *Sophistæ Scholæ commentariorum in Octateuchum veteris Testamenti, & in Regna ac Paralipomena.* Diffusus autem est interpres hic atque prolixus: non quidē propterea, quod in superuacaneas, quæque ad rem nihil pertineant egreßiones diuertat, sed quod opinionum eadem de re diuersitates sæpenumero commemoret. Et verò etiā præfatur hoc a se opus magnam in molem esse aggestum: quod item maxime ad Theodoreti breuitatem venustatemque assurgit. vt aptissimum illud plane sit, atque vtilißimum, si post illum lectum, ad huius etiam viri labores legendos otium cōtingat. Dictio ab eo est optime quidem exculta, sed comptior aliquanto, quam commentarij rudiorem formam deceat.

CCVII.

IDEM *In Esaiam Prophetam.*

LEGIMVS *eiusdem* perstudiosi hominis *a in Esaiam Prophetam* opus: quod similem suprascriptis seruat commentandi rationem, eandémque dicendi vim præfert, pari cum lectoris (vt constat) vtilitate.

a Quod cum Esaiam sua insigni interpretatione, & sacris Prophetæ textu edidit Parisijs doctis Ioan. Curterius, an. 1580.

CCVIII.

EVLOGII ALEXANDRINI ARCHIEPISC. *Contra Nauatianos libri V.*

LEGI B. EVLOGII *Archiepiscopi Alexandrini aduersus Nauatianos* a *libros quinque*. Qui etsi scriptor dicendi elegantia nomen sibi

a De eisdem pluribus sup. Cod. clxxxii.

οὐκ ἐν ταύτῃ μόνον τῇ πραγματείᾳ, ἀλλὰ μικροῦ δεῖν φάναι, καὶ ἐν πάσαις. πολλαὶ δὲ αὗται, ἐν αἷς τῶν ἱερῶν γραμμάτων αὐτοῦ ἡ διασάφησις φιλοπονεῖται. ἔστι μέντοι ἐν τῇ περὶ τὸν θεσπέσιον Δανιὴλ ἀναπτύξει, κατ' ἔνια τῷ μάρτυρι συμφερόμενος Ἱππολύτῳ, πλείω δὲ πρὸς ἃ φέρεται, τὴν ἑτέραν, ὧν τὰ ἐπιφανέστερα ταῦτα.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΕἸΣ ΤΗ͂Ν ΟΚΤΆ-τευχον, καὶ τὰς βασιλείας, καὶ τὰ παραλειπόμενα.

ς'. Theodoreti in Octateuchum expositio.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ θεσπεσίου ἀνδρὸς ἐξήγησις εἰς τὴν Ὀκτάτευχον· ἐπιγραφὴν δὲ ἔλαχε συμβαίνουσαν τῷ ἔργῳ. εἰς τὰ ἄπορα γὰρ χρηματίζει τῆς γραφῆς· ἐν οἷς ἐστι καὶ εἰς τὰ τῶν βασιλειῶν, καὶ εἰς τὰ παραλειπόμενα. χρήσιμον δ' εἰς τὰ μάλιστα τὸ βιβλίον καὶ αὐτοῖς γονεῦσι τοῖς ἐντυγχάνουσι, τὸ γνήσιον ἐπιδεικνύμενον αὐτίκα τοῖς γεγεννηκόσι. τὴν δὲ συνήθη αὐτῷ ἰδέαν διατηρήσας, ἔχει τι πρὸς τὸ σαφέστερον ὁρᾶν καὶ εὐκατάληπτον, καὶ ἕτερον πλεονέκτημα, ὅτι ὡς ἐν κεφαλαίῳ κατὰ τὸ ἀπορούμενον καὶ ἐπιλυόμενον τὸ βιβλίον διατετύπωται.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΕἸΣ ΤΟΥ͂Σ ΔΩ΄-δεκα προφήτας.

ε'. Theodoretus in XII. Prophetas.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς δώδεκα προφήτας ἐν τῇ αὐτῇ τῶν λόγων καλλονῇ καὶ τῆς διανοίας διασκευασμένον βιβλίον.

ΠΡΟΚΟΠΙ΄ΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ͂ εἰς τὴν Ὀκτάτευχον, καὶ τὰ τῶν βασιλειῶν, καὶ τὰ παραλειπόμενα ἐξηγητικαὶ σχολαί.

ς'. Procopius in Octateuchum, libros Regum, & Paralip.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗΣΑΝ Προκοπίου σοφιστοῦ ἐξηγητικαὶ σχολαὶ εἰς τὴν ὀκτάτευχον τῶν παλαιῶν γραμμάτων, καὶ εἰς τὰς βασιλείας, καὶ δὴ καὶ τὰ παραλειπόμενα. πολύχους μέν ἐστι καὶ πολύστιχος ὁ ἐξηγητὴς, τῷ δὲ οὐκ εἰς περιττάς τινας καὶ ἀναγωνίους ἀποδιαξιβέων παρεκδρομὰς, ἀλλὰ τὸ διαφόρους δόξας περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως * ἀπογράφειν πολλάκις. τοῦτο δὲ καὶ προοιμιάζεται εἰς ὄγκον αὐτῷ διαπλατυνόμενον, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν Θεοδωρήτου συνεξεταζόμενον φιλεργίαν τὸ σύνταγμα αἰτιᾶται. καὶ εἴπερ ἄν τις ἐκ[illegible] τε καὶ χαρακτηρίσαιτο, εἰ μὴ τ[ῶν] ἐκείνοις γνώμην ἡ περὶ ταῦτα τοῦ ἀνδρὸς τὰ σπουδάσματα σχολὴ διαδέχοιτο. ἡ φράσις δὲ αὐτῷ εἰς τὸ ἄριστον ἤσκηται, εἰ καὶ ἐξηγητικῆς διατυπώσεως ἔχει τι καὶ κομψότερον.

* αἰτιᾶται.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΕἸΣ ΤῸΝ ΗΣΑΪ́ΑΝ.

ζ'. Idem Procopius in Esaiam.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ φιλοπόνου ἀνδρὸς, εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν τὴν τὸ ὅμοιον τοῖς προειρημένοις διάθεσιν φυλαττόμενον, καὶ τὴν αὐτὴν τῶν λόγων ἐπιδεικνύμενον δύναμιν. καὶ δῆλον, ὅτι καὶ τὸ λυσιτελὲς ὡσαύτως παραπλήσιον.

ΕΥ̓ΛΟΓΙ΄ΟΥ ἈΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυατιανῶν λόγοι ε'.

ση'. Eulogius Alexandrinus contra Nouatianos.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυατιανῶν, ἐν λόγοις πέντε. οὗτος ὁ ἀνὴρ ὄνομα μὲν

λειπόμενον ἐπὶ δεξιότητι λόγων, οὐδ' ὅ, τι οὖν προσεμέλησε. τὰ δὲ Ναυάτου σοφίσματά τε καὶ προβλήματά τινα καὶ δελεάσματα διελέγξαι καὶ αἰσχῦναι, οὐδὲν τὸ ἀπαράσκευον τῆς κατὰ τοὺς λόγους μελέτης ἐμποδὼν ἔστη. τοῖς γὰρ γραφικοῖς πλουτῶν νοήμασί τε καὶ θεωρίαις, ὅσα ἐκεῖνος ἀποσπαράσσων τῆς ἰδίας αἱρέσεως πρόβλημα καὶ συνηγορίαν ἐποιεῖτο, ταῦτα αὐτὸς ἀναπτύσσων, καὶ τὸ περὶ αὐτὰ κακοῦργον τῆς αἱρέσεως ἐπιδεικνύς, ἀφαιρεῖται αὐτοῦ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τῶν γραφῶν ῥήμασι τὸ ἀπονενοημένον αὐτοῦ καὶ ἀσυγγνωστον, καὶ ἀλλόκοτον τῆς αἱρέσεως στηλιτεύει. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τῶν λόγων, καὶ τὸ νόθον καὶ κακόπλαστον, ὃ εἰς Ναυάτον ἀναφέρουσιν οἱ αὐτοῦ σπουδασταί, μαρτύριον διελέγχει. ἔστι μὲν οὖν καὶ αὐτὸ τοῦτο ὁ κατὰ Ναυάτου ἔλεγχος, τὸ χρήσιμον ἔχων. πλὴν καὶ γραφικῶν οὐκ ὀλίγων διευκρινεῖται τούτοις πολλαχῆ τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν ἐξηγητῶν συμφερομένη ἑρμηνεία. ἀλλὰ καὶ τὸ πιθανόν τε καὶ ἡδυνὸν ὡς ἐν τοιούτῳ λόγων χαρακτῆρι οὐκ ἄν τις ἀγαθὸς καταγνοίη.

quærere nullo modo curarit: nihil tamen, quo minus Nauati sophismatum plenę assertiones, captionésque refellantur, atque ignominia notentur, sermonis neglecti inertia impedimento fuerit. Sacræ enim Scripturæ commentationibus ac contemplationibus abunde instructus, quæ hinc ad suam hæresim asserendam atque propugnandam ille discerpserat, eadem hic interpretando, & vna hæresis in ijs fraudes detegendo, Nauato eripit ac tollit. Quanquam & alijs scripturarum locis, ij suas vesaniam magnam amentiam, ac peregrinam hęresim, velut cippo eam inscribendo, diuulgat. a Extremo denique libro fictum illud & improbe confictum, quod Nauato eius studiosi attribuunt martyrium, exagitat. Est igitur hęc Nauati confutatio legentibus vtilis: præterquam quod hic b non paucorum scripturæ locorum passim sese offerat explicatio, ipsis etiam interpretum principibus profutura. c Sed & illius persuadendi vim ac iucunditatem, vt in hoc charactere, nemo qui eum veneretur, contemnendam ducat.

a Qui sextus numeratur C. CLXXXII. et nunc C. CCLXXX.

b Quæ excerpta [illegible] supra Codice CLXXXII.

σθʹ. Dionis Chrysostomi orationes LXXX.

ΔΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΙ πʹ.

Dionis Chrysostomi Orationes LXXX.

CCIX.

Ἀνεγνώσθη Δίωνος βιβλίον ἐν λόγοις ὀγδοήκοντα. οὗτος ἐστὶ μὲν τὴν πατρίδα Προυσαεύς· φυγὰς δ' ἐγεγόνει, τὴν τῆς τυραννίδος ἐκκλίνων δουλείαν, καὶ πολλὴν ἐπῆλθε πλανώμενος γῆν. δεξιὸς δὲ περὶ τοὺς λόγους ἔδοξεν εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ὅσοι ῥυθμίζειν συμβουλεύουσι τὰ ἤθη. ἤκμασε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ, καὶ πλεῖστον διέτριψε χρόνον παρ' αὐτῷ, καὶ τῆς ὅτι μάλιστα τιμῆς καὶ δεξιώσεως ἔτυχεν, ὡς καὶ συγκαθέζεσθαι αὐτὸν τῷ βασιλείῳ ὀχήματι. πατρὸς μὲν ἦν οὗτος Πασικράτους, σοφιστὴς δὲ καὶ φιλόσοφος τὸ ἐπιτήδευμα. ἐπὶ τοσοῦτον δ' αὐτὸν τῆς κατὰ τὸ σχῆμα φασὶ σεμνότητος ἀντιποιεῖσθαι, ὡς καὶ λεοντῆν πολλάκις ἐνημμένον ποιεῖσθαι τὴν πρόοδον. φωνὴν δ' ἠρεμαίαν ἠφίει καὶ σταθεράν. καὶ χωλεῖον μέν, ἀλλ' οὐκ ἀναβεβλημένον βάδισμα. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τῶν κινημάτων οὐκ ἀσύμφωνα. ἰσχνός τε ἦν, καὶ οὐδὲ μέγας τὸ σῶμα. τοῦτον πολλοὺς φασὶ καὶ ποικίλους γράψαι λόγους· οἱ δ' εἰς ἡμετέραν φθάσαντες γνῶσιν, τὸν ὀγδοήκοντα ἐπλήρουν ἀριθμόν. Χρυσόστομον δὲ αὐτὸν οἱ λόγοι τῆς κατ' αὐτὸν γενεᾶς διδάσκουσιν ἐπονομάζειν. εἰσὶ μὲν οὖν, ὥσπερ ἔφην, τὸ πλεῖστον αὐτοῦ τῶν λόγων, οὓς ἡμεῖς ἴσμεν, συμβουλευτικοί. οἷα δ' εἰκὸς καὶ τῷ συμβουλευτικῷ παραπλεκόμενον τὸ δικανικόν, παραπλήσιον τὴν ἀρετὴν κἀν τῷ μέρει τῷδε τοῦ λόγου δείκνυσι, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ὁ Ῥοδιακός. δεινός τε γάρ ἐστι τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ τὸ συνεστραμμένον, πρὸς ὅ γε τὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα τῶν λόγων ἔχει, καὶ τὸ ἔντονον μετὰ τοῦ γονίμου πλουτῶν. ἄριστος δὲ τοῖς παραδείγμασι, καὶ πλεῖστα πανταχοῦ, καὶ ποικίλης ὕλης λαμβάνων αὐτά, καὶ προσφυῶς ἁρμοζόμενος. χαίρει δὲ μάλιστα καὶ μυθολογήμασι τὰς παραινέσεις συμπλέκειν, διὸ καὶ τὸ *ἀφελὲς διώκειν δοκεῖ. σπάνιον γὰρ εἴπης εὕροις κατὰ τὸν πλατωνικὸν ζῆλον τοῖς διάρμα καὶ ὄγκον ἐνεργαζομένοις τοῦ λόγου, ὥσπερ ἐν τῷ Βορυσθενιτικῷ, μύθοις αὐτὸν ἀποχρώμενον.

Rhodiaca oratio.

*al. ἀσφαλές.

Borysthenitica.

Lectus est a Dionis b orationum octoginta liber. Patria hic fuit Prusensis, c sed tyrannidis dum fugit seruitutem, exsul factus, varias oberrando peragrauit regiones. Idem in dicendi arte acutus ac solers est habitus, præsertim si de componendis moribus dandū esset cōsilium. Viguit Traiano Romæ imperante, cum quo diu multúmque vixit, & in ea existimatione atque honore, vt & cum Augusto communi interdum carpento veheretur. Patrem habuit Pasicratem, Rhetor ipse instituto atque Philosophus. Tantam autem morum seueritatem affectasse ferunt, vt leonina sæpe indutus pelle in publicum prodiret. Vocem mittebat placidam, & firmam: incessus minime quidem incitatus, sed non recto tegmis aut fractus, a quo nec reliqui corporis motus discrepabant. Gracilis adhæc erat, & corpore haudquaquam vasto. Orationes conscripsisse plurimas referunt, quarum octoginta in meas inciderunt manus: quæ quidem orationes Chrysostomi [hoc est aurei oris] cognomentum illi apud eius ætatis homines pepererunt. Ceterum pleræque, vt dicebam, orationum eius quas quidem nouerim, Suasoriæ. Sed quando æquum est deliberatiuo generi quiddam etiam iudiciale permiscere, parē ipse virtutem in hoc quoque orationis genere ostendit: & inter omnes quidem maxime Rhodiaca. Nam & acrius enthymematis instat, & breuem atque contortam orationem (quod saltem ad characterem) adhibet, & vehementia cum vbertate abundat. Exemplis insuper maxime præstat, quæ vbique multa è variis petita rebus, aptissimè ad propositum argumentum accommodat. Libentissime quoque fabulosas narrationes aliquas monitionibus intexit, vt eam etiam ob rem simplex dicendi genus consectatus videri possit. Rarius enim Platonis exemplo eiusmodi eum fabulas adhibentem videas, quæ (vt in Borysthenica) elationem aliquam granditatémque orationi addant.

a De quo lege in [illegible] præfationem & Suidam

b Quæ hodie extant Parisiis nuperrime cum Notis Græcè & Latine edita.

c Annum [illegible] XIII [illegible] quam de [illegible] Athenis [illegible] videas.

Dio Chrysostomus.

Simplici igitur idea plurimũ est vsus (vt paulò ante diximus) in sentibus, vocabulis item familiaribus, & passim obuiis, nihilque compositio habet aut sublimitatis ostētãdę, aut captãdę iucunditatis gratia innouatũ. Et vero in verbis talẽ, nominumq; coniunctione, perspicuũ dicendi genus scriptorẽ hũc propositũ habuisse existimes: sed dũ lõgius sententię redditionẽ producit, digressionibusq; vt plurimũ orationẽ intertexit, non parum ab hoc instituto deflectit. Quãquã hęc quidẽ varietas quędã ideę, & characteris proprietas, nõ pro vitij indicio haberi fortitã possint. At quod exordia, aut quæ exordiorũ instar sunt, lõgissime producat, id iã palã facit, & cũ nequaquã familiariũ cõgressibus accõmodatam dicendi formã pro cuiãt & historica vsurpare, & maius quasi caput, quam reliquum sit orationis corpus, effingere.

Orationum igitur eius quatuor priores, de Regno dictæ sunt. Quinta deĩn, quæ *Libyca* vocatur, & ab illis etiamnum depẽdet, fabulam Libyn refert. Eam excipit sexta, quæ de tyrannide commemorat: de virtute septima. Octaua, *Diogenis*, siue *Isthmica* titulum præferens, facta quædam dictaque Diogenis in Isthmicis narrat. Nona, *Diogenes* quoque dicitur, seu *de seruis*. Hortatur singulatim vniuersos, satagere quosque, ac sollicitos esse sui, neglectis quæ extrinsecus aduenïant. Non expedire insuper fugitiuum seruum insequi: Absurdum enim esse, si vel illi, cum improbi sint, sperent absque dominis melius sibi fore, vel heri illorum nequitiæ velut ignari, non iudicent melius secum agendum, si nec obiter vllum e fugitiuorum seruorum stoliditate damnum ferant. Decima oratio *Troica* inscribitur, de eo studiose elaborata, quod Ilium non fuerit captum. Homero igitur aspertius aduersatur, iisque omnibus contraria describit, quæ sunt ab illo in Iliade composita. *Olympica*, seu *de prima Dei cognitione* (quæ idem illud demõstrare conatur) Vndecima est. Duodecima *Athenis de exsilio habita* titulum præfert. Et habita vere ibidem est, docetque exilium nihil habere molestiarum: diuitias item & gloriam atque imperium citius à possidentibus ad eos qui minime sperabant, transferri: sapientiæ vero studium, ac virtutis exercitationem, & perpetuas in hac vita constantésque diuitias esse, & hinc etiam emigrantes comitari. XIII. *Euboica*, seu *Venatoria* inscribitur. Inducit autem quosdam hanc in Eubœa vitam ducentes: per quos docet vitam priuatam, etsi pauperior sit, longe iucundiorem esse, & vtiliorem, quam eorum, qui in vrbibus turbas iuxta ac delitias experiuntur. XIV. *Rhodiaca* nominatur. Absurdum hac oratione morem, qui tum Rhodi inualescebat, reprehendit. Quos enim statuis honorandos censuerant, his nullas statuebant, sed earum, quæ priscis fuerant collocatæ, vel inscriptiones in eorum, qui venturi essent nomina mutates: vel si temporis iniuria non apparerẽt tituli, nouos insculpẽtes, simul vita functorũ gloriam (quantũ in ipsis erat) fœdabant, simul quos honorare decreuerãt, alienis, & quę nihil similitudinis haberẽt, imaginibus dedecore potius afficiebãt.

ἀφελὴς μὲν οὖν ἐστι τὰ πολλά, ὡς ἔφθην εἰπεῖν, ταῖς ἐννοίαις. καὶ τῶν τε καθωμιλημένων αὐτῷ καὶ ἐπιπολαζόντων αἱ λέξεις. καὶ ἤδη οὐδ' ἡ σύνταξις οὐδ' ἐπὶ τὸ βαθύ πως, οὐδ' ὅτι τὸ καθηδυσμένον, ἐκνεωτερίζει. καὶ τό γε ἐπὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τῇ συμπλοκῇ τῶν ὀνομάτων, τὸ σαφὲς ἄν τις ἐλπίσειε τὸν συγγραφέα κατεστοχάσθαι. ἀλλὰ τό γε διὰ μακρῆς τὴν τῶν διανοιῶν ἀπόδοσιν περαίνειν, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς ἔκ τε ἐπὶ πλεῖστον τὸν λόγον διαπεπλέχθαι, οὐκ ἐπὶ μικρῷ τῆς τοιαύτης αὐτὸν ἐκκλίνει ἰδέας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν * παρηλλαγμένης ἰδέας, καὶ χαρακτῆρος ἰδίωμα, ἀλλ' οὐκ αἰτίας ἴσως εἰσοίσει ἕξει. τὸ δ' ἐπὶ μακρότατον ἀποτείνειν τὰ προοίμια ἢ τὰ οἷον προοίμια, οὐκ ἐπαίνεσιν αὐτῷ τὸ μὴ αἰτιᾶσθαι γε πολιτικοῦ καὶ συγγραφικοῦ τύπου τὸν ἐπὶ ταῖς συνηθείαις ἀλλάξασθαι * παραδεδειχότα, καὶ μείζω τὴν κεφαλὴν ὡς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ λοιποῦ σώματος διαπλάττειν. τῶν τοίνυν λόγων αὐτοῦ τέσσαρες, περὶ βασιλείας μέν εἰσιν ἐπιγεγραμμένοι. καὶ ὁ πέμπτος δέ, Λιβυκὸς ἐπιγραφόμενος, μῦθον μὲν Λιβύων ἀπαγγέλλει, ἐκείνων δ' ἐστὶν ἐπώνυμος. ὁ δ' ἕκτος, καὶ περὶ τυραννίδος διεισι, καὶ περὶ ἀρετῆς ὁ ἐπὶ τούτῳ. ὁ δὲ ὄγδοος, Διογένης μὲν ἢ Ἰσθμικὸς ἐπιγραφὴν ἔχει, πράξεις δέ τινα καὶ λόγους * Διογένους κατὰ τὰ Ἴσθμια διαγγέλλει. καὶ ὁ θ', * Διογένης, ἢ περὶ οἰκετῶν. καὶ παραινεῖ μὲν ἅπαντας δι' ἑαυτοὺς προσιέναι [αὐτοῦ] ἕκαστον μὲν πολλὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι αὐτοῦ, ὀλίγην δὲ τῶν ἔξω. δεῖν συντετάσθαι· καὶ μὴ χρῆναι φεύγοντα διώκειν οἰκέτην. ἄτοπον γὰρ ἐκείνους μὲν κακοὺς ὄντας ἐλπίζειν αὐτοὺς τῶν δεσποτῶν ἄμεινον βιώσεσθαι, τοὺς δεσπότας δὲ μὴ * ἀξιοῦντας φαύλους εἶναι, μὴ νομίζειν ἄμεινον διάξειν, εἰ μὴ παραπολαύσειε τῆς τῶν δραπετῶν σκαιότητος. ὁ δὲ δέκατος, Τρωικὸς μὲν ἕλκει τὴν ἐπιγραφήν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἁλῶναι δὲ τὸ Ἴλιον διασπουδάσαι· Ὁμήρῳ τε κατὰ τὸ τραχύτερον προσφέρεται. καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν Ἰλιάδα ἐκείνῳ πεποίηται, τἀναντία τούτοις πραγματεύεται. ὁ δὲ * Ὀλυμπικός, ἢ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας, αὐτὸ τοῦτο πειρώμενος ἐπιδεικνύειν, ἑνδέκατός ἐστιν. ὁ δὲ δωδέκατος ἐν Ἀθήναις περὶ φυγῆς ἐπιγραφὴν ἔχων, εἴρηται μὲν ἐν αὐταῖς, διεισι δὲ ὡς οὐδὲν ἡ φυγὴ χαλεπόν: καὶ ὅτι πλοῦτος μὲν καὶ δόξα καὶ δυναστεία, θᾶττον ἀπὸ τῶν ἐχόντων ἐπὶ τοὺς μηδ' ἐλπίσαντας μεταρρεῖ. τὸ δὲ φιλοσοφεῖν, τό * τε τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, διὰ βίου τε κτῆμα διαμένει ἀγαθόν, καὶ ἀποιχομένοις συνέπεται. ὁ δὲ τρισκαιδέκατος Εὐβοϊκὸς ἢ κυνηγετικὸς ἔλαχεν ἐπιγραφήν. εἰσάγει δέ τινας ἐν Εὐβοίᾳ τοιοῦτον βίον βιοῦντας. δι' ὧν κατασκευάζει, ὡς ὁ ἀπράγμων βίος, εἰ καὶ πενόμενος εἴη, πολλῷ τῆς ἐν ἄστει θορυβουμένης τε καὶ τρυφώντων ἥδιόν τε καὶ λυσιτελέστερος. Ῥοδιακὸς δὲ ὁ ιδ' ἐπιγράφεται. ἐν τούτῳ ἔθος ἄλογον παρὰ Ῥοδίοις ἐπιτιμᾷ * ἐπιπολάζον. τοὺς δ' οὓς ἐβούλοντο τιμᾶν ἀνδριάσι, τούτοις μὲν αὐτοὶ ἐκ καινῆς ἵστασαν οὐδένα: τοὺς δὲ τοῖς πάλαι ἀνεστηκότας, τούτων ἀναιροῦντες τὰς ἐπιγραφὰς μεταξέοντες, εἰς τὰ τῶν μελλόντων τιμηθῆναι ὀνόματα ἢ τῷ χρόνῳ μηδὲ φαινομένων ἐπιγράφοντες, τῶν τε οἰχομένων, τό γε ἐπ' αὐτοῖς, τιμὴν ἐλυμαίνοντο· καὶ οὓς τιμᾶν ὑπεπλάττοντο, ἀλλοτρίαις καὶ κατ' οὐδὲν ἐοικυίαις εἰκόσιν ἐνύβριζον.

* παρηλλαγμένης.
* παραδεδηλωκότα M.M.
* al. Διογένης.
* al. Διογένης.
* ἀξιοῦντες.
* al. Ὀλυμπικός.
* τὸν τοῦ ἐπι. M.M.
* ἐπιπολάζον.

ἐν τῷ δὲ τῷ λόγῳ μεγάλη τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἀνασκευαστικῆς ἰσχύος διαφαίνεται. ὁ δὲ πεντεκαιδέκατος πρὸς Ἀλεξανδρεῖς μὲν ἐπιγέγραπται, δήμου δὲ φύσιν ἀνακαλύπτων, ταύτης καθάπτεται· καὶ ὅτι μὴ χρὴ τὸν Ἀλεξανδρέων δῆμον, ἴδια πολλὰ, τὰ πρὸς ἀρετὴν παραγγέλλοντα ἔχοντα, τῆς ἐν τῷ κοινῷ ἐπιπολαζούσης ταραχῆς καὶ ἀταξίας καὶ αὐτὸν εἶναι ἀνδράποδον· μάλιστα δὲ περιστέλλεσθαι τὸ ἁμάρτημα, κατὰ τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις καὶ τὰ θέατρα. Ταρσικοὶ δὲ δύο ἐφεξῆς ἐπιγραφῆς ἔτυχον. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔπαινόν τινα τῆς πόλεως ἐπιτρέχων, οὐκ εὐδαίμονας ἐκείνας ἀποφαίνει τῶν πόλεων, ὅσαι κρήνας καὶ ποταμοὺς καὶ κάλλη στοῶν, καὶ οἰκοδομημάτων, καὶ καρπῶν ἀφθονίαν, καὶ τὰ παραπλήσια προβάλλονται: ἀλλ' ἐν ὅσαις τάξις καὶ ἀρετὴ τῶν πολιτευομένων διαδείκνυται. ἔπειτα ὁ λόγος καὶ παράλογόν τι καὶ ἐπονείδιστον ἔθος κατὰ φωνῆς ἀπήχησιν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι προσαπτόμενον εὐθύναις ὑπάγει, παραινῶν * ἀπέχεσθαι τοὺς χρωμένους, ἢ μᾶλλον αὐτὸς πληκτικώτερον καθαπτόμενος. ὁ δὲ δεύτερος παραινεῖ, μὴ συκοφαντικῶς πρὸς τὰς ἀρχὰς διακεῖσθαι, μήδ' ἐπὶ τοῖς βραχέσι τῶν παραλυπούντων, εὐθὺς ἀνερεθίζεσθαι, καὶ ἐπαιτιᾶσθαι τούτους. ὁ δὲ ιη', ὃς οὐκ ἐπιγέγραπται, ἐν Κελαιναῖς ἐρρήθη τῆς Φρυγίας. διαλαμβάνει δὲ, ὡς οὐκ ἀρετῆς εἴη σημεῖον τὸ κομᾶν, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο τι τῶν σχημάτων [τῶν] περὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τούτων τὰ ἐναντία. διαπλέκεται δὲ αὐτῷ καὶ τῆς πόλεως ἔπαινος. τὸν δὲ ιθ' μηνύει ἡ ἐπιγραφὴ, εἰρῆσθαι μὲν ἐν τῷ Βορυσθένει, ἀναγνωσθῆναι δὲ ἐν τῇ πατρίδι: ἐν ᾧ ἄλλα τε διέξεισιν ὁ συγγραφεὺς, καὶ κατὰ τὸν Πλατωνικὸν συνομολογεῖ ζῆλον περὶ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων τοῖς Βορυσθενίταις διειλέχθαι, περί τε τῆς τοῦ παντὸς διακοσμήσεως καὶ κινήσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων. ἔχεται δέ τινος λαμπρότητος καὶ σεμνότητος ἐπὶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὁ λόγος. καὶ ὁ Κορινθιακὸς δὲ κ' ὢν, ἐν Κορίνθῳ μὲν ἐρρήθη, ἐπιτιμήσεσι δ' αὐτῶν διαπεραίνει· ἀνθ' ὧν εἰκόνι τῷ πρὶν τετιμηκότες αὐτὸν, ὕστερον ἀποδημήσαντος, ἐκ διαβολῆς οὐ δικαίας περιείλοντο τὸ γέρας. ἐγγὺς δ' ἐστὶ τοῦ ῥοδιακοῦ κατὰ τὴν ἐν λόγοις ἰδέαν καὶ ἀρετὴν ἐστί. ἡ δὲ τοῦ δὴ προοιμίου παράστασις κἀνταῦθα, ὡς καὶ παρὰ μικρὸν πανταχοῦ, τῆς ἀρετῆς οὐ μετέχει. τῷ δὲ εἰκοστῷ πρώτῳ ἡ ἐπιγραφὴ περὶ τῆς πρὸς Νικαεῖς ὁμονοίας τῶν Νικομηδέων ἐστί· καὶ τοῦτον ὑπέσχεται τὸν ἀγῶνα ὁ λόγος, εὐκαίρως διὰ τῆς ἡδονῆς προσιέμενος, μᾶλλον γὰρ οὕτω ταῖς ψυχαῖς τὸ πιθανὸν ἐθέλει διαδύειν. ὁ δὲ δεύτερος καὶ εἰκοστὸς ἐν Νικαίᾳ εἰρῆσθαι ἡ ἐπιγραφὴ δηλοῖ περὶ ὁμονοίας, πεπαυμένης τῆς στάσεως· αὐτὸ δὲ τοῦτο διαπονεῖ ὁ ἀνὴρ, ἔπαινον τοῦ γεγονότος. ὁ δὲ κγ', περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμονοίας εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι· αὐτὸ δὲ διαπράττεται τοῦτο. καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ περὶ ὁμονοίας πρὸς τοὺς Προυσαεῖς παρακαλεῖ τοὺς Ἀπαμέας. ὁ δὲ κε', διάλεξις ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι· ἄγνοιαν δὲ ὑποπλάττεται τῆς αἰτίας ὁ διαλεγόμενος, δι' ἣν μηδὲν χρήσιμον αὐτοῦ τῶν λόγων προβεβλημένων, ἡδέως καὶ ποθοῦντες ἀκούουσι. πολιτικὸς δὲ ἐστὶ τῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ ἡ ἐπιγραφή: [καὶ] εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι. ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς φιλοφρονητικὸς ὑπάρχων αὐτῇ, ἀνθ' ὧν τιμαῖς τὸν φιλοφρονούμενον ἐδεξιοῦτο.

* ἀπέχεσθαι

Qua quidem in oratione ingens Dionis refutandi alios vis atque facultas insigniter elucescit. XV. *Ad Alexandrinos habita*, inscribitur. Vulgi in ea ingenium moresque exponit, ac perstringit. Nequaquam insuper decere, vt etiam populus Alexandrinus, qui propria tot haberet virtutis incitamenta, exortorum in republ. tumultuum ac seditionum veluti mancipium fiat. Præsertim vero illum errorem cauendum esse monet, qui in publicis conuentibus ac theatris committebatur. *Tarsicarum*, quæ duæ sequuntur, appellationem nactæ sunt. Harum prior post vrbem illam cursim laudatam, nunquam ciuitatum felicitatem metiendam docet à fontibus, fluminibus, venustis porticibus aut ædificiis, fructuumque abundantia, quæque his similia laudantur, sed eas vrbes commendari, in quibus disciplina ac virtus ciuium claresceret. Hæc quoque oratio absurdũ quendã ac probrosũ castigat morẽ in vocis emissione quadam [lasciua] ex Alexandrinorũ cõsuetudine petita, monẽs eis adsuetos vt abstineant, vel potius acerbius ipse in eos incurrẽs. Altera vero hortatur, ne calũnijs magistratus persequantur; néue paruis offensionibus statim irritentur, atque illos temere accusent. XVIII. cui nullus prægnans titulus, *Celenis* Phrygiæ vrbe *habita* est. Differit autem non esse virtutis indicium comam illam promissiorem, vt nec alia, quę ad corporis cultum pertinent, ac ne horum quidem contraria. Huic & ipsius vrbis laudatio adiungitur. XIX. Ipso mox a titulo indicat, habitam quidem primum Borysthene, sed recitatam postea in patria. In ea cum alia refert Auctor, tum Platonis imitatione prędicat de vniuersitatis opifice apud Borysthenitas se disseruisse, ac de mundi totius ornatu motuque, & elemẽtis eiusdem. Est autem illustrior hæc grauiorque prę ceteris Orationibus. *Corinthiaca* autem numero vicesima, Corinthi habita, ciues ibi obiurgat, quod statua se prius honorassent, quam tamẽ post ipsius profectionem, falsa quadam calumnia adducti, iterum sustulissent. Proxima est hęc dicendi vi ac virtute Rhodiacæ orationi. quanquam eius quod exordij loco statuit lõgitudo, hic, perinde atque alibi fere vbique, virtute vacat. XXI. inscribitur *De Nicomediensium concordia cum Nicæensibus*. Quam quidem potissimum contendit efficere hęc oratio, quę non sine iucunditatis ex ea re commemoratione, opportune profertur. Sic enim melius persuadẽdi vis hominũ sese animis insinuare solet. XXII. Nicæę pronũciatã titulus significat: *De Cõcordia, seditione iam extincta*. Hoc autẽ est hic viri institutũ, rẽ ibi tũ gestam laudibus celebrare. XXIII. in patria recitata est, *De cõcordia cũ Apamensibus*: quod ipsum ibi pertractat; vt & proxime sequenti Apamenses hortatur ad concordiam cum Prusensibus ineundam. XXV. *Disputatio est in patria*. Ignorare vero se fingit caussam ipse qui disputat, cur libenter eum & cupide audiant, cum nihil vtile ipsius orationes proponant. *Politica* dehinc inscripta est vicesima sexta oratio, recitata in patria: quemadmodum & quæ proxime sequitur; *Beneuolentiæ testificatio in patriam*, quod se beneuolo eam animo prosequentem honorifice excepisset.

DIO CHRYSOSTOMVS.

a Borysthenitica, quam in patria recitauit.

Dio Chrysostomus.

Succedit his *Apologia* seu *Defensio*, de suo in patriam amore. XXIX. *A se Philosophiæ studium in patria habita* inscribitur. Eos autem qui lapidibus ipsum cum alio quodam obruere aggressi fuerant, ac post etiam eius domum igni cremandam tradere, clementer obiurgans, minus ob ciuiles turbas esse conturbatum, peregre vagari, quam domi degere. Ciuium vero suorum erga se indignationem hinc ortam narrat, quod ruens iam ædificium quoddam instaurasset. Tricesima deinde *Concio in patria* inscribitur, idemque respicit argumentum. XXXI. In patria habita, *Politica in concione* titulum præfert: suadétque vt posthac inimicitiam ac probrosis contumelijs valere iussis, seditionem in concordiam vertant. Similiter & ea quæ sequitur habita est in patria, inscriptióque ex eo quod palam indicat; *Recusatio magistratus in Senatu*. Magistratum enim Senatorium, ad quem suffragio delectus erat, repudiat. XXXIII. *De administratione urbis Senatu*, inscriptionem præfert. In ea post breuem Senatus laudem, de ijs se purgat Dion, ob quæ in suspicionem venerat: nimirum à paterno non esse profecta consilio, quæ in administranda ciuitate filius egisset. Proxima *ad Diodorum* inscripta oratio, & ad virtutem hortatur, & a se laudare ciuitatem ait, quando qui eam laudauerat Diodorum laudibus ornat. XXXV. *De Æschylo, Sophocle, & Euripide*: seu, *De Philoctetæ arcu & sagittis*, inscripta est. b Philoctetem hæc dolo acceptum facit, quo Vlysses vsus, cum illius arcu & sagittis abierit. Sextæ porro & tricesimæ titulus est. *De Homero*: cuius Poetæ laudes prædicat: quemadmodum & Socratis illa, quæ huius Philosophi nomen præfert. Hinc illa *de Homero & Socrate*. XXXVIII. Oratio, Homeri æmulum fuisse Socratem ostendit, ac discipulum. Ab hoc item Philosophum non illam tantum familiarem adeo sibi exemplorum tractationem hausisse, sed reliquam insuper dicendi vim omnem ac venustatem imbibisse. XXXIX. *Agamemnon* seu *De rege* inscribitur: docétque oportere Regem optimis vsum consiliarijs, illis obparere, neque suum arbitrium permittere sequi. Proxima vero quæ inscribitur, *Nestor*, quanam ratione Reges admonendi sint instruit. Mox *Achilles* sequitur: qui Chironi non acquiescens, c monenti prudentia potius atque arte, quam audacia aut corporis viribus res bellicas gerendas, de neglecto consilio pœnas dedit. Quæ vero *Philoctetes* post hanc inscripta, fata eius infortunia commemorat. Post quas *Nessus & Deianira* [quæ vocatur oratio] absurdius de ijs obsequij cuiusdam causa confictam seriem quadam atque ordine meliore videtur reformare. *Chryseis* [item dicta oratio] laudatio Chryseidis est. *De regno* vero *& Tyrannide* oratio, de his ipsis disserit: vt tres deinceps sequentes, *De Fortuna* gratas simul ac Philosophicas meditationes exhibent. Ad eundem modum, quæ has excipiunt, totidem *De Gloria* orationes, suadent & monent contemnendam esse vulgi gloriam, vbi pulchræ simul & vtiles considerationes inter hortandum miscentur.

a Immo contra Photius dicit Dio laudasse se Diodorum, cum qui hanc prædicarat laudasset ciuitatem.

c Hesiodum Chironi ad Achillem ... Præceptionem ... refert Lanfan. Bereius.

ἀπολογισμὸς δὲ ἐστὶν ὁ μετ' αὐτοὺς, ὅπως διέκειτο πρὸς τὴν πατρίδα. ὁ δὲ κθ', περὶ τοῦ φιλοσοφεῖν μὲν ἐν τῇ πατρίδι ἐπιγράφεται, τοὺς δ' ἐπιχειρήσαντας * καταλεύειν αὐτόν τε καὶ ἕτερον, εἶτα καὶ ἐμπρῆσαι δὲ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, τούτους ἠπίως πως ἐπιπλήττων, τὸ πλέον αἰτιᾶται τὴν στάσιν, τῆς οἴκοι * διατριβῆς [διατριβῆς] τὰς ἐν πόλει ἀταξίας ἀμείνονα κατασκευάζει. ἡ δὲ τῶν πολιτῶν ὀργὴ κατ' αὐτοῦ, διότι φησὶ κατασκευάσαι ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀνελεῖν τὴν οἰκίαν. καὶ ὁ λ' δὲ δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι ἐπιγραφὴν φέρων, εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀποβλέπει. καὶ ὁ πρῶτος καὶ τριακοστὸς ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη, πολιτικὸς δ' ἐπιγραφὴν ἔχει ἐν ἐκκλησίᾳ. καὶ συμβουλεύει τὰς εἰς ἀλλήλους ἔχθρας ἀποθεμένους καὶ προπηλακισμῶν, τὴν στάσιν εἰς ὁμόνοιαν διαλύειν. ὡσαύτως ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη καὶ ὁ ἐφεξῆς. ὃ δὲ ἐπιγράφεται, παραίτησις ἀρχῆς ἐν τῇ βουλῇ, τοῦτο καὶ ἐνδείκνυται. ἐν ψηφίσματι γὰρ ἀρχὴν ὁ συγγραφεὺς κρινόμενος παραιτεῖται. ὁ δὲ λγ', περὶ τῆς ἐν βουλῇ τὴν ἐπιγραφὴν παρέχων, ἔπαινον μέν τινα τῆς βουλῆς ἐπέχει, ἀπολογεῖται δὲ ὑπὲρ ὧν * ὁ Δίων ὑπενοεῖτο, ὡς οὐκ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἔργα καὶ αἱ πράξεις αἱ κατὰ τὸ * πολίτευμα τοῦ παιδὸς εἰσὶ βουλῆς ἐζευγμέναι. ὁ ἐφεξῆς δὲ πρὸς Διόδωρον ἐπιγραφόμενος, προτρέπει μέν τινα ἐπ' ἀρετὴν εἰσάγει. ἐπαινεῖν δὲ τὴν πόλιν φησὶ, δι' ὧν τὸν ἐγκωμιάσαντα Διόδωρον ἐπαίνοις περιβάλλει. ὁ δὲ λε', περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, ἢ περὶ τῶν Φιλοκτήτου τόξων ἐπιγεγραμμένος, τὴν τοῦ Φιλοκτήτου πλάττει ἐξαπάτην ἣν περιβεβλημένος Ὀδυσσεὺς, λαβὼν ᾤχετο τὰ τόξα. περὶ δὲ ς καὶ λ λόγῳ ἡ μὲν ἐπιγραφὴ περὶ Ὁμήρου λέγει, ἔπαινος δὲ τοῦ ποιητοῦ διαφαίνεται, ὥσπερ καὶ τοῦ περὶ Σωκράτους ἐπιγραφομένου τοῦ φιλοσόφου. ὁ δὲ περὶ Ὁμήρου καὶ Σωκράτους λη' λόγος ὤν, ζηλωτὴν Ὁμήρου Σωκράτην καὶ μαθητὴν * ἐπιδείκνυσι. καὶ τό, τε οἰκεῖον τῆς [τῶν παραδειγμάτων] μεταχειρίσεως ἐκεῖθεν ἀναμαθεῖν τὸν φιλόσοφον ἐπιδείκνυσι, καὶ τὴν ἄλλην τοῦ λόγου χάριν καὶ δύναμιν ἐναπομάξασθαι. ὁ δὲ λθ', Ἀγαμέμνων ἢ περὶ βασιλείας ἐπιγραφόμενος, διεξεισιν ὡς δεῖ συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις βασιλέα κεχρῆσθαι, ἐκείνοις τε πείθεσθαι, καὶ μὴ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐθαδίζειν. καὶ ὧδε Νέστωρ ἐπιγραφῇ, ὅπως κεχρῆσθαι προσήκει τῇ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παραινέσει, διαλαμβάνεται. ὁ δὲ ἐφεξῆς, Ἀχιλλεὺς ἀπειθόμενος τῷ Χείρωνι, φρονήσει καὶ τέχνῃ, ἀλλὰ μὴ θράσει καὶ χειρῶν ἰσχύϊ συμβουλεύοντι μεταχειρίζεσθαι πόλεμον, ὕστερον ἔχει ἀποτῖσαι τῆς ἀπειθείας. καὶ ὁ Φιλοκτήτης δὲ, παράφρασις ἐστὶ τοῦ κατ' αὐτὸν ἀτυχήματος. εἶθ' εἷς ὁ * Νέσος καὶ ἡ Δηιάνειρα τὴν ἀπιθάνως περὶ αὐτοὺς πεπλασμένων διά τινος θεραπείας, εἰς εἱρμόν τινα καὶ τάξιν δοκεῖ τὸ ἀπίθανον μεταρρυθμίζειν. καὶ ὁ Χρυσηὶς, ἔπαινος ἐστὶ Χρυσηίδος. ὁ δὲ περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος, περὶ αὐτῶν τούτων διαλαμβάνει. καὶ οἱ ἐφεξῆς δὲ τρεῖς περὶ τύχης λόγοι, χαρίεντά τινα καὶ φιλοσοφίας ἅμα ἐχόμενα θεωρήματα διατυποῦσιν. ὡσαύτως καὶ οἱ μετὰ τούτους περὶ δόξης τρεῖς λόγοι, συμβουλευτικοὶ καὶ παραινετικοί, μηδένα λόγον τῆς τῶν πολλῶν δόξης ποιεῖσθαι, καλὰ δὲ καὶ ὠφέλιμα τῇ παραινέσει * συνδιαπλέκει θεωρήματα.

* καταλεύειν. M.M.

* διατριβῆς ...

* ὑπὲρ ὧν. M.M.

* al. τῶν πολιτικῶν.

* al. ἀποδείκνυσι.

* al. Νέσσος.

* al. συμπαρέπλεξε.

ὁ δὲ

ὁ δὲ νβ' περὶ ἀρετῆς καὶ ἐπιγράφεται καὶ διέξεισι. περὶ φιλοσοφίας δέ ἐστιν ὁ νγ'. καὶ ὁ μὲν νδ', περὶ τοῦ φιλοσόφου ὁ δὲ νε', περὶ τοῦ σχήματος ἐπιγεγραμμένος, δείκνυσιν, ὡς οὐ χιτῶνι καὶ ὑποδήματι φιλοσόφων, * οὐ καὶ τῷ ἔξω μάλιστα μόνῳ εἴδει, φιλόσοφός ἐστιν. ὁ δὲ νϛ', περὶ πίστεως ἐπιγραφῆς τυχὼν, καὶ ὁ ἐφεξῆς περὶ ἀπιστίας, παραινοῦνται φυλάττεσθαι τὸ θαρρεῖν, καὶ πιστεύειν καὶ τοῖς μάλιστα φιλεῖν δοκοῦσι. πολλοῖς γὰρ πιστεύσασι μὲν, μεγάλη ἀπήντησε συμφορά· ἀπιστίᾳ δὲ φραξαμένοις λαμπρὰ περιγέγονε σωτηρία. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ περὶ ἀπιστίας λόγος. ὁ δὲ πρὸ αὐτοῦ διέξεισιν, ὡς καὶ τὸ πιστεύειν ὡς ἐπίπαν, μεγάλα τοὺς πιστεύσαντας ἐζημίωσεν. ἡ δὲ ὑπόθεσις τοῦ νη' λόγου, ὥσπερ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ, περὶ νόμου ἐστίν· ὡς καὶ ἡ τοῦ νθ' περὶ ἔθους· ὃ περιέχειν μὲν ὅσα ὁ νόμος, ἀποδείκνυσι· μεθ' ἡδονῆς δὲ καὶ πειθοῦς μᾶλλον, ἢ βίας, καὶ ἀσφαλέστερον. δύο δὲ οἱ ἐφεξῆς περὶ φθόνου διαλαμβάνουσι. καὶ ὁ ξβ' περὶ πλούτου, τὸ ὀχληρὸν αὐτοῦ καὶ ἐπίβουλον στηλιτεύων, καὶ πολλῷ λυσιτελεστέραν αὐτοῦ παριστῶν τὴν μετὰ δικαιοσύνης πενίαν. ὁ δὲ ξγ' ἐπιγράφεται, τῶν ἐν Κιλικίᾳ περὶ ἐλευθερίας. ἐκεῖνον δὲ ἐλεύθερον παριστᾷ, ὃς τῶν ἐν αὐτῷ κύριος εἴη παθῶν, κἂν μυρίοι ἔξωθεν αὐτοῦ τοῦ σώματος ὦσι δεσπόται· καὶ δοῦλον ἐκεῖνον, ὃς ἀνδράποδόν ἐστι παθῶν, εἰ καὶ * πάσης ἄρχειν τῆς οἰκουμένης δοκεῖ. εἰς τὴν αὐτὴν * δὲ ἀναφέρεται διάνοιαν καὶ ὁ ἐφεξῆς, περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας ἐπιγραφὴν ἔχων· ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς δεύτερος περὶ δούλων ὤν. καὶ ὁ μετ' αὐτὸν δὲ περὶ λύπης, ὡς οὐ χρὴ παρεγγυᾶται τὸν γενναῖον καὶ νοῦν ἔχοντα ἄνδρα, * ὑποκατακλίνεσθαι τῷ πάθει, περιορᾶν δὲ μᾶλλον, καὶ ἀποτρίβεσθαι. καὶ ὁ ξζ', περὶ πλεονεξίας ὤν, ἀποτρέπεσθαι ταύτην παρεγγυᾷ. καὶ ὁ ξη', ὥσπερ ἐπιγέγραπται περὶ λόγου καὶ ἀσκήσεως, τοιαύτην καὶ τὴν ὑπόθεσιν ὑποβάλλει. περὶ δὲ τῆς αὐτοῦ φιληκοΐας ὁ ξθ', καὶ ἐπιγράφεται καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ ο', ἐπιγραφῆς μὲν περὶ ἀναχωρήσεως τυγχάνει· κατασκευάζει δὲ, ὡς οὐχὶ τὸ τὰς ἐρήμους διώκειν, ἀναχώρησίς ἐστι παθῶν καὶ τῶν ἐν βίῳ θορύβων· ἀλλὰ τὸ εἰς ἑαυτὸν ἐπεστράφθαι, καὶ αὐτὸν δεῖν γνῶναι ἑαυτὸν τὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων κακίας * φορολίγον ἔχοντα λόγον. περὶ κάλλους δὲ ὁ μετὰ τοῦτον λόγος, ὃν ἐπιγέγραπται τρόπον, τὸν αὐτὸν καὶ περὶ νεανίσκου διέξεισιν: ἐν ᾧ ὡς οὐ παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι καὶ βαρβάροις τὸ αὐτὸ νομίζεται κάλλος, ἄλλο δὲ παρ' ἄλλοις νικᾷ. ὁ δὲ οβ', περὶ εἰρήνης, καὶ πολέμου, τὴν τε ἐπιγραφὴν περιβάλλεται, καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ ογ', ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός. καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ περὶ εὐδαιμονίας. ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις, περὶ τοῦ δαίμονος· δαίμονας δὲ καλεῖ, τοὺς ὅσοι λαχόντες ἀρχὴν ἑτέρων, ἄμεινον περιέπειν τοὺς ἀρχομένους ἢ καὶ χεῖρον μετεσκεύασαν. περὶ δὲ τοῦ * βουλεύεσθαι ὁ οϛ' διαλαμβάνει. ὁ δὲ οζ', διάλεξιν περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ τὴν ἐπιγραφὴν πεποιημένος τινὰ τῶν ἐν αὐτῷ διέξεισι συμπιπτόντων· καὶ ὡς ὁ πολὺς ἄνθρωπος τηνικαῦτα πρὸς φιλοσοφίαν ὁρᾶν εἴωθεν, ἡνίκα αὐτῷ ὁ βίος ἀνίαις περιρρεῖται. ὁ δὲ οη', καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Μελαγκόμας, α' καὶ β' ἐπιγεγραμμένοι, ἔπαινόν τε διαγράφουσι τοῦ νεανίσκου, καὶ μνήμην ἐπὶ χρηστοῖς τελευτήσαντος καὶ λύπην. ὁ δὲ π', Χαρίδημος μὲν αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή·

* al. ὡς ὁ.
* al. [illegible]
* al. φέρεται.
* al. ὑποκατακλίνεσθαι.
* al. [illegible]
* al. [illegible]

LII. *De Virtute* & inscribitur, & disserit. LIII. Agit *De Philosophia*, vt LIV. *De Philosopho*. At LV. *De habitu cultúque corporis* inscripta, docet non ob tunicam mox & calceos philosophorum, neque ob externam cultus speciem Philosophum quemquam esse iudicandum. LVI. *De Fiducia* titulum sortitur; vt contra huic proxima *De Diffidentia*: Suadent hæ cauendum ne cui fidas, aut te credas; ne ijs quidem, qui vel maxime amare videntur. Multos enim alijs confisos in magnam incidisse calamitatem: cum diffidentia munitis manifesta contigerit salus. Sed hæc quidem illa de Diffidentia oratio. præcedens enim edisserit, Fiduciam magna vt plurimum damna confidentibus attulisse. Argumentum deinde Orationis LVIII. quod docet inscriptio, *De lege* est, vt & insequentis LIX. *De consuetudine*: quam quidem tantundem præstare, quantum lex solet, ostendit, sed cum voluptate id potius atque inductione, quam vi; multóque securius. Duæ vero Orationes, quæ sequuntur, *De inuidia* agunt. vt LXII. *De diuitiis*; quarum molestias atque insidias ita omnibus notas facit, vt vtiliorem longe esse statuat iustitia comitatam paupertatem. LXIII. Inter Cilicas orationes *De Libertate* habita inscribitur. aIllum autem liberum pronunciat, qui suarum sit dominus perturbationum, affectionúmque animi, tametsi mille eius corpori imperent domini; illum contra seruum, qui malis suis parens affectionibus seruitutem seruiat, licet mundi totius imperium tenere videatur. Quam in sententiam subsequens quoque disserit, *De seruitute & libertate* inscripta: vt & sequens, quæ *De seruis* altera est. Hinc *De ægritudine*, hortatur non oportere virum generosum ac prudentem vinci aut perturbationi succumbere, sed contemnere potius, atque obterere. LXVII. *De auaritia* inscripta, vitare hoc malum iubet. LXVIII. Oratio titulum præfert *De benedicendi exercitio*, atque hoc idem argumentum suggerit. Mox LXIX. agit, inscribitúrque *De sua[alios] audiendi cupiditate*. Septuagesimæ titulus est, *De secessu*, docétque non loca sola sectando, mox etiam vitiosas animi affectiones, ac vitæ tumultus vitari, sed ad seipsum sese conuertendo, & ad sui cognitionem contendendo, aliunde accedentis mali b exigua interim habita ratione. Proxima vt est *De pulchritudine* inscripta, sic & de adolescente disserit. Ibidem nec apud omnes gentes, etiam barbaras, idem pulcrum videri ait, sed aliud apud alios obtinere. LXXII. *De pace belóque* & agit, & titulum gestat. LXXIII. *Sapientem etiam felicem* prædicat: & sequens *De felicitate* disputat. Hinc *De genio* agitur. *Genios* autem nominat, qui aliorum ita sortiantur imperium, vt per eos aut melius cum subditis agatur, aut peius. LXXVI. est *De consultando*. LXXVII. titulus est *Disputatio de ijs, quæ in symposijs accidere solent*, eorumque nonnulla etiam narrat, ac mortalium pleresque tunc ad Philosophiam respectum habere consueuisse, cum rebus tristibus vita infestatur. LXXVIII. & altera insequens *Melancom. as prima & secunda* inscripta, cùm laudem adolescentis illius continent, tum memoriam mœroremque in secundarum rerum affluentia vita functi. Vltima & octogesima, quæ *Charidémi* nomen præfert,

Dio Chrysostomus

a Chero[illegible] Paradoxa, Philo Iud. atque Ho[illegible]

b Inseq[illegible] quidem [illegible] quod vel [illegible]

DIO CHRYSOSTOMVS.

laudationem simul ac luctum extincti iuuenis commisceet.

CCX.

CAESARII *Capita Ecclesiastica* CCXX.

a Anhac iam in qua ... Dialogi ... Gregor. Nazianzeni ... B... edidit.

LEGI CAESARII Librum, *a Capita* continentem *Ecclesiastica* ccxx. quibus partim enunciata quædam explicantur, partim quæstiones soluuntur. Dicas autem hunc scriptorem, & ætate etiamnum florere, & cum Rhetoricæ quasi ... tum externæ non minus quam nostræ Philosophiæ eruditione turgere. Quamquam non minima deesse videntur, vt verbo dicam, quo motus illi atque impetus decore careant. Attamen clara eius dictio est (crebro licet ad poeticas voces iuueniliter deflectat, atque ab vsitata constructione, non sine defectu aliquo, recedat) & ad summam dogmatum accurationem parum sane ei deest. Per Quæstiones porro & Responsiones, suppositis quoque personis [interloquentibus,] composita illi oratio est, & quidem Gregorij, vt aiunt, *b* cuius hunc Auctorem esse fratrem *Theologi* cognomentum indicat.

b Negat id ... argumento ... X. B. Greg. Nazianz.

CCXI.

DIONYSII ÆGEI *Dictyacorum* *Capita* C.

a Eas ... videtur ... Photius, prae... sermo ... Opus (sup. Cod. CLXXXV) ... sermo ... ad...

LECTA DIONYSII ÆGEI *a Dictyaca*, quæ inscribuntur. Libellus erat centum absolutus capitibus, quorum quinquaginta suam singula sententiam asserebant: totidem vero suam quodlibet adstructam antea hypothesin, euertere conabantur; ita vt sua cuique assertioni refutatio statim opponeretur. Ipsa porro elocutio neque admodum exornatur, neque tamen sine venustate negligitur: præsertim cum non ad ostentationem aliquam, sed ad disputationem potius Opus hoc comparatum sit à suo Auctore, cui tenue dicendi genus & cognatarum rerum series curæ fuit. Vtilis autem liber ijs est, qui in Dialecticis exercentur, atque ista ... suo argumento comprehensa.

I. Ab vtroque parente mitti semen, animantiaque gigni: & contra, non ab vtroque. II. Ex vniuerso corpore semen excerni: contra vero a testiculis. III. Concoctionem calore fieri: contra vero non item. IV. Attritu concoctionem fieri: & attritu minimè fieri. V. Putrefactione fieri concoctionem: contra vero minimè. VI. Proprietate spiritus concoctionem fieri: contra non item. VII. Succorum proprietate concoctio fit; vel minimè. VIII. Proprietate caloris fit concoctio: & non item. IX. Calore digestionem fieri: & non item. X. Ciborum distributionē per caloris ad se attractionē fieri; vel minimè. XI. Spiritu fit digestio: aut non itē. XII. Arteriarum applicatione digestio fit: minime vero sic. XIII. Digestio fit per absentiā cum vacuitate: & quod nō per incertā siue quamcūque absentiam fieri soleat digestio. XIV Ex eo glaucedo nascitur, quod alimento suo visualis porus destituatur: & nō item. XV. Sanguinis illapsu in visionis porum glaucedo fit oculorum: & non item. XVI. Humidorum crassitie atque exhalatione fit glaucedo: & non fit.

ἔπαινον δὲ καὶ πένθος ἐπὶ τελευτήσαντι συνδιαπλέκει τῷ υἱῷ.

ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ ἘΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ κεφάλαια σκʹ.

a. Cæsarij capita Ecclesiastica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Καισαρίου βίβλος, ἐν ᾗ κεφάλαια περιείχετο ἐκκλησιαστικά· τούτων μὲν ῥητῶν ἀναπτύξεις, τοῦτο δὲ συζητήσεων ἐπιλύσεις κʹ καὶ σʹ. ὁ μὲν ἀνὴρ ἔοικε νεάζειν τε, καὶ πρὸς ῥητορικὴν μὲν λόγων, μαθήσει τε τῇ ἔξωθεν σοφίας καὶ τῆς ἡμετέρας σφριγᾶν· δέονται δ' ὅμως οὐκ ἐλαχίστου, ἵνα συντόμως εἴπω, εἰς τὸ μὴ καταισχύνειν τὰς ὁρμάς. τὴν σαφής τε ἐστὶ τὴν φράσιν, εἰ καὶ πρὸς ποιητικὰς ἐκνεωτερίζει λέξεις πολλάκις, καὶ τὸ κοινὸν τῆς συντάξεως μετιών ἐστιν, ὅπου εἴπερ ἐλλιπὴν φέρεται καὶ τοῦτο, καὶ πρὸς τὴν τῶν δογμάτων ἀκρίβειαν, ὀλίγου αὐτοῦ δεῖ. ἐρωτήσεις δὲ καὶ ἀποκρίσεις μεθ' ὑποβολῆς προσώπων, τὸ τοῦ λόγου σχῆμα πεποίηται. εἶναι δέ φασι Γρηγορίου· οὗ τὸ θεολόγος ἐπώνυμον τὸν συγγραφέα ἀδελφὸν δηλοποιεῖ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑἸΓΕΩΣ ΔΙΚΤΥΑ-κῶν βιβλιδάριον κεφαλ. ρʹ.

aa. Dionysij Ægei Dictyaca.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Διονυσίου αἰγέως, δικτυακῶν ἐστὶ ἡ ἐπιγραφή. ἦν δὲ ἄρα τὸ βιβλιδάριον κεφαλαίοις ἀπαρτιζόμενον ρʹ. ὧν τὰ μὲν ἰδίᾳ εἰ ἑκάστην ὑπόθεσιν κατεσκεύαζε, πεντήκοντα δὲ ταῦτα ἦν. τὰ δὲ λοιπὰ πεντήκοντα, ἀνασκευὴν ἕκαστον πρὸς ἑκάστην τῶν κατεσκευασμένων ἐπεισάγει, ἑκάστῃ κατασκευῇ ἀντιπαρατιθεμένης παρ' αὐτὸ, καὶ κατὰ συνέχειαν, τῆς ἀνασκευῆς. καὶ ἡ μὲν ἑρμηνεία τοῦ λόγου οὔτε ἐξωραΐζεται, οὔτε ἔρριπται τοῦ κάλλους. ἅτε ὅτι * οὐδ' ἐπιδεικτικῶς, ἀλλ' εἰς τὸ γυμνάσιον τῷ συγγραφεῖ τὸ σπούδασμα διατείνει, καὶ ἰσχνότητος αὐτοῦ καὶ τῆς συστοιχίας μέλει. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς τῷ διαλεκτικῷ εἴδει ἀσκουμένοις. ἡ δὲ ὑπόθεσις λέγει ταῦτα. ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἡ καταβολὴ τοῦ σπέρματος, καὶ ζωογονία γίνεται, καὶ τοὐναντίον οὐκ ἐξ ἀμφοτέρων. δεύτερον, ὅτι ἀφ' ὅλου τοῦ σώματος ἡ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις, καὶ τοὐναντίον ὅτι ἀπὸ τῶν διδύμων. τρίτον, ὅτι ἡ πέψις θερμασίᾳ γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. τέταρτον, ὅτι τρίψει ἡ πέψις γίνεται, καὶ ὅτι οὐ τρίψει. πέμπτον, ὅτι σήψει ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐ σήψει. ἕκτον, ὅτι τοῦ πνεύματος ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ἕβδομον, ὅτι χυμῶν ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ὄγδοον, ὅτι θερμασίας ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ἔνατον, ὅτι θερμασίᾳ ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. δέκατον, ὅτι ἡ ἀνάδοσις πρὸς τὴν θερμασίαν ἐφ' ἑαυτὴν ἕλκειν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιαʹ, ὅτι τῷ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιβʹ, ὅτι τῇ τῶν ἀρτηριῶν προσθέσει ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιγʹ, ὅτι τῇ κατὰ κενὸν ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐ κατὰ τὴν ἄδηλον ἀπουσίαν ἡ ἀνάδοσις. ιδʹ, ὅτι δι' ἀτροφίαν τοῦ ὀπτικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις συμβαίνει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιεʹ, ὅτι παρέμπτωσις αἵματος εἰς τοὺς ὀπτικοὺς πόρους ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιςʹ, ὅτι κατὰ ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω.

* in Vatic. M. M.

ιζʹ, ὅτι

* al. πυρώσιν. ιζ', ὅτι ἡ φρενῖτις, * κατὰ διάτασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορὰν τοῦ αἵματος γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιη', ὅτι κατὰ θερμασίας πλεονασμὸν ἡ φρενῖτις συμβαίνει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιθ', ὅτι κατὰ φλεγμονὴν ἡ φρενῖτις καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κ', ὅτι ὁ λήθαργος ἐκ φλεγμονῆς γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κα', ὅτι κατὰ διάτασιν [illegible] καὶ φθορὰν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κβ', ὅτι [illegible] τὸ σῶμα ἡ τοῦ πιεῖν καὶ φαγεῖν συνίσταται [illegible], καὶ ὅτι περὶ μόνον τὸν στόμαχον. κγ', ὅτι [illegible] φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις περὶ διάνοιαν. κδ', ὅτι καθ' ὑγρῶν ἔνδειαν τὸ δίψος, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κε', ὅτι περὶ τὸν στόμαχον διπλῆ τις [illegible], καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κς', ὅτι ἡ [illegible] μῆνιγξ [illegible], ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐχ αὕτη, ἀλλ' ἡ ἐκτός. κζ', ὅτι ἀναδιδόμενα [illegible] καθαίρει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ κατὰ [illegible]. κη', ὅτι οὐ χρηστέον τοῖς καθαρτικοῖς [illegible], καὶ ὅτι [illegible] χρηστέον [illegible] καὶ [illegible]. λ', ὅτι λουτρὸν τοὺς πυρέσσοντας λυσιτελεῖ, καὶ ὅτι [illegible]. λα', ὅτι [illegible] ἐν ταῖς [illegible] κλύζειν, καὶ ὅτι [illegible]. λβ', ὅτι [illegible] χρῆσθαι, καὶ ὅτι [illegible]. λγ', ὅτι [illegible] καταπλάσμασι θεραπεύειν, καὶ [illegible] σφαιρῶν μόνον χρῆσθαι. λδ', ὅτι [illegible] συμφέρειν, καὶ ὅτι συμφέρειν. λε', ὅτι [illegible] ἡ καρδία αἷμα, καὶ ὅτι [illegible]. λς', ὅτι οὐχ ἡ καρδία τὸ πνεῦμα [illegible], ἀλλ' αἱ ἀρτηρίαι [illegible], καὶ ὅτι ἔμπαλιν. λζ', ὅτι ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῆς. λη', ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ἀρτηρίαις ὑπάρχει, καὶ ὅτι οὐχ ὑποδοχεῖα αἱ ἀρτηρίαι αἵματος. λθ', ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ἄκρῳ ἁπλᾶ [illegible], καὶ ὅτι πεπλεγμένα ἐστίν. μ', ὅτι διὰ τῶν νεύρων ἡ αἴσθησις καὶ ἡ κίνησις τῶν ζώων, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. μα', ὅτι ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μβ', ὅτι ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μγ', ὅτι ἡ κοιλία [illegible] ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μδ', ὅτι πάντων τῶν [illegible] ἀρχὴ, μῆνιγξ ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. με', ὅτι πνεῦμα ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχή. μς', ὅτι ἡ παρὰ τὴν * ῥάχιν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μζ', ὅτι ἡ καρδία ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μη', ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἀρχὴ νεύρων, ἀλλ' ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μθ', ὅτι οὐ περὶ καρδίαν τὸ διανοητικὸν, ἀλλὰ περὶ κεφαλὴν, καὶ ὅτι ἔμπαλιν. ν', ὅτι τὸ διανοητικὸν ἐστὶ περὶ τὴν μέσην τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίαν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ταῦτα καὶ ἡ ὑπόθεσις διατείνεται).

XVII. Phrenitidem fieri per distentionem meningis, sanguinisque corruptionem: & non ita fieri. XVIII. Ex caloris excessu nasci phrenitidem: & non item. XIX. Per inflammationem phrenitidem nasci: & non item. XX. Lethargum ex inflammatione fieri: & non ita. XXI. Per distentionem corruptionemque lethargicos fieri: & non item. XXII. Per vniuersum corpus diffusum appetitum edendi atque bibendi: & tantum in stomacho existere. XXIII. Edendi atque bibendi appetitum in imaginatione situm esse. XXIV. Ex humorum inopia sitim nasci: & non item. XXV. In stomacho duplicem spectari efficiendi vim: & vero minimo. XXVI. a Interior cerebri pellicula in concauitate principium est neruorum: & vero minime, sed exterior. XXVII. Pharmaca diffusa per corpus purgare; & non item, sed ipso adlapsu. XXVIII. Non euenter in purgantibus medicamentis vtendum esse. XXIX. Vim lauatium sponte cessantibus esse cōcedendū: & non esse, cū perniciosus sit. XXX. Balnea febricitantibus vtilia esse: item nō noxia esse. XXXI. In morbo [illegible] clysteres vtendum: & non vtendum. XXXII. Nō esse in morborum initio [illegible] vtendum: itemque perutile esse. XXXIII. Caput cataplasmatis curandum: & non item, sed olfactoriis duntaxat vtendum. XXXIV. Vomitus prouocationem mali prodesse: item non valere esse. XXXV. Cor emittere sanguinem: & contra non emittere. XXXVI. Cor non emittere spiritum, sed arterias potius ipsum attrahere: & contra. XXXVII. Cor à seipso moueri: itemque non à seipso. XXXVIII. Sanguinem natura in arteriis existere: & arterias non esse sanguinis receptaculum. XXXIX. Vasa omnia in summo simplia esse: item complicata esse atque inuoluta. XL. Per neruos sentiri esse & moueri animantibus: & non esse. XLI. Venarum cor esse principium & non esse principium. XLII. Iecur venarum esse principium; & rursum non esse. XLIII. E ventriculo venas nasci: & nō nasci. XLIV. Omniū vasorum principium esse meningas seu cerebri tunicam: & non esse. XLV. Spiritum esse arteriarum originem: & contra, nō esse. XLVI. Arteria illa, quæ iuxta dorsi spinam sita, principium arteriarum est: & non est. XLVII. Cor esse arteriarum principium: & non esse. XLIIX. Neque cor neruorum principium est, sed cerebrum ambiens pellicula: & nō est. XLIX. In corde non esse intelligendi vim, sed in capite: & contra. L. Intelligendi vim in medio esse cerebri ventriculo: & non esse. Hæc igitur opus illud [efficere] contendit.

Dionysius Aegeus.

a Sup. Cap. 3. in fine.

* al. ῥάχιν.

ΑἸΝΗΣΙΔΉΜΟΥ ΠΥῬΡΩΝΊΩΝ λόγοι η'.

ÆNESIDEMI De Pyrrhoniis Libri IIX.

CCXII.

212. Ænesidemi de Pyrrhoniis libri VIII.

Ἀνεγνώσθησαν Αἰνησιδήμου πυῤῥωνίων λόγοι ὀκτώ. ὁ μὲν ὅλος προθέσις τοῦ βιβλίου, βεβαιῶσαι, ὅτι οὐδὲν βέβαιον εἰς κατάληψιν, οὔτε διὰ αἰσθήσεως ἀλλ' οὔτε μὴν διανοήσεως: διὸ οὔτε τοὺς πυῤῥωνίους, οὔτε τοὺς ἄλλους εἰδέναι τὴν ἐν τοῖς οὖσιν ἀλήθειαν· ἀλλὰ τοὺς μὲν κατ' ἄλλην αἵρεσιν φιλοσοφοῦντας, ἀγνοεῖν τε τἆλλα, καὶ ἑαυτοὺς μάτην κατατρίβειν καὶ δαπανᾶν συνεχέσιν ἀνίαις.

Legi Ænesidemi Pyrrhoniorum libros octo. Cuius quidem Operis scopus est, hoc videlicet probare, Nihil certo comprehendi aut sensu, aut ipsa etiam intelligentia posse. Quare neque Pyrrhonios, neque cæteros, quæ in rebus ipsis lateat, veritatem scire. Reliquarum ergo sectarum philosophos cum alia ignorare multa, tum quod frustra sese assiduis molestiis torqueant, atque absumant:

a Aliter nimirum recte Opera legimus.

AENESIDEMVS.

a Eius vitam ac placita descripsit Diog. Laert. qui frequenter huius Aenesidemi meminit.

quin & hoc ipsum ignorare, quod nihil eorum comprehenderint, quæ iam opinentur se comprehédisse. At qui ex *a* Pyrrhonis instituto [ait] philosophatur, cætera felix, in eo quoque sapit, quod vel in primis intelligat, nihil à se certo comprehensum esse. Immo & hoc studiose agat, ne cui eorum, quæ cognorit, affirmando potius, quam negando assentiatur.

Porro tota huius Operis Commentatio quid propositum habeat, iam dictum. Libros ipsos Academico cuidam sodali Lucio *b* Tuberoni inscripsit, domo Roma, & claris ibi natalibus orto, quique magistratus gesserit ciuiles non vulgares.

b al. Netoni.

PRIMO igitur Libro *c* Pyrrhoniorum & Academicorum discrimen referens, tantum non emissa voce ista dicit: Academicos dogmata cõstituere, & alia certa atque indubitata ponere, alia rursum sine vlla dubitatione tollere: Pyrrhonios autem dubios hærere, & ab omni dogmate liberos atque solutos esse; vt eorum etiam nemo omnino, aut comprehendi omnia posse, aut non posse dixerit; sed nihilo magis talia, quam talia esse, aut tunc quidem talia, aliàs vero non talia, vel vni quidem huiusmodi, alij vero non huiusmodi, tertio etiam plane non esse. Neque rursum omnia esse communiter eiusmodi, vt assequi illa quispiam possit, vel quędam saltem horum assequi non possit, sed non magis fieri posse, vt quis ea assequatur, quam vt non assequatur: vel nũc quidem assequi possit, tunc verò non item. Immo neque verũ, neque falsum, neque probabile, neque ens, neque non ens, sed idem, vt sic dicatur, non potius verum esse, quàm falsum: aut probabile potius, quam improbabile: aut ens, quam non ens, aut tum quidem tale, alias vero aliusmodi: aut vni tale, mox alteri etiam non tale. Nihil enim in vniuersum Pyrrhonios definire, ne hoc quidem ipsum, quod nihil definiatur. Verum cum non suppetat, vt aiunt, quod sensa mẽtis efferamus, sic loqui solemus. At qui ad Academiam, maximéque ad hanc nouam pertinent, inquit, cũ Stoicis interdum opinionibus consentiunt, & (si verum fateri volumus) Stoici ipsi, sed qui cũ Stoicis pugnent, videntur. Deinde & de multis decreta statuunt. Virtutem enim atque amentiam inducunt: bonum quoque, & malum velut principia ponunt: verum item, & falsum, rursum probabile, & improbabile, ens dein, & nõ ens, aliáque non pauca certo definiunt: ambigere se tantum dicentes de cõprehensiua imaginatione. Quamobrem Pyrrhonij, dum nihil definiunt, omnino irreprehensi permanent: verum Academicis, ait, pares cum alijs Philosophis rationes reddendæ. Illud porro maximũ: Quod illi de re qualibet sibi oblata dubitãtes, non tantum eundem perpetuo teneant ordinem, sed nunquam etiam secum ipsi pugnent, cum hi secum pugnare se, ne sentiant quidem. Simul enim ponere quidpiam, & rursum indubitanter tollere, simul item dicere communiter aliqua esse comprehensibilia, & non esse, manifestam vtique pugnam adfert. Alioquin quomodo fieri possit, vt qui cognorit hoc esse verum, illud falsum, adhuc dubitet, atque ambigat: & non certo prius illud amplectatur, alterum euc declinet? Nam si ignoratur hoc bonum esse, aut malum: vel hoc verum, illud falsum: & hoc existere, illud vero minime: omnino fatendum horum singula comprehendi non posse:

c A. Gell. lib. XI. cap. 5. legend. & Sext. Pyrrhon. Hypotyp. lib. 1. cap. 33.

καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀγνοεῖν, ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς τῶν δοξάντων εἰς κατάληψιν ἐληλυθέναι, κατείληπται. ὁ δὲ κατὰ Πύρρωνα φιλοσοφῶν, τά τε ἄλλα εὐδαιμονεῖ, καὶ σοφός ἐστι τοῦ μάλιστα εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ βεβαίως κατείληπται. ἃ δὲ καὶ εἰδείη, οὐδὲν μᾶλλον αὐτῶν τῇ καταφάσει, ἢ τῇ ἀποφάσει γενναῖός ἐστι συγκατατίθεσθαι. ἡ μὲν οὖν ὅλη τοῦ βιβλίου διάληψις, ὃ βούλεται, εἴρηται. γράφει δὲ τοὺς λόγους Αἰνησίδημος προσφωνῶν αὐτοὺς τῶν ἐξ ἀκαδημίας τινὶ συναιρεσιώτῃ Λευκίῳ * Νέρωνι, γένος μὲν ῥωμαίῳ, δόξῃ δὲ λαμπρῷ ἐκ προγόνων, καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς οὐ τὰς τυχούσας μετιόντι. Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαφορὰν τῶν τε πυρρωνείων καὶ τῶν ἀκαδημαϊκῶν εἰσάγων, μικροῦ γλώσσῃ αὐτῇ ταῦτα φησίν· ὡς οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας, δογματικοί τέ εἰσι καὶ τὰ μὲν τιθέασιν ἀδιστάκτως, τὰ δὲ αἱροῦσιν ἀναμφιβόλως. οἱ δ' ἀπὸ Πύρρωνος ἀπορητικοί τέ εἰσι καὶ παντὸς ἀπολελυμένοι δόγματος· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν τὸ παράπαν, οὔτε ἀκατάληπτα πάντα εἴρηκεν, οὔτε καταληπτά· ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον τοιάδε ἢ τοιάδε· ἢ τότε μὲν τοῖα, τότε δὲ οὐ τοῖα· ἢ ᾧ μὲν τοιαῦτα, ᾧ δὲ οὐ τοιαῦτα· ᾧ δὲ οὐδ' ὅλως ὄντα· οὔτε μὴν ἐφικτὰ πάντα κοινῶς, ἤ τινα τούτων οὐκ ἐφικτά, ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον ἐφικτὰ ἢ οὐκ ἐφικτά· ἢ τότε μὲν ἐφικτά, τότε δὲ οὐκ ἐφικτά. καὶ μὴν οὐδ' ἀληθινόν, οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ πιθανόν, οὐδ' ὄν, οὐδὲ μὴ ὄν· ἀλλὰ τὸ αὐτό, ὡς εἰπεῖν, οὐ μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, ἢ πιθανὸν ἢ ἀπίθανον· ἢ ὄν, ἢ οὐκ ὄν. ἢ τότε μὲν τοῖον, τότε δὲ τοῖον· ἢ ᾧ μὲν τοιόνδε. ᾧ δὲ καὶ οὐ τοιόνδε. καθόλου γὰρ οὐδὲν ὁ πυρρώνειος ὁρίζει. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι οὐδὲν ὁρίζεται· ἀλλ' οὐκ ἔχοντες, φασίν, ὅπως τὸ νοούμενον ἐκλαλήσωμεν, οὕτω φράζομεν. οἱ δ' ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας φησὶ μάλιστα τῆς νῦν, καὶ στωϊκαῖς συμφέρονται ἐνίοτε δόξαις, καὶ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, στωϊκοὶ φαίνονται μαχόμενοι στωϊκοῖς. δεύτερον, καὶ περὶ πολλῶν δογματίζουσιν. ἀρετήν τε γὰρ καὶ ἀφροσύνην εἰσάγουσι, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὑποτίθενται, καὶ ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος, καὶ δὴ καὶ πιθανὸν καὶ ἀπίθανον, καὶ ὂν καὶ μὴ ὄν· ἄλλα τε πολλὰ βεβαίως ὁρίζουσι. διαμφισβητεῖν δέ φασι περὶ μόνης τῆς καταληπτικῆς φαντασίας. διὸ οἱ μὲν ἀπὸ Πύρρωνος, ἐν τῷ μηδὲν ὁρίζειν, ἀνεπίληπτοι τὸ παράπαν διαμένουσιν· οἱ δὲ ἐξ ἀκαδημίας * φησὶν ὁμοίας τὰς εὐθύνας τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις ὑπέχουσι. τὸ δὲ μέγιστον, οἱ μὲν περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος διαποροῦντες, τό, τε σύστοιχον διατηροῦσι, καὶ ἑαυτοῖς οὐ μάχονται. οὐδὲ * μαχομένοις ἑαυτοῖς [οὐ] συνίσασι. τὸ γὰρ ἅμα τιθέναι τι καὶ αἴρειν ἀναμφιβόλως, ἅμα τε φάναι κοινῶς * ὑπάρχειν καταληπτά, μάχην ὁμολογουμένην εἰσάγει· ἐπεὶ πῶς οἷόν τε γινώσκοντα, τόδε μὲν εἶναι ἀληθές, τόδε δὲ ψεῦδος, ἔτι διαπορεῖν καὶ διστάσαι· καὶ οὐ σαφῶς τὸ μὲν ἑλέσθαι, τὸ δὲ περιστῆναι; εἰ μὲν ἀγνοεῖται, ὅτι τόδε ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακὸν· ἢ τόδε μὲν ἀληθές, τόδε δὲ ψεῦδος· καὶ τόδε μὲν ὄν, τόδε δὲ μὴ ὄν: πάντως ὁμολογητέον ἕκαστον ἀκατάληπτον εἶναι.

* al. Τοβέρωνι

Academici.

Pyrrhonij.

* al. φασὶν

* al. μαχομένους

* al. ὑπὸ μὴ ὑπάρχειν

οἱ δ'

εἰ δὲ ἐναργῶς κατ' αἴσθησιν ἢ κατὰ νόησιν καταλαμβάνεται· καταληπτὸν ἕκαστον φατέον. Ταῦτα μὲν ἀρχόμενος τῶν λόγων, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, τὴν διαφορὰν τῶν Πυρρωνίων καὶ Ἀκαδημαϊκῶν ὑποδεικνύς, σχεδόν τι ὁ Αἰνησίδημος ἐξαγγέλλει. Ἐφεξῆς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρῶτον, καὶ τὴν ὅλην ἀγωγὴν ὡς τύπῳ καὶ κεφαλαιωδῶς τῶν Πυρρωνίων παραδίδωσι λόγων. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κατὰ μέρος ἤδη ἀρχόμενος ἐπεξιέναι τὰ ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα, περί τε ἀληθῶν καὶ αἰτίων διαλαμβάνει, καὶ παθῶν, καὶ κινήσεως, γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς, καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων, κατὰ πάντα αὐτῶν τὸ ἄπορον καὶ ἀκατάληπτον ἐπικρίνων, ὡς οἴεται, συλλογισμοῖς ὑποδεικνύς. Καὶ ὁ τρίτος δὲ αὐτῷ λόγος περὶ κινήσεως, καὶ αἰσθήσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὰ ἰδιωμάτων, τὰς ὁμοίας περιεργαζόμενος ἐναντιολογίας, εἰς τὸ ἀνέφικτον καὶ ἀκατάληπτον ὑποσύρει καὶ αὐτά. Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ σημεῖα, οἷα δή φαμεν τὰ φανερὰ τῶν ἀφανῶν, * οὐδ' ὅλως εἶναι φησίν, ἠπατῆσθαι δὲ κενῇ προσπαθείᾳ τοὺς οἰομένους. Ἐγείρει δὲ τὰς ἐξ ἔθους ἐφεξῆς ἀπορίας, περί τε τῆς ὅλης φύσεως καὶ κόσμου καὶ θεῶν, οὐδὲν τούτων εἰς κατάληψιν πίπτειν διισχυριζόμενος. Προβάλλεται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ πέμπτος λόγος, τὰς κατὰ τῶν αἰτίων ἀπορητικὰς λαβάς, μηδὲν μηδενὸς αἴτιον ἐνδιδοὺς εἶναι, ἠπατῆσθαι δὲ καὶ τοὺς αἰτιολογοῦντας φάσκων, καὶ τρόπους ἀριθμῶν, καθ' οὓς οἴεται αὐτοὺς αἰτιολογεῖν ὑπαχθέντας εἰς τὴν τοιαύτην περιενεχθῆναι πλάνην. Καὶ ὁ ἕκτος δέ, τὰ ἀγαθὰ καὶ κακά, καὶ ἔτι τὰ αἱρετὰ καὶ φευκτά, ἔτι * προηγμένα τε καὶ ἀποπροηγμένα, εἰς τὰς αὐτὰς ἐρεσχελίας ἄγει, τό γε εἰς αὐτὸν καὶ ταῦτα τῆς καταλήψεως ἡμῶν καὶ γνώσεως ἀποκλείων. Τὸν μέντοι ἕβδομον, κατὰ τῶν ἀρετῶν ὁπλίζει, διισχυριζόμενος λέγων τοὺς * φιλοσοφοῦντας περὶ αὐτῶν ἀναπλάσαι δόξας, καὶ αὐτοὺς ἀποβουκολεῖν, ὡς εἰς τὴν τούτων εἴσοδον πρᾶξίν τε καὶ θεωρίαν ἀτημέλητοι. Ὁ δὲ ὄγδοος, κατὰ τοῦ τέλους ἐνίσταται, μήτε τὴν εὐδαιμονίαν, μήτε τὴν ἡδονήν, μήτε τὴν φρόνησιν, μήτ' ἄλλο τι τέλος * ἐπιχωρῶν εἶναι, ὅπερ ἄν τις τῶν κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεων δοξάσειεν· ἀλλ' ἁπλῶς οὐκ εἶναι τέλος τὸ πᾶσιν ὑμνούμενον. Οἱ μὲν οὖν τῶν Αἰνησιδήμου λόγοι πρὸς τοιοῦτον ἀγῶνα κατατείνονται. Ὅτι δὲ ματαιότης * αὐτῶν καὶ πολλὴ λέσχη ἡ σπουδή, Πλάτωνί τε καὶ πολλοῖς ἄλλοις τῶν πρὸ ἡμῶν τὸν ἔλεγχον ἔδοσαν, καὶ ὅτι μηδὲν εἰς δόγμα συντελεῖ, καὶ τοῦτο κατάδηλον· ὅπου γε καὶ τὰς οὔσας δογματικὰς θεωρίας ἐλαύνειν ἡμῶν τῆς διανοίας ἐπεχείρησαν. Τοῖς μέντοι κατὰ διαλεκτικὴν μελέτην πονουμένοις, ἂν μὴ τὸ ἀσυνεικῆ αὐτῶν τοῖς * λόγοις ἐνδιδῶσιν, ἡ κρίσις πρὸς ἀγχίνοιαν συνεισενεγκαμένη, τὸ βιβλίον οὐκ ἄχρηστον.

Margin notes (Greek column):
* al. εἰ δὲ ... ἀπατᾶσθαι ...
* al. προηγμένα τε καὶ ἀποπροηγμένα.
* al. φιλοσοφοῦντας.
* al. τὸ πρὸς σχέσιν.
* αὐτῷ.
* al. λογισμοῖς.

sint evidenter sensu vel intelligentia horum quidque percipiatur, comprehensibile iam non esse quodlibet dicendum est. Haec, aliaque id genus, ab ipso mox librorum initio discrimen Pyrrhonios inter & Academicos ostendens, Aenesidemus exaggerat pertractatque. Verum deinceps Pyrrhoniarum rationum institutum eodem libro primo paucis ac summatim tractaturus.

Secundo deinde libro singulatim iam, quae universe dixerat, tractare incipiens, de Veris & Caussis disputat, deque affectionibus, de motu item, & generatione atque corruptione, ac de horum contrariis; adeo ut has haec omnia dubia esse atque incomprehensibilia totis viribus, ut putat, ratiocinationibus ante oculos ponens.

Tertius post haec liber de motu & sensu, eorumque proprietatibus, similes contradictiones curiosius investigando, ad ea quae nemo assequi aut comprehendere possit, haec quoque abripere conatur.

Quarto autem libro signa rerum obscurarum, quae nos manifesta esse dicimus, ne esse quidem vult: sed eos decipi inani affectione cogitat, hoc opinantur. Movet & ex more alias deinde quaestiones de universa natura, de mundo, de Diis, nihil horum percipi posse contendens.

Proponit ipsis & Quintus liber dubitandi adversus Caussas occasiones, nihil ullius rei caussam esse contendens, & falli eos qui Caussas dicere conentur: modos etiam narrans, quibus Caussas reddere studeant, qui coacti iam in hoc errore versentur.

Sextus vero bona & mala, quaeque expetenda & quae fugienda, a praeposita adhaec atque rejecta in eandem sui dubitatoriam disputationem adducit: quae, quantum in ipso est, a nostra quoque comprehensione atque cognitione excludit.

Septimum adversus virtutes instruit, referens varias easque opiniones nequidquam commentos esse Philosophos, seipsos decipientes, quasi iam ad earum actionem contemplationemque pervenirent.

Quibus hos omnes Octavus accedit liber, contra [bonorum] finem disputat, neque beatitudinem illum esse, neque voluptatem, neque prudentiam, neque aliud eorum quidpiam quod cuiuscunque Philosophorum sectae sit opinando asserere queat: sed omnino finem non esse, ab omnibus licet decantetur.

Igitur ad hunc modi concertationem diriguntur Aenesidemi libri, cum Platonem, aliique ante nos pluribus eos indicarent stultitia plenum ac nugatorium. Opus esse nihilominus ipsum ad aliquod dogma confirmandum prodesse, atque est manifestum, ubi etiam ipsas quoque inhaerentes nostrae menti dogmaticas contemplationes expellere aggressus est. Si qui tamen in Dialecticis exerceter, non inutilis hic liber: modo ne horum parum adhuc confirmata mens, his ratiocinationibus inhaerescat, iudicandique perspicacitas vitiata non sit.

Margin notes (Latin column):
Aenesidemus.
a προηγμένα τε καὶ ἀποπροηγμένα quae dicuntur apud Stoicos, vide Ciceronem lib. III. de Finibus. Conferatur Sextus Empiricus lib. III. Pyrrhon. Hypot. cap. 24. init.

ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΟΥ ἹΣΤΟΡΙΚΩΝ.

212. Agatharchidae historica.

Ἀνεγνώσθη Ἀγαθαρχίδου ἱστορικόν. ἔστι δὲ αὐτὸν, Ἀγαθάρχου ἐνομάζουσι. τούτῳ πατρὶς

Agatharchidae Historica.

Legi Agatharchidae, quem Agatharchum quidam nominant, *Opus historicum*. Huic patria

ACATHARCHIDES.

Cinnæus, institutor Grammaticus fuit. scribam tamen atque anagnosten munus eum obiisse, præstitum his functionibus Heraclidæ Lembo ministerium, indicium fecit. Fuit & alumnus Cinnæi.

Scripsisse autem Asiaticas res libris decem, & de Europæ rebus a libris quadraginta nouem historiam pertexuisse, didicimus. Eius autem b libri quinque rubrum mare, quæque ad illud pertineant, exponunt. Et hæc quidem omnia ipsemet extremo libro quinto commemorat. Vbi & ob alias certas causas à scribendo se cessare ait, quodque exacta iam ætas in senium vergeret. Sunt qui præter hæc alia ab illo conscripta tradunt, quæ mihi videre nunquam contigit. Nam & Compendium aiunt vno libro reliquisse eorum, quæ de rubro mari scripsisset: itē de Troglodytis libros quinque: sed & Epitomen eius Lydes ab Antimacho scriptæ: Rursum aliud Breuiarium eorum, quæ de collectione admirabilium ventorum scripta extarent. Historiarum adhæc Excerpta composuisse, atque De amicorum inter ipsos consuetudine.

Est autem hic vir, quantum eius libris legendis cognoscere potui, grandiloquus, & sententiis abundans. Qui orationis magnitudine ac dignitate præ cæteris quidem gaudet, sed verbis selectioribus non admodum videtur addictus. neque tamen dum vsitatas per omnia consuetasque voces non adhibet, nouas ipse formaturus, aut inusitatorum vocabulorum artifex quispiam: etiam quandam speciem præferentem phrasin e non nouis vocabulis effecerit. Quod quidem artificium ingeniose adeo sibi subnectit, vt nec inueteratum quidquam videatur, nec minor sit, quam si vsitatas attulisset voces perspicuitas. Vtitur etiam sententiis, quæ eius prudentiam non minus, quam industriam manifeste declarant. Ad verborum item immutationem rectius adsumendam, egregie præ cæteris comparatus est. Iucunditatem porro, quodque animum demulcere, aut diffundere queat, occulte passim ac latenter per totum Opus dissseminat. Ad tropos quoque vbi se applicarit, sine vllo molestiæ sensu illos adhibet. Quod quidem in eo efficit non verborum ipsa per se commutatio, sed ingeniosa quædam & suauis ad res alias transitio atque conuersio. Etenim nomen pro verbo adsumere, rursumque verbum in nomen commutare, voces quoque in orationem diffundere, & orationem in nominis quasi formam cogere, nemo est omnium, quos nouimus, hoc ipso peritior. Idem Thucydidem in concionibus apparatu & vbertate imitatus, magnitudine orationis æquat, perspicuitate autem etiam vincit. Talis omnino vir iste est, ab ipsa quoque Grammatica gloriam assecutus. Cui etsi Rhetoris cognomentum improuidum aliorum iudicium non concessit, mea certe sententia non Grammaticorū solum, sed ne Rhetorum quidem vlli secundus cum docendo, tum scribendo videtur.

a Quæ edita [illegible] Agatharchide [illegible] IX [illegible]
b Quorum [illegible] Cod. [illegible]

CCXIV.

HIEROCLIS *De Prouidentia & Fato lib. VII.*

LECTVS est HIEROCLIS b *Liber de Prouidentia & Fato*, atque de arbitrij nostri cū

a De prouid. & fato lib. [illegible] ad [illegible]
b Vnde impressa Latina quædam excerpta, apud Fed. Morell.

μὲν ἦν Κνίδιος, τὴν δὲ τέχνην γραμματικὸς ἐπεδείκνυτο. ὑπογραφέα δὲ καὶ ἀναγνώστην ὁ τοῦ Λέμβου Ἡρακλείδης, δι' ὧν αὐτῷ ἐξυπηρετεῖτο, παρεῖχε γνωρίζεσθαι. ἦν δὲ καὶ θρεπτὸς Κινναίου. γράψαι δὲ τὸν ἄνδρα τοῦτον τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν* ἔγνωσμεν, ἐν βιβλίοις ι'. καὶ τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην εἰς θ' καὶ μ' συντείνεται αὐτῷ ἡ ἱστορία. ἀλλὰ καὶ ε' βιβλία τὴν ἐρυθρὰν αὐτῷ πᾶσαν, καὶ τὰ περὶ ταύτην ἐξιστοροῦσι. τὴν οὖν εἰρημένην ἅπασαν συγγραφὴν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ πέμπτου λόγου εἰς μνήμην ἀνάγει. ἐν ᾧ καὶ τὸ παύσασθαι τῆς γραφῆς διά τινας τε αἰτίας ἄλλας, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας * ἀπολείπει πρὸς τὸ ἐξικνεῖσθαι. πλείω γε μὴν οἱ φασὶν αὐτὸν καὶ ἑτέρας συγγεγραφέναι πραγματείας, ὧν ἡμεῖς κἀκεῖνα οὐδέπω ἴσμεν. ἐπιτομὴν δὲ αὐτὸν φασι τῶν περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναγεγραμμένων ἐν ἑνὶ συντάξαι βιβλίῳ. καὶ μὴν καὶ περὶ Τρωγλοδυτῶν, βιβλία ε'. ἀλλὰ καὶ ἐπιτομὴν τῆς Ἀντιμάχου Λύδης. καὶ πάλιν ἄλλην ἐπιτομὴν τῶν συγγεγραφότων περὶ συναγωγῆς θαυμασίων ἀνέμων. ἐκλογάς τε ἱστοριῶν συντάξαι αὐτόν, καὶ περὶ τῆς πρὸς φίλους ὁμιλίας. ἔστι δέ, ὡς ἔξεστι τὸν ἄνδρα τοὺς λόγους αὐτοῦ διελθόντας ἐπεγνωκέναι, μεγαλοπρεπής τε καὶ γνωμολογικός. καὶ τῷ μὲν τοῦ λόγου μεγέθει καὶ ἀξιώματι, τῶν ἄλλων μᾶλλον χαίρων: λέξεσι μέντοι λογάσιν οὐ πάνυ προστεθειμένος. οὐδὲ διὰ τὴν ἐθίμην [δὲ] διὰ παντὸς πορευόμενος. γίνεται δὲ αὐτῷ ἡ λέξις, ἀλλ' εἴπερ τις δημιουργὸς τῆς περὶ τὰς λέξεις χρήσεως, καίτοι μὴ καιναῖς κεχρημένος λέξεσι φαντασίαν* πρέπουσαν ἀποτελεῖ τῇ φράσει. οὕτω δὲ προσφυῶς ὑποβάλλεται τὴν πρᾶξιν, ὡς τήν τε καινοτομίαν μὴ δοκεῖν εἶναι καινοτομίαν, καὶ τὸ σαφὲς οὐκ ἔλαττον τῶν ἐξ ἔθους λέξεων παρέχειν. κέχρηται δὲ καὶ γνώμαις, τὸ συνετὸν καὶ δραστήριον ἐπιδηλούσαις. τρόπας δὲ ὑπελθεῖν, εἴ τις ἄλλος, ἄριστα παρεσκευασμένος. τὸ μὲν ἡδὺ καὶ κηλοῦν, καὶ τὴν ψυχὴν διαχέον, λεληθότως δι' ὅλου κατασπείρει τοῦ γράμματος. εἰς τρόπον δὲ* ὅτι παρεμπέσηται, οὐδεμίαν λύπην δηλοῦσαν ἀφίησι. ποιεῖ δὲ αὐτῷ τοῦτο μάλιστα, οὐχ ἡ τῶν λέξεων αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μεταβολή, ἀλλ' ἡ ἀπὸ πραγμάτων ἑτέρων εἰς ἕτερα, μετά τινος σοφῆς καὶ ἠρεμαίας μεταχειρίσεως, μετάβασίς τε καὶ μέθοδός ἐστι. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀντιλαβεῖν μὲν ὄνομα ῥήματος, ἀμεῖψαι δὲ τὸ ῥῆμα εἰς ὄνομα· καὶ λῦσαι μὲν λέξεις εἰς λόγους, συναγαγεῖν δὲ λόγον εἰς τύπον ὀνόματος, οὐδένα ἐπιτηδειότερον ἂν ἴσμεν. καὶ ζηλωτὴς μέν ἐστι Θουκυδίδου, ἔν τε τῇ τῶν δημηγοριῶν διασκευῇ καὶ δαψιλείᾳ. τῷ μεγαλείῳ δὲ μηδὲν ὑστερούμενος τοῦ λόγου, τῷ σαφεῖ παρελαύνει τὸν ἄνδρα. ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ τοιοῦτος, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ἔχων κλέος. εἰ δὲ καὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐπωνύμιον αὐτῷ ἡ μὴ νηφουσα ψῆφος οὐκ ἐπέθετο· ἀλλά γ' οὖν ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲν ἐλάττων τῶν γραμματικῶν, καὶ δεύτερος ἢ τῶν ῥητόρων, δι' ὧν καὶ διδάσκει καὶ γράφει, καταφαίνεσθαι.

* al. ἐγνώσμεθα.
* al. ὑπολείπει.
* al. πρέπουσαν.
* al. ἔτι.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΡΟ-νοίας καὶ εἱμαρμένης βιβλία ζ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Ἱεροκλέους περὶ προνοίας καὶ εἱμαρμένης καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν

a Lib. Hieroclis de Prouidentia & Fato liber.

Hierocl.

θείαν ἡγεμονίαν συντάξεως. ἔστι μὲν οὖν τὴν προαίρεσιν φιλόσοφος ὁ αὐτὸς, ἡ δὲ συγγραφὴ αὐτῷ Ὀλυμπιοδώρῳ κατὰ τὴν προσφώνησιν ἀνάκειται, ὃς καὶ παρασχεῖν τῷ λόγῳ τὰς ἀφορμὰς ὑποτίθεται, καὶ αὐτὸν ἐρῶντα τῆς φιλοσόφου ἔργα, οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολιτικῆς σοφίας ἄπειρον. ἐμπρέψαι τε γὰρ Ῥωμαϊκαῖς πρεσβείαις, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα τῶν βαρβάρων ἐθνῶν τῇ Ῥωμαϊκῇ συνάψαι ἀρχῇ, αἵτινες αὐτῷ καὶ τὰ μέγιστα παρ' αὐτοῖς πάντων κατέστησαν * αἴτια. ὁ μὲν οὖν Ὀλυμπιόδωρος, πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοιοῦτος ὢν [illegible] ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου βιβλίου, [illegible] κεκοιμημένῳ, [illegible] σκυθρωπάζοντι, προσενήνοχεν. ἡ δ' ἐπαγγελία τῆς παρούσης σκέψεως τοῖς περὶ προνοίας [illegible] τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ [illegible] συναπτειν γὰρ [illegible] τοὺς ἄνδρας [illegible] περὶ προνοίας [illegible] τῆς ψυχῆς [illegible] ἀθάνατον, καὶ εἴ τι περὶ οὐρανοῦ καὶ κόσμου τούτοις [illegible] ὅσοι δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς διαφωνίαν ἔστησαν, τούτους εἰς τὰ μάλιστα πεπλανῆσθαι τῆς τῶν ἀνδρῶν προθέσεως, καὶ ἐκπεσεῖν τῆς ἀληθοῦς ἀποδείκνυται· τοὺς μὲν ὑπὸ [illegible] καὶ ἀπονοίᾳ σφᾶς αὐτοὺς προκαταθέντας, τοὺς δὲ ὑπὸ προλήψεως καὶ ἀμαθίᾳ δεδουλωμένους. καὶ πολλοὺς τοὺς ἐμπροσθεν ἔστησαν χορόν, μέχρις ὅτου ἡ Ἀμμωνίου σοφία διέλαμψεν, ὃν καὶ θεοδίδακτον ἐπικαλεῖσθαι ὑμνεῖ. τοῦτον γὰρ τὰς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν διακαθάραντα δόξας, καὶ τοὺς ἑκατέρωθεν ἀναφυομένους ἀποσκευασάμενον λήρους, σύμφωνον ἐν τοῖς ἐπικαίροις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις τῶν δογμάτων Πλάτωνός τε καὶ Ἀριστοτέλους τὴν γνώμην ἀποδεῖξαι. ταῦτα διὰ τῆς γραφῆς ὁ Ἱεροκλέους λόγος ἀπεκδύεται, καὶ κατασκευάζει μὲν ἃ ἐκείνοις φιλοτιμεῖται δοξάζειν· ἀνταγωνίζεται δὲ πρὸς τοὺς ἐσπουδακότας τἀναντία, Ἐπικουρείους φημι καὶ Στωϊκούς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν [illegible] καὶ Ἀριστοτέλην, [illegible] σφάλλεσθαι αὐτοὺς [illegible] περὶ τῆς εἱμαρμένης [illegible] δόξαν. καὶ τοὺς [illegible] πρόνοιαν δὲ τῶν ὄντων ἀποσκευάζειν τολμῶντας μηχαναῖς παντοδαπαῖς, ταῖς ὁμοίαις τῶν λόγων ὑποβάλλει βασάνοις. καὶ καθόλου φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίσταται πάσας, ὅσαι τὴν θείαν [illegible] ἀμαθεστέροις * πείθουσι νομίζειν. καὶ κατὰ Πλάτωνα θεὸν αὐτῇ προϋφίστησιν ἡ σκέψις, πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς δημιουργὸν διακοσμήσεως, ἣν ἐκ μηδενὸς ἔσεσθαι ὑποκειμένου προαγαγεῖν τὸν τεχνίτην· ἀρκεῖν γὰρ αὐτοῦ εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων τὸ βούλημα. ἐκ δὲ σωματικῆς κτίσεως τῇ ἀσωμάτῳ συνεζευγμένης δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν τελεώτατον, διπλοῦν τε ἅμα καὶ ἕνα συστῆναι· ἐν ᾧ ἄκρα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τὴν κοσμοποιὸν σοφίαν κατὰ φύσιν διακρῖναι· ὧν τὰ μὲν πρῶτα λογικά, οὐράνιά τε καὶ θεοὺς καλεῖσθαι. ἃ δ' ἐν μετ' ἐκεῖνο τὸ σύστημα ἔχειν ἔλαχε χώραν λογικά, αἰθέριά τε καὶ ἀγαθοὺς δαίμονας ὀνομάζει,

Marginal notes: * al. αἰτίας. — Ammonius. — * al. πείθοντ.

diuina gubernatione congruentia. Auctor hic professione Philosophus, cui liber ipse Olympiodorum [illegible] contulit: qui eius scribendi causam dederit, cum Philosophiæ non vulgaris [illegible], ne ciuilis quidem sapientiæ rudis esset. Clarum enim legationibus Romanis fuisse memorat, ac magnas e barbaris gentibus Romano adiunxisse imperio, [illegible] maximas [illegible] Igitur Olympiodorus [illegible] libro primo [illegible] cum ille ad- [illegible] lugens, [illegible] sed etiam vultu [illegible] De Prouidentia, [illegible] erga Platonis non aliter, quam erga Aristotelis sententiam animo affectus esset. Conciliare enim hos Philosophorum inter se opiniones studet, non solum in iis quæ de Prouidentia disputat, verum etiam vbi animos docent esse immortales, ac de cælo quidpiam ac mundo iidem philosophantur. Quotquot autem hos inter se dissentire ac repugnare arbitrati sunt, eos longissime ab eorum sententia abiectos, a veritate omnino aberrasse contendit: alios sua sponte [illegible] tes, alios præcepta opinione atque imperitia subactos. [illegible] donec Ammonius Alexandrinus sapientia orbi illuxit, quem etiam *Diuinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philosophorum opinionibus repurgatis, & reiectis quæ vtrinque excreuerant nugis, in præcipuis quibusque, & maxime necessariis dogmatibus, concordem esse Platonis & Aristotelis sententiam, demonstrasse. Hæc igitur Hierocles scriptio magno studio connitēs, & argumentis illa astruit, quæ ipsos sensisse contendit. & acriter cum iis certat, qui contrariam tueri partem conati sunt. Epicureos dico, ac Stoicos, & quotquot forte Platonem atq; Aristotelem colunt quidē, sed eorum sensum minus recte exprimunt. [illegible] qui in Genethliaca [illegible] arte, [illegible] eorum esse [illegible] Fato opinionē ostendit. Immo & qui Prouidentiam rerum creatarū [illegible] aut præstigiis tollere audent, [illegible] rationum quasi quæstionibus explorandos subiicit. Vt autē simul omnia dicā, adducit se omnes illas opiniones insurgit, quæ indoctiores eo adducunt, vt diuinam Prouidentiam vel omnino non esse, vel nullius esse momenti ac despicatui ducendam putent.

Ex Platonis igitur sententia supponit hæc disputatio, Deum natura ante illam prouidentiam esse, velut vniuersæ [illegible] stabilis & inspectabilis huius molitionis opificem, quam ex nulla re subiecta vult à suo artifice productam: vt cui sola sufficeret voluntas, quo rerum natura subsisteret. Cæterum corporea substantia per creationem cum incorporea coniuncta, mundum ex vtraque natura perfectissimum, duplicem simul & vnum, constitui in esse: in quo summa, media, & ima mūdi opificis sapientia iuxta eorum naturam decreuerit. Horum prima *Ratione prædita calestia*, & *Deos*, vocari ait: Quæ vero proxima post hunc ordinem regioni attributa sunt, ea cum *Ratione præditaætherea*, tum *Dæmonas bonos appellat*,

ΙΕΡΟΚΛ.

bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimū tenere locum, eosque *Terrena animantia*, & *Humanas animas* atque (vt Plato diceret) *Mortales homines* appellari tradit. Hæc porro tria genera in vno velut animante, vel choro atque concentu ita esse aptata inuicē atque connexa, vt naturalis eorum distinctio per vnionem illam, ac nexum mutuum minime confusa conseruetur. Ac præesse quidem præstantiora inferioribus: omnibus tamen omnino imperare ipsorum Patrem atque conditorē Deū. Hoc ergo eius tanquam a patre denominatum regimen, & videri, & vere esse Prouidentiam, quæ quod cuiq. generi cōuenit, hoc illi distribuat: At vero iustitiā illā, quę Dei prouidentiā comitatur, vocari *Fati*. Vno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui nouitate gaudent, distracto, non aliud tamen Fatum sibi videri, quam id quod Aristotelem & Platonem credidisse tradit. Neque enim illam temere positam Genethliacorum necessitatem vllo modo admittit, nec Stoicam item vim, neque illud etiam Fatum, quod Alexander Aphrodisiensis statuit, eoque tandem deducit, vt idem prorsus cum natura corporum Platonicorum efficiat: sed nec eā, quę carminibus magicis aut sacrificiis a consueto naturæ ordine deflectatur, Genesin: sed illud tantummodo Fatum, vti diximus, extollit, quod cum suis Plato vult: Rerum scilicet euenientium secundum Prouidentiæ leges iudicialē quandam Numinis operationem, bono ordine ac serie res nostras dirigentem in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo proposito ferūtur. At enim isthæc huius viri scriptis cum cōtineri videas, frequēs nihilominus ipsi & magnum certamen est de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora transmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfusionem non recipiens, at vero hominum in hominem transitum studiose defendens, periculosam hanc atque ineptam opinionem sursum deorsum versat. Per illam quidem, vt credit, diuinam prouidentiam corroborans: Per hanc, liberum arbitrium, liberumque suiipsius dominatum astruens; Fato certe tam ei grato auxilium ferens: idque non absurdis tantum commentis incitatus, sed etiam ex minime cohærentibus argumentationibus suas, quas putat, probationes producens: cum interim, per quæ reuera prouidentiæ dogma constitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Immo vero, si quis huic homini veritatem anteponere studeat, quibus illam argumentis adstruere nititur, his ipsis eandem omnino euertit. Nam qui infirmum argumentum semel veritati substrauit (vt alibi, cum res ita postularet, copiosius ostendimus) is in contrariam facile partem conuerti illam posse, quin & nequaquam subsistere, simul demonstrauit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora transmigratione (quam ipse basim ac fundamentum Prouidentiæ, liberoque arbitrio, ac Fato illi subiicit) omnino inter absurda & impossibilia per veritatem ablegata, nimirum vna cum illo, qui per ista hæc molitur efficere, etiam Prouidentia, & Liberum arbitrium, & Fatum euertitur, atque in nugas operosa illa machinatio abit.

τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλους γινομένους. τὸ δὲ ἀνθρώπειον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, οὓς ἐπίγειά τε ζῷα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχάς, καὶ (ὡς ἂν εἴποι Πλάτων) θνητοὺς ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπους. τὰ δὲ τρία ταῦτα γένη ὡς ἐν ἑνὶ ζῴῳ ἢ χορῷ καὶ συμφωνίᾳ συνηρτῆσθαι μὲν ἀλλήλοις, ἀσύγχυτον δὲ τῇ ἑνώσει καὶ ἀλληλουχίᾳ τὴν κατὰ φύσιν αὐτῶν διάκρισιν συντηρεῖσθαι. καὶ ἡγεῖσθαι μὲν τῶν καταδεεστέρων τὰ προτεταγμένα, πάντων δὲ αὐτῶν βασιλεύειν τὸν πατέρα θεὸν καὶ δημιουργόν. καὶ ταύτην τὴν πατρονομικὴν αὐτοῦ βασιλείαν, πρόνοιαν κρίνουσιν εἶναι καὶ ἔστι, ἥτις ἑκάστῳ γένει τὰ προσήκοντα διανέμει. τὴν μὲν τοίνυν τῇ προνοίᾳ συνεπομένην δίκην εἱμαρμένην καλεῖσθαι. εἰς πλείω γὰρ σημαινόμενα τοῦ τῆς εἱμαρμένης ὀνόματος ὑπὸ τῶν χαιρόντων ταῖς καινοτομίαις κατασκεδασθέντος, οὐκ ἄλλην νομίζειν αὐτὸν εἱμαρμένην, ἀλλ᾿ ἣν Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων νομίζειν δίδωσι. τήν τε γὰρ τῶν γενεθλιαλόγων ἄλογον ἀνάγκην οὐδ᾿ ὅλως προσίεται, οὐδὲ τὴν στωϊκὴν βίαν. ἀλλὰ μὴν ἀλλ᾿ οὐδὲ ἣν ὁ ἐξ Ἀφροδισιάδος δοξάζει Ἀλέξανδρος, τῇ Πλατωνικῇ τῶν σωμάτων φύσει εἰς ταυτότητα περιάγων ταύτην. ἀλλ᾿ οὐδὲ τὴν ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις περιτρεπομένην γένεσιν. ἐκείνην δὲ καθὼς ἔφημεν, πρεσβεύει, ἣν οἱ περὶ Πλάτωνα βούλονται· ἥτις τῶν ἐκβαινόντων κατὰ τὸν τῆς προνοίας θεσμὸν δικαστικὴ τοῦ θείου ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αὐτεξουσίων ἔργων ἐπανορθουμένη τὰ καθ᾿ ἡμᾶς. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μέν ἐστιν ἰδεῖν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς *ἐμφερόμενα γράμματι. ὁ πλεῖστος δὲ αὐτῷ καὶ μέγας ἀγών, ἡ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἐστι προβιοτὴ καὶ μετενσωμάτωσις. τὴν γὰρ ἐξ ἀλόγων ζῴων, ἢ εἰς ἄλογα μετάστασιν οὐκ ἀναδεχόμενος, τὴν δὲ ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους μεταβολὴν σπουδαιολογούμενος, ταύτην δὲ τὴν ἐπισφαλῆ καὶ ματαίαν ὑπόληψιν ἄνω καὶ κάτω περιστρέφει. δι᾿ αὐτῆς μέν, ὡς οἴεται, τὸ τῆς θείας προνοίας κρατύνων, δι᾿ αὐτῆς δὲ τὸ ἐφ᾿ ἡμῖν καὶ αὐτεξούσιον κατασκευάζων· ναὶ δὴ καὶ τὴν φίλην αὐτῷ ἐπικουρεῖν εἱμαρμένην, ἐξ ἀλλοκότων μὲν ἐπινοιῶν ὁρμώμενος, *ἀσυστάτων δὲ τῶν ἐπιχειρημάτων τὰς νομιζομένας κατασκευὰς παράγων· ἐξ ὧν δ᾿ ὡς ἀληθῶς τὸ τῆς προνοίας ἂν παρίστατο δόγμα, *ὁ δ᾿ ἐπὶ νοῦν βαλλόμενος. μᾶλλον δὲ εἴ τις τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν ἀλήθειαν προτιμᾶν ἐθέλοι, δι᾿ ὧν ταύτην ἀγωνίζεται κατασκευάζειν, παντελῶς αὐτῆς τὴν ἀναίρεσιν συνεισάγει. σαθρὰν γὰρ αὐτῇ βάθραν ὑποθείς, ὡς ἐν ἄλλοις τῆς ὑποθέσεως ἀπελέγξαντες αὐτό περ ὑπεδείξαμεν, *ἀπέδειξεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐναντίαν καὶ ἀνυπόστατον συναπελαύνειν. ἡ γὰρ τῶν ψυχῶν προβιοτὴ καὶ μετενσωμάτωσις, ἣν αὐτὸς ἔρεισμα καὶ θεμέλιον τῆς προνοίας ὑποβάλλεται καὶ τοῦ αὐτεξουσίου καὶ τῆς εἱμαρμένης ταύτης παντελῶς εἰς τὸ ἄλογόν τε καὶ ἀδύνατον ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἐξοστρακιζομένης, δηλονότι συγκαταστρέφεται τῷ δι᾿ ἐκείνων ταῦτα πραγματευομένῳ καὶ ἡ πρόνοια, καὶ τὸ ἐφ᾿ ἡμῖν, καὶ ἡ εἱμαρμένη, καὶ εἰς λῆρον αὐτῷ τὸ πολύμοχθον διαλύεται σπούδασμα.

* ἐμφερόμενα.
* ἀσυστάτως.
* οὐδ᾿.
* ἀπείργεται.

ἐπεὶ

ἑπτὰ δὲ λόγοι αὐτῷ ἐπιμερίζονται τῆς σπουδῆς. καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἰς ἔκθεσιν διατυποῦται, ὧν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ περὶ προνοίας καὶ δίκης, καὶ τῆς κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων εἰς ἡμᾶς ἡκούσης κρίσεως συνεγυμνάσατο τε καὶ διεσκέψατο. ὁ δὲ δεύτερος τὰς πλατωνικὰς συλλέγων δόξας, τὴν πίστιν ἐξ αὐτῶν, ὧν Πλάτων ἔγραψεν, ἐπιτίθησιν. ὁ δὲ τρίτος, τὰς ὑποφοράς, αἷς ἄν τις χρήσαιτο, πρὸς ἐναντίωσιν τῶν δεδογμένων παρατιθείς, διαλύειν αὐτὰς ἐπιβάλλει πραγματεύεται. ὁ δὲ τέταρτος, τὰ λεγόμενα λόγια καὶ τοὺς ἱερατικοὺς θεσμοὺς, εἰς συμφωνίαν συνάγειν, οἷς Πλάτων ἐδογμάτισε, βούλεται. ὁ δὲ πέμπτος εἰς Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ τοῦ Πλάτωνος ἐπιφανεῖς ἐγνωρίζοντο, τὴν πλατωνικὴν περὶ τῶν προκειμένων φιλοσοφίαν ἀνάπτει. ὁ δὲ ϛʹ, τοὺς μετὰ Πλάτωνα πάντας, σὺν αὐτῷ Ἀριστοτέλει κορυφαίῳ λαβὼν, μέχρις Ἀμμωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως, οὗ τῶν γνωρίμων οἱ ἐπιφανέστατοι Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης· τοὺς ἐν μέσῳ Πλάτωνος μέχρι τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοι ἐπὶ σοφίᾳ φέρειν ὄνομα λιπεῖν, τούτους ἅπαντας ὁμοδοξεῖν τῇ Πλάτωνος κατασκευάζει χρείᾳ. καὶ ὅσοι διιστᾶν τῆς ὁμοδοξίας Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην ἐπεχείρησαν, τῶν φαύλων τε καὶ ἀποτετυφωμένων τίθησι, πολλὰ τῶν νοθευσάντων τῶν πλατωνικῶν λόγων, καί τοι Πλάτωνα διδάσκαλον * ἐπιγραφομένων. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν Ἀριστοτελικῶν γραμμάτων, τοὺς τὴν ἐκείνου μερίδα τιμᾶν ὁμολογοῦντας· καὶ δι' οὐδὲν ἕτερον τούτοις τὰ τοιαῦτα μεμηχανῆσθαι, ἢ ἵν' ἔχοιεν συγκρούειν τὸν Σταγειρίτην πρὸς τὸν Ἀρίστωνος. ὁ δὲ ζʹ λόγος ἀρχὴν ἰδίαν ὑποστησάμενος, περὶ τῆς διατριβῆς τοῦ προειρημένου Ἀμμωνίου τὴν σπουδὴν ἀναλαμβάνει· καὶ ὡς Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης, καὶ μὴν καὶ Πορφύριος, καὶ Ἰάμβλιχος, καὶ οἱ ἐφεξῆς, ὅσοι τῆς ἱερᾶς (ὡς αὐτός φησι) γενεᾶς ἔτυχον φύντες, ἕως Πλουτάρχου τοῦ Ἀθηναίου, ὃν καὶ καθηγητὴν αὐτὸς τῶν τοιούτων ἀναγράφει δογμάτων· οὗτοι πάντες τῇ Πλάτωνος ἐξακριβοῦσθαι μόνῃ συνᾴδουσι φιλοσοφίᾳ. ἔστι δὲ ἡ φράσις τῷ ἀνδρὶ σαφὴς μὲν καὶ καθαρὰ, καὶ ὡς ἂν ἤδη φιλοσόφῳ πρέπουσα· οὐ μὴν γε τοῖς κεκαλλωπισμένοις καὶ περιττοῖς ἐγκαλλωπιζομένη χρώμασί τε καὶ ποικίλμασι τῆς ῥητορείας.

Ammonius.
Plotinus.
Origenes.
* ἐπιγραφό-μενοι.
Porphyrius.
Iamblichus.
Plutarchus Atheniensis.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ ΚΑΤΑ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου περὶ τῶν ἀγαλμάτων.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου κατὰ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου, ἣν ἐπέγραψε περὶ ἀγαλμάτων. ἔστι μὲν οὖν ὁ σκοπὸς Ἰαμβλίχῳ θεῖά τε δεῖξαι τὰ εἴδωλα (ταῦτα γὰρ ὑποβάλλει τῷ ὀνόματι τοῦ ἀγάλματος) καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλεα· οὐ μόνον ὅσα χεῖρες ἀνθρώπων κρυφίᾳ προάξει τεχνουργῶσι, διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ τεχνίτου διοπετῆ ἐπονόμασαν· ταῦτα γὰρ οὐρανίας τε φύσεως εἶναι, κἀκεῖθεν ἐπὶ γῆς πεσεῖν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν φέρειν πεπιστεύκασιν· ἀλλὰ καὶ ὅσα τέχνη χαλκευτική τε καὶ λαξευτικὴ, καὶ ἡ τεκτόνων ἐπὶ δήλῳ μισθῷ καὶ ἐργασίᾳ διεμορφώσατο. τούτων οὖν ἁπάντων ἔργα τε ὑπερφυῆ καὶ δόξης ἀνθρωπίνης κρείττονα γράφει ὁ Ἰάμβλιχος·

Ioannes Philoponus contra Iamblichum.

Porro in * septem libros vniuersum Opus diuiditur: quorum PRIMVS quidē ea exponere instituit ex, quæ ipse apud se de Prouidentia, de Iustitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus esset. SECVNDVS deinde Platonicas colligens opiniones, suas cuique probationes ex ipsis Platonis Operibus apponit. TERTIVS obiectiones proponens, quibus vti quispiam aduersus ea, quæ tradita sunt, queat, dissoluere earum cauillationes conatur. QVARTVS Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & Platonis dogmata mutuam conciliare studet. QVINTVS Orpheo, Homero, & cæteris qui ante Platonem celebrabantur, Platonicam de modo dictis doctrinam tribuit. SEXTVS omnes, qui post Platonem fuére, ipso quoque Aristotele principe assumpto, vsque ad Ammonium Alexandrinum, cuius ex familiaribus celeberrimi Plotinus & Origenes, ad hos, inquam, vsque Platonis posteros, qui quidem aliquod sibi nomen sapientiæ pepererunt, eiusdem ad vnum omnes cum Platone esse sententiæ, argumentis probat. Quod si qui consentientes Platonis & Aristotelis opiniones dirimere aggressi fuerint, eos & nihili homines, & fugiendos statuit. Multa insuper Platonicorum scriptorum adulterasse eos etiam, qui hunc sibi præceptorem adscriberent; vt & Aristotelicorum Operum eos, qui se huius partem maxime facere profiterentur: non aliam id vtique ob causam, quam vt committere inter se Stageriten atque Aristonis F. possent.

SEPTIMVS Liber proprio sibi sumpto argumento, de Ammonij suprascripti Disputatione studiose disserit, atque Plotinus & Origenes, immo & Porphyrius atque Iamblichus, & deinceps ordine cæteri, qui diuina (quemadmodum ipse quidem loquitur) generatione sunt editi, vsque ad Plutarchum Atheniensem, quem etiam auctorem talium ipse nominat dogmatum, tanquam hi omnes purgatę Platonis Philosophiæ addicti sint.

Ipsa vero huius Auctoris dictio perspicua est ac pura, & Philosophicum decens studium: tametsi fucatis & superuacaneis coloribus, aut benedicendi varietate non exornetur.

* HIEROCLIS à L. quorum tribus primis excerpta quædam asseruantur inf. Codic. CCLI.

IOANNES PHILOPONVS Contra Iamblichi Opus de Simulacris. CCXV.

LEGI IOANNIS cognomento Philoponi Librum aduersus Iamblichi Opus, quod de Simulacris inscripsit. Scopus autem Iamblicho propositus est, ostendere, cum diuina esse idola, (nam ista etiam simulacri nomine complectitur) tum præsentia numinis referta: non solum quæ hominum manibus occulta quadam arte fabricata, ob incognitum nimirum artificem cœlo delapsa nominentur (hæc enim & cœlestis esse naturæ, & inde in terram decidisse, vnde etiam sint merita nomen accipere) verum etiam quæcunque fundendi arte, & sculpendi atque fabrili certa simul mercede & operas ab artificibus conformata essent. Horū igitur omnium opera naturam excedere, & hominum opinione maiora esse Iamblichus scribit;

Ioannes Philoponus.

multa partim incredibilia è fabulis narrando, partim in obscuras causas referēdo; partim etiam contra atque oculis cernantur, scribere nihil metuendo. Opus integrum duas in partes secat. *Maioremque* alteram, alteram *Minorem* nominat. Vtramque Philoponus oppugnat, consueto orationis genere vsus, quin & compositionem ad solitam sibi formam adaptans. A puro enim & dilucido nō recedit: neque tamen elegantia & Attica phrasi exornatus nitet. Rationum præterea Iamblichi reprehensiones sane generosas, & per ipsas quoque penetrantes causas frequenter tibi exhibet; quas interdum superficie tenus tantum refellentes; & ad sola nomina relatas, longiúsque à se controuersa recedentes [affert;] etiam cum hæc redarguenti valde est obnoxia, & per se imbecillitatem suam prodit.

Oribasii Medici *Opera*.

a De his: Eunap. & Suid. meminerunt.

Legi Volumina quatuor, quibus medicam rem a Oribasivs à se compositam complexus est: aliáque præterea septem, eadem pene forma ab eodem edita.

CCXVI.

Oribasii Medici *Galeni Compendium ad Iulianum Imp.*

Priore ergo volumine, quæ Galenus Medicus conscripserat, ea hic in compendium redigit. Iuliano autem, Christianæ religionis desertori, hunc laborem inscripsit, hoc ferè vsus principio.

[Iussus à te, Diue Iuliane Imperator, Galeni hominis admirandi perutiles de re Medica libros ad pauciora redigere, libenter sane voluntati tuæ sum obsecutus. Iis enim, qui ad hāc sese artem applicare volent (vt ipse ait) & natura fortitan destituantur, neque aptam sunt nacti ætatem, ne prioribus quidem sæpenumero disciplinis initiati (vt ob eas causas libros illos fusiores ediscere nequeant) sufficient, quæ iam scribentur: cum & tempore egeant ad ediscendum breuiore, & se visum habitura sint faciliorem; quando in pauca verba hoc compēdium, vitata interim obscuritate, redigetur. His verò qui præcedentibus Medicinam sciētiis exculti, neque per naturam, neque per ætatem prohibentur perfectioribus hic imbui preceptis, hęc quoque Synopsis conueniet: cùm maximè necessaria quęque breuiter iis suggerentur tunc, quando in ipso curandi opere vrgebit necessitas.]

Sic igitur Oribasius in hoc opere præfatus, illa solum pollicetur collecturum se, quæ Galeno placuissent, quæque ad Medicam artem, & eius tractationem facerent. Absoluit autem illud opus libris ***

CCXVII.

b Ita hic numerus in editis legitur librorum.

Eivsdem b *Medicinalium collectorum libri LXX.*

Alterum quoque *Opus* eidem Iuliano dedicatum *septuaginta libris* absoluitur: nihilo interim minorem, quàm illud prius, sed maiorem potius vtilitatem sua mole adferens. Eius autem proloquium hunc in modum instituitur:

πολλὰ μὲν ἀπίθανα μυθολογῶν, πολλὰ δὲ εἰς * ἀδήλους φέρων αἰτίας, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ὁρωμένοις ἐναντία γράφειν οὐκ αἰσχυνόμενος. εἰς δύο δὲ ὅλην τὴν πραγματείαν διατέμνων, τὴν μὲν μείζονα καλῶν, τὴν δὲ ἐλάττονα. καθ' ἑκατέρας δὲ ἐνίσταται ὁ Φιλόπονος, λέξει μὲν κεχρημένος ᾗ περ εἰώθει καὶ τὴν συνθήκην δὲ εἰς τὸν ὅμοιον ἑαυτοῦ * τύπον ἁρμοζόμενος. τοῦ μὲν γὰρ καθαροῦ καὶ εὐκρινοῦς οὐκ ἀποπλανᾶται· οὐ μέντοι γε τῇ λιγυρᾷ καὶ ἀττικιζούσῃ φράσει καλλωπίζεται. καὶ τοὺς ἐλέγχους δὲ τῶν Ἰαμβλίχου λόγων, πολλαχοῦ μὲν γενναίους τε καὶ δι' αὐτῶν ἐρχομένους τῶν πραγμάτων ἐπιδείκνυσιν· ἔστι δὲ ὅτε * ἐπιπολαίους τὰς ἀνασκευὰς φέροντας, καὶ πρὸς ὄνομα * γινομένους, καὶ πόρρω τῆς αἰτίας τῶν εὐθυνομένων φερομένους· καίτοι ῥᾳδίων κἀκείνων πρὸς ἔλεγχον ἱσταμένων, καὶ ἐξ ἑαυτῶν προβαλλομένων τὸ αἰσχύνεσθαι.

* ἀνίσως. M.M.

* al. ἀναστρέφοντας

* al. γινομένας

ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΥ ΒΙΒΛΙΑ.

Oribasii medici ad Iulianum apostatam libri.

Ἀνεγνώσθησαν βιβλία δʹ, ἃ τῆς πραγματείας ἰατρικῆς Ὀρειβασίῳ συντεταγμένην περιεῖχε, καὶ ἐπὶ ἕτερα ζʹ, ἀνδρὸς τοῦ τῷ αὐτῷ, καὶ εἰς παραπλήσιον ἐξειργασμένα τύπον.

ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΥ ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΟΥ Γαληνοῦ πρὸς Ἰουλιανόν.

Ἡ μὲν οὖν προτέρα σπουδὴ τῷ ἀνδρί, ἃ Γαληνὸς μὲν ἠργάσατο ἰατρικὰ συντέμνειν Ἰουλιανῷ τῷ τῆς εὐσεβείας ἀποστάτῃ ἀναγράφει, ἣ καὶ ἀπάρχεται οὕτω:

[Κελεύσαντί σοι, θειότατε αὐτοκράτορ Ἰουλιανέ, τοὺς τοῦ θαυμασίου Γαληνοῦ χρησίμους εἰς τὴν ἰατρικὴν τέχνην γεγραμμένους λόγους * συντελεῖν εἰς ἔλαττον, προθύμως ὑπήκουσα. τοῖς γὰρ μετιέναι τὴν τέχνην ταύτην προῃρημένοις, ὡς αὐτός φησιν, οὔτε δὲ φύσεως ἐπιτηδείας, οὔθ' ἡλικίας ἁρμοζούσης τετυχηκόσι, πολλάκις δὲ οὐδὲ τῶν προτέρων μαθημάτων ἀρξαμένοις, καὶ διὰ ταῦτα ἀδυνάτως ἔχουσι τοὺς κατὰ διέξοδον λόγους ἐκμανθάνειν: ἀρκέσει τὰ νῦν γραφησόμενα, χρόνου τε βραχυτέρου πρὸς τὴν ἐκμάθησιν χρήζοντα, καὶ τὴν νόησιν * εὐπορωτέραν ἕξοντα τῷ τὴν συναίρεσιν εἰς βραχυλογίαν οὐκ ἀσαφῆ γενήσεσθαι. τοῖς δὲ ἐν προπαιδείᾳ γεγενημένοις, καὶ μήτε ὑπὸ φύσεως, μήτε ἡλικίας κωλυθεῖσι τελείως χρήσεσθαι ταῖς διδασκαλίαις, ἁρμόζοι ἂν ἡ τοιαύτη σύνοψις ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων τῆς μὲν χρείας ἐπειγούσης, ἐν βραχεῖ δὲ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἀναγκαιοτάτων γινομένης.]

* συντομώτ. M.M.

* εὐπορωτέραν

Οὕτω μὲν ὁ Ὀρειβάσιος ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ προοιμιάζεται, ὑπισχνούμενος ἐκεῖνα μόνα συναγαγεῖν, ἃ τῶν ἀρεσκόντων ἐστὶ τῷ ἀνδρί, καὶ πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἀφορᾷ τέχνην τε καὶ τῆς τέχνης μεταχείρισιν. πεπόνηται δὲ αὐτῷ ἡ τοιαύτη σπουδὴ ἐν λόγοις.....

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ἐν λόγοις ἑβδομήκοντα.

Ἡ δὲ δευτέρα πραγματεία Ἰουλιανῷ μὲν καὶ αὕτη τὴν προσφώνησιν ποιεῖται, ἐν ἑβδομήκοντα δὲ περαίνεται λόγοις, οὐ τὸ χρήσιμον οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ ἡ προτέρα τὸ πολύστιχον παρέχεται. προοιμιάζεται δὲ καὶ αὕτη τοῦτον τὸν τρόπον.

[Ταῖ

[Τὰς προσταχθείσας ἐπιτομὰς παρὰ τῆς θειότητος, αὐτοκράτορ Ἰουλιανέ, πρότερον, ἡνίκα διετρίβομεν ἐν Γαλατίᾳ τῇ πρὸς ἑσπέραν, εἰς τέλος ἤγαγον, καθὼς ἠβουλήθης, ἅς τινας ἐκ μόνων τῶν ὑπὸ Γαληνοῦ γραφέντων ἐποιησάμην. ἐπειδὴ δὲ ἐπαινέσας ταύτας δεύτερον ἐπέταξας πρᾶξιν, πάντων τῶν ἀρίστων ἰατρῶν ἀναζητήσαντά με τὰ καιριώτατα συνάγειν, καὶ πάντα ὅσα χρησιμεύει πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος τῆς ἰατρικῆς· καὶ τοῦτο πρᾶξαι ὡς οἷός τε εἰμὶ προθύμως διέγνωκα. περιττὸν δὲ νομίσας εἶναι καὶ παντελῶς εὔηθες, τὸ γράφειν τὰ αὐτὰ πολλάκις, καὶ τῶν ἄριστα συγγραψάντων, καὶ τῶν μὴ ὁμοίως τὸ ἀκριβὲς *ἐξητασμένων· μόνα τὰ τῶν ἄμεινον εἰπόντων συνάξω, *μηδὲν ὧν Γαληνὸς εἶπε παραλιπών· καθότι τῶν συγγραψάντων ἁπάντων εἰς τὰς αὐτὰς ὑποθέσεις αὐτὸς κρατεῖ, μεθόδοις καὶ διορισμοῖς τοῖς ἀκριβεστάτοις χρώμενος, ἅτε ταῖς Ἱπποκρατείοις ἀρχαῖς καὶ δόξαις ἐξακολουθῶν. χρήσομαι δὲ κἀνταῦθα τοιαύτῃ τάξει. πρῶτον μὲν συνάξω τὰ τοῦ ὑλικοῦ μέρους, εἶτα ὅσα περὶ φύσεως καὶ κατασκευῆς εἴρηται ἀνθρώπου. μεθ' ἃ τὰ τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἀναληπτικῆς πραγματείας· μετὰ ταῦτα ὅσα τῆς διαγνωστικῆς καὶ προγνωστικῆς ἔχεται θεωρίας. ἐφ' οἷς τὰ περὶ νοσημάτων, καὶ συμπτωμάτων· καὶ ὅλως τῆς τῶν παρὰ φύσιν ἐπανορθώσεως.]

* [illegible]
* paſi.

Ἐς τοιοῦτον μὲν τύπον καὶ ἡ δευτέρα προοιμιάζεται πραγματεία, ἀπ' ἐκείνης ἀρχομένη τῆς ὑποθέσεως, καθάπερ καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς, ἥτις τὰς ἐν τροφαῖς δυνάμεις ἀναδιδάσκει.

Ἐν ο΄ δὲ λόγοις διέξεισιν ἃ ἐπαγγέλλεται. καὶ δευτέρα μέν ἐστι τῷ χρόνῳ, προτέρα δὲ τῇ χρείᾳ· ἅτε μὴ μόνα ὅσα Γαληνὸς ὀρθῶς ἔγραψε περιέχουσα, ἀλλὰ καὶ ὅσα αὐτῷ μὲν παρεῖται, ἄλλοις δὲ εἰς διδασκαλίαν προτέθειται. καί γέ μοι δοκῶ χρησιμεύειν τὴν σπουδὴν ταύτην, ἵνα μὴ λέγω πασῶν τῶν ἄλλων, ὅσαι εἰς ἰατρικὴν χρείαν τε καὶ θεωρίαν καταβέβληνται πραγματεῖαι. ἀλλὰ πάντως γε τῶν πλειόνων τῷ τε σαφὲς ἀπαγγέλλεσθαι τὰ ἀπαγγελλόμενα, καὶ τῷ μηδὲν παραλιπεῖν, καὶ τῷ φωναῖς διαφόροις τὰ πλεῖω τῶν συντεταγμένων ῥηθῆναι· ἐξ ὧν καὶ εἴ τι ἀσαφὲς ἐν τούτοις συνήθει τινὶ ῥηθῆναι, διὰ τῆς ἄλλων ἀναπτύξεως σαφηνίζεται· καὶ τοῖς γε ἰατρικὴν μετιοῦσι, κατὰ ταύτην ἔγωγε παραινέσαιμι ἂν πραγματείαν τὴν διατριβὴν ὅτι μάλιστα ποιεῖσθαι. ἀλλὰ τοιαύτη μὲν καὶ ἡ δευτέρα Ὀρειβασίῳ τῆς ἰατρικῆς μεταχειρίσεώς τε καὶ θεωρίας συναγωγή.

[Epitomas, quas tu olim, Diue Iuliane Cæsar, mihi conficiendas mandaueras, iam pridem (cum in Occidua Gallia versaremur) ad finem, quemadmodum tu volueras, perduximus: & eas quidem ex iis solis contectas, quæ Galenus conscripsisset. Verum vbi tu, iis laudatis, alterum mihi laborem adiunxisti, vt perquisitis omnibus quæ Medici præstantissimi maxime opportuna dixissent, & quæcumque ad eundem hunc Medicinę finem pertinerent, vnum in volumen redigerem. Id quoque ego pro virili parte, & prompto animo facere decreui. Superuacaneum igitur, & omnino ineptum arbitratus eadem sæpe scribere, siue quæ ab optimis Medicis, siue quæ ab iis, qui nō ita diligenter res tractauerunt, scripta fuerint: ea solūm colligam, quæ nobis reliquerunt ii, qui ceteris præstiterunt, nihil eorum omittendo, quæ Galenus dixerit: Siquidem ceteris, qui easdem res pertractauerunt, optima ipse, & via ac ratione, & distinctione adhibita, omnibus antecellit, vt qui principia & sententias Hippocratis assidue consectetur. Ego vero hic huiusmodi vtar ordine. Inprimis colligam ea, quæ ad partem materialem spectant: deinde quę de hominis natura atque fabrica dicta sunt: tum de tuenda sanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus contectis, addam, quæ ad dignotionem & prænotionem pertinent: ad hæc, quæ de morbis, deque symptomatis sūt accedent: & denique ea, quæ valēt ad corrigendum ea, quæ præter naturam sunt, adhibebuntur.]

Hoc igitur proloquium secundi operis, cuius (perinde ac præcedentis) ab eo argumento ducitur initium, quod alimentorum nobis facultates exponit. Septuaginta a verò libris, quę receperat, pertractat. Opus equidem, vt tempore posterius, ita vtilitate prius. Neque enim ea solum, quę Galenus recte litterarum monumentis prodiderat, continet, sed etiam, quæ ab ipso prætermissa alii discenda proposuerunt. Ac mihi quidem sanè vtilis hic labor videtur, si non ceteris omnibus, quotquot in Medicæ artis vsum atque contemplationem hactenus collati sunt: at certe præ plurimis: idque vel eo nomine, quod non perspicue tantum sua tradat, nihilque prætermittat: sed eorum etiam quæ congessit pleraque variis vocibus efferantur. Vnde si quid forte obscurius hic est ab aliquo prolatum, id mox per aliorum explicationem declaratur. Quare ad Medicinæ studium sese applicantibus auctor ego sim, vt hoc potissimum opus assidue versent. Atque huiusmodi quidem Oribasii altera illa est medicæ tractationis & contemplationis collectio.

a Quorum hodie septendecim tantum l attamē extāt, primo quoque eo volumine, vt opinor, amisso.

CCXVIII.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΣΥΝΤΟΜΙ΄Α ΤΗ͂Σ δευτέρας πραγματείας πρὸς Εὐστάθιον υἱόν, ἐν λόγοις θ΄.

εἰς. Oribaſii ad Euſtathium F. libri IX.

ΤΡΙ΄ΤΗ δὲ αὐτῷ διεσπούδασται, ὡς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος προοιμιαζόμενος λέγει, συντομίαν ἀπὸ τῆς δευτέρας περιέχουσα πραγματείας. Εὐσταθίῳ δὲ τῷ υἱῷ τὸ βιβλίον ἀναφωνεῖ, θ΄ διῃρημένον λόγοις. ἐν οἷς ἐστὶ τῶν παθῶν ἰάματα, ὅσα τὸ εὐπόριστον καὶ πρόχειρον ὑποτίθεται. τὸ μέντοι χειρουργικὸν εἶδος παντελῶς αὐτῷ κατὰ ταύτην τὴν συναγωγὴν παρεῖται.

EIVSDEM *Compendii ad Eustathium F. libri X.*

TERTIVM item ab eodem est elaboratum *Opus*, vt ipsemet in proœmio testatur. *Secundi* illius *compendium*, Eustathio filio inscriptum, ac *libris nouem* distinctum, quibus ea morborum medicamenta proponuntur, quæ parari facile possint, in promptuque sint. Ceterum chirurgiæ speciem omnem hisce collectaneis penitus prætermisit.

Itaque liber hic memoriam excitando iis, qui in Medicæ artis exercitatione ac speculatione iam versati sunt, non modicam affert aut parum promptam vtilitatem. Iis item, qui primum ad artis huius cognitionem hoc compendio peruenire se posse sperant, dicerem breui se opere non modicum allaturum vtilitatis: nisi ex eo quod methodo careat, & nihil denique pronunciet, quosdam parua rerum earum instructos experientia, & æquo tamen promptius ad curationes aggredientes, in ipso videre in opere compelli ad maximas noxas tam ægris, tam interdum etiam sanis inferendas. Verum nouem hisce libris morum septuaginta compendium includit.

a In eo XXV. hodie capita sunt.

a Primo ergo libro disserit de cautione in corporis exercitationibus adhibenda, & de ipsis exercitationibus, de euacuationibus cum vniuerse, tum singulatim: & iis, vel per ea quæ ingenio sunt excogitata, vel per ea, quorum domina natura est. De aëre ad hæc, & balneis tam natiuis, quam artificiosis. Item de sudoribus & cataplasmatis: de olei meri, & olei aqua diluti labro. [De iis denique] quæ cutem rodendo, aut saltem dissoluendo, illam diuturnorum morborum curationem efficiunt, quam *Metasyncriticam* Methodici appellant.

b Huius vnû & LX. capita.

c [illegible] sunt, [illegible] Gorræus [illegible] deficit.

b Secundo libro de simplicium medicamentorum facultate tractat, eorumque delectu ac apparatu, cum c ἀκόπων quæ nominantur vnguentorum, tum emplastrorum. Posthæc de ponderibus: de latis emplastris, quæ κοπτὰ [siue contusa] appellant, deque coctione medicamentorum, quæ ad emplastri confectionem commiscentur.

Tertio libro compositiones medicamentorum omnis generis persequitur.

d Capita eius hodie in XLI.

d Qvartvs de alimentorum facultate, déque horum apparatu, conscriptus est: de mulso item, ceterisque potionis generibus, quæ quidem ægrotantibus vtilia sunt. De lactis insuper potu, ac denique de aquis.

e Eiusdem capita LIII.

e Qvintvs liber, quæ grauidis ac prægnantibus accidant, tradit, earumque victum, & quales nutrices eligendæ. De infantis educatione, quæque ei ætati accidere solent. De lassitudine cum ab exercitatione nata, tum ea cuius caussa exterius minime apparet: itémque de cutis astrictione. Senum quoque victum hic reperias, & quæcumque corpori extrinsecus aduenientia deformitatem conciliant, horúmque depulsionem & curationem. Dentium præterea custodiam, & quæ audiendi difficultatem, atque oculorum caliginem restituunt: damni ad hæc a saturitate illati curationem, & negotiosæ vitæ victum. De iis etiam agit, quibus alimenta corrumpuntur: & iter agentibus ac nauigantibus victus rationem præscribit. Disserit & de carnis extenuatione atque nutritione, post quæ temperamenti cognitionem, & eius euersi curationem tradit.

f Continet nunc capita XLVII.

f In Sextvm librum ea sunt coniecta, quæ signa sunt ad recte tutóque de morbis iudicandum. Curatio item, ac prænotio febrium atque symptomatum: adhæc & febrium generibus earúmque remediis. De fame, & de animi defectione ac syncopa, atque de dolore, & singultu [illegible]. Item de canina appetentia, & contra de prostrato appetitu, & curatione immodice famis.

ἔστι δὲ τὸ παρὸν βιβλίον πρὸς μὲν ἀνάμνησιν τοῖς κατὰ τὰς ἰατρικὰς πράξεις τε καὶ θεωρίας συνησκημένοις οὐ φαύλην παρέχον τὴν χρείαν, καὶ μᾶλλον πρόχειρον. τοῖς δ᾽ ἐκ πρώτων εἰς μάθησιν τῆς τέχνης, διὰ τῆσδε τῆς συνόψεως ἐλθεῖν ἠλπικόσιν, εἴποιμ᾽ ἄν, ὡς ἐπ᾽ ὀλίγον εἴη τὸ λυσιτελὲς παρέχον, εἰ μὴ τὸ κατ᾽ αὐτὴν ἀμέθοδον καὶ ἀπροσδιόριστον τοὺς ἀπειροτέρους περὶ ταῦτα διακειμένους, καὶ ἑτοιμότερον πρὸς τὰς θεραπείας χωροῦντας, εἰς τὰς μεγίστας βλάβας τῶν καμνόντων, ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ τῶν ὑγιαινόντων, ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων εἴληφε συνωθούμενος. πλὴν ἀλλ᾽ ἔν γε τοῖς εἰρημένοις λόγοις θ´. τῶν ο´ βιβλίων τὴν σύνοψιν περικρατεῖ.

καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διαλαμβάνει περί τε τῆς κατὰ τὰ γυμνάσια προφυλακῆς, καὶ αὐτῶν γυμνασίων, κενώσεών τε καθόλου καὶ ὅπη μερικῶς· τῶν τε διὰ ἐπινοίας, καὶ ὧν ἡ φύσις κυρία. περί τε ἀέρος καὶ λουτρῶν, αὐτοφυῶν τε, καὶ τῶν ἐκ τέχνης. καὶ περὶ ἱδρώτων. * καὶ δὴ καὶ περὶ καταπλασμάτων. περί τε τῆς ἐξ ἐλαίου καὶ ὑδρελαίου ἐμβάσεως. καὶ ὅσα τὸ δέρμα δάκνοντα, ἢ ἄλλως διαφορῆντα τὴν χρονιζόντων παθῶν τὴν μετασυγκριτικήν, ὡς αἱ* μεθοδικῶς φασιν, ἀνύειν πεφύκασι θεραπείαν. α.

* al. καί.

* al. μεθοδικοί.

ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περί τε τῆς δυνάμεως τῶν ἁπλῶν διαλαμβάνει φαρμάκων, καὶ περὶ τῆς τούτων ἐκλογῆς, καὶ περὶ κατασκευῆς, τῶν τε ἀκόπων καλουμένων χρισμάτων καὶ ἐμπλάστρων· καὶ περὶ σταθμῶν· περί τε τῶν κοπτῶν καλουμένων πλατυσμάτων· καὶ περὶ ἑψήσεως τῶν ἐμβαλλομένων εἰς τὰς ἐμπλάστρους φαρμάκων. β. τὸ δὲ τρίτον, συνθέσεις αὐτῷ φαρμάκων παντοδαπῶν περιέχει. γ. τὸ δὲ τέταρτον, περὶ τροφῶν ἐστὶν αὐτῷ συντεταγμένον δυνάμεως, καὶ περὶ τῆς τούτων σκευασίας· περί τε μελικράτου, καὶ πομάτων ἄλλων, ὅσα χρήσιμα τοῖς ἀρρωστοῦσι. περί τε γαλακτοποσίας. καὶ ἔτι περὶ ὑδάτων. δ. τὸ δὲ πέμπτον, ὅσα ταῖς κυούσαις συμβαίνει διδάσκει, δίαιτάν τε αὐτῶν, καὶ ὁποῖαι αἱ τίτθαι. περί τε κομιδῆς παιδίου καὶ ὅσα εἴωθε συμβαίνειν τῷ παιδί. ε. περί τε κόπων, ὡς ποιεῖται γυμνάσια, καὶ ὧν οὐκ ἔστι λαβεῖν ἐκ τοῦ φαινομένου τὸ αἴτιον· καὶ περὶ στεγνώσεως δέρματος. γερόντων τε δίαιταν εὑρήσεις ἐν τούτῳ, καὶ ὅσα τοῦ σώματος κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν συμπίπτοντα ἀπρεπῆ τὴν ὄψιν ποιεῖ. τούτων ἀπαλλαγὴν καὶ τῆς [illegible] ἐπανόρθωσιν. ὀδόντων τε φυλακήν, καὶ βαρυηκοΐας, καὶ ἀχλύος ὀμμάτων διόρθωσιν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς πλησμονῆς βλάβης θεραπείαν, ἀσχόλου τε βίου δίαιταν· περί τε τῶν διαφθειρόντων τὰ σιτία· ὁδοιποροῦσί τε καὶ πλωϊζομένοις ἐπιτήδειον δίαιταν. καὶ περὶ καθαιρέσεως σαρκῶν διαλαμβάνει, ἀναθρέψεώς τε καὶ διαγνώσεως κράσεως, καὶ περιτραπείσης αὐτῆς θεραπείαν.

ἐν δὲ τῷ ϛ´ συντέτακται αὐτῷ ὅσα εἰς σημείωσιν ἀσφαλῆ τείνει καὶ κρίσιν ὀρθήν. ϛ. θεραπεῖαί τε καὶ προγνώσεις πυρετῶν, καὶ συμπτωμάτων. τά τε εἴδη τῶν πυρετῶν καὶ τὰς ἰάσεις. περί τε λοιμοῦ· λειποθυμίας τε καὶ συγκοπῆς, καὶ ὀδύνης, καὶ λυγμοῦ διαλαμβάνει, κυνώδους τε ὀρέξεως, καὶ ἀνορεξίας, καὶ βουλίμου θεραπείας

ἔτι δὲ περὶ ναυτίας, καὶ ἐμέτων, ἀγρυπνίας τε καὶ καταφορᾶς, καὶ συντήξεως, καὶ δίψης, καὶ ἑλκωθέντος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ ἡ θεραπεία.

ζ. Κατὰ δὲ τὸ ἕβδομον, ἑλκῶν μὲν ἁπάντων, τῶν τε λεγομένων ἁπλῶν, καὶ τῶν κοίλων, καί γε καὶ τῶν οὐλῆς δεομένων, καὶ ὑπερσαρκούντων ἐκδιδάσκει. περί τε τῆς πυρικαύτων θεραπείας εἰσάγει. καὶ περὶ ἐξανθημάτων, καὶ κνησμῶν, καὶ φλυκταινῶν, ἀνακαιομένων τε ἑλκῶν, καὶ κακοήθων· πρὸς δὲ ἄνθραξί τε καὶ καρκίνοις ἰάσεις ἀναγράφει. περὶ σπασμάτων τε καὶ ῥηγμάτων καὶ θλασμάτων· * οἷς τε ἀκὶς ἢ κάλαμος, ἢ ἄκανθα, ἢ σκόλοψ, ἐμπαγέντα σαρκὶ ἀποσπασθείη. περί τε παρωνυχιῶν, καὶ τῶν ἐν ἄρθροις ἑλκῶν, αἱμορραγίας τε καὶ νευροτρώτων, καὶ περὶ κατεαγότων ἄρθρων· περί τε φλεγμονῆς, καὶ ῥευματικῆς διαθέσεως. περὶ τῆς γαγγραίνης, καὶ σφακελισμοῦ, καὶ περὶ ἀποστημάτων, καὶ συρίγγων, ἐρυσιπέλατός τε καὶ ἕρπητος, καὶ περὶ σκίρρων, καὶ οἰδημάτων, τερμίνθου τε καὶ ἐπινυκτίδος· περί τε διαφλεγμαινόντων συνδέσμων, καὶ θύμων τε συκῶν, τε δοθιήνων, ἀκροχορδόνων τε, καὶ μυρμηκιῶν, καὶ τῶν συστοίχων. πρός τε τὰ λεγόμενα γάγγλια, καὶ χοίμεθλα, καὶ ῥαγάδας, ἐκτίθεται ἰάσεις, καὶ πρὸς τὰ ἡλκωμένα τῶν αἰδοίων. περί τε λεύκης, καὶ ἀλφῶν, καὶ λέπρας, καὶ ψώρας, καὶ λειχήνων διαλαμβάνει· καὶ περὶ ἐμφυσημάτων. καὶ ὡς ἡ τῶν ἐχιδνῶν ἐδωδὴ, ἄριστον βοήθημα τοῖς ἐλεφαντιῶσι. ταῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ἕβδομον.

η. Κατὰ δὲ τὸ ὄγδοον περί τε τῆς κατὰ τὴν μνήμην ἀπωλείας, καὶ τῶν ἄλλως ἀγρυπνητικῶν, ἢ καταφορικῶν διαλαμβάνει· τίς τε ὁ ἐφιάλτης, καὶ ἡ ἐπιληψία, καὶ τὸ σκοτωματικὸν πάθος, ἀποπληξία τε καὶ μελαγχολία. [καὶ μανία] καὶ ἔρως ὀξύς, καὶ τίς ἡ λυκανθρωπία, καὶ τίνες ἰάσεις· περί τε τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον παθῶν, καὶ περὶ λυσσοδήκτων· καὶ περὶ παραλύσεως, καὶ ἀνεκθερμάντου ῥίγους· περί τε σπασμῶν, καὶ τετάνου· καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν παθῶν. πρός [τε] τὰ σφακελίζοντα παιδία, πρός τε δυσωδίας ῥινός, καὶ πρὸς ὑπώπια, καὶ * προσεχώματα κεχρονισμένα. περί τε χειλέων ῥαγάδος, καὶ προσώπου ἐφήλεως καὶ σπίλους, καὶ φακῆς, καὶ ἴονθος, καὶ τὰς ἐν τῷ γενείῳ συκώδεις ἐπαναστάσεις· ποιεῖται μασχαλῶν δυσωδίας. καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παθῶν· περί τε φθειριάσεως, καὶ ἐμφράξεως μυξωτήρων· καὶ περὶ τῶν ἀπαγχομένων. ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ η' λόγος.

θ. Ὁ δὲ θ'. αὐτοῦ ὅσα πάθη περί τε θώρακα, καὶ σπλάγχνα συνίσταται. καὶ ἕως αἰδοίων διήκει, διαλαμβάνει. τά τε γυναικεῖα καταλέγει πάθη. καὶ περὶ ποδάγρας, καὶ ἀρθρίτιδος, καὶ ἰσχιάδος θεραπείας ἀναγράφει. τοιαύτη καὶ ἡ τρίτη τοῦ Ὀρειβασίου συντεταγμένη πραγματεία.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΠΡῸΣ ΕΥ̓ΝΆΠΙΟΝ λόγοι δ'.

Ἡ δὲ τετάρτη, συντομίαν μὲν καὶ αὐτὴ βούλεται τῆς τέχνης· ἐν δ' ἀπαρτίζεται λόγοις. καὶ τὸν Εὐνάπιον ὑποβάλλει, ὃν καὶ λογιώτατον ὑμνεῖ, αἴτιον αὐτῷ τοῦ συντάγματος γεγενημένον. τὰ δ' εὐπόριστα δὲ αὐτῷ τῶν ἰαμάτων κἀνταῦθα γνώμην συναγαγεῖν εἰσάγει. ὧν καὶ τὴν διδασκαλίαν τρισὶ διαιρεῖται τρόποις. ἐν μὲν ταῖς τῶν καθόλου δυνάμεις, καὶ ταῖς ἐπὶ μέρους χρήσεις ἑκάστου τῶν ἁπλῶν ἐπιών.

Margin notes (left): * al. οἷς. — * al. περιχύματα. — ms. Oribas. ad Eunapium libri IV.

ORIBASIVS

Præterea de nausea & vomitu, & de insomniis, torpore, colliquatione, siti, atque exulcerati ossis sacri medicina.

a SEPTIMO vero libro de vlceribus vniuersis, tam quæ simplicia, quam quæ caua dicuntur: immo & de iis, quibus cicatrice est opus, atque de carne abundantibus agit: vbi & igne ambustis remedium adfert. Item de papulis, de pruritu, de pustulis, quæ phlyctænæ vocantur, & de vlceribus diruptis ac malignis. Ad carbunculos quoque & cancros curationes adfert. bit: conuulsorum item ac luxatorum & ruptorum: quibus ad hæc rebus cuspis, arundo, spina, aut sudes carni infixa euellantur. De cauuis, articulorum vlceribus, sanguinis eruptione. De neruis vulneratis, & articulis luxatis: de inflammatione, & de affectione, quæ ex defluxionib' fit: de gangræna, & sphacelismo: de apostematis seu abscessibus & fistulis: de erysipelate & herpete. Item de scirrhis, œdematis, terminthо, epinyctide. De affectis ligamentis, & thymo, ficis atque furunculis. De verrucis & myrmeciis, atque similibus. Ad ganglia, quę appellantur, ad perniones, ac fissuras edit medicamenta: & ad vlcerata pudenda. De leuce præterea, alpho, lepra, scabie, impetigine tractat, & de inflationibus: vtque theriaca e viperis magno sit elephantiacis adiumento. Et hæc quidem septimo continentur libro.

INSEQVENTI verò de memoriæ iactura, déque iis, qui nimia vigilia, vel graui somnolentia torquentur, b agit Oribasius. tum quid ephialtes sit, morbúsque comitiis, & vertigo, apoplexia, atra bilis, insania, vehemens amor, ac lycanthropia: horúmque remedia. De cerebri adhæc morbis, & rabidi canis morsu. De paralysi, seu neruorum resolutione, & rigore, qui caleneri nequeat. De conuulsionibus ac distentione, deque capitis doloribus. Ad puerorum insuper adustiones, ad fœdum narium odorem, ad sugillationes sub oculos, & ad c ecchymomata inueterata. Item de labiorum fissione. Ad epheliden quoque ac faciei næuos, oculorúmque nigras maculas, & varos, ac ficosas menti eminentias. De fœdo alarum odore: de variis oculorum doloribus, de pediculari morbo, de narium obstructione & de strangulatis. Atque hic octauus liber est.

d NONVS autem & vltimus, illud morborum genus complectitur, quod circa thoracem ac viscera consistit, & ad verenda vsque pertingit. muliebres etiam morbos recenset, atque aduersus podagram, articularē morbum, & ischiadē remedia præscribit. quod quidem tertiū est ab Oribasio scriptū de re medica opus.

CCXIX.

EIVSDEM ad Eunapium libri IV.

QVARTVM item *Opus eiusdem* esse *artis compendium*, Oribasius vult, quatuor illud libris absoluens. cuius quidem componendi Eunapium (quem & eloquentissimum prædicat) auctorem sibi fuisse commemorat. Remedia verò, quæ facilè parantur, tradere sibi propositum ait: quam etiam doctrinam triplici ferè modo conficit. Primum enim simplicium facultates vniuersè, & singulatim vsum cuiusque recenset.

Margin notes (right): a Vnde L. capitibus. — b Capitibus LVII. — c Vitiose legi hic ἐκχύματα docent libri castig. — d Per capita LXII.

ORIBASIVS

Deinde morbi cuiusque curationem docet. Tertio præter partis affectæ cognitionem, etiam medicandi rationem exponit. Quarto denique loco illud argumentum tractat, quod ad sanitatem curandam spectat: quod & ceteris iam enumeratis præmittit. Mox ergo cum natura ab infantis educatione auspicatur.

Ceterum hic ad Eunapium labor idem fere compendiis est cum eo opere, quod ad filium scripsit. Neuter enim Chirurgiæ rationem ducit: & verò in ceteris quoque conspirant, nisi quod ordinem aliquem eundem vel similem non seruant. In quibusdam item alterum alteri [illegible] præstat, vt in plerisque locorum morbis, & quantum ad simplicium medicamentorum congestionem: illud, quod ad Eunapium scribitur, opus. Habet verò etiam alibi quidpiam ad Eustathium liber, de quo præ illo gloriari possit. verùm a pro vtroque suscepto labore habenda homini gratia est. Quod enim in scriptore fuit, non incommodi cuiuspiam, sed emolumenti potius b caussa vtrumque (vt & quæ antea scripserat) elaborauit.

a Emendo [illegible] pro [illegible].

Quod autem ad dicendi characterem attinet, dubium esse ac superuacaneum videatur, quidquam iudicare. Nam & e variis atque omnigenis hæc sunt ab eo collecta volumina: & vir medicus non sermonis elegantiæ peritiæque reddere rationem prudentibus debet, sed si quam forte medicarum functionum minus recte aut reddidit, aut demonstrauit.

Vidi ego alterum eiusdem auctoris opus, totidem libris distinctum, inscriptúmque c *Paratu-facilia*. Id ad Eugenium quendam argumentum suum referebat, quem & disertè nominat. Vtilem quoque scriptionem fore rusticantibus additur, itérque agentibus, & vbicumque locorum medici copia non suppeteret. Verumtamen hic liber, etsi titulo, & apposita dedicationi persona, nonnihil differat: cetera tamen nonnisi descriptum esse operis ad Eunapium satis manifestè apparet. Quare in eam cogitando sententiam veni, nõ esse id vnquam ab Oribasio factum: sed vel errorem eius, qui ab initio missum ad Eunapium librum describendo, titulum quidem in *Paratufacilia* commutarit, pro Eunapio vero Eugenium subiecerit: vel alium certe quempiam gloriã sibi ex dedicatione quærentem, ad hoc confugisse cõmentum, vt pro Eunapio Eugenium, & pro scripto ibi titulo *Paratufacilia* scriberet.

c Quo titulo modo [illegible] ad Eunapium [illegible] fit ex emp. [illegible].

CCXX

THEONIS ARCHIATRI *HOMO*.

LEGI THEONIS *Archiatri Alexandrini* librum medicum, qui HOMO inscribitur, & Theoctisto dedicatur. Curationes autem auspicatur ab hominis capite vsque ad pedes, affectorum omnium humani corporis partium morbis remedia quædam adiiciens. Non tamen aut morbi naturam, nisi in paucis fortè, explicat, aut satis distinctè illas res tradit, de quibus disserere proponit. Descriptis verò iam eorum morborum remediis, qui pedes atque articulos inuadere solẽt, de purgãtib' deinde medicamẽtis simplicibus agit, conaturque & causas quasdã reddere

δεύτερον δὲ, πάθους ἑκάστου τὰ ἰάματα συντάττει. ἐφ' οἷς τήν τε κατανόησιν τοῦ πεπονθότος μορίου, καὶ τὴν δίαγνωσιν, ἐξ ὧν ἂν θεραπευθείη. τέταρτον δὲ ὑγιεινὸν μεταχειρίζεται, ὃν καὶ τῶν εἰρημένων προτάττει, τὸ ὑγιεινὸν τὸ διαιτητικὸν μέρος. καὶ ἄρχεται αὐτίκα ἐξ ὧν καὶ ἡ φύσις, περὶ παιδίου λέγων τροφῆς. ἔστι μὲν οὖν ἡ πρὸς Εὐνάπιον αὕτη συμπτυσσομένη σχεδὸν ἡ αὐτὴ τῇ γεγραμμένῃ πρὸς τὸν υἱόν. τὸ γὰρ χειρουργικὸν οὐδετέρα λέγει, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα συμφέρεται, πλὴν ὅσα τὴν τάξιν ἢ τὴν ἰσότητα καὶ ὁμοίαν διασώζει. ἐπ' ἐνίοις δὲ μικρόν τι καὶ ἑτέρα τῆς ἑτέρας πλεονεκτεῖ [illegible] πολλοῖς τῶν κατὰ τοὺς τόπους παθῶν ἡ πρὸς Εὐνάπιον, καὶ εἰς τὴν τῶν ἁπλῶν φαρμάκων διήγησιν. ἔστι δὲ καὶ ἡ πρὸς Εὐστάθιον ἔχει τι ταύτης πλέον, ἐφ' ᾧ μεγαλοφρονήσαι. ἀλλά γε χάρις ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν πόνων τῷ ἀνδρί. τὸ γὰρ αὐτοῦ μέρος οὐ βλάβης οὐδενὸς, ἀλλ' ὠφελείας ἑκατέρα, ὥσπερ δὴ καὶ ἃς πρότερον συνέταξε. φράσεως δὲ χαρακτῆρα λέγειν τοῦ λόγου, ἄκαιρον ἅτερον, καὶ περιττὸν εἶναι δοκεῖ. ἐκ γὰρ διαφόρων καὶ παντοδαπῶν αὐτῷ τὰ συντάγματα συνήθροισται. καὶ ἰατρὸς ἀνὴρ οὐ τῶν ἐν λόγοις κάλλους καὶ τῆς σοφίας δυνάμεως εὐθύνας [illegible] χοι. ἀλλ' εἴ τι τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἔργων οὐκ ὀρθῶς διῆλθεν, οὐδ' ἀπεδείξατο. εἶδον δὲ ἔγωγε τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἑτέραν πραγματείαν ἐν δ' λόγοις συντεθειμένην. Εὐπόριστα δὲ ἐπεγράφετο τὸ βιβλίον, καὶ τὸν Εὐγένιον ὑπόθεσιν τοῦ συντάγματος ἐποιεῖτο. λεγόμενον δὲ καὶ τὸν Εὐγένιον ὀνομάζει. καὶ χρησιμεύειν τὴν πραγματείαν κατὰ τὰς ἀγροὺς, καὶ ἀποδημίαις, καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου παρουσία ἰατροῦ οὐκ ἐπιχορηγεῖ. ἀλλὰ τοῦτο τὸ βιβλίον κατὰ μὲν τὴν ἐπιγραφὴν, καὶ τὸ ὑποβαλλόμενον εἰς τὴν προσφώνησιν πρόσωπον διαφορὰν ἔχει· τὰ δ' ἄλλα μάλα περιφανῶς μεταγεγραμμένον ὅτι τῆς πρὸς Εὐνάπιον πραγματείας. ὅθεν ἔγωγε καὶ εἰς λογισμοὺς ἀφικόμην, ὡς ἄρα μήποτε οὐκ ἐκ τούτου Ὀρειβασίῳ διαπεπραγμένον, ἀλλ' ἢ ἁμάρτημα τοῦ ἀπ' ἀρχῆς γράψαντος τὸ πρὸς Εὐνάπιον βιβλίον, ὃς τήν τε ἐπιγραφὴν εἰς τὰ Εὐπόριστα μετετάξατο, καὶ αὐτὶ Εὐναπίου Εὐγένιον ὑπεβάλετο· ἢ ἕτερόν τινα δόξαν ἑαυτῷ ἐκ τῆς προσφωνήσεως μνώμενον, εἰς τὴν τοιαύτην ἀφικέσθαι ἐπίνοιαν, καὶ ἀμεῖψαι τόν τε Εὐνάπιον εἰς Εὐγένιον, καὶ τὴν κειμένην ἐπιγραφὴν εἰς Εὐπόριστα.

ΘΕΩΝΟΣ ἈΡΧΙΑΤΡΟΥ ὁ Ἄνθρωπος.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Θέωνος ἀρχιάτρου Ἀλεξανδρέως ἰατρικὸν βιβλίον, ὃ ἐπιγέγραπται Ἄνθρωπος. Θεοκτίστῳ μὲν τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ, ἄρχεται δὲ τῆς θεραπείας ἀπὸ κεφαλῆς, καὶ διήκει μέχρι ποδῶν, πάντων τῶν περιεχόντων μορίων τοῦ σώματος θεραπείας τινὰς ἀναγράφων. οὐ μὴν τὴν τοῦ νοσήματος φύσιν, πλὴν ὀλίγων βραχέα ἐκδιδάσκει, οὔτε τοῖς ἀκριβέσι τοῖς * διορισμοῖς, περὶ ὧν προαιρεῖται λέγειν, τὴν διδασκαλίαν ὑφαίνει. μετὰ δὲ τὸ γράψαι καὶ τῶν ποδαγρικῶν καὶ ἀρθριτικῶν παθῶν ἰάματα, διέξεισι μὲν περὶ τῶν ἁπλῶν καθαρτικῶν φαρμάκων, πειρᾶται δὲ καὶ αἰτίας τινὰς ἀποδιδόναι,

α. Theonis Archiatri liber medicus, Homo inscriptus.

* al. [illegible]

THEON MEDICVS.

νῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὀρθῶς, οὐδὲ τῆς ἀληθείας ἐξημαρτηκώς, δι' ἃς τὴν καθαρτικὴν δύναμιν ἡ τῶν φαρμάκων ἐπιδείκνυσι φύσις. εἶτα περὶ συνθέσεως παντοδαπῶν διαλαμβάνει φαρμάκων, ὅσα τε αὐτῷ περί τε τὰ περιγεγραμμένα τῶν νοσημάτων ἱκανὴν παρέχεται τὴν χρῆσιν, καὶ περὶ τὰ λοιπὰ παντὸς τοῦ σώματος [illegible] τῶν κατὰ τὰ πεπονθότα μόρια [illegible] ἀναγράφων. ἐμπλάστρους τε καὶ [illegible], καὶ [illegible] καὶ ἀντιδότους διαφόρους ἐκ διαφόρων ἀνδρῶν [illegible] ἀναγράφει. καὶ ἐν τούτοις * αὐτῷ ἡ τοιαύτη συμπεραίνεται πραγματεία. ἔστι μὲν τοι τὴν χρείαν τὸ βιβλίον [illegible] τῆς Ὀρειβασίου συνόψεως παρεχόμενον τὴν ἀπόλαυσιν.

* al. αὐτῷ.

CCXXI.

ΑΕΤΙΟΥ ΑΜΙΔΗΝΟΥ ΙΑ-
τρικοὶ λόγοι ις΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀετίου Ἀμιδηνοῦ βιβλίον ἰατρικὸν ἐν λόγοις ἑκκαίδεκα. ἔστι δὲ οὖν αὐτῷ πᾶσα ἡ πραγματεία συντεθειμένη ἐκ τῶν Ὀρειβασίου πρὸς Ἰουλιανὸν γραφέντων, πρὸς [illegible] καὶ Εὐνάπιον ἔτι δὲ ἐκ τῶν θεραπευτικῶν βιβλίων Γαληνοῦ, καὶ μὴν καὶ Ἀρχιγένους καὶ Ῥούφου [illegible] καὶ Ἡροδότου, καὶ Σωρανοῦ, Φιλαγρίου τε καὶ [illegible], καὶ Ποσειδωνίου, καὶ ἑτέρων πλειόνων, τῶν ἐπὶ τῇ τέχνῃ τῆς ἰατρικῆς ὀνομαστῶν. καὶ ἀπάρχεται μὲν ἀπὸ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων τε καὶ τροφῶν δυνάμεως Γαληνοῦ, ἐν συνόψει ταῦτα διεξιών· συμπεραίνεται δὲ * αὐτῷ τὸ βιβλίον εἰς τὸν ις΄ λόγον, περὶ γυναικείων τὴν διδασκαλίαν ποιούμενον παθῶν. οἷς καὶ ἕτερά τινα * συνάπτει κεφάλαια, σμήγματά τε ὄψεως παραδιδούς, καὶ τῆς λοιποῦ σώματος σκευασίας τὸ [illegible], καὶ ἕτερά τινα τοιουτότροπα. ἡ μὲν οὖν ὅλη αὐτῷ πραγματεία ἐξ ὧν τε ἄρχεται, εἴρηται, καὶ ἐν οἷς τὸ πέρας ἀπολαμβάνει. κατὰ μέρος δὲ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῷ βιβλίον τὰς τῶν ἁπλῶν [illegible], καὶ τῶν φαρμάκων ἐν συνόψει τὰς δυνάμεις καταλέγει. ὁ δὲ δεύτερος τὰς τῶν μεταλλικῶν δυνάμεις καὶ χρήσεις, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ζώων ὅλων τε καὶ μορίων ὠφελείας ἐν συνόψει παραπέμπει. εἴη δὲ καὶ τοῦτο τῆς περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων πραγματείας μέρος οὐκ ἐλάχιστον.

* al. αὐτὸ.

* συνάπτει.

Ὁ δὲ τρίτος αὐτῷ λόγος περί τε γυμνασίων παντοδαπῶν διαλαμβάνει, καὶ ὅσα παρασκευάζει τὸ γυμνάσιον· εἶτα μετὰ τὰς κενώσεις, ἢ τὰς διαφορήσεις ταύτας τὰς οὐκ ἐπιδήλους, περὶ φλεβοτομίας διαλαμβάνει, τρόπους τε τῆς τομῆς διακρίνων, καὶ μεγέθους καὶ σχημάτων, καὶ καιροῦ καὶ μέτρου κενώσεως ἀναγράφει· περί τε ἀρτηριοτομίας, καὶ ἀρτηριακοῦ ἰσχαίμου, καὶ σικύας, καὶ ἐγχαράξεως, καὶ βδελλῶν ἐκλογῆς, καὶ διαίτης, καὶ χρήσεως περί τε καθαιρετικῶν φαρμάκων, καὶ [illegible] καθαρτικῶν διαφόρου σκευασίας, καὶ οἰνομέλιτος καθαρτικοῦ καὶ κονδίτου, καὶ ἀψινθάτου, καὶ ῥοσάτου, καὶ ῥοδομέλιτος, καὶ ὀξυμέλιτος, γάρου τε καθαρτικοῦ, καὶ μέλιτος, καὶ οἰνομέλιτος καὶ ὀξυγάρου, ζωμοῦ τε μαλακτικοῦ καὶ γάλακτος, καὶ ἑλαιῶν καθαρτικῶν· περὶ τούτων ἁπάντων τὴν διδασκαλίαν παρέχει. ἔτι δὲ καὶ περὶ συνθέτων ὀξυπορίων καὶ καθαρτηρίων διαφόρων, καὶ παστίλλων, καὶ βουκελλάτων καθαρτικῶν· ἀλοιδάριά τε καθαρτικὰ ἀναγράφει, καὶ ἄλλα [illegible] μείας, καὶ τὰς ε΄ ἱεράς.

* ἀλλ. ἀπ.

idque, ut mihi quidem videtur, non recte, neque veritatem secutus: cur purgandi facultatē pharmacorum natura exerat. Tum medicamentorum omnis generis compositionem pertractat, quæ [illegible] ad supra nominatos morbos, [illegible] corporis affectiones [illegible] partibusque [illegible] emplastra [illegible] antidotos a variis præ[illegible] Medicis [illegible]. Quamobrem [illegible] vtilitatem, quam Oribasij [illegible].

AETII AMIDENI Operis medici libri XVI.

LEGIMVS AETII Amideni de re medica libros sexdecim. Congestum autem totum hoc eius opus non ex iis tantum scriptoribus, e quibus Oribasius suos [illegible] ad Eustathium & Eunapium libros, sed ex Theraputicis præterea Galeni libris, atque ex Archigene & Rufo. Ad hæc e Dioscoride, Herodoto, Sorano, Philagrio, Philumeno, Posidonio, aliisque nonnullis, qui medendi arte nomen [illegible]. A facultatibus autem simplicium [illegible] ac ciborum e Galeno breuiter [illegible] contractis, [illegible] opus libro sexto decimo, qui de mulierum morbis præcepta tradit: quibus [illegible] capita, [illegible] reliquique corporis rationem docet, [illegible] & id genus alia quædam adiectis. Sicut diximus, opus vniuersum & incipit & desinit. Singulatim autem PRIMVS liber simplicium alimentorum ac medicamentorum facultates breuiter [illegible].

ALTER deinde metallicorum facultatem & vsum, animantium [illegible] vel integrorum vel partium eorum vtilitatem paucis in medium adfert: Postrema autem [illegible] de simplicibus medicamentis tractationis pars hæc non modica [illegible].

TERTIVS eius liber agit de omnis generis exercitationibus, eaque exercitationem parent. Tunc post euacuationes, [illegible] eductiones illas occultas, de venæ sectione pertractat, non sectionis tantum modos discernens, sed etiam magnitudinis, formarum, temporis opportuni, atque euacuandi mensuræ describens. Mox de arteriæ sectione, & de sanguinem sistente arteriarum medicamento, de cucurbita, scarificatione, & hirundinum delectu. De victus ratione & vsu. De purgantibus medicamentis, & vinorum purgantium vario apparatu. De purgante vino mulso, condito, absinthiato, rosato, melle rosaceo, aceto mulso, itémque de garo purgante. De melle, vino mulso, oxygaro, ac iusculo molliente: de lacte, atque oleis purgantibus. De quibus quidem omnibus præceptiones tradit. Præterea & de compositis oxyporis, ac variis purgatoriis, deque pastillis, & buccellatis, purgantibus. Aloedaria quoque purgantia describit, similiáque [illegible], & illas quinque celebratas hieras.

Aetivs.

Auxiliantia quoque iis quos purgans medicamentum non purgauit, aut qui supra modum, euacuati sunt. De vomitu, & quibus dandum sit veratrū, quid illud possit, ac qui ad sumendum apti. De exploratione veratri, & præparatione bibituri. De vario ellebori seu veratri vsu atque exhibitione, & de cura eorum, qui illud biberant. De epithematis purgantibus præterea, & quæcunque in nobis partes purgant, oculos, aures, & reliquas. De suffimento ad eundem effectum pertinente, & de iis quæ tenuia intestina, simasque iecoris partes & similia euacuant. De aere, ventis, ac siderum significationibus. De aquis item & balneis, partim artificio paratis, partim natura productis. De frigida lotione, déque insessu solij ex oleo, & de faciei aspersione, de perfusione, insessionibus, humectatione, & sicco fomento. De variis cataplasmatum generibus. De dropace, picatione, sinapismo, rubricatione, & in quibus sit metasyncriticis, siue humores ex alto euocantibus auxiliis, vtendum. Et hæc quidem libro tertio continentur.

Qvartvs liber, quæ ad tuendam valetudinem pertinent, colligit. Auspicatus ergo ab infantium educatione, horum cum morbos, tum remedia exponit. Agit & de omnium ætatum ac conditionum victus ratione. De carnium item diminutione, & gracilium instauratione. De lassitudine ab exercitationibus, déque huius differentiis: de ea item, quæ ex Venere oritur, & cuius causa ignoratur, quam *spontaneam* nominant. Qua cura ad concoctionem vtendum sit, & de densatæ cutis curatione, atque de æstuoso ardore & frictione opportuna. De cruditate, ac crapula, & æquali temperatura. Optimi præterea temperamenti dinotionem, & calidi aliorúmque, cum simplicium, tum compositorum temperamentorum notas (idque non modo corporis totius, sed & capitis, cerebri, ventris, cordis, iecoris, ac testiculorū) edocet: horúmq; omnium, si forte a naturali statu deflexerint, remedia ponit.

Qvintvs Aetij liber de morbis, & in primis de febribus disputat, quorum signa, prænotiones, dinotiones, curationes diligenter sane pertractat, & quæcunque præterea ad hanc medicam contemplationem spectant: quodnā morbi principium sit iudicandum, trifariámque illud dici. quæ item accessio morbi, quæque remissio, vigor item atque declinatio, cum partialis morbi accessione, tum corporis vniuersi. Quæ sint sanitatis signa, vel mortis in ægrotante: & quænam horum tardius aut citius vel medio modo, ad sanitatem vel interitum pertinere iudicētur. De pulsuum signis, & vrinarum dinotione: ac quid hæc designent. De excrementorum notis, vomitúsque prænotione ac significatione. De sanguinis è naribus eruptione & muliebri purgatione. De notis criticis sudorum atq; abscessuum: & de indicio è sputo. Medicum præterea bene peritū cogniturum, morbúsne perfecte solutus sit, an non, etiamsi forte solutus videatur: diem etiam atque adeo horam, qua sit ægrotus moriturus.

βοηθήματα τοῖς λαβοῦσι τὸ καθαρτήριον [καὶ] οὐ καθαιρομένοις, καὶ τοῖς ὑπὲρ μέτρον κενωθεῖσι· περί τε ἐμέτου, καὶ τίσι δοτέον τὸν ἐλλέβορον, καὶ τί δύναται, καὶ τίνες πρὸς αὐτὸν ἐπιτήδειοι· δοκιμασίας τε ἐλλεβόρου, καὶ περὶ παρασκευῆς τοῦ * μέλλοντος αὐτὸν πίνειν· τάς τε διαφορὰς τῆς τοῦ ἐλλεβόρου χρήσεως, καὶ τὴν περὶ τοὺς πιόντας αὐτὸν ἐπιμέλειαν· περί τε ἐπιθεμάτων καθαρτικῶν διαλαμβάνει· καὶ ὅσα τῶν ἐν ἡμῖν μορίων ἐστὶ καθαρτικά, ὀφθαλμῶν λέγω καὶ ὤτων, καὶ τῶν ἐφεξῆς· περί τε ὑποκαπνισμοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν συντελοῦντος· καὶ περὶ κενωτικῶν, λεπτῶν τε ἐντέρων, καὶ τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος καὶ τῶν παραπλησίων· περί τε ἀέρων καὶ ἀνέμων καὶ ἐπισημασιῶν· ὑδάτων τε καὶ λουτρῶν, τῶν τε ἐκ τέχνης, καὶ ὅσα ἡ φύσις προήγαγε· ψυχρολουσίας τε καὶ τῆς εἰς ἔλαιον ἐμβάσεως καὶ περὶ τῶν τοῦ προσώπου κλυσμάτων, καταιονήσεώς τε καὶ ἐγκαθισμάτων, καὶ ἐμβροχῆς καὶ πυριάσεως· καὶ περὶ διαφορᾶς καταπλασμάτων, δρωπάκων τε καὶ πιττώσεως, καὶ * σιναπισμοῦ, καὶ φοινιγμοῦ καὶ ἐπὶ τίσι χρηστέον τοῖς μετασυγκριτικοῖς βοηθήμασι. ταῦτα μὲν καὶ ὁ τρίτος αὐτοῦ συντάττει λόγος.

* al. μέλλοντι.

* al. σιναπισμοῦ.

Ὁ δὲ τέταρτος συναγωγήν τε τῶν ὑγιεινῶν περιέχει, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς τοῦ βρέφους διαίτης, τά τε περὶ τὸ βρέφος πάθη, καὶ τὰς θεραπείας διέξεισι, καὶ περὶ διαίτης πάσης τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν διαφόρων βίων· σαρκῶν τε καθαιρέσεως, καὶ ἐνδεῶν ἐγκρατῶν ἀναλήψεως· περὶ τῶν κόπων τῶν ἐπὶ γυμνασίοις, καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν· καὶ τοῦ ἐξ ἀφροδισίων κόπου, καὶ τῶν ἄδηλον ἐχόντων τὴν αἰτίαν κόπων, οὓς λέγουσιν αὐτομάτους. ποία δὲ ἐπιμέλεια πρὸς τὰς πέψεις χρησίμη. καὶ τοῦ πυκνωθέντος δέρματος θεραπεία. καὶ περὶ ἐγκαύσεως, καὶ περὶ τρίψεως δικαίμης· ἀπεψίας τε καὶ κραιπάλης, καὶ ὁμαλοῦς δυσκρασίας· ἀρίστης τε κράσεως ἐκδιδάσκει διάγνωσιν, καὶ θερμῆς γνωρίσματα· καὶ τῶν ἄλλων ἁπλουστέρων τε καὶ συνθέτων κράσεων, οὐχ ὅλου μόνον σώματος, ἀλλὰ καὶ κεφαλῆς καὶ ἐγκεφάλου, καὶ γαστρὸς καὶ πνεύμονος, καὶ καρδίας καὶ ἥπατος, καὶ ὄρχεων, καὶ τῶν τούτων ἁπάντων ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν παρατροπῆς ἰάματα.

Ὁ δὲ πέμπτος αὐτοῦ λόγος περὶ νοσημάτων διαλαμβάνει, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων περὶ πυρετωδῶν νοσημάτων· τὰς δὲ σημειώσεις αὐτῶν, καὶ προγνώσεις, καὶ διαγνώσεις, καὶ θεραπείας οὐ παρέργως ἐπεξιών, καὶ ὅσα πρὸς τὴν ἰατρικὴν ταύτην θεωρίαν συντελεῖ· τίνα τε δεῖ τοῦ νοσήματος ἀρχὴν λέγειν· καὶ ὅτι τριχῶς λέγεται· καὶ τίς ὁ παροξυσμός, καὶ τίς ἡ ἄνεσις, καὶ ἡ ἀκμή, καὶ ἡ παρακμή, τοῦ τε μερικοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ὅλου τοῦ σώματος. τίνα τὰ σημεῖα σωτηρίας τοῦ νοσοῦντος, καὶ τίνα ὀλέθρια, ποῖά τε αὐτῶν βράδιον, ἢ τάχιον, ἢ διὰ τοῦ μέσου κρίνεται πρὸς τὴν ὑγείαν, ἢ καὶ πρὸς τὸν θάνατον. περί τε σφυγμῶν σημειώσεως, καὶ οὔρων διαγνώσεως· καὶ τί δηλοῖ ταῦτα· καὶ περὶ διαχωρημάτων σημειώσεως, ἐμέτων τε προγνώσεως, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν σημειώσεως· αἱμορραγίας τε ἐκ ῥινῶν· καὶ τῆς γυναικείας καθάρσεως· περί τε τῶν κριτικῶν σημείων τῶν κατὰ τοὺς ἱδρῶτας, καὶ τὰς ἀποστάσεις, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν πτυέλων τεκμηριώσεως· καὶ ὅτι ὁ ἄριστος ἰατρὸς εἴσεται, εἰ βεβαίως τὸ νόσημα λέλυται, καὶ εἰ μὴ λέλυται, κἂν * δοκεῖ, τήν τε ἡμέραν καὶ ὥραν, ἐν ᾗ ὁ νοσῶν τὸν βίον ἀπολείψει·

* lo. δοκεῖ.

περί τε

περὶ τε πανδήμων καὶ ἐπιδήμων, καὶ λοιμωδῶν νοσημάτων ἔκθεσιν ποιεῖται. καὶ περὶ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας συγκοπτομένων· καὶ περὶ τῆς κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐπισυμβαινούσης τοῖς ζώοις λειποθυμίας· περί τε τῆς ἐν πυρετοῖς κεφαλαλγίας, καὶ [illegible], καὶ ὠταλγίας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ ἀμαυρώσεως, καὶ ἐφ' ὧν αἱματος ῥύσις ἐν πυρετοῖς συμβαίνει τῆς ποίας ἀπὸ θεραπείας· ὅπως [illegible] [illegible] [illegible], καὶ [illegible] περὶ [illegible], [illegible] [illegible], καὶ [illegible] [illegible], καὶ περὶ ἐξανθημάτων καθ' ὅλον τὸ σῶμα, [illegible] [illegible], καὶ περὶ ῥόμβων καὶ σπασμῶν, [illegible] [illegible] [illegible] μάλιστα [illegible] συντάττεται. ἐν τούτῳ μὲν καὶ ὁ πέμπτος λόγος.

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ λόγῳ περὶ τῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἐγκεφάλου παντοίων διεξέρχεται παθῶν. ταῦτα τε [illegible], καὶ τὰς [illegible] αὐτῶν διεξέρχεται, καὶ περὶ [illegible], [illegible] περὶ ἀποπληξίας, καὶ [illegible] παραλύσεως, περὶ [illegible] τε ὀφρύος, ὑφλεβάρων, καὶ γλώσσης, ἔτι τε φωνητικοῦ ὀργάνου, καὶ καταπόσεως τοῦ αὐτοῦ καταχεῖσθαι πάθει· ἔτι περὶ [illegible] [illegible] θεραπείας περί τε [illegible] σπασμοῦ, καὶ περὶ [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] καὶ [illegible] καὶ σκέλους, καὶ ἑτέρου τινὸς κώλου καὶ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] κεφαλαλγιῶν, ἐκ διαφόρων αἰτιῶν συμβαινουσῶν· περί τε κεφαλαίας, ἡμικρανίας, [illegible] [illegible] τε [illegible] [illegible], καὶ [illegible] [illegible], καὶ [illegible] [illegible] τῷ σώματι, καὶ [illegible] [illegible] [illegible] βοηθήματα, καὶ φιλώθρα, καὶ λεπτὰ τινα [illegible] περί τε πιτυριάσεως καὶ φθειριάσεως, [illegible] τε, [illegible] [illegible] συμβαινόντων αὐτοῖς διαφόροις αἰτίας ἐξανθημάτων· καὶ τούτων ἁπάντων καὶ τὸ παραπλήσιον διέρχεται θεραπείας. [illegible] [illegible] διαφόρων [illegible] ἐκ διαφόρων αἰτίας συμπιπτόντων παθῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐξ αὐτῶν αἱμορραγίας, καὶ περὶ παρωτίδων· καὶ ὅσα κατὰ τὴν ῥῖνα συνίσταται πάθη περί τε πταρμικῶν, καὶ [illegible] [illegible] τούτοις πλεονάζοντας παύσαι. περὶ τούτων ἁπάντων ἰάματα καὶ θεραπείας ἐν τῷ ἕκτῳ καταλέγει λόγῳ.

Κατὰ δὲ τὸν ἕβδομον, ἐπεὶ καὶ ὁ ἕκτος αὐτῷ τὰ [illegible] κεφαλῆς πάθη μέχρι ὤτων καὶ ῥινός, καὶ τὰς τούτων ἰάσεις διεξήρχεται, περὶ φύσεως ἀπάρχεται ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν συνισταμένων περὶ αὐτοὺς παντοδαπῶν παθῶν· [illegible] τε [illegible] αἰτίαν [illegible], καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνει καὶ [illegible]· περί τε ἀρτηριοτομίας διδάσκει, καὶ περὶ σκυθισμοῦ, καὶ [illegible], καὶ ἀγγειολογίας· ἐν οἷς ἐπιχείσματα τε καὶ καταπλάσματα καὶ διάφορα κολλύρια, δι' ὧν τὰ τῶν ὀφθαλμῶν θεραπεύεται πάθη, συντάττει. ταῦτα μὲν κατὰ τὸν ἕβδομον αὐτῷ λόγον φιλοπονεῖται.

Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ λόγῳ μέν τι κατ' ἀρχὰς περὶ [illegible] ὀφρύων, τί τε [illegible], καὶ [illegible] [illegible] [illegible]· καὶ [illegible] αἱ τὰ θεραπεύεται. ὅπως τὸ ὑπὸ ἡλίου ἢ ἀνέμου μὴ ἐπικαοῖτο τὸ πρόσωπον· καὶ δι' ὧν [illegible] ἀκμαστικὸν αὐτὸ συντηρεῖν, καὶ μελανίας ἀπαλλάττειν, καὶ ἄλλως ἐπικε-

De popularibus & communibus ac pestiferis morbis tractatio, & de iis, qui variis ex caussis syncope corripiuntur, deque animi deliquio, quod variis item ex caussis animanti obuenit. De febricitantium capitis, aurium, atque oculorum dolore, [illegible] [illegible] [illegible], ac de eorum curatione quibus [illegible] [illegible] febribus effluere contingit, & quo[illegible] [illegible] [illegible] febricitantibus. De [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], de [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible], & [illegible]. De [illegible] per totum corpus diffusis, [illegible] [illegible] [illegible], ac de [illegible], & [illegible]. Quibus item dulces potiones in febribus maximè vtiles sint, præscribit: ibique liber quintus definit.

Sexto porro libro de capitis & cerebri morbis agit [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], sed remedia quoque ipsorum. Agit & de commorsis à rabido cane, & de apoplexia atque paralysi. De [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ne, itemque de lingua, & vocali instrumento, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & de horum curatione. De canina conuulsione, & curatione [illegible] [illegible], [illegible], & [illegible] recti. De [illegible] [illegible] [illegible] membri medicina, ac de tetano seu distentione. De capitis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ac de cephalæa & hemicrania. De[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Quæ item [illegible] [illegible], [illegible], extirpent, de[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. De [illegible], morbo pediculari, [illegible] [illegible] capiti accidunt [illegible] caussa [illegible] [illegible], & horum omnium atque similium incidentium morborum medicina. Item quæ auribus varia variisque de caussis mala accidunt, & aduersus sanguinis ex ipsis eruptiones: ac de parotidibus. De affectionibus [illegible], quæ naribus contingunt, & de sternutatoriis, ac quibus [illegible] [illegible] redundantes sternutationes sedari possunt. Horum omnium [illegible] & curationes libro sexto recenset.

Septimo post hæc libro (quod sexto capitis affectiones & morbos ad aures vsque & nares, earundemque partium curationes esset persecutus) de oculorum [illegible] natura [illegible], & [illegible] morbis, qui circa ipsos oculos consistunt, [illegible] [illegible] [illegible] interiorem [illegible] [illegible], [illegible] ab externis proueniant atque gignantur. De arteriarum [illegible] [illegible] [illegible]ne præcepta tradit, & de scythismo, ac de [illegible] per [illegible] [illegible] excoriatione, venarúmque delectu. vbi & illitiones, cataplasmata, varia collyriorum genera, quibus oculorum morbi curantur, præscribit. Quæ quidem libro septimo cum cura tractat.

Octavo autē libro refert ab initio quædā de his quæ supercilia exercēt, quid suggillatio sub oculo [illegible] [illegible] [illegible] & fit, & curetur. Quomodo a Sole & vēto non adeuratur facies, ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conseruari, atrum colorem exuere, aut alia ratione nitidior

Aetius.

reddi, corporisq; ipsius cutis odora effici possit. Hinc de omnibus iis morbis, qui ad faciē & os atque tonsillas excitantur, pertractat, siue illi ab intrinseco accepta causa prodeāt, siue ab extrinsecis euenire soleant. Dentium ergo hic varia continentur incommoda, eorúmque curatio: vt & linguæ, gurgulionis, ac cæterorum omnium, quæ oris termino definiuntur, quo in numero censentur & Cynanche atque Synanche in faucibus consistentes morbi: immo & tonsillarum tumores suppurationis accedunt. Docet item qua ratione strangulati, nondum tamen mortui, reuocari possint, tum de arteriarum affectionibus ac remediis disputat. De catharro quoque ac tussi agens, pharmaca simul tussis dolorem leuātia, describit, cum suffitionibus & epithematis. De orthopnoicis postheç, & anhelosis, ægreque spiritum ducentibus disserit, ac de palpitationibus circa cor. De pulmonis denique ac pectoris morbis post quam tractauit, librum tandem claudunt præceptiones de pleuritide, tam quæ vere adesset, quam quæ adesse putatur, vtriusque harum descriptione, quæq; id casu iuuādas faciūt, adiectis.

Nono libro incipit de cardiacis morbis, pergitq; porrò de his agere, quibus atra bile stomachus perturbatur: aut si qui præterea morbi ventriculi os infestant. Cataplasmata iis atque auxilia, qui variis stomachi malis torquētur, enumerās. Ibidem de iis quoque agit, qui a stomacho epilepticorum more conuelluntur: itemq; de inappetentia: de canino appetitu, cruditate, & horum curatione. Docet adhæc qua ratione crapula laborantibus opitulandum sit, & alui adstrictæ curam præscribit. Agit insuper de inflatione, & voluulo, seu gracilioris intestini obstructione, ac denique de omnibus, qui colicis doloribus cruciātur. De ventris fluxione, atque de cœliaca, quam vocant, affectione. De colliquatione: de lumbricis cum rotundis, tum latis: de iis quæ ascarides nominantur, déque intestinorum passionibus. Eorum quoque remedia describit, qui aurum, qui æs, vel tale quid deglutinerūt: dysentericis item quæ vel superne vel interne immittantur, remedia commemorat: pastillos, supposita, vnguenta, epithemata, donec tandem in sermone de lienteria librum finiat.

Decimvm librum auspicatur ab imbecillitate iecoris, indeque de omnibus hepatis morbis, & per quæ horū fieri medicina queat, tradit. Hinc ad splenis pergit affectiones, eiusque variam intemperiem cum curandi modis refert: [tales] inflationes, inflammationes, scirrhi, tumores præter naturam atque durities. De ictero tum agit, seu morbo arquato, & de mala corporis habitudine: itemq; de hydrope, siue aqua inter cutē: vnde singuli hi morbi nascantur, & quomodo curari possint via ac ratione tradit: quo libri decimi labor terminatur.

Vndecimo libro de diabete (hoc est vrinæ profluuio) tractat, & de renum imbecillitate cruentam vrinam excernentium. Hinc de calculosis renibus, calculosa vesica, ac de renum inflāmatione, duritia, suppuratione. De dysuria quoque & stranguria, atq; ischuria. De resoluta vesica, & de iis, qui se in somnis permin-

σμεῖν, καὶ τὰ τοῦ σώματος χρῶτα πρὸς εὐωδίαν μεταβάλλειν. εἶτα ἐφεξῆς περὶ πάντων τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ παρίσθμια συνισταμένων διαλαμβάνει παθῶν, ὅσα τε πρόφασιν τὴν αἰτίαν ἔσωθεν λαβόντα, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνειν* εἴωθεν. ὀδόντων τε πέρι ἔχεται ποικίλα πάθη καὶ θεραπεία, καὶ γλώσσης, καὶ γαργαρεῶνος, καὶ ἁπλῶς ὅσα τῇ περιγραφῇ συμπεραίνεται τοῦ στόματος. ὧν ἐστὶ καὶ ἡ κυνάγχη καὶ συνάγχη, περὶ τὸν φάρυγγα συνιστάμενα πάθη· καὶ αἱ* αἰπάδες δὲ τοῖς εἰρημένοις συναριθμοῦνται· πῶς τε ἐστὶ δυνατὸν ἀνακαλέσασθαι τοὺς ἀπαγχομένους, μήπω τῷ θανάτῳ παραδεδομένους· περὶ τῶν ἀρτηριακῶν παθῶν, καὶ φαρμάκων ἀναγραφὴν ποιεῖται, καὶ περὶ κατάρρου, καὶ βηχὸς καὶ ἀνώδυνα βηχικὰ φάρμακα* γράφει, ὑποθυμιασμούς τε καὶ ἐπιθέματα. περὶ ὀρθοπνοϊκῶν τε καὶ ἀσθματικῶν, καὶ δυσπνοϊκῶν διαλαμβάνει· περὶ τε παλμῶν τῶν κατὰ τὴν καρδίαν· καὶ ἔτι περὶ τῶν τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος παθῶν διεξιὼν, συμπεραίνει τὸν λόγον, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πλευρίτιδος, τῆς τε οὔσης καὶ τῆς νομιζομένης,* τῆς τε ἑκατέρας τούτων ὑπογραφῶν, καὶ ὅσα εἰς θεραπείαν αὐτῶν συντελεῖ.

Κατὰ δὲ τὸν ἔνατον λόγον, ἄρχεται μὲν περὶ καρδιακῶν, διαλαμβάνει δὲ ἐφεξῆς περί τε τῶν ὑπὸ μελαίνης χολῆς ἐνοχλουμένων στομάχων, καὶ ἁπλῶς ὅσα πάθη κατὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας συνίσταται· καταπλάσματά τε καὶ βοηθήματα τοῖς κατὰ διάφορα πάθη τὸν στόμαχον κεκακωμένοις συναριθμῶν. ἐν οἷς καὶ περὶ τῶν ἀπὸ στομάχου ἐπιληπτικῶς σπωμένων διεξῆλθεν, ἀνορεξίας τε καὶ κυνώδους ὀρέξεως, καὶ ἀπεψίας, καὶ θεραπείας τούτων. διδάσκει δὲ καὶ ὅπως βοηθητέον τοῖς κραιπαλῶσιν.* ἐπεχομένῃ τε γαστρὶ διατάττει ἐπιμέλειαν· περί τε ἐμπνευματώσεως καὶ ἰλεοῦ, καὶ ἁπλῶς περὶ τῶν ὀδυνωμένων τὸ κῶλον· καὶ περὶ κοιλίας ῥευματιζομένης, τῆς τε κοιλιακῆς λεγομένης διαθέσεως, καὶ περὶ συντήξεως, περί τε ἑλμίνθων, τῶν τε στρογγύλων, καὶ τῶν πλατειῶν, καὶ τῶν ἀσκαρίδων λεγομένων. περί τε τῶν κατὰ τὰ ἔντερα συνισταμένων παθῶν. καὶ ὅσοις χρυσὸς, ἢ χαλκὸς, ἤ τι τοιοῦτον ἐπόθη. τούτων τε βοηθήματα ἀναγράφει· καὶ δυσεντερικοῖς τὰ λεγόμενα αἰωρητικὰ καὶ κατωτερικὰ ἐνέματα* λέγει, τροχίσκους τε καὶ ὑπόθετα, καὶ ἐπιχρίσματα, καὶ ἐπιθέματα, καὶ λοιπὸν εἰς τὸν περὶ λειεντερίας καταλήγει λόγον.

Ὁ δὲ δέκατος αὐτῷ λόγος ἄρχεται μὲν περὶ ἥπατος ἀτονίας. κἀκεῖθεν περὶ πάντων αὐτοῦ τῶν παθῶν, καὶ δι' ὧν ἂν θεραπευθείη ταῦτα, διαλαμβάνει. εἶτα μεταβαίνει πρὸς τὰς ἐν σπληνὶ διαθέσεις, δυσκρασίας τε αὐτοῦ καὶ θεραπείας διεξιὼν· ἐμπνευματώσεις, καὶ φλεγμονὰς καὶ σκίρρους, καὶ τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους, καὶ τὰς σκληρίας· περί τε ἰκτέρου, καὶ καχεξίας, καὶ περὶ ὑδέρων, ὅθεν τε τούτων συνίσταται ἕκαστον, καὶ πῶς ἂν θεραπευθείη, μεθόδους παραδιδούς· ἐν οἷς αὐτῷ καὶ ὁ δέκατος συμπεραίνεται πόνος.

Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ περί τε διαβήτου διαλαμβάνει, καὶ ἀτονίας νεφρῶν, αἷμά πως τῆς ἐκκρίσεως, καὶ περὶ λιθιώντων νεφρῶν καὶ λιθιώσης κύστεως, φλεγμονῆς τε νεφρῶν, καὶ σκληρίας, καὶ διαπυήσεως, δυσουρίας τε καὶ στραγγουρίας καὶ ἰσχουρίας· περί τε παραλυθείσης κύστεως, καὶ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους οὖρον* κατεχόντων,

* αἱ ἰσθμίων.

* αἰπάδες.

* καὶ ἀνέγραφεν.

* ἐν τῷ μὲν καὶ ταῖς ἐρι.

θ'.

* ἐνεχομένῃ M. M.

* κατωτερικά.

ι'.

ια'.

* κατεχέτωσι.

ἧρον·

AETIVS.

ἔστι περὶ τῆς κύστεως φλεγμαινούσης, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν αἱμορραγίας, καὶ τῶν συνισταμένων ἐν αὐτῇ θρόμβων τε καὶ φυμάτων, καὶ ἑλκῶν· καὶ περὶ ῥευματιζομένης καὶ ψωριώσης κύστεως· περί τε σατυριάσεως, καὶ πριαπισμοῦ, καὶ γονορροίας καὶ ὀνειρώξεως· τούτων ἁπάντων τῶν εἰρημένων παθῶν τάς τε αἰτίας, ὡς οἷόν τέ ἐστι, καταλέγει, καὶ τὰς προφυλακὰς καὶ θεραπείας αὐτῶν. κατ' αὐτὸ δὲ τὸ τέλος τοῦ λόγου, καὶ περὶ τῶν μὴ δυναμένων χρήσασθαι ἀφροδισίοις, γυμνάσιά τε αὐτῶν καὶ θεραπείας διατάττει.

ιβ'. Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ, περὶ ἰσχιάδος, καὶ περὶ ποδάγρας καὶ ἀρθρίτιδος διαλαμβάνει. αἰτίας τε καθολικὰς τῶν παθῶν τούτων καταλέγων, καὶ ὅσαι ἐπὶ μέρους, καὶ παντοδαπὰς θεραπείας αὐτῶν, καὶ ὅσα κατ' αὐτὰ ἐπισυμβαίνει νοσήματα ἕτερα. κενώσεις τε αὐτῶν διαφόρους, καὶ χρίσματα καὶ μαλάγματα, καὶ συγχρίσματα, καὶ ἄκοπα, καὶ ἀλείμματα συντάττων, καὶ θερμαντικά τε ἁρμόζοντα τούτοις, καὶ ἀντιδότους· καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τὴν τῶν εἰρημένων νοσημάτων βοήθειαν ἀφορᾷ.

ιγ'. Ἐν δὲ τῷ ιγ' λόγῳ περὶ δακετῶν διαλαμβάνει ζώων, ἃς ποιοῦσι διαθέσεις καὶ πάθη περὶ τοὺς δηχθέντας, καὶ τὰς τούτων ἰάσεις ἐκδιηγούμενος. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἰοβόλων θηρίων τὴν ὁμοίαν ποιεῖται διδασκαλίαν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὅσα τῶν φυτῶν ἢ βοτανῶν δηλητήρια γίνεται τοῖς χρωμένοις, * τὴν ἴσην δὲ κἀνταῦθα σπουδήν. καὶ περὶ μυκήτων δὲ καὶ αἵματος ταυρείου, καὶ θρομβωθέντος ἐν τῇ γαστρὶ γάλακτος παραπλήσιον διαλαμβάνει. ὅσα τε τῶν μεταλλικῶν φθαρτικὰ τῆς ζωῆς γίνεται κατὰ γαστέρα ληφθέντα, καὶ περὶ αὐτῶν ἔκθεσιν ποιεῖται, καὶ περὶ ψυχροποσίας [b] ἢ οἰνοποσίας ἐπιβλαβοῦς τῷ ζώῳ γεγενημένης· περί τε τῶν ἀπαγχομένων, καὶ ὅσοι ἐν ὕδασι κινδυνεύουσιν ἀποπνιγῆναι· καὶ τῶν ἀπὸ μετεώρου τινὸς πεπτωκότων, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν προφυλακτικῶν καὶ προγνωστικῶν ζώων, τῶν κατὰ τὰς οἰκίας ἐκτρεφομένων. ἐπὶ τούτοις περὶ τῆς ἐχιδνῶν θηριακῆς Ἀνδρομάχου διαλαμβάνει, τήν τε κατασκευὴν αὐτῆς καὶ τὴν χρῆσιν, καὶ τὸν τῆς χρήσεως χρόνον, δοκιμασίας τε καὶ μέτρα δόσεως, καὶ ποίοις ἁρμόζει τῶν νοσημάτων, ἀναγράφων. περὶ δὲ ἄλλων θηριακῶν, καὶ τῆς * μιθριδατείου ἀντιδότου, κατασκευῆς τε καὶ χρήσεως, καὶ ἐφ' ὧν χρησιμεύει· ἑτέρας τε διαφόρους ἀντιδότους καταλέγει. καὶ περὶ τῶν δύο κυφίων, καὶ δὴ καὶ περὶ ἐλεφαντιάσεως, καὶ κνησμωδῶν ἐξανθημάτων· καὶ περὶ ψυδράκων καὶ ἱδρωτίδων, καὶ περὶ τῶν ἐν ταῖς κνήμαις ἑλκωδῶν ἐκβρασμάτων· καὶ περὶ τῶν οὐλῶν, αἳ ἐκ τῶν ἑλκῶν μελαίνουσι τὸ σῶμα. ἐπὶ τούτοις περὶ τῶν δύο εἰδῶν τῆς ἀλφοῦ διαλαμβάνει, καὶ περὶ λεύκης· καὶ τὸ τελευταῖον περὶ λέπρας· γενέσεις τε αὐτῶν καὶ αἰτίας, δι' ἃς συμβαίνουσι καταλέγων, καὶ τὰς τούτων θεραπείας. τοῦτο μὲν καὶ ὁ ιγ' λόγος.

ιδ'. Ἐν δὲ τῷ ιδ' περί τε τῶν ἐν ἕδρᾳ φιλοποιεῖται παντοδαπῶν παθῶν, καὶ περὶ τῶν ἐν αἰδοίοις θύμων τε καὶ ῥαγάδων, καὶ φλεγμονῆς, καὶ νομῆς, καὶ ἀνθράκων, καὶ τῶν κατὰ τὴν οὐρήθραν ἑλκῶν· περί τε ψωριῶντος ὀσχέου, καὶ φλεγμονῆς αὐτοῦ τε καὶ ὄρχεων· καὶ περὶ τῶν τῆς κήλης εἰδῶν· περί τε συνθέσεως ἐμπλάστρων, καὶ τρόπου τῶν ἐμβαλλομένων ἑψήσεως· ἔτι δὲ περὶ τῶν νεύρων τρωθέντων ἢ θλασθέντων, καὶ περὶ βουβώνων, καὶ φλεγμονῆς καθόλου. περί τε ἀποστημάτων, καὶ κοίλων ἑλκῶν τί τε ἐστιν ἕκαστον τῶν εἰρημένων, καὶ θεραπείας αὐτῶν ἐκτιθείς.

* [illegible] σπουδὴν πεποίηται.

[b] al. [illegible]

* [illegible]

gunt: de inflammata vesica, ac de sanguinis per eam eruptione, déque existentibus in ea grumis, tuberculis, vlceribus: itémque de vesicæ fluxione ac scabie. De satyriasi, priapismo, seminis fluxu, ac in somniis profluuio. Horum omnium morborum caussas, quoad eius fieri potest, explicat, & cautiones curationésque eorum. Extremo vero libro iis quoque, qui Venere vti nequeant, exercitia curationesque statuit.

Dvodecimo libro de ischiade & podagra atq; arthritide siue articulari morbo agit: horũ simul caussas cum generales, tum singulares exponẽs, vna cum variis curationibus, & si qui ad hos accedere alij morbi solent. Varias item horum euacuationes, vnctiones, malagmata, perunctiones, acopa, vnguenta, præfricationes; vrgantia quoq; illis accõmodata & antidotos, aliaque plurima, quæ opẽ illis morbis adferre possint.

XIII. libro de morsu mordacibus animantibus agens, simul quæ hęc morsis vel affectiones, vel morbos afferant, singulorúmq. medelas exponit. Hinc & de feris venenum eiaculantibus similem doctrinam tradit. Quin & plantas atq. herbas, quæ venena sint, & vtentibus noxia, pari studio demonstrat: De fungis etiam, ac sanguine taurino, déque lacte in ventre coacto in grumos amplius docet. Quę item metallica animæ noxia si in ventrẽ mittãtur & horũ explanatio. Adhæc de frigidæ vel vini potu, qui homini noceat. De strangulatis, & qui in aquis à suffocatione periclitantur, aut ex edito loco præcipitarunt. De præseruantibus ac præsagis animantibus, præsertim domesticis. Hinc de Andromachi theriaca ex viperis, quomodo apparetur, quis vsus, quãdo vtendum, quomodo exploranda, qua mensura exhibenda, quibus denique morbis potissimum conueniat, describit. De aliis item theriacis agit, vero de antidoto a Mithridatica, eiusque præparatione, vsu, atque in quibus prosit: eas etiam alias Antidoti species subiungit. de duobus inde Cyphi generibus scribit. Hinc de elephantiasi, de pruriginosis eruptionibus, de psydraciis pustulis, atque e sudore subortis papulis, de tibiarum vlcerosis eruptionibus, & de cicatricibus, quæ ex vlceribus relictæ corpus denigrant, de duobus vitiliginis seu alphi generibus agit, & de leuce, ac tandem de lepra, earum ortũ & caussas, vnde originem trahant, curationémque referens. Atque hæc decimus tertius liber docet.

a Vide Gell. lib. 17. cap. 16.

XIV. libro de sedis variis morbis diligenter differit, & de thymis in pudendis, de rimis atque inflammatione, de noma & carbunculis, & de vlceribus vrinarum meatum occupantibus. De scabioso ac pruriginoso scroto, eiúsque & testium inflãmatione, atque de herniæ speciebus. De emplastrorum confectione, & eorum coquendi modo, quæ his iniiciuntur. Ad hæc de neruis sauciatis ac contusis: & de glandulis inguinis, déque inflammatione generatim. De apostematis item, & cauis vlceribus: quid prædictorum vnum quodque sit, subiectis singulorum remediis, exponendo.

Aetius.

Præter hæc vero etiam, aduersus vermes in vlceribus enatos, & ad nomas ac putredines vlcerum, itémque ad sanguinis eruptionem remedia apponit. Scribit & de sinubus, fistulis, gangræna, sphacelo, tumoribus canceratis, carbunculis, erysipelate, erpete, epinyctide, terminthio, & papulis siue pustulis, horum ortus simul & apta remedia recensens. Medelam adiicit: quæ sit aqua ambustorum, flagris cæsorum, abrasionum, intertriginum, carnis contusæ, vel ruptæ, conuulsionis, contortionis, & de luxatis articulis, ac pernionibus. Item de digitorum pterygiis, de paronychiis, de vnguibus contusis, suberuentis, non fixis, scabris ac leprosis: quibus etiam remediis effici possit, vt pro delapsis vnguibus alij renascantur. De annulis quos aliquando contingit digitis infigi. De clauis & pedum rimis, seu fissuris, & de varicibus. Quæ postquam vtiliter omnia, atque ex medendi artis legibus præcepit, in illam tandem medicæ doctrinæ partem desinit, quæ de brachiorum ac crurum draconculis agit: atque ibi XIV. libro finem imponit.

XV. libro pertractat de tumoribus laxis. De inflationibus, de tumoribus duris, atheromatis, strumis, bronchocelis, melicerídibus, steatomatibus, gangliis, aneurysmate, ramis, & hydrocephalis: horum quoque origines, caussas, chirurgiam, aliasque curationes exponendo, vnà cum multorum variique generis emplastrorum præparatione.

Libro XVI. & vltimo, de vteri situ, magnitudine forma scribit. Tempus item quo purgari, ac seminare fœmina solet. De conceptus earum tempore, & indicio cum fœcunditatis, tum an iam conceperint, déque aliis prægnantium affectionibus. De cura item ac sollicitudine iis adhibenda, tum quæ magis ad pariendum aptæ, quæ ineptæ: de ægro partu, & quæ præter naturam nascuntur: de infantis exsectione, & defectu secundæ, seu secundarij inuolucri. Quibus item de caussis vir aut fœmina steriles sint. Horum omnium prædictorum remedia hoc libro recensentur, vt potiones, pessi, & suffitus ad concipiendum. Hinc de vberum, mammarúmque morbis omnibus conuenienti huic arti scientia pertractat, eorúmque constitutiones, ortus, chirurgiá, aliásque curationes attexit. Mox de variis agit caussis, cur in fœminis menstrua sistatur purgatio. De nimia quoque mensium purgatione, & muliebri fluxu partim rubro, partim albo: tum de vteri strangulatione, de seminis fluxu: admodum bona his statuta curatione. Ad alias quoque matricis varias pergit affectiones, puta apostemata, tumorem, molam, hydropem, vlcera, & id genus alia: vbi de vtero obstructo, non perforato, aliísque similibus locutus, medicinas quoque adiicit. Item de nymphæ sectione, cauda, varicosa hernia, thymis, similibúsque agit, & eadem iis methodo remedia præscribit. His lactei, ceterarúmque corporis partium smegmata iungit, & suffituum com-

ἔτι δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν ἕλκεσι σκώληκας, καὶ πρὸς νομὰς, καὶ τὰ σηπεδονώδη τῶν ἑλκῶν, καὶ πρὸς αἱμορραγίας ἰάσεις συντάττεται. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ κόλπων, καὶ συρίγγων, γαγγραίνης τε καὶ σφακέλου. καὶ περὶ ὄγκων καρκινωδῶν, καὶ ἀνθράκων, *καὶ ἐρυσιπέλατος, ἕρπητός τε καὶ ἐπινυκτίδος, καὶ τερμίνθου, καὶ φλυκταινῶν· τάς τε γενέσεις αὐτῶν διεξιὼν, καὶ ἔτι τούτοις ἁρμόζουσαν θεραπείαν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐκ πυρὸς ἢ ὕδατος κατακαέντων, καὶ θεραπείας τῶν μαστιγωθέντων, καὶ τῶν ἀποσυρμάτων, τῶν τε παρατριμμάτων, καὶ σαρκὸς θλασθείσης, ἢ ῥαγείσης, καὶ σπασμάτων, καὶ στρεμμάτων. καὶ περὶ κεχαλασμένων ἄρθρων, καὶ χιμέτλων· *πτερυγίων τε τῶν ἐν δακτύλοις, καὶ παρωνυχίας καὶ περὶ τεθλασμένων ὀνύχων, καὶ ὑφαίμων, καὶ σαλευομένων, καὶ ψωριώντων, ἢ λεπριώντων· καὶ δι' ὧν δεῖ παρασκευάζεσθαι ἀντὶ τῶν ἐκπεσόντων ὀνύχων ἄλλους ἀναφυῆναι· περί τε τῶν συμβαινόντων ἐσφηνῶσθαι δακτυλίων περὶ τοῖς δακτύλοις· καὶ περὶ ἥλων καὶ ῥαγάδων τῶν κατὰ τοὺς πόδας, καὶ περὶ κιρσῶν· ταῦτα πάντα ὠφελίμως καὶ κατὰ τοὺς ἰατρικοὺς νόμους διεξιὼν, τελευτᾷ εἰς τὴν περὶ τῶν ἐν σκέλεσι καὶ βραχίοσι δρακοντίων ἰατρικὴν διδασκαλίαν· ἐν οἷς καὶ ὁ ιδʹ συμπεραίνεται λόγος.

* al. σφάκ.

* al. ἢ πτερύγιον.

ιεʹ. Κατὰ δὲ τὸν πεντεκαιδέκατον διαλαμβάνει λόγον, περὶ οἰδημάτων τε καὶ ἐμφυσημάτων, σκίρρων τε καὶ χοιράδων, βρογχοκηλῶν τε καὶ ἀθερωμάτων, καὶ μελικηρίδων καὶ στεατωμάτων, καὶ *γαγγλίων, ἀνευρύσματός τε καὶ κηλῶν, καὶ ὑδροκεφάλων. γενέσεις τε αὐτῶν ἐκτιθέμενος καὶ αἰτίας τῆς γενέσεως, χειρουργίας τε καὶ τὰς ἄλλας θεραπείας καὶ ἐμπλάστρων ποικίλων τε καὶ διαφόρων σκευασίας.

* al. σπογγ.

ιϛʹ. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τε καὶ ιϛʹ λόγῳ περὶ μήτρας θέσεώς τε καὶ μεγέθους, καὶ τῆς ἄλλης διαπλάσεως ἀναγράφει, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὅν τε καθαίρεσθαι καὶ σπερμαίνειν ταῖς γυναιξὶ συμβαίνει. περὶ τῆς κυοφορίας αὐτῶν, καὶ σημειώσεως τῶν πεφυκυιῶν συλλαβεῖν καὶ εἰ ἤδη συνέλαβον· καὶ ὅσα ἄλλα τὰς κυοφορούσας πάθη ἐπιγίνεται· ἔτι περὶ αὐτὰς ἐπιμέλεια, καὶ ποῖαι μᾶλλον ἐπιτήδειοι πρὸς τόκον, ποῖαι δὲ ἀνεπιτήδειοι, καὶ περὶ δυστοκίας καὶ ὅσα παρὰ φύσιν τίκτεται. περί τε ἐμβρυοτομίας, καὶ ἐγκαταλείψεως χορίου καὶ κατὰ τίνας αἰτίας ἀνὴρ καὶ γυνὴ τῆς παιδοποιίας στερίσκονται. πάντων δὲ θεραπεῖαι τῶν εἰρημένων ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καταλέγονται, καὶ πόματα, καὶ πεσσοὶ, καὶ ὑποθυμιάματα συλληπτικά. ἐντεῦθεν δὲ περὶ τῶν ἐν τοῖς μαστοῖς παθῶν ἁπάντων, μετὰ τῆς πρεπούσης τῇ τέχνῃ σοφίας διηγεῖται· συστάσεις τε τούτων καὶ γενέσεις, καὶ χειρουργίας, καὶ τὴν ἄλλην συνυφαίνων θεραπείαν. μεθ' *ὃ περὶ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐπεχομένων τῶν γυναιξὶν ἐμμήνων καθάρσεων· περὶ τῶν ἀμέτρων καθάρσεων καὶ γυναικείου ῥοῦ, τοῦ τε ἐρυθροῦ καὶ τοῦ λευκοῦ. περὶ τῆς ὑστερικῆς πνιγὸς, καὶ περὶ γονορροίας διαλαμβάνει, τὴν τούτων οὐ μάλα διαλείπεις θεραπείαν· καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῆς μήτρας παντοδαπῶν παθῶν, ἀποστημάτων λέγω, καὶ οἰδήματος, καὶ μύλης, καὶ ὕδρωπος, καὶ ἕλκους, καὶ τῶν παραπλησίων· ἐν οἷς περί τε φιμώσεως μήτρας, καὶ ἀτρήτου ὑστέρας, καὶ τῶν παραπλησίων ἐπεξιὼν, γράφει τούτων θεραπείας. περί τε νυμφοτομίας, καὶ περὶ κερκώσεως, κιρσοκήλης τε, καὶ θύμων, καὶ τῶν ὁμοίων κατὰ τὴν ἴσην μέθοδον τὰς ἰάσεις ἀναγράφει. οἷς σμήγματά τε ὄψεως καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, καὶ θυμιαμάτων σκευα-

* al. ἃ

σίας συν-

σίας συντάττει. τὸ ὅλον ἐνταῦθα τῆς σπουδασθείσης αὐτῷ ἰατρικῆς πραγματείας συμπεραινόμενον βιβλίον. καὶ ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι ὁ προκείμενος τοῦ ἀνδρὸς πόνος τῶν μὲν Ὀρειβασίου συνόψεων, ἥν τε πρὸς Εὐστάθιον, καὶ ἣν πρὸς Εὐνάπιον ἔγραψε, τοῖς πᾶσι κρατεῖ. αἰτιολογίαις τε γὰρ προέχει, καὶ διαγνώσεσι, καὶ προγνώσεσι, καὶ προσδιορισμοῖς καὶ τῷ τῆς θεραπείας πλάτει. οὐ τούτων δὲ μόνον ἐν ὑπεροχῇ ὁρᾶται· ἀλλὰ καὶ ἥ τις αὐτῷ τῶν Γαληνοῦ βιβλίων σύνοψις ἐφιλοπονήθη, καὶ ταύτης ἐπικρατεῖ τῷ τε εἰς ἐλάττονα ὄγκον ταύτην συνεστάλθαι, καὶ τῷ σαφεστέραν παρέχειν τὴν διδασκαλίαν, κἂν τῷ περὶ πλειόνων παθῶν διαλαμβάνειν ταύτην μᾶλλον ἢ ἐκείνην. τῆς γε μὴν τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ εἰς ο΄ βιβλία συντεθείσης, εἰ καὶ τῶν ἄλλων ἁμιλλᾶσθαι οὐκ ἐλαττουμένη, ἴσως ἂν ἐλάττω θείη. ὅτι τὰ περὶ τῆς ἀνατομικῆς ἱστορίας οὐκ ἀναδραμοῦσα ἐκείνης αὕτη παρέλκει, καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν μορίων χρείας, φιλοσόφου μᾶλλον ὄντα σπουδῆς, ἢ θεραπείας ἔργον, ὡσαύτως παραλιπεῖν. τοῖς αὐτοῖς δὲ τούτοις καὶ τῆς προειρημένης τῶν Γαληνείων συνόψεως τοῦ κρατεῖν ἂν ὑπαναχωροίη εἰ. ἀλλὰ γὰρ ἔγωγε φαίην ἄν, ὡς κατὰ τὴν νῦν κρατοῦσαν τῶν ἀνθρώπων ῥαθυμίαν, καὶ τὴν περὶ τὰ ἄλλα μᾶλλον ὁρμήν, ἢ περὶ ὧν ἡ θεραπεία καθ' ὑποθήκην τοῖς κάμνουσι, ταύτην ἐκμελετᾶν τὴν συναγωγὴν τῶν ἄλλων μᾶλλον συνταγμάτων χρή. μάλιστά γε ὅσοις μὴ πρὸς τὸ βάθος τῆς ἰατρικῆς θεωρίας ἐλάσαι, καὶ τὴν κατὰ φυσιολογίαν σοφίαν τὸ καὶ ἀληθινὸν σκοπός ἐστιν ἀνδρῶν. πρὸς μόνην δὲ τὴν τῶν σωμάτων θεραπείαν ἡ πρόθεσις ἀφορᾷ, καὶ μηδὲν τῶν περὶ αὐτὴν ἐπὶ τῆς χρείας ὑστερεῖν. τοῖς γὰρ τὰς ἰάσεις νόσων ἀπελαύνειν ἑλομένοις ἐμφανίζειν δι' ἔργων, τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπιμελῶς μεταχειρίζεσθαι δεῖ, καὶ τὴν σχολὴν εἰς αὐτὸ συντεταγμένην ἔχειν, καὶ ὅ γε πεισθεὶς τῇ παραινέσει, ἐν αὐτῇ τῇ πείρᾳ τὸ κέρδος εὑρήσει.

ἸΩΒΊΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
λόγοι θ΄.

καθ' Iobii monachi Oeconom. opus de Verbo incarnato, libris IX, cap. XLV.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Ἰωβίου μοναχοῦ ἐν λόγοις μὲν θ΄, κεφαλαίοις δὲ μ΄ καὶ ε΄. οἷς συνεμβάλλει καί τινα ἕτερα. τῷ δὲ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφὴν, Οἰκονομικὴν ἐπέγραψεν ὁ συντάξας πραγματείαν. διότι φησὶν ἐν αὐτῇ πολλὰ τῶν περὶ τῆς οἰκονομίας διαπορεῖται ζητημάτων. ἐν μὲν οὖν τῇ ἀπορίᾳ καθόλου φάναι ὁ συγγραφεὺς οὐκ ἀφυής ἐστιν, οὐδὲ ἄτονος. οὐχ ὁμοίως δὲ διὰ τῆς λύσεως πρόεισιν· ἀλλ' ἐν πολλοῖς μὲν ἱκανῶς τῆς τυγχάνει τῆς λύσεως. ἔστι δ' ἐφ' ὧν τοῖς φαινομένοις ἀρκεῖται, περαιτέρω μηδὲν πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας* ἐμβαθύνων ἀκρίβειαν. τάχα δ' ἄν τις ἕτερος εἴποι, καὶ τοῦ φαινομένου πολλάκις τὴν αὐτοῦ σπουδὴν καθυφεῖσθαι. τῆς μέν τοι γε εὐσεβείας, ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι, ἔν τε τῷ παρόντι λόγῳ, [καὶ ἐν] τῇ κατὰ* Σευήρου πραγματείᾳ, ἐραστής τέ ἐστιν ἀξιέπαινος, καὶ τὸ φιλόπονον οὐκ ἀδόκιμος, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν γραφῶν μελέτης οὐκ ἄπειρος. ἐξ ἐπιτάγματος μὲν οὔ τινος τῶν ἐπ' ἀρετῇ γνωρίμων τὸ πραγματεῖον ὑπελθεῖν πόνον διηγεῖται. Προτάττει δὲ τῆς τῶν λόγων αὐτοῦ ἀπορίας, διὰ τί ὁ υἱός,

* ἐμβαθῦνον

* al. Σευήρου

positiones. Atque hic vniuersum medicæ facultatis opus suum Aetius absoluit.

Qui quidē huius viri labor (quantū ego cognoscere potui) Oribasij synopses, siue quā Eustathio, siue quā Eunapio inscripsit, in omnib' superat. Neq; enim eo solū præcedit, quod causas reddat, quodq; dinotiones, prænotiones, ac definitiones adferat: verum eo etiam, quod et rationes copiosius tradat. Neq rursus hos modo tractatus cōspicitur superare: sed & quæcunque è Galeno ipse in epitomē accuratè redegit: tum quod ad minorē liber hic molē cōtractus sit, tū quod maiore cū perspicuitate suā doctrinā proponat, tū etiā quod de pluribus agat morbis. At cū Oribasij collectione, quę septuaginta libros cōplectitur, cōmittere si ausis, Aetij labor, inferior fortasse maneat: tū quod tractationē de Anatomia prætereat, quā illa explicat: tū quod cōsiderationē de vsu partium, quæ Philosophi potius erat, quā Medici curantis opus, similiter hic prætermisit. Quin & eisdem fortisā ob causis nōnihil cedat, vt minus illā e Galeni scriptis collectā epitomā vincat. Verū dixerim equidē animaduersa quę nunc est hominū negligētia, & inclinatione maiore in alia omnia, quā in ea, quibus ægrotorū curatio perficiatur) hanc Collectionē præ aliis scriptis in vsum deducendā esse: ijs præsertim, quo' abstrusiorē medicinā scrutari, aut physiologię subsidio cognitionē & veritatē consequi propositū nō est, sed ad sola corporum medicationē respectū habere, nulloq; quod ad eius vsum pertineat, destitui. Qui enim reipsa demōstrare volent curationibus morbos depelli, eos hūc librū manibus diligēter terere, eidēq; operam ac studiū nauare oportebit. Cui admonitioni quisquis parebit, nā ille mox experiundo laboris sui fructum referet.

IOBII MONACHI *Commentarij libri IX.*

CCXXII.

LECTVM est Iobii Monachi opus libris nouem, capitibus vero quinq; quidem illis supra quadraginta, sed quibus alia nonnulla interiiciantur. Ipse auctor titulum libro dedit, DE VERBO INCARNATO COMMENTARIVS. Propterea nimirū, quod (vt ait) multas hic de Filio Dei homine quæstiones pertractet. In tractandis igitur controuersiis (vt generatim loquar) non pœnitendus quidem ille est, aut remissus: at non ita etiam recte in solutionibus procedit. Nā vt maxime solutionē in plerisque vestiget, in quibusdam tamen interim sola illi, quę apparet, species satisfacit, vt nihil altius ad certiorē veritatem penetret. quin & hoc fortassis alius quispiam dixerit, ipsū etiam sese offerenti speciei conatū eius cedere. Etsi cùm in hoc opere, tum in eo quod cōtra Seuerum scripsit, & rectę religionis est (quod quidē obseruauerim) amans, laudeq; dignus, & diligentiæ non contemnendæ, atq; in sacrarum præterea scripturarum cōmentatione insigniter exercitatus. Iussu autem viri cuiusdam virtute clari ad hūc sese laborem aggressum refert.

LIBER I. & II.

CAPVT I. Primam itaque librorum suorum quæstionem proponit, *Cur Dei filius*

Cur Dei filius non Pater aut Spiritus S. homo factus.

Iosepi

& non Pater, neque Spiritus S. humanam formam induerit: Cuius esse quaestionis solutionem hanc arbitratur. Quando Filius Verbum est & homo Verbo atque imagine Dei olim condecoratus, hisce postea excidit, *a comparatusque* (a Psal.48.13) *est iumentis insipientibus, & similis factus est ipsis*: propterea maxime Verbum ad eos, qui in irrationabilitatem lapsi erant accessit, ruinam nostram reparans, ac nos in pristinam dignitatem postliminio reuocans. *Verbum* b (b Ioan.1.14.) *enim*, inquit, *caro factum est* (id est, naturam nostram in irrationabilitatem prolapsam, & nihil iam intelligentiae habentem, sed totam ad ea, quae carnis sunt, inclinatam, assumpsit) *& habitauit in nobis*.

II. Nam hanc etiam ob caussam, ait, virgineos recens sinus egressum Verbum excepit praesepium, brutorum mensa, bobus atque asinis alimentum praebens. Bobus quidem, quod puri cum sint, veteris populi Israelis symbolum praeferant: asinis vero, quod ob impuritatem gentium coetum repraesentent: quos vtrosque tam opere atque opinionibus in irrationabilitatem illapsos, Verbum reuocauit. Quemadmodum & alicubi Propheta c Esaias praedixit: *In medio duorum animalium cum clamaueris, memoraberis: cum appropinquarint anni, cognosceris.*

c Non hoc apud Esaiam videre fuit: Abacuc 3. legimus, & non alibi. Vide quae notata sunt ad textum Graec. LXX. Interpretum.

III. Sagenam quoque in Euangelica parabola testimonium esse affirmat extremae irrationabilitatis, in quam delatum sit humanum genus, vt vel a piscibus maxime mutis, & irrationabilibus nihil differat, quos sagena, quam a Verbo iactam esse constat, inde eduxit, & rationis donum eo destitutis restituit.

IV. Illud item Verbi mandatum, quo recepto Petrus, & piscis ore aperto, staterem inuenerit, argumentum esse liberati per Verbum humani generis ab irrationabilitate. Staterem enim indicasse asserit regale numisma, vel certe dominica oracula. *Eloquia enim Domini argentum igne examinatum.* (Psal.11.7.) quod autem in piscis ore stater absconditus lateat, confossam atque defossam ratiocinandi vim & gratiam in iis, qui piscium instar bruti euaserant, significasse: quorum Petrus donum, a Verbo vtique confirmatus, aperto piscis ore, tollit, conspicuum exhibet, & in medium producit in manus vt exequeretur suum efficit.

(Matth.21.7.) V. Idem & ex eo significari ait, quod Verbū incarnatum asinae ac pullo insederit.

(Ioan.21.9.) VI. Quin imo & ex illo pisce, qui post resurrectionem prunis impositus torrebatur. Id enim quod prius erat irrationabile, dum a verbo velut ab igne torretur, non irrationabilitatē solum amittere, sed spiritalem etiam Verbi cibum manifeste fieri.

VII. Linguarum insuper illud Apostolis donatum munus, nihil indicare aliud, quam Apostolicae ordinationis decretum, vt scilicet vel ex ipsa figura discerent, propterea se illud esse donum consecutos, quo verbis Verbi mandata subministrarent.

(Isa.40.3.) VIII. Praecursorem etiam illum, *vocem* vtique *clamantem Verbi*, quem sacrae litterae praedicant, nihil aliud per ea quae dixit, indicare, quam quod Verbum ad curandum irrationabilitatis morbum accesserit. Hoc & Dauidem ipsum pronunciare: (Psal.106.20.) *Misit Verbum suum, & sanauit eos.*

καὶ μὴ ὁ πατὴρ, μηδὲ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὴν ἡμετέραν μορφὴν ὑπέδυ. καὶ τούτου τοῦ ἀπορήματος λύσις αὐτῷ νομίζεται, ὅτι ἐπειδὴ λόγος ὁ υἱός, ὁ δὲ ἄνθρωπος λόγῳ καὶ εἰκόνι Θεοῦ τιμηθεὶς, ταύτην τε διατέτρωκε, καὶ παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς· διὰ τοῦτο ὁ λόγος τοῖς εἰς ἀλογίαν πεπτωκόσιν ἐπεδήμησε, τὸ ὀλίσθημα ἡμῶν ἐξιώμενος, καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἐπανάγων ἀξίωμα. ὁ λόγος γάρ φησι, σὰρξ ἐγένετο, τουτέστι, τὴν εἰς ἀλογίαν καταπεσοῦσαν φύσιν ἡμῶν, καὶ μηδὲν πρὸς τὸ νοεῖν, ὅλην δὲ πρὸς τὸ σαρκικὸν ἀπονεύουσαν, ἀνέλαβε, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Διὰ τοι γάρ φησι (β.) τοῦτο καὶ τῶν παρθενικῶν κόλπων ἄρτι προελθόντα τὸν λόγον φάτνη ὑποδέχεται, ἡ τῶν ἀλόγων τράπεζα, καὶ βοῶν τε καὶ ὄνων τροφός· τῶν μὲν, ὅτι καθαροὶ σύμβολα φέρονται τοῦ παλαιοῦ Ἰσραήλ· τῶν δὲ, διὰ τὸ ἀκάθαρτον, τὸ ἐκ τῶν ἐθνῶν σύστημα. ὧν ἑκατέρων ἔργοις τε καὶ δόγμασιν εἰς ἀλογίαν ἀπενεχθὲν, ὁ λόγος ἀνεκαλέσατο. ὥσπερ καὶ ὁ προφήτης *Ἡσαΐας προεμήνυσεν, ἐν μέσῳ δύο ζώων διακεκραγὼς μνησθήσῃ ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ. Καὶ τὴν σαγήνην (γ.) δὲ τὴν ἐν τῇ εὐαγγελικῇ παραβολῇ μαρτύριον εἶναι τῆς ἐσχάτης ἀλογίας, εἰς ἣν κατηνέχθη τὸ ἀνθρώπινον, ὥστε καὶ ἰχθύων τῶν ἀφωνοτάτων τε καὶ ἀλογωτάτων μηδὲν διενηνοχέναι· οὓς ἡ σαγήνη, δῆλον δὲ ὡς παρὰ τοῦ λόγου βληθεῖσα, ἐκεῖθεν ἀνήγαγε, καὶ τὸ λογικὸν δῶρον τοῖς ἐστερημένοις ἀποκατέστησεν. Καὶ (δ.) τὸ πρόσταγμα δὲ τοῦ λόγου, ὃ ὁ Πέτρος λαβὼν, καὶ τὸ τοῦ ἰχθύος διανοίξας στόμα εὗρε στατῆρα, σύμβολον εἶναι τοῦ ὑπὸ τοῦ λόγου τῆς ἀλογίας ἀπολυθῆναι τὸν ἄνθρωπον. τὸν μὲν γὰρ στατῆρα *συμβάλλειν φησὶ τὸ βασιλικὸν νόμισμα, ἤτοι τὰ δεσποτικὰ λόγια. τὰ λόγια γὰρ κυρίου ἀργύριον πεπυρωμένον. τὸ δὲ ἐν τῷ στόματι κεκρύφθαι τὸν στατῆρα τοῦ ἰχθύος, τὸ συγκεχῶσθαι καὶ κατορωρύχθαι τὴν λογικὴν δύναμιν καὶ χάριν ἐν τοῖς ἰχθύων δίκην ἐξαλογωθεῖσιν. ἣν ὑπὸ τοῦ λόγου ῥωσθεὶς ὁ ἱερὸς, καὶ διανοίξας τὸ στόμα ἀνακαθαίρει τε τὸ δῶρον, καὶ ἐμφανίζει. καὶ εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν τὴν οἰκείαν χρῆσιν, εἰς πρᾶξιν προελθεῖν συνειργάσατο.

Καὶ τὸ ἐπὶ ὄνον δὲ καὶ πῶλον καθίσαι τὸν σεσαρκωμένον λόγον, τὸ αὐτὸ *φησὶν ὑπαινίττεσθαι. (ε.)

Ναὶ δὴ καὶ τὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ τῆς ἀνθρακιᾶς ὀπτώμενον ἰχθύν. τὸ γὰρ πρὶν ἄλογον ὑπὸ τοῦ λόγου πυρούμενον, τῆς τε ἀλογίας ἐξίστασθαι, καὶ βρῶμα ἱερὸν τοῦ λόγου καθορᾶσθαι γινόμενον. (ς.)

Ἐπεὶ καὶ τὴν γλωσσῶν τὴν χάριν τοῖς ἀποστόλοις διδομένην, τὸ ἀποστολικὸν αὐτῆς γε ἐστίας μηνύειν τὸ ψήφισμα, ὡς ἂν καὶ τῷ σχήματι μάθοιεν, ὡς τῷ λόγῳ τὰ τοῦ λόγου ὑπηρετήσοντες, ἀπήλαυσαν τοιούτου χαρίσματος. (ζ.)

Καὶ τὸν πρόδρομον δὲ, φωνὴν βοῶσαν τοῦ λόγου παρὰ τῶν ἱερῶν κηρυττόμενον γραμμάτων, οὐκ ἄλλο τι διὰ τῶν εἰρημένων δηλοῦν, ἀλλ' ὅτι τὸ τῆς ἀλογίας ἀρρώστημα ὁ λόγος ἐπεδήμησεν ἐξιάσασθαι. ὃ καὶ τὸν Δαυῒδ λέγειν· ἐξαπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς. (η.)

Ἀλλὰ τί μὴ ὁ πατὴρ ἢ τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐσαρκώθη.

* al. Ἀββακούμ.

* al. συμβαλεῖν.

* al. αἰνίττεσθαι.

ταῦτα

ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς δυσὶ προτέροις διεξέρχεται ὥσπερ ἀγῶνι προαγωνιστῇ κατασυσάμενος· καὶ τὴν λέγοντα, διὰ τοῦτο τὸν υἱὸν ἄνθρωπον γενέσθαι, καὶ σωτῆρα παραγενέσθαι, διότι τοὺς πρὸς υἱοθεσίαν καλουμένους τὸν υἱὸν ἔδει, ἀλλὰ μὴ ἄλλον τινὰ, καθηγεμόνα καὶ ἀνακαινιστὴν τῆς υἱοθεσίας καὶ γενέσθαι καὶ κεκλῆσθαι.

Al. τὰ αὐτὰ συνεπάγονται.

Εἰ δὲ τῷ γ' καὶ τῷ λόγῳ αἰτίαν ὑπέχει, δι' ἣν ὁ υἱὸς γέγονεν ἄνθρωπος· ἔστι δὲ αὕτη, ὡς ἐχρῆν τὸν δημιουργὸν καὶ πλάστην, αὐτὸν καὶ ἀναπλάσαι καὶ ἀνακαινίσαι συντριβὲν τὸ δημιούργημα. εἰ γὰρ καὶ ὁ πατὴρ ὡσαύτως δημιουργὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· πλὴν ἀλλὰ πάντα δι' υἱοῦ γεγενῆσθαι τὸ ἱερὸν συνεχῶς ἐπιμαρτύρεται γράμμα. ἔδει τοίνυν τὸν πλαστουργὸν, διαρρυέντος τοῦ πλάσματος, αὐτό τε εἰς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν, καὶ ἀνασώσασθαι δι' ἀναπλάσεως. τί δὲ τὰ ἱερὰ λόγια; πάντα, φησὶ, δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν· καὶ ἐξ αὐτοῦ, φησὶ, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· καὶ δι' οὗ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. Καὶ δὴ τὸ ἐκεῖθεν φὺς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν χορὸς, διὰ τοῦ υἱοῦ τὰ πάντα τὸν πατέρα πράττειν, θεοπρεπῶς* ἀνεδίδαξεν. οὕτω τὴν λύσιν τῆς προκειμένης ἀποδοὺς ἀπορίας, ἐφ' ἑτέραν φυομένην ἐξ αὐτῆς διαβαίνει. καὶ ζητεῖ διὰ τί, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, καὶ δόξης καὶ ἰσχύος, ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος θεωρουμένης καὶ ὑμνουμένης, συνεχῶς καὶ τὰ λόγια καὶ οἱ πατέρες, διὰ μὲν τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα πάντα πεποιηκέναι φασὶν, οὐ μὴν τὸν υἱὸν διὰ τοῦ πατρός. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτω δριμέως διαπλέκει. ἡ δὲ λύσις αὐτῷ, κοινὰ μὲν εἶναι λέγει, ὅσα θεοπρεπῆ πατρός τε καὶ υἱοῦ· ἐπεὶ μέντοι τὸν πατέρα ἀναφέρεσθαι, καὶ ὅσα λέγεται περὶ τοῦ υἱοῦ, εἴπερ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς οὐκοῦν οὐκ ἐξωθεῖ τῶν ἔργων τὸν πατέρα, ἃ λέγεται πράττειν ὁ υἱός· συνεισάγει δὲ μᾶλλον, καὶ συνανυμνεῖ. ἔτι δὲ [καὶ] ἐπεὶ δεξιὰ τοῦ πατρός ὁ υἱὸς, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ λόγος, καὶ δύναμις· ὁ δὲ πατὴρ τούτων οὐδὲν εἶναι λέγεται τοῦ υἱοῦ· εἰκότως διὰ μὲν τοῦ υἱοῦ πάντα ποιεῖν ὁ πατὴρ ῥηθείη ἄν· ἐπεὶ καὶ ἐφ' ἡμῶν ἡ αὐτὴ θεωρεῖται τάξις. οὐ μὴν ἀνάπαλιν ὁ υἱὸς διὰ τοῦ πατρός. ἐπάγει δὲ καὶ ἑτέραν αἰτίαν, οὐ τῆς νῦν εἰρημένης ἀπορίας, τῆς δὲ περὶ βραχέος οὐκ ἐμοὶ δοκοῦσαν τὸ ἀκόλουθον σώζειν. λέγει γὰρ, ὡς ἐπεὶ πάντα διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι λέγεται, εἰ μὴ καὶ ἡ σάρκωσις δι' αὐτοῦ προῆλθε· ψεύδους ἂν ὁ λόγος ἔλεγχον ἐδίδου. οὐ γὰρ, ἐπειδὰν λέγῃ ἡ διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι πάντα, αὐτὴν τὴν ἐκείνου φύσιν ὑποδραμεῖν λέξει, μὴ νοεῖτο· ἀλλ' ὅτι αὐτοῦ δημιουργήματα γέγονεν. εἶτα σαφῶς τὴν τῆς δημιουργίας καὶ τὴν ἀνάπλασιν δι' αὐτοῦ φησι προελθεῖν, ἐλέγχων γὰρ τοῦτον σαφῆ τὴν ἀπὸ τοῦ Μανέντος μανίας. εἰ γὰρ καὶ δι' αὐτοῦ ἑκάτερον τῆς ἱερᾶς γραφῆς γεγενῆσθαι βοώσης, ὅμως τὴν τοῦ παντὸς δημιουργίαν εἰς ἀντικείμενόν τινα τῷ υἱῷ, τὸ δυσσεβὲς ἐκεῖνο στῖφος ἀναφέρουσι, πρὸς τίνα ἂν δυσφημίαν ἐξήλασαν, εἰ δι' ἑτέρου μὲν τὴν πλάσιν, δι' ἑτέρου δὲ τὴν ἀνάπλασιν, τὰ ἱερὰ ἡμῖν ἐκήρυσσε λόγια. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ποιεῖται ια', ὡς

* al. ἀνεδίδαξε.

IOBIVS.

Hæc igitur duobus primis libris sic exequitur, vt altero certamine præluſorio inuenistie: egerit contra aduersarios, dicentes: Propterea Dei Filium hominem factum, atque ſaluatorem aduenisse, eo quod in adoptionem vocatis, non alium aliquem præter ipsum Filium oporteret ducem atque instauratorem adoptionis & esse, & appellari.

LIBER III.

Cur Dei filius fit homo factus.

CAp. IX. Tertio vero libro cauſam reddit, *Cur Dei Filius homo factus.* Ipſum ergo ait, oportuisse creatorem ac formatorem corruptam creaturam reformare atque innouare. Etsi autem Pater quoque ipſe perinde creator eſt, vt & Spiritus ſanctus, nihilo tamē minus omnia per Filium facta eſſe ſacræ litteræ perpetuo docent. Quare plaſmatorem oportebat ipſam creaturam ad ſe recipere, & per reformationem ſeruare. Quid vero de his ſacræ litteræ? *Omnia*, inquit, *per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil.* Et: *Ex ipſo*, ait, *& per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.* Itémque: *Per quem fecit & ſæcula.* Certe qui inde natus eſt patrum noſtrorum chorus, per Filium omnia Patrem facere, diuinitus tradiderunt. Sic illa quæſtione profligata, mox ad alteram huic adnatam accedit.

Ioan.1.3. Rom.11 36.

Hebr. 1.2.

X. Quærit, *Quamobrem, cum vna atque eadem efficacia, gloria, potentia in ſancta Trinitate conſideretur ac celebretur: perpetuo tamen cum ſacra Scriptura, tum SS. Patres, per Filium quidem Patrem omnia feciſſe affirment, non autem Filium per Patrem?* Adeo ibi acriter hanc quæſtionem texit. Ceterum ipſa ſolutio Communia eſſe dicit, quæcumque ſiue in Patre, ſiue in Filio diuinam decent maieſtatem, & vero Patri etiam attribui, quæcumque de Filio prædicantur, ſiquidem ipſe Filius non repellit Patrem ab iis operibus, quæ dicitur facere Filius; quin vna potius inducit atque collaudat. Quando item *a* Dextera Patris eſt Filius, & Brachium, & *b* Sapientia, & *c* Verbum, & Potentia; Pater, nihil horum eſſe dicitur Filii: merito per Filium omnia facere Pater dici poſſit, (cum & in nobis eadem cernatur ratio) non è diuerſo Filius per Patrem.

a Pſal.43.4. b 1.Cor 1.24. c Ioan. 1. & Pſal.32.6.

Adiicit & aliam cauſam (non iam allatæ controuerſiæ, ſed proximè præcedentis) non ſatis illam, vt mihi videtur, conſentaneam. Aſſerit enim, Quandoquidem omnia per Filium facta eſſe dicuntur, niſi etiam incarnatio per illum proceſſiſſet, falſitatis vtique argumentum hanc ſententiam fuiſſe daturam. At nō qui dicat per Filium facta eſſe omnia, ipſum mox omnium naturas ſubiiſſe dixerit: abſit. Sed [hoc ſolum.] ipſius hęc fuiſſe creaturas.

Sapienter deinde mundum ab eodem creatum & recreatum aſſerit. argumentum enim hoc eſſe euidens, quo qui Manetis inſaniæ adhærent, redargui poſſint. Nam ſi impia illa Manichæorum turba, cum ab eodem vtrumque S. Scriptura perfectum clamat, tamen vniuerſi opificium Filij aduerſario neſcio cui attribuit: ad quæ non [putas] maledicta confugiſſent, ſi, ab altero factum mundum, ab altero refectum ſacræ litteræ pronunciaſſent.

XI. Ad ea quæ modo retulimus Capita vndecimum illud adiicit. Cum, inquit Iobius,

Scriptura filium per excellentiam quandam Creatorem vocare soleat, iuxta simul distributione, & ex consequenti cum iudicandi, tum leges ferendi potestatem primatum ipsi decernit, ac multo etiam magis (quando hæc deformata erat) creaturæ renouandæ facultatem. Conditoris etenim est creaturam nosse, & vbi nouerit, pro sufficientiam conatione leges ferre. Legislatoris vero est iudicium ferre, cum in eos qui legem spreuerint, tum in eos, qui secundum eam vixerint. a *Quare*, inquit, *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio.* Et iterum: *Pater* b *diligit Filium, & omnia dedit in manu eius.* qui creaturam per semet restringens, & primus leges implens, c exemplum nobis degendæ vitæ seipsum præscribit: quam vitam facile est recte instituere, si modo in Principem, & manu ducentem respiciamus. Optimus quippe legislator ille, qui non verbis modo quid agendum, sed actione potius ipsa præit: quam etiam ob rem dicitur: d *Quæ cœpit IESVS facere, & docere.*

a Ioan.5.22.
b Ioan.3.35.
c 1.Petr.2.21.
d Act.1.1.

XII. Quærit deinde, *Quare non per hominem sit parta salus?* aut: *Quare non Angelus proprium carnem induerit?* Respondet, Tentatam quidem hominum salutem per homines non semel, per Mosen nimirum, & Prophetas: sed nunquam vel vnam aliquam gentem, totam [illegible] puta, ad hoc commune in ipso consilium. quo modo [illegible] genus humanum vindicatum, a [illegible] correptum, sanasset, aut e fortem [illegible] ligasset, atque eius arma abstulisset. Quomodo vero purus homo eiusdem secum naturæ hominem expurgasset, earumdem ipse particeps sordium? f *Nemo enim à sorde mundus.* Neque rursus Angeli vllius erat, si illi commissa fuisset Incarnatio, g Principatus & potestates in triumphum ducere, ac palam traducere. Quomodo etiam seruus potuisset dominica ac regia præcepta, Legis inquam, in melius illud Euangelicum institutum (per quod nobis [solum] in cœlum ascensus datur) immutato ordine reformare, quod Saluator fecit, cum diceret: h *Dicta sunt hæc in Lege. At ego dico vobis.* Quo modo item iubente conseruo, dæmonia eorumque principes in tenebras mitterentur; quando quidem, i Michael Archangelus pro solo Mosis, & quidem mortui, corpore, cum Diabolo disputans, per se non est ausus iudicium ei inferre blasphemiæ? Quomodo seruus ipse nos a sordibus in adoptiuorum euchere potuisset? aut quomodo, vt nunc per Filium [illegible] genus nostrum, [illegible] in patrio throno potestatem esse nactum?

e Luc.11.22.
f Iob.14.4.
g Coloss.2.15.
h Matt.5.21.
i Ep.S.Iudæ 9.

Hæc vbi disseruit, caussam reddit, cur Iordanes & mare rubrum, k Mose quidem atque l Elia & Elisæo transeuntibus, diuiduntur; tunc præceptum Domini, quod in ipsis erat, reuerita (Naturæ quippe opus est, pondere illapso, aquam scindi ac discedere; ne vt per miraculum ab illis patratum nihilo fuerit natura præstantior effecta) Domino vero pede calcante, non iam amplius pelagus naturæ suæ seruiens diuiditur; sed supra naturam, sua continuatione seruata, subseruiat Domino, ipse vt [illegible] effectu. Igitur mare imbecillitatis suæ oblitum, naturam quidem non abnegat;

k Psal.114.3. 4.Reg.2.8. & 14.

[illegible] κατ' ἐξαίρετον, δημιουργὸν καλοῦσα τὸν υἱὸν οἰκονομικῶς, αὐτῷ καὶ τὸ ἀκόλουθον καὶ τὴν κρίσιν καὶ τὴν νομοθεσίαν * ἐξαιρεῖ· πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ τὴν (ἐπεὶ συνέβη) τοῦ πλάσματος ἀνάπλασιν. δημιουργοῦ μὲν γὰρ, εἰδέναι τὸ [illegible]· εἰδότα δὲ κατὰ λόγον [illegible] τοὺς νόμους εἰσφέρειν. νομοθέτου δὲ, [illegible] καὶ τοὺς νόμους ὑπερ[illegible], καὶ [illegible] ἐπολιτεύσαντο. διὸ καὶ ὁ πατὴρ, φησὶ, κρίνει οὐδένα· ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ. καὶ πάλιν ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὃς ἀναπλάττων τὸ [illegible] δι' ἑαυτοῦ, καὶ πρῶτος τοὺς νόμους [illegible], ὑπογραμμὸν ἡμῖν ἑαυτὸν [illegible], [illegible] χαλεπὸν, πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἀφορῶντας καὶ χειραγωγόν. ἄριστος δὲ νομοθέτης, ὃς μὴ λόγῳ μόνον τὸ πρακτέον [ἔργοις δὲ] μᾶλλον νομοθετεῖ· διὸ καί φησιν· ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.

[illegible] δὲ διὰ τί μὴ δι' ἀνθρώπου ἡ σωτηρία; ἢ διὰ τί μὴ ἄγγελος ἐσαρκώθη; καί φησιν· ὡς πεπραγμάτευται μὲν πολλάκις διὰ ἀνθρώπων τῶν [illegible] ἡ σωτηρία, ὥσπερ διὰ Μωσέως, καὶ διὰ τῶν προφητῶν· ἀλλ' οὐδὲ ἓν [illegible] ἔθνος τῶν ἰουδαίων λέγω, τοῦ κοινοῦ [illegible] νοσήματος. πῶς δὲ καὶ ἄνθρωπος, τὸ ὅλον [illegible] ἐξιάσασθαι, [illegible], καὶ [illegible] τὰ σκεῦη; πῶς δὲ καὶ [illegible] ἄνθρωπος τὸ ὁμογενὲς ἐξεκάθηρε, αὐτὸς μέτοχος ὢν τοῦ ῥυπάσματος· οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ῥύπου καθαρός. οὐδ' ἀγγέλου δὲ [illegible], εἴπερ [illegible] ἐπετέτραπτο, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας θριαμβεῦσαι καὶ παραδειγματίσαι. πῶς δ' αὖ δοῦλος ὢν τὰ δεσποτικὰ καὶ βασιλικὰ τοῦ νόμου λέγω προστάγματα, πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν, δι' ἧς ἡμῖν πρὸς οὐρανοὺς ἄνοδος, μεταρρυθμίζειν [illegible] καὶ μετατιθέναι, ὥσπερ ὁ σωτὴρ· ἐρρέθη, λέγων, τῷ νόμῳ ταῦτα· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν τάδε. πῶς δ' ὁμοδούλου κελεύοντος, τὰ δαιμόνια, καὶ ὁ τούτων ἄρχων, εἰς τὸ σκότος ἀποπέμποιτο· ὅπου γὰρ ὁ ἀρχάγγελος [illegible], περὶ ἑνὸς σώματος τοῦ Μωσέως καὶ τούτου [illegible], [illegible] μόνος, οὐκ [illegible] βλασφημίας ἐπενεγκεῖν κατ' αὐτοῦ κρίσιν. πρὸς υἱοθεσίαν δὲ, πῶς ἂν αὐτὸς ἡμᾶς δοῦλος ὢν * ἀνήγαγε; ἢ πῶς ἂν συνέδριον τῷ πατρικῷ θρόνῳ τὸ ἡμέτερον, ὡς νῦν διὰ τοῦ υἱοῦ [illegible] φύραμα.

Ταῦτα διελθὼν ἀπολογεῖται, ὡς ὁ Ἰορδάνης καὶ ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, Μωσεῖ μὲν καὶ Ἠλίᾳ καὶ Ἐλισσαίῳ διαβαίνουσι σχίζονται, καὶ τότε ἐν αὐτοῖς πρόσταγμα τοῦ δεσπότου [illegible]· ἔργον [illegible] φύσεως [illegible] ἐμπεσόντος τοῦ ὕδατι, διασχίζεσθαι [illegible] καὶ [illegible] ὑπερφυὲς διὰ [illegible] μηδὲ [illegible] ἡ φύσις. [illegible] δὲ [illegible], οὐκ [illegible] θάλασσα τῇ φύσει [illegible] σχίζεται, [illegible] δὲ [illegible] συνέχειαν, [illegible] τοῦ διαβαίνοντος τὸ [illegible]. [illegible] διὸ καὶ τὸ κατὰ φύσιν [illegible], [illegible] οὐκ ἀρνεῖται,

* al. αἰξαιρεῖ.
* al. αὐτὸς ἦγεν.

τὸ δ'

τοῦ δ' ὑπερφυοῦς τῆς συνεχείας τὴν δεσποτικὴν σαλπίζει πορείαν. συμβάλοι δ' ἄν τις φησὶν οὐκ ἀπεικότως, τὸ μὲν ἄτμητον τῆς δεσποτικῆς κατὰ τοῦ ὕδατος πεζοπορείας, τὸ τῆς θεότητος ἀδιαίρετον· τὸ δὲ διαιρεθὲν, ὡς ἐπὶ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων, τὴν ἀνθρωπίνην παχύτητα· καὶ ὅτι ἡμῶν ἐκ δύο ἡ σύνθεσις, ὕλης τε καὶ εἴδους, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄλλα σώματα. ταῦτα εἰπὼν, ἐπὶ τὸ ιγ' κεφάλαιον μέτεισιν· ἐν ᾧ ζητεῖ, διὰ τί μὴ γυμνῇ τῇ θεότητι ὁ λόγος τὸ ἀνθρώπινον ἔσωσε; καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὡς εἰ καὶ τοῦτο διήνυσεν, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσε τοὺς ματαιολόγους, καὶ πάντα τολμητὰς, εἴπερ ἐκ παντὸς τὸ θεῖον οἱ παράπληγες λογοθετεῖν ἐφρυάττοντο· πάλιν ἄλλον τρόπον ἐπιζητεῖν σωτηρίας, τὸ γεγενημένον οὐ στέργοντας. καὶ πάλιν, ἄλλου δοθέντος, τὸ μὲν μωμεῖσθαι, ζητεῖν δὲ ὅπερ μὴ δίδοται.

Ἔπειτα τίνα λείπει μανίας ὑπερβολὴν, ἑαυτοὺς νομίζειν τὸ συμφέρον εἰδέναι μᾶλλον τοῦ πάντα ἐν σοφίᾳ καὶ * παραγαγόντος καὶ συνέχοντος. ἐπιλύεται δὲ καὶ πῶς μὲν αἱ κοιναὶ ἔννοιαι τὸ θεῖον, τὸ σχῆμα παντοδύναμον ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλός φησι, διότι ὁ θεὸς ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται. ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἐστὶ μυρία, ἃ μὴ δύνασθαι λέγειν πρέπον ἐστὶ τὸν θεὸν, ὡς τὸ μὴ δύνασθαι τῆς ἀγαθότητος ἐκπεσεῖν, μηδὲ τροπῇ ὑποπεσεῖν, καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια. ἀλλ' ἀπορεῖ μὲν οὕτως. ἐπιλύεται δ' ὡς ἃ φαμὲν μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον, ταῦτα τῶν μήτε ὄντων ἐστὶ, μήτε δυνατῶν ὅλως ὑφεστάναι. ποῦ γὰρ ὑφέστηκε τὸ ἀρνήσασθαι τὸν θεὸν ἑαυτὸν, ἢ ἡ τροπὴ, ἢ ἡ τῆς ἀγαθότητος ἔκπτωσις, ἢ τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος γενέσθαι; παντοδύναμος δ' ὑμνεῖται καὶ λέγεται, ὡς τά τε πρέποντα αὐτῷ καὶ σωτήρια τῶν δημιουργημάτων πάντα δυνάμενος, ὅτε βούλεται. ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ λέγειν μὴ δύνασθαι ἃ μὴ πρέπει αὐτῷ, δυνάμεως [ἐστὶν] ὡς ἀληθῶς. εἰ γὰρ ἐκεῖνα πάντα στέρησις καὶ ἀσθένεια, τὸ τούτων ἁπάντων ἀπείρῳ μέτρῳ ὑπεριδρύσθαι, πῶς οὐ τῆς ἀκαταμαχήτου καὶ παντοκρατορικῆς δυνάμεως; τάχα δ' ἄν τις οὐκ ἔξω τῆς ὀρθότητος προσθείη τοῖς εἰρημένοις, ὡς ὁ λόγος οὗτος οὐχὶ κατὰ τοῦ θείου μόνον τὸ παντοδύναμον ἀνατρέπειν πειρᾶται, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς πάντων τῶν ὄντων τὴν φύσιν συγχεῖν τι καὶ μετασκευάζειν βιάζεται. εἰ γὰρ ἡ δικαιοσύνη οὐ δύναται ἅπερ ἡ ἀδικία· οὐ γὰρ ἂν ἀδικήσειεν ἡ δικαιοσύνη· ἐπικρατεστέρα ἄρα τῇ δυνάμει τῆς ἀρετῆς ἡ κακία. καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος οὐ δύναται λίθος εἶναι, μᾶλλον ἂν εἴη δυνατὸς ὁ λίθος, ἢ τὸ λογικὸν ζῶον. καί τοιγε ταῦτα πάλιν ἀναστρέψασιν οὐδὲν ἧττον ὀφθείη, ἃ πρὸς τὴν δύναμιν ἐνομίζετο ἀμείνω, ἀσθενέστερα πάλιν ὧν ἐκράτουν τῇ δυνάμει. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἁπάντων. οὕτω παίγνιόν ἐστιν ὁ τοιοῦτος λόγος, καὶ σοφιστικῆς ἄθυρμα λέσχης. ἐπιρραπισθείη δ' ἂν τῶν τοιούτων τὸ κακοῦργον, ἢ ἡ ἄγνοια, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἢ οὐ βούλονται διττὸν εἶναι τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα. τὸ μὲν γὰρ σημαίνειν τὴν κυρίως δύναμιν, καθ' ὃ καὶ τὸ θεῖον λέγεται παντοδύναμον· καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων κατὰ τὴν ἔμφυτον καὶ οἰκείαν δύναμιν τὰ κατὰ φύσιν πράττειν:

* διαγαγόντος.

Ὅτι διττὸν τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα.

verum miraculo retentæ continuationis Domini, per illud ambulationem clare satis prædicat. Quare non absurde, ait, conjiciat aliquis indiuisibilitatem illam in Domini per aquam ambulatione, Deitatis indiuisibilitatem: diuisionem vero, quæ Mosis, & aliorum temporibus accidit, humanam crassitudinem significare; quodque nos e duobus simus compositi, materia & forma, e quibus & omnia constat corpora.

XIII. His dictis, ad tertium decimum transit caput, quo quærit, *Cur humanum genus nuda per diuinitatem Verbum non redemerit.* Ac primum quidé dicit: Etiamsi maxime hoc ita factũ fuisset, nihil tamen impediret, quo minus stultiloqui, & omnia audétes (siquidem ex re qualibet vesani illi homines rationem a Deo reposcere insolenter audeant) alium rursus modum salutis requirant, eo qui fuisset nõ contenti, rursumque alio dato, & cum reprehendant, & alium inconcessum inquirant. Deinde, Quæ hac maior esse dementia potuit, quam id existimare, se quod conferat, nosse præ Deo, qui vt vniuersa in sapientia produxit, ita etiam conseruat?

Soluitur vero etiam illud hic: Quomodo Deum tum communis sensus, tum diuina Scriptura omnipotentem celebret; diuinus vero Paulus dicat: *a Deum seipsum negare non potest.* Quin alia insuper sexcenta suppetere, quę Deũ nõ posse equum sit dicere: vt Non posse bonitatem amittere, neque *b* mutationi obnoxium esse, & alia id genus. Cui quidem dubitationi solutio mox ista subijcitur: Quæ Deum non posse dicimus, ea neque sunt, neque in rerum naturam cadere omnino possunt. Vbi enim proditum est vnquam, vt Deus vel negaret seipsum, vel mutaretur, vel bonitate excideret; aut quod verum erat, falsum fieret? Omnipotens vero & dicitur, & prædicatur, quod quæ ipsum decent, & salutaria sunt rebus creatis, ea facere possit omnia, cum vult. Alioquin hoc ipsum dicere, Non posse Deum, quæ non decent ipsum, ad potentiam pertinet reuera. Si enim hæc omnia priuatio atque impotentia quadam sunt; quomodo non summę hoc erit potentię ac fortitudinis, infinito quodam spatio supra hęc omnia collocatum esse? Quãquam nec ille fortitan a recto discedat, qui istud quoque ijs quæ iam dicta, adjciat: nempe ratiocinationem hanc non diuinum solum numen oppugnando, conari eius omnipotentiam euertere, sed illud etiam omni penitus vi moliri, vt omnium rerum naturam confundat atque in aliam formam transmutet. Nam si iustitia non potest quod iniustitia (nunquam enim iniuriam fecerit iustitia) vitium vtique plus poterit, quam virtus. eademque ratione, si homo lapis esse non potest, lapis potentior sit, quàm ratonis particeps animans. Atqui si hæc iterum inuertas, nihilominus quæ viribus potiora iudicabantur, rursum imbecilliora videbũtur ijs, quę potestate vincebãt: & de ceteris omnibus ad eũdẽ modũ. Ita ludicrũ quid huius modi ratiocinatio est, & nugationis Sophisticę ludibriũ. Refellatur igitur horũ vel nequitia, vel inscitia, si dicatur, quod aut non norint, aut certe nouisse nolint, duplex esse potẽtię nomẽ. Alias enim proprie significare potentiã, qua & Deus omnipotens appelletur, & omnia quæ existant ex innata sibi ac propria vi, quæ ad naturam suam pertinent, operari dicantur:

* Ioannes

a 2. Tim 2. 13. Lege quæ de hac quæstione disputat B. Ambros. Epist. XXXVII.
b Iac. 1. 17. Malach. 3. 6.

IOBIVS.

Aliàs vero dumtaxat, quod decorum & conueniens sit, adsignificare. Cum itaque dicimus, *Non posse Deum seipsum negare*, hoc dicimus, *Neque decens esse Deo, neque conuenire, propriam naturam inficiari.* Similiter cum dicimus: *Non posse vllam mutationem admittere, vel à bonitate excidere*: Non decere ipsum dicimus, neque conuenire, vt aliqua illi vel mutatio, vel alteratio attribuatur. quod non modo nullam mutationis significationem habet, sed omnipotentiæ potius firmissimum est testimonium; eadémque in cæteris ratio. Sed hæc [illis argumentis] obiter interposita sunto.

XIV. Iam vero probus sane noster hic Auctor, quartum decimum huius Operis caput illud statuit, quod maioris esse & præstantiæ, & sapientiæ docet creaturæ reformationem, quàm formationem; cum cæteris de causis, tum quod per solum verbum formatio confecta sit, reformatio autem non nisi per ipsiusmet Creatoris operationem. Paulum igitur Sapientiæ magnitudinem efferendo, ista loqui ait: a *Vt innotescat Principibus & potestatibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei, quā fecit in Christo* IESV. Eum item, qui inseparabilem Dei erga nos amorem ostendere conatur, non hoc commemorare, quod ab initio hominem formauerit, neque quod suam ad imaginem hunc effinxerit, vt nec quod magnū aliquod aut admirādum opus susceperit; Quid igitur? Filij ipsius per carnem aduētum refert, per quem vtique nostra est patrata reformatio. b *Sic enim*, inquit, *Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum dederit pro mundi vita.* Nam quantæ, obsecro, dilectionis fuerit, non dico vnigenitum suum pro nobis morti addicere, sed vel hoc ipsum, complacuisse omnino, vt Filius, cum mundi dominus esset, formam serui acciperet: eo quod nō posset nuda deitas vel in hominum se conspectum dare, vel per corporeas actiones & opera, eam instituendæ vitæ rationem præmonstrare, quam ille prædicaret, ac per quam nobis salus quærenda esset; vel nós ad educatum nobiscum vna disciplinæ exemplar componere atque moderari. Atque hoc illud ipsum esse ait, quod c relictis ouibus nonaginta nouem, ad vnam illam errantem accesserit, quam & in humeros sustulerit. Neque enim communi illa & visitata ratione, qua vniuersum creauit, verbo quoque naturam nostram reformauit: sed quod pro re nulla alia sustinuit, non pro angelis, non pro vlla alia natura, hoc ad hominum tolerauit salutem, seruus pro domino factus. Merito igitur, quod modo referebam, reliquisse eum oues nonaginta dici: Parabola nimirum ænigmatice indicante, non tantum ad inopinatum magis opus, magisque admirabile, quam sit creatio, eum recessisse atque transiuisse, sed ipsam etiam consuetudinem innouasse, cum nō eo modo, quo, initio hoc vniuersum condidit, sed nouo quodam, quique nulla oratione exprimi possit, renouationem nostrā perfecerit.

XV. Addit insuper, iusta cum ratione ac necessario Verbum nobis per carnem salutem esse operatum. Quando enim iam antea omni alia via ac ratione frustra adhibita, (etenim & Prophetæ, & populi duces, & mirifica prodigia, & beneficia, minæque, ac pœnæ,

a Ephes. 3.10.
b Ioan 3.16.
c Luc 15.4.

τὸ δὲ τὸ πρέπον καὶ καθῆκον ὑποσημαίνειν. ὅταν [μὲν] οὖν φαμὲν, μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον ἀρνήσασθαι ἑαυτόν· μὴ πρέπειν φαμὲν, μηδὲ καθῆκον εἶναι [τῷ] θεῷ, ἐξαρνεῖσθαι τῆς ἰδίας οὐσίας γίνεσθαι. ὡσαύτως καὶ ὅταν μὴ δύνασθαι τροπὴν ὑφίστασθαι, ἢ τῆς ἀγαθότητος ἐκστῆναι· τὸ μὴ πρέπειν αὐτῷ, μηδὲ καθῆκον εἶναι τὰ τῆς τροπῆς, ἢ τῆς ἀλλοιώσεως προσάπτειν. ὅπερ οὐ μόνον οὐδαμῶς οὐδὲ μιᾶς ἀδυναμίας ἔμφασιν ἔχει, ἀλλὰ καὶ παντοδυνάμου δυνάμεως ἀπαράγραπτος μαρτυρία. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρενθήκης μέρει.

Ὁ δὲ σπουδαῖος οὗτος συγγραφεὺς τοῦ παρόντος β * κεφαλαίου ποιεῖται ιδ'. ὃ μείζονος εἶναι καὶ τιμῆς καὶ σοφίας κατασκευάζει τῆς πλάσεως τὴν ἀνάπλασιν. τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι ἡ μὲν πλάσις λόγῳ προήχθη· αὐτουργία δὲ τοῦ δημιουργοῦ ἡ ἀνάπλασις. καὶ Παῦλον δέ φησι λέγειν, ἐξαίροντα τὸ τῆς σοφίας μέγεθος, ἵνα γνωρισθῇ [νῦν] ταῖς ἀρχαῖς, καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ἣν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. καὶ τὸ τῆς ἀγάπης δὲ τῆς θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀνυπέρβλητον ἐνδεικνύμενον, οὐχ ὅτι κατ' ἀρχὰς τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε φάναι, οὐδ' ὅτι κατὰ τὴν αὐτοῦ εἰκόνα ἐπλαστούργησεν· οὐδ' ὅτι ἄλλο τι τῶν μεγάλων καὶ θαυμαστῶν ἔργων ὑπέστησεν: ἀλλὰ τί; τὴν ἔνσαρκον παρουσίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, δι' οὗ ἡμῖν ἡ ἀνάπλασις. οὕτω γάρ φησιν ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀγάπης εἴη, οὐ λέγω τὸ δοῦναι τὸν μονογενῆ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς θάνατον· ἀλλὰ καὶ αὐτό γε τοῦτο, τὸ εὐδοκῆσαι τὸν υἱὸν, δεσπότην ἁπάντων ὄντα, μορφὴν λαβεῖν δούλου· ὅτι μήδ' ἦν γυμνῇ τῇ θεότητι, οὔτε εἰς ὅρασιν ἀνθρώπου ἐλθεῖν, οὔτε διὰ τῶν σωματικῶν ἔργων τε καὶ πράξεων τὴν ὑπ' αὐτοῦ κηρυττομένην πολιτείαν, δι' ἧς ἡμῖν ἡ σωτηρία, ὑποδειχθῆναι, καὶ πρὸς μάθησιν ἡμᾶς καταστῆναι σύντροφον. καί γέ φησι τοῦτο εἶναι τὸ, καταλείψαντα τὰ ϙθ' πρόβατα, ἐφ' ἓν ἐλθεῖν τὸ πλανώμενον, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἦρε. καὶ γὰρ οὐ κατὰ τὴν κοινὴν καὶ συνήθη τῶν ὅλων δημιουργίαν, λόγῳ καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀνέπλασεν: ἀλλ' ὅτι περ ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλλων ὑπέσχετο, οὐχ ὑπ' ἀγγέλων, οὐχ ὑπ' ἄλλης τινὸς φύσεως, τοῦτο ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων ὑπέστη σωτηρίᾳ, ἀντὶ δεσπότου δοῦλος χρηματίσας, εἰκότως καὶ καταλιπεῖν, ὡς ἔφην, τὰ ϙθ' πρόβατα λέγεσθαι· τὴν εἰς ἄλλο παραδοξότερον καὶ θαυμασιώτερον τῆς δημιουργίας ἀναχώρησίν τε καὶ μετάστασιν, καὶ τὴν τῆς συνηθείας καινοτομίαν, τῆς παραβολῆς αἰνιγματιζούσης, καὶ ὡς οὐ καθ' ὃν τρόπον τὸ πᾶν ἐξ ἀρχῆς συνεστήσατο, ἀλλὰ καινοπρεπεῖ τινι καὶ ὑπὲρ πάντα λόγον τὸν ἡμέτερον ἀνακαινισμὸν ἐξειργάσατο.

Εἶτα φησὶν εὐλόγως τε καὶ ἀναγκαίως τὴν διὰ σαρκὸς σωτηρίαν τὸν λόγον ἡμῖν πραγματεύσασθαι. πάσης γὰρ ἄλλης μεθόδου προκαταλυθείσης (καὶ γὰρ καὶ προφῆται, καὶ δημαγωγοὶ καὶ ὑπερφυῆ τέρατα, εὐεργεσίαι τε καὶ ἀπειλαὶ, καὶ τιμωρίαι,

* al. κεφάλαιον.
Luc 15.

τοῦτο

τοῦτο μὲν ὅτι μέρεις, τοῦτο δὲ καὶ παγκόσμιοι) ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον τὴν πρὸς τὰ κρείττω μεταβολὴν οὐκ ἠσπάσατο, τὸ δὲ νόσημα πρὸς τὸ ἀνίατον μᾶλλον ἐχώρει: κατὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἀκόλουθον, μᾶλλον δὲ ἀρρήτῳ φιλανθρωπίας πλούτῳ ἑαυτὸν ὁ λόγος, σάρκα προσλαβὼν, καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον, καὶ ἀνακαινιστὴν, εὐδοκίᾳ πατρὸς, καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰσηγήσατο. ὃ καὶ αἴτιον τοῖς φιλοθεάμοσιν ὁρᾶται, τὸ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς, εἰς σάρκα τὸν λόγον κενωθῆναι· ἀλλὰ πάσης σπουδῆς καὶ προνοίας κινησαμένης, εἶτα ταύτην οὐ προσδεχομένων τῶν προνοουμένων· οὕτω λοιπὸν καιροῖς ἐσχάτοις δι' αὐτοῦ τὴν ἡμῶν φύσιν ἀνασώσασθαι. τούτοις ἀπορίαν συνάπτει, ὡς ἐξ ἀνθρωποπρεπῶν προτεινομένων· ἀλλ' ἔδει, φασὶ, τὸν ἄνθρωπον ἀπ' ἀρχῆς καλόν τε καὶ ἀγαθὸν ὑφίστασθαι, ἵνα μὴ τὰ πράγματα τοσαῦτα παρέχῃ, ῥέων τε συνεχῶς πρὸς τὰ χείρω, καὶ διὰ τοῦτο πολυτρόπου [τε] καὶ ποικίλης οἰκονομίας εἰς τὸ ἀνασωθῆναι δεόμενος. μηδὲ τὸ ἅπαξ κατ' εἰκόνα θεοῦ δημιουργηθὲν ἐνυβρίζεσθαι. ἀλλ' ἡ μὲν ἀντίθεσις, τοιαύτη. ἀκουέτωσαν δὲ ἄρα περὶ τοῖς τοιούτοις παρὰ τῆς ἀληθείας, ὡς αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε· διότι * κακῶς αἰτεῖσθε. ἀλλὰ καὶ ἕτερον αὐτοῖς * τόπον ἕπεσθαι, τὸ μὴ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν κρίσιν τὴν θείαν στέργειν· αὐτοὺς δ' ἀνάγκην τὸν πλάστην ταῖς ἐκείνων βουλαῖς τε καὶ γνώμαις συντίθεσθαί τε καὶ μεθαρμόζεσθαι, καὶ κατὰ τὰς ἐκείνων ψήφους, κἂν εἰς αὐγὰς οὔπω ἥκωσιν ἡλίου, τὴν δημιουργίαν κατευθύνεσθαι. ἔτι δὲ ἅμα τε οἱ αὐτοὶ, καλὸν καὶ φαῦλον δεῖ εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀποφαίνουσι. τὸ γὰρ καλὸν μὲν ἐθέλειν, ἀνάγκῃ δὲ τὸ τοιοῦτον εἶναι προσαναγκάζειν, τό τε αὐτεξούσιον ἐστὶν ἀφελεῖν, καὶ μηδὲν ὧν πράττουσιν ἄνθρωποι, μήτε γέρας εἶναι, μήτε ἀντίδοσιν· τὸ γὰρ ἀκούσιον, οὔτε ἔμμισθον, οὔτε ὑπεύθυνον. ἀλλὰ τί, φησι, τί γὰρ ἐκώλυε, καθάπερ τοὺς ἀγγέλους, οὕτω καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποιῆσαι; καὶ μὴν κατὰ τὴν ἀγγέλων ἡ γνώμη κρατεῖ, καὶ οὐδὲν κατ' ἀνάγκην αὐτοῖς πράττεται· καὶ μάρτυς ὁ ἐκπεσὼν ἑωσφόρος, καὶ ὅσον αὐτῷ συναπέστη φῦλον δαιμόνιον. πῶς δὲ καὶ ἄμεινον, κατ' ἀγγέλους πεπλάσθαι, ὅπου τὸ μὲν ἁμαρτάνειν ἐν * αὐτοῖς ἀμετανόητον, καὶ διὰ τοῦτο πάσης συγγνώμης ἀλλότριον· τὸ δὲ ἡμέτερον γένος, καὶ πίπτοντες διὰ μετανοίας πάλιν ἀνίσταται. ἔστι μέντοι γε μετὰ τὴν δεσποτικὴν ἐπιδημίαν, καὶ ἐν ἀνθρώποις ἔργα μείζω κατορθοῦν, ἢ ὅσα πράττουσιν ἄγγελοι. ἴδε γὰρ ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὡς εἰ καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ πάλιν, ὁ μὲν ἀρχάγγελος Μιχαὴλ οὐκ ἐτόλμησεν ἐξενεγκεῖν βλασφημίας κρίσιν κατὰ τοῦ διαβόλου. ἡμεῖς δὲ τὴν ἐξουσίαν ἐλάβομεν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων, καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. καὶ ἀγγέλων μὲν οὐδεὶς οὐδένα, οὔτε αὐτὸς ἑαυτὸν θεὸν, ἢ θεοῦ υἱὸν εἰπεῖν ἂν τολμήσειε:

* al. αἰτεῖτε.

* ir. ἄτοπον M. M.

* al. αὐτοῖς.

ἰδοὺ

vel ex parte vel etiam in vniuersum [praecesserant] humanum tamen genus in melius mutationem nullam admisit, morbusque insanabilis potius factus est: ex necessitate scilicet tum, atque consequentia, vel potius ex ineffabili bonitatis abundantia, Verbum (assumpta carne) ducem se ac praeceptorem, atque instauratorem bona cum Patris voluntate, Sancto etiam Spiritu cooperante, praebuit. quam etiam esse causam contemplationis amantes obseruant, cur nouissimis demum temporibus, non ab initio, ad carnem vsque Verbum fuerit exinanitum. Cum etiam praecedentem omnem curam atque prouidentiam non admitterent ij, quibus haec impendebatur, tum denique nouissimis temporibus per seipsum nostram reparasse naturam.

His aliam quandam annectit quaestionem, quae contra obijci posse videatur. Sed oportebat, aiunt, hominem ab ipsomet principio probum ac bonum constitui, quo neque molestiarum tantum faceret, cum ad deteriora continenter defluendo, multiformi adeo ac varia gubernantis Dei cura ad salutem recuperandam indigeret: neque per iniuriam aliquam violaretur, quod semel ad Dei imaginem conditum fuisset. Obijci haec quidem ait: verum audire huiusmodi homines ab ipsa veritate: a *Petitis, & non accipitis, eo quod male petatis.* Quin & illud insuper ex his absurdum consequi quod Dei neque prouidentia, neque iudicio vllo modo contenti, ij suum conditorem velint ex suo consilio atque voluntate & formari, & reconcinnari, ipsamque adeo mundi molitionem suo ex decreto, etiamsi tunc lucem nondum asp exissent, dirigi. Idem [addit] illud quoque clare demonstrant, probum simul & improbum esse hominem oportere. Dum enim probum quidem illum esse volunt, & simul necessario talem esse postulant, non liberum solum hoc pacto tollunt arbitrium, sed nullum quoque eorum, quae ab hominibus gerantur praemium esse vel remunerationem statuunt. Inuolunt arium enim quod est, id neque praemium meretur, neque poenae vlli obnoxium.

a Iacob. 4. 3

At certè nihil prohibebat, inquit, eadem homines conditione qua Angelos, condi. Enimuero in angelis voluntas libera dominatur, & nihil ab illis necessario agitur. Testis est delapsus Lucifer, & quotquot cum ipso Daemones defecerunt.

Verum quomodo nobis expedire magis possit angelorum conditione produci, quando peccatum ipsorum poenitentiam non recipit, & propterea omni quoque venia careat: nostrum autem mortale genus, etiam peccans per poenitentiam rursum resurgat? Et certe post Christi Domini aduentum, etiam in hominibus maiora opera videre licet, quam quaecumque ab angelis fiunt, b *Ecce ego dico vobis,* (inquit Paulus) *licet angelus de caelo euangelizet vobis, praeter id, quod accepistis, anathema sit.* Et iterum: c *Michael quidem Archangelus non est ausus iudicium inferre blasphemiae diabolo:* nos vero accepimus potestatem d calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Neque angelorum quisquam se vel alium ausus est Deum, aut Dei Filium appellare:

b Gal. 1. 8. & 9.

c Iude v. 9.

d Luc. 10. 19.

Iobius. a Psal. 81.6. hominu vero genus, *a* & *Dy & Fily Dei* nominamur. Cum item dixisset, qui inter illos Lucifer vocabatur, *b* similem se futurum altissimo, b Esa. 14. 14. solumque supra cœlum collocaturum, illis ipsis, quæ tum possidebat, bonis amissis, in sæcula ludibrio est, atque condemnatus manet: nobis tamen a veritatis decretum potestatem illam fecit, vt similes Patri efficeremur, vnáque cum eius FILIO in thronis resideremus. Illud amplius: *c Conresuscitauit, & consedere nos fecit in cœlestibus in Christo* IESV: & *d Si, sustinebimus, & cum eo regnabimus*. Et *e Scimus* (alius iterum Apostolus testatur) *quoniam cum apparuerit, similes ei erimus*. Itaque his ipsis, qui Angelorum honorem tantopere ambiunt, iam concessus ille est.

c Ephes. 2. 6. d 2. Tim. 2. 12. e 1 Ioan. 3. 2.

Atqui peccamus, inquit, promptius. [Verum.] Sed quanto id promptius, tanto etiam citius resurgimus; si modo volumus. Mille enim vias pœnitendi, nosque saluandi sapientissimus patronus donauit. At heus tu. Angelicæ cognationis amator: maiore etiam munere dignus es habitus. Nam cognati iam Christi per carnem effecti sumus. Quod item ab illis peccatum est, tametsi forsitan minus est nostro, maiori tamen pœna punitur. *f Potentes enim potenter tormenta patientur*. Rursus quod illis grauissimam affert pœnam, non parem nobis in pari delicto pœnæ adducit grauitatem. Quin etiam in nobis citius deletur, cum illis semel infusum peccatum, maneat indelebile. Et nobis quidem nostra cum corpore commixtio, veniæ causam præbet; illis vero, quanto corpore præstantiores habentur, tanto etiam minus deprecabilis castigatio infligitur. Quamobrem & vas electionis ait: *g Angelos iudicabimus, quanto magis secularia*. Et, *Sancti mundum iudicabunt*. Nimirum crassæ huic carni alligati, sed quæ meliora sunt, recte peragentes, liberos illos a corporeis vinculis, sed qui aut non paria nostris, aut peiora etiam patrant, iudicamus, atque compescimus, minore cum potestate, quod melius erat, perficientes, præ iis, qui maiorem facultatem obtinebant. Nobis insuper peccantibus tota est vita ad pœnitentiam atque emendationem proposita, cum Angelos semel lapsos pœna mox consecuta sit.

f Sapient. 6. 7.

g 1. Cor. 6. 3.

h Caligini enim, inquit, *inferni immersos tradidit in iudicium custodiendos seruare*. Aliis sexcentis argumentis sapientissima Dei erga nos prouidentia perspicitur, & eorum qui nos Angelos potius quàm homines conditos volunt, dementia atque insania palã exponitur. Quamquam, si secundum angelorum naturam hominem fabricasset [Deus,] ne sic quidem reprehendẽdi studium repressum foret; sed aliam rursus naturam quæreret, quæ angelicum vinceret statum. Interim tu & hoc mihi considera: Si ad imaginem Dei conditus Adam angelorum par fuisset, & neque nos angelorum gloria caruissemus, ille tamen paulo infra angelos effectus, ob mentem scilicet elatam, minime quod acceperat, conseruasset, quo [quæso te] pacto, si maiorem nactus esset prærogatiuam, non etiam grauiore lapsu corruisset?

h 2. Petr. 2. 4. Aliter hæc leguntur in Vulg. Rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reseruari.

Neque illud omiseris. Quæ per necessitatẽ fit actio, ea non ratione præditorũ est, sed ad irrationabilem atque inanima naturam pertinet.

τὸ δ' ἡμέτερον γένος, καὶ θεοὶ καὶ υἱοὶ ὑψίστου κεκλήμεθα. καὶ ὁ μὲν ἐν ἐκείνοις ἑωσφόρος ὀνομαζόμενος, εἰπὼν, ὅμοιος ἔσεσθαι τῷ ὑψίστῳ, καὶ τὸν θρόνον ὑπεράνωθεν θήσειν τῶν οὐρανῶν, καὶ ὧν εἶχε καλῶν ἐκπεσὼν τὸν αἰῶνα γελᾶται καὶ κατακέκριται. ἡμᾶς δὲ ὁμοίους εἶναι τῷ πατρὶ καὶ συνθρόνους γενέσθαι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἡ τῆς ἀληθείας ψῆφος τὴν ἄδειαν δέδωκε. καὶ τὸ μεῖζον συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· καὶ εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν. καὶ οἴδαμεν, πάλιν ἄλλος τῶν μαθητῶν διαμαρτύρεται, ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα. ὥστε τοῖς βουλομένοις ἔχειν καὶ τὴν ἀγγέλων τιμὴν, ἤδη κεχάρισται. ἀλλ' ἁμαρτάνομεν, φησὶν εὐχερέστερον. ἀλλ' ὅσον εὐχερῶς, τοσοῦτον θᾶττον, ἂν ἄρα θέλωμεν, ἀνιστάμεθα. μυρίας ὁδοὺς τῆς μεταμελείας καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῖν, ὁ πάνσοφος κηδεμὼν ἐχαρίσατο. ἀλλ' ἐραστὴς σὺ τῆς πρὸς ἀγγέλους συγγενείας, καὶ μὴν καὶ *ἠξίωσαι μείζονος· τῷ γὰρ δεσπότῃ συγγενεῖς κατὰ σάρκα γεγόναμεν. ἔτι δὲ τὸ μὲν παρ' ἐκείνων ἁμάρτημα, κἂν ἔλαττον ᾖ τοῦ παρ' ἡμῖν, κολάσει καθυποβάλλεται μείζονι· δυνατοὶ γὰρ δυνατῶς ἐτασθήσονται. ὃ δ' ἐκείνοις ἐπάγει τὴν βαρυτάτην κόλασιν, οὐχ ὁμοίαν ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις τῆς ποινῆς ἐπάγει τὴν βαρύτητα· ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν θᾶττον ἀπαλείφεται, ἐκείνοις δὲ ἅπαξ ἐντακὲν, διαμένει ἀνεξάλειπτον· καὶ ἡμῖν μὲν ἡ πρὸς τὸ σῶμα συνάφεια συγγνώμης αἰτίαν χαρίζεται, τοῖς δὲ ὅσῳ κρείττοσι δοκοῦσι τοῦ σώματος, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαραίτητον ἡ τιμωρία περιίσταται. διὸ καὶ τὸ ἐκλογῆς σκεῦος ἔλεγεν· ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτι γε βιωτικά, καὶ οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν. οἷον σαρκὸς παχύτητι συνδεθέντες, καὶ κατορθοῦντες τὰ κρείττονα, τοὺς ἐλευθέρους μὲν τῆς σωματικῆς πέδης, μὴ τὰ ἴσα δὲ ἢ καὶ τὰ χείρω πράττοντας, κατακρινόμενοί τε καὶ ἐπιστομίζομεν, ἐλάττονι δυνάμει τῶν ἐχόντων τὴν μείζω μᾶλλον τὸ ἄμεινον κατορθώσαντες. ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν ὅλος ὁ βίος ἁμαρτάνουσιν, εἰς διόρθωσίν τε καὶ μεταμέλειαν πρόκειται. ἀγγέλων δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας εὐθὺς ἡ τιμωρὸς ἔλαβε δίκη. ζόφῳ γάρ φησι ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν φυλαττομένους τηρεῖν. καὶ μυρίοις ἄλλοις ἡ τοῦ πανσόφου τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς γνωρίζεται πρόνοια, καὶ τῶν* ἀγγέλων μᾶλλον βουλομένους ἡμᾶς, ἤπερ ἀνθρώπους γεγενῆσθαι, τὸ παράφορον καὶ ἐμμανὲς στηλιτεύεται. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀγγέλων φύσιν τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν· οὐδ' οὕτως ἂν ἐπεσχέθη τὸ φιλόμεμφον, ἀλλὰ φύσιν πάλιν ἄλλην ἐπεζήτει τὴν ἀγγελικὴν νικῶσαν κατάστασιν. σὺ δέ μοι κἀκεῖνο σκόπει, κατ' εἰκόνα θεοῦ πλασθεὶς ὁ Ἀδάμ, εἰ μὲν εἶχε τὸ ἰσάγγελον, οὐδὲ τῆς ἀγγέλων δόξης ἐστερήμεθα· εἰ δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους γεγονὼς, ὅμως ὑπερήρθη τῇ οἰήσει, καὶ οὐδ' ὅπερ ἔλαβε διεσώσατο· πῶς ἂν εἰ μειζόνων προνομιῶν ἔτυχεν, οὐχὶ μᾶλλον πρὸς τὸ χαλεπώτερον τῶν πτωμάτων κατηνέχθη; μηδ' ἐκεῖνο δὲ παρέλθῃς, ἡ ἐξ ἀνάγκης πρᾶξις οὐ τῶν λογικῶν ἐστι, τῆς δ' ἀλόγου τε καὶ ἀψύχου φύσεως·

* al. ἠξίωσαι.

* al. ἀγγέλους μᾶλλον βουλομένους.

Liberum arbitrium.

ὥστε ὁ τὸ αὐτεξούσιον λόγος ἀφαιρῶν ἀνθρώποις, [illegible] τῷ λογικοῦ ζώου [illegible], ἢ τοῖς [illegible] ἢ ὅσα φυτῶν [illegible] φύσει [illegible] οὗτος [illegible], τοιοῦτον [illegible] οὐκ ἀδίκως μὲν εἰς [illegible] [illegible] τῶν ποινῶν· [illegible] τὸ [illegible] τῆς δόξης [illegible] ὁ τῆς [illegible] εἰς [illegible] τὸ [illegible] κεφάλαιον [illegible].

Τὸ δὲ ις´ τῆς [illegible] οὐ τῆς [illegible] [illegible] πολυπραγμοσύνης [illegible] αἰθέρος [illegible] * [illegible] καὶ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] τὸ [illegible] ταῖς οὐρανίοις δυνάμεσι τὰ οὐρά- [illegible] ζῶον [illegible] καὶ ἕτερα τοιαῦτα συνυφαίνων, ἀπαρτίζει τὸ κεφάλαιον.

* αἱ ου [illegible].

Εἶτα ζητεῖ, διὰ τί σαρκοῦται ὁ Θεὸς λόγος; καὶ [illegible] καθ᾽ ἐν μὲν, ἵνα [illegible] ἀρετῆς καταλίπῃ, δι᾽ οὗ [illegible] [illegible] οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ᾽ [illegible] [illegible] σάρκα γὰρ [illegible] καὶ ψυχὴν [illegible] οὐσία τὸ [illegible]. καὶ ἔτι, ἵνα τὸ λογικὸν ὑπὸ τοῦ ἀλόγου καταδουλωθὲν, αὐτὸς λόγος ὢν ἐλευθερώσῃ ἀνακαλεσάμενος. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἐπεὶ ὁ Ἀδὰμ νικηθεὶς, τὸ ἐν αὐτῷ θεοειδὲς τοῖς τῆς σαρκὸς [illegible] πάθεσι, καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ [illegible] διὰ τοῦτο σαρκοῦται ὁ κύριος, καὶ [illegible] τῆς ἰδίας θεότητος, τὴν τῆς [illegible] φύσεως [illegible] ὡς [illegible] ὑπὸ τῆς ζωῆς [illegible], καὶ εἰς [illegible] καὶ [illegible] τὸ ἄπειρον πέλαγος τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς φιλανθρωπίας [illegible]. καὶ ἔτι τὸν δημιουργὸν [illegible] καὶ τοῦ οἰκείου πλάσματος [illegible] [illegible] τῆς [illegible] κοινῶς λεγομένων, πολλάκις τοῖς [illegible] ὡς * κατεξαίρετον φέρουσι, [illegible] σεβασμίων ὑποστάσεων. ταύτη τοι τὸ δημιουργικὸν καὶ ἐπὶ πατρὸς καὶ πνεύματος [illegible] μόνον, ὅμως οἰκονομικῶς τῷ υἱῷ πάλιν ὡς ἐξαίρετον ἀφορίζεται, [illegible] καὶ τὴν σωτηρίας [illegible] λόγος [illegible] ἐστὶ [illegible] ἀναφερομένην εἰς τὸν πατέρα. ἐλάλησε γὰρ ἡμῖν (* [illegible]) ἐν τῷ υἱῷ, καὶ ἵνα γνωρισθῇ [illegible] πολυποίκιλος τοῦ θεοῦ σοφία, ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ. καὶ αὐτοῦ γὰρ ἐσμὲν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς· ποίημα καὶ κτίσμα δηλονότι τὴν ἀνάπλασιν τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς καλούσης. καὶ πάλιν γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ μυρία ἄλλα.

* κατ᾽ [illegible].

Quare quæ liberum arbitrium hominibus adimit ratiocinatio, illa te æquū nobis aut bonū, aut piscem, aut quæ stirpiū naturā habēt, pro ratione præ[illegible] animali inducit. Quod si autem is, qui talia sentit, huiusmodi sibi pœnam irrogat, hoc neque [illegible] [illegible] (habeat enim parem delicto pœnam) & ipse per se execrandam suam opinionem arguit.

Talia igitur quædam vbi disseruit, qui proposita modo argumenta [illegible] Iobius [illegible] Arbitrij [illegible] [illegible] Caput concludit.

XVI. vero Caput non vulgarem continet quæstionem. Quærit enim [illegible], *Cur homo e diuersis plurimum naturis distantibus compositus sit:*

Ac propugnare quidem & soluere quæstionem [illegible], sed quam [illegible] non satis attingit. Primum ergo Patrum verba subnectit, deum [illegible] ratione adornari terrenam portionem, perinde vt cœlestibus virtutibus cœli [illegible] propterea que compositum animal in terris hominem produxisse. Hæc & id genus alia contexens, Caput hoc absoluit.

XVII. Quærit hinc; *Cur Deus Verbum homo sit factus?*

1. Petr. 2.

Soluitque dubitationem. Partim quidem, inquit, vt nobis exemplum virtutis relinqueret, per quod nobis [illegible] [illegible], quæ non [illegible], sed libere ac sponte eam imitantes [illegible] vestigiis insistamus. Vbi mox **Gregorij cognomento Theologi** *b* **verba** apponit, *Carnem enim gestat* (inquit ille) *propter meam carnem, & animo intelligente propter meam animam miscetur* [illegible]. Præterea vt rationalem partem ab irrationabili in seruitutem [illegible], ipse Rationale verbum [illegible] [illegible], atque in libertatem [illegible]. Ad hæc, quandoquidem Adam victus, Dei [illegible] imaginem in miseris carnis passionibus [illegible], & ad posteros [illegible] transmiserat, [illegible] carnem Dominus induit, & in mari Deitatis suæ nostræ conditionis guttam suscepit, vt mortale a vita absorberetur, atque in vniuersum genus beneficium effunderet, tum vt inexplicabile pelagus bonitatis [illegible] nos ostenderet: tum etiam quia [illegible] oportebat [illegible] creaturæ, quæ iam [illegible], instauratorem fieri.

b Homil. [illegible]

Addit insuper, vt eorum aliqua, quæ communiter de Trinitate dici solent, sæpe numero S. Scriptura ad vnam peculiariter venerabilium personarum referat. Ita [illegible] creandi vis Patri ex æquo ac S. Spiritui attributa, certa nihilominus ratione Filio rursus vt excellens quid assignatur. Sic & humani generis redemptionem, quam Verbum peregit, reperies in Patrem referri. *c Locutus est enim*, inquit, *nobis in Filio.* Et: *d Vt innotesceret multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo.* Et: *e Ipsius enim sumus factura, creati in Christo* IESV *in operibus bonis*: facturam videlicet, & opus reformationem vocat Apostolus. Et rursum: *f Cum notum fecisset nunc nobis sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum suum, quod proposuit in eo, ad instaurandum omnia in Christo.* aliáque id genus plurima.

c Heb. 1. 2.
d Ephes. 3. [illegible]
e Ephes. 2.

f Ephe. 1. [illegible]

Ioan. 1.3. Si enim per Filium omnia esse condita credimus: necessarium certe Patrem quoque creatorem confiteri, saltem propter idem velle, posse, ac facere. Similiter & Spiritum sanctum. Quippe quod iam reformati sanctimoniam consequantur, atque in reformatione perseuerent, id Sancti Spiritus creantis atque conseruantis præcipue opus est.

a Psal. 32. 6. *a Spiritu* quoque [de] rebus creatis ait David, *omnis virtus eorum.* Et vero clarum, quod dum Propheta ibidem dicit: *Verbo Domini cœli firmati sunt.* *Verbum* vt opificem celebrat. *Firmationem* enim vocat primam illam coagmentationem productionemque. Vt & quod efficiendi perficiendique potentiam spiritui tribuat, per ea quæ adiunxit: *Et spiritu oris eius omnis virtus eorum.*

b Homil. 38. quæ est in Natiuitat. Christi. *b* Gregorius quoque diuino suo ore dicit: *Primum Angelicas potestates cogitat, atque illa cogitatio erat opus, quod Verbo complebatur, & Spiritu perficiebatur*, aliaque sexcenta. Vtiliter ergo, & ad institutionem atque introductionem satis accommodatæ diuinæ cognitionis præconium processit. Etenim in veteri Testamento, velut *c* vniuersorum causa primaria primum prædicatur Pater: deinde Filius tanquam operatrix causa declaratur: Tertio denique, vt causa perficiens, Spiritus Sanctus.

c Quæ & 8. 9. & deinceps ... Greg. ... Homil. in ... Baptisma. Quæ enim perficiendi vim habent, ea pro suo quem a fine habent non in e, c profectu & incremento rerum temporumque manifestantur, coronæ videlicet instar, quæ ob athleticos sudores in fine renunciato [victori] adaptatur. quamobrem etiam postquam hominem primum formauit Deus, vt eundem deinde perficeret, inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ.

XIIX. Hæc aliáque similia, quibus Spiritum sanctum perficientem esse doceat, vbi laboriosus hic homo studiose collegit, Propterea, inquit, illuminati catechumeni diebus septem candidati incedunt. Quæ item causa fuit, cur vetus instrumentum, quod vmbratilem baptismi typum gerebat, hoc idem obseruaret:

d Leuit. 8. 31. e Ibid. v. 33. *d Comedite quoque* (ait) *panes, qui positi sunt in canistro consecrationis. e De ostio quoque tabernaculi testimonii non exibitis septem diebus.* Et non dierum duntaxat numerum descripsit olim vetus Testamentum, sed & quæcunque alia hic consequuntur.

Primo etenim nunc baptizamur, deinde vnguento vngimur, inde pretioso sanguine dignamur. sic prorsus & Moses hæc adumbrans, abluit primo aqua eos qui consecrabantur, mox induit & cingit, deinde confert olei vnctionem, & tum sanguine aspergit, atque ad panis sumptionem adducit.

f Luc. 22. 17. quapropter & *f* B. Lucas in Euangelio primum, ait, benedici Dominici sanguinis calici, & fideles participes fieri, atque ita demum panem sumere. quanquam diuinus Apostolus calicis benedictionem alicubi præmittit, interdum vero corporis dominici benedictioni subiicit.

g 1. Cor. 10. 16. Ait enim: *g Calix cui benedicimus, nónne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frangimus?* Et rursum:

h Ibid. v. 20. *h Non potestis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum: & non potestis mensæ Domini participes esse.*

i 1. Cor. 11. 24. *i* Alibi verò dicit: *In qua nocte tradebatur* (de Domino loquens) *accepit panem* ac dein de calice disserit.

εἰ γὰρ καὶ δι' υἱοῦ τὰ πάντα γεγενῆσθαι πιστεύομεν· ἀλλ' οὖν ἀνάγκη καὶ τὸν πατέρα δημιουργὸν ὁμολογεῖν, καὶ διὰ τὸ ταὐτὸν τῆς τε βουλῆς καὶ ἐνεργείας, καὶ δυνάμεως. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μάλιστά γε τὸ ἀπολαύειν τοὺς ἀναπλασθέντας τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ διαμένειν ἐν τῇ ἀναπλάσει, τῆς τοῦ παναγίου πνεύματός ἐστι δημιουργίας τε καὶ συνοχῆς. ὅτι τῷ πνεύματι δὲ τῷ στόματος αὐτοῦ φησὶν ὁ Δαβίδ, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. καὶ δῆλον ὡς δι' ὧν μὲν ὁ προφήτης λέγει, τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, ποιητὴν τὸν λόγον ὑμνεῖ. στερέωσιν γὰρ, τὴν πρώτην πῆξιν καὶ γένεσιν καλεῖ· τελειωτικὸν δὲ καὶ δυναμοποιὸν τὸ πνεῦμα, δι' ὧν ἐπήγαγε· καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. καὶ ὁ Γρηγόριος δὲ καὶ θεία γλῶσσα φησί, πρῶτον ἐννοεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἦν λόγῳ συμπληρούμενον, καὶ πνεύματι τελειούμενον καὶ μυρία ἄλλα. ὠφελίμως δὲ καὶ παιδαγωγίας καὶ εἰσαγωγῆς οἰκείως τὸ τῆς θεογνωσίας προελήλυθε κήρυγμα. καὶ γὰρ διὰ μὲν τῆς παλαιᾶς, ὡς προκαταρκτικὸν τῶν ὅλων αἴτιον ὁ πατὴρ πρῶτος κηρύττεται· δεύτερος δὲ ὁ υἱός, ὡς * δημιουργὸν αἴτιον ἐμφανίζεται· καὶ τρίτος, ὡς τελειωτικὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὰ τελειωτικὰ γὰρ τῷ τέλει φερωνύμως ἀναφαίνεται, τῇ προκοπῇ καὶ αὐξήσει τῶν πραγμάτων καὶ τῶν χρόνων οἷα στέφανος ἀναῤῥήσεως ἐπὶ τοῖς ἀθλητικοῖς ἱδρῶσι κατὰ τὸ τέλος ἐναρμοζόμενος. διὸ καὶ τὸν ἄνθρωπον πλάσας ὁ θεὸς πρῶτον, εἶτα * τελειῶν ἐφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνεῦμα ζωῆς. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα, περὶ τοῦ ὅτι τὸ πανάγιον πνεῦμα τελειωτικόν ἐστι, διηγησάμενος ὁ φιλόπονος ἀνήρ, διὰ τοῦτό φησιν, οἱ φωτιζόμενοι ἑπτὰ ἡμέρας λαμπροφοροῦσι· διότι καὶ ἡ παλαιά, σκιὰς ἔχουσα πρὸς τὸ βάπτισμα τύπον, τοῦτο ἐφύλαττε· καὶ φάγεσθε, γάρ φησι, τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ τῆς τελειώσεως· καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ οὐ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἡ παλαιὰ μόνον προϋπεγράφεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ἀκολουθίαν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν βαπτιζόμεθα, εἶτα τῷ μύρῳ χριόμεθα, ἐπειδὴ τοῦ τιμίου ἀξιούμεθα αἵματος. οὕτω δὴ καὶ Μωσῆς σκιογραφῶν ταῦτα, λούει πρῶτον τοὺς τελειουμένους τῷ ὕδατι, εἶτα ἐνδιδύσκει καὶ περιζωννύει, εἶθ' οὕτως ἐπιφέρει τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν· καὶ οὕτω ῥαίνει τῷ αἵματι, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἄρτων ἄγει μετάληψιν. διὸ καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, πρῶτόν φησιν εὐλογεῖσθαι τοῦ δεσποτικοῦ αἵματος τὸ ποτήριον, καὶ τοὺς πιστοὺς μετέχειν· καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τοῦ ἄρτου. ὁ μέντοι θεῖος ἀπόστολος τὴν εὐλογίαν τοῦ ποτηρίου ποτὲ μὲν προτάττει, ποτὲ δὲ τῆς δεσποτικοῦ σώματος ὑποτάττει. καὶ γάρ φησι, τὸ ποτήριον ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ χριστοῦ ἐστιν; εἶτα, τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν· καὶ πάλιν, οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν, καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν. ἀλλαχοῦ δέ φησι, τῇ νυκτί, ᾗ παρεδίδοτο (περὶ τοῦ δεσπότου λέγων) ἔλαβε τὸν ἄρτον· εἶτα ἑξῆς καὶ περὶ τοῦ ποτηρίου διαλαμβάνει.

* δημιουργικὸν

* al. τελειῶν

Περὶ τοίνυν τούτων διαλαβὼν, πειρᾶται αἰτίαν ἀποδιδόναι τῆς εἰρημένης διαστοιχειώσεως τάξεως· καί φησιν, ὡς ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν πρῶτον τὸ αἷμα συνίσταται, εἶτα μεταβάλλεται εἰς σάρκα· φυσικῶς ἡ γραφὴ κινουμένη, τὴν τάξιν ταύτην καὶ κατὰ τὴν τῶν μυστηρίων διήγησιν ἐφύλαξεν. ἡ δὲ αὖ πάλιν τάξις, τῆς κοινῆς τραπέζης μιμεῖται τὴν τάξιν. πρῶτον γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄρτος προτίθεται, εἶτα οἶνος ἐπιφέρεται. τὴν δὲ κοινὴν ταύτην τράπεζαν μιμεῖσθαι πάλιν τὴν πλάσιν ἡμῶν φησι. ἐπεὶ γὰρ, ὡς δοκεῖ τῷ Ἰὼβ, ἐκ πηλοῦ διεπλάσθημεν· ὁ δὲ πηλὸς ἐκ γῆς καὶ ὕδατος· πλάσις δέ ἐστι καὶ τροφὴ, ἀναπληροῦσα καὶ ἀναπληροῦσα τὸ ἀπορρέον· διὰ τοῦτο ὥσπερ ἐν τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ πλάσει τὸ ξηρὸν προείληπται τοῦ ὑγροῦ, οὕτω καὶ ἐν τῇ μιμητικῇ τῆς παρ' ἡμῖν πλάσεως ὁ ἄρτος τοῦ οἴνου προείληπται. καὶ οὗτος μὲν τοιαῦτά τινα περὶ τῆς τάξεως φυσιολογεῖ, εἰ καὶ θειοτέρας ἐπιστασίας ἀπολείπεται.

Τὸ μέντοι λευκὴν ἐσθῆτα φέρειν τοὺς βαπτιζομένους, τῆς τῶν ἀγγέλων εἶναι σύμβολον λαμπρότητος, τὸ καθαρὸν ἐκείνοις τοῦ νοῦ, καὶ ἀμιγὲς τῆς ὕλης καὶ τῶν παθῶν, δηλωτικοῦ εἶναί φησι. οὗ χάριν τὸν φωτισθέντα ἐν μεθέξει τῆς χάριτος γεγονότα, τοῖς λαμπροτάτοις χαρίσμασι συντηρεῖν ἑαυτόν. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ τὸ ιη' κεφάλαιον εἰς πέρας ἦλθεν.

Τὸ ἐννεακαιδέκατον δὲ κεφάλαιον πειρᾶται μὲν αἰτίας διηγουμένων, δι' ἃς τῆς κοσμογονίας ὁ Μωσῆς οὐκ ἐξ ἀγγέλων ἤρξατο. καί φησιν, ὅτι Μωσῆς νομοθετεῖν μέλλων ἀνθρώποις, καὶ ἀγαθῶν μὲν ἐπαγγελίαν τοῖς κατορθοῦσιν, ἀπειλὰς δὲ καὶ τιμωρίας παρὰ θεοῦ τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν ἐπανατεινόμενος, εἰκότως, ὡς ἐν ἱστορίας τάξει, καὶ τὴν δημιουργίαν ἐκείνων* πάντων εἰσήγαγεν, ὧν ἡ χρεία πρὸς τὸ ὠφελεῖν, καὶ ἀπειλὴν τῶν νομοθετημάτων συντελεῖ. ἔσται γάρ, φησιν, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ σιδηρᾶ, καὶ ὅσα ἄλλα διὰ τῶν κτισμάτων τοιαῦτα ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν κατορθούντων, ἢ πρὸς κόλασιν τῶν ἁμαρτανόντων ἀναγέγραπται. ἐπεὶ οὖν σκοπὸς ἦν τῷ νομοθέτῃ, καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει σωτηριώδεις νόμους εἰσαγαγεῖν, καὶ τὴν νομοθετηθεῖσαν ὠφέλειαν διά τε τῆς τῶν χαλεπῶν ἀπειλῆς, καὶ τῆς τῶν βελτιόνων ὑποσχέσεως συμπεριλαβεῖν, κατὰ ταῦτα καὶ τούτων ἐκ τῶν κτισμάτων περιλαμβάνειν· διὰ τοῦτο ὅσα μὲν συντελεῖ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τούτων καὶ ἱστορίαν τῆς γενέσεως ἀνετάξατο· ὅσα δὲ τοῖς οὐ κατήπειγε, παρέπεμψε. δεύτερον διὰ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου ὡς δι' εἰκόνος ὁ Μωσῆς τὸν τεχνίτην αὐτοῦ καὶ δημιουργὸν ἐβούλετο τοῖς νομοθετουμένοις ὑποδεικνύναι· ἅτε δὴ παχυτέροις οὖσι τὴν ἱκανότητα, καὶ μόλις ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ συνήθων αὐτοῖς δυναμένοις κατανοεῖν τὸν δημιουργὸν καὶ τεχνίτην τῶν ὁρωμένων· τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς περὶ ἀγγέλους διηγήσεως οὐκ ἐνῆν κατορθοῦν. ἐκ ἀδήλων γὰρ καὶ οὐκ ἐκ φαινομένων τὴν ἄδηλον γνῶσιν παρέχειν, ἀσύμφορόν τι καὶ λίαν ἀσθενές. ἄλλως τε δὲ καὶ θεὸν μὲν, εἰ καὶ μὴ ὀρθῶς, ἀλλ' οὐκ ἀμυδρῶς τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πρὸ τῆς νομοθεσίας ἐδόξαζεν:

Hæc igitur vbi retulit, causam huius variȷ ordinis reddere conatur, dicens: Quandoquidem in nobis primus sanguis constituitur, qui hinc in carnem conuertitur, naturam via Scriptura procedens, hunc etiam ordinem in mysteriorum narratione retinuit. Porro contrarius hic ordo, communis mensæ situm imitatur. Primo enim in ipsa panis apponitur, ac tum vinum infertur. Communem autem illam mensam rursum respondere nostræ formationi [addit.] Postquam enim (vt vult a Iob) de luto formati sumus, quod e terra & aqua temperatum; Nutritio autem quædam quasi formatio est, replens ac reficiens, quod defluxerat. Ideirco quemadmodum in ea quam Deus fecit formatione, aridum ante humidum sumptum est, sic & in ea, quam nos huius imitatione facimus formatione, panis ante vinum sumatur. Huiusmodi ille fere de ordine ex natura philosophatur; etsi id non satis pro dignitate Theologiæ.

Quod autem candidam, qui baptizantur, vestem gerant, inquit, figuram illud est angelici splendoris, qui puritatem mentis illis, sine mixtione materiæ ac passionum, exhibet, quorum quidem gratia cum illuminatus sit particeps effectus, in nitidis acceptis donis seipsum conseruare debet. Atque in his decimooctauo capiti ab eo finis imponitur.

XIX. Capite causas recenset, Cur in mundi creatione narranda, Moses ab angelorum creatione initium non duxerit. Mosem ergo leges hominibus laturum, cum recte quidem agentibus bonorum promissionem, minas vero a Deo & pœnam sceleratis intentaret, merito, ait, pro historiarum more illorum etiam omnium creationem adducere, quorum vsus vel ad beneficentiam, qui admoniti fuere, vel ad terrorem incutiendum valeret. Erit enim, inquit, cœlum æneum, & terra ferrea. & quæcumque alia huiusmodi creaturæ eorum vel ad vsum recte agentium, vel ad correptionem peccantium descriptæ sunt. Cum igitur Legislatori propositum fuerit, & mortali generi leges terre salutares, & ipsis legibus latis peccantium, suppliciorum minis, ac præmiorum promissione, quærere, vtrumque horum ex creaturis desumendo: propterea quæcumque ad hunc scopum conueniunt, horum etiam creationis historiam pertexuit, iis quæ eo non pertinebant relictis.

Deinde per sensibilem mundum, tanquam per imaginem, voluit Moses artificem eius, & creatorem, iis quibus legem ferebat exhibere qui cum tunc adhuc crassiores essent, & vix e sensibilibus atque cognatis rebus, eorum quæ videntur creatorem possent cognoscere; recte illud consequi non potuit, cœpta ab angelis narratione. Ex ignotis enim, non autem ex apparentibus notitiam ignoti parare velle, inutilis sane conatus est, valdeque infirmus. Alioqui Deum si non recte, at aliquo saltem modo Iudaica gens, etiam ante legem latam, glorificauit.

Περὶ τῆς τῶν βαπτιζομένων λαμπροφορίας.

Διὰ τί ὁ Μωσῆς οὐκ ἀπ' ἀγγέλων τῆς κοσμογονίας ἤρξατο.

* πάντων.

IOBVS.

a Iob. 33, 6.

De candidis vestibus baptizatorum.

Deut. 28. 23.

Iobius.

cum angelorum ne appellationē quidem nouisset vno forsitan & item altero excepto, quibus id S. spiritus gratia reuelarat. Cōfirmat quę diximus hoc,a quod etiamnum Sadducæi Deū quidem existere, & architectum esse mundi fatentur, cum tamen angelos vllos esse pertinaciter negent. Angelorum vero natura atque appellatio à principio ignota, inde primum in notitiam venit,ex quo Abrahæ in Deum pietas cognosci cœpit: vnde aucta atque amplificata,in omnes deinde pios deriuata est. Quanquam his etiam Moses in fine suæ historiæ cum director aura coniungens: b *Lætamini,* inquit, *cæli, & adorent eum omnes angeli eius.*

a Act. 23. 8. Sadducæi non credunt esse angelos.

b Deuter. 32. 43. secundum LXX.

Tertium illud addit Iobius, si visibilia nobis viciniora, atque ad cognoscendum aptiora, quam inuisibilia sunt; recte sensibilium tradēs ortum Moses, maiora tantisper rudibus tradere ob inaccessam difficultatem, & quæ multa indigeret instructione omittit. Tu porro hic vna mecum considera, vnum esse admodum de sensibilibus docendum illud, quod à Deo producta sint: cum de intelligibilibus duo hæc docenda veniant, & quod sint, & quod suam ex Deo subsistentiam acceperint. Propterea quoque Angelorum non meminit Moses, dū mundi creationem narrare primum incipit; ne qui forte sibi endlatius extendere cupiunt, atque instabiles sunt, ipsi in quoque Vniuersum ab Angelis conditum esse opinarentur. Si enim cum nullam huiusce causam Moses scribendo dederit, Hebræorum tamen non pauci, & quibus locum placet error, mundum ab Angelis, quæque mundo continentur, creata esse negantur, quanto vtique auctior erat futurus morbus, si quid tale ab ipso Legislatore Mose scriptum fuisset.

Nunc vide mihi ratiocinationis huius accurationem. Ab Adami præuaricatione adusque Noe generationem, Angelorum natura in hominum cognitionem minime venit. quæ prima omnium ætas fuerit. Ac ne in secunda quidem ætate, quæ in audacem illam turris ædificationem definit. Sed nec tertia se potest ætas angelorum cognitione iactare, quæ vsque dum Abraham Deum cognoscere cœpit, vt manifestum est, extenditur. At postquam Abrahæ promissiones illæ, quæ Dominicam incarnationem veluti fundabāt, ac præordinabant, facta sunt, hominum eius mentis oculi veritatis luce collustrari magis cœperunt, & animi fluctuatio stabili religionis fide confirmari; tunc certe angelus vnus introducitur ancillæ Abrahæ Agar ministrans, qui illam animi pendentem ac deficientem solaretur. Tantum non hanc vocem mittente historia, magnum esse discrimen inter ministerium & creationem, intérque creatorem, & res creatas.

Gen. 16. 7.

Illud enim dominationis est atque imperij; hoc vero obedientiæ ac seruitutis. Quamobrem & Paulus præter cæteros Legis bene peritus: *Nonne omnes sunt administratorij Spiritus, in ministerium missi?* exclamauit. Hac igitur de causa, vt diximus, Angelorum creationem initio historia non attigit. Quæ quidem vbi retulit Auctor, aliáque adiunxit, quæ mihi saltem) nequaquam ea videntur ad rem propositam afferre, quæ necessaria erant, tertium tandem librum finit.

Hebr. 1. 14.

ἀγγέλων δὲ οὐδὲ προσηγορίαν ἠπίστατο χωρὶς ἑνὸς, ἢ καὶ δευτέρου, οἷς ἡ τοῦ πνεύματος ἀποκάλυψις ἐχαρίζετο. μαρτυρεῖ δὲ τὸ λεγόμενον, ὅτι καὶ μέχρι νῦν τὸ Σαδδουκαίων ἔθνος, Θεὸν μὲν εἶναι καὶ δημιουργὸν ὁμολογεῖ, ἀγγέλους δὲ μηδαμῶς ὑπάρχειν ἀπαυθαδίζεται. ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων φύσις καὶ κλῆσις κατ' ἀρχὰς ἀγνοουμένη, ἐκεῖθεν εἰς γνῶσιν κατέστη, ἀφ' οὗ τὸ θεοσεβὲς τοῦ Ἀβραὰμ ἐγνωρίζετο· ἐντεῦθεν αὐξομένη, κατὰ προκοπὴν εἰς πᾶν τὸ τῶν εὐσεβῶν διεδόθη γένος. πλὴν γε καὶ ὁ Μωσῆς ἐπὶ τέλει τῆς καθ' αὑτὸν ἱστορίας, τούτους τῇ ἄλλῃ συνάπτει μέρος κτίσει, εὐφράνθητε οὐρανοί, φησί, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. τρίτον ἐκεῖνό φησιν εἰ τῶν ἀοράτων τὰ ὁρατὰ ἐγγύτερα* πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς γνῶσιν ὅτι τὰ δεύτερα· εὐλόγως τὴν αἰσθητῶν παραδιδοὺς γένεσιν ὁ Μωσῆς, τὰ μείζω τοῖς εἰσαγομένοις, διὰ τὸ δυσεφικτον, καὶ πολλῆς παιδαγωγίας δεόμενον, παρέδραμε. κἀκεῖνο δέ μοι συνεπιτήρει, μιᾶς δεῖται τῆς διδασκαλίας τὰ αἰσθητά, ὅτι παρήχθησαν ἐκ Θεοῦ· τὰ δὲ νοητὰ διττῆς ἀπαιτεῖ, ὅτι τε εἰσὶ, καὶ ὡς ἡ τούτων οὐσίωσις ἐκ Θεοῦ. ἔτι δὲ ἀγγέλων οὐκ ἐμνήσθη, τῆς κοσμογονίας ἀπαρχόμενος, ἵνα μή τινες τῶν εὐριπιστῶν τε καὶ εὐμεταβόλων, δι' ἀγγέλων τὸ πᾶν ὑποστῆναί τε καὶ δημιουργηθῆναι δόξωσιν. εἰ γὰρ καὶ μηδεμίαν ἀφορμὴν Μωσέως κατὰ τὴν σύγγραφὴν* παρατυχόντος, ὅμως Ἑβραίων τε οὐκ ὀλίγοι, καὶ οἷς φίλον ἡ ἐκείνων ἀπάτη, δι' ἀγγέλων τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, δημιουργηθῆναι παραληρεῖσιν· ἐπὶ πόσον ἂν οὐκ ἐπενεμήθη τὸ νόσημα, εἴ τι τοιοῦτον τοῦ νομοθέτη ἀνεγέγραπτο. καὶ ὅρα μοι τὴν τοῦ λόγου ἀκρίβειαν. ἀπὸ τοίνυν τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, μέχρι τῆς Νῶε γενεᾶς, ἀγγέλων φύσις εἰς ἀνθρώπων γνῶσιν οὐκ ἀφίκετο. περίοδος δ' αὕτη εἴη αὐτη τοῦ χρόνου πρώτη. οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, ἥτις εἰς τὴν πυργοποιΐας κατέληγε τόλμαν· ἀλλ' οὐδ' ἡ τρίτη τοῦ χρόνου περίοδος τῇ τῶν ἀγγέλων ἔχει γνώσει σεμνύνεσθαι, ἥτις μέχρι τῆς τοῦ Ἀβραὰμ θεογνωσίας, ὡς δῆλον, παρατείνεται. ἐπεὶ δὲ τῷ Ἀβραὰμ αἱ συνθῆκαι τὴν δεσποτικὴν ἐπιδημίαν οἱονεὶ θεμελιοῦσαι τε καὶ* διοικονομοῦσαι γεγόνασι, καὶ ἤρξατο μᾶλλον τὸ ἀνθρώπινον τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμοὺς ἐναυγάζεσθαι, καὶ τὸ παλίρροιαν τῆς γνώμης εἰς στάσιμον εὐσεβείας πίστιν διαπήγνυσθαι· τότε δὴ τότε τῶν ἀγγέλων ἵνα διακονούμενος τῇ παιδίσκῃ τοῦ Ἀβραὰμ Ἄγαρ* διακονεῖν, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ καταπραΰνειν διηπορημένον τε καὶ ἄθυμον. μονονουχὶ φωνὴν ἀφιείσης τῆς ἱστορίας, ὡς πολὺ μέν ἐστι τὸ μέσον διακονίας καὶ δημιουργίας, καὶ δημιουργοῦ καὶ δημιουργουμένων· τὸ μὲν γὰρ κυριότητος καὶ δεσποτείας, τὸ δὲ ὑπακοῆς καὶ δουλείας. διὸ καὶ Παῦλος, εἴ τις ἄλλος νομομαθὴς ὤν, οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, διακονίαν εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα, διὰ ταύτην μὲν οὖν τὴν αἰτίαν, ὡς ἐρρέθη εἰπεῖν, ἀγγέλων κατ' ἀρχὰς ἡ ἱστορία γένεσιν οὐκ ἀναγράφει. καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ συγγραφεὺς καὶ ἕτερα συνάψας τούτοις, οὐχ ἥμισυ γε δοκοῦντα τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν φέρειν προσβάλλεσθαι, τὸν τρίτον ἀπαρτίζει λόγον.

ὅτι οἱ Σαδδουκαῖοι ἀγγέλους οὐχ ὁμολογοῦσιν.

* τὰ ὑμῶν ἐγγύτερα.

* lo. σύγγραφὴν ἔχοντος.

* al. οἰκονομοῦσαι.

* al. διακονεῖν.

Διὰ τί ὁ υἱὸς ἐνηνθρώπησε.

Ὁ δὲ δʹ αὐτοῦ καὶ ὁ εʹ λόγος, ἐν δυσὶ κεφαλαίοις περιγραφόμενος, οὐδὲν ἕτερον διαλαμβάνει, ἢ ὅτι τῶν πρεπωδεστάτων ἦν, τὴν ἀπαράλλακτον καὶ ζῶσαν εἰκόνα τοῦ πατρὸς, ἡμᾶς τοὺς κατ' εἰκόνα αὐτοῦ γεγονότας, τὸν δὲ χαρακτῆρα κιβδηλεύσαντας, ταύτην ἡμᾶς ἀποκαθᾶραι τῶν μολυσμάτων, καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀναμορφώσασθαι· καὶ ὡς ἔδει τὴν ἀληθῆ καὶ ἐνυπόστατον τοῦ θεοῦ σοφίαν, τοὺς εἰς ἀλογίαν περιτραπέντας, καὶ πρὸς τὸν κτηνώδη βίον ἀποσυρέντας, ἀπαλλάξαι τῆς ἀλογίας, καὶ πρὸς τὸ λογικὸν ἐπαναγαγεῖν ἀξίωμα.

Διὰ τί δημιουργὸς καὶ κριτὴς ὁ υἱός.

Ὁ δὲ ἕκτος αὐτοῦ λόγος, κεφάλαιον προβάλλεται πρῶτον, διὰ τί δημιουργὸς ὁ υἱὸς λέγεται τῆς τε πρώτης ἡμῶν ὑποστάσεως, καὶ τῆς ἐπὶ τέλει τῶν αἰώνων ἀναπλάσεως· ἔτι δὲ καὶ κριτὴς ἁπάντων ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως; ἐχομένων γὰρ τῶν τριῶν τούτων κεφαλαίων ἀλλήλοις, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν δεσπότην καὶ τεχνίτην ἀναφερομένων, καὶ ἡ περὶ αὐτῶν ἀλληλουχεῖται καὶ συνυφαίνεται ζήτησίς τε καὶ ἐπίλυσις. ἐπεὶ γὰρ ἔκτισε, δικαίως καὶ διαλυθέντας ἀνακτίζει. καὶ ἐπεὶ τοῦτο, ἀκολούθως τῷ οἰκείῳ πλάσματι καὶ νομοθετεῖ. * νομοθετεῖ δὲ δηλονότι καὶ τὴν κρίσιν, τοῖς τε νομοφυλακοῦσι καὶ τοῖς τὸ παράνομον προελομένοις αὐτὸς ἀδέκαστον τὸ πρυτανεῖον ἔχει διανέμειν. προηγουμένης δὲ τῆς ζητήσεως, διὰ τί, μηδεμιᾶς οὔσης ἐν τῇ τριάδι διαφορᾶς, καθ' ὑπεροχὴν λέγω καὶ ἔλλειψιν, ὁ υἱὸς μᾶλλον δημιουργός τε καὶ πλάστης ἀνακηρύττεται; καὶ ταύτης τὴν λύσιν ἤδη λαμβανούσης, φανερὸν ὡς καὶ τὰ ἐφεξῆς τῶν ζητημάτων συνδιαλύεται. φησὶν οὖν, ὡς καλῶς καὶ εὐλόγως ἡ δημιουργία τοῦ παντὸς κατ' ἐξαίρετον τῷ υἱῷ ἀναφέρεται. καὶ γὰρ τοῦ λόγου μετὰ σαρκὸς ἐπιδημήσαντος, αἱ μείζους καὶ πλείους αἱ περὶ τὴν δημιουργίαν αἱρέσεις [illegible]. καὶ οἱ μὲν τὸν ἕνα καὶ ὡς ἀληθῶς δημιουργὸν ἀγνοήσαντες, εἰς πολλὰς αἰτίας τὴν τῶν ὄντων ἀνῆψαν ὑπόστασιν. εἰσὶ δ' οἳ οὐκ εἰς πλῆθος μόνον αὐτὴν ἐξεχύθησαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγαθῷ πονηρὸν ἀντανιστῶντες, τὴν τῶν ὅλων ἀμέριστον ἐπιστασίαν εἰς ἀντικειμένας προνοίας διέστησαν. τινὲς δὲ καὶ τῆς ἀμεροῦς καὶ διὰ πάντων τὸ ἴσον ἐχούσης θεότητος, μερισταὶ πικροὶ καὶ ἄδικοι σφᾶς αὐτοὺς προκαθίσαντες, ὅλον τὸ θεοπρεπὲς τῷ πατρὶ περικλείσαντες, τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συμφυΐας ἀπώσαντο· προφάσεως [ὡς] ἐνόμιζον αὐτῶν τῷ ἀσυστάτῳ περιδραξάμενοι, ὅτι δὴ ἕνα * θεὸν ἕνα, ὃν καὶ πατέρα ὑμνεῖ τὰ παλαιὰ νόμιμα, ἀνακηρύττουσι, καὶ τόλμης τῆς ἀγούσης εἰς παρανομίαν θεὸν τὸν υἱὸν ἢ τὸ πνεῦμα συνομολογεῖν. τούτων δ' εἰσὶν ἄγνοιαν μὲν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ἐνοσήσαντες, * ὅσας τὸ Ἰουδαϊκόν τε καὶ Ἑλληνικὸν ἐνετάκη φρόνημα. οἱ δὲ γνῶσιν μὲν, ἐπισφαλῆ δὲ κτησάμενοι, ὥσπερ Ἄρειος καὶ οἱ κατὰ Μακεδόνιον, οἳ συναριθμοῦσιν ἀθέως τῇ κτίσει τὸν κτίσαντα. ὅρα οὖν τῆς τοιαύτης πλάνης οὕτως ἐπιπολάζειν κατισχυούσης, εἰ καὶ τὸ τῆς δημιουργίας τῶν ὅλων ἀξίωμα ἀφωρισμένως προσανετίθη τῷ πατρί. εἶτα καὶ ἡ ἀνάπλασις καὶ ἡ κρίσις, ποίας μανίας οὐκ ἂν διεπλάττετο τοῖς ἀσεβέσι πρόφασις,

* νομοθετεῖ.

* al. θεὸν.

* al. ὅσοις.

[illegible]

LIBER IV. & V.

Cur Filius Dei homo factus.

QVARTVS vero & quintus liber duobus capitibus absoluitur, neque aliud quid attingit, quam [CAP. XX.] decentissimum fuisse, vt immutabilis natiuáque Patris imago nos ad eandem conditos (id est qui formam illam tam corruperamus) a sordibus mundaret, & pristino decori restitueret: [CAP. XXI.] atque oportuerit veram & Hypostaticam Sapientiam Dei conuersos in insipientiam, & iumentis similes redditos a stultitia liberare, & ad rationabilis creaturæ dignitatem reducere.

LIBER VI.

Cur Creator, & Iudex Dei Filius.

SEXTVS Liber primum illud [XXII.] Caput proponit: *Quare Dei Filius opifex dicatur, cum primæ nostræ existentiæ, tum reformationis in fine sæculorum, tum etiam Iudex omnium, nouissimæ resurrectionis tempore?* His enim tribus inter se connexis, & ad eundem dominum artificémque relatis, ipsa quoque quæstio & solutio connexam atque cohærentem rationem habeat. Postquam enim creauit, merito perditos reparat. Quod cum ita sit, consequenter etiam suæ creaturæ legem fert. Vnde & illud planum efficitur, ipsius esse sententiam incorruptam ferre, tam in legem seruantes, quam in eam sponte violantes. Præmissa igitur quæstione, *Cur cum nulla sit in Trinitate gradus superioris aut inferioris differentia, Filius tamen potius opifex atque formator prædicatur*: manifestum est hac vna soluta, reliquas quoque ex ea deinceps ortas quæstiones dissolui. Quare affirmat recte ac merito Vniuersi creationem ad Filium per excellentiam referri. Cum etenim Verbum in carne ad nos venisset, plures ac maiores hæreses de creatione progerminarunt. Et his aliqui verum atque vnicum creatorem ignorantes, in varias causas rerum essentiam retulerunt. Vnde non in multitudinem solum Deitatem quidam sese effuderunt, sed & bono malum opponentes, Vniuersi gubernationem indiuisibilem in contrarias prouidentias distraxerunt. Quidam rursum indiuiduæ & per omnia æqualis Diuinitatis diuisores amaros atque iniustos se constituentes, tota Dei maiestate Patri attributa, Filium ac Spiritum sanctum ab eiusdem naturæ participatione repulerunt. Hoc pro sua dementia prætextu arrepto, quod & DEVM vnum (quem etiam Patrem prædicat vetus Lex) celebrarent, & nefariæ ac nocentis audaciæ esset, Filium vel Spiritum Deum confiteri. Ex his vero fuerunt tum qui ignoratione Filij & Spiritus laborarunt; quotquot scilicet Iudæorum atque gentilium tabescit error; tum qui scientia quidem, sed fallaci præditi (vt Arius atque Macedonius) ipsum creatorem impie rebus creatis adnumerauerunt. Vide igitur, cum adeo hic error longe adeo latéque inualescere potuit: si etiam creationis Vniuersi dignitas definite Patri esset attributa, præteréaque redemptio atque iudicium, quis non impijs dementiæ color, ac prætextus confingeretur,

IOBIVS. quo Filium ac Spiritum sanctum, vel nullo modo subsistere, vel subsistentem in creaturarum ordinem redigere auderent? Propterea igitur Pater Filio iusta de causa cedit, cum creationis dignitate ab initio, tum reformationis, tum etiam iudicij. Veruntamen non si in eorum aliquo, quæ modo diximus, Filio cessit Pater, mox etiam in omnibus cessit. Neque enim hoc disponentis omnia sapienter Prouidentiæ fuerit, quandoquidem tali nulla penitus apparente occasione, multi impiorum duo Testamenta contrarijs Legislatoribus assignarunt. Quare conuenienti prorsus, quæque Deum deceat ratione, & sapientiæ plena dispensatione, Filio non formatio solum atque reformatio, sed iudicium quoque (etsi tribus personis communia hæc sint) per excellentiam attribuuntur. Sic igitur obiectam quæstionem Dei amans Scriptor hic dissoluit: cui & alia accedunt, quæ parem nequaquam cum suprascriptis vtilitatem habent.

Interim præsenti dubitationi aliud quiddam inuestigatione dignum admiscet. Quærit enim, *Cur Filio Pater præponatur, ac deinde tertius Spiritus sanctus constituatur?* Respondétque certum esse, Diuinam naturam (cum nec verbis exprimi, nec mente comprehēdi queat) neque ratione, neque oratione hoc ipsu quod est, euulgari vel nominari posse: Quibus vero per ineffabilem dispensationem cognoscenda obijcitur, non sicuti est, sed vt fas atque vtile est ijs, quibus apparet, sic pulchritudinis suæ splendorem immittere infixius in se intuentes, & vtcumque fruendam dare. quapropter vt profundius, & magis Theologice loquamur, siue Trinitatem, siue vnitatem, siue Patrem, siue Filium, siue Spiritum sanctum, siue Deitatem, siue aliud quidpiam incomprehensibilem illam & ineffabilem naturam cogitemus, vel nominemus, nō hęc illa, sed supra hęc est. Quamobrem etiam ineffabilium enarrator clamat:
a 1.Cor.13. 9. & 10. *a Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Huiusque germanus discipulus, sapiens ille Dionysius, hæc ipsa iisdem propemodum testata verbis reliquit: maximè vbi *b* de perfecto atque vno agit.
b Cap. XIII. lib. de diuin. nominibus.
Quando igitur plurima eorum, quæ de Deo dicuntur, non id quod est, significant, sed potius manu ducunt, & pro captu nostro per cognatas nobis res atque voces, mentem nostram supra nos attollunt: perspicuum est tale quid illud esse, quod primo loco inter loquendum proferatur Pater, deinde Filius, ac post hunc Spiritus sanctus. Quemadmodum alicubi etiam ipse Dominus, nos instruens, discipulis ait:
Matt. 28.19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Quoniam ipsa secundum se diuina natura, neque pręponi, neque subijci apta est, sed supra omnem tam numeri, quam singularitatis notionem collocatur. Numerus siquidem, & vnitas de substantia dicuntur: diuinitas verò substantiam superat vniuersam. Quemadmodum igitur DEVS omnia quæ in tempore existunt, sine tempore cognoscit, & indiuisè, quæ diuisibilia, vt & fluxa, sine vllo fluxu:

εἰς τὸ τὸν μὲν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἢ μηδόλως ὑφεστάναι, ἢ καὶ ὑφεστῶτα εἰς τὴν τῶν κτισμάτων χώραν ἀπελαύνειν καταθρασύνεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ οἰκονομικῶς ὑπεξίσταται, τῆς τε κατ' ἀρχὰς δημιουργίας, καὶ τῆς ἀναπλάσεως, εἶτα καὶ τῆς κρίσεως. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν εἰρημένων μιᾷ τινι ὁ πατὴρ ὑπεξέστη τῷ υἱῷ, μὴ πάντως δὲ τῶν εἰρημένων: οὐδὲ τοῦτο ἂν ἦν τῆς πάντα σοφῶς οἰκονομούσης προνοίας· ὅπου γε μηδὲ τοιαύτης ὅλως ὑποφαινομένης ἀφορμῆς, πολλοὶ τῶν ἀσεβῶν τὰς δύο διαθήκας ἐναντίοις νομοθέταις διενείμαντο. ὥστε ἐναρμονίῳ τε καὶ θεοπρεπεῖ λόγῳ καὶ οἰκονομίᾳ πεπληρωμένῃ σοφίας τῷ υἱῷ καὶ ἡ πλάσις, καὶ ἡ ἀνάπλασις, καὶ ἡ κρίσις, * καὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων εἴη ταῦτα κοινά, κατ' ἐξαίρετον ἀναφέρεται. * al. αὐτῶν.
οὕτω μὲν οὖν τὴν προκειμένην ἀπορίαν, ὁ * φιλόθεος συγγραφεὺς ἐπιλύεται. * συνυποβάλλεται καὶ ἕτερά τινα, οὐχ ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις τὸ χρήσιμον παρεχόμενα. * al. [illegible] * αἱ συνυπο βάλλεται.
μεταξὺ δὲ τοῦ προκειμένου ζητήματος, καὶ ἕτερόν τι αὐτοῦ ἄξιον ἐξετάσεως συνδιαπλέκεται. ζητεῖ γὰρ διὰ τί προτετάκται ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ; εἶτα τὸ πνεῦμα τρίτον συντέτακται; καὶ φησίν, ὡς ἡ θεία φύσις ἄρρητος οὖσα καὶ ἀκατάληπτος, δῆλον ὡς οὔτε λογισμῷ τινί, οὔτε ῥήματι, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἐκκαλύπτεσθαι, ἢ ὀνομάζεσθαι. οἷς δ' ἂν καὶ προσεμφαίνηται δι' οἰκονομίαν ἄφατον καταστῆναι, οὐχ ὡς ἔστιν, ἀλλ' ὡς ἑκάστῳ τῷ ἐμφανιζομένῳ δυνατόν τε καὶ συμφέρον, οὕτως αὐτῆς τοῦ κάλλους τὰς μαρμαρυγὰς ἐνίησί τε τοῖς εἰς ταύτην ἀτενίζουσι, καὶ περιαπολαύειν παρέχεται. διὸ βαθύτερόν τε καὶ θεολογικώτερον φάναι, κἂν τριάδα, κἂν μονάδα, κἂν πατέρα καὶ υἱόν, καὶ πνεῦμα: καὶ θεότητα, κἂν ἕτερόν τι τὴν ἄληπτον ἐκείνην καὶ ἄφατον ἐννοήσωμεν, ἢ ὀνομάσωμεν φύσιν· οὐχὶ ταῦτα, ἀλλ' ὑπὲρ ταῦτά ἐστι. διὸ καὶ ὁ τῶν ἀπορρήτων μυσταγωγός, ἐκ μέρους γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. καὶ ὁ γνήσιος τούτου μαθητής, ὁ σοφὸς Διονύσιος, τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς μικροῦ διαμαρτύρεται ῥήμασι, καὶ μάλιστά γε ἐν τοῖς περὶ τελείου καὶ ἑνός. Lib. περὶ θείων ὀνομάτων, cap. 13.
ἐπεὶ οὖν ἔπι τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θεοῦ, οὐχ ὅπερ ἐστὶ παραδηλοῖ, χειραγωγία δὲ μᾶλλόν τίς ἐστι, καὶ συγκατάβασις, διὰ τῶν συγγενῶν ἡμῖν καὶ πραγμάτων καὶ ὀνομάτων, τὸν νοῦν ἡμῶν πρὸς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀνατείνουσα: δῆλον, ὅτι τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ προτετάχθαι τὸν πατέρα κατὰ τὴν ἐκφώνησιν, εἶτα τὸν υἱόν, καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὥς που καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης παιδαγωγῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς μαθητάς φησι· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐπείγε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ θεία φύσις οὔτε προτέτακται, οὔτε ὑποτέτακται. ἀλλὰ καὶ πάσης ὑπερίδρυται καὶ ἀριθμήσεως καὶ μοναδικῆς ἐπινοήσεως. εἴπερ καὶ ὁ ἀριθμός, καὶ ἡ μονὰς περὶ * οὐσίαν, τὸ δὲ θεῖον ὑπερούσιον. ὥσπερ οὖν τὸ θεῖον τὰ ἐν χρόνῳ πάντα ἀχρόνως ἐπίσταται, καὶ ἀμερίστως τὰ μεριστά, καὶ ἀρρεύστως τὰ ῥέοντα. * al. [illegible]

ὅπερ πᾶσα γεννητὴ φύσις καὶ τὸ ὑπὲρ χρόνον ἐν χρόνῳ νοεῖ, καὶ μεμερισμένως τὸ ἀμέριστον, καὶ τὸ ἀδιήγητον, διὰ τῆς συγγενοῦς φωνῆς ὀνόμασι διαμεμορφωμένης καὶ ῥήμασιν.

Εἶτα ἐφεξῆς ἐξετάζει, τίνος ἕνεκεν ὁ μὲν υἱὸς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν μέσος παραλαμβάνεται, ἄκρα δὲ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καί φησιν, ὡς ἐπειδὴ δικαιοσύνης ζυγὸς λέγεται ὁ θεὸς, οὐκ ἀλόγως πρὸς τὰ ἡμέτερα ζυγὰ, καὶ ἡ ἐν τῇ θείᾳ φύσει τάξις ἐπινενόηται· ὥστε τὸν υἱὸν, τὴν μέσην χώραν ἀναπληροῦντα, τὴν ἀκραιφνῆ ἰσότητα πρὸς τὰ ἄκρα συντηρεῖν· αὐτὸς γὰρ τήν τε κατ' ἀρχὰς δημιουργίαν καὶ τὴν ὕστερον τοῦ γένους ἀνάπλασιν ἀπειργάσατο. καὶ τὸ τοῦ ὑποδείγματος δὲ [τοῦ ζυγοῦ] τὸ ἰσόρροπόν τε καὶ ἰσοδύναμον τῆς ἀπειροδυνάμου τριάδος αἰνίττεται, μηδεμιᾶς τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἀναφερομένης τὸ πλέον, ἢ πρὸς τὴν κατωφερῆ ῥοπὴν ἀποκλινούσης· ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ τε καὶ ὁμοτίμῳ καὶ ἀδιαφόρῳ τῆς δόξης καὶ τῆς οὐσίας ἱσταμένης τε καὶ θεολογουμένης. ἐξ οὗ καὶ ἐν τοῖς γεννητοῖς ἡ ἰσότης δίδοται, καὶ τὸ δίκαιον ταλαντεύεται. τοιαῦτα μὲν ἐν αὐτῷ κατά τε τὸ κβ´ κεφάλαιον τοῦ ἕκτου βιβλίου, καὶ τὸ ἑπόμενον καὶ κγ´, συνυφαίνεται.

Μετὰ τοῦτο δέ φησιν ἀναλογίαν τινὰ διασώζειν τὴν ἐν ταῖς πτέρυξι τῶν σεραφὶμ θεωρουμένην διπλῆν τριάδα· καὶ τὸ μὲν μέσον ἀναλογεῖν τῷ πατρί, τὰ δ' ἄκρα τῷ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματι· καὶ τὴν τριαδικὴν τῆς ἁγιότητος ἐκφώνησιν ἀπαράλλακτον οὖσαν πάντη, πρὸς ἑαυτὴν τὸ ἀπαράλλακτον κατ' οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τῶν τριῶν αἰνιγματίζειν ὑποστάσεων. καὶ ἐπισφραγίζειν δὲ καὶ ἐπισυνάπτειν τὸ ὁμοούσιον καὶ ἑνιαῖον τῶν τριῶν τὴν ἐπαγωγὴν καὶ ἐπιφορὰν τοῦ ἑνὸς κύριος. δηλοῦν δὲ καὶ τῶν πτερῶν τὴν διπλόην, πᾶσαν τὴν εἰς ἡμᾶς δι' αὐτῶν κατιοῦσαν γνῶσιν, εἰ καὶ διὰ τῶν ἀΰλων διακονεῖται πνευμάτων, οὐχ ἁπλῆν, ἀλλ' ὑλικὴν κατιέναι, ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς τύποις τε καὶ σχήμασι τοῖς συνθέτοις σύνθετον ἁρμοζομένην· δηλοῦν δὲ τὸ ὑλικὸν εἶναι ἐξ ὕλης συγκείμενον καὶ εἴδους. εἶτα δὲ καὶ τὰς ἱερὰς δυνάμεις ἐξ ἁγιασμοῦ καὶ οὐσίας, ὃ τὸ διπλοῦν αἰνίττεται τῶν πτερύγων, συγκεῖσθαί φασι. δῆλον δὲ ὡς καὶ ἡ τούτων γνῶσις τῆς ὁλοτελοῦς καὶ ὑπὲρ ἁπλότητα γνώσεως, ἥτις μόνῃ τῇ δημιουργικῇ τριάδι ἀφώρισται, ἠλαττωμένη, καὶ τὸ ἀτελὲς ἔχουσα, οὐκ εἴη πάσης διπλόης τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. παραδηλοῦν δὲ καὶ τὴν ἅγιος φωνὴν, ἄνευ συνθήκης προφερομένην, καὶ μηδὲ μεσολαβοῦντος ἑτέρου προσρήματος, τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον καὶ ἐξῃρημένον καὶ ἀβέβηλον τῆς θείας φύσεως, παρὰ πᾶσαν ἄλλην φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν. τοῦτο δὲ τὸ ἅγιος τῶν ἁγίων αἰνίττεσθαι τὸ ὑπεριδρυμένον καὶ ἀσύγκριτον πρὸς πᾶσαν ἄλλην ὀνομαζομένην ἁγιότητα. καὶ γὰρ καὶ ὅσοι διὰ τὸ θεῖον ἅγιοι λέγονται, βέβηλοί τε ἂν κριθεῖεν καὶ ἀκάθαρτοι παραβαλλόμενοι θεῷ· ὥσπερ καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς δοῦλοι, καὶ μὴ ὄντες τὰ ὄντα, πρὸς τὸν ὄντως ὄντα ἐξεταζόμενα. τὸ ἐξαίρετον τοίνυν, ὡς εἴρηται, καὶ μονώτατον, καὶ πάσης ὅλης ὑπερέχον φύσεως ἐπὶ θεοῦ καταγγέλλει τὸ, ἅγιος.

sic omnis creata natura, id quod tempus excedit, in tempore cognoscit, & diuise, quod diuidi non potest, quodque ineffabile est, per cognatam nominibusque & verbis efformatam vocem.

XXIII. Quærit deinceps, *Cur Filius, cùm loquimur, medius adsumatur, extremisque locis Pater & Spiritus sanctus?* Respondet: Quoniam iustitiæ trutina dicitur Deus, proportione quadam cum trutina nostra, ideo quoque in natura diuina ordo eiusmodi excogitatus est, vt illius medio occupato loco, exactam æqualitatem cum extremis teneat. Ipse enim & a principio creationem, & ad postremum generis [nostri] instaurationem perfecit. Quin etiam trutinæ exemplum, infinitæ potentis Trinitatis æqualem omnino ac parem potestatem subindicat, cum nulla trium personarum, vel plus altera assurgat, vel ad ima magis vergat, sed in æquali & pari, nulloque modo differente gloria, & essentia trutinetur, ac theologice expendatur. Vnde & in rebus generatis æqualitas datur, & iustum æquis ponderibus libratur. Hæc fere in vicesimo secundo capite sexti libri, itemque vicesimo tertio ab eo contexuntur.

XXIV. & XXV. Post hæc analogiam quandam seruari adserit a duplici illa Trinitate, quæ in alis Seraphim consideratur. Et medium quidem Patri respondere, extrema vero Filio, ac Spiritui sancto. Triplicem quoque illam & omnino inuariatam in se vocis SANCTVS exclamationem, trium personarum immutabilitatem, quo ad essentiam, potentiam, & facultatem subindicare. Quin & illorum trium consubstantialitatem atque vnitatem velut sigillo obsignari ac coaptari, dum vnũ duntaxat postea [per vocem] DOMINVS inducitur & infertur. Alarum item geminationem, significare cognitionem illam omnem, quæ per hos in homines deriuatur (etsi per immateriales spiritus subministretur) non simplicem, sed materiatam deferri: ex nostris nimirum figuris ac formis, velut compositum quoddam, compositis adaptatam, cum duplex sit materiatum omne, ex materia conflatum & forma. Quanquam & intelligit illas potestates, ex sanctificatione & substantia, quod duplicibus alis significetur, conflari volunt. Certum vero quod horum cognitio, perfectissima illa, & quæ omnem cognitionis simplicitatem superat, vt quæ soli creatrici Trinitati adscribatur, inferior atque imperfectior existit, eas non ab omni sit compositione libera. Adde & vocem SANCTVS sine vlla coagmentatione prolatam, & nullo omnino alio intercedente prouocabulo, indicare simplicẽ, minime compositum, excellentem ac sacrosanctum diuinę naturę statum, cum omni alia natura & subsistentia comparatę. Illud vero SANCTVS SANCTORVM, eiusmodi significare sanctimoniam, quæ sit supra omnem aliã, quæ nominari possit, collocata, nullam eque cũ illa componenda. Qui enim ob diuinam gratiam SANCTI dicuntur, profani alioqui atque impuri meritò iudicari queãt, si cum Deo componantur. Vt & omnes reges, serui, & existentia, non existentia, ad eum qui reuera existit collata. Excellentiam igitur, vt dictum est, ac singulare quid, & supra totius creaturę terminos de Deo nuntiat verbũ illud SANCTVS.

Ioan. 1.

Isaiæ 6. 2.

IOBIVS

Sanctum enim hic dicas, non quod ab omni sorde, quæ corpus aut animam inquinat, purū est nequaquam. Quænam enim illa Dei laus, aut potius quomodo non extrema eius vituperatio fit, si ea laudationis loco vsurpetur, quod Deus ab affectionibus nostris liber existat? Sed distinctam [Dei naturam vox illa] & ceteris omnibus antecedentem, atque ab iis secretam prædicat. Neque vero incognita sacris litteris eiusmodi huius vocabuli significatio, vt ibi: *Omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur*, hoc est, selectum. Ita rursum Iudicum libro: *Parces vinum, & non ascendet ferrum super caput eius, quia sanctificatus est puer*. Aliaque sexcenta. Sic sane sanctificari locum, vel panem, vel vinum dicimus, quæ Deo secernuntur, & ad nullum communem vsum referuntur. Harum verò vt faciat his (quod materiæ expertes spiritus materialiter nobis materiatis res cœlestes adferant) *b* forcipem illam adducere pergit, quam vnus e Seraphin ad Prophetam missus attulit, carbonem complexam. Palàm enim est corporalibus in Symbolis incorpoream illam potestatem incorporeorum quorundam, atque intelligibilium mysteria significare apud Prophetam voluisse, docente nos S. scriptura, quemadmodum sine intermedio aliquo, & absque crassiore materia ignis capi non potest, sic nec rerum diuinarum quidquam excipi posse sine materialibus symbolis, ceterisque rebus iis qui susciperent accommodatis. Est autem forceps materiam designans, quemadmodum & carbo diuinum numen denotat. *c Deus enim noster ignis consumens est*. Et: *d Eloquia Domini igne examinata*. Ipsa quoque vox forcipis tactum significat, qui scilicet in solis apparet sensibilibus. fortasse verò & Verbi incarnationem, nostri caussa factam, obscurè designari prædictis symbolis probabiliter dicatur. Ignis enim diuinus, carnis nostræ crassitie [interiecta] nobiscum conuersatus est. Fieri etiam potest, aiunt, vt forceps legalem vmbram designet: carbo verò nouum Testamentum, cum per legalia symbola noui mysteria Testamenti ostendantur, ac bene sentientibus tradantur. Addit insuper: Cum corpus dominicum in sacra mensa propositum est: ideò qui ab vtroque latere sacris operantibus adstant hinc ceterū, quæ sex alas gestant symbolum, *e* obiecta ex alis flabella supra oblata ibi horrenda mysteria agitare, vt ne sinant initiatos rebus visis inhærere, sed eos mentis oculis supra omne id, quod cum materia coniunctum est, sublimes, faciant per ea quæ videntur, ad inuisibilem contemplationem, & inexplicabilem illam pulchritudinem ascendere. Nam tum etiam cum corporaliter Dominus præsens esset, cum timore ac tremore Seraphinci inseruiebant: huiúsque timoris & tremoris specimen obscurum esse, alarum illam agitationem, quam ministrantes adhibent. Si verò Seraphin etiam incarnato iam Verbo ministrare declarantur, vt nihil ob eius in terram descensum de seruitute, quæ in cœlo erat, diminuant: clarum quod & alter incorporeorum spirituum ordo Incarnatum cultu latriæ adorabat.

ἅγιον γὰρ ἐνταῦθα, οὐχὶ τὸ ἐκ ῥύπου τινὸς καθαρὸν εἶ διὰ σώματος ἢ ψυχῆς διαβαίνοντος, ἀπαγε. ποῦ γὰρ ἡ γνώμη τῷ Θεῷ, μᾶλλον δὲ πῶς οὐκ ἔσχατος ψόγος εἰς ὕμνον παραλαμβάνειν τὸ παθῶν ἀπηλλάχθαι τὸ θεῖον λέγειν τῶν* ἡμετέρων, ἀλλὰ τὸ ἀφωρισμένον καὶ ὑπεριδρυμένον τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ἀνακεχωρηκὸς αὐτῶν σημαίνει. συνήθης δὲ τῇ θείᾳ γραφῇ τὸ τοιοῦτον τῆς λέξεως σημαινόμενον, ὡς τὸ πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, τουτέστιν, ἀφωρισμένον. καὶ πάλιν ἐν τοῖς Κριταῖς, τὸ ξυρὸν, καὶ οὐκ ἀναβήσεται σίδηρος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ἡγιασμένον ἐστὶ τὸ παιδάριον. καὶ μυρία ἄλλα. οὕτω δὴ καὶ ἁγιάζεσθαι τὸν τόπον, ἢ τὸν ἄρτον, ἢ τὸν οἶνον, ἃ τῷ Θεῷ φαμὲν ἀφορίζεσθαι, καὶ πρὸς μηδεμίαν κοινὴν* ὑποφέρεσθαι χρῆσιν. εἰς πίστιν δὲ λοιπὸν ἐπιχειρεῖ, ὅτι περ αἱ ἄϋλοι δυνάμεις ὑλικῶς τοῖς ὑλικοῖς τὰ ἄνωθεν διαπορθμεύουσι, τὴν λαβίδα, ἣν ἐν τῶν σεραφὶμ πρὸς τὸν προφήτην ἀποστελλόμενον ἔφερε, τὸν ἄνθρακα φέρουσαν. δῆλον γὰρ ὡς ἐν σωματικοῖς συμβόλοις, ἀσωμάτων τινῶν καὶ νοητῶν ἡ ἀσώματος δύναμις ὑπεδήλου τῷ προφήτῃ μυστήρια, διδασκούσης ἡμᾶς τῆς ἱερᾶς γραφῆς, ὅτι καθάπερ οὐκ ἔστιν ἄνευ μεσότητος, οὔτε ὕλης παχυτέρας, τοῦ πυρὸς λαβέσθαι: οὕτω καὶ τῶν θείων οὐδέν ἐστι λαβεῖν ἄνευ συμβόλων ὑλικῶν τε καὶ προσφόρων τοῖς δεχομένοις. ἔστι δὲ καὶ ἡ λαβὶς τυποῦσα τὴν ὕλην, ὥσπερ ὁ ἄνθραξ τὸ θεῖον. ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον· καὶ τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φωνὴ τῆς λαβίδος τὴν ἁφὴν ἀπαγγέλλει, ἥτις δηλονότι ἐπὶ μόνων ὁρᾶται τῶν αἰσθητῶν. ἴσως δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν τοῦ λόγου αἰνιγματίζεσθαι διὰ τῶν εἰρημένων συμβόλων, φαναι ἡδὺν ἀσεβινος. τὸ γὰρ θεῖον πῦρ παχύτητι τῆς καθ' ἡμᾶς σαρκὸς προσωμίλησεν ἡμῖν. δυνατὸν δέ φασι καὶ τὴν μὲν λαβίδα τὴν νομικὴν εἰκονίζειν σκιὰν, τὸν ἄνθρακα δὲ τὴν νέαν διαθήκην. καὶ γὰρ διὰ τῶν συμβόλων τῶν νομικῶν τὰ τῆς νέας μυστήρια παραδηλοῦσθαί τε καὶ τοῖς* εὖ γνοῦσι παραδίδοσθαι. λέγει δὲ καὶ τοῦ κυριακοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης προκειμένου, διὰ τοῦτο τοὺς παρ' ἑκάτερα τῶν τὰ ἱερὰ ὑπηρετουμένων, ἐπειδὰν τὸ τῶν πτερύγων ἑξαπτερύγων φέρουσι σύμβολα προκειμένοις ἱεροῖς ἐπικινεῖν τὰ ἐξαπτέρυγα ῥιπίδια, ὡς ἂν μὴ ἐῶσι τοὺς τελουμένους ἐπὶ τοῖς ὁρωμένοις ἐναπομένειν, ἀλλὰ πάντας πρὸς τὴν ὑπεράνω τῶν ὁρωμένων νοερῶς ὀφθαλμοῖς, διὰ τῶν ὁρωμένων ἐπὶ τὴν ἀόρατον θέαν καὶ τὸ ἀμήχανον ἐκεῖνο κάλλος παρασκευάζουσιν ἀναδραμεῖν. καὶ γὰρ καὶ σωματικῶς τῷ δεσπότῃ παρόντι, φόβῳ καὶ τρόμῳ τὰ σεραφὶμ ὑπηρετεῖ· οὗ τινος φόβου καὶ τρόμου αἴνιγμα εἶναι, καὶ τὴν γινομένην διὰ τῶν πτερῶν κίνησιν, ἣν τὸ ὑπηρετούμενον ἐνεργεῖ. εἰ δ' ἔτι τὰ σεραφὶμ ὑπηρετοῦντα δηλοῦται καὶ σαρκωθέντι τῷ λόγῳ, καὶ οὐδὲν διὰ τὴν κάτω τοῦ λόγου διαγωγὴν τῆς ἄνω καθυφιεῖσι δουλείας: δηλονότι καὶ ἡ ἄλλη τῶν ἀσωμάτων διακόσμησις τὸν ἐκ τῆς μετὰ σαρκὸς παραγενόμενον λατρεύουσα προσεκύνει.

Luc.2.23.

a Iudic.13. 5. In Græco ... selectus ... vel sanctificatum ... apud B. Hieronym. videm.

b Isa.6.6.

c Deut.4.24.

d Psal.17.31.

e Qui mos in Hispania hodieque seruatur, ad obsum ardentem ... cula depellendum.

* al. ἀφωρισμένον.

* ὑποφέρεσθαι.

* al. ἀνόμοις.

ἡ γὰρ

ἡ γὰρ ἐν τούτοις πρωτεύουσα τάξις, τὴν δουλείαν οὐ καινοτομήσασα, καὶ τὰς μετ' αὐτὴν τὴν ἴσην ὑπηρεσίαν βεβαιοῦται. γέγραπται γὰρ, ὡς καὶ ἄγγελοι προσελθόντες διηκόνουν αὐτῷ. τὸ δὲ τοῦ ἀγγέλου ὄνομα, ὡς οἱ τὰ θεῖα ἴσασι σοφοί, κοινόν ἐστι πάσαις ταῖς νοεραῖς δυνάμεσιν ὄνομα. καὶ πάλιν περὶ τοῦ εἰς τὴν οἰκουμένην εἰσαγομένου πρωτοτόκου, τὸ * ἱερὸν γράμμα φησὶν, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. διά τοι τοῦτο, καὶ ἅμα τῷ πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἰσιέναι τοὺς ἱερέας, ὁ ἱεροψάλτης ἄνωθεν ἀνακέκραγεν· ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος. ἥν τινα ὑμνολογίαν συγκεῖσθαί φησιν ἐκ τῆς τῶν σεραφὶμ φρικτῆς ὁμολογίας. οὐ μέντοι γε ὡς ἀφ' οἰκόθεν πρὸς ταύτην ἦλθε τὴν ἐπίνοιαν, ἀλλ' * ἐξ Ἰουδαίων τις τὸν τῆς ἀληθείας λόγον κατηχημένος, καὶ ἄλλως κατηχεῖν παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἀξίωμα λαβὼν, σοφὸς τά τε ἄλλα, καὶ βίῳ λαμπρὸς, ἐκεῖνος αὐτῷ τῆς προκειμένης μαθήσεως καθηγήσατο, ἐξ ὧν ἡ * ἱερολογία συνετέθη, ἀναδιδαξάμενος. διδάσκειν οὖν αὐτὸν φησὶν ἔκ τε τῆς χερουβικῆς ὑμνολογίας, καὶ τοῦ μά ψαλμοῦ τὴν ἱεροψαλτικὴν συντεθεῖσθαι τὸ μελῴδημα. ᾄδεσθαι μὲν γὰρ ἐν τῷ ψαλμῷ τὸν Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. μεταληφθῆναι δὲ τὸ μὲν ζῶντα εἰς ἰσοδύναμον τὸ ἀθάνατον· αὐτολεξεὶ δὲ διατηρηθῆναι τὸν ἰσχυρὸν, καὶ οὕτω συνυφανθῆναι τὸ μελῴδημα τὸ ἱερόν. ἐπιδεδόσθαι μὲν τοίνυν τὸ μὲν Θεὸς καὶ τὸ ἅγιος, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν εἰδωλικῶν σεβασμάτων, ἃ γηΐνα τέ ἐστι καὶ χειρῶν τῶν ἀνθρώπων ἔργα, καὶ βδελύγματα ὡς ἀληθῶς· τὸ δὲ ἰσχυρὸς πρὸς τὸ ἐκείνων ἄψυχον καὶ ἀκίνητον, καὶ ἀσθενές· τὸ δὲ ἀθάνατος, πρὸς τὸ ἄπνουν ἐκείνων καὶ ἀνενέργητον, καὶ οὐδ' ὁπωσοῦν ζωῆς μετασχόν. λέγει γε τὸν αὐτὸν ἱερὸν ἄνδρα, καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐκδιδάξασθαι, καθὰ καὶ ἑτέροις * ἐξιστόρηται, ὡς τῷ μακαρίῳ Πρόκλῳ (Κωνσταντινουπόλεως δὲ πρόεδρος ἦν) ἡ τοῦ εἰρημένου μελῳδήματος δι' ἀποκαλύψεως [ἐμυήθη] σύνθεσις· ἀγγέλων μὲν τὴν ἱερολογίαν ταύτην ἀναμελπόντων, ἐκείνου δὲ τὴν μύησιν πρῶτον [ἐκεῖθεν] ἐκδεξαμένου. τοιοῦτον μὲν ἀγῶνα, καὶ τὸ τέταρτον καὶ κ΄ ἅμα τοῦ ἐφεξῆς κεφάλαιον ὑποδύεται. Ἐν δὲ τῷ κϛ΄ κεφαλαίῳ * λέγεται ἐν τῇ κοσμοποιΐᾳ κατ' ἀρχὰς τῶν ϛ΄ ἡμερῶν ἀριθμὸν τύπον εἶναι τῆς * τριαδικῆς θεογνωσίας, καὶ τοῦτο δηλοῦν σὺν * καὶ ποιν ἑτέροις καὶ τό, ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα· καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν· ἀλλὰ καὶ τό, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, ὅσοις γε οὖν εἰς τὰς * ἀρχὰς ἐκείνας ἓξ ἡμέρας ἐκλαβεῖν, οὐδὲν τῶν ἐπιφαινομένων διανοηθῆναι. κεφαλὴ γὰρ καὶ ἀρχὴ βιβλίου, τουτέστι, πάσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, αἱ ἓξ ἡμέραι, ἐν αἷς ἡ κτίσις συνετελέσθη· ὧν ἐκ μεγέθους καὶ καλλονῆς ὁ δημιουργὸς καταλαμβανόμενος ἀνυμνεῖται. εἰκονίζειν δὲ τὴν τριάδα, καὶ πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μυστηρίου συντελεῖν τὰς αὐτὰς ἓξ ἡμέρας φησὶν, ὥσπερ καὶ τῶν ἓξ χερουβικῶν πτερύγων τὴν συμβολικὴν ἱερολογίαν. ἣ δὲ ἄρα ἐμυσταγώγει τῆς δημιουργοῦ τριάδος τὴν γνῶσιν δι' ὑλικῆς παραγίνεσθαι καὶ συνθέτου. καὶ μὴν καὶ αὐτῆς τῆς ἁπλῆς καὶ ἀσυνθέτου οὐσίας, διὰ τῆς ἐνύλου καὶ συντιθεμένης, τὴν τριαδικὴν ὑπαινίττεσθαι ἰδιότητα.

Cum enim qui in his primum ordinem tenet, cultum non immutant, mox etiam par a subsequentibus ministerium exhiberi confirmant. Scriptum a est enim, quod etiam Angeli accedentes ministrarent ei. Angeli vero appellatio, vt rerum diuinarum periti norunt, commune est intelligibilium spirituum nomen. Et iterũ de primogenito in orbem terræ introducto S. Scriptura loquitur: Et b adorent eum omnes Angeli Dei. Propterea etiam simul atque ad altare sacerdotes accedunt, Cantor sacer de superiore loco sic clamat: *Sanctus c Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis.* Quem hymnum ex veneranda ac tremenda Seraphinorum professione cõpositum asserit. non tamen de suo habere hoc inuentum, sed e Iudæorum gente quendam veritatis doctrina imbutum, qui alios quoque docendi auctoritatem ab Ecclesia accepisset, virum cetera sapientem, vitaque illustrem, huius doctrinæ Iobio auctorem fuisse, cum vnde cõpositus esset sacer ille hymnus, exponeret. Docere vero ipsum d ex Cherubinorum hymno, & Psalmo XLI. sacrorum cantorum canticum illud conflatum esse. Celebrari enim in hoc Psalmo *Deum fortem viuum*: commutatam quidẽ esse vocem *viuum* in æquipollens vocabulum *immortalis*, ipsa voce *fortis* retenta. ita sacrum illud canticum contextum esse. Porro exprimi voces DEVS & SANCTVS, vt distinctio fiat ab idolorum simulacris, quæ terrestria sunt, humanarum manuum opus, & veræ abominationes. *Fortis* verò aduersus muta, immobilia, & imbecilla idola. *Immortalis* denique, quod idola nec spirent, nec vllam efficiendi vim habeãt: sed nec tantillam quidem vitæ partem acceperint. Narrat hoc etiam, eundem illum sacrum virum sese docuisse, quemadmodum ab aliis quoque scriptoribus refertur, vt e B. Proclus (Constantinopoleos is præsul erat) prædicti hymni constructionem, per reuelationem edoctus sit, cum Angelis sacrum hũc hymnum canentibus, primus ille eandem deinde doctrinam hausit. Tali disputatione vicesimum quartum & quintum clauditur caput.

XXVI. Capite refertur, sex dierum numerum in principio typum esse agnoscendæ Trinitatis, illudque cum ex aliis manifestum euadere, tum ex illo: *Dies f diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Quin & ex illo: *In g capite libri scriptum est de me:* quibus [saltem] contigisset percipere sex illis initialibus diebus nihil esse intelligendum eorum, quæ apparerent. Caput enim & principium libri, siue omnis à Deo inspiratæ Scripturæ, est opus sex dierum, quibus mundi creatio perfecta est: cuius ex magnitudine ac pulchritudine creator ipse agnitus canitur. Imaginem vero referre Trinitatis: & ad mysterij cognitionem cõducere eosdem illos sex dies asserit, non minus quàm de sex alis Cherubin symbolica & sacra oratio. quæ certe docebat Trinitatis creatricis notitiam per materialem atque compositam cognitionem aduenire: quin imo simplicis ipsius, & incompositæ substãtię trinam proprietatem, per materialem ac compositã ęnigmatice denotari:

* al. νεογρ.
* al. ἐπὶ ξ.
* al. ἱερουργία.
* al. ἐξηγεῖται.
* al. λέγει …
* al. τριαδικῆς.
* al. ἐς.
* al. ἀρχάς.

IOBIVS.
a Matth. 4.
b Deut. 32. Iuxta LXX. … Hebr. 1. 6.
d Idem docet Niceph. Call. … liturg. … XX.
e Georgius Cedrenus hist. compend. anno XXX. Theodosii.
f Psal. 18. 3.
g Psal. 39. 8 & Hebr. 10. 7.

IOBIVS. atque hinc etiam per duplicem Trinitatem illius, omnem simplicitatem excedentis Trinitatis cognitionem reuelari. sidem vero astruens rebus visis, septimum diem ait esse figuram illius temporis, in quo nobis requies erit à corporeis & grauioribus laboribus, vt *a* alibi Hebr.4.9. etiam Paulus affirmat, relinqui sabbatismū populo Dei. Qui enim ingressus est in requiem suam, etiam ipse requieuit ab operibus suis, sicut à suis Deus. Si vero figura est septimus dies requietis a nostris materialibus operibus, quando *b* secundum eundem diuinum Pau- 1.Cor.13.9. lum cum perfectiore cognitione imperfectiorem commutabimus, merito & sex dierum opus figuram esse materialis cognitionis meditando perspeximus, secundum quam ex parte & in ænigmate Deus à nobis cognoscitur. His addit Gregorij *c* Theologi sententiam, Orat II. de pace num. 17. qua vsque ad tres personas diuinitatis mysterium nobis manifestatū dicit: [Vnitate mota, ait, ob diuitias, binario vero superato propter materiam & formam, ex quibus corpora: Trinitate vero propter definitam perfectionem (prima enim [in numeris] trias binarij excedit compositionem) vt neque angustis terminis, diuinitas contineatur, neque in infinitam diffundatur.] Addit huic & aliam caussam, cur ad Trinitatem vsque diuinitas progressa sit, & ait: Quia solus numerorum ternarius libræ figura est manifestissima. Libra vero æqualitatem efficit, simul ac significat. Vnde & in numeris solus ternarius medium occupat locum inter vtraque extrema parem atque incommutabilem, sic vt nulla omnino in tribus animaduertatur compositio, in quibus textus speculatiuo huic homini liber absoluitur.

ὅθεν καὶ διὰ διπλῆς τριάδος τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἁπλότητα τριάδος τὴν γνῶσιν ἀνακαλύπτεσθαι. πίστιν δὲ τοῖς * τεθεωρημένοις ἐπιτιθεὶς, τὴν ζ φησὶ τύπον εἶναι τοῦ χρόνου ἐκείνου, ἐν ᾧ τῶν παχυτέρων καὶ σωματικῶν ἡμῖν ἔργων ἡ κατάπαυσις: ὥς που καὶ ὁ Παῦλος φησίν· ὡς ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. εἰ δὲ τύπος ἡ ζ τῆς καταπαύσεως τῶν παρ' ἡμῖν ἔργων * τῶν ὑλικῶν, ὅτε κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον, καὶ τὸ τέλειον τῆς γνώσεως τῆς ἐκ μέρους σοφίας ἀνταλλαξόμεθα: εὐλόγως καὶ τὸ ἑξαήμερον αἱ τύποι εἶναι τῆς ὑλικῆς τεθεωρημένης γνώσεως· καθ' ἣν ἐκ μέρους, καὶ ἐν αἰνίγμασιν ἡ περὶ τὸ θεῖον ἡμῖν ὑπόληψις περιγέγονε. τούτοις ἐπάγει καὶ τὴν τοῦ θεολόγου Γρηγορίου φωνήν, ἥτις μέχρι τριῶν ἡμῖν ὑποστάσεων τὸ τῆς θεότητος μυστήριον ἀνακαλυφθῆναι λέγει· μονάδος μὲν κινηθείσης, φησί, διὰ τὸ πλούσιον, δυάδος δὲ ὑπερβαθείσης διὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ἐξ ὧν τὰ σώματα· τριάδος δὲ ὁρισθείσης διὰ τὸ τέλειον· πρώτη γὰρ ἡ τριὰς δυάδος ὑπεραίρει σύνθεσιν, ἵνα μήτε στενὴ μένοι * θεότης, μήτε εἰς ἄπειρον χέηται. συνάπτει δὲ τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ καὶ ἑτέραν, τῆς μέχρι τριάδος θεϊκῆς προόδου· καί φησι, διότι καὶ μόνος ἀριθμῶν ὁ τρεῖς, ζυγοῦ τύπος ἐστὶ σαφέστατος, ὁ δὲ ζυγὸς ἰσότητος ἔργον ἅμα καὶ σύμβολον: ὅθεν καὶ ἐν ἀριθμοῖς ὁ τριαδικὸς μόνος ἀπ' αὐτῶν φέρει τὸ μέσον πρὸς τὰ ἑκατέρωθεν ἄκρα ἴσον τι καὶ ἀπαράλλακτον, οὐδεμιᾶς τοῖς τρισὶν ἐνορωμένης ὅλως συνθέσεως· ἐν οἷς καὶ ὁ ς' τῷ φιλοθεάμονι ἀνδρὶ συμπεραίνεται λόγος.

LIBER VII.

LIBRO septimo [cap. XXVII.] asserit tres politiarum mutationes à sacra repræsentari Scriptura, quas & *d* TERRAEMOTVS nominat. Primam quidem ab idolorum cultu in legalem reipubl. ordinationem, in qua solus Pater manifestissime prædicatur. Filius autem & Spiritus symbolis duntaxat & ænigmatis indicantur. Alteram verò ex hac in Euangelium qua magis perspicuè Filius & Spiritus sanctus manifestantur. Tertiam denique illam materiæ magis expertem & diuiniorem sortem, in qua penitus Trinitatis vniformitas, & indiuisibilitas, & omnipotentia, quantum natura creata assequi potest, in hominum indubitatam perueniat cognitionem.

σεισμούς.

Primum autem terræ motum prædicat diuinus ille Dauid, his verbis: *c A facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob.* addit enim: *f Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.* Rursumque cum dicit: *g Afferte Domino patriæ gentium & intrate in atria eius.* Sed non in Iudaicum, & vnum tantum atrium: adiungit enim mox: *Commoueatur à facie eius vniuersa terra, dicite in gentibus quia Dominus regnauit.* Et iterum: *h Dominus regnauit, exultet terra, lætentur insulæ multæ.* Ac deinceps: *Apparuerunt fulgura tua orbi terræ, vidit, & commota est terra.* multáque id genus apud eundem.

Psal.113.7. Ibid.2.33. Psal 95.7.9. Psal. 96.1.4.

Ἐν δὲ τῷ ζ βιβλίῳ διαλαμβάνει, ὅτι τρεῖς μεταθέσεις πολιτειῶν τὸ ἱερὸν ἀναγράφει γράμμα, ἃς καὶ σεισμοὺς ὀνομάζει. πρώτην μὲν, τὴν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπὶ τὴν νομικὴν πολιτείαν μετάθεσιν· ἐν ᾗ μόνος μὲν ὁ πατὴρ ἐμφανέστατα * κηρύττεται· ὁ δὲ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἐν συμβόλοις * μόνον παραδηλοῦται καὶ αἰνίγμασι· δευτέραν δὲ, τὴν ἀπὸ ταύτης πρὸς τὸ εὐαγγέλιον, ἐν ᾗ φανερώτερον ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἀποκαλύπτεται. καὶ τὴν λοιπὴν τὴν ἀϋλοτέραν τε καὶ θειοτέραν λῆξιν, ἐν ᾗ διαπρυσίως πᾶσι τὸ τῆς τριάδος ἑνοειδὲς, καὶ ἀμέριστον καὶ παντοκρατορικὸν, ὡς γενητῇ φύσει δυνατὸν, εἰς ἀνθρώπων ἀδίστακτον γνῶσιν ἀφικνεῖται. ἀπαγγέλλει δὲ τὸν μὲν πρῶτον σεισμὸν ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ, διὰ τῶν ῥημάτων τούτων, ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. ἐπάγει γὰρ τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. καὶ τὴν δευτέραν δὲ, ἐν τῷ λέγειν· ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ· ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν καὶ μίαν αὐλήν. συνάπτει γὰρ αὐτίκα· σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ· εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι κύριος ἐβασίλευσε. καὶ πάλιν, ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. εἶτα, ἔφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ. εἶδε, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐστι παρ' αὐτῷ.

* al. θεωρουμένοις

* al. αἰσθ.

* al. θειότητος

* al. κηρύττεται

* al. παρ.

καὶ ὁ Ἡσαΐας φησὶν, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν. ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλος ἅμα τόν τε δεύτερον καὶ τὸν τρίτον ἀναγράφει σεισμὸν, ἐν τῷ τὰ τοῦ Προφήτου Ἀγγαίου ἀναβοᾶν, οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε· νῦν δὲ * ἔτι ἐγὼ ἅπαξ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. ταῦτα δὲ καὶ τὸν θεολόγον ἐπαγγέλλεσθαι Γρηγόριον. [illegible] πάντων ἐκβαθέων [illegible] ὁ πατὴρ κηρυττόμενος; καὶ ἡ λύσις· ὅτι περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ προνοία οἰκονομικῶς τοῦτο διεπράξατο, πανσόφῳ μεθόδῳ τῆς πολυθείας ἀπάγουσα. ἀμήχανον γὰρ ἦν * αὐτὸν [illegible] πολυθείας ἀπαλλάττοντα, τὸ [illegible] τῆς θεότητος ψυχαῖς καταπηγνύειν μακρῷ * [illegible] τὸ πολύθεον. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ τοῦ παιδὸς ἔννοια [illegible] ψήφῳ, τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ὕπαρξιν ἐκήρυξε, καὶ τὴν γνῶσιν [illegible] τοῖς αὐτοῖς, τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας [illegible] διαγράφουσα. ὅ, τε γὰρ πατὴρ υἱοῦ πάντως ἐστὶ πατήρ· καὶ τὸ πνεῦμα [illegible] λέγοιτ᾽ ἄν. ὁ μὲν οὖν πατὴρ, μηδεμίαν [illegible] πολυθείας λαβὴν, ἠδύνατο [illegible] ἔθεσι μάλιστα [illegible] τε Ἑβραίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πατέρα καλεῖν τὸν θεόν. συνεσχημάτιζε γὰρ [illegible] υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα συνάφειά τε καὶ συνύπαρξις, καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους προαιώνιος σχέσις. πατέρα μὲν τοι καλεῖν τὸν θεὸν, ἐκ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς τιμίων τοῖς ἀνθρώποις ἀνεμάθομεν· οὐδὲν γὰρ τῶν παρ᾽ ἡμῖν τῆς πατρικῆς προσηγορίας οὔτε ἡδύτερον, οὔτε τιμιώτερον, οὔτε μὴν αἰδεσιμώτερον, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ οἰκειότερον, οὔτε πρὸς εὐεργεσίαν ἐγγύτερον. καὶ προάγει γὰρ ὁ πατὴρ ἐκ μὴ ὄντων, καὶ τρέφει, καὶ τῆς ζωῆς [illegible] ἃ μᾶλλον μέν ἐστι καὶ κατὰ πρώτην αἰτίαν τοῦ θεοῦ. ἐκεῖθεν δὲ καὶ κατὰ μετοχὴν, καὶ τὰ φύντα παῖδας, ἐξ οὗ καὶ τὸ καλεῖν πατέρα τὸν θεὸν, [illegible] πνεῦμα δὲ καὶ ἐν τούτοις ἢ υἱὸν, [illegible] ἀφορμαὶ ἀναφύονται. οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολυθείας ἡ τούτων πρὸς πατέρα συναρίθμησις * [illegible] ἀφανίζει, καὶ τοῖς δυσσεβέσι [illegible] τῆς πολυθείας τὴν πρόφασιν, ὡς ἡ τοῦ πατρὸς καθ᾽ ἑαυτὸν ἀνακήρυξις. οὐκ οὖν [illegible] τε καὶ προνοητικῶς, μόνος ὁ πατὴρ διά τε νόμου καὶ προφητῶν ἐμφανῶς ἐκηρύττετο, μήτε πρόσκομμα τοῖς παχυτέροις παρέχοντος τοῦ κηρύγματος, καὶ τοῖς θεωρητικωτέροις τὴν τοῦ υἱοῦ ἔννοιαν τε [illegible] συνεισάγοντος. εἰ δὲ πρῶτος ὁ υἱὸς ἐκηρύττετο, οὐκ ἂν τὸ σοφὸν τῆς οἰκονομίας ὁμοίως προεβαινεν· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ εἰ τὸ πανάγιον καὶ ζωοποιὸν πνεῦμα. τῆς ὁμοίας τοίνυν ἔχεται προνοίας καὶ θεωρίας, καὶ τὸ μὴ τὸν πατέρα σαρκωθῆναι. ποῦ γὰρ ἀνεκτὸν ἀντὶ τοῦ υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, πρὸς τὸν σαρκωθέντα λέγειν· πατήρ μου εἶ σὺ, σήμερον γεγέννηκάς με; τί γὰρ οὐκ ἂν * πρὸς [illegible] τὸ ἰουδαίων ἔθνος, μετὰ τοῦ καταφυγὴν εὑρίσκειν τῆς τόλμης τὸ τοῦ πράγματος ἀπαράδεκτόν τε καὶ ἀνακόλουθον, εἰ ὁ σαρκωθεὶς ἔλεγε, πατήρ εἰμι τοῦ θεοῦ;

a Esaias quoque dixit: *Cum resurrexerit contere terram.* Diuinus vero Paulus secundum simul & tertium terræ-motum describit, dum Aggæi Prophetæ verba inclamat: b *Cuius vox terram mouit tunc: nunc autem denuntiauit dicens:* c *Adhuc ego semel moueo non solum terram, sed & cælum.* Eadem & d Gregorium cognomento Theologum scribere affirmat.

[XXIIX. & XXIX.] Hæc secutus, profundius mox inquirere pergit, Cur primus Pater prædicetur? Respondet Dei prouidentiam erga nos pro istorum rerum statu id fecisse, dum hac sapientissima ratione [homines] a Deorum multitudine abducere studet. Absurdum enim fuisset atque mortuum eum, qui a Deorum multitudine auocare vellet, diuinitatis Trinitatem iis animis, qui longo temporum curriculo Deorum multitudinem attentius suspexissent, committere. Præsertim cum Patris notio [illegible] & mutuo quasi suffragio Filium ac Spiritum sanctum [illegible] fieri communiret, eorumque cognitionem [illegible], non [illegible] quidem [illegible], sed religionis firmamenta [illegible] demonstrando. Nam Pater Filij omnino Pater est, & Spiritus quoque alicuius esse dicatur. Pater igitur nullam vllam multitudinis Deorum ansam præbendo, potuit [illegible]: maxime cum & apud Hebræos, & apud gentes in more [illegible], vt ipsorum etiam hominum Pater Deus vocaretur. Mos enim ille [illegible] supernaturalem Filij cum Patre coniunctionem, eorundemque simul existere, & mutuam ante sæcula inter eos habitudinem esse. Quod autem Deus vocetur *Pater,* ex iis quæ nobis pro hominum more chara esse soleant, didicimus. Nihil enim est omnium quæ nos paterna appellatione aut iucundius, aut honorificentius, aut magis venerandum, sed neque familiarius quicquam, vel ad beneficentiam propinquius. Nam & producit Pater antea non existentes, & alit, & de liberorum vita satagit: quæ quidem, & magis etiam pro primæ caussæ conditione, ad Deum spectant, vnde per participationem ad generantem quoque Patrem pertinent, ex quo Deum vocare Patrem terrigenum more edocti sumus. Porro *Spiritum,* aut *Filium* vt vocemus Deum, pares è nobis ipsis caussas non habemus. Neque vero Deorum multitudinem e horum cum Patre enumeratio sic funditus aboleuisset, aut impietati deditis multiplicandorum Deorum occasionem eripuisset, vt Patris solitarie sumpti prædicatio. Vtiliter igitur ac prouide solus Pater per leges & Prophetas clarè prædicabatur, cum sic nec prædicationis offendiculum aliquod crassioribus præberetur, & magis speculatiuis Filij simul notio atque cognitio ingereretur. Vbi si Filius prior prædicaretur, non perinde diuinæ prouidentia sapientia processeret, vt neque si sanctissimus ac viuificus Spiritus.

Ad eandem vtique hoc etiam prouidentiam & cognitionem pertinet, quod Pater non sit incarnatus. Quomodo enim tolerari potuisset, si pro illo, f *Filius meus es tu, ego hodie genui te,* ad incarnatũ diceret, Pater meus es tu, hodie genuisti me? Quid enim non per deum etiam designasset Iudæorũ gens, inuẽto ex re vix credibili ac minime rationi cõsentanea audaciæ suæ perfugio, si incarnatus diceret: Pater sum Dei?

Margin notes (left): * al. σείσω. — * al. [illegible]. — * al. [illegible]. — * al. [illegible]. — * al. εἶν.

Margin notes (right): IOBIVS. a Esa. 2.21. ubi percute re habet graec. b Hebr. 12.26 — c Agg. 2.7. d Orat. de Spiritu S. quæ est XXXVII. al. [illegible] vid. & schol. 31. ad [illegible] apud Bill. — b Filij & Spiritus sancti. — f Psal. 2.7.

Io. xvi. Quomodo item hæc non videretur fabula, si aliqua de cœlo vox diceretur appellare incarnatum: Hic est Pater meus dilectus, in quo mihi complacitum est, vel ipsemet diceret: Filius misit me, & maior me est, & quæcunque sunt alia generis eiusdem? Eadémque hæc dici possunt de Spiritu sancto.

Quanquam de hoc planius etiam Scriptura sacra, quam de Filio disserat. De Filio enim dicit:
a Psal. 117. 17. *Dextera* a *Domini fecit virtutem*. Et: *Verbo*
b Psal. 32. 6. *Domini* b *cæli firmati sunt*: & similia alibi, quæ intelligentia quidem quadrant, & consentiunt Filij significationi, sed non sine vocum abusione. Iam vide expressum & non detortum Spiritus sancti vocabulum:
c Ibid. 7. *Spiritu* c *oris eius omnis virtus eorum*. Et:
d Sap. 1. 7. *Spiritus* d *Domini repleuit orbem terrarum*. Et:
e Psal. 142. 10 *Spiritus* e *tuus bonus deducet me in terram rectam*, item:
f Isa. 61. 1. *Spiritus* f *Domini super me*. Sic:
g Iob 33. 4. *Spiritus* g *Domini fecit me*. & alibi:
h Psal. 103. 30 *Emittes* h *Spiritum tuum, & creabuntur*: aliaque multa. Vbi & hoc ab ineffabili vtique Dei sapientia profectum obserues, Filium aliis vocibus in Theologia, Spiritum vero sanctum suo tantum nomine appellari. *Filij* enim vocabulum prolatum, statim per se existens, suppositum adducit, quod errore in Deorum multitudine laborantibus occasionem præbuisset, ad illum ipsum errorem recurrendi, quem fugere docebantur. Spiritus vero, etsi à pijs similiter suppositum per se agnoscitur, vulgò tamen potest & crassioribus ita tegi, quasi non aliam inducat personam, atque nihilominus etiam dum profertur, monarchiæ prærogatiuam firmare. Vt enim dum dicitur:
i Psal. 142. 4. *Anxiatus* i *est spiritus meus*, non duas id affert personas, sed vnitatem peraquè retinet personæ: Sic & *Spiritus Dei*, dum ab antiquis audiretur pinguiore modo, & ad eum quo in nobis est, nullius hoc idololatriæ scandalum dabat. Propterea itaque Spiritus planè in veteri Testamento prædicatur. Filius non item, sed per huiusmodi nomina, quæ & ipsa nequeant vnitatem hypostaseos diuidere, vt illud: *Dei manus, brachium, sapientia, potentia, dextera, Verbum*, & quæ sunt generis eiusdem. Ista etenim nec in mortalium natura ipsam vnitatem in duo diuidunt, aut personam distinguunt. Sicubi verò etiam Filij vocabulum adfertur (quando mox vt dicitur *Filius*, differentia significatur personarum: vt in illo:
k Psal. 2. 7. *Filius* k *meus es tu*:) adumbratum hoc & obtectum adducitur. Adiungitur enim:
l Ibid. 8. *Hodie* l *genui te*. &, *Postula a me*. Quæ humana cùm sint, & diuinæ m minus apta naturæ, Filij appellationem tegunt, & adumbrant. atque in similibus ad eundem modum.
m ὑποσμαρ. ζονται ἐσκιάζει.

At, cur tandem etiam *Dextra & Verbum*, & *Potestas Patris*, & similia dicitur Filius, non contra Pater Filij? An quia Pater non e Filio, sed Filius è Patre? Adhæc, Manus quidem, Brachiúmque ac Sapientia, & Verbum, hominis esse dicuntur, cùm homo dexteræ, vel sapientiæ, vel similium nemo dixerit; quemadmodum non rami arborem, sed ramum arboris esse dicimus.

Exod. 8. 19. Luca 11. 20. Spiritus item sanctus *Dei digitus* appellatur.

πῶς δ' οὐκ ἂν ἐδόκει μῦθος, εἰ τὸν σαρκωθέντα φωνή τις οὐρανόθεν ἐλέγετο καλεῖν, οὗτός ἐστιν ὁ πατήρ μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα. ἢ τὸ λέγειν αὐτὸν, ὁ υἱὸς ἀπέστειλέ με, καὶ μείζων μου ἐστὶ, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. τὰ αὐτὰ δ' ἂν εἴη λέγειν καὶ ἐπὶ τοῦ παναγίου πνεύματος. καίτοιγε τὸ πανάγιον πνεῦμα καὶ γυμνότερον, ἢ τὸν υἱὸν, τὸ ἱερὸν γράμμα θεολογεῖ. καὶ γάρ φησι περὶ μὲν τοῦ υἱοῦ, δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν. καὶ, τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἀνοήματι μὲν συμβαίνει, καὶ συνομολογεῖ τῇ σημασίᾳ τοῦ υἱοῦ, τῆς δὲ κατὰ τὴν φωνὴν οὐκ ἐξίσταται παραλλαγῆς. ὅρα δὲ τὸ ξανὸν καὶ ἀπαράλλακτον τῆς κατὰ τὸ ἅγιον πνεῦμα φωνῆς. τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. καὶ, πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην. καὶ, τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ. καὶ, πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ. καὶ, πνεῦμα θεῖον τὸ ποιῆσάν με. καὶ, ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμα καὶ κτισθήσονται. καὶ μυρία ἄλλα. τῆς ἀρρήτου δὲ καὶ τοῦτο τοῦ θεοῦ σοφίας, τὸ τὸν μὲν υἱὸν ἑτεροφώνοις λέξεσι θεολογεῖσθαι, τὸ δὲ πνεῦμα διὰ τῆς οἰκείας ὀνομασίας. ὁ μὲν γὰρ υἱὸς ῥηθεὶς, αὐτίκα τὸ αὐθυπόστατον εἰσήγαγε, τοῖς τὴν πολυθεΐαν νενοσηκόσι πρόφασις ἂν ἐγεγόνει τοῦ δραμεῖν πρὸς αὐτὴν, ἣν * φυγεῖν ἐδιδάσκετο. (* al. φυγεῖν.) τὸ δὲ πνεῦμα εἰ καὶ τοῖς εὐσεβοῦσιν ὁμοίως αὐθυπόστατον γινώσκεται. ἀλλ' οὖν δύναται τοῖς πολλοῖς καὶ * παχυτέροις παρακαλύπτεσθαι (* al. παχυτέρως.) ὡς οὐχ ἑτέραν εἰσάγον ὑπόστασιν, καὶ οὐδὲν ἧττον λεγόμενον τὸ τῆς μοναρχίας κρατύνειν * προοίμιον. (* al. προνόμιον) ὥσπερ γὰρ τὸ λέγειν, ἠκηδίασε τὸ πνεῦμά μου, οὐ δύο * συνεισάγει πρόσωπα, (* al. συνάγει.) ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τὸ ἑνιαῖον διαφυλάττει τῆς ὑποστάσεως: οὕτω καὶ πνεῦμα θεοῦ τοῖς παλαιοῖς παχυτέρως, καὶ ὡς ἐφ' ἡμῶν ἀκουόμενον, οὐδεμιᾶς πολυθεΐας ἐνεδίδου σκάνδαλον. διὰ τοῦτο τοίνυν τὸ μὲν πνεῦμα ῥητῶς παρὰ τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ κηρύττεται: ὁ δὲ υἱὸς οὐκ ἔτι, ἀλλὰ δι' ὀνομάτων τοιούτων, ἃ καὶ αὐτὰ δύναται τὸ ἑνιαῖον μὴ διαιρεῖν τῆς ὑποστάσεως. ὡς τὸ, χεὶρ θεοῦ, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ δύναμις, καὶ δεξιὰ, καὶ λόγος, καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ταῦτα τὸ ἑνιαῖον οὐκ εἰς δύο διαλύει, οὐδὲ διαιρεῖ τὴν ὑπόστασιν. εἰ δέ που καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ φωνῆς ἐμνήσθη, ἐπειδὴ εὐθὺς ὁ υἱὸς ῥηθεὶς διαφορὰν μηνύει τῆς ὑποστάσεως ὡς τὸ, υἱός μου εἶ σύ: ἐπισκιαζόμενον καὶ παρακαλυπτόμενον τοῦτο προσάγει. ἐπάγει γὰρ, σήμερον γεγέννηκά σε. καὶ, αἴτησαι παρ' ἐμοῦ. ἃ τὸ ἀνθρώπινα ὄντα, καὶ τῇ θείᾳ ἐφαρμόζοντα φύσει, τὴν τοῦ υἱοῦ προσηγορίαν παρακαλύπτει τε καὶ συσκιάζει. καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ὡσαύτως. τί δήποτε δὲ δεξιὰ καὶ λόγος, καὶ δύναμις, καὶ ὅσα ἄλλα, τοῦ πατρὸς μὲν ὁ υἱὸς λέγεται, ἀλλ' οὐκ ἔμπαλιν ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ; ἢ διότι ὁ πατὴρ μὲν οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρός. ἔτι δὲ, χεὶρ μὲν, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ λόγος, τοῦ δὲ ἀνθρώπου λέγεται. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τῆς δεξιᾶς, ἢ τῆς σοφίας, ἢ τῶν ὁμοίων οὐκ ἂν μὴ ῥηθείη: ὥσπερ οὐδὲ τοῦ κλάδου φαμὲν τὸ δένδρον, ἀλλὰ τὸν κλάδον τοῦ δένδρου. καὶ τὸ πνεῦμα δὲ δάκτυλος ὀνομάζεται θεοῦ.

IOBIVS.

καὶ ἐπεὶ ὁ δάκτυλος τῆς χειρὸς, εὐλόγως οὐ μόνον τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ, ὅπερ ἐστὶν ἡ πατρικὴ δεξιὰ, λέγεται εἶναι· οὐ τὸ ἀνάπαλιν ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος· οὐδὲ γὰρ ἡ χεὶρ ῥηθείη ἂν τοῦ δακτύλου. οὐκ ἦν δὲ ἄρα οὐδὲ διὰ ταῦτα, ἀντὶ τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν, ἢ τὸ πνεῦμα, κατ' ἀρχὰς συνέφερε καταγγέλλεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἀνθρώπων πατὴρ ὁ θεὸς, ὡς [illegible], ἐλέγετο· υἱὸς δὲ ἢ πνεῦμα [illegible] ἀνακολουθεῖν. [illegible] διὸ καὶ ὁ πατὴρ μὲν ἐκηρύττετο διὰ τὴν τῇ συνηθείᾳ κατὰ χρῆσιν, ἵνα παραδηλοῖ τοῖς πολλοῖς καὶ ὑποδεικνύοι πρόσωπον. εἰ δὲ ὁ υἱὸς ἢ τὸ πνεῦμα κατηγγέλλετο, πάντως ἂν τὸ δυαδικὸν συνεωρᾶτο τῶν ὑποστάσεων. ὁ γὰρ ἀκούων υἱὸν, εὐθὺς πρὸς τὸν πατέρα ἀνέφερε· καὶ τὸ πνεῦμα ὁμοίως· τίνος γὰρ ἂν πνεῦμα, ἐπεζήτει ἡ διάνοια, οἷς ἡ νόσος τὸ πολύθεον ἀπὸ τῆς [illegible] θεολογίας ἐλάμβανε τὸ ἀνίατον. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, οὐδὲ δυνατὸν ἦν, καθάπερ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, οὕτω καὶ τὸ τοῦ πατρὸς [illegible] μεθόδοις [illegible] πρόσωπον. τὸ [illegible] γὰρ θεοῦ ῥηθῆναι δεξιὰ, καὶ σοφία, καὶ δύναμις, οὐδὲν ἐκπέφευγε τὸ τῆς πολυθείας [illegible]· λανθάνει γὰρ τοὺς πολλοὺς διαφορὰν προσώπων συνεπαγόμενον. πατὴρ δὲ θεὸς κηρυχθεὶς, κἂν τὸν γεννηθέντα *λάβοις, καὶ τὸ ἐκπορευθὲν, οὐκ ἔτι μὲν λαθεῖν ἔχοι τὸ διάφορον εἰσάγων τῶν ὑποστάσεων, οὐδ' ὅμοιον τοῖς τὸ πολύθεον νοσοῦσι προσφέρειν τὸ ἴαμα [illegible], ἀλλ' οὐδ' εἴπερ ὁ πατὴρ κατὰ τὸ ἀνάπαλιν χεὶρ τοῦ υἱοῦ ἢ τοῦ πνεύματος ὠνομάζετο, *ὑποκρύπτειν ἑαυτὸν καὶ τὸ δυαδικὸν [illegible] τῶν προσώπων ἠδύνατο· ἵνα μὴ λέγω, ὡς οὐδ' ἐπιθεῖναι πάντα [illegible] τὰ εἰρημένα, ἢ νοεῖν, ἢ τι συνιέναι, οὐδεὶς ἂν *ὑπόθοιτο. διὰ τί δὲ οὐ κατ' ἀρχὰς ἡ τριὰς ἐκηρύχθη; [illegible] καθάπερ τοῖς ὀφθαλμιῶσι τὸ λαμπρὸν φῶς, καίτοι [illegible], ἀθρόον ἐπιβλαβές ἐστιν· οὕτω καὶ τοῖς εἰς τὸ πολύθεον ἀποτυφλωθεῖσιν ἡ τριαδικὴ θεολογία βλαβερὸν ὑπῆρχε καὶ ἐπιζήμιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ φιλόθεος συγγραφεὺς ἐν τῷ λόγῳ ζ΄ ἐν τρισὶ διαπονεῖται κεφαλαίοις, ἃ μετὰ τὸ κς΄ τῇ ἀκολουθίᾳ ἀριθμὸν ἀναδέχεται.

Τὸ δὲ τριακοστὸν αὐτοῦ κεφάλαιον διέξεισιν, ὡς ὁ πρῶτος σεισμὸς θεμέλιος τοῦ β΄ ἐγένετο, οὐ μόνον τοῖς κατὰ Μωσέα συνεῖδε θεὸν τὸν πατέρα κηρύξαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χάριτι. ἐξ οὗ γὰρ τὸν θεὸν πατέρα τῶν ἀνθρώπων νομίζεσθαι ἔδωκεν, *ἕκαστον τῇ γνησίως προσανέχοντι θεῷ, υἱὸς θεοῦ εἰκότως ἐλέγετο· ἐκ δὲ τούτου θύρα καὶ ὁδὸς τῇ διὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ ὑπανοίγνυται. διὸ καὶ τὸν υἱὸν ὁ β΄ κηρύττων σεισμὸς, ὡς ἤδη συνήθους οὔσης τῆς φωνῆς καὶ ἐπὶ ψιλῶν ἀνθρώπων τίθεσθαι, οὐχ οὕτω τοὺς ἀκούοντας ἐξετάραττεν, ἐκ τῆς χρήσεως τῆς παλαιᾶς διαθήκης καταλεαινούσης τὰς ἀκοὰς καὶ οὐκ ἔτι πρὸς τὴν [illegible] οὕτω ἐκμαίνεσθαι, ὥσπερ ἐμαίνοντο ἂν, εἰ μὴ συνήθης αὐτοῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐγεγόνει διαθήκης. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῆς νομικῆς πολιτείας, τὸ κηρυχθῆναι τὸν υἱὸν λαμπρῶς, ἢ τὸ πνεῦμα, δι' ἃς αἰτίας προειρήκαμεν, βλαβερὸν ἐδόκει τοῖς ἔτι τὰς οὐλὰς τῆς πολυθεΐας πληγῆς ἐν ἑαυτοῖς φέρουσιν:

* καθαιρ. καί.
* al. ὑποκρύπτειν.
* al. ὑπόθοιτο.
* al. ἕκαστον.

quando autem digitus manus esse dicitur, conuenienter non solum Patris, sed & Filij, quæ paterna est dextera, esse dicitur. Verum non sic vicissim Filius sancti Spiritus. Neque enim manus digiti recte dicatur.

Neque vero vel ob hæc solum ab initio expediebat pro Patre Filium, aut Spiritum sanctum enuntiari. Etenim hominum Pater Deus, vt modo percrebuit, dictus est: Filium vero nominum, aut Spiritum dici Deum, absurdum sane ac minime consentaneum iudicatum fuisset. Quamobrem etiam Pater tum prædicatus, ob familiarem scilicet vocis vsum, vnam vulgo innuebat, ostendebatq; personam. [Quo tempore] si Filius aut Spiritus sanctus prædicatus fuisset, omnino personarum dualitas simul probabatur. Qui enim Filium audisset, statim ad Patrē retulisset, & Spiritum sanctum similiter: Cuius enim esset Spiritus, quæreret mens. [ac] quos multorum Deorum morbus teneret, incurabiles ex ipsa sanctæ Theologia redderentur.

Adde iam dictis, fieri non potuisse, vt quemadmodum Filij, & Spiritus sancti, sic etiam Patris persona prudenti aliqua ratione absconderetur. Nam quod Spiritus Dei dictus sit *Dextra, Sapientia, Potestas*, id multiplicatorū Deorum insaniam non difficulter iefugere potuit. Non enim percipit hic vulgus personarum simul differentiam induci. Cum si *Pater Dei* enuntiaretur, siue genitum intellexeris, siue eum qui processit, nequaquam iam id, quin personarum discrimen adferat, ignorari amplius potest, neque simile remedium idololatriæ labe infectis adferri. Itaque ne tum quidem, si Pater è contrario *Filij*, vel *Spiritus sancti manus* nominaretur, seipsum abscondere, & dualitatem personarum contegere posset: ne hoc dicam, neminem vnquam censere potuisse, vt quæ nunc commemorauimus, vel omnino dicerentur, aut sensum aliquem, aut geniū habere iudicarentur. Quare igitur Trinitas ab initio non cognita est? Quia, quemadmodum laborantibus ex oculis splēdidum lucis iubar, etsi salutare, tamen maxime noxium est, ita & multorū Deorū cultu occæcatis noxia erat Trinitatis Theologia, ac perniciosa futura. Verum hæc quidem Dei amans scriptor septimo libro tribus illis grauiter pertractat capitibus, quæ post sextum & vicesimū ordine consequuntur.

Tricesimvm verò caput persequitur, vt primus motus-terræ fundamentum alterius fuerit, vtq; non solum iis qui sub Mose vixerunt, Deū Patrem prædicando profuerit, sed & qui tempore Gratiæ. Postquam enim effecit, vt Deus hominum Pater crederetur: mox etiam quicumque in Deo fiduciam collocaret, meritò *Dei filius* appellatur. Vnde patefacta ianua, & via aperta est ad incarnationem cognoscendam. Quam etiam ob caussam dum Filium secundus ille terræ-motus prædicaret (quod iam consuetum esset hanc vocem de meris quoque hominibus vsurpare) non sic auditores turbabat prioris Testamenti vsu mitigatis auribus, vt non amplius sic vocis huius occasione insanierint; quemadmodum insaniuissent, nisi vsitata illis per vetus Testamentum esse cœpisset. Quem enim ad modum sub lege Filij aut Spiritus aperta promulgatio, ob eas, quas antea caussas diximus, noxia [illegible]re videbatur iis, qui adhuc cicatrices inflicti a Deorum multitudine vulneris gerebant,

Sonivs.

Sic certe Patrem vel Spiritum sanctum incarnari, vmbráque tegi, & latendi accipere facultatem; vt in Filio factum) impossibile fuisset. Nam si tum quoque, cum Filij appellatio eo minus esset, atque vsu trita, ipsum tamen Filium carne indutum, quia *Dei Filium* (quod erat) sese ipsum dixit, *a* ex editiori loco præcipitare, & *b* alapis excipere, ac tandem cruci furiose affigere aggressi sunt, quod non fecissent & ipsi, & discipuli, [solam] serui videntes formam, si incarnatus dixisset, *Ego sum Pater*, vel *Spiritus sanctus*? Ergo diuinitus, & supra quam dici ac cogitari possit, vniuersa mundi gubernatio vnà cum hominum salute procurata est.

a Luc 4.29. b Marc 14. 65. & Ioann. 19.1.

Attamen mox ab initio Verbum incarnatum non est, cum aliis de caussis, tum idcirco quòd non oporteret statim maximum medicamentum morbidis afferre, sed quæ vim haberent paulatim morbum abigendi. Ad hæc, ab initio Verbum incarnatum, non modo quantam in fine temporum, aduentu suo vtilitatem [non] præbuisset, sed incitamentum potius idololatris ad errorem iudicatum fuisset. Nam si cum Græci rerum potirentur, similibus affectionibus obnoxios homines tam facile in Dei euehebant dignitatem, quomodo scientes in carne Verbum apparens, tanquam Deum celebrari, non statim inde fictorum a se Deorum exempla peterent, istique, qui conarentur ab hoc errore auellere, non promptissime exprobrarent, illos ipsos, qui reprehenderent, hominem æque pro Deo prędicare ac venerari. Propterea enim quo tempore Græci Deos fabricarent, Patris quoque vnitas prædicata est. [*c* Ne item dicerent: Si distulisset, suis se viribus humanum genus saluare potuisset, atque ita summa gratia, fuisset ingratis summum ingrati animi vitium. Et si nihil etiam ab initio venisset, salutis loco contentionum amantes homines, sic rursum dubitare: *Cur non in fine*: sed in principio: aut, cur non in medio temporum cursu, *sed in principio Verbum incarnatum est*. Ita in se mutuo quæstiones secundum triplicem temporum differentiam torquentes.] Oportebat itaque primum illa euacuari, & ea quidem prædicatione, quæ Patrem solum annuntiaret: Deindeque Deorum effingendorum errore è memoria sublato, verum Deum in carne manifestari. Sic igitur se habet hæc de Verbi in temporis plenitudine incarnatione ratiocinatio. Et quemadmodum primus ille terræmotus per contrarias rationes Deorum multitudini medicinam fecit, dum personarum discrimen texit, ita in nouissimis quoque temporibus, cùm Iudaica opinio, in vnam personam lege ac tempore corroborata, Deorum multitudinem profligasset, & diuinitus tunc Dei Filius ac benigne carnem assumpsit, & Trinitatis mysterium paulatim detexit.

c Hæc vncis inclusa verba in duobus duntaxat MSS. legebantur.

[XXXI.] Addit istis sapienter omnino Saluatorem, verbis quidem humilibus vtendo, diuinitatis abscondisse radiũ, sed per illius opera effecisse, vt omnipotẽtis virtutis maiestas effulgeret, ac per hęc eadẽ prędicari videretur. Atq; hinc etiam ait, dicebat: *Verba quæ ego loquor, a me ipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera.* d *Credite mihi, quia ego in Patre,*

Ioan 14.10. d Vulg. Non creditis

ἤπου δὴ καὶ τὸ σαρκωθῆναι μὲν τὸν πατέρα ἢ τὸ πνεῦμα, συνεσκιάσθαι δὲ καὶ λαβεῖν ἰσχὺν εἰς τὸ λαθεῖν, ὃν τρόπον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ, ἀδύνατον ἦν. εἰ γὰρ καὶ κοινῆς οὔσης καὶ τετριμμένης τῆς τοῦ υἱοῦ προσηγορίας, ὅμως τὸν υἱὸν σάρκα λαβόντα, ὅτι θεοῦ υἱὸν (ὅπερ ἦν) ἔλεγεν ἑαυτόν, καὶ κρημνοῖς ἐπεχείρησαν καὶ ῥαπίσμασι λαβεῖν, καὶ τὸ τελευταῖον σταυρῷ ἀναρτῆσαι ἐπεχείρησαν· τί οὐκ ἂν ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μαθηταί, δούλου μορφὴν ὁρῶντες, εἰ ὁ σαρκωθεὶς ἔλεγεν, ἐγώ εἰμι ὁ πατήρ, ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὥστε τὸ πᾶν τῆς οἰκονομίας θεοπρεπῶς τε καὶ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν διαπεπραγμάτευται, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀπειργάσατο.

Κατ' ἀρχὰς μὲν τοι ὁ λόγος οὐ σεσάρκωται, καὶ δι' ἄλλας μὲν αἰτίας, καὶ διότι οὐκ ἔδει εὐθὺς τὸ μέγιστον τῶν φαρμάκων τοῖς νοσοῦσι προσενεγκεῖν, ἀλλὰ τὰ ἔτι ἐλάττω, ἐλαύνειν τὴν νόσον δύναμιν ἔχοντα. ἔτι δὲ καὶ ὅτι κατ' ἀρχὰς * σαρκωθεὶς ὁ λόγος οὐ μόνον παρεῖχεν ἴσην ὥσπερ ἐπὶ τέλει παραγενόμενος τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ πρόσκλησις μᾶλλον τοῖς εἰδωλολάτραις πρὸς τὴν πλάνην ἐνομίζετο. εἰ γὰρ ὅτε παῖδες Ἑλλήνων ἐπίστευσαν τοῖς ὁμοιοπαθέσιν ἀνθρώποις, εἰς τὸ τῶν θεῶν ῥαδίως αὐτοὺς βιβάζειν ἀξίωμα· πῶς ἂν εἰδότες σαρκὶ τὸν λόγον φαινόμενον, καὶ θεὸν ὑμνούμενον, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς πεπλασμένων θεῶν, ἐκεῖθεν εἷλκον τὰ παραδείγματα; καὶ τοὺς μέλλοντας αὐτοὺς τῆς πλάνης ἀποσπᾶν ἀσχέτως, οὐκ ἂν ἀντεπεβάζον, ἄνθρωπον καὶ αὐτοὺς τοὺς αἰτιωμένους θεὸν τὸν ὑμνεῖν καὶ σέβεσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ τότε τῶν Ἑλλήνων ἀνθρώπους θεοποιούντων, καὶ ἡ τοῦ πατρὸς μονὰς ἐκηρύττετο. [c ἵνα μὴ λέγωσιν, εἰ ἀνέμενεν αὐτὸ ἂν ἑαυτὸ τὸ ἀνθρώπινον ἀνεσώσατο, καὶ ἦν ἂν ἡ ἀνυπέρβλητος χάρις τοῖς ἀγνώμοσιν ὑπερβαλλούσης ἀχαριστίας ὑπόθεσις. καὶ εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἦλθεν ἐκώλυε τοῖς ἀντὶ σωτηρίας τὸ φιλόνεικον ζητοῦσι πάλιν διαπορεῖν, διὰ τί μὴ κατὰ τὸ τέλος, ἀλλὰ κατ' ἀρχάς, ἢ διὰ τί μὴ κατὰ τὸ μέσον, ἀλλ' ἐν ἀρχῇ ἐσαρκώθη, καὶ κατ' ἀλλήλων ἐξεπεῖν τὰς ἀπορίας ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν χρόνον τριττῆς διαφορᾶς.] ἐχρῆν οὖν ἐκεῖνα μὲν πρότερον αἰρεθῆναι, ἔδει καταργηθῆναι διὰ τοῦ κηρύγματος, ὃ τὸν πατέρα μόνον κατήγγελλεν· εἶθ' οὕτω λήθη δοθείσης τῆς θεοποιοῦ πλάνης, τὸν ἀληθῆ θεὸν ἐν σαρκὶ φανερωθῆναι. οὕτω μὲν οὖν ὁ λόγος τῆς ἐπ' ἐσχάτῃ τῶν καιρῶν τοῦ λόγου σαρκώσεως. καὶ καθάπερ ὁ πρῶτος σεισμὸς διὰ τῶν ἐναντίων ἰάσατο τὸ πολύθεον, ἐπικρυψάμενος τὴν τῶν ὑποστάσεων διαφοράν· οὕτω καὶ ἐπ' ἐσχάτοις καιροῖς, τῆς Ἰουδαϊκῆς δόξης εἰς ἓν πρόσωπον νόμῳ καὶ χρόνῳ κρατυνθείσης, καὶ περιελούσης τὸ πολύθεον, ὁ υἱὸς τηνικαῦτα θεοπρεπῶς τε καὶ φιλανθρώπως καὶ σάρκα λαμβάνει, καὶ τὸ τῆς τριάδος κατὰ μικρὸν ἀνακαλύπτει μυστήριον. ἐπάγει δὲ τούτοις, ὡς πάνσοφος ὁ σωτὴρ τοῖς μὲν ῥήμασιν ἐταπεινολογεῖτο, καὶ τὴν τῆς θεότητος συνέστελλεν αἴγλην· τοῖς ἔργοις δὲ ταύτης παρεσκεύαζεν ἀστράπτειν καὶ δι' αὐτῶν ἐδόκει κηρύττεσθαι τὸ παντοκρατορικῆς δυνάμεως τὸ ἀξίωμα. διὸ καὶ ἔλεγε, τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα· πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί,

* al. ἐσαρκώθη ὁ λόγος.

καὶ

καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι. διὰ δύο δὲ ταύτας αἰτίας τὸ ταπεινὸν τῶν ῥημάτων ὑπεδέξατο· μίαν μέν, τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων καταπραΰνων φλεγμαίνοντα· δευτέραν δὲ καὶ ἡμῖν ὑποδεῖξαι μὲν ταπεινοφροσύνης ἔργῳ διδάσκων τύπον· καὶ τρίτην, ὅτι ἡ τῶν ῥημάτων λαμπρότης οὐ πάντως ποιεῖ συνεξαστράπτειν καὶ τὰ πράγματα, ἡ δὲ τῶν ἔργων ὑπερφυὴς καὶ θεοπρεπὴς ἐπίδειξις καὶ τῶν ῥημάτων συναναψοῖ τὴν εὐτέλειαν. Ἐπιζητεῖ δὲ καὶ ῥητοῦ τινος * εὐαγγελικοῦ ἀναπτύσσει διάνοιαν τοῦ λέγοντος, τί ἐστιν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ ἔγειρε καὶ περιπάτει; εὐκοπώτερον δέ φησιν εἶναι τὸ πρῶτον ὅτι τὸ μὲν ἀφέωνται, οὐκ ἔχει τὴν τῶν ῥημάτων προφοράν, ὡς ἐξ ἰδίας ἐξουσίας προφερομένην καὶ προστάγματος. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τὸν μὴ ὄντα τῆς ἀφέσεως κύριον, εὐαγγελίσασθαι ταύτην· τὸ δὲ ἔγειρε καὶ περιπάτει, δεσποτικῆς ὅλον προστάξεως * ἤρτηται· ἄλλως τε δὲ καὶ ὅτι τὸ ἔγειρε καὶ περιπάτει, ἀδιάβλητον φέρον ἔργοις τὴν αὐθεντίαν, καὶ τὴν ἄφεσιν συμπεριεῖχεν. ὁ γὰρ δοὺς τὴν χάριν τοῦ βαδίζειν, δηλονότι καὶ τῶν ὑφ᾽ ὧν κατείχετο τῇ νόσῳ, πλημμελημάτων τὴν ἄφεσιν συναπεδίδου. διὰ τοῦ δὲ φιλανθρώπου, καὶ τὴν μάστιγα τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπαγαγεῖν, καὶ τῆς πληγῆς μετὰ τοῦ πταίσματος, τὸν πεπληγότα ἀπαλλάξαι. εἰδὼς δὲ τὸ ἔργον, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων * πιστούμενον, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἀφιέντος ἐπιδεικνύμενον: ἐπάγει [δὲ] ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἑξῆς. ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ ἐπισκιάζεσθαι τὸ μυστήριον τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως, διά τε τὸ γενέσθαι τοῖς ἀκροωμένοις εὐπαράδεκτον, καὶ ἵνα τὸν σκότους τὸν ἄρχοντα λάθῃ. φησὶ γὰρ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, τρία λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρθενίαν Μαρίας, τὴν σύλληψιν τοῦ κυρίου, καὶ τὴν σταύρωσιν. λέγει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς εἰ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ταῦτα εἰπών, ἐπιφέρει, ὡς ἡ μὲν ἀΐδιος καὶ ὑπεράρχιος τριὰς ἀεὶ ἐστὶ καὶ ὡσαύτως τριάς, πατήρ, υἱός, καὶ πνεῦμα ἅγιον· ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὃ νοοῦμεν, ἢ λαλοῦμεν. πᾶν γὰρ ὃ λέγομεν περὶ θεοῦ, ἢ νοοῦμεν, ἐκ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς πραγμάτων τε καὶ ῥημάτων, τὰ περὶ αὐτῆς ἀναλόγως καὶ λέγομεν, καὶ νοοῦμεν. ἰσότιμος δὲ καὶ ἰσοσθενὴς ἡ παναγία τριάς, πάντα πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομοῦσα, καὶ ὅσα θεολογεῖν αὐτὴν * δυνάμεθα, αὐτὴ ταῦτα φιλανθρώπως ἡμῖν χαριζομένη πάλιν προΐεται. διὸ κατ᾽ ἀρχὰς μέν, ὡς εἴρηται, διὰ τὸ πολύθεον ἡ θεία γραφὴ συγκαταβαίνουσα, οὐχ ὡς ἔχει φύσεως ἢ τάξεως ἡ τριάς, ἀλλ᾽ ὡς ἡμῖν εὐπαράδεκτον παραδιδοῦσα, τὸν πατέρα λαμπρῶς καταγγέλλει· εἶτα τὸν υἱὸν κατὰ τὸν δεύτερον σεισμόν, ἐν ᾧ καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ πνεύματος συμπαραλαμβάνομεν, ἡμιτελῆ γε [illegible] αὕτη γὰρ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ τῷ τελευταίῳ σεισμῷ παραγίνεται, τῆς τριάδος ὅλης φανωτέρας ἡμῖν

* al. ἐνδεῖξαι.
* al. εἴρηται.
* al. πιστούμενος.
* Ἀναμαί-μαδια.

Ioan. 14.

& Pater in me est: alioqui propter opera ipsa credite. Duas autem has ob caussas verborum humilitatem adhibuit. Primum quidem ad Iudæorum efferuescentem inuidiam mitigandam. Deinde vero, vt nobis quoque humilitatis exemplum ipso etiam facto exprimeret. Tertio etiam, quia verborum splendor non omnino actiones simul emicare facit, cum tamen naturam excedentium & diuinorum operum patratio, verborum vna secum humilitatem extollat.

Porro hoc loco dicti cuiusdam Euangelici sensum exponit: *Quid est facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua: an dicere, Surge & ambula.* Facilius autem primum esse dicit, quoniam illud, *Dimittuntur*, non eam habet verborum pronuntiationem, quasi ex propria auctoritate proprióque imperio proferretur. Nihil enim prohibet ab illo etiam, qui eius nequaquam sit dominus, remissionem annuntiari. At: *Surge & ambula*: totum à Dominico pendet imperio. Præsertim cum illud *Surge & ambula*, irreprehensibilem rebus ipsis auferendo auctoritatem, ipsam quoque remissionem complectetetur. qui enim ambulandi gratiam donabat, idem nimirum peccatorum etiam, ob quæ morbo ille tenebatur, remissionem conferebat. perhumani enim Domini est, & flagellum peccatoribus inferre, & flagellatum tam à plaga, quam ab ipsomet peccato liberare. Sciens autem opus hoc non remissionem tantum delictorum confirmaturum, sed potestatem quoque remittentis ostensurum, addit: *Vt autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, &c.* Ceterum necesse erat incarnationis dominicæ mysterium velut vmbra tegi: tum vt ab audientibus cupidius acciperetur, tum vt id tenebrarum princeps ignoraret. Nam tria dicimus a Ignatius sæculi huius principem latuisse commemorat: Virginitatem MARIAE, Conceptionem Domini, & cruci affixionem CHRISTI. Affirmat quippe D. Paulus de principibus sæculi huius: *Si cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.*

[XXXII.] Hæc vbi dixit, infert sempiternam ac summam Trinitatem semper esse, & similiter Trinitatem, Patrem nimirum, & Filium, & Spiritum sanctum, sed supra omne, quod aut cogitamus, aut loquimur. Quandocumque enim de Deo loquimur aut cogitamus, ex nostris verbis ac rebus ea quæ ad ipsam Triadem spectant, proportione quadam & dicimus & cogitamus. Sanctissima etenim Trinitas, dignitate ac potentia æqualis, omnia quę ad nostram salutem faciunt prouide operata est: quæque Theologice de ipsa speculari possimus, hæc illa nobis benigne gratificans identidé admittit. Propterea quidem a principio, vt diximus (ob Deorũ scilicet multitudinem) S. Scriptura nobis condescendens, non vt natura aut dignitas Trinitatis se habet, sed quatenus a nobis facilius capi potest eam tradẽdo, perspicuè Patrẽ indicat. In altero deinde terręmotu Filiũ, in quo & Spiritus sanctũ cognitionem, etsi minus perfectã, simul accipimus. Hęc enim in futuro sæculo, & vltimo illo accedit terrę-motu, quo tota nobis Trinitas manifesti*

Matth. 9.
a Epist. p
1. Cor. 2. 8.

Ioan.1.5. apparebit, ac reuelabitur. Etsi enim Spiritus arram habemus, vt *a* vas electionis testatur: nondum tamen ad perfectionem spiritalis status peruenimus. Ipsum etenim arræ nomen signum quidem perfecti doni est: at non ipsum donum. Idem etiam *b* alibi pignus futuræ hæreditatis esse Spiritum prædicat, & primitias æternorum bonorum. Quare perfectionem Spiritus nonnisi post redemptionem corporis suscipimus.

a 2. Cor. 1. 22.
b Ephes. 1. 14. Rom. 8. 23.

Iam quando qui apud homines cum *Pater*, tum *Filius* dicitur, per coniugij societatem declaratur atque cognoscitur: propterea præsentis vitæ duos terræ-motus, alterum pertinere ad Patrem: alterum ad Filium, vaticinia tradunt. Rursus cum Spiritus sanctus, etiam vt apud nos est, corporum transcendat crassitudinem, merito vbi cessauerint coniugia, excelsior illa & illustrior vita (vita hæc resurrectionis est, *In resurrectione enim* c *neque nubent neque nubentur,*) propriè attribuatur Spiritui. Illius autem vitæ tempore, in qua patres filios progenerant, Deum Patrem ordine Filio præpositum cognosci oportebat, non quod Trinitas ordinem aliquem exigeret: (Quis enim ibi ordo sit, vbi æqualitas immutabilis viget?) sed quod per eum ordinem, qui in ipsa excepta dispositione est, a liberis parentes honorari hortaretur. Spiritus quoque dignitatem sacra Scriptura extollens, vniuersam Trinitatem *Spiritus* nomine appellat. Quale illud: d *Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Hoc item: *Omne* e *peccatum remittetur hominibus: ei autem qui blasphemauerit in Spiritum sanctum, non remittetur:* de tota diuinitate acceptum, cum prædicto scopo quadrat. Illa quoque per speculum & in ænigmate cognitio supernaturalis in Triade deitatis, per Spiritum nobis in futuro perficitur. Sic enim hic motus ad Spiritum sanctum, quemadmodum duorum præcedentium alter ad Patrem, alter ad Filium refertur. Qui autem ordine primus est terræ-motus, extremus idem dignitate & vtilitatis magnitudine est. Manifestam enim gratiam multo esse lege [antiqua] maiorem & vtiliorem. Verum & secundus minor est tertio. Siquidem *nunc* f *videmus per speculum & in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* Quare etiam, g *cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Et considera [quæso] diuinæ operantis prouidentiæ sapientissimam & æqualem trutinam. Videbatur Pater priscis illis præcipuam dignitatem obtinere: rursúmque Filius in noua lege quibusdam minorem, at multis æqualem: Spiritus verò sanctus multis minorem, paucis æqualem. Vt igitur ex hominum opinione orta inæqualitas ad æqualitatem reduceretur, primus ille terræ-motus, qui Patri attributus est, minorem dignitatem habuit: secundus dein, qui Filij erat, illo maiorem: tertiúsque Spiritus sancti, vtroque excellentiorem. Ita clare perspicias, quomodo quæ in hominum est opinione inæqualitas, per trium temporum inæqualitatem, in admirandam ac stabilem æqualitatem coierit.

c Matt. 22. 30.
d Ioan. 4. 24.
e Matth. 12. 31. Marc. 3. 29. Luc. 12. 10.
f 1. Cor. 13. 12.
g Ibid. v. 10.

ἐμφανιζομένης τε καὶ ἀνακαλυπτομένης. εἰ γὰρ καὶ τοῦ πνεύματος τὸν ἀρραβῶνα, ὡς τὸ τῆς ἐκλογῆς ἐπιμαρτύρεται σκεῦος, ἔχομεν· ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τελειότητα τῆς πνευματικῆς ἐφθάσαμεν καταστάσεως. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀρραβῶνος ὄνομα, σύμβολον μὲν ὅτι τοῦ τελείου δώρου, οὐ μὴν αὐτό γε τὸ δῶρον. καὶ πολλαχοῦ ἀρραβῶνα τῆς μελλούσης κληρονομίας τὸ πνεῦμα ὑμνεῖ, καὶ ἀπαρχὴν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. ὥστε τὴν τελειότητα τοῦ πνεύματος, μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος, ὑποδεχόμεθα. ἐπειδὴ δὲ ὁ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἔθος λεγόμενος καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς, κοινωνίᾳ γάμου ἀναφαίνεται καὶ γνωρίζεται· διὰ τοῦτο τοῦ παρόντος βίου τοὺς δύο σεισμοὺς, τὸν μὲν πρότερον ἀνήκειν τῷ πατρὶ, τῷ υἱῷ δὲ τὸν δεύτερον, τὰ λόγια παραδίδωσι. πάλιν ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ παρ' ἡμῖν σωμάτων ὑπερβαίνει παχύτητα, εἰκότως ὁ τῶν γάμων πεπαυμένων ὑπερκύπτων τε καὶ ἀναλάμπων βίος (οὗτος δὲ ὁ τῆς ἀναστάσεώς ἐστιν· ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε * γαμίσκονται) οἰκείως ἂν ἀφορισθείη τῷ πνεύματι. ἔδει δὲ τὸν βίον, ἐν ᾧ πατέρες παῖδας φύουσι, τὸν θεὸν καὶ πατέρα προτεταγμένον γινώσκεσθαι τοῦ υἱοῦ, οὐ τῆς τριάδος τὴν τάξιν ἀπαιτούσης. ποῦ γὰρ τάξις, ἔνθα τὸ ἴσον ἀπαράλλακτον; ἀλλὰ διὰ τῆς ἐν αὐτῇ κατ' οἰκονομίαν τάξεως τοὺς πατέρας τιμᾶσθαι παρὰ τῶν παίδων παραινούσης. καὶ τὸ ἀξίωμα δὲ τοῦ πνεύματος ἡ ἱερὰ ἐπαίρουσα γραφὴ, ὅλην τὴν τριάδα τῇ τοῦ πνεύματος ὀνομάζει φωνῇ. ὡς τὸ πνεῦμα ὁ θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. καὶ τὸ, πᾶσα ἁμαρτία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, τῷ δὲ βλασφημοῦντι εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἀφεθήσεται· ἐπὶ τῆς θεότητος ὅλης ἐκληφθὲν, σύμφωνον ἂν εἴη τῷ προειρημένῳ σκοπῷ. καὶ ἡ ἐν ἐσόπτρῳ δὲ γνῶσις, καὶ ἡ ἐν * αἰνίγματι τῆς ὑπερφυοῦς ἐν τριάδι θεότητος, εἰς τὸ τέλειον διὰ τοῦ πνεύματος ἡμῖν ἀποκαθίσταται κατὰ τὸν μέλλοντα. καὶ γὰρ * οὕτως τῷ παναγίῳ πνεύματι, ὥσπερ τῶν πρὸ αὐτοῦ δύο σεισμῶν, ὁ μὲν τῷ πατρὶ, ὁ δὲ τῷ υἱῷ ἀναφέρεται. ἔστι δὲ δηλονότι ὁ μὲν τῇ τάξει πρῶτος σεισμὸς, ἔσχατος τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῷ τῆς ὠφελείας μεγέθει. δῆλον γὰρ ὡς ἡ χάρις πολλῷ τοῦ νόμου μείζων τε καὶ λυσιτελεστέρα. ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος ἐλάττων τοῦ τρίτου. εἴ γε νῦν μὲν ἐν ἐσόπτρῳ βλέπομεν, καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. διὸ καὶ, ὅταν ἔλθῃ τὸ τέλειον, καταργηθήσεται τὸ ἐκ μέρους. καὶ σκόπει τῆς θεουργοῦ προνοίας τὸν πάνσοφόν τε καὶ ἀρρεπῆ ζυγόν. ὁ πατὴρ ἐδόκει τοῖς πάλαι τὸ μεῖζον ἔχειν· ὁ υἱὸς δὲ πάλιν κατὰ τὴν νέαν * ἐνίοις μὲν τὸ ἔλαττον, τοῖς πολλοῖς δὲ τὸ ἴσον· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα τοῖς πολλοῖς μὲν τὸ ἔλαττον, ὀλίγοις δὲ τὸ ἴσον. ἵνα οὖν τὸ ἄνισον τὸ ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὑπολήψεως εἰς ἰσότητα ἐπαναχθῇ, ὁ μὲν πρότερος σεισμὸς, ὃς ἀφωρίσθη τῷ πατρὶ, τὸ ἔλαττον ἔχει· ὁ δὲ δεύτερος, ὃς ἦν τοῦ υἱοῦ, τὸ ἐκείνου μεῖζον, καὶ ὁ τοῦ πνεύματος ἀμφοῖν ὑπερέχει. καὶ ὅρα σαφῶς, ὅπως ἡ ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων δόξαις ἀνισότης, * καὶ τῆς τῶν τριῶν καιρῶν ἀνισότητος εἰς * ἀρρεπεστάτην τε καὶ θαυμασίαν συνεβιβάσθη ἰσότητα.

* al. ἐκγαμίζονται.
* al. αἰνίγμασι.
* al. οὕτω.
* al. ἐνίοις.
* al. διὰ τῆς.
* al. [illegible]

τῆς τρια-

τῆς τριαδικῆς θεαρχίας, ὥσπερ αὐγήν τινα παραδεξαμένην καὶ ἔλλαμψιν. ὅτι δὲ ἡ ἐν τριάδι τάξις τὴν τῶν πολλῶν οἰκονομίαν στοχάζεται, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ἐκείνης καὶ ἀρρήτου βλαστάνει φύσεως· ὁ τῶν ἀπορρήτων μύστης διδάσκει, ὃς καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα θεολήπτον μύησιν ἔσχεν, ἐνίοτε τοῦ πατρὸς προτάττειν· διαιρέσεις γὰρ χαρισμάτων εἰσί, καὶ τὸ αὐτό, φησί, πνεῦμα· διαιρέσεις δὲ διακονιῶν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων, καὶ ὁ αὐτὸς θεός. καὶ πρὸς Γαλάτας, Παῦλος ὁ ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρός. ὥστε τὸ προτάττεσθαι καὶ ὑποτάττεσθαι τῆς θεαρχικῆς τριάδος, καὶ πᾶσαν τάξιν καὶ πάντα λόγον ὑπερεχούσης, ὀνόματα, οὐχ εἱρμόν τινα φυσικὸν διασώζει τάξεως, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν ἀκροατῶν σωτηρίαν οἰκονομεῖται καὶ διαποικίλλεται. ταῦτα μὲν ὁ κλεινός τε καὶ τῶν θείων μαθημάτων διάπυρος ἐραστής, κατὰ τὸ τριακοστὸν πρῶτον καὶ δεύτερον κεφάλαιον φιλοπονησάμενος, ἐπραγματεύσατο. ἐν δὲ τῷ ἑξῆς κεφαλαίῳ αἰτίας τίθησι, δι' ἃς ἡ παλαιὰ καὶ νέα διαθήκη τὸ δυσληπτόν τε καὶ δυσερμήνευτον περιβάλλεται· εἰ καὶ μᾶλλον μὲν ἡ παλαιά, ἧττον δὲ τὰ τῆς χάριτος. ἐπὶ μὲν τοῦ μωσαϊκοῦ γράμματός φησιν, ὅτι ἐπεὶ τύπος ἦν καὶ σκιὰ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, εἰκότως ὡς ἐν σκιᾷ τε καὶ τύπῳ καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ * ῥήματα, καὶ τὴν τῶν ῥημάτων συνθήκην περιβάλλεται, δι' ὧν κρατύνει ἡ ἀσάφεια. πλήν γε κατὰ τὰς διπλᾶς τῆς νομοθεσίας πλάκας διπλῆν καὶ τὴν χρείαν παρέχεται· τοῖς μὲν ἀναβεβηκόσι τὸν νοῦν, τὴν αἴγλην ἔσωθεν ἀπαστράπτουσα τὴν τοῦ πνεύματος, τοὺς δὲ παχυτέρους ψυχαγωγοῦσα τῇ σκιαγραφίᾳ τοῦ γράμματος. ἐκρύπτετο δὲ τὰ μέλλοντα ἀγαθά, ὧν ἡ τῆς τριάδος γνῶσις τὸ κεφάλαιον, δι' ἃς αἰτίας πολλάκις ἀποδεδώκαμεν· λέγω δὲ διά τε τῶν ἀκροατῶν τὸ ἀσθενές, καὶ διὰ τὸ λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους, καὶ τρίτον, ἵνα ἐκ μέσου παντελῶς ἀρθῇ τὸ πολύθεον, μηδεμιᾶς προφάσεως τοῖς πεπλανημένοις τε καὶ ἀμαθέσιν ἐκ τοῦ τὴν τριάδα κηρύττεσθαι σαφῶς, καὶ χωρὶς παρακαλυμμάτων, ὑπολειπομένης πρὸς πλάνην. καὶ ἔοικε τὰ ἱερὰ γράμματα χρυσίτιδι γῇ, ἥτις οὐ πᾶσιν, οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς φιλοπόνως καὶ ἐπιστημόνως μεταλλεύουσι, τό τε χρυσίον δόκιμον, καὶ τὸ κέρδος τῶν πόνων μεῖζον παρέχεται. ὥσπερ οὖν τὴν πενίαν οὐκ ἀποδιδράσκει, ὅστις τὴν μεταλλικὴν ψάμμον ἐν ὡραϊσμῷ ἢ παιδιᾷ, ἢ κατὰ μυκτηρισμὸν ἐπαφώμενος, οὐδὲν ἢ φιλοπονῶν, οὐδ' ἀνιχνεύων τὸ ὑπὸ ταύτης κρυπτόμενον· οὕτως οὐκ ἂν ἀγνοίας ἀπαλλαγείη, * οὐδὲ τῆς ἐχούσης τῆς ῥαθυμίας αἰτιάσεως, ὁ τῷ γράμματι μόνῳ προσεφεδρεύων, τὸν ἐν αὐτῷ θησαυρὸν οὐκ ἀνερευνῶν, οὐδὲ τὸ ἐν βάθει κέρδος τῶν νοημάτων ἀναλεξάμενος. καίτοι γε αὐτὸ τὸ κεκρύφθαι τὰ θεῖα νοήματα, τὸ τιμιώτατον αὐτῶν γε καὶ ὑψηλὸν ἐπιμαρτυρεῖ· καὶ πόθον ἐγκεντρίζει μᾶλλον ζητήσεως ταῖς ψυχαῖς, ὅσαι πρὸ τῆς ῥᾳστώνης τὸ θεοφιλές τε καὶ φιλόπονον ἔμπροσθεν ἄγουσι.

* ἴσ. [illegible]

* al. [illegible]

Trinitatis maiestate veluti splendorem quendam ac lucem accipiente. Quod vero qui in Trinitate est ordo, vulgi duntaxat ordinationem spectet, non autem ex ineffabili & supernaturali natura promanet, arcanorum ille mysta docet, qui diuinitus eam institutionem accepit, vt Filium & Spiritum quandoque ante Patrem locaret. a *Diuisiones enim gratiarum sunt*, inquit, *idem autem Spiritus: Diuisiones ministrationum, & idem Dominus: & diuisiones operationum, idemque Deus*: Ad Galatas quoque scribens: b *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per homines, sed per* IESVM CHRISTVM, & *Deum Patrem*. Quare quod diuinæ Trinitatis, quæ omnem & ordinem & sermonem excedit, nomina, modo præponantur, modo postponantur: non id seriem aliquam naturalem tuetur, sed ad auditorum salutem varie accommodatur. Hæc vero inclytus ardensque diuinarum disciplinarum amator tricesimo primo capite & altero studiose laborando pertractauit.

IOBIVS.

a 1. Cor. 12. 4.

b Galat. 1. 1.

XXXIII. Proximo dehinc capite caussas reddit, cur tam nouum quam vetus Testamentum intellectu atque explanatu difficilibus locis intertextum sit. Etsi vetus Testamentum plus, minus vero nouum huiusmodi difficultatum habeat. Et super Mosaico quidem scripto affirmat, quandoquidem typus illa erant & vmbra futurorum bonorum, merito vt in typo atque vmbra cum verba tum verborum compositionem eiusmodi proferre, per quæ cresceret obscuritas. Quanquam hæc in duplicibus legis tabulis, geminam quoque vtilitatem præbeant, cum & iis qui mente altius ascenderunt, interius suum spiritus lumen veluti effulminant, & crassiores litteræ obumbratione delectant.

Abscondebantur autem futura bona, in quibus cognitio Trinitatis caput est, ob eas [maxime] caussas, quas iam sæpenumero tradidimus. Propter audientium imbecillitatem, inquam, vtque tenebrarum principem laterent: ac tertio etiam, vt e medio penitus tolleretur multorum Deorum cultus, cum nullus [deinceps] errantibus atque imperitioribus erroris sui prætextus relinqueretur ex clara & minimè velata Trinitatis prædicatione. Vt sacræ litteræ non dissimiles aureæ terræ videantur, quæ non omnibus neque vulgaribus, sed laboriose tantum ac scienter perscrutantibus, aurum probatum, & lucrum labore maius præbet. Quemadmodum itaque paupertatem non euadit, qui fossilem arenam ornamenti, ludi, aut ioci caussa tractans, nullum interea studium adhibet, vt quod sub ea absconditum latet inuestiget: sic neque ignorantiam, neque negligentiæ reprehensionem euadere queat, qui soli litteræ adhærescens, thesaurum in ipsa reconditum non scrutetur, neque latentē in eius fundo sensuum vtilitatem colligere studeat. Et certe hoc ipsum quod diuini sensus abstrusi lateant, pretium eorum maximum & sublimitatem indicat: ac maius simul inquirendi desiderium iis infigit animis, qui Dei & laboris amorem inertiæ anteponunt.

Iosius.

Iudæorum insuper improbitas, & in rebus quæ minime attingendę essent audacia, obscuritatis est in veteri Testamento nonnulla caussa. Ne enim quæ manifesta essent de Christo atque aperta Scripturarum testimonia circumciderent & obliterarent, ideo adumbrate ea promuntur. Tertio etiam ne diuinarum præceptionum contemtrix Iudæorum natio, si clare didicissent vniuersam aliquando legem præterfluxuram: atque in aliam reipubl. formam, quæ apud ipsos in honore ac pretio erant, transitura: magis etiam ad contemptum præceptorum Dei, ex ipsa hac clara cognitione traherentur. Quid enim amare attinet me, quod mox dissoluetur, & cuius non ita multo post nulla erit vtilitas? Propterea nimirum hæc obscuritate atque percipiendi difficultate inuoluuntur. Nam si absque vlla caussa millies à præceptis Dei defecerunt Iudæi, cum neque de eorum mutatione quidquam cognitum haberent, vt neque quod imperfecta & alterius politiæ figura essent atque vmbræ: quid tandem (putas) non egissent, si tradita ipsis mandata tandem soluenda atque mutanda e Scripturis clarius cognouissent? Alioquin & illa disciplinas tradendi lex vbique obtinebat, vt qui recenter primis elementis imbuerentur, ad perfectionis vsque tempus perfectiora quæque celarentur: sed rudioribus dumtaxat præceptis discipuli ad perfectiorum cognitionem percipiendam præpararentur.

Præter hæc autem etiam naturam ita gubernari, & opera sua regere videmus. Prima enim sementis atque semina perfectam in se speciē clare nequaquam ostendunt: sed eius tantùm rationes abditas continent: vt granum spica non est, etsi in se spicæ rationem tegit. Eadem naturæ series in aliis quoque fructibus ac seminibus cognoscitur. Qualem & lex vetus fere rationem cum gratia seruat. Nam quæ gratia perficit, iacti per legem seminis seges habetur. Quibus igitur de caussis obscuritatem adsumpserit lex Mosaica, vtcumque iam dictum.

Nunc quod gratiæ quoque lex obscurior, & non ita cuilibet perspicua sit, auditorum recens adhuc institutio, mentisque imbecillitas in caussa est. Vnde & vas electionis: *a Lac*, inquit, *vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis.* Quemadmodum autem minus conueniens cibus omnis accipienti noxius: sic & scientia, tametsi verissima proponat, nullam imperfectis vtilitatem adfert. Etsi enim nouum quam vetus Testamentum clarius fidei mysterium exponat: cùm tamen principij aliquam ac seminis rationem obtineat, etiam hac ratione ad eam quæ nunc innouata est reipubl. formam, non statim initiatis, sed sensim ac iuxta proficientium gradus, quæ perfectiora sunt, manifestat. Canibus præterea (hoc est, aduersariis & oblatrantibus, ne temerè ac sine ratione proijcias sancta, aut *b margaritas ante porcos,* quibus nimirum vita voluptatū cœnum, Dominicum, & quod docendi regulam statuat, pręceptum est. Sanctificans item sacrificium *Mysterium* dici solet: mysterium autem commune non est, neque facile profanis adeúdum.

a 1.Cor.3.2.

b Matth.7.6.

καὶ τὸ κακοῦργον δὲ τῶν ἰουδαίων, καὶ τολμηρὸν περὶ τὰ ἀτόλμητα, τῆς κατὰ τὴν παλαιὰν ἀσαφείας αἴτιον. ἵνα γὰρ μὴ τὰς περὶ χριστοῦ μαρτυρίας τὰς περιφανεῖς καὶ καταδήλους ἔχουσας τῶν γραφῶν περικόψωσι καὶ ἐξαφανίσωσι, διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ συνεσκιασμένου ταῦτα προάγεται. καὶ τρίτον, ὅτι ὀλίγωρος ὢν καὶ τῶν θείων προσταγμάτων καταφρονητὴς ὁ τῶν ἰουδαίων λαός· ἵνα μὴ μαθόντες σαφῶς, ὡς τὰ τοῦ νόμου πάντα ῥυήσεται, εἰς ἑτέραν δὲ πολιτείαν, ἃ παρ᾽ αὐτοῖς ἐστὶ τίμιά τε καὶ σπουδαζόμενα, μεταστήσονται· ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐμφανοῦς ἐπιγνώσεως, πλέον τὸ πρὸς τὴν ὑπερόψιαν ὑπαχθῆ τῶν προσταγμάτων. τί γάρ με δεῖ στέργειν ἃ μετὰ μικρὸν λυθήσεται, καὶ ὧν οὐ μετὰ βραχὺ τὸ ἀνόνητον; διὰ τοῦτο τῇ ἀσαφείᾳ ταῦτα καὶ τῷ δυσλήπτῳ περικαλύπτεται. εἰ γὰρ καὶ χωρὶς προφάσεως μυριάκις τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων ἀπέστησαν, μήτε μετάστασιν αὐτῶν ἐγνωκότες, μήτε ὅτι τὸ ἀτελὲς ἔχουσι, μήτε ὅτι πολιτείας ἑτέρας εἰσὶ τύποι καὶ σκιάσματα: τί οὐκ ἂν ἔδρασαν, εἰ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων σαφῶς τὴν οἰκείαν λύσιν καὶ μετάθεσιν * ἐμάνθανον; ἄλλως δὲ καὶ νόμος πανταχοῦ κρατῶν διδασκαλίας, τοῖς ἄρτι στοιχειουμένοις τὰ τελεώτερα μέχρι καιροῦ τῆς τελειώσεως συγκαλύπτεσθαι, εἰσαγωγικοῖς δὲ παιδεύμασι τὸν μαθητὴν προπαρασκευάζειν, πρὸς τὴν τῶν τελεωτέρων κατανόησιν. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις, καὶ τὴν φύσιν οὕτως οἰακιζομένην τε, καὶ τὰ οἰκεῖα ἔργα ῥυθμίζουσαν, ὁρῶμεν. αἱ γὰρ πρῶται καταβολαί, καὶ τὰ σπέρματα, τὸ μὲν τέλειον εἶδος ἐν ἑαυτοῖς ἐμφανῶς οὐ δεικνύουσι: τούτου δὲ τοὺς λόγους ἐγκεκρυμμένους φέρουσιν· οἷον, ὁ κόκκος στάχυς μὲν οὐκ ἔστιν· ἐν ἑαυτῷ δὲ κρύπτει τὸν λόγον τοῦ στάχυος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ καρπῶν καὶ σπερμάτων, ὁ αὐτὸς τῆς φύσεως εἱρμὸς ἐπιγινώσκεται. τοιοῦτον δή τινα καὶ ὁ νόμος πρὸς τὴν χάριν διασώζει λόγον. ἃ γὰρ ἡ χάρις ἐτελείωσε, τῶν νομικῶν σπερμάτων ἐστὶ τῆς καταβολῆς τὰ γεώργια. δι᾽ ἃ μὲν οὖν τὴν ἀσάφειαν ἡ μωσαϊκὴ νομοθεσία ὑπέδυ, μετρίως εἴρηται. καὶ τῆς χάριτος δὲ τὸ ἀσαφὲς καὶ οὐ πάντη ἐπίδηλον * τὸ νεοκατήχητον αἴτιον ἔχει τῶν ἀκροατῶν, καὶ τῆς διανοίας τὴν ἀσθένειαν. διὸ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, γάλα, φησὶν, ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα: οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. ὥσπερ δὲ πᾶσα τροφὴ ἀκατάλληλος, βλαβερὰ τῷ μεταλαβόντι: οὕτω καὶ γνῶσις, κἂν τὸ πάνυ ἀληθέστατον ᾖ, προβάλλουσα, τοῖς ἀτελέσιν ἀσύμφορος. εἰ γὰρ καὶ τῆς παλαιᾶς ἡ νέα τηλαυγέστερον ἐκδιηγεῖται τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον: ἀλλ᾽ οὖν ὡς ἀρχῆς καὶ σπέρματος λόγον ἐπέχουσα, καὶ αὐτὴ πρὸς τὴν ἤδη πολιτείαν ἐγχειριζομένην, οὐκ εὐθὺς τοῖς μυουμένοις, ἀλλὰ κατὰ προκοπὴν ἀποκαλύπτει τὰ τέλεια. ἔτι δὲ καὶ τοῖς κυσὶ, τουτέστι, τοῖς ἀντικειμένοις καὶ καθυλακτοῦσι, εἰκῇ προπετῶς καὶ ἀφιλοσόφως ῥίπτειν τὰ ἅγια, οὐδὲ τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, οἷς ὁ βίος ὁ τῶν ἡδονῶν βόρβορος, δεσποτικὸν ὑπάρχει καὶ τὴν διδασκαλίαν κατευθῦνον πρόσταγμα. αὐτὸ δὲ τῶν εἰρημένων: καὶ ἡ ἁγιοποιὸς τελετὴ, μυστήριον ὀνομάζεται: τὸ δὲ μυστήριον οὐ κοινὸν, οὐδὲ τοῖς βεβήλοις εὐεπίβατον.

* al. αἰσθόμενοι.

* al. τὸ νῦν κατέχον.

ἐπὶ μὴν καὶ τὰ ἅγια νοερῶς μὲν τοῖς τε σεραφὶμ καὶ χερουβὶμ, ὑλικῶς δὲ καταπετάσμασι, καὶ πτέρυξι, καὶ πύλαις, καὶ κλείθροις περιτειχίζεται. οὕτω γοῦν χρὴ καὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν γραφὴν τοῖς μὲν βεβήλοις περικαλύπτεσθαι, ἵνα μὴ τὰ ἅγια ἐξυβρίζοιτο· τοῖς δὲ μεμυημένοις καὶ πιστοῖς ἀνακαλύπτεσθαι. ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ ῥᾷον εἰς κτῆσιν, οὐχ ὥσπερ τὸ πόνῳ* κτηθὲν περισπούδαστον· εὐλόγως τὸ ἱερὸν χρῆμα τοῖς μὲν ῥᾳθύμοις τὸν θησαυρὸν ἀποκρύπτεται, τοῖς δὲ φιλοπόνοις χαρίζεται. ἀλλὰ καὶ ἱδρῶσι πάντα τὰ τίμια, καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς κτῆσιν ἀφικνεῖται καὶ ἀπόλαυσιν· ἡ δὲ κακία ῥᾷστα καὶ πᾶσι πρόχειρος. καὶ τὸ μὲν πόνῳ κατορθωθὲν, μᾶλλον ποθεῖται· ὃ δὲ ῥᾳδίως λαμβάνεται, καὶ ῥᾳδίως ἀποβάλλεται, καὶ πρὸς τὸ καταφρονεῖσθαι μᾶλλον ἢ ποθεῖσθαι καταστρέφεται. διὸ καὶ ὁ Ἀδὰμ ἄνευ ἄθλων καὶ καμάτων ὁμιλίας ἀξιούμενος θείας, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν· ῥᾳδίως ὧν ἀπήλαυεν ἐξωλίσθησε· καὶ ἐπειδὴ τὸν ἄλυπον καὶ ἄμοχθον βίον, βαράθρου πρόξενον ἑαυτῷ κατεσκεύασεν· ὁ πάνσοφος ἰατρὸς τοῖς ἐναντίοις φαρμάκοις ἐξιᾶται τὸ νόσημα, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου καὶ τὸν σωματικὸν ἄρτον φαγεῖν νομοθετούμενος, καὶ ὅσοις ὁ πνευματικὸς ἔρως πνευματικὴν παρατίθησι τράπεζαν. ἄνευ δὲ τῶν εἰρημένων, εἰ πάντως ἦν καὶ χωρὶς καμάτων τῆς κατὰ τὴν γραφὴν θεωρίας ἡ κατάληψις· ποῦ τῶν ἐπαγρυπνούντων ταύτῃ καὶ ἐπαγωνιζομένων τὰ ἔπαθλα; ἢ τίς ἂν προσεποιεῖτο τῆς ταύτης φιλοπονίας, οὐδὲν ἔλαττον ἐχόντων τῶν ῥᾳθύμως αὐτῆς ἁπτομένων; ὥστε διὰ τῶν εἰρημένων δίκαιόν τε ἅμα καὶ λυσιτελὲς ἀνεφάνη, τὸ μὴ ἀναπλοῦσθαι μᾶλλον, μηδ᾽ ἀπαραφυλάκτως ἐρρίφθαι, ἢ τὰ κοινὰ προκεῖσθαι πᾶσι, καὶ τοῖς ἀναξίοις, τῆς γραφῆς τὰ νοήματα. διὰ μὲν δὴ τὰ εἰρημένα, τῶν μὲν φιλοπόνων, καὶ ἀξίων τῆς κατὰ γνῶσιν πνευματικῆς χάριτος οὐδείς, οὐκ ἄν τις αἰτιάσαιτο τῆς γραφῆς τὴν ἀσάφειαν· ὁ δὲ ῥᾴθυμος, καὶ ἀναπεπτωκὼς, τί δήποτε μὴ καταλαμβάνων δυσχεραίνοι τι; εἰ μὲν γὰρ σπουδῆς ἀξίαν τὴν τῶν θείων γνῶσιν ἡγεῖται, τί μὴ σπουδάζει ἀξίως τὰ τίμια; εἰ δὲ πρὸς ἀρετὴν μηδὲν ἀναγκαῖον ταύτην ἔχουσαν, τί καὶ δυσχεραίνει μηδὲν ζημιούμενος; ἢ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀσαφείας παραλαμβάνοι τις ζητῶν μαθεῖν τὴν διάνοιαν; ἔστι γὰρ τοῖς βουλομένοις ἃ μὴ ζητοῦσιν οὐ χαλεπὸν μαθεῖν. πολλῶν γὰρ ἁγίων ἀνδρῶν ἱερῶν πόνοι ἀναπτύσσουσί τε καὶ ἐξαπλοῦσι τὰ θεόπνευστα λόγια, εἰς ἃ μεταλαχεῖν τις προαιρούμενος, οὐκ ἂν ἀτυχήσῃ τοῦ θελήματος. ὃς δ᾽ οὐχ αἱρεῖται, δῆλον ὡς εἰ καὶ πάντων εἴη σαφέστερα, οὐκ ἂν αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφίκετο. ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ ῥηθὲν, εἰσὶν οἳ μηδὲ ἁπλῶς αὐτὰ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν ψιλὰ γινώσκουσι τὰ ὀνόματα· ἀλλ᾽ οὐδὲ τῶν προφητῶν, ἢ τῶν ἄλλων ἱερῶν βίβλων, ὅσα τῆς παλαιᾶς, καὶ ὅσα τῆς νέας, οὐδὲ αὐτὸν τὸν κατάλογον διὰ φωνῆς προφέρειν ἐπίστανται. καὶ ὅτι τί σκοτεινὸν, τί δὲ ἀσαφὲς, τί δὲ χαλεπὸν ὀνομάτων εἰδέναι κατάλογον; ποίας δὲ μελέτης δεῖται; ἀλλὰ τοῖς γε μὴ βουλομένοις οὐδὲ ἐπὶ ταῦτα,

* al. ancl'.

Quin etiam Sancta, spiritualiter quidem à Seraphim atque Cherubim, materialiter vero velaminibus, alis, portis, ac repagulis vndique ambiuntur. Sic igitur sacram quoque Scripturam nostram oportet profanis hominibus absconditi (vt ne sacra iniuria aliqua afficiantur) ac solis initiatis atque fidelibus reuelari. Alioqui, quando etiam illud, cuius vsus facile obtineri potest, numquam tam amatur, atque id quod labore multo adquisitum est, merito sacræ Scripturæ thesaurum illum negligentibus abscondunt, quem laboriosis concedunt. Sed & sudantibus honesta omnia, virtutisque non possessio dumtaxat, sed fructus insuper obtingit, cum vitium facile paretur, & omnibus in promptu sit. Quicquid item cum labore feliciter confectum est, maius longe sui excitat desiderium: Quod autem facile obtinetur, facile etiam reijcitur, propiusque est vt contemnatur, quam vt expetatur. Propterea etiam Adam, qui sine certaminibus aut laboribus diuino alloquio cæterisque bonis dignus erat habitus, citius ea quibus vtebatur amisit. At postquam doloris ac laboris expertem vitam præcipitij sibi causam fecit, contrarijs vtique medicamentis sapientissimus medicus morbum curat, lata lege, vt a in sudore vultus, non corporalis tantum cibus sumeretur, verum & quibus Spiritalis amor spiritalem adornat mensam. Ad hæc vero, si quis, nullo etiam labore adhibito, S. Scripturæ sensum percipere posset, vbinam eorum, qui in hac non sine vigilijs atque laboribus versantur, præmia manerent? Aut quis vnquam huius sese studio addicere vellet, si minus nihil consequantur ij, qui negligenter eam attingerent? Ex ijs igitur, quæ hactenus commemorata sunt, æquum simul & vtile apparet, quod non explicata magis Scripturæ sensa neque incautius abiecta, vel in commune omnibus, etiam indignis, proposita fuerint.

Iosiva.

a Gen 3.19.

Verum ob hæc, quæ iam diximus, nemo eorum, qui aut laboris amantes sunt, aut spiritalis intellectus gratia digni, S. Scripturæ obscuritatem accusarit. At negligens & remissus, cur tandem indignetur, si non capiat? Nam si diuinarum rerum cognitionem labore aliquo dignam iudicat, cur ijs non studet rebus quæ habet in pretio? Sin ad virtutem hanc nihil esse necessariam putat, cur nullo affectus damno molestiam capit? Quid vero? ex ipsa quoque obscuritate sensum, qui quærit, adsequi potest. Licet enim sine certo cuiusque volenti quæsita facile addiscere. Multorum enim Sanctorum virorum labores explicant & elucidant diuinas litteras, quibus si hærere si cuis libere velit, is a proposito minime aberrabit. Quod si facere recusat, manifestum [etiamsi de hominem] nunquam in illarum cognitionem peruenire posse; non etiamsi omnium essent apertissimæ. Verum autem esse quod diximus patet, quia sunt qui omnino ne nuda quidem nomina Epistolarum Apostolicarum nouerint: Sed neque Prophetarum, vel aliorum sacrorum Librorum (siue illi antiquæ Legis sint, siue nouæ) vel nudum Catalogum voce possint recolere. Et certe quæ obscuritas, vel quæ tenebræ, quæ ve difficultas, nominum indicem cognoscere? quanto vero id studio indiget? Cæterum nolentibus, hæc haud minus,

Iobius. quam Scriptura ipsa, incognita manent. Quare non eloquiorum Dei obscuritas vulgo ignorantiæ caussa est: sed horum incuria ac negligentia etiam clarissima quæque ignorari fecit. Apud quos clari atque obscuri, vt demonstratum est, nullum discrimen: cum studiosos hæc obscuritas, præterquam quod sinceram ex se vtilitatem præbeat, sapientes ac virtute præditos efficiat. Quicumque ad hæc Scripturæ sacræ sententiam illustrari optat, siquidem humanam gloriam quærit, meritò à diuinæ sapientiæ vestibulo arcetur: sin virtutis dumtaxat, & supernæ remunerationis gratiam, quantum laboribus ac sudoribus ipsa processe rit, tanta eaque certa retributionis assecutio allaborantibus relinquetur. Sed illud quoque ad sapientiæ illius inexplicabilis prouidentiam pertinet, quod tollẽs mox ab initio Deus omnem de sorte nostra querimoniam, expertes ærumnarum delicias nobis in paradiso donat, donec deprehenso ex factis nostris, inutilem hominibus esse labore ac miseria carentem vitam, laborum aç miseriarum pondus vitæ [nostræ] tanquam pro remedio admiscuit: hoc veluti stadium nobis ac palæstram constituens, quę magnum posset quęstum ac [multa] pręmia cõciliare. His auctor tricesimum tertiũ Caput, simul & septimum librum absoluit.

LIBER IIX.

OCTAVVS Liber de duobus certamen initio. [Cap. XXXIV.] Horum primum solutio cuiusdam dubitationis est, quæ rem seriam sane nec inelegantem continet. Refert autem eam dubitationem ortam ex adstructione ratiocinationis cuiusdam, per quam Deum habere Filium probatur; Auctorémque huius adstructionis esse Gregorium Nyssenum. Argumentatio ipsa ita se habet. Quisquis non irrationalem esse Deum confitetur, is etiam omnino Verbum habere concedit, quod immortali immortale est: immortale autem Verbum, præter eum quem Filium statuimus, nihil esse queat aliud. Illa igitur argumentatio, quæ oportere adstruit, vt Deus Filium habeat, huiusmodi est. Deinde aduersus hæc obiectionem amici cuiusdam adducit, quem vt reuerendissimum celebrat. Obiectio vero est, Nihil prohibere, quin eadem de Filio quoque ac de Spiritu sancto assumantur. Deus enim horum vterque est. Atque ita non in Trinitatem tantum, sed in infinitas Personas ex huius argumenti vi mysterium procedet. Hanc itaque obiectionem, acrem sane, atque implexã, varijs quidem soluere rationibus aggreditur, non tamen (quantum ego iudico) satis accuratè, tametsi multum hac in re laborando desudet, tredecim non minus argumentis allatis. Ac pro pietatis quidem cultoribus, eorum quę ibi dicta sunt aliqua non inepta sint, sed quæ contentioso alicui homini, non modo nihil ad pietatem impellens adferant, vt ridendi potius occasiones præbeant.

Dixerit vero quispiam, concisa ac minimè superflua vsus oratione, aduersus eum, qui hac obiectione pugnet insolentius. Si quis patre primum posito, de ipso deinde interroget, Vtrum rationis particeps an expers sit, atque ex illo conficiat Patri oportere Filiũ accedere,

ἡ τῶν γραφῶν μένει ἀνεπίγνωστα. ὥστε οὐχ ἡ τῶν λογίων ἀσάφεια τῆς τῶν πολλῶν ἀγνοίας τὸ αἴτιον· τὸ δὲ τούτων ἠμελημένον καὶ ῥάθυμον, καὶ τὰ σαφέστατα πάντων ἀγνοεῖν παρεσκεύασε. παρὰ μὲν τοῖς τοιούτοις οὐδὲν τοῦ σαφὲς τὸ ἀσαφὲς, ὡς δέδεικται, διενήνοχε· τοῖς δὲ σπουδαίοις ἡ ἀσάφεια μετὰ τοῦ παρέχειν ἀκαπήλευτον τὸ οἴκοθεν κέρδος, καὶ σοφούς τε καὶ σπουδαιοτέρους τὴν ἀρετὴν ἀποδείκνυσιν. ἔτι δὲ ὁ μὲν τῆς ἱερᾶς γραφῆς τὸν νοῦν ἐλλαμφθῆναι ἀξιῶν, εἰ μὲν ἀνθρωπίνην δόξαν ζητῶν ἐστι, δικαίως τῶν θείας σοφίας προπυλαίων ἀπελαύνεται· εἰ δὲ τῆς ἀρετῆς χάριν καὶ τῆς ἄνωθεν ἀντιδόσεως, ὅσον διὰ πόνων καὶ ἱδρώτων αὐτὴν προξενοῦσιν, τοσοῦτον ἀδίστακτος τῆς ἀμοιβῆς ἡ ἀπόλαυσις τοῖς ἀγωνισταῖς προξενεῖται. ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦτο σοφίας ἐστὶ τῆς ἀνεκδιηγήτου πρόνοια. * ἐκκόπτων μὲν γὰρ κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς τὸ μεμψίμοιρον, δίδωσιν ἡμῖν ἀταλαίπωρον τὴν ἐν παραδείσῳ τρυφήν. διελέγξας δὲ οἷς ἐπράξαμεν, ὡς ἀσύμφορον ἀνθρώποις ὁ ἄμοχθος βίος καὶ ἀταλαίπωρος· ὥσπερ τι φάρμακον τῶν καμάτων καὶ μόχθων τῷ βίῳ τὴν βαρύτητα συνεκέρασε· στάδιον ὥσπερ καὶ ἀγωνιστήριον τοῦτον ἡμῖν προθεὶς, καὶ μεγάλου κέρδους καὶ ἐπάθλων πρόξενον. ἐν τούτοις μὲν τῷ συγγραφεῖ τό, τε τριακοστὸν κεφάλαιον τρίτον καὶ ὁ ἕβδομος ἀπαρτίζεται λόγος. *al. ἐκκόπτων.

Ὁ δὲ ὄγδοος περὶ δύο τινῶν τὸν ἀγῶνα ὑποδύεται. ὧν ἓν μὲν λύσις ἐστὶν ἀπορίας τινὸς οὐκ ἄκομψον σπουδὴν ἐχούσης. ταύτην δὲ βλάστημα εἶναι κατασκευῆς λόγου τινὸς, δι' οὗ τὸν θεὸν υἱὸν ἔχειν κατασκευάζεται· τὸν δὲ πατέρα τῆς κατασκευῆς τὸν Νύσσης εἶναι Γρηγόριον. λέγει δὲ τὸ ἐπιχείρημα, ὡς ὅστις μὴ ἄλογον εἶναι διομολογεῖ τὸν θεὸν, πάντως λόγον ἔχειν συγκατατίθεται· ὁ δὲ τοῦ ἀκηράτου λόγος ἀκήρατος· ὁ δὲ ἀκήρατος λόγος, παρ' ὃν δοξάζομεν υἱὸν, οὐδὲν ἂν εἴη ἕτερον. ἡ μὲν οὖν ἐπιχείρησις, τοῦ δεῖν υἱὸν ἔχειν τὸν θεὸν, τοιαύτη. εἶτα πρὸς ταύτην ἀνθυποφέροντά τινα τῶν φίλων εἰσάγει, ὃν καὶ τιμιώτατον ὑμνεῖ. ἡ δὲ ἀνθυποφορὰ, ἐπείπερ οὐδὲν κωλύει τὰ αὐτὰ καὶ περί τε υἱοῦ, καὶ περὶ τοῦ πνεύματος διαλαβεῖν. θεὸς γὰρ τούτων ἑκάτερον. καὶ οὕτως οὐκ εἰς τριάδα, ἀλλ' εἰς μυριάδα ὑποστάσεων, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐπιχειρήματος προελεύσεται τὸ μυστήριον. ταύτην τὴν ἀνθυποφορὰν, δριμεῖάν τε καὶ συνεσπειραμένην οὖσαν, διαφόροις μὲν ἐπιχειρεῖ λόγοις ἀνασκευάζειν, οὐ μὴν (κατά γε ἐμέ) τῆς ἀκριβείας ἐφικνεῖσθαι, καίτοι πολὺς αὐτῷ περιρρέεται τῆς ἐπὶ τούτῳ σπουδῆς ὁ ἱδρώς. μέχρι γὰρ καὶ ιγ' ἐπιχειρήματος τὸν πόνον παρατείνει. ἀλλὰ πρὸς μὲν τοὺς τὴν εὐσέβειαν τιμῶντας ἔστιν ἃ τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων οὐκ ἀφυῶς ἔχει· ἀνδρὶ δὲ διαμαχομένῳ οὐ μόνον οὐδὲν ἐπαγωγὸν πρὸς εὐσέβειαν παρέξει, ἀλλὰ καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸν γέλωτα. ἐρεῖ δ' ἄν τις ἴσως συντετμημένῳ τε καὶ ἀπερίττῳ λόγῳ, πρὸς τὸν τῇ ἀνθυποφορᾷ γαυρούμενον· ὡς εἰ μέν τις τὸν πατέρα προθήσει, εἶτα περὶ αὐτοῦ διερωτᾷ, πότερον ἄλογον ἢ λογικὸν κἀκεῖθεν κατασκευάζει, τῷ πατρὶ δεῖν προσεῖναι καὶ υἱόν·

τῆς αἰθυροστομίας τὸ περίεργον ἴστω· ἔχει παράδοξον καὶ ἰσχύν. εἰ δὲ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖ (οὔτε γὰρ δεῖ, οὔτε ὁ θεῖος ἐκεῖνος Γρηγόριος οὕτω τὸν λόγον προενήνοχεν) αὐτὸ δὲ τὸ θεὸς προβαλλόμενος, ὃ κοινόν ἐστι καὶ ἀμέριστον τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων ὄνομα, ἐπ' αὐτοῦ δὴ μετὰ τὸν λόγον, ἢ τὸ γεννητικόν, εἰ βούλει δὲ καὶ τὸ ἐκπνευστικὸν ἐπερωτᾷ· κατασκευάσει μὲν τὸ τῆς τριάδος μυστήριον, ἢ μὴν χώραν ἐνδώσει τῷ βουλομένῳ τὴν κατασκευὴν περιεργάζεσθαι. ποῦ γὰρ ἴσον ἢ ἐγγὺς ὅμοιον, ἀντὶ τῆς ὁλικῆς θεότητος μίαν ὑπόστασιν διαλαβεῖν, καὶ περὶ ταύτης φιλοπραγμονεῖν, ἃ καλῶς εἴρηται περὶ ὅλης θεολογεῖν τῆς θεότητος. τὸν γὰρ οὕτως εἰς ἀλογίαν ἐκφερόμενον, οὐδὲν κωλύει καὶ ἃ δὴ πρὸς παρανοίας παραληρεῖν, ὡς ἐπειδήπερ ὑμνεῖν ἐν τριάδι ὁ θεός, ἀνάγκη καὶ ἕκαστον τῆς τριάδος εἰς ἑτέραν τριάδα πληθύνεσθαι. πρὸς δὲ τοιοῦτον λῆρον οὐδεὶς ἂν οἶμαι στερρὸν ἔλεγχον ἐπιστρέψειεν. ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν λύσις τῆς περιεργείας τοιαύτη τις ἂν εἴη, καὶ ὅσαι ἄλλαι τὴν αὐτὴν ἰοῦσι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον τοῦ ὀγδόου βιβλίου κεφάλαιον τοιοῦτον. δεύτερον δὲ ζητεῖ, τί ποτε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ὁμοτίμως ἐκ τοῦ πατρὸς προϊόντων, ὁ μὲν λέγεται υἱός, τὸ δὲ πνεῦμα, καὶ οὐκ ἄμφω τῆς υἱότητος διαπτύσσει κλῆσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν σχέσιν· καὶ οὕτω διαπορήσας, ἐπάγει τὴν λύσιν· ὡς ἅπαξ ἡ θεολογία * ἐκ τῶν γνωρίμων ἡμῖν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐν τριάδι γνήσιον καὶ ὁμότιμον λογογραφήσασα, διὰ τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὸ ἄρρητόν τε καὶ ἀκατονόμαστον τῆς θεότητος ὄνομα συνήθεσιν ἡμῖν καὶ συγγενέσι προσηγορίαις ὑπέβαλεν. καὶ ἐπειδὴ σύνηθες, ἐπὶ μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς υἱῶν καὶ προσφορον λέγειν τὴν γέννησιν, ἐπὶ δὲ τοῦ πνεύματος τὴν ἐκπόρευσιν· πνεῦμα γάρ φησι πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον· καί, ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· καί, ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει. ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει τῷ μὲν υἱῷ τὴν γέννησιν ἐφαρμόζομεν, τῷ πνεύματι δὲ τὴν ἐκπόρευσιν· ἀναλόγως καὶ ἐπὶ τῆς ἀρρήτου καὶ ὑπερφυοῦς φύσεως, τὸν μὲν υἱὸν γεγεννῆσθαι διδασκόμεθα, ἐκπορεύεσθαι δὲ τὸ πνεῦμα, θεοπρεπῶς μυηθέντες. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πνεῦμα μὲν τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ ἅγιον πνεῦμα εἴρηται· ἐπεὶ καὶ παρ' ἡμῖν ἑκατέρου τούτων πνεῦμα λέγεται, πατὴρ δέ, ἢ υἱός, τοῦ πνεύματος οὐκ ἔτι· οὐδὲ γὰρ παρ' ἡμῖν. ὅτι δὲ τὸ θεῖον τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἄρρητόν ἐστι καὶ ἀπερινόητον, πᾶσα μὲν κοινὴ αἰσθάνεται ἔννοια· πολλαχοῦ δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἀνακηρύσσεται· καὶ τῶν σοφῶν πατέρων ἡμῶν μικροῦ πᾶς ὁ χορὸς συνεπιμαρτύρεται, ὧν οὐδὲ τὰς φωνάς, ὡς οὐκ ἀδήλους, ἀνάγκη ἐπισημήνασθαι. ταῦτα μὲν ἐν τῷ ὀγδόῳ διέξεισιν.

Ἐν δὲ τῷ θʹ μετά τινα διάπλασιν προοιμίων, ἐν ᾧ τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν φασὶν ἐπερωτᾶν τὸν ἀρχιστράτηγον, ἡμέτερος εἶ ἢ τῶν ὑπεναντίων; οὐκ εἴ τις εἴη τῶν αἰσθητῶν πολεμίων, ἀλλὰ τῶν νοητῶν, τὴν ἐρώτησιν πεποιῆσθαι. πολλὰ γὰρ αὐτὸν ἀνεδίδασκε, μήτε τῆς παρατάξεως ἐκείνων εἶναι, ἀλλὰ μηδέ τινα τῆς οἰκείας στρατιᾶς. τό, τε γὰρ ἀθρόον τῆς ἐπιστασίας,

* al. ...

Iobius.

obiectionis huius curiositatem aliquod fortassis specimen ac robur habere. Sin hoc omisso (neque enim expedit, neque admirandus Gregorius sic orationem hanc protulit) ipsam vocem DEVS proponat, quod commune est atque indiuisibile trium diuinarum Personarum nomen, ac de eius tum siue Verbo siue gignendi vi, immo & afflatu, si voles, interroget, hic & Triadis mysterium adstruet, & locum ei nullum dabit, qui velit adstructionem ipsam curiosius excutere. Vbi enim æquale vel prope simile sit, pro tota diuinitate vnam aliquam hypostasin accipere, & de hac contentiosius illa disputare, quæ recte poterant, de tota Deitate theologice dici? Eum enim qui in tantam absurditatem delabitur, nihil prohibet sine vlla sollertia nugando hinc concludere, quandoquidem Trinum confitetur Deum, necessarium quoque esse, singulas Triadis personas in aliam Triadem multiplicari. Aduersus qualia deliramenta, nulla, opinor, sapiens confutatio intorqueri possit. Verú tamen solutio huius obiectionis talis fuerit, aut si quæ aliæ eadem progrediantur via. Hoc igitur primum est octaui libri Caput.

XXXV. Alterum deinde quærit, Cur, cum Filius ac Spiritus sanctus ex Patre pariter procedant, hic Filius, ille Spiritus dicatur, & nó ambo filiationis appellationé seruent, quemadmodum neque habitudinem? Hoc ergo vbi dubitauit modo, solutionem adhibet. Omnino [inquit] Theologia ex cognitis nobis rebus germanam atque æqualem diuinæ naturæ Trinitatem verbis describens, per Patrem, Filium & Spiritum sanctum, ineffabile, quodque denominari nequit diuinitatis nomen, consuetis nobis cognatisque appellationibus suggessit. Quando autem consuetum est atque conueniens de filijs nostris dicere generationé, de spiritu vero processionem, a (*Spiritus* enim inquit, *vadens & non rediens*. Et, b *Exibit Spiritus eius*. itemque, c *Quoniam Spiritus pertransibit in illo, & non subsistet.*) quando igitur in humano genere filio generationem adaptamus, Spiritui vero processionem: pari quoque ratione in natura ineffabili ac supernaturali, & Filium genitum, & Spiritum sanctum procedere, diuinitus edocti sumus. Propterea enim Spiritus Patris æque ac Filij, Spiritus sanctus dicitur: quia etiam apud nos vtriusque horú spiritus [esse recte] dicitur. Pater vero & Filius Spiritus sancti non item, quia neque apud nos. Cæterum quod Deus suapte natura neque dici a nobis, neque cogitari possit, communis omniú sésus admittit: & vero passim in sacris litteris prædicatur, sanctorúmque Patrum nostrorum cœtus pene vniuersus idé testificatur, quorú ne verba quidé (cum minime dubia sint) designare necesse. Atque hæc libro octauo Iobius persequitur.

a Psal. 77.39.
b Psal. 145. 4.
c Psal. 102. 16.

LIBER IX.

Libro NONO modice præfatus, dum Iosue filius Naue dicitur exercitus Principem illum interrogare: *Noster es, an aduersariorum?* non idem petere disputat Iobius alio quisne esset sensibilium hostium, sed an spiritualium? Multa enim Iosué docebant, neque aliquem esse hunc ex hostili acie, ac neque ex proprio exercitu, vt, quod subito astitisset,

Iosu. 5. 14.

IOSTVS. quodque nemo aduersariorum auderet, vel per medias hostium copias transire, vel in conspectum Imperatoris venire, quin &, quod tanta visus audacia, nihil omnino hostile fecisset. Alioqui nec sapientissimum Imperatorem fuerat ignorare, qualis contubernalium esset habitus atque apparatus, qualis item alienigenarum? Verum non aberat quidem Iosue visum illud vanum intelligentiumue spiritum esse, sed hoc cognoscere auebat, vtrum quod apparuisset ex nostris esset, an de illo exercitu, qui protegebat Israel. De hoc ergo in procemio agit.

XXXVI. Quærit postea, Quomodo vtraque hæc concedi queant, nos & adeptos esse gratiam angelica dignitate maiorem, & Angelis æquales in resurrectione apparituros? Quæ quæstio ita dissoluitur. Primum, nihil prohibet, eandem rem secundum aliud honorem quendam paulo maiorem consequi, secundum aliud vero inferioris esse conditionis. In quantum enim nostro corpore assumpto Dominus id sibi coniunxit, & supra omnes Principatus ac potestates eaectum ad dextram Patris collocare fecit, Angelicæ scilicet dignitati nostra natura anteposita est. Quatenus item annotum Principatib. & Potestatib. in cœlestib. per Ecclesiam quæ est in Christum credens; opulus, multiformis sapientia Dei, quam ex... in Christo IESV, eatenus etiam genus humanum primas retulit. Tertio quoque illo insuper munere ex munificentia donati sumus, vt ijs fruamur rebus, *b* in quas desiderant Angeli prospicere. Quatenus etiam vtrisque lapsis Adamo & Angelorum ordinibus, illius, (non item horum) assumpta natura, salutem attulit. Atque hinc clarum est, maiori honore dignam esse habitam naturam nostram. Quod autem in *c* resurrectione sicut angeli erunt homines, non id vtriusque generis æqualitatem edocet, sed assimile dumtaxat vitæ genus attestatur. Tunc enim, quemadmodum angeli non indigent, sic neque genus humanum nuptijs aut corporum congressu indigebit.

Ephes.3.10.

b 1.Petri 1.12.

c Matt.22.30.
Luc.20.36.

Præter ista, nihil prohibet homines angelis æquales, vel *d* paulo minus ab illis diminutos maius aliquod consequi munus, quandoquidem illi, qui corporis expertem naturam consecuti sunt, vbi semel è proprio honore & gloria exciderunt, in suo deinceps casu sine pœnitentia remanent: nos vero, cum inferiorem illis conditionem ex ipsamet origine nostra (propter corporis coniunctionem) acceperimus, præceptum deinde transgressi, in peccatis hærere nolumus, sed illorum qui exciderũt sortem, per pœnitentiam recuperare studemus. Et vero per exsuperantiam [diuinæ] munificentiæ, cœlum ac Dei regnum pro Paradiso hæreditate cernimus.

d Psal.8.6.
Hebr.2.7.

XXXVII. His illa profligata quæstione, ad explanationem parabolæ aggreditur, quæ iuniorem ac prodigum filium, & seniorem simul cum patre inducit, & eorum historiam ita digerit. In seniore ait Filio ostendi angelicas potentias (nam & tempore & modo, nostro generi dignitate præstant) in prodigo vero humanum genus: in patre Creatorem Vniuersi ac Dominũ repræsentari.

Luc.15.
De filio prodigo.

καὶ τὸ μηδ᾽ ἕνα τολμᾶν τῶν ἐναντίων μήτε διὰ μέσης στρατοπέδου πολεμίων διελθεῖν, μήτε εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ καὶ * τοσαῦτα τολμήσαντα μηδὲν ὅλως * πολέμιον δρᾶσαι. ἄλλως τε δὲ οὐδὲ τοῦ σοφωτάτου τῶν στρατηγῶν ἦν, μὴ εἰδέναι ὁποῖόν τι τῶν ὁμοφύλων τὸ σχῆμα καὶ ἡ κατασκευή, καὶ τὸ ἀλλόφυλον. ἀλλ᾽ ᾔδει μὲν τὴν παροῦσαν ὄψιν ἕν τι τῶν νοερῶν πνευμάτων εἶναι· ἐζήτει δὲ μαθεῖν, πότερον τὸ φαινόμενον τῆς ἐναντίας εἴη, ἢ τῆς ὑπερασπιζούσης δυνάμεως * τὸν Ἰσραήλ. κατὰ μὲν τὸ προοίμιον περὶ τούτου διαλαμβάνει· μετὰ δὲ τοῦτο ζητεῖ, πῶς ἂν ἀμφότερα συγχωρηθείη, καὶ τὸ τυχεῖν ἡμᾶς χαρίσματος κρείττονος τοῦ ἀγγελικοῦ ἀξιώματος, καὶ * τὸ ἰσαγγέλους ἐν τῇ ἀναστάσει ὀφθήσεσθαι; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα, πρῶτον μὲν, ὡς οὐδὲν κωλύει, τὸ αὐτὸ κατ᾽ ἄλλο μὲν ἑτέρας τινὸς μείζονος τιμῆς ἀπολαύειν, κατ᾽ ἄλλο δὲ ἐλάττονος εἶναι τὸ ἧττον. καὶ γὰρ μὲν γὰρ τὸ ἡμέτερον ἀναλαβὼν φύραμα, συνῆψεν ὁ δεσπότης ἐν ἑαυτῷ, καὶ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἀναγαγὼν, ἐν δεξιᾷ συνεκάθισε τῷ πατρὶ, δηλονότι τῆς ἀγγελικῆς ἀξίας ἡ ἡμετέρα φύσις προτετίμηται. καὶ καθὸ ἐγνωρίσθη ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐστὶν ὁ εἰς χριστὸν πιστεύων λαὸς, ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ἣν ἐνεδείξατο ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἡμέτερον γένος, τὸ πρεσβεῖον ἀπενήνεκται. τρίτον δὲ, ὅτι περ ἐκείνων τὴν ἀπόλαυσιν ἐφιλοτιμήθημεν ἡμεῖς, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι· καὶ καθὸ ἀμφοτέρων παραπεπτωκότων, τοῦ τε Ἀδὰμ καὶ τῆς ἀγγελικῆς τάξεως τοῦ μὲν τὴν φύσιν λαβὼν ἀνεσώσατο, τῶν δὲ οὐκ ἔτι. κἀντεῦθεν δῆλον, ὡς φιλοτιμίας μείζονος ἡ ἡμετέρα φύσις κατηξίωται. τὸ δὲ ἐν τῇ ἀναστάσει ὡς ἀγγέλους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, οὐκ ἰσοτιμίαν ἑκατέρου γένους διδάσκει, ἀλλὰ πολιτείαν ὁμοιότροπον μαρτυρεῖ. τηνικαῦτα γὰρ ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος γάμου καὶ σωματικῆς ὁμιλίας δεήσεται. ἔτι δὲ ... κωλύει καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἰσαγγέλους ὄντας, ἢ βραχύ τι παρ᾽ αὐτοὺς ἠλαττωμένους μείζονος ἀπολαύειν δώρου· ὅταν οἱ μὲν ἀσωμάτου φύσεως τυχόντες, καὶ τῆς οἰκείας ἀποστάντες δόξης καὶ ἀξίας, ἀμεταμέλητον συντηρῶσι τὴν πτῶσιν· ἡμεῖς δὲ τὸ ἔλαττον ἐκείνων ἐξ αὐτῆς τῆς πλάσεως λαβόντες διὰ τὴν πρὸς τὸ σῶμα συνάφειαν, εἶτα τῆς ἐντολῆς παραβάντες, οὐ φιλοῦμεν μένειν ἐν τῷ πτώματι, διὰ μετανοίας δὲ ἐκείνων τῶν ἐκπεσόντων τὴν λῆξιν καταλαβεῖν σπουδάζομεν. καί γε διὰ ὑπερβολὴν φιλοτιμίας, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βασιλείαν ἀντὶ τοῦ παραδείσου κληρονομεῖν ἐξαιτούμεθα. τούτοις ἐπιλυσάμενος τὸ ζητούμενον εἰς ἀνάπτυξιν χωρεῖ τῆς παραβολῆς, ἥτις τὸν νεώτερον ἄσωτον υἱὸν, καὶ τὸν πρεσβύτερον, ἅμα τῷ πατρὶ, εἰσάγει, καὶ τὰ κατ᾽ αὐτοὺς διατίθεται· καὶ φησὶ· τὸν μὲν πρεσβύτερον υἱὸν τὰς ἀγγελικὰς παραδείγματι δυνάμεις· χρόνῳ γὰρ καὶ τρόπῳ τοῦ ἡμετέρου γένους τῷ πρεσβείῳ αἴρονται, φέρεται· τὸν δὲ ἄσωτον τὸ ἀνθρώπινον γένος· πατέρα δὲ τὸν δημιουργὸν καὶ δεσπότην πάντων.

* al. ἀλλὰ καὶ τοσαῦτα.
* al. πολέμιον.

* al. τὸν.

* al. τὸ.

* al. τὸ ἐκείνου.

τὸ δὲ ἀποδυσπετεῖν τὸν πρεσβύτερον υἱὸν ἐπὶ τῇ ἀνακλήσει καὶ δεξιώσει τοῦ νεωτέρου, μὴ τῆς ἀγγελικῆς μοῖρας εἶναι γινώσκειν τοῦτο ἢ διαθέσεως, καταγινώσκειν [illegible] τὴν παραβολὴν ταύτην, τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας ἐπιδεικνυμένην, ὅτι τοσαύτης μὲν καὶ τοσαύτην ἀσωτίαν ἀπήλαυσε τῆς φιλανθρωπίας ὁ ἄσωτος υἱός. ὅτι καὶ αὐτὴ ἂν ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις, εἴπερ ἦν ἐν τῇ τούτων φύσει, τὸ ἐπιθυμεῖν [illegible] ἐνδέχεσθαι ἄν, καὶ οὐκ ἀνεκτὴν ἡγήσαιτο τὴν τῆς φιλοτιμίας ὑπερβολήν. πῶς γὰρ ὅμοιον τοὺς αὐτοὺς τῷ χαίρειν ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, καὶ βασκαίνειν πάλιν τῷ [illegible] ἀξιουμένῳ σπλάγχνων; ἀλλ' ὅπερ εἴωθεν ἡ διάνοια τῶν παραβολῶν. οὐ γὰρ τὰ γεγονότα μόνον ἢ γινόμενα [illegible] ἀλλὰ καὶ ἃ ἄν τις συμβῆναι ὑπονοήσειεν, ἢ τὸ κατάπληκτον, ἢ τὸ ἀκόλουθον, ἢ ἁπλῶς τὸ * [illegible] καὶ [illegible]. καὶ τὴν [illegible] παραβολὴν εἰς τε τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναφέρει φύσιν. μνημονεύει δὲ περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου, καὶ ἑτέρων τινῶν ἀναπτύξεων· ὧν τὴν προειρημένην ἁπασῶν προκρίνει, πολλοῖς αὐτὴν συγκροτῶν ἀγωνίσμασιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ ἐν τῷ ζ΄ καὶ λ΄ σπουδάζει κεφαλαίῳ. τὸ δὲ λα΄ ζητεῖ, πῶς ὑπὲρ πάντων ἀποθανεῖν λέγεται ὁ Χριστός· πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, ἀφ' οὗ μυρίων γένος ἀνθρώπων ἔφυ τε καὶ κατέλυσε θανάτῳ, τῆς κατὰ τὴν σάρκα γενομένης οἰκονομίας; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα, ὡς πολλαχοῦ διαμαρτύρεται ἡ γραφή, ὃν τρόπον τοῖς τηνικαῦτα ζῶσι, τὸν αὐτὸν καὶ τοῖς ἐν ᾅδου διὰ Χριστοῦ [illegible] παραγενέσθαι. λέγει γὰρ ὁ τῶν μαθητῶν κορυφαῖος, εἰς τοῦτο γὰρ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. καὶ πάλιν, τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν [illegible], ἵνα κριθῶσι μὲν σαρκί, ζῶσι δὲ πνεύματι. τουτέστιν, ὅπως οἱ μὲν ἄπιστοι καὶ διὰ τὰ ἁμαρτήματα [illegible], ἅτε [illegible] γεγονότες, καὶ [illegible] τῶν πνευματικῶν. ὅσοι δὲ καὶ ἐν ᾅδου Χριστῷ τῇ διηγήσει [illegible] πιστεύουσι, τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης * ἀπολαύουσι. τὸ οὖν, ἵνα κριθῶσι σαρκί, περὶ τῶν ἀπιστησάντων εἰρῆσθαί φησι· τὸ δὲ ζῶσι πνεύματι, περὶ τῶν πεπιστευκότων. ὡς περιέχεις γὰρ [illegible] παρέχομεν· προστίθησι τὸν λόγον, ὅτι πᾶν ὁ ἄνθρωπος [illegible] μέρος, τῶν τε πεπιστευκότων καὶ τῶν ἀπιστησάντων· ἀλλ' οὖν εἰς ἓν * κεφαλαιοῦται τὸ τῶν [illegible] πρᾶγμα, οὔτε [illegible] σώματος ἑνός, τοσοῦτο αὐτὸ καὶ [illegible] λέγεται [illegible], κατ' ἄλλο μέρος καὶ ἄλλο τοῦ σώματος. ὥσπερ [illegible] πυρὶ κεῖσθαι καὶ κολάζεσθαι· τοῦτο λέγει καὶ τοῖς [illegible], ἵνα κριθῶσι σαρκί. μεγίστη γὰρ κόλασις, καὶ μάλιστα γε κατὰ τὴν τῆς ἀναστάσεως καιρόν, ἡνίκα τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον τρυφὴν τρυφῶσιν οἱ δίκαιοι, καὶ πνεύματι ζῶσι, τότε τὸ τῶν ἁμαρτωλῶν πλῆθος σαρκὶ ψιλῇ, καὶ πάσης πνευματικῆς κεχωρισμένον χάριτος, τὸν βίον δι' αἰῶνος ἐξαναλίσκειν καὶ κατακεκρίσθαι. ἔτι μέντοι καὶ ἑτέραν ἀποδοῦναι τὸ ῥητὸν διάνοιαν ἔστι. ὁ θεῖος γοῦν Παῦλος, οὗ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται·

Indignatum vero fratrem illum reuocatione & benigna tractatione iunioris, non hoc angelicæ conditionis aut affectionis: sed parabolam ita, quo beneficij magnitudinem declaret, tantum fingere. Quoniam tantum potuit tam indignum interpretationem prodigus ille filius expertus est benignitatem, vt ipse quoque Angelorum ordo, si in ea deficienti naturam caderet, indignatus vtique fuisset, neque tolerabilem putaret tantam beneuolentiæ magnitudinem. Quomodo enim aliqui consentaneum sit, *a* lætari eos etiam super vno peccatore pœnitentiam agente, & rursum inuidere, quod admittendi patris misericordibus dignatus esset? Sed enim talis parabolarum fictio esse solet. nec enim ea solum, quæ aut facta aut futura sunt complectuntur: sed & alia, quæ curiosius quispiam eorum commouendi vim, aut iucunditatem, aut consequentiam, aut denique ad plenam sententiam atque veritatem contexendo, adiungeret.

Parabolam quoque centum ouium ad Angelorum & hominum naturam refert. Meminit aliarum etiam parabolæ, quæ de filio prodigo explicationum: sed eis omnibus prædictam antepponit, quam variâ necnon exercitatione confirmare studet. Hæc septimum ipsius & trecentesimum Caput studiose tractat.

XXXI. Ex porro quærit, *Quomodo pro omnibus mortuus esse Christus dicatur, cum non nisi multis ætatibus post quam infinitæ hominum progenies & nationes rursum morte deletæ essent, Redemptoris incarnatio euenerit.* Nodus autem sic diluitur: Multis in locis S. Scripturam testificari, quo modo tunc viuentibus, eodem etiam iis, qui apud inferos erant, per Christum redemptionem venisse. Nam Princeps Apostolorum ait, *b In hoc enim mortuus est, & resurrexit, & mortuis & viuis dominetur.* Et rursum: *c His qui in carcere erant spiritibus veniens prædicauit, d vt iudicentur quidem carne, viuant autem Spiritu.* hoc est: Vt incredulis, qui propter incredulitatem suam peccatoresque remanserunt, condemnentur: quoniam plane caro iacet, & est absque Spiritu: Quotquot autem, etiam apud inferos, Christo (qui prædicat illis) crediderunt, spiritalis gratiæ participes fiunt. Illud igitur, *iudicentur carne*, de incredulis dictum affirmat. at illud: *viuant Spiritu*, de credentibus. Porro tales fermè in Scriptura sunt, vt quasi de vno aliquo loqui videantur; quia, etiamsi non eadem fit credentium & incredulorum conditio, in vnum tamen ad rationem ordinem colliguntur. Atque ita etiam de vno eodemque corpore agere, & item & velle dicere potuimus, secundum aliam numero atque aliam sui partem. Quemadmodum autem aliquem igne cruciari atque puniri dicimus, sic & sacra Scriptura dicit: *vt iudicentur carne.* Grauissima enim pœna est (maxime resurrectionis tempore) cum ea delectatione perfruuntur iusti, quæ hominum captum superat, & Spiritu viuunt, peccatorum tamen multitudinem in nuda carne, & sine vlla spiritali gratia, vitam suam in æternum transigere atque conterere. Verum & aliam licet huic dicto dare explanationem. Ait enim *e* Diuinus Paulus: *Cuius opus arserit, detrimentum patietur:*

* ἀναφέρειν. * al. ἀπολαύουσι. * al. συγκεφαλαιοῦται.

a Luc 10.15. *b* Rom 14.9. *c* 1 Petr 3.19. *d* Ibid 4.6. *e* 1 Cor. 3.15.

IOBIVS.

a Ibid. v. 13.

ipse autem saluabitur, sic tamen quasi per ignem. a Et vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Et ne quis existimet, quemadmodum peccatum, sic & peccantem concremandum atque consumendum, propterea addit: vt si opera ardeant atque dispareant, non tamen ipsum peccatorem vna dispariturum. *Saluabitur vero*, hoc est, perpetuæ manebit pœnæ reseruatus. At ne illud: *Saluabitur*, videatur dicere sectatoris, quasi peccato expenso, peccatorum quilibet ad iustorum atque saluatorum cœtum adiungendus esset (cessante nimirum pœna, ac communi omnibus libertate proposita) post illud *Saluabitur* addit, quod eorum sententiam manifestius euertit: *Sic tamen quasi per ignem*, id est, ab ignis pœna non liberatus. Affine igitur & illud est, quod de iis diximus, qui apud inferos Christo credere noluerunt. Hoc enim, *vt iudicentur carne*, & quæ sequuntur, indicare videtur: Iudicatos quidem ipsos esse ad eadem, ad quæ caro iudicari ac condemnari solet; sed viuere nihilominus, non tanquã corruptibilis caro, & quæ pœnarum grauitate soluatur, verum ita, vt cum expertes interitus per sancti Spiritus potestatem conseruentur, incorruptibiles in perpetua pœna carentem fine & laboriosam vitam degant. Sic huius loci explanatio tanquam per digressionem tractatur. Præcipuus enim scopus erat ostendere, non super viuis dumtaxat, verum & super olim mortuis Adami posteris communem Dominum ac Saluatorem subiisse mortem, salutémque per ipsum omnibus & prædicari, & velut certaminis præmium conferri. Illud ergo primum eorum argumentorum, per quæ probari hæc sententia potest.

Secundo igitur loco sic argumẽtatur: Si virtutis præmia ac coronas Resurrectio conciliat, Crux vero Resurrectionem, qua sine nihil boni consequi quisquam potest: certum est Christum pro salute omnium nostrum morti sese ipsum tradidisse.

Post hæc illam Domini sententiam, rationem repetendo, explanat, quæ dicit: *b Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam:*

b Matt. 9. 13.

negátque hæc ita esse à Saluatore pronunciata, quasi vniuersam hominum multitudinem in peccatores, & iustos distinguere voluisset. Pugnat enim [inquit] huiusmodi sensus, non cum sacris tantum litteris, sed cum ipsa quoque rerum natura. Nam in primis communis Saluator omnes, non aliquos tantum, prætermissis cæteris, & appellabat, & redemptione perfrui concedebat, doctrinamque [suam] omnibus esse communem volebat. Euangelium quoque prædicatum esse in toto terrarum orbe, peccatorum illam à iustis discretionem penitus euertit. Paulus item ait: *c Omnes vnum sumus in Christo.* Immo & parabola *d* de Sagena

c Rom. 12. 5. & Gal. 3. 28.
d Matt. 13. 47

communem captorum conditionem denunciat. neque enim hæc alios quidem complectitur, alios vero non persequitur: sed omnes prorsus qui se ipsi incidunt, irretit. *e* Sic & Petro ostensum linteum communiter omnes appellates designat, non impuros solos, exclusis puris: *f Finis quoque legis Christus: ad iustitiam omni credenti*; non peccatoribus tantum. Verum idem rursum ait:

e Act. 10. 11.

f Rom. 10. 4.

αὐτὸς δὲ σωθήσεται. οὕτω[*] δὲ ὡς διὰ πυρός· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. καὶ ἵνα μή τις νομίσῃ, ὥσπερ τὴν ἁμαρτίαν, οὕτω καὶ τὸν ἐξαμαρτήσαντα κατακαίεσθαι, καὶ εἰς ἀφανισμὸν χωρεῖν, ἐπάγει· ὡς εἰ καὶ τὰ ἔργα κατακαήσεται καὶ ἀφανισθήσεται, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς ἁμαρτίας ἐργάτης οὐ συναφανισθήσεται, ἀλλὰ σωθήσεται, τουτέστι, διαμενεῖ τῇ αἰωνίῳ κολάσει συντηρούμενος. ἵνα δὲ τὸ σωθήσεται μὴ δόξῃ λέγειν τοῖς αἱρετίζουσιν, ὡς τῆς ἁμαρτίας δαπανωμένης, καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἕκαστος τῷ χορῷ τῶν δικαίων καὶ τῶν σωζομένων συνάπτεται· τῆς μὲν κολάσεως παυομένης, τῆς δὲ * ἀπολαύσεως κοινῆς ἅπασι προτιθεμένης μετὰ τὸ σωθήσεσθαι, ἐπάγει τὴν ἀναιροῦσαν αὐτῶν ἐμφανῶς καταστρέφων. * οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός, τουτέστι, τῆς διὰ πυρὸς τιμωρίας οὐκ ἀπολυόμενος. παραπλήσιον τούτῳ ἐστὶ καὶ ὅπερ εἴρηται περὶ τῶν ἐν ᾅδου μὴ πιστευσάντων τῷ Χριστῷ. βούλεσθαι γὰρ δηλοῦν τὸ ἵνα κριθῶσι σαρκὶ καὶ ἑξῆς, τὸ κριθῆναι μὲν αὐτοὺς τοιαῦτα, οἷα πέφυκε κρίνεσθαι σάρξ· ζῆν δὲ ὅμως οὐχ οἷα φθειρομένη σάρξ, καὶ τῇ βαρύτητι λυομένη τῶν κολάσεων, ἀνωλέθρους δὲ τῇ δυνάμει συντηρουμένους τοῦ * θείου πνεύματος, καὶ ἀφθάρτους ἀφθάρτῳ κολάσει τὴν ἀτελεύτητον καὶ ἐπίπονον ζωὴν διανύοντας. ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ ῥητοῦ διασάφησις, ὡς ἐν παρεκβάσει. ὁ δὲ σκοπὸς ἦν, παραστῆσαι ὡς καὶ ὑπὲρ ζώντων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐξ Ἀδὰμ πάλαι τεθνεώτων ὁ κοινὸς δεσπότης καὶ σωτὴρ ἡμῶν ὑπέστη τὸν θάνατον, καὶ δι' αὐτοῦ ἡ σωτηρία [καὶ] κηρύττεται πᾶσι καὶ βραβεύεται. ἀλλὰ δι' ὧν μὲν αὐτῷ κατασκευάζεται τὸ προκείμενον, τὸ πρῶτον εἴρηται τῶν ἐπιχειρημάτων.

Δεύτερον δέ φησιν, ὡς εἰ τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς μισθοὺς καὶ στεφάνους ἡ ἀνάστασις προξενεῖ, ὁ δὲ σταυρὸς τὴν ἀνάστασιν, καὶ χωρὶς αὐτῆς οὐκ ἔστιν αὐτῶν οὐδένα τῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· δῆλον ὡς ὑπὲρ πάντων ἡμῶν τῆς σωτηρίας ὁ Χριστὸς τῷ θανάτῳ παρέδωκεν ἑαυτόν. ταῦτα εἰπὼν λογοθετεῖ, καὶ διαπλατύνει τὴν δεσποτικὴν φωνήν, τὴν λέγουσαν· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καί φησιν, ὡς οὐχὶ διαιρῶν εἰς ἁμαρτωλοὺς καὶ δικαίους τὸ τῶν ἀνθρώπων πλῆθος ὁ σωτὴρ τοῦτο ἐφθέγξατο. μάχεται γὰρ ἡ τοιαύτη διάνοια καὶ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, καὶ αὐτῇ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει. καὶ γὰρ πρῶτον μὲν ἅπαντας ὁ κοινὸς σωτήρ, καὶ οὐχὶ τοὺς μέν, τοὺς δ' οὐκ ἐκάλει τε, καὶ τῆς σωτηρίας ἀπολαύειν ἐδίδου· ἀλλὰ καὶ * κοινὴν τὴν διδασκαλίαν ἐποιεῖτο. καὶ τὸ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, τὴν διαστολὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπὸ τῶν δικαίων ἀναιρεῖ. καὶ ὁ Παῦλός φησι, πάντες εἷς ἐσμὲν ἐν Χριστῷ. καὶ τῆς σαγήνης ἡ παραβολὴ τὸ κοινὸν τῶν εἰς θήραν συλλαμβανομένων κηρύττει. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐκείνη τὰ μὲν θηρεύει, τὰ δὲ οὐ μεταδιώκει· ἀλλ' ὁμοῦ πάντα τὰ προσπίπτοντα σαγηνεύει. καὶ ἡ σινδὼν, ἡ τῷ Πέτρῳ ὑποδειχθεῖσα, τὴν κοινὴν κλῆσιν ἁπάντων ὑπογράφει, ἀλλ' οὐ τῶν ἀκαθάρτων μόνον, τῶν δὲ καθαρῶν οὐκέτι. καὶ τέλος νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι, οὐχὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς μόνοις. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πάλιν φησί,

* οὕτως.
* al. ἀπολαύσεως.
* al. οὕτως.
* al. ἁγίου.
* al. κοινῶν.

κηρύσσειν τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. πάλιν δὲ πῶς οὐ δόξῃ μάχεσθαι τό, εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέρχησθε. πορεύεσθε δὲ πρὸς τὰ πρόβατα, τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ὅσον γὰρ αἱ ἀπώλλει τὰ πρόβατα, δικαιοσύνης μᾶλλον καὶ ἀρετῆς ἐγγύτερα πάντως τῶν Σαμαρειτῶν καὶ Ἑλλήνων ἐτύγχανον. πῶς δὲ καὶ τέκνα δεῖν [τὸ] χορτασθῆναι πρότερον διεμαρτύρατο, καὶ τὰ περιττὰ τοῖς κυναρίοις ὑπολείπεσθαι. ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς διατάττων, εἰς ἣν ἄν φησι πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε, τίς ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἄξιος· οὐχὶ τίς ἐστιν ἁμαρτωλός· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. τοῦτο δὲ καὶ ἡ πορφυρόπωλις εἰδυῖα, τοῖς περὶ Βαρνάβαν καὶ Παῦλον ἔλεγεν, εἰ πιστήν με κεκρίκατε τῷ κυρίῳ, μείνατε πρός με. καὶ τὸ λέγειν μὲν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, οἵτινες ἀρετῆς ὑπῆρχον κανόνες, ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται· δηλονότι τοῖς ἀναξίοις. τούτοις οὖν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι πῶς οὐκ ἀντιπεσεῖται λαμπρῶς τό, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλούς· εἴ τις ἐπιμερίζων τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων * τάγμα, οὕτω τὴν τοῦ ῥητοῦ διάνοιαν ἐκλαμβάνει. ἔτι δὲ εἰ τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ οὐ προσέρχονται· πᾶς γὰρ ὁ τὰ φαῦλα πράττων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ πονηρά· καὶ ποσάκις ἠθέλησα συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. εἰ οὖν τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τὸ ἀποσκιρτᾶν τοῦ προσιέναι, καθάπερ εἴρηται, προτετιμήκασι· τίσιν ἐκηρύχθη τὸ κήρυγμα; σὺ δέ μοι καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων σκόπει· ἔδει μητέρα Θεοῦ ἐπὶ γῆς γενέσθαι, τὴν πασῶν πάσαις ἀρεταῖς ὑπερανελθοῦσαν ἐκάλεσεν. ἔδει πατέρα καὶ ἀδελφοὺς ἐπὶ γῆς ὀνομάσαι τὸν ἀπάτορα· οὐκ ἐκ τῶν λῃστῶν καὶ * πορνῶν τούτους ἐξελέξατο, ἀλλὰ τοὺς ἐν δικαιοσύνῃ διαλάμποντας. τοιοῦτος γὰρ Ἰωσήφ, καὶ οἱ τούτου παῖδες. ὁ δὲ Ἰάκωβος ἐφ' ὅσον ἀρετῆς ὕψος ἀνῆλθε, καὶ τίνα παρεῖχεν ὑπόληψιν τῷ τῶν Ἰουδαίων λαῷ, καὶ ἡ κλῆσις ἀναβοᾷ. * Ἰωβλίαν γὰρ αὐτὸν τὸ πλῆθος, διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον παρρησίαν, τοῦτ' ἔστι, περιοχὴν καὶ σκέπην τοῦ λαοῦ, κατωνόμαζεν. πάλιν ἔδει προδραμεῖν τοῦ λόγου πρόδρομον, ὁ μείζων προφητῶν καὶ πάντων ἀνθρώπων προτρέχει. ἔδει μάρτυρα τῆς αὐτοῦ προβάλλεσθαι δόξης, τὸν Συμεὼν καὶ τὴν Ἄνναν ἐκάλεσεν. ἔδει μαθητὰς προσλαβεῖν, τοὺς ἀρίστους λογάδας τίθεται. οἶδα γάρ φησιν, οὓς ἐξελεξάμην. [ἔδει] νεκρὸν ἐγεῖραι [τὸν ἐκ Βηθανίας] Λάζαρον· ἀλλ' ἐξ εὐσεβοῦς οἰκίας, ἐν ᾗ Μάρθα καὶ Μαρία, ἧς τὴν ἀγαθὴν ἐκλέξασθαι μερίδα, τὸ θεῖον ἀπέφηνε ψήφισμα. ἐξ ἐθνῶν ἔδει κληθῆναι, ἀπαρχὴ τῶν ἄλλων ὁ Κορνήλιος καλεῖται. ὅσος δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος, τὸ ἱερὸν ἀνακηρύττει γράμμα. σταυροῦνται δύο λῃσταί· ἀλλ' ὁ μὲν εὐγνώμων ἀνοίγει τὸν παράδεισον,

* al. σύγματα.
* al. πορνῶν.
* al Ἰακώβ.

a Prædicare se vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem & Dei sapientiam. Iterumque, quomodo non pugnare illa videantur? *b In viam gentium ne abieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis? sed potius ite ad oues quæ perierunt domus Israel.* Quatenus enim, qui perierant, oues erant, iustitiæ omnino & virtuti viciniores erant, quam Samaritani atque gentes. *c* Quomodo item filios antea esse saturandos edocet, ac tum quæ supersunt canibus relinqui? Sed & discipulos colligens: *d In quamcumque,* ait, *ciuitatem aut castellum intraueritis interrogate, quis in ea dignus sit* (non quis sit peccator) *& ibi manete, donec inde exeatis.* Hoc item purpuraria illa mulier non ignorans, Barnabæ ac Paulo dixit: *e Si iudicastis me fidelem, manete apud me.* Et dictum illud Apostolis, qui virtutis erant norma: *f Vobis datum est nosse mysteria, illis autem non est datum.* nimirum indignis. His igitur omnibus iam dictis, quomodo non repugnabit clare illud: *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* si quis de hominum diuisione in Iustos & Iniustos huius loci sententiam accipiat. Adhæc vero, si iustos non vocauit, peccatores autem non accedunt. *g* (*Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem.* Et, *h Malus homo de cordis sui malo thesauro profert mala.* Item, *i Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti.*) Si, inquam, iustos non vocauit, peccatores autem resilire, quam accedere, (quemadmodum diximus) maluerunt? quibusnam prædicatum est Euangelium? Atque idem mihi iam e factis quoque ipsis obserua. Oportebat Dei matrem in terra esse: eam vocauit, quæ omnibus virtutibus alias omnes superaret. Patrem oportebat, & fratres super terram nominare eum, qui sine patre esset. Non e latronibus hos, & meretricibus, deligendos putauit, sed qui iustitia collucerent. Talis Ioseph, tales & eius liberi. Iacobus vero in quantum virtutis gradum ascendisset, quantámque de se opinionem apud Iudæorum populum excitasset, vel sola eius appellatio clamat. Ipsum enim populus propter virtutis magnitudinem, atque agendi cum Deo libertatem *k* OBILAM, hoc est, *populi præsidium,* & *protectionem* vocabant. Rursum, Verbo præcurrere oportuit Præcursorem & *l* qui prophetis, omnibúsque adeo hominibus maior esset, præcurrit. Oportuit & testem offerri, qui eius gloriam testaretur. *m* Simeonem itaque & Annam vocauit. Discipulósne legisse oportuit? optimos vtique delegit: *n Scio enim,* inquit, *quos elegerim.* [Oportebat] mortuum resuscitare [Bethaniensem] *o* Lazarum. Sed eum non nisi ex pia domo, in qua Martha & Maria, quam *p* bonam elegisse partem diuina pronunciauit sententia. Ex gentibus quoque vocari aliquos oportuit: primus omnium *q* Cornelius vocatur, qui quantus virtute (etiam ante baptismum) fuerit, sacræ loquuntur litteræ. *r* Cruci adfiguntur duo latrones: sed cui mens melior, paradisum sibi aperit;

a Ioan. 1. 24.
& 1. Cor. 1. 24.
b Matth. 10. 5. & 6.
c Matt. 15. 26
d Matt. 10. 11
e Act. 16. 15.
f Matt. 13. 11.
g Ioan. 3. 20.
h Matth. 12. 35
i Idem 23. 37.
k Confirmat Euseb. lib. II. cap. 23. ex Hegesippo. Vitiatum ergo hic exemplar Græcum corrige.
l Luc. 7. 28.
m Luc. 2. 25. & 36.
n Ioan. 13. 18.
o Ioan. 11.
p Luc. 10. 42.
q Act. 10.
r Luc. 23. 39. & seq.

Iobius.

blasphemus contra, & peccati indelebilia gestans vulnera, ex pœna in damnationem mittitur.

Sic in omni etiam natione, tam familia & vitæ genere, qui ex virtute viuerent videmus vocatos accurrere, vocantémque sequi potius, qui neque contrariis essent dediti studiis. Quod si tu prostibulorum mihi aut publicanorum aliquem adduxeris, etiam illo e numero fuisse atque ordine ad vocantem Saluatorem accedere, qui exiguam saltem humanæ nobilitatis scintillam retinerent, vt merito præ multitudine non accedentium ad Deum, digni habeantur atque dicantur. Vbi est igitur peccatorum vocatio, quando e meretricibus, publicanis & latronibus hosce solos diuinam esse vocationem amplexatos videmus, qui inter consortes, quamquam ingenti in malorum barathro iacerent, tamen meliorum rerum studio præstabant.

a Matth. 25. Neque vero illud præterire fas est. a Decem erat admodum virginum cœtus. sed non nisi quinque prudentes sponsali thalamo fruuntur, quinque fatuæ repelluntur. Sic ille b qui nuptialem vestem non attulerat, cæteris suum quisque locum tenentibus, solus eiicitur. Quinam vero ab angelo c in extremo iudicii die in occursum Domini assumuntur? Nonne iusti, & non peccatores? Quid igitur sibi vult illud: d *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* hoc est, Quod ab integra atque perfecta iustitia exciderat humanum genus, vocatum veni, & in eam sortem reducturus, quam amiserat. Etsi enim vitæ genere valde inter se homines illi differant, qui indecentius vixerint, quique continentius, nemo tamen est sine peccato. Consonat huic menti, etiam ipsa sententiæ enunciatio, sine articulo relatiuo prolata. Nam si dixisset: e *Non veni vocare iustos, sed ipsos peccatores.* Forsitan illa opinio locum habere poterat, quæ peccatores vocatum venisse, non autem iustos, opinatur. At cum vox hæc absolute sine relatione prolata sit, omnino periculosam ac fallacem hanc esse opinionem demonstrat. Hoc autem & diuinus ille Paulus confirmat, cum ait; f *Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum.* Et rursum: g *Causati sumus Iudæos & gentes omnes, sub peccato esse, sicut scriptum est:* h *Non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens Deum.* i *Omnes enim peccauerunt, & egent gloria DEI.* Illúdque: k *Venit Dominus quærere, & saluum facere quod perierat;* de toto nimirum hominum genere dicitur, quod etiam supplementum illius centenarii rationabilium ouium designat: quemadmodum & l drachma illa vna e decem sordibus obruta. Huic etenim [generi] m mors imperauit, iuxta eundem B. Paulum, non quibusdam tantum, & quibusdam non, sed ab Adamo vsque ad Mosem, in quibus fuerunt Abel, atque Enos, & reliqua sub lege Iustorum ac Prophetarum multitudo. Ac rursum idem caritatis præco, & incensus amator: n *Diligentibus Deum,* inquit, *omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt.* Et post hæc: *Quos præsciuit, etiam prædestinauit:*

b Matth. 22. — c 1. Thess. 4. 16. — d Matt. 9. 13. — e Matt. 9. 13. — f 1. Tim. 1. 15. — g Rom. 3. 10. — h Psal. 13. 1. & 52. 4. — i Rom. 3. 23. — k Luc. 19. 10. — l Luc. 15. 4. 8. — m Rom. 5. 14. — n Rom. 8. 28. & seq.

ὁ δὲ βλάσφημος καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνεξάλειπτα φέρων τὰ στίγματα, εἰς δίκην ἐκ τιμωρίας * πέμπεται. οὕτω καὶ παντὸς ἔθνους, καὶ γένους, καὶ πολιτείας ἰδίωμα, τοὺς κατ' ἀρετὴν ἐστι μᾶλλον βιοῦντας ὁρᾶν, ἢ τοὺς τἀναντία σπουδάζοντας, καλοῦντος, καὶ προσδραμόντας, καὶ ἀκολουθήσαντας τῷ καλέσαντι. εἰ δὲ πορνῶν καὶ τελωνῶν εἴπῃς, κἀκείνων ἴσθι τοὺς ἐξ ἐκείνων καὶ πολιτευμάτων, τινὰ βραχεῖαν ἀποσῴζοντας τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας διασώζοντας * προσελθεῖν καλοῦντι τῷ σωτῆρι, καὶ δικαίους πρός γε τὸ πλῆθος τῶν μὴ προσελθόντων ἀξίους καὶ νομίζεσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι. ποῦ τοίνυν τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ κλῆσις, ὅτε πόρναι καὶ τελῶναι καὶ λῃσταὶ, ἐκεῖνοι μόνοι ἀσπασάμενοι τὴν σωτήριον κλῆσιν, οἳ τῶν ὁμοτέχνων, ὡς ἐν τοσούτῳ κακῶν βάθει, ὅμως προεῖχον ἐν τοῖς ἀμείνοσιν. οὐδὲ ἐκεῖνο δὲ παρελθεῖν δίκαιον· τὸ τάγμα τῶν παρθένων ἡ δεκὰς ἐπλήρου· ἀλλ' αἱ μὲν φρόνιμοι τοῦ νυμφῶνος ἀπολαύουσιν· αἱ δὲ μωραὶ ἀπελαύνονται. καὶ ὁ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου μὴ φορῶν, τῶν ἄλλων μενόντων ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει, αὐτὸς ἐκβάλλεται μόνος. τίνες δὲ καὶ ὑπ' ἀγγέλων ἐν τῇ τελευταίᾳ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου παραλαμβάνονται; ἢ δῆλον ὡς οἱ δίκαιοι, ἀλλ' οὐχὶ ἁμαρτωλοί; τί οὖν ἐστι τὸ, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλούς; τουτέστι, τὸ ἀνθρώπινον γένος τῆς ἀκριβοῦς καὶ τελείας διαμαρτὸν δικαιοσύνης, ἦλθον καλέσαι, καὶ ἐπαναγαγεῖν πρὸς ἐκείνην τὴν λῆξιν, ἧς κατώλισθαν. εἰ γὰρ καὶ διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν πολιτείαν τὸ γένος ἡμῶν ἔχουσιν, οἱ μὲν ἐκπρεπέστερα βεβιωκότες, οἱ δὲ ἀνεκτότερα· ὅμως οὐδεὶς χωρὶς ἁμαρτίας. συνᾴδει δὲ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ, καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ ῥητοῦ προφορὰ, ἄνευ τοῦ ἀναφορικοῦ ἄρθρου προφερομένη. εἰ γὰρ ἔλεγεν, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ [τοὺς] ἁμαρτωλούς· τάχα ἂν εἶχεν ἡ ὑπόνοια χώραν, ἢ τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὲν καλέσαι μόνους, οὐκέτι δὲ τοὺς δικαίους· τὸ δὲ ἀπόλυτον τῆς φωνῆς, καὶ χωρὶς ἀναφορᾶς προελθεῖν, παντελῶς ἀποφαίνει τὴν ὑπόνοιαν σφαλεράν. τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπισφραγίζει, λέγων· Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. καὶ πάλιν· προῃτιασάμεθα Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται, οὐκ ἔστι δίκαιος, οὐδὲ εἷς· οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν. πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ, ὁ κύριος ἦλθε ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς, δηλονότι περὶ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἴρηται· ὃ καὶ ἀναπλήρωμα τῶν λογικῶν προβάτων ἑκατοντάδος νοεῖται· ὥσπερ καὶ ἡ καταχωσθεῖσα δραχμὴ, μία οὖσα τῶν δέκα δραχμῶν. καὶ γὰρ ταύτης ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον, οὐ τινῶν μὲν, τινῶν δὲ οὐ, ἀλλ' ἀπὸ Ἀδὰμ [καὶ] μέχρι Μωϋσέως, ἐν οἷς ἦν Ἄβελ καὶ Ἐνὼς, καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἐν νόμῳ δικαίων καὶ προφητῶν χορός. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς τῆς ἀγάπης καὶ κῆρυξ καὶ διάπυρος ἐραστής· τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν, φησὶ, πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθὸν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσι. καὶ μετ' ὀλίγα, οὓς προέγνω, καὶ προώρισε·

* al. παραπέμπεται.

* al. ἀφορίζειν.

καὶ οὓς προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· οὓς ἐκάλεσε, καὶ ἐδικαίωσε, καὶ ἐδόξασε. καὶ, ἐξελέξατο ἡμᾶς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν. καὶ ἡ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν. καὶ ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων μάλιστα πιστῶν. καὶ ἀδιεξόδευτον ἂν εἴη τὰ τοιαῦτα φέρειν εἰς ἀριθμόν. ταῦτα συνετιμότερον ὁ* φιλόπονος οὗτος συγγραφεὺς διελθὼν, καὶ περὶ τριακοστὸν ὄγδοον τέλος ἐπιτίθησι κεφάλαιον.

* al. [illegible]

Ἐν δὲ τῷ λθ' τὴν δοκοῦσαν ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις διαφωνίαν πολυπραγμονεῖ καὶ διευθύνει. ἐπαπορεῖ γὰρ, πῶς ὁ μὲν κύριος ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι σημεῖα ποιεῖν οὐκ ἠδύνατο διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν ἐν αὐτῇ· καὶ πάλιν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, ὅτι οἱ μαθηταὶ οὐκ ἐξέβαλον τὸ δαιμόνιον, τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας ἀναφέρων ἔφη, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ὁ δέ γε τούτου γνήσιος μαθητὴς Παῦλος, τἀναντία λέγει· Τὰ γὰρ σημεῖα, φησὶ, τοῖς ἀπίστοις, οὐχὶ τοῖς πιστεύουσι. καὶ ἐπιλύεται τὸ ἀπόρημα, λέγων ὡς καθολικῷ μὲν καὶ κοινῷ λόγῳ τὰ σημεῖα διὰ τοὺς ἀπίστους τερατουργεῖται, ἄγειν αὐτοὺς εἰς σωτήριον πειθὼ τοῦ θαυματουργοῦντος προαιρούμενα. ἐκείνοις μέντοι ταῦτα προβάλλεσθαι, οἳ τὸ ἐπιτήδειον τῆς ὑπακοῆς εἴ τι παρέχονται, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν ὠφέλειαν εἰσοικίζονται· ὅσοι δὲ τῶν ἀπίστων ἑκουσίως πρὸς τὰ τῶν ἔργων ὑπὲρ φύσιν τυφλώττοντας ἐπιτεταμένα, τούτοις ἡ* τῶν σημείων προβολὴ ἀνόνητόν τε καὶ μάταιον. ὥστε καὶ τοῖς ἀπίστοις τὰ σημεῖα προβάλλεται. καὶ πρὸς τὸ μὴ δεῖν αὐτοῖς ταῦτα προβάλλειν, σύμφωνόν τε καὶ ἁρμόδιον· τὸ μὲν, ὅτι δι' αὐτῶν τὴν σωτηρίαν κερδαίνουσι· τὸ δὲ, ὅτι πρὸς βάθος* καταδύντες ἀπωλείας, ἐξ ὧν ἄλλοι μέγα κέρδος συλλέγουσιν, αὐτοὶ κακουργοῦντες πρὸς τὸ χεῖρον κατασύρονται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ.

* al. τῶν σημείων.

* al. καταδύοντες.

Ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς ἱερῶν φιλοσοφημάτων ἐμβατεύων αἰτιολογεῖ, διὰ τί μὴ ὑπὲρ ἀγγέλων πεσόντων, ὥσπερ ὑπὲρ ἀνθρώπων γέγονεν ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἄγγελος; καὶ πρώτην μὲν ἀποδίδωσιν αἰτίαν, ὅτιπερ ἐπειδὴ ἐκ πάσης τῆς λογικῆς φύσεως μόνος ὁ ἄνθρωπος σαρκὶ καὶ* ὕλῃ συνεδέθη, ἑτοίμη δὲ πρὸς ὄλισθον ἡ ὕλη· ἔτι δυσὶ φύσεσι μαχομέναις συντεθεὶς ὁ ἄνθρωπος, ἑκατέρας πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπειγομένης διασπᾶσθαι φιλεῖ τὸ ζῶον καὶ διαμερίζεσθαι (τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ὡς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιμαρτύρεται, τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται·) διὰ ταῦτα ὡς* μόνος τῶν λογικῶν ὁ ἄνθρωπος τοιαύταις σωματικαῖς συντεθεὶς πέδαις, εἶτα καὶ τὴν μετάνοιαν οἴκοθεν τοῦ ὀλισθήματος προβαλλόμενος, εἰκότως καὶ προνοίας εἰς τὸ ἀναστῆναι πλείονός τε καὶ μείζονος δεῖται, καὶ τῆς θείας δαψιλεστέρας ἀπολαύει βοηθείας. καὶ ὃ κατ' ἀρχὰς ἐλάττονα τῶν ἄλλων λογικῶν* ἀπέφηνεν ἡμᾶς, τοῦτο μεγάλης ἡμῖν σωτηρίας ἀφορμὴν ὁ δίκαιος ἀνέδειξε κριτής. ὃς καὶ συνέδησε μὲν τῇ* σαρκὶ κολάζων τὴν ἔπαρσιν, δι' ἧς καὶ ἄγγελοι τὸ ἐκ ... ἐξαγγελθέντα, ἀνίατον ἔχει τὸ παράπτωμα. εἶτα δὲ καὶ ἀφορμὴν τῆς ὑπερκοσμίου εὐεργεσίας τὸν νομισθέντα δεσμὸν, τῆς ὕλης ὑπέθετο. τί γὰρ ἂν εἴη μεῖζον καὶ ὑψηλότερον εἰς εὐεργεσίαν,

* al. ὕλαις.

* al. μόνον.

* al. ἀπέφηνε.

* al. σαρκί.

& quos prædestinauit, hos & vocauit; & quos vocauit, etiam iustificauit, & hos glorificauit. Item: a Elegit nos ante mundi constitutionem. Non solum ex Iudæis, sed etiam ex gentibus. Rursum: b Electio consecuta est: cæteri vero excæcati sunt. Et, c Qui est Saluator omnium hominum, maximè fidelium. vt infinitum fuerit talia vel numerando recensere. Hæc vbi studiosus ille scriptor honorificentius discernit, & tricesimo octauo Capiti finem imponit.

Ioan. 3.
a Ephes. 1. 4.
b Rom. 11. 7.
c 1. Tim. 4. 10.

XXXIX. eam, quæ in sacris scripturis videbatur esse dissensio, curiose inquirit, atque perscrutatur. Dubitat enim, Quomodo Dominus in sua patria signa facere non posset, d propter incredulitatem illorum, rursumque ad incusantes quod discipuli dæmonium non eiecissent, culpam in accusantes regerendo dixerit: e Propter incredulitatem vestram. Cum germanus huius discipulus Paulus contradicat: f Signa enim, inquit, infidelibus, non autem fidelibus. Nodus ab illo sic dissoluitur, vt dicat Vniuersè quidem & communiter propter infideles prodigiosa signa fieri, quo hæc ipsos eo adducant, vt salubriter acquiescant ei, qui & admiranda illa patrat, & mentem iam tam ea ab illis præceptus est. Illis tamen solis hæc offerri, qui, cum obtemperandi studium sua ex parte adferant, etiam nascentem ex his vtilitatem in se admittant. Nam quos ex incredulis sponte sua cæcos ad supernaturalia opera nouimus, his signa fore vlla nimirum prudentia, & vane oblata videntur. itaque & incredulis illa proponi, & eadem rursus non proponi oportere, consentaneum congruúmque [videtur.] Illud quidem, quia salutem per hæc consequuntur: hoc vero, quia in profundam interitus demersi, vnde alij magnum lucrum colligunt, ipsi malefici ad deteriora abripiuntur. Atque ista hoc Capite Iobius.

d Matt. 13. 58.
e Matt. 17. 19.
f 1. Cor. 14. 22.

Sequentibus vero, XL. & XLI. curiosam ingressus speculationem, causas reddit, *Quare non pro Angelis lapsis sit factus Angelus* [Dei Filius] *quemadmodum pro hominibus homo factus est.*

Primam ergo istam causam adfert. Quandoquidem ex omni rationali natura, solus homo carne & materia compactus est (materia vero ad casum prona) atque ex duabus insuper pugnantibus naturis compositus, dum vtraque ad suam eum conditionem impellit, distrahi debet animal, ac diuidi (g *Sapientia enim carnis*, vt diuinus ait Paulus, *legi Dei non est subiecta*) propterea solus homo inter ratione prædita, huiusmodi corporalibus vinculis innexus, deindeque lapsus sui resipiscentiam e seipso offerens, merito & prouidentia ad surgendum ampliore atque maiore indiget, & diuino copiosius fruitur auxilio. Ita quod ab initio intra reliquas ratione præditas creaturas nos esse ostendit, hoc magnæ nobis salutis causam attulisse iustus iudex declarauit, qui nos colligauit quidem carni ad coërcēdam superbiam, per quam ipsi ante cæterũ ordines irreparabili lapsu in præceps acti sunt; sed statutum illud materiæ vinculũ infinitæ postea beneficentiæ occasionem vertit. Quænam enim aut maior, aut præstantior beneficentia esse possit,

g Rom. 8. 7.

Iesvs. quam ad dexteram Dei Patris viuere sedentem nostram conditionem: & rebellantem quondam naturam obedientem iam ac pacificam, & vniuersorum parenti conciliatam contueri? Quod post hanc assumptam, per suam primitiarum oblationem, Verbum perfecit. Atque hanc mihi pacem mundo per Apostolos velut pignoris loco relinquendo, dicere videtur: a Ioan.14.27. *a Pacem meam do vobis.* Et, *Non quemadmodum mundus dat pacem.* Cui etiam concinit germanus eius discipulus, b Philip.4.7. *b Pax,* inquit, *Dei, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra.* Et, c Rom.5.1. *c Iustificati ex fide pacem habemus ad Deum, per Dominum nostrum* IESVM *Christum, per quem & accessum habuimus.* Non enim profecto e bello pacem natam mutuam illam inter nos hic intelligere oportet: sed quam habet vnusquisque secum, ac per eandem etiam cum eius largitore, & imperturbabilis salutis suppeditatore, quæ & corda nostra custodit, & omnem excedit sensum, & quam mundus dare non potest. Quare cum his non pugnat illud: d Matt. 10. 34. *d Non veni mittere pacem, sed gladium.* Mundi enim pacem, inquit, non veni mittere. Rursum: e Marc.13.13 *e Eritis odio omnibus,* & id genus plurima. Piorum enim cum Deo affinitas, ad odium, inuidiam, & metum impios concitauit. Venit igitur Saluator pacem mittere, quæ cum animo ea consentire, quæ corporis sunt, facit; quodque deterius est, melioris arbitrio subiicit. Quam quidem nobis præbuit, cum rebelli nostræ naturæ pacificam deitatem copulauit. quod & diuinus Paulus docuit, cum ait: f Rom.8.3. *f Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne.* vt iam apte de eadem re dicatur: g Rom. 5.20. *g Vbi enim abundauit delictum, superabundauit gratia.* quamobrem & redemptionis nostræ perfectum à Verbo opus, *iustitiam Dei,* & *iudicium,* & *misericordiam* sacra Scriptura prædicat. vt iusto iudicio Dei, qui inter rationales creaturas soli è luto fabricati sunt, soli etiam tanto honore, & ineffabili misericordia digni habiti sint. Indicabat idem & per Oseam dicens: h Os.2.19. *h Sponsabo te mihi in iustitia, in misericordia, & in miserationibus.* Mille item alij sacræ scripturæ loci clamant, ob carnis vincula commiseratione dignum esse habitum humanum genus, & pro annexa nobis materia, incarnationem suam, cæteráque ex ea profecta bona vicissim nobis Dominum donasse. i Psa.102.14. *i Recordatus est,* inquit Dauid, *quoniam puluis sumus.* Et, k Psa.77.39. *k Quoniam caro sumus.* Et Iob: l Iob.10.9. *l Memento quod sicut lutum feceris me.*

Alteram deinde tam egregiè humano generi prospicientis curæ hanc fuisse causam dixeris, quod nequaquam à principio Cōditor naturam perfectam, quemadmodum angelis, ita & hominibus tribuerit: sed modicis progressibus perfectionem tandem consequi voluerit. quamobrem & pro virtutis præmio, & pro molestiis toleratis perfectionem rependit:

ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ὁρᾷν τὸ ἡμέτερον ἱδρυμένον φύραμα· καὶ τὴν ποτε στασιώδη φύσιν, ὑπήκοόν τε καὶ εἰρηναίαν, καὶ τῷ πατρὶ τῶν ὅλων * διηλλαγμένην; ὃ διὰ τῆς ἀπαρχῆς ὁ ταύτην προσλαβὼν λόγος ἀπειργάσατο. Ταύτην μοι δοκεῖ τὴν εἰρήνην τῷ κόσμῳ καὶ διὰ τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν ἀρραβῶνος λόγῳ, καταλιμπάνων λέγειν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀφίημι ὑμῖν, καὶ οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν εἰρήνην. οἷς συνᾴδων καὶ ὁ γνήσιος μαθητής, ἡ εἰρήνη (φησὶ) τοῦ θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν. καὶ, δικαιωθέντες ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι᾽ οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν. Οὐ γὰρ δὴ τὴν ἐκ τῶν πολέμων εἰρήνην, ἢ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνταῦθα νοεῖν δεῖ: ἀλλὰ δηλονότι τὴν ἑκάστου πρὸς ἑαυτὸν, καὶ διὰ ταύτης πρὸς τὸν δοτῆρα ταύτης, καὶ τῆς ἀστασιάστου σωτηρίας ἡμῶν χορηγὸν, ἥτις καὶ φρουρεῖ τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ὑπερέχει πάντα νοῦν, καὶ ἣν ὁ κόσμος διδόναι οὐ δύναται. διὸ οὐδὲ μάχεται τὸ, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. τὴν γὰρ κοσμικὴν φησὶν εἰρήνην οὐκ ἦλθον βαλεῖν. πάλιν, ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἡ γὰρ εἰς θεὸν τῶν εὐσεβούντων συνάφεια, εἰς μῖσος καὶ φθόνον, καὶ φόβον, τοὺς ἀσεβεῖς διεκίνησεν. ἦλθεν οὖν ὁ σωτὴρ εἰρήνην βαλεῖν, ἥτις * σύμφωνα τῇ ψυχῇ τὰ τοῦ σώματος ἀποτελεῖ, καὶ ὑποτάσσει τὸ χεῖρον τοῖς τοῦ κρείττονος * βουλεύμασι. καὶ παρέσχε ταύτην, ἑνώσας ἡμῶν τῇ στασιώδει φύσει τὴν εἰρήναρχον θεότητα. τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐκδιδάσκει λέγων· τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκὸς, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας, ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί. ὡς ἁρμόζειν ἐπ᾽ αὐτῆς λέγεσθαι τὸ, οὗ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. διὸ καὶ τὴν καθ᾽ ἡμᾶς τοῦ λόγου οἰκονομίαν, δικαιοσύνην θεοῦ καὶ κρίσιν, καὶ ἔλεον, τὸ ἱερὸν ἀνακηρύττει γράμμα· ὡς δικαίᾳ κρίσει τοῦ θεοῦ μόνους τῶν λογικῶν τῷ πηλῷ συνδεθέντας, μόνους καὶ τῆς τοσαύτης ἀξιωθῆναι φιλοτιμίας καὶ τοῦ ἀνεκφράστου ἐλέους. ἐδήλου δὲ καὶ διὰ τοῦ Ὠσηὲ μνηστεύσομαί σε ἐν αὐτῷ λέγων ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν ἐλέει, καὶ οἰκτιρμοῖς. καὶ μυρίοι λόγοι ἄλλοι * ἱεροὶ διανακεκράγασιν, ὅτι διὰ τῶν δεσμῶν τῆς σαρκὸς συμπαθείας τὸ ἀνθρώπινον ἠξιώθη γένος, καὶ αἰτίᾳ ταύτης τῆς συναφθείσης ἡμῖν ὕλης, τὴν ἐνανθρώπησιν αὐτοῦ, καὶ τὰ δι᾽ αὐτῆς ἀγαθὰ ἀντιπέδωκεν ἡμῖν ὁ κύριος. ἐμνήσθη γὰρ, φησὶν ὁ Δαυὶδ, ὅτι χοῦς ἐσμεν, καὶ ὅτι σὰρξ ἐσμέν. καὶ ὁ Ἰὼβ, μνήσθητι ὅτι πηλόν με ἔπλασας. δευτέραν δ᾽ ἄν τις αἰτίαν φαίη τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον τοσαύτης προνοίας, ὡς ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁ πλάστης οὐκ αὐτοτελῆ τὴν φύσιν, καθάπερ ἀγγέλοις, οὕτω καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει παρέσχε: ἀλλὰ ταῖς κατὰ μικρὸν προκοπαῖς τοῦ τελείου τυγχάνειν * ἠθέλησεν· διὸ καὶ ἀρετῆς ἆθλον, καὶ κακοπαθείας ἀντάμειψιν τὴν τελειότητα δίδωσι.

* al. διηλλαγμένην.
* al. σύμφωνον.
* al. βουλεύμασι.
* al. ἱεροί.
* al. ἐθέλησεν.

καὶ δὴ

καὶ δὴ καὶ μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας αὐτὸν ἔθετο, τῆς πρὸς ἑκάτερον αἱρέσεως μὴ ἐφήνας κυρίαν· ἄγγελοι δὲ, καὶ εἴ τι ἄλλο λογικὸν καὶ ἀσώματον, ἐξ αὐτῆς παρόδου τὸ ἐν τῇ φύσει τέλειον ἐκληρώσαντο. διὸ καὶ ὁ Δαβίδ φησι, δυνατοὶ ἰσχύι ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τουτέστιν, οἷα μηδὲν τῆς ὑλικῆς, καθάπερ ἡμεῖς, καθελκόμενοι τε καὶ συμποδιζόμενοι, οὕτω ῥᾷστα ταχέως, καὶ χωρίς τινος μελλήσεως, τὸ προσταχθὲν τὸ κελευόμενον. τῆς γὰρ ἀρρήτου δικαιοκρισίας ἦν τοῦ θεοῦ, τοῖς μὲν ἀτελέσι, καθ' ὃν ἐδοκίμαζε καιρὸν, τὸ λεῖπον ἀναπληρῶσαι· οὓς δὲ ἀπ' ἀρχῆς τελείους ὑπέστησε, μὴ τῆς ὁμοίας προνοίας ἀξιῶσαι· ἀλλὰ τοὺς μὲν οἷς περιέλαβον ἀρκεῖσθαι, τοὺς δὲ ὧν ἐστερήθησαν ἀναπληρωθῆναι τὸ ὑστέρημα δικαιῶσαι. καὶ τῶν ἀγγέλων δὲ ὅσοι πεπτώκασιν, οὐ τῆς ὕλης καταβαρούσης, οὐδὲ τοῦ σαρκίου μεθελκόντος, τῆς προαιρέσεως δὲ τὸ φαῦλον ἑλομένης, τῆς οἰκείας δόξης κατηνέχθησαν. ἡμεῖς δὲ τοῦ τε σαρκίου διοχλοῦντος, καὶ τῶν ἐκ τούτων παθῶν ὑπογαργαλιζόντων, πρὸς τὰ πλείω τῶν ἁμαρτημάτων, οὐ τί γε ἑκούσιοι, εἰ καὶ μὴ τὸ ὅλον ἀκούσιοι, καταπίπτομεν. καὶ γὰρ τὸ δαιμόνιον φῦλον, εἰ καὶ τοῖς αἵμασιν ἥδεται, καὶ τοῖς διὰ σαρκὸς χαίρει πάθεσιν· ἀλλ' οὖν δὴ τούτων οὐ μόνον αὐτουργὸν φύσιν οὐκ ἔλαχεν, ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν οἴκοθεν ἔχει, πρὸς ἃ μὴ θέμις ὑποσύρουσαν. οὔτε γὰρ ξίφος ὠθεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς πρὸς τὴν σφαγὴν, οὔτε γάμους αὐτὸς ὁμιλῶν τῇ μοιχαλίδι τοὺς ἀνθρωπίνους διαρρυπαίνει· ἀλλ' οὐδὲ θυμὸς αὐτὸν κολάζειν ἀδίκημα πρὸς τὴν σφαγὴν συνωθεῖ, οὐ μὴν οὐδὲ σωματικῆς ἔρως μίξεως. ἡμεῖς δὲ πολλάκις καὶ ὧν τὴν αἵρεσιν ἐδυσωπούμεθα, τῇ ῥοπῇ τῆς ὕλης νικηθέντες ἐργαζόμεθα· καὶ βραχύ τι πρὸς τὸν τῆς νήψεως τόνον ἐνδόντες, τοῖς πάθεσιν ἀνδραποδιζόμεθα. ὅθεν καὶ Παῦλος ἐβόα, οἶδα ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ, τουτέστιν ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, καὶ ἑξῆς. καὶ πάλιν, οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω, τοῦτο πράσσω· εἰκότως ἂν καὶ πλείω τῶν δαιμονίων, φησὶν, ἁμαρτάνοντες, συγγνώμης ἡμεῖς, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι τυγχάνομεν. ἔτι δὲ οὐδ' εἴ τις δῴη, φησὶ, φύσιν ἀγγέλων ἀναλαβεῖν τὸν ἡμέτερον σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν ἐπὶ τῇ τούτων σωτηρίᾳ, οὐδ' ἂν αὐτοῖς ἐκ τῆς συγγενείας αὐτοῦ τι ἐπῆν. ἀνάγκη μὲν γὰρ οὐκ αὐτοὺς μεταστῆσαι, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ πτώματος ἐπὶ τὸ κρεῖττον· τὴν δὲ θεοφιλῆ καὶ ἀρετὴν βίον, πρᾶξις ἀρίστη καὶ νεῦσις εἰς θεὸν, ὅπερ ἐστὶ πίστις ἀκηλίδωτος, κατασκευάζει. ὧν ἡμῖν εἰσηγητὴς καὶ διδάσκαλος ὁ σαρκωθεὶς ἐχρημάτισε λόγος. ἐκείνων δὲ οὐδέτερον πρὸς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν ἤδεσαν γὰρ σαφῶς ἑκάτερον, τῶν ἀγγέλων συνετελεῖτο· ἐξ αὐτῆς γὰρ παρόδου τὴν τούτων εἶχον γνῶσιν. οὐ γὰρ, ὥσπερ ἡμεῖς, τῶν τοιούτων δέονται διὰ τὸ ἀσώματον. καὶ γὰρ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐν σαρκὶ παρόντα, δαίμονες ἐπεγίνωσκον καὶ κριτὴν, καὶ βασανιστὴν, καὶ δεσπότην ἀνεκήρυττον. καὶ τὸ ἱερὸν γράμμα μαρτυρεῖ λέγον· σὺ πιστεύεις ὅτι θεὸς εἷς ἐστι, καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι.

ἴσχ.

Iobivs.

quin & medium mortem inter atque immortalitatem ipsum constituit; alterutrius eligendi facta potestate; cum interim angeli, & si quid aliud ratione præditum & incorporeum [vspiam existit] ex ipso mox ortu naturæ perfectionem adepti sint. Vnde & Dauid ait: a *Potentes virtute, facientes verbum eius*, hoc est, Quemadmodum eos nihil materiatum, vti nos, vel deorsum trahit, vel impedit: ita cito, & absque mora iussa perficiunt. Exigebat ergo ineffabile Dei iustumque iudicium, vt imperfectis quidem (quo tempore placitum esset) quod deerat suppleret, quos vero ab initio perfectos reddidisset, non simili his cura prouideret: sed ex æquitate iudicaret, eum nos contentos illis [rebus] esse debere, quas ipsimet occupassent, tum illis eorum rerum defectus supplendos, quibus aliquando priuati fuissent. Enimuero quotquot ex Angelis lapsi sunt, non ij materia diuellente, neque carne retrahente, sed arbitrio id quod malum erat eligente, de sua gloria deturbati sunt. Nos contra & carne interturbante, & natis ex ea affectionibus titillantibus, ad pleraque delicta non sponte volentes, sed nec omnino inuiti, delabimur. Dæmonum enim genus, tametsi sanguine delectetur, & carnis gaudeat affectionibus: non modo tamen eam naturam non accepit, vt quidquam horum perficere per se possit, sed neque vllam ex se proficiscentem causam habet quæ ad nefas trahat. Neque enim gladium dextra vibrat ad cædem, neque nuptias humanas cum adultera consuescens violat. Sed nec iracundia ipsum impellit, cæde vt acceptam iniuriam vindicet, neque corporeæ commixtionis amor. Nos vero sæpe, materiæ pondere incitati, ea quoque perpetramus, quæ sponte detestaremur eligere, atque ad breue admodum tempus sobrietatis contentioni cedentes, rursus ab affectibus nostris captiui abducimur. Vnde & Paulus clamabat: b *Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. nam velle adiacet mihi*, & quæ sequuntur: Iterumque: c *Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo [malum] hoc ago.* Merito igitur, etsi plura quam dæmones, inquit, peccemus, nos veniam consequimur, non ipsi.

Amplius vero, neque si concesserit quispiam, inquit, nostrum Saluatorem ac Redemptorem Angelorum naturam pro illorum salute suscepisse, commodum ipsis vllum ex hac affinitate obueniat. Non enim necessitas ipsos, vt neque homines, a lapsu ad meliorē statum transferat: sed optima quæque operatio, atque propensus in Deū animus, quod est fides immaculata, gratā Deo vitam probamque efficit, quorum nobis dux & præceptor Verbum incarnatum fuit, cum eorū tamen neutrum ad Angelici generis (cui hęc ipsa satis erant cognita) instructionē atque doctrinam conduceret: vt qui ab ipsa sui productione horum scientiam habuissent. Neque enim, vt nos, talibus incorporei indigent. Etenim Dei Filium in carne præsentem dæmones agnoscebant, & d Iudicem eum pœnam inferentem, ac Dominum prædicabant. Et sacræ hoc testatæ litteræ aiunt: e *Tu credis quoniā Deus est; etiam dæmones credunt, & contremiscūt.*

a Psal. 102. 20.
b Rom. 7. 18.
c Ibid. v. 19.
d Matth. 29.
e Iaco. 2. 19.

Ioan. 4. a Act. 19. 15. Iterumque alibi: *a* IESVM *noui, & Paulum scio: tu vero quis es?* Vnde satis patet, dæmonum nationem non solum scire Deum, cúmque metuere, & venerari, sed & germanos eius cultores.

Porro ineffabilis in homines amoris Dei causam & hanc adiungit: Nobis [inquit] inaccessum antea, neminique adhuc visum cœlum (quod *cœlorum*, uti *regnum* appellat) aperit. b Heb. 10. 20. Nam secundum B. Paulum: *b initiauit nobis: iam nouam, & viuentem.* c Ibid. 9. 24. Et: *c Non in manufacta sancta introiuit, sed in ipsum cœlum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis.* d Ibid. 6. 20. Et, *d Vbi præcursor pro nobis introiuit Christus.* Hanc igitur viam reuelauit, ad quam vt nobis præiret, iustitiæ exemplar fuit, quo aliquando edocti, desiderio accenderemur, eóque accensi ad rem desideratam præpararemur. Angelis vero cœlum iam inde a principio notum fuit, atque testatum. Nostræ præterea communicatus naturæ resurrectionem nobis, & incorruptioné atque immortalitatem per suam resurrectionem donauit. Incorporeum vero genus, cum sit immortale, hac non indiget gratia: Nostra insuper causa in carne peregrinatus, à diaboli, qua tenebamur, tyrannide nos liberauit, e Coloss. 2. 15. *e* de Principatibus triumphans & Potestatibus in Cruce, f Luc. 10. 19. *f* data item nobis potestate calcandi omnem virtutem inimici. Vbi si horum subijsset naturam, g 1. Cor. 2. 6. *g* quosnam destruxisset? De quibus triumphasset? Qualem item quibusdam potestatem dedisset, aut in quos?

Adhæc vero, cum nos lapsi sumus, nullum reliquum fuit exemplar, quod eandem naturam integram retineret. At lapsis dæmonibus innumerabiles nihilominus incorporeorum acies inuariaté consistunt, quæ & diuinæ ordinationis exemplum, & nunquam flexæ rectitudinis specimen exhiberent. Quapropter qui omnia sapiéter, & supra quam dici potest, prouidet ac facit Deus noster, Deique Verbum, cum iam humana natura prolapsa esset, non hanc solum ex infinita sua in homines amoris vi assumpsit, sed per eam quoque omnibus, qui eiusdem naturæ essent, correctionem, incorruptionem & alia ista innumerabilia bona largitur: cum dæmonis tamen genus assumere neque iustú, neque vtile esse iudicet. Sic [XL.] & quod sequitur Caput ab hoc speculatiuo & studioso scriptore clauditur.

XLII. inuestigat, Vnde nobis è deteriore in melius, & contra ad deterius e meliori mutatio tam frequens, varia, ac pæne continua existat: Incorporeis vero, alijs bonum sit immutabile, alijs vitium? Causam reddit, quod in nobis cum animi inclinatio in alterutram partem connitatur, ob subiectæ materiæ fluxum atque vacillationem, illa aliquando rationem superet, interdum etiam superetur: in illis, ad quos nequaquam materia irrepere potest, ratio sola in actiones omnes imperium obtineat. Quamobrem illorum quidem casus, qui sponte & imperantis reuera more ad deterius delapsi sunt, fit immedicabilis, cùm nihil quidquam in se validius habeant, quod sui iuris mentem, iam ex se fluentem, ad id quod deterius est, reuocet: quemadmodum alijs contra, qui sponte ac libere amoré honesti accęperú-

καὶ ἀλλαχοῦ, τὸν μὲν Χριστὸν οἶδα, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· σὺ δὲ τίς εἶ; ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι τὸ δαιμόνιον φῦλον οὐ μόνον οἶδε τὸν * θεὸν, καὶ δέδοικε, καὶ σέβει· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου γνησίους θεραπευτάς. * χριστ. αἰτίαν δὲ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας ἐπισυνάπτει καὶ ταύτην. ἡμῖν μὲν ἀνοίγει τὸν οὐρανὸν, ἕως γεγονότα ἄβατον, οὐδὲ θεατὸν, ὃς καὶ οὐρανῶν, οἶμαι βασιλεία προσαγορεύεται. κατὰ γὰρ τὸν θεῖον Παῦλον ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν· καὶ οὐκ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· καὶ, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός. ταύτην οὖν τὴν ὁδὸν ἡμῖν ἀνεκάλυψε. καὶ ταύτης ἡμῖν καθηγήσατο δικαιοσύνης ὑπόδειξις ἦν, ὡς ἂν μαθόντες ἐπιποθήσωμεν· ποθήσαντες δὲ, πρὸς τὸ ποθούμενον παρασκευαζώμεθα. τοῖς δὲ ἀγγέλοις γνώριμος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ εἰς γνῶσιν ἡγμένος ὁ οὐρανός. ἔτι δὲ καὶ ἡμῖν μὲν τὴν ἀνάστασιν, ἑνωθεὶς, καὶ τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον διὰ τῆς οἰκείας χαρίζεται ἀναστάσεως. τὸ δὲ ἀσώματον γένος, ἀθάνατον ὂν, τῆς τοιαύτης οὐδὲν δεῖται χάριτος. καὶ δι' ἡμᾶς μὲν ἐπιδημήσας σαρκὶ, τῆς κατασχούσης τοῦ διαβόλου τυραννίδος ἠλευθέρωσε, τὰς ἀρχὰς θριαμβεύσας καὶ τὰς ἐξουσίας ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ δύναμιν ἡμῖν χαρισάμενος, πᾶσαν τὴν τοῦ ἐχθροῦ δύναμιν καταπατεῖν. εἰ δὲ τὴν ἐκείνων ὑπέδυ φύσιν, τίνας ἂν κατήργησε; κατὰ τίνων δ' ἂν ἐθριάμβευσε; ποίαν δὲ τὴν ἐξουσίαν τίσιν ἐδίδου, καὶ κατὰ τίνων; χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, ἡμῖν μὲν πεσοῦσιν οὐδεὶς ἦν ὑπογραμμὸς, τὴν αὐτὴν λαχὼν φύσιν διορθώσεως· τοῖς δὲ πεπτωκόσι τῶν δαιμόνων, μυρία τάγματα τῶν ἀσωμάτων ἀρρεπῶς ἑστηκότα πρόκειται, καὶ πολιτείας ἐνθέου παραδείγματα ὄντα, καὶ διορθώσεως ἀκλινοῦς ὑποτυπώσεις. διόπερ ὁ πάντα σοφῶς καὶ ὑπὲρ λόγον προνοούμενος καὶ πράττων θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, τῆς μὲν ἀνθρωπίνης φύσεως τὸν ὄλισθον ὑποστάσης, καὶ προσλαμβάνεται ταύτην ἀρρήτῳ φιλανθρωπίας μέτρῳ, καὶ δι' αὐτῆς πᾶσι τοῖς ὁμοφυέσι τήν τε διόρθωσιν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὰ μυρία χαρίζεται ἀγαθά. τοῦ δὲ δαιμονίου φύλου μὲν οὖν οὔτε δικαίαν οὔτε συμφέρουσαν κρίνει τὴν πρόσληψιν. ἧττον μὲν οὖν καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ τῷ φιλοθεάμονι καὶ σπουδαίῳ λόγῳ ἀνδρὶ διανύεται κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ μβ ζητεῖ, πόθεν ἡμῖν μὲν ἔκ τε τοῦ χείρονος εἰς τὸ κρεῖττον, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἡ μεταβολὴ καὶ πολλὴ καὶ διάφορος, καὶ μικροῦ συνεχής· τῶν δὲ ἀσωμάτων γενῶν, τοῖς μὲν τὸ καλὸν ἀμετάβλητον, τοῖς δὲ τὸ φαῦλον; καὶ τίθησιν αἰτίαν, ἡμῖν μὲν τῆς ἐφ' ἑκάτερα στασιαζούσης ῥοπῆς, τῆς ὑποβεβλημένης ὕλης τὸ ῥοῶδές τι καὶ ἀμφίρροπον, ποτὲ μὲν τοῦ λογισμοῦ κρατοῦσαν, ποτὲ δὲ κρατουμένην. ἐν ἐκείνοις δὲ μηδαμῶς τῆς ὕλης παρείσδυσιν λαβούσης, ὁ λογισμὸς μόνος τῶν πράξεων ἔχει τὸ κράτος. διὸ τῶν μὲν ἑκουσίως καὶ ὡς ἀληθῶς αὐτοκρατορικῶς πρὸς τὸ χεῖρον ἀπενεχθέντων, ἡ πτῶσις ἀνίατος γίνεται· οὐκ ἐχόντων ἕτερόν τι κρεῖττον ἐν ἑαυτοῖς, ὃ τὴν αὐτοδέσποτον γνώμην αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς ῥέψασαν πρὸς τὸ χεῖρον πάλιν ἀνακαλέσηται. ὥσπερ * αὖ πάλιν τοῖς ἑκουσίως καὶ αὐτονόμως τὸν ἔρωτα τοῦ ἀγαθοῦ λαβοῦσιν * al. ὥσ.

ἀπαρά-

* al. ὑπὸ.

ἀπαράτρεπτος ὁ πόθος * ὑπὸ μηδεμιᾶς ῥοπῆς ἐνοχλούμενος διασώζεται. ἡμεῖς δὲ ὥσπερ διπλοῖ τινες ἐσμέν, διὸ καὶ μεταμεληθέντες οἷς ἁμαρτάνομεν, ὡς ἑτέρους ἑαυτοὺς ἐπιμεμφόμεθα. δύο δὲ μαχομένων, καὶ τούτων ἀνὰ μέρος κρατούντων τε καὶ κρατουμένων, πῶς αὐτὴ ἢ τὰ τῆς νίκης, ἢ τὰ τοῦ πτώματος σχοίη τὸ ἀμετάβλητον. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν πράξεων, αἳ τὸ ἐπαινετὸν ἢ τὸ ψεκτὸν φέρουσιν, ἐφ' ἡμῶν ἡ μεταβολὴ καὶ ἡ παλίρροια τὸ κράτος οὐκ ἔχει ἀνανταγώνιστον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἐνεργειῶν καὶ παθημάτων. οὔτε γὰρ διὰ παντὸς καθῆσθαι, οὔτε ἑστάναι δυνάμεθα, ἀτονίας εὐθὺς τῆς κατὰ τὴν φύσιν ἑκατέρου τῇ ὑπερβολῇ συνεπομένης. καὶ δῆλον τοῦτο, ὡς διὰ τὴν ἐν ἡμῖν τῶν στοιχείων διαφοράν τι καὶ μάχην συμβαίνει. καὶ γὰρ τὸ μὲν θερμὸν τὴν ἄνω χώραν διώκει, τὸ δὲ γεῶδες βρίθει τε καὶ συγκαθέλκει πρὸς τὴν γῆν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν παραπλησίων ὡσαύτως, ἃ ἐπὶ τῆς * αὐτομάτου οὐκ ἔχει χώραν φύσεως. ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἡμῖν τὸ ποικίλον καὶ πολύμορφον, οὕτως ἐν ἐκείνοις τὸ ἀποίκιλον καὶ μονοειδὲς ἐγκαθίδρυται. ὅθεν τοῖς ἁπλοῖς μὲν καὶ μονοειδέσιν ἀκολουθεῖ τὸ δυσαλλοίωτόν τε καὶ δυσμετάβλητον· τοῖς δὲ συνθέτοις ἡ μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις. τὸ δὲ μὴ πάντη πάντως τὸ ἀμετάβλητον καὶ ἀναλλοίωτον, μηδὲ ἐν ταῖς ἀσωμάτοις οὐσίαις ὁρᾶσθαι· καὶ γὰρ μετεβλήθη τὸ δαιμόνιον ἀπὸ τοῦ κρείττονος εἰς τὸ χεῖρον: ἐκεῖνο ἄν τις ἴσως προφασίσαιτο, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἀσώματον ἐκ τροπῆς τινὸς καὶ ἀλλοιώσεως ἤρξατο. ἐκ μὴ ὄντων γὰρ εἰς τὸ εἶναι καὶ αὐτὸ παρήχθη, καὶ εἰ τῆς κατὰ τὴν ὕλην συμπλοκῆς ἠλευθερωμένην ἔχει τὴν ὕπαρξιν. τάχα δ' ἂν καὶ διὰ τὴν μίαν ταύτην ἐκτροπήν, μίαν καὶ αὐτοὶ τὴν πρὸς τὸ φαῦλον τῆς γνώμης ἀλλοίωσιν ἐπεδείξαντο. ταῦτα εἰπὼν ὁ εὐσεβὴς οὗτος καὶ φροντίσιν ἱεραῖς ἀνειμένος οὗτος ὁ ἀνήρ, ἐπιρραπίζει τὴν Ὠριγένους περὶ δαιμόνων, καὶ ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀστέρων, καὶ τῆς ἄλλης ὁρωμένης κτίσεως, δυσσεβῆ τε καὶ ἀνόητον καὶ πολυπλανῆ φλυαρίαν, καὶ τέλος ἐπιτίθησι καὶ τῷ δευτέρῳ καὶ μ' κεφαλαίῳ.

* al. ἐσωμάτων.

Ἐν δὲ τῷ ἑξῆς δύο ταῦτα ζητεῖ, ἓν μὲν διὰ τί αἱ ἅγιαι καὶ νοεραὶ δυνάμεις, ὅσα γε ἡμῶν εἰς γνῶσιν ἧκε, καὶ οἱ χρησμοὶ ἐξεπαίδευσαν, τὸ καλὸν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμετάβλητον σώζουσιν, ὥσπερ αἱ πονηραὶ τὴν κακίαν; καὶ διὰ τί πολλῶν ἀνθρώπων μελλόντων κολάζεσθαι, τὸ πῦρ ἔφησεν ὁ σωτὴρ ἡτοιμάσθαι τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ; Καὶ πρὸς μὲν τὴν προτέραν ζήτησιν ἐφ' ἑκατέρας μερίδος, τῆς τε ἀγγελικῆς φημι καὶ τῆς δαιμονίας, τὸ ἁπλοῦν αἰτιᾶται, καὶ ἀσύνθετον καὶ ἀποίκιλον· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς μεταβολῆς ἐνυπάρχειν αὐτοῖς τὸ ἀπαράδεκτον. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ζήτησιν, ὅτι διὰ τοῦτο τὸ πῦρ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἑτοιμάσθαι γέγραπται. ἀλλ' οὐχὶ τοῖς ἀνθρώποις: ἐπεὶ δὲ ἐν ἡμῖν μὲν οὐκ * ἀδόκητος ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἡ μεταβολή· οὗτοι δὲ γνώμῃ παρέσχοντο τὸ ἀνέλπιστον. τὸ εἰρημένον δὲ τοῦ σωτῆρος φασιν, ἅμα τὴν λύσιν ἐπάγει τῆς δευτέρας ἀπορίας, καὶ δεύτερον ἐπιχείρημα,

* ἀδόκητον.

nullo fluxu turbatum illud eorum desiderium conseruatur. cum nos interim veluti duplices quidam, ac propterea etiam male admissorum pœnitentia ducti, nos ipsos tanquam alienos incusemus. Duo vero vbi pugnant, & hi partim vincentes, partim victi: quomodo in his aut victoria, aut lapsus immutabilis sit? Neque verò solum in actionibus iis quæ laudem aut vituperationem merentur, mutatio & refluxus in nobis imperium sine repugnantia non habet: sed in alijs quoque nostris operationibus atque affectionibus. Nam neque semper sedere, neque rursum stare possumus, cum mox iuxta alterutrius naturam virium remissio [in his] excessum consequatur. Quod per elementorum in nobis varietatem & pugnam contingere constat. Calor enim ad supera impellit: Terrenum vero quod est, deorsum vergit, atque ad terram detrahit. atque in similibus aliis ad eundem modum. quæ sanè in incorporeis naturis locum non obtinēt. Sed quemadmodum in nobis varietas, multiplexque forma: sic in ipsis nihil varium, at vna perpetua forma residet. Vnde simplices hos atque vniformes illud consequitur, vt alterari atque mutari nonnisi difficulter possint: composita vero comitatur mutatio atque alteratio. Quod autem non omnis omnino immutabilitas ne ab incorporeis quidem naturis abesse videatur (dæmon enim ex bono in malum mutatus est) illud forte aliquis prætexat, quod ipsa quoque incorporea natura ex mutatione atque alteratione initium sumpserit. nam è non existentibus & ipsa producta est, tametsi à materiæ commistione liberam habet subsistentiam. Ac forsitan etiam ob vnicam mutationem, vnam quoque ipsi mentis illam in malum mutationem ostenderunt. Hæc vbi pius ille, & sacris vir studiis deditus retulit, Origenis de dæmoniis, Angelis, hominibus, astris, aliisque sub aspectum cadentibus conditis rebus impias, stolidas, & erroris plenas nugas refellit: sicque finem quadragesimo secundo capiti imponit.

Iob. 15.

XLIII. In sequenti deinde capite de his duobus quærit. Primum, cur sanctæ & intelligibiles potestates (quod quidem nouerimus, atque e sacris litteris didicerimus) sic virtutem ab initio ad extremum vsque immutabilem retineāt, quemadmodum improbitatem malignæ? Quam item ob caussam, cùm multi essent homines puniendi, *Ignem*, dicat Saluator *Diabolo & angelis eius paratum.* Matth. 25.

Atque ad primam quidem quæstionem, vtraque in parte (Angelorum, inquam, & Dæmonum) [naturæ] simplicitatem, quæ neque composita neque varia sit, in caussa esse ponit: ac per hoc eam quoque vim iis inesse, vt oppositas mutationis rationes suscipere nequeant. Ad alteram porrò quæstionem respondet: Idcirco igitem Diabolo eiusque angelis, non autem hominibus præparatum, scribi, quoniam in nobis non inopinata sit è malo in melius mutatio, cum illi confirmata sua voluntate, nullam de se spem reliquam fecerint. Prædictam ergo Saluatoris sententiam simul pro solutione dubitationis secundæ affert, & simul pro altero argumento,

Iobius. quo dæmonum naturam è malo non mutari posse ostendatur.

XLIV. Post hæc capite excutitur, qua de caussa qui regenerationis lauacro tingendi accedunt, Satanæ & operibus eius nuntium remittant: non item hominibus improbis, eorumque actionibus? Enimuero si non Dæmonum naturæ, sed operibus dumtaxat eorum, tanquam malis, renunciemus, pari ratione oportebat hominum non naturæ quidem, at certe operibus renuntiare. Non enim quod maiora, difficiliora, ac supra naturam nostram dæmonum opera sint, recte quispiam pro dubitationis solutione dixerit. Nã contrarium potius hoc ipsum dubium auget. siquidẽ illa quispiam ne admittat, deprecetur, non quæ facere nullo modo possit, sed ad quæ agenda propendet. Ipsam igitur dubitationem sic ferè instituit: cuius hanc subiicit solutionem.

Primam quidem, quod dęmones resipiscere non possint. quod vtique longe grauius atque abominãdũ magis est, quam alia multo grauiora peccata: sed quę ab hominibus, qui per pœnitentiam in via reduci possunt, cõmittuntur.

Alteram deinde, quòd ab initio Saluator, & securitatis nostræ curator, terminum inimicitiarum immobilem dæmonem inter & homines præfixerit, vt aduersus ipsum odium immortale inter seipsos seruantes, nunquam amplius oblatam ab ipso fraudẽ excipiamus. quẽadmodum etiam singuli qui baptizantur, tanquam fateantur se ad id vsque tempus cum primo suo parente Adamo deceptos fuisse, recte ac sapienter in posterum deceptoris amicitiæ renuntiant. de hominibus autem, tametsi improbè viuant, nihil tale Dominus, quin potius contrarium penitus præcepit. Ac de sexcentis id genus aliis, quæ hic commemorare poterã, vnum illud e maxime necessariis, quòd charitati mutuæ prospiciens Ecclesiæ lex (quam mille modis improbus dæmon discindere conatur) omni eam via ac sapientia componere ac conseruare iubet quare neque ipsos improbos, *a* proximi cùm sint, pro execrandis habere, atq; odio esse permittit: sed cõtra, quoad eius fieri potest, amare iubet atque diligere. immo verò de purganda curandáque malitia cogitare, illosque ad se adsumere, nullo autem modo repellere, præcipit. Idémque Paulus inter alia monet, *b* qui Iudæis tanquam Iudæus, & omnibus omnia factus est, vt omnino aliquos saluos faceret.

a Matth.5.

b 1.Cor.9.20.

Quod si a peccatoribus iustorum cœtus inde ab initio in hunc vsque diem abstinuisset, quis saluus esset? Quomodo mundus sagena captus esset: si, cum peccatores nihil inuicem vtilitatis afferant, iusti insuper illos execrarentur ac reiicerent? Sed & quod *c* Petro visum est linteum, puris atque impuris animantibus plenum, ad consuetudinem potius malos adsumendos, quam repellendos designat.

c Actor.10.

Iam si tum etiam, quando charitatem adeò Dei Verbum vbique imperat, & *d* omnibus aliis virtutibus maiorem per suos sectatores clamitat, hostili tamen alij in alios animo sumus, & fere vnusquisque proximum, tametsi optimus sit, per inuidiam lædimus, atque interdum etiã ei insidias paramus:

d 1.Cor.13.

δι᾽ ὃ τὸ ἀμετάβλητον ἀπὸ κακίας τῆς δαιμονίας ἐπιδείκνυται φύσεως.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐν τῷ μδ´ κεφαλαίῳ διερευνᾶται, τίνος χάριν οἱ τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας προσερχόμενοι τῷ μὲν σατανᾷ καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀποτάσσονται, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τοῖς πονηροῖς ἀνθρώποις, καὶ τῇ τούτων πράξεσι; καὶ τοίγε, εἰ μὴ τῇ τῶν δαιμόνων φύσει, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις αὐτῶν ὡς φαύλοις ἀποταξόμεθα· ἐχρῆν καὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων μὲν φύσει μὴ ἀποτάσσεσθαι, τοῖς ἔργοις δ᾽ αὐτῶν ἀποτάσσεσθαι. οὐ γὰρ ὅτι μείζονα καὶ χαλεπώτερα, καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμῶν φύσιν, τὰ τῶν δαιμόνων ἔργα, τοῦτο ἄν τις λύσιν θείη τοῦ ἀπορήματος. τοὐναντίον γὰρ μᾶλλον αὔξει τὸ ἄπορον, εἴπερ οὐχ ἃ πάντη ἁμαρτάνειν ἀπεύχεται, οὐχ ἃ μηδὲ πρᾶξαι πέφυκεν, ἀλλ᾽ ὧν εἰς τὴν πρᾶξιν καταφέρεται. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτω συγκροτεῖ. λύσιν δὲ ἐπάγει, *φρικτὸν μὲν τὸ τῶν δαιμόνων ἀμετανόητον, ὅπερ ἐστὶ καὶ τῶν πολὺ μὲν χαλεπωτέρων ἁμαρτημάτων. ἀνθρώποις δὲ πραττομένων, ὑπὸ δὲ μετανοίας μεθοδεύεσθαι δυναμένων, λίαν βαρύτερόν τε καὶ βδελυκτότερον. δεύτερον δέ, ὡς ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁ σωτὴρ, καὶ τῆς ἀσφαλείας ἡμῶν φροντιστὴς, ὅρον ἔχθρας ἀμετακίνητον μεταξὺ τοῦ τε διαβόλου καὶ ἡμῶν ἐπήξατο, ὡς ἂν τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν ἀκήρατον ἐν ἑαυτοῖς διασώζοντες, μηκέτι παρ᾽ αὐτοῦ προσαγομένην τὴν ἀπάτην εἰσδεξόμεθα. διὸ καὶ τῶν φωτιζομένων ἕκαστος, ὥσπερ ὁμολογῶν τῇ τοῦ προπάτορος ἀπάτῃ μέχρι τότε συνέχεσθαι, καλῶς τε καὶ θεοσόφως τὸ λοιπὸν τῇ πρὸς ἐκεῖνον ἀποτάσσεται φιλίᾳ. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων, κἂν πονηρίᾳ συζῶσιν, οὐδὲν τοιοῦτον, ἵνα μὴ λέγω πᾶν τοὐναντίον ὁ δεσπότης *ἐκάλεσε. καὶ μυρία μὲν ἐστὶν εἰπεῖν καὶ ἄλλα· ἓν δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων, ὡς τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης, ὁ τῆς ἐκκλησίας θεσμὸς προνοούμενος, ἣν μυριοτρόπως ὁ πονηρὸς διασπᾶν ἐπιχειρεῖ, πάσῃ μεθόδῳ καὶ σοφίᾳ συγκροτεῖν τε ταύτην καὶ συνέχειν νομοθετεῖ. διὸ οὐδὲ αὐτοὺς τοὺς φαύλους ὁμοφύλους ὄντας βδελύττεσθαι καὶ μισεῖν ἐᾷ· τὸ ἀνάπαλιν δὲ στέργειν τε καὶ φιλεῖν, ὅση δύναμις. *καὶ δὴ καθαρσίου μὲν τῆς πονηρίας καὶ θεραπείας ἐπινοεῖν, προσλαμβάνεσθαι δὲ, ἀλλ᾽ οὐκ ἀπωθεῖσθαι. καὶ τοῦτο Παῦλος μετὰ τῶν ἄλλων παραινεῖ, ὃς καὶ τοῖς ἰουδαίοις ὡς ἰουδαῖος, καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ἐγένετο, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ. εἰ δὲ τοῖς ἁμαρτωλοῖς ὁ τῶν δικαίων χορὸς ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι νῦν ἀπετάσσετο· τίς ἂν ἐσώθη; πῶς δ᾽ ἂν ὁ κόσμος ἐσαγηνεύθη, τῶν μὲν φαύλων ἀλλήλους οὐδὲν *ὠφελούντων, τῶν δ᾽ ἀγαθῶν τούτους βδελυσσομένων τε καὶ ἀποπεμπόντων. ἀλλὰ καὶ ἡ τῷ Πέτρῳ σινδὼν ὀφθεῖσα, καὶ πλήρης καθαρῶν τε καὶ ἀκαθάρτων ζώων ὑπάρχουσα, τὴν συναναστροφὴν μᾶλλον καὶ πρόσληψιν τῶν φαύλων, ἀλλ᾽ οὐ τὴν ἀποστροφὴν ὑπεμήνυτο. εἰ δὲ τὴν ἀγάπην οὕτω πανταχοῦ τοῦ θεοῦ λόγου νομοθετοῦντος, καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς ὑπερέχουσαν διὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀναβοῶντος, ὅμως πολεμίως πρὸς ἑαυτοὺς διακείμεθα, καὶ μικροῦ τὸν πλησίον ἕκαστος, κἂν ἄριστος ᾖ, φθόνῳ κακίζομεν· ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ ἐπιβουλεύομεν:

*al. φρικτόν.

*al. ἐκέλευσεν.

*al. δεῖ.

*al. ὠφελούντων.

οἱ τοιαύ-

εἰ τοιαύτης ἀφορμῆς ἐδραξάμεθα, λέγω δὴ τοῦ τοῖς πονηροῖς ἐκ νομοθεσίας τε καὶ ὁμολογίας ἀποτάσσεσθαι· ἐγὼ μὲν εἰς ὅσον ὁρῶ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τοὺς εὐμενεῖς ἡμῖν, εἰ ἐπεί τις ἔτι παραλυποῦντας, κἂν δικαίως τοῦτο πράττωσι, πάντας ἂν ἐκτόπως ἐμισοῦμεν τε καὶ ἀπεστρεφόμεθα, ἅτε δὴ παρακάλυμμα τὸ τῆς ὀρέξεως γνώμης, καὶ τῆς πολλῆς ἐφ' οἷς μισοῦμεν ἀλλήλους αἰσχύνης, τὴν θείαν ἐντολὴν προβαλλόμενοι καὶ συνήγορον ἔχοντες. καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ μέχρι θανάτου τὴν πρὸς τοὺς τοιούτους ἔχθραν διελυόμεθα, κἂν τὸν ἥλιον μὴ ἐπιδύειν ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν, ἡ δεσποτικὴ νομοθετεῖ τῆς ἀγαθότητος, καὶ τοῦ πατρὸς μιμητὰς ἀποφαίνουσα, ἐν τῷ πᾶσι καὶ τοῖς μισοῦσι χρηστοὺς εἶναι, ὃς βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐφ' ἑκατέρους ὁμοίως μερίδα. εἰ δὲ ἦν νενομισμένον τοῖς πονηροῖς τῶν ἀνθρώπων τοὺς φωτιζομένους ἀποτάσσεσθαι· καὶ γυνὴ ἂν ταύτης τῆς ἀφορμῆς λαβομένη τοῦ ἀνδρὸς διεχωρίζετο, καὶ γυναικὸς ὁ ἀνήρ, πατρὸς τε ὁ υἱός, καὶ μητρὸς ἡ θυγάτηρ, καὶ δοῦλος δεσπότου. ἐστηρίζετο γὰρ ἂν ἕκαστος τούτων τῇ πρὸς θεὸν οἰκείᾳ ὁμολογίᾳ, καὶ νόμον ἐπὶ τοῦτο τοῦτον ἀπαράβατον τῷ οἰκείῳ θελήματι βεβαιούμενον. διὰ ταῦτα τοίνυν τὸν διάβολον μόνον καὶ τοὺς δαίμονας, καὶ τοῖς τούτων ἔργοις, φεύγειν τε, καὶ βδελύττεσθαι, καὶ ἀποτάττεσθαι προστάττομεθα· ἀμέτοχοι τῆς ἐκείνων γνώμης διὰ παντὸς συντηρεῖσθαι, ὁμολογοῦντες τε καὶ εὐχόμενοι, διὰ τὴν αὐτῶν πρὸς τὰ φαῦλα ἄκλιτον καὶ ἀμετάθετον ῥοπήν, καὶ διὰ τὸ κόρον τῶν ἁμαρτημάτων μὴ δέχεσθαι. ἀλλήλοις δέ, κἂν ἀνθρώπινον ᾖ, κἂν εἰς τὸ θεῖον διαβαίνῃ τὸ ἁμάρτημα, οὐκ ὀξεῖαν καὶ ἀπότομον τὴν κρίσιν φέρειν ὀφειλόμεθα. λυμαντικὸν τε γὰρ τοῦτο τῆς ἐμφύτου πρὸς ἀλλήλους στοργῆς, διά τε τὴν συνηρτημένην ὅλην τῇ ὕλῃ, καὶ ὅτι τοῖς πεσοῦσιν ἐλπὶς διορθώσεως ἀπολείπεται. διὸ καὶ ἄν τις μὲν λέγῃ, οὐκ εἰμὶ καθ' ἕνα τῶν δαιμόνων, ἐπείπερ ἀλήθειαν φησιν, οὐκ ἀπόβλητος. ὁ δ' ἐκ κατὰ τὸν φαρισαῖον ἀλαζονευόμενος, καὶ ὡς ὁ τελώνης μὴ εἶναι μεγαλαυχῶν, κατακρίνεται. οὔτε γὰρ αὐτὸς ὁ ἱστάμενος, εἰ μὴ πέσοι δῆλον, οὔτε ὁ πεπτωκὼς εἰ μὴ στήσεται. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, κἀκεῖνο θεωρητέον, ὡς ἐπειδὴ τὸ μὲν δαιμόνιον φῦλον ἀμετανόητον, ἡμεῖς δὲ διὰ μετανοίας τῷ βαπτίσματι πρόσιμεν· δι' ὧν τοῖς ἀμετανοήτως ἔχουσιν ἀποταξόμεθα, τὴν μετάνοιαν πάντως θεῷ καθομολογήσαντες δεικνύμεθα. καὶ ὁ τοῖς δαιμονίοις διὰ * τὸ σφῶν ἀμετάθετον ἀποταξόμενος, πῶς οὐχὶ τῷ ἀμεταθέτῳ τρόπῳ αὐτοὺς ἀποτάξαιτο. καὶ ὁ τῆς προτέρας αὐτοῦ πονηρίας καὶ ἀσεβείας συγγνώμην αἰτῶν, πῶς ἂν τοῖς ὁμοιοπαθέσιν ἀνθρώποις, ὃν αὐτὸς διὰ μετανοίας ἔχει ἀποκλείσειεν ἔλεον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ· ἐν οἷς καί φησιν, ὡς ἐν τῇ ἀναστάσει τὸν ἀγγελικὸν βιωσόμεθα βίον, μηκέτι πρὸς τὸ τῶν χειρόνων ἐκκλινόμενοι, ἀλλ' ἐν τῷ ἀτρέπτῳ στηριζόμενοι· οὐ φύσει τοῦτο κτησάμενοι, τῇ δὲ τοῦ πνεύματος δυνάμει, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ τῶν ἀγγέλων σύστημα. ταύτῃ τοι φησὶ καὶ τό, ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου,

* al. δὲ.

hac oblata occasione (vt scilicet improbis, ex lege atque pacto nuntius remittendus sit) equidem quantum hominum mores perspicio, ipsos quoque beneuolos in nos, qui modo aliquam molestiam, etiam iuste afferrent, absurde vtique & indecenter odissemus atque auersaremur (velamentum nimirum noxiæ huius voluntatis, & probrosi illius quo inuicem prosequimur odij diuinum præceptum obiicientes, & tanquam pro aduocato habentes) ac neque ad extremum vsque spiritum odium in tales vnquam deponeremus, etiamsi a Solem non occidere super iracundiam nostram Domini bonitas præcipiat, atque per benignitatem erga omnes, etiam inimicos, patris sui imitatores fore declaret, *qui pluit super iustos & iniustos, & Solem suum oriri facit super bonos, & malos*. Et verò si lege decretum foret, vt baptizandi malos homines omnino valere iuberentriam & vxor hoc colore à viro discederet, & vir ab vxore, filius à patre, à matre filia, à domino seruus. Confirmaret enim horum quilibet se suo cum Deo inito pacto, legémque hanc sibi propria voluntate corroboratam nunquam transgrediendam statueret. Has igitur ob caussas solum diabolum atque dæmonia, & eorum opera iubemur fugere, execrari, repellere, ac nos per omnia liberos, ne cum ijs sentiamus, conseruare, profitentes atque optantes, propter eorum ad malum immutabilem & irreuocabilem inclinationem, & quia peccatis non satiantur, eosdem nos minime admittere. In nos mutuo vero, siue in hominem siue in Deum admissum peccatum sit, celerem & abruptam ferre sententiam non debemus, (noxium enim illud innato nobis amori mutuo esse solet) tum quod genus vniuersum a materia dependeat, tum etiam quia lapsis spes restitutionis adhuc reliqua est. Vnde si quis dixerit: Egóne vel vnum dæmonem imitando sequor? siquidem verum dicit, non est reiiciendus: sin, vt b ille Pharisæus, sese iactitet, & publicano non esse similem superbius glorietur, is vtique damnatur. Neque enim constat, an ille qui stabat iam non deciderit: neque an non sit surrecturus, qui ceciderat. Præter ea vero, quæ iam dicta sunt, etiam illud considerandum, quoniam pœnitentia duci dæmones non possunt: nos vero per pœnitentiam ad baptismum accedimus, ex eo quod impœnitentibus renuntiamus, pœnitentiam omnino Deo spondere nos apparet. Et vero qui dæmonibus ob id quod non resipiscant, renuntiauit, quomodo is non impœnitentiæ primum renuntiauit? Qui etiam prioris suæ nequitiæ atque impietatis veniam petit, quomodo is hominibus, qui ijsdem obnoxij sunt passionibus, eandem quam per pœnitentiam consecutus est misericordiam, secluserit? Atque ista quidem hoc capite complexus est. Inter quæ illud etiam ait, nos in resurrectione Angelicam vitam acturos, non iam amplius ad malum vllum pronos, sed in constanti statu confirmatos: non id quidem ex natura consecuti: sed, vt & Angelorum ordo, virtute S. Spiritus. Eadem, inquit, ratione etiam illud dicit: *Qui c minor est in regno cælorum, maior est Ioanne Baptista,*

Ibidem.
a Ephes. 4. 26.
Matth. 5. 45.
b Luc. 18.
c Matth. 11. 11.

IOBIVS.

quia scilicet præ abundantia gratiæ spiritalis mutari amplius nequit. Quando enim maiorem Ioannem inter natos mulierum appellauit, qui in Spiritus sancti donis Veritas est, conditor ac Dominus noster, cum huius & futuræ vitæ differentiam ostenderet: Etsi nunc, ait, spiritalibus donis maior est præcursor: tanta tamen erit in futura vita harum rerum in melius commutatio, tantáque Spiritus copia, vt qui illis minor est, ampliora dona consecuturus sit, quam qui hic maiora acceperunt. Qui enim hic degebat, etiamsi maius quid esset consecutus, nondum tamen habebat immutabilitatem; qui vero in cœlorum regno minor, quisquis tandem ille fuerit, quod tulit bonum, id simul stabile & nunquam adimendum tulit, nulli mutationis infirmitati obnoxius.

QVINTO ET QVADRAGESIMO capite in eam venit quæstionem, Quomodo illi duo, qui primi in vtroque [rationalis creaturæ] genere conditi fuêre, diabolus & Adam, statim à creatione ciciderunt? Et Adamum quidem omnium sui generis primum esse conditum, nemini dubium. Quod verò & diabolus tanquam dux antesignanus ceciderit, apud Iob, inquit, [legitur] *a Hoc est principium creationis Domini, factum, vt illuderetur ab Angelis eius.* Et Propheta: *b Quomodo cecidit Lucifer, qui manè oriebatur?* Lucifer enim, cum motu quodam suo propinquior sit cæteris stellis, primus est auroræ nuntius. quod proportione quadam olim in diabolum, respectu spiritalis iustitiæ Solis, conuenisse, obscurius Scriptura indicat. Sed quod iam agitur: Etsi, inquit, minimè iucundum creaturæ vtriusque, tam intelligibilis, quàm quæ sensuum particeps est, primogenitos in interitum ruisse: posteris tamen omnibus illorum lapsus in communiter vtile exemplar proponitur, præconis more exclamans, magnam vt incolumitatis suæ curam gerant, ne aut cum istis in eadem incidant mala, aut talium certè rerum amore teneantur, per quas in perniciem aliquis ruat: Sed omni modo, omnique vi inobedientiam, quódque per illam committitur peccatum execrentur: quando ipsa quoque creationis veluti fundamenta ac bases, dum quantum oportuerat sibi non attendunt, tam turpiter lapsæ sunt. Nam & propterea sapiens hominum formator atque curator ad totius posteritatis emendationem statim, & quodammodo ante tempus vtrique pœnam infligit, alterum quidem morte damnando: alteri verò locum permutando, & pro supera beatáque vita, tenebras rependendo ac Tartarum, vtrique vitio quod conueniat, misto pharmaco. Deum enim aliquem fore se Adam arbitratus, apertósque gestaturum oculos, & boni insuper ac mali cognitione ditandum: mortalis [subito] & varijs passionibus obnoxius esse demonstratus est, occæcatam ferme ac varia ignorantia plenam naturam sortitus. Qui vero animo iam thronum in cœlo collocarat, ipsi quoque altissimo similis factus, merito sub terram deiectus Tartareas cauernas subiit. Ita hi per insatiabilem cupiditatem, ab eo in quo erant bonorum temperamento exciderunt: Medici vero sapientis fuit, contrarijs opponere contraria medicamenta.

τουτέστι * τῇ πρὸς τὸ ἄτρεπτον * διαφυλάξει τοῦ πνεύματος. ἐπειδὴ γὰρ μείζονα τὸν Ἰωάννην ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος ἡ ἀλήθεια χαρίσμασιν ὁ κοινὸς δημιουργὸς καὶ δεσπότης ἔφησε, δεικνὺς τὸ διάφορον τῆς μελλούσης πρὸς τὴν παροῦσαν ζωὴν καταστάσεως· φησὶν, ὡς εἰ καὶ νῦν τοῖς πνευματικοῖς χαρίσμασι μείζων ἐστὶν ὁ πρόδρομος· ἀλλ' οὖν τοσαύτη τις ἔσται κατὰ τὸ μέλλον ἡ τῶν παρόντων μεταβολὴ πρὸς τὸ ἄμεινον, καὶ ἡ διαφύλαξις τοῦ πνεύματος, ὡς καὶ τὸν ἐκεῖσε μικρότερον, τῶν ἐνταῦθα τὸ μεῖζον ἐχόντων μεγαλοπρεπεστέρας τυχεῖν δωρεᾶς. καὶ γὰρ ὁ μὲν ἐνταῦθα καὶ τὸ μεῖζον εἶχεν, οὐκ εἶχε τὸ ἄτρεπτον· ὁ δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μικρότερος, ὅστις ποτ' ἂν ᾖ, ὅπερ ἂν ἔφερεν ἀγαθὸν, ἀναφαίρετον συνεπεφέρετο, μηδαμῶς ἀρρωστίᾳ τροπῆς * ὑποκείμενος.

Ἐν δὲ τῷ με' κεφαλαίῳ εἰς ἐξέτασιν ἄγει, πῶς οἱ δύο ἐν ἑκατέρῳ γένει πρωτόπλαστοι, ὅ, τε διάβολος καὶ ὁ Ἀδὰμ, εὐθέως κτισθέντες ἐξέπεσον; ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ Ἀδὰμ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει πρωτόπλαστος, δῆλον. ὅτι δὲ καὶ ὁ διάβολος· ἐν τῷ Ἰὼβ φησὶν, ὥσπερ ὁ στρατηγὸς πρωτοστάτης πεπτωκὼς, τοῦτό ἐστιν ἀρχὴ κυρίου πλάσματος πεποιημένον εἰς τὸ καταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. καὶ ὁ προφήτης· πῶς ἐξέπεσεν ὁ ἑωσφόρος, ὁ πρωῒ ἀνατέλλων; ὁ γὰρ ἑωσφόρος, ἅτε δὴ πλησιάζων κατά τινα πορείαν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀστέρων, πρῶτος ἐστὶν ἡλίου κῆρυξ. ὃ ἀναλόγως ἔχειν ποτὲ τὸν διάβολον, αἰνιττόμενον τὸ λόγιον, πρὸς τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιόν φησιν. ἀλλ' ὅπερ πρόκειται, εἰ καὶ λυπηρόν ἐστι τὸ ἑκατέρας κτίσεως, τῆς τε νοητῆς καὶ τῆς μετεχούσης τῶν αἰσθήσεων, τοὺς πρωτογενεῖς εἰς ὄλεθρον ἐκπεσεῖν· ἀλλ' οὖν τοῖς ἑξῆς ἅπασι τὸ ἐκείνων πτῶμα κοινωφελὲς παράδειγμα πρόκειται, κήρυκος δίκην ἐκφωνοῦν, πολλὴν ἀσφαλείας ἔχειν πρόνοιαν, μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, μηδὲ στέργειν, δι' ὧν ἄν τις ὀλισθήσειεν· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ δυνάμει τὴν παρακοὴν, καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἁμαρτίαν βδελύττεσθαι. εἴ γε καὶ αὐτὰ τῆς δημιουργίας τὰ οἱονεὶ βάθρα καὶ θεμέλια, μὴ τῆς οἰκείας ἑαυτοὺς ἀξιώσαντες * προσοχῆς ὅτι τοσοῦτο ὠλίσθησαν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ σοφὸς ἡμῶν πλάστης καὶ προνοητὴς, πρὸς στοχασμὸν τῶν μετὰ ταῦτα πάντων διόρθωσιν, καὶ πρὸ καιροῦ τρόπον τινὰ, ἑκατέρῳ προσάγει τὴν κόλασιν· τὸν μὲν τῷ θανάτῳ καταδικάσας, τῷ δὲ τὴν χώραν ἀμείψας, καὶ ἀντὶ τῆς ἄνω καὶ μακαρίας διαγωγῆς τὸ σκότος ἀντιδοὺς καὶ τὸν τάρταρον, ἑκατέρῳ πάθει κατάλληλον κεράσας τὸ φάρμακον. ὁ μὲν γὰρ Ἀδὰμ θεὸς ἔσεσθαι νομίσας, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρειν ἀνεῳγμένους, καὶ γνώσει πλουτήσειν τοῦ καλοῦ τε καὶ τοῦ πονηροῦ· θνητός τε ἐδείχθη καὶ πολυπαθὴς, καὶ μικροῦ τυφλώττουσαν καὶ παντοδαποῖς ἀγνοίας μεστὴν φύσιν ἠνέγκατο· ὁ δὲ τὸν θρόνον εἰς οὐρανὸν τῇ φαντασίᾳ θεὶς, καὶ ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ γενόμενος, ὑπὸ γῆν τε δικαίως ἐρρίφη, καὶ τοὺς ταρταρίους ὑπέδυ μυχούς. καὶ γέγονεν αὐτοῖς ἡ ἀπληστία, καὶ τῆς ἐν ᾗ ὑπῆρχον συμμετρίας ἀπόπτωσις. ἰατρικῆς δὲ σοφίας καὶ τὸ προσφέρειν τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία ἰάματα.

a Iob.40.14. secundum LXX.
b Esa.14.12.

* al. τῆς.
* al. διαφυλάξει.
* al. ἐξιεμένης ψυχῆς.
* al. προσοχῆς.

ἀλλ'

ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν τῷ ἱερομαθεῖ τε καὶ φιλοθεάμονι τὸ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν τὸ πέρας ἀποφέρεται κεφάλαιον.

Verum in his sacrarum ille rerum peritus, & contemplationis amans scriptor quintum & quadragesimum caput absoluit.

IOBIVS.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ταρσοῦ κατὰ εἱμαρμένης.

DIODORVS TARSI EPISCOPVS contra Fatum.

CCXXIII.

Theod. Tarsensis Ep. contra Fatum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταρσοῦ, κατὰ εἱμαρμένης ἐν λόγοις μὲν η', κεφαλαίοις δὲ τρισὶ καὶ πεντήκοντα. ἔστι μὲν οὖν ἐν τούτοις σαφέστερος αὑτοῦ, καὶ οὐδὲ περὶ τὴν δόξαν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἣν ἡ τοῦ Νεστορίου λύσσα διεσπάραξε, σφαλλόμενος. τοῖς δὲ ἐπιχειρήμασιν, ἔστι μὲν οἷς ἀσθενῶς τε καὶ ἀδρανῶς ἀποβάλλει, διελέγχων τοὺς τὴν εἱμαρμένην δόξαν εἰσάγοντας· ἔστι δὲ οἷς οὐ πρὸς ἐκείνους μόνον τὸν ἀγῶνα φέρει, ὃ μηδὲ σαφῶς τὸ τῶν ἀντιπάλων ἐξακριβοῦν δόγμα. ὅθεν πολλάκις οὐκ ἐκείνοις, πρὸς οὓς ὁ πόλεμος, ἀλλ' ἑτέροις μᾶλλον δοξάζειν αὐτὸν διαμάχεσθαι. πλὴν ὅ γε εὖ νέμων κριτὴς, οὐχ ὅτι ἔν τισιν οὐκ εὐστόχως ἐνεχθῆναι φαίνεται μέμψαιτο ἄν· ὅτι δὲ ἐσπούδαζε τὴν εἱμαρμένης πλάνην καταβαλεῖν, καὶ ὡς οὐκ ἐν ὀλίγοις κατ' αὐτῆς εὐδοκιμεῖ, τὸν ἄνδρα τιμῆς καὶ χάριτος ἄξιον ἀνομολογεῖν, ἐστὶ δίκαιον. ἐν μέν τοι γε τῷ ν' καὶ γ' κεφαλαίῳ, ἅμα τε τὴν τῆς εἱμαρμένης κατασείων δόξαν, καὶ τὴν Βαρδησάνου συνεπιρραπίζει. αὕτη δὲ ἡμιμανής τίς ἐστι καὶ ἡμίτομος. τὴν μὲν γὰρ ψυχὴν εἱμαρμένης τε καὶ τῆς λεγομένης γενεθλιαλογίας ἐλευθέραν ἀπολύει, συντηρεῖν αὐτῇ τὸ αὐτεξούσιον. ὑποτάττει δὲ τῇ ταύτης διοικήσει τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα· πλοῦτον δέ φημι, καὶ πενίαν, καὶ νόσον, καὶ ζωὴν, καὶ θάνατον, καὶ ὅσα οὐκ ἐφ' ἡμῖν· καὶ ταῦτα πάντα τῆς εἱμαρμένης ἔργα δογματίζει. ταύτην ὁ φιλομαθὴς καὶ σπουδαῖος Διόδωρος σαφῶς τε καὶ γενναίως διελέγχει, λόγῳ μὲν ἡμίτομον τῆς εἱμαρμένης πλάνην κηρύττειν, ἔργῳ δὲ συγκροτοῦντα τὴν ὅλην· εἴπερ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν σωματικῶν παθῶν τε καὶ ἔργων διὰ τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας καὶ συνεργείας * καὶ δὴ καὶ συμπαθείας εἴωθεν ἐπισυμβαίνειν καὶ ἐπιτελεῖσθαι.

*al. καὶ.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ ἄλλα τέ τινα περὶ εἱμαρμένης διεξελθὼν, καὶ ὅσοι ἔσχε τὴν τόλμαν ἢ πλάνην παρρησιάσασθαι, καὶ κατὰ τῆς λεγούσης δόξης * τόδε τὸ πᾶν ἀγέννητον εἶναι διαγωνισάμενος. (οἴεται γὰρ ἐκ τῆς ὑπολήψεως, τῆς τὸν κόσμον ἀγέννητον ποιούσης, ἐκεῖθεν καὶ τὸ τῆς εἱμαρμένης συνίστασθαι πλάσμα.) περαιτοῖ τὸν πρῶτον λόγον· καὶ ἐν τῷ β' τοῦ αὐτοῦ μὴ ἀφιστάμενος ἀγωνίσματος. διὸ καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ κεφαλαίῳ * γεννητὸν εἶναι τόν τε κόσμον, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἄνθρωπον ἐπιδεικνὺς ὧδέ πως εἰσβάλλει πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν. Ἐπεί φησι τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ἕκαστος φθαρτός ἐστι καὶ * γεννητός, δῆλον ὡς καὶ ἡ τούτων φύσις εἰς τὴν ὁμοίαν ἄγεται λύσιν, ἐν μόναις ταῖς ἐξ ἀλλήλων διαδοχαῖς διαμένουσα. τὸ γὰρ ἀγέννητον οὐκ ἐν διαδοχαῖς ἐπινοουμέναις ἔχει τὸ ἄφθαρτον, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸ καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν. ὅτι δὲ ὁ κόσμος * γεννητὸς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ * γεννητὰ, πῦρ καὶ ὕδωρ, καὶ γῆ καὶ ἀήρ· καὶ γὰρ ταῦτα κατὰ μέρος καθ' ἑκάστην καὶ φθείρεται καὶ γίνεται·

* al. τόδε.
al. γεννητὸν.
* al. γεννητός.
* al. γεννητός.
* al. γεννητά.

LECTVM est a DIODORI *Episcopi Tarsensis opus aduersus Fatum*, libris octo, ac tribus supra quinquaginta capitibus distinctum. Quibus in libris planus quidem est hic scriptor, neque in eam ô sectam de Dei Filio, quem impia Nestorij rabies dilacerat, aberrando deficit. Verum in argumentis, etsi quaedam recte satis ac dextere adhibet, dum Fati laudatores oppugnat: nonnulla tamē neque satis clare, neque satis accurate aduersariorum dogmata percipiens, ea oppugnare aggreditur, quae si solum dumtaxat dogmatis prae se ferant. Hinc saepenumero non cū illis, quibuscum certamen suscepit, sed cum aliis potius quibusdam pugnare cēseatur. Quāquam bene sentiens arbiter, nō ob id quod minus feliciter alicubi hanc rem agat, reprehensum eum velit: cùm ex eo saltem honor illi & gratia merito debeatur, quod non sine sua in multis laude [noxium] de Fato errorem opprimere nititur. In primo quidē certe & quinquagesimo capite, simul dum Fati opinionem cōuellit, etiam Bardesanis sententiam refellit: quae ipsa velut ex dimidio ab illa reiecta, ita semi-insana et dimidiata censetur. Nam etsi animam quidem a Fato, et a natalitia notatione quae dicitur, liberam dimittit, arbitrij libertatem illi conseruando: corpus tamen, & quaecunque ad corpus spectant, Fato gubernanda subiicit. Diuitias, inquit, egestatem, morbum, vitam, mortem, & quae in nostra non sunt potestate: eáq; omnia Fati esse effecta tradit. Ergo hanc sententiam ille & sciendi cupidus Diodorus clare ac validè conuincit, verbo quidem mediam dumtaxat erroris partem praedicare, re autem ipsa totum confirmare: siquidem plerique formae corporis siue affectiones per animae operationem, cooperationem, ac etiam naturae consensum, accidere solent ac perfici.

PRIMO igitur libro post alia de Fato relata, [illegible] error compleuit, aduersus eam insurgit opinionem, quae vniuersum hoc ortu carere asserit: putat enim ex hac opinione illud quoque de Fato figmentum cōstare, librôq; huic ita finem imponit, vt ne in altero quidem ab eadem pugna cesset. QVAMOBREM decimo post haec capite, tā mundum ipsum quam eos qui in eo degunt, ortum habere demonstraturus, hoc fere modo ad argumentationem aggreditur. Quandoquidem, ait, singulatim homines singuli corruptioni atque generationi obnoxij sunt, manifestum fit ipsam quoque hominum naturam ad similem redigi dissolutionem, & nonnisi in solis ex se mutuò successionibus perdurare. neque enim quod ortu caret, incorruptionem habere ita certo stabilitum potest, quod vnum in alternis sibi cum identidem succedere cogitemus: sed quod id per se ipsum, atque ex sua ipsius substantia, tale sit. Porro mundum quoque ipsum habere ortum, ex iis est manifestum, quod quae in ipso sunt, ignis, aqua, terra, aër, ortum habeant. Haec enim quae tunc particulatim & corrumpuntur, & gignuntur.

a Diodorum potius quam Theodorum [illegible] Homil. de Fato [illegible] Euseb. toto libro VI. de preparat. Euangel. Cicero de diuinat. & de Fato. Alexander [illegible] apud Agell. XIV. cap. 1. [illegible] Cod. CII.
c Habes eam apud Euseb. li. VI. de preparat. Euang. cap. 8. De ipso vero Bardesane legen. Euseb. lib. IV [illegible] cap. 3. & lib. 9. cap. 36. [illegible] haeres. 35. & Epiphan. haeres. 10. Theodoret. lib. 2. haeret. fabul.

DIODORI Episc. Tars.

Rursum autem quod terra corruptionis sit, ex iis perspicuum euadit, quod siue homo, siue alia animalia corrumpantur, in terram conuertantur. Nam quod hæc in illam corrumpantur, argumento vtique est, ex illa ipsa corrupta ortum suum initio accepisse. Adde quod etiam nunc animantia pleraque ex hac versa atque corrupta gignantur, & fiant. Quod autem conuertitur, etiamsi forte minus fuerit manifesta eius corruptio, quomodo id ortu carere possit? quoniam omnis mutatio eius quod antea sua natura exsistebat, vel maxime in caussa esse solet, cur id ortu non careat. Iam si ortus omnis expers fuisset hominis natura, quomodo eam aut Genesis aut Fatum dispensaret? Nam quod ortu caret, alterius nequaquam indiget, vt subsistat.

Si quis autem ipsa rerum euidentia coactus, forsitan fateatur, orta quidem esse cum terrestria, tum aquatica & aerea: sed illam tamen Genesim, per quam hæc perficiantur, cursu suo continuam quandam, & ortus expertem corruptionem efficere, illaque, quæ iam diximus, omnia perpetuò & sine ortu operari: hic suamet ipsius sententia redarguitur. Non enim fieri potest, vt hæc eadem & orta, & non sempiterna sint, & tamen sempiternam admittant dispensationem. Nam ea quidem quæ exsistũt, tueri quispiam ac dispensare potest: quæ verò non exstant, primum facit, ac tum demum gubernat atque dispensat: non autem prius, quæ non sunt, dispensat atque gubernat, ac deinde eadem creat.

Ortum autem habere etiam elementa vel ex eo docet, quod mutuo hæc quotidie subsidio egere videamus. quoniã quod ortu caret, idem quoque immutabile est, & nullius indigens. Porrò indigent mutuo elementa, nõ solum vt ipsa seruentur, verùm etiam vt animantia, quæ in ipsis degunt, conseruent. Mundum adhæc totum habere ortum apparet ex eo, quod hunc coagmentationem quandam esse percipimus, è cælo, terra, eorúmque quæ in horum medio sunt constantem. Et vero si, vt oculus vel caput in reliquo corpore, sic & cœlum inter mundi partes dignissimum: omnino, quemadmodum caput & oculus, etsi dignissima præ ceteris mẽbra, iisdem cum reliquo corpore permotionibus subiiciuntur, sic etiam cœlum (quod iisdem motibus cum terra, aqua, aëre, & omnibus quæ in eo sunt corruptibilibus obnoxium est) communem nequaquam effugit corruptionem: Etenim quomodo, quæ a Genesis dispensatione pendent, ortu careant, vel quomodo, quæ ad exsistendum aliorum non indiguerunt, iam alienæ, & quidem non bonæ dispensationis cœperunt indigere? Quid vero ex hac dispensatione emolumenti capient, si iam antea ortu carebant? Omnis quippe naturæ ortu carentis mutatio, corruptio est, atque amissio illius exsistentiæ, quæ principio carebat. Quomodo item possint ea, quæ ortu carent a Genesis dispensatione pendere, non vt eis addatur illa ortus expers natura, sed vt conseruetur [dumtaxat.]

ὅτι δὲ πάλιν ἡ γῆ φθαρτὴ, δῆλον ἐξ ὧν εἰς γῆν καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων φθειρόμενα μεταβάλλεται· τὸ γὰρ εἰς ταύτην φθείρεσθαι, ἀπόδειξίς ἐστι τὸ ἐκ ταύτης φθαρείσης κατ' ἀρχὰς ταῦτα γενέσθαι. πλὴν καὶ νῦν ἔτι τὰ πολλὰ τῶν ζώων ταύτης τρεπομένης καὶ φθειρομένης γίνεταί τε καὶ συνίσταται. τὸ δὲ τρεπόμενον εἰ καὶ μὴ πρόδηλον εἶχε τὴν φθορὰν, πῶς ἂν εἴη * ἀγένητον. τροπὴ γὰρ πᾶσα τῆς κατὰ φύσιν προϋπάρχοντος, καὶ μάλιστα τῆς * ἀγενησίας καθέστηκεν ἔκπτωσις. εἰ δὲ ἦν ἀγένητον ὁ ἄνθρωπος, πῶς ὑπὸ τῆς γενέσεως ἤτοι τῆς εἱμαρμένης διοικεῖτ' ἄν; τὸ γὰρ * ἀγένητον οὐ δεῖται τινὸς ἀλλοτρίου πρὸς τὴν ἰδίαν σύστασιν. εἰ δέ τις ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας βιαζόμενος, ὁμολογεῖ γενητὰ μὲν εἶναι τὰ ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης, καὶ τὰ ἐν ἀέρι· τὴν δὲ ταῦτα ἀποτελοῦσαν γένεσιν τρέχουσαν, διηνεκῆ φθορὰν καὶ ἀγένητον ἐνεργεῖν, καὶ ἐργάζεσθαι τὰ προειρημένα πάντα ἀϊδίως καὶ ἀγενήτως· αὐτόθεν ἔχει τὸν ἔλεγχον. οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὰ μὲν εἶναι γενητὰ καὶ οὐκ ἀΐδια· ἀΐδιον δὲ αὐτῶν τὴν διοίκησιν. τὰ γὰρ ὄντα τις συγκροτεῖ καὶ διοικεῖ· τὰ δὲ οὐκ ὄντα, πρότερον ποιεῖ μὲν, εἶτα κυβερνᾷ καὶ διοικεῖ· οὐ μὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι διοικεῖ καὶ κυβερνᾷ τὰ μὴ ὄντα, εἶτα δημιουργεῖ. γενητὰ δέ φησι τὰ στοιχεῖα, καὶ ἐξ ὧν ὁρᾶται καθ' ἑκάστην ἀλλήλων δεόμενα. τὸ γὰρ ἀγένητον καὶ ἄτρεπτον, καὶ ἀνενδεές. δεῖται δὲ τὰ στοιχεῖα ἀλλήλων καὶ εἰς τὸ σώζεσθαι, καὶ εἰς τὸ σώζειν τὰ ἐν αὐτοῖς ζῶα. ὁ δὲ κόσμος ὅλος γενητὸς, ἐξ ὧν καὶ σύνθεσις ὁρᾶται, ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν μέσῳ συγκείμενος. εἰ γὰρ καὶ ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἢ κεφαλὴ τοῦ λοιποῦ σώματος, οὕτως ὁ οὐρανὸς τῶν κοσμικῶν στοιχείων τὸ τιμιώτατον· ἀλλ' οὖν ὥσπερ κεφαλὴ καὶ ὀφθαλμὸς, κἂν τιμιώτατον, ὁμοιοπαθεῖ τῷ λοιπῷ σώματι· οὕτω καὶ οὐρανὸς γῇ καὶ ὕδατι, καὶ ἀέρι, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ φθαρτοῖς ἅπασιν ὁμοιοπαθὴς ὑπάρχων, τὴν κοινὴν φθορὰν οὐ διέφυγεν. ἀλλὰ γὰρ πῶς τὰ διοικούμενα ὑπὸ γενέσεως ἀγένητα; ἢ πῶς τὰ εἰς τὸ εἶναι ἑτέρου μὴ δεηθέντα εἰς χρείαν ἦλθεν ἀλλοτρίας διοικήσεως, καὶ ταύτης οὐκ ἀγαθῆς; τί δὲ ἀπὸ τοῦ διοικεῖσθαι κρεῖττον ἕξει προϋπαρχούσης αὐτοῖς ἀγενησίας; καί τοι τροπὴ πᾶσα φύσεως ἀγενήτου, φθορὰ καὶ ἔκστασις οὐσίας ἀνάρχου. καὶ πῶς ἠνέγκε τὰ ἀγένητα ὑπὸ * γενέσεως διοικεῖσθαι, οὐκ ἐπὶ τὸ συσταθῆναι αὐτοῖς τὸ ἀγένητον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ φυλαχθῆναι. εἰ δέ τις * ἀγένητον λέγοι αὐτῶν τὴν τροπὴν, τὸ πάντων ἀδυνατώτερον εἰσάγει· * τροπὴ γὰρ πάθος ἐστὶν ἀρχόμενον. καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι τροπὴν ἄναρχον. καὶ συντόμως εἰπεῖν, τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ζώων τε καὶ σωμάτων ἡ πυκνὴ τροπὴ, καὶ τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων, καὶ τῶν ἄλλων ποιοτήτων, ἡ ποικίλη διαφορὰ μονονουχὶ φωνὴν ἀφίησι, μήτε ἀγένητον, μήτε αὐτόματον νομίζειν τὸν κόσμον, μήτ' * αὖ ἀπρονόητον.

* al. ἀγένητον.
* al. ἀγενησίας.
* al. ἀγένητον.
* al. γενέσεως.
* al. ἀγένητον.
* al. τροπῆς.
* al. καί.

Si quis vero dixerit eorum mutationem ortu carere, etiam hoc infert, quod minime omnium fieri potest. Mutatio enim eiusmodi quædam affectio est, quæ principium habet, & nullus vnquam dixerit mutationem esse sine principio. Quin imo, vt breuiter dicam, & elementorum, & quæ ex ipsis fiunt cum animantium, tum corporum sæpe iterata mutatio, figurarum adhæc atque colorum, & reliquarum qualitatum varia differentia, tantum non clamat, ne aut ortu carere mundum, aut naturæ sponte existere atque sine prouidentia esse putemus

* al. θεῷ τῷ παρεχόμενον.

θεὸν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ εὖ εἶναι *παρεχόμενον σαφῶς εἰδέναι, καὶ ἀδιστάκτως ἐπίστασθαι. τὰ μὲν γὰρ γενητὰ μὲν τὰ ἄλλα φασίν, ἀγένητον δὲ τὴν τῶν ἄστρων φύσιν καὶ θέσιν ἀγένητον. ἀλλὰ πρῶτον μὲν τίνος ἦν ἡ γένεσις πρὸ τοῦ γενέσθαι τι; τίς δὲ ὁ τὰ στοιχεῖα δημιουργήσας; ἢ ἕτερος μὲν οὐδείς, αὐτὰ δὲ ἑαυτά. τὸ δὲ ἀγένητον, οὔτε τροπὴν αὐτόματον ὑπομένει· πᾶσι μὲν γὰρ φίλον τὸ κατὰ φύσιν, μάλιστα δὲ τῇ ἀγενήτῳ φύσει. οὔτε ὑφ' ἑτέρου μὴ βουλόμενον πάθοι· αἴτιον γὰρ τὸ κρεῖττον. κρεῖττον δὲ ἀγενήτου οὐσίας οὐδέν. πῶς δὲ αὖ τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς *γένοιτο δίχα τοῦ ποιοῦντος; πῶς δὲ τὸν θεὸν ταύτην τὴν ἰσχὺν ἀφαιρούμενοι, αὐτοῖς ἑαυτὰ παράγειν ἐκ μὴ ὄντων ἀποδιδόασι τὸ κράτος. εἰ δὲ καὶ αὐτὰ παραγαγεῖν ἴσχυσεν ἑαυτά, ἵνα τί μὴ καὶ τὸ διοικεῖσθαι οἴκοθεν παρέσχεν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρου κηδεμονίας ἐδεήθη; τὸ γὰρ γενέσθαι τοῦ ἤδη μὲν γενόμενον πολλῷ δυσχερέστερον. πῶς οὖν τὸ μὲν δυσχερέστερον εἰς παραγωγὴν ἐκέκτητο, ὃ δὲ ῥᾷον οὐκ ἂν ἔσχε μὴ παρ' ἑτέρου λαβόν; πῶς δὲ καὶ ἡ γένεσις γῆν τε καὶ ἀέρα, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ μὴ πεποίηκε διοικεῖ; ἔργον γὰρ τοῦ πεποιηκότος καὶ τὸ διοικεῖν, ὅτι καὶ μόνος τῶν ἑαυτοῦ δημιουργημάτων τὴν φύσιν οἶδε, καὶ ὅπως μὲν κρατοῖτο, πόθεν δὲ συγχέοιτο καὶ διαφθείροιτο. εἰ δὲ τολμήσαιεν καὶ τῶν στοιχείων τὴν δημιουργίαν ἀνάπτειν τῇ εἱμαρμένῃ, λεγέτωσαν ἡμῖν, ποῖος μὲν ἀστὴρ εἰς τόδε τὸ ζώδιον εἰσελθών, ἀπετέλεσε τὴν γῆν; ποῖος δὲ τὸν ἀέρα, ἢ τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ; ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν λέγειν, εἰ καὶ πλέον ληρεῖν μελετήσωσιν. ἄλλως τε [εἰ] οὐχ ἅπαξ ποιεῖ ὃ ποιεῖ ἡ γένεσις, πολλάκις δὲ ταὐτὰ κατὰ περιόδους *χρόνων ἀποδίδωσι, δεικνύτωσαν ἡμῖν πολλάκις μὲν γεγονυίας πολλὰς ὁλοκλήρους γαίας, πολλὰς δὲ ὑδάτων, πολλὰς δὲ θαλασσῶν, ἐξ ὧν καὶ κόσμους ἀπείρους συνιστῶσιν. ἀλλὰ ὥσπερ ἀδύνατον τοῦτο, ἀδύνατον ἄρα καὶ τὸ ἅπαξ τὴν γένεσιν ἕν τι τῶν στοιχείων παραγαγεῖν. εἰ δὲ ἐκ μανίας εἰς μανίαν μεταπίπτοντες, ὑπὸ θεοῦ μὲν δημιουργηθῆναι φαῖεν τὰ στοιχεῖα, ὑπὸ δὲ τῆς γενέσεως ἀγενήτου καὶ αὐτῆς ὥσπερ τὸ θεῖον οὔσης διοικεῖσθαι, ἐκδηλότερον αὐτῶν τὴν ἄνοιαν στηλιτεύουσι. διὰ τί γὰρ τὸ θεῖον ἀτάκτῳ γενέσει τὸ οἰκεῖον ὑπέβαλε δημιούργημα; ἆρ' ὡς αὐτὸς οὐκ ἔχων τὴν προνοεῖν σοφίαν; καὶ τίς ἂν ἀνέχοιτο τὸ δύσφημον, τίς δὲ τὸ ἀνόητον; δημιουργίας μὲν κράτος ἔχειν, προνοίας δὲ μηδ' ὅσον ἡ ἄτακτος ἥρπασε γένεσις. καὶ μυρίοις ἄλλοις ἐστὶ μεστὸς ἀτοπήμασιν ἐνέχεται. εἰ δ' ὥσπερ ἀγαθότητι ἐποίησεν ὁ θεός, οὕτω καὶ προνοεῖ, περιττὴ καὶ ματαία ἡ ἐπίνοια τῆς εἱμαρμένης ἤτοι τῆς γενέσεως. πῶς δὲ ἀγένητος ὁ οὐρανός, τοῦ συνθέτου κόσμου μέρος ὑπάρχων, καὶ ἐν περιοχῇ; τὸ γὰρ *ἀγένητον, οὔτε περιοχή τις, οὔτε τόπος ἑτέρων ἂν εἴη, καθαρεύει δὲ τῶν τοιούτων τε καὶ παθῶν ἁπάντων. ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς αὐτῶν τῆς πλαττομένης ὑποθέσεως δῆλον, ὡς οὔτε ὁ οὐρανός, οὔτε οἱ ἀστέρες ἀγένητοι. καὶ γὰρ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀγαθοποιούς, τοὺς δὲ κακοποιοὺς λέγουσι

* al. γένοιτο

* al. χρόνου.

* al. ἀγένητον.

Διοδωρ[ου] Episc. Tar[si]

sed illud clare sciamus, & indubitate teneamus, Deum hunc omnibus & esse, & bene esse largiri. Verum illud contra ratiocinentur, Cetera quidem ortum habere omnia, sed solam stellarum hanc naturam, ipsamque positione ortu carere. At primo, Cuiusnam fuit Genesis illa, priusquam aliquid factum esset? Quis vero elementa creasset? an alius nemo, sed ipsa se ipsa? Verum quod ortu careat, nunquam sponte sua mutationem vllā subeat. Nam cum omnibus illud gratum esse soleat, quod secūdum eius naturam est, tum illi maxime naturæ, quæ ortu careat. Neque vero hæc, si nolit, ab alio quopiam, pati res vlla possit, quoniā quod validius est, vi nulla [minore] cogi queat. & sanè nihil illa natura validius, quæ ortum nullum habet. Quomodo item, quę nullo prorsus modo sunt, sine opifice fieri possint? aut quomodo Deo hanc vim auferentes, ubi vindicarę facultatem eam possunt, vt seipsa producant, quæ antea non existebant? Si vero semetipsa producere potuerunt, quin itē a seipsis dispensandi sui facultatem acceperūt, sed aliena cura opus habuerunt? Multo enim factu difficilius est primum aliquid fieri, quam postquam factum fuerit permanere. Quomodo igitur quod erat difficilius [à sese habuerunt,] quod autem facilius, non haberent, nisi ab alio accepissent? Et quomodo Genesis terram, aerem, & alia quæ non fecit, dispensat? Conditoris enim munus est etiam dispensatio, cum non solùm omnium quæ ab ipso condita sunt naturam norit, verum etiam qua potissimum ratione conseruari, & vnde rursus confundi queant, atque corrumpi. Si qui porrò audeant, elementorum quoque creatio em Fato tribuere, dicant velim nobis, qualenam astrum, ad suum in Zodiacū circulum ingressum, terram perfecerit? Quale etiam aerem, vel ignem, vel aquam? Verum id nunquam dixerint, etiamsi maxime amplius nugari velint. Præterea si, quod facit Genesis, non semel facit, sed eadem saepius post temporum aliquot curricula repetit, ostendant nobis sæpius esse factas multas integras terras, multas integras aquas, multa integra maria, vnde etiam mundos infinitos constituant. Ac quemadmodum hoc fieri non potest, ita nec illud, vt vel semel Genesis vnum aliquod elementum produxerit. Iam si de insania in insaniam delabentes, a Deo quidem creata esse dixerint elementa, verum hæc ab ea Genesi dispensari, quæ æquè ac Deus ipse ortus expers sit, multo etiam manifestius amentiam suam produnt. Quorsum enim Deus ordinem nullum seruanti Genesi creatum a se opus subijciat? An quod eam ipse sapientiam non habeat, qua illi prouideat? At quis hanc tulerit blasphemiam? quis amentiam? creandi quidem potentiam habere Deum, prouidentiæ non habere tantum, quantum inordinata illa Genesis sibi rapuerit? Quin & infinitum præter hæc absurdorum examen consequitur. Verum si, quemadmodum bonitate sua [creaturas] fecit Deus, sic & prouidet: superuacaneum certè ac stultum est hoc de Fato siue Genesi commentum. Quomodo item sine ortu cœlum esse possit, quandoquidem compositi mundi, quem vndique cingit, pars est? at quod ortum nullum habet, id neque cingere quicquam neque aliorum locus esse possit, sed cum ab his, tum ab aliis affectionibus omnibus liberum est. Quin vel ex ipsa certam quam confingunt hypothesi, satis apparet, omnino neque cœlum, neque stellas ortu carere. Etenim quasdam earum esse beneficas volunt, quasdam rursus maleficas faciunt,

DIODOR. Tarf.

domósque aliis alias attribuunt, in quibus dum versentur, aliæ vel maligniores fiant, vel certè ex benignis malignæ euadant, aliæ contra vel ad beneficentiam (malæ cum sint) delabantur, vel benigniores quàm antea reddantur. Quomodo ergo de his vel mente concipi possit, perturbationis ea esse expertia, aut simplicia, aut incomposita, aut sine ortu, aliáque prope infinita? Vix demum secundus liber absoluitur, vnaque ei decem illa capita, quæ à decimo initio ducto in vicesimum vsque pertingunt.

TERTIO deinde libro conatur quidem vicesimo primo, secundo, tertio, & quarto capitibus reprehendere eos, qui cœlum esse globosum statuunt, sed eius modi nequaquam argumentis adhibitis, quæ redarguendi vim habeant. Globosam vero formam cœlo concedere propterea recusat, quod Fatum ex tali positione induci putet: quamquam nulla id demonstratio extorquet. Non enim, si cœlum globosum sit, mox etiam Fatum necessario ponitur. Porrò vicesimum quintũ & sextum caput pius continet rationes, sed quæ ad reprehensionem subiectæ hypothesis robur non adeò magnum præferant. Septimo dehinc & vicesimo de cœlo, deque eius stellis, opinionibus (quas Astrologorum esse ait) allatis, & non satis ipsas sincere adducit, & quæ contra easdẽ profert argumenta, ea neque demonstrandi vim habere, neq; saltẽ veris similia proponere videtur. Iam vicesimum octauum caput aduersus easdem opiniones insurgens, per similem quidem demonstrandi rationem delabitur, sed non ita etiam illud à verisimili aberrat.

Proximo autem refert [Astrologos] terram vniuersam in duodecim æquas partes pro pari signorum cœlestium numero partientes, singulas terræ sectiones, vnà cum earum incolis, ita definitè cuique signo attribuere, vt terræ partibus subiectis singula Zodiaci signa incũbant, atque instar nebulæ supra definitam terræ partem deuehantur. At cùm etiam ex illorum sententia, perpetuo cœlum motu feratur, vnáque cum ipso & duodecim signa circumagantur: fieri nullo modo posse [docet,] vt eandem illa terræ sectionem perpetuò obtineant; sed pertransibit, ait, iuxta cœli progressum omnes terræ sectiones signum quodlibet, dum aliás ad ortum, alias ad occasum Solis, aliásque ad meridiem vnà cum cœlesti motu circũagitur, & nunquam in vna aliqua sectione fixum manet. Vnde fit, vt singula signa non minus illam sibi definitam terræ sectionem regant, quàm alienam. Adde, si secundùm eorum opinionem terra centri ac puncti rationem habet ad cœlum, & quodlibet Zodiacum signum cum latitudine, tum longitudine multis partibus est, quàm illa, maius: qui fieri omnino potest, vt quælibet duodenarum illarum terræ partium signorum cuilibet ex æquo respondeat, atque coextendatur, ac propterea etiam affinitatem illam cum eo habeat? presertim cùm neque terra vniuersa sit habitabilis, sed pro maxima parte, præ nimio partim calore, partim frigore, habitari ab hominibus nequeat, ab ceteris item terræ partibus iam inde à principio penitus distincta. Quod si non ratione situs singulis terræ sectionibus signa imperare dixerint, neque ratione corporeæ magnitudinis, quasi terræ nimirum habeant amplitudinem,

καὶ οἴκους ἄλλοις ἀφορίζουσιν· ἐν οἷς γινόμεναι ἄλλαι μὲν κακοῦνται ἢ πλέον, ἢ καὶ ἐξ ἀγαθότητος τραπέντες εἰς κάκωσιν· οἱ δὲ τοὐναντίον ἢ πρὸς ἀγαθότητα (κακοὶ ὄντες) μεταβληθῶσιν ἢ πλέον τῆς προτέρας ἠγαθύνθησαν ἀγαθότητος. καὶ πῶς ἂν ἐν τούτοις νοηθῇ ἢ τὸ ἀπαθὲς, ἢ τὸ ἁπλοῦν, ἢ τὸ ἀσύνθετον, ἢ τὸ* ἀγένητον, καὶ μυρία ἄλλα. ἐν οἷς καὶ ὁ δεύτερος αὐτῷ συναπαρτίζεται λόγος. καὶ τὰ δέκα κεφάλαια ἀναπληροῖ, τέλος μὲν εἰς τὸ κ΄, ἀρχὴν δὲ τὸ ι΄ ποιησάμενα. *al. ἀγέννητον

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ πειρᾶται μὲν διά τε τοῦ κα΄ κεφαλαίου καὶ τοῦ κβ΄, καὶ μὴν καὶ τοῦ τρίτου καὶ εἰκοστοῦ καὶ κδ΄ ἐλέγχειν τοὺς τὸν οὐρανὸν σφαιρικὸν ὑποτιθεμένους, οὐ μέντοι γε διὰ τὴν ἰσχὺν ἐχόντων οἱ ἔλεγχοι προφέρει. τὸ σφαιρικὸν δὲ οὐ βούλεται συγχωρεῖν τῷ οὐρανῷ· διότι νομίζει τὴν εἱμαρμένην ἐκ τῆς τοιαύτης εἰσάγεσθαι θέσεως· καίτοι οὐδεμία τοῦτο ἀπόδειξις ἐκβιάζεται. οὐ γὰρ, εἴ γε σφαιρικὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ τὸ τῆς εἱμαρμένης ἐξ ἀνάγκης συνίσταται. τὸ δὲ κε΄ καὶ ϛ΄ κεφάλαιον ἀσθενεῖς μὲν προβάλλεται λόγους, πρὸς ἔλεγχον δὲ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὴν ἰσχὺν οὐ λίαν ἐπιδεικνυμένους. ἐν δὲ τῷ κζ΄, δόξας προθέμενος περί τε οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀστέρων, ἃς λέγει τῶν ἀστρολογούντων εἶναι, οὔτε ταύτας ἀκιβδήλως παράγει, καὶ τὰς κατ' * αὐτῶν ἐπιχειρήσεις οὔτε ἀποδεικτικὰς, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τοῦ πιθανοῦ δεικνύουσι προϊούσας. τὸ δὲ κη΄ πρὸς τὰς αὐτὰς ἐνιστάμενον δόξας, δι' ἴσου μὲν τῆς ἀποδείξεως διαπίπτει, οὐ μέντοι γε καὶ τοῦ πιθανοῦ διαμαρτάνει. ἐν δὲ τῷ κθ΄ φησὶ, πῶς τὴν ὅλην γῆν εἰς ἴσα μέρη τοῖς δώδεκα καταμερίζοντες ζωδίοις, τὰ μὲν τμήματα τῆς γῆς, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς δηλονότι οἰκοῦντας, εἰς ἕκαστον ἀφωρισμένως ἀναφέρουσι τῶν ζωδίων· καὶ ὑποκεῖσθαι μὲν τὰ τῆς γῆς μέρη, ἐπικεῖσθαι δὲ τῶν ζωδίων ἕκαστον δίκην νεφέλης τῇ ἀφωρισμένῃ μοίρᾳ τῆς γῆς ἐπικεχυμένον. ἐν κινήσει γὰρ κατ' αὐτοὺς διηνεκεῖ τοῦ οὐρανίου πόλου φερομένου, καὶ συμπεριαγομένων αὐτῷ τῶν ιβ΄ ζωδίων, ἀδύνατον τὸ αὐτὸ τῆς γῆς διὰ παντὸς ἐπέχειν τμῆμα· ἀλλὰ παραλλάξει μὲν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ πόλου ἕκαστον ζώδιον, πάντα τὰ τμήματα τῆς γῆς, ἄλλοτε μὲν ἐπ' ἀνατολῆς, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ δύσιν, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν τῇ οὐρανίᾳ κινήσει συμπεριδινούμενον, καὶ οὐχ ἐφ' ἑνί τινι στηριζόμενον. ἐξ οὗ συμβαίνει τῶν ζωδίων ἕκαστον, οὐδὲν ἧττον τὸ ἀφωρισμένον τῆς γῆς ἐπέχειν τμῆμα ἢ τὸ ἀλλότριον. ἄλλως τε δὲ εἰ κατ' αὐτοὺς ἡ γῆ κέντρου καὶ σημείου λόγον ἐπέχει πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶν ζωδίων ἓν ὁποῖον οὖν τῷ τε πλάτει καὶ μήκει πολλαπλάσιόν ἐστιν αὐτῆς· πῶς οἷόν τέ ἐστιν, ἕκαστον τῶν δυοκαιδεκατημορίων τῆς γῆς ἑκάστῳ τῶν ζωδίων ἰσομερῶς τε καὶ συμπαρατείνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν οἰκείωσιν ἔχειν πρὸς αὐτό; καὶ ταῦτα μηδ' αὐτῆς ὅλης οἰκουμένης τῆς γῆς, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον, τὸ μὲν διὰ καύματος, τὸ δὲ διὰ ψύχους ὑπερβολὴν ἀνθρώποις οὔσης ἀοικήτου, καὶ παντελῶς ἀπ' ἀρχῆς ἀφωρισμένης. εἰ δὲ μὴ τοπικῶς τῶν τῆς γῆς τμημάτων τὰ ζώδια κρατεῖν λέγοιεν, μηδὲ σωματικῷ μεγέθει κατὰ τὸ ἔχειν αὐτῆς τὸ πλῆθος, *al. αὐτῶν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ μηδὲ φυσικῶς χαίρειν ἕκαστον τῶν ζῳδίων ἑκάστῳ μέρει τῆς γῆς, ματαίως πρὸς τὰ σχήματα τῶν ζῳδίων, καὶ γῆς τόπους ἀπονέμουσι· ταῖς μὲν τοῦ καρκίνου χηλαῖς ἐξοχάς τινας καὶ ἐκτάσεις ἐκτὸς τοῦ ὅλου μεγέθους· τοῖς δὲ τοῦ ταύρου κέρασι, καὶ τοῖς ποσὶν, ἑτέρους τοὺς τῆς φύσεως σχήματι παραπλησίους. ἔτι δὲ εἰ [εἰ] χαίρει τῶν ζῳδίων ἕκαστον φυσικῶς, ἑκάστῳ μέρει τῆς γῆς, καὶ βλάπτει μὲν αὐτῆς τὰ μέρη καὶ ἀφανίζει, ἢ σεισμοῖς, ἢ πολέμοις, ἢ πυρπολήσεσιν, ἢ ἀφορίαις κακοποιοῦ φανέντος [τοῦ] ἀστέρος; ὠφελεῖ δὲ τὰ μέγιστα, τῶν ἀγαθοποιῶν τινὸς εἰς αὐτὸ κατελθόντος, γεωργίαις, οἰκοδομαῖς, εὐφορίαις: πῶς εἰσὶ τόποι, οἳ διὰ κρύους ἢ θάλπους ὑπερβολὴν, διὰ παντὸς πάντων ἔρημοι; καὶ οὔτε ἀγαθοποιὸς αὐτοῖς ἀφεῖλε τὴν ἐρημίαν, παρέσχε δὲ τὴν * ἀχρηστίαν οὔτε τοῖς οἰκουμένοις τόποις, κακοποιὸς οὐδεὶς * ἐπεμβαίνων τῶν ζῳδίων, εἰς παντελῆ ἐρημίαν καὶ ἀφανισμὸν μετεσκεύασεν. εἰ γὰρ καὶ ἐγένοντο κατακλυσμοὶ, ἢ χαλάζης ἢ κεραυνῶν βολαὶ, τὰ ἐν αὐτοῖς ἀφανίζοντες· ἀλλ᾽ ἡ συμμετρία πάλιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν εὔφορον αὐτοὺς * ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ ἐρήμους τόπους οὔτω τις ὠφέλησεν ἀγαθοποιὸς ἀστήρ: ἀλλ᾽ ἡ φύσις κρατεῖ, καὶ ἐν ἐρημίαις καὶ πανταχοῦ, ἡ παρὰ θεοῦ τοῖς οὖσι διαφέροντως δοθεῖσα, καὶ οὔτε ὑετὸς κατενεχθείη, ὅπου μὴ πέφυκεν, οὔτε αὖ νιφετῶν ἀπαλλαγείη τὰ διὰ παντὸς ἔχοντα κρυμοὺς ἀγρίους. εἰ δὲ αὐτὸ τὸ τῆς τῶν τόπων φύσεως τὸ ἀμετάβλητον, τεκμήριον λαμβάνουσι τοῦ χαίρειν ἕκαστον ζῴδιον ἑκάστῳ μέρει γῆς· αἱ ἀπὸ εὐφορίας εἰς ἀφορίαν μεταβολαὶ, καὶ οἱ σεισμοὶ, τὸ λεγόμενον αὐτοῖς ἀσθενὲς διελέγχουσι. τῶν μὲν γὰρ ἀγαθῶν τόπων πολλάκις ἠφανίσθη τὸ εὔκρατον, τῶν δὲ ἐρήμων οὐδέποτε μετεβλήθη τὸ ἄγριον καὶ ἀοίκητον. ἃ μὲν οὖν ἐν τῷ λ΄ κεφαλαίῳ, ὅσα τὸ ἀκόλουθόν πως μετὰ τοῦ πιθανοῦ εἶχε, ταῦτά ἐστι. τῶν δὲ ἄλλων τὰ μὲν τοῖς προλαβοῦσι κεφαλαίοις προείρηται, τὰ δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον μᾶλλον καὶ ἐπιπόλαιον διεσκεύασται.

Ἐν δὲ τῷ λα΄ διαπορεῖ, τὴν τῶν ἀστρολόγων δόξαν διασείων, καί φησι: διὰ τί γὰρ τὰ ζῴδια οἴκους τῶν πλανητῶν καλοῦσιν; ἆρ᾽ οὖν ὅτι πέπηγεν ἐν τῷ οὐρανῷ; καὶ πάντες ἄρα οἱ ὁμοίως πεπηγότες οἶκοι ἂν αὐτῶν εἶεν εἰκότως. ἀλλ᾽ ὅτι τῶν ἀπλανῶν ἕκαστος χαίρει τῷ πλανήτῃ. διὰ τί οὖν μὴ καὶ οἱ πλάνητες οἶκοι τῶν * ζῳδίων; πῶς δὲ μὴ ἀλλήλων οἶκοι πάλιν οἱ ἀγαθοποιοὶ πλάνητες, καὶ οἱ κακοποιοὶ, καὶ ἔτι τὰ ἀλλήλοις τῶν ζῳδίων. εἰ δ᾽ ὅτι τὰ μὲν ζῴδια σύγκειται ἐκ πολλῶν, ἕκαστος δὲ τῶν πλανήτων μονοειδὴς, καὶ ἑκάστην σύνθεσιν τῶν ἀπλανῶν οἴκους ὀφείλουσι ποιεῖν τῶν πλανήτων· πολλὰς γὰρ ἄν τις εὕροι συνθέσεις, βουληθεὶς ζητεῖν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπλανῶν. εἰ διότι μόνα τὰ ζῴδια τοῖς πλάνησιν εἰς τὰ ἀποτελέσματα συνεργεῖ· διὰ τί μὴ καὶ οἱ πλάνητες οἶκοι τῶν ζῳδίων, συνεργοῦντες αὐτοῖς; εἰ δὲ, διότι τὰς τῶν ζῳδίων ἐνεργείας καὶ ἀκύρους καὶ ἐνεργεῖς δύνανται ποιεῖν:

* al. διαχρησίας
* al. ὑπερβαίνων.
* al. ἐπανήγαγε.
* al. ζῳδίων.

sed neque ratione naturæ gaudere singulas signiferi partes singulis terræ partibus, frustra omnino iuxta figuras signorum, etiam terræ loca distribuunt. vt cum cancri chelis siue forcipibus eminentes quasdam atque exporrectas extra totius molem partes attribuunt & Tauri rursum cornibus ac pedibus alia quædam loca, quæ propius ad naturalem horum figuram accedant.

Adhæc [si] singula signiferi signa singulis terræ sectionibus, ita naturæ ratione gaudeant, vt & lædant eius partes ac vitient, vel terræ motibus, vel bellis, vel ignis vastationibus, vel sterilitate, quoties malignum aliquod sidus apparet, & contra iuuent maxime, agricultura, ædificatione, vbertate, dum benignum aliquod sidus ad eas defertur. Quomodo ad hæc loca quædam reperiuntur, quæ ob nimium siue frigus, siue calorem omnino deserta perpetuo remanent: neque vel beneficum aliquod astrum sublata solitudine temperiem hisce attulit, vel ad habitabiles locos malignum signum ascendens, in meram eos solitudinem ac vastitatem redegit? Etsi enim hic contigerint aliquando eluuiones, vel grandinum aut fulminum ictus, quibus ea quæ in ipsis sunt, perirent: attamen συμμετρία rursus hæc loca ad naturalem vbertatem reduxit: cum illis desertis nunquam aliquod hactenus felix astrum profuerit. Sed natura nimirum obtinet, cum in solitudinibus, tum vbicumque, non eadem illa rebus omnibus à Deo indita, vt neque pluuia ibi decidat vbi per naturam non solet, neque niuibus vnquam illa careant, quæcumque immania pati frigora consueuerunt. Quod si qui fortitan immutabilem hunc in locorum natura ordinem pro indicio atque argumento assumant, quod singula signiferi signa singulis terræ partibus gaudeant: certè fertilitatis in sterilitatem commutationes, terræque ipsius motus, imbecillum esse horum argumentum satis arguunt. nam etsi fœlicium locorum temperamentum persæpe perierit, solitudinum tamen inhabitabilis asperitas nunquam immutata est. Hæc igitur illa sunt quæ tricesimo capite ita tractantur, vt consequentiam aliquam & probabilitatem habeant, cetera vero, partim capitibus dicta sunt præcedentibus, partim in speciem duntaxat exteriorem instructa videntur.

At primo & tricesimo capite Astrologorum opinionem labefactans, ita quærit: Cur Zodiaci signa errantium stellarum domos appellant? An quia hæc in cœlo fixa sunt? Ergo quotquot similiter fixa manent astra, ipsorum æque domus fuerint. Non: sed quia non-errantium stellarum quælibet gaudet errante. Quin igitur & Planetæ signorum Zodiaci domus appellantur? Quo modo non item domus inuicem sunt benefici prosperique Planetæ, & malefici: immò & quæ sibi mutuò familiaria sunt Zodiaci signa. Si verò propterea, quòd signa è multis componatur stellis, cùm singuli Planetæ vnius generis sint: mox etiam quamlibet fixarum stellarum compositionem, Planetarum constituere domum Astrologi coguntur. Multas enim, qui inuestigare velit, etiam aliarum fixarum compositiones reperiat. Sin quod nullæ præter Zodiaci signa vnà cum Planetis effectus fatales operentur: Cur non & Planetæ domus sunt signorum cœlestium, quemadmodum cum illis vna operantur: Sin forte propterea quòd signorum cœlestium operationes possint Planetæ aut irritas, aut efficaces facere.

Theodor. Episc. Tars.

DIODOR. Episc. Tars.

quomodo non etiam aliorum alij domus sunt, quemadmodum mutuos effectus, vt illi fatentur, & ratos & irritos reddere queunt? Quomodo item sola Signiferi signa Planetis cooperantur? Num superuacaneus est reliquus fixarum cœtus? Quomodo adhæc Planetas aut benigne facere, aut nocere posse afferunt? an propter motum? Nullum igitur e XII illis Zodiaci signis prosperum erit vel aduersum: sed neque alia vlla non errans stella. Sin ideo, inquit, quod per illa gradiantur Planetæ, iam multo potius siue zonæ, siue aeris illa loca, per quæ illi gradiuntur, hanc bene aut male agendi potestatem habebunt. Neque enim hæc Planetarum cœlum, cum multo sint (vt aiunt) inferiora, contingunt. Quorsum tandem Luna minui atque augeri potest: & cum cæterorum Planetarum progressus, status fixos, ac retrogressiones adducant, Solem tamen & Lunam ab hoc retrogrado errore liberos sinunt? Etsi paruus qui videtur Saturnus, alius tamen (vt aiunt) maior est Planetis, eo quod per altiorem orbem obambulet: Cur maior Luna quàm Sol, qui quarto supra illam orbe decurrit? oportebat enim ipsam multo illa minorem apparere. Quare omnia falsa sunt atque conficta, quæ Astrologorum scriptis adstruuntur. Sic quidē primum & tricesimum caput absoluitur. Alterum vero supra tricesimum nihil ad refutādos aduersarios adfert, quod veri speciem habeat. Sed quàm pius in suis ratiocinationibus appareat hic vir, tam etiam (quod saltem ad erroris refutationem attinet) languidum eundem vides. Iam tertium & tricesimum caput eiusdē est, quoad efficaciam formæ. Quæ enim ibi ad refutandum cœlum esse rotundum adfert, cōmunes esse difficultates queant aduersus eos, qui hemisphæricum illud esse statuunt, vel fornicis in modum cauum, vel similem ei aliquam formam tribuunt. Vbi & tertius liber desinit.

QVARTO dehinc libro, capite verò tricesimo quarto, quinto, & sexto, hæc fere tractat. E diuersitate, quæ cùm inter habitabilem orbis partem atq; inhabitabilē, tum inter ipsa inuicem climata reperitur, refutare Genesin siue Fatum aggreditur. Quisnam enim astrorū ille motus est, interrogat, quo fit, vt altera quidem terræ pars ob frigus nimium, altera ob intolerabilem calorē habitari omnino nequeat? rursumque alia vel perpetuo liquescens calore, vel assiduis percussa niuibus, & frigoris asperitate velut efferata, nonnisi difficulter incoli possit? Cur non & in his aeris constitutionem immutat perpetua illa Genesis, quæ tot semper in aliis climatibus mutationes producit? Certum igitur illud, neque Planetarū cursum, neq; signorum cœlestium compositionē, sed vnā Solis naturā pro interuallo locorū atq; situ eas, quas iam diximus, varietates efficere. Cur item, cū reliqua vbiq; terra imbribus irrigetur, solam Ægyptum Nilus, dum certis anni temporibus exundat, atque in illam se effundit, fertilem frugibus reddit? Cur adhæc Thebaidos interiorem regionem, quam Oasin nominant, neq; fluuius, neq; imber vllus irrigat, sed fontium dumtaxat fluxus lætificant, qui magno inquilinorum labore existunt, non sponte sua, neque imbribus in terram delabentibus,

πῶς οὐχὶ καὶ ἀλλήλων οἶκοι εἰσὶ τοῖς ἀλλήλων ἀποτελέσμασι, καὶ κῦρος καὶ κατάλυσιν ἐπάγειν, ὥς φασιν, ἰσχύοντες; πῶς δὲ μόνα τὰ ζώδια τοῖς πλάνησι συνεργεῖ, ἀργὸς δὲ μάταιος ἐστὶν ὁ λοιπὸς τῶν ἀπλανῶν χορός; πῶς δὲ πλανῆτας ἀγαθοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν ὅλως δύνασθαί φασιν, ἆρα διὰ τὴν κίνησιν; οὐκοῦν τῶν ιβ΄ ζωδίων οὐδὲν οὔτε ἀγαθοποιόν ἐστιν οὔτε κακοποιόν, οὐδέ τις ἄλλος τῶν ἀπλανῶν. εἰ δὲ, διότι (φησὶ) δι' αὐτῶν πορεύονται οἱ πλανῆται, πολλῷ μᾶλλον αἱ ζῶναι, καὶ οἱ τοῦ ἀέρος τόποι, δι' ὧν ὁδεύουσι, τοῦ καλοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν δύναμιν ἕξουσιν· οὐρανοῦ γὰρ, ἐν ᾧ οἱ πλανῆται, εἰσὶν (ὥς φασι) πολλῷ κατωτέρω, εἴ γε καὶ ... τί δὲ δὴ πρὸς σελήνη μὲν τὸ μειοῦσθαι καὶ αὔξεσθαι ὑπομένει, τῶν δ' ἄλλων πλανητῶν προποδισμούς, καὶ στηριγμούς, καὶ ἀναποδισμοὺς εἰσάγοντες, ἥλιον καὶ σελήνην τῆς τοιαύτης πάλιν ἐκτὸς πλάνης ἐλευθέρους εἶναι; καὶ εἰ μικροφανὴς ὁ Κρόνος, μείζων ὥς φασι τῶν ἄλλων ὑπάρχων πλανητῶν, ὅτι τὸν ὑψηλότερον διεξέρχεται κύκλον· διὰ τί μείζων ὁ ἥλιος τῆς σελήνης, τετάρτην ἀπ' αὐτῆς ζώνην ἐλαύνων; ἐχρῆν γὰρ αὐτὸν πολλῷ ταύτης μικρότερον φαίνεσθαι. ὥστε πάντα ψευδῆ καὶ πλάσματα, ἃ τῆς ἀστρολογίας οἱ πόνοι κρατύνουσιν. ἐπεὶ μὲν οὖν καὶ τὸ λα΄ κεφάλαιον. τὸ δὲ * δεύτερον, οὐδὲν τῶν ἀληθῶν πρὸς ἀνατροπὴν, οὐδὲ ὅσον εἰς τὸ φαινόμενον, ἀναγράφει· ἀλλ' ὅσον ὁρᾶται κἀνταῦθα τοῖς λογισμοῖς εὐσεβῶν ὁ ἀνήρ, τοσοῦτον ἔχει τὸ ἄτονον, ὅσα γε πρὸς τὴν ἀνασκευὴν τῆς πλάνης. καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τριακοστὸν τῆς αὐτῆς ἐστὶ καὶ τὴν δύναμιν ἰδέας. ἃ γὰρ εἰς ἀνατροπὴν προβάλλεται τοῦ μὴ σφαιρικὸν εἶναι τὸν οὐρανόν, κοινὰ αἱ ἀπορήματα εἶναι καὶ πρὸς τοὺς ἡμισφαίριον * αὐτὸν τιθέντας, ἢ καμάραν, ἢ τι ἄλλο τῶν παραπλησίων σχημάτων. ἐν οἷς καὶ ὁ τρίτος λόγος.

Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ μὲν λόγῳ, τριακοστῷ δὲ δ΄ κεφαλαίῳ, καὶ πέμπτῳ, καὶ ἕκτῳ διέξεισι ταῦτα, ἀπὸ τῆς διαφορᾶς ἣν ἔχει ἡ οἰκουμένη πρὸς τὸ ἀοίκητον, καὶ ἣν πρὸς ἄλληλα τὰ κλίματα ἔχουσι, τὴν ἀνατροπὴν τῆς γενέσεως ἤτοι τῆς εἱμαρμένης * ποιεῖται. φησὶ γάρ, ποία τῶν ἀστέρων ἐργάζεται κίνησις, τὴν μὲν ἀοίκητον εἶναι δι' ὑπερβολὴν ψύχους, τὴν δὲ δι' ὑπερβολὴν καύματος; καὶ τὴν μὲν διὰ παντὸς μόλις οἰκεῖσθαι τηκομένην τῷ καύματι· τὴν δὲ δυσχερῶς ὁμοίως οἰκουμένην, ἅτε δὴ συνεχῶς νιφομένην, καὶ τῇ τοῦ κρύους ἐκθηριουμένην ἀγριότητι. διὰ τί δὲ αὐτοῖς οὐ μεταβάλλει τὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν ἡ γένεσις συνεχής, ἀεὶ τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖς ἄλλοις παρέχουσα κλίμασιν; ἢ δῆλον, ὡς οὔτε πλανητῶν δρόμος, οὔτε σύνθεσις ζωδίων, μόνη [δὲ] ἡ τοῦ ἡλίου κίνησις πρὸς τὰ διαστήματα, καὶ τὰς τῶν τόπων θέσεις, τὰς προειρημένας ἐργάζεται διαφοράς. διὰ τί δὲ πάλιν τῆς γῆς ὑετοῖς ἀρδευομένης ἁπανταχοῦ, μόνην τὴν Αἴγυπτον πλημμυρῶν ὁ Νεῖλος, κατά τινα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἀναχεόμενος εἰς αὐτήν, καρποφόρον ἐργάζεται. διὰ τί δὲ τὴν ἐνδοτέρω Θηβαΐδος χώραν, ἣν ὀνομάζουσιν Ὄασιν, οὔτε ποταμὸς οὔτε ὑετὸς ἄρδει· ἀλλὰ πηγῶν ἐκ φορᾶς ... μετὰ πολυχειρίας τῶν οἰκητόρων, ἀλλ' οὐκ αὐτομάτως ἀναδιδομένων, οὐδὲ ὑετῶν φορᾶς ἐπὶ γῆς ἐρχομένης,

* al. λγ΄.

* al. αὐτούς.

* al. ποιεῖ.

περὶ τῆς χώρας Ὀάσεως ...

καὶ διὰ

καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτῇ φλεβῶν ἀναδιδομένης, ὅπερ γίνεται παρ' ἡμῖν. καὶ τούτου σημεῖον, τὸ τὰς μὲν ὑπωρείας δαψιλεῖς πηγὰς [illegible] ἀναβλύζουσας διαυγεῖς τε καὶ γλυκεῖς, τὰ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἀπῳκισμένα πεδία, καὶ τὰ τούτων ὑψηλότερα [illegible], ἢ μηδ' ὅλως ἔχειν ὕδωρ, ἢ σφόδρα βραχὺ, καὶ τοῦτο βαρὺ καὶ ἁλμυρὸν, καὶ οὐ πηγάζον, ἀλλ' ἐν ὀρύγμασιν εὑρισκόμενον, οὐδὲ διὰ παντὸς τοῦ ἔτους ἀρκεῖν δυνάμενον. Εἰ πάντα διοικεῖται τῇ γενέσει, πῶς [illegible] εἰς ὑγρὸν ζῴδιον [illegible], ἡ πᾶσα [illegible] οὐ [illegible]; ἀλλ' ἡ μὲν ὑδάτων πλήθει διεφθάρη πολλάκις, ἡ δὲ ἀνομβρίαις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ τοι γε οὐ πολὺ πόρρω διεστῶσαι ἀλλήλων; ταναντία δ' ἐν ἄλλοις καιροῖς [illegible] συμβαίνοντα. παρὰ τὸ * [illegible] ἰδιάζουσά τις γένεσις, ὡς αὐτοὶ* πλάττουσιν, ἢ τὸ πλησίον [illegible] ἰδίως ζῴδιον τὰ κοινὰ τῆς γενέσεως ἀποτελέσματα διέλυσε, καὶ ματαιόν ἐστι τὸ τῆς γενέσεως καθολικὸν, ἂν μὴ συντρέχῃ καὶ ἡ μερική. [illegible] αἱ τῶν τῆς γῆς μερῶν γενέσεις τὸν ἀέρα κινοῦσι, καὶ οὐδὲν [illegible] ὑγρὸν ζῴδιον κατὰ τὸν οἰκεῖον πλάνητος, τῆς μερικῆς εἱμαρμένης [illegible]. καὶ διὰ τί ἐν τισὶ μὲν τόποις σπάνιόν ἐστι τὸ πότιμον ὕδωρ, ἐν τισὶ δὲ κατὰ πλῆθος, καὶ θερμῶν ὑδάτων ἀπολαύουσιν αὐτομάτως ἀναδιδομένων. Σικελίας γὰρ καὶ Γαλλίας καὶ Λυκίας, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν [illegible] ὄρη μέγιστα, πῦρ [illegible] ἀναδιδόασιν, ὡς καὶ τοῖς ἐν νυκτὶ φαίνεσθαι [illegible] πόρρωθεν, μήτε ὑπὸ κρύους ἐλαττούμενον, μήτε ὑπὸ ὄμβρων σβεννύμενον, μήτε τοῖς τῆς γῆς βλαστήμασι λυμαινόμενον τῶν παρακειμένων* αὐτοῖς μηδὲν τοιοῦτο παθόντων, μήτε ἐπιδεικνύντων, τί τοσαύτην τόπων, ἀέρων, ὑδάτων, πεδίων, ὀρῶν διδάσκει διαφοράν. εἰ δώδεκα τὰ ζῴδια καὶ οἱ πλανῆτες ζ΄. διὰ τί μὴ πανταχοῦ τὰ αὐτὰ ἐνεργοῦσι; καὶ μὴν πένητας καὶ πλουσίους, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, νοσοῦντας καὶ ὑγιαίνοντας, καὶ τὰ λοιπὰ εὑρίσκει. ἀλλ' ἵνα τί μὴ πανταχοῦ καὶ ὑετοὶ, καὶ αὐχμοὶ, καὶ ὅσα προειρήκαμεν. χρυσοῦ δὲ μέταλλον, ἢ ἀργύρου, ἢ χαλκοῦ, ἢ κασσιτέρου, ἢ μολίβδου, ἢ τῶν ἄλλων μεταλλικῶν ἀπὸ ποίας γενέσεως ἡ φύσις εὑρίσκεται; Θεὸν μὲν οὖν τοσαύτην διαφορὰν καὶ μυρίας ἄλλας κεχαρίσθαι τῇ γῇ δι' ἡμᾶς ὁμολογοῦμεν εὐσεβοῦντες· εἱμαρμένην δὲ διὰ τοῦτο τεχνίτας πλάττειν, ἵνα χρῶνται ταῖς ὕλαις, οὔτ' εἰ [illegible] εἰρήκαμεν, οὔτε ἕτερος εὖ φρονῶν. ἔτι δὲ εἰ κλίμα ἕκαστον διαμένει μυρίαις ταῖς πρὸς ἄλληλα διαφοραῖς, ἀπὸ καταβολῆς κτίσεως * κεκοσμημένον, καὶ ἀκίνητον ἀπ' αἰῶνος ἑστηκὸς ὑπὸ τῆς γενέσεως μεταβολῶν οὐ βλαπτόμενον· οὔτε γὰρ παλίρροιαι θαλάσσης ἐπαύσαντο, οὔτε πυρὸς ἄσβεστοι πηγαὶ, οὔτε ζώων ἑκάστου κλίματος διαφοραὶ, οὔτε μυρίων ἄλλων ἑτεροιότητες, ἀμετάβλητοι, τοσούτων πραγμάτων τῇ παρ' αὐτὴν γενέσει ἐναλλαττομένων· πῶς οὐδὲν ἄνευ ταύτης οὔτε γίνεσθαι λέγουσιν, οὔτε διαμένειν, οὔτε διοικεῖσθαι; πυθοίμην δ' ἂν αὐτῶν ἡδέως, ποία δρόμου κίνησις εἰς τὸ εἶναι τὴν ἀρχὴν παρέσχε ταῖς βοτάναις, τοῖς φυτοῖς, τοῖς ζῴοις; δεῖ γὰρ ἑκάστου τούτων φυλάξαι τὴν τῆς γενέσεως ὥραν, ὅτε ἀπὸ γῆς ἐπλάττοντο·

* al. [illegible]
* al. αὐτοί.
* al. [illegible].
* al. κοσμούμενον.

iisdémque rursus per illius venas redditis, vt apud nos contingit. Cuius quidé rei illud signú esto, quod quæ montibus subiecta sunt loca, copiosiores fontes emittant, qui interdum etiam flumina non minus limpida quam dulcia producant, cum interim parte altiori quæque cum prominentibus remotiores, maximeq; plani, ea nulla habeant aquas, vel nonnisi modicam eamque grauem & salsam, nec scaturientē illam, sed in fossis inuentam, neque tota ætate sufficientem. Quod si omnia per Genesim administrantur, qui fit quod in humidú aliquod signú vbique tam hare Planeta ingresso, non omnē simul terram impleat pluuia, sed alibi nihilominus aquarum abundantia, alibi pluuiarum inopia, eodē prorsus tempore, neque magno admodum locorú interuallo, terra vexetur? quanquam & contraria rerum in his alio tēpore cōtingere videas, nisi forte vel peculiaris quædam sit illius populi Genesis, vt ipsi fingunt, vel in propinquo alicubi singulari quodam modo exoriens signú communes illas Geneseos effectiones euertat, manifestúque fit vniuersalis Geneseos vis, si nó & particularis Genesis concurrat. Singularum igitur terræ partium Geneses aerem mouent, neque signum humidum vna cum sibi affini Planeta quidquam efficere poterit, particulari Fato reluctante. Quare prætereà in locis quibusdam rarior est potabilis aqua, in quibusdā vero abundat, & calidis insuper potiuntur aquis incolæ sponte productis? Siciliæ quoque, Galliæ, Lyciæ, aliarumque gentium non nimis maximi montes, perennem ignem sic emittunt, vt etiam longe positis noctu appareat, neque vel frigoribus imminuatur, vel imbribus extinguatur, vel terræ germinibus noceat: cum qui his ipsis populi adiaceant, tale nihil patiantur, neque ostendere [illi] possint, quid tantam locorum, aeris, aquarum, camporum, montium, differentiam doceant. Nam si duodecim signa Zodiaci, & septem Planetæ [id præstent] quare igitur non eadem vbique operantur? Inopes præterea & diuites, imperantes & subditos, ægros atque sanos, & cetera vbique repertas: quin ergo etiam vbiq; pluuię & ariditates, & quæcunque anteà commemorauimus? Iam auri metallum, argenti, æris, stanni, plūbi, vel ceterorum metallicorum natura, à quali tandem Genesi orta reperitur? itaque DEVM quidem & hanc tantam, & alias innumerabiles varietates nostra potissimum caussa terræ impertiuisse piè fatemur: à Fato verò propterea fabres artifices creari, quo mundi huius rebus vti possint, id neque nos diximus, neq; alius recte sentiés vnquam. Præter ista, si singula climata permanent, sexcētis inter se differentiis iam inde à cōdito orbe exornata, & nihil à Geneseos mutationibus lęsa, immobilia prorsus ab æterno cōsistunt: nō enim aut alterni flux' maris, aut ignis inextincti fontes, aut animaliú in singulis climatibus differétię, aut alię innumerabiles, sed immutabiles rerum alterationes vnquam cessarunt: tot interim rebus per ipsam Genesim immutatis) quomodo sine hac aut fieri quidquam aut permanere, aut gubernari posse negant? Libenter autem ab eis quæsierim, qualisnam forte curriculi motus herbis, plátis & animantibus existentibus principium dederit? ecce enim Genituræ horum cuiusque hora, qua e terra formabantur:

Theod. Episc. Tars.

ἢ μετὰ lego non μετὰ.

Theodor. Episc. Tars.

& aliam quidem esse palmæ, aliam ficus, canis item suam esse propriam, similitérque cameli, neque eandem illam esse equi, columbæ, aut hominum, & id genus aliorum. Si ergo possunt dicere, cur non & nunc e terra Genesis formet prædicta, doceant nos. nihil enim, quod se nec damnat per Genetheos ambitum permittitur, se fide m etiam sæpe efficit? Cur insuper ab initio quidem non essent quæ producuntur, nisi e terra formata fuissent: postquam vero animalium e terra generare posuit, sed per maritam debeat successione conservari? At quomodo eam, quæ propria maximeque necessaria sunt, Genesis non habeat (tam illam puto formandi e terra omnia) conservandi [ita non] perficiendi, atque destruendi potestas sit? Præterea ex accurata illa horæ cognitione, singulis quæ gignuntur eventura referunt, hominis, inquam, & boui, asino atque naui, vrbi item & cæteris omnibus, quorum præcognitionem habere se asserunt: [at] qua ratione cum terræ, maris, aeris genituræ tempora non nouerint, horum affectiones, ac motiones, mutationésque denunciare se promittunt? Quomodo quis istis credat, aut qua ratione immoderatam ipsorum arrogantiam non auersetur? nunquam enim singulatim omnium exhibere proprias genituras poterunt. Et vero etiam consequens est, tot esse genituratū differentias, quot sunt eorum quæ producuntur genera. Nam quomodo eadem curriculi Genesis canem & leonem producat, hominem item & equum tantopere inter se discrepantes? quomodo item colorum, figurarum, qualitatum varietas sit, nisi varia quoque Genesis hæc omnia efficeret, vt nunc? Cum vero non vna sit omnium siue actio, siue affectio, non equorum omnium vel porcorum eadem magnitudo, celeritas, fortitudo, vox, nō vnum etiam cogentur, vt constat, genituræ momentum fateri, sed tot plane quot erunt eorum quę ab ea perficiuntur differentię, non terrestrium modo animalium puta & volantium, atque aquatilium, sed & plantarum, & herbarum, & si quid aliud in terra nascatur. Et quomodo immensam adeo temporis momentorum multitudinem formenta? Nunquam fare poterunt, non si decem dierum millibus annis ipsis constet. Ita vero maxime horum mendacium prodetur, si quis animalia frequenter parientia consideret, vt canes, porcos, gallinas, & potissimum quæ ita plurimos simul gignunt fetus. Nā porci, pisces, canes, multis pariēdis etiā diei [integri] spatium absumunt. & vero piscis (quātū ego puto) multos quoque dies, eo quod ouorū illa multitudo in myriadas pisciū ex ordine trās formetur, qui deinde singuli pariuntur. quibus quidem diebus fieri nullo modo potest, quin volatilia vel terrestria in toto mundo, vel natatilia in toto mari & fluuiis & stagnis gignantur.

Verum hinc etiam, quod volo, certius quis discat. quando ver bene temperatum incipit. omnis fere terra herba & parturit, [illegible] sed & multa siue volucrium, siue [illegible], siue piscium genera [illegible] infinita quoque [plantarum] genera eodem tēpore perfecta ferunt semina, infinita quæ [illegible] suos fructus, nō vero quidem [illegible], sed multis diebus, dum in eadem planta alij etiam nū [illegible], alij crescunt, alij maturescunt.

καὶ ἑτέραν μὲν εἶναι φοίνικος, ἄλλην δὲ συκῆς καὶ κυνὸς ἰδιάζουσαν, καὶ καμήλου δὲ τὴν αὐτὴν ἴσως, ἑτέραν ἵππου, περιστερᾶς, * ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. εἰ μὲν οὖν ἔχουσι λέγειν, διὰ τί οὐ καὶ νῦν ὑπὸ [τῆς] γῆς ἡ γένεσις πλάττει τὰ προειρημένα· διδαξάτωσαν· εἰ δὲ ἅπαξ ὁ τῆς γενέσεως κύκλος ἀπέλιπε, τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖ πολλάκις. διὰ τί δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν [illegible] προελθεῖν, μὴ ἀπὸ γῆς πλασθέντα [illegible] δύναται ἀπὸ γῆς βλαστῆσαι, διὰ δὲ τῆς ἐξ ἀλλήλων διαδοχῆς συνίστασθαι; ἢ πῶς τὸ κυριώτατον καὶ * ἀναγκαιότατον ἡ γένεσις οὐκ ἔχει (ἣν οἶμαι δὴ τὸ ἐκ γῆς πλάσαι τὰ πάντα), τὸ συνέχειν καὶ ἀποτελεῖν καὶ ἀφανίζειν δύναμιν; πρὸς δὲ τούτοις, ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὥραν ἀκριβοῦς ἐπιγνώσεως ἑκάστῳ τῶν γινομένων τὸ συμβησόμενον λέγουσιν, ἀνθρώπῳ φημὶ καὶ βοΐ, καὶ ὄνῳ, καὶ πλοίῳ καὶ πόλει, καὶ πᾶσι τοῖς ὧν τὴν πρόγνωσιν ἔχειν ἰσχυρίζονται. πῶς γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ἀέρος, οὐκ εἰδότες * τῆς γενέσεως τοὺς καιρούς, τὰ πάθη τούτων καὶ τὰς κινήσεις, καὶ τὰς μεταβολὰς ἐπαγγέλλονται λέγειν; καὶ πῶς οὐκ ἄν τις αὐτοῖς ἀπιστήσειε, πῶς δὲ οὐκ ἂν αὐτῶν ἀποστραφείη τὴν ἄμετρον ἀλαζονείαν; οὐδὲ γὰρ τὴν καθ' ἕκαστον ἁπάντων ἰδιαζούσας παρέξουσι τὰς γενέσεις. καὶ μὴν ἀκόλουθον τοσαύτας εἶναι γενέσεων διαφοράς, ὅσα τὰ γένη τῶν ἀπεργαζομένων. πῶς γὰρ ἂν ἡ αὐτὴ τοῦ δρόμου γένεσις, κύνα καὶ λέοντα ἐκτελεῖ, καὶ ἄνθρωπον καὶ ἵππον, τοὺς τοσοῦτον ἀλλήλων διαλλάττοντας; πῶς δ' ἂν εἴη ποικιλία χρωμάτων, σχημάτων, ποιοτήτων, μὴ πάντα ποικίλης γενέσεως ἀποτελούσης, ὡς φασιν; οὐ μίαν γε ἔχοντας πρᾶξιν, ἢ πάθος ἐν τῷ ἁπάντων, ἢ ἵππων ὅλων, ἢ χοίρων, ἢ μέγεθος, ἢ τάχος, ἢ ἰσχὺν, ἢ φωνήν; δῆλον ὡς οὐχὶ μίαν γενέσεως ῥοπήν, ἀλλὰ τοσαύτας ἀναγκασθήσονται λέγειν, ὅση καὶ τῶν ἀποτελουμένων ἡ διαφορά, οὐ μόνον ζώων χερσαίων, καὶ πτηνῶν, καὶ ἐνύδρων, ἀλλὰ καὶ φυτῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν κόσμῳ φύεται· καὶ πῶς ἂν τοσοῦτον ἄπειρον πλῆθος τῶν καιρῶν ἀναπλάσειεν; ἀλλ' οὐχ ἕξουσιν. οὐδ' εἰ μυριάδες ἡμερῶν αὐτοῖς * ὁ ἐνιαυτὸς ἐπιλέγοι. μάλιστα δὲ αὐτῶν τὸ ψεῦδος καταφωρὸν γίνεται, εἰ τὰ συνεχῶς τίκτοντα σκοπήσειέ τις, κύνας ἢ χοίρους, ἢ ὄρνεις, καὶ οὐχ ἥκιστα τὰ πολυγονώτατα. χοῖροι γὰρ καὶ ἰχθύες καὶ κύνες, πολλὰ τίκτοντες τὸν τῆς ἡμέρας ἀναλίσκουσι καιρόν. ὁ δὲ ἰχθὺς οἶμαι καὶ πολλὰς ἡμέρας, τῆς τῶν ὠῶν πλήθους ἐν τάξει μορφουμένης εἰς μυριάδας ἰχθύων κατὰ μέρος τικτομένων, ἐν αἷς ἀναγκαῖον μὴ γίνεσθαι πτηνὰ, ἢ χερσαῖα, ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ· ἢ νηκτὰ ἐν ὅλῃ θαλάσσῃ, καὶ ποταμοῖς καὶ λίμναις. ἔτι δὲ ἀκριβέστερον ἄν τις ἐντεῦθεν ὀλίγῳ καταμάθοι· ἡνίκα * τὸ ἔαρ εὔκρατον ἐνστῇ, πᾶσα μὲν ἀνθεῖ βοτάνη καὶ κυοφορεῖ, πᾶσα δὲ ξύλων φύσις, πολλὰ δὲ πτηνῶν, καὶ χερσαίων, καὶ ἐναλίων γένη μυρία κύει. καὶ μυρία μὲν γένη κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τελεσφορεῖ τὰ σπέρματα, μυρία δὲ τῶν ξύλων τοὺς καρπούς, οὐκ ἐν μιᾷ ῥοπῇ, ἀλλ' ἐν πλείοσιν ἡμέραις· τῶν μὲν ἀνθούντων ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ φυτῷ, ἑτέρων δὲ αὐξομένων, καὶ ἄλλων πεπαινομένων. αὐ-

* al. ἀνθρώπου
* al. ἀναγκαιότατον δὲ
* al. τὰς γενέσεως
* al. ἐπὶ αὐτοῖς
* al. τε

ἡ αὐτὴ

ἡ αὐτὴ δὲ ἀναλογία τοῦ τόκου, καὶ τῆς κυήσεως, καὶ ἐπὶ τῶν ζώων πάντων. ὧν οὐχ οἷόν τε τὴν αὐτὴν τῆς γενέσεως ἔχειν ῥοπήν. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἐνιαυτὸν κυοφορεῖ, τὰ δὲ μῆνας δέκα, τὰ δὲ ἡμέρας μ', καὶ μυρία ἄλλα διάφορα. ποῖος οὖν ἀστὴρ εἰς ποῖον ζώδιον εἰσιὼν, ἑκάστῳ γένει τὸν τῆς κυοφορίας ἀφορίζει χρόνον; διὰ τί δὲ τῶν κατὰ τὸ γένος ζώων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος οὐκ ἴσος ὢν, τὴν κύησιν ἴσην ἔχει; εἰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἀπὸ γενέσεως· λεγέτωσαν, ἵνα * πλέον ὀφλήσωσι γέλωτα. εἰ δὲ σιγῇ τὴν αἰσχύνην ἀποκλίνουσι, πῶς οὐδὲν ἄνευ γενέσεως εἶναι λέγουσι. καὶ οὔπω λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τικτομένων. τὰ μὲν γὰρ ὅμοια τῶν γεννησάντων ἐστὶν, ὡς ἄνθρωποι, καὶ ἵπποι, καὶ λέοντες· τὰ δὲ οὐχ οὕτως, ὡς ἄρκτοι, καὶ σφῆκες, καὶ μέλιτται, ὅσα διὰ τῶν ὠῶν προέρχεται. καὶ τινὰ μὲν καὶ δίχα μίξεως τίκτεται, τινὰ δὲ χωρὶς ταύτης οὐδαμῶς. καὶ τίς ἂν ἀπαριθμήσαιτο τὰς ἐν τούτοις ἀναριθμήτους διαφορὰς, οὐ τῶν ζώων μόνον, ἀλλὰ καὶ φυτῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ τῶν παραπλησίων. ὧν ἁπάντων τὰς αἰτίας παρὰ τῶν τῆς εἱμαρμένης πατέρων ζητεῖν δίκαιον, εἴπερ πάντα τῆς γενέσεως κατ' αὐτοὺς ἤρτηται, καὶ τὸ εἶναι, καὶ ὁ τοῦ εἶναι τρόπος, κυοφορεῖσθαί τε καὶ πάσχειν, καὶ δρᾶν, καὶ ἀποθνήσκειν. ἢ κατὰ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων αὐτοῖς μόνων ἠκριβολογήθη τὰ τῆς γενέσεως· ἵνα τὸ πάντων κάλλιστον ἐν ἡμῖν τὸ αὐθαίρετον ἀγνοηθῇ, καὶ θεὸς μὴ εὐχαριστηθῇ, οἷς τὸ γένος εὐηργέτησε. πῶς δὲ πάλιν ἡ γένεσις ἀκαίρους μὲν προσθήκας δίδωσι, τετρακέφαλα καθ' αὐτοὺς ἀποτελοῦσα, καὶ χεῖρας πλείους, καὶ πόδας τῶν κατὰ φύσιν· τοῖς δὲ ἑρπετοῖς οὐ δίδωσι πόδας, οἳ παρέξουσιν αὐτοῖς τὸ ἐν τῇ βαδίσει χρήσιμον, οὐκ ὀφθαλμοὺς τοῖς ἀσφάλαξιν, οὐδ' ἄλλοις ὧν δέονται. εἶτα ζῆν μὲν οἷς τὰς ἀκαίρους προσθήκας ἔδωκεν, οὐκ ἐᾷ· πάντα γὰρ βραχύβια τὰ τερατόμορφα, καὶ τῇ προσθήκῃ τὸ ὅλον ἀφανίζει φύσιν· οἷς δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀφεῖλε χεῖρας ἢ πόδας ἢ ὀφθαλμοὺς, ταῦτα ζῆν ἐᾷ, τὴν σωματικὴν πήρωσιν ἀπαραμύθητον ἔχοντα. εἰ μὲν οὖν τις εἰς εἱμαρμένην ἀναφέρει ταῦτα, * αὐτῆς σὺν αὐτῇ τῆς ἀτοπίας ὁ αἴτιος. εἰ δὲ τῆς φύσεως οἶδε τὸ διαμάρτημα, ἐξαίρει τὸ θεῖον τῆς κατηγορίας. ὥσπερ γὰρ * αὐτῇ ἔτυχεν οἰκείους νόμους διέθετο, οὕτω καὶ θνητοῖς συνεχώρησε κατά τινα συμφέροντα λόγον. αὕτη δὲ σώζουσα μὲν τὰ οἰκεῖα μέτρα, οὐδὲν ὑβρισμένον φέρει· ἐξοκείλασα δὲ πρὸς ἀμετρίας, ἢ ἐνδείας, ἢ φόβους, ἢ πάθη καὶ τοὺς δοθέντας παραχαράττουσα νόμους· οὐδ' ἐν τοῖς τικτομένοις τὸ ἀκίβδηλον σώζει. διὰ τί δὲ τινὰ τῶν ζώων οὐ τρέφει τὰ γεννώμενα, ὥσπερ πετεινῶν γῦπες, καὶ κόρακες, ἰχθύες δὲ μικροῦ σύμπαντες· τὰ δὲ καὶ γηροτροφεῖ τοὺς τεκόντας. καὶ τὰ μὲν καὶ νόθον ὑποβάλλεται γονὴν, καὶ τρέφει; τὰ πλεῖστα δὲ οὔ. καὶ τίς ἂν τὰς ἀναριθμήτους τῶν ὄντων διαφορὰς καταλέξειεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ.

Ἐν δὲ τῷ ε' λόγῳ, ἄλλα τε διέξεισι, καὶ περὶ αὐτῶν ὁμοίως κατὰ τῆς εἱμαρμένης τάδε. εἰ τοῖς γονεῦσι

* al. πλεῖον.
* al. ἀντί.
* al. αὐτή.

Nec dissimilis est in animalibus omnibus partus conceptúsque proportio: quæ idem omnino genituræ momentum habere nullo modo possunt. adde quod alia per annum integrum fetum vtero gestant, quædam mensibus decem, quædam diebus quadraginta, alia quæ in his plurima reperitur differentia. Quale igitur astrum, in quale Signum ingrediens dimensum vnicuique generi fetum ferendi tempus determinat? Cur autem, cum animantium in genere vitæ tempus æquale non sit, æqualem tamen illa vteri gestationem habent? Dicant igitur, an hæc etiam à Genesi proficiscantur? vt magis irrideantur. Sin per silentium dedecus suum declinent: quomodo aliquid sine Genesi fieri negant? Neque tamen hîc fetuum differentias adiicio: quorum alij genitoribus similes sunt, vt homines, equi, leones; alij non item, vt vrsæ, vespæ, apes, & quæcumque ex ouis prodeunt. pars rursum sine coitu generantur: pars absque eo nequaquam. Et quis innumeras, quæ in his reperiuntur, differentias enumerauerit, non animantium modo, verumetiam stirpium & herbarum, aliorúmque similium? quorum omnium causas ab his Fati auctoribus quærere iustum est: siquidem omnia secundum horum sententiam ex Genesi pendent. & quod existant, & modus quo existunt, & gestari vtero, & pati, & agere, & mori. An forte aduersus miseros mortales duntaxat tam accuratus de Genesi sermo ab ipsis institutus est: vt, quod in nobis omnium est honestissimum, libertas arbitrij, ignoretur: Deóque pro collatis in genus humanum beneficijs, gratiæ non agantur? At quomodo rursum Genesis intempestiua illa additamenta adijcit, dum quadricipites fetus secundum hos, aut plures quam natura exigit, siue manus siue pedes perficiat: cum neque reptilibus pedes tribuat, qui illis ad ambulandum sint vsui, neque oculos talpis, neque aliis ea quibus indigent. Adde quod ea quidem, quibus intempestiua illa additamenta dedit, non sinit viuere (quæcumque enim prodigiosæ formæ sunt, breuis quoque æui esse solent) & additione sua totam simul horum naturam abolet. quibus vero à natura debita siue pedes, siue manus, siue oculos abstulit, ea ita viuere permittit, vt mutilati corporis solatium nullum habeant. Si quis hæc igitur ad Fatum referat, is absurditatis auctor non minus quam illud efficitur. Sin naturæ esse peccatum agnoscit, omnem accusandi Numinis occasionem tollit. Quemadmodum enim ipsam suis quibusdam certere legibus statuit, sic & eâdem, ratione quadam vtili, iuxta mortalium conditionem terri concessit. Ipsa igitur suum modum seruans, nihil quod vlla sit affectum iniuria profert. at si in nimietatem vel defectum, in pauorem, vel vehementes affectiones delapsa, aduersus latas sibi leges quidquam admittat, mox neque in ijs quæ gignuntur, sinceritatem seruat.

Cur insuper quædam animantia suos fœtus non nutriunt, quemadmodum in volatilibus vultures, corui, piscésque ferè omnes? quædam vero etiam parentes in senio alunt? Item alia etiam illegitimum sibi suppositum fetú nutriunt, pleraque vero minimè? At quis innumerabiles rerum omnium differentias recenseat? Igitur hæc quidem libro quarto continentur.

Libro QVINTO cum alia persequitur, tum ante hæc de Fato similiter ista. Si quod parentes

Τερατομορ. φύσις.

Theod. Episc. Tars.

gignant, ait, à Genesi contingit, manifestum est à parentum Genesi & filiorum Genesim, & huius horam definitam esse: Sin minus, ergo gignentium Genesis eos qui gignuntur non perficit, frustraque longus de Fato sermo habetur. Si enim quod fetus seminetur, gestetur, perfectúsque vel imperfectus proueniat, à parentum Genesi exsistit, clarum quod horum quoque hora ab eadem proficiscatur. Sin minus, ne ergo nec illa. Tum si Geneses aliæ ex aliis fiant, ipsúmque nascendi momentum ab eorum qui genuerunt Fato proficiscitur, facile sit huius amatoribus vnam aliquam hominis capere Genesim, atque ex ipsa tum patrum, tum auorum, immo & maiorum Genesim indicare, horúmque omnium tam animi quam corporis affectiones actionésque, ac simul figuras, colores, & magnitudines. Nec hoc solum, sed etiam ex hac ipsa & illius vnius Genesi licebit quinam generandi sint prædicere, omnémque adeo futuram ex ordine cognationem, cum suis actionibus, & quæcumque alia supradicta sunt: vt neque præteritorum, neque futurorum quisquam ignoretur. Quod & ipsimet irriserint. At tu mihi illud quoque inspice: Filiorum, aiunt, Genesis infelices reddit parentes, etiamsi forte à propria Genesi felicitas ipsis attributa sit. Interdum etiam tollit & vincit patrum Genesim ipsa filiorum, quoties videlicet hæc fatalis illius effectus est: sed & patrum Genesis infelices reddit liberos, & fratrum fratres, eundémque in modum etiam coniuguni; quantumuis forte aliam alter habeat Genesim, & aliunde natus sit. Et quod his omnibus magis deplorandum, Genesis cogit generantes odium suscipere pro amore erga liberos: liberos item parentibus, atque inter se fratres coniugesque infestos reddit, & ad cædes prouocat, itaque aduersus inuicem armat naturam, vt totam turbet cognationem. Et ille quidem lamentatur, quod laboret filius, vel mortua sit vxor, aut maritus, ignarus interim quod horum cuiusque Genesis, & amorem inuicem necessario conciliarit, & infortunia, dum eorum qui amabantur exitu dolores acerbos obiecit. Hæccine sapiens quisquam ferat? Rursum infelices seruos esse per dominorum Genesim prodigiose iidem referunt: itemque caprarum, boum, & aliorum animantium greges, per Genesim possessoris; vt & integros exercitus per Genesim Regis. Ita innumerabiles Geneses per vnicam illam vnius tantum hominis, siue ad meliora, siue ad deteriora auertuntur: & quidem tam felicium quam infelicium, quæ ob vnius Genesim infinitas habent varietates ætatum, annorum, mensium, dierum, horarum, patrum, matrum, cognatorum: immo & idem quandoque mortis genus siue gladio, siue mari, siue simili aliquo casu subeunt. Attamen inuenio ego & seruorum atque militum Genesim, quomodo ipsi loquuntur, heros Regésque superantem. Fallaciis enim hi aut veneficio interdum dominos vel alia quapiam ratione aggrediuntur, sua illos Genesi in Dominos armante. Quod si forte patrisfamilias Genesim hinc seruis dare nocendi potentiam dixerint, magis etiã difficultatẽ augebũt.

φασὶ τὸ τίκτειν ἀπὸ γενέσεως ὑπάρχει, δῆλον ὡς ἀπὸ τῆς τῶν πατέρων γενέσεως καὶ ἡ τῶν υἱῶν γένεσις, καὶ ἡ ταύτης ὥρα διωρίσθη. εἰ δὲ μή, οὐ τῶν γεννησάντων ἡ γένεσις ἀποτελεῖ τοὺς τικτομένους, καὶ μάταιον ὁ πολὺς τῆς εἱμαρμένης λόγος. εἰ γὰρ τὸ σπαρῆναι καὶ κυοφορηθῆναι, καὶ τέλειον προελθεῖν ἢ ἀτελές, τῆς γενέσεως ἔργον ἐστὶ τῶν πατέρων· δῆλον ὅτι καὶ ἡ τούτων ὥρα. εἰ δὲ μὴ αὕτη, οὐδὲ ἐκεῖνα. εἰ δ' αἱ γενέσεις ἐξ ἑτέρων εἰσὶ γενέσεων, καὶ ὁ τοῦ γεννᾶσθαι καιρὸς ἀπὸ τῆς τῶν γεγεννηκότων εἱμαρμένης· ῥᾴδιον ἂν εἴη τοῖς ταύτης ἐρασταῖς, μίαν μὲν ἀνθρώπου λαβεῖν γένεσιν, ἐξ αὐτῆς δὲ τὴν τῶν πατέρων εἰπεῖν, καὶ τῶν πάππων, καὶ τῶν ἔτι προπατόρων, καὶ τούτων ἁπάντων τά τε πάθη, καὶ τὰς πράξεις ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τά τε σχήματα καὶ χρώματα, καὶ μεγέθη. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ τοῦ ἑνὸς γενέσεως, τίνες οἱ τεχθησόμενοι προειπεῖν, καὶ πᾶσαν τὴν ἐσομένην ἐκ τῆς διαδοχῆς συγγένειαν, καὶ ταύτης τὰς πράξεις, καὶ ὅσα ἄλλα προείρηται. καὶ μήτε τοὺς παρελθόντας ἀγνοεῖν, μήτε τῶν ἐσομένων μηδένα. ὃ καὶ αὐτοὶ ἂν διαγελάσαιεν. ὅρα γὰρ κἀκεῖνο, τῶν παίδων φασὶν ἡ γένεσις κακοδαίμονας ποιεῖ τοὺς πατέρας, κἂν ἀπὸ τῆς ἰδίας γενέσεως τὸ εὔδαιμον αὐτοῖς ἐβεβαίωτο. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀναιρεῖ, καὶ νικᾷ τὴν τῶν πατέρων γένεσιν ἡ τῶν τέκνων γένεσις, ἀποτέλεσμα ἐκείνης οὖσα. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν πατέρων γένεσις τοὺς παῖδας κακοδαίμονας ποιεῖ, καὶ ἀδελφοὺς ἡ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν γεγαμηκότων ὁμοίως, κἂν ἄλλης τινὸς εἶεν γενέσεως, * κἂν ἑτέρωθεν ἔφυ. καί, τὸ πάντων ἀνιαρότερον, μισεῖν ἡ γένεσις βιάζεται τοὺς φύντας εἰς τοὺς * φυομένους ἀντὶ τῆς στοργῆς ἔχειν· καὶ τέκνα τοῖς γεγεννηκόσι, καὶ ἀδελφοὺς πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοὺς γεγαμηκότας ποιεῖ πολεμίους, καὶ πρὸς ἀναιρέσεις ἐρεθίζει, καὶ κατ' ἀλλήλων ὁπλίζει τὴν φύσιν, ὅλην ταράσσουσα τὴν συγγένειαν. καὶ ὁ μὲν ὀδύρεται, διότι νοσεῖ ὁ παῖς, ἢ τέθνηκεν ἡ γυνή, ἢ ὁ ἀνήρ· ἀγνοεῖ δέ, ὅτι ἡ τούτων ἑνὸς ἑκάστη γένεσις, καὶ ἀγαπᾶν ἀλλήλους ἠνάγκασε, καὶ κακοδαιμονεῖν, δριμείαις ὀδύναις περιέβαλλουσα, ταῖς τελευταῖς τῶν στεργομένων. ταῦτα τίς ἀνέξοιτ' ἄν τις νοῦν ἔχων; πάλιν δούλους κακοδαιμονεῖν, ὑπὸ τῆς τοῦ δεσπότου γενέσεως τερατεύονται, καὶ αἰγῶν ἀγέλας καὶ βοῶν, ἢ τῶν ἄλλων ζώων ὑπὸ τῆς τοῦ κεκτημένου· καὶ στρατόπεδα πάλιν διὰ τῆς τοῦ βασιλέως. καὶ τοσαῦται μυριάδες γενέσεων ἀναστρέφονται διὰ τῆς τοῦ ἑνὸς ἢ πρὸς τὸ χεῖρον, ἢ πρὸς τὸ ἄμεινον. καί τοι γε τῶν εὐτυχούντων ἢ δυσπραγούντων, διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς γένεσιν μυρίας ἐχόντων διαφορὰς ἡλικιῶν, ἐνιαυτῶν, μηνῶν, ἡμερῶν, ὡρῶν, πατέρων, μητέρων, συγγενῶν· καὶ τὸν αὐτὸν ἔσθ' ὅτε τοῦ θανάτου τρόπον ὑπερχομένων, τὸν διὰ σιδήρου ἢ θαλάσσης, ἢ τινος παραπλησίου συμπτώματος. εὑρίσκω δὲ ἔγωγε καὶ τὴν τῶν οἰκετῶν, ἢ στρατιωτῶν γένεσιν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, κρατοῦσαν τῆς τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ βασιλέως. ἀπατῶσι γὰρ ἢ φαρμακεύουσιν ἔσθ' ὅτε τοὺς δεσπότας, ἢ καὶ ἄλλως ἐπιτίθενται τῆς γενέσεως αὐτοὺς κατὰ τῶν κυρίων ὁπλιζούσης. εἰ δὲ λέγοιεν, τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου γένεσιν τοῖς δούλοις διδόναι τὴν ἰσχὺν τοῦ κακοποιῆσαι: πλείονα ποιοῦσι τὴν ἀπορίαν.

* al. ἐ.

* al. στεργομένους.

ἡ γὰρ

οὐ γὰρ μόνον ὑπὸ τὸ ἔθος τοῖς ὑπηκόοις ἠνάγκασε τοῦ βασιλέως ἡ γένεσις, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ κρατεῖν, οὗ ἐστι γένεσις. καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ οἰκείας εἱμαρμένης τοῦ τολμῆσαι πώποτε, ἡ τοῦ βασιλέως ἐγείρει κατ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ οἷόν τε τοσούτων ὁμοῦ στρατιωτῶν γενέσεις εἰς τὸν κατὰ τοῦ δεσπότου θάνατον συμφωνεῖν. κρατεῖ δὲ καὶ τῆς πόλεως ἡ γένεσις τοῦ πλήθους τῶν ἐνοικούντων. χιλιάκις γὰρ ἡλικιῶν μυρίας διαφοράς, μυρίαις γενέσεσι διοικουμένας, ἀναιρεῖ δὲ φθορᾷ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ διαφθείρουσα. καὶ ὁ ἀὴρ ὁμοίως, καὶ κατακλυσμὸς ὡσαύτως ὁλόκληρον ἔθνος ἀφανίζειν. οὐ γὰρ δύναιντο τοσαύτας γενέσεις μίαν ἔχειν ἰδέαν θανάτου. εἰ δέ τις καὶ τὸ ἀδύνατον τοῦτο συγχωρήσειε, πάλιν ἡ τῆς πόλεως [γένεσις] ἢ τοῦ ἀέρος ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν ἀνατρέπεται· καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ τὰς τῶν πολλῶν ἀκυρῶσαι τὴν μίαν, ἢ ταύτην τῇ τῶν πολλῶν ἀκολουθῆσαι τῆς οἰκείας ἀποστερουμένην ἐνεργείας. τὰ δ' αὐτὰ λέγειν ἂν εἴη καὶ περὶ ξύλων, καὶ χόρτων, καὶ βοτανῶν, καὶ ζώων ἁπάντων. εἰ τοίνυν αἱ γενέσεις ὑπ' ἀλλήλων ἀνατρέπονται, καὶ αἱ μὲν τῶν παίδων τὰς τῶν πατέρων, αἱ δὲ τούτων τὰς ἐκείνων ἀναιροῦσι, καὶ αἱ τῶν συζυγιῶν τὰς ἀλλήλων, καὶ αἱ τῶν οἰκιῶν τοὺς ἐνοικοῦντας, ἢ αἱ τούτων τὰς τῶν οἰκημάτων· καὶ ἁπλῶς ὅσα προείρηται πανταχόθεν ἡ γένεσις ἑαυτὴν ἀνέτρεψε καὶ διέλυσεν. ἀλλ' οὕτω μὲν τὸ β΄ καὶ μ΄ κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ γ΄ καὶ μ΄ φησίν, ὅτι ποικίλαις μὲν πράξεσι καὶ πάθεσιν, ἢ φυσικοῖς, ἢ αὐθαιρέτοις τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν ἀέρι καὶ ἐν θαλάττῃ, καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν ὑποκεῖσθαι· τὸ δὲ ἀνάγκην εἱμαρμένην πάντων αἰτίαν εἶναι, καὶ ἐκτρεπόμεθα καὶ διελέγχομεν, ἀπὸ τῶν ἀψύχων ἀρχόμενοι, καὶ εἰς τὰ ἄλογα ζῷα μεταβαίνοντες, ἐκεῖθεν εἰς τὸ τῆς λογικῆς ἀνθρώπου τὸν λόγον διαβιβάζοντες. Μάγνης γοῦν ὁ λίθος σίδηρον ἁρπάζει, καὶ οὐχ ἁρπάζει μόνον, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησιν ἕτερον ἁρπάσαι, κἀκεῖνος πάλιν ἄλλον μέχρι πλειόνων. Δίκταμνος ἡ βοτάνη, πάλιν τοῖς ἰοβόλοις ἐστὶ πολέμιος· καὶ γὰρ καὶ μόνης τῆς ὀσμῆς ἀπολαυόμενα, εἰς τὸ ἀνενέργητον μεταβάλλει. καὶ βοτανῶν ἀγλαοφῶτις, μόνη τοσοῦτον ἐν νυκτὶ λάμπει, ὅσον ἡ προσηγορία δηλοῖ, καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα λαβεῖν φεύγει. καὶ ταῦτα ἐρριζωμένη τόπον ἐκ τόπου παρὰ φύσιν μεταβαίνουσα· οὐ γὰρ πρόσεστι τοῖς ἐρριζωμένοις κίνησις ἡ μεταβατική. χαμαιλέων τὸ ζῷον εἰς πολλὰ χρώματα τὸ σῶμα μεταβάλλει, καὶ τοιοῦτος φαίνεται, οἷον τὸ πλησιάζον καὶ παρακείμενον αὐτῷ, κἂν ξύλον, κἂν λίθος, κἂν ὅ, τι τοιοῦτον ᾖ. πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνου χροιὰν * ἁρμολογεῖ τὴν ἑαυτοῦ. καὶ ἡ Σελευκὶς τὸ πτηνὸν, οὕτως ἐστὶν ἀκρίσιν ὀλέθριον, ὥστε καὶ ὅσαι ἂν τῇ σκιᾷ ταύτης καταληφθεῖεν, φθείρονται. ἄλλοις πάλιν ἡ νύξ, ἀλλ' οὐχὶ τὸ φῶς ἐστι τῇ ὄψει ἁρμόδιον. καὶ τροφὴ πάλιν ἄλλοις ἡ ἑτέρα θανάσιμος. ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὸν οὐ πᾶσι τοῖς ζῴοις χρήσιμον. τὸ δέ γε οὐρεῖν τετραπόδων μὲν ἐνίοις οὐ πρόσεστι, πτηνῶν δὲ οὐδ' ἑνί. καὶ τί δεῖ λέγειν κατὰ μέρος τὰς ἐν τοῖς ζῴοις τροφῆς τε καὶ πόσεως [καὶ] διαπλάσεων, καὶ ᾠδῆς, καὶ σιγῆς, καὶ μονῆς, καὶ ἀποδημίας, καὶ ἐπανόδου, καὶ ὑπηρεσίας, καὶ ἐλευθερίας,

* al. ἁρμόττει.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

Non ſolum enim [non] inferiores eſſe ſubditos coegit dominorum Geneſis, ſed præterea illum ipſum vincere, cuius eſt Geneſis; atque eos qui pro ſuo Fato nunquam tantum auſi fuiſſent, Regis illa Geneſis in ipſummet prouocat. nam fieri omnino nequit, vt tot ſimul militum Geneſes in domini mortem conſpirent. Ciuitatis item Geneſis in vniuerſum incolarum multitudinem imperium obtinet. Quando enim hęc decidit, innumeras ętatum varietates pluribus Geneſibus diſtinctas e medio tollit, vno hoc eodemque excidio euertens. Ad eundem quoque modum & aër [corruptus] & diluuium totam ſæpe gentem delet. neque enim poſſunt tot Geneſes vnum mortis genus nanciſci. Si quis porro illud etſi impoſſibile ſit, admittat tamen rurſum, [dicam] ciuitatis vel aëris Geneſis à multitudinis Geneſi vertitur, atque è duobus alterum [concedendum] vel multorum Geneſim ab illa vna irritam reddi, vel certe hanc, propria exutam efficacia, ab illa multorum abripi. Eademque dicere quis poſſet de lignis, graminibus, herbis, & omnibus animalibus. Si igitur Geneſes aliæ ab alijs inuicem euertantur, ita vt filiorum Geneſes parentum Geneſim, & horum rurſus illorum deſtruant, & ſimiliter coniugum inter ſe, vt & domorum Geneſis illas habitantium, vel contra horum ipſam domorum Geneſin, atque, vt ſemel dicam, ea fiant, quæ iam dicta ſunt, ipſamet ſeſe Geneſis vndique euertit & diſſoluit. Sic quidem Capite quadrageſimo ſecundo diſputat.

Proximo deinde Capite, varijs actionibus atque affectionibus, ijſque vel naturalibus, vel liberis ſubijci tam quæ in terra, quam quæ in aëre & mari exiſtunt, etiam nos, inquit, fatemur: at neceſſitatem fatalẽ horum omnium cauſam eſſe, id vero & auerſamur, & redarguimus, ducto ab inanimis initio ad rationis expertia animantia deſcendentes, indeque ad hominem ratione præditum ſermonem conuertentes. Magnes igitur lapis ferrum ad ſe rapit, nec ipſe rapit tantummodo, ſed & huic aliquid ad ſe ferrum rapiendi vim tribuit, & huic rurſum alud, ad plura vſque. Dictamus quoque herba venenatis animalibus adeo inimica eſt, vt vel ſolo odoratu recepta, nocendi vim omnem eripiat. Sola item inter herbas a Aglaophotis ita noctu lucet, vt nominis veriloquium indicat, & carpere conantem refugit; idque radicata cum ſit, locum ex loco contra naturam mutatis: neque enim quæ radicibus hærent transitiuo motu prædita ſunt. Chamæleon adhæc animal in multos colores corpus mutat, taliſque omnino apparet, quale quod illi adiunctum atque ſubiectum eſt ſiue lignum, ſiue lapis, ſeu quid aliud fuerit. ad illius enim colorem etiam ſuum aptat Seleucis inſuper auis vſq; adeo locuſtis eſt inimica, vt quotquot eius vmbram ſubeunt, intereãt. Alijs rurſum nox eſt ad videndũ quam dies accõmodatior. alijs etiam alimentum illud eſt, quod alteri lethale ſit, ſed & potus non omnibus cõuenit animantibus. Quadam adhæc in quadrupedibus, volatilia vero omnia, vrinam reddendi facultate deſtituũtur. Et quid attinet ſigillatim ac in ãtũ infinitas differẽtias tũ in cibo, tum in potu, in figura, in cãtu & ſilẽtio, in mãſione & migratione ac reditu, in obſequio & libertate,

a Lege Plinium lib. XXIV. cap. 17. & Aelian. de Animal. lib. 14. cap. 27

Theodor. Episc. Tars.

in temperantia & libidine, in labore & otio, in audacia & timiditate, atq; in aliis infinitis recensere? Qualis ergo curriculi fatalis motus talis vt esset, genus quodlibet effecit? cur vero vniuersum genus eiusmodi est, vt neque lepus audeat, neque leo paueat, neque aliud vllum animal innatam suo generi operationem vitare conetur: sed vnumquodque genus totum informe sit, solusque homo mutationibus varietur? Quod si per Genesim vnum quodque genus in proprio naturæ more vbique cōseruatur, quomodo contrarium in hominibus reperitur. Etenim in eo timiditas & audacia, iracundia & mansuetudo, improbitas & probitas, omniáque adeo contraria. Vbi est igitur ille Geneseos cursus? vbi septem Planetæ, & duodecim Zodiaci signa? Quid tandem hominibus tantam præbet affectionum studiorumque varietatem, cæteris non item? asinus enim vbique onera gestat, pardalis rapax est, cæteráque speciei suæ ordinem seruant. Eodem prorsus modo & quę brutis animantibus secundum cuiusque speciem inest natura, cum Genesim, tum circiter eam exorientes stellas, omnemque illam longam donorum sortionem vincit. Vbi enim Mars? cuiusnam bruti animantis dexteram gladio armauit, vel corpus lorica texit, vel galea caput tutatus est, aut crura aut pedes? Nec enim lupum in lupum armauit, neque leonum vnquam acies inter se committit. Quis autem commemorare studeat, quæ recensere queat nemo? Si enim nihil extra Genesim fit; quomodo nullum sidus, non errans stella, non iuxta alicubi exoriens, non signifer signum hæc congenitis brutis præbet, quæ cum homine communicauit? non textoriam artem, non ferrariam: neque alios quidem Magistros alijs qui ab eiusdem speciei socijs discerent constituit? Si quis fortè a nobis doceri animalia contendat, primum quidem pauca eiusmodi ostendet, & cur non etiam omnia doceantur, difficilius erit demonstrare. Deinde nunquam mente aut intelligentia, quemadmodum homo; sed fraude vel timore animalia docentur. quemadmodum canis, vel simia, vel equus, si verberibus coerceatur, ea quæ ostensa illi sunt obseruat: non quod hæc domino vtilia fore existimet, sed quod cæditur, ni faciat. Psittacus quoque astu deceptus [humanam vocem] imitatur, quando per speculum appositum non animaduertit quem imitetur. Clanculo enim post speculum quod obiectum est loquuntur, quæ discere ipsos cupiunt: Psittacus vero, ratus se alium Psittacum videre, voces illas exprimere conatur, nihil interim quæ dicuntur intelligens, cum omnia articulate didicerit. Et vero solus psittacus, non autem aquila, neque aliud vllum animal sic docetur. At quomodo non illud rursum contra Genesis legem, quod cum hæc cætera animalia ratione destituta producat, eorum tamen aliqua ab hominibus doceantur, superétque Geneseos terminos is, qui nunquam huius legibus soluitur. Si vero etiam apes ab inuicem doceri dixerint, in his quoque falsum tuentur: A natura enim, non ab arte operatur apis. Quamquam sic etiam difficultas augeatur. Cur enim neque alia in suo quæque genere inter se aut docent, aut docentur? Quis enim coruos aut vultures volare docuit, quos ne parentes quidem alere solēt?

σωφροσύνης τε καὶ πολυγαμίας, καὶ ἐργασίας καὶ ἀργίας, θρασύτητός τε καὶ δειλίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀναριθμήτων διαφορᾶς. ποία τοίνυν δρόμου κίνησις ἕκαστον * γένος τοιοῦτον ὑπέστησε; διὰ τί δὲ τὸ ὅλον γένος τοιοῦτον καὶ οὔτε λαγωὸς θρασυνθῇ, οὔτε λέων δειλιάσῃ, οὐδ' ἄλλο τι τῆς κατὰ γένος καὶ προσηκούσης αὐτῷ ἐνεργείας, τὴν φυγὴν μελετήσειεν: ἀλλ' ἕκαστον γένος ὅλον ὅμοιον, μόνως δὲ ταῖς μεταβολαῖς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ποικίλλεται; εἰ δ' ἡ γένεσις ἕκαστον γένος ἐν τῷ οἰκείῳ τῆς φύσεως ἤθει πανταχοῦ διασώζει: πῶς ἐν ἀνθρώποις τοὐναντίον εὑρίσκεται; καὶ γὰρ δειλία καὶ θρασύτης, θυμὸς καὶ πρᾳότης, κακουργία καὶ χρηστότης, καὶ τἀναντία πάντα. ποῦ οὖν ὁ τῆς γενέσεως δρόμος; ποῦ ἑπτὰ οἱ πλάνητες, καὶ τὰ ζώδια δώδεκα. τί δήποτ' ἐν τοῖς ἀνθρώποις παρέχει παθῶν τε τοσαύτην καὶ ἐπιτηδευμάτων διαφορὰν, τοῖς δὲ λοιποῖς οὐκ ἔτι; ἀλλὰ πανταχοῦ μὲν ὄνος ἀχθοφορεῖ, πάρδαλις δὲ ἁρπάζει καὶ τὰ ἄλλα τοῦ εἴδους τὸν εἱρμὸν συντηρεῖ. ὁμοίως καὶ νικᾷ τῶν ἀλόγων ζώων ἡ κατ' εἶδος φύσις, τήν τε γένεσιν καὶ τοὺς * παρανατέλλοντας, καὶ πάντα τὸν μακρὸν ἐκεῖνον κλῆρον. ποῦ γὰρ ὁ Ἄρης, τίνος τῶν ἀλόγων ὥπλισε ξίφει δεξιὰν, ἢ θώρακι τὸ σῶμα, ἢ κράνει τὴν κεφαλὴν ἠσφαλίσατο, ἢ κνήμας, ἢ πόδας; οὐ γὰρ λύκους ὥπλισε κατὰ λύκων, οὐδὲ λεόντων συνεκρότησε φάλαγγας. ἀλλὰ τίς διεξιέναι φιλονεικοίη τὰ ἀδιεξίτητα; εἰ γὰρ οὐδὲν ἐκτὸς γενέσεως, πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ, οὐ πλάνης, οὐ παρανατέλλων, οὐ ζώδιον ταῦτα τοῖς ὁμοφυέσιν ἀλόγοις παρέχει, οἷς τὸν ἄνθρωπον κατεμέρισεν· οὐχ ὑφαντικὴν, οὐ χαλκευτικήν· οὐ τὴν μὲν εἰς διδασκάλους, τοὺς δὲ παρὰ τῶν ὁμοειδῶν μανθάνειν συνέστησεν. εἰ δέ τις παρ' ἡμῶν διδάσκεσθαι ταῦτα ἐρεῖ. πρῶτον μὲν ὀλίγα δείξει, καὶ διὰ τί μὴ πάντα πλέον ἀπορήσει. δεύτερον οὐχὶ νῷ καὶ ἐπιστήμῃ, ὥσπερ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀπάτῃ, ἢ φόβῳ διδάσκεται: ὥσπερ κύων τυπτόμενος, ἢ πίθηκος, ἢ ἵππος τηρεῖ τὰ δεικνύμενα· οὐχ ὅτι ταῦτα τῷ δεσπότῃ χρήσιμα νοῶν, ἀλλ' ὅτι μὴ ποιῶν τύπτεται. καὶ ψιττακὸς ἀπατώμενος μιμεῖται· ἐσόπτρου γὰρ παρακειμένου τὴν μίμησιν κλέπτεται. λανθάνοντες γὰρ ὄπισθεν λαλοῦσι τοῦ παρατεθέντος ἐσόπτρου, ἃ μανθάνειν * ἐκείνους βούλονται. ὁ δὲ ψιττακὸς ἄλλον δοκῶν ὁρᾶν ψιττακὸν, ἀποδίδωσι πρὸς μίμησιν τῶν ἐκείνου φωνῶν οὐ τῶν λεγομένων ἔχων νόησιν, πάντα γὰρ ἐνάρθρως ἐμάνθανε. καὶ μὴν καὶ ψιττακὸς μόνος, ἀλλ' οὐκ ἀετὸς, οὐδὲ τὰ ἄλλα τῶν ζώων τὰ ἐκείνου διδάσκεται. ἀλλὰ καὶ πῶς οὐκ αὐτὸ πάλιν παρὰ τὸν τῆς γενέσεως νόμον· ἄλογα γὰρ ἐκείνη τὰ ἄλλα ζῶα ποιεῖ. διδάσκει δὲ αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος ἔνια, καὶ νικᾷ τῆς γενέσεως τοὺς ὅρους, ὁ μηδέποτε τούτων ἀπολυόμενος. εἰ δὲ καὶ τὰς μελίττας διδάσκειν ἀλλήλας φασίν: κἀνταῦθα τὸ ψεῦδος ἐπιμαρτυρεῖ· ἐκ φύσεως γὰρ, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τέχνης ἐργάζεται μάλιστα. πλὴν καὶ οὕτω τὸ ἄπορον αὔξεται. διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα κατὰ γένος ἄλληλα καὶ διδάσκει καὶ διδάσκεται; τίς δὲ κόρακας καὶ γῦπας ἐδίδαξεν ἵπτασθαι, * οὓς οὐδὲ τρέφειν οἱ γεγεννηκότες πεφύκασι;

* al. ζῷον τοιοῦτον.

* al. ἀνατέλλοντας.

* al. ἐκείνοις.

* πέφυκε.

πῶς

* ἐν.

πῶς δὲ * αἱ αὐτοῖς ἀπεῖπεν ἡ βασιλέας ποιοῦσα καὶ ἄρχοντας γένεσις; οὔτε γὰρ ὄνος ὄνων, οὔτε λύκων ἐβασίλευσε λύκος· οὐδὲ ὁ μὲν αὐτῶν πένεται, ὁ δὲ πλουτεῖ· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν, οἷς τὸ ἀνθρώπινον γένος καθυποβέβληται. ποῦ οὖν οἱ ἀνατέλλοντες, καὶ ἡ γένεσις, καὶ τὸ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς πλῆθος; ἢ κατὰ μόνον τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων τὸ κράτος ἐπίσταται; καίτοι τῶν ἄλλων ζώων κράτιστος ἄνθρωπος. καὶ γὰρ καὶ τῶν δυνατωτέρων συνέσει κρατεῖ, καὶ τῶν ἐπὶ πτερῶν ἐπὶ γῆς βαδίζων κύριος γίνεται. καὶ τὰ εἰς βυθὸν ἀγρεύει νηχόμενα· καὶ ἁπλῶς πάντων ἐστὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ συνέσει κρατιστότερος. πῶς οὖν ἡ γένεσις τοῦ μὲν κρατοῦντος πάντων κρατεῖ, τῶν δὲ ὑπ' * ἑαυτοῖς κρατουμένων ἄρχειν οὐκ ἴσχυσεν; ἀλλ', ὡς ἔοικε, κατὰ ἀνθρώπων αὕτη παρὰ τοῦ πονηροῦ προβέβληται ἡ μηχανή· ἵνα τὸ εὐσεβεῖν καὶ δικαιοπραγεῖν ἀνάγκης ἔργον νομίσαντες, ἀλλοτριωθῶσι θεοῦ· καὶ τὰ ἐναντία πράττειν τῆς αὐτῆς αἰτίας πειθόμενοι, οὐδὲν ἀποκνοῦσι πρὸς τὰ ἁμαρτήματα. οὐκ οὖν οὐκ ἔστιν ἡ γένεσις, πλάττεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας, κατὰ τῆς ἀληθείας, ὥσπερ ὑπὸ τῶν ταύτης ἐλέγχεται φίλων.

ἐν ἑαυτοῖς.

οὐδὲ γὰρ τὴν ἀλογίαν εὕροι τις ἂν ἀκριβολογούμενος αἰτίαν τοῦ μὴ μανθάνειν τὰ ζῷα, ὅσα καὶ ἄνθρωποι, ὥσπερ οὐδὲ τὸ λογικὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῶν μυρίων ἐπιτηδευμάτων αἴτιον. πόσους γὰρ κατ' αὐτοὺς ἡ γένεσις ἐργάζεται κωφούς, ἀφώνους, μωρούς, ἀτέχνους, ἀφυεῖς. τί οὖν ὠφέλησε τὸ λογικὸν τὸν ἐκ μήτρας προελθόντα τυφλὸν καὶ κωφόν, ἢ τοὺς τοιούτους; καὶ πόσων ἀλόγων οὐκ εἰσὶ χείρους, καὶ πρὸς βίον, καὶ πρὸς μάθησιν; τί δὲ μέλιτταν ἔβλαψεν, ἢ ἀράχνην, ἢ μύρμηκα ἡ ἀλογία, εἰ πράττει ἃ ἕκαστον ἀκωλύτως κατὰ φύσιν αὐτοῖς ἐπιτήδειά ἐστι; τί δὲ τὰ ἄλλα τῶν ζώων παρέβλαψε πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἀντὶ τοῦ λογικοῦ λαβόντα τὸ ἄλογον. μὴ τοῖς πτεροῖς ᾄδειν τὸν κύκνον ἡ ἀλογία συνέστειλεν, ἢ τοὺς τέττιγας; ἀλλ' ἄρα δύναται καὶ φύσει ποιεῖν ἡ γένεσις μουσικούς, καὶ πῶς οὐχὶ καὶ ῥήτορας καὶ σοφιστὰς ἀπετέλεσε, διὰ τί δὲ * καθὸ γινώσκει τὰ ἄλογα, μὴ καὶ ἡμεῖς ἴσμεν χωρὶς τοῦ μανθάνειν; ἀλλὰ τὰ τῶν λογικῶν διὰ τὸ ἄλογον οὐ δύναται μανθάνειν τὰ ἄλογα. καὶ πῶς τὰ ἀλλήλων διὰ τὴν κοινὴν ἀλογίαν οὐ διδάσκεται, γέρανοι τὰ κύκνων, ὄνοι τὰ κυνῶν, καὶ τὰ μελίττης ἀράχνη, καὶ ἕκαστον τὸ ἀλλότριον. οὐκ ἄρα διὰ τὴν ἀλογίαν ἡ τῶν ἀνθρώπων μάθησις ἀλόγοις ἀπρόσιτος, ἀλλὰ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ προαχθείσης φύσεως. τίς δὲ ἀστὴρ τόδε καταλαβὼν τὸ ζῴδιον, τὸ γένος ἔπλασε τῶν θηρίων ἀπὸ τῆς γῆς, ἢ τῶν κτηνῶν, ἢ ἀπὸ θαλάσσης τῶν νηκτῶν; καὶ διὰ τί μὴ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ διαπράττεται; ἡ δὲ τοὺς ἀώρους θανάτους ἐπάγουσα γένεσις πῶς οὐχὶ καὶ δέκα ἐτῶν ἄνθρωπον ἢ οὐ γέγονε, ἢ παρὰ τοῖς ἰούλοις τὸ πρόσωπον στεφανούμενον; καὶ εἰ τοῦ χρόνου τὸ μῆκος τῆς ἑκάστου ζωῆς εἰς πέντε καὶ ἑξ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀσύγκριτον κατὰ τὸ ἔλαττον ἔτεμε:

* al. ...

Quomodo item Genesis, quæ Reges ac Principes constituere solet, hos eis negauit? nam neque asinus asinorum, neque lupus luporum Rex est, neque inter hos alius pauper est, alius diues, neque aliorum ibi quidquam, quibus humanum genus obnoxium est. Vbi igitur vna orientes stellæ? vbi porro Genesis, atque illa apotelesmatum multitudo? An hæc in solos miseros mortales tantam obtinuere potentiam? Atqui vt cæterorum omnium animantium potentissimus homo. Etenim & fortioribus intellectu præstat, & super terram gradiens volatilium tamen dominus est, & in mari natantia captat, & vt simul dicam, omnibus animantibus ratione atque intelligendi facultate antecellit. Quomodo igitur Genesis in eum habet imperium qui cæteris imperat omnibus, iis vero imperare nequit, quæ huius imperio continentur? Verum, vt apparet, hæc aduersus homines a malo dæmone instructa machina est, vt & pie viuere iustéque agere necessitatis esse effectum rati, alieni a Deo efficerentur; & quæ his contraria committerentur, ab eadem proficisci causa persuasi, nullum omnino peccatum prætermitterent. Nulla est igitur prorsus Genesis, sed a veritatis hostibus contra veritatem fingitur, quemadmodum ab huius amicis demonstratur.

Neque enim quod animalia ratione careant, in causa esse diligens rerum perscrutator deprehendet, quo minus bruta discant eadem, quæ homines solent, vt neque rationem in homine efficere, quod disciplinas prope infinitas comprehendat. Quam multos enim ex illorum sententia Genesis efficit surdos, mutos, stultos, inertes, ineptos? Quid igitur ratio profuit ex vtero prodeunti cæco surdo aut simili alicui? Et quibus animantibus inferiores non sunt, siue ad victum quærendum, siue ad discendum? Quid vero apiculæ nocuit, vel araneæ, vel formicæ, quod rationis expers sit, si horum quodlibet facit id, quod ei secundum naturam conuenit? Quid denique aliis obfuit animantibus ad suum cuiusque opus, quod rationis expertia sint? Nunquid propterea quod ratione carerent, impediti fuere siue cygni, siue cicadæ, quo minus alis suis cantum ederent? Sed quæ ex ipsa natura canendi peritos producere Genesis potest, quomodo non eloquentes ac disertos eadem reddidit? Cur bruta damnas? Nunquid nos aliquid nisi discamus, nouimus? Verum bruta animantia cum ratione destituantur, eorum quæ ad rationem spectant, discere nihil possunt. Quin ergo, cum perinde omnia ratione careant, non ea saltem discunt, quæ ad cætera bruta pertinent; vt grues quæ ad olores, asini, quæ ad canes, & ad apes aranea, & sic deinceps quodlibet, quod ad alterum spectat? Non certe quia ratione destituitur, propterea humanæ institutionis brutum capax non est, sed ob naturæ, quam conditor produxit, differentiam. Quodnam vero illud astrum est, quod hocce signiferi occupato signo ferarum atque iumentorum genus e terra, aut ex mari natatilium formauit? Et cur idem nunc quoque non efficit? Iam quæ immaturam mortem adducit Genesis, cur non vel decennem aliquem fecit esse senem, vel lanugine saltem faciem vestiuit? Et si vitæ spatium cuiusque nostrum ad quintum & sexagesimum annum, & nonnunquam etiam longissimè infra eum terminum resecuit,

Theodor. Epist. fati.

THEODOR. Episc. Tars.

qui fit, quod nunquam illud in quintuplum aut decuplum? at quid dico quintuplum, immo vel in triplum aut in duplum extendit? Quæ vbi vir ille dixit, mox Climacteris descriptionē subiecit, vt & astrologicorum nominum ac schematum, accuratius horum expositionem persequendo. Addit deinde, si per stellarum cursum atque schemata omnia animalia gubernantur, quomodo nullum vnquam astrum aut schema, aut vicini sideris exortus vel patrem esse, mulum fecit, vel matrem mulam, cum tamen hi fecundis non raro animalibus misceantur? Natura nimirum huius vim elidit, & vbique eam vincit: in temporis productione, in corporum congressu, in gestandi fœtus varietate, in ætatum immutatione, in cæteris, quæ secundum naturam fiunt omnibus, quorum illa nihil potest immutare. Cur enim equus nullus vel asinus hominum effugit flagellum, cum cætera animantia horum ictum non ferant. At si qua, quæ tamen rara sunt, sustinent, ne sic quidem difficultas soluitur. Cur enim non & cætera omnia sustineant numero multo plura? Deinde inter ea, quæ flagris cæduntur, libera sunt bruta, dum adoleuerint: nam mox vt onera ferre cœperint, etiam verberari incipiunt. at homo potissimum in pueritia flagellatur: cum autem ad virilem ætatem creuerit, aut nunquam, aut saltem raro cæditur. Quare adhæc fibris, suibus, gallis gallinaceis, hominibus, equis, & quibusdam forte aliis, genitalia exsecantur, ferrumque ipsos pro fecundis steriles reddit: cum cætera tamen animantia non modo ab astrorum necessitate nihil lædantur, sed eam etiam irridendam proponant?

Cur tandem eadem stellarum positura eundem cursum tenente, si plantæ amputentur, rursum ramos emittunt, & circumtonsa herba æque vt antea, quin etiam altius erigitur, cum in animalibus, si quod forte membrum dissectum fuerit, oculus, vel nasus, vel digitus, nihil plane Fatum ad huius membri restaurationem adiuuat, etsi hoc ipsum præbere illa quæ sic abstulit, censent? At non naturæ proprietas, sed astrorum motus quidam atque constitutio illud partim bestiis, partim hominibus distribuit. Iam vero quis sues, gallos gallinaceos, capras, bouem, & si quid his simile est, ad mortem per gladium subeundam adiudicauit, cum plurima animantia hoc mortis genere non pereant? Olim præterea, cum idolis sacrificandi ritus vigeret, innumerabilis horum quæ iugulantur, multitudo vna sæpe immolabatur hora. Hoc vero more cessante, non perinde iam hæc animalia gladio subiiciuntur, siderum tamen constitutio, vt illi loquerentur, constanter eundem cursum tenent, inæqualiter adeo horum animalium conditionem immutauit, quæ cæterorum priscum viuendi modum inuariatum reliquit. Quod si forte alia quoque nonnulla ad hunc fere modum immutatā sunt, quando id neque in omnibus, neque in plurimis accidit, æquabilis nihilominus astrorum cursus, & insuper incommutabilis illa necessitas ludibrio exposita est. Et hoc quidem Libri V. Capitisque quadragesimi tertij extremum est.

πῶς οὐδέποτε πενταπλάσιον ἢ δεκαπλάσιον; καὶ τί λέγω πενταπλάσιον, ἀλλ᾽ οὐδὲ εἰς τὸ τριπλάσιον ἢ διπλάσιον παρεξέτεινε; ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀνήρ, καὶ κλιμακτῆρος καταγραφὴν ὑπ[illegible] ποιεῖν, καὶ τινῶν* ἀστρολογικῶν ὀνομάτων καὶ σχημάτων, τὴν τούτων ἀκριβολογούμενος ἔκθεσιν. ἐπάγει δὲ* ὡς εἰ τῷ δρόμῳ τῶν ἀστέρων, καὶ τοῖς σχήμασι πάντα διοικεῖται τὰ ζῷα· πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ, οὐδὲ σχῆμα, οὐδὲ παρανατέλλων, ἡμιόνους πατέρα ἢ μητέρα, καίτοι καὶ τοῖς γονίμοις πολλάκις μιγνυμένους, οὐδέποτε ἀπειργάσατο; ἀλλ᾽ ἡ φύσις τὸ ἐκείνης λύει κράτος, καὶ πανταχοῦ ταύτην νικᾷ· ἐν παραστάσει χρόνων, ἐν ὁμιλίᾳ σωμάτων, ἐν κυοφοριῶν διαφοραῖς, ἐν ἐξαλλαγαῖς ἡλικιῶν, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι, τοῖς κατὰ φύσιν, ὧν οὐδὲν ἐκείνη ἐξαλλάττειν δύναται. διὰ τί γὰρ ὄνων μὲν καὶ ἵππων οὐδεὶς τὰς ἐξ ἀνθρώπων διαφεύγει μάστιγας, τἄλλα δὲ τῶν ἀλόγων ζώων τὴν ἀπὸ τούτων πληγὴν οὐχ ὑπέμεινεν; εἰ δέ που καὶ σπανία, τὸ ἄπορον οὐκ αἴρεται. διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα πολὺ πλείω τυγχάνοντα; εἶτα καὶ αὐτῶν μαστιζομένων, τὰ μὲν ἄλογα, ἕως ἂν ἀνδρωθῇ, μαστίγων ἐλεύθερα· ἀχθοφορεῖν δὲ ἀρχόμενα, προσλαμβάνει καὶ τὸ τύπτεσθαι. ἄνθρωπος δὲ ἐν παισὶ μὲν ὢν, μᾶλλον μαστίζεται· ἄνδρα δὲ τῆς ἡλικίας αὐτὸν δεικνύσης, ἢ οὐδαμῶς, ἢ τὸ ἔλαττον ὑπὸ μάστιγας ἄγεται. διὰ τί δὲ κάστορες μὲν, καὶ ὗες, καὶ ἀλεκτρυόνες, καὶ ἄνθρωποι, καὶ ἵπποι, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόλοιπον, τὸ φυσιουργὸν ὑπ᾽ ἀνθρώπων ἀποτέμνεται· καὶ σίδηρος αὐτοῖς ἀντὶ παιδογονίας δικάζει τὸ ἄγονον, τὰ δ᾽ ἄλλα τῶν ζώων τὴν ἀπὸ τῶν ἀστέρων ἀνάγκην ἀντὶ τοῦ σπουδάζεσθαι γελωμένην καταλείπουσι. τί δήποτε δὲ τῆς αὐτῆς ἀστροθεσίας τὸν αὐτὸν δρόμον ἐχούσης, φυτὰ μὲν περιτεμνόμενα πάλιν αὔξει κλάδους, καὶ περικειρομένη βοτάνη ἀνίσχει τὴν ἴσην ἢ καὶ πλείονα· τῶν δὲ ζώων εἴ τι τῶν μελῶν περικοπῇ, ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, ἢ δάκτυλον, οὐδὲν ἡ εἱμαρμένη πρὸς τὴν τοῦ μέλους ἀνάφυσιν συλλαμβάνεται, καίτοι ταύτην καθίζουσιν ἐκεῖνοι χαριζομένην ἅπερ ἀφεῖλεν; ἀλλ᾽ οὐχὶ τῆς φύσεως τὸ ἰδίωμα· αὐτὸ δὲ τοῦτο τῆς ἀστέρων κίνησις καὶ σχῆμα, τὰ μὲν εἰς ἀλόγους, τὰ δὲ εἰς λογικοὺς διεκλήρωσε. τίς δὲ ὑσὶ μὲν καὶ ἀλεκτρυόσι, καὶ αἰξὶ, καὶ βουσὶ, καὶ εἴ τι τούτοις ὅμοιον, τὸν διὰ μαχαίρας ἐδικαίωσε θάνατον; τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἄλλων ζώων τὴν τοιαύτην οὐκ εἶδεν ἐπήρειαν; ἀλλὰ καὶ τούτων ἀναιρουμένων, πάλαι μὲν τῆς εἰδωλοθυσίας ἐπικρατούσης, ἄπειρον ἐν ὥρᾳ μιᾷ κατεθύετο πλῆθος· νῦν δὲ παυθείσης ἐκείνης, οὐχ ὁμοίως τὸ ξίφος ὑπέρχονται. καὶ τῶν ἀστέρων ὁ σχηματισμὸς, ὡς ἂν ἐκεῖνοι φαῖεν, ἀναλλοιώτως τὸν αὐτὸν ἐξομαλίζων δρόμον. οὕτω μὲν τὰ περὶ τούτων ἀνωμάλως ἐξηλλοίωσε. τῶν δ᾽ ἄλλων ζώων τὸν τρόπον τῆς ἀρχαίας ζωῆς οὐ μετέβαλεν· εἰ δὲ καί τινα παραπλησίως τούτων μεταβέβληκεν· ἀλλ᾽ ὅτι μὴ πάντα, μηδὲ τὰ πλεῖστα, οὐδὲν ἧττον ὁ τῶν ἀστέρων ὁμαλὸς δρόμος,* καὶ πρὸς ἀπαράβατον* ἀνάγκη διεχλεύασται. ἀλλ᾽ εἰς τοῦτο μὲν πέρας τὸ ε´. λόγος, καὶ τὸ τρίτον καὶ μ´ κεφάλαιον καταλήγει.

* [illegible] αὐτ.
* αἰτῶν
* ὡς.
* ἀνάγκην.

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ μὲν λόγῳ, τετάρτῳ δὲ καὶ μʹ κεφαλαίῳ, ταῦτα ἐπιβάλλει. Εἰ τῆς γενέσεως φησὶν ὁ δρόμος ἀπὸ γῆς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζῴων ἀνέδωκε: πῶς νῦν χωρὶς γάμου, οὔτε ἀνθρώπους, οὔτε τὰ λοιπὰ εἴδη τῶν ζῴων οὐδαμῶς προσάγουσα θεωρεῖται; εἰ δέ τινα τοιαῦτα γεννᾷ προσάγειν, ὥσπερ καὶ σκώληκας καὶ τὰ τοιαῦτά τινα: πῶς μὴ καὶ πάντα ὅσα ὁμοίως ἀπ' ἀρχῆς τῆς γῆς ἔδειξε φυόμενα. ἀλλ' εἰ καὶ δρόμος ἀστέρων τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ γῆς κατ' ἀρχὰς ἐποίησε: πῶς οὐχὶ καὶ τεχνίτας αὐτοὺς συναποτεκεῖν ἠδύνατο; ἀλλὰ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον ἡ τεκτονικὴ καὶ ὑφαντικὴ καὶ ἰατρικὴ, γεωμετρία τε καὶ ῥητορικὴ, καὶ μυρίαι τε ἄλλαι λογισμοῖς ἀνθρώπων εὑρέθησάν τε καὶ ἐπηυξήθησαν; εἰ δὲ καὶ προῆλθον ἀπὸ γῆς ἐπιστήμονας τοὺς ἀνθρώπους περιβαλόντα, πῶς τότε μὲν ἄνευ μαθήσεως ἐπιστήμονες ἐγεγόνεισαν. νῦν δὲ πόνοις καὶ μελέταις πολλαῖς καὶ ἀθλοῦσι τὴν γνῶσιν; ποῦ δὲ οἴχεται δρόμος ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς, ὁ τοὺς ἐκ γῆς προϊόντας σοφοὺς ἀνακαλύπτων; καὶ πόθεν ὁ νῦν ἀνῆλθεν ὁ τοὺς αὐτοφυεῖς ἐπιστήμονας πόνοις προβιβάζων καὶ * μακρᾷ μελέτῃ. τί δὲ οὐκ ὁ πολεμικὸς Ἄρης τότε τοὺς ἀνθρώπους κατ' ἀλλήλων ἐχάλκευε μάχας; ποῦ δὲ ὁ βασιλείας καὶ ἀρχὰς ποιῶν τῶν ἀστέρων δρόμος πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, καὶ τὸ κατὰ κώμας οἰκεῖν, μήτε πόλιν ἢ ἀρχὴν εἰσάγων, ὅτι ποιοῦσαν τότε. διὰ τί δὲ πάλαι μὲν ἄνθρωποι τεχνῶν εὑρεταὶ ἐγνωρίζοντο, νῦν δὲ ταῖς ἐξευρημέναις ἀρκούμενοι, περαιτέρω προελθεῖν οὐκ ἐπινοοῦσιν. ἢ δῆλον, ὅτι ὁ παρὰ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δοθεὶς νοῦς, χρόνῳ καὶ πόνῳ καὶ πρό γε πάντων τῇ ἄνωθεν συνεργίᾳ τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα ἐξευρών, ἐπὶ τὸ πόρρω περαιτέρω καὶ μάτην ταλαιπωρεῖσθαι ταῖς ἐπινοίαις. πῶς δὲ τῆς αὐτῆς χώρας ἔθνος μὲν ὁλόκληρον κομᾷ, ἄλλο δὲ κείρεται; καὶ ἄλλο μὲν μητρογαμεῖ, τὸ πλεῖον δὲ μυσαρὰν τὴν πρᾶξιν ἡγοῦνται; καὶ μυρίαις ἄλλαις * κατατέμνεται διαφοραῖς νόμων, βίων, ἐθῶν; καὶ οὐδεὶς ἀστέρων δρόμος οὔτε τοὺς κομῶντας κείρει, οὔτε τοὺς κειρομένους κομᾶν ἐκβιάζεται, οὐδὲ τὰ ἄλλα πράττειν ἄλλους, ὅσα τοῖς παρὰ σφίσι νόμοις οὐκ * ἔμαθον. καὶ ταῦτα μὲν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ περιέχεται. Τὸ δὲ ἑξῆς ἐπάγει, ὡς εἰ καὶ δόξαιεν κατασοφίζεσθαι οἱ τῆς εἱμαρμένης ἐρασταὶ ὅτι τῆς τῶν κινουμένων, οἱ τῶν ζῳδίων καὶ τῶν πλανήτων εἰσὶν ἕτεροι καὶ οὔτε τοῖς τῆς γενέσεως ἀποτελέσμασι χρῶνται, οὔτε ἀλλήλοις συνᾴδουσιν: ἀλλὰ κατὰ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς, ἕκαστος αὐτῶν τὰ οἰκεῖα χορηγεῖ ἀποτελέσματα, εἰπάτωσαν ἡμῖν, ποῦ τὸ τῆς γενέσεως βέβαιον, καὶ ἀσάλευτον. ἕκαστος γὰρ τούτων ἰδίαις ἐνεργείαις τὰ ταύτης ἀνακόπτων, ἐξ ὧν, φασὶν, ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. καίτοι οὐδὲ πάντες τὸ αὐτὸ τῆς γῆς ἔχουσι μέρος. οἷον ἡ Περσῶν καὶ Ἰβήρων μοῖρα ἢ Λαζῶν καὶ Ῥωμαίων, ἢ τῶν ἄλλων. πῶς οὖν τόδε τὸ ἔθνος * ὧν τόδε ἀντικειμένοις βίῳ καὶ νόμοις, καὶ ἤθεσι διοικεῖται; δεύτερον δὲ πῶς τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς ἰδίοις γῆς ὅροις ἱδρυμένα εἰς τὰ τῶν Ῥωμαίων μετέβαλεν ἤθη.

* al. μακρᾷ.

* al. κατατέμνεται.

* al. ἔμαθον.

* al. ὧν.

SExto autem Libro & Capite quadragesimo quarto hæc subnectit. Si Geneseos cursus ait e terra hominem cæteraque animalia produxit: quomodo nunc sine coniugio nequaquam vel hominem, vel varias alias animantium species, producere deprehenditur? Quod si & nunc quædam e terra producit, vermes puta & id genus nonnulla, quomodo non etiam cuncta alia quæcumque eodem modo e terra ab initio progenita exhibeat? At si forte stellarum cursus homines e terra initio formauit, cur non eos ita produxit, vt simul artibus instructi prodirent? sed longo post tempore & fabrilis ars atque textoria, & medicina, Geometria, Rhetorica, aliæque innumeræ artes humano sunt ingenio primum excogitatæ atque inuentæ? Si vero prouectos omnes olim scientia instructos e terra nasci gerentur: quomodo tunc sine disciplina docti sunt nati, qui nunc vix multis laboribus atque exercitationibus doctrinam parant? Quo nunc igitur vetus ille cursus recessit, qui ab ipso ortu sapientes homines fingebat? aut vnde hic noster prodiit, qui natura sua peritos non nisi per labores ac longam exercitationem prouehit?

Quid igitur crudelis Mars tum faciebat, cum homines in mutuam cædem non armarentur? Vbi astrorum cursus ille Regum & Principum in omnibus post sæculis, vt & pagos habitandi auctor, cum neque in ente quidem in vrbe in vitam aut imperium homines excogitasset? Cur ad hæc olim homines artium inuentores erant, nunc vero inuentis contenti longius progredi non student? Nam etenim certe datam a Deo hominibus intelligentiam vim, post inuenta cum tempore & labore, ac potissimum cum cælesti auxilio ea quæ ad vitam tuendam erant vtilia, tam contentam esse, neque vltra quidquam frustra comminiscentem neque is allaborare. Quomodo item eiusdem Prouinciæ tota natio aliqua comam nutrit, alia tondetur? Et quædam gens matribus miscetur, plures vero hunc execrandum esse morem ducunt? Etsi aliis insuper innumerabilibus differentiis legum, vitæ, ac consuetudinum distinguuntur. neque tamen vllus stellarum cursus aut comatos tondet, aut attonsos comam alere cogit, aut alia alios facere, quæ suis ipsi legibus docti non sunt. Hæc autem ipso capite continentur.

Proximo vero illud adducit, Si etiam Fati amatores illi suggerendum putent ad victricium stellarum excitus (quæ à Signis atque Planetis diuersæ, fatalibus Geneseos euentis affines non sunt, neque inter se consentiunt, sed pro Climatum differentiis, singulæ suos suppeditant euentus) dicant velim nobis, vbinam sit Geneseos inconcussa illa firmitas atque constantia? Ex iis enim quæ ipsi referunt satis apparet, propriis viribus harum singulas illius effectus rescindere. Quæ quam non omnes idem terræ spatium obtinent, qualis sit Persarum atque Iberorum portio, vel Lazorum atque Romanorum, seu aliorum quorumcunque. Quomodo igitur hæc gens oppositis adeo illius gentis viuendi normis, legibus, ac moribus gubernatur? Deinde quomodo pleræque gentes suos quæque fines incolentes, in Romanorum terminos irruerunt.

Theodor. lib. 10. Lati.

THEODOR. Episc. Tars.

Tertio vero, migrauit olim populus Iudaicus in Aegyptum, neque tamen a patriis legibus recessit: ex Aegypto deinde idem iterum demigrans, Palæstinam & Arabiam inhabitauit, idololatris prius bello pulsis. nec a Mosaica ideo lege defecit, vt neque tunc, cum in captiuitatem Babylonem deductus est, sed nec postea per totam terram dispersus patrias leges deseruit. Nullus enim extra Zodiacum positæ stellis ortus, ne neque Genesis ipsa circumcisionis illos aut sabbathi præceptum soluere coegit. Quin & nostrum genus, Christianorum, inquam, quadringentis abhinc annis exortum, subito Orbem, qua patet, occupauit, a suis gente qualibet ritibus abducta, atque ad ducendam ex pietatis præscripto vitam translata. non id patriam mutando; sed in eadem, vt solebant, habitando; atque ita vetusta illa stellarum harum Apotelesmata imbecilla & risu digna relinquendo. Itaque ab hominibus indoctis prolata doctrina, hæc ipsa manifeste euertit, quibus pudibunda cedebat imbellis Genesis. Etenim paruit quidem olim Assyriis subactus orbis, hinc Babylon imperauit, deinde Medi imperium exceperunt, & post illos Persæ, donec id tandem ad Macedonas transiit: attamen quæque gens suos retinebat mores, & à suis regebatur Regibus, ac saltem communem illū, qui omnibus imperabat, agnoscebat Dominum. Nunc vero, quemadmodum vna duntaxat est religio, sic & regium imperium vnus tenet, trecentisque gentibus aut amplius, non nisi vna legitima imperij Romanorum maiestas præest, quemadmodum & Religio non nisi vna est. neque tamen aliquem hoc tempore cogit Genesis vel idola colere, aut matribus misceri, aut alia quædam patrare, quibus metuendæ gentes illæ non inter se tantummodo discrepabant, sed etiam ab oppositis sibi inuicem nationibus distinguebantur. Illud ergo nobis explicent, quomodo Religionis atque doctrinarum mutationem Fatum inducat, neque tamen cætera mutandi vim vllam habeat? Neminem enim vnquam aut suadendo, aut vi cogendo eo adduxisse videtur, vt cum ignominiæ, paupertatis, inualetudinis, seruitutis, iniuriæ, aut alicuius ex infinitis aliis horum similibus desiderium caperet. Sed quemadmodum vbique visa est natura potentior quam fatales effectiones, sic & ratio, propriæ libertatis dignitate seruata, manifeste satis in iis, quæ voluntarie operatur, nugas istas vincere demonstratur.

Veruntamen si pie aut impie agere à Genesi proficiscitur, explicent velim nobis, quę Genesis Stoicum reddat? quæ Epicureum? Peripateticum item qualis, aut Platonicum? quæ immolare Baccho, aut Cereri, Solive aut Lunæ? Quæ Aegyptium pecus adorare, vel canem felemve? quæ Manichæum reddat? quæ Valentinos? Quod si indicare nequiuerint, ne quoque vltra sese efferant, moneo. In nobis igitur sitū, non in Geneseos operatione, sic vel sic Numē colere. Si vero hoc: vtique & colere simpliciter, & [omnino] nō colere: è patribus enim totum constat. Quomodo autem non absurdissimum illud sit, improbum per Genesim fieri, & eidē tamen improbitatis nomine odio esse?

ἀλλὰ καὶ τρίτον, μετῴκισε μὲν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος εἰς Αἴγυπτον, τῶν δὲ πατρῴων νόμων οὐ μετανέστη· Αἰγυπτίων δὲ πάλιν *ἀπαναστάντες, Παλαιστίνην μέχρι Ἀραβίας ἐποικοῦσι, τοὺς πρὶν οἰκοῦντας εἰδωλολάτρας πολέμοις ὠσάμενοι· καὶ τῶν Μωσαϊκῶν οὐ παρετράπησαν νόμων, ἀλλ' οὐδ' ὅτε *πρὸς Βαβυλῶνα δορυάλωτον τὸ ἔθνος ἀπήχθη, καὶ μετὰ χρόνους εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διεσκεδάσθη, καὶ τῶν πατρῴων οὐκ ἀπέστησε νόμων. καὶ οὔτε τις τῶν παρανατελλόντων, οὔτε ἡ γένεσις κατηνάγκασεν αὐτούς, ἢ τῆς περιτομῆς ἢ τοῦ σαββάτου τὸ παράγγελμα λῦσαι. τὸ δέ γε ἡμέτερον γένος, τὸ τῶν Χριστιανῶν λέγω, περὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν τὴν ἀρχὴν ἔχει, ἀθρόον δὲ πᾶσαν εἷλε τὴν οἰκουμένην. καὶ τῶν μὲν ἐκ ποίων ἐθῶν ἕκαστον ἀπέστησεν ἔθνος, εἰς δὲ τὸν τῆς εὐσεβείας μετερρύθμισε βίον, οὐ τῆς πατρίδος μεθισταμένους, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὡς καὶ πρότερον οἰκοῦντας· καὶ *τῶν παρανατελλόντων ἀποτελέσματα πολυχρόνια σαθρὰ καὶ γελᾶσθαι κατέλιπεν ἄξια· καὶ πρὸς ἃ ἡ γένεσις ἰσχὺν οὐκ ἔχουσα κατεδύετο, ταῦτα περιφανῶς τὸ τῶν ἀγραμμάτων κατέλυσε κήρυγμα. ἐδούλευσε μὲν οὖν Ἀσσυρίοις ὁ κόσμος πάλαι, εἶτα Βαβυλὼν ἐκράτει, καὶ Μῆδοι τὴν ἀρχὴν *διεδέξαντο, καὶ μετ' ἐκείνους Πέρσαι, καὶ πρὸς Μακεδόνας ὕστερον τὸ κράτος ὅλον μετέβαλεν. ἀλλ' ἕκαστον ἔθνος τοῖς οἰκείοις *ἐμμένον ἔθεσι, καὶ βασιλεῦσιν ἰδίοις ἐπολιτεύετο, εἰ καὶ μὴ τὸν πάντων κρατοῦντα κοινὸν δεσπότην ἐπεγίνωσκον. νυνὶ δὲ ὥσπερ ἡ εὐσέβεια μία, οὕτω καὶ ὁ τὸ βασίλειον κράτος ἔχων εἷς, καὶ τριακοσίων ἐθνῶν ἢ καὶ πλειόνων, μία τις ἔννομος τῶν Ῥωμαίων, ὥσπερ καὶ ἡ εὐσέβεια, ὑπάρχει ἀρχή· καὶ οὐδένα βιάζεται ἡ γένεσις νῦν, οὔτε εἰδωλολατρεῖν, οὔτε μητρογαμεῖν, οὐδὲ τὰ ἄλλα, δι' ἃ τὰ φοβερὰ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἐξήλλακτο μόνον ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἀντικείμενα καθίστατο. ἐκεῖνο δὲ ἡμῖν λεγέτωσαν, πῶς ὥσπερ ἡ εἱμαρμένη μεταβολὰς ποιεῖ θρησκείας καὶ δογμάτων, οὐχὶ καὶ τὰ ἄλλα ἰσχὺν οὐδεμίαν μεταβαλεῖν ἔχει; οὐδένα γὰρ ἐφάνη πείσασα, οὐδὲ βιασαμένη ἀδοξίας, ἢ πενίας, ἢ ἀρρωστίας, ἢ δουλείας, ἢ κολάσεως, ἢ ὕβρεως, οὐδὲ μυρίων ἄλλων τοιούτων πόθον λαβεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ φύσις κρείττων ὤφθη πανταχοῦ τῶν τῆς γενέσεως ἀποτελεσμάτων, οὕτω καὶ ὁ λογισμὸς τὸ οἰκεῖον τῆς ἐλευθερίας ἀξίωμα διασώζων, ἐν οἷς αὐθαιρέτως πράττει, τῶν ἐκεῖθεν δείκνυται κατεξουσιάζων λήρων. ἀλλὰ γὰρ εἰ τὸ εὐσεβεῖν καὶ δυσσεβεῖν ἀπὸ γενέσεως, λεγέτωσαν ἡμῖν, τίς γένεσις στωϊκὸν ποιεῖ τινα; ἢ ἐπικούρειον, περιπατητικὸν δὲ ποία; ἢ πλατωνικόν; τίς λατρεύειν Διονύσῳ, ἢ Δήμητρι, ἢ Σελήνῃ, ἢ Ἡλίῳ; ἢ τὸν Αἰγύπτιον συνελαύνει λατρεύειν τὸ πρόβατον, ἢ τὸν κύνα, ἢ τὸν αἴλουρον; τίς δὲ μανιχαῖον ἀποτελεῖ, τίς οὐαλεντινιανούς; εἰ δὲ οὐκ ἂν φαῖεν, μηδ' ἂν πλέον θρασυνέσθωσαν. ἐν ἡμῖν ἄρα, καὶ οὐ τῆς γενέσεως ἔργον, τὸ τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε σέβειν. εἰ δὲ τοῦτο· καὶ τὸ σέβειν ἁπλῶς, καὶ τὸ μὴ σέβειν. ἐκ τῶν μερῶν γὰρ τὸ ὅλον συνίσταται. πῶς δὲ οὐκ ἀλογώτατον, πονηρὸν γενέσθαι ἀπὸ γενέσεως, καὶ μισεῖσθαι ὑπὸ τῆς αὐτῆς διὰ τὴν πονηρίαν;

* al. ἐπαναστάντες.
* al. εἰς.
* al. τὰ.
* al. ἐξεδέξατο.
* al. ἐκέχρητο.

ὁμοίως

[illegible]

similiter & bonum fieri, atque admirationi esse, & similiter [illegible] homicidam? Ab eadem item per vim coactum mala perpetrare, & rursum ab illa ipsa puniri? Legislatores constituere, sceleratos punire, & multo minus alios vel [illegible] impellere ad peccandum, seu [illegible] referta est hominum vita? Quae [illegible] in nostra sunt potestate, nobis quoque eorum quae fiunt culpa tribuenda: Sin Genesis [illegible] potestatem obtinet aut haec culpanda, aut is certe, qui hanc condidit. Ita vnaque [illegible] non consistere tantum nullo modo pone, sed [illegible] insuper [illegible] probrosum [illegible]]Verum his & Libri sextus & quintum ac quadragesimum Caput absoluitur.

SEPTIMO autem Libro quaestionem ab [illegible] propositam solitam dissoluit. Dicunt [illegible], Vnde existunt mala, si non a Fato [illegible]? Quibus sic respondet: Si quae [illegible] mala struimus, discere [illegible] dum eorum patratores [illegible] causam aliam [illegible] etiam [illegible] ad oculum patet. Perturbauimus omnia [illegible] improbitatis [illegible] ipsam vitam, [illegible] Deus: Ideo patimur quae nolumus, vt ne deinceps in vitia [illegible]. Nisi [illegible] ita criminibus obnoxios [illegible] insuper potiri, quo Deus amplius etiam [illegible], & nos pronius in mala feramur. At si perpetrare mala per Fatum Deus nos cogit, quomodo rursum velut peccantes [illegible]? Aliud autem est, vt clarum [illegible] quemlibet libero arbitrio vti, & quod vult eligere: aliud ad committenda mala impellere. Quomodo vero vobis, ait, diuinae gubernationis profunditatem ignorantibus [illegible] ad Geneseos illud figmentum conuerti? & quae nos ipsos efficere videmus, [illegible] nostra negari; quaeque astra [illegible] nullo modo possint, haec tamen per illa fieri mendaciter fingere? Quia per terram repentes [illegible] ad [illegible] iudiciorum altitudinem [illegible] propterea [illegible], eorum quae a nobis fiunt, causas [illegible] conati estis. Quin ego ipse, [illegible] Genesi, secundum vos, [illegible] scribere [illegible] acrius aduersus se ipsam [illegible] extrinsecus eam oppugnans [illegible]. At vero [illegible] Nam si quidem vitare [illegible] consequitur, quae Fato destinata [illegible] est praedictio. Vincit enim quae in nobis est facultas Genesim: & maxime, quibus Fatum non ignotum, soluere ipsius seriem poterunt, cum hi magis quam caeteri, quae a Genesi [illegible] cognoscentes, nihil eorum quae ipsa minitatur, accidere sibi patientur. At [illegible] illi aiunt, extra Geneseos seriem est, [illegible] haec cognouerint, eripiantur. Igitur Genesis in contraria diuiditur, partimque praedictionem adhibet, partim eam ipsam irridet: quo quid magis ridiculum esse [illegible] & alia [illegible] ex parte multa est [illegible] atque [illegible] aequalitas. Cur enim non omnibus hoc persuasit, vt euentura sibi discerent, quo item omnes ex his eriperentur?

THEODOR. Episc. Tars.

Quod si vero ei qui illa cognouerit, effugere tamen non liceat; quid frustra cognoscere iuuat, cumque ante tempus confundi, percelli ante ictum, & ante mortē grauius quam morte ipsa attingi? Hoc porro omnibus perspicuum, eos, qui Fatum asserunt, & proborum laudes atque coronas e medio tollere, & improbis contra iniustam denunciare pœnam atque correctionem. Nam si necessitate adductus est vter libet ad ea, quæ agit, iam neque virtuti merces vlla est, neque scelerum pœnam exigere licet. Quod non potest non penitus nostram vitam confundere atque inuertere, & omnibus in Deum linguam suam acuentibus esse impudentius. Non sufficiebat nimirum miseris, si cogerentur mala cogitare, dicere, facere: sed cum eorū misereri oporteret, odium insuper adiicitur & pœna. Vbi si quis dixerit, nostrum non esse scire, cur Deus talem condiderit Genesin: is dum modeste agere se fingit, pietatem perstringit, ac per ea ipsa etiam magis fit impius, per quæ moderate loqui videtur. Si enim vere bona Genesis est, quæ nobis mala apparet, & id quidem per ipsam Genesim: non iam hoc meum erratum est, si malam puto, quę mala nō est, sed eius potius, qui tale per Genesim iudicium cogitatis nostris infert. Nam si meum erratum est, aliena erunt vtique à Genesi, quæcumque ad cogitata pertinent, quæ & sermo & operatio sequuntur, nisi itaque fuerit Genesis. Vera igitur moderatio cautaque hic circumspectio non sit, malam finxisse Genesim, deindeque Deo malorum cogitationem concedere; neque item illud, affirmare eundem & ad malum impellere, & quos eo per Genesim impulerit, nihilominus punire. non sunt hæc modeste loquentis, sed ipsa demissionis specie in grauem errorem inducentis. At vero pietatem colens soboles, nullam Deo iniuriam per illa eadem facit, per quæ ipsum colere se arbitratur: neque eius tollit bonitatem, malorum ipsi potestatem attribuendo: Iniuriam enim facere neque modo nouit, neque vnquam poterit diuina potentia. nō, quem hæc homicidam fecit, postea castigat: non ita prohibet labi, vt deinde & cogit non obtemperare præcepto, & puniat negligentem. Hæc neque in Deum cadunt, neque a pia mente admittuntur. Nos autem quæ consentanea sunt mente agitantes, perfecte Deum omnia quæ in mundo fiunt, comprehendere fatemur; at non etiam ipsi cōprehendere hæc contendimus, certi nos nunquam comprehensuros. Cæterum hanc esse veram Dei potentiam agnoscimus, quod neque à malis aliquando superetur, & quod in rerum conditarum vtilitatem bonitate vtatur. At tu mihi etiam illud considera. Solent in venationibus tauri stimulis excitari, atque ad pugnandum proritari, dolorem quoque dominis sentientibus, si forte minus excandescant. Verum astrorum ille cursus morte remuneratur eos, qui ipsius fatalibus decretis obsecutus fuerit. Seruos ad hæc nostros immorigeros castigamus, obsequentes præmio afficimus. At illa quæ hæc cogitare ac facere cogit Genesis, & labi iubet, & persuasos cruciatibus subiicit. Eadem item nos quidem iustos in subditos interdum facit, cum ipsa interim iniustissima in nos committere non erubescat. An non igitur extremæ dementiæ hæc statuere? Atque hæc quinto & quadragesimo Capite disserit.

a Extere hic vocem ἀπὸ γῆς ex praecedente [illegible] fuθαψίαν.

εἰ δὲ καὶ μαθόντα μὴ δυνατόν ἐστι φυγεῖν· τί χρὴ μανθάνειν μάτην, καὶ πρὸ καιροῦ συγχεῖσθαι καὶ προδιαπαλαίεσθαι, καὶ πρὶν τῆς πληγῆς, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου χεῖρον τοῦ θανάτου κολάζεσθαι; δῆλον δὲ πᾶσι καταφανές, ὡς ὁ τὴν εἱμαρμένην εἰσάγων, καὶ τὴν ἀρετῆς δὲ αὐτῶν ἀφαιρεῖται τοὺς ἐπαίνους καὶ τοὺς στεφάνους· καὶ τῶν κακούργων ἄδικον ἀνακηρύσσει τὴν ποινὴν καὶ τὰς εὐθύνας. εἰ γὰρ ἑκάτερος ἐξ ἀνάγκης ἦλθεν εἰς τὸ πραχθὲν ἃ πέπρακται, οὔτε γὰρ τῆς ἀγαθοεργίας ἐστὶ μισθός, οὔτε τῆς κακουργίας ποινὴ τῆς πράξεως τοὺς οὐκ αἰτίους· κἂν * συγχέων καὶ ἀνατρέπων τὸν βίον, καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ τὴν γλῶσσαν πάντων ὀξυνόντων ἀναιδέστερος; οὐκ ἤρκει γὰρ τοῖς δυστυχέσι, τὰ κακὰ καὶ νοεῖν καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἀναγκάζεσθαι· ἀλλὰ δέον ἐλεεῖσθαι, καὶ τὸ μισεῖσθαι προσπέπτωκε, καὶ τὸ κολάζεσθαι. εἰ δὲ λέγοι τις, ὡς οὐχ ἡμῶν ἐστιν εἰδέναι, διὰ τί τοιαύτην ὁ θεὸς ἐδημιούργησε γένεσιν· ἐν προσποιήσει τοῦ μετριάζειν ἐπισφίγγει τὴν εὐσέβειαν καὶ δι' ὧν δοκεῖ μετριάζειν, μᾶλλον ἀσεβεῖ. εἰ γὰρ καλὴ μὲν ἡ γένεσις, ἡμῖν δὲ φαίνεται κακὴ καὶ τοῦτο διὰ τῆς γενέσεως· οὐκ ἐμόν ἐστι τὸ σφάλμα, φαύλην οἴεσθαι τὴν οὐ φαύλην, τοῦ δὲ τοιαύτην κρίσιν διὰ τῆς γενέσεως καθιέντος ἐμοῖς τοῖς λογισμοῖς. εἰ δὲ ἐμόν τι σφάλμα· ἐκτὸς ἀνάγκης γενέσεως τὰ τῶν λογισμῶν οἷς ἀκολουθεῖ καὶ λόγος καὶ πρᾶξις· καὶ μάτην ἡ γένεσις. ἀληθὴς τοίνυν μετριότης καὶ εὐλάβεια, οὐ τὸ κακὴν πλάσαι γένεσιν, εἶτα παραχωρεῖν θεῷ τὴν κακῶν τὴν γνῶσιν· οὐδὲ τὸν αὐτὸν λέγειν ὠθεῖν εἰς τὰ κακά, καὶ κολάζειν οὓς διὰ τῆς γενέσεως ὤθησεν. οὐκ ἔστι ταῦτα μετριαζόντων, ἀλλ' ἐν σχήματι ταπεινοφροσύνης χαλεπὴν ἀπάτην εἰσαγόντων. ὁ δὲ τῆς εὐσεβείας γόνος οὐχ ὑβρίζει θεόν, δι' ὧν δοκεῖ τιμᾶν· οὐδὲ τὴν αὐτοῦ ἀναιρεῖ ἀγαθότητα, τῶν κακῶν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν * παρέχων. ἀδικεῖν γὰρ οὔτε οἶδεν, οὔτε δυνήσεται ἡ τοῦ θεοῦ ἐξουσία· οὐ ποιεῖ φονέα, καὶ κολάζει· οὐδὲ ἀπαγορεύει πταίειν, καὶ βιάζεται παρακούειν, καὶ τὸν παρακούσαντα τιμωρεῖται. ταῦτα θεῷ πρέπει οὐδὲ εὐσεβὴς οἶδε δέχεσθαι λογισμός. τὰ δὲ πρέποντα ἐννοοῦντες, τὴν τῶν ἐν κόσμῳ γινομένων [illegible] κατάληψιν αὐτῷ παραχωροῦμεν, καὶ καταλαβεῖν οὐ φιλονεικοῦμεν, εἰδότες ὡς οὐ καταληψόμεθα. ἀληθῆ δὲ θεοῦ ἐξουσίαν ἴσμεν, τὸ μήτε πονηρῶν ἡττᾶσθαι, καὶ πρὸς τὸ τῶν δημιουργημάτων συμφέρον κεχρῆσθαι τῇ ἀγαθότητι. σκόπει δὲ κἀκεῖνο, ἐν κυνηγεσίοις παροξύνουσι ταύρους, πρὸς μάχην ἐρεθίζοντες· καὶ μὴ ἐνσκήπτουσι τοῖς θυμοῖς, ἀγανακτοῦσιν οἱ δεσπόται. ὁ δὲ τῶν ἀστέρων δρόμος τοὺς πειθομένους τοῖς αὐτῶν ἀποτελέσμασι, θανάτοις * ἀμείβονται. δούλους πάλιν ἡμεῖς ἀπειθοῦντας κολάζομεν, τιμῶμεν δὲ ὑπακούοντας· ἡ δὲ ταῦτα νοεῖν τε καὶ πράττειν ἀναγκάζουσα γένεσις, καὶ πταίειν [illegible] κελεύει, καὶ τιμωρίαις ὑπάγει τοὺς πεισθέντας. καὶ ἡμᾶς μὲν δικαίους πρὸς τοὺς ὑποχειρίους ἔσθ' ὅτε ποιεῖ· αὐτὴ δὲ τὰ * ἀδικώτατα δρῶσα εἰς ἡμᾶς, οὐκ αἰσχύνεται. ἆρ' οὐκ ἐσχάτη μανία ταῦτα νομίζειν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τὸ με' καὶ διαλαμβάνει κεφάλαιον.

* al. συγχέων.

* al. παρέχει.

* ἀμείβονται.

* al. ἀδικήματα.

Ἐν δὲ τῷ μϛʹ φησίν, ὡς ὑπὸ τῆς γενεθλιαλογίας οἱ ἐμμανέντες, καὶ δημιουργὸν τὸν ἁπάντων ὑποτάττουσι ταύτῃ. φασὶ γὰρ ὥσπερ τὸ διαγορεύεσθαι ἀπὸ γενέσεως, οὕτω καὶ τὸ προσευχομένους εἰσακούεσθαι, καὶ τὸ πληροῦσθαι θείας παρουσίας, καὶ τὸ καταξιοῦσθαι θειοτέρων ἀποκαλύψεων. ὥστε ἐξ ὧν τολμῶσι λέγειν, τὸν θεὸν ὑπηρέτην ἀποφαίνουσι τῆς γενέσεως· κἀκείνοις εὐεργετεῖν, οἷς αὐτὸς ὁ δρόμος ταύτης τὸ πάσχειν εὖ ἐχαρίσατο. οὗ τί ἂν εἴη ἀθεώτερον ἢ δυσσεβέστερον; εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς εἱμαρμένης ἀρτῶσι, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἀποτεμόντες, μόνης διασώζειν πονηρίας ἀρχὰς χαρίζουσιν. ἀλλὰ καὶ πλείστους ἔδειξεν ὁ μακρὸς χρόνος ἐξ ἀρετῆς εἰς κακίαν μεταβαλόντας· ὥστε πάλιν κρατεῖ ὧν οὐκ ἐκράτει, τοὺς ἀγαθοὺς εἰς φαύλους μετακινήσασα. οὕτως ἡ ταύτης ὑπόθεσις πάντα συγχεῖ καὶ ταράττει, καὶ πρὸ πάντων ἑαυτὴν καταβάλλει τε καὶ περιτρέπει. λέγει δὲ κατὰ τὸ ἑξῆς κεφάλαιον, ζʹ δ' ἐστὶ τοῦτο καὶ μʹ, ὡς καὶ τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσοφησάντων τὰ τοιαῦτα τινὲς ἐπινοούμενοι, τῆς γενέσεως ἐμυσάχθησάν τε καὶ κατεγέλασαν πλάσμα. καίτοι τόν τε οὐρανὸν σφαιρικὸν οὐδὲν ἧττον ἢ οὗτοι ἐδόξαζον· καὶ μὴν καὶ τὴν τῶν ζωδίων σύνθεσιν, καὶ τὴν τῶν πλανήτων κίνησιν οὐκ ἄλλως ἐνόμιζον. τίς οὖν αὐτοῖς ἡ γνώμη, τοῦτο μὲν δέχεσθαι, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσίεσθαι; ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης συμβαινόντων, ἐν ἀέρι τε καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις, προσημαντικὸν μὲν εἶναι νομίζουσι τὸν τῶν ἀστέρων δρόμον· ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικὸν ἢ ποιητικόν· μηνύειν δὲ τοῦτον τὰ ἐσόμενα, ὥσπερ καὶ τὴν μαντικὴν καὶ τὴν οἰωνιστικήν, καὶ ὅσαι ταύταις παραπλήσιοι. καὶ οὐκ ἐπειδὴ * προλέγει γίνεται· ἀλλ' ἐπειδὴ γίνεται, προλέγει. καὶ οὐκ ἀνάγκῃ τῇ ἀπ' αὐτῆς διοικεῖσθαι τὰ ἐνταῦθα, προσημαίνειν δὲ μόνον τὰ ἐσόμενα. ἀλλ' οἱ ταῦτα μὲν νομίζοντες, τὴν πολλὴν τῶν ἀστρονόμων δυσσέβειαν * ἀπεσείσαντο, πρὸς δὲ τὸ τῆς ἀληθείας ἀκριβὲς οὐκ ἀφίκοντο. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ τοῦ ἑβδόμου λόγου τὸ πέρας.

* al. λέγει.

* al. ἀποσείσαντο.

Ὁ δὲ ὄγδοος λόγος κατὰ τὸ ηʹ καὶ μʹ ἀπαρχόμενος κεφάλαιον, δύο μὲν οὐρανοὺς λέγει γεγενῆσθαι, ἕνα μὲν τὸν ὁρώμενον ἀνωτέρω, ἐν ᾧ καὶ συνυφεστάναι τῇ γῇ· θάτερον δὲ τὸν ὁρώμενον· δύο δὲ ὄντων, τὸν μὲν ὀροφῆς ἐπέχειν λόγον· τὸν δὲ πρὸς μὲν τὴν γῆν ὀροφῆς ὡσαύτως, ἐδάφους δὲ καὶ βάσεως πρὸς τὸν ὑπερέχοντα. καὶ γῆν δὲ μίαν. καὶ τὰ μὲν οὐράνια ταῖς κρείττοσιν ὑποτετάχθαι * δυνάμεσι, τοῖς ὁρωμένοις δὲ τὰ ὑπουράνια. μὴ σφαῖραν δὲ τὸν οὐρανὸν εἶναι, ἀλλὰ σκηνῆς καὶ καμάρας διασώζειν σχῆμα. καὶ ταύτης τῆς ὑπολήψεως γραφικάς, ὡς οἴεται, προβάλλει μαρτυρίας· οὐ μόνον περὶ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ περὶ δύσεως καὶ ἀνατολῆς ἡλίου. αἰτιολογεῖ δὲ καὶ τὴν τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν αὐξομείωσιν. καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα πολυπραγμονεῖ, ὥς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ ἀναγκαῖον οὐκ ἔχοντα, εἰ καὶ τοῖς ἱεροῖς λογίοις προσφύεται. ἐξ ὧν εὐσεβοῦντα μὲν τὸν ἄνδρα, οἷς κέχρηται, θείη ἄν τις· ἀκρίβειαν δὲ λογισμῶν οὐδὲ τῶν γραφικῶν μαρτυριῶν προσῆκεν οὐκ ἔτι ὁμοίως φήσειεν. Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ μʹ καὶ θʹ μεταβαίνων κεφάλαιον, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν γραφῆς τοὺς νόμους

* al. δυνάμεσι.

Theod. Episc. Tars.

Quadragesimo sexto Capite asserit illos à Genethlialogia dementatos, omnium quoque architectum Deum eidem subijcere. Ita enim loquuntur, aiunt, quemadmodum iuste viuere à Genesi proficiscitur, sic & orantem exaudiri, & Dei præsentia impleri, & diuinis dignari apparitionibus. Per ea igitur quæ asserere ipsi audent, Deum esse Geneseos ministrum declarant, atque in eos solos esse beneficium, quibus huius cursus beneficium accipere benigne concesserit. Quo quid esse possit impium magis? Sin hæc atque his similia admunt, iam maximis ab eo bonis diuulsis, in vnam duntaxat dominari malitiam scripserint. Atqui et tempus docuit quamplurimos e bonis malos euasisse; ita vt probos in improbos commutando, in eos rursum potestatem obtineat, qui ab eius potentia liberi erant. Adeo dum hæc statuitur, omnia confunduntur atque conturbantur, & vel ipsa sese ante omnia prosternit, ac circumagendo euertit.

Proximum deinde Caput (septimum id est & quadragesimum) asserit, Græcos aliquot Philosophos hęc animo considerantes, illud de Genesi figmentum detestatos esse atque irrisisse. Quamquam & cœlum ipsum non secus atque illi globosum assererent: & nõ aliter de Signorum compositione, déque errantium stellarum motu statuerent. Quęnam igitur horum sentétia est, quod hæc quidem admittant, illud vero nequaquam? Ea quæ terra marique, vel in aëre & cæteris elementis accidunt præsignificari di, etsi non cogendi aut efficiendi vim habere astrorum cursum arbitrantur. hũc enim ad eum fere modum futura denunciare, quo diuinandi, auspicandi, aut similis ars quæpiam solet. vt non propterea hæc eueniant, quod prænunciétur, sed ideo prænuncientur, quod eueniãt. neque enim astra per vim gubernare hęc inferiora, sed duntaxat quæ post euentura sint denunciare. Verum etsi qui sic sentiunt, magnam illã Astrologorum impietatem à se repulerint, ad perfectam tamen veritatem non peruenerunt. Ita septimus liber absoluitur.

Octauus porro Liber a quadragesimo octauo inchoatus Capite, duos creatos dicit cœlos, vnum quidem aspectabili isto superius, quod vna cum terra substiterit, alteram vero hoc quod videmus. Horum ergo duorum alterum tecti quasi locum tenere, alterum terræ quidem tecti vicem similiter præbere, sed altiori illi cœlo soli instar esse ac fundamenti. terram adhæc vnam esse cœlestia item potestatibus maioribus esse subiecta, vt & visibilibus a ea quæ sub cœlo sunt. Cœlum insuper non esse rotundum; sed tentorij ac fornicis formam præferre. Pro qua quidem opinione Scripturæ, vt putat, testimonia profert: non ea solum de figura, sed & de occasu atque ortu Solis. Reddit & causam incrementi ac decrementi dierum ac noctium: aliáque id genus curiose inuestigat, mea quidem sententia, quæ necessaria non sunt, etsi cum sacris oraculis connexionem quandam habent. Vnde pium quidem hunc virum, ex iis quæ refert, iudices, at non ita etiam accurata cum ratiocinatione sacrarum scripturarum testimonia producere dixeris.

a ὁρωμένοις hic legerem ὑπουράνια.

Inde ad nonum & quadragesimum Caput transitione facta, sacræ nobis scripturæ leges,

Theod. Episc. Tars.

admonitionesque, & magnū illud redemptionis nostræ mysterium (nec immerito sane) prędicat: vbi & astrologiam, ex iisdem illis diuinis libris egregie perstringit.

Hinc ad quinquagesimū caput gradu facto, eundem illum errorem nihilo segnius oppugnat, præter alia etiam ista referens. Et si quid, ait, ab illis prædictum euenire forte videatur, non idcirco quoniam [prædictum fuit] euenit. multa siquidem & nobis eorum quæ cogitaueramus, acciderunt: & negotij alicuius vel moti iam, vel breui mouendi expectatione suspensi, illud ipsum tale habuisse principium vel finem postea deprehendimus, qualem sperraueramus: neque tamen propterea nos in Prophetarum ordinem referimus, sed casus esse hunc euentum, atque coniecturæ agnoscimus. Enimuero si quid alienum ab humana vita prædicerent, ac deinde insolitum illud, non dico sæpius, sed semel admodum euenisset, merito admirari licebat. At cùm ea quæ plerumque accidere solent prædicere videantur, quid mirum, si rectè coniiciant? non enim facile est tam multa dicentem aberrare. Quin illud potius mirandum sit, semper si aberrarent. Iam si etiam dæmones habeant adiutores, quemadmodū sane habent, qui ipsorum prædictionem confirmant, non amplius tum mirer, si recte coniectent, sed multò magis, si non recte coniiciant. Adiuuant enim eos dæmones, in Astrologorum scriptis maxime versati, omni adhæc perficienda contentione adhibita, quo nimirum illo de Fato errore nimis credulis infuso, contemptum insuper Dei iis ipsis persuadeant. Prædicunt autem huiusmodi libri diuitias, paupertatem, & quæcunque contingere in hac vita solent, ad quæ sanè dæmones suam opem adferre nō difficulter possunt. Etenim etiam nos horum non pauca in alios, si modo velimus, vel persuadendo, vel decipiendo, vel vim adhibendo, conferamus. Et verò peccatores in sua tenet potestate dæmonum turba, obsequentésque ducit atque agit quo vult. Velint autem ad Astrologorum fallacias nostram componi vitam: vt euentus quidem, cum Astrologorum prædictionibus consentire animaduertentes, sed eorum auctores non obseruantes, non solum astrorum cursu decepti fallamur: verum etiam pietatis ac iustitiæ nulla habita ratione, in impietatis abyssum incidamus. Et hoc quidem ipsum, quod illam, quam diximus, compositam aduersus homines machinationem hi non animaduertant, dæmonum vtique opus fuerit, peccato simul atque impietate adsistis, per quę prohibeantur [miseri] & horum molitionem, & diuinorum similiter iudiciorum profunditatem intelligere. Quomodo enim Deus aut dæmonum insidias, aut suæ prouidentiæ mysteria manifestet iis, quibus studio est eius despicere præcepta? Etenim quæ iniqua esse scimus, perpetramus: neque tamen ea consectamur, quæ laudanda nouimus; & adhuc speramus nos ignota percepturos? Vbi ea feceris, quæ didicisti, atque per virtutem teipsum dignum reddideris, ad plura præter ea quæ ante cognoueris percipienda, tum demū mireris, si quæ perfectiora sunt, discere nequiueris. At quādiu perturbationibus refertus es, Deúmq; contemnis, quomodo tu aut eius prouidentiæ mysteria disces, vel contra te dęmonū impetū?

καὶ τὰς παραινέσεις, καὶ τὸ μέγα τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον, καὶ μάλα δικαίως ἐξυμνεῖ. ἐν ᾧ καὶ τῆς ἀστρολογίας ἐκ τῶν αὐτῶν θεοχρήστων λογίων ἁρμοδίως καθάπτεται. ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ ν' αὐτοῦ κεφάλαιον, ὡς αὐτῆς πλάνης οὐδὲν ἧττον καταγωνίζεται, λέγων μετὰ τῶν ἄλλων· ὡς εἰ καί τι τῶν προλεγομένων * αὐτοῖς δοκεῖ ἐκβαίνειν, οὐκ ἐπειδὴ προείρηται, ἐξέβη. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἡμῖν ἐννοουμένοις τῶν συμβησομένων ἀπήντησε· καὶ πρᾶγμα κεκινημένον ἢ κινηθησόμενον προσδοκήσαντες, οἵαν ἠλπίσαμεν τὴν ἀρχὴν λαβεῖν ἢ τὸ πέρας, τοιοῦτον ἀπολαβεῖν κατελάβομεν· καὶ οὐ διὰ τοῦτο χρησμῳδοὺς ἑαυτοὺς προφήτας ὀνομάζομεν, ἀλλὰ συντυχίας [ἢ] καὶ στοχασμοῦ, τὴν ἀπόβασιν ἐγινώσκομεν. εἰ μὲν γάρ τι τοῦ εἰθισμένου βίου ἀλλότριον προειρήκεσαν, εἶτα τὸ ξένον ἐξέβη, οὐ λέγω πολλάκις, ἀλλ' ἅπαξ, θαυμάζειν εἰκὸς ἦν. εἰ δὲ γε τὰ φιλοῦντα συμβαίνειν δοκοῦσι προλέγειν· τί θαυμαστόν, εἰ τυγχάνουσιν. οὐ γὰρ ἐστι ῥᾳδίως ἀποτυχεῖν ἐν πλήθει βάλλοντα τοὺς λόγους· θαυμαστὸν δὲ ἦν μᾶλλον, εἰ διὰ παντὸς ἀπετύγχανον. εἰ δὲ καὶ δαίμονας ἔχουσι συνεργούς, ὥσπερ οὖν ἔχουσιν ἐπικρατοῦντας αὐτῶν τὴν πρόρρησιν· οὐκ ἔτ' ἂν εἰ ἐπιτυγχάνοιεν ἀπορήσαιμι. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον εἰ μὴ ἐπιτυγχάνοιεν. συνεργοῦσι δὲ τούτοις οἱ δαίμονες, εἰδότες μὲν τὰ παρὰ τοῖς ἀστρολόγοις γεγραμμένα· πληροῦσθαι δὲ ταῦτα, ἀγῶνα πάντα καταβαλλόμενοι· ἵνα τῆς εἱμαρμένης πλάνην τοῖς πειθομένοις ἐντήξαντες, τοῦ θείου καταλιγωρεῖν ἀναπείσωσι. προλέγει δὲ τὰ βιβλία πλοῦτον καὶ πενίαν καὶ ὅσα ἐν βίῳ. ἐπὶ δὲ ταῦτα τοὺς δαίμονας συνεργεῖν, οὐ χαλεπόν. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀλλήλους πολλὰ τούτων ἂν βουληθέντες διαθείημεν, ἢ πείθοντες, ἢ ἀπατῶντες, ἢ καταναγκάζοντες. κατισχύουσι δὲ ἁμαρτανόντων τὸ δαιμόνιον φῦλον, ἄγουσί τε καὶ φέρουσι τοὺς πειθομένους ὅποι ἂν βούλοιντο. βούλοιντο δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀστρολόγων ἀπάτας τὸν ἡμέτερον ἁρμόζειν βίον· ἵνα τὰς μὲν ἐκβάσεις ὁρῶντες τοῖς ἀστρολόγοις συμφώνους, τοὺς δὲ ταῦτα πράττοντας μὴ συνορῶντες· τοῦ * τὸν δρόμον τῶν ἀστέρων οἱ ἠπατημένοι * καταψεύδοιντο, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἀμελήσαντες, εἰς τὸν τῆς ἀσεβείας βυθὸν ὀλισθήσωσι. καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο, τὸ μὴ συνορᾶν αὐτοὺς τὸ ῥηθὲν κατὰ τῶν ἀνθρώπων δραματούργημα, τῶν δαιμόνων ἔργον ἂν εἴη, τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀσεβείας συνῃρημένης αὐτοῖς καὶ τό, τε αὐτῶν μηχάνημα συνιέναι διακωλυούσης, καὶ τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων ὡσαύτως τὸ βάθος. πῶς γὰρ ἀποκαλύψει τὸ θεῖον ἢ τὰς τῶν δαιμόνων ἐνέδρας, ἢ τὰς αὐτοῦ οἰκονομίας, οἷς παρορᾶν αὐτοῦ σπουδάζεται τὰ προστάγματα; καὶ γὰρ ἅπερ ἴσμεν ἄδικα, ταῦτα πράττομεν· οὐχ ὧν ἐπαίνους ἴσμεν, ταῦτα μεταδιώκομεν. καὶ πῶς ἅπερ ἀγνοοῦμεν, μαθησόμεθα; πράξας ἃ ἔμαθες, παρασκευάσας ἑαυτὸν, δι' ἀρετῆς τοῦ μαθεῖν, πλείον ὧν ἐπίστασαι ἄξιον. θαύμαζε, εἰ μὴ μαθεῖν ἔχεις τὰ τελεώτερα. εἰ δὲ πάθεσι βρύεις, καὶ θεοῦ καταφρονεῖς· πῶς μαθήσῃ τὰς οἰκονομίας αὐτοῦ, ἢ τὴν κατὰ σοῦ τῶν * δαιμονίων ἐπήρειαν.

* al. αὐτοῖς.
* al. δὲ.
* al. καταψεύδοιντο.
* al. δαιμόνων.

πῶς

πῶς δὲ οὐ κρατήσουσι δαίμονες εὐχερῶς, ὧν οὐκ ἔστι τὸ θεῖον ὑπέρμαχον; πρὸς ἐκεῖνα τούτους καθέλκοντες, ἃ τῶν ἀστρολόγων αἱ βίβλοι περιλέγουσιν. ὡς ἂν τὸ τῆς εἱμαρμένης ἐν αὐτοῖς βεβαιώσαντες πλάσμα, πλεῖον θεοῦ ἀποστατήσωσιν. εἰ μέντοι γε ὅσην περὶ τὰ κακὰ σπουδὴν εἴχομεν, τοσαύτην περὶ τὰ καλά· οὐκ ἂν ἠγνοήσαμεν ὅσον ὑπὸ θεοῦ τετιμήμεθα, οὐδ' ὅσον κατὰ δαιμόνων ἰσχύομεν. πανταχοῦ γὰρ θεὸς, ἐγγίζει δὲ μᾶλλον τοῖς δι' ἔργων ἀγαπῶσιν αὐτόν· ὅπου δὲ θεὸς, τίς ὁ λανθάνων τῆς ἐπιβουλῆς, ἢ ὁ ἐπιβουλεύων ὅλως. ταῦτα διαλαβὼν τὸν ἱερὸν λόγον πάλιν κατὰ τῆς εἱμαρμένης ὁπλίζει, παραινῶν τοῖς ἀνθρώποις ἀπαλλαγῆναι τῆς τοιαύτης πλάνης. διὰ δὲ τοῦ λέγειν, εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ ἐνιαυτοὺς γενέσθαι παρὰ θεοῦ τὸν ἥλιον σὺν τῇ σελήνῃ καὶ τοὺς ἀστέρας· τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ γεγενημένα δηλοῦσθαί φησι, καὶ τὰ ἐπὶ Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ν' κεφάλαιον διελθὼν, μέτεισιν ἐπὶ τὸ να' καὶ ἐν ᾧ τοὺς ἀπὸ Βαρδισάνους αἱρετικοὺς διελέγχει, δέχεσθαι [μὲν] προσποιουμένους τοὺς προφήτας, καὶ τὰς μὲν ψυχὰς γενέσεως * ἐλευθέρας καὶ αὐτεξουσίους ὁμολογοῦντας· τὸ σῶμα δὲ τῇ ταύτης ὑποτάττοντας διοικήσει. πλοῦτον γὰρ καὶ πενίαν, καὶ νόσον, καὶ ὑγείαν, καὶ ζωὴν, καὶ θάνατον. καὶ ὅσα οὐκ ἐν ἡμῖν ἔργον εἶναι λέγουσι τῆς εἱμαρμένης. εἰ δὲ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν οὐκ ἴσασιν οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ τὰ μέλλοντα· καὶ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν, ματαία ἐστὶν ἡ περὶ ταύτην σπουδή· πῶς οὗτοι δέχεσθαι μὲν φασὶ τοὺς προφήτας, τὸ σῶμα δὲ δοῦλον ποιοῦσι τῆς εἱμαρμένης; καὶ γὰρ ὁ θεὸς τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὰς ἀπειλὰς, καὶ τὰ πάθη σωματικὰ ἐπαφίει. τοιαύτας δὲ καὶ τὰς εὐεργεσίας. ὧν ἄγνοιαν ἔχειν τοὺς ἀστρολόγους, διὰ τοῦ Ἡσαΐου κατεψηφίσατο. πῶς οὖν ἐγχωρεῖ καὶ τοῖς προφήταις πείθεσθαι, καὶ τῶν σωματικῶν κακώσεων καὶ εὐεργεσιῶν, τῇ εἱμαρμένῃ τὸ κράτος χαρίζεσθαι· καὶ προλέγειν τοὺς περὶ αὐτὴν ἐπτοημένους τὰ ἐσόμενα. εἰ μὴ ἄρα μεμηνότες εἴποιεν, τὰ μὲν ἀγαθὰ τοῖς εὐσεβοῦσι, νέμειν δὲ τἀναντία τοῖς δυσσεβοῦσι, καὶ τὸ θεῖον ἐξυπηρετούμενον τῇ εἱμαρμένῃ. καὶ πῶς ψυχαὶ γενέσει οὐχ ὑποκείσονται θεοῦ τοῦ πάντων δημιουργοῦ συνεργοῦντος * αὐτοῖς, καὶ ὑπηρετουμένου τοῖς ἀποτελέσμασιν. εἰ δὲ οὔτε τὰ δι' ἀγγέλων καὶ προφητῶν οἰκονομηθέντα, πάλαι γενέσεως ἔργον ἦν, καθ' ἅπερ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ σώματος φανεὶς εἰργάσατο, μυριάδας ἀνθρωπείων ἰασάμενος σωμάτων· πῶς οἴονται τὸ σῶμα λέγειν γενέσει διοικεῖσθαι; ἢ γὰρ τὸ ἀπειλεῖν τὸ θεῖον τοῖς * παρακούουσιν· εὐεργετεῖν δὲ τοὺς πειθομένους, εἰς ψεῦδος ἀπάξουσιν· ἢ εἰ τὸ πρῶτον ἀληθές· πλάσμα τὸ δεύτερον. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, πῶς οἴονται, σώματος ὑποκειμένου γενέσει, τὰς ψυχὰς ταύτης ἀπηλλάχθαι. εἰ γὰρ ἀπὸ γενέσεως εὕρεσις θησαυροῦ, καὶ οἴκου κτίσις, ἢ ἑτέρων τινῶν σωματικῶν πρόσληψις ἢ ἀποβολή· καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν πορνευόντων ἢ τῶν μοιχευόντων ποινή, ἀνάγκη τὴν ψυχὴν ἐλαύνεσθαι μὲν πρὸς εὕρεσιν θησαυροῦ, πρὸς μάθησιν δὲ τεκτονικῆς διὰ τὸν οἶκον, ἢ ὑφαντικῆς διὰ τὸ ἱμάτιον.

* ἐλευθέρους.

* al. αὐτῷ.

* al. παρακούουσι.

Et quomodo non facile vincant dæmones eos, quibus non est Deus propugnator? ad illa nimirũ hos attrahentes, quæ Astrologorũ libri prædicũt: vt Fati in eis figmento corroborato, amplius etiam a Deo deficiant. Atqui, si quanto ad malum studio contendimus, tanto item ad honestatem incumberemus, non ignoraremus quam Deo chari simus, neque quantum virium contra dæmonem habeamus. Est enim vbique Deus, ad eos tamen propius accedit, qui per opera ipsum diligunt. Vbi autem Deus est, quænam istic insidiæ lateant, aut quis omnino adsit insidiator? Quæ vbi disseruit, diuinis rursum eloquiis aduersus Fatum instructus, homines adhortatur, vt se illo errore liberent. Quod autem in *a* signa & tempora, & annos factum esse à Deo Solem cum Luna & stellis dicitur, his ea significari vult, quæ *b* sub Iesu filio Naue & *c* Ezechia rege, itémque in *d* Christi passione contigerunt.

His igitur quinquagesimo capite pertractatis, ad LI. deinceps transit, quo a Bardisane ortos hæreticos redarguit, quod cum profiteantur se Prophetas admittere, animas quidem à Genesi liberas & sui iuris confiteantur, sed corpus nihilominus huius gubernationi subijciant: nam diuitias, paupertatem, morbum, sanitatem, vitam, mortem & quæcunque in nostra non sunt potestate, per Fati vim effici affirmant. At si secundum *e* Esaiam ignorant cœli Astrologi quæ futura sint, & ex *f* Ieremiæ sententia, vanum hoc omne studium est, quomodo hi suscipere se dicunt Prophetas, qui corpus Fati seruituti subijciunt? Etenim Deus Iudæis siue minas siue pœnas nonnisi corporeas intendit, similitérque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere Astrologos per Esaiam pronuntiauit. Quonam igitur pacto fieri potest, vt & Prophetis fides adhibeatur, & corporearum cum malorum tum bonorum potestas omnis Fato concedatur, & huic nimium addicti futura prædicant? nisi fortè per insaniam dixerint, bona quidem piis, mala vero impiis distribuere, & ipsum insuper Numen Fato deseruire. At qui animæ Genesi non subijciantur, quando Deus ipse, rerum omnium conditor, vna cum hac operatur, fatalibúsque effectis subseruit? Si vero quæ per Angelos olim ac Prophetas administrata sunt, ea Genesis non effecit, vt nec ea quæ Dominus noster IESVS CHRISTVS in carne apparens operatus est, dum innumerabilẽ humanorum corporum multitudinem sanauit, quorsum adhuc volunt affirmare corpus à Genesi administrari? nam aut illud falsum redeẽt, quod Deus immorigeris pœnas minitetur, obtemperantibúsq; benigne faciat: aut certe, si primum illud verum, secundum fabula est. Ad hæc quî fieri potest, vt Genesi corpora subiecta cum sint, animæ tamen eius imperio subducantur? Si enim à Genesi accidat inuentio thesauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum siue adsumptio, siue abiectio, immò & adulterantium atque mœchantium pœna, necessarium vtique animam impelli ad inuentionem thesauri [propter ipsum thesaurum,] atque ad discendam vel architecturam propter domum, vel textoriã propter vestem.

Theod. Episc. Tars.

a Gen. 1. 14.

b Ios. 10. 13.
c 4. Reg. 20. 9.
d Matth. 27. 45.

e Esa. 47. 13.
f Ier. 10. 2.

Theod. Episc. Tars.

Quin & a muliebri amore vinci hanc oportet * * * * * * * * * * * * * immo etiam ad cædem incitari propter Genesim, quę mortis sententiam tulit: & sic de aliis. Vix enim corporeum quidquam fiet, nisi anima obediat, atque annuat, vt necesse sit Bardesanæ sectatores, vel animum subiicere Genesi, vel si id se non audeant, etiam corpus ab huius imperio liberum pronuntiare. Ita secundum & quinquagesimum caput finitur.

Proximo vero extremam illam impietatem confutat eorum, qui ipsum quoque Dominum nostrum IESVM CHRISTVM Genesi subiicere audent, sumpta de ostensa Magis stella occasione. Hanc ergo amentiam bene & sapienter refellit, multis illos confodiens argumentis cum alibi, tum vbi ostendit visam stellam non vnam è multis in cœlo fuisse, a sed vim quandam diuiniorem in astrum conformatam, quæ omnium Domini natiuitatem denuntiaret. Porro Magos refert a Chaldæis ita accepisse, stellam quandam olim fore, quæ natum in carne communem Seruatorem nuntiaret. hoc illis vaticinium, tanquam eiusdem artis studiosis, enarrasse Balaamum illum, qui vel inuitus imprecationis loco bene precádo Israeli, b benedictioni suæ nascituri regis ortum, & huius præconem stellam admiscuisset. Dum autem sese videndum obtulit Dominus, præ cæteris nationibus Persis potissimum manifestus apparuit, quod quibuscumque eam expetentibus, siue Magis siue incantatoribus, per ipsam gratia & redemptio donaretur. His ergo atque aliis horum similibus pertractatis, vltimo tandem capite repetitionem prædictorum omnium instituit, simulque quinquagesimum tertium caput, & octauum librum absoluit.

a Eadem Basilii est sententia Hom. de natiu. Domini.

b Num. 24

Est autem in loquendo purus atque distinctus, cuius modi enthymematis atque epicherematis efformatis, qualia ex parte iam in his illius operis excerptis indicauimus.

CCXXIV.

MEMNONIS HISTORIARVM LIBRI.

[*De Heracleæ Ponticæ tyrannis.*]

[*Latinitate donati Laur. Rhodomanno interprete.*]

Caput I. Summa historiæ sequentis de Heraclea Pontica.

MEMNONIS historia, a libro V. vsque ad XVI. quæ circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim operis institutum est) exponit: tum vrbis tyrannos, & res horum gestas moresque, tum aliorum etiam vitam & exitum, & quæcunque eo pertinent, recenset.

Caput II. Clearchi tyranni eruditio, & crudelitas.

CLEARCHVS (ait) primus tyrannidem in hanc sibi vrbem vendicauit, disciplinæ philosophicæ haud equidem rudis (e Platonis enim discipulis vnus fuit, & quadriennium Isocrati oratori operam dedit) at enimuero crudelem, si quisquam alius, ciuibus se exhibuit & cruentum: & ad summum vsque insolentiæ processit, vt & Iouis se filium nominaret. Nec colore genuino, quo natura faciem eius tinxerat, contentus, subinde aliis atque aliis eam fucis illinebat, vt nitida & rubicunda intuentibus videretur. Quin & vestes ad terrores & delicias permutabat.

Et insolentia.

δεῖ δὲ καὶ γυναικὸς ἡττᾶσθαι διὰ τὸ παθεῖν τὸ σῶμα ἄτερ αὐτὸ ἥμαρτεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς φόνον ὠθεῖσθαι διὰ τὴν καταψηφισαμένην τὸν θάνατον γένεσιν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. οὐδὲν γὰρ σχεδὸν τῶν σωματικῶν, τῆς ψυχῆς μὴ ὑπακουούσης, καὶ συλλαμβανούσης, γενήσεται. καὶ ἀνάγκη τοὺς ἐκ Βαρδησάνους, ἢ καὶ τὴν ψυχὴν ὑποτάξαι γενέσει ἢ τοῦτο μὴ τολμῶντας, καὶ τὸ σῶμα ταύτης ἀποφαίνειν ἐλεύθερον. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τὸ ν΄ καὶ β΄. ἀπαρτίζεται κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς τὴν ἐσχάτην ἀσέβειαν διελέγχει τῶν γενέσει τολμώντων ὑποβάλλειν, καὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν φανέντα πρόφασιν πεποιημένων ἀστέρα, καὶ ταύτην εὖ τε καὶ σοφῶς τὴν ἀπόνοιαν καταβάλλει, πολλοῖς αὐτοὺς κατατρώσας τοῖς ἐπιχειρήμασι, τά τε ἄλλα, καὶ δι' ὧν δείκνυσι τὸν φανέντα ἀστέρα, μὴ ἕνα τῶν πολλῶν καὶ κατ' οὐρανὸν εἶναι· ἀλλὰ δύναμίν τινα θειοτέραν, εἰς ἄστρον μὲν σχηματιζομένην, τὴν δὲ τοῦ κοινοῦ δεσπότου κηρύττουσαν γένεσιν. λέγει δὲ τοὺς μάγους παραλαβεῖν μὲν παρὰ Χαλδαίων, ὡς ἀστὴρ ἔσται τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ κοινοῦ σωτῆρος μηνυτής· ἐκείνοις δὲ ὡς ὁμοτέχνοις ἀναθεῖναι τὴν πρόρρησιν τὸν Βαλαὰμ ἐκεῖνον· ὃς καὶ ἄκων ἀντὶ κατάρας εὐλογήσας τὸν Ἰσραὴλ, τῇ εὐλογίᾳ συμπεριλαβεῖν καὶ τὴν τοῦ τεχθησομένου γένεσιν βασιλέως, καὶ τὸν ταύτης κήρυκα ἀστέρα. ἐμφανίζεσθαι δὲ τεχθεὶς, Πέρσαις πρὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὁ δεσπότης ἑαυτὸν δείκνυσιν· ὅτι καὶ μάγων καὶ γοήτων τοῖς ἐθέλουσιν ἡ δι' αὐτοῦ παρέχεται χάρις καὶ σωτηρία. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτερα διαπερανάμενος, τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ἀνακεφαλαίωσιν τῶν εἰρημένων ποιεῖται, καὶ ἅμα τὸ τρίτον καὶ ν΄, καὶ τὸν ὄγδοον τούτοις ἀπαρτίζει λόγον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν καθαρός τε καὶ εὐκρινὴς ὁ ἀνήρ· τοῖς δὲ ἐνθυμήμασι καὶ τῇ τῶν ἐπιχειρημάτων διαπλάσει, οἷον αὐτὸ κατὰ μέρος ἐν τῇ τῶν λόγων αὐτοῦ ὑποδείξαμεν ἐκλογῇ.

ΜΕΜΝΟΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

σκδ΄. Memnonis historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Μέμνονος ἱστορικὸν ἀπὸ τοῦ ε΄ λόγου ἕως ἑκτοῦ καὶ δεκάτου. ἡ δὲ πραγματεία, ὅσα περὶ τὴν ποντικὴν ἡράκλειαν συνηνέχθη, σκοπὸν ποιεῖται ἐκθέσθαι [illegible]), τούς τε ἐν αὐτῇ τυραννήσαντας ἀναλεγομένη, καὶ πράξεις αὐτῶν, καὶ ἤθη καὶ τοὺς ἄλλων βίους, καὶ τὰ τέλη οἷς ἐχρήσαντο, καὶ ὅσα τῶν εἰρημένων ἔχεται). Κλέαρχον μὲν οὖν ἐπιθέσθαι πρῶτον τυραννίδι κατὰ τῆς πόλεως ἀναγράφει. φησὶ δὲ παιδείας μὲν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν οὐκ ἀγύμναστον, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνος τῶν ἀκροατῶν ἕνα γενέσθαι, καὶ Ἰσοκράτους δὲ τοῦ ῥήτορος τετραετίαν ἀκροάσασθαι· ἀπηνῆ δὲ τοῖς ὑπηκόοις καὶ μιαιφόνον, εἴπερ τινὰ ἄλλον, ἐπιδείξασθαι, καὶ εἰς ἄκρον ἀλαζονείας ἐλάσαι, ὡς καὶ Διὸς υἱὸν ἑαυτὸν αἰτεῖν· καὶ τὸ πρόσωπον μὴ ἀνέχεσθαι τοῖς ἐκ φύσεως χρωματίζεσθαι βαφαῖς, ἀλλ' ἄλλαις ἄλλως ἰδίως ποικιλλόμενον ἐπὶ τὸ στιλπνὸν * καὶ ἐρυθρὸν τοῖς ὁρῶσιν ἐπιφαίνεσθαι. ἐξαλλάττειν δὲ καὶ τοὺς χιτῶνας ἐπὶ τό τε φοβερόν τε καὶ ἁβρότερον.

Clearchus.

* al. ἐρυθρότης

Memnon.

οὐ ταῦτα δὲ μόνον γέγονε κακὸς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἀχάριστος, καὶ πάντα βίαιός τε καὶ τὰ ἄτοπα τολμηρός· φῦναι δὲ καὶ δραστήριον τῆς παλαμναίου οἷς ἂν * ἐπιβάλλοιτο, οὐ κατὰ τῶν ὁμοφύλων μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴ τι ἐν ἀλλοφύλοις ἐφεύροι πολέμιον. βιβλιοθήκην μέντοι κατασκευάσαι πρὸ τῶν ἄλλων, ὧν ἡ τυραννὶς ἀπέδειξεν ὀνομαζομένους. τούτῳ δὲ ἐπιβουλὰς μὲν πολλὰς πολλάκις διὰ τὸ μιαιφόνον καὶ μισάνθρωπον καὶ ὑβριστικὸν κατ' αὐτοῦ συστάσας διαφυγεῖν· ὀψὲ δὲ καὶ μόλις ὑπὸ * Χίωνος τοῦ Μάτριος, ἀνδρὸς μεγαλόφρονος, καὶ κοινωνίαν πρὸς αὐτὸν τὴν δι' αἵματος ἔχοντος, καὶ Λέοντος καὶ Εὐξένωνος καὶ ἑτέρων οὐκ ὀλίγων, συσκευασθεῖσαν πληγὴν καιρίαν ἐνεγκεῖν, καὶ τελευτῆσαι πικρῶς ἀπὸ τοῦ τραύματος. ἔθυε μὲν γὰρ δημοτελῆ θυσίαν ὁ τύραννος· οἱ δὲ περὶ τὸν Χίωνα ἐπιτήδειον εἶναι τὸν καιρὸν τῇ πράξει νομίσαντες, τῇ τοῦ Χίωνος χειρὶ τὸ ξίφος διὰ τῶν τοῦ κοινοῦ πολεμίου λαγόνων ἐλαύνουσιν. ὁ δὲ πολλῶν αὐτὸν καὶ πικρῶν ἀλγηδόνων καταπιπτόντων, καὶ τοιούτων φασμάτων ἐκδειματούντων (εἴδωλα δὲ τὰ φάσματα ἦν, ὧν σκιὰς μιαιφόνως ἀνῃρήκει) ἔτει δευτέρῳ τὸν βίον κατέστρεψε· ζήσας μὲν ἔτη η΄ καὶ ν΄, ἔτεσι δὲ τυραννήσας δυοκαίδεκα. εἶχε δὲ τὴν Περσῶν ἀρχὴν Ἀρταξέρξης τότε, εἶτα καὶ Ὦχος ὁ ταύτην ἐκ πατρὸς ἐκδεξάμενος· πρὸς οὓς καὶ πολλάκις ἔτι ζῶν ὁ Κλέαρχος διεπρεσβεύσατο. οἱ μέντοι γε ἀνῃρηκότες τὸν τύραννον, μικροῦ πάντες οἱ μὲν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων, κατ' αὐτὸν τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρὸν, ἀνδρείως ἀνθιστάμενοι, κατεκόπησαν· οἱ δὲ καὶ ὕστερον συλληφθέντες, καὶ πικραῖς τιμωρίαις ἐγκαρτερήσαντες ἀνῃρέθησαν.

Satyrus.

Σάτυρος δὲ ὁ τοῦ τυράννου ἀδελφὸς, οἷα δὴ ἐπίτροπος καταλειφθεὶς τῶν παίδων, Τιμοθέου καὶ Διονυσίου, τὴν ἀρχὴν ὑπεδέξατο· ὃς ὠμότητι μὲν οὐ Κλέαρχον, ἀλλὰ καὶ πάντας τυράννους ὑπερέβαλεν. οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἐπιβεβουλευκότας τῷ ἀδελφῷ ἐτιμωρήσατο, ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων, ἃ μηδὲν συνῄδει τοῖς γεγενημένοις, οὐδὲν αἰσχρότερον ἐδηλήσατο· καὶ πολλοὺς ἀναιτίους, κακούργων δίκας ἀπῄτησε. τοῦτον δὲ καὶ μαθημάτων τῶν τε κατὰ φιλοσοφίαν καὶ τῶν παντὸς ἐλευθερίου [ἄλλων] ἄλλως παντελῶς ὑπάρξαι ἀπαράδεκτον· καὶ νῦν δὲ πρὸς τὰς μιαιφονίας μόνον ἐξύρροπον ἔχοντα, φιλάνθρωπον μηδὲν μηδὲ ἥμερον μήτε μαθεῖν ἐθελῆσαι, μήτε φῦναι ἐπιτήδειον. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν ἦν ... κάκιστος, εἰ καὶ χρόνος αὐτῷ κόρον λαβεῖν τῶν ἐμφυλίων αἱμάτων καὶ τῆς μιαιφονίας ὑπεξέλυεν. ἐπεὶ δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὸ πρῶτον ἠνείκατο. τὴν γὰρ ἀρχὴν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισὶν ἀνεπηρέαστον συντηρῶν, ἐπὶ τοσοῦτον τῆς * αὐτῶν κηδεμονίας [τὸν] λόγον ἐτίθετο, ὡς καὶ γυναικὶ συνὼν, καὶ ταύτην λίαν στεργομένην, μὴ * ἀνασχέσθαι παιδοποιῆσαι· ἀλλὰ μηχανῇ πάσῃ γονῆς στέρησιν ἑαυτῷ διαπράξασθαι, ὡς ἂν μηδόλως ὑπολίποι τινὰ ἐφεδρεύοντα τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισίν. οὗτος ἔτι ζῶν καὶ γήρᾳ βαρυνόμενος, Τιμοθέῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων τοῦ ἀδελφοῦ ἐγχειρίζει τὴν ἀρχὴν, καὶ μετ' οὐ χρόνον πολὺν, ἀνιάτῳ πάθει καὶ χαλεπωτάτῳ συσχεθείς. καρκίνωμα γὰρ μεταξὺ βουβῶνός τε καὶ ὀσχέου ὑποφυὲν, τὴν νομὴν πρὸς τὰ ἔνδον ἐπιδιδοῦν πικρότερον·

* Ἐπιβάλοιτο. H. St.
* al. Χίονος.
* al. αὐτῆς.
* al. ἀνασχέσθαι.

Nec verò in his tantùm improbus erat, sed etiam in benefactores ingratus: & in omnibus violentus, ad res nefarias audax. Natura industrius ad cædes eorum quos impeteret, non tantum si quid hostile meditaretur contra populares, sed etiam in exteros. Bibliothecam tamen sibi comparauit, cuius laude antegreditur alios quos tyrannis famosos reddit. Hic insidias crebro multas, propter cædes, immanitatem & iniurias sibi structas, effugit: sed vix tandem a Chione Matris filio (qui vir erat magnanimus, & necessitudine sanguinis tyranno deuinctus) & Leone & Euxenone, cæterisque non paucis, coniuratione inita, vulnus letale accepit: cuius dolore acerbissimo est exstinctus. Commune enim populi sacrum agebat tyrannus. Opportunam igitur occasionem se adeptos rati qui cum Chione conspirauerant, manu Chionis ensem trans ilia communis patriæ hostis adigunt. Qui inter multos & sæuissimos cruciatus magis magisque ingrauescentes, & pauores a spectris incussos (erant autem simulacra eorum quos crudelem in modum necauerat) altero die post vitam cum morte commutauit: quum annos exegisset in vita LIIX. & XII. tyrannicum imperium tenuisset. Apud Persas tunc regno præerat Artaxerxes, & exinde Ochus, patris in imperio successor. Ad quos sæpenumero Clearchus, dum vita fruitur, legatos misit. Qui verò necis auctores tyranno fuerant, prope omnes partim a satellitibus, in ipso agressionis articulo (vbi tam en strenuos se viros gerebant) concisi, partim aliquanto post capti, & atrocibus supplicijs (quæ fortiter tolerarunt) adiecti, occubuere.

Clearchi amor in literas. Insidiæ in Clearchum.
Clearchi mors tragica.
Coniuratorum exitus.

SATYRVS autem, tyranni germanus, & curator puerorum Timothei & Dionysij relictus, imperium suscipit, qui non Clearchum solummodo, verùm cunctos etiam tyrannos crudelitate superauit. Non enim de insidiatoribus fratris tantum vindictam sumpsit, sed & in liberos eorum qui etiam rei perpetratæ cōscij non essent, non minus sæuijt. Atque ita a multis insontibus maleficorum pœnas exegit. Fuit hic omnis doctrinę philosophicæ & artiū ingenuarum omnino expers, ingenio tantum ad sæuitiam propenso. Nec voluntas ei erat, humanum aliquid & moderatum discendi, nec à natura indita facultas: sed per omnia erat pessimus, etiamsi tempus ipsum infringebat honorem, vt ciuilis tandem sanguinis & cædis eum satietas caperet. Amoris tamen fraterni primas tulit. Nam, vt dominatum fratris filijs integrū ab iniurijs conseruaret, adeo eius rationem habuit, vt licet coniugali vxoris, quam vnice amabat, consuetudine vteretur, liberos tamen ex ea procreare nollet, sed omni arte hanc orbitatis & non gignendæ sobolis ceu pœnam sibi irrogaret: ne quem omnino insidiatorem fratris filiis relinqueret. Superstes adhuc, sed senio grauatus, Timotheo, qui de filiis fratris ętate præcessit, rerū summam tradit: nec multo tēpore post difficillimo corripitur morbo & immedicabili. Cancer.n. inter inguē & scrotū enat* ad interiora pascēdo subinde acerbius proserpebat:

Satyri tyranni immanitas, crudelitas.
Satyri tyranni philadelphia in fratrem.
Satyri tyranni morbus atrox.

MEMNON.

ex quo carne laxata, sanies, grauissimos & intolerabiles expirans odores, profluebat, vt nec ministri nec medici virulentissimum putredinis fœtorem sustinerent ac perferrent. Continentes autem & acerrimi dolores totum eius corpus excarnificabant, atque horum vigiliis & conuulsionibus continuis, quoad his contagio adaugesceret, donec ad ipsa viscera se insinuans, vitam tyranno abrupit.

Vindictæ diuinæ in tyrannos ...

Quare hic, non minus quam Clearchus, animaduertentibus contestatum exhibuit, pœnas tandem exigi illorum quę contra diuina & humana iura in ciues admisisset. Sępe enim inter morbi torturas precatus dicitur, vt quamprimum se mors obrueret, voti tamen compos non ante factus, quam morbi vi & acerbitate consumptus, communi fatis debitum exsoluit: postquam LXV. in vita, in tyrannide VII. annos compleuerat. Ea tempestate illa regnum apud Lacedæmonios Agesilaus administrabat.

CAP. IV. Timotheus filius Clearchi, princeps III. Eius merita in rempubl. & priuatos.

TIMOTHEVS igitur, imperium adeptus, ita ad moderationem, & quam potuit maxime popularem statum, illud reduxit, vt non vltrà tyrânus, sed benefactor & seruator ob pręclarè merita nuncuparetur. Nam de suo nomina creditoribus expediuit, & inopia laborantibus sine fœnore ad negotiationes, & alios vitæ vsus, pecunias suppeditauit. nec modo insontes, sed & veris criminibus obnoxios, carceribus exsoluit. Iudex quidem accuratus & seuerus, cæteroqui tamen humanus & benignus. In rebus fidei suę credendis minime suspectus. idcirco & fratrem Dionysium cum in aliis paterno amore & studio complexus est, tum statim imperij consortem adsciuit, & successorê sibi destinauit. Sed enimuero ad res bellicas alacri, & qui virum decet, animo ferebatur. Magno enim spiritu, & generoso corporis & animi robore erat prædítus. Quin & ad controuersias bellorum dirimendas & componendas æquum bonumque se prębebat, nec difficilem. Ad perspiciendum res idoneus, & ad exsequêdû bene consideratas strenuus. Ingenio & moribus clemens, misericors & beneficus. In periculis quidem adeundis ferox: at in cætera vita perquam humanus & comis. Ideò, quamdiu sibi ea vita mansit, hostibus quam maxime formidabilem (vt omnes quibuscum inimicitias susceperat, eum expauescerent) sed ciuibus suauem & mitem sese præstitit. Hinc accidit vt ad vitæ exitum vocatus, ingens sui desiderium faceret reliquum, & parem desiderio luctum excitaret. Germanus autem eius Dionysius magnificis cadauer sûptibus rogo tradit, & e suis fratri palpebris lachrymas, ceu libans effundit, éque propriis visceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam equestres, & præter hos, gymnicos & thymelicos & scenicos: alios statim, alios postea, qui magnificentiores essent, peregit.

Eius heroica in bello virtus.

Eius mors immatura.

Habitus ei a fratre honos post mortem.

Hęc IX. & X. libro quatenus cursim ista perstringimus, historia Memnonis describit.

CAP. V. Dionysius princeps IV. Per fortunæ ... Imperij augendi occasiones non neglegit.

DIONYSIVS, gubernaculis imperij acceptis, in augendo eo non vanam collocauit operam. Alexander enim, Persis ad Granicum profligatis, securam amplificádi ditiones suas occasionem patefecerat his, qui vellent: cum, quæ hactenus impedimento fuerat, Persarum potentia labefactaretur.

Aduersâ fortunam ... superat.

Sed varias deinceps fortunę vices expertꝰ est, maximè quum Heracleę exsules militandis ad

ἐξ οὗ ἰχῶρες, ἀναστομωθείσης τῆς σαρκός, ἐξέρρεον βαρὺ καὶ δύσοιστον πνέουσαι, ὡς μηκέτι μήτε τοὺς ὑπηρετουμένους, μήτε τοὺς ἰατροὺς τὸ τῆς σηπεδόνος * στέγειν δυσῶδες [καὶ] ἀνύποιστον. καὶ συνεχεῖς δὲ ὀδύναι καὶ δριμεῖαι ὅλον τὸ σῶμα κατέτεινον. ὑφ' ὧν ἀγρυπνίαις τε καὶ σπασμοῖς ἐξεδίδοτο, ἕως προσκόψασα μόλις αὐτῶν τῶν σπλάγχνων τῆς πιέσεως ἡ νόσος, τοῦ ζῆν ἀπέρρηξεν. ἐδίδου μὲν καὶ οὗτος, ὥσπερ καὶ Κλέαρχος, τελευτῶν τοῖς ὁρῶσιν ἐπιδεῖν, δίκας ἀπαιτεῖσθαι ὧν ὠμῶς τε καὶ παρανόμως τοὺς πολίτας διέθεσαν. πολλάκις γὰρ αὐτόν φασιν ἐν τῇ νόσῳ τὸν θάνατον ἐπελθεῖν αὐτῷ κατευχόμενον, μὴ τυχεῖν: ἀλλὰ σὺν ταῖς ἡμέραις τῇ πικρᾷ καὶ βαρείᾳ καταδαπανώμενον νόσῳ, οὕτως ἀποπνεῦσαι τὸ ζῆν· ἔτη μὲν βιώσαντα πέντε καὶ ἑξήκοντα, ὧν ἡ τυραννὶς εἶχε ζ΄. Ἀγησίλαος δὲ τηνικαῦτα Λακεδαιμονίων * ἐβασίλευσεν.

* ἐβασίλευε.

* αἱ στέγειν.

Ὁ δὲ Τιμόθεος παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, οὕτω ταύτην ἐπὶ τὸ πρᾳότερον καὶ δημοκρατικώτερον μετερρύθμιζεν, ὡς μηκέτι τύραννον, ἀλλ' εὐεργέτην αὐτόν, οἷς ἔπραττε, καὶ σωτῆρα ὀνομάζεσθαι. τά τε γὰρ χρέα τοῖς δανεισταῖς παρ' ἑαυτοῦ διελύσατο, καὶ τοῖς χρῄζουσι πρός τε τὰς ἐμπορίας καὶ τὸν ἄλλον βίον τόκων ἀμέτοχα ἐδίδου. καὶ τῶν δεσμωτηρίων οὐ τοὺς ἀνευθύνους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν αἰτίαις ὄντας ἠφίει. καὶ δικαστὴς ἀκριβὴς μὲν ἦν, καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τἆλλα χρηστὸς· καὶ τὰς ὑποθέσεις οὐκ ἀπιστούμενος. * ἐφ' οἷς καὶ τὸν ἀδελφὸν Διονύσιον τά τε ἄλλα πατρικῶς περιεῖπε, καὶ κοινωνὸν μὲν εἶχεν αὐτίκα τῆς ἀρχῆς, ἐσομένως δὲ καὶ διάδοχον. οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς τῶν πράξεων ἀνδρείως ἐφέρετο. μεγαλόφρων δὲ ἦν, καὶ γενναῖος σῶμα καὶ ψυχήν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῶν μαχῶν διαλύσεις εὐγνώμων τε καὶ οὐκ ἀχαρής. πράγματα μὲν συνιδεῖν ἱκανός, ἐξικέσθαι δὲ πρὸς τὰ συνεωραμένα δραστήριος· οἰκτίρμων τε τὸ ἦθος καὶ χρηστός. καὶ τῇ μὲν εὐτολμίᾳ δεινῶς ἀπότομος, τῇ δὲ μετριότητι φιλάνθρωπός τε καὶ μειλίχιος. διὸ σφόδρα μὲν περιὼν τοῖς πολεμίοις φοβερὸς ἦν, καὶ πάντες αὐτὸν κατωρρώδουν ἐπειδὰν ἀπεχθάνοιτο, τοῖς δ' ἀρχομένοις γλυκύς τε καὶ ἥμερος· διὸ καὶ τελευτῶν, πόθον αὐτοῦ κατέλιπε πολύν, καὶ πένθος ἤγειρε τῷ πόθῳ ἀνάμιλλον. ὅ γε τοι ἀδελφὸς Διονύσιος * καίει μὲν τὸ σῶμα πολυτελῶς, ἀποδίδει ἐπ' αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ βλεφάρων δάκρυα, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν σπλάγχνων οἰμωγάς· ἐπιτελεῖ δὲ καὶ ἀγῶνας ἱππικούς, οὐχ ἱππικοὺς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ σκηνικοὺς καὶ θυμελικούς, καὶ γυμνικούς· τοὺς μὲν αὐτίκα, τοὺς δὲ λαμπροτέρους καὶ ὕστερον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ θ΄. καὶ ι΄. τοῦ Μέμνονος, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ φάναι, διαγράφει ἱστορία.

Timotheus.

* ἐφ' H. St.

* ὁ δ' ἐπὶ φ.

Τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Διονύσιος ηὔξησε ταύτην, Πέρσας ἐπὶ Γρανικῷ τῆς Ἀλεξάνδρου μάχῃ καταγωνισαμένης, καὶ παρασχούσης ἄδειαν τοῖς βουλομένοις αὔξειν τὰ ἑαυτῶν, τῆς πρώην ἐμποδὼν πᾶσιν ἱσταμένης Περσικῆς ἰσχύος ὑπεσταλμένης. ὕστερον δὲ ποικίλας ὑπέστη περιστάσεις, μάλιστα γὰρ τῶν τῆς Ἡρακλείας φυγάδων πρὸς

Dionysius.

Ἀλέξαν-

Ἀλέξανδρον, περιφανῶς ἤδη τῆς Ἀσίας κρατοῦντα, διαπρεσβευομένων, καὶ κάθοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως πάτριον * δημοκρατίαν ἐξαιτουμένων. δι' ἃ παρ' ὀλίγον μὲν κατέστη τοῦ ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐξέπεσεν ἄν, εἰ μὴ συνέσει πολλῇ καὶ ἀγχινοίᾳ καὶ τῇ τῶν ὑπηκόων εὐνοίᾳ, καὶ θεραπείᾳ Κλεοπάτρας, τοὺς ἀπειληθέντας αὐτῷ πολέμους διέκρουσε, τὰ μὲν ὑπείκων, καὶ τὴν ὀργὴν ἐκλύων, καὶ μεθοδεύων ταῖς ἀναβολαῖς· τὰ δὲ, ἀντιπαρασκευαζόμενος. [illegible] Βαβυλῶνα γεγονὼς Ἀλέξανδρος τὸν βίον διέδραμεν: εὐθυμίας μὲν ὁ Διονύσιος ἄγαλμα, τὴν ἀγγελίαν ἀκούσας, [illegible] ὑπὸ τῆς πολλῆς χαρᾶς, ἴσα τοῖς σφοδρῶς [illegible] δράσειν. μικροῦ γὰρ [illegible] εἰς τὸ [illegible] ὑπήχθη, καὶ αἰσχρῶς ὤφθη [illegible]. Περδίκκα δὲ τῶν ὅλων ἐπιστατοῦντος, οἱ μὲν τῆς Ἡρακλείας φυγάδες, πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ τοῦτον παρεκάλουν: Διονύσιος δὲ ὁμοίως μεθόδοις χρώμενος, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, πολλοὺς κινδύνους κατ' αὐτοῦ συστάντας πάντας διέδρασεν. ἀλλ' ὁ μὲν Περδίκκας ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, [illegible] τῆς τῶν φυγάδων ἐλπίδος [illegible] Διονυσίῳ δὲ πάντα [illegible] τὰ πράγματα πρὸς τὸ εὐδαιμονέστερον μετεβάλλοντο. ἡ [illegible] τῆς εὐδαιμονίας. ὁ δ' [illegible] αὐτῷ [illegible]. ἠγάγετο μὲν γὰρ Ἄμαστριν, αὕτη δ' ἦν Ὀξυάθρου θυγάτηρ. ἀδελφὸς δὲ ἦν οὗτος Δαρείου, ὃν καθελὼν Ἀλέξανδρος, Στάτειραν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, γυναῖκα ἠγάγετο. ὡς εἶναι τὰς γυναῖκας ἀλλήλαις ἀνεψιάς, ἔχειν δέ τι πρὸς * ἑαυτὰς καὶ φίλτρον ἐξαίρετον, ὅ τε συντεθράφθαι ὑπῆρξε * ταύταις [illegible]. ἀλλὰ ταύτην τὴν Ἄμαστριν Ἀλέξανδρος, ὅτε Στάτειραν ἔλαβε, Κρατερῷ (τῶν φιλουμένων ἦν [οὗ] μάλιστα) * ἁρμόζει. Ἀλεξάνδρου δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀποστάντος, [καὶ] Κρατεροῦ πρὸς Φίλαν τὴν Ἀντιπάτρου ἀποκλίναντος, γνώμῃ τοῦ λιπόντος, Διονυσίῳ ἡ Ἄμαστρις συνοικίζεται. ἐξ οὗ ἤδη μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτῷ διήρθη, πλούτου τε περιβολῇ διὰ τῆς ἐπιγαμίας προσγενομένου καὶ ἰδίᾳ φιλοτιμίᾳ. καὶ γὰρ καὶ τὴν τοῦ Διονυσίου πᾶσαν [illegible] τῆς Σικελίας τυραννήσαντος, αὐτὸς [illegible], τῆς ἀρχῆς ἐκείνου διαφθαρείσης. οὐ ταῦτα δὲ μόνον αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ἐπηύξησεν, ἀλλὰ καὶ * [illegible] καὶ εὔνοια τῶν ὑπηκόων. καὶ τῶν [illegible] οὐκ ἐκράτει, πρότερον, ἠκυρίευσε. καὶ Ἀντιγόνῳ δὲ τὴν Ἀσίαν κατέχοντι [πο]λεμοῦντι συμμαχήσας, ὅτε τὴν Κύπρον ἐπολιόρκει, τὸν ἀδελφιδοῦν Πτολεμαῖον (στρατηγὸς δὲ οὗτος ἦν τῶν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον) φιλοτιμίας ἀμοιβὴν ἔσχε παρ' Ἀντιγόνου, γαμβρὸν λαβεῖν ἐπὶ θυγατρί. ἡ δὲ παῖς ἐκ προτέρων ἦν αὐτῷ * γεγαμημένη γάμων. οὕτω γοῦν εἰς μέγα δόξης ἀνελθὼν, καὶ τὸ τῆς τυραννίδος ἀπαξιώσας ὄνομα, τὸ βασιλέως ἀντιλαβεῖν ὄνομα. φόβων δὲ καὶ φροντίδων ἐλευθερωθείς, καὶ ταῖς καθημεριναῖς τρυφαῖς ἐκδιαιτηθεὶς ἐξώγκωσε τὸ σῶμα, καὶ παρὰ φύσιν πολὺ πλέον ἐλιπάνθη. ὅθεν οὐ μόνον περὶ τὴν ἀρχὴν ῥᾳθύμως εἶχεν· ἀλλ' ὅτε, ἐπειδὰν ἀφυπνώσειε, βελόναις μακραῖς τὸ σῶμα διατιτρώμενος.

Alexandrum legatis, iam haud dubie Asia potitum, de reditu & patria reipublicæ administratione sollicitarent. Quibus non multum abfuit quin excidisset imperio. Et excidisset sane, nisi prudentia & sagacitate usus, & subditorum benevolentia, & suis erga Cleopatram obsequiis, bella, quæ [illegible] intentata, eff[ugisset] [illegible] quæ cedit, [illegible] & [illegible] caveret, [illegible] At postquam Alexander, cum Babylone agit, vitæ cursum absoluit, vel necatus veneno, vel morbo extinctus, quam primum id nuntium Dionysius, LAETITIAE statuam consecrauit: & ad primum tam lætæ [illegible] affectus est modo præ exuberanti gaudio [illegible] repentina homines [illegible] Nam prope erat vt vertigine correptus prolaberetur, & [illegible] mente [illegible] Interea, vbi Perdiccas summam imperij negotia procurabat, [illegible] exules ad petita ab Alexandro etiam hunc instigarunt. Dionysius igitur eadem vtens consilio, quamuis in acie nouaculæ prope consisteret, pericula tamen complura sibi intentata deuitauit. Verum Perdiccas, quod haud probe se gereret, ab iis quibus præerat, interemptus: & simul secunda illa spes exulum extinguitur. Proinde res Dionysio in fœlicitatem conuertuntur. Accessit vero [illegible] Amastrin etiam ducit filiam Oxathræ. Frater is erat Darij, quem Alexander imperio exuit, eiusque filiam Statiram vxorem sibi adiunxit. Patrueles igitur erant hæ fœminæ, atque inter se summo deuinctæ, quia communi educatione & conuictu in amicitias ipsarum radices egerat. Amastrin hanc Alexander, cum Statiram accepit vxorem, Cratero (qui inter charissimos erat) nuptum dederat. At cum, Alexandro rebus mortalium exempto, Craterus ad Philam, Antipatro natam, animum adiiceret: Amastris, [illegible] non inuito, domum a Dionysio ducitur. Ex quo ad magnum [illegible] sese extulit, tum opum e[x] [illegible] accessione, tum suis etiam [illegible] studio & magnificentia. Nam & Dionysij, qui Siciliæ tyrannum egerat, omnem [illegible] facultas [illegible] contigit, quando de imperio illius actum fuit. Nec vero his tantum [illegible] potestas, sed etiam [illegible] successu & fauore ciuium vtebatur, & imperium [illegible] in multos antea non subiectos. Antigono etiam, iam magnifice Asiam tenenti, [illegible] tulit, quando Cyprum oppugnauit, & Ptolemæum, illius fratre natum, (cui Hellesponti satrapiam commiserat) quasi præmium studij sui apud Antigonum inuenerit, vt generum illum haberet, filia quæ ex priore fuerat suscepta coniugio, in matrimonium ei elocata. Itaque ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur, & regis assumit. Iamque metu & curis liberatus, cum in quieti [illegible] vitam delitijs ageret, in crassam corporis molem excreuit, pinguedine supra naturæ modum adauctus. Vnde euenit vt non modò negligenter regnum administraret, sed etiam somno oppressus, aciculis, licet oblongis, in corpore fixis

* al. δημοκρατίαν. * al. ἑαυτάς. * al. ταύταις. * al. συνοικίζεται. * al. [illegible]. * γεγαμημένη. * διατιτρώμενος.

MEMNON. Lætitiæ simulacrum erigit. Arte declinat periculum. Matrimonio sibi jungit Amastrin. Mira voluptas. Imperii amplificatio. Assumit. Summa felicitate gaudet, ignauia.

MEMNON.

(id enim solum veterni & stuporis supererat remedium) vix tamen a soporis grauedine exsuscitaretur. Tribus autem ex Amastri liberis sibi procreatis, Clearcho, Oxathre, & filia eiusdem cum matre nominis, iam morti propinquus, vxori administrationem cunctam, & liberorum, qui adhuc teneræ admodum ætatis erant, tutelam (adiunctis quibusdam aliis) relinquit: cum vixisset annos LV: in Imperio autem consenuit, cum annos XXX. In quo se mitissimum (quod dixi) gessit: ita vt cognomentum Boni ex moribus referret: magnumque ciuibus desiderium & luctum post se reliquit. Nihilo tamen minus, post eius a mortalibus discessum, res ciuitatis in secundo fortunæ cursu permanebant, Antigono filiorum Dionysij & ciuium non obiter curam gerente. Qui vbi ad alia studium auertit, Lysimachus in curationem Heracleensium & puerorum successit. Qui & Amastrin vxorem sibi adiunxit, & initio mirifice amauit: sed gliscentibus negotiis, illam Heracleæ relinquit, ipseque rebus vrgentibus occupatur. Nec longo interuallo post, cum a laborum distractione quietem ageret, Sardes illam accersitam pari amore complectitur: postquam verò ad Ptolemæi Philadelphi natam, cui nomen Arsinoe, amorem transtulisset, causam Amastri præbuit disiunctionis, vtque deserto illo Heracleam occuparet. Quo reuersa, Amastrin vrbem erexit, & colonis frequentauit.

CLEARCHVS autem, ad virilem tunc ætatem progressus, & ciuitati Heracleæ præfuit, & in bellis non paucis, quæ vel ope sua propulsaret ab aliis, vel illata sibi defenderet, specimen præclarum edidit. Inter quæ etiam, dum Lysimacho contra Getas belligeranti operam nauat, captus est cum rege: eoque ex captiuitate soluto, ipse etiam prudentia Lysimachi postea est dimissus.

Clearchus itaque & frater in regno paterno successores, lenitate & beneficentia erga subditos patre longe inferiores euaserunt. Quid quod ad nefarium & execrabile facinus sunt delapsi? Matrem enim, quæ nihil in eos grande peccauerat, cum naui se commisisset, insigni commento & flagitio, mari suffocandam curarunt.

QVAM ob caussam Lysimachus, sæpius in historia illa memoratus (in Macedonia autem tunc rerum potiebatur) etsi propter Arsinoes consuetudinem Amastrin à se abalienarat, cum tamen pristini in se amoris ceu igniculum ferret, & immane atque detestabile hoc scelus non tolerandum duceret: animi quidem apud se decreta quàm arctissimè continuit, antiquæ interim necessitudinis studium Clearcho ostentans: sed tamen arte multa, & strategematis ad fallendum compositis, (occultare enim quæ vellet, mortalium ingeniosissimus perhibetur) Heracleam, ceu publico recipiendum commodo id fiat, ingreditur; & dum intimam patris affectionem larua quadam Clearcho eique addictis præ se fert, parricidas illos è medio tollit, primò Clearchum, deinde etiam Oxathren: & sic iustas maternæ cædis pœnas exigit.

Mors & legata.

Benigne regere vna cum exitum vitæ ei.

Curatores filiorum Dionysij.

Amastris Lysimacho nupta.

CAP. VI. Clearchus pr... IV. Eius ... bella.

Fortuna mutabilis.

Degeneratio.

Parricidium & eius vltio.

CAP. VII. Lysimachus VI. domesticis externis & benignus.

Exemptio Eclemptibus.

(τοῦτο γὰρ ἄκος μόνον τοῦ κάρου καὶ τῆς ἀναισθησίας ὑπελείπετο) μόλις τῆς κατὰ τὸν ὕπνον καταφορᾶς ἐξανίστατο. τεκνωσάμενος δὲ τρεῖς παῖδας ἐκ τῆς * Ἀμάστριος, Κλέαρχον, Ὀξάθρην, καὶ θυγατέρα ὁμώνυμον τῇ μητρί, μέλλων τελευτᾶν, ταύτην [τε] τῶν ὅλων δέσποιναν καταλιμπάνει, καὶ τῶν παίδων κομιδῇ νηπίων ὄντων, συνεπιτρόπους ἑτέρους ὁμοῦ...ον, ζήσας μὲν ἔτη ε΄ καὶ ν΄. ὧν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τριάκοντα ἐγκατεβίω· πρᾳότατος ἐν αὐτῇ, ὡς εἴρηται, γεγονώς· καὶ τὸ χρηστὸς ἐπίκλησιν ἐκ τῶν ἠθῶν ἐνεγκάμενος, καὶ πολὺν πόθον τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ πένθος λιπών. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου ἐξ ἀνθρώπων ἀναχώρησιν, τὰ τῆς πόλεως πρὸς εὐδαιμονίαν ἐφέρετο, Ἀντιγόνου τῶν τε παίδων Διονυσίου καὶ τῶν πολιτῶν οὐ παρέργως προνοουμένου. ἐκείνου δὲ πρὸς ἑτέρας τὰς φροντίδας ἐκτραπομένου, Λυσίμαχος πάλιν τῶν περὶ Ἡράκλειαν καὶ τῶν παίδων ἐπεμελεῖτο, ὃς καὶ Ἄμαστριν ποιεῖται γυναῖκα. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν λίαν ἔστερξε· πραγμάτων δὲ αὐτῷ προσπεσόντων, αὐτὴν μὲν ἐν Ἡρακλείᾳ λείπει, αὐτὸς δὲ εἴχετο τῶν ἐπειγόντων. εἰς Σάρδεις δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τῶν πολλῶν πόνων ῥαΐσας, μεταπέμπεται ταύτην, καὶ ἔστεργεν ὁμοίως. ὕστερον δὲ πρὸς τὴν θυγατέρα Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (Ἀρσινόη δὲ ἦν τὸ ὄνομα) τὸν ἔρωτα μεταθείς, διαζευχθῆναι τὴν Ἄμαστριν αὐτῷ * παρέσχεν αἰτίαν· καὶ καταλιποῦσαν τοῦτον καταλαβεῖν τὴν Ἡράκλειαν. ἐγείρει δὲ αὐτὴ ἐπιμελουμένη καὶ συνοικίζει πάλιν Ἄμαστριν. Κλέαρχος δὲ ἀνδρωθεὶς ἤδη, τῆς τε πόλεως ἦρχε, καὶ πολέμοις οὐκ ὀλίγοις (τὰ μὲν συμμαχῶν * ἀλλήλοις, τὰ δὲ καὶ τοῖς * ἐπιφερομένοις αὐτῷ) ἐξητάζετο. ἐν οἷς καὶ κατά γε τῶν Λυσιμάχου στρατευόμενος, ἑάλω τε σὺν αὐτῷ, καὶ ἀνεθέντος τῆς αἰχμαλωσίας ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ὕστερον τῇ Λυσιμάχου προνοίᾳ ἀφίετο. οὗτος ὁ Κλέαρχος ἅμα τῷ ἀδελφῷ τῆς ἀρχῆς καταστάντες διάδοχοι, πρὸς μὲν ἡμερότητα καὶ χρηστότητα πολὺ τοῦ πατρὸς ἐλάττους τοῖς ὑπηκόοις ἀπέβησαν· εἰς ἄθεσμον δὲ καὶ μιαρώτατον ἔργον ἐξέπεσον. τὴν γὰρ μητέρα μηδὲν περὶ αὐτοὺς μέγα πλημμελήσασαν, μηχανῇ δεινῇ καὶ κακουργίᾳ ἐπιβᾶσαν νεὼς, θαλάσσῃ ἀποπνιγῆναι κατεργάσαντο. δι' ἣν αἰτίαν καὶ Λυσίμαχος ὁ πολλάκις ῥηθείς, Μακεδονίας δὲ ἐβασίλευσεν, εἰ καὶ τὴν Ἄμαστριν διά τε [τὴν] συνάφειαν Ἀρσινόης λιπεῖν * αὐτὸν παρεσκευάσατο· ἀλλ' οὖν τό τι προτέρου πόθου φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐμπύρευμα, καὶ τὸ μυσαρὸν καὶ ὠμὸν τῆς πράξεως οὐκ ἀνεκτὸν ποιούμενος, στεγανώτατα μὲν τὴν αὐτοῦ κατεῖχεν ἔνδον γνώμην· τὴν ἀρχαίαν δὲ φιλίαν πρὸς τοὺς περὶ Κλέαρχον τῷ σχήματι ἐπιδεικνὺς διὰ πολλῶν τῶν μηχανῶν καὶ τῶν τοῦ λανθάνειν στρατηγημάτων (κρύψαι γὰρ τὸ * βουλόμενον δεινότατος ἀνθρώπων γενέσθαι λέγεται) Ἡρακλείᾳ μὲν ὡς δῆθεν ἐπὶ τῷ δεχομένων συνοίσοντι παραγίνεται· πατρῴαν δὲ στοργὴν τὸ προσωπεῖον τοῖς περὶ Κλέαρχον προβαλλόμενος, ἀναιρεῖ μὲν τοὺς μητροκτόνους, πρῶτον μὲν * Κλέαρχον, εἶτα καὶ Ὀξάθρην, μητρικὰς ἀπαιτήσας μιαιφονίας δίκας·

* al. Ἀμάστριος.

* παρέσχεν. H.st.

* ἄλλοις H St.

* al. ἐπιφερομένοις.

* al. αὐτῷ.

* βουλόμενος H.st.

* al. Κλέαρχον.

καὶ τὰ

καὶ τὴν πόλιν ποιησάμενος ὑπὸ τὴν φρόντισιν τὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ πολλὰ δὲ λαφυραγωγήσας, ὧν οἱ τύραννοι ἠθροίκεσαν χρημάτων, ἄδειάν τε δοὺς δημοκρατεῖσθαι τοῖς πολίταις, οὗ ἐφίεντο: πρὸς τὴν ἰδίαν βασιλείαν ἐπανήλλετο. Λυσίμαχος δὲ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καταλαβὼν, δι' ἐπαίνου μὲν τὴν Ἄμαστριν εἶχεν, ἐπισημαίνων δὲ αὐτῆς* τούς τε τρόπους καὶ τὴν ἀρχὴν, πρὸς ὅσον καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ὡς ἐκρατύνατο· ἐθαύμαζε μὲν τὴν Ἡράκλειαν, μᾶλλον δὲ τῶν ἐπαίνων καὶ τὴν Τῖον, καὶ τὴν Ἄμαστριν, ἣν ἐπώνυμον ἤγειρεν ἐκείνη, ποιούμενος. καὶ ταῦτα μὲν λέγων, τὴν Ἀρσινόην ἠρέθιζε, διαπορῶν [illegible]* ἐπαγαγεῖν [illegible]. ἡ δὲ ἐδεῖτο τυχεῖν ὧν ἐπόθει. καὶ ὁ Λυσίμαχος σημαίνων τὸ δῶρον, κατ' ἀρχὰς μὲν οὐ προσίετο· ἐκλιπαρηθεὶς δὲ χρόνῳ παρέσχε. ἦν γὰρ δεινὴ περιελθεῖν ἡ Ἀρσινόη, καὶ τὸ γῆρας ἤδη Λυσίμαχον συνῆγεν εὐπερίτρεπτον. δεξαμένη δὲ οὖν ἡ Ἀρσινόη τῆς Ἡρακλείας τὴν ἀρχὴν, πέμπει τὸν Κυμαῖον Ἡρακλείδην, ἄνδρα μὲν εὔνουν αὐτῇ, ἀπότομον δὲ ἄλλως, καὶ δεινὸν ἐν βουλευμάτων ἐγχειρήσει καὶ ὀξύτητι. ὁ δὲ, τῆς Ἡρακλείας ἐπιβὰς, τά τε ἄλλα σφόδρα ἐπιστρεφῶς τῶν πραγμάτων ἐξηγεῖτο, καὶ πολλοὺς αἰτίαις ὑποβαλὼν τῶν πολιτῶν, οὐκ ἐλάττους ἐτιμωρεῖτο· ὡς πάλιν* ἀποβαλεῖν αὐτοὺς τὴν μόλις ἐπιφανεῖσαν εὐδαιμονίαν. ὁ μέν τοι Λυσίμαχος περιδρομῇ Ἀρσινόης, τὸν ἄριστον τῶν παίδων καὶ πρεσβύτερον Ἀγαθοκλέα (ἐκ προτέρων δὲ φὺς ἦν αὐτῷ γάμων) κατ' ἀρχὰς μὲν, λανθάνοντι* φαρμάκῳ· ἐκείνου δὲ κατὰ πρόνοιαν ἐξεμέσαντος, ἀναιδεστάτῃ διαχρῆται γνώμῃ· δεσμωτηρίῳ ἐμβαλὼν κελεύει κατακοπῆναι, ἐπιβουλὴν αὐτῷ* καταψευσάμενος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὁ αὐτόχειρ τοῦ μιάσματος γεγονὼς, ἀδελφὸς ἦν Ἀρσινόης, καὶ ἐπώνυμον διὰ τὴν σκαιότητα καὶ [ἀπόνοιαν] τὸ κεραυνὸς ἔφερεν. ὁ τοίνυν Λυσίμαχος διὰ τὴν παιδοκτονίαν μῖσός τε δίκαιον παρὰ τῶν ὑπηκόων ἐλάμβανε, καὶ Σέλευκος ταῦτα πυθόμενος, καὶ ὡς εὐχερὲς εἴη τοῦτον παραλῦσαι τῆς ἀρχῆς, τῶν πόλεων ἀφισταμένων αὐτοῦ: μάχην συνάπτει πρὸς αὐτόν· καὶ πίπτει ἐν τῷ πολέμῳ ὁ Λυσίμαχος παλτῷ βληθείς. ὁ δὲ βαλὼν, ἦν Ἡρακλεώτης ὄνομα Μαλάκων, ὑπὸ Σελεύκῳ ταττόμενος. πεσόντος δὲ, ἡ τούτου ἀρχὴ προσχωρήσασα τῇ τοῦ Σελεύκου μέρος κατέστη. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν καὶ τὸ ιβ' τῆς Μέμνονος ἱστορίας λήγει.

Ἐν δὲ τῷ ιγ', τοὺς Ἡρακλεώτας λέγει, πυθομένους τὴν ἀναίρεσιν* Λυσιμάχου, καὶ ὡς εἴη ὁ τοῦτον ἀποκτείνας Ἡρακλεώτης, τάς τε γνώμας ἀναρρώννυσθαι, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἐλευθερίας ἀνδραγαθίζεσθαι πόθον ἣν δι' ἔτη π' ἔσχον ὑπό τε τῶν ἐμφυλίων τυράννων, καὶ μετ' ἐκείνους, ὑπὸ Λυσιμάχου ἀφῄρηντο. προσελθόντες οὖν πρότερον Ἡρακλείδῃ, πείθοντες αὐτὸν μὲν ἐκχωρεῖν τῆς πόλεως, οὐκ ἀπαθῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ λαμπροῖς δώροις ἐφοδιαζόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνους ἀναλαβεῖν. ὡς δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀργὴν ἐκπεσόντα εἶδον, καί τινας αὐτῶν καὶ τιμωρίαις ὑπάγοντα:

* τόν τε τρόπον, al.
* [illegible], al.
* al. ἀποβαλεῖν.
* al. φαρμάκῳ.
* καταψευσάμενος, al.
* al. Σελεύκου.

Hinc, vbi redacta in clientelam suam ciuitate, opes tyrannorum dominatu coniectas in prædam suam vertisset, & (quod diu expectauerat) liberam ciuibus rempublicam restituisset, in proprium se regnum recepit.

Heracleon[illegible]

REVERSVS igitur ad sua, Amastrin laudibus extollere, eiusque mores & imperium admirari, vt hoc ad id magnitudinis, potentiæ, & maiestatis elatum corroborasset, vtreque prædicare Heracleam: sed vt in partem laudis venirent etiam Tius & Amastris, quam nomine suo celebrem illa condidisset. Hæc crebro habens in ore, Arsinoën extimulauit vt vrbiũ tantopere celebratarum dominatum affectaret, quæque affectabat non denegari peteret. At is grauitatem muneris prætendens, initio preces nõ admittebat, sed tamen, postea lassatus precibus exoratus, concessit. Ingeniosa enim ad circumueniendum fuit Arsinoe, & iam senectus ipsa in antea subierat Lysimachum. Potita igitur Heracleæ dominatu Arsinoe, Heraclidem eo Cymæum mittit, virum illius obseruantem & studiosum, sed alioqui præfractum, & in cõsiliis capiendis & exequendis perquam industriũ & acrem. Hic præfectus Heracleæ, cum alias res nimis rigide administrat, tum multos ciuium criminibus onerat, nec pauciores supplicio adficit: & sic felicitatem vix dum exortam ciues denuo amittebant.

CAP. VIII. Heracleam [illegible] V [illegible]

Muliebris potestas.

CÆTERVM Lysimachus, fraude Arsinoës, natu maximum & optimum filiorum Agathoclem, e priore sibi coniuge natum, primo quidem veneno clanculario, sed postea hoc per vomitum reiecto, sententia impudentissima damnatum, necat. In carcerem enim compactum trucidari iubet, insidias patri structas falso criminatus. Ptolemæus autem, qui sua manu scelus id perpetrarat, frater erat Arsinoes, & Ceraunus (id est fulmen) cognomen eiusmodi, ab importunitate morum & vecordia retulit. Lysimachus igitur propter filii cædem in odio erat subditorum. Et Seleucus, his cognitis, & quod facile sit regno hominem excutere, ciuitatibus ab eo deficientibus, prælium cum eo conserit in quo Lysimachus, dum fortiter dimicat, pilo traiectus occubat. Traiecit autem vir Heracleensis, nomine Malacon, Seleuco militans, subuersoque eo, regnum ad Seleuci accessit. Et hic XII. Memnonis liber historicus desinit. In XIII. deinceps hæc commemorat.

CAP. IX. De Lysimacho par[illegible] filium Agathoclem [illegible] interitu.

Vindicta diuina.

HERACLIENSES, audito Lysimachi interitu, & quod à populari suo nex ei illata esset, animos confirmant, & pro libertatis recuperandæ desiderio fortes se viros declarant, quam per annos LXXV. tyranni domestici, & post eos Lysimachus, ereptam tenuerant. Quare Heraclidem conueniunt, & vt non tantum saluus & incolumis, sed etiam splendido munerum viatico instructus excedat, pristinam modo libertatem obtineant, suadent. At cum tam procul abessent, vt persuaderent, vt etiam ira tyrannum efferri mari, & nonnullos de suis ad supplicia rapi ab eo viderent,

CAP. X. Heracleenses expulso tyranno [illegible] libertatem asserunt.

Pertinacia.

Memnon.

pacto cum præsidij præfectis inito, vt æquali in republ. iure vterentur, & quibus fraudati essent stipendia reciperent, Heraclitum in vincula coniectum ad tempus custodiunt. Metu dehinc soluti, mœnia arcis ad fundamenta vsque diruunt, & missa ad Seleucum legatione, Phocritum ciuitatis principem & curatorem faciunt.

Cap. XI. Zipœtes Bithynus Heracleotas infestat.

AT Zipœtes, Bithyniæ regulus, Heracleotis inuensus antea, Lysimachi, tunc etiam Seleuci causa (nam cum vtroq; simultates habebat) excursionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abstinuit. Exercitus tamen eius, dum huic negotio incumbit, cladium non expers est, sed non multo mitiores, quam infert, recipit.

Cap. XII. Seleuci ad Heracl. minatio. Exulum reditus & reipubl. instauratio.

SVB hæc Seleucus, Aphrodisium procuratorē in oppida Phrygiæ, quæ adiacent Ponto, mittit. Hic, rebus, quarum causa venerat, confectis, post reditum, in aliarum quidem ciuitatum laude prolixus erat: Heraclienses autem criminabatur vt Seleuco parum addictos. Seleucus ergo, hoc irritatus, legatos ad se profectos fastidit, & minis increpitans terret. Quorum tamen vnus Chamæleon nihil his perculsus, ita regem compellat: Hercules carron Seleuce: (κάῤῥων autem Doriensibus cum significat qui est fortior.) Quam vocem cùm rex non intelligeret, concepta in ira persistens, se auertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæpretium videbatur. Quæ cum Heracliensibus renuntiarentur, tum cæteris se muniunt, tum copias auxiliares colligunt, & per legatos Mithridatem, Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferenda sollicitant. At exsules ab Heraclea qui supererant, ita tandem conueniunt. Nymphidius, quidam ex eorum numero, reditum eis suadet: nec difficilem hunc esse demonstrat, si nihil eorum quæ maiores amisissent moleste viderentur & turbulentè reposcere. & quam minimo negotio persuasit. Quare cùm eo quo consuluerat modo felicem inueniret successum reditus, tum reducti, tum quæ recepit illos patria in commune & æqua versabantur lætitia & voluptate. Nam & humanissimè eos ciues tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ sustentationem conducunt, deesse patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus sese vindicarunt.

Cap. XIII. Seleucus in Macedon. expedit. a Ptol. Cerauno trucidatur.

AT SELEVCVS, successu contra Lysimachum elatus, transitum in Macedoniam instituit: (impulit enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iuerat) ibique reliquum vitæ tempus conficere destinans (nam senio confectus erat) Asiam filio Antigono commendauit. Ptolemæus autem Ceraunus, Lysimachi regno sub arbitrium Seleuci redacto, & ipse sub eo viuebat: nec tamen, ceu captiui loco, neglectim, sed vt regia soboles, in honore & accuratione habitus, immò magnificis etiam promissis ornatus à Seleuco, fore vt defuncto parente in paternum Ægypti regnum deduceretur.

συνθήκας θέμενοι πρὸς τοὺς φρουράρχους οἱ πολῖται, οἳ τήν τε ἰσοπολιτείαν αὐτοῖς ἔνεμον, καὶ τοὺς μισθοὺς λαβεῖν ὧν ἐστέρηντο ἤλπιζον, συλλαμβάνουσι τὸν Ἡρακλείδην, καὶ φυλαττόμενον εἶχον ἐπὶ χρόνον. ἐκεῖθεν λαμπρῶς ἀδείας λαβόντες, τῆς τε ἀκροπόλεως, μέχρις ἐδάφους, τὰ τείχη * κατέβαλον, καὶ πρὸς Σέλευκον διαπρεσβευσάμενοι, τῆς πόλεως ἐπιμελητὴν προστησάμενοι Φώκριτον. Ζιποίτης δὲ ὁ Βιθυνῶν ἐπάρχων, ἐχθρὸς ἔχων Ἡρακλεώταις, πρότερον μὲν διὰ Λυσίμαχον, τότε δὲ διὰ Σέλευκον (διάφορος γὰρ ἦν ἑκατέρῳ) τὴν κατ' αὐτῶν ἐπιδρομὴν, ἔργα κακώσεως ἀποδεικνὺς, ἐποιεῖτο. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ αὐτοῦ στράτευμα, κακῶν ἀπαθὲς, ἔπρασσεν ἅπερ ἔπρασσεν· ἔπασχον δὲ καὶ αὐτοὶ ὧν ἔδρων οὐ κατὰ πολὺ * αἴσχιον τι ἐχρῶντο. Ἐν τούτῳ δὲ Σέλευκος Ἀφροδίσιον πέμπει διοικητὴν εἴς τε τὰς ἐν Φρυγίᾳ πόλεις καὶ τὰς ὑπερκειμένας τοῦ πόντου. ὁ δὲ, διαπραξάμενος ἃ ἐβούλετο, καὶ ἐπανιὼν· τῶν μὲν ἄλλων πόλεων ἐν ἐπαίνοις ἦν, Ἡρακλεωτῶν δὲ κατηγόρει, μὴ εὐνοϊκῶς ἔχειν τοῖς τοῦ Σελεύκου πράγμασιν. ὑφ' οὗ Σέλευκος παροξυνθεὶς, τούς τε πρὸς αὐτὸν ἀφικομένους πρέσβεις ἀπειλητικοῖς ἐξεφαύλιζε λόγοις, καὶ κατέπληττεν· ἑνὸς τῶν Χαμαιλέοντος οὐδὲν ὑποδυσαντος τὰς ἀπειλὰς, ἀλλὰ φαμένου, Ἡρακλῆς * κάρρων Σέλευκε (κάρρων δὲ ὁ ἰσχυρότερος, παρὰ Δωριεῦσι) ὁ δ' οὐ συνεὶς Σέλευκος, τὸ μὲν ῥηθὲν οὐ συνῆκεν, ὀργῆς δ' ὡς εἶχε, καὶ ἀπεστρέφετο. τοῖς δὲ οὔτε τὸ ἀναχωρεῖν οἴκαδε, οὔτε τὸ προσμένειν, λυσιτελὲς ἐδόκει. ταῦτα δὲ Ἡρακλεῶται πυθόμενοι, τά τε ἄλλα παρεσκευάζοντο, καὶ συμμάχους ἤθροιζον, πρός τε Μιθριδάτην τὸν Πόντου βασιλέα διαπρεσβευόμενοι, καὶ πρὸς Βυζαντίους, καὶ Χαλκηδονίους. οἱ δὲ περιλειπόμενοι τῶν ἀπὸ Ἡρακλείας φυγάδων, Νύμφιδος, καὶ αὐτοῦ ἑνὸς ὑπάρχοντος τούτων, κάθοδον βουλεύσαντος αὐτοῖς, καὶ ῥᾳδίαν εἶναι ταύτην ἐπιδεικνύντος, εἰ * μηδὲν ὧν οἱ πρόγονοι * ἀπεστέρηντο, αὐτοὶ φανεῖεν ὀχλοῦντες ἀναλήψεσθαι· ἔπεισέ τε σὺν τῷ ῥᾴστῳ, καὶ τῆς καθόδου ὃν ἐβούλετο τρόπον γεγενημένης. οἵ τε κατελθόντες καὶ ἡ δεξαμένη πόλις ἐν ὁμοίαις ἡδοναῖς καὶ εὐφροσύναις ἀνεστρέφοντο, φιλοφρόνως τῶν ἐν τῇ πόλει τούτους δεξιωσαμένων, καὶ μηδὲν τῶν εἰς αὐτάρκειαν αὐτοῖς συντελούντων παραλελοιπότων. καὶ οἱ Ἡρακλεῶται τὸν εἰρημένον τρόπον τῆς παλαιᾶς εὐγενείας τε καὶ πολιτείας ἐπελαμβάνοντο. Σέλευκος δὲ τοῖς κατορθωμένοις κατὰ Λυσιμάχου ἐπαρθεὶς, εἰς τὴν Μακεδονίαν διαβαίνειν ὥρμητο, πόθον ἔχων τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς σὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐστράτευτο· κἀκεῖ τοῦ βίου τὸ λοιπὸν διανύσαι, γηραιὸς ἤδη ὢν, διανοούμενος, τὴν δὲ Ἀσίαν Ἀντιγόνῳ παραδιδοὺς τῷ παιδί. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Κεραυνὸς, τῶν Λυσιμάχου πραγμάτων ὑπὸ Σελεύκῳ γεγενημένων, καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτὸν ἐτέλει, οὐχ ὡς αἰχμάλωτος, παρορώμενος, ἀλλ' οἷα δὴ παῖς βασιλέως, τιμῆς τε καὶ προνοίας ἀξιούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑποσχέσεσι λαμπρυνόμενος, ἃς αὐτῷ Σέλευκος προὔτεινεν, εἰ τελευτήσειεν ὁ γεινάμενος, τὴν Αἴγυπτον, πατρῴαν οὖσαν ἀρχὴν, καταγαγεῖν·

ἀλλ'

* al. κατέβαλον.

* αἰσχρότερον

* Ἡράκλεις.

* μηδὲν, Η. ἐν.
* ἀπεστέρηντο.

ἀλλ' ὁ μὲν τοιαύτης κηδεμονίας ἠξίωτο. κακὸν δ' ἄρα αἱ εὐεργεσίαι οὐδὲν * ἐπὶ πλέον. ἐπιβουλὴν γὰρ συστήσας, προστάτην τὸν εὐεργέτην ἀναιρεῖ, καὶ ἵππου ἐπιβὰς πρὸς Λυσιμάχειαν ἐλαύνει· ἐν ᾗ διάδημα περιθέμενος, μετὰ λαμπρᾶς δορυφορίας κατέβαινεν εἰς τὸ στράτευμα, δεχομένων αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ βασιλέα καλούντων, οἳ πρότερον Σελεύκῳ ὑπήκουον. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου, τὰ συμβάντα μαθὼν, ἐπὶ Μακεδονίαν διαβαίνειν ἐπεχείρει πεζῷ καὶ ναυτικῷ στρατεύματι προφθάσαι σπεύδων τὸν Πτολεμαῖον. ὁ δὲ Πτολεμαῖος τὰς Λυσιμάχου ναῦς ἔχων, ἀντανήγετο καὶ παρετάττετο. ἦσαν δ' ἐν αὐταῖς ἄλλαι τε καὶ ἐκ τῆς Ἡρακλείας μεταπεμφθεῖσαι, ἑξήρεις τε καὶ πεντήρεις, καὶ ἄφρακτοι, καὶ ὀκτήρης μία ἡ λεοντοφόρος καλουμένη, μεγέθους ἕνεκα καὶ κάλλους ἥκουσα εἰς θαῦμα. ἐν ταύτῃ γὰρ ἑκατὸν μὲν ἄνδρες ἑκάστου στοίχου ἤρεττον, ὡς ὀκτακοσίους ἐξ ἑκατέρου μέρους γενέσθαι, ἐξ ἀμφοτέρων δὲ χιλίους [καὶ] ἑξακοσίους· οἱ δὲ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχησόμενοι, χίλιοι καὶ διακόσιοι, καὶ κυβερνῆται δύο. τῆς οὖν συμβολῆς γενομένης, κρατεῖ Πτολεμαῖος, τρεψάμενος τὸ Ἀντιγόνου ναυτικὸν, ἀνδρειότερον τῶν ἄλλων * ἀγωνισάντων τῶν ἐξ Ἡρακλειωτίδος. αὐτῶν δὲ τῶν Ἡρακλεωτίδων τὸ ἐξαίρετον ἔφερεν ἡ λεοντοφόρος ὀκτήρης. οὕτω κακῶς Ἀντίγονος τῷ ναυτικῷ πράξας, εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀνεχώρησε. Πτολεμαῖος δὲ ἐπὶ Μακεδονίαν διέβη, καὶ βεβαίως ἔσχε τὴν ἀρχήν. αὐτίκα γοῦν τὴν οἰκείαν μᾶλλον ἐμφαίνων σκαιότητα, Ἀρσινόην μὲν, ὡς πάτριον τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις, τὴν ἀδελφὴν γαμεῖ· τοὺς ἐκ Λυσιμάχου δὲ παῖδας αὐτῇ γεγενημένους ἀναιρεῖ· μεθ' οὓς κἀκείνην τῆς βασιλείας ἐξεκήρυξε. καὶ πολλὰ παρανόμως ἐν δυσὶ διαπραξάμενος ἔτεσι, Γαλατικοῦ μέρους τῆς πατρίδος * διὰ λιμὸν ἀναστάντος, καὶ Μακεδονίαν καταλαβόντων, καὶ εἰς μάχην αὐτῷ συναψάντων, ἀξίως τῆς ὠμότητος κατέστρεψε τὸν βίον, διασπαραχθεὶς ὑπὸ τῶν Γαλατῶν. ζωὸς γὰρ ἐλήφθη, τοῦ ἐλέφαντος ἐν ᾧ ὠχεῖτο, τρωθέντος καὶ καταβαλόντος αὐτόν. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου * ἡττηθεὶς τῇ ναυτικῇ, Πτολεμαίου ἀνῃρημένου, τὴν Μακεδόνων λαμβάνει ἀρχήν. ὁ δὲ Σελεύκου Ἀντίοχος πολλοῖς πολέμοις, εἰ καὶ μόλις καὶ οὐδὲ πᾶσαν, ὅμως ἀνασωσάμενος τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, πέμπει στρατηγὸν Πατροκλέα σὺν ἐκστρατεύματι εἰς τὴν * ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου. ὁ δὲ * Ἑρμογένης προσεταιρίζεται, τὸ γένος Ἀσπένδιον, ὃς ἐπί τε πόλεις ἄλλας καὶ ἐπὶ τὴν Ἡράκλειαν ὥρμητο εἰσβαλεῖν. τῶν δ' Ἡρακλεωτῶν πρὸς αὐτὸν διαπρεσβευσαμένων, τῆς χώρας ἀναχωρεῖ, καὶ φιλίαν συνθέμενος ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν διὰ τῆς Φρυγίας ἐτράπετο. ἐνεδρευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν διεφθάρη καὶ αὐτὸς καὶ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, ἀνδρὸς ἔργα τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς * πολεμίους ἐπιδειξάμενος. διὰ ταῦτα δὲ ἐπιστρατεύειν ἐγνωκότος Ἀντιόχου κατὰ Βιθυνῶν, ὁ τούτων βασιλεὺς Νικομήδης διαπρεσβεύεται πρὸς Ἡράκλειαν, συμμαχίας αἰτῶν τυχεῖν, καὶ τῆς χρείας τὴν ἀμοιβὴν ἐν ὁμοίοις καιροῖς καὶ χρείαις τὴν ἀμοιβὴν ὑποσχόμενος. ἐν τούτῳ δ' Ἡρακλεῶται τήν τε Κίερον καὶ τὸ Τῖον ἀνεσώσαντο, καὶ τὴν Θυνίδα γῆν,

* ὁ δεσποτοῦ, H. St.
* ἀγωνισαμένων, H. St.
* μεταναστάντος.
* ἡττηθείς.
* ἐπὶ τάδε, H. St.
* Ἑρμογένην.
* πολεμίους.

ita sane liberaliter & honorifice ille tractabatur. At hominem improbum bene merita in nihilo meliorem fecere. Nam benefactorem insidiis oppressum trucidat, & equo cursu admisso Lysimacheam se proripit: ubi imposito sibi diademate, cum satellitum manu speciosissima ad exercitum se adiit. Ibi necessitate compulsi eum recipiunt, & regem salutant, qui paulo ante Seleuco sacramenti religione adstricti erant.

MEMNON.

Cap. XIV. Antigoni expeditio in Ceraunum, Heracleotarum navis instructio.

ANTIGONVS autem Demetrij filius, hoc intellecto casu, expeditionem suscepit in Macedoniam, pedestribus & nauticis copiis Ptolemaeum antevertere properans. At Ptolemaeus expeditas habēs Lysimachi naues, instructa acie occurrit: inter quas erant cum aliae, tum ab Heraclea accersitae hexeres & penteres, & quibus Aphractis est nomē & una octeris, leonis cognomine insignis, quae magnitudine & elegantia in admirationem veniebat. in hac enim C. viri, sua quique centuriae ordine, remos ducebant, ut ex altera parte IↃCCC. ex utraque autem CIↃIↃC. numero essent: qui vero de foris pugnarent, CIↃCC. Et duo fuerant gubernatores. Postquam in aciem descensum est, superior evadit Ptolemaeus, in fugam versa Antigoni classe. Ubi fortius caeteris pugnabant naues ex Heracleotide, & palmam inter has tulit octeris illa leonifera. Sinistra itaque fortunam classis expertus Antigonus, in Boeotiam se recepit: & Ptolemaeus, transitu in Macedoniam facto, firmiter regnum tenebat.

Antigonus fuga.

Cap. XV. Pt. Cerauni flagitia & interitus.

STATIM igitur, ut improbitas eius eo magis in oculos hominum incurrat, Arsinoen sororem, quod patrium hoc sit Aegyptus praetendens, matrimonij foedere sibi adstringit, & natos ei ex Lysimacho trucidat: quin mox etiam ipsam, non citra contumeliam, regno expellit. Cumque plurima contra deum hominumque leges intra biennium perpetrasset, accidit ut pars quaedam Gallorum, fame ex patria migrare coacta, Macedoniam invaderet, a quibus, conserto praelio, Rex vivus capitur, elephante, quo vehebatur, saucio excussus, & ab hostibus discerptus, dignum crudelitate sua exitum invenit. Antigonus autem Demetrij, qui pugna, quod dictum est, navali succubuerat, tum hoste sublato, Macedoniae regnum occupat.

Antigoni in regno Macedoniae successio.

Cap. XVI. Patroclis Antiochi praefecti a Bithyn. cum exercitu caeditur.

ANTIOCHVS interim, Seleuci filius, cum vix tandem multis bellis, nec universum tamen, patris regnum recuperasset, expeditam manum in ulteriora Tauri mittit, Patrocle duce, qui Hermogenem, Aspendium genere, legatū sibi adoptat. Hic cum alias urbes, tum Heracleam quoque infestare cōstituerat: verum Heracleotarum legatione placatus, e finibus eorum excedit, & percusso amicitiae foedere, per Phrygiae agros in Bithyniam se convertit. Exceptus vero Bithyniorum insidiis, una cum exercitu internecione caeditur, cum strenui viri facinora, suo loco, in hostes edidisset.

Cap. XVII. Heracleensium cum Nicomede foedus & urbium recuperatio.

HAC de caussa Antiocho in Bythinos expeditionem instituente, Rex horum Nicomedes per legatos subsidium ab Heracleensibus petit, & impetrat, gratiam se relaturū, ubi in simili necessitate tempus flagitet, pollicitus. Hac occasione Cierū, & Tiū, & Thinidē terrā,

MEMNON.

multis expensis ad se reduxerunt. Amastrim interea (quæ & ipsa cum aliis adempta fuerat) tam bello quam pretio recuperare dum percupiunt, successu carent felici; propterea quod qui illam tenebat Eumenes, Ariobarzani, Mithridatis filio, gratis eam tradere, quàm pecunia reddere Heracleensibus mallet, væsania iræ subactus.

Cap. XVIII. Heracleensium cum Zipœte bellum, eiusque euentus.

SVB tempus illud, bellum aduersus Zipœtem Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienses excepit. Quo in bello, Heracleensium bona pars, fortiter dimicando, cæsa sunt. Et victoria quidem summa vi potitur Zipœtes: sed vbi sociorum auxilia superuenerant Heracleotis, fuga illam dehonestat. Ergo qui modo succubuerant, cadauera suorum auferunt, & cremant secure: & exinde sub arbitrium suum redigunt: de quibus bello disceptabatur, & ossa interfectorum in vrbem relata, magnificè in præclaro meritorum de patria monimento condiderunt.

Cap. XIX. Antiochi cum Antigono & Nicomede bellum & Heracleensium auxilia.

CIRCA hæc tempora, inter Antiochum Seleuci & Antigonum Demetrij, ingens mouetur bellum: & dum magnos vtrinque apparatus faciunt in copias militares, tempus satis longum consumitur. Alteri Nicomedes Bithyniæ rex operam nauabat, Antiocho complures alij. Nec dum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, cum bellum aduersus Nicomedem instituit. Hic igitur Nicomedes & aliunde auxilia colligit, & de belli societate Heracleam missis legatis, XIII. in subsidium triremes accipit, & tum demum classem suam Antiochi classi opponit. Etsi autem aduersas aliquandiu tenebant acies, neutri tamen pugnæ initium faciunt, sed absque effectu tandem diuelluntur.

Cap. XX. Gallorum in Asiam transmigratio, & fœderis formula.

POSTQVAM verò Galli ad Byzantium delati, maximam ditionis partem depopularentur, fracti bello Byzantini, sociorum, huc illuc mittentes, auxilia implorant, & quisque pro virium modo suppeditat. Heraclienses etiam aureos mille (tantum enim legati petierant) subministrant. Nec longum in medio spatium, cum Nicomedes Gallis (Al. Galatis.), qui incursatis adhuc Byzantinorum finibus, tametsi sæpenumero in Asiam traiicere conati, toties ab incepto desistere, aduersantibus Byzantinis, coacti essent, certis tamen conditionibus transitum conciliauit. Conditionum formula hæc erat: *vt barbari Nicomedi eiusque posteris perpetuo amicitiæ fœdere coniuncti manerent. Absque Nicomedis sententia & voluntate nemini, à quo per legatos sollicitarentur, in bellis opem ferrent: sed amicis huius amici, & inimicis hostes forent. A Byzantinis etiam starent, si qua necessitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heracliensibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis qui alias sub iurisdictione gentes haberent.* His pactorum legibus Nicomedes Gallorum (Al. Galatarum.) multitudinem in Asiam transmisit. Horum principes in imperio illustres XVII. fuêre, inter quos præcipui & summi, Leonorius & Lutarius.

πολλὰ τῶν χρημάτων δαπανήσαντες. τὴν δὲ Ἄμαστριν (ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἀφῃρημένη) καὶ πολέμῳ καὶ χρήμασι βουληθέντες πως ἀναλαβεῖν αὐτὴν, οὐκ ἐπέτυχον, σπεύσαντος τοῦ κατέχοντος αὐτὴν Εὐμένους, Ἀριοβαρζάνῃ τῷ Μιθριδάτου παιδὶ προῖκα μᾶλλον παραδοῦναι ταύτην, ἢ παρέχουσι χρήματα τοῖς Ἡρακλεώταις, διὰ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπαχθέντος ἀλόγιστον. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐκδέχεται τοὺς Ἡρακλεώτας ὁ πρὸς Ζιποίτην τὸν Βιθυνὸν πόλεμος, ὃς τῆς * Θυνιακῆς ἐπῆρχε Θρᾴκης. ἐν ᾧ πολέμῳ πολλοὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν γενναίως ἀγωνισάμενοι κατεκόπησαν· καὶ νικᾷ μὲν * ἀνὰ κράτος ὁ Ζιποίτης· συμμαχίδος δὲ δυνάμεως τοῖς Ἡρακλεώταις ἐπελθούσης, φυγῇ τὴν νίκην καταισχύνει. οἱ δὲ ἡττημένοι, τοὺς σφετέρους νεκροὺς ἀδεῶς ἀναλαβόντες καὶ καύσαντες, εἶτα καὶ πάντων κύριοι, περὶ ὧν ἦν ὁ πόλεμος, καταστάντες, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ᾐρημένων ἀνακομίσαντες εἰς τὴν πόλιν, ἐπιφανῶς ἐν τῷ τῶν ἀριστέων ἔθαψαν μνήματι.

* Θυνιακῆς ἐπῆρχε.

* κατά.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου καὶ Ἀντιγόνῳ τῷ Δημητρίου μεγάλαις ἑκατέρωθεν στρατευμάτων παρασκευαῖς μέγας κινεῖται ὁ πόλεμος, καὶ χρόνον συχνὸν κατέτριψε. συνεμάχει δὲ τῷ μὲν ὁ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς Νικομήδης, Ἀντιόχῳ δὲ πολλοὶ ἕτεροι. οὔπω δὲ συρραγεὶς Ἀντίοχος Ἀντιγόνῳ, τὸν πρὸς Νικομήδην ἐγχειρίζεται πόλεμον. ὁ δὲ Νικομήδης ἄλλοθέν τε δυνάμεις ἀθροίζει καὶ συμμαχεῖν πρὸς Ἡρακλεώτας διαπρεσβευσάμενος, τριήρεις τρισκαίδεκα συμμάχους λαμβάνει· καὶ λοιπὸν ἀντικαθίσταται τῷ τοῦ Ἀντιόχου στόλῳ. ἐπὶ χρόνον δέ τινα ἀντικαταστάντες ἀλλήλοις, οὐδέτεροι μάχης ἦρξαν, ἀλλ' * ἀπαράδεκτοι διελύθησαν. ἐπεὶ δὲ Γαλάται πρὸς τὸ Βυζάντιον ἧκον, καὶ τὴν πλείστην αὐτῆς ἐδῄωσαν· τῷ πολέμῳ ταπεινωθέντες οἱ ἐν Βυζαντίῳ, πέμπουσι πρὸς τοὺς συμμάχους, δεόμενοι ὠφελείας. καὶ παρεῖχον μὲν πάντες, ὡς εἶχον ἰσχύος, παρέσχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἡρακλείας. τοσοῦτον γὰρ ἡ πρεσβεία ᾔτει, χρυσοῦς * τετρακισχιλίους. μετ' οὐ πολὺ δὲ Νικομήδης τοὺς Γαλάτας, οἷς ἡ καταδρομὴ τῶν Βυζαντίων ἐγεγένητο, πολλάκις μὲν ἐπιχειρήσαντας τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι, τοσαυτάκις δὲ ἀποτυχόντας, οὐκ ἀνεχομένων τὴν πρᾶξιν Βυζαντίων, ἐπὶ συνθήκαις ὅμως παρασκευάζει περαιωθῆναι. αἱ δὲ συνθῆκαι, Νικομήδει μὲν καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἀεὶ φίλα φρονεῖν τοὺς βαρβάρους, καὶ τῆς γνώμης τῆς Νικομήδους χωρὶς, μηδενὶ συμμαχεῖν τῶν πρὸς αὐτοὺς διαπρεσβευομένων· ἀλλ' εἶναι φίλους μὲν τοῖς φίλοις, πολεμίους δὲ τοῖς οὐ φιλοῦσι. συμμαχεῖν δὲ καὶ Βυζαντίοις, εἴ που δέοιντο· καὶ Τιανοῖς δὲ καὶ Ἡρακλεώταις, καὶ Καλχηδονίοις, καὶ Κιερανοῖς, καὶ τισιν ἑτέροις ἐθνῶν ἄρχουσιν. ἐπὶ ταύταις μὲν ταῖς συνθήκαις Νικομήδης τὸ Γαλατικὸν πλῆθος εἰς Ἀσίαν διαβιβάζει. ὧν οἱ ἐπιφανεῖς μὲν ἐπὶ τὸ ἄρχειν, ἑπτακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ἦσαν· οἱ δὲ καὶ αὐτῶν τούτων προκεκριμένοι καὶ κορυφαῖοι * Λεοννώριος ἦν καὶ Λουτούριος.

* ἄπρακτοι. H.St.

* χιλίους. H.St.

* Λεωννώριος. H.St. M.

αὐτῇ

αὕτη τοίνυν τῶν Γαλατῶν ἡ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διάβασις, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ κακῷ τῶν οἰκητόρων προελθεῖν ἐνομίσθη, τὸ δὲ τέλος ἔδειξεν ἀποχρηθὲν πρὸς τὸ συμφέρον. τῶν γὰρ βασιλέων τὴν τῶν πόλεων δημοκρατίαν ἀφελεῖν σπουδαζόντων, αὐτοὶ μᾶλλον * αὐτὴν ἐβεβαίουν, ἀντικαθιστάμενοι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. Νικομήδης δὲ κατὰ Βιθυνῶν (πρότερον συμμαχησάντων αὐτῷ) καὶ τῶν ἐξ Ἡρακλείας τοὺς βαρβάρους ἐξοπλίσας, τήν τε χώραν ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας * κατέκοψε, τὴν ἄλλην λείαν τῶν Γαλατῶν ἑαυτοῖς διανειμαμένων. οὗτοι δὲ πολλὴν ἐπελθόντες χώραν, αὖθις ἀνεχώρησαν, καὶ τῆς ἀφορισθείσης αὐτοῖς ἀπετέμοντο, τὴν νῦν Γαλατίαν καλουμένην, εἰς τρεῖς μοίρας ταύτην διανειμάμενοι. καὶ τοὺς μὲν, Τρωγμοὺς ὀνομάσαντες, τοὺς δὲ, Τολοστοβογίους, τοὺς δὲ, Τεκτόσαγας· ἐδείμαντο δὲ πόλεις, Τρωγμοὶ μὲν Ἄγκυραν· Τολοστοβόγιοι δὲ, Ταβίαν· Τεκτόσαγες δὲ, Πεσινοῦντα. ὁ δὲ Νικομήδης εἰς λαμπρὰν εὐδαιμονίαν ἀρθεὶς, πόλιν ἑαυτοῦ ὁμώνυμον ἀντεγείρει ἀντικρὺ Ἀστακοῦ. τὴν Ἀστακὸν δὲ Μεγαρέων ᾤκησαν ἄποικοι, ὀλυμπιάδος ἱσταμένης ιζ΄, Ἀστακὸν ἐπίκλησιν κατὰ χρησμὸν θέμενοι, ἀπό τινος τῶν λεγομένων Σπαρτῶν καὶ γηγενῶν τῶν ἀπογόνων τῶν ἐν Θήβαις, Ἀστακοῦ τὴν κλῆσιν, ἀνδρὸς γενναίου καὶ μεγαλόφρονος. αὕτη πολλὰς ἐπιθέσεις παρά τε τῶν ὁμορούντων ὑποστᾶσα, καὶ πολέμοις πολλάκις ἐκτρυχωθεῖσα, Ἀθηναίων αὐτὴν μετὰ Μεγαρέας ἐποικησάντων ἔληξέ τε τῶν συμφορῶν, καὶ ἐπὶ μέγα δόξης καὶ ἰσχύος ἠρεῖτο, Δοιδαλσοῦ τηνικαῦτα τὴν Βιθυνῶν ἀρχὴν ἔχοντος. οὗ τελευτήσαντος, ἄρχει Βοτείρας ζήσας ϛ΄ καὶ ο΄ ἔτη. τοῦτον διαδέχεται Βᾶς ὁ υἱὸς, ὃς καὶ * Κάλαν τὸν Ἀλεξάνδρου στρατηγὸν, καίτοι γε λίαν παρεσκευασμένον πρὸς τὴν μάχην, κατηγωνίσατο, καὶ τῆς Βιθυνίας παρεσκεύασε τοὺς Μακεδόνας ἀποσχέσθαι. τούτῳ βίος μὲν ἐγεγόνει [ἐτῶν] ο΄ καὶ α΄. ὧν ἐβασίλευσε ν΄. οὗ παῖς, τῆς ἀρχῆς διάδοχος, Ζιποίτης, λαμπρὸς ἐν πολέμοις γεγονὼς, καὶ τοὺς Λυσιμάχου στρατηγοὺς, τὸν μὲν ἀνελὼν, τὸν δὲ ἐπὶ μήκιστον τῆς οἰκείας ἀπελάσας ἀρχῆς. ἀλλὰ καὶ * αὐτοῦ Λυσιμάχου· εἶτα καὶ * Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς Σελεύκου ἐπικρατέστερος γεγονὼς, τοῦ τε τῆς Ἀσίας βασιλεύοντος καὶ τοῦ Μακεδόνων, κτίζει πόλιν ὑπὸ τῷ * Λυπαίῳ ὄρει, τῇ * αὐτοῦ κλήσει ἐπώνυμον. οὗτος βιοὺς μὲν ἔτη ϛ΄ καὶ ο΄, κρατήσας δὲ τῆς ἀρχῆς η΄ καὶ μ΄, καταλείπει παῖδας δ΄. τούτων ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων Νικομήδης διαδέχεται, τοῖς ἀδελφοῖς οὐκ ἀδελφὸς, ἀλλὰ δήμιος γεγονώς. ἐκρατύνατο μέντοι καὶ οὗτος τὴν Βιθυνῶν ἀρχὴν μάλιστα γε τοὺς Γαλάτας ἐπὶ τὴν Ἀσίαν * διαπεραιωθῆναι συναράμενος· καὶ πόλιν, ὡς προείρηται, τῇ * αὐτοῦ προσηγορίᾳ ἀνέστησε τιμήσας. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον χρόνῳ πόλεμος ἐρράγη Βυζαντίοις πρὸς Καλατιανοὺς (ἄποικοι δὲ οὗτοι Ἡρακλεωτῶν ἦσαν) καὶ πρὸς Ἰστριανοὺς, * περὶ Τόμεως τοῦ ἐμπορίου, ὃ τοῖς Καλατιανοῖς ὅμορον ἦν, μονοπώλιον τοῦτο διανοουμένων κατασκευάσαι τῶν Καλατιανῶν. διεπρεσβεύοντο οὖν πρὸς Ἡρακλεώτας ἐπὶ * συμμαχίαν ἑκάτεροι. οἱ δὲ πολεμικὴν μὲν ῥοπὴν οὐδετέρῳ ἔνεμον μέρει, διαλλακτῆρας δὲ ἄνδρας ἑκατέροις ἀπέστελλον, κἂν ἄπρακτος αὐτῇ ἡ σπουδὴ τότε ἐδόκει.

* ταύτην H.St.
* κατέκοψε.
* Κάλαντα.
* αὐτὸν Λυσίμαχον H.St.
* Ἀντίοχον H.St.
* Λυπαρῷ.
* αὐτοῦ.
* διαπεραιωθῆναι.
* αὐτοῦ, H.St.
* περὶ Τόμεως.
* συμμαχίαν H.St.

Hæc igitur Gallorum in Asiam transmigratio, primo quidem, ad incolarum detrimentum progressura existimabatur: sed exitus, commodis ipsorum destinatum hoc ostendit. Dum enim Reges popularem ciuitatibus statum abrogare satagunt, Galli, hæc molientibus obsistendo, magis illam corroborarunt. Nicomedes igitur contra Bithynos pugnaturus, illorum auxilio & quos ex Heracl. ea armauerat barbarorum, & prouinciam subegit, & concidit incolas: quod alioquin erat prædæ, inter se distributi sunt Galatæ. Hi enim lõge latéque terram depopulati retro demum cesserunt: & de subacta id sibi amputarunt, quod nunc Galatię nomen habet, in tres partes distributum. Alios enim Trogmos nominârunt, alios, Tolistobogios, alios, Tectosages. Vrbes etiam condiderunt: Trogmi Ancyram, Tolistobogij Tabiam, Tectosages Pessinuntem.

Memnon. de Galatarum.

de Galatis.

Vid. lib. II. Rer. Bosc. Marci Velser p.71.

NICOMEDES autem, in conspicuo felicitatis gradu positus, de nomine suo extruxit vrbem è regione Astaci. Quam Megarensium colonia, sub initium Olympiadis XVII. frequentarat, Astacum oraculi iussu denominatam, ab Astaco quodam generoso & cordato viro, ex eorum prosapia qui Sparti & terrigenę olim Thebis vocabantur. Hæc multum a finitimis appetita & crebris attrita bellis, Atheniẽsium colonis postmodum adiectis, vexationum finem, & incrementa gloriæ & potentiæ non mediocria adepta est, Dydalso tũc inter Bithynos rerum potiente.

CAP. XXI. De Astaco & Nicomede a urbibus.

Quo defuncto, Botiras regnat, ad LXXV. annos ætate producta. Ei filius Bas succedit: qui etiam Calantum, Alexandri copiarum præfectum, licet optimè ad pugnam instructum, profligauit acie, & vt Macedones à Bithynia abstinerent effecit. Vixit hic LXXI. annos, & de iis, L. regnum tenuit, filiúmque habuit successorem Zipœten, qui clarus bellis, è Lysimachi præfectis alium occidit, alium quam longissimè a finibus suis depulit. Quin & ipsum Lysimachum repressit. Posthac Antiocho Seleuci, qui Asiam tamen & Macedones imperio coercebat, superior factus, vrbem condit ad Lyperum montem, nomine suo insignem. Hic vbi vitam in LXXVI. & administrationem regni in XLVIII. annos extenderat, IV. filios reliquit. Eúmque in regno Nicomedes natu maximus excepit, fratribus non frater, sed lictor factus. Confirmauit tamen etiam hic Bithyniæ regnum, maxime eo, quod Galatas sedes in Asiam transferentes adiuuit, vrbemque vt iam indicatum est, sui nominis eduxit.

Bithyniæ principum series.
I.
II.
III.
IV.

INTERlapso hinc tempore aliquo, Byzantinis bellum aduersus Calatianos, (Heracleotarum colonia hæc est) & Istrianos, erupit: propter Tomin, emporium Calatianis vicinum, quod Monopolium ex eo facere animo conceperant Calatiani. Propterea vtrinque ad Heracliẽses de belli societate mittitur legatio. At hi neutri parti bellicam opẽ tribuũt, sed legãt ad vtrosque, qui pacificè cõtrouersiã trãsigãt, tametsi absque effectu hoc ipsis studiũ exiuit.

CAP. XXII. Byzantinorum bellum cum Calatianis Heracleotarum colonia.

MEMNON.

Multis igitur detrimentis adfecti Calatidis incolæ, ad pacis demum conditiones descenderunt. Nec quicquam fere ab ista calamitate virium potuerunt recipere.

CAP. XXIII. Tylameium Nicomedis, & Zeilæ excitat bellum cum Bithyniis, ope Galatarum.

NEc multum temporis effluxit, cum rex Bithynorum Nicomedes (postquam e prio. e ei nitus coniugio Zeilas ad Armeniorum regem profugisset, expulsus nouercæ Etazetæ machinis, cuius liberi adhuc in tenera ætate erant) morte iam imminente, ex altera natos vxore, hæredes regni scripsit: & curatores, Ptolemæum cum Antigono & populo Byzantinorum*, nec non Heracliensium Cianorúmque, designauit. Zeilas autem cum instructa manu, cui è Galatis Tolistobogij animos augebant, in regnum paternum redit. At Bithyni, dum conseruare dominatum paruulis satagunt, matrem horum Nicomedis fratri in matrimonium elocant, & ipsi accepto à curatoribus exercitu Zeilam opperiuntur. Et crebris vtrobique præliis & viribus vli, pacem ad extremum ineunt: cum Heraclienses in pugnis illis excelluissent, & in compositione belli egissent quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam, vt inimicam, inuaserunt, ad Calletem vsque fluuium: multaque ditati præda, domum redierunt.

Galatæ Heracl. depopulantur.

CAP. XXIV. Heracl. auxiliatur inter Antiochum & Byzant.

SVb hæc, Byzantinis inferente bellum Antiocho, xl. triremibus Heracleotæ auxiliatur: & horum factum est opera vt ad minas tantum modo progressum haberet bellum.

CAP. XXV. Heracl. Mithridati auxiliatur contra Gallos, qui eum vexabant.

NEc longè post è vita mortalium eximitur Ariobarzanes, filiúmque relinquit Mithridatem: cui lites cum Galatis intercessere. Quam ob causam hi, contempta pueri ætate, regnum eius diuexant. Cúmque inopia rerum laborarent regij, Heraclienses eos sustentant, frumēto Amisum aduecto: vnde factitior esset Mithridaticis victus copia, & egestatis medela. Propter hæc iterum hostiles in Heracleotidē copias mittunt, eámque depopulantur: vsque dum ab Heracliensibus per legatos mitigantur. Princeps autem legatus erat Nymphis, historiæ scriptor: qui cū exercitum in cōmune aureis 500. ducesque seorsum cc. delinuisset, vt a finibus discederent, effecit.

Nymphis historicus.

CAP. XXVI. Ptolemæi liberalitas in Heracl.

PTOLEMAEVS autem rex Ægypti, altissimum benignæ fortunæ gradum adeptus, magnificentissimis ciuitates muneribus demereri constituerat. Itaque etiam Heracliensibus 500. artabas (*sic Persæ medimnum vocant*) tritici misit, & templum Herculis è Proconnesio saxo in arce eis exstruxit.

CAP. XXVII. Summa narrationum de Roma initiis & incrementis, regibus, consulibus, imperio Gallorum, alio in Tyrrhenos, Latinos, Pyrrhum, Antiochum.

HVc auctor progressus, ad imperium Rō. excursionem fecit: quo genere orti, quomodo hæc Italiæ loca insederint: quæque ante vrbem conditam euenerint & gesta sint. Quos etiam principes habuerint, perstringit. Qui cum aliis bella gesserint: quid condito regno acciderit: & vt tandem regia potestas in cōsulatum mutata fuerit imperium: vtque a Gallis Roma in deuicta, capta propemodū arce cum vrbe, nisi maturo superueniēs auxilio Camillus

πολλὰ ἢ οἱ τ̃ Καλατιδος ὑπὸ τῶν πολεμίων παθόντες, ὕστερον εἰς διαλύσεις ἦλθον, ἀπὸ ταύτης τ̃ συμφορᾶς οὐκ ἔτι χεδὸν ἀναλαβεῖν αὐτοὺς δυνηθέντες. οὐ πολλοῦ δὲ πάνυ ῥυέντος χρόνου, ὁ τῶν Βιθυνῶν βασιλεὺς Νικομήδης, ἐπειδὴ μὲν ἐκ προτέρου αὐτοῦ γάμου γεγονὼς παῖς Ζήλας φυγὰς ἦν πρὸς τ̃ τῶν Ἀρμενίων βασιλέα, τ̃ τ̃ μητρυιᾶς * Ἐταζέτας μηχαναῖς ἐλαθείς· οἱ δ' ἐκ ταύτης αὐτῷ γεγονότες ἔτι παῖδες ἦσαν· πρὸς τὸ τελευτᾶν γεγονώς, κληρονόμους μὲν τοὺς ἐκ τ̃ δευτέρας γυναικὸς γράφει παῖδας, ἐπιτρόπους δὲ Πτολεμαῖον καὶ Ἀντίγονον, καὶ τ̃ δῆμον τῶν Βυζαντίων, καὶ δὴ καὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν, καὶ τ̃ τῶν Κιανῶν ἐφίστησι. ὁ μέντοι Ζήλας μετὰ δυνάμεως ἣν αὐτῷ τῶν Γαλατῶν οἱ Τολιστοβόγιοι θάρσους ἐπλήρουν, ἐπὶ τὴν βασιλείαν κάτεισι. Βιθυνοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν σῶζειν τοῖς νηπίοις σπουδάζοντες, τὴν μὲν τούτων μητέρα ἀδελφῷ συνοικίζουσι τοῦ Νικομήδους· αὐτοὶ δὲ στράτευμα παρὰ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων λαβόντες, ὑπέμενον τ̃ Ζήλαν. συχναῖς δὲ μάχαις καὶ μεταβολαῖς ἑκάτεροι ἀποχρησάμενοι, τὸ τελευταῖον κατέστησαν εἰς διαλύσεις· Ἡρακλεωτῶν ἐν τ̃ μάχαις ἀριστευόντων, καὶ ταῖς συμβάσεσι τὸ συμφέρον καταπραττόντων. διὸ Γαλάται ὡς ἐχθρὰν τὴν Ἡράκλειαν κατέδραμον, ἕως Κάλλητος ποταμοῦ· καὶ πολλῆς κύριοι γεγονότες λείας, οἴκαδε ἀπεχώρησαν. Βυζαντίους δὲ Ἀντιόχου πολεμοῦντος, τριήρεσι συνεμάχησαν μ' οἱ Ἡρακλεῶται, καὶ τὸν πόλεμον * κατασκεύασαι μέχρις ἀπειλῶν προκόψαι. συνέβη δὲ μετ' οὐ πολὺ ἐξ ἀνθρώπων Ἀριοβαρζάνην γενέσθαι, παῖδα Μιθριδάτην καταλιπόντα, καὶ ἐν διαφορᾷ πρὸς τοὺς Γαλάτας γεγονότα. δι' ἣν αἰτίαν καταφρονήσαντες τῆς παιδὸς οὗτοι, τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐσίνοντο. καὶ ἀπορίας αὐτοῖς καταλαβούσης, ἀνελάμβανον οἱ ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας, σῖτον εἰς Ἀμισὸν πέμποντες, ἐξ ἧς ῥᾷον ἦν τοῖς τοῦ Μιθριδάτου σιτηγεῖν ἑαυτοῖς, καὶ * ἐξακεῖσθαι τὴν ἔνδειαν. διὰ ταῦτα πάλιν οἱ Γαλάται εἰς τὴν Ἡρακλεῶτιν ἐπεμψαν στράτευμα, καὶ ταύτην κατέτρεχον, μέχρις αὖ οἱ Ἡρακλεῶται διεπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτούς. Νύμφις δὲ ἦν ὁ ἱστορικὸς ὁ κορυφαῖος τῶν πρέσβεων· ὃς τὸν μὲν στρατὸν ἐν τῷ κοινῷ χρυσοῖς πεντακισχιλίοις, τοὺς δ' ἡγεμόνας ἰδίᾳ διακοσίοις ὑποθεραπεύσας, τ̃ χώρας ἀπαναστῆναι παρεσκεύασε. Πτολεμαῖος δ' ὁ τ̃ Αἰγύπτου βασιλεὺς εἰς ἄκρον εὐδαιμονίας ἀναβάς, λαμπροτάταις μὲν δωρεαῖς εὐεργετεῖν τὰς πόλεις προῄρητο· ἔπεμψε δὲ καὶ τοῖς Ἡρακλεώταις ἀρτάβας πυροῦ πεντακοσίας, καὶ νεὼν αὐτοῖς προκοννησίας πέτρας ἐν τῇ ἀκροπόλει Ἡρακλέος * ἀνῳκοδόμησεν.

Μέχρι τούτου φθάσας ὁ συγγραφεύς, εἰς τὴν τῶν ῥωμαίων ἐπικράτειαν τὴν ἐκβολὴν ποιεῖται· ὅθεν τὸ γένος ἔφυσαν, καὶ τίνα τρόπον τῆς Ἰταλίας ἐνταῦθα κατῴκησαν· ὅσα τε εἰς τὴν τῆς ῥώμης κτίσιν προὔλαβέ τε καὶ προέβη· καὶ τῶν ἐπαρξάντων αὐτῆς ἐπέχει, καὶ πρὸς οὓς πολέμους διηγωνίσαντο· καὶ τὴν τῆς βασιλείας κατάστασιν, καὶ τ̃ εἰς ὑπάτους τ̃ μοναρχίας μεταβολήν· ὅπως τε ὑπὸ γαλατῶν ῥωμαῖοι * ἡλώθησαν· καὶ ἥλω ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ Κάμιλλος ἐπιβοηθήσας,

* ἐταζέτας, M.M.

* παρασκευάσαι.

* al. ἐξιᾶσθαι

Nymphis historicus.

* ἀνῳκοδόμησεν.

* ἐπτώθησαν.

τὴν πόλιν ἐρρύσατο. ὅπως τε ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Ἀλεξάνδρῳ διαβαίνοντι, καὶ γράψαντι ἢ κρατεῖν, ἐὰν ἄρχειν δύνωνται, ἢ τοῖς κρείττοσιν ὑπείκειν· στέφανον χρυσοῦν ἀπὸ ἱκανῶν ταλάντων ῥωμαῖοι ἐξέπεμψαν· καὶ ὡς πρὸς Ταραντίνους καὶ * Πύῤῥον τὸν ἠπειρώτην συμμαχοῦντα τούτοις ἐπολέμησαν· καὶ τὰ μὲν παθόντες, τὰ δὲ κακώσαντες [τοὺς πολεμίους] διαγωνισάμενοι. Ταραντίνους μὲν ὑπηγάγοντο, * Πύῤῥον δὲ τῆς Ἰταλίας ἀπήλασαν. ὅσα τε πρὸς Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν ῥωμαίοις ἐπράχθη· καὶ ὅσα [τὰ] πρὸς Ἴβηρας ἄλλοις τε καὶ Σκιπίωνι κατωρθώθη· καὶ ὡς παρὰ τῶν ἰβήρων βασιλεὺς ψηφισθεὶς, οὐκ ἐδέξατο· ὅπως τε καταπολεμηθεὶς ἔφυγεν Ἀννίβας· καὶ ὡς πέραν τοῦ Ἰονίου ῥωμαῖοι διέβησαν· καὶ ὡς Περσεὺς ὁ Φιλίππου τὴν μακεδόνων ἀρχὴν ἐκδεξάμενος, καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα ῥωμαίοις γεγενημένας νεότητι κινῶν, καταπολεμηθῇ, Παύλου * τὸ κατ' αὐτὸν ἀναστήσαντος τρόπαιον· ὅπως τε πρὸς Ἀντίοχον τὸν συρίας καὶ κομμαγηνῆς καὶ τῆς ἰουδαίας βασιλέα δυσὶ μάχαις νικήσαντες, τῆς εὐρώπης ἐξέβαλον. * ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς ῥωμαϊκῆς [ἀρχῆς] μέχρι τοῦδε διεισιν ὁ συγγραφεύς. ἀναλαβὼν δὲ, γράφει ὅπως ἡρακλεῶται διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς τῶν ῥωμαίων στρατηγοὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότας, ἀσμένως [τε] ἀπεδέχθησαν, καὶ ἐπιστολῆς * φιλοφρόνου μὲν ἔτυχον, Ποπλίου Αἰμιλίου ταύτην ἀποστείλαντος: ἐν ᾗ φιλίαν [τε] πρὸς αὐτοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπισχνεῖτο, καὶ τὰ ἄλλα προνοίας τε καὶ ἐπιμελείας, ἐπειδάν του αὐτῶν δέοιντο, μηδεμιᾶς ὑστερήσεσθαι· ὕστερον δὲ καὶ πρὸς Κορνήλιον Σκιπίωνα τὸν τὴν Λιβύην ῥωμαίοις κτησάμενον διαπέμπουσι πρεσβείαν, τὴν ὡμολογημένην φιλίαν ἐπικυροῦντες. μετ' αὐτὰ δὲ πάλιν, πρὸς [τὸν] αὐτὸν διαπρεσβεύονται, διαλλάττειν [πρὸς] ῥωμαίους ἀξιοῦντες τὸν βασιλέα Ἀντίοχον καὶ ψήφισμα * προσαπέγραψαν, παραινοῦντες αὐτὸν τὴν πρὸς ῥωμαίους * διαλύσασθαι ἔχθραν. ὁ δὲ Κορνήλιος Σκιπίων, ἀντεπιστέλλων τοῖς ἡρακλεώταις, ἐπεγράφη οὕτω· Σκιπίων, στρατηγὸς ἀνθύπατος ῥωμαίων, ἡρακλεωτῶν τῇ βουλῇ, τῷ δήμῳ χαίρειν. ἐν ταύτῃ τήν τε πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν ἐπιβεβαιῶν, καὶ ὡς διαλύσαιντο ῥωμαῖοι τὴν πρὸς Ἀντίοχον μάχην. τὰ αὐτὰ [δὲ] * Σελδυκίῳ Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων ὁ ἀδελφὸς καὶ στρατηγὸς τοῦ ναυτικοῦ, τοῖς ἡρακλεώταις * διαπρεσβευσαμένοις ἀντέγραψε. μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν εἰς μάχην Ἀντίοχος ῥωμαίοις καθίστη. καὶ ἀνὰ κράτος ἡττηθεὶς, * ἐπὶ συνθήκαις διελύσατο τὴν ἔχθραν· αἳ καὶ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἁπάσης ἀπεῖργον καὶ τοὺς ἐλέφαντας, καὶ τὸν ναυτικὸν συναφῃροῦντο στόλον, τῆς κομμαγηνῆς * αὐτῷ καὶ τῆς ἰουδαίας [εἰς] ἀρχὴν ὑπολειπομένων. ἡ δὲ τῶν ἡρακλεωτῶν πόλις πρὸς τοὺς ἐκπεμπομένους παρὰ τῶν ῥωμαίων τῶν στρατηγῶν διαδόχους τὰ αὐτά τε διεπρεσβεύετο, καὶ ταῖς ὁμοίαις ἀπεδέχετο εὐνοίαις καὶ φιλοφροσύναις· καὶ τέλος, συνθῆκαι προῆλθον ῥωμαίοις τε καὶ ἡρακλεώταις, μὴ φίλους εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ συμμάχους ἀλλήλοις, καθ' ὧν τε καὶ ὑπὲρ ὧν δεηθεῖεν ἑκάτεροι

* Πύῤῥ. M.M.
* Πύῤῥ. M.M.
* αἱ. τὸ ἐπ τί.
* τὸ πρὸ H.St.
* φιλοφρόνως.
* προσαπέγραψαν M.M. προσαπέγραφαν H.St. * διαλύσασθαι.
* Λευκίῳ H.St.
* διαπρεσβευσαμένοις M.M.
* εἶτ' M.M.
* αὐτῷ H.St.

eam liberasset: vt etiam Alexandro, in Asiam traijcienti, & per literas eis denuncianti, vt aut vincerent, si gerendo imperio essent idonei, aut potentioribus cederent, auream coronam (quæ talentis non paucis constaret) contra miserint. Et vt cum Tarentinos, & Pyrrhum Epiroten, hos auxilio iuuantem: & vt, quà patiendo, quà inferendo clades, hostes tandem domuerint, & Pyrrhum Italia expulerint. Quæque cum Carthaginensibus & Annibale negotia confecerint: & quæ contra Hispanos, cum alij, tum Scipio, Marte secundo peregerint: vtque hic Hispanorum decreto rex appellatus, honorem non admiserit: vt debellatus Annibal fugerit. Hinc vt Ionium mare transmissum, & cum Perseo, Philippi in regno Macedonum hærede, dum fœdus, cum patre a Romanis percussum, iuuenili temeritate rescindit, sit debellatum, Aemilio Paulo de ipso triumphante. Vt Antiochum, Syriæ & Comagenæ & Iudeæ regem, duabus pugnis infractum, ex Europa eiecerint. Illa igitur huc vsque de imperio Rom. commemorat auctor. Exinde propositam sibi historiam ita continuat.

HERACLIENSES, Romanorum duces, in Asiam transgressos, missis legatis conueniunt, qui comiter accepti, literas humanitatis plenas ab Aemylio a Paulo retulerant: quibus & amicum ipsis fore senatum, nec vlla in re prudentiam Romanorum & curam (si quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps etiam ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello asseruit, legationem misere, testatam prius amicitiam vt confirmarent. Et post hæc eundem rursus per legatos orant, vt Antiochum in gratiam reponat apud Romanos: & perscripto ad regem plebiscito, vt bellum contra Romanos deponat, adhortantur. Cornelius etiam Scipio, Heracleotis rescribens, hac inscriptione vtitur, SCIPIO IMPERATOR, PROCOS. ROMANORVM SENATVI POPVLOQVE HERACLIENSIVM, SALVTEM. Et his litteris beneuolentiam erga ipsos ratam & firmam esse, & bellum cum Antiocho solutum esse, Romanos affirmat. Eadem quæ Lucius, etiam P. Cornelius Scipio eius frater, & classis præfectus, Heracliensibus post missam legationem respondit. Breui post Antiochus bellum aduersus Rom. redintegrat, & prælio summis viribus cõmisso victus, arma deponit, pacis conditionibus acceptis. Quæ & tota eum Asia *minore* excludunt, & elephantis nauiúmque classi eum priuant: Comagena & Syria & Iudæa tantummodo relictis. Heracliensium dehinc ciuitas apud Imperat. (quos modo dixi) missos à Rom. successores, eadem gratia & humanitate potitur: donec ad has tãdem leges inter Rom. & Heracleotas processum est: *vt non modo amicitiam inter se, verum etiam societatem, cõtra quos & quorũ gratia opus sit, colãt.*

MEMNON.

CAP. XXVIII. Heracl. legati a Rom. in Asia ... benigne accepti.
a al. Publio Æmilio.

MEMNON.

Suntque fœderis huius pacta, eiusdem tenoris & formæ, in tabulas æneas relata duas: quorum altera penes Romanos, in Capitolino Iouis templo, altera Heracleæ, etiam ipsa in Iouis sacrario, est adfixa.

CAP. XXIX. Heracl. a Prusia in angust. coact. eiusq. clades.

HÆC postquam XIII. & XIV. historiæ libro exposuit, XV. exorsus hæc refert. Prusias (inquit) Bithynorum rex, initiis industrius & gnauus, multisque rebus gestis clarus, inter alia etiam Cierum, Heracliensis ditionis vrbem, bello subiecit, pro Ciero Prusiadem nuncupans. Tium etiam, eorundem iurisdictioni obnoxiam cepit: vt sic vndique mare circumscriberet Heracleam. Inde etiam violentâ eam obsidione pressit, & plurimos obsessorum interfecit. Et iam prope erat vt vrbs caperetur, nisi Prusiæ, dum scalis sursum nititur, lapide cuiusdam de propugnaculis icto, crus fractum esset, & hic casus ab oppugnatione desistere eum coegisset. Ita enim percussus, lectica, non sine doloris acerbitate, domum a Bithynis suis refertur; nec multis post annis exactis, nomine & re claudus, finem viuendi fecit.

CAP. XXX. Heracl. obsid. a Galatis.

NONDVM in Asiam Romani traiecerant, cum Galatæ, Ponti accolæ, maris tenendi cupiditate, Heracleam prius occupare conantur, non difficile id fore existimantes: siquidem de antiqua potentia multum iam deminutum, & ad contemptum prolabi sensim cœperat. Ideo vniuersis eam copiis impugnant. Ipsa tamen sociorum interim non est immemor, sed quantum occasio præsens facultatis concedit, se contra munit. Obsidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatuum inopia in arctum coguntur Galatæ. Ita enim, non apparatu necessario instructus, bellum inferre Galates nouit. Quare cum ad comportandum necessaria castris abscessissent, ciues, eruptione facta, & castris potiuntur, & plurimos cædunt. Dispalantes etiam per agros non magno negocio comprehendunt. Atque ita nec pars tertia Galatici exercitus in Galatiam reuertitur. A quo successum ad pristinam emergendi fortunam & celebritatem spes concepit.

CAP. XXXI. Heracl. Roman. auxiliãtur. Marrucini populi.

ROMANIS etiam bello contra Marsos, Pelignos, & Marrucinos, (gentium harum sedes est supra Africam, in confiniis Gadium) duabus quadriremibus tectis Heracleotæ auxiliantur. Et bello prospere confecto, multis eximiæ virtutis ornati præmiis, vndecimo tandem anno in patriam sunt reuecti.

CAP. XXXII. Bellum Mithrid. cum Rom. & causæ.

POST hæc acerrimum Mithridatis aduersus Romanos bellum conflatur. Cappadociæ in speciem causa arripitur. Hanc enim Mithridates, cum Ariathum sororis filium, iurisiurandi pacifici dolo in potestatem redactum, sua manu obtruncasset, per vim sibi vindicarat. Ariathum hunc ex sorore Mithridatis genuerat Ariathus. Nam à puero ad cædes propensissimus erat Mithridates. cum enim XIII. annorum adolescens regnum accepisset, modico interlapso tempore, matrem, regni consortem à patre destinatam,

καὶ χαλκοῖ πίνακες δύο τὰς ὁμολογίας* ἴσως καὶ ὁμοίας ἔφερον. ὧν ὁ μὲν παρὰ Ῥωμαίοις ἐν τῷ κατὰ τὸ Καπιτώλιον ἱερῷ τοῦ Διὸς καθηλώθη, ὁ δὲ κατὰ τὴν Ἡράκλειαν καὶ* αὐτὸς ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ.

Ταῦτα διεξελθὼν ὁ συγγραφεὺς κατὰ τὸ ιγʹ καὶ ιδʹ τῆς ἱστορίας, εἰς τὴν ιεʹ εἰσβαλὼν, διηγεῖται ὅπως Προυσίας ὁ Βιθυνῶν βασιλεὺς, δραστήριος ὢν, καὶ πολλὰ πράξας, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Κίερον, πόλιν ἡρακλεωτῶν οὖσαν, ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο τῷ πολέμῳ, ἀντὶ Κίερου Προυσιάδα καλέσας. εἷλε δὲ καὶ τὴν Τῖον, καὶ αὐτὴν ὑπήκοον αὐτοῖς οὖσαν, ὥστε ἐκ θαλάττης εἰς θάλασσαν τὴν Ἡράκλειαν περιγράψαι· ἐφ' αἷς κἀκείνην κρατερῶς ἐπολιόρκει· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν πολιορκουμένων ἀπέκτεινεν. ἐγγὺς δ' ἂν καὶ ἡ πόλις τοῦ ἁλῶναι κατέστη, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναβαίνων Προυσίας, λίθῳ βαλόντος ἑνὸς τῶν ἀπὸ τῆς ἐπάλξεως, συνέτριβε τὸ σκέλος, καὶ τὴν πολιορκίαν τὸ πάθος διέλυσε. φοράδην γὰρ [καὶ] ὁ βληθεὶς, οὐκ ἀλγῶν, ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν ἀνακομισθεὶς, εἰς τὰ οἰκεῖα ἀνέστρεψε. κἀκεῖ βιοὺς ἔτη οὐ πολλὰ, καὶ χωλὸς [καὶ ὢν] καὶ καλούμενος, τὸν βίον* μετέστρεψεν. οἱ δὲ ὑπὲρ τὸν Πόντον Γαλάται, οὔπω τῶν Ῥωμαίων εἰς τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότων, πόθον ἔχοντες πεῖραν λαβεῖν τῆς θαλάσσης* προσελθεῖν ἐπιχειροῦσι τὴν Ἡράκλειαν· καὶ [οὐ] χαλεπὸν ἐνόμιζον. πολὺ γὰρ τῆς παλαιᾶς ῥώμης ὑφεῖτο, καὶ πρὸς τὸ καταφρονούμενον ὑπέρρει. στρατεύουσι δὴ κατ' αὐτῆς* ἁπάσαις ταῖς δυνάμεσιν, οὐδ' αὐτῆς συμμάχων ἀμελούσης, ἀλλ' εἰς ὅσα παρεῖχεν ὁ καιρὸς παρασκευαζομένης. ἐπολιορκεῖτο μὲν οὖν αὐτὴ, καὶ χρόνος ἐτρίβετο, ὃς τοὺς Γαλάτας εἰς ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων συνήλαυνε. θυμῷ γὰρ ἢ* ἡ παρασκευῇ τῇ δυνάμει Γαλάτης ἀνὴρ τὸν πόλεμον διαφέρειν οἶδε. πρὸς οὖν συλλογὴν τῶν ἐπιτηδείων τὸ στρατόπεδον ἀπολελοιπότων, ἐκδραμόντες οἱ τῆς πόλεως* ἀδοκήτως ἐπιπεσόντες αὐτό τε εἷλον, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον. καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας σκεδασθέντας, οὐ χαλεπῶς συνελάμβανον· ὡς μηδὲ τὴν τρίτην μοῖραν τοῦ Γαλατικοῦ στρατεύματος εἰς Γαλατίαν ἀνασωθῆναι. ἐκ δὲ τοῦ κατορθώματος πάλιν εἰς τὴν προτέραν* εὐλάβειαν καὶ εὐδαιμονίαν ἐλπίδας ἐλάμβανον ἀναβῆναι. Ῥωμαίοις δὲ πρὸς Μαρσούς τε καὶ* Πελιγνοὺς καὶ Μαρρουκίνους (ἔθνη δέ εἰσι ταῦτα ὑπὲρ Λιβύης* κατῳκημένα Γαδείρων ὅμορα) δυσὶ τετρήρεσι καταφράκτοις Ἡρακλεῶται συνεμάχησαν. καὶ συγκατορθώσαντες τὸν πόλεμον, καὶ πολλῶν ἀριστείων ἀξιωθέντες, ιαʹ ἔτει πρὸς τὴν πατρίδα ἀνεκομίσθησαν. μετὰ ταῦτα δὲ ὁ πρὸς Ῥωμαίους βαρὺς Μιθριδάτῃ τῷ Πόντου βασιλεῖ συνίσταται πόλεμος· φαινομένην λαβὼν αἰτίαν, τὴν τῆς Καππαδοκίας κατάληψιν. ταύτης γὰρ δι' ἀπάτης καὶ ὅρκων συμβατηρίων τὸν ἀδελφιδοῦν Ἀριαράθην συλλαβὼν ὁ Μιθριδάτης αὐτοχειρίᾳ ἀποσφάξας, ἐκράτησε. παῖς δὲ ὁ Ἀριαράθης ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μιθριδάτου* Ἀριαράθῳ γεγένητο. φονικώτατος δ' ἐκ παιδὸς ὁ Μιθριδάτης ἦν. τὴν γὰρ ἀρχὴν τρισκαιδεκαέτης παραλαβὼν μετ' οὐ πολὺ τὴν μητέρα κοινωνὸν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς βασιλείας καταλειφθεῖσαν.

* ἴσως καὶ.
* al. αὐτός.
Prusias Bithynorum rex.
* στρατεύειν.
* al. προσελθεῖν.
* al. τάσαις.
* al. ἢν.
* ἢ ἀδοκήτως ἐπιπεσ. H. al.
* al. ἀναλαβεῖν.
* al. κατωκημένα.
* al. Ἀριαράθῳ.

* ἐξεσάλωσε H.St. — δεσμωτηρίῳ κατασχὼν, βίᾳ καὶ χρόνῳ * ἐξηνάλωσε· καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέκτεινε. κατεστρέψατο δὲ πολέμῳ καὶ τοὺς περὶ τὸν Φᾶσιν βασιλεῖς, ἕως τῶν κλιμάτων τῶν ὑπὲρ τὸν Καύκασον, καὶ τὴν ἀρχὴν ηὔξησε· καὶ ἐπὶ μέγα ἀλαζονείας ἐξώγκωτο. διὸ μᾶλλον Ῥωμαῖοι τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ὕποπτον ποιούμενοι, τοῖς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἐψηφίσαντο τὰς πατρῴας αὐτοῖς ἀρχὰς ἀποκαταστῆσαι. ὁ δὲ μετρίως μὲν τοῖς προσταττομένοις ὑπήκουε· συμμάχους δὲ Πάρθους καὶ Μήδους, καὶ Τιγράνην Ἀρμένιον, καὶ τοὺς Σκυθικοὺς βασιλεῖς, καὶ τὸν Ἴβηρα προσεποιεῖτο. προσετίθει δὲ καὶ ἑτέρας τοῦ πολέμου αἰτίας. τῆς γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ συγκλήτου Νικομήδην τὸν ἐκ Νικομήδους καὶ Νύσης, βασιλέα Βιθυνίας καθιστώσης, * Μιθριδάτης τὸν Χρηστὸν ἐπικληθέντα Νικομήδην ἀντικαθίστη. ἐπεκράτει δ' ὅμως ἡ Ῥωμαίων κρίσις καὶ ἄκοντος Μιθριδάτου. ὕστερον δὲ Σύλλα καὶ Μαρίου περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ἀναρριπισάντων τὴν στάσιν, τέσσαρας μυριάδας πεζῶν, καὶ * μυρίας ἱππέας Ἀρχελάῳ τῷ στρατηγῷ παραδοὺς ὁ Μιθριδάτης, κατὰ Βιθυνῶν ἐκέλευσε στρατεύειν. καὶ κρατεῖ τῆς μάχης συμβαλὼν Ἀρχέλαος· φεύγει δὲ καὶ Νικομήδης μετ' ὀλίγων. ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης, παραγενομένου αὐτῷ καὶ τοῦ συμμαχικοῦ, ἄρας ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Ἀμασείᾳ πεδίου, διὰ τῆς Παφλαγονίας ᾔει, πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατὸν ἐπαγόμενος. * Μάριος δὲ τῶν ἀμφὶ Νικομήδην συστρατευομένων αὐτῷ, μόνῃ τῇ τοῦ Μιθριδάτου φήμῃ διασκεδασθέντων, μετὰ Ῥωμαίων ὀλίγων αὐτὸς παρατάσσεται, Μηνοφάνει τῷ Μιθριδάτου στρατηγῷ· καὶ τραπεὶς φεύγει, πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀποβαλών. ἐμβαλὼν δὲ σὺν ἀδείᾳ Μιθριδάτης εἰς τὴν Βιθυνίαν, τάς τε πόλεις καὶ τὴν χώραν ἀμαχὶ κατέσχε· καὶ τῶν ἄλλων δὲ πόλεων, τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, αἱ μὲν ἡλίσκοντο, αἱ δὲ προσεχώρουν τῷ βασιλεῖ· καὶ μεταβολὴ τῶν ὅλων ἀθρόα καθίστατο, Ῥοδίων μόνον τὴν πρὸς Ῥωμαίους στεργόντων φιλίαν. δι' ἣν κατ' αὐτῶν Μιθριδάτης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐκίνει τὸν πόλεμον· εἰ καὶ τὸ πλέον Ῥόδιοι εἶχον, ὡς καὶ αὐτὸν Μιθριδάτην ναυμαχοῦντα ἐγγὺς τοῦ ἁλῶναι ἐλθεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης, ὡς οἱ κατὰ τὰς πόλεις σποράδες Ῥωμαῖοι τῶν παρ' αὐτοῦ διανοουμένων ἐμποδὼν ἵστανται· γράφει πρὸς πάσας, ὑπὸ μίαν ἡμέραν τοὺς παρ' αὐταῖς Ῥωμαίους φονεύειν. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τοσοῦτον φόνον εἰργάσαντο, ὡς μυριάδας ὀκτὼ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν διὰ ξίφους ὄλεθρον ὑποστῆναι. Ἐρετρίας * δὲ καὶ Χαλκίδος καὶ ὅλης Εὐβοίας τοῖς τοῦ Μιθριδάτου προσθεμένων, καὶ ἄλλων πόλεων αὐτῷ προσχωρούντων, καὶ μὴν καὶ Λακεδαιμονίων ἡττηθέντων, Σύλλαν ἐκπέμπουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἱκανὴν αὐτῷ συνεκπέμψαντες στρατιάν. ὁ δὲ παραγενόμενος, τῶν πόλεων τὰς μὲν ἑκουσιότητι μεταβαλλομένας, τὰς δὲ καὶ βίᾳ, κατέσχεν· οὐκ ὀλίγον στράτευμα τῶν Ποντικῶν μάχῃ τρεψάμενος. εἷλε δὲ καὶ τὰς Ἀθήνας· καὶ κατέσκαπτο ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ θᾶττον ἡ σύγκλητος Ῥωμαίων τὴν τοῦ * Σύλλα γνώμην ἐπέσχε. συχνῶν δὲ παρατάξεων συνισταμένων, ἐν αἷς τὸ πλεῖον εἶχον οἱ Ποντικοί, καὶ συμμεταβαλλομένων τῶν πραγμάτων τοῖς κατορθουμένοις· ἔνδεια τοῖς βασιλικοῖς τῆς διαίτης ἐπέστη,

Marginal notes (left): * Μιθριδάτου. — * μυρίας H.St. — * Μάνιος M.M. — * al. γὰρ — * al. Σύλλα.

MEMNON.

dum carcere vinctam tenet, violentia illa, & temporis diuturnitate confecit. Fratrem etiam necauit. Bello autem subegit reges circa Phasim, vsque ad climata trans Caucasum: regnóque magnis viribus amplificato, magnum arrogantiæ tumorem ostentabat. Quamobrem, cum eo magis consilia eius suspecta haberent Romani, senatusconsultum fecerant, vt paterna regibus Scytharum regna restitueret. At is moderate quidem mandatis obsequi: sed interim Parthos & Medos, & Tigranem Armenium, regesque Scytharum, & Iberas, in societaté belli adsciscere: aliasque belli causas adiungere. cum senatus enim Romæ Nicomedem, ex Nicomede & Nysa progenitum, Bithyniæ regem instituisset: Mithridates Nicomedé, Frugi cognomento, illi opposuit. Præualuit tamen electio Romanorum, Mithridate inuito.

CAP. XXVIII. Mithridatis victoria de Nicomede, & strages ciuium Rom. in Asia.

INTERIECTO tempore, cum Syllæ & Marij in repub. Romana seditio exarsisset, Archelaum copiarum ducem Mithridates XLCIↃ peditum, & XCIↃ equitum, in Bithynos ducere iussit, collatisque signis victor euadit Archelaus. Et fugit cum paucis etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, cum sub manu essent auxiliares, castris e subiecto Amasiæ campo motis, per Paphlagoniam iter facit, CLCIↃ. exercitum adducens. Marius autem sub signis habens Nicomedis copias, (quæ ad solam Mithridatis famam dissipabantur) cum exigua Romanorum manu sese subiecit Mitrophani, Mithridatis tribuno, & repulsus fugit, omni exercitu amisso. Securè igitur Bithyniam inuadens Mithridates, & vrbes & regionem citra pugnam obtinet: cæterarúmque Asiæ ciuitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt. Et repente ingens fit rerum commutatio, Rhodiis solummodo in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoque terra marique bellum contra ipsos mouit Mithridates, licet Rhodij virtute & fortuna ita antecellerent, vt prope esset, ipsum regem nauali prælio in hostium venire manus. Intellecto post Mithridates, ciues Romanos per vrbes Asiæ dispersos consiliis suis impedimento esse, ad ciuitates scripsit, vt vno die omnes apud se Romanos occiderent. Et pleræque dicto eius audientes, cædem tantam patrarunt, vt vno eodemque die LXXXCIↃ gladio mortem oppeterent.

CAP. XXIX. Syllæ victoria de Taxile & Archelao Mithrid. ducibus.

VBI vero Eretria & Chalcis adeoque tota Eubœa, ad Mithridatem sese applicarant, aliæque ad eum ciuitates transiuerant, victis etiam Lacedæmonijs, Syllam cum iusto agmine Romani emittunt. Cuius aduentu ciuitates, partim sponte deditionem faciunt, partim vi in potestaté eius veniunt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit & fugat. Athenas etiam cepit: & solo vrbs æquata esset, nisi ocius senatus Rom. Syllæ propositum infregisset. Post crebros autem conflictus, in quibus excellebant Pontici, cum felici iam successu res cōmutarētur, alimoniæ inopia regijs incubuit,

MEMNON.

quod prodigè victu abuterentur, & acquisita rectè dispensare nescirent. Et in extremam deuentum esset calamitatem, nisi Taxiles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipsum deficiente, largam cibariorum facultatem inde subministrasset. Hic & Archelaus, commistis agminibus, plus quam L X. M. hominum sub signis ducebant, & occursari Syllæ in Phocide habebant statiua. Ille vero, L. Hortensio adsumpto, qui VI. M. ex Italia adduxerat, satis longum in medio interuallum relinquens, castra ponit. Archelai autem militibus incomposite ad frumentandum conuersis, improuiso adortus castra, quotquot robore pollentes cepit Sylla, occidit: a quibus autem nullus inuadendi metus erat, hos loco circundatos ignes accendere iubet, vt à pabulatione reuertentes opperiantur, nulla aduersi casus suspicione præbita. Hoc vt prudenter ab imperatore prouisum erat, feliciter exiuit: magnificaque victoria potiuntur Syllani.

CAP. XXXV. Heracl. Chios a Dorylao in ferrum redactos vindicant.

CHIOS tunc incusans Mithridates, quod Rhodijs auxilia misissent, Dorylai opera impugnat: qui (multo licet labore) & vrbem cepit, & agros Ponticis diuisit, & ciues nauigijs impositos huc illuc in Ponto distulit. At Heraclienses, quod amicitia ipsis cum Chijs intercessit, Ponticas in transitu naues, quæ captiuos vehebant, adorti, ne resistentes quidem (non enim sat virium erat) in vrbem deduxere. Et tunc quidem large rebus necessarijs suppeditatis retinent Chiotas: postmodum vero, eximijs affectos muneribus, in patriam restituunt.

CAP. XXXVI. Valer. Flaccus successor Syllæ traditur a Fimbria huic qui successit.

SVB ea Romæ senatus Valerio Flacco & Fimbriæ bellum Mithridaticum committit: cum mandatis, vt Syllam, si partes senatus tueatur, adsciscant: sin minus, cum ipso prius manus conserant. Ille igitur cum varijs initio colluctabatur fortis aduersæ casibus. Nam & famem & Martis iniquitatem sustinuit: in plerisque tamen prospero fortunæ successu vsus. Perque Byzantinorum fines in Bithyniam progressus, & inde Nicæam versus, statiua habuit. At Flaccum, dum indigne fert ab exercitu Fimbriæ plus faueri, imperiumque eius, vtpote mitius & humanius, præferri, ideoque & ipsum & militum nobiliores criminatur, duo præ alijs ira inflammati trucidant. Quo nomine Senatus Fimbriæ irasci quidem, sed tamen dissimulata indignatione consulatum ei decernendum curare. Hic ergo, omnes sub imperio copias habens, ciuitates, alias voluntate ipsarum, alias vi sua adiunxit. Mithridatis autem filius, cum Taxile & Diophanto & Menandro, ductorum præstantissimis coniunctus, & magno agmine instructus, Fimbriæ occursat: & primo barbarorum vires præcellunt. Quare detrimenta in conflictu accepta, strategemate resarcire cogitans

Fimbria stratagema.

Fimbria (hostis enim numero militũ superior erat) cum ad flumen quoddam peruentũ esset,

ἀσώτως τὰ πρὸς ταύτην διακειμένοις, καὶ τὰ μηδὲν τὰ* κτηθέντα μὴ ἐπισταμένοις. καὶ εἰς συμφορὰν ἂν ἐξέπεσον τῆς ἐσχάτην, εἰ μὴ Ταξίλλης ἀμφίπολιν ἑλὼν, καὶ διὰ ταῦτα τῆς μακεδονίας πρὸς αὐτὸν μεταβαλλομένης, ἐκεῖθεν τὴν ἀφθονίαν ἐχορήγησε τῶν ἐπιτηδείων. οὗτος δὲ καὶ Ἀρχέλαος συμμίξαντες* τὸ στράτευμα, ὑπὲρ τὰς ἑξ μυριάδας τὸ* πλεῖον ἦγον. καὶ στρατοπεδεύονται κατὰ τὴν φωκίδα χώραν, ὑπαντιάσοντες τῷ Σύλλᾳ. ὁ δὲ καὶ Λεύκιον Ὁρτήσιον ὑπὲρ τὰς ἑξ* μυριάδας ἄγοντα ἐξ ἰταλίας συμπαραλαβὼν, ἀπὸ συχνοῦ διαστήματος αὐτοῖς ἀντεστρατοπεδεύετο. ἐπὶ σιτολογίαν δὲ παρὰ τὸ πρέπον τῶν περὶ τὸν Ἀρχέλαον ἐκτραπέντων, ἀπροόπτως Σύλλας ἐπιτίθεται [τῷ] τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ· καὶ τοὺς μὲν δυνατοὺς τῶν ἁλόντων αὐτίκα κτείνει· ἐξ ὧν δὲ φόβον ἐπιθέσεως οὐκ εἶχε, τούτους περιστήσας τῷ χωρίῳ, καὶ πυρὰ καλεύει καίειν, ὡς τοὺς ἀπὸ τῆς σιτολογίας ἀφικνουμένους δέχοιντο, μηδεμίαν ὑπόνοιαν παρεχόμενοι τοῦ πάθους· καὶ συνέβη ὡς ἐστρατηγήθη, καὶ λαμπρὰν τὴν νίκην ἔχον οἱ περὶ τὸν Σύλλαν. Χίους δὲ ὡς ῥοδίοις συμμαχήσαντας αἰτιασάμενος ὁ Μιθριδάτης, κατ' αὐτῶν Δορύλαον ἐκπέμπει· ὃς, εἰ καὶ πολλῷ πόνῳ, τὴν πόλιν κατέσχε· καὶ τὴν μὲν χώραν κατένειμε τοῖς ποντικοῖς, τοὺς δὲ πολίτας πλοίοις ἐμβαλὼν, διέφερεν ἐπὶ τὸν πόντον. ἡρακλεῶται δὲ, ἐπεὶ φιλία αὐτοῖς πρὸς χίους ἦν, ἐν τῷ παράπλῳ τὰς ποντικὰς νῆας, αἳ τοὺς αἰχμαλώτους ἦγον, ἐφορμήσαντες αὐταῖς οὐδ' ἀνθισταμένας (οὐδὲ γὰρ ἐξήρκουν) κατῆγον ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ παραυτίκα τὰ πρὸς τὴν χρείαν χορηγοῦντες ἀφθόνως τοῖς χίοις, τούτους ἀνελάμβανον· καὶ ὕστερον μεγαλοπρεπῶς δωρησάμενοι, ἐν τῇ πατρίδι ἀποκατέστησαν. ἡ δὲ σύγκλητος Φλάκκον Οὐαλέριον καὶ Φιμβρίαν πέμπει πολεμεῖν Μιθριδάτῃ, ἐπιτρέψασα καὶ* Σύλλᾳ συλλαμβάνειν τοῦ πολέμου, ὅμοια φρονοῦντι τῇ συγκλήτῳ· εἰ δὲ μὴ, τὴν πρὸς αὐτὸν πρότερον συνάψαι μάχην. οὗτος κατ' ἀρχὰς μὲν, ποικίλαις ἐπάλαιε συμφοραῖς (λιμὸν τε γὰρ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς μάχης πταίσματα εἶχε) κατώρθωσε μέντοι τὰ πλείω· διὰ δὲ Βυζαντίων ἐπὶ βιθυνίαν διαβαλὼν, κἀκεῖθεν ἐπὶ νίκαιαν, τῆς πορείας ἔστη. ὡσαύτως δὲ καὶ Φιμβρίας ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ διεπεραιώθη. Φλάκκου δὲ δυσχεραίνοντος, ὅτι Φιμβρίαν μᾶλλον, ἅτε δὴ φιλανθρώπως ἄρχοντα, τὸ πλῆθος ἄρχειν ἠγάπα· καὶ διαλοιδορουμένου αὐτῷ τε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἐπιφανεστέροις: δύο τῶν ἄλλων πλέον εἰς ὀργὴν ἐξαφθέντες, ἀποσφάττουσιν αὐτόν. ἐφ' οἷς ἡ σύγκλητος κατὰ Φιμβρίου ἠγανάκτησεν. ὅμως οὖν τὴν ἀγανάκτησιν κρύψασα, ὑπατείαν αὐτῷ ψηφισθῆναι διεπράξατο. ὁ δὲ πάσης γεγονὼς ἡγεμὼν τῆς δυνάμεως, τὰς μὲν, ἑκούσας, τὰς δὲ καὶ βιαζόμενος τῶν πόλεων προσηγάγετο. ὁ δὲ τοῦ Μιθριδάτου υἱὸς, Ταξίλλην καὶ Διόφαντον καὶ Μένανδρον τοὺς ἀρίστους τῶν στρατηγῶν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πολλὴν ἄγων δύναμιν τῷ Φιμβρίᾳ ὑπηντίαζε. τὰ μὲν οὖν πρῶτα, τὸ ἐπικρατέστερον οἱ βάρβαροι ἔφερον· Φιμβρίας δὲ* ἀναστῆσαι στρατηγήματι τὰς ἐκ παρατάξεως ἐλαττώσεις διανοούμενος (τὸ γὰρ πολέμιον ὑπερεῖχε πλήθει) ὡς ἐπί τινα ποταμὸν τῆς μαχομένων ἑκατέρα δύναμις ἧκε,

* ποιεῖν.
* al. τὸ στράτευμα
* al. πλεῖον.
* χιλιάδας H.St.
* Σύλλᾳ.
* ἀνακαλέσασθαι H.St.

*al. τούτου

καὶ μέσον ἀμφοῖν * τούτου ἐπιγενομένου ὄμβρου περὶ τὸν ὄρθρον ῥαγέντος, ἀπροσδοκήτως ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς διαβαίνει τὸν ποταμὸν καὶ ὕπνῳ τῶν πολεμίων ἐν ταῖς σκηναῖς κατεχομένων, ἐπιπεσὼν, μηδ᾽ αἰσθανομένους κατέκτεινεν, ὀλίγων τῶν ἐν ἡγεμονίαις διαπεφευγότων τὸν ὄλεθρον, καὶ τῶν ἱππέων· μεθ᾽ ὧν καὶ Μιθριδάτης ὁ Μιθριδάτου, καὶ πρὸς τὸ Πέργαμον πρὸς τὸν πατέρα Μιθριδάτην ἅμα τοῖς * συνεξιππασαμένοις διασώζεται. οὕτω δὲ βαρείας τῆς συμφορᾶς καὶ λαμπρᾶς τοῖς βασιλικοῖς συμπεσούσης, αἱ πλείους τῶν πόλεων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετετίθεντο. Μαρίου δὲ ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀνασωθέντος εἰς τὴν Ῥώμην, Σύλλας δεδιὼς (τῶν * ἀντιστασιωτῶν γὰρ ἦν ἐκεῖνος) μὴ τῇ ὁμοίᾳ φυγῇ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν ἀποτίσῃ· πρὸς Μιθριδάτην διεπρεσβεύετο, συμβάσεις τὰς πρὸς Ῥωμαίους ὑποβαλλόμενος. τοῦ δὲ καὶ ταῖς συμβάσεσιν ἀσμενίσαντος, ἀφικέσθαι τε ἐπὶ ταύταις αἰτήσαντος, αὐτὸς προθύμως ἐστέλλετο. οὕτω δὲ ἦν τῶν ἀμεταξὺ ἀλλήλων προεληλυθότων, Δάρδανον * αὐτοῖς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις ὑποδέχεται, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὑποχωρησάντων, ὁμολογίαι γίνονται, Μιθριδάτην μὲν Ῥωμαίοις ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας, καὶ Βιθυνῶν δὲ καὶ Καππαδοκίας ἄρχειν τοὺς ἐκ γένους βασιλέας· βεβαιωθῆναι δὲ Μιθριδάτῃ τοῦ Πόντου παντὸς τὴν βασιλείαν· παρασχεῖν δὲ ἰδίας Σύλλᾳ τριήρεις π΄, καὶ τάλαντα τρισχίλια, πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπὶ τὴν Ῥώμην κάθοδον· καὶ Ῥωμαίους μηδὲν ταῖς πόλεσι μνησικακῆσαι, αἳ δ᾽ ἂν μετέβαλον εἰς Μιθριδάτην, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὰς ὁμολογίας τοῦτο συνέβη· πολλὰς γὰρ ὕστερον τῶν πόλεων ἐδουλώσαντο. * Σύλλας μὲν οὖν οὕτω λαμπρῶς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπανῆκε, καὶ Μάριος αὖθις τῆς πόλεως ὑπεχώρησε, καὶ Μιθριδάτης ἐπέστρεψεν οἴκαδε, πολλὰ τῶν διὰ τὴν * κατειληφυῖαν συμφορὰν ἀποστάντων ἐθνῶν, ἐξ ὑπαρχῆς χειρωσάμενος. ... τῆς συγκλήτου δὲ Μουρήνας ἡγεμὼν πέμπεται, καὶ Μιθριδάτης διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν, τὰς πρὸς Σύλλαν ὁμολογίας * ἅ τι προτείνων, καὶ βεβαίους ἀξιῶν εἶναι. ὁ δὲ, μὴ θέμενος τῇ πρεσβείᾳ (καὶ γὰρ καὶ οἱ πρέσβεις, Ἕλληνες ὄντες καὶ τὸν βίον φιλόσοφοι, τὸν Μιθριδάτην μᾶλλον διέσυρον ἢ συνίστων) ὥρμητο ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην· καὶ τό τε Καππαδοκίας Ἀριοβαρζάνῃ τὴν ἀρχὴν βεβαιοτέραν ἐποίει, καὶ ἐπὶ ταῖς ἐκβολαῖς τῆς Μιθριδάτου βασιλείας κτίζει πόλιν * Ἐκίνειαν. ἐν τούτοις ὅ τε Μουρήνας καὶ ὁ Μιθριδάτης διαπρεσβεύονται πρὸς Ἡρακλεώτας, ἀνὰ μέρος ἑκάτερος κατὰ τοῦ ἑτέρου * καλῶν ἐπὶ συμμαχίαν. τῶν μὲν οὖν Ῥωμαίων τὴν ἰσχὺν φοβερὰν ἡγοῦντο, ἐρρώδουν δὲ καὶ τὴν γειτνίασιν τοῦ Μιθριδάτου. διὸ * ἀπεκρίνοντο πρὸς τοὺς παρ᾽ αὐτῶν πρέσβεις, ὡς τοσούτων πολέμων ἀναρραγέντων, μόλις ἂν τὴν ἰδίαν τηρεῖν δυνήσεσθαι, μήτοιγε ἑτέροις ἐπικουρεῖν. ἀλλὰ [γὰρ] Μουρήνᾳ μὲν σύμβουλοι οὐκ ὀλίγοι πρὸς τὴν Σινώπην ὁρμᾶν, καὶ περὶ τῆς βασιλείου κινεῖν τὸν πόλεμον· ὡς εἰ ταύτην ἕλοι, τῶν λοιπῶν κρατήσει ῥᾳδίως. ὁ δὲ Μιθριδάτης πολλῇ δυνάμει κατασφαλισάμενος ταύτην, εἰς αὐτοπρόσωπον πόλεμον καθειστήκει. καὶ πείραις μὲν ταῖς κατ᾽ ἀρχὰς ἐπικρατέστερα ἦν τὰ τοῦ βασιλέως· εἶτα εἰς * ἀγχώμαλον ἡ μάχη συνέστη, καὶ εἰς ὄκνον ἡ μάχη τὸ πρόθυμον περιέστησε τῶν πολεμίων.

Margin notes: * συνεκπεπτωκόσι M.M. — * στασιωτῶν. — * al. αὐτὸς. — * Σύλλας M.M. — * κατασχοῦσαν H.St. — * ὅμως. — * Ταβίαν M.M. — * al. ἐπὶ συμμαχίαν H.St. — * ἀποκρίνονται H.St. — * al. ἀγχώμαλον.

Memnon.

quod vtrunque exercitum diuideret, imbre sub auroram forte effuso, ex improuiso Romanus imperator fluuium transgressus, hostes in tentoriis somno grauatos ita oppressit, vt ne sentirent quidem: & magna strage edita, præfectorum non multi & equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridates, Regis filius, Pergamum ad patrem, vna cum equitum comitatu, saluus euasit. Tam grauis igitur & insignis clades vbi regiis accidit, plurimæ ciuitates ad Romanos defecerunt.

Cap. xxxvii Sylla pax cum Mithrid.

INTEREA Mario è fuga domum reuerso, metuens Sylla (nam de inimicorum eius factione ille erat) ne simile, propter iniurias in illum, sibi exilium irrogaret, missa legatione, de pace cum Romanis consilia Mithridati suggessit. Quo pacem cupide amplexo, & rogante vt ad paciscendum conuenirent, ille prompte se dat in viam. Cumque per aliquod in medio spatium, alter in alterius occursum processissent, Dardanum, ad transigendum, eis hospitium dedit. Ibi, iussis secedere ministris & comitibus, pacta fiunt in hunc modum: *Mithridates Romanis Asia concedat, Bithynis & Cappadocibus Reges præsint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum sit confirmatum. Peculiariter vero Syllæ expediat triremes LXX. & III. M. talentum, ad reditum quem ipse Romam instituisset. Ciuitatibus apud Romanos haud sit noxæ quod ad Mithridatem defecerint.* Id quod tamē, iuxta pacis formulam, non habuit euentum. Nam multas postea seruili iugo oppresserunt. Honorifice dehinc Sylla in Italiam remeat. Mariusque denuo vrbe excedit: & Mithridates ad sua se refert: multásque denuo gentes, quæ propter aduersam eius fortunam defecerant, sub manum redegit.

Cap. xxxviii Murena bellum aduersus Mithr. renouat. Heracl. neutro opitulantur.

POST hæc Murena bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cum Sylla initæ leges prætexens, & vt ratæ sint firmæque contendens. At is legatione non placatus: (erant enim natione Græci, & vitæ genere philosophi, qui plus culparent Mithridatem quam commendarent) in Regem mouit: & Ariobarzani regnum Cappadociæ magis confirmat: & circa ingressum regni Mithridatici, vrbem condit Nicæam. Inter hæc Murena & Mithridates, pro se quisque contra alterum legatis, Heraclienses de auxiliis solicitant. Sed cum potentia Romanorum formidabilis videretur ipsis, & Mithridatis vicinitatem etiam timerēt, legatis respondent: in tanta bellorum tempestate, difficulter proprios se lares tueri, nedum aliis auxiliari posse. Murenæ tamen non pauci dant consilium, vt Sinopen inuadens, de regia ipsa bellū moueat. Si enim hanc ceperit, facile etiam cætera in potestatem ventura. At Mithridates, validis hac præsidiis cōmunita, ipse bello gerendo incumbit. Intérq; initia, vbi ad manus ventum erat, regij viribus præpollent: postea fortuna pugnæ exæquatur. Tandem præliandi tædium hostibus alacritatem animi demunuit.

Ἐπιπονουμένου δὲ ἐπὶ Κύζικον σὺν μεγάλῳ φρονήματι Μιθριδάτου, καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν βουλομένου· Λεύκολλος ἐπακολουθήσας, καὶ συμβαλὼν πολέμῳ, νικᾷ τοὺς Ποντικοὺς ἀνὰ κράτος· βραχὺ μὲν πλείους μυριάδας ἀνελὼν, ἑξακισχιλίους δὲ καὶ μυρίους λαβὼν αἰχμαλώτους. τὸ δὲ * Φιμβριανὸν στράτευμα ὑπόπτως ἔχον, ὡς διὰ τὸ περὶ Φλάκκον τόλμημα οὐκ ἂν αὐτοῖς ἔτι νομισθῶσιν οἱ ἡγεμόνες εὔνοι· ἔπεμπον κρύφα πρὸς Μιθριδάτην, αὐτομολίαν ὑπισχνούμενοι. ὁ δὲ Ἕρμαιον τὴν * κλῆσιν ἤδη πεποιημένος, ὡς νὺξ ἐπέβαλεν, Ἀρχέλαον πέμπει βεβαιώσοντά τε τὰς ὁμολογίας, καὶ τοὺς προσχωρήσαντας ἄξοντα. οἱ δὲ Φιμβριανοὶ, ἐπεὶ τούτοις Ἀρχέλαος παρεγένετο, αὐτὸν μὲν συνέλαβον, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ διεχειρίσαντο. ἐπὶ τούτῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀτυχήματι καὶ λιμὸς ἐπιπίπτει αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ, καὶ πολλοὺς ἀπώλλυε. πλὴν οὔπω πολλοῖς παθήμασι κάμνων, Κυζίκου τῆς πολιορκίας τέως οὐκ ἀφίστατο· μετ᾽ ὀλίγον δὲ πολλὰ καὶ παθὼν καὶ πράξας, ὅμως ἄπρακτον λιπὼν τὴν πόλιν, ἀπεχώρησε· τῷ μὲν πεζῷ * Ἑρμαῖον καὶ Μάριον ἡγεῖσθαι καταστησάμενος, στρατιὰν ὑπὲρ τρισμυρίους ἄγοντας· αὐτὸς δὲ διὰ θαλάσσης τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο. ἐπιβαίνοντος δὲ αὐτοῦ τῶν τριήρων, πολλαὶ παθῶν ἰδέαι συνέπιπτον. οἱ γὰρ ἐμβαίνειν μέλλοντες εἰς αὐτὰς, τὰς μὲν ἤδη πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ μελλούσας, καθεῖλκον ἐξαρτώμενοι· καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τοῦτο δρώντων, αἱ μὲν κατεδύοντο, αἱ δὲ ἀνετρέποντο. τοῦτο Κυζικηνοὶ θεασάμενοι, ὥρμησαν ἐπὶ τὸ τῶν Ποντικῶν στρατόπεδον· καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας κάμνοντας διαφθείροντες, εἴ τι περὶ ὑπολελειμμένον ἦν τῷ στρατοπέδῳ, * διέφθειρον. Λεύκολλος δὲ διώξας ἐπὶ τὸν Αἴσηπον ποταμὸν τὸ πεζὸν, * ἀπροσδοκήτως καταλαμβάνει, καὶ φόνον πολὺν τῶν πολεμίων ποιεῖται. Μιθριδάτης δὲ ἀναλαβὼν ἑαυτὸν, ὡς ἐδύνατο, Πέρινθον ἐπολιόρκει. ταύτης δὲ διαμαρτὼν, ἐπὶ Βιθυνίας διεπεραιοῦτο. ἐπεὶ δὲ καὶ Βάρβας σὺν χειρὶ Ἰταλῶν ἐπῆλθεν, καὶ μὴν καὶ Τριάριος ὁ Ῥωμαίων ἡγεμὼν ἀνασκευασάμενος τὴν Ἀπάμειαν πόλιν ἐν ἐπέσχεν· οἱ Ἀπαμεῖς ἀντισχόντες ὅσα ἠδύναντο, τέλος ἀνοίξαντες τὰς πύλας, τοὺς ἔσω εἰσεδέξαντο. εἷλεν δὲ καὶ Προῦσαν τὴν πόλιν ἡ Ῥωμαίων δύναμις· ὑπὸ δὲ τὸν Ἀσιανὸν Ὄλυμπον διέκειτο αὕτη. ἐκεῖθεν ὁ Τριάριος ἐπὶ Προυσιάδα τὴν ἐπιθαλάσσιον μετὰ τῆς δυνάμεως ἀφικνεῖται· αὕτη δὲ Κίερος τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖτο, ἐν ᾗ καὶ [ἡ] τῆς Ἀργοῦς ἄφιξις λέγεται, καὶ ὁ τοῦ Ὕλα ἀφανισμὸς, καὶ ἡ τοῦ Ἡρακλέος ἐπὶ τὴν τούτου ἀναζήτησιν πλάνη, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐπράχθη. προσεγγίσαντα δὲ ῥᾳδίως οἱ Προυσαεῖς ἐδέξαντο, τοὺς Ποντικοὺς διωσάμενοι. ἐκεῖθεν ἐπὶ Νίκαιαν φρουρουμένην Μιθριδάτου φρουρᾷ παραγίνεται· οἱ δὲ Ποντικοὶ τὸν νοῦν τῶν ἐν Νικαίᾳ συνιδόντες ἐπὶ Ῥωμαίους ἀποκλίνοντα, διὰ τῆς νυκτὸς πρὸς Μιθριδάτην εἰς Νικομήδειαν ἀναχωροῦσιν· καὶ Ῥωμαῖοι ἀταλαιπώρως κρατοῦσι τῆς πόλεως. αὕτη δὲ ἡ πόλις ἡ Νίκαια, τὴν μὲν κλῆσιν ἄγει ἀπὸ ναΐδος νύμφης, ὄνομα λαχούσης τὴν Νίκαιαν· ἔργον δὲ γέγονε Νικαιέων, τῶν μετ᾽ Ἀλεξάνδρου μὲν συστρατευσάντων, μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου θάνατον, κατὰ ζήτησιν πατρίδος ταύτην τε κτισάντων καὶ συνοικισαμένων.

Margin notes: * ὑπισχνούμενοι. H.δι. — * [illegible] H.δι. — * Ἀρμαῖον. — * διήρπαζον. H.δι. — * αἰφνιδίως. H.δι. — Nat. Secund. [illegible]

Memnon. Cap. XIII. Mithrid. ad Cyzicũ Marte Lucullino & naufragio domitus.

Vbi vero magno se spiritu ad Cyzicum Mithridates contulit, copias vrbi admouere cupiens, incumbit à tergo Lucullus: & infesta signa inferens, memorabili Ponticos victoria profligat, & viribus exuit. Aliquanto enim plures x.m. in acie cædit & XIII.M. capit. Fimbrianus autem miles suspectos habens duces, quasi propter audacissimum in Flaccum facinus, non amplius fidem ipsis habeant, tacite ad Mithridatem mittunt, transitionem pollicentur. Qui in lucro ponens hanc ad se militum defectionem, nocte oborta Archelaum amandat, qui pacta confirmet, & ad partes regis se adiungentes adducat. At Fimbriani Archelaum ad ipsos profectum, in vincula coniiciunt, & quos cum eo venerat manu interimunt. Post hoc infortunium, etiam fames opprimit exercitum regium, & multis interitum adfert. Tot tamen adfectus tot casibus, à Cyzici obsidione non abstinuit: sed breui, licet multa perpessus esset & egisset, vrbe non expugnata recessit: & pedestri quidem agmini Hermæum & Mariũ præfecit, qui XXX hominum M. illuc ducebant: ipse autem per mare reditum instituerat. Ingressoque triremes, multæ variæque malorum formæ ei simul ingruerunt. Nam dum milites solutas naues, quarum aliæ iam repletæ, aliæ mox replendæ essent, conscensu occupant, & vndique illis adhærent, factum est vt præ multitudine innumerabilium, pars nauium demergeretur, pars etiam subuerteretur. Quod conspicati Cyziceni, impetu in castra Ponticorum facto, ægros illic relictos trucidant, & si quid supererat diripiunt. At Lucullus pedestre agmen à tergo premens, ad Aesippum fluuium adsequitur de improuiso, magnamque hostium cædem peragit. Mithridates interim, collectis vt potuit, in Ponto viribus, Perinthum circumsidet & oppugnat: eaque non potitus, in Bithyniam transnauigat.

Cap. XIIII. Triarius res gestæ contra Mithridatem.

Postquam vero Barba, robustam Italorum manum adducens, venisset, & Triarius insuper Romanorum dux, motis inde castris, Apamiam obsideret, ciues, cum aliquandiu pro viribus suis hostem sustinuissent, apertis tandem portis eos intromisere. Prusam etiam vrbem Rom. exercitus capit. Iacet hæc ad Olympum Asiæ montem. Hinc Prusiadem mari impositam cũ exercitu petit: Cierum olim nominabant. Quo etiam Argonautas appulisse, & euanuisse Hylam, & Herculem, dum requirit eum, circumuagatum, multáque id genus alia contigisse, fama est. Vt vrbi appropinquauit, facile Prusienses eum receperunt, Ponticis eiectis. Inde Niceam, quam præsidium Mithridatis tenebat, admouet. Pontici autem, intellecto ciues animis ad Romanos propendere, noctu se ad Mithridatem Nicomediam subducunt. Romani igitur sine molestia vrbem suæ potestati subiiciunt. Hæc vrbs nomen deducit à Naide quadam nympha, cui Niceæ nomen, & opus est Nicæensium, qui in Alexandri exercitu fuerunt: & post eius interitum, dum patriam recepesunt, hac vrbe à se condita & frequentata, in ciuitatem coaluerunt.

Margin notes: *Prusa vrbs.* — *Fabula de Nycea & Baccho.*

Memnon.

Nais autem illa Nicæa Sangario, loci regulo, & Cybele nata fertur. Quæ cum maiore virginitatis desiderio quã consuetudinis cum viro, teneretur, in montibus & venatibus vitam egit. Bacchus quidem effictim amat puellam, sed hęc amore frustratur. Quando igitur voti compos alia ratione fieri nequit, fallaciis explere animi desiderium instituit. Nam fontem, ex quo Nicæa a venatione defessa bibere solebat, vino pro aqua replet. Itaque nihil suspicata, du pro more suo bibit, fallacem intra se haurit liquorem: & sic quã nihil minus invita, amantis cupiditati subservit. Mero enim & somno correptam Liber comprimit, & Satyrum ex ea liberósque alios suscepit. Nicæenses autem, à quibus excitata est Nicæa, & ciuibus frequentata, primum erant vicini Phocidi: sed, quod subinde rebellarent, Phocenses tandem patria eos expulerũt, & vt vrbs eorum euersa deleretur, magno perfecerunt studio. Nicæa ergo hoc modo appellata & condita fuit: atque in Romanorum potestatem deuenit.

Cap. xliv. Mithrid. cedit Cotta & Triario, & astu Heracl. occupat.

CAETERVM Mithridates Nicomedeæ subsistebat. Cotta autem, superiora damna resarcire volens, à Chalcedone, vbi succubuerat, Nicomedeam copias transfert, & CL. stadia ab vrbe castra metatus, a dimicatione cauet. Ibi, magna adhibita festinatione, citatis itineribus Cottam sponte sua Triarius adsequitur, & Mithridates in vrbem se recipit. Tum vterque Romanus exercitus ad oppugnationem eius se parat. At rex cognito gemino conflictu nauali, quã circa Tenedum, quã in mari Aegeo Ponticos a Lucullo victos, nec parem se ad occurrendum præsentibus Romanorum copiis esse, classem in fluuium retro mouet: & graui correptus tempestate, aliquot triremes amittit: ipse tamen cum plurimis in Hypium fluuium defertur. Hic, cum tempestas eum moratur, audito Lamachum Heracliensem, quem antiquo amicitiæ fœdere obstrictum haberet, ad reipub. gubernaculum sedere, multis hominem promissis attraxit, vt sibi in vrbem recipiendo operam daret. Pecunias etiam miserat hoc nomine. Hic quæ rogauerat, ille præstat. Publico enim extra vrbem epulo ciuibus apparato, sub quod clausas se non habiturum portis fidem dederat, mero populum inescat, vtque eo ipso die ex compacto Mithridates superueniat illis, dat operam. Itaque nec olfacto Mithridatis aduentu, vrbs in eius arbitrium venit. Postridie plebem Rex conuocatam amicis hortatur verbis, vtque fidem erga ipsum tueatur hortatus, Connacorigi, cum præsidio IV. millium, vrbem custodiendam tradit. Prætextus erat, defensurum se ciues, si Romani quid contra moliantur, & conseruaturũ. Hinc distributis in ciues, maxime in magistratus, pecuniis, versus Sinopem nauigationis cursum dirigit.

Cap. xlv. Pugna Rom. cum Mithrid. secunda.

TVM Lucullus & Cotta & Triarius Rom. duces ad Nicomedeam agminibus coniunctis, in Pontũ irruptionẽ facere destinarũt.

ἡ μὲν οὖν Ναῒς ἡ Νίκαια λέγεται φῦναι Σαγγαρίου τοῦ κατὰ τὴν χώραν δυνάστου καὶ Κυβέλης. παρθενίαν δὲ μᾶλλον ἢ τὴν πρὸς ἄνδρα ποθοῦσα ὁμιλίαν, ἐν ὄρεσι καὶ θήραις τὸν βίον * κατεῖχε. ταύτης δὲ Διόνυσος μὲν ἠρᾶτο, ἐρῶν δὲ, οὐκ ἐτύγχανε· μὴ τυγχάνων δὲ, μηχαναῖς τὸ λεῖπον τῇ γνώμῃ ἀναπληροῦν ἐπεχείρει. πληροῖ γὰρ οἴνου τὴν κρήνην, ἀφ᾽ ἧς εἰώθει ἡ Νίκαια πίνειν, ἐπειδὰν ἀπὸ τῶν θηρῶν κοπωθείη, ἀντὶ τοῦ ὕδατος οἴνου· ἡ δὲ μηδὲν συνειδυῖα, καὶ τὸ εἰωθὸς πιοῦσα, ἐμφορεῖταί τε τοῦ ἐπιβούλου πόματος, καὶ ὑπηρετεῖ καὶ ἄκουσα τῷ βουλήματι τοῦ ἐραστοῦ. μέθης γὰρ αὐτὴν καὶ ὕπνου λαβόντων· ὅ,τε Διόνυσος αὐτῇ ἐπιμίγνυται, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς φύει Σάτυρόν τε καὶ ἑτέρους. οἱ δὲ Νικαεῖς, οἱ τὴν πόλιν ἤγειραν καὶ συνῴκισαν Νίκαιαν, ἔσχον πατρίδα Φωκίδος γείτονα. πρὸς ἣν καὶ πολλάκις στασιάσαντες, ὑπ᾽ αὐτῆς ἐκείνης ὕστερον τὴν πατρίδα ἀφῃρέθησαν· καταστροφὴν ἑαυτῆς καὶ ἀφανισμὸν τῶν ἐν τῇ Φωκίδι πολλῇ σπουδῇ καταπραξαμένων. ἀλλ᾽ ἡ μὲν Νίκαια οὕτω τε τὴν κλῆσιν καὶ τὴν οἰκοδομὴν ἔσχε, καὶ οὕτω προσεχώρησε Ῥωμαίοις. Μιθριδάτης δὲ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ διέτριβε. Κόττας δὲ βουλόμενος * τὸ γὰρ διημαρτημένον ἀναλαβεῖν, ἧκεν ἀπὸ * Καρχηδόνος, ἐν ᾧ ἡττᾶτο, πρὸς τὴν Νικομήδειαν· καὶ στρατοπεδεύει ν΄ καὶ ρ΄ σταδίους τῆς πόλεως ἄποθεν, τὴν συμβολὴν τῆς μάχης ὑπευλαβούμενος. καταλαμβάνει δὲ Κότταν σπουδῇ πολλῇ αὐτόκλητος Τριάριος· καὶ Μιθριδάτου ὑποχωρήσαντος εἰς τὴν πόλιν, ἑκατέρωθεν ταύτην πολιορκεῖν τὸ ῥωμαϊκὸν παρεσκευάζετο στράτευμα. ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπυνθάνετο, δυσὶ ναυμαχίαις, τῇ μὲν, περὶ Τένεδον, τῇ δὲ, κατὰ τὸν Αἰγαῖον Λευκόλλου πολεμοῦντος τοὺς Ποντικοὺς νενικῆσθαι· καὶ οὐκ ἀξιομάχους αὐτοὺς πρὸς τὴν παροῦσαν δύναμιν Ῥωμαίων ἡγεῖτο τὴν ἐπίβασιν: τῷ στόλῳ εἰς τὸν ποταμὸν ἀνέπλει· καὶ σφοδρῷ χειμῶνι περιπεσὼν, τινὰς μὲν τῶν τριήρων ἀποβάλλει, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πλειόνων εἰς τὸν Ὕπιον ποταμὸν κατηνέχθη. ἐκεῖ δὲ διὰ τὸν χειμῶνα διατρίβων, Λάμαχον τὸν Ἡρακλεώτην [τὴν] φιλίαν ἔχοντα πρὸς αὐτὸν παλαιὰν, [καὶ] μαθὼν ἄρχειν τῆς πολιτείας, πολλαῖς ὑποσχέσεσιν εἷλκεν, ὥστε παρασκευάσαι αὐτὸν ἐν τῇ πόλει παραδεχθῆναι· ἔπεμπε δὲ καὶ χρήματα. ὁ δὲ αὐτῷ ἐδίδου τὴν αἴτησιν· καὶ δημοθοινίαν ἔξω τῆς πόλεως [λαμπροτάτην] παρασκευασάμενος τοῖς πολίταις, καὶ ταύτῃ μηδὲ τὰς πύλας ἕξειν παρεγγυησάμενος κεκλεισμένας· μεθύσας τε τὸν δῆμον, ἐκ συνθήματος κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφεστάναι λάθρα * παρασκευάζει τὸν Μιθριδάτην. καὶ οὕτως ἡ πόλις μηδὲ τὴν ἄφιξιν αἰσθομένων τῶν Ἡρακλεωτῶν, ὑπὸ χεῖρα Μιθριδάτῃ γίνεται. τῇ ἐπαύριον δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆθος ὁ βασιλεὺς, καὶ φιλίοις δεξιωσάμενος λόγοις, καὶ τὴν εὔνοιαν πρὸς αὐτὸν παραινέσας σῴζειν: τετρακισχιλίους τε φρουροὺς ἐγκαταστήσας, καὶ φρούραρχον * Κοννακόριγα· προφάσει τοῦ, εἰ Ῥωμαῖοι βουληθεῖεν ἐπιβουλεύειν, τῆς πόλεως ἐκείνους ὑπερμαχεῖν, καὶ συντηρεῖν τοὺς ἐνοικοῦντας· εἶτα δὲ καὶ χρήματα διανείμας τοῖς ἐν αὐτῇ, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν τέλει: ἐπὶ τῆς Σινώπης ἐξέπλευσε. Λεύκολλος δὲ καὶ Κόττας καὶ ὁ Τριάριος, οἱ Ῥωμαίων αὐτοκράτορες στρατηγοὶ, ἐπὶ τῆς Νικομηδείας καθ᾽ ἓν γενόμενοι, ὥρμηντο εἰς τὸν Πόντον ἐμβαλεῖν.

* ἴσχε H St.

* τὰ γὰρ διημαρτημένα H. St.
* ἀπὸ Καλχηδόνος H St.

* σωσάσης παρασκευάζει.

* Κοννακόριγα H. St.

ἐπεὶ

Memnon.

ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἡ τῆς Ἡρακλείας κατάληψις ἠγγέλθη, ἡ δὲ προδοσία οὐκ ἐγνώσθη, ἀλλὰ τῆς πόλεως ὅλης ἡ ἀπόστασις ἐνομίσθη· Λευκόλλῳ μὲν ἐδόκει μετὰ τῆς πλείστης δυνάμεως εἰς τὴν Καππαδοκίαν διὰ τῆς μεσογείου χωρεῖν ἐπί τε Μιθριδάτην καὶ τὴν πᾶσαν βασιλείαν· Κότταν δὲ ἐπὶ Ἡράκλειαν· * Ὀξιάριον δὲ τὸ ναυτικὸν ἀναλαβόντα, περὶ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα τὰς ἐπὶ Κρήτην καὶ Ἰβηρίαν ἀπεσταλμένας Μιθριδατείους ναῦς ὑποστρεφούσας λοχᾶν. Μιθριδάτης δὲ ταῦτα ἀκούων, παρεσκευάζετο, καὶ διεπρεσβεύετο πρός τε τοὺς Σκυθῶν * βασιλεῖς καὶ πρὸς τὸν Πάρθον, καὶ πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον. ἀλλ' οἱ μὲν ἀπεῖπον· Τιγράνης δὲ ὑπὸ τῆς Μιθριδάτου θυγατρὸς πολλάκις ἐνοχληθεὶς, καὶ ἀναβαλλόμενος, ὅμως ὑπέσχετο τὴν συμμαχίαν. καὶ Μιθριδάτης διαφόρους ἔπεμπον κατὰ Λευκόλλου στρατηγούς, καὶ τῆς συμπλοκῆς * ἐπιγινομένης· πολύτροποι μὲν συνέβαινον αἱ μεταβολαί, ἐν τοῖς πλείοσι δὲ τὰ * τῶν Ῥωμαίων ὅμως κατωρθοῦτο. ἠθύμει μὲν ὁ βασιλεύς· ἀθροίσας δὲ ὅμως πεζῶν μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἱππεῖς δὲ ὀκτακισχιλίους· ἐξέπεμψε Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἐπὶ τοῖς προαπεσταλμένοις. τῶν δὲ τοῖς προλαβοῦσι συμμιξάντων· κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων οἱ πολέμιοι καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἀπεπειρῶντο· εἶτα ἱππομαχίαι συνέστησαν β', ὧν [τὴν] μὲν ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι, τὴν δ' ἑτέραν δὲ οἱ Ποντικοί. τριβομένου δὲ τοῦ πολέμου· Λεύκολλος ἀγορὰν ἄξοντας εἰς Καππαδοκίαν ἐκπέμπει, καὶ μαθὼν Ταξίλλης καὶ Διόφαντος πεζοὺς ἐκπέμπουσι τετρακισχιλίους καὶ ἱππεῖς διχιλίους· ἐφ' ᾧ ἐπιθέμενοι ἀφαιρήσονται τοὺς ἀποκομίζοντας τὰς ἀγοράς. καὶ συμβαλλόντων ἀλλήλοις, ἐπικρατέστεροι γεγόνασιν οἱ Ῥωμαῖοι. πέμψαντος δὲ Λευκόλλου βοήθειαν τοῖς οἰκείοις, τροπὴ γίνεται βαρβάρων περιφανής. καὶ τῇ φυγῇ τούτων ἡ Ῥωμαίων δύναμις * βοηθουμένη ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ περὶ Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἧκον· καὶ καρτερᾶς πρὸς αὐτοὺς τῆς μάχης * γεγενημένης, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἀντέσχον οἱ Ποντικοί· εἶτα τῶν στρατηγῶν πρῶτον ἀποχωρησάντων, πάντας ἐκκλίναι. καὶ Μιθριδάτῃ τὸ πάθος μετ' ὀλίγον οἱ στρατηγοὶ αὐτάγγελοι παρεγένοντο· καὶ πολὺ πλῆθος τότε τῶν βαρβάρων ἀπώλετο. οὕτω Μιθριδάτῃ τῶν πραγμάτων περιφανῶς ἀποκεκλιμένων, τὰς τε βασιλίδας γυναῖκας ἀναιρεῖσθαι ἐπεποίητο, καὶ φεύγει ἐκ τῶν Καβήρων αὐτὸς, ἐν οἷς διέτριβε, λάθρα τῶν ἄλλων ὑπηκόων, ὁρμὴν ἔχων, καὶ ἑάλω ἂν ἐν τῇ φυγῇ, τῶν Γαλατῶν ἐπιδιωκόντων, καίπερ τὸν φεύγοντα ἀγνοούντων, εἰ μὴ περιτυχόντες ἡμιόνῳ, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τῶν Μιθριδατείων χρημάτων φερούσῃ, περὶ τὴν ἁρπαγὴν τούτων ἐσχόλασαν· καὶ αὐτὸς εἰς Ἀρμενίαν διασώζεται. Λεύκολλος δὲ ἐπὶ μὲν τὸν Μιθριδάτην Μάρκον Πομπήϊον ἡγεμόνα ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καβήρους μεθ' ὅλης ἠπείγετο τῆς δυνάμεως, καὶ τὴν πόλιν περικαθισάμενος, σφᾶς αὐτοὺς παραδεδωκότας τοὺς βαρβάρους ὑποσπόνδους ἔσχε, καὶ τῶν τειχῶν ἐκυρίευσεν. ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τὴν Ἀμισὸν παραγεγονὼς, καὶ λόγοις παραινῶν τοὺς ἐν αὐτῇ, Ῥωμαίοις προσχωρεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔπειθε ταύτην λιπὼν, εἰς τὴν Εὐπατορίαν μεθίστη τὴν πολιορκίαν.

Marginalia: * τὸ Τριάριον δὲ. — * al. βασιλεῖς. — * τὰ τῶν ἐν κατωρθοῦτο. — * ἐπιγινομένης. — * al. γινομένης.

At renunciata Heracleæ oppugnatione, cum de proditione needum constaret, sed totius simul ciuitatis voluntate defectionem contigisse arbitrarentur, Luculli consilium erat vt ipse cum robore exercitus per mediterranea & Cappadociam moueret in Regem & totum eius regnum, & Heracleam oppugnaret. Cotta: Triarius autem, assumpta classe, missas in Cretam & Hispaniam Mithridatis naues, in reditu, circa Hellespontum & Propontidem interciperet. Quibus Mithridates auditis, in nouos belli apparatus incumbit, & Scytharum Reges, Parthumque & generum suum Tigranem Armenium sollicitat. Cæteri quidem denegarunt: Tigranes, licet diu cunctaretur, sæpius tamen a filia Mithridatis, non sine molestia, interpellatus, auxilia tandem promisit. Interim diuersos contra Lucullum Mithridates præfectos dimittit, & post commissas acies, variæ acciderunt fortunæ vices: in plerisque tamen prospera fortunę aura afflauit Romanis, & Mithridati animus elanguit. Contractis igitur XL. peditum & IIX. equitū millibus, Diophantum & Taxilen, vltra missos ante, dimittit. Qui cum ad antecessores accessissent, principio velitationibus fere assiduis hostiles exercitus inter se vires explorabant. Postea ad duas pugnas equestres deuentum est, quarum altera Romani, altera Pontici, victores abiére. Dumque ita bellum ducitur, Lucullus in Cappadociam, qui commeatum inde aduehèrent, misit. Quo cognito, Taxiles & Diophantus IV. peditum & II M. equitum contra mittunt, vt, insidiis in medio positis, impedimenta reuertentibus adimerent. Vbi ad manus ventum superant Romani, & subsidiis à Lucullo missis, fuga barbarorum insignis committitur. Quorum vestigiis insistentes Romani, ad ipsa Diophanti & Taxilis castra prouehuntur. Vbi valido certamine inito, ad breue tempus obstitere Pontici. Mox vbi primi abscesserunt duces, tota inclinata est acies: & ipsi copiarum ductores nuncij cladis venerunt Mithridati. Occubuit tunc ingens barbarorum turba.

Cap. XLVI. Fuga Mithrid. periculosa.

HVNC ad modum fortuna Mithridatis in peius deuergente, & regiæ vxores necatæ & ex Cabiris, vbi clam suis aliquandiu se continuerat, res fugam arripuit: in qua etiam captus esset, in currentibus Gallis, qui tamen regem ignorabant, nisi mulam obuiam facta (quæ Mithridatis opibus, argento auroque onusta erat) in diripiendo moram nexuissent. Itaque rex in Arm[illegible]niam elabitur.

Cap. XLVII. Lucullus Eupatoriam & Amisum capit.

LVCVLLVS autem aduersus Mithridatem M. Pompeium mittit ducem, ipseque cum vniuersis copiis in Cabiros mouet, vrbéque circumsessa, dum barbari certo se pacto ei permittūt, & ipsos in fidem accipit, & castello potitur. Hinc Amisum profectus, & ad deditionem eos cohortatus, vbi non persuadet, omissa illa, ad Eupatoriam obsidionem transfert

MEMNON.

& negligenter se illam oppugnare simulat: vt simul negligentiæ exemplo prouocatis hostibus, subita mutatione, apud animum cogitata prospere conficeret. Et euentus respondit: eoque strategemate vrbs capta. Dum enim custodes nihil tale opinantur, sed secure agunt, ille iussis arripere scalas militibus mœnia conscendendi copiam facit. Et sic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo post capitur etiam Amisus, scala um admotione etiam hic superatis ab hoste mœnibus. Et initio cædes non mediocris in ciues peragitur: sed postea Lucullus, cæde inhibita, & vrbem & regionem superstitibus reddit, & maiore in eos clementia vtitur.

CAP. XLVIII. Mithrid. ad Tigranem profugit ... fit expostulatur.

AT Mithridates ad generum delatus, excitium quidem colloquium non impetrat, sed corporis sui custodiam ab eo accipit, & aliis hospitalitatis officiis afficitur. Misit etiam Lucullus ad Tigranem legatum Appium Clodium, qui Mithridatem exposceret. Is vero non tradit, vniuersorum se criminationem hominum incursurum confirmans, si vxoris parentem hosti prodat. Scire se quidem improbum esse Mithridatem, sed tamen affinitatis se habere rationem. Epistolam etiam ad Lucullum in hæc verba rescribit: quæ ad iram ipsum prouocauit, eo quod Rex in inscriptione imperatoris nomen omisisset, Lucullum quoque Regis Regum appellationem sibi non attribuisse cauillatus. Hic XV. historiæ liber exit.

CAP. XLIX. Cotta Heracleam obsidet.

SEQVENS autem historia hæc commemorat. Motis Romanorum castris, aduersus Heracleam Cotta contendit. Primo tamen in Prusiadem ducit. Hæc ab amne præterfluente Cieri appellationem tulerat, sed ademptam Heracliensibus Rex Bithyniæ de se denominauit. Inde ad mare Ponticum descendit, & maritimam prætergressus oram, mœnibus in vertice positis castra applicauit. Loci autem sit mutati Heraclienses sidebant, & Cottæ oppugnationem fortiter vrgenti, cum præsidio repugnabant, & plures e multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heracliensium vulnera erant a telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta suis canit, & remotius aliquanto castra metatus, totus in hoc est intentus, vt exitum ad res necessarias intercludat obsessis. Annonæ igitur caritate oborta, dimissis ad colonias legatis, alimenta sibi venundari petunt. Et benignè accipitur legatio.

CAP. L. Triarius ... quam Mithridatis classem subegit.

AT breui ante Triarius, Romana classe instructus, a Nicomedea impetum fecerat in Ponticas triremes, quas supra dictum est versus Cretam & Hispaniam emissas. At cum reliquas in Pontum retro abire resciuisset, (multæ enim de his & procella & pugnis, suo quæque loco, naualibus interierant) adsecutus illas ad Tenedum, manus conserit. LXX ipsi triremes erant, Pontici autem pauciores aliquanto LXXX agebant.

κ) ῥαθύμως καταγωνίζεσθαι ταύτης προσεποιεῖτο, ὡς ἂν κ) πολεμίοις εἰς ὅμοιον ῥαθυμίας ζῆλον ἐκκαλεσάμενος, ἐξ αἰφνιδίου μεταβολῆς κατορθώσῃ τὸ μελετώμενον. ὃ κ) γέγονε, καὶ τὴν πόλιν (οὕτως) εἷλε τῷ στρατηγήματι. ἄφνω γὰρ κλίμακας ἁρπάσαι κελεύσας τοὺς στρατιώτας, τῶν φυλάκων οὐδὲν τοιοῦτον προσδεδοκηκότων, ἀλλ' ἐν ὀλιγωρίᾳ διακειμένων, διὰ τῶν κλιμάκων τὸ τεῖχος ὑπερβαίνειν τοὺς στρατιώτας * ἐπέτρεψε, καὶ οὕτως ἥλω Εὐπατορία, καὶ αὐτίκα κατέσκαπτο. μετ' ὀλίγον * καὶ Ἀμισὸς ἑάλω, διὰ τῶν κλιμάκων ἐν αὐτῆς ὁμοίως τῶν πολεμίων ἐπιβαινόντων τοῖς τείχεσι. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φόνος τῶν πολιτῶν οὐκ ὀλίγος γέγονεν· ὕστερον δὲ τὸν ὄλεθρον Λούκολλος ἐπέσχε, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν τοῖς * διασωθεῖσιν ἀποκατέστησε, ἐν οἰκειότερον ἐχρῆτο. Μιθριδάτης δὲ πρὸς τὸν γαμβρὸν παραγεγονὼς, καὶ συνουσίας τυχεῖν ἀξιῶν: ταύτης μὲν οὐ τυγχάνει, φρουρὰν δὲ τοῦ σώματος παρ' αὐτοῦ λαμβάνει, κ) τῆς ἄλλης δεξιώσεως μετεῖχεν. ἔπεμψε δὲ καὶ Λούκολλος πρὸς Τιγράνην, πρεσβευτὴν * Ἄππιον Κλώδιον, Μιθριδάτην ἐξαιτῶν. ὁ δὲ οὐκ ἐδίδωκε, φήσας ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, εἴ τις γαμετῆς πατέρα * δοίη, διαλαβεῖσθαι μομφήν· ἀλλὰ μοχθηρὸς μὲν ὡς εἴη Μιθριδάτης, ἐν αὐτὸν εἰδέναι· δυσωπεῖσθαι δὲ τὴν ἐπικηδείαν. γράφει δὲ κ) ἐπιστολὴν πρὸς Λούκολλον τοὺς εἰρημένους λόγους ἔχουσαν, * ἥτις παρώξυνε τὸν δεξάμενον. οὐ γὰρ ἐνέγραψεν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ἐγκαλῶν ὅτι μηδὲ αὐτὸς ἐκεῖνον κατὰ τὰς ἐπιστολὰς βασιλέα βασιλέων προσηγόρευσεν, ἐνταῦθα μὲν ἡ πεντεκαιδεκάτη καταλήγει ἱστορία.

* ὑπερβαίνειν.

* διασωθεῖσιν.

* Ἄππιον H.St.

* παρδοίη. H.St.

* ἥ.

Ἱστορία δὲ ἡ ἐφεξῆς * τάδε ἀφηγεῖται. ἀναλαβὼν Κόττας τὰ ῥωμαϊκὰ στρατεύματα, κατὰ τῆς ἡρακλείας ἐχώρει. ἀλλὰ * πρῶτος μὲν ἐπὶ Προυσιάδος ἦγεν (ἡ δὲ Προυσιὰς, πρὶν μὲν ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος (τὴν) αὐτὴν ποταμοῦ Κίερος ἐκαλεῖτο: ὁ δὲ τῆς βιθυνίας βασιλεὺς τῶν ἡρακλεωτῶν ταύτην ἀφελόμενος, ἐξ ἑαυτοῦ μετωνόμασεν·) ἐντεῦθεν [δὲ] ἐπὶ τὴν ποντικὴν κατῆλθε θάλασσαν, καὶ παρελθὼν τὴν παραλίαν, τοῖς κατὰ κορυφὴν τείχεσι τὸ στράτευμα προσέστησεν. ἐθάρρουν μὲν τῇ τοῦ χωρίου οἱ ἡρακλεῶται ὀχυρότητι, καὶ καρτερῶς τοῦ Κόττα πολιορκοῦντος, σὺν τοῖς φρουροῖς ἀντεμάχοντο· καὶ * φόνος ἦν τοῦ ῥωμαϊκοῦ πλήθους πλέον, τραύματα δὲ πολλὰ τῶν ἡρακλεωτῶν ἐκ τῶν βελῶν. Κόττας οὖν ἀνακαλεῖται τὸ τειχομαχοῦν τὸ στράτευμα· καὶ μικρὸν στρατοπεδεύων ἀπωθεν, ὅλος ἐγένετο τὸν σκοπὸν εἰς τὸ τὰς ἐπὶ ταῖς χρείαις ἐξόδους εἴργειν τῶν πολιορκουμένων. σπανιζόντων δὲ τῇ πόλει τῶν ἐπιτηδείων: πρεσβεία πρὸς τὰς ἀποικίας ἐξεπέμπετο, τροφῆς δι' ὠνῆς αἰτοῦσα χορηγίαν· ἡ δὲ τῇ πρεσβείᾳ ἠσμένιζον. πρὸ βραχέος δὲ ὁ Τριάριος τὸν ῥωμαϊκὸν στόλον ἔχων, ὥρμησεν ἀπὸ νικομηδείας ἐπὶ τὰς ποντικὰς τριήρεις, ἃς προεῖπεν ὁ λόγος περί τε κρήτην κ) ἰβηρίαν ἐξαποσταλῆναι. μαθὼν δὲ τὰς ὑπολοίπους ἐς τὸν πόντον ἀνακεχωρηκέναι (πολλαὶ γὰρ αὐτῶν καὶ χειμῶνι καὶ ταῖς κατὰ μέρος ναυμαχίαις εἰς * διαφθορὰν ἐδύσαν:) καταλαμβάνει τε ταύτας. κ) τὴν μάχην περὶ [τὴν] τένεδον συγκροτεῖ· ἑβδομήκοντα μὲν εἶχον τριήρεις αὐτὸς, τῶν δὲ ποντικῶν ἀγομένων βραχὺ δεῖν ὀγδοήκοντα.

* πῶς H.St.

* πρῶτον.

* al. φόνος.

* al. διεφθ.

ἐπεὶ δὲ συνέστη ὁ πόλεμος, κατὰ τὰς μὲν ἀρχὰς ἀντεῖχον οἱ τοῦ βασιλέως· ὕστερον δὲ τροπῆς αὐτῶν λαμπρᾶς γενομένης, τὸ Ῥωμαίων ἀνὰ κράτος ἐνίκησε στράτευμα. καὶ οὕτως ἅπας ὁ Μιθριδάτειος στόλος, ὅσος ἐπὶ τὴν Ἀσίαν αὐτῷ συνεξέπλευσεν, ἑάλω.

Κόττας δὲ περὶ τὴν Ἡράκλειαν στρατοπεδεύων, ὅλῳ μὲν οὐ * προσέβαλε τῇ πολιορκίᾳ τέως τῷ στρατῷ, κατὰ μέρος δὲ * προσῆγε· τινὰς μὲν τῶν Ῥωμαίων, πολλοὺς δὲ περιβαλλόμενος τῶν Βιθυνῶν. πολλῶν δὲ καὶ τιτρωσκομένων, μηχανὰς ἐπενόει, ὧν * ἐδόκει τοῖς πολιορκουμένοις ἡ χελώνη φοβερωτέρα. ἐπάγει οὖν * ταύτην ὅλην τὴν δύναμιν συγκινήσας πύργῳ τινί, ἐπιτόπως ἔχοντι πρὸς τὸ παθεῖν· ὡς δὲ ἅπαξ καὶ δεύτερον πληγαῖς, οὐ μόνον παρὰ δόξαν διεκαρτέρει, ἀλλὰ καὶ ὁ κριὸς τῆς ἄλλης ἐμβολῆς προαπεκλάσθη· εὐθυμίαν μὲν τοῖς Ἡρακλεώταις, ἀγωνίαν δὲ παρεῖχε Κόττᾳ * διαταράττουσαν αὐτόν, ὡς οὐκ ἂν ἡ πόλις αἱρεθείη ποτέ. τῇ ὑστεραίᾳ δὲ ἦν πάλιν ἐπαγαγὼν τὴν μηχανήν, καὶ μηδὲν ἀνύσας, κατακαίει μὲν τὸ * μηχάνημα, ἀποτέμνει δὲ καὶ τὰς τῶν μηχανοποιῶν κεφαλάς· καὶ φρουρὰν τοῖς τείχεσι καταλιπών, μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἰς τὸ καλούμενον πεδίον * Λυκαίαν διέτριβεν, ἀφθονίαν ἔχοντος τῶν ἐπιτηδείων τοῦ χωρίου. κἀκεῖθεν τὴν περὶ τὴν Ἡράκλειαν χώραν ἅπασαν ἐδῄου, εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν τοὺς πολίτας συνελαύνων. διεπρεσβεύοντο γοῦν πάλιν πρός τε τοὺς ἐν Σκυθίᾳ Χερρονησίτας, καὶ Θεοδοσιανούς, καὶ τοὺς περὶ τὸν Βόσπορον δυνάστας ὑπὲρ συμμαχίας· καὶ ἡ πρεσβεία ἀνέστρεφεν ἔμπρακτος. τῶν δὲ πολεμίων ἐπικειμένων τῇ πόλει, οὐ πολὺ ἔλαττον αὐτὴ τὰ λυποῦντα ἔνδον ἐπετίθετο. οὐ γὰρ ἤρκουν οἱ φρουροὶ οἷς ἔζη τὸ δημοτικόν· τύπτοντες δὲ τοὺς πολίτας, χορηγεῖν ἃ μὴ ῥᾷον ἦν αὐτοῖς, ἐξ ἀνάγκης ἐκέλευον. καὶ τῶν φρουρῶν ἔτι μᾶλλον ἦν χαλεπώτερος ὁ ἐφεστηκὼς αὐτῶν * Κονακόριξ, οὐκ ἀπείργων, ἀλλ' ἐπιτρέπων * τὴν ὑπὸ χεῖρα τὴν βίαν. * τέμνων δὲ τὴν χώραν ὁ Κόττας, πάλιν προσβάλλει τοῖς τείχεσιν. ἀθύμως δὲ τοὺς στρατιώτας πρὸς πολιορκίαν ὁρῶν, ἀπάγει τῆς τειχομαχίας, καὶ πέμπει καλῶν * Ὀξιάριον τάχος τῇ εἰρεσίᾳ ἀφικνεῖσθαι, καὶ κωλύειν τὸν διὰ τῆς θαλάσσης ἐπισιτισμὸν τῇ πόλει. λαβὼν οὖν ἃς εἶχεν * Ὀξιάριος, καὶ Ῥοδίας εἴκοσι ναῦς, ὧν σύμπαν τὸ πλῆθος εἰς τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα ἐτέλει, εἰς τὸν Πόντον διαβαίνει, καὶ μηνύει Κόττα καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἄφιξιν. ὑπὸ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν Κόττας τε τοῖς τείχεσι τὸν στρατὸν προσῆγε, καὶ ὁ κατάπλους τῶν Τριαρίου νεῶν ἐπεφαίνετο. συνταραχθέντες οὖν οἱ Ἡρακλεῶται πρὸς τὸ αἰφνίδιον τῆς τῶν νεῶν ἐφόδου, ναῦς μὲν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τριάκοντα καθεῖλκον, οὐδὲ ταύτας ἀκριβῶς πληρώσαντες· τὸ δὲ λοιπὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτράποντο. ἀνήγετο μὲν ὁ Ἡρακλεωτικὸς στόλος πρὸς τὰς ἐπιπλευσάσας τῶν πολεμίων. πρῶτοι γοῦν Ῥόδιοι (καὶ γὰρ ἐδόκουν ἐμπειρίᾳ τε καὶ ἀνδρείᾳ τῶν ἄλλων περιέχειν) ἐνέρραξαν ταῖς ἐξ Ἡρακλείας· καὶ παραχρῆμα μὲν κατέδυσαν * Ῥοδίων μὲν τρεῖς, Ἡρακλεώτιδες δὲ πέντε· ἐπιγενόμενοι δὲ τῇ ναυμαχίᾳ καὶ Ῥωμαῖοι, καὶ πολλὰ παθόντες, καὶ ποιήσαντες τοὺς πολεμίους

* al. προσέβαλε. * προσῆγε. * ἐδόκει. * ἐλαι ταύτης. * al. διαταράττουσαν. * μηχάνημα. * Λυκαίαν H. St. * Κοννακόριξ H. St. * τοὺς ὑπὸ H. St. * τέμνων. * τὸν Τριάριον H. St. * Τριάριος H. St. * Ῥοδίων H. St.

Postquam infestis concursatum est proris, regij ad tempus vim hostium mutuo sustinent: postea vniuersis in fugam effusis, plenam Romanus victoriam & celebrem consequitur. Atque ita classis Mithridatis tota, quanta in Asiam cum ipso exiuerat, subacta est.

CAP. LI. Cott. ad obsid. Heracl. Triarium accersit.

Cotta vero ad Heracleam castra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggressus erat, sed antiquos de Romanis particulatim admonebat, multos Bithyni nominis statuens in fronte.

Dúmque complures vulnerantur & oppetunt, operibus & machinis animum adiicit: quarum testudo præ aliis formidinem incussit obsessis. Totam igitur vim militum, castris excitam, admouet turri cuidam, ruinæ spem præferenti. Verum vbi semel atque iterum percussa, non modo contra opinionem persisteret, sed etiam aries à cetera machina distractus auelleretur, animus Heracliensium crescere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit, nunquam vrbs ne caperetur. Postero etiam die, cum machina iterum impacta nihil proficeret, instrumentum illud concremat, & fabris capita præcidit, relictóque ad mœnia præsidio, cum cetera militum turba in campo (quod Lycæum vocant) statiua delegit, quo in loco larga erat victus copia. Atque indè omni circa Heracleam regione deuastata, in magnam ciues difficultatem cogit. Quare denuo ad Scythas, Chersonesi incolas, & Theodosianos, & circa Bosphorum dynastas, de societate legationem mittit, quæ non absque effectu reuertitur. Dúmque hostes vrbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur molestiis. Præsidiariis enim militibus id non satis erat quo plebs vrbana victitabat; Verberibus igitur multatos ciues, suppeditare quæ in promptu non erant, per vim iubent. quid? quod præsidiariis longe importunior erat præfectus Connacorix, non modo non prohibens vim suorum, sed etiam liberè permittens. Tum agros populatus Cotta, muros iterum adoritur. At cum segnes ad oppugnationem re mílitíque animis videt milites, à conatu desistens, vocatum mittit Triarium, vt cum triremibus quamprimum aduolet, & commeatus in mari facultatem oppidanis intercipiat.

CAP. LII. Triarij victoria naualis de Heracl. & grauiss. vrbis fames ac pestis.

Assvmptis ergo Triarius quas habebat, nauibus, & xx. Rhodiis, quarũ summa xliii. conficiebat, in Pontum traiicit, & aduentu eius in tempore Cottæ significato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, & imminens Triarij classis apparet. Tum repentino nauium aduentu Heraclienses turbati, xxx. quidem naues in mare deducunt, sed eas non satis complent. Reliqua multitudo ad propugnandum se conuertit. Dúmque classis Heracliensium contra accedentes hostium naues in altum tendit, primi Rhodij, peritia & fortitudine aliis præcellere existimati, in Heracleoticas impressionem faciunt, & statim tres Rhodiorũ & quinque Heracliensium deprimuntur. Et pugnæ hinc superuenientes Romani, multis acceptis damnis,

MEMNON.

pluribus tamen illatis, Heracleotas fundunt, & ad vrbem fugere compellunt, IV. & X. nauibus deperditis. Victrices autem in Magnum subiere portum. Peditatum etiam ab oppugnatione reuocat Cotta. Triariani autem in dies singulos è portu subuecti, eos qui frumenta circumuectis importare conarentur, impedierunt. Inde is igitur annonæ caritas vrbem tenuit, vt Chœnix (quæ dicitur) ad XXC. Atticos procederet. Et super alias ærumnas, etiam pestis homines inuasit, vel ex aëris mutatione, vel inconsueta victus ratione exstitit is, & per varias calamitatum formas varios homines in interitus efferebat. Inter quos et Lamachus longe acerbiore quam alij, & lentiore mortis cruciatu exstinguitur. Lues hæc maximè præsidiarios corripiebat, vt de III. M. mille interirent.

CAP. LIII. Heraclea per proditionem in ditionem Romanorum [illegible].

ATQVE Connacorix, hæc afflictionum mole fatiscens, vrbem Romanis prodere, & Heracleotarum exitio suam permutare salutem statuit. Operam huc conterebat etiam Heracleensis quidam, consiliorum Lamachi æmulator, cui nomen Damopheli, præsidio vrbis & ipse à Lamachi interitu præfectus. At Connacorix a Cotta sane, vt homine moribus importunis & dubia fide, sibi cauet: cum Triario autem rem communicat: nec segnius in eodem cum his studio Damopheles decurrit, & acceptis pactorum conditionibus, quibus se beatos fore sperabant, ad proditionem se accingunt. Obiter autem quæ a proditoribus agebantur, in vulgus emanant. In concionem igitur vrbs concurrit, præsidiique præfectus aduocatur. Tum Brithagoras, vir inter populares præcipuæ auctoritatis, Connacorige conuento, quo loco sit Heraclea edisserit, & si ille comprobet, de communi omnium salute cum Triario conferendum esse censet. Hæc cum miserabiliter, multis intermixtis precibus, perorasset Brithagoras, surgens Connacorix, pacificationem eam suscipiendam esse negat, sed vt libertatis & melioris fortunæ spei inhærerent, per simulationem suasit. Etenim per literas se cognouisse Regem a Tigrane genero benigne susceptu, nec longum post interuallum sufficiens inde expectare auxilium. Hanc tum laruam fictitiam illis prætendebat Connacorix. Quare his verbis decepti Heracleenses (semper enim quod adlubet expetitur astute confictis, vt veris, fidem adhibere. Connacorix, vt in fraudem deductos videt, noctu intempesta, exercitu nauibus imposito (per fœdus enim cum Triario initum saluis abire, & si quid lucri fecissent, secum asportare licebat) ipse cum militibus discedit. Damopheles autem, solutis portis, introfusum Romanorum exercitum & Triarium recipit: quorum alij per portam irrumpunt, nonnulli etiam muri pinnacula transcendunt. Tum demum proditos se Heracleenses sentiunt, parsque horum se dedit, pars trucidatur. Res in abdito repositæ & supellectilia diripiuntur, & magna crudelitate in ciues desæuitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta nauali conflictu detrimenta accepissent,

πλεῖον δὲ ὅμως κακώσαντες, ἐξέωσαν τοὺς ἐξ ἡρακλείας, καὶ φυγεῖν ἠνάγκασαν πρὸς τὴν πόλιν, τέσσαρας ἀποβαλούσας καὶ δέκα. αἱ δὲ νενικημέναι δὲ, πρὸς τὸν μέγαν ἐνωρμίζοντο λιμένα. ἀνίστη δ' οὖν καὶ τὸ πεζὸν τῆς πολιορκίας ὁ Κόττας. οἱ δὲ περὶ * Ὀξιάρειον ἀναγόμενοι καθ' ἑκάστην ἀπὸ τοῦ λιμένος, τοὺς σιτηγεῖν ὡρμημένους τοῖς πολιορκουμένοις ἀπεκώλυον. καὶ σπάνις χαλεπὴ τὴν πόλιν κατεῖχεν, ὡς ὀγδοήκοντα ἀττικῶν [illegible] χοίνικα [illegible] προσκόψαι. ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις κακοῖς, καὶ λοιμὸς αὐτοῖς ἐπιπεσὼν (εἴτε ἐκ τροπῆς ἀέρων, εἴτε ἐκ τῆς ἀσυνήθους διαίτης) ποικίλην ἐπὶ ποικίλαις παθημάτων ἰδέαις τὴν φθορὰν ἀπειργάζετο, ἐν οἷς καὶ Λάμαχος πικροτέρῳ καὶ μακροτέρῳ τῶν ἄλλων ὀλέθρῳ διεφθάρη. ἥψατο δὲ μάλιστα καὶ τῶν φρουρῶν ἡ νόσος, ὡς ἀπὸ τρισχιλίων χιλίους ἀποθανεῖν. τοὺς ῥωμαίους δὲ τὸ πάθος οὐκ * ἐλάμβανε. καὶ ὁ Κοννακόριξ κακοπαθῶν τῇ συμφορᾷ, ἔγνω τοῖς ῥωμαίοις προδιδόναι τὴν πόλιν, καὶ τὴν τῶν ἡρακλεωτῶν ἀπώλειαν τῆς ἰδίας σωτηρίας ἀνταλλάξασθαι. συνελαμβάνετο δὲ αὐτῷ καὶ ἡρακλεώτης ἀνήρ, ζηλωτὴς τῆς Λαμάχου προαιρέσεως, * Δαμοφιλὴς ὄνομα, φρούραρχος καὶ αὐτὸς τῇ πόλει, μετὰ τὴν Λαμάχου φθορὰν καταστάς. ὁ τοίνυν Κοννακόριξ τὸν Κότταν μὲν, ὡς * βάρβαρον τὸ ἦθος καὶ ἄπιστον, ἐφυλάττετο: πρὸς * Ὀξιάρειον δὲ συνετίθετο. συνέπραττε δὲ τούτοις καὶ Δαμοφιλὴς οὐκ ἐνδεέστερον. καὶ λαβόντες συνθήκας, αἷς εὐδαιμονήσειν αὐτοὶ ἤλπιζον: πρὸς τὴν προδοσίαν παρεσκευάζοντο. ἐξ ἐπιπολῆς δὲ τὰ πραττόμενα τοῖς προδόταις, διέπιπτεν εἰς τὸν δῆμον. εἰς ἐκκλησίαν οὖν ἡ πόλις συνέδραμον, καὶ τὸν φρούραρχον ἐκάλουν. Βριθαγόρας δὲ τῶν ἐν τῷ δήμῳ ἀνὴρ ἐπιφανὴς πρὸς Κοννακόρηκα * παραγενόμενος, τά τε κατέχοντα τὴν ἡράκλειαν διεξῄει, καὶ εἰ κἀκείνῳ δοκεῖ ἐπὶ κοινῇ πάντων σωτηρίᾳ διαλαμβάνειν * Ὀξιαρείῳ διαλέξασθαι. ταῦτα Βριθαγόρου μετὰ πολλῆς οἰκτισαμένου δεήσεως, διαναστὰς ὁ Κοννακόριξ, τοιαύτην μὲν συνθήκην ἀπεῖπε πράττειν, ἔχεσθαι δὲ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν κρειττόνων ὑπεκείνατο ἐλπίδων. καὶ γὰρ καὶ τὸν βασιλέα μαθεῖν διὰ γραμμάτων ὑπὸ Τιγράνους τοῦ γαμβροῦ φιλοφρόνως * διαδεχθῆναι, καὶ νῦν εἰς μακρὰν ἐκεῖθεν προσδοκᾶν τὴν ἀποχρῶσαν βοήθειαν. ἀλλ' * ἐκείνοις μὲν ταῦτα ὁ Κοννακόριξ ἐσχηματίζετο. οἱ δὲ ἡρακλεῶται τοῖς λόγοις ἐξηπατημένοι (ἀεὶ γὰρ αἱρετὸν τὸ ἐράσμιον) ὡς ἀληθέσι, τοῖς πραττομένοις ἐπίστευον. ὁ δὲ Κοννακόριξ ὡς ἐπανελευσόμενος ἤδη, κατὰ μέσας νύκτας ἐπιβιβάσας ταῖς ναυσὶ τὸ στράτευμα (αἱ γὰρ πρὸς * Ὀξιάρειον συνθῆκαι κακῶν * ἀπαθεῖς ἀπιέναι, καὶ εἴ τι κεκερδακότες εἶεν, μεθ' ἑαυτῶν ἄγειν ἐπέτρεπον) ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ἐξέπλευσε. Δαμοφιλὴς δὲ τὰς πύλας ἀνοίξας, εἰσιόμενον τὸν ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ τὸν * Ὀξιάρειον εἰσεδέξατο, τοὺς μὲν διὰ τῆς πύλης, ἐνίους δὲ καὶ τὴν στεφάνην ὑπερβαίνοντας. ἔπειτα τῆς προδοσίας οἱ ἡρακλεῶται ἐπῄσθοντο. καὶ οἱ μὲν σφᾶς αὐτοὺς παρεδίδοσαν: οἱ δὲ ἀνῃροῦντο· τά τε κειμήλια ἅμα καὶ ἔπιπλα διηρπάζετο, καὶ πολλὴ τοὺς πολίτας ὠμότης ἐλάμβανε· μεμνημένοις ῥωμαίοις ὅσα τὰ παρὰ τὴν ναυμαχίαν πάθοιεν,

* τὸν Τριάριον H. St.
* ἐλάμβανον H. St.
* ἐξὸν [illegible] H. St.
* Δαμοφιλὴς H. St.
* Κότ. H. St.
* τὸν Τριάριον H. St.
* παραγενόμενος, M. M.
* Τριαρίῳ H. St.
* διαχθῆναι.
* al. ἐκείνοις.
* τὸν Τριάριον H. St.
* al. ἀπαθεῖς.
* Τριάριον H. St.

καὶ ὅσα

καὶ ὅσα πεπαλαιπωρηκότες ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ ὑπέστησαν. οὐκ ἀπείχοντο γὰρ οὐδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς προσφυγόντων· ἀλλὰ παρά τε τοῖς βωμοῖς καὶ τοῖς ἀγάλμασιν αὐτοὺς ἐσφαττον. διὸ πολλοὶ διαπίπτοντες ἐκ τῶν τειχῶν, φόβῳ τοῦ ἀφύκτου θανάτου, κατὰ πᾶσαν ἐσκεδάννυντο χώραν· οἱ δὲ αὐτομολεῖν πρὸς τὸν Κότταν ἠναγκάζοντο. ἐξ ὧν ἐκεῖνος τήν τε ἅλωσιν καὶ τὸν φθόρον τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν χρημάτων πυθόμενος, ὀργῆς ἐνεπίμπλατο. καὶ σὺν τάχει πρὸς τὴν πόλιν ἠπείγετο. συνεχαλέπαινε δὲ καὶ τὸ στράτευμα, ὡς οὐ μόνον τῆς ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν εὐδοξίας ἀφῃρημένων, ἀλλὰ καὶ τὴν λυσιτέλειαν ἅπασαν παρὰ τῶν αὐτῶν ἀποσπασμένοι. καὶ εἰς μάχην ἂν τοῖς ὁμοφύλοις κατέστησαν ἀπροόπτως, καὶ κατεκόπησαν ἂν ὑπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ * Τριάριος ἐπιγνοὺς τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, πολλοῖς ἐκμειλίξας λόγοις τόν τε Κότταν καὶ τὸν στρατὸν, καὶ εἰς τὸ κοινὸν καταθεῖναι τὰ κέρδη βεβαιωσάμενος, τὸν ἐμφύλιον ἀνέκοψε πόλεμον. ἐπεὶ δὲ ἐπυνθάνετο τὸν Κοννακόριγα κατειληφέναι τὴν Τῖον, καὶ τὴν Ἄμαστριν· αὐτίκα Κόττας * Τριάριον ἐκπέμπει τὰς ἀφαιρησομένους αὐτῷ τὰς πόλεις. αὐτὸς δὲ τοὺς προσκεχωρηκότας ἄνδρας λαβὼν, καὶ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας περιόντας, τὰ λοιπὰ μετὰ πάσης διῄει τῆς ὠμότητος. χρήματα γὰρ ἦν διερευνώμενος, οὐδὲ τῶν ἱερῶν ἐφείδετο· ἀλλὰ τούς τε ἀνδριάντας καὶ τὰ ἀγάλματα ἐκίνει, πολλά τε ὄντα καὶ καλά. καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς αἴρει, καὶ σκευὴν αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πυραμίδος, πολυτελείας καὶ μεγέθους καὶ δὴ καὶ ῥυθμοῦ καὶ χάριτος καὶ τέχνης οὐδενὸς τῶν ἐπαινουμένων ἀπολειπομένην· ἦν δὲ ῥόπαλον σφυρήλατον * ἀπέφθου χρυσοῦ * πεποιημένον. καὶ αὐτῷ λεοντῆ μεγάλη ἐκέχυτο. καὶ γωρυτὸς ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, βελῶν δὲ γέμων καὶ τόξων. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ θαυμαστὰ ἀναθήματα ἐκ τῶν ἱερῶν καὶ τῆς πόλεως ἀφελὼν, ταῖς ναυσὶν ἐγκατέθετο· καὶ τὸ τελευταῖον, πῦρ ἐνεῖναι τοῖς στρατιώταις κελεύσας τῇ πόλει, κατὰ πολλὰ ταύτην * ὑπέπρησε μέρη. ἑάλω δὲ ἡ πόλις, ἐπὶ δύο ἔτη τῇ πολιορκίᾳ ἀντισχοῦσα. ὁ δὲ * Τριάριος παραγινόμενος ἐν αἷς * ἀπεστάλη πόλεσι, Κοννακόριξ (οὐδὲ γὰρ τὴν τῆς Ἡρακλείας προδοσίαν ἐπέπρακτο * καλῶς ἐπεσκεύασεν συγκαλύπτειν δυνηθῆναι) ὑπόσπονδος ἀναχωρήσας, [καὶ] καθ' ὁμολογίαν λαμβάνει τὰς πόλεις. ὁ δὲ Κόττας ἅπερ εἴρηται διαπραξάμενος, τὸ μὲν πεζὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐκπέμπει Λευκόλλῳ, καὶ τοὺς συμμάχους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς πατρίδας· αὐτὸς δὲ ἀνήγετο τῷ στόλῳ. τῶν δὲ νεῶν αἳ τὰ τῆς πόλεως λάφυρα ἦγον, αἱ μὲν κατάφορτοι γενόμεναι, μικρὸν ἄπωθεν τῆς γῆς διελύθησαν· αἱ δὲ, ἀπαρκτίου πνεύσαντος, * ἐξεβιάσθησαν εἰς τὰ τενάγη. καὶ πολλὰ τῶν ἀποκομιζομένων ἀπέβαλον. Λεόνιππος δὲ ὁ σὺν Κλεοχάρει παρὰ Μιθριδάτου τὴν Σινώπην ἐπιτραπεὶς, ἀπεγνωκὼς τῶν πραγμάτων, πέμπει περὶ προδοσίας πρὸς Λεύκολλον. ὁ δὲ Κλεοχάρης ἅμα Σελεύκῳ (καὶ γὰρ οὗτος τῶν Μιθριδάτου στρατηγὸς ἰσοστάσιος τῶν εἰρημένων ἦν) τὴν Λεονίππου μαθόντες προδοσίαν, ἐκκλησίαν ἀθροίσαντες, κατηγόρουν αὐτοῦ. οἱ δὲ οὐ προσίεντο· ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς εἶναι χρηστός. καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην δείσαντες τὴν τοῦ πλήθους τὴν εὔνοιαν, ἐξ ἐνέδρας νυκτὸς ἀποσφάττουσι τὸν ἄνδρα.

Marg.: * ὁ Τριάριος. M. Mscr. — * ὁ Τριάριος H. δι. — * αἱ ἀπέφθου χρυσοῦ πεποιημένον. — * ὑπέπρησε H. δι. — * Τριάριος H. δι. — * ἀπεστάλη. — * κατεπρᾶξε. — * ἐξεβιάσθησαν H. δι.

& quantas sustinuissent ærumnas in oppugnatione. Ideoque nec ab his qui ad deum sacra contugerant temperatum, sed iuxta aras & delubra supplices mactati. Quocirca multi trans muros elapsi, mortis ineuitabilis metu, per totam dispergúntur regionem: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugnatione vrbis, & hominum strage & direptione bonorum, certior factus, ira totus exardescit, & quam celerrime ad vrbem festinat. Moleste etiam simul tulit exercitus, quod non modo gloria rerum fortiter gestarú spoliati, sed etiam commodis vniuersis fraudati essent ab illo eum. Ideo implacabili cú gentilibus certamine conserti, mutuis se cædibus hausissent, nisi Triarius, concitatione illorum intellecta, multis pacasset verbis Cottam, & in commune se lucra expositurú sancte promisso, bellum intestinum inhibuisset.

Marg.: Memnon.

VBi vero audiuit Connacorigem Tium & Amastrin occupasse, sine mora Triarium Cotta dimisit, vt has eis vrbes adimeret. Ipse interim, acceptis deditiis & captiuis, cætera per omnem sæuitiam administrauit. Nam dum opes passim scrutatur, ne sacris quidem parcit. Statuas enim & imagines, tam pulchras quam multas, loco mouit: quin & Herculem e foro, & ornatum eius a pyramide, sumptu, magnitudine, nec non opificio & arte, nullo laudatissimorum operum inferiorem, sustulit. Erat autem claua malleo cusa ex auro purissimo: & leonina ipsi circumfusa, corytusque ex eadem materia, arcu & sagittis refertus. Multa etiam alia æque miranda atque pulchra, e fanis & vrbe sublata, nauibus intersit. Ad vltimum iussis ignem immittere militibus, multis vrbem partibus succendit. Ita capta & subacta est ciuitas, cum duos oppugnationem annos sustinuisset. Sub hæc Triarius ad vrbes sibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione dissimulare animo præsumpserat) securitate abeundi facta, ciuitates sub conditionibus certis recipit.

Marg.: CAP. LIV. Cotta Heracleam spoliatam incendit, & in reditu magnâ prædæ partem naufragio amittit. — Herculis statua.

Cotta autem rebus, quo dictum est modo, confectis, pedestres copias vna cum equitatu Lucullo tradit, & sociorum auxilia, in suam quęque patriam, dimittit: ipse vero cum classe auehitur. Ibi nauium quæ vrbis spolia vectabant, pars supra modum onerata, haud procul à littore soluitur, pars Aparctia vento contra stante, in vada procellis eiectæ, pleraque asportandorum excussere.

TVm Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura & tutatio commendata fuerat à Mithridate, re desperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco (nam & hic Mithridatis erat legatus, officij auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, aduocata concione, hominem accusant: ciues verò criminis huius actionem non admittunt, quod probum esse existimabant. Ideo Cleocharis factio, gratiam eius apud plebem metuens, noctu ex insidiis hominem trucidant.

Marg.: CAP. LVI. Cleochares Leonippum & Seleucus præfecti Mithrid. ob proditionem, tyrannis & perfidia.

MEMNON.

Populus quidem hunc casum ægre ferre, sed Cleochares cum suis rerum potiri, & tyrannice res administrare: hac via parricidij in Leonippum pœnas subterfugituros se existimantes. Interim Censorinus, Romanæ classis Prætor, triremes agens XV, commeatum a Bosphoro Romanorum castris aduehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egressæ, nauali prælio decernunt, & victis Italis, naues onerarias in suum duces lucrum auferunt. Elatus igitur hac fortunæ benignitate Cleochares cum collega, plusquam antea tyrannico vrbem imperio premit. Nam ciuibus legitimo iudicio non disceptatis, adnecces oppidanos rapiunt, & ad multa alia crudelitate sua abutuntur. Accidit autem vt in contraria scinderentur studia Cleochares & Seleucus. Ille enim persistendum in bello, hic trucidatis Sinopensibus vniuersis, vrbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam censebat. Atqui neutra sententiarum comprobata, quicquid possidebant, nauibus onerariis ingestum, ad Macharen filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

CAP. LVI. *Lucullus Machares, P. Mithrid. in amicitiam recepit. Tyranni fugiunt, Sinope capitur.*

SVB idem tempus Lucullus, Romanorum Imperator, ad vrbem accedens, valido eam nixu oppugnat, cum Machares etiam amicitiæ & societatis fœdus per legationem petit. Is igitur, petitione benigne admissa, fœdus pro firmo se habiturum respondit, si nullos Sinopensium commeatu iuuet. Tum is non solum imperata facit, se etiam destinata Mithridaticis, ad Lucullum deferenda curauit. Hæc vbi Cleocharis factio videt, spem omnem abiiciunt, magnisque in naues opibus congestis, & vrbe ad direptionem militibus concessa, (sub nocte ista fiebant) nauigiis ad interiora Ponti, quæ à Sanegibus & Lazis incoluntur, aufugiunt, cum reliquam classem incendissent. Excitata igitur flamma, quid actum sit Lucullus animaduertit, scalasque ad mœnia adhibere iussi milites trascendunt. Et primum cædes non modica, sed miseratus calamitatum Lucullus, ne sæuiatur vlterius interdicit. Ad hunc igitur modum etiam Sinope in Romanorum arbitriû venit. Repugnabat etiamnum Amasea, sed non multum intercessit spatij, cum etiam ipsa Romanorum in fidem concessit.

CAP. LVII. *Mithridates latet, tandem à Tigrane [illegible].*

PORRO Mithridates annum & IIX. menses in partibus Armeniæ demoratus, necdum in generi conspectum admissus erat. Hic tamen exoratus tandem, vt coram se sistendi potestatem ei faceret, splendida cum pompa occurrit, & regali socerum magnificentia excepit. Sed triduum absque colloquio cum eo transegit. Lautissimis inde conuiuiorum apparatibus beneuolentiam ei suam cùm ostentasset, decem mille instructum equitibus in Pontum remittit.

CAP. LVIII. *Lucullus Armeniam populatur, & thesauri Tigranis [illegible].*

INTER hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, & Ariobarzane terræ Regulo vtens amico, inopinate Euphratem cum equitatu transit, & agmen ad vrbem adducit, vbi Tigranis pellices, & de rebus pretiosis ac charis non pauca asseruari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocerta oppugnent, & alias, quæ præcipua illic oppida tenent, relinquit.

καὶ τὸ μὲν δημοτικὸν ἤχθετο τῷ πάθει, οἱ δὲ περὶ Κλεοχάρην, τῶν πραγμάτων κύριοι καταστάντες, τυραννικῶς ἦρχον, ταύτῃ νομίζοντες διαφεύξειν τὴν ἐπὶ Λεωνίππῳ μιαιφονίας τὴν δίκην. ἐν τούτῳ δὲ Κιτσωρῖνος ναύαρχος Ῥωμαίων, τριήρεις ἄγων πεντεκαίδεκα σῖτον ἀπὸ Βοσπόρου εἰς τὸ Ῥωμαίων κομίζουσας στρατόπεδον, πλησίον Σινώπης * κατῆρε. καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην καὶ Σέλευκον αἷς ἐτάττοντο Σινωπικαῖς τριήρεσιν, ἡγουμένου Σελεύκου, καθίστανται εἰς ναυμαχίαν, καὶ νικῶσι τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ τὰς φορτηγοὺς ἐπὶ τῷ σφῶν ἀφαιροῦνται κέρδει. ἐπήρθησαν οὖν οἱ περὶ Κλεοχάρην τῷ κατορθώματι, καὶ τυραννικώτερον [ἔτι] τῆς πόλεως ἦρχον· φόνους τε ἀκρίτους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες, καὶ τὰ ἄλλα τῇ ὠμότητι διαπραττόμενοι. ἐγένετο δὲ καὶ στάσις πρὸς ἀλλήλους * Κλεοχάρει καὶ Σελεύκῳ. τῷ μὲν γὰρ ἤρεσκε διακαρτερεῖν τῷ πολέμῳ· Σελεύκῳ δὲ, πάντας Σινωπεῖς ἀναιρεῖν, καὶ Ῥωμαίοις ἐπὶ δωρεαῖς μεγάλαις παραδοῦναι τὴν πόλιν. πλὴν οὐδετέρα τῶν γνωμῶν κρεῖσσον ἔσχε. τὰ δὲ ὑπάρχοντα λαθραίως ναυσὶ στρογγύλαις ἐνθέμενοι, πρὸς Μαχάρην τὸν Μιθριδάτου υἱὸν, ὃς κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ περὶ τὴν Κολχίδα ἦν, διεπέμποντο. ἐν τούτῳ δὲ Λεύκολλος ὁ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ προσάγεται τῇ πόλει, καὶ κραταιῶς ἐπολιόρκει. ἐπρεσβεύετο δὲ καὶ Μαχάρης ὁ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς Λεύκολλον περὶ φιλίας [τε] καὶ συμμαχίας. ὁ δὲ ἀσμένως ἐδέχετο, εἰπὼν βεβαίους νομιεῖν τὰς συμβάσεις, εἰ μηκέτι τοῖς Σινωπεῦσιν ἀγορὰν διαπέμποι. ὁ δὲ οὐ μόνον τὸ κελευόμενον ἐποίει, ἀλλὰ καὶ ἃ παρεσκεύαστο πέμπειν τοῖς Μιθριδατείοις, ἐξαπέστειλε Λευκόλλῳ. ταῦτα οἱ περὶ * Κλεοχάρην θεασάμενοι, καὶ τέλεον ἀπογνόντες, πλοῦτον πολὺν ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενοι, καὶ τὴν πόλιν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις * ἀφέντες (ὑπὸ νύκτα δὲ ταῦτα ἐπράττετο) διὰ τῶν πλοίων ἔφυγον εἰς τὰ * ἐσώτερα τοῦ Πόντου (Σάνιγας δὲ καὶ Λαζοὺς ἐνοίκους εἶχον τὰ χωρία) ταῖς ὑπολειφθείσαις τῶν νεῶν πῦρ ἐνέντες. αἰρομένης δὲ τῆς φλογὸς, ᾔσθετο Λεύκολλος τοῦ ἔργου· καὶ κλίμακας κελεύει προσάγειν τῷ τείχει. οἱ δὲ ὑπερέβαινον. καὶ φθόρος ἦν κατ᾽ ἀρχὰς οὐκ ὀλίγος· ἀλλὰ τὸ πάθος Λεύκολλος οἰκτείρας, τὴν σφαγὴν ἐπέσχεν. οὕτω μὲν οὖν ἑάλω καὶ ἡ Σινώπη. ἔτι δὲ ἡ Ἀμάσεια ἀντεῖχεν, ἀλλ᾽ οὐ μετ᾽ οὐ πολὺ καὶ αὐτὴ προσεχώρησε Ῥωμαίοις. Μιθριδάτης δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας η΄ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀρμενίας διατρίβων, οὔπω εἰς ὄψιν κατέστη Τιγράνῃ. ἔτι δὲ Τιγράνης ἐδυσωπήθη εἰς θέαν αὐτὸν καλέσασθαι· μετὰ λαμπρᾶς τε τῆς πομπῆς ἀπήντα, καὶ βασιλικῶς * ἐδέξατο. ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀπορρήτως αὐτῷ ὁμιλήσας, ἔπειτα λαμπροτάταις ἑστιάσεσι φιλοφρονησάμενος, μυρίους δίδωσιν ἱππεῖς, καὶ ἐπὶ τὸν Πόντον ἐκπέμπει. Λεύκολλος δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἐληλυθὼς, καὶ φίλον ἔχων τὸν ἐπάρχοντα ταύτης Ἀριοβαρζάνην, διέβη τὸν παρὰ δόξαν πεζῇ τὸν Εὐφράτην, καὶ προσάγεται στρατὸν τῇ πόλει· ἐν ᾧ τάς τε Τιγράνου παλλακίδας φυλάττεσθαι μεμαθήκει, καὶ πολλὰ τῶν σφόδρα τιμίων. καταλελοίπει δὲ καὶ τοὺς Τιγρανόκερτα πολιορκήσοντας, καὶ στράτευμα ἄλλο ἐπὶ τὰ πολισμάτια τὰ προσεδαίστερα.

* Κηνσωρῖνος. H δι.

* κατῆρε. H δι.

* Κλεοχάρῃ. H δι.

* Κλεοχάρην, M.M.

* ἀφέντες.

* ἐσώτερα. H δι.

* ἐδέξατο.

Οὕτω δὲ τῆς Ἀρμενίας κατὰ πολλὰ μέρη πολιορκουμένης, ἔπεμπε Τιγράνης ἀνακαλῶν Μιθριδάτην. καὶ στρατὸν δὲ περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τὰς παλλακίδας ἔθετο, διέπεμπεν· οἳ καὶ παραγενόμενοι, καὶ * τοξείᾳ τοῦ Ῥωμαίων στρατοπέδου τὰς ἐξόδους διακλείσαντες, τάς τε παλλακίδας, καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν κειμηλίων διὰ νυκτὸς περιεξέπεμψαν. ἡμέρας δὲ ἀναλαμπούσης, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἅμα τῶν Θρᾳκῶν ἀνδρείως ἀγωνιζομένων· φόνος τε πολὺς τῶν Ἀρμενίων γίνεται, καὶ ζωγρίᾳ τῶν ἀπηρυκόντων ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους. τὰ μέντοιγε προαποσταλέντα διεσώζετο πρὸς Τιγράνην. δύναμιν δὲ ἐπὶ ἀθροίσας ὀκτὼ μυριάδας, κατέβαινε, τήν τε Τιγρανόκερτα * ἐξαιρησόμενος τὴν συνεχόντων, καὶ ἀμυνούμενος τοὺς πολεμίους. φθάσας δὲ, καὶ ἰδὼν τὸ Ῥωμαίων ὀλίγον στρατόπεδον· ὑπερηφανικοὺς ἠφίει λόγους, ὡς εἰ μὲν πρεσβεύσαι παρεῖεν, πολλοί, φάμενος, συνῆλθον· εἰ δὲ πολέμιοι, παντελῶς ὀλίγοι. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐστρατοπεδεύετο. Λεύκολλος δὲ τέχνῃ καὶ μελέτῃ πρὸς τὴν μάχην παραταξάμενος, καὶ θαρρύνας τοὺς ὑπ' αὐτόν· τρέπει τε τὸ δεξιὸν εὐθὺς κέρας, εἶτα τούτῳ συναπέκλινε τὸ πλησίον, ἑξῆς δὲ σύμπαντες. καὶ δεινή τις καὶ ἀνεπίσχετος * τοῖς Ἀρμενίοις ἐπέσχε τροπή· καὶ κατὰ λόγον ἡ τῶν ἀνθρώπων εἵπετο φθορά. Τιγράνης δὲ τὸ διάδημα καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς ἐπιθεὶς τῷ παιδὶ, πρός τι τῶν ἐρυμάτων διαφεύγει. ὁ δὲ Λεύκολλος ἐπὶ τὰ Τιγρανόκερτα ἀναστρέψας, προθυμότερον ἐπολιόρκει. οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Μιθριδάτου στρατηγοὶ, τῶν ὅλων ἀπεγνωκότες, ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ σωτηρίᾳ Λευκόλλῳ παρέδοσαν τὴν πόλιν. ὁ μέντοι Μιθριδάτης πρὸς Τιγράνην παραγενόμενος, ἀναλαμβάνει τε αὐτὸν, καὶ βασιλικὴν ἐσθῆτα περιτίθησι, τῆς συνήθους οὐκ ἐλαττουμένην. καὶ λαὸν ἀθροίζειν συμβουλεύει, ἔχων καὶ αὐτὸς δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ὡς πάλιν ἀναμαχησόμενος τὴν νίκην. ὁ δὲ πάντα τῷ Μιθριδάτῃ * ἐπέτρεπεν, ἔν τε τῷ γενναίῳ καὶ συνετῷ τὸ πλέον νέμων αὐτῷ καὶ μᾶλλον ἀνέχειν εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον * δυνάμενον. αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Πάρθον Φραδάτην διεπρεσβεύετο, παραχωρεῖν αὐτῷ τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ τὴν * Ἀδιαβηνὴν, καὶ τὰς μεγάλας αὐλῶνας. ἀφικομένων δὲ πρὸς τὸν Πάρθον * καὶ παρὰ Λευκόλλου πρέσβεων· τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἰδίᾳ φίλος εἶναι * ὑπεκρίνατο καὶ σύμμαχος, ἰδίᾳ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς Ἀρμενίους διετίθετο. ὁ δὲ [δὴ] Κόττας ὡς εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, τιμῆς παρὰ τῆς συγκλήτου τυγχάνει, Ποντικὸς αὐτοκράτωρ καλεῖσθαι, ὅτι εἷλοι τὴν Ἡράκλειαν. διαβολῆς δὲ εἰς τὴν Ῥώμην ἀφιγμένης, ὡς οἰκείων κερδῶν ἕνεκα τηλικαύτην πόλιν ἐξαφανίσειε· μῖσος τὸ δημόσιον ἐλάμβανε, καὶ ὁ περὶ αὐτὸν τοσοῦτος πλοῦτος φθόνον ἀνεκίνει. διὸ καὶ πολλὰ τῶν λαφύρων εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων εἰσεκόμιζε * ταμεῖον, τὸν ἐπὶ τῷ πλούτῳ φθόνον ἐκκρούων. εἰ καὶ μηδὲν αὐτοὺς πρᾳοτέρους ἀπειργάζετο, ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα νέμειν * ὑπολαμβάνοντας. ἐψηφίσαντο δὲ αὐτίκα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῆς Ἡρακλείας ἀφεῖσθαι. Θρασυμήδης δὲ τῶν ἐξ Ἡρακλείας εἷς, κατηγόρησεν ἐπ' ἐκκλησίας τοῦ Κόττα, τάς τε τῆς πόλεως εἰσηγούμενος πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίας.

* al. τοξείαν.
* ἐξαιρησόμενος. H.St.
* τοῖς Ἀρμενίοις. H.St.
* al. ὑπέτρεπεν.
* al. δυνάμενον.
* Ἀδιαβηνὴν. H.St.
* τὸν παρά. H.St.
* al. ἀπεκρίνατο.
* ταμιεῖον. H.St.
* ὑπολαμβάνοντες. H.St.

Dum hoc modo Armenia multis oppugnatur partibus, mittit Tigranes qui Mithridatem reuocent. Exercitum etiam ad tutandam vrbem in qua pellices erant antepositæ, ire iubet.

Qui cum eo venissent, interclusis sagittarum grandine exitibus e Romanorum castris, & concubinas & gazas periculo exemptas noctu præmittunt. Vbi illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam horum faciunt stragem, nec pauciores viuos capiunt quàm cæsunt. Præmissa tamen ad Tigranem, tuta manent & salua.

CAP. LIX. Luculli victoria de Tigrane ad Tigranocerta: & urbis deditio.

HIc XXC. M. contractis, vt Tigranocerta ab vrgentibus malis eripiat, propulsétque hostes, descendit. Confestim verò vt Romanorum exilitatem vidit castrorum, superba per contemptum de iis verba iacit: *Si legati sunt* (inquit) *multi simul venerunt: sin hostes, perpauci.* Quibus dictis, castris locum deligit. At Lucullus, singulari arte & studio instructa acie, suisque fiducia per cohortationem iniecta, dextrum cornu statim in fugam agit: mox inclinatio fit in proximo: dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque & præcipitem Armenij fugam capessunt, & pro hominum numero cædes sequitur. Tigranes igitur, diademate & regni insignibus filio impositis, ad castellum quoddam fugam arripit. Lucullus verò, signis retro Tigranocerta versus motis, maiore conatu in obsidionem incumbit. Tum Mithridatis in vrbe legati, desperata rerum summa, Lucullo se dedidère, salutem pacti.

CAP. LX. Tigranes cum Mithr. allia: & legatio ad regem Parthorum.

MITHRIDATES autem ad Tigranem reuersus, fiduciam ei addit, & ornatum regium, adsueto non viliorem, circumdat. Exercitum etiam colligendi proponit consilium, (cum & ipse manum non contemnendam haberet) vt victoriæ damna bello recuperaturo. Verùm hic dum plus virtutis & prudentiæ illi tribuit, & magis Romanorum bellis idoneum arbitratur, omnia Mithridati permittit. Ipse interim legatione ad Phradatem Parthum missa, Mesopotamiam & Adiabenen, & magnas (quas nominant) valles ditioni suæ vt permittat exposcit. Cumque etiam Luculli ad Parthum legati venissēt, Romanis seorsum amicum & socium se esse fingit, seorsum etiam eadem ad Armenium simulat.

CAP. LXI. Odium Romæ in Cottam, & ob id accusatio Thrasymedis Heracl.

INTEREA Romam Cotta reuersus, honore à senatu adficitur, & *Pontici* cognomento, quòd Heracleam cepisset, nobilitatur. At vbi sinistra eius fama Romam peruenit, in publico erat odio, inuidiámque tantæ ei opes adaugebant. Cuius declinandæ causa pleraque in ærarium spolia retulit, tametsi nihilo mitiores in se Romanos hoc efficeret, dum è plurimis eum pauca referre persuasum haberent. Captiuos etiam Heracleæ statim dimittendos decreto publico sciuerunt. Thrasymedes insuper, Heracliensium vnus, pro concione Cottam publice accusat, & ciuitatis suæ erga Romanos beneuolentiam commemorat:

MEMNON.

&, si quid ab hac remiserint, non ciuitatis voluntate, sed magistratuum fraude & aduersariorum vi factum esse. Miserabili etiam querela ob oculos ponit vrbis inflammationem, quótque & quanta incendium euaserit, vtque simulacra Cotta destructa prędam sibi fecerit, & ædes sacras diruerit, & sexcenta alia crudelissimum in modum peregerit. Ad hęc auri & argenti infinitum prope numerum, cæterámque vrbis felicitatem, quam in suum ille commodū auerterit, recensebat. His à Thrasymede, cum lamentis & fletu, commemoratis, & optimatibus Romanorum ad commiserationem casus illius inflexis (accesserat enim captiuorum quoque multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus vestimentis amicti, & supplices, cum eiulatu præ se tendentes manus) progressus contra in medium Cotta, vbi pauca lingua patria disseruisset, resedit: & exsurgens Carbo: *Nos, inquit, Cotta, capiendam tibi, non exscindendam, vrbem demandauimus*: & post eum alij consimili in Cottam criminatione sunt inuecti. Multis igitur exsilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibita, * latum ei clauum abrogant. Heracleensibus verò agrum & mare & portus restituunt, rogatione perlata, vt nemo horum seruituti sit addictus.

CAP. LXII. *Trasimede & Brithagora studium circa instaurationem Heracleæ & libertatē.*

His ergo Thrasymedes confectis, plebem remisit in patriam: ipse vero cum Brithagora & Propylo, Brithagoræ filio, ad tempus dehinc subsistens, quæ patriæ visus exigeret administrauit. Peractisque aliquot annis, cum tribus onerariis nauibus in patriam regressus, ceu ad alterum reuocatam natalem omni studio reparare contendit. Verum dum omnia molitur, vix vt IIX. M. vernis etiam annumeratis, colligerentur, effecit. Brithagoras autem, ciuitate iam augescente, populum in pristinam libertatem vindicandi spem facit, annisque elapsis haud paucis, Romanorum imperio iam ad vnum C. Iul. Cæsarem deuoluto, ad eum contendit. Legationem cum eo obibant, cum alij ex nobilitate, tum Propylus. Ibi notior factus Cæsari Brithagoras, & propius in amicitiam admissus, promissionem quidem accipit, sed libertatem prima occasione recuperare nequit, quòd non Romæ, sed alibi terrarum, Iulius in negotiorum distractione versabatur. Non tamen ab incepto destitit Brithagoras, sed per totum fere orbem cum Cæsare circumductus, ipse & Propylus in oculis eius erat: vt non obscure imperator significaret, petitionem hominis se approbare. Duodecim tandem annos in familiaritate Romanorum emensus, cùm iam redire Cæsar instituisset Romam, senecta & laborum assiduitate exhaustus Brithagoras, viuere desinit, & grandem patriæ luctum à se relinquit.

Atque ita XVI. etiam liber historiarum Mēnonis abbreuiatus finem habet.

Prudens est quidem hæc historia, & exilem adsequens characterem. Perspicuitatis non incuriosius, digressionibus tamen vtitur, præsertim necessitate adactus,

καὶ εἴ τι ταύτης ἀποκλίνοιεν, οὐ γνώμῃ τῆς πόλεως τοῦτο δρᾶν, ἀλλ᾽ ἢ τινὸς τῶν ἐφεστηκότων τοῖς πράγμασιν ἐξαπάτῃ, ἢ καὶ βίᾳ τῶν * ἐπιτεθυμένων. * ἀπωδύρετο δὲ τὸν τῆς πόλεως ἐμπρησμὸν, καὶ ὅσα τὸ πῦρ ἠφάνισεν· ὅπως τὰ ἀγάλματα Κότλας καθῄρει, καὶ λείαν ἐποιεῖτο, τούς τε ναοὺς κατέσπα, καὶ ὅσα ἄλλα δὲ ὠμότητος ἐλθὼν ἐπέπραγε· τόν τε χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῆς πόλεως ἀναρίθμητον ἀνελθοῦσαν, καὶ τὴν ἄλλην τῆς Ἡρακλείας ἣν ἐσφετερίσατο εὐδαιμονίαν. τοιαῦτα τοῦ Θρασυμήδους μετ᾽ οἰμωγῆς καὶ δακρύων διεληλυθότος, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπικλασθέντων τῷ πάθει· καὶ γὰρ παρῆλθε καὶ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες, μετὰ τέκνων, ἐν πενθίμοις ἐσθῆσι θαλλοὺς ἱκεσίους μετ᾽ ὀλοφυρμῶν προτείνοντες: ἀντιπαρελθὼν ὁ Κότλας βραχέα τῇ * πατρῴῳ διειλέχθη γλώττῃ, εἶτα ἐκαθέσθη. καὶ Κάρβων ἀναστὰς, ἡμεῖς, ὦ Κότλα, φησὶ, πόλιν ἑλεῖν, ἀλλ᾽ οὐχὶ καθελεῖν, * ἐπετρέψαμεν. μετ᾽ αὐτὸν δὲ καὶ ἄλλοι ὁμοίως Κότλαν ᾐτιάσαντο. πολλοῖς μὲν οὖν ἄξιος ὁ Κότλας ἐδόκει φυγῆς· μετριάσαντες δ᾽ ὅμως, ἀπεψηφίσαντο τὴν πλατύσημον αὐτοῦ. Ἡρακλεώταις δὲ τήν τε χώραν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς λιμένας ἀποκατέστησαν, καὶ μηδένα δουλεύειν, ψῆφον ἔθεντο. ταῦτα Θρασυμήδους διαπραξαμένου, ἐπὶ τὴν πατρίδα μὲν τοὺς πολλοὺς ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δὲ μετὰ Βριθαγόρου τε καὶ Προπύλου (παῖς δ᾽ ἦν ὁ Πρόπυλος Βριθαγόρου:) κατὰ τοὺς ἑξῆς ἐπιμείνας χρόνους, τὰ λοιπὰ τῶν ἐπειγόντων καθίστατο. καί τινων ἐτῶν αἰωρηθέντων, τρισὶν ἐπανέρχεται εἰς τὴν Ἡράκλειαν * ἀγωγοῖς. ἀφικόμενος δὲ, πάντα τρόπον ἐπενόει * ἐνοικίζεσθαι τὴν πόλιν, καθάπερ εἰς παλιγγενεσίαν ἀνακαλούμενος. ἀλλὰ πάντα πράττων, μόλις εἰς ὀκτακισχιλίους, ἅμα τοῖς οἰκετικοῖς σώμασι, συλλεγῆναι κατεπράξατο. Βριθαγόρας δὲ, ἤδη τῆς πόλεως αὐξομένης, ἐλπίδας ἐποιήσατο πρὸς ἐλευθερίαν τὸν δῆμον ἀνενεγκεῖν. καὶ διαγεγονότων μὲν πολλῶν ἐτῶν, ἤδη δὲ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας εἰς ἕνα περιϊσταμένης ἄνδρα Γάϊον Ἰούλιον Καίσαρα: πρὸς τοῦτον ἠπείγετο. συνεπρέσβευον δὲ αὐτῷ ἄλλοι τέ τινες τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ὁ υἱὸς Πρόπυλος. γνωσθεὶς οὖν τῷ Καίσαρι Βριθαγόρας, καὶ διαπραξάμενος ἐγγυτέρω τῇ φιλίᾳ προσελθεῖν: δι᾽ ὑποσχέσεως * ἐγένετο. οὐ μὴν ἐξ ἐφόδου γε λαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν ἠδυνήθη, ἅτε δὴ οὐκ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἑτέρα τοῦ Γαΐου περιέχοντος. οὐκ ἀφίστατο μέντοι γε Βριθαγόρας, ἀλλὰ περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην αὐτός τε καὶ Πρόπυλος συμπεριαγόμενος τῷ Καίσαρι, ἐβλέπετο παρ᾽ αὐτῷ, ὡς ἐπισημειούμενον τὸν αὐτοκράτορα, τὸ λιπαρήσεως αὐτὸν ἀποδέχεσθαι. δωδεκαετίας δὲ τὴν παρεδρίαν διαμετρήσας, καὶ περὶ τὴν εἰς Ῥώμην ἐπάνοδον τοῦ Καίσαρος διανισταμένου, ὑπό τε τοῦ γήρως καὶ τῶν συνεχῶν πόνων καταξυχωθεὶς Βριθαγόρας τελευτᾷ, μέγα πένθος τῇ πατρίδι καταλιπών. εἰς τοῦτο μὲν τέλος καὶ ὁ ις´ λόγος τῆς Μέμνονος ἱστορίας τελευτᾷ.

* προσχήμασι. [illegible]
* ἀπωδύρετο.
* πατρίῳ διελέχθη φωνῇ.
* ἐπετρέψαμεν, H. St.
* ἐπανάγεται. H St etM M.
* ἀνοικίζεσθαι.
* ἐγένετο. H. St.

Ἔστι δὲ ἡ συγγραφὴ νουνεχὴς μὲν, καὶ τὸν ἰσχνὸν μεταδιώκουσα χαρακτῆρα: οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀμελοῦσα, διαλαβουμένη δὲ καὶ τὰς ἐκβολὰς πλὴν εἰ μή που τις ἀνάγκη συνυφαίνειν

καὶ τὰ

καὶ τὰ ἔξωθεν ἐγκαλλωπίζεται τῆς προσθέσεως. οὐδὲ πρὸς ταύτην δὲ ἐπὶ τὸ συχνὸν ἀποκλίνει, ἀλλὰ τὸ κατεπεῖγον ἐπιμνησθεῖσα, ἔχεται πάλιν ἀνεπιστρόφως τῆς προτεθείσης αὐτῇ κατ' ἀρχὰς γνώμης. καὶ λέξεσι δὲ, εἰ μή που σπανίως ἐξαλλαττούσαις, ταῖς συνήθεσι χρῆται. τὰς δὲ πρώτας ἡ ἱστορίας, καὶ τὰς μετὰ τὴν ἑκτὴν καὶ δεκάτην, οὔπω εἰπεῖν εἰς θέαν ἡμῖν ἀφιγμένας ἔχομεν.

& externis addendis huc hortantibus. neque id accidit frequenter, sed vbi stimulari se sentit. Redit vero ad propositum. Verbis nisi raro immutatis, vsitatis vtitur. De octo libris præter sedecim, quod eos nondum videre contigerit, non habeo dicere. MEMNON.

De Clearcho, Tyranno Heracleæ Ponticæ.

EX SVIDA.

CLEARCHVS Ponticus Athenas venit audiendi Platonis & doctrinæ philosophicæ cupiditate. Sed eius consuetudine non diu vsus (erat enim Diis inimicus) in somnis vidit mulierem sibi dicentem, Excede Academia, & fuge Philosophiam: neque enim ea frui tibi fas est, quæ te infestissimo vultu intuetur. Quibus auditis, redit in expeditionem: & oppressus inuidia, patria relicta, conscensáque naue, dum exul oberrat, peruenit ad Mithridatem, castrísque apud eum positis, laudatur. Non multo post grauis inter Heracleotas exstat seditio. Deinde in gratiam & concordiam redire cupientes, pacificatorem deligunt Clearchum. Is in reditu, in diuersorio quodam rursus in somnis Euopium, Heracleotarum tyrannum sibi dicentem audit, Oportet te tyrannum esse patriæ. Sed & hic Philosophiam cum cauere iubebat, renouata somnij Atheniensis memoria. Rerum potitus, crudelissimus fuit, & insuperabili superbia incensus, humana conditione contempta, adorari se, & diuinos haberi sibi honores postulauit, & vestes Diis familiares induit, eorúmque statuis decoras: & filium suum Ceraunon, id est fulmen, appellauit. Interfecit autem eum primum vindicta: deinde Chionis manus, familiaris Platonis, & eius ad tempus auditoris, qui odio tyranni in illius ædibus hausto, patriam liberauit. Tam præclari facinoris socij fuerunt Leonides & Antitheus, ipsi quoque Philosophi. Iustas autem scelerum pœnas cum dedisse, dictum est. *Hæc fragmenta sunt pro beheno.*

De eodem Clearcho, Tyranno Heracleæ Ponticæ.

CVIVS historia exstat apud Memnonem, pag. 365.

Ex Diodoro Siculo, lib. XV. De eodem Clearcho.

EADEM verò tempestate Clearchus, ex Heraclea Pontica oriundus, tyrannidem affectauit, ac voti compos factus, æmulatus est Dionysij tyranni instituta, & splendide tyrannidem in Heracleotas exercens, imperium tenuit per annos duodecim.

Ex eodem Diodoro, lib. XVI.

CLEARCHVS Heracleæ tyrannus, quum Dionysia (*id est Bacchanalia*) essent, dum ad spectacula vadit, interfectus est, per annos duodecim imperio potitus.

Ex Theopompo Chio, de eodem Clearcho.

APVD ATHENÆVM LIB. III.

MVLTOS morte violenta è medio tollebat, ac quam plurimis cicutam bibendam porrigebat. Quum verò innotuisset omnibus hic tyranni mos, propinandi venenum illud, tanquam poculum quod amicitiæ testandæ ergo propinari solet, ex ædibus non egrediebantur priusquam rutam edissent. Hoc enim qui ederint, illis aconiti potum nihil nocere aiunt.

De Timotheo Tyranno Heraclea Pontica, Clearchi filio.

EX DIODORO LIB. XVI.

IMPERIO Clearchi quum successisset filius Timotheus, eo potitus est per annos XV.

Ex eodem Diodoro, eodem libro.

DVM hæc geruntur, Timotheus Heracleæ Ponticæ tyrannus obit, quum per quindecim annos dominatus esset. Et successit frater Dionysius, qui per duos & triginta annos imperium obtinuit.

Ex Athenæo libro xii. de Clearcho secundo.

NYMPHIS Heracleotes libro secundo de Heraclea scribit, Clearchum, patriæ suæ tyrannum, eius filium qui tyrannidem primus inuaserat, luxu & quotidiana voracitate sensim in tantam molem carnis extumuisse, vt propter crassitiem, & obesitatem, anhelitus difficultate correptus sit & strangulatu, ideoque medicos præcepisse, vt tenuibus ad id paratis acubus, & prælongis, latera & ventrē configerent, quoties in profundiorem somnum laberetur. Carne in callum spissata ob nimiam pinguedinem, aliquādiu nihil ille sentiebat: quum verò ad puram adacta carnem acus perforasset, tum expergiscebatur. Iis qui responsa petebant, reddebat, corpori obiecta arca, quæ partes reliquas obtegeret, vt facie tantum aperta colloqueretur cum iis qui compellabant. *Memnon Clearchum Dionysij filium Clearchi qui primus tyrannidem occupauit nepotem scribit.*

Aliquanto post,

ANNOS quinquagintaquinque natus diem obiit, tyrannide per annos triginta tres continuata, prioresque se tyrannos antecelluit comitate & mansuetudine.

De Zathra & Clearcho fratribus, Tyrannis Heraclea.

EX DIODORO LIB. XX.

DVM hæc geruntur, Dionysius Heracleæ Ponticæ tyrannus obiit, cùm triginta duos annos imperasset. Successerūt autē eius imperio Zathras & Clearchus, filijq; eius, per septēdecim annos tenuerūt.

EVLOGIVS. CCXXV.

EVLOGII EPISC. ALEXANDRINI
Liber contra Seuerum & Timotheum hæreticos.

LEGI B. Eulogij Episcopi Alexandrini opus libris duobus comprehensum, eiusque defensio S. Leonis Pontificis Romani. Accusatio verò Timothei & Seueri, qui Tomum reprehendebant. Etenim hæresis vtrumque superbe Synodum ac Tomum oppugnare compulit: Seuerum quidem planiorem, accuratiorem vero Timotheum. Domitiano autem Melitenæ opus dedicat. Primus quidem liber quatuor capitibus absoluitur, alter vero sedecim. Initio autem operis caussam reddit suscepti laboris, quo & pij homines scribentem inuitarunt. quibus legem constituit & canonem, *scripta diiudicare non oportere ex parte, neque fragmenta quædam sumendo, ex his de tota scriptoris mente iudicium ferendum.* Hos enim Propheta execratur: *Væ Prophetis, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.* Hanc legem ac regulam & Patrum nostrorum decreta confirmant. Etenim Eustathius Antiochenus Episcopus vi. aduersus Arrianos libris his verbis scribit: *Sed Arrianæ scenæ saltatores peccatum fecisse Christum iactant.* & post non longe illud, Deum in Christo mundum sibi conciliasse: neque memoria tenent, nec linguæ organis conferunt. Sed veluti graues calumniatores & accusatores locum labefactantes, accusationis certamen instituunt. Deinde & legis decretum. Oportet verò veritatis studio legitimè certantes, omnia abundè accipientes, sed non ad fraudem, partim quidem silere, partim verò arripientes offerre. Sic diuinus Basilius ad hunc modum Sozopolitis scribens. non recens opinionis hæc impietas, sed & olim ab absurdo insano Valentino inchoata, qui pauca Apostoli verba contrahens, impium sibi figmentum præparauit. Vt hæretici amentes solent partem aliquam scripturæ arripere & hanc deprauare, propter hanc cætera condemnare, & ab sacrarum lectionum calumniis & diuisionibus impium dogma conflare. Sic & Apostolorum princeps ab impiis accusatus est, vt diuideret Emmanuel, inquit, Iesum Nazarenum, quomodo vnxerit ipsum DEVS sancto Spiritu & virtute, qui venit benefacturus & liberans omnes tyrannide oppressos diaboli, quia Deus erat cum eo. Et profectò Paulum orbem terrarum pietatis præconio percurrentem, similibus iniuriis & calumniis perstringit, in quibus concionatus Atheniensibus locutus est: Annunciat hominibus vt omnes vbique pœnitentiam agant, eò quod statuit diem, in quo iudicaturus est orbem in æquitate & vero, in quo statuit fidem præbens omnibus, suscitans eum à mortuis. De quibus iterum ad Hebræos scribens ait:

Ezech. 13. 3.

B. Basilius.

Act. 17. 30.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ἈΛΕΞΑΝ-
δρείας βιβλίον κατὰ Τιμοθέου καὶ Σεβήρου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας βιβλίον ἐν λόγοις β. τὸ δὲ βιβλίον συνηγορία μέν ἐστι τοῦ ἐν τοῖς τόμοις Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις τῆς ῥώμης ἀρχιερέως, ἔλεγχος δὲ Τιμοθέου καὶ Σεβήρου τῶν καθαπτόντων τοῦ Τόμου. καὶ γὰρ ἡ αἵρεσις ἑκάτερον κατὰ τῆς συνόδου καὶ τοῦ Τόμου μεγαλαυχεῖν ἀγωνίσασθαι: ἀλλὰ Σέβηρον μὲν πλατύτερον, Τιμόθεον δὲ ἀκριβέστερον. προσφωνεῖ δὲ τὸ βιβλίον Δομετιανῷ τῷ μελιτινῆς ἀρχιερεῖ. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος ἐν κεφαλαίοις ἀπαρτίζεται δ', ὁ δὲ ἕξ ἐν κεφαλαίοις ις. διηγεῖται δὲ μετὰ τὰ προοίμια τοῦ πρώτου βιβλίου τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἡ γραφὴ προῆλθε, καὶ ὡς ἄνδρων ἀγαθῶν προτροπῇ ταύτην* ἐπράξατο. ἐφ' οἷς ἐπιτίθησι νόμον καὶ κανόνα, Μὴ δεῖν ἐκ μέρους τὰ συγγράμματα κρίνειν· μηδὲ ἀποσπαράγματά τινα λαμβάνοντας, διὰ τούτων τὴν ὅλην τοῦ γράφοντος ἐνδιαβάλλειν διάνοιαν. τοῖς γὰρ τοιούτοις καὶ ὁ προφήτης ἐπαφίησι τὴν ἀρὰν· οὐαὶ τοῖς προφητεύουσι, λέγων, ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσι. τοῦτον δὲ τὸν νόμον καὶ κανόνα, καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πατέρων αἱ ψῆφοι χειροῦνται. καὶ γὰρ καὶ Εὐστάθιος ὁ τῆς Ἀντιοχέων ἀρχιερεὺς ἐν ἕξ λόγοις τοῖς κατὰ Ἀρειανῶν αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτω φησίν· ἀλλ' οἱ παράδοξοι τῆς ἀρείου σκηνῆς μασοχόροι, τὸ μὲν ἁμάρτημα πεποιηκέναι τὸν χριστὸν φράζουσι. καὶ μετ' ὀλίγα τὸ δὲ, ὅτι θεὸς ἦν ἐν χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ: οὔτε ἐν μνήμῃ φέρουσιν, οὔτε τοῖς τῆς γλώττης ὀργάνοις ἐκφωνοῦσιν· ἀλλ' ὥσπερ δεινοὶ συκοφάνται καὶ κατήγοροι ἀκρωτηριάσαντες τὸ χωρίον, τὸν ἀγῶνα τῆς κατηγορίας ποιοῦνται. εἶτα καὶ ἡ ψῆφος ἡ ἱερὰ τοῦ νόμου. δεῖ δὲ φιλαλήθεις τοὺς ἐννόμους ἀγωνιστὰς, πάντα συμπεριλαβόντας ἀπαραλείπτως· ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπάτην, μέρος μὲν ἀποσιωπῶν, μέρος δὲ ἀποσπῶντας προφέρειν. ὡσαύτως καὶ Βασίλειος ὁ θεῖος, οὑτωσὶ Σωζοπολίταις ἐπιστέλλων γράφει· Οὐ νεώτερον τοῦτο τῆς δοκήσεως τὸ ἀσέβημα· ἀλλὰ πάλαι ἀπὸ τοῦ ματαιόφρονος ἀρξάμενον Οὐαλεντίνου: ὃς ὀλίγας τοῦ ἀποστόλου λέξεις ἀποσπαράξας, τὸ δυσσεβὲς* ἑαυτοῦ κατεσκεύασε πλάσμα. ὥστε τῆς τῶν αἱρετικῶν ἐστιν ἀπονοίας, μέρος τι παραλαβόντας τῆς γραφῆς καὶ τοῦτο παραχαράξαντας, δι' αὐτοῦ τε συκοφαντεῖν τὰ λοιπὰ, καὶ διὰ τῆς τῶν ἱερῶν λογίων συκοφαντίας καὶ κατατομῆς, συγκροτεῖν ἑαυτοῖς τὴν ἀσέβειαν. οὕτω δὲ ἂν κατηγορηθείη τοῖς ἀσεβέσι καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ὡς διαιρῶν τὸν ἐμμανουὴλ, φησὶ, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲθ ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει. ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ Παῦλον, τὸν περιλαβόντα τὴν οἰκουμένην τῷ τῆς εὐσεβείας κηρύγματι, τοῖς ὁμοίοις* ἀκροατηριασμοῖς καὶ συκοφαντίαις αἰτιᾶται, ἐν οἷς δημηγορῶν* καὶ ἀθηναίοις ἔφη. παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι μετανοεῖ, καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἐν οἷς πάλιν πρὸς ἑβραίους γράφων, φησίν·

vel. Eulogij, Papæ Alexandrini, liber contra Timotheum & Seuerum hæreticos.

* imitati. M.M.

Eustathius Antiochenus.

* al. αὐτῷ.

* al. ἀκροατηριασμοῖς.

* forte ἀθηναίοις.

ὃς ἐν

ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἑξῆς. ἆρ' ὁ συκοφάντης καὶ τῶν οἰκείων κλεμμάτων καὶ παραγμάτων κριτὴν ἑαυτὸν ποιῶν, οὐχ ὡς ἄνθρωπον λεγόντων ψιλὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὐκ ἂν κατηγορίαν τῶν κηρύκων αὐτοῦ; ἀλλ' οὐχ οὕτω τῆς ἀληθείας ὁ φίλος· ἀλλ' ἐπισυνάψας τοῖς προειρημένοις, ἃ καθ' ἕτερον μέρος περὶ τοῦ σωτῆρος ὑπὸ τοῦ τῆς εὐσεβείας κήρυκος ἐξελογήθη, ἀπάσης ὕβρεως ἀνωτέρους τοὺς τῆς εὐσεβείας [ἀποδείξ.] διδασκάλους ὄντας, συνάψαι τοῖς προειρημένοις τὸ ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς [εἰς] τοὺς αἰῶνας ἀμήν. καὶ δὴ καὶ τὸ ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁ τοῦτο τοῖς προειρημένοις συναρμόσας, καὶ Νεστόριον τοῖς αὐτοῖς ἀπελαύνει διελέγξας, καὶ Λέοντα ἐπέκεινα λαμπρότερον ἀπέδειξεν. οὕτω δὴ καὶ ὁ θαυμάσιος πάλιν Βασίλειος τὴν περὶ τῶν λόγων κρίσιν γίνεσθαι παραινεῖ, ἐν οἷς πρὸς τοὺς μοναχοὺς γράφει τὰ ἀμφιβόλως λεγόμενα καὶ ἐπικεκαλυμμένως ἐν τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, ὑπὸ τῶν ἐν ἄλλοις τόποις ὁμολογουμένων σαφηνίζεσθαι. ὅτι δὲ οὐ χρὴ διά τινων παρηγμένων καὶ περικομμάτων τὴν τοῦ συγγραφέως κρίνειν εὐσέβειαν, οὕτω λαμπρῶς ἀφῆκε τὴν ἀκτῖνα ἡ ἀλήθεια, ὡς καὶ Σευῆρον αὐτόν, καίτοι περὶ ταῦτα τυφλώττοντα, ὁμολογῆσαι τοῦτο συνιδεῖν. γράφει γὰρ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν Ἁλικαρνασσοῦ, δεῖ τοίνυν τὰς τῶν κατηχήσεις τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας μυσταγωγῶν διδασκαλίας ἐντελῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ * ἑκατέρωθεν τὰ ἐκείνων προφέρειν, καὶ τῆς ὅλης αὐτῶν διανοίας στοχαστικῶς κατασχίζεσθαι. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ εὐαγγελικῶν συγγραμμάτων, καὶ ἐπὶ πάσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς προσήκει ποιεῖν· ἐπεὶ μηδὲ ἐκ μιᾶς λέξεως, ἤγουν ἐπιστολῆς ἢ συντάγματος, δεῖ παραστῆσαι τὴν ὅλην τοῦ συγγραφέως εὐσέβειαν. οὕτω μὲν ἡ τῆς ἀληθείας τῷ καιρῷ ἀστράπτει καὶ τὸν Σευῆρον, καίτοι τυφλώττοντα, τῆς οἰκείας αὐγῆς οὐκ ἀπολαῦσαι παρεσκεύασεν. ἀλλά γε τὸ μὲν ἀνίκητον τὸ ἀμάχον κράτος συνιδεῖν * ἴσχυσε· γνώσασθαι δὲ τὸ ἀσυνέτῳ τῆς γνώμης οὐκ ἐμελέτησε. τὸν γὰρ τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Λέοντος τόμον οὐ τῷ νόμῳ, ὃν ἐκήρυξε, τῇ δὲ τῆς ἀντιπαθείας γλώσσῃ ζυγοστατῶν, καὶ διά τινων παραγμάτων καὶ κιβδήλων λόγων πορρωτέρω ἔδοξεν εἰς ἀσέβειαν γράφειν τὸν εὐσεβῆ αὐτὸς ὢν ἀληθῶς, ἃ διαβάλλειν ἄλλους ἐτόλμησε. τίς γὰρ ὀξύτερον ἄλλος βέλος κατὰ τῆς δυσσεβείας ἀφῆκε Νεστορίου τῆς στερρᾶς ἐκείνης καὶ λεοντείας φωνῆς; ὁ ἀπαθὴς Θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ δικολόγος παρατρέχει· ἄλλα δέ τινα ῥητὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον περιέλκων τὸ καὶ διάστροφον βούλημα, οὔτε τῆς προειρημένης φωνῆς δυσωπεῖται, οὔτε τὸν παρ' αὐτοῦ λόγοις τεθέντα νόμον ἔτι βούλεται εἰδέναι. εἰ μὲν γὰρ ἅπασα ἡ τοῦ ἐν ὁσίοις Λέοντος ἐπιστολὴ δι' ἀμφιβόλων πνεῖν ὡδεύε, καὶ ἐξ ὧν οἱ ἀκέφαλοι τὴν τῆς μιᾶς ὑποστάσεως αἰτιῶνται διαίρεσιν· τάχα ἦν αὐτοῖς τῆς διαβολῆς ἡ ἄγνοια πρόφασις. ἐπεὶ δὲ διὰ μυρίων ἡ εὐσέβεια πρόδηλος:

Καὶ ἐν μέρει.

* ἀλόγιστ.

Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum qui poterat illum saluum facere à morte, & deinceps. **Calumniator igitur** proprij furti & laceraionis iudicem seipsum constituens, non vt hominem dicentium supremum Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, cognosceret præcones ipsius, sed non sic veritatis amicus. Et prædictis adiungens, quæ ex alia parte de Saluatore a pietatis præcone denuntiata sunt, extra omnem iniuriam pietatis magistros ostendit, vt illud adiungit: *Patres ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia benedictus in secula, Amen.* Certe & illud *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, portans omnia verbo virtutis suæ.* Hæcque prioribus accommodans, & Nestorium impium his accommodans pietatem clariorem reddet. Et hic rursus diuinus Basilius iudicium de orationibus faciendum tradit, quibus ad monachos ambigue dicta perscribit, & obscure dictam aliquot sacræ scripturæ locis visa, vt alia clare **dicta loca ostendunt: Non oportere per a-**liquot fragmenta & diuulsiores scriptoris pietatem iudicare, adeo clarum radium emittit veritas, vt Seuerum in his cæcutientem, tamen confiteri fuisse. Scribit enim ad Iulianum Halicarnasseum. Oportet igitur præceptores sanctorum sanctæ Ecclesiæ doctorum per occasionem perfecte legere, & non fragmentatim carptim proferre, & de toto sensu peruersè coniectare. Hoc in Apostolicis atque Euangelicis scriptis, atque adeo in omni diuinitus inspirata scriptura seruandum est, quando non in vna voce scilicet epistolæ vel operis collocanda est scriptoris pietas. Sic & veri canonis fulgur Seuerum cæcum proprio fulgore tamen irrui fuit, sed inexpugnabile legis robur cognoscere licuit. Vni vero confacta sententia neglexit. Præ enim memoriæ beati Leonis librum non lege quam prædicauit, sed contraria expendens lingua, & per fragmenta quædam & permixta testimoniis præstando, vt fusus est de impietate perscribere: ipse reus vero existens eorum quæ aliis obijcere ausus est. Quis enim alius acutius telum in Nestorium impium torsit, quam voce robusta Leo? *Impatibilis* DEVS *dignatus est homo fieri, & immortalis mortis parere legibus.* Hæc Acephalitis prætermittit: alia vero quædam dicta resecans ad suum dogma rapit, nec pudet vocis illius prædictæ, neque agnoscere ab ipso editam vult legem. Si enim integra Leonis epistola per ambiguitates ambularet. Et quorum etiam in numero Acephali, vnius personæ diuisionem damnarent. Facile res erat imperitia calumniandi occasionem præbente: postquam verò per innumerabilia pietas ostensa est,

Evlogivs. Heb. 5. 7.

Rom. 9. 5.

Heb. 1. 3.

Vide hæc & sequentia in Leonis epist. 10.

Evlogivs. quomodo non ſycophantæ arripiunt alteram à prima impietatem? ſed in his capita duo. Tertium verborum calumniantium, ſancti Leonis comparatio, & ex eodem libro redditio, qua inulta calumniantium ſententia clarius reiicitur. Hæc autem calumniantur. Primum enim ſeruat altera natura indeficienter ſui proprietatem. Et quemadmodum non tollit ſerui formam Dei forma, ſic & ſerui forma non minuit Dei formam. Quod igitur dictum eſt ſecundum ſepræ mentis germen eſt. Nunc quid contra obiiciatur ex ipſa epiſtola. Sic enim melius impietatis improbitas accuſetur. Sic enim habet: Ipſe ſempiterni Patris vnigenitus ſempiternus, genitus ex Spiritu ſancto & Maria virgine. Quæ generatio temporalis diuinam ipſius ac ſempiternam generationem nihil diminuit, neque ipſi quid poſtponitur, vſque ad illud: Conceptus eſt videlicet de Spiritu ſancto in vtero Virginis matris, aut quis ſic ſeruata integritate ipſum genuerit, quemadmodum & manente virginitate concepit. Intellexit hoc aliquando Neſtorius. Reperiatne itaque contra hæc aliquis quod iure calumnietur!, etiamſi ipſum diabolum habeat cooperantem in hac re ab initio homicidam? Quare igitur non ad hæc, etſi quid ambiguum eſt adaptamus? ſed hæc potius inde ſumere audemus. Cerne Acephalum quomodo non iterum alterum dictum omittens erubeſcit, quæ, inquit, in [vniuerſa] quantitate relata vtrimque ſunt, & hominis vilitas & Dei contra magnitudo. Quemadmodum enim cum dicit: Deus mutationem non ſuſcipit: Sic homo diuinæ dignitatis non conſumitur. Quomodo enim pudore non eſt affectus dictam vocem opponens, & ad debitum noſtræ naturæ conditum eſſe. diuina natura vnita eſt patibili naturæ, vt hoc certe noſtris meritis medicinis aptum exiſtens, v-

1.Tim.2.5. nus & ipſe mediator Dei & hominum exiſtens homo IESVS CHRISTVS, & mori per vnam potuit, & finiri per alteram non potuit. Rurſum tertium ad accuſationem trahunt. Operatur enim vtraque forma per alterius communicationem, donec diuinitas quidem miraculis clareſcat, humanitas vero iniuriis excipiatur. Duos enim eſſe operantes docere ſententiam accuſatores mentiuntur. Sed ille rurſum per ſeipſum opponens vocem propriam, obſtruit os eorum dicens, vnus ipſe & Filius Dei vere, & vere filius hominis eſt. Deus quidem quatenus

Ioan.1.1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: Homo verò ſecundùm illud, Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, vſque ad illud: Quem vt hominem. Certè audit dæmonis aſtutia. huic quaſi DEVS ſit Angelorum ordo miniſtrat. Hæc enim tunc dicta dilucide explicat, & quæcumque hæreſis calumniari aggreditur, & omni calumnia oſtendit ſuperiora. Quarto carpũt hanc ſententiam,

πῶς οὐχὶ δικαίως ἐπὶ τῇ προφανεῖ δυσσεβείᾳ οἱ συκοφαντοῦσι * προσλαμβάνουσιν; ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν τὰ δύο κεφάλαια. τρίτον δ' αὖ εἴη τῶν διαβαλλομένων ῥητῶν, τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἡ παράθεσις, καὶ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόμου ἀνταπόδοσις δι' ἧς ἡ ἄδικος τῶν συκοφαντῶν γνώμη λαμπρῶς στηλιτεύεται. ἔστι δὲ τὰ συκοφαντούμενα. τηρεῖ γὰρ φυλάττει ἑκατέρα φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα· καὶ ὥσπερ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἡ μορφὴ τοῦ θεοῦ, οὕτω τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν ἡ τοῦ δούλου μόρφωσις οὐκ ἐμείωσε. τὸ μὲν οὖν ῥητὸν καὶ καθ' ἑαυτὸ δυσσεβοῦς διανοίας ἐστὶ βλάστημα. πλὴν ἀλλ' ἀντιπαρακείσθω τούτῳ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς· οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον ἐλεγχθείη τῆς δυσσεβείας τὸ κακούργημα. ἔχει γὰρ οὕτως· ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ ἀϊδίου πατρὸς μονογενὴς ἀΐδιος ἐτέχθη ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου. ἥτις γέννησις χρονικὴ τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ἀϊδίου γεννήσεως οὔτε τι ἀπεμείωσεν, οὔτε μήν τι ταύτῃ προσέθηκεν, ἕως τοῦ συνελήφθη μὲν οὖν δηλονότι ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐν γαστρὶ παρθένου μητρός, ἥτις οὕτω φυλαχθείσης τῆς παρθενίας αὐτὸν ἀπεκύησεν ὥσπερ οὖν καὶ ἀκεραίου μεινάσης τῆς παρθενίας συνέλαβεν. ἀλλ' ἐνενόησε ποτὲ ταῦτα Νεστόριος· ἆρ' εὑρήσει τις κατὰ τούτων διαβολήν τινα, κἂν αὐτὸν ἐνεργοῦντα ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνον ἔχει διάβολον; διὰ τί οὖν μὴ πρὸς ταῦτα καὶ εἴ τι ἀμφίβολον μεθαρμόζομεν, ἀλλὰ ταῦτα μᾶλλον ἐκεῖθεν συνδιαβάλλειν θρασυνόμεθα. ὅρα δὲ [ῥήσεως] τὸν ἀκέφαλον πῶς πάλιν ἑτέρας οὐκ αἰσχύνεται καταβρέχων ῥήσεως, ἥ φησιν ἐν [ὅλῳ] ποσῷ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων εἰσί, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ταπεινόν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ λέγειν, ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται· οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς ἀξίας τῆς θείας οὐκ ἀναλίσκεται. πῶς γὰρ οὐκ ἐδυσωπήθη τὴν λέγουσαν ἀντιπαραχθεὶς φωνήν, καὶ πρὸς τὸ χρεωστούμενον ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκπληρῶσαι, ἡ θεία φύσις ἡνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ· ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις ἰάσεσιν ὑπάρχον ἁρμόδιον, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἑνὸς δυνηθῇ, καὶ τελευτᾶν ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ δυνηθῇ. πάλιν * τρίτον εἰς κατηγορίαν προτείνουσιν. ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ἕως καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ καὶ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπίπτωκε. δύο γὰρ εἶναι τοὺς ἐνεργοῦντας ἐκδιδάσκειν τὸ ῥητὸν οἱ κατήγοροι ψευδολογοῦσιν. ἀλλ' ἐκεῖνος πάλιν δι' ἑαυτοῦ * ἀντιπαραθεὶς τὴν οἰκείαν φωνήν, ἐμφράττει τούτων τὰ στόματα, λέγων· εἷς καὶ ὁ αὐτὸς υἱός τε τοῦ θεοῦ ἀληθῶς, καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει· θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, καθὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἄνθρωπος δὲ κατὰ τοῦτο καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ἕως τοῦ ὃν ὡς ἄνθρωπον. τοιγαροῦν πειράζει ἡ τοῦ διαβόλου πανουργία. τούτῳ ἅτε δὴ θεῷ ὄντι ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις διακονεῖ. ταῦτα γὰρ ἐνταῦθα ῥηθέντα σαφῶς ἡρμήνευται, καὶ ἅπερ ἡ αἵρεσις συκοφαντεῖν ἐπεχείρησε, καὶ διαβολῆς ἁπάσης δείκνυσιν ἀνώτερα. τέταρτον διαβάλλουσι τὴν ἔχουσαν ῥῆσιν,

al. * προσ... (right margin, beside line 2)
* τὴν μορφὴν... (right margin)
* ἀντιπαραθείς (right margin)

ὅτι

ὅτι δὲ πρὸς τὸ τῷ προδρόμῳ ἑαυτοῦ Ἰωάννου ἤρχετο βάπτισμα, ἵνα μὴ λάθῃ ὅπερ τῷ προκαλύμματι τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἐκρύπτετο· ἡ τοῦ πατρὸς φωνὴ οὐρανόθεν ἐπιβοῶσα, φησίν· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. ἀλλ' [illegible] αὐτοῖς καταισχύνεται τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχιερωσύνης τὸ καλλώπισμα. λέγει γὰρ, προέρχεται τοίνυν εἰς τὰ ταπεινὰ ταῦτα τοῦ κόσμου ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀπὸ τοῦ οὐρανίου θρόνου καταβαίνων, καὶ ἀπὸ τῆς πατρικῆς δόξης οὐκ ἀφιστάμενος, καινῇ τῇ τάξει, καινῇ τῇ γεννήσει γενόμενος. καινῇ μὲν τῇ τάξει, * ὅτι περ ἀόρατος ὢν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν. μέχρι γὰρ τοῦ ὁ ὢν θεὸς ἀληθὴς, * αὐτὸς ἐστι καὶ ἄνθρωπος ἀληθὴς, καὶ μετὰ ταῦτα. ὥσπερ οὖν, ἵνα τὰ πολλὰ παραλείψω, οὐ τῆς αὐτῆς ἐστὶ φύσεως τὸ κλαίειν ἐκ διαθέσεως οἰκείου [illegible] φίλον, καὶ τὸ τὸν αὐτὸν [illegible] μεγάλῃ φωνῇ ἀναστῆναι [illegible] τῆς [illegible] ἤδη ταφῆς, [illegible] πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς φωνῆς, καὶ ἑξῆς· μέχρι τοῦ, ὅς τις δι' ἀποκαλύψεως τοῦ πατρὸς, τὸν αὐτὸν καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ ὡμολόγησε καὶ χριστόν. ἀλλὰ πάλιν ἡ αἵρεσις [illegible] τὸ λέγειν [illegible] εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ [illegible] τοῦ χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου * [illegible] πρόσωπον [illegible] ὅτι ἐκεῖνο, [illegible] ἑκατέρᾳ κοινόν ἐστι τὸ τῆς ὕβρεως, καὶ ἕτερον [illegible] κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν. ἀλλ' ὁ ἱερὸς ἀνὴρ καὶ αἰσχύνοις [illegible], δι' ἑαυτοῦ [illegible] τοῖς [illegible]. λέγει γὰρ· μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ κυρίου, ἥτις δηλαδὴ τοῦ ἀληθινοῦ σώματος αὐτοῦ γεγένηται, ἐπειδὴ ἄλλος οὐκ ἀνέστη, εἰ μὴ ὁ σταυρωθεὶς καὶ ἀποθανὼν· μέχρι τοῦ, ἀλλ' ἵνα υἱὸν θεοῦ καὶ τὸν λόγον ὁμολογήσωμεν καὶ τὴν σάρκα. ἀλλ' ἔτι ἐπιπηδᾷ τὸ αἱρετικὸν φρόνημα, καὶ διαβάλλει τὸ, διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ προσώπου ἕνωσιν ἐν ἑκατέρᾳ φύσει νοεῖσθαι ὀφείλουσαν. ἀλλὰ κἀνταῦθα τοῖς ἰδίοις ὅπλοις ὁ συκοφαντούμενος τούτους καταβάλλει, λέγων· ἐν ἀκεραίᾳ τοιγαροῦν ἀνθρώπου καὶ τελείᾳ φύσει θεὸς ἀληθὴς ἐτέχθη ὅλος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν, καὶ ἑξῆς. τοιγαροῦν ὡς μορφὴν ἐν μορφῇ θεοῦ, [illegible] ἄνθρωπον, οὕτως ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἄνθρωπος. πάλιν ἡ αἵρεσις ὁπλίζεται κατὰ τοῦ, ποία φύσις ἐμπεπαρμένη τοῖς ἥλοις ἐν τῷ τοῦ σταυροῦ ξύλῳ κρέμαται. καὶ πάλιν ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς τρέπει τὸ πολέμιον, πολλοῖς ἑαυτῷ συνταττομένους συμμάχους. πλὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ὧδε καταβάλλει τούτους. περὶ γὰρ Εὐτυχοῦς λέγων, φησὶν ὃς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἐν τῷ μονογενεῖ υἱῷ τοῦ θεοῦ, οὔτε διὰ τῆς ταπεινότητος, οὔτε διὰ τῆς δόξης ἐπέγνω τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἑξῆς. μέχρι τοῦ, τί δὲ ἐστι τὸ διαιρεῖν τὸν Ἰησοῦν, εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπ' αὐτοῦ φύσιν ἀποχωρίζειν τὸ μυστήριον, δι' οὗπερ ἐσώθημεν μόνου, πειρᾶσθαι ματαίου διὰ πλασμάτων ἀναιδῶν ἀφανίζεσθαι. τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, τά τε ἐπηρεαζόμενα μέρη, καὶ ἃ τοὺς ἐπηρεάζοντας καταισχύνουσι, ταῦτα· ἃ τοσοῦτον συσφίγγει τὴν ἕνωσιν, ὥστε θαυμάζειν πῶς ἐκ τούτων οἱ συκοφάνται [illegible] τῷ ἀνδρὶ [illegible] καλεῖσθαι, ὥσπερ ἐκ τῶν ἐπηρεασθέντων [τὴν] διαίρεσιν συμπλάσσεσθαι. τὸ γὰρ λέγειν, ὡς ὁ ἀπαθὴς θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου, καὶ ὁ ἄχρονος εἶναι ἤρξατο ἀπὸ χρόνου· πῶς ἔλαθε τοὺς πικροὺς συκοφάντας, μὴ συγχύσεως τὸν ἄνδρα γράψασθαι διὰ τούτων;

quando à præcursore Ioanne cœpit Baptismus, ne ignoraretur, quia obscuro carnis velamento tegitur diuinitas, vox Dei Patris cœlitus detonabat: *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Sed mox [illegible] Romani Pontificij [illegible]. Sic enim ait: Venit igitur in hæc mundi vilitatem DEI Filius, cœlesti descendens throno, & à patria non discedens gloria, nouo [illegible] generatione natus. Nouo quidem modo, vt qui inuisibilis erat, visibilis factus sit apud nos. Et [illegible] Deus verus, idem etiam verus homo, & quæ sequuntur. Quemadmodum igitur, vt multa complectar, non eiusdem est naturæ deflere ex commiseratione amicum, & eundem [illegible] mortui, ad vocis iussum resurgere, & infra vsque ad illud: Quicumque [illegible] Patris eundem DEI Filium [illegible] CHRISTVM [illegible] est. Verbum [illegible] licet maxime in Domino IESV CHRISTO DEI filio & hominis vna est persona: tamen [illegible], ex quo in vtroque communis est, [illegible], & alterum ex quo [illegible] opinio [illegible]. Sed sanctus vir impudentes per hoc [illegible] impios. Dicit enim: Post Domini resurrectionem, quæ scilicet veri corporis ipsius factus est, cum alius non resurgat, nisi crucifixus & mortuus &c. sed vnû DEI Filium [illegible] & carnem. Postquam verò inuasit hæretica opinio, & hoc deprauat. Per hanc igitur personæ vnitatem in vtraque natura debitam intelligi. Etiamsi verò hic proprijs armis sycophanta hos inuadit, dicens: In [illegible] igitur hominis, vt vltima natura DEVS vere natus est totus in suis, quæ ipsius, & totus in nostris, & deinceps. Vt [illegible] igitur in forma Dei, fecit hominem. Sic in serui forma factus homo est. Rursum hæc hæresis oppugnat, qualis natura infixa clauis ligno Crucis pendet. Et [illegible] pietatis [illegible] tit hostem, [illegible] commilitones. nisi quod & sic per se hos complectatur. De Eutyche [illegible]: Qui naturam nostram in vnigenito Dei Filio, neque humilitate, neque gloria agnouit resurrectionis, & quæ sequuntur vsque ad illud: Quid separat IESVM, nisi mysterium humanam ab ipso naturam seiungere, per quem solum saluati sumus, conari stultum per impudentes [illegible] operari. Hæc quidem beati Leonis dicta quæ iam temere reprehensa, & quorum pudeat ipsos calumniantes hæc sunt, quæ talem constringunt vnitatem, vt admirentur quomodo in his sycophantæ non confusionem viri reprehenderint, quemadmodum è calumnia oppressis diuisionem contingunt. Dicere enim, vt impatibilis Deus non dedignatus est fieri homo mortalis, & mortis non horruit obsequium, & sine tempore factus est cum tempore. quomodo ignorarunt mali calumniatores, non scripsisse virû per hæc confundi,

Margin notes: * al. [illegible] — * αὐτὸς [illegible] — * al. [illegible] — Evangelus. — Matth. 17. 5.

EVLOGIVS.

nihi qu..., ...autionem redarguunt hæc, hic & illa confusionem ad ...rmant.

Quo tandem Scriptor hic tendat, geminum hinc aduersus Ecclesiam nascitur bellum: hunc enim Eutychem referés principem, illi ic vero Nestorium, & post acceptam plagam, lapsumque pugnam instaurantem, cum vtroque pugnans pietatis hic dux, suis ipsos ac mutuis telis vulnerat. Et cum Nestorio quidem dimicans, confusioné per confessionem summæ vnitatis stultis inuehere videtur. Cũ Eutyche vero certans, naturarumq; diuersitatem accurate defendens, differentiã personarum in mediũ attulisse accusatur. Oportet vero integrum auditoré scriptoris scopum inuestigare, & totius scriptionis seriem considerare. Duos autem sese hostes nactum, scribens ipse ad pientissimum Leonem Imp. & Nestorium anathemate feriens & Eutychem, clare docet. Oportebat autem Patrum vigilias circumspecte legisse. & quemadmodum Arianis exilia verba, passionémque in Filij Deitatem referentibus, vt ipsum minoré faciant Patre, Patres dicitis crassioribus vti verbis, dominicum appellantes hominem, vel assumptum.

CCXVI.

EVLOGII *eiusdem liber contra Theodosium & Seuerum.*

LECTVS liber EVLOGII Alexandrini Episcopi, quo piæ doctrinę causam suscepisse videtur, pudorem propugnatoribus impietatis incutiens. Inscribit vero librum primum Pontifici Leoni, accusatus ac reprehensus à Theodosio, alicubi vero à Seuero Acephalis. Perstringit vero illorum dementiam improbitatemque, nihil ostendens verum neque concludere necessario, conficta & falsa mendacia, & non contra illum magis armatos, quicum pugnent, nihilominus tamen aduersus Sanctos omnes, quorum nomina respuunt: non igitur inficiantur. & pro omnibus audacter illos opposuit, quibus S. Leonem oppugnant, & contra B. Cyrillum, quodque mirandum magis, aduersus eos, qui decreta opponunt. Has enim voces quos allatrant, Cyrillum sæpius obiiciũt asserentem, aliorumque SS. Patrum cateruam. Quo in numero Athanasius, Gregorij, Basilius, Ambrosius, & Amphilochius. Denique amentiæ confutatio, Seuerum ipsum vbique dogmatis auctorem adducit. Quibus vsus est B. Leo [in numeris hæreseos] conuitiis a Theodosio & Seuero excipitur. Sic illorum dementiam ostendit, & aduersariam tuentes partem armis exuit, vt in se ictus assiduos inferentes nihil læderent. Est autem hic Scriptor purus ac suauis, & breuiter ac leuiter accusationes instituens, & sine causa nihil in medium proferens. In quatuordecim capita hæreticis

πλέω ἀλλ', ὥσπερ τὴν διαίρεσιν ἐπιῤῥαπίζει ταῦτα, οὕτω κἀκεῖνα τὴν σύγχυσιν ἀποτειχίζεται.

Τί δήποτε δὲ ὁ συγγραφεὺς διὰ τοιούτων αὐτὸς ἐχρήσατο ῥημάτων, διπλοῦς τις ἐνταῦθα κατὰ τῆς ἐκκλησίας συνίστατο πόλεμος. ἐνταῦθα μὲν τὸν Εὐτυχέα φέρων πρωτοστάτην, ἐκεῖθεν δὲ τὸν Νεστόριον, καὶ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ τὸ πτῶμα μαχόμενον ἐπ' ἀμφοτέρους οὖν ἑκατέρας ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς διαμαχόμενος,* οἰκείοις καὶ κατ' ἀλλήλοις βέλεσι τοὺς ἀντιπάλους ἐπέρρωσε. καὶ Νεστορίῳ μὲν πολεμῶν, σύγχυσιν διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἄκρας ἑνώσεως τοῖς ἀσυνέτοις δοκεῖ παρεισάγειν. Εὐτυχεῖ δὲ συμπλεκόμενος, καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν ἀκριβολογούμενος, διαφορὰν ὑποστάσεων κατηγορεῖται προστιθέναι. δεῖ δὲ τὸν ἀδέκαστον ἀκροατὴν τὸν τοῦ συγγραφέως σκοπὸν ἐξετάζειν, καὶ τὸν εἱρμὸν ὅλον τῆς *γραφῆς ἐπισκοπεῖν. ὅτι δὲ διχόθεν αὐτῷ προσέβαλε τὸ πόλεμον, αὐτὸς γράφων πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Λέοντα, καὶ Νεστόριον ἀναθεματίζων καὶ Εὐτυχέα, σαφῶς ἐκδιδάσκει. ἐχρῆν οὖν εὐλαβῶς τοῖς τῶν πατέρων πόνοις προσέχειν: ἀλλὰ μὴ [πρὸς] διαβολὴν ἀντὶ τοῦ διαγνωμονεῖν ἑτοίμους εἶναι· καὶ καθάπερ τῶν Ἀρειανῶν τὰ ταπεινὰ ῥήματα, καὶ τὸ πάθος εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ θεότητα μεταφερόντων, ὡς ἂν αὐτὸν εἰς τὸ ἔλαττον καταγάγωσι τοῦ πατρὸς τοὺς πατέρας φατὲ βιαζομένους παχυτέραις χρήσασθαι λέξεσι τὸν κυριακὸν ὀνομάζοντας ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀναληφθέντα. λείπει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΥΛΟΓΙΟΥ
ἄλλη βίβλος κατὰ Θεοδοσίου
καὶ Σευήρου.

ANΕΓΝΩΣΘΗ Εὐλογίου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀλεξανδρείας βίβλος, ἐν ᾗ φαίνεται μὲν τῶν τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχῶν δογμάτων, τοὺς δὲ τῆς ἀσεβείας προασπιστὰς καταισχύνων. προτέθειται δὲ αὐτῷ τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος ὁ τόμος, ἐπηρεαζόμενος μὲν καὶ συκοφαντούμενος ὑπὸ Θεοδοσίου, πολλαχοῦ δὲ καὶ *Σευήρου, τῶν ἀκεφάλων. στηλιτεύει δὲ τὴν μανίαν αὐτῶν καὶ κακουργίαν· οὐδὲν μὲν ἐπιδεικνὺς ἀληθὲς ἢ ἀναγκαῖον λέγοντας, διεψευσμένα δὲ καὶ συμπεπλασμένα· καὶ οὐ κατ' ἐκείνου μᾶλλον ὁπλιζομένους, ᾧ διαπληκτίζονται, ἀλλ' οὐδὲν ἔλαττον κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων. ὧν οὐδὲ τὰς κλήσεις ὡς οὐχὶ τιμῶσιν, οὐ μόνον οὐκ εἰσὶν ἔξαρνοι. καὶ πρὸ γε πάντων παρίστησιν αὐτοὺς ἐναργῶς, οἷς τὰ εὐσεβῆ διασύρουσι Λέοντα: κατά τε τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου, καὶ (τὸ θαυμασιώτερον) καθ' ἑαυτῶν τὴν ψῆφον φέροντας. ἐκείνας γὰρ τὰς φωνάς, ἃς καθυλακτοῦσι, Κύριλλόν τε προκομίζει τὸν θεσπέσιον πολλάκις *ὑποδεικνύντα, καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων τὸν χορόν: ὧν Ἀθανάσιός τε καὶ

* al. διαλυθεὶς ἀντιπάλλοις.

* συγγραφῆς ἐδόκει.

Eulogij eiusdem liber contra Theodosiũ & Seuerum Acephalos.

* al. Σευήρου.

* ὑποδείκνυσι.

* Γρηγόριοι, καὶ Βασίλειος, καὶ Ἀμβρόσιος, καὶ Ἀμφιλόχιος πληθύουσι. καὶ ὁ τελευταῖος τῆς αὐτῶν μανίας ἔλεγχος, αὐτὸν πολλαχοῦ παράγει Σευῆρον δογματιστὴν ἐκείνων. οἷς κεχρημένος ὁ ἐν ἁγίοις Λέων, (μυρίαις αἱρέσεως) λοιδορίαις παρά τε Θεοδοσίου καὶ αὐτοῦ Σευήρου *προβάλλεται. οὕτω τὴν μανίαν ἐπεδείξατο τοῖς ὑπ' αὐτῆς στρατηγουμένοις ἐξοπλίζων, ὥστε καθ' ἑαυτῶν τὰς πληγὰς καιρίας φέροντας οὐδεμίαν λαμβάνειν τοῦ πάθους συναίσθησιν. ἔστι μὲν οὖν ὅδε ὁ συγγραφεὺς καθαρός τε καὶ ἡδύς, καὶ διὰ συντόμου καὶ λείας ὁδοῦ τοὺς ἐλέγχους ποιούμενος, καὶ πρὸς μηδὲν τῶν ἔξω τοῦ ἀναγκαίου φερόμενος. εἰς ιδ' δὲ κεφάλαια τῶν αἱρετιζόντων

* γηγέρει.

* ὑποβάλλεται M. M.

κατατετμηκόσιν τὸν τόμον τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, οὐ λαβὰς καὶ αἰτιάσεις καὶ μέμψεις ἀλόγους καταχέουσι· καὶ αὐτὸς εἰς τοσαῦτα καταδιαιρεῖ ἀνασκοπῆς μέρη τὸν τῆς ἀκεφάλου συκοφαντίας ἰσχυρόν τε καὶ ἄφυκτον ἔλεγχον. ἐπισυνάπτει δὲ τούτοις καὶ τὴν ἀπολογίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἣν καὶ ἡ αἱρετικὴ κατηγορεῖ γλωσσαλγία, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν αὐταῖς λέξεσιν οὐ φαμένην φωνεῖν. δείκνυσι γὰρ πολλοὺς τῶν ἁγίων πατέρων, οὐ μόνον τῶν πρὸ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτήν, τῇ τοιαύτῃ μὲν οὐ κεχρημένους φωνῇ [δι' ἑτέρων δὲ ῥημάτων τὴν αὐτὴν δογματίσαντας εὐσέβειαν.] ὃ καὶ ἡ σύνοδος * διεπράξατο. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἁγιώτατον Κύριλλον ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς ἑνώσει ταῖς τοιαύταις περιφράσει μὴ κεχρημένον λέξεσι· φησὶ δὲ [καὶ] ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις παρὰ τῷ θεσπεσίῳ Κυρίλλῳ βούλεται δηλοῦν, ὡς ἡ τοῦ λόγου ὑπόστασις ἀνθρωπείᾳ φύσει ἡνώθη ἀτρέπτως. οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ τετάρτη ἁγία σύνοδος τὰ παρὰ Κυρίλλου πρὸς Νεστόριον γραφέντα δι' αἰδοῦς καὶ ἀποδοχῆς ποιησαμένη (ἐν οἷς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τετράκις ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις τοῦ λόγου περιφανῶς ἐκηρύττετο) τὰ τῶν αἱρετικῶν ἐμφράττει στόματα. οἷς αὐτὴν οὐ φρονεῖν, οὐδὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν συνεπλάσαντο· καὶ ἁπλῶς ὅσα αἰτιῶνται οἱ ἀκέφαλοι τὸν θαυμάσιον ἐπηρεάσαντες Λέοντα. καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν τετάρτην σύνοδον συντόμῳ λόγῳ τοῦ αἰτιάματος ἀπολύων, ἀναντιρρήτοις ἐλέγχοις τοὺς ἐπηρεαστὰς καταισχύνει, καὶ δείκνυσι, μᾶλλον αὐτοὺς καθ' ἑαυτῶν, ἢ καθ' ὧν παρετάξαντο, καὶ κατὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, ἢ καθ' ἡμῶν πόλεμον ἔχοντας. οὗτος δ' ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος, πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ εἶχε τὸ πρότερον, [καὶ] μονῆς ἡγήσατο τῆς παναγίας θεοτόκου τῆς λεγομένης τῶν Ἰουστινιανοῦ. κατεβάλετο δὲ καὶ ἑτέρας οὐκ ἀγεννεῖς πραγματείας. ὕστερον μέντοι καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεὺς ἐχρημάτισεν.

* in. διωρθ.

librum B. Leonis diuidentibus, non captiones accusationésve, vituperationésque ineptas afferunt, & ipse in ea diuidit Refutationis Capita, fortem ac validam reprehensionem calumniæ Acephalorum. Additur vero his absolutio a Chalcedonensi Synodo, quam hæreticorum mala lingua proscindit, vnitatem personæ ipsis verbis non expressam. Plurimos enim Patres ostendit, non modo ante Synodum Ephesinam, sed & sequentes, hac ipsa voce vsos [per alia verba pietatem suam ostendisse] quod & Synodus perfecit, non solum vero, sed & B. Cyrillum in vnione cum Occidentalibus huiusmodi verbis non vsum ostendit. Asserit autem Cyrillum ostendere vnitatem voluisse, tanquam verbi Hypostasis humanæ absque mutatione vniatur naturæ. Enimuero quia quarta S. Synodus scripta Cyrilli ad Nestorium verecunde, & laudabiliter facta (in quibus non semel, sed & bis, & quater, personæ vnitas Verbi clare declaratur) hæreticorum obstruit ora: quibus ipsam non sapere, neque in persona vnitatem confinxerunt. & omnino quibuscumque Acephali D. Leonem accusare sunt ausi, & Chalcedonensem S. Synodum, breui sermone accusationes refellens, contrariisque reprehensionibus aduersariis pudorem incutiēs, ostendit ipsos secum potius, quam cum aliis pugnare. & cum SS. Patribus, vel qui nos oppugnant. Cæterum hic Eulogius olim sacerdotij dignitatem Antiochiæ obtinuit, & solius Deiparæ Virginis cultu adductus, quæ Iustiniani ædes dicta est. Aggressus est & alia non ignobilia opera: tandem etiam Alexādriæ Præsul renunciatus est.

EVLOGIVS.

Eulogij laus.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΣΤΗΛΙΤΕΥτικὸς λόγος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λόγος στηλιτευτικὸς τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις ἀνδρός, κατὰ τῆς γεγενημένης τοῖς Θεοδοσιανοῖς τε καὶ Γαϊνίταις τοῖς αὐτοῖς ἀκεφάλοις προσκαίρου ἑνώσεως. οὗτοι γὰρ διεστηκότες πρὸς ἀλλήλους πρότερον, ὕστερον ὧν ὑπερέθνησκον δογμάτων, ταῦτα προδόντες ἀλλήλοις εἰς ἑνωτικήν τινα πρὸς ὀλίγον * ἀσέβειαν συνηνέχθησαν. ἐκεῖθεν πάλιν ἀναχυθέντες εἰς τὴν προτέραν ἀσέβειαν μερὶς ἑκατέρα, ἐξ ὧν συνεφύρησαν, διηρέθησαν. ἐλέγχει τοίνυν ἐν τῷδε τῷ βιβλιδαρίῳ τὴν δυσσέβειαν αὐτῶν, καὶ δείκνυσιν. ὅτιπερ οὐχ ὡς ἐκείνοις ἔδοξεν οἰκονομίαν αὐτῶν ἡ ἕνωσις ἐξειργάσατο, ἀλλ' ὅλης αὐτῶν τῆς πίστεως προδοσίαν * ἐμεθόδευσε. διαιρεῖ δὲ καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας εἶδος, ὅπερ ἡ τοῦ θεοῦ οἶδεν ἐκκλησία, τρισὶ διαφοραῖς, καὶ ὡς κατὰ μηδεμίαν τῶν τριῶν προσῆλθον αὐτοῖς, εἰς τὴν συμπεφυρμένην ἀσέβειαν ποιεῖ τὸν ἔλεγχον. αἱ τῶν ἀκράτων αὐτοῖς δυσσεβημάτων * σπονδαί, ἀλλ' (ὡς ἔφημεν) τῆς ὅλης αὐτῶν θρησκείας ἑκατέρα μερὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς ἑνώσεως, προδοσίαν καὶ ἐξάρνησιν διεπράξατο. καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὡς ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος οὐ τοῖς τυχοῦσι τῶν προσιόντων ἐπόπτας καὶ διαιτητὰς καθίζει τῆς πράξεως, ἀλλὰ τοὺς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους τῶν τοῦ θεοῦ μυστηρίων, καὶ οἷς τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων οἱ νόμοι κατεπίστευσαν.

Eulogij eiusdē inuectiua contra Theodosianos & Cainitas.

* ἑνώσ.

* al. μεθώδευσε.

* al. σπονδαί.

EVLOGII eiusdem inuectiua oratio.

LECTA est inuectiua eiusdem contra vnitatem subito exortam inter Theodosianos, & Cainitas Acephalos. Hi enim primum inter se cum dissidissent, postmodum ea pro quibus obibant dogmata inuicem tradentes, in vnam, sed breuem, quandam conspirarunt impietatem: inde iterum reuertentes ad priorem impietatem, pars vtraque dissecti sunt in eas, quas prius inierant opiniones. Hoc igitur in libello impietatem eorum reprehendit, ostenditque non vt illis visum est ipsis incarnationem vnitas operata est, sed totius fidei illorum proditionem integram clare ostendit. Diuidit autem & incarnationis speciem, quam Dei Ecclesia, tribus differentiis cōduplicatam impietatem redarguit: quod inita ab ipsis immortalia impietatis fœdera, secundum nullam trium personarum procederent, sed vt diximus, vniuersæ ipsorum religionis vtraque pars nomine vnitatis proditionem & negationem perfecit. Et primo quidem ait, quomodo incarnationis Verbum, non in obuia quæque incidens, & rei arbitros statuit, sed Christi ministros atque dispēsatores mysteriorum Dei, & quibus summorū sacerdotum thronorum leges concrediderunt.

EVLOGIVS. De quibus iam dicta Cainitis ac Theodosianis vnitas neutiquam agnouit. Dehinc & tunc directa oratio de incarnatione inchoatur, quod dogma pietatis non læditur. Illud enim incorruptum ac sincerum, incarnatio non reperit locum constituisse in ijs quæ ipsi extrema. Sæpenumero enim quis temporaria incarnatio accessit, ad breue aliquid non debentium eleuata & adamata, ad continuum & inconcussum pietatem robur accipere, & paulatim dissoluere satagentium de veritate conatus. Retundere vero eorum, qui contra veritatem nituntur, impetus, qui multi cum sint, eadem feruntur via, magnum vt inferant malum, licet qui Ecclesiam regant, ne minimam quidem remittant intentionem, neque rem controuersam faciant. Sic Paulus propter ineuitabiles Iudæorum insidias, & propter defectionis occasiones Timotheum circumcidit. (Actor.16.) Tondetur & ipse caput, & purificatur, qui ad Galatas scribens: (Ibid.21. Galat.5.4.) Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Sed hanc præceptionem ad breue tempus constituit, quemadmodum & experimentum docet. Per omnia enim & perpetuo Ecclesia seditiones vitat, & integritatem curat, altera vero gubernationis forma in verbis capit firmitatem. Quando enim Ecclesiæ dogmatibus rectè factis, & per alias voces scandali expertibus promulgatas, etiamsi non bene dicti fiunt prætextus, taceri hæc contingit. Qui vero sermones suos disponit in iudicio, & silentio, sonum piorum dogmatum per omnem terram audiri facit. Qualiter fecisse magnum Athanasium Gregorius cognomento Theologus testatur: *Postquam, inquit, consentientes reperit, & verbo nihil discrepantes: nomina rebus commiscens colligat.* & Oratione in Pentecoste, Magistrum eundem videas ipsum gubernandi formam vincere. sed syllabis, inquit, offendimini, & voce, date vim diuinitatis, & dabimus vobis veniam vocis. Et tertiam ait esse gubernandi formam, quando sæpe personæ despiciunt, promulgatum decretum accuratè contra illos pronunciatum, nihilominus recta præualente doctrina. Secundum quam, ait, œconomiam Theophilus cum Gelasio communicat, in tabulis habente scriptum Eusebium Palæstinum. Cyrillus vero à Theodori Mopsuestiæ Episcopi, per orientem eodem modo iterum anathemate percussi, communione non abstinuit. Videbat enim sinceris dogmatibus seruari præcipuos religionis articulos. Ad illud enim vsque tempus sana doctrina obtinuit, neque hactenus quippiam Ecclesiæ dogmatum innouatum. Tres igitur in partes Oeconomiam diuidens, & secundum nullam Theodosianorū & Cainitarum vnitatem procedere demonstrans, in proditionem conclusos, singulas partes propriæ religionis constituit, & nullibi stetisse, sed confusos, rursus ab inuicem diuulsos esse, & mutuum gessisse bellum. Hęc & his similia reprehendēs, Acephalorum quam dicunt vnitatē referēs, per alia multa dilucide ostēdit,

ὧν ἡ λεγομένη τῶν * γαϊνιτῶν καὶ θεοδοσιανῶν ἕνωσις οὐδὲν ἐγίνωσκεν. (* τοῖς τε. Le. αι.) ἔπειτα δὲ τί τι τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτι τὸ δόγμα τῆς * εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται. (* al. εὐσεβ.) ἐκείνου γὰρ ἀκηράτου καὶ ἀκαπηλεύτου μένοντος, ἡ οἰκονομία περί τι τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ χώραν [οὐκ] εὑρίσκει συνίστασθαι. πολλάκις δέ τις καὶ πρόσκαιρος οἰκονομία προελήλυθε πρὸς βραχύ τι τῶν οὐκ ὀφειλόντων ἀνεχομένη * στέρξασα, (* al. στέρξασα.) ἐπὶ τὸ διηνεκὲς μὲν καὶ ἀκλόνητον τὴν εὐσέβειαν ἀπολαβεῖν τὸ κράτος, ὑπεκλῦσαι δὲ καὶ τὰς τῶν ἐπιβουλευόντων κατὰ τῆς ἀληθείας ὁρμάς: αἳ πολλαὶ φερόμεναι τῇ ῥύμῃ, μέγα τι κακὸν ἐργάσασθαι, μὴ πρὸς βραχύ τι τῶν τῆς ἐκκλησίαν οἰκονομούντων ὑποδιδόντων παρέχει τὸ ἀναμφίβολον. οὕτως ὁ Παῦλος διὰ τὰς τῶν ἰουδαίων ἀναποτρέπτους ἐπιβουλὰς, καὶ τὰς πρὸς τὴν ἀποστασίαν προφάσεις, περιτέμνει μὲν τὸν Τιμόθεον: (Actor.16.) ξυρᾶται δὲ καὶ αὐτὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἁγνίζεται, ὁ πρὸς Γαλάτας γράφων· Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. (Ibid 21. Galat.5.) ἀλλὰ ταύτην μὲν τὴν οἰκονομίας βραχύς τις χρόνος ἐπίσταται, * καθὸ διδάσκει καὶ τὸ πρᾶγμα. διὰ παντὸς δὲ καὶ εἰσαεὶ ἡ ἐκκλησία τὸ ἀστασίαστον μεθοδεύει καὶ ὁλόκληρον. (* al. καθὸ.) τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς οἰκονομίας περὶ τὰς λέξεις λαμβάνει τὴν σύστασιν. ὅτι γὰρ τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ὀρθῶς ἐχόντων, καὶ δι' ἑτέρων φωνῶν ἀνακηρυττομένων ῥήματά τινα τοῖς ἀκεραιοτέροις σκανδάλου, κἂν οὐκ εὔλογοι γίνονται προφάσεις, ἀποσιωπᾶσθαι * συγκαταβαίνει ταῦτα. (* συμβαίνει.) ὁ δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ οἰκονομῶν ἐν κρίσει καὶ σιωπῇ, τῶν εὐσεβῶν δογμάτων τὸν φθόγγον εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιηχεῖσθαι κατεπραγματεύεται. οἷα * δὴ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ὁ θεολόγος Γρηγόριος πεποιηκότα ἐπιδείκνυσιν. (* al. δὴ.) ἐπειδὴ γάρ φησι συμφρονοῦντας εὗρε, καὶ οὐδὲν διεστῶτας κατὰ τὸν λόγον: τὰ ὀνόματα συγχωρήσας συνδεῖ τοῖς πράγμασι. καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῇ δὲ πάλιν τὸν αὐτὸν διδάσκαλον, ἴδοις ἂν τῆς αὐτῆς οἰκονομίας κρατύνοντα τὸ εἶδος. ἀλλὰ ταῖς συλλαβαῖς, φησὶ, δυσχεραίνετε, καὶ προσπταίετε τῇ φωνῇ· [δότε τὴν δύναμιν τῆς θεότητος, καὶ δώσομεν ὑμῖν τῆς φωνῆς] τὴν συγχώρησιν. καὶ τρίτον δέ φησι τρόπον οἰκονομίας, ὅτι παρορῶνται πρόσωπα πολλάκις, ἐκκήρυκτον ψῆφον τῆς ἀκριβείας κατ' αὐτῶν ἀνακηρυττούσης, οὐδὲν ἔλαττον τῶν ὀρθῶν κρατυνομένων δογμάτων. καθ' ἣν, φησὶν, οἰκονομίαν Θεόφιλος μὲν τῷ Γελασίῳ ἐκοινώνει, ἐγγεγραμμένον ἔχοντι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὸν παλαιστινὸν Εὐσέβιον. Κύριλλος δὲ τὸν μοψουεστίας Θεόδωρον, κατὰ τὴν ἑῴαν ὡσαύτως ἀνακηρυττομένου, τῆς κοινωνίας οὐκ ἀφίστατο. ἑώρα γὰρ ἀκηράτοις σωζόμενα δόγμασι τὰ τῆς εὐσεβείας * κυριώτατα. (* al. κυριεύματα.) μέχρι γὰρ τούτου τὰ τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος ἀνέχεται, μέχρις ἂν οὐδὲν καινοτομεῖται τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων. τριχῇ τοίνυν τὴν οἰκονομίαν * διελὼν, (* al. διαιλεῖν.) καὶ κατ' οὐδεμίαν αὐτῶν τὴν τῶν θεοδοσιανῶν καὶ Γαϊνιτῶν προελθεῖν ἐπιδείξας ἕνωσιν: εἰς προδοσίαν συνελαθέντας ἑκάτερον μέρος τῆς οἰκείας θρησκείας παρέστησε. καὶ στῆναι μὲν οὐδαμοῦ, ἀλλὰ συγχυθέντας πάλιν ἀπ' ἀλλήλων διαρραγῆναι, καὶ κατ' ἀλλήλων φέρειν τὸν πόλεμον. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα στηλιτεύων τὴν τῶν ἀκεφάλων λεγομένην ἕνωσιν διεξελθὼν, διὰ πλειόνων ἄλλων ἐναργῶς ἐπεδείξατο,

ὡς οὐδὲν

ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἴχνος οἰκονομίας διαπέπρακται: ἀλλὰ σαφὴς προδοσία καὶ ἐξάρνησις, ὑπὲρ ὧν πρότερον μυριάκις ὑπελθεῖν τὸν θάνατον διισχυρίζετο. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ τῶν ἀκεφάλων ἐν τῷ βιβλιδαρίῳ τούτῳ διέξεισι. περιέχει δὲ τὸ τεῦχος καὶ ἐπιστολὴν αὐτοῦ γεγραμμένην Εὐτυχίῳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἣν ἔγραψεν ἐν πρεσβυτέροις ἔτι τελῶν, πληροφορίαν περιέχουσαν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως.

ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Θεουπόλεως λόγοι διάφοροι.

στεί. Ephræmi Theopolitani variæ orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου, πατριάρχου δὲ ὄντος Θεουπόλεως, λόγοι διάφοροι. σύρος μὲν γένος καὶ φωνῆς καὶ γλώσσης, πεπαίδευται δὲ καὶ τὴν ἑλλήνων γλῶσσαν οὐκ ἀγεννῶς. ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς οὐκ ὀλίγας μεταχειρισάμενος ἀρχάς, ὧν τὴν τελευταίαν, κόμης ἀναρρηθεὶς [τῆς] ἀνατολῆς, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν ἀρχιερατικὸν μετηνέχθη θρόνον. φασὶ δὲ αὐτὸν τά τε ἄλλα ἐπαίνων ἄξια διαβιῶναι, καὶ πολὺν τῆς ἐλεημοσύνης ἐργάτην γενέσθαι. συνέταξε μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ διαφόρους βίβλους, ὧν εἰς ἡμᾶς τρεῖς ἐξῆς περιῆλθον. σχεδὸν δέ τι αὐτοῦ πάντες, ὡς τεθεάμεθα, πόνοι, ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀγωνίζονται δογμάτων, καὶ τὴν παραδεῖσαν, τὴν κατὰ Καλχηδόνα ἁγίαν σύνοδον πάσης λαβῆς αἱρετικῆς ὑπερκειμένην καὶ ἐπικρατοῦσαν.

Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ βίβλῳ, ὁ πρῶτος αὐτῷ λόγος, ἐπιστολή ἐστι πρὸς Ζηνόβιόν τινα σχολαστικὸν Ἐμίσης, τῆς ἀκεφάλου μοίρας ὄντα, διαπεμφθεῖσα. σπουδὴν δὲ ποιεῖται περὶ τῶν ἐπηρεαζομένων ῥημάτων, ἃ ἐν τῇ ἐπιστολῇ περιέχεται τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος προέδρου Ῥώμης. προτάττει δὲ τῆς συνηγορίας τῶν εἰρημένων ῥημάτων, διάσκεψίν τινα τοῦ τρισαγίου ὕμνου. καὶ γὰρ καὶ ὁ Ζηνόβιος τῆς κοινῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν ἀπορρήξας, πρόφασιν ἐδίδου τὴν περὶ τὴν τρισάγιον δοξολογίαν καινοτομίαν. φησὶ δὲ ὁ Ἐφραίμιος τὴν τοιαύτην ὑμνολογίαν τοὺς μὲν τὴν ἀνατολὴν οἰκοῦντας, εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν ἀναφέρειν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν ἐξαμαρτάνειν ἐπισυνάπτοντας τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς: τοὺς δὲ τό τε Βυζάντιον τε καὶ τὴν ἑσπέραν νεμομένους, εἰς τὴν ὑπερτάτην καὶ πανίερον πηγὴν τῆς ἀγαθότητος, τὴν ὁμοούσιον τριάδα, τὴν δοξολογίαν ἀναπέμπειν· διὸ καὶ δεῖν αἰδεῖσθαι τούτοις ἐπισυνάπτειν τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, [ἵνα μὴ πάθος τῇ τριάδι προσάψωσιν. ἐν πολλαῖς γὰρ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐπαρχίαις ἀντὶ τοῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς,] τό, ἁγία τριὰς ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπάγεσθαι. ὅθεν ὡς ἐπιδηλότερον τὸν σκοπὸν τῶν εὐσεβούντων καθίστασθαι, ὡς εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα τὸ ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ᾀδόντων, ἀκριβεῖ καὶ ἀκολούθῳ λόγῳ τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, περιγράφοντα). οὕτω μὲν οὖν ἑκατέραν μοῖραν περὶ τὴν τρισαγίου δοξολογίας θρησκείαν τὸ ἐκλέξασαν, ἐπειδὰν κατὰ τὰ ἄλλα τῆς εὐσεβείας δόγματα μηδαμῶς μηδὲν ὁρᾶται παρασαλεύσασα: ὀρθῶς τι πράττειν ὁ ἀνὴρ ἀμφοτέρας λέγει. εἰ δὲ τις ἔχει καὶ ὃ ἂν ἐνευρίσκειν ὑπὸ μῶμον * πεσεῖν τὴν ἑτέραν, ἢ ὑπὸ καταγνώσει ἕλκειν ὕβρεως, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τοῦτο διισχυρίζεται· ὅτι δὲ τοῖς ἀκεφάλοις αἱρετικοῖς, κακῶς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἐκλαμβάνουσι, μεγάλη γέγονε κατὰ τῆς εὐσεβείας καταδρομή: εἰκότως οἱ ἄλλοι πατέρες ἡμῶν παντελῶς περιεῖλον τό,

Leo. Papa Romanus.

* al. πεσεῖν.

nullum ab iis Incarnationis vestigium relictum, sed manifesta proditio & negatio, pro quibus millies se mortem oppetere velle iactabat. Sic fere de Acephalis hoc ipso libello pertractat. Complectitur autem opus Epistolam quoque sERT, tam Eutychio Archiepiscopo Constantinopolitano, quam etiamnum presbyter scripsit, certitudinem continentem pietatis & fidei orthodoxæ ac Catholicæ.

EVLOGIVS.

S. EPHRAEM THEOPOLITANI Patriarchæ variæ Orationes.

CCXXVIII.

LECTAE sunt S. Ephræmij Patriarchæ Theopolitani orationes variæ. Syrus quidem fuit genere ac sermone, Græcam vero linguam non mediocriter callait. Sed & ciuiles gessit magistratus, e quibus Comes tandem Orientis renunciatus, inde ad summam Ecclesiæ cathedram euectus est. Ferunt autem cum alia laude digna gessisse, tum vero eleemosynis elargiendis enituisse. Libros vero varios composuit, quorum in manus meas tres inciderunt. Omnia pæne per acius quæ vidimus pro Ecclesiasticis dogmatibus pugnant, defendúntque sanctum Chalcedonense concilium extra omnem esse hæreticorum reprehensionem.

Aliam hic ab Ephræm Afflictis comm... supra Photius enumerauit, & extant, tamen si Syram utraque.

Libro quidem primo initio est epistola ad Zenobium quendam Scholasticum Emisenum, Acephalorum labe infectum, missa. Propugnat vero irrisum de infestis atque acerbis verbis, quæ in Epistola Leonis Rom. Pontificis continentur. Præmittit vero horum verborum disputationi, vsum quemdam sacri Trisagij hymni. Etenim Zenobius a communi segregatus ecclesia, colorem hunc quæsiuit, quod recens diuisa esset ter sancti hymni sententia. Asserit contra Ephræmius, eumdem hymnum orientales Christo IESV attribuere, & propterea nihil peccare tametsi adiiciant. *Crucifixus pro nobis*: Constantinopolitani vero atque occidentales, in supremum sacratissimumque bonorum omnium fontem, consubstantialem trinitatem sententiam referre: ideirco non sufferere illud addi: *Crucifixus pro nobis*, ne qua passio trinitati attribuatur. In multis enim Europæ ditionibus pro illo, qui *crucifixus est pro nobis*, hoc reponunt, *Sancta Trinitas miserere nobis*. Vnde piorū sententia clarius elucescit, vt in sanctā Trinitatem hæc *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis* accommodent; accurata ac consequenti oratione illud, *qui passus est pro nobis*, adiiciebant. Sic igitur alteram vtramque partem inde his sentire atque asserere, quando in cæteris pijs dogmatibus nihil deprauare comperiantur. Recte vero facere vtrosque hic affirmat, neque vllam reperire rationem cur alterutra reprehendatur, vel in disquisitionem reuocetur. Sed hic quidem ita censet, quod ab Acephalis hæreticis male hanc sententiam accipientibus magnus fiat in pios incursus: meritò cæteri patres nostri illud decreuerunt,

Hymnus Trisagius.

EPHRAEMIUS.

nos oportere illud addere in sacro hymno, qui passus est pro nobis, & conuenientem esse hymnum, qui de Trinitate disputat: quando Cherubina cantio in triplici sono sanctitati accedens ab initio, super omnem sanctitatem & bonitatem Trinitatis cantus esse cognoscitur. Sed siue bene seu secus de Trisagio hic sic iudicat, facile enim occasio ipsi ita iudicandi prætextum dedit, non possum equidem nunc de altera sententia certum ferre iudicium: nisi non sinit, Scholasticum admonens, ab Ecclesię corpore non separari. In hac epistola canonem quoque qui secundus est in secunda synodo Constantinopolitana CL. patrum, ipse CLXVI. esse, nescio quo auctore, neque cum aliis consentiens numerat: neque in hac ipsa modo, sed & in aliis eius libris, eandem ipse quantitatis rationem init. Auspicatus vero stadium orthodoxæ fidei, præfatur, conferenda non esse quæ de Theologicis à patribus nostris decreta sunt, cum dictis a Leone pontifice de incarnatione. Sed huius Theologica cum Theologicis, quæ vero de incarnatione, cum iis quæ analogiam habent. Quotquot Theologiam opponunt incarnationi, hi reprehensionem iniustæ præbent sententiæ, in quæ linguam exacuunt, his vero nihilominus nisi moneantur, irreprehēsibiles sunt. His præmissis, dicta quædam ex Epistola Leonis recitat, quam ad S. Flauianum dedit, ex ea item quā ad Leonem Imp. misit, quibus claram ostendit Theologicam doctrinam, eundémque esse Dei filium, & hominis, magnifice prædicat, patibilem & impatibilem, immortalem & morti obnoxium. Et vno verbo, summam esse Verbi & hominis vnitatem, certo & diuinitus explanauit. Quin & iisdem litteris Nestorium aperte communione interdicendum censuit, Qui beatam ac Deiparam virginem non Dei, sed hominis solū matrem appellare est ausus. Primum quoque B. Leonem perspicuè ipsis vocibus pronuntiasse, Dei matrem esse B. Mariam, cum aliorum ante ipsum patrum nemo id tam clare extulerit, & hæc quidem capite primo persequitur.

Nestorij hæresis.

Excipit hoc proximum, quo ostenditur S. Leonem reliquis patribus consentientem, vnum filium esse confiteri, atque vnius & eiusdem vt aliam formam, sic & diuersam naturæ actionem, nusquam diuisionem vnitate adducens, sed vnum hominem factum Deum Verbum prædicat. Adijcit vero Leonis sententię & Cyrilli dogmata, conspirare inter se ostendens, & Gregorij Nysseni, & Iulij Romani. Adhæc & verba ponit, quibus vtens B. Leo, impiam Seuerianorum calumniam subijcit, non semel atque iterum sed quinquies à Cyrillio irrogatam, ambas inquam naturas. Non Cyrillū modo victorem hac vti voce, (cuius memores Seueri asseclæ, impietatem Leoni imputānt) sed & B. Basilium non in hac solum voce cum SS. Patribus consentire S. Leonem ostendit,

μὴ δεῖν προσάπτειν ἐν τῇ τρισαγίῳ δοξολογίᾳ τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. τῆς γὰρ τριαδικῆς θεολογίας ὕμνον εἶναι τὸ δοξολόγημα. ἐπεὶ καὶ ὁ χερουβικὸς ὕμνος ἐν τῇ τριαδικῇ φωνῇ τῆς ἁγιότητος περιερχόμενος ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἁγιότητα καὶ ἀγαθότητα τριάδος μελῴδημα ἐγνωρίζετο. ἀλλ' εἴτε εὖ εἴτε καὶ ἑτέρως περὶ τοῦ τρισαγίου * διήτησεν ὁ ἀνήρ· τάχα γάρ τινα παρεῖχεν αὐτῷ πρόφασιν ὁ καιρὸς τοιαῦτα διαιτᾶν· οὐκ ἔχω νῦν οὐδὲ ἑτέρας γνώμης κρίσιν ἐπιθεῖναι ἀδίστακτον. πλὴν οὐκ ἀνίησι τὸν σχολαστικὸν παραινῶν τῷ τῆς ἐκκλησίας συναφθῆναι σώματι. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἐπιστολῇ καὶ τὸν κανόνα (ὃς δεύτερος ἀριθμεῖται ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ρν' ἱερωτάτῃ συνόδῳ, αὐτὸς ρξς' [καὶ] εἶναι, οὐκ οἶδ' ὅθεν λαβών, οὐδέ τισιν ἄλλοις συντάττων) ἀριθμεῖ. οὐκ ἐν ταύτῃ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ λόγοις, τὸν αὐτὸν * αὐτοῦ τῆς ποσότητος ἀπονέμει χώραν. ἀρχόμενος δὲ τῆς ὑπὲρ τῶν ὀρθῶν δογμάτων σπουδῆς, προοιμιάζεται μὴ δεῖν συγκρίνειν ἃ περὶ θεολογίας εἴρηται τοῖς πατράσιν ἡμῶν, τοῖς περὶ οἰκονομίας εἰρημένοις Λέοντι τῷ Ῥώμης· ἀλλὰ τὰ μὲν θεολογικὰ οὕτω, τοῖς θεολογικοῖς, τὰ δὲ περὶ τῆς οἰκονομίας, τοῖς ἔχουσιν ἀναλογίας. ὅσοι δὲ τὴν θεολογίαν ἀντιπαρατιθέασι τῇ οἰκονομίᾳ, οὗτοι γνώμης μὲν ἀδίκου τῆς ἑαυτῶν παρέχονται στήλην· καθ' ὧν δὲ τὴν γλῶσσαν κινοῦσι, τούτοις οὐδὲν ἧττον εἰ μὴ ἐπεκρίνετο τὸ ἄμωμον συντηροῦσι. ταῦτα προδιαστειλάμενος, εἶτα * προσάγει τινὰ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος, ἣν ἐκεῖνος ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Φλαβιανόν, καὶ μὴν καὶ τῆς πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, ἐν αἷς θεολογίαν [τε] λαμπρὰν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιδείκνυσι, καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἀληθῶς υἱὸν ἀνθρώπου γενναίως μεγαλοφώνως ἀνεκήρυττε, παθητόν τε τὸν αὐτὸν καὶ ἀπαθῆ, καὶ τὸν ἀθάνατον νόμοις ὑποκύψαι θανάτου· καὶ ἁπλῶς τὴν ἄκραν ἕνωσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκός, ἀμωμήτως τε καὶ θεοπρεπῶς διεξαίνουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Νεστόριον λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ἐν ταῖς τοιαύταις * ἐπιστολαῖς ἀναθεματίσαι, ὡς τὴν μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον τολμήσαντα εἰπεῖν μητέρα· καὶ ὅτι πρῶτος ἐν ἁγίοις Λέων ἰδικῶς εἶπεν αὐταῖς λέξεσιν, ὡς μήτηρ θεοῦ ἐστὶν ἡ ἁγία θεοτόκος, τῶν πρὸ αὐτοῦ πατέρων [οὕτω] διαπρυσίοις ῥήμασι μὴ τοῦτο φαμένων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῷ κεφάλαιον ταῦτα διατάττει.

* al. διήτησεν.

* αὐτῷ.

* προσάγει.

* τοιαύταις. M.M.

Δεύτερον δὲ αὐτῷ προάγεται δι' οὗ δείκνυται, ὡς ὁ ὁσιώτατος Λέων τοῖς πατράσι συμφωνῶν, ἕνα τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ υἱόν· καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ὥσπερ ἑκατέραν μορφήν, οὕτω καὶ τὴν διάφορον φυσικὴν ἐνέργειαν· οὐδαμῆ διαίρεσιν τῇ ἑνώσει παρεισάγων, ἀλλ' ἕνα τὸν σεσαρκωμένον ἀνυμνεῖ θεὸν λόγον. παρατίθησι δὲ ταῖς φωναῖς τοῦ ὁσίου Λέοντος τὰ Κυρίλλου δόγματα, δεικνὺς κατὰ πάντα συμφωνοῦντα. καὶ δὴ καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης ἀλλὰ καὶ Ἰουλίου τοῦ Ῥώμης. ἔτι μὴν παρίστησι τὴν λέξιν, ἥπερ χρησάμενος ὁ ἐν ἁγίοις Λέων, διαβολὴν ἀσεβείας ὑπέστη παρὰ τῶν ἀπὸ Σευήρου, αὐτὴν οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δίς, ἀλλὰ καὶ πεντάκις εἰρημένην Κυρίλλῳ, φημὶ δὴ τό, ἑκατέρας. οὐ Κύριλλον δὲ μόνον τὸν νικηφόρον χρῆσθαι τῇ φωνῇ, καθ' ἧς μεμηνότες οἱ ἀπὸ Σευήρου δυσσέβειαν τῷ θεοφόρῳ ἐπιγράφουσι Λέοντι· ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμαστὸν Βασίλειον. οὐκ ἐν ταύτῃ δὲ μόνῃ τῇ φωνῇ συμφωνοῦντα τοῖς τῶν πατέρων λογίοις, τὸν ἐν ὁσίοις ἀποδείκνυσι Λέοντα·

ἀλλὰ

Ephraemius.

ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι δόγμασί τε καὶ ῥήμασι, καθ' ὧν ὑλακτεῖν οἱ αἱρετιῶται ἐπιχειροῦσι. τούς τε γὰρ εἰρημένους πατέρας ὀρθοδοξεῖν τε καὶ ὁμολογεῖν τοῖς αὐτοῖς. καὶ μὴν καὶ Ἀθανάσιον τὸν πολύαθλον, καὶ τὸν ἐν θεολογίᾳ ἐπιβεβοημένον Γρηγόριον, Πρόκλον τε τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀμφιλόχιον τὸν Ἰκονίου, καὶ τὸν θαυμάσιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ κατὰ τὸ δεύτερον διαπραγματεύεται κεφάλαιον.

Athanasius. Greg. Naz.

Τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὰ ἄρθρα προστιθέμενα τῇ ἐν τῷ Χριστῷ φύσει, οὐδαμῶς υἱῶν δυάδα* ἐπιφέρειν οὐχ ὑποτίθεται, ἀλλ' ἔστιν ἰδίωμα τῆς θείας γραφῆς· οὐ πρόσωπα μὲν, ὡς εἰρήκαμεν, δυάδα παρειστάγειν: τὰς ἑνωθείσας δὲ φύσεις ἀσυγχύτους τε καὶ ἀδιαιρέτους διαφυλάττειν. καὶ γὰρ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λέοντος ἡ αἱρετικὴ λύσσα κατέτρεχεν, εἰπόντος: ὥσπερ ἐν τῷ ἐλεεῖν ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται: οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς ἀξίας οὐκ ἀναλίσκεται. ὅπερ οὖν εἴρηται κατὰ τὸ τρίτον κεφάλαιον ἔκ τε τῆς εὐαγγελικῆς φωνῆς, καὶ ἐκ τῆς ἀποστολικῆς, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῆς μακαρίων πατέρων ἡμῶν, Ἰγνατίου τε θεοφόρου, καὶ Ἰουλίου, καὶ Ἀθανασίου, Γρηγορίων, καὶ Βασιλείου: διελέγχει τοὺς δυσσεβεῖς, ὡς ἡ τῶν ἄρθρων χρῆσις (πολλοὶ γὰρ οὕτω τούτοις ἐχρήσαντο) οὐδεμίαν τομὴν ἢ διαίρεσιν ὑπονοεῖ τῆς ἑνώσεως· ἐν οἷς ἐπιφέρει, ὅτι καὶ τὸ ἐν ὅσῳ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων ἐστίν. εἰρημένον δέ ἐστι τοῦτο τῷ ὁσιωτάτῳ Λέοντι, οὐ χρόνου δήλωσιν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ διὰ παντὸς παραλαμβάνεται.

* υἱῶν. * δυάδα.

Τέταρτον δὲ κεφάλαιον, εἰς μέμψιν παρὰ τῶν αἱρετικῶν προσταθὲν, ἀνεύθυνον παντελῶς ἀποφαίνει διὰ τῆς ὁμοίας μεθόδου, φωνὰς* συμβαινούσας τῷ αἰτιαθέντι παρατιθείς: αἷς ὁ χορὸς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων χρῆσθαι εἰώθασι. τὸ δὲ κεφάλαιον φωναὶ μέν εἰσι τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος. λέγουσι δὲ ταῦτα· τῷ μὲν κλαίειν τὴν βεβαιότητα τῆς [αὐτοῦ] σαρκὸς* ὑπεδείκνυτο: τῷ δ' ἀναστῆσαι πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς αὐτοῦ φωνῆς, τὸν Λάζαρον, αὐτοῦ τὴν θεότητα ἐδήλου. ἑνὸς δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμφότερα πεπραγμένα καὶ λέλεκται.

* συμφωνούσας. * ἀπεδείκνυτο.

Πέμπτον δὲ, λαβὼν προφάσεως παρὰ τῶν αὐτῶν αἱρετικῶν, μετὰ φωνῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς, διὰ τῆς ὁμοίας ἐπεξελέγχει μεθόδου. ἔστι δὲ ἡ φωνή· ποία φύσις διαπερονᾶται τοῖς ἥλοις ἐν τῷ τοῦ σταυροῦ ξύλῳ τῷ προσπεπηγότι τῷ σταυρῷ; ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἰσιδώρου τοῦ ἐν μοναχοῖς περιβλέπτου, Ἀλεξανδρεὺς δὲ τὸ γένος ἦν, καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν αἰδέσιμος, διαφερόντως* ἐξ ἐπιστολῶν διαφόρων χρήσεις ἐπιφέρει, αἳ κατὰ πάντα συμβαίνουσι ταῖς παρὰ τῶν αἱρετικῶν ὡς ἐκ δυσσεβείας συκοφαντουμέναις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ πρὸς Ζηνόβιον ἐπιστολὴ τὰ κεφάλαια προὐποιεῖτο. ἕτεραι δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν* γράφονται ἐπιστολαί: ἡ μὲν αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν ἀποδεχομένη. ἡ δὲ ἀσκητῶν τινῶν εὐσεβῶν τῶν ἔρημον οἰκούντων διὰ μαρτυρίαν ὑπὲρ εὐσεβείας προτείνουσα. ἑτέρα δὲ ἐπὶ τοῖς τῷ Ἀνθίμου συνεδρικὰ κατὰ τῆς ἀκριβείας τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ἀξιοῦσα* διατυπωθῆναι τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ σύνταξιν. ἄλλη δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἄνθιμον μετὰ τὰ συνοδικὰ *στέλλεται, [καὶ] τὴν ἐκείνων ἀποδοχὴν οὐ παραλιμπάνει, ὡς ἀτεχνῶς ἐν αὐτοῖς τῆς Ἀνθίμου φανερωθείσης δυσσεβείας, πλὴν προσθεῖναι τὸν Ἄνθιμον ἐξαιτεῖ λεπτομερέστερόν τε καὶ ἀκριβέστερον, Εὐτυχῆ τε καὶ τὰ Εὐτυχοῦς δόγματα εἰς ἀνάθεμα θέσθαι.

Isidorus Alexandrinus. * ἐξαιρέτως. * al. γράφεται. * al. τυπωθῆναι. * στέλλεται.

verum etiam in omnibus adeo & verbis & dogmatibus, quibus oblatrare hæretici non erubuerunt. Prædictos enim patres recte cum illo sentire, vt & laboribus exercitum Athanasium, & Theologi cognomine prædictum Gregorium, Proclum quoque Constantinopoleos, & Amphilochium Iconij præsules, & admirandum illum Ioannem Chrysostomum. Et hæc quidem capite secundo.

Tertium, articulos præfixos naturarum in Christo, nequaquam filios duos exhibere, non igitur subijcitur, sed & proprius loquendi sacræ scripturæ modus: non duas quidem personas, vt diximus, significans, sed vnitas naturas inseparabiles & indiuiduas conseruans. Etenim hæretica rabies effudit iniuriam contra Leonis epistolam sic dicentis: Quemadmodum miserando mutationem Deus non suscipit: sic homo dignitatis magnitudine non perit. Quod igitur tertio capite dictum est ex Euangelij & Apostolorum sensu, atque adeo ex SS. Patrum sententia,* diuini Ignatij, Iulij, Athanasij, Gregoriorum, & Basilij, reprehendit impios, vt articulorum vsus (omnes enim in illis vsi sunt) nullam sectionem aut diuisionem vnitatis significat, quibus addit, quæ & vtroque versum relata sunt. Hoc a Leone expressum, non temporis declarationem, sed pro illo per omnia accipitur.

* Sapiens.

Quartum vero caput confutationem continet hæreticorum. Innocentem vsquequaque ostendens per similem methodum, voce vero consentientes accusato adijciens, quibus vt solet SS. Patrum cœtus vtitur. Hoc autem caput verba ipsa Leonis ponit, quæ sic fere habent, Fletu carnis veritatem ostendit, resurrexisse vero ad vocis imperium Lazarum immaculatam eius diuinitatē declarat. Ab vna enim vtraque & dicta & facta.

Supra hac Leonis verba ab Euangelio adferuntur.

Ioan. 11.

Quintum vero hæreticorum prætextum afferens, contra vocum similitudinem eiusdem viri sancti, per similem methodum refellit. verba illius sunt, Qualis natura clauis affixa in ligno crucis compacta cruce? Hoc quidem capite & Isidori monachi clari, Alexandrini genere & inter præsules illustris, epistolas aliquot de multis adducit, quæ per omnia conueniunt cum iis, quæ vt impia hæretici calumniari solent. Atque in his quidem epistola ad Zenobium versatur. Aliæ ad Iustinianum Imperatorem litteræ: hæc quidem illius pietatem commendat: alia vero de monachis religiosis eremum incolentibus pietatis testimonium luculentum dat. tertia vero Anthimi synodalia accurate de fidei dogmatibus, & iussa & scripta esse ostendit: altera vero ad ipsum mittitur Anthimum post synodalia, eorum laudationem non excutiens, quasi nihil Anthimi impietatis in iis appareat, nisi quod minutissime, & accuratissime Anthimum postulet recipi; Eutychē & Eutychis dogmata excōmunicari.

Isidorus Pelusiota.

Ephraemius.

Mittitur & ad Domitianum epiſtola, qui incidens, vt ſcribit, in eius quædam verba, turbatus eſt mente, & ſolui dubitationem exoptauit. Verba autem ſunt: non poteſt perſonam perſonæ, qua perſona eſt, vnire, vt Petrus & Paulus vnam eandemque perſonam conſtituere, ſed neque ſubſtantiam altera ſubſtantia, per quam alia ſubſiſtit, in identitatem ſubſtantiæ conuenire: vt, animi & corporis natura, vnam non poteſt perficere naturam, niſi quis forte in commune quid adferat, ſecundum quam & prius vnum inutcem minimè conducebat, vt quod in creaturam fertur, vel hoc, in tempore, vel ſimilia. Tunc enim non amplius diuerſæ naturæ in vnam naturam conuenerunt. Sed quæ habent ſubſtantiæ ab initio conſubſtantialit item communitate quadam longiſſima, idem ius tenere videntur. Quę enim Domitianum turbant, & quorum exoptabat ſolutionē, & nactus erat, hęc erant. Primum quidem non incredibili ſermone dubitationem aggreditur. Deinde & per SS. Patrū voces propria ac ſubiecta verba recte concluduntur. Et hæc quidē tractat epiſtola ad Domitianum. Altera vero ad quemdam Syncleticum, nomine (Tarſenſem) ſcribitur, proferens & iſta diſputationem cum Acephalis. Qua poſt vnionem agnoſcentes naturam Patres adducit, & nuſquam per illos vllam perſonarum vnionem, neq; diuiſam, neq; ſeparatam. Et teſtimonia idem teſtantia proferuntur, Cyrilli, inquam, Gregorij Theologi, & aliorum, Deiq; Eccleſia, omnéſq; adeo Chalcedonenſis Synodi Patres, vnū Trinitatis Deum Verbum incarnatum & hominem eſſe factum, cuius & ſecundum Hypoſtaſen vnitatem & ſenſerunt, & prædicauerunt, primúmque Dei matrem compellaſſe Eliſabeth, cū ait: *Et vnde hoc mihi, vt mater Domini veniat ad me?* Clarius vero quam alij poſtea hanc vocem protulit Leo Pontifex. Ad Leonem enim Imp. ſic ſcribit: Excommunicetur Neſtorius credens Mariam non Dei, ſed hominis dumtaxat eſſe genitricem, & hæc quidem in ſubiecta epiſtola. Scribit vero ad Anthimū Epiſcopum Trapezuntis, in qua Iuſtinianum vt pium ſuſcipit, & infelicē Eutychem hæreſim conſtituere, quia non ſuſtinuit duas naturas in vna hypoſtaſi ſubſiſtere, narrat: Et illud per illud perſpicuè patres ad vnum omnes, & docent & prædicant, ſed illius animi impotentiam ferendam non eſſe, ſed ex duabus naturis conſtare Chriſtum, poſt vnionem non amplius duas, neque in duabus cognoſci, vnam vero naturam poſt vnitatem prodigioſe aſſeri. quibus conſonare ait prædatoriam illam in Epheſo Synodum hæc aſſerentem, *Hu & nos omnes conditi ſumus*, vtque iiſdem de cauſis Chalcedonenſis ſynodus Neſtorium & Eutychem condemnarit: & noſſe naturas poſt vnitatem in vna perſona, ab omni eſt diuiſione alienum. Idemque B. Cyrillus omniſque adeo SS. Patrum cœtus claris prædicat vocibus.

Luc. 1.

γράφει δὲ καὶ πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολήν, ὃς ἐντυχὼν (ὡς τὸ γράμμα λέγει) ῥήμασί τισι τοῦ ἀνδρὸς, διεταράχθη τι τοὺς λογισμοὺς, καὶ ἐπιλυθῆναι τὴν ἀπορίαν ἐζήτησε. τὰ δὲ ῥήματα ἔλεγε ταῦτα· οὐκ ἔστιν ὑπόστασιν ὑποστάσει ἑνωθῆναι καθ' ὑπόστασιν, ὡς Παῦλον καὶ Πέτρον μίαν ὑπόστασιν ἀποτελέσαι, ἀδύνατον. ἀλλ' οὐδὲ οὐσίαν ἑτέρᾳ οὐσίᾳ, καθὸ ἐνυπόστατα, εἰς ταυτότητα συνελθεῖν οὐσίας· ὡς ψυχῆς καὶ σώματος οὐσίαν, μίαν οὐσίαν * ἀποτελεσθῆναι, ἀμήχανον· εἰ μή που ἄρα τις εἰς κοινότητά τινα ταύτας * ἀνάγῃ, καθ' ἣν καὶ πρὶν ἑνωθῆναι ἀλλήλων οὐ διέφερον. ὡς τὸ εἰς τὸ κτιστὸν ἀναφέροι ἢ τὸ ὑπὸ χρόνον, ἢ τὰ ὅμοια. τότε γὰρ οὐκ ἔτι ἑτεροούσιαι οὐσίαι εἰς μίαν οὐσίαν συνῆλθον· ἀλλ' αἱ ἀπ' ἀρχῆς ἔχουσαι οὐσίαι τὸ ὁμοούσιον κατὰ τὴν περιεκτικωτάτην κοινότητα, τὸ αὐτὸ φυλάττουσαι ἐπεδείχθησαν. ἃ μὲν οὖν τὸν Δομετιανὸν ἐθορύβει, καὶ ὧν τὴν λύσιν ἐπεζήτει, καὶ ἔτυχε, ταῦτα ἦν. ὁ δὲ πρῶτον μὲν οὐκ ἀπιθάνῳ λογισμῷ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύεται. εἶτα [δὲ] καὶ διὰ τῶν πατρικῶν φωνῶν τὰ οἰκεῖα καὶ προκείμενα καλῶς ἔχειν βεβαιοῖ ῥήματα. καὶ ἡ μὲν πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολὴ ταῦτα ἔπραττεν. ἄλλη δὲ πρὸς Συγκλητικόν τινι ὄνομα (Ταρσοῦ δὲ μητροπολίτην αὐτὸν τὸ γράμμα οἶδε) διαπέμπεται, τὴν ἀγῶνα καὶ αὐτὴν τὴν κατὰ τῶν Ἀκεφάλων προάγουσα. ἐν ᾗ μετὰ τὴν ἕνωσιν τὰς φύσεις τοὺς πατέρας παράγει γνωρίζοντας, καὶ οὐδαμοῦ διὰ ταύτας οὔτε τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, οὔτε τεμνομένην, οὔτε διαίρεσιν καὶ διχασμὸν ὑπομένουσαν. καὶ μαρτυρίαι πάλιν προέρχονται βεβαιοῦσαι τὸ προκείμενον, Κυρίλλου τε, καὶ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, καὶ ἄλλων πατέρων. καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ καὶ ἡ ἐν * Χαλκηδόνι σύνοδος τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος θεὸν λόγον ὁμολογεῖ σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι, οὗ καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν οἶδε καὶ κηρύττει ἕνωσιν. καὶ ὅτι μητέρα θεοῦ πρῶτον μὲν ἡ Ἐλισάβετ ἀνεῖπεν, ἐν οἷς λέγει καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου ἔλθῃ πρός με; σαφέστερον δὲ τῶν ἄλλων μετὰ ταῦτα τὴν λέξιν πρῶτος ὁ ὅσιος Λέων ὁ πάπας προενήνοχεν. ἐν γὰρ τῇ πρὸς [τὸν] Λέοντα τὸν βασιλέα ἐπιστολῇ, ῥήμασιν αὐτοῖς οὕτως γράφει· ἀναθεματιζέσθω Νεστόριος, ὁ τὴν μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον πιστεύων εἶναι μητέρα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡ προκειμένη ἐπιστολή. γράφει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἄνθιμον ἐπίσκοπον τραπεζοῦντος· ἐν ᾗ τόν τε βασιλέα Ἰουστινιανὸν τῆς εὐσεβείας ἀποδέχεται, καὶ τὸν δυστυχῆ Εὐτυχῆ τὴν καθαίρεσιν ὑποστῆναι, διότι μὴ ἠνείχετο δύο φύσεων ἕνωσιν λέγειν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, διαπιστεῖται· καίτοιγε σαφῶς τῶν θεοφόρων πατέρων ἡμῖν τοῦτο δογματιζόντων τε καὶ ἀνακηρυττόντων. ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν * παράφορον μὴ ἀνέχεσθαι· ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων γεγενῆσθαι τὸν κύριον, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν οὐκ ἔτι δύο οὐδὲ ἐν δύο γνωρίζεσθαι, μίαν δὲ φύσιν μετὰ τὴν ἕνωσιν τερατεύεσθαι. οἷς συμφωνεῖν διελέγχει καὶ τὴν λῃστρικὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, αὐτοῖς εἰποῦσαν ῥήμασι. τούτοις καὶ ἡμεῖς ἅπαντες συντιθέμεθα· καὶ ὡς ἡ ἐν * Χαλκηδόνι σύνοδος τόν τε Νεστόριον καὶ τὸν Εὐτυχῆ ὑπὸ ἴσῳ καὶ ὁμοίῳ τῷ ἀναθέματι ἔθετο. ὥστε τὸ εἰδέναι τὰς φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, πάσης ἐστὶν ἀλλότριον διαιρέσεως. καὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ Κύριλλος καὶ ὁ λοιπὸς τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν χορὸς λαμπραῖς ἀνακηρύττουσι ταῖς φωναῖς.

* ἀποτελέσαι.
* al. ἀνάγκη.
* Καλχηδόνι.
* σύμφορον.
* Καλχηδόνι.

Εὐτυχὴς

Εὐτυχὴς δὲ καὶ οἱ αὐτοῦ περὶ τῆς ἑνώσεως μὲν, τουτέστι διχῇ ἑνώσεως. ὢ λήρου καὶ δυσσεβείας ὑπερβολῆ, τὰς δύο κηρύττουσι φύσεις, οὐκ ἔτι δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν. καὶ [ὅτι] οἱ τὸν Εὐτυχῆ ἀναθεματίζοντες, καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα παραχρῆμα καὶ ἄκοντες τὴν οἰκουμενικὴν τετάρτην κηρύττουσι σύνοδον· οὐκ ἄλλη γὰρ οἰκουμενικὴ σύνοδος· ἀλλ' αὐτὴ μόνη δεχθεῖσα μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ δογμάτων, καθὰ καὶ προείρηται, παρὰ τῆς λῃστρικῆς ἐν Ἐφέσῳ δευτέρας συνόδου, τότε παντελῶς ἐξέτεινε καὶ ἀπεκήρυξεν. ἔοικε δὲ ταῦτα γράφειν Ἀνθίμῳ παρεπιδημοῦντι μὲν τῇ βασιλίδι πόλει, οὔπω δὲ τοὺς ἀρχιερατικοὺς αὐτῆς ὑπερβάντι νόμους· ὃν καὶ παραινεῖ κατά τε τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν φρονούντων τὰ Εὐτυχοῦς ἀγωνίζεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡ παροῦσα λέγει ἐπιστολή. ἡ δὲ πρὸς Βράζην τὸν Πέρσην, ἐπεὶ ἐκ τοῦ ἤτησεν ἐκεῖνος, ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκ πατρικῶν μαρτυριῶν, περί τε τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος διαλαμβάνει, καὶ περὶ τῆς ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ λόγου, καὶ περὶ τῆς [ἁγίας καὶ] ὑπερενδόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας. αἱ δὲ γραφαί εἰσιν αὐτῶν, ἥ τε παλαιὰ διαθήκη, καὶ τὰ κυριακὰ λόγια, καὶ τὰ ἀποστολικὰ κηρύγματα, δι' ὧν αἱ προκείμεναι τῶν ὑποθέσεων τὸ ἀληθὲς καὶ βέβαιον ἀπῄτουν καρπ. πλέον δὲ τῶν ἄλλων ἐμφιλοχωρεῖ τῇ ὑποθέσει, ἐν ᾗ ἡ τοῦ λόγου σάρκωσις ἀναδιδάσκεται, ἅτε δὴ καὶ τοῦ καιροῦ πλείονα τὴν περὶ αὐτῆς ἐξεργασίαν ἀπαιτοῦντος. τοῦτο μὲν καὶ τὸ σπούδασμα ταύτης τῆς ἐπιστολῆς. γράφει δὲ καὶ πρὸς μοναχούς τινας οἳ τῆς τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τὴν διάστασιν ἐνόσουν.* οὓς διὰ πατρικῶν παραινέσεων πειρᾶται συνάψαι, δεικνὺς τὰς ἐκείνων φωνὰς οὐδὲν τῶν ἄλλων αἱρετικῶν διαφερούσας, καὶ μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν, ὥσπερ οὐδ' ἐκείνους, ὄνησιν κερδαίνειν. συνίστησι δὲ διαφόροις πατέρων μαρτυρίαις· ἐφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφορον φυσικὴν ἐνέργειαν θεωρεῖσθαι· καὶ ἀρκεῖν πρὸς πᾶσαν εὐσεβῆ πληροφορίαν, θεοτόκον φρονεῖν καὶ λέγειν τὴν παναγίαν παρθένον. ἐπειδὰν γάρ τις εἴπῃ θεὸν ἐνανθρωπήσαντα τεκεῖν τὴν παναγίαν παρθένον, τῇ τῶν* ἀγγέλων ἔοικε θεολογίᾳ φαίνεται κεχρημένος. γράφει δὲ καὶ ἑτέραν ἐπιστολὴν ὁ αὐτὸς πρὸς τοὺς ἀποσχιστὰς Καλλινίκου· τούτους μὲν τῇ τοῦ θεοῦ τούτοις ἑνωθῆναι ἐκκλησίᾳ, καθαρὰν ἀποφαίνων ταύτην πάσης αἱρετικῆς κηλῖδος· καὶ ὅτι τὰ παρὰ ταύτην συνακτήρια, λῃστῶν ἐστι σπήλαια. καὶ μιμεῖσθαι δεῖν, εἰσηγεῖται, Συμεῶνα καὶ Βαραδάτον καὶ Ἰάκωβον, ἄνδρας ἐπ' ἀρετῇ ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν βεβοημένους, οἳ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διὰ βίου πᾶσαν ἀσπάσαντό τε καὶ ἐξεθείασαν κοινωνίαν. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ παροῦσα ἐπιστολή. ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος συνοδικὴν ἀναπτύσσει πρᾶξιν τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου* Ἐφραιμίου. ἐν ᾗ ὅ, τε Συγκλητικὸς (τὸ Ταρσοῦ δὲ τοῦτον ὁ προλαβὼν λόγος ἐπίσκοπον εἶπε)* λογοθετεῖ· ὡς οὐκ ὀρθοδόξους λιβέλλους παρά τινων δεξάμενος, ἐξ ὧν καὶ αἱρετικὴν παρέχει ὑπόνοιαν· καὶ Στέφανός τις μοναζ.* σύγκελλος δὴ τοῦ Συγκλητικοῦ καλούμενος. καὶ διελέγχεται μὲν κατὰ μικρὸν τοῦ λόγου προϊόντος ἑκάτερος, μὴ τὰ ὀρθὰ τῆς ἐκκλησίας στέργων δόγματα· ἀλλὰ πρὸς τὴν Εὐτυχοῦς νόσον ὑπονενεγμένος. ὅμως οὖν τοῦ Συγκλητικοῦ τὴν εὐσέβειαν ἐπὶ τέλει συνεκλαθέντος εἰπεῖν, ἡ σύνοδος διαλύεται.

Eutyches eiusque asseclæ, pro vnitate quidem, hoc est, duplici vnitate (O ingentem dementiam atque impietatem) duas prædicant naturas, non amplius post vnionem, & qui Eutychem sacris interdicunt, & eius opiniones, ac plano, atque inuiti œcumenicam quartam prædicant synodum. non alia enim œcumenica synodus fuit, sed ea sola, suscepturo cum ceteris eius opinionibus, vt diximus, in suprema illa synodo Ephesina, hoc omnino reiecit & damnauit. Apparet vero Anthimo hæc scripsisse in regia vrbe versanti, & nũquam sacras illius leges violasse, quem & aduersus Nestorianos & Eutychianos certare suadet. Hæc quidem epistola illa complectitur. Quæ vero ad Brasen Persam data est, cum hoc postulasset e sacra scriptura, sed non e patribus, de sancta & consubstantiali Trinitate continet, & de incarnatione Verbi, deque gloriosæ & sancta virgine, & Dei genitrice Maria. Sũt autem eorum scripturæ, & vetus testamentum, & Domini verba, apostolicæque prædicationes, quibus quæstionum veritas & confirmatio allata est, præ cæteris huic vni quæstioni inhæret, in qua de incarnatione Verbi disceptatur, occasione scilicet longiorẽ huius disputationẽ exigente. Hoc autem in hac epistola conatur. Scribit autem ad aliquos monachos ecclesiæ defensionẽ Catholicæ & Apostolicæ molientes, quos SS. Patrũ monitionibus cõiungere molitur, ostendens eorum sententiã non procul ab hæreticorum opinionibus distare, nullumque ex ea, quemadmodum hæretici solent, commodum accipere, hoc varijs testimonijs SS. Patrum confirmat. In vna eademque persona variam naturæ actionem perspici, & ad omnem pietatis plenitudinem sufficere, Deiparam credere & appellare sanctissimam Virginem. Postquam enim quis dixerit Deum incarnatum Virginem peperisse, angelorum vti videtur Theologia. Scribit idem & alteram epistolam ad Callinici desertores; cupiens verò eos Ecclesiæ Dei conciliare, ab omni eam liberam hæretica labe ostendit, & qui ad eam labem conuentus fiunt, latronum esse speluncam asseritur imitari oportere Simeonem, & Baradatum, & Iacobum, viros virtutis nomine toto terrarum orbe celebres, qui vitam vniuersam in ecclesiastica disciplina transegerunt. Atque hæc quidem Epistola continet. Proxima verò oratio Ephræmij synodicam actionem explicat, in qua Syncleticus nominatur (quem Tarsi Episcopum fuisse paulò ante memorauit) quod libellos non Catholicos ab hæreticis accepisset, vnde hæreticas hauserit opiniones, & Stephanus monachus Syncletici Syncellus appellatus, & pæne accusatur vterque præcedenti oratione, propterea quod orthodoxam non amplexarẽtur fidem, sed Eutychis labe infecti essent. Tamen cum Syncleticus religionem profiteri tandem coactus esset, synodus soluitur. [Tamen inquit, pietatem tandem suscipiente, soluitur synodus.]

EPHRAEMIUS.

Παρὰ μέρος ex tempore.

* al. οὖν.

* ἀρχαγγέλων

al. ἀρχιεπισκόπου.

* λογοθετοῦται.

* σύγγελος. Al. Al.

Vide Zonarã & Curopalatam de Magistratibus.

συνεκλάσθη sic attr.

EPHRAEMIUS.

In hac ipsa actione B. Cyrillum alicubi *naturæ* pro *persona* vsum esse ostendit, cum dicit: *vnam maxime Verbi naturam carnem induisse.* non ipsum dicere sæpe cum duas confessum naturas, quemadmodum mutato consilio vnam naturam, nisi forte nunc *naturæ* vocem pro persona vsurpauerit, & confirmatur ita ex aliis Cyrilli locis, ea itaque esse ecclesiæ mente, & alia que id genus vtilia aduersus hæreticam labem hæc Actio certamina continet. Post hæc inscripta libro epistola ad Magnum Episcopum Berrhœæ, hoc in duabus naturis Emanuelem agnosci (vt in quarta & generali synodo asseritur) docens atque explanans, & vnam esse loquendi vnam Verbi naturam hominem esse factam, contra eos, qui duas ab inuicem naturas separant probandi robur habet. Sed non contra negantes naturarum differentiam per vnionem, quemadmodum vna verbi natura incarnata cum separantibus ab inuicem naturas pugnat: sic & in duabus naturis vnionem in persona fateri confundentes reprehendit, & horum conatus retundit. Sic igitur & in duabus naturis vnio secundum Hypostasin, vt vna verbi natura incarnata, certant contra eos qui secum ipsi & inter se pugnant, non igitur altera cum altera pugnat. Neque enim vna verbi natura incarnata, in sublatione quadam naturæ dicitur: neque vnio in duabus naturis secundum hypostasin cognoscitur, diuisionem ab inuicem afferre naturarum. Quare duarum vnio naturarum, confirmatio est vnius verbi incarnatæ personæ inconfusæ, & diuersitatis indiuisæ pronunciatæ. Hæc & alia id genus non pauca pro re nata epistolæ conscribens, pietatis dogmata confirmat, impudentiæ vero confutatæ sensum redarguit, & eum cui reddita epistola est admonens, augeri & crescere scripta, quasi scribens sit scriptum potentia non indigens. Dein ad Eunoium monachum aliam scribit: qua epistola narrat, neque secum ipsos, neque inter se pugnare SS. Patres, quando de corruptione & incorruptione capiunt. & incorruptionem sanitatem quandam esse, non autem naturæ nostræ sublationem: Corruptionem contrà morbum quendam esse, vnde & Adamum ante lapsum incorruptam habuisse carnem, per omnia nobis similem fuisse Patrum testimoniis confirmás, & alia ad pietatem vtilia epistolæ includens finem facit. Sequuntur hinc eiusdem panegyricæ orationes septem. Prima in festum SS. Prophetarum. altera in Iesu Christi natalem diem. tertia in sacra anni ieiunia. quarta in Catechumenorum instructionem. item in festum diem Michaelis archangeli in Daphne. sexta in sacram Quadragesimam, denique in vnam quadragesimæ nonam. Octaua ad hæc oratio quæ in sacro quaternario ad Neophytos habita. primum itaque quod in manus meas volumen incidit, hæc continebat.

Panegyricæ orationes Ephræmy.

ἐν ταύτῃ τῇ πράξει τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον τὴν φύσιν ἀντὶ ὑποστάσεως ἀλλαχοῦ [τι] παρεισάγει χρησάμενον, ἡνίκα λέγει μάλιστα μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. οὐ γὰρ ἂν εἰπεῖν αὐτὸν πολλάκις τὰς δύο φύσεις ὡμολογηκότα, ὡς ἂν ἐκ μεταμελείας μίαν φύσιν, εἰ μὴ τὸ ῥῆμα τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρείληφε. καὶ συγχρώζεται τοῦτο ἐξ ἑτέρων τε ῥητῶν τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου, καὶ ὅτι τοῦτο καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας φρόνημα. καὶ ἄλλα δέ τινα χρήσιμα κατὰ τῆς συγχυτικῆς αἱρέσεως ἡ πρᾶξις ἀγωνιστικὰ ἔχει. μετὰ ταῦτα δὲ ἐνεγέγραπτο τῇ βίβλῳ ὡς πρὸς Μάγνον τὸν ἐπίσκοπον Βερροίας ἐπιστολή, τὸ ἐν δύο φύσεσι γνωρίζειν τὸν Ἐμμανουὴλ ὡς καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ συνόδῳ εἴρηται (δογματίζουσά τε καὶ ἐπικυροῦσα. καὶ ὅτι ἡ λέγουσα χρῆσις, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, κατὰ τῶν διαιρούντων ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰς φύσεις ἔχει τὸ κράτος προβάλλεσθαι· ἀλλ᾽ οὐ κατὰ τῶν ἀναιρούντων τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν διὰ τὴν ἕνωσιν. ὥσπερ δὲ τὸ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη τοῖς διαιροῦσιν ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰς φύσεις ἀπομάχεται· οὕτω καὶ τὸ ἐν δύο φύσεσι τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ὁμολογεῖν ἕνωσιν, τοὺς συγχυτικοὺς ἐλέγχει, καὶ καταισχύνει τούτων τὸ βούλημα. οὕτως οὖν καὶ ἡ ἐν δύο φύσεσιν ἕνωσις καθ᾽ ὑπόστασιν, καὶ ἡ μία τοῦ λόγου σεσαρκωμένη φύσις, κατὰ τῶν ἀντικειμένων αὐταῖς καὶ ἀλλήλαις δοξασμάτων ἀγωνίζονται· οὐδ᾽ ἑτέρα δὲ κατὰ τῆς ἑτέρας ὁπλίζεται. οὔτε γὰρ ἡ μία τοῦ λόγου σεσαρκωμένη φύσις ἐπ᾽ ἀναιρέσει τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς λέγεται· οὔτε ἡ ἐν δύο φύσεσι γνωριζομένη καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσις, διαίρεσιν ἀπ᾽ ἀλλήλων εἰσάγει τῶν φύσεων. ὥστε ἡ τῶν δύο φύσεων ἕνωσις, βεβαίωσίς ἐστι τῆς μιᾶς τοῦ λόγου σεσαρκωμένης ὑποστάσεως ἀσυγχύτου, καὶ διαφορᾶς ἀδιαιρέτου κηρυττομένης. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα οὐκ ὀλίγα, διὰ τῆς προκειμένης ἀναγράφων ἐπιστολῆς· τὰ μὲν τῆς εὐσεβείας κρατύνει δόγματα, τῆς δὲ συγχυτικῆς ἀναιδείας διελέγχει τὴν ὑπόνοιαν. καὶ παραινέσας τὸν τὴν ἐπιστολὴν δεξάμενον, ἐπαυξῆσαί τε καὶ πληθῦναι τὰ γεγραμμένα, ἅτε καὶ δυνάμεως οὐκ ἄπορον καταλήγει γράφων τὸ γράμμα. μεθ᾽ ὃ πρὸς Εὐνόιον μοναχὸν ἑτέραν γράφει. ἐν ᾗ δείκνυσι, μήτε ἀλλήλοις μήτε ἑαυτοῖς ἐναντιουμένους τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν πατέρας, ἐπειδὰν περὶ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας διαλαμβάνωσι. καὶ ὅτι ἡ μὲν ἀφθαρσία ὑγεία τίς ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀναίρεσις τῆς ἡμετέρας φύσεως· ἡ δὲ φθορά, νόσος. ὅθεν καὶ τὸν Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως ἄφθαρτον ἔχειν τὴν σάρκα, κατὰ πάντα ὑπάρχειν ἡμῖν ὁμοούσιον. ταῦτα χρήσεσι πατέρων διαβεβαιῶν, καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα πρὸς τὴν εὐσέβειαν χρήσιμα συγκαταλέξας τῇ ἐπιστολῇ, πέρας αὐτῇ ἐπιτίθησιν. ἐπὶ ταύταις δὲ καὶ λόγοι αὐτῷ πανηγυρικοὶ διελέχθησαν ζʹ. ὁ μὲν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων προφητῶν· ὁ δὲ εἰς τὰ γενέθλια τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἕτερος δὲ περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν· καὶ ἄλλος εἰς τὴν κατήχησιν τῶν νεοφωτίστων. καὶ δὴ καὶ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν Δάφνῃ· καὶ εἰς τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν, καὶ ἐν μιᾷ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἐνάτῃ. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτοις ὄγδοος, ὁ ἐν τῇ ἁγίᾳ τετράδι λεχθεὶς εἰς τοὺς νεοφωτίστους· τὸ μὲν οὖν πρότερον περιελθὸν εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας τεῦχος, ταῦτα περιεῖχεν.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΑΛΛΗ ΒΙ´ΒΛΟΣ.

ἀλλ. Ephraemius

Ἀ´ΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ βιβλίον τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου, ὃς τὴν ἱερὰν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον ἡγεῖτο ἐν λόγοις τέσσαρσιν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περὶ τῶν * ἐπηρεαζομένων ῥημάτων Κυρίλλου, ἃ ἐκεῖνος παρέθηκε πρὸς Σούκενσον κατὰ τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν γράφων διαλαμβάνει. τὸν ἔλεγχον δὲ ἡ τοῦ Σευήρου αἵρεσις ἐπάγει. ὁ δὲ δεύτερος, ἀπόκρισίς ἐστι πρὸς τὸν σχολαστικὸν Ἀνατόλιον, περὶ ὧν ἐκεῖνος μαθεῖν ἐβουλήθη. ὁ δὲ τρίτος, ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου γράφει πρὸς Δόμνον καὶ Ἰωάννην, τοὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ Κιλικίᾳ ἀσκοῦντας. ὁ δὲ τέταρτος πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς μοναχούς, τῆς Σευήρου δυσσεβείας καὶ αὐτοὺς αἰτιωμένους. * προστίθησιν οὖν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ἐπηρεαζομένην φωνήν, ὥσπερ ἔφημεν, ἐκ τῆς δευτέρας πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς, ἔχουσαν οὕτως· Ἔστω δὲ ἡμῖν εἰς παράδειγμα πάλιν ὁ καθ᾽ ἡμᾶς ἄνθρωπος. δύο μὲν γὰρ καὶ * ἐπ᾽ αὐτοῦ νοοῦμεν τὰς φύσεις· μίαν μὲν τῆς ψυχῆς, ἑτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος. ἀλλ᾽ ἐν ψιλαῖς διελόντες ἐννοίαις, καὶ ὡς ἐν ἰσχναῖς θεωρίαις, ἤτοι τῆς φαντασίας τὴν διαφορὰν δεξάμενοι, οὐκ ἀνὰ μέρος τιθέμεν τὰς φύσεις· οὔτε μὴν [καὶ] διαμπὰξ διατομῆς δύναμιν ἐφίεμεν αὐταῖς· ἀλλὰ μίαν ἑνὸς εἶναι νοοῦμεν. ὥστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο· δι᾽ ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. αἱ μὲν οὖν ἐπηρεαζόμεναι φωναί, αὗται. ὁ μὲν γὰρ ἱερὸς Κύριλλος ψυχῆς καὶ σώματος, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἄνθρωπος ἀποτελεῖται, τὴν διαφορὰν ἠβουλήθη διὰ τὴν λέξιν παραστῆσαι. διὸ καὶ εἶπεν, οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις, ἡ δὲ * διαίρεσις φησίν· ἀλλ᾽ ἐπήγαγε, μίαν ἑνὸς εἶναι νοοῦμεν. καὶ τί τοῦτο; μίαν γὰρ ἐνταῦθα τὴν ὑπόστασιν, ἀλλ᾽ οὐ τὴν φύσιν εἶπε. καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐδήλωσεν, ἐπαγαγὼν δι᾽ * ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. πῶς γὰρ οἷόν τε ἐστι νοεῖν σώματος καὶ ψυχῆς μίαν οὐσίαν. ἀλλ᾽ ὅρα πάλιν ἑτέραν ἄνοιαν τῆς αἱρέσεως. νοεῖν εἶπε φησίν, οὐ λέγειν. καίτοιγε τίς οὐκ οἶδεν, ὡς τὸ καλῶς νοούμενον καὶ καλῶς λέγεται· τὸ δὲ κακῶς νοούμενον, οὐδὲ λέγεσθαι δίκαιον. εἰ δὲ διότι λέγει μίαν ἑνὸς νοοῦμεν· τὸ δὲ μίαν καθ᾽ ὑμᾶς τὴν φύσιν εἶπεν. καὶ ἑνὸς μὲν εἶναι ζώου μόνον δεῖ νοεῖν, λέγειν δὲ οὐκ ἔτι. οὐκοῦν οὐ χρὴ λέγειν μίαν φύσιν καὶ νοεῖν, οἷσιν ἐπῆλθε τοῦτο. πῶς δὲ καὶ αὐτὸς ὅλως εἶπεν, ἃ λέγειν οὐκ ἔδει; ἀλλ᾽ ὁ κενὸς ἔστω ἐρρέτω λῆρος. πάλιν δέ φασιν, εἴρηκεν· ὥστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο, δι᾽ ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον· οὐκοῦν τὰς δύο φύσεις λέγειν, μὴ μένειν ἔτι δύο φύσεις. εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ παραδείγματος φασὶ, τὰς δύο φύσεις οὐ λέγει διαμένειν δύο· δηλονότι καὶ ἐπὶ Χριστοῦ τοῦτο ἀκολούθως θεωρηθήσεται. καὶ ταῦτα φασὶ μὴ συνιέντες, πρῶτον μὲν ὡς οὐ χρὴ πάντα τὰ ἐν τῷ παραδείγματι ὀφείλει καὶ ἐν τῷ παραδειγματιζομένῳ θεωρεῖσθαι. δεύτερον δὲ, ὅτι τὸ μηκέτι μὲν εἶναι δύο, εἶπε· τουτέστι μὴ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιοσύστατως ὑπάρχειν· ἀλλ᾽, ὡς προεῖπε, δι᾽ ἀμφοῖν τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. καὶ σκόπει ὡς οὐκ ἐξ ἀμφοῖν, ἀλλὰ δι᾽ ἀμφοῖν ἀποτελεῖσθαι ζῶον· σημαίνων ὡς ἑκατέρα φύσις ἐν τῷ ἀποτελεσθέντι σώζεται ζώῳ. ἐπεὶ τί ἐκώλυεν ἀντὶ τοῦ δι᾽ ἀμφοῖν εἰπεῖν, ὅτι διὰ μιᾶς τὸ ἓν ἀπετελέσθη ζῶον. εἰ γὰρ αἱ δύο οὐκ ἔτι μένουσι δύο, εἰς μίαν δὲ συνῆλθον φύσιν:

Margin: * ἐπηρεαζομένων. * ἀνθρώπου. * ἰδίᾳ. * ἀφορμή. * δι᾽ ἀμφοῖν.

EPHRAEMII EIVSDEM *liber alius.*

EPHRAEMIUS. CCXXIX.

LEGI eiusdem sancti alterum librum, qui de sacris Antiochiæ legibus narrat libris quatuor. Primus de verbis Cyrilli, in calumniam adductis, quæ ad * Succensum epistola secunda scripsit, & oppugnationem Seuerianæ profert hæresis. Alter responsio est ad Anatolium Scholasticum, de iis quæ discere volebat. Tertius apologiam concilij Chalcedonensis continet ad Domnum mittens & Ioannem, qui Ciliciæ secundæ monachi erant. Quartus ad Orientis monachos, qui & ipsi Seueriana correpti labe fuerunt. Affert autem libro primo calumniæ illam vocem, vt dictum est ex secunda ad Succensum epistola, his verbis: *Sit nobis iterum exemplo homo inter nos versatus. Duas enim in eo naturas agnoscimus: vnam quidem corporis, alteram vero animæ, sed in tenues notiones diuisas, & vt in frequentibus simulacris, hoc est mentis cogitationibus, differentiam suscipientes, non per partes naturas collocamus, neque vtrinque sectionis vim ipsis concedimus, sed vnius vnã esse intelligimus, quare bina nõ amplius bina sunt, sed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Hæc sunt quæ in calumniam vocata sunt verba. Cyrillus enim animi & corporis, e quibus homo componitur, vocibus differentiam constituere recusabat. Quamobrem sic ait: non per partes naturas ponimus, sed diuisio inquit, verum addidit, *vna esse vnius intelligimus.* & quid hoc. vnam enim hic hypostasin, sed non naturam asserit, idque manifestius reddit ostendens, *vtroque vnum animal constituitur.* Quomodo igitur fieri potest vnam esse animi, corporisque naturam. Sed vide iterum alteram hæreticos amentiam, intelligere oportet, inquit, non dicere. quasi quam quis nesciat rectè intellectum, rectè etiam dici, contra vero male intellectum, male etiam dici. Si vero, quia dicit, *vnam vnius intelligimus?* Illud vero *vnam secundum nos naturam* dixit, vnius quoque duntaxat animalis esse intelligere par est, dicere vero non item. non igitur asserendum & intelligendum, vnam esse naturam, quibus hoc accessit, quomodo idem integre dixit, quæ dixisse non oportuit? Sed valeant hæ nugæ. Iterum aiunt, inquit, *vt bina non amplius esse bina, sed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Igitur duas asserere naturas, non duas amplius manere. Si vero exemplo loquuntur, duas naturas non amplius dicit manere duas, videlicet de Christo idem ex consecutione consideratur. Et quidem non intelligentes affirmant, primũ quidem, vt non omnia in exemplo debent, & per exempla confirmatis considerari. deinde, non amplius esse duos, ait: hoc est, non ex parte, & per se subsistere, sed, vt antea diximus, vtroque vnum animal constitui. Et considera, quomodo non ex vtroque, sed per vtraque fiat animal. Significans, vtramque naturam in absoluendo animali conseruari. quando quid prohibuit pro illo *per vtraque* dicere, per vnam vnum perfici animal. Si enim binæ bina non maneant, in vnam conuenerunt naturam,

Margin: Al. Succensum.

Ep. ii. & ab- miui.

per vnam dici oportebat fieri, animal vnum, & neque iterum dixit, ex vtroque vna natura perfecta est: sed vnum animal, hoc est, persona. & recte non dixit vna natura perfecta est. Hoc enim asserere Apollinarij hæresis est, qui dixit, *mistio diuina Deus & homo vnam & eandem perfecere naturam.* & quamuis in prima ad Succensum epistola de eodem exemplo agit, &, si videtur, capimus exempli gratia nostri compositionem, qua homines sumus. Componimur enim ex anima & corpore, duasque perspicimus corporis alteram, alteram animi. quare in compositione duas naturas conspicit, nō igitur amplius esse duos, neque vnam fieri naturam asserit, absit, sed non ex parte & per se subsistere. Diuersam vero esse animi & corporis naturam, & post compositionem in composito perspici: Testaturque Gregorius cognomento Theologus his fere verbis in oratione de baptismo, *Geminatos nos e duobus entibus animo & corpore, & hoc quidem visibili, illo vero inuisibili, gemina quoque purgatio*, & quæ sequuntur. Quin & B. Cyrillus libro nono commentariorum in Ioannem Euangelistam ita scribit. Sacræ nos docent scripturæ, credere in crucifixum, mortuum, & a mortuis excitatum, vt non alium existentem Filium ipsi quam Verbum. Deinde, non quantum in naturæ vnitate id dico, corpus enim corpus non verbum, etsi corpus Verbi, sed quantus est filiationis veræ vias. Vbi igitur substantia, hoc est naturæ corporis, & animæ identitas? vel quomodo hæc vna, quorum non licet capere identitatem naturarum & essentiæ? Eadem quoque magnus Eustathius, Antiochiæ præsul, Antiochus quoque Ptolemaidis Episcopus, cum ait; Domine, *fili David, & duplex ac simplex, vnus & duo, non diuisæ incarnationis, non duplicatæ redemptionis, vt non DEVS passibilis inuentus, neque homo per se mundum seruans.* Et aureum illud os Ecclesiæ, aliique plurimi SS. Patrum, in duabus naturis, atque essentiis vnum agnoscunt Christum. E quibus incarnatum Verbum compositum est, in iis & est & cognoscitur: Cyrillus rursum exclamat: *quemadmodum*, inquit, *in diuinitate perfectus, & in humanitate*, & iterum: *non ipsum vnigenitum Dei Filium, qua parte cognoscitur & reuera est Deus, pati in propria natura corpore affirmamus: pati vero potius terrena natura.* Et rursum: *Oportet enim seruari necessario vtraque, vno & vero filio.* Et illud: *non pati diuinitus*, Et illud: *dicere humanitus pati*, Ipsius enim caro passa est. Verum doctus Cyrillus ita sensit, at contra hæretici affirmant, *diuine passus est simul & humane.* Sed hic rursum ait: *humanitatis perfectio, nostraque naturæ exhibitio allata est, dum diceretur incarnata.* Supra quoque de carne a Verbo assumpta sic loquitur, *neque diminuta est, neque* (vt ipse ait:) *furto sublata est, necessario igitur seruatur.* & paulo ante: *Etsi compositionis verbis inest differentia secundum naturam, eorum quæ ad vnitatem coacta sunt.*

διὰ μιᾶς ἔδει φάναι τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. καὶ οὐδὲ πάλιν εἶπε δι' ἀμφοῖν ἡ μία φύσις ἀποτελεῖται, ἀλλὰ τὸ ἓν ζῶον, τουτέστιν ἡ ὑπόστασις. καὶ καλῶς οὐκ εἶπε μία φύσις ἀποτελεῖται. τὸ γὰρ λέγειν τοῦτο, τῆς Ἀπολιναρίου λήξεως ἐστίν, ὅς φησι, μίξις θεσπεσία θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπετέλεσε φύσιν. καὶ εἰ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ ἐπὶ τῷ αὐτῷ παραδείγματος λέγει. καί, εἰ δοκεῖ,* δεξιώμεθα πρὸς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν, καθ' ἣν ἐσμὲν ἄνθρωποι. συντιθέμεθα δὲ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. καὶ ὁρῶμεν δύο φύσεις, ἑτέραν σαρκός, καὶ ἑτέραν ψυχῆς· ὥστε ἐν τῇ συνθέσει τὰς δύο φύσεις θεωρεῖ. ἀκούω τὸ μηκέτι μὲν εἶναι δύο, οὐχὶ μίαν φύσιν ταύτας γενέσθαι λέγει, ἄπαγε· ἀλλὰ μὴ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιοσυστάτως ὑπάρχειν. ὅτι δὲ διάφορος ἡ ψυχῆς καὶ σώματος φύσις, καὶ μετὰ τὴν σύνθεσιν ἐν τῷ συνθέτῳ θεωρεῖται· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος μαρτυρεῖ ἐν τῷ περὶ τοῦ βαπτίσματος φάσκων λόγῳ· διττῶν γὰρ ὄντων ἡμῶν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ τῆς μὲν ὁρατῆς,* τῆς δὲ ἀοράτου φύσεως· διττὴ καὶ ἡ κάθαρσις, καὶ ἑξῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ τῶν ὑπομνημάτων, ἐν οἷς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνηματίζει, οὕτω φησί· πιστεύειν γὰρ ἡμᾶς αἱ θεῖαι γραφαὶ διδάσκουσιν εἰς τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ὡς οὐχ ἕτερον ὄντα τὸν υἱὸν παρὰ τὸν αὐτοῦ λόγον. εἶτα, οὐχ ὅσον εἰς οὐσίας ταυτότητα φημί. σῶμα γὰρ τὸ σῶμα καὶ οὐ λόγος· εἰ καὶ σῶμα τοῦ λόγου· ἀλλ' ὅσον εἰς τὸ τῆς ἀληθοῦς υἱότητος χρῆμα. ποῦ οὖν ἡ τῆς οὐσίας ἤτοι φύσεως ψυχῆς καὶ σώματος * ταυτότης; ἢ πῶς ταῦτα μία, ὧν οὐκ ἔστι λαβεῖν ταυτότητα φύσεων καὶ οὐσίας; τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ Εὐστάθιος ὁ μέγας, ὁ τῆς Ἀντιοχέων ἀρχιερεύς, καὶ Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαΐδος, ἐν οἷς φησί· Κύριε υἱὲ Δαυίδ, ὁ διπλοῦς καὶ ἁπλοῦς, ὁ δύο καὶ ἕν, μὴ μεριζομένης τῆς οἰκονομίας, μὴ διχοτομουμένης ἡμῖν τῆς σωτηρίας· ἵνα μήτε θεὸς παθητὸς εὑρεθῇ, μήτε ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν τὴν οἰκουμένην σώζων. καὶ τὸ χρυσοῦν δὲ στόμα τῆς ἐκκλησίας, καὶ μυρίος ἄλλος χορὸς τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων, ἐν δυσὶν οὐσίαις καὶ φύσεσι τὸν ἕνα γνωρίζουσι Χριστόν. ὅτι μέντοι γε ἐξ ὧν ὁ εἷς σεσαρκωμένος λόγος συνετέθη, ἐν αὐτοῖς καὶ ἔστι καὶ γνωρίζεται· Κύριλλος πάλιν βοᾷ· ὥσπερ γάρ, φησίν, ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι. καὶ πάλιν, οὐκ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ, καθὸ νοεῖται καὶ ἔστι θεός, παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ * σωματικὰ ἰσχυριζόμεθα, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῇ χοϊκῇ φύσει. καὶ πάλιν, δεῖ γὰρ ἀναγκαίως ἀμφότερα σώζεσθαι τῷ ἑνὶ καὶ κατ' ἀλήθειαν υἱῷ. καὶ τὸ μὴ πάσχειν θεϊκῶς καὶ τὸ, λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως· αὐτοῦ γὰρ πέπονθε σάρξ. ἀλλ' ὁ σοφὸς μὲν Κύριλλος ταῦτα. οἱ δὲ αἱρετικοὶ λέγουσιν, ἔπαθε θεϊκῶς ἅμα καὶ ἀνθρωπίνως· ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάλιν φησίν· ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δήλωσις εἰσεκεκόμιστο διὰ τοῦ λέγειν σεσαρκωμένον. καὶ ἀνωτέρω περὶ τῆς τοῦ λόγου σαρκὸς οὔτε φησὶν οὔτε μεμείωται, οὔτε (καθά φησιν) ὑποκέκλεπται· οὐκοῦν ἀναγκαίως σώζεται. καὶ ἀνωτέρω, κἂν τοῖς τῆς συνθέσεως λόγοις ἐνυπάρχῃ τὸ διάφορον κατὰ φύσιν τῶν εἰς ἑνότητα συγκειμένων.

* δεξόμεθα.

* αὐτῆς Al.

* ταυτότης

* σώματος.

καὶ

καὶ ἀλλαχοῦ, οὐ πέφυρται κατὰ τοῦτο, κατὰ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν· οὔτε μὲν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἡ τοῦ λόγου· ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν ἰδιότητι κατὰ φύσιν φύσιν ἑκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου, ἡ * ἄρρητος καὶ ἀφραστος ἕνωσις, μίαν ἡμῖν ἔδειξεν υἱοῦ φύσιν πλὴν, ὡς ἔφην, σεσαρκωμένην. ἰδοὺ φανερῶς ἐστι μετὰ τὴν σάρκωσιν * ἑκατέρου τῶν ἑνωθέντων, ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένειν * παρέστησε. ταῦτα διελθὼν ὁ συγγραφεὺς, φησὶ μὲν, ὡς ὁμοούσιον μὲν ὁμοουσίῳ καθ' ὑπόστασιν οὐχ ἑνοῦται· οὐδὲ γὰρ ψυχὴ ψυχῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνοῦται· οὔτε σῶμα σώματι· τὰ δὲ ἑτεροούσια ἑνούμενα, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἀποτελεῖ· εἰς μίαν δὲ οὐσίας ταυτότητα τὰ ἐκ τῆς ἑνώσεως, οὐ τρέπεται. ὥστε, εἰ βουλόμεθα, τὴν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τουτέστι τὴν μίαν ὑπόστασιν * κρατυνθῆναι ἐν αὐτῇ γνωρίζομεν τῶν ἑνωθέντων τὴν κατ' οὐσίαν διαφοράν. τὴν μὲν οὖν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, μίαν ὑπόστασιν νοοῦμεν. εἰ γὰρ μίαν φύσιν σεσαρκωμένην εἰπόντες τὴν κυρίως φύσιν σεσαρκωμένην νοήσομεν, τὸν πατέρα καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα σεσαρκωμένον εἰσφέρομεν. ἡ αὐτὴ γὰρ φύσις υἱοῦ καὶ πατρὸς καὶ ἁγίου πνεύματος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀκριβέστερον ἐπισκεπτέον. ἡ δὲ αἵρεσις τί φησι; δύο μὲν φύσεων ἕνωσιν λέγομεν, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν. ἀλλ' εἰ μὲν φύσιν καὶ οὐσίαν λέγουσι, πῶς οὐ σύμφυσιν καὶ συνουσίωσιν φρονοῦντες ἁλίσκονται. εἰ δὲ πρόσωπον ἓν, ἢ ὑπόστασιν μίαν, καλῶς φασί. γινωσκέτωσαν δὲ ὡς ἡ ἄκρα καὶ ἀδιάστατος ἕνωσις, οὔτε τομὴν ἐπιδέχεται τῶν ἑνωθέντων, οὔτε * σύγχυσιν ἢ συνουσίωσιν. οὕτω γάρ φησι καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην ὑπομνήματι. εἷς ἐστὶν ὁ υἱὸς καὶ Χριστὸς, τομὴν οὐκ ἔχων διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν· πλὴν ὅσον εἰπεῖν εἰς τὸ διαστέλλειν μόνον λόγου τε καὶ σαρκὸς φύσιν, οὐ τὴν αὐτὴν οὖσαν εἰς γνῶσιν. καὶ πάλιν πρὸς Εὐλόγιον γράφων· κἀκεῖνο δὲ μὴ ἀγνοείτωσαν. ὅπου γὰρ ἕνωσις ὀνομάζεται, οὐχ ἑνὸς πράγματος σημαίνεται σύνοδος· ἀλλὰ δύο, ἢ καὶ πλειόνων, καὶ διαφερόντων ἀλλήλοις κατὰ τὴν φύσιν. εἰ τοίνυν λέγομεν ἕνωσιν, ὁμολογοῦμεν ὅτι σαρκὸς ἐμψυχωμένης νοερῶς καὶ λόγου γέγονεν ἕνωσις. καὶ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς πραγματείας τοῦ λόγου. ἐπεὶ τί ποιήσεις, ὅταν ἡμῖν ὁ ἁπλοῦς τὴν φύσιν εἰς βάθει διπλοῦς, καὶ μυριάκις εὑρεθήσεται ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ * τῆς τοῦ πατρὸς ὁμοουσιότητος καὶ τῆς ἡμετέρας, τὸν ἕνα Χριστὸν ὁμολογῶν, μὴ ἀφιστάναι. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ τοῦ Ἰκονίου πρόεδρος Ἀμφιλόχιος οὕτω φησίν. ὁρᾶται τοιγαροῦν ὅπως καὶ οἱ θεσπέσιοι πατέρες ὁμοούσιον εἰρήκασι τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον τῇ μητρὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, διπλοῦν τὴν οὐσίαν ἤτοι κατὰ τὴν φύσιν· οὐ διπλοῦν δὲ, τὴν ὑπόστασιν. τῶν ἀξιολογωτάτων δὲ ὁ Ἀμφιλόχιος. Κύριλλος γὰρ χρήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου προήγαγε. καὶ Ἀμβρόσιος δὲ ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ὁμολογητὴς οὕτω φησί: πρόσεχε τὴν ἕνωσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς, εἷς ἐν ἑτέρῳ * καλεῖ ὁ τοῦ θεοῦ υἱός· ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ ἑκατέρα φύσις ἐστί· ταύτῃ δὲ τῆς χρήσεως καὶ κατὰ Νεστορίου κέχρηται ὁ ἱερὸς Κύριλλος. ἐν δὲ τῷ λόγῳ ὃς ἐπιγράφεται περὶ

Et alibi: *Non commistum est per hæc, vt ipsis videtur, ne in carnis quidem naturam transijt Verbi natura, sed neque carnis natura in illius, sed in proprietate secundum naturam, altero manente atque intellecto, ineffabilis atque inexplicabilis vnio, vnam nobis filij naturam ostendit, nisi, vt ait, incarnatam.* Ecce clare etiam post incarnationem vtriusque vnitorum, ante dixit manere in iis, quæ secundum naturam. Scriptor hæc enarrans scribit, vt consubstantiale consubstantiali secundum hypostasin non vnitur, neque enim anima animæ in persona vnitur, neque corpus corpori. Quæ vero diuersa substantia vnituum, personæ vnitatem absoluunt, in vnam enim substantiæ proprietatem, quæ ex vnitate sunt non conuertuntur. Quare, si volumus, vnam incarnatam Verbi naturam, id est, vnam personam, in se ipsam inualescere, agnoscimus vnitorum in natura differentiam, vnam igitur Verbi incarnatam naturam, vnam intelligimus personam. Si enim vnam naturam incarnatam asserentes, proprie naturam incarnatam intelligimus, Patrem & Spiritum incarnatos asserimus. Vna enim est eadémque natura Filij, Patris ac Spiritus sancti: Verum considerandum illud accuratius. Sed hæresis quid astruit? Duarum naturarum vnitatem asserimus post vnam vnionem. Verum si naturam & essentiam dicunt, quomodo non confusionem & consubstantialitatem sentientes capiuntur. Si verò vnam personam, vel vnam hypostasin recte adstruunt, cognoscant summam & indiuisam vnitatem, neque suscipere sectionem vnitatum, neque confusionem, neque consubstantialitatem. Sic enim affirmat B. Cyrillus commentario in Ioannem: *Vnus est filius & Christus, diuisionem non admittens in humanitatem, nisi quod dicere ad diuidendum solum Verbi & carnis naturam, non eandem esse cognitam.* Rursúmque ad Eulogium scribens: *Et illud non ignorent, vbi enim vnio nominatur, non vnius rei collectio significatur, sed duarum, vel plurium, & ab inuicem diuersorum. Siquidem vnitatem dicimus: Consitemur, carnis animatæ perspicue & Verbi facta est vnio.* & rursum ex eadem verbi actione. *Quid agas, quando, qui natura nobis, cum simplex est, euadit duplex?* Et millies inuenietur sanctus hic vir confiteri vnum Christum à consubstantialitate Patris & nostri non discrepare. Amphilochius quoque Iconij Episcopus ita ait: *Apparet certe sanctos Patres nostros consubstantialem asserere Patri filium secundum diuinitatem, & consubstantialem matri secundum humanitatem, duplicem quoad essentiam siue naturam, non duplicem quoad personam.* Et vero Amphilochius inter fide dignissimos est. Cyrillus enim eo teste vtitur contra impium Nestorium; Ambrosius quoque confessor ille admirabilis sic scriptum reliquit: *appone vniones diuinitatis & carnis, vnus in altero vocatur Dei filius, quod in ipso vtraque natura sit.* Idem fere testimonium adhibet contra Nestorium Cyrillus in Oratione, quæ inscribitur de

Margin notes: * ἀλ. ἄρρητος. * ἑκατέρου. * περιέστη. * κρατυνθῆναι. * σύγχυσιν. * al. τὴν. * καλεῖ. EPHRAEmius. Amphilochij laus. S. Ambrosius.

EPHRAEMIUS. *expoſitione fidei.* Sic enim confeſſor ille ſcribit: *aſſerentes Chriſtum purum hominem, vel paſſibilem Deum, vel in carnem conuerſum: vel conſubſtantiale corpus habere, vel cælitus delatum, aut imaginationem eſſe, vel mortale Dei Verbum, indiguiſſe vero in reſurrectione opera Patris. aut inanimatum eſſe corpus, vel ſine mente hominem reſumpſiſſe, aut duas Chriſti eſſentias mistione confuſas vnam factam eſſe ſubſtantiam: & non confitentes IESVM Chriſtum duas eſſe ſubſtantias inconmixtas, vnam vero perſonam, qua ratione vnus Chriſtus, vnus filius, hos Catholica excommunicat eccleſia.* Non enim verbi & carnis conſubſtantialitatem, id eſt, vnam naturam dixerunt Patres fieri, vt S. Ambroſius contra Apollinarium ſcribens affirmat. Sed quantum nos reprehendimus, pullulant alij dicentes, *Domini corpus ac diuinitatem vnius naturæ eſſe.* Quis Orcus hanc euomuit blaſphemiam? Ariani enim paullo magis tolerandi ſunt, quorum error maiori contentione omnia peruadit, Patrem, Filium & Spiritum S. non vnius naturæ aſſerentes: Quemadmodum Chriſti diuinitatem, & carnem vnius naturæ eſſe dicere conati ſunt. Eadem ſed clarius, Athanaſius in epiſtola ad Epictetum. Scriptor referens, deinceps natura ſiue ſubſtantia, & de hypoſtaſi, ſiue perſona, patrum adhibens teſtimonia. vt quod commune eſt vocetur natura, genus, eſſentia: quod vero proprium eſt, Hypoſtaſis, & perſona vocetur, & propriè quidem loquitur, cum ſubſtantiam dicit eſſentiam, & vice verſa. Abuſiue autem capere quis poteſt naturæ nomen pro hypoſtaſi, oportet tamen non ad impiorum libidinem, ſed ad ſenſum piorum intelligere, etſi de perſona quidem affirmatur hoc vocabulum, & de perfecto vno pro hypoſtaſi, oportet capere naturæ nomen. Si vero de iis, ex quibus vnus perficitur Chriſtus: tunc naturæ vocabulum, pro propria natura & eſſentia intelligere. Hæc enim obſeruantes, nuſquam ſanctos ac diſertos patres noſtros inter ſe pugnare videbimus, talémque eſſe Patrum mentem cognoſce è ſtrenuo Cyrillo prima ad Succenſum epiſtola: *Non eſt enim ex eorum quæ fieri non poſſunt, numero, in diuinitatis eſſentiam ſiue naturæ digreſſum eſſe aliquid creaturam poſſe. Caro enim creatura eſt: conſtat itaque naturam hic pro ſubſtantia capi.* Rurſum in epiſtola ad Neſtorium: *Aſſerit enim Deum ſuum Patrem, & certe Deus cum ſit ſuapte natura atque eſſentia, etſi natura eſſentiæ concurſum accepit.* Et rurſum: Quando enim diuinitus de ſe ipſe teſtatur: *Qui videt me videt & Patrem.* Et: *Ego & Pater vnum ſumus.* (Ioan. 14. 9. Ioan. 10. 30.) Diuinam eius & inexplicabilem intelligimus naturam, qua vnus eſt cum Patre, per eandem ſubſtantiam. Omnibus enim perſpicuum eſt, vt naturam atque eſſentiam hoc ſignificantem confirmarit. Sanctus quoque Amphilochius, vt clarè diximus, ſimiliter. Sed naturam pro ſubſtantia capi, oſtenſum eſt, abuſiuè quoque & pro hypoſtaſi capi, Cyrillus teſtatur.

ἑρμηνείας τῆς πίστεως. οὕτω φησὶν ὁ αὐτὸς ὁμολογητής· τοὺς λέγοντας ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστόν, ἢ παθητὸν τὸν Θεόν, ἢ εἰς σάρκα τραπέντα, ἢ συνουσιωμένον ἐσχηκέναι τὸ σῶμα, ἢ οὐρανόθεν τοῦτο κεκομικέναι, ἢ φαντασίαν εἶναι, ἢ θνητὸν λέγοντας τὸν Θεὸν λόγον, δεδεῆσθαι δὲ τῆς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀναστάσεως, ἢ ἄψυχον σῶμα, ἢ ἄνουν ἄνθρωπον ἀνειληφέναι, ἢ τὰς δύο οὐσίας τοῦ Χριστοῦ κατὰ ἀνάκρασιν συγχυθείσας μίαν [εἰς τὸ] γεγενῆσθαι, καὶ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δύο εἶναι οὐσίας ἀσυγχύτους, ἓν δὲ πρόσωπον, καθὸ εἷς Χριστός, εἷς υἱός· τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὔτε γὰρ τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ὁμοουσιότητα, τουτέστι μίαν φύσιν εἶπον οἱ πατέρες, μὴ γένοιτο. ὡς καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀμβρόσιος κατὰ Ἀπολιναρίου γράφων, φησίν· ἀλλ' ἐν ὅσῳ τούτους ἐλέγχομεν, ἀναφύονται ἕτεροι λέγοντες, τό, τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν θεότητα μιᾶς φύσεως εἶναι. ποῖος ᾅδης τὴν τοσαύτην * ἠρεύξατο βλασφημίαν. Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ τούτους κρατύνεται μείζονι φιλονεικίᾳ, πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν· ἐπειδήπερ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν σάρκα μιᾶς φύσεως εἰπεῖν ἐπεχείρησαν. ταῦτα δὲ καὶ σαφέστερον Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον λέγει ἐπιστολῇ. ταῦτα εἰπὼν ὁ συγγραφεύς, ἐφεξῆς περὶ φύσεως ἤτοι οὐσίας, καὶ περὶ ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου πατρικὰς προκομίζει μαρτυρίας· ὡς τὸ κοινὸν μὲν καλεῖται καὶ φύσις, καὶ γένος, καὶ οὐσία· ὑπόστασις δὲ καὶ πρόσωπον, τὸ ἰδικόν. καὶ κυριολεκτεῖ μὲν ὁ λέγων τὴν φύσιν οὐσίαν καὶ τὸ ἀνάπαλιν. καταχρηστικῶς δὲ δύναταί τις λαμβάνειν καὶ τὸ τῆς φύσεως ὄνομα ἀντὶ ὑποστάσεως. δεῖ μέντοι γε τὰς λέξεις οὐ πρὸς τὴν τῶν ἀσεβούντων * ὑπόληψιν, πρὸς δὲ τὴν τῆς εὐσεβείας λαμβάνειν διάνοιαν. καὶ εἰ μὲν ἐπὶ προσώπου λέγεται ἡ φωνή, καὶ τοῦ ἀποτελεσθέντος ἑνός, ἀντὶ ὑποστάσεως δεῖ παραδέχεσθαι τὸ τῆς φύσεως ὄνομα. εἰ δὲ περὶ τῶν ἐξ ὧν ἀπετελέσθη φύσεων ὁ εἷς Χριστός, τότε τὴν προσηγορίαν τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς κυρίας φύσεως καὶ τῆς οὐσίας νοεῖν. ταῦτα γὰρ παραφυλάττοντες, οὐδαμοῦ τοὺς ἱεροὺς καὶ λογάδας ἡμῶν πατέρας εὑρήσομεν διαμαχομένους ἀλλήλοις. καὶ ὅτι τοιοῦτον τὸ φρόνημα τῶν πατέρων, ἄκουε τοῦ νικηφόρου Κυρίλλου, ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον προτέρας ἐπιστολῆς. οὐ γάρ ἐστι τῶν ἐφικτῶν εἰς θεότητος οὐσίαν ἤτοι * φύσεως μεταχωρῆσαί τι δύνασθαι τῶν κτισμάτων· κτίσμα δὲ καὶ ἡ σάρξ. δῆλον γὰρ ὡς τὴν φύσιν ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς οὐσίας παρείληφε. καὶ πάλιν ἐκ τῆς πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῆς. ἔχει μὲν γὰρ Θεὸν ἑαυτοῦ τὸν πατέρα· καίτοι Θεὸς ὢν φύσει, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, κἀνταῦθα τὸ φύσει * τῷ τῆς οὐσίας παρέλαβε συνδρομον. καὶ πάλιν ὅταν μὲν γὰρ θεοπρεπῶς λέγῃ περὶ ἑαυτοῦ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα. καί, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν· τὴν θείαν αὐτοῦ καὶ ἀπόρρητον ἐννοοῦμεν φύσιν, καθ' ἣν καὶ ἕν ἐστι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, διὰ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας. παντὶ γὰρ δῆλον, ὡς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν ταυτὸ [illegible]μαίνουσαν ἐβεβαίωσε. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἀμφιλόχιος, ὡς ἐκ τῶν προειρημένων δῆλον, ὁμοίως. ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ φύσις ἀντὶ τῆς οὐσίας παραλαμβάνεται, δέδεικται· ὅτι δὲ καταχρηστικῶς καὶ ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, ὁ αὐτὸς μαρτυρεῖ σοι Κύριλλος

Arian.

* ἐξηρεύξατο.

* βουλομένων.

* αὐτῆς.

* τῆς.

ἐν γὰρ

ἐν γὰρ ταῖς ἀντιρρήσεσι φησίν· ἀναγκαίως οὖν ἡμεῖς τοῖς ἐκείνου μαχόμενοι, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν γνῶναι σαφῶς, * τῇ καθ' ὑπόστασιν οὐδὲν ἕτερον * ὑφεστηκότος, πλὴν ὅτι μόνη ἡ τοῦ λόγου φύσις, ἤγουν ὑπόστασις, ὅ ἐστιν, αὐτὸς ὁ λόγος ἀνθρωπείᾳ φύσει κατ' ἀλήθειαν ἑνωθεὶς, τροπῆς δίχα καὶ συγχύσεως, καθὰ πλειστάκις εἰρήκαμεν, εἷς νοεῖται· καὶ ἔστι χριστὸς ὁ αὐτὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπος. καὶ ὁ θαυμάσιος δὲ Βασίλειος, ὁ ἐκ Καππαδοκίας, πᾶσαν φωτίσας τὴν οἰκουμένην, τὴν μορφὴν καὶ τὴν οὐσίαν ταυτὸν δογματίζει. καὶ Πρόκλος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος, ὡσαύτως. ὁ μὲν γὰρ τὴν μορφὴν οὐσίαν ὀνομάζει, οὗτος δὲ φύσιν. οὕτως οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συγκεῖσθαι, ἐκ δύο νοοῦσιν οὐσιῶν. ὥσπερ καὶ ἡνίκα ἐν δύο φύσεσιν, ἐν δυσὶν οὐσίαις. καὶ ὁ τῆς βροντῆς δὲ υἱὸς τοῦτο διδάσκει ἐν τῷ λέγειν, ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἑωράκαμεν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. τὸν ἕνα γὰρ καὶ τὸν αὐτὸν διὰ τούτων ἑνικὴν καὶ ψηλαφητὴν οὐσίαν ἔχειν καὶ ἀψηλάφητον ἀνεκήρυξε. λόγον γὰρ εἰπὼν, τὸν ἀψηλάφητον ψηλαφηθῆναι προσεμαρτύρησε. καὶ ἑωρακέναι εἰπὼν, τὸν ἀόρατον προσανήγγειλεν. ὥστε τὸν ἕνα χριστὸν ἐν ψηλαφητῇ καὶ ἀψηλαφήτῳ οὐσίᾳ, καὶ ἐν ὁρατῇ καὶ ἀοράτῳ γνωρίζεται, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι διδάσκαλος γίνεται. εἰ γὰρ καὶ ἑνὸς προσώπου [καὶ] ἑκάτερον, ἀλλ' οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν δυνήσαιτο νοῦν ἔχων ὡς ἡ αὐτὴ φύσις ψηλαφητοῦ καὶ ἀψηλαφήτου, καὶ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου. οὕτω καὶ τὸ παρὰ τῶν πιστῶν λαμβανόμενον σῶμα χριστοῦ, καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας οὐκ ἐξίσταται· καὶ τῆς νοητῆς ἀδιαίρετον μένει χάριτος. καὶ τὸ βάπτισμα δὲ πνευματικόν. ὅλον γενόμενον καὶ ἓν ὑπάρχον, καὶ τὸ ἴδιον τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, τοῦ ὕδατος λέγω, διασώζει, καὶ ὃ γέγονεν οὐκ ἀπώλεσεν. ἀλλ' ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος, ὃς πρόφασις θεομαχεῖν τοῖς ἐκ διαμέτρου τὴν ἀσέβειαν δοκεῖ γίνεσθαι, δύο φύσεις διῃρημένας καὶ ἰδιοϋποστάτους ἐφαντάζετο· καὶ τὴν τῶν φύσεων κατὰ τὰς ὑποστάσεις διαίρεσιν, τῇ μιᾷ προσκυνήσει ἑνοποιεῖν ἐσοφίζετο. ὁ δὲ * θεομάχος Εὐτυχὴς, τὴν μὲν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν οὐκ ἠρνεῖτο, οὐδ' ὅτι ἐσαρκώθη ἐκ τῆς θεοτόκου παρθένου ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς [ὁ] χριστὸς, ἐκ μεταμελείας μαθεῖν λέγειν [ὃ] οὐκ ἤθελεν· ἀλλὰ καὶ ἀνεθεμάτισεν, ὃ πρότερον αὐτὸς ἔστεργε, τοὺς λέγοντας, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενηνοχέναι τὴν σάρκα. τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον, καί τοι πολλὰ καὶ πολλάκις * βιασθεὶς, οὐδαμῶς ὁμολογῆσαι ἠνέσχετο: ἀλλὰ μίαν οὐσίαν κηρύττων, ἀντὶ τοῦ ἡμῖν ὁμοούσιον ὁμολογῆσαι τὴν σάρκα, τῷ ἀναθέματι ὑπενήνεκται. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος ταῦτα διελθὼν, τὸν σκοπὸν ἐπεραίνετο.

Ἐν δὲ τῷ β'. λόγῳ πέντε τινῶν κεφαλαίων, ὧν ὁ σχολαστικὸς Ἀνατόλιος τὴν μάθησιν ἐπεζήτησεν, ἀποδίδωσι λόγον· ἑνὸς μὲν, εἰ καὶ νῦν χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν σαρκὶ γνωρίζεται; ἑτέρου δὲ, εἰ σύνθετος ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη, πῶς ἀθάνατος ἐκτίσθη; τρίτον δὲ, πόθεν δυνάμεθα τεκμήρασθαι τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔτι μένειν; ἔτι δὲ εἰ ἀθάνατος Ἀδὰμ ἐπλάσθη, πῶς τὸ συμφέρον ἠγνόησε; πεμπτὸν, τί ἐστιν [τὸ] ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν, ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν.

Nam in controuersiis ait: Nos igitur illius argumentis pugnantes, vnitatem in persona necessariò nouimus, nihil aliud apparente secundum hypostasin, quam solam Verbi naturam, videlicet hypostasin, quod est, ipsum Verbum humanæ naturæ reuerà vnitum, sine mutatione & confusione, vt sæpe iam diximus, vnus esse percipitur, & est CHRISTVS idem homo & Deus. Magnus quoque Basilius Cappadox, cuius fama vniuersum peruagatur orbem, *formam & essentiam* idem esse docet. Proclus quoque Cōstantinopolitanus Patriarcha similiter: Ille enim formam essentiam appellauit, hic verò naturam. Sic & Patres nostri è duabus cōstare naturis dicētes Christum Iesum, è duabus substantiis intelligunt. Quemadmodum & cum in duabus naturis, in duabus substantiis. Et ille tonitrui filius idem docet, cum ait: *Quod fuit in initio, quod vidimus oculis nostris, & manus nostræ contrectauerunt, de Verbo vitæ.* Vnum & eundem per quæ diximus manibus tractabilem naturam habere & intractabilem, prænunciauit. Verbum enim intractabile tractatum esse ostendit, & inuisibile visum fuisse prænuntiauit. Quare Christus vnus in palpabili, & impalpabili substantia, vt & in visibili atque inuisibili cognoscitur, & aliis præceptor agnoscitur. Si enim & vnius personæ alterutrum; sed nemo sana mente dicere queat, vt eadem natura tractabilis & intractabilis, sub aspectum cadentis & non cadentis; sic & à fidelibus sumptum Christi corpus, & sensibilis essentiæ non cognoscitur, & indiuisum à gratia intelligibili manet. Et spiritualis baptismus, totum factum est vnum existens, hócque substantiæ sensibilis proprium est, per aquam inquam, saluat, & quod factum est non perit. At verò impius ille Nestorius, qui cum Deo pugnandi auctor extitit, impietatem opponere videtur, duas naturas diuisas & proprias personas excogitauit, & naturarum secundum hypostases diuisionem, & vna adoratione vnum facere conatus est. At verò Eutyches Dei quoque aduersarius, vnionem hypostaticam non est inficiatus, atque incarnatum è virgine Dominum nostrum Iesum Christum, asserere pœnitentia ductus, quod nolebat, didicit. Sed quod prius asseruerat è cœlo detulisse carnem, asserentes execratus est. Consubstantiale verò nobiscum, & sæpe ac multum coactus, nequaquam confiteri voluit: etenim vnam prædicando naturam, cum carnem *nobiscum consubstantialem* debuisset confiteri, excommunicationi subiectus est. Hunc quidem scopum assecuta prima oratio finitur.

Altera verò capitibus quinque, quorum sciētiam Anatolius Scholasticus exquisiuit, rationem reddit: vno quidem, an nunc etiam Dominus noster Christus in carne cognoscitur? Altero verò, si compositus Adam formatus est, quomodo immortalis est conditus? Tertio quomodo persuaderi posset etiamnum Ioannem Euangelistam superstitem esse? Adhuc verò si immortalis Adam est cōditus, quomodo quid vtile erat ignorauit? Quinto, quid est *quod Adam factus est sicut vnus è nobis?*

* al. τὴν.
* ὑφεστηκυίας.
Ephraemius.
Basilius laus.
1. Ioan. 1.
Nestorius impius.
Eutyches.
* Θεομάχος. M.M.
* al. βιασθεὶς.
Genes. 3.

EPHRAEMII. Eſa.63. Primum quidem multis ſcripturis & Patrum ſententiis confirmat. Primo Eſaias de Chriſto incarnando ſic habet: *Quis eſt iſte qui venit de Edom.* Hoc eſt terrenus: & ſtatim: *Tinctis veſtibus de Boſra*: Bosor. Hebræi vero *Boſor* carneum appellant. Et mox: *Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?* Hoc affectus poſt affectum, & in arcano ſignificat myſterium. Et rurſum alius Propheta, vt in perſona Dei, inquit, Zach.13.6. tanquam interrogantibus Angelis: *Quid ſunt plagæ iſtæ in medio* manuum tuarum?* * Inter medium manuum. Et ſubiicit Saluator: *Plagatus ſum in domo eorum qui diligebant me.* Sed & Angeli in aſcenſionis tempore Act.1. aſtantes: *Veniet*, inquiunt, *quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum.* Primus quoque martyr Stephanus martyrij tempore, conſpiciens Deum Chriſtum ſtantem à dexteris, qua forma cum diſcipulis verſatus eſt, piam ac diuinam viſionem libere confeſſus eſt. Act.7.56. Electionis item vas ad veritatem benè informatus, audiit e cœlo clamantem Chriſtum. Act.9.4. *Saule, Saule, quid me perſequeris.* Quo audito, *Quis es*, inquit, *Domine. Ego ſum Ieſus Nazarenus quem tu perſequeris.* *Nazarenus* verò & *Ieſus* cùm dicit, carnis veritatem oſtendit. Idem teſtatur Gregorius Nazianzenus, & Cyrillus contra Conſubſtantialiſtas libro. Baſilius quoque oratione de Fide. Quin & Cyrillus ad Acacium Scythopolitanum Epiſcopum ſcribẽs, in interpretatione vocis ἀποπομπαίου, id eſt malorum depulſoris, Auerrunci, & innumeri alij cum carne veniſſe ac manſiſſe, & ſic eſſe ad ſecundum eius vſque aduentum docent. propterea quoque cœleſtis ac terrenus, viſibilis atque inuiſibilis. Viſibilis quidem cum diuinitate, non ſecundùm diuinitatem, ſed ſecundùm corpus: rurſum quoque inuiſibilis cum humanitate, non ſecundum humanitatem, ſed diuinitatem. creatus & increatus, aliáque ſecundùm prædictam diſtinctionem conſiderantur. Etenim caro noſtra Deo Verbo vnita hypoſtatice, non in ſubſtantiam Verbi mutata eſt, etſi Dei caro facta eſt. neque Verbum in carnem, etſi propriam ſibi hanc ſumpſerit. Sed vnus idémque dicitur Chriſtus: ſeruatur vero indiuiſe, & ſine mutatione, & quomodo in his & ex his cognoſcitur Chriſtus, ex alio in alium nõ mutari, ſed vt ſæpenumero dictum, vnus idemque eſt. idem generatur, eſtque ſine genealogia ſecundùm aliud atque aliud. Heb.7.3. Etenim ſacra ſcriptura ait: Eſa 53.8. *Homo eſt, quis nouit eum, generationem eius quis enarrabit?* Matth.1. Sed & rurſum clamat, *Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid.* Quare ſecũdum diuinitatem ingenerabilis eſt: ſecundum humanitatem verò generabilis. Idem prænoſcit omnia, eſt enim natura Deus, & rurſum ignorare dicitur extremũ diem per carnem noſtram. Matth.11. Ioan.7.8. & neque me videtis neque Patrem meũ videtis. & rurſum ſcilicet humana conditione ſcitis, Ioan.5.31. & 8.14. *Et vnde ſim ſcitis. Si ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt verum.*

τὸ μὲν δὴ πρῶτον κεφάλαιον διὰ πολλῶν γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν φωνῶν συνίστησι καὶ ἀποδείκνυσι. καὶ πρῶτον μὲν, ἐξ ὧν Ἡσαΐας περὶ τῆς ἐνσάρκου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναβάσεως εἶπε· τίς οὗτος ὁ παραγινόμενος ἐξ Ἐδώμ, τουτέστιν ὁ γήϊνος. καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν, ἱμάτιον αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ· ἑβραῖοι δὲ τὸ Βοσὸρ σάρκινον καλοῦσι. καὶ πάλιν, διὰ τί ἐρυθρά σου τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου, ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; ὅπερ τὸ πάθος μετὰ τὸ πάθος καὶ ἐν τῷ ἀπορρήτῳ μηνύει τὸ μυστήριον. καὶ πάλιν ἕτερος προφήτης, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ δεσπότου, φησίν, ὡς δῆθεν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἐρωτωμένου δ' ἀνάμεσον· τίνες αἱ πληγαὶ αὗται* καὶ ἀναμέσον τῶν χειρῶν σου; ἀποκρίνεται γὰρ ὁ σωτὴρ, λέγων· ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναλήψεως οἱ παρεστῶτες ἄγγελοι οὕτω φασίν· ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. * αἱ ἀνὰ μέσον. καὶ ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος ἐν τῷ καιρῷ τῆς μαρτυρίας, ἐπιγνοὺς τὸν δεσπότην Χριστὸν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, ἐν ἐκείνῳ τῷ σχήματι, ἐν ᾧ τοῖς μαθηταῖς συνηυλίζετο, τὸ σεπτὸν καὶ θεῖον θέαμα παρρησίᾳ ὡμολόγησε. καὶ τὸ σκεῦος δὲ τῆς ἐκλογῆς, μυσταγωγούμενος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ οὐρανοῦ κράζοντος ἀκούει* Χριστοῦ· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; καὶ πυθομένου, τίς εἶ κύριε; ἐγώ εἰμι, φησὶν, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. * al. χριστοῦ. τὸ δὲ Ναζωραῖος, καὶ Ἰησοῦς, δηλονότι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μηνύει τὴν ἀλήθειαν. καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ τὰ αὐτὰ διαμαρτύρεται· καὶ Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ συνουσιαστῶν λόγῳ· καὶ Βασίλειος ἐν τῷ περὶ πίστεως. ἀλλὰ καὶ Κύριλλος πάλιν πρὸς Ἀκάκιον Σκυθοπόλεως ἐπίσκοπον γράφων· καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ ἀποπομπαίου. τοῦτο γὰρ ἕκαστος, καὶ μυρίοι ἄλλοι, μετὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἐληλυθέναι, καὶ διαμεμενηκέναι, καὶ παραγενέσθαι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ κηρύττουσιν ἐπιφάνειαν. διὸ καὶ [ὁ] αὐτὸς ἐστὶν οὐράνιος καὶ ἐπίγειος, ὁρατὸς καὶ ἀόρατος· ὁρατὸς μὲν μετὰ τῆς θεότητος, οὐ κατὰ τὴν θεότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸ σῶμα· ἀόρατος δὲ πάλιν, μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, οὐ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν θεότητα· κτιστὸς καὶ ἄκτιστος. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὴν εἰρημένην διαστολὴν θεωρεῖσθαι διάκεινται. καὶ γὰρ ἡ ἐξ ἡμῶν σὰρξ, ἑνωθεῖσα τῷ Θεῷ λόγῳ καθ' ὑπόστασιν, οὐκ εἰς τὴν οὐσίαν μετεβλήθη τοῦ λόγου, εἰ καὶ Θεοῦ γέγονε σάρξ· οὐδὲ ὁ λόγος εἰς σάρκα, εἰ καὶ ἰδίαν οἰκονομικῶς ἐποιήσατο τὴν σάρκα: ἀλλ' εἷς μὲν λέγεταί τε καὶ ἔστι Χριστὸς, σώζεται δὲ ἀκατατμήτως, καὶ ἀχωρίστως, καὶ τὰ ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς νοεῖται Χριστὸς, οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο· ἀλλ', ὥσπερ πολλάκις εἴρηται, εἷς καὶ ὁ αὐτός. [ὁ αὐτὸς] γενεαλογεῖταί τε καὶ ἔστιν ἀγενεαλόγητος, κατ' ἄλλο δηλονότι καὶ ἄλλο. καὶ γὰρ τὰ ἱερὰ λόγια φησί· καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ἀλλὰ καὶ πάλιν βοᾷ· Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβίδ. ὥστε κατὰ μὲν τὴν θεότητα αὐτοῦ, ἀγενεαλόγητος· κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα, γενεαλογούμενος. ὁ αὐτὸς πάντα προγινώσκει, ἔστι γὰρ φύσει Θεός· καὶ πάλιν ἀγνοεῖν τὴν ἐσχάτην ἡμέραν διὰ τὸ ἡμέτερον λέγεται φύραμα. καὶ, οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου οἴδατε. καὶ πάλιν, δῆλον ὅτι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, κἀμὲ οἴδατε, καὶ πόθεν εἰμὶ οἴδατε. ἔτι δὲ, εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής.

καὶ ἀλλα-

καὶ ἀλλαχοῦ· εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστι. τὸ μὲν διὰ * τὴν ἐμαυτοῦ φύσιν· τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ὥστε εἷς ἐστιν ὁ αὐτὸς ἀπερίγραπτος καὶ περιγραπτός· ὡς δύο φύσεις ἔχων, καὶ δύο οὐσίας ὁ εἷς. εἰ δὲ μιᾶς οὐσίας ἐστὶ κατὰ τὴν σάρκωσιν, κατὰ τὸν Μάνην· μίαν αὐτοῦ πάντως ὁμολογήσουσι καὶ τὴν γέννησιν, καὶ μάτην υἱὸς ἀνθρώπου κέκληται. τὸ μὲν οὖν πρῶτον κεφάλαιον οὕτω πως ἐπῆλθε. τὸ δὲ δεύτερον, οὕτω διέξεισι. Εἴτε θνητός, φησίν, εἴτε ἀθάνατος ἐπλάσθη τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀδάμ· πρόδηλον ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων· φθόνῳ δὲ διαβόλου, θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. ὑπὸ δέ τινα μένειν ὅρον ἐν ἀφθαρσίᾳ τὸν ἄνθρωπον διεκελεύσατο, ἐντολὴν εἰς φυλακὴν παραθέμενος· ἣν παραβεβηκώς, τὴν φθορὰν ἀντὶ τῆς ἀφθαρσίας εἰσήγαγε. τῷ μὲν γὰρ αὐτεξουσίῳ τιμηθεὶς ὁ ἄνθρωπος, εἵλετο τὸ χεῖρον ἑκὼν φυγὼν τὸ ἄμεινον. ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ νοητὴν δημιουργηθεῖσαν, ἐκ παραβάσεως ἴσμεν θανάτῳ παραδεδομένην, εἰ καὶ μὴ αἰσθητῷ, ἀλλά γε (τὸ χαλεπώτερον) νοητῷ. ἡ ἁμαρτία γὰρ αὐτῆς ἐστιν ὁ θάνατος, ὡς κόλασιν * αὐτῇ καὶ φθορὰν προξενοῦσα ἄφθαρτον. φοβήθητε γάρ φησι τὸν δυνάμενον καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. ἁπλοῦς δὲ μόνος ἐστὶν ὁ θεός, ἀπερίγραπτος ὤν. πᾶν γὰρ τὸ περιγραπτὸν οὐχ ἁπλοῦν, τὰ δὲ παρὰ τὸ θεῖον πάντα σύνθετα. ὅτι δὲ τὸ σύνθετον δύναται καὶ ἀθάνατον μένειν· μαρτυροῦσι μὲν τὰ * νοερὰ τάγματα, καὶ ἡ ψυχή· μαρτυρεῖ δὲ μᾶλλον καὶ ἡ ἀνάστασις, ἐν ᾗ σύνθετος ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἧττον, ἢ πρότερον, ἀνιστάμενος εἰς ἀθανασίαν, μετὰ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνίσταται. δεῖ γὰρ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν. καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι, τὸ σῶμα τότε εἰς τὴν οὐσίαν μεταβάλλειν τῆς ψυχῆς. εἰ γὰρ καὶ λεπτότερον καὶ διαυγέστερον γίνεται· ἀλλ' οὖν τὰ ἰνδάλματα σώζει τοῦ σώματος· καὶ ἄνθρωπός ἐστι, τὰ ἀνθρώπου φέρων γνωρίσματα. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις Ἐνὼχ καὶ Ἠλίας, καὶ ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς Ἰωάννης, ἔτι περιόντες ἐν τῷ σώματι. καὶ γὰρ τούτους ὡς ἀπαρχὴν τοῦ ὅλου φυράματος ἡμῶν ὁ δημιουργὸς λαβὼν ἔδειξε πᾶσιν, ὡς εἰ μὴ ἥμαρτεν ὁ Ἀδάμ, ἔτι ἂν περιῆν μετὰ τοῦ σώματος. πλὴν καὶ οὗτοι πολυχρόνιον βίον ἀνύοντες, γεύσονταί ποτε θανάτου, κἂν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. ὅρα δὲ τὴν δὲ αὐτῶν πίστιν, ὡς ἐκ τῶν τριῶν προσάγονται γενεῶν· ἐκ μὲν τῶν πρὸ νόμου ληφθέντος τοῦ Ἐνώχ· ἐκ δὲ τῶν μετὰ τὸν νόμον, τοῦ Ἠλία· ἐκ δὲ τῶν μετὰ τὴν χάριν, τοῦ ἐπιστηθίου τῶν μαθητῶν. οὐκοῦν καὶ ὁ Ἀδάμ, εἰ τὴν ἐντολὴν ἐφύλαττε, τούτοις ἂν ἀδιστάκτως συμπαρέμενεν. ὅτι δὲ περίεστιν ὁ παρθένος Ἰωάννης, ὅπερ ἐζήτησας, ὥσπερ τὸν Ἐνὼχ καὶ τὸν Ἠλίαν παράδοσις μαρτυρεῖ. οὕτω καὶ τοῦτο. καὶ τὸ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δὲ εἰρημένον, εἰς τὸ αὐτὸ ἡμᾶς νῦν ἕλκει. εἶπε μὲν γὰρ ὁ Χριστὸς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου, ὃν ἔμελλεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθνήσκειν ὁ Πέτρος. ὁ δὲ Πέτρος τὸν οἰκεῖον θάνατον ἀκούσας, εὐθὺς ἐπερωτᾷ περὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. δῆλον κἀκείνου οὐκ ἄλλο τι, ἀλλ' ἢ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου αὐτοῦ μαθεῖν ἐπιζητῶν. ὥστε δὲ τί; οὐ γὰρ ἄλλο μὲν * ἤκουε παρὰ τοῦ σωτῆρος περὶ αὐτοῦ· εἰς ἄλλο δέ τι ἀνακόλουθον τὴν ἐρώτησιν μετῆγεν.

* τὴν θείαν αὐτοῦ φύσιν.

* al. αὐτῆς.

* ἴσως νοερά.

* al. ἤκουσε.

alibi quoque: *Et si ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum.* Hoc quidem respectu diuinitatis: illud verò humanitatis respectu. Vnus itaque idemque est incircumscriptus & circumscriptus, tanquam duas generationes habens & substantias, vnus tamen. Si verò vnius est substantiæ secundum carnem, hoc contra Maneın, vnam illius confitebuntur generationem, & frustra Filius hominis vocabitur. Hactenus capite primo ista exequitur. Alterum verò sic disserit: Si mortalis vel immortalis Adamus initio conditus est, constat Deum non fecisse mortem, neque hominum interitu delectari: inuidia dæmonis mors in mundum venit, iussit vero hominem aliquandiu manere incorruptum, præceptum custodiendum ei tradens, quod transgrediens pro incorruptibili corruptibilis euasit. Libertate enim arbitrij donatus homo, arripuit sponte quod deterius est, relicto meliore. Sed immortalem animam & intelligibilem creatam, post lapsum scimus morti tradidisse: idque non corporali modo, verùm, quod est grauius, intelligibili. Peccatum enim animi quædam mors est, veluti pœnam & sempiternam corruptionem illi parans: *Timete qui potest animam & corpus perdere in gehennam.* Simplex igitur solus est Deus atque incircumscriptus. Omne enim quod circumscribitur simplex non est, omnia enim præter Deum composita sunt; quia compositum potest & immortale fieri, & * Angeli id testantur & anima, amplius vero testificatur id resurrectio, qua non minus atque primò compositus homo ad immortalitatem resurgens exsistit corpore & animo præditus. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem:* & ne dixerit aliquis, corpus tunc in animæ conditionem migrare. Si enim tenuius fit atque angustius, sed corporis speciem seruat, & homo est hominis habens insignia. testatur id Enoch, Elias, & Ioannes tonitrui filius, adhuc in corpore agentes. Hos enim vt initia totius conditionis nostræ conditor arripiens, omnibus ostendit, vt nisi Adam peccauisset, adhuc viueret, nisi quod longam vitam agentes gustant aliquando mortem, etiamsi in momento oculi. Vide eorum fidem, vt è tribus generationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, post legem Elias, tempore gratiæ decus discipulorum. Quare si Adam non peccasset, cum his incorruptibilis vixisset; virginem autem Ioannem sic superesse, vt postulasti, vt Enoch & Eliam, traditione habemus, & quod in Euangelio habetur, in hūc sensum trahitur. Dixit Christus qua morte esset moriturus Petrus, & interrogās his auditis de Ioāne Euāgelista. Patet itaq; hūc nihil aliud quàm de morte illı' quæsisse. *Hic autē quid?* Nihil aliud de ipso ex Saluatore audiuit, alio responsionē detorsit,

EPHRAEMIUS.

Matth. 10. 28.

* τὰ νοερὰ τάγματα.

1. Cor. 15. 53.

Enoch.

Ioannes Euangelista. Elias.

Ioan. 21.

Ephr. Antiochi. tanquam despiciens & nihili cum faciens doctoris de ipso prophetiam. & Petri interrogatione de morte interrogantis an Ioannes esset moriturus: & respondente Domino: *Si eum volo manere donec veniam quid ad te?* (Ibidem.) Quomodò non illum mansurum in hunc vsque diem veritas prædicit. Quamobrem B. Cyrillus illud, *Sequere me*, de morte Petri dixisse Christum accipit. Illud autem: *Exiuit sermo iste inter fratres quia discipulus ipse non moritur*, & quæ sequuntur; nō modo nihil pugnat, sed & consonat: non enim quis immortalem dixerit, sed manere cum Enoch & Elia, vsque ad secundum Domini aduentum, quod & discipulus iste confirmat: *Et non dixit ei Iesus, Non moritur, sed, si eum volo manere donec veniam, quid ad te?* & apparet quod immortalem esse negauit, *Manere verò donec veniat*, confirmauit. Si verò Eusebius Ecclesiasticæ scriptor historiæ, & tempora quibus vixit numerauit, ad vsque Traiani tempora peruenit, nihil prohibet, etiamsi dicat. Hoc vnusquisque mente percipiat, tanquam tempora, Enoch ostēdat, & quot annos vixerit sacræ litteræ clare ostendunt. Sed non propterea quis iustus trāslationem cum corpore inficiabitur. Huic sententiæ consentiunt actiones dilecti Ioannis, & vita, quas pauci narrant. Cum in aliquo loco, vt aiunt, illius monitu positus esset, quæsitus mox inuentus non est, sed diffundens sanctimoniam e loco, quo breui tempore continebatur, à quo tanquam sanctitatis fonte sacrum vnguentum hausimus. Illud verò patet, præsentem quæstionem, quamuis à veritate abhorret, non adferre animæ periculum: fidei enim inuestigatio, veritatem transiliens, magnum animæ naufragium creat: Ideò quoque vel breuis syllaba, quæ ad veritatem conferat, defendenda est: Quæstio vero problematum contra pietatem, pulchrum quidam est, si ad veritatis finem perueniat, si vero ab ea aberret, non pulchrum quidem, tamen perniciem animæ non adfert. Sic secunda & tertia profligatur quæstio: immortalis vero creatus Adam, quid vtile, ignorauit. Quemadmodum & ante ipsum diabolus cum asseclis. Illud vero: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est*: (Gen. 3. 22.) etsi quibusdam per ironiam dictū videtur, verùm non ita est, non quod reuera factus sit Deus, hoc enim fieri non potest, blasphemúmque est: Quid igitur sibi vult: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est*. Ecce nunc, ait, sensum accepit, quoad hæc imaginari se Deum esse. Ad illius sententiam hæc loquitur Deus, accusátque malitiam. Exprobrare vero Deum ad instructionem nostram sæpenumero in scriptura comperimus. Et hæc quidem secunda ratio. Potest autem illud: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est*, ironica figura proferri, & (Gen. 3. 22. Theodoret. quæstio. in Gen.) à probro sermonem abstinere, & miserabilem sermonem in miseriis ostendere. Eligat quisque quod sibi placeat.

ὥσπερ παρεῤῥ, ἐπὶ πάσα φωνῆς τινὸς μεμ, τὴν τοῦ διδασκάλου περὶ αὐτοῦ προφητείαν. τῆς δὲ τοῦ Πέτρου ἐρωτήσεως περὶ τοῦ θανάτου, ὃν ἔμελλεν Ἰωάννης ἀποθνήσκειν ἐπερωτῶντος, καὶ τοῦ σωτῆρος εἰπόντος· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; πῶς οὐχὶ τὴν μέχρι τῆς παρουσίας αὐτοῦ διαμονὴν ἡ ἀλήθεια προλέγει. διὸ (Ioan. 21. 7. 22.) καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος τό, ἀκολούθει μοι, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰρῆσθαι τῷ σωτῆρι, ἐκδέχεται: τὸ δέ, ὅτι ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς μαθητάς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει, καὶ τὰ ἑξῆς οὐ μόνον οὐδὲν μάχεται, ἀλλὰ καὶ συνᾴδει· οὐ γάρ τις ἀθάνατον αὐτὸν εἶναι φησίν, ἀλλὰ διαμένειν μετὰ Ἐνὼχ, καὶ Ἠλία, μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ δεσπότου παρουσίας· ὃ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτὸς βεβαιῶν, φησίν· ὅτι, οὐκ εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει: ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; καὶ φανερόν, ὅτι τὸ μὲν ἀθάνατον εἶναι αὐτὸν ἔψε: τὸ δὲ μένειν ἕως τῆς παρουσίας, ἐβεβαιώσεν. εἰ δὲ ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος, τὴν ἐκκλησιαστικὴν γράφων ἱστορίαν, καὶ τοὺς χρόνους * αὐτοῦ, καθ' οὓς ἔζησεν, ἀριθμητοὺς ἐποίει, ἕως μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων διήρκεσεν: οὐδὲν μαχόμενον, κἂν δοκῇ, λέγει. ἐκεῖνο γὰρ ἕκαστος κατὰ νοῦν λαμβανέτω. ὡς οἱ * τοῦ Ἐνὼχ παρέδηλοι χρόνοι, καὶ ὅσα ἔτη ἐν τῷ κόσμῳ ἐβίω, σαφῶς ἡ θεία γραφὴ παραδίδωσιν: ἀλλ' οὐδ' οὐ διὰ τοῦτο τὴν μετὰ σώματος ἀρνήσεταί τις τοῦ δικαίου μετάθεσιν. ταύτῃ τῇ δόξῃ συνᾴδουσι καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἠγαπημένου Ἰωάννου, καὶ ὁ βίος, αἳ οὐκ ὀλίγοι προφέρουσι. κατατεθεὶς γάρ φασι, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐκείνου πρόσταξιν, ἔν τινι τόπῳ· ζητηθεὶς αἰφνίδιον, οὐχ εὑρίσκετο· ἀλλὰ μόνον τὸ ἁγίασμα βρύον ἐκ αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ πρὸς βραχεῖαν ῥοπὴν ἐτέθη. ἀφ' οὗ πάντες, ὡς ἁγιασμοῦ πηγῆς, τὸ ἅγιον ἐκεῖνο μύρον ἀρυόμεθα. ἐκεῖνο δὲ δῆλον, ὡς τὸ παρὸν ζήτημα, κἂν τῆς ἀληθείας * παρασφαλῇ, οὐ φέρει ψυχῆς κίνδυνον. ἡ μὲν γὰρ περὶ πίστεως ἔρευνα, τῆς ἀληθείας παρεξαπτοῦσα, ναυάγιον μέγα τῇ ψυχῇ προξενεῖ. διὸ δεῖ καὶ βραχείας, τῇ, εἰς αὐτὴν τελειώσεως, ὑπεραγωνίζεσθαι συλλαβῆς. ἡ δὲ ζήτησις τῶν παρὰ τὴν εὐσέβειαν προβλημάτων, καλὸν μὲν, εἰ πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας καταλήγει τέλος. εἰ δέ γε ταύτης ἀστοχήσει· οὐ καλὸν μὲν, ὅμως ὄλεθρον ψυχῆς οὐ φέρει. ἀλλὰ τὸ μὲν δεύτερον, καὶ τρίτον, οὕτω διελύσατο ζήτημα. ἀθάνατος δὲ πλασθεὶς ὁ Ἀδάμ, τὸ λυσιτελὲς ἠγνόησεν· ὥσπερ καὶ * πρὸ αὐτοῦ ὁ διάβολος, καὶ αἱ περὶ αὐτὸν ἀποστατικαὶ δυνάμεις· τὸ δέ, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν· εἰ καί τισιν εἰρῆσθαι παρ' εἰρωνείαν ἐνομίσθη: ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ', ὅτι γέγονε τῇ ἀληθείᾳ θεός. τοῦτο γὰρ παντελῶς μετὰ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ βλάσφημον. τί οὖν βούλεται τό, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; ἰδοὺ νῦν, φησίν, ἐδέξατο, αἴσθησιν. τὸ φαντάζεσθαι γενέσθαι θεόν. πρὸς δὲ τὴν ἐκείνου γνώμην, ταῦτα φθέγγεται θεός, καὶ διελέγχει τὴν κακονοίαν. ὀνειδίζειν δὲ τὸ θεῖον πρὸς νουθεσίαν ἡμετέραν, πολλαχοῦ τῆς γραφῆς εὑρίσκομεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὁ δεύτερος λόγος. δύναται δ' αὖ τό, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, καὶ ἐν εἰρωνείας σχήματι προενεχθῆναι, καὶ ὀνειδιστικοὺς * λόγους ἐπέχειν, καὶ ἐλεεινολογίαν ἐν οἰκτιρμοῖς ὑποδεικνύναι. αἱρείσθω δὲ τὸ δεκτὸν μᾶλλον ἕκαστος.

* al. αὐτοῦ.
* al. τῷ Ἐνὼχ κατὰ δύναμιν.
* al. παρασφαλεῖ.
* al. ὑπὸ.
* al. λύγον.
* al. αἱρεῖσθω.

Εὐγ

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ λόγῳ [καὶ] πρὸς Δόμνον καὶ Ἰωάννην γράφων, τοὺς τῆς δευτέρας Κιλικίας οἰκοῦντας ἀσκητάς, ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδόνι λέγει συνόδου· ὅτι ὀρθοδοξίας ἐστὶ φρόνημα, καὶ Κυρίλλῳ [φίλον,] μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κηρύττειν, καὶ ἓν πρόσωπον· καὶ τὸ φρονεῖν τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν [τὸν αὐτὸν] κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. τουτέστι, τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν, ἐξ ὧν ὁ εἷς Χριστὸς ἀποτελεσθῇ. δύο γὰρ γεννήσεις τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν εἰδότες, οὐδὲ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ λόγου τὴν κατ' οὐσίαν διαφορὰν ἀγνοοῦμεν. αὕτη δὲ ἡ πίστις τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου δέδεικται κήρυγμα. εἶτα τριακόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα ἀρχιερεῖς ταύτην ἐγγράφως ἐβεβαιώσαντο· ἐν οἷς καὶ οἱ θαυμαστοὶ τὸν βίον, Συμεὼν καὶ Ἰάκωβος, καὶ Βαραδάτος τὴν αὐτὴν γνώμην ἰδίοις ἐπεκύρωσαν γράμμασι. δῆλον δὲ ὡς, ἔνθα μία καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις, πᾶσα *διαμερίσεως ὑπόνοια ἀπελήλαται. τὸ γὰρ γνωρίζειν τῶν οὐσιῶν τὸ διάφορον, οὐκ *ἐστι διαιρεῖν ταύτας, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον. ὅτι τὸ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος θεοῦ λόγου σαφῶς ἡ σύνοδος ἀνεκήρυξε, δογματιζόμενον μὲν παρὰ τῶν ὁσίων ἡμῶν [πατέρων·] οὔπω δὲ τῆς φωνῆς οἰκουμενικῆς συνόδου ψηφίσμασι τὴν βεβαίωσιν λαβούσης. διὸ πάντες αὐτὴν ἐξεβάλλοντο· τῆς δυσσεβοῦς μὲν δόξης Εὐτυχοῦς ἐν τῇ λῃστρικῇ συνόδῳ παρρησιασαμένης, ὑφ' ἑτέρας δὲ μὴ κατακριθείσης· κἀκείνου μὲν τῆς δικαίας καθαιρέσεως ἀπολυθέντος, ἐπὶ Φλαβιανοῦ δὲ τοῦ ἀοιδίμου, ὃς ἐκεῖνον καθεῖλε, τῆς δίκης ἀδίκως μετενεχθείσης. καίτοι λαμπρῶς κηρύττοντα, μίαν μὲν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, τουτέστιν ὑπόστασιν· συνανακηρύττοντα δὲ καὶ τὸ, ἡμῖν ὁμοούσιον. ὅτι, φησὶν οἱ ἅγιοι πατέρες μὴ χρῆναι τὴν λέξιν γυμνὴν, καὶ κακούργως ἐξετάζειν, ἀλλὰ τῇ εὐσεβεῖ διανοίᾳ προσέχειν τοῦ γράφοντος. καὶ παρατίθησι τῆς παραινέσεως μάρτυρας, *Ἀθανάσιον μὲν, ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν· *Κύριλλον δὲ, ἐκ τῶν θησαυρῶν· Ἰωάννην δὲ τὸν Χρυσόστομον, ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς. ὅτι, φησὶ, τὸ λέγειν σαρκὶ παθεῖν τὸν θεὸν λόγον, φρόνημα τῆς ἐκκλησίας ἐστίν· ὥσπερ καὶ βλάσφημον καὶ ἀπόβλητον τὸ, κηρύττειν αὐτὸν παθεῖν τῇ φύσει τῆς θεότητος. καὶ παράγει μαρτυρίας διαφόρους. Κύριλλον μὲν ἐκ τῶν σχολίων, ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον δευτέρας ἐπιστολῆς, ἐκ τῆς πρὸς Νεστόριον πρώτης, ἐκ τῶν θησαυρῶν, ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς ἀποτυπαίου, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας τῶν ιβ' ἀναθεματισμῶν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὰς βασιλίδας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὑπομνήματος, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ὀγδόου ψαλμοῦ, καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἀπαθείας λόγου, καὶ ἐκ τοῦ περὶ πάθους λόγου, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνήματος βιβλίου ζ', καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνήματος βιβλίου β', καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου, καὶ ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ εἰς εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην βιβλίου θ' καὶ η'. συμπαρατίθησι μέντοι καὶ Γρηγορίου, καὶ Βασιλείου ἐκ τοῦ περὶ εὐχαριστίας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σωζοπολίτας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Ἀπολινάριον· ναὶ δὴ καὶ Ἀθανασίου τοῦ πολυάθλου ἐκ διαφόρων λόγων· ὅτι τῶν ἀπὸ Σευήρου ληρούντων, ὡς ἐννοεῖν μὲν χρὴ τὸ ἑτεροειδὲς καὶ ἑτεροφυὲς τῶν εἰς ἑνότητα ἄφραστον συνεληλυθότων, μὴ χρῆναι δὲ λέγειν ταῦτα· πλατὺν μὲν γέλωτα τῆς ἀνοίας αὐτῶν ὁ ἱερὸς ἀνὴρ καταχεῖ.

*al. διαιρέσεως.
*al. ἔστι.
*al. Ἀθανασίου
*Κυρίλλου, ἐκ ... Ἰωάννου δὲ τοῦ Χρ.

Tertia verò oratione ad Domnum & Ioannem ſcribens, monachos in Cilicia ſecunda, hæc de Chalcedonenſi refert Synodo, rectę fidei normam eſſe, & Cyrillo placere vnam Verbi hypoſtaſin incarnatam prędicare, & vnã perſonam, & ſentiri conſubſtantialem Patri Filiũ diuinitate, & humanitate nobis ſimilem. Hoc nimirum eſt duas fateri naturas, e quibus vnus Chriſtus conditus eſt. Duas enim generationes vnius Chriſti & Dei noſtri cognoſcentes, neque carnis, neque Verbi differentiam ſecũdùm ſubſtantiam ignoramus. Hæc verò fides Chalcedonenſis concilij præconium præ ſe fert, deinde trecenti & ſeptuaginta Epiſcopi hanc ſubſcribendo conſignarunt, in qua admirandi viri Simeon & Iacobus & Baradatus hac ſuis ſcripturis fidem confirmarunt. Quæ cum ita ſint, efficitur, vbi vna eſt ſecundum hypoſtaſim vnio, ibi omnem diuiſionis opinionem euaneſcere. Noſſe enim ſubſtantiarum differentiam, non eſt illas diuidere ſecundum B. Cyrillum, quia nobiſcum conſubſtantialem incarnati Dei Verbi clare concilium prædicauit, quod antea alij SS. Patres docuerunt, nuſquam ſumptæ vocis generalis Synodi decretis confirmationem, omnes idcirco exterminantur. Impia doctrina Eutychis in perfida Synodo damnata, ab alia non condemnata. Ille enim iuſta diuiſione diſſoluta, ſub venerabili Flauiano, qui ipſum ſuſtulit iuſtitię iniuſte participantis, & clare pronuntiantem, vnam quidem Verbi naturam incarnatam, hoc eſt perſonam, ſimulque aſſerentem conſubſtantialem nobis eſſe, dicit, ſanctos Patres non vti nuda voce, & improbe inueſtigare, ſed mentem adhibere ſcriptori pio, & admonitionis adhibet teſtes: Athanaſij librum cõtra Arianos, Cyrilli theſaurum, Ioannis Chryſoſtomi commentarium in epiſtolam ad Galatas: Ait enim: Carne pati Deum Filium, ſententiam eſſe Eccleſiæ: pati verò diuinitate, hæreticorum eſſe & blaſphemum. Adfert & varia teſtimonia ex Cyrilli ſcholiis, ex epiſtola ſecunda ad Succenſum, ex prima ad Neſtorium, ex theſauris, ex interpretatione ἀποτυπαίου, ex Apologia duodecimi anathematiſmi, ex epiſtola quoque ad reginas, & ex commentario in epiſtolam ad Hebræos, item in Eſaiam, & in octauum Pſalmum, & ex oratione de impaſſibilitate, itémque de perturbatione, rurſum ex commentario in Ioannem lib. ſeptimum, ſecundum, octauum, & nonum de incarnatione, loco vno & item altero, ex interpretatione epiſtolæ ad Hebræos. Adduntur & Gregorij & Baſilij de gratiarum actione teſtimonia, item ex epiſtola ad Soſopolitas & ad Apolinariũ. Quin & Athanaſij athletę magni è diuerſis ſermonibus, Seuerianis hęreticis delirantibus, intelligẽdo alteram ſpeciem ac diuerſam naturã in vnionem inexplicabilem cõueniſſe, aſſerendum non eſſe: magnum vir pius riſũ mouet,

Ephraemius.
Chalcedonenſe Concilium.
Seueriani.

EPHRAE-MIUS. & ante hunc virum ipsa communis opinio, & Pauli vox est cum dicit: *Corde quidem creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Rom.10.10.
Asserit & vnam inquit personam, hoc est Verbi incarnati hypostatim pronuntiamus. Quandoquidem simplicem ponit IESVM D. Dionysius Areopagita, & de hypostatica quidem vnione, iuste contra pietatem compositum dicitur: compositam vero dicere nemo audeat præter Apolinarium. Manifeste & Christus, hypostatim compositam esse, naturam non item: Intrans autem ad discipulos obturatis ostiis: *Palpate*, inquit, *& videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* & alibi: *Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Quomodo hæc ergo non pugnant? vel quia secundum essentiam diuinitatis carnem non habet, quando essentia composita esse nequit, sed secundum personam & hypostatim carnem habet, vt habere cernitur, & quod non habet secundum substantiam (non enim compositus erat) hoc hypostatice possidet, hypostasis enim composita est, & secundum vnam quidem substantiam non habet alteram, sed quod ad personam, vtranque habet, quemadmodum & carnem habet ac spiritum hypostatice: substantialiter vero neque spiritus est caro, neque caro spiritus induit naturam. Hoc explanans beatus Cyrillus: *Si enim, inquit, caro caro est & nō deitas, etsi Dei caro facta est, secundum substantiam differentiam inueniò, etsi Filium vnum esse confitear.* Ad hæc in Euangeliis Christus cum dicit: *Vt sint vnum sicut & nos vnum sumus, Ego in eis, & tu in me.* Vtriusque consubstantialem naturæ fuisse ostendit. Vnum enim est diuina natura cum Patre Dei Verbum, & vnum rursum in ipsis, id est secundum nostram essentiam. Dictis assentiens Cyrillus sic dictum explanat: *Quemadmodum, inquit, ego in eis, quia carnem eorum gestat, & tu Pater, tu in me, quia tuæ sum essentiæ. sic volo vt hi quoque in vnionem adducti coniungantur inuicem, & vt vnum corpus in me omnes sint, sicut vno comprehendente templo.* Idem etiam Isaias his verbis asserit: *Pater natus est nobis & filius datus est nobis:* & Deus est potens ac fortis. Quà puer, est nobis consubstantialis: quà vero Deus, Patri & S. Spiritui consubstantialis. Gregorius quoque Nyssenus contra Apolinarium scribens: *Si enim in contrariis, inquit, proprietatibus vtriusque cernitur natura, carnis, inquam, & diuinitatis, quomodo vna duæ?* Hæc sacer Ephræmius congerens, impiè interpretantibus Domini sermonibus illud: *Et habitauit in nobis.* Illos enim reprehendit: Nam pro illo. *In terra visus est, & cum hominibus conuersatus est*: vocem peruerse intellexit, hanc illi æquando: *Loth habitauit in oppidis circa Iordanem, & habitauit in Sodomis*, taxans ineptam consecutionem, verbum illud *Habitauit*, explanat, interpretamentum esse eius: *Verbum caro factum est*, & reprehensionem mutationem, atque alterationem Verbi accusaturis.

Luc.24.39. Ioan.4.24. Ioan.17.21. Esa.9.6. Ioan.1. Bar.3.38. Gen.13.12. Ioan.1.

καὶ πρό γε τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή γε ἡ κοινὴ ἔννοια, καὶ ἡ Παύλου φωνὴ λέγουσα· *καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. ὅτι (φησὶν) ἓν πρόσωπον, τουτέστι μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κηρύττομεν. ἐπειδὴ καὶ ἁπλοῦς Ἰησοῦς συνετέθη κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. καὶ ἐπὶ μὲν τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως, δικαίως ἐκτὸς τῆς εὐσεβείας ἡ σύνθετον λέγομεν· σύνθετον δὲ οὐσίαν οὐδεὶς εἰπεῖν ἐτόλμησεν, πλὴν Ἀπολιναρίου. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ κύριος, ὅτι σύνθετος μὲν αὐτοῦ ἡ ὑπόστασις, οὐκ ἔτι δὲ καὶ ἡ φύσις: τῶν μὲν θυρῶν κεκλεισμένων πρὸς τοὺς μαθητὰς εἰσελθὼν, ψηλαφήσατέ με, λέγει, καὶ ἴδετε: ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. ἀλλαχοῦ δὲ, πνεῦμα ὁ θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. πῶς οὖν οὐκ ἐναντία ταῦτα; ἢ ὅτι κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος οὐκ ἔχει σάρκα· ἐπειδὴ μὴ δύναται ἡ οὐσία σύνθετος εἶναι: τῷ δὲ προσώπῳ καὶ τῇ ὑποστάσει ἔχει, καθὼς αὐτὸς ἔχων ἐθεωρεῖτο. καὶ ὅπερ οὐκ εἶχε κατὰ τὴν οὐσίαν· οὐ γὰρ ἦν σύνθετος: τοῦτο κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἔχει, σύνθετος γάρ ἐστιν αὕτη. καὶ καθ' ἑτέραν μὲν οὐσίαν, οὐκ ἔχει τὴν ἑτέραν: κατὰ δὲ τὴν ὑπόστασιν, ἑκατέραν ἔχει. ὥστε καὶ σάρκα ἔχει καὶ πνεῦμα, κατὰ τὴν ὑπόστασιν: κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν, οὔτε τὸ πνεῦμα ἐστὶ σὰρξ, οὔτε ἡ σὰρξ τὴν τοῦ πνεύματος φύσιν ὑπῆλθε. τοῦτο δὲ ἑρμηνεύων καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος· ἡ γὰρ σὰρξ, φησὶ, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ θεότης: εἰ καὶ θεοῦ γέγονε σάρξ· τὴν κατ' οὐσίαν γάρ φησιν εὑρίσκω διαφορὰν, *καὶ τὸ τῆς υἱότητος μοναδικὸν ὁμολογῶ. καὶ ἐν εὐαγγελίοις δὲ λέγων ὁ κύριος· ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί: τὸ ὁμοούσιον ἑκατέρας ἐδήλωσε φύσεως. ἓν γάρ ἐστι τῇ θεϊκῇ οὐσίᾳ ἐν τῷ πατρὶ ὁ εἷς θεὸς λόγος: καὶ ἓν πάλιν ἐν αὐτοῖς, τουτέστι τῇ καθ' ἡμᾶς οὐσίᾳ. ὁμονοῶν δὲ τοῖς εἰρημένοις ὁ Κύριλλος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἑρμηνεύει τὸ ῥητὸν ὥσπερ, φησὶν, ἐγώ εἰμι ἐν αὐτοῖς, διὰ τὸ τὴν αὐτῶν αὐτὸς φορέσαι σάρκα. καὶ σὺ *ὥσπερ ἐν ἐμοὶ, διὰ τὸ εἶναι με τῆς [σῆς] οὐσίας: οὕτω βούλομαι, ἵνα καὶ *αὐτοὶ εἰς ἑνότητά τινα συναχθέντες, ἀλλήλοις ἀνακραθῶσι. καὶ ὥσπερ ἓν σῶμα γινόμενοι ἐν ἐμοὶ πάντες ὦσιν, ὡς πάντας φορέσαντι διὰ τοῦ ἑνὸς ἀναληφθέντος ναοῦ. *τοῦτο δὲ ὁ προφήτης Ἡσαΐας φησὶν ἐν τῷ λέγειν· παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν. καὶ θεὸς ἐστιν ἐξουσιαστὴς ἰσχυρός. διὰ μὲν γὰρ τοῦ παιδίον, τὸ ἡμῖν ὁμοούσιον: διὰ δὲ τοῦ θεὸς, τὸ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα ἐκήρυξεν ὁμοούσιον. καὶ ὁ νύσσης δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου γράφων εἰ ἐν τοῖς ἐναντίοις (φησὶν) ἰδιώμασιν ἡ ἑκατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκὸς λέγω καὶ τῆς θεότητος: πῶς μία αἱ δύο; ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱερὸς Ἐφραίμιος, διαστρέψας ἐξηγουμένοις τινὰς τῶν περὶ Δεσπότου τὸ, ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν: ἐπιρραπίζει μέν τινας. καὶ γὰρ αἰτοῦντες, ἐπὶ γῆς ὤφθη. καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, παρατρέποντες τὴν φωνὴν, ἐν ἴσῳ ταύτην νομίσαντες τῆς λεγούσης· Λὼτ ἐσκήνωσεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων. καὶ πάλιν, ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. ἐπιρραπίζων τὸ [ἐ]το ἀσύστατον τῆς ἐκδοχῆς, αὐτὸς τὸ ἐσκήνωσεν ἀναπτύσσει, σαφήνειαν εἶναι τοῦ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐλέγχει τῶν τροπήν τινα καὶ ἀλλοίωσιν τοῦ λόγου μελλόντων κατηγορεῖν.

* καρδίᾳ & στόματι. * al. καί. * ἕ σοί. * al. αὐτοῖς. * al. πᾶσι δὲ λέγει.

καὶ γὰρ

καὶ γὰρ εἰπὼν ὁ εὐαγγελιστής, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. αὐτόθεν συνῆψε, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· τὴν τε εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνοδον, καὶ τὸ ἀμετάβλητον τῆς ἑκατέρας φύσεως δι' ἑκατέρας * ἐκδιδάσκων φωνῆς. οὕτω τὸ λόγιον θεωρήσας, τὸν τε Χρυσόστομον μάρτυρα καλεῖ, καὶ σὺν αὐτῷ Κύριλλον, καὶ Ἀθανάσιον, καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, παραπλησίως τὸ ῥητὸν ἐκλαβόντας. ἐκεῖνο δὲ πάλιν παράγει ῥητά, ἃ Δόμνος καὶ Ἰωάννης προέτειναν, καὶ συνιᾶσιν αὐτοὺς δι' ἑαυτῶν καὶ ἄκοντας ὁμολογεῖν ἐν τοῖς πλείστοις, ἃ καὶ ἡ ἐν * Καλχηδόνι δόξασα σύνοδος, καὶ μάτην αὐτοὺς ταύτην διαβάλλειν. τὸ γοῦν λέγειν ἐκ δύο φύσεων [εἶναι] τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πρὸ τῆς ἑνώσεως, παντελῶς [εἶναι] μετὰ τῆς ἀσεβείας καὶ ἄλογον. ἡ μὲν γὰρ τοῦ λόγου φύσις ἀεί, καθὰ καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, συναΐδιος καὶ ὁμοούσιος ὑπῆρχε τῷ πατρί. ἡ δὲ σὰρξ οὔποτε τῷ λόγῳ συναφθεῖσα, οὐδὲ τῇ ὑπάρξει ποτὲ ὅλως ἦν. πῶς οὖν, εἰ μή τις ἴσως τὰ Νεστορίου συμφρονεῖ, ἐκ δύο φύσεων τὸν κύριον πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἢ νοεῖν ἢ λέγειν δυνατόν; τὸ μέντοι γε μετὰ τὴν ἕνωσιν λέγειν ἐκ δύο φύσεων, ὥσπερ καὶ ἐν δύο τὸν Χριστὸν θεωρεῖσθαι, εὐσεβές τε καὶ τῶν ὀρθοδόξων φρόνημα. ὃ καὶ ἡ ἐν * Καλχηδόνι συναθροισθεῖσα σύνοδος, θεῖόν τε γὰρ τέλειον τὸν Χριστὸν καὶ τέλειον αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, σαφῶς ἀνεκήρυξεν. εἰ δέ τις Σευήρου τὰ ἀπὸ γλώττης ἐρεῖ φάναι,* ὡς αἱ δύο φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ καὶ πρόσωπα δύο ἐστῶσι, καὶ ὑποστάσεις· φύσις γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπρόσωπος, οὐδὲ ἀνυπόστατος· ἴστωσαν τὰς πατέρας αὐτῶν ἀρχηγοὺς, οὐδὲν ἀνακαλύπτοντες ἢ κενὸν [...]. καὶ γὰρ καὶ Σευῆρος τὸ ἐκ δύο φύσεων λέγων, ἐκ δύο προσώπων καὶ δύο ὑποστάσεων τὸν Χριστὸν οὐκ ἐρυθριᾷ συντιθέναι. καὶ ἀποφαίνεσθαι τὴν εἰδέναι γε χρή, ὡς πολλάκις ἐν τοῖς οὖσι φύσις μὲν λέγεται, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ καὶ ὑπόστασις καὶ πρόσωπον· ὥσπερ φύσις ὕδατος, καὶ φύσις ὀργῆς, καὶ φύσις πολέμου καὶ μάχης. ποῦ γάρ τις τὴν ἑρμηνείαν ποτὲ, ὥσπερ εἶπε φύσιν, οὕτω καὶ πρόσωπον ἀπεκάλεσε; καὶ πάλιν, φύσιν μὲν ψυχῆς, καὶ φύσιν σώματος, ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἔχειν λέγομεν· πρόσωπον δὲ ψυχῆς, ἢ πρόσωπον σώματος, ἢ ψυχῆς ὑπόστασιν, ἢ σώματος, οὐδ' οἱ μῦθοι ἂν πλάσαιντο. ὅτι δὲ δύο φύσεων ἕνωσιν, καὶ μίαν ὑπόστασιν, καὶ πρόσωπον ἓν ὁμολογεῖν, τῆς ὀρθοῦ φρονήματός ἐστι, καὶ τῶν πατέρων κήρυγμα: Ἰωάννης μὲν ὁ Χρυσόστομος, τὸ κατὰ Ἰωάννην ἀναπτύσσων εὐαγγέλιον, ἐν ἑνδεκάτῃ ὁμιλίᾳ μαρτυρεῖ, λέγων· ἑνώσει καὶ τῇ συναφείᾳ ἕν ἐστιν ὁ θεὸς λόγος καὶ ἡ σὰρξ, οὐ συγχύσεως γενομένης, οὐδὲ ἀφανισμοῦ τῶν οὐσιῶν. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ· εἷς γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστός, κἂν ἡ τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῆται διαφορά. καὶ Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνων, ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ· φεύγει δὲ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δύο ἔχειν οὐσίας ἀσυγχύτους, ἓν δὲ πρόσωπον, καθὸ εἷς Χριστὸς, εἷς υἱός· τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. ἐπὶ τούτοις καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος, καὶ Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Ἰκονίου, καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ὅς καί φησιν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ· ἡ θεία φύσις ἄκτιστος, ἡ ἐξ ἐμοῦ πρόσληψις ἀνέθαλε· καὶ ἔστιν εἷς υἱός, οὐ τῶν φύσεων εἰς δύο ὑποστάσεις διαιρουμένων, ἀλλὰ τῆς φρικτῆς οἰκονομίας τὰς δύο φύσεις εἰς μίαν ὑπόστασιν ἑνωσάσης.

Dicit enim Euangelista, *Verbum caro factum est*, statim subdit, & *habitauit in nobis*: in vnam personam concursum, & immutabilem vtramque naturam, vtraque explicans voce. Sic scripturam contemplatus, Chrysostomum testem adhibet, & præterea Cyrillum, Athanasium, Gregorium Theologum. Deinde rursum dicta adfert, quorum auctores Domnus & Ioannes, & ostendit ipsos per se, etiam inuitos, fateri inter multos, quæ in sacra Chalcedonensi Synodo decreta sunt, & temere hæc ipsos incessere. Illud quidem asserere, scilicet Christum e duabus naturis constare etiam ante vnionem, impium penitus & absurdum esse declarat. Semper enim Verbi natura & velut post incarnationem coæterna Patri & consubstantialis fuit. Sed nunquam caro Verbo vnita, neque subsistentium integre erat. Quomodo igitur, nisi quis cum Nestorio sentiat, fieri potest e duabus naturis, ante quam incarnaretur, dominum cogitare vel dicere: pium quidem est & orthodoxum, post vnionem tam e duabus naturis factum dicere, quemadmodum cum vnitum. Hoc & sacrosanctum concilium Chalcedonense confirmat, clare & euidenter ostendens, in diuinitate perfectum Christum & in humanitate. Si quis porro Seuerianus dixerit, duas naturas in Christo duas personas constituere & hypostases, natura enim sine persona non est, neque non subsistens: Sciat & patris sui impudentiam abscondentes, non tamen sapere. Etenim Seuerus non erubuit exponere & demonstrare, e duabus naturis, duabus personis, hypostasibusque duabus Christum componi. Nisi quod sciendum est, sæpius in entibus naturam dici, non necessario tamen a sui & personam, veluti aquæ naturam, rebellis, pugnæque. Vbi, quæso, aliquis e prudentes vt naturam ita personam tenere appellauit? & rursum: Dicimus singulos homines animæ naturam, & naturam corporis habere: animæ autem personam, & corporis, vel animæ subsistentiam, vel corporis habere, ne fabulæ quidem finxerunt. Sed duarum naturarum vnionem, vnam hypostasin, vnamque personam confiteri, idque pium est, eque sanctorum Patrum sententia. Ioannes Chrysostomus in eadem Ioannis Euangelium exponens, vndecima homilia sic habet: Vnione & contactu vnum Deus Verbum & caro vnum sunt, nulla facta confusione, nullaque substantiarum corruptione. Idque testatur in epistola ad Orientales Cyrillus: etsi ignorat diuersitas sit naturarum, ipse tamen vnus tamen est CHRISTVS. Et Mediolanensis præsul Ambrosius oratione de incarnatione: Eos autem excommunicatione vincendo sanctifications Ecclesia Apostolica, qui duas naturas habere inconfuse, vnamque personam secundum quam vnus CHRISTVS & vnus est Filius, autem non fatentur. Adhæc & Hierosolymitanus Cyrillus, Iconij Amphilochius, Proclus Constantinopoleos Episcopi Quinta Quadragesimam sic loquitur: Diuina natura increata, & nel la carnis legitura assumptio, & vnus est Filius, personis non separatis, sed mirabili quadam dispensatione duas naturas in vnam hypostasin coniungente.

* al. ἐκδιδάσκων.

* al. Χαλκηδόνι.

* Καλχηδόνι.

* al. οὐσίας δύο

Et nunc ha aliud us. ...

B. Ambrosius.

EPHRAEMIUS.

Sed & Paulus Emissenus Episcopus, præsentiam Domini declarans, vehementerque illustrans, sic ait: Statim princeps & lingua Apostolorum dixit: *Tu es* CHRISTVS *Filius* DEI *viui*. (Matth. 16. 16) *Tu es* CHRISTVS, duplex natura scilicet. *Tu es* CHRISTVS, & non dixit Filius, sed Filius DEI viui, quo vnam personam commonstrauit. Quæ & Hilarius Gabalitarum confessor & Episcopus libro IV. de fide & de vnitate, hæc de iis tractat, Cyriacus quoque Paphi, vnus de trecentis illis & octo Patribus. Id & in libro quem Gratiano Cæsari inscripsit Ambrosius Episcopus Mediolanensis, & in libro de Apollinario, & de incarnatione. Sed & Petrus Martyr Alexandriæ præsul, Basilius Cæsareæ Cappadociæ, Gregorius Theologus in natali Domini, & libro secundo de Filio, & epistola secunda ad Cledonium, locupletissimè hæc ipsa testantur, & Amphilochius epistola ad Seleucum, & Chrysostomus in primam Pauli ad Timotheum, Proclus quoque Byzantinus in sermone de natiuitate Domini. Athanasius etiam Alexandriæ Episcopus in epistola ad virgines, & Cyrillus epistola prima & secunda ad Succensum, & ad Orientales, ad Acacium Episcopum Melitenes, libro de incarnatione, & epistola ad Eulogium sacerdotem, & in thesauris, aliisque variis libris. Has sanctorum Patrum sententias sacra Chalcedonensis Synodus coaceruans, religionem orthodoxam confirmauit. Quare contra hanc disputare est sanctos Patres tanquam inuidiosè oppugnare. Siquidem CHRISTVS verus DEVS noster, neque proprietatem diuinitatis, neque humanitatem diuisit, sed omnia vnione personarum ipse vnus & idem, tam humana quam diuina perfecit: iterúmque eosdem sanctos Patres in testes citat: Iulium Romanum Antistitem, e libro de vnione diuinitatis & carnis in CHRISTO IESV: Et Athanasium præsulem Alexandrinum, ex epistola ad Maximum philosophum, aliisque opusculis. Tertium etiam librum contra Eunomium, & de doctrina Christiana Gregorij Nysseni, & epistolam Basilij Cæsareæ ad Sozopolitas, Cyrillum quoque doctum in libro de incarnatione, è thesauris, epistoláque secunda ad Succensum, de interpretatione ad Hebræos, & ex scholiis. His allatis, Leonem quoque Papam producit, contra impios illos hæreticos, Valentinum, Marcionem, Manem, Apolinarium, Eutychem aliósque similes digladiantem, & ideo ab coniuratis illis reprehensum & oppugnatum. Hoc quidem primum. Quemadmodum enim cum miseretur * DEVS mutationem non subit: sic homo magnitudine diuinæ gloriæ non consumitur. Secundò: Vtraque forma cum vtraque communione cooperatur. Asserit enim hæresis, duos hos articulos præfixos, *Deus & homo*, duas personas esse, & hypostases binas repræsentare, & sola cōnexione vnionem denotare.

* Vt in incarnatione, quod maximum est misericordiæ opus.

κ̀ Παῦλος ἢ, ὁ ἐμίσης ἐπίσκοπος, κ̀ τ παρουσίαν ὁμολογήσας κυρίε, ἐ λίαν * ἀποδηχθεὶς, οὕτω φησιν· αὐθέως ὁ κορυφαῖος, τὸ σόμα τῶν ἀποσόλων, ἔφη· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ἡ διπλῆ φύσις: σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, καὶ οὐκ εἶπεν υἱὸς, ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἐπέγνω κ̀ τὸ μοναδικον πρόσωπον. ἐφ' οἷς ἐ Ιλάριος ὁ ὁμολογητὴς ἐ ἐπίσκοπος Γαβάλων, ἐν τῷ δ' περὶ πίστεως λόγῳ, κ̀ ἐν τῷ περὶ ἑνώσεως, ταῦτα κηρύσσει. ἐ Κυριακος ἐπίσκοπος πάφου, εἷς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ * ἁγίων πατέρων. κ̀ Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος μεδιολάνων ἐν τῷ λόγῳ, ὃν ἐπέγραψε Γρατιανῷ τῷ βασιλεῖ. ἐ ἐν τῷ περὶ Ἀπολιναρίε· ἐ ἐν τῷ περὶ [τῆς] ἐνανθρωπήσεως * λόγῳ. ἀλλὰ ἐ Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας κ̀ μάρτυς· ἐ Βασίλειος ὁ καισαρείας τ ἐν καππαδοκίᾳ· κ̀ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τοῖς γενεθλίοις, κ̀ ἐν τῷ περὶ υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ· κ̀ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, τὰ ὅμοια μαρτυρεῖ. κ̀ Ἀμφιλόχιος ἢ ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ· ἐ ὁ Χρυσόστομος ἢ πρὸς Τιμόθεον προτέραν ἑρμηνείαν ἐπιστολήν· κ̀ Πρόκλος ὁ κωνσταντινουπόλεως, ἔν τε τῷ εἰς τὸ γενέθλιον λόγῳ, κ̀ ἐν ἄλλοις διαφόροις· Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς τὰς παρθένους ἐπιστολῇ· ἐ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον προτέρᾳ, καὶ μὴν κ̀ ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἐ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικούς, κ̀ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν ἐπίσκοπον μελιτινῆς, κ̀ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ, καὶ ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον τὸν πρεσβύτερον ἐπιστολῇ, καὶ * ἐκ τῶν θησαυρῶν, κ̀ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ διαφόροις λόγοις. τούτων τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων ἡ ἐν Καλχηδόνι ἁγία σύνοδος τὰς γνώμας ἐκμελετήσασα, τὴν εὐσέβειαν ἐπεκύρωσεν. ὥστε τὸ κατ' ἐκείνης σπουδάζειν, κατὰ τούτων ἐστὶν εἰς ὕβριν ὁπλίζεσθαι. ὅτι γε μὴν Χριστὸς, ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, οὔτε τὰ τῆς θεότητος ἴδια, οὔτε τὰ ἴδια τῆς ἀνθρωπότητος * διῃρημένως ἐπράττεν ἑνώσει ἢ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἅπαντα, ὁ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τά τε θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀπετέλει: τοὺς θεοφόρους ἡμῶν πατέρας πάλιν παράγει μάρτυρας, Ἰούλιον τὸν ἐπίσκοπον ῥώμης, ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἑνώσεως τοῦ σώματος πρὸς τὴν θεότητα· καὶ Ἀθανάσιον τὸν Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πρὸς Μάξιμον τὸν φιλόσοφον ἐπιστολῆς, καὶ ἐξ ἑτέρων διαφόρων λόγων· Γρηγόριόν τε τὸν νύσσης, ἐκ τοῦ τρίτου λόγου κατ' Εὐνομίου, καὶ ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ· καὶ Βασίλειον τὸν Καισαρείας ἐκ τῆς πρὸς σωζοπολίτας ἐπιστολῆς· Κύριλλόν τε τὸν σοφὸν, ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου, καὶ ἐκ τῶν θησαυρῶν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον δευτέρας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἑβραίους ἑρμηνείας, καὶ ἐκ τῶν σχολίων. ταῦτα ἢ διελθὼν ὁ συγγραφεὺς, ἐνταῦθα ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος προκομίζει ἃ καὶ φησὶ κατὰ τῶν δυσσεβῶν Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος καὶ Μανὴ, καὶ Ἀπολιναρίου, καὶ Εὐτυχέος κ̀ τῶν ὁμοίων αἱρετικῶν διαγωνίσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῶν ὁμοφρόνων ἐπηρεάζεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ * ἐλεεῖν ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται: οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς θείας * δόξης οὐκ ἀναλίσκεται. δεύτερον, τὸ ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας. λέγει γὰρ ἡ αἵρεσις, ὡς τὰ δύο τῶν ἄρθρων προτακτικὰ, ὁ θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος, δύο πρόσωπά εἰσι καὶ ὑποστάσεων παραστατικὰ, καὶ σχέσει μόνῃ τὴν ἕνωσιν χρηματίζουσιν.

* ἀποδειχθείς. M. M.

* θεοφόρων. M. M.

* τῷ λόγῳ.

* ἴσ. ἐν τοῖς θησαυροῖς.

* al. διῃρημένα.

* al. ὀργῇ.

* ἀξίας.

ἀλλὰ

ἀλλὰ τὸ ἀναιδὲς τούτου Ἀθανάσιος τε καὶ οἱ Γρηγόριοι, καὶ Ἐπιφάνιος, καὶ ὁ Χρυσόστομος, καὶ αὐτὸς ὁ κύριος, κατελέγχουσιν, ἰσαρίθμοις καὶ ὁμοίαις καὶ αὐτοὶ πολλαχοῦ χρησάμενοι καὶ δηλοῦντες διὰ τῆς τοιαύτης προσθήκης τῶν ἄρθρων, οὐ τὸν τινὰ ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν καθολικόν· οὐδὲ τὴν τοῦ πατρὸς ἢ τὴν τοῦ υἱοῦ ὑπόστασιν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν φύσιν· καὶ οὐ κατ' εὐθεῖαν μόνον τὰ ἄρθρα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πλαγίους τοῖς ὀνόμασι συμπλέκοντες. αὐτίκα Ματθαῖος, ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον, εἶπε, κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. καὶ πάλιν· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ πάλιν, μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως ἂν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τοὺς πολλοὺς *ἐπερίσσευσεν. ἐν γὰρ τούτοις ἅπασιν ἡ τοῦ ἀνθρώπου μνήμη κατὰ τῆς γενικῆς προσαγομένη πτώσεως, οὐδαμῶς διεῖλε τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς διαφορὰν ὑποστάσεων. καὶ ὁ θεοφόρος δὲ Ἰγνάτιος καὶ μάρτυς, τοῖς Σμυρναίοις ἐπιστέλλων, ὁμοίως κέχρηται τῷ ἄρθρῳ. καὶ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος ἐν τῇ πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῇ φησιν· ὥστε καὶ ἀνάθεμα ἔστω πᾶς ὁ τὸν [ἐκ] Μαρίας ἄνθρωπον οὐχ ὁμολογῶν εἶναι ἔνσαρκον θεόν. τὰ αὐτὰ δέ, καὶ ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ· καὶ μὴν καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν διαφόροις λόγοις, καὶ Βασίλειος ὁ θεσπέσιος ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· καὶ ὁ θαυμαστὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ αἱρέσεων πρώτῳ βιβλίῳ. ἀλλὰ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικός, ἐν τῇ πρὸς Εὐψύχιον ἐπιστολῇ· καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς, τρίτης ὁμιλίας. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τοῖς Θησαυροῖς, καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ προφήτου Μαλαχίου, καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ἐννάτῳ βιβλίῳ. λέγει γὰρ οὕτως· φύσεως γὰρ τῆς ἀνωτάτω κατεπλούτει τὸ ἐνδιαίτημα ὁ ἐκ παρθένου ναός. τούτων ἁπάντων μετὰ τῶν ἄρθρων τήν τε θείαν φύσιν, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, προσαγόντων· πῶς ὁ τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα αἰτιώμενος διὰ τὴν τῶν ἄρθρων προσκειμένην, οὐχὶ κατὰ πάντων ἡμῶν τῶν θεοφόρων πατέρων ὑλακτεῖ; ἀλλ' ἴδωμεν καὶ τό· *ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε· τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου· τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. καὶ γὰρ καὶ ταῦθα ὁμόδοξος τοῖς ὁμόφρονος τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἀναδειχθήσεται πατράσι. πάντες γὰρ τὰ μὲν ἀνθρώπινα τῷ ἀνθρώπῳ ἀνατιθέασι, τῷ θεῷ δὲ τὰ θεῖα. ὥσπερ καὶ ὁ σοφὸς Κύριλλος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. εἰ δὲ (φησὶ) λέγοιτο προκόπτειν ὁ Ἰησοῦς ἡλικίᾳ καὶ σοφίᾳ καὶ χάριτι· τῆς οἰκονομίας ἐστὶ τὸ χρῆμα. συνεχώρει γὰρ ὁ τοῦ θεοῦ λόγος διὰ τὴν τῆς ἰδίας φύσεως ἰδέαν ἰέναι τὸ ἀνθρώπινον. καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεστορίου λόγῳ· ἄθρει δή (φησὶν) ὅπως οὐδὲν καθυφεὶς αὐτὸς, οὔτε μὴν εἰς ἰδίαν φύσιν τὸ αἰσθέσθαι πάθους συγκεχώρηκε τῇ σαρκί, καὶ διὰ τὴν ἰδίων ἰέναι νόμον· καὶ αὐτοῦ τὸ χρῆμα λέγεται διὰ τὸ ἴδιον εἶναι τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς· τὸ μὲν ταράττεσθαι, τῆς σαρκὸς ἴδιον πάθος· τὸ δὲ ἐξουσίαν ἔχειν θεῖναι τε καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν ψυχήν, τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἔργον. καὶ μυρία ἄν τις βουλόμενος συλλέγειν, ἔκ τε τοῦ θείου ἀνδρός, καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἡμῶν πατέρων, οὐκ ἂν ἀπορήσοι.

Verum hanc impudentiam Athanasius, Gregorij ambo, Epiphanius, Chrysostomus, & ipsemet Dominus confutarit, nominibus pene & æqualibus vbique vsi vocibus. Hac præfixione articulorum ostentantes, non aliquem certum hominem, sed vniuersalem, neque Patris aut Filij hypostasin, sed naturam communem designari, & non in recto casu modo articulos, sed & casibus alijs verbo declinato iungi. Statim Matthæus *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittitur ei.* & iterum: *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui.* & subdit: *Nemini dixeritis visionem hanc, donec Filius hominis a mortuis resurgat.* Et S. Paulus: *Si enim vnius delicto multi mortui sunt, multo magis in gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abundauit.* In his omnibus mentio fit hominis in gignendi casu, nec vsquam Christi Iesu personam diuidit. Scribens quoque Smyrnæis diuus Ignatius, similiter hoc articulo vtitur. Et Iulius pontif. Roman. in epist. ad Decium, hunc esse iubet Anathema, qui Deum incarnatum e Maria hominem non fuerit confessus. Eadem & strenuus Athanasius in lib. de fide, & Gregorius Theol. in epist. ad Cledonium 2. Etiam varijs locis Gregor. Nyssen. & sacer Basilius in orat. de fide, & in lib. 1. de hæresi Epiphanius: sed & Atticus Constantinopoleos in epist. ad Empsychium, & Ioan. Chrysost. hom. 3. in epist. Pauli ad Eph. & in thesauris Cyrillus, & explicatione Malachię Prophetæ & Ioannis Euangelistæ, & in * libro nono de adoratione in Spiritu & veritate: Habet enim ita: *Naturæ enim habitaculum locupletat superne virginale templum.* Hæc omnia & cum articulis & diuinam & humanam naturam designant. Sed quomodo hic sanctum Leonem in productione articulorum accusat, & cæteros Patres non allatrat. Sed illud etiam videamus. Operatur enim vtraque forma cum vtriusque communctione secundum suam proprietatem. Hæc quidem operante Verbo, quod Verbi est: corpore verò ea efficiente, quæ corporis sunt. & in his cum sanctis Patribus consentire & conuenire videbitur: omnes enim humana homini, diuina Deo tribuunt. Quemadmodum doctus ille Cyrillus in commentario ad Ioannem: Si, inquit, *Iesus proficere dicebatur sapientia & ætate, & gratia, incarnationis opus est.* Permittebat enim Dei Verbum, humanitatem suis moribus ferri. & in oratione aduersus Nestorium: *Aspice, inquit, vt ipse nihil remittens ne, cum pateretur, permiserit carni in propriam naturam paruum pati, etsi propria lege ferretur, & ipsius res dicitur, eo quod proprium sit eius corpus:* & in Thesauris *Turbari verò proprium carnis est: potestatem verò habere ponendi, & iterum resumendi animam, opus est potentiæ Verbi.* Et sexcenta alia si quis voluerit è sancto colligere reliquisque Patribus inueniet.

Margin notes:

Ephraemius.

Matth. 12.32. Matt. 16.27. & 17. 8.

Rom. 5. 15.

* al. ἀσεβείας ἔσονται.

* Hodie tredecim extant Cyrilli de adoratione, Romæ & Toleti editi.

Luc. 2. 52.

* al. ἐνεργεῖν.

EPHRAEMII.

Gregorius enim, Athanasius, Amphilochius, Chrysostomus, Ambrosius, reliquusque sanctorum cœtus idem promulgarunt. Postquam vero propositerunt qui repugnant, vt Gregorius Neocæsariensis, Athanasius, Iulius, Cyrillus, Erechthius, vnam Dei naturam incarnatam sentiunt. Clare enim vocis sensum explicat dicens: vt ipsa differentiam vnitarum naturarum edoceat. Nisi enim humana natura & diuina differant, vel omnino carnis in diuinitatis essentiam inuertatur, vel in carnem diuinitas, & sic vna fiat: quod est Apollinarij & similium hæreticorum impia blasphemia. Et Cyrillus in secunda ad Succensum epistola, naturæ differentiam, & per hanc vocem inficiari manifestum, cum dicit vnam Dei Verbi naturam incarnatam, attulit. Si vero, vt dixi, incarnatione illum dicere, clara est & non dubia huius confessio, factum esse hominem; nihil vetat sentire, quod vnus existens, & vnicus Filius Christus, qui idem Deus & homo est, vt in diuinitate perfectus, ita & in humana conditione. Ecce perspicue declarat, quomodo ab eo dictum consentiat cum Patribus illud: *Vna Verbi natura incarnata.* Naturarum differentiam hæc vox dilucidè ostendit, & summá & continuam vnionem Dei Verbi & carnis declarat, vtque vnus existat Iesus Christus incarnatus & non duo filij, vt Nestorij praua erat opinio, secundùm quod & hæc ab eo vox profecta est. Quid enim aliud hoc significat, *Idem est Deus & homo*, quàm duas naturas vnitas in vna hypostasi, vt & Gregorius Theologus dicens, duas naturas, Deum & hominem, interpretatus seipsum dicit, quòd qui asserit, Christum Deum & hominem, duas naturas vnitas personaliter profitetur. Et S. Cyrillus addit, quemadmodum in diuinitate perfectum, sic & in humanitate in duabus naturis cognosci Dominum ostenditur. Quare dicere ipsum vnam naturam incarnatam, non in ablatione cognitionis vnitorum secundum personam dictam est, sed vt appareat indiuisibiliter hominem fieri Dei Verbum, & non in homine, vt in vno Prophetarum habitasse. & similia in hac quis reperiat epistola, quibus duæ naturæ Christi confirmantur. Solùm verò diuisim ponere naturas, hæreticum est. Vnam vero naturam Verbi incarnatam contra Nestorium adducens, non tollit distinctionem naturarum, sed dualitatem hypostaseum. Nestorius enim non quia cognoscat duas in Christo naturas, sed diuidendo indiuisibile in duas personas ab Ecclesia expellitur. Quare vna natura incarnata Nestorium reprehendens, nihil aliud ostendit, quàm vnam personam Dei Verbi oportere incarnatam prædicare. Quæ sententia est fidei nostræ & Synodi Chalcedonensis. Confessor enim Athanasius ait, vnam tantum naturam Dei Verbi incarnatam, non ad tollendam naturarum differentiam, ait, cognosci naturarum discrimen, quæ hypostaticam implent vnionem, sed & ipse volens ostendere,

οἵτε γὰρ Γρηγόριοι, καὶ Ἀθανάσιος, Ἀμφιλόχιός τε καὶ ὁ Χρυσόστομος, καὶ Ἀμβρόσιος, καὶ ὁ ἄλλος τῶν ἁγίων χορὸς, τὰ αὐτὰ διακεκράγασιν. ἐπεὶ δὲ προφέρουσιν οἱ δι' ἐναντίας, ὡς Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Ἀθανάσιος, καὶ Ἰούλιος, καὶ Κύριλλος, καὶ Ἐρέχθιος, μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου δοξάζουσι σεσαρκωμένην: διασαφεῖ μὲν τῆς φωνῆς τὴν διάνοιαν, λέγων ὡς καὶ αὐτὴ τὸ διάφορον τῶν ἑνωθέντων ἐκδιδάσκει φύσεων. εἰ γὰρ μὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ ἡ θεία διάφορος: * πάντως γε ἢ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν τῆς θεότητος οὐσίαν ἐτράπη, ἢ εἰς τὴν τῆς σαρκὸς ἡ θεότης, καὶ οὕτω γέγονε μία· ὅπερ Ἀπολιναρίου, καὶ τῶν ὁμοφρονούντων αἱρετικῶν, ἄθεον φρόνημα. ὁ μὲν τοίγε Κύριλλος ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τὸ διάφορον τῶν φύσεων, καὶ διὰ ταύτης τῆς φωνῆς ἀνομολογεῖσθαι * δῆλον μὲν τὸ εἰπεῖν αὐτὸν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἐπήνεγκεν· εἰ δὲ, ὡς ἔφην, ἐν τῷ σεσαρκῶσθαι λέγειν αὐτὸν, σαφής ἐστι καὶ ἀναμφίβολος ὁμολογία τις, ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος. οὐδὲν ἔτι κωλύει νοεῖν, ὡς εἷς ὑπάρχων καὶ μόνος υἱὸς Χριστὸς, ὁ αὐτὸς θεός ἐστι καὶ ἄνθρωπος· ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι. ἰδοὺ φανερῶς ἐδήλωσεν, ὅπως εἴρηται αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῶν πατράσι, τὸ, μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη. τὴν μὲν τῶν φύσεων διαφορὰν σαφῶς ἡ φωνὴ διδάσκει, παριστᾷ δὲ καὶ τὴν ἄκραν καὶ ἀδιάσπαστον ἕνωσιν τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκός· καὶ ὡς εἷς ὑπάρχει καὶ μόνος * Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σεσαρκωμένος, καὶ οὐ δύο υἱοὶ, ὡς Νεστόριος ἐδυσφήμει· καθὸ καὶ αὐτὸ προβέβληται αὐτῷ ἡ φωνή. τί γὰρ [αὖ] ἄλλο καὶ * σημαίνει τὸ, ὁ αὐτός ἐστι θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἢ δύο φύσεις ἡνωμένας ἐν ὑποστάσει μιᾷ. ὥσπερ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰπὼν δύο φύσεις θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἑρμηνεύων ἑαυτὸν εἶπεν, ὥστε ὁ λέγων τὸν Χριστὸν καὶ θεὸν καὶ ἄνθρωπον, δύο φύσεις ἑνωθείσας καθ' ὑπόστασιν ὁμολογεῖ. καὶ ὁ ἱερὸς δὲ Κύριλλος ἐπαγαγὼν, ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸ ἐν δύο φύσεσι γνωρίζεσθαι τὸν κύριον ἐκδιδάσκει. ὥστε τὸ λέγειν αὐτὸν, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, οὐκ ἐπ' ἀναιρέσει τῷ γνωρίζεσθαι τὰ ἑνωθέντα καθ' ὑπόστασιν εἴρηται: ἀλλ' εἰς παράστασιν τοῦ ἀδιαιρέτως ἄνθρωπον γενέσθαι τὸν θεὸν λόγον· καὶ οὐχ ἐν ἀνθρώπῳ, ὡς ἐν ἑνὶ τῶν προφητῶν κατῳκηκέναι. καὶ πολλὰ ἄλλα ἐν τῇ αὐτῇ εὕροι τις ἐπιστολῇ, δι' ὧν ἡ ὁμολογία μὲν τῶν δύο φύσεων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ βεβαιοῦται: μόνον δὲ τὸ ἀνὰ μέρος τιθέναι τὰς φύσεις, αἱρετικοῦ φρονήματος ἀπελέγχεται. τὸ δὲ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κατὰ Νεστορίου προάγων, οὐ τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ τὴν δυάδα τῶν ὑποστάσεων [φανερόν.] Νεστόριος γὰρ οὐ διὰ τὸ γνωρίζειν τὰς δύο ἐπὶ Χριστοῦ φύσεις, ἀλλὰ τὸ διαιρεῖν τὸν ἀδιαίρετον εἰς ὑποστάσεις δύο, τῆς ἐκκλησίας ἐξωρχίσται. ὥστε ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη τὸν Νεστόριον διελέγχουσα, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, * ἢ ὅτι μίαν ὑπόστασιν χρὴ τοῦ θεοῦ λόγου κηρύττειν σεσαρκωμένην. * ὅ,τι φρόνημα τῆς εὐσεβείας ἐστί: καὶ ἡ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος ἐδογμάτισεν. εἰπὼν μὲν τοίγε ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος φύσιν μίαν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην· οὐκ εἰς ἀναίρεσιν ἔση τοῦ γνωρίζεσθαι τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, αἳ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπλήρουν ἕνωσιν: ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δεῖξαι βουλόμενος,

* πάντως.
* al. ἀδηλῶν.
* υἱὸν δεχ. M.M.
* σημαίνει.
* al. ὅπερ.
* ὁ εἷς

* ὁ εἷς ἐστιν υἱὸς σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας, καὶ μάλιστα κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως ἀγωνίζεται, ὃς ἄλλον μὲν τὸν πρὸ αἰώνων υἱὸν, ἕτερον δὲ τὸν ἐπ' ἐσχάτων βλασφήμως ἐδογμάτιζε. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἰούλιος διὰ τῆς αὐτῆς ἐννοίας ὠδίνει κατὰ Παύλου τε καὶ αὐτοῦ τοῦ Σαμοσατέως, καὶ τῶν ὁμοίων, διὰ τῆς αὐτῆς ταύτης ἐξοπλίζετο. ὁ μέντοι γε Εὐτυχὴς εἰ μὲν ὡς Ἀθανάσιός τε καὶ Κύριλλος καὶ Ἰούλιος τὴν φωνὴν ἐκλαμβάνει, τοῦτο αὐτὸ ἔχει ἔμμονον· εἰ δὲ παρὰ τὴν ἐκείνων δόξαν, θαυμαστὸν οὐδέν. εἰ γὰρ τῇ Εὐτυχοῦς νόσῳ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τοῦτον ἐφώρασαν ἁλόντα, ἣν καὶ αὐτὸς * ἀποδεικνύουσιν ὧδέ πως λέγων· εἰ μὲν ἀνθρωπίνης σπορᾶς ἐβλάστησεν ὁ Χριστὸς, συνεπιδεῖξαι τὸν καρπὸν δεῖ κατὰ τὴν ῥίζαν· εἰ δὲ ἐκ πνεύματος ἁγίου κατὰ τὴν τοῦ ἀρχαγγέλου φωνὴν θεὸς ἐτέχθη, ἐπειδὴ θεὸς ὁ τοῦ γεννήσαντος πρόξενος. ὁ μὲν Εὐτυχὴς οὕτω. ἔοικε δὲ ὁ ἀνὴρ μηδὲ τὰ τῆς Ἐλισάβετ συνιέναι ῥήματα, ἣ τὴν θεοτόκον Μαρίαν εὐλογοῦσα, κέκραγεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν [ἀνακράζει] καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ἀλλ' οὐδὲ τὸν Ἡσαΐαν ἤκουσε λέγοντα· καὶ ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ, καὶ ὁ ἀνιστάμενος * ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι, καὶ μυρία ἄλλα. μετὰ ταῦτα δὲ περὶ τῆς διαφορᾶς, ἣν [ἡ] οὐσία τε καὶ φύσις καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὴν ὑπόστασιν ἔχει, διαλαμβάνει· ὅτι τὰ μὲν τὸ κοινὸν δηλοῦσι, τὰ δὲ τὸ πρόσωπον, καὶ ὃ λέγεται τοῖς ἰδίως καθ' ἕκαστον· [καὶ] τῆς ἰδίας γνώμης, * ὡς ἔθος αὐτῷ, ἰσοδυνάμους παρίστησι μάρτυρας, Βασίλειόν τε, καὶ Ἀθανάσιον, καὶ Ἰούλιον, καὶ Κύριλλον. καί φησιν ὡς εἴ ποτέ τις εὕροι τινὰς τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, τὴν φύσιν εἰπόντας ὑπόστασιν, οὐ κυρίως τοῦτο, ἀλλ' ἐν καταχρήσει νοείσθω εἰρῆσθαι. εἰ γὰρ μὴ, ἐάν τοῖς τὰ ἐναντία καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους λέγειν, τοὺς ἱερωτάτους ἡμῶν ἐξελέγξειεν πατέρας. καταχρήσατο μέντοι τῇ φύσει ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως Ἀθανάσιος μὲν, ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν ἐπιστολῇ, λέγων· μίαν τοίνυν λέγειν δεῖ, μᾶλλον δὲ καὶ ὁμολογεῖν τοῦ λόγου φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν σεσαρκωμένην. καὶ Ἰούλιος δὲ ἐν τῇ γραφείσῃ παρ' αὐτοῦ ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς κατὰ τῆς θείας τοῦ λόγου σαρκώσεως ἀγωνιζομένους, ἣν ἀλλαχοῦ μίαν φύσιν εἶπε τοῦ λόγου, ἐνταῦθα ὑπόστασιν ὀνομάζει, λέγει γάρ τι. ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τοῖς σχολίοις οὕτω φησὶν ὅτι δὲ ἀσύγχυτοι μεμενήκασιν * αἱ φύσεις ἤγουν ὑποστάσεις, ἐντεῦθεν εἰσόμεθα. καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῶν ἀναθεματισμῶν· εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς φύσεις, ἤγουν τὰς ὑποστάσεις, μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συνάπτων αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν αὐθεντίᾳ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικήν· ἀνάθεμα ἔστω. καὶ ἑρμηνεύων αὐτὸς ἑαυτὸν, καὶ ἅμα Νεστόριον στηλιτεύων, καὶ διδάσκων ποίῳ τρόπῳ ἐκεῖνος δύο φύσεις ἐφθέγξατο, λέγει· οἱ διαιροῦντες τοίνυν τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, καὶ ἀνὰ μέρος τιθέντες ἑκατέραν, τουτέστιν ἄνθρωπον χωρὶς, καὶ θεὸν χωρὶς, ἐπισυνάπτουσι δὲ συνάφειαν αὐταῖς * τὴν κατὰ γε μόνην τὴν ἀξίαν, δύο που πάντως εἰσάγουσιν υἱούς. ὁ αὐτὸς δὲ * ἱερὸς Κύριλλος, (ὁ) ἀλλαχοῦ μὲν μίαν φύσιν εἰρηκὼς τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, λέγει γὰρ πειρᾶ μὴ ἑνὶ προσώπῳ (τὰς) τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνὰς ὑποστάσει μιᾷ, τῇ τοῦ λόγου σεσαρκωμένῃ. εἷς γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς γραφάς. οὐδὲν δὲ κοινὸν τοῖς δύο φύσεις λέγουσιν ἰδιοϋποστάτους,

* al. ὅτι Λὶ M. — * al. ὅτι γὰρ — * al. ἀποδείκνυσιν. — * al. ἀρχάγγελος. — * al. περὶ ἧς. — * ὁ μεμενήκασιν, ἤγουν αἱ φύσεις. — * al. ἡ. — * aliqui.

vnum esse filium incarnatum, & cum Paulo Samosateno præcipue pugnat, qui alium ante secula filium, alterum vero postremis temporibus asserebat. S. quoque Iulius eadem intelligentia aduersus eundem Paulum Samosatenum, & alios de hac voce. Eutychius, si quidem vt Athanasius, Cyrillus, & Iulius hanc vocem sumat, hoc præstantius fuerit: si vero præter eorum opinionem, nihil admirandum. Si enim Eutychis morbo affectum multi sancti viri deprehenderunt, quem & ipse prodit, sic dicens: si quidem ex humano semine Christus fuit, conueniat fructum esse secundum radicem: si vero e S. Spiritu, secundum Archangeli Gabrielis vocem Deus genitus est, quandoquidem a Deo generatus fuit. Sic quidem Eutychius, quem verisimile est non intellexisse verba Elisabethæ, quæ Mariæ Deiparæ benedicens, exclamauit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Sed neque Esaiam intellexisse: *Erit radix Iesse, qui stat in signum populorum: ipsum gentes deprecabuntur* & alia multa. Post hæc, quam differentiam essentia, natura, genus, species ad hypostasin habet, tractat: quia illa commune quiddam ostendunt, hæc vero personam, & quod dicitur proprie nobis singulare inuenitur. suæque sententiæ, vt illi mos, varios adhibet testes Basilium, Athanasium, Iulium, Cyrillum, & ait, vt si quis denique reperiat aliques Patres qui naturam appellent hypostasin, non proprie, sed abusiue eis intelligatur. Si enim sibi contraria & aliis dicere videantur, sacros Patres contraria asserimus. Abutitur enim naturæ nomine pro hypostasi Athanasius epistola ad Iulianum apostatam his verbis: *Vnam appellare decet, ac potius confiteri Verbi naturam & hypostasin incarnatam.* Et Iulius in epistola ad eos missa, qui de incarnatione Verbi contendebant. Quam alibi vnam Verbi naturam dixit, ibi personam appellauit. Quin & beatus Cyrillus in Scholiis sic habet: *Quando non fuerint naturæ commixtæ, siue hypostases, inde cognoscemus.* Item tertio capite Anathematismi: *Si quis in vno Christo diuidit naturas siue hypostases, post vnionem, sola copulans eas connexione secundum dignitatem, hoc est auctoritatem, & non magis coitione, quæ secundum vnionem naturalem fit, anathema sit.* Et seipsum declarans & Nestorium testans, ostendensque qua ratione ipse duas naturas senserit, dicit: Tollentes personas post vnionem, & vtramque diuidentes, id est hominem pure, & Deum pure, inde iungentes connexionem inter se, secundum solam dignitatem, duos omnino alicubi patent filios. Idem autem beatus Cyrillus, qui alibi vnam naturam Dei Verbi pronunciauit incarnatam, dicit: Certe vni personæ in Euangeliis omnes ponendæ voces vni hypostasi Verbi incarnata. Vnus enim Dominus IESVS CHRISTVS secundum scripturas. Nihil vero commune cum iis, qui dicunt duas naturas in propria & particulari hypostasi subsistere,

Luc. 1.

Esai. 10.

EPHRAEMIUS.

vt Nestorius, & iis qui dicunt eas vnitas, cum Verbum per hypostasim vniretur, vt S. Ecclesia, & sacra Synodus & Leo Pontifex prædicant. Sed & infinita quædam differentia est inter impietatem & pietatem, & quantum lumē a tenebris distat. Quia postquam Seueriani refutati sunt SS. Patrum testimoniis, qui ante Chalcedonensem Synodum floruerant, & duas naturas in vno e hypostatica promulgarant, ad reprehensionem sese conuertunt hæreticorum: prætextum quærentes vt apparet, calumniæ suæ ... prætexunt: [illegible] vero neminē nominato, ipsos veteris consuetudinis ritu conuitiantes: Etenim vt dicimus, dualitatem naturarum, non ex sententia, neque libenter, neque ex fide confessionis adierunt verum vt in contia, ob... [illegible] cogitationis cognitione, sed secundum ordinationem occasionémque, & ab hæretica quadam necessitate compulsi. Et quid hoc aliud fuerit nisi * eximios magistros ostendere improbos, & veritatis proditores, & propriæ pietatis alienam & hæreticam opinionem anteponentes, & ad illorum barbariem potius trahentes quam inde aliquos trahentes. Quo modo enim talia cum Paulo dicere liceat: *Quia sermo noster, qui fuit apud vos, non est in illo* EST & NON: *sed* EST *in ipso factum est.* In ... [illegible] in vita mutationes licet non mutatis, sed turpi mutationes mutantibus. Sed quod rursum asserit hæresis, venia Patribus danda. Si enim vi quadam sententia peruenit, ea quam potestatem nacta conuitiandi, & condemnandi quod libeat, & rursum dimittere peccatum & tantummon sic exclamans: *Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est.* Præterquam quod cum hæreticis Patres pugnarunt, etsi à pietate exciderunt, propterea venia digni, quomodo æqualis nobiscum affectionis, & si quid adulterare videantur, qui Chalcedonensi Synodo non interfuerunt, & ad duas hæreses, & hi oppugnantes Nestorij opinionem & Eutychis, tradiderunt. Sed vbique adeò cæca est ac surda impietas, & neque cernere quidquam, neque audire, neque quæ illa ipsa proponit. Chalcedonense concilium statim initio, quæ contra Nestorium beatus Cyrillus Ephesi tractauit, iis decretum auctoritatem addidit, & ante hoc duas habitas Synodos tanquam fidei definitrices recepit, & Arium, Macedonium, Nestorium eodem damnauit anathemate: & qui in filiorum dualitatem incarnationis secant mysterium, quemadmodum audentes dicere vnigeniti diuinitatem patibilem, pariter condemnant, eti & duas ante vnionem Domini naturas confingentes, vnam post vnionem formantes, eadem compede constringit. Definiuit autem, quemadmodum quæ ante hanc Synodum, *nemini fas esse aliam profiteri fidem*, hoc est conscribere, vel componere, vel sentire, præter quam tradidit prima & secunda Synodus generales. Qui vero audeant aliud symbolon præter hoc scribere vel docere, qui volūt conuerti ex Iudaismo & Ethnicismo, cui* tāμé secte, priuari Episcopos quidē aut Clericos dignitate,

* προισταται πειστικο.

2. Cor. 1. 18.

Psal. 9. 5.

ἐν αὐτῷ μένοντας ὡς Νεστόριος, καὶ τοῖς λέγουσι ταύτας ἡνωμένας ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἑνώσει, ὡς ἡ ἐκκλησία τε καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, καὶ ὁ πάπας Λέων ἐκήρυξεν. ἀλλὰ καὶ μυρία ἄλλη διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ ὅσον φωτὸς πρὸς τὸ σκότος. ἐπειδὰν οἱ ἀπὸ Σευήρου διελεγχθῶσι ταῖς τῶν πρὸ ἡμῶν πατέρων φωναῖς, οἱ πρὸ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου διαλάμψαντες, καὶ τὰς δύο φύσεις ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει ἑνώσει τοῦ λόγου ἐκκηρύξαντες, εἰς διαβολὴν ἑαυτῶν αὐτοὺς ἐκποιοῦνται· χρῆμα μὲν, ὡς δοκοῦσι, εὐπρόσωπον τῇ διαβολῇ περιτιθέντες· ἐπαληθεύειν δὲ τὴν ἀπροσωπίας * αὐτοὺς ὑβρίζοντες διακωμῳδοῦντες. φασὶ γὰρ, ὡς εἰρήκασι μὲν αὐτοὶ τὴν φύσεων τὸ δυαδικόν· οὐκ ἀπὸ γνώμης δὲ, οὐδὲ ἑκουσίως, οὐδὲ κατὰ πίστεως ὁμολογίαν· ἀλλ' ὡς ἐν ἀπείρῳ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, καὶ ὁ κατ' οἰκονομίαν καὶ ἐπὶ καιροῦ, καὶ ὑπό τινος αἱρετικῆς ἀνάγκης ἐκβιαζόμενοις. ἔπειτα εἴη τοῦτο, ἢ τοὺς διδασκάλους προκρίτους * ὑποφαίνειν δειλούς τε καὶ τῆς ἀληθείας προδότας, καὶ τῆς οἰκοθεν εὐσεβείας τὸ ἀλλότριον, καὶ αἱρετικὸν δόγμα προτιμῶντας· καὶ ἑλκύοντας μᾶλλον πρὸς τὸ ἐκείνων βάραθρον, ἢ ἐκείνων τινὰς ἀνελκύοντας. πῶς γὰρ ἔστι τοῖς τοιούτοις μετὰ Παύλου λέγειν· ὡς ὁ λόγος ἡμῶν, ὁ πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ· ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονε· μυρίας τροπὰς πρὸς τὸν βίον καὶ οὐ τετραμμένοις, [καὶ] τὰς κατ' ἀρετὴν μεταβολὰς μεμψαμένοις. ἀλλὰ πάλιν φησὶν ἡ αἵρεσις συγγνώμην τοῖς πατράσιν. εἰ γὰρ βίᾳ τῆς γνώμης ἐκράτησεν, ὥσπερ ἐξουσίαν λαβοῦσα λοιδορεῖν καὶ κατακρίνειν ὅ,τι βούλεται, καὶ πάλιν ἀφιέναι τὸ ἁμάρτημα· καὶ μονονουχὶ βοῶσα, τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστι, τίς ἡμῶν κύριός ἐστι; πλὴν εἰ διότι πρὸς αἱρέσεις οἱ πατέρες ἐμάχοντο, κἂν τῆς εὐσεβείας ἐξέπιπτον, διὰ τοῦτο συγγνώμης ἐπάξιοι: πῶς τῆς ἴσης συμπαθείας ἡμῖν, εἰ καί τι παραχαράσσειν δόξαν οἱ ἐν Καλχηδόνι οὐκ ἀπήλαυσαν. καὶ πρὸς δύο γε αἱρέσεις καὶ οὗτοι διαμαχεσάμενοι τὴν Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς δογματίσαν. ἀλλ' οὕτως ἐστὶ πανταχῆ τυφλὸν καὶ κωφὸν ἡ ἀσέβεια, καὶ οὔτε βλέπειν οἶδεν, οὔτε ἀκούειν, οὐδ' ἅπερ * αὐτὴ ἐκείνη προβάλλεται. ἡ γὰρ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος εὐθὺς μὲν ἀρχομένη ἃ κατὰ Νεστορίου Κύριλλος ἐν Ἐφέσῳ διεπράξατο, τούτοις τὸ κῦρος ἐπέθετο, καὶ τὰς * πρὸ ταύτης δύο συνόδους εἰς ὅρον ἐδέξατο πίστεως· καὶ Ἄρειον δὲ καὶ Μακεδόνιον καὶ Νεστόριον τῷ αὐτῷ συνέδησεν ἀναθέματι· καὶ τοὺς εἰς υἱῶν δυάδα τὸ τῆς οἰκονομίας διασπῶντας μυστήριον· ὥσπερ καὶ τοὺς παθητὴν τοῦ μονογενοῦς τολμῶντας λέγειν τὴν θεότητα, καταδικάζει δι' ἰσότητος. καὶ δὴ καὶ τοὺς δύο μὲν πρὸ τῆς ἑνώσεως φύσεις τοῦ κυρίου μυθεύοντας, μίαν δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀναπλάττοντας, τοῖς αὐτοῖς συνέσφιγξε δεσμοῖς τοῦ ἀναθέματος. ὥριστο δὲ, καθάπερ καὶ * αἱ πρὸ αὐτῆς, μηδενὶ ἐξεῖναι πίστιν ἑτέραν προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν, παρὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος. τοὺς δὲ τολμῶντας ἕτερον παρ' * ἐκεῖνο σύμβολον συγγράφειν ἢ διδάσκειν, τοὺς (δὲ) θέλοντας ἐπιστρέφειν ἐξ ἰουδαϊσμοῦ ἢ ἑλληνισμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδήποτοῦν ἐπισκόπους μὲν, ἢ κληρικοὺς ὄντας: ἀλλοτρίους εἶναι τοῦ ἀξιώματος

* αὐτήν.

* ὑποφαίνω.

2. Cor. 1.

* al. αὐτὴ ἐκείνη.

* al. περὶ.

* al. δὲ.

* al. ἐκεῖνο.

μόνα-

μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς ἀναθεματίζεσθαι. ταῦτα εἰπὼν, καὶ ῥητὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Λέοντος τῆς πρὸς Φλαβιανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως παράθησιν, ἐν οἷς αὐτῷ λαμπρὰ διαλάμπει ἡ εὐσέβεια. κἀκεῖθεν εἰς παραίνεσιν καὶ * συμβουλὴν συγκλείει τὸν λόγον, μετατίθεσθαι τῆς πλάνης τοὺς δεξομένους τὴν ἐπιστολὴν παρακαλῶν, καὶ τῷ τῆς εὐσεβείας συναφθῆναι φρονήματι. οὗτος μὲν καὶ ὁ τρίτος λόγος.

* al. συμβουλὴν σύνεισι.

Ἔστι δὲ καὶ ὁ τέταρτος αὐτῷ πεπονημένος πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς μοναχούς, τῇ αἱρέσει τῶν θεοπασχιτῶν κατηγορουμένους ὑπάρχειν. ὧν ἐγκαλεσάντων τινά, ῥᾳδίως μὲν τὰς ἐγκλήσεις ψευδεῖς ἐπιδεῖξαι, τὸ ἔγκλημα ἀποδύεται. παραινεῖ δὲ καὶ αὐτοῖς μεταθέσθαι τῆς αἱρετικῆς δόξης, φέρων ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ δόγματος μαρτυρίας, αἷς καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις ἐχρήσατο, Ἀθανασίου τέ φημι καὶ Ἀμβροσίου, καὶ Κυρίλλου, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων· δι' ὧν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν θεότητι τέλειον, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον, διαπρυσίᾳ τῇ φωνῇ ἀνεκήρυξεν. ὧν ἐστι μία καὶ ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀμβροσίου, ἐπισκόπου Μεδιολάνων καὶ ὁμολογητοῦ, ἣν ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ παρέθετο, ἔχουσα οὕτως· ἀλλ' ἐν ὅσῳ φησὶ * τούτοις ἐλεγχόμενοι, ἀνεφύησαν ἕτεροι, λέγοντες τό, τε σῶμα τοῦ κυρίου καὶ τὴν θεότητα μιᾶς φύσεως. ποῖος ᾅδης τὴν τοσαύτην ἤρξατο βλασφημίαν! Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ τούτους κρατύνεται, ὡς μείζονι φιλονεικίᾳ πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν, ἐπειδήπερ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ κυρίου, καὶ τὴν σάρκα μίαν ἐκήρυξαν. τοῦ δὲ ἱεροῦ τούτου ἀνδρὸς χρῆσιν ὁ νικηφόρος Κύριλλος κατὰ Νεστορίου προήνεγκεν, ἐν ᾗ αὐτοῦ τὸ ἀξιόπιστον καὶ θαυμαστὸν ἐπιδείκνυται. λέγει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος Κύριλλος ἄλλα τε πολλὰ κρατύνων τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· λέλυται μὲν ὁ ναὸς ἐν τῷ καιρῷ τῆς τριημέρου ταφῆς, βουλομένου αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἀνέστησε, καὶ ἡνώθη αὐτῷ * ἀρρήτως λόγῳ, τῇ τριημέρῳ οὐ κεκραμένος ἐν αὐτῷ ἢ ἀποσεσαρκωμένος, ἀλλὰ σῴζων ἐν ἑαυτῷ τὴν δύο φύσεων τὴν ἑτεροουσίαν ἀσύγχυτον τὴν ἰδιότητα. καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον ὑπομνήματι, βιβλίῳ πρώτῳ· πλὴν οἶδεν ὁ λόγος τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἄνθρωπον ὄντα καὶ θεὸν τὸν Χριστόν, εἰ καὶ εἷς νοοῖτο καὶ ὁ αὐτός. * ἀπονέμει τοιγαροῦν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς τὸ οἱονεὶ τῷ μέρει ἑκατέρῳ πρέπον, ἀπλανῆ καὶ ἀσύγχυτον τοῦ μυστηρίου διατηρήσας τὸν λόγον. τὰ μὲν γὰρ ἰδικῶς οἶδεν ὄντα τε καὶ πρέποντα τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις: τὰ δὲ ταῖς ὑπεροχαῖς τῆς ἀφράστου θεότητος. οὐ μόνον δὲ δύο φύσεις ὁ Κύριλλος, ἀλλὰ καὶ δύο ἐνεργείας κηρύττει, ὡς ἐν τοῖς θησαυροῖς λέγει: οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων πρὸς τὸ ἑτερογενὲς καὶ ἑτεροούσιον τὰς αὐτὰς ἀπαραλλάκτους * φορήσει δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας. καὶ πάλιν· ὥσπερ ἀπηλλοτριωμένον ἔχουσι τῆς οὐσίας ἤτοι τῆς ποιότητος τὸν λόγον, οὕτω καὶ διάφορον ἀποσώζουσι τὴν ἐνέργειαν. καὶ πάλιν· οὐ γὰρ δή που μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δώσομεν θεοῦ καὶ ποιήματος· ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς τὸν τοῖς γενητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τρόπον. ἐπειδὴ δὲ οἱ πρὸς οὓς ἔγραφεν ἐζήτησαν ψιλῶς τὴν * λέξιν τὴν ἑκατέρα παρά τισιν εἴρηται τῶν πατέρων:

* τούτου.

* ἐρρήτω. M.M.

* al. ἀπονέμων.

* al. φορέσει.

* al. τάξιν.

monachos verò aut laicos excommunicari. Hæc fere à Leone Pontifice dicta sunt in epistola ad Flauianum Constantinopoleos, quibus clare eius pietas elucescit, & ibidem adhortatione atque consilio sermonem claudit, eos qui epistolam suscepturi sunt, adhortans vt errorem deponant, & piorum sententiam amplectantur. Sic quidem libro tertio.

Ephraemius.

Quartum vero ad Orientis monachos elaborauit, Deopassitarum hæresi infectos, quorum vnum, facile falsas criminationes ostendens, crimine se purgat; quas ab hæretica opinione conatur auertere, de recta fide proferens testimonia, quibus & in prioribus vsus est, Athanasij, Ambrosij, Cyrilli, aliorumque Patrum, quibus Dominum nostrum IESVM CHRISTVM in diuinitate & humanitate perfectum clarissimè ostendit. quorum vnum est S. Ambrosij confessoris Mediolani Episcopi, quod in libro contra Apollinarium prodexit hoc modo. Sed in quantum, inquit, hos accusamus, prodeunt alij dicentes: corpus Domini & diuinitatem vnius naturæ. O blasphemiam ex Tartaro eructatam! Ariani enim paulo magis ferendi sunt, quorum error per hos confirmatur, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum non vnius naturæ asserentes. Quandoquidem CHRISTI diuinitatem & carnem vnam dicunt. Huius sancti viri verba etiam perstrenuus Cyrillus contra Nestorium adducit, quibus dignum eum fide & admirandum ducit. Dicit vero & idem Cyrillus multis modis pietatem corroborans, in libro de fide: *Solutum est templum tempore triduana sepultura illo volente. & iterum: Resurrexit, & vnitum est ipsi Verbo ineffabiliter, tribus diebus non in illo mixtum, vel carne indutum, sed in se seruans inconfusam proprietatem naturarum, quæ diuersæ erant essentiæ.* Et rursum commentario in Matthæum libro primo: Nisi sciuisset à DEO infusa scriptura hominem & DEVM CHRISTVM esse, etsi vnus & idem intelligeretur. Tribuit igitur sanctus Euangelista tanquam vnicuique parti decorum, clarum & inconfusum mysterij sermonem seruans. Nam hæc quidem propria esse sciuit, & conuenientia humanitatis terminis: illa verò excellentiæ ineffabilis deitatis. Ergo non solùm duas naturas, sed & duas operationes Cyrillus confitetur, vt in thesauris loquitur. Non enim incommutabiles virtutes & operationes ad ea quæ alterius generationis & essentiæ producit. Et rursum: Quemadmodum separatum habent essentiæ vel qualitatis rationem, sic & diuersam operationem seruant. & iterum: Non enim vnam fore esse naturalem operationem dabimus DEI & creaturæ, vt neque aliquid creatum ad diuinam essentiam referamus, neque diuinæ naturæ præstantiam ad modum humanitatis reducamus. Cũ verò illi ad quos scripsit quæsiuerunt tenui dictione, quæ ab aliquibus patribus dicta sunt,

Lib. IV.

Ephræmius.

ostendit vsum qui est in interpretatione Cyrilli ad Hebræos hoc modo: non refusionem aliquam naturarum in se mutuo factam esse dicimus, manente potius vtraque, hoc, quod est, vniri carni intelligimus verbum: & rursum idem in eadem re, & non dicimus, velut quandam refusionem in naturis factam esse, vt sitam Verbi natura in hominis, verbi causa, tenuitatem, sed neque rursum humanã in ipsam Dei: intellecta potius & subsistente vtraque in propriç naturç termino, factam vnionem dicimus, inhabitante corporaliter Verbo in templo, quod ex B. Virgine sumsit. Sic & Basilius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus libro contra Eunomium Propterea omni contentione & cautione considerandum est, quomodo in vno eodemque vtriusque naturæ ostendatur veritas. quoniam patres quidem non vnam in Christo, sed duas naturas in personali vnione confitentur. quod & antea dictum est, nunc vero idem recensere nihil prohibet. Dicit enim Gregorius Nyssenus in libro contra Apollinarium. Sic igitur in contrarijs proprietatibus vtraque harum cognoscatur natura, carnis, inquam, & Dei, quomodo vna sunt duæ? Et S. Ephræm in libro de incarnatione, & in Margaretam: non minuta est inquit, connexio assumptionis, vt perdiderit quod habuit; & quod nõ habuit, adepta sit. Sed perfectum est, quod assumpsit, & quod adepta est. Et Cyrillus epistola ad Eulogium, & prima ad Succensum, & in oratione de fide, & libro contra impium Nestorium, & in Thesauris eadem dicit, similiter & libro de incarnatione, sic habet: Sed in vnam vtrasque collegisse secundum coniunctionem œconomicam naturarum proprietates, multis sermonibus nobis ostenditur. Et post alia contendit & certat oratione. Verum & sapiens Ioannes tantum non connectens potestatem proprietatum accidentium vtrique naturæ. Sed è multis alijs locis hæc fas est colligere. Exponens enim prophetam Zachariam sic ait. S. Ezechiel thronum vidisse se dixit: *in firmamento super caput Cherubim*: dixit se in throno vidisse sedentem quendam duplicis naturæ. Et rursum commentario in Ioannem libro secundo habet: cum aliquid facies, quando nobis simplex, naturam ingreditur duplex, & alia sexcenta quomodo non ex duabus naturis dixit Sacra synodus Christum esse, luculenter declarans, ante sæcula cum è patre natum diuinitate, & in vltimis diebus nostra causa & ad nostram salutem è Maria Deipara semperque virgine humanitate. Alioqui si Cyrilli epistolas amplexus sit, quę vbique illud e duabus naturis vociferantur: quomodo non sine causa hæresis aduersus S. Synodum fremit? Verum inspice malignitatem hæreticorum. Dicẽte enim synodo *de Patre, & Filio & Spiritu sancto docent perfectionem, & domini incarnationem rectè sentientibus ob oculos ponunt:* Quatuor in Trinitate personas illã dicere furenter accusator exclamauit. quare?

S. Ephræm Syrus hoc antiquior.

Ioan. Chrysostomus.

Ezech. 10. 18.

προσκομίζει χρῆσιν, κειμένην ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Κυρίλλου ἑρμηνείᾳ, ἔχουσαν οὕτως· οὐκ ἀνάχυσίν τινα τῆς εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων πεπρᾶχθαι * φαμέν· μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν, * ἑνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν λόγον. καὶ πάλιν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς· καὶ οὐ δήπου φαμὲν ἀνάχυσιν ὥσπερ τινὰ συμβῆναι περὶ τὰς φύσεις, ὡς εἶναι τὴν τοῦ λόγου φύσιν εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τυχόν· ἀλλ' οὐδ' αὖ πάλιν τὴν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν τοῦ αὐτοῦ τοῦ λόγου· νοουμένης δὲ μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὅρῳ, πεπρᾶχθαι φαμὲν τὴν ἕνωσιν, ἐνοικήσαντος τοῦ λόγου σωματικῶς τῷ ἐκ τῆς [ἁγίας] παρθένου ναῷ. ὡσαύτως δὲ λέγει καὶ Βασίλειος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ· διὸ μετὰ πάσης ἀγωνίας τε καὶ εὐλαβείας δεῖ συνορᾶν, ὅπως ἂν ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἑκατέρας φύσεως ἀποδειχθῇ ἡ ἀλήθεια. ὅτι μὲν τοίνυν οὐ μίαν οἱ πατέρες φασὶν ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ δύο φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει κηρύττουσιν· εἴρηται μὲν καὶ πρότερον· οὐδὲν δὲ κωλύει, καὶ νῦν [illegible]. λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος Νύσσης, ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ· εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἰδιώμασιν ἡ ἑκατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκός τε λέγω καὶ τῆς θεότητος· πῶς μία αἱ δύο; καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἐφραὶμ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς τὴν Μαργαρίτην· οὐχ ἡττήθη, φησὶ, τῇ πλοκῇ τῆς προσλήψεως, ἵνα ἀπολέσῃ ὃ εἶχε, καὶ ὃ μὴ εἶχε γένηται. τέλειον ἔχει ὃ ἦν, καὶ τέλειον ἔχει ὃ προσέλαβε. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον προτέρᾳ, καὶ ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ, καὶ ἐν τῷ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου, καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς τὰ αὐτὰ λέγει. ὡσαύτως δὲ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ· φησὶ γὰρ, ἀλλ' εἰς ἓν ἄμφω συλλέγων κατὰ σύμβασιν οἰκονομικὴν τὰ τῶν φύσεων ἰδιώματα, διὰ μυρίων ὅσων ἡμῖν ὁρᾶται λέγων. καὶ μεθ' ἕτερα· ἐπαγωνίζεται δὲ αὖ καὶ συναθλεῖ τῷ λόγῳ. καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης μονονουχὶ καὶ συναγείρων τὰς φύσεις, καὶ συνδέων τὴν φύσιν τῶν * ἑκατέρᾳ προσόντων ἰδιωμάτων τὴν δύναμιν. καὶ ἐκ μυρίων ἄλλων λόγων αὐτοῦ τὰ αὐτὰ ἔστι λαβεῖν. ἑρμηνεύων δὲ τὸν προφήτην Ζαχαρίαν, οὕτω φησίν· ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἰεζεκιὴλ θρόνον τεθεᾶσθαι φησὶν ἐπὶ στερεώματος ὑποκειμένου τῶν Χερουβίμ· ἔφη δὲ ὅτι τὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον ἑώρακε διφυῆ. καὶ πάλιν ἑρμηνεύων τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον, ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, φησίν· * ἐπεί τι ποιήσεις, ὅταν ἡμῖν ὁ ἁπλοῦς τὴν φύσιν εἰσβαίνει διπλοῦς· καὶ μυρία ἄλλα. πῶς δὲ οὐκ ἐκ δύο φύσεων εἶπεν ἡ ἁγία σύνοδος τὸν Χριστὸν, διαρρήδην βοῶσα· πρὸ αἰώνων μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἄλλως τε δὲ εἰ τὰς Κυρίλλου ἠσπάσατο ἐπιστολὰς, αἳ πολλαχοῦ τὸ ἐκ δύο φύσεων διακεκράγασι, πῶς οὐ μάτην ἡ αἵρεσις κατὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου φρυάττεται; ἀλλ' ὅρα τὸ κακοῦργον τῆς αἱρέσεως. * φαμένης γὰρ τῆς συνόδου· περί τε γὰρ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκδιδάσκουσι τὸ τέλειον, καὶ τοῦ κυρίου τὴν ἐνανθρώπησιν τοῖς πιστῶς δεχομένοις παρίστησι· τετράδα εἰπεῖν ἐμμανῶς ὁ κατήγορος ἀνεβόησε. διὰ τί;

* al. φασὶν.
* al. ὁ ἀ...
* al. ἑκατέρᾳ
* al. τοῦ.
* al. παρθ.

διότι

διότι μετὰ τὸ εἰπεῖν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, τὴν τοῦ κυρίου ἐπήγαγεν ἐνανθρώπησιν. ἀλλὰ καὶ ταύτην ὁ συγγραφεὺς τὴν συκοφαντίαν εἰς τὰς τῶν συκοφαντῶν ἔρριψε κεφαλάς, μυρίαις μαρτυρίαις ἀρχαιοπαραδόσιτον εἶναι τὴν τοιαύτην ὑπηρετησάμενος συνταξιν· ὡς μετὰ τὴν τῆς ἁγίας καὶ ὑπερφυοῦς τριάδος * ἀνύμνησιν τὴν τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος σάρκωσιν ἡ ἐκκλησία θεολογεῖ, μηδαμῶς τετράδος ἐγκληθεῖσα συναριθμήσειν. οὕτω Κύριλλος ἐν τῷ ἑβδόμῳ λόγῳ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας λέγει, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον· καὶ μυρίοι ἄλλοι. λαμπρῶς δὲ καὶ ἐν πολλοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ νικηφόρος Κύριλλος τὸν ἐν θεότητι τέλειον, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸν Χριστὸν τέλειον ἀνακηρύττει καὶ παραδίδωσιν. ᾧ καὶ ἡ ἁγία συνάδουσα σύνοδος ἕνα τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μονογενῆ ἐν δυσὶ φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐκήρυξεν. οἷς πάλιν ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ συμφθέγγεται, λέγων· ἐννοοῦντες τοίνυν, ὡς ἔφην, τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸν τρόπον· ὁρῶμεν, ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως· ἡ γὰρ σάρξ, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε θεοῦ σάρξ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λόγος, θεός ἐστι, καὶ οὐ σάρξ: εἰ καὶ ἰδίαν ἐποιήσατο τὴν σάρκα οἰκονομικῶς. καὶ μεθ' ἕτερα· οὐκοῦν ὅσον ἥκεν εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς μόνον τὸ ὁρᾷν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν, ὃν τρόπον ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενής, δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμέν· ἕνα δὲ Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ κύριον τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον. καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ· δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονε, διὸ ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτινῆς· ὅταν τοίνυν ὁ τῆς σαρκώσεως πολυπραγμονεῖται τρόπος, δύο τὰ ἀλλήλοις ἀπορρήτως τε καὶ ἀσυγχύτως συνηνεγμένα καθ' ἕνωσιν ὁρᾷ δὴ πάντως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἑνωθέντα τε * μὴ διιστησιν οὐδαμῶς· ἀλλ' ἕνα τὸν ἐξ ἀμφοῖν καὶ υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ θεὸν, καὶ κύριον εἶναι πιστεύει, καὶ ἀραρότως εἰσδέχεται. καὶ ἐν τοῖς σχολίοις· γεγονότα δὲ σάρκα καὶ ἐν ἡμῖν σκηνῶσαί φησιν, ἵνα δι' αὐτοῖν ἀποδείξῃ, καὶ γενόμενον ἄνθρωπον, καὶ μὴ μεθέντα τὸ ἴδιον· μεμένηκε γὰρ ὅπερ ἦν. νοεῖται δὲ πάντως * ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τὸ κατοικοῦν, τουτέστιν, ἡ θεία φύσις ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ οὐ παθοῦσα φυρμὸν ἢ ἀνάχυσιν τινὰ καὶ μετάστασιν * τῆς ὅπερ οὐκ ἦν. τὸ γὰρ οἰκεῖν [ἐν] ἑτέρῳ λεγόμενον, οὐκ αὐτὸ γέγονε τοῦθ', ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐν ᾧ κατοικεῖ. νοεῖται δὲ μᾶλλον ἕτερον ἐν ἑτέρῳ. καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ Λευϊτικοῦ. διὰ τοῦτο [καὶ] δύο λαμβάνεται τὰ ὄρνιθα, καὶ νοεῖται πάλιν ὡς ἐν ἀμφότερα, πλὴν ζῶντα καὶ καθαρά. ζωῆς γὰρ καὶ καθαρότητος ἁπάσης παρεκτικὸς καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ λόγος, καὶ ὁ ἐκ παρθένου ναὸς τὸν αὐτὸν λόγον ἔχων ἐν ἑαυτῷ. ἦν γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ οὐχὶ ἀλλότριον φόρημα, διά τοι τοῦτο καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός. καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου· οὐκοῦν ὁ στατὴρ ὁ ἀληθινός τε καὶ νοητὸς· καὶ ὡς ἐν τύπῳ τῷ ἐξ ὕλης δηλούμενος αὐτός ἐστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διπλοῦς χαρακτήρ. καὶ μεθ' ἕτερα· ὁ στατὴρ τοιγαροῦν ὁ νοητὸς, τουτέστι, τὸ νόμισμα τὸ βασιλικὸν,

quia cum dixisset Patrem, Filium & Spiritum S. & domini incarnationem pro persona adiunxit. Verum hanc blasphemiam S. Scriptor in caput auctorum retorquet, multis testimoniis antiqua traditione hunc ordinem esse ostendens, vt post sanctæ & supernaturalis Trinitatis laudes, vnius in Trinitate incarnationem sancta Ecclesia confiteatur, ne autem quaternitatem connumeraret. Sic Cyrillus libro septimo de Adoratione in spiritu & veritate loquitur, sic & in Euangelium Ioannis & Matthæi, aliique permulti. Clare vero in multis suis libris D. Cyrillus, & in diuinitate perfectum, & in humanitate Christum prædicat & tradit. Quibus & sacra consentiens synodus, vnum eundémque Iesum Christum vnigenitum in duabus naturis inconfusè & indiuise prædicauit. Quibus iterum Cyrillus in epistola ad Succensum consentit, dicens: *Intelligentes ergo, vt dixi, incarnationis modum: videamus quomodo duæ naturæ, per vnionem inseparabilem, inconfuse, insolubiliter inter se conuenerint. Caro enim caro est, non diuinitas, licet Dei caro facta sit. Eodem modo & Verbum Deus est, non caro, licet per incarnationem propriam sibi carnem fecerit.* & deinde. *Quantum profecto sub intelligentiam cadere potest, & sub oculos animæ, quo modo incarnatus est vnigenitus, duas naturas esse dicimus: vnum vero Christum, filium, dominum, Dei Verbum incarnatum & hominem factum:* Et in epistola ad Orientales: *Duarum naturarũ vnio facta est, ideo vnũ Christum, vnum filium, vnum dominum confitemur.* Et in epistola ad Acacium Melitinis Episcopum. *Cum itaque curiosè incarnationis modus inquiritur, duo quædam inter se ineffabiliter & sine confusione, per vnionem coniuncta humana mens omnino videt, incarnatum vero nequaquam intelligit, sed vnum ex ambobus filium, Deum & Christum, & dominum esse credit, & conuenienter id suscipit.* & in Scholiis, factam carnem, & in nobis, inquit, habitasse, vt ambobus ostendit, & factum hominem, & proprium suum non dimisisse. nam manserat qualis esset. Intelligitur autem omnino alter in altero habitans, hoc est, diuina natura in humanitate, & non patiens mixturam, refusionem aliquam, vel mutationem illius in id, quod non erat. Habitare vero in altero dictum, non idem factum est hoc, quod est in quo habitat. Magis autem intelligitur illud alterum in altero, in expositione Leuitici. Propterea duæ sumuntur aues, & cognoscuntur iterum ambæ vt vna, nisi quod viuant & puræ sint. Vitæ enim & puritatis omnis capax est ipsum per se Verbum, & templum è virgine sumptum, idem Verbum in se continet. Erat enim proprium eius corpus, & non aliena gestatio, propterea & vnus dominus Iesus Christus. & in expositione Euangelij secundum Matthæum: *Stater igitur & verus est, & intelligibilis, & vt in figura ex materia ostensus est idem Dominus noster Iesus Christus duplex character.* & deinde *Stater igitur intelligibilis, hoc est numisma regium,*

* al. θαύμασιν

* al. μὴν

* al. ἕτερον

* al. καὶ ὡς

Ephraemius.

Leuit. 5. 7.

Matth. 17. 27.

qui in vnitate duplex character, seipsum pro nostra omnium vitæ redemptione tulit. Et rursum libro contra Arium, *Duplex igitur est de filio sermo referenda igitur ad Deum quæ sunt Dei, & quæ sunt hominis, homini.* & mox: *Sapientes ergo (dicam enim) & solertes dixerit, duplicem qui vtique in his adducentes sermonem, & temporibus conuenientibus attribuant sacrorum disputationem:* & libro nono de Adoratione in spiritu: Ex argento vero & ex duobus est basis. Clarus enim [in terra] & illustris Christus, iuxta illud, *Deus dominus, & illuxit nobis.* & tanquam duplicem habens sententiam, in hoc enim noscitur Deus & homo. Hoc enim est, vt puto, duplicem ex argento habere fundamentum. & libro aduersus Nestorium. Nam altera quidem præter Dei Verbum caro, & secundum propriæ naturæ Verbum, alia rursum essentialiter ipsius Verbi natura. Sic & consentit sacræ & œcumenicæ synodo S. Cyrilli sententia. Rursum sacro Concilio asserente, nequaquam naturarum differentia sublata per vnionem, sed potius seruata vtriusque naturæ proprietate, & vnam personam, & in vnam hypostasin coalescente. vide quomodo nullatenus Cyrillus dissentiat. Nam in epistola prima ad Nestorium ait: non vt sublato discrimine naturarum per vnionem, sed magis perficientibus nobis vnum dominum, Filium, & Christum, diuinitate & humanitate, per ineffabilem consensionem vnione. & rursũ in Scholijs. Adorat quidem, vt adorandam naturam capiens, & adoratur iterum idem, tanquam adorandæ vlterius naturæ existens, quatenus percipitur Deus. & vide, vt neque secundum rectum casum, neque secundum accusatiuum adducit Cyrillus diuisionẽ vnius Christi. rursum ipse in Scholijs loquitur, non diuidendus igitur vnus dominus Iesus Christus propriè: sed vnum & eundem Iesum Christum oportet sentire, naturarum dicimus differentiam, & inconfusè inuicem easdem seruantes. & in Thesauris. Finis aliquis alius sit, ignorantiam dixit œconomice, vel iterum seruare, humanitati conuenientem ordinem. Humanitatis enim proprium, non scire futura. Et in secunda epistola ad Succensum. Si enim & vnus dicatur pro nobis Filius Dei incarnatus, non permistus ideo inuicem videri, neque in carnis naturam mutata est Verbi natura: sed neque carnis in Verbi, Sed in proprietate naturali vtraque manente & intellecta. Hæc ipsa sic recipiens soluit scandalum, sed qui contraria asserit, subijcitur terribili Edicto immaculatæ vocis dicente in Euangelicis, væ homini per quem venit scandalum. Sic concilium & Cyrillus. Et non solum Cyrillus, sed & alij SS. Patres, vt consentientes in fide, ita & vnius sententiæ cognoscuntur. Sed adhuc vide hæreseos impudentiam. Reprehẽdit enim eum, qui epistolam suam Tomum vocauerat, nesciẽtes rudes, quomodo idẽ Cyrillus & strenuus Athanasius,

Psal. 117. 27.

ὁ ἐν ἑνότητι διπλοῦς χαρακτὴρ ἑαυτὸν ὑπὲρ πάντων ὡς ἀντὶ πάντων προσενεγκάμενος τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἀντίλυτρον. καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἀρείου λόγῳ πάλιν· διπλοῦς ἄρα ἐστὶν ὁ ἐφ' υἱῷ λόγος· ἀναθετέον δὴ οὖν πρὸς Θεὸν τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς καθ' ἡμᾶς γεγονότι τὰ ἀνθρώπινα. καὶ πάλιν· ἆρ' οὖν (ἐρωτῶμαι γάρ) σοφοί τε καὶ ἀγχίνοι καταλέγοιντ' ἂν οἱ διπλοῦν τὸν ἔν γε τούτοις * περιϊέμενοι λόγον, καὶ καιροῖς ἀπονέμοντες τοῖς καθήκουσι τὴν μυσταγωγίαν. καὶ ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας· ἐξ ἀργύρου δὲ καὶ ἐκ δυοῖν ἡ βάσις· λαμπρὸς γὰρ [ἐν γῇ] καὶ διαφανὴς ὁ Χριστὸς, κατά γε τὸ, Θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· καὶ οἱονεὶ διφυᾶ τὴν γνώμην ἔχων· νοεῖται γὰρ ἐν ταὐτῷ Θεός τε καὶ ἄνθρωπος. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐστὶ τὸ διπλῆν ἐξ ἀργύρου τὴν βάσιν ἔχειν. καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεστορίου λόγῳ· ἑτέρα μὲν γὰρ παρὰ * τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ἡ σὰρξ, κατά γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον· ἑτέρα δὲ πάλιν οὐσιωδῶς ἡ αὐτοῦ τοῦ λόγου φύσις. οὕτω σύμφωνος τῇ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου δογμάτων ἡ Κυρίλλου πανταχοῦ δόξα. πάλιν μέντοι τῆς αὐτῆς ὁσίας συνόδου φαμένης, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης· ὅρα πῶς κατ' οὐδένα τρόπον ὁ νικηφόρος Κύριλλος διαφωνεῖ. ἐν γὰρ τῇ πρὸς τὸν Νεστόριον προτέρᾳ φησὶν ἐπιστολῇ· οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα κύριον, καὶ υἱὸν, καὶ Χριστὸν, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἑνότητα συνδρομῆς. καὶ πάλιν ἐν τοῖς σχολίοις· προσκυνεῖ μὲν γὰρ, ὡς τὴν προσκυνοῦσαν φύσιν λαβών· προσκυνεῖται δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς, ὡς τῆς προσκυνουμένης φύσεως ὑπάρχων ἐπέκεινα, καθ' * ὃ νοεῖται Θεός. καὶ σκόπει ὡς οὔτε τὰ κατ' εὐθεῖαν ἄρθρα, οὔτε τὰ κατ' αἰτιατικὴν μερισμὸν εἰσάγει τῷ ἱερῷ Κυρίλλῳ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ. πάλιν γὰρ ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῖς σχολίοις φησὶν οὐ διοριστέον ἄρα τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἰδικῶς, καὶ εἰς Θεὸν ἰδικῶς· ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δεῖ φρονεῖν τοῖς τῶν φύσεων φαμὲν εἰδόσι τὴν διαφορὰν, καὶ ἀσυγχύτως ἀλλήλαις * τηροῦντες αὐτάς. καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς· τέλος δὲ τί ἂν ἕτερον εἴη, ἢν ἄγνοιαν * ἔφη οἰκονομικῶς, ἢ ἀποσώζειν πάλιν τῇ ἀνθρωπότητι τὴν αὐτῇ πρέπουσαν τάξιν· ἀνθρωπότητος γὰρ ἴδιον, τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα. καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ· εἰ γὰρ καὶ εἷς λέγοιτο πρὸς ἡμῶν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας, οὐ πέφυρται διὰ τοῦτο ἐκείνοις δοκεῖ, οὔτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἡ τοῦ λόγου φύσις· ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν ἰδιότητι τῇ κατὰ φύσιν ἑκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου. ὁ ταῦτα οὕτω δεχόμενος λύει τὸ σκάνδαλον· ὁ δὲ ἐναντίως φρονούμενος, ὑπόκειται τῇ φοβερᾷ ἀποφάσει τῆς ἀχράντου φωνῆς, λεγούσης ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· καὶ δι' οὗ ἔρχεται τὸ σκάνδαλον. οὕτως ἡ σύνοδος καὶ ὁ Κύριλλος· καὶ οὐχ ὁ Κύριλλος μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ ἄλλος τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν χορὸς, ὥσπερ ὁμόφρονες, οὕτω γνωρίζονται καὶ ὁμόφωνοι. ἀλλ' ἔτι σκόπει τὸ ἀναίσχυντον τῆς αἱρέσεως· ἐπικαλεῖ γάρ τὸν ἐπιστολὴν αὐτοῦ καλέσαντι· ἀγνοοῦντες οἱ παράπληγες ὡς αὐτός τε Κύριλλος, καὶ ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος,

* περιϊέμενοι.

* al. τὸν Θεοῦ λόγον.

* al. ᾧ.

* τηροῦντας.

* ἔφασκεν.

καὶ πο-

καὶ πολὺς ἄλλος τῶν ἁγίων ὅμιλος τοῖς ἰδίοις ὑπὲρ εὐσεβείας πόνοις τόμους ἐκάλεσαν· ὥστε μάτην αὐτοῖς τὸ τοῦ τόμου ὄνομα τὴν τομὴν ἐφάντασε, καὶ διήρεσεν. ἀλλ' οὐκ ἐπιλείπουσιν οἱ τῆς αἱρέσεως ἐρασταὶ καταλυόμενοι καὶ αἰσχυνόμενοι, τὸ ἐν ὅσῳ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων ἐστίν, ὡς χρονικὴν καὶ πρόσκαιρον ἐπαγγελλόμενον τὴν συνάφειαν· τὸ γὰρ ἐν ὅσῳ, ἀντὶ τοῦ ἕως λαμβάνεσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν ἱερὸς συγγραφεὺς δείκνυσι, τὸ ἐπίρρημα παρὰ τοῖς ἱεροῖς λογίοις, οὐ χρονικὴν διάνοιαν μόνον ὑποσημαῖνον, ἀλλ' ἐν πολλοῖς πολλάκις καὶ τὸ ἀπέραντον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸ ἐν ὅσῳ, ἐνταῦθα οὐδὲ τὴν ἕως δύναμιν ἔχειν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ* καθὸ παρειλῆφθαι μᾶλλον. πλὴν ἀλλὰ [γὰρ] καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος τὰς αὐτὰς προεῖπε φωνάς, οἷς ὁ ἐν ἁγίοις Λέων ἠκολούθησεν. πάλιν δὲ ἡ αἵρεσις διαβάλλει τὸν ὅσιον Λέοντα, διότι (φησὶν) εἶπε, τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, τό, τε ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος. καίτοιγε εἰ μὲν μὴ προειπὼν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, τάχα ἂν τοῖς ἄφροσι παρεῖχε λαβῆς ὑπόνοιαν, ὡς ἀνὰ μέρος τίθησι τὴν σάρκα καὶ τὴν θεότητα· εἰ καὶ μηδὲ τοῦτο ἡ λέξις μηδὲ τότε ἐδήλου. ἐπειδὴ δὲ προειπὼν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, ἐπήγαγε τό, τε ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος· πῶς οὐκ ἐσχάτης ἐστὶ μανίας, * ἐν αἰτίαις ποιεῖν τὸν ἀναίτιον; ὅτι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πατέρων γέμει τὰ γράμματα τὰς τοιαύτας φωνάς, περιττὸν οἶμαι παρειστάναι τῇ παραθέσει τῶν * χρημάτων. καίτοι καὶ εἴ τι τοιοῦτον ὑπενοεῖτο τοῖς τοῦ μακαρίου Λέοντος ῥήμασιν, ἐχρῆν κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸ ἀμφίβολον πρὸς τὸ εὐσεβέστερον εὐλαβῶς ἑλκύσαι, ἀλλὰ μὴ θρασέως οὕτω πρὸς τὴν* ἀσέβειαν ἐκβιάσασθαι. εἰ δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ αὐτοῖς ὁ θεολόγος Γρηγόριος· ἀλλ' οὖν γε δυσωπηθῆναι τὸν ἀπόστολον Παῦλον λέγοντα· αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. οἱ δὲ πάλιν ἐπιπηδῶσι τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ῥήμασιν, ἐν οἷς φησὶν ἐνεργεῖ γὰρ ἐν ἑκατέρᾳ μορφῇ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιόν ἐστι· τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ', ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος [ἐκτελοῦντος] ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος ἴδιον, φασί, δύο πρόσωπα εἴρηκεν, καὶ ἰδίᾳ τὰς ἐνεργείας ἐκήρυξε, καίτοιγε οὐδὲν τοιοῦτον οὔτε ἡ λέξις οὔτε ἡ ἀκολουθία ἀπαιτεῖ τοῦ νοήματος. ποῦ γὰρ εἶπεν ὡς ἀνὰ μέρος [καὶ ἀνὰ μέρος] μορφὴ ἑκατέρα ἐνεργεῖ; ἢ ποῦ παρέλιπε τὸ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, τουτέστιν, ἐν τῇ ἑνώσει τῶν φύσεων. εἰ δὲ ἐστὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπ' αἰτίαν, καὶ Κύριλλος οὐκ ἄλλα λέγων ἐν τοῖς κατὰ Νεστορίου λόγοις τῆς αὐτῆς ἔνοχος μέμψεως. παραχωρεῖ μὲν γὰρ * τὸ σῶμα τοῖς τῆς ἰδίας [χρῆσθαι] φύσεως νόμοις, καὶ τὴν τοῦ θανάτου γεῦσιν ἐδέχετο· καὶ τοῦτο παθεῖν ἐφιέντος * αὐτῷ χρησίμως τοῦ ἑνωθέντος λόγου. καὶ πάλιν ἐν τοῖς θησαυροῖς· ἐπιτρέπει δὲ τῷ σώματι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι τὰ αὐτῆς φύσει προσόντα, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὄντως καὶ κατὰ ἀλήθειαν φορέσαι σάρκα, καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι κατὰ τὰς γραφάς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ. ὅτι δὲ ἡ μορφὴ οὐχ ὑπόστασις ἢ πρόσωπον πάλιν νοεῖται, ἀλλ' οὐσία· Βασίλειος μὲν ὁ λαμπρὸς τῆς ἐκκλησίας κῆρυξ ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ σαφῶς διδάσκει. καὶ Κύριλλος δ' ἐν τοῖς θησαυροῖς, λέγων ἣν ἔλαβε μορφὴν ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, ὁμοουσία * ἡμῖν ἐστιν, ὅτι καὶ ἐξ ἡμῶν. ἔστι δὲ θεοῦ μορφὴ ὁ υἱός· ὁμοούσιος ἄρα ἐκείνου, οὗ καὶ ἔστιν ἐν μορφῇ. καὶ περὶ τούτου ὁ μέγας Παῦλος. * ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων,

* al. καὶ θεῖον παρειλ.
* al. ἀναιτίαν.
* χρησμῶν.
* al. ἀσέβειαν.
* ἰδι.
* τὸ πάσχειν.
* al. αὐτοῦ.
* al. ἡμῖν.
* ad Phil. 2.

aliorúmque Patrum cœtus, pios labores tomos vocent. Quare frustra Tomi nomen illos decepit, & in hæresim induxit. Sed non relinquunt hæretici impudentes & inuerecundi, hoc, in quo, consentiunt vt temporalem & opportunam annuncians coniunctionem, hoc vero, in quantum, pro donec capi; sed sacer quidem scriptor ostendit aduerbium in sacris litteris, non solum temporalem sensum significare, sed in multis sæpe & infinitum. Sed mihi videtur, *in quantum*, hic non *donec* significare, sed potius pro quatenus accipi. Nisi quod B. Gregorius Theologus easdem voces prædixit, quem Leo sequitur. Rursum vero hæresis Leonem calumniatur, quia, inquit, dixit, vnius & eiusdem hoc, humilitas carnis & magnitudo diuinitatis, & certè si non prædixisset *vnius & eiusdem*, cito hæreticis occasionem hæreseos dedisset, quod ipse diuisim ponat carnem & diuinitatem. Etsi vox hoc tunc non significabat. Quando vero dixit *vnius & eiusdem*, adiunxit, *humilitas carnis & magnitudo diuinitatis*. Quomodo non vltimæ sit dementiæ innoxium accusare. Quia SS. Patrum libri his vocibus scatent, superuacaneum existimo adferre copiam exemplorum, & si quid simile in his verbis B. Leonis intelligitur, oportuit, secundum Gregorium dubium ad pietatem cautè trahere, sed non audacter ad impietatem conuertere. Si in nullo libro Theologus Gregorius illos confundat, sanctus Paulus id facit: *In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Sed rursum in illius verba inuolant, in quibus ait: *Cooperatur vtraque forma cum vtraque communione, quod proprium est. Verbo quidem operante hoc, quod est Verbi, & corpore quæ sunt corporis.* ecce, inquiunt, duas personas posuit, & propria opera attribuit. Et sanè nihil tale neque vox neque consequentia sensus postulat. Vbi enim dixit, vt diuisim vtraque natura operetur, vel vbi reliquit, cum vtriusque coniunctione, hoc est, vnione naturarum. Si vero ipse qui hæc dixit, accusatur: Cyrillus non alia dicens in libris contra Nestorium etiam accusetur. Dicit enim corpus propriæ naturæ [vti] legibus, & mortem gustasse concedit, & hoc passum esse adiuncto illi vtiliter vnito Verbo. Et rursum in Thesauris, permittit corpori & humanitati ea quæ illis conueniunt. & declarationem veram carnem fuisse, & hominem factum secundum scripturas. Sed hæc nunc. quia forma non hypostasis vel persona rursus intelligitur, sed essentia. Egregius quoque Ecclesiæ doctor Basilius in libro contra Eunomium clarè docet, & Cyrillus in Thesauris, dicentes, quam accepit formam in forma Dei existens, nobis est consubstantialis, & è nobis est. Est vero Dei forma filius; similis igitur illi cuius etiam in forma est. & ante hos Magnus ille Paulus: *Qui cum in forma Dei esset,*

ΧΡΗΜΑΤ. al. ...
2. Cor. 10. 5.
Philipp. 2.

non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed se ipsum exinaniuit formam serui accipiens. Clarum est iam quomodo non persona sit patris filius, nec eiusdem personæ, sed eiusdem essentiæ, & in qua etiam est. Rursum S. Basilius libro contra Eunomium capite primo sic habet, *in forma* in essentia Dei, non enim aliud *forma*, & aliud *essentia* Dei est, ne composita sit, qui secundum formam æqualis. Hæc & Amphilochius Episcopus Iconij epistola ad Seleucum: Quare & Dei formam & serui simul desinere in vnam personam Filij & domini Iesu. Sic Christum Dei filium duarum naturarum, passibilis & impassibilis, mortalis & immortalis, intelligibilis & inuisibilis, palpabilis & impalpabilis, sine principio, & cū principio, incircumscriptæ & circumscriptæ. Prænominati viri vt excellentis pietate, Beatus Cyrillus secundum tertiam synodum adducit testimonia cōtra Nestorium. Et sine Proclus Constantinopolitanus, & Cyriacus Paphi Episcopus vnus e trecentis & octodecim patribus hæc habet. Ille quidem in Pulcheriæ natalem, & in Epiphaniæ oratione, hic idem in oratione de Incarnatione eadem dicit. Et Chrysostomus in sermone de assumptione, & Gregorius Nyssenus libro contra Eunomium; quid gloriæ splendor? quid hoc, clauis fixum? Quæ forma ad mortem rapitur, & qualis ab interno redit? Sic quidem vbique cum S. Synodo conuenit, & cum S. Leone omnis SS. Patrum cœtus. Se impudens hæresis rursum contra hunc bacchatur, vbi dicit: *aliud est quod miraculis coruscat, aliud quod iniuriis succumbit.* [filiorum dualitatem adducit & personarum] Et si dixerit, miraculis coruscat, & aliud iniuriis succumbit? prætextum habet. Est igitur figura sit optimo, quia hoc omnino nō dicit, sed aliud quidem miraculis coruscare; aliud vero iniuriis succumbere, vtraque eiusdem esse dicit, & passionem & miracula, quomodo impietatis occasionem præbuit? hoc & alij Patres docuerunt. Gregorius Nyssenus libro contra Eunomium, in quibus magis hæresis ventilatur, neque his vti accusata est. non enim neutro, sed contra vocem masculinam fœmineam intuitus. dicit enim: Quis lassus è via & quis sine labore totum mundum substituens verbo per continuationem? quid gloriæ splendor, quid claris confixum? Hæc clara sunt, inquit, licet nullus explicet. Iterum irridet Beatum Leonem, sic dicentem: quod quemadmodum Verbum ab æqualitate à patris gloria est inseparabile, sic & corpus naturam nostram non reliquit. Et quid hæc differunt ab eo, quem dicimus esse nobis similem secundum humanitatem [Et patri per diuinitatem?] Quod soli Eutychi non placet, & asseclis eius. Sed & Leo prædictus hæc addit: Vnus enim & idem vere est Filius Dei, & verè filius hominis, quod omnes vires impierū imbelles potest cōtūdere.

B. Leo Papa.

οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. δῆλον γὰρ * καὶ πρόσωπον ὑπάρχει ὁ υἱὸς τῷ πατρὸς, οὐδὲ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἐν ᾗ καὶ εἶναι λέγεται. πάλιν δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ, ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, οὕτω φησί· τὸ ἐν μορφῇ, ἐν οὐσίᾳ ἐστὶ θεοῦ. οὐ γὰρ ἄλλο μορφὴ, καὶ ἄλλο οὐσία θεοῦ. ἵνα μὴ σύνθετος ᾖ. ὁ ὢν κατὰ μορφὴν ἴσος. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀμφιλόχιος ὁ ἰκονίου, ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ ὥστε τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν καὶ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν συντελεῖν εἰς ἓν πρόσωπον υἱοῦ τε καὶ κυρίου ἰησοῦ Χριστοῦ· οὕτω θεόν τε καὶ ἄνθρωπον ὁμολογῶ τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἵνα δὲ υἱὸν δύο φύσεων. παθητῆς τε καὶ ἀπαθοῦς, θνητῆς τε καὶ ἀθανάτου, * νοητῆς τε καὶ ἀοράτου, ψηλαφητῆς τε καὶ ἀψηλάφου, ἀνάρχου τε καὶ ἀρχομένης, ἀπεριγράφου, καὶ περιγεγραμμένης. τοῦ μὲν τοίνυν προκειμένου ἀνδρὸς, ὡς τὸ ἐπίσημον ἐπ' εὐσεβείᾳ ἔχοντος, ὁ ἱερὸς Κύριλλος κατὰ τὴν ἱερὰν τρίτην σύνοδον παρήγαγε [μαρτυρίας] κατὰ Νεστορίου τε μὴν καὶ Πρόκλος ὁ κωνσταντινουπόλεως, καὶ Κυριακὸς ὁ τοῦ Πάφου ἐπίσκοπος, εἷς ὢν τῶν τιη' ἁγίων πατέρων, τὰ αὐτά φησιν: ὁ μὲν ἐν πουλχερίας μετὰ τὸ γενέθλιον, ὁ δὲ ἐν τῷ εἰς τὰ θεοφάνια λόγῳ. ὁ αὐτὸς δὲ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ τὰ αὐτὰ λέγει. ἀλλά γε δὴ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ περὶ τῆς ἀναλήψεως λόγῳ, καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ νύσσης ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου ταῦτά φησι· τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; τί τὸ τοῖς ἥλοις καταπειρόμενον; ποία μορφὴ ἐπὶ τοῦ πάθους ῥαπίζεται; καὶ ποία ἐξ ἀϊδίου δοξάζεται; οὕτω μὲν οὖν ἦσαν σύμφωνοι πανταχοῦ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ τῷ ἱερῷ ἀνδρὶ Λέοντι, καὶ ὁ προειρημένος ἅπας τῶν ἁγίων χορός. ἀλλ' ἡ αἵρεσις πάλιν ἀναισχυντοῦσα, καὶ κατὰ τοῦ ἱεροῦ [λέγεται] φησί· ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν· τὸ μὲν * αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ τοῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκε: [υἱῶν δυάδα συνεισάγει καὶ ὑποστάσεων· καὶ ὅτι εἰ ὁ μὲν ἔφη διαλάμπει τοῖς θαύμασιν, ὁ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν:] εἶχεν αἱ προφάσεις κἂν γοῦν σχῆμα ἢ λαβήν. ὅτι δὲ τοῦτο μὲν παντελῶς οὐ λέγει, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ διαλάμπειν τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ὑποκεῖσθαι ταῖς ὕβρεσι τοῦ αὐτοῦ εἶναι λέγων ἀμφότερα, τά τε πάθη καὶ τὰ θαύματα: πῶς αὖ ἀσεβείας τινὸς λαβὴν παρέσχοι; τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκδιδάσκουσιν. ὁ δὲ τῆς νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου γράφων· ἐφ' οἷς μᾶλλον ἀνασοβεῖται ἡ αἵρεσις, οὐδὲ τούτοις χρήσασθαι παρῃτήσατο. οὐ γὰρ κατὰ τὸ οὐδέτερον, ἀλλὰ κατὰ τῆς φωνῆς τὸ ἀρρενικὸν προσάγει τὸν λόγον. λέγει γάρ· τίς ὁ κοπιάσας ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, καὶ τίς ὁ ἀπόνως ὅλον τὸν κόσμον ὑποστήσας τῷ λόγῳ κατὰ συνέχειαν; τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; καὶ τί τὸ τοῖς ἥλοις καταπειρόμενον;

φανερὰ γὰρ ταῦτα, φησὶ, κἂν μή τις ἑρμηνεύσῃ τῷ λόγῳ. πάλιν δὲ διασύρουσι τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα, ταῦτα λέγοντα. ὅτι καθάπερ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς ἰσότητος τῆς τοῦ πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου γένους οὐκ ἀπολιμπάνει. καὶ τί διαφέρει ταῦτα τοῦ λέγειν ὁμοούσιον ἡμῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, [καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα] * ὃ τῷ Εὐτυχεῖ μόνῳ οὐκ ἀρέσκει, καὶ ἔστι τῆς ἐκείνου μανίας ὑπόδικοι. καί τι ὁ ἐν * ὁσίοις Λέων τοῖς εἰρημένοις ἐπάγει· εἷς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς υἱός τε τοῦ θεοῦ, καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου ὑπάρχει. ὃ πᾶσαν ἀσεβούντων ἰσχὺν ἄμαχον ἔχει καταγωνίσασθαι κακόνοιαν.

Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὴν αἱρετικῶν περιεστηκότα [illegible] ... Νεστόριον ... Μαρίαν ... [illegible] ... Νεστορίου ... [illegible] ... αἱρετικοὶ ... [illegible] ... Μαρκίωνος ... Εὐτυχέως, [illegible]

Hæc quidem contra hæreticos pietatem de[illegible] Ephræmius adducit, ponit & [illegible] propria horum verba, in quibus A[illegible] [illegible] Deus [illegible] [illegible] Nestorius [illegible] [illegible] Deus [illegible] personam statuat. Quomodo igitur [illegible] [illegible] Synodum [illegible] [illegible] docuisse, non [illegible] vel [illegible], vel [illegible] re, vel [illegible], [illegible] & tamen id Synodus non decreuit, quamuis impudentissime id hæretici mentiantur: sed eam fidem quam trecenti octodecim Patres asseruerunt ob[illegible] & [illegible], [illegible] & quæ sequuntur. [illegible] quas [illegible] oportet legere, maxime [illegible] [illegible] vbique [illegible] aliam synodum protulerat, quam CCCXVIII. patres docuerunt & tradiderunt. [illegible] eos hæretici, vbi [illegible] hanc ab omnibus [illegible] contra primam ge[illegible] contradixerunt, quæ & arch[illegible] [illegible] verum centum & quinquaginta [illegible] non [illegible] Ægyptios [illegible] [illegible] [illegible] Paulum Samosatenum [illegible] & duas naturas [illegible] vt & duas hypostases, duásq; personas & filios. Vna enim [illegible] in Christo pro hypostasi [illegible] neque [illegible] Patribus contradicit. [illegible] Iulius Pont. contra Marcionem, Valentinum, Apollinarium, & Eutychem, [illegible] [illegible] *de re[illegible]* ... [illegible] Quibus perspicue patet, [illegible] duas naturas [illegible], vnam naturam [illegible] pro hypostasi accepit. Reprehendit [illegible] pauca absurda,

[illegible] ... ἀλλ' ἐγχειρεῖ καί τινα (οὐκ) ὀλίγα ἄτοπα,

Ephr. Artemius. [marginal note]

* al. [illegible] [marginal note]

* ἀπηχήσθη [marginal note]

Nicænum Concilium. [marginal note]

* al. τῆς [illegible] [marginal note]

* [illegible] [marginal note]

* al. [illegible] [marginal note]

* al. [illegible] [marginal note]

EPHRAEMIUS.

quæ ij contra quos scripsit S. Ephræmius suæ epistolæ inseruerunt, plena esse impietatis ostendens. Illud vero mirum videri queat, quæ prædixit Cyrillus, eadem iterum à concilio pronunciari: vt illud, inquam; *Nusquam sublata naturarum differentia per vnionem.* Et iterum hoc: *Concurrentibus naturis in vnam personam & in vnam hypostasin.* Hæc sunt quæ in Cyrillo intestini calumniator. Hæc vir Dei Ephræm exequitur. Apponit vero epistolas S. Simeonis, qui in seditione Cionensi occubuit, & Baradati ad Basilium Antiochiæ Episcopum missas: item ad Leonem Imperatorem, horum vtriusque propriè ad alterum duorum secundum vnam scripta. Iacobi enim vna & ipsa ad sanctissimum Basilium mittitur. omnes enim candido & simplici stylo conscriptæ, S. vero spiritu plenæ & sacrâ doctrina. Similiter prædicant Chalcedonensem synodum in sacris hisce dogmatibus constanter manere, communi scriptorum testimonio, & qui eas suscipiunt amare ac prædicare, quæ in ea decreta sunt, consolationem admonitionemque continentes.

ἃ πρὸς οὓς ἀντέγραψεν ὁ φιλόθεος Ἐφραίμιος τῇ οἰκείᾳ ἐντεθείκασιν ἐπιστολῇ, δεικνὺς αὐτὰ δυσσεβείας γέμοντα. ἐκεῖνο δὲ ἔστι θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἃ Κύριλλος μὲν προεῖπεν, * ἐκεῖ ἡ σύνοδος λαβοῦσα προείρηκε. λέγω δὲ τὸ, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν. καὶ πάλιν τὸ, συντρεχουσῶν τῶν φύσεων εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν. ταῦτα οἱ ἐπὶ Κυρίλλῳ σεμνυνόμενοι διασύρουσιν. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα διελθὼν ὁ θεοφιλὴς Ἐφραίμιος, παρατίθησιν ἐπιστολὰς τοῦ τε ἐν ἁγίοις Συμεῶνος, τοῦ τὴν ἐν τῷ κίονι στάσιν ἀθλήσαντος, καὶ Βαραδάτου πρὸς Βασίλειον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, ἐπεσταλμένας· καὶ δὴ καὶ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα ἑκατέρου τούτων * ἰδίᾳ πρὸς ἑκάτερον τοῖν δυοῖν * αἰτίας γεγραμμένας. τοῦ μέν τοιγε Ἰακώβου μία, καὶ αὐτὴ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον ἐγράφη * Βασίλειον. ἅπασαι δὲ ἀφελεῖ μὲν συντέθειται καὶ ἁπλῷ λόγῳ· πνεύματος δὲ πεπλήρωνται καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν σοφίας. πρεσβεύουσι δ' ὁμοίως τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ἐν τοῖς εὐσεβεστάτοις * ταύτης δόγμασι διαμένειν τοὺς γεγραφότας ἀνομολογοῦσαι, καὶ τοὺς δεχομένους αὐτὰς στέργειν, καὶ κηρύσσειν τὰ ἐν τῇ ὁσίᾳ συνόδῳ δογματισθέντα, παράκλησίν τε καὶ παραίνεσιν συνεφέλκουσαι. λείπει.

* al. ἐκείνοις ἡ σύνοδος.

* ἰδίᾳ.

* ου μιᾶς.

* Βασιλέα.

* ταύτης.

B. EVLOGII ARCHIEPISCOPI *Alexandriæ Orationes XI.*

CCXXX.

LEGI S. Eulogij Archiepiscopi Alexandriæ orationum vndecim volumen. Primã Romanum Pontificem cui inscripsit, appellat; qui à scriptore synodicam accepit epistolam, deesse autem illam ostendit, quod quattuor synodorum appellationes neque verbo probarit, neque hic inseruerit, neque numerum vniuscuiusque synodi significarit, nec S. Leonis epistolæ ad verbum mentionem faciat. sed neque Eutyches, neque Dioscorus, neque Seuerus anathemati traditi sunt. Et quia hoc verbum, *In duobus*, obscurius quàm par erat, denunciatum est: Hæc erant quæ ille synodum recipiens accusabat. Sanctus vero vir eorum de quibus accusabatur, rationem reddens, primò quidem comprehensa esse capitibus omnia synodalibus ait, quæ, vt recipiantur, dignata sunt. Verùm de his pluribus agere non piget. Hoc verò studiosè & piè ad optimum ac perfectissimum exitum adducens: cùm alia, tũ sacram fidei nostræ addit confessionem, maximè inhærens sententiæ de incarnatione domini. In qua indiuisam & impermistam hypostaseos duarum naturarum vnionem profitetur, & vtrinque natas hæreses gladio dissecat veritatis. Vtitur autem verbo mistionis pie quidẽ, sed non vtitur secundum insanum Apollinarium, quomodo hac voce sit vtendum testatus, neque secũdum audacem Eutychem, sed vt lex pietatis permittit: vt qui nollet vnum filium dominũ nostrũ Iesum Christũ declarare, duabus naturis indiuisis & inconfusis constare in perfecta humanitate & perfecta diuinitate: vt permistio secundum illum confusionem non significet, neq; inducat diuisionẽ vocis ἐν δύο.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΑΛΕΞΑΝδρείας λόγοι ια.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου [οὗτος πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας] βίβλος, πληθυνομένη λόγοις ια. τούτων ὁ πρῶτος Ῥώμης ἀρχιερέα λέγει, πρὸς ὃν ἔγραψεν· ὃς ἐδέξατο μὲν παρὰ τοῦ συγγραφέως ἐπιστολὴν συνοδικὴν, ἐνδεῖν δὲ αὐτὴν ἀπεδείκνυεν· ὅτι μήτε τὴν τεσσάρων συνόδων τὰς προσηγορίας ῥήματι εἶπε, μηδ' ἔνθα συνέστησαν· ἀλλὰ μηδὲ τοῦ πλήθους τὸν ἀριθμὸν ἑκάστης ἐσήμηνε. καὶ ὅτι οὐδ' ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἐπιστολὴ ἐπὶ λέξεως μνήμης ἔτυχεν· ἀλλὰ μηδ' Εὐτυχὴς μηδὲ Διόσκορος, μηδὲ Σευῆρος τῷ ἀναθέματι παρεδόθησαν· καὶ * ὅτι ὁ ἐν δύο φωνὴ ἀμυδρότερον ἢ ὅσον ἐχρῆν ἀπηγγέλλετο. ἃ μὲν ὁ τὰ συνοδικὰ δεξάμενος ᾐτιᾶτο, ταῦτα ἦν. ὁ μέν τοιγε θεοφιλὴς ἀνὴρ λόγον, ὑπὲρ ὧν ᾐτιάθη, διδοὺς· πρῶτον μὲν περιειλῆφθαι πάντα, φησὶν, ἐπὶ κεφαλαίων τοῖς συνοδικοῖς, ἃ ἔδοξε παραλελεῖφθαι· πλὴν τὰ ἀντίτυπα καὶ νῦν εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, μηδένα λαβεῖν ὄκνον. τοῦτο * τε σπουδαίως καὶ θεοφρόνως ἐπιτελῶν εἰς τὸ ἄριστόν τε καὶ τελειότατον· τά τε ἄλλα, καὶ τὴν περὶ τῆς πίστεως ἱερὰν ἡμῶν ὁμολογίαν διατίθησιν, ἐμφιλοχωρῶν μάλιστα, τῇ κατὰ τὴν οἰκονομίαν ἱερολογίᾳ. ἐν ᾗ τῶν τε δύο φύσεων ἀδιαίρετόν τε καὶ ἀσύγχυτον τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὑμνεῖ, καὶ τὰς ἑκατέρωθεν αἱρετικὰς παραφυάδας τῇ μαχαίρᾳ τέμνει τῆς ἀληθείας. κέχρηται δὲ καὶ τῇ λέξει τῆς κράσεως εὐσεβῶς μὲν, πλὴν κέχρηται, μὴ κατὰ τὸν ἄφρονα Ἀπολινάριον τῇ φωνῇ κεχρῆσθαι διαμαρτυράμενος· μὴ μέν τοιγε [μηδὲ] κατὰ τὸν δυσσεβῆ Εὐτυχῆ· ἀλλ' ὡς ὁ τῆς εὐσεβείας νόμος βούλεται. ἅτε δὴ ἕνα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τεθεολογηκὼς ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτοις τε καὶ ἀσυγχύτοις εἰδὼς, ἐν τελείᾳ θεότητι καὶ τελείᾳ ἀνθρωπότητι· οὔτε τῆς κράσεως σύγχυσιν αὐτῷ δηλούσης, οὔτε τῆς ἐν δύο φωνῆς διαίρεσιν παρεισαγούσης.

ια'. Eulogij, archiepiscopi Alexandrini, orationes XI.

* διὰ.

* δὲ.

EVLOGIVS.

τούτοις δὲ καὶ Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον συμβαίνειν ὑπαγορεύει· οἳ αὐτοὶ διωμολόγησαν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ἐν ᾧ γὰρ ἔφησαν σεσαρκωμένην, τὴν προσληφθεῖσαν αὐτῷ κηρύσσουσι φύσιν. ταῦτα διελθὼν, καὶ ὡς ἐν ἄλλοις αὐτοῦ πόνοις, γυμνάζει τὴν προειρημένην φωνὴν, ἐπιτεχνασάμενος τριπλῇ φησι διαιρεῖσθαι διάνοιαν τὴν τοιαύτην χρῆσιν. [τὸ σεσαρκωμένην.] καὶ γὰρ [τὸ] σεσαρκωμένη, ἢ αὐτὴ τῇ σαρκὶ * ἐσχηματισμένη, καὶ οἷον εἰδοποιηθεῖσα, ὥσπερ ὁ χαλκὸς τῇ μορφῇ τοῦ ἀνδριάντος ἐκληφθείη ἄν· ἢ ὅτι εἰς σάρκα τῆς τοῦ λόγου φύσεως τραπείσης, καὶ οἷον ἀποσαρκωθείσης, μία προῆλθεν ἡ φύσις· ἢ ὅτι μία οὖσα ἡ τοῦ λόγου φύσις, κατὰ τὴν οἰκονομίαν οὐκ ἔτι μία μόνη, ἀλλὰ καὶ μετὰ σαρκὸς θεωρεῖται, τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον ἑαυτῇ τε καὶ τῇ προσληφθείσῃ σαρκὶ διασώζουσα. αἱ μὲν οὖν πρῶται δύο ὑπολήψεις Ἀπολινάριον ἴσασι καὶ Εὐτυχέα. ἡ δὲ τρίτη δόξα τοῦ κηρύγματός ἐστι τῶν ἀποστόλων, ἣν καὶ ὁ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν χορὸς ἐκεῖθεν μαθὼν * συνετήρησεν. καὶ δῆλον ὡς, εἴτις εὐσεβῶν ἐθέλει ἐν τῷ λέγειν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἂν χαρισθείη τοῖς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους καὶ ἀσυγχύτους ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ θεωροῦσί τε καὶ δογματίζουσιν. εἰ δὲ μὴ, πρὸς Ἀπολινάριον * καὶ Εὐτυχέα πάντως δραμεῖται. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὴν μίαν μὲν φύσιν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως εἰρῆσθαι· τὸ δὲ σεσαρκωμένην, ἀντὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. ὡς μηδὲν διαφωνεῖν τὸν λέγοντα, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἢ μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἀνθρωπίνην φύσιν ἀναλαβοῦσαν. διὸ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπεξηγούμενοι τὴν φωνὴν, ἐπάγουσιν· οὐκ ἀνῃρημένης τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς * διὰ τὴν ἕνωσιν· σωζομένης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας ἐν τῷ ἰδίῳ τῆς φύσεως ὅρῳ τῷ τε λόγῳ ἐν τῷ αὐτῷ [καὶ] ἑνὶ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν. ὥστε εἰ τὰ σωζόμενα μὲν θεωρεῖται, τὰ θεωρούμενα ὁμολογεῖται· ἃ δὲ ὁμολογεῖται, καὶ ἀριθμεῖται· φανερὸν, ὅτι τὸ λέγειν εὐσεβῶς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ τὸ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει, διαφορὰν οὐδεμίαν εἰς τὸν τῆς εὐσεβείας ἐμποιεῖ λόγον. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα εἰπὼν, περαιοῖ τὸν πρῶτον λόγον.

Ὁ δὲ δεύτερος ἐπιγράφεται μὲν δογματικὸς, ἔκθεσιν δὲ καὶ οὗτος ἀπαγγέλλει πίστεως· ἐν ᾗ τήν τε τριάδα εὐσεβῶς ὀρθῶς θεολογεῖ, καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκονομίαν ὁμοίως διεξεισι· συντομώτερον μὲν ἢ ἐν τῷ προτεταγμένῳ ταῦτα διεξιὼν, οὐδὲν μέντοι τῆς ἀκριβείας καθυφείς. καὶ ταῦτα διαδραμὼν, εἰς παραίνεσιν περαίνει τὴν σπουδὴν, δι' ἧς τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀποφοιτῶντας τὴν κοινὴν ὁμόνοιαν ἀσπάσασθαι παρακαλεῖ. ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ φησὶν ὡς τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραδιδομένων ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ λόγου διδαγμάτων, τὰ μέν ἐστι δόγματα, τὰ δὲ κηρύγματα, καὶ ἡ διαφορὰ, τὰ μὲν δόγματα μετ' ἐπικρύψεως καὶ σοφίας ἀπαγγέλλεται, καὶ τὴν ἀσάφειαν πολλάκις ἐξεπίτηδες περιβάλλεται, ὡς ἂν μὴ βεβήλοις εἴη τὰ ἅγια ἔκθετα, καὶ οἱ μαργαρῖται τοῖς χοίροις προκείμενοι· τὰ δὲ κηρύγματα χωρίς τινος ἐπικρύψεως ἀπαγγέλλεται, καὶ μάλιστα ὅσα εἰς λόγον ἐντολῶν καὶ θείου φόβου συντήρησιν ἀναφέρεται. ἔστι δὲ καὶ τῶν δογμάτων ἔτι τινὰ μυστικώτερα, ἃ παντελῶς (ὡς τὸ ἔπος φάναι) σεσίγηται· ἐκείνοις δὲ μόνοις μυστικῶς παραδέδοται, * οἳ διὰ λόγου ζῶντος ἔχουσι πνευματικὴν σοφίαν πιστοῖς ταῦτα * παραπέμπεσθαι.

* al. ἐσχηματισμένη.
* διατηρούμενος.
* al. οὐ.
* al. ἢ μετά τινα.
* al. εἰσί.
* αι παραπέμπεσθαι.

Eadem autem sentire Athanasium & Cyrillū prædicat, qui vnam verbi naturam incarnatam confessi sunt. Cum enim *incarnatam* dixerunt, assumptam naturam prædicarunt. In his pergens, vt & in aliis eius scriptis contendit super hac voce, tribus ostendens modis capi posse vocem *incarnatam*. Etenim *incarnata*, pro carnem induta, & veluti effigie cōformata, quemadmodum æs simulachri forma, sumi potest; vel quod conuersa verbi natura in carnem, & quasi incarnata vna prodiit natura: vel quod vna existens verbi natura, secundum incarnationem non amplius vna sola, sed cum carne spectetur, incommutabilitatem atque integritatem sibi & assumptæ carni conseruans. Primæ itaque duæ significationes Apollinarij & Eutychis, tertia vero ex mente Apostolorū est, quam & SS. Patrum nostrorum cœtus inde mutuatus retinuit. Clarum vero est, si quis piè sentire velit, dicendo vnam Verbi naturam incarnatam, gratiam adeptum, sentiendo cum iis, qui duas naturas inconfusas atque impermixtas in vno & eodē Christo esse & cognoscunt, & statuunt. Alioqui cum Apollinario & Eutyche sentit. Etenim vnam hic naturam pro persona dictam esse, *Incarnatam* vero pro humana natura: vt nihil intersit dicere vnam verbi naturam incarnatam, vel vnam verbi personam humanam assumpsisse naturam. Quamobrem patres nostri hanc vocem explanantes adducunt: non sublata naturarum differentia per vnionem, sed potius vtraque conseruata in proprio naturæ termino & verbo, in vno eodemque Christo Iesu Deo nostro. Quare si conseruata cognoscantur, cognita prædicentur, & quæ prædicantur, & numerentur: perspicuum est piè dicendo vnam verbi naturam incarnatam, & illud, duas naturas in vnione hypostatica indiuisas, nullam differentiam piis afferre. His ac similibus prima absoluitur oratio.

Secunda dogmatica inscribitur, quæ fidei expositionem continet, quæ piè & syncere de veritate sentit, & hæc de incarnato Christo eodē modo prosequitur, compendiosius hæc quam supra exequens, nihil tamen accurationis omittens. & hæc percurrens in admonitionem desinit, & eos qui ab Ecclesia se segregarunt, ad communem consensionem reuocare conatur. Hoc libro ait, earum quæ in Ecclesia sunt à verbi ministris traditæ doctrinæ, quædam dogmata sunt, quædam præconia, & differentia; dogmata cum occultatione & sapientia declarantur, & obscuritati sæpe de industria inuoluuntur, ne profanis sint sancta exposita, & margaritæ porcis obiiciantur: præconia sine vlla obscuritate dicuntur, & ea præsertim quæ de præceptorum & diuinæ reuerentiæ obseruatione tractant. Esse præterea dogmata quædam obscuriora, quæ omnino, vt ita dixerim, tacentur: solis vero illis mysticè tradita, qui fideles habent spiritualē sapientiam per verbū viuum.

Incarnati triplex significatio.

Præterea distinctionem eorum, quæ de Christo dicuntur, facit, quædam reuerà & propriè dicta afferens: alia per transumptionem. Capiuntur enim à nobis, quemadmodum ipse caput sit omnium, quæ a nobis dicuntur, peccatũ, maledictum, & si qua similia. Ait enim Apostolus: *Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Et iterum: *Christus nos redemit à maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Sic & inobedientiam nostram & ignorantiam, vt caput integri corporis suscepisse. & illud, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me, per ineffabilem amorem, nostra tanquam sua assumpserit.

2 Cor 5. 21. Gal 3 13.

Tertia oratio aduersus calumniantes sanctos Patres, & Concilium Chalcedonense decertat. Primò verò epistolas ad Succensum à B. Cyrillo conscriptas, & quæ huc pertinere videntur diiudicat. Etenim aduersarij ab huiusmodi vocibus tanquam à turre quadam aduersus dogmata pietatis incurrunt. Hinc & alias calumnias refellit. Nam hæreticorum opinionem primum quidem proponit secunda epistola ad Succensum, quæ ait, dicere duas esse naturas indiuisas post vnionem, contrarium esse iis, qui vnam Verbi naturam incarnatam colunt. Contra quos veritatis patronus disserit, vt qui vnam Verbi naturam incarnatam docent, clarè voce volunt demonstrare eã quæ est per hypostasim, & quod Verbum hominem præexistentem non assumpserit, sed reuera caro factum sit. Hæc autem vox non satis demonstrat mysterij perfectionem. Vbi enim licet accipere per vocem, fuerit ne animata assumpta caro, nec ne? & an solum carne indutum, vel reuera natum sit caro? Vnde porrò quod perfecta & inconfusa, concurrentia permanserint? nihil enim horum clarum ex ea reperies. Propterea enim & Apollinario & Eutychi propositus locus conuenit, huic quidem coniuncta confundenti, Apollinario vero inanimatam carnem imaginanti. Quin & hæc vox placet Maneti, imaginariam & adumbratam fingenti incarnationem. Qui verò duas inconfusas asserunt naturas, inconfusa quidem concurrentia conseruant, neque hi per easdem voces vnionem hypostaticam prædicant. Fieri enim potest, vt contrà improbe capiant quod vnitum est, (vt Nestorius) honore & gloria, & aliis hæreticorum inuentis. Ideo & B. Cyrillus in fine huius epistolæ, *indiuisum*, ait, *additum, videtur nostræ rectæ fidei esse signum: illi vero non ita sentiunt.* Indiuisum enim apud illos, secundum nouas Nestorij voces, alio modo sumitur. Dicit enim honoris paritate, & voluntatis & auctoritatis indiuisum hominem esse, in quo Dei Verbum habitauit. Quare dupliciter magnus ille Cyrillus indiuisum intelligit. aliud quidem hæreticè, aliud verò propriè & orthodoxè. Duobus autem modis indiuisum vsurpãdo, vere dixit: dicere vnã Verbi naturam incarnatam, pugnare contra Nestorianos asserentes duas naturas indiuisas

ἔτι δὲ διαστολὴν τῶν ἐπὶ Χριστοῦ λεγομένων ποιεῖται, τὰ μὲν ἀληθῶς καὶ κυρίως ὑποτιθέμενος λέγεσθαι· τὰ δὲ κατ' ἀναφοράν. ἀναφέρεται γὰρ ἀφ' ἡμῶν, ὡς κεφαλῆς ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀναγομένου γενέσθαι, ἥ τε ἁμαρτία, καὶ ἡ κατάρα, καὶ ὅσα παραπλήσια. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος· τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησε. καὶ πάλιν· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀνυπότακτον ἡμῶν, καὶ τὴν ἄγνοιαν, ὡς κεφαλὴν τοῦ ὅλου σώματος, ἀναδέχεσθαι· καὶ τὸ Θεέ μου Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν ὡς ἑαυτοῦ τὰ ἡμέτερα οἰκειούμενον.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος κατὰ τῶν συκοφαντησάντων τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ἀγωνίζεται. καὶ πρῶτον μὲν τὰς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολάς, αἳ τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ ἐγράφησαν, καὶ ὅσα ἄλλα ταύταις συντείνειν δοκοῦσι, διακρίνει. καὶ γὰρ οἱ δι' ἐναντίας ἀπὸ τῶν τοιούτων φωνῶν, ὥσπερ ἀπό τινος ἀκροπόλεως, κατατρέχειν τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων φρυάττονται. ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας συκοφαντίας ἀποσκευάζεται. τὸ μὲν οὖν αἱρετικὸν φρόνημα, πρῶτον μὲν προτείνει τῆς δευτέρας πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς χρῆσις, ἥτις τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἐναντίον εἶναι φησὶ τοῖς μίαν πρεσβεύουσι τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. οἷς ἀντιπεριφέρων ὁ συνήγορος λέγει τῆς ἀληθείας, ὡς οἱ μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην δοξάζοντες, σαφῆ μὲν βούλονται διὰ τῆς φωνῆς ποιεῖν τὴν καθ' ὑπόστασιν, καὶ ὡς ὁ λόγος οὐκ ἄνθρωπον προϋποστάντα προσέλαβεν, ἀλλὰ σὰρξ ὡς ἀληθῶς γέγονεν· ἡ δὲ οὐκ ἐξαρκεῖ τοῦ μυστηρίου δεῖξαι τὸ τέλειον. ποῦ γάρ ἐστι διὰ τῆς φωνῆς λαβεῖν, εἴτε ἔμψυχος ἦν ἡ ἀναληφθεῖσα σάρξ, ἢ μή· καὶ εἰ ἐσχημάτιστο μόνον τῇ σαρκί, ἢ ἀληθῶς ἐπεφύκει σάρξ; πόθεν δὲ, ὅτι τέλεια, ἢ ὅτι ἀσύγχυτα [τὰ] συνελθόντα μεμενήκασιν; οὐδὲν γὰρ τούτων διευκρινημένον ἐστὶν ἐξ αὐτῆς εὑρεῖν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ἀπολιναρίῳ καὶ Εὐτυχεῖ τὸ προκείμενον χωρίον περιπλύνεται: τῷ μὲν συγχέοντι τὰ συνελθόντα Ἀπολιναρίῳ δὲ, ἄψυχον τὴν σάρκα φανταζομένῳ. ἀλλὰ καὶ Μάνεντι φίλον ἡ φωνή, σχήματι καὶ φαντασίᾳ τὴν ἐνανθρώπησιν πλαττομένῳ. οἱ μέντοι λέγοντες δύο φύσεις ἀδιαιρέτους· ἀσύγχυτα μὲν τὰ συνελθόντα φυλάττουσιν, οὐδ' οὗτοι μέντοι διὰ τῶν αὐτῶν φωνῶν τὴν καθ' ὑπόστασιν κηρύττουσιν ἕνωσιν. δυνατὸν γὰρ πάλιν * κακούργοις λαβεῖν τὸ ἡνωμένον, ὡς ὁ Νεστόριος τιμῇ καὶ δόξῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς ἐπιτεχνάσμασιν. * κακουργῆσαι. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος κατὰ τὸ πέρας τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς· τὸ δὲ * ἀδιαίρετον, ἔφη, προστιθὲν, δοκεῖ μέν πως παρ' ἡμῖν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν: * ἀδιαίρετον. αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτω νοοῦσι. τὸ γὰρ ἀδιαίρετον παρ' αὐτοῖς κατὰ τὰς Νεστορίου κενοφωνίας, καθ' ἕτερον λαμβάνεται τρόπον. φασὶ γὰρ ὅτι τῇ ἰσοτιμίᾳ, τῇ ταυτοβουλίᾳ, τῇ αὐθεντίᾳ, ἀδιαίρετός ἐστι τοῦ Θεοῦ λόγου ὁ ἐν ᾧ κατῴκησεν ἄνθρωπος. ὥστε διττὸν καὶ ὁ μέγας Κύριλλος οἶδε τὸ ἀδιαίρετον: τὸ μὲν αἱρετικῆς δόξης, τὸ δὲ οἰκεῖόν τε καὶ ὀρθοδόξου φρονήματος. διχῇ δὲ τοῦ ἀδιαιρέτου λεγομένου, εὐλόγως ἔφησε μάχεσθαι τὸ λέγειν μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, τοῖς κατὰ Νεστόριον φάσκουσι δύο φύσεις ἀδιαιρέτους.

αὐτὸ

αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ ῥητὸν ὀρθῆς γίνεται δόξης, ἀποκριθείσης τῆς ὁμωνυμίας. ἀπομερίζεται δὲ κατ' ἄλλους τρόπους· μάλιστα δὲ ἐν τῷ τὴν καθ' ὑπόστασιν προσλαβεῖν ἕνωσιν. αὕτη γὰρ ἡ προσθήκη τὸ ἀκριβὲς πληροῦσα, καὶ τὸν δόλον ἐλαύνει Νεστορίου, καὶ τοὺς συκοφάντας τῆς εὐσεβείας καταισχύνει. ἀτελὴς οὖν ἑκατέρα φωνή, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον καθέστη, μὴ προσλαβοῦσα τὴν ἑτέραν· λέγω * δὴ καὶ ἡ λέγουσα μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ ἡ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους· τελειοῦται δὲ ἑκατέρα συμπλεκομένη τῇ ἑκατέρᾳ. ἡ μὲν γὰρ τοῦ λόγου φύσις σεσαρκωμένη τὴν καθ' ὑπόστασιν ἁπλῶς ἕνωσιν εἰσάγει· ὁ δὲ τὰς δύο φύσεις λέγων ἀδιαιρέτους, τὸ ἄφυρτόν τε καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων μηνύει. συνοῦν ἀπομεμονωμένη φωνὴ θατέρας ἡ ἑτέρα, καὶ σοφιστικῶς προαγομένη δικαιοτάτην ἂν τὴν κατάγνωσιν εἰσάγοι. ὥστε δικαίως καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος πρὸς Νεστόριον ἀποτεινόμενος, ὡς ἀτελῆ τὴν λέγουσαν εἶναι δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, καὶ μὴ ἐξαρκοῦσαν τὸ αἱρετικὸν σόφισμα διελέγξαι, διαμαρτύρεται καὶ μάχεσθαι αὐτῇ τὴν λέγουσαν μίαν [φύσιν] τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. μεθ' ἧς εἰ συντεθεῖσα προέλθοι, εἰκότως τὴν εὐσέβειαν ἐδήλου, τὰς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει ἀναλογοῦσα. οὕτω δὴ κἂν μίαν τις προσφέρῃ τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, καὶ μάλιστα πρὸς Ἀπολινάριον * ἀπομαχόμενος, ἢ Μάνεντα, ἢ Εὐτυχέα, ἀτελῶς τι ἂν προσφερόμενος εἴη, καὶ τῷ ἐκείνων μᾶλλον φρονήματι συνεπαμύνων ἢ τὴν τοῦ Κυρίλλου δόξαν διαπολεμῶν καὶ ἀναξέων, συνελαύνων δὲ καὶ * τοὺς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντας ἑνώσει. ὅτι δὲ τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει, σύνδρομόν ἐστι τῇ εὐσεβῶς δοξαζούσῃ γνώμῃ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἐμαρτύρησε περιφανῶς ὁ φύλαξ τῆς ἀκριβείας Κύριλλος. τοὺς γὰρ ἀνατολικοὺς τοῦ θρόνου ἀρχιερεῖς, μίαν μὲν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην οὐδαμῶς εἰπόντας, δύο δὲ φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει καὶ δογματίζοντας καὶ φρονοῦντας, εὖ μάλα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς εὐφροσύνης ἀπεδέξατο. ὁ μὲν γὰρ ἐν ἁγίοις Ἰωάννης, ὃς τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Ἀντιοχείας περιεῖπε θρόνον, ἔγραψεν, ὅτι δύο φύσεων ἕνωσις γέγονε· διὸ ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν· κατὰ ταύτην τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως ἔννοιαν, ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν θεὸν λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι. ὁ δὲ θερμὸς τῆς ἀκριβείας ἐραστὴς Κύριλλος, ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα τοῖς γράμμασι * διομολογησάμενος, οὐ μόνον ἀσμένως καὶ περιχαρῶς προσήκατο· ἀλλὰ καὶ Παῦλον τὸν Ἐμέσης ἐπίσκοπον, ὃς ὑπ' αὐτοῦ ἀπέσταλτο, ἐπὶ πανδήμου προσομιλήσαντα πανηγύρεως, ὃ ὑπῆρχεν αὐτῷ τε καὶ τῷ ἀποστείλαντι φρόνημα, ἐγκωμίοις τε ἐδεξιώσατο, καὶ ὡς ὁμογνώμονα ἐμεγάλυνεν. ἡ δὲ ὁμιλία διεξῄει, ὡς ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, [καὶ] ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· [καὶ ὅτι τὸ δεύτερον τῆς αὐτῆς ἑρμηνεία ἐστὶ τοῦ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν] τουτέστιν, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φύσει. τοιαῦτα μὲν ὁμιλήσας ὁ Παῦλος, τῶν Κυριλλίων ἀπήλαυσεν ἐπαίνων. ὅρα δὲ πάλιν καὶ τὸν Ἰωάννην δύο φύσεις κηρύττοντα, καὶ ἕνα υἱόν· ἕτερος σκηνή, καὶ ἕτερος ὁ σκηνῶν· ἕτερος ναός, καὶ ἕτερος ὁ ἐνοικῶν θεός. πρόσεχε τῷ λεγομένῳ·

* al. δὴ.

* διαμαχόμενοι.

* al. τοὺς.

* al. [illegible]

Idem autem quod dictum est, Ecclesiæ est orthodoxæ, si æquiuocatio tollatur. Tollitur autem & aliis modis, maxime vero, in assumendo vnionem hypostaticam. Eadem enim hæc additio accurate adimplens, & fraudem Nestorij discutit, & hæreticos confundit. Imperfecta ergo est vtraque vox, vt ex præcedentibus patet, non alteram arripiendo. Itaque intelligo eam vocem, quæ dicit, vnam Verbi naturam incarnatam, & illam, quæ dicit, duas naturas incōfusas, vtramque perfici inter se copulatam. Verbi enim natura incarnata vnionem hypostaticam simpliciter profert, qui vero duas affert indiuisas naturas, immixtum & inconfusum eorum, quæ coniunguntur significat. Igitur diuisa vox altera ab altera, & captiose adducta iustissimam reprehensionem meretur. Quare recte S. Cyrillus in Nestorium inuectus, vt imperfectam vocem dicentem duas indiuisas naturas, & non valentem hæreticorum fraudem refutare, accusat, & pugnare [ait] cum illa quæ dicit vnam naturam incarnatam. Cum qua si composita veniat, sinceram pietatem ostendit, duas indiuisas naturas in vnione hypostatica clare prædicans. Sic certe licet quis vnam Verbi naturam incarnatam dixerit, & maxime cum Apollinario dimicans, aut Manete, aut Eutyche, imperfecte proferat, & illorum sententiam potius adiuuans, & Cyrilli sententiam oppugnans, & inuectens, & constringens eos, qui duas naturas indiuisas in vnione hypostatica confitentur. quod autem duas naturas confiteri in vnione hypostatica, congruat cum Ecclesia vnam naturam Verbi incarnatam docente, Cyrillus accuratæ veritatis custos clare ostendit. Orientis enim Episcopos negantes vnam Verbi incarnatam, duas verò naturas in vnione hypostatica & docentes & sentientes, recte & libentissime excepit. S. enim Ioannes, qui Antiochenam tenuit sedem, scripsit, duarum factam esse vnionem naturarum, & ideo vnum Christum, vnum filium, vnum dominum nos confiteri: secundum hanc inconfusæ vnionis intelligentiam, confitemur Deiparam Virginē Dei matrē esse, quia Dei Verbū incarnatū est, & carnem induit. Ardens ille veritatis studiosus Cyrillus, hæc & his consimilia scripturis asserens, non modo libenter & iucundissime accessit, sed & Paulum Emisenum, qui ab ipso missus erat in publico cœtu concionaturus, quæ & sibi & mittenti Cyrillo fuerit sententia, laudibus excepit, & vt eadem sentientem magnifecit. Concio vero persequitur illud, *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* [Secundo interpretatus est: *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.*] hoc est in nostra natura. Talia Paulus ille prædicans, Cyrilli laudibus ornatur. Respice iterum Ioannem duas naturas declarantem, & vnum filium; aliud tabernaculum, aliud inhabitans. aliud templum, aliud inhabitans Deus. Attende dicto,

EVLOGIVS.

Ioan. 1. vers. 14.

non dixit, alius est & alius, vt de duobus Christis aut duobus filiis. Sed *aliud & aliud*, vt de duabus naturis. Quando ergo dixit, *habitauit in nobis*, & duas dixit naturas, tum & hoc addidit, *& vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti.* Hæc & id genus alia S. Euangelistæ Ioannis verba docent vera esse cum prædictis dogmata. A propria auspicatus doctrina ait, S. Isaias Propheta Christi doctorum eloquentiam prænuncians ait: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.* Ecce haurimus nobis aquas e diuino fonte, prædicti, inquam, doctoris, qui S. Spiritus facibus accensus, ostendit nobis magnum & sanctum Saluatoris mysterium. Sic S. Ioannem duas naturas sursum deorsum vertentem, feruidus ille veritatis adamator Cyrillus sacrum fontem appellat, lumine S. Spiritus plenum, & clarum prædicatorem magnorum & sanctorum Christi mysteriorum: Neque hunc solum, sed de commemorato antea Paulo ad Ioannem scribens, qui de voce dixit. Veniente Alexandriam confratre in domino pio, & sacris nobis mittato, animi voluptate impleti sumus, & valde probabiliter, vt viri ita mediantis. & iterum, modum excedens, & non facile excusandum ecclesiarum discidium contigit, nunc maxime domino impleti sumus, proferente epistolam B. Paulo Episcopo, irreprehensibilem habens fidei professionem. Sic quidem iucunditate dignum Paulum fuisse, & allatam Occidentalium fidem irreprehensibilem prædicare. Adhæc accuratè ostendens, in quibus cum Orientalibus consentiat, & quæ communiter allegant. ne contentiosam transferre securitatem, accipiat ad quod volet, pacificam consensionem, & constitutionem verbis ipsis caput hoc postremum facit. Scimus viros diuinos scripturæ peritos quas de domino voces protulerint, partim dum veluti vni personæ illas communicant, partim dum velut in duas distribuunt, & quasdam Deo dignas respectu diuinitatis Christi, quasdam abiectas respectu humanitatis tradunt; quibus adiungit & suum iudicium; quæ cum nostris vocibus conueniunt, sic & illos sentientes reperimus: *Vnus enim dominus, vna fides, vnum baptisma?* Scimus vniuersorum saluatorem Deum, aliis inuicem congaudentes, quia diuinæ scripturæ, & traditioni SS. Patrum fidem habent consentientem, quæ apud vos & nos sunt ecclesiæ. Et quis alius sit generosior, & fide Cyrillo dignior, ad Cyrillum interpretandum, & eiusdem sententiam puram & hæreticis mixturis non inquinatam constituere, in quibus indifferenter opinari se, & Orientales de pietate renunciarunt. Ostendit clarè non differre & hoc, in vna persona, vel in vna hypostasi duas naturas indiuisas confiteri, & hoc, vnam Verbi naturam incarnatam anima rationali & intelligibili. Non ad Orientales modo scribens, similem illis testatur opinionem:

Isai. 12. 4.

Ephes. 4. 5.

οὐχ * εἶπεν ἕτερος καὶ ἕτερος, ὡς ἐπὶ δύο Χριστῶν, ἢ δύο υἱῶν· ἀλλ' ἕτερον καὶ ἕτερον, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων. ὅτε οὖν εἶπεν ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐκήρυξε δύο φύσεις, τότε ἐπήγαγε· καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς. ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα, τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὅτι μὲν ὑπάρχει μετὰ τοῖς εἰρημένοις δόγμασιν ὁμόψηφα· τῆς δὲ οἰκείας ἀπαρξάμενος διδασκαλίας, * ὧδέ φησιν ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τὴν ἐν Χριστῷ διδασκάλων τὴν εὐστομίαν προαναχηρύττων ἔλεγεν· ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. ἰδοὺ τοίνυν ἀντλήσαμεν ἡμῖν ὕδωρ ἐξ ἁγίας πηγῆς, τοῦ προλαβόντος φημὶ διδασκάλου, ὃς καὶ ταῖς τοῦ πνεύματος δᾳδουχίαις λελαμπρυσμένος δείκνυσιν ἡμῖν τὸ μέγα καὶ σεπτὸν τοῦ σωτῆρος μυστήριον. οὕτω τὸν ἱερὸν Ἰωάννην, δύο φύσεις ἄνω καὶ κάτω στρέφοντα, ὁ τῆς ἀληθείας θερμὸς ἐραστὴς Κύριλλος πηγὴν μὲν ἁγίαν ἀποκαλεῖ, τῆς δὲ τοῦ παναγίου πνεύματος φωτοχυσίας ἔμπλεων καὶ λαμπρὸν ὑποφήτην τοῦ κατὰ Χριστὸν σεπτοῦ καὶ μεγάλου μυστηρίου. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μνημονευθέντος ἀρχιερέως Παύλου, πρὸς τὸν αὐτὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην ἐπιγράφων, ὧδέ φησιν ἐπὶ λέξεως. * ἀφικομένου τοίνυν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοῦ κυρίου καὶ θεοσεβάστου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ Παύλου, θυμηδίας ἐμπεπλήσμεθα, καὶ σφόδρα εἰκότως, ὡς ἀνδρὸς τοιούτου μεσιτεύοντος. καὶ πάλιν, ὅτι [δὲ] ὑπερεπτὴ παντελῶς καὶ οὐκ εὐάφορμος τῶν ἐκκλησιῶν ἡ διχοστασία γέγονε, νυνὶ μάλιστα πεπληροφορήμεθα, τοῦ κυρίου τοῦ θεοσεβάστου Παύλου τοῦ ἐπισκόπου χάρτην προκομίσαντος, ἀδιάβλητον ἔχοντα τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν. οὕτω μὲν οὕτω καὶ τὸν ἀρχιερέα Παῦλον θυμηδίας * ἄξιον γενέσθαι, καὶ τὴν προκομισθεῖσαν δι' αὐτοῦ τῶν ἀνατολικῶν πίστιν, τὸ ἀδιάβλητον ἔχουσαν, ἀνακηρύττει. ἐπὶ δὲ τούτοις δεικνὺς ἐναργῶς, ἐφ' οἷς τοῖς ἀνατολικοῖς συμβαίνει, καὶ ἃ κοινῇ πρεσβεύουσιν· ἵνα μὴ τὸ φιλόνεικον μεταφέρειν ἄδειαν λάβοι πρὸς ὃ βούλοιτο, τὴν εἰρηνικὴν ὁμόνοιάν τε καὶ κατάστασιν αὐτοῖς ῥήμασι κεφάλαιον τελευταῖον ταῦτα ποιεῖται. τὰς δὲ εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ κυρίου φωνὰς ἴσμεν, τοὺς θεολόγους ἄνδρας τῶν χρημάτων, τὰς μὲν κοινοποιοῦντας ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου, τὰς δὲ διαιροῦντας, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων· καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα παραδιδόντας. οἷς ἐπιφέρει καὶ τὴν οἴκοθεν κρίσιν, λέγων· ταύταις ἡμεῖς ἐντυχόντες ταῖς ἱεραῖς φωναῖς, * οὕτω τε καὶ αὐτοὺς φρονοῦντας εὑρίσκοντες· εἷς γὰρ κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα· ἐδοξάσαμεν τὸν τῶν ὅλων σωτῆρα θεόν, ἀλλήλοις συγχαίροντες, ὅτι ταῖς * θεοπνεύστοις γραφαῖς καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἁγίων πατέρων συμβαίνουσαν ἔχουσι πίστιν, αἵ τε παρ' ὑμῖν καὶ αἱ παρ' ἡμῖν ἐκκλησίαι. καὶ τίς ἂν ἄλλος εἴη μεγαλοφωνότερος ἢ ἀξιοπιστότερος Κυρίλλου, Κύριλλον ἑρμηνεῦσαι καὶ τὸ αὐτοῦ φρόνημα καθαρὸν καὶ ἀκατάλλακτον αἱρετικῆς ἐπιμιξίας παραστῆσαι; ἐξ ὧν οὖν ἀδιαφόρους δεικνύειν αὐτόν τε καὶ τοὺς * ἀνατολικοὺς τὴν εὐσέβειαν ἀνέπεμψεν. ἔδειξε περιφανῶς ἀδιάφορον εἶναι καὶ τὸ ἐφ' ἑνὸς προσώπου, ἤτοι μιᾶς ὑποστάσεως δύο τὰς φύσεις ἀδιαιρέτους ὁμολογεῖν· καὶ τό, μίαν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ. οὐ μόνον δέ, πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς γράφων, τὸ ὅμοιον δόξον αὐτοῖς μαρτυρεῖ·

* ἰω. εἶπεν.

* ὧδέ φησιν.

* al. ἀφικομένου.

* ἄξιον θαυμάζεσθαι.

* al. αὐτῶν.

* al. θεοπνεύστοις.

* ὑποστάσεως M.

ἀλλὰ καί τινων ἐγκαλούντων αὐτῷ, ὅτι τοὺς δύο φύσεις ὁμολογοῦντας τοὺς ἀνατολικοὺς ἐδέξατο· αὐτὸς πρὸς Οὐαλεριανὸν τὸν Ἰκονίου ἐπίσκοπον ὑπὲρ αὐτῶν γράφει ὡς Νεστόριον μὲν οἱ ἀνατολικοὶ κατακρίνουσι, καὶ τὴν τῶν πατέρων ὁμολογίαν ἀκέραιον διασώζουσι, τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον μεθ᾽ ἡμῶν ὁμολογοῦντες καὶ ἕνα εἶναι Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ κύριον, τὸν ἐκ θεοῦ μὲν πατρὸς γεννηθέντα θεὸν λόγον, ἐπ᾽ ἐσχάτων δὲ τὸν αὐτὸν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα τεχθέντα, καὶ τέλειον εἶναι τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, οὐ διαιροῦντες εἰς δύο υἱοὺς, ἢ χριστοὺς, ἢ κυρίους· καὶ τοὺς τολμῶντας τι λέγειν κατ᾽ αὐτῶν, ὡς ψεύστας καὶ ἀπατεῶνας, καὶ τὸν τοῦ ψεύδους ἑαυτῶν προβαλλομένους πατέρα μυσάττεσθαί τε παραινεῖ καὶ ἀποτρέπεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτηνῆς ἐπίσκοπον περὶ τῶν ἀνατολικῶν οὕτω φησίν· οὐ διαιροῦσι τὸν ἕνα υἱὸν καὶ Χριστόν· τὸν αὐτὸν δὲ εἶναί φασι τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς ὡς θεὸν, καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα ὡς ἄνθρωπον· καὶ ὡς οὐκ ἂν νοοῖτο ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, οὐδὲ τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, εἰ μὴ νοοῖτο θεός τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός· ὃ Νεστόριος οὐκ ἀνείχετο. οὕτως οὐ μόνον δύο λέγοντας φύσεις τοὺς ἀνατολικοὺς καταστρέφει (?): ἀλλὰ κἂν κατηγορῇ τις, ὑπέρμαχος γίνεται, καὶ (τὸ παράδοξον) κἂν μὴ προσθῶσι [τὸ] ἀδιαιρέτως, οὐ λέγει διαιρεῖν αὐτοὺς τὰς φύσεις. οἶδε γὰρ ὁ ἕνα Χριστὸν, ἓν πρόσωπον, μίαν ὑπόστασιν, ὁ λέγων τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον, καὶ θεοτόκον τὴν παρθένον, οὐδὲν ἧττον, κἂν μὴ προσθῇ τὸ ἀδιαιρέτως, ὡς ὁμολογῶν ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν, συνεισάγει καὶ τὸ ἀληθῶς ἀδιαίρετον. ὁ αὐτὸς δὲ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ θείας ὄντως ἐραστὴς, πάλιν πρὸς Ἀκάκιον γράφων· ἔνεστιν εἰπεῖν καὶ δύο φύσεις, φησὶ, [καὶ] μὴ διαίρεσιν τῶν φύσεων ἐννοεῖν πως, ἐπειδάν τις συνάψοι τοῖς εἰρημένοις τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν. καὶ μὴν ἐπιστέλλων καὶ πρὸς Εὐλόγιον, ὁμόδοξον ἡγεῖται τὸν μίαν φύσιν λέγοντα τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τῷ δύο φύσεις ἀδιαιρέτως ἐν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει συνομολογοῦντι. ἐπιλαμβάνονταί τινες τῆς ἐκθέσεως, * ἧς πεποίηνται οἱ ἀνατολικοὶ, καί φασι· διὰ τί δύο φύσεις ὀνομαζόντων αὐτῶν ἠνέσχετο, καὶ ἐπῄνεσεν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας. οἱ δὲ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες λέγουσι, κἀκεῖνον οὕτω φρονεῖν· συναρπάζοντες τοὺς οὐκ εἰδότας τὸ ἀκριβές. χρὴ δὲ τοῖς μεμφομένοις ἐκεῖνα λέγειν, ὅτι οὐ πάντα, ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή· ὥστε δύο φύσεις λεγόντας τοὺς μὲν ἀνατολικοὺς ἀποδέχεται· εὐσεβῶς γὰρ οὗτοί φασι· Νεστόριον δὲ καταρκρίνει, οὐχ ὅτι δύο φύσεις ἔλεγεν· ἀλλ᾽ ὅτι δύο φύσεις λέγων, τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν οὐ προσίετο· ὥσπερ οὐδὲ τὸ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. μετ᾽ ὀλίγα γὰρ ἐπιφέρει, ὡς κἂν δύο φύσεις λέγῃ Νεστόριος, τὴν διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ θεοῦ λόγου· ἀλλ᾽ οὐκέτι τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖ μεθ᾽ ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ ἑνώσαντες αὐτὰ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. ὁ κοινόν ἐστιν ὁμολόγημα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνατολικῶν. εἶτα καὶ πάλιν ἐπάγει· μίαν τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν ὁμολογοῦμεν σεσαρκωμένην. ὡσεὶ ἔλεγεν, ἡμεῖς [τὴν] διαφορὰν τῶν συνελθόντων ὁμολογοῦντες, δύο μὲν λέγομεν φύσεις

Sed accusantibus nonnullis, quod duas naturas confitentes Orientales suscepit, ipse ad Valerianum Iconij Episcopum scribit, Orientales Nestorium damnasse, & SS. Patrum consensionem sinceram seruare, S. Virginem Dei genitricem nobiscum confitentes, & vnum esse Christum, filium & dominum à Deo patre genitum Deum Verbum, & vltimis temporibus è muliere in carne natum, & perfectũ cum esse in diuinitate, & perfectum in humanitate, non in duos filios & Christos & dominos separantes. & hæc oppugnare audentes, vt mendaces & fraudulentos, & mendacij sui patrem prætexentes, detestari hortatur ac refugere. Sed & in ea, quæ ad Acacium Melitinensem Episcopum, de his Orientalibus sic habet. Non diuidere eos vnum filium & Christum, quem e patre dicunt vt Deum, & ex muliere natum in carne vt hominem, & quomodo non intelligatur secundum humanitatem nostri similis, neque patri secundum diuinitatem, nisi intelligatur simul & Deus & homo idem. Quod Nestorius negauit. Sic non solum duas naturas Orientales asserentes saluat: Sed tametsi quis accuset, propugnator fit, & quod mirum videatur, etsi non apponant *Indiuisè*, non dicit ipsos naturas diuidere. Sciunt enim & vnum Christum, vnam personam, & vnam hypostasin, qui dicit eũdem Deum & hominem, & Deiparam Virginem, nihilominus etiamsi addat indiuisos, vt confitens ex dictis vnionem hypostaticam, simul & hoc indiuisum verè adducit. Qui idem tutæ & diuinæ adamator * doctrinæ iterum ad Acacium scribens: Licet, inquit, duas naturas dicere, nec diuisionem naturarum vllo modo intelligere, cum quis adiungat prædictis vnionem hypostaticam. Et ad Eulogium scribens, consentientem existimauit secum, vnam Verbi naturam incarnatam credentem, cum duas naturas indiuisas in vnione hypostatica confitetur. Reprehendunt quidam expositionem quam faciunt Orientales, & aiunt: Quare ipsis duas naturas confitentibus cruborit, & præsul laudauit Alexandriæ. Nestorianam asserunt illum quoque sic sentire, eos inuoluentes, qui nihil accurate sciant. Oportet autem reprehendentibus hæc respondere, non omnia quæ astruunt sectarij, vitari & reprehendi debere: quare Orientales duas naturas confitentes admittit, Piè enim illi asserunt: Nestorium damnat, non quia duas naturas dixit, sed quia duas asserens naturas, vnionem hypostaticam non recipit: Quemadmodum non, vnã Verbi naturam esse incarnatam: Mox enim subdit, vt tametsi duas naturas Nestorius dicat, differentiam carnis & Dei Verbi significans, sed nondum vnionem hypostaticam nobiscum confitetur. Nos enim hæc coniungentes, vnum Christum, vnum filium, vnum dominum confitemur. Hoc communis ipsius & Orientalium confessio. Deinde rursum adducit: Vnam Verbi naturam incarnatam confitemur, quasi diceret: Nos differentiam coeũtium cõfitentes, duas quidẽ asserimus naturas,

EVLOGIVS.

* Id ἀσφαλοῦς addendum fen.

* ἄλλ.

EVLOGIVS.

ſed & vnionem tradentes, hoc ſtatim adiungimus, vnam Verbi eſſe naturam incarnatã; hoc ſiquidem de vnitorũ differentia; illud vero hypoſtaticam vnionem oſtẽdit. ex quibus de Neſtorio dicit, tantum-non clamat: Vt ſi nobiſcũ vnionem Neſtorius aſſerit, vnum Chriſtum, vnum dominum, vnũ filiũ confitens, recepimus illum duas dicentem naturas. Siquidem eadem voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur oſtẽdere, ſed ne decerpere veritatem conatus ſit. Si vero duas naturas dicere, vt ipſe dixit, differentiam ſignificat carnis & Dei Verbi, & hanc ſeruare oportet [poſt] vnionem: nimirum duas naturas docet poſt vnionem ſeruare. Differẽtia ſcilicet ſeruata, neceſſe eſt ea ſeruari de quibus differentia, & Orientales ſecum ait cõſentire, & nequaquam vnam verbi naturam incarnatam aſſerentes, ſed duas quidem aſſerentes naturas hypoſtatica vnione vnitas, indifferentes voces clare oſtenditur. Quare ſynodus, etſi non lingua, tamen ſententia vnam nouit Verbi naturam incarnatam prædicare. Nõ modo e dictis hoc facile eſt perſpicere, ſed etiam ex eo libello quem propria manu S. Flauianus conſcripſit, & Theodoſio Imp. inſcripſit. *Concilium verò* ante alios hunc legi præcepit. Sic enim ibi ad verbum; *Etenim e duabus naturis Chriſtum poſt incarnationem in vna hypoſtaſi confitentes, & in vna perſona vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominum confitemur: deinde & vnam naturam Verbi incarnatam, & carnem indutam dicere non negamus, quia è duobus vnum & eundem eſſe dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Tu vero & illud conſidera. Concilium continenter dicit eundem & vnum Chriſtum. Hoc verò quid aliud eſt quam vnionem hypoſtaticam confiteri, vel, ſi placet, vnam verbi naturam incarnatam. Etenim abſque hæreticorum cauillationibus, vſus hic antea allatus differentiam continet ad prædictum ſenſum. Quemadmodum autẽ ex humanitate atq; diuinitate Chriſtum Dominum e duabus naturis ſimiliter ſynodus prædicans iterum laudat: ſic & in diuinitate & humanitate dicens in duabus opinatur naturis ac confitetur. Non enim ex his eſt Chriſtus, neq; hęc, neque illa, non in quibus, ſed è quibus eſt, & in quibus agnoſcitur. Et hęc fere ſunt. Sic quoq; B. Ambroſius libro quarto de incarnatione docet *ſiue Deus ab æterno eſſe carnis myſterij præuidit, nec ſeparatus, ſed vnus.* Poſtquã vtrumque vnus, & vnus in vtroq;, hoc eſt, in diuinitate & humanitate. Rurſus idẽ alio libro, vnde mutuatus eſt doctus Cyrillus contra Neſtoriũ, ſic bon⁹ inquit Ambroſius: *Vnus Dei filius in vtraque ſpecie verba facit*, quando vtraque prędıtus natura eſt. Hoc vero dictum corrupit Seuerus, nihil iniuriarũ omittẽs. Vertit enim vnam vocem in alteram, vt perſuadeat apparere voce non naturam, ſed loquendi formulam, quod ipſum reprehendi meritò debet. Verumtamen refellitur ob vſum vocis prædictum cum dicit, in vtroque idem deſignare.

D. Ambroſius.

ἀλλὰ καὶ τὴν ἕνωσιν ἐξακριβοῦντες, συνάπτομεν αὖθις τὸ, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. τὸ μὲν γὰρ ἐστι τῆς τῶν ἑνωθέντων διαφορᾶς, τὸ δὲ αὖ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως [ἐστὶ] δηλωτικός. ἐξ ὧν δὲ περὶ Νεστορίου ἔφη, μονονουχὶ τοῦτο βοᾷ· ὡς εἴ γε τὴν ἕνωσιν μεθ' ἡμῶν καὶ Νεστόριος ᾔδει, ἕνα Χριστὸν, ἕνα κύριον, ἕνα υἱὸν ὁμολογῶν, ἐδεξάμεθα ἂν αὐτὸν καὶ δύο λέγοντα φύσεις· εἴπερ διὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς τὴν διαφορὰν τῆς σαρκὸς καὶ * τοῦ θεοῦ λόγου δεῖ, οὐκ ἐβούλετο, ἀλλὰ μὴ διασπᾶν τὴν ἕνωσιν ἐπεχειρίζετο. εἰ δὲ τὸ δύο φύσεις λέγειν, ὡς αὐτὸς εἶπε, τὴν διαφορὰν σημαίνει τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ θεοῦ λόγου καὶ ταύτην δεῖ σώζεσθαι [μετὰ] τὴν ἕνωσιν· δηλονότι καὶ τὰς δύο διδάσκει φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν σώζεσθαι. τῆς γὰρ διαφορᾶς σωζομένης, ἀνάγκη καὶ τὰ ὧν ἡ διαφορὰ συνδιασώζεσθαι. καὶ τοὺς ἀνατολικοὺς δ' ἐπαινεῖ συμφρονεῖν αὐτῷ, καίτοι μηδαμοῦ φαμένους μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἀλλὰ δύο μὲν λέγοντας τὰς φύσεις, ἡνωμένας δὲ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει· ἀδιαφόρους τὰς φωνὰς περιφανῶς ἀποφαίνεται. ὥστε καὶ ἡ σύνοδος κἂν * μὴ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, μίαν φύσιν κηρύττειν οἶδε τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον ῥᾴδιόν ἐστι τοῦτο καθορᾶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λιβέλλου, ὃν ἔγραψε μὲν οἰκείᾳ χειρὶ ὁ θεσπέσιος Φλαβιανὸς, ἐπιδίδωκε δὲ Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ. ἡ δὲ σύνοδος, πρὸ τῶν ἄλλων, ταύτην ἐκέλευσεν ἀναγνωσθῆναι. ἔχει γὰρ ἐπὶ λέξεως ὧδε· καὶ γὰρ ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦντες τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν σάρκωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, καὶ ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. εἶτα καὶ μίαν μὲν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην μέντοι καὶ ἐνανθρωπήσασαν λέγειν, οὐκ ἀρνούμεθα, διὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. σὺ δέ μοι σκόπει κἀκεῖνο, ἡ σύνοδος τὸν αὐτὸν συνεχῶς λέγει καὶ ἕνα Χριστόν. τοῦτο δὲ τί ἐστιν ἕτερον, ἢ τὸ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογεῖν; ἢ, εἰ βούλει, τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. καὶ γὰρ καὶ χωρὶς τῶν αἱρετικῶν σοφισμάτων, ἡ χρῆσις αὕτη προσφερομένη, τὸ * ἀδιάφορον ἔχει πρὸς τὴν προειρημένην [διάνοιαν.] ὥσπερ δὲ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἡ σύνοδος λέγουσα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ δύο φύσεων ὁμοίως ἀνευφημεῖ· οὕτω καὶ ἐν θεότητι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι λέγουσα, ἐν δυσὶ δοξάζει φύσεσι καὶ συνομολογεῖ. οὐ γὰρ ἐκ τούτων μὲν ἐστιν ὁ Χριστὸς, οὐχὶ ταῦτα δὲ, οὐδὲ ταῦτα μὲν, οὐκ ἐν τούτοις δὲ, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐστι, καὶ ἐν τούτοις γνωρίζεται, καὶ ταῦτά ἐστιν. οὕτω δὲ καὶ Ἀμβρόσιος ὁ θαυμάσιος ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως τετάρτῳ διδάσκει λόγῳ· ἐν τῷ θεὸς εἶναι αἰώνιος τὰ τῆς σαρκὸς μυστήρια προειλήφει, οὐ διῃρημένος, ἀλλ' εἷς· ἐπειδὴ τὸ ἑκάτερον εἷς, καὶ ὁ εἷς ἐν * ἑκατέρῳ, τουτέστι καὶ θεότητι καὶ σώματι. πάλιν δὲ ἐν ἄλλῳ λόγῳ, ἐξ οὗ καὶ ὁ σοφὸς Κύριλλος χρῆσιν κατὰ Νεστορίου προήνεγκεν, οὕτως ὁ χρηστὸς Ἀμβρόσιός φησιν· εἷς θεοῦ υἱὸς ἐν ἑκατέρᾳ λαλεῖ, ἐπειδήπερ ἑκατέρα φύσις ἐν αὐτῷ. τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἐκακούργησε μὲν Σευῆρος, οὐδὲν δὲ τῆς κακουργίας ἀπώνατο. μεταστρέφει μὲν γὰρ εἰς τὸ ἑκατέρῳ τὴν ἑκατέραν φωνὴν, ἵνα πείσῃ δηλοῦσθαι διὰ τῆς φωνῆς οὐ τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸν τρόπον τῆς λαλιᾶς οἷον, ἐν ἑκατέρῳ τρόπῳ θείῳ τε καὶ ἀνθρωπίνῳ λαλεῖ· ὅπερ αὐτόθεν μὲν ἔχει τὸν ἔλεγχον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς προειρημένης ἐπιρραπίζεται χρήσεως. ἐν αὐτῇ γὰρ εἰπὼν, αὐτὴν τὴν λέξιν ἐν ἑκατέρῳ αὐτοὺς ἡρμήνευσε.

* al. τοῦ θεοῦ λόγου.

* al. καὶ.

* διάνοιαν.

* al. εἰσί.

* al. ἑκατέρᾳ.

τὸ βού-

EVLOGIVS.

τὸ ἐκατέρω, τουτέστιν ἐπισυνάψας καὶ θεότητι καὶ σώματι. ὥστε εἴτε ἐν ἑκατέρα λαλεῖ, ὡς ἔχει τὸ ἀκατάκριτον τῶν Ἀμβροσίου ῥημάτων· εἴτε ἐν * ἑκατέρω, ὡς ὁ τῆς κακίας σοφιστὴς τὴν φωνὴν διαφθείρει· οὐδὲν ἧττον αἱ δύο φύσεις δηλοῦνται. διότι ὁ αὐτὸς Ἀμβρόσιος, ὡς εἴρηται, τὸ ἐν ἑκατέρῳ εἰπὼν, τουτέστιν ἐν * ἑκατέρῳ πράγματι πρός τε θεότητα, καὶ τὸ σῶμα, τὴν φωνὴν ἀποδέδωκεν αὐτοῖς διαιρεῖσθαι. καὶ πρὸς Ἀλβῖνον δὲ γράφων ὁ αὐτὸς, ἵνα (φησὶ) τέλειος ἐν ἑκατέρᾳ φύσει τυγχάνῃ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. εἰ δέ τις ἡμῖν Ἀθανάσιον ἐν τοῖς περὶ σαρκώσεως προκομίζει λόγοις, καὶ τὸν νεοκαισαρείας Γρηγόριον ἐν τοῖς περὶ τῆς κατὰ μέρος πίστεως, δύο λέγει κωλύοντας ἐπὶ Χριστοῦ τὰς φύσεις: μανθανέτω οὐδὲν, ὅτι (καθάπερ εἴρηται πολλάκις) οὐδ᾽ οἱ λοιποὶ πατέρες τὸ δύο λέγειν φύσεις, οὔτε ἁπλῶς ἠσπάσαντο, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀπώσαντο· μετὰ μέντοι γε τῆς ἀδιαιρέτου προσελθοῦσαν τὴν φωνὴν, οὔτε προπετῶς ἀσπάσασθαι, οὔτε ἀβασανίστως ταύτην περιπτύξασθαι. * οὐδὲν οὖν οὐκ ἐλάμβανον τὸ ἀδιάστατον. συνομολογηθείσης δὲ τῆς * λεχθείσης καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσεως, οὐδὲν οὖν οὐδεὶς ὤφθη τῶν εὐσεβῶν, μὴ λίαν τὴν φωνὴν ἀσπαζόμενος. μὴ οὖν λεγέτω τις, οὐδὲν γὰρ τοῦτο πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ὡς ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις λέγειν οἱ πατέρες ἐκώλυσαν: ἀλλὰ δεικνύτω, πότε, ἢ πῶς τοὺς συνομολογοῦντας τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους ἐκώλυσαν; καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ὅρα, πῶς φησὶν ὁ Ἀθανάσιος· οὐ δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τὸν ἕνα υἱὸν, μίαν προσκυνητὴν, καὶ μίαν ἀπροσκύνητον. ἀκούεις πῶς εἶπε προσκυνητὴν καὶ ἀπροσκύνητον. καὶ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ προσκυνητὸν καὶ ἀπροσκύνητον εἰς δύο μὲν ὑποστάσεις τέμνουσι τὸν ἕνα, τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν [δὲ] ἕνωσιν ἐκκηρύττουσιν. ἀλλ᾽ ἡ μὲν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου διάνοια δήλη. ἡ δὲ τὸν θαυματουργὸν Γρηγόριον ὑποβαλλομένη χρῆσις· λέγεται μὲν γὰρ ἐκείνου, τὴν δὲ Ἀπολλινάρειον εἰσκομίζει· καταφορὰν προβάλλεται τῆς ἀτοπίας. λέγει γάρ· καὶ ἔστι θεὸς ἀληθινὸς ὁ ἄσαρκος ἐν σαρκὶ φανερωθεὶς, τέλειος τῇ ἀληθινῇ καὶ θείᾳ τελειότητι, οὐ δύο πρόσωπα, οὐδὲ δύο φύσεις· οὐδὲ γὰρ τέσσαρας προσκυνεῖν λέγομεν. ὁρᾷς, ὅπως προφανὴς ἡ δυσσέβεια; τὸ τέλειον γὰρ εἰπὼν κατὰ τὴν θεότητα, τὴν ἀνθρωπότητα παντελῶς ἐσιώπησε. καὶ τὸ προσθεῖναι δὲ ὁ ἄσαρκος ἐν σαρκὶ φανερωθεὶς, τῆς Ἀπολιναρίου * φρενοβλαβοῦς γεωργίας πικρὸν ἐστὶ βλάστημα. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἡ χρῆσις, ἣν ἡ αἵρεσις προκομίζει ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς τοῦ Ἰουλίου Ῥώμης, ἀναμφίβολον μὲν οὐκ ἔχει τὸ γνήσιον. ὁ γὰρ ἱερὸς Κύριλλος, ἐν τῇ κατ᾽ Ἔφεσον συνόδῳ ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς αὐτοῦ χρείαν * προενεγκὼν, οὐκ ἠξίωσεν εἰς μνήμην ταύτης ἐλθεῖν. ἣν δὲ τῇ συνόδῳ * ἐπανέγνωσεν, οὕτω τοῖς ῥήμασιν ἔχει· Ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς σκηνώσας ἐν ἀνθρώποις, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἐνεργήσας, τέλειος θεὸς ἐν σαρκὶ, τέλειος ἄνθρωπος ἐν πνεύματι. οὐ δύο υἱοὶ· εἷς μὲν γνήσιος υἱὸς, ἀναλαβὼν ἄνθρωπον, ἕτερος δὲ θνητὸς ἄνθρωπος, ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ· ἀλλ᾽ εἷς ἐν οὐρανῷ μονογενὴς, μονογενὴς ἐπὶ γῆς θεός. ἡ μὲν τοῦ Ἰουλίου ῥῆσις, ἡ τῇ συνόδῳ διαναγνωσθεῖσα, τοιαύτη. εἰ δὲ γνησίαν οὖσαν τὴν φωνὴν, ἣν ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον προφέρουσιν ἐπιστολῆς, καὶ μάλιστα Νεστόριον κατακρίνουσαν· οὐκ ἂν ὑπερεῖδε ταύτην. ἔτι δὲ κἀκεῖνο δεῖ συνιδεῖν, ὡς ὁ σοφὸς Κύριλλος τὸν ἄνθρωπον εἰς παράδειγμα, οὐχ ἵνα δείξῃ μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, παραλαμβάνει:

* al. ἑκατέρω.
* al. ἑκατέρω.
* al. ἑκατέρω.
* al. διέφυγεν.
* al. χωρισθεῖσης.
* al. φρενοβλαβοῦς.
* al. προενεγκεῖν.
* al. ὑπανέγνω.

Quid sibi vult hoc *eodem* pro in *vtroque*, hoc est coniungens diuinitati & humanitati; quare si *in vtraque* dicat, vt syncerè habent verba Ambrosij, siue *in vtroque*, vt improbus ille Sophista vocem deprauat; nihilominus duæ ostenduntur naturæ. Idcirco, vt diximus, Ambrosius quod *in vtroque* est dicens, hoc est *in vtraque* re ad diuinitatem & corpus, vocem traduxisse videtur. Et idem ad Albinum scribens, vt perfectus, inquit, in vtraque natura sit. Sed hactenus de his. Si vero quis nobis Athanasium proferat libro de Incarnatione, Gregorium item Thaumaturgum in libro de fide particulari, prohibētes duas in Christo asserere naturas: sciat ille (vt sæpe iam diximus) neque reliquos Patres duas naturas asserere, neque vnam complecti; sed & frequēter reiecisse, Post enim adductam *Indiuisi* vocem, neque temerè amplexos esse, neque improuidè illum explanasse, Neque enim sumpserunt inordinatum. Conueniente verò cum prædictis vnione hypostatica, nemo pius visus est, qui hanc vocem valde adamauerit. Nemo igitur dicat, nihil enim hoc ad pietatem, vt in Christo duas naturas dicere Patres prohibeant; sed ostendat, verum, simul confitentes vnionem hypostaticam duas dicere naturas indiuisè prohibebant? Etenim & sic vide quomodo dicat Athanasius. Non duas naturas prædicamus vnum filium, vnam adoratam, & vnam non adoratam. Et quis ignorat, adoratum & non adoratum in duas quidem hypostases diuidunt vnum, hypostaticam vnionem prædicant. Sed magni Athanasij sensus clarus est. Testimonium quod Gregorij Thaumaturgi nomine subijcitur, illius quidem esse dicitur, sed Apollinarij esse absurditas illa manifestè declarat. Habet enim & est verus Deus sine carne in carne visus, perfectus in vera & diuina perfectione, non duæ personæ, neque duæ naturæ. Neque enim quatuor adorare dicimus. Vides quomodo pateat impietas. Nam perfectum dicens in diuinitate, humanitatem reticuit. & adiicere, sine carne in carne apparens, impiæ culturæ acerbum est germen. Sed enim testimonium quod hæresis adfert ex epistola Iulij Romani ad Dionysium, haud dubie non est genuinum. Etenim S. Cyrillus in Synodo Ephesina ex epistola ad * Decium eius visum adducens, non dignatus est in memoriam huius venire, quam in Synodo cognouit his verbis: *Filius Dei habitans in hominibus, non in homine operans, perfectus Deus in carne, perfectus homo in Spiritu non duo filij, vnus quidem genuinus Filius carnem assumens, alter vero homo morti obnoxius, assumptus à Deo: sed vnus vnigenitus in cœlo, vnigenitus in terra Deus.* Iulij Papæ quidem verba in Synodo lecta hæc fere, siue veram sonat vocem, quam ex epistola ad Dionysium adducunt, & maxime Nestorium damnās hanc non contempsit. Ad hæc & illud sciendū, B. Cyrillum hominem ponere pro exemplo, non vt ostendat vnā naturā in Christo capere,

* fort. Dionysium.

EVLOGIVS.

sed vt per hoc vnionem constituat hypostaticam. Etenim in nostri comparatione, diuersæ formæ corpus & animam, vt vnita vnam perfectam hominis naturam, non adiecit *corporatam & animatam*. In verbo vnam naturam dicens, statim adiungit incarnatam. Rarius enim illam tacuisse, non repugnantiam sententiarum, sed magis confirmationem testatur. Sæpenumero enim quod quis assiduo clamat, & validam eius opinionem omnibus inculcans, nouit vt confessum & clarum, interdum tacendo, silentio non contemnit quod sæpius dixit. sed ostendēs ita firmum atque apertum esse, vt nec verbis, nec commemoratione amplius indigeat. Sic igitur doctus & pius minime vacillans Cyrillus vnam docet verbi naturam, & illam incarnatam, & hoc non simpliciter, sed anima rationali & intelligibili, hæc assumens, & antea fundans in omnium animis per cognitionem, & non dubitationem, & naturæ comprehensionem ex parte afferens, omisit reliquum efferri & audire. Etenim multa cogitat, non verbis & nominibus sensum credit, sed mēte verba & nomina conferens atque accommodans. Attende quid libro primo Thesaurorum dicat, & quid in epistolis ad Succensum. Ibi enim dicit: *Deum Verbum pro nobis summum Pontificem factum, tanquam vestem aliquam, ex Maria hominem, vel templum resumere.* Hic verò: *Non homo igitur factus est, non autem hominem assumit.* quomodo ergo ibi quidem, *non assumpsit*, hic vero *assumpsit*? Seipsum explanat. Adducit enim Nestorio videri. Quid hoc aliud est nisi verbis sensum credere, verba sensum repræsentare? Quamobrem sicubi dixisse videatur Deum Verbum hominem non assumpsisse, hac ipsa doctrina prædicauit, non omnino ipsum negare, hoc non dici: Quomodo ergo alios sic loqui prohibeat, quod ipse facit? sed non sic loqui vt Nestorio visum est. Clarus itaque Eulogius vnam Verbi naturam incarnatam indicans, hoc etiam addit. Vt si quis præceptoris sensum accuratius cupiat inuestigare, inueniet voce nihil aliud voluisse, quàm inconmutabilitatē Verbi ostendere: Ne dictum alio, sed ad diuinitatem vnigeniti referatur. In dialogo enim, qui inscribitur, *Vnus Christus*: vnum Filium & vnam eius naturam dicimus, licet in assumptione carnis fieri intelligatur habentis animam intelligibilem. Quibus nihil aliud quàm immutabilitas diuinitatis declaratur. Non igitur vna Verbi natura, vt diximus, inconmutabilitatem declarat diuinitatis, non autem duas naturas secundùm hypostasin vnitas tollit. Sic igitur intellexit pius ille scriptor, quod à præceptore ad Eulogium dictum est. Vnus denique Filius, & vna natura incarnati Verbi, hoc est non conuersa, nec à propria perfectione declinans. Et illud ad sensum referre oportet, vt B. Cyrillus nusquam vnam Christi naturam dicere videatur: sed vnum Christum, vt vnā personam, & vbique vnam Christi hypostasin,

Eulogius Cyril. le discipulum.

ἀλλ' ὡς ἂν διὰ αὐτῆς τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν παραστήσῃ. καὶ γὰρ ἐπὶ μὲν τοῦ καθ' ἡμᾶς συγκρίματος, ἐπειδὴ φάμενος τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ ὡς ἑνωθέντα, μίαν ἀποτελέσαι ἀνθρώπου φύσιν· οὐκ ἐπήγαγεν οὔτε σεσωματωμένην, οὔτε ἐμψυχωμένην· ἐπὶ δὲ τοῦ λόγου μίαν φύσιν εἰπὼν, εὐθὺς συνάπτει τὸ σεσαρκωμένην. τὸ γὰρ σπανάκις αὐτὴν ἀποσιωπᾶσθαι, οὐκ ἐναντιότητα τῆς αὐτοῦ γνώμης, βεβαίωσιν δὲ μᾶλλον μαρτυρεῖ. πολλάκις γὰρ ὅπερ τις συνεχῶς ἀναβοᾷ, καὶ βεβαίαν τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν πᾶσιν ἐνιδρύσας οἶδεν· ὡς ὁμολογούμενον, καὶ δῆλον, ἐνίοτε ἀποσιωπᾷ διὰ τῆς σιγῆς οὐκ ἀθετῶν, ὃ πολλάκις * ἐκήρυξεν· ἀλλὰ δεικνὺς, οὕτω βέβαιον εἶναι καὶ περιφανὲς, ὡς μηκέτι φωνῆς μηδὲ μνήμης δεῖσθαι. οὕτω τοίνυν καὶ ὁ σοφὸς, καὶ ἀδίστακτος τὴν εὐσέβειαν, Κύριλλος τὸ μίαν δοξάζειν φύσιν τοῦ λόγου, καὶ ταύτην σεσαρκωμένην· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς, ἀλλὰ ψυχῇ * τῇ νοερᾷ καὶ λογικῇ· τοῦτο δὴ τοῦτο * προκαταλαβὼν, καὶ προθεμελιώσας ἐν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς, διά τε τὸ γνώριμον, καὶ ἀναμφισβήτητον, καὶ τὸ σύντομον τῆς φωνῆς ἀπὸ μέρους εἰπὼν, ἀφῆκε τὸ λοιπὸν συνεκφωνεῖσθαι καὶ συνεξακούεσθαι. καὶ γάρ ἐστιν ὅτε ὁ πολὺς ἐν διανοίᾳ, οὐ τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀεὶ τὸν νοῦν καταπιστεύων· τοῖς δὲ νοήμασι καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα συμπαραφέρων τε καὶ μεθαρμοζόμενος. ἄκουε γὰρ τί μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Θησαυρῶν λέγει, τί δὲ ἐν ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς. ἐν ἐκείνῳ μὲν γάρ φησι· τὸν θεῖον λόγον ὑπὲρ ἡμῶν ἀρχιερέα γενόμενον, ὥσπερ τινὰ ἔνδυμα τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον, ἢ τὸν ναὸν ἀναλαβεῖν· ἐν ταύταις δέ· οὐκοῦν γέγονε, φησὶν, ἄνθρωπος, οὐκ ἄνθρωπον ἀνελάβετο. πῶς οὖν ἐκεῖ μὲν, οὐκ ἀνέλαβεν· ἐνταῦθα δὲ ἀνέλαβεν; αὐτὸς ἑαυτὸν ἑρμηνεύει. ἐπάγει γὰρ, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. τοῦτο δὲ τί ἐστιν * ἄλλο, ἢ μὴ τοῖς ῥήμασι καταπιστεύειν τὸν νοῦν, τὰ δὲ ῥήματα τῇ διανοίᾳ ζυγοστατεῖν. ὥστε εἴ που λέγων εὑρεθείη, τὸν θεὸν λόγον ἄνθρωπον μὴ ἀναλαβεῖν, ἐκ τῆς παρούσης ἀνεκήρυξε διδασκαλίας, οὐχ ἁπλῶς αὐτὸν ἀπείργει τοῦτο μὴ λέγειν· πῶς γὰρ ἂν ἑτέρους κωλύσειεν, ὅπερ αὐτὸς λαμπρῶς διαπράττοιτο; ἀλλὰ μὴ λέγειν οὕτως, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. ὁ μέντοι γε κλεινὸς Εὐλόγιος τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην διδάξας, καὶ τοῦτό φησιν· ὡς εἴ τις τὸν νοῦν τοῦ διδασκάλου ἐξακριβώσασθαι βουληθῇ, εὑρήσει τοῦτον διὰ τῆς φωνῆς οὐδὲν ἕτερον βουλόμενον, ἢ τὸ ἄτρεπτον ἐπιδεῖξαι τοῦ λόγου· ἵνα [μὴ] τὸ λεγόμενον μὴ εἰς ἄλλο τι, ἀλλ' εἰς τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς ἀναφέροιτο. ἐν γὰρ τῷ διαλόγῳ, ὃς ἐπιγράφεται, ὅτι εἷς ὁ Χριστὸς· * ἕνα τε υἱὸν, καὶ μίαν αὐτοῦ φύσιν φαμὲν, κἂν εἰ ἐν προσλήψει νοοῖτο καὶ σαρκὸς, ψυχὴν ἐχούσης τὴν νοεράν. δι' ὧν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ ἄτρεπτον ἀποσημαίνεται τῆς θεότητος. οὐκοῦν ἡ τοῦ λόγου μία φύσις, καθάπερ εἴρηται, τὸ ἄτρεπτον ἀνυμνοῦσα τῆς θεότητος, οὐδαμῶς ἀναιρεῖ τὰς καθ' ὑπόστασιν ἑνωθείσας δύο φύσεις. οὕτω δ' ἂν νοήσειεν ὁ τῆς εὐσεβείας [θεῖος] φίλος καὶ τὸ πρὸς Εὐλόγιον τῷ διδασκάλῳ εἰρημένον· εἷς λοιπόν· υἱὸς καὶ μία φύσις αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος λόγου, οὐ τετραμμένη, οὐκ ἐκπεσοῦσα, οὐδὲ τῆς οἰκείας * ἀποστᾶσα τελειότητος. κἀκεῖνο δὲ δεῖ κατὰ νοῦν φέρειν, ὡς ὁ θεῖος Κύριλλος οὐδαμοῦ φαίνεται μίαν φύσιν Χριστοῦ εἰπών· ἀλλ' ἕνα μὲν Χριστὸν, καὶ ἓν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν Χριστοῦ πανταχοῦ·

* ἀνεκήρυξεν.
* al. τῇ.
* προκαταβαλών.
* al. ἄλλως.
* al. ἕνα γε & ἕνα γε.
* al. ἀποστᾶσα.

μίαν

EVLOGIVS.

μίαν δὲ φύσιν Χριστοῦ οὐκέτι. τοὐναντίον μέντοι γε καὶ ἀποκωλύει ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, αἷς τὸν Σούκενσον ἐπιγράφονται, μίαν φύσιν λέγειν ἐπὶ τῆς συνθέσεως. εἰ γάρ φησιν ἀνέλωμεν τὸ, ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἷς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστὸς, ἀδιαίρετος ὢν μετὰ τὴν ἕνωσιν· ἐρωτῶσιν οἱ τῇ ὀρθῇ μαχόμενοι δόξῃ, εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, πῶς ἐνηνθρώπησεν; ὅλον δὲ εἶπεν, καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν εἰπών· [* κατὰ αὐτὸν, ὅπερ. M.] δῆλον ὡς οὐ τὰ πρὸ τῆς ἑνώσεως, ἀλλὰ τὰ* μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ σύνθετον λέγει· καὶ γὰρ ὅλον τί ἐστιν ὁ Χριστός. εἰ δὲ μὴ μία φύσις τὸ ὅλον, οὐδὲ μίαν πάντως. τούτοις καὶ ὁ θεολόγος συνᾴδων Γρηγόριος, ἓν καὶ τὸ συναμφότερον φησίν· ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, τῇ δὲ συνόδῳ. ὁ μέντοι δυστυχὴς Εὐτυχὴς ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖ, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν, μίαν ἐδυσφήμει. ἐφ' οἷς αὐτὸν ἥ τε ἐν Καλχηδόνι, καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δικαίως καθεῖλε σύνοδος. ἀλλ' ὁ γενναῖος Διόσκορος οὐδὲν αὐτὸν Ἀπολιναρίου διαφέροντα μετὰ πλείστης ὅσης σπουδῆς* ἀπεδέξατο. [* ἐν. ἀπεδέξατο.] ὁ γὰρ δυσσεβὴς Ἀπολινάριος, ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως αὐτοῦ λόγῳ, προσέτι γε οἷά φησιν· ὦ καινὴ κτίσις καὶ μίξις θεσπεσία! θεὸς καὶ σὰρξ μίαν ἀπετέλεσαν φύσιν. ἐξ οὗ τοὺς ὀχετοὺς τῆς δυσσεβείας οἱ μετ' ἐκεῖνον ἠρύσαντο. σὺ δέ μοι καὶ τὸν ἀρχαιότερον ὅρα βόρβορον. Οὐαλεντῖνος γὰρ κατὰ λέξιν οὕτω λέγει· τῶν γαλιλαίων ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις λεγόντων, πλατὺν* καταχεόμενοι γέλωτα· [* al. καταχεόμενοι.] ἡμεῖς γὰρ τοῦ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου μίαν εἶναι τὴν φύσιν φαμέν. *καὶ μὴν καὶ ὁ Μανιχαῖος [* al. ἀεὶ δὲ.] πρὸς Σκυθιανὸν ἐπιστέλλων, καὶ ὑπὸ μέμψεις ποιῶν τοὺς δύο λέγοντας φύσεις, τοιαῦτά φησιν· ὁ δὲ τοῦ ἀϊδίου φωτὸς υἱὸς τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἐν τῷ ὄρει ἐφανέρωσεν, οὐ δύο φύσεις ἔχων· ἀλλὰ μίαν ἐν ὁρατῷ τε καὶ ἀοράτῳ. καὶ Πολέμων δὲ τὸν Ἀπολινάριον διδάσκαλον οὕτως ἀνευφημεῖ, τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν πατέρας αἰτιώμενος, ἃ τοῖς ἐν Καλχηδόνι οἱ ἀπὸ Σευήρου· ὅρα τί φησίν; οὐδὲν χεῖρον ἐννοῆσαι κἀκεῖνο· θεὸν γὰρ λέγοντες καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν· οὐκ αἰσχύνονται μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καθάπερ μίαν σύνθετον ὁμολογοῦντες. εἰ γὰρ θεὸς τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτὸς· δύο φύσεις ἄρα ὁ αὐτὸς, καθάπερ ἡ τῶν Καππαδοκῶν εἰσηγεῖται καινοτομία, καὶ Ἀθανασίου ἡ οἴησις, καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὁ τῦφος· καὶ σχηματίζονται μὲν, ὡς δῆθεν ἡμέτεροι, φρονεῖν τὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀπολιναρίου· κηρύττουσι δὲ καθάπερ οἱ Γρηγόριοι τὴν τῶν φύσεων δυάδα. πῶς οὖν οὐκ ἦν Εὐτυχεῖ τε καὶ Ἀπολιναρίῳ, Οὐαλεντίνῳ τε καὶ Μανιχαίῳ τὴν τοσαύτην τῆς ἀσεβείας ῥύμην ἐπισχεῖν· καὶ τὴν νομὴν οὕτως ἑρπήσασαν, καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς καταβοσκομένην ἀναστεῖλαι· εἰ μὴ τῶν ἱερῶν ἐν Καλχηδόνι συνηγύρεως ὁ θεῖος ζῆλος δύο φύσεις ἀδιαιρέτως ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει τοῦ Χριστοῦ διαπρυσίως τε καὶ θεοφρόνως* ἀνεκήρυξε; [* διεκήρυξαν.] τῶν γὰρ αἱρετικῶν οὕτω μαινομένων, εἰ μὴ τῆς εὐσεβείας ὁ πύργος ἀνέστη τὸ ῥεῦμα, οὐδὲν ἐκώλυεν ὑποβρυχίους πολλοὺς ἐν πλάτει γενέσθαι. ὥστε εἰ μὴ τοῖς ἔμπροσθεν πατράσιν ἡ τῶν δύο φύσεων ἐγνωρίζετο φωνή, τὸ ἀναγκαῖον εἶχεν ἡ σύνοδος, διὰ τὴν ἐκείνων λύσσαν, ταύτην ἀνευρεῖν τε καὶ ἀνακηρύξαι. μικροῦ δὲ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσιν ἐγνωσμένης, πῶς οὐκ ἀπαραίτητον ἦν κατὰ τῶν πολεμίων ταύτην πανδήμοις ψήφοις ἀναστηλῶσαι;

non autem vnam naturam. Et contra prohibet in epistolis ad Succensum, vnam naturam in composito dicere. Si enim hoc, tollimus e duabus diuersis naturis vnum solumque Christum esse, post vnionem indiuisum. Afferunt aduersarij, si vna natura vniuersum, quo modo incarnatus est? Vniuersum autem dicit & post vnionem dicens: certum est hæc non ante vnionem, sed hæc post vnionem, quemadmodum compositum est ait. Etenim purum quid est Christus, si verò vna natura totum est, super vnam omnino. Cum his sentiens Gregorius cognomento Theologus, etsi vtrumque vnum dicat, sed non natura, sed concilio. Quanquam infelix Eutyches e duabus naturis vnionem confiteatur, post vnionem vnam nefandè dicat. Vnde illum meritò Chalcedonensis, & antea Constantinopolitana Synodus condemnauit. Sed famosus Dioscorus, nihil illum ab Apollinario differentem magno studio suscepit. Impius verò Apollinarius libro suo de incarnatione, vide quid scribat: *O noua creatura, & diuina mistio! Deus & homo vnam conficiunt naturam.* Vnde impietatis veluti aquæductus alij post illum deriuarunt. Tu & antiquum vide lutum. Valentinus verò ad verbum sic ait: *Galilæos duas in Christo naturas dicentes, risu copioso excipientes: nos verò visibilis & inuisibilis vnam naturam esse dicimus.* Et verò Manichæus ad Scythianum scribens & eos reprehendens, qui duas dicunt naturas, hæc dicit: *Sempiterni luminis Filius, propriam in mōte Thabor naturam ostendit, nō duas habens naturas, sed vnicam in visibili atque inuisibili.* Polemon quoq; præceptorē suum Apollinarium laudauit, sacris nostris Patribus dans crimini, quæ Patribus in Chalcedonensi Synodo Seueriani, vide quid dicat. non peius hic intelligere Deum & hominem eundem dicētes, non erubescunt vnam Verbi naturam incarnatam, quemadmodum vnum compositum confitentes. Si enim perfectus Deus & perfectus homo idem, duæ naturæ igitur vnus, quemadmodum noua Cappadocum dicit diuisio, & Athanasij opinio, & Italorum fumus, & simulant quidē, quasi nostri, se sentire quę S. noster Pater Apollinarius: sed predicāt quemadmodū Gregorij naturarum dualitatē. Quomodo non licuit Eutychis, Apollinarij, Valentini, Manichæi hāc impietatis vim sustinere, & morbum sic repentem, & humanas animas depascentem reprimere, nisi sacri Chalcedonensis conuentus diuinus zelus duas naturas indiuisas Christi in vnione hypostatica, pie & conuenienter prędicasset? Hæreticis sic delirantibus, nisi pietatis turris fluctum sistat, nihil vetat submersos multos in plano esse. Quare nisi antedictis Patribus duarum naturarum cognita est vox, necessitatem habuit Synodus propter illorum amentiam hanc inuenire ac prædicare. Parum verò ab omnibus sanctis illis cognita, quomodo execrari non poterat contra hostes hanc publicis decretis reprehendere.

Eulogius. Quemadmodum enim ad impium Arrium, aliam substantiam Patris & Filij blaterantem, Nicæna Synodus consubstantiantatem decreuit, & nusquam hac voce apud Patres existante, contra verò prohibente, à quibus Paulus Samosatensis hæreticus declaratus est. Sic etiam prædictos impios sacra Synodus cùm duas in Christo naturas agnoscit, oppugnauit. non ipsa prima impias illas voces reperiens, sed multorum antea præceptorum auctoritatem secuta. Si verò quis contendat, Iulium in Christo vnam naturam dicere. Primum quidem nunquam clarum, si genuinus hic sermo. Secundum par est cognoscere, vt posterius Iulio apud Romanos naturæ & hypostaseos studiosè nomen indicauit, & frustra hæretica zizania semen ibidem student suffocare. In indicatis enim vocibus manentibus, non obuiam iuit impietas, potius valde consequens pro hypostaseos voce naturæ vti. Sed illud de Iulio licet dicere. Ad hæc hæretica impudens sententia dicit: Quare non quemadmodum ex duabus naturis dicentes hominem, deinde post vnionem & vnam ipsius naturam? Neque etiam Christum è duabus naturis dicentes, vnam eiusdem naturam post vnionem confitemur. Vnam quidem naturam scimus compositum, resolutorio vsi schemate, duas coincidentes agnoscimus. Sed hæc quærit hæretica impudentia. Discant imperiti, hoc compositum vnam naturam sine impedimento dici, quando nec propriè in eodem simplicia, ex quibus compositus est, nomina dicuntur. Velut hominem nullus corpus propriè, neque animam propriè appellabit. Neque enim corporis neque animæ termino includitur. Abusiuè quidem sæpe & leniter familiaris sermo parum limatus, & S. Scripturæ Spiritus vsus libertate, ex parte totum hominem denominant. nolumus subire iugum seruitutis dialecticæ vanitatis. Quando ineffabilis atque incomprehensibilis vnionis neque exemplar magis proprium sumere quis possit: & asserentes Christum ex humanitate & diuinitate constare, dicimus eundem similiter & Deum eundem & hominem. Quapropter propriè ac verè semper virgo Maria Deipara dicitur. Quapropter hominis exemplar temerè ab imprudentibus in calumniandi occasionem vertit, & euertendæ vnionis secundùm hypostasin inconfuse & indiscrete duarum in Christo naturarum, quia Christus Deus noster vtrumque est propriè, vnde est, & dicitur veluti Deus & homo: alij multi clamant, & sanctus Cyrillus in epistola ad Succensum vnum & eundem hoc & illud esse dicit. Et similiter ad Valerianum Iconij Episcopum scribit. Quare confitemur quod à carne quidē est, carnem esse. quod à Deo Deū esse, secūdùm idem vtraq; Christus, vnus Filius, vnus Dominus, cū propria sua carne. Vtraq; enim quid aliud cōfirmat, quàm eūdem esse Deum & hominem. Sed licet hæc vociferetur Cyrillus, tamen allatrare nonnulli ausi sunt, quasi Christus ex diuinitate atque humanitate, neq; homo neque Deus sit.

ὥσπερ γὰρ πρὸς τὸν δυσσεβῆ Ἄρειον, ἑτέραν οὐσίαν πατρὸς καὶ υἱοῦ δυσφημοῦντα, ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ ὁμοούσιον ἀντετάξατο, καίτοι τῆς λέξεως ὑπὸ τοῖς πατράσιν ἐπιπολαζούσης σύνηθες δὲ καὶ κεκωλυμένης, ὑφ' ὧν ὁ Σαμοσατεὺς Παῦλος καθαιρετικὴν ἀπόφασιν ἤνεγκεν· οὕτω δὴ καὶ κατὰ τῶν εἰρημένων δυσσεβῶν ἡ ἁγία σύνοδος διὰ τὸ δύο φύσεις λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ ἀνθωπλίσατο· οὐκ αὐτὴ πρώτη τὰς τῆς δυσσεβείας φωνὰς * ἀνευροῦσα, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχουσα πρὸ αὐτῆς τούτων διδασκάλους. εἰ δέ τις φιλονεικοίη τὸν Ἰούλιον ἐπὶ Χριστοῦ μίαν εἰπεῖν φύσιν. πρῶτον μὲν οὔπω δῆλον, εἰ γνήσιος ὁ λόγος: δεύτερον δὲ προσήκει γινώσκειν, ὡς Ἰουλίου ὕστερον παρὰ Ῥωμαίοις τὸ τῆς φύσεώς τι καὶ ὑποστάσεως ἐφιλοκρινήθη τι καὶ διεκρίθη ὄνομα, καὶ μάτην τὰ αἱρετικὰ ζιζάνια τὴν πρὸς ἐκεῖθεν σπουδάζει * συλλαγωγεῖν. ἀδιακρίτων γὰρ ἔτι τῶν φωνῶν * μενουσῶν, οὐδὲν ἀπαιτεῖ δυσχερὲς, μᾶλλον δὲ καὶ λίαν ἀκόλουθον, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως τῇ λέξει τῆς φύσεως χρήσασθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν * ὑπὲρ Ἰουλίου ἐστὶ φάναι. ἔτι δὲ τὸ αἱρετικὸν ἀναισχυντεῖ φρόνημα, καὶ φησί· διὰ τί μὴ, καθάπερ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν ἄνθρωπον, εἶτα μετὰ τὴν ἕνωσιν καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν· μὴ καὶ τὸν Χριστὸν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες, μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογοῦμεν; μίαν μὲν γὰρ ἴσμεν φύσιν τὸ σύνθετον· ἀναλυτικῷ δὲ κεχρημένοι τρόπῳ, δύο τὰς συνελθούσας γνωρίζομεν. ἀλλ' ἡ μὲν αἱρετικὴ ἀναισχυντία ζητεῖ ταῦτα. μανθανέτωσαν δὲ οἱ ἀσύνετοι, ὅτι τοῦτο τὸ σύνθετον μία φύσις ἀκωλύτως λέγεται, ὁπηνίκα μὴ κυρίως ἐπ' αὐτοῦ τὰ τῶν ἁπλῶν, ἐξ ὧν συνετέθη, ὀνόματα λέγεται. οὔτε τὸν ἄνθρωπον οὔτε σῶμά τις κυρίως, οὔτε ψυχὴν, εἴποι: οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπιδέξαιτο ἂν, οὔτε τὸν τοῦ σώματος οὔτε τὸν τῆς ψυχῆς ὅρον. καταχρηστικῶς μέν τοι πολλάκις ἥ τε ἀνάγωγος ὁμιλία τὸ ἀκριβὲς παρατρέχουσα, καὶ τὰ ἱερὰ λόγια τῇ ἐλευθερίᾳ κεχρημένα τοῦ πνεύματος, ἐκ μέρους τὸν ὅλον ἄνθρωπον ἐπονομάζουσι, ζυγὸν δουλείας [τῆς] διαλεκτικῆς ματαιότητος ὑπεισιέναι οὐκ αἰσχυνόμεθα. ἐπεί δέ γε τῆς ἀρρήτου καὶ ἀπερινοήτου ἑνώσεως οὔτε παράδειγμα λαβεῖν οἰκειότερον δύναιτ' ἄν τις. καὶ λέγοντες τὸν Χριστὸν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαμὲν αὐτὸν ὁμοίως καὶ θεὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον: διὸ καὶ κυρίως καὶ ἀληθῶς ἡ παναγία παρθένος θεοτόκος πρεσβεύεται: ὥστε μάτην ἐπαχρειώθη τοῖς ἀσυνέτοις τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παράδειγμα εἰς διαβολὴν, καὶ ἀνατροπὴν, τῆς ἀσυγχύτου καὶ ἀδιαιρέτου τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως. ὅτι δὲ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν κυρίως ἀμφότερα, ἐξ ὧν τί ἐστι καὶ λέγεται, ὡς θεὸς καὶ ἄνθρωπος: ἄλλοι τε πολλοὶ βοῶσι, καὶ ὁ θεῖος δὲ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ ἕνα φησὶ, καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτο κἀκεῖνο ὑπάρχειν. καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν δὲ Ἰκονίου ἐπίσκοπον ὁμοίως γράφει. Οὐκοῦν * ὁμολογοῦμεν, ὡς μὲν τὸ ἀπὸ σαρκὸς, σάρξ ἐστι: τὸ δὲ ἐκ θεοῦ, θεός ἐστι, κατὰ τ' αὐτὸν ἀμφότερα Χριστὸς, εἷς ὢν υἱὸς, εἷς κύριος μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκός. τὸ γὰρ ἀμφότερα, τί ἄλλο, ἢ [ὅτι] ὁ αὐτός ἐστι καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος βεβαιοῖ; ἀλλὰ καί τοι ταῦτα βοῶντος Κυρίλλου, ὅμως ἐτόλμησάν τινες ὑλακτεῖν, ὡς ὁ Χριστὸς ἐκ θεότητος μέν ἐστι καὶ ἀνθρωπότητος, οὔτε δὲ ἄνθρωπος, οὔτε θεὸς

* al. ἀναφύουσα μενούσι.

* συλλέγειν

* ἀδιαφόρων

* al. ὑπὸ.

* al. ὁμολογοῦμεν φ.

μηδὲ

EVLOGIVS.

μηδὲ τὸ Παύλου τὸ θεόπνευστον καὶ μεγαλόφωνον καταιδεσθέντες, ὃς ἀνακέκραγεν· Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διὰ μὲν τοῦ χθὲς καὶ σήμερον, ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ὁμολογῶν· διὰ δὲ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, τὸν αὐτὸν ἀνακηρύττων θεόν. καὶ πάλιν· ὁ αὐτὸς εἷς θεός, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς. ὥστε κυρίως ὁ Χριστός, καὶ ἄνθρωπος καὶ θεός. καὶ Ἀθανάσιος δὲ γνήσιον ἑαυτὸν τοῦ Παύλου δεικνὺς μαθητήν, οὕτω φησίν· ἐπεὶ καὶ θεός ἐστιν ὁ Χριστός. Βασιλείου δὲ καὶ τῶν ἱερῶν Γρηγορίων, καὶ τῶν ἄλλων ὁσίων πατέρων, εἴ τις συλλέγειν πειρᾶται, εἰς τὸ ἄπειρον ἂν αἱ μαρτυρίαι * παρατενοῦσι τὸν λόγον. ὁ μὲν τοίνυν σοφὸς Κύριλλος τὸν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον Παῦλον μάρτυρα καλῶν κατὰ τῶν μὴ βουλομένων ὁμολογεῖν θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον, οὕτω γὰρ ἐπιγέγραπται καὶ ὁ λόγος· ὅρα τί φησί· τὴν δὲ φωνὴν μὲν οὐκ εἴρηκεν, * ἤτοι τὴν θεοτόκος· θεὸν δὲ τὸν Χριστὸν ἐπὶ πάντων ἀνεβόησεν. καὶ πάλιν· εἰ μὴ θεὸν * τε καὶ ἄνθρωπον ἠπίστατο τὸν Χριστόν, οὐκ ἂν ἐπέφερε κατὰ σάρκα. τοῦτο γὰρ σαφέστερον ἐπὶ τοῦ μὴ μόνον ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἑτέρου τινὸς τὴν οὐσίαν ὑπάρχοντος λέγεται. ὁ δὲ αὐτὸς θεοφόρος ἀνὴρ κἀν τῷ δευτέρῳ ἀναθεματισμῷ ταῦτα βοᾷ· Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ καθ' ὑπόστασιν σαρκὶ ἡνῶσθαι τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, τὸν αὐτὸν δηλονότι θεόν τε καὶ ἄνθρωπον· ἀνάθεμα ἔστω. καὶ ἐν τῷ πρὸς τὰς βασιλίδας προσφωνητικῷ ὁμοίως· ἕνα τε νοεῖν οὕτως ἀναδειχθῆναι Χριστόν, τὸν αὐτὸν ὁμοῦ θεὸν ὄντα καὶ ἄνθρωπον. καὶ μυρία ἄλλα. καταδῆλον οὖν, ὡς πολλὴ καὶ ἄπειρος ἡ διαφορὰ τοῦ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστηρίου, καὶ τοῦ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παραδείγματος. ὁ μὲν γὰρ ἐξ ὧν ἐστιν, οὐ λέγεται ταῦτα· ὁ δὲ ἐξ ὧν συνῆλθε, καὶ διαφερόντως ταῦτα ὀνομάζεται.

Ἀλλὰ γὰρ τῆς αἱρέσεως πάλιν ἡ ἀπόνοια τήν τε τετάρτην μέμφεται σύνοδον, ὡς ὅρον ἐκθεμένην, διατεινομένη τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν Ἔφεσον πρώτης συνόδου παντελῶς ἀποκεκωλῦσθαι. καίτοιγε εἰ κατὰ τὸν λῆρον αὐτῶν ἀπείρηκεν ἡ σύνοδος ἕτερον ὅρον μηδ' ὅλως προσάγειν, αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πρὸ τῶν ἄλλων τὴν καταδικάζουσαν ἐξήνεγκε ψῆφον. ὁρίζει γὰρ αὐτὸ τοῦτο τυποῦσα, ἃ μηδ' ἑτέρα τῶν πρὸ αὐτῆς διωρίσατο. ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις αὐτῆς ἐστιν ὅρος, ὃ ταῖς πρεσβυτέραις τῶν συνόδων οὐ διώρισται. ναὶ δὴ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρν' ἁγίων πατέρων, ἐξ ὧν αὐτοὶ ληροῦσι, παραγράφεται. τὸν γὰρ πνευματομάχον γὰρ αὐτὴ καθελοῦσα, τῷ κατὰ τὴν Νίκαιαν ἐκφωνηθέντι ὅρῳ τὴν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος θεολογίαν προσθεῖσα συνήρμοσεν. εἰ γὰρ αἱ προλαβοῦσαι προστεθεῖσαι τὸν μῶμον ἐκφεύγουσιν, οὐδὲ αἱ μετ' αὐτὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις αἰτιάμασιν ἕξουσι τὴν κατάγνωσιν. οὕτω τὸν ἀσύστατον πάντα φύρει καὶ διαστρέφει. καὶ γὰρ ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος πίστιν μὲν ἑτέραν, ἧς ἐναντία τὰ δόγματα πρὸς τὴν ἐν Νικαίᾳ καθίστηκε σύνοδον, παντελῶς ἐκτίθεσθαι διεκώλυσεν. ἀκεραίαν δὲ τὴν ἐν αὐτῇ σωζομένην, ἅπερ ὁ καιρὸς ἐξ ἀναγκαίου προστιθέναι καί τε τι λέγοιεν ἔργον, καὶ τῶν πραγμάτων * ἡ φύσις, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁρᾶται τοῦτο στέργουσα διὰ παντὸς ἡ παράδοσις. διὸ καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, οὔπω τῆς οἰκουμενικῆς

* al. ἀμφηριστοῦν [?]

* ἤγουν τὴν θεοτόκον [?]
* al. ἄμφω τε [?]

* ἀδιάστατον [?]

Neque Pauli illud diuinitus inspiratum & elata voce dictum reuerentur, qui clamat: *Iesus Christus heri & hodie, ipse & in sæcula.* Per illud, *heri & hodie*, eundem hominem confessus: per hoc, *in sæcula*, eundem Deum prædicat. Et iterum: Vnus Deus, vnus & mediator Dei & hominum homo Iesus Christus. Quare proprie Christus & Deus & homo. Atque Athanasius germanum se Pauli discipulum ostendens, sic ait: *Cum Christus etiam Deus sit.* Basilij & sanctorum Gregoriorum, & aliorum SS. Patrum, si quis omnia colligere testimonia studeat, in infinitum trahetur oratio. Sapiens enim Cyrillus, orbis doctorem testem Paulum adducens, *Contra nolentes virginem fateri Deiparam.* sic enim habet orationis titulus, vide quid dicat, vocem quidem non pronuntiauit, scilicet hac, *Deipara*: Deum autem Christum super omnia prædicauit. & rursum, nisi Deum & hominem crediderit, non addidit, *secundum carnem*. Hoc enim perspicue de non solum homine, sed aliud quid secundum substantiam existente dicitur. Idem homo diuinus in altero Anathematismo eadem vociferatur, *Si quis minime confiteatur hypostatice carni ex Patre Deo Verbum vnitum, & esse vnum Christum cum propria sua carne eundem nimirum Deum & hominem, anathema sit.* & similiter in oratione quam Reginis inscripsit, vnum ita sic exhibitum esse Christum, cum simul Deum & hominem existentem, aliáque innumerabilia. Patet igitur magnam & infinitam differentiam esse in mysteriis CHRISTI, & humana forma. qui quidem ex quibus est, non dicitur hæc; ex quibus vero prodiit, perspicue hæc nominatur.

Sed hæreticorum vesania quartam Synodum vituperat, quod decretum posuerit, contendítque tale propositum à prima Synodo Ephesi habita omnino prohibitum fuisse. Quamuis si secundum illorum delirium Synodus aliud decretum omnino producere vetuit, hæc ante alias contra se condemnationis sententiam protulit. Decreuit enim hoc adumbrans, qualia neque alia ante ipsam definiuit. Sed hypostatica vnio huius est definitio, quæ ab antiquis conciliis non statuta. Certe & Constantinopolitanam CL. Patrum, ex quibus delirant ipsi, condemnat, quæ cum Spiritu pugnantem [Macedonium] tollens, e Nicena Synodo declaratæ definitioni, de Spiritu S. doctrinam conuenienter addidit. Si enim præcedentes apponendo reprehensionem effugiunt, neque illas secutæ in similibus dissimiliter damnabuntur. Sic stultum omnino commiscet & conuertit. Ephesina etenim Synodus fidem quidem aliam, cuius dogmata contraria Nicænæ sint Synodo, omnino exponi vetuit. Sinceris vero in hac seruatis, quæ occasio postulat, apponere illius opus fuit, & rerum natura, & Ecclesiæ traditio videtur semper hoc adamasse. Quare & Alexandriæ, nondum œcumenica

Hebr 13.8.

1. Timoth. 2.

Rom 9.5.

Rom 1.3.

EVLOGIVS.

Synodo coacta, delectos in ea sacerdotes, B. Cyrillus congregans, & fidem scriptam disponens, ad Nestorium misit. Sic quidem effingit multas accusationes impietas. Hæreticus alius reprehensionibus insultare non erubescit, dicēs, Chalcedone item Synodum cum Cyrilli verbis pugnare. Hic enim in epistolis ad Succensum & alibi Christum e duabus naturis docet, illa vero hanc vocem expellens duas naturas indiuisas vicissim constituit. Adeo calumniari quam veritatem sectari studio magis est hæreticis. Dioscorum namq; id quod ex duabus naturis compositum erat admittentem, duas vero naturas recusantem, quod Eutychianam saperet hæresin, Synodus repudiauit. Neque simpliciter damnauit illud ex duabus naturis Christum astruere, sed dicere cum Eutyche & Dioscoro. per dicere duas naturas indiuisas cum pio sensu, illam etiam ex duabus naturis, simul introduxit. Quia Eutyches e duabus dixit naturis, impie vero, constat. Non igitur gratam aliquam Cyrilli vocem, sed impiam Eutychis sententiam Synodus reiecit. Etenim secundum medium earum rerũ quę Chalcedone gesta sunt, lecta fide S. Flauiani, in qua scriptum, post incarnationem è duabus naturis constare confitemur Christum, in vna hypostasi, vnaq; persona, vnum Christũ vnum Filium confitentes exclamauit Synodus, ipsos sic sentire, & Patrum fidem hanc esse cognoscere. Quomodo ergo hæc dicens, vel cum Cyrillo pugnat, vel asserentes pie e duabus naturis auersatur? Hæc persequens Episcopus Eulogius, & admonitionem prædictis addens, ad vnionem Ecclesię desertores reuocantem, sermoni finem imponit.

Proxima quoque oratio contra calumniatores Chalcedonensis Synodi serio agit: vtitur verò etiam hic exemplo hominis, quo pie vsus est Cyrillus, impie vero nouũ quid profert. Asserit enim vnã naturã de Christo, quemadmodum & de homine dici. Nisi quatenus pro pietate agit, contra ipsam magis pugnat, licet non sentiat. Asserit enim de dissimilibus partibus, totum partium nominibus non nominari, sed propria appellatione agnosci. Si verò hoc, vnius esse cognoscetur naturæ. Hæresis sic captionem nectit. Hic vero Verbi discipulus Eulogius vaniloquentiam illius redarguens Patrũ testimoniis ostendit, proprie & vere vnũ Dominum Iesum Christum & Deum appellari & hominem. Quare si in quibus totum partium nomina non recipit, neque vna inducitur, in quibus totum partium appellationes proprie suscipit: in his enim & vna natura cognoscetur. Quare sapiens auctor adducit D. Cyrillum seipsum elucidantem, quomodo & cur exemplo hominis vsus sit. Theodoro enim Mopsuestiæ humanum exemplum calumniante, vt non conueniens Christi mysterio, sic & in dicto tomo 1. repugnat Cyrillus, vnum & eundem esse cognoscimus, & è Deo Patre diuine,

συγκροτηθείσης συνόδου, τοὺς ἐν * αὐτῇ τῶν ἱερέων λογάδας ὁ θεσπέσιος ἀθροισάμενος Κύριλλος, καὶ πίστιν διαθέμενος ἔγγραφον, τῷ Νεστορίῳ διεπέμψατο. ἐκφέρει μὲν οὕτω τὰς ἀδίκους λαβὰς ἡ δυσσέβεια. τὸ αἱρετικὸν δὲ πάλιν ἑτέροις μώμοις ἐπιπηδᾶν οὐκ αἰσχύνεται, καὶ φησὶν ὡς ἡ κατὰ Καλχηδόνα σύνοδος τοῖς Κυρίλλου δόγμασι μάχεται. ὁ μὲν γὰρ ἔν τε ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς, καὶ ἀλλαχοῦ δὲ, τὸν Χριστὸν ἐκ δύο δογματίζει φύσεων· ἡ δὲ τὴν τοιαύτην φωνὴν ὀστρακίζουσα, δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἀντεχειροτόνησεν. οὕτω τὸ συκοφαντεῖν τῆς ἀληθείας πολὺ τῇ αἱρέσει σπουδαιότερον. καὶ γὰρ Διόσκορον ἡ σύνοδος, τὸ ἐκ δύο μὲν φύσεων δεχόμενον, τὸ δύο δὲ οὐκ ἀνεχόμενον δέξασθαι, ὡς τὰ τοῦ Εὐτυχοῦς νοσοῦντα διώσατο· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐξεκήρυξε τὸ ἐκ δύο λέγειν φύσεων τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὸ λέγειν κατ' Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον. διὰ μέντοι τοῦ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους μετὰ τῆς εὐσεβοῦς διανοίας λέγειν αὐτὴν, καὶ τὸ ἐκ δύο φύσεων συνεισήγαγεν. ὅτι γὰρ Εὐτυχὴς ἐκ δύο * [μὲν] ἔλεγε φύσεων, δυσσεβῶς δὲ, πρόδηλον. οὐ τοίνυν τὴν Κυρίλλου φίλην φωνὴν, ἀλλὰ τὴν Εὐτυχοῦς δυσσέβειαν ἡ σύνοδος ἀπεπέμψατο. καὶ γὰρ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μέσον τῶν ἐν Καλχηδόνι πεπραγμένων τῆς πίστεως τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ ἀναγνωσθείσης, ἐν ᾗ ἐγέγραπτο· ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦμεν εἶναι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν ὁμολογοῦντες· ἡ σύνοδος ἐξεβόησεν· αὐτούς τε οὕτω φρονεῖν, καὶ τῶν πατέρων πίστιν εἶναι ταύτην ἐπίστασθαι. πῶς οὖν ἡ ταῦτα λέγουσα, ἢ Κυρίλλῳ μάχεται, ἢ τοὺς λέγοντας εὐσεβῶς ἐκ δύο φύσεων ἀποστρέφεται; ταῦτα [δὲ] διεξελθὼν ὁ ἱεράρχης Εὐλόγιος, καὶ παραίνεσιν, πρὸς ἕνωσιν ἐκκλησιαστικὴν τοὺς διεστῶτας παρακαλοῦσαν, τοῖς εἰρημένοις ἐπιθεὶς, πέρας τοῖ λόγον.

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος κατὰ τῶν συκοφαντῶν τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου τὴν σπουδὴν ἔχει. γυμνάζει δὲ κἀνταῦθα τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παράδειγμα, ᾧ κέχρηται μὲν Κύριλλος εὐσεβῶς, προφέρει δὲ δυσσεβῶς τὸ ἀλλόφυλον. προφέρει γὰρ ἵνα μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου λέγεσθαι δογματίσῃ. πλὴν ἐξ ὧν ὑπὲρ τῆς * εὐσεβείας σπουδάζει, κατ' αὐτῆς μᾶλλον, κἂν οὐκ ἔχῃ τὴν αἴσθησιν, ἐξοπλίζεται. λέγει γὰρ, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνομοιομερῶν τὸ ὅλον ταῖς τῶν μερῶν προσηγορίαις, οὐκ ὀνομάζεται, ἀλλ' ἰδιαζούσῃ κλήσει γνωρίζεται. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ μιᾶς γνωσθήσεται φύσεως. ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω συμπλέκει τὸ σόφισμα. ὁ δὲ τοῦ λόγου μαθητὴς Εὐλόγιος τὸ ματαιολόγον αὐτῆς ἐξελέγξας, πατρικαῖς ἐπιδείκνυσι μαρτυρίαις, κυρίως τε καὶ ἀληθῶς τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ θεὸν καλεῖσθαι καὶ ἄνθρωπον. ὥστε εἰ ἐφ' ὧν τὸ ὅλον τὰς τῶν μερῶν προσηγορίας οὐ δέχεται, οὐδ' ἡ μία συμφράζεται, ἐφ' ὧν τὸ ὅλον τῶν μερῶν τὰς κλήσεις κυρίως ἀναδέχεται, κἀκεῖ γὰρ καὶ ἡ μία φύσις συνθεωρηθήσεται. ὁ μέντοι γε σοφὸς συγγραφεὺς παράγει τὸν ἱερὸν Κύριλλον, ἑρμηνεύοντα ἑαυτὸν, ὅπως καὶ ἐφ' ᾧ τῷ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐχρήσατο παραδείγματι. Θεοδώρου γὰρ τοῦ Μοψουεστίας τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐνδιαβάλλοντος παράδειγμα, ὡς ὑπάρχον τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίῳ ἀνάρμοστον, οὕτως ἐν τῷ λεγομένῳ πρώτῳ τόμῳ ἀντιφέρει ὁ Κύριλλος· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄντα γινώσκομεν, καὶ ἐκ θεοῦ πατρὸς θεϊκῶς,

* αὐτῇ.
* αἱ γὰρ.
* ἀσεβείας.

καὶ ἐκ

καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα. κεχρήμεθα δὲ τῇ τοῦ παραδείγματος χρείᾳ, τηροῦντες πανταχοῦ τῇ ἑνώσει τὸ ἀδιάσπαστον, καὶ τὴν διαίρεσιν παραιτούμενοι. ἀκούεις ἐφ' ὧν Κύριλλος παραλαμβάνει τὸ παράδειγμα. οὐ γὰρ ἵνα σὺ μίαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν καινολογήσῃς· ἀλλ' ἵνα Θεόδωρος καὶ Νεστόριος καταισχυνθῶσι τῇ τοῦ παραδείγματος χρείᾳ, τηροῦντος τοῦ ἱεροῦ Κυρίλλου τῇ ἑνώσει τὸ ἄτμητόν τε καὶ ἀδιάσπαστον. σὺ δ' ἴσως ἀκολουθῶν τῷ παραδείγματι, οὐδὲ Θεὸν οὐδὲ ἄνθρωπον κυρίως εἰπεῖν ἀναγκάσαις ἂν τὸν Χριστόν, διότι οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος τὸ παράδειγμα, οὔτε σῶμα κυρίως, οὔτε ψυχή, εἰ ἀναγκάσεις ταῦτα λέγειν αὐτόν· διότι * ἐπὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀπορρήτου ἑνώσεως, ἐξ ὧν αὐτὸς σύγκειται, ταῦτα κυρίως λέγεται. οὐ τοίνυν, κἂν ὁ ἄνθρωπος μιᾶς λέγοιτο φύσεως, οὐδεὶς ἀκολουθίας ἀπαιτήσει λόγος, καὶ τὸν Χριστὸν μιᾶς ὑπάρχειν διὰ τοῦτο φύσεως. διὸ καὶ Κύριλλον μὲν τὸν θαυμάσιον, μίαν μὲν τὸν ἄνθρωπον φύσιν εὑρήσεις λέγοντα· μίαν δὲ φύσιν εἰπόντα τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἂν φωράσῃς. εἰ δέ τις δύο φύσεις δέδοικεν εἰπεῖν, ἵνα μὴ διαίρεσιν συνεισάξῃ· πρῶτον μὲν οὕτως ἁπλῶς μηδὲ λεγέτω δύο φύσεις, προστιθέτω δὲ τὸ ἀδιαίρετον. εἶτα * συνομολογείτω καὶ ἓν καθ' ὑπόστασιν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν· ἢ ἀντ' αὐτῶν * εἰ βούλοιτο, τὸ μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. ταῦτα γὰρ ὁ λέγων κατὰ τὸν γνώμονα τῆς ἀκριβείας * Κύριλλον, οὐκ ἂν ἤδη συκοφάνταις παρέχῃ λαβὴν ὡς διαίρεσιν δογματίσας τῶν φύσεων. καὶ γὰρ καὶ ἀνατολικῶν δύο φύσεις εἰπόντων, καὶ συκοφαντούντων αὐτοὺς ὡς διαιρούντας * ἑτέρων κατηγορούντων, πρὸς Ἀκάκιον γράφων· ἐπειδὴ μετὰ τοῦ εἰπεῖν δύο φύσεις καὶ τὸ ἀδιαίρετον συνῆψαν, καὶ ἐν ἑνὶ δὲ τῷ αὐτῷ Χριστῷ τὰς δύο φύσεις ὁρᾶν ὡμολόγησαν· τέκνα μὲν διαβόλου τοὺς συκοφάντας ἀποφαίνει· τοὺς δὲ ὁμολογοῦντας κατὰ τὸ φρόνημα τῶν ἀνατολικῶν ἀδύνατόν ποτε διαίρεσιν εἰσάγειν. ὅρα δὲ καὶ Ἀθανάσιον, οἷα περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου γράφων, κατὰ τῶν Ἀπολιναρίου νοσούντων ἐκτίθεται. λέγων γὰρ διὰ τὸ ἑκάτερα, τὸ δύο παρ' οὐδενὸς τῶν εὐσεβῶν εἰσάγειν ὑπενοήθη διαίρεσιν. λέγει δέ· ἀλλ' ὁ ὢν φύσει Θεός, γεννᾶται ἄνθρωπος, ἵνα εἷς ᾖ τὰ ἑκάτερα τέλειος, * κατὰ πάντα Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός. καὶ ὁ θεολόγος δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ ἀπολογητικῷ φησί· τοῦτο ἡ κενωθεῖσα θεότης, τοῦτο ἡ προσληφθεῖσα σάρξ, τοῦτο ἡ καινὴ μίξις, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἓν ἐκ δυοῖν, καὶ δι' ἑνὸς ἀμφότερα. καὶ δὴ καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν τὸν Ἰκονίου γράφων ὁ Κύριλλος· Οὐκοῦν ὁμολογουμένως μέν φησι τὸ ἀπὸ σαρκὸς σάρξ ἐστι, τὸ δὲ ἐκ Θεοῦ Θεός. ἔστι δὲ κατ' αὐτὸν ἀμφότερα ὁ Χριστός. ὥσπερ οὖν οὐ τέμνει τὸ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος τὸν ἕνα Χριστόν, οὐδὲ τὸ ἀμφότερα, οὐδὲ τὸ ἑκάτερα· οὕτως οὐδὲ τὸ δύο, εἰ μὴ τὸν νοῦν εἴησαν ἐκτετμημένοι τινές, καὶ τοῦ καλοῦ σπορέως οὐδένα καρπὸν φῦναι δυνάμενοι. σὺ δέ μοι σκόπει πάλιν τὴν καινοτομηθεῖσαν αἵρεσιν. ὁ Κύριλλος, φησί, τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους ἐξεκήρυξεν. ἀντίπαλον εἶναι νομίζων τῇ λεγούσῃ δόξῃ μίαν εἶναι φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ῥᾷον δὲ αὐτῆς τὸ ἐρύαγμα καταβάλλεται. διττὸν γὰρ τὸ ἀδιαίρετον κἀνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ λόγοις, ὁ συγγραφεὺς ἐπιδειξάμενος [φαίνεται:]

* al. διὰ.
* al. συνομολογεῖ τε.
* αἱ εἰ βούλει. ἴσ. ἢ βούλοιτο.
* al. ἑτέρων.
* al. ὃ δὲ τε.

& e muliere secundum carnem. Vtimur autem exemplo, seruantes vbique vnione indiuulsum, diuisionem reiicientes. Audis vnde Cyrillus exemplum sumat? non enim vt tu vnā in Christo naturam noue fingas: Verum vt Theodorus & Nestorius puderiant exempli vsu seruante B. Cyrillo vnione sectionis expers & indiuulsum. Tu vero forsitan exemplum secutus, neque Deum neque hominem proprie dicere sustineas eundem Christum? Quia neque homo exemplum, neque corpus proprie, neq; anima, si cogas eum hæc dicere. Quandoquidem de vnione ineffabili in Christo, vnde ipse constat, proprie hæc dicũtur. Non igitur licet homo vnius dicatur naturæ, vlla consequentiæ ratio exiget, & Christum vnius esse ideo naturæ. Quare & admirandum illum Cyrillum, vnam quidem hominem asserentem naturam inuenies, vnam vero dicentem Christi non deprehendes. Si vero duas quis naturas metuit dicere, ne diuisionem inducat. Primum quidem adeo simpliciter neque dicat duas naturas, apponat verò indiuisas, deinde confiteatur & vnam hypostaticam personam, & vnam hypostasim: aut illorum loco, si quis volet, vnam Verbi naturam incarnatam. Hoc igitur ad accuratam amussim dicto Cyrillus, neque accusatoribus præbet occasionem quasi diuisas docens naturas. Etenim Orientalibus duas naturas dicentibus, & aliis illos accusantibus, quasi alteram ab altera diuidant, ad Acacium scribit. Quando duas naturas dicendo, & indiuiduum adiunxere, & in vno eodemque Christo duas naturas se videre testati sunt: contradicentes filiorum diaboli loco tenet. qui vero idem sentiunt, quod Orientales, impossibile est aliquando diuisionem inducere. Vide etiam Athanasium, quæ de incarnatione Verbi scribens contra Apollinaristas exponit. Cùm enim dicit per vtraque, nemo Christianorum suspicatus est per dualitatem diuisionem fieri. Dicit verò: *Sed qui est natura Deus, generatur homo, vt vtraque sint vnus perfectus, per omnia idem Deus, & homo.* Sed & Gregorius cognomento Theologus in Apologetico ait: hoc exinanita Deitas, hoc assumpta caro, hoc noua mistio, Deus & homo, vnũ e duobus, & per vnum vtraque. Et sanè ad Valerianum Iconij Episcopum scribens Cyrillus: Quare ex confesso, inquit, quod à carne caro est, quod è Deo Deus. Est verò secundùm ipsũ vtraque Christus. vt ergo non diuidit Deus & homo vnum Christum, neque dictio vtraque: sic neque illud duo, nisi quod nonnulli sensum diuidant, nec boni satoris vllum fructum proferre valentes. Tu verò mihi considera iterum nouatam iam hæresim. Cyrillus, ait, duas naturas dicere indiuisas damnauit, contradicere putans opinioni dicenti vnam esse Verbi incarnatam naturam, facilius autem eius falsus deiicitur. Dupliciter enim hic indiuisum, vt & in aliis suis sermonibus prædictus scriptor ostendit, vt apparet.

Evlogivs.

EVLOGIVS.

Et hoc quidem Nestorio amicum, illud piis honoratum, & propterea inter se certãt. Hoc enim relatione indiuisum, vt arma Nestorij excutitur: illud vero *hypostasi indiuisum*, vel hypostatica vnio, clarè & prædicatur & explanatur. Quare sicut si quis vnionẽ in Christo asserens, non coaptet vnioni hypostasin, suspectum verbum reddit: sic si quis duas naturas indiuisas dixerit, non adiugens hoc, *secundum hypostasin*, in eandem suspicionem incidit. Ad eundem modum asserens Dei Verbum assumere hominem, nisi vocem [assumere] aliunde exponat (nam fieri potest, vt ex Nestorij mente seu opinione, vel ex orthodoxa ratione explicata auditoribus caussam [vel errandi vel recte sentiẽdi] præbeat) culpa minimè vacat. Quapropter Cyrillus in conciliandis controuersiis acutus, in Thesauro suo, à Deo verbo assumtum ex Maria hominem veluti vestem aut templum affirmat; in epistolis verò ad Successum: Igitur homo factus est, inquit, non autem hominem assumsit, vt Nestorius docet. Atque aduerte sis iudicij solertiam & prudentiam. Hic assumtũ hominem vt templum sanctè asserit, & tamen Nestorium, hominem [à Deo] assumtum asserentem damnat. Vtrumque sane recte pieque. Etenim Nestorius hominem vna cum hypostasi humana assumtum nugabatur.

Cyrillus igitur docet Deum assumta humanitate, sine præexistente siue subsistente hypostasi humanâ, sed humanâ natura in ipsa diuina hypostasi, subsistente, sine vlla tamen diuinitatis immutatione, verè hominẽ factũ. Sapienter ergo parique modo D. Cyrillus in epistolâ ad Successum disputat, dicitq; eum qui duas naturas post vnionem asserit indiuisas, nec tamen addit (secundum hypostaticam vnionem) pugnare cum iis, qui vnicam tantum Verbi naturam incarnatam asserũt. Nequaquam ergo vox [assumta] nisi integre accipiatur, sed nudè tantum pronuncietur, sufficit, vt cum iis conueniatur consentiaturque, qui vnam Verbi naturam incarnatam docent. Quod si quis rursum duas indiuisas naturas asserens, addat etiam, secundum hypostaticam vnionem, rectè & pie loquetur, habebitque Cyrillum suffragatorem. Sed attende extremam epistolæ partem, quemadmodum ratiocinetur; Vox, inquit, indiuise, adiecta, videtur esse nota certa nostræ & orthodoxæ sententiæ. Sed illi vocem non ita intelligunt. Quod si ita vt nos eam acciperent, recte sentirent, & cum Cyrillo consentirent, apud quem illud, indiuisè, recte intelligunt ij, qui vocem secundum hypostaticam vnionem accipiunt. Hæreticis autem etiam indiuisum est diuisum seu diuulsum. Nã illud ipsum secũdum hypostaticã vnionẽ, diuellunt diuiduntq;. Ita quoque reprehendas eos qui duas indiuisas naturas admittunt, sed negant eas secundũ hypostaticam vnionẽ coniũctas; reuera enim aduersantur iis qui vnicã Dei Verbi naturam sentiunt esse incarnatam. Illos tamẽ, inquit, nõ reprehenderim, qui duas professi naturas in hypostatica vnione indiuisas considerant, vti nec Orientales coarguerim, qui idem sentiunt. Sed neq; hos cõtra me venire, nec; pugnare aduersus eos, qui vnã Verbi naturã aiunt incarnatã, pronunciarim. Sed tu mecũ dispice, nec vnam quidẽ Verbi naturã, (si ita rudè & simpliciter loquare) incarnatã sine reprehẽsione dici posse.

καὶ τὸ μὲν Νεστορείῳ φίλον, τὸ δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τιμώμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἀλλήλοις ἀντικείμενα. τὸ γὰρ κατὰ σχέσιν ἀδιαίρετον ὡς ὅπλον Νεστορίου ἀποβάλλεται· τὸ δὲ καθ' ὑπόστασιν ἀδιαίρετον, ἤτοι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις περιφανῶς καὶ κηρύττεται καὶ περιπτύσσεται. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἕνωσιν ἐπὶ Χριστοῦ λέγων, μὴ συνάπτει τῇ ἑνώσει τὸ καθ' ὑπόστασιν, ὕποπτον τὸ ῥῆμα ποιεῖ· οὕτως εἴ τις δύο φύσεις ἀδιαιρέτους λέγῃ, μὴ συνεπιφέρων τὸ καθ' ὑπόστασιν, εἰς τὴν αὐτὴν ὑποψίαν περιέπεσεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λέγων, ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν τὸν θεὸν λόγον· εἰ μὴ τὴν φωνὴν ἀλλαχόθεν ἑρμηνεύσει [δυνατὸν γὰρ αὐτὴν καὶ κατὰ * Νεστόριον, καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν εἰπεῖν λόγον, λαβὴν παρέχειν τοῖς ἀκροαταῖς) οὐκ ἔστιν ἀναίτιος. διὸ καὶ ὁ διαιτητὴς σοφὸς Κύριλλος ἐν μὲν τῷ Θησαυρῷ τὸν θεὸν λόγον, ὥσπερ τινὰ ποδήρη τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον ἢ ναὸν ἀναλαβεῖν λέγει. ἐν δὲ ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς, ἐκεῖνο ἄνθρωπος (φησὶ) γέγονεν, οὐκ ἄνθρωπον ἀνέλαβεν, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. καὶ ὅρα τῆς διαίτης τὸ ἀγχίνουν καὶ ἀσφαλιον. ὁ μὲν ἄνθρωπον καὶ ναὸν ἀναλαβεῖν ἱερολογεῖ· Νεστόριον δὲ ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν εἰπόντα παραγράφεται· εὐσεβῶς δὲ ἑκάτερον. ὁ μὲν γὰρ ὑποστάντα τὸν ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν Νεστόριος ἐσοφίζετο· ὁ δὲ * οὐδαμοῦ προϋποστάντα, ἐν ἑαυτῷ δὲ τὸν ὑποστήσαντα, καίπερ ἄτρεπτον μεμενηκότα τὴν θεότητα, ἀληθῶς γενέσθαι καὶ ἄνθρωπον. σοφῶς οὖν καὶ ὁμοίως διαπρεπόμενος ὁ ἱερὸς Κύριλλος, καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τὸ δύο φύσεις λέγειν ἀδιαιρέτους μετὰ τὴν ἕνωσιν, μὴ συνεπιφέροντα τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, μάχεσθαι τοῖς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην δογματίζουσι, φησίν. οὐ γὰρ αὐτάρκης οὕτως ἡμίσεως ἡ φωνή, ἡ ῥηθεῖσα συνελθεῖν, καὶ ὁμοφρονῆσαι τοῖς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην δογματίζουσιν. εἰ δὲ δύο τὰς φύσεις ἀδιαιρέτους εἰπὼν, συμπαραλάβοι καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν· ὀρθῶς τε καὶ εὐσεβῶς ἐρεῖ, καὶ Κύριλλον εὑρήσει ὁμόψηφον. καὶ ἄκουσον κατὰ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, οἷα διέξεισι. τὸ ἀδιαιρέτως, φησὶ, προστεθὲν, δοκεῖ μὲν πως παρ' * ἡμῖν ὀρθῆς εἶναι δόξης σημαντικόν· αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτω νοοῦσιν. ὥστε εἰ οὕτως ἐνόουν, ὀρθοδόξως ἂν ἔλεγον, καὶ τῇ Κυρίλλου γνώμῃ συνέβαινον. ἔστι γὰρ τὸ ἀδιαίρετον αὐτῷ δόξης ὀρθῆς, τοῖς συνάπτουσι τὴν φωνὴν, * ἢ συνεπινοοῦσι τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως· τοῖς αἱρετικοῖς δὲ * διασπώμενον καὶ τὸ ἀδιαίρετον· τὴν γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν αὐτῇ διασχίζουσιν. οὕτω δ' ἂν εἴη μεμφόμενος καὶ τοὺς λέγοντας μὲν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, τὴν καθ' ὑπόστασιν δὲ μὴ συνομολογοῦντας ἕνωσιν· μάχονται γὰρ ὡς ἀληθῶς οὗτοι τοῖς μίαν φύσιν φρονοῦσι τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην. τοὺς μέντοι μετὰ τοῦ λέγειν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει θεωρεῖν οὔτ' ἂν μεμψαίμην ἐρεῖ, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀνατολικοὺς τὰ ὅμοια λέγοντας ἐμεμψάμην· ἀλλ' οὔτε ἐμοὶ τἀναντία φρονεῖν, οὔτε διαμάχεσθαι πρὸς τὴν μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην * οὐκ ἂν ψηφισαίμην. σὺ δέ μοι συνδιασκόπει, ὅπως οὐδὲ ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη, ἁπλῶς οὕτω προφερομένη, οὐδαμοῦ τὸ ἀνεπίληπτον οὐ διασώζει.

* al. Νεστορείῳ.
* συμφώνως.
* al. ἡμῶν.
* al. τοῦ.
* al. διασπώμενον.
* al. καί.

λέγοιτο

λέγοιτο γὰρ καὶ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη, καὶ οἷς ἄψυχος ἡ προσληφθεῖσα νομίζεται σάρξ, καὶ οἷς τῶν συνελθόντων ἡ σύγχυσις δυσσεβεῖται, καὶ οἷς ἡ τοῦ λόγου φύσις εἰς σάρκα τρεπομένη βλαβερῶς* ἀπεξάπτη. ὁ δὲ τῆς ἀκριβείας διδάσκαλος Κύριλλος, ἕκαστον τῶν αἱρετικῶν φρονημάτων ὁμοτίμως βδελυσσόμενος, διὰ τῆς κοινῆς προκειμένης φωνῆς, τὸ ἀδιαίρετον μὲν καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων ξαφανολογεῖ συντόνως ἀπευθύνει δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον, τὴν σεσαρκωμένην φύσιν ἐψυχῶσθαι δογματίζων ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ. διὸ καὶ τοὺς ἀνατολικοὺς, ὡς πολλάκις εἴρηται, ταύτην μὲν τὴν φωνὴν οὐκ εἰπόντας, τὴν δὲ ἰσοδυναμοῦσαν προβαλλομένους (δύο γὰρ φύσεις εἶπον προσβολὴν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει) καὶ μηδὲ τὸ ἀδιαιρέτους* ἐπιτετηκότας, ὀρθοδόξους ἀνεκήρυξεν· καίτοι γε οἱ δ' αὐτοῖς ῥήμασι τὸ καθ' ὑπόστασιν ἔγραψαν, ἀλλ' ἐξ ὧν εἶπον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸν ἐκ πατρὸς ἀχρόνως γεννηθέντα, καὶ ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας ἐπ' ἐσχάτων καὶ τὸν αὐτὸν προσβλέπειν θεόν τε καὶ ἄνθρωπον· ἅτε δὴ* συνδρομὰ εἰδὼς τὰ εἰρημένα τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει φωνῇ ὁμοδοξεῖν αὐτὸν αὐτοῖς, προφανῶς ἐμαρτύρησε. δεῖ δὴ οὖν εἰδέναι, ὡς οἱ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν εἰπόντες πατέρες ἡμῶν, δύο τινῶν συνελθόντων καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον διὰ ταύτης τῆς φωνῆς δογματίζουσιν. εἰ δὲ ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα μεμένηκεν, οὐδὲν ἡ προκειμένη φωνὴ παραδίδωσιν. ὡσαύτως καὶ τὸ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην λέγειν, εἰς τὴν αὐτὴν μὲν ἔννοιαν σχεδὸν ὑποφέρεται, παρελκυσθεῖσα δὲ πολλοῖς αἱρετικοῖς πρὸς τὸ βούλημα τὸ ῥᾴδιον *εὐπαρέχεται). ὥστε οὐχ ἁπλῶς αὐτὴν προσοιστέον, ἀλλ' ὡς ὁ τὰ θεῖα* σοφὸς ἐχρήσατο Κύριλλος, τουτέστι, ψυχῇ λογικῇ [τε] καὶ νοερᾷ συναπτομένην ἐψυχωμένην, καὶ τὴν συνελθόντων συνεπιθεωροῦντα τὸ ἀσύγχυτον. οὕτω γοῦν ἑκατέρα φωνὴ τῆς ἀκριβείας οὐκ ἐπιτυγχάνει, ἣ μὲν δηλοῖ τὸ πρόσωπον, τὴν δὲ συνελθόντων οὐ ξαφανολογοῦσι τὸ ἀσύγχυτον πάλιν οἱ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους δοξάζοντες, τὸ μὲν ἀσύγχυτον διεξάγουσαι, ἓν δὲ εἶναι τὸ πρόσωπον, ἤτοι τὴν ὑπόστασιν, οὐ συνδιεξάγουσαι. ὥστε δεῖ καὶ τοὺς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους λέγοντας, ἢ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπισυνάπτειν ἕνωσιν ἢ τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἢ τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον. ἄνευ γὰρ ἑνὸς τῶν εἰρημένων, τὸ ἀτελὲς ἡ φωνὴ προβαλλομένη δικαίως ἂν διελέγχοιτο. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια διεληλυθὼς ὁ συγγραφεὺς, καὶ παραίνεσιν παρακαλοῦσαν πρὸς ὁμόνοιαν καταβαλὼν, καὶ τὸν παρόντα διαναπαύει λόγον.

Ὁ δὲ ἐφεξῆς αὐτοῦ λόγος πρὸς τοὺς οἰομένους ἀνθρωπίναις ἐπινοίαις δύνασθαι τὴν ἀληθῆ τῶν Χριστιανῶν ὑποβάλλειν θεολογίαν διαλέγεται. ἐν ᾧ θεολογήσας εὐσεβῶς, καὶ κρείττω πάσης ἐπιχειρήσεως, καὶ τῆς ἐν λόγοις σοφίας, τὴν παρὰ Χριστιανοῖς ἀποδειξάμενος θεολογίαν, καὶ τὸ εἰρημένον αὐτῆς ἀσυμμέτρως διαλαμβάνει, ὡς ἐφ' ἡμῶν [μὲν] αἱ τῶν ἰδιωμάτων διαφοραὶ φανερῶς διεστήκασι, καθ' ἃς ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμεθα, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τινὸς ὑποστάσεως θατέρας οὐκ οἶδε κοινοποιεῖν ἰδιώματα, ἐπὶ δὲ τῆς ἁγίας τριάδος αἱ ἰδιότητες ἀκίνητοι

Nam & vna Verbi natura incarnata diceretur ab iis, qui putant inanimatam carnem esse assumtam; & qui ex coeuntium permixtione[naturam aliam] blasphemant; & qui naturam Verbi in carnem mutatam .·. insaniunt. Accuratissimus autem doctor Cyrillus singulas hæreticorum pariter execratus sententias, per vocem in medio positam, duas naturas [in Christo] concurrentes indiuisas & inconfusas planissime demonstrat. Refellit porro hanc magis, dum docet naturam incarnatam, animâ rationis & intelligentiæ plena fuisse animatam. Quapropter & Orientales, vti sæpe dictum est, quamuis hanc vocem non pronuncient, aliam tamen quæ eandem vim habet, ponant (duas enim naturas in hypostatica vnione se venerari dixerunt; nec vocem, indiuisas, .·. vsurpent, recte sentire declarauit. Quin neque verbis ipsis, illa secundum hypostasin, in scriptis suis expresserunt; sed ex dictis quibus vnum & eundem ex patre ab æterno, & ex Maria Dei genitrice vltimis têporib. natũ confitẽtur; eũdemq; Deũ & hominẽ venerãtur, quę dicta cum videret .·. respondere, vnioni secundum hypostasin, verbo se cũ illis sentire aperte contestatus est.

Sciendum ergo à patribus, qui hypostaticam vnionem profitentur, hac voce, duarum quarundam naturarum concurrentium indiuulsam vnionem asseri.

Quod si autem duæ illæ naturæ inconfusæ permansere, nihil proposita vox[veritati] officit. Eodem modo cum dicitur, vnam Verbi naturam esse incarnatam, eundẽ fere sensum habet. Rapi autẽ à multis hęreticis hoc ad cuiusq; arbitriũ, non negatur; vt proinde vox nõ sit ita nude acceptanda, sed quemadmodum Cyrillus rerum diuinarum sciens illã vsurpauit, hoc est, vt addas animâ rationali & intelligenti[carnẽ] animatam, & duarum naturarum inconfusam coniunctionem intelligas. Ita ergo vtraq; voce non accurate exculsâ, vnam quidem personam explicant, sed inconfusum duarum naturarum concursum non explanant. Rursum qui duas naturas indiuisas tradunt, id quidem quod est inconfusum exposuere, sed vnam esse personã aut hypostasin non declarauere. Vt proinde sit necesse ab iis, qui duas naturas indiuisas profitentur, aut adiungi, secundum hypostaticam vnionem; aut vnam Verbi naturam esse incarnatã; aut eundem simul Deum esse & hominem. Absque altero enim dictorum, vox proposita, vt imperfectum quid iure sane reprehendatur.

Hæc & his genuina cum auctor explicasset, adiecta ad concordiam[ineũdam] adhortatione libro huic præsenti finem imponit.

Quinta deinceps oratio disputat contra illos, qui humano ingenio Christianam fidem comprehendi posse existimant: in quo piè, planéque diuine philosophatur, atque .·. dicendi ratione Christianam religionem certam ostẽdit, quodque illa potissimum sequitur prædicat; & decet quemadmodũ proprietatum differentię in nobis apertè distinctę sint, quibus alter ab altero differt, notęque singulares alteri* alicuius personæ proprietates[indiuiduo illi assignent,] communes fieri prohibeant.

In sanctâ autẽ Trinitate proprietates manẽt

* al. ἀλαχὶτη.
* al. ἀπεντηκότας.
* al. σύνδρομα.
* al. εὐπαρέχεται
* σοφός.
.·. Stulissime delirant.
.·. al. conferat.
.·. Cyrillus.
.·. præ viribus.
.·. Rationum.

EVLOGIVS. immutabiles, & per indiuisam vnionem copulantur; Cumque sit vna personarum potentia, habent tamen in ipsa differentia diuinam & inexplicabilem inter se communionem, secundum quam in Patre Filius, & pater in Filio, & Filius in patre & Spiritu sancto: & Spiritus S. in Filio & Patre cognoscatur, communione vbique dominante, neque indiuisum * in proprietatibus separante. Sed aliud est Esse supremæ Trinitatis, aliud nostrum. In Trinitate Ens est supra Esse; At nostrum Esse neque propriè Ens est. Quomodo enim sit propriè Ens quod à non Ente descendit, & quod natura sua in non Ens desinit. Quanquam à conditore suo hoc per amorem honore & munere dignatum est, vt sit semper, & immortalitatem assequatur. Deus igitur nobis est vnus, & Trinitas [seu trinus], cognoscitur fons infinitæ & incomprehensæ sapientiæ, & quę sanctificat, virtutis. Vnde vnus Deus & Dominus, & rex, & ipse pater est, & perfectionis auctrix Sapientia, & virtus sancti Spiritus. Indiuisus enim Pater, a sua ipsius sapientia, & virtute sanctificantis spiritus, in vna natura adorandus, nec in vnum atque vnum Deum diuidendus, quemadmodum in nobis, qui incommunicabili proprietatum discrimine & differentia operationis distinguimur & separamur, totáque diuisione ab inuicem per differentiam subsistimus. Quapropter non est in illâ, vt in nobis dicendum, hoc huius esse primum, aut illud huius secundum, aut tertium. Vnitas enim verè est trinitas, & trinitas vnitas. Nec quia vnitas est, idcirco contrahit trinitatem; Nec quia Trinitas, diuidit vnitatem. Neque enim *vnum* in diuinâ substantiâ, vt in rebus creatis accipimus, in quibus nec *vnum* proprie est intelligere. Nec enim vnũ numero in nobis, etiam propriè est vnum. Nã quod in nobis dicitur vnũ, non est proprie vnum, sed aliquid vnum. Hoc autem vnũ est, & non vnũ, vt pote quod habeat nomen *vnius*, & reipsa in multa diuidatur.

Quando autem Theologi diuinam naturam vnum quid esse prædicant, vt mentem, id propter solam diuinam Verbi seu impatibilem generationem faciunt. Nam recta piaque sententia diuinitatem supra naturam mentis [humanæ] collocatam piè asserit. Identitas enim etiam in mente spectatur, itemque diuersitas, & motus & quies, nec omnino caret duplicitate. Sed quies quidem in ipsâ propter essentiæ identitatem spectatur: diuersitas autem, & motus, propter naturalem vim & operationem. Neque enim est idem dicere vnum [per se] & vnum respectu alterius. Vnde quamuis vnus sit subiecto, tamen quando seipsum cõsiderat, & noscitur a seipso pro vno & simplici duplex esse probatur; quod, etsi quid simile habet [vni,] propriè [tamen] ab vno, & à beata [Dei] natura prorsus alienum est. Hinc neque numero vnum est, aut vt principium numeri; neque vt magnitudo vel vt principium magnitudinis, omnem enim magnitudinem & partem, & compositionem vincit. Et si fas liberius loqui, vnum est diuinitas secundum simplicitatem essentiæ, non vt vnum sub triplici nomine consideratum, aut in partes diuisum, aut ex pluribus compositum: Inexplicabile enim est nec vllo nomine hoc *vnum* exprimi potest;

* Ob proprietatem. Græci ἐν ἰδιώμασι.

μένουσαι, συνάπτονταί πως διὰ τῆς ἀδιαιρέτου ἑνώσεως· καὶ [τὸ] μίαν εἶναι τῶν ὑποστάσεων τὴν ἐνέργειαν πληρεστάτην ἔχουσαι, κἂν τῇ διαιρέσει τὴν θεϊκήν τε καὶ ἄρρητον πρὸς ἀλλήλας συνάφειαν. καθ' ἣν [ὁ] υἱὸς ἐν πατρὶ, καὶ πατὴρ ἐν υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐν πατρὶ καὶ πνεύματι, καὶ πνεῦμα ἐν υἱῷ καὶ πατρὶ, θεωρεῖται· τῆς συναφείας πανταχόθεν ἐπικρατούσης, καὶ μηδ' ἐν τοῖς ἰδιώμασι χαρακτηριζούσης τὸ ἀδιαίρετον. καὶ δὴ καὶ τὸ εἶναι, ἄλλο τί ἐστιν ἐπὶ τῆς ὑπεραρχίου τριάδος, καὶ ἄλλο τὸ ἐν ἡμῖν. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ ὂν, ὑπὲρ τὸ εἶναι· ἐνταῦθα δὲ, οὐδὲ κυρίως ὄν. πῶς γὰρ ἂν εἴη κυρίως ὂν, τὸ ἐκ μὴ ὄντων παρηγμένον, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν τῇ γε οἰκείᾳ φύσει ὑπορρέον; εἰ καὶ δῶρον ἐφιλοτιμήθη τοῦ δημιουργοῦ, εἰς τὸ ἀεὶ εἶναι καὶ εἰς ἀφθαρσίαν ἀναβιβάζεσθαι. θεὸς οὖν ἡμῖν ἐστιν εἷς, καὶ τριὰς θεολογούμενος, πηγὴ τυγχάνων ἀπερινοήτου σοφίας, καὶ ἁγιαστικῆς δυνάμεως. ὅθεν εἷς θεὸς καὶ κύριος καὶ βασιλεὺς, αὐτός τε πατὴρ, καὶ ἡ τελειωτικὴ σοφία αὐτοῦ, καὶ ἡ ἁγιαστικὴ δύναμις. ἀδιαίρετος γὰρ ὁ πατὴρ πρός τε τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, καὶ τὴν ἁγιαστικὴν δύναμιν, ἐν μιᾷ φύσει προσκυνούμενος. οὐκ εἰς ἕνα καὶ ἕνα μεριζόμενος θεὸν, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν, οἳ τῷ ἀκοινωνήτῳ τῶν ἰδιωμάτων, καὶ τῷ διαφόρῳ τῆς ἐνεργείας μεριζόμεθά [τε] καὶ διαιρούμεθα, καὶ τῇ * δι' ὅλου τομῇ τὴν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰν ὑφιστάμεθα. διὸ οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐφ' ἡμῶν, οὕτω καὶ ἐπ' αὐτῆς, ὅτι τόδε τούτου πρότερον, ἢ ἐκεῖνο τοῦδε δεύτερον, ἢ τρίτον. μονὰς γὰρ ἀληθῶς ἡ τριὰς, καὶ τριὰς ἡ μονάς. οὔτε διότι μονὰς, τὴν τριάδα συστέλλουσα· οὔτε διότι τριὰς, τὴν μονάδα τέμνουσα· οὐδὲ γὰρ τὸ ἓν ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας, ὡς ἐπὶ τῶν κτισμάτων, νοοῦμεν, παρ' οἷς οὐδὲ τὸ κυρίως ἓν ἔστι θεωρῆσαι. οὐ γὰρ τὸ ἓν ἀριθμῷ ἐφ' ἡμῶν καὶ κυρίως ἕν. καὶ γὰρ τὸ ἐφ' * ἡμῶν λεγόμενον ἓν, οὐ κυρίως ἓν, ἀλλά τι ἕν. τοῦτο δὲ ἕν τι ἔστι καὶ οὐχ ἕν· ἅτε δὴ καὶ τοῦ ἑνὸς φέρον τὴν κλῆσιν, καὶ πρὸς τὸ πολλὰ εἶναι μεριζόμενον. εἰ δὲ καὶ ὡς νοῦν οἱ θεολόγοι τὸ ἓν ἐπὶ τῆς θείας ὑμνοῦσι φύσεως· ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν ἀπαθῆ τοῦ λόγου γέννησιν τοῦτο παραλαμβάνουσιν. ἡ γὰρ εὐσεβὴς ἔννοια καὶ τῆς τοῦ νοῦ φύσεως ὑπεριδρυμένην θεολογεῖται θεότητα. καὶ γὰρ νοῒ κατά τινα νοῦν ταυτότης ὁρᾶται, καὶ ἑτερότης, κίνησίς τε καὶ στάσις· καὶ τῆς διπλόης παντελῶς οὐκ ἐξίσταται· ἀλλὰ στάσις μὲν αὐτοῦ διὰ τὴν τῆς οὐσίας ἐνορᾶται ταυτότητα. ἑτερότης δὲ καὶ κίνησις, διὰ τὴν αὐτοῦ ξυσινόμην καὶ ἐνέργειαν· οὐ γάρ ἐστι ταὐτὸν ἓν εἰπεῖν καὶ μετὰ τῆς πρὸς ἕτερα παραθέσεως ἕν. ὅθεν εἰ καὶ εἷς τοῦ ὑποκειμένου τυγχάνει· ἀλλὰ νοῶν ἑαυτὸν, καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ γινωσκόμενος, ἀνθ' ἁπλοῦ, διπλοῦς ἀποδείκνυται. ὅπερ καὶ εἴ τι ὅμοιον τοῦ κυρίως ἑνὸς καὶ τῆς μακαρίας φύσεως παντελῶς ἠλλοτρίωται. διόπερ οὐκ ἔστιν οὐδὲ τὸ ἀριθμῷ ἕν, ἢ ὡς ἀρχὴ ἀριθμοῦ· οὐδὲ ὡς μέγεθος, ἢ ὡς ἀρχὴ μεγέθους· πάσης γὰρ ποσότητος καὶ μέρους καὶ συνθέσεως ὑπερίδρυται. ἀλλ' εἰ δεῖ θαρρήσαντα εἰπεῖν, ἕν ἐστι τὸ θεῖον κατὰ τὴν ἁπλότητα τῆς ὑπάρξεως, οὐχ ὡς ἓν τριώνυμον θεωρούμενον, ἢ εἰς μέρη διαιρούμενον, ἢ ἐκ πλειόνων συγκείμενον· ἄρρητον γάρ ἐστι καὶ ἀκατονόμαστον τοῦτο τὸ ἕν.

* διόλου.

* al. ἡμῖν.

EVLOGIVS.

ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τοῦ ἑνός ἐστιν αἴτιον, πάσης* ἑνάδος ἑνοποιὸν καὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πλήθους ὑπεραπλούμενον, διὰ τὸ κυρίως ἓν εἶναι, καὶ ἐν πᾶσιν εἶναι, καὶ ὑπὲρ πάντα γινώσκεσθαι· ὑποστατικὸν μὲν ἁπάντων τῶν ὄντων, ὑπερϊδρυμένον δὲ ἐν τῇ ὑπερουσίῳ καὶ ἰδίᾳ μονότητι ἑνὰς καὶ μονὰς θεολογούμενον, υἱὸς ἐν πατρί, καὶ πατὴρ ἐν υἱῷ γινωσκόμενον· πνεῦμα ἅγιον ἐκπορευόμενον ἐκ πατρός, ἀρχὴν μὲν ἔχον τὸν πατέρα, δι' υἱοῦ δὲ εἰς κτίσιν κατ' εὐεργεσίαν τῶν ἐκλεκτῶν ἐρχόμενον· οὐ κατ' ὕφεσιν γινωσκομένης τῆς* γεννήσεως, οὐ κατὰ τομὴν θεωρουμένης τῆς ἐκπορεύσεως. εἰ γάρ τις δοίη ταῦτα, καὶ ἐπὶ τετράδα, καὶ πεντάδα, καὶ ἐπ' ἄπειρον τὴν πρόοδον ῥυῆναι, κατὰ τοὺς Ἑλλήνων μύθους, συγκατασκευάσειεν. ἓν κυρίως ἦν τὸ θεῖον πληθυσμὸν οὐδένα προσδεχόμενον· ὡς ἀκριβὴς τῆς καὶ ἀληθὴς ἑνότης κατὰ τὸ φυσικόν, εἰ χρὴ φάναι, θεωρουμένη ταυτότητα. ὅθεν εἰ καὶ ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα ἢ ἰδιότητας ὀνομάζομεν, ἃ ὁ νοῦς ἔγνω, καθ' ὅσον δυνατόν ἐστιν, ἑρμηνεῦσαι βουλόμενοι· οὐ τὸ ἓν διαιροῦμεν, οὐ τὴν μονάδα μερίζομεν, οὐ τὴν ἑνάδα διασπῶμεν· ἀλλὰ τῇ ἀϊδίῳ μονότητι θεολογοῦντες ταύτην, ἐν τρισὶν αὐτὴν συνθεολογοῦμεν ὑποστάσεσιν· οὐκ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς τὰ ὑπὲρ νοῦν* ὑποβάλλοντες, οὐδὲ περιττοτέραις ἐρεύναις τὰ ὑπὲρ εὕρεσιν ἐνυβρίζοντες. διὸ τοὺς παρὰ ταῦτα, ἢ τὴν ἄρρητον ἑνότητα διατέμνοντας, ἢ τὸ τριαδικὸν τῶν ὑποστάσεων εἰς μοναδικὴν στενοχωρίαν συγκλείοντας, ὡς τῆς εὐσεβείας πολεμίους ἐκτρεπόμεθα. ταῦτα καὶ [τὰ] τοιαῦτα διεξελθὼν, πρὸς τοὺς ἰδίωμα μόνον εἶναι* κενολογοῦντας τὴν ὑπόστασιν ἀποδύεται, καὶ πλείοσι τῆς εὐσεβείας λογισμοῖς τὴν αὐτῶν ἐπιστομίζει κακόνοιαν. εἰ γὰρ ταὐτὸν ὑπόστασις καὶ ἰδίωμα, σεσαρκῶσθαι δὲ τὴν τοῦ λόγου φαμὲν ὑπόστασιν· ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον γνώριμον ὄν, καὶ πρὸς βλασφημίαν γνωριμώτερον, εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ῥηθῆναι βιαζομένων σιγῇ ἀποδιδόσθω. πῶς δὲ καὶ τὸ πνεῦμα, εἴπερ ἰδίωμα, δύναιτ' ἂν [τοῦ πατρὸς] ἐκπορεύεσθαι, καὶ παρὰ τοῦ παιδὸς ἐπ' εὐεργεσίᾳ τοῦ πλάσματος ἀποστέλλεσθαι; ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὑπόστασις τῷ ὑφεστηκέναι ἐστὶ καθ' ἑαυτήν· ἰδίωμα δὲ πῶς ἂν ὑποσταίη καθ' ἑαυτό, μὴ ἐκείνου ἱδρυθέντος, οὗ καὶ εἶναι ἰδίωμα λέγεται; καὶ ἐν τρισὶ μὲν ὑποστάσεσιν ὁ ἱερὸς τῶν πατέρων χορὸς τὴν θείαν οὐσίαν δογματίζει· ἐν τρισὶ δὲ ἰδιώμασιν οὐδεὶς ἂν φαίη. τοὐναντίον γάρ· ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ καὶ περὶ τὴν οὐσίαν ὁρᾶται τὰ ἰδιώματα· αὐτὴν δὲ ἐν ἰδιώμασιν οὐκ ἄν τις φαίη. εἰ γὰρ ἐν τῷ θεολόγῳ εἴρηται, τὴν μίαν φύσιν ἐν τρισὶν ὑπάρχειν ἰδιότησιν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ ταὐτὸν ἰδιότης καὶ ἰδίωμα. ἔπειτα δὲ οὐδ' εἰ ὁ πατὴρ κατεχρήσατο τῇ φωνῇ, ταύτην λαβὼν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, ἤδη ταὐτόν τις εἶναι δογματίσει τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν κυρίως ἰδιότητα. εἰ δὲ καὶ χαρακτηριστικὸν καθέστηκεν ἡ ἰδιότης τῆς ὑποστάσεως, ὥσπερ Βασιλείῳ τε καὶ πολλοῖς τῶν πατέρων δοκεῖ· οὐδὲν μὲν ἄτοπον τὸν ἱερὸν Γρηγόριον εἰπεῖν, ἐν τρισὶν ἰδιότησιν· οὐ ταὐτὸν ὑπάρχειν νομοθετοῦντα τῇ ὑποστάσει τὴν ἰδιότητα, ἀλλ' [ὡς] ἐκ τοῦ μάλιστα χαρακτηριστικοῦ,

* al. ἑνάδος.

* al. γεννήσεως.

* ὑποβάλλοντες.

* κενολογοῦντας.

quia ipsius vnius etiam est causa, & vnitatis cuiuscunque vnicus effector; Omnibus quoque tam vno; quam multis ipsa simplicitate superior, eo quod proprie vnum sit, & in omnibus, & super omnia intelligatur; Quod omnia quidem quæ sunt, condidit; in supersubstantiali autem, & sibi propria singularitate fundatum, à Theologis vnitas & singularitas vocatur: nec aliud esse cognoscitur, quam Filius in Patre, & Pater in filio; spiritus quoque sanctus procedens ex patre; & principium quidem habens Patrem, sed per filium in creaturas, pro sua erga electos beneficentia descendens: sic tamen vt nec generatione [Filij] imminuta noscatur essentia, nec in processione [Sp. Sancti] eiusdem diuisio facta existimetur. generatione non per imminutam essentiam spectata, neque processione secundum diuisionem cognita. Si enim hæc concesserit quispiam, tum secundum fabulas paganorum vsque ad quaternarium, quinarium ac tandem progressum in infinitum cõcedere cogeretur. Itaque quicquid Deus est proprie vnum est, quod nullam admittit multitudinem, tamquam perfecta veráque secundum naturalem, si ita loquẽdum est, vnitatem, spectatum. Vnde, quamuis hypostases seu personas, seu identitates nuncupamus, quas mens cognouit, pro facultate nostra interpretari conati, nequaquam hoc vnum diuidimus aut vnitatem partimur, aut vnitatem diuellimus; sed hanc in æterna vnitate perpendentes, illam in tribus personis vnà profitemur, neque ea, quæ supra mentis captum sunt, rationi humanæ subijciendo, neque curiosa & vafra inuestigatione illa quę inueniri nequeunt violando. Quapropter illos, qui hos limites egressi aut vnitatem hanc inenarrabilem partiuntur, aut tres personas ad vnitatis angustias redigunt, vt hostes pietatis profligamus.

Ac tandem ad progressum in infinitum aperiret.

Hæc & hoc genus alia prosecutus, contra eos disputat, qui hypostasin nihil aliud esse contendunt, quam nudam proprietatem, pluribúsque veræ pietatis rationibus impiam illorum sententiam retúdit. Etenim si idẽ est persona & proprietas; dum Verbi hypostasin incarnatã dicimus; manifestum est id quod inde consequitur, & manifestius ob blasphemiam, quæ tacite in caput illorum retorqueatur, qui hæc dicere cogunt. Quomodo porro Spiritus S. si proprietas est, potest à Patre procedere; & à Patre in opus creatum ex beneficio mitti. Quin immo omnis persona rerum subsistentiũ per se subsistit. Quomodo ergo proprietas per se subsistat, si illud positũ ante nõ sit, cuius proprietas esse dicitur? In tribus quoq; personis sacer patrũ senatus diuinam essentiam esse docet: In tribus autem proprietatibus nemo affirmauit, sed contra potius in Essentia & per essentiam cognoscuntur esse proprietates. Essentiam autem per proprietates nemo asseruerit.

Vide D. Thomam 1. p. q. 40. a. 1.

∴ Sequitur enim proprietatem esse incarnatam, si incarnata est hypostasis Verbi & proprietas.

Etsi enim à Theologo dictum est vnam naturam in tribus esse proprietatibus, idem tamen non est * proprietas & proprium. Deinde etiamsi abusus sit Nazianzenus voce [proprietas] non illicò tamen quis asserat, idem esse personam, & proprie dictam proprietatem; cum vero & proprietas, quasi per signum exprimat seu constituat personam, quemadmodum Basilio & plerisque patribus videtur, quid absurdi dictũ est à S. Gregorio [vnã naturã] in tribus esse proprietatib*: cũ nõ decernat idẽ esse personã & proprietatẽ, sed quasi ab optimo signo,

* ἰδιότης & ἰδίωμα proprietas & aproprietas seu communicatio proprietatum in suo proprium.

EVLOGIVS.

hoc est, proprietate, denominet hypostasin. Addit ergo, intellectualibus perfectionibus per se subsistentibus. quod nemo, nisi mẽte destitutus, de proprietatibus accipiat.

Præter ea quæ dicta sunt, Prima Synodus personas quidem consubstantiales declarauit; quis autem, nisi insanus, proprietates dixerit consubstantiales. Quod si quis proprietates ausus est dicere consubstantiales, eo quod sæpe in eadem essentia videantur concurrere, ille ipse sui oblitus, aliam consubstantialitatis significationem finxit. Præsertim autem heterogenia, seu quæ diuersi generis sunt (sic quãtitatem & qualitatem & quæcumque alia simul in vnam naturam nullo modo conuenire póssunt, appello) hæc nouus ille doctor seu legislator sic iubet ac si sint eiusdem naturę eiusdemque simul substantię, concipi & appellari.

Concilium Nicænum.

In nostra enim substantia apertè cernitur quantitas, & qualitas, & quod est ad aliquid relatum: Et si quis per hæc [naturam nostram] in principia incommunicabilia simul diuiserit. Atque hoc quidem absurdum dogma copiosam nobis præbuit materiam refutandi. Enimuero nec ita quidem didicit tacere contentiosus litigator. Docent enim nonnulli ex substantiæ & proprietatis copulatione constare personam. Quæ sententia manifestè asserit [in DEO] compositionem: At vbi erit illud simplex & ab omni concretione materiæ liberum in sanctæ Trinitatis Deitate? Quin & Basilium M. huius sententiæ auctorem laudant; cum [interim] nolint capere, à sapiente illo viro neque definitam esse nec descriptam hypostasin, quando copulationis nomen vsurpauit, sed cum vellet reprimere Anomium, (qui ingenitum & essentiam confundere, & differentiam inter genitum & ingenitum ad rationem substantiæ transferre contendebat, vt non solum differẽtes, sed etiam contrarias ponat in Patre & Filio substantias) propterea disponens sermones suos in iudicio Basilius, in disputationis certamine cum Anomio, proprium componit cum communi inconfusã nobis & distincta via ad capiendam veritatem demonstrata. Non potest enim humana mens simplici & vnico conceptus impetu, simul illud vnicum ac simplex [in diuinitate] & triplicem personarum numerum capere; propterea, vt magister docet; per proprietatum adiectionem, distinctum in nobis format personarum conceptum. Methodus sane succurrit imbecillitati, efficitque vt quod intelligi prius non poterat, facile intelligatur. Nullo modo ergo [D. Basilius] Deitatis simplicitatem, aut personam quamcumque diuinitatis compositam voluit. Hinc adiecit, impossibile esse proprium & singularem de Patre aut filio sine proprietatũ, quibus intelligẽdi facultas distinguatur, adiectione, formare conceptum. Et quod antea vocarat cõpositionem, id nunc appellauit adiectionem, vt id quod dixerat, magis declararet. Modi ergo seu tropi, ad indicãdã proprietatem ab [illo] in docẽdo adhibiti, simplicitatis ratione non euertunt. alioqui omnia quæ de Deo dicuntur, Deum nobis compositum probabunt.

(Basilius.)

τυπτέσι, ἐκ τῆς ἰδιότητος, ἐπονομάζοντα τὴν ὑπόστασιν. διὸ καὶ ἐπάγει· νοεραῖς τελείαις καθ' ἑαυτὰς ὑφεστώσαις· ὅπερ οὐδεὶς ἂν νοῦν ἔχων ἐπὶ τῶν ἰδιωμάτων παραδέξαιτο. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, τὰς μὲν ὑποστάσεις ἡ ἁγία πρώτη σύνοδος ὁμοουσίους * ἀνεκήρυξε· τὰ δὲ ἰδιώματα πῶς ἄν τις μὴ μελαγχολῶν ἀποφήναιτο ὁμοούσια; εἰ δέ τις ὁμοούσια ἀποθρασυνθείη λέγειν τὰ ἰδιώματα, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ πολλάκις οὐσίᾳ συνυπάρχοντα εὑρίσκεται· λέληθε μὲν αὐτὸς ἑαυτόν, ἕτερον ἀναπλάττων ὁμοουσίου σημαινόμενον· ἄλλως δὲ καὶ τὰ ἑτερογενῆ, * οἷον ποσότητα φημὶ καὶ ποιότητα, καὶ ὅσα ἄλλα, ἀδύνατον εἰς μίαν φύσιν συνελθεῖν. ταῦτα δὲ ὁ καινὸς νομοθέτης οὕτω παρακελεύεται νοεῖν τε καὶ λέγειν ὁμοφυῆ τε καὶ ὁμοούσια. ἐν γὰρ τῇ ἡμετέρᾳ οὐσίᾳ φανερῶς ὁρᾶται καὶ ποιότης καὶ ποσότης καὶ πρός τι· καὶ εἴ τις τούτοις εἰς ἀκοινωνήτους ἀρχὰς συνδιῄρηται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτάρκως ἔδωκε τὸν ἔλεγχον τὸ ἀτόπημα. ἀλλ' οὐδ' οὕτω σιγᾶν οἶδε τὸ φίλερι. φασὶ γάρ τινες, συμπλοκὴν οὐσίας καὶ ἰδιώματος εἶναι τὴν ὑπόστασιν, ὃ περιφανῶς συνεισάγειν οἶδε τὴν σύνθεσιν. καὶ ποῦ ἂν εἴη τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον τῆς ἐν Τριάδι θεότητος; οἱ δὲ καὶ Βασίλειον προΐστανται τὸν μέγαν τῆς φωνῆς διδάσκαλον, οὐκ ἐθέλοντες νοεῖν, ὡς ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνήρ, οὔτε ὅρον, οὔτε ὑπογραφὴν ἀποδιδοὺς * ὑποστάσεως, τὸ τῆς συμπλοκῆς παρέλαβεν ὄνομα· ἀλλὰ βουλόμενος ἐπιστομίσαι τὸν * ἀνώνυμον, τὴν ἀγεννησίαν καὶ τὴν οὐσίαν εἰς ταυτὸν ἀγαγεῖν φιλονεικήσαντα, καὶ τὴν πρὸς τὸ γεννητὸν τοῦ ἀγεννήτου διαφορὰν εἰς τὸν τῆς οὐσίας λόγον μεταγαγεῖν· ἵνα μὴ μόνον εἰς διαφόρους, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμένας οὐσίας εἰσάγῃ ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. διὰ τοῦτο ὁ τοὺς λόγους οἰκονομούμενος ἐν κρίσει Βασίλειος, ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἀνόμοιον ἀγῶνι, τῷ κοινῷ συμπλέκει τὸ ἴδιον, ἀσύγχυτον ἡμῖν καὶ διακεκριμένην μεθοδεύων τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν. ἀπορεῖ μὲν γὰρ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἁπλῇ καὶ μιᾷ προσβολῇ τὸ ἑνιαῖον ἅμα καὶ ἁπλοῦν, καὶ τὸ τρισσὸν καταλαβεῖν τῶν ὑποστάσεων, διὸ τῇ τῶν ἰδιωμάτων, ὡς ὁ διδάσκαλος ἔφη, προσθήκῃ τὴν ἰδιάζουσαν ἀφορίζει τῶν ὑποστάσεων ἔννοιαν. καὶ ἔστι μὲν ἡ μέθοδος ἀσθενείας ἐπίκουρος καὶ τῆς περὶ τὸ ἀκατάληπτον συνεργὸς καταλήψεως· οὐ μήν γε συμπεπλεγμένον τὸ ἁπλοῦν τῆς θεότητος, ἢ ὅλως τινὰ τῶν ταύτης ὑποστάσεων ἔμφηνεν οὐδαμῶς ἀπειργάσατο. διὸ καὶ ἐπήγαγεν ὡς ἀμήχανον, ἰδιάζουσαν ἔννοιαν πατρὸς λαβεῖν, ἢ υἱοῦ, μὴ τῇ τῶν ἰδιωμάτων προσθήκῃ τῆς διανοίας διαρθρουμένης. καὶ ὅπερ ἐν τοῖς προλαβοῦσι συμπλοκὴν ἐκάλεσε, τοῦτο νῦν προσθήκην ὠνόμασε. σαφέστερον δὲ τὸ εἰρημένον ποιῶν. οὐ γὰρ οἱ * δεικτικοί, φησί, τῆς ἰδιότητος αὐτῷ τρόποι τὸν τῆς ἁπλότητος αὐτοῦ λόγον παραλυπήσουσιν. ἢ οὕτω γε ἂν πάντα, ὅσα περὶ θεοῦ λέγεται, σύνθετον ἡμῖν τὸν θεὸν ἀναδείξει. ταῦτα διελθὼν ὁ καλὸς Εὐλόγιος, ἄλλην ἀπορίαν κινεῖ μάλα ἰσχυρόν. ἆρα γάρ φησιν, ἡνίκα τὸ ἴδιον συμπλεκόμενον τῷ κοινῷ ψευδόμενοι τοῦτο ποιοῦσιν, ἢ ἀληθεύοντες;

* al. ἀποφαίνοιτο.

* οἷον.

* al. ὑπογραφήν.

* Ἀνόμοιον.

* al. δεικτικοί.

His explicatis, egregius Eulogius aliam quæstionem proponit. Enimuero, inquit, qui nunc contendunt proprium cum cõmuni esse coniunctũ, aut mentiuntur, cum hoc faciunt, aut verè affirmãt:

Deest vox λέγειν, aut simile.

ἀλλ'

ἀλλ' εἰ καὶ ψεύδονται, τί καὶ περιφέρομεν λέξεις, ὧν μήτε ἐστὶ λαβεῖν ὑποκείμενον; εἰ δ' * ἀληθεύομεν, συμπεπλεγμένον ἂν εἴη καὶ τῆς τριάδος, ἐφ' ἣν τὴν φωνὴν φέρομεν, * ὑπόστασις. ἡ μὲν ἀπορία τοιαύτη. ἀνασκευάζει δὲ αὐτὴν δι' ὧν εἶπε πρότερον. ἐξασθενῶν γάρ φησι περὶ τὴν τοῦ ὄντος θεωρίαν ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος, βιάζεταί πως συμπεπλεγμέναις χρῆσθαι φωναῖς, καὶ τῷ κοινῷ συνάπτειν τὸ ἴδιον, τὸ ἁπλοῦν ἅμα καὶ διακεκριμένον τῆς ὑποστάσεως ἁπλῶς καὶ * καθ' ἑαυτὸν ὑποδηλῶσαι μὴ δυνάμενος. ὡς εἴ γε οἷόν τε ἦν, ἁπλῇ τὸ ἁπλοῦν ἀπαγγεῖλαι φωνῇ, τῇ συμπλοκῇ τῶν λέξεων, οὐκ ἂν ὁ νοῦς ἀπεκέχρητο. ἀλλ' οὐ συμφέρεται τῇ ἀτελείᾳ τῶν ῥημάτων τῆς θείας οὐσίας τὸ ἀκατάληπτον· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος συμπλοκὴν εἰπών, ἐφεξῆς τὸ θεῖον ἁπλοῦν πάντῃ καὶ ἀσύνθετον καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις ἀνύμνησε· μονονουχὶ βοῶν, ὡς ἀσθενείας ἐστὶν ἡ προσθήκη καὶ ἡ συμπλοκὴ πρόβλημα, πρὸς κατάληψιν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας χειραγωγοῦσα. οὐ μέντοιγε τὸ ἁπλοῦν τῆς φύσεως καὶ ἀσύνθετον εἰς διπλόην καὶ σύνθεσιν καταγαγεῖν ποθὲν τόλμαν εἴληφεν. ἀρρήτως * τε καὶ ἀνεπινοήτως ἕν τε ὑπάρχον καὶ τριαδικῶς θεωρούμενον· τὸ μὲν κατὰ τὴν ἄρρητόν τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς θεολογίαν κατανοεῖται, τὸ δὲ κατὰ τὴν ληπτικήν τε καὶ πρὸς ἡμᾶς. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτως * ἰδόξεν ἐπιλύεσθαι. εἰ δέ τις οὐδὲν ἧττον ἐρεῖν οἴεται, τὸ ἠπορημένον τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἐπερείδεσθαι· προσλαβέτω τῷ λόγῳ, ὅτι καὶ ὅπερ ἄφραστον λέγομεν, ῥήμασιν ἀπαγγέλλομεν, καὶ τὸ ἀπερινόητον σκιαγραφοῦμεν διανοήσεως, καὶ τὸ ἄχρονον χρονικαῖς ἐπιβολαῖς καὶ κινήσεσιν ὑποβάλλομεν, καὶ τὸ ἀδιάστατον καὶ ἀκίνητον κινουμέναις τε καὶ διεστηκυίαις φαντασίαις ἀνατυπούμεθα. ὥστε εἰ, ἃ πάσχομεν περὶ τὴν τοῦ θείου θεωρίαν ἀναγόμενοι, ταῦτά τις ἐνορᾷ καὶ περὶ αὐτὸ ἐκβιάσαιτο· τὰ ἄνω κάτω ποιήσει, καὶ * περὶ πάντων αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμηχανίας βυθῷ περιπέμψει. ὁ δὲ ἱερεὺς Εὐλόγιος ἀπὸ τῆς προτεθείσης ἀπορίας ἑτέραν ἀναφυομένην διέξεισιν. εἰ γὰρ μήτε ἰδίωμα φησὶν ἡ ὑπόστασις, μήτε * συμπλοκὴ οὐσίας καὶ ἰδιώματος· τί ἂν εἴη ἕτερον; καὶ ἐπιλύεται, λέγων· ὡς ὑπόστασιν μὲν καλεῖν τὸν ἕνα τῆς τριάδος, παρὰ τῆς ἐκκλησίας μεμαθήκαμεν· τί δέ ἐστιν ὑπόστασις; εἰ μὲν ἐπὶ κτισμάτων ἐστὶν ἡ ἐρώτησις, οὐ πάνυ χαλεπόν ἐστιν ἀποκρίνασθαι, διὰ τὸ καὶ τὴν περὶ ταῦτα ἀμαρτίαν τε καὶ ἀποτυχίαν μὴ λίαν εἶναι ὑπεύθυνον. εἰ δὲ περὶ τῆς ἁπλῆς καὶ μακαρίας φύσεως· οὐδὲν παρ' ὃ παρέδοσαν οἱ θεοφόροι πατέρες ἀσφαλές ἐστιν ἀποκρίνασθαι. πλὴν οὐδὲν κωλύει γραφικῶς φάναι, ὡς ἡ τοῦ υἱοῦ ὑπόστασις, εἰκών ἐστι τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ὅλον ἐν ἑαυτῇ τὸν πατέρα δεικνύουσα. εἰ δὲ καὶ σοφίαν αὐτὴν πατρικὴν εἶναι ἀποκριθήσομαι, ἢ λόγον, ἢ δύναμιν τοῦ πατρός· τῇ * ἱερολογίᾳ * συμφθέγξομαι. καὶ περὶ τῆς τοῦ πατρὸς δὲ καὶ πνεύματος ὑποστάσεως, τοιαῦτα ἄν τις ἐκ τῶν ἱερῶν λογίων ἀναλεγόμενος, καὶ διδοὺς τοῖς ἐπερωτῶσιν ἀπόκρισιν εὐσεβῶς τε καὶ ἀνεπηρεάστως ἀποκρινοῖτο.

* ἀναδιώντες. * al. ὑποκείμενον. * al. κατ' αὐτό. * γάρ. * l. ἔδοξεν. * al. περὶ. * ἰσ συμπλοκή. * al. ἱερολογίᾳ. * συμφθέγγομαι.

si mentiuntur, quorum verba proferimus, quorum subiectũ argumentum non capias? Si verè affirmãt, sequetur Trinitatis personam ad quã, vocem referimus, esse aliquid cõpositum. Atque hæc quidem est proposita quæstio.

Respondet ad hanc ex antedictis. Cum enim inquit, humana mens ob[naturæ] imbecillitatem, ENTIS rationem non possit assequi: verbis aliquo modo cõpositis vti, & proprium cum communi copulare cogitur. Eo quod[esse diuinum]simpliciter & secundum se [prout à parte rei est]explicare non possit. Quod si fieri posset, vti simplex illud, simplici voce, non minus quam compositione verborum, sufficienter exprimeretur, mens[nostra]nequaquã [cõpositis]abuteretur. Sed vocum imperfectio incomprehensibile non comprehendit[aut assequitur.]Enimuero magister ipse qui coniunctis verbis vsus erat, postea frequenter alibi Deum omni ex parte simplicem & sine vlla compositione esse prędicauit, qui tantum non clamat, coniunctionem verborum & compositionem in defectus locum adhiberi, qua ad veritatis cognitionem deducamur. Nunquam autem id sibi sumere, vt simplicitatem naturæ & ab omnĩ concretione liberam redigat ad compositionem aut duplicitatem: inexplicabili enim & incomprehensa ratione [Deus] cum vnus sit, trinus tamen cognitus, partim quidem secundum incomprehensam & quæ nostram facultatem intelligendi superet rationem consideratur, partim qua à nobis intelligi & comprehendi potest. Atque ita hanc quæstionem visus est expediisse. Quod si cui nihilominus dicendum videtur, quæstionem adhuc in ijs, quæ à principio dicta sunt, hærere; addat ille superiori causæ, quod etiam tum cum Deum inexplicabilem affirmamus, id non nisi verbis enunciemus, sicut &, quod supra intelligentiam est nostram, adumbramus per intellectum; quod æternum, per temporum rationes motusque, explicamus; quod continuum & immobile, per mobiles & discretas imagines animi repræsentamus. Vt si quis ea quæ nobis in diuina natura contemplanda occupatis accidunt, .·. vna cum re ipsa cogeretur intueri [& conferre]rem sus déque sit acturus, & quod caput est, ipse seipsum in inextricabilium difficultatum barathrum præcipitaturus.

.·. In ipso referetur intueri hoc est Adipam esse sim diuinam naturam referetur transferre.

Sanctus Eulogius porro ex proposita dubitatione, aliam quæstionem nascentem explicat. Si enim inquit, neque proprietas est hypostasis neque essentiæ & proprietatis coniunctio, quid erit aliud? Et soluitur quæstio cum dicit: nos ab Ecclesia didicimus vt .·. vnã personam ex Trinitate appellemus hypostasin. Quid verò est hypostasis? Si de rebus creatis sit quæstio, facile erit respondere, eò quod in his errare, & scopum non attingere non sit adeo grauis noxa. Si autem de simplici & beata natura, nihil extra diuinorum patrum traditiones & *decreta*, tuto responderi potest. Fas tamen est cũ scriptura dicere, quod hypostasis Filij sit imago Dei inuisibilis, quę totum in seipsa Patrem refert. Quod si etiam eandem patris esse sapientiam, aut Verbum, aut virtutem patris dixero, à diuinis litteris non dissentiam. Et qui ex diuinis eloquijs de Patris & Spiritus S. personis similia affirmabit quærentibúsque respondebit, is piè rectéque affirmabit.

.·. Seu Patrem seu filium

Potentiam.

EVLOGIVS.

Tu porro inferre poteris, explicans rationem hypostaseos Filij; Deum de Deo, ab æterno, impassibili modo genitum: pariterque de Spiritu S. Deum de Deo ab æterno procedentem atque profluentem: Similique modo Patris hypostasin, verbo explicaturus, dices: Ex quo Deus Verbum genitum est, tali generationis processu, in quo ne per cogitationem quidem vlla seu diuisio, seu passio reperiri possit. Si vis autem Spiritum S. [ad Patrem aliquo modo declarandum adhibere, dices:] Ex quo, inenarrabili, & incomprehenso, impatibilique modo, coæterne procedit: Et si quid aliud huiuscemodi dicere fas est, scriptura diuinitus inspirata spiritualem nobis sapientiam propinante & studium nostræ voluntatis iuuante. Atque ne sic quidem explicata seu dicta, omni imaginatione humanâ, quæ nobis [perpetuo] coniunctionem obtrudit, carebunt. Sed non vtendo voce compositionis & coniunctionis, non videtur auditorē perturbare aut offendere. Atque in his ab eo etiam hęc pręsens oratio absoluitur. Scribit vero idē vir sanctus ad Domitianū Melitensem episcopū, asseritque haud abs re esse vnam Dei naturam Verbi naturam profiteri incarnatā. Ille enim S. Eulogium non extra culpam affirmabat, quod illam vocem vsurpasset. Sed Eulogius cum ex pręteritis sæpe orationibus, & recte vocem intelligētibus nihil impietatis subesse ostēdisset, docet eos qui dicunt vnam Verbi naturam incarnatam esse, non affirmare vnā naturam simpliciter ex ambabus factam naturis, ita vt coniunctæ inter se confundantur; sed illud potius velle, vnigenitum Patris Filium secundum hypostasim carni vnitum, qui idem Deus & homo est, queādmodum & Theologo placet. Verbum inquit caro factum est, & habitauit in nobis. Hæc cum fuse disseruisset, & defendisset; eadem etiam Cyrillum docere affirmat. In quibus potissimum dicit; Si nos vna Verbi natura dicta tacuissemus, nec addidissemus, incarnatam, [eam naturam] sed quasi extrinsecā ponere mus œconomiam seu dispensationem; esset illis probabilis causa si vellent quærere, vbi esset in humanitate perfectio, aut quomodo nostra subsisteret essentia? Sed quoniam in humanitate perfectio, & nostræ substantię declaratio per verbū, incarnatā, allata est, desinant arūdine se fulcire. Duas ergo naturas hęc vox [incarnata] indiuise constrictas posuit, vt idem clamitat Cyrillus. Hinc sępe vnam Verbi naturā videtur dicere incarnatam. Quod si vnam duntaxat Christi naturā simpliciter profiteretur, nonne damnaretur? Quid autem sit natura humana, (vt idem alibi docuit,) aut caro intelligenti anima informata, vt vel propterea rursum vtrumque in vnionē conuenientiū indiuisibiliter conseruetur? Patet ergo ex dictis, eos qui secundum Cyrillum orthodoxè [seu catholicè] docent vnam naturam Verbi incarnatam, non ad alium finē respicere, quam quemcumque alium, qui talē vocem [seu modum loquendi] ipsis propōnit, quę duas [nempe] in Christo Domino naturas penitus innectas indiuisè asserit. Dum enim B. Cyrillus docet per ipsam incarnationē vtrumque in vnionem coeuntiū indiuisibiliter cōseruari,

οὐδ᾽ αὖ διωνύσῃ λέγειν, ἀποδιδοὺς τὸν λόγον τῆς ὑποστάσεως τοῦ υἱοῦ, θεὸν ἐκ θεοῦ ἀχρόνως τε καὶ ἀπαθῶς γεννηθέντα. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ πνεύματος, θεὸν ἐκ θεοῦ ἀϊδίως τὸ ἐκπορευόμενον, καὶ ἀρρεύστως. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν τοῦ πατρὸς τὴν ὑπόστασιν λόγῳ παριστᾶν μέλλων, τίνος, ἐξ οὗ γεγέννηται ὁ θεῖος λόγος, τμήσεως, καὶ πάσης πάθους, μηδὲ κατ᾽ ἐπίνοιαν θεωρουμένης τῇ προόδῳ τῆς γεννήσεως. εἰ βούλει δὲ τὸ πνεῦμα, ἐξ οὗ ἀφράστως τε καὶ ἀνεπινοήτως καὶ ἀπαθῶς καὶ συναϊδίως ἐκπορεύεται, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιουτότροπον ἔστιν εἰπεῖν, τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὴν πνευματικὴν σοφίαν πιπίζουσης ἡμῖν καὶ συνεργούσης τῷ βουλήματι. καίτοι οὐδὲ τὰ ῥηθέντα παντελῶς ἐστὶν ἐλεύθερα φαντασίας, ἀνατυπουμένης τὴν σύνθεσιν. ἀλλὰ τῷ γε μὴ τὸ ῥῆμα τὸ τῆς συνθήκης καὶ τῆς συμπλοκῆς, καὶ τῶν τοιούτων, προσχρῆσθαι, οὐ δοκεῖ θορυβεῖν τὸν ἀκροατήν, οὐδὲ * προσίστασθαι. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ ὁ παρὼν ἀπαρτίζεται λόγος. * al. περιΐστασθαι.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς ἱερὸς ἀνὴρ καὶ πρὸς Δομετιανόν, Μελιτηνῆς δὲ οὗτος ἐπίσκοπος, οὐκ ἀπρόσφορον εἶναι παριστῶν, τὸ μίαν λέγειν φύσιν [θεοῦ] τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἀνεύθυνον ἐτίθει τὸν ἱερὸν Εὐλόγιον, κεχρημένον τῷ ῥήματι· ὁ δὲ οἷς πολλάκις ἐν τοῖς προλαβοῦσι λόγοις τὴν φωνὴν ἐπικρίνας, καὶ τοῖς ὀρθῶς αὐτὴν ἐκλαμβάνουσιν, εὐσεβῶς ἔχουσαν παρεχών· καὶ ὡς οἱ λέγοντες μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, οὐ μίαν φύσιν ἁπλῶς φασὶν ἐξ ἀμφοτέρων γεγονέναι τῶν φύσεων, ὥστε καὶ συγχύσει τὰ συνελθόντα περιπεσεῖν· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον βούλεσθαι, ὡς ὁ μονογενὴς τοῦ πατρὸς υἱὸς ἡνώθη σαρκὶ καθ᾽ ὑπόστασιν, ὁ αὐτὸς καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὤν· ὡς καὶ τῷ θεολόγῳ δοκεῖ. ὁ λόγος γάρ φησι σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. ταῦτα διὰ πλάτους εἰπών, καὶ ἀπολογισάμενος, οὕτω δοξάζειν καὶ Κύριλλον ἐπαγγέλλεται. ἐν οἷς μάλιστα λέγει· εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰπόντες τοῦ λόγου φύσιν σεσιγήκαμεν, οὐκ ἐπενεγκόντες τὸ * σεσαρκωμένην, ἀλλ᾽ οἷον ἔξω τιθέντες τὴν οἰκονομίαν· ἦν αὐτοῖς τάχα πού καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσποιουμένοις [ἐρωτᾶν] ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι; ἢ πῶς ὑφέστηκεν ἡ καθ᾽ ἡμᾶς οὐσία; ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οὐσίας ἡ * δήλωσις εἰσκεκόμισται, διὰ τοῦ λέγειν σεσαρκωμένην· παυσάσθωσαν [καὶ] καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες. οὐκοῦν τὰς δύο φύσεις ἡ παροῦσα φωνὴ τῷ ἀδιαιρέτῳ εἰσήνεγκεν ἐπισφίγγουσα, ὡς αὐτὸς ἐμβοᾷ ὁ Κύριλλος. διὸ καὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου [σεσαρκωμένην] πολλάκις φαίνεται φάμενος. μίαν δὲ φύσιν Χριστοῦ ἁπλῶς εἰπὼν οὐκ ἂν ἑάλω; τί δ᾽ ἂν εἴη φύσις ἀνθρωπότητος, ἤ, ὡς αὐτὸς πάλιν ἐν ἄλλοις ἐδίδαξε, σὰρξ ἐμψυχωμένη νοερῶς· ὡς καὶ διὰ τοῦτο πάλιν σώζεσθαι τῶν * συνδραμόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκάτερον. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οἱ ὀρθοδόξως λέγοντες, καὶ κατὰ Κύριλλον, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην· οὐ πρὸς ἄλλον ἀφορῶσι σκοπόν, ἢ ὅσοις αὐτοῖς τὴν τοιαύτην φωνὴν ὑποδεικνῦσι, τὰς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τῷ ἀδιαιρέτῳ πάντως συνδήσασαν. ἐν τῷ γὰρ εἰπεῖν τὸν μακάριον Κύριλλον, σώζεσθαι δι᾽ αὐτῆς τῶν συνδραμόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκάτερον:

* al. σεσαρκωμένην.
* λύπησιν.
* al. δραμόντων.

ποῖος

ποῖος ἂν ἄλλος παρεισαχθείη σκοπὸς, ἢ ὁ τὰς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ συνζομένας κηρύττων ἀδιαιρέτως, καὶ ἀποδεχόμενος. καὶ τοῦτο φανερώτερον καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ὁ αὐτὸς δευτέρᾳ ποιεῖται ἐπιστολῇ. ἑρμηνεύων γὰρ ἐν αὐτῇ, τί ποτέ ἐστιν * αὐτὸ δηλοῦσα ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη· καὶ εἰπὼν, ὡς ἔστιν υἱὸς ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς, εἰ καὶ κατὰ πρόσληψιν σαρκὸς οὐκ ἀψύχου, ἀλλ' ἐμψύχου λογικῆς τοιερῶς, προῆλθεν ἄνθρωπος ἐκ γυναικός· καὶ ἐπειδὴ καὶ, ὡς οὐ διὰ τοῦτο μερισθήσεται εἰς δύο πρόσωπα ἢ υἱοὺς, ἀλλὰ καὶ οὕτω διαμένει εἷς: προστίθησι, πῶς οὐκ ἄσαρκος οὐδὲ ἔξω σώματος, ἀλλ' ἴδιον ἔχων αὐτὸ, δῆλον ὅτι τὸ σῶμα καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον. * καὶ τῇ πρὸς σὲ δὲ ἐπιστολῇ, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὰ αὐτὰ διδάσκων εὑρίσκεται. ἀλλ' οἱ περὶ Σευῆρον τὴν διαφορὰν τῶν συνελθόντων μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖν οὐκ αἰσχυνόμενοι, κακούργως τε καὶ δυσσεβῶς, πρῶτον μὲν τιθέασι τὰς φωνὰς * καὶ τὴν διαφορὰν δηλοῦσι τῶν φύσεων. ἔπειτα δὲ, ὡς δῆθεν * ἀναστρέποντες αὐτὰς, τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην ἐπάγουσιν. οὐχ οὕτω δὲ ποιεῖ ἡ εὐσέβεια, ἀλλὰ ταύτην προσθεῖσα τὴν φωνὴν, εὐθὺς ἐφεξῆς δείκνυσι, καὶ διὰ ταύτης σώζεσθαι πάλιν τῶν συνελθόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκάτερον. ἐλέγχουσα τοὺς δυσσεβεῖς, ὡς ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη οὐδὲν ἕτερον, ἢ τὴν ἀδιάσπαστον καὶ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν δηλοῖ, σωζομένων κατὰ πάντα καιρὸν ἐν τῷ ἀσυγχύτῳ τῶν φύσεων. δύο γὰρ φύσεις ἀδιαιρέτως δοξάζει, ὡς τὸ διάφορον τῶν συνελθόντων κηρύττουσα· καὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ὡς τὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς προαιώνιον λόγον ἐνανθρωπῆσαι καὶ σαρκωθῆναι δογματίζουσα. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ τῆς προκειμένης ἀπολογησάμενος φωνῆς, καὶ τὰ αὐτὰ τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον φρονῆσαί τε καὶ κηρύττειν ἐπιδειξάμενος, διά τε ἄλλων, καὶ ἐξ ὧν τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ ἰδιόχειρον πίστιν ἀναγνωσθεῖσαν ἡ σύνοδος ἐπεκύρωσεν: ἀπαλλάττει μὲν τὴν φωνὴν αἱρετικῆς ὑπολήψεως, ἀπαλλάττει δὲ καὶ ἑαυτὸν οὐκ εὐαγοῦς ὑπονοίας, ἣν περὶ αὐτὸν ὁ Δομετιανὸς ὑπετόπαζε· νομίζων αὐτὸν, οὐ κατὰ γνώμην ἐνδιάθετον τὴν τοιαύτην οἰκειοῦσθαι καὶ προάγειν φωνήν· ἐξ οἰκονομίας δὲ, καὶ ὥστε δι' αὐτῆς τοὺς ἀκροατὰς εὐμηχάνως ἄγειν πρὸς ἑνότητα, καὶ τὰς προφάσεις περικόπτειν τῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διαστάσεων. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα ἐπιστείλας, ἅπερ καὶ τοῖς προλαβοῦσι λόγοις διεξελήλυθε, καὶ θερμὸν ἑαυτὸν τῆς τε κατὰ Καλχηδόνα συνόδου πρόμαχον, καὶ τῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Πάπα Λέοντος ἐπιστολῆς, διὰ πολλῶν, ὧνπερ διαφόρως ἔγραψε, παραστησάμενος, πέρας τῷ γράμματι ἐπιτίθησι.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς θαυμάσιος ἀνὴρ καὶ πρὸς Χριστοφόρον τινὰ, ὃν αὐτὸς ὁσιώτατον ἐπιγράφει, γραφικῶν ἐρωτήσεων αἰτησάμενον λύσεις. τὰ δὲ ἠρωτημένα ἐστί· πρῶτον μὲν, πῶς δεῖ νοεῖν τὸ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν βασιλειῶν εἰρημένον; καὶ * ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν Δαυὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαὸν· καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησεν, ἠγανάκτησε κατ' αὐτοῦ; καὶ ἐπιλύεται, ὅτι θεὸν πολλάκις ἡ γραφὴ, ὥσπερ καὶ κύριον, οὐ μόνον τὸν ἀληθινὸν ὀνομάζει θεὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τῆς πονηρίας ἀρχη-

quis alius scopus seu finis ab eo spectaretur, quam qui duas in Saluatore Christo naturas indiuise copulatas prædicat recipitque. Et hoc clarius in epistola altera ad Succensum exponit. Cum enim explicasset in illa; quid sit hoc ipsum quod declarat; vnam naturam Verbi incarnatam; & docuisset, verum & naturalem esse [Dei] filium, quamuis secundum assumtam carnem non inanimam, sed intelligenti anima informatam, ex muliere prodierit homo: Cumque intulisset non propterea diuisum iri [Christum] in duas personas aut Filios, sed ita quoque mansurum vnum; adiungit quomodo non sine carne, nec extra corpus, sed suum ac proprium habeat corpus, secundum vnionem nempe indiuulsum. Et in Epistolâ ad te, aliisque locis multis, eadem docere legitur. At Seueriani differentiam post concurrentium naturarum vnionem auersati malitiose & impiè primum quidem ponunt voces, quæ differentiam naturarum declarant; deinde verò cum illas ipsas scilicet inuertunt, vnam Verbi naturam aiunt incarnatam. At non ita religio Catholica, sed addita hac voce, illico deinceps ostendit per hanc rursus saluari ex coniũctis alterâ indiuisibili ratione vnitis, quę [pietas catholica] coarguit impios, dum ostendit vnam Verbi naturam incarnatam, nihil aliud esse, quam indiuulsam secundum hypostasim vnionem, naturâ [vtraque] integrâ & inconfusa semper conseruata. Duas enim indiuisas naturas asserit, quasi duarum conuenientium naturarum differentiam indicans: Et vnam Verbi naturam incarnatam; quasi ipsum Patris ante secula Verbum humanâ assumtâ naturâ incarnatum docens. Hęc & his similia, postquam pro vocis propositæ defensione dixit, ostenditque eadẽ a Synodo Chalcedonẽsi iudicata & prædicata, cũ per alia, tum ex ijs quibus Synodus S. Flauiani professionem fidei ipsius manu scriptam confirmauit, vindicat vocem [seu formulam illam Ecclesię] ab hæreseos suspicione; vindicatque seipsum à non sincera opinione, quam illi Domitianus suspiciosè obiecerat, quod existimaret vocem talem non sincere ex animo ab eo vsurpari & proponi, sed dispensatione quadã, vt per eam auditores nullo negotio ad vnitatem reuocaret, causasque dissensionum ab Ecclesia catholica precideret. Hæc & hoc genus alia cum perscripsisset (quę & in superioribus libris exposuerat) & sese ardentem Chalcedonensis Synodi, atque S. Leonis papæ Epistolæ multis ac varijs scriptis propugnatórem exhibuisset: epistolæ finem imposuit. Scribit idem venerandus vir ad Christophorum quendam, quem ipse sanctissimum in inscriptione literarum appellat, rogatus ab eo vt ad quasdam ex sacris literis dubitationes respónderet. Quæstiones porro hæ sunt: *Et fecit Deus Dauid numerare populum:* Et infra: *Quia numerauit, indignatus est contra eum.* Respondet Eulogius, in diuinis literis, Deum quemadmodum & Dominum non solum verum Deum, sed etiam ipsius mali principem nominari.

* ἴσ. αὐτό.

* καὶ.

* al. αἱ φωναί.

* al. ἀναστρέποντες.

* ἐποίησεν.

2. Reg. 24. Vide sup. Interp.

EVLOGIVS. 2 Corint. 4. Luc. 16.

In hoc intellectu Paulus dixit: In quibus *Deus huius seculi excæcauit mentes infidelium*: Et Saluator, *Nemo potest duobus dominis seruire*. Hinc in primo paralipomenon aperte dicit Dauidē a Satana incitatum fuisse vt numeraret populū: mihi quod nostrum exemplar cum eo quod a te missum est, non conuenit. Ita enim habet: *Et addidit furor Domini irasci contra Hierusalem, & commouit Dauid in ipsis*: Et quæ sequuntur. Ita vt videatur is qui dictus est in Paralipomenis diabolus hic *ira Domini* appellari. Atq; siue sic [vt ego lego] siue vt tu scripsisti, se locus scripturæ habeat, existimo tamen certam apertamque esse quæstionis solutionē. Quod ergo vox Dominus, & vox *Deus*, in sacra scriptura æquiuoca sit, eademque (vti iam dictum est) in contrarium sensum accipiatur, explicatum est. Nihil tamen obstat, quo minus etiam alium inde locum similem inueniemus. Etenim in lege de Paschate celebrando latā [postquam dixit:] vngendum sanguine superliminare & postes. *Vos* inquit, *non egrediemini vnusquisque ianuam suam vsque mane: transibit Dominus percutiens Ægyptios & videbit sanguinem in superliminari & in vtroque poste, & pertransibit Dominus ostium, & non sinet percussorem ingredi domus vestras ad percutiendum*. Clarum est alium esse Dominū, quem dicit transiturum ad percutiendos Ægyptios, & alium qui prohibeat ne ingrediatur percussor in domos Israëlitarum & percutiat ipsos. Tale etiam est illud de Balaam dictum. Dicit enim scriptura permisisse quidem illi Deum vt iret ad eos qui illum vocabant; iratum verò Deum quod proficisceretur ad illos. Ergo alium insinuari ait Deum qui illū moneat vt proficiscatur, & alium qui ira commoueatur in illum. Neque enim irascebatur illi, quod mandatum exequeretur, qui id præceperat, sed vel imperantem non oportebat irasci, aut si irasceretur ob ipsius discessum, nō oportebat imperare. Ergo Eulogius quæstionē per homonymiam [seu æquiuocationem declaratam] videtur soluere. Sed mihi videtur à Theodoreto aliisque SS. patribus dubitationis quæstio melius esse soluta. Dicit verò, Dauide in numerando populo peccante, populum dedisse pœnas, non quod ille numerando peccarit, sed parricidæ Absalom bellum patri inferenti suppetias tulerit populus, & seditione eadem abreptus prætulerit illū qui ex sua ambitione seu superbia regnum rapuerat, illi qui à Deo in regem vnctus erat. Ergo solutā, vt videtur, primā quæstione, soluit & alteram, quæ ita habet. Quomodo intelligendum est quod Apostolus alibi dicit: *Christum habitare in cordibus nostris*; alicubi vero: *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis*, cum magnum sit discrimen inter tabernaculum & indumentum. Vestis enim summam tantum cutem tangit, tabernaculum vero totū recipit. Affirmat enim distincta ratione eundem esse regem & pastorem; Regem quidem hominum, pastorem vero brutorū appellauit, ad varium vsum eorum, qui beneficiis ab eo afficiuntur. Neque enim quisquam recte dicatur rex animantium,

al. irritauit. induxit.

Exod. 12. & 22 (?)

Ita legendum in Græco non ...

Num. 22. 23.

Ephes. 3.

Gal. 3.

κατὰ τοῦτο γὰρ τὸ σημαινόμενον καὶ τὸν Παῦλον φάναι, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰς καρδίας τῶν ἀπίστων. καὶ ὁ σωτὴρ, οὐ δύνασθε δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. διὸ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν παραλειπομένων, ἀπαρακαλύπτως τὸν διάβολον λέγει, τὸν ἐπισείσαντα τὸν Δαυὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν. τὸ μὲν καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἀντίγραφον οὐχ ὡς τὸ ἀποσταλὲν παρὰ σοῦ περιέχει. ἔχει γὰρ, καὶ προσετέθη * ὀργὴ κυρίου ἐκκαῆναι ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ * ἐπέσεισε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἑξῆς. ὡς δοκεῖν τοὺς ὀργὴν ἐνταῦθα λέγεσθαι * κυρίου * τὸν εἰρημένον ἐν παραλειπομέναις διάβολον. εἴτε δὲ οὕτως, εἴτε, ὡς γέγραφας, ἔχει τὸ ῥητὸν: οἶμαι φανερὰν τὴν λύσιν ἀναμφίβολον περιελθεῖν. ὅτι δὲ ὁμώνυμον καὶ τὸ κύριος, καὶ τὸ θεὸς, καὶ (ὡς * ἐρρήθη πολλάκις) ἐπὶ τοῦ ἐναντίου παραλαμβάνεται τῇ ἱερᾷ γραφῇ: εἴρηται μὲν, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἑτέρῳ πιστώσασθαι. ἐν γὰρ τῇ νομοθεσίᾳ τῇ περὶ τοῦ πάσχα, μετὰ τὸ χρῖσαι τῷ αἵματι τὴν φλιὰν καὶ τοὺς σταθμοὺς, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε φησὶν ἕκαστος τὴν * θύραν αὐτοῦ ἕως πρωΐ, καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. δῆλον γὰρ, ὡς ἄλλος κύριος, ὃν λέγει παρελεύσεσθαι, καὶ τοὺς αἰγυπτίους πατάξαι καὶ ἄλλος, ὁ μὴ συγχωρῶν, τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν οἰκίας, καὶ πατάξαι αὐτούς. τοιοῦτον δέ ἐστι, καὶ τὸ περὶ τοῦ Βαλαὰμ εἰρημένον. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, ἐπιτρέψαι μὲν * αὐτῷ τὸν θεὸν ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς καλοῦντας: ὀργισθῆναι δὲ θυμῷ τὸν θεὸν, ὅτι ἐπορεύετο πρὸς αὐτούς. κἀνταῦθα γὰρ ἄλλον αἰνίττεσθαί φησι θεὸν, τὸν ἐπιτρέψαντα αὐτῷ, καὶ ἄλλον τὸν ὀργισθέντα θυμῷ ἐπ' αὐτῷ. οὐ γὰρ ἂν ὁ ἐπιτρέψας ὠργίζετο τῷ πληρώσαντι τὸ ἐπιταχθέν. ἀλλ' ἢ ἐπιτρέψαντα οὐκ ἔδει θυμοῦσθαι: ἢ εἰ θυμοῦσθαι μέλλοντα ἀπελθεῖν, οὐκ ἔδει ἐπιτρέπειν. αὐτὸς μὲν οὕτω δοκεῖ πως διὰ τῆς * ὁμωνυμίας τὴν ἀμφιβολίαν ἐπιλύεσθαι. ἄμεινον δέ μοι δοκεῖ, Θεοδωρήτῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς ἀνδράσι πραγματεύεσθαι τῆς προκειμένης ἀπορίας * τὴν ἐπίλυσιν. λέγει δὲ, καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐν τῇ ἀριθμήσει ἁμαρτήσαντος, τὸ πλῆθος ὑπέχειν τὴν τιμωρίαν· οὐχ ὅτι ἐκεῖνος ἠρίθμησεν, ἀλλ' ὅτι τῷ πατραλοίᾳ Ἀβεσσαλὼμ, χεῖρα πολεμίαν * ἐπαναστάντος τῷ πατρὶ, συναντῆρε τὸ ὁ λαὸς, καὶ συνεστασίασε, προτιμήσας τὸν ἐξ αὐθαδείας ἁρπάσαντα τὴν ἀρχὴν, τοῦ παρὰ θεοῦ εἰς βασιλέα χρισθέντος. τὴν ἐν πρώτην ἐπιλυσάμενος (ὡς ἔοικεν) ἀπορίαν, ἐπιλύεται καὶ τὴν δευτέραν ἔχουσαν οὕτω· πῶς δεῖ νοῆσαι ποτὲ μὲν λέγοντος τοῦ ἀποστόλου, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν κατοικεῖν τὸν Χριστόν: ποτὲ δὲ, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε: μεγάλης οὔσης τῆς διαφορᾶς σκηνώσεώς τε καὶ ἐνδύσεως. ἡ μὲν γὰρ τὸ ἐπιπόλαιον, ἡ δὲ τὸ διὰ βάθους παρίστησι. λέγει δὲ τὸν νῦν διακρίνων, ὅτι καθάπερ αὐτὸς καὶ βασιλεὺς ὑπάρχει καὶ ποιμὴν· καὶ βασιλεὺς μὲν τῶν λογικῶν, ποιμὴν δὲ τῶν ἀλόγων: πρὸς τὴν διάφορον χρείαν τῶν τὴν εὐεργεσίαν δεχομένων ὀνομαζόμενος (οὔτε γάρ τις ἀλόγων βασιλεύειν, εἰκότως λέγοιτο ἂν

* al. ὀργή.

* al. ἐπεσείσθη. * εἴρηται.

* al. εἰρημένον.

* ἐρρέθη.

* al. χεῖρα.

* αὐτῷ.

* ὁμωνυμίας.

* ἴσ. ἐπίλυσιν.

* ἐπαναστάντος.

EVLOGIVS.

οὔτε ποιμαίνειν τὰ λογικά:) οὕτω* δὴ νοεῖν καὶ τὸ προκείμενον. κατοικεῖ μὲν γὰρ, ὡς αὐτὸς ὁ θεσπέσιος λέγει Παῦλος, ἡ τοῦ θεοῦ σοφία ἐν οἷς πολιτεύεται, καὶ οἳ κατεσκήνωσιν ἐρριζωμένοι τε καὶ τεθεμελιωμένοι ἐν αὐτῷ· ἐνδύονται δὲ τὸν Χριστὸν, καὶ ὃ πάλιν αὐτὸν δυνάμενος ἀποδύσασθαι. διὸ φασὶν ἐρριζωμένοις ἐν *αὐτῷ δικαίως ἐγκατοικεῖ. τοῖς δὲ ἄλλοις διὰ τὴν ἄφατον φιλανθρωπίαν ἔνδυμα γίνεται, παρέχων σκέπην, ἵνα μὴ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ, τοῦ σκληροῦ καὶ ψυχροῦ ἀνέμου, τοῖς ἐπιστρέφουσι πρὸς αὐτὸν ὀπισθίων, δεινά καὶ ψυχρότερα ἐπιπνέοντος· ἀπὸ προσώπου γὰρ βορρᾶ ἐκκαυθήσεται κακά. τὰς οὖν δύο ταύτας ἀπορίας ἐπιλυσάμενος, ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιλύσει εἰς ἐξαίτησιν προσαγαγὼν τελευτᾷ. ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς *κατευφημολόγησεν ἐν τῷ θ' σημείῳ, δι' οὗ ἐγκώμιον μὲν διαπλέκεται τοῦ μονάδος βίου, καὶ τί ποτέ ἐστιν ὁ μοναχὸς, ὑπογράφει καὶ αὐτὸν δὲ τῆς αὐτῆς πολιτείας ἀπαγγέλλει. παραινεῖ δὲ τοὺς τῆς μονάδος πολιτείας ἐραστὰς κατὰ τὸ ἐπάγγελμα πολιτεύεσθαι, καὶ τῇ μονότητι καὶ ἑνότητι τῆς ἐκκλησίας συναρμόζεσθαι. εἰσὶ δὲ, πρὸς οὓς ἀφεώρα ἡ παραίνεσις, τῆς Σευήρου διατριβῆς, καὶ τοῦτο ἐκ τῆς μεταξὺ οὐκ ἄσημον. οἷς ὅπως μὲν μάχονται τῶν πατέρων αὐτῶν αἱ δόξαι πρὸς ἑαυτάς, ὅπως δὲ πρὸς ἀλλήλας καὶ οὐδαμῶς τὸ στάσιμον οὐδὲ τὸ *πάγιον ἔχουσιν· ἀπογυμνώσας τε *ἀποσαλευσάμενος, ἐκ τῆς ἐκείνων ἀτοπίας ὁρᾶν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας ὑποτίθεται. τοὺς μὲν γὰρ παράγει λέγοντας σώζεσθαι τὰς διαφορὰς μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὥσπερ καὶ Σευῆρον· τοὺς δὲ, σώζεσθαι μηδαμῶς, ὥσπερ καὶ Τιμόθεον ἐν ἄλλοις τε, καὶ ἐν οἷς κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις ἀγωνίζεται Λέοντος. οὐ μόνον δὲ [αὐτὸς] οὐκ ἀνέχεται φάναι σώζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἐνόχους ἀποφαίνει τοὺς εἴ τινες σώζεσθαι τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν μετὰ τὴν ἕνωσιν δογματίζουσιν. ἀλλὰ καὶ Σευῆρος πάλιν σώζεσθαι λέγων τὰς διαφορὰς, τὰ πράγματα, οἷς ἡ διαφορὰ ἐπιθεωρεῖται, οὐ συνομολογεῖ σώζεσθαι. καὶ οὐ πανταχοῦ δογματίζει τοῦτο, παλίντροπος γάρ ἐστι τὴν πίστιν καὶ πολύμορφος. καὶ γὰρ ἔν τισιν αὐτοῦ λόγοις καὶ αὐτὰ διομολογεῖ τὰ πράγματα σώζεσθαι. οὕτως οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς τὸ ἀλλόκοτον τῆς δυσσεβείας στασιάζει σύνταγμα. ἐκ τούτου παραινῶν τοὺς στασιάζοντας τῷ φρονήματι τῆς εὐσεβείας συνδραμεῖν, καθ' ἱστορίαν ἱστορεῖ, Μαρκιανὸν μὲν συγκροτῆσαι τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον· καὶ, ὡς ἐκείνου τὸν βίον λιπόντος, Λέων μὲν κατέστη τῶν πραγμάτων κύριος· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι τῆς ἱερᾶς ἐπανασπάσαντες συνόδου, ταραχῆς ἐπλήρωσαν τὴν οἰκουμένην, δυσσεβῶς τε καὶ πεπλασμένως φημίσαντες, ὡς ἡ σύνοδος Κύριλλον ἀπεβάλλετο, καὶ Νεστόριον ἀπεδέξατο. ὧν τὸν ἄλογον ὁ Λέων καταστέλλων θόρυβον, τὰ ψηφισθέντα ἐν Καλχηδόνι, καὶ τὰ πραχθέντα, πανταχοῦ διαπέμψας τῆς οἰκουμένης μετ' ἐγκυκλίων κελεύσεων ἕκαστον τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅσοι ἐν τῷ μοναδικῷ διέλαμπον βίῳ, τὸ φρόνημα αὐτῶν ἐγγράφως ἀνομολογῆσαι διετάξατο, ὃ καὶ προθύμως πεποιήκασι τῶν ἀρχιερέων ἀριθμοῦ εἰς χ' καὶ χιλίους,

*ἴσ. δεῖ. *ἴσ. αὐτῷ. *κατευφημολόγησε. *αἱ πατέρων. *ἀπογυμνωσάμενος.

neque pastor hominum: Ita præsentem quoque locum licet interpretari; *Habitat enim,* vt ipse S. Paulus docet, *Sapientia Dei in iis quibus imperat, & qui in eo radicati & superædificati sunt;* Induit autem Christum qui illum postea rursum exuere potest. Quapropter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. At iis autem ob inexplicabilem clementiam suam indumentum fit; quibus tegumentum præbet, ne ab Aquilone vento aspero frigidoque, qui se conuertentem & exsurgentem animo afflat auram, conuersi ad Christum pereant, *a facie enim Aquilonis exardescet malum.* His igitur duabus quæstionibus solutis epistolam hanc cum votorum complexione finit.

Hier. 6 apud septuag. ἀπὸ βορρᾶ κακά.

Idem adhuc Eulogius in libro seu argumento nono declarauit, ex quibus vitæ solitariæ laus continetur, & quid sit monachus describit, atque rationem eius viuendi exponit. Hortatur vitæ monasticæ cultores, vt ad professionis præscriptum vitam instituant, & se ad solitariam vitam & Ecclesiæ vnitatem conforment. Erant autem, quos illius admonitio respicit, ex factione & secta Seueriana, vti non est obscurum; quibus, quomodo [hæreticorum ipsorum maiorum] sententiæ cum ipsis auctoribus & cum aliis eiusdem sectæ pugnent, nec vnquam quicquam stabile & fundatum habeant, aperiens declaratque ex illorum absurditate, vt ad Ecclesiæ vnionem respiciant ostendit. Hos enim producit, vt asserentes differentias post vnionem seruari, vti Seuerum: alios autem vt negantes seruari: vti Timotheum, cum in aliis ipsius scriptis, tum in iis quibus S. Leonem oppugnat. Ipse verò non solum dicit non seruari differentias, sed etiam impietatis reos peragit illos quicumque differentias post vnionem seruari docent. Sed Seuerus rursus dum docet differentias seruari; res tamen, ex quibus differentia cognoscitur, negat seruari. Nec constanter hoc vbique docet: inconstans enim, & Vertumnus aliquis aut Proteus est in fide; etenim in quibusdam libris confitetur ipsas etiam res seruari. Adeo non solum inter se ipsi, sed neque sibi ipse quisquam constans dogma Babylonicum nempe & à vera pietate alienum cudunt. Hinc [sumta occasione] hortatus dissidentes, vt in Ecclesiæ sententiam descendant, cursim narrat à Marciano Chalcedonensem Synodum coactam; Leonem, Marciano mortuo, suffectum summæ rerum præfuisse: Ægyptios concilium euertere conatos orbem totum tumultibus impleuisse, impie fictèque rumores sparsisse, Cyrillum à Synodo damnatum, Nestorium receptum fuisse. Quorum [inquit] insanum furorem reprimens Leo Decreta concilij Chalcedonensis Actáque cum encyclicis seu circularibus mandatis per totum orbem misit, singulisque Episcopis & presbyteris, nec non iis qui in religiosa & monastica vita celebres habebantur præcepit, vti sententiam suã scripto profiterentur. Quod Episcopi, numero mille sexcenti, prompte sane executi sunt.

Marcianus imperator. Leo imperator.

EVLOGIVS.

nemine qui aliter sentiret deprehenso præter Amphilochium Sidæ pontificem, qui tamen & ipse paulo post concilij sententiæ subscripsit contentitque. A quibus iterum & Simeon qui in columna cœlitum vitam æmulabatur, & Baradatus, aliique eandem viuendi rationem secuti. His oratione decursis, cum Seuerum anathemate proscriptum dixisset, disputationem fine concludit.

Simeon stylita

Sequens oratio eandem præfert inscriptionem, & adhortationem ad eos continet, qui ab Ecclesia dissidebant, qua monet, vt suas inter se pugnas, suorumque dissentiones hæreticorum, cum Ecclesiæ recto consensu respiciant componantque. Ostendit præterea vnde factum sit, vt opinatio hæretica in infinitas quasi sectas & sententias distracta & diuulsa sit. Interrogans enim [hæresis] Ecclesiæ filios an, quemadmodum duas [in Christo] naturas asserunt, asserant similiter & duas personas? Et cum respondent vnam esse in Christo hypostasin: quærit an etiam asserant vnam naturam? Sed nihil horum hactenus vnquam quæ hæresis quæsiuit, ab [Ecclesiæ filiis] audiuit. Vicissim autem & ab Ecclesia interrogatur hæresis, cur id quærat? an quod existimet naturam & personam esse idem, & propterea putet eos qui asserant duas naturas, etiam asserere duas personas? Aut contra; qui vnam profiteantur personam, etiam vnam profiteri naturam censet?

Catholici nec vnam naturam, nec duas in Christo personas admittunt.

Hinc nato contentionis initio, bellum illud hæreticorum inter se digladiantium multiplex & implacabile extitit: idémne sit natura & hypostasis. Etenim cum dicamus vnam in Trinitate naturam esse, necessario dicendum erit, vnam quoque esse hypostasin. Aut si tres hypostases; natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc commenti sunt aliud esse naturam, & aliud essentiam. Naturam rursum diuiserunt in generalem & singulares naturas. Et cum ad Sergium scribit Seuerus: vnam, inquit, essentiam Christum esse, volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel vna semel nata essentia aut etiam qualitate, quomodo mansit naturarum, ex quibus vnus existit Christus, secundum essentiam differentia? Si enim vna qualitas est & essentia, frustra deinceps ponit differentiam. Et sane; quibus fundamentis nixus vnam asserere essentiam Seuerus recusat, iisdem vel inuitus negare cogitur vnam esse in Christo naturam.

Nonnulli porro ex impudentioribus, naturam, personam, essentiam idem esse admittentes, non horruerunt affirmare etiam in S. Trinitate tres esse essentias, vnde & tres Deos & tres Deitates, etsi non verbo, mente tamen docent. Et hi quidem damnantur veluti tres essentias in Trinitate prodigiose cudentes: Hi verò quod non proprie Deum patrem aut Filium, aut Spiritum S. dici censeant. Isti verò fortasse sint, qui tantum signatas seu figuratiuas proprietates putant esse hypostases. Ita in multas sententias & errores alios illorum dissecta secta progressa est; quemadmodum & de differentia concurrentium in Christo naturarum. Aliis enim negatoribus visum est perire differentiam post vnionem naturarum: aliis seruari differentiam iudicatum;

συγκεφαλαιωθέντος, μηδενὸς ἑτερογνωμονήσαντος πλὴν Ἀμφιλοχίου τῆς Σίδης, ὃς μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸς δι' ὑπογραφῆς συνεφρόνησε. μεθ' ὧν καὶ ὁ μέγας Συμεὼν, ὁ ἐν τῷ στύλῳ τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον βίον διανυσάμενος, καὶ Βαραδάτος, καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς πολιτείας φθάσαντες. ταῦτα διαρρήδην καὶ δικαίως Σευῆρον τῷ ἀναθέματι παραπεμφθῆναι * συστησάμενος, εἰς τέλος * διέστησε τὴν διάλεξιν.

* ἀξιωσάμενος. * τελευταίας.

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος * παραδιαβάλλεται μὲν τὴν αὐτὴν ἐπιγραφήν· παραίνεσιν δὲ πρὸς τοὺς διεστῶτας τῆς ἐκκλησίας εἰσηγεῖται, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν αἱρετιζόντων καὶ ἰδίας μάχης τε καὶ διαφορᾶς συνιδεῖν τε τῆς ἐκκλησίας ὀρθὸν φρόνημα παρακαλῶν. λέγει δὲ καὶ ὅθεν κατετμήθη εἰς μυρίας διαιρέσεις καὶ τομὰς ἡ αἱρετικὴ δόξα. ἐπερωτῶσα γὰρ τὰ τέκνα τῆς ἐκκλησίας, εἰ καθάπερ δύο τὰς φύσεις λέγουσιν, οὕτω καὶ τὰς ὑποστάσεις λέγειν ἀνέχονται; καὶ * ἐπεὶ μίαν λέγουσιν ἐπὶ Χριστοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἆρα καὶ μίαν φύσιν ἐπ' αὐτοῦ δογματίζουσι; ταῦτα * ἐπιζητοῦσα ἡ αἵρεσις, ὧν ἐπεζήτησε μὲν τέως οὐδὲν ἀκούει. ἀντιπερωτᾶται δὲ παρὰ τῆς ἐκκλησίας, τί δήποτε ταῦτα ἐρωτᾷ; ἆρα γε ταὐτὸν ἡγεῖται φύσιν καὶ ὑπόστασιν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς δύο λέγοντας φύσεις, νομίζει δύο καὶ ὑποστάσεις δοξάζειν· ἢ ἀνάπαλιν, τοὺς μίαν ὑπόστασιν [λέγοντας] καὶ μίαν φύσιν συνομολογεῖν νομίζει. ἀρχὴν οὖν τοιαύτην τῆς κινήσεως λαβούσης, ὁ πολὺς ἐκεῖνος καὶ ἄσπονδος τῶν αἱρετιζόντων ἐν ἑαυτοῖς συνερράγη πόλεμος, εἰ ταὐτὸν φύσις καὶ ὑπόστασις; ἐπεὶ μίαν φύσιν ἐπὶ τῆς τριάδος φαμὲν, καὶ μίαν ὁμολογεῖν ἀνάγκη τὴν ὑπόστασιν· ἢ ἐπεὶ τὰς ὑποστάσεις τρεῖς, καὶ ἡ φύσις εἰς τρεῖς * διαιρεῖσθαι. κἀκεῖθεν ἄλλο μὲν σημαίνειν τὴν φύσιν, ἄλλο δὲ σημαίνειν τὴν οὐσίαν, ἀνέπλασαν. καὶ τὴν φύσιν πάλιν εἰς * γενικὴν φύσιν καὶ ἰδικὰς φύσεις κατεμέρισαν. καὶ πρὸς μὲν τὸν γραμματικὸν Σέργιον ὁ Σευῆρος γράφων, μίαν οὐσίαν, φησὶν, εἰπεῖν τὸν Χριστὸν ἐβουλόμεθα, ἵνα τὴν τῶν συνελθόντων τὴν διαφορὰν μὴ ἀνέλωμεν. μιᾶς γὰρ καθάπαξ γεγενημένης οὐσίας ἢ καὶ ποιότητος, πῶς ἐπιμεμένηκε τῶν φύσεων, ἐξ ὧν εἷς ὁ Χριστὸς, ἡ κατ' οὐσίαν διαφορά; εἰ γὰρ μία ποιότης καὶ οὐσία, τὰ τῆς διαφορᾶς λοιπὸν ψευδῆ καθέστηκε. καίτοιγε ἐξ ὧν τὴν μίαν οὐσίαν εἰπεῖν ὁ Σευῆρος παραιτεῖται, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ μίαν [λέγειν] φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, κἂν μὴ βούλοιτο, παραιτήσαιτο. τινὲς δὲ τῶν ἀπηρυθριασμένων φύσιν καὶ ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν ταὐτὸν εἰπεῖν ἐκδεξάμενοι, καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος τρεῖς οὐσίας λέγειν οὐκ ἔφριξαν· δι' ὧν καὶ τὸ τρεῖς θεοὺς καὶ * θειότητας, εἰ καὶ * τῇ φωνῇ, τοῖς γε νοήμασι, δογματίζουσι. καὶ οἱ μὲν κατακρίνονται, ὡς τρεῖς οὐσίας ἐπὶ τῆς τριάδος τερατευόμενοι· οἱ δὲ, ὡς οὐ κυρίως θεὸν τὸν πατέρα, ἢ τὸν υἱὸν, ἢ τὸ πνεῦμα δοξάζοντες. οὗτοι δ' ἂν εἶεν, οἱ μόνα τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τὰς ὑποστάσεις εἶναι δογματίζοντες. καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα σχισμὸς αὐτοῖς καὶ ἡ κατατομὴ προελήλυθεν, ὥσπερ καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν συνελθουσῶν ἐπὶ [τῶν] Χριστοῦ φύσεων. τοῖς μὲν γὰρ, μετὰ τὴν ἕνωσιν μὴ σώζεσθαι τὴν διαφορὰν, ἐπῆλθε φαντάζεσθαι: τοῖς δὲ, σώζεσθαι τὴν διαφορὰν ἡ ὁμολογία γέγονε.

* [illegible]. * al. εἰ μίαν. * ἐπερωτῶσα. * διαιρεῖσθαι. * al. [illegible]. * θεότητας. * κἂν μὴ [illegible].

διχῇ

διχῆ δὲ καὶ οὗτοι διετμήθησαν. οἱ μὲν γὰρ τὴν διαφορὰν ὁμολογοῦντες σώζεσθαι, τὰ ὧν ἡ διαφορὰ σώζεσθαι οὐ βούλονται· οἱ δὲ, κἀκεῖνα ὑπὸ τῆς ἀναγκαζούσης ἀκολουθίας συγχωροῦντες πολλάκις (ἄλλος λῆρος* ἐστὶ, καὶ ἄλλη παράνοια) δύο ταύτας λέγειν οὐ μὲν οὖν ἠνείχοντο ὅλως ἀνέχονται. ἡ γὰρ δύο φωνὴ, φασὶν, ἀνὰ μέρος καὶ καθ' ἑαυτὰ τὰ διαφέροντα τίθησι. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ βραχέων προθεὶς, καὶ τὴν παραίνεσιν πλατυνάμενος, καὶ τὸν παρόντα συντάττει λόγον.

* ὦσι.

Γράφει λόγον ἕτερον κατὰ ἀγνοητῶν. μοναχοὺς δέ τινας τῶν ἐκ τῆς κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐρήμου κινῆσαι [λέγει] τὸ δόγμα, οἳ ἄγνοιαν τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ προσάπτειν ὑπήχθησαν, ἐξ ὧν τε εἶπεν αὐτὸς, ποῦ τεθείκατε Λάζαρον; καὶ, οὐδεὶς οἶδε τὴν ὥραν ἐκείνην, ἢ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οὐδὲ ὁ υἱός· καὶ ἐξ ἄλλων τοιουτοτρόπων ῥημάτων. ὁ δὲ ἱερὸς Εὐλόγιος ἐστὶν, οὔτε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, πολλῷ δὲ μᾶλλον οὐδὲ κατὰ τὸ θεῖον, ἀγνοεῖν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὔτε τὸν τάφον τοῦ Λαζάρου, οὔτε τὴν τελευταίαν ἡμέραν, διατείνεται. οὔτε γὰρ τὸ ἀνθρώπινον, εἰς μίαν ὑπόστασιν συνελθὸν τῇ ἀπροσίτῳ καὶ οὐσιώδει σοφίᾳ, ἀγνοήσειεν ἄν τι, ὥσπερ οὐδὲν τῶν παρόντων, οὕτω δὴ οὐδὲ τῶν μελλόντων. οὔτε διαψευσθῆναι δυνατὸν τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστιν· εἰ μὴ ἄρα καὶ τὸν πατέρα πρὸς τὴν ἄγνοιαν, εἰ πάντα ἀποτολμῶντες, περιέλκουσι. τὸ μέντοι γε φάναι τὸν σωτῆρα, ποῦ τεθείκατε Λάζαρον, εἰς ὑπόμνησιν καὶ μνήμην* ἄγοντα τοὺς παρόντας τῶν Ἰουδαίων, εἰπεῖν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερά τινα διαπράξασθαι, ὥσπερ τὸ λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν. ἵνα ἐξ ὧν τε κατὰ μέρος εἶδον, καὶ ἐξ ὧν ἤκουσαν, πιστὴν μὲν τὴν ἱστορίαν καὶ ἀναμφίλεκτον ποιήσωσι, ἀνεξάλειπτον δὲ παραδοθῆναι τὴν μνήμην. λέγει δὲ, ὅτι καὶ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ λεγόμενα, τὰ μὲν κατὰ ἀναφορὰν, τὰ δὲ κατὰ ἀλήθειαν λέγεται. κατὰ ἀναφορὰν μὲν, τὸ ἁμαρτίαν αὐτὸν καὶ κατάραν ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι. οὐ γὰρ γέγονε ταῦτα, ἀλλ' οἷα τῆς κεφαλῆς οἰκειουμένης τὰ τοῦ ἰδίου σώματος, αὐτὸς τὰ τοῦ σώματος ἀναδέχεται. κατὰ ἀλήθειαν δὲ λέγεται ἄνθρωπος τὸ γενέσθαι, καὶ πεινῆσαι, καὶ διψῆσαι, καὶ τὰ ὅμοια. ὥστε εἴ τις ἐθέλοι λέγειν, ἀγνοεῖν αὐτὸν κατὰ ἀναφορὰν, ὡς οὐκ* ἐκτὸς ἀγνοίας ὄντος ὑπὲρ τοῦ σώματος, ἤτοι τῆς ἀνθρωπίνης* φωνῆς, ἧς ἐστιν αὐτὸς [ἡ] κεφαλή· οὐκ ἂν μὲν ἔξω τοῦ εἰκότος προενεχθείη. οὐ μὴν ἄγνοιαν αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς* σοφίας δοξάσεται. ἀλλ' εἰ τὸ, ποῦ τεθείκατε αὐτὸν, ἄγνοιαν τοῦ Χριστοῦ κατηγορεῖν τοῖς ἀπαιδεύτοις ἀνέπεισε· πῶς οὐχὶ καὶ τῷ πατρὶ τὴν αὐτὴν ἄγνοιαν ἐπιρρίψουσι, διαπυνθανομένῳ καὶ λέγοντι πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; καὶ πρὸς τὸν ἀδελφοκτόνον, ποῦ ἐστιν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρρας πεπλήθυνται, καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα· [καὶ] καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦνται· εἰ δὲ μὴ, ἵνα γνῶ. ἐρωτᾷ δὲ, καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸ δαιμόνιον, τί ὄνομά σοι; κἀκεῖνο ἀποκρίνεται, λεγεὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. ἀλλὰ καὶ τοῖς τυφλοῖς λέγει, τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; καὶ πῶς οὐκ ἔστι ταῦτα φανερὸν, ὡς οὐκ ἀγνοίας ἦν, ἀλλὰ τὸ* μὲν ἐπερωτᾷ, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δαιμονίου

* ἀναμνησιν... (marg.) · * al. ἐκ τοῦ. · *al. σοφίας. · * al. μὴ.

qui & ipsi bifariam diuisi sunt. Nam qui differentiam manere volunt; nolunt tamen ea manere per quæ existit differentia. Alij vero & illa manere, cogente necessaria consequentia, sæpe concedentes (alia hæc est insania atque amentia) duas tamen naturas appellare penitus auersantur. Vox enim Duo inquiunt, per partes & per se res differentes ostendit. His breuiter disputatis, longa exhortatione hunc quoque librum finit.

EVLOGIVS.

Aliam orationem componit contra Agnoitas siue Ignorantes: Monachos autem quosdam ait ex Palæstina solitudine excitasse [prauum] dogma, qui Domino nostro IESV Christo ignorantiam, ex iis quæ ipse dixit, assignare conati sunt. *Vbi posuistis Lazarum* [inquit Dominus] Et: *Nemo nouit illam, aut diem illum, neque filius hominis.* Atque item ex aliis hoc genus verbis. Sanctum autem Eulogius iste, Christum IESVM Dominum nostrum, neque secundum humanitatem quidem, multo minus vero secundum diuinitatem ignorasse sepulchrum Lazari, neque etiam illum vltimum diem contendit. Neque enim humanitas Christi in vnam inaccessibilis & substantialis sapientiæ hypostasim admissa quicquam velut rerum præsentium, ita futurarum poterit ignorare: neque falsum esse potest quod dixit: *Omnia quæcunque habet pater, mea sunt.* Ante ergo & Patri, nihil non audentes, ignorantiam ascribent. Enimuero hoc quod dixit Saluator: *Vbi posuistis Lazarum*, eo dixisse ait, vt id præsentes Iudæi tenerent, illorumque memoriam firmaret. Imo non hoc solum, sed & alia quædam id genus fecisse affirmat. Vt illud; *Soluite eum, & sinite abire*, vt ex iis quæ speciatim viderant, & quæ audierant, fidem oculorum testatam & indubitatam [Iudæis] faceret; memoriæ vero illorum factum numquam obliterandum infigeretur. Decet etiam alia de Christo dicta per figuram, alia secundum rei veritatem. Figurate dicitur illum pro nobis peccatum & maledictum factum esse, neque enim fuit quicquam horum. Sed veluti sibi caput vendicat ea quæ sunt reliqui corporis, ita Christus ea quæ corporis sunt sibi assignat. Secundum rei veritatem autem dicitur homo factus, & esuriisse, & sitiisse, & hoc genus similia. Quod si ergo quis velit dicere, eum figurate & anaphorice aliquid ignorare, eo quod corpus non sit extra ignorantiam: aut humana vox cuius ipse caput est; is non absurde loquetur, neque interim Patris sapientiam ignorasse aliquid decebit. Sed si illa verba: *Vbi posuistis eum*, ad Christi ipsius, imperiti homines, referunt ignorantiam, quomodo non eandem ignorantiam in Patrem reiicient; quando interrogat & dicit ad Adamum: *Vbi es?* Et ad fratricidam: *Vbi est Abel frater tuus?* Et: *Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est & peccata eorum magna valde: descendam ergo & videbo vtrum clamorem suum* [qui venit ad me] *opere compleuerint nec ne, vt sciam.* Interrogat & IESVS dæmonium. *Quod tibi nomen est?* Et illud respondet. *Legio mihi nomen est, quia multi sumus.* Quin & cæcos interrogat: *Quid vultis faciam vobis.* Et quomodo non patet, hæc non ex ignorantia quæsita? Sed à Dæmonibus quidem quærit,

Ioan.11. Marc 13. · Ioan.16. · ibidem. · Nos membra eramus eius. · Gen.3. Gen 4. Gen.18. · Marc.5. · Matth 20.

EVLOGIVS.

quanta sit obsidentium multitudo, vt discipulis ostendat se tam multis esse superiorem, & fidem firmet: animósque addit calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Cœcos autem interrogat, vt petitionem ab illis eliciat. Quantum enim beneficium ex petitione accipimus, tantum afficimur ad beneficium [agnitum &] acceptum. Illud autem quod de extremo iudicij die dictũ, quod illum nemo norit, neque angeli, neq; filius, nisi solus pater; id quidam ob eam rationẽ dictum existimant, vt discipuli arbitrati quotidie diem vltimum imminere semper vigilarẽt. Sed nihil obstat quo minus & hoc figurate dictum interpretemur: quemadmodum & illud: *Tu scis insipientiam meam.* Et illud, *Deus Deus meus vt quid me dereliquisti?* Sunt qui censeant illum dixisse quod ignoraret vltimum diem, vt humanæ naturæ signum proprium quod illi inest, declararet & ostenderet; non quod ipse ignoraret: Absit [quod ipse ignorarit.] Quicunque enim vel diuinitati ipsius, vel humanitati ignorantiam adscribet, numquam certissimæ temeritatis crimen effugiet. Sed cum, vt B. Cyrillus docet, subtili mentis conceptu & animi imaginibus per contemplationem, rem à re diuidimus; tum videmus proprias naturæ vtriusque, vt in se est, notas & proprietates. Aut vt Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione distinguũtur, etiam nomina naturarum simul diuiduntur. Sed nudæ puræque humanitatis signum proprium est ignorãtia. Hac ratione ergo Christi humanitati, vt simplici & puræ humanitatis naturæ consideratæ [præcise secundum ea quæ à se ipsa habet] adscribi poterit ignorantia. Et hoc est quod Theologus explicauit, quando dixit: Scit quidem vt Deus; nescit vero vt homo. Quib⁹ dictis addit: Quod si qui ex Patribus ignorantiam in Saluatore ex parte humanitatis admiserunt, id tamen non vt dogma sanxerunt, sed Arianorum insaniam repressuri (qui omnia [quæ in Christo erant] humana, ad vnigeniti diuinitatem transtulerunt, vt increatum Dei verbum creaturam ostẽderẽt) rectius hęc de humanitate dici posse existimarunt, quam humana ab illis [Arrianis] ad diuinitatem trahi. Etsi forte qui dixerit, etiam patres figuratè seu anaphoricè locutos esse, religiosius videbitur iudicasse. His expositis, dicendi finem facit.

Liber postremus orationem continet, cui titulus: DECRETVM IN SAMARITANOS editum. Argumẽtum orationis huiusmodi. Plebs Samaritana in contrarias diuisa factiones, inter se dissidebat, & peregrinis se opinionibus propugnabat. Alii.n. Iesum Naue eũ esse censuerũt, de quo Moyses dixit, Prophetam vobis excitabit Dominus Deus ex fratribus vestris, vt me. Alij, reiecta hac sentẽtiá, Dosthen quendam nomine, siue Dositheum prædicarunt Samaritanum etiam gente, æqualem Simoni mago. Et hũc illum esse à Moyse prædictum, portentosè commenti, ab ipsius nomine Dosthẽi cognominati sunt. Hic in diuinos Dei Prophetas maledicus, potissimum tamen in Iudam vnum de XII. Patriarchis contumeliosus,

Luc. 10.

Psal. 68.

Psal. 21.

Iosue.

τὸ πλῆθος τῶν κατοικούντων τοῖς μαθηταῖς ἐπιδεῖξαι βουλόμενος, ὡς ἂν μάθοιεν * καὶ τῶν πολλῶν ἤδη περιγίγνοιντο, αὐτοῖς πίστιν καὶ θάρσος ἐντιθεὶς τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. τοὺς τυφλοὺς δὲ ἐπερωτᾷ, οἰκονομῶν ἐξ αὐτῶν προσαχθῆναι τὴν αἴτησιν. ὅσοι γὰρ αἰτοῦντες τῆς ὠφελείας τυγχάνομεν, τοσοῦτον τὴν αἴσθησιν τῆς εὐεργεσίας δεχόμεθα. τὸ δὲ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας εἰρημένον, ὡς οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ: τινὲς μὲν κατ' οἰκονομίαν εἰρῆσθαί φασιν, ἵνα τῶν μαθητῶν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν νομιζόντων ἐπελεύσεσθαι τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἀεὶ * γρηγοροῦντες διατελῶσιν. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ τοῦτο ἐκλαβεῖν ὡς κατὰ ἀναφορὰν εἰρημένον, καθάπερ καὶ τό, σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου· καὶ τό, θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; ἔνιοι δέ φασιν, αὐτὸν ἀγνοεῖν φάναι τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, τὸ * ἰδίως προσὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει γνώρισμα δεικνύντα τι καὶ ἐμφανίζοντα. οὐχ ὡς αὐτὸς ἀγνοῶν, ἄπαγε· οὔτε γὰρ κατὰ τὴν θεότητα, οὔτε κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἄγνοιαν λέγειν ἐπ' αὐτοῦ, θρασύτητος ἐπισφαλοῦς ἠλευθέρωται: ἀλλ' ἐπειδή, ὡς ὁ μακάριος Κύριλλός φησιν, ἐν ἰσχναῖς διαιρούντες ἐννοίαις, ἤτοι ταῖς φαντασίαις, τῷ τρόπῳ τῆς θεωρίας ἑκατέρας φύσεως ὁρῶμεν ἴδια καὶ καθ' ἑαυτὰ γνωρίσματα· ἢ καί, ὡς ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ἡνίκα αἱ φύσεις διΐστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται * καὶ τὰ ὀνόματα· ἴδιον δὲ γνώρισμα ψιλῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἄγνοια. κατὰ τοῦτο ἐνθεωρηθείη ἂν ἐπὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀνθρωπότητος, ὡς ἁπλῶς ἀνθρωπότητος θεωρουμένης, τὴν ἄγνοιαν. καὶ τοῦτο καὶ ὁ θεολόγος ἐσαφήνισεν, εἰπὼν γινώσκει μὲν ὡς θεός, ἀγνοεῖ δὲ ὡς ἄνθρωπος, ἄν τις τὸ φαινόμενον χωρίσῃ τοῦ νοουμένου. ταῦτα εἰπών, ἐπάγει· ὡς εἰ καί τινες τῶν πατέρων τὴν ἄγνοιαν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα παρεδέξαντο ἀνθρωπότητος: οὐχ ὡς δόγμα τοῦτο προτεθείκασιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν Ἀρειανῶν μανίαν ἀντιφερόμενοι· οἳ καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ἐπὶ τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς μετέφερον, ὡς ἂν κτίσμα τὸν ἄκτιστον λόγον τοῦ θεοῦ παραστήσωσιν· οἰκονομικώτερον ἐδοκίμασαν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ταῦτα φέρειν, ἢ παραχωρεῖν ἐκείνοις μεθέλκειν ταῦτα κατὰ τῆς θεότητος. εἰ δὲ κατὰ ἀναφορὰν κἀκείνους δεῖν ταῦτά τις εἰπεῖν, τὸν εὐσεβέστερον λόγον ἀποδέξεται. ταῦτα δὴ προελθών, πέρατι περιβάλλει τὸν λόγον.

Τελευταῖον δὲ περιέχει τὸ βιβλίον λόγον, ἐπιγραφὴν φέροντα, Ὅρος ἐκφωνηθεὶς τοῖς Σαμαρείταις. ἡ δὲ ὑπόθεσις περιέχεται τοιαύτη, τῶν Σαμαρειτῶν τὸ πλῆθος εἰς ἀντικειμένας μερίδας διαιρεθέντες, καὶ στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀλλοφύλοις ἑαυτοὺς ἀποδιαλογίσαντες δόξαις, οἱ μὲν Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ ἐδόξαζον εἶναι, περὶ οὗ Μωσῆς εἶπε, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· οἱ δὲ τοῦτο μὲν παρεγράφοντο, Δοσθῆν δέ τινα τοὔνομα ἢ Δοσίθεον ἀνεκήρυττον, Σαμαρείτην μὲν καὶ αὐτὸν τὸ γένος, συνακμάσαντα δὲ κατά τε τοὺς χρόνους Σίμωνι τῷ μάγῳ καὶ τοῦτον εἶναι τὸν προφητευθέντα * τερατολογοῦντες, ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔφερον. Δοσίθεοι καλούμενοι. οὗτος δὲ ὑβριστὴς μὲν γέγονε τῶν τοῦ θεοῦ προφητῶν, ὑβριστὴς δὲ μάλιστα τοῦ Ἰούδα τοῦ ἑνὸς τῶν ιβ΄ πατριαρχῶν,

* λείπει ἴσ.

* al. χερ… τες.

* ἴδιον.

* al. διαι…

* al. περιπ…

EVLOGIVS.

μηδὲ τοὺς περὶ αὐτὸν μυρίους ἐπαίνους παρὰ τῆς Μωσαϊκῆς γραφῆς αἰσχυνθείς. τοὺς οὖν εἰρημένους πάντας πλύνων καὶ διαγελῶν, εἰς ἑαυτὸν πάντα καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἄλλην περιΐστα θειότητα. μυρίαις δὲ καὶ ποικίλαις ἄλλαις νοθείαις τὴν Ὀκτάτευχον κιβδηλεύσας, καὶ ἕτερά τινα συγγράμματα, μωρά τε καὶ ἀλλόκοτα καὶ ἀπεναντία πνευματικῆς νομοθεσίας συντεταχώς, τοῖς πειθομένοις κατέλιπεν. ἀπεκήρυττε δὲ καὶ τὴν ἀνάστασιν. αἱ μὲν οὖν μερίδες οὕτως εἰς ἀντιπάλους καὶ βλασφήμους δόξας διετέτμηντο. ἐπιδιδόασι δὲ καὶ λιβέλλους ὑπὲρ τοῦ οἰκείου φρονήματος, καὶ κατὰ τοῦ ἀντικειμένου, μερὶς ἑκατέρα, τὸν παρ' αὐτοῖς πρεσβευόμενον, προφήτην εἶναι προτιμῶσα. καθίζει δὲ τούτων δικαστὴς ὁ ἱερὸς Εὐλόγιος μετὰ συνόδου, ἀρχιερεῖς τε τῶν ἐπισήμων καὶ τοὺς λαμπροὺς τῶν ἐν ἀξιώμασι πλήρωμα ποιουμένης. Μαρκιανὸς δὲ τηνικαῦτα, ὃς τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐνίδρυτο σκήπτροις, ἕβδομον ἔτος ἤνυε τῆς βασιλείας. γυμνάσας δὲ τὰ παρ' ἑκατέρων λεγόμενα ὁ ἱερὸς Εὐλόγιος, καὶ τῆς ἀληθείας ἑκατέρους διελέγξας μακρὰν ἀφισταμένους· τὸν μὲν προφητευόμενον, γραφικοῖς παρέστησε ῥητοῖς, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν εἶναι· τοὺς δὲ μακράν τε καὶ χαλεπωτάτην ἀποπλανηθῆναι πλάνην, τοὺς μὲν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ τὸν προφητευόμενον εἶναι κατολογοῦντας, τοὺς δὲ Δοσθὴν ἢ Δοσίθεον τὸν δυσσεβῆ προσαναλογοῦντας. καὶ οὕτω τὸν σύλλογον διαλύει, συντελευτησάσης αὐτῷ καὶ τῆς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἐκφωνήσεως, καὶ τοῦ περιελθεῖν δὲ εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας ξένου τυχούσης. ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ τὴν ἀνάστασιν ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῶν μωσαϊκῶν μαρτυριῶν ὅτι δεικνύναι [* ἀποδῶν,] τοιαῦτά φησιν· Εἰ μὴ παναληθὲς ἦν τὸ τῆς ἀναστάσεως χρῆμα, πῶς ἔλεγε πρὸς Ἀβραὰμ ὁ θεός· σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, * ταφεὶς ἐν γήρει καλῷ; πῶς γὰρ ἂν ἀπῄει, καὶ πρὸς τίνας, εἰ μηδαμῶς μηκέτι μήτε * αὐτὸς ἔμελλεν εἶναι, μήτε πρὸς οὓς ἀπῄει; πῶς δὲ πάλιν μετ' ὀλίγα τὸ ἱερὸν λόγιον φησὶ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν Ἀβραὰμ ἐν γήρει καλῷ, πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. τίς γὰρ τοῦ μὴ ὄντος πρόσθεσις, καὶ πῶς προστίθεται τοῖς μὴ οὖσι τὸ ὄν; τί δὲ λέγει καὶ περὶ τοῦ Ἰακὼβ ὅτι συνήχθησαν πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον παρακαλέσαι αὐτόν, καὶ οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου. πῶς γὰρ ἂν ἐπινοηθείη κάθοδος τοῦ μὴ ὄντος; πῶς δὲ καὶ κατέβαινε πρὸς τὸν υἱόν, τὸν μηδαμῇ μηδαμῶς, κατὰ τὸν Δοσιθέου δύσφημον λῆρον, δυνάμενον εἶναι; πάλιν δὲ τοὺς υἱοὺς εὐλογήσας ὁ Ἰακὼβ φησίν· ἐγὼ δὲ προστίθεμαι πρὸς τὸν λαόν μου. εἰ γὰρ περιγεγραμμένην ᾔδει τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ τῷ πέρατι τοῦ παρόντος βίου, πῶς ἔλεγε προστίθεσθαι μὴ ὢν αὐτὸς τῷ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντι αὐτοῦ λαῷ; ὅρα δέ, καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης καὶ θεὸς τῶν ὅλων τί λέγει τῷ Μωσεῖ, ὅτε αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος ἀναβιβάζει τὸ πέραν Ναβαῦ, καὶ τὴν γῆν ἐπιδεικνύει, ἣν ἔμελλε κατακληροδοτεῖν τῷ Ἰσραήλ; ἐπάγει γάρ· καὶ ὄψει αὐτήν· εἶτα, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σύ, καθὰ προσετέθη καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου.

* al. ... ἀλλόκοτα.

* al. αὐτοῦ.

* al. ταφείς.

* οὕτως.

nihil ueritus immensas de illo in voluminibus Mosaicis perscriptas laudes. His ergo Prophetis omnibus explosis exsibilatisque ipse sibi omnia & vaticinia, & reliquam diuinitatem arrogauit. Octateuchum spuriis scriptis & omni genere mixtis corruptelis adulterauit, aliosque libros ineptiis & portentis plenos, diuinisque legibus contrarios consarcinauit, suisque asseclis reliquit. Resurrectionem quoque negauit. Hæ ergo factiones ita in dissidentes, contrarias & impias sectas & opiniones dissectæ fuerant. Vtraque porro factio libellos pro sua sententia, & contra aduersariam partem, suum quæque Prophetam alteri prætendens, porrexit. S. Eulogius cum Synodo frequentissima, pontificibus plena insignibus atque illustribus dignitate viris, iudex his præsedit. Marcianus susceptum imperium Romanum septimum iam annum administrabat. B. Eulogius discussis quæ ab vtraque parte adferebantur, & vtraque erroris à veritate procul remoti conuicta, illum a Prophetis prædictum Messiam, ex scripturis sacris docuit esse Dominum nostrum IESVM Christum verum Deum: illos vero grauissimo errore laborasse: hos quidem quod IESVM Naue illum Prophetam prænunciatum fingerent; illos verò quod Dosthen seu Dositheum impium portentose commniscerentur. Atque ita concilium soluit. Sed argumentum, & decretum cum Eulogio periit: tertius liber superstes in nostras manus peruenit. In hoc auctor RESVRRECTIONEM ex Moysi tabulis testatam facere connixus hæc disputat. Quod nisi verissima esset de resurrectione sententia, quomodo diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad patres tuos cum pace, sepultus in senectute bona.* Quomodo enim abiret, & ad quos abiret, si ille nullus amplius futurus erat, & non essent ij amplius ad quos abiturus erat. Et quomodo rursum paulo infra de illo diuinum ait eloquium: *Et deficiens mortuus est Abraham in senectute bona, prouectæque ætatis, & plenus dierum, congregatusque est ad populum suum.* Quænam congregatio fit ad id, quod non est? Et quomodo id quod est, addi potest iis quæ non sunt. Quid porro de Iacob dicit? *Congregati sunt omnes filii & filiæ, vt leuarent dolorem Patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum.* Quomodo intelligitur descensus eius qui non existit? & quomodo descendit ad filium, qui, ex delirameto execrandi Dosithei, nullus vsquam esse potest? Rursum Iacob quando benedixit filiis, ait: *Ego congregor ad populum meum.* Si nouerat suam naturam [seu essentiam] vna cum præsenti vita finitum iri: quomodo dixit qui mortuus, nusquam amplius fuit, se ad populum suum qui nusquam erat, congregari? Aduerte sis, quid ipse Dominus & DEVS vniuersorum dicat ad Moysem, quando illum in extremum .·. Nebo, deduxit, & ostendit illi terram quam daturus erat in hæreditatem Israel. Addit enim & *videbis eam:* Deinde; *& apponeris ad populum tuum, & tu, sicut appositus est & Aaron frater tuus.*

Gen. 15.

Gen. 25.

Gen. 37.

Gen. 49.

Deut. 32.

.·. Nab.

Eulogii. Illud autem quos non moueat, Deo ipſo clamante affirmantéque. *Ego ſum* Devs *Abraham,* & Devs *Iſaac* & Devs *Iacob.* Ecquomodo erit Devs, Devs verus eorum qui nuſquam futuri ſunt, ſed in nihilū redacti? Eccur paradiſum ad Orientem plantauit in terra Eden, in quo hominem, quem formarat, poſuit, ſi illum ſtatim quidem peccaturum norat, & e paradiſo in exilium eiectum iri, neminem vero poſtea ex hominibus in illo habitaturum? Etenim ſi omnes, ſiue qui piam ſiue qui impiam hanc vitam exegerunt, decurſo vitæ præſentis ſtadio in nihilum recidunt, nec quiſquam manet, qui paradiſum vt hæres occupet, diuinisq; gaudiis in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata aduerſus Devm, & impia opinio, fruſtra creatum oſtendit, & per hanc in illum iniuriam, ipſum communem rerum effectorem Deum contumelioſe perſtringit, quando illum ea feciſſe inſimulat, quæ nec mediocriter prudens vnquam faceret? Sic impiam Doſithei de reſurrectione ſententiam ex ſacra ſcriptura refutans, oſtendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem, animam vero corruptibilem monſtroſe fingebat: Angelorum naturam a Deo factam, quam inſanus ille, inter ea quæ nuſquam exiſtunt, ponebat Dæmonum quoq; genus factum eſſe, & manere; Doſithéni vero idola ſeu ſimulacra dæmonas eſſe dictitabant, aliud genus dæmoniorum nullum agnoſcebant: eo inſaniæ illum eſſe progreſſum oſtendit.

In hoc [porro] libro quæſtionem addit; cur, cum multa eſſent animalia inter munda numerata, quinque tantum ſacrificata fuerint, & ab antiquis [Iudæis] ad rem diuinam adhibita; hircus nempe, & aries, & bos, turtur, & columba? Reſpondet, antiqua figuram eſſe, & pleraque ad ænigmatum cognitionem referri. Quinque autem ex mundis ſacrificari ait, quod per illa quinque ſenſus noſtros pari numero voluerit inſinuare: His enim purificatos ſeu mundos nos adiungere Verbo vult legiſlator & decernit. Atque hæc quidem [ex orationibus Eulogii] excerpta ſunt.

CCXXXI.

Sophronii Hierosolymitae Synodica Epiſtola.

Legi epiſtolam Synodicam Sophronij Patriarchæ Hieroſolymitani, Honorio Romano Imperatori miſſam. Hæc epiſtola plena eſt pietate, nouis paſſim verbis, vt equi pullus ſaltibus gaudens, niſi quod rectam opinionem diligenter examinet, & ſacrorum dogmatum non fortuitam eſſe cognitionem oſtendat. In hac epiſtola inuenias Magnum cum Apollinario excommunicatum & Theodoretum ab Eccleſia non admiſſum, *etſi ubi Cyrillum damnauit, prauum & malum aſſeruerit.* Sed & quod alius ſit Origenes antiquus, alius qui poſt illum vocatus Adamãtius, quodque cum aliis hæreticis condemnetur Iacobus Syrus, à quo hæreticorum Acephalorum ſecta nomen traxit. Rogat autem hæc epiſtola ſi quid prætermiſſum ſit eorum quæ dici debuerant Honorium Rom. Imperatorem,

Origenes duo.

ἐκεῖνο δὲ τίνας οὐκ ἂν δυσωπήσειεν, αὐτοῦ τοῦ θεοῦ διακεκραγότος καὶ λέγοντος· ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. πῶς γὰρ ἂν εἴη θεὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς τῶν μηκέτι ἐσομένων, ἀλλὰ ἀποφθαρέντων εἰς τὸ μηδέν; τί δὲ καὶ τὸ κατὰ ἀνατολὰς παράδεισον ἐφύτευσε, τὸν ἐν Ἐδὲμ, ἐν ᾧ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν, ἔθετο· εἰ ἐκεῖνον μὲν εὐθὺς παραβήσεσθαι ᾔδει καὶ τοῦ χωρίου γενησόμενον ὑπερόριον, μηδένα δὲ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνθρώπων μέλλοντα πάλιν οἰκήσειν αὐτόν; εἰ γὰρ ἕκαστος καὶ τῶν * εὐσεβῶς βεβιωκότων, καὶ τῶν δυσσεβῶς πολιτευσαμένων, μετὰ τὸ * στάδιον τοῦ παρόντος βίου, πρὸς τὸ μὴ ὂν ἀναλύεται, καὶ οὐδεὶς οὐκέτι διαμένει, ὥστε καὶ παράδεισον κληρονομεῖν, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ τρυφῆς ἀπολαύειν ἱερᾶς: πῶς οὐ μάτην αὐτὸν γεγενῆσθαι, ἡ τοιαύτη ἀγνώμων καὶ δυσσεβὴς ὑπόληψις * ἀποφαίνει, καὶ διὰ τῆς εἰς ἐκεῖνον ὕβρεως τὸν κοινὸν * ἐξυβρίζει δημιουργὸν, ἐκεῖνα πεπραχέναι * κατηγοροῦσα, ἃ μηδὲ μέτριος ἄν τις * διαπράξοιτο ἀνήρ; ἤτοι τὸ δυσσεβὲς περὶ ἀναστάσεως διὰ τῶν ἱερολογιῶν Δοσιθέου κήρυγμα καταβαλὼν, καὶ ὅτι φθαρτὸς ὁ κόσμος· ἐκεῖνος [γὰρ] φθαρτὴν [ἐπὶ] τὴν ψυχὴν, ἄφθαρτον δὲ τοῦτον ἐτερατολόγει: καὶ ὅτι τῶν ἀγγέλων ἡ φύσις παρὰ θεοῦ ὑπέστη. τῶν γὰρ μὴ ὄντων καὶ * τούτων [τὴν φύσιν] ἐκεῖνος ὁ ληρώδης ἐνόμιζεν· ναὶ δὴ καὶ, ὅτι τὸ δαιμόνιον γέγονέ τε καὶ διαμένει φῦλον· οἱ γὰρ Δοσιθηνοὶ, τὰ μὲν εἴδωλα δαίμονας ἔλεγον, ἄλλο δέ τι δαιμόνιον φῦλον οὐκ ἐγίνωσκον: εἰς πολλὴν αὐτὸν ἐλάσαι φρενοβλαβείας διήλεγξεν. ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ἀπορίαν προθεὶς, ὅτι πολλῶν ὄντων ζώων, ἃ τῆς καθαρᾶς ἐτάχθη μερίδος: διὰ τί πέντε μόνα * ἐθυσιάζοντο τοῖς παλαιοῖς καὶ ἱερουργοῦντο, τράγος καὶ κριὸς, καὶ βοῦς, τρυγὼν καὶ περιστερά; καὶ ἐπιλύεται, τύπον μὲν εἶναι λέγων τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ πλείω εἰς αἰνιγμάτων ἀναφέρεσθαι θεωρίαν. πέντε δὲ ἐκ τῶν καθαρῶν ἱερουργεῖσθαι, ἅτε δὴ καὶ τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὑποβαλλόμενος· ταύτας γὰρ ἡμᾶς κεκαθαρμένας προσάγειν τῷ λόγῳ, νομοθετεῖ τε καὶ βούλεται ὁ νομοθέτης. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἐκλογῆς ἐν τούτοις.

* al. εὐσεβῶν.
* al. βίου.
* al. ὑποφαίνει ἐν ἑξῆς
* ἐξυβρίζειν
* κατηγορεῖ
* al. τούτων ἐκεῖνος.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ συνοδικὴ ἐπιστολή.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωφρονίου ἱεροσολύμων πατριάρχου συνοδικὴ, ἣ ἀπεστάλη ἐν ῥώμῃ Ὀνωρίῳ τῷ ταύτης ὑπάρχοντι. αὕτη ἡ ἐπιστολὴ πλήρης μέν ἐστιν εὐσεβείας, ἐννεωτερίζει δὲ * πανταχοῦ τοῖς ῥήμασι, καθάπερ τις πῶλος ἐπιγαυρούμενος τοῖς σκιρτήμασι· πλὴν τήν τε ὀρθόδοξον ὡς μάλιστα γνώμην ἐξακριβοῖ, καὶ τῶν ἱερῶν δογμάτων οὐ τὴν τυχοῦσαν μάθησιν ἐπιδείκνυται. ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ εὑρήσεις καὶ Μάγνον σὺν Ἀπολιναρίῳ ἀναθεματιζόμενον, καὶ Θεοδώρητον τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἀποκηρυττόμενον, εἰ καὶ ἐν οἷς * Κυρίλλου κατεψηφίσατο, τὸ ἀδόκιμον καὶ μεμπτὸν ἀπηλείψατο. ἀλλὰ καὶ ὡς ἄλλος μέν ἐστιν Ὠριγένης ὁ παλαιὸς, ἕτερος δὲ ὁ μετ' ἐκεῖνον, ὁ ἐπικληθεὶς ἀδαμάντιος. καὶ ὡς τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς συναναθεματίζεται ὁ Σύρος Ἰάκωβος, ὃς ἐξ οὗ τὴν ἐπωνυμίαν τὸ τῶν ἀκεφάλων αἱρετικῶν εἵλκυσε σύστημα. αἰτεῖ δὲ ἡ ἐπιστολὴ, καὶ εἴ τι παρελείφθη τῶν ὀφειλόντων ῥηθῆναι, τὸν ῥώμης κύριον,

* al. ἐθυσιάζετο.

Sophronii Hieroſolymitani Synodica epiſtola.

* πανταχοῦ.

* al Κύριλλον.

οἷα

SOPHRON.

οἷα δὴ καὶ δυνάμενον ταύτης ποιήσασθαι καὶ τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν. μεγάλην δ' ἂν ὁμολογήσειν τὴν χάριν, εἰ μὴ διαμάρτοι τῆς αἰτήσεως, καὶ μηδέποτε φανῆναι τῆς εὐεργεσίας ἀγνώμονα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ ἡ λεγομένη συνοδικὴ Σωφρονίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπιστολή. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ περιείχοντο καὶ χρήσεις ἁγίων καὶ διαφόρων πατέρων, τῶν τε προγενεστέρων τῆς τετάρτης συνόδου, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἀκμασάντων, καὶ τῶν ἔτι μεταγενεστέρων. αἱ δὲ χρήσεις τὴν διπλῆν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀνεκήρυττον· ὧν πατέρες καὶ γνώμονες ἦσαν, Λέων τε ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρχιερεύς, καὶ αὐτὴ ἡ τετάρτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος, Πέτρος τε ὁ Μύρων ὁσιώτατος ἐπίσκοπος, καὶ Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ τῆς Φωτικῆς ἐπίσκοπος ἐπίσημος Διάδοχος, καὶ Εὐφραίμιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερεύς, ὃς καὶ κατὰ τῶν ἀκεφάλων ἐν πολλοῖς συντάγμασι *γενναίως ἠνδρίσατο. καὶ Διονύσιος ὁ πολὺς μὲν τὴν γλῶσσαν, *πλεῖον δὲ τὴν θεωρίαν, ὁ μαθητὴς Παύλου, καὶ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπίσκοπος, καὶ Ἰουστῖνος ὁ μαρτυρικοῖς αἵμασι βεβαιώσας τὸ φιλόσοφον, καὶ ὁ πολύαθλος Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, Γρηγόριός τε ὁ τῆς θεολογίας μυσταγωγός, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁ κόσμος Βασίλειος, καὶ ὁ ποταμὸς τῶν λόγων ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καὶ ὁ νικηφόρος Κύριλλος· καὶ ὁ τῇ ἐνθέῳ παρρησίᾳ γνώμων ἀκίνητος, καὶ τῆς εὐσεβείας, ὁ Μεδιολάνων Ἀμβρόσιος· καὶ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν καὶ τὸ στόμα Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος· καὶ Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδοτος, Ἀγκύρας οὗτος προεστάτησε· καὶ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐκ Καππαδοκίας ἕλκων τὸ γένος καὶ τὸ ἐπώνυμον, ἀνὴρ ἀρετῆς οἰκητήριον, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπίσκοπος, ὁ πολλοῖς λόγοις καταβαλὼν τὴν τῶν ἀκεφάλων δυσσέβειαν· καὶ Ἰωάννης ὁ ἐν ἁγίοις ἐπίσκοπος Σκυθοπόλεως, ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου σοφῶς τε καὶ θεοφιλῶς ἐσπούδασε, καὶ Ἡρακλειανὸς ὁ Καλχηδόνος ἐπίσκοπος, ὁ πολὺν κατὰ τῶν θεομάχων Μανιχαίων ἀγῶνα βαλλόμενος· καὶ Λεόντιος, ὁ τὴν ἐρημικὴν πολιτείαν καὶ τὸν μονάδα βίον ἑλόμενος, Ἀναστάσιός τε ὁ ἐν ἁγίοις Θεουπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ Συμεώνιος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος. ἡ δὲ χρῆσις ἡ τὸ ὅσιον ἐπιγινώσκουσα, ἐξ ἐπιστολῆς ἐστίν, ἣν πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν βασιλέα διεπέμψατο· ἡ καὶ κατὰ Νεστοριανῶν τε καὶ Εὐτυχιανιστῶν τὸν ἀγῶνα ἔχει. αὐτός τε ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς, ἐν οἷς πρὸς Ζώϊλον ἔγραψε (πατριάρχης δ' Ἀλεξανδρείας οὗτος ἦν) ἣν ἐπιστολὴν θησαυρὸν ἐπονόμασε· καὶ δὴ καὶ Κωνσταντῖνός τις, τῶν κοιαιστόρων φέρων τὸ ἀξίωμα· καὶ γὰρ οὗτος λόγον κατὰ Θεοδοσίου τοῦ δυσσεβοῦς ἐσπούδασεν, ἐξ οὗ χρήσεις περὶ τῶν δύο ἐνεργειῶν συνανεγράφοντο). ἐπὶ πᾶσι καὶ Θεόφιλός τις τῶν θεοφιλῶν καὶ λογίων, ὃς κατὰ Σευήρου πολὺν ἐν λόγοις ἀγῶνα διήνυσεν· ὃν καὶ διχεραίνων καὶ διαπληκτιζόμενος ὁ δυσσεβὴς *καλλιγράφων ὁ κακογράφος, εἶτα διενυβρίζων, ὀνομάζει. αἱ μὲν οὖν χρήσεις, ἃς ἡ βίβλος περιεῖχε, τοὺς εἰρημένους ἱεροὺς ἄνδρας πατέρας ἐπεγράφοντο. χρήσιμοι δ' ἂν εἶεν πρὸς ἔλεγχον τῶν φρονούντων ἐπὶ Χριστοῦ δυσσεβῶς μίαν ἐνέργειαν. περιείχετο μέντοι ταῖς εἰρημέναις καὶ ἐξ ἀνεπιγράφου χρῆσις· τὸ δὲ σύνταγμα, ἐξ οὗ ἡ χρῆσις, Σευῆρον ὑποδείκνυ γενναίως τοῖς λόγοις καταβαλλόμενον. λείπει.

IV. Synodus Oecumenica.

* al. γενναίως. * πλέον.

* In καλλιγράφων.

vt qui posset ea & impleret & corrigeret. Habiturum autem se magnam gratiam, si voto non frustratus fuerit, & nunquam beneficij immemorem fore. Hæc autem in hac oratione Synodica S. Sophronij epistola tradit. In hoc volumine continebantur testimonia sanctorum variorum Patrum, qui ante quartam Synodum fuerunt, & qui post illam floruerũt, & post nati sunt. *Quæ testimonia* duplicẽ in Christo Deo nostro operationem prædicarunt, quarũ principes & præcipui erant, Leo veteris Romæ Põtifex, & quarta illa œcumenica Synodus, Petrus sanctissimus Myrorum Episcopus, Gennadius Constantinopolis, & Photicæ Diadochus, & Euphræmius Antiochiæ Præsul, qui etiam cõtra Acephalos in multis libris strenue certauit. Et Dionysius copiosus quidem verbis, copiosior tamen speculatione, discipulus S. Pauli, Christi martyr, Atheniẽsium Episcopus, & Iustinus Martyrij sanguine philosophiam cõfirmans, & strenuus Athanasius Alexandriæ præsul. & Gregorius Theologiæ arcanum vas, & decus Ecclesiæ Basilius, & verborum flumen Nyssenus, & fortis athleta Cyrillus, & in Dei sententia liberè confitenda infractus Ambrosius Mediolani antistes, & aureus ore & lingua Ioannes Constantinopoleos Episcopus, & Seuerianus Gabalorum, & S. Theodotus qui Ancyræ præfuit, & Ioannes Constantinopolitano genere & cognomine Cappadox, homo vere virtutis domicilium, & B. Eulogius Episcopus Alexandriæ, qui multis verbis Acephalorũ sententiam refellit, & B. Ioannes Antistes Scythopolitanus, qui docte & pie de Synodo Chalcedonensi scripsit, & Heraclianus Episcopus Chalcedonensis, qui cum Manichæis maximũ certamen iniit, & Leontius solitariã & monasticam vitam ducens, & B. Anastasius Theopolitanus, & Symeonius monachus & presbyter. *Testimoniũ vero quod sanctum agnoscit* ex epistola eius ad Iustinianũ Imperatorem, qua etiam cõtra Nestorianos & Eutychianos digladiatur, depromptum est. Ipse vero Iustinianus pius Imperator in iis quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum scripsit, *hanc epistolam Thesaurum* nominauit, etiam prefecto Cõstãtinus quidam dignitate quæstoria (nam ipse quoque contra impium Theodotum scripsit,) vnde testimonia de duabus in Christo operationibus describuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus vnus e piis & doctis, qui in scriptis suis cum Seuero plurimum pugnat, quẽ odiosus & contentiosus sectarius librarium ipse pessimus scriptor per cõtumeliã nominat. *Hæc quidem testimonia* quæ liber hic continebat è sanctis illis prius nominatis patrib. deprompta sunt. Vtilia vero essent ad reprehẽdẽdũ eos qui vnam tantum in Christo operationem asserũt. Continebatur etiam testimonium in supra dictis quoddam e libro quodam sine inscriptione positum. Liber vero *vnde testimonium* erat petitum Seuerum his orationibus reprehensum clare demonstrabat.........

Dionysius Areopagita.

STEPHANI GOBARI TRITHEITAE *liber*.

LEGI librum Stephani Tritheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur laboris, fructum verò non æqualem operæ tulit. Laudis enim studium magis quam magnam vtilitatem præ se tert. Ipsa capita, quæ tractat, quæque in communes & Ecclesiasticas quæstiones retulit, minimum quinquaginta duo erant, paucis his adiectis *particularibus*. Hæc duplices *Sententias* includunt, & non solum duplices, se l etiam repugnantes. Sententias vero has nõ argumentis, nec verbis S. Scripturæ cõfirmauit: sed *testimonijs tantum, vt scriptor putauit, variorum Patrum, quorum alia sententia Ecclesiæ, alia contrariam continebant*. Contrariam quidem, antiqua testimonia, & antiquorum hominum non multũ de certa sententia laborantiũ asseruerunt, quarum aliqua non amplexi sunt, sed tamen ei qui hæc collegit amplecti visi sunt: Ecclesiasticam vero opinionem, confirmant testimonia virorum qui vere senserunt. Hæc autem sunt capita, de quibus per testimonia duplex, & contraria sententia proponitur.

1. Proprietas, & figura, & forma hypostasis est, sed non coniunctio *substantiæ, & proprietatis, nec per se subsistens.*

2. Hoc primum nonnulla testimonia cõfirmarunt; deinde rursum postea contrariũ *alia, hoc est, formam & proprietatem, & characterem* hypostasin nõ esse, sed hypostaseos figuram. Et in aliis capitibus, ne in singulis eadem repetere cogamur; *testimonia diuersa contrarium a sententia*, videntur vtrunque prolatum confirmare.

3. Ioannes Baptista Octobri mense conceptus est, cuius contrarium, non in hoc, sed Nouembri.

Deipara Dominicæ conceptionis in mense *nouorum* Annũciationem accepit, nimirum Aprili, quem Hebræi Nisam dicunt, peperit vero Dominum nostrum IESVM Christum mensibus nouem euolutis, hoc est, quincto Ianuario, media nocte, quę est octauo Idus Ianuarias: huic opinio contraria, non in illo mense, quem diximus, sed 25. Martij Annunciationem accepisse, & peperisse Saluatorem non quincto Ianuarij, sed octauo Cal. Ianuar.

4. In resurrectione idem omnino corpus quo nunc induimur, assumemus, nullam mutationem in incorruptibile assumentes, & e contrario, non corruptibile hoc idem nos corpus assumemus.

5. Eadem forma resurgemus, & non eadem, sed alia.

6. Qua ætate quis mortuus est, eadem resurget: contrarium, non ita, sed pueri in perfecta statura resurgent, & non simul omnes, sed diuisim.

7. Tenue, aerium, ætherium, & spirituale tempore resurrectionis corpus assumemus, & non hoc, sed terreum, densum, & solidum.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΡΙΘΕΪΤΟΥ ΤΟΥ ἐπίκλην γοβάρου βιβλίον.

Cod. 232. Stephani Gobari Tritheitæ liber.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Στεφάνου τριθεΐτου, ᾧ ἐπίκλην ὁ γόβαρος. τὸ δὲ βιβλίον πόνου μὲν ἐδόκει μεστόν, καρπὸν δ' ἔφερε τῆς πολλῆς οὐχ ὅμοιον σπουδῆς. φιλοτιμίαν γὰρ μᾶλλον, ἢ χρείαν ἐπεδείκνυτο περισσήν. ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν κεφάλαια, περὶ ὧν ἡ σπουδή, καὶ ἅτινα εἰς κοινὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἀναφέρεται ζητήσεις, μικρῷ δυοῖν καὶ πεντήκοντα ἦν, μερικωτέρων τινῶν ἢ πολλῶν τούτοις παραμεμεμιγμένων. ταῦτα δὲ διττὰς δόξας κατεμερίζοντο· καὶ οὐ διττὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμένας. τὰς δὲ δόξας, οὐ λογισμοῖς τισιν, οὐδὲ λογίοις συνεκρότει ἱεροῖς· χρήσεις δὲ μόνον, ὡς ὁ γράψας οἴεται, διαφόρων πατέρων. ὧν αἱ μὲν τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, αἱ δὲ συνεκρότουν τὸ ἀπόβλητον. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπόβλητον, παλαιαί τε χρήσεις καὶ παλαιῶν ἀνδρῶν, οὐ πάντα πρὸς ἀκρίβειαν ἐξητασμένων, περιέθαλπον. ὧν ἐνίων μὲν οὐδὲ περιέθαλπον, ἐδόκουν δὲ θάλπειν ὅμως τῷ συλλέγοντι ταύτας. τὸ δὲ φρόνημα τὸ ἐκκλησιαστικὸν αἱ τῶν μάλιστα τὴν ἀλήθειαν ἐξακριβωσάντων ἱερῶν ἀνδρῶν ἐβεβαίουν μαρτυρίαι. ἔστι δὲ τὰ κεφάλαια, περὶ ὧν ἡ διὰ τῶν χρήσεων διπλῆ καὶ ἀντικειμένη συναγωνίζεται κατασκευὴ ταῦτα. Ὅτι τὸ ἰδίωμα καὶ ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ μορφὴ ὑπόστασις ἐστὶν, ἀλλ' οὐχὶ συμπλοκὴ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἰδιώματος, οὐδὲ τὸ αὐθυπόστατον. τοῦτο μὲν αἱ χρήσεις κατασκευάζουσι πρότερον. εἶτα πάλιν ὕστερον τὸ ἐναντίον ἑτέρως τιθέασιν, ὅτι τὸ ἰδίωμα καὶ ἡ μορφὴ, καὶ ὁ χαρακτὴρ, οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, ἀλλὰ τῆς ὑποστάσεως χαρακτήρ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καθ' ἕκαστον λέγειν συναναγκασθείημεν, τὴν ἀντίθεσιν αἱ διάφοροι χρήσεις ἀπολαμβάνουσαι, δοκοῦσιν ἑκατέρωθεν συνιστᾶν τὸ προτιθέμενον. α.

Ὡς ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ὀκτωβρίῳ μηνὶ συνελήφθη. ἢ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ἐν τούτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ νοεμβρίῳ. β.

Ὡς ἡ θεοτόκος τὴν δεσποτικὴν σύλληψιν ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων δέχεται, οἷον ἀπριλλίῳ, ὃν οἱ ἑβραῖοι νισὰν καλοῦσι. τέτοκε δὲ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, μηνῶν τελεσθέντων θ', τουτέστι, ἰανουαρίῳ ε', κατὰ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς, ἥτις ἐστὶ πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν ἰανουαρίων. τὸ δὲ τούτῳ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ἐν τῷ εἰρημένῳ μηνὶ, ἀλλ' ἐν πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μαρτίου εὐηγγελίσθη. ἐτέχθη δὲ ὁ σωτὴρ, οὐκ ἰανουαρίῳ πέμπτῃ, ἀλλὰ πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν, * ἰανουαρίων. γ.

Marginal note: * ἰανουαρίων

Ὅτι ἐν τῇ ἀναστάσει τὸ σῶμα κατὰ πάντα, ὃ καὶ νῦν περικείμεθα, ἀποληψόμεθα, μηδεμίαν διαφορὰν ἐπὶ τὸ ἄφθαρτον προσειληφότες. καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐ τὸ αὐτὸ σῶμα τῷ νῦν ἀναληψόμεθα φθειρομένῳ. δ.

Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ἀναστησόμεθα· καὶ ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ. ε.

Ὅτι καθ' ἣν ἡλικίαν ἕκαστος τὸν βίον μετήλλαξεν, κατὰ ταύτην καὶ ἀναστήσεται· τὸ δὲ ἀντικείμενον ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία ἐν τελείῳ σχήματι ἀναστήσονται. καὶ οὐκ ἀθρόον πάντες, ἀλλὰ κατὰ μέρος. ς.

Ὅτι λεπτὸν καὶ ἀερῶδες καὶ αἰθέριον καὶ πνευματικὸν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναστάσεως ἀποληψόμεθα τὸ σῶμα· καὶ ὅτι οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ γήϊνον καὶ παχὺ καὶ ἀντίτυπον. ζ.

η'. Ὅτι τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον καὶ ἔμψυχον· καὶ ὅτι τὸ κατ' εἰκόνα, τὸ σωματικὸν σχῆμα δηλοῖ, καθ' ὃ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς μίμησιν τοῦ ἀρχετύπου διαπέπλασται· καὶ ὡς οἱ ἄγγελοι σώματά τε ἔχουσιν ὁμοιοσχήματα τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων· καὶ ὡς ἐκ τῆς θείας οὐσίας ἡ ἀνθρωπίνη προελήλυθε ψυχή· καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις· ὡς οὔτε τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον, οὔτε ὅλως ἐσχηματισμένον, ἀλλ' οὔτε ἄλλο τι πέφυκεν εἶναι τῶν προειρημένων· ὡσαύτως δὲ οὐδ' οἱ ἄγγελοι σώματα, ἀλλ' ἀσώματοι. καὶ ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων ψυχὴ οὐκ ἐκ τῆς θείας οὐσίας.

Deitatem humanâ esse forma, & animatam, & aliud, ad imaginem corpoream figuram ostendere, qua & homo ad imitationem archetypi conditus est. Angelos habere corpora eiusdem figuræ, quæ sunt hominum, & è diuina substantia animam humanam prodijsse. Et his contraria. Deitatem non esse humana forma, nec omnino figuratam, sed neque quidquam aliud prædictorum naturâ esse. Similiter nec Angelos corporeos, sed incorporeos esse, humanamque animam non esse è diuina substantia. 8.

θ'. Ὅτι ἄλλο ἦν τὸ πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου σῶμα, ὅπερ καὶ αὐγοειδὲς καλοῦσι· καὶ ἄλλο τὸ μετὰ τὴν παράβασιν, ὃ νῦν περικείμεθα σάρκινον (καὶ τοῦτό ἐστιν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες) ὅπερ καὶ ἀποτιθέμεθα ἐν τῇ ἀναστάσει. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι οὐχ ἡ σὰρξ ἡμῶν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες.

Aliud fuisse hominis corpus ante præuaricationem, quod splendidum vocant, & aliud post transgressionem, carneum scilicet, vt nunc est, (& hoc sunt pelliceæ tunicæ) *quod in* resurrectione deponemus. & è contrario, * pellitas tunicas non esse carnem nostram. 9.

* Pelliceas vestes Interpret.

ι'. Ὅτι πρότεροι οἱ δίκαιοι ἀναστήσονται, καὶ σὺν αὐτοῖς πάντα τὰ ζῶα, καὶ ἐπὶ χίλια ἔτη τρυφήσουσι καὶ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες, καὶ τεκνοῦντες, καὶ μετὰ τοῦτο ἡ καθολικὴ ἐπιστήσεται ἀνάστασις. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι τῶν δικαίων προανάστασις οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἡ χιλιονταετὴς τρυφή, οὐδὲ ὁ γάμος.

Primo resurgent Iusti, & cum ijs omnia animalia, & [post] mille annos viuēt laute, comedentes, bibētes, generantes, & post hęc vniuersalis fiet resurrectio. & è contrario, neq; Iustorum non precedet resurrectio, post mille annos deliciæ, neque generatio erit. 10.

ια'. Ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν παραδείσῳ ἔσται ἡ τῶν δικαίων διαγωγή. καὶ ὅτι οὐκ ἐν παραδείσῳ, ἀλλ' ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὡς ὁ παράδεισος οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ τούτων μεταξύ.

Post resurrectionem in paradiso iusti viuēt, & non in paradiso, sed in cœlis, & paradisus non in cœlo, nec in terra, nec in ijs quæ interiecta sunt. 11.

ιβ'. Ὡς ὁ παράδεισος ἡ ἄνω ἐστὶν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἐστὶν οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ξύλα νοερά τέ εἰσι, καὶ σύνεσιν ἔχουσι καὶ λόγον· καὶ ὡς ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν παράβασιν, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη. εἶτα καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ παράδεισος οὐκ ἔστιν ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς.

Super Hierusalem est paradisus, & in tertio cœlo, & arbores in eo, sensu præditæ sunt, & intellectum habent, & rationem, & homo post præuaricationem inde in terram delatus est. Deinde & contrarium. Paradisum non in tertio esse cœlo, sed in terra. 12.

ιγ'. Ὅτι τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς δικαίοις ἀγαθὰ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. Ἡγήσιππος μέντοι, ἀρχαῖός τε ἀνὴρ καὶ ἀποστολικός, ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ὑπομνημάτων, οὐκ οἶδ' ὅ, τι καὶ παθών, μάτην μὲν εἰρῆσθαι ταῦτα λέγει, καὶ καταψεύδεσθαι τοὺς ταῦτα φαμένους τῶν τε θείων γραφῶν, καὶ τοῦ κυρίου λέγοντος, μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν οἱ βλέποντες, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν τὰ ἀκούοντα, καὶ ἑξῆς.

Bona quę præparata sunt iustis oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēderunt. Quanquam Hegesippus vir antiquus & Apostolicus, libro quinto Commentariorum haud scio an offensus dicit frustra hæc dici, & eos qui hæc dicunt *in S. scripturam*, & contra *Christum dicentem*, beati oculi vestri videntes, & aures vestræ hæc audientes, &c. mentiri. 13.

ιδ'. Ὅτι οἱ ἐν τῇ κολάσει παραδεδομένοι τῶν ἁμαρτωλῶν καθαίρονται τῆς κακίας ἐν αὐτῇ, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἀπολύονται τῆς κολάσεως· καίτοι οὐ πάντες οἱ παραδοθέντες τῇ κολάσει καθαίρονται, καὶ ἀπολύονται, ἀλλά τινες. καὶ ὅτι, ὅπερ ἐστὶν ἀληθὲς τῆς ἐκκλησίας φρόνημα, οὐδεὶς ἀπολύεται τῆς κολάσεως.

Damnati peccatores in punitione absoluūtur à peccatis suis, & post mundationem absoluentur à pœna. Quanquam non omnes dānandi liberantur, & absoluuntur, sed aliqui tātum, & hanc esse Ecclesiæ sententiam, neminem è pœna eripi. 14.

ιε'. Ὅτι τὸ καίεσθαι καὶ μὴ κατακαίεσθαι, φθορὰν ἐστιν ἄφθαρτον φθείρεσθαι. Τίτος δὲ ὁ ἐπίσκοπος Βοστρῶν, κατὰ Μανιχαίων γράφων, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ φησί· πῶς ἂν [εἴη] φθορὰ * ἑαυτῆς ἡ φθορά; πάντως γὰρ ἑτέρῳ τι φθείρει οὐχ * ἑαυτήν· εἰ δὲ ἑαυτὴν ἔφθειρεν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἂν ὑπέστη· φθαρήσεται γὰρ ἑαυτὴν μᾶλλον φθείρουσα ἡ οὖσα. φθορὰν δὲ ἄφθαρτον ἀδύνατον, κατά γε τὰς κοινὰς ἐννοίας, ἐπινοηθῆναί ποτε. καὶ δῆλον ὅτι ὁ μὲν ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ καθ' ἑτέραν ἔννοιαν εἶπεν ἀδύνατον εἶναι τὴν φθορὰν ἄφθαρτον· ὁ δὲ θεσπέσιος Ἰωάννης καθ' ἑτέραν. ὁ μὲν γὰρ, τὴν φθορὰν ἄφθαρτον εἶπεν, ἀντὶ τοῦ διαιωνίζουσαν καὶ διὰ παντὸς γινομένην.

* al. ἐπ' αὐτῆς
* ἑαυτήν.

Vri & nō comburi, est incorruptibiliter corrumpi. Titus autem Episcopus Bostrorum cōtra Manichęos scribens primo libro ait: Quomodo corruptio sumet corruptio. Semper enim aliud quid corrumpit, non seipsum. Si seipsum corrumperet, principium non habuisset: corrumpetur enim seipsum corrumpens. Fieri enim non potest incorruptibilē corruptionē communi sensu percipi aliquando posse, & clarum est hunc S. virū in altero sensu dixisse impossibilem esse corruptionem non corruptam. Et S. Ioannes secundum alterum sensum. Hic quidem incorruptibilem esse corruptionē dixit, pro perpetuo viuentem, & semper existētē. 15.

STEPHAN. Ille vero corruptionem incorruptibilem non esse, hoc est, nō posse corruptionem impassibilitatem esse, & incorruptionē, & accidentium seruatricē [impassibilitatem] sed num vtraque sententia ita se habeat Gobarus auctor operis differentem sententiā non intelligēs pugnantes quodāmodo inter se tradidit cōclusiones.

16. Futurum seculum octauum est, & contra non octauum, sed nonum est.

17. Saluatoris nostri IESV Christi corpus tenue erat post resurrectionem, & agile, cœleste, leue, neque tangibile. *Et ideo intrauit clausis ianuis.* Et tangibile & crassum corpus est aliud à tenui, & eo quod est diuersæ figuræ & diuersæ substantiæ. Huius contrarium est: Dominum nostrum IESVM Christum post resurrectionem, nec purum, nec subtile, nec agile corpus habuisse: magica vero arte, non ipsius corporis natura, ianuis clausis intrasse. Ioan.20.

18. Christus non deposuit carnem post resurrectionem, sed vna cum carne in dextra sedet Patris; & è contrario, veniet iudicare viuos & mortuos, non carnem indutus, sed diuinum habens corpus.

19. Non veniet Dominus in carne in secundo aduentu, sed nuda diuinitate. Hoc vero Gobarus caput constituens, & testimonia adducens Titi Episcopi Bostrorū, milleque alia habens quæ adducere posset testantia, Dominū IESVM Christum in sola diuinitate venturum; omnia omisit; & nullius meminit, vbique *præsultantem* suam impietatem, quæ in negando, carnis vnā naturam esse, impudens est, ostendens.

20. Corpus impassibile, inuulnerabile, & immortale, alterius est substantiæ, & generationis, quam corpus nostrum: & mortalia in incorruptionem & immortalitatem transeuntia, mutationem substantiæ admittunt.

21. Definitio vnaquæque perfecta manens, definitorum conseruat naturam: si quis vero ab illo aliquid sustulerit, siue addiderit: definitum dissoluitur. Hæc duo igitur capita, quemadmodum & parua illa prius dicta, ex vna parte tantum, & non ex vtraque oppositorum, testimoniis muniuntur.

22. Deus Verbum totus est in omni, & super omne, & totus est corpore, quod sibi hypostaticè aduniuit, & simpliciter diuinitatis substantia tum natura, cum virtute, & operatione, omnia complet, & per singula creata communicando se ad vniuersum transit. Et nō ita. Deus sua substantia est extra vniuersum, in omnibus vero suis est virtutibus.

23. Ante mundi creationem Deus Angelos creauit. Et non sic, sed primo die quo mundum fecit.

24. Angeli & Dæmones corporibus vniuntur, & contra, neutri horum corporibus vniuntur.

25. Angeli, & rationales animæ, & omnes creaturæ intelligibiles, natura ipsa, & secundum naturā incorruptibiles & immortales sunt. Et è contrario. Non natura, sed gratia sunt immortales: natura vero solus Deus.

ὁ δὲ τὴν φθορὰν ἄφθαρτον μὴ εἶναι, τουτέστι, μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἄφθαρτον μὴ εἶναι· τουτέστι, μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἀπάθειαν εἶναι), καὶ ἀφθαρσίαν, καὶ συνεκτικὴν τῶν ὑποκειμένων [ἀπάθειαν.] ἀλλ' ὅπως [ἐχούσης] ἑκατέρας δόξης, ὁ πατὴρ τῆς παρούσης συνθήκης Γόβαρος τὴν διάφορον ἔννοιαν οὐ συνιεὶς, ὡς ἀντικειμένας ἀλλήλαις παρέθηκε τὰς φωνάς.

Ὅτι ὁ μέλλων αἰὼν ὄγδοός ἐστι· καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ὄγδοος, ἀλλ' ἔνατος. ιϛʹ.

Ὅτι τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σῶμα λεπτομερὲς μετὰ τὴν ἀνάστασιν γέγονε, καὶ πνευματικὸν, καὶ οὐράνιον, καὶ κοῦφον, καὶ μηδὲ ὑποπῖπτον ἀφῇ· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων. καὶ ὡς τὸ ἁπτὸν καὶ παχυμερὲς σῶμα ἕτερόν ἐστι παρὰ τὸ λεπτομερὲς, καὶ ἀντίτυπον, καὶ οὐσίας διαφορᾶς. καὶ τοῦ εἰρημένου τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὔτε ἀναφὲς, οὔτε λεπτομερὲς, οὔτε πνευματικὸν εἶχε σῶμα· κατὰ θαυματουργίαν δὲ, καὶ οὐ τῇ τοῦ σώματος φύσει, τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων. ιζʹ.

Ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἀπέθετο τὴν σάρκα μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ μετὰ τῆς σαρκὸς ἐν δεξιᾷ καθέζεται τοῦ πατρός· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὡς ἐλεύσεται μὲν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὐκέτι δὲ σάρκα ἔχων, ἀλλὰ θεοειδὲς τὸ σῶμα. ιηʹ.

Ὅτι οὐ μετὰ σαρκὸς, ἀλλὰ γυμνῇ τῇ θεότητι κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ὁ δεσπότης παραγίνεται. τοῦτο δὲ θεὶς ὁ Γόβαρος εἰς κεφάλαιον, καὶ χρήσεις παραγαγὼν Τίτου ἐπισκόπου Βόστρων, μυρίας ἔχων ἑτέρας συναγαγεῖν, αἳ κατασκευάζουσι τὸ γυμνῇ τῇ θεότητι παραγενέσθαι τὸν δεσπότην Χριστόν· πάσας παρῆκε, καὶ οὐδεμιᾶς ἐμνήσθη, πανταχοῦ προπηδῶσαν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐπιδεικνὺς τὴν ἀσέβειαν, ἥτις ἐν τῇ ἀπαρνήσει τῆς σαρκὸς μίαν φύσιν δογματίζειν ἀναιδεύεται. ιθʹ.

Ὅτι τὸ ἀπαθὲς καὶ ἄτρωτον καὶ ἀθάνατον σῶμα ἑτεροούσιόν ἐστι καὶ ἑτερογενὲς τῷ ἡμετέρῳ σώματι· καὶ ὅτι τὰ θνητὰ, εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν μεταβάλλοντα, τὴν κατ' οὐσίαν τροπὴν ἐπιδέχεται. κʹ.

Ὅτι ἕκαστος ὅρος μένων ἐντελὴς, τὴν τῶν ὁριστῶν διασώζει φύσιν. εἰ δέ τις τούτου ἀφέλοι τι, ἢ προσθήσει· τὸ ὁριστὸν διαλύεται. ταῦτα τοίνυν τὰ δύο κεφάλαια, ὥσπερ καὶ τὰ μικρὰ πρόσθεν εἰρημένα, μονομερῶς καὶ οὐκ ἐξ ἑκατέρου τῶν ἀντικειμένων τὰς χρήσεις ἐδέξατο. καʹ.

Ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ὅλος ἐστὶν ἐν τῷ παντὶ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, καὶ ὅλος ἐστὶν [ἐν] τῷ σώματι ὃ καθ' ὑπόστασιν ἥνωσεν ἑαυτῷ· καὶ ἁπλῶς ἡ τῆς θεότητος οὐσία καὶ φύσει καὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ πάντα πληροῖ, καὶ δι' ἑκάστου τῶν ὄντων δίεισι τῇ πρὸς τὸ πᾶν ἀνακράσει. καὶ ἔτι οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ θεὸς ἐστὶν ἐκτὸς τοῦ παντὸς κατ' οὐσίαν, ἐν πᾶσι δὲ ἐστι ταῖς ἑαυτοῦ δυνάμεσιν. κβʹ.

Ὅτι πρὸ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως, καὶ ἀγγέλους ὁ θεὸς ἔκτισε. καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ τῆς κοσμογονίας ἡμέρᾳ. κγʹ.

Ὅτι οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ δαίμονες σώμασιν ἥνωνται, καὶ ὅτι οὐδέτεροι αὐτῶν σώμασιν ἥνωνται. κδʹ.

Ὅτι οἱ ἄγγελοι καὶ αἱ λογικαὶ ψυχαὶ, καὶ πάντα τὰ νοερὰ κτίσματα, φύσει καὶ κατὰ φύσιν εἰσὶν ἄφθαρτα· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτί εἰσιν ἀθάνατοι· φύσει δὲ μόνος ὁ θεός. κεʹ.

Ὅτι οἱ

κϛʹ. Ὅτι οἱ ἄγγελοι κατελθόντες ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὴν γῆν, σάρκα εἶχον, καὶ παιδοποιὰ μόρια, καὶ ταῖς γυναιξὶν ὁμιλήσαντες τοὺς γίγαντας ἐγέννησαν, καὶ ἐδίδαξαν αὐτοὺς τέχνας τε, καὶ κακοτεχνίας. οἱ δὲ γίγαντες *ἀλόγοις μιγέντες, ἐγέννησαν τερατώδεις ἀνθρώπους, καὶ δαιμόνια ἄρρενά τε καὶ θήλεα. κολάζονται δὲ οἱ ἄγγελοι ἐκεῖ, ἔνθα τὸ τῆς γῆς πῦρ ἀναδίδοται, καὶ θερμὰ ὕδατα. καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν δαιμόνια γίνονται· καὶ τοὐναντίον, ὅτι ἄσαρκοι ὄντες οἱ ἀποστατήσαντες ἄγγελοι, οὐ δι' ἑαυτῶν, ἀλλὰ διὰ μέσων ἀνθρώπων ἐμίγησαν ταῖς γυναιξί· μᾶλλον δὲ οὔτε δι' ἑαυτῶν, οὔτε διὰ μέσων ἀνθρώπων. καὶ ὅτι οὐ *μεταβάλλονται αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ εἰς δαιμόνια.

* ἀλλήλοις. M. M.

* μεταβάλλονται.

κζʹ. Ὅτι ὁ οὐρανὸς σφαιρικός ἐστι, ἔτι κύκλῳ κινεῖται. καὶ ὅτι οὐ σφαιρικός ἐστι, καὶ κύκλῳ κινεῖται.

κηʹ. Ὅτι τὸ εἰρημένον, πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν· καὶ ὅτι οὐ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν, ἀλλὰ τὸ ἓν τῶν τεσσάρων στοιχείων.

κθʹ. Ὅτι ἡ κυριακὴ ἡμέρα, ἡ αὐτή ἐστιν ἡ ὀγδόη καὶ πρώτη· καὶ ὅτι οὐχί.

λʹ. Ὅτι σώματα εἰσὶ νοερὰ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί, καὶ διατετυπωμέναι κατὰ τὸ φαινόμενον ἔξωθεν τοῦ σώματος σχῆμα· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι ἀσώματός ἐστιν ἡ ψυχή, καὶ σωματικοῖς οὐχ ὑπόκειται τύποις.

λαʹ. Ὅτι αἱ ψυχαὶ πρὸ τῆς τοῦ κόσμου ὑπέστησαν καταβολῆς, καὶ ὅτι ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὰ σώματα *μετέβησαν· ὥσπερ Μωσῆς, καὶ οἱ προφῆται, καὶ Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης, καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ ψυχαί· ἀλλὰ καὶ αὐτή γε ἡ τοῦ κυρίου. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι πρὸ τῶν σωμάτων οὐκ ἦσαν αἱ ψυχαὶ ἐν οὐρανῷ, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ σώματος γενέσει ὑπέστησαν· προϋπάρχει μέντοι γε τὸ σῶμα, εἶτα ἡ ψυχή· ἢ μᾶλλον, ὅτι οὔτε προϋπάρχουσιν, οὔτε μεθυπάρχουσιν, ἀλλὰ συνυπάρχουσιν ἀλλήλαις.

* κατέβησαν.

λβʹ. Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἀπὸ γῆς ἔπλασεν ὁ θεός· καὶ ὅτι οὐκ ἀπὸ γῆς, ἀλλ' ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος.

λγʹ. Ὅτι ἡ πνοή, ἣν ἐνεφύσησεν ὁ θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ, πρόσκαιρος ἦν, καὶ οὐχ ὡς τὸ πνεῦμα αἰώνιον. καὶ ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν, ἀλλὰ ψυχὴ ἀθάνατος.

λδʹ. Ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν, οὔτε ψυχή, ἀλλὰ νοῦς· ὡς ἐκ τριῶν συγκειμένου μερῶν τοῦ ἀνθρώπου, νοῦ τε καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν εἰρημένων ἦν ἡ ἐμφυσηθεῖσα πνοή, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐκ αὐτὸ ψυχή, οὐδὲ νοῦς χρηματίσαι, ἀλλὰ δημιουργικὸς τὴν ψυχήν..

λεʹ. Ὅτι ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα μεταβάλλει εἰς *τοὺς καρποὺς, καὶ τὰ φυτὰ καὶ ἡ τροφὴ εἰς σάρκα καὶ νεῦρα, καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ μεταβάλλει ἡ γῆ εἰς σάρκα καὶ νεῦρα, καὶ τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρπούς, οὔτε ἡ τροφὴ εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα.

* al. τὸν καρπόν.

λϛʹ. Ὅτι μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ οὔτε τοῦ σώματος, οὔτε τοῦ τάφου χωρίζεται. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ παραμένει τῷ σώματι ἡ ψυχή, οὔτε τῷ τάφῳ. ἐνταῦθα δὲ μυρίων *εὐπορῶν ὁ Γοβάρος χρήσεων, Σεβηριανοῦ *μόνον τοῦ Γαβάλων καὶ Εἰρηναίου παρέθηκε χρήσεις.

* al. ἀπορῶν.

* μόνου.

λζʹ. Ὅτι πᾶν γενητόν, φθαρτόν ἐστι καὶ θνητόν, βουλήσει δὲ θεοῦ διαμένει ἄλυτον καὶ ἄφθαρτον. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι τὸ φύσει φθαρτόν, οὐ δύναται ἄφθαρτον εἶναι βουλήσει θεοῦ. ἐναντία γὰρ

Angeli descendentes e cœlo in terram, carnem habuerũt,& genitalia, & cum mulieribus commisti gigantes procrearunt: & docuerunt illos artes & malas artes. Gigantes vero cum brutis congredientes, homines prodigiosos genuere,& dæmones tam virili quã muliebri specie. Illi Angeli puniuntur: *vbi terrarum ignis ederur atque erũpit*,& calida aqua. Animę peccatorum dæmonia sunt. Et contra omnes angeli rebelles cum fine carne fuerint, nõ per se, sed vsi hominibus velut instrumentis congressi sunt cum fœminis: at potius neque per se, neque hominibus vsi velut medijs; & non mutãtur hominum animæ in dæmonia. 26.

Cœlum rotundum est, neq; in orbem vertitur. Et non est rotũdum. & in orbem vertitur. 27.

Hoc quod dictum: *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, hic Spiritus sanctus fuit; & contra Spiritus sanctus non fuit, sed vnum è quatuor elementis. 28.

Dies Dominicus idem est, & octauus & primus;& non sic. 29.

Animæ hominum sunt corpora intelligibilia, & eadem figurã sunt, qua forma exterior corporis,& è contrario; Incorporea est anima, & corporeis non subijcitur figuris. 30.

Animæ hominum ante mundi constitutionem fuerunt,& e cœlis in corpora transierunt, vt Moses & Prophetæ, Socrates, Plato, Ioannes Baptista, Apostolorumque animæ,& ipsa etiã Christi. Et è contrario: non ante corpora in cœlo erant hominum animæ, sed in corporis ortu substiterunt. Ante fuit corpus, deinde anima: Vel potius, nec prius sunt, nec post sunt, sed simul exsistunt. 31.

Corpus Adami fecit Deus è terra; & non è terra, sed ex aqua & vento. 32.

Spiraculum quod Deus inspirauit in faciem Adami temporarium fuit, nec vt æternus spiritus; Et non temporarium fuit, sed animus immortalis. 33.

Temporarium spiraculũ non fuit, neque anima, sed mens, vt è tribus partibus homo constituatur mente, anima, & corpore. & nihil dictorum fuit, *inspiratum illud spiraculũ, sed Spiritus sanctus. Et non ipse fuit anima, neque mens appellatur*; sed creans animam. 34.

Terra, aqua,& reliqua elementa mutantur in fructus, & plantas, & cibus in corpora & neruos, & reliqua membra corporis. Et è contrario. Terra non conuertitur in carnem & neruos,& plantas,& fructus, nec alimentum in corpus nostrum. 35.

Post mortem anima, neque corpus, neque sepulcrum excedit. Et è contrario, non manet cum corpore anima, neque in sepulcro. Hic mille testimonijs abundans Gobarus, Seueriani solum Gabalorum antistitis, & Irenæi adhibuit. 36.

Irenæi

Omne generatũ corruptibile est,& mortale, voluntate v. Dei manet insolubile & incorruptibile. Et è contrario natura corruptũ, nõ põt incorruptibile esse volũtate Dei. Contraria.n. 37.

docet sibi hoc auferens, & impossibilitatem Creatori assignat. ad hanc opinionem confirmandam testimonium adducit Iustini Martyris, è libro quo Gentium errores refutat, & contra Platonis argumentum disceptat.

38. Cum facti sitis, immortales non estis, neque omnino indissolubiles: neque igitur dissoluemini, neque mortem sortiemini, nacti legem, quæ mea voluntate fortior est. Ipse quidem Martyr Platonicum argumentum sophisma ostendit: Platonem creatorem inducere, qui contra se ipsum loquatur, & nullam consequentiam dictis adhibeat. vel enim necesse est omne generatum corruptibile esse secundum priorem definitionem, vel eum dicendo omne generatum corruptibile esse mentiri. Gobarus gentile argumentum contendit ad Ecclesiæ opinionem traducere. Hæc igitur priora capita duobus, & contrarijs testimoniis, vt putauit, adornans, ad ea quæ vnius partis tantum sunt descendit. Et primo quidem dicit, quod totius opusculi caput est trigesimum octauum, quomodo de Domini incarnatione beatus Eustathius Antiochenus antistites docuerit.

39. Et vt B. Cyrillus Alexandrinus, & qua ratio
40. ne hoc doctores Ecclesiæ intellexerint: *De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli, neque filius,*
41. *nisi Pater*: & quomodo hoc Seuerus intellexerit. Hæc capita vnius opinionis prosequens descendit, iterum ad ea quæ duplices opiniones continent, & caput constituunt.

42. Dominus noster IESVS Christus lacte è B. Virgine nutritus est, & non lacte nutritus est.

43. Minimus in regno cœlorum maior est Ioanne Baptista, de seipso dixit Saluator, & non de seipso, sed de Ioanne Euangelista.

44. Dominus noster IESVS Christus tricesimo ætatis anno crucifixus est, & non tricesimo, sed tricesimo tertio. Et non tricesimo tertio, sed quadragesimo; & nec trigesimo tertio, nec etiam solum quadragesimo, sed amplius, non multum a quinquagesimo distans.

45. Eo tempore quo IESVS Christus tradidit discipulis noui Testamenti mysterium, Pascha secundum leges comedit, & quod tunc non comederit pascha legale.

46. Aeneus serpens quem Moses in eremo erexit, typus fuit Christi, & non typus, sed antitypus.

47. Fuit Thomas, qui seruo summi sacerdotis auriculam amputauit; & non fuit Thomas, sed Petrus.

48. Tempore passionis Deitas è corpore Christi * discessit, & non discessit ab anima nec à corpore.

49. Saluator Lytrum pro humano genere comprehenso proprium inimico sanguinem dedit, inimico hunc eligente. Et è contrario: Non inimico, sed Deo Patri hunc obtulit.

50. Gloriosius & admirabilius Christus resurrexit quam in monte transfiguratus est. Et resurgens non mutauit corpus in gloriam sibi debitum, sed tale monstrauit quale erat ante mortem. Et hæc quidem dicit Cyrillus, sed contrarium Dionysius Alexandrinus.

Lege κεφάλαιον.

* [illegible] separata fuit

δοξάζει· αὐτὸς δὲ τοῦτο λέγων, καὶ ἀδυναμίαν χαρίζεται τῷ δημιουργῷ. ταύτης δὲ τῆς δόξης χρῆσιν μὲν παρέθηκεν ἐκ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰουστίνου. τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μὲν δόξαν συνιστῶντος τὸ μάχιμον, καὶ τοῦ Πλάτωνος ἔλεγχος κατεσκευάζετο, * εἰρηκότος ἐπεὶ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ, οὐδ᾽ ἄλυτοι πάντῃ· * οὔτι γε μὲν λυθήσεσθε, οὔτε τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως ἰσχυροτέρου λαχόντες. καὶ ὁ μὲν μάρτυς, τὸ Πλάτωνος διελέγχων σόφισμα, ἐπιδεικνύει τὸν Πλάτωνα τὸν δημιουργὸν εἰσάγοντα, τἀναντία λέγοντα ἑαυτῷ, καὶ εἰρημένοις ἀκόλουθα οὐδαμῶς εἰρηκότα ἁρμόζοντα. ἢ γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτὸν εἶναι κατὰ τὸν πρότερον ὅρον, ἢ ψεύδεσθαι λέγοντα, πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτὸν εἶναι. ὁ δὲ * Γωβάρος τὸν ἑλληνικὸν ἔλεγχον εἰς ἀντιρρητικὸν ἐκβιάζεται χρῆσιν τοῦ φρονήματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς. ταῦτα τοίνυν εἰρημένα κεφάλαια διπλαῖς καὶ ἀντικειμέναις χρήσεσιν, ὡς ἐνόμιζε, κατασκευάζων, ἐπὶ τὰ μονομερῆ πάλιν μεταβαίνει· καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὅπερ ἐστὶ τῆς ὅλης συντάξεως λη' κεφάλαιον, ὅπως ἐδόξασε περὶ τῆς τοῦ κυρίου ἐνανθρωπήσεως ὁ ἐν ἁγίοις Εὐστάθιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερωσύ-
νης προεδρεύσας. ἐφεξῆς δὲ ὅπως ὁ ἁγιώτατος Κύ- λθ'.
ριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεύς. Καὶ ὅπως μ'.
ἐνόησαν οἱ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι τὸ, περὶ δὲ τῆς
ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγ-
γελοι, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. Καὶ ὅπως τοῦτο μα'.
Σευῆρος ἐνόησε. ταῦτα μονομερῶς διελθὼν τὰ κεφάλαια, μεταβαίνει πάλιν ἐπὶ τὴν διπλῆν προκομιδὴν τῶν χρήσεων, καὶ ποιεῖται κεφάλαιον.

Ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγαλακτοτροφήθη ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας, καὶ ὅτι οὐκ ἐγαλακτοτροφήθη. μβ'.

Ὅτι ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, περὶ ἑαυτοῦ εἶπεν ὁ σωτήρ· καὶ ὅτι οὐ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ. μγ'.

Ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τριάκοντα ἐτῶν ὑπάρχων ἐσταυρώθη· καὶ ὅτι οὐ τριάκοντα, ἀλλὰ τριῶν καὶ τριάκοντα. καὶ ὅτι οὐ τριῶν καὶ λ', ἀλλὰ μ'. καὶ ὅτι οὐ λ' ἐτῶν, οὔτε μ' μόνον· ἀλλὰ καὶ πλεῖον, οὐ πολὺ τῶν πεντήκοντα ἀφεστηκώς. μδ'.

Ὅτι ἐν ᾧ καιρῷ παρέδωκε τοῖς μαθηταῖς ὁ κύριος τὸ τῆς καινῆς διαθήκης μυστήριον, τὸ νομικὸν ἔφαγε πάσχα· καὶ ὅτι οὐκ ἔφαγε τηνικαῦτα τὸ νομικὸν πάσχα. με'.

Ὅτι ὁ χαλκοῦς [ὄφις,] ὃν ὕψωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ Μωϋσῆς, τύπος ἦν τοῦ δεσπότου. καὶ ὅτι οὐκ ἦν τύπος, ἀλλὰ ἀντίτυπος. μϛ'.

Ὅτι ὁ τὸ ὠτίον ἀποκόψας τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως, Θωμᾶς ἦν· καὶ ὅτι οὐκ ἦν Θωμᾶς, ἀλλὰ Πέτρος. μζ'.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἡ θεότης ἐχωρίσθη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· καὶ ὅτι οὔτε τῆς ψυχῆς, οὔτε τοῦ σώματος, ἡ θεότης ἐχωρίσθη. μη'.

Ὅτι λύτρον αἰτηθὲν κατεχομένων ἀνθρώπων τῷ ἐχθρῷ τὸ οἰκεῖον ὁ σωτὴρ ἐδέδωκεν αἷμα, τοῦ ἐχθροῦ τοῦτο εὑρηκότος· καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐχὶ τῷ ἐχθρῷ, ἀλλὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ προσήνεγκε τοῦτο. μθ'.

Ὅτι κρεῖσσον καὶ θαυμασιώτερον τῆς ἐν τῷ ὄρει μεταμορφώσεως ἀνέστη ὁ Χριστός· καὶ ὅτι οὐ μετεστοιχείωσεν ἀναστὰς τὸ σῶμα πρὸς δόξαν τὴν αὐτῷ καθήκουσαν, ἀλλὰ τοιοῦτον ἔδειξεν, οἷον ἦν καὶ πρὸ τοῦ θανάτου. καὶ τοῦτο μὲν λέγει Κύριλλος· τὸ δὲ ἀντίθετον ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος. ν'.

Iustinus martyr.

* al. [illegible]

* ἐπεί.

* al. [illegible]

Ὅτι ἐν

να'. Ὅτι ἐν τῇ δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἤλειψε τὸν κύριον ἡ Μαρία μύρῳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ. ἐν δὲ τῇ ιγ' τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ κύριος παραδίδωσι τοῖς μαθηταῖς. ἐν δὲ τῇ ιδ' τὸ σωτήριον ὑπέστη πάθος. ἐν δὲ τῇ ιε' ἐκ νεκρῶν ἀνέστη. καὶ τῇ ις' ἀνελήφθη. [illegible] ἀλλὰ τῇ μὲν ιδ' τὸ μυστικὸν ἔφαγε δεῖπνον. τῇ δὲ ιε' ἐσταυρώθη. ἀνέστη δὲ τῇ ις' [illegible], ὅτι κυριακὴ μὲν, καὶ ἐν τῇ κυριακῇ γέγονεν ἡ τοῦ κυρίου ἀνάστασις, καὶ μετὰ μ' ἡμέρας ἀνελήφθη.

νβ'. Ὅτι ἀπὸ ἑσπέρας τῆς ε', ἤτοι τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ κύριος παρεδίδου τοῖς μαθηταῖς, τοῦτο τὸ * σῶμα αὐτοῦ [illegible].

Μέχρι μὲν δὴ τούτων περὶ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων τε καὶ ζητημάτων μικροῦ διὰ πάντων τῶν κεφαλαίων ἐν [illegible] λόγον [illegible] δι' ἀντικειμένων χρήσεων [illegible] μέρος τῆς ἀντιθέσεως * ἐπικουροῦσι ὀλίγα [illegible], καὶ μιᾶς [illegible] μαρτυρίας ἐπιδίδωσιν. [illegible] κεφαλαίων τὸν ἀριθμὸν ὀκτὼ καὶ δέκα [illegible]. οἷον τίνας εἶχεν ὑπολήψεις Σεβῆρος [illegible] ἐκκλησίας ἁγίων μυσταγωγιῶν; καὶ ὅπως δεῖ νοεῖν [illegible] τὰ εἰρημένα [illegible] Θωμᾶν τὸν ἐπίσκοπον Γερμανικείας. [illegible] ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης [illegible] τὰ εἰρημένα περὶ [illegible] οὐκ ἀποδέχεται [illegible] ἀλλὰ καὶ * Πιερίου [illegible] καὶ μαρτυρίας [illegible] ἐπίσκοπον [illegible] [illegible] ἀπόλαυσιν [illegible] τὴν [illegible] βασιλείαν.

α'. Ὅτι Βασίλειος ὁ ἐν ἁγίοις τὸν ἐν ἁγίοις Διονύσιον Ἀλεξανδρείας οὐκ ἐν πολλοῖς ἀποδέχεται, μάλιστα δὲ [illegible] ἐπιδείκνυσι. ἀπολογεῖται μὲν γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ [illegible] * [illegible] γνώμην [illegible] τῇ πρὸς Σαβέλλιον [illegible] αὐτὸν [illegible] τοῖς λόγοις [illegible] δυσφημίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ [illegible] οὐκ [illegible] αὐτὸν [illegible].

β'. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος τὸν αὐτὸν ἄνδρα Διονύσιον [illegible] φησί, Διονύσιος οὐκ ἐφρόνησε ποτέ, οὔτε ἠγνόησε τὴν ἀλήθειαν. οὔτε γὰρ ὑφ' ἑτέρων [illegible] ἐπὶ ἀσεβείᾳ κατεγνώσθη, οὔτε τὰς [illegible] φωνὰς ἐφθέγξατο, ὡς δογματίζων. ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος τοὺς αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ εἰρημένου Διονυσίου λογισμοὺς ἀποδίδωσιν.

γ'. * Ἐπὶ μὲν [illegible] μαρτυρίας καὶ ὅπως μὲν διετέθη Θεόφιλος καὶ ἡ κατ' αὐτὸν σύνοδος πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

δ'. Καὶ ποίας εἶχε δόξας Ἀττικὸς καὶ Κύριλλος περὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως.

ε'. Καὶ οἵας εἶχεν ὑπολήψεις ὁ εὐλαβέστατος Ἰσίδωρος ὁ τοῦ Πηλουσίου περὶ Θεοφίλου, καὶ Κυρίλλου, τῶν Ἀλεξανδρείας ἱεραρχῶν καὶ περὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς * τοὺς μὲν, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Χρυσόστομον ἀπεχθείας ἐκάκιζε, τὸν δὲ ἐπῄνει τε καὶ ἐθαύμαζεν.

ϛ'. Ὅτι Σεβῆρος τὸν ἐν ἁγίοις Ἰσίδωρον μέμψασθαι μὲν ὥρμησέ τις [illegible] αὐτοῦ * περι[illegible] [illegible], εἰ καὶ ταύτην αὐτὸς πολλὴν ἀποσκοπάζει δι' ἑαυτοῦ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας [illegible].

ζ'. Ἔτι δὲ ποίας ὑπολήψεις εἶχεν Ἱππόλυτος καὶ Ἐπιφάνιος περὶ Νικολάου, τοῦ ἐκ τῶν ζ' διακόνων. Καὶ ὅτι [illegible] αὐτοῦ [illegible].

η'. θ'. Ἰγνάτιος μὲν ὁ Θεοφόρος, καὶ Κλήμης ὁ στρωματεὺς, καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, καὶ Θεοδώρητος

Duodecimo primi mensis Christum Maria in domo Simonis Leprosi vnguento vnxit, & decimo tertio Christus factam cenam Discipulis dedit, decimo quarto salutarem passionem subiit. Decimo quinto resurrexit a mortuis, & decimo sexto assumptus est. Veruntamen decimo quarto sacram cenam manducauit, decimo quinto crucifixus est, decimo sexto resurrexit. Verumque hoc, sed post triduum, & Dominica facta est Resurrectio, & post quadraginta dies assumptus est. 51

A vespera quinta cum Dominus cenam Discipulis dedit, tunc corpus suum sacrificauit. 52

Hactenus quidem de communibus doctrinis Ecclesiæ, & quæstionibus per omnia fere capita, afferens plerumque per contraria testimonia alteram contradictionis partem confirmans, pauca vero vnius opinionis testimonia commemorans. [illegible] quædam capita particularia numero octodecim tractat. Vt, quales opiniones habuerit Seuerus de sanctis Ecclesiæ sacramentis: Et quomodo sentiat de iis quæ dicta sunt a Cyrillo, & Ioanne in Epistola ad Thomam Germaniceæ Episcopum. Et quod ea quæ dicta sunt de restauratione rerum à Gregorio Nysseno non probet, *neque Pierium [illegible] Hierapolitanum, & [illegible]* [illegible] Tertull.

D. Basilius S. Dionysium Alexandrinum in multis non admodum probat, maxime vbi Arianorum hæresim confirmat. Defendit illum non vt impia sentientem, sed quod [illegible] Sabellianum oppugnans [illegible] verbotenus in contrariam deflexerit opinionem. Quin & de Spiritu sancto impia illum verba fundere. 1

Magnus Athanasius hunc Dionysium defendit. Dionysius, inquit, nunquam sensit cum Arianis, nec veritatem ignorauit, nec ab aliis Episcopis impietatis damnatus est, nec Arianas voces locutus est, tanquam docendo. Quin & Theodoretus eadem de hoc Dionysio habet. 2

Apponit alia hæc testimonia, & quomodo Theophilus & cum eo tota Synodus erga B. Ioannem Chrysostomum affecta fuerit. 3

Qualem habuerint opinionem de B. Ioanne Chrysostomo Episcopo Constantinopolitano Cyrillus & Atticus. 4

Quid senserit S. Isidorus Pelusiota de Theophilo, & Cyrillo Alexandriæ Episcopis [illegible] Chrysostomum illos, odii erga Ioannem Chrysostomum, accusat: illum vero laudauit & coluit. 5

Seuerus [illegible], vt B. Isidorum reprehenderet, non inuenit causa aliqua, [illegible] quod cum Origene senserit, etsi [illegible] per sese, a veritate superatus se reuocet. 6

Ad hæc qualem opinionem habuerit Hippolytus & Epiphanius de Nicolao e septem Diaconis vno: & quod valide illum conuenient. 7

Diuinus Ignatius, & Clemens Stromateus, Eusebius Pamphili, Theodoretus 8

STEPHAN. Cyri episcopus Nicolaitarum damnant hæresim, sed ipsum Nicolaum talem fuisse negant.

10 Hippolytus & Irenæus Epistolam Pauli ad Hebræos dicunt non esse illius. Clemens quidem, & Eusebius, aliorumque Patrum consessus hanc etiam aliis adnumerant, & aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo transtulisse.

11 Origenes. Origenem, & Theognostum magnus ille Athanasius Alexandrinus in multis libris admittit. Et Titus Bostrorum, & Gregorius Theologus in epistolis eundem Philocalum nominat. Et Nyssenus laudabiliter eius mentionem facit, & Dionysius Alexandrinus ad hunc eundem scribit: & post mortem illius scribens ad Theotecnum Cæsariensem Episcopum laudat Origenem, atque Alexander Hierapolitanus ad Origenem scribens, verbis cum plurimum delinit.

12 Theophilus & Epiphanius Origenem plurimum auersantur.

13 Quid senserit B. Hippolytus de hæresi Montanistarum, & quid Gregorius Nyssenus. Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid communius delabitur, & adfert testimonia.

14 Anima omnis mortui iuuatur maxime per preces, oblationes, & eleemosynas pro se factas. Et è contrario non sic.

15 Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum suorum libellum confecisse.

CCXXXIII. GERMANI PATRIARCHAE C.P. LIBER [*Apologeticus pro Gregorio Nysseno.*]

Legi librum auctore Germano, qui primū Cyzici ordinatus, post Constantinopolitanus Patriarcha fuit, qui liber inscribitur, *Retribuēs & legitimus*: quod perinde est ac si dixeris: De vera & legitima retributione, quod rependatur hominibus pro vt vixerint. Et hæc quidē tituli inscriptio. Contendit vero Gregorium Nyssæ Episcopum eiusque scripta ab Origenis errore esse immunia. Etenim quibus delirium illud placet, dæmonibus & hominibus in æternam pœnam coniectis liberationem inde expectandam: illi (quod virum doctrina singularem, & eloquentia insignem cum agnoscerent, claramque sanctitatis existimationem per omnium ora decantatam viderēt) aggressi sunt claris & salutaribus eius scriptis, obscura ac perniciosa Origeniani somnii venena admiscere, virtutique hominis, & doctrinæ celebri hæreticam occulte amentiam subiicere. Quare partim Additamentis falsis; partim rectis argumentis violenter detortis, multa ex irreprehensibilibus eius monumentis calumniari conati sunt. Contra quos Germanus pietatis patronus acutum veritatis gladium stringens, *& vulnere prostratos hostes, relinquens victorem superioremque eum constituit in quem hæretica* colluuies insidias struxerat, & posuerat.

ὁ Κύρου, τὴν μὲν Νικολαϊτῶν καταγινώσκουσιν αἵρεσιν, τὸν δὲ Νικόλαον, μὴ [τὸν] τοιοῦτον εἶναι ἀποφαίνονται.

Ὅτι Ἱππόλυτος καὶ Εἰρηναῖος τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν Παύλου, οὐκ ἐκείνου εἶναι φασι. Κλήμης μέντοι καὶ Εὐσέβιος, καὶ πολὺς ἄλλος τῶν θεοφόρων πατέρων ὅμιλος, ταῖς ἄλλαις συναριθμοῦσι ταύτην ἐπιστολαῖς, καί φασιν, αὐτὴν ἐκ τῆς ἑβραΐδος μεταφράσαι τὸν εἰρημένον Κλήμεντα. ί. ιά.

Ὅτι Ὠριγένην καὶ Θεόγνωστον ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν πολλοῖς ἀπεδέχετο λόγοις, καὶ Τίτος ὁ Βόστρων, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν ἐπιστολαῖς φιλόκαλον αὐτὸν λέγει· καὶ ὁ Νύσσης δὲ ἀφθόνως εἰς μνήμην ἄγει. ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας, πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον γέγραφεν· ἔτι δὲ καὶ μετὰ θάνατον ἐκείνου πρὸς Θεότεκνον τὸν τῆς Καισαρείας ἐπίσκοπον γράφων, δι' ἐπαίνων τὸν Ὠριγένην ἄγει. καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Ἱεροπόλεως ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, πρὸς τὸν αὐτὸν Ὠριγένην γράφων, λίαν οἰκειοῦται τὸν ἄνδρα τοῖς λόγοις. ιϐ. [illegible]

Ὅτι Θεόφιλος μὲν καὶ Ἐπιφάνιος λίαν ἐκτρέπονται τὸν Ὠριγένην. ιγ'.

Τίνας ὑπολήψεις εἶχεν ὁ ἁγιώτατος Ἱππόλυτος [περὶ] τῆς τῶν Μοντανιστῶν αἱρέσεως, καὶ τίνας ὁ ἐν ἁγίοις τῆς Νύσσης Γρηγόριος. ταῦτα μὲν οὖν μερικώτερα τῶν κεφαλαίων ἐν τούτοις. πάλιν δὲ ἐπὶ [τι] κοινότερον μεταβαίνει, καὶ παρατίθησι χρήσεις. ιδ'.

Ὅτι παντὸς τεθνεῶτος ψυχὴ ὠφελεῖται μάλιστα διὰ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιτελουμένων εὐχῶν καὶ προσφορῶν, καὶ ἐλεημοσυνῶν: καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐχ οὕτω. ιέ.

Τὸν μὲν οὖν Γόβαρον μέχρι τούτων τῶν κεφαλαίων τὸν πόνον εὕρομεν ἀναδεξάμενον.

ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κωνσταντινουπόλεως βίβλος.

σλγ'. Germani, Patriarchæ C.P. liber apologeticus pro Greg. Nysseno.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τοῦ ἐν ἁγίοις Γερμανοῦ φέρον συγγραφία, ὃς μετὰ τὸ Κυζίκου χειροτονηθῆναι Κωνσταντινουπόλεως ἐχρημάτισεν ἀρχιερεύς. ἀνταποδοτικὸς δὲ ἢ ἀνόθευτος τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει· ὃ ἴσον ἂν εἴη περὶ τῆς ἀνοθεύτου τῶν βεβιωμένων ἀνθρώποις ἀνταποδόσεως. ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφῆς ἡ ἐπαγγελία τοιαύτη. ἀγωνίζεται δὲ ὁ λόγος τὸν ἐν ἁγίοις τῆς Νύσσης Γρηγόριον καὶ τὰ τούτου* συγγράμματα, τῆς Ὠριγενείου παραφορᾶς ἐλεύθερα λέγων. ἐπεὶ γὰρ οἷς τοῦ δαιμονίου φύλου καὶ τῶν εἰς κόλασιν ἀπελαθέντων παραπεμπομένων ἀνθρώπων ἡ λῆρος ἀποκατάστασις φίλον, οὗτοι δὴ (ἅτε τὸν ἄνδρα ὑψηλὸν τοῖς δόγμασι, καὶ πολὺν τοῖς τῶν λόγων ῥεύμασιν εἰδότες, καὶ λαμπρὰν τῆς εὐσεβείας τὴν ὑπόληψιν εἰς πάντας ἀνθρώπους περιηχηθεῖσαν ὁρῶντες) *ἐπιβάλλοντο παρενεῖραι τοῖς ἐκείνου φωτιστικοῖς καὶ σωτηρίοις λόγοις τὰ ζοφώδη καὶ ὀλέθρια τῆς Ὠριγένους ὀνειρώξεως ἀμβλωθρίδια, τῇ τε ἀνδρὸς *πολυωνύμῳ ἀρετῇ τὴν ἐγνωσμένην αἱρετικὴν ὑποβαλεῖν λαθραίως δυσνοηθέντες ἀπόνοιαν. διότι τοῦτο μὲν προσθήκαις νόθοις, τοῦτο δὲ καὶ διαστροφῇ τῶν ὀρθῶν λογισμῶν βεβιασμένῃ, πολλὰ τῶν ἀμωμήτων ἐκείνου συνταγμάτων καταχιβδηλεύειν ἐπιχειρήθησαν. καθ' ὧν Γερμανός, ὁ τῆς εὐσεβείας συνήγορος, ὀξὺ τῆς ἀληθείας ἐπαρθεὶς τὸ ξίφος, καὶ νεκροὺς τῇ πληγῇ λιπὼν τοὺς πολεμίους, νικηφόρον καὶ τροπαιοῦχον τὸν καθ' οὗ τὰς ἐπιβουλὰς ἡ αἱρετικὴ φάλαγξ ἐρραψῴδει καὶ κατεσκεύαζε, παρέστησε.

* al. συγγράμματα.

* al. ἐπιβάλλοντο.

* al. πολυωνύμων.

Ἔστι

Ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ καθαρὸς τὸ τῆς λέξεως, καὶ τὰς ἐν ὀνόμασι * τρόπας εὐστόχως ὑποβαλλόμενος, καὶ τῇ μὲν φράσει τὸ ὡραῖον, τῇ χυδαιολογίᾳ δὲ [illegible] πρὸς ψυχρότητα [illegible] μὲν τῷ ἐπιβάλλειν τῇ προθέσει, ὅμοιος δὲ [illegible] τὰ ἀγωνίσματα καὶ τὸ μὲν ἀναγκαῖον [illegible] ἔξωθεν παραπλέκων, [illegible] παρεμφαίνων, οὔτε τῇ κατασκευῇ, οὔτε τοῖς ἐπιχειρήμασιν, οὔτε τοῖς ἐνθυμήμασιν. ἀλλ' ἔστιν ὥσπερ τῶν ὀρθῶν δογμάτων κανὼν ἀπαρέγκλιτος. οὕτω καὶ [illegible] καὶ χαρίεντας, καὶ [illegible] διδασκαλίας [illegible], καλὸν ὑπόδειγμα καὶ ἀξιοζήλωτον. [illegible] μὲν οὖν [illegible] δόγμα, ὁ τῆς ὑποκαταστάσεως [illegible], καὶ τῶν ἐν ἁμαρτίαις καταλυσάντων τὸν βίον, κατά τινας [illegible] εἰς τὴν χορείαν τῶν δικαίων μεταλαμβάνειν [illegible] μυθώδης [illegible] δόγμα, πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν δεσποτικῶν φωνῶν· δεύτερον δὲ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν [illegible] εἰς * [illegible] μαρτυρίας, [illegible] τῶν δικαίων ἀνεκλάλητον ἀπόλαυσιν, οὕτω καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀτελεύτητον καὶ ἀνυπόστατον κόλασιν. οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον χρήσεων τὸ αἱρετικὸν καὶ ἀλλόφυλον καταβάλλει φρύαγμα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἱερῶν [illegible], καὶ ἐκ λόγων αὐτοῦ ἐκείνου, ὧν κακομηχάνως ἡ αἵρεσις συνήγορον λαβεῖν [illegible]. [illegible] ἱερολογιῶν, τὸ μὲν παθοποιὸν καὶ ψυχοφθόρον πάσης ἐκκλησιαστικῆς χορεύσεως ἀπελαύνειν [illegible] συνθολόγημα· τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας [illegible] κρατύνων τε καὶ [illegible] φρόνημα. ὑπὸ δὲ [illegible] κατακαλύπτων [illegible] τὸ τῆς ἀληθείας [illegible], ἐξ οὗ καταβάλλει [illegible] τὰ ἱερὰ προσάγοντες, εἰς οἱ κακοὶ [illegible] τῶν δογμάτων [illegible] κιβδηλεύειν [αὐτά,] μᾶλλον δὲ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐμελέτησαν * διδάγματα. ταῦτα δὲ [illegible] ῥητὰ προσθήκαις ἑαλωκότας [illegible] αὐτῶν [illegible] ἀγάπας [illegible] ἐπικούρημα, ἀθετούμενα. τὸ μὲν [illegible] καὶ ἀναισχύντοις προσθήκαις [illegible] τοῦτο δὲ, καὶ τὸ συνεχὲς ὑφερμηνεύσεις τῆς προσθήκης. ἐκ πολλῆς ἄλλης αὐθαδείας τε καὶ ἀπονοίας, πρὸς τὴν αἱρετικὴν αὐτῶν ἐπίνοιαν, ἀποθρασυνθέντας ἐκβιάζεσθαι. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάσης τοῦ τε ἀνδρὸς ἀπηλλαγμένοις πόνοις ἀποφαίνει αἱρετικῆς τε ἐπιβουλῆς, καὶ συκοφαντίας, ἀσεβείας εἰς ἀσέβειαν. ἡ δ' ἀπαλλαγὴ, καὶ τῆς κακουργίας ὁ ἔλεγχος, ἔκ τε τῶν προηγουμένων τοῦ κεκακουργημένου χωρίου, καὶ τῶν ἑπομένων, κατασκευάζεται τε καὶ ἀνακαλύπτεται, καὶ ἐξ ἄλλων τῶν τοῦ θεσπεσίου Γρηγορίου μυρίων λόγων, τὸ ὀρθὸν ἐξετάζοντων καὶ ἀνόθευτον. καὶ ταῦτα καλῶς ἀγωνισάμενος, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις ἄλλος ἄμεινον, εἰς σωτηρίους εὐχὰς καὶ δοξολογίας Θεοῦ ἀποπεραιοῖ τὸ φιλοπόνημα. οἱ δὲ λόγοι, οὓς ὑπελάβειν * ἐγχειρήσαντο, καὶ ὁ τῆς ἀληθείας ταχέως στρατηγὸς τῆς λῃστρικῆς ἐφόδου κακῶν ἀπαθεῖς διεσώσατο. ὅ, τε περὶ ψυχῆς ἐστὶ πρὸς τὴν ἀδελφὴν Μακρίναν διάλογος καὶ δὴ καὶ ὁ κατηχητικὸς, καὶ ὁ περὶ τοῦ τελείου βίου τὴν ἐξήγησιν ἀναδεξάμενος.

* γρ. τρόπους. M. M. — * al. [illegible] — * al. δόγματα. — * ἐγχειρήσαντο.

Huius stylus in hoc opusculo purus ac clarus, verborumque tropos feliciter arripiens, phrasi venusta & eleganti non ad frigiditatem vergens, proposito valide insistens, par etiam in contentionibus suscipiendis, nihilque citra necessitatem immiscens, nihil quod dictu sit necessarium prætermittens, tum constructione & epicheirematibus, tum enthymematibus, & est veluti clara sanæ doctrinæ norma. Ita & illorum, si quis vehementes, claras, & gratas, & spirituale *doctrinam ostendentes* præferentes serere orationes cupit, egregium est exemplum, & imitatione dignum. Notat primo hæreticum dogma, quod dæmones infinitatem quandam, & eos qui in flagitiis suis moriuntur, post pœnas denique in Beatorum numerum aggregandos fingatur. Refellit vero fabulosam illam impietatem, primum e Domini verbis, tunc ex Apostolicis Decretis, quibus & Prophetarū testimonia adnectit, clare evidentia, vt æterna est Iustorū ineffabilis fruitio; sic & peccantium sempiternā atque infinitam pœnam futura. non modo autem testimoniis allatis hæreticū atque profanum condemnat venenum, verum etiam e sanctis Patribus. Quin etiam validius, ex eiusdem propriis scriptis quorum perfidæ hæresis patronū accipere aggressa est: ex his omnibus piis sententiis & verbis calamitosam illam animæque perniciosam fabulam à toto clero Ecclesiastico illam amouere, tum vero dogma, malitiam exosam confirmare & erigere apparet ad eundem quoque modum instruere ac munire veritatis vallum, vnde hostem arcere in promptu sit. Dicta reliqua deinde sancti Patris affert, quibus improbi ac nequam sectarū caupones, vinum aquę miscentes adulterare illa, quin potius Ecclesiasticas doctrinas conati sunt. Has porro sacras sententias adducens de Origenistis in propriis sententiis conuictis quibus illi male vtebantur, triumphum egit. Reprehendens tum quod legitima quidem audacibus & impudentibus additamentis illegitima redderent, tum vero additamenta continuantes, non magna arrogantia & stupiditate ad hæreticam suam opinionem ea audacter detorquerent. Et, vt breuiter dicam omnia, Sancti huius Patris scripta ab omni hæretica prauitate, & à calumnia, quę in impietatem vergit, immunia esse declarat. Hæc porro immunitas & improbitatis refutatio & ex antecedentibus loci deprauati, & ex consequentibus conficitur, & demonstratur; & ex aliis sexcentis B. Gregorij Nysseni libris, qui orthodoxè & legitime sentiunt, recte excutiens, vt nemo melius, in salutares preces ac laudes Dei laborem finiit. Libri autem *quos insidiis* excipere hæretici moliti sunt, & quos Germanus veritatis propugnator primarius ab latronum insultu sine noxa seruauit, *Sunt Dialogus ad Macrinam sororem de Anima, & liber catecheticus, & ille qui de perfecta vita narrationem continet.*

METHOD. CCXXIV.

Excerpta ex oratione S. Methodij de Resurrectione.

Thren. 3. 34.

Legi S. Methodij Episcopi & Martyris, ex oratione de Resurrectione: cuius compendij hoc est argumentum. Corpus non esse vinculum animæ vt Origenes existimauit; neque carceribus illigatas à Hieremia propheta dici, eo quod in corporibus sint: neque enim animæ operationes a corpore impediri affirmat, immo corpus circumferri potius, & cooperari ea ad quæ anima inuitat. Enimuero quomodo illud Gregorij Nazianzeni, & multorum aliorum intelligendum? Origenes asseruit, corpus post præuaricationem animo vinculi loco adiunctum esse, cum prius sine corpore viueret. Quin & hoc corpus quod gestamus causam esse peccatorum; propterea etiam vinculum appellauit, vt quod animam à bonis operibus prohibere possit.

Quod si corpus animæ vt vinculum copulatum est post præuaricationem; aut datum est, bonorum, aut malorum animæ? impossibile est bonorum: nullus enim medicorum aut artificū aliorum porrigit remedium peccanti, vt plus peccet: multo minus Deus. Sequitur ergo malorum: Atqui videmus, vt primum Cain hoc corpore vestitus homicidium fecerit; Posteri verò ad quæ scelera prolapsi sint, manifestum est. Ergo corpus non est vinculum malorum, nec vllum penitus vinculum [aut carcer] nec illud anima post præuaricationem primum induit.

.· Methodius Homo .· inquit, secundum naturam, dicitur verissime neque anima sine corpore: neque corpus sine anima, sed illud quod ex anima & corpore in vnā pulchritudinis formam componitur. *.· Neque Origenes* .· Origenes vero, vt Plato, solam animam dixit constituere hominem. Differentiam inter hominem & cætera animalia esse dicit: Animalibus variæ species & diuersæ formæ datæ sunt, quantas nimirum valida & visibilis natura Deo iubente produxit: Homini vero datum est vt esset similis Deo, Deique formæ, & omnia quæ ad perfectam & primigeniam Patris & Filij vnigeniti imaginē spectant: Et qua ratione hoc [datum sit] sanctus ait inuestigandum. Phidiam statuarium ait, cum Pisæam statuam ex ebore formasset, imperasse vt oleum intertius infusum semper ex statua promanaret, vt illi immortalem vim hoc modo conciliaret.

Diabolus, inquit, est spiritus, circa materiā, à Deo factus, vt & Athenagoræ placuit, (quemadmodum & reliqui angeli ab eodem Deo facti sunt) cui materia & quæ ad materiæ formas pertinent, administratio commissa est. *[illegible] refertur ad [illegible].* Ad hoc enim angeli creati à Deo, vt rebus ab ipso effectis præessent: vt Deus quidem communem & generalem omnium prouidentiam gerens, qua rerum omnium potestas & imperium ab ipso pendet. reliqui vero angeli in iis officiis ad quæ illos Deus fecit, & præfecit, mansere: Diabolus verò arrogantia elatus, & in rebus suæ fidei commissis, inuidiā aduersus nos conceptā, perfidus factus est. Quemadmodum & ij, qui postea corporum amore capti,

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΕΚ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου.

cod. Excerpta ex oratione S. Methodij de Resurrectione.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἁγίου Μεθοδίου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, ἐκ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου, οὗ ἡ ἐκλογὴ τὰ ὑποκείμενα λέγει· ὅτι οὐ δεσμόν φησι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς εἶναι, ὡς Ὠριγένης ᾤετο, οὐδὲ δεσμωτήριον τὰς ψυχὰς [καὶ] παρὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου καλεῖσθαι, διὰ τὸ ἐν σώμασιν αὐτὰς τυγχάνειν. οὐ γὰρ ἐμποδίζειν τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας τὸ σῶμα, τίθησι· συμπεριάγεσθαι δὲ μᾶλλον τὸ σῶμα, καὶ συνεργεῖν, πρὸς ἃ ἡ ψυχὴ ἐπιτρέπει. ἀλλὰ πῶς τὸ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου νοητέον, καὶ ἄλλων πολλῶν. Ὅτι Ὠριγένης δεσμὸν τὸ σῶμα ἔλεγε δεδόσθαι τῇ ψυχῇ, μετὰ τὴν παράβασιν· πρὶν δὲ * ἀσωμάτως αὐτὴν βιοτεύειν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ σῶμα, ὃ περικείμεθα, αἴτιον εἶναι τῶν ἁμαρτιῶν· διὰ τοῦτο καὶ δεσμὸν ἔλεγεν, ὡς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἔργων κωλύειν δυνάμενον τὴν ψυχήν. Ὅτι εἰ δεσμὸς ἐδόθη τὸ σῶμα μετὰ τὴν παράβασιν· ἢ τῶν κακῶν ἢ τῶν ἀγαθῶν ἐδόθη τῇ ψυχῇ. τῶν μὲν οὖν ἀγαθῶν, ἀδύνατον· οὐδεὶς γὰρ * ἰατρὸς ἢ τεχνίτης ἄλλος τῷ ἁμαρτήσαντι δίδωσι φάρμακον, ὥστε πλέον ἐξαμαρτῆσαι, μή ὅτι γε θεός· λείπεται δὴ τῶν κακῶν. ἀλλὰ μὴν ὁρῶμεν, ὡς κατ' ἀρχὰς ὁ μὲν Κάιν περικείμενος τοῦτο τὸ σῶμα ἐφόνευσεν· οἱ δὲ ἐφεξῆς πρὸς ἃς ἀθεμιτουργίας ἐξώκειλαν, δῆλον. οὐδὲ τῶν κακῶν ἄρα δεσμὸς τὸ σῶμα, οὐδ' ὅλως ἄρα δεσμός· οὐδ' ὕστερον αὐτὸ ἠμφιάσατο μετὰ τὴν παράβασιν ἡ ψυχή. Ὅτι ἄνθρωπός φησι λέγεται κατὰ φύσιν ἀληθέστατα οὔτε ψυχὴ χωρὶς σώματος, οὔτ' αὖ πάλιν σῶμα χωρὶς ψυχῆς· ἀλλὰ τὸ ἐκ συστάσεως ψυχῆς καὶ σώματος εἰς μίαν τὴν τοῦ καλοῦ μορφὴν συντεθέν. * ὁ δὲ Ὠριγένης τὴν ψυχὴν μόνην ἔλεγεν ἄνθρωπον, ὡς ὁ Πλάτων. Ὅτι διαφορὰν ἀνθρώπου, καὶ τῶν ἄλλων ζώων φησὶ καὶ τοῖς * μὲν διάφορα σχήματα φύσεως δίδεται καὶ μορφαί, ὁπόσας ἡ στερέμνιος καὶ ὁρατὴ φύσις κελεύσαντος ἐγέννησε θεοῦ· τῷ δὲ τὸ θεοειδὲς καὶ θεοείκελον καὶ πάντα πρὸς ἐκείνην * ἀπεικονιζόμενον τὴν πρωτότυπον τοῦ πατρὸς καὶ μονογενῆ εἰκόνα. καὶ πῶς τοῦτο, λέγει ὁ ἅγιος, ἐπισκεπτέον. Ὅτι φησὶ Φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν τὸ Πισαῖον εἴδωλον ποιήσαντα * ἐξ ἐλέφαντος, προστάξαι ἔλαιον ἔμπροσθεν τοῦ ἀγάλματος ἐκχέειν, ὥστε ἀθάνατον εἰς δύναμιν αὐτὸ φυλάσσεσθαι. Ὅτι φησὶν ὁ διάβολός ἐστι πνεῦμα περὶ τὴν ὕλην γενόμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ καὶ Ἀθηναγόρᾳ * ἐλέχθη· ὥσπερ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ γεγόνασιν ὑπ' αὐτοῦ ἄγγελοι, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ὕλῃ καὶ τοῖς ὕλης εἴδεσι πεπιστευμένον διοίκησιν. τοῦτο γὰρ ἡ τῶν ἀγγέλων σύστασις παρὰ θεοῦ ἐπὶ προνοίᾳ γεγένηται τοῖς ὑπ' αὐτοῦ διακεκοσμημένοις· ἵνα τὴν μὲν παντελικὴν καὶ γενικὴν ὁ θεὸς ἔχων τῶν ὅλων πρόνοιαν, ᾗ τὸ κῦρος καὶ τὸ κράτος ἁπάντων αὐτῷ ἀνηρτημένος. ἀλλ' οἱ μὲν λοιποί, ἐφ' ὧν αὐτοὺς ἐποίησε καὶ διετάξατο ὁ θεός, ἔμειναν· αὐτὸς δὲ ἐνύβρισε, καὶ πονηρὸς περὶ τὴν τῶν πιστευθέντων ἐγένετο διοίκησιν, φθόνον ἐγκισσήσας καθ' ἡμῶν· ὥσπερ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα σαρκῶν ἐρασθέντες,

*Marginal notes: * al. δεσμωτήριον. * ἰατρὸς. * al. ὁ δὲ [illegible]. * al. μὲν. * al. [illegible]. * ἐξ ἐλέφαντος. * al. Ἀθηναγ.*

καὶ τοῖς

ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων εἰς φιλοπονίας ὁμιλήσαντας θυγατράσιν. αὐθαίρετον γὰρ καὶ αὐτοῖς ἔχειν πρὸς ἑκάτερα διετάξατο βουλήσιν ὁ θεὸς, οἷα καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ πῶς τοῦτο ληπτέον; Ὅτι δερματίνους χιτῶνας τὸν θάνατόν φησι. λέγει γὰρ περὶ τοῦ Ἀδὰμ, ὃν ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἀθάνατον γενόμενον ἐξ ἐπιβουλῆς ἰδὼν γεγενημένον, καθάπερ καὶ ὁ πλανήσας αὐτὸν διάβολος ἦν, τοὺς δερματίνους χιτῶνας διὰ τοῦτο κατεσκεύασεν, οἱονεὶ θνητότητα περιβαλὼν αὐτὸν, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ [*] γεννηθὲν κακὸν ἀποθάνῃ. Ὅτι δύο ἀποκαλύψεις φησὶ γεγονέναι τῷ ἁγίῳ Παύλῳ· λέγει γὰρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀπόστολος ὑποτίθεται εἶναι τὸν παράδεισον ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ, τοῖς λεπτῶν ἀκριβοῦν λόγων ἐπισταμένοις. οἶδα γὰρ τὸν τοιοῦτον ἁρπαγέντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ, λέγων· καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον· δύο ἀποκαλύψεις μεγάλας ἑωρακέναι μηνύει, δὶς ἀναληφθεὶς ἐναργῶς. ἅπαξ μὲν ἕως τρίτου οὐρανοῦ, [ἅπαξ δὲ εἰς τὸν παράδεισον. τὸ γὰρ οἶδα ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ,] ἰδίως ἀποκάλυψιν [*] αὐτῷ κατὰ τὸν τρίτον οὐρανὸν γεγενῆσθαι συνίησι. τὸ δὲ καὶ οἶδα πάλιν ἐπιφερόμενον τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς σώματος, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον ἑτέραν αὖθις αὐτῷ πεφηνέναι μετὰ τὴν παράδεισον ἀποκάλυψιν δείκνυσι. ταῦτα δὲ λέγει, ἐπειδὴ οἱ δι' ἐναντίας τὸν παράδεισον νοητὸν ἐδείκνυον ἐκ τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, ὡς ὄντα [*] ὑπὲρ τὸν οὐρανόν· ἵνα τὸ ἀσωμάτως γενέσθαι τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ διαγωγὴν συνάξουσιν. Ὅτι φησὶ τὸ μὲν πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι τὰ κακὰ, ἐφ' ἡμῖν· ἐπεὶ οὐκ ἂν δίκας ἐδίδομεν τῶν [*] κακῶς δραμένων, ἢ ἀμοιβὰς ἐλαμβάνομεν τῶν καλῶς. τὸ δὲ ἐνθυμηθῆναι τὰ κακὰ, ἢ μὴ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. διὰ τοῦτο καὶ τὸν θεῖον Παῦλον, φησὶ, λέγειν· οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ· τουτέστιν, οὐχ ὃ θέλω ἐννοεῖν, τοῦτο ἐννοῶ· ἀλλ' ὃ μὴ θέλω. ἐκριζωθῆναι δέ φησι καὶ τὸ τὰ κακὰ ἐνθυμεῖσθαι διὰ τῆς τοῦ φυσικοῦ θανάτου παρουσίας ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦτο θάνατος ἐδόθη παρὰ θεοῦ τῷ ἁμαρτήσαντι, ἵνα μὴ ἀθάνατον μείνῃ τὸ κακόν. ἀλλὰ πῶς τοῦτο εἴρηται, σημειωτέον, ὅτι καὶ ἀλλοιούμενον παράδοσιν εἴρηται, εἴπερ ὁ θάνατος τοῖς τότε μεταρχομένοις μετὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον οὔτε προσθήκη, οὔτε [*] ὑφαίρεσις ἁμαρτημάτων γίνεται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ λόγου ἀποστολικῶν ῥητῶν ἑρμηνεία κατὰ σύνοψιν.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἀποστολικῶν ῥητῶν ἑρμηνεία κατὰ σύνοψιν. ἴδωμεν δὲ τί ἦν ὅπερ πρὸς τὸν ἀπόστολον προηχθημεν εἰπεῖν. τὸ γὰρ, ἐγὼ δὲ ἔζων, λεχθὲν αὐτῷ, χωρὶς νόμου, ποτὲ αἰνίττεται ἐν τῷ παραδείσῳ, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα, περὶ τῆς ἐν πλάσει, οὐκ ἐκτὸς σώματος, ἀλλὰ μετὰ σώματος ἡμῶν, ἐν τοῖς πρωτοπλάσταις διαγωγὴν παρεγγυᾷ. ἐκτὸς δὲ ἐπιθυμίας διήγομεν, οὐ γινώσκοντες ὅλως ἐπιθυμίας προσβολάς.

cum filiabus hominum per amorem sunt congressi. Nam & ipsis Deus, vti & hominibus, liberum dedit [ad bonum eligendum, aut malum] arbitrium.

Et per pelliceas tunicas mortem intelligit. Narrat enim de Adamo: Quem DEVS omnipotens cum immortalem fecisset, sciens eum ex insidiis [Diaboli] malum factum, vti & ille erat, qui eum deceperat, diabolus, propterea illi pelliceas vestes confecit, quasi illum induens mortalitate, vt per corporis solutionem omne quod in eo malum erat, moreretur.

S. Paulo binas reuelationes contigisse dicit: Neque enim Apostolus, inquit, paradisum in tertio cœlo collocat, vti norunt qui subtilia eius verba animaduertunt, quando dicit: *Scio hominem huiusmodi raptum vsque ad tertium cœlum*: Et, *Scio huiusmodi hominem, siue in corpore, siue extra corpus, Deus scit; quoniam raptus est in paradisum*. Duas illustres reuelationes se vidisse significat: bis manifeste raptus: semel quidē vsque ad tertium cœlum, [semel autem in paradisum. Illud enim: *Scio raptum huiusmodi vsque ad tertium cœlum*,] proprie significat illi apparitionem factam in tertio cœlo. Illud verò: *Scio rursum raptum huiusmodi hominem, siue in corpore siue extra corpus, Deus scit, quoniam raptus est in paradisum*: alteram rursum apparitionem sibi factam in paradiso ostendit. Hæc autem eo dicit quod contrarium sentientes paradisum tantum spiritualem ponerent ex Apostolico dicto, velut qui supra cœlum esset, vt inde concluderent sine corpore futuram in paradiso vitam.

Docet etiam malum facere aut non facere esse in nostra potestate; quia non penderemus pœnas de malis coactis, aut præmia reciperemus pro benefactis. Sed cogitare vel non cogitare mala, in nostra potestate non est. Hunc D. Paullum ait dicere: *Non quod volo hoc facio; sed quod nolo, hoc facio*: hoc est; Nō quod volo cogitare, hoc cogito: sed quod nolo. Porro eradicatum esse vitium mala cogitandi affirmat per potestatem mortis naturalis. Propterea enim a Deo peccatori mors infertur, ne malum esset æternum. Sed qua ratione hoc intelligendum est? Scienḍum hoc etiam ab aliis nostris Patribus esse traditum: morientibus per mortem peccata nec augeri nec minui.

COMPENDIOSA EXPOSITIO DICTOrum quorundam Apostolicorum ex eod. S. Methodij libro.

Legi ex eodem illius libro compendiosam dictorum quorundam Apostolicorum explanationem. Videamus quid ad Apostolum habeamus dicere. Illud enim, quod ab eo dictum est: *Ego viuebam sine lege*. Aliquando [nempe] sursum in paradiso (vt ab initio posuimus) ante legem, non extra corpus, sed cum corpore nostro, (vitam in protoplastis actam indicat) extra concupiscentiam tamen viximus, ignari penitus quęuis [aut impetus] esset cōcupiscētię.

Margin notes: * al. γεν ὀδιν. — * αὐτῷ. MM. — * ἀθεωρητ. — * al. πραχθέν. ἐνδιδόμεν. — * ὑφεσις. — Expositio dictorum quorundam Apostolicor. ex eodem illo S. Methodij libro. — METHOD. — 1. Cor. 12. 2. — I ellipsis in ora sequitur, a (?) quo non est [illegible] — Ad Rom. 7. — Rom. 7.

Method.

Etenim non habere ad cuius præscriptum viuas; neque explicandi iussu diuini (quo pacto viuendum sit, vt vel debito præmio afficiaris, vel dimitteris) liberam potestatē; hoc ab omni reatum criminis absoluit, quia nemo appetit ea, quæ non prohibentur. Et quamuis concupierit; non tamen accusabitur. Appetere enim nō cadit in præsentia, & ea quæ in potestate sunt posita; [sed in præsentia quidem, non tamen in potestate nostra posita.] Quomodo enim hoc quispiam amet, quo non arcetur, & quo non indiget? Hinc concupiscentiam nesciuissem, nisi lex dixisset: *Non concupisces.* Audientes enim *de ligno scientiæ boni & mali non comedetis. In quocumque enim die comederitis ex eo, morte moriemini.* Tunc concupiscentiam arripuerunt, & conceperunt. Ideo bene dictum est: *Concupiscentiam nesciebam, nisi lex dixisset: Non concupisces.* Nec comedere [appetiuissem] nisi dictū fuisset: *Non comedetis ex eo.* Hinc enim peccatum mihi illudendi occasionem accepit. Dato enim mandato, diabolus occasionem habuit excitandi in me concupiscentiam. Nam sine lege peccatum erat mortuum. Non data enim lege peccatum quasi inefficax erat. Ego autem viuebam ante legem inculpate, vt qui normam non haberem, secundum quam viuerem. *Sed cum venisset mandatum, peccatum reuixit. Ego autem mortuus sum, & inuentum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem.* Nam post legem à Deo latam, & mandatum mihi datum quid facere oporteret, operatus est in me concupiscentiam diabolus. Nam * promissio Dei mihi data ad vitam & immortalitatem, vt obediens illi, vitam ad immortalitatem semper efflorescentem habeam, & gaudeam, contemnenti illam in mortem vertit; cum diabolus, quem hic peccatum nominauit, eo quod ipse architectus seu auctor sit peccati, qui accepta, per præceptum, occasione me per inobedientiam decipiendi, deceptum occidit, hæc scilicet damnationis sententia; *quacunque die comederitis ex illo, moriemini:* reum peragit: *Vt lex quidem sancta: & præceptum Dei sanctum,* iustum & bonum, ad salutem nempe non ad exitium datum: nihil enim inutile vel noxium à Deo fieri credimus. Quid ergo ēnū bonū mihi mortem creauit, quod mandatum mihi datum summi boni caussa fieri debebat? absit. Quia lex Dei mihi nequaquam caussa fuit, vt corruptionis iugum subirem, sed diabolus; vt per bonum, malum palam fieret, qui effecit apud me vt fieret & deprehenderetur summus peccator peccati & fabricator. *Scimus enim quod lex spiritualis est,* eóque nulli vllius damni caussa: Spiritualia enim ab irrationali concupiscentia & peccato procul habitant. *Ego autem carnalis sū, venundatus sub peccatis,* quasi diceret: Ego autem carnalis sum, & in medio boni & mali in libero arbitrio constitutus, vt in meā potestate sit, quid velim eligere. *Posui enim ante faciem tuam,* inquit, *vitam & mortem.* Ego pronus ad violandam legem spiritualem videlicet præcepti; & [promptus] ad materialem [seu carnalem] serpentis videlicet suggestionem, propter hanc electionem venundatus

Gen. 3.

Rom. 7.

* Præceptum.

Rom. 7.

Rom. 7.

τὸ γὰρ μὴ ἔχειν διωρισμένον, καθ' ὃ δεῖ πολιτεύεσθαι, μηδὲ ἐξουσίαν αὐτοδιάτακτον λέγειν, πῶς δεῖ χρῆσθαι πολιτεύματι, ἵνα δικαίως ἢ τιμηθῇ ἢ ψεχθῇ, ἀνυπεύθυνον παντὸς ἐλέγχου ὑπάρχειν τοῦτο ἐγκλήματος. ὅτι μὴ ἐπιθυμεῖ τις τοῦτο ἐπιθυμῆσαι, ὃ μὴ κεκώλυται· κἂν ἐπιθυμήσῃ δέ, οὐκ αἰτιαθήσεται. τὸ γὰρ ἐπιθυμῆσαι, οὐκ ἐπὶ τῷ παρόντι καὶ ὑποκειμένῳ ἐν ἐξουσίᾳ πίπτει [ἀλλ' ἐπὶ τῷ παρόντι μέν, μὴ ὄντι δ' ἐν ἐξουσίᾳ·] πῶς γάρ, οὗ μὴ κεκώλυταί τις, μηδὲ ἐνδεής ἐστι, τούτου ἐρασθήσεται; διὰ τοῦτο τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις. ἀκούσαντες γάρ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε: τότε τὸ ἐπιθυμῆσαι συνέλαβον, καὶ ἐκίσσησαν. διὸ δὴ τὴν ἐπιθυμίαν καλῶς οὐκ ᾔδειν ἐλέχθη, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις: οὐδὲ ἐσθίειν, εἰ μὴ εἰρήκει· οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. ἐντεῦθεν γὰρ ἐκτήσατο ἀφορμὴν εἰς τὸ διαπαῖξαί με ἁμαρτία. δοθείσης γὰρ τῆς ἐντολῆς, ἔσχεν ἀφορμὴν ὁ διάβολος κατεργάσασθαι ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιθυμίαν: χωρὶς γὰρ νόμου ἡ ἁμαρτία νεκρά. οὐ δοθείσης γὰρ τῆς ἐντολῆς, ἀπέρατος ἦν ἡ ἁμαρτία. ἐγὼ δὲ ἔζων πρὸ τῆς ἐντολῆς * ἀμέμπτως, οὐκ ἔχων ἐπίταγμα, καθ' ὃ ἔδει πολιτεύσασθαι: ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν. ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνατον. ὅτι μετὰ τὸ νομοθετῆσαι τὸν θεόν, καὶ διαστείλασθαι, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ἃ μὴ ποιεῖν, κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιθυμίαν ὁ διάβολος. ἡ γὰρ ἐπαγγελία τοῦ θεοῦ ἡ δοθεῖσά μοι, αὕτη εἰς ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν, ἵνα πειθόμενος αὐτῇ ἀεὶ θάλλοντα πρὸς ἀθανασίαν βίον ἔχω, καὶ χαράν. ἀθετήσαντι αὐτὴν εἰς θάνατον ἀπέβη. ἐπειδὴ ὁ διάβολος, ὃν ἁμαρτίαν νῦν ἐκάλεσε, διὰ τὸ δημιουργὸν αὐτὸν ἁμαρτίας ὑπάρχειν, διὰ τῆς ἐντολῆς ἀφορμὴν λαβὼν * πρὸς παρακοὴν ἀπατῆσαί με, ἀπατήσας ἀπέκτεινε, τῷ, ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, κατακρίματι ὑπεύθυνον γενέσθαι κατεργασάμενος. ὥστε ὁ μὲν νόμος, ἅγιος· καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. ὅτι μὴ ἐπὶ τὸ βλάψαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σῶσαι ἐδόθη. μὴ γὰρ οἰόμεθα ἀνωφελές τι ἢ βλαβερὸν ποιεῖν τὸν θεόν. τί οὖν; τὸ ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος, ὃ τοῦ μεγίστου μοι ὡς αἴτιον ἐσόμενον ἀγαθοῦ νομοθέτημα ἐδόθη; μὴ γένοιτο. ὅτι μὴ ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ εἰς τὸ καταδουλωθῆναί με ἐγένετο τῇ φθορᾷ αἰτία, ἀλλ' ὁ διάβολος· ἵνα φανερωθῇ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν ἐμοὶ κατασκευάσας, ἵνα γένηται καὶ ἐλεγχθῇ καθ' ὑπερβολὴν ὁ εὑρετὴς τῆς ἁμαρτίας ἁμαρτωλός. οἴδαμεν γάρ, ὅτι ὁ νόμος ἐστὶ πνευματικός· διὸ καὶ * οὐδὲν αἴτιος βλάβης οὐδενί· πόρρω γὰρ ἐπιθυμίας ἀλόγου καὶ ἁμαρτίας ἐσκήνωνται τὰ πνευματικά. ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. οἷον, ἐγὼ δὲ σαρκικὸς ὤν, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ κατασταθεὶς ὡς αὐτεξούσιος, ἵνα ἐπ' ἐμοὶ ἑλέσθαι ὃ βούλομαι ᾖ. τέθεικα γὰρ πρὸ προσώπου (φησὶ) τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον· νεύσας πρὸς τὸ παρακοῦσαι μὲν τοῦ πνευματικοῦ νόμου, οἷον τῆς ἐντολῆς, ἐπακοῦσαι δὲ τοῦ ὑλικοῦ, οἷον τοῦ ὄφεως τῆς συμβουλίας· πέπραμαι διὰ τὴν τοιαύτην αἵρεσιν,

* ἴσως ἀμεμπτότατα.

* al. ἢ πρὸς ἀκοήν.

* al. οὐδενός.

πισιν

τα ποιεῖν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν τῷ διαβόλῳ. ὅθεν ἐντεῦθεν πολιορκῆσαν με τὸ κακὸν ἐνιζάνει, καὶ ἐμπολιτεύεται* εἰσοικίζεσθαι ἐν τῇ σαρκί μου, δίκης [illegible] μοι, τὴν [illegible] ἁμαρτίαν [illegible], [illegible] τῷ κακῷ. διὸ καὶ τὸ οὐ γινώσκω ὃ κατεργάζομαι· καὶ, ποιῶ, ὃ μισῶ, λεγόμενον· οὐκ ἐπὶ τοῦ δρᾶσαι τὸ φαῦλον, [illegible]: ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μόνον ἐνθυμηθῆναι. οὐ γάρ ἐστιν ἡμῖν τὸ ἐνθυμεῖσθαι, ἢ μὴ ἐνθυμεῖσθαι κινεῖν τὰ ἄτοπα: ἀλλὰ τὸ χρῆσθαι ἢ μὴ χρῆσθαι τοῖς ἐνθυμήμασι. κωλῦσαι μὲν γὰρ [illegible] εἰς ἡμᾶς τοὺς λογισμοὺς οὐ δυνάμεθα, [illegible] ἡμῶν ἔξωθεν εἰσπεσομένους: μὴ πεισθῆναι μέντοι, ἢ μὴ χρῆσθαι δυνάμεθα. διὸ τὸ μὲν θέλειν αὐτὰ μὴ ἐνθυμηθῆναι [illegible]: τὸ δὲ κατεργάσασθαι εἰς τὸ ἀφανίσαι, ἵνα* καὶ αὖθις [illegible] τὸν λογισμὸν μὴ ἐπέλθωσιν, οὔ. ὅτι μὴ κεῖται τοῦτο ἐφ' ἡμῖν, ὡς ἔφην, ὡς εἶναι τὸν νοῦν τοιοῦτον τοῦ ῥητοῦ. οὐ γὰρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν: [illegible] ἀγαθὸν [illegible]. καὶ τοῦτο μὲν, ὃ θέλω ἀγαθὸν, οὐ ποιῶ: ὃ δὲ μὴ θέλω, [illegible] κακόν. [illegible] καὶ ἐννο[illegible], ἃ οὐ θέλω, καὶ ἐπισκε[illegible], [illegible] Δαυΐδ. [illegible] μὴ [illegible]. ἔστιν [illegible] ἁμαρτίαι [illegible]. καὶ [illegible] ὁ ἀπόστολος ἐν* ἑτέρῳ λογισμοὺς καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. εἰ δέ τις ὁμόσε τῷ λόγῳ ἰέναι [illegible], ὡς ἄρα* διδάσκει ὁ ἀπόστολος, ὡς οὐ [illegible] ἐν τῷ λογίζεσθαι τὸ κακὸν μισοῦμεν. καὶ ὃ οὐ θέλομεν, [illegible]: ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κατεργάζεσθαι αὐτό [illegible], ποιῶ ἀγαθὸν, λελέχθαι· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν, [illegible], ἀξιώσομεν που, εἰ* ἀληθῶς λέγει ὁ ταῦτα λέγων, [illegible] τὸ κακὸν, [illegible] μὲν ὁ ἀπόστολος, καὶ [illegible] ἐβούλετο ποιεῖν, ἐποίει δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν ὃ* ἐβούλετο μὲν [illegible]: ἀλλ' [illegible], ποιῆσαι τὸ ἀγαθὸν, [illegible] ἐποίει, ἀλλὰ [illegible], ἐποίει. πῶς [illegible] τὸ ἁμαρτάν[illegible] κυριακῇ [illegible]. καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ* [illegible] τῷ [illegible] τὰ προειρημένα: ἀλλὰ* τῷ μόνον λογίζεσθαι. ἐπεὶ πῶς ἂν ἦν μιμητὴς Χριστοῦ ἀκριβὴς; καλὸν μὲν* οὖν, εἰ μὴ εἴχομεν, [illegible] τοὺς [illegible] ἡμῖν καὶ [illegible]. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ὃ θέλομεν οὐ δυνάμεθα· θέλομεν γὰρ μὴ ἔχειν τοὺς [illegible] εἰς πάθη [illegible]) ὃ θέλομεν [illegible], ἀλλ' ὃ οὐ θέλομεν. δεῖ [illegible] ἡμᾶς [illegible], ὡς [illegible] ἐν τῷ πονηρῷ. ἀλλ' ἀναλαβόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, [illegible], [illegible] τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ [illegible] τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου [illegible] τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησόμεθα πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι·

cecidi in peccatum obnoxius diabolo. Hinc ergo obsidens me peccatum insidet & incolit atque inhabitat in carne mea, pœna mihi legem præuaricanti imposita, vt venundarer peccato. Hinc illud dictum: *Quod operor non intelligo; & quod odi, facio*: non est de factis intelligendum, sed de solo cogitatu: Neque enim est in nostra potestate cogitare, aut non cogitare absurda: sed vti, vel non vti cogitationibus res plane in nobis est. Nam arcere cogitationes vti nobis non incidant, non possumus, cum aliunde suggestas admittamus: [illegible] consentire, aut patrare non cogimur. Propterea, *velle mihi quidem adiacet*, ne mala cogitem; *perficere autem*, vt illa extinguam, ne amplius menti occurrant, *non inuenio*. Quia hoc, vt dicebam, non est in nostra potestate, vt sit sensus talis huius dicti: *Non enim, quod volo bonum, facio*. Volo enim ne cogitare quæ [illegible] mihi noceant; hoc etenim bonum perfectum inculpatum est. Et hoc quidem, quod volo bonum, non facio; *quod vero nolo, facio malum*. Nolo cogitare, cogitando interim quæ nolo cogitare. Atque propter hæc ipsa forte David DEVM [supplex] adiit, iratus cogitationibus suis, quas passus est inuitus. *Ab occultis meis munda me*, [illegible] *Si mei non* [illegible] *dominati, tunc immaculatus ero*, [illegible] *Apostolus* [illegible] *omnem intellectum in obsequium Christi*.

Si quis autem in eodem [Pauli] loco progredienti ausus dixerit, quasi doceat Apostolus, quod non solum [illegible] malum odermus, & quod nolumus, faciamus; sed etiā in operando [illegible], eo quod dicat: *non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc facio*, ab hoc, qui vere ita vt dicit, sentit, petamus explicari, quod sit illud malum, quod Apostolus oderat, & nolebat facere? [illegible] autem & bonum, quod volebat facere, & tamen non faciebat? [illegible] volebat bonum facere, [illegible] nolebat, non faciebat, sed [illegible], quod nolebat, faciebat. Quemadmodum vero nos quoque, vt [illegible] hortatur: *imitatores*, inquit, [illegible]: [illegible] non faciendo quæ volebat, [illegible]. Sed solum cogitando, quomodo Christi sedulus erit imitator? [illegible] hostes & [illegible]. Sed [illegible] quæ volumus, nequimus [illegible], qui nos a vita [illegible] (quod [illegible] saluari.) [illegible] quod nolumus, oportebat enim nos [illegible]; ne dedamus ô anima, ne dedamus nos in malo. *Sed accipientes armaturam Dei protegentem nos: induamur loricam iustitiæ, & calceemus pedes in præparationem Euangelii, in omnibus sumamus scutum fidei, in quo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere,*

* al. ἐμπολιτεύ.
* αἰμό.
* al. ἑτέρω.
* al. διδάσκει.
* ἀληθ.
* ἐβούλετο.
* al. ὃ τι.
* al. τὰ μόνον.
* al. ὅτι.
* al. αἰ [illegible]

Methodius.
Rom 7.
[illegible]
1.Cor.11.1.
Eph.6.13.

METHOD.

& galeam salutis, & gladium spiritus, quod est verbũ Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, consilia destruere, & omnem altitudinem extollentem se contra scientiam Christi. 2.Cor 10. *Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem.* Ephe 6.12. *Non enim quod volo, hoc ago; sed quod odi, hoc facio.* Rom.7. Si autem quod nolo, illud facio, consentio legi, quoniam bona est. *Nunc autem non amplius ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum.* recte dicens [D. Paulus.] Meminimus enim, quemadmodum antea à nobis explicatum est, posteaquam accidit vt homo deceptus præceptum contemneret, ab illo tempore peccatum, propter inobedientiam, originem accepit in homine habitandi. In hunc enim statum res incidit. Ærumnis anxijs & cogitationibus importunis oppressi, Dei spiritu exuti sumus, & corporali concupiscentia impleti, quam callidus nobis serpens immisit. Hinc Deus mortem, qua deleret in nobis peccatum, excogitauit, vt ne in nobis, si immortales mansissemus, etiam concupiscentia semper repullulans immortalis esset. Vnde Apostolus: *Scio enim quod non habitet in me, hoc est, in carne mea, bonum*; quod cum dicit, vult declarare peccatum in nobis, post præuaricationem, per concupiscentiam inducasse, cuius velut noua germina, cogitationes carnem titillantes in nobis semper excitantur. Duo enim cogitationum genera exsistunt, alterum à concupiscentia, se in corpus nostrum insinuante, natum, quod ex sensu, vt dixi, seu cogitatione, corporalis spiritus constat; alterum autem à lege diuini præcepti, [profectum] quam vti naturalem legem à Deo insitam accepimus, quæ mentem nostram ad virtutem excitat. Rom 7. Vnde condelectamur legi, in animo, hoc enim interior homo est. Legi vero diaboli [condelectamur] secundum inhabitantem in carne concupiscentiam. Diabolus enim, qui repugnat, & oppugnat legem Dei quasi impetum quẽdam mentis ad bonum; hic est qui sensus nostros corporales & vitiosos semper impellit ad impietatem. Tres enim Paulus, hic manifestè mihi leges explicare videtur: vnam secundum insitum in nobis bonum, quam aperte vocauit legem mentis: alteram, quæ fit ex diaboli impetu seu tentatione, cum sæpe ad improbas animam pertrahit imaginationes; quam ait repugnare legi mentis. Tertiam secundum peccatum ex concupiscentia inueterascentem in carne, quam legem peccati habitantem in membris appellauit, qua inductus [homo] sæpe ad peccatum, & improbas actiones actus pellicitur. Videtur enim quasi nobis ipsis nunc hoc melius, nũc illud deterius; & cum id, quod nobis videtur natura melius, deteriore illo potentius fuerit, animus toto impetu fertur in bonũ; quando vero id quod deterius est, regnũ insolenter affectarit, homo rursũ cõtraria via in deteriores cogitationes & consilia præceps agitur. Rom.7. Ea propter Apostolus ab eo velut morte & exitio cupit liberari, quemadmodum & propheta: ab occultis meis mũda me inquit; Psal.18. ipsa ergo verba hoc declarãt Apostoli dicẽtis,

καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, λογισμοὺς τὲ καθελεῖν, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ. ὅτι μὴ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. οὐ γὰρ ὃ θέλω πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι * καλός. νυνὶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν ὀρθῶς λέγων. μεμνήμεθα γὰρ ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διωρίζόμεθα, ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον πλανηθέντα τὴν ἐντολὴν ἀθετῆσαι συνέβη· ἐντεῦθεν ἐκ τῆς παρακοῆς τὴν ἁμαρτίαν λαβοῦσαν ἀρχὴν εἰς αὐτὸν εἰσῳκηκέναι. ἐπεὶ γὰρ στάσις ἐνέπεσε, σφαδασμῶν τε καὶ λογισμῶν ἀλλοκότων ἐπληρώθημεν, κενωθέντες μὲν τοῦ ἐμφυσήματος τοῦ θεοῦ, πληρωθέντες δὲ ἐπιθυμίας ὑλικῆς, ἣν ὁ πολύτροπος ἐνεφύσησεν εἰς ἡμᾶς ὄφις. διὸ καὶ τὸν θάνατον ὁ θεὸς πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἁμαρτίας ὑπὲρ ἡμῶν ἀνεύρατο, ἵνα μὴ ἐν ἀθανάτοις ἡμῖν ἀνατέλλουσα, ὡς ἔφην, ἀθάνατος ᾖ. ὅθεν ὁ ἀπόστολος, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν, λέγων· τὴν ἀπὸ τῆς παραβάσεως διὰ τῆς ἐπιθυμίας εἰσοικισθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἁμαρτίαν βούλεται μηνύειν, ἧς δὴ καθάπερ βλαστήματα νέα οἱ φιλήδονοι περὶ ἡμᾶς ἀεὶ λογισμοὶ συνίστανται. διττὰ γὰρ ἐν ἡμῖν λογισμῶν γένη· τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐμφωλευούσης ἐν τῷ σώματι συνιστάμενον, ἥτις ἐξ ἐπινοίας (ὡς ἔφην) συνέστη τοῦ ὑλικοῦ πνεύματος· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ κατὰ τὴν ἐντολήν, ὃν ἔμφυτον ἐλάβομεν ἔχειν καὶ φυσικὸν νόμον, πρὸς τὸ καλὸν ἡμῶν ἐξεγείροντα τὸν λογισμόν. ὅθεν τῇ μὲν νομοθεσίᾳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν νοῦν συνηδόμεθα, τοῦτο γὰρ ὁ ἔσω ἄνθρωπος· τῇ δὲ νομοθεσίᾳ τοῦ διαβόλου κατὰ τὴν ἐνοικοῦσαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ σαρκί. ὁ γὰρ ἀντιστρατευόμενος καὶ ἀντιπράσσων τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ, εἴτ' οὖν τῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμῇ τοῦ νοός, αὐτός ἐστιν ὁ τοὺς * ἐμπαθεῖς ἀναφύων ἀεὶ καὶ ὑλικοὺς πρὸς ἀνομίαν περισπασμούς. τρεῖς γὰρ νόμους ὑποτιθέμενος [ὁ] Παῦλος ἀναφανδὸν ἐνταῦθά μοι καταφαίνεται, ἕνα μὲν κατὰ τὸ ἔμφυτον ἐν ἡμῖν ἀγαθόν, ὃν καὶ νόμον σαφῶς ἐκάλεσε νοός· ἕνα δὲ τὸν ἐκ προσβολῆς συνιστάμενον νόμον τοῦ πονηροῦ, καὶ εἰς τὰς ἐμπαθεῖς ἐξέλκοντα πολλάκις φαντασίας τὴν ψυχήν, ὃν ἀντιστρατεύεσθαι τῷ νόμῳ τοῦ νοός ἔφη· καὶ τρίτον, τὸν κατὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας * σκιρώσαντα ἐν τῇ σαρκί, ὃν ἁμαρτίας νόμον οἰκοῦντα ἐν τοῖς μέλεσιν ἐκάλεσεν. ᾧ ἐποχούμενος πολλάκις καθ' ἡμῶν ἐγκελεύεται πρὸς ἀδικίαν καὶ πράξεις συνελαύνων κακάς. φαίνεται γὰρ ὡς ἑαυτοῖς ἡμῖν τὸ μὲν βέλτιον, τὸ δὲ χεῖρον ὄν. καὶ ὅταν μέλλῃ τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον γενηθῆναι, φέρεται ὅλος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁ νοῦς· ὅταν δὲ τὸ χεῖρον ἐπιβρίσῃ πλεονάσαν, ἄγεται πάλιν ἀντιστρόφως πρὸς λογισμοὺς χείρονας ὁ ἄνθρωπος· οὗ δὴ καὶ χάριν ὁ ἀπόστολος εὔχεται ῥυσθῆναι, θάνατον αὐτὸ καὶ ὄλεθρον ἡγούμενος. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ προφήτης, ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, λέγων. αὐτὰ οὖν τὰ ῥήματα τοῦτο συνιστᾶσι.

* καλός.

* ἀπαθεῖς.

* σκιρρώσαντα.

συνήδο-

συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἀντιστρατευόμενον τοῖς μέλεσί μου τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; οὐ τὸ σῶμα θάνατον ἀποφαινόμενος, ἀλλὰ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας τὸν ἐν τοῖς μέλεσι διὰ τῆς παραβάσεως ἐν ἡμῖν ἐμφωλεύοντα, καὶ πρὸς θάνατον ἀεὶ τῆς ἀδικίας τὴν ψυχὴν ἐμφαντάζοντα. ἐπιφέρει γοῦν εὐθέως, ἀμέλει διαλυόμενος, ὁποίου θανάτου ἐγλίχετο ῥυσθῆναι, καὶ τίς αὐτὸν ὁ ῥυσάμενος ἦν· χάρις δὲ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. προσεκτέον δὲ, εἰ τὸ σῶμα θάνατον τοῦτο, ὦ Ἀγλαοφῶν, ὡς ὑπειλήφατε, ἔλεγεν, οὐκ ἂν τὸν Χριστὸν, ὡς ῥυόμενον αὐτὸν ὕστερον ἐκ τοῦ τοιούτου κακοῦ, παρελάμβανεν. ἐπεὶ τί παράδοξον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς παρουσίας ἐσχήκαμεν; τί δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ὅλως, ὡς διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ δυναμούμενος τοῦ θανάτου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐλευθερωθῆναι, τοῦτο ἐφθέγγετο· ὁπότε πᾶσι καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν ἐλθεῖν εἰς τὸν κόσμον συνέβαινε θνήσκειν. ὥστε οὐ τὸ σῶμα τοῦτο, ὦ* Ἀλαόφρων, θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν τὴν κατοικήσασαν διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐν τῷ σώματι, λέγει, ἧς ὁ Θεὸς αὐτὸν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐρρύσατο. ὁ γὰρ νόμος τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου· ὅπως ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα, ἐν ὑμῖν ζωοποιήσῃ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν, τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐν τῷ σώματι κατακριθείσης * πρὸς ἀναίρεσιν· ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ κατὰ τὴν ἐντολὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἡμᾶς ἑλκομένου φυσικοῦ νόμου φανερωθῇ ἐξαφθέν. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ ἐν ἡμῖν φυσικοῦ ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ ἠσθένει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νικώμενον τῆς ἐγκειμένης ἐν τῷ σώματι, ὁ Θεὸς * ἀνερρώσατο, πέμψας τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν ὁμοίαν τῆς σαρκὸς τῆς ἁμαρτίας σάρκα ἀνειληφότα· ἵνα τῆς ἁμαρτίας κατακεκριμένης πρὸς ἀναίρεσιν, εἰς τὸ μηκέτι καρποφορῆσαι ἐν τῇ σαρκὶ, τὸ δικαίωμα τοῦ φυσικοῦ νόμου πληρωθῇ, πλεονάσαν τῇ ὑπακοῇ τοῖς μὴ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν [τῆς σαρκὸς περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν] τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν ὑφήγησιν. ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς, ὃ δή ἐστι τὸ εὐαγγέλιον, ἕτερος ὢν τῶν προειρημένων νόμων, διὰ τοῦ κηρύγματος πρὸς ὑπακοὴν τεθεὶς καὶ ἄφεσιν ἁμαρτημάτων, ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας [καὶ τοῦ θανάτου, νικήσας ἐκ παντὸς τὴν ἁμαρτίαν βασιλεύσασαν,] καὶ τῆς σαρκός.

Ὅτι φησὶ μὴ τρέφεσθαι ἢ αὔξεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς τὰ φυτά. λέγει γὰρ, διαπορήσαι δ' ἄν τις, πῶς εἰς τὸν ὄγκον ἀναλαμβάνεσθαι δύναται τῶν δένδρων ἡ γῆ μεταβαλλομένη; ἐχρῆν γὰρ, ἅτε τῆς ὑποκειμένης γῆς ἀναρπαζομένης ἀεὶ διὰ τῶν ῥιζῶν, εἰς ὕλην τὴν ἕξιν τοῦ ξύλου τὸν τόπον, καθ' ὃν τὸ δένδρον βεβλάστηκε, κοιλαίνεσθαι. ὥστε μάταιος αὐτῶν ὁ τρόπος ὁ περὶ τὰ σώματα ῥύσεως ἀναλογισμός. πῶς γὰρ ὅλως ἡ γῆ διὰ τῶν ῥιζῶν εἰς τοὺς κορμοὺς τῶν φυτῶν εἰσδυομένη, καὶ διὰ τῶν πόρων εἰς πάντας αὐτῶν καταχεομένη τοὺς κλάδους, εἰς φύλλα καὶ καρπὸν μεταβάλλεται; ὁμήκη μὲν ἦν δένδρα, κέδρος, ἢ πίτυες, ἢ ἐλάται, καὶ πολλὴν * φέροντα καθ' ἔτος κόμην καὶ καρπόν.

Αγλαόφων.

Condelector enim legi secundum interiorem hominem, video autem legem in membris meis contradicentem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Non corpus mortem appellans, sed legem peccati in membris per præuaricationem in nobis latitantem, & semper ad mortem peccati animam trahentem. Statim ergo infert, (vtique liberatus, à quali morte liberari cupiebat: quis autem illum liberauit.) Gratia Dei per IESVM Christum. Itaque, ô Aglaophon, animaduertendum, si hoc corpus, vt existimatis, mortem appellauit; non Christum quasi liberatorem suum a tali postea malo nominasset. Quid deinde Christi aduentus, singulare nobis attulisset, quod omnino Apostolus, veluti per Christi aduentum confirmatus, vt a morte per Deum liberaretur, hoc prædicaret? quando omnibus, etiam antequam Christus in mundum veniret, mori datum est, vt non hoc corpus, ô Alaophron mortem appellet, sed peccatum quod per concupiscentiam habitat in corpore, à qua ipsum Deus per aduentum Christi liberauit. Lex enim vitæ spiritus in Christo IESV liberauit nos à lege peccati & mortis: vt is qui IESVM ex mortuis excitauit, propter spiritum eius inhabitantem, in nobis viuificet mortalia corpora nostra, peccato in corpore ad abolitionem damnato, vt iustificatio naturalis legis secundum præceptum nos ad bonum trahentis accensa appareat. Nam infirmam partem naturalis boni, quæ victa à concupiscentia in corpore degente ægrotabat, sanauit Deus, mittens filium suum, qui similem carnem carni peccati assumsit, vt peccato ad internecionem profligato, ne repullularet in carne, & proprietas naturalis legis * impleretur in ijs qui non secundum concupiscentiam carnis, sed secundum desiderium & ductum spiritus ambulant. Lex enim spiritus vitæ, quod est Euangelium (quæ alia est ab ante dictis legibus, per prædicationem ad obedientiam & remissionem peccatorum posita) liberauit nos a lege peccati, & mortis, deuicto penitus peccato quod carni dominabatur. Plantas, ait [Methodius] nec à terra ali nec augeri. Dubitet, inquit, quispiam quomodo terra immutata in tantam arborum amplitudinem augeri [seu crescere] possit. Oportebat enim locum, in quo arbor excreuit, & circumiacentem terram subductam in ligni naturam excauari. Inanis ergo illorum sententia de corporum fluxu comparatio. Quomodo enim vlla ratione terra per radices in truncos [illegible], & per venas in omnes canales ramorum diffusa, in folia & fructus commutatur. Præterea quidem arbores cedrus, vel pinus, vel abietes, & multas frondes & fructus quotannis ferunt.

Method. Licet enim videre, vt nihil subiectæ terræ in vastitatem quercus assumant. Oportebat enim, si verum sit, terram, et radices ascendentem in lignum mutari, omnemque circum circa locum terræ cauari: quia quod aridum est nó ita potest affluere vt humor semper abiens, cum proximus suo mouetur. Iam vero & ficus, similesque stirpes in ædium recessibus frequétes latæ, nihil omnino ex ædificio in se vertisse ∴ videntur. Ergo si multorum annorum fructus earum & folia quis colligeret, ingentem in domorum penetralibus terræ copiam ex illis factam videret. Vnde absurdissimum est existimare terram in fructuum vbertatem mutari & folia consumi quamuis per hanc omnia fiant, cum terræ sede locoque vtuntur. Neque panis sine mola, loco, tempore & igne sit, & tamen nihil horum est aut fit panis, vti & in alijs sexcentis idem est videre.

2.Cor.5. Hoc Pauli; *Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, &c.* Origenitæ ad tollendam corporum resurrectionem aiunt tabernaculum accipi pro corpore, & cœlestem domum nulla manu factam, quæ illi spiritualia indumenta vocant. Hinc dicit S. Methodius, per terrestrem domum, breuem hanc vitam abusiuè intelligendam, & non hoc habitaculum. Si enim per terrestrem domum dissoluendam corpus nostrum ab eo intelligi putatis; quid habitaculum sit docete, cuius domus sit dissoluenda. Aliud enim est habitaculum, aliud habitaculi domus, & aliud nos, quorum est habitaculum. Si enim, inquit, terrestris domus nostra habitationis dissoluatur; quasi figuratè nos esse animas ostenderet, habitationem vero corpus; domum autê habitationis vsuram carnis in præsenti vita. Si ergo hæc corporis vita instar domus dissoluatur, habebimus in cœlo non manufactã inquit, quod hęc vita differentię causa manufacta propterea dicitur, eo quod omnis cultus & studia vitæ huius manibus administrentur & gerantur. Corpus enim, cum sit opus Dei, manufactum non dicitur, eo quod non sit arte humanũ effectum. Si autem corpus propterea manufactum dixerint, quod a Deo sit effectum, tunc etiam animæ, & angeli, & ipsa in cœlis indumenta manufacta dicentur. Omnia quippe hęc Dei sunt opera. Quæ est ergo domus manu facta? Hæc nimirum breuis vita, ope humana sustentata seu condita, *In sudore* inquit *vultus tui vesceris pane tuo*: qua dissoluta illam immortalem non manufactam occupamus; quemadmodum Dominus ipse declarauit, cum dixit. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quod enim ibi Dominus appellauit *tabernacula*, hic Apostolus vocat *indumenta*. Quod ibi *amicos iniquitatis*, hic Apostolus *domus* dissoluẽdas diuersorij seu *habitationis*. Quéadmodũ ergo, cum dies vitæ nostræ præsentis defecerint, bona opera, animas nostras ad compensanda benefacta, quæ in vita iniquitatis possedimus,

ἰδεῖν [γάρ] ἐστιν, ὡς οὐδὲν τῆς ὑποκειμένης γῆς εἰς τὸν αὐτῆς ὄγκον τῆς δρυὸς καταναλίσκεσθαι. ἐχρῆν γάρ, εἰ ἀληθὲς ἦν, διὰ τῶν ῥιζῶν αὐξομένην ἀποξυλοῦσθαι τὴν γῆν, ἅπαντα τὸν περὶ αὐτὰ τόπον τῆς γῆς κοιλαίνεσθαι, ὅτι μὴ ὅτι ῥεῖν πέφυκε τὸ ξηρόν, καθάπερ καὶ τὸ ὑγρόν, ἀεὶ πρός τι κινούμενον. ἤδη δὲ καὶ συκαῖ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυτὰ μνημείων ἐν οἰκοδομήμασι πολλάκις βλαστήσαντα, οὐδὲν εἰς ἑαυτὰ τῆς οἰκοδομῆς ὅλως ἐφαίνετο καταναλωκέναι. εἰ γὰρ ἐτῶν πολλῶν συλλογίσασθαι τις τὸν καρπὸν αὐτῶν καὶ τὰ φύλλα βουληθείη, κατίδοι ἂν πολλαπλάσια τῆς ἐπὶ τῶν μνημείων γῆς τὸν ὄγκον αὐτῶν γεγενημένον. ὅθεν ἀτοπώτατον ἡγεῖσθαι, τὴν γῆν εἰς καρπῶν φορὰν μεταβαλλομένην, καὶ φύλλα καταναλίσκεσθαι, κἂν δι᾽ αὐτῆς ἅπαντα * γίνωνται, ἕδρᾳ αὐτῇ * χρώμενοι καὶ τόπῳ. οὐδὲ γὰρ ἄρτος δίχα μύλης, καὶ τόπου, καὶ χρόνου, καὶ πυρὸς γίνεται· καὶ οὐδέν ἐστιν ἃ γίνεται τούτων ὁ ἄρτος. καὶ ἐπὶ ἄλλων μυρίων ὡσαύτως. * al. γίνεται. * al. χρώμενα

Ὅτι τό, οἴδαμεν γὰρ ὡς ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, καὶ ἑξῆς, οἱ Ὠριγενιασταὶ εἰς ἀναίρεσιν τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως προβάλλονται, * σκῆνος τὸ σῶμα, καὶ ἀχειροποίητον ἐν οὐρανοῖς οἰκίαν τὰ περὶ αὐτῶν πνευματικὰ ἐνδύματα λέγοντες. διό φησιν ὁ ἅγιος Μεθόδιος, ἐπίγειον οἰκίαν τὴν ἐνταῦθα βραχυβίων ζωὴν καταχρηστικῶς λεκτέον, καὶ οὐ τὸ σκῆνος τοῦτο. εἰ γὰρ ἐπίγειον οἰκίαν καταλυομένην τὸ σῶμα τεθεῖσθαι αὐτὸ νομίζετε· φράσατε τὸ σκῆνος τί ἐστιν, οὗ ἡ οἰκία καταλύεται; ἕτερον γὰρ τὸ σκῆνος, καὶ ἄλλο τοῦ σκήνους ἡ οἰκία· καὶ ἕτερον ἡμεῖς, ὧν ἐστι τὸ σκῆνος. ἐὰν γὰρ ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία, φησί, τοῦ σκήνους καταλυθῇ· οἷον ἡμᾶς μέν, τὰς ψυχὰς εἶναι δηλώσας· σκῆνος δέ, τὸ σῶμα· οἰκίαν δὲ τοῦ σκήνους, τὴν κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀπόλαυσιν τῆς σαρκός, τροπικῶς. ἐὰν οὖν ἡ νῦν δὴ αὕτη [ἡ] τοῦ σώματος ζωὴ δίκην οἰκίας καταλυθῇ· ἕξομεν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀχειροποίητον. ἀχειροποίητον φησί, διὰ τὸ χειροποίητον ταύτην λέγεσθαι τὴν ζωὴν κατὰ ἀντιδιαστολήν, * διὰ τὸ πάντα ἡμῶν τὰ κοσμήματα καὶ σπουδάσματα τοῦ βίου χερσὶ παλαμᾶσθαι ἀνθρώπων. τὸ γὰρ σῶμα, δημιούργημα ὑπάρχον θεοῦ, χειροποίητον οὐ λέγεται, ὅτι μὴ ἐπαλαμήθη τέχναις ἀνθρώπων. εἰ δὲ διότι ὑπὸ θεοῦ ἐδημιουργήθη, χειροποίητον αὐτὸ λέξουσι· χειροποίητοι ἄρα καὶ αἱ ψυχαὶ [καὶ] οἱ ἄγγελοι, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. θεοῦ γὰρ αὐτουργήματα καὶ ταῦτα. τίς οὖν ἐστιν ἡ χειροποίητος οἰκία; ἡ βραχύβιος, ὡς ἔφην, αὕτη ζωή, ἡ ἀπ᾽ ἀνθρωπίνων χειρῶν δραματουργουμένη. φαγῇ γάρ φησιν, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου τὸν ἄρτον σου· ἧς καταλυθείσης, ἐκείνην τὴν ἀχειροποίητον ζωὴν ἕξομεν. καθάπερ καὶ ὁ κύριος εἰπών, ἐδήλωσε· ποιήσατε φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ μαμμωνᾶ· ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὃ γὰρ ἐκεῖ σκηνὰς ὁ κύριος ἐκάλεσε, τοῦτο ἐνταῦθα ὁ ἀπόστολος ἐνδύματα· ὃ δὲ ἐκεῖ φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας, ἐνταῦθα καταλυομένας ὁ ἀπόστολος οἰκίας. καθάπερ γὰρ ἐὰν ἐκλείψωσιν αἱ τῆς παρούσης ζωῆς ἡμῖν ἡμέραι, τὰ πρὸς [illegible] τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὑποδέξονται ἀγαθοεργήματα, ἃ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀδικίᾳ ζωῆς ἐκτησάμεθα,

Marginalia: Lignescere. ∴ referantur. * al. αὐτοί. 2.Cor.5. * al. διὰ τὸ. Gen.3. Gene.3. Luc.16. Luca 16.

τοῦ τὸν

* al. τῆς.

τῷ τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι· * οὕτω τῆς ζωῆς καταλυθείσης τῆς ὠκυμόρου, πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἕξομεν οἴκησιν [αἱ ψυχαὶ] ἐνθάδε τῷ θεῷ, ἕως ἂν ἀνακαινοποιηθεῖσαν ἡμῖν ἄπτωτον ἀναλάβωμεν τὴν οἰκίαν. ὅθεν καὶ στενάζομεν, μὴ θέλοντες τὸ σῶμα ἀπεκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπ' αὐτῷ τὴν λοιπὴν ἐπενδύσασθαι ζωήν. τὸ γὰρ οἰκητήριον τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ὃ ἐπενδύσασθαι ἐπιθυμοῦμεν, ἡ ἀθανασία ἐστὶν ἣν ἐὰν ἐπενδυσώμεθα, καταποθήσεται πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ ὁλοσχερῶς ἀσθενὲς ὑπὸ τῆς αἰωνίου ζωῆς καταναλωθὲν, καὶ θνητόν. διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. τουτέστι, διὰ πίστεως γὰρ ἐπιβαίνομεν ἔτι, ἀφανωτάτῳ λογισμῷ τὰ ἐκεῖ πράγματα κατοπτεύοντες, καὶ οὐ σαφῶς· ὥστε καὶ ὁρᾶν καὶ ἀπολαύειν καὶ ἐν αὐτοῖς εἶναι. τοῦτο δέ φημι

1.Cor.15.

ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα κληρονομῆσαι βασιλείαν θεοῦ οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. σάρκα φησὶν οὐ τὴν σάρκα αὐτὴν ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τὴν ἄλογον πρὸς τὰς μαχλώσας τῆς ψυχῆς ὁρμὴν ἡδονάς. εἰπὼν [οὖν] ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, ἐπαπεφήνατο, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. φθορὰ δὲ οὐκ αὐτό ἐστι τὸ φθειρόμενον, ἀλλὰ τὸ φθεῖρον. ἐπικρατήσαντος μὲν γὰρ τοῦ θανάτου, κλίνει τὸ σῶμα εἰς φθοράν· ἐπικρατούσης δὲ ἔμπαλιν τῆς ζωῆς ἐν αὐτῷ, ἕστηκε μὴ καθαιρούμενον. διὸ ἐπειδὴ μεθόριον τῆς ἀφθαρσίας ἐγεννήθη καὶ τῆς φθορᾶς ἡ σὰρξ, οὐκ οὖσα οὐδὲ φθορὰ οὐδὲ ἀφθαρσία· ἐνικήθη τὸ διὰ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς, ποίημα τῆς ἀφθαρσίας καὶ κτῆμα ὑπάρχουσα. διὰ τοῦτο γεγόνεν εἰς φθοράν. καὶ ἐπεὶ συνεκρατήθη ὑπὸ τῆς φθορᾶς, καὶ θανάτῳ διὰ παιδείαν παρεδόθη· εἰς νῖκος αὐτὴν * τῇ φθορᾷ καθάπερ κληρονομίαν οὐ κατέλιπεν. ἀλλὰ πάλιν

* al. φθορᾷ. M.M.

διὰ τῆς ἀναστάσεως νικήσας τὸν θάνατον, ἀπέδωκε τῇ ἀφθαρσίᾳ· ἵνα μὴ κληρονομήσῃ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν, ἀλλ' ἡ ἀφθαρσία τὸ φθαρτόν. ἐπαποκρίνεται γοῦν, δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τὴν ἀθανασίαν. φθαρτὸν δὲ καὶ θνητὸν ἐνδυόμενον ἀθανασίαν καὶ ἀφθαρσίαν, τί ἂν ἕτερον εἴη πλὴν τὸ σπειρόμενον ἐν φθορᾷ, καὶ ἀνιστάμενον ἐν ἀφθαρσίᾳ; ἵνα, καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. ἡ γὰρ εἰκὼν τοῦ χοϊκοῦ ἣν ἐφορέσαμεν, τὸ γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἐστίν, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἐπουρανίου, ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις καὶ ἡ ἀφθαρσία. Ἰουστῖνος δὲ ὁ Νεαπολίτης, ἀνὴρ οὔτε τοῖς χρόνοις πόρρω ὢν τῶν ἀποστόλων, οὔτε τῇ ἀρετῇ, κληρονομεῖσθαι μὲν τὸ ἀποθνῆσκον,

* ζῶν.

κληρονομεῖν δὲ * τὸ ζῶν, λέγει. καὶ ἀποθνήσκειν μὲν σάρκα, ζῆν δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁπόταν δὴ σάρκα ὁ Παῦλος, καὶ αἷμα μὴ δύνασθαι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ κληρονομῆσαι, λέγῃ, οὐχ ὡς ἐκφαυλίζων φησὶ τῆς σαρκὸς τὴν παλιγγενεσίαν ἀποφαίνεται, ἀλλὰ διδάσκων, οὐ κληρονομεῖσθαι βασιλείαν θεοῦ αἰώνιον ὑπάρχουσαν ζωὴν ὑπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ζωῆς. εἰ γὰρ ἐκληρονομεῖτο ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὑπὸ τοῦ σώματος ζωὴ ὑπάρχουσα, συνέβαινεν ἂν τὴν ζωὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς καταπίνεσθαι. νῦν δὲ τὸ τεθνηκὸς ἡ ζωὴ κληρονομεῖ, ἵνα εἰς νῖκος καταποθῇ ὁ θάνατος ὑπὸ τῆς ζωῆς, καὶ τὸ φθαρτὸν τῆς ἀφθαρσίας κτῆμα ἀναφανῇ·

(eo quod mundus sit in maligno positus) recipient; ita breui hac vita soluta, animæ ante resurrectionem habitationem habebunt apud Deum, donec instauratam & nunquam casura recipiamus domum. Vnde & ingemiscimus, nolentes corpus hoc exuere, sed super ipsum reliquam vitam induere. Illud enim domicilium cœleste, quod superinduere cupimus, est immortalitas; quam vbi induerimus, absorbebitur penitus a vita æterna consumtum, quicquid in illa infirmum & mortale. Per fidem enim ambulamus non per speciem, hoc est, per fidē adhuc progredimur, statum illic obscurissima consideratione contemplantes, & non aperte, vt videre, & frui, & esse in illo possimus. *Hæc autem dico fratres, quod caro & sanguis regnum Dei possidere non possint, neque corruptio incorruptionem hæreditabit.* Cum carnem vocat, non hanc carnem intellexit, sed irrationalem impetum contra lasciuas animæ voluptates. Cum ergo dicit, *quod caro & sanguis regnum Dei non possidebunt*, simul declarauit, quod neque corruptio hæreditabit incorruptionem. Corruptio autem non est id quod corrumpitur, sed quod corrumpit. Morte enim prædominante, corpus in corruptionem vergit. Vita autem in eo rursum manente, manet incorruptum. Quare cum inter confinia corruptionis & incorruptionis caro nata sit, nec sit corruptio nec incorruptio, victa est à corruptione, propter delectationem, incorruptionis opificium, quamuis esset in possessione [incorruptio.] Hinc [caro] nata est in corruptionem. Et postquam victa est à corruptione, & morti propter castigationem tradita, non reliquit illam corruptioni ad victoriam in hæreditatem, sed rursum victâ per resurrectionem morte reddidit incorruptioni, vt ne corruptio incorruptionem in hæreditatem acciperet, sed potius incorruptio corruptibile [absorberet] Dicit enim: *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale immortalitatem.* Corruptibile autem & mortale induere immortalitatem & corruptionem quid aliud sit, quam seminatam in corruptione, resurgens in incorruptione: *Vt sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis.* Imago enim terreni, quā portauimus, illud est: *Terra es & in terram reuerteris.* Imago autem cœlestis est resurrectio ex mortuis, & incorruptio.

Iustinus vero Neapolitanus vir haud longè ab Apostolorum temporibus & virtutibus remotus; quod mortale est hæreditate accipi dicit, vitam verò hæreditatem accipere. Et carnem quidem mori, viuere vero regnum cœlorum. Quando vero Paulus, à sanguine regnum Dei possideri posse negat, nō dicit hoc, vt carnis regenerationē videatur negare: sed vt doceat, non possideri regnum Dei, quod est vita æterna, à corpore, sed corpus à vita. Si enim regnū Dei, quod est vita, à corpore possideretur, eueniret vt vita à corruptione absorberetur. nūc cōtra id quod mortuū est, à vita possidetur, vt in victoria mors à vita absorbeatur, & corruptibile ab incorruptibili possideri videatur;

Method. 1.Ioan.5.19.

2.Cor.5.

Illa habitatio quæ ex cælo, quam.

1.Cor.15.

incorruptibili lege.

1.Cor.15.

Gen.3.

1.Cor.15.50.

Method. liberum tamen à morte & peccato factum; sed vt seruiat & ministret immortalitati, vt corpus sit incorruptionis, non incorruptio corporis.
1 Thess. 4. *Qui mortui in Christo resurgent primum, deinde nos qui viui sumus.* De hoc ita censet S. Methodius. Hoc est, inquit, ipsa nostra hæc corpora. Nos enim qui viuimus, animæ sumus, qui excitata è terra corpora mortua accipimus, vt in occursum Domini simul cum ipsis rapti gloriose celebremus illi festum Resurrectionis. pro quibus æterna nobis tabernacula non interitura aut soluenda accepimus.

Sal. em. ... Lam. 13. loc. 40. Vidi inquit, in Olympo monte Lyciæ ignem sponte sua in montis cacumine ex imo terræ exardescentem, iuxtaque eum stirpem, pyragnus [nomine] extitit adeo florida, viridis atque opaca, vt è fonte potius nata videatur. Quam igitur ob causam cum naturæ corruptibiles sint, & corpora ab igne consumantur, hæc sola stirps non solum non exuritur, sed magis etiam viret, quamuis natura facile exuri possit, præsertim ad ipsius radices igne eructante? Ramos ergo ex circumiacentis siluæ arboribus, in ignem illic erumpentem conieci, qui subito flammis correpti in cinerem redacti sunt. Quid ergo sibi vult hoc miraculum? signum & proœmium futuri diei Deus hoc exhibuit, vt sciamus, si quando olim omnia absumantur igne, corpora quæ in puritate & iustitia vitam transegere, per ignem non secus ac frigidam aquam transitura.
Insigne versa tura. Apoc. 20. Vide, inquit, vtrum non B. Ioannes cum dicit, *Dedit mare mortuos suos, qui in eo erant: & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant*: partes ab elementis reddendas ad vniuscuiusque reparationem, ostenderit. Mare quidem constat esse naturam humidam, infernum aerem, aereum ab obscuritate, quod non videatur, quemadmodum Origenes explicat, mortem item esse terrā, eo quod mortuus in ea reponatur.
Psal. 21. 16. Vnde & puluis est appellata mors in psalmis, Christo dicente *se in puluerem mortis deductum esse.*

Ait [Methodius.] Quicquid ex puro aere & puro igne componitur, & angelicis naturis consubstantiale est, illud non potest habere terræ & aquæ qualitatem, quia necessario ipsum esset terrestre. Tale autem & ex hisce [aëre & igne] resurrecturum corpus fingit Origenes, quod spirituale appellauit.

Atqui, inquit, quæ species erit resurgentis, si forma hæc humana, velut inutilis ipsi, extinguatur, quæ ex omnibus in animalia cadentibus formis est amabilior, qua Numen ipsum vtitur, quemadmodum Sapientiss. Paulus explanat.
1. Cor. 11. *Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago & gloria Dei est*, ad quod rationalia quoque angelorum corpora sunt exornata.
Corpora resurgentia. Eritne ergo [eius forma] circularis, aut angularis, aut cubica, aut pyramidalis? variæ enim sunt figurarum species: sed hoc est impossibile. Ecqua hæc sors esset, formam Deo similem (similem enim animam esse corpori ipse quoque fatetur) velut deteriorē abijci, & [corpus] sine pedibus manibusque resurgere?

ἐλεύθερον μὲν θανάτου καὶ ἁμαρτίας γεγενημένον, δοῦλον δὲ καὶ ὑπήκοον ἀθανασίας, ὅπως τῆς ἀφθαρσίας τὸ σῶμα ᾖ, καὶ μὴ τοῦ σώματος ἡ ἀφθαρσία.

Ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες. ὁ ἅγιος Μεθόδιος [οὕτω] φησὶ τεθνᾶσι, αὐτὰ ἡμῶν αὐτὰ τὰ σώματα· ἡμεῖς γὰρ οἱ ζῶντες, αἱ ψυχαί ἐσμεν, οἱ ἀπολαμβάνοντες *ἐγερθέντας ἐκ τῆς γῆς τοὺς νεκροὺς ἵνα εἰς ἀπάντησιν ἅμα αὐτοῖς ἁρπαγέντες τοῦ κυρίου, ἐνδόξως ἑορτάσωμεν αὐτῷ τὴν φαιδρὰν τῆς ἀναστάσεως ἑορτήν, ἐπειδὴ ἀιδίους ἡμῖν τὰς σκηνὰς οὐκέτι τεθνηξομένας ἢ λυθησομένας ἀπειλήφαμεν. * ἀλλ' ἐγερθέν-τας.

Ὅτι φησὶν ἐθεασάμην ἐν Ὀλύμπῳ γὰρ (ὄρος δὲ ἐστὶν ὁ Ὄλυμπος τῆς Λυκίας) πῦρ αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀκρώρειαν τοῦ ὄρους κάτωθεν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, περὶ ὃ πύραγνος φυτόν ἐστιν, οὕτω μὲν εὐθαλὲς καὶ χλοερόν, οὕτω δὲ σύσκιον, ὡς ἀπὸ πηγῆς μᾶλλον αὐτὸ βεβλαστηκέναι. δι' ἣν τίνα οὖν αἰτίαν, εἰ φύσεις εἰσὶ φθαρτῶν, καὶ ὑπὸ πυρὸς καταναλισκομένων σωμάτων, οὐ μόνον οὐ καταφλέγεται τὸ φυτὸν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀκμαιότερον ὑπάρχει, εἰ τῇ φύσει ἐστὶν εὔκαυστον, καὶ ταῦτα περὶ αὐτὰς αὐτοῦ τὰς ῥίζας [τοῦ πυρὸς] ἐντυφομένου; κλάδους γὰρ ἐγὼ δένδρων ἐκ τῆς περικειμένης ὕλης ἐπέρριψα, καθ' ὃν ἀναβλύζεται τὸ πῦρ τόπον, καὶ εὐθέως εἰς φλόγα ἀναφθέντες, ἐτεφρώθησαν. τί οὖν βούλεται τὸ παράδειγμα; δεῖγμα τοῦτο τῆς μελλούσης ὁ θεὸς ἡμέρας καὶ προοίμιον ἔθετο· ἵνα γνώσωμεν, ὅτι πάντων πυρὶ κατομβρουμένων, τὰ ἐν ἁγνείᾳ σώματα διαφέροντα καὶ δικαιοσύνῃ, καθάπερ ψυχρῷ ὕδατι τῷ πυρὶ ἐπιβήσονται. Ὅτι φησὶν, ἐπίσκεψαι δὲ μή ποτε καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, λέγων· καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς· τὰ ἀπὸ τῶν στοιχείων ἀναδιδόμενα πρὸς ἀποκατάστασιν ἑκάστου μόρια ἐδήλωσε; τὴν μὲν γὰρ θάλασσαν εἶναι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, ᾅδην δὲ τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ ἀειδὲς διὰ τὸ μὴ ὁρᾶσθαι, καθάπερ ἐλέχθη καὶ Ὠριγένει· καὶ θάνατον τὴν γῆν, παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ κλίνεσθαι τὸν θνήσκοντα· ὅθεν καὶ χοῦς ἐκλήθη *θανάτου ἐν ψαλμοῖς, εἰς χοῦν θανάτου κατῆχθαι εἰρηκότος Χριστοῦ. * θανάτε.
Ὅτι φησὶ πᾶν γὰρ τὸ ἐκ καθαροῦ ἀέρος καὶ καθαροῦ πυρὸς συνιστάμενον σύγκριμα, καὶ τοῖς ἀγγελικοῖς ὁμοούσιον ὑπάρχον, οὐ δύναται γῆς ἔχειν ποιότητα καὶ ὕδατος· ἐπεὶ συμβήσεται ἔσεσθαι αὐτὸ γεῶδες. τοιοῦτον καὶ ἐκ τούτων τὸ ἀναστησόμενον σῶμα αἰθερώδη Ὠριγένης ἐφαντάζετο, ὃ πνευματικὸν ἔφησεν. Ὅτι, φησὶ, ποδαπὸν ἄρα *ἐστὶ καὶ σχῆμα τὸ ἀνιστάμενον, εἰ ὅλως τὸ ἀνθρωποειδὲς τοῦτο, ὡς ἀχρεῖον ὂν κατ' αὐτόν, ἐξαφανίζεται· ὃ πάντων ἐστὶ τῶν εἰς ζῶα συγκεκριμένων σχημάτων ἐρασμιώτερον· ᾧ καὶ τὸ θεῖον χρῆται εἰκόνι, καθάπερ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος δηλοῖ· ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων, εἰς ὃ καὶ τὰ λογικὰ τῶν ἀγγέλων σώματα διακεκοσμήνται· ἆρ' οὖν κυκλοτερὲς ἢ πολυγώνιον ἢ κυβικὸν ἢ πυραμοειδές; πλεῖσται γὰρ τῶν σχημάτων αἱ παραλλαγαί. ἀλλὰ τοῦτο ἀμήχανον. οὐκοῦν τίς ἡ ἀποκλήρωσις, τὸ μὲν θεοείκελον σχῆμα (ὁμολογεῖ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοειδῆ εἶναι τὴν ψυχὴν τῷ σώματι) ἀπαγορεύεσθαι ὡς ἀκλεέστερον· ἄπουν δὲ καὶ ἄχειρον ἀνίστασθαι; * αἰωνεῖ ἐς.

Ὅτι

Ὅτι φησὶν ὁ μετασχηματισμὸς, ἡ εἰς τὸ ἀπαθὲς καὶ ἔνδοξόν ἐστιν ἀποκατάστασις· νῦν γὰρ [τὸ] σῶμα ἐπιθυμίας ἐστὶ καὶ ταπεινώσεως. διὸ καὶ Δανιὴλ, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, * ἐκλήθη, τότε δὲ μετασχηματισθήσεται εἰς σῶμα ἀπαθὲς, οὐ τῇ ἐξαλλαγῇ τῆς διατυπώσεως τῶν μελῶν, ἀλλὰ τῷ μὴ ἐπιθυμεῖν τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν. Ὅτι φησὶν ἐξελέγχων τὸν Ὠριγένην, βούλεται τοίνυν ὁ Ὠριγένης τὴν μὲν αὐτὴν σάρκα μὴ ἀποδίδοσθαι τῇ ψυχῇ, τὴν δὲ μορφὴν ἑκάστου νῦν, κατὰ τὸ εἶδος τὸ τῆς σαρκὸς χαρακτηρίζον, ἐν ἑτέρῳ πνευματικῷ ὑποτυπουμένην ἀναστήσεσθαι σώματι· ἵνα ἕκαστος πάλιν ὁ αὐτὸς φανῇ κατὰ τὴν μορφήν. καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἐπαγγελλομένην ἀνάστασιν. ῥευστοῦ γάρ φησιν ὑπάρχοντος τοῦ ὑλικοῦ σώματος, καὶ μηδέποτε μένοντος ἐφ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ ἀπογινομένου καὶ ἐπιγινομένου κατὰ τὸ εἶδος τὸ χαρακτηρίζον τὴν μορφὴν, ὑφ᾽ οὗ καὶ συγκρατεῖται τὸ σχῆμα· ἀνάγκη δὴ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ μόνου εἴδους ἐκδέξασθαι. εἶτα μετ᾽ ὀλίγον φησὶν, Οὐκοῦν, ὦ Ὠριγένες, εἰ ἐπὶ τοῦ εἴδους μόνου προσδοκᾶσθαι διισχυρίζῃ τὴν ἀνάστασιν ἐν πνευματικῷ μεταβησομένου σώματι, ἀπόδειξίν τε δοκιμωτάτην τὴν κατὰ τὸν Ἠλίαν νῦν ὀπτασίαν καὶ Μωσέα παρέχεις. ὥσπερ ἐκεῖνοι, φάμενος, μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ βίου ὤφθησαν οὐχ ἕτερον παρ᾽ * ὃ εἶχον, εἶδος ἐξ ἀρχῆς διασώζοντες, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἡ πάντων * ἔσται ἀνάστασις, ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἠλίας πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν καὶ ἀναστῆναι, ἤδη τὸ εἶδος τοῦτο ὃ φὴς ἔχοντες ἀνέστησαν καὶ ὤφθησαν. πῶς δὴ ὁ Χριστὸς πρωτότοκος εἶναι τῶν νεκρῶν ὑπὸ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων ᾄδεται; εἰ γὰρ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν Χριστὸς εἶναι πιστεύεται, πρωτότοκος δέ ἐστι τῶν νεκρῶν ὁ πρὸ πάντων ἀναστὰς, ὁ δὲ Μωσῆς ἤδη καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν, ἔχων τὸ εἶδος τοῦτο ἐφάνη τοῖς ἀποστόλοις, περὶ ὃ πληροῦσθαι φὴς αὐτὸς τὴν ἀνάστασιν· οὐκ ἄρα τοῦ εἴδους, χωρὶς τῆς σαρκὸς, ἐστὶν ἡ ἀνάστασις. ἤτοι γὰρ τοῦ εἴδους ἐστὶν * ὥσπερ σὺ γνωματεύεις μόνου ἡ ἀνάστασις, καὶ οὐ δύναται ἔτι πρωτότοκος εἶναι ὁ Χριστὸς τῶν νεκρῶν, τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐσχηκότων τοῦτο μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ εἶδος μετὰ τῆς ψυχῆς· ἢ πρωτότοκος ἀληθῶς ὥσπερ ἐστὶ, καὶ ἀμήχανον ὅλως ἠξιῶσθαι πρὸ αὐτοῦ τινας τῆς εἰς τὸ μηκέτι αὖθις ἀποθανεῖν ἀναστάσεως. εἰ δὲ ἀνέστη οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Μωσέα καὶ τὸν Ἠλίαν σάρκας μὴ ἔχοντες τοῖς ἀποστόλοις ὤφθησαν, μόνον δὲ τὸ εἶδος· ἡ ἄρα ἀνάστασις ἐπὶ τῆς σαρκὸς προφανῶς δηλοῦται. καὶ γὰρ ἀτοπώτατον ἐπὶ μόνου τοῦ εἴδους τὴν ἀνάστασιν διορίζεσθαι, ὁπότε αἱ ψυχαὶ καὶ μετὰ τὴν σαρκῶν ἔξοδον οὐδέποτε φαίνονται τὸ εἶδος, ὅ φησιν, ἀνίστασθαι ἀποτεθειμέναι. εἰ δὲ συμπάρεστιν αὐταῖς τοῦτο ἀναφαίρετον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς Μωσέως καὶ Ἠλίου ψυχῆς, καὶ οὔτε φθείρεται, κατά σε, οὔτε ἀπόλλυται, σὺν αὐταῖς πανταχοῦ συμπαρόν· οὐκ ἄρα τὸ εἶδος ἀνίσταται, ὃ μηδέποτε πέπτωκεν. ἐὰν δέ τις διαχλευάζων καὶ πῶς δὴ ἀποκριθῇ, εἰ μηδεὶς ἀνέστη πρὸ τοῦ κατελθεῖν εἰς ᾅδου τὸν Χριστὸν, ἀναστάντες ἤδη τινὲς ἱστόρηνται πρὸ αὐτοῦ ἐν οἷς τῆς Σαραφθίας χήρας ὁ υἱὸς, ὁ τῆς Σωμανίτιδος, καὶ ὁ Λάζαρος,

* ἀνίσων

* al. ἡ
* αἱ ἐν ἀνάστασις.

* ὡς γνωμα-
τεύεις.

Transformatio, inquit, est ad immortalitatem & gloriam transmutatio. Nunc enim corpus est in desiderio & humilitate: Vnde Daniel *vir desideriorum* est appellatus. Tunc autem transfigurabitur in corpus impassibile, non mutato in deterius ornatu membrorum, sed extincta corporalium voluptatum concupiscentia. Coarguens deinde Origenem ait; Origenes igitur vult non eandem carnem cum anima coniunctum iri, sed qualem nunc singulorum formam, secundum speciem corpus carnis exprimit, talem se in alio corpore spirituali impressam resurrecturam, vt vnusquisque rursum idem videatur secundum formam; & hanc esse promissam nobis resurrectionem. Cum enim, inquit, corpus materiale fluxum sit, & in se ipso nequaquam permaneat, sed decidat & crescat secundum figuram, quæ formam exprimit, sub qua species continetur, necesse est, vt resurrectio in sola specie fiat. Deinde post pauca dicit: Si igitur, o Origenes, resurrectionem in sola specie in spirituale corpus mutata expectandam contendis, & visionem Eliæ & Moysis nobis pro certissima demonstratione exhibes: quemadmodum illi, inquis, post mortem non aliam, quam viuentes olim habebant, speciem præ se tulerunt: sic eadem erit omnium resurrectio: Moyses vero & Elias ante Christi passionem & resurrectionem, hanc, quam ais, habentes speciem exurrexerunt & apparuerunt. Quomodo ergo Christus [ô Origenes] primogenitus mortuorum a Prophetis & Apostolis celebratur; si enim primogenitus mortuorum Christus esse creditus est, primogenitus verò is est, qui ante omnes ex mortuis resurrexit: Moyses autem iam ante Christi passionem hanc habens formam Apostolis apparuit, secundum quam impleri ais resurrectionem; atqui non formæ sine carne est resurrectio. Nam si solius formæ est resurrectio, vt decernis, [hic enim Christus] non potest esse amplius primogenitus mortuorum, eo quod alii post mortem secundum formam ante Christum hoc habuerint vt apparerent: aut re vera, primogenitus est, vt est; & impossibile est prius vt aliqui ante illum dignati fuerint ea resurrectione vt non amplius morerentur. Si autem nemo ante illum surrexit: Moyses autem & Elias non in corpore, sed animam per formam Apostolis apparuerunt; profecto Resurrectio manifeste in carne futura esse declaratur. Absurdissimum enim est resurrectionem in sola forma definire, quando animæ post exitum a corporibus nunquam apparent secundum formam; quæ ad resurrectionem sint repositæ. Si autem aderit illis hoc quod ab illis nunquam auferetur, quemadmodum in Moysi & Eliæ anima adfuit; neque corrumpitur secundum te, neque perit, semper præsens cum illis, non forma profecto resurgit, quæ nunquam cecidit. Quod si quis ingeniosius dicat, si nemo resurrexit antequam Christus descenderet ad inferos, quomodo memorantur quidam ante illum surrexisse, inter quos viduæ Sareptanæ filius, & Sunamitidis filius, itemque Lazarus?

Dan. 10.

METHOD. Respondendum, hos resurrexisse vt iterum morerentur: Nos autem de iis pronunciamus, qui post resurrectionem numquam amplius sunt morituri. Quod si de Eliæ anima dubius dixeris, quasi scripturis affirmantibus illum in carne assumtum esse, nos doceamus illum Apostolis absque carne apparuisse? Respondendum, quod etsi dicere nos illum Apostolis in carne apparuisse, illud tamen pro nobis magis faceret. Ostenderetur enim propterea quoque corpus nostrum immortalitatis esse capax, quemadmodum ostensum est in Enoch translato. Si enim incorruptionis capax non esset, haud potuisset tanto tempore sine labe corruptionis permanere. Ergo cum corpore apparuit, erat ille quidem moriturus, sed nondum adhuc surrexerat. Et hæc vt demus Origeni, qui formam secundum eadem lineamenta post mortem a corpore seiunctam, animæ reddi dicit, quod nulla prorsus ratione fieri potest, eo quod forma carnis prius in alterationibus corrumpatur, quemadmodum & figura fusæ statuæ ante totius operis solutionem, qualitas enim a materia secundum hypostasin separatur quidem à fusa statua, forma in ære deleta, sed quæ non amplius secundum substantiam subsistat. Quia verò forma à carne in morte recedere dicitur, age quomodo recedat videamus. Separari aliquid ab aliquo dicitur aut facto & subsistentia, aut cogitatione; aut facto quidem seu operatione, sed non hypostasi: Vt si quis triticum & hordeum mixta inter se secernat. quatenus enim secundum motum secernitur, operatio dicitur. quatenus vero secreta per se subsistunt, hypostasi diuisa dicuntur. Cogitatione verò seu ratione, quando materiam à qualitatibus distinguimus, & qualitates à materia. Operatione tantum & non hypostasi, quum separatum aliquid ab aliquo non amplius fuerit, substantiæ hypostasin non habens. Intelligat autem quispiam hoc etiam in rebus mechanicis, quomodo se habeat, si statuam videat, aut equum ex ære fusum. Hæc enim contemplatus videbit naturalem formam in his mutari, & in aliam figuram mutata transformari, a qua prior forma naturalis deletur. Etenim si quis signa in hominis aut equi figuram effigiata colliquefaciat, figuræ formam videbit extinctam, materiam manere. Itaque absurdum est affirmare formam quidem nequaquam corruptam resurgere, corpus autem, in quo forma descripta est corrumpi. Atqui sanè inquit: in spirituale transferetur corpus. Ergo fateri necesse est eandem propriè formam primam non resurgere, eo quod simul mutata & corrupta sit cum corpore. Etsi enim in spirituale corpus translata sit: ipsa tamen eadem non erit primum propriè subiectum, [quod ante fuit] sed quædam illius in subtili corpore transformata similitudo. Si autem non eadem forma, neque idem corpus resurgit, sed aliud pro alio, simile enim alterum simile sibi est; Illud ipsum, ad cuius exemplum factum est, fieri non potest.

Formam ait esse id, quod in figura formæ vniuscuiusque, membrorum identitatem exhibet.

λεκτέον, ἀλλ' οὗτοι εἰς τὸ καὶ αὖθις ἀποθανεῖν ἀνέστησαν· ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν μηκέτι μετὰ τὴν ἔγερσιν διορίζομεν τεθνηξομένων. ἐὰν δὲ καὶ περὶ τῆς ψυχῆς διαπορήσας φέρῃ τοῦ Ἡλιοῦ, ὡς τῶν μὲν γραφῶν ἀνειλῆφθαι αὐτὸν λεγουσῶν ἐν σαρκί, ἡμῶν δὲ ἀσύμπλοκον σαρκὸς τοῖς ἀποστόλοις ὦφθαι φασκόντων· λεκτέον, ὅτι καὶ μὴν μᾶλλον τὸ λέγειν αὐτὸν ὦφθαι τοῖς ἀποστόλοις ἐν σαρκί, πρὸς ἡμῶν ἐστί. δείκνυται γὰρ καὶ διὰ τούτου ἀφθαρσίας ἡμῶν ὑπάρχον τὸ σῶμα δεκτικόν, καθάπερ ἐδείχθη καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐνὼχ μετατεθειμένου. εἰ μὴ γὰρ ἀφθαρσίαν ἠδύνατο δέξασθαι, οὐκ ἂν ἤδη διέμεινεν ἐν ἀπαθείᾳ τοσούτῳ χρόνῳ. εἰ τοίνυν ὤφθη μετὰ τοῦ σώματος, καὶ ἦν τελευτήσας μέν, ἀναστὰς δὲ ἤδη οὐκ ἐκ νεκρῶν οὐδέπω. καὶ ταῦτα ἵνα δὴ συγχωρήσωμεν τῷ Ὠριγένει, καθ' ἑαυτὸ τὸ εἶδος λέγοντι μετὰ τὴν τελευτὴν ἀποζευγνύμενον ἀπὸ τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ δίδοσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἁπάντων ἀδύνατον, τῷ προαπόλλυσθαι τὸ εἶδος τῆς σαρκὸς ἐν τῇ ἀλλοιώσει, καθάπερ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ συγχωνευομένου ἀνδριάντος πρὸ τῆς διαλύσεως τοῦ ὅλου, ὅτι μὴ δύναται χωρίζεσθαι καθ' ὑπόστασιν ἀπὸ τῆς ὕλης ἡ ποιότης. χωρίζεται μὲν γὰρ [ἀπὸ] τοῦ ἀνδριάντος χωνευθέντος ἡ περὶ τὸν χαλκὸν μορφὴ ἀφανιζομένη, οὐ μὴν ὑφεστῶσα ἔτι κατ' οὐσίαν. ἐπεὶ δὲ λέγεται ἐν τῷ θανάτῳ τὸ εἶδος χωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς σαρκός· φέρε τὸ χωριζόμενον ποσαχῶς λέγεται χωρίζεσθαι, ἐπισκεψώμεθα. λέγεται τοίνυν χωρίζεσθαί τι ἀπό τινος ἢ ἐνεργείᾳ καὶ ὑποστάσει, ἢ ἐπινοίᾳ· ἢ ἐνεργείᾳ μέν, οὐ μὴν καὶ ὑποστάσει. ὡς εἰ πυρούς τις καὶ κριθὰς μεμιγμένα χωρίσειεν ἀπ' ἀλλήλων· ἡ μὲν γὰρ κατὰ κίνησιν χωρίζεται, ἐνέργεια λέγεται· ἡ δὲ χωρισθέντα ὑφέστηκεν, ὑποστάσει λέγεται κεχωρίσθαι. ἐπινοίᾳ δέ, ὅταν τὴν ὕλην ἀπὸ τῶν ποιοτήτων χωρίζωμεν, καὶ τὰς ποιότητας ἀπὸ τῆς ὕλης. ἐνεργείᾳ δέ, οὐ μὴν καὶ ὑποστάσει, ὅταν χωρισθέν τι ἀπό τινος μηκέτι ὑπάρχῃ, ὑπόστασιν οὐσίας οὐκ ἔχον. νοοίη δ' ἄν τις καὶ ἐν τοῖς χειροτεχνήμασιν ὡς ἔχει ἀνδριάντα ἰδών, ἢ ἵππον χαλκοῦν. ταῦτα γὰρ λογιζόμενος, ὄψεται τὴν ἔμφυτον μορφὴν διαλλάττοντα· εἰς δὲ ἑτέραν ὄψιν * μεθισταμένα, ὑφ' ἧς τὸ ξυγγενόμενον εἶδος ἀφανίζεται. εἰ γάρ τις τὰ ἔργμα τὰ σχηματιζόμενα εἰς εἶδος ἀνθρώπου ἢ ἵππου συντήκοι, εὑρήσει τὸ μὲν τοῦ σχήματος εἶδος ἀφανιζόμενον, αὐτὴν δὲ τὴν ὕλην μένουσαν. ὥστε ἀσύστατον τὸ λέγειν, τὸ μὲν εἶδος ἀνίστασθαι ἠμαυρωμένον μηδέν, τὸ δὲ σῶμα, ἐν ᾧ ἦν τὸ εἶδος ἐντετυπωμένον, διαφθείρεσθαι· ἀλλὰ ναί φησιν, ἐν πνευματικῷ γὰρ μετατεθήσεται σώματι· οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ μὲν εἶδος ἰδίως ὁμολογεῖν αὐτὸ τὸ πρότερον μὴ ἀνίστασθαι, τῷ συναλλοιοῦσθαι αὐτὸ συμφθῖνον τῇ σαρκί. κἂν γὰρ ἐν πνευματικῷ μεταπλασθῇ σώματι, αὐτὸ μὲν ἰδίως τὸ πρότερον ὑποκείμενον ἐκεῖνο οὐκ ἔσται, ὁμοιότης δέ τις ἐκείνου ἐν λεπτομερεῖ μεταπεπλασμένη σώματι. εἰ δὲ μήτε τὸ εἶδος τὸ αὐτό, μήτε τὸ σῶμα ἀνίσταται, ἀλλ' ἕτερον ἀντὶ τοῦ προτέρου· τὸ γὰρ ὅμοιον ἕτερον τοῦ ἑαυτοῦ ὁμοίου ὂν * αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πρότερον, πρὸς ὃ εἴκαστο, εἶναι οὐ δύναται. Ὅτι εἶδός φησιν εἶναι τὸ τὴν ταυτότητα τῶν μελῶν ἐν τῷ χαρακτῆρι τῆς μορφῆς ἑκάστου ἐμφαῖνον.

* al. μεθιστάμενα ὑφ' ἧς

* al. ἀεί.

Method. Sect. 37.

Ὅτι τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ῥητῶς εἰρημένον τοῦ Ὠριγένους ἀλληγορήσαντος, καὶ εἰς τὴν τῶν εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωτισθέντων Ἰσραηλιτῶν ἐπάνοδον ἐκβιαζομένου εἰρῆσθαι, ἐξελέγχων μετὰ πολλὰ ὁ ἅγιος, καὶ τοῦτό φησιν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αὐτοὶ πρὸς τελείαν ἀσφάλειαν καθαρὰν, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν κατακρατήσαντες ἐξουσιαστικώτερον κατῴκησαν τὴν Ἱερουσαλήμ. εἴργοντο γοῦν * ὑπὸ τῶν ἀλλοεθνῶν πολλάκις οἰκοδομῆσαι θελήσαντες μᾶλλον· ὅθεν καὶ ἐν μʹ αὐτὸν καὶ ἓξ ἔτεσι μόλις ἠδυνήθησαν δείμασθαι, τοῦ Σολομῶντος ἐν ἑπταετεῖ χρόνῳ ἐκ θεμελίων αὐτὸν συμπληρώσαντος. καὶ τί χρὴ λέγειν; ἀπὸ γὰρ δὴ Ναβουχοδονόσορ, καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Βαβυλῶνος βασιλευσάντων, ἄχρι τῆς Περσῶν ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καθόδου, τῆς τε Ἀλεξάνδρου ἡγεμονίας καὶ τοῦ Ῥωμαίων τοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους συρραγέντος πολέμου, ἑξάκις * κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰ Ἱεροσόλυμα. καὶ τοῦτο Ἰώσηππος ἱστορεῖ λέγων, ἔτει δευτέρῳ τῆς Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἁλοῦσα δὲ καὶ πρότερον πεντάκις, τοῦτο δεύτερον ἠρημώθη. Ἀσοχαῖος μὲν γὰρ, ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀντίοχος, ἔπειτα Πομπήϊος, καὶ ἐπὶ τούτοις σὺν Ἡρώδῃ Σόσσιος ἑλόντες ἐνέπρησαν τὴν πόλιν. πρὸ δὲ τούτων, ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς κρατήσας ἠρήμωσεν αὐτήν. Ὅτι Ὠριγένης τάδε φησί· περὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου ἱστορεῖσθαι ἀξιοῦται· τῶν μὲν * ἀπλουστέρων οἰομένων ταῦτα λελέχθαι, ὡς ἀμφοτέρων μετὰ τῶν σωμάτων λαμβανόντων τὰ ἄξια τῶν τῷ βίῳ πεπραγμένων· τῶν δὲ * ἀκριβεστέρων, ἐπεὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐδεὶς ἐν βίῳ καταλείπεται, οὐκ ἐν τῇ ἀναστάσει οἰομένων ταῦτα γεγονέναι. λέγει γὰρ ὁ πλούσιος, ὅτι πέντε ἀδελφοὺς ἔχω, καὶ ἵνα μὴ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου, πέμψον Λάζαρον ἀπαγγελοῦντα αὐτοῖς τὰ ἐνταῦθα. καὶ διὰ τοῦτο ζητοῦσι τὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν δάκτυλον, καὶ τοὺς κόλπους Ἀβραὰμ, καὶ τὴν * ἀνάκλησιν, καὶ τάχα τὸ τῆς ψυχῆς ἅμα τῇ ἀπαλλαγῇ σχῆμα, ὁμοιοειδὲς ὂν τῷ παχεῖ καὶ γηΐνῳ σώματι, δύνασθαι οὕτως λαμβάνεσθαι. εἴ ποτε γοῦν ἱστόρηταί τις τῶν κεκοιμημένων φανεὶς, * ὁμοίως ἑωρᾶσθαι τῷ ὅτε τὴν σάρκα εἶχε σχήματι. εἶτα, ἀλλὰ καὶ ὁ Σαμουὴλ φαινόμενος, ὡς δῆλον, ὁρατὸς ὢν, παρίστησιν ὅτι σῶμα περιέκειτο· μάλιστα ἐὰν ἀναγκαζώμεθα ὑπὸ τῶν ἀποδείξεων τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀσώματον εἶναι, καὶ ταύτην ἀποφαίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ ὁ κολαζόμενος πλούσιος, καὶ ὁ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ πένης ἀναπαυόμενος, πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος καὶ πρὸ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· καὶ διὰ τοῦτο * πρὸ τῆς ἀναστάσεως λεγόμενοι, ὁ μὲν ἐν ᾅδου κολάζεσθαι, ὁ δὲ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀναπαύεσθαι, διδάσκουσιν ὅτι καὶ νῦν τῇ ἀπαλλαγῇ σώματι χρῆται ἡ ψυχή. Πρὸς ταῦτα ὁ ἅγιος τάδε φησί, σχῆμα ἄλλο ὁμοιοειδὲς τῷ αἰσθητῷ τούτῳ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν ἔχειν ἐκτιθέμενος τὴν ψυχὴν ἀσώματον, ὑπό τι πλατωνικῶς ἀποφαίνεσθαι αὐτήν. τί γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποφοίτησιν ὀχήματος αὐτὴν δεῖσθαι καὶ περιβολῆς λέγειν, ὡς οὐ δυναμένην καθ' ἑαυτὴν χωρισθῆναι γυμνὴν, πῶς οὐκ ἂν καθ' ἑαυτὴν * ἀσώματον εἴη;

* al. ὑπό.
* al. ἐξεπορθήθη.
* al. ἀπλουστέρων.
* al. ἀκριβεστέρων.
* ἴσ. ἀνάπαυσιν.
* al. ὅμοιον.
* al. πρό.
* ἀσώματος.

Verbum quod dixit Propheta Ezechiel de mortuorum resurrectione Origenes Allegorice interpretatus est, & ad Israelitarum ex captiuitate Babylonica reditum quasi per vim detorsit, quem post multa S. Methodius coarguens hoc dicit: Neque Iudæi plenam securamque libertatem assecuti sunt, neque hostibus deuictis maiori cum potestate Hierosolymam incoluerunt. Immo sæpe cum instaurare vrbem conarentur, ab aliis populis sunt impediti. Vnde & intra quadraginta sex annos vix templum absoluerunt, cum illud Solomon septem annis ab ipsis fundamentis excitatum perfecisset. Et quid opus est verbis, a Nabuchodonosore, & successoribus eius in Babylone vsque ad Persarum in Assyrios expeditionem, & Alexandri imperium, & bellum iam cum Romanis incrudescens sexies ab hostibus Hierosolyma euersa sunt. Et hoc Iosepho teste qui dicit: Anno altero Vespasiani imperatoris, capta autē & ante iam quinquies fuerat, iterum excisa est Hierosolyma. Asochæus enim Ægypti Rex, & huius successor Antiochus: deinde Pompeius, deinde post hos Sosius cum Herode captam vrbem incenderunt. Ante hos verò Babylonis Rex expugnatam vastauit.

Origenes præterea hæc dicit. De Lazaro & diuite subinde putat: aliis quidem simplicius dictum putantibus, quasi ambo in corporibus suis admissis digna factis in vita præterita reciperent; aliis subtilius, quia cum post resurrectionem nemo in vita relinquatur, non existimant hæc in resurrectione contigisse. Dicit enim diues: habeo quinque fratres, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorum, mitte Lazarum, qui nunciet ipsis, quæ hic fiunt. Quærunt ergo per hæc linguam & digitum & sinus Abrahæ, & compellationis vocem, & fortasse figuram illam seu formam statim cum animæ excessu, similem corpori crasso & terreno. Res ita potest intelligi: Si quando quis ex mortuis narratur apparuisse, videtur in simili formâ, quam in carne habuit. Deinde: Samuel apparens, vt manifestum est, spectabilis probat se corpore indutum fuisse. Si maxime demonstrationibus vrgeamur fateri, animæ naturam incorpoream esse, hanc videri [demonstrationem.] Sed & diues punitus, & pauper in sinu Abraham requiescens ante saluatoris aduentum, & ante consummationem seculi, & propterea ante resurrectionem, dum dicuntur hic quidem apud inferos puniri, ille verò in sinu Abrahæ requiescere, docent, etiam nunc post excessum e vita animam corpore vti. Ad hæc vir S. respondet, figuram aliam visu similem sensibili huic, animam post emigrationem ex hac vita habere; animam incorpoream professus ad Platonicam fere rationem definit. Dum enim dicit illam post excessum ex hac vita vehiculo egere & veste, eo quod nuda comprehendi teneríve non possit. Quomodo ergo per se non sit incorporea?

Luc. 16.

METHOD.

Cum autem incorporea sit, quomodo non expers erit[per se]passionum, seu dolorum. Comitatur enim ipsam, si incorporea sit, vt nec pati,nec teneri possit. Ergo si concupiscentia irrationali nulla ratione fuit tracta, neque corporis dolentis patientisque sensu vllo fuit ta.ta, (nam incorporeum quomodo corporis sensu,aut corpus incorporei affectu tangatur?) Sequitur consequenter prædictis vt incorporea esse videatur. Si autem cum corpore patiatur, quemadmodum ex iis qui apparuerunt comprobatur,incorporea esse non potest. Ergo solus Deus natura ingenita, nullius indigens, & indefessa nec fatigabilis prædicatur, qui cum incorporeus sit propterea est inuisibilis. Deum enim nemo vidit. Animæ vero à Patre vniuersorum corpora rationalia conditæ,in membra ratione percipienda exornatæ hanc figuram acceperunt: vnde apud inferos vt in Lazaro & diuite[est videre]linguam, & digitum & alia membra habere dicuntur, non quod alienum corpus cum illis existat inior me,sed quod ipsæ animæ,ab omni tegumento nudatæ per se natura sua secundum substantiam tales sint. Addit in fine vir Sanctus, illud dictum:*In hoc Christus mortuus est vt viuorum & mortuorum dominetur.* de animabus & corporibus accipiendum esse viuis scilicet animabus, vtpote immortalibus, mortuis verò corporibus. Quod si corpus humanum omniũ animalium aliorum corporibus est nobilius, quia ipsius Dei manibus efformatum & rationalis animæ præstantius vehiculum:quomodo hoc tam breuis est æui, cum multa animalium irrationalium corpora sint hoc multo longioris vitæ? Manifestum ergo illius substantiam post resurrectionem longæuam [siue æternam] fore.

Error Methodij animas esse corporeas.

Rom 14. 9. Si legas ἀπὸ ... ridetur legendum ... Christus ... mortuorum ... corporum Dominus aut quia corpus hom. est aut quia manifestum est etiam.

ἀσώματος δὲ οὖσα, πῶς οὐκ ἔσαι καὶ ἀνεπίδεκτος παθῶν; ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἀσωμάτῳ αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ τὸ ἀπαθῆ εἶναι καὶ ἀδιάσπαστον. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ ἀλόγου οὐ παρείλκετο ὅλως ἐπιθυμίας, οὐδὲ συμμετεβάλλετο ἀλγοῦντι ἢ πάσχοντι τῷ σώματι· ἀσωμάτῳ γὰρ σώματι ἢ σῶμα ἀσωμάτῳ οὐκ ἄν ποτε συμπάθοι, ἵνα ἂν ἀσώματον δόξαι αὐτὴν * ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις. εἰ δὲ συμπάσχοι τῷ σώματι, καθάπερ καὶ διὰ τῆς ἐπιμαρτυρήσεως τῶν φαινομένων ἀποδείκνυται: ἀσώματος εἶναι οὐ δύναται. ἤγουν ἀγέννητος καὶ ἀνενδεὴς καὶ ἀκάματος φύσις ὁ θεὸς μόνος ἄδεται, ἀσώματος ὤν, διὸ καὶ ἀόρατος· θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακεν. αἱ δὲ ψυχαὶ ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρὸς τῶν ὅλων, σώματα νοερὰ ὑπάρχουσαι, εἰς λόγῳ θεωρητὰ μέλη διακεκοσμημέναι, ταύτην λαβοῦσαι τὴν διατύπωσιν. ὅθεν καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Λαζάρου, καὶ τοῦ πλουσίου, καὶ γλῶσσαν καὶ δάκτυλον καὶ τὰ ἄλλα μέλη ἱστοροῦνται ἔχειν· οὐχ ὡς σώματος ἑτέρου συνυπάρχοντος αὐταῖς ἀειδοῦς, ἀλλ' ὅτι [καὶ] αὗται φύσει, αἱ ψυχαὶ, παντὸς ἀπογυμνωθεῖσαι περιβλήματος, τοιαῦται κατὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσιν. Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος ἐν τέλει, ὥστε τὸ διὰ τοῦτο Χριστὸς ἀπέθανε λεγόμενον, ἵνα ζώντων καὶ νεκρῶν κυριεύσῃ, ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων παραληπτέον: ζώντων μὲν τῶν ψυχῶν, καθὸ ἀθάνατοι, νεκρῶν δὲ τῶν σωμάτων. Ὅτι [εἰ] τιμιώτερον σῶμα ἀνθρώπου τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι χερσὶ τοῦ θεοῦ λέγεται πεπλάσθαι, καὶ ὅτι * τιμιώτερον τῆς λογικῆς ψυχῆς τετύχηκε * ὄχημα. πῶς τοῦτο μὲν ὀλιγοχρόνιον, ἀλόγων δὲ τινῶν πολλῷ πολυχρονιώτερα; ἢ δῆλον ὡς ἡ τούτου πολυχρόνιος ὕπαρξις μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔσται.

* al. ἀκολούθως.

* al. τιμιώτερον σκῆνος.

CCXXXV.

Ex lib. s. Methodii de creatis excerpta.

Legi è sancto Methodio Episcopo martyre per compendium excerpta de genitis seu creatis. Illud Christi, *Nolite proiicere Sanctum canibus,neque margaritas vestras ante porcos*:dixit margaritas esse eos qui in Ecclesiã sanctiora diuinæ religionis mysteria capiunt: porcos verò, qui in omni genere impietatis & voluptatis veluti porci in cœno adhuc volutantur. His,inquit, a Christo dictum est, non esse ∴ cœlestia mysteria proiicienda, eo quod hęc capere non possint,veluti impietati & feris fœdisque voluptatibus iam ante occupati. S. Methodius ait, si per margaritas intelligendæ sunt venerandæ.sacræque literæ, per porcos autem,homines impietati & voluptatibus dediti, quibus Apostolica dicta, ad pietatem & Christi fidem ducentia, non sint ∴ accommodata,sed cœlata, vide ne dicas vllum Christianorum Apostolicis præconiis ex prioris vitæ impietate conuersum esse. Neque enim vlla ratione diuina Christi mysteria * proiecerint iis, qui propter infidelitatem similes sunt porcis.

Matth. 7. 6.

∴ Forte Origenis quem refutat.

∴ Sacras literas. ignor hoc loco pro Ecclesia accipiendu puto, quæ communi ... hospitium. nisi forte locum intelligat vbi catechumeni ... Christianam ... quod ... peregrini recipiuntur.

∴ Non proponenda.

* παρέβαλεν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΠΕΡΙ ΤΩ͂Ν γενητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ ἐκ τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ ἐπισκόπου Μεθοδίου τὰ περὶ τῶν γενητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν. Ὅτι τὸ μὴ βάλητε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μαργαρίτας μὲν τοῦ ξένωνος τὰ μυστικώτερα τῆς θεοσδότου θρησκείας ἐκλαμβανόντας μαθήματα: χοίρους δὲ, τοὺς ἔτι ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς παντοίαις, δίκην χοίρων, ἐν βορβόρῳ καλινδουμένους, τούτοις γὰρ εἰρῆσθαι παρὰ Χριστοῦ, ἔλεγε, μὴ παραβαλεῖν τὰ θεῖα μαθήματα: διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ φέρειν, ἅτε τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ταῖς ἀγρίαις ἡδοναῖς προκατεσχημένοις. Ὁ μέγας Μεθόδιος φησὶν, εἰ μαργαρίτας, τὰ σεμνοπρεπῆ καὶ θεῖα μαθήματα δεῖ ἐξακούειν, χοίρους δὲ τοὺς ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς συζῶντας, οἷς καὶ ἀπαραβλητα καὶ ἀπόκρυφα τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀποστολικὰ διεγείροντα κηρύγματα δεῖ εἶναι. ὅρα ὡς οὐδένα λέγεις τῶν Χριστιανῶν τοῖς τῶν ἀποστόλων κηρύγμασιν ἐξ ἀσεβείας αὐτῶν τῆς προτέρας * ἐπιστρέψαι. οὐδὲ γὰρ ἂν πάντως παρέλαβον τὰ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστήρια τοῖς δι' ἀπιστίαν χοίροις ἐοικόσιν.

CCXL. E lib. S. Methodij de creatis excerpta.

* al. ἐπιστρέψαι.

ἢ οὐ

ἢ οὖν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπίστοις τὰ ὑπὲρ ταῦτα παρεβλήθη παρὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ ἐκηρύχθη, καὶ ἀπὸ τῆς ἀσεβείας μετέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν. (ὥσπερ οὖν καὶ πιστεύοντες ὁμολογοῦμεν) καὶ οὐκέτι δύναται νοεῖσθαι τὸ μὴ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ὡς ἐρρήθη· ἢ τούτου ὡς ἐλέχθη νοουμένου, ἀνάγκη ἡμᾶς λέγειν, ὡς οὐδενὶ τῶν ἀπίστων, οὓς χοίροις ἀπεικάζομεν, διὰ τῶν ἀποστολικῶν διδαγμάτων, μαργαριτῶν δίκην τὰς ψυχὰς καταυγαζόντων, ἡ εἰς πίστιν καὶ ἡ τῆς ἀσεβείας ἐλευθερία γεγένηται. βλάσφημον δὲ τοῦτο. οὐκ ἄρα δεῖ μαργαρίτας μὲν τὰ μυστικώτερα τῶν μαθημάτων ἐκλαμβάνειν ἐνταῦθα· χοίρους δὲ, τοὺς ἀσεβεῖς. οὐδὲ τὸ, μὴ βάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, εἰς τὸ μὴ παραβάλλετε τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἀπίστοις τὰ μυστικὰ καὶ τελειοποιὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως διδάγματα παραλαμβάνειν· ἀλλὰ μαργαρίτας μὲν τὰς ἀρετὰς, ἐκδέχεσθαι χρὴ, αἷς ὥσπερ πολυτίμοις μαργαρίταις ἡ ψυχὴ καθωραΐζεται. μὴ παραβαλεῖν δὲ αὐτοὺς τοῖς χοίροις, τουτέστι, μὴ παραβαλεῖν αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, οἷον ἁγνείαν, καὶ σωφροσύνην, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀλήθειαν, ταύτας ἐν μὴ παραβάλλειν ταῖς ἀσελγεστάταις ἡδοναῖς, χοίροις γὰρ ἐοίκασιν αὗται· ἵνα μὴ τὰς ἀρετὰς αὗται καταφαγοῦσαι, χοιρώδη βίον καὶ παντοπαθῆ τὴν ψυχὴν βιοτεύειν παρασκευάσωσιν. Ὅτι ὁ Ὠριγένης, ὃν Κένταυρον καλεῖ, ἔλεγε συναΐδιον εἶναι τῷ μόνῳ σοφῷ καὶ ἀπροσδεεῖ θεῷ τὸ πᾶν. ἔφασκε γὰρ, εἰ οὐκ ἔστι δημιουργὸς ἄνευ δημιουργημάτων, ἢ ποιητὴς ἄνευ ποιημάτων, οὐδὲ παντοκράτωρ ἄνευ τῶν κρατουμένων· τὸν γὰρ δημιουργὸν διὰ τὰ δημιουργήματα ἀνάγκη, καὶ τὸν ποιητὴν διὰ τὰ ποιήματα, καὶ τὸν παντοκράτορα διὰ τὰ κρατούμενα λέγεσθαι· ἀνάγκη ἐξ ἀρχῆς αὐτὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγενῆσθαι, καὶ μὴ εἶναι χρόνον, ὅτε οὐκ ἦν ταῦτα. εἰ γὰρ ἦν χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν τὰ ποιήματα, ἐπεὶ τῶν ποιημάτων μὴ ὄντων, οὐδὲ ποιητὴς ἔστιν· ὅρα οἷον ἀσεβὲς ἀκολουθεῖ· ἀλλὰ καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ μεταβάλλειν τὸν ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον συμβήσεται θεόν· εἰ γὰρ ὕστερον πεποίηκε τὸ πᾶν, δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μετέβαλε. τοῦτο δὲ ἄτοπον μετὰ τῶν προειρημένων. οὐκ ἄρα δυνατὸν λέγειν, μὴ εἶναι ἄναρχον καὶ συναΐδιον τῷ θεῷ τὸ πᾶν. πρὸς ὃν φησι δι' ἑτέρου προσώπου ὁ ἄγιος ἐρωτῶν, ἆρά γε σοφίας καὶ δόξης, καὶ συλλήβδην πάσης ἀρετῆς ἀρχὴν καὶ πηγὴν οὐσιωδῶς, ἀλλὰ μὴ ἐπικτήτως ἡγῇ τὸν θεὸν; ναί. τί δὲ πρὸς τούτοις, οὐχὶ τέλειος πάντη δι' ἑαυτὸν καὶ ἀπροσδεής; ἀληθῆ. ἀμήχανον γὰρ τὸ ἀπροσδεὲς δι' ἕτερον εἶναί τι ἀπροσδεὲς, ἀμήχανον. πᾶν γὰρ τὸ δι' ἕτερον πλῆρες ὂν, καὶ ἀτελὲς λεκτέον ἀνάγκη· τὸ γὰρ αὐτὸ δι' ἑαυτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν, καὶ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ μένον, τέλειον εἶναι, τοῦτο μόνον δοξαστέον; ἀληθέστατα λέγεις. τὸ δὲ μήτε αὐτὸ δι' ἑαυτὸ, μήτε αὐτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν φαίης ἂν ἀπροσδεές; οὐδαμῶς. οὐκ ἄρα ὁ θεὸς τέλειος, διά τι νομισθήσεται. ὃ γὰρ διά τι τέλειόν ἐστι, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀτελὲς ἀνάγκη τυγχάνειν; ἀνάγκη. οὐκοῦν καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς δι' ἑαυτὸν τέλειος, ἀλλ' οὐ δι' ἕτερον λογισθήσεται; ὀρθότατα.

Aut ergo omnibus Græcis, & aliis infidelibus hæc mysteria a Christi discipulis sunt proposita & prædicata, illosque ab impietate ad Christum converterunt, (vti & nos credentes confitemur) & illud dictum, Ne proiicite margaritas vestras ante porcos, non potest amplius ita accipi, vti dictum est: aut hoc ita, vt dictum est, accepto seu intellecto, dicendum erit nobis, nulli infidelium quos porcis comparamus, per Apostolica documenta quæ animas instar margaritarum illuminant, fidem in Christum & ab impietate libertatem partam esse. Sed hoc blasphemum est dicere. Ergo margaritæ hoc loco non sunt accipiendæ pro sanctioribus [Ecclesiæ] disciplinis, neque porci pro impiis. Neque illud dictum nolite proiicere margaritas vestras ante porcos: ita explicandum est: ne proiicite impiis & infidelibus diuina & fidem in Christum perficientia præcepta: sed margaritæ pro virtutibus accipiendæ sunt, quibus veluti preciosis gemmis anima exornatur. Non abiiciendas autem eas porcis, hoc est, non proiiciendas virtutes, castitatem nempe, temperantiam, iustitiam, & veritatem, has inquam non obiiciendas esse impuris voluptatibus, hæ enim porcis comparantur, ne has depascentes, illos vitam porcis similem viuere cogant, & animam omni vitiorum genere compleant. Origenes, quem Centaurum appellat, asserebat vniuersum hoc [quod creatum est,] soli, sapienti & nullius indigo Deo coæternum esse. Dicebat enim, sicut non est opifex sine opificio, poeta sine poematis, imperator sine subiectis, necesse est enim vt opifex ab opificio, poeta à poëmatis, & imperator à subiectis nominetur, [ita] necesse est creata à principio à Deo facta esse, nec tempus vllum esse, quo hæc non fuerint. Si enim fuit tempus quo non fuerunt opificia; ergo opificiis nullis existentibus, neque opifex est. Vide quæ sequatur [ex dictis] impietas; Quin alteram etiam & mutari sequetur immutabilem & inuariabilem Deum. Si enim nō ab æterno omnia creauit, manifestum est, illum à non faciendo ad faciendum transiisse. Sed hæc vna cum antedictis absurdum est, ergo dici nō potest, non esse principij expers & Deo coæternum hoc vniuersum. Huic respondet alia quasi persona per interrogationem [scenis enarrationis siue Dialogi] Nonne Deum existimas principium & fontem sapientiæ, gloriæ & simul omnis virtutis substantialiter & non adscititie? Sane inquit, sed quid hoc ad rem? Nonne absolute per se ipsum perfectus est & nullius indigens? Ita est. Impossibile enim est, vt id quod nullius indiget, sit propter alterum aliquid, [quam etiam] nullius indigens. Impossibile [inquam]. Quodcunque enim propter alterum perfectum est, necesse est dicatur imperfectum. Hoc enim solū quod propter seipsum sui ipsius perfectio est & in seipso manet, perfectum esse censendum est? verissime censes. Quod autem neque ipsum, propter seipsum, neque ipsum sibi ipsi sua est perfectio, dices aliquem non egentem? Nequaquam. Deus ergo non perfectus propter aliud existimabitur. Quod enim propter aliud perfectum est, nonne esse necesse est vt id in seipso sit imperfectum? necesse. Nonne ergo Deus ipse propter seipsum & non propter aliud perfectus iudicabitur? rectissime.

Matth. 7.

Methodius Origenem Centaurum appellat.

Nonne aliud est Deus mundi, & aliud mundus Dei? Omnino. Non igitur Deus & creator & omnipotens, perfectus est dicendus propter mundum? Nequaquam, ne propter mundum, [illegible] ac non propter seipsum [potius] secundum se perfectus, merito [illegible]. Quamobrem dives, nonne [illegible] dives appellandus est? recte. Et [illegible] secundum participationem essentialis sapientiae [illegible] sapiens tamen dicendus est? sane. An ergo & Deus, qui [illegible] mundus, propter mundum [illegible] & creator nominandus [illegible]? Nonne ipse in seipso & propter seipsum dives ac potens esse videtur. [illegible] ante mundi [illegible] omnino nullius indigens, pater nempe & omnipotens, & creator, adeo ut propter seipsum & non propter mundum haec omnia? necessarium est. Si enim propter mundum, & non propter seipsum [illegible] a mundo [illegible] omnipotens [illegible] Deus [illegible] secundum seipsum imperfectus esset, & indigens his, quorum causa omnipotens & creator est supernaturalis. Reiiciendus ergo perniciosus error eorum, qui dicunt de DEO, DEUM non propter seipsum, sed propter subiectas res & creatas, quae mutabiles sunt, esse omnipotentem & creatorem.

[illegible] ratiocinatione. Si non ab aeterno, [illegible] & olim non erat, necesse [illegible] impassibilem & inalterabilem, [illegible]. Item necesse est illum prius nihil facientem a non faciendo ad faciendum transire & mutari. Dicebant enim. Requievit ne DEUS a mundo faciendo nec ne? requievit, alioqui enim nondum esset perfectus. Ita est. Si ergo facere, a non faciendo, DEO alterationem adfert, nonne etiam non facere, a faciendo [illegible] prorsus. mutatum autem diceres cum [illegible] operantem, ab eo quod erat cum non operaretur? nequaquam. Neque ergo ideo illum mutari necesse erat, quod [illegible] mundum, ab eo quod erat quando non faciebat. Atque [ita] non necessario dicendum est hoc universum [illegible] propter [illegible] illum esse mutatum. Atqui [illegible]. Diceres ne genitum, quod generationis principium non habet? Non equidem. Quod enim caret generationis principio necessario est ingenitum. Si vero genitum, [illegible] ab aliqua causa esse genitum: prorsus enim impossibile est sine causa generationem esse? impossibile. Nonne ergo & mundum, & quaecumque sunt in illo? Nonne vel ab aliquo, vel DEO creatore postea factum dicemus cum prius non esset? perspicuum est a DEO. Impossibile enim est, ut quod generationis principio circumscribitur id infinito esse coinfinitum? impossibile. Ergo iterum, centaure, ad principium disputationis revertamur. Affirmatis ne ea quae existunt, divina scientia facta esse nec ne? Iterum dicent minime. Sed ab elementis, vel materia, aut firmamentis, aut quibus haec verbis appellare vultis, nihil enim interest. Iis enim absque creatione praeexistentibus temereque oberrantibus, DEUS [illa] secernens, omnia fabricatus est, velut praestans pictor ex multis coloribus unam exprimit [illegible]?

ἕτερον Θεὸς κόσμου, καὶ ἕτερον κόσμος Θεοῦ, παντελῶς. οὐκ ἄρα τέλειον φατέον, καὶ δημιουργὸν καὶ παντοκράτορα, διὰ κόσμον τὸν Θεόν; οὔ. ὅπως [μὴ] δι᾽ ἑαυτόν, ἀλλὰ μὴ διὰ κόσμον, καὶ ταῦτα εἶναι, αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸν τέλειος εὑρίσκοιτο. περιηκόντως. τί δὲ τὸν πλούσιον, διὰ τὸν πλοῦτον λεκτέον πλούσιον; ὀρθῶς. καὶ τὸν σοφὸν κατὰ μετοχὴν τῆς οὐσιώδους σοφίας, οὐκ αὐτὸν σοφίαν ὄντα σοφὸν προσαγορευτέον; ναί. τί δὲ καὶ τὸν Θεὸν ἕτερον ὄντα κόσμου, διὰ κόσμον ταύτῃ πλούσιον καὶ εὐεργέτην καὶ δημιουργὸν κλητέον; οὐδαμῶς, ἅπαγε. οὐκοῦν αὐτὸς ἑαυτῷ πλούσιος, καὶ δι᾽ ἑαυτὸν πλούσιος καὶ δυνατὸς [illegible] εἶναι. [illegible] καὶ πρὸ κόσμου παντὶ ἀπροσδεής, ὢν καὶ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ καὶ δημιουργός, ὅπως αὐτὸς δι᾽ ἑαυτόν, ἀλλὰ μὴ δι᾽ ἕτερον ταῦτα ᾖ; ἀνάγκη. εἰ γὰρ διὰ κόσμον, καὶ οὐχὶ δι᾽ ἑαυτὸν ἕτερος ὢν [καὶ] κόσμου παντοκράτωρ [illegible] (συγγνώμην [illegible] ἀναγκάζομαι γὰρ τοῦτο εἰπεῖν:) αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸν ἀτελὴς [ἂν] εἴη καὶ προσδεὴς τούτων, δι᾽ ἃ παντοκράτωρ καὶ δημιουργός ἐστιν ὑπερφυῶς. οὐκ ἄρα ἀποδεκτέον ταύτην τὴν ὀλέθριον ἁμαρτίαν περὶ Θεοῦ τῶν λεγόντων, παντοκράτορα καὶ δημιουργὸν διὰ τὰ κτιζόμενα καὶ δημιουργούμενα [illegible] ἀλλ᾽ οὐ δι᾽ ἑαυτὸν εἶναι τὸν Θεόν. ὅρα δὲ καὶ ὧδε. εἰ ὕστερον ἔφης πεποιῆσθαι κόσμον, μὴ πρότερον ὄν: μεταβάλλειν ἀνάγκη τὸν ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτον Θεόν. τὸν γὰρ μὴ ποιοῦντα πρότερον μηδέν, ὕστερον δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ἀνάγκη. ἔλεγον γάρ, πέπαυται δὲ τοῦ ποιεῖν τὸν κόσμον ὁ Θεός, ἢ οὔ; πέπαυται, οὔπω γὰρ ἦν τέλειον [illegible] ἀληθές. εἰ οὖν τὸ ποιεῖν ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν ἀλλοίωσιν τοῦ Θεοῦ καταψηφίζεται, οὐχὶ καὶ τὸ μὴ ποιεῖν ἐκ τοῦ [μὴ] ποιεῖν; ἀνάγκη. ἠλλοιῶσθαι δὲ αὐτὸν φαίης μὴ ποιοῦντα σήμερον παρ᾽ ὃν ἐποίει; οὐδαμῶς. οὐδὲ [illegible] ποιεῖ τὸν κόσμον, ἠλλοιῶσθαι αὐτὸν ἀνάγκην, παρ᾽ ὃ ἦν ὅτε οὐκ ἐποίει· καὶ οὔτε ἀνάγκην συνυπάρχειν αὐτῷ τὸ πᾶν δεῖ λέγειν, διὰ τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι [illegible] ἠλλοιῶσθαι, ἐπεὶ συναΐδιον δι᾽ αὐτὸ [illegible] * [illegible] τὸ μὴ γενόμενον [illegible] φαίης [illegible]; εἰ γὰρ μὴ [illegible] γενέσεως ἀρχήν, ἐξ ἀνάγκης ἀγένητον [illegible]· εἰ δὲ γενητὸν ὑπὸ αἰτίου τινός, ὅλως αὐτὸ γεγονέναι· πάντα γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν; ἀδύνατον. κόσμον δὴ οὖν, καὶ ὅσα ἐν αὐτῷ, μηδ᾽ ἄλλου τινὸς ἢ Θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν γεγενῆσθαι ὕστερον, * πρότερον οὐκ ὄντα; δῆλον ὅτι Θεοῦ. ἀδύνατον γὰρ τὸ γενέσεως ἀρχῇ περιορισθὲν συναπέραντον [γὰρ τὸ γενέσεως] εἶναι τῷ ἀπεράντῳ; ἀδύνατον. πάλιν δὴ οὖν, ὦ Κένταυρε, ἐξ ἀρχῆς διαλεγώμεθα· θείᾳ ἐπιστήμῃ τὰ ὄντα φατὲ γεγονέναι, ἢ οὔ; * [illegible] οὐδαμῶς, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν * στοιχείων, ἢ ὕλης, ἢ στερεωμάτων, ἢ ὅπως αὐτοὶ ταῦτα βούλεσθε ὀνομάζειν· οὐδὲν γὰρ διαφέρει· τούτων ἀγενήτως προϋφεστηκότων καὶ πλημμελῶς φερομένων, ὁ Θεὸς διακρίνας * ἐτεχνήσατο τὰ πάντα, ὥσπερ ἀγαθὸς ζωγράφος ἀπὸ πολλῶν χρωμάτων μίαν τεχνησάμενος ἰδέαν;

οὐδὲ

οὐδὲ τοῦτο. πάντως γὰρ ἀποφεύξονται ὁμολογῆσαι καθ᾽ ἑαυτῶν, ἵνα μὴ τῆς κατακρίσεως καὶ τῆς μεταμορφώσεως τὴν ὕλην συγχωρήσαντες ἀρχὴν ἐσχηκέναι, ἀναγκασθῶσι τῷ λόγῳ κατὰ πάντα τὸν θεὸν ἤρξασθαι τοῦ διοικεῖν λέγειν, καὶ κατακοσμεῖν τὴν πρότερον ἄμορφον οὖσαν ὕλην. φέρε γὰρ, ἐπειδὴ, σὺν τῷ θεῷ φάναι, ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγόναμεν ἥττω τῆς ἀδείας, εἴ τις ἐπὶ βάσεως, καλὸς οὗ θαυμάζοντες οἱ θεώμενοι τὴν * εὔρυθμιον καλλονὴν, διαφερέσθωσαν πρὸς ἀλλήλους, τῇ μὲν γεννητὸν, τῇ δὲ καὶ ἀγέννητον λέγειν πειρώμενοι. ἐροίμην γὰρ σφᾶς, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἀγέννητον αὐτὸν * φατὲ, πότερον διὰ τὸν τεχνίτην, ὅπως μηδαμῶς ἀργήσας τῆς δημιουργίας νομίζοιτο, ἢ δι᾽ αὐτόν; εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸν τεχνίτην, πῶς ἀγέννητος ὢν πρὸς τοῦ τεχνίτου δημιουργεῖται; εἰ γὰρ ὅλως ἐν ἐνδείᾳ τῆς τέχνης καθέστηκε χαλκουργούμενος πρὸς τὸ χεῖν ὁποῖον ὁ δημιουργὸς ἐθέλοι χαρακτῆρα, τίνι τρόπῳ ἀγέννητος ἔσται πάσχων τε καὶ δεχόμενος; εἰ δὲ αὖ δι᾽ ἑαυτὸν τέλειος καὶ ἀγέννητος λέγοιτο μὴ δεῖσθαι τῆς τέχνης ὁ ἀνδριὰς, κατὰ τὸ ὀλέθριον δόγμα: ἀνάγκη αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἢ οὐδὲ τοῦτον ἴσως ἐθελήσαντες προσίεσθαι τὸν λόγον, πικρότερον ἀποκρινοῦνται, τὸ μὲν βρέτας ἀγέννητον οὐκ εἶναι λέγοντες: γεννητὸν δὲ εἶναι ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν οὐκ ἔχον, ὅπως ἀνάρχως λέγοιτο κρατεῖν τοῦ τεχνάσματος ὁ τεχνίτης. οὐκοῦν, ὦ οὗτοι, λέξομεν αὐτοῖς, εἰ μὴ χρόνος μήτε αἰὼν ἀνευρίσκοιτο ἐν τῷ ἄνω, ὅτι οὐκ ἦν τέλειος ὁ ἀνδριὰς, τί παρέσχεν αὐτῷ ὁ τεχνίτης, ἢ τί εἰργάσατο εἰς αὐτὸν, φατέ; εἰ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀνενδεὴς ὢν, καὶ οὐκ ἔχων ἀρχὴν γενέσεως τυγχάνει, ταύτῃ μᾶλλον καθ᾽ ὑμᾶς ὁ δημιουργὸς οὐδέποτε δημιουργήσας, οὔτε δημιουργῶν εὑρεθήσεται. καὶ πάλιν εἰς αὐτὸ ἔοικεν ὁ λόγος περιδεδραμηκέναι αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἐὰν γὰρ κἂν * τὸ ἀκριβέστατον ἀνδριάντα ξυνήσας ὁ δημιουργὸς λεχθῇ, ἀρχὴν ὑποστήσεται, καθ᾽ ἣν πρότερον αὐτὸν ἄκοσμον καὶ ἀκίνητον ὄντα ἤρξατο κινεῖν καὶ κοσμεῖν. οὐκ ἦν ἄρα οὐδὲ ἔσται διηνεκῶς ὁ αὐτὸς ἀεὶ κόσμος· ἀπεικαστέον γὰρ τῷ μὲν θεῷ τὸν τεχνίτην, τὸν δὲ ἀνδριάντα τῷ κόσμῳ. πῶς δὴ οὖν, ὦ ἠλίθιοι, οἴεσθε τὴν κτίσιν συναπέραντον εἶναι τῷ δημιουργῷ, μὴ δεῖσθαι τοῦ δημιουργοῦ; τὸ γὰρ συναπέραντον μηδαμῶς ἀρχὴν γενέσεως ἔχον, καὶ συναγένητον καὶ ἰσοδύναμον ἐξ ἀνάγκης τυγχάνειν. τὸ δὲ ἀγέννητον, αὐτοτελὲς καὶ ἄτρεπτον φαίνεται, καὶ ἀπροσδεὲς καὶ ἄφθαρτον [τι] ἔσται. καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐκέτι ὁ κόσμος τρεπτὸς καθ᾽ ὑμᾶς.

Ὅτι ἐκκλησία παρὰ τὸ ἐκκεκληκέναι τὰς ἡδονὰς λέγεσθαι φησίν.

Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος, δύο δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς προωμολογημένοις ἔφαμεν εἶναι * ποιητικάς, τὴν ἐξ οὐκ ὄντων γυμνῷ τῷ βουλήματι, χωρὶς μελισμῶν, ἅμα τῷ θελῆσαι αὐτουργοῦσαν ὃ βούλεται ποιεῖν· τυγχάνει δὲ ὁ πατήρ: θατέραν δὲ κατακοσμοῦσαν καὶ ποικίλλουσαν κατὰ μίμησιν τῆς προτέρας τὰ ἤδη γεγονότα· ἔστι δὲ ὁ υἱὸς, ἡ παντοδύναμος καὶ κραταιὰ χεὶρ τοῦ πατρὸς, ἐν ᾗ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν ὕλην ἐξ οὐκ ὄντων * κατακοσμεῖ.

Ὅτι τὸ Ἰὼβ βιβλίον, Μωσέως εἶναι ὁ ἅγιος φησί.

nec hoc [dicent.] Omnino enim refugient contra seipsos hoc testari, ne dato quod materia habuerit principium secretionis & transformationis, cogantur fateri DEVM cœpisse materiam prius indigestam seu informem verbo perfecte digerere & expolire. Age verò quoniam DEO iuuante dicendo ad hunc locum peruenimus.

Si cui statua basi sua collocata, elegánsque sit, cuius concinnam pulchritudinem spectatores mirentur, seu dissentientes inter se conentur euincere partim esse .·. genitam, partim verò .·. ingenitam; quæsierim ego ex vobis qua de caussa ingenitam dicatis, an propter artificem ·. vt ne vnquam ab opere vacuus esse censeatur? an propter seipsam. Atqui si propter artificem, quomodo ingenita erit cum ab artifice efformetur. Nam si expers omnis penitus artis & rudis, effingatur ad quamcumque velit artifex formam seu figuram, quomodo erit ingenita, [manum] passa & tractata. Si rursum propter seipsam perfecta & ingenita, dicatur, secundum perniciosam vestram sententiam, arte non egere, necesse erit fateri statuam per se sponte [sine artifice] factam. At neque hanc admissuri orationē, mordacius respondebunt, simulacrum quidem ingenitum non esse dictitantes, genitum autem esse generationis principio semper carens, vt opifex opificio ab æterno maior dicatur. Agite vos, nonne illis dicemus; si neque tempus, neque æuum retro vllum reperiatur, quando statua perfecta non fuit, quid illi artifex præstitit? aut quid efformauit in illâ? dicite. Nam si ipsa nullius indiga principium generationis nullum habet, ita secundum vos, potius creator nunquam creauit, neque creare dicetur. atque ita rursum ad idem reuoluta oratio, cogetur opus sua sponte factum fateri.

Quod si enim, quamuis rudissimam statuam molitus sit artifex, illa tamen [generationis] principium habebit, quo informem & rudem artifex cœpit tractare & expolire; Ergo nec erat nec erit perpetuo idem semper mundus. (comparandus est enim artifex DEO, & statua mundo) quomodo ergo, ô stupidissimi, existimatis creaturam creatori coæternam [adeóque] creatore [non] indigere? Coæternum enim, cum nullū generationis principium admittat, necesse est vt sit etiam ingenitum & eiusdem potentiæ. Quod autem ingenitum est, id manifestè etiam per se perfectum & immutabile, nulliúsque egens & incorruptibile erit. Et si ita se res habet, ex vestra sententia mundus erit immutabilis.

Ecclesiam ab euocandis voluptatibus (hoc est extirpandis) dictam ait.

Porro Sanctus dicit: duas in supra dictis affirmabamus esse effectrices facultates; vnam quæ ex rebus non existentibus sola voluntate, sine partiū distinctione simul atque vult, quicquid vult efficit. Est autem hic pater; alteram, quę perficit, variatque & exornat, secūdū prioris potentiæ ideam, quod iam ante factum est. Et hic est Filius, omnipotens nempe & inuicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, postea perficit seu exornat.

Affirmat etiam S. librum Iob esse Mosis.

* ἴσ. εὔρυθμον. — * al. φασίν. — * al. τὸν. — * al. ποιητικάς. — * μονομερῶς.

METHOD.

.·. Factam. — .·. Non factā. — ·. Confusa hæc non bene effe-quor. — ἀκίνητον im-motam. Mu-tilum. — Delenda vox (non.)

METHOD. Gen.1. Docet præterea super illis verbis: *In principio creauit DEVS cœlum & terram*: cum qui principium ipsam dixerit esse sapientiam, non aberraturum. Dicitur enim apud quendam e cœtu sacro scriptorum sic de se ipsa loqui: Ex LXX. Prouerb.8. *Dominus condidit me initium viarum suarum ad opera sua, ante seculum fundauit me.* Erat enim conueniens & decentius omnia quæ creata sũt, esse hac posteriora, cum per eam facta sint. Ioan.1. Considera, an non & hoc Euangelistæ: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum*; hæc consequatur? *Et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum.* Principium enim, a quo germinauit verissimum Verbum, fatendum est esse patrem conditorem vniuersorum: in quo erat [Verbum.] Illud autem: *Hoc erat in principio apud Deum*: potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, insinuare videtur, cum potentiam *principium* appellat. Ergo post proprium æternumque principium quod Pater est, Verbum quoque est aliorum principium per quod omnia creantur.

Origenes postquam multa fabulatus est de vniuersi æternitate, etiam hoc infert: Neque ergo ab Adam, vt quidam affirmant, cum prius non esset homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rursum, ante sex dies, quam crearetur Adam, cœpit fieri. Quod si quis hæc cupiat dispicere, prius perpendat, an non secundum Mosen sit facilis numeratu vnus dies, iis qui ita Mosen exponunt? prophetica voce hic etiam acclamante: Psal.89.3.4. *A seculo & vsque in seculum tu es, quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesterna quæ præteriit, & custodia in nocte.* mille annis in vnũ diem conclusis, in oculis DEI.

Vsque ad requiem nostram, i. vsque ad creationem hominis postquam quieuit Deus. A condito mundo vsque ad requiem nostram, optimi calculandi magistri affirmant sex dies præteriisse. Annum verò sexies millesimum, ab Adamo ad nos vsque aiunt extendi. Ergo a nobis vsque ad principium in quo DEVS creauit cœlum & terram tredecim dies numerantur, (nam in septimo mundi millenario iudicium aiunt futurum.) quibus DEVS antiquior, vt vos ipsi secundum vestram insaniam dicitis, nihil quicquam [ante id tempus] egit aut creauit, & patris nomine ac creatoris priuatus est. Si autem tredecim dies sunt in oculis DEI à mundo condito, quomodo Sapiẽtia in Iesu Syrach dicit: Eccl.1.2. *Arenam maris, & pluuiæ guttas, & dies seculi quis dinumerauit.* Hæc serio disputans Origenes vide quomodo nugetur?

CCXXXVI.

E LIBRO S. METHODII *De Libero arbitrio.*

LEGI eiusdem quædam ex libro de Libero arbitrio, pariterque (nactus ipse eiusmodi compendium) vnde sint mala, & quis eorum auctor. DEVS enim is non est; neque enim malis delectatur, quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter ∴ censui aliquid extitisse cũ Deo, quod materiam nominant, ex qua vniuersa condidit, ex qua & mala esse mihi videntur. Cũ enim materia informis

∴ Hoc ex aliena sententia dicit.

Ὅτι περὶ τοῦ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, φησίν· ἀρχὴν δὲ αὐτὴν τὴν σοφίαν λέγων τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. λέγεται γὰρ παρά τινι τῶν ἐκ τοῦ θείου χοροῦ λέγουσα περὶ αὐτῆς τὸν τρόπον τοῦτον· Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με. ἦν γὰρ εἰκὸς καὶ πρεπωδέστερον, πάντα, ὅσα εἰς γένεσιν ἦλθον, εἶναι ταύτης νεώτερα, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς γεγόνασιν. σκόπει γάρ, εἰ μὴ καὶ τό, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, κατὰ τὸν εὐαγγελιστήν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν· εἰ μὴ τούτοις ὁμαρτεῖ. τὴν μὲν γὰρ ἀρχήν, ἀφ' ἧς ἀνεβλάστησεν ὁ ὀρθότατος λόγος, τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν ὅλων *φατέον, ἐν ᾧ ἦν. τὸ δέ, οὗτος [ἦν] ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν, τὸ ἐξουσιαστικὸν τοῦ λόγου, ὃ εἶχε παρὰ τῷ πατρὶ καὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἰς γένεσιν παρελθεῖν, ἔοικε σημαίνειν, τὴν ἐξουσίαν ἀρχὴν εἰπών. οὐκοῦν μετὰ τὴν ἰδίαν ἀίδιον ἀρχὴν τὸν πατέρα, αὐτὸς τῶν ἄλλων γίνεται, δι' ἧς ἅπαντα δημιουργεῖται. * vari.

Ὅτι Ὠριγένης μετὰ τὸ πολλὰ μυθολογῆσαι περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἀϊδιότητος, ἐπάγει καὶ τοῦτο· Οὔτε οὖν ἀπὸ Ἀδάμ, ὥς φασί τινες, πρότερον οὐκ ὢν ὁ ἄνθρωπος, τότε πρῶτος πλασθεὶς εἰς κόσμον παρῆλθεν· οὔτε αὖ κόσμος πρὸ ἓξ ἡμερῶν τῆς τοῦ Ἀδὰμ γενέσεως ἤρξατο δημιουργεῖσθαι. εἰ δέ τι φιλοφρονοῖτο διαφέρεσθαι πρὸς ταῦτά τις· πρότερον φρασάτω, εἰ μὴ εὐαρίθμητος ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, κατὰ τὴν Μωσέως βίβλον, τοῖς οὕτως αὐτὴν ἐκλαμβανομένοις ὁ χρόνος *εἷς; τῆς προφητικῆς καὶ ἐνθάδε βοώσης φωνῆς, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ· ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὡς ἡμέρα ἡ χθές, ἥτις διῆλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. χιλίων γὰρ ἐτῶν περιορίζομένων εἰς μίαν ἡμέραν, ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως μέχρι καταπαύσεως μέχρις ἡμῶν, ὥς οἱ περὶ τὴν ἀριθμητικὴν φάσκουσι δεινοί, ἓξ ἡμέραι συμπεραίνονται. ἑξακισχιλιοστὸν ἄρα ἔτος ἐστὶν ἀπὸ Ἀδὰμ εἰς δεῦρο συντείνειν· τῇ γὰρ ἑβδομάδι τῷ ἑπτακισχιλιοστῷ ἔτει κρίσιν ἀφίξεσθαι φασίν. οὐκοῦν αἱ πᾶσαι ἡμέραι δέκα καὶ τρεῖς ἀφ' ἡμῶν, ἕως εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ, ἐν ᾗ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, μετροῦνται. ὅτι ὁ θεός, ἀνώτερος κατὰ τὴν σφῶν αὐτῶν ἄνοιαν οὐδὲν οὐδαμῶς δημιουργήσας, ἐγεγύμνωτο τοῦ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ εἶναι. εἰ δὲ καὶ τρεισκαίδεκά εἰσιν ἡμέραι ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ ἀπὸ γενέσεως κόσμου· πῶς φησιν ἡ ἐν τῷ Σειρὰχ σοφία, ἄμμον θαλασσῶν, καὶ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος, τίς ἐξαριθμήσει; ταῦτα φησὶν ὁ Ὠριγένης σπουδάζων, καὶ ὅρα οἷα παίζει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ αὐτεξουσίου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ αὐτεξουσίου, ὡσαύτως [τοιαύτης καὶ αὐτὸς τυχὼν συντομίας] πόθεν τὰ κακά, καὶ τίς ὁ τούτων ποιητής; ὁ μὲν γὰρ θεὸς οὐκ ἔστιν· ὅτι μηδὲ τούτοις ἥδεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς δρῶντας αὐτὰ βδελύσσεται. διὸ προέδοξέ μοι συνυπάρχειν τι αὐτῷ, τοὔνομα ὕλη, ἐξ ἧς τὰ ὄντα ἐδημιούργησεν, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναί μοι δοκεῖ. ἀποίου τε γὰρ καὶ ἀσχηματίστου

E Libro S. Methodii de libero arbitrio excerpta.

ἔσης

METHOD.

κινητῆς αὐτῆς, πρὸς δὴ τούτοις καὶ ἀτάκτως φερομένης, οὐ διὰ παντὸς κατέλιπεν αὐτὴν οὕτω φέρεσθαι· ἀλλὰ δημιουργεῖν ἤρχετο, καὶ ἀπὸ τῶν χειρίστων αὐτῆς τὰ κάλλιστα διακρίνειν ἤθελε. καὶ οὕτω γοῦν ἐδημιούργησεν ὅσα ἐξ αὐτῆς ἥρμοζε θεῷ δημιουργεῖν. τὰ δὲ ὅσα αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τρυγώδη ἐτύγχανε, ταῦτα ἀνάρμοστα ὄντα πρὸς δημιουργίαν, ὡς εἶχε καταλέλοιπεν· ἐξ ὧν δοκεῖ μοι νῦν ἐπιρρεῖν τὰ κακά. ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. πρὸς ὃν οὗτος δέ φησιν. Ὅτι μὲν ἀδύνατον ἀγένητα δύο ἅμα, οὐδὲ σὲ ἀγνοεῖν νομίζω. ἢ γὰρ ἡνῶσθαι, ἢ κεχωρίσθαι αὐτὰ, λέγειν ἀνάγκη. εἰ μὲν οὖν ἡνῶσθαι λέξοι, ἓν τὸ ἀγένητον· ἕκαστον γὰρ τούτων μέρος [ἂν] ἔσται τοῦ πλησίον· ἀλλήλων δὲ μέρη *τυγχάνοντα ἀγένητα. ἀλλ' οὐκ ἀγένητα [ἂν] ἔσται· οὐδὲ γὰρ τὸν ἄνθρωπον μέρη ἔχοντα καταχρηματίζομεν εἰς πολλὰ γενητά. εἰ δὲ κεχωρίσθαι θήσει τις, ἀνάγκη εἶναί τι τὸ ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων, ὅπερ καὶ τὸν χωρισμὸν αὐτῶν δείκνυσι. τοῦτο δὲ ἤτοι ταὐτὸν ὂν ἡνῶσθαι θατέρῳ τῶν δύο, καὶ ἀνάγκη πάλιν ἢ ἕνωσιν ἢ χωρισμὸν πρὸς τὸ ἕτερον ζητεῖν. ἕνωσιν μὲν ἀδύνατον ἰδεῖν, εἴπερ θατέρῳ ταὐτὸν εἶναι καὶ ἡνῶσθαι δέδοται· ἡνοῦτο γὰρ οὕτως ἂν καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἂν ταὐτὸν εἶναι τοῦτο ἐδόθη. εἰ δὲ κεχωρίσθαι ἀπαιτεῖ ὁ λόγος· πάλιν τὸ χωρίζον ἀπαιτητέον, ἕως ἂν ἀπείρων ἡμῖν ἀγενήτων ἐσμὸς ἀναφανῇ. ἂν δ' ἄρα τις καὶ τρίτον εἰσάξει λόγον, τουτέστι τὸ μήτε κεχωρίσθαι τὸν θεὸν τῆς ὕλης, μήτ' αὖ πάλιν [ὡς] ἐν μέρει ἡνῶσθαι, εἶναι δὲ ὡς ἐν τόπῳ καθάπερ τῇ ὕλῃ τὸν θεὸν, καὶ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ· ἀκουέτω, ὅτι ἐὰν τόπον τοῦ θεοῦ τὴν ὕλην εἴπωμεν, ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρητὸς *ἔσται, τῇ ὕλῃ περιγραφόμενος, καὶ τῇ ὕλῃ ὁμοίως ἀτάκτως φερόμενος· τοῦ γὰρ ἐν ᾧ ἐστὶ πλημμελῶς κινουμένου, ἀνάγκη καὶ τὸ ἐν αὐτῷ συγκινεῖσθαι. πότερον δὲ ἐπλήρου τὴν ὕλην ὁ θεὸς, ἢ ἐν μέρει αὐτῆς ἐτύγχανεν; εἰ μὲν γὰρ ἐν μέρει, μικρότερος αὐτῆς, ἅτε δὴ ἐν μέρει αὐτῆς χωρηθείς· εἰ δὲ ἐπλήρου, πῶς ταύτην ἐδημιούργησεν; ἀνάγκη γὰρ ἢ συστολήν τινα τοῦ θεοῦ λέγειν, ἧς γενομένης ἐδημιούργησεν ἐκεῖνο, ἀφ' οὗ ὑπεχώρησεν· ἢ καὶ αὐτὸν τῇ ὕλῃ συνδημιουργεῖν, οὐκ ἔχοντα *ὑποχωρήσεως τόπον. εἰ δὲ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ εἶναι λέγοι τις· ῥητέον, πότερον ὡς διϊσταμένου αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ὥσπερ ἐν ἀέρι ζώων ὑπαρχόντων γένη, μεριζομένου αὐτοῦ εἰς ὑποδοχὴν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ· ἢ ὥσπερ ἐν γῇ ὕδωρ; εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν ἀέρι, μεριστὸν ἀνάγκη λέγειν τὸν θεόν· εἰ δὲ ὡς ὕδωρ ἐν τῇ γῇ, ἦν δὲ ἄτακτος καὶ ἀκόσμητος ἡ ὕλη, πρὸς δὴ τούτοις ἔχουσα καὶ κακά· τὸν θεὸν λέγειν ἀνάγκη τῶν ἀκοσμήτων καὶ κακῶν τούτων αἴτιον. καὶ ὅρα γὰρ ὡς ὕλην ὑποτιθέμενος, ἵνα μὴ τῶν κακῶν ποιητὴν *εἰπεῖν τὸν θεὸν, δοχεῖον αὐτὸν τῶν κακῶν εἶναι *λέγεις. λέγει δὲ καὶ ὧδε· φὴς τοίνυν, ἄποιον ὕλην συνυπάρχειν τῷ θεῷ, ἐξ ἧς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἐδημιούργησεν; οὕτω μοι δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ἡ ὕλη, γέγονε δὲ ὁ κόσμος πρὸς τοῦ θεοῦ, ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἱ ποιότητες· τῶν ποιοτήτων γέγονε ποιητὴς ὁ θεός; οὕτως ἔχει.

[Left margin notes: * ἂν ἀγέν. M.S. — * αἱ. — * ἀλλ' οὐκ ἔχοντα. — * εἴπῃς. * ἐξ ἀνάγκης.]

esset & absque vlla figura, & insuper temerè moueretur, non passus est eam omnino ita temerè circumferri, sed perficere cœpit, optimáque à pessimis secernere voluit. Itáque ergo molitus est ea quæ Deo ad creandum erant apta. Quæcumque verò, vt sic loquar, erant fœculenta, illa, vt ad creationem inepta, vt erant reliquit. Vnde mihi nunc videntur profluxisse mala. Hæc quidem ille, contra quem disputat [Methodius.]

Quod si fieri nullo modo possit, vt duo simul sint increata, nec te quidem ignorare puto; aut enim illa inter se vnita, aut separata esse necessario dicendum erat. Si quis vnita dixerit: erit vnum increatum, vnaquæque enim pars horum erit alteri similis, partes autem inter se *pares sunt vnum increatum, & non erunt increata, neque enim hominem ex multis partibus constantem in multa creata diuidimus; Si vero diuisa seu separata quis dixerit [illa increata duo] necesse est vt sit aliquod medium inter vtrumque, quod separationem illorum ostendat. Hoc autem si sit idem cum altero ex duobus, cum illo vnitum est, & rursum erit necesse quærere aut coniunctionem aut separationem alterius ab altero. Vnionem enim videre impossibile est si alterum sit idem cum eo, & vnitum esse conceditur. Sic enim vniretur etiam id quod à principio idem cum eo fuisse concessum est. Si autem separatum fuisse ratio docet, rursum quærendum est per quod sit separatum, donec infinitorum nobis copia increatorum occurrat. Quod si quis etiam tertiam sententiam attribuerit, hoc est, neque separatum fuisse Deum à materia, neque rursum velut in parte [seu cum altera partium] vnitum; sed esse Deum in materia velut in loco, & materiam in Deo; is intelligat; quod si locum Dei, materiam esse dixerimus, necessario etiam materia circumscriptus, veluti loco includetur, vnáque cum materia temerè circumferetur. Etenim illo temere moto in quo est, necessario etiam id vna mouetur quod est in illo. Totamne materiam Deus occupabat, an partem illius tantum? Si partem tantum, ergo minor erat illa, vtpote vna tantum illius parte totus circumscriptus; si totam, quomodo hanc creauit? Necesse est enim vt dicamus Deum fuisse aliquo modo in se retractum, vt contractione facta illam partem, à qua se retraxit, crearet; aut illum vna cum materia creasse, cum non haberet locum, quo se interim reciperet. Si vero quis asserat materiam in Deo fuisse, quærendum est, an Deus à seipso loco fuerit distentus, & velut in aere animalia sunt, illo diuiso receptaculum sit factus ijs rebus quę in eo fiunt? aut velut in terra aqua? Et siquidem vt in aëre, tunc Deum diuisum cogemur asserere: si autem vt aqua in terra; cum materia esset informis & indigesta, & mala prætereà in se contineret, necesse erit dicere Deum rerum informium & malarum esse auctorem. Et aduerte, quemadmodum materiam supponendo, ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris, Deum facias receptaculum malorum. Quin & ita argumentare. Materiam ergo informem ais extitisse cum Deo, ex qua mundum creauit? Ita mihi videtur. Nónne igitur, si informis erat materia, formatus est mundus à Deo: in mundo autem sunt qualitates; qualitatum conditor fuit Deus. Ita est.

[Right margin notes: Inepta creationi ... — *Separatum aliud ab altero. — *Siue qualitatibus.]

ἀλλ' εἰ ἐξ ὧν ἐνεργεῖ ἕκαστος, ὑπάρχει κακός· ἃ δὲ ἐνεργεῖ, ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει· ἤρξατο κακὸς εἶναι κακός· ἤρξατο δὲ καὶ ταῦτα τὰ κακά. εἰ δ' οὕτως ἔχει, οὐκ ἔστιν ἀνάρχως τις κακός, οὐδὲ ἀγένητα τὰ κακά. ἀλλὰ τὸν μὲν πρὸς τὸν ἑταῖρον λόγον ἱκανῶς, ὦ φίλε, πεποιηκέναι μοι δοκεῖς. ἐξ ὧν γὰρ προλαβὼν ἔδωκας τῷ λόγῳ, ἐκ τούτων συνάγειν ἔδοξας καλῶς. ὡς ἀληθῶς γὰρ, εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ἡ ὕλη, τῶν δὲ ποιοτήτων δημιουργὸς ὁ Θεός· ποιότητες δὲ τὰ κακά· τῶν κακῶν ἔσται ποιητὴς ὁ Θεός. ἐμοὶ δὲ ψεῦδος δοκεῖ, τὴν ὕλην ἄποιον λέγειν· οὐδὲ γὰρ ἔνεστιν εἰπεῖν περὶ τῆς τινὸς οὐσίας ὡς ἔστιν ἄποιος. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν ᾧ ἄποιον εἶναι λέγει, τὴν ποιότητα αὐτῆς μηνύει, ὁποία ἐστὶν ἡ ὕλη διαγραφόμενος· ὅπερ ἐστὶ ποιότητος εἶδος. ὅθεν, εἴ σοι φίλον ἐστὶν, αὖωθεν* ἄρχου τοῦ λόγου· ἐμοὶ γὰρ ἡ ὕλη ποιότητας ἀνάρχως ἔχειν δοκεῖ· οὕτω γὰρ καὶ τὰ κακὰ ἐκ τῆς ἀπορροίας αὐτῆς εἶναι λέγω, ὦ φίλε. εἰ ἔμποιος ἦν ἀνάρχως ἡ ὕλη, τίνος [ἄρα] ἔσται ποιητὴς ὁ Θεός; εἴτε γὰρ οὐσίας ἐροῦμεν, προεῖναι φαμὲν· εἴτε αὖ ποιότητας, καὶ *ταύτας ὑπάρχειν λέγομεν. οὐκοῦν οὐσίας τε οὔσης, καὶ ποιοτήτων, περιττὸν εἶναί μοι δοκεῖ δημιουργὸν λέγειν τὸν Θεόν. ἀλλ' ἀπόκριναι ἐρωτώμενος, τίνι τρόπῳ δημιουργὸν εἶναι φῂς τὸν Θεὸν πότερον, ὅτι τὰς οὐσίας ἔτρεψεν ἐκείνας εἰς τὸ μηκέτι ὑπάρχειν, αἵπερ ἦσάν ποτε· ἢ ὅτι τὰς μὲν οὐσίας ἐφύλαξε, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῶν ἔτρεψεν; οὔτι μοι δοκεῖ ἀλλαγὴν οὐσιῶν γεγονέναι, ἀλλὰ μόνον ποιοτήτων· καθ' ἃς δημιουργὸν εἶναι λέγομεν τὸν Θεόν. *καὶ ὥσπερ εἰ τύχοι λέγειν ἐκ λίθων οἰκίαν γεγονέναι, *ἀφ' ὧν οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἔτι λίθοι μένουσι τῇ οὐσίᾳ, οἰκία λεγόμενοι οἱ λίθοι· τῇ γὰρ ποιότητι τῆς συνθέσεως τὴν οἰκίαν γεγονέναι φημί· οὕτω μοι δοκεῖ, καὶ τὸν Θεὸν, ὑπομενούσης τῆς οὐσίας, τροπήν τινα τῶν ποιοτήτων αὐτῆς πεποιηκέναι, καθ' ἣν τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσιν πρὸς τοῦ Θεοῦ γεγονέναι φημί. πότερον καί σοι δοκεῖ τὰ κακὰ ποιότητες οὐσιῶν εἶναι; δοκεῖ. αὔωθεν δὲ ἦσαν αἱ ποιότητες αὗται ἐν τῇ ὕλῃ, ἢ ἀρχὴν ἔσχον τοῦ εἶναι; συνεῖναι ἐγὼ ἀγενήτως τῇ ὕλῃ ταύτας [δὴ] ἢ τὰς ποιότητας. οὐκ οὖν τὸν Θεὸν φῂς τροπήν τινα τῶν ποιοτήτων πεποιηκέναι; τοῦτό φημι. εἰς τὸ κρεῖττον; ἐμοὶ δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ ποιότητες ὕλης τὰ κακά, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῆς εἰς τὸ κρεῖττον ἔτρεψεν ὁ Θεός· πόθεν τὰ κακὰ ζητεῖν ἀνάγκη. ἢ γὰρ πᾶσαι κακαὶ οὖσαι, ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐτράπησαν· ἢ αἱ μὲν ἦσαν κακαί, αἱ δὲ οὔ. αἱ μὲν κακαί, οὐκ ἐτράπησαν ἐπὶ τὸ κρεῖττον· αἱ δὲ λοιπαί, ὅσαι διάφοροι ἐτύγχανον, τῆς διακοσμήσεως εἵνεκα, πρὸς Θεοῦ ἐτράπησαν. οὕτως αὔωθεν εἶχον ἐγώ. πῶς τοίνυν τὰς τῶν φαύλων ποιότητας, ὡς εἶχον, καταλελοιπέναι λέγεις, πότερον δυνάμενον μὲν ἐκείνας ἀνελεῖν ἢ βουληθέντα μὲν, οὐ δυνάμενον δέ; εἰ μὲν γὰρ δυνάμενον λέγεις, μὴ βουληθέντα δέ· *αὐτὸν αἴτιον τούτων· ὅτι δυνάμενος ποιῆσαι μὴ εἶναι κακά, συνεχώρησεν αὐτὰ μένειν ὡς ἦν· καὶ μάλιστα ὅτε δημιουργεῖν τὴν ὕλην ἤρξατο. εἰ γὰρ μηδ' ὅλως ἔμελεν αὐτῷ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν αἴτιος ἦν ὧν συνεχώρησε μένειν.

* ἐνάρχου.
* al. αὐτάς.
* καὶ γάρ.
* al. ἐφ' ὧν.
* al. αὐτὸν τούτων ποιοτήτων αἴτιον.

Atqui si ob ea quæ quisque facit, malus est; quæ autem facit principium habent, ergo cœpit & ille esse malus, & cœperunt esse, ipsa quoque mala. Quod si verum est, ergo nemo ab æterno malus, neque æterna hæc ingenita sunt mala. Enimuero, amice, præsentem quidem dil, orationem mihi contra alium opportunius videris instituisse. Vnde enim ille visus est orationis fundamenta sumere, inde tu bene visus cōcludere. Vere enim disputasti; si materia informis seu sine qualitatibus fuit, qualitatum autē auctor Deus est; mala vero, qualitates sint, malorum ergo conditor Deus erit. At mihi falsū videtur, materiam informē seu sine qualitatibus esse. De nulla enim substantia possis affirmare illam informem esse Quin hoc ipso quod informem appellat, qualitatem eius declarat, & qualis materia sit describit, quod est species qualitatis. Quare, si tibi placet, altius ordire disputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere videtur; Ita quippe, ô amice, & mala ex eodem fonte promanare assero. Si materia suis affecta qualitatibus ab æterno fuit, cuius erit creator Deus? siue enim substantias dixerimus creatas, affirmamus illas iā ante fuisse; siue rursus qualitates, & illas extitisse asserimus. Ergo & substantiæ & qualitatū conditorem asserere Deum superuacaneum mihi videtur.

Sed interrogatus responde: qua ratione Deū creatorem esse dicis, an quod substantias, quæ aliquando fuerunt, in nihilum redegerit; an quod substantias quidem conseruarit, sed qualitates earum mutarit? Nulla mihi videtur substantiarum mutatio facta, sed tantum qualitatum, quarum caussa creatorem esse Deum asseueramus. Et quemadmodum si quis dicat, ex lapidibus factam esse domum, de quibus non solet dici, quod adhuc substantiā maneant lapides, sed lapides domus dicuntur: Nā ex qualitatum compositione domum factam dico; Ita censeo Deum, manente substantia, mutationē quandam qualitatum fecisse, cuius caussa mundum hunc a Deo procreatum esse affirmo. Videnturne tibi quoque mala, substantiarum esse qualitates? videntur.

Fuerunt ne hæ qualitates ab æterno, in materiā, an principium existendi habuerunt? fuisse has qualitates ab æterno cum materia existimo. Non arbitraris mutationem aliquam qualitatum esse à DEO factam? arbitror factam. In melius? mihi videtur. Ergo si qualitates materię inter mala sunt numeratę, Deus autem materię qualitates in melius aliquid cōuertit, necessario quærendum est vnde mala sint. Aut enim omnes, cum malæ essent, in melius sunt conuersæ: aut aliæ quidem erant malæ, aliæ verò non. Et malæ quidem mutatę non sunt in melius: Reliquæ vero, quæcunque erant commodæ, ornatus caussā à DEO mutatæ sunt. Ita, ego censeo, ab æterno qualitates fuerunt constitutæ. Quo modo ergo malas qualitates, vt a principio fuerunt, relictas dicis? an potuisse illas [à DEO] tolli? aut DEVM quidem voluisse; non potuisse tamen eas tollere? si potuisse ais, & noluisse, facis illum auctorem horum malorum: quòd potuerit efficere vt non essent mala, & tamē illa, vt erāt, esse permiserit.

METHOD.

Quoniam cum partem aliquam materiæ perficeret, partem autem illius negligeret, cum & illam in melius posset mutare, mihi videtur caussa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam. Ergo in exitium partis [partem DEVS] condidit. Immo illius caussa hæc pars summa iniuria affecta mihi videtur. quam materiæ partem a malis secretam exornauit. Antequam enim * expoliretur, nullus illi sensus malorum aderat: nunc vero singulæ illius partes sensum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum : priusquam animal fiat, mala non sentit. At vbi à DEO formatus homo fit, tunc simul & mali incumbentis sensum accipit. Ita hoc, quod à DEO beneficij caussa materiæ collatum dicis, potius in exitium illius procreatum deprehenditur. Si vero dicas à DEO mala tolli non potuisse; hæc impossibilitas aut arguit illum naturâ esse imbecillum, aut timore à fortiore aliquo victum : vide vtrum horum omnipotenti & bono DEO velis assignare ? Sed iterum de materia responde. Vtrum simplex aliqua materia an composita : si enim simplex & vniformis materia fuit, quomodo vero compositus est mundus, & ex diuersis substantijs constat? fieri non potest vt dicatur hoc compositum ex materia factum, eo quod composita non possint ex vno informi componi [subsistereve:] compositum enim simplicium aliquorum mixtionem indicat. Quod si iterum, materiam dicas esse quid compositum; omnino debuit ex simplicibus componi, & erant olim separata simplicia, quibus compositis facta est materia. composita autem ex simplicibus constant & subsistunt. Erat aliquando cum materia non esset, hoc est, antequam simplicia componerentur. Si vero fuit aliquando tempus, quo materia non fuit: non fuit autem vnquam tempus, quo ingenitum non erat. non erit ergo ingenita [ab æterno] materia. Hoc autem hinc sequetur multa fore ingenita: si enim DEVS ingenitus: & erant simplicia ingenita, ex quibus materia composita est, non erunt amplius duo & sola ingenita. Vt prætermittam quærere quid fuerint illa simplicia, materia an forma? multa enim & hinc absurda sequentur. Videturne tibi nihil eorum quæ existunt, ipsum sibi ipsi contrarium? videtur. At igni contraria est aqua; & luci tenebræ; & frigido calidum; & arido humidum? Mihi ita videtur. Ergo si nihil eorum quæ existunt ipsum sibi contrarium est; hæc autem sibi repugnant; ergo non erunt vna materia, neque ex vna materia composita. Rursum velim audire. Videnturne tibi partes sibi mutuo nocere? videntur. materiæ partem agnoscis vnâ ignem, alteram aquam, & ita reliquas? Ita censeo. Quid vero; non videtur tibi aqua nocere igni, lux tenebris [aduersari] & alia quæcunque sunt his similia? videtur. Nonne ergo, si partes inter se sibi mutuo non nocent, hæ autem se mutuo perimunt, non erunt inter se partes: si autem non erunt mutuæ inter se partes, non erunt vnius materiæ: immo nec erũt materia, eo quod nihil sibi ipsi sit contrarium seu noxium. Cum ergo se ita habeant opposita, patet inde ea non esse materiã. Atque de materia satis dictũ.

. Malim id inter secerneretur.

Lege μοι νομο.

ἐπεὶ δὲ μέρος μέν τι αὐτῆς δημιουργεῖ, μέρος δέ τι αὐτῆς ἐᾷ, δυνάμενος κἀκεῖνο ἐπανελεῖν εἰς τὸ κρεῖττον· αἴτιός μοι τῶν κακῶν [δοκεῖ] καταλιπὼν μέρος ὕλης πονηρόν. ἐπ' ὀλέθρῳ οὖν ἐδημιούργησε μέρους. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ μέγιστα, περὶ τοῦτο, τοῦτο τὸ μέρος ἠδικῆσθαί μοι δοκεῖ, ὅπερ κατεσκεύασε τῆς ὕλης μέρος· ἀντιλαμβάνειν μὲν τῶν κακῶν. πρὶν γὰρ αὐτὴν * διακοσμηθῆναι, τὸ μηδὲ αἰσθάνεσθαι τῶν κακῶν, παρῆν αὐτῇ· νῦν δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς, αἴσθησιν λαμβάνει τῶν κακῶν. καί μοι ἐπ' ἀνθρώπου λαβὲ τὸ παράδειγμα. πρὶν [γὰρ] ζωογονηθῆναι, ἀναίσθητον ἦν τῶν κακῶν· ἀφ' οὗ δ' εἰκονισθὲν ἄνθρωπος πρὸς θεοῦ γίνεται, τότε καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ προσπελάζοντος κακοῦ προσλαμβάνει. καὶ τοῦτο, ὅπερ ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τῆς ὕλης πρὸς θεοῦ γεγονέναι λέγεις, εὑρίσκεται μᾶλλον ἐπὶ τὸ χεῖρον προσγενόμενον αὐτῇ. εἰ δὲ μὴ δεδυνῆσθαι παῦσαι τὰ κακὰ τὸν θεὸν φῄς, τὸ γὰρ ἀδύνατον ἤτοι τῇ φύσει ἀσθενῆ ὑπάρχειν ἐστίν, ἢ τῷ νικᾶσθαι τῷ φόβῳ δεδουλωμένον πρός τινος κρείττονος· ὅρα ὁποῖον τούτων προσάπτειν ἐθέλοις τῷ παντοκράτορι καὶ ἀγαθῷ θεῷ; ἀλλὰ πάλιν περὶ τῆς ὕλης ἀπόκριναι, πότερον ἁπλῆ τίς ἐστιν ἡ ὕλη, ἢ σύνθετος; εἰ γὰρ ἁπλῆ τις ἐτύγχανεν ὕλη καὶ μονοειδής, σύνθετος δὲ ὁ κόσμος, καὶ ἐκ διαφόρων οὐσιῶν συνεστώς ἐστιν; ἀδύνατον τοῦτο ἐξ ὕλης γεγονέναι λέγειν, τῷ τὰ σύνθετα μὴ οἷόν τε ἐξ ἑνὸς ἁπλοῦ τὴν σύστασιν ἔχειν· τὸ γὰρ σύνθετον ἁπλῶν τινῶν μίξιν μηνύει. εἰ δ' αὖ πάλιν σύνθετον λέγεις τὴν ὕλην, πάντως ἐξ ἁπλῶν συνετέθη, καὶ ἦν ποτε καθ' ἑαυτὰ ἁπλᾶ, ὧν συντεθέντων, γέγονεν ἡ ὕλη· τὰ δὲ σύνθετα ἐξ ἁπλῶν τὴν σύστασιν ἔχει. ἦν ποτε καιρός, ὅτε ὕλη οὐκ ἦν, τουτέστι πρὶν τὰ ἁπλᾶ συνελθεῖν. εἰ δὲ ἦν ποτε καιρός, ὅτε ἡ ὕλη οὐκ ἦν· οὐκ ἦν δέ ποτε καιρός, ὅτε * ἀγέννητον οὐκ ἦν· οὐκ [ἄρα ἐστὶν] ἀγέννητος ἡ ὕλη· τὸ δ' ἐντεῦθεν [ἄρα ἐστὶ] πολλὰ τὰ ἀγέννητα. εἰ γὰρ ἦν ἀγέννητος ὁ θεός, ἦν δὲ ἀγέννητα καὶ τὰ ἁπλᾶ, ἐξ ὧν ἡ ὕλη συνετέθη· οὐκ ἄρα [ἐστὶ] δύο καὶ μόνα τὰ ἀγέννητα. ἵνα * παρήσω τὸ ἐπιζητῆσαι, τί ὄντα ἐστὶν ἁπλᾶ, ὕλη ἢ εἶδος; πολλὰ γὰρ καὶ οὕτως ἄτοπα ἀκολουθήσεται. δοκεῖ δέ σοι μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντικεῖσθαι; δοκεῖ. ἀντίκειται δὲ τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τῷ φωτὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ ψυχρῷ τὸ θερμόν, καὶ τῷ ξηρῷ τὸ ὑγρόν; οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντίκειται, ἀλλήλοις δὲ ταῦτα ἀντίκειται· οὐκ ἔσονται ὕλη μία, οὐδὲ μὴν ἐξ ὕλης μιᾶς. πάλιν δὲ πυθέσθαι βούλομαι· δοκεῖ σοι τὰ μέρη μὴ ἀναιρετικὰ ἀλλήλων εἶναι; δοκεῖ. εἶναι δὲ τῆς ὕλης μέρος τό, τε πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ λοιπά; οὕτως ἔχει. τί δέ, οὐ δοκεῖ σοι ἀναιρετικὸν μὲν εἶναι τοῦ πυρὸς τὸ ὕδωρ, τοῦ δὲ σκότους τὸ φῶς, καὶ τἄλλα, ὅσα τούτοις παραπλήσια; δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἀλλήλων ἀναιρετικά, ταῦτα δὲ * ἀναιρετικὰ τυγχάνει· οὐκ [ἄρα] ἐστὶν ἀλλήλων μέρη· εἰ δ' οὐκ ἔστιν ἀλλήλων μέρη, οὐκ ἔσονται ὕλης μιᾶς. ἀλλ' οὐ μὴν οὐδ' ἂν ἔσονται ὕλη, τῷ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτοῦ ἀναιρετικὸν εἶναι. οὕτως οὖν τῶν ἀντικειμένων ἐχόντων, τὸ μὴ εἶναι τὴν ὕλην δείκνυται. περὶ μὲν τῆς ὕλης, αὐτάρκως ἔχει.

* al. διαμορ- θῆναι.

* ἀγέννητος.

* al. παρήσοντι.

* al. συνεργητικά.

ἐπὶ δὲ

Ὅτι δὲ τὴν τῶν κακῶν ἐξέτασιν ἔρχεσθαι δεῖ, καὶ ἀναγκαίως ἀνακινεῖν τὰ ἐν ἀνθρώποις. τὰ παρὰ ἀνθρώποις κακὰ πότερον εἴδη τυγχάνει κακοῦ, ἢ μέρη; εἰ μὲν εἴδη, οὐκ [ἄρα] ἔσται ἕτερον παρὰ ταῦτα τὸ κακὸν καθ' ἑαυτό· ἐπεὶ τὰ γένη ἐν τοῖς εἴδεσιν ἐξετάζεται, καὶ ὑφίσταται. εἰ δὲ τοῦτο, γενητὸν [ἄρα] ἔσται τὸ κακόν· τὰ γὰρ εἴδη γενητὰ ὄντα δείκνυται, οἷον φόνος, καὶ μοιχεία, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. εἰ δὲ μέρη τινὸς κακοῦ ταῦτα εἶναι ἐθέλοις, ἔστι δὲ ταῦτα γενητά· ἀνάγκη κἀκεῖνο γενητὸν ὑπάρχειν. ὧν γὰρ τὰ μέρη γενητά, ταῦτα ὁμοίως ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ γενητά· τὸ γὰρ ὅλον ἐκ μερῶν συνίσταται. καὶ τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἔσται, μὴ ὄντων μερῶν. * ἔσται δέ τινα τῶν μερῶν, κἂν μὴ τὸ ὅλον παρῇ. οὐδὲ τοῦ ἐκ τῶν ὄντων μέρος μέν ἐστι γενητόν, μέρος δὲ ἀγένητον. εἰ δὲ καὶ τοῦτο συγχωρήσαιμι τῷ λόγῳ, ἦν ποτε τὸ κακόν, ὅτε ὁλόκληρον οὐκ ἦν, τουτέστι πρὶν δημιουργῆσαι τὴν ὕλην τὸν Θεόν· τότε δὲ ὁλόκληρον γίνεται, ὅτε πρὸς Θεοῦ γέγονεν ἄνθρωπος· τῶν γὰρ μερῶν τοῦ κακοῦ ἄνθρωπος ὑπάρχει ποιητής. καὶ τοῦ τοίνυν ὁλόκληρον εἶναι τὸ κακόν, αἴτιος * ἔσται δημιουργήσας ὁ Θεός, ὅπερ ἀσεβές. εἰ δὲ οὐδέτερον τούτων λέγοις τὸ κακόν, πρᾶξιν δέ τινος * κακοῦ εἶναι λέγοις, γενητὸν αὐτὸ ὑπάρχειν ἀποφαίνεις. ἡ γὰρ τινος πρᾶξις ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει. πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτα τὸ κακὸν εἰπεῖν ἔχεις. ποίαν γὰρ πρᾶξιν κακὴν ἑτέραν ἔχεις * τὸ ἐν ἀνθρώποις δεῖξαι; ὅτι γὰρ ὁ ἐνεργῶν, οὐ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ὑπάρχει κακός, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ἐνεργεῖν τὸ κακὸν ἤδη δέδεικται. Ὅτι τῇ φύσει κακὸν οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τῇ χρήσει γίνεται κακὰ τὰ κακά. Ὅτι αὐτεξούσιον φημὶ γεγονέναι τὸν ἄνθρωπον, οὐχ ὡς προϋποκειμένου τινὸς ἤδη κακοῦ, οὗ τὴν ἐξουσίαν, εἰ βούλοιτο, εἶχεν ἑλέσθαι ἄνθρωπος ἐλάμβανεν· ἀλλὰ τὴν τοῦ ὑπακοῦσαι [τῷ Θεῷ, καὶ μὴ ὑπακοῦσαι] αἴτιον μόνην ἦν. τοῦτο γὰρ τὸ αὐτεξούσιον ἐβούλετο. καὶ γενόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐντολὴν λαμβάνει παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐντεῦθεν ἤδη τὸ κακὸν ἄρχεται· οὐ γὰρ πείθεται τῷ θείῳ προστάγματι. Καὶ τοῦτο καὶ μόνον ἦν τὸ κακόν, ἡ παρακοή, ἥτις * τοῦ εἶναι ἤρξατο.

* al. ἄρα δὲ.
* al. αἴτιος.
* al. κακόν.
* al. τοῦ.
* al. αὐτοῦ.

Veniendum autem est ad malorum disquisitionem, & necessario excutienda hominum mala. Mala hominum suntne species mali, an partes? si species; non erit aliud malum, præter has species, secundum seipsum eo quod genera in speciebus inquirantur, & subsistant. Si autem hoc [genus est,] malum erit genitum: nam species genitæ probantur: vt est cædes, adulterium, & hoc genus similia. Si autem partes alicuius mali species has esse velis: sunt autem hæ genitæ: necesse erit vt & totum illud genitum sit. quorum enim partes genitæ sunt, necessario & hæc tota similiter sunt genita, totum enim ex partibus constat. Ac totum quidem non erit, partibus non existentibus; partes vero aliquæ erunt, quamuis totum non adsit. Nullius autem rei existentis pars altera est genita, altera ingenita: Si autem & hoc oratione concedam. Malum fuit olim, cum totum integrum non esset, hoc est, antequam Deus materiam crearet. Tunc autem totum integrum extitit, quando a Deo homo conditus est. Partium enim mali auctor est homo. hinc vt totum integrum mali existeret, auctor erit, qui condidit [illum] DEVS. quod impium est. Si vero neutrum horum dixeris esse malum, sed mali alicuius opus esse affirmes, tum genitum esse ipsum dices. opus enim cuiuscumque, principium existendi habet. Adhæc, præter hęc nullum aliud malum assignare potes. quod enim opus aliud malum, præter id quod inter homines est, potes exhibere. Nam quod is qui operatur, non sit secundum rationem substantiæ malitiæ, sed secundum ipsam operationem mali, iam ostensum est. [Dicit] Methodius natura nihil esse malum, sed vsu mala, fieri mala. Libero cum arbitrio inquit Methodius, factũ esse dico hominem, non tanquam malo aliquo iam ante existente, cuius eligendi, si vellet, potestatem haberet: sed sola caussa erat, obediendi Deo vel non obediendi. Hoc enim tunc erat in ipsius arbitrio. Et homo conditus, a Deo præceptum accipit, & hinc iam malum incipit. non enim paret diuino mandato & hoc, hoc solum erat malum, inobedientia, quę ibi cœpit existere.

Totum integrum alicuius generis non est, nisi omnibus partibus positis; ab alia vna parte, sed fit non totum.

Hoc enim tunc fuit in libero arbitrio.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΓΝΕΙΑΣ.

ρκζ'. *Ex eodem libro S. Methodii de Castitate.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ ἁγνείας [ὡς καὶ ἐν ὁμοίᾳ συνόψεως ἐκδόσει τινί] ὧδ' αὐτῶς. Ὅτι ἐκεῖνο μὲν Ἀβραὰμ πρῶτος ἐν διαθήκῃ τῆς περιτομῆς λαβών, οὐδὲν ἕτερον αἰνίττεσθαι δοκεῖ, τὸ οἰκεῖον ἀποτεμνόμενος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μέλος, ἢ τοῦτο, τὸ μηκέτι εἰς τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος σάρκα δεῖν ὑπερθορίσαι παιδοποιεῖν, ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστον διδάσκων ἀδελφῆς οἷα σαρκὸς ἀποτεμεῖν τὴν κατὰ συνουσίαν ἡδονήν. Ὅτι ἐγὼ γὰρ καθαρῶς φαίνεταί μοι δοκῶ σαφῶς ἀπὸ τῶν γραφῶν, ὅτι παρθενίας ἐλθούσης, ὁ λόγος οὐκ ἀνεῖλε πάντη τὴν τεκνογονίαν. οὐ γὰρ ἐπειδὴ τῶν ἀστέρων ἡ σελήνη μείζων ἐστί, παρὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἀστέρων τὸ φῶς ἀναιρεῖται. ἢ ἐπειδὴ τῶν ἄλλων ἐστὶ γλυκύτερον τὸ μέλι, καὶ ἡδύτερον, τὰ λοιπὰ πικρὰ καὶ ἀπόβλητα νομιστέον.

CCXXXVII.

EXCERPTA E LIBRO S. METHODII de Castitate.

LEGI similiter eiusdem quædam ex libro de Castitate, vt in simili compendio sunt edita. Primas asserit, Abraham cum in te[stamento] circumcisionis legem acceperit, nihil aliud insinuare videtur, fratribus carnis in eodem circumcidendo, quam hoc, non amplius esse liberorum procreationem, ne ex eodem sanguine carne commiscendam, singulos suæ sororis exemplo docens quemadmodum carnis voluptas in congressu sit recidenda.

Ego, inquit præterea, mihi clare videor ex scripturis factis animaduertisse, per virginitatis institutionem à Verbo non esse omnino sublatam liberorum procreationem.

Neque enim, quia stellis *. minor est luna, propterea aliorum siderum lumen extinguunt: aut quia aliis cibis dulcius est mel & suauius, propterea alia sunt acerba & amara existimāda.

Matth. 19. 1 Cor. 7.

**. Secundum aspectum non secundum rē.*

METHOD. Illud filij adulterorum imperfecti, de veritatem adulterantibus ait esse dictum, quo falso sibi arrogant sapientiam, & scripturas depravant, imitatamque producunt sapientiam, quaque per speciem pietatis docent errores. Proverb. Autem [hoc dicta in] non est intelligendum: neque enim de liberis ex adulterio non perfectis, & in lucem hanc sensibilem edendis, ut est accipi; quia non solum multi nati sunt, sed etiam nati ex adulterio alios pepererunt.

Neque de spirituali & animæ perfectione potest explicari, multorum enim adulterorum filij pleni fuerunt Spiritu sancto. Dubitat etiam: si, inquit, animæ a DEO, & non a patre [naturali] nascituris dantur, quomodo dat etiam ex adulterio procreatis? videtur enim adulteris cooperari. Si enim non crearet animam, non nascerentur. Solvit quæstionem multis & perspicuis exemplis.

Gen. 2. 23. Illa ex Genesi prolata, quale est: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur* ∴ *virago, quoniam de viro suo sumta est. Quam obrem relinquet homo patrem suum & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna.* ∴ Mulier. Hæc negat secundum literam explicanda, sed spiritualiter de CHRISTO & eius Ecclesia. Diuum quoque Paulum ait, post dictorum verborum expositionem dicere. Eph. 5. v. 32. *Hoc mysterium magnum est, dico autem ego, in Christo & Ecclesia.* Gen. 1. v. 28. Quin & hoc: *crescite & multiplicamini* non de hominibus ex seminis commixtione procreatis, & alimento crescentibus solum esse dictum; sed de natis & perfectis secundum spiritum; quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per spiritum] genuerat, Gal. 4. *Filioli* inquit, *quos iterum parturio, donec Christus in vobis formetur.* Et iterum. 1. Cor. 4. *In Christo Iesu enim per Euangelium ego vos genui.*

Luca 15. Illud etiam in Euangelio per parabolam dictum. *Quis est ex vobis homo, qui habet centum oues, & vnam perdidit ex illis*, & quæ sequuntur: Per nonaginta nouem oues intelligendæ sunt cœlestes potestates siue angeli; vna autem perdita hominem significat, siue naturam humanam, propter quam ait Verbum patris e cœlo descendisse.

Psalm. 136. Illud: *super flumina Babylonis*, &c. ab animabus dictum existimat: organa enim habitacula sua appellant, quæ suspenderunt a funibus castitatis, vt laquearia tangerent, ne rursum detractæ in intemperantiæ lacu volutarentur.

Babylon autem perturbatio & confusio explicatur, & vitam hanc in fluentibus sitam ostendit, in cuius medio sedentes iniquitatis fluminibus irruentibus conclusi inundamur. Quare cum lacrymis & gemitu clamamus ad DEUM, ne organa nostra à stirpe castitatis per fluctus voluptatum auulsa pereant. per salicem enim scripturæ vbique adumbrant figuram virginitatis. Quia flos salicem si in aqua decoctus sumatur, quicquid ad coitum excitat & libidinem, extinguit, donec genitalem sementem penitus sterilem reddat, quemadmodum & Homerus declarauit, qui salices propterea frugiperdas nominauit.

Ὅτι τὸ, τέκνα δὲ * μοιχῶν ἀτελεσφόρητα, περὶ τῶν τὴν ἀλήθειαν μοιχευομένων φησὶν εἰρῆσθαι, οἵτινες κλεψίσοφοι, νοθεύοντες τὰς γραφὰς, ἀτελεσφόρητον γεννῶσι σοφίαν, τῇ θεοσεβείᾳ συγκρίνοντες τὴν πλάνην. ἄλλως γὰρ νοηθῆναι οὐκ ἐγχωρεῖ. οὔτε γὰρ ὅτι τὰ μὴ τελειωθέντα ἐκ μοιχείας τέκνα, καὶ εἰς φῶς αἰσθητὸν ἀχθῆναι, νοεῖσθαι δύναται· ὅτι πολλοὶ οὐ μόνον ἐτέχθησαν, ἀλλὰ καὶ τετόκασιν ἐκ μοιχείας τεχθέντες· οὔτε ἐπὶ τῶν πνευματικῶς καὶ θείως τελεσφορηθῆναι· πολλῶν γὰρ μοιχῶν τέκνα πλήρη ἐγένετο ἁγίου πνεύματος. Ὅτι ἀπορεῖ λέγων, εἰ παρὰ θεοῦ δίδονται αἱ ψυχαὶ, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦ * πατρὸς τοῖς τικτομένοις, πῶς δίδωσι καὶ τοῖς ἐκ μοιχείας τικτομένοις; εἰ γὰρ δίδωσι, συνεργεῖν ἂν * δόξῃ τοῖς μοιχευομένοις. εἰ γὰρ μὴ * ἔδωκε τὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν ἐτίκτοντο. λύει δὲ τὴν ἀπορίαν διὰ πλειόνων καὶ σαφῶν παραδειγμάτων. Ὅτι τὰ ἐν τῇ Γενέσει φερόμενα, οἷον τό· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου, αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ταῦτα οὐδ' οὐ κατὰ τὸ γράμμα φησὶ δεῖ μόνον νοεῖσθαι. ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καί φησιν· ὅτι καὶ ὁ θεῖος Παῦλος μετὰ τὴν τῶν ῥητῶν τούτων ἔκθεσιν λέγει, τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστί· λέγω δὲ ἐγὼ εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἀλλὰ καὶ τὸ, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, οὐκ ἐπὶ τῶν ἐκ σπέρματος καὶ μίξεως γεννωμένων ἀνθρώπων, καὶ σιτίοις αὐξανομένων φησὶν εἰρῆσθαι μόνον· ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν κατὰ πνεῦμα τελειουμένων καὶ γεννωμένων, καθὼς ὁ Παῦλος βοᾷ, τέκνα λέγων τοὺς οὕτω δι' αὐτοῦ γεννηθέντας. τέκνα γάρ φησιν, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἕως οὗ Χριστὸς ἐν ὑμῖν μορφωθῇ. καὶ πάλιν, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. Ὅτι τὸ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις εἰρημένον παραβολικῶς, τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔχει ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσει ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἑξῆς· ἐννενήκοντα ἐννέα μὲν πρόβατα τὰς οὐρανίους δυνάμεις φησὶν ἐκδέχεσθαι δεῖν· ἓν δὲ τὸ ἀπολωλὸς, τὸν ἄνθρωπον, ἤγουν τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, δι' ἣν [καὶ] καταληλυθέναι τὸν λόγον τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν οὐρανῶν. Ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος, καὶ τὰ ἑξῆς, αἱ ψυχαί φησι λέγουσιν. * ἴσασι γὰρ ἀνακαλοῦσαι τὰ σκηνώματα ἑαυτῶν, ἃ ἐκρέμασαν ἀπὸ τῶν πεισμάτων τῆς ἁγνείας, ἐξάψασαι τοῦ ξύλου, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἐξαρπασθεῖσαι πάλιν παρασυρῆναι τῷ ῥεύματι τῆς ἀκρασίας· Βαβυλὼν γάρ, τὸ ἑρμηνευόμενον σύγχυσις, ἑρμηνευομένη, τὸν περίρρυτον βίον δείκνυσι τοῦτον, οὗ ἐν μέσῳ * καθεζόμενοι, περικλυζόμεθα, τῶν ποταμῶν τῆς κακίας ἐπιρρεόντων. διὸ καὶ βοῶμεν μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα μὴ καταλιπεῖν ... ἡμῖν * ... τοῖς κύμασι τῆς ἡδονῆς [ἀπὸ] τοῦ φυτοῦ τῆς ἁγνείας τὰ ὄργανα. ἐν τούτῳ γὰρ τῆς παρθενίας τὴν ἰτέαν πανταχοῦ προσαγορεύουσιν αἱ γραφαί. ἐπειδήπερ τὸ ἄνθος αὐτῆς εἰς ὕδωρ ἀποβληθὲν ἂν ποθῇ, πάντα ὅσα εἰς ὀργὰς ἀφροδισίων καὶ ἐρεθισμοὺς, ἀποσβέννυσιν, ἕως ἂν εἰς ἄγονον ἀποστερήσῃ τινὶ ἐπὶ παιδοποιΐας σπόρον. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ Ὅμηρος ἐμήνυσε, διὰ * τοῦτο καλέσας ὠλεσικάρπους τὰς ἰτέας.

Margin notes: * μοιχευομένων. * al. πατρὸς γεννῶντος. * al. δόξειε. * al. δίδωσι. Genes. 2. Ephes. 5. v. 32. Genes. 1. Galat. 4. 1. Cor. 4. v. 15. Luca 15. Psal. 136. * al. ἔστησαν. * al. καθεζόμενοι. * al. ... Odyss. κ. * al. τὰς ἰτέας.

Ὅτι

Ὅτι φησὶν ἀμέλει τὸ μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον, μηδὲ παρθένον τὴν στηθοδεσμίδα λεγόμενον ἐν Ἱερεμίᾳ, τὸ μὴ ἐνδοῦναι καὶ * χαλάσαι τὸν δεσμὸν τῆς σωφροσύνης ἀπάταις δηλοῖ. στήθη γὰρ καὶ φρένες, εἰκότι λόγῳ, καὶ σύνεσις ἡμῶν εἶναι νοοῦνται. ἡ δὲ στηθοδεσμὶς, ἡ συνδοῦσα ζώνη τὰ μέρη τῆς ψυχῆς εἰς ἁγνείαν, ἡ πρὸς Χριστὸν ἀγάπη. Ὅτι τὸ, λαβέ μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα καὶ περιστερὰν αἰνίττεσθαι φησίν· ὅτι προσάγαγέ μοι * ἄζυγα, καὶ ἀκακωτάτην σου τὴν ψυχὴν, δαμάλεως δίκην, καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸν λογισμόν· τὴν μὲν ὡς αἶγα, ἐπειδὴ τὰ μετέωρα καὶ κρημνώδη πατεῖ· * τὸν δὲ ὡς κριὸν, ἵνα μηδαμοῦ ἀποσκιρτήσας, ἐξολισθήσῃ τῆς ἀληθείας. οὕτω γὰρ ἀνεπίληπτος ἔσῃ, ὡς ὁ Ἀβραάμ, ἂν ἀναθῇς ἐμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὸν νοῦν· ἃ συμβολικῶς δάμαλιν φησί, καὶ αἶγα, καὶ κριὸν τριετίζοντα· οἱονεὶ τὴν γνῶσιν ἀκραιφνῆ τῆς τριάδος * ἐπαγγελλόμενα. τάχα δὲ καὶ τὴν πρώτην καὶ τὴν μέσην καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου τῆς ἡλικίας ἡμῶν αἰνίσσεται βίον. βουλόμενος, ὡς * ὅτι μάλιστα καὶ τὸν τῶν παίδων, καὶ τὸν τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὸν τῶν γεγηρακότων χρόνον συντηρεῖν ὡς βιώσαντας αὐτῷ προσενεχθῆναι, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν εὐαγγελίοις ὁ κύριος ὑπομνήσει. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι γίνεσθε ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντι καὶ κρούσαντι αὐτῷ εὐθέως ἀνοίξωσι. μακάριοί ἐστε, ὅτι * ἀνακλινεῖ ὑμᾶς, καὶ παρελθὼν διακονήσει. κἂν τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ μακάριοί ἐστε. ἐπισκέψασθε γὰρ, ὅτι τρεῖς * ἐπιθέμενος φυλακὰς νυκτὸς, ἑσπερινὴν καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τρεῖς ἡμῶν τὰς ἡλικίας μηνύει μεταβολὰς, τὴν μειρακιώδη, καὶ τὴν ἀνδρικὴν, καὶ τὴν πρεσβυτικήν. βουλόμενος, ἵνα καὶ παῖδας ὄντας ἐπὰν ἔλθῃ παραληψόμενος τὸν κόσμον, ἑτοίμους καταλάβοι καὶ καθαρούς, καὶ τὴν δευτέραν ὁμοίως καὶ τὴν τρίτην. ἑσπερινὴ γὰρ φυλακὴ, ὁ καιρός ἐστι τῆς ἀκμῆς τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὃν ἄρχεται ταράττεσθαι τὸ ἡγεμονικὸν, ὑποθολούμενον τοῖς πάθεσι. δευτέρα δὲ, ἐπειδὰν προβαίνοντα εἰς ἄνδρα τέλειον ἐλάσας, ἄρξηται βεβαιότητα τῶν σπουδῶν ὁ νοῦς προσλαμβάνειν. τρίτη δὲ, ὅτε αἱ πλεῖσται φαντασίαι τῶν ἐπιθυμιῶν ἀπίασι, νοσοῦν ἀπομαραινομένης ἤδη τῆς σαρκὸς εἰς γῆρας προκοπτούσης. διὸ προσήκει ἄσβεστον ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν τῆς πίστεως ἐξάψαντας τὸν λύχνον, καὶ τὴν ὀσφὺν ἀναζωσαμένους τῇ σωφροσύνῃ, ἐγρηγορέναι, καὶ προσδοκᾶν ἀεὶ τὸν κύριον. Ὅτι σίκερα ἐστὶ πᾶν τὸ μέθην φέρον μετὰ τὸν οἶνον, τὸν ἐξ ἀμπέλων. Ὅτι δύο εἴδη ἀμπέλων παρὰ τῇ γραφῇ, τὴν ἀγαθὴν, καὶ τὴν κακήν. καὶ γὰρ, φησὶν ὁ κύριος, ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ἡ δὲ κακὴ καὶ ἀγρία, ὅ ἐστιν ὁ διάβολος, λύσσαν ἀποστάζων. ὡς καὶ Μωσῆς διηγεῖται περὶ αὐτοῦ φησίν· ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας, καὶ ἑξῆς. Ὅτι ὁ χρυσὸς, ἰὸν οὐ παραδέχεται. Ὅτι φησὶ, τὸ γὰρ λεγόμενον ὁμοιωθῆναι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, σημαίνειν βούλεται, τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος πάσας ἐπαγγελλομένας διὰ τὴν ἔμφασιν τοῦ ἰῶτα στοιχείου.

* al. χαλάσαι. * al. ἄζυγον. * al. τὸν δὲ. * al. ἐπαγγελλόμενα. * al. ὅτι. * ἀνακλινεῖ. * al. τοῦ θέμενος. Matth. 25.

Illud Hieremiæ: *sponsam solicitam esse ne obliuiscatur ornamenti sui, & virginem ne pectoralis sui*: docet non committendum nec laxandum esse blandibus frena seu vincula temperantiæ. Per pectora enim sensus animi, sane congruenti ratione, & mens nostra intelligitur. Pectorale autem, propositum animi ad castitatem colligans, est charitas in Christum.

Illud, *Accipe mihi vitulam triennem, & arietem triennem, & turturem, & columbam* ait significare hoc; offer mihi iugi expertem animam, instar vitulæ, & omni malitia carentem; corpus item & rationem: corpus quidem veluti capram, quia per altas rupes & præcipitia incedit; rationem vero vt arietem, ne exultans excidat a veritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, si mihi animam & sensus & mentemque consecraris, quæ figurate dicit vitulam, & capram, & arietem triennem, quasi optimam Trinitatis cognitionem * tollentia. Forte etiam & primam & mediam, & vltimam vitæ ætatem [Deo consecrandam] insinuat, vt qui maxime velit nos & annos pueritiæ, & virilis ætatis, & senectutis pari pietate traductos sibi offerre. ad quem modum etiam in Euangelijs Dominus nobis præcipit: *Quapropter & vos similes este hominibus qui expectant Dominum suum quando reuertatur à nuptiis, vt cum venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei. beati estis, quia faciet vos discumbere, & transiens ministrabit vobis. Et si in secunda, & tertia venerit.*

Considerate enim quod tres vigilias ponendo vespertinam, alteram, & tertiam, tres quoque ætatis mutationes significarit: adolescentiam, virilem ætatem, & senectutem, quod velit nos, cum venerit mundum [in iudicio] assumturus, paratos esse ac puros quamuis adhuc in pueritia versantes; similiter secundam & tertiam vigiliam indicat. Vespertina enim vigilia est florentis ætatis humanæ status, quo incipit rationis imperium passionibus agitatum turbari; altera vero, quando deinceps in perfectum virum euadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. tertia vero, quando infinitæ cupiditatum imagines corpore iam marcescente & in senium vergente sensim deficiunt. Quapropter æterna fidei lampas in corde fouenda est, lumbique temperantia accingendi, vigilandum, & Dominus noster semper expectandus.

Sicera inquit est quicquid, extra vinum è vite expressum, inebriat.

Duo vitis genera ait in scriptura poni: alterum optimum, alterum pessimum. Etenim ego inquit Dominus *sum vitis vera, vos palmites.* Mala autem & agrestis est Diabolus furorem distillans, quemadmodum Moses de eo scribens ait: *De vinea Sodomorum vinea eorum, & vua eorum vua fellis*; & quæ sequuntur.

Aurum ærugini non esse obnoxium docet.

Illud, *Assimilatum esse regnum cælorum decem virginibus*: vult significare, omnes idem vitæ genus seu studium arripuisse, propter significationem & vim elementaris literæ IOTA [quæ decem valet.]

Μεθόδ. Hier. 2.32. Gen. 15. 9. * Pro se fortia. Luc. 12. 36. 38. Io. 15. Deut. 32. Matth. 25.

Ornarunt enim seipsas simili cultu, vt idem in vitæ genus omnes profiterentur, sed non eadem omnes modo exierant vt occurrerent sponso. Hæ enim alimenta copiosa præbuerant lampadibus oleo fouendis: illæ vero cessarunt per incuriam. Hinc in quinque pari numero diuisæ sunt. Quia quinque sensus sunt, quos illæ quidem puros custodierant, quos plurimi vocarunt portas sapientiæ, at vero per malitiam deformarunt. Nam duæ colunt temperantiam & sinceritatem, ∴ magis abundarunt virtus quam malitia seu virtutibus, vnde etiam eiecti sunt vt damnarentur: Siue enim recte agamus siue peccemus, per hos [sensus] vtraque & præclare facta & improbe fiunt, & virtus generosa, & male facta vincunt. Et quemadmodum virgo ait, continentiam esse oculorum, & aurium, & linguæ, & reliquorum deinceps sensuum; ita quæ hic in se inuiolabilem quinque viarum virtutis, visus [inquam,] olfactus, gustatus, tactus & auditus custodiunt, illæ, quinque virgines, appellantur, eo quod quinque sensuum specula siue imagines CHRISTO puras, (ab vnaquaque [sensuum imagine] sanctitatem velut lampadem clare refulgentem) illustrant. Nam quinque lychnis lampas vere nostrum corpus est, quod anima instar facis circumfert, Christóque sponso repræsentat, ad diem Resurrectionis apparens, perque omnes sensus clarissimos fidei radios diffundens, quemadmodum ipse CHRISTVS docuit cum dixit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt iam ardeat.* terram nostra tabernacula corpora dicit, in quibus voluit vim seu operationem doctrinæ suæ feruentem & celeriter ∴ mobilem accendi. oleum autem iustitiæ & sapientiæ comparandum: per moram illud temporis interuallum dixit, quod vsque ad CHRISTI ∴ aduentum porrigitur, dormitionem **vero & soporem virginis, exitum ex hac vita.** Mediam noctem vero Antichristi regnum, qua nocte angelus perditor domos peruadet. Clamorem autem qui dicit: Ecce sponsus venit, exite obuiam ei: **vocem è cœlo & tubam** quando omnes resurgentibus propriis corporibus, nubibus vecti obuiam rapientur Domino.

Cum de virginibus & castis animis plurima dixisset, & hoc infert. Has igitur solas animas, electam sponsam suam, Verbum vocat. Reliquas verò **concubinas, adolescentulas & filias** appellans hunc in modum: *Sexaginta sunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adolescentularum non est numerus: Vna est columba mea, perfecta mea vna est matri suæ, electa genitrici suæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicauerunt eam reginæ, & concubinæ laudabunt eam.* Cum enim multæ sint filiæ, vt patet, Ecclesiæ, vna tamen est electa & preciosa in oculis eius præ omnibus, status nempe virginum. Et reginas videtur propheta velle insinuare, [quia non ad vnum regem reginæ hæ adducebantur, sed vnaquæque velut Domina per se & regina erat, aliarumque post has auctrices & principes.] Illas reginas, quæ ante diluuium vixerunt, animas DEO placentes, hoc est, Abelis, Sethi, Enochi,

Luc. 12. 49.

∴ Accidatur.

∴ Subtile m.

∴ Iudæorum.

Expende lega.

1. Thess. 4. 17.

Cant. 6.

ἐστείλαντο μὲν γὰρ παραπλησίως ἑαυτὰς εἰς τοῦτο * [illegible], καὶ ταύτῃ κεκλῆσθαι δοκεῖ. οὐχ * ἐπ' ἴσης δ' ὁμοίως ἐξῆλθον ὑπαντῆσαι τῷ νυμφίῳ. [illegible] τοῖς ἐλαίου [illegible] λαμπάσιν: αἱ δὲ καταπεφρονηκυῖαι [illegible]. [illegible] πέντε ἰσαρίθμως [illegible] ἀπεστάλησαν, αἱ [illegible] σοφίας [illegible] προσηγόρευσαν [illegible] τὸ κακία. ἐγκράτειαν καὶ ἁγνότητα [illegible] δικαιοσύνης μᾶλλον [illegible] πλημμελήμασιν ἐξ οὗ καὶ συνέβη αὐτὰς ἀποκλεισθῆναι. εἴτε γὰρ κατορθοῦμεν, εἴτε πλημμελοῦμεν, διὰ τούτων ἑκάτερα καὶ τὰ ἀπὸ [illegible] κρατύνεσθαι, καὶ τὰ κακὰ [illegible], καὶ ὥσπερ ἡ θάλλουσα καὶ [illegible] ἁγνείαν ἔφη καὶ ὤτων [illegible] καὶ γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν καθεξῆς αἰσθητηρίων: οὕτω δὴ καὶ τὰ ἐνταῦθα τὴν πίστιν ἄσυλον ἡ φυλάξασα μέχρι [illegible] διόδων τῆς ἀρετῆς, ὁράσεως, [ὀσφρήσεως] γεύσεως, ἁφῆς τε καὶ ἀκοῆς, τοῦτο * [illegible] παρθένοι, διὰ τὸ τὰς πέντε τῆς αἰσθήσεως ἀγίας ἀπεικασίας [illegible] τῷ Χριστῷ φαντασίας, ἀφ' ἑκάστης αὐτῆς οἷα λαμπάδα τὴν ὁσιότητα λαμπούσας [illegible]. ἡ γὰρ πεντάφωτος ἡμῶν ἀληθῶς λαμπὰς ἡ σάρξ ἐστιν, ἣν ἡ ψυχὴ βαστάζουσα δᾳδὸς δίκην, τῷ νυμφίῳ παρίσταται Χριστῷ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως [illegible], διὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεων [illegible] λαμπρὰν τὴν πίστιν, καθὼς αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰπών: πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ * τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. γῆν ἡμῶν τὰ σκηνώματα φράσας, εἰς ἃ ἐβούλετο ταχέως ἀναφθῆναι τὴν ὀξυκίνητον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ διάπυρον πρᾶξιν. τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ σοφίᾳ παραβλητέον. χρονισμὸν δὲ, τὸ πρὸ τῆς παρουσίας διάστημα τοῦ Χριστοῦ νυστάξαι μὲν δὲ καὶ κοίμησιν τῆς παρθένου, τὴν ἔξοδον τὴν ἀπὸ τοῦ βίου. μεσονύκτιον δὲ, τὴν βασιλείαν τοῦ ἀντιχρίστου, καθ' ἣν ὁ ὀλοθρευτὴς ἄγγελος ἐπιπορεύεται τὰς οἰκίας. κραυγὴν δὲ, λέγουσαν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται εἰς ἀπάντησιν, τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν φωνὴν καὶ σάλπιγγα, ὁπόταν πάντες, ἐξαναστάντων αὐτοῖς τῶν σωμάτων, ὑπὲρ νεφελῶν ἁρπήσονται, εἰς τὴν ἀπάντησιν ἀπαντῶντες τοῦ κυρίου. Ὅτι περὶ τῶν παρθένων καὶ ἁγνῶν ψυχῶν πλεῖστα εἰπὼν, ἐπιφέρει καὶ τοῦτο. ἀμέλει ταύτας μόνον ἐκλεκτὴν [illegible] τὰς ψυχὰς ὁ λόγος ἑαυτοῦ καλεῖ. τὰς λοιπὰς δὲ παλλακὰς καὶ νεάνιδας καὶ θυγατέρας, λέγων ὧδε· ἑξήκοντά εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαὶ [καὶ νεάνιδες, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. μία ἐστὶ περιστερά μου τελεία μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτή ἐστι τῇ τεκούσῃ αὐτήν. εἴδοσαν αὐτὴν θυγατέρες, καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν, βασίλισσαι καὶ γε παλλακαὶ] αἰνέσουσιν αὐτήν. πολλῶν γὰρ οὐσῶν δηλονότι τῆς ἐκκλησίας τῶν θυγατέρων, μία ἐστὶ μόνη ἡ ἐκλεκτὴ καὶ τιμιωτάτη ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ παρὰ πάσας τὸ τάγμα τῶν παρθένων. καὶ βασιλίσσας δὲ αἰνίττεσθαι ἡ προφητεία (δοκεῖ) [ὅτι οὐχ ὑφ' ἕνα ἤγοντο βασιλέα βασιλευόμεναι, ἀλλ' ἑκάστη ὥσπερ αὐτοδέσποτος καὶ βασίλισσα ἦν, ἐπὶ τῶν μετ' ταύτας ἀρχαὶ καὶ πρῶται ἦσαν] τὰς βασιλικὰς ἐκείνας, τὰς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ψυχὰς εὐαρέστους τῷ θεῷ γεγενημένας τουτέστι, τὰς ἀμφὶ τὸν Ἄβελ, καὶ τὸν Σὴθ, καὶ τὸν Ἐνὼχ

Luca 12. v. 49

Cantic. 6.

METHOD.

παλλακὰς δὲ τὰς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν προφητῶν, αἷς πρὸ τοῦ τὴν ἐκκλησίαν ἁρμοσθῆναι τῷ κυρίῳ, παλλακίδων δίκην συγγινόμενος ἀληθὴς υἱός (?) ἱεροῖς λόγοις ἐν ἀφθόρῳ καὶ καθαρᾷ φιλοσοφίᾳ, ἵνα γεννήσωσιν αὐτῷ σωτηρίας πίστιν στρατείας. παλλακὰς δὲ προσηγόρευσε τὰς προφήτιδας ψυχὰς ὁ λόγος, ὅτι μὴ φανερῶς αὐτὰς, ὥσπερ δὴ καὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἐπηγάγετο, θύσας δι' αὐτὴν μόσχον τὸν σιτευτόν. ἑξήκοντα δὲ βασιλίσσας ἐντεῦθεν, ὡς οἶμαι δὴ, τοὺς ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι Νῶε κατὰ διαδοχὴν εὐαρεστήσαντας ἐκάλεσε τῷ θεῷ· ἐπειδήπερ ἐτέροις οὗτοι παραγγελμάτων εἰς τὸ σωθῆναι χρείαν οὐκ ἐσχήκασιν. ἔτι [δὲ] προσεφάπτου τῆς κατὰ τὴν ἑξαήμερον γενέσεως αὖθις τοῦ κόσμου συστάσεως· ἐμέμνηντο γὰρ, ὅτι ἐν ἓξ ἡμέραις ὁ θεὸς ἐτεκτήνατο τὴν κτίσιν, τά, τε ἐν τῷ παραδείσῳ γεγονότα. ἐντεῦθεν οὖν δὴ τὰς ἀπὸ τῆς συστάσεως εὐθέως τοῦ κόσμου κατὰ διαδοχὴν τὸν θεὸν ἐλομένας ποθῆσαι ψυχὰς, καὶ σχεδὸν (εἰ χρὴ φάναι) τὰς τοῦ πρώτου αἰῶνος οὔσας ἔγγονα, καὶ γείτονας τῆς μεγάλης ἑξαημέρου ἑξήκοντα βασιλίσσας ἔφη συμβολικῶς, διὰ τὸ μετὰ τὴν ἑξαήμερον ταύτας, ὡς εἴρηται, γεγενῆσθαι. μεγάλης γὰρ οὗτοι τιμῆς ἐσχήκασιν ἀγγέλοις ὁμιλήσαντες, καὶ τὸν θεὸν ὕπαρ οὐκ ὄναρ θεασάμενοι. ἐπισκέψασθε γὰρ ὅσην εἶχε παῤῥησίαν ὁ Σὴθ πρὸς τὸν θεὸν, ὅσην ὁ Ἄβελ, ὅσην ὁ Ἐνὼχ, ὅσην ὁ Μαθουσάλα, ὅσην ὁ Νῶε, πρῶτοι δικαιοσύνης ὄντες ἐρασταί; καὶ περὶ τούτων μὲν αὐτάρκως. περὶ δὲ τῶν παλλακῶν πάλιν λεκτέον. τοῖς μὲν γὰρ κατὰ κλυσμὸν ἀπωτέρω λοιπὸν ἡ γνῶσις ἦν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐχρῆζον ἑτέρας διδαχῆς, ἐρπυσάσης ἤδη τῆς εἰδωλολατρείας. ὁ οὖν θεὸς ἵνα μὴ παντῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀιστωθῇ, λήθῃ τῶν καλῶν, τὸν ἴδιον παῖδα τοῖς προφήταις ἐκέλευσεν* ὑφηγήσασθαι τὴν ἐσομένην αὐτοῦ παρουσίαν διὰ σαρκὸς εἰς τὸν κόσμον· καθ' ἣν ἡ τῆς πνευματικῆς ὀγδοάδος χαρὰ καὶ γνῶσις ἐπιχυθήσεται, ἀφέσεως ἁμαρτημάτων οὖσα καὶ ἀναστάσεως παρεκτική,* περιτμηθήσεσθαι γὰρ δι' αὐτῆς τὸν ἄνθρωπον, τὰ πάθη καὶ τὴν φθοράν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατάλογον τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ προφητῶν, διὰ τὴν τῆς περιτομῆς πρεσβείαν, τὸν ὀκτὼ περιέχουσαν ἀριθμὸν ἐξ οὗ ἤρτηται καὶ νόμος, παλλακὰς ἐκάλεσεν· ὅτι πρὸ τοῦ τὴν νύμφην τὴν ἐκκλησίαν κατεγγυηθῆναι τῷ λόγῳ, τὰ θεῖα* συλλαβόντες σπέρματα τῆς πνευματικῆς ὀγδοάδος τὴν περιτομὴν προεκήρυξαν. νεάνιδας δὲ πάλιν εἰς ἀναρίθμητον συντελούσας ὅμιλον, τὰ ὑπὸ τοῖς κρείττοσι δικαιοπραγήσαντα πλήθη, καὶ νεανικῶς καὶ γενναίως διαθλήσαντα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν κακίαν. ἀλλὰ τούτων οὔθ' αἱ βασίλισσαι, οὔθ' αἱ παλλακαὶ συγκρίνονται τῇ ἐκκλησίᾳ. ἡ γὰρ τελεία καὶ ἐκλεκτὴ παρὰ πάσας ὀνομαζομένη, ἡ ἐκ πάντων συνεστῶσά τε καὶ συνηρμοσμένη, τῶν ἀποστόλων ἐστὶν, ἡ ὑπερβάλλουσα νύμφη τῷ κάλλει τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρθενίας πάσας. διὸ καὶ μακαρίζεται πρὸς τῶν ἄλλων, ὅτι αὐτὴ εἶδε καὶ ἤκουσεν ἃ περ θέλοντες, ἃ

Concubinas autem, quæ post diluuium fuerunt, animas prophetarum, quæ priusquam Ecclesia DEO desponsaretur, qui velut cum concubinis veritatis in copiosa & sincera sapientiæ doctrina vera subiniit oracula, vt caperent illa in- [?] dem salutis. Concubinas autem nominauit Verbum prophetarum animas, quia non apertè vt Ecclesiam sibi eas copulauit, sacrificans illam in figura vituli saginati. Sexaginta autem reginas inde, vt reor ab Adamo protoplasto vsque ad Noe per successionem viros DEO placentes vocauit, quia illi .·. aliis præceptis ad salutem acquirendam non indiguerunt, eo quod adhuc recens esset illis mundi sex diebus conditi molitio. Meminerunt enim mundum a DEO sex diebus perfectum esse, quæque in paradiso acciderunt. Hinc ergo animas illas, quæ DEO a condito mundo per successionem placere desiderarunt, & quasi, (si fas ita loqui) primi seculi neptes, & vicinas illi ingenti sex dierum operi, sexaginta reginas figuratè appellauit, eo quod, vt dixi, hæ post sex dierum opera, vixerint. Magno enim illi [sancti] honore sunt affecti, cum dignati colloquio angelorum DEVM non per somnium sed apertam visionem spectarunt. Perpendite enim quantam fiduciam habuerit Seth ad DEVM, quantam Abel, quantam Enoch, quantam Mathusala, quantam Noe primi iustitiæ cultores? Sed de his satis. De concubinis iterum dicendum.

Ab iis qui post diluuium vixerunt, DEI cognitio paulo longius recessit, aliaque ratione docti indiguerunt, serpente iam passim idololatria. DEVS ergo ne genus humanum obliuione honestatis penitus aboleretur, suum filium per prophetas iussit testare, aduentum eius in mundum carne assumpta futurum, quo spiritualis octonarij gaudium & cognitio prædicaretur ad exhibendam remissionem peccatorum, & resurrectionem, perasllum enim circumcisum iri hominem, vitia [inquam] & corruptionem. Hinc catalogum prophetarum ab Abrahamo captum, propter circumcisionis, quæ octonarium continet numerum, .·. antiquitatem, a qua lex pendet, concubinas appellauit. Nam antequam sponsa Ecclesia Verbo desponderetur, concipientes diuinam sementem spiritualis octonarij, circumcisionem prænunciarunt. Ad multitudinem vero rursum innumerabilem [hominum,] quæ pro maiorum imperio iustè viuit, & viriliter & generosè contra vitia decertat, adolescentulas appellat. Sed enim his neque reginæ, neque concubinæ, cum Ecclesia comparantur. Hæc enim perfecta & electa præ omnibus nominata, quæ ex omnibus constat & concinnata est, est Apostolorum, quæ sponsa flore pulchritudinis & castitatis superat omnes. Quapropter beata ab aliis prædicatur, quia hæc aperte vidit & audiuit, quæ illæ videre & audire desiderauerunt. *Beati oculi*, inquit Dominus discipulis, *qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetæ desiderauerunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.* Luc.10.24.

Luca 10.v.24 ἐκεῖνοι ἐπεπόθησαν ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, καὶ οὐκ εἶδον, οὐδ' ἤκουσαν. μακάριοι γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ φησὶν [ὑμῶν] ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Margin notes: .·. Aliorum. — * αἰῶνος [illegible] — * αἱ ἐκεῖνα [illegible] — .·. ἀρχαιότητα [illegible] M.S. [illegible] — * al. συλλαβ.

Nonne propterea Beatam prædicant ipsam prophetæ, quod quibus ipsi non potuerunt, his Ecclesia potita sit, & dignata? Possit quis Sponsam etiam aliter explicare, & dicere carnem esse intemeratam Domini, cuius causa patrem deseruit & in terram huc descendit, illique per incarnationem copulatus est. Hanc figurate illam columbam appellauit, quòd animal sit cicur & sub tectis degens, conuictuque hominū delectetur. Et in quadragesimoquarto Psalmo. *Stans regina a dextris* (DEO sibi sinistras sumēte) aureo virtutis cultu exornata; cuius pulchritudinem concupiuit Rex, caro est, vt dixi, illa illibata & beata, quam secum in cœlum deportauit Verbum, atque in dextra patris collocauit, vestitu deaurato exornatam, quod mystice est studiis innocentiæ seu incorruptionis. [Dicit] quod παρθενία dicatur à παρὰ θεία mutatione vnius literæ quasi quæ sola illum, qui virginitatis intemerata cōtineat mysteria, DEO comparet, quo bonum nullum inueniri maius potest. Virtutem, ait, siue propter seipsam, siue quod animas sublimet & in cœlum tollat, hanc nominis appellationem accepisse. Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculū cœlitus a patre CHRISTO in Iordane datum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Obseruandū hic, illud: filium suum esse, indefinite & sine tēpore dictum. Es enim filius suo ipsi dixit, & nō [dixit] factus es; declarans neque nouum seu recentem ipsum adeptum esse filiationem, neque finem habuisse eum qui prius extiterit, sed eundem semper esse. Illud vero: *Ego hodie genui te*: volui inquit eum qui prius iam inde ante secula in cœlis fuerat etiam mundo generare, hoc est, prius ignotum, notum, reddere.

Nimirum, iis qui multimodam DEI sapientiam nondum intelligunt numquam adhuc natus est Christus, hoc est, numquam cognitus & releuatus. Plurima ex Apocalypsi S. Ioannis dicta ad Ecclesiam & virginales animas refert. Quin imo omnia fere dicta aliunde interpretatur, nec ad literam, sed allegorice in hoc dialogo exponit. Refellit eos qui fatum ponūt, his verbis: Si astra mortalibus calamitates & malam mentem conciliant, circa luxuriam & vitæ inconstantiam occupata, ipsis hominibus infeliciora sunt, quod non ipsa [astra] ament mala, sed homines etiam vt ea designent, cogant. Præterea si nulla actio sine desiderio fit, & omne desiderium careat desiderato, DEVS autem nullius sit indigens, ergo nec malitiam meditatur. Astrorum natura propior est Deo, adeoque melior bonorum hominum virtute; ergo astra mali sunt expertia, nec vllius indigent.

Adhæc, ad refellendum, quod genesis quædam operetur, [dicit: Hoc lex] prohibet, impostores punit, munusque genethliacorum doctrinam proscribit: Ergo lex contraria est genesi. Quæcumque enim lex prohibet, genesis definit; quæcumque autem cogit genesis facere, ea lex interdicit; ergo lex inimica genesi est; si autem inimica; ergo legislatores non sunt legislatores secundum genesin. (hoc est, non sunt genesi necessario per fatum subiecti.)

Marg.: ὑπο, ἐρέπτ.

Marg.: Particula inter ε & ι pone ε ... ἢ παρὰ præpositionem ... abscissa. Ita est vnius literæ pro altera permutatio ι pro ει. Etymologiam ... non facit quo dixit dictū ἐν παρθενίᾳ ... Psal. 2.

Marg.: Legendum ὅτι γὰρ υἱός.

Marg.: Lege τὰ τῆς γενέσεως.

οὐκοῦν διὰ ταῦτα μακαρίζουσιν αὐτὴν οἱ προφῆται, ὅτι ὧν αὐτοὶ μὴ ἐπέτυχον, ἡ ἐκκλησία μετείληφε, καὶ ἠξιώθη. δύναται δέ τις καὶ ἑτέρως τὴν νύμφην φάναι, τὴν σάρκα τὴν ἀμόλυντον εἶναι τοῦ κυρίου. ἧς χάριν καταλείψας τὸν πατέρα, κατῆλθεν ἐνταῦθα, καὶ προσεκολλήθη αὐτῇ, ἐνανθρωπήσας. διὸ δὴ καὶ περιστερὰν αὐτὴν ῥητορικῶς ἔφη ἐπειδὴ τιθασὸν τὸ ζῷον καὶ ὑπώροφον, καὶ διαίτῃ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀσμενίζον. καὶ ἐν τῷ μ' καὶ δ' ψαλμῷ, ἐκ δεξιῶν παρεσταμένη [λαιῶν καὶ τῷ θεῷ μερῶν] βασίλισσα ἡ τῷ διαχρύσῳ τῆς ἀρετῆς κόσμῳ κατεστολισμένη, ἧς ἐπεθύμησε τοῦ κάλλους ὁ βασιλεύς, ἡ σάρξ ἐστιν (ὡς ἔφην) ἡ ἄχραντος ἐκείνη καὶ μακαρία, ἣν αὐτὸς * ἀνακομίσας ὁ λόγος εἰς οὐρανούς, ἐκ δεξιῶν παρέστησε τοῦ πατρός, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ κεκοσμημένην· ὅ δή ἐστι συμβολικῶς τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῆς ἀφθαρσίας. Ὅτι * ἡ παρθενία ἡ παρθενία κατὰ μίαν ἀπαλλαγὴν καλεῖται στοιχείου, ὡς δὴ μόνη τὸν ἔχοντα αὐτῆς τὰς ἀφθόρους τελετὰς θεῷ ἀπεικάζουσα, οὗ μεῖζον ἀγαθὸν, ἀδύνατον εὑρεῖν. Ὅτι φησὶν ἡ ἀρετὴ, ἤτοι δι' ἑαυτὴν * εἴτε διὰ τὸ αἴρειν καὶ μετεωρίζειν πρὸς οὐρανὸν τὰς ψυχὰς, ταύτην ἔσχηκε τὴν ἐπωνυμίαν. Ὅτι φησὶν, ἔοικε δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τοῦτο μάλιστα συμφωνεῖν τὸ χρησμῳδούμενον ἄνωθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. παρατηρητέον γὰρ, ὅτι τὸ μὲν υἱὸν * αὐτοῦ εἶναι, ἀορίστως ἀποπέφανται καὶ ἀχρόνως. εἶ γὰρ * υἱὸς αὐτῷ ἔφη [καὶ οὐ γέγονας] ἐμφαίνων μήτε πρόσφατον αὐτὸν τετυχηκέναι τῆς υἱοθεσίας, μήτ' αὖ προϋπάρξαντα τέλος ἐσχηκέναι: ἀλλὰ εἶναι ἀεὶ τὸν αὐτόν. τὸ δὲ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, ὅτι προόντα ἤδη πρὸ τῶν αἰώνων [λέγει] ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐβουλήθη καὶ τῷ κόσμῳ γεννῆσαι· ὃ δή ἐστι, πρόσθεν ἀγνοούμενον γνωρίσαι. ἀμέλει τοῖς μηδέπω τῶν ἀνθρώπων μεμαθημένοις τὴν πολυποίκιλον τοῦ θεοῦ σοφίαν, ὁ Χριστὸς οὐδέπω γεγέννηται· ὅπερ ἐστὶν, οὐδέπω ἐγνώσθη, οὐδέπω πεφανέρωται. Ὅτι τὰ πλεῖστα τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀποκαλύψεως ῥητὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς παρθενευούσας ψυχὰς ἀνάγει· ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ὅσα ῥητὰ καὶ ἄλλοθεν ἔλαβεν, ἀλληγορικῶς αὐτὰ καὶ οὐ κατὰ τὸ γράμμα διηγεῖται ἐν τῷδε τῷ διαλόγῳ. Ὅτι ἀναιρεῖ τοὺς εἱμαρμένην δοξάζοντας, φησὶν· εἰ τὰς τῶν θνητῶν συμφορὰς καὶ κακοφροσύνας τὰ ἄστρα τεκταίνεται, περὶ τὰς ἀσελγείας καὶ ἀστάτους τοῦ βίου ἀσχολούμενα, ἄρα ἀθλιώτερα τῶν ἀνθρώπων ἐστίν· ὅτι οὐ μόνον αὐτὰ τῶν κακῶν ἐρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀναγκάζουσι ταῦτα πράττειν. ἔτι εἰ πᾶσα πρᾶξις χωρὶς ἐπιθυμίας οὐ γίνεται, οὐδὲ μὴν ἐπιθυμία χωρὶς ἐνδείας· ἀνενδεὲς δὲ τὸ θεῖον: ἀνεπίδεκτον ἄρα πονηρίας. ἡ δὲ τῶν ἀστέρων φύσις ἐγγυτέρω τέτακται θεοῦ, κρείσσων οὖσα τῆς τῶν κρεισσόνων ἀνθρώπων ἀρετῆς: ἀνεπίδεκτα κακίας ἄρα, καὶ ἀνενδεῆ ἐστι τὰ ἄστρα. ἔτι εἰς τὸ ἀνελεῖν τινα γένεσις ἐργάζεται· τοῦτο δὲ νόμος κωλύει, κολάζων τοὺς ἀλάστορας, καὶ διὰ ἀπειλῆς ἀπείργων τὰ τῆς γενέσεως δόγματα. ἐναντίον ἄρα νόμος γενέσει. ὅσα μὲν γὰρ νόμος κωλύει, ταῦτα γένεσις ὥρισεν· ὅσα δὲ γένεσις ποιεῖν βιάζεται, ταῦτα νόμος κωλύει, πολέμιον ἄρα γενέσει νόμος· εἰ δὲ πολέμιον, οὐκ ἄρα κατὰ γένεσιν οἱ νομοθέται νομοθέται.

Marg.: * al. ἀνακαλέσας.

Marg.: * al. ὅτι.

Marg.: * αἱρετή.

Marg.: * al. αὐτόν. * al. υἱός.

τὰ γὰρ ἐναντία δογματίζοντες γενέσει, γένεσιν λύουσιν. ἤτοι οὖν γένεσίς ἐστι, καὶ οὐ χρὴ εἶναι νόμους, ἢ εἰσὶ νόμοι, καὶ οὐκ εἰσὶ κατὰ γένεσιν. ἀλλὰ ἀμήχανόν φασι χωρὶς γενέσεως * φῦναί τινα καὶ διαπράξασθαί τι. οὐδὲ γὰρ τὸν δάκτυλον ἐξεῖναί φασι χωρὶς εἱμαρμένης κινῆσαι. κατὰ γένεσιν ἄρα καὶ Μίνως καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Δράκων, καὶ Λυκοῦργος, καὶ Σόλων καὶ Ζάλευκος νομοθέται φύντες διετάξαντο τοὺς νόμους, ἀπαγορεύοντας κλοπὰς, φόνους, καὶ τὰ ὅμοια, ἃ κατὰ γένεσιν ἐπισυμβαίνειν δογματίζουσιν, ὅπερ ἀδύνατον. αὐτὴ γὰρ ἂν ὑφ' ἑαυτῆς ἀνῃρεῖτο γένεσις, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀκυροῦσα· καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀπαγορευτικοὺς μοιχείας καὶ τῶν ἄλλων νόμους τιθεμένη, [ἐνταῦθα δὲ τοὺς * νόμους καὶ τὰς μοιχείας ἐργαζομένη·] οὐδὲν γὰρ ἀλλόκοτον [αὖ] αὐτὸ ἑαυτῷ μαχόμενον, καὶ αὐτὸ ἑαυτὸ καταλύειν σπεῦδον· οὐκ ἄρα γένεσις. Ὅτι φησὶν ἡ κατὰ σωφροσύνην ἀρετὴ κρείττων ἐστὶ τῆς κατὰ ἀκρασίαν κακίας, μαθεῖν ἐστὶ καὶ ἀπὸ βασιλέων, ἀπὸ ἀρχόντων, ἀπὸ στρατηγῶν, ἀπὸ τέκνων, ἀπὸ πολιτῶν, ἀπὸ οἰκετῶν, ἀπὸ παιδαγωγῶν. ἕκαστος γὰρ τούτων ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ κοινοῦ ὠφέλιμος γίνεται σωφρονῶν· ἀκολασταίνων δ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κοινοῦ βλαβερός. Ὅτι φησὶν ὁ μὲν νόμος, τύπος ἐστὶ καὶ σκιὰ τῆς εἰκόνος, τουτέστι τοῦ εὐαγγελίου. ἡ δὲ εἰκὼν τὸ εὐαγγέλιον αὐτῆς τῆς ἀληθείας, τῆς ἐσομένης ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ κυρίου παρουσίᾳ. [Ὅτι ἐν τῷ Λευιτικῷ περὶ τῆς σκηνοπηγίας λεγόμενον εἰς τὴν ἐν τῇ β' τοῦ κυρίου παρουσίᾳ] ἐσομένην τῶν ἀνθρώπων ἀνάστασιν ἐκδέχεται. σκηνὴν ἑκάστου τὸ οἰκεῖον * τιθεὶς σῶμα, τὰς δὲ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τύπον τῶν ἑπτὰ αἰώνων, καὶ τἄλλα ἀναλόγως. Ὅτι * ἀναγωγικῶς ἐκδέχεται τὸ εἰς τοὺς κριτὰς εἰρημένον, πορευόμενα ἐπορεύοντο τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι ἐφ' ἑαυτῶν βασιλέα, καὶ εἶπον τῇ ἐλαίᾳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου, ἣν ἐδόξασεν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ * εἶπαν τὰ ξύλα τῇ συκῇ, δεῦρο σὺ βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ, ἀφεῖσα τὴν γλυκύτητά μου, καὶ τὸ γένημά μου τὸ ἀγαθὸν, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ * εἶπαν τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, καὶ ἕως οὗ· καὶ * εἶπαν τῇ ῥάμνῳ, καὶ ἑξῆς. φησὶ γὰρ, ταῦτα δὲ ὅτι μὴ περὶ ξύλων ἐλέχθη, σαφές ἐστιν· ἀλλὰ περὶ ψυχῶν ἱστορεῖται ταῦτα, αἳ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καθυλομανήσασαι τοῖς παραπτώμασι, προσιᾶσι, οἶκτον αὐτῶν * ἀξιῶσαι λαβεῖν τὸν θεὸν, καὶ βασιλεῦσαι τὸν ἔλεον ἐπ' αὐτὰς ἤδη, καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἣν ἐλαίας τύπῳ παρέλαβεν ἡ γραφή, καὶ ἐπισκέψασθε, μήποτε τὰς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι τοῦ Χριστοῦ καθεξῆς ἡ γραφὴ νομοθεσίας δηλοῖ, ἂν ὁ διάβολος ἀντιμίμοις ἐξηπάτησε πλάσμασι τὸ ἀνθρώπων γένος. τὴν μὲν οὖν συκῆν ἀπεικάζουσα τῇ κατὰ τὸν παράδεισον δοθείσῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐντολῇ, ἐπειδὴ τὴν γύμνωσιν ἀπατηθεὶς φύλλοις πετάλοις ἐπεκάλυψε συκῆς· τὴν δὲ ἄμπελον, τῇ ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ * τοῦ Νῶε, διὰ τὸ οἴνῳ χλευασθέντα κοιμηθῆναι· τὴν δὲ ἐλαίαν, τῇ κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ Μωϋσῆ, ἐπειδὴ τὸ χάρισμα τὸ προφητικὸν, τὸ ἔλαιον τὸ ἅγιον, ἀνομησάντων αὐτῶν, ἐκλελοίπει τῆς κληρονομίας· τὴν δὲ ῥάμνον, τῇ ἐπὶ * τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις, ἐπειδήπερ δι' αὐτῶν ἐδιδάχθημεν ἁγνείαν, ἧς ἀπατηλὸν μόνης εἴδωλον ὁ διάβολος οὐκ ἴσχυσε σκευάσαι.

Nam cum contraria genesi decernunt, genesim destruunt. Ergo aut genesis est, & tolluntur leges: aut leges sunt, & non sunt quæ genesi respondent. Sed, non est possibile, inquiunt, quisquam vt nascatur vt quicquam à quoquam fiat sine genesi, neque digitum sine fato posse moueri aiunt: An ergo secundum genesin nati Minos, Rhadamantus, Dracon, Lycurgus, Solō, Zaleucus legislatores, leges condiderunt quæ damnarunt furta, cædes, & hoc genus alia, quæ fato fieri seu genesi contendunt, quod fieri nō potest, nam genesis à seipsa euerteretur, dum ipsa seipsam exauctorat.

Hinc enim ponat genesis leges quæ adulteria & alia crimina damnant, illinc vero [eadem genesis] cædes & adulteria operetur: nihil enim idem à seipso diuersum, secum pugnat, idemque ad sui ipsius exitium vergit. Ergo genesis nulla est. Temperantiæ virtutem ait validiorem esse vitio intemperantiæ, idque patere ex regibus, magistratibus, belli ducibus, filijs, ciuibus, seruis, pædagogis; singuli enim horum, cum temperanter viuunt, prosunt sibi & Reipu. cum intemperanter, sibi & Reip. nocent. *Lex*, inquit, *figura & vmbra est imaginis*, hoc est Euangelij: Euangelium vero imago futuræ in secundo Domini aduentu veritatis. Dictum in Leuitico de scenopegijs seu tabernaculis refert ad resurrectionem hominum in secundo Domini aduentu futuram: tabernaculū enim vniuscuiusque corpus interpretatur; septem autem dies figuram ait septem seculorū; aliaque id genus analogice exponit. Anagogice illud[in Iudicum libris] in iudices dictū accipit: *Euntia ierunt ligna vt vngerent super se regem, & dixerunt oliuæ, regna super nos: & dixit eis oliua: Deserens pinguedinem meam, quam in me glorificauit Deus & homines, abibo vt dominer inter ligna? Et dixerunt ligna ficui: Veni regna super nos. Et ait eis ficus: Deserens dulcedinem meam, & fructus meos bonos, abibo vt imperem lignis? Et dixerunt ligna viti*: vsque ad illud: *Et dixerunt rhamno.* & quæ sequuntur. Hæc, inquit, constat non esse de lignis dicta. sed de animabus hæc narrantur, quæ ante CHRISTI incarnationem luxuriæ vitijs inquinatæ, accedunt rogantes vt misericordiam à DEO impetrent, & vt iam miseratio super eas regnet & viscera misericordiæ, quam oleæ figura expressit scriptura. Et aduertite vtrum non à protoplasto vsque ad CHRISTVM deinceps scriptura præcepta significet, quibus sua diabolus opponendo adumbrata figmenta, genus humanum decepit. Ficum quippe cum præcepto homini in paradiso dato comparauit, quia deceptus homo folijs fici nuditatem suam velauit; vitem vero legi post diluvium Noe datæ, eo quod vino sopitus fuerit irrisus; Oleam vero legi Mosis in deserto, quia oleum sanctum siue gratia prophetica, præuaricantibus illis defecerat ab hæreditate. Rhamnum comparat datæ legi ad salutem mundi Apostolis, quia per illorum doctrinam castitatem didicimus, cui soli similem nullā potuit speciem diabolus inuenire.

* al. φῦσαι.
* ἐκείνους.
* al. σκηνῆς.
* al. ἀναλογικῶς.
* al. εἶπον. Iudic. 9.
* εἶπον.
* al. εἶπον.
* al. ἐξιλεῶσαι.
* al. τῷ.
* τῇ ἐπὶ σωτηρίᾳ.

METHOD.
i. d. i. [illegible]
Iud. 9. ex [illegible]
εὐσπλαγχνία [illegible] M. B.
τῇ ἐντολῇ nempe.

Hinc quatuor Euangelia edita sunt, DEO quater *. humanitatem annunciante, & quaternis legibus docente, quarum tempora apertè per fructuum discrimina intelliguntur. Ficus enim propter dulcedinem & nutritionem, legem ante præuaricationem latam declarat: Nonnunquam enim ficus in scriptura in meliorem partem accipitur. Vitis verò ob vini iucunditatem & lætitiam, eorum qui ex ira Dei & diluuio seruati sunt, timorem & sollicitudinem in gaudium versa insinuat. Olea verò, propter olei fructum, intimam Dei misericordiam significat; DEO rursum homines ad impietatem post diluuium prolapsos tolerante, & dignante quibusdam legem dare & apparere. Rhamnus autem virginitatem denotat. Rhamnus enim arbor casta est, & fortasse ex simili quadã cum virgine natura stirps hæc ῥάμνος, καὶ ἄγνος appellatur; rhamnus quidem propter robur & fortitudinem contra voluptates, ἁγνὸς verò, quod omni ex parte casta & pura sit. Vnde & Heliam ferunt a facie Iezabelis mulieris fugientem ad rhamnum primum venisse, atque exauditum fuisse, cibumque accepisse, quia fugientibus stimulum carnis, & fœminam, & voluptatem, perfugium & tegumentum, castitatis lignum germinauit, quod ∴ ab aduentu principis Virginum Christi, regnum in homines obtinuit: Hoc enim vnicum castitatis regnum, cuius ipsos nunquam pœniteret, post Christi aduentum arripuerunt homines, cum singulorum aliorum, quibus datæ fuerant leges ante Christi aduentum, regnorum habenas à seipsis celeriter excussissent, & contrario falsoq; parere & se subijcere maluissent. Quanquam sæpe pœnitentes quæsiuerint iterum regale Dei legis imperium rectéque factorum animi vitiis corruptorum renouationem. Nam hostium manibus, & ignominiæ passionibus traditi, rursum imperio præceptisque Dei regi voluerunt, vt ex infinitis ærumnis malisque eriperentur. Sed hæc legum regna propter fœtentia & immedicabilia vulnera animarum, noluerunt illis imperare, donec DEVS quartũ miseratus hominem, misit Castitatem, a scriptura rhamnum congruenter appellatam, quæ illi imperaret, quæ voluptatibus superatis, etiam in reliquum tempus illis interminata est, quod, nisi sibi parerent omnes, & sincere ad se accederent, futurum vt omnes flammis absumerentur; nullam enim post hanc aliam legem aut doctrinam secuturam, sed iudicium & ignem. Hinc deinceps homo cœpit iustitiam colere, Deóque constanter per fidem adhærere, & se à diabolo seiungere.

*. *Incarnationem.*

ἁγνὸς *castus purus.*

∴ *Quod ab auctore virginitatis Christo plantatum est in qui[bus] tale regnum tali comp[aratione] illustratur. vide notas Hoeschelij.*

Obseruandum dialogum hunc qui, Symposium, inscribitur, siue de castitate, magnam partem adulteratum esse: offendes enim in illo adiectas & Arianas vanasque opiniones, aliásque male sentientium fabulas.

Notandum. Quid sit cur solus homo ex omnibus à DEO creatis rebus dicatur factus secundum imaginem DEI? nihil enim

καὶ διὰ τοῦτο καὶ εὐαγγέλια τέσσαρα παραδίδοται, τετράκις εὐαγγελισαμένου τοῦ θεοῦ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ παιδαγωγήσαντος τοῖς τέτρασι νόμοις, ὧν οἱ καιροὶ σαφῶς ἀπὸ τῆς διαφορότητος δηλοῦνται τῶν καρπῶν. ἡ μὲν γὰρ συκῆ, διὰ τὴν γλυκασίαν καὶ τὴν τροφὴν, τὴν πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου παρίστησι γεγενημένην. ἔστι γὰρ ὅτε τῆς συκῆς ὁ καρπὸς τῇ γραφῇ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐκλαμβάνεται. ἡ δὲ ἄμπελος, διὰ τὴν ἱλαρότητα τὴν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ τὴν εὐφροσύνην, τῶν περισωθέντων τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς φροντίδος τὴν εἰς τὴν χαρὰν αὐτῶν μεταβολὴν αἰνίσσεται. ἡ δὲ ἐλαία, διὰ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ μηνύει, πάλιν ἀνεξικακήσαντος τοῦ θεοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, τῶν ἀνθρώπων ἐκτραπέντων εἰς ἀθεότητα, δοῦναί τε νόμον καὶ ἐμφανισθῆναί τισιν. ἡ δὲ ῥάμνος, τὴν ἁγνείαν συνίστησι. τὸ γὰρ αὐτὸ δένδρον ῥάμνος καὶ ἄγνος ἐστὶ, καὶ τάχα διὰ τὸ συγγενὲς τὸ φυτὸν τοῦτο τῇ παρθενίᾳ ταύτῃ ῥάμνος καὶ ἄγνος προσηγορεύθη: ῥάμνος μὲν παρὰ τὸ στερέμνιον καὶ καρτερὸν πρὸς τὰς ἡδονὰς, ἄγνος δὲ παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἁγνεύειν. ὅθεν καὶ τὸν Ἠλίαν ἐκ προσώπου τῆς Ἰεζάβελ (καὶ) γυναικὸς φεύγοντα, λόγος ὑπὸ ῥάμνον ἐλθεῖν πρῶτον, καὶ εἰσακουσθῆναι, καὶ λαβεῖν τροφήν. 1. Reg. 19. ὅτι τῶν φευγόντων τὸν οἶστρον καὶ τὴν γυναῖκα (καὶ) τὴν ἡδονὴν, τὸ καταφύγιον, καὶ ἡ σκέπη, τὸ τῆς ἁγνείας ἐβλάστησε ξύλον, ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ βασιλεῦσαν τῶν ἀνθρώπων. ταύτην γὰρ μόνην τὴν τῆς ἁγνείας βασιλείαν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἀμεταμέλητον προσήκαντο οἱ ἄνθρωποι, ἑκάστης τῶν προδεδομένων αὐτοῖς ἐντολῶν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας κατὰ τάχος βασιλείας ἑαυτοὺς ἀφηνιάζοντες, καὶ τῇ ἀντιμίμῳ μᾶλλον πειθαρχεῖν καὶ ὑπ᾽ αὐτῆς βασιλεύεσθαι προαιρούμενοι· εἰ καὶ * μεταμελούμενοι πολλάκις, ἐπεζήτουν πάλιν τὴν πρὸς θεοῦ * δεδομένην αὐτοῖς βασιλικωτάτην ἐντολὴν καὶ ἀνακαινισμὸν τῶν διαφθαρέντων αὐτῶν ἐκ κακίας ψυχικῶν κατορθωμάτων. παραδιδόμενοι γὰρ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ πάθη ἀτιμίας, ἐπεζήτουν βασιλεύεσθαι τῇ ἐντολῇ καὶ τοῖς προστάγμασι τοῦ θεοῦ· ἵνα γένηται αὐτοῖς λύσις τῶν πολυπλόκων συμφορῶν, καὶ ἀπαλλαγὴ τῶν κακῶν. αἱ δὲ διὰ τὸ προσόζειν αὐτῶν, καὶ ἀνιάτως ἔχειν τοὺς τῆς ψυχῆς μώλωπας, οὐκ ἐβούλοντο βασιλεύειν αὐτῶν, μέχρις ὁ θεὸς τέταρτον κατελεήσας τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἁγνείαν ἀπέστειλε βασιλεῦσαι, ἣν ῥάμνον ἀκολούθως ἐκάλεσεν ἡ γραφή· ἥτις καταναλώσασα τὰς ἡδονὰς, καὶ ἀπειλήσασα λοιπὸν, εἰ μὴ αὐτῇ πείθονται πάντες, καὶ ἐν ἀληθείᾳ προσέρχοιντο, πυρὶ καταδαπανήσειν πάντας· οὐκ ἔτι γὰρ μετὰ ταύτην ἔσεσθαι νόμον ἢ διδασκαλίαν ἑτέραν, ἀλλὰ καὶ κρίσιν, καὶ πῦρ. καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀπ᾽ ἐκείνου δικαιοπραγεῖν ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο, καὶ πιστεύειν βεβαίως τῷ θεῷ, καὶ ἀποσχίζεσθαι τοῦ διαβόλου. Ὅτι σημειωτέον, ὡς ὅδε ὁ διάλογος, ὃ ἐπιγραφὴ Συμπόσιον ἢ περὶ ἁγνείας, παραπολὺ (γὰρ) νενοθευμένος ἐστίν· εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτῷ παραβεβλημένας καὶ ἀρειανικὰς δοξοκοπίας, καὶ ἑτέρων τινῶν κακοδοξούντων μυθολογήματα. Ὅτι σημειωτέον, τί ποτέ ἐστι τὸ κατ᾽ εἰκόνα, ὃ μόνος ἐσχηκέναι λέγεται ἄνθρωπος τῶν ὑπὸ θεοῦ γεγενημένων. οὐδὲ γὰρ

* al. μεταμελόμενοι
* al. διδομένην

αἱ δέροι

METHOD.

ἂν εὕροι τις ἐπ' ἀνθρώπου τι τῶν κρειττόνων, ὃ μὴ καὶ ἀγγέλων μετέχει φύσις. οὔτε γὰρ τὸ ἀθάνατον, καὶ γὰρ καὶ * ἄγγελος, οὔτε τὸ αὐτεξούσιον. εἰ γὰρ ὅτι ἀγγέλοις κατὰ τὸν θεολόγον, ὅτι τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον ἢ ῥέπειν κατὰ τοῦτο ὁρᾷ, ὅτι μηδὲ ὅλως δυνατὸν τὸ κατ' εἰκόνα τοῦτο ἐννοεῖν. εἰ δὲ τὸ ἀρχικὸν λέγεις· ἄρχειν γὰρ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἄνθρωπος παρὰ θεοῦ ἠξίωται ἐν τῇ τῆς κοσμογονίας συγγραφῇ: οὐδὲ οὕτως ἀλλοτριώσεις τὸν ἄγγελον. ἄρχειν γὰρ τῶν ἀγγέλων τοὺς πλείους, ἐθνῶν καὶ φυλῆς, παρὰ τῆς γραφῆς ἰδίως δεδιδάγμεθα. εἰ δὲ * ὅτι μὴ χειροήθεις αὐτοῖς τοὺς ἀρχομένους ποιοῦσι τὴν διαφορὰν εἰσάγεις, καθάπερ ἐκεῖνοι τὰ πολλὰ τῶν ζώων: οὐδὲν πρὸς τὸ γέλωτι κομπάζεις. οὐδὲ γὰρ οὐ εἰκόνα φέρειν ὁ ἄνθρωπος λέγεται, χειροήθεις τοὺς ἀρχομένους ἅπαντας δεικνύει. τί οὖν * ἐστὶ τὸ κατ' εἰκόνα; ὅσοι γὰρ τὴν τοῦ σωματικοῦ σχήματος εὐπρέπειαν ἐρρωμένως ἐπενόησαν, πρὸς τοῖς μυρίοις ἐλέγχοις, οὐδὲ τῆς πρὸς τὸν ἄγγελον κοινωνίας κατὰ τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τὸ ζητούμενον, τὸν ἄνθρωπον ἠλευθέρωσαν. ἀνθρωπόμορφον γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ τοῖς ἀγγέλοις ἢ μὴν ἐνδεδύσθαι σχῆμα * ἐπιστώσαντο. εἰ δὲ τὸ δημιουργικὸν καὶ ποιητικὸν εἰς ὕπαρξιν τὸ κατ' εἰκόνα φυλάσσειν ἔχεις τὸν ἄνθρωπον· δημιουργεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὸ πᾶν ἀφράστως καὶ ἀνεπινοήτως παράγων τὰ μὴ ὄντα. ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἔστι μὲν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας καὶ φύσεως, σπορᾶς καταβολῇ, ὅμοιον ἄνθρωπον γεννῶν, ἐνίοτε δὲ τέχνῃ πολλὰ τῶν τεχνητῶν δημιουργῶν, εἰ καὶ μὴ ἐκ τοῦ μηδαμῶς ὄντος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο * τὸ πιθανὸν * ἔχον ῥᾳδίως ἐλέγχεται. * οἵ τε γὰρ μονάζοντες καὶ διὰ τὸ δοκεῖν φυλάσσειν τὸ κατ' εἰκόνα, παντὸς ἀνθρωπίνου τεχνήματος ἢ τεχνάσματος ἀνωτέρω ἑαυτοὺς ἐγυμνασάμενοι, ἄθλιοι ἂν φανεῖεν, τὸ κατ' εἰκόνα δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπολέσαντες. τί οὖν τὸ κατ' εἰκόνα; ἡ τῆς ἀρετῆς δι' ἐπιμελείας κτῆσις. ἄγγελοι μὲν γὰρ ἔχουσιν ἀρετήν, ἀλλ' οὐ τὴν δι' ἐπιμελείας καὶ κόπου, ὅτι μὴ μεθέλκονται ὑπὸ κακίας, δοξάζονται. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθείη, ἀκόπως ἀρετῆς κτῆσιν τοῖς ἀγγέλοις ἀποκεκληρῶσθαι: ἢ καὶ οὗτοι τὸ κατ' εἰκόνα τῷ ἀκόπως ἔχειν ταύτην μᾶλλον πλησιάζοντες ἕξουσιν· ἢ εἰ μὴ οὗτοι, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι μετὰ ταύτης ἢ πρὸ ταύτης τὴν κτῆσιν πολλῶν ταλαιπωριῶν καὶ πόνων ἐμπεπλησμένος ταύτην ἐνδέχεται.

in homine reperiat quis nobile, quo careat angelica natura; non immortalitas; nam & angelus immortalis, non liberum arbitrium: Nam si angeli vt sentit Theologus magis [quam homines] propendent in bonum; secundum hoc intelligi nullo modo posse accipi illud secundum similitudinem. Si imperium dicas, (dignatus est enim homo à DEO imperio piscium & aliorum in ipsa mundi fabricati descriptione) ne sic quidem angelos ostendes esse dissimiles. Dominari enim plures angelorum gentibus, & nationibus singulatim e scriptura didicimus. Si autem, quod subiectos non tractabiles sibi reddant, quemadmodum illi multa animalia, differentiam constituas, nihil nisi risum facis, neque enim homo cuius imaginem ferre dicitur, (apage dictum) subiectos reddit sine ostendit mansuetos. Quid igitur est illud, secundum imaginem? Nam quicumque corporeæ figuræ elegantiam commenti sunt, omnibus suis argumentis hominem neque ab angelorum quidem formæ communione pro ratione quæstionis liberarunt.

N. ζητητέον.

Dan. 10.

Ab angelis enim humanam indutam esse formam, nobis diuinæ literæ prodiderunt. Si autem opificis & effectoris substantiæ humanæ .. effigiem in homine dicis manere, (creat enim DEVS, vniuersa inexplicabili & incomprehensio modo producendo ea quæ non sunt) etiam homo quandoque ex sua substantia & natura, satu seminis similem sibi hominem creat, quandoque vero artificio multa opificiũ artificia quamuis ex nulla re prius existente, fingit; Enimuero & hoc si quid probabile habet, facile refellitur. Nam & qui solitariam vitam degunt, & propterea quod videatur illud, ad imaginem, seruare, postea quam seipsos supra omne artificium humanum & artem perfecerunt, miseri viderentur, quod hoc ipso illud, secundum similitudinem, perdidissent.

Quid ergo est hoc, secundum similitudinem? virtutum industria partarum thesaurus est. Angeli enim quamuis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem & industriam partam habere, quia non sollicitantur a peccato. Sed quamuis hoc concederetur ab angelis virtutem sine labore possessam, aut hi quoque illud, ad imaginem, sine labore habendo magis DEO similes habebunt hanc: aut, si hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut ante illius imaginis possessionem, multis ærumnis & laboribus exantlatis hanc assequitur.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ἡ ἐκλογή.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου [ἡ ἀρχαιολογία· ἧς ἡ ἐκλογή, ὅσα τὰ ἱστορεῖ περὶ Ἡρώδου, καταλέγει τήν τε ἀνοικοδομὴν τοῦ ναοῦ ὅπως τε τὴν Ἰουδαϊκὴν ὑπεισῆλθε βασιλείαν, καὶ ὅπως αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐκ γένους διεδέξαντο· ὅπως τε αὕτη εἰς ἀριστοκρατίαν καταλέλυται, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους τῶν ἀρχιερέων ἀναδεξαμένων· καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις συνδιαπλέκεται. Ὅτι Ἰώσηπος] πρὸς τῷ τέλει τῆς ιε΄ τῆς ἀρχαιολογίας ἱστορίας, ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς βασιλείας

Fl. Iosephi antiquitatum Iudaicarum libri.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITAtum Iudaicarum Libri.

CCXXXVIII.

LEGI *Iosephi*, [Antiquitates, quarum Excerpta, quæ de Herode narrant, describunt instaurationem templi, vt Iudæorum occupauerit dominium, vtque eius stirps imperium adepta sit, vt denique in optimatium regnum verterit, principatum summis Pontificibus inuadentibus, & alia quæ his adiunguntur. Iosephus] *ad finem libri* quinti decimi Antiquitatũ tradit. Octauo decimo regni

Cap. 14.

IOSEPHVS. Herodis anno perfectam templum Hierosolymis, quod Salomon Rex exædificauit, quod euersum iterumque captiui e Babylone reducti Persarum Rege Dario coadiuuante erexerunt sex & quadraginta annis. Hunc Herodem refert augustum templum post annos sexcentos, auferentem fundamenta antiqua, alia vero contra illa iacientem duplo priore maius fecisse.

Superauit enim altitudine templum quod captiui erexerunt templum Salomonis mensuris quibusdam. Continebat templum Herodis centum cubitos longitudine, altitudo amplius viginti, quos etiam transcendit, tempore fundamentis subsidentibus, quam etiam Neronis imperio Iudæi attollere cogitarunt. Ædificatum vero templum ab Herode vno anno & sex mensibus Iosephus refert, & domus, & monumenta quæ circum erant octo integris annis.

Lapides quibus templum ædificatum candidos ac firmos, singulos fuisse longitudine cubitorum viginti quinque, altitudine octo, latitudine duodecim; finitum vero hac industria eo in opere magna Herodis emicuit diligentia: aduexit prius omnem materiam, erántque illi plaustra, mille lapides vehere consueta, decem millia opificum, sacerdotum, qui in adytis seruirent mille. His enim ædificare lignaque cedere instituit, sacras illis omnibus vestes coemens, & apparatus voluntatem opinione citius ad exitum perduxit, Et magnam gratiam apud populum conciliauit sibi. Sacrificat autem Herodes absoluto templo trecentas vaccas; quantum vero alij Iudæi sacrificarint, dici non potest. Hic vero Herodes filius fuit Antipatri Idumæi, & Arabissæ cui nomen Cypris, quo regnante CHRISTVS e Virgine ad redimendum genus humanum natus est. In quem sæuiens peccauit, & contrucidatis tot infantibus; qua crudelitate ac cæde omnes retro tyrannos superasse fertur. Eius vxoris Mariamnes (quæ Alexandræ Pontificis Hyrcani filiæ filia fuit) venustas corporis tanta fuit vt nulla vnquam illi par fuisse videretur. Ex hac igitur duo nati filij Aristobulus, & Alexander, qui pulchritudine; orationisque gratia, manuúmque promptitudine, nihil nō regium habere omniū ore ferebantur. Contra hos omnes calumnijs Antipatri efferatus est. Primo quidem in vxorem, deinde filios, & demum Antipatrum e priore natum vxore. Acerbo morbo vexatus (vexabatur enim intestinorum exulceratione) non nisi erectus anhelabat, pedes tumebant phlegmate humido, & graues coli passiones, verenda putrefacta scatebant vermibus: & alia multa. Et quincto post cædem Antipatri filij die etiam vitam finiit. Viuens annos omnes*, imperās ex illis sex & triginta. Regnat vero illegitime, & preter spē suam, studio Antonij ducis Romanorū pecunia corrupti, & Augusti cōmēdatione,

Septuagin.

* Ἡρώδης αὐτὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναόν, ὃν ἔκτισε Σολομῶν ὁ βασιλεύς, κατασκαφέντα δὲ πάλιν οἱ ἐκ Βαβυλῶνος ἀναχθέντες αἰχμάλωτοι Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως συνεργοῦντος αὐτοῖς, ἀνῳκοδόμησαν ἐν ἔτεσι μϛʹ. τοῦτόν φησι τὸν νεὼν ὕστερον μετ᾽ ἔτη ἑξακόσια, ἀνελόντα μὲν τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, ἑτέρους δὲ καταβαλόντα ἐπ᾽ * αὐτοῖς τὸν Ἡρώδην διπλάσιον τῷ μεγέθει ἀναστῆσαι. λείπεσθαι γὰρ τὸν ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων τοῦ Σολομωντείου μέτροις κατὰ τὸ ὕψος τισίν. εἶχε δὲ ὁ Ἡρώδειος νεώς, μῆκος μὲν πήχεις ἑκατόν, ὕψος δὲ εἴκοσι περιττούς. * οὓς καὶ ὑπέβη, τῷ χρόνῳ τῶν θεμελίων συνιζησάντων, ὃ καὶ κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς Ἰουδαῖοι ἐγνώκεισαν ἐπεγείρειν οἰκοδομῆσαι. δομηθῆναι δ᾽ Ἡρώδη τὸν ναὸν Ἰώσηπός φησιν ἐνιαυτῷ ἑνί, καὶ μησὶν ἕξ: * τὰς δὲ περὶ τὸν νεὼν οἰκίας καὶ περιβόλους ἔτεσιν ὅλοις ὀκτώ. λίθους δέ, ἐξ ὧν ἠγείρετο ὁ νεώς, λευκοὺς μὲν εἶναι καὶ κραταιούς, ἔχειν δὲ ἕκαστον αὐτῶν μῆκος μὲν πήχεις εἰκοσιπέντε, ὕψος δὲ ὀκτώ, καὶ εὖρος περὶ δυοκαίδεκα. τελεσθῆναι δὲ τὸ ἔργον φησὶν ἐπινοίᾳ τοιαύτῃ. Ἡρώδῃ πολλή τις ἐγένετο ἡ περὶ τὸ ἔργον φιλοτιμία· ἀγείρει ἐν προετοιμάσει ἅπασαν ὕλην, καὶ χίλιαι αὐτῷ ἅμαξαι λίθους ἄγειν ἀρκοῦντες ἦσαν. ἐργάται δὲ ἄλλοι μὲν μυρίοι, τῶν δὲ ἱερέων, οἳ τῶν ἀδύτων ἔργων ἔμελλον ἅπτεσθαι, χίλιοι· τούτους γὰρ οἰκοδομεῖν καὶ ξυλουργεῖν ἐξεπαίδευσεν ἱερατικὰς αὐτοῖς ἅπασιν ὠνησάμενος στολάς. καὶ ἡ δὲ ἡ παρασκευὴ θᾶττον μὲν ἐλπίδος εἰς πέρας τὸ βούλημα ἤγαγε. μεγάλας δὲ καὶ πολλὰς ἀπὸ τοῦ πλήθους τὰς εὐχαριστίας ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀχθομένου Ἡρώδου προεξένησε. θύει δ᾽ Ἡρώδης ἅμα τοῦ συντελέσαι τὸν νεὼν βοῦς τριακοσίας· τῶν δὲ ἄλλων Ἰουδαίων ὅσα θύσειαν, οὐδ᾽ ἐγένετο λαβεῖν ἀριθμόν. οὗτος Ἡρώδης ἐστὶν [ὁ] Ἀντιπάτρου τοῦ Ἰδουμαίου καὶ τῆς Ἀραβίσσης (Κύπρις δ᾽ ὄνομα αὐτῇ) παῖς, ἐφ᾽ οὗ καὶ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἡμετέρου γένους παρθενικῆς ἀποτίκτεται μήτρας· καθ᾽ οὗ καὶ μανεὶς Ἡρώδης, τοῦ μὲν δεσπότου διήμαρτε, φονεὺς δὲ πολλῶν νηπίων γίνεται· εἰς ὠμότητα δὲ καὶ μιαιφονίαν πάντας ὅσοι τύραννοι ὑπερβαλέσθαι ἱστόρηται. καὶ γυναικὸς δὲ τῆς Μαριάμμης (θυγάτηρ δὲ ἦν αὕτη Ἀλεξάνδρας τῆς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως παιδός) ὥρᾳ σώματος οὐδενὶ χρόνῳ λείπουσα δεῖξαι ταύτης ἐφάμιλλον. ταύτης οὖν καὶ δύο τῶν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεννηθέντων παίδων, Ἀριστοβούλου καὶ Ἀλεξάνδρου, οἳ κάλλει τε καὶ λόγων ἀσκήσει, καὶ χειρῶν ἔργοις, οὐδὲν ἧττον ἢ ὅτι βασιλέως ἦσαν παῖδες, ἀνὰ πάντων ἐξήεσαν στόμασι, τούτων [ἐν] συμπάντων διαβολαῖς Ἀντιπάτρου μανεὶς δήμιος γίνεται· πρῶτον μὲν τῆς γαμετῆς, εἶτα καὶ τῶν παίδων, καὶ τελευταῖον Ἀντιπάτρου, καὶ αὐτοῦ παιδὸς ἐκ προτέρας γυναικός. νόσῳ δὲ πικρᾷ περιπαθεὶς, ἕλκωσις γὰρ ἐντέρων εἶχε, τὸ δύσπνουν ὀρθιόν τε ἆσθμα, καὶ ποδῶν λευκοῦ * φλέγματος οἴδημα, δειναί τε τοῦ κώλου ἀλγηδόνες, καὶ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, καὶ μυρία ἄλλα. κατὰ πέμπτην δὲ ἡμέραν τῆς Ἀντιπάτρου σφαγῆς τοῦ παιδός, καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέστρεψε. διαβιοὺς μὲν ἔτη σύμπαντα * βασιλεύσας δ᾽ ἐξ αὐτῶν, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. βασιλεύει δὲ οὗτος παρανόμως τε, καὶ παρ᾽ ἐλπίδας αὐτοῦ ἐκείνου, σπουδῇ μὲν Ἀντωνίου τοῦ στρατηγοῦ Ῥωμαίων χρήμασιν ὑπηρετοῦντος, καὶ Αὐγούστου καταινέσει

* al. Ἡρώδου.
* al. αὐτῶν.
* al. sic.
* ἴσ. τὰς δὲ ... περιβόλους.
* al. αἰδοίου ἐμπύησις.
* λείπει ἴσως ό.

ψήφῳ δὲ πρὸς ἀφοσίωσιν καὶ τῆς βουλῆς ῥωμαίων.

Ὅτι Ἡρώδου τοῦδε, τοῦ πρώτου ἐξ ἀλλοφύλων παρὰ τοὺς νόμους βασιλεύσαντος ἰουδαίων, τοῦ δὲ πατὴρ ἦν Ἰδουμαῖος γένος ἐξ ἀσκάλωνος πόλεως, παῖς Ἀντίπα, Ἀντίπας καὶ αὐτὸς ἐπικαλούμενος πρότερον, Ἀντίπατρος δ' ὕστερον. οὗτος πολλῶν μὲν χρημάτων εὐπορῶν, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν, καὶ στασιαστὴς, Ὑρκανῷ τῷ ἰουδαίων ἀρχιερεῖ διὰ εὔνοιαν Ἀριστοβούλου* τοῦ ἀδελφοῦ Ὑρκανοῦ, διάφορος· * διὸ πείθει Ὑρκανὸν, πολλάκις ἐνοχλήσας, τὴν βασιλείαν πάλιν ἀναζητεῖν ἅπασι τρόποις, ἣν ἐκείνου συγχωρήσαντος ἀφελόμενος Ἀριστόβουλος εἶχεν ὁ ἀδελφός. αὕτη τῶν ἀδελφῶν ἡ στάσις μεγάλη κακῶν αἰτία αὐτοῖς τε καὶ γένει καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει κατέστη, καὶ τῆς εἰς ἀλλοφύλους τῆς βασιλείας μεταπτώσεως. ἐν τῇ στάσει * ταύτῃ πολλὰ φαίνεται Ἀντίπατρος ὑπὲρ Ὑρκανοῦ κατ' Ἀριστοβούλου πράξας. τέλος Ἀριστόβουλος μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἅμα παισὶν αἰχμαλωτισθεὶς ἄγεται. ἐκεῖθεν δὲ φυγὼν, πάλιν εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν παραγίνεται· πάλιν τε πολιορκηθεὶς ὑπὸ ῥωμαίων, ἅμα τῷ παιδὶ Ἀντιγόνῳ (οὗτος γὰρ ἐτύγχανεν ἐκ ῥώμης τῷ πατρὶ συμφυγών) ἁλίσκεται, καὶ εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δέσμιος κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ΄, μῆνας ϛ΄: λαμπρὸς δὲ καὶ μεγαλόψυχος ἐν τῇ ἀρχῇ γεγονώς. Ὑρκανῷ δ' ἡ μὲν ἀρχιερωσύνη δίδοται, οὐκέτι δὲ ἡ βασιλεία: ἀλλ' ἐν τοῖς ἔθεσι τοῖς αὐτοῦ νενομισμένοις ἐπιτρόπου δὲ ὅμως ἀντὶ βασιλέως τῆς διδομένης αὐτῷ ἐξουσίας εἶχεν ὄνομα. Ἀντιπάτρῳ δ' Ὑρκανοῦ ἀρχιερατεύοντος, ἐπὶ πλεῖστον τὰ τῆς δυναστείας ηὔξετο. ῥωμαίων τε γὰρ τοῖς στρατηγοῖς κατὰ τῶν ἀφισταμένων συνεμάχει, καὶ τὰ ἰουδαίων διὰ γενναιότητα, τῇ ἀρετῇ ὑπεισιών, καὶ τῷ συγκεχωρηκέναι Ὑρκανοῦ, αὐτὸς εἶχε πράγματα. Ἀριστόβουλον δὲ Ἰούλιος ὁ καῖσαρ, λύσας τῶν δεσμῶν, εἰς συρίαν κατὰ τῶν Πομπηίου πέμπειν ἐγνώκει. ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ Πομπηίου φρονοῦντες, φαρμάκῳ φθείρουσι. καὶ Σκιπίων δὲ, ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηίου, τὸν * Ἀριστοβούλου παῖδα Ἀλέξανδρον, ἐπεὶ πάλαι προεξήμαρτεν εἰς ῥωμαίους, πελέκει διεχρήσατο. ἀποδείκνυται δὲ ὑπὸ Ἰουλίου καίσαρος Ἀντίπατρος μετὰ τὴν κατὰ Πομπηίου νίκην καὶ ἐπίτροπος ἰουδαίας· ὃς * ἐπ' αὐτὴν παραγενόμενος, Φασαήλῳ μὲν τῷ παιδὶ ἱεροσολυμιτῶν τε καὶ τῆς περιξ τὴν στρατηγίδα ἄρχειν δίδωσι· τὸν δὲ μετ' αὐτὸν Ἡρώδην νέον ὄντα κομιδῇ, πεντεκαιδέκατον γὰρ αὐτῷ ἀπὸ γενέσεως ἦν ἔτος, τῆς γαλιλαίας ἀποφαίνει ἐπίτροπον, οὐδὲν ὑπὸ τῆς νεότητος * τοῦ μὴ καὶ τὸ δεινὸν αὐτῷ καὶ γενναῖον ἐκλάμψαι κωλυόμενον. καὶ ταῦτα πράττων Ἀντίπατρος, καὶ θαυμαζόμενος οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τοῦ ἔθνους ἢ εἰ βασιλεύς: ὅμως τῆς πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα εὐνοίας καὶ πίστεως οὐδὲν ὅλως ἠλλοίωσεν. ἀναιρεῖται δὲ Ἀντίπατρος, σώφρονα καὶ λαμπρὸν διὰ πάντων διαβαίνων βίον, ἐξ ἐπιβουλῆς φαρμάκῳ Μαλίχου τὸν * οἰνοχόον χρήμασι πείσαντος, συζεῦξαι τῷ πόματι τὸ φαρμάκου. * Μάλιχος δ' ἦν ἰουδαῖος μὲν, δεινὸς δὲ δόλον ὑφᾶναι, καὶ δοθείσης ὑποψίας, ὅρκοις τὴν ὑπόνοιαν ἐθεράπευσε καὶ ὑποκρίσει φιλίας. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον, ὡς ἐῴκει, Ἡρώδῃ τοιαύτης μηχανῆς φύσει λαχόντι, ἢ δραστηρίῳ ἐντυχών,

decreto ad confirmationem Senatus Rom. Herodis huius, qui primus externorum Iudæis imperauit, pater fuit Idumæus natione ex Ascalone filius Antipæ, etiam Antipas prius vocatus, deinde Antipater. Hic multis pecunijs abundans, factiosus ingenio, & seditiosus cum Hyrcano Iudæorum Pontifice, eo quod faueret Aristobulo fratri Hyrcani inimicitias gessit. Quare cum multas sæpe conciret turbas, eo permouet Hyrcanum vt regnum iterum requirat omnibus modis, quod illo donante habuerat Aristobulus frater interfectus. Hæc fratrum discordia magna malorum causa ipsis, & cognationi, gentique Iudæorum fuit, & cur regnum ad externos delaberetur. In hac discordia multa Antipater pro Hyrcano contra Aristobulum visus est fecisse. Tandem Aristobulus vna cum liberis captiuus ducitur. Inde fuga ereptus, ad rem Iudæorum iterum se conuertit, iterúmque obsessus à Romanis cum filio Antigono (hic enim cum patre vna captiuus fuit) capitur, Romamque mittitur, & ligatus comprehensus est, cum regalem & pontificalem dignitatem annos tres & sex menses gessisset: illustris & magnanimus in regno factus. Hyrcano quidem Pontificatus restitutus est, nondum vero regnum: sed populus proprijs legibus viuebat, populi Præfectus pro rege data sibi potestate dictus est. Antipater autem, pontificatum gerente Hyrcano, ad magnam potentiam perueneat. Nam cum Rom. ducibus contra rebellantes auxiliando pugnabat, regnumque Iudæorum propter robur multi, & concedente Hyrcano adeptus est. Iulius vero Cæsar Aristobulum carcere soluens in Syriam contra Pompeianos mittere decreuit. Sed illum præuenientes Pompeiani veneno corrumpunt. Et Scipio, mittente Pompeio illo Aristobuli puerum Alexandrum accusante, quæ prius in Romanos peccauerat, securi percussit.

Declaratur vero à Iulio Cæsare Antipater post victoriam contra Pompeium Præfectus Iudææ: qui in Iudæam veniens Phasaelo filio Hierosolymorum vicinorumque imperium dedit. Post se vero Herodem admodum iuuenem, decimo quinto ætatis anno Galilææ principem declarat, nihil à iuuentute prohibitum magnum quid & virile præstare. Hæcque faciens Antipater, & nihilo minus à populo cultus, quam si Rex esset. Nihil tamen prorsus à fide & beneuolentia erga Hyrcanum Pontificem alienatus est. Finit Antipater splendidam, & claram omnino vitam, occulte veneno, Malicho pincernam pecunia corrumpente, vt veneno potum inficeret. Malchus hic quidam Iudæus erat, nectendorum dolorum peritus, & data suspicione, iuramento suspicionem lenit, & fictione amicitiæ. Sed nihil minus, vt videbatur, in Herodem hec ingenio machinantem facere, aut etiam vehementiorem incidens,

al. Ἡρώδου.
* al. αἰτιᾷ. * al. διὰ.
* al. ταύτῃ.
* al. Ἀριστοβούλου.
* al. ἐπ' αὐτὴν παραγ.
* al. τι.
* al. οἰνοχόον.
* al. κεράσαι.
ΙΩΣΗΠΟΣ.

IOSEPHVS.

pœnam poſtulantem paternæ cædis, pugionibus confoſſus interficitur. Antigonus vero filius Ariſtobuli, Fabio pecunijs corrupto, & Ptolemæo Hymenæi F. propter matrimonium (ſoror enim eius nupſerat illi) & alijs nonnullis, aggreſſus eſt deſcendere in Iudæam. Sed Herodes pugna congreſſus vicit, & e Iudæa expellit, & ab Hieroſolymis, & ipſo Hyrcano honorifice, parta victoria, ſuſceptus eſt. Antonius vero dux Romanorum, pecunijs excæcatus Herodi & fratri Phaſelo Iudæorum tetrarchias dedit, Hyrcano contra hæc non indignante, populum vero accuſantibus Herodianis, nihil amplius erat quam vt ſupplicium ſubirent, loco pœnæ ſumendæ, ob quæ accuſauerant: quia Antonius corruptus fuerat auro, & Hyrcanus cum Herodianis ſentiret. Iam enim filiæ filiam Mariamnem Herodes deſponſam habebat. Ptolemæo vero Hymenæo vita defuncto Lyſanias filius accipit imperium, & Pacorus regis filius, & Baſapharmanes Satrapa Parthus, occuparunt Syriam. Lyſanias vero habens ſecum ſatrapam, init amicitiam cum Antigono Ariſtobuli filio, & Antigonus promittit Parthis mille talenta ſe daturum, & quingentas mulieres, ſi paternum imperium darent, interfecto Hyrcano, & Herodianis. Propterea Pacorus & Baſapharmanes adducunt Antigonum, & illato ab Herodianis bello, multi vtrinque cæduntur, multum Herode laboribus celebrato. Tandē Herodes, & Phaſaelus dolo capiuntur à Parthis, & Phaſaelus hoſtium cædem præuertens, illiſo ad petram capite finiuit vitam: captiuus vero tenebatur Hyrcanus. Et denique Parthi Hieroſolyma occupantes, vix illos Herode, animi præſtantia & celeritate conſilij, manuúmque robore cum familia fugiente, pecunias Hieroſolymitanorum rapuerunt, præter eas quæ erant Hyrcani; octoginta vero erant talenta, & ſic in patrium regnum Antigonum conſtituerunt. Antigonus vero Hyrcano, ne amplius ſacerdotium gereret, (nam qui aliqua parte corporis mutili ſunt, non ſunt apti ad ſacerdotia apud Iudæos) aures incidit, & Parthis ſecum vt ducant committit. Herodes neq. aquam quieſcebat; ſed primum quidem ad Malichum Arabum Regem vadit, auxilium iuxta paternam amicitiam inuenturum ſe ſperans; fruſtratus vero Brundiſium ad Antonium ducem Roman. inde cum illo Romam contendit, deplorans ea quę accidiſſent, fratriſque mortem. Cogitauerat vero fratri vxoris filio filiæ Hyrcani, ſi quomodo poſſet regnum tradere; diffidebat enim omnibus modis ſibi externo id poſſe cōtingere. Sed Auguſtus & Antonius eodem vſi conſilio regem Iudæorum creant, & contra Antigonum ſæpe cum illo pugnātes poſt multas clades & bella, Antigonum captiuum ducunt, Soſio Rom. duce finem hunc bello imponente. Illum vero magis in imperio confirmat. Antonius dux accipiens captiuū Antigonum,

δίκην εἰσπραττόμενον τοῦ πατρώου φόνου, ξιφιδίοις κατακεντηθεὶς, ἀναιρεῖται. Ἀντίγονος δ' ὁ Ἀριστοβούλου παῖς, Φαβίου χρήμασι διαφθαρέντος, καὶ Πτολεμαίου τοῦ Υμεναίου, διά τε καὶ τὸ κῆδος (ἀδελφὴ γὰρ αὐτοῦ γεγαμημένη συνελαμβάνετο) καὶ ἑτέρων τινῶν, ἐπεχείρησε καταγαγέσθαι ἐπὶ Ἰουδαίαν. ἀλλ' Ἡρώδης μάχῃ συμπλακεὶς, νικᾷ, καὶ τῆς Ἰουδαίων γῆς ἀπελαύνει, καὶ ὑπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ αὐτοῦ Ὑρκανοῦ, λαμπρῶς ὅτι τὴν νίκην ἐδέχθη. παραχρῆμα καὶ Ἀντώνιος χρήμασιν, ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς, Ἡρώδῃ καὶ τῷ ἀδελφῷ Φασαήλῳ τὰς τῶν Ἰουδαίων τετραρχίας δίδωσιν, οὐδὲν πρὸς ταῦτα δυσχεραίνοντος Ὑρκανοῦ. τοῦ δὲ πλήθους τῶν περὶ Ἡρώδην κατηγορούντων, οὐδὲν πλέον ἦν ἢ τὸ τιμωρίαν ὑπέχειν ἀντὶ τοῦ λαβεῖν ὧν ἐπεκάλουν ἐγίνετο· διά τε χρήμασιν Ἀντώνιον διεφθάρθαι, καὶ Ὑρκανὸν τοῖς περὶ Ἡρώδην τίθεσθαι· ἤδη γὰρ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ παῖδα Μαριάμμην Ἡρώδης ἐγγεγύητο. Πτολεμαίου δὲ τοῦ Υμεναίου τὸν βίον λιπόντος, ὁ παῖς λαμβάνει τὴν ἀρχὴν Λυσανίας. καὶ Πάκορος δ' ὁ βασιλέως παῖς, καὶ Βαζαφαρμάνης σατράπης Πάρθος, κατέσχον τὴν Συρίαν. Λυσανίας δὲ τὸν σατράπην ἔχων σὺν αὐτῷ, ποιεῖται πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου φιλίαν. καὶ Ἀντίγονος ὑπισχνεῖται Πάρθοις χίλια τάλαντα δώσειν, καὶ πεντακοσίας γυναῖκας, εἰ τὴν πατρώαν ἀρχὴν ἀποδώσουσιν Ὑρκανὸν ἀφελόμενοι, καὶ τοὺς περὶ Ἡρώδην ἀνέλοιεν. διὸ Πάκορος καὶ Βαζαφαρμάνης κατάγουσιν Ἀντίγονον. καὶ πολέμου αὐτοῖς ὑπὸ τῶν περὶ Ἡρώδην συστάντος, πολλοὶ ἀφ' ἑκατέρων κτείνονται, εὐδοκιμοῦντος μάλιστα τοῖς πόνοις Ἡρώδου. τέλος Ὑρκανός καὶ Φασάηλος δόλῳ συλλαμβάνεται ὑπὸ Πάρθων. καὶ ὁ μὲν Φασάηλος τὴν ἐχθρῶν προφθάσας τὴν σφαγὴν, πέτρᾳ τὴν κεφαλὴν προσαράξας, ἔξεισι τοῦ βίου: Ὑρκανὸς δὲ δέσμιος εἴχετο. καὶ οἱ Πάρθοι λοιπὸν τὰ Ἱεροσόλυμα λαβόντες, μόλις αὐτοὺς Ἡρώδου, δεινότητι γνώμης, καὶ τάχει τοῦ προμηθοῦς, καὶ χειρῶν ἀρετῇ, σὺν τῇ γενεᾷ διαφυγόντος, τὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον χρήματα, πλὴν τῶν Ὑρκανοῦ· ὀγδοήκοντα δ' ἦν τάλαντα· καὶ οὕτως εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχὴν Ἀντίγονον ἐγκαθιστῶσιν. Ἀντίγονος δ' Ὑρκανοῦ τοῦ θείου ὑπὲρ τοῦ μὴ πάλιν ἀναλαβεῖν τὴν ἱερωσύνην (τὸ γὰρ σεσινωμένον κατά τι τοῦ σώματος μέρος ἀπείρηται Ἰουδαίοις ἱερᾶσθαι) περιτέμνει τὰ ὦτα, καὶ Πάρθοις ἄγειν σὺν αὐτοῖς δίδωσιν. Ἡρώδης δ' οὐδαμῶς ἠρέμει. ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰς Μάλιχον τὸν Ἀράβων ᾔει βασιλέα, ἐπικουρίαν κατὰ πατρῴαν φιλίαν ἐλπίδας ἔχων εὑρεῖν· ἀποτυχὼν δὲ, ἐπὶ Βρεντέσιον πρὸς Ἀντώνιον τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν, κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην σὺν αὐτῷ ἀνάγεται, ἀποδυράμενος τὰ συμβεβηκότα, καὶ τὸν τἀδελφοῦ θάνατον. ἐποιεῖτο δὲ γνώμην, τῷ τῆς γαμετῆς ἀδελφῷ, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατρὸς παιδὶ, εἴ πως οἷός τε εἴη αὐτὸ τὴν βασιλείαν καταπράξασθαι· αὐτῷ γὰρ ἀνέλπιστον ἦν παντάπασι ταύτην περιελθεῖν ἀλλοφύλῳ ὄντι. ἀλλ' Ἀντώνιος καὶ Αὔγουστος σύμψηφον λαβόντες τὴν βουλὴν, καὶ βασιλέα Ἰουδαίων ἀποφαίνουσι, καὶ κατ' Ἀντιγόνου πολλάκις αὐτῷ συμμαχήσαντες μετὰ πολλὰς σφαγὰς καὶ πολέμους, Ἀντίγονον μὲν αἰχμάλωτον ἄγουσι, *Σοσσίου στρατηγοῦ Ῥωμαίων τέλος τοῦτο τοῖς πολέμοις ἐπιθέντος· αὐτὸν δὲ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ μᾶλλον κρατύνουσιν. Ἀντώνιος δὲ ὁ στρατηγὸς λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον,

* al. Σοσίου.

δέσμιον

IOSEPHVS.

δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. μαθὼν δὲ νεωτερίζειν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος διὰ τὸ πρὸς Ἡρώδην μῖσος, τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπελέκισεν. Ὑρκανὸς δὲ, ἐπεὶ Ἡρώδην βασιλεύειν ἤκουσεν, ἐδεήθη *Φραάτου βασιλέως. καὶ συνδεηθέντος Ἡρώδου, ἀφίεται εἰς τὴν πατρίδα, πολλῶν ἐλπίσας παρ' Ἡρώδῃ τυχεῖν. Ἡρώδης δὲ σχήματα μὲν εὐνοίας καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης πολλὰ εἰς αὐτὸν ἐδείκνυ· ἐν ὑστέρῳ δὲ διαβολὰς ἐπενεγκὼν δωροδοκίας, καὶ τῆς πρὸς Ἄραβας προδοσίας: ἀνεῖλεν αὐτὸν, ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη ἑνὶ ... ἑνὶ, μετὰ πολλῆς καὶ ἀφάτου τῆς ἐπιεικείας καὶ ἀπραγμοσύνης βεβιωκότα. καὶ Ἀριστόβουλον δὲ τὸν υἱὸν μὲν Ὑρκανοῦ, Μαριάμμης δὲ τῆς γαμετῆς ἀδελφὸν, ἐνοχλησάσης Ἀλεξάνδρας τῆς τῶν παίδων μητρὸς, καὶ *αὐτῆς Μαριάμμης, ἀρχιερέα μὲν καθίστησιν ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἄγοντα· καὶ μετ' ὀλίγον ἐν Ἱεριχοῦντι ταῖς ἐκεῖσε κολυμβήθραις ἐναποπνιγῆναι [καὶ] κατεπράξατο. ἀλλ' Ἡρώδης μὲν τοιοῦτος, καὶ οἷος εἴρηται προειρήκαμεν.

Ὅτι τελευτῶν Ἡρώδης Ἀρχέλαον τὸν υἱὸν διάδοχον ἀπέδειξε, καίσαρος ἐνδόντος, τῆς βασιλείας γενέσθαι διάδοχον. καὶ Σεβαστὸς δὲ ὁ Αὔγουστος δὲ τὸ ἥμισυ τῆς ἀρχῆς Ἀρχέλαον ἀποδείξας κύριον, καὶ βασιλεία τιμήσειν εἶπεν, [εἰ] ἐπιεικῶς καὶ δικαίως τὴν ἀρχὴν μάθοι χειρίζοντα· τὸ δὲ ἄλλην μοῖραν διελὼν, τετράρχας Φίλιππον καὶ Ἀντίπατρον, καὶ αὐτοὺς Ἡρώδου παῖδας ὄντας καθίστησιν. ἀλλ' Ἀρχέλαος ἐπὶ ὠμὰς [καὶ] κατὰ τὸν πατέρα Ἰουδαίων ἦρχε· καίσαρος δεηθέντων τῶν τυραννουμένων· δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐκπέπτωκε, καὶ βίαννα οἰκεῖν τῆς γαλατίας καταδικάζεται, καὶ μεταπίπτει ἐντεῦθεν ἡ Ἰουδαία ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν.

Ὅτι Ἡρώδης ὁ τετράρχης γαλιλαίας καὶ περαίας, παῖς Ἡρώδου τοῦ μεγάλου, ἠράσθη, (ὡς) Ἰώσηπός φησιν, ἀδελφοῦ Ἡρώδου γυναικὸς ὄνομα Ἡρωδιάδα· ἀπόγονος δὲ ἦν αὕτη τοῦ μεγάλου Ἡρώδου, Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδὶ, ὃν ἐκεῖνος ἀνεῖλε, γεγεννημένη· ἦν δὲ αὐτῇ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀγρίππας. ταύτην Ἡρώδης τἀνδρὸς διαστήσας, ἠγάγετο γυναῖκα. οὗτός ἐστιν ὁ τὸν μέγαν ἀνελὼν Ἰωάννην τὸν πρόδρομον διὰ δέος (Ἰώσηπός φησι) μὴ τὸ ἔθνος αὐτοῦ διαστήσῃ· πάντες γὰρ, δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς Ἰωάννου λόγοις εἵποντο. καὶ τούτου καὶ τὸ σωτήριον ἐγεγόνει πάθος.

Ὅτι Ἀγρίππας ὁ Ἡρώδου μὲν ἀπόγονος τοῦ πρεσβυτέρου, Ἀριστοβούλου δὲ τοῦ ἀνῃρημένου παῖς, ἀδελφὸς δὲ Ἡρωδιάδος, μυρίαις τύχαις καὶ μεταβολαῖς περιπεσὼν, ὅμως ἐκ φυλακῆς καὶ δεσμῶν, οἷς αὐτὸν κατεχόμενον Τιβέριος καίσαρ τελευτῶν ἀπολελοίπει, ἐκ τούτων ἀπαλλαγεὶς, Γαΐου καίσαρος προνοίᾳ, καὶ βασιλεὺς χειροτονεῖται τετραρχίας Φιλίππου· Ἡρώδου δὲ ἦν οὗτος ἀδελφὸς τοῦ πρεσβυτέρου· προσλαμβάνει δὲ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν· καὶ ἀποπλεῖ πρὸς τὴν Ἰουδαίαν, πάντων ἐν ἐκπλήξει καὶ θαύματι τὸ τῆς μεταβολῆς ἀθρόον ποιουμένων. μεθ' ὧν καὶ Ἡρωδιὰς ἐκπεπληγμένη, καὶ εἴ τι δέχεται πλήγην ἐκ φθόνου, καὶ οὐκ ἀνίει διενοχλοῦσα τὸν ἄνδρα, ἕως κατειργάσατο ἀνελθεῖν εἰς Ῥώμην, καὶ βασιλείαν ἑαυτῷ σπουδὴν ποιῆσαι καταπράξασθαι. ἀλλ' ὁ μὲν ἀνῄει σὺν αὐτῇ· εἵπετο δ' Ἀγρίππας, καὶ *καταλαμβάνει ἄρτι καταίραντας. κατηγορήσας δ' Ἡρώδου παρὰ Γαΐῳ καίσαρι, ὡς δύσνους εἴη εἰς Ῥωμαίους ἀεὶ.

* al. [illegible]

* al. ἀδελ.

* al. καταλαμβάνει.

vinctum triumpho seruare decreuit. Cognito autem, Iudæorum populum odio in Herodem noua moliri, illum Antiochiæ securi percussit. Hyrcanus autem, cum Herodem regnare intellexit, implorauit Phraatem regem: & simul postulante Herode in patriam mittitur, multa se sperans ab Herode consecuturum. Herodes vero speciem beneuolentiæ, & primi honoris in eum magnam ostendit: deinde vero ei corruptionem largitionum obiciens, & proditionem apud Arabes: hominem interfecit annum octogesimum primum agentem, cum magna & ineffabili clementia & incuriositate.

Lib. 15. cap. 9.

Quin & Aristobulum Hyrcani filium Mariamnæ vxoris fratrem, adnitente Alexandra puerorum matre, & Mariamna, summum Pontificem decimo septimo ætatis anno creat. Et deinde in Hiericho in piscina illic suffocari iussit. Sed Herodes quidem talis, qualis esse ... dictum est.

Moriens Herodes Archelaum filium Cæsare permittente successorem regni constituit. Cæsar vero Augustus dimidiæ regni partis Archelaum creans dominum, & regis titulo ornaturum se dixit, si clementer & iuste regnum administraturum cognouisset. Alteram vero partem diuidens Philippum & Antipatrum tetrarchas, Herodis & ipsos filios constituit. Sed Archelaus cum violenter more paterno Iudæos regeret, Cæsari supplicante populo, tyrannide oppresso, decimo anno regno excidit, & condemnatur vt habitaret Viennam Galliæ vrbem, & inde recidit Iudæa e regno in præfecturam.

Lib. 17. c. 1. 5

Herodes tetrarcha Galilææ & Peræa, filius magni Herodis, amauit vt scribit Iosephus, fratris sui Herodis vxorem Herodiadem; quæ & ipsa e magno Herode oriunda, nata e filio Aristobulo, quem ipse interfecit. Erat huic frater Agrippa: hanc Herodes à viro disiungens, vxorem duxit. Hic est qui magnum Ioannem Præcursorem interfecit, vt ait Iosephus, ne populum ad seditionem concitaret. Omnes enim ob excellentiam virtutibus, Ioannis vocem sequebantur. Sub illo & Saluator est passus.

Lib. 18. 7.

Ioan. Baptista Matth. 14. Marc 6. Luc. 3.

Agrippa primi Herodis nepos, Aristobuli eius, qui interemptus est filius, frater Herodiadis, sexcentis casibus & mutationibus obnoxius, tamen e custodia & vinculis, quibus illum compeditum Tiberius moriens reliquerat, C. Caesaris prouidentia, Rex tetrarchiæ Philippi renunciatur: Hic erat prioris Herodis frater. adeptus est & Lysaniæ tetrarchiam, & in Iudæam nauigat, omnibus obstupescentibus, & tam subitam mutationem admirantibus. Cum quibus & Herodias percussa letale vulnus accepit inuidia nec desiit virum turbare, donec Romam ire coegit, & Imregnum sibi adnegere studere. Sed ille eam comitatus est. secutusque Agrippa, & assecutus est iam soluentes. Accusans Herodem apud C. Cæsarem, quod Romanis semper infestus fuerit.

IOSEPHVS. Lib.18.9.

Tiberio enim adhuc superstite, cum Seiano aduersa in Romanorum amicitiam inuisse, & nunc apud Artabanum regem Parthorum eadem contra Romanos moliri: obtinet vt loco regni, quod ipsum habuerat, propria tetrarchia excidat, & Lugdunum turpi exsilio multatus abeat. Herodias vero libens cum marito in exsilium vadit. Tetrarchiam ipsius *Caius Agrippæ tradit.* Tunc Agrippam ad discrimen filij, etiam magnum Agrippam vocant. & gratiosum hunc Iosephus ait Iudæis imperasse. Hic Iudæis, vt videbatur, gratum faciens Iacobum Ioannis fratrem gladio percussit, & Apostolorum caput Petrum voluit, licet aberrauerit, occidere. Hic ex argento contextam vestem indutus, & plebem allocutus, cum voces * eius (postquam assentationis modum excessisset, & ad summam impietatem peruenisset) audiens, non increpans statim pœnas dedit. Ingenti enim circa ventrem dolore nato, post quinq; dies absumtus est: ætatis annum agens quinquagesimum quartum, regni septimum. Quorũ quatuor Caio Romæ imperante, regnauit; tribus ceteris Philippi tenuit tetrarchiam, quarto anno & accepit etiam Herodis tetrarchiam. Reliquos tres sub Claudio, quibus Iudæam, Samariam, Cæsaream permittente Cæsare, possedit. Sic obiit Agrippa bubone (auis genus sic apud Romanos vocatum est) quinque ante mortem diebus super capite apparente, cui & regnum prænunciasse putat Iosephus. Moritur quatuor relictis liberis, filio Agrippa decimum septimum ætatis annum agente; tribus vero filiabus Berenice, Mariamne, & Drusilla: quarum illa sexto decimo ætatis anno Herodi patris fratri nupsit. Mariamne decimum, Drusilla septimum annum absoluerat. Quas Sebasteni, nulla de causa nisi ob suam dementiam violenter rapientes, & in Lupanaribus collocantes, omnem in illis iniuriam fœdam atque infandam ostenderunt. Quibus infensus Claudius, nihil tamen dignum hac insolentia effecit.

Act. 12.

* f. ἀ... Dei vocem... (margin note, illegible)

Agrippa Agrippæ filius, mortuo patre Romam nauigat. Claudius vero illi paternum imperium dare statuerat, sed retentus non nullorum sententiis, qui ætatem iuuenilem Agrippæ causarentur: Fadum Iudææ Prætorem mittit, Agrippam vero Chalcidis, cui ante Herodes mortuus præfuerat, regem creat. Quarto post anno donat & illi Philippi tetrarchiam, & Batanæam, adiungens & Trachonitin, quæ antea Lysaniæ fuit, & illa dando adimit illi Chalcidem. Agrippa sororem Drusillam Azizo Emesenorum regi, circumciso in vxorem dedit. Epiphanes enim Antiochi quanquam pollicitus circumcisionem non accepit. Inde sponsalia soluta sunt. Soluuntur & Drusillæ ab Azizo, & Felici Iudææ Præfecto eam multa ob pulchritudinem eius molienti, nubit. Mariammen vero dat Archelao filio Helciæ, cui & viuens pater eam destinauerat,

Τιβερίου μὲν γὰρ ἔτι περιόντος πρὸς Σηιανὸν, ἐχθρὸν ὄντα Ῥωμαίων, θέσθαι φιλίαν, καὶ νῦν δὲ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθων βασιλέα τὰ αὐτὰ φρονεῖν κατὰ Ῥωμαίων· παρασκευάζει ἀντὶ τῆς ἐνεχειροτονηθείσης βασιλείας, τῆς τε οἰκείας ἐκπεσεῖν τετραρχίας, καὶ εἰς * Λούγδουνον ἀϊδίῳ φυγῇ ζημιωθέντα ἐλαθῆναι καὶ Ἡρωδιάδα· δὲ ἑκοῦσα, τῷ ἀνδρὶ συμφυγαδεύει. τὴν δὲ τούτου τετραρχίαν αὐτὸς Γάϊος Ἀγρίππᾳ προστίθησι. τοῦτον τὸν Ἀγρίππαν πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ μέγαν Ἀγρίππαν καλοῦσι, καὶ εἰς τὸ μάλιστα κεχαρισμένον Ἰώσηπός φησιν Ἰουδαίων ἄρξαι. οὗτος ἐκείνοις, ὡς ἔοικε, χαριζόμενος, καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ ἀνεῖλε, καὶ τὸν κορυφαῖον τῶν μαθητῶν Πέτρον ἐπεχείρησεν, εἰ καὶ διήμαρτεν, ἀνελεῖν. οὗτος ἐσθῆτα ἀργυρῷ πεποιημένην περιβαλλόμενος, καὶ τῷ πλήθει δημηγορήσας, ἐπεὶ φωνὰς παρ' αὐτῶν (μετὰ τὸ ὑπερβολὴν κολακείας ἔχειν, καὶ ἀσεβείας εἰς ἔσχατον ἥκειν) ἀκούων, οὐκ ἐπετίμησε· παραυτίκα δίκην δίδωσιν. ἀλγήματος γὰρ αὐτῷ κατὰ γαστέρα σφοδροῦ γεγονότος, δι' ἡμερῶν πέντε τὸν βίον κατέστρεψεν, ἄγων ἀπὸ γενέσεως ἔτος τέταρτον καὶ πεντηκοστόν, τῆς δὲ βασιλείας ἕβδομον· ὧν τέσσαρα, Γαΐου βασιλεύοντος, ἦρξε, τὰ μὲν τρία τὴν Φιλίππου ἔχων τετραρχίαν, τῷ τετάρτῳ δὲ προσλαβὼν καὶ τὴν Ἡρώδου· τὰ δὲ λοιπὰ τρία, ἐπὶ Κλαυδίου, ἐν οἷς Ἰουδαίαν τε καὶ Σαμάρειαν καὶ Καισάρειαν, Καίσαρος δόντος, προσεκτήσατο. οὕτως Ἀγρίππας τελευτᾷ, τοῦ βουβῶνος (τοῦ πτηνοῦ δὲ * γλώσσῃ παρὰ Ῥωμαίοις ὄρνιν οὕτω καλούμενον ζῶον) πρὸ πέντε τῆς τελευτῆς ἡμερῶν ὑπὲρ κεφαλῆς φανέντος· ὃ καὶ τὴν βασιλείαν προσαγγεῖλαι νομίζει Ἰώσηπος. τελευτᾷ δ' οὖν παῖδας λιπὼν τέσσαρας, ἄρρενα μὲν Ἀγρίππαν, ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἄγοντα· θηλείας δὲ τρεῖς, Βερενίκην, Μαριάμμην, καὶ Δρουσίλλαν. ὧν ἡ μὲν ἔτος ἄγουσα ἑκκαιδέκατον, Ἡρώδῃ πατρὸς ἀδελφῷ ἐγεγάμητο· Μαριάμμη δὲ ἐλύετο δέκατον, καὶ Δρουσίλλα ἕκτον. ἃς οἱ Σεβαστηνοί, κατ' οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν, ἢ τὴν τῆς μανίας, ἁρπάσαντες ἀθέσμοις καὶ πορνείοις ἐγκαταστήσαντες, πᾶσαν αὐταῖς ὕβριν ῥητὴν καὶ ἄρρητον ἐπεδείξαντο· εἰς χαλεπαίνων Κλαύδιος, ὅμως οὐδὲν ἄξιον τῆς παρανομίας εἰσεπράξατο.

* al. λευγάλῳ καὶ πικρῷ φυγῇ (margin note)

Act. 12.

* al. γλώσσῃ.

Ὅτι Ἀγρίππας ὁ τοῦ Ἀγρίππου παῖς, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρός, εἰς Ῥώμην ἀπαίρει· Κλαύδιος δὲ αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐγνώκει * χαρίζεσθαι· ἀνακοπεὶς δὲ ἐνίων βουλαῖς, τὸ νέον τῆς ἡλικίας Ἀγρίππα αἰτιασαμένων· Φάδον μὲν ἔπαρχον ἐκπέμπει τῆς Ἰουδαίας, Ἀγρίππαν δὲ Χαλκίδος, Ἡρώδου τελευτήσαντος τοῦ ταύτης ἐγκρατοῦς τὴν βασιλείαν, εἰς βασιλέα καθίστησι. μετὰ δὲ τέταρτον ἔτος δωρεῖται αὐτὸν τῇ τε Φιλίππου τετραρχίᾳ καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ καὶ τὴν Τραχωνῖτιν· Λυσανίου δὲ αὕτη τετραρχία ἐγεγόνει. καὶ ταῦτα δούς, ἀφαιρεῖται τὴν Χαλκίδα. Ἀγρίππας δὲ Δρουσίλλαν τὴν ἀδελφὴν Ἀζίζῳ, τῷ Ἐμισηνῶν βασιλεῖ, περιτμηθέντι δίδωσι γυναῖκα. Ἐπιφανὴς γὰρ Ἀντιόχου, καίτοι ὑπεσχημένος, οὐκ ἐδέξατο τὴν περιτομήν· ἐξ οὗ καὶ ἡ τῆς ἐγγυήσεως διάλυσις ἠκολούθει. Δρουσίλλα δὲ καὶ Ἀζίζου διαλύεται καὶ * Φίλικι τῷ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτρόπῳ, πολλὰ σπουδάσαντος ἐκείνου διὰ τὸ κάλλος, γαμεῖται· καὶ Μαριάμμην δὲ δίδωσιν Ἀρχελάῳ παιδὶ τῷ Ἑλκίου, ᾧ καὶ ζῶν ὁ πατὴρ ἡρμόσατο.

* al. χαρίζεσθαι, σ καρίζεσθαι.

* Φίλικι.

ἐξ ὧν

ἐξ ἧς τίκτεται [καὶ] Βερενίκη. Κλαυδίου δὲ τελευτήσαντος, Νέρων κατὰ τὰς διαδοχὰς, δωρεῖται Ἀγρίππαν μοίρᾳ τινὶ τῆς Γαλιλαίας Τιβεριάδα καὶ Ταριχαίαν, κελεύσας αὐτῷ ὑπακούειν. προστίθησι δὲ καὶ Ἰουλιάδα πόλιν τῆς περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δεκάδας. οὗτός ἐστιν Ἀγρίππας, ἐφ' οὗ ὁ θεῖος Παῦλος, Φήστου συνεδριάζοντος, ἐδημηγόρησεν. Act. 24.

Ὅτι μετὰ Φᾶδον ἐπίτροπον Ἰουδαίας, Κουμανὸς πέμπεται· μεθ' ὃν εἰς Ῥώμην ἀναχθέντα ἐπ' αἰτίαις Φῆλιξ πέμπεται· μεθ' ὃν, Φῆστος, εἶτα Ἀλβῖνος, λοιπὸς Φλῶρος. οὗ δευτέρῳ ἔτει, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν παρ' αὐτοῦ κακῶν ὁ πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίων πόλεμος ἀρχὴν δέχεται, Νέρωνος ἔτος δωδέκατον ἐν τῇ ἀρχῇ διανύοντος.

Ὅτι Ἄνανος ὁ Ἀνάνου παῖς τὴν ἀρχιερωσύνην παραλαβὼν, ἀφαιρεθέντος αὐτὴν Ἰωσήπου, θρασὺς ἦν καὶ τολμητὴς διαφερόντως· αἵρεσιν γὰρ τὴν Σαδδουκαίων μετῄει. οὗτοι γὰρ ὠμότατοι περὶ τὰς κρίσεις, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐθάδειαν ἕτοιμοι. οὗτος οὖν ὁ Ἄνανος, Φήστου μὲν ἐν Ἰουδαίᾳ τελευτήσαντος, Ἀλβίνου δὲ οὔπω καταλαβόντος, αὐθεντήσας καθίζει συνέδριον, καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, σὺν ἑτέροις, παρανομίαν αἰτιασάμενος, λίθοις ἀναιρεθῆναι παρασκευάζει. ἐφ' ᾧ τῶν Ἰουδαίων ὑπεραλγήσαντες οἱ ἐπιεικέστεροι, καὶ αὐτὸς Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, ἐκβάλλουσιν ἄρξαντα μῆνας γ'· Ἰησοῦν δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸν Δάμνιον ἐγκατέστησαν.

Ὅτι Ἀαρὼν τελευτήσαντος, Μωϋσέως ἀδελφοῦ, οἱ παῖδες ἐκδέχονται τὴν ἀρχιερωσύνην, εἶτα ἑξῆς οἱ τούτων ἔκγονοι. νόμος γὰρ, μηδένα ἢ τὸν ἐξ αἵματος Ἀαρὼν τὴν ἀρχιερωσύνην εἰσδέχεσθαι, πάτριος ἐκράτει. ἐγένοντο οὖν ἀπὸ Ἀαρῶνος μέχρι Φανάσου, τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως, ὀγδοήκοντα τρία ἔτη. ἐκ τούτων ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διαγωγῆς, ἐν ᾗ καὶ σκηνὴν ἐπήγνυτο, μέχρι τοῦ ναοῦ, ὃν ἤγειρεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν, ἀρχιεράτευσαν δεκατρεῖς, τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ βίου κατασχόντες ἕκαστος. ἐγένετο δ' αὐτῶν ἀριστοκρατορικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, εἶτα μοναρχία, εἶτα βασιλεία ἡ τρίτη. ἀπὸ γοῦν τῆς ἀπ' Αἰγύπτου ἐξόδου, ἕως τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ τῆς οἰκοδομῆς, ἔτη γίνεται ιβ' καὶ χ'. μετὰ δὲ τοὺς ιγ' ἀρχιερεῖς, καὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν τῷ ναῷ ἱερωσάμενοι. ἕως Ναβουχοδονόσορ ὁ Βαβυλωνίων βασιλεὺς τὸν ναὸν ἐμπρήσας, αἰχμαλώτους τὸ Ἰουδαίων ἔθνος εἰς Βαβυλῶνα μετῴκισεν * Ἀμαΐν ἐκ τοῦ ἀρχιερέως. τούτων χρόνος ἐστὶ τῆς ἀρχιερωσύνης τξς', μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν, ἐτῶν ἑβδομήκοντα διελθόντων, Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν εἰς τὴν ἰδίαν ἐλθεῖν πατρίδα. εἷς οὖν τῶν ἀναχθέντων αἰχμαλώτων λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ ἐκεῖθεν οἱ ἐξ αὐτοῦ ἔκγονοι πεντεκαίδεκα, μέχρις Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος, πολιτείας οὔσης ἐν αὐτοῖς δημοκρατορικῆς. καὶ τούτων δὲ χρόνος ἔτη υιδ'. πρῶτος δ' οὗτος Ἀντίοχος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, τὸν Ὀνίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βεροίᾳ, καὶ ἀντικαθιστῶσιν Ἰάκιμον, γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐ τῆς αὐτῆς δὲ οἰκίας.

* al. Ἀμαΐ & Ἀμαίου.

& ex illis nascitur Berenice. Claudio defuncto succedens Nero donat Agrippæ fato quodam Galilææ Tiberiadem,& Taricheam, imperans vt ipsi obediret. Addit & Iuliadem vrbem Peræx,& decem circum oppida. Hic est Agrippa,apud quem D.Paulus,præsidente Festo,per orauit.

Post Fadum Iudææ Prætorem mittitur Cumanus, post quem Romam ob crimina euocatum Felix mittitur; deinde Albinus, postremo Florus. Cuius secundo anno propter mala quæ ab illo supra modum fiebant, Iudaicum bellum contra Romanos duxit initium, duodecimo anno imperij Neronis.

Ananus Anani filius Pontificatum adeptus, quo priuatur Iosephus, audax fuit,& supra modum temerarius. Erat enim sectæ Sadducæorũ, qui crudeles sunt in iudiciis, & ad omnem arrogantiam inclinantes. Hic igitur Ananus Festo in Iudæa defuncto, & Albino nondum obtinente officium, auctoritate sua Præses fuit, & Iacobum fratrem Domini cum aliis cõdemnans vt legis violatores lapidibus occidi iussit: vnde Iudæorum mitissimi indignati, & ipse Agrippa Rex, eiiciunt, cum tribus mensibus imperasset, & loco illius Iesum Damneum collocarunt.

Mortuo Aarone fratre Mosis, filij eius in sacerdotium succedunt, & deinceps omnes ex eius stirpe. Inualuerat enim Lex patria, ne quis nisi e sanguine Aaron sacerdotium gereret. Fuerunt igitur ab Aarone vsque ad Phanasum, qui tempore belli a tumultuantibus Pontificatum accepit, anni octoginta tres. Inde a deductione e deserto, vbi & tabernaculum fabricatum est, vsque ad templum quod Salomon exstruxit, tredecim Pontificatum gesserunt; qui singuli eum per totam vitam obtinuerunt. Fuit illorum dominatio prima Aristocratica siue optimatum: deinde ad vnum redacta est, ad reges tertio. Igitur ab exitu ex Ægypto, vsque ad ædificationem templi Hierosolymitani, anni sunt sexcenti & duodecim.

Post hos vero tredecim Pontifices, & post ædificationem templi octodecim Pontificatum gesserunt à Salomone rege, in templo sacrati. Donec Nabuchodonosor Babyloniæ Rex templo incenso Iudæos captiuos in Babyloniam auexit Amæa Pontifice. Horum tempus pontificatus sunt anni trecenti sexaginta sex, menses sex, decem dies. Post captiuitatem vero septuaginta elapsis annis Cyrus Persarum Rex captiuos in patriam suam abire permisit. Vnus igitur è reductis captiuis Pontificatum accipit, & inde quindecim eius posteri vsque ad Antiochum Eupatoris F. populo imperante, & horum tempus anni quadringenti, & quatuordecim. Primus hic Antiochus & dux eius Lysias, Onian, Menelaus cognomento, Pontificatu abdicant, interficientes illum in Beræa, & contra substituunt Iacimum, e stirpe quidem Aaronis, sed non e recta linea.

IOSEPHUS.

Ideo & Ananias mortui Oniæ patruelis in Ægyptum profectus, in Ptolemæi Philometoris, & Cleopatræ vxoris amicitiam veniens, persuadet illis, condens in Heliopoli templum DEO simile ei quod est Hierusalem, vt se Pontificem crearent. Iacimus annos tres sacerdotium cum gessisset moritur: cui intra septem annos nemo succedit. Rursum vero posteri filiorum Asamonæi imperium populi nacti, & cum Macedonibus pugnantes Ioannem Pontificem creant, qui cum septem annis præfuisset moritur, Tryphone illi necem moliente, cui succedit Simon frater: Verùm & hunc dolo in conuiuio interfectum a genero sequitur filius nomine Hyrcanus. Hic mortẽs, Iudæ qui & Aristobulus nominabatur relinquit regnum.

Sequitur hunc frater Alexander, morbo quidem extinctum, sed sacerdotium cum regno obtinentem, nam & diadema habuit primus Iudas vno anno. Regnans vero Alexander & pontificatum gerens, annos XXVII. vitam finit. Alexandræ vxori permittens constituere pontificatum regentem. Ibi illa Pontificatum Hyrcano dat filio natu maiori, ipsa regnum nouem annos cum gubernasset moritur: totidem annis sacerdotium gerit Hyrcanus. Post huius mortem iunior filius contra fratrem bellum gerens, nomine Aristobulus, & auferens Pontificatum, tam hoc, quam matris regno potitur. Tertio anno imperij, & mensibus totidem Pompeius veniens, & vrbem vi capiens, ipsum Romam cum filijs captiuum misit. Hyrcanum verò Pontificem designans populi imperium ei permisit, sed coronam eum ferre noluit. Imperauit vero præter nouem primos annis quatuor & viginti. Basapharmanes & Pacorus Dynastæ Parthorum, cum Hyrcano bellum gerentes, eum viuum ceperunt: Antigonum verò Aristobuli filium regem constituerunt. Três vero annos, & tres menses illum imperantem Sosius & Herodes expugnarunt. Antonius vero captum Antiochiæ securi percussit. Regnum autem Herodes à Romanis adeptus, non amplius è genere Asamonæo Pontifices constituit: obscuros vero aliquos, & solum e sacerdotibus ortundos, præter vnum Aristobulum, nepotem e filia Hyrcani à Parthis capti, cuius soror cum Mariamne vixit. Hunc Aristobulum metuens tanquam nobilem, & per se conspicuum, ne populus ad eum inclinaret, Hierichunte in piscina suffocari iussit. De sacerdotum constitutione similia molitus filius eius Archelaus, & post illum Romani, qui imperium inuaserunt. Sunt igitur ab Herodis temporibus qui Pontificatum gesserunt, vsque ad diem quo templum & vrbem capiendo vastauit flammis viginti octo. Tempus illorum anni ad centum & septem. Et aliqui scilicet administrarũt sub Herodis & Archelai imperio. Post hæc ad optimates deuoluta est administratio, populi verò curam sacerdotes summi gerebant.

διὰ τοῦτο καὶ Ἀνανίας, ὁ τοῦ τελευτήσαντος Ὀνίου ἀδελφιδοῦς, εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος, καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ διὰ φιλίας ἐλθών, πείθει τούτους κατὰ τὸν Ἡλιουπολίτην νομὸν δείμασθαι τῷ θεῷ ναὸν παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καταστῆσαι. ὁ μὲν οὖν Ἰάκιμος ἔτη γ' *ἀρχιερατεύσας τελευτᾷ· οὐ διάδοχος οὐδεὶς κατέστη ἐπὶ ἔτεσιν ἑπτά. πάλιν δὲ οἱ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων ἔκγονοι τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ Μακεδόσι πολεμήσαντες, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστῶσιν, ὃς ἄρξας ἐνιαυτοὺς ἑπτά, τελευτᾷ, Τρύφωνος ἐπιβουλῇ διαμηχανηθείσης αὐτῷ τῆς τελευτῆς. οὗ διάδοχος Σίμων καθίσταται, ὁ ἀδελφός. καὶ τοῦτον δὲ δόλῳ *παρὰ τὸ συμπόσιον διαφθαρέντα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ, διαδέχεται παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα· ὃς τελευτῶν, Ἰούδᾳ τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι καταλείπει τὴν ἀρχήν. κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην καὶ ἅμα ἔχοντα μετὰ τῆς βασιλείας· καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἱερατεύσας ἔτη κζ', καταστρέφει τὸν βίον. Ἀλεξάνδρᾳ δὲ τῇ γυναικὶ καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον *ἐπιτρέψας. αὕτη δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσι τῷ υἱῷ τῷ πρεσβυτέρῳ· αὐτὴ δὲ βασιλείαν ἔτη θ' κατασχοῦσα τελευτᾷ. τὸν ἴσον δὲ χρόνον ἀρχιερατεύει καὶ Ὑρκανός. μετὰ γὰρ τὴν ἐκείνης θάνατον ὁ νεώτερος παῖς πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμήσας, Ἀριστόβουλος αὐτῷ ὄνομα, καὶ ἀφελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην· ταύτην τε, καὶ τὴν τῆς μητρὸς βασιλείαν, αὐτὸς περιβάλλεται. ἔτει δὲ τῷ ἀρχῆς τρίτῳ, καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις Πομπήιος ἐλθών, καὶ τὴν πόλιν κατ' ἄκρας ἑλών, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην, μετὰ τῶν τέκνων, δήσας ἔπεμψε· τῷ δὲ Ὑρκανῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδούς, τὴν μὲν τοῦ ἔθνους προστασίαν ἐπέτρεψε· διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς θ' πρώτοις, ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι. Βαζαφαρμάνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τῆς Παρθυηνῆς δυνάσται, πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίαν ἔλαβον· Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν βασιλέα κατέστησαν. τρία δὲ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς ἄρξαντα τοῦτον, Σόσσιός τε καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν. Ἀντώνιος δὲ ἀναχθέντα ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπελέκισεν. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθείς, οὐκ ἔτι ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀσήμους δέ τινας καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντας, πλὴν ἑνός· Ἀριστόβουλος δὲ ἦν οὗτος, υἱωνὸς δὲ ἦν οὗτος ἐκ θυγατρὸς Ὑρκανοῦ τοῦ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος, οὗ καὶ ἀδελφῇ συνῴκει Μαριάμμῃ. τοῦτον δὲ τὸν Ἀριστόβουλον δεδιώς, ὅτι γένους ὄντα λαμπροῦ, καὶ αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν περίβλεπτον, μὴ τὸ πλῆθος νεύσῃ πρὸς αὐτόν, ἐν Ἱεριχοῖ κολυμβῶντα πνιγῆναι διεμηχανήσατο. περὶ δὲ τῆς τῶν ἱερέων καταστάσεως, ὅμοια διεπράξατο Ἀρχέλαος τε, ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ τὴν ἀρχὴν *παραλαβόντες Ῥωμαῖοι. εἰσὶν οὖν ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας, ἧς τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν ἐνεπυρπόλησεν, εἴκοσι καὶ ὀκτώ· χρόνος δὲ αὐτῶν ἔτη πρὸς τοῖς ρζ'. καὶ τινὲς μὲν ἐπολιτεύσαντο ἐπὶ τῇ Ἡρώδου δυναστείᾳ καὶ Ἀρχελάου βασιλείᾳ· μετὰ δὲ τοῦτο ἀριστοκρατεία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιστεύοντο.

* καὶ ἀρχιερατεύσας.
* παρά.
* al. ἐπιτρέψας.
* al. λαβόντες

ΠΡΟΚΛΟΥ

ΠΡΟΚΛΟΥ ΧΡΗΣΤΟΜΑ-θείας ἐκλογαί.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῆς Πρόκλου χρηστομαθείας γραμματικῆς ἐκλογαί. Τὸ δὲ βιβλίον διαιρεῖται εἰς δ΄. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λέγει ὡς * αὗται εἶεν ἀρεταὶ [τοῦ] λόγου καὶ ποιήματος, παραλλάσσουσι δὲ ἐν τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ ὅτι τοῦ πλάσματος, τὸ μέν ἐστιν ἰσχνὸν, τὸ δὲ ἁδρὸν, τὸ δὲ μέσον. καὶ τὸ μὲν ἁδρὸν ἐκπληκτικώτατόν ἐστι καὶ κατεσκευασμένον μάλιστα, καὶ ποιητικὸν * ἐμφαῖνον κάλλος. τὸ δὲ ἰσχνὸν τὴν τροπικὴν μὲν ἐξ ἀνάγκης κατασκευὴν ἐπιζητεῖ, μᾶλλον δὲ ἐκ τῶν ἀνειμένων ἢ μᾶλλον * συνήρμοσται. ὅθεν ὡς ἐπίπαν γοερῶς ἄριστά πως * ἐφαρμόζει. τὸ δὲ μέσον, καὶ τοὔνομα μὲν δηλοῖ, ὅτι μέσον ἐστὶν ἀμφοῖν. ἀνθηρὸν δὲ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστι πλάσμα, ἀλλὰ συνεκφέρεσθαι [καὶ μεμίχθαι] τοῖς εἰρημένοις· ἁρμόζει δὲ τοπογραφίαις καὶ λειμώνων * καὶ ἀλσῶν ἐκφράσεσιν. οἱ δὲ τῶν εἰρημένων ἀποσφαλέντες * εἰδῶν, ἀπὸ μὲν τοῦ ἁδροῦ εἰς τὸ ψυχρὸν καὶ ὑπέρμετρον ἐξετράπησαν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσχνοῦ, εἰς τὸ ταπεινόν· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου, εἰς τὸ ἀργὸν καὶ ἐκλελυμένον. διαλαμβάνει δὲ [καὶ περὶ κρίσεως ποιήματος] ἐν ᾧ παραδίδωσιν * ἤθους καὶ πάθους διαφοράν. καὶ ὅτι τῆς ποιητικῆς, τὸ μέν ἐστι διηγηματικὸν, τὸ δὲ μιμητικόν. καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν ἐκφέρεται δι' ἔπους, ἰάμβου τε καὶ * ἐλεγείας, καὶ μέλους· τὸ δὲ μιμητικὸν, διὰ τραγῳδίας, σατύρων τε, καὶ κωμῳδίας. καὶ ὅτι τὸ * μέλος πρῶτον μὲν εὗρε Φημονόη ἡ Ἀπόλλωνος προφῆτις, ἑξαμέτροις χρησμοῖς χρησαμένη. * ἐπειδὴ τοῖς χρησμοῖς τὰ πράγματα ἕπεται καὶ σύμφωνα ἦν, ἔπος τὸ ἐκ τῶν μέτρων κληθῆναι. οἱ δέ φασιν, ὅτι διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἄγαν ὑπεροχὴν, τὴν ἐν τοῖς ἑξαμέτροις θεωρουμένην, τὸ κοινὸν ὄνομα παντὸς τοῦ λόγου, τὸ ἑξάμετρον ἰδιώσατο, καὶ ἐκλήθη ἔπος· καθάπερ καὶ ὁ Ὅμηρος ποιητὴν, καὶ ὁ Δημοσθένης τὸν ῥήτορα ᾠκειώσατο· ἐπεὶ καὶ [τὰ] τρίμετρα ἔπη προσηγόρευον. γεγόνασι δὲ τοῦ ἔπους ποιηταὶ, * κράτιστοι μὲν Ὅμηρος, Ἡσίοδος, [Πείσανδρος,] Πανύασις, Ἀντίμαχος. διέρχεται δὲ τούτων, ὡς οἷόν τε ἐστὶ, γένος τι [καὶ πατρίδας, καί τινας * ἐπὶ μέρους πράξεις. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ λεγομένου ἐπικοῦ κύκλου, * ὃς ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς οὐρανοῦ καὶ γῆς μυθολογουμένης μίξεως, ἐξ ἧς αὐτῷ καὶ τρεῖς παῖδας γεννῶσιν ἑκατοντάχειρας, καὶ τρεῖς ἑτέρους ἀποτίκτουσι Κύκλωπας. διέξεισι δὲ περὶ θεῶν, τά τε ἄλλα τοῖς Ἕλλησι μυθολογούμενα, καὶ εἴ πού τι καὶ πρὸς ἱστορίαν ἐξαληθίζεται. καὶ περατοῦται ὁ ἐπικὸς * λόγος συμπληρούμενος ἐκ διαφόρων ποιητῶν, μέχρι τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποβάσεως Ὀδυσσέως· ἐν ᾗ καὶ ὑπὸ τοῦ παιδὸς * Τηλέγονος ἀγνοούμενος ὡς πατὴρ εἴη, κτείνεται. λέγει δὲ ὡς (ἐκ) τοῦ ἐπικοῦ κύκλου τὰ ποιήματα διασώζεται, καὶ σπουδάζεται τοῖς πολλοῖς, οὐχ οὕτω * διὰ τὴν ἀρετὴν, ὡς διὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων. (λέγει καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰς πατρίδας τῶν πραγματευσαμένων τὸν ἐπικὸν κύκλον.) λέγει δὲ καὶ περί τινων Κυπρίων ποιημάτων)· καὶ ὡς οἱ μὲν ταῦτα εἰς Στασῖνον ἀναφέρουσι Κύπριον,

PROCLI
Chrestomathia seu laudabilia de re poetica.

LECTA sūt laudabilia, quæ Proclus è Grāmaticis excerpserat.

Liber hic in * quatuor diuiditur: ac primo quidem easdem esse orationis, & poematis virtutes: differre vero in eo, quod plus, minusve est. Et plasmatis, hoc quidem tenue, illud vero plenum, atque grande, tertium verò medium. Ac plenum quidem maxime ad summam admirationem concitandam aptum, instructumque instructum, & poeticam venustatem ostendens. Tenue vero tropis ornatam quandam, & familiarem compositionem sequitur. Verùm ex attenuatis magis coagmentatum est: vnde *b* luctuosis plurimum rebus, ac tristibus optimè accommodatur. Medium, vel nomen ipsum significarit, inter vtrumque esse intersectum. Florida vero per se non est dicendi figura, sed antedictis mista cum eis simul effertur: conuenit autem locorum, pratorum lucorúmque descriptionibus: qui vero à memoratis dicendi figuris aberrarunt, a grandi ad duram elatámque, a tenui ad humilem, a media ad otiosam & solutam deflexerunt. Præcipit *c* autem & de poematis diiudicatione; vbi ἤθους & πάθους tradit differentiam, poeticesque aliud narratiuum esse, aliud imitatiuum. Narratiuum porrò diuiditur in Epos, Elegiam, Iambum, & Melos. Imitatiuum verò in Tragœdiam, Satyros, & Comœdiam.

Melos *d* primò reperit Phemonoë *e* Apollinis sacerdos. Hexametris oracula reddere solita. Et quoniam oracula res ipsæ sequebantur, consonæque erāt, hinc, quod hexametris constat, id omne Epos dictum. Alij vero, propter accurationem, & valde insignem excellentiam, quæ in hexametris elucet, putant commune nomen totius sermonis hexametrum sibi vindicasse, vocatúmque Epos: quemadmodum & Homerus poetæ nomen sibi, & Demosthenes oratoris vsurpauit. Quando & Trimetra ἔπη vocauerunt. Inter Epicos verò poëtas excellit Homerus, Hesiodus, Pisander, Panyasis, & Antimachus. Recenset horum, quantum fieri potest, genus, patriam, & quædam opera, quæ carminibus composuerunt.

Disserit verò & de Epico, quem vocant Cyclo, qui ex Cœli & Terræ, quam poetæ fabulantur, commistione originem duxit: deinceps ex ipsa Cœlo tres filios centimanos agnoscunt genitos, totidémque alios producunt Cyclopas. Disputat de Diis breuiter, aliisque rebus, quæ Græcorum fabulis proditæ: & quidquid etiam ad historiæ veritatem pertinet. Terminatur Epicus Cyclus, ex variis poëtis perfectus, ad ascensionem vsque Vlyssis in Ithacam, in qua & à filio Telegono, ignaro quod pater esset, interficitur. Epici verò Cycli poëmata hodiéque seruari ait, studioséque a multis frequentari, non tam virtutis caussa, quàm propter aptum ordinem & cohærentem earum rerum, quæ in ipsis continentur. Memorat etiam nomina & patriam eorum, qui Epicum Cyclum fecerunt. Quin etiam de Cypriis poematis narrat. Et hos quidem ad Stasinum Cyprium hæc referre:

illos vero ad *a* Hegefiam Salaminium: quofdã etiam Homero tribuere, data vero pro filia Statino, a cuius patria Cypria hoc opus appellatum: fed huic rationi auctor *b* non affentitur: neque enim Κυπρια accentu [vt loquitur] in antepenultima infcribi hæc poemata.

Elegiam vero heroico & pentametro verfu conftare, aptari vero iis qui obierint, vnde & nomen accepit: luctum enim ἔλεγον veteres appellarunt, eófque qui vita functi effent, his celebrarunt. Pofteriores vero Elegiis ad res varias abufi funt. Hoc metro excelluiffe refert Callinum Ephefium, & Mimnermum *c* Colophonium, fed & Philetam Coum Telephi F. & Callimachum Batti F. Cyrenæum.

Iambum fimiliter ad conuitiandum olim, ait, comparatum. Ἰαμβίζειν enim linguæ quadã proprietate, contumeliam dicere, fignificabat: alij ex Iambe ancilla, genere Thressa, deriuant. Hanc ferunt, Cerere ob raptam filiam triftitia affecta, Eleufinem veniffe, & lapidi, qui hodieque ἀγέλαστος, quafi rifus expers, & triftis, vocatur, infidentem, ludicris quibufdam dicteriis *d* rifum Deæ concitaffe. Apparet autem Iambum olim tam in vituperationem, quàm laudationem *e* ex æquo confcribi folitum, quando in conuicus, contumeliifque, quidam metro infolentius vfi funt, inde ἰαμβίζειν ad conuitia confuetudine quadam recidiffe, quemadmodum à Comicis Comœdiari dictum. Iambicorum poetarum Archilochus Parius facile princeps, & Simonides* Amorginus: vel, vt quidam volunt, Samius, & Hipponax Ephefius: quorum primus quidem tempore Gygis, alter vero Ananiæ Macedonis: Hipponax verò Darij temporibus floruerunt.

Melici autem carminis varia genera faciũt, in multafque partes diuidunt; Quædam enim ad Deos pertinent, alia ad homines, aliæ deniqueaad fortuitas calamitates.

Ad Deos quidem referuntur, Hymnus, Profodion, Pæan, Dithyrambus, Nomos, Adonidia, Iobacchus, Hyporchemata. Ad mortales vero pertinent Encomia, Epinicij, Scolia, Amatoria, Epithalamia, Hymenæi, Silli, Lamentationes, & Epicedia. Ad Deos fimul & homines, Parthenia, Daphnephorica, Ofchophorica & Precatoria. Hæc enim in Deorum laudem ita compofita, vt & hominum prædicationes complexa fint. Fortuitæ verò calamitates Melici carminis fpeciem minime conftituunt, quam tamen Poetæ tentauerunt: puta Pragmatica, Emporica, Apoftolica, Gnomologica, Georgica, & Epiftaltica.

Hymnum fic dictum aiunt, quafi ὑπόμνησις, id eft, commemoratio quædam fit, & quafi in memoriam reuocet res geftas eorum, qui hymnis celebrantur: vel ἀπὸ τοῦ ὑδεῖν αὐτάς, quod valet, prædicare ipfas. Vocabant autem in vniuerfum omnia, quæ in gratiam facrorum *f* miniftrorum fcripta erant, Hymnos: propterea Profodion, aliaque fupra enumerata, Hymno diftinctè fubiici videantur, vt fpecies generi. Quare audire licet qui fcribant, Hymnos Profodios, Hymnos Encomios, Hymnos Pæanos, & de ceteris eadem ratione.

οἱ δὲ * Ἡγήσιον τὸν Σαλαμίνιον αὐτοῖς ἐπιγράφουσιν· οἱ δὲ Ὅμηρον. δοῦναι δὲ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς Στασίνῳ· καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ πατρίδα, * Κύπρια τὸν πόνον ἐπικληθῆναι· ἀλλ' οὐ προστίθεται [ὁ συγγραφεὺς] τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ. μηδὲ γὰρ Κύπρια προπαροξυτόνως ἐπιγράφεσθαι τὰ ποιήματα. τὴν δὲ ἐλεγείαν συγκεῖσθαι μὲν ἐξ ἡρῴου καὶ πενταμέτρου στίχου· ἁρμόζειν δὲ τοῖς κατοιχομένοις· οὕτω καὶ τοῦ ὀνόματος ἔτυχε. τὸ γὰρ θρῆνον * ἔλεγον ἐκάλουν οἱ παλαιοί· καὶ τοὺς τελευτηκότας δι' αὐτοῦ εὐλόγουν. οἱ μέντοι μεταγενέστεροι * τοῖς ἐλεγείοις πρὸς διαφόρους ὑποθέσεις ἀπεχρήσαντο. λέγει δὲ καὶ ἀριστεῦσαι τῷ μέτρῳ Καλλῖνόν τε τὸν Ἐφέσιον, καὶ Μίμνερμον τὸν Κολοφώνιον· ἀλλὰ καὶ τὸν [τοῦ] Τηλέφου * Φιλητᾶν τὸν Κῷον· καὶ Καλλίμαχον τὸν * Βάττου, Κυρηναῖον δὲ γένος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν ἴαμβον τετάχθαι μὲν ἐπὶ λοιδορίας τὸ παλαιόν· καὶ γὰρ καὶ τὸ ἰαμβίζειν κατά τινα γλῶσσαν, λοιδορεῖν ἔλεγον. οἱ δὲ ἀπό τινος * Ἰάμβης θεραπαινίδος Θρᾴττης τὸ γένος. ταύτην φασί, τῆς Δήμητρος ἀσχαλλούσης ἐπὶ [τῇ] τῆς θυγατρὸς ἁρπαγῇ, προσελθεῖν * ἐπὶ τὴν Ἐλευσῖνα ἐπὶ τῇ νῦν ἀγελάστῳ καλουμένῃ πέτρᾳ καθημένην· καὶ διά τινων χλευασμάτων εἰς γέλωτα προαγαγέσθαι τὴν θεόν. ἔοικε δὲ ὁ ἴαμβος τὸ μὲν παλαιὸν ἐπὶ τῶν εἰς ψόγον καὶ ἔπαινον γραφομένων ὁμοίως λέγεσθαι. * ἐπειδή τινες ἐπλεόνασαν ἐν ταῖς κακολογίαις τὸ μέτρον, ἐκεῖθεν τὸ ἰαμβίζειν εἰς τὸ ὑβρίζειν ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐκπεσεῖν· ὥσπερ ἀπὸ τῶν κωμικῶν, τὸ κωμῳδεῖσθαι. ἰάμβων δὲ ποιηταί, Ἀρχίλοχός τε ὁ Πάριος ἄριστος, καὶ Σιμωνίδης ὁ Ἀμόργινος, ἤ, ὥς τινες, Σάμιος. καὶ Ἱππώναξ ὁ Ἐφέσιος· ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἐπὶ Γύγου· ὁ δέ, ἐπ' Ἀνανίου τοῦ Μακεδόνος· ὁ δ' Ἱππώναξ, κατὰ Δαρεῖον ἤκμαζεν. περὶ δὲ μελικῆς ποιήσεως, * φασίν, ὡς πολυμερεστάτη τε, καὶ διαφόρους ἔχει τομάς. ἃ μὲν γὰρ αὐτῆς, μεμέρισται θεοῖς· ἃ δέ, ἀνθρώποις· ἃ δέ, εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις. καὶ εἰς θεοὺς μὲν ἀναφέρεσθαι ὕμνον, προσῳδιον, παιᾶνα, διθύραμβον, νόμον, ἀδωνίδια, ἰόβακχον, ὑπορχήματα· εἰς δὲ ἀνθρώπους, ἐγκώμια, * ἐπινίκιοι, σκολιά, ἐρωτικά, ἐπιθαλάμια, ὑμεναίους, * σίλλους, θρήνους, ἐπικήδεια· εἰς θεοὺς δὲ καὶ ἀνθρώπους, παρθένια, δαφνηφορικά, ὀσχοφορικά, εὐκτικά. ταῦτα γάρ, εἰς θεοὺς γραφόμενα, καὶ ἀνθρώπων περιείληφεν ἐπαίνους. τὰ δὲ εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις, οὐκ ἔστι (μὲν) εἴδη τῆς μελικῆς, ὑπ' αὐτῶν δὲ τῶν ποιητῶν ἐπικεχείρηται. τούτων δέ ἐστι πραγματικά, ἐμπορικά, ἀποστολικά, γνωμολογικά, γεωργικά, ἐπισταλτικά. καί φασι τὸν ὕμνον ὀνομάζεσθαι ἀπὸ τοῦ ὑπόμνησίν τινα εἶναι, καὶ οἱονεὶ εἰς μνήμην τινὰ καὶ ὑπόμνησιν ἄγειν τὰς πράξεις τῶν * ὑμνουμένων· ἢ ἀπὸ τοῦ ὑδεῖν αὐτάς, ὅπερ ἐστὶ λέγειν. ἐκάλουν δὲ καθόλου πάντα τὰ εἰς τοὺς ὑπηρέτας γραφόμενα, ὕμνους· διὸ καὶ τὸ προσόδιον, καὶ τὰ ἄλλα τὰ προειρημένα, φαίνονται ἀντιδιαστέλλοντες τῷ ὕμνῳ, ὡς εἴδη πρὸς γένος. καὶ γάρ ἐστιν αὐτῶν ἀκούειν γραφόντων ὕμνους προσοδίους, καὶ ὕμνους * ἐγκωμίου, καὶ ὕμνους παιᾶνος, καὶ τὰ ὅμοια.

Marginalia (left): a Ἡγησῖνον lege ex Athenæo, lib. 15. b fort. ἀλλ' οὐ πείθεται ὁ γραφεύς. c Κολοφώνιον. Apollodorus lib. 1. Bibl. d fort. προαγαγέσθαι. e ἔπαινον γράφειν, al. leg. * ὁ Ἀμόργινος fort. ὁ Ἀμόργιος, ex Stephano. f ὑπηρέτας. fort. ... quæ in eos, qui à Poetis celebrantur, vel ... in virtute prædita.

Marginalia (right): * Ἡγησῖνον ex Athen. lib. 15. * al. Κύπρια. * ἔλεγον. * τὸ ἐλεγεῖον. * al. Φιλητᾶν τὸν Κῷον. * Βάττου. * Ἰάμβης. * add. * ἐπεὶ δέ. H. St. * φασὶν F. S. * ἐπινίκους. * σκολιά. * al. ὑμνολογουμένων. * ἐγκωμίου.

ἐλέγετο δὲ τὸ προσόδιον, ἐπειδὰν προσίασι τοῖς βωμοῖς ἢ ναοῖς· καὶ ἐν τῷ προσιέναι, ᾔδετο πρὸς αὐλόν. ὁ δὲ κυρίως ὕμνος, πρὸς κιθάραν ᾔδετο ἑστώτων. ὁ δὲ παιὰν, ἐστὶν εἶδος ᾠδῆς εἰς πάντας νῦν γραφόμενος θεούς· τὸ δὲ παλαιὸν, ἰδίως ἀπενέμετο τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι, ἐπὶ καταπαύσει λοιμῶν καὶ νόσων ᾀδόμενος· καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὰ προσόδια τινὲς παιᾶνας λέγουσι. ὁ δὲ διθύραμβος, γράφεται μὲν εἰς Διόνυσον, προσαγορεύεται δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἤτοι διὰ τὸ κατὰ [τὴν] Νύσαν ἐπ' ἄντρῳ διθυράμβῳ τραφῆναι τὸν Διόνυσον· ἢ διὰ τὸ, λυθέντων τῶν ῥαμμάτων τοῦ Διὸς, εὑρεθῆναι αὐτόν· ἢ διότι δὶς δοκεῖ γεγενῆσθαι· ἅπαξ ἐκ τῆς Σεμέλης, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ μηροῦ. εὑρεθῆναι δὲ τὸν διθύραμβον Πίνδαρος ἐν Κορίνθῳ λέγει. τὸν δὲ ἀρξάμενον τῆς ᾠδῆς, Ἀριστοτέλης Ἀρίονα λέγει· ὃς πρῶτος τὸν κύκλιον ἤγαγε χορόν. Ὁ μέντοι νόμος, γράφεται μὲν εἰς Ἀπόλλωνα, ἔχει δὲ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπ' αὐτοῦ· νόμιμος γὰρ ὁ Ἀπόλλων ἐπεκλήθη· ὅτι τῶν ἀρχαίων χοροὺς ἱστάντων, καὶ πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν ᾀδόντων τὸν νόμον, Χρυσόθεμις ὁ Κρὴς, πρῶτος στολῇ χρησάμενος ἐκπρεπεῖ, καὶ κιθάραν ἀναλαβὼν, εἰς μίμησιν τοῦ Ἀπόλλωνος, μόνος ᾖσε νόμον. εὐδοκιμήσαντος δὲ αὐτοῦ διαμένει ὁ τρόπος τοῦ ἀγωνίσματος. δοκεῖ δὲ Τέρπανδρος μὲν [πρῶτος] τελειῶσαι τὸν νόμον, ἡρῴῳ μέτρῳ χρησάμενος· ἔπειτα Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος οὐκ ὀλίγα συναυξῆσαι, αὐτὸς καὶ ποιητὴς καὶ κιθαρῳδὸς γενόμενος. Φρύνις δὲ ὁ Μιτυληναῖος ἐκαινοτόμησεν αὐτόν· τό, τε γὰρ ἑξάμετρον τῷ λελυμένῳ συνῆψε, καὶ χορδαῖς τῶν ἑπτὰ πλείοσιν ἐχρήσατο· Τιμόθεος δὲ ὕστερον, εἰς τὴν νῦν ἤγαγε τάξιν. *ἔστι δὲ ὁ μὲν διθύραμβος, κεκινημένος, καὶ πολὺ τὸ ἐνθουσιῶδες μετὰ χορείας ἐμφαίνων, εἰς πάθη κατασκευαζόμενος, τὰ μάλιστα οἰκεῖα *τοῦ θεοῦ· καὶ σεσόβηται μὲν καὶ τοῖς ῥυθμοῖς, καὶ *ἁπλουστέραις [δὲ] κέχρηται ταῖς λέξεσιν. ὁ δὲ νόμος τοὐναντίον διὰ τὸν [*θεὸν] ἀνεῖται τεταγμένως καὶ μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῖς ῥυθμοῖς ἀνεῖται, καὶ *διπλασίαις ταῖς λέξεσι κέχρηται. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἁρμονίαις οἰκείαις ἑκάτερος χρῆται. ὁ μὲν [γὰρ] τὸν φρύγιον καὶ ὑποφρύγιον ἁρμόζεται: ὁ νόμος δὲ, τῷ συστήματι τῷ τῶν κιθαρῳδῶν Λυδίῳ. ἔοικε δὲ ὁ (μὲν) διθύραμβος, ἀπὸ τῆς κατὰ τοὺς ἀγροὺς παιδιᾶς, καὶ τῆς ἐν τοῖς πότοις εὐφροσύνης εὑρεθῆναι· ὁ δὲ νόμος, δοκεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ παιᾶνος ῥυῆναι. ὁ μὲν γάρ ἐστι κοινότερος, εἰς κακῶν παραίτησιν γεγραμμένος· ὁ δὲ ἰδίως εἰς *Ἀπόλλω· ὅθεν τὸ μὲν ἐνθουσιῶδες, οὐκ ἔχει ὡς ὁ διθύραμβος. ἐκεῖ μὲν γὰρ μέθη καὶ παιδιά· ἐνταῦθα δὲ ἱκετεῖαι, καὶ πολλὴ τάξις. καὶ γὰρ αὐτὸς (ὁ θεὸς) ἐν τάξει καὶ συστήματι κατεσταλμένῃ περιέρχεται τὸν χρησμόν. Ἀδωνίδια δὲ λέγεται, τὰ εἰς Ἄδωνιν ἀναφερόμενα, ᾔδετο δὲ ὁ *Ἰόβακχος ἐν ἑορταῖς καὶ θυσίαις Διονύσου, ἐμπεπλισμένος πολλῷ φρυάγμαλι. Ὑπόρχημα δὲ, τὸ μετ' ὀρχήσεως ᾀδόμενον μέλος ἐλέγετο· ἔλεγον γὰρ οἱ παλαιοὶ τὴν ὑπὸ, ἀντὶ τῆς μετὰ,

*ἐστὶ δὲ. *τῷ θεῷ. *ἁπλουστέρ. *ἐν. ἐστί. *διπλασίαις. *Ἀπόλλωνα. *Ἰόβακχ'.

PROCLVS.

Protodion dicebatur, cum ad aras, aut templa accederent, & in accessu ad tibiam canebatur. At qui propriè Hymnus vocabatur, ab astantibus ad citharam concinebatur.

. Pæan autem carminis genus, nunc ad omnes Deos refertur: olim verò attributum Apollini, & Dianæ, vt pestis, morbique *a* depellerentur, cantari solitum: vocis tamen abusione etiam Protodia a quibusdam Pæanum nomine appellantur.

Dithyrambus verò in Bacchum conscriptus, a quo nomen accepit, vel quod apud Nysan *b* in antro Dithyrambo, hoc est, bitoris, sit educatus, vel quod λυθέντων τῶν ῥαμμάτων, hoc est, apertis suturis Iouis, repertus sit: vel quod bis genitus videatur, semel ex Semele, iterúmque ex femore. Repertum verò fuisse Corinthi Dithyrambum Pindarus refert. Primum verò qui hoc carmine cecinerit, Aristoteles *c* Arionem fuisse prodit, qui primus Cyclium chorum duxit.

Nomos quidem in Apollinem conscriptus, à quo appellationem sumpsit. *d* Nomimus enim Apollo, qui ita appellatus est quod veteribus choros constituentibus, & ad tibiam vel lyram Nomon canentibus, Chrysothemis Cretensis primus stola vsus insigni, & accepta cithara, Apollinem imitatus solus cecinerit Nomon, qui cum eo genere vehementer probatus esset, permansit hic modus certaminis. Terpandrum verò Nomon absoluisse apparet, cùm heroicum carmen adhibuit: post Arion Methymnæus non parum auxit, poëta ipse, & citharœdus. Phrynes verò Mitylenæus nouam rationem commentus est. Hexametrum namque cum soluto carmine coniunxit, pluribus etiam, quam septem chordis vsus: postea Timotheus eum, qui nunc est, ordinem induxit. Est autem Dithyrambus incitatus, & multum furoris cum saltatione ostendens, ad vehementiorésque affectus comparatus: ad eos præsertim, qui illi numini sunt congruentes: & concitatus est numeris, & dictione vtitur simpliciori: Nomos contra *e* per affectus: & numeros leniores remittitur, composito gradu, & magnifico incedens: verbis præterea duplicibus vtitur. Quin & vtrunque [genus carminis] congruenti vtitur harmonia. Illud quidem Phrygiam & Hypophrygiam adhibet: Nomos verò systemate citharœdorum, Lydio scilicet, temperatur. Videtur autem Dithyrambus in rusticorum lusu & hilaritate, inter pocula repertus esse, Nomos verò a Pæane fluxisse: sed hic patet latius, ad mala auerruncanda conscriptus: ille verò propriè in Apollinis laudem: vnde & furibundum nihil habet, vt Dithyrambus. Illic enim temulentia & ludicra puerilia sunt. hic verò supplicationes: varius etiam ordo. Ordine namque & systemate moderato incedit eius concentus.

Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referebantur.

Iobacchus canebatur in festis, & sacrificiis Bacchi, tinctus multo, & insolenti *f* fremitu.

Hyporchema vocabatur carmen cum saltatione decantatum: ὑπὸ enim veteres pro μετὰ

a ἀγόμενοι leg.

b ἐν Νύσῃ.

c Agellius li. 16. cap. 19. Orthium cecinisse Arionem ex Herodoto commemorat

d Νόμιμος, fort. Νόμιος.

e διὰ τῶν θεῶν ἀνεῖται. leg. fort.

f φρυάγματι legendum.

PROCLVS.

sæpe vsurparunt. huius inuentores fuisse referunt, hi quidem Curetas, alij verò Pyrrhum Achillis filium: vnde saltationis genus quoddam *a* Pyrrichium nominant.

a Pyrrichen, vel Pyrrichen.

Epinicios, cantus post victoriam in honorem eorum qui victoriam essent adepti, conscribebatur.

Scolion, carmen quasi obliquum, inter pocula accinebatur: vnde Παροίνιον, hoc est, debacchatio vinolenta, aliquando est appellatum: remissum vero compositione, & simplex maxime. Dictum verò Σκολιὸν, non vt quibusdam placuit per ἀντίφρασιν, quæ vt plurimum bonum omen propositum habet, non contra bonum omen in sinistrum traducit. Sed quod præoccupatis iam sensuum instrumentis, & auditoribus vino languentibus, tunc barbiton in conuiuium inferretur, singulique debacchantes, non sine maximo periculo, ad carmen illud proferendum *b* incuruarentur. Quod igitur ipsis accidebat propter ebrietatem, hoc in carmen traducentes, quod simplicissimum erat, σκολιὸν, id est, incuruum, & tortuosum, appellabant.

b l'eg. συγκύπτεσθαι.

Ἐρωτικὰ seu *amatoria*, mulierum, puerorum, & virginum casus amatorios decantant.

Epithalamia verò nouis nuptis, thalamum iam ingressis, iuuenes simul & virgines thoro astantes accinebant.

Hymenæum autem in nuptiis decantatum ferunt, propter desiderium, inuestigationemque Hymenæi, Terpsichoræ filij, quem ducta vxore euanuisse aiunt. Alij verò in honorem Attici Hymenæi, quem latrones persecutum, raptas virgines Atticas liberasse commemorant. Ego verò felicis vitæ acclamationem esse puto, præsentibúsque fidam matrimonij societatem cum mutuo amore comprecari. Æolica dialecto votum innectendo, quasi ὑμεναίειν & ὁμονοεῖν, id est, vna habitare, & eadem sentire eos concorditer viuentes optarent.

Sillus parce conuitia, irrisionésque hominum continet.

Threnus & Epicedium hoc differunt, quod iacente iam cadauere, hoc pro funere recitetur: ille verò nullo certo tempore circumscribatur.

Parthenia quæ dicuntur, virginum choris adaptabantur, sub qua etiam Daphnephorica, quasi sub genus cadunt. Lauros enim nono quoque *c* anno ad Apollinis sacra inferentes sacerdotes, hymnis eum per virgineos choros celebrabant: cuius hæc caussa redditur, *d* Æoles quotquot Arnen, eáque circum loca habitabant, ex oraculo inde egressi, obsidione cingentes Thebas vastabant, quas & Pelasgi obsidebant: cùm simul vtrisque Apollini status dies festus esset, inducias pacti sunt, & lauris amputatis, ab his quidem in Helicone, ab illis verò iuxta Melanem fluuium, Apollini intulerunt. Polematas verò Bœotorum dux, iuuenem quendam secundùm quietem vidit, solidam armaturam ipsi offerentem, votáque fieri præcipientem in Apollinis honorem nono quoque anno à laureatis. Tertio post die conserta manu, hostē vicit, ipséque lauri gestatione votum soluit: hinc mos ille religiose obseruatus. Hęc Daphnephoria oleagineū lignum lauris coronant, variisque floribus exornant: cuius in apice ænea sphæra imposita: ex hac minores dependent:

c ἐνναετηρίδος legendum.

d al. αἰολεῖς, Æoles.

πολλάκις ἐλάμβανον. εὑρετὰς δὲ τούτων φασὶν οἱ μὲν Κουρῆτας· οἱ δὲ Πύρρον τὸν Ἀχιλλέως· ὅθεν καὶ Πυρρίχην * πεῖδος ὀρχήσεως λέγουσιν. Ὁ δὲ * ἐπινίκιος, ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς νίκης τοῖς * προστιθέμενον ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐγράφετο. Τὸ δὲ σκολιὸν μέλος, ᾔδετο * περὶ τοὺς πότους· διὸ καὶ παροίνιον αὐτὸ ἔσθ' ὅτε καλοῦσιν· ἀνειμένον δέ ἐστι τῇ κατασκευῇ, καὶ ἁπλούστατον μάλιστα. σκολιὸν δὲ εἴρηται, οὐχ ὡς ἐνίοις * ἤρεσε, κατὰ ἀντίφρασιν [τὰ γὰρ κατὰ ἀντίφρασιν,] ὡς ἐπίπαν, τοῦ δυσφήμου εὐστοχάζεται, οὐκ εἰς κακοφημίαν * μεταλαμβάνει τὸ εὔσημον· [ἀλλὰ] διὰ τὸ, προκατειλημμένων ἤδη τῶν αἰσθητηρίων, καὶ παρειμένων οἴνῳ τῶν ἀκροατῶν, τηνικαῦτα εἰσφέρεσθαι τὸ βάρβιτον εἰς τὰ συμπόσια· καὶ διονυσιάζοντα ἕκαστον ἀκροσφαλῶς, * συγκόπτεσθαι περὶ τὴν προφορὰν τῆς ᾠδῆς. ὅπερ οὖν ἔπασχον αὐτοὶ διὰ τὴν μέθην, τοῦτο ῥίψαντες εἰς τὸ μέλος, σκολιὸν ἐκάλουν τὸ ἁπλούστατον. Τὰ δὲ ἐρωτικά, δῆλον ὅτι γυναικῶν, καὶ παίδων, καὶ παρθένων, ἐρωτικὰς ᾄδει περιστάσεις. Καὶ τὰ ἐπιθαλάμια δὲ τοῖς ἄρτι θαλαμευομένοις ἅμα οἱ ἤιθεοι καὶ αἱ παρθένοι ἐπὶ τῶν θαλάμων ᾖδον. Ὑμέναιον δὲ ἐν γάμοις ᾄδεσθαί φασι, κατὰ πόθον καὶ ζήτησιν Ὑμεναίου τοῦ Τερψιχόρας. ὅν φασι γήμαντα, ἀφανῆ γενέσθαι· οἱ δὲ, κατὰ τιμὴν τοῦ Ἀττικοῦ Ὑμεναίου. τοῦτον γάρ * φησι [ποτὲ] διώξαντα ἀφελέσθαι κόρας Ἀττικὰς λῃστῶν. ἐγὼ δὲ οἶμαι βίου * τινὸς εὐτυχοῦς προσμαρφώνησιν ὑπάρχειν, καὶ συνεύχεσθαι τοῖς * συνοῦσι πρὸς γάμου κοινωνίαν μετὰ φιλοστοργίας. αἰολικῇ παραπλέκοντα τὴν εὐχὴν διαλέκτῳ, οἷον ὑμεναίειν καὶ ὁμονοεῖν τούτους, ἀεὶ ὁμόσε * μένοντας. ὁ δὲ * Σίλλος πέφυκε μὲν ὀλίγους, λοιδορίας καὶ διασυρμοὺς ἀνθρώπων ἔχει. Διαφέρει δὲ τοῦ ἐπικηδείου ὁ θρῆνος· ὅτι τὸ μὲν ἐπικήδειον, παρ' αὐτὸ τὸ κῆδος, ἔτι τοῦ σώματος κειμένου, λέγεται: ὁ δὲ θρῆνος, οὐ περιγράφεται χρόνῳ. Τὰ δὲ λεγόμενα παρθένια, χοροῖς παρθένων ἐπεγράφετο. οἷς καὶ τὰ δαφνηφορικά, ὡς εἰς γένος, πίπτει. δάφνας γὰρ [ἐν Βοιωτίᾳ] δι' ἐνναετηρίδος εἰς τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος κομίζοντες οἱ ἱερεῖς, ἐξύμνουν αὐτὸν· [διὰ χοροῦ παρθένων·] καὶ ἡ αἰτία τῆς * ἑορτῆς. ὅσοι κατῴκουν Ἄρνην καὶ τὰ * ταύτης χωρία, κατὰ χρησμὸν ἀναστάντες ἐκεῖθεν, καὶ προσκαθεζόμενοι, Θήβας ἐπόρθουν * προσκαθεζομένας ὑπὸ Πελασγῶν * κοινῶς ἀμφοῖν ἑορτῆς Ἀπόλλωνος ἐνστάσης, ἀνοχὰς ἔθεντο καὶ * δάφνας τεμόντες, οἱ μὲν, ἐξ Ἑλικῶνος· οἱ δὲ, ἐγγὺς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ, ἐκόμιζον τῷ Ἀπόλλωνι. Πολεμάτας δὲ, ὁ τῶν Βοιωτῶν ἀφηγούμενος, ἔδοξεν ὄναρ νεανίαν τινὰ πανοπλίαν αὐτῷ διδόναι καὶ εὐχὰς ποιεῖσθαι [προστάττειν] τῷ Ἀπόλλωνι, δαφνηφοροῦντας δι' * ἐνναετηρίδος μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ἐπιθέμενος, κρατεῖ τῶν πολεμίων· καὶ αὐτὸς τε τὴν δαφνηφορίαν ἐτέλει, καὶ τὸ ἔθος ἐκεῖθεν διατηρεῖται. ἡ δὲ δαφνηφορία· ξύλον ἐλαίας καταστέφουσι δάφναις καὶ ποικίλοις ἄνθεσι· καὶ ἐπ' ἄκρου μὲν χαλκῆ ἐφαρμόζεται σφαῖρα, ἐκ δὲ ταύτης μικροτέρας * ἐξαρτῶσι

κατὰ δὲ

PROCLVS.

κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ξύλου, περιθέντες * ἐλάσσονας τῶν ἐπ' ἄκρου τοῦ ξύλου, καταπλέκουσι πορφυρᾶ στέμματα· τὰ δὲ τελευταῖα τοῦ ξύλου περιστέλλουσι κροκωτῷ. βούλεται δ' αὐτοῖς ἡ μὲν ἀνωτάτω σφαῖρα τὸν ἥλιον, ᾧ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ἀναφέρουσιν· ἡ δὲ ὑποκειμένη, τὴν σελήνην. τὰ δὲ προσηρτημένα τῶν σφαιρίων, ἄστρα τε καὶ ἀστέρας· τὰ δὲ γε στέμματα, τὸν ἐνιαύσιον δρόμον· καὶ γὰρ καὶ τξε' ποιοῦσιν αὐτά. ἄρχει δὲ τῆς δαφνηφορίας παῖς ἀμφιθαλής· καὶ ὁ μάλιστα αὐτῷ οἰκεῖος βαστάζει τὸ κατεστεμμένον ξύλον, ὃ * κωπὼ καλοῦσιν· αὐτὸς δὲ ὁ δαφνηφόρος ἑπόμενος, τῆς δάφνης ἐφάπτεται· τὰς μὲν κόμας καθειμένος, χρυσοῦν δὲ στέφανον φέρων, καὶ λαμπρὰν ἐσθῆτα ποδήρη ἐστολισμένος, * ἰφικρατίδας τε ὑποδεδεμένος· ᾧ χορὸς παρθένων ἐπακολουθεῖ, προτείνων κλῶνας πρὸς ἱκετηρίαν τῶν ὕμνων. παρέπεμπον δὲ τὴν δαφνηφορίαν εἰς Ἀπόλλωνος Ἰσμηνίου καὶ * Γαλαξίου. Τὸ δὲ τριποδηφορικὸν μέλος, τρίποδος προηγουμένου παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς ᾔδετο. ἔσχε δὲ καὶ τοῦτο αἰτίαν τοιαύτην. Πελασγῶν τινὲς Πάνακτον τῆς Βοιωτίας ἐπόρθουν· Θηβαῖοι δὲ ἤμυνον, καὶ πέμψαντες εἰς Δωδώνην, περὶ τῆς τοῦ πολέμου νίκης ἐχρῶντο. χρησμὸς δὲ τοῖς Θηβαίοις ἐξέπεσεν, ὡς, εἰ μέγιστον ἀσέβημα ἀσεβήσουσι, νικήσουσιν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀσεβημάτων εἶναι μέγιστον, [τὴν χρησμῳδήσασαν αὐτοῖς] τὸν χρησμὸν ἀνελεῖν καὶ ἀνεῖλον. οἱ δὲ περὶ τὸ τέμενος συνιέρειαι, δίκην λαβεῖν ἀπῄτουν τοῦ φόνου τοὺς Θηβαίους. Θηβαῖοι δὲ, ἐκ ἐπιτρέπουσι γυναιξὶ μόναις τὴν περὶ αὐτῶν * δίκην. κοινῆς δὲ κρίσεως αἰδεσθέντων καὶ γυναικῶν γενομένης, καὶ τῶν αἰδεσθέντων λευκὰς αὐτοῖς ἐπενεγκόντων ψήφους, ἀπέφυγον οἱ Θηβαῖοι. ὕστερον ἐπιγνόντες αὐτοῖς τὸ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ προστασσόμενον: βαστάσαντες τῶν κατὰ τὴν Βοιωτίαν ἱερῶν * τρίποδα ἕνα, καὶ κατακαλύψαντες, ὡς ἱερόσυλοι, ἀνέπεμψαν εἰς Δωδώνην· διαπραξάμενοι δὲ ἐξ ἐκείνου, τοῦ λοιποῦ τὴν πρᾶξιν ἑορτὴν ἐποίουν. Ὠσχοφορικὰ δὲ μέλη, παρὰ Ἀθηναίοις ᾔδετο· τοῦ χοροῦ δὲ δύο νεανίαι, κατὰ γυναῖκας ἐστολισμένοι, * κλῆμα ἀμπέλου κομίζοντες μεστὸν εὐθαλῶν βοτρύων, (ἐκάλουν δὲ αὐτὸ ὦσχον· ἀφ' οὗ καὶ τοῖς μέλεσιν ἡ ἐπωνυμία) τῆς ἑορτῆς καθηγοῦντο. ἄρξαι δὲ Θησέα φασὶ πρῶτον τοῦ ἔργου· ἐπεὶ γὰρ ἑκούσιος ὑποστὰς τὸν εἰς Κρήτην πλοῦν, ἀπήλλαξε τὴν πατρίδα τῆς κατὰ τὸν δασμὸν συμφορᾶς, χαριστήρια ἀποδιδοὺς Ἀθηνᾷ καὶ Διονύσῳ, οἳ αὐτῷ κατὰ τὴν νῆσον τὴν Δίαν ἐπεφάνησαν, ἐποίησε τοῦτο δυσὶ νεανίαις ἐσκιατραφημένοις χρησάμενος πρὸς τὴν ἱερουργίαν ὑπηρέταις. ἦν δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ παραπομπὴ ἐκ τοῦ Διονυσιακοῦ ἱεροῦ, εἰς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς * Σκιράδος τέμενος. εἵπετο δὲ τοῖς νεανίαις ὁ χορὸς, καὶ ᾖδε τὰ μέλη· ἐξ ἑκάστης δὲ φυλῆς ἔφηβοι διημιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους δρόμῳ· καὶ τούτων ὁ πρότερος ἐπίνετο ἐκ τῆς πενταπλῆς λεγομένης φιάλης· ἣ συνεκιρνᾶτο ἐλαίῳ, καὶ οἴνῳ, καὶ μέλιτι, καὶ τυρῷ, καὶ ἀλφίτοις. Εὐκτικὰ δὲ μέλη ἐγράφετο τοῖς αἰτουμένοις τι παρὰ θεῶν γίνεσθαι. Πραγματικὰ δὲ, ἃ τῶν περιεῖχε πράξεις.

* ἐλάσσονα τῶν ἐπ' ἄκρου σφαιρῶν.
* κωπω.
* al. ἰφικρατίδας, Diod. lib. 15. Suid. & Pollux.
* ἐν Λοξίου.
* δίκην αὐτῶν.
* τρίποδα.
* κλῆμα ἀμπέλου μεστόν.
Plut. in Theseo.
* Σκιράδος.

medio vero ligno purpureę coronæ adaptatur, minores quam quæ summo fastigio impositæ. Imam vero ligni partem circumuestiunt *a* crocotula. Significat autem ipsis suprema quidem sphæra, Solem, quo Apollinem designant: hunc vero subiecta, Lunam significat. Globuli vero appensi, stellæ & astra sunt: Coronæ annuum cursum significant: trecentas enim & sexaginta quinque côtinent. Præest autem Daphnephoriis puer patrimus, & matrimus, *b* cui maxime coniunctus, gestat coronatum lignum, quod κωπὼ ipsi vocant. Daphnephorus vero sequitur, tangens laurum: comis quidem demissis, & fluxis, aureáque corona redimitus, splendidáque veste, & talari indutus, calceisque, quos ab Iphicrate ἰφικρατίδας Græci *c* vocant. hunc virginum chorus comitatur, ramos ad supplicationem, quæ hymnis celebrabatur, prætendens. Mittebant autem lauri gestationem ad Apollinis Ismenij, & Galaxij *d* fanum.

Τριποδηφορικὸν carmen, tripode prælato à Bœotis canebatur, institutúmque hac de caussa. Pelasgi quidam Panactum, Bœotiæ vrbem vastabant, Thebani vero defensabant, missisque in Dodonam legatis, de belli victoria consulebant. Oraculum verò Thebanis responsum dedit, si impiissimum crimen admitterent, fore vt victoria potirentur. Visum igitur ipsis, impiorum facinorum maximum fore vatem, quæ reddidisset ipsis oraculum, interfecerunt. Quia vero sacerdotes templo præerant, repetebant supplicium de cæde à Thebanis. Thebani verò vt solæ mulieres sententiam de se ferrent, detrectabant. Communi itaque iudicio facto, virorum simul ac mulierum, & viris candidos calculos pro illis ferentibus, effugere Thebani. Cognito tandem id ab Oraculo illis mandatum fuisse, tripodem vnum ex ijs, qui sacri erant apud Bœotos, gestantes, ac rectè, tanquam sacrilegi, circumferentes, Dodonam renauserunt. Quę res cum feliciter cessisset, exinde in solenne festum vertit.

Oschophorica vero carmina ab Atheniensibus canebantur: chori autem adolescentes duo, muliebri veste induti, palmites vitis gestantes, plenos maturis vuis, quod ipsi ὦσχον vocarunt, vnde & carminibus nomen inditum, festum auspicabantur. Primum verò Thesea hoc inchoasse ferunt. Postquam enim sponte sua in Cretam nauigationem instituisset, patriam tributi vexatione liberauit: beneficium gratitudinis ergo reddens Mineruæ, & Libero, qui ipsi in Dia insula apparuerant. Fiebat autem à duobus adolescentibus, in vmbra educatis, sacris vt operarentur, adhibitis ministris. Ducebatur autem ab Atheniensibus hæc pompa ex Liberi fano in Palladis Sciradis templum: insequebatúrque adolescentes illos chorus, & canebant id genus carmina. Ex singulis verò tribubus puberes inter se cursu certabant, quique alios anteuertisset, ex quintuplici, quæ dicebatur phiala, & cinno, (qui ex oleo, vino, melle, caseo, & farina hordacea temperabatur) bibebat.

Precatoria carmina ab iis componebantur, qui aliquid Deum rogarent.

Pragmatica verò, quæ res gestas aliquorum continent.

a ἀμφιθαλὴς, vt ex Polluce, & Aristoph. interprete.
b Leg. ἀμφιθαλής.
c Diodorus lib. 15. Biblioth. Suidas & Pollux.
d Fort. Λοξίου.
Sic & Plut. in Theseo.

PROCLVS.

Emporica, quæ quasi peregrinationem & negotiationem ostentarent, à quibusdam conscripta sunt.

Et Apostolica, quæ dum quid mitteretur ad aliquem, fiebant.

Gnomologica notum est admonitiones de moribus continere.

Georgica vero, agri & stirpium tempestiuitates & curam.

Epistaltica, quæ ad obeunda mandata aliquibus composita mittebantur.

Hactenus quidem ex duobus Procli libris ea excerpsimus, quæ ex Grammaticis laudabilia ipse depromserat.

Ἐμπορικὰ δὲ, ὅσα κατὰ τὰς ἀποδημίας καὶ * ἐμπορείας ἐπιδεικνύμενά πως ἐγράφη. Καὶ ἀποστολικὰ δὲ, ὅσα * διαπεμπόμενα πρός τινας ἐποίει. Τὰ δὲ γνωμολογικὰ, δῆλον ὅτι παραινέσεις ἠθῶν ἔχει. Καὶ τὰ γεωργικὰ δὲ, χώρας καὶ φυτῶν καιροὺς καὶ * ἐπιμελείας. Καὶ τὰ ἐπισταλτικὰ δὲ, ὅσα κατ' ἐντολὰς πρός τινας ποιοῦντες, * ἐξέπεμπον. οἱ * δὲ δύο λόγοι τῆς Πρόκλου γραμματικῆς χρηστομαθείας, ἐν τούτοις.

* ἐμπορικά.
* διαπεμπόμενα.
* δεῖν.
* ἐφ' ὅ.

SCHOLION.

† Χρηστομαθείας ἐκλογαί Electa, verti. Nam & Electorum Commentarios 160 reliquit Plinius maior Plinio sororis F. ut ipse ait libro 3 epistolas & laudabilia potius reddidi, quam epitomen, vel utilem doctrinam. Χρηστὰ enim & χρήσιμα erant in scriptoribus loca non oscitanter legenda, quod utilia essent. quae & χ. figura decussatim scripta notabantur. Latini laudabilia vocabant, & in singulis L. Libro. est locus laudabilis, ut Va. Probus ait, designabant. contrà quae culpanda, damnanda ve videbantur, Graeci ferali littera Θ, & utrique obelo fodiebant, quod [illegible] erat. ut monuit vir doctissimus Pet. Pithoeus lib. 2 aduersar. subsecivorum c. 3 & in M. Varronem de re rustica Pet. Victorius, se L. litteram, vero laudabilia, in veteribus libris persaepe reperisse, quae & Ioseph. Scaliger argute explanauit.

* διαιρεῖται εἰς δ'.] Ex duobus legendum reor, itaque scripsisse Photium arbitror: nam ex duobus tantum Procli libris hoc fragmentum concinnatum est. & Suidas tres duntaxat libros χρηστομαθείας agnoscit: & vero in numerorum notis singulis facilis errandi ansa librariis obiici solet, ut β in δ commutarit, vel primam in duas litteras scissam scribam vel quis se continere properarit. Sexcenta id genus σφάλματα in ipso Suida, & Laertio, ut reliquos taceam, deprehendas. Non procul abscedam: in eo ipso Suida Μουνυχιὼν δέκατος μὴν παρ' Ἀθηναίοις. reponendum enim δέκατος. Natum mendum suspicor, ex compendio, quod in δέκ migrauit. Munychion enim mensis, quem Martio respondere putant, decimus a Iunio, qui primus erat Atticorum mensium, in quem solstitium aestiuum caderet, ut Theodorus Gaza obseruauit. Sed quoniam in manibus Suidae liber est, non pigebit de Procli scriptis reliqua describere, sed Latinè: Proclus Lycius Syriani discipulus, auditor item & Plutarchi, Nestorij F. philosophi, philosophus & ipse Platonicus. Hic scholae Athenis praefuit: ipsius discipulus & successor fuit Marinus Neapolitanus. Scripsit plurima tam Philosophica, quam Grammatica. Commentarium in integrum Homerum, in opera item & dies Hesiodi. Laudabilium locorum libros 3. de educatione lib. duos. In Platonem de repub. libros 4. In Orphei Theologiam, & de consensu Orphei, Pythagorae, & Platonis. De Oraculis libros 10. de Dijs apud Homerum, aliaque. Haec Suidas. exstant & in Euclidem, & Ptolemaeum comment. ut mathematicum summum agnoscas. in Peripatetica vero disciplina, libellus de motu, quo Aristotelem a libro 5 physic. & deinceps in Compendium redegit. Platonica vero doctrina, Platonis Theologica elementa, & Physica nuper edita. In Italicis vero bibliothecis, & August. in Timaeum, in primum Alcibiadem, in Cratylum, in Parmenidem dialogos commentarij adhuc latent. Plures & nostra, & cl. viri Pet. Io. Nunnesii in hanc Procli Chrestomathiam Notae seorsim prodibunt.

CCXL.

IOAN. PHILOPONVS in *Hexaemeron.*

LEGI *Ioannem Philoponum* in Hexaëmeron. Dedicat librum Sergio Constantinopolitano, cuius suasu se laborem suscepisse præfatur, séque eo respexisse, vt ostenderet Mundi ortum apud Mosem rebus apparentibus respondere.

Moses nec Physicum nec astronomum agere voluit, sed homines ad Dei cognitionem, per mundi etiam creationem trahere & inuitare conatus est. Magnum hoc & splendidum mundi opus à Deo factum, neque a se principium habere, neque ingenerabilem materiam, neque Deo coæternam. Platonémque, quem Græci sapientissimum existimarunt, & si sæculis multis posterior fuerit, nec ex plebe cuique libros suos scripserit, sed ijs qui præ cæteris in Philosophia ingētes progressus fecerunt, Mosem in mundi cōditu enarratione imitatū fuisse. Sed Mosem sublimius multò rem refert enarrasse. Nihil ait in mūdi creatione esse, rerūque ordine, quin Mosis verbis respondeat; cōtra verò multa eorū, quorū à Physicis inuestigatę causę, è Mosis scriptis desumpta sunt. In multis Magnū Basiliū, & Theodorū Mopsuestię laudibus meritò extollit, etsi nō in omnibus quę reprehēdit, licet nō pauca iure vellicet.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ *εἰς τὴν ἑξαήμερον.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῶν Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν ἑξαήμερον. Ὅτι τὸ σύγγραμμα Σεργίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως προσφωνεῖ· ἐκείνου προτροπῇ τοῦτον ὑπελθεῖν τὸν πόνον προοιμιαζόμενος. τὸν δὲ σκοπὸν εἶναί φησι, σύμφωνον δεῖξαι τοῖς φαινομένοις τὴν τοῦ θεσπεσίου Μωσέως κοσμογένειαν. Ὅτι σκοπὸς ἦν τῷ Μωσεῖ, οὔτε φυσιολογῆσαι, οὔτε ἀστρονομῆσαι· ἀλλ' εἰς θεογνωσίαν καὶ διὰ τῆς κοσμογονίας ἀνθρώπους ἀναγαγεῖν καὶ παρορμῆσαι. Ὅτι δὴ τὸ μέγα τοῦτο καὶ λαμπρὸν τοῦ κόσμου δημιούργημα ἔχει τὸν Θεὸν ποιητήν· καὶ οὔτε αὐτόματον ἔχει τὴν ὕπαρξιν, οὔτε ἀγέννητον τὴν ὑπόστασιν, καὶ τῷ Θεῷ συναΐδιον. Καὶ Πλάτωνα δὲ τὸν παρ' Ἕλλησι νομισθέντα σοφώτατον, καί τοι πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς γεγονότα, καὶ οὐ πλήθει τυχόντι τῆς λέξεως ποιούμενον, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ τῶν ἄλλων προύχουσιν, ὅμως Μωσέα δείκνυσιν ἐν τῇ τῆς κοσμογονίας αὐτοῦ διηγήσει ἐκμιμούμενον. πολὺ δὲ μεγαλοπρεπέστερον Μωσέα Πλάτωνος τεθεολογηκέναι παρίστησιν. Ὅτι οὐδέν φησιν οὐδ' ὅλως τῶν ἐν τῇ κοσμογονίᾳ τοῦ προφήτου τῇ τοῦ παντὸς διατάξει ἀσύμφωνον· τοὐναντίον δὲ καὶ πολλὰ τῶν ὕστερον ἀπολογηθέντων ὑπὸ τῶν φυσικῶν ἐκ τῶν Μωσέως γραφέντων εἴληφε τὴν ἀρχήν. Ὅτι ἐν πολλοῖς ἀξίως τὸν μέγαν ἀποθειάζει Βασίλειον, καὶ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσιν, οἷς ἐπαιτιᾶται· ἀλλ' οὖν οὐκ ἐν ὀλίγοις ἐπιλαμβάνεται δικαίως.

* ἐφ. Ioan. Philoponus in Hexaemeron.

Ὅτι τῆς

Ὅτι τῆς ἀρχῆς πολλαχῶς φησὶ λεγομένης τὸ ἐν ἀρχῇ νῦν κατὰ χρόνον ἀρχὴν δηλοῦν. κατὰ χρόνον δὲ λέγειν φησὶν, οὐχ οὗ τῆς γενέσεως προηγεῖται χρόνος, ὡς * ἡμῶν ἑκάστου· ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦ χρόνου νῦν, ἐν ᾧ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρήγαγεν ὁ Θεὸς, παντὸς χρονικοῦ χωρὶς διαστήματος. πᾶσαν γὰρ ἀρχὴν, ἕτερον εἶναι πάντως, φησὶν, ἧπερ λέγεται ἀρχή· καὶ τοῦτο διὰ παραδειγμάτων κατασκευάζει. ὥστε ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ χρόνου, καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐποίησεν ὁ Θεός. ἀλλ' ἓν τοῦτο σημαινόμενον τῆς, ἐν * ᾧ γέγονεν, ἀρχῆς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. δεύτερον, τὸ πρῶτον τοῦ κατασκευάσματος μέρος· ὡς ἀρχὴ ἡ τρόπις τοῦ πλοίου, καὶ οἱ θεμέλιοι τῆς οἰκίας. δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ τοῦτό φησι τὸ σημαινόμενον τῆς ἀρχῆς δυνατὸν ἐννοῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐν ἀρχῇ γεγενῆσθαι· οἷον γὰρ θεμέλιον καὶ ἀρχὴν τῶν γεγονότων ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν προκατεβάλετο· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα τῆς ἀρχῆς σημαινόμενα, οὐκ ἔτι. Ὅτι [καὶ] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ, ἐν κεφαλαίῳ εἰπὼν ὁ Ἀκύλας, δίδωσιν ἐννοεῖν, ἀντὶ τοῦ συνηρημένως καὶ ὁμοῦ γενέσθαι τὸν οὐρανὸν σημαίνειν τὸ ἐν ἀρχῇ· οὐδὲ γὰρ τὸ μὲν αὐτῶν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον γέγονεν. εἰώθαμεν γὰρ κεφάλαιον καλεῖν, τὴν ἐν ἑνὶ πολλῶν ἅμα συναίρεσιν· καὶ πολλὴ ἡ χρῆσις. ἐδήλωσε δὲ καὶ ἡ τῆς σὺν προσθήκη, συνδυασμὸν ὡς τὰ πολλὰ δηλοῦσα. καὶ γὰρ εἰπών· ἐν κεφαλαίῳ ἔκτισε σὺν τὸν οὐρανὸν, σὺν τὴν γῆν: ἐν ἀρχῇ παρέσχε τὴν δήλωσιν τοῦ ἅμα γενέσθαι τὰ δύο. τινὲς τὸ ἐν κεφαλαίῳ, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σώματος τῆς κεφαλῆς αὐτὸ λογιζόμενοι ἐσχηματίσθαι, εἰς τοιαύτην ἀρχὴν αὐτὸ μετειλήφασιν. Ὅτι, φησὶν, οὐρανὸν καὶ γῆν εἰπὼν, διὰ τῶν ἄκρων, καὶ τὰ μέσα συμπαρείληφεν, ὡς καὶ πάντα φασίν. ἄκρα δὲ εὐλόγως ταῦτα καλεῖται. Ὅτι γῆ μὲν κέντρον τοῦ παντὸς ἐπέχουσα, κάτωθεν πάντων ἐστὶν ἀρχή· πέρας δὲ, ὁ πάντα περιέχων οὐρανός. πάλιν ἄνωθεν ἀρχὴ μὲν ἐστὶν ὁ οὐρανός· πέρας δὲ ἡ γῆ· μέσα δὲ, ὕδωρ, καὶ ἀὴρ, καὶ πῦρ. διό φησιν ἐφεξῆς· καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· τὸ μὲν ὕδωρ, ἄβυσσον εἰπών· τὸ δὲ σκότος, τὸν ἀφώτιστον ἀέρα· καὶ γὰρ κυρίως σκότος ἐστὶν, ἡ τοῦ φωτὸς ἀπουσία. καὶ ἡ συνήθεια δὲ σκότος τὸν ἀφώτιστον λέγει ἀέρα: ἤτοι, τὸ νυκτερινὸν τοῦ ἀέρος κατάστημα· ἢ καὶ τὸ ἄλλως πως συμβαῖνον. Ὅτι τὸ ψηλαφητὸν σκότος τοῖς Αἰγυπτίοις, σκότος ψηλαφητὸν * εἰρῆσθαι διὰ δύο αἰτίας: ἢ ὅτι μηδεμία ἀκτὶς τῶν οὐρανίων εἰσεχεῖτο τῷ ἀέρι, διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ παχύτητα, καὶ οἷον ψηλαφητὴν, καὶ δυναμένην αἴσθησιν ἀντιτυπίας τοῖς ἐπαφωμένοις παρέχειν· ἢ ὅτι διὰ τὸ ψηλαφητὸν, τὰ στερεμνιώτερα τῶν σωμάτων δίκην τυφλῶν καὶ οὕτω τὰς μεταβάσεις ποιεῖσθαι, ἢ καὶ αὐτὸ τοῦτο γνωρίζειν οὕτω τὰ ψηλαφώμενα. Ὅτι ἄβυσσος ἐνταῦθα παρὰ πᾶσι τὸ πολὺ καλεῖται ὕδωρ, καὶ εἰς βάθος χωροῦν ἄληπτον ἡμῖν, παρὰ τὸ μὴ βυσσεύειν εἰς αὐτό· διὸ καὶ Μωσῆς ἄβυσσον ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καλεῖ. πλὴν καὶ ὕδωρ αὐτὸ κατονομάζει. καὶ πνεῦμα γὰρ Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· τοῖς ὕδασι γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπινήχεται. αὐτὸ δὲ τοῦ ἀέρος ὄνομα παρὰ τῇ Μωσέως οὐκ ἔστι γραφῇ: ἢ μή ποτε ἐχούσης τῆς Ἑβραΐδος διαλέκτου ἀφωρισμένον ὄνομα τῷ ἀέρι·

Principium variis modis cum dicatur, re ert illud: *In principio*, nunc temporarium principium indicare: dicere vero, inquit, temporarium, non cuius generationem tempus præcedat, vt vniuscuiusque nostrum: sed primum temporis nunc, quo Deus cœlum & terram in medium produxit, sine vllo temporis interuallo. Omne enim principium omnino aliud esse dicit, quam id cuius dicitur principium, idque exemplis ostendit. Quare in principio temporis, & non in tempore, cœlum terramque condidit Deus. Sed vnum hoc significat principium, in quo cœlum & terra condita sunt. Secundo, prima fabricæ pars, vt initium nauis est carina, domus fundamenta. Hinc apparet & eodem modo significationem principij intelligi posse, cœlum & terram in principio facta esse. Tale enim fundamentum & principium rerum Deus cœlum & terram primum posuit, in alijs significationibus principij non ita. Pro his *In principio*, vertens sic Aquila, Ἐν κεφαλαίῳ, occasionem dedit cogitandi, συνηρημένως τὸ, in principio significare iunctim & simul cœlum & terram facta esse. Neque enim hoc ex illis prius, hoc vero posterius factum est. Κεφάλαιον enim appellare solemus coniunctionem omnium simul in vnum, & frequens huius vsus. Ostendit & additum vocabulum σὺν [id est simul] coniunctionem, quia multa demonstrat. Dicit enim: In capite creauit simul cœlum, simul terram: In principio significat simul duo esse facta. Nonnulli illud, ἐν κεφαλαίῳ non eo modo, sed Metaphoram a summa corporis parte, quæ caput est, ductam esse volunt, & ad hoc principium retulerunt. Cœlum & terram per extrema media coniunxerunt, vt etiam omnia loquuntur. Extrema autem hæc ritè vocantur, terra orbis centrum sustinens, omnium inferiorum est principium; cœlum vero omnia ambiens, omnium finis est. Iterum vero cœlum descendendo, initium est, cuiusque respectu terra tunc finis, media vero sunt, aqua, aer, & ignis. Ideo pergit: *Tenebræ super abyssum: aquam abyssum vocat, tenebras vero luce carentem aerem.* Etenim propriè dicuntur tenebræ cum lumen abest. Et consuetudo tenebras obscurum aerem vocat, vel speciem aeris nocturnam, vel ex alto accidentem. Tenebras palpabiles, quales senserunt Ægyptij, duabus de causis dici vult, vel quod splendor nullus cœlestis immissus est aeri, ob densitatem eius, vt palpari, & tangi per resistentiam a contingentibus queat: vel quod tangendo duriora corpora instar cæcorum sic progrediantur, & hoc ipso cognoscant sic attrectata. *Abyssus* ab omnibus multa aqua dicitur, & in profundum demersa, quamque capere non valemus, nec oculis consequi. Ideo etiam Moses abyssum hanc aquam vocat, nisi quod etiam nomine aquæ nominet. *Ac Spiritus enim Domini ferebatur super aquas.* Super aquas enim aer ipse innatat. Nomen autem *aeris* Moses non vsurpauit: vel eo quod Hebræi nondum certum aeri nomē dedissent,

*καὶ ὁ αἰ.

* ἐν ᾧ.

* εἴρηται.

Erudito.

μετόσι. μελλον proin. Genes. 1.

IO. PHILOP.

vel quod sufficeret Mosi vocabulo *aquæ* vtrumque denotare. Magnam enim aer & aqua communionem habent, & sæpius in sequentibus hoc nomine de vtroque vtitur. Moses angelorum eorumque * creationis nullam mentionem facit, quasi mundi historiam scripserit. Verum non est dicendum istos simul extitisse vel post cœlum factos esse, sed antea; idque e rerum natura, sacris que literis conatur demonstrare: depugnans scilicet aduersus Theodorum eiusque rationes, quibus angelos vna cum cœlis factos esse asserit, & magnum Basilium eiusdem sententiæ adducens, pro quo etiam videtur decertandum. Recensens igitur summatim demonstrationes, quibus ille angelos cum mundo non simul creatos probat, addit: vide tandem ex quibus cœlestis eorum ortus constet. Primo, quod nec Moses, nec alia scriptura sacra dicit cum cœlo factos esse. Secundo quod nō sint corpora, nec corporibus organicis vt anima postea vincti. Tertio, e cœlesti eorum potentia. Quarto, quod Deum assidue videant; quibus omnibus creaturæ mundanæ carent. Quinto, quod irrationales animæ cū corporibus non sint creatæ, etsi sine corporibus esse nequeant. Postremo, quod hominum animus, ne cum proprio corpore quidem sit creatus. Hoc enim è terra, ille per se diuina participat generatione. &c.

* Fort. προσαγωγῆς.

ἢ ἀρκούμενον Μωυσέως διὰ τοῦ ὕδατος τῆς φωνῆς ἄμφω δηλοῦν. πολλὴ γὰρ ὕδατος καὶ ἀέρος ἡ κοινωνία, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς ἑξῆς ἐπ᾽ ἀμφοῖν κέχρηται τῷ ὀνόματι. Ὅτι τοὺς ἀγγέλους καὶ μηδ᾽ ἁμοῦ τῆς προσαγωγῆς αὐτῶν ἐμνήσθη Μωσῆς, ἅτε τὴν ἐγκοσμίων ἱστορίαν παραδιδούς. ἀλλ᾽ οὐ μὴν δεῖ λέγειν ὡς συνυπέστησαν, φησίν, ἢ καὶ ὕστερον γεγόνασιν, ἀλλὰ πρότερον δὲ καὶ τοῦτο πειρᾶται καὶ φυσικῶς τε, καὶ ἐκ τῶν θείων λογίων, παριστάνειν· ὡς δή τι πρὸς Θεόδωρον ἀποτεινόμενος, καὶ τὰς παρ᾽ αὐτοῦ κομιζομένας ἀποδείξεις, ὅτι συνυπέστησαν τοῖς οὐρανοῖς, ἀνασκευάζειν πειρώμενος· καὶ συνεπισπώμενος τὸν μέγαν ὁμόψηφον Βασίλειον, ὑπὲρ οὗ καὶ δοκεῖ Θεοδώρῳ διαμάχεσθαι. ἀνακεφαλαιούμενος οὖν τὰς ἀποδείξεις, δι᾽ ὧν τοὺς ἀγγέλους μὴ συνυποστῆναι τῷ κόσμῳ, παριστάνειν ἠγώνισται, φησί. σκόπει τοίνυν ἐκ πόσων αὐτοῖς ἡ ὑπερκόσμιος συνῆκται φύσις, ἐκ τοῦ μήτε Μωσέα, μήτ᾽ ἄλλον θεόπνευστον γραφέα, ἅμα τῷ κόσμῳ γεγονέναι αὐτοὺς εἰπεῖν· ἐκ τοῦ μήτε σώματα εἶναι, μήτε συνδεδέσθαι σώμασιν ὀργανικοῖς, ὥσπερ τὴν ἡμετέραν ψυχήν· ἐκ τῆς ὑπερκοσμίου δυνάμεως αὐτῶν· ἐξ ὧν τὸ θεῖον διηνεκῶς θεωροῦσιν, ὧν οὐδὲν τῶν ἐγκοσμίων μετέχει· ἐκ τοῦ μηδὲ τὰς ἀλόγους ψυχὰς συγκαταβεβλῆσθαι τοῖς σώμασι, καίτοι χωρὶς σωμάτων μὴ δυναμένας εἶναι· ἐκ τοῦ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν μηδὲ τῷ ἰδίῳ συνυποστῆναι σώματι· τὸ μὲν γὰρ ἐκ γῆς, ἡ δὲ καθ᾽ ἑαυτὴν θεόπνευστος ὑπὸ θείας μετοχῆς γενέσεως. λοιπ.

CCXLI.

APOLLONII TYANEI VITA
è Philostrato.

ΒΙΟΣ ἈΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ἈΠΟ
φαντῆς Φιλοστράτου.

LEGI vitam *Apollonij* auctore *Philostrato*. Babylonis, inquit, muri quadringentorum stadiorum & octoginta ambitum complectuntur: In altitudinem vero tria semiiugera attolluntur, cum sint paulo minus vnius iugeris latitudine. Secat autem mediam Babylona Euphrates, cum formæ similitudine, quem Euphraten occultus subit pons, regiam, quæ in vtraque ripa est, inuicem modo inuisibili coniungens. Fertur enim mulier Medea aliquando id regnum sortita fluuium iunxisse, quo modo antea nemo. Lapides enim & æs, præterea bitumen & reliqua conglutinationi in aquis faciendæ ab hominibus inuenta, ad fluminis ripas vbi coaceruauit, fluminis aquas in paludes deriuauit, atque exsiccato fluminis alueo, duarum vlnarum specum excauauit, vt ad regias, quæ vtrinque fluminis ripis adiacent, per eam, quam diximus, speluncam non secus ac per aridam terram aditus intercederet, ita vt fornicis altitudo fluminis alueo adæquaretur. fundamenta procederant, & parietes specus; quasi bitumen aqua ingereret, vt lapidesceret, & induraretur: Euphrates humido fornicis tecto immissus est: atque hæc iungendi ratio fuit. Regia autem ære adoperta fulget, thalami vero, & porticus, ac virorum domicilia partim argēto, partim aureis velis, partim auro ipso veluti lineamentis condecorata sunt. Ait Apollonium in porticum venisse, cuius suprema pars in formā tholi fabricata cœli faciem imitabatur Saphiro lapide adoperta:

ibid. Apollonij vita è Philostrato.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀπολλωνίου βίος ἀπὸ φωνῆς Φιλοστράτου. Ὅτι Βαβυλῶνά φησι τετειχίσθαι ὀγδοήκοντα καὶ τετρακόσια στάδια κύκλῳ· τεῖχος δὲ αὐτῆς, τρία μὲν τὸ ὕψος ἡμίπλεθρα· πλέθρου δὲ μεῖον τὸ εὖρος. ποταμὸς δὲ διαιρεῖ τὴν μέσην, Εὐφράτης, ξυμὴ ὁμοιότητι τοῦ εἴδους, ὃν ἀπόῤῥητος ὑποστείχει γέφυρα, τὰ βασίλεια τὰ ἐπὶ ταῖς ὄχθαις ἀφανῶς ξυνάπτουσα. γυνὴ γὰρ λέγεται Μήδεια, τῆς ἐκείνῃ ποτὲ ἄρχουσα, τὸν ποταμὸν ὑποζεῦξαι τρόπον, * ὃν μήπω τις ποταμὸν ἐζεύχθη. λίθους γὰρ δὴ καὶ χαλκὸν καὶ ἄσφαλτον, καὶ ὁπόσα ἐς ἔφυδρον ξυνδέσιν ἀνθρώποις εὕρηται, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ νήσασα, τὸ ῥεῦμα ἐς λίμνας ἐξέτρεψε. ξηρόν τε ἤδη τὸν ποταμὸν * ὀρύττει ὀργυιὰς ἐς δύο σπήλαιον γὰρ ἐργαζομένη κοῖλον· ἵνα ἐς τὰ βασίλεια τὰ περὶ ταῖς ὄχθαις ὥσπερ ἐκ γῆς ἀναφαίνοιτο· καὶ ἤρεψεν αὐτὸ ἴσως τῷ τοῦ ῥεύματος δαπέδῳ. οἱ μὲν δὴ θεμέλιοι ἐβεβήκεσαν, καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ σπηλαίου, ἅτε δὴ τῆς ἀσφάλτου δεομένης τοῦ ὕδατος εἰς τὸ λιθοῦσθαι καὶ πήγνυσθαι, ὁ Εὐφράτης ἐπαφείθη ὑγρῷ τῷ ὀρόφῳ, καὶ ὧδε ἔστη τὸ ζεῦγμα. τὰ δὲ βασίλεια χαλκῷ μὲν ἤρεπται, καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀστράπτει· θάλαμοι δὲ καὶ ἀνδρῶνες, καὶ στοαί, τὰ μὲν ἀργύρῳ. τὰ δὲ χρυσοῖς ὑφάσμασι, τὰ δὲ χρυσῷ αὐτῷ, καθάπερ γραφαῖς, ἠγλάϊσται. φησὶ δὲ φῆναι τὸν Ἀπολλώνιον καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν, οὗ τὸν ὄροφον εἰς θόλου ἀνῆχθαι σχῆμα, οὐρανῷ τινὶ εἰκασμένον· σαπφειρίνῃ δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ·

* ὧ M.M.

* al. ὀρύττει.

κυανωτάτη δὲ ἡ λίθος καὶ οὐρανία ἰδεῖν. Θεῶν τε ἀγάλματα, οὓς νομίζουσιν, ἵδρυται ἄνω, καὶ χρυσᾶ φαίνεται καθάπερ ἐξ αἰθέρος. δικάζει μὲν δὴ ὁ βασιλεύς, χρυσαῖ δὲ ἴυγγες ἀποκρέμανται τοῦ ὀρόφου τέσσαρες, τὴν Ἀδράστειαν αὐτῷ παρεγγυῶσαι, καὶ τὸ μὴ ὑπὲρ τοὺς * οὐρανοὺς αἴρεσθαι. ταύτας οἱ μάγοι αὐτοί φασιν ἁρμόττεσθαι, φοιτῶντες εἰς τὰ βασίλεια· καλοῦσι δὲ αὐτὰς θεῶν γλώττας.

* αἰθέρος.

Ὅτι φασὶν Ἀπολλώνιον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἐξιόντας τῆς Περσῶν ἀρχῆς, καὶ προσιόντας τῷ Καυκάσῳ, εὐωδεστέρας τῆς γῆς αἰσθέσθαι. τὸ δὲ ὄρος τοῦτο ἀρχὴν ποιούμεθα τοῦ Ταύρου, τοῦ δι' Ἀρμενίας τε καὶ Κιλίκων ἐπὶ Παμφύλους τε καὶ Μυκάλην στείχοντος. ἣ τελευτῶσα εἰς θάλασσαν, ἣν Κᾶρες οἰκοῦσι, τέρμα τοῦ Καυκάσου νομίζοιτ' ἄν, ἀλλ' οὐχ, ὥς ἔνιοί φασιν, ἀρχή. τό, τε γὰρ τῆς Μυκάλης ὕψος * οὔπω μέγα, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ τοῦ Καυκάσου τοσοῦτον ἀνεστᾶσιν, ὡς σχίζεσθαι περὶ αὐτὰς τὸν ἥλιον. περιβάλλει δὲ Ταύρῳ ἑτέρῳ καὶ τὴν ὅμορον τῇ Ἰνδικῇ Σκυθίαν πᾶσαν, κατὰ Μαιῶτίν τε καὶ ἀριστερὸν Πόντον, σταδίων μάλιστα δισμυρίων μῆκος· τοσοῦτον γὰρ ἐπέχει μέρος τῆς γῆς ὁ ἀγκὼν τοῦ Καυκάσου. τὸ δὲ περὶ τὸ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ Ταύρου λεγόμενον, ὡς ὑπὲρ τὴν Ἀρμενίαν προβαίνοι, χρόνῳ ἀπιστηθὲν, πιστοῦνται λοιπὸν αἱ παρδάλεις· αἱ ἁλισκόμεναι ἐν τῇ Παμφύλων ἀρωματοφόρῳ· χαίρουσι γὰρ τοῖς ἀρώμασι, καὶ ἐκ πολλοῦ τὰς ὀσμὰς ἕλκουσαι, φοιτῶσιν ἐξ Ἀρμενίας διὰ τῶν ὀρῶν πρὸς τὸ δάκρυον τοῦ στύρακος, ἐπειδὰν οἵ τε ἄνεμοι ἀπ' αὐτῶν πνεύσωσι, καὶ τὰ δένδρα ὀπώδη γένηται. καὶ ἁλῶναί ποτέ φασιν ἐν Παμφυλίᾳ πάρδαλιν, στρεπτὸν ἅμα, ὃν περὶ τῇ δέρῃ ἔφερε. χρυσοῦ δὲ ἦν, καὶ ἐπεγέγραπτο ἀρμενίοις γράμμασι, βασιλεὺς Ἀρσάκης θεῷ Νυσίῳ. βασιλεὺς μὲν δὴ Ἀρμενίας τότε ἦν Ἀρσάκης, καὶ αὐτὸς οἶμαι ἰδὼν τὴν πάρδαλιν, ἀνῆκε τῷ Διονυσίῳ διὰ μέγεθος τοῦ θηρίου. Νύσιος γὰρ ὁ Διόνυσος ἀπὸ τῆς ἐν Ἰνδοῖς Νύσης, Ἰνδοῖς τε ὀνομάζεται, καὶ πᾶσι τοῖς πρὸς ἀκτῖνα ἔθνεσιν. ἡ δὲ χρόνον μέν τινα ὑπεζεύχθη ἀνθρώπῳ, καὶ χεῖρα ἠνείχετο ἐπαφωμένην τε καὶ καταψῶσαν. ἐπεὶ δὲ ἀνοίστρησεν αὐτὴν ἔαρ, ἀνέθορεν εἰς τὰ ὄρη πόθῳ ἀρρένων, ὡς εἶχε τοῦ κόσμου, καὶ ἥλω περὶ τὸν κάτω Ταῦρον ὑπὸ τοῦ ἀρώματος * ἑλχθεῖσα. ὁ δὲ Καύκασος ὁρίζει μὲν τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν Μηδικήν, καθήκει δὲ ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἑτέρῳ ἀγκῶνι. Ὅτι * παραμείψαντες τὸν Καύκασον τετραπήχεις ἀνθρώπους ἰδεῖν φασίν, οἳ ἤδη μελαίνεσθαι καὶ πενταπήχεις δὲ ἑτέρους, ὑπὲρ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἐλθόντας. Ὅτι ὑπερβάντας φησὶ τὸ ὄρος τὸν Καύκασον, ἐντυχεῖν ἐπὶ ἐλεφάντων ἤδη ὀχουμένοις ἀνδράσιν· εἰσὶ δ' οὗτοι, μέσοι Καυκάσου καὶ ποταμοῦ Κωφῆνος, ἄβιοί τε, καὶ ἱππόται τῆς ἀγέλης ταύτης. καὶ καμήλοις δὲ ἐπωχοῦντο, αἷς χρῶνται Ἰνδοὶ ἐς τὰ δρομικά· πορεύονται δὲ χίλια στάδια διὰ τῆς ἡμέρας, γόνυ οὐδαμοῦ κάμψασαι. Ὅτι Ἰνδὸν ἐπεραιώθησαν περὶ Ἀπολλώνιον σταδίους μάλιστα μ', τὸ γὰρ πλώϊμον αὐτοῦ τοσοῦτον·

* οὕτω.

* ἴσ. αἱ δὲ ἁλισκόμεναι

* ἑλχθεῖσα Al. Al.

* ἀλλ' ὑπερμεί-ψαντες.

qui lapis maxime cæruleum cœli colorem refert. Erant illic imagines Deorum, quos illi colunt, exsculptæ, aurataeque luce afflata videntur. Is autem locus est, vbi rex ius dicere consueuit; ex testitudine vero iynges aureæ quatuor pendebant (quas Motacillas vulgo vocant) Nemesim illi exhibentes, admonentésque regem, ne se supra hominem efferret. Has vero dicunt Magos, cum in regiam venissent, iussisse fieri. Vocant autem ipsas Deorum linguas.

Apollonius & alij post illum, Persarum regno exeuntes, cum ad Caucasum appropinquauerunt, olentis terræ iucundum odorem senserunt. Hunc autem montem principium facimus Tauri, qui per Armeniam & Ciliciam, & ad Pamphiliam vsque & Myken procedit, quæ Mycale in mare iuxta quod Cares habitant, desinens, Caucasi finis putatur, non autem principium vt quibusdā placet. Mycales enim altitudo non admodum magna est, Caucasi autem summitates in tantum exsurgere perhibentur, vt Sol circa ipsa scindatur. Complectitur autem altera parte Taurus conterminam Indiæ Scythiam omnem iuxta Mæotidem, & sinistrum Pontum, viginti millium stadiorum longitudine. Tantum enim terræ angulum complectitur Caucasi ambitus. Quod autem nostra ex parte appellatus Taurus supra Armeniam prætendatur, quód longo tempore creditum non est, testantur pantheræ, quas in Pamphiliæ parte, quæ aromata profert, captas esse comperimus. Hæ es enim feræ aromatibus gaudent, & ex longinquo odorem attrahentes, & ex Armenia per montes proficiscentes, ad styracis lacrymas feruntur, quoties venti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi stillantibus odorem pertulerunt. Accepi etiam in Pamphylia pantheram captam fuisse, aureum torquem circa collum habentem Armeniis litteris huiusmodi inscriptū: *Rex Arsaces Deo Nysio.* Regnabat autem temporibus illis in Armenia Arsaces. Is, vt opinor, feram eximia præ cæteris magnitudine Baccho sacrauit. Bacchus enim Nysæus a Nysā, quæ in India est, nuncupatur, non ab Indis solum, sed ab omnibus gentibus, quæ ad Orientem spectant. Illa vero, quam dixi, fera cicurata ab homine aliquamdiu est, attrectari demulcerique patiens. Adueniente autem vere, vbi Veneris eam cupido stimulauit, maris desiderio tacta in montes secessit, eodem quod gestabat ornamento. Capta autem fuerat in inferiore Tauri parte aromatum odore allecta. Caucasus autem, Mediam atque Indiam terminans, in mare rubrum altero cubito descendit. Transeuntibus autem Caucasum quadricubites homines occurrisse ferunt, colore subnigros, aliosque vidisse cubitorum quinque, cum trans flumen Indum peruenissent. Cum iam montem transgressi essent, viri occurrerunt qui elephantis vehebantur. Hi autem sunt, qui regionem colunt intra Caucasum montem & Cophenem fluuium, homines plane inculti, & elephantorum sessores, quorū alij etiam Camelis insidebant, quibus ad cursum vtuntur Indi, lisque vno die mille stadiorum iter conficiunt, & genua nullibi flectunt. Indum fluuium Apollonius cum suis traiecit, cuius latitudo, qua nauigatur, stadiis ferme XL. extenditur:

Caucasus pars Tauri.

Cameli.

PHILOSTR.

[Or]tum e Caucaso ducit, & iam inde cæteris Asiæ fluuiis maior: deinde procedens multos nauigabiles fluuios ex se producit. vltra fluuium autem pergentes ipsos dux a Satrapa datus, recta ad Taxila duxit: vbi regia erat Indorũ Regis. Qui secus Indum fluuium habitant, lineis vestibus amiciuntur. Linum autem plurimum in agris nascitur. Calceamenta ex papyro facta gestant; nobiliores vero bysso induũtur. Byssus ex arbore nascitur: quæ inferiore sui parte populo similis est, foliis autem salici. Cum vidisset Apollonius Byssum gauisus est, quia fusco amictui, quem gestabat, non dissimilis admodum esset. Taxila vero magnitudine ab antiqua Nino non multum differt, & Græco more ædificata est. Erat autem regia Pori, regnum obtinentis. Fontes Hyphasidos fluuij, cui appropinquasse dicit Apollonium, Hydraote superato, plurimisque gentibus peragratis, huius, inquam, fluuij fontes e solo scaturiunt, estque fluuius ipse a principio nauigabilis, paululum vero procedens nauibus inuius est. Petræ namque superiori parte acutæ, atque inter se densæ, sub aqua latentes ab alueo prominent, quibus aqua illisa, & in se conuersa innauigabilem fluuium reddit. Latitudo vero Istrum adæquat, qui Europæ fluminum maximus habetur. In ripis eius arbores nascuntur, similes iis, quæ ad Istrum nascuntur, à quibus vnguentum distillat, quo in nuptiis Indi perungi consueuere. Pisces etiam quos Taos appellant in hoc duntaxat flumine oriri perhibent: vocantur autem eodem quo & pauones nomine, quia ipsis & cæruleæ sunt cristæ, squamæ vero versicolores, cauda vero aurea, in quamcumque voluerit partem versatilis. Est præterea in eodem flumine bellua albo vermi similis: ex qua capta oleum fit ad vsus ignis accommodatum, quod nisi vitro contineri non possit. Capitur autem regi tantummodo eiuscemodi bellua, qua ille diruẽdorum mœnium causa vtitur. Nã vbi murorum propugnacula eiusmodi pinguedo tetigerit, ignis excitatur, quibuscunque rebus quas homines aduersus ignem excogitauerint, potentior. Asinos præterea siluestres, palustribus locis capi dicũt. Esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissimè pugnent. Conficere autem Indos ex illis cornibus pocula: asserúntq; nullis morbis eo die affici, qui ex eiusmodi poculo potauerit, neque si vulnerati fuerint, dolere, & ex igne etiam incolumes egredi, neque vllis veneniis lædi, quæcunque nocendi gratia in potu dantur. Idcirco regum esse illa pocula, & regi tantum eiusmodi feræ venationẽ permitti. Fabulosa hæc esse, & regum Indiæ morbi mortésque testantur. Hæc vero bellua, vt eam descripsimus, talis apparet. Inde Caucasi eam partem transcenderunt, quæ in rubrum mare porrigitur. Ea vero diuersis aromatum generibus consita est. Montis namque radices Cinnamomum ferunt, quod nouis sarmentis assimilatur: bonitatis autem eius experimentum dat capra. Si quis enim Cinnamomum capræ porrexerit, tanquam catulus manu demulceri affectat, abeuntémque insequitur, nares quoad potest ipsi admouet: quod si pastor eam amouerit,

Linum Indicum de quo & infra. — *Pisces Pauones.* — *Onagri.* — *Aromata.* — *Cinnamomum.*

ἄρχεσθαι δὲ αὐτόν φασιν ἐκ τοῦ Καυκάσου μείζω αὐτόθεν, ἢ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμοὶ πάντες, προχωρεῖν δὲ πολλοὺς τῶν ναυσιπόρων ἑαυτοῦ ποιούμενον. Ὅτι φησὶ περαιωθέντας αὐτοὺς ὑπὲρ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν, ἦγεν ὁ παρὰ τοῦ σατράπου ἡγεμὼν εὐθὺ τῶν Ταξίλων, οὗ τὰ βασίλεια ἦν τοῦ Ἰνδοῦ. στολὴν δ' εἶναι τοῖς μετὰ τὸν Ἰνδὸν, λίνου φασὶν ἐγχωρίου, καὶ ὑποδήματα βύβλου. καὶ βύσσῳ δὲ τοὺς φανερωτέρους αὐτῶν ἐστάλθαι· τὴν δὲ βύσσον φύεσθαι δένδρου * φασὶν ὁμοίου μὲν τῇ λεύκῃ τὴν βάσιν, παραπλησίου δὲ τῇ ἰτέᾳ τὰ πέταλα. καὶ ἡσθῆναί φησι τῇ βύσσῳ ὁ Ἀπολλώνιος, ἐπειδὴ ἐῴκει φαιῷ τρίβωνι. τὰ δὲ Τάξιλα μέγεθος μὲν εἶναι κατὰ τὴν Νῖνον, τετειχίσθαι δὲ ξυμμέτρως ὥσπερ αἱ Ἑλλάδες. βασίλεια δ' εἶναι ἀνδρὸς τὴν * Πώρου ποτὲ ἀρχὴν * ἔχοντος.

Ὅτι αἱ πηγαὶ τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ, ᾧ πλησιάσαι φησὶ τοὺς περὶ Ἀπολλώνιον τὸν Ὑδραώτην ὑπερβάντας, καὶ πολλὰ διαμείψαντας ἔθνη. τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ αἱ πηγαὶ βλύζουσι μὲν ἐκ πεδίου ναυσίποροι αὐτόθεν, προϊοῦσαι δὲ καὶ ναυσὶν ἤδη ἄποροί εἰσιν. ἀκρωτηρίαι δὲ παραλλὰξ πετρῶν ὑπανίσχουσι τοῦ ὕδατος, περὶ ἃς ἀνάγκη τὸ ῥεῦμα ἑλίττεσθαι, καὶ ποιεῖν τὸν ποταμὸν ἄπλουν. εὖρος δὲ αὐτῷ κατὰ τὸν Ἴστρον· ποταμῶν δὲ οὗτος δοκεῖ μέγιστος, ὁπόσοι δι' Εὐρώπης ῥέουσι. δένδρα ὁ Ὕφασις προσόμοια φύει περὶ τὰς ὄχθας, καί τι καὶ μύρον ἐκδίδοται τῶν δένδρων· ὃ ποιοῦνται Ἰνδοὶ γαμικὸν χρίσμα. καὶ τοὺς ἰχθῦς δὲ τοὺς ταὼς λεγομένους μόνος οὗτος ποταμῶν τρέφει· * πεποίηνται δὲ αὐτοὺς ὁμωνύμους τοῦ ὄρνιθος, ἐπεὶ κυάνεοι μὲν αὐτοῖς οἱ λόφοι, στικταὶ δὲ αἱ φολίδες, χρυσᾶ δὲ τὰ οὐραῖα, καὶ ὁπότε βούλοιντο, ἀνακλώμενα. ἔστι δὲ θηρίον ἐν τῷ ποταμῷ σκώληκι εἰκασμένον λευκῷ, τοῦτον δ' οἱ τήκοντες ἔλαιον ποιοῦνται. πῦρ δὲ ἄρα τοῦ ἐλαίου τούτου ἐκδίδοται, καὶ στέγει αὐτὸ πλὴν ὑελοῦ οὐδέν. ἁλίσκεται δὴ μόνῳ τῷ βασιλεῖ τὸ θηρίον τοῦτο, πρὸς τειχῶν ἅλωσιν. ἐπειδὰν γὰρ θίγῃ ἡ τῶν ἐπάλξεων ἡ πιμελὴ, πῦρ ἐκκαλεῖται κρεῖττον σβεστηρίων, ὁπόσα ἀνθρώποις πρὸς τὰ πυρφόρα εὕρηται. καὶ τοὺς ὄνους δὲ τοὺς ἀγρίους ἐν τοῖς ἕλεσι τούτοις ἁλίσκεσθαί φασιν. εἶναι δὲ τοῖς θηρίοις τούτοις ἐπὶ μετώπου κέρας, ᾧ ταυρηδόν τε καὶ οὐκ ἀγεννῶς μάχονται. καὶ ἀποφαίνειν τοὺς Ἰνδοὺς ἔκπωμα τὸ κέρας τοῦτο. οὐ γὰρ οὔτε νοσῆσαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην, [καὶ] ὁ ἀπ' αὐτοῦ πιὼν, οὔτε ἂν τρωθεὶς ἀλγῆσαι· πυρός τε διεξελθεῖν ἄν· καὶ μηδ' ἂν φαρμάκοις ἁλῶναι, ὁπόσα ἐπὶ κακῷ πίνεται· βασιλέων δὲ τὸ ἔκπωμα εἶναι, καὶ βασιλεῖ μόνῳ ἀνεῖσθαι τὴν θήραν. μῦθον δὲ ἄρα δεικνύει ταῦτα, τῶν ἐν Ἰνδοῖς βασιλέων καὶ νόσοι καὶ θάνατοι. τὸ δὲ θηρίον, οἷον εἴρηται, τοιοῦτον ὁρᾶται. ἐντεῦθεν ὑπερβαλεῖν τοῦ Καυκάσου τὸ κατατεῖνον ἐς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· εἶναι δὲ αὐτὸ συνηρεφὲς ἰδέαις ἀρωμάτων. τοὺς μὲν δὴ πρῶνας τοῦ ὄρους, τὸ κιννάμωμον φέρειν· προσεοικέναι δὲ αὐτὸ νέοις κλήμασι. βάσανον δὲ τοῦ ἀρώματος τὴν αἶγα εἶναι. κιννάμωμον γὰρ εἴ τις * αἰγὶ ὀρέξειε, κνυζεῖται πρὸς τὴν χεῖρα, καθάπερ κύων, ἀπιόντι τε ὁμαρτήσει, τὴν ῥῖνα εἰς αὐτὸ ἐρείσασα· κἂν ὁ αἰπόλος * ὑπάγῃ, θρηνήσει

* [illegible] — * [illegible] — * ἄρχοντος. — * al. [illegible] — * ὁμωνύμους. — * [illegible] al. — * ἀπάγῃ.

θρηνήσει καθάπερ λωτοῦ ἀποσπωμένη. ἐν δὲ τοῖς κρημνοῖς τοῦ ὄρους, λίβανοί τε ὑψηλαὶ πεφύκασι, καὶ πολλὰ εἴδη ἕτερα. καὶ τὰ δένδρα [δὲ] αἱ πεπέρεις, ὧν γεωργοὶ πίθηκοι, εἴκασται μὲν τῇ παρ᾽ Ἕλλησιν ἄγνῳ τά τε ἄλλα, καὶ τὸν κόρυμβον τοῦ καρποῦ. φύεται δὲ ἐν τοῖς ἀποτόμοις, οὐκ ἐφικτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, οὗ λέγεται πιθήκων οἰκεῖν δῆμος ἐν μυχοῖς καὶ ὅτι αὐτοῦ κοῖλοι. οὓς πολλοῦ ἀξίους οἱ Ἰνδοὶ νομίζοντες, ἐπειδὴ τὸ πέπερι ἀποξυγῶσι, τοὺς λέοντας ἀπ᾽ αὐτῶν ἐρύκουσι κυσί τε καὶ ὅπλοις. ἐπιτίθεται [δὲ] πιθήκῳ λέων, νοσῶν μὲν ὑπὲρ φαρμάκου. τὴν γὰρ νόσον αὐτοῦ τὰ κρέα ἴσχει ταῦτα· γεγηρακὼς δὲ ὑπὲρ σίτου. τὰς γὰρ τῶν ἐλάφων καὶ συῶν θήρας ἔξωροι γεγονότες, τοὺς πιθήκους λαφύσσουσιν, ἐς τοῦτο χρώμενοι τῇ λοιπῇ ῥώμῃ. τὰ δὲ πεπέρεις τινὰς * περὶ αὐτῶν, ὡς ἔοικε. προσελθόντες οἱ Ἰνδοὶ τοῖς κάτω μέρεσι, καὶ τὸν καρπὸν ἀποτρυγήσαντες, ἅλως ποιοῦνται μικρὰς περὶ τὰ δένδρα, καὶ τὸ πέπερι περὶ αὐτὰς ξυμφέρουσιν, οἷον ῥιπτοῦντες ὡς ἄτιμόν τι καὶ μὴ ἐν σπουδῇ τοῖς ἀνθρώποις. οἱ δὲ ἄνωθεν ἐκ τῶν ἀβάτων καθεωρακότες ταῦτα, νυκτὸς ὑποκρίνονται τὸ τῶν Ἰνδῶν ἔργον, καὶ τοὺς βοτρυχοὺς τῶν δένδρων περιαποσπῶντες, ῥιπτοῦσι φέροντες εἰς τὰς ἅλως· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἀπόνως συλλέγουσιν. ὑπερβάντες δὲ τὸ ὄρος, πεδίον φασὶν ἰδεῖν λεῖον, κατατετμημένον εἰς τάφρους πλήρεις ὕδατος. εἶναι δὲ αὐτῶν, τὰς μὲν * ἐπικαρσίους, τὰς δὲ ὀρθὰς διηγμένας ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γάγγου, τὰς τε χώρας ὅρια οὔσας, τοῖς τε πεδίοις ἐπαγομένας, ὁπότε ἡ γῆ διψῴη. τὴν δὲ γῆν ταύτην ἀρίστην φασὶ τῆς Ἰνδικῆς εἶναι, καὶ μεγίστην τῶν ἐκεῖ λήξεων· πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ὁδοῦ μῆκος ἐπὶ τὸν Γάγγην· ὀκτωκαίδεκα δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ τὸ τῶν πιθήκων ὄρος. ᾧ ξυμπαρατείνει πεδιάς, μέλαινα πᾶσα ἡ χώρα καὶ πάντων εὔφορος. ἰδεῖν μὲν γὰρ στάχυας ἀνεστῶτας, ὅσον * οἱ δόνακες· ἰδεῖν δὲ κυάμους τριπλασίους τῶν Αἰγυπτίων τὸ μέγεθος· σήσαμόν τε, καὶ κέγχρον, ὑπερφυᾶ πάντα· καὶ τὰ κάρυα φύεσθαί φασι· τὰς δὲ ἀμπέλους φύεσθαι μικράς, καθάπερ Λυδῶν καὶ Μαιόνων. ποτίμους δὲ εἶναι καὶ ἀνθοσμίας ὁμοῦ τῷ ἀπογεύεσθαι. ἐνταῦθα καὶ δένδρον φασὶν ἐντετυχηκέναι, προσεοικὸς τῇ δάφνῃ, φύεσθαι δὲ αὐτοῦ κάλυκα εἰκασμένην τῇ μεγίστῃ ῥοᾷ· καὶ μῆλον ἐγκεῖσθαι τῇ κάλυκι κυάνεον μέν, ὥσπερ τῶν ὑακίνθων αἱ καλαί, πάντων δὲ ἥδιστον ὁπόσα ἐξ ὡρῶν ἥκει. καταβαίνοντες δὲ τὸ ὄρος, δρακόντων θήρᾳ περιτυχεῖν φασί. δρακόντων μὲν γὰρ δὴ ἀπείροις μήκεσι διέζωσται πᾶσα ἡ Ἰνδικὴ χώρα· καὶ μεστὰ μὲν αὐτῶν ἕλη, μεστὰ δὲ ὄρη, κενὸς δὲ οὐδεὶς λόφος. οἱ μὲν δὴ ἑλειοὶ νωθεῖς τε εἰσὶ καὶ τριακοντάπηχυν μῆκος ἔχουσι, καὶ κράνος αὐτοῖς οὐκ ἀνέστηκεν, ἀλλ᾽ εἰσὶ ταῖς δρακαίναις ὅμοιοι· μέλανες δὲ ἱκανῶς τὸν νῶτον, καὶ ἧττον φολιδωτοὶ τῶν ἄλλων. οἱ δὲ πεδινοὶ πλεονεκτοῦσι τῶν ἑλείων πάντα. καὶ γὰρ ἐς πλέον τοῦ μήκους ἐλαύνουσι,

Vide Notas.

* μεγέθ.

* ἐγκαρσίους.

* al. ἡ δυνάμεις.

* περὶ δρακόντων.

non secus queritur, quam si loto priuaretur. In montis autem præruptis arbores, e quibus thus distillat, proceræ nascuntur, & aromatum aliæ species multæ, inter quas & piperis arbores sunt, quod piper, tanquam agricolæ, genus quoddam simiorum colit. Piperis arbor illi similis esse traditur, quam Græci ἄγνον (id est, castam) appellant, tum partibus aliis, tum maxime fructuum racemis. Nascitur autem in extremis præruptisque locis, generi hominum inaccessis: vbi simiarum, quas diximus, populus montis cauernas, & omnia foramina incolit. Simias autem magni faciunt Indi, quoniam piperis, vt sic dicam, vindemiatores sunt: quapropter & armis & canibus leones, & cæteras feras ab ipsis arcent. Irruit autem in simium leo ægrotus, medicinæ quidem gratia, namque huiusmodi simiorum carnes leonum morbis medentur, senescens vero, pastus cibique causa. Nam vbi propter senium ceruos aut apros venari leones nequeunt, simias deuorant, quod superest virium in illas exercentes. Quæ de pipere, hæc sunt. Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima nascuntur, fructúsque ab illis decerpentes, paruas quasdam propter arbores areolas faciunt, quo piper congerunt, ipsum proiicientes, ceu rem neglectam & minimi ab hominibus existimatam. Simiæ vero in aditis abditæ desuper aspicientes, vbi nox aduenit, Indorum opus imitatæ, auulsos arborum ramusculos in areas, quas diximus, conferunt. Inde vero nullo labore colligunt. Superato monte subiectam planiciem conspicatus Apollonius cum suis, fossis aqua redundantibus interiectam animaduerterunt. Erant autem fossarum aliæ rectæ, aliæ obliquæ, aquam a Gange deriuantes. Has autem fossas partim terminis designandis, partim irrigandis agris, cum sitirent, seruire dicebant. Sunt autem agri omnium qui apud Indos coluntur feracissimi, & ibi hæreditas omnium maxime opima. Protenditur enim in longitudinem dierum quindecim secus Gangem ambulantibus, decem autem & octo è mari ad montem vsque simiarum patet. cui planicies æqua extenditur. Terra autem colore nigra est, & frugum omnium ferax, vbi spicas, arundinum instar, conspici dicunt. Fabas autem triplo maiores iis quæ in Aegypto nascuntur. Sesamum quoque proferre, & milium eximiæ magnitudinis. Præterea nuces iisdem in locis nasci perhibent. Vites autem paruæ admodum, quales apud Maeones Lydósque ibi nascuntur. Vinum tamen ex illis expressum, gustatu & odore iucundissimum esse aiunt. Aliam præterea arborem illic inueniri ait Lauro similem: quæ folliculum mali Punici magnitudine profert. Folliculo autem pomum inest colore cæruleũ, ac veluti pulcherrimus hyacinthus suauissimum vero omnium, quæ toto anno nascantur. Cum autem e monte descenderent, inciderunt draconum venationem. Omnis enim Indiæ regio draconibus abundat, & multitudine & magnitudine mirandis. Itaque paludes plenæ, pleni montes, neque tumulus ij vacuus reperitur. Verum palustres pigri tardique, suntque longitudine cubitorum triginta, & vix caput attollentes: sunt vero draconibus fœminis similes, & terga habentes subnigra, & cæteris minus squamosa. Campestres palustribus per omnia superiores. Nam & in maiorem porrecti sunt longitudinem,

PHILOSTR.

Thus.

Piper.

Simia.

Horapollo lib. 2. cap. 76.

Dracones Indici.

Philostr.

& velocius fluminibus, quamuis rapacibus, feruntur, ita vt illos euadere nihil possit. His autem crista nascitur iuuenibus, mediocriter prominens, prouectis vero ætate grandior, & valde assurgens, estque ignita & serrata. Hi vero iubas & ceruicem altius attollunt, & eorum squamæ instar argenti fulgent. Oculorum autem pupillæ lapides sunt tanquam ignis fulgentes. Horum serpentum vim maximam esse ferunt ad morbos periculosissimos tollendos. A venantibus reperiuntur campestres dracones (cum enim elephantem aliquem conuulserunt, vtraque bellua interit) & eos capientibus lucro sunt oculi, pelles, dentes. Sunt autem membris apris ingentibus pares, sed corpore graciliores, & in quamcunque partem versatiles, rostro autem validissimo tanquam ingentes pisces. Montani vero dracones squamis habent coloris fului, longitudine autem excedũt campestres, barbáq; illis est cincinnata, & ipsa coloris aurei, & supercilia maiora habent quam campestres, oculi autem superciliis subsunt, torue, grauitérque aspicientes, qui dracones perinde ac si essent ænei sibilant, quandocunque per terram serpunt. E cristis vero quæ rubræ sunt, ignis scintillare videtur; & isti quoque elephantos capiunt. Ipsi vero ab Indis hoc modo capiuntur: Pallium coccineum litteris aureis super intextum, ante cubicula extendunt: Scripta autem incantatoria verba somnum videntur inducere, his draconum oculi, quamquam durissimi, superantur. Ipsi quoque plurima verba ex arcana sapientia superincantantes, eo draconem perducunt, vt caput latebris exerat, & litteris pallio intextis superindormiat, dormienti autem instantes Indi, securi ceruicem feriunt, scissóque capite lapillos intus existantes auferunt. Traduntur enim montanorum draconum capitibus inesse lapilli, specie & aspectu iucundi, & splendorem quendam coloribus inducentes: viribus autem potentiáque mirabiles, sicut anulus, quem habuisse Gygem, vulgatum est. Euenit autem interdum, vt draco Indum cum securi & arte, intra cubile trahens deuoret, etiam ipsum pene montem concutiens. Tales autem dracones montes, qui ad rubrum mare pertinent, dicuntur incolere. De longitudine autem vitæ huiusmodi belluarum, & cognoscere difficillimum, &, si dicatur, incredibile. Fistulæ sonitum audire visi sunt, quasi pastoris gregem colligentis, qui ceruas albas pascebat. Mulgent autem ipsas Indi, quod lac earum maximum nutrimentum putant. Inde quatuor dierum iter progressi, per felicem & bene cultam regionem ad oppidum, in quo sapientes habitant, qui vulgo *Brachmanæ* vocantur, peruenerunt, & cum iis satis diu versati sunt: de quibus se dicunt vidisse, & audisse, quæ nemo sanus crederet. Impium dogma de transmigratione animarum per Aegyptios ad Pythagoram hinc credunt emanasse. Comas autem nutriunt, sicut quondã Lacedæmonij, & Thurij: vittam quoque albam circundabant, & nudis pedibus ambulabant. Vestis autem eorum insuperhumeralis formã composita est. Ipsius materia lanugo est, quæ sponte sua in illis locis crescit, alba quidem, veluti quæ in Pamphylia nascitur. Ex ea sacram vestem conficiunt, quia mollior est,

Ceruæ.

καὶ ταχύτεροι τῶν ὀξυτάτων ποταμῶν φέρονται, καὶ διαφεύγει αὐτοὺς οὐδέν. τούτοις καὶ λοφία φύεται, νέοις μὲν ὑπανίσχουσα τὸ μέτριον, συναυξομένη δὲ τελειουμένοις, καὶ * αἴρουσα ἐπὶ πολὺ ὅτε δὴ * πυρσοῦταί τε καὶ πριονωτοὶ γίνονται. οὗτοι καὶ γενειάσκουσι, καὶ τὸν αὐχένα ὑψοῦ * αἴρουσι, καὶ τὴν φολίδα στίλβουσι δίκην ἀργύρου. αἱ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν κόραι λίθος ἐστὶ διάπυρος. ἰσχὺν δὲ αὐτῷ ἀμήχανον εἶναι * φασὶν ἐς πολλὰ τῶν ἀπορρήτων. γίνεται δὲ τοῖς θηρῶσιν ὁ πεδινὸς * εὕρημα, ἐπειδὰν τῶν ἐλεφάντων τινὰ ἐπισπάσηται· ποιεῖ γὰρ ἀπόλλυσθαι ἄμφω τὰ θηρία, καὶ κέρδος τοῖς ἑλοῦσι δράκοντας, ὀφθαλμοί, καὶ δορά, καὶ ὀδόντες. εἰσὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὅμοιοι τοῖς τῶν μεγίστων συῶν, λεπτότεροι δὲ καὶ διάστροφοι, καὶ τὴν αἰχμὴν * ἄτρεπτοι, καθάπερ οἱ τῶν μεγίστων ἰχθύων. οἱ δὲ ὄρειοι δράκοντες, τὴν μὲν φολίδα χρυσοῖ φαίνονται, τὸ δὲ μῆκος ὑπὲρ τοὺς πεδινούς· γένεια δὲ αὐτοῖς βοστρυχώδη, χρυσᾶ κἀκεῖνα, καὶ καταπεφρύωνται μᾶλλον ἢ οἱ πεδινοί, ὄμμα τε ὑποκάθηται τῇ ὀφρύϊ δεινὸν καὶ ἀναιδὲς δεδορκότα· ὑπόχαλκόν τε * ἠχὼ φέρουσιν, ἐπειδὰν τῇ γῇ ὑποκυμαίνουσιν. ἀπὸ δὲ τῶν λόφων πυρσῶν ὄντων, πῦρ αὐτοῖς ἅπτει λαμπάδος πλέον. οὗτοι καὶ τοὺς ἐλέφαντας αἱροῦσιν. αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν οὕτως ἁλίσκονται· κοκκοβαφεῖ πέπλῳ χρυσᾶ ἐνείροντες γράμματα, τιθέασι πρὸ τῆς χειᾶς, ὕπνον ἐγγοητεύσαντες τοῖς γράμμασιν, ὑφ᾽ οὗ νικῶνται τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτρέπτους ὄντας ὁ δράκων. καὶ πολλὰ τῆς ἀπορρήτου σοφίας ἐπ᾽ αὐτὸν ᾄδουσιν, οἷς ἄγεταί τε καὶ τὸν αὐχένα ὑποβαλὼν τῆς χειᾶς, ἐπικαθεύδει τοῖς γράμμασι. προσπεσόντες οὖν οἱ Ἰνδοὶ κειμένῳ, πελέκεις ἐναράττουσι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, ληΐζονται τὰς ἐν αὐτῇ λίθους. λίθοι δὲ τούτοις ἀπόκεινται, τὸ μὲν εἶδος ἀνθηραί, καὶ πάντα ἀπαυγάζουσαι χρώματα· τὴν δὲ ἰσχὺν ἄρρητοι κατὰ τὸν δακτύλιον, ὃν γενέσθαι φασὶ τῷ Γύγῃ. πολλάκις δὲ τὸν Ἰνδὸν αὐτῷ πελέκει, καὶ αὐτῇ τέχνῃ συλλαβὼν ἐς τὴν αὐτοῦ χειὰν φέρων ᾤχετο, μονονοὺ σείων τὸ ὄρος. οὗτοι καὶ τὰ ὄρη τὰ περὶ τὴν ἐρυθρὰν οἰκεῖν λέγονται. τὰ δὲ ἔτη τῶν θηρίων τούτων γνῶναί τε ἄπορον, καὶ εἰπεῖν ἄπιστον· προϊόντες δέ * φασιν αὐλοῦ μὲν ἀκοῦσαι δόξαι νομέως δή τινος ἀγέλην ταττοντος, ἐλάφους δὲ ἄρα βουκολεῖσθαι λευκάς. ἀμέλγουσι δὲ Ἰνδοὶ ταύτας, τροφὰς ἡγούμενοι τὸ ἀπ᾽ αὐτῶν γάλα. ἐντεῦθεν ἡμερῶν τεττάρων πορευόμενοι δι᾽ εὐδαίμονος καὶ ἐνεργοῦ τῆς χώρας, προσελθεῖν * φασὶ τῇ τῶν σοφῶν, ἤτοι τῶν λεγομένων βραχμάνων πύργῳ, καὶ συγγενέσθαι αὐτοῖς ἐφ᾽ ἱκανὸν περὶ ὧν αὐτούς * φησιν εἰρηκέναι τε καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, ἃ οὐδεὶς τῶν νοῦν ἐχόντων πιστεύσειε. τὸ δὲ τῆς μετεμψυχώσεως βδελυκτὸν δόγμα ἐκεῖθεν δι᾽ Αἰγυπτίων ἔφασαν καὶ Πυθαγόρᾳ * ἐνσκῆψαι. κομῶσι δὲ οὗτοι οἱ Ἰνδοί, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι πάλαι καὶ Θούριοι· μίτραν τε ἀναδοῦνται λευκήν· καὶ γυμνὸν αὐτοῖς βάδισμα· καὶ τὴν ἐσθῆτα ἐσχημάτιζον παραπλησίως ταῖς ἐξωμίσιν. ἡ δὲ ὕλη τῆς ἐσθῆτος, ἔριον αὐτοφυὲς ἡ γῆ φύει. * λευκὸν μὲν ὥσπερ τὸ παμφύλιον, μαλακώτερον δὲ τοῦτο ἱερὰν ἐσθῆτα ποιοῦνται·

* αἴσχουσα.
* πυρσοῦταί τε καὶ πριονωτοὶ γίνονται.
* αἴρουσι.
* φασί.
* εὕρημα.
* ἀτρέπτους.
* ἠχώ.
* φασίν.
* φασί.
* φασί.
* al. ἐνσκῆψαι.
* al. τάλαιον.

καὶ μόνοις

Philostr.

καὶ μόνοις αὐτοῖς ἀνασπᾶσθαι τῆς γῆς. φοροῦσι δὲ καὶ δακτύλιον καὶ ῥάβδον. Ὅτι λίθον *φασὶ, παντάρβην ὄνομα, γίνεσθαι τὴν μεγίστην κατὰ ὄνυχα δακτύλου ἀντίχειρος· κυΐσκεσθαι δὲ αὐτὴν ἐν τῇ κοίλῃ βάθος ὀργυιαῖς τέσσαρσι. τοσοῦτον δὲ αὐτῇ περιεῖναι τοῦ πνεύματος, ὡς ὑποιδεῖν τὴν γῆν, καὶ κατὰ πολλὰ ῥήγνυσθαι, κυϊσκομένης ἐν αὐτῇ τῆς λίθου. οὐ πᾶσι δὲ ἀνασπᾶσθαι, ἀλλὰ τοῖς τὰς ἐπ' αὐτῇ τελετὰς ἐπισταμένοις. αὕτη νύκτωρ μὲν ἡμέραν ἀναφαίνει, καθάπερ τὸ πῦρ· ἔστι γὰρ πυρσὴ καὶ ἀκτινώδης. εἰ δὲ μεθ' ἡμέραν ὁρῷτο, βάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς μαρμαρυγαῖς μυρίαις· τὸ δὲ ἐν αὐτῇ φῶς πνεῦμά ἐστιν ἀπορρήτου ἰσχύος. λίθους γὰρ ὁπόσας *βούλει καὶ σποράδην ἐν θαλάσσῃ διαρρίψας, καὶ ταύτην αὐταῖς καθιμήσας ξυλλέγεις *ἀνὰ πάσας τῇ τοῦ πνεύματος διαδόσει. ὑποκείσονται [καὶ] γὰρ αὐτῇ βοτρυδὸν αἱ λίθοι, καθάπερ σμῆνος. καί φησιν ὁ μυθογράφος οὗτος Φιλόστρατος, ὡς ταῦτα εἰπὼν Ἰάρχας τῷ Ἀπολλωνίῳ, ἔδειξε τὴν λίθον αὐτὴν, καὶ ὁπόσα ἐργάζεται. τοὺς δὲ πυγμαίους φησὶν οἰκεῖν μὲν ὑπογείους, κεῖσθαι δὲ ὑπὲρ τὸν Γάγγην, ζῶντας τρόπον, ὃς πᾶσιν εἴρηται. σκιάποδας δὲ ἀνθρώπους, ἢ μακροκεφάλους, ἢ ὁπόσα Σκύλακος ξυγγραφαὶ περὶ τούτων ᾄδουσιν, οὔτε *ἄλλοσέ ποι βιοτεύειν τῆς γῆς, οὔτε ἐν Ἰνδοῖς. Ὅτι φησὶν, ὃν ὀρύττουσι χρυσὸν οἱ γρῦπες, πέτραι εἰσὶν οἷον σπινθῆρσιν ἐστιγμέναι ταῖς τοῦ χρυσοῦ ῥανίσιν, ἃς λιθοτομεῖν τὸ θηρίον τοῦτο τῇ τοῦ ῥάμφους ἰσχύϊ. τὰ γὰρ θηρία ταῦτα εἶναί τε ἐν Ἰνδοῖς, καὶ μέγεθος καὶ ἀλκὴν εἰκάσθαι αὐτοὺς τοῖς λέουσιν. ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πτερῶν αὐτοῖς τὸ ἐκείνοις ἐπιτίθεσθαι, καὶ τῶν ἐλεφάντων καὶ δρακόντων ὑπερτέρους εἶναι. πέτονται δὲ οὔπω μέγα· ἀλλ' ὅσον οἱ *βραχύποροι ὄρνιθες. μὴ γὰρ ἐπτιλῶσθαι σφᾶς [ὡς] ὄρνισι πάτριον, ἀλλ' ὑμέσι τοὺς ταρσοὺς ὑφάνθαι πυρροῖς. τὴν τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἐποίει τοῖς ἀνέμοις. Ὅτι περὶ τοῦ φοίνικος τῆς ὄρνιθος τὰ αὐτὰ καὶ οὗτος τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀναγράφει. Ὅτι δ' μῆνας τοῖς Ἰνδοῖς τὸν Ἀπολλώνιον συνδιαζῆσαι φησίν· ἐξ ἐκείνου δὲ ἐν δεξιᾷ μὲν τὸν Γάγγην ἔχοντα, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὸν Ὕφασιν κατιέναι ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἡμερῶν δέκα ὁδὸν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὄχθου. κατιοῦσι δὲ αὐτοῖς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα φανῆναι, ἀτὰρ καὶ πιθήκων γένος ἕτερον *παρὰ τοὺς ἐν ταῖς πεπερίσι· μέλανές τε γὰρ καὶ λάσιοι ἦσαν, καὶ τὰ εἴδη κυνώδεις, καὶ μικροῖς ἀνθρώποις ἴσοι. ἀφίκοντο δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν· ταύτην δ' εἶναι *φασὶν οὕτως κυανωτάτην, λαχεῖν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ Ἐρύθρα βασιλέως. ἐντεῦθεν ἐπιβάντες νεὼς, ἐκομίζοντο λείῳ καὶ διαφόρῳ πνεύματι, θαυμάζοντες τὸ στόμα τοῦ Ὑφάσιδος, ὡς φοβερῶς δι' αὐτοῦ ἐκχεῖται. τελευτῶν γὰρ εἰς χωρία πετρώδη καὶ στενὰ καὶ κρημνώδη ἐκπίπτει, δι' ὧν καταρρηγνὺς ἐς τὴν θάλατταν ἑνὶ στόματι, χαλεπὸς δοκεῖ τοῖς ἄγαν τῇ γῇ προσκειμένοις. καὶ μὴν τὸ τοῦ Ἰνδοῦ στόμα ἰδεῖν φασί· πόλιν δὲ ἐπ' αὐτῷ κεῖσθαι Πάταλα περίρρυτον τῷ Ἰνδῷ, ἐς ἣν τὸ ναυτικὸν τὸ Ἀλεξάνδρου συνελθεῖν, οὗ Νέαρχος ἐπεστάτει. ἃ δὲ Ὀρθαγόρᾳ περὶ τῆς ἐρυθρᾶς εἴρηται,

* ὀνομ.
* al. βάλλει.
* al. αἱ πᾶσαι
* ἄλλοσε ὑποβιοτεύειν.
* βραχύποροι.
* al. ὁδοί.
* φασὶν ἄναι.

à solis pilis e terra vellitur. Gestant annulum & baculum. Dicunt lapidem Pantarbem nomine nasci, magnitudine vnguis qui in pollice. Gignitur vero in concauis terræ, profunditate iugerum quatuor. Tantum vero ipsi spiritus inest, vt intumescat, & plerumque scindatur terra, vbi eiusmodi lapis concipitur. Euellere autem ipsum neminem licet, nisi qui eius sit sacris initiatus: qui noctu diem velut ignis ostendit, quoniam igneus est ac radiosus. Sin vero post diem aspiciatur, innumeris radiationibus oculos ferit. Id autem quod in ipso lumen fulget, spiritus est potentiæ occultæ. Lapides enim sparsim iaciat, & in mare condit: postmodum vero hic lapis ad eos dimissus, distributione sui spiritus colligit, ita vt coaceruati lapides tanquam examen apum illi subiaceant. Quin etiam addit ille nugator Philostratus, hæc Iarcham Apollonio dixisse, & lapidem illi ostendisse, & omnes eius potentias.

Pygmæi.

Pygmæos autem sub terra degentes ait supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prædicat viuere. Sciapodes vero [id est, *qui sibi vmbram pedibus parant*] & macrocephalos, & huiusmodi monstra quotcunque *Scylacis historiæ decantant, nec apud Indos, nec alibi terrarum vsquam viuere censeo. Aurum vero quod gryphes effodere dicuntur, petræ sunt aureis guttis scintillantibus conspersæ; quas hæc fera rostro discindit. Sunt enim huiusmodi aues in India, magnitudine autem & viribus leonibus pares, & alarum præsidio in leones, elephantes, & dracones inuolant, superioresque euadunt. Volant autem non multum, sed quantum paruulæ aues. Non enim pennatæ sunt, sed rubra pellicula alarum costæ connectuntur. Solam vero Tigrim insuperabilem illis esse dicunt, quoniam fugiendi celeritate ventos æquare dicitur. Hic de Phœnice aue eadem cum aliis scribit. Quatuor menses apud Indos Apollonium fuisse tradit, Inde dextra quidem Gangem, sinistra vero Hyphasin fluuios habens ad mare descendit, itinere decem dierum a sacro monte confecto. descendentes autem multa alia viderunt: simiarum genus longe diuersum ab iis, quas apud piperis arbores inuenerant. Sunt enim hæ nigræ, villosæque & paruis hominibus similes. Peruenerunt vero ad mare rubrum. Rubrum autem mare vehementer cæruleum esse tradunt, denominatum autem rubrum à rege Erythra. Post hæc autem nauem conscendentes, leni vento deferebantur, admirantes Hyphasidis ostium, qui præceps terribilisque effunditur. Decurrit enim per loca petrosa, angusta, atque prærupta, vbique retractus vno ostio mare ingreditur pernicioso admodum iis, qui nauigando littori nimium adhæserint. Indi quoque fluminis ostia se vidisse perhibent, vbi ciuitas posita est nomine Patala, fluenti Indo adiacens, eo quoque conuenisse quondam tradunt Alexandri classem, eiusque gubernatorem ducemque Nearchum. Quæ verò ab Orthagora de rubro mari narrantur,

Sciapodes.

Simiæ.

Mare rubrum

PHILOSTR.

quod ibi scilicet ursa non conspicitur, neque meridiem signare nauigantes possunt, quamquam appareat illic astra ordinem permutāt suum, hæc & illis visa sunt. Meminerunt etiam paruæ insulæ, quam Byblon appellant, ubi maxima conchylia, muricesque & ostrea eximiæ magnitudinis nasci perhibentur. Ostrea quoque petris adnascuntur decuplo maiora iis quę apud Græcos inueniuntur. Ibi etiam in alba testa lapis margarita capitur, quę in Ostreis locum cordis dicuntur obtinere. Attigisse quoq; ferunt * Lu, eg idem Oritarum regionē: apud quos æneæ sunt petræ, æneáque arena, æris etiam frusta detere flauios afferunt, & auream terram ducunt, propter pretium æris. Dicunt & se Ichthyophagis locutos esse, qui urbē incolunt nomine Stobera: ubi ex magnorum piscium membranis uestes intexunt; ibique pecudes etiam sapore esse piscibus similes, quod pisces comedant, quæque minime natura suæ conueniant. Indi vero Carmani cognominati, genus plane mansuetum, adeo piscosum mare accolunt, ut nunquam seruandi causa pisces reponant, neque ipsos sale condiant: sunt enim ipsis captu semper faciles quotquot volunt. Valara quoque ferunt applicuisse. Sunt autem Valara Emporium myrtis palmisque abundās: Laurus quoque nonnullas, & hortos plurimos ibi videri tradunt omnibus abundantes. Opposita est autem regioni illi sacra insula, quam Selera vocant. Qua parte insula pelagus respicit, immensa est maris altitudo. Fert autem Ostrea testa alba pinguedine referta, lapidem nullum producunt. Inde maris tranquillitatem obseruantes, mare oleo infuso leniunt, & tunc Indi ad Ostrea capienda urinando se demergunt, ita instructi paratique sunt, sicut ij qui spongias carpunt. Est autem his ferreus later, & alabastrum unguēti, atque ita prope Ostrea considentes Indi unguento, quasi esca ad fallendum utuntur, tunc aperiuntur Ostrea & unguento inebriantur: dein ferreo stylo perforata saniem quandam emittunt, hanc venator ferreo latere excipit, qui in varias multiplicesque formas concauatus est: ea vero postmodum sanies lapidescit in modum naturalis margaritæ, quæ albus est sanguis ex rubro mari. Reliqua maris huius pars fera est, impacata tota. Cete etiam illic aggregari feruntur. Quapropter naues tutelæ causa tintinabula quædam tam a prora, quam a puppi deferunt, quorum sonitu territæ beluæ nauibus non appropinquāt. Post hæc ingressi ostia Euphratis, aiunt inde Babylonem adnauigasse. Quarto libro nihil aliud quam fabulas mendaciaque ab Apollonio gratificandum, eumque laudandum confinxit [Philostratus.] Europæ, Africæque promontoria stadiorum sexaginta sinum continentia, Oceanum ad externa maria immittunt, & Africæ quidem promontorium nomine Abyla, leones continet, in superciliis montium habitantes. Eius montis interior pars ad Getulos Tingasque pertinet, gentes efferas, atque Libycas. Per Oceanum vero nauigantibus stadia nongenta protenditur usque ad Salecis fluminis ostia, illinc autem quantum ulterius protendatur, non facile coniectare quis posset. Nam post eum fluuium deserta Africa est,

*al. Pedagem

Ichthyophagi.

Ostrea.

Cete.

Lib. IV.
Lib. V.

Africa.

Abyla.

καὶ ὅτι μήτε ἡ ἄρκτος ἐν αὐτῇ φαίνοιτο, μήτε σημαίνοιντο τὴν μεσημβρίαν οἱ πλέοντες· οἵ τε ἐπιδηλοῖεν ἀστέρες ἐξαλλάττοιεν τῆς ἑαυτῶν τάξεως· ταῦτα δοκεῖ καὶ τούτοις. Ὅτι νῆσόν φασιν εἶναι μικράν, ὄνομα Βίβλον, ἐν ᾗ τό τε τοῦ κογχυλίου μέγεθος, καὶ οἱ μύες, ὄστρεά τε, καὶ τὰ τοιαῦτα, δεκαπλάσια τῶν ἑλληνικῶν τὸ μέγεθος, ταῖς πέτραις προσπέφυκεν. ἁλίσκεται δὲ [ἐκεῖ] καὶ λίθος μαργαρὶς ἐν ὀστράκῳ λευκῷ, καρδίας τόπον ἔχουσα τοῦ ὀστρέου. κατασχεῖν δέ φασι καὶ εἰς πηγάδας τῶν Ὠρειτῶν χώρας. οἱ δὲ Ὠρεῖται, χαλκαῖ μὲν αὐτοῖς αἱ πέτραι, χαλκῆ δὲ ἡ ψάμμος, χαλκοῦν δὲ ψῆγμα οἱ ποταμοὶ ἄγουσι· χρυσῖτιν δ' ἡγοῦνται τὴν γῆν, διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ χαλκοῦ. Φασὶ δὲ καὶ τοῖς ἰχθυοφάγοις ἐντυχεῖν, οἷς πόλιν εἶναι Στόβηρα· διφθέρας δὲ τούτοις ἐνῆφθαι μεγίστων ἰχθύων. καὶ τὰ πρόβατα ἐκείνῃ ἰχθυώδη εἶναι· ἐξ αὐτῶν γὰρ τρέφεται· καὶ φαγεῖν ἄτοπα. Καρμανοὶ δὲ Ἰνδοὶ γένος ἥμερον εὐιχθύω οὕτω νέμονται θάλατταν, ὡς μηδ' ἀποθέτους ποιεῖσθαι τοὺς ἰχθῦς, [μηδὲ ταριχεύειν· εἶναι γὰρ αὐτοῖς * ἐπιχωρίας τοὺς ἰχθῦς] διὰ παντός, ὅσους βούλονται. Ὅτι προσπλεῦσαί φασιν αὐτοὺς καὶ Βαλάροις· ἐμπόριον δὲ τοῦτο εἶναι μεστὸν μυρρινῶν, καὶ φοινίκων, καὶ δαφνῶν, καὶ κήπων παντοδαπὰ φερόντων. προκεῖσθαι δὲ τῆς χώρας τούτου νῆσον ἱεράν, καὶ καλεῖσθαι * Σελήρα. ταύτης τῆς νήσου τὰ ἐστραμμένα πρὸς τὸ πέλαγος, ὅτι μὲν ἄπειρος πυθμὴν θαλάσσης, φέρει δ' ὄστρεον ἐν ἐλύτρῳ λευκῷ μεστὸν πιμελῆς· οὐδὲ γὰρ λίθον φύει οὐδένα. γαλήνην δὲ ἐπιφυλάξαντες, καὶ τὴν θάλατταν αὐτῇ τῇ ἐπιρροῇ τοῦ ἐλαίου λεάναντες, καταδύεταί τις ἐπὶ τὴν θήραν τοῦ ὀστρέου, τὰ μὲν ἄλλα κατεσκευασμένος, ὥσπερ οἱ τὰς σπογγιὰς κείροντες. ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ πλινθὶς σιδηρᾶ, καὶ ἀλάβαστρος μύρου. παριζήσας οὖν ὁ Ἰνδὸς τῷ ὀστρέῳ, δέλεαρ αὐτῷ τὸ μύρον ποιεῖται· τὸ δὲ ἀνοίγνυταί τε, καὶ μεθύει ὑπ' αὐτοῦ· κέντρῳ * δὲ διελαθὲν ἀποπτύει τὸν ἰχῶρα. ὁ δὲ ἐκδέχεται αὐτὸν τῇ πλινθίδι * τύποις ὀρωρυγμένῃ. λιθοῦται δὲ τὸ ἐνταῦθα, καὶ ῥυθμίζεται καθάπερ ἡ φύσει μαργαρίς. καὶ ἔστιν ἡ μαργαρὶς αἷμα λευκὸν ἐξ ἐρυθρᾶς τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ ἐντεῦθεν, θηριώδη μὲν τὴν θάλασσαν εἶναι πᾶσαν, ἀγελάζεσθαι δὲ ἐν αὐτῇ τὰ κήτη. τὰς δὲ ναῦς ἔρυμα τούτου κωδωνοφορεῖν κατὰ πρύμναν τε καὶ πρῷραν, τὴν δὲ ἠχὼ ἐκπλήττειν τὰ θηρία. καταπλεύσαντες δὲ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου, φασὶν εἰς Βαβυλῶνα δι' αὐτοῦ ἀναπλεῦσαι.

Ὅτι ὁ δʹ λόγος οὐδὲν ἄλλο, ἢ μῦθοι καὶ πλάσματα ἐς τὸ Ἀπολλωνίῳ κεχαρισμένον, καὶ σὺν ἐπαίνῳ θαυμαζόμενον τῷ Φιλοστράτῳ συντέτακται. Ὅτι Εὐρώπης καὶ Λιβύης ἄκραι σταδίων ξʹ πορθμὸν ἔχουσαι, τὸν ὠκεανὸν εἰς τὰ ἔξω πελάγη φέρουσι· καὶ τὴν τῆς Λιβύης ἄκραν (ὄνομα δ' αὐτῇ Ἄβιννα) λέοντες ὑπερνέμονται περὶ τὰς ὀφρῦς τῶν ὀρῶν, ἃ εἴσω ὑποφαίνεται * συνάπτουσαι πρὸς Γαιτούλους τε καὶ Τίγγας, ἄμφω θηριώδη καὶ Λιβυκὰ ἔθνη. παρατείνει δὲ ἐσπλέοντι τὸν ὠκεανὸν μέχρι μὲν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σάληκος ἐνακόσια στάδια· τὸ δὲ ἐντεῦθεν οὐκ ἂν συμβάλοι τις ὁπόσα. μετὰ γὰρ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἄβιος ἡ Λιβύη,

* εἰς πηγάς.

* ἐν ὑποχείρῳ.

* Σέληρα.

* al. τὸ.

* al. τύποις.

* συνάπτουσαν γειτόνας.

καὶ οὐκ

καὶ οὐκ ἔτι ἄνθρωποι. τὸ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀκρωτήριον, ὃ καλεῖται Κάλπις, δεξιὰ μὲν ἐπέχει τοῦ * ἔσπλου σταδίων ἑξακοσίων μῆκος, λήγει δὲ ἐς τὰ ἀρχαῖα Γάδειρα. τὰς δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τροπὰς, καὶ αὐτὸς μὲν περὶ Κελτοὺς φησὶν ἰδεῖν ὁποῖαι λέγονται· τὴν δὲ αἰτίαν ἐπὶ πολλὰ εἰκάζων δι᾽ ἣν ἄπειρον οὕτω πέλαγος ἐπιχωρεῖ τε καὶ ἀνασπᾶται, δοκεῖ μοι τὸν Ἀπολλώνιον ἐπεσκέφθαι τὸ ὄν. ἐν μιᾷ γὰρ τῶν πρὸς Ἰνδοὺς ἐπιστολῶν τὸν ὠκεανόν φησιν ὑφύδροις ἐλαυνόμενον πνεύμασιν ἐκ πολλῶν χασμάτων, ἃ ὑπ᾽ αὐτὸν τε καὶ περὶ αὐτὸν ἡ γῆ παρέχεται, χωρεῖν ἐς τὸ ἔξω, καὶ ἀναχωρεῖν πάλιν, ἐπειδὰν ὥσπερ ἆσθμα ὑποστῇ τὸ πνεῦμα. πιστοῦται δὲ αὐτὸ κἀκ τῶν νοσούντων * ἐπὶ Γάδειρα. τὸν γὰρ χρόνον, ὃν πλημμυρεῖ τὸ ὕδωρ, οὐκ ἀπολείπουσιν αἱ ψυχαὶ τοὺς ἀποθνήσκοντας· ὅπερ οὐκ ἂν συμβαίνειν, εἰ μὴ πνεῦμα τῇ γῇ ἐπεχώρει. ἃ δὲ περὶ τὴν σελήνην φασὶ φαίνεσθαι τικτομένην τε καὶ πληρουμένην καὶ φθίνουσαν, ταῦτα περὶ τὸν ὠκεανὸν οἶδε. τὰ γὰρ ἐκείνης αὔξει μέτρα, ξυμμινύθων αὐτῇ καὶ ξυμπληρούμενος. ἡμέρα δ᾽ ἐκδέχεται νύκτα, καὶ νὺξ τὴν ἡμέραν· περὶ Κελτοὺς μὲν κατ᾽ ὀλίγον ὑπαπιόντος τοῦ σκότους ἢ τοῦ φωτὸς, ὥσπερ ἐνταῦθα. περὶ Γάδειρα δὲ καὶ στήλας ἀθρόως λέγονται τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπίπτειν, ὥσπερ αἱ ἀστραπαί. φασὶ καὶ τὰς μακάρων νήσους ὁρίζεσθαι τῷ Λιβυκῷ τέρματι, πρὸς τὸ ἀοίκητον ἀνεχούσας ἀκρωτήριον. τὰ δὲ Γάδειρα κεῖται μὲν κατὰ τὸ Εὐρώπης τέρμα.

Περιττοὶ δέ εἰσι τὰ θεῖα. γήρως * καὶ βωμὸν ἵδρυνται, καὶ τὸν θάνατον μόνοι ἀνθρώπων παιωνίζονται. βωμοὶ δὲ ἐκεῖ καὶ πενίας καὶ τέχνης, καὶ Ἡρακλέους Αἰγυπτίῳ, καὶ ἕτεροι Θηβαίῳ. καὶ τὸν μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν ἐγγὺς Ἐρύθειαν ἐλάσαι φασίν, ὅτε δὴ τὸν μὲν Γηρυόνην τε καὶ τὰς βοῦς εἷλεν· τὸν δὲ σοφία δόντα, γῆν τε ἀναμετρήσασθαι πᾶσαν ἐς τέρμα. καὶ μὴν καὶ Ἑλληνικοὺς εἶναί φασι τὰ Γάδειρα, καὶ παιδεύεσθαι τὸν ἡμεδαπὸν τρόπον. καὶ δένδρα δέ φασιν ἐνταῦθα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι τῆς γῆς. γηρυόνεια μὲν γὰρ καλεῖσθαι αὐτά· δύο δὲ εἶναι· φύεσθαι δὲ τοῦ σήματος, ὃ ἐπὶ τῷ Γηρυόνῃ ἕστηκε. παραλλάττοντα δὲ ἐκ πίτυός τε καὶ πεύκης, ἐς εἶδος ἕτερον. λείβεσθαι δὲ αἵματι καθάπερ τῷ χρυσῷ τὴν Ἡλιάδα αἴγειρον. ἡ δὲ νῆσος ἐν ᾗ τὸ ἱερὸν, ὅσῃ μὲν ὁ νεὼς, πετρώδης δὲ αὐτῆς οὐδὲν, ἀλλὰ βαλβῖδι ξεστῇ εἴκασαι. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τιμᾶσθαι μὲν ἄμφω τὼ Ἡρακλέε φασίν· ἀγάλματα δὲ αὐτοῖν οὐκ εἶναι. βωμοὺς δὲ τοῦ μὲν Αἰγυπτίου δύο, χαλκοῦς καὶ ἀσήμους· ἕνα δὲ τοῦ Θηβαίου. τὰς δὲ ὕδρας τε καὶ τὰς Διομήδους ἵππους, καὶ τὰ δώδεκα Ἡρακλέους ἔργα ἐκτετυπῶσθαί φασι λίθου ὄντα. ἡ Πυγμαλίωνος δὲ ἐλαία ἡ χρυσῆ (ἀνάκειται δὲ κἀκείνη ἐς τὸ Ἡράκλειον) ἀξία μὲν, ὥς φασι, καὶ τοῦ θαλλοῦ θαυμάζειν, ᾧ εἴκασται· θαυμάζεσθαι δ᾽ ἂν ἐπὶ τῷ καρπῷ μᾶλλον· βρύει γὰρ αὐτὸν σμαράγδου λίθου. καὶ Τεύκρου τοῦ Τελαμωνίου ζωστῆρα χρυσοῦν φασὶ δείκνυσθαι. πῶς δὲ ἐς τὸν ὠκεανὸν πλεύσαντος ἢ ἐφ᾽ ὅ, οὔ φασιν εἰδέναι. τὰς δὲ ἐν τῷ ἱερῷ στήλας χρυσοῦ μὲν πεποιῆσθαι καὶ ἀργύρου, συντετηκότοιν εἰς ἓν χρῶμα·

* al. εἴσπλ.

* περὶ.

* al. εἰ βωμόν.

Philostr.

nec homines vltra reperiuntur vlli. Europæ promontorium Calpis dictum, dextera nauigationem continet stadiorum sexcentorum, terminaturque ad antiquas Gades Oceani cõuersiones ipse quoque apud Celtas tales aspexi, quales etiam fama feruntur. Causam vero sæpenumero coniectans, ob quam tam vastum pelagus accedat recedatque inuenisse Apollonium censeo, qui in earum vna, quas ad Indos scripsit, epistola ait, Oceanum a ventis sub aqua existentibus impulsum, ex multis hiatibus quos ventos partim sub ipso, partim in terra circa ipsum ad exteriora diffundi, ac rursus retrocedere, postquam tanquam anhelitus, ventus resedit. Huic opinioni fidem facit, quod apud Gades ægrotantibus accidit. Nam quo tẽpore crescens aqua regionem inundat animæ, moribundos non deserunt, quod profecto nõ eueniret, nisi spiritus ipse in terram secederet. Quæ autem circa lunam apparere dicunt, nascentem, plenam & decrescentem, eadem omnia circa Oceanum fieri animaduerti. Eius enim mensuras sequitur simul cum ipsa decrescens augescensque, & nox dein rursusq; dies noctem excipit, apud Celtas quidem paulatim discedentibus aut lumine, aut tenebris sicut apud nos etiam accidit: Circa Gades autem & columnas confertim tanquam fulgura ante oculos cadere dicuntur. Perhibent quoque beatorum insulas Africæ finibus definiri, ad inhabitabilem promontorij partem vergentes. Gades autem in Europæ lateribus positæ sunt. Superstitiosi sunt illic circa sacrificia. Senectę nãque aram dicarunt: solique hominum festis cãtibus Mortem collaudant. Sunt apud ipsos Arti & Paupertati aræ positæ, sicut Ægyptio, & alteri Thebano Herculi. Alterum namque finitimam vsque ad Erythiam penetrasse ferunt cum Geryone, eiusque boues sustulisse. Alterum vero sapientia excellentem, totum terræ ambitum dimensum esse. Præterea qui Gades incolunt Græci esse perhibentur, nostróque more eruditi. Arbores illic etiam esse tradunt, quæ nusquam alibi terrarum inueniuntur, appellatas autem Geryonias, & duas tantum esse. Ortæ sunt autem iuxta sepulcrum, quod illi Geryoni statuerunt, speciem ex pinu piceáque commistam habentes. Sanguinem vero stillare, sicut Heliadem populum auro manare, dicunt. Insula vero in qua templum situm, æqualis est magnitudine ipsi templo; nulla autem eius pars est petrosa, sed politis carceribus similis. Colunt in eodem templo ambos Hercules. Simulacra illis nulla sunt: sed Ægyptio quidem aræ sunt duæ æneæ, absque simulacro, Thebano autem vna tantum: Hydræ insuper & Diomedis equi & duodecim Herculis labores in lapidem incisa conspiciuntur. Pygmalionis insuper aurea oliua in ipso Herculis templo dedicata: Digna quidem, vt volunt admiratione ob ramum cui similis est, admirabilior vero fructu, quo abundat è smaragdo ficto. Et Teucri etiam Telamonij balteus aureus eodem in loco, monstratur. Quomodo autem, aut qua de causa ad Oceanum peruenerit, se nescire dicunt. Quæ autem in templo sunt columnæ, ex auro argentóque simul fuso, & in vnum colorem redacto factas esse narrat.

Calpe.

Maris æstus.

Insula Beatorum.

Hercules duo Ægyptius & Thebanus.

Gades

Templum Herculis.

Philostr. Esse autem quadrangulares velut incudes, & earum capita literis inscripta sunt non Ægyptiis, neque Indicis, neque ab aliquo penitus cognitis. Apollonius autem, cùm de hac re sacerdotes nihil dicerent, non permittit me, ait, Ægyptius Hercules tacere quæ sciam. Hæ columnæ terrarum Oceanique vinculum sunt. Ipse vero Hercules in domo Parcarum inscripsit: ne qua elementis contentio accideret, neque amicitiam dissiangant, qua inuicem tenentur. Nauigarunt quoque fluuium Bætim, qui maximè naturā fluxus & refluxus Oceani declarat. (Bætis fl.) Excrescente enim pelago fontes repetit, spiritu quodam ipsum a mari depellente. Regionem vero ab eo flumine Bæticam cognominatam (Bætica) optimam vberrimamque esse tradunt, ciuitatibusque & pascuis bene instructam. Deriuatur autem per omnes vrbes; agri verò egregie culti affatim omnia ferunt: cœli temperies talis est, qualis autumni tempore in Attica mysteriorum diebus esse solet. (Ætna mons.) Omnia quæ de Ætna poetæ dicunt, ait Apollonium, vt fabulas repudiasse, sic loquendo. Fabula enim quam reprehendimus, non est Æsopi apologis similis, sed iis qui fingere norūt, & poetarum, qui Typhœum quendam vel Enceladum sub monte ligatum dicunt, mortique obluctantem, hunc ignem anhelando euomere. Ego autem gigantes fuisse dico, (Gigantes.) multisque locis direptis tumulis eiusmodi corpora ostendi, vt fertur, cum Diis pugnasse non credo, sed forsan Deorum ædes ac templa violasse. quod autem cœlum aggressi fuerint, nec illic Deos consistere permiserint, dicere, insania quædam est, insanius etiam credere. Neque vero oratio hæc, quamuis sit vulgatior, a nobis probatur. Vulcanum in Ætna fabrilem artem exercere, ibique incudem resonare: multi namque alij montes diuersis terrarum locis igniti sunt; nec tamen gigantes ibi aut Vulcanum esse quisquam dicit. vt igitur montes ardeant, causa quædam huiusmodi esse dicitur. Terra bitumini sulfurique commista, natura sua turgescit, & nondum ignem reddit. Quod si cauernosam terram esse contigerit, vt sub ipsam spiritus aliquis ingrediatur, tunc flammam attollit, quæ magis magisque aucta, velut aqua è montibus defluens in campos effunditur: quandoque etiam ad mare delata, quasi fluminis cuiusdam impetum facit.

(à lib. 6.) Æthiopia totius terræ, quæ sub sole est, occidentale cornu occupat, sicut Indi id quod spectat ad Orientem; éstque illa secus Meroëm Ægypto coniuncta, & ad desertam Libyæ partem porrecta, mari terminatur, quod Oceanum poetæ vocant, vno eodemque nomine totum quod terram ambit, mare nuncupantes. (Nilus fluv. Ægypti. India & Ægyptus.) Fluuium autem Nilum Ægypto tribuunt. Qui ex Catadupis initium sumens Ægyptum, quam vniuersam inundat, in Æthiopiam ducit. Magnitudine quidem Indiæ non conferenda est Æthiopia, neque vlla alia continentis pars, quæ hominibus nota sit. Quod si totam Ægyptum Æthiopiæ adiiciamus (id enim facere fluuium arbitramur) non tamen ambæ coniunctæ magnitudinem Indiæ adæquabunt. In vtraque verò fluuij sunt inter se similes Indus ac Nilus.

εἶναι δὲ αὐτὰς ὑπὲρ πῆχυν τετραγώνου σχήματος, ὥσπερ οἱ ἄκμονες. ἐπιγεγράφθαι δὲ τὰς κεφαλὰς οὔτε αἰγυπτίοις οὔτε ἰνδικοῖς γράμμασιν, οὔτε οἵοις ξυμβαλεῖν. ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ὡς οὐδὲν οἱ ἱερεῖς ἔφραζον, οὐ συγχωρεῖ μοι ἔφη ὁ Ἡρακλῆς ὁ αἰγύπτιος, μὴ οὐ λέγειν ὁπόσα οἶδα. γῆς καὶ ὠκεανοῦ ξυνδέσμα αἵδε αἱ στῆλαί εἰσιν. ἐγράψατο δὲ αὐτὰς ἐκεῖνος ἐν μοιρῶν οἴκῳ, ὡς μήτε νεῖκος τοῖς στοιχείοις ἐγγίνοιτο, μήτε ἀτιμάσειαν τὴν φιλότητα, ἣν ἀλλήλων ἴσχουσιν. Ὅτι τὸν * Βαίτην τὸν ποταμὸν ἀναπλεῦσαι φασίν, ὃς δηλοῖ μάλιστα τὴν τοῦ ὠκεανοῦ φύσιν. * ἐπειδὰν γὰρ πλημμυρεῖ τὸ πέλαγος, ἐπὶ τὰς πηγὰς ὁ ποταμὸς παλίρρους ἵεται, πνεύματος δή που ἀπωθουμένου αὐτὸν τῆς θαλάττης. τὴν δὲ ἤπειρον τὴν Βαιτικὴν, ἧς ὁ ποταμὸς οὗτος * ὁμώνυμος, ἀρίστην ἠπείρων φασί· πόλεών τε γὰρ εὖ ἔχειν καὶ νομῶν. καὶ διῆχθαι τὸν ποταμὸν ἐς τὰ ἄστη πάντα, γεωργίας τε ξυμπάσης μεστὴν εἶναι, καὶ ὡρῶν τῆς ἀττικῆς αἳ μετόπωροι καὶ μυστηριώτιδες. Ὅτι τοὺς περὶ τῆς Αἴτνης λόγους τῶν ποιητῶν ὡς μύθους παραιτεῖσθαί φησι τὸν Ἀπολλώνιον, ὧδέ τε λέγοντα. ὁ γὰρ μῦθος, ὃν παραιτούμεθα, οὐ τῶν Αἰσώπου λόγων ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν δραματικωτέρων, καὶ οὓς οἱ ποιηταὶ θρυλλοῦσιν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ Τυφῶ τινὰ ἢ Ἐγκέλαδον δεδέσθαι φασὶν ὑπὸ τῷ ὄρει, καὶ δυσθανατοῦντα ἀσθμαίνειν τὸ πῦρ τοῦτο. ἐγὼ δὲ γίγαντας μὲν γενέσθαι φημί· καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς ἀναδείκνυσθαι τοιαῦτα σώματα, ῥαγέντων τάφων· οὐ μὴν εἰς ἀγῶνα ἐλθεῖν τοῖς θεοῖς· ἀλλ᾽ ὑβρίσαι μὲν τάχα ἐς τοὺς νεὼς αὐτῶν, καὶ τὰ ἕδη: οὐρανῷ δὲ ἐπιπηδῆσαι, καὶ μὴ συγχωρεῖν τοὺς θεοὺς ἐπ᾽ αὐτοῦ εἶναι· μανία μὲν λέγειν, μανία δὲ οἴεσθαι. καὶ μηδ᾽ ἐκεῖνος ὁ λόγος, καίτοι δοκῶν εὐφημότερος εἶναι, τιμάσθω· ὡς Ἡφαίστῳ μέλει τοῦ χαλκεύειν ἐν τῇ Αἴτνῃ, καὶ κτυπεῖταί τις ἐνταῦθα ὑπ᾽ αὐτοῦ ἄκμων. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα ὄρη πολλαχοῦ τῆς γῆς ἔμπυρα, καὶ οὐκ ἂν φθάνοιμεν ἐπιφημίζοντες αὐτοῖς γίγαντας καὶ Ἡφαίστους. τίς οὖν ἡ τῶν * τοιούτων ὀρῶν αἰτία; γῆ, κρᾶσιν ἀσφάλτου καὶ θείου παρεχομένη, τύφεται μὲν καὶ παρ᾽ ἑαυτῆς φύσει, πῦρ δὲ οὔπω ἐκδίδωσιν· εἰ δὲ καὶ σηραγγώδης τύχοι, καὶ ὑποδράμοι αὐτὴν πνεῦμα, φρυκτὸν ἤδη αἴρει· πλεονεκτήσασα δὲ ἡ φλὸξ, ὥσπερ τὸ ὕδωρ, ἀπορρεῖ τῶν ὀρῶν, καὶ ἐς τὰ πεδία προχεῖται· χωρεῖ τε ἐπὶ θάλασσαν πῦρ ἀθρόον, ἐκβολὰς ποιούμενον, οἷαι τῶν ποταμῶν εἰσίν.

Αἰθιοπία ἡ μὲν ὑπὸ ἡλίῳ πάσης ἐπέχει τὸ ἑσπέριον κέρας, ὥσπερ * ἰνδοὶ τὸ πρὸς ἕω· κατὰ μερόην δὲ αἰγύπτῳ ξυνάπτουσα· καί τι καὶ τῆς ἀμαρτύρου λιβύης ἐπελθοῦσα, τελευτᾷ εἰς θάλασσαν, ἣν ὠκεανὸν οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, τὸ περὶ γῆν ἅπαν ὧδε ἐπονομάζοντες. ποταμὸν δὲ Νεῖλον αἰγύπτῳ δίδωσιν, ὃς ἐκ καταδούπων ἀρχόμενος, ὃν ἐπικλύζει πᾶσαν Αἴγυπτον, * ἀπ᾽ αἰθιόπων ἄγει. μέγεθος μὲν οὖν οὐκ ἀξία παραβεβλῆσθαι πρὸς ἰνδοὺς ἥδε ἡ χώρα, ὅτι μηδ᾽ ἄλλη μηδεμία, ὁπόσαι κατ᾽ ἀνθρώπους ὀνομασταὶ ἤπειροι. εἰ δὲ καὶ πᾶσαν Αἴγυπτον Αἰθιοπίᾳ ξυμβάλοιμεν, τοῦτο δὲ ἡγούμεθα καὶ τὸν ποταμὸν πράττειν, οὔπω ξύμμετρον πρὸς τὴν ἰνδῶν ἄμφω τοσαύτη ξυντεθεῖσα. ποταμοὶ δὲ ἀμφοῖν ὅμοιοι λογιζομένῳ τά Ἰνδοῦ τε καὶ Νείλου·

(Margin: * al. Βαῖτιν. * al. ἐπειδὰν. * al. ὁμώνυμος. * ποιεῖν. * ἰνδοί. * al. αἰεί.)

περι-

παραινοῦσί τι γὰρ ταῖς ἠπείροις ἐν ὥρᾳ ἔτους, ὁπότε ἡ γῆ ἐρᾷ τούτου. ποταμοὺς δὲ παρέχονται μόνοι τὸν κροκόδειλον, καὶ τὸν ἵππον. τὴν δὲ ὁμοιότητα τῶν ἠπείρων πιστοῦται μὲν καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀρώματα, *πεπονθῶσι δὲ καὶ οἱ λέοντες, καὶ ὁ ἐλέφας, ἐν ἑκατέρᾳ ἁλισκόμενός τε καὶ δουλεύων. βόσκουσι δὲ καὶ θηρία, οἷα οὐχ ἑτέρωθι, καὶ ἀνθρώπους μέλανας, ὃ μὴ ἄλλαι ἤπειροι. Πυγμαίων τε ἐν αὐταῖς ἔθνη. γρῦπες δὲ Ἰνδῶν, καὶ μύρμηκες Αἰθιόπων, εἰ καὶ ἀνόμοιοι τὴν ἰδέαν εἰσίν, ἀλλ' ὅμοιά γε, ὥς φασι, βούλονται. χρυσοῦ γὰρ φύλακες ἐν ἑκατέρᾳ ᾄδονται, τὸ *χρυσόγεων τῶν ἠπείρων ἀσπαζόμενοι. Αἰθιόπων δὲ καὶ Αἰγυπτίων ὅρια, τὸ καλούμενον Συκάμινον ἢ παραγεγονότα τὸν Ἀπολλώνιον, χρυσῷ τε ἀσήμῳ φησὶν ἐντυχεῖν, καὶ λίνῳ, καὶ ἐλέφαντι, καὶ ῥίζαις, καὶ μύρῳ, καὶ ἀρώμασι. κεῖσθαι δὲ πάντα ἀφύλακτα ἐν ὁδῷ σχιστῇ. ἡ δὲ αἰτία αὕτη. ἀγορὰν Αἰθίοπες ἀπάγουσιν, ὧν Αἰθιοπία δίδωσιν. οἱ δὲ ἀνελόμενοι πᾶσαν, ξυμφέρουσιν εἰς τὸν *αὐτὸν χῶρον ἀγορὰν Αἰγυπτίαν ἴσου ἀξίαν, ὠνούμενοι τῶν αὐτοῖς ὄντων τὰ οὐκ ὄντα. οἱ δὲ τὰ ὅρια τῶν ἠπείρων οἰκοῦντες ἤπω μέλανες, ἀλλ' ὁμόφυλοι τὸ χρῶμα. μελαίνονται γὰρ οἱ μὲν ἧττον Αἰθιόπων, οἱ δὲ μᾶλλον Αἰγυπτίων. ἐντεῦθεν φασὶ τὸν Ἀπολλώνιον χωρεῖν ἐπὶ Μέμνονος· ἡγεῖσθαι δὲ αὐτοῖς μειράκιον Αἰγύπτιον Τιμάσιον ὄνομα. κακῶς δὲ φησὶ προσηνέχθαι Ἀπολλώνιον, ἀφικόμενον ἐς τοὺς τῶν Αἰθιόπων γυμνητάς, καὶ οὐχ ὅμοια ὧν ἐξενίσθη *παρὰ τοῖς τῶν Ἰνδῶν Βραχμᾶσι. τὸ δὲ αἴτιον, φησίν, ὅτι Εὐφράτης τις φιλοσοφεῖν ἐπιτηδεύων, καὶ εἰς διαφορὰν ἐλθὼν Ἀπολλωνίῳ, τὰς ἀκοὰς τῶν γυμνῶν ταῖς κατὰ Ἀπολλωνίου προκαταλαβὼν διαβολαῖς, κακῶς αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν διακεῖσθαι παρεσκεύασε. πολλῷ δὲ κρείττους ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοὺς παρὰ Ἰνδοῖς Βραχμᾶνας *τῶν παρ' Αἰθίοψι γυμνῶν ἀποφαίνεται. οἰκεῖν δὲ τοὺς γυμνοὺς ὑπαιθρίους φασί, καὶ ὑπὸ τῷ οὐρανῷ αὐτῷ, ἐπί τινος δὲ γηλόφου ξυμμέτρου, μικρὸν ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ Νείλου. ἐποιήσατο δὲ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὁδὸν ὁ Ἀπολλώνιος, ἀπὸ θαλάσσης καὶ διὰ τοῦ Νείλου. συνδιαλεχθεὶς δὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον τοῖς γυμνοῖς, καὶ προσεπιών, ἅμα τοῖς συνοῦσι, ἐπορεύοντο τὴν ἐς τὰ ὄρη τείνουσαν ἀριστερὰ τοῦ Νείλου. τὰ δὲ ὁρῶντες λόγου ἄξια, οἱ Κατάδουποι, γεώδη ὄρη, παραπλήσια τῷ Λυδῶν Τμώλῳ. κατάρρους δὲ ἀπ' αὐτῶν φέρεται Νεῖλος, ἣν ἐπισπᾶται γῆν ποιῶν Αἴγυπτον. ἡ δὲ ἠχὼ τοῦ ῥεύματος, καταρρηγνυμένου τῶν ὀρῶν, καὶ ψόφῳ ἅμα ἐς τὸν Νεῖλον *ἐκπίπτοντος, χαλεπὴ δοκεῖ, καὶ οὐκ ἀνεκτὴ ἀκοῦσαι· καὶ πολλοὶ τῶν πρόσω τοῦ μετρίου προσελθόντες ἀνέζευξαν, ἀποβάλλοντες τὸ ἀκούειν. προϊοῦσι δὲ τῷ Ἀπολλωνίῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτόν, μαστοὶ ὀρῶν ἐφαίνοντο παρεχόμενοι δένδρα, ὧν Αἰθίοπες τὰ φύλλα, καὶ τὸν φλοιόν, καὶ τὸ δάκρυον, καρπὸν ἡγοῦνται. ἑώρων δὲ καὶ λέοντας ἀγχοῦ τῆς ὁδοῦ, καὶ παρδάλεις, καὶ τοιαῦτα θηρία ἕτερα. ἐπῄει δὲ οὐδὲν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀπεπήδα σφῶν, ὥσπερ ἐκπεπληγμένα τοὺς ἀνθρώπους. ἔλαφοι δὲ καὶ δορκάδες καὶ στρουθοὶ καὶ ὄνοι, πολλὰ μὲν καὶ ταῦτα ἑωρᾶτο· πλεῖστα δὲ οἱ βόαγροί τε καὶ οἱ βούτραγοι

*al. πεπόνθασι. — * χρυσόγεων. — *al. αὐτόν. — * al. τῶν. — *al. ἐκπίπτον.

A nubo continente in *a* oblinunt æstatis tempore, cùm maxime id terra expetit, soliq; fluuiorū Crocodilos educant & Hippopotamos. Terrarum vero similitudinem testantur aromata vtrobique nascentia, Leones præterea & Elephanti, qui in vtraque capti seruire coguntur. Præbet insuper vtraque feras, quæ alibi nusquam reperiuntur, & homines nigros alia nullæ continentis partes ferunt, & in iis Pygmæorum natio. Indorum vero Gryphes & Æthiopum formicæ, quamquam sint forma dissimiles, eadem tamen agere student. Nam aurum vtrobique custodire perhibentur, & terram auriferam amare. Cum eo venisset Apollonius vbi Ægyptus Æthiopiáque terminatur (Sycaminum autem illa vocant) aurum non signatum inuenit. Linum præterea atque ebur, & radices varias: vnguentum insuper, & diuersorum generum aromata. Omnia autem in via secta sine custode passim iacebant. Hæc vero causa est. *b* Merces inuehunt Æthiopes, quæ in Æthiopia proueniunt; Ægyptij vero eas omnes cùm sustulerint, eodem comportant mercem Ægyptiam, æqualis pretij rebus suis ea redimentes, quibus careant. Qui vero continenti viciniores habitant, nondum plane nigri, colore verò mutuem conueniunt, ab aliis diuersi. Nigrescunt enim minus quam Æthiopes, paulo autem magis quam Ægyptij. Deinde refert Apollonium in Memnonis regiam peruenisse. Ducebat eos adolescens Ægyptius nomine Timasij. Male acceptum dicit Apollonium eundem ad Gymnosophistas Æthiopum, & non simili honore quo ab Indorum Brachmanis affectus fuerat; & hac quidem de causa. Euphrates quidem philosophus, inimicitias cum Apollonio gerens, famam Apollonij apud Gymnosophistas calumniis in eum iactis minuens, illos in Apollonium excitauit. Multò sapientiores esse Indos Brachmanas Gymnosophistis Æthiopiæ dixit. Viuere ait nudos illos sub dio, incolere montem egregie à natura formatum, parum a Nili ripis distantem. Mari & Nilo nauigans ad eos Apollonius accessit. Paruo igitur tempore cum Gymnosophistis versatus & disputans cum sociis, profectus est ad montes via sinistra Nili. Quæ autem ibi viderunt memoratu digna sunt hæc: *c* Catadupa montes sunt terrei, similes Tmolo, qui in Lydia est, ab ipsis autem Nilus defluens ex ea quam auellit terra Ægyptum *d* impinguat. Sonitus autem fluctuum e montibus erumpentium & cum strepitu in Nilum cadentium horrenda quædam res, & auditu intolerabilis apparet, multique propè accedentes *e* auditum amiserunt. Procedenti autem Apollonio eiúsque comitibus tumuli apparuerunt arbores ferentes: quarum folia, corticémque & lachrymas inter fructus Æthiopum numerant. Viderunt etiam secus viam *f* leones, pantheras, & alias huiusmodi feras: quarum nulla in eos impetum facere tentauit: sed tanquam hominum conspectum stupentes præteribant: ceruos iis super & capreas, struthionésque & asinos syluestres complures: & animalium varia genera; inter quæ fuere syluestres boues & hircoboues.

Philostr.
a [illegible]
b Mercium permutatio.
c Catadupa Nili.
d ποιῶν. [illegible]
e De Catadupis Cicero in Somnio Scipionis libro 6 de Republ.
f Animalia.

Philostr. Sunt autem huiusmodi beluarum aliæ ex ceruo hircóque composita, quæ ex diuersis denominationem capiunt animalibus. Ossa insuper huiusmodi ferarum & semesa earundem cadauera inuenerunt. Leones enim calida præda semel saturati, reliquias amplius attingere dedignantur, confidentes, vt opinor, non in rursus se prædam posse venari. Illic Æthiopes habitant Nomades appellati, qui ciuitates in curribus positas habent. *Nomades.* Proximi autem illis sunt, qui elephantes venantur, illosque in frusta diuisos vendunt, vnde cognomen adepti Elephantophagi vocantur. Nasamones & Anthropophagi, Pygmæi quoque & Sciapodes, hi, inquam, omnes Æthiopiæ gentes sunt, perueniunt autem ad Oceanum Æthiopiæ, quo solum vi tempestatis delati inuiti traiciunt. Cum illi de feris quas viderant loquerentur, & naturam admirarentur, quæ tam varia, diuersáque animalium genera pascit, sonitus quidam eorum aures percussit, tanquam tonitrus nondum inualescentis, sed adhuc intra nubis concauitatem inclusi. Tum Timasion, Prope est, inquit, ô viri, cataracta, quæ ascendentibus prima, descendentibus vl ima occurrit, quatuor enim sunt. *Cataracta Ægypti.* Deinde stadia ferme decem progressi, viderunt fluuium ex monte defluentem, nihilo maiorem quam Marsya sit, atque Mæander, vbi primum in vnum confluunt, vlterius vero processerunt, nec vllas amplius feras videbant. Nam cum sint natura pauidæ, iuxta quietas aquas habitant potius, quam iuxta côfragosas, & obstrepentes. Inde post stadia ferme quindecim aliam audierunt cataractam difficilem sane & intolerabilem auditu, & quæ priorem duplo ferme superaret. quam cùm ex loco longè quam prior altiore præcipitari vidisset Damis, comites aliquos, tum etiam seipsum, ita stupefactos auribus refert, vt se ab Apollonio semouerent, rogarentque ne vlterius progrederetur. Verum ille constanter Nilo quodam nomine dumtaxat, Timasionéque comitantibus, cataractæ tertiæ propinquauit, inde ad socios reuersus, nuntiauit suspensos illic esse vertices Nili, altitudine ferme stadiorum octo: ripam vero, quæ montibus opponitur, supercilium habere lapicidinæ inenarrabilis, fontes vero ex montibus pendentes decidere in petrosam ripam, inde in Nilum refundi aquam spumantem & æstuantem. Accidentia verò, quæ inde oriantur multiplicia sunt, magisque varia quàm quæ in aliis cataractis eueniunt, & qui illic è montibus resonat fragor asperrimus est, & inenarrabilem Nili ortum reddit. Iter verò quod ad primos fontes ducit, perarduum est, & non solùm accessu, sed cogitatu etiam difficile. Multa etiam de dæmonibus illic existentibus prædicant, qualia sapienter in suis hymnis Pindarus de dæmone cecinit, quem huiusmodi fontibus præesse dixit, vt Nilum moderaretur. *Pindarus.* Ait Domitianum Imper. vetuisse, ne quis castraretur, ne vites plantentur, sed quæ iam plantatæ essent etiam exscinderentur, & Apollonium ad hæc dixisse, quia ego forsitan nec pudendis, neque vino indigeo. *Domitianus Imperator.* Ignorauit verò vir admirandus, hominibus se parcere, & terram castrare.

σύγκειται δὲ τὰ θηρία ταῦτα, τὸ μὲν ἐλάφου τε καὶ τράγου, τὸ δὲ ἀφ᾽ οὗπερ τὴν ἐπωνυμίαν εἴρηκα. καὶ ὀστοῖς δὲ τούτων ἐνετύγχανον, καὶ ἡμιβεβρώτοις σώμασιν· οἱ γὰρ λέοντες, ἐπειδὰν θερμῆς τῆς θήρας ἐμφορηθῶσιν, ἀτιμάζουσιν αὐτῆς τὰ περιττά· πιστεύοντες οἶμαι τὸ καὶ αὖθις * θηράσειν. ἐνταῦθα νομάδες οἰκοῦσιν Αἰθίοπες, ἐπ᾽ ἁμαξῶν πεπολισμένοι· καὶ πλησίον τούτων οἱ τοὺς ἐλέφαντας θηρῶντες. κατακόπτοντες δὲ αὐτούς, ποιοῦνται ἀγοράν, ὅθεν ἐπώνυμοί εἰσι τῆς τῶν ἐλεφάντων βορᾶς. Νασάμωνες δέ, καὶ ἀνδροφάγοι, καὶ πυγμαῖοι, καὶ σκιάποδες, ἔθνη μὲν Αἰθιόπων καὶ οὗτοι· καθήκουσι δὲ εἰς τὸν Αἰθίοπα ὠκεανόν, ὃν μόνον εἰσπλέουσιν ἀπενεχθέντες ἄκοντες· διαλεγομένους δὲ ὑπὲρ τῶν θηρίων τοὺς ἄνδρας, καὶ φιλοσοφοῦντας ὑπὲρ τῆς φύσεως, ἄλλο ἄλλως βοσκούσης: ἠχὼ προσέβαλλεν, οἷον βροντῆς οὔπω σκληρᾶς, ἀλλὰ κοίλης ἔτι, καὶ ἐν τῷ νέφει. καὶ ὁ Τιμασίων ἐγγύς, ἔφη, ὁ καταρράκτης ὁ πρῶτος μὲν ἀνιοῦσιν, ὕστατος δὲ κατιοῦσι. τέσσαρες δ᾽ ἄρα οἱ καταρράκται. στάδια δὲ ἴσως προελθόντες δέκα, ἰδεῖν φασὶ ποταμὸν ἐκδιδόμενον τοῦ ὄρους, μείω οὐδὲν ἢ ἐν πρώταις συμβολαῖς ὁ Μαρσύας καὶ ὁ Μαίανδρος. χωροῦντας δὲ πρόσω, θηρία μὲν οὐκέτι ὁρᾶν· ψοφοδεᾶ γὰρ φύσει ὄντα, προσοικεῖν τοῖς γαληνοῖς ὕδασι μᾶλλον, ἢ τοῖς ῥαγδαίοις [τε] καὶ ἐνήχοις. ἑτέρου δὲ καταρράκτου ἀκοῦσαι, μετὰ πεντεκαίδεκά που στάδια, χαλεποῦ ἤδη, καὶ οὐκ ἀνεκτοῦ * ἀκούεσθαι· διπλάσιον μὲν γὰρ εἶναι αὐτὸν τοῦ προτέρου, ὄρους δὲ ὑψηλοτέρου ἐκπίπτειν. ἑαυτὸν μὲν οὖν, καί τινας τῶν * ἑτέρων, οὕτω τι ἐγκτυπηθῆναι τὰ ὦτα, φησὶν ὁ Δάμις, ὡς αὐτός γε ἀναζεῦξαι, τοῦ τε Ἀπολλωνίου δεῖσθαι, μὴ πρόσω χωρεῖν. * τὸν δὲ ἐρρωμένως ξὺν τε τῷ Τιμασίωνι, καὶ ἑτέρῳ τινὶ τοὔνομα Νείλῳ, τοῦ τρίτου καταρράκτου ἐγγὺς ἐλθόντα, περὶ οὗ ταῦτα ἀπαγγεῖλαι ἥκοντα. ἐπικρέμασθαι μὲν τοῦ Νείλου κορυφὰς ἐκεῖ, σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ὕψος, τὴν δὲ ὄχθην τὴν ἀντικειμένην τοῖς ὄρεσι, ὀφρὺν εἶναι λιθοτομίας ἀρρήτου, τὰς δὲ πηγὰς ἀποκρεμαννυμένας τῶν ὀρῶν ὑπερπίπτειν εἰς τὴν πετρώδη ὄχθην· ἀναχεῖσθαι δὲ ἐκεῖθεν [ἐς] τὸν Νεῖλον κυμανθείσας τε καὶ λευκάς· τὰ δὲ πάθη, τὰ περὶ αὐτὰς ξυμβαίνοντα, πολλαπλασίας ἢ αἱ πρότεραι οὔσας· καὶ τὴν πηδῶσαν ἐκ τούτων ἠχὼ ἐς τὰ ὄρη, δυσήκοον ἐργάζεσθαι τὴν ἱστορίαν τοῦ ῥεύματος. τὴν δὲ πρόσω ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰς πρώτας πηγὰς ἄγουσαν, ἄπορον μὲν ἐλθεῖν φασίν, ἄπορον δὲ ἐνθυμηθῆναι. πολλὰ γὰρ καὶ περὶ δαιμόνων ᾄδουσιν, οἷα καὶ Πινδάρῳ κατὰ σοφίαν ὕμνηται περὶ τοῦ δαίμονος, ὃν ταῖς πηγαῖς ταύταις * ἐφίστησιν ὑπὲρ ξυμμετρίας τοῦ Νείλου. Ὅτι Δομετιανόν φησι τὸν βασιλέα νομοθετῆσαι, ἀνέχειν τὸ μὴ ποιεῖν, καὶ ἀμπέλους μὴ φυτεύειν, ἀλλὰ καὶ τὰς οὔσας ἐκτέμνειν. εἰπεῖν δὲ πρὸς ταῦτα τὸν Ἀπολλώνιον, ὡς ἐμὲ μὲν ἴσως οὔτε αἰδοίων δέομαι, οὔτε οἴνου· λέληθε δὲ ὁ θαυμασιώτατος, τῶν μὲν ἀνθρώπων φειδόμενος, τὴν δὲ γῆν εὐνουχίζων.

al. θηράσειν. · *ἀκούειν.* · *ἑταίρων.* · *al. ὁ δὲ.* · *al. ἀφίστησιν.*

Ὅτι ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ ὀγδόῳ λόγῳ ὁ Φιλόστρατος τὴν πρὸς [τοὺς] τυράννους, καὶ μάλιστα πρὸς Δομετιανόν, τοῦ Ἀπολλωνίου παῤῥησίαν ἐξυμνήσας, καὶ εἰπὼν ὅπως τε ἐγράφη, καὶ ὅπως αὐτόκλητος πρὸς τὴν δίκην ἧκεν· ὅπως τε γέγονεν ἐν δεσμωτηρίῳ, καὶ ὅπως ὕστερον ἐδέθη, καὶ ἐλύθη, καὶ ἀπελογήσατο, καὶ τοῦ δικαστηρίου ἀπέστη. ταῦτα εἰπὼν καὶ μαγικῆς * οὐχ ὅπως τι αὐτὸν μεταχεῖν. ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος, μυσάττεσθαι ταύτην ἀπισχυρισάμενος (καίτοι πολλὰ τεράστια γράφων περὶ αὐτοῦ) τὸν θάνατον ἄδηλον καὶ πολύφημον * ἔτι γενέσθαι, αὐτοῦ * ἐκεῖνα τοῦτο καὶ ζῶντος ἐν μελέτῃ ποιουμένου. φησὶ γάρ, αὐτὸν λέγειν ἀεί, λάθε βιώσας· εἰ δὲ μή, λάθε ἀποθανών. Ἀρεταῖς λέγει συνεζηκέναι τὸν ἄνδρα· καὶ τὴν Πυθαγόρου διὰ βίου σοφίαν ἐζηλωκέναι.

Οὗτος δ' ὁ Φιλόστρατος ἀπαγγελίᾳ μὲν κέχρηται γλυκείᾳ, καὶ ποικιλωτάτῃ, καὶ λέξεσιν ἐμπρεπούσαις φράσει τοιαύτῃ. συντάξεσι μέντοι γε ταύταις, οἵαις οὐκ ἄν τις ἄλλος ἐς τὸ συγγράφειν τεταγμένος. δοκοῦσι γάρ πως ἀσυνταξίαις μᾶλλον ἐοικέναι, ἢ συντάξεως ὅ, τι καὶ μετέχειν. ἀλλ' οὗτος ἴσμεν ὡς αὐτὸς ὡς πολυμαθέστατος ὤν, οὐκ ἂν ἀγνοίᾳ τινὶ τοῦ ὀρθοῦ εἰς ταύτην ἐξωλίσθη τὴν ἰδιότροπον τῶν συντάξεων καινοτομίαν, * ἀλλά τι τῶν ἀρχαιοτέρων σπανίως ἴσως εἴρηται, τούτοις ἐπὶ εἰς κόρον ἀπεχρήσατο, τὸ παῤῥησιασμένον αὐτῇ τὴν χρῆσιν ἐπιδεικνύμενος· καὶ οὐδ' εἰς μάτην, ἀλλὰ τοῦ ἡδέος χάριν. ἔχουσι γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λόγων, τὸ ἐπαγωγὸν καὶ ἐπαφρόδιτον.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ὅσα παρεῖται, κάλλει ῥημάτων καὶ συνθήκης διαλάμποντα.

Καὶ Πυθαγόρας αὐτὸς καὶ Δημόκριτος ὁμιλήσαντες μάγοις, καὶ πολλὰ δαιμόνια εἰπόντες, οὔπω ὑπήχθησαν τῇ τέχνῃ. τίς οὐκ οἶδε, τὸν Ἀναξαγόραν Ὀλυμπίασι μέν, ὁπότε ἥκιστα ὗε, παρελθόντα ὑπὸ κωδίῳ εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ προῤῥήσει ὄμβρου, * ὑφ' ὧν ἔφασαν τὸ θεῖος τε καὶ δαιμόνιος εἶ), τῇ μάγῳ τέχνῃ. μετέχειν τι δὲ μοι τὰ περὶ αὐτὸν κύκλῳ, καὶ γὰρ τοὺς ῥητορικοὺς πάντας λόγους ἐπῄνει καὶ ἠσπάζετο, παρ' ὧν ὑπάρχει μαθεῖν, ὡς ἐνθουσιάζων τὴν φιλοσοφίαν ἐγένετο. Κύκνοι ἦσαν, οὓς ὁ λειμὼν ἔβοσκε, χορὸν στήσαντες περὶ τὴν Ἀπολλωνίου μητέρα καθεύδουσαν, καὶ τὰς πτέρυγας (ὥσπερ εἰώθασιν) ἄραντες, ἀθρόον ἤχησαν· καὶ γάρ τι καὶ ζεφύρου ἦν ἐν τῷ λειμῶνι) ἐξέθορέ τε ὑπὸ τῆς ᾠδῆς καὶ ἀπέτεκεν. ἱκανὴ δὲ πᾶσα ἔκπληξις, μαιεύσασθαι καὶ πρὸ τῆς ὥρας. ὀφθαλμοὶ δὲ πάντες ἐς αὐτὸν ἐτρέποντο, σκωπτόλαι τε καὶ ὑβρισταὶ πάντες· καὶ δεδώκασι τὴν δίκην [μᾶλλον] πάντες, ἢ σοφίᾳ Ἀθηναῖοι. προάστειον, ἐν ᾧ κῆποι ἁπαλοὶ ἦσαν. Ὅτι κιλίκιος λόγος, ποῖ φέρεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον; [ἢ] ἐπὶ Ἀπολλωνίῳ τι ἐλέγετο, καὶ παροιμιώδη τιμὴν εἶχε. τὴν δὲ οὐσίαν λαμπρὰν οὖσαν διήλλαξε πρὸς τὸν ἀδελφόν· φιλοσοφίας γὰρ πάσης ἦχος ἐν αὐτῷ ἦν. Ὅτι ἐρομένου τὸν Ἀπολλώνιον τοῦ Εὐξένου, τί δήποτε οὐ ξυγγράφοι, καὶ ταῖς ἀπαγγελίαις χρώμενος δοκίμῳ τε καὶ διηγηγερμένῃ; ὅτι οὔπω ἔση * ἐσιώπα. Καὶ λιμὸς ἦν. ὄσπρια δὲ ὤνια, καὶ τοῖς βρώσιν ἀναγκαίοις διέβοσκεν αὐτούς. καχλάζει τῶν πηγῶν οὐδεμία. [illegible] τι ἔρνος ἡ γῆ ἀνέδωκεν.

* αὐτὸ δὲ ὅπως τι αὐτ.
* ἀεί. γέν.
* ἴσ. ἀλλ' ἄ.
* ἐσιώπα.

Philostratus libro septimo & octauo libertatem dicendi Apollonij erga tyrannos, & maxime Domitianum describit, & quomodo accusatus fuerit, & vltro in iudicium venerit. Quomodo in carcere seruatus, & quomodo liberatus, solutus & defensus, ex iudicio decesserit. Hæc addit, & magum non fuisse, verum etiam, si quem alium, magiam abominatum esse fortiter probat, etsi multa portentosa de illo scribat. Dicit etiam obscuram fuisse ipsius mortem, & vitam celebrem: & eam ipsum, dum viueret, mente agitasse. Dicere enim solitum: *viuens late*: sin minus, *moriens late*: virtutibus hunc refert studuisse, & Pythagoram maxime imitatum fuisse.

Dulci & varia narrandi ratione vsus est Philostratus, & verbis huic rei conuenientibus, & simili constructione, quale si nemo scribendo inseruit. Videntur enim nonnulli incomposite magis dicere quam compositè. Hunc verò scimus doctissimum fuisse, & a recto non aberrantem, propriam constructionis nouitatem adhibuisse: sed quæ antiqui dixerunt rarius, iis liberius vsque ad satietatem vsum esse: licitum esse eorum vsum demonstrans, nec id frustra, sed dulcedinis gratia. Huiusmodi enim oratio concitandi vim habet & venustatem quandam. *Ex eadem vita excerpta quæ prætermissa fuerant, ac pulchritudine verborum & compositione excellunt.*

Pythagoras ipse, & Democritus cum Magis versati, multaque dæmonia fassi, nullam tamen eius artis partem attigerunt. Quis enim ignorat Anaxagoram in Olympia, cum nulla pluuiæ suspicio immineret, pelliceam vestem indutum processisse, vt imbrem denuntiaret, nec ita multo post ingentem pluuiam secutam esse, vnde putatus est diuinus cœlestisque fuisse, idque arte magica: mihi quoque qui in eadem versatus sum: etenim omnes * orationes Rhetoricas ipse laudauit & amauit, ex quibus discere licet quam diuinus Philosophus fuerit. Cygni qui in prato pascebantur, quasi in chorum dispositi dormientem Apollonij matrem circumsteterere, & alis (vt eorum mos est) sublatis, ingenti clangore omnia circum loca replebant, leniter per prata spirante Zephyro: eorum cantu exiliens mulier puerum peperit: quæuis enim percussio valet etiam ante tempus partum prouocare. Oculos omnium in se conuerterat etiam aduersariorum, qui & conuitia iacere, iniuriasque facere soliti. Et luere dederunt poenasque doctrinæ Athenienses. Suburbium in quo elegantes horti erant. Ciliceam erat sermo quo curris nam ad impubem? quod de Apollonio dicebant, sic vt communi prouerbio celebraretur. Diuitias opimas habuit fratri æquales, & multa erat de eius philosophia fama. Interroganti aliquando Apollonium Euxeno, cur non scriptis aliquid mandaret, cum scribendi characterem probum & excitatum nactus esset. Quia inquit, nondum tacere didici. Fames oppresserat ciuitatē, venale erat eruum, omniaque ad victū necessaria illis deerāt: fontes non fluebant, et pressi germina terrā dabat.

Philostr. Lib. 7. & 8.
Philostratus [illegible]
Philostrati dictio.
Quæ sequuntur (ut excerpta phrasium ac sententiarum pulchritudine) [illegible]
Lib. 1. Philostr.
Pythagoras.
Anaxagoras.
*[illegible], prædi[illegible].
* fort. [illegible]
Philostr. lib. 1. cap. 6.
Apollonij [illegible]

Philostr.

Vtebatur genere dicendi non Dithyrambico, aut poeticis nominibus intumescente, nec rursus nimis ieiuno, neque consuetudinem Atticam excedente, iniucundam enim putabat orationem, quæ ab Attica mediocritate decederet. Sententiæ breues & fortes erant. Nominibus autem vtebatur proprijs, atque ad res ipsas accommodatis: & quæ ab ipso proferebantur, fulminis instar resonabant. Antiquam Ninum profectus est, ibi statuam barbaro more positam conspexit. Est autem Ino Inachi filia, cui ab vtroque tempore parua, & quasi mox progressura, pro minent cornua. Porro Damis Apollonium veluti Deum suspiciebat, quo vtebatur sapientiæ magistro, & quod discebat, memoria repetebat. Erat illi vox Assyrio accommodata modulo, neque nimium loquax. Eretrij in regione Medorum habitant, non longius a Babylone, quam diurno itinere cursor expediret. Cum Eretrij tumulum seminassent, vicini barbari circa messis tempus discurrentes adultas iam fruges prædabantur. Ferunt & in atrium venisse, cuius suprema pars in formam tholi fabricata cœli faciem imitabatur, Saphiro lapide adoperta, qui lapis maximè cæruleus cœli colorem refert. Deinde parum subsistens: Disces, inquit, ô Dami, Eunuchos amare, & cupiditatem, quæ per oculos inducitur, in illis non extingui, sed calidam & vigentem in ipsis permanere. Quod si humana quæpiam ars esset, domina potensque cupiditates eiusmodi depellere ex animo, viuerent cum virtutis oculis: nunc verò congredientem inueni & virum agentem. Iaculatus est auem, quæ Prometheí viscera depascebatur. [Occurrunt hominibus, qui elephantis vehebantur: hi autem sunt, qui regionem colunt, inter Caucasum montem & fluuium Cophenum, homines planè inculti & elephantorum sessores.] Inter se collocuti sunt, & conuiuio excepe-runt. & Nysam a Baccho plantatam esse, qui Thebis vitium semina eo transtulit. Alexander honoris fuit cupidus, tum etiam antiquitatis nimis amator. Elephantes, vt experientia docuit, trecentos quinquaginta annos viuunt Si leones comprehendant leænas e pardis concepisse, catulos lacerant, & sobolem tanquam adulterinam expellunt, ita vt triduo à cibis abstineat leæna, quamuis belluarum voracissima sit. Minores elephanti præcedunt, ne fosso altius solo maiorum elephantorum viam impediant. Apollonius non credit, * viperarum filios matrem perimentes prodire. Nec enim hoc quis videre potest, nec natura id patitur, neque comprobat experientia. Indus habet serpentes septuaginta cubitorum, & eorum ornatum eos mirari magis, quàm fastum Babyloniæ. Neque Homerum laudatorem habuit, à quo multi improbi egregie celebrati sunt. Dicere iam paraui, vt nihil aliis relinquatur. Inde Apollonius effecit, vt rex ille multis partibus totáque philosophia Phraota inferior esset. Ait Apollonium cum Iarcha collocutum,

Eunuchi.

Alexander. ς

Elephantes.

Leones.

Vipera.

* Dalecampius in lib. 10. Plinij cap. 62. authores hos negantes laudat. Cum Philostrato sentit Basil. M. Asc. Pemf. Herodot. & Maximus Tyrius.

Ὅτι Ἀπολλώνιος λόγων ἰδέαν ἐπήσκησεν οὐ διθυραμβώδη, καὶ φλεγμαίνουσαν ποιητικοῖς ὀνόμασιν· οὐδ' αὖ κατεσλατισμένην καὶ ἀττικίζουσαν· ἀηδὲς γὰρ τὸ ὑπὲρ τὴν μετρίαν ἀτθίδα ἡγεῖτο. καὶ αἱ δόξαι βραχεῖαι, καὶ ἀδαμάντινοι· κύριά τε ὀνόματα καὶ προσπεφυκότα τοῖς πράγμασι· καὶ τὰ λεγόμενα ἠχὼ εἶχεν ὥσπερ ἀπὸ σκήπτρου θεμιστευόμενα. καὶ ἀφικνοῦνται ἐς τὴν ἀρχαίαν Νῖνον, ἐν ᾗ ἄγαλμα ἵδρυται τρόπον βάρβαρον. ἔστι δὲ ἄρα Ἰὼ ἡ Ἰνάχου, καὶ κέρατα τῶν κροτάφων ἐκκρούει μικρά. καὶ οἷα μέλλοντα. ὁ μὲν δὴ Δάμις ὥσπερ δαίμονα τὸν Ἀπολλώνιον ἔβλεπε, παρ' οὗ τε αὐτοῦ ἐπιδιδοὺς ἐς τὴν σοφίαν· καὶ ὅτι μάθοι μνημονεύων. φωνὴ δ' ἦν τῷ ἀσσυρίῳ συμμέτρῳ πρατῆσαι· τὸ γὰρ λογοειδὲς οὐκ εἶχεν. οἰκοῦσι γὰρ Ἐρετριεῖς ἐν τῇ Μηδικῇ Βαβυλῶνος, οὐ πολὺ ἀπέχοντες δρομικῷ ἀνδρί. οἱ πρόσοικοι τῷ λόφῳ βάρβαροι, σπειρόντων τὴν ἐρετρίαν αὐτῶν, ἐληίζοντο τὰ φυόμενα, περὶ τὸ θέρος ἥκοντες, καὶ πεινῆν ἐδίδου γεωργοῦντας ἑτέροις. φασὶ δὲ καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν, οὗ τὸν ὄροφον ἐς θόλου ἀνῆχθαι σχῆμα, οὐρανῷ τινὶ εἰκασμένον. σαπφειρίνῃ δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ· κυανωτάτη δὲ ἡ λίθος καὶ οὐρανία ἰδεῖν. ὁ δὲ βραχὺ ἐπισχών, ἔφη, ὦ Δάμι, μάθοις ἄν, ὅτι καὶ εὐνοῦχοι ἐρῶσι, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, ὅπερ εἰσάγονται διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, οὐκ ἀπομαραίνεται σφῶν· ἀλλ' ἐμμένει θερμόν τε καὶ ζώπυρον· εἰ δὲ καὶ τέχνη τις ἦν ἀνθρωπεία τύραννος, καὶ δυνατὴ τὰ τοιαῦτα ἐξωθεῖν τῆς γνώμης, ἔζων γε ὑπὸ τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀφθαλμοῖς. νυνὶ δὲ καὶ ξυγκατακείμενον εὑρηκέναι καὶ ἀνδριζόμενον ἐπὶ τὴν γυναῖκα. Ἀλλὰ ἐξέδυσε τὸν ὄρνιν, ὃν ἔβοσκεν ὁ Προμηθεὺς τοῖς σπλάγχνοις. Ἐντυγχάνουσιν ἐφ' ἐλεφάντων ὀχουμένοις ἀνθρώποις (εἰσὶ δ' οὗτοι μέσοι Καυκάσου καὶ ποταμοῦ Κωφῆνος, ἄβιοί τε, καὶ ἱππόται τῆς ἀγέλης ταύτης) ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἠσπάσαντο διαλεχθῆναι. καὶ τὴν νῦσαν * αὐτοῦ Διονύσῳ φασὶν ἐκφυτεῦσαι, ἀπάγοντα ἐκ Θηβῶν τὸ γένος τῆς ἀμπέλου. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φιλότιμός τε ἦν, καὶ ἀρχαιολογίαις ἥττων. Ὅτι οἱ ἐλέφαντες ὑπὲρ τὰ τριακόσια πεντήκοντα ἔτη βιοῦσιν, ὡς δείκνυσιν ἡ πεῖρα. Εἰ γὰρ φωραθεῖεν οἱ λέοντες τὰς λεαίνας ἐκ τῆς παρδάλεων τεκεῖν, διασπῶνται τοὺς σκύμνους, καὶ ξαίνουσι τὴν ἀπορὰν ὡς νόθον. ὡς μὴ προσδέξασθαι σιτίων ἡμερῶν τριῶν, διὰ τὸν θάνατον τοῦ σκύμνου, καί τοι βορώτατα θηρίων οὖσα. οἱ δὲ ἐλάττους τῶν ἐλεφάντων προπορευόμενοι, ἵν' ἂν βλάπτοιεν τὴν τῶν μειζόνων διαπορείαν ἧττον * ἐμβαθύνοντες. Ὑπὸ Ἀπολλωνίου ἀπόδεικτον ἡγεῖται τὸν λόγον, ὅς λέγει, τὰς ἐχίδνας τίκτεσθαι φθειρούσας τὴν μητέρα ὠδίνων. μηδὲ γὰρ δυνατὸν ὅλως τοῦτο ἐπί τινος ἰδέσθαι· καὶ ἡ [τε] φύσις ἀπαιτεῖ, καὶ ἡ πεῖρα συνᾴδει. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς τρέφει ὄφεις πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸν κόσμον ἀγασθῆναι μᾶλλον, ἢ τὰ ἐν Βαβυλῶνι φλεγμαίνοντα. οὔτε Ὁμήρου ἐπαινετοῦ ἔτυχεν, * ἐφ' οὗ μὴ τὴν πάνυ ἀπαιδείαν πολλοὶ ἐς ὄνομα ἤχθησαν. λέγω ἤδη * παρεσκευασμένην, ὡς μηδὲν * ἐλλεῖψαι τοῦ πᾶς ἀνὴρ ἡγεῖσθαι * σοφίσαι. ἐκ τούτου μὲν δὴ ξυνῆκεν ὁ Ἀπολλώνιος, ὡς βασιλεὺς ἐκεῖνος, οὐκ ὀλίγῳ * μέρει, φιλοσοφίᾳ δὲ πάσῃ τοῦ Φραώτου λείποιτο. Ὅτι Ἀπολλώνιον ξυμφιλοσοφήσαντα τῷ Ἰάρχᾳ

Io Inachi F.

* Ἐν αὐτῇ τὴν ἄμπελον.

* ἐμβαίνοντες.

* ἀλλ' ὅ

* παρασκευασάμενον

* ἀλλ' ὅσα

* ἀλλ' μέρει.

ξυγγρά-

PHILOSTR.

ξυγγράψαι μὲν ἐκεῖθεν περὶ μαντείας, ξυγγράψαι δὲ περὶ θυσιῶν, πολυμαθέστατόν τε, καὶ φιλομαθείας ἥττω. Ἰάρχας δὲ περὶ μαντικῆς πολλὰ μὲν ἀγαθὰ ἔλεγε δι᾽ αὐτῆς ἀνθρώποις εἰργάσθαι, μέγιστον δὲ τὸ τῆς ἰατρικῆς δῶρον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τοὺς σοφοὺς Ἀσκληπιάδας ἐς ἐπιστήμην τούτου * παρελθεῖν, εἰ μὴ παῖς * Ἀπόλλωνος Ἀσκληπιὸς γενόμενος, καὶ κατὰ τὰς ἐκείνου φήμας τε καὶ μαντείας ξυνθεὶς τὰ πρόσφορα ταῖς νόσοις φάρμακα, παισί τε αὐτὰ παρέδωκε, καὶ τοὺς ξυνόντας ἐδιδάξατο, τίνας μὲν δεῖ προσάγειν πόας ὑγροῖς ἕλκεσι, τίνας δὲ αὐχμηροῖς καὶ ξηροῖς, ξυμμετρίας τε ποτίμων φαρμάκων, ἀφ᾽ ὧν ὑδέροι ἀποχετεύονται, αἷμά τε ἴσχεται, καὶ τὰ ἄλλα ἰάσεως τυγχάνει. Ὅτι τοὺς ἐν Ἰνδοῖς γρύπας μέγεθος καὶ ἀλκὴν εἰκάσθαι * φασὶ τοῖς λέουσιν· ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πτερῶν αὐτοῖς τι ἐκείνοις ἐπιτίθεσθαι, καὶ τῶν ἐλεφάντων δὲ καὶ δρακόντων ὑπερτέρους εἶναι. πέτονται δὲ οὔπω μέγα, ἀλλ᾽ ὅσον οἱ βραχύποροι ὄρνιθες. μὴ γὰρ ἐπτιλῶσθαι σφᾶς, ὡς ὄρνισι πάτριον· ἀλλ᾽ ὑμέσι τοὺς ταρσοὺς ὑφαίνεσθαι πυρσοῖς, ὡς πέτεσθαί τε καὶ ἐκ μετεώρου μάχεσθαι. τὴν τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἐξαρπάζει τοῖς ἀνέμοις. ἀλλ᾽ ἅπαξ γέλλεται ἥδιστος, καὶ τῆς ἐν θαλάττῃ ἐργασίας θαυμασιώτερος, οὐχ ὥσπερ οἱ Σωκρατικοί, τῶν μὲν ἄλλων ἀπάγων, καὶ σπουδάζων φιλοσοφίᾳ δὲ μόνῃ ξυμβουλεύων, καὶ ἑξῆς. καὶ, εἰ καὶ καλλίστη πόλεων, ὁπόσαι ὑπὸ ἡλίῳ εἰσί, καὶ τὸ πέλαγος οἰκειοῦται, ζεφύρου τε πηγὰς ἔχει· ἀλλὰ [δὴ] ἀνδράσιν αὐτὴν ἐστεφανῶσθαι ἥδιον. Ὅτι Ἀπολλώνιος τὴν ὀρθῶς οἰκησομένην πόλιν ἔλεγεν ὁμονοίας δεῖσθαι στασιαζούσης. τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστι· στάσις, ἡ μὲν ἐπὶ ξίφη καὶ τὸ καταλιθοῦν ἀλλήλους ἄγουσα, ἀπέστω πόλεως· ἡ παίδων σοφίας τε δεῖ, καὶ νόμων, καὶ ἀνδρῶν, ἐφ᾽ οἷς λόγοι καὶ ἔργα. φιλοτιμία δὲ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, καὶ πῶς ὁ μὲν γνώμης εἴποι βελτίω γνώμην, ὁ δὲ ἑτέρου ἄμεινον ἀρχῆς προσταίη, ὁ δὲ * πρεσβεύσειε· ἔρις οἶμαι αὕτη ἀγαθή, καὶ στάσις ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. εἰ δὲ ἐν τούτοις ἐκλελοίπει τι τῶν ἑαυτοῦ ἔργων, ἢ ἀμαθῶς τῆς ναυτικῆς ἅψεται, πονηρῶς πλευσοῦνται, καὶ ὁ χειμὼν αὐτοὶ δόξουσιν. εἰ δὲ φιλοτιμήσονται πρὸς ἑαυτούς, καὶ στασιάσουσι, μὴ κακίων ἕτερος ἑτέρου δόξαι· καλοὶ μὲν ὅρμοι τῇ νηῒ ταύτῃ, μεστὰ δὲ εὐδίας τε καὶ εὐπλοίας πάντα. Ποσειδῶν δὲ ἀσφάλειος ἡ περὶ αὐτῆς εὐβουλία δόξει· καὶ γὰρ ἱκέτευε, καὶ πολλὰ ἐπὶ ἐλέῳ ἔλεγεν. ὡς κολωνὸν λίθων περὶ αὐτὸν χώσασθαι· εὖ * ξυμβόλων ὀνειράτων τεύξονται. καὶ γὰρ μετόπωρον ἐτύγχανε, καὶ ἡ θάλασσα ἧττον βεβαία. ἐπεὶ δὲ Ὀρφεὺς εἶχε * μόνος ἄρτι ἐκ Θρᾴκης ἥκουσα ἡ κεφαλὴ ἐφίσταται οἱ χρησμῳδοῦντι ὁ Ἀπολλώνιος, καὶ πέπαυσο ἔφη τῶν ἐμῶν, καὶ γὰρ δὴ ᾄδοντά σε ἱκανῶς ἤνεγκα· ξυνῆκεν ὁ Ἀπολλώνιος. Ὅτι λόγον ἕτερον ὁ Δάμις σπουδάζει βούλεται. δεῖξον ἡμῖν, Ἀχιλλεῦ, τὸ σεαυτοῦ εἶδος. καὶ γὰρ ἂν ὄναιο ἄγαν τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, εἰ μάρτυσιν αὐτοῖς τοῦ εἶναι χρήσαιο. μουσῶν δὲ θρῆνον καὶ νηρηίδων, οὓς ἐπ᾽ ἐμοὶ γενέσθαι φασί: μοῦσαι μὲν, οὐκ ἀφίκοντό ποτε ἐνταῦθα· νηρηίδες δὲ ἔτι φοιτῶσιν.

libros deinde de diuinatione & de sacrificiis conscripsisse, cum esset multa admodum discendi cupidissimus. Dixit Iarchas multa bona erga homines diuinationem fecisse, in quibus præcipuum est medicinæ donum. Non enim, inquit, ij, qui sapientes in hac arte habiti sunt Æsculapij filij, tam multum profecissent, nisi Apollinis filius Æsculapius ex patris præscripto & vaticinio morbis varia remedia composuisset, quæ ille deinceps filios docuit ac familiares, quales herbas humidis vlceribus, qualésque siccis & ardentibus oporteat adhibere: potiones insuper medicamentorum misceré, quibus hydropici sanentur, sanguinis fluxus sistatur, & alia multa quæ curationum vim habent. Indicas Gryphes magnitudine & viribus leonibus pares esse tradit, & alarum præsidio in leones, elephantos, ac dracones inuolare & superare: volant autem non multum, sed quantū paruulæ aues. Non enim plumatæ sunt vt reliquæ aues, sed rubra pellicula alarum costæ tanquam digiti connectuntur. Itaque in altum ela tæ aliquantum volare, & è sublimi pugnare. Solam vero Tigrim insuperabilem illis esse dicūt, celeritatéque vētos æquare. Dicitur iucundissimus fuisse & rei nauticæ peritissimus, non vt Socratici, alia omnia deserens, & soli philosophiæ studens &c. etsi omnium pulcherrima sit ciuitatum, & mare proprium, Zephyrique fontes habeat, sed pulcrius est illam viris illis condecorari. Dicebat bene constituendam ciuitatem discordi indigere concordia. Quod autem dico, tale quid est: Seditio quæ ad gladios mutuásq; lapidationes ciues deducit, e ciuitatibus exterminanda penitus est. Ciuitas enim puerorum institutione & legibus & viris indiget, à quibus verba & actiones prodeunt. Mutua autem ciuium æmulatio pro communi ciuitatis bono, seu quod alius alio melius sententiam dicat, aut magistratum rectius gerat, aut præclarius legatione fungatur: talis inquam contentio & æmulatio, ciuitati plurimum confert. Quod si quis horum suo operi peragendo defuerit, quasi rem nauticam imperite tractet, male sese nauis habebit, & ipse met quasi procella quædam nautas lædet. Verùm si æmulatione quadam inter se certantes laborabunt, ne quis altero deterior in suo opere inueniatur, recte probéque in portu nauis firmabitur, prosperéque cum lætitia tota nauigatio peragetur, eorum in consultando rectitudo tantum ipsis proderit, quantum si Neptunus tutelam, securitatemque præstaret. Etenim supplicauit, & multa de misericordia locutus est. Lapidum aceruum super eum coaceruasse. Somnia rectè conficient. Erat autem autumni tempus, & mare minus securum. Cum Orpheus nuper e Thracia aduectus esset, superstitit, & superstans, Apollo, desine, inquit, quæ mea sunt occupare: iam satis enim te canentem pertuli. Apollonius intellexit. Sed alium sermonem Damis inducere volebat. Ostende nobis imaginem tuam, ô Achille. Tu namque valde iuuaberis meis oculis, si ipsis tuæ præsentiæ vtaris. De Musarum vero & Nereidum lacrymis, quas mea causa fusas esse homines perhibent. Musæ huc non perueniunt. Nereides autem nunc & frequenter accedunt.

* περιδεῖν.
* al. Ἀπόλλωνος.
Medicina.
* φασί.
Gryphes.
Tigris.
Respubl. at. mica fratris in æmulationes.
* πρεσβεύσει.
* ἀξυμβόλων.
* μόνῳ οἱ ἀρτι.
Orpheus.

Philostr.

Ad hæc Achilles, nec barbari, inquit, nobis erant multo inferiores, vsque adeo per id tempus virtus in terra florebat. Iam enim gallorū cantus audiebantur: verum adolescens tanquā e graui somno excitatus, oculos frequenter terebat, & ad Solis radios faciem vertens, verecundia etiam perfusus, quod omnes in se respicientes animaduerteret, nec vlterius petulans apparebat. Mutans igitur chlamydes, & reliquum * Sybariticum cultum, venit in desiderium vestis sordidæ & tritæ, & in mores Apollonij abiuit. Si enim est tripudiatio Laconica, simul tripudiabo: sin mollis est, & feminea, non amplius mulierum imitatrice, vt ait Euripides, larua vtar, nec verbis. Pocula in mensa statuuntur, & hauriebant sitientes. Quando nuptiæ feruent, ait, & forte cras: Sapientiam suam simulabat, & lingua quidem satis promptus, sed mollior ad incommoda toleranda, sollicitus de adolescentibus. De feris non facile dixeris an matres discerpserint. Nero hoc cibo satiatur, insanior Oreste, & Alcmæone, sed facti prætextus illis auctores erant: ille quidem mortuus, hic in portu venditus. Ille opera matris ab Imperatore tum sene adoptatus, & imperium hæreditatis iure consecutus, ad intemperantiam delabitur, homo ebriosus, nec infuaui voce. Omnium oculis expositus est, qui in principem coniiciuntur. Æsopi ranæ, inquit, & asini, nugæ pueris, aniculisq; tractandæ. A pueritia in illis enutriti, & in illis cōsumpta infantia est. De singulis animalibus opiniones habemus: hæc quidē vt imperio digna, illa vt simpliciora. Ægyptij aures ad Apollonium arrigebant. Claudius etsi tantus erat, multa tamen puerilia præterea exhibuit. Mulierculis imperium submisit, quo homines reguntur. Adulterinum enim aurum, & nigrum erat e lacrymis procedens. Assentabatur, & referebat de nouerca sermonem voce demissa, nec venerea attigit, nec aliter in eum quis petulantiam ostendit. Sed erat agrestiore ingenio, ac præduro. Visus est & Gymnasticam scitè attigisse. Expedit sapienti purum esse a cibo, qui spirat libidinem, quæ per oculos venit: & inuidiam, quæ magistra initiis contentionum ac dissensionum est. Non eget veritas incantamentis, & arte violenta. Vitium auro ornatum & torquibus vesteque purpurea, genarum rubore, criniumque cincinnis, oculorumque coloribus, & aureis calceis petulanter depictum est: virtus verò laboriosa adiuncta est horrido aspectui, studet squalore ornari, nec lanam, quæ ab animato carpitur, gestat. Etenim visa est mihi hominum superstitiosorum esse, qui mentem puram habent, cuius immortalitas, & initio carentia generationis fontes. Apollonius ait: Hæc me ad Indos duxerunt cogitantem, quia subtiliores intellectu tales homines purioribus occupati cogitationibus, veriores in opinionibus de Dijs & natura, quasi vicini Dijs & ad initia viuificæ & calidæ Solis substantiæ habitantes. Sed & arenæ numerū nosse dicit Apolloniū, & maris mensurā omnē cōprehendisse.

Vide Sybariticum.

Nero Imp. parricida.

Æsopi Apologi.

Claudius Imp.

Vitij ac virtutis imago.

ἔτι δὲ ἔφη ὁ Ἀχιλλεὺς, ὡς οὐδ᾽ οἱ βάρβαροι πολὺ ἡμῶν ἐλείποντο· οὕτως ἡ γῆ πᾶσα ἀρετῆς ἤνθησε. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀλεκτρυόνες ἤδη ᾠδῆς ἥπτοντο. τὸ δὲ μειράκιον, ὥσπερ ἀφυπνίσαν, τοὺς τε ὀφθαλμοὺς ἔτριψε, καὶ πρὸς τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου εἶδεν· αἰδῶ τε ἠπάσατο, πάντων ἐς αὐτὸ ἐστραμμένων· ἀσελγὴς τε οὐκ ἔτι ἐφαίνετο. μεταβαλὼν δὲ τῶν * χλανιδίων, καὶ τῆς ἄλλης συβαρίδος, εἰς ἔρωτα ἦλθεν αὐχμοῦ καὶ τρίβωνος, καὶ ἐς τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου ἤθη ἀπεδύσατο. εἰ μὲν γὰρ λακωνική ἡ ὄρχησις, συνορχήσομαι: εἰ δὲ ἁπαλὴ, καὶ ἐς τὸ θῆλυ ἀποδίδουσα οὐκ ἔτι γυναικομίμῳ (κατ᾽ Εὐριπίδην φάναι) μορφώματι. λόγων δὲ κρατῆρες ἵσταντο, καὶ ἠρύοντο αὐτῶν οἱ διψῶντες, πηνίκα οἱ γάμοι θερμοὶ, ἔφη, καὶ ἴσως αὔριον. σοφίαν δὲ αὐτῷ κατεψεύδετο· καὶ χαλινὸς οὐκ ἦν ἐπὶ τῇ γλώττῃ. ἦν δὲ ὁ Φιλόλαος τὴν μὲν γλῶτταν ξυγκείμενος, μαλακώτερος δὲ καρτερῆσαί τι, δείσας περὶ τοῖς νέοις. περὶ μέν * γε θηρίων οὐκ ἂν εἴποις, ὅτι τὰς μητέρας αὐτῶν ἐδαίσαντο. Νέρων δὲ ἐμφορεῖται τῆς βορᾶς ταύτης, ἐπ᾽ Ὀρέστῃ καὶ Ἀλκμαίωνι· ἀλλ᾽ ἐκείνοις σχῆμα τοῦ ἔργου πατέρες ἦσαν, ὁ μὲν ἀποθανὼν, ὁ δὲ ὅρμου πραθείς. οὗτος δὲ καὶ εἰσποιηθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς γέροντι βασιλεῖ, καὶ κληρονομήσας τὸ * ἄρχειν, ἐπὶ κώμους ἔρχεται, μεθύων ἄνθρωπος, οὐκ ἀγλύκως τῆς φωνῆς ἔχων. περιῄρηται πᾶσιν ὀφθαλμοῖς, ὁπόσοις ἡ ἀρχὴ βλέπει. οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου οἱ βάτραχοι, ἔφη, καὶ ὄνοι, καὶ λῆροι, γραυσὶν οἷοι μασᾶσθαι καὶ παιδίοις. ἐκ παίδων γὰρ τοῖς λόγοις τούτοις ξυγγενόμενοι, καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκνηπιωθέντες, δόξας ἀναλαμβάνομεν περὶ ἑκάστου τῶν ζώων, τὰ μὲν ὡς βασιλικὰ εἴη, τὰ δὲ ὡς εὐήθη. καὶ τὰ ὦτα ἐς Ἀπολλώνιον αἰγυπτίοις ὀρθὰ ἦν. ὅτι Κλαύδιος, τηλίκος δὲ ὢν, πολλὰ μειρακιώδη ἔπαθε, καὶ μηλοβότοις γυναιξὶ τὴν ἀρχὴν ἀνῆκεν. κίβδηλος γὰρ ὁ χρυσὸς, καὶ μέλας ἦν ἐκ δακρύων * ἥκων. ἠκάλλε καὶ διῆλθε τὸν περὶ μητρυιᾶς λόγον * ὑφειμένῳ τῷ τόνῳ· οὐδὲ ἀφροδισίων ἥπτετο· οὐδ᾽ ἕτερος ἐπ᾽ αὐτὸν οὐδεὶς ἐκώμασεν· ἀλλ᾽ ἦν τῆς ἀγροικοτέρας καὶ ἀτεγκτοτέρας μοίρας. ἐδόκει καὶ γυμναστικῆς ἐπαφροδίτως ἅψασθαι. ἀπόχρη τῷ σοφῷ βρώσεως τε καθαρῷ εἶναι, ὁπόση ἔμπνους ἱμέρου τε, ὃς φοιτᾷ δι᾽ ὀμμάτων· φθόνου τε, ὃς διδάσκαλος ἀδικεῖν ἐπὶ χεῖρα καὶ γνώμην ἥκει. θαυματουργίας τε καὶ βιαίου τέχνης μὴ δεῖσθαι ἀλήθειαν. ἡ μὲν κακία, χρυσῷ τε κατεσκευασμένη, καὶ ὅρμοις, ἐσθῆτι τε ἁλουργεῖ, καὶ παρειᾶς ἄνθει, καὶ χαίτης ἀναπλοκαῖς, καὶ γραφαῖς ὀμμάτων· ἔτι δὲ αὐτῇ καὶ χρυσοῦν πέδιλον γέγραπται γὰρ καὶ τοῦτο ἐνσοβοῦσα. ἡ δὲ ἀρετὴ πεπονηκυῖα μὲν προσέοικε, ξαυχμῶδες ἐρῶσα, τὴν δὲ αὐχμὸν πεποιημένη κόσμημα, οὐδὲ ἔρια τὸ ἀπὸ ἐμψύχων ἐπήχθη. καὶ μοι ἔδοξεν ἀνδρῶν εἶναι περιττῶν τὰ θεῖα, ψυχὴν δὲ ἄριστα ἐπεσκευασμένων, ἧς τὸ ἀθάνατόν τε καὶ * ἀγέννητον πηγαὶ γενέσεως. Ὁ Ἀπολλώνιός φησι, ταῦτά με πρὸς ἡμᾶς τοὺς Ἰνδοὺς ἐξέπεμψεν, ἐνθυμηθέντα, ὡς λεπτότεροι μὲν τὴν ξύνεσιν οἱ τοιοίδε ἄνθρωποι, καθαρωτέραις ὁμιλοῦντες ἀκτῖσιν, ἀληθέστεροι δὲ τὰς περὶ φύσεως καὶ θεῶν δόξας, ἅτε ἀγχίθεοι, καὶ πρὸς ἀρχαῖς τῆς ζωογόνου καὶ θερμῆς οὐσίας οἰκοῦντες. ἀλλὰ τὴν ψάμμον εἰδέναι φησὶν ὁ * Ἀπολλωνίος ὁπόσα ἀριθμῆσαι αὐτὴν, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα ξυνειληφέναι πάντα.

* χλανιδίων.

* γε.

* ἄρχειν.

* al. ἥκων.

* al. ὑφειμένῳ.

* al. ἀγέννητον.

* al. Ἀπολλώνιος.

φαίνεσθαι

* φαίνεσθαι δέ τινα καὶ περὶ τοὺς λοιποὺς ἔκπληξιν, ἐφ' οἷς ἐρρωμένως τε καὶ σὺν ὥρᾳ διαλεγομένου Ἀπολλωνίου ἤκουσαν. διαπρεσβεύειν δὲ αὐτὸν ὁ Θεσπεσίων. λέγεται δὲ καὶ τὴν Φραώτου λόγων ἀγάλματα ἀπὸ Ἰνδῶν ἄγειν. τὸν γὰρ καιρὸν τοῦτον καὶ οἱ Ἰνδοὶ * πρὸς ἱερεῖς. ἔοικας εὖ πέψειν τε, καὶ διαφερόντως φαγεῖν. εἰ γὰρ τὰ παλαιὰ νόμιμα, καὶ πολιώτερα * ἐγιγνώσκομεν αὐτὰ πικρῶς ἐξητάζομεν, πολλοὶ καὶ ἄτοποι λόγοι ἀναφύονται ἐν ἡλικίᾳ. ἐπεὶ δὲ Τίτος ᾑρήκει τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ νεκρῶν πλέα ἦν πάντα τὰ ὅμορα ἔθνη, ἐστεφάνουν αὐτόν. ὁ δὲ οὐκ ἠξίου ἑαυτὸν τούτου. μὴ γὰρ αὐτὸς ταῦτα εἰργάσθαι, θεῷ δὲ ὀργὴν φήναντι ἐπιδεδωκέναι τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας. τοὺς δὲ τοιούτους ὑποβάλλουσιν οἱ συκοφάνται, κέντρα ἐπ' αὐτοὺς ἠρμένοι τῆς γλώττης. εἰς διδασκάλων ἐβάδιζεν, ὑφ' ὧν καὶ ἡ γνώμη αὐτοῦ καὶ ἡ γλῶττα ἴσχυσε. δεινόν * γε ἔση, ἔφη, μαντεῖον ὁρῶ, κακοδαιμονία μὲν οὖν εἶπεν ᾧ γε οὐδὲν ἔστιν, πλὴν ὀλίγων, ἃ μὴ ἀπόχρη βόσκειν τὸν οἶκον. πείθει τὸν ἄνθρωπον ἀποδόσθαι οἱ δισμυρίων αὐτὸν εὕρημα ποιησάμενον τὰς πέντε μὲν * δὴ τῷ θησαυρῷ ἐρῶν, οὔπω ξυνεὶς τοῦ δώρου, ἀλλ' ᾤετο ἴσα ἔχειν τοσούτῳ δ' ἐλάττω, ὅσῳ τὰς μὲν δισμυρίας ἐν * ταῖς χερσὶν οὔσας, ἐφ' ἑαυτῷ εἶναι * αὐτὸν δ' ἀντ' αὐτῶν ἀγρὸν ἐπὶ πάχναις * κεῖσθαι, καὶ χαλάζαις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ τοὺς καρποὺς φθείρει.

Φιλοσοφία δὲ ἧττόν τι * ἐπλήξει, ὡς ἐπιβαλόντες τὸ σχῆμα, οἱ μὲν ἀποδράναι σφῶν ἐς τὴν κελτικὴν ἑσπέραν, οἱ δὲ ἐς τὰ ἔρημα Λιβύης τε καὶ Σκυθίας, ἔνιοι δὲ εἰς λόγους ἀπενεχθῆναι, συμβούλους τῶν ἁμαρτημάτων. ἱζησάντων δὲ ὑπὸ πλατάνῳ, οἱ μὲν τέττιγες ἐν ᾠδαῖς ἦσαν, ὑποψαλλούσης αὐτοῖς τῆς ὥρας· ἡττηθεὶς δὲ ὁ Δάμις τῶν τοῦ Δημητρίου λόγων, Ἀλλὰ σύ γε, ἔφη, φίλος αὐτῷ εἰ παρών, γένοιο ἂν ἀγαθόν τι τούτῳ μέγα· ἐμοῦ γὰρ σμικρὸς λόγος, εἰ συμβουλεύοιμι αὐτῷ μὴ κυβιστᾶν ἐς ὀρθὰ ξίφη, μηδ' ἀναρριπτεῖν πρὸς τυραννίδα, ἧς οὔπω χαλεπωτέρα. ὅτι μὲν γὰρ ψηφιεῖται ἐπί σοι, οὐκ οἶδα. διάκειται δὲ ὥσπερ οἱ καταψηφίσασθαι μὲν ἐπιθυμοῦντες, αἰσχυνόμενοι δέ, τὸ μὴ ἐπ' ἀληθεῖ * προφάσει ἀπωλείας * ὑπ' αὐτῶν ἀνδρῶν ποιεῖσθαι σε. βούλεται [μὲν] γὰρ ἃ μὴ δεῖ * πρᾶξαι, δὲ αὐτὰ κατὰ τὸ μεῖζον εἰς τὴν τοῦ δικαίου δόξαν. ἔλεγε δ' αὐτὰ μεταστάμενος τὸ ξυγγελᾶν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοότι ὅμοιος διελέγετο πρὸς τὸν Δάμιν ὑπὲρ τοῦ Δέλτα, περὶ ὅ φασι τὸν Νεῖλον σχίζεσθαι· ἀλλ' ὅμως, οὗτοι μὲν χαρακώσαντες τὸν πλοῦτον, οὕτω ἀσφαλῶς τειχισάμενοι, κινδυνεύομεν περὶ αὐτῶν νῦν, οἰκίας τε ἐπὶ τῶν * μαζῶν πέπανται· ἵστροι γὰρ αὐταὶ καὶ Δαναΐδες * ὁρίζουσιν, οὐ ῥᾴδιοι ποταμοὶ ὑπερβῆναι. ἑώρων μὲν δὴ ἐς τὸν Ἀπολλώνιον πάντες. αὐτὸν τε γὰρ * τοῦ σχήματος ἀπέβλεποντο, καὶ θεία ἐδόκει ἡ περὶ τῷ εἴδει ἔκπληξις. ὑπὲρ μὲν τῆς κουρᾶς ἐληλύθειν, ὦ βασιλεῦ, ἔφη περὶ ταῖς θριξὶ κινδυνεύων. δεδεμένου τοῦ Ἀπολλωνίου, ἀφικνεῖταί τις ἐς τὸ δεσμωτήριον, τὸ προσελθεῖν αὐτοῦ ἐωνῆσθαι φάσκων, ξύμβουλος δὲ σωτηρίας ἥκειν· ἦν μὲν δὴ Συρακούσιος οὗτος, Δομετιανοῦ δὲ νοῦς τε καὶ γλῶττα. ἐγένετο Πύθων ὁ Βυζάντιος, ῥήτωρ ἀγαθὸς τὰ κακὰ πείθειν. * ἢ τὴν κόμην ἕτερόν τι παρ' ὅ ἐστιν· ἔστι δὲ [οἶμαι] ἡλιῶσά τε καὶ ὑποφαίνουσα.

Videri & aliqua apud reliquos mirabilia, in quibus fortiter & eleganter Apollonium narrantem audiuerunt. mitigans vero illum Thespesion. Dicitur & elegantias verborum Phraatæ ab Indis attulisse. hoc enim tempus & Indi ad sacerdotes. Videris mihi bene concoquere & egregie comedere. Si enim antiquas leges & vetustiores cognoscere licuisset, poteram illas seuerius excutere. multi & absurdi sermones inter æquales renascentur. Cum Titus Hierosolyma euertisset, & omnia circumloca cadaueribus oppleuisset, coronare illum voluere, sed ille seipsum putauit indignum. Non enim se esse talium operum auctorem, sed Deo iracundiam contra Iudæos monstranti suas manus præbuisse: hos tales accusatores * irrident, in illos stimulos linguæ suæ vibrantes. Ad præceptores se confert, qui mentem illius & linguam erudierant. Magnum, inquit, mendacium video: infelicem quidam dixit, cui nihil est præter pauca, quæ non sufficiunt ad domum pascendam. Persuadet homini vt daret sibi vicies mille, repositurum se quinque. Hic vero thesaurum amans, nunquam donare omnino recusauit, sed putauit æqualem se habere partem, tanto vero minorem, quantò duas myriades in manibus existentes, in sua esse potestate: agrum vero pro illis in pruinis iacere, & grandine & aliis incommodis, quæ fructus corrumpunt. Philosophia sic aliquos commouet, vt habitum tenentes, illi quidem occurrerunt, relictis suis ad Occidentem ad Celtas, illi in deserta Africæ & Scythiæ, aliqui in eos sermones inciderunt, qui ad flagitia accendunt. Sedentibus aliis sub platano, cicadæ in cantu erant, cum ver eas ad cantandum incitaret. Hac oratione Demetrij superatus Damis, Tu quidem, inquit, cum huic viro adsis amicus, nunc certe magnum alli bonum videris adferre. Quæ enim parua ratio haberetur, si suadeam, ne in gladios iam nudatos incurreret, neue in tyrannidem rueret, qua nihil crudelius. Quid de te decernendum nescio: (iudex) affectus est tanquam ij qui decernere cupiunt, veriti ne non verum iudicent, & reum perditionis ij forum facit te. Vult enim quæ non decent: Facienda verò dirigens ad iuris sententiam. Non audienti similis disserebat cum Damide supra delta, vbi Nilum aiunt diuidi. Veruntamen hic quidem diuitias valde munientes, & tam diligenter veluti muro cingentes, de illis nunc periclitamur domi,* placenta coctæ sunt. Illi enim illos & Danaides terminant fluuij non faciles ad transgrediendum. Omnes Apollonium intuiti sunt, illius vero faciem suspexerunt, & diuina quædam in facie eius species oculos præstinguebat: vt tonderer, veni, inquit, ô rex, de capillis periclitans. Apollonio vincto ingreditur aliquis carceres, dicens se emisse pretio, vt in carcerem ad illum aditum daretur, & venire vt de salute consilium daret. Erat hic Syracusanus, Domitiani mens & lingua. Python orator Byzantinus aptus erat ad mala persuadenda. Vel comam aliquid præter id quod est: est verò, vt puto, vigens & splendens.

* al. φαίνεται.
* al. ὡς ἱερεῖς.
* ἢ.
* γε.
* al. δὴ.
* ταῖς χερσὶν.
* al. αὐτὸν.
* κεῖσθαι.
* ἐπλήξεν. M.M.
* ὑπό.
* προστιθέναι δὲ αὐτοῖς.
* al. ἀσφαλῶς.
* ὁρίζουσι.
* τὸ σχῆμα ἀπέβλεπον.
* al. ἢ.

Ioseph. Titus Vespasianus Hierosolymam obsedit.
* fort. ἐξαπτάντες, vel exsertantes.
* Al. Damidi ab Amatagui.
Python orator.
Coma.

PHILOSTR.

Ego vero non solum conuenire pro pecuniis, sed illos expuli, tanquam nō sanos. Ego adhuc uiuens propter pecuniam irrisus sum, paterna bona satis ampla vno solùm vidi die: fratribus meis reliqui, & amicis, & cognatis, pauperibus sapientis viri comæ parcat ferrum. Non enim illud admouere licet, * vbi omnes sensuum fontes, omnia vota, & oracula cōspiciuntur, & oratio sapientiæ interpres. Neruam quouis imperio dignum puto, & omni oratione bonis votis prosequente. Bellatorem enim, curarum non vtilem dicit Apollonius. Euphrati adulatores, quid dico pecunias? Fontes igitur sunt diuitiarum, & in mensis disputat caupo eius administer, publicanus fœnerator, omnia factus, & vendita & vendentia. Inscribitur verò semper potentium ædibus, & adsunt plures quam ianitores. Custodit diuitias suas aliis. Ægyptium hunc pascens pecuniis, & acuens in me linguam, quæ meretur exsecari. Iuuentus digna erat omnium admiratione, & ad philosophiam admodum procliuis, & in nulla vrbe iniucundus erat, sed dignus qui amaretur.

(* [illegible] — Nerua Imp.)

ἐγὼ δὲ οὐ μόνον οὐ προσέκειμαι τῶν χρημάτων, ἀλλὰ κἀκείνους ἐώθουν, ὡς οὐχ ὑγιαίνοντας. διαβέβλημαι δὲ πρὸς χρήματα, μειράκιον ἔτι ὤν. τὰ γοῦν πατρῷα, λαμπρὰ δὲ ἦν οὐσία ταῦτα, μιᾶς μόνης ἰδὼν ἡμέρας, ἀδελφοῖς τε τοῖς ἐμαυτοῦ ἀνῆκα, καὶ φίλοις, καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῖς πένησιν. ἐστὶ δὲ αἰδέσιμος κόμης φειδέσθαι σιδήρου· οὐ γὰρ θεμιτὸν ἐπάγειν αὐτόν. * αἱ πᾶσαι μὲν αἰσθητηρίων πηγαί, πᾶσαι δὲ εὐχαί, ὀμφαί τε καὶ ἀφικνοῦνται σοφίας ἑρμηνευταὶ λόγοι. (* al. οὐ.)

Νερούαν δὲ * ἄξιον μὲν ἀρχῆς ἡγοῦμαι πάσης, καὶ λόγου παντὸς εἰς εὐφημίαν ἥκοντος· ἐραστὴν δὲ φροντίδων οὐ χρηστόν, ὁ Ἀπολλώνιός φησι. τί γὰρ Εὐφράτην ἔτι τοὺς κόλακας τοὺς δυνατοὺς, τί λέγω χρήματα; πηγαὶ μὲν οὖν εἰσὶ πλούτου· κἀπὶ τῶν ξέστων ἤδη διαλέγεται κάπηλος, ὑποκάπηλος, τελώνης, ὀβολοστάτης, πάντα γινόμενος, πωλούμενά τε καὶ πωλοῦντα. ἐντετύπωται δὲ ἀεὶ ταῖς τῶν δυνατῶν θύραις, καὶ προσέστηκεν αὐτῶν πλέον, ἢ οἱ θυρωροί· ἐπιτηρίζει δὲ τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἑτέροις· τὸν αἰγύπτιον τουτονὶ βόσκων χρήμασι, καὶ ὀξύνων ἐπ᾽ ἐμὲ γλῶτταν ἀξίαν ἐκτμηθῆναι. νεότης ἐγένετο θαυμάσαι ἄξιοι τοῦ πλήθους, καὶ τῆς ἐς τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· καὶ ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πόλεων ἀηδὴς δοκῶν, ἀλλὰ καὶ * ποθῆσαι ἄξιος. (* ἀξίαν. * πολιᾶς.)

Ex ISIDORI PHILOSOPHI VITA *Damascio auctore.*

CCXLII.

Isidori hanc vitam scripsisse Damascium, partim liquet ex iis quæ supra leguntur, partim ex iis, & partim denique ex infra positis.

Legi vitam Isidori philosophi. Nemo adeo sero discere cœpit, tardique est ingenij, quin fere ex omnibus & dicentibus & scribentibus audierit, Ægyptios omnium post homines natos esse antiquissimos. Hæc verò sapientia intus in penetralibus fabulosæ illius veritatis abscondita, adeo lente reuelatur, eò quod diuinus ille animæ splendor ad Deum sensim duntaxat conuerti possit. Colunt, inquit, præ cæteris Dijs Ægypti; Osirim & Isim: illum omnia condere, & figuris, numerisque materiam adornare arbitrati; hanc verò immensis perennis vitæ riuulis illius fabricam irrigare ac saginare. Ex his constat Theocrasia, hoc est diuina temperatio, aut potius perfecta vnio est, reditus animarum nostrarum ad Deū reuersarum, & è multa distractione in vnum collectarum. Etenim non de auulsione luculenter dico, qua huc demissæ, & terrenum indutæ corpus, à se inuicem illæ diuulsæ sunt, & reuera à furiosis, & à terrenis affectibus per mundum sparsæ sunt, qui non modo cum Typhone comparandi, sed adhuc multo, vt puto, perturbatiores sunt. Verum cuius gratia hæc omnia? Iam tempus adiurgere, & iterum narrationem extra argumentum exspatiantem reuocare: & coniungitur illa è terrestri hac vita ad cœlestem illum fornicem auolans. Sed statim quis existimaret ea quæ dicta sunt, beatitudinem sonare. In promptu est interrogare: Vnde ô amice, manifestum est, dicat aliquis, tuum illum philosophum ab hac turba animarum ortum duxisse. Ego autem ad illa non decertando, more iudiciorum, sed mitius respondebo, neque contendendo, vt fit in disputatione, vbi acerrimè certatur,

ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΒΙΟΣ ΥΠΟ ΔΑμασκίου συντεθείς.

(ἐκλ. Ex Isidori vita, excerpta. * al. ἐκ τοῦ Ἰσιδώρου βίου.)

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ * Ἰσιδώρου βίος τοῦ φιλοσόφου. Αἰγύπτιοι τοίνυν ὅτι μὲν παλαιότατοι ἀνθρώπων εἰσίν, ὡς ἀκοῇ γινώσκομεν, ὀλίγου τι πάντων οὐδεὶς ὅστις ὀψιμαθής, ὡς οὐχὶ πολλῶν ἀνήκοος λεγόντων τε καὶ γραφόντων. εἴσω δὲ ἡ τοιαύτη σοφία κρυπτομένη, ἐν τῷ ἀδύτῳ τοῦ μυθολόγου ταύτης ἀληθείας, οὕτως ἠρέμα παραγυμνοῦται κατὰ βραχύ περ δυναμένη πρὸς θεὸν ἀνακλίναι τὴν ἱερὰν αὐγὴν τῆς ψυχῆς. Ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι * ἐσέβοντο θεῶν μάλιστά φησιν Ὄσιριν τε καὶ Ἶσιν· τὸν μὲν ἅπαντα δημιουργεῖν νομίζοντες, εἴδεσί τε καὶ ἀριθμοῖς τὴν ὕλην διακοσμοῦντα· τὴν δὲ κατάρδουσάν τε καὶ πιαίνουσαν τὴν τούτου δημιουργίαν, ἀενάοις * ζώσης ὀχετοῖς ἀμαρυγῆς. ἐκ τούτων ἡ θεοκρασία· μᾶλλον δὲ ἕνωσις παντελής, ἐπάνοδος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πρὸς τὸ θεῖον ἐπιστρεφομένων, καὶ συναθροιζομένων ἀπὸ τοῦ πολλοῦ μερισμοῦ. ἔτι γὰρ οὐ λέγω τοῦ σπαραγμοῦ διαίρεσιν, ὃν ἐνταῦθα γενόμεναι, καὶ σῶμα γήινον λαβοῦσαι διεσπάσθησαν αὗται ἀφ᾽ ἑαυτῶν, καὶ πολλαχῇ διῃρέθησαν * ἀπὸ τῶν τυφωνείων τῷ ὄντι καὶ ἄλλως γηγενῶν παθημάτων· οὕτω γε οὐ κατὰ τὸν Τυφῶνα μόνον, ἀλλ᾽ ἔτι οἶμαι καὶ τούτου πολυπλοκώτερον. ἀλλ᾽ οὗ δὴ ἕνεκα τὸν λόγον τοῦτον [ἅπαντα] ἠγείραμεν, καιρὸς ἂν εἴη προσαποδοῦναι καὶ ἅμα ἀνακαλέσασθαι τὴν διήγησιν, ἔξω φερομένην τῆς ὑποθέσεως. καὶ ἔχεται αὕτη καταπτᾶσα τῆς οὐρανίας ἀψῖδος τοῦ χθονίου βίου. ἀλλὰ τάχα ἄν τις ὑπολάβοι τὸ λεγόμενον ᾄδειν μακαρίας. ἕτοιμον γὰρ [καὶ] εἰς ἐρώτησιν πόθεν, ὦ ἑταῖρε, δῆλον, εἴποι τις ἄν, ὅτι ὁ σὸς φιλόσοφος ἀπὸ τοῦ δι- τοῦ ἔθνους ὥρμηται τῶν ψυχῶν; ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα ἀποκρινοῦμαι οὔτι γε μαχητικῶς, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ, ἀλλὰ πρᾳότερον οὐδέ γε διασπουδῆς, οἵας ἐν διαλέκτῳ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον ἁμιλλωμένης:

(* ἐσέβοντο. * ζώσης. * ὑπό.)

ἀλλὰ

ἀλλ' οἷα μέγα [illegible] αὐτὰ μόνα, ἅπερ ἀληθῆ εἶναι πιστεύω, καὶ τὰ ἐμοῦ καθηγεμόνος ἀκήκοα * [illegible]. Σευῆρος ὁ Ῥωμαῖος, καὶ Ῥωμαίων πατὴρ, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀξίωσιν· ὃς ἔλεγε καὶ λίθον ἰδεῖν, ἐν ᾧ σελήνης [illegible] σχήματα, μεταβαλλούσης [illegible] μὲν, ἄλλοτε δὲ ἄλλα, πρὸς ἥλιον * αὐξανομένης καὶ μειουμένης, [illegible] πρὸς ἥλιον καὶ αὐτὸν [illegible]. ὁ γοῦν Ἰσίδωρος [illegible] τὸ [illegible] εἰδότι, [illegible] ἀκριβέστερον ἢ μαθεῖν [illegible] θαυμαστικῶς [illegible]. ἦν γὰρ ὁ μέγας Ἰσίδωρος εἰς τοσοῦτον [illegible] φύσεως τε καὶ * τύχης [illegible] ὥστε ἐμοί γε θαυμάζειν ἔπεισι πολλάκις, [illegible] προρρήσεις. εἰσὶ μὲν δὴ καὶ Ἀλεξανδρέων [illegible] εὐφυεῖς τε καὶ [illegible], ὥστε καὶ τοὺς ὀνείρους [illegible] ὀνομάζ[illegible] Ἰσιδώρου [illegible] αὐτοψία. οὐ γὰρ οὕτω λαμπρὸν, οὐδὲ βαθεῖαν [illegible], ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν [illegible] ἀναλάμπειν. ἀλλ' ὅταν [illegible] ἡ ψυχὴ, μηκέτι τῆς αἰσθήσεως [illegible] ὑπὸ τοῦ ὕπνου, [illegible] ἑαυτοῦ * [illegible] καὶ ἀπαλλαττομένη τῶν ἐμποδίων, [illegible] * ἀνεζωπυρεῖτο, καὶ [illegible]χεῖτο πρὸς τὸ ἐκτὸς ἐπὶ πλεῖστον, ἕως ἂν καὶ αὐτὴν [illegible] ἐν ἐσχάτῳ τῆς φαντασίας. Ὅτι [illegible] τὸν τρόπον τῶν θείων αὐτοψιῶν [illegible], τὴν [illegible] φαντασία [illegible] * [illegible] ἀπαλλαγῶσιν τοῦ κατακλύζοντος ὀχετοῦ τῆς [illegible]. [illegible] Ἰσίδωρος [illegible] καὶ πρεσβυτικὸς ἔτι δὲ ἐμβριθὴς, καὶ βεβαιότερος. τὸ μὲν [illegible] τὸν τύπον ἱεροὶ οἱ ὀφθαλμοί. πῶς μὲν ἂν φράσαιμι τὴν ἐν αὐτοῖς ἱδρυμένην χάριν ὄντως ἀληθῶς ἀφροδίτην. * πῶς δὲ ἀπαγγείλαιμι τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς [illegible]. [illegible] λέγων, [illegible] εἰς τὸ αὐτὸ * συνεκουσμένας, [illegible] ἀμαυρότητος [illegible] κινουμένοις [illegible] τὸ πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ [illegible] ἅμα [illegible], βαθυτέρους [illegible] βουλομένοις [illegible], ἀγάλματα ἦσαν ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι τῆς ψυχῆς ἀκριβῆ οὐ μόνης γε, ἀλλὰ καὶ τῆς [illegible] αὐτῇ θείας ἀπορροῆς. αἱ δέ γε αἰσθήσεις [illegible] αὐτῷ διέκειντο, πρὸς μόνην ὑπηρετοῦσαι τὴν χρείαν. καὶ οὐχὶ αἱ αἰσθήσεις μόναι, ἀλλὰ καὶ [illegible] ἡ φαντασία, [illegible] τῶν πολλῶν [illegible], καὶ τῆς λήθης [illegible] ἀπηλλαγμένη καὶ γὰρ [illegible] αὐτὴν [illegible], ὡς ἔοικε, ψυχὴν μᾶλλον οὐκ [illegible], ἢ τὸ συναμφότερον μετὰ τὸ σύμβολον καὶ τὴν φιλοσοφίαν * ἐν τῷ συναμφοτέρῳ ἐναποθέσθαι, ἀλλὰ αὐτὴν μόνην τῇ ψυχῇ ἐνιδρῦσαι. ὡς ἔγωγε ἐκείνῳ ἤδη [illegible], τὰ μὲν ἔξω φιλοσοφοῦσι λαμπρῶς, ἐν τῷ μηδὲν βαθεῖα πολλὴν δεξαμένων, καὶ ἐν ἀγχινοίᾳ διανοίᾳ συλλογισμῶν ἀπειράτων, καὶ ἐν δυνάμει [illegible] δαιμονίας αἰσθήσεως· εἴσω δὲ τῆς ψυχῆς [illegible] καὶ [illegible] ἀληθοῦς [illegible]. εἰ δέ που

sed vt leges sunt eorum, qui vitas describunt: ea sola, quæ vera esse credo, producens, quæque à præceptore audiui. Seuerus Imperator Romanus fuit, Romanorumque pater legis præscripto. Qui & lapidem se [illegible] dixisse, in quo conspiceretur figura Lunæ vario modo mutatæ ex [illegible], & contra Solem auctæ & imminutæ, & [illegible] Solem inesse [illegible]. [illegible] igitur [illegible] fore videbatur, dicere vero [illegible], & hoc e somno quodam [illegible] discere quam accuratissime conatus est. Iam enim prompto [illegible] ingenio & arte [illegible] magnus Isidorus, vt sæpius opera quæ ipsius prædictioni respondent, explorata demiraer. Sunt tane etiam [illegible] omnes Alexandrini felices & aptum [illegible], & ideo [illegible] etiam nunc [illegible] oracula cognominant. Cum vero experrectus esset, non videbat illam inexplicationem [illegible]. Neque enim adeo clarum [illegible] profundum vibrabat splendorem, vt contectus a sensibilibus alio reuerberaretur, [illegible] tamen accendatur & luceat. Sed cum extra hæc constituta anima, sensu non amplius operante visionem remittere, tunc soli sibi relictæ animæ adest semper interior Dei lux, & obstaculis iam libera, magis accenditur, & sæpissime ad externa [illegible], ut hæc tandem ipsam imaginationem [illegible]. Duplicem [illegible] diuinarum visionum dixit: hanc quidem [illegible] vigilantium, imaginationem alteram [illegible]: vtraque autem veram [illegible] postulat. Videbatur sapiens naturali [illegible], quin etiam grauis morum [illegible], facies [illegible] quadrangula, eloquentis Mercurij quandam factum [illegible] oculis, vt ne loquar, vere gratiosam in se [illegible] Venerem, vtque sic efferam, infixam sibi [illegible] Suadam contirebant. Illud non omittam, ipsi oculi [illegible] contrarius in vnam eandemque speciem inexplicabilem [illegible], stabant simul firmiter, & veloces [illegible] ita mouebantur, vt verso [illegible] eandem [illegible], & quod [illegible] intabantur: simul [illegible] grauitatem, venustatem [illegible], & iidem cum videant, [illegible] expeditiores: atque vt verbo dicam, erant oculi illi perfecta animæ simulacra, non solius animi, sed & inhabitantis [illegible] influentiæ. Sensus moderate [illegible] affecti erant, vt soli necessitati [illegible], nec soli sensus, sed etiam imaginatio, quæ certa imago est: neque memoria [illegible] valens supra vulgus, & ab obliuione [illegible]. [illegible], vt verissime [illegible] Deus [illegible] mumpectus ceclarare, [illegible] corpore, & Philosophiam in [illegible] non relinquere, sed [illegible] animo inserere. Vt ego iam qui [illegible] reperi, [illegible] externus philosophantur luculenter, [illegible] capaci opinionem, & recte valent inexplicabiles [illegible] syllogismos, [illegible] in iis facultas est [illegible] sensus, intus vero anima egent, & inopes sunt veræ [illegible]. Si quando vero

* [illegible] Prioris. Seuerus Aug. [illegible] * αὐξανομένης [illegible] [illegible] * [illegible] * ὁ. * αὐξανομένου. Isid. forma. * ἱκανῶς. Isidori oculi. * al. [illegible] * συνεκουσμένας Sensus. Memoria. a Ex Platonicorum sententia. * al. αὐτῇ.

DAMASCIUS

iratus videbatur, ratio imperabat, & ira parebat. Neque enim poterat mansuescere, neque iracundiam in hominum vitiis reprehendendis exuere. Promptissimus erat bene de aliis merendo: verum adhuc promptior in flagitiis carpendis: ideóque multorum animos sæpe offendit, eorum scelera blandis verbis extenuare non sustinens, nec loco veræ amicitiæ valde detestandam adulationem adhibens. Sic erga omnes affectus erat, vt neque contentiones amaret, neque inimicitias sponte susciperet, quæ omnia eius forma digna erant. Hæc noster philosophus ob zelum ad hominum mores corrigendos, & ob inimicitias odiumque, quibus flagitia hominum prosequebatur. Sollers fuit & industrius, & facilem se comémque præbebat. Facile enim adnumerauerit quis eum mansuetis, quasi non accurate hæc inuestigaret, quod præ lenitate minus esset suspicax, si quid tamen suspectione futura anteuertente dignum fuisset, si quid doli aut insidiarum esset, minimè eum fefellit. Cum tres sint partes vel species animæ, vel vt cui placet appellare, triplicem fieri rationem vitæ dixit, quam quælibet trium illarum comprehenderet, sed ad eam, quæ vna omnia vinceret sese conformare, illamque ceteras ratione maxime anteire, quam aliquis Saturni vitam, vel auream ætatem, vel genus proxime ad Deos accedens appellare possit, quam fabulæ inuolucro *a* poetæ in tripode Musarum sedentes deprædicant. Hic cum *b* simplicitate tantum veritatem dilexit, vt supra modum verax esse, nec fictum aliquid in se continere videretur. Pecuniæ acquirendæ non studebat, sed rei domesticæ à natura gubernandæ peritus erat, quin etiam in aliis omnibus gnauus, domus curam gerebat, magnámque diei partem in eo studio ponebat, partim ipse agendo, partim ordinando. Cum aurora surgeret, etiam surgebat, animo adhuc oraculis intento, & narrabat somnum. Ego autem non insomnium loco somnij, loco veritatis veritatem, vigilanté loco dormientis exaggeram, vt audiui sic scribens: Cùm incidisset in eam calamitatem vt bona proscriberentur, prius quam depositum fraudasset, illum depositum, bonaque sua, quæcunque poterat, ante capiens, apud ciuem fide dignissimum deposuit, quæ cum Epidaurius cum aliis admisisset, quod fraudauit, depositum intellexit, erant quidem qui suadebant res domesticas inuaderet, & nihil daret ei, qui initio fraudasset: hic verò in iis quæ illi credita erant, non putauit decere infidelem esse, nec fidem omnium virtutum vtilissimam hac infelicitate, quæ rationi consentanea videretur, contaminare. *c* Nolebat verò iustus videri, sed reipsa esse, veritate ipsa copiosum prudentiæ fructum colligens. atque ostendet, quantum sciuerit singularum rerum explicatio. Pauca quidem locutus est, multa verò e sermonibus seniorum audiuit. Magnus vir non paruum discrimen adibat, quin vbi fugaces alij per ignauiam fugiunt, illic periculum subibat,

θυμούμενος ἑωρᾶτο, ἢ ἀγανακτῶν· ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ ἡγουμένου, καὶ ὁ θυμὸς δὴ κατόπιν εἵπετο. οὐδὲ γὰρ οἷός τε ἦν γενέσθαι πρᾶος, οὐδὲ ἄθυμος ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῶν ἀνθρωπίνων πονηρευμάτων. ὢν γὰρ ἑτοιμότατος εἰς * ἐργασίαν, ἔτι καὶ τούτου προχειρότερος ἦν εἰς ἐπιτίμησιν τῆς πονηρίας. διὸ καὶ ἀπηχθάνετο δὴ πολλοῖς προσκρούων, οὐκ ἀνεχόμενος αὐτῶν τὴν κακίαν ὑποκορίζεσθαι, οὐδὲ μεταλαμβάνειν ἀντὶ τῆς ἀληθινῆς φιλίας τὴν πολυάρατον κολακείαν. δοκεῖ [μοι] ταῦτα ἀξιόμορφα καθεστάναι, οὔτε φιλονείκως οὔτε ἐθελέχθρως πρὸς οὐδένα διέκειτο. * ταῦτα ὁ ἡμέτερος ἐπεπόνθει φιλόσοφος ὑπ᾽ ἔρωτος μὲν τῆς * πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διορθώσεως, ἔχθρας δὲ καὶ μίσους ἀδιαλλάκτου τῶν κακοήθων ἐπιτηδευμάτων. ἀγχίνους δὲ ὢν καὶ ἐπιστρεφὴς, ὅμως τι καὶ οὐ παράλογον ἐπεδείκνυτο. τῶν μὲν γὰρ ἐπιεικῶν εἶναι προσποιουμένων ῥᾳδίως ἄν τις * αὐτὸν παρήγαγεν ἅτε οὐκ ἐπιφέροντα ἐπὶ τοῦτο ἀκριβῆ ἐξέτασιν, διὰ τὸ τῆς ἐπιεικείας ἀνύποπτον * ὃ δὲ τῆς προλαμβανούσης ὑποψίας ἄξιον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἔλαθεν ἐνεδρεῦον, οὐδὲ πλέκον δόλους. τριῶν δὲ ὄντων μερῶν ἢ εἰδῶν ψυχῆς, ἢ ὅπως ἄν τις ἐθέλοι καλεῖν, τριττὴν ἔφασκε γίνεσθαι πολιτείαν, ἔχουσαν μὲν * ἑκάστην τὰς τρεῖς, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι * ἐνὶ τὸ πᾶν μορφουμένην, καὶ * τὴν προϊέναι μάλιστα κατὰ λόγον. ἣν ἄν τις οἶμαι τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον ἐπονομάσειεν, ἢ τὴν χρυσῆν γενεὰν, ἢ τὸ θεῶν ἀγχίσπορον γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σημαίνουσιν ἐν τῷ τρίποδι τῆς μούσης καθήμενοι ποιηταί. ὁ δὲ πρὸς τῇ * ἀφελείᾳ οὕτω καὶ τὴν ἀψεύδειαν ἠγάπα, ὥστε καὶ εὐθύγλωττος εἶναι πέρα τοῦ δέοντος ἐδοξάζετο, καὶ οὐδὲ ὅ, τι οὖν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ προσποιούμενος πολλοῦ γε καὶ ἐδέησέ τι τὸ παθεῖν. οὐκ ἦν φιλοχρήματος, ἀλλ᾽ οἰκονομικὸς κατὰ φύσιν· ἦν γὰρ καὶ τὰ ἄλλα πάντα σοφός: οἴκου διαθέτης, καὶ πολύ τι τῆς ἡμέρας εἰς ταῦτα ἀνήλισκε μέρος· τὰ μὲν αὐτουργῶν, τὰ δὲ διατάττων. καὶ ὁ μὲν διαναστὰς, ἐπειδὴ ἕως ἐγεγόνει, ἔτι τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς ὀμφῆς κατεχόμενος, διηγεῖτο τὸν ὄνειρον. ἐγὼ δὲ ὕπαρ ἀντὶ ὀνείρατος, ἀντὶ ἀληθείας ἀλήθειαν ἐγρηγορυῖαν ἀντὶ ὑπνωττούσης ἐπιδίδωμι, ἅπερ ἀκήκοα διεξιών. ὑποπεσὼν δὲ συμφορᾷ δημευθήσεσθαι τὰ ὄντα, ὁ πρὶν τὴν παραθήκην ἀποστερήσας, κἀκείνην, καὶ τῶν αὐτοῦ, ὅσα ἠδύνατο, προλαβὼν, παρέθετο τῷ πιστοτάτῳ τῶν πολιτῶν. ὡς δὲ παρεδέξατο ὁ Ἐπιδαύριος μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἣν ἀπεστέρητο παραθήκην, καὶ ἐπέγνω ταύτην: ἦσαν μὲν οἱ συμβουλεύοντες κατέχειν τὰ οἰκεῖα, καὶ μὴ ἀποδοῦναι τῷ κατ᾽ ἀρχὰς ἀπεστερηκότι. ὁ δὲ ἐν οἷς ἐπιστεύθη, οὐκ ᾤετο δεῖν ἄπιστος γίνεσθαι, οὐδὲ καταρρυπαρεῖν τὴν πασῶν ἀρετῶν ὠφελιμωτάτην πίστιν διὰ τῆς εὐλόγου φαινομένης ἀπιστίας. οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος, ἀλλ᾽ εἶναι ἤθελε βαθεῖαν τῷ ὄντι καὶ αὐτὸς αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος. ἐπιδείξει τὸ, ὅσον οὐκ ἤδη, τὸ τοιοῦτον ἡ τῶν καθέκαστα τοῦ λόγου διέξοδος. ἐφθέγγετο μὲν ἐλάχιστα, τὰ πολλὰ δὲ ἠκροᾶτο λόγων γεγηρακότων. ὁ μέγας ἀνὴρ οὐδένα μικρὸν ἀγῶνα * προσίετο: ἀλλ᾽ ἵνα οἱ φυγάδες οἱ ἄλλοι δι᾽ ἀνανδρείαν ἀποδιδράσκουσιν, ἐνταῦθα καταλαμβάνει παραβαλλόμενος.

ἔνθα

Margin notes:

* ἀγρυπνίαν.
* τοιαῦτα.
* ἀεί.
* αὐτῷ.
* ὑπό.
* al. ἐγγίνε.
* al. ἐνὶ
* ἴσ. ταυτὴν.
* ἀφελείᾳ.
* προσίετο.

a Amplius hinc Suidas desumpsit in dictione ψυχή, ubi etiam hic ἀμαρτύρως affertur, quam & in Suida legitur.

b Suidas & hæc laudat in dict. ἀφέλεια, & mox quædam in ἀψευδεῖ. et est ἀψευδεῖ, ἄπλαστος.

c οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος, ἀλλ᾽ εἶναι θέλει. Verba Æschyli de Amphiarao.

* διακλάσας ἔνθα [ἀρετὴ] διαπρέπει καὶ ἀνδρῶν, κατὰ τὸν ποιητήν. καὶ δὴ ἐδόκει τῷ ὄντι δικαίως μέμφεσθαι, τῷ γε ἀκριβεῖ λογισμῷ· τῇ δὲ συνηθείᾳ καὶ ἀνθρωπότητι πολλαχῇ μετρίου ἔδοξεν ὑπερβαίνειν. καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τούτοις οἱ ἐγκαλοῦντες, καὶ ὡς φιλαιτίως περὶ αὐτὸν διέκειντο ταῖς γνώμαις. ὁ δὲ παράδειγμα ἀληθινῆς ὁμονοίας ἀληθινῆς ἐν ἑαυτῷ περιφέρων, πρὸς τοῦτο τὰς ἄλλας ἔκρινε.

Τρία πάντες ὁμολογοῦσι πρῶτα καὶ μέγιστα στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων φιλοθεάμονος ἱστορίας, ἔρωτα τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν διεντατον ἰχνευτήν· ὀξεῖαν καὶ ἀγχίνουν φύσεως δύναμιν, ἐπὶ πολλὰ δι' ὀλίγου φέρεσθαι δυναμένην· ἑτοιμοτάτην συνιέναι καὶ γνωρίζειν τὰ ἴχνη τῶν θηραμάτων, ὅσα * τὰ ἀληθῆ καὶ ὅσα ψευδῆ. εἰς πρὸς τὴν ἄγραν. ἐκ δὲ αὖ τρίτον φιλοπονίαν ἄτρυτον, οὐκ ἐῶσαν τὴν ψυχὴν ἠρεμεῖν, ἕως [ἂν] ἐπὶ τέλος ἔλθῃ τὸ κυνηγέσιον, ὅ ἐστι τῆς ἀληθείας ἡ εὕρεσις.

* τι.

Ὅτι ἀγχίνοιαν καὶ ὀξύτητα ὁ Ἰσίδωρος, φησίν, ἔλεγεν οὐ τὴν εὐκίνητον φαντασίαν, οὐδὲ τὴν δοξαστικὴν εὐφυΐαν, οὐδὲ μόνην (ὥς ἄν τις οἰηθείη) διάνοιαν εὔστροφον, καὶ γὰρ ταύτης ἀληθείας· οὐ γὰρ εἶναι ταύτας αἰτίας, ἀλλὰ τὰ αἴτια συλλύειν εἰς νόησιν· τὴν δὲ εἶναι θείαν * κατὰ κοινήν, ἠρέμα διανοίγουσαν καὶ ἀποκαθαίρουσαν τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα, καὶ τῷ νοερῷ φωτὶ καταλάμπουσαν, εἰς θέαν καὶ γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους. εὐκρασίαν ταύτην ἐκεῖνος ὠνόμαζε· καὶ ὡς οὐδὲν γένοιτ' ἂν ὄφελος αὐτοῦ οὐκ ὑγιαίνοντος· ὡς οὐδὲ ὀφθαλμῶν ὑγιαινόντων ὄφελος ἄνευ τοῦ οὐρανίου φωτός, διετείνετο. Τοῦ ψηλότερον καὶ τελεσιουργὸν εἶχεν, * οὐ περὶ τὰ κάτω στρεφόμενον, ἀλλ' εὐθὺς ἀναθρώσκον ἀπὸ μικρᾶς ἀφορμῆς ἐπὶ τὰ πρεσβύτατα τῶν θεαμάτων. αὐταῖς τε ταῖς Πλάτωνος ἀκραιφνέσιν ἐννοίαις, οὐ κατὰ τὰς συνήθεις τῶν πολλῶν φιλοσόφων ἐπιβολὰς ἐνεφύετο, μετὰ δέ γε Πλάτωνα καὶ ταῖς θαυμασταῖς Ἰαμβλίχου περινοίαις. Ὅτι οὐκ ὀλίγους τῶν φιλοσοφησάντων ἑωράκαμεν καὶ ἀκούομεν, τοὺς μὲν ἄβατον εἶναι τὸν Ἰάμβλιχον οἰομένους, τοὺς δὲ αὖ τάδε μεγαληγορίᾳ λόγων τὸ πλέον, ἢ ἀληθείᾳ πραγμάτων ἐπαιρόμενον. Ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς * πολυμαθίας μικρὰ ἥψατο· εἰς δὲ τὴν θειοτέραν φιλοσοφίαν ἐξώρμησε τὴν Ἀριστοτέλους. ὁρῶν δὲ ταύτην τοῖς λογισμοῖς μᾶλλον, ἢ τῷ οἰκείῳ πιστεύουσαν· καὶ τὸ τεχνικὸν μὲν ἱκανῶς εἶναι σπουδάζουσαν, τὸ δὲ ἔνθεον ἢ νοερὸν ἥκιστα περιβαλλομένην· ὀλίγον καὶ ταύτης [ὁ Ἰσίδωρος] ἐποιήσατο λόγον. ὡς δὲ τῶν Πλάτωνος ἐγεύσατο νοημάτων, οὐκέτι παπταίνειν ἠξίου πόρσιον, ὡς ἔφη Πίνδαρος· ἀλλὰ τέλος ἕξειν ἤλπιζεν, εἰ τῆς Πλάτωνος διανοίας εἴσω τῶν ἀδύτων δυνηθείη διαβαλεῖν· καὶ πρὸς * τοῦτο πᾶς αὐτῷ δρόμος ἐτέτατο τῆς σπουδῆς. Ὅτι τῶν μὲν παλαιτάτων φιλοσοφησάντων Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα θειάζει, καὶ τὰς ἐπτερωμένας ἐκείνων ψυχὰς εἶναι, αἳ εἰς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, εἰς τὸ πεδίον τῆς ἀληθείας, εἰς τὸν λειμῶνα τῶν θείων νέμονται εἰδῶν. τῶν νεωστὶ δὲ Πορφύριον καὶ Ἰάμβλιχον, καὶ Συριανὸν καὶ Πρόκλον, καὶ ἄλλους δὲ ἐν μέσῳ τοῦ χρόνου πολὺν θησαυρὸν συλλέξαι λέγει ἐπιστήμης θεοπρεποῦς. τοὺς μέντοι θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα φιλοτιμουμένους,

* ἐντονωτ.

* ὑψηλ.

* al. πολυμαθίας.

* ἔχων.

iuxta poetam: *Vutus vbi clara …torum Cernitur*. Et sane vere videbatur reprehendere accurate expendenti: familiaritate vero & humanitate modu excedere visus est: & propterea eum mirabatur accusati, & erga eum vt litium amantem male affecti erant. Verùm ille exemplar veræ concordiæ in seipso circumferens, ex illo cæteros æstimabat.

Tria esse omnes asserunt principia prima & maxima eius cognitionis, quæ res contemplari solet, amorem honesti & boni peritissimum indagatorem, acutam solertémque ingenij facultatem, quæ breui ad multa ferri possit, promptissimam ad intelligendum & cognoscendum vestigia rerum quærendarum, quæ vera, quæ falsa ad adipiscendum sint: E tribus his laboris amor inde eius oritur, non permittens animum quiescere, donec ad inuestigandi finem venerit, qui est veritatis inuentio. a Sollertiam & acrimoniam Isidorus dixit esse imaginationem non facile mobilem, neque ingenium facile opiniones commiscens, neque solam, vt aliquis putarit, intelligentiam volubilem, & gignentem veritatem. Neque enim has esse caussas, sed ad intelligẽdum caussæ seruire: diuinum vero esse instinctum, sedate aperientem & repurgantem animæ oculos, & intelligibili lumine illustrantem, ad verum falsúmque & videndum & cognoscendum. Boná constitutionem ipse appellauit, nullumque sine ea esse emolumentum, neque oculorum sanorum commodum sine cœlesti lumine asseruit. Speculationi aptum animum habebat simul & rebus gerendis, non ad hæc inferiora inclinatum, sed statim se eleuantem etiam parua occasione ad præstantissimas illas contemplationes. Ipsisque Platonis perfectis notionibus non secundum cõsuetos aliorum philosophorum conatus, inhæsit. post Platonem vero etiam Iamblichi mirabilibus commentis. Videmus multos philosophorũ & audimus, hos quidem putantes Iamblichum intellectu difficilẽ esse, illos vero hunc superba grandiloquentia verborum magis, quàm rerum veritate se efferentem. Rhetoricis, poeticasque artes parum attigit: sed ad sanctiorem Aristotelis philosophiam se conuertit, vidénsque illam necessariis ratiocinationibus magis quàm proprio sensui credere, & vt via ac ratione procedat, diuinis autẽ imaginationibus non adeò vti, parum etiam de hac sollicitus fuit: vbi autem Platonis sententias gustauit, non iam aspicere, vt ait b Pindarus, dignatus est vlterius. Sed finem consecuturum sperauit, si in Platonis sententiarum adyta penetrare potuisset. & eo omne suum studium, impetúmque conuertit. Antiquissimos Philosophos Pythagoram & Platonem vt Deos colit, & eorum animas alatas, quas in locum supercœlestem, inque campum veritatis, & pratum eleuatas diuinis putauit ideis pasci. De recentioribus verò Porphyrium, Iamblichum, Syrianum, Proclum, & alios mediæ ætatis, magnum thesaurum collegisse diuinæ scientia dicit. Eos autem qui in caducis, & humanis studiis libenter occupãtur,

Damasc.

a Suidas δι' ὀξύτητα, & Hen. Steph. [illegible]

Plato.

Iamblichus.

b Oda 1 Olymp. [illegible] Vltimo & Oda 3. extrema, & in Pythiis Oda 3. [illegible] Philosophi [illegible]

Damasc.

vel qui intelligere acutè, ac scire multa volunt, non magnopere conferre ad sublimem ac diuinam sapientiam. Antiquorum enim Aristotelem & Chrysippum ingeniosissimos, & discendi cupidissimos, quin etiam laboriosos, nec tamen omnino ad summum ascendisse. Recentium verò Hieroclem, & similes, scientiis humanis nulli quidem fuisse inferiores, sed in diuinis notionibus non admodum fuisse versatos tradit. Librorum copiam reprehendit, quæ potius multarum opinionum, quàm cognitionum causa est. Vno verò solo præceptore acquiescens, ad hunc vnum seipsum effingebat, illius dictata exscribendo. Præsentia, vt apparet, hæc non amauit, nec statuas adorare volebat: sed iam ad ipsos accessit Deos intus latentes, non in adyto, sed in arcano sui, quod aliquando summæ est ignorantiæ. Qua ratione igitur ad eos, cùm sic essent, adiit? vehementi amore, eóque latente. Et quis alius amor nisi occultus? & quemnam hunc dicimus, sciunt qui experti sunt: dicere autem non possumus, ac ne cogitare quidem. Dixerit quispiam illum non verba, sed rerum dicere substantias. Promptissimè inueniebat de quibus ipse dubitabat apud alios, & de quibus alij apud ipsum disceptabant, non multarum quidem rerum cognitione, & alienarum doctrinarum scientia obruendo veritatem, dubitantes autem confutando, sed excellentis ingenij vi, ac planè diuina; & immenso desiderio diuina peruestigandi veritatem compertam, vaticinanti similis erat. Poterat perspicere quid reconditum tegeret oratio, quidve sanũ inesset. Marinus, qui *a* Procli successor, & Isidori cum ceteris in Aristotelis doctor, cum librum multorum versuum scripsisset in Philebum Platonis, cúmque legere iuberet Isidorum, & iudicium ferre an euulgari posset, ille libro lecto, sententiam suam libere patefecit, nullam tamen inconcinnam vocem emisit, hanc tantum: Videri magistro digna. Marinus hoc intelligens, librum igni tradidit. Hoc etiam à ceteris Philosophis distabat Isidorus, quod non sola Syllogismorum vi se aut suos vellet adhærere veritati: cúmque veritas non vna videatur via, nolebat eos ratione, veluti cæca in rectam viam ductrice, impelli. Sed persuadere semper adnisus est, & oculos ad animam referre: aut si inessent, repurgare. Cum Imperatorum res gestas scribere iussus, obsecutus est: de quo opere dicam, quod scio, cum eo perducta erit oratio: non dico modo, quasi ne audire quidem debuerim. Neque Leontius, qui optimè sibi consultum putabat, cum dicendi libertate infelici ac infortunata domum reuertit, neque diues factus, nec seruatus, vt putabat, sed diuina priuatus pietate, animo corruptissimo ac perditissimo fuit. Sic quidem omnem vitam in infortuniis transegit. *b* Nemo adeò immiti fuit animo, & barbaro, qui sacro Isidori ab ore verbis manantibus non persuasus fuit, & mitigatus, talis in labris viri insidebat suadela,

a Cum eo & vitam Marini Neapolitani, quæ extat, conscripsit. Sup. C. CLXXXI. Vide Suidam in Marino.

b Suidas in ἀτεράμων.

ἢ συνιέντας ὀξέως, ἢ φιλομαθεῖς εἶναι βουλομένους, οὐδὲν μέγα συντείνειν εἰς τὴν θεοπρεπῆ καὶ μεγάλην σοφίαν. τῶν γὰρ παλαιῶν, Ἀριστοτέλη καὶ Χρύσιππον, εὐφυεστάτους γενομένους, ἀλλὰ καὶ φιλομαθεστάτους γεγονότας· ἔτι δὲ καὶ φιλοπόνους, οὐκ ἀναβῆναι ὅμως τὴν ὅλην ἀνάβασιν. τῶν δὲ νεωτέρων, Ἱεροκλέα τε, καὶ εἴ τις ὅμοιος, οὐδὲν μὲν ἐλλείποντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην παρασκευὴν, τῶν δὲ μακαρίων νοημάτων πολλαχῇ πολλῶν ἐνδεεῖς γινομένους, φησίν. Ὅτι τῶν βιβλίων τὴν ὁμαδίαν παρῃτεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον αἴτιον ὄντα, ἢ πολυνοίας. ἐνὶ δὲ μόνῳ τῷ διδασκάλῳ ἐπαναπαυόμενος, πρὸς μόνον ἐκεῖνον ἀπετύπου ἑαυτὸν, τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ἀπογραφόμενος. δῆλος δ' ἦν οὐκ ἀγαπῶν τὰ παρόντα, οὔτε τὰ ἀγάλματα προσκυνεῖν ἐθέλων: ἀλλ' ἤδη ἐπ' αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ἱέμενος, εἴσω κρυπτομένους οὐκ ἐν ἀδύτοις, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀπορρήτῳ. * ὅτι ποτέ ἐστι τῆς παντελοῦς ἀγνωσίας. πῶς οὖν ἐπ' αὐτοὺς ἵετο τοιούτους ὄντας; ἔρωτι δεινῷ, ἀπορρήτῳ καὶ τούτῳ. καὶ τίς δὲ ἄλλος, ἢ ἄγνωστος καὶ ὁ ἔρως; καὶ τίνα τοῦτον φαμὲν, ἴσασιν οἱ πειραθέντες. εἰπεῖν δὲ ἀδύνατον, καὶ νοῆσαι γε οὐδὲν μᾶλλον ῥᾴδιον. εἴποι ἄν τις, οὐ λόγους αὐτὸν, ἀλλὰ πραγμάτων φθέγγεσθαι οὐσίας. ἦν δὲ καὶ εὑρετὴς ἑτοιμότατος ὧν τε αὐτὸς ἠπόρει πρὸς ἑτέρους, καὶ ἃ ἕτεροι πρὸς αὐτὸν, οὐ πολυμαθείᾳ, καὶ ἀλλοτρίων δοξασμάτων ἱστορίᾳ, καταχωννὺς μὲν τὴν ἀλήθειαν, ἐπιστομίζων δὲ τοὺς ἀπορεῖντας· ἀλλὰ ῥώμῃ γενναίας φύσεως, καὶ θεῶν ἀγχιστρόφου πόθῳ τε ἀμηχάνῳ τῆς περὶ * τὸ θεῖον βακχείας, οἷον ἀπομαντευομένῳ ἐῴκει τὴν τῆς ἀληθείας εὕρεσιν. ἦν δὲ ἱκανὸς διιδεῖν, ὅπῃ τι θησαυρὸν φθέγγεται ὁ λόγος, καὶ ὅπῃ ὑγιές. Μαρῖνος δὲ ὁ Πρόκλου διάδοχος, ὁ καὶ Ἰσιδώρου, μετὰ καὶ ἄλλων, τῶν Ἀριστοτέλους λόγων διδάσκαλος, ὑπόμνημα πολύστιχον εἰς Φίληβον συντάξας τοῦ Πλάτωνος· ἔπειτα τῷ Ἰσιδώρῳ ἐντυχεῖν τι τῷ ὑπομνήματι κελεύει, καὶ ἐπικρῖναι, εἰ ἐκδοτέον; ὁ δὲ ἀναγνοὺς, οὐδὲν ἀπεκρύψατο τῶν αὐτῷ δοκούντων· οὐ μέν τοι οὐδὲ ἄμουσον ἀφῆκε φωνὴν, τοσοῦτον δὲ μόνον ἔφη· ἱκανὰ εἶναι τὰ τοῦ διδασκάλου. ὁ δὲ Μαρῖνος συνεὶς, πυρὶ διέφθειρε τὸ βιβλίον. ἐξαίρετον δ' ἦν αὐτοῦ * παρὰ τὴν ἄλλην καὶ τοῦτο φιλοσοφίας, οὐκ ἠβούλετο συλλογισμοῖς ἀναγκάζειν μόνον οὔτε ἑαυτὸν, οὔτε τοὺς συνόντας, ἐπακολουθεῖν τῇ ἀληθείᾳ, μὴ ὁρωμένην κατὰ μίαν ὁδὸν πορεύεσθαι συνελαυνομένους ὑπὸ τοῦ λόγου, οἷον τυφλοῦ τινὸς ὀρθὴν * ἀγομένου πορείαν: ἀλλὰ πείθειν ἐσπούδαζεν ἀεὶ, καὶ ὄψιν ἐντιθέναι τῇ ψυχῇ, μᾶλλον δὲ ἐνοῦσαν διακαθαίρειν. ὑπηρεσίαν ἐτέλει, ἣ πρὸς τάχος ἐπετέτακτο γράφειν τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πραττόμενα. περὶ οὗ ἐρῶ κατὰ τὸν ἱκνούμενον λόγον ὁ εἰδώς. οὐ λέγω ὡς μηδὲ ἀκοῦσαι ὤφελον. οὐδὲ Λεόντιος ἄριστα βουλεύεσθαι νομίζων, οἴκαδε ἐπανήει μετὰ παρρησίας ἀτυχοῦς καὶ κακοδαίμονος· οὐ πλουτήσας, οὐδὲ σωθεὶς, ὡς ᾤετο· ἀλλὰ ζημιωθεὶς μὲν εὐσεβείας θεοφιλοῦς, πανωλεθρίᾳ δὲ τὴν ψυχὴν διαφθαρείς. ὁ μὲν οὕτω διήντλησε πάντα τὸν βίον ἐν συμφοραῖς. οὐδεὶς οὕτως ἦν τὴν ψυχὴν ἀτεράμων καὶ βάρβαρος, ὃς οὐκ ἐπείθετο καὶ κατεκηλεῖτο τοῖς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ στόματος ἐκείνου ῥέουσι λόγοις: τοιάδε τις ἐπεκάθητο πειθὼ τοῖς χείλεσι τοῦ ἀνδρὸς,

Aristoteles. Chrysippus.

Hierocles.

* l. ὅπερ.

* al. περὶ.

Marinus Procli successor.

* al. παρὰ.

* ἀγομένην.

οὐκ αἰ-

οὐκ ἀνθρώπειόν τι χρῆμα, ἀλλὰ θειότερον φύσιν ἀξιάγαστος· μέγας μὲν τὸ σῶμα, καὶ εὐμήκης ἰδεῖν, καλὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς * εἰς ὄψιν. τῆς δ' ἡλικίας ἐν τῷ φρονιμωτάτῳ τότε γεγονὼς, εὐόμιλός τε καὶ ἡδὺς, ἱκανὸς καὶ ὠφέλιμος τοῖς ἐντυγχάνουσι. καὶ τὴν τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν τινὰ καὶ ἄθρυπτον· οὔτε κακουργοῦσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν: ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικὴν τὸν δώρειον τρόπον τῆς τύχης, ὡς ἀληθῶς ἡρμοσμένην. μόνος δὲ ἀνθρώπων, ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, τὴν παλαιὰν παροιμίαν ἔργῳ διήλεγξεν, οὐχ ἥλικα, ἀλλὰ πρεσβύτας καὶ πρεσβυτικοῖς λόγοις τερπόμενος. εἴποις δ' ἂν καὶ μόνος ἀνθρώπων, οὓς ἀκοὴ ἔχει ἢ ἔγνω· ἢ καὶ οὕτως, οἳ πρὸς ἀκοὴν ἦλθον, ἢ ὧν εἰς κατάληψιν ἀκοὴ ἥκει, ἢ οὓς δι' ἀκοῆς ἴσμεν, ἢ οὓς διασώζει μνήμη, ἢ οὓς οὐκ ἔσβεσε λήθη, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. Ὅτι φυλακεῖα οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐκάλουν τὰ ἐκμαγεῖα τῶν γυναικείων μολυσμῶν. οὐκ ἦν δὲ γνήσιος ὁ γάμος, εἰ μὴ ὁ * ἱερεὺς, ὁ τοῦ θεοῦ, ἐν τοῖς γαμικοῖς συμβολαίοις ὑπεσημήνατο χειρὶ τῇ ἑαυτοῦ. Ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς, ὁ τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατριβὰς ὑψηλοφροσύνῃ καὶ μεγαληγορίᾳ κοσμήσας μετὰ τοῦ σταθεροῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς, εὔφορος τὴν διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν ἦν, καὶ διαφέρων εὐγλωττίᾳ καὶ εὐπορίᾳ τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπληττε πανταχῇ τοὺς ἀκροωμένους, πρὸς τὸν Πλάτωνος ἁμιλλώμενος ἀεὶ καλλιρρημοσύνῃ καὶ πολυνοίᾳ. ἐξηγ... ποτὲ τὸν Πλάτωνος Γοργίαν τοῖς ἑταίροις ἐξηγεῖτο· εἷς δέ τις τῶν ἀκροατῶν, Θεοσέβιος, ἀπεγράψατο τὴν ἐξήγησιν. πάλιν δ', οἷα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τοῦ Ἱεροκλέους εἰς τὸν Γοργίαν καταβαλλομένου, μετά τινα χρόνον τὴν ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράψατο, καὶ ἀντιπαραβαλὼν τὰ πρότερα καὶ τὰ ὕστερα, εὗρεν οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ἑκάτερα δὲ ὅμως, ὃ καὶ παράλογον ἀκοῦσαι, τῆς Πλάτωνος ἐχόμενα, καθόσον οἷόν τε, προαιρέσεως. τοῦτο μὲν οὖν ἐπιδείκνυται, τοῦ ἀνδρὸς ἡλίκον ἦν ἄρα τὸ τῶν φρενῶν πέλαγος. γυναῖκα παιδοποιὸν ἄγεται· ὡς δ' οὐκ ἐπείθετο τὸ δαιμόνιον τῆς γυναικὸς ἐξελθεῖν λόγοις ἡμερωτέροις, ὅρκῳ αὐτὸ ἐπηνάγκαζεν ὁ Θεοσέβιος, καίτοι οὔτε μαγεύειν εἰδὼς, οὔτε θεουργίας [μάτην] μελετήσας. ὥρκιζε δὲ τὰς τοῦ ἡλίου προτείνων ἀκτῖνας, καὶ τὸν Ἑβραίων θεόν. ὁ δὲ ἀπελήλατο ὁ δαίμων, ἀνακραγών. εὐλαβεῖσθαι μὲν τοὺς θεοὺς, αἰσχύνεσθαι δὲ καὶ αὐτόν. πάντα οὖν χαλῶν ἐκείνῳ, καὶ πάντα ἔπραττε καὶ ἔλεγε, πείθων καὶ παρακαλῶν, οἷος ἐκείνου θυμὸς οὐδὲν ἄπρακτον ὑπολιπεῖν αἰσχόμενος, ἐφ' ὅ,τι ἂν ὁρμήσειεν. ἔλεγε μὲν ὁ Θεοσέβιος τὰ πολλὰ ἀπὸ τῶν Ἐπικτήτου σχολῶν· τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπετεχνᾶτο τῆς ἠθοποιοῦ διανοήματα μούσης. ὁ δὲ πάντων σωφρονέστατος Θεοσέβιος, καὶ τὴν πρὸς γυναῖκα παιδοποιὸν ὁμιλίαν ἐδέξατο. ἐπεὶ δὲ παῖδας οὐκ ἐγέννησαν· κατασκευασάμενος ὁ Θεοσέβιος τὸν τῆς σωφροσύνης δακτύλιον, [ὦ γύναι, φησὶ τῇ γυναικὶ, πάλαι μέν τοι ἐπιδέδωκα δακτύλιον] ἁρμοστὴν παιδουργοῦ συμβιώσεως· τανῦν δὲ τοῦτον ἐπιδίδωμί σοι σωφρονιστὴν, ἐπίκουρόν σοι παρεσόμενον ἀεὶ τῆς σώφρονος οἰκειώσεως. εἰ μὲν οὖν δυνήσῃ τε καὶ θελήσεις ἐμοὶ συμβιῶναι τὸν καθαρώτερον τρόπον: εἰ δὲ μὴ, ἔξεστιν ἀπαλλάττεσθαι πρὸς ἕτερον, εὐμενῶς καὶ πράως ἐκδιδομένην παρὰ φίλου φίλην.

non humanum opus, sed diuinum, natura sua ad mirationem dignus erat. Ingenti quidem corpore & spectabili proceritate, visu pulcher & facilis, ad maturam ætatem cum peruenisset; comis & suauis, commodus, & colloquentibus vtilis: mediocri nec delicato vsus est cibo, neque propter paupertatem noxio, neque propter diuitias opiparo: sed & musicam adhibuit temperatam, & *a* Dorico modo reuera accommodatam. Solus ipse inter homines, quos audiuimus, *b* antiquum prouerbium re ipsa coarguit, non iuuenibus, sed senibus ac senum congressu delectabatur. Dixeris, & solus inter homines quos audiuit, vel cognouit: vel etiam sic, qui ad famam venerunt: vel quorum fama innotuit: vel, quos fama nouimus, quos memoria seruauit: vel quos obliuio non deleuit, aliaque similia. Alexandrini pannos sordium muliebrium nominabant *c* Phylacea. Non erant legitimæ nuptiæ, nisi sacerdos Dei matrimonia manu sua notasset. Hierocles, qui scholas Alexandriæ instituit, constans & magnificus excellenti ingenio & facundia pulcherrimorum nominum, & verborum facilitate & copia, in sui admirationem auditores rapiebat, cum Platonis oratione venusta & decta semper contendens. Hic aliquando Platonis Gorgiam socijs explicabat. Vnus verò auditorum Theosebius explicationem descripsit. Iterùm vero, vt verisimile est, secundam explicationem Hieroclis Gorgiam explicantis post aliquod tempus similiter descripsit, & collatis prioribus cum secundis, nihil, vt sic dicam, eorundem inuenit. Vtraque tamen, quod sane auditu nouum est, Platonis, quoad eius fieri poterat, institutum continebat. Hinc colligitur quanta viri illius in sententijs copia. Vxorem quoque ex qua liberos susciperet, ducit, cuius postquam dæmonium mansuetioribus verbis egredi recusaret, iuramentis illud Theosebius, quamuis nec magiæ esset peritus, nec miracula patrasset, exire compulit. Iurauit Solis radios prætendens, per *d* Deum Hebræorum. Dæmon verò expulsus est clamans, se quidem Deos colere, sed etiam hunc reuereri. Omnem igitur rudentem mouit, & omnia fecit, & dixit, suadendo & hortando, prout ei animus fuit. Nihil infectum cupiens relinquere, quod suscepisset. Theosebius multa dixit de scholis Epicteti: has verò moralis Musæ fictiones ipse confinxit. Omnium verò temperantissimus Theosebius, & congressus est cum muliere prolis causa. Cùm vero liberos non produxissent, fecit annulum temperantiæ Theosebius, [mulier, inquit, olim dedi annulum] procreatricis coniunctionis conciliatorem, huuc verò iam tibi do temperantiæ magistrum, adiutorem tibi, semper futurum temperantis officij. Si igitur potueris, & cupieris mecum viuere caste: sin minus, licet tibi bona cum venia alij nubere, dum te amicus amicam relinquam.

* al. ... — * al. ἱεροφ. — Hierocles.

DAMASC. — *a* ... Dorico. — *b* Arist. lib. ... vel ... — *c* Sui. ... — Hierocles. — Hierocl. ... Platonis Gorgiam. — Theosebius. — *d* Christianos ... Iudæos enim & Hebræos ... sunt appellati Christiani.

DAMASC. Ammonium, & eius asinum. Talis inducitur asinus etiam aureus à Luciano & Apuleio.

Ipsa autem conditionem lubens accepit. Ammonius in poetarum narratione ac correctione Græcarum vocum occupatam artem dilexit. Hic fuit Ammonius, qui habuit asinum, quem aiunt poeticas audiendo disciplinas sæpe pabulum neglexisse, licet etiam appositum esset, & esurire cogeretur: sic poëtico studio asinus capi visus est. Mediocriter, inquit, Isidorus poëtica attigit, parum de eis sollicitus; quod non instruant animum, sed imaginatione linguáque tenus maneant, & illa cũ omnibus exploratis notionibus pugnãt, ideoque in his infirmior fuit, vnde etiam Hymnos quos scripsit, aliquis videat sublime quid & diuinum continere, versuum tamen speciem non habere. a Theon non admodum ingeniosus fuit nec acutus, sed studiosus ac laboriosus, si quis alius: ideoque poëtas & oratores callebat, memoriáque tenebat, & ad summã vtrorumque artis accurationem venire sibi videbatur, versus tamen & orationes, licèt plurimũ amaret, scribere non valuit. Commissa pugna contra Scythas ante conspectum vrbis Romæ, quos Attila contra Valentinianum, qui post Honorium Romæ imperabat, duxit, tanta vtrinque facta est cædes, vt nemo pugnantium ab vtraque parte seruaretur, præterquam duces, paucique satellites eorum. Hoc verò omnium narratu maximè incredibile: cum cecidissent pugnantes, corpore defatigati, animo adhuc erecti, pugnabant tres integras noctes & dies, nihil viuentibus pugnando inferiores, neque manibus, neque animo. Visæ igitur, & auditæ animarum formæ pugnantes; & armis strepentes, & antiquas, similésque bellorum facies in hunc vsque diem videri aiunt, nisi quod omnia illa faciendo, quæ viui homines bellando solent, ne paruam quidem edere vocem possint, & vnum spectrum quidem videri in campo iuxta b Sudam, qui olim palus fuit: videri autem mane visionem, aurora iam terram illustrante. Secundo in Cubis campo Cariæ. Ibi enim non quotidie, sed interdum aliquibus diebus, nec illis certis, circa crepusculum matutinum aurora oriente, in aere frequentia animarum spectra vmbrarum figura inter se pugnantia videri. Et nostra tempestate multi narrarunt homines bonæ fidei, iuxta Siciliam in campo nominato Tetrapyrgio, & in aliis nõ paucis locis videri equitum pugnantium simulacra, idque maximè æstatis tempore, cùm ardentissimus est meridies.

a Theon. Videtur hic esse Theon pro gymnasmata & in extremo Declamationes, quæ fere Libanij sunt.

Valentinianus Imp.

b al. Siddam.

Equus Seueri.

Seueri equus (qui Romanus erat, spem faciente Anthemio, Romam euersam iterum per ipsum erigendam Romam, hac spe cùm prius discessisset, reuersus consulatum adeptus) huius igitur equus, quo multum vsus est, tractatus scintillas è corpore multas, & magnas eiecit, donec illi portentum hoc ad consularem dignitatem Romę illum euexit. Sed & Tiberio asinus, vt refert c Plutarchus Cheronensis, adhuc iuueni, & in Rhodo operã dãti eloquentię,

Tiberij asinus. c Quem Tiberij Imp vitam, sed quæ intercidit, conscripsisse refert in catalogo Lamprias.

οὐδὲ ἠσπάζετο. ὁ δὲ *Ἀμμωνιανὸς ἠγάπα τὴν ἐπὶ ποιητῶν ἐξηγήσει καὶ διορθώσει τῆς ἑλληνικῆς λέξεως καθημένην τέχνην. οὗτος ἦν Ἀμμωνιανὸς, ᾧ συνέβη κεκτῆσθαι ὄνον, ὅν φασιν ἀκροώμενον τῶν ποιητικῶν μαθημάτων πολλάκις, τροφῆς ἀμελεῖν· καίτοι καὶ ἐκ παρασκευῆς καὶ λιμώττειν ἠναγκασμένον: οὕτως ὤφθη φιλομαθίας ποιητικῆς ἁλοὺς ὁ ὄνος. Ὅτι φησὶ μετρίως μετέχει τῶν ποιητικῶν ὁ Ἰσίδωρος, οὐ λίαν σπουδάσας περὶ αὐτὰ, ἅτε οὐχ ἁπτόμενα τῆς ψυχῆς· ἀλλὰ μέχρι φαντασίας καὶ γλώσσης ἱστάμενα· τὰ δὲ αὐτῶν καὶ μαχόμενα ταῖς ὁμολογουμέναις ἐννοίαις, διὸ καὶ ἐνδεέστερος ἦν ἐν τούτοις. ὅθεν καὶ ὕμνοις, ὅσοις ἔγραψεν, εὕροι τις ἂν, τὸ μὲν ὑψηλόνουν καὶ τελεσιουργὸν ἐπιφαίνοντας τοῖς δ᾽ ἔπεσιν οὐ πάνυ συνηρμοσμένους. ἦν δὲ ὁ Θέων οὐ μάλα ἀγχίνους, οὐδὲ ὀξύς· φιλομαθὴς δὲ καὶ φιλόπονος. εἴ τις ἄλλος. διὸ καὶ ποιητῶν καὶ ῥητόρων ἐμπειρότατός τε καὶ μνημονικώτατος γέγονε, καὶ τεχνικῆς ἀκριβείας ἑκατέρωθεν εἰς ἄκρον ἥκειν ἐδόκει. γράφειν δὲ μέτρα, ἢ λόγους, καίτοι λίαν ἐρῶν, ἀδύνατος ἦν. Ὅτι μάχης περὶ τοῦ Ῥώμης ἄστεος γεγενημένης [ῥωμαίων] πρὸς Σκύθας, οὓς *Ἀττίλας ἦγεν Οὐαλεντινιανοῦ, τοῦ μετὰ Ὁνώριον Ῥώμης βασιλεύοντος, φόνος ἐγένη ἑκατέρωθεν τοσοῦτος, ὡς μηδένα τῶν συμπλακέντων τῇ μάχῃ μηδετέρου μέρους περισωθῆναι, πλὴν τῶν ἡγεμόνων, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὀλίγων δορυφόρων. τὸ δὲ παραλογώτατον. Ὅτι φασὶν, ἐπειδὴ πεπτώκασιν οἱ μαχόμενοι, τοῖς σώμασιν ἀπειπόντες, ἔτι ταῖς ψυχαῖς ἵσταντο, πολεμοῦντες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὅλας καὶ νύκτας· οὐδὲν τῶν ζώντων εἰς ἀγῶνα ἀπολειπόμενοι, οὔτε κατὰ χεῖρας, οὔτε κατὰ θυμόν. ἑωρᾶτο γοῦν καὶ ἠκούετο τὰ εἴδωλα τῶν ψυχῶν ἀντιφερόμενα, καὶ τοῖς ὅπλοις ἀντιπαταγοῦντα. καὶ ἀρχαῖα δὲ ἄλλα τοιαῦτα φαντάσματα πολέμων μέχρι νῦν φαίνεσθαι *φασι: πλὴν ὅτι ταῦτα μὲν ἄλλα, ὅσα ζῶντες ἄνθρωποι κατὰ πόλεμον δρῶσιν, οὐδὲν ὑστερεῖν, φθέγγεσθαι δὲ οὐκ ἐπὶ μικρόν. καὶ ἓν μὲν ἐπιφαίνεσθαι τῷ περὶ *Σούδαν ποτὲ λίμνην ὄντι πεδίῳ· φαίνεσθαι δ᾽ ὑπὸ τὴν ἕω φάσμα, φωτὸς ἤδη τὴν γῆν ὑπαυγάζοντος. δεύτερον δὲ ἐν *Κύβοις χωρίῳ τῆς Καρίας· ἐν τούτῳ γὰρ φαίνεσθαι οὐ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλ᾽ ἐνίοτε διαλείποντα ὀλίγας τινὰς, *οὐδ᾽ ὡρισμένας γε ταύτας, περὶ ὄρθρον, ἕως ἡλίου λαμπρᾶς ἀνατολῆς, ἐν ἀέρι διαφοιτῶντα ψυχῶν ἄττα σκιοειδῆ φάσματα πολεμοῦντα ἀλλήλοις. Ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις πολλοὶ διηγήσαντο, οὐχ οἷοί τε ὄντες ψεύδεσθαι, κατὰ Σικελίαν ἐν τῷ λεγομένῳ πεδίῳ Τετραπυργίῳ, καὶ ἐν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις αὐτῆς μέρεσιν ὁρᾶσθαι *ἱπποτῶν πολεμίων ἐπελαυνόντων φάσματα κατὰ τὸν τοῦ θέρους [μάλιστα] καιρὸν, μεσημβρίας σταθερᾶς ἱσταμένης. Ὅτι τὸν Σεβήρου ἵππον φησὶ, ῥωμαῖος δὲ ἦν οὗτος, καὶ Ἀνθεμίου παρασχόντος ἐλπίδας, ὡς ἡ ῥώμη πεσοῦσα, πάλιν δι᾽ αὐτοῦ ἀναστήσεται: ἐπὶ ἐλπίδι ταύτης πρότερον ἀναχωρήσας, ἐπανῆκε, καὶ τιμῆς ὑπατικῆς ἔτυχε. τούτου τοίνυν ὁ ἵππος, ᾧ τὰ πολλὰ ἐχρῆτο ψηχόμενος, σπινθῆρας ἀπὸ τοῦ σώματος πολλούς τε καὶ μεγάλους ἠφίει, ἕως αὐτῷ τὸ τέρας εἰς τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ἐν ῥώμῃ κατηυθύνθη. ἀλλὰ καὶ Τιβερίῳ ὄνος, ὡς Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεὺς φησὶν, ἔτι μειρακίῳ ὄντι, καὶ ἐν ῥόδῳ ἐπὶ λόγοις ῥητορικοῖς διατρίβοντι,

* Ἀμμώνιος.

Theon.

* Ἀττίλας.

* φασί.

* al. σύδαν.

* Κύβδοις.

* οὐδ᾽ ὡρισμ.

* al. ἱπποτῶν.

τὴν βασιλείαν διὰ τοῦ αὐτοῦ παθήματος προεμήνυσεν. ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ * Ἀττήλαν ἕνα ὄντα, τὸν Βαλίμεριν, ἀπὸ τοῦ οἰκείου σώματος ἀποπάλλειν σπινθῆρας. ὁ δὲ νῦν ὁ Βαλίμερις Θευδερίχου πατήρ, ὃς νῦν τὸ μέγιστον ἔχει κράτος Ἰταλίας ἁπάσης. λέγει δὲ καὶ περὶ ἑαυτοῦ ὁ συγγραφεύς, ὡς καὶ ἐμοὶ ἐνδυομένῳ τε καὶ ἐκδυομένῳ, εἰ καὶ σπάνιον τοῦτο συμβαίνει, συμβαίνει δ' οὖν, σπινθῆρας ἀποπηδᾶν ἐξαισίους, ἔσθ' ὅτε καὶ κτύπον παρέχοντας· ἐνίοτε δὲ καὶ φλόγας ὅλας καταλάμπειν τὸ ἱμάτιον, μὴ μέντοι καιούσας· καὶ τὸ τέρας ἀγνοεῖν, εἰς ὃ τελευτήσει. ἰδεῖν δὲ λέγει καὶ ἄνθρωπόν τινα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀφιέντα σπινθῆρας· ἀλλὰ καὶ φλόγα ἀνάπτοντα, ὅτε βούλοιτο, ἱματίῳ τινὶ τραχεῖ περιτριβομένης. ἤλαυνε τὸν ἵππον, ὅσον εἶχε τάχους. ἐνδεὴς δὲ τῶν ἄλλων ἐνδεέστερον. τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀποτυχών, ἐπὶ τὸν ἥσυχον καὶ ἀπράγμονα βίον ἐτράπετο, μίσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ δυσχερανάντων. ἧκον δὲ πρὸς τὸν Σεβῆρον καὶ Βραχμᾶναι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· καὶ ἐδέξατο σφᾶς οἴκῳ ἰδίῳ, καὶ θεραπείᾳ τῇ προσηκούσῃ· οἱ δὲ κατὰ χώραν ἐπ' οἴκου μάλα σεμνῶς ἔμενον, οὔτε λουτρῶν χρώμενοι δημοσίων, οὔτε ἄλλης ἐπόψεως οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ ἄστυ γινομένων· ἀλλὰ πᾶν τὸ * θυραῖον ἐξετρέποντο. ἐσιτοῦντο δὲ φοίνικας, καὶ ὄρυζαν· καὶ ἦν αὐτοῖς πόμα, τὸ ὕδωρ. ἦσαν δὲ οὔτοι οὔτε τῶν ἐν ὄρει διατριβόντων Βραχμάνων, οὔτε τῶν ἐν πόλεσι κατῳκημένων Ἰνδῶν· ἀλλ' ἀτεχνῶς ἀμφίβιοι, τοῖς Βραχμάνοις ὑπηρετούμενοι τὰ πρὸς τὰς πόλεις, εἴ που δέοιτο, καὶ ταῖς πόλεσιν * αὐτῶν τὰ πρὸς τὰς Βραχμᾶνας. ἔλεγον δὲ καὶ οὗτοι περὶ τῶν ὀρείων Βραχμάνων, ὅσα οἱ συγγραφεῖς περὶ αὐτῶν θρυλλοῦσιν, ὄμβρους τε καὶ ἀνομβρίας εὐχαῖς καταπράττειν· καὶ λιμῶν καὶ λοιμῶν ἀποδιώξεις· ἄλλων τε κακῶν ἀποτροπάς, ὅσα μὴ ἀνίατον ἔχει τὴν εἱμαρμένην. ἔλεγον δὲ οὗτοι καὶ μονοπόδας ἀνθρώπους παρὰ σφίσιν ἱστορῆσαι, καὶ δράκοντας ἐξαισίους [κατὰ] μέγεθος ἑπτακεφάλους, καὶ ἄλλα ἄττα πολὺ τὸ παράλογον ἔχοντας. Ὅτι ἔλεγεν ὁ Σεβῆρος τεθεᾶσθαι Γοργονιάδα βοτάνην, ἧς εἶναι τὴν ῥίζαν ἀτεχνῶς ὁμοίαν παρθένῳ, τὴν κεφαλὴν ἐχούσῃ κατεστεμμένην δρακοντείοις πλοκάμοις. Ὅτι, διὰ τῶν νεφῶν μαντικὴν οὐδαμῶς τοῖς παλαιοῖς οὐδ' ἀκοῇ ἐγνωσμένην, Ἄνθουσάν τινα γυναῖκα ἐξευρεῖν ἐν ταῖς ἡμέραις Λέοντος τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως· ἐξ Αἰγῶν δὲ κατήγετο τῶν Κιλικίων ἡ γυνή. τὸ δὲ ἀνέκαθεν ἀπὸ τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ κατῳκισθέντων ἐπὶ τὸν Κόμανον, τὸ ὄρος Ὀρεστιάδων· καὶ ἀνῆγε τὸ γένος εἰς Πέλοπα. αὕτη * φροντίζουσα [περὶ] ἀνδρός, ἐπιτεταγμένου στρατιωτικὴν ἀρχήν τινα, καὶ ἐπὶ τὸν κατὰ Σικελίας ἀπεσταλμένου, μετὰ καὶ ἄλλων, πόλεμον ηὔξατο προειδεῖν ὀνείρῳ τὰ συμβησόμενα· ηὔξατο δὲ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. ὁ δὲ πατὴρ ὄναρ αὐτῇ ἐκέλευε καὶ πρὸς δυόμενον εὔξασθαι. καὶ εὐχομένης, ἐξ αἰθρίας νέφος συστῆναι περὶ τὸν ἥλιον, ἐκεῖθεν δὲ αὐξηθῆναι, καὶ εἰς ἄνθρωπον διατυπωθῆναι. ἕτερον δ' αὐτῷ νέφος * ὑποσταθὲν, ἐπεδίδου τε εἰς μέγεθος ἴσον, καὶ εἰς λέοντα διεσχηματίζετο τὸ θηρίον· ὁ δὲ ἠγρίαινε καὶ μέγα χάσμα πεποιημένος ὁ λέων, καταπίνει τὸν ἄνθρωπον. Γότθῳ ἐῴκει τὸ ἀνθρώπειον ἐκ νεφοποιήτον εἴδωλον. ἐπὶ δὲ τοῖς φάσμασιν, ὀλίγον ἔπειτα τὸν ἡγεμόνα τῶν Γότθων Ἄσπερα βασιλεὺς Λέων ἐδολοφόνησεν αὐτὸν, καὶ παῖδας.

* al. Ἀττήλαν.

* θυραῖον.

* αὐτοῖς.

* al. φροντίζουσά τι τἀνδρός.

* ὑποσταθέν.

Damasc.

imperium eodem euentu præsignificauit. Sed & Balemerin vnum ex Attilæ aulicis de suo corpore recisse scintillas. Hic Balemeris pater fuit Theodorici eius, qui nunc summū totius Italiæ imperium tenet. Dicit autem etiam de seipso auctor, vt etiam mihi cùm & induor, & exuor, etsi id rarò admodum accidit, accidit tamen, vt scintillæ ingentes exiliant, aliquando cum sonitu, interdum etiam flammæ integræ vestem illustrent, nihil tamen exurant. & se ignorare quo hoc portentum tenderet. Vidisse se ait & hominem quendam è capite scintillas eiibrantem, & flammam, cum vellet, è capite veste asperiore attrito excitantem. Impulit equum quam potuit celerrime, indiguit & aliis rebus. Reip. administratione excidēs, ad quietam otiosámque vitam se contulit, odio eorum qui in Rep. molesti erant. Venerunt ad Seuerum Brachmanni iuxta Alexandriam, & proprio hospitio illos, & debito cultu suscepit. Hi de gentis more domi admodum grauiter vixerunt, neque balnea publica, neque conspectum vllum vrbanum quærentes, sed externum omne fugerunt. Comedebant palmas & oryzam, aquam bibebant. Erant illi non è Brachmannis, qui in montibus degunt, neque ex Indis, qui vrbes incolunt: sed vtrorumque vitam prorsus sectabantur, Brachmannorum apud populum negotia, si quibus indigerent, & populi apud Brachmannos peragentes. Dixerunt illi de Brachmannis montanis, quæcunque de iis scriptores diuulgant: imbres precibus illos petere, & etiam eosdem auertere, famem, pestemque, aliáque mala, quæ curari non possunt, precibus posse depellere. Dixerunt iidem vnipedes homines apud se esse, & dracones ingentis magnitudinis septicipites, & alia valde inusitata.

Dixit Seuerus videri Gorgoniadem herbam, eiúsque radicem omnino similem esse puellæ, caput crinibus tectum serpentinis habenti. Diuinationem e nubibus, antiquis ne auditu quidem notam, quandam mulierem Anthusam temporibus Leonis Imp. Rom. refert inuenisse. Quę in Ægis Ciliciæ nata dicebatur, originem primam a Cappadocibus habitantibus ad Comanum montem Orestiadum trahens, referens genus suum ad Pelopem. Hæc solicita de viro, cui militare aliquod munus demandatum, quique ad bellum Siculum cum aliis missus erat, orauit in somno, vt futura cognosceret, & orauit ad Solem orientem versa: Pater vero eius in somnis iussit illam ad Solem etiam occidentem orare, & illa orante, per serenum subito nubes circa Solem orta est, & deinde aucta in hominem formata est: alia vero nubes orta, & in æqualem crescens magnitudinem, in leonem ferum mutata est. Leo vero ingenti hiatu oris facto hominem deglutit. Species illa hominis è nube facta Gotho fuit similis. Nam post paulo Leo rex ducem Gothorum Asperem, & filios fraudulēter necauit.

Gorgonias herba.

Anthusa. Leo Imp.

Dam.

Ex illo tempore in hunc vsque diem Anthusa assidue meditata est, qua ratione e nubibus prædicere humando posset. Ægyptij Sothin Isin esse asserunt, Græci hanc ad Sirium stellam referunt, & Sirium tanquam canem Orionis venatoris comitem pingunt: quin potius in cœlo depictũ ostendunt. Aliqui per imprudentiam statuas fregerũt & perdiderunt, & sacro auxilio destituti ciues, humana opera, & arte portum vix sibi seruant. Ægyptij hi persequebantur, vxoris, inquam, ministri, canem ex Africa fugientem struthionis diripientem carnes: fodientibus vero apparet, prominetque antiquissimi templi pinnaculum.

Hermias natione Alexandrinus pater Ammonij, & Heliodori. Hic fuit natura * bonus & simplex, † auditor Syriani cum Proclo. laboris studio nulli inferior: sollers tamen non admodum fuit, nec firma ad rem argumenta inuenire poterat, neque magnus veritatis inuestigator. Quare non poterat contra dubitantes fortiter dimicare, quamuis ea memoria valeret, vt recitaret quæcunque à præceptore docente audiuisset, quæque scriptis mandata essent. Sed mentis celeritas cum discendi studio non vigebat. Virtuti egregiam operam nauauit, vt nihil in eo Momus ipse reprehendere, nec liuor odisse posset. Cũ imperitus ei librum venderet, & pretium minus quam valeret exigeret, hominis errorem correxit, & pluris emit. Nec semel hanc iustitiam, cuius nullam alij rationem habent, verum etiam sæpius, quoties venditorem debitum pretium ignorare contigisset, ostendit; non aliorum more fortuito lucro deditus, ratus aliquam se iniuriam facturum, si volens à volente etiam quouis modo emeret. Nam dolum quendam esse in contractu & fraudem, nõ indicare errorem, sed veritatem occultare, & cum sit iniuria non violẽta sed fortuita, plerosque latere, nec furari aliquid, instar latronum, cum periculo, sed à lege quidem absolui, iustitiam autem corrumpere. Habuit fratrem Gregorium omnino dissimilem, plus nimio acutum, & ad questiones & disciplinas expeditum; cæteroqui inquietum, nec placidis moribus, sed nonnihil emotæ mentis. Post autem crebro morbo correptus est, vt rationis vsu parum valeret, & organum valde mutaretur. Natus est Hermię ex Ædesia filius, cæteros philosophorum filios superans: & Ædesia cum filio iam septem nato menses, vt fieri amat, iocabatur, & Babium & puellulum voce diminutiua appellabat. Pater audiens conquestus est, & increpuit hanc puerilem diminutionem, & articulatam increpando vocem protulit: aliáque multa de illo puero mira dicuntur, cum scilicet vitam in corpore non tolerasse, sed septimo anno viuere desiisse, nec eius animã terrestrem aliquem locum excepisse. Syri & maxime qui in Damasco habitant, pueros recens natos Babia vocant: Iam vero & adolescentes à Dea Babia, quę apud illos putatur esse, sic vocãt

ἐξ ἐκείνου δὲ τοῦ χρόνου διέμεινεν ἡ Ἄνθουσα ἄχρι δεῦρο, ἀεὶ ἐπιτηδεύουσα τὸν τρόπον τῆς διὰ τῆς νεφῶν μαντικῆς προαγορεύσεως. Ὅτι τὴν Σῶθιν αἰγύπτιοι τὴν Ἶσιν εἶναι θεολογοῦσιν· οἱ δ' ἕλληνες εἰς τὸν σείριον ἀνάγουσι τοῦτο τὸ ἄστρον· καὶ ὡς κύνα τὸν σείριον, ὀπαδὸν τοῦ ὠρίωνος ὄντα κυνηγετοῦντος, οὕτω διαζωγραφοῦσι. μᾶλλον δὲ ἐντετυπωμένον τῷ οὐρανῷ δεικνύουσι· τινὲς δὲ ἔλαθον τὸ ἱέρωμα καταξάντες καὶ διαφθείραντες, καὶ ἀπορούμενοι τελεστικῆς βοηθείας οἱ ἐπιχώριοι, ἀνθρωπίνῃ σπουδῇ καὶ τέχνῃ τὸν λιμένα μόλις ἑαυτοῖς περιποιοῦσιν οἱ αἰγύπτιοι· οἱ δὲ ἐδίωκον, οἱ τῆς γυναικὸς ὑπηρετοῦντες, τὸν κύνα φεύγοντα τῆς Λιβύης, στρουθοῦ τὰ κρέα ἁρπάσαντα. ὀρυττόντων δὲ ἀνακύπτει καὶ ἐκφαίνεται παλαιοτάτου νεὼ ἀέτωμα.

Ὅτι ὁ Ἑρμείας γένος μὲν ἦν Ἀλεξανδρεύς, πατὴρ δ' Ἀμμωνίου καὶ Ἡλιοδώρου· ἐπιεικὴς ἦν τὴν φύσιν, καὶ ἁπλοῦς τὸ ἦθος· ἠκροάσατο δὲ καὶ Συριανοῦ σὺν Πρόκλῳ. φιλοπονίᾳ μὲν οὐδενὸς ἦν δεύτερος· ἀγχίνους [δὲ] οὐ σφόδρα ἦν, οὔτε λόγων εὑρετὴς ἀποδεικτικῶν: οὐδὲ γενναῖος ἄρα ζητητὴς ἀληθείας· οὔκουν οὐδ' οἷός τε ἐγεγόνει πρὸς ἀποροῦντας κατὰ τὸ καρτερὸν ἀνταγωνίζεσθαι, καίτοι ἐμέμνητο, ὡς εἰπεῖν, πάντων ὧν τε ἀκηκόει τοῦ διδασκάλου ἐξηγουμένου, καὶ τῶν ἐν βιβλίοις ἀναγεγραμμένων. ἀλλὰ τὸ ὀξύκινητον οὐ προσῆν τῇ φιλομαθίᾳ. τὰ δὲ πρὸς ἀρετὴν εὖ ἤσκητο, ὥστε μηδ' ἂν τὸν μῶμον αὐτοῦ ἐπιμωμήσασθαι, μηδὲ μισῆσαι τὸν φθόνον. Οὗτος, ἰδιώτου ποτὲ πωλοῦντος αὐτῷ* βιβλίον, καὶ ἔλαττον ἤπερ ἦν ἄξιον αἰτοῦντος· ἐπιγνούς ἐστί τι τὴν πλάνην, καὶ πλείονος ὠνήσατο. καὶ οὐχ ἅπαξ τὴν δικαιοσύνην ταύτην, ἧς τοῖς ἄλλοις οὐδέ τις ἐπιστροφή· ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ὁσάκις συνέβαινεν ἀγνοεῖν τὸν πιπράσκοντα τὸ δίκαιον τίμημα, ἐπεδείκνυτο· οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀγαπῶν τὸ ἕρμαιον, οὐδὲ οἰηθεὶς,* ὅτι μηδὲν ἀδικεῖ εἰ ἑκὼν παρ' ἑκόντος * ὁ, ποσοῦν ὠνήσαιτο. καὶ γὰρ ἐνέδραν τινὰ εἶναι τῷ πράγματι καὶ ἀπάτην, οὐ λέγουσαν τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ σιωπῶσαν τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἀδικίαν οὖσαν λανθάνειν τοὺς πολλοὺς, οὐ βίαιον· ἀλλὰ κλοπιμαίαν: οὐδ' ἐπικίνδυνόν τινα λῃστοῦ δίκην κλέπτουσαν· ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου ἀφειμένην, τὸ δὲ δίκαιον ἀναζέουσαν. Ὅτι ὁ ἀδελφὸς Ἑρμείου Γρηγόριος ἔμπαλιν τοὐναντίον, ὀξύτατος μὲν εἰς ὑπερβολὴν, καὶ εὐκίνητος ἐπὶ τὰς ζητήσεις καὶ τὰς μαθήσεις: ἄλλως δὲ οὐχ ἥσυχος, οὐδὲ γαλήνην ἐν τοῖς ἤθεσι φέρων τινά· ἀλλά τι καὶ παρακεκινηκὼς· ὕστερον δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἑάλω ἐπὶ πλέον, ὥστε διεσχίσθαι αὐτοῦ τοῖς λογισμοῖς καὶ πολὺ παρηλλάχθαι γενέσθαι τὸ ὄργανον. Ὅτι τῷ Ἑρμείᾳ ἐκ τῆς Αἰδεσίας πρεσβύτερον τῶν φιλοσόφων υἱέων τίκτεται παιδίον, καὶ ἡ Αἰδεσία τῷ υἱεῖ ἑπτὰ * μῆνας ἀπὸ γενέσεως ἄγοντι, προσέπαιζέ τε, οἷα εἰκὸς καὶ Βάβιον καὶ παιδίον ἀνεκάλει, ὑποκορίζουσα τὴν φωνήν. ὁ δὲ ἀκούσας ἠγανάκτησε, καὶ ἐπετίμησε τὸν παιδικὸν τοῦτον ὑποκορισμὸν, καὶ διαρθρουμένην τὴν ἐπιτίμησιν ἐξήνεγκεν. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ περὶ τοῦ παιδὸς τούτου τερατολογεῖ καὶ ὅτι οὐκ ἀνεχόμενος τὴν ἐν σώματι ζωὴν ἑπτὰ ἐτῶν τοῦ βίου ἀπέστη. οὐ γὰρ ἐχώρει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ὁ περίγειος οὗτος τόπος. Βάβια δὲ οἱ σύροι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν δαμασκῷ, τὰ νεογνὰ καλοῦσι παιδία: ἤδη δὲ καὶ τὰ μειράκια ἀπὸ τῆς παρ' αὐτοῖς νομιζομένης * Βαβίας θεοῦ

Hermeas.

* βιβλίου.
* ἄγει.
* ἑκών.
* al. μῆνας.
* Βαβίας.

ἤδη γὰρ ἐνίοις τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων, καὶ ἅμα διεφθαρμένων τὰς διανοίας, εἰς κωμῳδίαν ἐξάπτει, καὶ γέλωτα πολλὴν, τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀπόρρητα. Ὅτι παιανικόν τι ζῶον διακομιζόμενον θεάσασθαί φησιν ὁ Ἱέραξ ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ συνακμάσας Ἀμμωνίῳ ἐξ Αἰθιοπίας εἰς τὸ Βυζάντιον ἐοικὸς ἀκριβῶς τοῖς γραφομένοις καὶ τυπουμένοις· ἀκηκοέναι τι αὐτοῦ τῆς φωνῆς διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας φερομένου οἱονεὶ σκιζούσης. Ὅτι ὁ Ἀμμώνιος φιλοπονώτατος γέγονε, καὶ * πλείστοις ὠφέλησε τῶν πώποτε γεγενημένων ἐξηγητῶν· μάλιστα δὲ τὰ Ἀριστοτέλους ἐξήσκητο. Ἐπεὶ δὲ διενήνοχεν οὐ τῶν καθ' ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ Πρόκλου ἑταίρων· ὀλίγου δὲ ἀποδέω καὶ τῶν πώποτε γεγενημένων * εἰπεῖν τὰ ἀμφὶ γεωμετρίαν τε καὶ ἀστρονομίαν. Καὶ ὁ Πρόκλος ἐθαύμαζε τὸ Ἰσιδώρου πρόσωπον, ὡς ἔνθεον ἦν καὶ * πλῆρες εἴσω φιλοσόφου ζωῆς· οἵ τε ὀφθαλμοὶ τὸ τῆς διανοίας εὔτροχον ἀποσαφοῦντες, καὶ ἅμα αὐτοῖς ἐπιθέουσα σεμνότης ἡδεῖα, καὶ ἄπλαστος αἰδὼς, ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὸν τὸν φιλόσοφον.

Ὅτι Εὐνόϊος ὁ ῥήτωρ βραδύνους ἦν, ἤδη νεανικοῦ φρονήματος ὑπόπλεως, καὶ σοβαρὸς ἐν λόγοις. Ὅτι Σουπηριανὸς, τριακοντα ἐτῶν, τῶν ῥητορικῶν ἀρξάμενος, καὶ τὴν φύσιν νωθέστερος ὢν, ὅμως δι' ὑπερβολὴν φιλοπονίας, ὕστερον ἐν ταῖς λιπαραῖς καὶ ἀοιδίμοις Ἀθήναις ἀνηγορεύετο σοφιστὴς, οὐ πάνυ τῆς Λαχάρους δόξης ἀπολειπόμενος.

Ὅτι Λαχάρης ἐξ ἐπιμελείας μᾶλλον, ἢ καὶ φύσεως, ἔδοξε κατὰ τὴν ῥητορικὴν εὐδοκιμῆσαι· δηλοῖ γὰρ αὐτοῦ τὸ τῆς φύσεως ἀγεννέστερον καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, ἀνὴρ δὲ ἱερὸς καὶ περὶ τὰ θεῖα βακχεύοντα μεγαλοπρεπῶς.

Ὅτι Μητροφάνης ὁ σοφιστὴς ἔκγονος ἦν Λαχάρους.

Ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης * ἰδεῖν ἱδρυμένον Ἡρώδου τοῦ σοφιστοῦ ἀνάθημα. Τοῦτο δὲ σύν φησι θεασάμενος, ἱδρῶσαι μὲν ὑπὸ [τοῦ] θάμβους τε καὶ ἐκπλήξεως, οὕτω δὲ τὴν ψυχὴν διετέθην ὑπὸ τῆς εὐπρεπείας, ὥστε οὐχ οἷός τε ἦν οἴκαδε ἐπανιέναι· πολλάκις δὲ ἀπιὼν ἐπανέστρεφον ἐπὶ τὸ θέαμα. Τοιοῦτον αὐτοῦ κάλλος ἐνεκέρασεν ὁ τεχνίτης, οὐ γλυκύ τι καὶ ἀφροδίσιον, ἀλλὰ βλοσυρόν τε καὶ ἀνδρικὸν ἔνοπλον μὲν, οἷον δὲ ἀπὸ νίκης * ἐπανερχομένης, καὶ τὸ γηθὸς ἐπιφαινούσης. Ὅτι Ἱέριον τὸν Πλουτάρχου, ὑπὸ Πρόκλῳ φιλοσοφοῦντα, εἰς τὴν * Κυρίνου λεγομένην οἰκίαν θεάσασθαί φησι μικρὰν οὕτω κεφαλὴν μάλιστα ἀνθρώπου, τὸ τε μέγεθος καὶ τὸ εἶδος οὐδὲν ἐρεβίνθου διαφέρουσαν· διὸ καὶ ἐρέβινθον αὐτὴν καλεῖσθαι· τὰ δὲ ἄλλα κεφαλὴν ἀνθρωπίαν εἶναι, ὀφθαλμούς τε ἔχειν καὶ πρόσωπον, καὶ τρίχας ἄνω, καὶ στόμα πᾶν, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος φωνὴν ἀφιέναι, ὅσον ἀνθρώπων χιλίων τοσοῦτον μεγάλην. Τοῦτο περὶ τῆς τερατείας ταύτης ἐρεβίνθου ὁ συγγραφεὺς τῆς κεφαλῆς, καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτῆς ἄξια Δαμασκίῳ τῷ δυσσεβεῖ καὶ γράφειν καὶ πιστεύειν προστερατεύεται.

Ὁ Σαλούστιος κυνίζων οὐ τὴν εἰθισμένην ὁδὸν ἐπορεύετο τῆς φιλοσοφίας ἀλλὰ τὴν * κεχαραγμένην πρὸς ἔλεγχόν τε καὶ λοιδορίας, καὶ τὸν μάλιστα δὴ πόνον ὑπὲρ ἀρετῆς. Ὑπεδέδετο δὲ, οὐδὲ σπανιάκις, ἢ τὰς ἀττικὰς ἰφικρατίδας, ἢ τὰ συνήθη σάνδαλα περιδεδεμένος.

Iam enim nonnulli eorum, qui aures fractas habent, & sensum deprauatum, in Comœdiam & in risum Philosophorũ arcana cõuerterunt. Panicum quoddam animal vidisse ait Hieracem Alexandrinum Ammonio æqualem, cum ex Aethiopia Byzantium proficisceretur, quod depictis & delineatis admodum simile, & audisse illum vocem animalis huius circa Alexandriam, veluti si stridere. Ammonius fuit diligentissimus, & multos explicatores, qui olim floruissent, iuuit, maxime autem Aristotelem sectabatur. Quin etiam non solum æqualibus suis, verum etiam aliis Proclo antiquioribus præstitit, propè dixerim qui vnquam extiterunt, in Geometria & Astronomia. Proclus os Isidori, tanquam diuinum, & plenum intus philosophicæ vitæ, admiratus est: oculi celeritatem mentis demonstrantes, & iucunda grauitas emicans, syncerúsque pudor Philosophũ ad ipsum conuertebat.

Eunoius tardæ mentis fuit, modo iuuenili insolentia tumens, & in orationibus turgidus. Superianus iam triginta annorum Rhetorica auspicatus est, quamquam ingenio tardior esset, tamen nimio studio tandem Athenis clara & celebri vrbe designatur sophista, non multum gloria Lachare inferior.

Lachares studio magis, quam ingenio claruit Orator: ingenij eius tarditatem scripta satis arguunt, sacrum fuisse virum, & sacro diuinarum rerum flagrasse amore.

Metrophanes sophista natus ex Lachare.

Refert auctor vidisse se simulacrum Veneris, quod in templo Herodes sophista dedicarat. Hoc, inquit, contemplans, sudaui præ stupore & admiratione, adeóque gaudio perfusus sum, vt domum redire non possem; & sæpius abituriens ad videndum redirem. Tantam illi pulchritudinem artifex immiscuerat, non blandum quidem aut molle, sed toruum & masculum, armatam quidem, sed velut quæ à victoria lætabunda reuertitur.

Hierium Plutarchi F. sub Proclo philosophantem in domo Quirini vidisse refert adeo, paruum caput humanum, vt cicer adæquaret magnitudine & forma, vnde & nomen capiti ex cicere inditum esse: cæteroquin humanum caput esse, oculos & vultum habere, & superius crines, & integrum os, & ore tantam vocem emittere, quantam mille homines.

Hæc de ciceris hoc capite prodigiosè refert auctor, alia que innumerabilia, [illegible] Damascij & scriptione, & fide.

Salusthius Cynicus non tritam philosophiæ viam terunt, sed quæ aduersus reprehensiones, & risiones * tuta est, firmáque, & ad laborem pro virtute suscipiendum. Rarius induebat, vel † iphicratidas, vel visitata sandalia.

Hieras Alexandr. Ammonius.

* ὠφέλησε.

* al. τί
* al. τῶ

* πλήρης.

Eunoius.

Superianus.

Lachares.

* ἰδὼν.

* ἐπανερχομένης.

* al. Κυρίνου.

* al. κεχαρακτηρισμένων.

Panicum animal.

Eunoius Orator. Superianus. De hoc & Lachare Suidam consule.

Lacharis.

Hierius Plutarchi filius.

Salustius.

* κεχαραγμένων

† De hoc calceamenti genere, vel ex Iulio Polluce aliisque ad Procli Chrestomathiam.

DAMASCIVS

Visus est corpore nunquam diu infirmus, nec animo æger. Sed, vt dici solet, erecta ceruice laborem subibat, honesta item & laudabilia studia, & id genus alia homine digna.

Carthaginensium Rex Gezerichus, audito, Romanos dolo & præter iuramentum Marcellinum, qui contra se cum eis belligeraret, interemisse, magno gaudio elatus est, spe victoriæ, & locutus est verba non Carthaginensem, sed Rom. Imperat. decentia, *Romani*, inquit, *sinistra manu dexteram amputarunt*. Marcellinus vero Dalmatiæ, cui cum imperio præerat, dux erat, sed gentilis.

Salustius inspiciens obuiorum oculos, prædixit frequenter singulis mortem violentam. Causam vero, qua ante prænosceret, ne ipse quidem dicere poterat, quanquam interrogatus prætenderet oculorum obscuritatem, & tenebras, & humore plenos esse, qui in luctu pupillis ipsis oculorum contineretur. Et ait quendam Vranium nomine, Apamenum ciuem in Syria, & dominantem Cæsareæ in Palæstina, ex oculis nosse eodem modo plurimos præstigiatores admodum execrandos, & quendam Nomum ciuem suum auctor ait, ex visu oculorum occurrentium, latentes homicidas agnouisse. Isidorus & ipse Asclepiades, cum traiecissent mare Aegæum, aiunt se vidisse in flumine Nilo cæsariem, mira magnitudine & forma. Statim vero comedente vtroque iuxta Nilum (aderat & tertius noster Philosophus) accurrit à Nilo cæsaries, vt videbatur, quinque cubitorum: & alia monstra narrat. Iuxta Heliopolin Syriæ, ait Asclepiadē in montē Libani ascendisse, & vidisse multa Betulia vel bætula, de quibus multa prodigiose, dignáque impio ore prosequitur, dicitque se & Isidorum hæc postea vidisse. Sacra progenies per se vixit vitam felicem & piam, philosophicam, diuinarumque rerum inuestigatricem. sancto igne aras accenderunt.

Pardalis semper sitit, accipiter nunquam, ideoque rarius videtur bibere. *a* Hippopotamus iniusta bellua, vnde & in *b* Hieroglyphicis literis crudelitatem significat, patrē necat, matrem violat. Suchus vero iustus est, quod nomen crocodili & species est: nullum enim animal lædit. Duodecim tempora felis distinguit, singulas noctes & dies vrinam singulis horis emittens, semper instar instrumenti cuiusdam horas dirigens: quin etiam lunæ dies, ait, numerare proprio fœtu. Quin etiam felem septem primo, sex secundo partu, tertio quinque, quarto quatuor, quinto tres, sexto duos, septimo vnum edere, & tot esse fœtus felis, quot habet Luna dies. Cebus est simiæ species & semen circa Solis, & Lunæ congressum emittit. * Oryx animal sternutans ostendit Sothin oriri. Ne duces eorum perniciosis ciuitati contentionibus distraherentur, prædicebat ex secreta quadam visione.

ἐφαίνετο δὲ οὐδέποτε ἐπὶ πλεῖον χρόνον ἄρρωστῶν τὸ σῶμα, οὔτε ταλαιπωρούμενος τὴν ψυχήν: ἀλλὰ (τὸ λεγόμενον) ὀρθῷ λόφῳ αὐχένι τὸν ἄσκησιν ὑπέμενε, καλά τε καὶ ἀξιέπαινα πολιτεύματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα φιλανθρωπεύματα.

Ὁ καρχηδονίων βασιλεὺς Γιζέριχος, ἀκούσας, ὡς οἱ ῥωμαῖοι τὸν σύμμαχον αὐτοῖς κατ' αὐτοῦ Μαρκελλῖνον δόλῳ καὶ παρὰ τοὺς ὅρκους ἀνεῖλον: ἥσθη τε ἄγαν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσι τῆς νίκης, καὶ ἔδοξεν εἰρηκέναι λόγον οὐ καρχηδονίῳ προσήκοντα, ἀλλὰ ῥωμαίῳ βασιλεῖ· τοὺς γάρ τοι ῥωμαίους ἔφατο τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἀποκόψαι τὴν δεξιάν. ὁ δὲ Μαρκελλῖνος τῆς δαλματῶν ἦν χώρας αὐτοδέσποτος ἡγεμών, Ἕλλην τὴν δόξαν.

Ὅτι ὁ Σαλούστιος εἰς τοὺς τῶν ἐντυγχανόντων ὀφθαλμοὺς ἀφορῶν, προύλεγεν ἑκάστοτε τὸν * βίαιον γενησόμενον ἑκάστῳ τελευτήν. τὴν δὲ αἰτίαν τῆς προγνώσεως, οὐδὲ αὐτὸς εἶχε φράζειν· καί τοι * ἐπηπείρατο ἐρωτώμενος τὸ σκοτεινὸν τῶν ὀφθαλμῶν αἰτιᾶσθαι, καὶ ἀχλυῶδες, καὶ νοτισμοῦ μεστὸν· οἷον ἐπὶ πένθεσι ταῖς κόραις αὐταῖς ἐμφερόμενον. καὶ Οὐρανιόν τινα ὄνομα * ἀπαμέα ἐν συρίᾳ πολίτην, καὶ ἄρξαντα καισαρείας τῆς ἐν παλαιστίνῃ, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γνωρίζειν τὸν ὅμοιον τρόπον τοὺς πολυαράτους γόητας, φησί. καὶ Νόμον δέ τινα τοὔνομα πολίτην ἴδιον ὁ συγγραφεὺς λέγει ἀπὸ τῆς κατὰ τὰ ὄμματα τῶν ἐντυγχανόντων θέας τοὺς λανθάνοντας ἐπιγινώσκειν φονέας. ὁ δὲ τὸν αἰγαῖον διαπεραιωθεὶς ὁ Ἰσίδωρος, καὶ αὐτὸς δὲ Ἀσκληπιάδης, ἔφασκεν ἑωρακέναι πλόκαμον ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ, δαιμόνιον τὸ μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος· αὖθις δὲ ποτε * παρὰ τὸν Νεῖλον ἑστιωμένοις ἀμφοτέροις (παρῆν δὲ ὁ τρίτος ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος) ἀνέδραμεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πλόκαμος, ὡς ἰδεῖν πεντάπηχυς· καὶ πολλὰ τοιαῦτα φάσματα λέγει. Ὅτι κατὰ τὴν Ἡλιούπολιν συρίας, εἰς ὄρος τὸ τοῦ λιβάνου, τὸν Ἀσκληπιάδην ἀνελθεῖν φησὶ καὶ ἰδεῖν πολλὰ τῶν λεγομένων βαιτυλίων, ἢ βαιτύλων, περὶ ὧν μυρία τερατολογεῖ ἄξια γλώσσης ἀσεβούσης. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν Ἰσίδωρον ταῦτα χρόνῳ ὕστερον θεάσασθαι. ἡ δὲ ἱερὰ γενεὰ καθ' ἑαυτὴν διέζη βίον θεοφιλῆ καὶ εὐδαίμονα, τόν τε φιλοσοφοῦντα, καὶ τὸν τὰ θεῖα θεραπεύοντα. αἳ ἔκαιον ὁσίῳ πυρὶ τοὺς βωμούς.

Ὅτι Πάρδαλις ἀεὶ διψᾷ, ὁ ἱέραξ οὐδέποτε· διὸ σπανιάκις ὁρᾶται πίνων. ὁ ἱπποπόταμος ἄδικον ζῶον, ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἀδικίαν δηλοῖ· τὸν γὰρ πατέρα ἀποκτείνας, βιάζεται τὴν μητέρα. ὁ Σοῦχος δίκαιος· ὄνομα δὲ κροκοδείλου καὶ εἶδος, ὁ Σοῦχος: οὐ γὰρ ἀδικεῖ ζῶον οὐδέν. τὰς δώδεκα ὥρας ἡ αἴλουρος διακρίνει, νύκτας τε ἡμέρας οὐροῦσα καθ' ἑκάστην, ἀεὶ δίκην ὀργάνου τινὸς ὡρογνωμονοῦσα. ἀλλὰ καὶ τῆς σελήνης, φησὶν, ἀπαριθμεῖται τὰ φῶτα γεννήμασι τοῖς οἰκείοις. καὶ γὰρ τὴν αἴλουρον ἑπτὰ μὲν τὸν πρῶτον, ἓξ δὲ τὸν δεύτερον τόκον, τὸν τρίτον ε', καὶ δὲ τὸν τέταρτον, καὶ τρία τὸν πέμπτον, ἐφ' οἷς δύο τὸν ἕκτον, καὶ ἓνα ἐπὶ πᾶσι τὸν ἕβδομον· καὶ εἶναι τοσαῦτα γεννήματα τῆς αἰλούρου, ὅσα καὶ τὰ τῆς σελήνης φῶτα. Ὁ Κῆβος (ἔστι δὲ πιθήκου εἶδος) ἀποσπερμαίνει κατὰ τὴν σύνοδον ἡλίου καὶ σελήνης. ὁ Ὄρυξ τὸ ζῶον πταρνύμενος, ἀνατέλλειν διασημαίνει * τὴν Σῶθιν, ἕως οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν διέστησαν εἰς ἔριν πολιτοφθόρον, καὶ προύλεγε κατὰ τὴν ἀπόρρητον θέαν.

a Hippopotamus. De hoc similiter eadem Plinius, Solinus, & Ammianus Marcellinus, & Plutarchus in Iside & Osiride, Aegyptios impudentiam significare ait. & Clemens lib. 5. Stromat.

b Horapollo lib 1. cap. 56. quem etiam consule de Crocodilo, Aeliano &c.

* Plutarch. de Sollertia animal. & Aelianus lib. 7. cap 8. Orygem sternutando canicula ortū velint tenerari, auctores & Plinius lib. 2. cap 40. & lib. 8. cap. 53 Aristoteles partem pat est. lib. 3. de part animal. cap. 2. & lib. 2 hist. animal cap. 1. Vide Horapollinem lib. 1 cap. 49.

* βίαιον.

* al. ἐπειρᾶτο & ἐπεχείρει.

* ἀπάμεως τῆς.

* al. ἀνὰ.

* τὸν.

ὁ δὲ ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ φωτὸς φανεὶς ὄγκος, οἷον παγεὶς εἰς πρόσωπον διεμορφοῦτο, πρόσωπον ἀτεχνῶς θεοπέσιον δή τι καὶ ὑπερφυὲς, οὐ γλυκείαις χάρισιν, ἀλλὰ βλοσυραῖς ἀγαλλόμενον, κάλλιστον δὲ ὅμως ἰδεῖν, καὶ οὐδὲν ἧττον ἐπὶ τῷ βλοσυρῷ τὸ ἤπιον ἐπιδεικνύμενον, ὃν Ἀλεξανδρεῖς ἐτίμησαν, * Ὄσιριν ὄντα καὶ Ἄδωνιν κατὰ τὴν μυστικὴν θεοκρασίαν. Ὅτι ἦν, φησὶ, τῇ τε Ἡραΐσκου τοῦ φιλοσόφου φύσει καὶ * τι τοὺς μολυσμοὺς τῆς γενέσεως ἀναιρούμενον. εἰ γοῦν ἀκούσειε * φθεγγομένης, ὅπως δὴ καὶ ὅθεν γυναικὸς ἀκαθάρτου τινὸς, ἤλγει τὸ διάγρημα τῆς κεφαλῆς. οὕτω μὲν ζῶντι συνῆν ἀεί τι θεοειδές. ἀποθανόντι δὲ ἐπεὶ τὰ νομιζόμενα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἀσκληπιάδης ἀποδιδόναι παρεσκευάζετο, τά τε ἄλλα, καὶ τὰς Ὀσιριακὰς ἐπὶ τῷ σώματι περιβολάς: αὐτίκα φωτὶ κατελάμπετο πανταχῆ τῶν σινδόνων ἀπόρρητα διαγράμματα· καὶ περὶ αὐτὰ καθεωρᾶτο φασμάτων εἴδη θεοπρεπῶν. ἦν δὲ αὐτῷ ὁ καὶ ἡ πρώτη γένεσις, ἱερὰ καὶ μυστική. λέγεται δὲ κατελθεῖν ἀπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὸ φῶς, ἐπὶ τοῖς χείλεσιν ἔχων [τὸν] κατασιγάζοντα δάκτυλον· οἷον Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσι γενέσθαι τὸν Ὧρον, καὶ πρὸ τοῦ Ὥρου τὸν ἥλιον. καὶ ἐπεὶ συνεπεφύκει τοῖς χείλεσιν ὁ δάκτυλος, ἐδεήθη τομῆς, καὶ διέμεινεν ἀεὶ τὸ χεῖλος ὑποτετμημένον ἰδεῖν, * φανερὸν τὸ σημεῖον τῆς ἀπορρήτου γενέσεως. Λέγεται δὲ καὶ ὁ Πρόκλος ἑαυτοῦ ἀμείνω τὸν Ἡραΐσκον ὁμολογεῖν· ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ᾔδει, καὶ ἐκεῖνον εἰδέναι· ἃ δὲ Ἡραΐσκος, οὐκ ἔτι Πρόκλον.

Ὅτι Ἀνθέμιον φησὶ τὸν Ῥώμης βασιλεύσαντα, ἑλληνόφρονα καὶ ὁμόψηφον Σεβήρῳ τῷ εἰδώλοις ἀνακειμένῳ λέγει, ὃν αὐτὸς ὕπατον χειροτονεῖ, καὶ ἀμφοῖν εἶναι κρυφίαν βουλὴν τὸ [τῶν] εἰδώλων μύσος ἀνανεώσασθαι. Ὅτι καὶ Ἰλλοῦν φησὶ καὶ Λεόντιον, ὃν ἐκεῖνος χειροτονεῖ, Ζήνωνι βασιλεῖ τὰ αὐτὰ καὶ φρονεῖν καὶ βούλεσθαι πρὸς ἀσέβειαν, Παμπρεπίου πρὸς ταύτην αὐτοὺς ἑλκύσαντος, διατείνεται. Ὅτι Παμπρεπίου τὰ τερατολόγα καὶ ἀπιστίαν πρὸς φίλους, καὶ τὸν βίαιον θάνατον, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸς ἱστόρηκεν· Αἰγύπτιος γένος, τέχνην γραμματικὸς [ὁ Παμπρέπιος:] οὐκ εἰμὶ πρόθυμος πρᾶγμα λέγειν, καὶ ἄδηλον εἰς ἀλήθειαν, καὶ πρόχειρον εἰς φιλαπεχθημοσύνην. βούλομαι δὲ καὶ ἀφεὶς ἤδη τὸν Πύθιον, ἐπὶ τὸν Ἡραΐσκον ἐπανελθεῖν [τὸν * Λυβίεα αἰνέσαι] μέγιστον ὅσον. [ᾧ] τῆς κεφαλῆς αἱ κόμαι καθεῖντο μέχρι τῶν ὤμων.

Ὅτι Φοίνικες καὶ Σύροι τὸν Κρόνον Ἦλ καὶ Βὴλ καὶ Βολάθην ἐπονομάζουσιν. ἀνέβησαν μέν ποτε εἰς τὸ ῥεῖθρον τοῦ Μαιάνδρου διανήξασθαι ποταμοῦ αὐτός τε καὶ [ὁ Ἀσκληπιόδοτος] ὁ πάλαι γεγονὼς παιδαγωγὸς αὐτοῦ: ὁ δὲ σφᾶς ἐν μέσαις ταῖς δίναις ἀπολαβὼν ὁ Μαίανδρος, ὑποβρυχίους ἐποίει· ἕως ὁ Ἀσκληπιόδοτος ἐπὶ μικρὸν ἀναδὺς, ὅσον θεάσασθαι τὸν ἥλιον, ἀποθνήσκομεν ἔφη, καί τι προσθεῖναι καὶ ἀπόρρητον οὐ δυνήθη. τότε δὲ ἐξαίφνης, ἀπ' οὐδεμιᾶς φανερᾶς προμηθείας, ἐπὶ τῆς ὄχθης ἔκειντο τοῦ ποταμοῦ, ἡμιθνῆτες, εἶτα ἀνακτησάμενοι τὰς ψυχὰς ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῶν τῶν γε τοῦ ᾅδου ῥευμάτων. οὕτως ἔνθεον ἐκτήσατο δύναμιν ὁ Ἀσκληπιόδοτος, καὶ ταῦτα μετὰ τοῦ σώματος ἔτι ὤν. Ἀπόλλωνος αὐλὰς τοῦτο δὴ τὸ χωρίον οἱ Κᾶρες καλοῦσιν. ὁ Ἀσκληπιόδοτος τοίνυν ἀπὸ τῶν αὐλῶν εἰς Ἀφροδισιάδα οἴκαδε ἐπανερχόμενος, ἤδη μὲν ὁ ἥλιος ἐδεδύκει: ὁ δὲ παραχρῆμα ἀνατέλλουσαν ἐθεάσατο τὴν σελήνην

Margin notes (Greek column): * al. τὸ ... — * al. τοι. — * al. φθεγγομένης. — * φανερὸν — * ἐν ἀβίᾳ.

In pariete lumen densum apparet, transformatur tanquam concretus in faciem reuera diuinam & supernaturalem, non dulci venustate, sed seuera efformatam, visu pulcherrimam, tamen in seueritate illa blandum quid ostendit; hunc Alexandrini loco Osiridis & Adonidis in Deorum mysteriis coluerunt. Erat in Heraisci philosophi natura aliquid quod inquinamenta generationis aboleret. Si quam impura loquentem mulierem de quacunque tandem re audisset, statim ei caput doluit: atque ita viuenti semper quædam diuinitas aderat; mortuo vero, cum lege vsitata sacerdotibus Asclepiades tradere pararet, cum cætera, tum Osiridis vestes, quibus tegeretur † corpus, statim cũ lumine e sindonibus vndique arcanæ descriptiones elucebant, & circum has species quædam diuinorum simulacrorum videbatur. Fuit & primus eius ortus sacer & mysticus. Fertur enim ex vtero matris prodiisse, indice silentij digito labiis adhęrente, quo modo & Aegyptij fabulantur Orum, & ante Orum Solem natum esse. Itaque cũ digitus labiis adhæreret, sectione illi fuit opus, & labrum semper leuiter incisum permansit, conspicuum omnibus signum inenarrabilis illius natiuitatis. Dicitur Proclus Heraiscum se doctiorem confessus esse. Quæ enim ille sciuit, & Heraiscus norat; sed quæ Heraiscus, non item Proclus.

Dicit Anthemium Rom. Imperatorem gentilem, & cum Seuero, qui idola adoraret, sensisse, quem ipse Consulem designat, & inter se occulta consilia agitasse de execrabili idolorum cultu redintegrando. Illum & Leontium, quẽ ipse elegit cum Zenone Imp. eadem & sensisse & voluisse in impietate, ad eam ducente Pamprepio asserit.* Pamprepij nugas & infidelitatem erga amicos, violentámque mortem, eodem quo alij modo & idem scribit: fuit genere Aegyptius, arte grammaticus.

Non sum promptus ad rem narrãdam, cuius incerta est veritas, & apta ad inimicitias concitandas. Relinquens igitur Pythium, ad Heraiscum reuerti volo Lubœum, cui promissæ capitis comæ in humeros demittuntur.

Phœnices & Syri Saturnum El, & Bel, & Bolathen nominant. Ipse & Asclepiodotus olim eius magister ad natandum in Mæandrum descenderant. Mæander vtrosque mediis vorticibus hauriens sub aquam traxit, donec Asclepiodotus paulum eleuatus, vt posset solem intueri: Morimur, inquit, & aliquid infandũ addere potuit. Tum vero repente, nulla aperta adhibita ope, in ripa fluminis iacebant semimortui: deinde animis receptis e mortis fluctibus liberati sunt. Adeo diuinam virtutem in se Asclepiodotus, & quidem in corpore adhuc existens, continebat. Cares illam regionem Apollinis Aulas [id est, tibias] appellabant. Asclepiodotus igitur Aulis domum ad Veneris vrbem, Sole occidente, reuersus est. Statim vero Lunam orientem iam plenam vidit,

Margin notes (Latin column): † ἐπὶ τῷ σώματι. — Anthemius imp. — * Suidas videndus. — Saturnus. — Mæander.

quanquam non esset in signo, quod e diametro Soli opposita erat. Seu profecto & hanc imaginem aboleuit, quæ omnia abolet necessitas.

Alexandrinus erat ratione: quo ad Fortunæ bona obscuris natus, parentibus, alioquin probis & piis.

Iacobus Medicus. De Iacobo medico (qui propius quidem genere Alexandrinus erat, longius Damascenus, filius medici, qui quadraginta annos in experientia posuerat, & pæne orbem terrarum exercitatione, artisque iudicio peruaserat, qui & Iacobum filium medicam artem totidem annos docuit.) De Iacobo igitur, quemadmodum & alij, mirabilia dicit, quod audiens mulierem sternutantem frequentius, omnes amiserit dentes, hocque solo accidente, omnia quæ ad mulierem spectant, & formam, coloremque corporis, & magnitudinem, & in anima quicunque naturæ mores magis conuenirent, enunciarit. Iacobi, inquit, pater post multos per orbem errores Byzantium venit, & medicos ibi repperit, qui nihil in arte sua perfecte scirent, nec ipsi experientia, sed ex aliorum doctrina cognouissent: non sanantes, sed nugàtes: ambo vero pater, & filius impij erant. Vtebantur illi aduersus morbos purgationibus multis, & balneis. Ad chirurgicam ferro, ignéque non admodum erant prompti. Sed & pessima vlcera diæta pellebant, venarum sectiones repudiabant. Diuites sanans hortatus est, vt pauperibus ægrotantibus opem ferrent, & ille nulla mercede sanauit, publico contentus frumento. Ait auctor, vidisse se Athenis statuam Iacobi, & visam fuisse sibi admodum ingeniosi hominis, seueri, & grauis. Hic Iacobus celebris Proclum Athenis ægrotum curans, iussit illum à crambe abstinere, holera plurima comedere. Hic, more Pythagoræ, maluam comedere noluit. Asclepiodotus non omnino ingeniosus, vt multis hominibus visum est, sed in dubitationibus acutissimus, ad intelligendum non adeo sollers, neque ipse sui similis, alioquin & res diuinas, obscuras, & sub intelligentiam cadentes, & eximios illos sensus Platonis intelligebat. ad Orphicam, Chaldaicamque altiorem cognitionem, quæ communem Philosophorum captum excederet, longe erat inferior. In Physicis omnium sui sæculi erat doctissimus: similiter & in Mathesi, vnde & præter alia magnam ingenij gloriam consecutus est. In Morali Philosophia, & quæ de virtutibus est, semper nouum quid inuenire, & contemplationem ad inferiora, visibiliáque trahere conabatur: nihil quidem, vt ita loquar, ex antiquis intelligentiis seruans, omnia condensans & colligens in naturam mundi. Natus ad musicam Asclepiodotus, deperditum tamen Enarmonicum non potuit reuocare, quamquam alia duo cantus genera rescinderet & reprimeret, alterum Chromaticum appellatum, alterum Diatonicum; harmoniam tamen non inuenit, quamuis magades, vt dixit, mutarit, & transposuerit, non minus quam viginti & duas.

Asclepiodotus Musicus Medicus.

οἷα πανσέληνον οὖσαν. καί τοι οὐκ ἦν τῷ διαμέτρῳ ζωδίῳ τὸν ἥλιον. ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἄγαλμα καθεῖλεν ἡ πάντα τὰ ἀρχαῖα καθελοῦσα ἀνάγκη. Ἀλεξανδρεὺς ἦν τὸ γένος· οὐκ ἐπιφανῶν γονέων τά γε ἀπὸ τῆς τύχης, ἐπιεικῶν δὲ ἄλλως, καὶ ἱερῶν. Ὅτι περὶ Ἰακώβου, τοῦ ἰατροῦ, ὅσον ἐγγὺς μὲν τὸ γένος, Ἀλεξανδρεύς· ἦν, πορρώτερον δ' ἐκ Δαμασκοῦ, υἱὸς δ' ἰατροῦ, μ' ἔτη τῇ πείρᾳ χρησαμένου, καὶ μικροῦ τὴν οἰκουμένην ἐπὶ γυμνασίᾳ καὶ κρίσει τῆς τέχνης ἐπελθόντος, ὃς καὶ τὸν Ἰάκωβον * τὴν ἰατρικὴν τὸν παῖδα ἐπὶ ἔτη τὰ ἴσα ἐδιδάξατο τὴν τέχνην. περὶ τοίνυν τοῦδε τοῦ Ἰακώβου, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, παράδοξα λέγει, καὶ ὡς ἀκούσας γυναῖκα * παρεῖσαν ἀθροωτέρον πάντας ἀπέβαλεν τοὺς ὀδόντας. ἐκ τούτου μόνου τοῦ συμβεβηκότος ἀνεῖπεν τὰ περὶ τῆς γυναικὸς ἅπαντα· εἶδός τε, καὶ χρῶμα σώματος, καὶ μέγεθος· καὶ τῆς ψυχῆς, ὅσα φυσικώτερα τῶν ἠθῶν. Ὅτι ὁ τοῦ Ἰακώβου πατὴρ μετὰ τὴν πολλὴν τῆς οἰκουμένης πλάνην, ἦλθε καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον, φησί, καὶ τοὺς ἐνταῦθα κατέλαβεν ἰατρούς, οὐδὲν ἄρα τῆς τέχνης ἐπισταμένους ἀκριβές, οὐδὲ αὐτόπειρον. ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων δογματίων: οὐ θεραπεύοντας, ἀλλὰ φλυαροῦντας. ἄμφω δὲ, καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ φύς, ἀσεβεῖς ἤστην. Ὅτι ἐχρῶντο κατὰ τῶν νόσων ὑπὸ καθαρσίοις πολλοῖς καὶ βαλανείοις. χειρουργεῖν δὲ σιδήρῳ καὶ πυρί, οὐ λίαν ἦσαν ἕτοιμοι. ἀλλὰ καὶ τὰ μοχθηρότερα τῶν ἑλκῶν διαίτῃ κατηγωνίζοντο. φλεβοτομίαν δ' οὐ * προσίεντο. ἐπεῖθεν ὁ Ἰάκωβος τοὺς πλουσίους ἰατρεύων βοηθεῖν τῇ νοσούσῃ πενίᾳ, καὶ αὐτὸς προῖκα ἰᾶτο, τῷ δημοσίῳ μόνῳ ἀρκούμενος σιτηρεσίῳ. Ὅτι, φησὶν ὁ συγγραφεύς, εἶδον εἰκόνα τοῦ Ἰακώβου Ἀθήνησι, καί μοι ἔδοξεν ὁ ἀνὴρ εὐφυὴς μὲν οὐ πάνυ εἶναι, σεμνὸς δὲ καὶ ἐμβριθής. οὗτος [δὴ] ὁ Ἰάκωβος Πρόκλῳ νοσοῦντι, ἐν Ἀθήναις διατρίβων, καὶ θαυμαζόμενος, προσέταξεν ἀπέχεσθαι μὲν κράμβης, ἐμφορεῖσθαι δὲ τῶν * λαχάνων, ὁ δὲ κατὰ τὸν Πυθαγόρειον νόμον, οὐκ ἠνέσχετο * μαλάχην ἐσθίειν.

Ἦν δὲ ὁ Ἀσκληπιόδοτος οὐχ ὁλόκληρος τὴν εὐφυΐαν, ὡς τοῖς πλείστοις ἔδοξε τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπορεῖν μὲν ὀξύτατος, συνεῖναι δὲ οὐ λίαν ἀγχίνους, οὐδὲ αὐτὸς ἑαυτῷ ὅμοιος· ἄλλως τε καὶ τὰ θειότερα τῶν πραγμάτων [ὅσα] ἀφανῆ, καὶ νοητά, καὶ τῆς Πλάτωνος ἐξαίρετα διανοίας. πρὸς δὲ τὴν ὀρφικήν τε καὶ χαλδαϊκὴν ὑψηλοτέραν σοφίαν, καὶ τὸν κοινὸν φιλοσοφίας νοῦν ὑπεραίρουσαν, ἔτι μᾶλλον ἐλείπετο. πρὸς δὲ φυσιολογίαν, τῶν καθ' ἑαυτὸν πάντων ἦν ἐρρωμενέστατος· ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀφ' ὧν καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὸ μέγα τῆς φύσεως ἀπηνέγκατο κλέος. ἐν τοῖς περὶ ἠθῶν δὲ καὶ ἀρετῶν ἀεί τι καινουργεῖν ἐπεχείρει, καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰ φαινόμενα συστέλλειν τὴν θεωρίαν· οὐδὲν μὲν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τῶν ἀρχαίων νοημάτων ἀποικονομούμενος, πάντα δὲ συνωθῶν καὶ κατάγων εἰς τήνδε τὴν φύσιν τὴν περικόσμιον. Ὅτι εὐφυέστατος ὁ Ἀσκληπιόδοτος περὶ μουσικὴν γεγονώς, τὸ ἐναρμόνιον γένος ἀπολωλός, οὐχ οἷός τε ἐγένετο ἀναστώσασθαι, καί τοι τὰ ἄλλα δύο γένη κατατεμὼν καὶ ἀνακρουσάμενος, τό, τε χρωματικὸν ὀνομαζόμενον, καὶ τὸ διατονικόν: τὸ δὲ ἐναρμόνιον οὐχ εὗρε, καίτοι μαγάδας, ὡς ἔλεγεν, * ἀπαλλάξας καὶ μεταθείς, οὐκ ἐλάττους εἴκοσι καὶ διακοσίων.

Iacobus Medicus.

* τῶν ἰατρικῶν.

* al. παρῶσαν.

* ἐν μαγείρῳ.

Iacobus Medicus.

* μαλαχῶν.

Asclepiodotus.

* al. ὑπαλλάξαι.

αἴτιον δὲ τῆς μὴ εὑρέσεως, τὸ ἐλάχιστον μέτρον τῶν ἐναρμονίων διαστημάτων, ὅπερ δίεσιν ὀνομάζουσι. τοῦτο δὴ ἀπολωλὸς ἐκ τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως, καὶ τὸ ἄλλο γένος τὸ ἐναρμόνιον* συναπώλεσεν. Ὅτι Ἰακώβῳ τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν μαθητευθεὶς ὁ Ἀσκληπιόδοτος, καὶ κατ' ἴχνη βαίνων ἐκείνου, ἔστιν οἷς καὶ ὑπερεβάλλετο. καὶ γὰρ καὶ τοῦ λευκοῦ* ἐλλεβόρου πάλαι τὴν χρῆσιν ἀπολωλυῖαν, καὶ μηδὲ Ἰακώβῳ ἀνασωθεῖσαν, αὐτὸς ἀνεκαίνισε, καὶ δι' αὐτοῦ ἀνιάτους νόσους παραδόξως* ἰάσατο. Ὅτι ὁ Ἀσκληπιόδοτος, τῶν μὲν νεωτέρων ἰατρῶν τὸν Ἰάκωβον μόνον ἀπεδέχετο, τῶν δὲ πρεσβυτέρων μετὰ τὸν Ἱπποκράτην, Σωρανὸν τὸν Κίλικα τὸν Μαλλεώτην. τοιγάρτοι καὶ ἀπετέλεσεν ὁ Ἀσκληπιόδοτος τὴν Δαμιανὴν αἰδημονεστάτην καὶ παράλογον οὖσαν, τὴν ἑαυτοῦ γαμετήν, ὑψηλόφρονα καὶ ἀνδρόβουλον εἰς οἰκονομίαν, ὥσπερ σώφρονα καὶ ἄθρυπτον εἰς συμβίωσιν. Ὅτι ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας ἱερὸν ἦν Ἀπόλλωνος, ὑπὸ δὲ τὸν ναὸν καταβάσιον ὑπέκειτο θανασίμους ἀναπνοὰς παρεχόμενον. τοῦτο τὸ βάραθρον ὑπεράνωθεν οὐκ ἔστιν ἀκίνδυνον οὐδὲ τοῖς πτηνοῖς τῶν ζώων διελθεῖν, ἀλλ' ὅσα κατ' αὐτὸν γίνεται, ἀπόλλυται. τοῖς δὲ τετελεσμένοις, φησί, δυνατὸν ἦν κατιόντας καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μυχὸν ἀβλαβῶς διάγειν. λέγει δὲ ὁ συγγραφεύς, ὡς αὐτός τε, καὶ Δῶρος ὁ φιλόσοφος, ὑπὸ προθυμίας ἐκνικηθέντες, κατέβησάν τε, καὶ ἀπαθεῖς κακῶν ἀνέβησαν. λέγει δὲ ὁ συγγραφεύς, ὅτι τότε τῇ Ἱεραπόλει ἐγκαθευδήσας, ἐδόκουν ὄναρ ὁ Ἄττης γενέσθαι, καί μοι ἐπιτελεῖσθαι παρὰ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν [τὴν] τῶν ἱλαρίων καλουμένων ἑορτήν· ὅπερ ἐδήλου τὴν ἐξ ᾅδου* γεγονυῖαν ἡμῶν σωτηρίαν. διηγησάμενος δὲ τῷ Ἀσκληπιοδότῳ, ἐπανελθὼν εἰς Ἀφροδισιάδα, τὴν τοῦ ὀνείρου ὄψιν. ὁ δὲ ἐθαύμασέ τε τὸ συμβεβηκός, καὶ διηγήσατο οὐκ ὄναρ ἀντὶ ὀνείρατος, ἀλλὰ θαῦμα μεῖζον, ἀντὶ ἐλάττονος. νεώτερος γὰρ ἔλεγεν εἰς τὸ χωρίον ἐλθεῖν τοῦτο, καὶ ἀποπειραθῆναι αὐτοῦ τῆς φύσεως. δὶς οὖν καὶ τρὶς ἐπιπτύξας τὸ ἱμάτιον περὶ τὰς ῥῖνας, ἵνα, κἂν ἀναπνέῃ πολλάκις, μὴ τὸν διεφθαρμένον καὶ λυμαντικὸν ἀέρα ἀναπνέῃ, ἀλλὰ τὸν ἀπαθῆ καὶ σωτήριον, ὃν ἔξωθεν εἰσήγαγε περιλαβὼν ἐν τῷ ἱματίῳ· οὕτω προάξας, εἰσῄει τι ἐν τῇ καταδύσει τῇ ἐκροῇ τῶν θερμῶν ὑδάτων, ἐπακολουθῶν ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ἀβάτου μυχοῦ, * οὐ μὴν εἰς τέλος ἀφίκετο τῆς καταβάσεως. ἡ γὰρ εἴσοδος ἀπορρώγει πρὸς τὸ βάθος. ἤδη πολὺ τῶν ὑδάτων καὶ ἀνθρώπῳ γε οὐ διαβατὸν ἦν· ἀλλ' ὁ καταβάτης ἐνθουσιῶν, ἐφέρετο μέχρι τοῦ πέρατος. ὁ μέντοι Ἀσκληπιόδοτος ἐκεῖθεν ἀνῆλθε, σοφίᾳ τῇ αὐτοῦ κακῶν* ἀπαθής· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ παραπλήσιον ὕστερον τῷ θανασίμῳ ἐκ διαφόρων εἰδῶν κατασκευασάμενος ἐμηχανήσατο, χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ τὰ τῶν ἱερέων ὁρίσματα, οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ λεγόμενα Μυσῶν καὶ Φρυγῶν. ἀλλ' ὅμως ὁ Πατρίκιος ἐτόλμησε, παρὰ νόμον τὸν φιλοσοφίας, ἐπὶ ταὐτὰ ἰέναι. ἡ δὲ ἔφη, ἐγὼ χωρῖτις εἰμὶ καὶ ἄγροικος. ἀλλὰ διαναστὰς ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ διανιστάμενος ἐπὶ τοῦ σκίμποδος, ἔφη, ἀστεῖός τε ἦν καὶ εὐόμιλος, οὐ μόνον πρὸς τὴν σπουδάζουσαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν παίζουσαν ἐνίοτε συνουσίαν, ὥστε καὶ ἥδιστος εἶναι τοῖς πλησιάζουσι πρὸς τῷ ὠφελίμῳ. τὸν θεὸν προὐκαλεῖτο ἐπὶ πάθει περιωδύνῳ, τῆς τῶν ὀμβρίων ὀχετῶν ἀφέσεως.

al. ἀπώλεσεν. — * *ἐξιάσατο.* — *Dorus philosophus.* — * *ἀποδείλου. MM.* — * *ὁ μὲν.* — * *al. κακῶν.*

Causa cur non inueniret, hæc est: minimam moderationem harmonicarum dimensionum, quam diesin, (hoc est, primum sonum, qui in cantibus percipitur) vocant, e nostro sensu perdidit, & etiam aliud genus Euarmonicum simul corrupit. Asclepiodotus a Iacobo medicinam discens ad vestigium illum sequitur, in multis etiam superat.

Nam amissum olim vsum albi Ellebori, nec etiam a Iacobo obseruatum, ipse renouauit, & illo insanabiles morbos insuetato modo sanauit. Asclepiodotus nullum e nouis medicis, præter Iacobum, probauit, ex antiquis post Hippocratem, Soranum Cilicem, Maleoten. Quocirca vxorem suam Damianen Asclepiodotus pudicissimam, & quod rarum est, magnanimam, virilisque mentis in administratione familiæ, quemadmodum in consuetudine castam nec voluptariam reddidit. Hierapoli in Phrygia templum erat Apollinis; subtus spiraculum erat lesiferi spiritus. Spelunca hæc superne nec auibus præteruolantibus sine periculo est, sed quæcunque illac volant, moriuntur. At iis, qui sacrificiis sunt initiati, facile fuit ingredi, & in illa spelunca sine vlla noxa degere. Refert auctor se & Dorum Philosophum, cupiditate captos intrasse, & illæsos egressos esse. Dicit scriptor cum tunc Hierapoli dormiret in somnis sibi visum esse Attin, sibique a matre Deorum festum, quod dicitur hilariorum, mandatum, quod indicabat nostram conseruationem ab inferis. Reuersus itaque in Veneris vrbem narraui Asclepiodoto visionem: Ille rei miraculo obstupuit, & mihi pro hoc somnio non somnium narrauit, & minoris rei narrationem rependit maiore. Dixit se etiamnum iuuenem in hanc regionem venisse, se naturam eius expertum. Bis itaque & ter vestem naribus applicans, ne, licet respiraret sæpius, corruptum noxiúmque aerem attraheret, sed aerem bonum & salutarem, quem aliunde adduxerat in veste concludens, ingressus est in speluncam scatentem calidis aquis, sequens semper inuiam voraginem, & ad finem descensus peruenit. Via enim circa profunditatem abrupta est: at tunc ob multitudinem aquarum etiam homini inuia erat. Sed descensor fatidico furore correptus ad finem accessit. Asclepiodotus igitur sapientia sua incolumis hinc euasit, sed & postea spiritum letali similem e variis speciebus miscendum excogitauit, negligens & philosophorum, sacerdotumque rationes, nihil secus atque * Mysorum, Phrygúmque dicta: sed tamen Patricius ausus fuit eodem contra Philosophorum decreta pergere. Quædam dixit: ego agrestis, & rustica sum. Sed surgens e somno, & innitens, inquit, scabello, ciuilis & comis fuit, non solum in serio, sed etiam in puerili aliquando colloquio, vt & iucundissimus cum quibus versaretur, cum vtilitate esset. Deum inuocauit in graui periculo, vt cataractas aquarum quæ adhuc restarent, amoueret.

DAMASCIVS — *Elleborus* — *Apollinis fanum Hierapoli.* — * *Strabo. Prouerbium.*

DAMASCIVS

Vxorem vicinam partui vna adduxit. Adhuc in sponda iacenti contigit illi e vestigio Dicen videre, egregiam puellam, expeditam, tunicam sine manicis, lutei coloris, & purpureis clauis extantibus decoratam: caput vitta ligatum, sine amiculo, vultu nonnihil seuero & fronte contracta. Non aliquid ad illum, sed & ad introitum. Asclepiodotus Procli discipulus, in summis tenebris sine lumine legit, astantésque homines dignouit. *Aliquando itaque in Caria ait se caput draconis in agrum Pytneæ Caris cadens, & allatum à Pytnea ipso magnitudine maximi taurini capitis vidisse. Refert etiam Asclepiodotum vidisse & viuum draconem sublimem in aere concretum, a vento conceptum, nubibus condensatis immobilem stare, & instar magni conti extensum. Hunc itaque & vidisse, astantibúsque monstrasse, cumque nubes magis magisque constiparentur, iam euanuisse. *a* Marinus, inquit, Procli successor, genus ducebat Neapoli in Palæstina, iuxta montem, cui nomen *b* Hargarizus. Deinde blasphemans, impius inquit ille scriptor addit: In quo monte Iouis summi sacratissimum templum est, ibi & *c* Abraham primus antiquorum Iudæorum sacratus fuit, vt idem dixit Marinus. Samaritanus initio tactus cum esset Marinus, eorum opinionem repudiauit, quasi ab Abrahami sacrificiis recens in nouam degenerasset opinionem: & ad gentilismum se conuertit. Veruntamen labori & assiduis curis incumbens, multorum etiam ingeniosissimorum, & antiquissimorum gloriam suo nomine Marinus obscurauit. Noluit vero illum Isidorus interrogare infirmitate corporis laborantem, metuens, ne homo turbaretur. E dictis tamen & scriptis eius (quæ non admodum multa sunt) facile erat colligere Marinum non fœcundum & probè subactum Noematum agrum fuisse, qui segetem sapientis rerum naturalium contemplationis proferret.

d [Ptolemæus astronomicæ scientiæ princeps scripsit, vt loquitur Plato, placita interpretum ad senectutis obliuionem, relinquens sibi, & condens monumenta] Proclus videns istum defluxum corporis, adolescenti metuit. Hic igitur mortuus, tunc beatus, anima, inquam, animæque imago apertè mihi in hoc scabello sedenti astitit: credere autem oportet sermoni, quem visio philosophi principis confirmat, & recens alterius fama vere secundi post illum, & insuper tertius suggestus, & qui hæc scripsit propter eorum quæ nunciauimus, pompam veritatis studiosam. *e* Proclus ea spe, quam de se concitarat, nec Platonis dignitatem aspernari, nec Iamblichi, nec Plutarchi iudicium oppugnare, nec supra communiter vtile consilium sapere potuit: sed quantum crescebat instituti magnitudo in dicendo, tanto minus persuadere sibi patiebatur Isidorus, quod maius esset onus, quam ferre posset.

a Marinus Procli successor, cuius extat de vita Procli aureus libellus.
b *Mons in sacris litteris* Garizin. *Deut* 11.29. *Iudic.* 9.7. & 2. *Machab.* 6. 2.
c *Abrahamus Patriarcha.*
Ex Asclepio.
d *Ptolemaus Astrologus. Textus verba aliunde inculcatur, debuisse ... & luxata multa, ac detruncata in hac ipsa vita.*
e *Proclus.*

* ἐπίτοκα οὖσαν τὴν γαμετὴν συνεπῆγεν. ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνακειμένῳ ἐξαπίνης τὴν Δίκην ἰδεῖν συνέβη, λαμπρὰν κόρην, ἄζωνον, κολοβὸν χιτῶνα * μηλινόχροα, ἀνεζωσμένην πορφυρεῖς πλατέσι σημαδίοις κεκοσμημένον, ἀναδεδεμένην μὲν τὴν κεφαλὴν ἀναδέσμῃ, γυμνὴν δὲ περιβολαίου, βλοσυρόν τι ὑποβλέψασαν, καὶ συνωφρυωμένον· οὔτι γε πρὸς αὐτόν, * ἀλλὰ καὶ τὴν εἴσοδον. Ὅτι Ἀσκληπιόδοτος ὁ φιλόσοφος, ὁ Πρόκλου μαθητής, ἐν σκότῳ βαθεῖ γράμματά τε ἀνεγίνωσκεν ἄνευ φωτός, καὶ τοὺς παρόντας τῶν ἀνθρώπων διεγίνωσκε. κεφαλὴν * γοῦν ποτὲ δρακοντείαν ἐν Καρίᾳ εἰς ἀγρὸν πεσοῦσαν Πυθέα τινὸς Καρός, ἐνεχθεῖσαν δὲ αὐτῷ τῷ Πυθέᾳ, καὶ αὐτὸς ἔφη θεάσασθαι μέγεθος οὖσαν ταύρου μεγίστου κατὰ κεφαλήν. ἰδεῖν δὲ τὸν Ἀσκληπιόδοτον καὶ ζῶντα δράκοντα μετέωρον ἐν ἀέρι συννεφεῖ πεπηγότα, καὶ συνειλημμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἐν τῇ πυκνότητι τῶν νεφῶν ἀκίνητον ἑστῶτα, ὅσον δή κοντόν τινα μέγαν ἀποτεταμένον, ἰδεῖν τὸ τοῦτον, καὶ ἐπιδεῖξαι καὶ τοῖς παροῦσι, πυκνωθέντων δὲ ἐπὶ μᾶλλον τῶν νεφῶν, ἀφανισθῆναι τὸ θηρίον. Ὅτι ὁ διάδοχος Πρόκλου, φησίν, ὁ Μαρῖνος, γένος ἦν ἀπὸ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ νέας πόλεως πρὸς ὄρει κατῳκισμένης, τῷ Ἀργαρίζῳ καλουμένῳ. εἶτα βλασφημῶν ὁ δυσσεβὴς φησὶν ὁ συγγραφεύς, ἐν ᾧ Διὸς ὑψίστου ἁγιώτατον ἱερόν, ᾧ καθιέρωτο Ἄβραμος ὁ τῶν πάλαι Ἑβραίων προγονος: ὡς αὐτὸς ἔλεγεν ὁ Μαρῖνος· Σαμαρείτης οὖν τὸ ἀπαρχῆς ὁ Μαρῖνος γεγονώς, ἀπετάξατο μὲν πρὸς τὴν ἐκείνων δόξαν, ἅτε εἰς καινοτομίαν ἀπὸ τῆς Ἀβράμου θυσίας ἀπορρυεῖσαν: τὰ δὲ ἑλλήνων ἠγάπησεν, ὅμως φιλοπονίᾳ τε καὶ ἀξύνοις πόνοις ἐγκείμενος, εὐφυεστέρων ἤδη πολλῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων κατέχωσε δόξας τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ὁ Μαρῖνος. οὐκ εἴα δὲ αὐτὸν ἐρωτᾶν ὁ Ἰσίδωρος ἀσθενείᾳ σώματος ἐνοχλούμενον, εὐλαβείᾳ τοῦ ὀχλῶδες. πλὴν ὁ Μαρῖνος ἐξ ὧν διελέγετο, καὶ ἐξ ὧν ἔγραφεν (ὀλίγα δὲ ταῦτά ἐστι) δῆλος ἦν * οὐ βαθεῖαν αὔλακα τῶν νοημάτων καρπούμενος, ἐξ ὧν τὰ σοφὰ βλαστάνει στάχυα τῆς τῶν ὄντων φύσεως.

Ὁ ἄριστος ἡγεμὼν Πτολεμαῖος τῆς ἀστρονόμου ἐπιστήμης, τὰ ἀρέσκοντα τοῖς ἐξηγηταῖς ἀπεγράψατο εἰς τὸ τῆς * λήθης γῆρας, ὡς ἔφη Πλάτων, ὑπομνήματα καταλιπὼν ἑαυτῷ καὶ ἀποθησαυριζόμενος. καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπόρροιαν βλέπων ὁ Πρόκλος, ἐδεδίει περὶ τῷ νεανίσκῳ. ὁ τοίνυν τεθνηκώς, ὁ εὐτυχὴς ὄντως νῦν, ἡ ψυχή φημι, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς εἴδωλον, παρίστη μοι ἀναφανδὸν ἐπὶ τοῦδε τοῦ σκίμποδος ἀνακειμένῳ· ἀπιστεῖν δὲ οὐ δίκαιον τῷ λόγῳ βεβαιουμένῳ διά τε ἐν ἀρχῇ τοῦ κορυφαίου σοφοῦ, καὶ ἀκοῇ προσφάτῳ τοῦ δευτέρου πρὸς ἀλήθειαν μετ᾽ ἐκεῖνον, καὶ ἔτι τῷ τρίτῳ βήματι, καὶ εἰς ταύτην καταβεβηκότι τὴν συγγραφὴν ὑπὸ τῇ φιλαλήθει πομπῇ τῆς ἐμῆς ἀγγελίας. καὶ ὁ Πρόκλος ἐπεδίδου ταῖς εἰς αὐτὸν ὀρθαῖς ἐλπίσι μηδὲ τὸ τοῦ Πλάτωνος ἀτιμάζειν ἀξίωμα· μηδὲ τὴν Ἰαμβλίχου κρίσιν· μηδὲ τὴν Πλουτάρχου καταναστίζεσθαι. μήτε αὖ μεῖζον φρονεῖν τῆς κοινωφελοῦς προαιρέσεως: ἀλλ᾽ ὅσῳ ηὔξετο τῆς * διαγωγῆς μέγεθος ἐν τῷ λόγῳ, τοσούτῳ μᾶλλον ὁ Ἰσίδωρος πρὸς τὸ πειθὼ συνεστέλλετο, μεῖζον ἰσὸν ἢ καθ᾽ ἑαυτὸν αἴρεσθαι φορτίον.

* ἐπίτοκα. al. ἐπίτοκα οὖσαν.
* μηλινόχροα.
* al. δὲ.
* ἢ πρός.
* al. δὲ.
Marinus.
* al. ἐν.
Ptolemaeus Astronomorum princeps.
* al. ἀληθείας.
* διαδοχῆς τι.

δεδιὼς δ' ὁ Πρόκλος περὶ τῇ Πλάτωνος χρυσῇ τῷ ὄντι σειρᾷ, μὴ ἡμῖν ἀπολίπῃ τὴν πόλιν τὰς Ἀθήνας· δεδιὼς δὲ ἐπὶ τῷ Μαρίνῳ, διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν, ἀληθινὸς ἔρως ἐμφυτεύεται φιλοσοφίας· καὶ πάντα γήϊνον δεσμὸν ἀπορρήξας, ἐλπίδας τε πάσας ὁμοῦ τιμῶν τε καὶ χρημάτων καταπατήσας, ἀφικνεῖται Ἀθήναζε. ἀλλά γε τοιοῦτος καὶ ὁ φιλόσοφος * ἱστορεῖται Ζηνόδοτος, παιδικὰ τοῦ Πρόκλου καλεῖσθαι μόνος ἀξιωθείς, ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὰς μάλιστα ἐπεῖχεν ἐλπίδας. καὶ οὐκ ἦν τις ἄρα πρὸς αὐτὸν ἀλαζών, οὐδὲ σκαιός, οὐδὲ σοβαρὸς τὴν ἔντευξιν, τῇ τε ἐξ ἀρχῆς εὐγενείᾳ, καὶ τῇ μεγαλειότητι τῶν τρόπων, καὶ τῇ περὶ λόγους διαφανεῖ σπουδῇ τε καὶ ἐπιμελείᾳ. πρὸς γάρ τοι τοὺς ἄλλους, τοὺς εἰς βουλὴν τὴν μεγάλην συγκαλουμένους, οὐ μόνον τὰ ἄλλα διαφέρων ἄνθρωπος ἦν ὁ Θεαγένης, ἀλλ' ἤδη τις καὶ φιλόσοφος. ἡ τῶν διαδοχῶν οὐσία, οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, Πλάτωνος ἦν τὸ ἀνέκαθεν· πένης γὰρ ἦν ὁ Πλάτων, καὶ μόνον τὸν ἐν Ἀκαδημίᾳ ἐκέκτητο κῆπον, οὗ ἡ πρόσοδος νομισμάτων τριῶν· ἡ δὲ τῆς οὐσίας ὅλης χιλίων ἢ καὶ πλειόνων ὑπῆρχεν ἐπὶ Πρόκλου, πολλῶν τῶν ἀποθνησκόντων * κτήματα τῇ σχολῇ καταλιμπανόντων. ἤδη τοίνυν κρουόμεθα πρύμναν ἐπὶ τὸν λόγον ὃν ἀπελίπομεν. ὁ μὲν Ἀσκληπιόδοτος ἐκοσμεῖτο πᾶσι τοῖς τοῦ βίου λαμπροῖς· οἱ δὲ οὐδὲν τούτων οἱ προβεβλημένοι τὴν γαμικὴν προβολήν. ἀλλὰ μόνον ἦσαν τῷ ὄντι φιλόσοφοι ἐπ' ἄκρον ἑκάτερος ἥκων. ὁ μὲν ἰθυβόλου φύσεως ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ μεγάλου Ἀσκληπιοδότου Ἀσκληπιόδοτος· ὃν δ' ἤδη ἐμνήσθην ἐπιμελὴς ἀκριβείας ὁ Ἰσίδωρος, πηγὴ ἀναδιδοῦσιν ὕδωρ ἱερόν τε καὶ πότιμον, ὥστε ποιητικὸς ἀνὴρ ἔφη ἂν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἄλλο πρόσωπον, οἰκητήριον εἶναι αὐτῷ τῶν χαρίτων. εἴ ποτε γὰρ καὶ αὐτοί τινος ἠπορήθησαν, ἦσαν αὐτίκα παρ' αὐτὸν φίλοι παρὰ φίλον. ὁ Ἰσίδωρος πολὺ διαφέρων ἦν τῆς Ὑπατίας, οὐ μόνον οἷα γυναικὸς ἀνήρ, ἀλλὰ καὶ οἷα γεωμετρικῆς τῷ ὄντι φιλόσοφος.

στερρὸς δὲ τὸ ἦθος ὁ Σεβηριανὸς ὤν, καὶ ἅπερ ἂν διανοηθείη, ταῦτα πράττειν ἐσπουδακώς, ἔφθανε τῷ πρακτικῷ τὸ * βουλευτικόν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ βίος αὐτοῦ πολλαχῇ διεσφάλη. οὐ γὰρ ἐπιδιδόναι ῥᾳδίως, οὐδὲ ἐν αὔξῃ κατὰ πῆχυν, ὥσπερ Θεόδωρος ὁ Ἀσιναῖος ηὐξήθη ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἀναγκαῖα μόνα προσφέρεσθαι τῷ σώματι, ἀφροδισίων δὲ ἄχραντος εἶναι διὰ βίου παντός. ὁ Παμπρέπιος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ λογιώτατος εἶναι ἔδοξε καὶ πολυμαθέστατος, ὅτε διεπονεῖτο περὶ τὴν ἄλλην προπαιδείαν, ὅσην ποιητική τε καὶ γραμματικὴ σοφίζει παιδεύουσα. αἰγύπτιος δ' ἦν, καὶ τὴν ποιητικὴν ἐν τῇ πατρίδι ἀσκήσας εἶτα Ἀθήναζε παρεγένετο. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γραμματικὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἐπὶ νέοις διδάσκαλον ἔστησαν. δειλὸς δὲ * ὢν ὁ Ζήνων φύσει καὶ τὸν Ἰλλοῦν ὁρῶν ἐν δίκῃ ἀγαπώμενον, καὶ μέγα ἤδη δυνάμενον· εὐλαβεῖτο περὶ αὐτόν, καὶ δι' ἀπιστίαν οὐχ οἷός τε ἦν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ πάσας ὁδοὺς διεζήτει, καὶ πάσας ἔπλεκε μηχανάς, ὅπως ἂν ἐκποδὼν ποιήσοιτο τὸν Ἰλλοῦν ὁ Ζήνων. ὁ δὲ τῶν κρατούντων τῆς πολιτείας ἡγεμὼν τὴν δόξαν ἐπισκοπεῖν εἰληχώς, ὄνομα Πέτρος, ἀνὴρ ἰταμὸς ὢν καὶ πονηρότερος· ἀλλ' ἴσως καὶ ἐνταῦθα ἑκατέρου

* ἱστορεῖται. Zenodotus.

Theogenes.

* χρήματα M. M.

Asclepiodotus.

Seuerianus.

* βουλευματικόν.

Theodorus Asinaeus.

Pamprepius.

* Z. M. M.

Sollicitus vero erat Proclus de a aurea reuera Platonis catena, ne nobis vrbem Athenienſem relinqueret. Sollicitus etiam de Marino propter corporis infirmitatem. Verus Philoſophiæ amor inſeritur, & omni terreno vinculo diſrupto, Athenas odio omnium honorum, diuitiarúmque contemtu venit. Talis etiam Philoſophus b Zenodotus fuiſſe dicitur, qui ſolus dignus fuit deliciæ Procli vocari, de quo maximam etiam ſpem conceperat, nec erga illum ſuperbe ſe gerebat, neque ſiniſter erat, nec colloquio tumidus, licet præ ditus eſſet nobilitate a ſuperio parta, & generoſitate morum, apertoque ſtudio, curáque verborum. Alios ad graue conſilium conuocatos, non modo ſuperabat Theogenes, ſed iam etiam aliquis erat Philoſophus. Diuitiæ c ſucceſſionum [in ludo] non, vt nõnulli putãt, temporibus Platonis fuere. d Plato enim pauper fuit, & vnum hortum in Academia habuit, cuius prouentus trium erat nummorum. Prouentus vero omnium diuitiarum ſub Proclo mille nummûm, aut etiam plurimũ fuit, quod multi morientes opes ſuas ſcholæ relinquerẽt. Iam enim ad extremum ſermonis, quem reliquimus, deuenimus. e Aſclepiodotus omnibus vitæ ſplendoribus ornatus fuit. Nulli eorum connubium obijciunt, ſed ſoli re ipſa philoſophi ad ſummum peruenerunt. Aſclepiodotus ingenij dextri, gener magni Aſclepiodoti ; er filiam, ſponſus iam erat, vir magnæ diligentiæ. Fons erat aquam ſacram & potabilem effundens, vt quod poetarum more dixit auctor, os eius, & reliqua facies domicilium ſit Gratiarum. Si quando enim & illi re aliqua indiguiſſent, omnes ad illũ tanquam amici ad amicum acceſſerunt. f Iſidorus multum præſtabat Hypatiæ, non ſolum vt vir mulieri, ſed vt geometriæ deditæ re ipſa Philoſophus.

Seuerianus conſtanti animo fuit, & quæ cum animo cogitaſſet, re exequi paratus, agendo conſilium anteuertebat. Itaque ſæpe vita eius impegit: non enim facile erat creſcere, & ad amuſſim proficere, vt g Theodorus Aſinæus, profecit ſub Porphyrio, qui ſtatim initio ſola neceſſaria corpori conferrent, & omnem vitam caſte traducere. h Pamprepius breuiſſimo tempore eloquẽtiſſimus, & doctiſſimus fuiſſe viſus eſt, ſic incubuit primis doctrinæ rudimentis, quas Grammatica & Poetica docent. Erat natione Ægyptius, & poeticam in patria cum didiciſſet, Athenas profectus eſt: ſed Athenienſes Grammaticum eum fecerunt, puerorumq; e ſcholæ eum præeſſe voluerunt. Zeno natura timidus erat, & videns Illum iudicibus charum, & maximæ auctoritatis, ſibi de eo cauit, & quod illi minus fideret, quieſcere non poterat, ſed omnibus modis tentauit, omnéſque machinas adhibuit Zeno, vt Illum amoueret. Sed princeps inter eos qui rerum potiebantur Petrus nomine, vir impudens & improbus: cuius erat forte opinionem examinare, ſed forſitan & hic euicerunt

Damasc. a Prouerb. & Homer.

b Zenodotus.

c Retine διαδοχῶν.
d Pauper Suid. & Laert.

e Aſclepiodotus.

f Hypatia Iſidori vxor.

g Theodorus Aſinæus.

h Pamprepius.

DAMASC.

Pamprepij lenta semper responsa & longius bellum protrahentia. Pamprepius in Ægypto agens, Isidoro verbis significauit, quod non faueret Illo; sed iam proditionem molienti similis esset, & Romano imperio inhiaret. Hæc rupes superius in latitudinem extenta, inferius angustior quidem, sed quæ latitudinem suspensam latitudinem valde sublime insuper erantem ei subiectam, & sustinentem montis crepidinem, Simulacrum dixeris illam magno collo sustinens caput ingens, dignumque visu. Rursum ad Isidorum orationem reuocemus. Non inflatus erat Isidorus, nec in colloquio austerus, nec Stoicam * affectationem ignorauit: nuncque videbatur hilaris, & lætus, & corpore venusto, & animo sursum erecto, ad hæc alienus a mortis cura. Improbum hominem, & vita infamem, contra Athanasium sectantem fortiorem sententiam. Hæc Iuliani vasculis intulerunt. Isidorus arculam, itaque vascula dissoluit, vt parata, & in promptu essent, tanquam in mercatum missurus, turbam hominum collectam ad profectionem. Imperauit etiam seruis, vt iam singiles pararent, & philosophos in carcerem denuo conijcerent, eo quod secundo conuicti essent. Iulianus silentio excepit, tulitque in tergo multas plagas tympanis illatas. Nam multis fustibus cæsus est, nihil omnino locutus, videns supellectilia ad nauigationem parata: Cur hoc, inquit, facis? custodes portuum te capient: decessit igitur non multo post, & domi meæ diuersabatur. Iuit igitur Athenas, Proclo sepulcralia cum thure allaturus. Extrema malitia, & incurabilis, meretur statim supplicium, quæ vero paulatim deflexerit, venia statim digna est. Plurimus vero media peccata admittentibus, iustitia differt malorum remedia: siue quod subsidium habeat à virtute, si forte effugerint magis sectiones, & vstiones: siue quod ob facinoris magnitudinē festinatæ sint remedio indigni: siue quod quibusdam antequam peccata puniuntur, pro bonis gratia debeatur. Philosophorum fastus in monendo potest etiam virum barbarū exasperare: etsi philosophi putant tolerare oportere, & casum æquo animo ferre. In mulierem sacram, cui miro modo diuinæ auræ particula insita erat. Aquam enim puram cum infudisset vitreo poculo, videbat in aqua poculi rerum futurarum species, & illa prædicebat ex visione, quæ omnino futura essent: huius experimentum nos quoque cepimus. Anatolius Ioannem flagris cæsum bonis cum exuisset, statim vitam finiit. Conueni necessario Emesionem. Non enim æquo animo tulissem eius * stultitiam, sed legatio adire me compulit. Arabiæ aqua stygia subterlabens exonerat se in * Bostra Arabiæ, quæ sub Seuero Imperatore in ciuitatem redacta est, cum olim præsidium fuisset, in gratiam vicinorum Dionysiorum à Regibus Arabicis muris cinctum. Cum intellexisset Io

* συμπεριφοράν.

* stultitiam. Aqua Stygia.
* Bostra ciuitas.

οἱ Παμπρεπίου χρησμοὶ * βραδύνοντες ἀεὶ καὶ ἀναβάλλοντες εἰς χρόνους τὸν πόλεμον. ὁ δὲ Παμπρέπιος κατὰ τὴν Αἴγυπτον διάγων, Ἰσιδώρῳ παρεῖχεν ἐκ τῶν λόγων αἴσθησιν, ὡς οὐχ ὑγιαίνοι πρὸς Ἴλλουν· ἀλλ' ἤδη προδιδόντι ἐῴκει, καὶ μέντοι καὶ περιορωμένῳ τὴν ῥωμαίων βασιλείαν. ἡ πέτρα αὕτη τὰ μὲν ἄνωθεν ἐκπεπταμένη εἰς εὖρος, τὰ δὲ κάτωθεν ἀποστενουμένη τοσοῦτον, ὅσον ὑπερείδει τὴν ἐπικρεμαμένην εὐρύτητα, μετέωρον πολλαχῇ, ὑπερέχουσαν τῆς ὑποκειμένης καὶ ἀνεχούσης κρηπῖδος ὀρείας· εἰκάσαις ἂν αὐτὴν αὐχένι μεγάλῳ, φέροντι κεφαλὴν ὑπερμεγέθη τινὰ καὶ ἀξιοθέατον. πάλιν δ' ἐπὶ τὸν Ἰσίδωρον ἀνακαλεσόμεθα τὴν συγγραφήν. οὔτε τετυφωμένος ἦν ὁ Ἰσίδωρος, οὔτε δυσόμιλος, οὐδὲ ἠγνόει τὴν στωϊκὴν συμπεριφορὰν λεγομένην· καὶ ἦν τότε αὐτὸν θεάσασθαι φαιδρὸν καὶ γεγηθότα, τό τε σῶμα ἀνθοῦντα, καὶ τὴν ψυχὴν ὑψοῦ διεγηγερμένον ἔτι. καὶ ταῦτα τῆς περὶ θανάτου φροντίδος * ὑπολειπομένων. πονηρὸν δὲ ἄνθρωπον καὶ τὸν βίον ἐπίρρητον. Πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα τὸ τηνικαῦτα τὴν κρατοῦσαν δόξαν Ἀθανάσιον. ἐνέβαλλον αὐτὰ τοῖς Ἰουλιανοῦ σκευαρίοις. ὁ δὲ Ἰσίδωρος τὸ [τε] κιβώτιον, καὶ τὰ ἄλλα σκευάρια διέθηκεν ἕτοιμα εἶναι καὶ πρόχειρα, ὡς ἀποπέμψων εἰς τὸ ἐμπόριον, σύγκλυδα ὄχλον συγκεκροτημένον εἰς ἔξοδον. ὁ δὲ καὶ ξύστρας ἤδη ἅπτεσθαι διεκελεύετο τοῖς ὑπηρέταις, καὶ τοὺς φιλοσόφους εἰς τὸ δεσμωτήριον πάλιν * ἐμβάλλειν ἐπὶ ψόφῳ δεύτερον ἐλέγχων. ὁ δὲ Ἰουλιανὸς σιωπῇ ἐδέξατο, καρτερῶν τὰς πολλὰς ἐπὶ τοῦ νώτου διὰ τῶν τυμπάνων πληγάς· καὶ γὰρ πολλαῖς ἐπαίετο βακτηρίαις, μηδὲ ὅλως φθεγξάμενος, ἰδὼν τὰ σκεύεα συνδεούμενα πρὸς τὸν ἀπόπλουν. τί τοῦτο, ἔφη, ποιεῖς ἄνθρωπε; ἁλώσῃ δὲ ὑπὸ τῶν λιμενοφυλάκων. ἀφίκετο τοίνυν οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἐν ἐμοῦ τῷ οἴκῳ διῃτᾶτο. ἀφίκετο μὲν Ἀθήναζε τότε τῷ Πρόκλῳ * ἐπιταφίους, θυμιατίδα φέρων. Ἡ μὲν ἐσχάτη κακία καὶ ἀβοήθητος, ἀξία τῆς παραυτίκα κολάσεως, ἡ δὲ ἐπ' ὀλίγον παρατετραμμένη, ἀξία καὶ αὐτὴ τῆς ταχίστης * ἐπιστροφῆς. πλείοσι δὲ τὴν μέσην ἀναβάλλεται ἡ δίκη τῶν παθῶν ἰατρεύματα, ἤτοι ὡς βοήθειαν ἔχουσιν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, εἴ πως ἐκφύγοιεν μᾶλλον τὰς τομὰς καὶ τὰς καύσεις, ἢ ὡς ἀναξίοις τῆς παραυτίκα φαρμάκων διὰ κακίας μέγεθος, ἢ ὀφείλεται ἐνίοις πρὸ τῆς τῶν κακῶν ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἀγαθῶν. ἡ τῶν φιλοσόφων ὑπεροψία τῆς παρακλήσεως ἱκανὴ ἐκτραχῦναι ἄνδρα βάρβαρον· ἀλλ' ὅμως οἱ φιλόσοφοι καρτερεῖν ᾤοντο δεῖν, καὶ τὰ συμβαίνοντα φέρειν ἀλύπως. καὶ γυναικὶ ἐνέτυχον ἱερᾷ θεόμοιρον ἐχούσῃ φύσιν παραλογωτάτην. ὕδωρ γὰρ ἀκραιφνὲς ἐγχέασα ποτηρίῳ τινὶ τῶν ὑαλίνων, ἑώρα κατὰ τοῦ ὕδατος εἴσω τοῦ ποτηρίου τὰ φάσματα τῶν ἐσομένων πραγμάτων, καὶ προὔλεγεν ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτά, ἅπερ ἔμελλεν ἔσεσθαι πάντως. ἡ δὲ πεῖρα τοῦ πράγματος οὐδὲ ἡμᾶς παρελήλυθεν. τὸν δὲ Ἰωάννην ὁ Ἀνατόλιος αἰκισάμενός τε, καὶ τῶν ὑπαρχόντων γυμνώσας, αὐτίκα μέντοι καὶ αὐτὸς ἀπέρρηξε τὸν βίον. ἐνέτυχον ἐξ ἀνάγκης τῷ Ἐμεσίωνι· οὐ γὰρ ἄν ποτε ἑκὼν ἠνεσχόμην τῆς αὐτοῦ ὑηνείας, ἀλλ' ἡ πρεσβεία με ἠνάγκασε.

* βραδύνοντες.

* al. ὑπολειπομένων.

* al. ἐμβαλεῖν.

* al. ἐπιτάφια.

* al. ἐπιστροφῆς.

Περὶ γυναικὸς μαντευομένης.

Anatolius.

Τῆς ἀραβίας [καὶ] τὸ στυγαῖον ὕδωρ κατειβόμενον ἀποδίδωσιν εἰς τὰ Βόστρα τῆς ἀραβίας, πόλιν μὲν οὐκ ἀρχαίαν (ὑπὸ γὰρ Σεβήρου τοῦ βασιλέως πολίζεται) φρούριον δὲ παλαιὸν, ἀποτετειχισμένον τοῖς πέλας Διονυσιεῦσιν ὑπὸ τῶν ἀραβικῶν βασιλέων, ἀκούσας τὴν Ἰω

θρυλλυ-

θρυλλούμενον, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως εἰς τὸν οἶστρον τῆς βοὸς ἀνελυσάμενον, ἠγάπησε τὴν συνήχησιν τῆς περὶ τὴν Ἰὼ πλάνης μυθολογουμένης. ἔγνω δὲ ἐνταῦθα τὸν Θεανδρίτην, ἄρρενα ὄντα θεὸν, καὶ τὸν ἄθηλυν βίον ἐμπνέοντα ταῖς ψυχαῖς. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο τὸ ὕδωρ τὸ Στύγιον. τὸ δὲ χωρίον, ἐν ᾧ ἐστι, πεδίον τῆς Ἀραβίας, ἀνηπλωμένον ἀπὸ τῆς ἕω, μέχρι Δίας τῆς ἐρήμου πόλεως. εἶτα ἐξαίφνης ἀναρρήγνυται χάσμα εἰς ἄβυθον πέτραις πανταχόθεν συνηρεφές· καὶ πτισὶν ἀγρίοις φυτοῖς ἀνημέροις καὶ ἀτάκτοις δασύνεται τῶν πετρῶν ἀποφυομένοις· κάθοδος ἐξ ἀριστερᾶς κατιόντι στενὴ καὶ τραχεῖα, μακρὰ δὲ ὅσον ἐπὶ* σταδίοις πεντεκαίδεκα· πλὴν καταβαίνουσιν αὐτὴν οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες αἱ εὐζωνότεραι· κατελθόντι δὲ, κῆποι καὶ γεωργίαι πολλαὶ ἐν τῷ διαδεχομένῳ αὐλῶνί εἰσι. τὸ δὲ ἄκρον αὐτοῦ καὶ στενότατον ὑποδοχὴν ἔχει τῶν καλειβομένων ἐν κύκλῳ Στυγίων ὑδάτων, καὶ διὰ τὴν ἀπὸ πολλοῦ ὕψους φορὰν εἰς ἀέρα σκιδναμένων, εἶτα αὖ πάλιν εἰς τὸ κάτω συμπηγνυμένων. θέαμα τοῦτο καὶ φύσεως ἔργον σεμνὸν καὶ φρικῶδες· οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἄνθρωπος ἰδὼν οὐκ ἂν πληρωθείη σεβασμίου δέους. τῶν δὲ ἐμπεσουμένων τῷ ὕδατι ἀναθημάτων, τὰ μὲν καταδύεται εἰς ἄβυθον, * καὶ ἐλαφρὰ ᾖ, οἷς εὐμενῶς ἔχει τὸ θεῖον· οἷς δὲ μὴ, ταῦτα δὲ [illegible] κἂν βαρύτατα ᾖ, ἐπιπολάζει, καὶ εἰς τὸ ἐκτὸς ἀποπτύεται, θαυμαστόν τινα τρόπον. τὸ δὲ ὅρκιον τὸ τε τοῦ χωρίου καὶ τῶν ὑδάτων πεφρίκασι διὰ πείρας οἱ ἐπιχώριοι, διὸ καὶ ἥκιστα ὀμνύουσιν. εἰ δέ ποτέ τις ἐπιορκήσοι,* εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀπόλλυται φασι θνήσκουσι ὑδέρῳ τὸ σῶμα, καὶ οὐδεὶς τὴν δίκην διέφυγεν.

Ὅτι Διονυσός φασι Λυκοῦργον καὶ τοὺς ἑπομένους αὐτῷ ἄραβας κατηγωνίσατο οἴνῳ, ἀπ' ἀσκοῦ καταῤῥάνας τὴν πολεμίαν στρατιὰν, ἐξ οὗ καὶ τὴν πόλιν ἐκάλεσε Δαμασκόν. οἱ δὲ τὴν ἐπωνυμίαν διδόασι τῇ πόλει ἀπὸ γίγαντος, [τινος] ᾧ ὄνομα Ἀσκὸς, ὃν ὁ Ζεὺς ἐδάμασεν ἐνταῦθα. ἄλλοι δὲ καὶ ἄλλας λέγουσι τῆς ἐπωνυμίας αἰτίας. ὁ δὲ συγγραφεὺς ἐκ ταύτης ὥρμητο τῆς πόλεως. ὡς ἡ ἀσχολία τοῦ ῥητορεύειν δεινὴ, ἐπιστρέφουσα μὲν περὶ στόμα καὶ γλῶτταν τὴν ὅλην [μου] σπουδὴν, ἀποστρέφουσα δὲ τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν ἀποκαθαιρόντων αὐτὴν μακαρίων τε καὶ θεοειδῶν ἀκουσμάτων. ταῦτα δὲ ἐννοῶν, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐπιστροφὴν ἀπεθέμην τῶν ῥητορικῶν ἐξηγήσεων, ἔνατον ἔτος οὕτω μοι διηλήλυθεν, συνδιήγομεν ἀλλήλοις, ὅσαι τε ἡμέραι καὶ ὅσαι νύκτες, ἐπὶ μῆνας η'. εἶδον φησὶ τὸν βαίτυλον διὰ τοῦ ἀέρος κινούμενον, ποτὲ δ' ἐν τοῖς ἱματίοις κρυπτόμενον, ἤδη δέ ποτε καὶ ἐν χερσὶ βασταζόμενον τοῦ θεραπεύοντος· ὄνομα δ' ἦν τῷ * θεραπεύοντι τὸν Βαίτυλον Εὐσέβιος, ὃς καὶ ἔλεγεν ἐπελθεῖν αὐτῷ ποτὲ ἀδόκητον ἐξαίφνης προθυμίαν ἀποπλανηθῆναι τοῦ ἄστεος * ἡμίσεος ἐν νυκτὶ μεσούσῃ σχεδὸν ὡς πορρωτάτω πρὸς τὸ ὄρος αὐτὸ, ἐν ᾧ τῆς Ἀθηνᾶς ἵδρυται νεὼς ἀρχαιοπρεπὴς. ἀφικέσθαι δὲ τὴν ταχίστην εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους, καὶ αὐτόθι καθιζήσαντα, ἀναπαύεσθαι ὥσπερ ἐξ ὁδοῦ· σφαῖραν δὲ πυρὸς ὑψόθεν καταθορῆσαι ἐξαίφνης ἰδεῖν, καὶ λέοντα μέγαν τῇ σφαίρᾳ παριστάμενον. τὸν μὲν δὴ παραχρῆμα ἀφανισθῆναι· αὐτὸν δὲ ἐπὶ τὴν σφαῖραν δραμεῖν ἤδη τοῦ πυρὸς ἀποσβεννυμένου, καὶ καταλαβεῖν αὐτὴν οὖσαν τὸν Βαίτυλον, καὶ ἀναλαβεῖν αὐτὸν,

toties decantatam, & nomen ciuitati ab œstro bouis inditum esse, amauit illam propter originem fabulosam quæ est * de Io vagante. Hic vero cognouit esse Theandritem Deum specie virili animisque vitam castam inspirare. Dicitur in eo loco aqua Stygia esse, in quo Arabiæ campus est, qui ab ortu Solis Diam vsque desertam vrbem extenditur. Deinde repente hiatus aperitur in immensam voraginem, saxis vndique impendentibus, & aliquibus plantis siluestribus, horridis, & incultis e petris nascentibus opacatur. Descensus à sinistris ingredienti angustus & scabrosus, longus stadiis quindecim, nisi quod non solum viri, sed etiam feminæ valde expeditæ illam ingrediantur. Descendenti horti & agri plurimi in sequenti valle occurrunt. Summa pars & angustissima, habet receptaculum, quo omnis vndique aqua stygia influit, quæ quod ab altissimo loco fertur, in aere spargitur, deinde iterum interius concurrit. Spectaculum hoc, & naturæ opus religione plenum, & terribile est. Nemo est, qui viderit, quin timore sancto repleatur. Quædam e donariis quæ aquæ iniiciuntur, deferuntur in profundũ, tametsi leuia, quibus ipse Deus propitius est: quibus vero minus, ea licet grauissima, supernatant, & expuitur foras admirando quodam modo. * Iurare per campum illum & aquas incolę experimento edocti horrent, quare minimum iurant. Si quis aliquando peierauerit, intra annum corpore hydrope tumefacto moritur, nemoque vnquam pœnam euasit.

Fertur & Bacchus Lycurgum & cæteros Arabes comites eius vino domuisse, cum ex vtre exercitum irrorasset hostilem, vnde & vrbem Damascum appellauit. Quidam vrbi nomen à quodam gigante tribuunt, cui nomen Ascus, quem Iupiter illic domuit; alij alias huius nominis rationes reddunt. Auctor ex hac vrbe originem duxit. Vt studium aptum ad Rhetoricam, omnémque curam ad os, & linguam converteret, ab anima autem rerum sanctarum, ac diuinarum cogitationem auertere. Hæc, inquit auctor, intelligens, aliquando oratorias exercitationes reliqui, & sic nouem anni elapsi sunt, viximus simul omnibus & noctibus & diebus, menses octo. Videram, inquit, Bætulum in aere motum, vestibus interdum tectum, aliquando vero etiam manibus medici portatum. Nomen medici, qui Bætulum gestabat, erat Eusebius, qui etiam dixit accidisse sibi aliquãdo nec opinanti subitũ impetum errandi ab Emesa vrbe, pæne media nocte, quam longissime ad montem illum, in quo Palladis templum veteri magnificentia cõditum est, & iussse sese celerrime ad cacumẽ montis, & ibidem tanquam è via fessum desedisse, & vidisse globum ignis celeriter decidentẽ, & Leonem ingentem in globo constitutum, & illum statim euanuisse: seque, igne iã extincto, ad globum cucurrisse, & illũ tanquã Bętulũ accepisse,

* al. σταδίοις.

* αἱ ναὶ [illegible]

* al. ἔσω

Damascus vrbs.

* θεραπεύοντι.
* al. ἡμίσεος.

DAMASC. Ad Hierapolim [illegible] [illegible] & Mella de Apher. * [illegible] Mesam [illegible] & [illegible]

* Virgilius l. 6. Æneid. [illegible] Cocyti stagna alta vides, Stygiamque paludem Dij cuius iurare timent, & fallere numen. At Iuppiter lege [illegible] iurat Stygij per flumina tractus. Per pice torrentes, atraque voragine ripas. lib. 9. & 10. Æneid.

Emesa vrbs.

Damasc.

& rogasse cuius Dei esset, & respondisse illum esse Gennæi. Gennæum Heliopolitæ colunt, erecta quadam Leonis forma in templo Iouis. Iuisse eadem nocte via non minus, quam decem & ducentorum stadiorum, vt aiebat, continuo. Eusebius non erat dominus * Bætuli motuum, vt alij aliorum, sed hic petebat, & orabat: ille vero locum dabat oraculis. Hæc, & multa similia nugatur dignus profecto Bætulijs lapidibus: quin etiam formam eius describit: Globus quidem, inquit, egregius, colore subcandido, diametro longus palmo, sed interdum maior apparebat, interdum minor, interdum purpureus, & litteras ostendit nobis in lapide descriptas, idque colore Tingabarino, vt vocant, & in muro fixit. Vnde sciscitanti oraculum dedit, & vocem emisit e tenui fistula, quam interpretatus est Eusebius. Vanæ mentis ille alia multa miranda de Bætulo narrat. Equidem putaram diuinius esse oraculum Bætuli, Isidorus dæmonium potius esse dixit. Esse enim aliquem dæmonem mouentem illum, non vnum ex admodum materiali, nec omnino immaterialis, nec omnino puris: Bætulorum alium alij incumbere, vt ille criminans dicit, Deo, Saturno, Ioui, Soli, & alijs.

* Hes. & Gyrald.

Maximinus, inquit, religione erat gentilis, oculis adeo terribilibus, vt intuentium auersaretur oculos. Cuius sibi conscius, vt plurimum terram, non ipsos homines obuios respiciebat, & etiam multa vidit visa, quæ alij non videbant. Poterat & dæmones noxios immittere, & aliũde immissos coërcere. Cum impiè quid ageret Byzantij, gladij pœna affectus est, nec philosophicam vitam intelligens, si quis e multitudine iniuriam ei inferret. ignorabat ciuilia, & grauia negotia. Cũctatio longior ei fuit, quã spes festinandi in Cariam vel Athenas ferret. Venio ad precationes, quas ad Deum habuit, & Cyllenio tardante, & negotia differente, nihil Isidorus perfecit, parcens preciosissimę rei, * iuxta sententiam sapientis, tempori. Videns meipsum diuino lumine illustratum, quantam putas animi contentionem fuisse? Insanus factus cum esset, arrepta securi, sibi virilia amputat. Et ego hæc Isidoro nunciaui, qui semper sapienter, & diuinitus sacris sermonibus attendit, cum putaret se de corpore periclitari. Hoc vero exemplum propriæ voluntatis est, hac grati animi ergo, pauca pro multis reddenti. Nauigabamus Samum, corpus vero tumebat à pedibus infra incipiens, vsque ad inguina & verenda: consopitus sum in naui: deinde in somnis polluor, vittam, sacram vestem, stolam, faciei simulacrum, fasciam. Tantũ philosophiam audiuimus contemni nunquam Athenis, quantum vidimus vituperari ab Hegia.

Maximum, an hic legere vetere? Vide antiam.

* Vide Menand. & Stobæum, τεύχεα λεγαθεν ἀνάλωμα χρόνος.

καὶ διερωτῆσαι, ὅτου θεῶν αὐτὸς εἴη· φάναι δὲ ἐκεῖνον εἶναι τοῦ Γενναίου· τὸν δὲ Γενναῖον Ἡλιουπολῖται τιμῶσιν, ἐν Διὸς ἱδρυσάμενοι μορφήν τινα λέοντος· ἀπαγαγεῖν τε οἴκαδε τῆς αὐτῆς νυκτὸς οὐκ ἐλάττω σταδίων δέκα καὶ διακοσίων, ὡς ἔφη, διανύσας. οὐκ ἦν δὲ κύριος ὁ Εὐσέβιος τῆς Βαιτύλου κινήσεως, ὥσπερ ἄλλοι ἄλλων: ἀλλ' ὁ μὲν ἐδεῖτο, καὶ ηὔχετο: ὁ δὲ * ὑπήκουε πρὸς τὰς χρησμῳδίας. ταῦτα ληρήσας, καὶ πολλὰ τοιαῦτα, ὁ [τοῦ] Βαιτυλίου ὡς ἀληθῶς ἄξιος τὸν λίθον, διαγράφει καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ. σφαῖρα μὲν γάρ φησιν ἀκριβὴς ἐτύγχανεν ὤν, ὑπόλευκος δὲ τὸ χρῶμα, σπιθαμιαία δὲ τὴν διάμετρον κατὰ μέγεθος. ἀλλ' ἐνίοτε μείζων ἐγίνετο καὶ ἐλάττων, καὶ πορφυροειδὴς ἄλλοτε. καὶ γράμματα αὐτὸ ἔδειξεν ἡμῖν ἐν τῷ λίθῳ γεγραμμένα, χρώματι τοῦ * καλουμένου * τιγγαβαρίνου καταχρωσμένα, καὶ ἐν * τοίχῳ δὲ ἐγκρούσας· δι' ὧν ἀπεδίδου τὸν ζητούμενον τῷ πυνθανομένῳ χρησμόν, καὶ φωνὴν ἀφίει λεπτοῦ * συρίσματος, ἣν ἡρμήνευσεν ὁ Εὐσέβιος. τερατολογήσας οὖν τὰ εἰρημένα ὁ κενόφρων ἐστί. καὶ μυρία ἄλλα παραλογώτερα περὶ τοῦ Βαιτύλου ἐπάγει· ἐγὼ μὲν ᾤμην θειότερον εἶναι τὸ χρῆμα τοῦ Βαιτύλου, ὁ δὲ Ἰσίδωρος δαιμόνιον μᾶλλον ἔλεγεν. εἶναι γάρ τινα δαίμονα, τὸν κινοῦντα αὐτόν, οὔτε τῶν βλαβερῶν, οὔτε τῶν ἄγαν προσύλων, οὐ μέντοι τῶν * ἀναγομένων εἰς τὸ ἄϋλον εἶδος· οὐδὲ τῶν καθαρῶν παντάπασι. τῶν δὲ Βαιτύλων ἄλλον ἄλλῳ ἀνακεῖσθαι, ὡς ἐκεῖνος δυσφημῶν λέγει, θεῷ, Κρόνῳ, Διΐ, Ἡλίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις.

Ὅτι Μαξιμῖνος, φησίν, Ἕλλην δὲ ἦν τὸ σέβας, τὰς βολὰς τῶν ὀμμάτων [ἀφιεὶς] οὕτω φοβερόν τι καὶ βλοσυρὸν ἀνέβλεπεν, ὥστε τῶν ἐνορώντων ἀποστρέφειν τὰς ὄψεις· καὶ τοῦτο (φασὶν) ἐκεῖνος συνειδὼς ἑαυτῷ, τὰ πολλὰ κάτω καὶ οὐ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔβλεπεν. ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἦν φασμάτων ἐγίνετο θεατὴς, ἄλλοις οὐχ ὁρωμένων. ἱκανὸς δ' ἦν καὶ δαίμονας ἐπιπέμπειν φθοροποιούς, καὶ * ἀλλόθεν ἐπιπεμπομένους * ἀναστέλλειν. πλὴν * δυσσεβῶν ἁλοὺς κατὰ τὸ Βυζάντιον, τὴν διὰ ξίφους οὐκ ἐξέφυγε δίκην: οὔτε φιλόσοφον βίον ἐννοήσας εἴ τις [ἐν] τῶν πολλῶν [ὑβρίζει] ὕβρεις τὰς ἐξ ἀνθρώπων, ἄπειρος ὢν τῶν πολιτικῶν τούτων καὶ ἀνιαρῶν πραγμάτων. ἡ δ' ἀναβολὴ μακροτέρα αὐτῷ γέγονε τῶν * τότε εἰς Καρίαν, καὶ τῶν Ἀθήναζε σπευδούσῃ ἐλπίδων. καὶ πρὸς θεοῦ λιπαρήσεις ἔρχομαι. καὶ τοῦ Κυλληνίου βλακεύοντος, καὶ τὰ πράγματα ἀναβάλλοντος, οὐδὲν ἤνυσεν ὁ Ἰσίδωρος, φεισάμενος τοῦ πολυτελεστάτου τοῦ ὄντι δαπανήματος τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφόν. ὁρῶν δὲ ἐμαυτὸν τῷ θείῳ φωτὶ περιρρεόμενον, πῶς οἴει σφόδρα τὴν ψυχὴν ἐταινυσκόμην;

* ὑπήκουε.

* al. καλουμένῳ.
* τιγγαβαρίνῳ.
* τοίχῳ.

* συρίσματος.

* ἀναγομένων.

Maximinus.

* ἀλλόθεν
* ἐπιπεμπομένους ἀναστέλλειν.
* δυσσεβῶν.

* al. τὸ εἰς.

ἐκμανὴς γενόμενος, ἀνελὼν τὸν πέλεκυν, ἀποτέμνει τὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ παιδοποιὸν φύσιν. καὶ ἐγὼ ταῦτα ἀπήγγελλα τῷ Ἰσιδώρῳ σοφόν τε καὶ ἔνθεον ἀεὶ προτείνοντι πρὸς τοὺς μύθους τοὺς ἱεροὺς ἀκοήν. οἰηθέντα περὶ τὸ σῶμα κινδυνεύειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῆς ἰδιώτιδος παράδειγμα προαιρέσεως, ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν ἀποδιδόντι χαρίσια· ἐναυστολούμεθα πρὸς τὴν Σάμον. τὸ σῶμα δ' ἐνόσατο, κάτωθεν ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἕως ἤδη τῶν βουβώνων καὶ τῆς αἰδοῦς. κατεκοιμήθην ἐπὶ τῆς νεώς, καί πως ἀφροδισιάζομαι τοῖς ὀνείρασι, κρήδεμνον, φοινίκιον, θέριστρον, τοῦ προσώπου ἐκμαγεῖον, * ἡμιτύβιον. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἀνηκόαμεν φιλοσοφίας, καταφρονηθεῖσαν οὐδέ πώποτε Ἀθήνησιν, ὅσον ἑωράκαμεν ἀτιμαζομένην ἐπὶ Ἡγίου.

* al. ἐπίμ...

* Ἀρχιάδας.

ὁ δὲ * Ἀρχιάδας τὸ μὲν ὅλον τοῦ πατρὸς οὐκ ὀλίγῳ ἦν διαφέρων, καὶ τῶν ἄλλων, εἴ τις ἄριστος· τὰ δὲ εἰς φιλοσοφίαν ἀργότερα παρειμένος, ἅτε πρὸς ταῦτα ἀνάγωγος ὢν διὰ τὴν οὐκ ἀκολάκευτον πατρῴαν οὐσίαν, ἱερὰν δὲ ζωὴν προβεβλημένος, εἴπερ τις ἕτερος. ὁ μὲν οὖν Εὐπείθιος εὐφυέστερος μὲν ἐγένετο· τὰ δὲ ἤθη ἐπισεσυρμένος εἰς ἰδιωτισμόν· ἤδη δὲ καὶ τὸ σῶμα ἔχων, ἢ κατ᾽ ἰδιώτην, ἀσθενὴς αὐτὸς τὸ σῶμα καὶ οὐ πόρρω τείνων θανάτου. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ παραυτίκα δυσχερῶς ἤκουσε τῆς ἀπολογίας, ἅτε [δὴ] μὴ κατ᾽ ἐλπίδας αὐτῷ περιστάσης τῆς ἀγαθοειδοῦς προαιρέσεως. τοιαῦτα πολλὰ λέγων τε καὶ ἐπᾴδων, ἔπεισε τὸν Ἰσίδωρον ὁ Μαρῖνος δέξασθαι τὸ ψήφισμα τῆς διαδοχῆς· καὶ ἐψηφίσθη διάδοχος, ἐπ᾽ ἀξιώματι μᾶλλον ἢ πράγματι τῆς πλατωνικῆς ἐξηγήσεως. εἰ δὲ θειότερον χρῆμα, ὡς σὺ φῄς, ὦ Ἡγία, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰσίδωρος, ἡ ἱερατικὴ πραγματεία· φημὶ μὲν τοῦτο κἀγὼ· ἀλλὰ πρότερον ἀνθρώπους γενέσθαι τοὺς ἐσομένους θεοὺς δεῖ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλάτων ἔφη μὴ ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μεῖζον ἀγαθὸν φιλοσοφίας. ἀλλὰ τοῦτο συμβέβηκε νῦν ἐπὶ ξυροῦ ἑστάναι οὐ τῆς ἀκμῆς, ἀλλ᾽ ἐσχάτου γήρως ὡς ἀληθῶς. ἐλάνθανε δὲ ἑαυτὸν * ἀνίατα πράγματα καὶ πόρρω μοχθηρίας προβεβηκότα διορθοῦσθαι ἐπιχειρῶν· ἤνυε δὲ οὐδὲν πλέον. ἦρι δὲ ἀρχομένῳ τοῦ Μαρίνου τὸ σῶμα ἀπολιπόντος, ἐβούλετο τὰς Ἀθήνας ἀπολιπεῖν ὁ Ἰσίδωρος· παρῄνει δὲ Συριανῷ καὶ Ἡγίᾳ ὁ Ἰσίδωρος, ὡς χρεὼν ὅτι, φιλοσοφίαν ὑπορρέουσαν ἀνασώσασθαι.

* ἀνίατα τά.

ἔτι ταῦτά γε χρεὼν ταῖς ἐκλογαῖς συντετάχθαι καλῶς ἔχοντα.

Διὰ μηχανῆς τινὸς ἀπόρου καὶ ἀνθρωπίνης ἐλπίδος ἔξω καθεστηκυίας ἐν ἀπορρήτοις τὰ ἀπόρρητα διαμηχανωμένους ὑπέρ τε σφῶν αὐτῶν τῆς ἱερατείας ἐλπίδος, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῆς ὅλης εὐθημοσύνης. ἀλλ᾽ ἐντεῦθέν ποθεν ἀπὸ τῆς τρίτης καὶ περικοσμίου λήξεως ἀναδήσασθαι τὰ πείσματα τῆς ἀναγωγοῦ σωτηρίας. καὶ ὁ Σεβῆρος, ἀνὴρ τῆς Ῥώμης πατρίκιος, ἄλλα τε διηγεῖτο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνδιαιτώμενος, καὶ ὅτι λίθον ἐθεάσατο, ἐν ᾧ Σελήνης ἐγένετο σχήματα μεταμορφουμένης παντοῖα μὲν, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πρὸς ἥλιον αὐξομένης καὶ μειουμένης ἐνόντα τῷ λίθῳ [καὶ] αὐτὸν τὸν Ἥλιον. ὅθεν ἡ φήμη τοὺς τοιούτους λίθους καλεῖ συνοδίτας. καὶ ἡλίτην δὲ λίθον ἔλεγεν ἑωρακέναι, οὐχ οἷον οἱ πολλοὶ ἑωράκαμεν, ἀκτῖνας διασφαιροῦντα ἀπὸ τοῦ βάθους χρυσοειδεῖς, ἀλλ᾽ ἐν δίσκῳ ἡλιοειδῆ κείμενον μέσον τὸν λίθον, σφαῖραν αὐτόθεν πυρὸς ὡς ἰδεῖν. ἀπ᾽ αὐτῆς δὲ τὰς ἀκτῖνας ἐκθρώσκειν, ἕως ἐπὶ τὸ πέρας· εἶναι γὰρ σφαιροειδῆ καὶ ὅλον τὸν λίθον. ἰδεῖν δὲ καὶ σεληνίτην, οὐ τὸν ὕδατι τεγγόμενον, εἶτα ἐκφαίνοντα τὸν μηνίσκον, καὶ διὰ τοῦτο ὑδροσεληνίτην καλούμενον· ἀλλὰ κατὰ φύσιν τὸν ἑαυτοῦ τρεπόμενον, ὅτι καὶ ὅπως ἡ σελήνη τρέποιτο· θαυμάσιον [χρῆμα] τοῦτό γε φύσεως, πολλῆς δὲ καὶ ἀσαφοῦς τῆς φήμης περιπλανωμένης. ὁ μὲν οὖν πλεῖστος λόγος ἀπολωλέναι τὸν Αἰγύπτιον. διεφέρετο δὲ ὅμως καὶ σωτηρίας τις ἄγγελος φήμη, καὶ τάχα ἂν ἡ δὲ ἐκ πάθη ἀπροαίρετος ἂν εἴη, καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνοι ἂν ἴσως καὶ τοῖς ἀκηράτοις. τὰ βέλτιστα παραινῶν, καὶ παροξύνων τῷ λόγῳ τοὺς ἐν τῷ ἔργῳ βλακεύοντας.

Ὅτι τριῶν ὄντων εἰδῶν τῆς ψυχῆς, τριττὴ καὶ ἡ πολιτεία. καὶ ἔχει μὲν ἑκάστη τὰς τρεῖς,

* a. Archiadas Hegiae vide ibidem.

* Archiadas patrem & alios multos superabat non parum virtute. Philosophica minus curabat, tanquam adeo ineptus, propter patrimonium blandiens, vita pius si quis alius. Eupithius ingeniosior erat, moribus tamen idiota: imo etiam idiota & simplicior: imbecillum illius erat corpus, & non multum à morte seiunctum. Hic quidem statim ægre audiuit defensionem, quasi spei illius consilium speciosum non satisfaceret. Talia multa dicens & occinens, persuasit * Marinus Isidoro, vt reciperet decretum de successione, & successor creatus est, nomine magis quam re ipsa, Platonicæ doctrinæ. Quod si diuinior res est, vt tu ais, Hegia, (dicebat illi Isidorus) sacerdotalis administratio, idem ego aio: sed primũ homines esse Deos futuros necesse est. Ideoque & Plato dixit, maius bonum homini accidere non posse, quam philosophiam. Sed hoc contigit nunc † stare in acie, non nouaculæ, sed vltimæ reuera senectutis. Ignorabat se aggredi ad corrigendas res incurabiles & nequissimas, nihil amplius vero profecit. Vere ineunte, mortuo Marino, voluit Isidorus Athenas deserere: monebat autem Syrianum & Hegiã Isidorus, quam necessarium sit, Philosophiam labentem restituere.

* Marinus successor Isidorus.

† Vide ap. Platon. & praeterit.

[*Quæ verba omnia prætermissa sunt, ea necesse est cum excerptis coniungi*]

Per artem quandam dubiam, & extra humanam spem constitutam, in secretis arcana pro seipsis diuinæ spei quærentes, & pro alijs Ægyptijs, totius ordinis. Sed hinc alicunde à tertio ortu, qui circa mundum est ligare funem reuocatæ seruationis. Seuerus Patricius Rom. & alia narrabat multa Alexandriæ agens, & lapidem se vidisse, in quo Lunæ erant mutantes varie formam secundum Solem, quandoque crescentes, interdum decrescentes; lapidi ipse etiam Sol inerat. Vnde dicuntur hi lapides Synoditæ vocari. & dixit se etiam Solarem lapidem vidisse, non qualem multi vidimus, radios ex sese aureos effundentem, sed discum Solis forma in medio lapide esse, & inde ignis globum videri, ab illo vero radios exire, vsque ad circumferentiam: esse enim globosum, & integrum lapidem. Vidisse & Lunarem non aqua maceratum, qui deinde exhibet Lunulam, & ideo aquilunarem vocatum: sed natura se vertentem secundum motus Lunæ. Mirabile est hoc opus naturæ, sed multa obscura & non intelligibilia de eo narrantur. Multi dicunt periisse Ægyptium. fama tamen salutis nuncia vulgabatur, & forsitan res inuoluntaria sit, & idem fortasse etiam rebus immortalibus accidat: optima monens, & oratione hortans eos, qui in opere torpescerent.

Seuerus Rom.

Cum tres sint animæ species, triplex etiam politicæ ratio, quarũ qualibet tres illas habet,

Animæ species tres Plato Vi fine in Cebetis tabulam.

Damasc.

sed vna præcipua forma est, à qua appellatur, ac prima quidem rationem secuta est ducem, cuiusmodi vita & Resp. sub Saturno fuit, quæ aurea ætas dicitur, vel genus proximum Dijs, vt fabulæ modo poetæ in tripode Musæ sedentes tradunt. *Aurea secula.* Alia quæ iracundia inflammata, in bella & pugnas ruit, & vt summatim dicam, principatus & gloriæ cupiditate æstuans: cuiusmodi fuisse audiuimus eam, de qua crebræ narrationes historiarum. Alia, quæ appetitu regitur, luxu & delicijs diffluens, corrupta, abiecto & muliebri animo ignauiæ dedita, incerta sorte iactata, auara, vilis, seruilis, qualis nunc est hominum vita. Propendebat in peregrinationem non vanam, aut deliciosam, inhiantem hominum substructionibus spectandis, aut vrbibus magnis ac pulcris: sed sicubi quid mirandum audiret, vel augustum, siue occultum, siue apertum, ipsismet oculis videre volebat. Ipsam animam in sacris precibus totum diuinitatis oceanum esse dixit, primo à corpore in se collectam: deinde à suis moribus recedentem, & à rationalibus notionibus deflectentem ad res, quæ menti cognatæ sunt. tertiò diuinitus afflatam & mutatam in insolitam serenitatem, non humanam, sed Deo conuenientem. Hunc laudans Isidorus in ore habuit. Commodior enim persuasio, præceptióque, præ alijs materijs, vulgo ab historia, & maximè à recentiore potius quam antiquiore, & audientibus aliquid notius afferens. At illi in disciplinis etiam Ægyptijs Isidorum socium, sodalémque assumsere runt inuestigãdi veritatem sacram, quæ in profundo lateret, & illis sæpe in quæstionibus antiquæ sapientiæ lumen accendit. Omnis illi solertia non à libris & disciplinis alienis per memoriam suppetebat, sed habitum quendam firmum, & fœcundissimum, qui omnia comprehenderet huius veritatis, ab initio habuit. Et occidet hominibus, vt qui diuinum eius ortum ferre nequeant, coactus est curam filiorum gerere, vt bene instituerentur. Verborum in explicando parcior fuit, quam vt satis sensa animi explicaret: neque enim natura, exercitatióque eum hic destituebat, sed studium ipse ad perspicuitatem conuertebat. Nominum concinnitatem & ostentationem alijs relinquens, rem sectatus est: non plura verba loquutus, quã sensa mentis essent, neque plura sensa, quam rerum natura pateretur, Iustitiam, quæ Deum veneratur, in lucem ferens. Gaudebat Isidorus viso Proclo, ratus in eo se venerãdũ, & grauem Philosophiæ vultum verè videre. Cũ etiã Proclus Isidori faciem vt diuinam fuerit miratus, plenãque intus Philosophiæ vitæ. Salustius non amplius forensi, sed oratoriæ arti intendit animum. Publicatas etiam Demosthenis orationes memoriæ mandauit omnes. Adhæc satis erat disertus, non recentiores sophistas imitãs, sed cum vetere scriptionis splendore certans, orationésque scripsit nõ multo illis inferiores.

ἀλλ' ἑνὶ διαμορφοῦται καὶ ὀνομάζεται τῷ ἐπικρατοῦντι. καὶ λόγῳ μὲν ἰθύνεται, ὡς ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος, ἡ λεγομένη χρυσῆ γενεά, ἢ τὸ θεῶν ἄγχιστα σπορᾶς γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σεμνύνουσιν οἱ ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθήμενοι ποιηταί. θυμῷ δὲ διαγωνισαμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμους καὶ μάχας, καὶ ὡς ἐπίτομον φάναι, τὴν περὶ κρατῶν καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, * οἵαν γενέσθαι τὴν ἐπὶ τῆς ἱστορίας ἑκάστοτε θρυλλουμένην ἀκούομεν. ἐπιθυμίᾳ δὲ, τὴν πανταχῇ διαρρέουσαν, καὶ ὑπὸ τρυφῆς ἀκολάστου διεφθαρμένην, ταπεινὰ καὶ γυναικεῖα φρονήσασαν, δειλίᾳ συνοικοῦσαν καὶ ἐν πάσῃ * κυβείᾳ καλινδουμένην, φιλοχρήματα, μικροπρεπῆ, δουλεύειν ἀσφαλῶς θελήσασαν, οἵα τὰ νῦν ἐν τῇ νῦν γενέσει πολιτευομένη ζωή. προθυμότατος εἰς ἀποδημίας οὐ τὰς ματαίας καὶ τρυφώσας, εἰς ἀνθρώπινα οἰκοδομήματα, καὶ μεγέθη καὶ κάλλη πόλεων διαχαίνουσας· ἀλλ' εἴ πού τι θαυμαστὸν ἀκήκοεν, ἢ ἱεροπρεπὲς, ἀφανὲς ἢ φανερὸν, αὐτόπτης ἐβούλετο γενέσθαι τοῦ θαύματος. αὐτὴν δὲ τὴν ψυχὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς εὐχαῖς πρὸς ὅλον τὸ θεῖον πέλαγος ἔλεγε· τὰ μὲν πρῶτα, συναγείρεσθαι μόνην ἀπὸ τοῦ σώματος * εἰς ἑαυτήν· αὖθις δὲ ἐξισταμένην τῶν ἰδίων ἠθῶν, καὶ ἀναχωροῦσαν ἀπὸ τῶν λογικῶν ἐννοιῶν, ἐπὶ τὰς τῷ νῷ συγγενεῖς. ἐκ δὲ αὖ τρίτου ἐνθουσιῶσαν καὶ ἐξαλλαττομένην εἰς ἀήθη τινὰ γαλήνην θεοπρεπῆ καὶ οὐκ ἀνθρωπίνην. τοῦτον ἐπαινῶν Ἰσίδωρος ὁ φιλόσοφος κατὰ στόμα εἶχε. μειωτέρα γὰρ πειθὼ καὶ παραίνεσις τοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων λόγων τοῖς πολλοῖς, ἢ ἀπὸ τῆς ἱστορίας, καὶ μᾶλλον τῆς παλαιοτέρας ἢ ἀπὸ τῆς νεωτέρας, καὶ τοῖς ἀκροωμένοις φέρουσα τι γνωριμώτερον. οἱ δὲ καὶ ἐν τοῖς αἰγυπτίοις φιλοσοφήμασι [τὸν Ἰσίδωρον] συνεργὸν καὶ συγκυνηγέτην παρελάμβανον τῆς ἐν βυθῷ κεκρυμμένης ὡς ἀληθῶς ἱερᾶς ἀληθείας· καὶ πολλαχοῦ φῶς ἀνῆπτεν αὐτοῖς ἐν ταῖς ζητήσεσι τῆς ἀρχαιοτέρας σοφίας. τὸ δὲ σύμπαν αὐτῷ τῆς εὐπορίας, οὐκ ἀπὸ βιβλίων καὶ δογμάτων ἐπορίζετο ἀλλοτρίων διὰ μνήμης, ἀλλ' ἕξιν τινὰ βεβαίαν καὶ πάμφορον ἀληθείας τῆς γε τοιαύτης ἀπαρχῆς ἐκτήσατο. καὶ δύσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἅτε οὐ δυναμένοις αὐτὴν φέρειν τὴν θείαν ἀνατολήν. * ἠναγκάζετο ἐπιμελεῖσθαι τῆς τῶν παίδων διαγωγίας. καὶ μὴν καὶ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν ἐνδεέστερος τοῦ λόγου, [ἢ] ὥστε ἑρμηνεύειν τὰ δοκοῦντα ἀποχρώντως. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἀβοήθητος ἦν ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀσκήσεως μελέτης. ἀλλὰ κατεβάλλετο μὲν σπουδὴν πρὸς τὴν σαφήνειαν· τὴν δὲ τῶν ὀνομάτων εὐρυθμίαν ἀφιεὶς ἑτέροις πρὸς ἐπίδειξιν, εἴχετο τῶν πραγμάτων· οὐ λόγους τὸ πλέον, ἢ νοήσεις ἐσθηνημένος οὐδὲ νοητὰς μᾶλλον, ἢ τὰς οὐσίας αὐτὰς τῶν πραγμάτων ἄγων εἰς φῶς, τὴν περὶ τὸ θεῖον ἀριστεύουσαν θέμιν. εὐφραίνετο δὲ ὁρῶν τὸν Πρόκλον ὁ Ἰσίδωρος, αἰδοῖόν τε ἅμα καὶ δεινὸν ἰδεῖν αὐτὸν δοκῶν ἐκεῖ ὁρᾶν τὸ φιλοσοφίας τῷ ὄντι πρόσωπον· ἐπεὶ καὶ ὁ Πρόκλος ἐθαύμαζε τὸ Ἰσιδώρου εἶδος, ὡς ἔνθεον, καὶ * πλήρες εἴσω φιλοσόφου ζωῆς. ὁ δὲ Σαλούστιος οὐκέτι τῷ δικανικῷ, ἀλλ' ἤδη τῷ σοφιστικῷ βίῳ προσέσχε τὸν νοῦν. ἐξέμαθε δὲ καὶ τοὺς δημοσίους ἅπαντας τοῦ Δημοσθένους λόγους. καὶ δὴ λέγειν ἦν ἱκανὸς οὐ τοὺς νέους μιμούμενος σοφιστὰς, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀρχαῖον * τύπον τῆς λογογραφίας ἁμιλλώμενος. ἀμέλει καὶ ἔγραψε λόγους οὐ πολύ τι ἐκείνων λειπομένους·

* al. οὖσαν.
* ἐνδείᾳ.
* al. ἀγει.
* al. ὅμως ἀν-αγκάζετο.
* ἀλήρης.
* al. τόνον.

αὐτό-

αὐτοπόδης περιιὼν τὴν οἰκουμένην, ὡς φασὶ λόγοι, ἅπασαν. Ὅτι τὰ ἕδη καὶ ἐπὶ αὐτῶν λαμβάνει τῶν τεμενῶν. τάττεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαλμάτων. λέγεται δὲ ἕδος, καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ. Ὄναρ μὲν μυριάκις παρῆν ὡς φασὶ τὸ ἔπος· ἅπαξ δὲ καὶ * ὑπερφάνη τὸ φάσμα περιεργόμενον τὸν ἄνθρωπον. ἀντὶ τοῦ * ἐμβλέπον ἀκριβῶς διασκοποῦν, ἐναντίως δὲ τῆς πολλῶν χρήσεως, ἀκώλυτοι διέμενον ὑπὸ τῶν εἰωθότων κατὰ τὸ ἀνθρώπινον κωλυμάτων. οὐδείς ἐστιν οὕτω τὸ θεῖον ἀπεκεκωφημένος, ὃς οὐκ αἰσθάνεται αὐτοῦ τῆς ἐνεργείας πάσης μὲν, οὐχ ἥκιστα δὲ τῆς κολαζούσης τοὺς ἁμαρτάνοντας· οὐκ ἂν ἁμάρτοι μούσης ἀληθοῦς, ἢ οὐκ ἂν ἁμάρτοι ἀληθείας * ἱερᾶς. οἱ τῆς ἀλλοφύλου δόξης ἑταῖροι καὶ συστασιῶται καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἐρρώννυντο, καίτοι ἀρχὴν ἀτυχοῦντες διαγωγίας φιλοσόφου. καὶ τῇ ὄψει ἤδη * χρησάμενος εἰς τὴν συνήθη καὶ ἀνθρωπίνην αἴσθησιν ἀπὸ τῶν ἀλλοκότων ὄψεων ἐπανῆλθε, καὶ δὴ ἐξέδωκεν ἱκανουμένῳ τὸν τοῦ γάμου καιρόν. ἀλλὰ καὶ τρίβωνα φιλοσοφίας περιβαλὼν, ὡς φιλόσοφον τὴν νύμφην, τῆς περὶ τὰ θεῖα διατριβῆς θρησκείας, ὅση τε ῥητὴ καὶ ὅση ἀπόρρητος. ὁ δὲ εἰς Ἀφροδισιάδα μετεχώρησε παντελῶς ἄπαιδα βίον τῇ γυναικὶ συμβεβιωκώς. ὁ δὲ Ἱλάριος φιλόσοφος ὤν, ἐκδεδιῃτημένως δὲ τὰς ὑπογαστρίους ἡδονὰς, οὐκ ἔτυχε Πρόκλου διδασκάλου. πεπεῖσθαι ἔλεγε πολυχρονιώτερον αἰτιάσεσθαι τὸν μετὰ τοῦ σώματος βίον, διὰ τὴν δεξιότητα τῆς γυναικός. καὶ ταῦτα ἔλεγεν, οὐ χαίρειν ὁμολογῶν ὡς ἄν τῳ δόξειεν· ἀλλὰ δυσχεραίνων πρὸς τὴν ἐν σώματι διατριβὴν, καὶ εἰς ἐκείνην αἰτιώμενον, ὅσα γε εἰς ἄνθρωπον, τὴν τοῦ θανάτου ἀναβολήν. καὶ τῆς γυναικὸς ἐπῄνει τὴν διαγωγίαν, καὶ συνήδετο. κατελεήσας τοῦ γάμου τὰς πρώτας ἐλπίδας ὁ θεὸς, ἐδίδου σύμβολόν τι ἐσομένης γονῆς· καὶ τὴν γαμετὴν λοιπὸν ἑώρα * ἐπίτεκα οὖσαν ὁ ἀνήρ. καὶ οὐδὲν ἐμπόδιον πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῷ Ἀσκληπιοδότῳ ὁ σκότος ἐγίνετο. διηγεῖτο δὲ ἄλλα τε ὧν ἀκήκοοι, καὶ δὴ καὶ τῆς αὐτοῦ ὄψεως οὐκ ὀλίγα θαύματος ἄξια. ἡ δὲ ἄγνωστος φωνὴ ὅπου εἴη τὴν ναῦν ἀνακωχεύειν ἐκέλευε. τοῦ * ὁμακοΐου τῆς αὐτοψίας καὶ ἀκοῆς ἅμα. καὶ διετέλεσεν ἄχρι θανάτου ἀμιγὴς παντὸς σώματος. οὐδ' ἔστιν ὅστις ἐσυκοφάντησεν αὐτὸν ἐπὶ τοιαύταις διαβολαῖς, οὐδὲ τῶν ἐχθίστων. ὁ δὲ Μαρῖνος παρὰ τὴν ἀτονίαν τῆς φύσεως, οὐδὲ τοῦ Παρμενίδου τὴν ὑπεραίρουσαν ἐξήγησιν τοῦ διδασκάλου ἐπήνεγκεν ἐπὶ τὰ εἴδη δὲ τῆς θεωρίας κατήγαγεν, ἀπὸ τῶν ὑπερφυσίων ἑνάδων ταῖς Φιρμοῦ καὶ Γαληνοῦ τὸ πλέον ἐννοίαις ἐπισπώμενος, ἢ ταῖς ἀκηράτοις ἐπιβολαῖς τῶν μακαρίων ἀνδρῶν. ἐθεράπευε τὰ δίκαια, καὶ φιλοσοφίᾳ πρέποντα, ἀλλ' οὐ τὸ θωπευτικὸν ῥύπον καὶ βάναυσον. διὰ τὴν στάσιν ὁ Μαρῖνος ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐπίδαυρον ἀνεχώρησε τὰς ἄχρι τοῦ σώματος ἐκβαινούσας ἐπιβουλὰς ὑφορώμενος. ὁ δὲ Μαρῖνος, καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος, οὐ τῇ ἑτέρᾳ μόνον ἀλλὰ ἀμφοῖν * ταῖν χεροῖν τοῦ Ἰσιδώρου περιείχοντο· ὁ δὲ Πρόκλος ὁρῶν αὐτοῦ τὴν προθυμίαν ἄτρυτον οὖσαν, καὶ τὴν φιλομάθειαν ἀκόρεστον πηγὰς λόγων εἰς τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἀφιεὶς, ἱερῶν τε καὶ φιλοσόφων, γαννύμενος αὐτοῦ διετέλει, πλατείας ὑπέχοντι τὰς ἀρχὰς ἀνήκοον τῆς διανοίας ὑποδοχήν. εἶξε δεδιὼς τὴν ἑκατέρου ἐπιτίμησιν, καὶ ἅμα λύπην ἀγανακτήσαντος. ἐκίνησεν ὑπερφυῆ τινα ὁρμήν, οὐ φύσεως ἔκγονον. ἦν ἄρα τις Ἀττικὴ γυνὴ, πολλὰς εἰδυῖα μηχανὰς εἰς πει-

Nudis pedibus orbem terrarum, vt fertur, ambiit. Ἕδη, capit pro ipsis delubris. Ponitur eadem vox & pro statuis: item pro templi pauimento. Millies insomnia vidit, vt vno verbo dicam. Semel vero etiam verum visum apparuit hominem circumspiciens, pro accuratè contemplans, præter consuetum morem loquendi. Liberi erant ab humanis impedimentis, quæ plerumque sunt. Nemo in diuinis rebus adeo hebes est, quin sentiat omnem Dei vim maxime autem in puniendis improbis. Non aberraret à vera Musa, vel à sacra veritate. Socij alius opinionis, & sectatores, & ad Philosophiam roborabantur, quanquam initio philosophandi dexteritatem non assequerentur. Voto visus, ad familiarem humanúque sensum à portentosis spectris rediit, & elocauit ad tempus matrimonio aptum. Sed etiam Philosophiæ induto pallio, tanquã sponsa philosophica in diuinis rebus exercente religione, & quæcunque efferri, & quęcũque nõ efferri possunt. Ille Aphrodisiadem secessit, & cum vxore sine liberis vixit. Hilarius philosophus, amans voluptates venereas, Proclo non est vsus magistro. Dixit persuasum longiorem sibi fore in corpore vitam, ob dexteritatem vxoris: & hæc dixit, non gratum sibi esse confitens, vt alicui videri posset, sed ægre ferens moram in corpore, & ad vxorem referens, quantum homini licet, mortis dilationem, vxorisque laudauit facilitatem, & collætatus est. Deus primam matrimonij spem miseratus, dedit illi signum futuræ stirpis, & tandem vxorem suam maritus grauidam vidit. Asclepiodoto tenebræ, quo minus legeret, impedimento non erant. Narrauit & alia, quæ audiisset, & de eius visu multa digna admiratione. Vox cuiusnam esset incertum, nauem sistere iussit, & de ὁμακοΐου est, quod ipsi videmus & audimus. Et vsque ad mortẽ castus vixit, nec quisquã est, etiam inter inimicos, qui eum reprehenderit. Marinus inepto ingenio, nec excellentem Parmenidis expositionem præceptoris sui tulit, ad ideas vero contemplationem demisit, à supernaturalibus vnitatibus: Firmi & Galeni notionibus vt plurimum motus, aut incorruptis conceptibus mentis beatorum virorum. Iustitiam coluit, & quæ Philosophum decent, non adulatorios mores, aut sordidos. Marinus propter seditionem Athenis Epidaurum secessit, subodoratus, insidias vitæ comparatas. Marinus & ipse Proclus non vna solùm, sed ambabus manibus Isidorum amplexi sunt. Proclus videns illius animi indefessam alacritatem, discendi ardorem insatiabilẽ, multas in illius animum deriuare doctrinas & sacras & philosophicas gaudens perrexit, sinus mentis illi pandentis, & audiendi cupidinem adiicientis. Cessit metuens vtriusque reprehensionem, querelam, & indignationem. Concitauit incredibilem quendam motum, eumque non à natura profectum. Fuit sane Attica mulier, quæ multas norat artes persuadendi,

* ὑπεφάνη.

* al. ἐμβλέποντα.

* ἱερᾶς.

* al. χρησάμενος.

Hilarius philosophus.

* al. ἐπίτεκα.

* al. ὁμμακοΐου.

* ταῖν MM.

Hilarius vxore gaudens.

De Asclepiodoto sup.

Marinus.

Proclus.

Damascius

vt ipse docuerat, non vna manu, vt loquuntur, sed ambabus largiens. Talis fuit corpore & animo, vt ij, cum quibus colloqueretur, quando tempus erat, seueritate & constantia morum verborumque obstupuerint. Gratiosus erat apud gratiosos. Loco philosophiæ, otiique felicis, ad rempub. seipsum, & ad magistratus contulit. Natura contentiosus erat, & insuperabilis in quauis re, cui animum applicuisset. Gloriæ amans si quis alius, obiurgatoriis verbis, operibusque vsus, & quæ virtutem animi foras producerent. Cum superioribus semper contendit. Solus voluit in pretio haberi, cum deesset illi comitas, qua superiorem reuereretur: plurimi vero respiciendo ad antiqua sperabant.

Pamprepius.

Pamprepius instrumentum idoneum fuit necessitatis restantis honestati. Procedente tempore dixit, pro eo quod instat.

Damascius. *Iulianus Imp.* *Theodosius Imp.*

Damascius enim erans eos qui sacram & indissolubilem fidem nostram insane oppugnarunt, etiam vt apparet, inuitus & coactus veritatis vi hæc scribit. Conatus est Iulianus Imp. sed vltra quatuor annos non progressus est. Cogitauit & idem postea Lucius dux militiæ Byzantij sub Theodosio, qui conatus Imperatorē interficere, in palatium venit, & ter tentans gladium educere, perterritus decessit. Vidit enim repente mulierē insitatæ magnitudinis, & terribilem, à tergo Theodosium amplexantem.

Zeno.

Post hæc magnus orientis ductor Zeno id conatus est, sed violenta morte præpeditus fuit. Nam cadens ex equo crus contringens exspirauit. Deinde Seuerianus noster ciuis nostro tēpore, cum aliis non illis compluribus, parum abfuit quin mulctaretur morte propter conscionum perfidiam, & aliorum fortasse, & Armorichi filij Asperis, qui cōiurationem Zenoni detexit. Præter hos & Marsus & Illus, quorum Marsus in ipsa rebellione morbo extinctus est. Illus vero comprehensus gladio necatus est. Caput in hostium exercitum iaculatur, superne e rupe præcipitatur.

Ammonius.

Ammonius amans turpis lucri, & omnia ad quamcumque vtilitatem referens, paciscitur cum eo, qui tunc inspecturus venerat, quænam esset præualitura opinio. Supellectilia erant omnis generis librorum, cū liberis operam dabat gratia reipub. Verbis primum, inquit auctor, specimen edidi, Rhetoricæ pallium induens: quare erat pallium etiam oratorium, vt philosophicū. Natura homines otiosæ vitæ, virtutem tribuunt, quum meo quidem iudicio sic se non habeat. Virtus enim in media repub. in ciuilibus officiis & sermonibus versans, animum ad fortitudinem exercet, & experientia magis confirmatur quid sanum sit, & integrum: quidque fictum & adulterinum latitet in hominum vita. Hoc omne reprehenditur, & citiùs emendatur: Boni verò & vtilitatis quantum est in rebus publicis, quantum & confidentiæ, & fortitudinis. Quare orationes priuatim habentes,

θῶ, ὡς διεδίδαξεν, οὐ μιᾷ χειρὶ δωρούμενος, ἀλλ' ἀμφοῖν, κατὰ τὴν παροιμίαν. τοιοῦτος ἦν σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὥστε καταπλαγῆναι τῇ συνουσίᾳ τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἡνίκα καιρὸς ἦν, σεμνότητος καὶ ἐμμονῆς στερεῶν ἠθῶν τε καὶ λόγων. χαρίεις δὲ ἦν πρὸς τοὺς χαρίεντας. ἀντὶ γὰρ φιλοσοφίας καὶ ἀπραγμοσύνης εὐδαίμονος, εἰς πολιτείαν ἑαυτὸν καὶ εἰς ἀρχὰς ἐξέωσε φέρων. φύσει δὲ ὢν φιλόνεικος, καὶ ἀήττητος, ἐφ' ὅ,τι ἂν ὁρμήσειε· καὶ φιλόδοξος, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος. ἐπιτιμήσεσιν ἔργοις τε καὶ λόγοις, καὶ τὴν ἀρετὴν εἰς τὸ ἔξω προαγούσαις τῆς ψυχῆς. προσκρουστικὸς ἀεὶ καὶ ἁμιλλητικὸς πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας ἦν· ἠβούλετο δὲ μόνον ἀξιωθῆναι, ἐνδεόμενος τῆς τὸν ἄρχοντα προσηκούσης εὐδοξίας: οἱ δὲ πλεῖστοι ὥρμηντο πρὸς τὰ ἀρχαῖα ταῖς ἐλπίσιν.

Ὄργανον ὁ Παμπρέπιος ἐπιτήδειον ἦν πρὸς τὸ κάλλιον ἀντιπεπτωκυίας ἀνάγκης ἦν. κατὰ τὸν ἱκνούμενον χρόνον, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ ἐπιόν.

Damascius. ** ὁ ἐνέργειαν* *Iulianus ope...* ** ἐτῶν* *Lucius.*

Ὅτι τοὺς κατὰ τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ ἀκατάλυτον πίστιν ἐπιλυττήσαντας ὁ Δαμάσκιος ἀριθμούμενος, καὶ ἄκων (ὡς ἔοικε) καὶ ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν * ἐνέργειαν ἀληθείας βιαζόμενος, τάδε ἀναγράφει. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ καὶ Ἰουλιανὸς ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' * ἐτῶν οὐκ ἐπέκεινα τεσσάρων. ἐπεχείρησε δὲ χρόνοις ὕστερον καὶ Λούκιος, ἀνὴρ ἐν Βυζαντίῳ τὴν στρατηγίδα ἀρχὴν ὑπὸ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ κοσμῶν, ὃς πειραθεὶς τὸν βασιλέα ἀνελεῖν, εἴσω τὴν βασιλείαν παρελθὼν, καὶ τρὶς θελήσας ἐξελκύσαι τῆς κολεοῦ τὸ ξίφος, ἀπέπετο καταπεπληγμένος. ἑώρα γὰρ ἐξαίφνης γυναῖκα μεγάλην καὶ βλοσυρὰν περιπτυσσομένην κατόπιν τὸν Θεοδόσιον.

Zeno.

μετὰ ταῦτα ὁ μέγας τῆς ἕω στρατηλάτης ἐπεχείρησεν: ἀλλ' ἐπεσχέθη, βίαιον δρεψάμενος θάνατον. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἵππου πεσὼν, καὶ τὸ σκέλος κακῶς διατεθεὶς, ἐτελεύτησε τὸν βίον.

Seuerianus. ** Ἁρμάτιχ.* *Marsus Illus.*

εἶτα Σευηριανὸς, φησὶν, ὁ πολίτης ἡμῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, μετὰ καὶ ἄλλων [τινῶν] σχεδὸν· ἀλλ' ὀλίγου δεῖν θανάτῳ ἐζημιώθη, διὰ ἀπιστίαν τῶν συνειδότων, ἄλλων τε ἴσως, καὶ * Ἀρμουρίχου τοῦ Ἄσπερος παιδὸς, ἐξειπόντος τὴν συνωμοσίαν τῷ Ζήνωνι. πρὸς δὲ Μάρσος καὶ Ἰλλοῦς, ὧν ὁ μὲν Μάρσος ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαναστάσει νόσῳ τέθνηκεν· ὁ δὲ Ἰλλοῦς συλληφθεὶς, ξίφει τὸν βίον κατέστρεψεν. ἀκοντίζει τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ἄνωθεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἀποδισκεύσας.

** τίθεται M.N.*

ὁ δὲ Ἀμμώνιος αἰσχροκερδὴς ὢν, καὶ πάντα ὁρῶν εἰς χρηματισμὸν οἱονοῦν, ὁμολογίας * τίθεται πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα τότε τὴν ἐκεῖ κρατοῦσαν δόξαν. χρήματα ἔκειτο παντοδαπῶν βιβλίων, ὅταν ἀφε δισπάζῃ ἐπὶ παιδείᾳ πολιτικῇ. λόγοις, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐπιδεικνύμενος πρότερον τὸν ἐπὶ ῥητορικῇ τρίβωνα περιθέμενος: ὥστε ἦν καὶ τρίβων ῥητορικὸς, ὡς καὶ φιλόσοφος. προσνέμουσι δὲ ἀρετὴν οἱ τῇ ἀπράγμονι ζωῇ τὴν ἀρετὴν ἐπιφημίζοντες,* οὐχ οὕτως ἔχον κατά γε τὴν ἐμὴν κρίσιν. ἡ γὰρ ἐν μέσῃ τῇ πολιτείᾳ διὰ τῶν πολιτικῶν ἔργων τε καὶ λόγων ἀναστρεφομένη ἀρετὴ γυμνάζει τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἐρρωμένον, καὶ βεβαιοῦται μᾶλλον ἐπὶ τῆς πείρας, ὅσον αὐτῆς ὑγιές τε καὶ ὁλόκληρον· ὅσον δὲ κίβδηλον καὶ ἐπίπλαστον ἐμφωλεύει ταῖς ἀνθρωπίναις ζωαῖς, τοῦτο πᾶν διελέγχεται, καὶ ἑτοιμότερον καθίσταται πρὸς διόρθωσιν· τὸ δὲ ἀγαθοεργόν τι καὶ ὠφελητικὸν, ὅσον ἐστὶν ἐν τοῖς πολιτεύμασι· τὸ δὲ θαρραλέον καὶ βέβαιον ἡλίκον. τοιγαροῦν οἱ ἐν γωνίᾳ καθήμενοι λόγοι,

** ἀλλ' οὕτως ἔχει M.N.*

καὶ πολλὰ

Damascius

καὶ πολλὰ φιλοσοφοῦντες εὖ μάλα σεμνῶς περὶ δικαίου καὶ σωφροσύνης, ἐκβαίνειν ἐπὶ τὰς πράξεις ἀναγκαζόμενοι, δεινὰ ἀσχημονοῦσιν. εἰς Ἀθήνας καὶ Πρόκλον * ἀπαίρει ἔτι ὀχούμενον ἐν τῷ σώματι.

* ἐν ἀναφορεῖ

& multa optime & grauiter de iustitia & temperantia philosophantes, ad res coacti descendere, valde inepte se gerunt. Proclum Athenas ire adhuc in corpore existentem.

Proclus.

Agapius.

σεμνὸς ὢν ἅμα καὶ εὐόμιλος ὁ Ἀγάπιος, τήν τε ἀρχαίαν γλῶτταν ὑπὲρ τὴν ἰδιωτικὴν μεταχειρίσας, ἐπιστρέψειν εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀνθρώπους. θαῦμα δὲ ἑαυτοῦ παρείχετο καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῖς λογιωτέροις· ὥρμητο γὰρ ἀπὸ πάσης τῆς παιδείας. ζητητικός τε καὶ κριτικὸς ἐβούλετο εἶναι γραμματικῶν τε καὶ ῥητορικῶν καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἐδόκει τετράγωνος εἶναι καὶ ἦν τὴν σοφίαν.

Agapius grauis simul & facilis, antiquam linguam supra vulgarem imitatus, omnes in se Byzantinos conuertit. Admirationi fuit Alexandriæ disertis hominibus: omnibus enim artibus instructus erat. Volebat Grammaticos, & Rhetores examinare & iudicare, &, vt paucis dicam, in sapientia quadrangulus esse videbatur, & etiam erat.

Agapius de l'ar...

Gesius.

καὶ εἰς κλέος ὁ Γέσιος μέγα ἤρθη, οὐ μόνον ἰατρικῆς ἕνεκα παρασκευῆς, τῆς τε διδασκαλικῆς καὶ τῆς ἐργάτιδος· ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης πάσης παιδείας: διαλεκτικαῖς συνουσίαις ἀφθόνως ἐνδιδοὺς τὴν ψυχήν.

Magnum honorem Gesius consecutus est, non solum quod arte medica valeret, & docendo & operando: sed etiam ob omnem aliam eruditionem, Dialecticis sese insinuens.

Gesius.

Ὅτι ἀγαγομένῳ Ἰσιδώρῳ Δόμναν γυναῖκα, τίκτεται αὐτῷ παῖς ἐξ αὐτῆς, Πρόκλον τὸ παιδίον * ἐπωνόμασε· καὶ ἡ Δόμνα ἐπὶ τῷ τόκῳ πέμπτῃ ὑστέρῳ ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει, κακοῦ θηρίου, καὶ πικροῦ συνοικεσίου ἐλευθερώσασα τὸν φιλόσοφον ἑαυτῆς.

* ἐπωνόμασεν.

Isidoro Domnam vxorem ducente, natus est filius, quem Proclum nominauit Domna quinto post partum die mortua: maritum philosophum mala fera, amaroque coniugio liberauit.

Domna Isidori vxor.

Æsculapius.

Ὅτι ὁ ἐν Βηρυτῷ, φησὶν, Ἀσκληπιὸς οὐκ ἔστιν Ἕλλην, οὐδὲ Αἰγύπτιος, ἀλλά τις ἐπιχώριος Φοῖνιξ. Σαδύκῳ γὰρ ἐγένοντο παῖδες, οὓς Διοσκούρους ἑρμηνεύουσι καὶ Καβείρους. ὄγδοος δὲ ἐγένετο ἐπὶ τούτοις ὁ Ἔσμουνος, ὃν Ἀσκληπιὸν ἑρμηνεύουσιν. οὗτος κάλλιστος ὢν θέαν, καὶ νεανίας ἰδεῖν ἀξιάγαστος, ἐρώμενος γέγονεν, ὥς φησιν ὁ μῦθος, Ἀστρονόης θεοῦ Φοινίσσης, μητρὸς θεῶν· εἰωθώς τε κυνηγετεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς νάπαις, ἐπειδὴ ἐθεάσατο τὴν θεὸν αὐτὸν ἐκκυνηγετοῦσαν, καὶ φεύγοντα ἐπιδιώκουσαν, καὶ ἤδη καταληψομένην, ἀποτέμνει πελέκει τὴν αὐτὸς αὐτοῦ παιδοσπόρον φύσιν: ἡ δὲ τῷ πάθει περιαλγήσασα, καὶ Παιᾶνα καλέσασα τὸν νεανίσκον, τῇ τε ζωογόνῳ θέρμῃ ἀναζωπυρήσασα θεὸν ἐποίησεν, Ἔσμουνον ὑπὸ Φοινίκων ὠνομασμένον ἐπὶ τῇ θέρμῃ τῆς ζωῆς. οἱ δὲ τὸν Ἔσμουνον ὄγδοον ἀξιοῦσιν ἑρμηνεύειν.

Astronoë.

Paan.

Æsculapius Beryti non est Græcus, neque Ægyptius, sed aliquis Phœnix indigena. Nam Saduco nati sunt filij, quos Dioscuros Cabiros interpretantur. octauus natus est Esmunus, quem Æsculapium interpretantur. Hic visu pulcerrimus, & iuuenis, qui visus admiratione excitaret, quem, vt ait fabula, Astronoe Dea Phœnissa mater Deum adamauit. Solitusque in saltibus venari, vt vidit Deam sibi insidiantem, & se quasi sequeret insequentem, & iamiam comprehensuram, pudenda securi sibi amputat. Ipsa hoc casu dolens, & Pæana vocans iuuenem, recreatum vitali calore in Deos retulit, à Phœnicibus Esmunum vocatum ob calorem vitæ. Alij dignantur Esmunum octauum interpretari.

Æsculapius.

* al. Σαδύκου.

Ὅτι ὄγδοος ἦν τοῦ * Σαδύκου παῖς, ἐν σκότῳ διωλυγίῳ πολὺ φῶς ἀνάψας. τοῦτον ἀπεδέξαντο τοῦ νεανίσκου τὸν λόγον, καὶ ἠγάσθησαν οἱ ἀμφὶ τὸν Μαρῖνον, πῶς οἴει σφόδρα; οὔπω διεξερρώγει τὰ δύσκολα τῆς ὑποθέσεως· ἐμὲ δὲ ἐπεσπάσατο ἡ ῥύμη τοῦ λόγου πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα ἐμβεβηκότα ποιήσασθαι τὴν ἐμβολήν, ἐπακολουθήσαντα παρεόντι τῷ βίῳ τῶν διαδόχων, οὓς εἵλετο Πρόκλος: ὃ δὲ καὶ παράδοξον ἀκοῦσαι, μετὰ σεμνότητος ἀνδρώδους καὶ βεβαίας ἐφαίνετο τοῖς παροῦσι χαρίεις· τὰ μὲν πολλὰ σπουδάζων εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἀκούουσιν ὄφελος, ἀνιεὶς δὲ ἐνίοτε τῷ παίζειν τι τὴν σπουδήν, καὶ σκώπτων δεξιῶς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥστε ἐπικαλύπτειν τῷ γελοίῳ τὸν ἔλεγχον, εἰς ὕψος καὶ μῆκος, οἷον θαυμάσιον ὥστε τὰ ἀρχαῖα, καὶ πρὸς τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα, μηκέτι ἄπιστα εἶναι· καὶ ᾔτει παρ' ἐμοὶ ὑποδοχὴν λανθάνουσαν.

Octauus filius Saduco erat, qui in densis tenebris magnam lucem accendit. Hanc iuuenis orationem exceperunt, & valde admirati sunt Marinum. Nondum tamen difficultate argumenti rupta, me orationis vis attraxit, vt ad sequentia me ab illa reuocarem, & instante vita, eos successores imitarer, quos Proclus elegerat. Quodque nouum auditu, cum generosa, solidaque grauitate videbatur præsentibus gratus. Plurima conatus ad communem auditoribus vtilitatem, interdum verò iocando de illa grauitate reimittens, & peccantes ingeniose carpens, vt risu increpationem tegeret. Altitudine & longitudine egregius, vt antiqua & fabulosa iam vera sint, & a me petebat occultam admissionem.

Theosebius castitatis annulum, quem accedens vilis quidam dedit, adornans vxori dedit, dicens: Olim tibi annulum dedi coniunctionis filiorum procreandorum, nunc tibi do temperantiæ, qui tibi ad castam domus

Theosebius. hac eadem supr.

ὁ δὲ Θεοσέβιος τὸν τῆς σωφροσύνης δακτύλιον, ὃν ὁ Χυδαῖος εἰσιὼν παραδίδωσι, τοῦτον ἐπεὶ κατασκευασάμενος, προσελθὼν τῇ γυναικὶ ἔφη· πάλαι μέν σοι ἐπιδέδωκα δακτύλιον ἁρμοστὴν παιδουργοῦ συμβιώσεως: ταννῦν δὲ τοῦτον ἐπιδίδωμί σοι σωφρονιστὴν, ἐπίκουρόν σοι παρεσόμενον

DAMASCIVS

custodiam adiumento futurus est. Illa vero libenter accepit, & reliquo tempore cum viro caste vixit. Hoc munimento non in vxore solum, sed etiam in se magnitudinem animi testari solebat. Etenim iuuenis cum esset, testatus est etiam ipse, eruditionis certamen subiisse cum hostibus, qui generationem procurarent, tam extrinsecus imminentes, quam intus proditione molientes. reclamans autem omnibus sensibus, maxime tactui reclamabat. Hunc enim esse reuera terrestrem, rebellem, trahereque animam ad perennem fontem generationis.

CCXLIII. HIMERII SOPHISTAE *Declamationes.*

LEgi quasdam Declamationes Himerij Sophistæ.

Ex oratione Hyperidis pro Demosthene.

Ex Theoria.

Suspecta & periculosa omnibus hæc deliberatio est, magnámque habet difficultatem, ante quam auditori persuadeat. Ad populum hæ duæ habitæ, & quam optime elaboratæ: siquidem non simplicibus, & nudis nominibus vtuntur, sed iis, quæ emphasi quadam consilium clarius exhibent.

Huius Declamationis hoc proœmium.

PHILIPPVS, Athenienses, non Demosthenem solum hoc vno edicto, sed & reliquos vestros Oratores, qui cum illo se totos reipub. dederant, existimauit se ablaturum. Hactenus quidem Philippum Attica prohibuimus, vrbique ad hæc vsque tempora libertatem integrã conseruauimus. Nunc enim sponte calamitatibus premi velle videbimur, nec Philippi imperium detrectare, qui ad barbaros primum conuersus, & totam illic regionẽ depopulans, deinde ad vicina vrbi nostræ, totique Græciæ loca vndecunque nos infestans descẽdit, venatores hac in re callidos imitatus, qui eo tempore tãtum feris parcunt, quo se ad venandum magis comparant. Nihil tamẽ nobis vt victis eripuit, nec Peleponesus perfossa, neque ruina Phocensium, neque Eubœa cum Medorum trophæis tyrannide oppressa, nec Arcadia in seruitutem redacta, nec Elea Fortuna, nec nostrum imperium coegit immutare. Quin & tẽtatam Chersonesum cognoscimus, & Hellespontum inimicum habebimus. Quænam obsecro, pestis, aut terræ-motus tot ciuitates exinaniuit, tot nationes euertit, ac perdidit, quot ipse Philippus, eiúsque tempora? Probe enim sciuit fore, si quis Demostheni auscultauerit, nihil se vnquam hoc impediente consequi, nec eorum, quæ habet, quidquam occupare posse. Nec dona solùm dat ad vrbes corrumpendas, proditorum consiliis excitatus, neque solum præmia pro patria nostra proponit, neque modò in populum improbos inducit, sed in oratores ac rhetores dolos machinatus est, quam rem omnes festi loco, ac veluti Panegyrin duxerunt, tum ille non verbis, sed more suo tacitè cœpit nocere. Imponebat etenim mari terram, superque medios montes nauigabat, terræque vice mari, marisque loco terra vtebatur, & vrbs in triremes pro Attica demigrans,

Fort. de Xerxe.

τῆς σώφρονος οἰκουρίας. ἡ δὲ ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συνέζησε τῷ ἀνδρὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἄνευ σωματικῆς κοινωνίας. τῷ δὲ φυλακτηρίῳ τούτῳ τὸ δραστήριον οὐκ ἐπὶ γαμετῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ πάλαι εἰώθει μαρτυρεῖν. καὶ γὰρ ὅτι νεώτερος ἦν, ὡμολόγει καὶ αὐτὸς ἀγωνίσασθαι τὸν παιδείας ἀγῶνα πρὸς τοὺς γενεσιουργοὺς πολεμίους, τούς τε ἔξωθεν ἐπισκευάζοντας, καὶ τοὺς * ἔνδον προδιδόντας. καταβοῶν δὲ τῶν αἰσθήσεων πασῶν, μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς ἁπτικῆς κατεβόα· εἶναι γὰρ αὐτὴν τῷ ὄντι χθονίαν, καὶ ἀντίτυπον, καὶ καταπαύουσαν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν τῆς γενέσεως ἀέναον ὀχετόν.

* ἔνδοθεν.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΜΕΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ διάφοροι μελέται.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῶν Ἱμερίου τοῦ σοφιστοῦ * μελετῶν.

ἐκ τοῦ ὑπὲρ Δημοσθένους, Ὑπερίδου.

ἐκ τῆς θεωρίας.

Ὕποπτος μὲν καὶ σφαλερὰ πᾶσι τῷ δήμῳ τοιαύτη συμβουλή, καὶ οὐ μικρὰ λυποῦσα πρὸς πειθὼ τὸν ἀκούοντα. ἀμφότεραι γὰρ δημοτικαὶ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον ὑπειλημμέναι τυγχάνουσιν. οὐδὲ τοῖς γυμνοῖς χρῆσθαι τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τοῖς δι' ἐμφάσεως τὸ βούλημα σημαίνουσιν.

ἐκ τῆς μελέτης αὐτὸ τὸ προοίμιον.

Ὤιετο μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, Φίλιππος δι' ἑνὸς τούτου κηρύγματος οὐ Δημοσθένην μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας ὑμῶν ἀφαιρήσεσθαι τοὺς δημαγωγούς, ὅσοι μετ' ἐκείνου δόντες ἑαυτοὺς τῇ πολιτείᾳ, Φιλίππῳ μὲν ἄβατον τὴν Ἀττικήν, τῇ πόλει δὲ τὴν ἐλευθερίαν ἀκέραιον μέχρι νῦν διετηρήσαμεν. δόξομεν γὰρ ἑκόντες ἤδη καὶ οὐκ ἄκοντες δυστυχεῖν τε καὶ ὑποβεβλῆσθαι Φιλίππῳ. ὁ δὲ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐτράπετο πρότερον, καὶ τὴν ἐκεῖ κακώσας ἤπειρον, ἐπὶ τὰ χαίρεια μέρη λοιπὸν τῆς πόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐφέρετο, πανταχόθεν ἡμᾶς περιστοιχιζόμενος, κατὰ τοὺς δεινοὺς τῶν θηρατῶν, οἳ τοσοῦτον φείδονται τῶν θηρίων χρόνον, ὅσον ἔτι παρασκευάζονται. ἐκεῖνος δὲ ἡμᾶς οὐδέν, οὐδὲ * ἀντιλαβέσθαι τῶν πραγμάτων ἠνάγκασεν, οὐ διορυττομένη Πελοπόννησος, οὐ τὸ πτῶμα τὸ Φωκικόν, οὐκ Εὔβοια μετὰ τῶν τροπαίων τῶν Μηδικῶν τυραννουμένη, οὐκ Ἀρκαδία δουλεύουσα, οὐ τὰ * εἰλῆ * ἀτυχήματα· ἀλλὰ καὶ Χερρόνησον πειραζομένην ἑωρῶμεν, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριούμενον ὁρᾶν τις ἐμέλλομεν. τίς γὰρ λοιμὸς ἢ σεισμὸς τοσαύτας πόλεις ἐκίνησεν, ἢ τοσαῦτα γένη ἀνθρώπων ἠφάνισε καὶ κατέδυσεν, ὅσα Φίλιππος καὶ ὁ Φιλίππου χρόνος; οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὡς τι μηδέπω τυγχάνει διὰ * τοῦτον ἀπεστερημένος, καὶ ὧν ἔχει μηδὲν * ἂν λαβὼν εἰ συμβουλεύοντι Δημοσθένει τις ἐπείθετο. οὐδὲ κατὰ τῶν πόλεων μόνον δωροδοκεῖ, ταῖς τῶν προδοτῶν ἐπηρμένος γνώμαις ὁ Φίλιππος· οὐδὲ ἆθλα τῶν πατρίδων προτίθησιν· οὐδὲ κατὰ τῶν δήμων ὁπλίζει τοὺς ἀλάστορας· ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ῥήτορας * ἐπὶ τοὺς δημαγωγοὺς μετήνεγκε τὸ μηχάνημα, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἑορτὴν εἶναι καὶ πανήγυριν ἐκείνην τὴν πρᾶξιν ἅπαντες ἐνομοθετήσατε· τότε ἐκεῖνος παρεσκεύαζεν οὐκ ἀπὸ ῥημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φύσεως ἤρξατο. * ἐπετίθει γὰρ θαλάττῃ μὲν ἤπειρον, διὰ ὀρῶν δὲ μέσων ἐναυτίλλετο· θαλάττῃ μέν, ὅσα γῇ, γῇ δὲ ὅσα θαλάττῃ χρώμενος· καὶ τὰς τριήρεις ἀντὶ τῆς Ἀττικῆς μετοικίσασα,

ccxliii. Himerij sophistæ Declamationes.

* διάφοροι μελέται· τοῖς διαφόροις...

* ἀντιλαβέσθαι.

* εἰλεῖα.

* al. τοῦτον.

* al. ἀναλαβών.

* καὶ τοὺς M.M.

* al. ἐπετίθει

καὶ πάντα

καὶ πάντα ὅσα ἐν αἰακτέρεσι(?), ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἡ πόλις ἐπεράτει(?). οὐ Μακεδόνες ἐπιπολάζουσι τοῖς πράγμασιν, οἱ πρόσθεν ἀγαπητῶς μετὰ τῶν φόρων σωζόμενοι· παρασπώμενοι δὲ τῆς * ἀρχῆς τὴν ἡμετέραν πόλιν, αὐτοὶ παρέδυσαν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην, ἐφ' ἣν ἡμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον. τίς * νόμων κατήγαγεν ἐπὶ θάλατταν Φίλιππον καὶ στοιχείου μηδὲν αὐτῷ διαφέροντος προσάψασθαι κατηνάγκασεν; ὅταν μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ κελεύωσιν ὅ, τι νόμος καὶ ὁ τῶν πραγμάτων καιρός, ἀμφοτέροις διὰ τὸ συμφέρον πείθομαι· ὅταν ἕτερα μὲν ἡ χρεία, ἕτερα δὲ οἱ νόμοι θεσπίζουσι, παρεὶς ἀκούειν τῶν συλλαβῶν, ἀκολουθῶ τῷ συμφέροντι. καὶ τίς οὐκ οἶδεν, ὡς ἐκεῖνοι πάλαι τοῖς παρ' ἡμῖν νομοθέταις ἐρρῶσθαι φράσαντες, καὶ πολλὰ μὲν χαίρειν Σόλωνι καὶ Δράκοντι καὶ τοῖς ἄλλοις εἰπόντες ἅπασι, τὸ μακεδονικὸν καὶ τὴν Φιλίππου φιλίαν, νόμους καὶ πατρίδα, καὶ πάντα τὰ τιμιώτατα νομίζουσι. στήλην * παρὰ τοῦ θεοῦ γενόμενον αὐτὸν τὸν ἐν στήλῃ θριαμβευόμενον ἂν ἐτόλμησεν.. ὑφορῶμαι Αἰσχίνην· ταράττει γάρ με τὸ δρᾶμα τὸ φωκικόν, ὅπερ οὐκ ἐπὶ σκηνῆς ἡμῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς ὁ θαυμαστὸς οὗτος τριταγωνιστὴς ἐπεδείξατο. ἀλλ' ὅμως καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, [illegible] τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸν Πεισίστρατον πολλάκις παραφέρουσι καὶ οὐκ αἰσχύνονται νῦν μὲν εἰς δειλίαν καὶ μαλακίαν σκώπτοντες, νῦν δὲ μὴ τυραννήσῃ τῆς πόλεως δεδιότες· ἃ πλεῖστον ἀλλήλων κεχώρισται. ὁ στόλοις ὅλοις ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἐπὶ τοὺς τυράννους ἀναγόμενος. φθείρουσι μὲν τὰ περὶ αὐτὴν τὴν πόλιν, Φιλίππῳ δὲ ὁδοποιοῦσι τὰ πράγματα.

* al. τύχης.
* al. ἐθῶν.
* al. ὁσίᾳ.

omnia quæcunque in palatiis forent, lupercaq; à exhibuit. Non Macedones finibus insistunt suis, prius scilicet clementer exactis tributis a nobis conseruati, sed exacta ciuitate nostra ex imperio, irrepserunt in eum locum, quem nobis maiores nostri reliquerunt.

Quænam Philippum lex ad mare duxit, & illud elementum contingere coegit, cui non multum dissimilis est?

Quandoquidem enim lex, & rerum occasio idem postulant, vtilitate incitatus vtrique morem geram, quãdo aliud vsus seu occasio, aliud leges suadent, Omittens legis verba, vtilitatem sequor.

Et quis vestrum ignorat, quomodo illi olim nostris legislatoribus valere iussis, & Solone, Dracone aliisque omnibus neglectis, Macedonum Philippique amicitiam, legis loco, & patriæ, reique preciosæ duxerint.

Infamia notatum à Deo pro in columna triumphantem Job ea quæ ausus fuit. Suspectum habeo Æschinem. Turbat enim me comœdia Phocensis, quam nobis non in scena adumbrate, sed re ipsa egregius ille histrio, tertias partes sortitus, exhibuit.

Veruntamen cùm hæc ita se habent: hominẽ risu excipiunt, & Pisistratem sæpenumero appellant, neque erubescunt, vt ignauum, & mollem scommatibus petere, nunc etiam metuentes ne tandem etiam vrbem tyrannide opprimat, quæ maxime à se mutuo differunt.

Qui integris classibus ad reges e Pyræeo delatus est.

Hæc corrumpunt rempub. Philippo verò viam sternunt.

Ἐκ τῆς μελέτης, ἧς Δημοσθένην εἰσάγει συμβουλεύοντα κατάγειν Αἰσχίνην, φήμης ῥυείσης, ὅτι Ἀλέξανδρος τοὺς φυγάδας κατάξει.

Ex oratione in qua Demosthenem inducit de reuocando Æschine consultantem: vulgato rumore Alexandrum exsules reuocaturum.

Ὄντος γὰρ ἑκατέρου δεινοῦ καὶ τοῦ λύειν ψῆφον ἑκόντας, καὶ τοῦ ταῦτα ὑπομεῖναι παρὰ γνώμην ἐξ ἐπιτάγματος, ἧττον ἑκόντας κακὸν τοῦ λύειν ἄκοντας ὑπείληφα. τὸ μὲν γὰρ ἐνδέχεταί ποτε καὶ φιλανθρωπίας δόξαν λαβεῖν· οἱ δὲ ἑτέροις ὑπακούοντες, τὴν μὲν αἰσχύνην ἑαυτῶν ποιοῦσι, τῶν δὲ προσταξάντων τὴν εὔκλειαν. κοινολογεῖται καὶ μετὰ βῆμα βασιλεῦσιν Αἰσχίνης, καὶ μετὰ Κτησιφῶντα, καὶ τὴν φυγὴν, τυράννοις ἔτι προσεργάζεται. ἄνθρωπος τὴν Ἀσίαν ὅλην ἐπιπηδήσας τοῖς ὅπλοις, καὶ τῇ φύσει φιλονεικῶν λοιπὸν ὅτι πολεμίους μὴ κέκτημαι δι' οὓς ἤρθη τοσοῦτος Φίλιππος, δι' οὓς ἔπεσε τὰ τῶν Ἑλλήνων φρονήματα· παρ' ὧν σύμμαχοι, τόποι, καιροί, πᾶσα τῶν μεγάλων κατορθωμάτων ἡ πρόφασις. ἀλλὰ τὸ μὲν Θηβῶν πάθος ἐπεστρέφει τοὺς Ἕλληνας. Ἀλέξανδρος δὲ τὴν πόλιν καὶ μετὰ Θήβας ᾐσχύνετο. καί τοι γε εἶχέ τι τότε τῇ πόλει καὶ μέμψασθαι. ἡμεῖς γὰρ Θηβαίων πεσόντων τὴν τελετὴν ἀπεκλείσαμεν· ἵνα μὴ τοῖς Θηβαίων θρήνοις ἀντιβοῶμεν τὸν Ἴακχον. ὥσπερ γὰρ ἀγαθοῦ φανέντος τοῦ κομιζομένου τὴν χάριν, μεθέξειν ἡ πόλις τὸ μέρος τῆς δόξης ἔμελλεν· οὕτω τῆς αἰσχύνης οἱ * πονηροῦ ἐξελέγχετο· οὔτ' ἂν ἑτέρου γράφοντος παρανομοῦντος ἐσίγησα· ἀλλὰ προσδραμὼν ἂν

* al. πονηρῷ.

Aeschines.

CVm vtrumq; acerbum sit, & edictum spõte soluere, & hæc sustinere præter voluntatem ex mandato, minus malum existimaui sponte soluere, quam inuite tolerare. Nam fieri quidem potest, vt hoc aliquando humanitatis gloriam consequatur, qui verò aliis obediunt, sibi ipsis infamiam, imperantibus vero honorem conciliant.

Æschines confert cum regibus sermones pro suggestu, & post exilium propter Ctesiphontem amplius sollicitat reges.

Homo vniuersam Asiam armis peragrans, & ingenio id demum adnitens, ne habeam, cum quibus contendam.

Per eos tantum elatus est Philippus, per quos Græcorum anima deciderent: a quibus commilitones, loci opportunitates, omnis fortiter gerendarum rerum occasio data erat.

Thebt.

Thebanorum quidem calamitas aduocabat Græcos: Alexander verò hanc vrbem post Thebas reuerebatur, quanquam & tunc aliquid habuerit, quod vrbi huic obiiceret. Non enim Thebanorum victorum sacra exclusimus, ne ad eorum lamenta Bacchum hymno inuocaremus. Quemadmodum enim vrbs, si vir sincerus compareat, qui gratiam queat referre, gloriæ particeps futura est, sic & malo referente gratiam, infamia notatur.

Neque alio scribente, & contra leges agente, ego obmutuerim, sed conscensis

rostris Solonem inuocans, & rempub. compellans, dixerim: Leges non abrogo, neque exsules recipio ex mandato, ac ne iubente quidem Phocensium percussore, neque fœdus ineo, sed quamdiu portus habuero, quamdiu robustam ætatem, quamdiu trophæa numerauero, quamdiu adhuc vna ç Pyræeo triremis adducetur, non deseram leges, neque rempub. relicturus sum, nec patiar huius ciuitatis gloriam diripi, nec veritus Fortunæ casus, ego ipse mihi manus inferam, antequam seruitutem videam. Redeat igitur Demosthene, non Alexandro iubente, Æschines, præter legem agente oratore, non imperante rege, redeat quasi exsul misericordiam consecutus, non tanquam ex præcepto nobis metuendus. Hæ Atheniensium voces e quibus vrbem agnosco: Vos enim estis, qui pro institutis maiorum, & pro libertate, terra marique tropæa fixistis. Tanto exercitu aduenit Xerxes, terram & mare permutans, vt petentes glebam & cyathum loco concionis in barathrum coniecerit. At ipsa ciuitas elementis his fortior permansit. Quoniam licet aliis, vt sic dixerim, singula eorum, quæ gesta sunt, eadem natura esse videantur, specie tamen distinguuntur: verbi gratia aliquis proximum percutit: in certamine si vicerit, coronam habebit, extra certamen pœnas dabit.

Athenarum laudatio.

Deplorauimus vrbem hanc olim à tyrannis euersam, tamen vltro quam defendere debuimus, eam Medis incendendam tradidimus. Ille cum Philippo, etiam post calamitatem Cheronensem, societatem non iniit.

Fuit nobis aliquando illa consuetudo, vt Græciæ præessemus, & pro libertate contra tyrannos depugnaremus.

Ortum à Miltiade hæc lex habuit, floruit sub Themistocle, peruenit vsque Cimonem, seruata est sub Pericle, culta sub Alcibiade, & ego eam seruatã voluissem, sed libidine assentationéque proditorum abrogata est. Imperio alios exuimus, non contradixisti, a patrio more discessimus: non conquestus es.

Non cessit vrbs nostra Lacedæmoniorum vrbi ad Siciliam. Verum tota insula vnam ætatem extra patriam transegit: vrbs verò hæc etiam ad Occidentem prudentia inexpugnabilis permansit.

Fac, si libet, improbũ esse Æschinem, perniciem Phocensiũ, proditorẽ Thraciæ, interitũ * Cersoclepti, & si quibus aliis nominibus iniuriosè populum tractans, appellatus est. Athenis enim semper vnà cũ fertilitate contra Græcos, ò Athenienses, succreuit & vitium. Multos quidem degeneres sæpenumero vrbs cõseruauit, non eorum factionem probans, sed calamitatem miserata. Nemini vnquam contra leges, quamdiu prudentiam retinuit, subiecta fuit. Quin igitur non iam ante denuncio, quin vita prius decedo, quàm videam hanc vrbem seruitute oppressam. Ego idem ipse sane non talem esse rumorem existimo, qualem nonnulli fingunt, primùm Alexandri mores considerans, & quisnam ille sit, qui simul & aggreditur & perficit: in ò verò rebus, quas aggreditur, famam, & eos qui nuntiant, anteuertit.

* κερσοβλέπτου.

Alexandri Magni laus.

τῷ βήματι, τὸν Σόλωνα κεκραγώς, τὴν πολιτείαν ἐπιβοώμενος, οὐ λύσω τοὺς νόμους, αἲ ἔφην, οὐδὲ δέχομαι φυγάδας ἐξ ἐπιτάγματος, οὐδὲ τοῦ Φωκέων αὐθέντη κελεύοντος. ἀλλ' οὐ σπένδομαι· ἀλλ' ἕως ἂν ἔχω λιμένας, ἕως ἡλικίαν ἀκμάζουσαν, ἕως ἀριθμῶ τὰ τρόπαια, ἕως γοῦν μία ἐκ Πειραιῶς ἔτι τριήρης ἀνάγεται, οὐ προΐεμαι τοὺς νόμους, οὐδὲ τῆς πολιτείας ἀφίσταμαι, οὐδὲ ποιῶ τὴν τιμὴν αὐτῆς τῆς πόλεως πόρθησιν· οὐδ' ὑποπτεύων τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀμφίβολα, φθάνω τὴν δουλείαν αὐτῆς ἑκουσίως αἱρούμενος. κατίτω τοίνυν Αἰσχίνης Δημοσθένους, ἀλλὰ μὴ Ἀλεξάνδρου κελεύοντος· παρανομοῦντος ῥήτορος, ἀλλὰ μὴ βασιλέως προστάττοντος· ὡς φυγὰς ἐλεούμενος, μὴ φοβερὸς ἡμῖν ὡς ἐκ προστάγματος. Ἀθηναίων οἱ λόγοι· καὶ γνωρίζω τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ ῥήματος. * ὑμεῖς γάρ ἐστε οἱ πᾶσαν μὲν γῆν, πᾶσαν δὲ θάλασσαν τροπαίων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας πληρώσαντες. ἐπολέμει Ξέρξης, γῆν μεταποιῶν καὶ θάλατταν, ὅτι τοὺς τὴν βῶλον καὶ τὴν κύαθον αἰτήσοντας, τὸ βάραθρον ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας ἐδέξατο. ἀλλ' ἡ πόλις ἔμεινε τῶν στοιχείων πλέον ἀκίνητος. ἐπεὶ κἂν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν πραττομένων ἕκαστον, κἂν ταὐτὸν εἶναι τῇ φύσει δοκῇ, ἀλλὰ τῇ προφάσει μερίζεται. οἷον τύπτει τις τὸν πλησίον, ἂν μὲν ἐν ἄθλοις, ἔχει νικήσας τὸν στέφανον· ἂν δὲ τῆς ἀγωνίας ἐκτός, ὑπέχει τὸ ἀδίκημα. ἐθρηνοῦμεν ποτὲ πορθουμένης ὑπὸ τῶν τυράννων τῆς πόλεως· ἀλλ' ἑκόντες αὐτὴν ὑπὲρ ἀνδραγαθίας τῷ πυρὶ τῶν Μήδων ἐδώκαμεν. ὁ μὴ Φιλίππῳ συνιστάμενος, μηδὲ μετὰ τὴν μεστὴν τῆς * πονηρᾶς τύχης Χαιρώνειαν. ἦν ἡμῖν ποτὲ πάτριον, ἡγεῖσθαι τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῖς τυράννοις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀνταγωνίζεσθαι. οὗτος ὁ νόμος ἤρξατο μὲν ἀπὸ Μιλτιάδου πρότερον, ἤκμασε δὲ ἐπὶ Θεμιστοκλέους, κατέβη δὲ εἰς Κίμωνα, ἐφυλάχθη δὲ ὑπὸ Περικλέους, ἐθαυμάσθη δὲ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου· ἐπ' ἐμοῦ δὲ τῇ γνώμῃ μὲν ἐτηρήθη, τῇ ψυχῇ δὲ καὶ τῇ κολακείᾳ τῶν προδιδόντων διέφθαρται. ἀπέστημεν ἑτέροις τῆς ἡγεμονίας, οὐκ * ἀντεῖπες [ὅτι] παρεχωρήσαμεν τοῦ πατρίου σχήματος, οὐκ ἠγανάκτησας. οὐκ εἶξε μετὰ Σικελίαν Λακεδαιμονίοις ἡ πόλις· ἀλλ' ἡ μὲν νῆσος τὴν ἡλικίαν ὅλην ἐχώρησεν, ἡ πόλις δὲ ἔμεινε τῷ φρονήματι καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἀνάλωτος. ἀλλὰ πονηρὸς * Αἰσχίνης προδότης, εἰ βούλει, καὶ Φωκέων ὄλεθρος, καὶ προδοσία Θρᾴκης, καὶ ἀναίρεσις Κερσοβλέπτου, καὶ πάνθ' ὅσα πολλάκις Αἰσχίνης ἀδικῶν τὸν δῆμον κέκληται. νόσημα γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῇ φορᾷ τῶν Ἀθηναίων σπέρμασι. πονηροὺς μὲν γὰρ ἡ πόλις * που ἤδη πολλάκις ἔσωσεν, οὐκ ἐπαινοῦσα τὴν γνώμην, ἀλλὰ τὴν τύχην οἰκτείρασα· ὑπήκουσε δὲ οὐδενὶ κατὰ τῶν νόμων, ἡνίκα ἐτήρει τὸ φρόνημα. τί οὖν οὐκ ἤδη προαγγέλλω, τί δὲ ἔξειμι τοῦ βίου, πρὶν ἰδεῖν τὴν πόλιν δουλεύουσαν; ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι τὴν φήμην ἔχειν, οὐχ οὕτως [δὴ] ἔχειν, ὡς πλάττουσί τινες· σκοπεῖτε πρότερον μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, τὸν Ἀλεξάνδρου τρόπον, τίς δεινός ἐστιν, ὁμοῦ τι ἐγχειρεῖ, καὶ τί πράττεται· μᾶλλον δὲ φθάνει τοὺς μὲν λογισμοὺς ταῖς πράξεσιν, οἷς δὲ ἐγχειρεῖ, τοὺς διαγγέλλοντας·

*al. ὑμῶν.

*al. πονηρίας χαιρωνείας.

* αὐτεῖπας M. M.

*al. αἰσχίνας

*al. ἴδη που

ἐπεὶ καὶ τὰ πολλὰ δὴ ταῦτα καὶ μεγάλα τῶν ἔργων, * ἃ λογοποιοῦσιν οἱ κόλακες, τάχει μᾶλλον ἢ τῇ ῥώμῃ κρατῶν, τούτοις οἷς ἐπῄει κατείργαστο· πρὶν ἀγγελθῆναι παρὼν, πρὶν ἀκουσθῆναι φαινόμενος· κατὰ τοὺς σκηπτοὺς, ἢ τὰς βροντὰς, αἳ πολλάκις φθάνουσι * τὰς προσδοκίας γινόμεναι. οὕτω Σάρδεις εἷλεν, οὕτω Καρίαν ἐπόρθησεν, οὕτω Λυκίαν περιέσυρεν, οὕτω Παμφυλίαν ἐπέδραμεν, οὕτως ὤφθη Κίλιξιν, οὕτως ἐπέστη Πέρσαις, οὕτω Δαρεῖον ἐξέπληξεν· οἴμοι τῶν ἐγγὺς κακῶν. οὕτω καὶ Θήβας ἀνήρπασεν· ἔπεσε πόλις ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μέσης, φθάσαντος τὴν φήμην τοῦ πτώματος. κἀγὼ μὲν ἠγνόουν τὴν συμφορὰν, τὴν δὲ πόλιν εἶχε τὸ πολυάνδριον. τοῦτο μὲν δὴ πρότερον οὐκ ἐᾷ με προσέχειν· δεύτερον δὲ ὅτι οἶδεν Ἀλέξανδρος κἂν εἰ σφόδρα τις αὐτὸν μεθύειν ὑπὸ τῆς εὐτυχίας ὑπείληφε, καὶ ἑξῆς. τί οὖν οὐ καθαίρω τὰ τρόπαια; τί δὲ οὐκ ἀνατρέπω τὰς στήλας; τί δὲ οὐκ ἐξαλείφω τὰ ἐπιγράμματα; πάντα γὰρ * οἶμαι τὰ τῆς ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὥσπερ τοῖς ἀγαθοῖς κόσμος ἐστὶν οὕτως ἔλεγχος τοῖς καταισχύνουσι. καλῶς ἐθαύμαζον τὴν ποικίλην οἱ Σαλαμίνιοι κινδυνεύσαντες· ἐδαπάνων γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης τὸ τῆς ἠπείρου λείψανον. Παρνασσὸς δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἐσφενδόνα [τὰς] κορυφὰς, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἀντὶ βελῶν ὑπὲρ τοῦ γένους ὁπλίζεται. μερίζονται δὲ τὰς μάχας Ἕλληνες, καὶ νέμονται πρὸς ἀλλήλους μετὰ στοιχείων τὰ κατορθώματα, Λακεδαιμόνιοι τὴν ἤπειρον, ἡμεῖς τὴν θάλατταν· ἐκεῖνοι τριακοσίοις τὰς πύλας σώμασιν, ἡμεῖς τοσαύταις τριήρεσι τὰς τῆς Ἑλλάδος παρόδους κλείομεν. νεανίσκου δὲ Μακεδόνος καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἡλίῳ κωμάζοντος, καὶ λυποῦντος μικροῦ καὶ αὐτὴν τὴν τύχην οἷς ἐνυβρίζει τοῖς εὐτυχήμασιν, οὐκ ἔστιν ὃς διηρίσατο. ὅδε βασιλεῖ τὰς ὑποσχέσεις * διακονήμενος, οὐ πείσας ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἐκέρδανεν, ὅτι μὴ πείσας ἐσώζετο. ὑμᾶς δὲ χειροήθεις ἀεὶ τοῖς * τυράννοις παρασκευάζουσιν, ἵνα αὐτοῖς μὲν ὑπάρχῃ πλουτεῖν, τῇ πόλει δὲ τὸ τῶν οἰκείων στέρεσθαι. ἀναγκαῖος μὲν ὁ φόβος, ἐγὼ δὲ καὶ λίαν βραδέως αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν Αἰσχίνου φυλάττεσθαι. τὰς τριήρεις ἐμπρήσει τῆς πόλεως οὐκέτι δι' Ἀντιφῶντος, οὐδὲ δι' [illegible], ὡς πρότερον, ἀλλ' αὐτοπρόσωπος τὴν ἀδικίαν ὑποκρινόμενος. ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων Αἰσχίνην γεραίρει [τὸν] κακοῦργον, ὅτι τὰς τῶν Ἰνδῶν φήμας ὡς ὅπλα καὶ μάχας [illegible] Ἀριστείδην κατάγειν, καὶ ταῦτα οὐ κακίαν, ἀλλ' ἀρετὴν τῆς φυγῆς ἔχοντα πρόφασιν. ἵνα γὰρ * πειθαρχῶσι τῷ Σόλωνι, ἤδη αὐτοὶ ἐδόκουν ἀδικεῖν δόξαι τὸ δίκαιον. κεῖται Βαβυλὼν, Δαρεῖος οἴχεται, Ἰνδοὺς ἀνήρηκε, Πέρσας δεδούλωσε. μόναι λείπονται αἱ Ἀθῆναι τοῖς κατορθώμασιν· ὧν Πέρσαι τοσαυτάκις ᾔσθοντο τῆς ἀρετῆς, ὁσάκις ἔδει μάχεσθαι.

ἐκ τῆς μελέτης, [ἧς] ἡ ἐπιγραφὴ, Ἐπίκουρος, πρόνοιαν οὐκ εἶναι λέγων, ἀσεβείας φεύγει. ἐκ τῆς θεωρίας.

Cum alia multa, magnaque opera sua, quæ adulatores confingunt, celeritate potius, quam virtute eos, quos adoritur, antequam adesse diceretur, & visus fuisse audiret, superans, confecerit instar fulminis, & tonitrui, quod sæpe antequam expectetur, præcedit. Sic Sardes occupauit, sic Cariam euertit, sic Lyciam distraxit, sic Pamphyliam inuasit, sic viderunt eum Cilices, sic incubuit Persis, sic Darium perterruit. Et, proh dolor, quàm vicina etiam calamitas! Sic & Thebas diripuit. Sic cecidit vrbs illa in vmbilico Græciæ, antequam audiissem, cúmque ego adhuc calamitatem eius ignorarem, sepulchrum suorum facta est. Hoc autem impedit, quo minus primum prosequar. Secundò verò sciuit Alexander, quamuis eum quis admodum rebus secundis ebrium putarit &c. Cur ergo † non tollo trophæa? cur columnas non euerto? cur inscriptiones non expungo? Nam hæc omnia virtutis memoriam existimo continere, vt iustis in honorem, deterioribus in opprobrium cedant.

Merito Salaminij Variam post pericula porticum admirabantur. Nam quæ in terra superfuerant reliquiæ, eas in mari pro hac consumpserunt. Parnassus contorsit in mare montis vertices, & partibus suis loco telorum pro hac gente pugnauit. Diuiserunt Græci inter se pugnas, & attribuerunt cum elementis & officia, Lacedæmonij terra, nos mari pugnaturi, illi trecentis hominibus Thermopylas, nos totidem triremibus omnes Græciæ aditus occlusimus. Nemo verò erat, qui posset resistere adolescenti illi Macedonio, totum qua patet orbem peruadenti, & penè contristanti ipsam fortunam iisdem rebus secundis quibus ille nos infestat.

Hic regi promissiones explens, re infecta rediit, sed id commodi accepit, vt seruaretur.

Semper quidem vos faciles tyrannis præbuistis, vt illi quidem ditescant: ciuitas verò bonis spolietur. Necessarius quidem metus, tandem serò, lenteque admodum Æschinis consuetudinem retinete, vrbis triremes incendent, non per Antiphontem, aut alios occultos, vt prius, sed per se ficta improbitate. Populus Atheniensis licet famam Indorum vt arma & bella metuat, Æschinem reuocat. Negligit reuocare Aristidem, qui non propter delictum, sed virtutis nomine exsulauit. Si enim Solonis legibus parêrent, iustum certe non proscriberent.

Iacet Babylon, cæsus est Darius, Indos euertit, Persas subegit, soli Athenienses virtute sua reliqui sunt, quorum robur toties Persæ experti sunt, quoties pugna contenderunt.

Ex Declamatione cui titulus est: Epicurus prouidentiam negans, impietatis accusatur.

EX THEORIA.

SCIVIT Rhetorica sibi philosophiam materiam dicendi parare: sublimior enim dicêdi vis, instar tyranni est.

Οἶδε ῥητορικὴ καὶ * φιλοσοφίαν ἑαυτῆς ὕλην ποιήσασθαι, τύραννος γὰρ ἡ τοῦ λόγου ἄνωθεν δύναμις.

* al. ἃ ψο- ποιοῦσι.
* τὰς προσ- δοκίας.
* οἶμαι.
* διακονή- μενος.
* τυράννοις.
* al. πειθῶσι.
* al. φιλοσο- φίας.

Himeri[us]
Thebæ.
† καθαιρῶ [illegible]
Paulo po[st] [illegible]
Plutarchus in decem Græcis oratoribus. Vide Plutar[chum] & Corn. Nepotem [illegible]

Exordium orationis.

DISCET nunc aperte Epicurus, si antea ignorabat, non doctus, sed conuictus, prouidentia regi vniuersum. Quod enim mali condemnentur, puniantur, & pœnas luant, manifestum est indicium non naturæ temere ac frustra ruentis, sed legis atque instituti, & rationis administrationis, & hoc amplius, ipsius prouidentiæ est argumentum. Iam itaque aliquid, Athenienses, commemoratione dignum accidit. Venit in iudicium Epicurus valde luberti, & suam, quam de voluptate habet, opinionem tetrico vultu corrupit. Duplici de causa odio dignissimus, cum quod aliter doceat priuatim, tum quod aliter publice exhibeat. Ibi enim voluptatem quidem iactat, vt iucunditatem ex omnibus rebus colligat: hic verò grauitatem mentitur, vt iudices conciliando surripiat. Nouum sanè iudicium, homo propter naturam mundi iudicatur, & peruersus sophista, propter prouidentiam pœnam subit. Perit omnis virtus per doctrinam Epicuri, & sermones. Pereunt concilia, & iudicia, honestatis præmia, improbitatis supplicium, quin & supra cœlum euadit impietas, nullúsque est locus qui impudentiæ & audaciæ Epicuri sit expers. Et hac de caussa, antiquis philosophiæ vestigiis insistere erubuit, & eandem quam priores † ire viam neglexit. Eorum porrò animi angustiam potissimum incusat, qui à nobis propter doctrinas impias puniti sunt, quare omnes adhuc impietate longo interuallo superare parat. Cur non accusetur, qui tale ac tantum nomen ausus est sibi affingere? at vbi hæc profitetùr? Vbinam conuenit & commiscetur voluptas laboribus, fortitudo deliciis? Academia lupanaribus, philosophia potationibus, temperantium vita cum impudicis adolescentibus? & quid prædixit, quid ausus est? bellum & arma vniuersæ naturæ legibus indicit, contra omnem ætatem dementiam effundit, & de impiis sectatoribus eos plurimum colit, qui voluptatem ante alios demirantur.

Prius vero defensionem eius consideremus, an doctrinæ eius pœnam exigis? minime, sed impietatis. Licet enim docere quod libet, impio esse non licet. Si probare potes non esse eos impios in verbis, verba non damno: at si verbis inest impietas, non propter illa pœnam dabis, sed eo magis puniere, quia ad impietatem confirmandam his verbis vsus es. Non enim pœnam in iudicio dabit, si quis, etsi liceat vti ad ea quæ oportet, ad rem non conuenientem verbis vti velit: contra verò, si rem honestam inhonestis verbis inquinarit, ob verba pœnam luet. Vocamus huc in iudicium oratores, & si quis lentus accesserit, frequenter communi ciuitatis suffragio vel inuitus ad dicendum cogitur. Venit aliquis iuuenis vel iuuencula (nam ob hanc ætatem præclarus ille conuentus ordinatus est) in venerandam Epicuri scholam, audacia superat ille Ixionem, ferocia Salmoneum, temeritate Tantalum: sed hæc in fabulis, & per vmbram vix credimus.

† Sic Lucretius & ipse ... Pieridum ... peragro loca, nullius ante Trita solo.

ἐξ αὐτῆς μελέτης τὸ προοίμιον.

Νῦν μὲν εἰ καὶ μὴ πρότερον εἴσεται σαφῶς Ἐπίκουρος, ὅτι πρόνοια διοικεῖ τὴν τῶν ὅλων φύσιν, οὐ διδαχθεὶς μαθὼν, ἀλλὰ κρινόμενος. τὸ γὰρ τοὺς πονηροὺς κρίνεσθαι καὶ κολάζεσθαι, καὶ διδόναι δίκην· οὐκ εἰκῆ φερομένης καὶ μάτην φύσεως, ἀλλὰ θεσμοῦ, καὶ λόγου, καὶ πολιτείας, καὶ (τὸ μέγιστον) αὐτῆς τῆς προνοίας λαμπρὸν ὑπάρχει τεκμήριον. ἤδη μὲν οὖν πρόεισί τι ἄξιον γραφῆς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γέγονεν. ἀγωνίζεται νῦν ἐπὶ τῷ κρίνεσθαι Ἐπίκουρος, καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς δόγμα τῇ κατηφείᾳ διέφθαρκε. δι᾽ ἃ μάλιστα δὲ μισεῖσθαι δικαίως, καὶ ὧν ἰδίᾳ παιδεύει, καὶ ὧν δημοσίᾳ πλάττεται. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν θρυλλεῖ, ἵνα τὴν ἀρετὴν τῶν χρωμένων καρπώσηται· ἐνταῦθα δὲ τὴν σεμνότητα καθυποκρίνεται, ἵνα ὑφαρπάσῃ τὸ δικαστήριον. ἡ μὲν * φύσις παράδοξος οὗτος περὶ τὴν φύσιν τῶν * ὄντων κρίνεται, καὶ πονηρὸς σοφιστὴς πρὸς τὴν πρόνοιαν δικάζεται. οἴχεται μὲν ἀρετὴ πᾶσα τοῖς Ἐπικούρου λόγοις καὶ δόγμασιν· οἴχεται δὲ δικαστήρια καὶ κρίσεις καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν αἱ τιμαί, τῶν δὲ ἐναντίων τὰ τιμήματα. ἀναβαίνει δὲ καὶ εἰς οὐρανὸν ἄνω τοῖς ἀδικήμασι, καὶ τόπος οὐδεὶς τῆς θρασύτητος Ἐπικούρου καὶ τῶν τολμημάτων ἐξαίρετος. τὸ δὲ αἴτιον, ᾐσχύνθη τοῖς ἀρχαίοις ἐμμεῖναι φιλοσοφίας ὅροις Ἐπίκουρος, καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐλθεῖν τοῖς πρότερον φιλοσοφήσασιν ὤκνησε. μᾶλλον δὲ μικροψυχίαν καταγνοὺς τῶν ὅσοι παρ᾽ ἡμῖν ἐπὶ πονηροῖς δόγμασι πλημμελοῦντες ἐκολάσθησαν, ἔγνω πάντας ἀθρόως ὑπερβαλέσθαι τοῖς ἀδικήμασιν. ἢ πῶς οὐκ ἄξιος μέμψεως, τοσαύτης καὶ τηλικαύτης ἐπωνυμίας ἐπιχειρῶν καταψεύδεσθαι; ποῦ γὰρ * ὁμολογεῖται ταῦτα; ποῦ δὲ συμβαίνει καὶ μίγνυται ἡδονὴ πόνοις; καρτερία τρυφῇ; ἀκαδημία καὶ πόρναι; φιλοσοφία καὶ πότος; σωφρονούντων βίος, καὶ ἀκόλαστα μειράκια; ὁ δὲ τί * προείρηκε, καὶ τί τετόλμηκε; πόλεμον ἀπειλεῖ καὶ μάχην τοῖς νόμοις ὅλης τῆς φύσεως· ἐμέτη μανίας καθ᾽ * ἡλικίας ἁπάσης Ἐπίκουρος, καὶ δυσσεβεῖς ἔρωτας ἠράσθη πάντων ὅσοι τὴν ὥραν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους θαυμάζονται. πρότερον δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπολογίαν σκεψώμεθα. δόγματος οὖν ἀπαιτεῖς δίκας; οὐκ, ἀλλ᾽ ἀσεβείας. δογματίζειν μὲν γὰρ ἐξὸν, ἀσεβεῖν δὲ οὐκ ἐπιτέτραπται. εἰ μὲν οὖν * ἔχεις εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀσεβὴς οἷς εἴρηκας· οὐ χείρω τοῖς λόγοις: εἰ δ᾽ ἀσέβεια τοῖς λόγοις πρόσεστιν· οὐ διὰ τοὺς λόγους κερδανεῖς τὴν δίκην, ἀλλὰ κολασθήσῃ πλεῖον οἷς ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν τοῖς λόγοις κέχρησαι. οὐ γάρ εἴ τις, ἐξὸν χρῆσθαι πρὸς ἃ δεῖ, καὶ πρὸς ἃ μὴ δεῖ θέλει, δίκην οὐ δώσει κρινόμενος· τοὐναντίον ὑφέξει λόγον, ὅτι καλὸν πρᾶγμα πονηρᾷ γνώμῃ διέφθειρε. καλοῦμεν ἐπὶ τὸ βῆμα τοὺς ῥήτορας· κἂν ὀκνῇ τις, πολλάκις ἡ κοινὴ φωνὴ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ λέγειν ἐγείρει καὶ τὸν μὴ λέγειν βουλόμενον. παρέρχεταί τις εἰς τὸ σεμνὸν Ἐπικούρου φροντιστήριον νέος, ἢ νέα; εἰς γὰρ ταύτην τὴν ἡλικίαν τὸ λαμπρὸν τοῦτο συνέδριον. ὑπὲρ τὸν Ἰξίονα τὸ θράσος ἄνθρωπος, ὑπὲρ τὸν Σαλμωνέα τὴν ὕβριν, τὴν τόλμαν ὑπὲρ τὸν Τάνταλον. ἀλλ᾽ ἐκεῖνα μὲν μῦθοι· καὶ τῇ σκηνῇ μόλις τά γε τοιαῦτα πιστεύομεν.

* ὁμολογεῖ.
* ἡλικίᾳ.

Himerius.

Ἐπίκουρος δὲ οὐκ ἐν μύθοις, ἀλλ' ἐν δόγμασι καὶ πράξεσι νικῶν ἐκείνους εὑρίσκεται. κἀκεῖνοι μὲν ἑτέρωθί που ταῦτα τολμῆσαι λέγονται· οἱ μὲν ἐν ὄρεσιν, οἱ δὲ ἐν νάπαις, οἱ δὲ ἐν βαρβάροις τισὶ καὶ ἀτιμωμένοις χωρίοις (διδῶσι δὲ* ποτε συγγνώμην καὶ τόπου φύσις ἐγκλήμασιν.) Ἐπίκουρος δὲ Ἀθήνησι ταῦτα φιλοσοφεῖ· Ἀθήνησι δὲ ὅταν εἴπω, τὸ μέγιστον εἶπον τῆς εὐσεβείας κεφάλαιον. οὐδὲν ὁ Σωκράτης σοι δοκεῖ πρὸς μίμησιν; καὶ τί, φησί, τὴν ὑπεύθυνον ἠσέβησα; αὐτό μοι λέγεις, Ἐπίκουρε, τὸ μεῖζον ἔγκλημα, ὅτι μὴ δυσσεβεῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ καινά. ὅθεν διχόθεν ὑπεύθυνος. βωμοὺς οὐκ ἀνέτρεψας; ἀλλὰ μάτην ἑστῶτας ἔδειξας, πρόνοιαν ἀνελών, δι' ἣν βωμοὺς ἱδρυσάμεθα· θυσίαν καινὴν* οὐκ ἔθυσας, ἀλλὰ πάσας ἀφῄρηκας. * μηδὲ ῥυέσθω τῆς τιμωρίας Ἐπίκουρος, ὅτι μὴ κατὰ τοὺς πρότερον κατὰ θεῶν ἐθρασύνατο. πάντας μὲν γὰρ ἀσεβῆσαι τρόποις, ἐν τῇ κατὰ τὴν πόλιν ἀδύνατον. εἰ δὲ ἕκαστος ἀνθ' ὧν ἔδρασε προβαλλόμενος ἃ μὴ πεποίηκε, τὴν τιμωρίαν [οὐκ] ἐκφεύξεται· τίς ὀρέξει τὴν ἀσεβῶν δίκην, οὐ πάντας ἐγχωροῦντος* ἑκάστῳ ἀσεβεῖν· καὶ τοῖς κρινομένοις ἐξὸν αἰτεῖ τὴν τιμωρίαν· μήποτε τὰ μὴ πεπραγμένα προστιθέναι. οὐ δεῖ ταῖς τοιαύταις γενναίως† ἐγχωρεῖν ταῖς διαδύσεσι προσθέσθαι. οὐ γὰρ ὑπὲρ ὧν τις οὐκ εὐθύνεται, τὴν ἀπολογίαν προσήκει ποιεῖσθαι· ἀλλ' ἐφ' οἷς οἵ τε κρίνοντες κατηγοροῦσιν, οἵ τε δικάζοντες κάθηνται. οἱ δὲ ἀφέντες τὸ δικαιότατον, ἐπὶ τὸ ῥᾷστον βαδίζουσι. τὸ μὲν γὰρ δικαιότατον, λύειν τὸ ἔγκλημα, διότι κρίνεται· τὸ ῥᾷστον δὲ, ἀπολογεῖσθαι περὶ τούτων, ἐφ' οἷς οὐ φεύγει τὶς δίκας. εἰ μὲν οὖν ὅτι μήπω δέδωκας δίκην, οὐκ εἶναι νομίζεις πρόνοιαν· ὀρθῶς βεβούλευσαι· εἰ δὲ διὰ τὴν φύσιν τῶν ὅλων, ὁ λόγος μάταιος. ἀλλὰ πόθεν, πρὸς τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ* Κάρου τοῦ πολυθρυλλήτου, ταύτην τὴν δόξαν ἐξεύρηκας; ἀτακτός τις ἐνοχλεῖ τὴν τῶν ὅλων φύσιν φορὰ καὶ κίνησις· ἀλλ' ἀρχαῖον τὸ χάος, καὶ τῶν σῶν λόγων πρεσβύτερον. ἀλλ' οὐδὲ πείθεται τοῖς ὡρισμένοις νόμοις τῆς φύσεως· καὶ μὴν ἅπαντα καὶ τάξει χωρεῖ· καὶ τῆς προνοίας ταύτης μέγιστον οἶμαι τεκμήριον, τὸ πάντα σώζεσθαι· ἀταξία μὲν γὰρ φθορὰν, τάξις δὲ σωτηρίαν ἐργάζεται. Τί συλᾷς ἐκ Δελφῶν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ, τὴν πρόνοιαν; ἀλλ' ὅμως ἐκινεῖτο μὲν Παρνασσὸς, καὶ κατὰ Περσῶν ἐκραδαίνετο· κορυφαὶ δὲ ὀρῶν ἀντὶ βελῶν ἐτοξεύοντο· Πέρσαι δὲ ἔπιπτον, τάφοις ταῖς πέτραις χρησάμενοι. Ἐπικούρου δὲ ταῦτα λέγειν κατὰ* τοῦ θεοῦ τολμήσαντος, οὐκ ὄρη σείεται, οὐχ Ὑμηττὸς συγκραδαίνεται; οὐ πρηστῆρες, οὐδὲ σκηπτοὶ αὐτὴν τὴν Ἀκαδημίαν συναρπάζουσι; συνίημι τὸ στρατήγημα τῶν θεῶν, ὑμετέραις ψήφοις τοῦτον ἐτήρησαν, ἵνα ἀττικὸν δικαστήριον ἴσα Πυθίῳ βουλεύσηται. εἰ μὲν οὖν γράψαι τοσοῦτον μόνον ἐτόλμησεν, ὅσον* καθαίρειν τὰ τῆς προνοίας ἀγάλματα· ἔδει διδόναι δίκην ὡς ἀσεβήσαντα. εἰ δὲ εἰς αὐτὴν ἐκείνην ἀσεβεῖ, ἧς οὐρανὸς καὶ γῆ, καὶ στοιχείων φύσεις, ἀγάλματα· ὡς μέτριόν τι δράσαντι διαλλαγησόμεθα; εὐτυχοῦσι γάρ, φησὶν, οἱ κακοί· καὶ τί κακίας μεῖζον δυστύχημα; δυστυχοῦσι γὰρ οἱ σοφοί.

Sed non in fabulis Epicurus, verùm in doctrinis actionibusque hos superare conuincitur. Quibus in locis hæc illi ausi sunt? alius in montibus, alter in saltibus, ille in barbaris quibusdam & abiectis regionibus, vt etiam locus veniam peccatis dare videatur. Verum Epicurus hæc docet Athenis, Athenas cum dico, pietatis caput intelligo. Num tibi videtur Socrates, quem imiteris, dignus? Et quid dignum, inquit, cur reus sim commisi? Hoccine mihi ais, Epicure? maius iam crimen est, non impietatis modo, sed quia nunc etiam nouum adiungis. Vnde iam duplici de causa reus factus es. Aras non euertisti? at eas frustra esse ostendisti, cùm prouidentiam e rerum natura tollis, ob quam aras exstruximus, sacrificia noua non introduxisti? at omnia sustulisti. Non absoluatur Epicurus, quia non eadem quæ priores de Diis sensit. Fieri enim non potest, vt vnus in vrbe ciuis omnibus modis sit impius, si verò vnusquisque pro his quæ fecit adducens ea quæ non fecit, supplicium euadet, quis impietatis pœnas dabit? Cum nulli sint omnino impij, & liceat reis pro malefactis benefacta proferre. Non sunt à sapientibus hæ frustrationes † admittendæ. Non enim adhibenda defensio est eorum, de quibus quis non accusatur. Verum de quibus coram iudicibus accusatur, & ob quæ disceptatores sedent. Illi verò, æquissimis omissis, ad facillima dilabuntur. Æquissimum enim est obiectum diluere: facillimum ea defendere, de quibus non accusatur. Si igitur quia pœnas nondum dedisti, ideo prouidentiam negas? rectè iudicasti: sin propter naturam vniuersi, stultè. Sed vnde hanc de atomis* & Chao adeò trito opinionem inuenisti? inordinata quædam volutio, & motus hoc vniuersum turbat, & antiquum chaos est, & tuis verbis antiquius, neque definitis naturæ legibus obtemperat. Porro autem omnia ordine procedunt, quod maximum prouidentiæ argumentum puto, omnia scilicet conseruari: nam inordinatio corruptionem: ordo verò conseruationem inuehit.

Quid adimis Delphis, sicut & cœlo, prouidentiam? veruntamen mouebatur Parnassus, & contra Persas iactebatur: montium verò vertices pro telis torquebantur. Cecidere autem Persæ, in petris sepulti. Verùm cùm Epicurus hæc in Deos dicere audeat, montes non concutiuntur, non Hymettus vibratur? non fulmina, non tonitrua hunc vna cum Academia hominum oculis eripiunt. Callidum Deorum inuentum intelligo, hunc vestris iudiciis reseruarunt, vt Atheniensis Senatus eadem quæ Pythius vates Apollo decernat. Si vel tantummodo scribere ausus fuisset, quantum satis esset ad tollenda prouidentiæ signa, puniendus fuisset vt impius. Si autem in eam ipsam prouidentiam impius sit, cuius simulacra sunt cœlum, terra, elementorumque natura: an parcemus tanquam modicum facinus patranti? Bene enim est, inquit, improbis: at quænam maior improbitate infelicitas? malè verò est sapientibus.

* al. τινι.
Athenae.
Socrates.
* ἡ ἐν Νύσαις
* al. μηδὲ γὰρ.
* ἑκάστῳ.
† ἐπιθήσεσθαι H.Steph.
* al. τοῦ χάους.
* ἀτόμων καὶ τοῦ χάους.
Prouidentiæ argumentum.
* αἰτεῖ.
* καθαίρειν.

Hierocles.

An aliam felicitatem putas virtute meliorem? ita non vna est cuiusque hominis vitæ ratio a natura & voluntate: sed diuiduntur quidem hominum intentiones: tribuunt vero vnicuique proprium sibi finem. Nullus imperium omnium ambit sapiens, cuius possessores plurimi beatos prædicant, nec, si minus consequatur, damnum putat. Quid ergo spectat, quid intendit, cur laborat, cur noctu vigilat, & interdiu studet? Vt virtutem consequatur. Hanc quomodo obtinebit? & qua ratione diuinæ illius prædæ compos fiet? Opibus & diuitiis non acquiritur virtus, neque corporis robore. Omnem enim oleagineam coronam excedit. Virtute bellica? Et quænam tropæa clariora quam quæ de vitio statuuntur? Non igitur sapienti pauperi paupertatem obiicias: non enim spectat diuitias. Neque ægrotanti inualetudinem exprobres, siquidem melior pars illius salua sit, neque improperes, si à ciuitati imperantibus vincatur, quandoquidem etiam fortioribus superior est. Tantum enim abest, vt vir sapiens horum possessionem sectetur, vel se infelicem, si careat, existimet, vt etiam aliqui maxime eorum, qui sapientia & virtute claruerunt, iis se sponte priuarint, quo liberi ab omni externo impedimento, immortalis virtutis diuitias emerent. Anaxagoras omnia patriæ pascua dimisit, reipsa declarans quonam agricultura sapientibus conueniat. Vltro Democritus morbum conciuit, vt pars melior sana esset. Quid ergo prouidentiam incusas, tanquam non recte quid sit iustum distribuentem? Si enim omnia externa bona despiciunt, quomodo non habentes moleste ferant? vel vt assequantur laborent? Quis enim diues non existimet opes maximo impedimento esse. Diuinarum autem & humanarum rerum cognitio, & talis ac tantæ sapientiæ magnitudo, tibi ne videatur superuacaneum quid mercaturam facienti, & sarcinam sollicitè gerenti, & onus ei, qui honores ac magistratus in ciuitate sectatur? Non ergo eos infelices appellato, qui omnium sunt felicissimi, neq; infortunatos, qui ditissimi sunt, neque pauperes quorum thesaurus immortalis est: neque ignobiles & abiectos, quos pro Dijs habemus. Sæpe enim multi improbi sunt voluntate, ab aliquibus tamen vtilitati potius quàm veritati seruientibus laudantur. Libenter sanè eos interrogarem, qui sapientibus infelicitatem exprobrare student, an tales fuerint antequam sapientes fierent, an vero postea felicitatem amiserint. Si prius non est, non est virtutis culpa: sin verò ex quo sapientiam acquisierunt, non ea quę desiderabant, sed ea quę non desiderabant, amiserunt. Hic verò calamitatem illam deridet, & in iudicio hanc consuetudinem exsibilat. Nam quibus nihil eorum, vt puto, quæ antea solitus erat, obiecit, his quia neque iniuriam obiecerat, sperarat fore, vt idcirco non maiori pœna & supplicio dignus existeret, quoniam tanta, & talia fecisset, quorum exempla non possunt reperiri.

Orig. lib. 1. contra Celsum. Laërt. lib. 2. de sa... cap. 6. 18. Plut. in vita Periclis.

ἢ ἄλλην εὐτυχίαν ἄλλην ἀρετῆς ἡγῇ βελτίω; ναί. οὐχ εἷς βίος ἀνθρώπου γνώμης ὑπάρχει καὶ φύσεως· ἀλλὰ σχίζονται μὲν οἱ τῶν βιούντων σκοποὶ, συμμερίζονται δὲ πέρας ἑκάστῳ τὸ προσφορον. οὐχ ὁρᾷ πρὸς τὴν ἀρχὴν οὐδεὶς τῶν πάντων, ἐφ' οἷς οἱ πλεῖστοι τοὺς κεκτημένους *εὐδαιμονίζουσιν, οὐκοῦν οὐδὲ ζημίαν τὸ μὴ τυγχάνειν ὑπείληφε. τί οὖν ἐκείνῳ τέλος; καὶ πρὸς τί *βλέπων, καὶ πόνους πονεῖ, καὶ νύκτωρ ἀγρυπνεῖ, καὶ μεθ' ἡμέρας ἐσπούδακεν; ἀρετῆς κτῆσις αὐτῷ. ταύτην δὲ πῶς *αἱρεῖ; καὶ τίνος τρόπου τῆς θείας ἐκείνης θήρας ἐγκρατὴς γίνεται; πλούτῳ καὶ χρήμασιν οὐκ ἔστιν *ἀρετή. ῥώμη *τοῦ σώματος [ἀρετὴ] ἴσως ἅπαντα κότινον ὁ ταύτης στέφανος· δυνάμει τῇ κατὰ τὸν πόλεμον; καὶ τίνα τρόπαια τῶν *ἀπὸ κακίας μείζονα; μήτ' οὖν πενομένῳ τῷ σοφῷ πενίαν προφέρε· οὐ γὰρ ἦν σκοπὸς τὰ χρήματα. μήτε νοσοῦντι τὴν ἀρρωστίαν ὀνείδιζε, εἴπερ ὑγιαίνει τὰ κρείττονα. μήτε τοῦ ἡττωμένῳ τῶν δυναστευόντων ἐν πόλεσιν, εἴπερ κρατεῖ τῶν ἀμείνοσι. τοσοῦτο γὰρ δέει σπουδαῖος ἀνὴρ μεταδιώκειν τὴν τῶν τοιούτων κτῆσιν, ἢ δυστυχεῖν ὑπολαμβάνειν τὸ στέρεσθαι· ὥστε ἤδη τινὲς καὶ μάλα τῶν ὀνομαστῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ, οἱ τούτων ἑκόντες ἀπέστησαν, ἵνα πάσης ἑαυτοὺς τῆς ἔξωθεν ἀσχολίας ἐλευθερώσαντες, τὸν ἀθάνατον τῆς ἀρετῆς πλοῦτον ἀλλάξωνται. Ἀναξαγόρας γῆν ἀνῆκε τὴν ἑαυτοῦ πᾶσαν μηλόβοτον, ἔργῳ νομοθετῶν τίς γεωργία τοῖς σοφωτέροις ἁρμόττουσα. ἑκὼν δὲ ἐνόσει σῶμα Δημόκριτος, ἵνα ὑγιαίνῃ τὰ κρείττονα. τί οὖν ἐγκαλεῖς προνοίᾳ, ὡς μὴ μερίζουσῃ κατ' ἀξίαν τὸ δίκαιον; εἰ γὰρ καὶ ἀφελόντων ὑπερορῶσι τῶν ἐκτὸς ἁπάντων: πῶς ἢ ἄχθονται μὴ παρόντων, ἢ ὅπως ὑπάρχῃ σπουδάζουσι; τίς γὰρ πλουτῶν οὐκ ἀσχολίαν ἄγει μεγίστην αὐτὰ τὰ χρήματα; θείων δὲ γνώσις καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τοσαύτης καὶ τηλικαύτης σοφίας μέγεθος, ἆρά σοι δοκεῖ πάρεργον μὲν εἶναι τοῦ χρηματιζοῦ, τοῦ δὲ πραγματευομένου ἐφόλκιον, τοῦ δὲ ταῖς ἐν πόλει τιμαῖς *διώκοντος ἐπακολούθημα; μὴ τοίνυν κακοδαίμονας κάλει τοὺς τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν εὐδαιμονήσαντας· μηδὲ δυστυχεῖς, τοὺς ὁμοιουμένους τοῖς κρείττουσι: μηδὲ πένητας, ὧν θησαυρὸς *ὁ ἀθάνατος· μηδὲ ἀτίμους, οὓς ἴσα θεοῖς θαυμάζομεν. πολλοὶ γὰρ πολλάκις κακοὶ μὲν γνώμην τυγχάνουσιν, ἐπαινοῦνται δὲ πολλάκις παρ' ἐνίων, τῆς χρείας πεισάσης ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸν ἔπαινον. καίτοιγε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς ὀνειδίζειν τοῖς σοφοῖς τὴν δυστυχίαν ἐθέλοντας, πότερον ἦσαν τοιοῦτοι πρὶν γενέσθαι σοφοί· ἢ μετὰ ταῦτα τῶν λεγομένων εὐτυχημάτων ἀφῄρηνται; εἰ μὲν πρότερον, οὐ τῆς ἀρετῆς τὸ ἔγκλημα: εἰ δὲ ἐξ οὗ ταύτην εἰλήφασιν; οὐχ ὧν ἐπόθουν, ἀλλ' ὧν οὐκ ἐπόθουν ἐστέρηνται. ὁ δὲ [καὶ] καταγελᾷ *ταῖς συμφοραῖς, καὶ παραγράφεται τὸν τρόπον ἤδη τῆς κρίσεως. οἷς γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν (οἶμαι) τῶν εἰωθότων ἠδίκησε, τούτοις ὅτι μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἠδίκησεν, δεῖξαι ὑπέλαβεν, ὥσπερ οὐ διὰ τοῦτο μείζονος ὀργῆς καὶ τιμωρίας ὑπάρχων ἄξιος, ὅτι τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα πεποίηκεν, ὧν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν παραδείγματα.

*al. εὐδαιμονίας.
*al. ἀλείπτων.
*ἐρῶ M. M.
*al. ὧ al. μὴν.
*al. ἀρετή.
*al. ἧ.
Anaxagoras.
Democritus.
*al. διάγοντος.
*al. ἀθάνατος.
*τὰς συμφοράς.

εἰ δ' οἱ τὰ μείζω τολμήσαντες, ὅτι τὰ μείζω δεδράκασι, τὴν τιμωρίαν οὐ δώσουσι· τίς ἔτι λόγος κολάζειν ἐθέλει τοὺς τὰ μικρότερα; τὸ δὲ, εἰ * τοὺς μὴ τὰ συνήθη παρανομοῦντας ἀφήσομεν, πῶς οὐκ ἐξουσία πᾶσα γενήσεται τοῖς ἐθέλουσι πλημμελεῖν ἃ μὴ συνήθη εἰσὶν, ὅταν οἱ πρῶτοι ταῦτα τολμήσαντες ὡς οὐκ ἀδικοῦντες ἐκφύγοιεν; χρὴ δὲ οὐκ ἀφιστᾶν τῶν κρίσεων τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀδικημάτων μᾶλλον, ἢ τοὐναντίον αἰτίας γίνεσθαι, ὅσῳ μετὰ τῶν ἔργων καὶ τὸ τῆς γνώμης μισοῦνται. τὸ γὰρ οἷς ἀδικεῖ τις κατὰ φύσιν ἀδικήμασι καινὴν προστάττειν βδελυρίαν, διχόθεν ἂν εἴη τὴν μοχθηρίαν ἐλέγχοντος· καὶ τῷ πλημμελεῖν ἃ μὴ δεῖ, καὶ τῷ ποιεῖν ἐθέλειν ἃ μή τις πρότερον δράσειεν. οὐδὲν σοι, φὴς, τῶν εἰωθότων τετόλμηται. αὐτήν μοι λέγεις * τὴν ὑπερβολὴν ὧν ἠτυχήκαμεν. οἱ μὲν γὰρ ἠδικημένοι ταῦθ' ἅπερ καὶ ἑτέρους ἠδικημένους ἐπίστανται, φέρουσι ῥᾷον τὰς συμφοράς· παραμυθίαν ὧν πεπόνθασι τὴν * τῶν πέλας * δυστυχίαν νομίζοντες· οἱ δὲ νεωτέρων ἀδικημάτων οὐκ ἔχοντες παραδείγματα, ἀφόρητον ἡγοῦνται τὴν συμφοράν, τῷ μὴ τῶν ὁμοίων εὐπορεῖν ἔχειν ἐφ' οἷς ἠτύχησαν.

Ἠδίκηταί τις εἰς παῖδα; οὐχὶ καὶ γυνὴ προσηδίκηται· δι' ἀμφοῖν ἡ βλάβη κεχώρηκεν; οὐ * πρόκειται φόνος τοῖς ἀδικήμασι; σφαγῆς τις αἴτιος γέγονε; τὸ λαθεῖν θεραπεύει τὴν συμφοράν. μοιχείαν τολμᾷ, καὶ λαθραίοις μηχανήμασιν οἶκον διαλύει σώφρονα. * οὐ μὴν τοσοῦτον κακὸν κακῷ μείζονι κατασκευάζει δεινότερον, παῖδα ἐπιβαλὼν μητρὶ, καὶ τοῖς τῶν μοιχευόντων σώμασι κοῦφον ποιῶν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς μοιχείας δοκεῖν ἀδίκημα εἶναι. ἀδιάφθορον τὴν * ψυχὴν ἔσχηκεν; ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν οὐσίαν ἕξει δι' ἡμᾶς ἀδιάφθορον. οὐκ ἐψεύσω τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλὰς, ὦ πλούσιε· ἑαλώκαμεν, νενικήμεθα, σιωπῶμεν, τῆς πολιτείας ἐπιλανθανόμεθα. ἀπέτεμες ἡμῶν τὴν φωνὴν τοῖς φόνοις, καὶ τὸ στόμα τὸ λάλον ἀπέφραξας τοῖς τραγικοῖς τούτοις γνωρίσμασι. μόλις τἀναγκαῖα λέγω καὶ φθέγγομαι· ῥήτωρ εἰμὶ λοιπὸν οὐκέτι τῆς πόλεως, ἀλλ' ἤδη μόνης τῆς συμφορᾶς. τίνος τὰ τηλικαῦτα μιάσματα; οὐ σὰ πάντα; οὐ τῇ μὲν δεξιᾷ τῇ ἐμῇ, τῇ σῇ δὲ γνώμῃ πάντες οἰχόλωνται; οὔπω τὸ κεφάλαιον τῶν ἀδικημάτων εἶπον, τῆς λαμπρᾶς σου σκηνῆς τὰ κατὰ καιρὸν ἀναφανέντα γνωρίσματα. ὦ κωμικὸν πέρας τραγικαῖς τύχαις * ἐπαναγαγὼν, καὶ τούτοις αὐξήσας τὴν συμφορὰν, οἷς ἐν κωμῳδίαις πάθη λύεται. οὕτω συνάγων πάντα τὰ καθ' ἡμῶν διαπεπραγμένος προφέρων λέγει· τί δ' ἂν εἴποις περὶ τοῦ πένητος; ὅσα μηδεὶς * κωλύει νόμος κατηγορεῖν ἐθέλει καὶ γράφεσθαι; εἶτα [με] ἐρωτᾷ, οὐκ * ἔξεστιν ἀνελέσθαι παιδίον, οὐκ * ἔξεστιν μηδὲν ἀδικεῖν ἀναλαμβάνοντα; εἰ δ' ἑκάτερον τοῦ νόμου διδόντος, καὶ τὸ ἐξὸν εἷλες, καὶ τὸ μὴ ἐξὸν προσέθηκας, οὐ διὰ θάτερον ἀφεθήσῃ μᾶλλον, ἢ δίκην ὑφέξεις οἷς τούτῳ προστάττεις καὶ ἃ μὴ ἔξεστιν. ἔξεστί μοι, φησί. πλουσίου λέγεις, τυραννικῆς ὑπερηφανίας ἀπόκρισις. ἐγὼ δέ σοι πρᾴως οὕτω καὶ φιλανθρώπως ἀποκρίνομαι· δώσεις γὰρ δίκας ἕως ἂν οὗτοι δικάζωσιν. ἔγνωκας τί ποιεῖ ἀθῷον; * ἔχειν τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ τὴν ἐξουσίαν εἰς παρανομίαν μετήνεγκας, κολάζω ταύτην,

* al. τοὺς.

* καὶ ὑπερβολὴν αὐτῶν.

* τῷ τῶν πέλας τυχεῖν.

* al. προσκεῖται.

* al. ἐκ μὴν.

* al. τύχην.

* ἐπαναγαγεῖν.

* al. κωλύει.

* al. ἔξεστι.

* al. ἔχειν.

Sin hi qui maiora ausi sunt, quia maiora commiserunt, pœnam non luent, quænam ratio est eum puniri qui minora committit? Quid autem? Si eos dimittamus, qui præter solitum nihil fecerunt, nonne fiet omnibus potestas volentibus committere quæ non consueuerunt, quandoquidem & primo eadem ausis impune cessit. Non enim oportet magis criminum exsuperantias iudicia tollere, quin potius eorum caussas extitisse æquum est: quod opera simul & voluntas odio habeantur. Velle enim nouum flagitij genus addere iis quæ commisit, duplici nomine reprehendendus sit, cum quod nefas patrasset, tum quod ea committere, quæ antea nemo ausus sit: at nihil te eorum quæ antea commiseris, fecisse inquies. * Ipsum acceptorum infortuniorum excessum narras. Qui verò in recentioribus malis non habent quos imitentur, intolerabilem miseriam suam existimant, eo quod socijs iis in rebus, quæ illis aduersæ fuerunt, prospere cesserit. * *

* * * * * *

ALIQVIS NE iniuriam à filio accepit? non & mulier violata est? an ab vtroque damnum illatum est? nunquid & stupri caussa cædes facta? quis necis auctor extitit? mitigatur dolor quia ignoro. Audet adulterium committere, & occultis dolis honestam familiam euertit. Non tamen tantum malum maiori quodam malo grauius reddit, filium adijciens matri, & illis mœchantium corporibus leue reddens adulterij crimen. Fortunæ bona sortitus est? at non & intactam eius domum relinquemus. Non ego frustra minatus sum, ô diues. Capti, prostrati sumus, obmutescimus, & Resp. memoria excidit. Cædibus nobis vocem eripuisti, & tragicis illis actionibus fecundum hoc os obturasti. Vix quæ dicenda sunt profero: in posterum non amplius ciuitatis orator futurus, sed meæ solius calamitatis. Cuius sunt hæc facinora? nonne omnia tua? nonne mea illa quidem dextera, sed tuo consilio omnes perierunt? Nondum id, quod caput est malorum, commemoraui: spectacula, inquam, claræ illæ tuæ scenæ, quæ suo tempore acta sunt. Quam lætum finem tragicis addis infortunijs, & ijs calamitatè auges, quibus in comœdijs luctus leniri solet. Sic igitur omnia quæ contra nos adornauit vndique colligens proterens profert. Quid de paupertate diceres? an, quod nullus prohibet, lex accuset, ac condemnet? Dein me interrogat, num liceat puerum necare, num liceat proli, quam suscepisti, iniuriam facere? Si autem vtrumque lex permittat, & quod licitum est, assumpsisti, & quod non licet coniunxisti, non per vtrumque absolueris potius, quam pœnam subibis eorum, quæ huic adiungis, & quæ non licent. licet mihi, inquit. Diuitis hæc verba, & tyrannicæ superbiæ responsum. Ego verò tibi benigne atque humaniter respondeo. Dabis enim pœnas dum hi iudices sedebunt. Nosti quid hominem absoluat? facere licuisse. At si licentia abusus es, hanc punio,

* Al. Aduer- [illegible]

De patre diuite, a [illegible] filium paupe- [illegible] cum matre deprehensum, occidente.

HIMERIVS.

quod hac occasione omnem licentiæ naturam exuerit. **Pulchrum est commisceri, sed tum** demum, cum id suspicione vacat. Sin autē domum quis perfodiat, insidietur vxori, cognationem violet, familiam corrumpat, si tam humanitatem simulet omni odio plenam, quæ iniuncta interim iustitiam non habentia, permissa quodam fiunt. Hæc quod eam assumpserint quo videatur minus reprehendenda, eo sunt iniustiora. Sed adoptandi forte gratia quærebas filium, cur non ante partum voluntatem tuam indicasti? aut cur adhuc puerum post partum non postulasti? an fortasse neutrum horum volebas? Sed delectu hæredis apprehensum non indicasti? nonne secundum leges adoptionem fecisti? Hæc nobis quis respondebit, contra leges factam non esse? Impudens meretrix per fraudem ausa est, & infelix puer in miseram matrem execrabili amoris scypho misere inebriatus est, & patris dextra malis artibus in carissimorum suorum cædem conuersa est. Lugeo igitur eos quos non vt hostes necaui, & lacrymans victimis assideo, quas legitime factas putabam, quémque ante cædem adulterum existimaui, hunc post cædem filium agnoui. Nunc omnino vulneratus es, nunc & fascias sepulcrales accipis, fili. Extremum te inuocabo non nominibus, quæ per adulterum sortitus es, sed quæ per generationem nostram. Non enim tu meorum calamitatum caussa, sed alius. Libēter autē hoc primum quæsierim à diuite, bonisque moribus, an contra improbus iuuenis fuisse ei videatur? Si enim bonus, non obscurum est, cuius hæ sint factiones: sin improbus erat, patri reddi oportebat. Deinde num sciuisti hæc eum patrare solitum: an sciens prudens non prohibuisti? Si enim ignorabas, ad patrem custodiam pertinere dicis: si verò sciebas, vt verisimile est, futura adhuc nec facta prohibere debebas. Hoc enim curæ, illud nequitię indicium est: hoc beneuolentiam, illud simulationem declarat. Adolescens est, omnem culpam sustinet. Si enim emittere vocem voluisset, si aliquis Deus (qualia multa apud poetas audimus) illum tam diu reliquisset, dum iudicio sisteretur, nōne in medijs vulneribus & plagis clamaret? ego adulter, ego præuaricator improbe diues. Scio enim me appellationes eas, quæ tibi conueniant, docuisti, sed miserrimum, inquit, te cladis situs indicasti, cupiens à te adolescentem paternis sepulturis dignum reddi, opportune sane. Non enim fœdus seruasti, & tunc in mentem tibi venit cōiungere cognatos, quando implacabile bellum in gladio & adulterio collocasti. Sic dicat, & scribat, & vitæ paternæ seriem inueniat, plura signa non petam è vestigiis totam naturam deprehensam. Hac morbo & peste exstinctum efferri, plorabo vel tunc agnitum, cum mihi nomen patris solo sepulchro seruaueris. Erit mihi solatio filium morbo extinctum non in tragœdia ad Manes mittere. Nunc verò, ô tragicam, ô immaturam & crudelem signorum declamationē.

ὅτι τῇ προφάσει τὴν φύσιν τοῦ μικροῦ ἐξέστη μεταλήψει. τὸ * κοινωνεῖν καλὸν, ἀλλ' ὅταν ἡ χάρις ἀνύποπτος. εἰ δὲ διορύττῃ μὲν οἰκίας τις, ἐπιβουλεύῃ δὲ γαμεταῖς, λυμαίνηται δὲ γένη, διαφθείρῃ δὲ ἑστίας, ὑποκρίνηται δὲ φιλανθρωπίαν ἀπανθρωπίας ἁπάσης γέμουσαν, ἃ τὴν προσθήκην οὐκ ἰσχύοντα τέως τὴν * ἄδικον, μετ' ἐξουσίας ἐπράττετο· ταῦτα ὅτι ταύτην προσείληφε τοῦ δοκεῖν ἀνεύθυνα φαίνεσθαι, προσθήκη τῶν ἀδικημάτων γίνεται. ἀλλ' εἰς θέσιν ἴσως ἐζήτεις παιδίον. τί δὲ οὐ πρὸ τοῦ τόκου τὴν γνώμην σὴν κατεμήνυσας; ἢ τὸ παιδίον μετὰ τὰς ὠδῖνας οὐκ ᾔτησας; ἢ τυχὸν οὐδέτερον τούτων ἤθελες. ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἐρημίας ἀνελὼν εὐθὺς οὐκ ἐξωμολογήσω περὶ τοῦ πράγματος; οὐ κατὰ νόμους τὴν θέσιν ἔπραττες; ταῦτα ἀφαιρήσονταί τις ἡμᾶς, ὡς παρὰ τοὺς νόμους οὐ πέπρακται; ἐναγὴς μοιχεία, διὰ σοφισμάτων τετόλμηται, καὶ παῖς δυστυχὴς κατὰ μητρὸς * ἀθλίας ξεναγοῖς κρατῆρσιν ἐμεθύσθη κακῶς, καὶ δεξιὰ πατρὸς ἐπὶ φόνοις τῶν φιλτάτων ὑπὸ κακοήθους * τέχνης ἐξώπλισται. θρηνῶ νῦν οὓς ὡς πολεμίους ἐξέκοψα, καὶ σφαγαῖς παρακάθημαι δακρύων, ἃς νόμιμον μετὰ τῶν νόμων ἐργάζεσθαι· καὶ ὃν πρὸ τῶν φόνων μοιχὸν ἐνόμιζον, τοῦτον παῖδα μετὰ τὴν σφαγὴν ἐγνώρισα. νῦν ὄντως τέτρωσαι, νῦν τὴν κηρίαν λαμβάνεις παιδίον. καλέσω γάρ σε λοιπὸν οὐ τοῖς τῶν ἀδικημάτων, ἀλλὰ τοῖς τοῦ γένους ὀνόμασιν· οὐ γὰρ σύ μοι τῶν ἀτυχημάτων, ἀλλ' ἕτερος αἴτιος. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην ἐκεῖνο δή που πρῶτον τὸν πλούσιον, χρηστὸς αὐτῷ τὸν τρόπον ὁ νεανίσκος ἐφαίνετο, ἢ τοὐναντίον παράνομος; εἰ μὲν γὰρ χρηστὸς, * τίνος αἱ πράξεις, οὐκ ἄδηλον: εἰ δὲ πονηρὸς, ἐχρῆν ἀποδεδόναι τῷ φύσαντι. πρὸς δὲ τούτοις * πότερον ἐλελήθει σε ταῦτα ποιῶν, ἢ προειδὼς οὐκ ἐκώλυες; εἰ μὲν γὰρ ἠγνόεις, πατρός γε ὄντως φυλακὴν λέγεις: * εἰ δ' οὐκ ἠγνόεις, ὥσπερ εἰκὸς, μέλλοντα κωλύειν οὐ πεποιηκότα * ἐχρῆν. τὸ μὲν γὰρ προνοίας, τὸ δὲ ἀδικίας τεκμήριον· καὶ τὸ μὲν τὴν εὔνοιαν, τὸ δὲ τὴν προσποίησιν δείκνυσιν· ὁ νεανίσκος, ὁ * πάντων αἴτιος. εἰ γὰρ οἷός τε ἦν ἀφεῖναι φωνήν· εἰ γάρ τις αὐτὸν θεῶν (οἷα πολλὰ πολλάκις * παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκηκόαμεν) * ὡς μικρὸν ἀνῆκεν, ὅσον παραγενέσθαι τῇ κρίσει: οὐκ ἂν ἐκ μέσων τῶν πληγῶν καὶ τῶν τραυμάτων ἀνέκραγεν, ἐγώ γε μοιχὸς, ἐγὼ παράνομος, ἐχθρὲ καὶ πλούσιε· ὀψὲ γάρ με τὰς σεαυτοῦ πρεπούσας ἐπωνυμίας ἐδίδαξας ἀλλ' οἰκτείρας (φησὶ) τὸ πάθος, * ἐπιδείξας τὰ γνωρίσματα, τάφων πατρῴων ἀξιωθῆναι παρά σου τὸν νεανίσκον βουλόμενος. εἰς καιρόν γε· οὐ γὰρ τὰς διαλλαγὰς ἐτήρησας, καὶ τότε ἀναμνησθεὶς συνάψαι τὸ γένος, ὅτε τὸν πόλεμον ἄσπονδον ἐν ξίφει καὶ μοιχείᾳ πεποίηκας. εἰ λέγει καὶ γράφει καὶ τὴν πατρικὴν τοῦ βίου τάξιν εὑρίσκεται, οὐ δέομαι γνωρισμάτων πλειόνων, γνωρίζω τὴν φύσιν ἀπὸ τοῦ βήματος. δός μοι νόσῳ καὶ λοιμῷ δαπανηθέντα κομίσασθαι· θρηνήσω καὶ τότε τῆς συντυχίας τὴν γνῶσιν, ὅτι μου τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ πατρὸς μόνῳ τῷ τάφῳ τετήρηκας παραμύθιον δέ μοι τὸ πέμψαι τὸν παῖδα τοῖς κάτω θεοῖς νόσῳ λυθέντα, μὴ δραματι... νυνὶ δὲ, ὦ τῆς τραγικῆς ὄντως, ὦ τῆς ἀώρου καὶ ἀπηνοῦς τῶν γνωρισμάτων * καταμηνύσεως!

* κοινωνεῖν μ. κ.
* ἀδικίαν.
* ἀθλίως ξεναγ.
* al. τέχνης.
* al. τίνος.
* al. προειδώς.
* al. εἰ δ'.
* ἐχρῆν.
* al. αἴτιος.
* al. εἴ τις ... μικρὸν ...
* al. ἐπιδείξας.
* al. καταμηνύσεως.

ὠμῆς ἀγ-

νῦν ἠνάγκασμαι γνωρίζειν τὸν παῖδα, ὅτε ἀγνοεῖν συνέφερε· καὶ τότε πατὴρ ἀναγορεύομαι,* ὅτε καὶ παιδοκτόνος εὑρίσκομαι. ἔα με μόνην τὴν μοιχείαν θρηνεῖν, καὶ μὴ συντάξῃς τὰ δυστυχήματα δράματι. τί δέ με μερίζεις τοῖς ποιηταῖς; τί δὲ καθ' ἕκαστον τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων σκηνὴν ἐγείρεις καὶ θέατρα; νυνὶ δὲ παρηκολούθηκας ἀριθμῷ μου τὰ δυστυχήματα· καὶ τότε μου πληρῶσαι τὸν τάφον θέλεις, ὅτε τὸν οἶκον ἐκένωσας. θάψαι μου βούλει τὸν παῖδα; καλῶς γε. οὐ γάρ μοι* φιλοτιμίας παρεχώρησας. ἐμὲ δὲ ἄφες στένειν τὰς συμφοράς· σὺ καὶ θάψον, εἰ θέλεις, τὸν ἀνῃρημένον, καὶ δὸς αὐτῷ φέρειν ἀντὶ τῶν ἐνταφίων τὰ σπάργανα. αἱ σαὶ χεῖρές εἰσι τοιαύτης ταφῆς ἐπάξιαι. πόθεν* δὲ καὶ τὴν ἐκφορὰν ποιήσομαι; ἀπὸ τῆς ἑστίας; καὶ ποῖον ὄρυγμα τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης συγγενείας; *ἐνταῦθα τὰ δυστυχῆ σώματα, καὶ φοβερὸν αἷμα κατὰ πᾶν μέρος ἐκκέχυται, καὶ πολὺς φόνος ἐν μέσῳ κατηφὴς θέαμα περιέχει, ἐπεισκάθηται. ταύτην ποινῶν καὶ δαιμόνων καὶ ἀλαστόρων στρατόπεδον. νυνὶ δὲ (ὢ τῆς ὑπερβολῆς, ὢ τῆς ὑπερβολῆς τῶν κακῶν) πατὴρ ὡπλίσθη κατὰ παιδὸς, μήτηρ εἰς μῖξιν ἀθέμιτον παιδὸς βεβίασαι. ἀλλ' ὦ πολέμου καὶ λοιμοῦ καὶ τυραννίδος ἐχθρὲ βαρύτερε, ἀλλ' ὦ τῆς πατρίδος πλέον ἢ τῆς πολιτείας τῆς ἡμετέρας πολέμιε, εἶτα ἀνθ' οἵων ἐκτίνεις τῇ πόλει* ταύτας τὰς χάριτας; ἀντὶ προεδρείας, ἀντὶ τιμῶν, ἀνθ' ὧν ἀνάξιον ὄντα σε τοσούτων πολλάκις καὶ τηλικούτων ἠξίωσεν, ἐκδέδωκας αὐτὴν τῇ σκηνῇ, καὶ τραγῳδιῶν πεποίηκας τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγώνισμα. καὶ* ἡ μὲν συμφορὰ τοῦ βίου τοῦ ἐμοῦ περιγράφεται, τὸ μίασμα δὲ καὶ οἱ σοὶ τρόποι τῷ τῆς πόλεως βίῳ συνεκταθήσονται· σὺ δὲ καὶ λέγε, καὶ γράφε, καὶ νομοθέτει, καὶ πρόσβαλε. καὶ πρῶτον, εἰ θέλεις, τοῦτον τὸν νόμον εἰσένεγκε· Μὴ λέγειν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ πένητα· ἐλεγχθέντι δὲ τὸ τίμημα ἐπικεῖσθαι, τοῖς θητικοῖς γίνεσθαι δήμοις. μᾶλλον δὲ (τί γάρ σοι δεῖ ῥημάτων ἔτι καὶ συλλαβῶν;) ἐναργέστερός σοι διὰ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς ὁ νόμος γέγραπται· ἐπεστήρικταί σοι λαμπρὸν τὸ βῆμα, καὶ πᾶσα πένητος ἐκκέκοπται γλῶσσα τῷ παραδείγματι. λέγε μόνος,* πολιτεύου μόνος· ἀντερεῖ σοι οὐδείς. τυχὸν δὲ ἴσως οὐδὲ μικρολογήσεις λοιπὸν, οὐδὲ ὁριεῖς τὴν δυναστείαν ἄχρι τοῦ βήματος. σκηνῆς ὑψηλοτέρας τῶν ἐνταῦθα *δεήσει στρατηγία, καὶ δραμάτων οὐκ ἐχόντων τὴν τραγῳδίαν ἀπόρρητον. ἵνα δὲ πλέον φοβήσῃς ἅπαντας, μίμησαι καὶ γράφε τὸ πάθος, καὶ δὸς ἐν εἰκόνι τὴν συμφοράν. χαλεπὸν εὑρεῖν τέχνην οἵαν τε οὖσαν ὑποκρίνασθαι πράγματος φύσιν οὕτως ἀλλόκοτον. πλὴν ἀλλὰ τῶν πλησίον τῶν παντῶν οὐδὲν ἀτόλμητον.* ἔστω μὲν ἔκ τινος ποίης* λειμώνων καὶ ἐρινύων τὰ φάρμακα· ὑποκείσθω δὲ ὁ πίναξ τῇ γραφῇ, ἐξ ἐναγίου ποθὲν καὶ ἐναγοῦς ὕλης γενόμενος· πῦρ δὲ ἐπιπασσέσθω τῇ γραφῇ, οἷον ἀνάπτειν πεφύκασι τιμωροὶ τοιούτων θανάτων δαίμονες. ζήτησον δὲ καὶ ζωγράφον τραγικὸν μὲν τὴν *χεῖρα, τὴν δὲ ψυχὴν τραγικώτερον. καὶ διὰ δὲ αὐτοῦ, τὴν τάξιν τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων, τάξιν ποιείσθαι καὶ τῆς γραφῆς μηδὲν δὲ γράφειν περὶ τῆς ἐκθέσεως, μὴ λέγοντα, μὴ δημηγοροῦντα,

Iam agnoscere filium coactus sum, quando ignorare præstitisset: & tum demum patris nomen adeptus, cum illi percussor deprehendar. Sine me solam adulterium deplorare, desin vno dramate infortunijs meis iocum. Quid autem me diuersis poetis tradis? Quid ad singulas meas calamitates scenam, & spectacula adornas? nunc vero numerum calamitatis meæ vicisti, & tum adimplere sepulcrum meum cupis, cum familiam exhauseris. Sepelire meum vis filium? Honeste quidem: non enim mihi contentione cessisti. Permitte me fortunam meam deplorare: at tu interfectum si lubet terræ manda, atque illi pro sepultura da fascias. Tuæ enim manus hoc sepulcro dignæ sunt. Vnde autem funus efferam? E domo? Et quodnam sepulcrum hac infelici domo dirius? Hic infelicia corpora, & sacer sanguis ab omni parte effusus est, multaque cædes (triste spectaculum) in medio sacellione domum diratum, dæmonum, ac iniuriatum ambit cohors. Nunc vero (prô malorum ingentem cumulum) in filium armatus est pater, mater in nefariâ cum filio congressu per vim occisa. Sed, ô hostem, bello, peste, tyrannide grauiorem, & magis patriæ, quam familiæ nostræ proditorem, quam pro quibus meritis ciuitati gratiam refers? pro imperio, pro honoribus, pro his quibus te talibus ac tantis indignum sæpissimè dignum existimauit, illam in theatrum produxisti, & ciuitatem fecisti tanquam tragœdorum argumentum. Calamitas quidem mea vitæ meæ terminis definietur: at tua flagitia, tuique mores cum ciuitatis vita interibunt. Tu verò dic, & scribe, decerne, & constitue: & hanc primo, si lubet, legem ferto. In potierum in iudicio pauper non loquatur, loquenti pœna irrogetur, inter plebeios referatur. A te verò (quid enim tibi amplius verbis & syllabis opus est?) manifestior ob eam calamitatem lex scripta est, splendide tibi exstructus est suggestus, hoc exemplo omnis pauperibus præcisa est lingua. Tu dic solus, impera solus, nemo contradicet, forsitan neque humilia deinceps tractabis, neque vno tribunali tuam potentiam definies. Sed statim sublimiore quàm his tibi opus fuerit scena, & dramatibus infandam tragœdiam repræsentantibus. Vt vero magis omnes terreas finge, & pinge iniuriam meam, & imagine meam calamitatem exhibe. Difficile est autem, quæ rei naturam adeò atrocem effingat, reperire: nihil tamen horum malorum non audet *a* dines. Adsit quidem ex prato aliquis Erinnydis pigmenta atque colores; supponatur autem tabula dira & nefanda composita materia seruiat picturæ ignis, qualem vltores huiusmodi cædium dæmones solent excitare: quare pictorem tragicum quidem arte, & *b* manu, animo vero magis tragicum, si be vere serem ferrum animum mearum in tabula depingat, nihil arte narrationem pingat, neque dicentem, neque concionantem,

Marginal notes: * ὅτι. — * φιλοτιμίας. — * al. δέ. — * τοὶ ταλαὶ δυστυχ. — * τούτω Μ.Μ. — Καὶ ἡ μὲν συμφορὰ. — * πολιτευόμενος. — * al. δήσει. — * al. ὦ ἀφ. * al. λειμώνων. — * χεῖρα H. St. — a H. ST. πλησίον — b χεῖρα H. ST. — c Verosim tabula pictura.

HIMERIVS

neque coronatum, nec quidquam eorum quæ fortunatis solent accidere. Plena sit tota meis calamitatibus tabula. Primo pingatur infelix pater, suis manibus infantem in solitudinem ferens, deplorans, lugens infortunium, exiens, rediens, deponens, attollens, cedens naturæ, & rursum necessitate victus; imitetur pictor, quoad eius fieri potest, sermonem gemebundo vultu, vt omnes per picturam verba intelligant. Dein pinge insignes illos amores: potissimum vero mihi in depingendo filio temere fingas, fac illum tardum, mox rem aggredientem, respuentem, animo perturbatum, metu autem coactum, refugientem adulterium, nondum intelligentem, quia à matre cogitur. Stet & alibi infelix anus, & eam, si lubet, amore correptam describe in ruga sua, & crinibus canam, vt rei nouitatem magis obstupescas. Venias demum ad picturæ caput, arma infelicem pauperem in carissimos, & talia excogita, quæ licet ficta, crudelitatem tuam valeant explere. Impone demque dramati finem, teipsum scilicet in cæde signis quibusdam eminentem, ridentem, hilarem, & quasi re bene gesta exsultantem. Serua & mihi per Deos aliquam partem tabulæ, ne quis quæsierit vbi infelix pauper? quomodo vixit, qua ratione post tot casus vitam egerit. Verum non hæc tibi perpetua fuerit felicitas, ô diues, & te oportet dramatis partem esse. *Nemo vnquam insignem aliquam spectauit tragœdiam, in qua* * *Tyranni non e pristina fortuna exciderint.*

* Iuuenalis Satyra. *Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci Descendunt reges, & sicca morte Tyranni.*

Ex Declamatione cuius hæc inscriptio: Athenienses post Medicum bellum, contra Barbaros bellum decreuere. Quo cognito, Rex accepta damna, si bello abstineant, resarturum sese promisit. Assentientibus Atheniensibus contradicit Themistocles.

PROOEMIVM.

NVnquam adducar, vt credam, Athenienses, regem in nobis tentandis finem facturum, etsi inuenerit ciues nostros arte militari superiores. Equidem nihil admirandum puto, si Rex eadem rursus attentet. Qui enim in timore ac * paupertate versantur, quid mirum si ad artes confugiant, quo suæ medeantur calamitati? Quare nō hoc omnino absurdū est. Iustius vero quis Oratores nostros admiretur, si nos prodēdi occasionem sibi adhuc esse putarent, quādo ne Rex quidem ipse potentia sua nos fortiores esse negat. Decet autem nihilo nos inferiores existimare illius de nobis viri existimatione. Absurdum enim est nos Barbaros armis superare, consilio autem iisdem inferiores esse. Quin & has de nobis omnibus voces Diis significauit, & Pythium Apollinem de terren ibus cōsului. Quid freta propter me turbas? Quid montes secas, vt instar maris seruiāt? Quid terra tegis vndas? sine stet Athos, nec in ō tibes, sed mari innatet classis. Quod licet horū exiguam habuisti rationem, miniméque curasti, cœlestia vero & superna caue ne attingas.

* Persæ, Magister artis, ingeniíq. largitor venter.

μὴ στεφανούμενον, μήτε τὴν ἄλλην εὐτυχεστέρων ἕτερον. ὅλη γεμιέσθω μεστὴ τῆς σκυθρωποτέρας τύχης ἡ γραφή. ὁ δυστυχὴς γεγράφθω πρῶτος. * ἔστω πατὴρ φέρων εἰς τὴν ἐρημίαν ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶ τὸ βρέφος, ὀδυρόμενος τὴν τύχην, θρηνῶν τὴν συμφοράν, ἐξιών, ἀναστρέφων, τιθείς, ἀναιρούμενος· εἴκων τῇ φύσει, τῆς ἀνάγκης πάλιν ἡττώμενος. μιμείσθω καὶ λόγους (εἰ δυνατὸν) ἡ γραφὴ διὰ προσώπου στενάζοντος, καὶ πᾶς τις τῶν ῥημάτων ἀκουσάτω διὰ τοῦ σχήματος. γράφε μετὰ τοῦτο τοὺς καλοὺς ἐκείνους ἔρωτας· μάλιστα δέ μοι κἂν τῇ γραφῇ τοῦ παιδὸς ποίησον ἄκοντα, μέλλοντα, χωροῦντα πρὸς τὴν πρᾶξιν, καὶ ἀδυνάμενον ἀλύοντα μὲν τῇ ψυχῇ, τῷ φόβῳ δὲ βιαζόμενον· δεδιότα μὲν τὴν μοιχείαν, οὔπω δὲ συνιέντα, ὅτι καὶ κατὰ μητρὸς ἀναγκάζεται. ἔστω που καὶ δυστυχὴς πρεσβύτις, εἰ θέλεις, γράψον αὐτὴν ἐρῶσαν, ἀλλὰ μετὰ τῆς ῥυτίδος, ἀλλὰ μετὰ τῆς κόμης τῆς πολιᾶς· ἵνα μᾶλλον ἐκπλήξῃς τῷ παραλόγῳ τοῦ δράματος. ἐλθὲ λοιπὸν ἐπὶ τὸ κεφάλαιον τῆς γραφῆς· ὅπλισον τὸν δυστυχῆ πένητα κατὰ τῶν φιλτάτων· καὶ τοσαῦτα μίμησαι πρὸς μανίαν, ὁπόσα ἐμπλήσει τὴν σὴν ἀπανθρωπίαν πλαττόμενα. προσθεὶς ἤδη λοιπὸν τὸν κολοφῶνα τοῦ δράματος, σαυτὸν τοῖς φόνοις μετὰ τῶν γνωρισμάτων ἐπιγραφόμενον, μειδιῶντα, φαιδρόν, τοῖς κατορθώμασι γανύμενον. τήρησον πρὸς θεῶν κἀμοί τι μέρος τοῦ πίνακος, ἵνα μή τις ἐπιζητήσῃ, ποῦ δὲ ὁ δυστυχὴς πένης; πῶς ἔζη; πῶς ἐβίω μετὰ τοσαύτας συμφοράς; ἀλλ' οὐ πάντα χαρίσῃ πλούσιε. δεῖ γενέσθαι καί σε μέρος τοῦ δράματος. οὐδεὶς οἶδεν ὑψηλὴν τραγῳδίαν, ὅπου μὴ πίπτουσι τύραννοι.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφομένης μελέτης, Μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐψηφίσαντο πρὸς τοὺς βαρβάρους Ἀθηναῖοι πόλεμον. πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, ὑπέσχετο τὰ * λελυσμένα ἐπανορθώσασθαι, εἰ τὸν πόλεμον καταλύσαιεν. βουλομένων αὐτῶν, Θεμιστοκλῆς ἀντιλέγει. αὐτὸ τὸ προοίμιον.

Οὔπω τῆς πείρας, ὡς ἔοικεν, ὦ Ἀθηναῖοι, τῆς καθ' ἡμῶν βασιλεὺς παύεται, κἂν ἀεὶ κρείττω τῆς ἑαυτοῦ τέχνης τὸν τρόπον εὑρίσκῃ τῆς πόλεως. ἐγὼ δὲ οὐδὲν βασιλέα * τὸ ἑαυτοῦ αὖθις ἐπιχειρεῖν, θαυμαστὸν οἴομαι. τοὺς γὰρ ἐν ἀπορίᾳ καθεστηκότας καὶ φόβοις, οὐδὲν θαυμαστὸν, μηδ' ἀφ' ὧν διορθώσονται τὰς συμφοράς, εὑρίσκειν δύνασθαι. * ὥστε τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἄτοπον. τοὺς δὲ ῥήτορας αὖ τις δικαίως μᾶλλον τοὺς παρ' ἡμῖν θαυμάσειεν, εἰ καιρὸν αὐτοῖς ἔτι τῆς παρ' ἡμῖν προδοσίας νομίζουσιν, ὅτε μηδὲ βασιλεὺς ἀρνεῖσθαι τὸ κρείττους εἶναι τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας διέγνωκε. προσήκει δὲ καὶ ἡμᾶς μὴ χείρους ἐν κοινῷ τῆς ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμης ἐλέγχεσθαι. ὡς ἔστιν ἄτοπον, φιλοτιμεῖσθαι μὲν ἐπὶ τῷ τοὺς βαρβάρους τοῖς ὅπλοις νικᾶν· ἁλίσκεσθαι δὲ ἐλάττους ἐν τῷ * βουλεύεσθαι. ἤδη καὶ τὰς αὐτὰς ἡμῖν φωνὰς κατὰ τῶν ὅλων τοῖς θεοῖς, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Πυθίῳ περὶ τῶν ξένων * ἐδόξαζον. τί πορθμοῖς ἐνοχλεῖς δι' ἐμέ; τί δὲ ὄρη τέμνεις εἰς θαλάσσας; τί καλύπτεις ἠπείρῳ τὰ ῥεῖθρα; ἔασον ἑστάναι τὸν Ἄθω καὶ * μὴ πέμπε μοι διὰ τῶν ὀρῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ῥοθίου, τὸν στόλον. ἀλλ' εἰ καὶ τούτων ὀλίγον τινὰ ἐποιήσω λόγον, τῶν οὐρανίων ἀπέχου μοι, καὶ φεῖσαι τῆς ἄνω λήξεως,

* al. ἐν.

* λελυμασμένα. M. M.

* τὰς αὐτὰς ἐκ. M. M. τὸ ἑαυτοῦ.

* al. ἄν

* al. βουλεύεσθαι

* al. ἐδόξαζε

* al. πέμπε μοι διὰ.

μή μοι

μή μοι νύκτα ποίει τὴν ἡμέραν τοῖς βέλεσι, μηδ᾽ ὑπὸ στρατοῦ τὸν ἥλιον νέφος ἐκ τῶν βελῶν τῆς σῆς στρατιᾶς συγκαλύπτον. ἀλλ᾽ οὐδὲν ἐᾷς ἀκίνητον, ἵνα ἓν γένηται τῶν μηδικῶν διηγημάτων ἡ πόλις [ἡ] Ἀθηναίων. φοβερώτερος δὲ τῆς φήμης ἐπὶ τῆς πείρας φαινόμενος, νῦν μὲν ἐπὶ τῆς ἠπείρου τὰ θαύματα, νῦν δὲ μεταφέρων τὴν μεγαλουργίαν ἐπὶ τὴν θάλατταν· καὶ νῦν μὲν ἐπαφιεὶς τοῖς ποταμοῖς τὸ στράτευμα, νῦν δὲ ἡλίῳ τὰ βέλη, νῦν δὲ τῷ ῥοθίῳ τὰς μάστιγας. ὄρος ἐπλεῖτο χειμαζόμενον, καὶ πορθμὸς ὅλος γεφυρωθεὶς ἐπεζεύετο· Ἄθως διὰ μέσου τριήρεις ἔπεμπε, καὶ τὴν ἵππον ὑπὲρ τοῦ ῥοθίου θέουσαν τὴν μηδικὴν Ἑλλήσποντος. εἰς τριακοσίους ἦν ὁπλίτας τὸ παρὰ Λακεδαιμονίοις ὄφελος, οἱ δὲ λοιποὶ τύχῃ τὸ γένος ἐμέριζον. οὐ λέληθας ἡμᾶς, ἄλλον δεινότερον ἐπάγων τοῦ προτέρου πόλεμον· οὐκ ἐπὶ χιλίας καὶ τριακοσίας τριήρεις πληροῖς κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲ ἀποκρύπτεις ἠπείρῳ τὸ ῥόθιον, οὐδὲ στενοχωρεῖς στρατιώταις τὴν ἤπειρον, οὐδὲ τὰ στοιχεῖα πρὸς τὴν σαυτοῦ χρείαν καταναγκάζεις μετασκευάζεσθαι. οἶδας γὰρ ὡς πάντων ἐκείνων κρείττων ἐγένετο μαχόμενος. ἀπὸ Βαβυλῶνος προσβάλλεις τῇ πόλει, καὶ διὰ τῶν κηρύκων ἡμῖν ἐπισείεις μηχανήματα, καὶ ταῖς πρεσβείαις ἀφαιρεῖς τὴν καλλίστην φιλοτιμίαν * τῇ πόλει, καὶ ταῦτα δωρεὰς ὀνομάζεις καὶ χάριτας, μὴ περὶ τρόπαιον διὰ γῆς καὶ θαλάττης ἐγκεχειρισμένων. * ἐπεὶ μὲν οὖν οἴεσθε δεῖν γράφειν μὲν ἃ χρὴ ποιεῖν, ἃ δὲ αὖ γράφηται μὴ ποιεῖν· καὶ λαμπροὶ μὲν ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων * φαίνεσθε, διὰ δὲ τῶν ἔργων οὐχ ὅμοιοι· καλῶς ἔχει. ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ βουλεύσασθαί τι λαμπρός, τῷ μὴ πω δῆλος ὅτι καὶ * πράξειε, οὔπω καθαρῶς τὴν εὐφημίαν κομίζεται, ἀλλ᾽ ἔτι περὶ τοὺς ἐπαίνους ἀμφίβολος (περιμένουσι γὰρ τὸ τέλος ἅπαντες, ἵνα τὴν γνώμην θαυμάσωσιν) ὁ δὲ οἷς ἔγνω καλῶς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων πεῖραν ἐχόμενος, ἐπ᾽ ἀμφοτέροις θαυμάζεται τὴν μὲν γνώμην, οἷς ἔκρινε· τὴν δὲ * πρᾶξιν, οἷς οὐκ ἤλεγξε τὰ ψηφισθέντα τοῖς πράγμασιν. ἡδέως δ᾽ ἂν ἐροίμην τοὺς ἀντιλέγοντας, πότερον ἀντεῖπον, ἡνίκα ἐκυροῦμεν τὸν πόλεμον· ἢ, τὴν ἡσυχίαν ἀγαπῶντες, * εἰκότως ἠξίουν τοῖς συμβουλεύουσιν; εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἀντεῖπον· οὐχ ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σφίσιν αὐτοῖς τἀναντία διαπραττόντες φαίνονται· τούτοις ἐγκαλεῖν σπουδάζοντες, οἷς ὡς κάλλιστα ἔχουσι σιωπὴν * ἐπεφήμιζον. οὐ γάρ που * δυσνοίας γε φήσουσι τὸ συμφέρον ἑκόντες ἀποκρύψασθαι. ἀλλὰ μὴν εἴγε ἀντειπόντες ἡττήθησαν, πῶς οὐκ αὖ δειλίας ὑπεύθυνοι, τὰ αὐτὰ λέγειν ἐπιχειροῦντες δεύτερον, ἃ πρόσθεν εἰπεῖν τολμήσαντες, ἥττους εἶναι τῶν ἀντιλεγόντων ἠλέγχθησαν; καὶ μὴν εἴγε λυσόμεθα, ἃ κεκυρώκαμεν, οὐκ ἄδηλον δήπουθεν ὡς εὐχερείας τε ὁμοῦ καὶ ἀβουλίας ἔγκλημα ἕξομεν· ἀβουλίας μέν, ὡς ἐν ἀρχῇ δέον εὑρεῖν τὸ συμφέρον, ἀδυνατήσαντες· εὐχερείας δέ, ὡς ἀφ᾽ ὧν ἐκρίναμεν, ταχέως αὖθις μεταβαλλόμενοι. καὶ οὔπω λέγω τὸ μεῖζον ἔγκλημα, ὅτι καὶ χρείας ἡττημένοι δόξομεν ἐθελονταὶ ἡμῶν αὐτῶν καταψηφίζεσθαι· ὅπερ (οἶμαι) καὶ ἀπαραίτητον ποιεῖ τὸ ἔγκλημα. ἃ γὰρ καὶ χωρὶς τοιαύτης αἰτίας οὐκ αἰτιατὸν ἡμαρτηκότας ἐλέγχεσθαι, πῶς οὐχ ἅπαξ ἀσύγγνωστον, ὅταν καὶ λήμματος

* τῆς πόλεως
* al. οἱ δὲ … &
* al. ψηφισμ.
* al. πράξιν.
* πρᾶξιν.
* al. ἄνοιαν.
* al. ὑποτόπαζον & δυσνοίας.

Non iaculis mihi pro die noctem inducas, neque e sagittis exercitus tui nubes densa solem cooperiat. Sed nihil intentatum relinquis, vt nimirum Athenarum ciuitas Medorum historiæ partem aliquam obtineat. Visus es fama ipsa terribilior, quod experientia didicimus, nunc in continentem terram miranda illa facinora, nunc in mare grandium rerum conatus tuos transferens, & nunc quidem in flumina copias, nunc in Solem iacula, in fluctus flagra mittis. Mons procellis agitatus nauigatur, fretum integrum ponte commisso pedibus transitur. Per medium Athon nauigant triremes, in fluctibus currentem Medorum vidit equitatum Hellespontus. Trecenti Spartani erant milites, auxiliares copiæ, reliqui vero diuersarum erant gentium. Scimus bellum periculosius priori te constituisse, non mille & trecentas ad vrbem triremes adducis, nec fluctus terra tegis continente, neque terram militibus angustam tuis reddis, & elementa tuo vsui loco moueri cogis. Nouisti enim me his omnibus fortiorem extitisse. Babylone copias adducens vrbem oppugnas, & per præcones nos machinis tuis adoriris, & gloriam, præcipuum Reip. nostræ ornamentum legationibus perstringis, non autem trophæis terra marique erectis, hæcque beneficij & gratiæ nomine appellas. Si illa scribenda existimetis, quæ manibus facienda sunt, at quæ scripta sunt non facienda, vt illustres vestris appareatis decretis, factis autem dissimiles: Bene habet. Hic consilio egregius, gestis non ita excellens, nunquã perfectam laudem reportauit, sed semper cum exceptione laudatus est. Nam finem omnes, vt consilium admirentur, exspectant. Hic autem à rebus experimentum capiens ob hæc vtraque, quæ optimè tenet, suspicitur: ob sententiam cum indicauit: deinde ob factum cum decreta factis non coarguit. Libenter autem eos, qui contradicunt, interrogarim, vtrum, cum bellum confirmaueramus, contradixerint, an quietem amantes consentire cum consultantibus dignati sint. Si non contradixerint; non modo nobis, verum etiam sibi ipsis repugnantia facere videntur, his eos accusare intentes, quos in iudicium vocare statuentes, dum res prosperæ essent, silentium induxerunt. Neque enim e prauo ingenio libentes se vtilitatem occultasse dicent. Verũ si contradicentes causa ceciderint, quomodo non ignauiæ rei hæc iterũ aggredientes dicere, quæ prius qui ausi sunt, minores esse contradicẽtibus cõuicti sunt? Si vero dissoluimus, quæ decreuimus, nõ erit vtique obscurũ, nos & nimiæ facilitatis simul & temeritatis crimẽ subituros: temeritatis quidẽ, quod initio cum oporteret inuestigare vtile nunc nõ potuimus: nimiæ facilitatis cum ea quę decreuimus statim, & ex tempore commutauimus. Nondum maximum crimen dico, quia videbimur necessitate victi nobis ipsis velle aduersari, quod sane inexcusabiles nos reddit. Cum igitur non sit ferendũ eis qui peccarunt, etiã sublato tali crimine, quomodo non simul venia indigni videamur, turpitudinem

mutare lucro. Si quis vero commilitonũ huius vrbis donis a rege acceptis, ciuitatis decretum soluere aggrederetur, vel societatem frangere auderet, aliquid irasceremini, & pœnam a soluere volentibus quæ decretis sumeretis? Legem eandem ob nimio sensio. An vero cum aliis vestra decreta frangere non permittitis, hoc vos recte videbimini? Et in quibus alio faciente supplicium non omitteretis, in iis vos vltro delinquere nõ erubescetis? Porro autem cauendum est, ne omnia, & reuera mala, & quæ mala putantur agimus, ea autem cauenda sunt magis de quibus aliũ antea accusauit. Nam de quibus quis semel vt malis cõquestus fuisse deprehenditur, & iterum eadem facere committitur, & inimicus, & sceleratus est: sceleratus quidem ea faciendo, quæ facere non oportebat: inimicus vero, cum iis illos prohibere nititur, quæ, licet verbo odisse appareat, operibus tamẽ diligere videatur. Dic, si lubet, legislatorum verba, numera deinde, si cupias, ciuitatis trophæa. Nam omnia ciuitatis facinora bene gesta militares leges appello. Quid iam omnibus his effectum est? non pacisci scilicet cum barbaris, gentem alienam execrari, implacabile bellum cum hostibus existimare: & sane merito. Quos enim naturales hostes arbitrabantur, ab his aliquid detrimenti semper expectantes, lege cohibuerunt, ne quid mali paterentur, maximum vrbis præsidium eorum infidelitatem existimantes. Solẽt enim scelerati homines, & lucro dediti specie amicitiæ lucrari plura, quam tunc cum aperte bellũ denunciant. Atheniensium statuta Pythia oracula nuncupo. Persa non vno tempore aut vno momento, neque hoc modo belli tempore hostis noster, sed omni vrbis nostræ vita, non Platæas modo diruit, & populum vltro ad bellum pro libertate susceptum exterminauit. Non enim hæc animo voluentes, quæ Rex aduersa habuit, illum crimine liberare debemus, sed ea reputantes, quæ victor fecisset, eandem illi pœnam irrogare oportet. Neque iustum est eadem nos victores perpeti, quæ ab iisdem victi subiissemus. Hic vero statim antequam hostes inducerẽt, à quibus circumuenti erant, irrumpens, & vindictam exigens, neque tempus defendendi sui illis dedit, & magnam sibi, ne quid pateretur, securitatem attulit, & quibus semel irrupit, his in posterum à victis omnem accessionem circumscripsit. Dona, inquiunt, populo misit Rex. Cyrsili mihi verba dicis, & mali nuncij successor es. Et hæc ausus es Athenis dicere, vbi & alterum id prius dicentem sepelimus. Cum vero ignoremus quo modo naualis pugna iudicanda sit, non sane honestum est, ob quæ studia laudari videmur, & in quibus nati sumus, iam ea hoc consilio oblitterare. Nam quibus initio exigua virtutis cura est, non magna his pereuntibus iactura sit: quibus vero virtutis tanta ac talia statuta sunt exempla, si priorem gloriam posterioribus actionibus repudiasse arguantur.

ἀλλάττεσθαι τὴν ἀδοξίαν φανώμεθα; εἰ δέ τις τῶν συμμάχων τῆς πόλεως δωρεὰν παρὰ βασιλέως δεξάμενος, λύειν ἐπεχείρει τὸ δόγμα τῆς πόλεως, ἢ καταλύειν τὴν συμμαχίαν ἐτόλμησεν· ἆρ᾽ οὐκ ἂν ὠργίσθητε, καὶ δίκην ἀπῃτήσατε παρὰ τῶν αἱρεῖν ἐπιχειρούντων ἃ κεκυρώκατε; ἐγὼ μὲν ἀκριβῶς οἶμαι. εἶθ᾽ ἑτέροις ἂν τι λῦσαι τῶν ὑμετέρων οὐ συγχωρήσαντες, αὐτοὶ τοῦτο ποιοῦντες ὀφθήσεσθε; καὶ ἐφ᾽ οἷς ἄλλου πράξαντος οὐκ* ἀνείχεσθε τὸ μὴ οὐ δίκας εἰσπράξασθαι, ταῦτα ἑκόντες αὐτοὶ πλημμελεῖν δόξετε; καὶ μὴν ἅπαντα μὲν δι᾽ ἀλαβητέον ἐργάζεσθαι τὰ καὶ ὄντα πονηρὰ καὶ νομιζόμενα· ἐκεῖνα δὲ πλεῖον, ὧν αὐτός τις φθάσας κατέγνωκεν. ἐφ᾽ οἷς γάρ τις ἀγανακτῶν ὡς φαύλοις ἐπιδείκνυται, εἶτα αὐτὰ πράττων ἁλίσκοιτο, φιλαπεχθήμων ὁμοῦ καὶ πονηρός. πονηρὸς μὲν, οἷς ἃ μὴ χρὴ πράττων ἐλέγχεται· φιλαπεχθήμων δὲ, ὅτι τούτων τοὺς πλησίον* εἴργειν ζητεῖ, ἃ τῷ λόγῳ μισεῖν προσποιούμενος, ἔργοις μεταδιώκων ἁλίσκεται. λέγε μοι τὰ τῶν νομοθετῶν, εἰ βούλει, μνημόνευε· ἀρίθμει μοι μετὰ τούτων, εἰ θέλεις, καὶ τὰ τῆς πόλεως τρόπαια. νόμους γὰρ ἐγὼ πολεμικοὺς ὀνομάζω τὰ τῆς πόλεως κατορθώματα. τί οὖν ἐν ἅπασι τούτοις διεσπούδασται; μὴ σπένδεσθαι βαρβάροις, μισεῖν τὸ γένος ὡς ἀλλότριον, ἀδιάλλακτον ἡγεῖσθαι [τὸν] πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καὶ μάλ᾽ εἰκότως. οὓς γὰρ τῇ φύσει πολεμίους ἐνόμιζον, παρὰ τούτων ἀεί τι κακὸν προσδοκήσαντες, νόμῳ τὸ μὴ παθεῖν ἐφυλάξαντο, μέγιστον εἶναι τῆς πόλεως φυλακτήριον τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἡγησάμενοι. εἰώθασι γὰρ οἱ πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸς πλεονεξίαν τὰ πάντα βλέποντες, πλείονα κερδαίνειν ἐπὶ φιλίας προσχήματι, ἢ ὅτε φανερῶς ὡμολογήσωσι τὸν πόλεμον. ψηφίσματα γὰρ Ἀθηναίων ἐγὼ καλῶ τὰ τῆς θείας Πυθοῦς μαντεύματα. πολέμιος ὁ Πέρσης οὐ καθ᾽ ἕνα καιρὸν, οὐδὲ γενόμενος, οὐδὲ παρ᾽ αὐτὴν μόνην τὴν τοῦ πολέμου καταβολήν· ἀλλ᾽ εἰς πάντα τὸν βίον τῆς πόλεως.* εἰ γὰρ Πλαταιὰς μόνας κατέσκαψε, καὶ δῆμον εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πολέμους αὐτοκέλευστον ἐποίησε ἄπολιν. οὐ γὰρ ἃ πέπονθε βασιλεὺς, ταῦτα* διαλογιζομένους, ἐκεῖνον ἀπαλλάττειν τῆς μέμψεως* χρὴ, ἀλλ᾽ ἅπερ ἂν κρατήσας ἔδρασεν, ἐν νῷ λαβόντας, πᾶσαν ἴσως νομίζειν δίκην τῆς ἀξίας κομίζεσθαι. οὐδὲ δίκαιον* τὰ αὐτὰ μὴ δρᾶσαι κρατήσαντας, ἅπερ ἡττηθέντες ὑπὸ τῶν κεκρατηκότων ἂν ἐπάθομεν. οὗτος δὲ, πρὶν ἀντεπαγαγεῖν αὖθις* τοὺς ἐναντίους, ἀφ᾽ ὧν ἐσφάλησαν, ἐπεξιὼν καὶ τιμωρούμενος, οὐδὲ ἐκείνοις καιρὸν ἐπὶ τῆς ἀμύνης ἐνδίδωσι, καὶ πᾶσαν ἑαυτῷ προξενεῖ τῷ μὴ παθεῖν ἀσφάλειαν, οἷς καθάπαξ ἐπεξῆλθε, τούτοις περιγράφων ἅπασαν τὴν ἐν ὑστέρῳ παρὰ τῶν πεπονθότων ἐπίδοσιν. καί φασι, δωρεὰς τῷ δήμῳ [βασιλεὺς] πέπομφε.* Κυρσίλου μοι λέγεις ῥήματα, καὶ πονηρᾶς εἶ δημηγορίας διάδοχος. καὶ ταῦτα λέγειν ἐν Ἀθήναις ἐπικεχείρηκας, ἐφ᾽ οἷς τὸν προειπόντα τάφον ἐποιησάμεθα τὸν τόπον, ἐφ᾽ οὗπερ εἱστήκει φθεγγόμενος. ἄδηλου δὲ ὄντος τίνα τρόπον ἡ ναυμαχία κριθήσεται, οὐ δὴ καλὸν, ἀφ᾽ ὧν εὐδοκιμοῦντες φαινόμεθα, καὶ μεθ᾽ ὧν ἐπιτηδευμάτων διατεθράμμεθα, ἄκυρα ποιεῖν ἐπὶ τῆς παρούσης βουλεύσασθαι. οἷς μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὀλίγος τῆς ἀρετῆς ὁ λόγος, οὐ μέγας τούτοις ἤδη σφαλεῖσιν ὁ κίνδυνος· οἷς δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παραδείγματα τῆς ἀρετῆς ἕστηκε, τίς συγγνώμη παρὰ τοῖς ἔξωθεν, εἰ τοῖς τελευταίοις ἀφανίζοντες, τὴν ἔμπροσθεν δόξαν ἐλέγχοιντο;

* οὐ δεῖ ἔχεσθαι.
* ἐξείργειν. H. St.
* οὐ H. St.
* διαλογιζομένοις.
* οὐ δεῖ.
* ταῦτα.
* πάλιν αὖθις.
* Κυρσίλου. H. St.

πᾶς γὰρ ἐμοὶ Ξέρξου πρὸς δωρεὰν καὶ χάριν ἐγγύτερος. ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν προῖκα παρεῖχε τὴν ἔμπροσθεν δωρεάν, ἦν ἄν τις λόγος ἴσως τοῖς βασιλεῖ * συναγορεύουσι, καίτοι γε οὐδὲ τοῦτο τῶν Ἀθηναίων ἄξιον. εἰ δὲ ἀντιπαρὰ χάριν παρὰ τῆς πόλεως, εὔδηλον δήπουθεν ὡς οἷς παρ' ἡμῶν αὐτὸς ἐκεῖνος τυχεῖν ἐσπούδασε, τούτοις ἐπιδείκνυσι μηδὲν αὐτὸς χαριζόμενος. εἰ δὲ ἁπλῶς διδόντος λαβεῖν οὐκ εὔλογον, πῶς οὐ πλέον, ὅτι μηδὲ προῖκα τὴν δωρεάν, ἀλλ' ἐπ' ἀντιδόσει τοσαύτῃ, ἣν καὶ αὐτὸς δῆλός ἐστιν ἃ δίδωσιν ὁμολογῶν ἀνταλλάξασθαι; φέρε δὴ καὶ αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις σκεψώμεθα. αἰτήματα, ἴσως (φησὶ) οἷς ἐλυμηνάμην κατὰ τὸν πόλεμον. αὐτήν μοι λέγεις τοῦ πολέμου τὴν πρόφασιν, καὶ μάχης μᾶλλον ἢ διαλλαγῆς * ἀναγνώσκεις συνθήματα καὶ λανθάνει, οἷς ὁ ἀλλάξαι βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐσπούδακας, τούτοις ἡμᾶς ἐγείρων πλέον ἐπὶ τὸν πόλεμον. ὢ τῶν ἀνομοίων ῥημάτων! λυμεῶνά μοι τὸν αὐτὸν προσαγορεύεις καὶ φίλον, αὐτόχειρα καὶ πάλιν ἑταῖρον. τὴν αὐτὴν * ἀναγινώσκεις ἐπιστολὴν μεστὴν ἀδικημάτων καὶ δωρεῶν, μιγνὺς καὶ τὰ ἄμικτα πάθη, δωρεάς, χάριτας, συμφοράς, βαρβάρους, Ἕλληνας· καὶ τῷ μὲν δοκεῖν, σπουδάζεις ὑπὲρ τῆς πόλεως, τὸ δὲ ἀληθές, βασιλεῖ ποιεῖς φιλοτιμίας ὑπόθεσιν τὸ πτῶμα τῆς πόλεως. τί οὖν οὐκ ἐπὶ τὰς τριήρεις * ἴμεν, ἀλλ' ἀνεχόμεθα προστιθέντος ἡμῖν βασιλέως τὴν πόρθησιν; ἐπολυπραγμόνησέ μου Ξέρξης τὰ διηγήματα, ὥσπερ καὶ τοῖς ἐγκωμίοις * τολμήσας ἐξ ὧν τῆς πόλεως. εἰ μὲν οὖν παρ' ἑτέρου μὲν τὸ ἀδίκημα, παρ' ἑτέρου δὲ ἡ χάρις· τῷ μὲν ἐχρῆν ὡς πολεμίῳ χρῆσθαι, τὸν δὲ ὡς εὐεργέτην ἀμείβεσθαι. εἰ δὲ ὁ αὐτὸς ἀμφότερα, τί μᾶλλον εἰδέναι χάριν ἐφ' ὧν ὑπισχνεῖται προσήκει, ἢ τιμωρίαν ἀπαιτεῖν ἐφ' οἷς ἀδικῶν ἐλέγχεται; τίνα δὲ καὶ τὰ * λοιπὰ μαστιγώματα καλεῖ; φαίνεται γὰρ καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τὴν χάριν. τὰς Ἀθήνας πάντως ἀνοικιεῖν ἐπαγγέλλεται· τοῦτο γὰρ ὑπαινίττεται δήπου, κἂν μὴ τολμᾷ φανερῶς ὀνομάζειν τῷ ῥήματι. Ἀθήνας ἀνοικιῶ, φησί. σὺ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς πόλιν; σὺ τὴν Θησέως καὶ Κέκροπος; εἶτα σιωπηθήσονται Ἐρεχθεῖδαι καὶ Κέκροπες, ἔτι δὲ Θησεῖς καὶ Κόδροι; πάντα [δὲ] * ἔσται Ξέρξης τῇ πόλει; οἰκιστής, ἀρχηγέτης, τῶν ἐπαίνων, τῶν ἐγκωμίων ὑπόθεσις; οἴμοι τῶν κακῶν! ἡττηθείς μου Ξέρξης, λαμβάνει τὴν πόλιν. τί δ' ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων συστρατεύεσθαι κελεύῃ; οὐ γὰρ ἦν δίκαιον τῷ τοσαύτην ἐνδεικνυμένῳ περὶ τὴν πόλιν μεγαλοψυχίαν, [καὶ] μὴ πάντα τρόπον συναγωνίζεσθαι * καλῶς γε. οὐ γὰρ τότε καὶ τῶν τροπαίων ἀξίας τῶν ἐγχειρουμένων τὰς παρατάξεις παραταξόμεθα. ὑπὸ Ξέρξῃ στρατηγῷ τοὺς κατὰ τῶν ὁμοφύλων πολέμους ἐκφέροντες, δι' οὓς ὤφθη Πέρσαις ἀντὶ νικηφόρου σχῆμα δραπέτου καὶ φυγάδος περικείμενος, τούτοις πόλιν οἰκίζειν, τούτοις εὐεργετεῖν ἀνέξεται; εἰ μὲν γὰρ ᾤετο * ἀναμαχέσασθαι τοῖς ὅπλοις τὴν ἧτταν ἐπιστόλον, ἐστράτευσεν ἄν, οὐκ ἐπρεσβεύετο· ἐπεὶ δὲ ἀπογινώσκει τῆς δυνάμεως, τὴν ἀπάτην ἀντὶ τῶν ὅπλων προβέβληται. ἔτι τοίνυν καὶ διαβάλλειν τοῖς Ἕλλησι πρὸς τὴν πόλιν ἐσπούδασεν, ἵνα ἐρήμους τῆς παρ' ἐκείνων συμμαχίας ἐργασάμενος, πρὸς μόνους ἡμᾶς ὕστερον ἐξενέγκῃ τὸν πόλεμον. καὶ μὴν ἐξ αὐτῶν ῥημάτων δῆλός ἐστι πρὸς τὴν δωρεὰν ἀφοσιούμενος.

Omnes enim mihi Xerxi propinquiores ob munera & benefic. Atque etiam si gratis donum dedisset, esset fortasis iusta quædam causa iis qui Regi patrocinantur, quanquam hoc neque Atheniensibus dignum sit. Si remunerationem ab vrbe petat, manifestum sane est nihil vtique gratis dedisse, quando pro iis rependi sibi mutuum cupiat. Si vero ab eo simpliciter donante non est æquum accipere; quanto minus par est, quando non gratuito donat, sed remunerationis eiusmodi gratia, qua satis testatur, suum velle pensari beneficium. Agedum promissa hæc videamus. Ea, inquit, reponam, quæ bello delevi. Huncccine mihi bellandi prætextum dicis, & pugnæ potius, quam fœderis tesseram profers, nec vides iis verbis, quibus regi vrbem conciliare niteris, nos ad bellum magis excitari? O quam diuersa sunt hæc verba? peremptorem eundem vocas & amicum, interfectorem & socium, eandem legis epistolam plenam iniuriis, & donis, permiscēs mere mala & dona, beneficia, & damna, Barbaros, & Græcos. Hoc studes vrbis commodum videri quærere, sed verius illud, cum vrbis nostræ ruinam regi honoris initium facias. Quid ergo ad triremes non vadimus, sed sustinemus regem patriæ ruinam afferentem? Sed & historiam nostram curiose Xerxes quæsiuit, quasi & cum vrbis præconiis bellū suscepturus. Quare si ab altero iniuria, ab altero beneficium accepimus, illum quidem vt hostē tractare, hunc vero vt beneficum remunerari oportet. Quod si vtrumque idem præstitit, vtrum decet beneficium attendere pro iis quæ promittit, vel exigere, cuius accusatur iniuria? Quæ pœnam sunt, quæ ille læsa dicit? per has literas beneficium dicis gratia pollicetur, Athenas omnino restauraturum se significat; hoc scilicet obscure dicitur, licet aperte verbo nominare non audeat: *Athenas*, inquit, *restaurabo*. Tu vrbem Palladis? Tu ciuitatem Thesei, & Cecropis? tacebunt de Erichtheo nisi Cecropes, & Thesei, & Codri obscurabuntur? Hæc omnia ciuitati Xerxis debebunt? cōditor, dux, laudum præconiorū materia? Hei mihi his malis! Victus à me Xerxes capit vrbem. Quid vero & nosmet cōtra Græcos iubet pugnare? Non enim æquum nos illi, qui circū hanc vrbem mira edit facinora, non venire auxilio & merito. Non enim tum aciē dignam erectis trophæis instruemus. Xerxe duce victis nostris bellum inferētes, propter quos visus est Persis non victor, sed tanquam exul & fugitiuus, his vrbem condere, & his benefacere cupiet? Quod si putaret acceptam cladem armis restaurare posse, exercitum adduceret, non autem legatos mitteret. At cum viribus diffidat suis, fraudē pro armis adhibet. Cum autem copias recensuisset, tum demum fraudem armorum loco produxit. Quin etiam vrbem hanc apud cæteros Græcos infamē reddere contēdit, vt nos eorū auxilio desertos redderet, & nobis solis bellum postea inferret. Et ex his verbis patet donum dicis gratia offerre.

Athenarum vrbs

Illius erat manifeste litteris inscribere hanc velle se vrbem instaurare. Hoc autem non accurate, simpliciter se damna bello illata restituturum dicit, aduerbij amphibolia, quæ mala cogitauit, epistola significauit. Quod autem erat vrbis nostræ insigne? magnificentia ædificiorum, antiquæ vbicunque virtutis testimonia, naturæ ornatus, maius vrbi addit ornamentum quam artificium. Qualis cernitur hic † arx, vbi tale, cœlo excepto, hospitium est Deorum? Quale templum Poliadis Mineruæ? & huic vicinum delubrum Neptuni. Coniunximus enim post contentionem Deos per reges in templis cum aliis. Non recipio * formulam sacrorum ab homine, qualem per præconem arcere solemus. Quis reparabit homines quos bello perdidit? quis reddet mortuorum corpora, quæ bello abstulit? Viri enim, vt aiunt, vrbes sunt, non domus ipsæ; si damna se instauraturum pollicetur, ex his quædam non integre restituere potest, quædam non paria prioribus reddere potest. quomodo illius in his promissio vt impossibilis non redarguatur ab omnibus! Illi Lacedæmonij non contra trecentos decertarunt, sed in oculis regis tot myriades ceciderunt aduersus vnum agmen, quasi flagris ordinatæ. Ipse Rex in Asiam nos vocat, ostendens demptis pugnis tutum secum bellum fore. Vna acies contra totam Asiam instructa, & trecenti Spartani prius armis Thermopylas, deinde morte occludentes, honorabilius sepulcrum, quam sint tropæa excitarunt. Ego quoque de Thebanis supplicium sumendum putaui. Accusati sunt Græci à Persis proditionis gentis suæ, & vrbs mea Persicum contra Græcos assumsit exercitum. Cum Persæ victi sunt, non modo Athenienses, sed & omnes Græci lucrum reportarunt. Vtinam etiam ad Pylas occurrissemus, Lacedæmonij pro sepultura tropæum ostendant. In Xerxem hæc dico, in Xerxem, inquam, ô Apollo, qui vsque * ad aras tuas bellum gessit, & ignem sacro tripodi tuo subiicere conatus est, per quem edis oracula. Volo regionibus de meis recte factis nomen imponi, & maria, ac flumina potius à meis tropæis, quam antiquis nominibus denominari. Obijciet aliquis, quando vrbem vel vnde reliciemus? Quam amplius vrbem quæris, cum habeas triremes pro noua vrbe, & auctorem Apollinem: Obiicit autem pro mœnibus mare, & pro turribus insulas, & pro ornatu tropæa. Si & terminos studes cognoscere, obiuit fama totum terrarum orbem, terram quà itur, mare qua nauigatur. Hos Athenienses duce Themistocle consecuti sunt terminos. Postulabo a Xerxe non oleaginum ramum Palladis, sed platanum; vt duo Palladis tropæa iuxta arcem videantur, contra Neptunum olea, contra Barbaros platanus.

τοῦ μὲν γὰρ αἴσχιστα τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν θέλοντος, ἔργον ἦν αὐτὸ τοῦτο σαφῶς ἐγγράψαι τοῖς γράμμασιν. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ εἶπεν, ἁπλῶς δὲ ἀποκαταστήσειν φήσας οἷς ἐλυμήνατο κατὰ τὸν πόλεμον, τῇ τοῦ προσρήματος ἀμφιβολίᾳ * κακῶς ὃ κακουργεῖ διὰ τῶν γραμμάτων δεδήλωκε. τί δὲ ἦν τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας τὸ ἐπίσημον, σεμνότης οἰκοδομημάτων, πανταχοῦ τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὁ παρὰ τῆς φύσεως κόσμος, μεῖζον τῶν παρὰ τῆς τέχνης προσστεθεὶς τῇ πόλει τὸ κάλλος. οἵα μὲν ἰδεῖν ἀκρόπολις, οἷον ἄλλο (πλὴν) μετ᾽ οὐρανὸν ἐνδιαίτημα· οἷος δὲ ὁ τῆς Πολιάδος νεώς, καὶ τὸ πλησίον * τοῦ Ποσειδῶνος τέμενος. συνῆψα μὲν γὰρ διὰ τῶν ἀνακτόρων τοὺς θεοὺς ἀλλήλοις μετὰ τὴν ἅμιλλαν. οὐ λαμβάνω παρὰ ἀνδρὸς τὸν τῆς τελετῆς * τύπον, ὃν εἴργει τῆς τελετῆς τῆς ἡμετέρας τὸ κήρυγμα. τίς ἀναστήσει τοὺς ἄνδρας, οὓς ἀπολώλεκε; τίς τὰ σώματα τῶν πεσόντων, οἷς * ὁδοῦ κατὰ τοὺς πολέμους λελύμανται; ἄνδρες γὰρ (φησὶν) αἱ πόλεις, οὐκ οἰκοδομήματα. εἰ δὲ τὰ * λελυμασμένα ἡμῖν ἀποδώσειν ἐπαγγέλλεται, τούτων δὲ τὰ μὲν οὐδ᾽ ὅλως ἐγχωρεῖ λαβεῖν, τὰ δὲ τοῖς διεφθαρμένοις οὐχ ὅμοια· πῶς οὐκ ἀδύνατος ἐλέγχεται τοῖς πᾶσιν ἡ περὶ τούτων ὑπόσχεσις; οὐκ ἠγωνίσαντο οὐδὲ τριακοσίοις ἐκεῖνοι * Λακεδαιμόνιοι ἐν Πύλαις, ἀλλ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖς βασιλέως ἔπεσον αἱ τοσαῦται μυριάδες, πρὸς ἕνα λόχον ὑπὸ μαστίγων * παρατατόμεναι. αὐτὸς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν καλεῖ βασιλεύς, οἷς παραιτεῖται τὰς μάχας, τούτοις ἀκίνδυνον εἶναι τὸν πρὸς αὐτὸν δεικνύων πόλεμον. λόχος εἷς πρὸς ὅλην τὴν Ἀσίαν παρατεταγμένος, καὶ τριακόσιοι Σπαρτιᾶται κλείοντες πρότερον μὲν τοῖς ὅπλοις, ὕστερον δὲ τῷ θανάτῳ τὰς Πύλας, σεμνότερον ἤγειραν τροπαίου τὸ πολυάνδριον. ἐγὼ καὶ ὑπὲρ Θηβαίων * ἀπαιτῆσαι δίκας ἐσπούδακα. δῆμος Ἑλλήνων διὰ Πέρσας τοῦ κοινοῦ γένους προδοσίαν κατέγνωσαν, καὶ πόλις ἐμὴ Περσικὸν ἐδέξατο κατὰ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον. κέρδος οὐκ Ἀθηναίων μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἁπάντων, Πέρσαι νικώμενοι. εἴθε καὶ εἰς Πύλας ἀπηντήσαμεν· τρόπαιον ἂν ἐδείκνυσαν νῦν ἀντὶ τοῦ τάφου Λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ Ξέρξην καλῶ, ἐπὶ Ξέρξην, Ἄπολλον, τὸν μέχρι τῶν ἀδύτων στρατεύσαντα, τὸν τοῖς ἱεροῖς σου τρίποσι τὸ πῦρ προσάγειν φιλονεικήσαντα, δι᾽ ὃν ἐκίνησας φάσματα. δοθῆναι θέλω καὶ τοῖς χωρίοις ἀπὸ τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων ὀνόματα, καὶ τὰ πελάγη καὶ τοὺς ποταμοὺς ἀπὸ τῶν ἐμῶν τροπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων προσαγορεύεσθαι. πότε οὖν ἢ πόθεν ἀνοικιοῦμεν τὴν πόλιν; ὑπέκρουσέ τις. ποίαν γὰρ ἐπιζητεῖς ἔτι πόλιν, τὰς τριήρεις ἔχων τῆς νέας πόλεως, οἰκιστὴν ἔχων τὸν Πύθιον; προβάλλεται δὲ αὐτῆς ἀντὶ μὲν τειχῶν τὴν θάλασσαν, ἀντὶ δὲ πύργων τὰς νήσους, ἀντὶ δὲ κόσμου τὰ τρόπαια. εἰ δὲ καὶ τοὺς ὅρους αὐτῆς ἐπιζητεῖς μαθεῖν, περιελθε κύκλῳ τῷ λογισμῷ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ γῆν ὅση βατή, καὶ θάλατταν ὅσον πλωτὸς· οὗτοι τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐπὶ Θεμιστοκλέους οἱ ὅροι. ἀπαιτήσω Ξέρξην ἀντὶ τοῦ θαλλοῦ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν πλάτανον· ἵνα δύο βλέπηται τῆς θεοῦ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τρόπαια· κατὰ μὲν Ποσειδῶνος, ὁ θαλλός, κατὰ δὲ τῶν βαρβάρων, ἡ πλάτανος.

Ἐκ τοῦ

Ἐκ τοῦ πολεμαρχικοῦ. Τὸ Προοίμιον.

Οὐ τοῖς * ψέγουσι τὸν νόμον τῶν ἐπὶ τοῦ μνήμαιος εἰωθότων λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ἐπαινοῦσι συνθήσομαι. καὶ γὰρ ἄτοπον, τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν παρ' αὐτοῦ λαβόντας, κατ' * αὐτοῦ τῇ παρὰ τοῦ λέγειν ἐξουσίᾳ χρῆσθαι. τὸν γὰρ ἐκ τοῦ θανάτου φόβον ὁ νομοθέτης τῇ παρὰ τοῦ λόγου τιμῇ παραλυσάμενος, ἄοκνον πᾶσι τὴν τόλμαν τὴν ὑπὲρ τῶν κινδύνων * καθίστησιν· ἡ δὲ τῶν ἐγκωμίων ἀρχή, ὡς μὲν δοκεῖν, κοινὴ πρὸς ἅπαντας· τὸ δὲ ἀληθές, τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐξαίρετος. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν σπουδάζοντες, ἵνα τὸ γένος ὑμνήσωσιν, εἰς προγόνων τινὰς εὐφημίας τὴν τοῦ λέγειν φύσιν ἀναβιβάζουσιν, ἢ τὴν γῆν ὅθεν οἱ πρόγονοι τῶν ἐπαινουμένων ἐγένοντο. πάντες γὰρ ἐπιεικῶς οἱ πρόγονοι τῶν πανταχοῦ θαυμαζομένων, ἐπήλυδες. ὁ μὲν καὶ κατὰ τούτων ὁ νόμος οὐκ ἐνενίκηκεν· ἀλλ' ὁμοῦ τε Ἀθηναίους εἴρηκας, καὶ μετὰ τῆς ἐπωνυμίας δηλοῖς τοὺς αὐτόχθονας. ἄοπλος ἦν ὁ βίος. ὅπλα τῶν κινδυνευόντων * περιβάλλεσθαι. ἵππων χρῆσιν ἐκ νηπίου * μείζω πρό τε πρὸς ἄθλους καὶ πολέμου χρείαν τὴν ἵππων ἔγνωσιν. κρατήσεις δὲ τῆς ἁμίλλης θαλλῷ τε [ἐλαίας] καὶ κύματι, τῷ θαλλῷ * τὴν ψῆφον ἰδεῖν. ἐπὶ τῷ θαλλῷ δ' ὅταν εἴπω, * τὴν θεὸν λέγω. Ἀθηνᾶς γὰρ (οἶμαι) τὸ γνώρισμα. ἀλλὰ γε οὐχ ὅ,τι τις * τοιοῦτον εἴπῃ χαλεπὸν εὑρεῖν. ἀλλ' [οὖν] ὅπως μὴ τούτοις ἑπόμενος, πόρρω τῶν πράξεων γένηται, ἃς τοῦτο μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως οἱ τῶν τῇδε κειμένων πρόγονοι, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῆς [ὅλης] Ἑλλάδος ἤραντο παῖδες * πατέρας μιμούμενοι, καὶ διὰ πάσης ἡλικίας τε ὁμοῦ καὶ διαδοχῆς τοῦ γένους τὴν εὐψυχίαν καταβιβάζοντες. Ἡρακλείδας δὲ ὑποδεξάμενοι, τὸν μὲν ὑβρίζοντα τῆς παρανομίας ἔπαυσαν· αὐτοῖς δὲ τὴν τύχην ἀμείψαντες, βασιλέας Πελοποννήσου πάσης ἀντὶ φυγάδων εἰργάσαντο. ἐκίνησε φθόνος ποτὲ κατὰ τῆς πόλεως Δωρικὸν ὁμοῦ καὶ Βοιώτιον καὶ προσέτι Χαλκιδέων τῶν ἀπ' Εὐβοίας ἐκ * τρίτου πόλεμον. πῶς οὖν ἅπασι τούτοις ἡ πόλις * αὐτὴ ἔστη; ἔπιπτον Βοιωτοί, Δωριεῖς ἠγάπων σωζόμενοι, Χαλκιδεῖς ἅπαντες ἤγοντο. τρία δὲ εἱστήκει τρόπαια. τῶν δὲ τροπαίων τὸ τάχος ἐστὶ λαμπρότερον. τὸ γὰρ κατ' * Εὐβοίας καὶ Βοιωτῶν, μιᾶς ἦν ἡμέρας τὸ συναμφότερον. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ καὶ πᾶσι τὸ μέρος ἀποδιδόναι τῆς εὐφημίας βουλόμενος τοῖς ἄνω χρόνοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ παντὸς τοῦ γένους κατὰ τὰς μάχας προστεύσασιν, οὔτε τούτοις τὴν ἀξίαν τηρεῖν, τῷ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων ἐν τῷ τῶν λόγων τάχει συγκρίνεσθαι, καὶ μή που τούτων προσάπτεσθαι, ὧν ἡ τῶν ἀκροωμένων προσδοκία ζητοῦσα πάλαι τὸν ἔπαινον, ἀγανακτεῖν ἔοικεν, ὅτι μήπω τῆς ἐπιθυμίας ἐμπίπλαται. οὐκοῦν ἐπὶ ταῦτα ἤδη ἰτέον τῷ λόγῳ. τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀπολείπεσθαι μέλλειν τῶν πράξεων, ὅτι κοινὸν ἁπάντων, οὐδενὸς ἂν εἴη δίκαιον ἔγκλημα. Πέρσαι κλῆρον ἕνα τὴν ὑφ' ἡλίῳ πᾶσαν δεῖξαι τοῖς ὅπλοις βουλόμενοι, μικρῷ μέρει τῷ πρὸς ἑσπέραν πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν ἀπείργοντο. ὡς δ' ἀφεὶς ἐπ' Ἰωνίας ὁ στόλος, καὶ πάλιν ἀποκρύψας πλήθει νεῶν τὸ φαινόμενον περὶ τὰς νήσους τὰς κατ' Αἰγαῖον ἐσχίζετο:

Ex Oratione militari.

PROOEMIVM.

Non astipulabor ijs, qui eorum, qui memoriter solent dicere, legem reprehendunt, verum laudatoribus assentiar. Absurdum enim est cùm à memoria dicendi subsidium petant Oratores, contra eandem dicere. Legislator enim metum mortis orationis dignitate eximens, audaciam strenuam in periculis omnibus inicit. Laudis causam, mea quidem sententia, omnes communem habent: at horum virorum præ cæteris eximia est. Quidam enim dum alios laudare conantur, vt genus ac stirpem prædicent, ad maiorum encomia orationem conuertunt, aut patriam vnde maiores exstiterunt. Omnes enim qui laudantur, exteri fere fuerunt. Sed aduersus hos hæc lex non vicit, sed simul Athenienses nominauerat, & hac appellatione ostendis * indigenas esse. Viuebant sine armis, tela non producebant, equis vti non didicerant. Vsui tamen esse docuit equos in certaminibus; ac prœlijs. In certaminibus ramo & germine oleagino victoriam denunciabant. Cum ramo oleæ dico, deam indico. Hoc enim Palladis insigne existimo. Nec vero id quod huiusmodi quis dixerit, difficile est ad inueniendum: saltem vt hæc non imitans procul ab iis rebus sit, quas quidem partim pro ciuitate maiores illic iacentium, partim vero pro vniuersa Græcia filij parentes suos imitati, per omnem ætatem & successionem gentis fortitudinem proferentes susceperunt. Heraclidarum vero potentiam admittentes, alterius quidem iniurias compescuerunt, sibi vero fortitudinem mutantes, totius Peloponesi reges pro exsulibus fecerunt. Inuidia autem tunc temporis in hanc vrbem tria bella Doricum simul, & Bœoticum & insuper Chalcidense concitarunt. Qua igitur ratione his omnibus vrbs restitit? Ceciderũt Bœoti; Dores seruati quieuerunt: Chalcidenses omnes abducti sunt. Tria vero tunc fixit trophæa, sed illustrior est quam victoria celeritas. Vno die Eubœis & Bœotis trophæa erecta sunt. Etenim cũ cupiam omnibus gloriæ aliquam partem iis tribuere, qui superioribus illis temporibus pro patria, omnique populo, pugnando primas ferebant, visus sum ne his quidem satis dignam contulisse, rerum gestarum magnitudinem verborum exilitate deterendum, neque attingendo ea quorum laudem auditores pridem exspectantes indignari videntur, quod eorum fiat minime desiderio satis. Hæc igitur iam oratione tractanda. Necessitate vero parem dicendo non esse, non vnis proprium crimen, sed commune omnium fuerit. Persæ totum terrarum orbem vno regno volẽtes includere, spe sua frustrati sunt, cum vna parte Occidentalis regni cupiditatem implere non potuerint. Classis enim ex Ionia soluens, iterumque multitudine nauium æquor tegens, insulasque Ægæi maris, dissipata est.

* λέγουσι. Hæ.
* καθ' ἑαυτῶ.
* παρίστησι.
* περιβάλλεσθαι
* μείζω.
* τοῦ ξίφους.
* τὸν θεόν.
* τοιοῦτον.
* πατέρας.
* τρίτου.
* αὕτη ἔστη.
* Εὐβοίας.

Hi κακῶς.

* αὐτόχθονας Strabo lib. 5.

Himerius.

Naxiorum quidem ciuitatem ad mare ſtatim inuadit, vbi eam vrbem funditus vna cum nomine diruerunt, & gentem in triremes impoſuerunt. Operæ-pretium non duxerant cum Eretrienſibus armis decertare, quod eorum fortunam Perſico bello inferiorem putarent, inter ſe manibus conſertis ita inuaſerunt Eretrienſes, ac ſi in ſagena concluderent. Cum Marathonem attigiſſent, ſpes labefactata eſt. Probe enim experimento docti didicerant, quantum inter nos, & Eretrienſes intereſſet. Tum naualis quidam miles aduerſus integram triremem auſus eſt depugnare. Vrgens fugientes ad mare Phœniciæ, nam manus iniecit, fortiorem eſtimans tota naui dextrâ. Veriti autem Barbari, ne nauis eorum Atticæ dextræ in prædam cederet, ſecuri manum amputant: Ipſe vero ſaucius ſine manu iacebat, triremem tamen mordicus tenens. O vos primi, qui Perſarum fortunam illuſiſtis! O vos qui maiora vincitis quam natura humana permittat! O qui occumbitis cum ea rerum geſtarum hiſtoria, quam neque ante vos, nec poſt te mpus tulit! O qui illuſtriorem nacti eſtis tropæo ſepulturam, qui nomen Marathonis Solis curſibus extenditis! Marathon tenet veſtra corpora, animas ipſi dij, qui vobiſcum pugnarunt, gloriam terra continet ac mare. Xerxes autem huic vrbi infeſtus nihil intactū reliquit, ſed omnia mouebat & concutiebat, quaſi Neptunus terram & ſimul mare concuteret. terra & mare ſuam inuicem naturam permutabant. Impoſuit terram fretis, & Phœnicū naues per continentem miſit. Tunc omni ſpe maiora miracula vidimus, per Helleſpontum equitatus Medorum, per Athonem triremium claſſis iter fecit. Quin & ad cœlum vſque audaciam ſuam Xerxes extendit, & ſuis prodigioſis factis tranſiluit a mari in terram, a terra in cœlum, inde in ſolem. Nam iaculis Solis lumen obtexit, nauigans maris naturam mutauit, iter faciens cum exercitu terræ anguſtiam menſus eſt. Prætereo maria triremibus cooperta: taceo exercitum naturæ numerum excedentem: omitto gentes alimentis præbendis impares, & regem vbique metum incutientem, vbinam vero eſſet propter copiam exercitus, ignoratum. Huiuſmodi itaque tumultu, ac tanto errore terra vniuerſa fremente, & omnibus Græciæ interitum augurantibus, hi quidem tantum commodi in calamitatibus ſperabant, quantum ab ipſorum ciuitatibus Perſæ abeſſent: ciuitas vero noſtra regi omnia turbanti non ceſſit, nec metu rumoris, turpe quid antequam ſentiſceret decreuit, ſed ſtatim poſt primam legationem rege ſuperior fuit. Ipſe quidem ſeruitutis popoſcit conditiones: illi libertatis remiſerunt. Capitale erat ſi quis legatis munera daret. Nihil vero omnino illos terrebat, nihil, cur virtutis obliuiſcerentur, efficiebat. Non Lacedæmonij iam victi, qui Græcis adeo profuerunt, vt fortiter dimicando occubuerint, non verberati fluctus, non puniti venti, & mollis contra naturam Barbarus terrebant. O maiora auſos Xerxe [contra naturā.] O animos elementis fortiores oſtēdētes.

Marathonia pugna.

τὴν μὲν Ναξίων πόλιν πρὸς τῇ θαλάττῃ οὖσαν μεθίζεται, τὴν μὲν ἀφεῖσα μετὰ τῆς ἐπωνυμίας τοὔδαφος, αὐτοὺς δὲ τὸ γένος εἰς τὰς τριήρεις ἐνθέμενος. τῶν δὲ Ἐρετριέων δι' ὅπλων μὲν οὐκ * ἠξίωσαν, ἐλάττονα περσικῷ πολέμῳ τὴν τύχην αὐτῶν νομίσαντες, χερσὶ δὲ χεῖρας πάντες ἀλλήλων συνέχοντες, σαγηνεύσαντες εἶχον ἃ τὴν Ἐρετριέων ἔδειξαν τὸ ἔθνος. ἐπεὶ δὲ καὶ Μαραθῶνος ἥψατο, τὰ μὲν τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ἐσάλευσε, ἐγνώρισαν δὲ καλῶς διὰ τῆς πείρας μαθόντες, ὅσον τὸ μέσον Ἐρετριέων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως. τότε τις καὶ κατὰ τριήρους ὅλης ναυτικὸς στρατιώτης ἐτόλμησεν· ἐπιδραμὼν γὰρ τοῖς φεύγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, φοινίσσης νεὼς λαμβάνεται, κρείττω τὰ δεξιὰ ἔχειν τριήρους ὅλης οἰόμενος. δείσαντες δὲ ὑπὲρ τῆς τριήρους οἱ βάρβαροι, μὴ δεξιᾶς Ἀττικῆς γένηται λάφυρον, πελέκει τὴν χεῖρα μερίζουσιν. ὁ δὲ πληγείς, ἔκειτο τῆς μὲν χειρὸς ἀφαιρεθείς, τῆς δὲ τριήρους ἐχόμενος. ὦ πρῶτοι τὴν Περσῶν τύχην ἐλέγξαντες. ὦ κρείττους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νίκας νικήσαντες. ὦ μετὰ διηγημάτων πεσόντες, * ἃ μήτε πρὸ ὑμῶν μήτε μεθ' ὑμᾶς ὁ χρόνος ἤνεγκεν. ὦ σεμνότερον τροπαίου τάφον κτησάμενοι. ὦ τὸ Μαραθῶνος ὄνομα τοῖς ἡλίου δρόμοις συναποτείνοντες. Μαραθὼν μὲν ἔχει τὰ σώματα, τὰς δὲ ψυχὰς οἱ συστρατιῶται θεοί, γῆ δὲ τὸ κλέος καὶ θάλαττα. Θυμουμένου δὲ τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲν τῶν πάντων ἡσύχαζεν, ἀλλὰ πᾶν αὐτῷ συνεκινεῖτο καὶ συνεσείετο, καθάπερ Ποσειδῶνος αὐτοῦ τινάσσοντος [τὴν] γῆν ὁμοῦ πᾶσαν καὶ θάλατταν. γῆ δὲ καὶ θάλαττα τὴν ἀλλήλων φύσιν ἠλλάττετο. τοῖς μὲν πορθμοῖς ἐπετίθει τὴν ἤπειρον, τὰς δὲ φοινίσσας [διὰ] τῶν ἰσθμῶν ἔπεμπεν. ὤφθη τότε πάσης ἐλπίδος κρείττονα θαύματα, ἵππος καθ' * ἑλλήσποντον μηδικός, καὶ δι' Ἄθω μέσου στόλος τριήρων πεμπόμενος. ἀπείχετο δ' ὁ Ξέρξης οὐδὲ οὐρανοῦ τοῖς * τολμήμασιν, ἀλλὰ μετῄει καὶ μετεπήδα τοῖς θαύμασιν, ἀπὸ θαλάσσης ἐπ' ἤπειρον, ἀπὸ γῆς ἐπ' οὐρανόν, ἐκεῖθεν καὶ ἥλιον. τοῦ μὲν γὰρ τοξεύων τὸ φῶς ἀπέκρυπτε, τῆς δὲ πλέων τὴν φύσιν ἤμειβε, τῆς δὲ πεζεύων τὴν χρείαν ἤλεγχε. καὶ σιωπῶ πελάγη μὲν ὑπὸ τριήρων κρυπτόμενα, στρατόπεδα τῆς ἀριθμοῦ φύσεως κρείττονα, ἔθνη δὲ δείπνων δαπάναις ἥττονα, βασιλέα δὲ πανταχοῦ μὲν ὄντα τῷ φόβῳ, οὗ δὲ γῆς * ἦν διὰ τὸ πλῆθος λανθάνοντα. τοσούτου τοίνυν θορύβου γῆς ἁπάσης ἠχήσαντος, καὶ κρινομένων ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος τῶν ὅλων, οἱ μὲν ἄλλοι σύμπαντες τοσοῦτον * ἐν τοῖς δεινοῖς κερδαίνειν ᾤοντο, ὅσον ἀπεῖναι Πέρσας τῶν πόλεων· οὐ μὴν καὶ ἡ πόλις εἶξε βασιλεῖ τὰ πάντα σείοντι, οὐδὲ φόβῳ τῆς φήμης αἰσχρόν τι καὶ πρὸ τῆς πείρας ἐβουλεύσατο, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρεσβείας * πρώτης κρείττων βασιλέως ἐγένετο. ὁ μὲν τὰ τῆς δουλείας ἀπῄτει σύμβολα, οἱ δὲ τὰ τῆς ἐλευθερίας ἀντέπεμπον. ἦν γὰρ θάνατος ἡ τῆς πρεσβείας ἀντίδοσις. ἐφόβει δὲ * αὐτοὺς οὐδὲν τῶν ἁπάντων, * οὐδὲν ἐποίει τῆς ἀρετῆς ἐπιλανθάνεσθαι· οὐ Λακεδαιμόνιοι πεσόντες, καὶ τοσοῦτον συντελοῦντες τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον ἀνδρείως ὑπὲρ θανάτου βουλεύσασθαι· οὐ μαστιζόμενα κύματα, καὶ κολαζόμενα πνεύματα, καὶ φυσῶν βάρβαρος κατὰ τῆς φύσεως. ὦ μείζονα Ξέρξου τολμήσαντες [κατὰ τῆς φύσεως] αἱ ψυχὰς στοιχείων βεβαιοτέρας ἐπιδειξάμενοι.

* ἠξίωσαν.
* al. ὃ.
* ἐλαυνόμενον.
* τολμήμασι.
* αὖ.
* ἐν τοῖς δεινοῖς.
* αὐτῆς.
* αὐτοῖς.
* οὐδὲ.

ὦ τοῖς περσῶν τοξεύμασιν οὐ καμφθέντες τὸ φρόνημα. ὦ δύο τροπαίοις δεκαετῆ στόλον ἐλέγξαντες. ἡμεῖς τὸν ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα γῆν καὶ θάλατταν, χρηστῶς κλέψαι τὴν σωτηρίαν κατηναγκάσατε. ὦ μόνοι δείξαντες [αὐτὸ ἔργοις] ἅπασιν ὅτι πάντα χειροῦται ἀρετῆς ἰσχύς. ἀλλὰ καὶ ταῦτα σιγῇ παρέλθωμεν, καὶ τῆς εἰρήνης πρὸς βασιλέα γεγενημένης μνημονεύσωμεν, ἣ παντὸς τροπαίου σεμνοτέραν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐργάζεται. καὶ μάλα εἰκότως. αἱ μὲν γὰρ, καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. τὸ δὲ ἑκόντα * συγχωρῆσαι βασιλέα τῇ πόλει, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας, θαλάττης ἀνέξεσθαι, ἔσω δὲ χελιδονίων καὶ κυανέων μὴ πέμψειν ὁλκάδα, πῶς οὐ καθαρὰν παντάπασι τῇ πόλει προξενεῖ τὴν εὔκλειαν; ἀλλὰ γὰρ ἀθηναίων τὰ μυρία τρόπαια καὶ ναυμαχίας καὶ πεζομαχίας, καὶ ὡς πρὸς ἅπασαν μὲν τυραννίδα, πρὸς ἅπασαν δὲ δυναστείαν ἀντέστησαν, ἄλλοτε κατ' ἄλλους χρόνους ὑπὲρ τοῦ γένους μυρίους ἀγῶνας ἀναδεξάμενοι· οὔτε ἐμοὶ διεξελθεῖν ῥᾴδιον· οὔτε εἴ τις πρότερον ἐπικεχείρηκε. διόπερ οἶμαι * δεῖν ὡς οἱ τοὺς ἐν τοῖς σταδίοις νικηφόρους ἀνακηρύττοντες, ἕν τι ταὐτὸν συνθεῖναι γνώρισμα, οὕτω καὶ ταύτῃ καὶ πρὸς τὸν νόμον ἀφοσιώσασθαι. ὦ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν, ὅση μὲν βατὴ [νίκης καὶ] τροπαίων· ὅση δ' ἄβατος, δόξης καὶ κλέους πληρώσαντες. ὦ μόνοι ταῖς μεγάλαις πράξεσι χρόνον καὶ φθόνον νικήσαντες. ὦ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν οὐ στήλαις ἀλλὰ τροπαίοις μετρήσαντες. εἴρηται κἀμοὶ τῆς μὲν ὑποθέσεως ἴσως ἔλαττον· τῶν δὲ πολλῶν οὐκ ἐλάττονα. λείπεται δὲ εὐφήμῳ βοῇ * προσοικειώσαντας πανδημεὶ πάντας τῷ μνήματι, οὕτω τῆς τιμῆς ἀπαλλάττεσθαι.

O Persarum telis animo concidentes. O duobus trophæis classem decem annorum illudentes. Vos eum qui per totum orbē & mare iuit, coegistis furtim & clementer salutem suā quærere: qui soli ostendistis omnibus hominibus omnes copias virtute posse coerceri. Sed hæc etiam silentio præteréamus, & tactæ cum rege pacis recordemur, quæ hanc vrbem omni trophæo illustriorem reddit, & merito. Hoc sæpe fortuna fit, sed illud, regem libenter vrbi cedere spatio itineris equi vnius diei, superiori mari abstinere, intra Chelidoneas, & Cyaneas nauem non mittere, quomodo non sinceram vndecumque vrbi gloriam parat? Etenim Atheniensium varia trophæa, & nauales & pedestres pugnas, & qua ratione tyrannidi omnique potentiæ restiterint, alias diuersis temporibus pro hac gente varia certamina recipientes, nec mihi facile est recensere, nec si quis id prius aggressus sit. Quare existimo vnum & idem monumentum coniungi oportere, quemadmodum qui renunciant in stadio victores, sic & huic vrbi secundum legem consecrandum esse. O qui omnem terram & mare quā iter est [victoria &] trophæis, & quā iter non est, gloria & splendore compleuistis, qui soli maximis rebus gestis tēpus & inuidiam superastis, qui omnem terram non columnis, sed trophæis dimensi estis. Dixi forsitan minus quam causa exigebat, non tamen minus quam alij plurimi. Reliquum est, vt postquam omnes acclamarint memoriæ, sic omnes discedant.

Ἐκ τοῦ ἀρεοπαγιτικοῦ ἢ ἐλευθερωτικοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Ῥουφίνου.

Τὸ Προοίμιον.

Ἄνδρες * οἱ καὶ θεοῖς ὑπὲρ νίκης πάλαι, καὶ νῦν * ἀθηναίοις ὑπὲρ ἐλευθερίας, δικάζοντες. ἠκουμένου τῷ νόμῳ πειθόμενος, τὰ τῆς χρείας μόνης φθέγξομαι ῥήματα. ἐγὼ καὶ σοφιστὴς ἐγενόμην παρ' ὑμῖν καὶ πατήρ. εἰ σοφιστὴς δεξιὸς, ὑμεῖς ἐπίστασθε (λέγω γὰρ ἀεὶ, καὶ τὴν ἐμὴν πολιτείαν ἔχει τὰ θέατρα) εἰ πατὴρ ἀττικὸς, ἡ παροῦσα δείκνυσι πρόφασις. οὐ γὰρ αἰσχύνομαι τὸν ἀθηναῖον παῖδα μὴ προσαγορεύειν ἐλεύθερον. προδίδωμι καὶ πρὸ ἥβης τὴν ἐλευθερίαν τῷ παιδί. ἐμός ἐστιν, ἀθηναῖός ἐστι, πόλεως [καὶ] πλέον τιμώσης τὸ κοινὸν γέρας ἢ * τὸ τῶν πατέρων ἐστίν. οὐχ ὅς ἐστιν ἐκ Πλουτάρχου, δι' οὗ πάντες ὑμεῖς παιδεύετε. ἔστιν ἐκ Μινουκιανοῦ, τοῦ διὰ τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς πολλοὺς πολλάκις ἐλευθερώσαντος. τὸν ἐκ Νικαγόρου προσήγαγον ὑμῖν, τὸν ἐξ * ἐμαυτοῦ. σοφιστῶν ὑμῖν καὶ τῶν σοφῶν λέγω κατάλογον, ἀττικὴν ὄντως εὐγένειαν. ἀφῆκα πολλάκις τὰς τῶν σοφιστῶν φωνάς, νῦν τὰς τοῦ πατρὸς ἀφίημι. ἐδώκατέ μοι παῖδα δι' ἀττικοῦ γένους, * λάβετε τοῦτον καὶ διὰ τῆς ὑμετέρας ἐλεύθερον. οὐκ ἂν ἀφετέ μοι τῇ ψήφῳ τὸν παῖδα, καὶ φωνὴν ἐλευθέριον συνεπηχήσατε, ἵνα ὡς ἀθηναῖος (ἴσον γὰρ εἰπεῖν ἐλεύθερος) καὶ λέγῃ καὶ γράφῃ παρ' ὑμῖν κἂν οἱ θεοὶ βούλωνται, καὶ πολιτεύηται.

Ex Areopagitica. seu qua Rufinum filium suum liberali causa manu asserit.

PROOEMIVM.

Viri, qui olim de victorijs cum Dijs decertabatis, & nunc cum Atheniensibus de libertate. Igitur legibus obtemperans ea solum dico, quæ necessaria. Ego & pater apud vos Sophistæ fuimus, & num argutus fuerim, vos nouistis (hoc enim frequenter vsurpo, & meam institutionem theatra loquuntur) num Atticus pater fuerit, hæc declarat oratio. Nolo enim Atheniensium sobolem liberam non appellare. Libertatem etiam ante pubertatem filio committo. Meus est, Atheniensis est, donum est publicum ciuitati plus cæteris honoratæ. Hic enim est Plutarchi, quo vos omnes magistro vtimini, hic Minuciani, qui sua voce plurimos persæpe liberos fecit, hunc Nicagoræ filium vobis adduximus, & hanc meam prolem. Sophistarum vobis, Philosophorúmque recenseo seriem, decus sane Atticæ. Omisi sæpe Sophistarum nomina, nunc patris omitto. Dedistis filium mihi, quoniam Atheniensis est, accipite iam eundem vestra sententia liberum redditū. Quare dimittite mihi vestro decreto filium, & dein vocem illam liberalem, seu vindicias secundum libertatem acclamate, vt tanquam Atheniensis (quod est ac si dicerem liber) apud vos & dicat, & scribat, & si Dij velint, etiam in Repub. honores assequatur.

Marginal notes: * ἰσχυρῶται. * al. δεινοῖς. * προσοικειώσαντας. * νίκ. * ἀδε ᾗ. * al. τό. * ἐμαυτοῦ. * al. λάβε.

E funebri laudatione, quam in filium eundem Rufinum habuit.

PROOEMIVM.

QVod iam mortuo Rufino verba facere incipiá, facio inique, nisi à numine quodam ad Monodiam dramatis seruatus sim: loquar tamen. Non enim mihi fas est oratione illum nó deplorare horum Eloquétiæ studiorum alumnum. Nesciebam itaque infelix pro balneis me tibi sepulchrum, pro domibus bustum, & tumulum pro diuitijs, & voluptate funeralia, quæ hominibus omnium tristissima sunt, erigere. Dixisti, primo nuper ad populum perorans: omnem quæ sub Sole est terram indecoris meis verbis implebo.

Persuasit aliquando Pericles, sed postquam ab * Anaxagora factus esset orator, tu orator e cunabulis exstitisti. Alcibiades totum suggestum occupauit, sed in flore iuuentutis, & ætate adolescentiæ. [at tu etiamnum vberibus & lacte nutritus.]

O dolor Æschyli digeus cothurno. Herculem terras peruagari, & duodecim adeo labores subire, vt terrarum orbem veluti virtutis suæ testem relinqueret. Tu vero intra tuos commeratus terminos, egregie factis Herculis columnas nobis superasti. Quod, quæso, numé auream cæsariem familiæ * detondit meæ? quis gloriæ meæ splendorem exstinxit? quænam furia genarum ruborem, blandum iucundúmque vultus tui risum eripuit? Qua ratione, heu me, passus es, ô Liber, & delubris tuis sacrum diripi iuuenem? Commune hoc aduersum te meámque familiam Erinnyes trophæum fixerunt. Cur ei thalamum nuptialem inferiorem non apparaui, quandoquidem superiorem ei Parcæ inuiderunt. Item, quibus quam tristibus seruatus sum luctuosis sermonibus? Omnia cum orationum argumenta tractarim, vnum luctus semper declinaui: nesciebam enim me meis lamentis seruari. Iam pridem cogitabas tuum hunc discessum, iam pridem alijs, qui poterant, conijciendum reliquisti, quod hac sorte melior esses. O qui antea ætatis terminos virtutum dotibus transisti, iam vero morte commutasti! qui fraterno amore etiam * Dioscuros superasti. Illi quidem pro Helena bellum gesserunt, raptum tamen prohibuerunt. Tu vero fratris tui germani custos omni muro eras fortior, tu omnibus morbis solo animi robore semper restitisti. Improbus fortasse dæmon, & crudelis ideo tecum contendit, & multis prælijs superatus tandem aliquando clandestinis & fallacibus machinis te prostrauit. Neque vero cessisti ad extrema vsque dæmoni, vt possumus audire, sed corpore licet cesseris, animo non cessisti. Verum strágulauit ille, perque vim abstulit; tu vero in ipso laqueo animá agebas, amabilem tibi nutricem voce inclamás, donec te omni ope destitutum, sic laqueo conclusit. Nouerat enim quod sæpe victus, patre præsente & iuuante, discesserat. Viceras & obstinatos, immobilésque iudicum animos: & tum primum seuerum illum consessum risisse apparuit. Desiderio tui métes illas flexisti,

* Val. Max. lib. 5. extremo.

Æschylus. Girald. prouerb.

* Virg. IV. Æneid. Nondum illi Proserpina crinem V. 689. ex Euripide Alcestide. Bacchus an balneis præsidat.

* Castorh & Pollucem.

Ἐκ τῆς μονῳδίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν Ῥουφῖνον.

Τὸ Προοίμιον.

Ἀδικῶ μὲν ὅλως φθεγγόμενος Ῥουφίνου κειμένου· πλὴν * εἰ τῷ δαίμονι τετήρημαι πρὸς μόνην τὴν μονῳδίαν τοῦ δράματος. φθέγξομαι γοῦν ὅμως· οὐ γάρ μοι θέμις μὴ καὶ λόγῳ θρηνῆσαι τὸν αὐτῷ τῷ λόγῳ ἔκγονον. ἠγνόουν δὲ ἄρα ὁ δείλαιος ἀντὶ μὲν λουτρῶν αὐτούς σοι τάφους, ἀντὶ δὲ οἰκιῶν τύμβους καὶ χώματα, ἀντὶ δὲ πλούτου καὶ χλιδῆς, ἐναγίσματα δι' ἅπερ [τὰ] ἐν ἀνθρώποις ἐντάφια. ἐδημηγόρησας ἄρτι τὰ πρῶτα φθεγγόμενος, * ἀνήρτησο πᾶσαν τὴν ὑφ' ἥλιον τοῖς ἀσήμοις ἐπιχειρήμασιν. ἐπειδὴ Περικλῆς, ἀλλὰ μετὰ Ἀναξαγόραν δημηγόρος· σὺ δὲ ἤδη δημηγόρος ἐκ μέσων σπαργάνων. εἷλεν Ἀλκιβιάδης ὅλον τὸ θέατρον, ἀλλ' ἀκμάζων ἤδη τὴν ὥραν, καὶ τὴν ἡλικίαν μειρακιευόμενος· [σὺ δὲ, ἔτι τῷ μαστῷ καὶ τῷ γάλακτι προσκείμενος.] ὦ πάθος τῆς Αἰσχύλου μεγαλοφωνίας ἄξιον. Ἡρακλεῖ μὲν ἔδωκε πολλὰς περιόδου, καὶ τοὺς ἄθλους οἶμαι τοὺς δώδεκα, ἵνα μάρτυρας [τῆς ἀρετῆς] τὴν ὑφ' ἥλιον πᾶσαν κτήσαιτο· σὺ δὲ εἴσω τοῦ κύκλου μένων, ὑπερέβης τὰς στήλας ἡμῖν τὰς ἡρακλείους τοῖς θαύμασι· τίς ἀπέκειρε δαίμων τῆς ἐμῆς ἑστίας τὸν χρυσοῦν βόστρυχον; τίς τὸν πυρσὸν τῆς ἐμῆς δόξης ἔσβεσε; τίς ἐρινύων τὸ παρειῶν ἔρευθος, καὶ τὸ προσηνὲς καὶ ἡδὺ μειδίαμα τοῦ σοῦ προσώπου ἐσύλησεν; οἴμοι, Διόνυσε, πῶς ἠνέσχου ἐν τοῖς σοῖς τεμένεσι παῖδα τὸν ἱερὸν ἁρπαζόμενον; κοινὸν ἕστηκε κατὰ σοῦ καὶ τῆς ἐμῆς ἑστίας ἐρινύσι τοῦτο τὸ τρόπαιον. τί δὲ οὐχ ἡτοίμαζον αὐτῷ τὸν κάτω θάλαμον, ἐπειδὴ τὰς ἄνω παστάδας ἐρινύων φθόνος ἐξήρπασεν; οἵαις μονῳδίαις τετήρημαι; πάσας ὑποθέσεις τολμήσας λόγων, μόνους τοὺς θρήνους ἐξέκλινον. ἐλάνθανον δὲ ἄρα τοῖς ἐμαυτοῦ θρήνοις τηρούμενος. πόρρωθεν ἄρα * ἐμμελετήσας τὴν ἐνθένδε ἀναχώρησιν· πόρρωθεν ἐδίδως τοῖς δυναμένοις τεκμήρασθαι, ὅτι κρείττων ἄρα ἦσθα τῆς * τοῦδε λήξεως. ὦ πρότερον τοὺς τῆς ἡλικίας ὅρους τῇ ἀρετῇ κτίσας, νυνὶ δὲ τῷ θανάτῳ * παραμειψάμενος. ὦ φιλαδελφίᾳ νικήσας τὸ Διοσκούρων ἐγκώμιον. οἱ μὲν γὰρ [ὑπὲρ] Ἑλένης ἐστράτευον, τὴν δὲ ἁρπαγὴν οὐκ ἐκώλυσαν· σὺ δὲ φύλαξ τῆς αὐταδέλφου ἦσθα παντὸς τείχους ὀχυρώτερος· σὺ δὲ πρὸς πάσας νόσους ἴσος ἀεὶ μόνῳ τῷ τῆς ψυχῆς παραστήματι. ἐφιλονείκησέ σοι διὰ τοῦτο ἴσως ὁ πονηρὸς δαίμων καὶ ἄγριος, καὶ πολλὰς ἡττηθεὶς μάχας, ὀψέ ποτε λαθραίῳ καὶ δολερῷ κατέσχε μηχανήματι. εἶξας δὲ οὐδὲ ἄχρι τῶν ἐσχάτων, ὡς ἔστιν ἀκούειν, τῷ δαίμονι· ἀλλὰ παραχωρῶν τοῦ σώματος, τοῦ φρονήματος οὐ παρεχώρησας. ἀλλ' ὁ μὲν * εἶχε καὶ ἐβιάζετο, σὺ δὲ ἐκ μέσου τοῦ βρόχου διετέλεις τὴν τίτθην σοι * πιθὴν ἀναφθεγγόμενος· ἕως πάσης σε συμμαχίας ποιήσας ἔρημον, οὕτω περιέσχε τῷ βρόχῳ. ᾔδει γὰρ ὡς πολλάκις ἡττηθεὶς ἀπῆλθε τοῦ πατρὸς παρόντος καὶ συναγωνιζομένου. ἐνίκησας καὶ τῶν δικαστηρίων τὸ στεγανόν τι καὶ ἄτρεπτον· ὤφθη τότε μειδιάσαν πρῶτον τὸ σύννουν ἀεὶ συνέδριον. εἰς πόθον ψυχὰς ἐκίνησας,

* al. ἐν.

* ἀνηρτήσω.

* ἐμμελετήσεις

* τῆσδε

* παραμειψάμενος.

* ἦγχε.

* τιτθήν.

Himerivs.

ἃς οὐκ ἐκίνησαν οὐδὲ θεοὶ δικαζόμενοι. ἀπέκλεισάς μοι τῷ θανάτῳ τὰς τοῦ ἄστεος πύλας, ἀπέκλεισάς μοι τὴν Ἐλευσῖνα. πῶς Ἀθηνᾷ θύσω, ἢ τὴν Γοργόνα κατὰ τοῦ δαίμονος ὑπὲρ σοῦ παιδίου οὐκ ἔσεισε; πῶς τοῖς πατρῴοις προσεύξομαι, πατὴρ ἐπὶ * παιδίῳ λυπούμενος; ὦ τολμηροὶ λόγοι. κεῖται Ῥουφῖνος, ὑμεῖς δὲ ἔτι νεανιεύεσθε; ὦ δυστυχὴς γλῶττα, ὦ πρότερον μὲν ὄργανον Μουσῶν, νῦν δὲ * ἀμούσου δαίμονος. ὦ λάμψας Ἑωσφόρου ταχύτερον. ὦ πασῶν μὲν δείξας ἐμοὶ φαιδροτέραν ἡμέραν, ὅτε σε εἶδε πρῶτον [ὁ] ἥλιος, πασῶν δὲ ἀφεγγεστάτην αὖ πάλιν, ἀφ' ἧς τὴν δυστυχῆ καὶ τραγικὴν φήμην κεκόμισμαι. οἵαν τύχην ἀνθ' οἵας ἐλπίδος ὁ δαίμων * μου κατεψήφισται. θρηνῶ νῦν ὃν δεινότερον ἤλπισα * Μουκιανοῦ φθέγξασθαι, σεμνότερον δὲ Νικαγόρου, Πλουτάρχου δὲ εὐγλωττότερον, Μουσωνίου δὲ φιλοσοφώτερον, Σέξτου δὲ καρτερικώτερον, πάντων δ' ὁμοῦ τῶν προγόνων λαμπρότερόν τε καὶ * κρεῖττον. αὐτὸς μὲν γὰρ παρεχώρουν ἔτι κουρίζοντί σοι τὰ νικητήρια, καὶ τοὺς σοὺς λόγους τῶν ἐμαυτοῦ λόγων ἡγούμην κρείττονας· προὔκρινον τῶν σπουδασμάτων τὰ σὰ ψελλίσματα. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁμοῦ συλλήσας ὁ δαίμων οἴχεται· ἐμοὶ δὲ ἀφῆκεν ἀντὶ σοῦ θρήνους καὶ δάκρυα. κοσμήσω σε καὶ * ἐπιταφίοις ἀγῶσι, καὶ παραδώσω τῷ χρόνῳ τὸ σὸν ὄνομα, καὶ νικήσομαι τοῦ δαίμονος, κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ μέρος, φιλονεικότερος· ἵνα ἔχῃ μὲν ἐκεῖνος τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ὁ οὐρανός, τὴν δὲ δόξαν ἅπαντες ἄνθρωποι.

quas Dij ipsi iudicio disceptantes flectere nequierunt. Occlusisti iam mihi morte portas vrbis, occlusisti Eleusina. Qua ratione Mineruæ sacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitauit? Quomodo Deum patrium colam pater ob filium contristatus? O audaces sermones! Iacet Rufinus, & vos adhuc floretis? O infelix lingua, Musarum prius instrumentum, nunc vero turpis dæmonis! O qui clarius Lucifero splenduisti! qui lætissimum mihi tum diem ostendisti, cum te primum Sol cōspexit! iam vero rursum tristissimum, quo acerbum illum, & Tragicum nuncium percepi! O qualem casum pro hac spe, ô dæmon mihi destinasti! Defleo iam quem Muciano vehementiorem, Nicagora grauiorē, Plutarcho eloquētiorem, Musonio sapientiorem, Sexto fortiorem, & omnibus denique superioribus illustriorē meliorémque sperauerā Oratorum. Ego tibi, se victoriam tibi adhuc iuueni concedebam, tuámque orationem mea splendidiorem longe arbitrabar, & balbutiente te de studiorum ratione præiudicaui, sed hęc omnia tibi dæmon auferens effugit, & mihi dolorem lacrymásque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus, & posteritati nomen tradam tuum, & hac saltem parte dæmonem vincam, vt ille quidem corpus habeat, animam astra, omnes homines famam.

Plutarchus.

Ἐκ τοῦ εἰς Σευῆρον ἐπιθαλαμίου.

Ἐκ τῆς * Προθεωρίας.

Ἴσως μὲν ἄν τῳ περίεργον εἶναι δόξειε τὸ πρὸ τῶν ἐπιθαλαμίων τεχνολογεῖν. ὅπου γὰρ Ὑμέναιος καὶ χοροί, καὶ ποιητικῆς αὐτονομίας ἄδεια, τίς ἐνταῦθα τέχνης χώρα; ἐπεὶ δὲ χρὴ τὸν ἐπιστήμονα, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις μηδὲν ἄνευ τέχνης ποιεῖν, βραχέα καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ἄξιον. * ἔστω τοίνυν ὁ ἄριστος ἐπιθαλαμίων κανών, τὸ τὴν μὲν λέξιν πρὸς τοὺς ποιητὰς ὁρᾶν, τὰ πράγματα [δὲ] πρὸς τὴν χρείαν, τὸ δὲ μέτρον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. ὧν εἰ πάντων ὁ λόγος ἐστοχάσατο, σαφέστερον δείξει τὸ σύγγραμμα.

Ex Epithalamio ad Seuerum.

Ex Præfatione.

Operæ pretium forsitan visum non fuerit, ante Epithalamia artificiosa dicere. Nam vbi Hymenæus, Chori, Poeticæque libertatis licentia est, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipsis sine arte nihil peritum facere oporteat, breuiter de his loqui visum. Sit igitur hæc optima Epithalamiorum norma, considerare verba, vt in Poeticis solet, rem vt in Chria, modulum, pro argumenti ratione. Quibus omnibus si accesserit oratio, apertiorem contextum reddet.

Τὸ Προοίμιον τοῦ Ἐπιθαλαμίου.

Ἀπόλλωνά φασι, μετὰ τὰς μεγάλας νίκας, ἃς πλήττων τὴν λύραν ἤρατο, καὶ κατὰ παστάδων ᾆσαί ποτε μέλος γαμήλιον. ἄγει καὶ Ἀφροδίτην, ἐφ' ἅρμα Χαρίτων, καὶ χορὸν Ἐρώτων συμπαίζοντα. καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ τὰς κόμας σφίγξασα, πλὴν ὅσαι μετώπῳ μερίζονται, τὰς λοιπὰς ταῖς αὔραις ἀφῆκεν ὑποκυμαίνειν, εἰ πλήττοιεν· τῶν δὲ τὰ πτερὰ καὶ τοὺς βοστρύχους χρυσῷ κοσμήσασα πρὸ τοῦ δίφρου * προάγει πολιτεύοντας, καὶ * δᾷδα κινοῦντας μετάρσιον. ἐπεὶ δὲ Πέλοπα οἱ τῆς Ἱπποδαμείας πόθοι Ἔρωτι καὶ Ἀφροδίτῃ λατρεύειν ἔπεισαν, τότε καὶ ὁ Ἀπόλλων τὸν τῶν Νηρηίδων χορὸν ἀθροίσας, ἵστησι μὲν ὑπὲρ κατ' ἄκρας ἠϊόνος τὸν θάλαμον· κῦμα δὲ ἦν (οἶμαι) ὁ θάλαμος * περιφερόμενόν τε καὶ μετάρσιον ὑπὲρ τοῦ λέχους κυρτούμενον, ἵνα παστάδα μιμήσηται. ἦν θεὸς καὶ φύσις: καὶ ὁ μὲν ἐδεῖτο γονῆς, ἡ δὲ τοῦ κυήσειν μέλλοντος.

Epithalamij Proœmium.

Ferunt Apollinem post clarissimas victorias, quas feriendo lyram adamauit, ad thalamos coniugale cecinisse melos. Venerem etiam in curru Gratiarum & Amorum chorum colludentem ducit, & crines flore hyacintho constringens, præter eos qui fronte diuiduntur, reliquos vento spargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum vero alas & cęsariem auro vestiens, ante currum mittit ministrātes, & altas quatientes faces. Cum vero Pelopi persuasisset amor † Hippodamiæ, vt Cupidini & Veneri seruiret, tum etiam Apollo collecto Nereidum choro, in summo littore illi thalamum statuit, cuius vicem vnda dēse agitata, & sublimis in lecti morem flexa, ita vt thorū imitaretur, implebat. Erant illic Deus & natura: ille quidē fœtu indigebat, hęc vero quę pareret.

Philost. Icon.

Quasi inter iam... [illegible] Hor. Od. [illegible] Lamb.

† Pindarus Od. 1. Olymp.

Marginal notes (left): * παιδί. * ἀμούσου [illegible]. * μου. * Μουκιαν. * κρεῖττον. * [illegible]. * Σευήρου. * αὖθις. * [illegible]. * [illegible].

Himerius.

Vt autem hæc inchoarentur, omnia omnibus pro thalamo erant. Ex his vtique nuptiis * cœlum, & Sol generata sunt, astrorum cœtus, Lunæ splendor, vterque polus, circum quos primus primarum nuptiarum Dei ortus voluitur. Secundum deinde connubium Oceani, & Tethyos natura [monstrauit] a quibus nati fluuij & lacus, scaturigines, & fontes, putei, omniumque aquarum caput mare; hinc autem natæ plantæ, & animalia; hinc terra incolitur, hinc pisces assumit mare, hinc alis penetrabilis aer. Postremo vero connubium ipsum hominem contemplatorem diuinarum, terrenarum vero opificem rerum produxit (hominem enim terræ esse filiú, & Atticam partus dolore quasi disruptam tale germen produxisse, ludicra Atticæ venustatis fabula cótinet. Quin etiam Venerē ipsam in mari latitantē, fractis partu fluctibus, Soli splendentem eadē nuptię exhibuerunt. Si & fluuiorum amores dicere inciperem, magnus se dicendi cāpus offerret. Nam diligere omnes ipsum mare videntur, ideoque in illud citato cursu è fontibus deferri [quasi inter se mutuo vt amicam conantur amplecti.]

Hesiod. in Theogon. — *Eccles. 1. 7.*

Hoc vero feruet, ac delectatur in morem lecti sinuatum; quasi contra alios fluuios exsultans, quod solo Neptuni amore teneatur: Sic flumina æqualiter orientia, & æqualiter a simili origine deducta, communionem dilexerunt. Fertur olim Olympias Alexandri partu felix, Cabiron mysteria in Samothracia, peragendo, vidisse rem diuinam agens Philippum etiamnú iuuenem, & videndo amore captam, & quasi nuptiarum vota in sacris fecisse. Sponsa autem generis stirpem referebat ad Thraciæ quidem indigenas, sed qui à regibus ortum trahebant. Florent perinde vt verni calices, vt vuæ eiusque agri, quæ vno tempore, & florent, & auelluntur, temperantes ambo, faciles moribus, solis operibus naturalibus à se inuicem seiuncti. Hæc autem Mineruæ lanificium, ille laboribus Mercurij venustatem consecutus est; hæc de radio, ille de sermone sollicitus. Ille quidem adhuc adolescens, primam ætati lanuginem producit, hæc vero nubilis redditur. Cupidines è rosis corollas nectentes, quas e Veneris decerpunt, cum libet, hortis, thalamo suspendunt. Suada, Desiderium, & Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt. Cupido insidet oculis, inde mirabiliter resplendens. Desiderium genas rubicundiores reddit, quam rosarum calices natura, quando verno tempore sub initium apertæ summis folijs rubescunt. Suada in labijs tuis habitans, gratiam suam cum verbis instillat. In capite plurima etiā crescit flaua coma, & in frōte diuisa. Etenim si ego natus poeta essem, vt libere de sponsa loquerer iuxta thalamum consistens, Fortunæ & Cupidinibus, & Genetalibus Dijs vota facerem, his vt ad extremum vsque sagittas vibraret, illi vt vitam daret: tertijs denique, vt legitimæ prolis generationem largirentur, vt vna cum scypho nuptiali & curam de natalitijs adhiberemus.

Olympia Alexandri mater. — *Hesiodus de Pandora.*

ἵνα δὴ ταῦτα ἄρξηται, θάλαμος τῷ παντὶ τὸ πᾶν ἐγένετο. ἐκ τούτου δὲ τοῦ γάμου τὸ πρῶτον οὐρανὸς γίνεται καὶ ἥλιος, ἔτι δὲ ἄστρων χορός, σελήνης φέγγος, καὶ διπλοῖ πόλοι, περὶ οὓς ἡ πρώτη γένεσις τῶν πρώτων τοῦ θεοῦ γάμων ἑλίττεται. δευτέρους δὲ μετὰ τούτους, γάμους Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἡ φύσις [ἔδειξεν] ἀφ' ὧν αὐτίκα μὲν ποταμοὶ καὶ λίμναι, ἔτι δὲ [καὶ] κρῆναι καὶ πηγαί, καὶ φρέατα, καὶ ἡ πάντων μήτηρ ναμάτων θάλασσα. τίκτεται δὲ καὶ φυτὰ καὶ ζῷα· καὶ γῆ οἰκεῖται, καὶ τὸν νηχόμενον λαμβάνει θάλαττα· καὶ ἀὴρ ἐφάνη * πτηνοπορεύσιμος. τὸν δὲ θεωρὸν μὲν τῶν θείων, ἐργάτην δὲ τῶν ἐπιγείων πραγμάτων ἄνθρωπον ὕστατον ὁ γάμος ἐγέννησε. τὸ γὰρ γῆς παῖδα γενέσθαι ἄνθρωπον, καὶ τὴν Ἀττικὴν ῥαγεῖσαν ὠδῖνα τοσοῦτον βλαστῆσαι βλάστημα, μῦθος ἐστὶν Ἀττικῆς χάριτος παίγνιον. ἐκεῖ καὶ τὴν Ἀφροδίτην αὐτὴν κατὰ θάλασσαν λανθάνουσαν, ῥήξας τῷ τόκῳ τὰ κύματα, ἔδειξεν ἡλίῳ μαρμαίρουσαν. τοὺς δὲ ποταμῶν ἔρωτας εἰ λέγειν ἐθέλοιμι [μυρίους,] μυρίος ἂν ποταμῶν * ἐπιρρέοι ὄχλος τῷ λόγῳ. πάντες γάρ μοι δοκοῦσι θαλάττης ἐρᾶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτὴν ἐκ πηγῶν πολλῷ τῷ τάχει κομίζεσθαι, [ὥσπερ ἄλλος πρὸς ἄλλον τὴν ἐρωμένην θέλων ἀσπάσασθαι.] ὁ δὲ κυμαίνει καὶ τέρπεται πορφύρεόν τε καὶ εἰς παστάδα κυρτούμενος ὥσπερ (οἶμαι) φρυάττων κατὰ ποταμῶν τῶν ἄλλων, ὅτι δὴ μόνος τοῦ Ποσειδῶνος πόθου τετεύχηται. οὕτω καὶ οὗτοι φύντες ἴσως καὶ ἐκτραφέντες ὁμοίως ἀπ' ἴσων ἀπάντων, τῆς κοινωνίας ἠράσθησαν. λέγεταί ποτε καὶ Ὀλυμπιάδα τὴν ἐπὶ τοῖς Ἀλεξάνδρου τόκοις εὐδαίμονα, ὀργιάζουσαν τὰ Καβείρων ἐν Σαμοθρᾴκῃ μυστήρια, ἰδεῖν κατὰ τὴν τελετὴν τὸν Φίλιππον· (ἦν * ὑπηνήτης ἔτι) ἰδοῦσάν τε ἐρασθῆναι τοῦ νεανίσκου, καὶ ὁμολογῆσαι τὸν γάμον· προτέλειά τε ποιησαμένην τοῦ γαμηλίου πυρὸς τὰ μυστήρια. γένος δὲ τῇ νύμφῃ Θρᾳκῶν τὰ πρῶτα. αὐτόχθονες (εἶναι) τινὲς καὶ εἰς βασιλείους τύχας τὰς ἄνω ῥίζας ἀναβιβάζοντες. ἀκμάζουσι μὲν γὰρ ἴσα, ὥσπερ ἐαριναὶ κάλυκες, ἀφ' ἑνὸς λειμῶνος βότρυες, αἳ καθ' ἕνα καιρὸν καὶ βλαστάνουσιν ἅμα καὶ σχίζονται, σώφρονες ἄμφω, δεξιοὶ τὸν τρόπον, μόνοις τοῖς ἔργοις τοῖς κατὰ φύσιν σχιζόμενοι. ἡ μὲν γὰρ ταλασίαν τὴν Ἀθηνᾶς τέχνην, ὁ δὲ τοῖς πόνοις τὴν Ἑρμοῦ χάριν κεκάρπωται· καὶ τῇ μὲν κερκίς, τῷ δὲ λόγος μέλει. ὁ μέν, ὑπηνήτης ἔτι, πρώτην τῆς ἡλικίας βλαστήσας ἴουλον· ἡ δὲ ἀκμάζει πρὸς γάμον. Ἔρωτες δὲ ῥόδων στεφάνους πλεξάμενοι, οὓς ἐξ Ἀφροδίτης κήπων, ὅταν θέλωσι, * δρέπουσι, τὴν παστάδα πᾶσαν ἀνάπτουσι. Πειθὼ δὲ καὶ Πόθοι καὶ Ἵμερος τὸ σὸν κάλλος ἅπαν ἐνείμαντο· ὁ μέν, ἐφιζάνων σοῖς ὄμμασι, κἀκεῖθεν ἐκπυρσεύων ἀμήχανον· οἱ δέ, τὰς παρειὰς αἰδοῖ φοινίσσοντες πλέον ἢ τὰς τῶν ῥόδων ἡ φύσις κάλυκας, ὅταν ἠριναῖς ὥραις ὑπὸ τὴν ἀκμὴν σχιζόμεναι, τοῖς ἄλλοις * ἄκραις ἐρευθῶνται· Πειθὼ γε κατὰ τῶν χειλέων σκηνώσασα, τὴν ἑαυτῆς χάριν συναποστάζει τοῖς ῥήμασιν. ἐπανθεῖ δὲ τῇ κεφαλῇ πολὺς ὁ βόστρυχος, περιφυόμενός τε καὶ κατὰ μέτωπον σχιζόμενος. ἀλλ' εἰ γὰρ ἐγὼ ποιητικὸς τὴν φύσιν, ὥστε ἀφεῖναι κατὰ τῆς νύμφης γλῶτταν αὐτόνομον, ἐγὼ [δὲ] στὰς παρ' αὐτὸν τὸν θάλαμον, Τύχῃ καὶ Ἔρωσι γενεθλίοις προσεύξομαι, τοῖς μέν, τοξεύειν εἰς τέλος· τῇ δέ, διδόναι βίον· τοῖς δέ, παίδων γνησίων γένεσιν, ἵνα τῷ γαμηλίῳ κρατῆρι καὶ τὸ γενέθλιον σπονδὴν συνάψωμεν.

* πτηνοῖς πορευτός. — * ἐπιρρεύσει. — * ὑπηνήτης. — * δρέπωσι. — * ἐρευθ.

Ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου * διαλόγου Διογένης ἢ προπεμπτικός.

ΕΚ ΤΗΣ * ΠΡΟΘΕΩΡΙΑΣ.

Τὰς καινότητας τῶν ὑποθέσεων ἰδίας αἱ μέ-ται [illegible] ἐργάζονται. διὸ καὶ τοὺς προπεμ-πτικοὺς λόγους, κἂν [illegible] τύχωσιν, ἀλλ' οὐ [illegible] * [illegible] τῇ τέχνῃ καὶ πρεσβυτέροις ἐργάσα-σθαι ὅπερ ἡμεῖς πεποιήκαμεν. τὴν γὰρ παροῦσαν ὑπόθεσιν εἰς σχῆμα διαλόγου μετασκευάσαντες, οὔτε τὴν χρείαν διεφθείραμεν, οὐθ' ὅσον σεμνὸν τοῖς διαλόγοις ὀφείλεται. κατὰ Πλάτωνα γὰρ καὶ ἡ-μεῖς, ἠθικοῦ τοῦ λόγου τυγχάνοντος, ὅμως φυσι-κῆς τε καὶ θεολογικῆς θεωρίας, ἐγκαταμιγνύντες ταύτας τοῖς ἠθικοῖς, ἐφαπτόμεθα. καὶ μύθοις δὲ τὰς θειοτέρας τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἐναπο-κρύπτοντος, [illegible] εἰ τὸν τοιοῦτον ζῆλον με-τεδιώξαμεν. τὰς δὲ ἄλλας ἀρετὰς τῶν διαλόγων, ἀναπαύλας λέγω καὶ θέσεις, καὶ ἐπεισόδια, ἔτι δὲ χάριτας, καὶ τὸ δι' ὅλου δραματικὸν ἄμει-νον εἰ κατωρθώθη δείξει τὸ σύγγραμμα. τῶν δὲ διαλόγων [illegible] ἰσχνοτέρας ἰδέας, [illegible] τὴν ἀξίωσιν ὁ τύπος * προσβάλλῃ τῆς λέξεως, [illegible] συνεξαιρεῖ [illegible] τοῖς πράγμασιν, εἰ καὶ τοῦτο ἡμεῖς τετηρήκαμεν, πάρεστι κρίνειν εἰς τύχην προσβαλοῦσιν τῆς ἀκολου-* [illegible].

ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ
τὸ προοίμιον.

[illegible] τῆς [illegible] ου λόγων, [illegible] οἱ λόγοι συ-γάζωσι, τοὺς ἑαυτῶν [illegible] ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀ-γέλης ἐκπέμποντες. ὅμως δὲ (χρὴ γὰρ λέγειν ἐν πά-[illegible] καὶ αὐτὸς, ἐπὶ ἡ [illegible] ἢ προσαπ[illegible] λόγον ἐγέννησε, εἰ φίλον ὑμῖν, καὶ [illegible] τοσούτοις δια-[illegible] ἀλλήλων, ὥστε οὐ-ρανίης τὰ μέσα πρὸς τοὺς κάτω μυχοὺς ἀσίας χω-ρίζεται, εἰς τὸν τούτου πόθον συνέδραμον, ἑκάτε-ρος [illegible] τῆς [illegible] ὠδίνας τῆς τούτου γλώττης [illegible] μυηθεὶς [illegible] καὶ μυηθέντα [illegible] ἐπόπτην τε καὶ μύστην νομίζειν τὸν χρό-νον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐν ταυτῷ μύστην τε ὁμοῦ καὶ προφήτην τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῶν ἐν σοὶ λόγων [illegible], [illegible] ἀπλήστως τῶν ἐκεῖθεν ναμά-των ἐμπλήσασθαι. ἢ οὐκ ἀκήκοας ὡς ὄντες ἄν-θρωποι [illegible] οἱ τέττιγες, εἶτα ἔρωτι μουσικῆς, ἐκ τοῦ ᾄδειν ἀεὶ, λυθέντες εἰς μέλος, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ὄρνιθας, ἐκ δὲ ᾠδῆς εἰς ᾠδὴν ἄλλην μετέβαλλον; ἄκουε δὴ τὸν μῦθον. ὅτε τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ζεὺς ἐγέννησε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἶχεν ὡς νῦν * κεκόσμηται, ἔρως δὲ οὔπω ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐγκατῴκιστο, ἀλλ' ἔχων ἔτι τὸ πτερὸν ὁ θεὸς ὑπὲρ μετάρσιον, οὐρανῷ τε ἐ-νωμίλει, καὶ εἰς θεοὺς μόνους ἐτόξευε. δείσας δὲ μὴ αὐτοῦ ἀφαιρεθῇ τῶν ποιημάτων τὸ κάλλιστον, ἔρω-τα πέμπει τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐσόμενον φύλακα. ὁ δὲ ταύτην ἐκ Διὸς τὴν ἐξουσίαν λαβὼν, τὸ μὲν ἁπάσαις ψυχαῖς ἐγκαθίζεσθαι, ἢ τῶν ὅσοις ἤθει νεωτέροις τε καὶ βεβήλοις ἔχειν τέμε-νος, οὐκ ἐδοκίμαζεν. ἀλλὰ τὰς μὲν πολλὰς καὶ ἀγελαίας ψυχὰς τοῖς πανδήμοις ἔρωσι τοῖς τῶν νυμφῶν παισὶ ποιμαίνειν ἀπένειμεν, αὐτὸς δὲ τὰς θείας καὶ οὐρανίας ψυχὰς * ἐνῳκίσατο· καὶ ταύτας ἀναβακχεύων ἐπὶ μανίαν ἐρωτικὴν, μυρία ἀγαθὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰργάσατο.

E Dialogo inſcripto Diogenes, vel Propempticon:
Ex Præfatione.

FAciendum ſemel eſt initium in nouo genere argumentorum, quod * præmiſſæ orationes etſi nouæ ſint, non poſſint artificio vetuſtatem induere, vt nunc fecimus. Hoc enim argumentum more Dialogi concinnantes, nec vſum nec grauitatem dialogos decentem corrupimus. More Platonis nos id aggredimur, licet moralis ſit oratio, tamen Phyſica, ac Theologica moralibus committentes. & videndum eſt vtrum hoc genus dicendi Platonis qui fabulis res diuinas inuoluit, aſſecuti ſimus, & cæteras dialogorum virtutes, reſpirationes, inquam, ordines, & epiſodia; deinde & lepores, & actio in genere melius etiam oſtendit compoſitionem, ſi recte ſucceſſerit. Cum autem dialogi [illegible] humiles ſint, vt ipſe dicendi character ſublimitatem adſciſcat, in ſequentibus ſimul & rem auferant. An hoc præſtiterimus, aliorum eſto iudicium, quibus hæc audire contigerit.

Huius Dialogi proœmium.

SIlentij iam tempus eſt, non loquendi, cum oratio proprios alumnos à grege ſuo demittens deploret. Veruntamen (nam in omni euentu dicendum eſt) age & ipſe, ſuſtine orationem, quam incidens ſollicitudo conflauit, ſi vobis gratum eſt, etiam ad vos pronunciabo. Vterque tantis interuallis à capite ab inuicem diſtantes, quando media Europæ ab extremis Aſiæ locis ſeparantur, in huius amorem concurrerunt, vterque præripere primos partus huius linguæ conatus, non imitatus factam legem, qui inſpectori, & ſacris initiato tempus attribuit, ſed eundem, & ſacerdotem ſimul, & [illegible] ſacræ honiæ in hac tua oratione eſſe declarans, de [illegible] aquis ſine ſatietate impleri. An non audiuiſti quomodo homines [illegible] ante cicadæ fuerint; deinde Muſarum amore ob perpetuum cantum in melos ſoluti, ex hominibus in aues, ex vna cantione in aliam transformati ſint? Audi fabulam. Cum Iuppiter homines condidiſſet, omnia alia eo ornamento fuerunt, quo nunc ſunt. Cupido autem nondum animis hominum inſidebat, ſed habens Deus ille ingentes alas in cœlo habitabat. & in ſolos Deos tela vibrauit. Metuens autem ne pulcerrima omnium creatura periret, Cupidinem ad homines cuſtodiendos miſit. Ille datam à Ioue poteſtatem arripiens, omnibus ſcilicet mentibus inſidere, vel in candidis cœleſtibus ac * [illegible], [illegible] habitare [illegible] templi noluit. Sed [illegible] & gregales mentes amore vulgari ſponſarum occupari dedit. Ipſe vero Deorum cœleſtiumque mentes incoluit, & illas [illegible] amentiam furore incitans, infinitis bonis humanum genus affecit.

* λόγου.
* θεωρίας.
* ἰδέαν.
* προσβάλλει.
* [illegible]
* κεκόσμηται
* [illegible]

* προπεμπτικοὶ λόγοι [illegible]
Sermon de Dialogo.
Fabula.
Confer quæ [illegible]
* [illegible]

Quando igitur videris tardam quandam naturam, & ad amorem lentam, cogita hunc donis illius Cupidinis indignum fuisse: cum vero incitatam & feruidam mentem, & flammæ instar ad amabilem amicitiam ducentem, puta illam a dono Cupidinis venire. Vnum mihi, o amice Socrates, dicis, amatorum optime, partem virtutis Clinię, fortitudinem scilicet in periculis, quam exercitatione sæpe exhibet, interpretem orationem non expectans. Dat eidem hanc licentiam, quam primo Pericli cum pro vrbe bellum gereret. Hæc est sincera ratio. Si vero hunc videas iudiciaria sede expulsum, implora cum gemitu legem, qui auro victus est. Nam simul florēs cum vrbe regia, circum quam ingentia maria separantur, & idem cum ea gloriæ suæ fundamenta iaciens, quam diu in cunabulis adhuc corpus vrbis fingebatur, alia imperia è regia potestate decreuit. Cum verò indigeret sedula opera tanquam statua perfecta, quam adumbratam prius viderant, eandem potestatem assumpsit, vt idem initium & finem omni ornamento vrbis fecerit. vrbes excitatas, populum crescentem, Tartessii vitam, cornu Amaltheæ, caput omnis felicitatis. Sed quæ est erga hunc iuuenem studij caussa? tota mens nuper a supernis sedibus digrediens, infixam adhuc fert speciem simulacrorum illorum, quæ tum vidit, cum hilarem choream cum varijs Dijs saltauit. Cum igitur viderit illic pulcritudinem, quam tunc vere descripsit, intra mentem diuinam absconditam, desiderat & gaudet hoc spectaculo, & seipsum splendore scientiáque eleuans, cum hoc loco coniungere festinat. Tale quid mihi in adolescente accidit. Nam veluti in speculo huius in animo speciem animi mei apparentem videns, ea sum delectatus, & ideo amaui, & quasi alterum me huius animum quæsiui. Probe potest omnia memoria custodire, quæcunque sub duce gesserit animo Philosophus, orationibus non his modo, sed & omnibus, quæ è Musarum, & Apollinis pratis pullulant. Vnde omnis doctrinæ fructus discerpens tāquam veris corollam, his animum suum ornauit. Si dicere necesse fuerit, ne amplius quæras cuius sit filius, & ad quem pertineat. Sic primam imaginem accuratius quàm quiuis pictor expressit: bonus quidem socius, si cum duce pugnandum sit, bonus etiam sua sponte.* Iuste igitur poetæ, & cum iis pictores & fictores Cupidini senectutem demunt, iuuenem hunc Deum, & pubescētem fingunt, fraudem illius ætate iuuenili demonstrantes. O qui tantum lingua vales, quantum audio† Cineam Thessalum, qui cum rege Pyrrho omnem terram & mare emensus non machinis, sed oratione vrbes euicit. Non enim ille huius magister per vestros, ô sermones, amores, propter quos ego beatas paternas abiiciens opes, iuxta secretas Ilissi ripas habitaui.

Alexander totius mundi partium trophæis potitus. Tum enim è meridie confluit æstas, aurora mitigat Solem, & elatos in proram fluctus diuidit Zephyro.

ὅταν μὲν οὖν ἴδῃς τινὰ βραδεῖάν τι τὴν φύσιν καὶ πρὸς φιλίαν δυσκίνητον, νόησον ὅτι τῶν ἔρωτος ἐκείνου ξενίων οὐδαμῶς ἐστὶν ἠξίωται. ὅταν δὲ ὀξεῖαν καὶ θερμὸν τὴν γνώμην, καὶ φλογὸς δίκην ἐπὶ ἐρωτικὴν φιλίαν* ἄττοντα, νόησον τοῦτον εἶναι ἐκείνου ξένιον τοῦ Ἔρωτος. ἓν γάρ μοι λέγεις, ὦ φίλε Σώκρατες, ἐραστῶν ἄριστε, ἀρετῆς Κλεινίου μόριον, ἀνδρείαν ἐν φόβοις, ἣν καὶ μελέτῃ πολλάκις δίδωσιν, ἐξηγητὴν* λόγον ἀναμείνασα. δίδωσι δὲ αὐτῷ τὴν παρρησίαν, ὅπερ καὶ Περικλεῖ πρότερον, ὅτε ἐστρατήγει τῆς πόλεως. τοῦτο δέ ἐστι τρόπος ἄδολος. εἰ δὲ τοῦτον ἴδοις δικαστικῶν θρόνων εἰργόμενον, στέναξον τὸν νόμον, ὅτι χρυσίῳ νενίκηται. συνακμάσας γὰρ τῇ βασιλέως πόλει, περὶ ἣν τὰ μεγάλα πελάγη σχίζεται, καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ κρηπῖδα τῆς ἑαυτοῦ δόξης* βαλλόμενος· ἕως μὲν ἐν σπαργάνοις ἔτι τὸ σῶμα τῆς πόλεως ἐπλάττετο, ἑτέρας ἀρχὰς ἐκ βασιλέως* κατηύθυνεν. ἐπεὶ δὲ ἔδει τῆς ἀκριβοῦς χειρὸς, καθάπερ ἐν τύποις ἀγάλματος, [ἐπ᾽ αὐτὴν] ἐπανῄεισιν, ἵνα αὐτός τε* ἀρχὴ καὶ τέλος γένοιτο τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς πόλεως· πόλεις ἐγειρομένας, δήμους ἀκμάζοντας, Ταρτησσοῦ βίον, Ἀμαλθείας κέρας, πᾶν ὅσον εὐδαιμονίας κεφάλαιον. ἀλλὰ τίς τῆς περὶ* τὸν νεανίσκον σπουδῆς αἰτία; ψυχὴ πᾶσα, ἄρτι χωρισθεῖσα τῆς ἄνω λήξεως, ἔναυλον ἔτι φέρει τὴν θέαν τῶν ἀγαλμάτων ἐκείνων, ἃ τότ᾽ εἶδεν, ὅτε εὐδαίμονα χορείαν σὺν θεῶν* διέφερεν ἐχόρευσεν. ὅταν οὖν ἴδῃ καὶ τῇδε κάλλος, * ὃ τότε σαφῶς μᾶλλον αἰὼν ἱστόρησεν, εἴσω ψυχῆς θείας κρυπτόμενον,* σπαργᾷ τε καὶ χαίρει τῇ θέᾳ, καὶ συμβιβάζειν* ἑαυτὴν πρὸς τὸν ἐκεῖ τόπον ἐπείγεται, δόξῃ τε καὶ ἐπιστήμῃ κουφίσασα. τοιοῦτόν τι πάθος καὶ αὐτὸς περὶ τὸν νέον ἔπαθον. καθάπερ γὰρ ἐν κατόπτρῳ τῇ τοῦδε ψυχῇ, εἴδωλόν τι τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης ἰδὼν φαινόμενον, ἥσθην τε αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόθησα, καὶ καθάπερ ἄλλον ἐμαυτὸν τὴν τοῦδε ψυχὴν ἐξεζήτησα, ἢ* ἐξεύρηκα. δεινὸς μὲν οὖν καὶ* μνήμῃ φυλάξαι πᾶν, ὅπερ ἂν ὑφ᾽ ἡγεμόνι πονήσῃ φιλόσοφος μὲν τὴν γνώμην, τοῖς δὲ λόγοις οὐ τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι βούλει τῶν ὅσα Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος λειμῶνες βρύουσιν. ἀφ᾽ ὧν δρεψάμενος ἁπάσης παιδείας λωτὸν, οἷόν τινα στέφανον ἠρινὸν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀνέδησεν. εἰ μὲν γὰρ λέγειν δεήσειεν, οὐκέτ᾽ ἂν* ζητήσαις ὅτου παῖς εἴη, καὶ ὅτῳ προσήκει; οὕτω πάσης γραφῆς ἀκριβέστερον τὴν εἰκόνα τοῦ καθηγεμόνος μεμίμηται. ἀγαθὸς μὲν συμπολεμιστὴς, εἴ που* δέοι τῷ καθηγεμόνι συνάγειν. ἔστι δ᾽ ἀγαθὸς δὲ καὶ* αὐτοπρόσωπος. δικαίως ἄρα οἱ ποιηταὶ, καὶ μετ᾽ αὐτῶν γραφεῖς τε καὶ πλάσται Ἔρωτος γῆρας ἀποσυλήσαντες, νέον ποιοῦσι τὸν θεὸν τοῦτον καὶ ἔφηβον, τὰ τῆς ἀπάτης αὐτοῦ* τῷ παρὰ τῆς ἡλικίας* ἐμφαίνοντες. ὦ τοσοῦτον ἰσχύσας τοῖς λόγοις, ὅσον καὶ τὸν Θετταλὸν ἀκούω Κινέαν, ὃς σὺν βασιλεῖ Πύρρῳ γῆν ἐλθὼν πᾶσαν καὶ θάλασσαν, οὐ τοῖς μηχανήμασιν, τοῖς λόγοις τὰς πόλεις εἷλεν. οὐ γὰρ αὐτὸς γε τούτου διδάσκαλος, οὐ μὰ τοὺς ὑμετέρους, ὦ λόγοι, πόθους· δι᾽ οὓς ἐγὼ πατρικὸν ὄλβον ῥίψας εὐδαίμονα, παρ᾽ Ἰλισσοῦ μυχαῖς ὄχθαις ἐσκήνημαι. Ἀλέξανδρος ὁ τοῖς τροπαίοις, ὅροις τοῖς* ὅλοις χρησάμενος. τότε γὰρ ἡ μεσημβρίας ἐπιρρεῖ θέρος, αὔρα τε πραΰνει τὸν ἥλιον, καὶ σχίζει Ζεφύρῳ πορφύροντα περὶ τὴν πρῷραν τὰ κύματα.

Plato in Phædro, vel Sympos. Agath. Eroticum.

Ἀμάλθειον.

* Philostratus & Gyrald.

† Cineam Thessalum, Demosthenis auditor. Plutarch. in Pyrrho.

Alexander.

* ἄγοντα.
* λόγου.
* βαλλόμενος.
* κατηύθυνεν.
* ἀρχή.
* τῷ περὶ τὸν.
* διέφερεν.
* ἴσα.
* σπαργᾷ.
* ἑαυτῷ.
* ἐξεύρηκα.
* μνήμῃ.
* ζητήσαις.
* Nunc συνάγειν. * αὐτοπρόσωπος.
* τὸ παρὰ. * ἐμφαίνοντες.
* ὅλοις.

Ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἑταίρους συντακτικῆς, ὅτε ἐξῄει ἐπὶ Κόρινθον.

Τὸ προοίμιον.

Οἱ πάλαι τὴν λύραν ἁρμόσαντες, εἴ ποτε γῆν ἐπ᾽ ἄλλην ἀπαίροιεν, οὐκ ἄφθογγον τὴν ἀποδημίαν * ἐποίουν, ἀλλ᾽ ᾠδῇ καὶ μέλει τὸν χορὸν τὸν ἑαυτῶν ἠσπάζοντο.

* ἐποιοῦντο.

Ἐκ τῶν ὑπολοίπων, διαφόρων ὄντων, καὶ διαφόρους ἐχόντων ὑποθέσεις.

Τὰς βασιλείους αὐλὰς καὶ χρυσῆν τύχην ὑπόπτερον. οὐ γὰρ ἀφῃρέθης τὴν ἀρχήν, ἀλλ᾽ ἑκὼν ἔρριψας, ὥσπερ τις ὑπερόπτης κατὰ τῶν παιδικῶν ἐντρυφῆσαι βουλόμενος. τὴν χρυσῆν κόμην * ῥόδων στεφάνῳ περιθύρεται. ἀλλὰ τίς τούτων ἡ χάρις; φυγὴ καὶ δρασμός, καὶ τοσαύτης φιλίας ἄρνησις. ἐνίκησα μὲν ὑπό σοι κριτῇ κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν τὸν τέττιγα, ἡμιλλησάμην δὲ καὶ ταῖς ἀηδόσι ταῖς Ἀττικαῖς, εἴ ποτέ μοι καὶ Ἀττικὸν πήξαιο θέατρον, μῦθον ὄντως τὰς ἐκείνων γλώττας ταῖς ἐπί σοι φωναῖς ἀπεργάσασθαι. Ὦ τοῦ σαυτοῦ γένους ὄμμα φανότατον, καὶ ταὐτὸν τῷ γένει γινόμενος, ὅπερ καὶ σοὶ πολλάκις ὁ προπάτωρ Ἥλιος. τῆς γὰρ συνωρίδος ταύτης δὴ τῆς καλῆς, ὁ μὲν καταυγάζοντι τοὺς μεγάλους θρόνους, * ὥς τις ἐκ σφαίρας συνανίσχων ἑωσφόρος, ταῖς * αὐτοῦ βολαῖς τὰς σὰς ἀκτῖνας μιμούμενος· ὁ δὲ τὴν τῶν νέων ἀγέλην ἐκλάμπων, καθάπερ τις ταῦρος ἀγελαίας ἀγέλαρχος ἐσκίρτησε μὲν κατὰ τοὺς Μουσῶν λειμῶνας, ὥσπερ τις πῶλος ὑψαύχην καὶ ἔνθεος, ἐμιμήσατο δὲ τὸν Ὁμηρικὸν νεανίσκον τὸν Θέτιδος καὶ μύθων, ῥητὴρ ἀγαθὸς καὶ * πρακτὴρ ἔργων γινόμενος. εἰ δέ μοι καὶ τὸ ποιητῶν ἐξουσίας μετῆν, ἔδειξα ἄν σοι καὶ Ἰλισσὸν τοῦτον δακρύοντα, ἔγραψα δ᾽ ἂν καὶ κατηφεῖ χρώματι τὰ καλὰ Καλλιρρόης νάματα. πέμποι μέν σε Πανόδιος πεμπάγων, * καὶ γλυκὺ προσηχῶν μέλος τῇ σύριγγι· Ἀφροδίτη δὲ καὶ οἱ ταύτης παῖδες ἔρωτες, πόθου κρατῆρα κεράσαντες, σοῦ τῆς ὁδοῦ προπομπεύοιεν.

* ῥόδων. * ὥσπερ τις. * ἑαυτοῦ. * πρακτήρ. * ... καὶ ... .

Προπεμπτικοῦ λόγου Τὸ προοίμιον.

Ὁ τοῦ Διὸς παῖς Ἀλέξανδρος (συνάπτει γὰρ αὐτὸν οὐρανῷ τε καὶ Διῒ τὸ πολὺ κλέος καθ᾽ Ἑλλήνων) ὅτε πληρώσας τῆς ἑαυτοῦ δόξης τὴν Εὐρώπην ἅπασαν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐστέλλετο, συνάψαι τὰς ἠπείρους τοῖς καθ᾽ ἑαυτὸν ἐθέλων θαύμασι, τὸν Τιμοθέου παρακαλέσας αὐλόν, (οὕτω γὰρ ἤχει μέγα καὶ τοσούτου βασιλέως ἄξιον) ὑπὸ τοῖς ἐκείνου μέλεσιν * ἔλυε τοῦ στόλου τὰ πείσματα. φέρε δὴ γράψω * τῷ λόγῳ τὸν πίνακα. ἔχει γὰρ (οἶμαι) πρὸς μίμησιν οἰκεῖα καὶ λόγος φάρμακα. ναῦς ἦν κατὰ τῆς γραφῆς καὶ θάλαττα· ἡ δὲ θάλαττα (οἶμαι) Αἰγαῖος ἦν. αἱ γὰρ πολλαὶ νῆσοι, αἱ κατ᾽ ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος τῆς θαλάσσης σχιζόμεναι, Αἰγαῖος παρ᾽ αὐτῶν ἐδείκνυτο εἶναι ἡ θάλαττα. γέγραπται δὲ οὐκ ἀπηνής * τε καὶ ἄγριος, οὐδὲ εἰς αὐτὰς ἐγείρων κεφαλὰς τὰ κύματα, οἷα τὰ πολλὰ Αἰγαῖος κατὰ τῶν ἐκεῖ πλωτήρων θρασύνεται· ἀλλ᾽ ἐστόρεστο μὲν εἰς γαλήνην τὰ κύματα, τὸ δὲ ὕδωρ ὅλον ἐπόρφυρε πρὸς ταῖς * ἠϊόσιν, εἰς γλαυκὸν ἄνθος ἠρέμα μεθισταμένου τοῦ χρώματος. πρῶτοι γὰρ Φρύγες αἰτίαν ἔχουσιν αὐλῷ τι ἐμπνεῦσαι, καὶ ταῖς τελεταῖς ἀναμῖξαι τὰ * κύμβαλα.

* ἔλυσε. * τοῦ λόγου. * αἰπεινῆς. * ἠϊόσι. * κύμβαλα.

Ex oratione ad Socios dum iret Corinthum.

PROOEMIVM.

Veteres lyram fabricantes, si quando in aliam terram properarent, peregrinationem non vacantem Musica faciebant, sed cantu, & carmine chorum suum retinuerunt.

Ex orationibus reliquis diuersis diuersorum argumentorum.

O Aulam regiam, & fortunam auri alatam! Non vi e regno eiectus es, sed libenter excidisti, non secus quam si superbus quis in puerilibus voluptatem capere contenderet. Auream cæsariem permutasti iubente corona rosarum. Sed quænam horum gratia rependitur? fuga & cursus, & tantæ amicitiæ renuntiatio. Vici, te iudice, æstatis tempore cicadam, imitatus etiam sum philomelas Atticas, si quādo mihi etiam Atticum Theatrum statueris, me omnino hac voce effecturum penes te, vt earum linguę instar fabulæ sint. O tui seminatis lumen clarissimum, idque sæpe generi tuo extitisti, quod sæpius auus tibi Sol. Etenim ex hac pulchra coniunctione, hic quidem altiores sedes illustrans, quasi matutinus aliquis lucifer consurgens, suis repercussionibus radios suos imitatus. Hic vero iuuenum cœtum illustrās, vt taurus aliquis ductor, armenti petulcus, lasciuit in Musarum pratis, vt pullus Lunaticus, & numine plenus, & Homericum iuuenem Thetidis † filium, & hęc verba, *Bonus orator, actorque rerum*, imitatus est. Si ad me poetarum licentia pertineret, ostendissem tibi & Ilissum hunc lacrymantem, depinxissem tristi colore pulchrā Callirrhoes vnda. * Pastoralis Pan te euocatorem animarum, dulce fistula carmē personans deduceret. Venus vero, & huius filij Cupidines, desiderij tibi miscentes potum, viam tuam honorificè comitarentur.

† Achillem.

* fortè ... Gnidio.

Ex oratione propemptica.

PROOEMIVM.

Alexander filius Iouis (comparat enim illum cœlo & Ioui rerum gestarum cōtra Græcos gloria) cum Europam nominis sui fama impleuisset, in Asiam se conuertit, continentes suis proprijs admirans gestis coniungere, Timothei reuocans tibiam (ita adeo magnū, & tali rege dignum canebat) vt illo canēte soluerit nauium rudentes. Per tabulam, & ego orationes pingā. Nam habet etiam oratio, vt puto, non ineptos ad imitandum colores. Erat in pictura nauis, & mare, & vt existimo, Ægæum fuit. Multæ enim insulæ hinc, & illinc sparsæ in mari erant, vt Ægæum ante alia in primis mare esse videretur, pictum erat non violentum, aut terribile, neque vsque eleuans fluctus, qualia contra nautas illic audet sæpius Ægæum, sed tranquillè strati erāt fluctus, omnis aqua in litoribus voluebatur, in luteum colorem parum mutata vnda. Primi Phryges tibiam inflare inuenerunt, & sacrificiis adhibere cymbala.

Alexander Magnus.

Timotheus.

Ægæum mare.

Phryges.

Hoc verò contra vtramque nauis partem in proram iam attritum, tanquam auream materiam reddebat. Hic vero & artem admirari æquum est. Aqua enim marina diuisa circa proram, auri repercussionibus splendens, & in similem colorem mutasse mare videbatur. Proinde date mihi artificium Zeuxidis, & Parrhasij scientiam. Delphi igitur vrbs dicata Apollini, colit semper hunc Deum, & tripudiant à labiis * Pæane circum Tripodem. Quin etiam & tunc lacrymantur, amnem † Pisæum ad Siculum vsque fontem comitantes, quasi mecum ites, ne à tuis decessum meditans, aliis hominibus aquam largiatur. Celeriter & philomelæ & cygni, omnisque cantus simul volabunt. Nostræ enim Musæ iam nauiculam audent compingere, & fugam minantur & mare, licet fluctibus sæuiat. Abiiciens e manibus lyram, iterum cantionum suadebit. Nauis prætoria in portubus, velum supremum sublime, quale radiis claris & maritimis extendi solet. Parua in gratiam Hesperidum prata, paruæ ad magnitudinem pyramides Ægyptiæ, & si quid Persarum & Assyriorum manus construentes posteris spectandum tradiderunt. Sed ad amicas Athenas hæc castis, quæ suis adeo te amoribus incenderunt, vt amorem erga hanc linguam semper circumferas. Quid autem respon sum communis omnium statuæ apud alias habitaturæ denegas. Fabula Cimmeriis populis occidentalibus Solem eripuit, sed metuens, ne redargueretur, obscuris verbis tegere rumorem admixa est. Nos verò nullus poëta mentiri putauerit, post tuam peregrinationem auferre Solem cupiens, ô amica patria. Nunc tibi iniuriam intulisse me sentio, tuos amores despiciens, infido amatori omnia cupiens largiri. Sed parum horum legem secutus, ad inhonestatem orationem conuerti, licet mihi desiderium Dij impleuerint. Iterum enim sceptra, iterum iudicij sedes. Hoc Ephyra attulit, vrbs non solum admirationi fabulis illustrata, vt pleræque omnes Græciæ, sed etiam iudicanti oculo felicitatem adiecens. Sic huius gens infinitis orationibus, operibus & similibus exsultat. Recordandum est huius iam gentis, non tamen totius: (nam omnia narrare, magno mihi oneri esset) vnum ex iis qui ab illis nuptiis progeniti sunt, assimulabo sapientiam animæ statuis. † Sinus Ionicus alluens mitigat littus fluctu, iuxta hanc oram tripudiat Nereidum chorus, omnes albæ, lac quale fieret arte pastorum, oculis glaucis, ornatæ musco, præterea albam spumam e mari summis stillantes crinibus. Illa vicissim sponsum amabat, & arrhabone nuptias confirmat. Producit enim medio mari fontem. Hæc verò sciens hoc beneficium à sponsa profectum esse, aliis nautis vndam eripit, solis verò his reseruat amabilem potum, vt hauriant qui è sponsa sunt, quod etiam contra virtutem factum est. Promptus ad discendum illi est animus, celer ad intelligendum, memoria innata, prompta est ad dicendum,

τὸ δ' ἐπὶ * θάτερα τῆς νεὼς μέρος εἰς πρῷραν ἤδη θλιβόμενον, χρυσοῦν * τῆς ὕλης πεποίηται. ἔνθα καὶ θαυμάσαι * τὴν τέχνην ἄξιον. τὸ γὰρ περὶ τὴν πρῷραν τῆς θαλάσσης ὕδωρ σχιζόμενον, ταῖς τοῦ χρυσοῦ βολαῖς ἐπαυγάζον, εἰς ὁμοίαν αὐτῷ χρόαν ἀμείβειν ἐδόκει τὴν θάλασσαν. οὐκοῦν δότε μοι τὴν Ζεύξιδος τέχνην, τὰ Παρρασίου σοφίσματα. Δελφοὶ μὲν ἄρα * ἱερὰ πόλις Ἀπόλλωνος, λαρύζουσι μὲν ἀεὶ περὶ θεόν, καὶ περιχορεύουσι μετὰ παιάνων τὸν τρίποδα. καὶ νῦν καὶ κλαίουσι δακρύουσι, τὸν ποταμὸν τὸν Πισαῖον ἐπὶ τὴν Σικελικὴν κρήνην προπέμποντες. ὥσπερ (οἶμαι) τοῦτο φοβούμενοι μὴ μετὰ τὴν ἀποδημίαν ὁ ποταμός, ἄλλοις ἀνθρώποις χαρίσηται τὰ νάματα. τάχα δὲ καὶ ἀηδόνες καὶ κύκνοι καὶ πάντα τὰ μέλη συναποπτήσεται. αἱ μὲν γὰρ ἡμέτεραι μοῦσαι φυγὴν, καὶ * σκάφη ἤδη τολμῶσι πήγνυσθαι, καὶ ἀπειλοῦσι φυγὴν, καὶ θάλατταν, κἂν ἀγριαίνῃ τοῖς κύμασι. ῥίψας ἐκ τῶν χειρῶν τὴν λύραν, σιωπὴν τῶν μελῶν κατεψηφίζετο. ναῦς ἐν ὅρμοις στρατηγίς, ἱστίον ὑψηλὸν μετάρσιον, οἷον καὶ λαμπραῖς αὐγαῖς καὶ πελαγίοις πετάννυσθαι. μικροὶ μὲν εἰς χάριν Ἑσπερίδων λειμῶνες, μικραὶ δ' εἰς μέγεθος πυραμίδες αἰγύπτιαι, καὶ εἴ τι Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων χεῖρες * ποιήσασαι θαῦμα ἀφῆκαν τοῖς ὕστερον. ἀλλ' ἐπὶ τὰς φίλας Ἀθήνας ὁ στόλος, αἵ σε τοῖς πόθοις οὕτως ἐξέκαυσαν, ὡς καὶ ἐπ' αὐτῆς περιφέρειν γλώττης τὸν ἔρωτα. τί δ' ὀκνεῖς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κοινοῦ πάντων ἀγάλματος μεταστήσεσθαι παρ' ἑτέροις μέλλοντος; Κιμμερίοις μὲν δὴ δύσιν ἑσπέριον ἀφείλετο μῦθος τὸν ἥλιον, εἶτα φοβηθεὶς τὸν ἔλεγχον, ἀμφιβόλοις ῥήμασι κρύψαι τὴν φήμην ἐπειράσατο. ἡμᾶς δ' οὐδεὶς ποιητὴς ψεύδεσθαι δόξει μετὰ τὴν σὴν ἀποδημίαν ἀφελέσθαι θέλων τὸν ἥλιον, ὦ φίλη πατρίς. νῦν σε ὄντως ἀδικήσας αἰσθάνομαι, τοὺς σοὺς ὑπεριδὼν ἔρωτας, ἐραστῇ θέλων ἀπίστῳ πάντα χαρίσασθαι. ἀλλὰ μικροῦ τὸν νόμον τὸν περὶ τούτων ἑπόμενος, εἰς ἀκοσμίαν τὸν λόγον ἔτρεψα· καίτοι μετὰ θεῶν πληρούντων τὸν πόθον. πάλιν γὰρ σκῆπτρα, πάλιν θῶκος δίκης οἱ θρόνοι. τοῦτο Ἐφύρα μὲν ἤνεγκε, πόλις οὐ μόνον καλλωπιζομένη μύθοις πρὸς τὸ θαυμάζεσθαι, οἷα τῶν Ἑλληνίδων αἱ πλείονες, ἀλλ' ἐφθαλμῷ κριτῇ τὴν εὐδαιμονίαν * περιβάλλουσα. οὕτω καὶ τὸ τούτου γένος μυρίοις μὲν λόγοις, μυρίοις δ' ἔργοις καὶ τοῖς παραπλησίοις ἀγάλλεται. μνηστέον ἤδη καὶ αὐτοῦ τοῦ γένους, οὔτι παντός. κἀμοὶ γὰρ ἂν (οἶμαι) καὶ ἱστορία τοσούτων πλῆθος φροντίζουσα. οἱ ἀπ' ἐκείνων τῶν γάμων ἀποβλαστήσαντες, * εἰκόνα τινὰ τῆς ἐκείνου σοφίας τοῖς τῆς ψυχῆς * φέρει ἀγάλμασι. προσκλύζων κόλπος Ἰόνιος λεαίνει τὴν θῖνα τῷ κύματι. κατὰ δὲ ταύτης τὸ ἠϊὸν χορὸς Νηρηΐδων * ἐχόρευε, λευκαὶ πᾶσαι, γάλα αὐτό, οἷον αἱ ἐκεῖνο γένοιτο τέχναις ποιμένων ἱστάμενον. γλαυκαὶ τὸ ὄμμα, κομῶσαι τῷ βρύῳ, ἔτι λευκὸν ἐκ τῆς θαλάττης ἀφρὸν ἐξ ἄκρων πλοκάμων * βαστάζουσαι. ἡ δ' αὖ τὰ τοῦ νυμφίου, καὶ * δώρῳ πιστοῦται τὸν γάμον. ἀναδίδωσι γὰρ ἐκ μέσης θαλάσσης πηγήν. ἡ δ', ὥσπερ ἐπισταμένη τὴν χάριν ὑπὸ τῆς νύμφης ἐγγινόμενον, κλέπτει μὲν τοῖς ἄλλοις πλωτῆρσι τὰ νάματα, μόνοις δὲ τηρεῖ τοῖς ἐκ τῆς νύμφης τὴν ποτιμον φιλοτησίας ἀρύσασθαι. ὅπερ καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς ἀνύμνηται. εὐμαθὴς * ὅτι ψυχὴ, ταχεῖα συνιέναι, μνήμη συμφυὴς, ἕτοιμος πρὸς λόγους,

Margin notes: Delphi. — * Pæanes supra chorea... — † an Ἀφεσιν fl. — Ephyra vrbs. — † Horat. Od. — * θάτερον. — * τεύχει. — # τῆς τέχνης. — * ἱερόπολις. — * σκάφη. — * ποιήσασθαι. — Ephyra vrbs. — * περιβάλλουσα. — * εἰκόνα. — * φέρει. — * ἐχόρευε. — * βαστάζουσαι. — # δώρῳ. — * ὅτι.

δεινὴ μὲν κρύπτειν, κρείττων λανθάνειν. σοφώτερον δὲ τοῦτο καὶ ἅμα θεοῖς προσφιλέστερον. δεινότερα δὲ φωράσαι τὸν ἐντυγχάνοντα, κρείττων ἡδονῆς, ἥττων φιλίας· * ἄκρα σοφίαν, δεινὸς εἰπεῖν, ἀνάλωτος φιλίᾳ. γενναῖος ἐν φόβοις, ὑψηλὸς ἰδιώτης, ἄρχων ἐπιεικής. τὴν μὲν ἰδιωτείαν ἀποσεμνύνων τῷ φρονήματι, λόγῳ δὲ πραΰνων τὸ τῆς ἐξουσίας αὐθέκαστον. ἀλλὰ νῦν καὶ τὴν τύχην ἴδοις ἂν ὥσπερ ἐξ ἀνάγκης τὸν τοῦδε * βίον συμπροπέμπουσαν. πρεσβύτης τις ἦν σεμνὸς ἰδεῖν, ἀρχαῖος τὸν βίον, τὸν λόγον ὅμοιος. σοφὸς εἰπεῖν, ἀκοῦσαι [illegible] τὰ πάντα γενναῖος. πλήρης δὲ ὢν ἤδη τοῦ κλέους, καὶ πᾶσαν εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφων τὴν Ἑλλάδα, διαβαίνει καὶ εἰς βασιλέα τῷ θαύματι, πρὶν ὑπηνήτης γενέσθαι, πρὶν καθερπύσαι τὸν πρῶτον ἴουλον. * ποιητικὸς δὲ ἄρα ἦν ἐνταῦθα ὁ λόγος· ῥόδοις μὲν ἀναπλέξαι τὸν στέφανον, ἄγειν δὲ ἐξ Ἑλικῶνος τὰς μούσας περὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣν ἀπὸ Γαδείρων Εὐρώπη λήγουσα πορθμῷ θαλάσσης πρὸς τὴν Ἀσίαν μερίζεται. ἤλασεν δὲ καὶ κατ' Ἴστρον, καὶ ποταμὸν οὐκ ἔδεισε βάρβαρον κρυστάλλῳ πεδίῳ μιμούμενον. ἐπεὶ δὲ θεὸς πρὸς πᾶσαν αὐτὸν ἀρετὴν ἀκριβῶσαι βουλόμενος, καὶ ἀπεναντίας ποτὲ τὸ πνεῦμα τῆς τύχης * ἔστησεν, ἵν' * οἷος ἦ, τοιοῦτος τὴν γνώμην καὶ ἐν ξυκυμίαις πραγμάτων καὶ χειμῶσι βίου, δειχθείη * τοῖς πᾶσι, ἐν κατ' αὐτὸ τὸ μέρος εὐδοκιμήσῃ, τίς ἐνταῦθα ποιητὴς ἢ λόγων συνθέτης φωνὴν ἀξίαν τοῖς ὑπὸ τούτου κατειργασμένοις συμβάλλοιτο; οὐδὲ σικελικήν τινα * σκύλλαν, καὶ χάρυβδιν, ἀνδρῶν δὲ ἀγαθῶν [illegible] τὸν ἄγριον ἐκεῖνον τὸν σικελικὸν τὸν ποιμένα τὸν Κύκλωπα, μυρίας ἐπ' αὐτὸν κινηθείσας φάλαγγας οὐκ ἀγχεμάχοις ὅπλοις, οὐδὲ ξυστοῖς τε καὶ δόρασιν, ἀλλὰ φρονήσει καὶ λόγῳ κατὰ γῆς ἁπάσης ἐτρέψατο. ὁ δὲ δὴ τῶν πελταστῶν τε ἡγεμὼν καὶ κορυφαῖος καλούμενος, πληγὴν καιρίαν δεξάμενος, στένει δακρύων τὸν πόλεμον. * Ἀσία πᾶσα, οὐχ ἣν νῦν οὕτω προσαγορεύομεν τὴν τῆς ὅλης ἐπωνυμίαν ἠπείρου τῷ μέρει μόνῳ τιθέντες. ἄρχεται μὲν ἀπὸ Ἰνδῶν ἄνω, πρὸς μὲν ἕω καὶ ἄρκτον, Ἐρυθρῷ κόλπῳ καὶ Φάσιδι, πρὸς δὲ μεσημβρίαν καὶ ἀπιόντα ἥλιον, Αἰγύπτῳ τε καὶ τῷ Ἰονίῳ πελάγει, πρὸς τὰς ἄλλας ἠπείρους ἀποχωριζομένη καὶ λήγουσα. παρατείνει δὲ αὐτὴν ἐκ Προποντίδος εἰς Παμφυλίαν πλευρὰ παρείκουσα, ἣν Αἰγαῖος προσκλύζει σύμπασαν, ἐκ μιᾶς καὶ αὐτὸς ἀρχῆς τὴν πλευρὰν ταύτῃ τικτόμενος. οἵ τε ἐνοικοῦντες τὰς πόλεις ἄνθρωποι οὐ τῷ τέττιγι καὶ τῷ χιτῶνι τοὺς προπάτορας, * ἀλλ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ καθαρῶς δή που δεικνύουσιν. ὅθεν (οἶμαι) καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐγένοντο. ὁ γὰρ δὴ Μέλης οὗτος (οὐ γὰρ δὴ θέμις σιωπῇ παρελθεῖν γλῶσσαν τοσαύτην γεννήσαντα) αὔξει μὲν ἐκ προαστείων τῆς Σμύρνης, τίκτουσι δὲ αὐτὸν μυρίαι πηγαὶ, καὶ πλησίον ἀλλήλων βλαστάνουσαι. ἀφ' ὧν πλημμυρῶν ὁ ποταμὸς πελαγίζει τε εὐθὺς, καὶ ἐκ πηγῶν ἐκπλωτὸς καὶ ὁλκάσι καὶ κατηγμένος. περιμείνας δὲ τὰς ἑκατέρωθεν ὄχθας, κυπαρίττῳ κομώσας καὶ δόναξι, τῇ πλησίον θαλάττῃ κοινοῦται τὸ ῥεῦμα· εἰ ῥεῦμα θέμις ἐκεῖνο καλεῖν· οὐ γὰρ ἠχοῦντος ἀκούσῃ, οὐδὲ δόξειεν ἄν σοι τοὔδωρ φερόμενον. ἀλλ' ὥσπερ τις ἐραστὴς παιδικῶν συνουσίαν κλέψαι βουλόμενος, λάθρα τῇ θαλάττῃ κιρνᾶται, λεαίνων τὸ κῦμα τῷ ῥεύματι.

ad tegendum idonea, ad latendum paratior. Hoc sapientius, itemque Dijs gratius. Aptior vero ad obuium deprehendendum, voluptate fortior, amicitia inferior, per sapientiam summa, apta ad dicendum, inexpugnabilis amicitia, strenuus in timore, cum priuatus est summus, cum in magistratu æquus. Priuatum honestans consilio, eloquentia imperij seueritatem mitigans. Quin etiam fortunam videas, quasi huius vitæ rationem propter senectatem auersantem. Legatus fuit in animaduertendo serius, vita, ve etiam in oratione, grandis: ad dicendum sapiens, ad audiendum instructior, in omnibus egregius. Plenus laude iam, & omnem in se Græciam conuertens, suis factionibus ad regiam dignitatem ascendit, priusquam pullularet barba, primaque lanugo tonderetur. Hæc poetarum instar fecit oratio, rosis nectere coronam, ducere circum vrbem hanc ex Helicone Musas, quam Europa extrema exiguo freto à Gadibus vsque Asiam extendit. Ad Istrum se conuertit, nec veritus est flumen barbarum glacie in morem campi constratum. Cum vero Deus omnem illam virtutem explorare voluisset, & aduersæ aliquando fortunæ ventum constituit, vt qualis esset, talis opinione, & in rerum fluctibus vitæque tempestate omnibus videretur, & hac etiam parte celebraretur. Quis poeta, vel orandi peritus voce digna explicet ea, quæ ille fecit? Nec Siciliæ aliquam Scyllam & Charybdim strauit, sed virorum etiam Cyclope illo pastore Siculo crudeliorum, mille contra se motas acies, non confertis manibus, nec telis, aut hastis, sed prudentia & oratione vbique terrarũ subegit. Hic vero Pelectinnum dux, & Coryphæus nuncupatus, lethali accepto vulnere, bellum gemens deplorat. Vniuersa Asia non quam nunc sic appellamus, attribuentes huic soli parti totius continentis nomen, incipit ab Indis superioribus, ad Orientem vero & Septentrionem, rubro mari & Phaside, ad Meridiem & Occasum Ægypto & mari Ionio, ad alias terras diuisa & terminata: extenditur verò deducto latere à Propontide in Pamphyliam, quam Ægæum ex vno initio etiam hoc latere oriens, totam alluit. At homines vrbes incolentes non cicada aut tunica maiores, vnde eos olim genitos puto, sed virtute & sapientia manifeste ostendunt. Meles enim ille (non enim par est huius linguæ auctorem silentio præterire) ortus est in suburbiis Smyrnæis, produxerunt eundem varij fontes, non procul a se inuicem scaturientes, vnde statim flumen profluens exæstuat, & e fontibus onerariis remisque nauigabile redditur. Pertransiens vero vtrasque ripas, cypresso, & arundinibus vernans, & iuxta mare fluctus communicat. Si fluxus illos fas est nominare. Non enim sonantem audieris, neque aquam ferri putaris. Verum vt amatius quispiam cupiens amatæ concubitum occultare, furtim mari miscetur, fluctum fluxu mitigans.

* ἄκρα. * βίον. * ποιητικὸς. * ἔστησεν. * οἷος. * τοῖς πᾶσι. * σκύλλαν. * Ἀσία πᾶσα. * ἀρετῇ δὲ καὶ σοφίᾳ.

Gades ad columnas Herculis.

Asia mater & maior.

Himerius

HIMERIVS

Nunc etenim more poetarum ventum cupiens dicere, deinde verbum poeticum proferre nequiens, e propria arte appellare volo ventum. Factus verò ob fluctus mollior, diuidens aquas circum proram assurgit. Non enim diros optas amores, tuum pernauigare mare nititur, sed cupit omnes Iones venerandis temperantiæ mysteriis initiare. Sermo est apud Rhodios aurum pluisse, Ioue aperiente illis auream nubē: fortunam vero vestram, quam per illum consequemini, non narrat ambigua quædam fabula, sed ad oculum res gestæ patebunt. Reducet nobis pulchrum ver, non lusciniás, nō cygnos, vel cicadas, sed Solem eundem aureis radiis Ioniá illustraturum. Ante alios autem omnes pullorum nostrorum sacer ille & insolens pullus equinus dux est, quales Deo soli Nisæi donant. Hunc ego palma tremis Musarum adornans, & totum Charitum mitris reuinciens, quasi Deo cuidam gregis meæ primitias ferens dicaui. Cæruleæ stellæ oriuntur iucunda claritate resplendentes. Hæc oratio mea parum curat futura anteuertere, cantuque sensim proceden ti concione m festinantem coniungere studet. Tum quidam, puto, intelligent reuertentem aspicientes, iterum Musarum carminibus illi applaudent.

Rhod. fabula.

Nisæi. Caball.

Ex alia suasoria.

PROOEMIVM.

LYSIPPVS itaque non manibus solùm, sed etiam ingenio insignis. Qualia enim ille ab ingenio ausus est? Depinxit Deus occasionem, & imagine adumbrans, naturam eius per colores expressit. Sic autem artificium, quantū licet meminisse, se habet. Pingit quendam figura, ætate venustum, ephebum, comatum è temporibus ad frontem vsque: hinc ad terga vsque nudum, dextram armatam ferro, & tenentem sinistra bilancem, alatis plantis, non vt sublimis super terram in altum efferatur, sed vt terram attingere videatur, ignoretur vero occulte terræ insistere. Glaucus autem, vt arbitror, occultans hac certaminis occasionem, solus ad coronatorem venit, & primus coronam accepit. Omnia enim bona in occasione, & diligens iaculator est, qui nouit opportuna tela mittere. Lusciniæ sane e terra in cœlum volitant. Fabula enim auget in cœlum cantu aues tollere. Veniunt igitur ad olorem, qui man sit in campo quodam verno, donec Zephyro ad cantum explicaret alas.

Lysippus Hirat. & Apul. Occasio Deus.

Ex oratione in crudelem Ægyptium.

ÆGYPTII incrementum Nili per cubitos enunciant, & mensura metiútur aquas, & cubitus illis materia ludis est. Dulcésque strenuos videbit trophæis minoribus mille victorias prædicare. Paruus fuit in Artemisio Themistocles (etenim * supra regis maiores præclare rem gessit) maior in Psyttalia, magnus in Salamine. Illic enim totam Asiam pugnando demersit.

Plusquam.

* ἀγωνὶ, malum, c. i m. Vide Probum seu Nepotem.

νιῶ γδ ποιητικῶς * ἐθέλων καλέσαι τὸν ἄνεμον, εἶτα οὐκ ἔχων ποιητικὴν ἀφεῖναι φωνὴν, ἐκ τῆς οἰκείας μούσης προσειπεῖν ἐθέλω τὸν ἄνεμον. ἁπαλὸς ἢ ὑπὲρ κυμάτων * γινόμενος, πορφυρέα σχίζει περὶ τὴν πρῷραν τὰ κύματα. οὐ γδ ἀγρίας ἄλλους * μαστεύων ἔρωτας τὴν σὴν πλεῦσαι σπουδάζει θάλασσαν, ἀλλὰ τελέσαι θέλων πάντας τοὺς ἴωνας τὰ σεμνὰ σωφροσύνης μυστήρια. ὁ Ῥοδίοις μὲν ἂν λόγος * ῥυῆναι χρυσὸν, χρυσῆν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Διὸς νεφέλην ῥήξαντος. τὴν δὲ ὑμετέραν τύχην, ἣν διὰ τοῦδε * καρπώσεσθε, οὐ μῦθος ἐρεῖ τις ἀμφίβολος, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἔσται τὰ θαύματα. ἤμελλεν ἄρα τὸ καλὸν ἔαρ οὐκ ἀηδόνας ἄξειν ἡμῖν, οὐδὲ κύκνους ἢ τέττιγας. ἀλλ' αὐτὸν τὸν ταῖς χρυσαῖς ἀκτῖσι καταυγάζειν μέλλοντα τὴν Ἰωνίαν ἥλιον. πρὸ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὁ τῶν ἐμῶν πώλων ἔξαρχος πῶλος ἱερὸς καὶ ἀγέρωχος, οἵους ἡλίῳ θεῷ * νισαῖοι πώλους πωλοῦσι. τοῦτον ἐγὼ τὸν πῶλον φαλίοις κοσμήσας μουσῶν, καὶ ταῖς χαρίτων μίτραις ὅλον ποιήσας ἀνάδετον, ὥσπερ τινὶ θεῷ τῆς ἐμῆς ἀγέλης ἀπαρχὰς φέρων ἀνέθηκα. γλαυκοὶ ἢ ἀστέρες ἀνίσχουσι φαιδρῷ φωτὶ τὴν ἀναγωγὴν καταυγάζοντες. οἱ δὲ μὴ λόγοι κἂν προλαβεῖν μικρὸν τὸ μέλλον ὠδίνουσι, καὶ τοῖς * ἐκβατηρίοις μέλεσι τὴν ᾠδὴν τὴν ἐπιβατήριον συνάψαι σπουδάζουσιν, ἐν ᾧ λαμβάνοντες, τινὲς (οἶμαι) τοῦτο γνώσονται, ὅταν ἐπανελθόντα προσβλέψαντες, αὐτῷ πάλιν τὰ μουσῶν χορεύειν μέλλωσιν.

* ἄσμα.

* χιόνων.

* μαστεύων.

* ὕδατι.

* καρπώσεσθε.

* Νισαῖοι.

* ἐμβατηρίοις.

Ἑτέρας προτρεπτικοῦ λόγου Προοίμιον.

ΔΕινὸς ἢ τὴν χεῖρα οὐ χεῖρα μόνον, ἀλλὰ καὶ γνώμην, ὁ Λύσιππος. οἷα γοῦν ἐκεῖνος διὰ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης τετόλμηκεν; ἐγγράφει τοῖς θεοῖς τὸν καιρὸν, καὶ μορφώσας ἀγάλματι, τὴν φύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς εἰκόνος ἐξηγήσατο. ἔχει δὲ ὧδέ πως, ὡς ἐμὲ μνημονεύειν, τὸ δαίδαλμα. ποιεῖ παῖδα τὸ εἶδος, ἁβρὸν τὴν ἀκμὴν, ἔφηβον, κομῶντα μὲν τὸ ἐκ κροτάφων εἰς μέτωπον, γυμνὸν δὲ τὸ ὅσον ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ νῶτα μερίζεται. σιδήρῳ τὴν δεξιὰν ὡπλισμένον, ζυγὸν τὴν λαιὰν ἐπέχοντα. πτερωτὸς τὰ σφυρά. οὐχ ὡς μετάρσιον ὑπὲρ γῆς αἰεὶ κουφίζεσθαι, ἀλλ' ἵνα δοκῶν ἐπιψαύειν τῆς γῆς, λανθάνῃ κλέπτων τὸ μὴ κατὰ γῆς ἐπερείδεσθαι. ὁ δὲ Γλαῦκος, ὥσπερ (οἶμαι) λοχῶν αὐτὸ τὸ τῆς ἀγωνίας τὸν καιρὸν, ἧκε τε ἐπὶ τὸν στεφανίτην μόνος, καὶ πρῶτος * εἷλε τὸν στέφανον. πάντα γδ καλὰ ἐν καιρῷ. ὁ τοξότης ἐπίσκοπος, ὅστις οἶδε καίρια * βάλλειν τοξεύματα. καὶ δὴ εἰς ἀέρα τὴν ἀηδόνες ἀπὸ γῆς ἵπτανται. τολμᾷ γδ ἀνάγειν ὑπὸ ᾠδῆς εἰς αὐτὸν [τὸν] οὐρανὸν ὁ μῦθος ὄρνιθας. ἧκον οὖν παρὰ τὸν κύκνον. ὁ δὲ ἐτύγχανε ἐπί τινος λειμῶνος ἠρινοῦ, ἀπὸ ζεφύρου πρὸς ᾠδὴν ἐκδιδόναι μέλλων τὰς πτέρυγας.

* ἦλθε.

* βάλλειν.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν νήλεα τὸν αἰγύπτιον.

ΠΗχεις οἱ αἰγύπτιοι τὴν αὔξησιν τοῦ Νείλου προσαγορεύουσι, καὶ μέτρῳ μετροῦσι τὰ νάματα, καὶ παιδιὰ ῥεῖς αὐτοῖς ὁ πῆχυς γίνεται. καὶ τοὺς γενναίους ὄψει τῶν στρατηγῶν ἀπὸ ἐλαττόνων τροπαίων τὰς μυρίας νίκας κηρύττοντας. μικρὸς μὲν ἐν ἀρτεμισίῳ Θεμιστοκλῆς (* κρεῖττον γδ τῶν προπατόρων ἦν τοῦ βασιλέως πεισθεὶς) μείζων ἐν ψυττάλιᾳ· μέγας ἐπὶ σαλαμῖνα. ἐβάπτιζε γδ ὅλην ἐκεῖ τὴν ἀσίαν μαχόμενος.

* ὑπὲρ.

HIMERIVS.

Ἐκ [τοῦ] προπεμπτικοῦ.

ΚΑΙ τοῦτο μὲν ἴσως καλῶς ποιεῖς. ἀνάγκη γὰρ δή που τὸν ἐπαινεῖσθαι βουλόμενον, καὶ τῶν πράξεων ἐξ ὧν ἐπιθυμεῖν, ἀφ' ὧν ὑπάρχει τὸ θαυμάζεσθαι. οὐ γὰρ ἀπέχρησε τοῖς παισὶ τὰ τοῦ Περικλέους σεμνολογήματα, ἀλλ' ἀνάξιοι* τῆς πατρῴας ἀρετῆς γενόμενοι, μείζονος δή που διαβολῆς ἀφορμὴν τὴν πατρῴαν δόξαν ἐκτήσαντο. καὶ πολλῶν [δὲ ἄλλων] ἑωρῶν ἀρίστων γεγόνασι παῖδες, οἷς ἅπασιν οὐ πρὸς ἐγκωμίου πλεῖον, ἔλεγχος δὲ κακίας ἐγένετο τὰ τῶν* πατέρων ὀνόματα. τίς οὖν (ἴσως ἂν ἔροις) ἡ θεραπεία τοῦ νοῦ; ἀρετὴ καὶ λόγος· ἡ μὲν, ἄρχουσα καὶ ἐπιστατοῦσα τοῦ λόγου· ὁ δὲ, καθάπερ τις δεξιὸς ἀγαθῆς βασιλίδος διάκονος, τὰ ἐκείνης ἐπιτελῶν σπουδῇ πάσῃ εἰς ἔργον τὰ ἄγων προστάγματα. ἔστι καὶ ἄλλος ἀρετῶν μυρίος χορὸς, ὃν ἅπαντα εὑρήσεις εἴσω παιδείας ἀνακτόρων γενόμενος· ταύτας δὲ ὥσπερ τιθήνοις καὶ μητέρας ἐκείνων προξενοῦντές σοι. καί φημι δὴ διὰ ἐκείνων καὶ τὰς τῶν ἐρωμένων θήρας ἐφίξεσθαι. οἱ δὲ παῖδες ἀπολελυμένοι διδασκάλων, τὴν πόλιν ἐκείνην ἐπῄεσαν. ὁ δὲ Φρὺξ ὁ Μίδας [ἑλεῖν]* θελήσας τὸν σάτυρον, οἴνῳ κεράσας τὰ νάματα, καὶ δήσας ὕπνῳ καὶ κώματι, θηρευτικῶς ἐποιήσατο τὸν σάτυρον.

Ἐκ τοῦ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν διχοστασίαν στάσει* αὐτοσχεδίου.

* Τὸ Προοίμιον.

ἈΡΆ τι καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις λόγοις ἐστὶν, ὦ φίλοι, φάρμακον ἔριν κοιμίσαι δυνάμενον; καὶ τί βούλεται τοσοῦτον καὶ ἡ παρ' ἡμῖν τέχνη εὐανθεῖν ἐθέλει,* ὁποῖον Ὅμηρος δεινὸς τοῦ κρατῆρος τοῦ τῆς Ἑλένης συντίθεται, ὃν ἡ τοῦ Διὸς παῖς τοῖς ξένοις ἐπὶ τὴν Μενελάου* δακρύουσιν; ἢ καὶ τὸ τῆς Ἑλένης φάρμακον οὐ πόα τις ἦν, οὐδέ τις αἰγυπτία τέχνη, γυναικὸς πόμα σκευάζουσα· ἀλλά τις λόγος ἡδὺς καὶ παρ' αὐτοῖς, φαρμάκου δίκην σβέσαι δυνάμενος θυμὸν ἐκ μέσης καρδίας ζέοντα. ἀπάγει δ' εἰς Αἴγυπτον τὸν μῦθον ἡ ποίησις, ἵνα τὴν μητέρα τῶν σοφῶν λόγων αἰνίξηται. ἐσίγησε ποτὲ βασιλεὺς μικρότερος; οὐκ εἴα τοῦτο Τιμόθεος, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐρανὸν αὐτὸν* ἀνήγαγε τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως τοῖς μέλεσι. θυμὸς ἐπέζει τοῦ μετρίου πλεῖον; ἀφῄρει* παρὼν ἐκεῖνος τὸ πλεονάζον τοῖς κρούμασιν. ἄθυμος ἦν; μειδιῶντα ἐδείκνυεν.* ἡδοναῖς ἐνεδίδου; εἶδες ἂν εὐθὺς σεμνὸν μετὰ τὴν μουσικὴν Ἀλέξανδρον· καὶ τί δεῖ πάντα εἰπεῖν, τοιοῦτον ὁρᾶν ἐκεῖνον, ὁποῖον αὐτὸν ἐποίει διὰ τῶν αὐλημάτων Τιμόθεος. πραΰνει ζέφυρος ταῖς αὔραις τὰ κύματα· Ἀττικὸς δ' εἰ ῥήτωρ καὶ λόγος Ἑλλήνων* οὐ λύσει στάσιν εἰ μόνον φθέγξαιτο; ὅτε Ξενοφῶν ἐστρατεύετο (καὶ γὰρ καὶ δόρυ μετὰ Σωκράτην Ξενοφῶν ἔσχε) τὸ γὰρ εὐφυὲς εὐάρμοστον. ἁβρὸς ἦν Ἀλκιβιάδης, ἡνίκα παρ' Ἀθηναίοις εἶχε τὴν δίαιταν, σεμνὸς ἦν ἐν Λακεδαίμονι. τὰ Περσῶν ἐς τρυφὴν μόνος* ἐξήλεγχεν. εἰ δέ ποτε δέοι καὶ λόγων φροντίσαι, καὶ τὰ φιλοσοφίας γυμνάσασθαι,* Λύκειον ἅπαντα καὶ Ἀκαδημίαν ταῖς* αὐτοῦ συνουσίαις εἰργάζετο. οἱ κάμνοντες τὴν ἱστορίαν τὴν ἀμφὶ τούτους.

E propempticа.

ET hoc forsitan rectè facis. Nam necesse vtique est, eum qui laudari desiderat, etiam res illas desiderare vnde laus procedit. Non enim illis Periclis præclare gesta suffecerunt, sed indigni paterna virtute existentes, ad maioris reprehensionis materiam paternam celebritatem adepti sunt. Aliorumque filij multorum fortium virorum fuere, quibus omnibus parentum gloria non ad pleniorem laudem, sed ad improbitatis accusationem fuit. Forsitan dixeris, quis igitur erit mentis cultus? Virtus & eloquentia. Illa quidem imperans & dominans eloquentiæ: hæc vero tanquam fidelis bonæ reginæ ministra, illius præcepta omni contentione perficiens. Est & multiplex virtutum chorus, quem totum inuenies in disciplinarum gymnasio versans, has vt nutrices & matres earum tibi conciliantes. Et sane dico per has illarum fruitionem aduenturam. Filij vero a præceptoribus abdicati, in vrbem illam ducebantur. Midas Phryx cupiens Satyrum comprehendere, vino aquam miscet, & somno captum & sopore, Satyrum venatorum more comprehendit.

Ex oratione extemporanea in seditionem populi inanem concitatam.

EXORDIVM.

QVod ergo in nostris orationibus, ô amici, medicamentum est ad discordiam sedandam conueniens? & quid nostra ars tantum efflorescere cupit, quantum Homerus de cratere Helenæ, quem Iouis proles hospitibus porrigebat, in lacrymis Menelai confingit? vel Helenæ poculum non herba aliqua fuit, non ars quædam Ægyptia hilarem potum præparare edocta: sed dulcis quidam sermo & sapiens, potens instar medicamenti iracundiam in medio pectore æstuantem extinguere. In Ægyptum poesis fabulam trahit, vt eam matrem argutiarum insinuet. Parumne rex aliquando sapuit? non permisit id Timotheus, sed cantu in cœlum vsque regis animum abduxit. Immoderatène æstuabat animus? præsens ille elatum animum pulsando citharam domabat. Mœstusne erat? statim ridentem ostendebat. an voluptatibus tenebatur? post cantum statim castissimum videbas Alexandrum, &, vt omnia dicam, talem videre eum licebat, qualem tibi eum Timotheus reddidisset. Mitigat æstu fluctus ipse Zephyrus. Orator Atticus, & oratio Græca non tollet seditionem si solum perorarit? Cum Xenophon militaret (nam & post Socratis disciplinam etiam hastã tulit.) Ingenium quippe commodum & congruum. Delicatus fuit Alcibiades cùm Athenis habitaret, sobrius cum Lacedæmone. Persas propter delicias solus reprehendit. Si verò aliquando necesse esset eum operam dare eloquentiæ, & in philosophicis exerceri, totum Lyceum & Academiam conuocabat. Texentes hanc de illis historiam.

Margin notes: * τὸν πατρῴαν ἀρετήν. * πατέρων. * ἐθέλοι. * σχεδίου. * ἐπῆν. * δακρύουσι. * αὐτὸν. * παρών. * ἐδείκνυεν. * οἱ λόγοι τῶν. * ἐξήλεγχεν. * αὐτοῦ. — Periclis filij. Valer. Max. Midas Phryx. De quo Max. Tyr. serm. 30. Timotheus Musicus apud Alexandrum regem. Xenophon Socraticus. Plutarch. in Xenocrate. Alcibiades Plutarchus.

HIMERIVS

Ex oratione in aduentum Cypriorum.

EXORDIVM.

POETAE Veneri Deæ Cyprum, vt Delon Apollini assignant. Cyprus enim vrbs vasta, ciues accuratè Græcè loquũtur. Mare Venerem è cœlo peperit. Partus verò hos, quales aliquando sunt, sacra verba tegere iubent. Opus enim erat Venerem demum concipi. Sistitur tum mare, & statim serenitatem inducit, mollibus fluctibus propter partum illum exsultans. Vulgari Veneri nihil cum cœlesti illa commune est. Producit illa impuros, & natura impudicos amores: hæc aureos habet filios, & aurea sunt horum tela. Scopus autem eorum sunt iuuenes, & immortales animæ.

Ex oratione in quendam Cappadocem.

NON venit Scytha telo vectus per Istrum vel Tanain, sed in vniuersam terram & mare. Eloquentia tela est Apollinis, & flumen fabulam habens dignam, quæ à Græcis audiatur. Venit ad Indos Bacchus, ad gentem, quæ Bacchi beneficium negat. Bacchæ, & Satyrus exercitus fuit, Thyrsi & Nebrides arma. Illi verò simul ac viderunt Deum, cum exceperunt, armisque deiectis, cum Baccho pugnare cœperunt. Cùm autem in Cappadociæ fines pulsi sunt, in ripa fluminis tentoria figunt, cui nomen indituri erant. Oportebat vero eos aquis lauari: mutatur fluuius, argenteáque aqua cum Indis versata nigra fit. Illi vero id quod ipsi erant, hoc & esse, & loqui fluuium voluerũt. Hinc fama iuuenem trahit: vestrę verò diuitię non aurum Gygis, vel Lydij, sed filij quidã vigore ętatis pubescentes & florescentes, visu quidem tumidi & superbi, tanquam si è medio Iouis pectore nati essent.

Ex oratione, cum rogatus specimen distulit, ac postea dixit.

PERSAE iaculandi studium fouent, omnisque vita illis in pharetra & iaculis. Legem probo, magnum indicium laboriosi pectoris. Rara enim pręmia esse decet. Ante Persas hanc legem etiam natura sciuit, cùm nemo Oceanum viderit, nisi media relicta terra extremis eius finibus circumuagatus foret. Quis de Pyramidibus esset sermo, nisi procul hinc spectarentur, vel quis de lapide Memnonis apud Æthiopes, nisi illum mater extra omnem conspectum posuisset. Hæc vera esse, & non fabulose dici credimus, quia lapis loquitur cum Sole humana voce, vix etiam rosam natura hominibus largitur, nec illa simul nascitur, & in aërem expãditur, sed magnam partem vigoris in calice retinet, serò autem erumpit, & aperitur. Sed neque fructus autumnales colligere licet, quando homines cupiunt, sed etsi ficus legere velis, exspectas tamen tempus autumni nominatũ. Æs Dodonęum quia semper tinnit, artificium ipsum in fabulã dies inuidiosa cõuertit,

Ἐκ τοῦ εἰς τὴν τῶν Κυπρίων ἐπιδημίαν.

Τὸ Προοίμιον.

ΤΗν Κύπρον οἱ ποιηταὶ, θεῷ Ἀφροδίτῃ χαρίζονται· ὥσπερ τὴν Δῆλον Ἀπόλλωνι. ἡ γὰρ Κύπρος πόλις μεγάλη· * δῆμοι τὴν γλῶτταν ἀκριβῶς ἑλλίωνες. ὤδινεν ἐξ οὐρανοῦ τὴν Ἀφροδίτην ἡ θάλαττα· τὰς δὲ ὠδῖνας ταύτας, αἵτινές ποτε εἰσὶ, μυστικοὶ λόγοι κρύπτειν κελεύουσι. καὶ ἔδει γὰρ λοιπὸν ἐκκυηθῆναι τὴν δαίμονα. ἵσταται μὲν εὐθὺς καὶ ἄγει γαλήνην ἡ θάλαττα, ἁπαλοῖς κύμασι περὶ τὸν * τόκον πορφύρουσα. πανδήμῳ δὲ Ἀφροδίτῃ πρὸς τὴν οὐρανίαν οὐδὲν κοινόν. ἡ μὲν γὰρ βεβήλους καὶ καθαροὺς τὴν φύσιν γεννᾷ τοὺς ἔρωτας· τῇ δὲ χρυσοῖ μὲν οἱ * παῖδες, χρυσᾶ δὲ τὰ τούτων καὶ βέλη· σκοποὶ δὲ αὐτοῖς ψυχαὶ νεοτελεῖς καὶ ἀκήρατοι.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἐκ Καππαδοκίας ῥηθέντος.

ΟΥδὲ ὑπὲρ Ἴστρον αὐτὸν καὶ Τάναϊν, ἀλλ᾽ ὅτι πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν ἦλθεν ὁ Σκύθης ὑπὲρ τοῦ βέλους ὀχούμενος. λόγος δὲ ἄρα τὸ βέλος Ἀπόλλωνος, καὶ ποταμὸς ἐκεῖ μῦθον ἔχων ἀκοῆς Ἑλλήνων * ἄξιον. ἦλθεν ἐπ᾽ Ἰνδοὺς ὁ Διόνυσος, γένος τὴν Διονύσου χάριν ἀρνούμενον. ἦν δὲ ὁ μὲν στρατὸς, βάκχαι καὶ σάτυροι· τὰ δὲ ὅπλα, * νεβρίδες καὶ θύρσοι. οἱ δὲ ἄρα ὁμοῦ τε εἶδον τὸν θεὸν, καὶ ἤρξαντο· καὶ τὰ ὅπλα ῥίψαντες, χορὸς δὲ τίνος μαχόμενοι τῷ Διονύσῳ καθίσαντο. ἐπεὶ δὲ ἐν * ὅροις Καππαδοκῶν ἦσαν ἀγόμενοι, σκηνοῦσι μὲν ἐπὶ τῷ χείλει τοῦ ποταμοῦ, ᾧ καὶ δώσειν τὴν ἐπωνυμίαν ἤμελλον. δεῆσαν δὲ τοῖς νάμασι λούσασθαι: ἀμείβεται μὲν ὁ ποταμὸς, καὶ τὸ ἀργυροῦν ὕδωρ Ἰνδοῖς ὁμιλῆσαν, μελαίνεται· οἱ δὲ ὅπερ ἦσαν αὐτοὶ, τοῦτο καὶ εἶναι καὶ λαλεῖσθαι τὸν ποταμὸν ἀπεργάζονται. ἐντεῦθεν * ἄγει τὸν νεανίσκον ἡ φήμη. ὁ δὲ ἡμέτερος πλοῦτος, οὐ χρυσός τις Γυγάδας ἢ Λύδιος, ἀλλά τινες παῖδες ἡβῶντες μὲν τὴν ὥραν, καὶ τὴν ἡλικίαν ἀκμάζοντες, σοβαροὶ μὲν ἰδεῖν καὶ ὑψαύχενες, ἅτε ἐκ μέσων Διὸς στέρνων γεγενημένοι.

Ἐκ τοῦ ὅτε τὴν ἐπίδειξιν ἀξιούμενος ἀνεβάλετο, εἶτα εἶπεν.

Τὸ Προοίμιον.

ΠΕρσαι τὰ τόξα σπουδάζουσι, καὶ πᾶς ὁ βίος ἐκείνοις φαρέτρα καὶ βέλη. ἐπαινῶ τὸν νόμον, δικαία φιλοπόνου γνώμης βάσανος. σπάνια γάρ εἶναι καθήκει τὰ τίμια. οἶδε τοῦτον πρὸ Περσῶν ἡ φύσις τὸν νόμον. οὐδεὶς ἂν ὠκεανὸν ἰδεῖν ἠξίωσεν, εἰ μὴ τὴν ἐν μέσῳ φυγὼν περιεχύθη τῆς γῆς τοῖς τέρμασι. τίς δ᾽ ἂν εἶπε πυραμίδων λόγος, εἰ μὴ πόρρω τοῦτο τὸ θέαμα· ἢ τῆς κατ᾽ Αἰθίοπας λίθου τῆς Μέμνονος, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἔξω τῆς πολλῆς θέας ἡ μήτηρ ἔστησε. ταῦτά τοι καὶ ἀληθεύειν, ἀλλ᾽ οὐ μῦθον εἶναι τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον, πιστεύομεν· ὅτι λίθος ὁμιλήσας ἡλίῳ εἰς αἰθέρα τις ἠχεῖ καὶ φθέγγεται. μόλις καὶ ῥόδον ἡ φύσις ἀνθρώποις χαρίζεται· καὶ οὐδὲ τοῦτο ὁμοῦ τε φύεται καὶ εἰς ἀέρα πετάννυται, ἀλλ᾽ * οἰκουρῆσαν τὸ πολὺ τῆς ἀκμῆς εἴσω τοῦ κάλυκος, ὀψὲ προκύπτει καὶ ῥήγνυται. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὀπώραζειν ἔξεστιν, ὅταν ἐθέλωσιν ἄνθρωποι· ἀλλὰ κἂν συκάζειν * ἐθέλῃς, ἀναμένεις τὴν ὥραν τῆς ὀπώρας ὁμώνυμον. τὸ δὲ ἐν Δωδώνῃ χαλκεῖον ὅτι ἠχεῖ ἀεί· μισήσας ὁ χρόνος, δεῖ λέσεν εἰς μῦθον τὸ τέχνημα.

Margin notes: Cyprus. Versus poëta… · Gerald. Plato, & sup. dialogo in … Diog… · Bacchus. Polienus de Baccho. · Persarum mos. · Pyramides. · * al. δῆμοι. · * alias Η ει. · * al. παῖδες. · * ἄξιοι. · * al. νεβρίδες. · * ὅροις. · * al. ἄγει. · * al. οἰκουρῆσαν. · * ἐθέλοις.

δεινὴ γὰρ ἡ συνήθεια κόρον τεκεῖν, καὶ τὴν ἐξουσίαν* ὕβρει λυμήνασθαι. οἰκοῦντες γοῦν, ζητοῦμεν θάλατταν· καὶ πλέοντες πάλιν, προσκοποῦμεν τὰ λήϊα. ὁ πλωτὴρ μακαρίζει γηπόνον, καὶ τὸν ναυτίλον ἀροτὴρ ἡγεῖται πάλιν εὐδαίμονα. ταῦτα πάντα τοῦ κόρου παίγνια. κόρον γεννᾷ ἡ συνήθεια. φεύγωμεν τὸν κόρον, ὦ παῖδες· τοξεύει πολλάκις δὲ ὕβριν οὗτος καὶ αὐτοῖς ἤδη τοῖς ἔρωσι. τοῦτο γάρ ποτε τῆς παροιμίας ἤκουσα.

* ἐξουσ.

Ἐκ τοῦ εἰς Μουσώνιον τὸν ἀνθύπατον Ἑλλάδος.

Τὸ Προοίμιον.

ΟΚνοῦντά με σὺ τὰ θέατρα, καὶ τὰς πανδήμους συλλόγους ἀπάγειν τῆς λέξεως σπεύδοντα, λῦσαι τὸν νόμον ἠνάγκασας. λύει καὶ κύκνος σιγὴν, λύραν ὅταν Ἀπόλλωνος ἀκούσῃ πλήττοντος· καὶ τοῦ ἄντρου ἐξάγει τὴν ἀηδόνα πρὸς ἥλιον, λυρικὸν ἠχήσας ὁ Ζέφυρος. τολμᾷ καὶ ναύτης τὰ κύματα, καὶ βακχεῖος ἀνὴρ θαρρῶν ἐγείρει τὸ σκίρτημα· ὁ μὲν, ἔαρ ὅταν* κοιμίζῃ θάλατταν· ὁ δὲ, ὅταν Διονύσου θύρσον δονοῦντος αἰσθάνηται. σὲ μὲν ποιητής τις εὔτολμος οὐκ ἂν (οἶμαι) ὀκνήσειεν οὐδ' αὐτῷ εἰκάσαι Ἀπόλλωνι· τόξα δέ* σοι καὶ βέλη τοσοῦτον φίλα, ὅσον Ἀπόλλωνος φύσιν ἐνδείξασθαι, ἀναίμακτα δὲ μένει ἀεί. σῆς γὰρ ἀκίδος φόνον ἀνθρώπων* οὐ θέμις ἅψασθαι, ἀλλά τις ἔφυγε [διὰ] σὴν ψῆφον, καὶ δήμιον* εἶδε τὸ ξίφος κατὰ σφαγῆς ἀνατεινόμενον. οὕτω καὶ πῶλος καλῶς πωλεύεται, καὶ σκύλαξ δεξιῶς σκυλακεύεται, ὅταν ἄνευ κέντρου καὶ μάστιγος ὁ μὲν πωλοδάμνης τὸν ἵππον, ὁ δὲ σκυλακευτὴς τὸν κύνα χειρὶ τιθασὸν εἶναι ἐκτρέφειν βούλοιτο. τί Κῦρον ἐν Πέρσαις μέγαν ἐποίησεν; ἥμερος τρόπος καὶ μείλιχος· εὐτυχὴς γὰρ ἀεὶ κατὰ βαρβάρων ἡ πόλις. ἀγγέλλει ποτὲ τὴν νίκην τῷ δήμῳ τις ἀριστέων· οἱ δὲ* οὕτως αὐτὸν τῆς προθυμίας ἠγάσθησαν, ὥστε χαλκοῦς παρ' Ἀθηναίοις ἀπὸ τῶν λόγων ἐκείνων ἕστηκεν.

* ἔαρ κοιμίζον.
* al. τε.
* ἐκ ἔστιν.
* ἐπ.
* οὕτως.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον νέηλυν.

Τὸ Προοίμιον.

ΕΜέμνητο δὲ ἄρα καὶ παρὰ τὰς μάχας Ἀχιλλεὺς τῆς λύρας· καὶ τὰ μὲν πεδία τοῖς ὅπλοις ἤστραπτεν, ὁ δὲ κατὰ τὴν σκηνὴν, τὴν ἑαυτοῦ κιθάραν* ἥρμοζεν. ἡ δὲ τῆς ᾠδῆς ὑπόθεσις· ἦρα ἀρετῆς Ἀχιλλεὺς, καὶ τὰ κλέα τῶν ἀνδρῶν νῦν μὲν πολεμῶν ἐμιμεῖτο, νῦν δὲ ᾠδὰς ἐργαζόμενος. ἔρις ἦν ἀμφὶ τοῖς παιδικοῖς τῶν θεῶν· ἀλλ' οὔτε Ἀθηνᾶ τὰ ὅπλα ἔχουσα, τοῖς ὅπλοις ἤριζεν· οὔτε Ποσειδῶν φέρων τὴν τρίαιναν, ταύτην προὐβέβλητο· ἀλλ' ἡ μὲν τὸν θαλλὸν ἀνέσχεν, ὁ δὲ ἀντηχεῖ τῷ κύματι. καὶ λύει ψῆφος τὴν κρίσιν, καὶ Ἀθηνᾶ λαμβάνει τὰ νικητήρια· καὶ ἡ μὲν ηὔλει, ἡ δὲ κιθάραν εἶχεν, ἡ δὲ ἐνέπνει τῇ σύριγγι.

* al. ἥρμοσεν.

Ἐκ τῆς λαλιᾶς. Τὸ Προοίμιον.

ΟΤαν αἱ Μοῦσαι κατ' Ἑλικῶνα χορεύωσι, πάντα [μουσ]ικῆς* ἐμπίμπλανται.* ἠχεῖ μὲν τέττιξ, καὶ ἀναμιμνήσκει τὸν μῦθον τῷ μέλει· ὅτι ἐγὼ, φησὶν, ὢν ἄνθρωπος ᾖδον ἀεὶ, καὶ ἐπειδὴ τὴν φύσιν ἤμειψα, οὐ συναφῆκα τῷ βίῳ τὸν πόθον. ἀηδόνων δὲ καὶ χελιδόνων γένη, ἔτι δὲ κύκνων ἀγέλαι, περὶ τὰς θεὰς χορεύουσιν.

* ἐμπίπλανται.
* al. ἤχει.

HIMERIUS. Horat. lib 1. serm. satyra 1.

consuetudo enim satietatem facilè parit, & licentiam ferociâ corrumpit. Terram incolentes, mare quærimus, & rursum nauigantes mentem convertimus in segetem. Nauta felicem prædicat agricolam, & nautam contra arator fortunatum putat. Hæc omnia pueriles lusus. Satietatem gignit consuetudo. Fugiamus satietatem pueri. Sæpe hæc ferociâ tanquam sagitta ferit, & ipsis iam amoribus. Hoc enim aliquando prouerbio didici.

ἔρωτες τοξεύονται Xenoph.

Ex oratione in Musonium Proconsulem Græciæ.

EXORDIUM.

COgisti me theatra negligentem, & de publicis concionibus orationem auertere conantem, legem soluere. Rumpit & silentium cygnus cum audierit Apollinem lyram ferientem, & Zephyrus lyricum quid sonans ex antris ad Solem prouocat Aëdonem. Audent nautæ se mari committere, & vir Bacchicus securus excitat lasciuiam. Illi cum ver mare mulcet, hic cum Bacchum thyrsum sentit vibrasse. Te quidem vt puto, poeta quidam audaculus non neglexit cum Apolline ipso componere. In tantum tibi iacula & sagittæ grata, in quantum Apollinem imitantur, incruenta perpetuo manent. Non licet cuspidi tuæ hominem interimere, sed aliquis effugit iudicium tuum, & sensit te publicum gladium contra cædem extendere. Sic pullus benè domatur, & catulus scitè informatur, cùm sine calcari domitor equum, cùm sine flagello magister canem manu demulcens enutrire cupiet. Quid Cyrum Persis commendauit? lenes mores & placidi. Felix semper hæc vrbs aduersus Barbaros fuit. Nuntiat modo victoriam populo quidam è nobilibus, qui sic strenuitatē eius admirati sunt, vt apud Athenienses hac oratione statuam posuerint.

Cygnus.

Cyrus vero de quo Xenophon in Cyropædia.

Ex oratione in Seuerum aduenam.

EXORDIUM.

ACHILLES etiam inter prælia lyræ memor fuit, & qui campos armorum fulgore illustrabat, hic in tentorio suam citharam aptauit. Cantus argumentum, amabat virtutem Achilles, virorúmque gloriam nunc bellando, nunc cantando imitabatur. De delicijs suis Dij inter se certabant. Neque Pallas armis instructa armis contendit, neque Neptunus, quo armatur, tridentem protulit. Verum illa oleam excitauit, hic fluctibus contra tonuit. Et decreto soluitur lis, & Minerua vicit iudicio, hæc tibia modulata est, altera citharam pulsauit, tertia fistulam inflauit.

Ex oratione ad voluptatem captandam comparata.

EXORDIUM.

CUm Musæ in Helicone ducunt choreas, omnia cantu mihi cantu replentur. Cātat cicada, & fabulam cantu suo refricat in memoriam. Quia, inquit, ego olim homo cum essem semper cecini, & cum natura mutata est, non vna cum vita desiderium amisi. Philomelarum & hirundinum genus, & cygnorum copia circum Deas canunt.

Himerius.

Ex oratione in Vrsicium Comitem.

Abaris philosophus.

Triptolemus.

QVAECVNQVE pictores, etiam poteæ at oratores, omnis potius imitatio ad orationem comparata minor est. Narrant Abarim philosophum genere hyperboreum, lingua quidem Græcum, veste habituque Scytham fuisse. Sin alibi locutus fuerit, hoc e media Academia, & Lyceo existimari. Dicitur Triptolemus sublatus esse a Cerere, vt pastorale nutrimentum satiuo tritico commutaret. Venit Athenas Abaris instructus sagittis, humeris portans pharetram, astricta chlamyde, circa lumbos aurea erat zona, femorale ab imis pedibus in nates vsque extensum. Hanc vbique orationem reperimus, vt in harmonia lyrica cum animo consonantem. Comis fuit in conueniendo, in rebus magnis tacitè peragendis industrius, in re præsenti videnda peracutus, in futura præcauēda circumspectus, sapientiæ cupidus, amicitiæ cultor, pauca committens fortunæ, omnibus tamen ob prudentiam commissus.

Ex oratione in Seuerum collegam.

QVIS magis illo, vel cum celeritate iustitiam sectatus est, vel cum ratione sectatus, magis eam publice demonstrauit? quis sic in agendo subtilis, quis in puniendis sontibus ita tardus? Quis adeo auri victor, quis ita cupidus humanitatis, & tantę erga miseros clementiæ? Maturus quidem in verbis, in rebus & operibus maturior.

Ex oratione in Cylaceum Graciæ Procos.

Mæander. Nilus.

CLYPEVS auro coruscat, & Vulcaniam refert artificio dextram, quæ sola ob sapiētiam artificio naturam valet adumbrare. Mæander Cariæ fluuius, quantum magnitudine à Nilo superatur, tātum natura superat terra, quam Ægyptiis largitur, de hoc fabulam fingit. Ille verò nautis mare eripiens, agricolis dedit aratris pro aquis sulcos scindere. Videas cāpum, vbi prius fuit mare, videas lasciuientes hinnulos loco delphinorum, loco nautæ hortantis, pastoris sonantem fistulam audias.

Ex oratione in aduenas Ephesios.

EXORDIVM.

CVM Apollo diuinatorium tripodem collocans omnibus oracula redderet, omnes gentes omnesque vrbes fama hac ad Deum attrahebantur.

Ex oratione in populares suos.

EXORDIVM.

Homeri fama. Principis dotes.

ET ENIM iam demum tempus est, iuuenes, etiam ciuibus lyram nostram adaptandi. Quid vrbem proferre dicemus? sed cùm non in curribus nos vehamur, neque studia poetarum amplectamur, age, viris & oratione vrbem muniamus. Quid ex omnibus magnam Homeri famam in furorem egit? num virorum gloria? Ego virtutem quæro, & ob hanc viros celebrare cupio. Principum virtutis duplicia sunt indicia, cum regis decreta, tum subditorum amor. Cum subditis amorem,

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν κόμητα Οὐρσίκιον.

ΟΣα γραφεῖς, καὶ λόγοι δύνανται· μᾶλλον δὲ μικροτέρα μίμησις πᾶσα πρὸς λόγους. Ἄβαριν τὸν σοφόν, γένος μὲν ὑπερβόρειον λέγουσιν, Ἕλληνα δὲ τὴν φωνὴν γεγονέναι. καὶ Σκύθην μὲν ἄχρι στολῆς τε καὶ σχήματος· εἰ δέ που γλῶτταν κινήσειεν, τοῦτο* ἐκεῖνο ἐκ μέσης Ἀκαδημίας καὶ αὐτοῦ Λυκείου νομίζεσθαι. τὸν Ἐλευσίνιον ἔφηβον ἀρθῆναι λόγος πρὸς Δήμητρος, ἵνα τὴν νομάδα τράπεζαν ἡμέροις ἀμείψῃ πυροῖς. ἧκεν Ἄβαρις Ἀθήναζε τόξα ἔχων, φαρέτραν ἠμμένος εἰς ὦμον, χλαμύδι σφιγγόμενος. ζώνη ἦν κατ᾽ ἰξύων χρυσῆ, ἀναξυρίδες ἐκ ταρσῶν ἄκρων, ἄχρι καὶ γλουτῶν ἀνατείνουσαι. τοῦτον πανταχόθεν εὑρίσκομεν καθάπερ ἐν ἁρμονίᾳ λύρας σύμφωνον ἔχοντα τῇ γνώμῃ τὸν λόγον. ἦν ἡδὺς ἐντυχεῖν, δεινὸς ἡσυχῇ μεγάλην πρᾶξιν ἐργάσασθαι, ὀξὺς τὸ παρὸν ἰδεῖν, προμηθὴς τὸ μέλλον φυλάττεσθαι, σοφίας ἥττων, ἐραστὴς φιλίας, ὀλίγα μὲν τύχῃ πιστεύων, γνώμῃ δὲ τὰ πάντα πιστευόμενος. * ταὐτόν.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον ἑταῖρον.

ΤΊς γὰρ ἐκείνου μᾶλλον ἢ σὺν τάχει τὴν τοῦ δικαίου φύσιν ἐθήρευσεν; ἢ σὺν ὀρθότητι θηρεύσας, ἐδημοσίευσεν; τίς μὲν ἐστὶν ὀξὺς πρᾶξαι, τίς δὲ βραδὺς κολάσαι τὸν κινδυνεύοντα; τίς μὲν οὕτω κρείττων χρυσίου; τίς δὲ* ἥττων φιλανθρωπίας καὶ τοῦ κατελεῆσαι τὸν δυστυχήσαντα; ἀδρὸς μὲν ἐν λόγοις, ἔργα δὲ καὶ πράξεις ἁδρότερος. * φιλανθρώπως.

Ἐκ τοῦ εἰς* Κυλάκειον τὸν ἀνθύπατον Ἑλλάδος. * al. Κυλλάκιον.

ΧΡυσῆ μὲν ἀσπὶς ἀστράπτουσα, καὶ τὴν Ἡφαίστου μηνύουσα χεῖρα τοῖς θαύμασιν, ὅτι μόνη διὰ σοφίαν ἠπίστατο τῇ τέχνῃ φύσιν μιμήσασθαι. Μαίανδρος ὁ* Καρῶν ποταμός, ὅσον πλήθει τοῦ Νείλου λείπεται, τοσοῦτον φύσει περίεστι. τοῦ μὲν γὰρ μῦθος ἡ γῆ ἣν Αἰγυπτίοις χαρίζεται· ὁ δὲ πλωτῆρας ἀποσυλήσας τὴν θάλατταν, γηπόνοις σχίζειν ἔδωκεν ἀρότροις ἀντὶ κυμάτων* τὰς αὔλακας. ἴδοις ἂν πεδίον μὲν τὴν πρόσθεν θάλατταν, σκιρτῶντας δὲ ἀντὶ τῶν δελφίνων νεβρούς· ἀντὶ δὲ ναύτου κελεύοντος, νομέως ἠχούσης ἀκούσῃ σύριγγος. * Καρῶν. * al. τάς.

Ἐκ τοῦ εἰς νεήλυδας* ἐφεσίους. * al. ἐφεσίους.

Τὸ Προοίμιον.

ΟΤε τὸν μαντικὸν Ἀπόλλων ἱδρύσας τρίποδα τοῖς πανταχόθεν ἐθέσπιζε, πάντα μὲν ἔθνη καὶ πᾶσαι πόλεις παρὰ* τὸν θεὸν ἐστέλλοντο ὑπὸ τῆς φήμης δημαγωγούμενοι. * τῷ θεῷ.

Ἐκ τοῦ εἰς τοὺς ἑταίρους πατρίδος.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΛλὰ γὰρ ὥρα λοιπόν, ὦ παῖδες, καὶ τοῖς πολίταις τὴν λύραν τὴν ἡμετέραν ἁρμόσασθαι. τί τὴν ἐνεγκοῦσαν πόλιν ποιήσομεν; ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ἁρμάτων ἡμεῖς ὀχούμεθα, οὐδὲ τὰ ποιητῶν ἐνδιαζόμεθα, φέρε ἀνδράσι καὶ λόγοις τὴν πόλιν τειχίσωμεν. τί δὲ Ὁμήρου τὴν μεγάλην ἠχὼ τί τῶν ἁπάντων ἐξέμηνεν; οὐκ ἀνδρῶν δόξα; ἐγὼ δὲ ἀρετὴν ζητῶ, καὶ διὰ ταύτης ἐπαινεῖν τοὺς ἄνδρας βούλομαι. τῆς δὲ ἀρχικῆς ἀρετῆς διπλᾶ τεκμήρια, βασιλέως τε αἱ ψῆφοι καὶ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι. μετὰ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι,

μετὰ τῶν ἔργων τὴν φύσιν σκέπτεσθαι ἄξιον· καὶ ἴσον τις εὑρήσει τάς τε πράξεις ἠχούσας, καὶ τὴν φύσιν ὅθεν κατορθοῦνται. τίνα δὴ τῆς φύσεως τούτων γνωρίσματα; ὀξεῖα φρόνησις, ὑψηλὸς *γνώμην, εὖ ποιεῖν ἄοκνος, δημοτικὸς τὸν τρόπον. εἰ μὲν εἰπεῖν δέοι, τὸν Περικλέα νικᾶν· εἰ δέ τι πρᾶξαι, τὸν Ἀλκιβιάδην μιμούμενος· μᾶλλον δὲ καὶ φιλόπολις· μᾶλλον δὲ καὶ χρημάτων κρείττων, ὅπερ ἡ συγγραφὴ τὸν Περικλέα προσείρηκεν· ἐν δὲ τῷ πράττειν, πολλῷ τοῦ Κλεινίου θερμότερος· ἁπάσης ἀτεχνῶς λύρας ἢ μεῖον πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν εὐάρμοστος. τοιοῦτόν τινα καὶ τὸν Πρωτέα γενέσθαι μῦθοι δηλοῦσιν Αἰγύπτιοι, ὅταν αὐτὸν νῦν μὲν εἰς ὕδωρ ἀμείβωσι, νῦν δὲ εἰς δένδρον καὶ φλόγα. τὸ εὔκολον γὰρ τῆς φύσεως διὰ τούτου σημαίνειν βούλονται.

* ἀ. γνώμῃ.

Ἐκ τοῦ εἰς [τὸν] πριβάτον ῥωμαῖον.

Τὸ Προοίμιον.

ΗΓαγε δὲ ἄρα ὁ τοῦ πυρὸς τοῦ κατ' Ἐλευσῖνα πόθος καὶ Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην ἐπὶ μυστήρια.

Ἐκ τοῦ ὅτε ἀπὸ τῆς Κορίνθου ἐπανῆλθεν.

ΕΙ δὲ ἄρα τύχη τις διαχωρίζοι τὰ σώματα, τῇ γοῦν ψυχῇ περιβλέπειν, καὶ μὴ τῷ πόθῳ τῶν παιδικῶν ἀποσχίζεσθαι. γνωρίζω τὸ πάθος, ἐμὴν ἑρμηνεύει γνώμην ἡ ποίησις.

Ἐκ τῆς εἰς Ἀμπέλιον προπεμπτικῆς.

Τὸ Προοίμιον.

ΗΜελλον ἄρα, ὦ παῖδες, ἤμελλον μόνος εὑρήσειν Ἑλλήνων τῆς τοῦδε φυγῆς τὰ θήρατρα. χθὲς δρασμὸν ἠπείλει καὶ ἅρματα, τήμερον ὤφθη τοῖς ἐμοῖς δικτύοις ἁλώσιμος. γενέσθαι μὲν καὶ Ἀλεξάνδρου λόγος ταῖς πάλαι τέχναις ἀγώνισμα· ὥστε δὲ καὶ νειμάμενοι τὴν μορφὴν αὐτοῦ Λύσιππος καὶ Ἀπελλῆς, ὁ μὲν φαρμάκοις, ὁ δὲ χαλκῷ τὴν φύσιν τοῦ βασιλέως ἡρμήνευσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ὑπερβὰς τὸ σῶμα, ψυχῆς ἁμίλλῃ καὶ κάλλει καὶ χάρισιν, εἴη ἂν καὶ οὗτος ἀψευδὴς ζωγράφος, μὴ τὸν πρωρέα τὴν ἐπιστήμονα πάσῃ ναυτιλίᾳ κτησάμενος. τὸ γὰρ ἄπειρον *ἐπὶ τῆς χρείας παραιτεῖται, τὸ δὲ μελετῆσαι θαρρεῖ τὴν τέχνην, ἣν ἔμαθεν. ἐκ πυλῶν εἰς νύσσαν ἴσον τὸν δρόμον ἰθύνατε. πρᾶος εἶ; κοινὸν καὶ τοῦτο πλεονέκτημα. κακίαν μισεῖς; κακίας συνεπεστράτευσεν. ἀδίκων δώρων ἐξέκλινας φύσιν; ἀπέκλεισε καὶ οὗτος τὰς τῆς ψυχῆς πύλας ὑβριστῇ χρυσῷ καὶ δικαιοσύνην ἐλέγχοντι. ἔγνω γάρ, ὡς ἡ δικαιοσύνη σὺν ὀλίγοις, ψόγος. ἀλλὰ σὺν ἀδικίᾳ πλοῦτος, ἐχθρὸς ἀρετῆς καὶ τοῦ θαυμάζεσθαι. αὕτη δὴ *πρέπει τῶν ἐγκωμίων ἀρχή, ὅτι καὶ ἀρχὴ τῶν πράξεων. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, τί μὲν εἴποι τις; τί δὲ φυλάξαιτο; καὶ γὰρ τὸ λέγειν, ἄπορον· καὶ τὸ μὴ λέγειν, ἀχάριστον. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ *κάλλη τῶν ἀγαλμάτων θεώμενοι, ἔχονται μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τοῦ πρώτου προσπίπτοντος, μεταβιβάζοντες δὲ ἄλλοτε ἐπ' ἄλλο τὴν θέαν, ἀποροῦσιν ὅ, τι καὶ πρῶτον θεάσονται· μᾶλλον δὲ (τί γάρ μοι δεῖ παλαιᾶς εἰκόνος;) ὥσπερ οἱ τι τῶν νέων δημιουργημάτων θεώμενοι, προσβλέπειν μὲν ἅπασιν ἀθρόως ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου τῷ παντὶ κάλλους βιάζονται, ἐν μέρει δὲ ἄλλου ἄλλοθεν δημαγωγοῦντος τὸν πόθον, σχίζονται τὴν θέαν τῷ θαύματι:

* ἐπὶ μ. κ.

* αὕτη πρώτη.

* τῶν ἀγαλμ. κάλλει.

Himerius.

cum operibus natura par est considerari, & aliquis reperiet opera æqualia cum natura, a qua diriguntur. Quænam principum naturæ signa? acerrimo esse iudicio, sublimi animo, in benefaciendo promptum, moribus esse popularibus, eloquentia si dicendum esset, Periclem vincere, si quid agendum, Alcibiadem imitari, vrbem potius amare, pecuniásque potius contemnere, quemadmodum Periclem fecisse diximus, in agendo vehementiorem multo esse Clinia, ad agendum vel sine arte lyra quauis aptiorem esse. Talem aliquem Proteum esse Ægyptiæ fabulæ ostendunt, cum eundem nunc in aquam, nunc in arborem, & flammam mutant. Promptitudinem naturæ per hoc significare volunt.

Proteus.

Ex oratione in Priuatum Romanum.

AMOR ignis Eleusini traxit etiam Anacharsim Scytham ad mysteria.

Ex oratione cum Corintho reuersus esset.

SI casus aliquis corpora separaret, animo tūc prospiciendum, & amore amor amicorum non est disiungendus: agnosco affectum, animum meum explicat poesis.

E propemptica in Ampelium.

EXORDIVM.

SOLVS è Græcis, ô adolescentes, huius fugæ laqueos reperiam. Heri fugam minatus est currus, hodie visus est meis retibus constrictus esse. Fertur Alexander vetustis materiam artificibus dedisse, ita vt Lysippus & Apelles formam ipsius partiti, ille quidem coloribus, hic vero ære naturam regis explicuerint. Cum vero oratio corpus transcendens, cum animi venustate & decore coniungatur. Sit & hęc vera delineatrix, nullum gubernatorem peritum omni habens nauigatione. Infinitum cum inopia confunditur. Exercitatio præsumit artem quam didicit. E carceribus ad calcem cursum dirigite. Fidelis es? communis hæc est virtus. malum odisti? cum malo etiam bellum gessit. Iniustorum naturam donorum fugisti? ipsæ etiam animæ suæ ianuam damnoso auro, iustitiámque coarguenti occlusit. Nouerat enim iustitiam non esse cum tenuibus opibus infamiam, sed cum improbitate diuitias, virtuti inimicas & gloriæ. Hæc initium laudum est, quia & initium rerum. Hæc vero deinde, quid quis dixerit? quid obseruauerit? Dicere enim infinitum est, non dicere ingratum. Quemadmodum illi qui pulchras statuas intuentur, coniiciunt oculos in eam quæ primo occurrit, deinde aliam post aliam spectantes dubitant quam prius conspiciant. Potius vero (quid enim mihi opus antiqua similitudine?) vt ij qui aliquam è multis nouis statuis nouam vident, aspicere summatim omnes è pulchritudine quæ est, in toto circumfusa coguntur, particulatim verò alia alio ducente cupiditatem, admiratione spectaculum abrumpunt:

Alexander.

Himerivs. sic & facta tua vndique conuenientia aliam historiam postulant, nec his orationis terminis includi volunt. Quis facta tua, vel iustitiam, vel priuatam operam, vel reipublicæ curas, inopiæ prouidentiam, vel principum temperantiam cum clementia, dicere posset? Propter te Sparta sordidam crinem in venustam cæsariem commutans, in deliciis agit. Quis infinitam ædificiorum copiam pro dignitate recenseat? Sufficit Pericli ad commendationem Propylæa, & Parthenon, & Dario domus regalis, aureáque vitis Artaxerxi Theodori Samij opus, cùm Medus ille inutile hoc opus aduersa natura in deliciis haberet. Tu autem a Thermopylis incipiens, ad vsque extimum Peloponnesi recessum, omnem locum medium vrbes esse declarasti. Fuit quidam vicus Colyttus in vrbis meditullio vocitatus, populi quidem habens nomen, sed fori vsu celebris, antiquus gloria, venit ille huc fama ductus. Videns vero naturam loci admiratus est: ornatu verò vrbis magis confusus est, non tamen desiit in re gerenda propter vrbem pudore suffundi. Tu verò fabulas credibiles esse ostendisti. Cùm lapides tui amantes ingemiscant, & lachrymas libent velut ab amata separatus fortuna natius, vt ego vereor, ne tui desiderium damnum aliquot excitet, & aliqui naturam commutantes, in florem aut arborem conuersi fabula absurda fiant.

Ex oratione in Anatolium Præfectum.

IVPITER per Mercurium e cœlo tesseram mittens, apud Homerum, iussit Achillem socij casum deplorantem arma sumere. Agedum ergo etiam nos tanquam cœlesti aliquo impulsu in festiuitate dolorem soluentes, Apollini cantemus. Nos nostris artibus magnum illum principem cepimus. Non hæc sunt nugæ, aut Attici sales, Bacchum e Thebis peregrinum, Neptunum e fluctibus amantem, sicuti ad vrbem Lacones ludunt, sed verum colloquium, sed institutio & sanctio, radix bonorum & initium. Ipse vero hoc germine animum suum plantat, Atticis irrigans aquis. Semper vero omnia pulchra rara, & immortalem gloriam intelligentibus conciliant. Primus sapiens Anacharsis e Scythia in Græciam venit: Primus Pelops è Lydia immortalibus in serenitate vectus equis, & mercedem nouæ diuisionis accipit, vt dederit regioni cognomen. Et laus illa quidem adhuc in litoribus: fluctuat vero oratio, non videns portum apparentem. Optimum igitur forsitan fuerit, hunc imagine eius naturam exprimentem, Phidiam in eo imitari. Non ignorabat Phidias, quis & in quibus Iupiter esset, scilicet animo sapientior quam dextra. Cupiés igitur vna imagine Iouis ingenium exprimere, auro commiscens ebur, Eleis quidem Olympium, aliis hominibus Iouem vna imagine talem, vt est, effingens. Volo tibi e diuinis coloribus tabulã pingere: terreni enim colores tẽpore eluuntur: sententiã vero & opinionem, si cui placet nominare tabulam, non contendam.

Anacharsis. Pelops. Phidias.

οὕτω καὶ αἱ σαὶ πράξεις πᾶσαι πανταχόθεν πρέπουσαι, ἱστορίαν ἄλλην ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐ τὸν παρόντα τῶν λόγων νόμον αἱροῦνται. τὰς πράξεις ἐρεῖ τις, ἢ τὰς δίκας, ἢ τὴν [illegible] μερίμνας (?), ἢ τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων φροντίδας; πενίας προνοίας, ἢ τὸν σὺν πρᾳότητι τῶν δυναστευόντων σωφρονισμόν; ἀλλὰ διὰ σὲ καὶ Σπάρτη ξυρᾷ, ἐν τρυφῇ τὰ πλόκαμα εἰς ἀνθηρὰν κόμην ἀμείψασα. τὸν δὲ ἄπειρον τῶν οἰκοδομημάτων ὄχλον τίς ἂν κατ' ἀξίαν δηλώσειε; Περικλεῖ μὲν προπύλαια πρὸς φιλοτιμίαν ἤρκει, καὶ παρθενών, καὶ οἶκος Δαρείῳ βασίλειος, καὶ ἄμπελος Ἀρταξέρξῃ χρυσῆ, Θεοδώρου Σαμίου τέχνημα, ἄχρηστον φόρον ῥυθμοῦ τρυφῶντος ὑπὸ τοῦ Μήδου κατὰ τῆς φύσεως· σὺ δὲ ἐκ Πυλῶν ἀρξάμενος, ἄχρι καὶ Πελοποννήσου μυχοῦ, πάντα τὸν ἐν μέσῳ τόπον πόλεις ἀπέφηνας. στενωπός τις ἦν * Κολυττὸς οὕτω καλούμενος ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς πόλεως, δήμου μὲν [ἔχων] ἐπωνυμίαν, ἀγορᾶς δὲ χρείᾳ τιμώμενος, κατὰ δὲ κλέος τὸ πάλαι ἔρχεται [illegible] ἐπὶ τὸν τόπον, ὑπὸ τῆς φήμης δημαγωγούμενος· ἰδὼν δέ, τὴν μὲν φύσιν ἠγάσθη τοῦ τόπου, τῇ κατασκευῇ δὲ ᾐσχύνθη πλέον ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἡ μὲν ἀφῆκε πλέον ἐμυθεύσατο (?) τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ πράγματι. σὺ καὶ τοὺς μύθους πιστοὺς ἀπέδειξας· ὅτι στένει καὶ λίθος ἐρῶν, καὶ λείβει δάκρυα ὥσπερ ἐραστὴς τῆς ἐρωμένης κλεπτόμενος. ὡς ἔγωγε δέδοικα μή τι καὶ πάθος ὁ περὶ σὲ πόθος ἐργάσηται, καί τινες τὴν φύσιν ἀμείψαντες, εἶτα ξένον μῦθον γεννήσωσιν, ἄνθος ἢ δένδρον γενόμενοι.

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀνατόλιον ὕπαρχον.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΧιλλέα παρ' Ὁμήρῳ φόνον ἑταίρου δακρύοντα Ζεὺς ἐξ οὐρανοῦ, διὰ Ἑρμοῦ πέμψας σύνθημα, ὅπλων ἐκέλευσεν ἅψασθαι. φέρε οὖν καὶ ἡμεῖς ὥσπερ ἔκ τινος ἄνωθεν ὁρμήματος εἰς πανήγυριν τὸ πάθος λύσαντες, τῷ μουσηγέτῃ χορεύσωμεν. θήραν γὰρ ὄντως τῆς ἡμετέρας τέχνης ὁ μέγας ὕπαρχος. οὐ μῦθος ταῦτα οὐδὲ Ἀττικὰ κωμῳδήματα, ξένος ἐκ Θηβῶν Διόνυσος, Ποσειδῶν ἐραστὴς ἀπὸ τοῦ κύματος, οἷα κατὰ τῆς πόλεως Λάκωνες παίζουσιν· ἀλλ' ἀληθὲς * ἐντύχημα, ἀλλὰ παιδεία καὶ νόμοι, ῥίζα τῶν ἀγαθῶν καὶ μητρόπολις. αὐτός τε φυτεύει τῷ φυτῷ τούτῳ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, Ἀττικὰ * ἐπάρδων τὰ νάματα. ἀεὶ γὰρ καλὰ σπάνια, καὶ δόξαν ἀθάνατον τοῖς ἐπινοοῦσι προμνᾶται. πρῶτος μὲν ὁ σοφὸς Ἀνάχαρσις ἐκ Σκυθῶν ἦλθεν εἰς Ἕλληνας· πρῶτος δὲ Πέλοψ Λυδίας, ἐπ' ἀθανάτων ἵππων κατὰ γαλήνης ὀχούμενος, καὶ μισθὸν τῆς καινοτομίας λαμβάνει δοῦναι τῇ χώρᾳ τὸ πρόσρημα. καὶ ὁ μὲν ἔπαινος ἐν αἰγιαλοῖς ἔτι· πλανᾶται δὲ ὁ λόγος, οὐχ ὁρῶν ὅρμον φαινόμενον. κράτιστον οὖν ἴσως εἰκόνι τὴν τοῦδε φύσιν θηράσαντα, τὸ τοῦ Φειδίου μιμήσασθαι. οὐκ ἠγνόει Φειδίας, ὅστις καὶ ἐν οἷς ὁ Ζεύς, ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῆς χειρὸς σοφώτερος. βουλόμενος οὖν ἑνὶ θηρᾶσαι τὴν Διὸς φύσιν ἀγάλματι, χρυσῷ κεράσας ἐλέφαντα, Ἠλείοις μὲν τὸν Ὀλύμπιον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις τὸν Δία εἰκόνι μιᾷ τοσοῦτον ὅσον ἐκτυπωσάμενος. ἐθέλω δέ σοι θείων ἐκ φαρμάκων γράψαι τὸν πίνακα. ἐκπλύνεται γὰρ ταχέως γεηρὰ τὰ χρώματα. δόγμα δὲ καὶ δόξαν εἴ τῳ φίλον καλεῖν τὸν πίνακα, οὐ διοίσομαι.

* al. Κολυτός. * al. εὐτύχημα. * al. ἐπάρδων.

ἐπει-

HIMERIVS.

ἐπειδὴ δὲ κἀμοὶ τὸ πολὺ σῶμα τοῦτο κακίας νόσῳ φθειρόμενον (ὃ γῆν μὲν ἡμεῖς, κέντρον ἐκείνου τοῦ θνητοῦ κόσμου, νομίζομεν) τότε Λαχέσεως * ἀράχνης ἱερατικὴ σχίσας τοῖς νήμασιν, ἐκ τοῦ Διὸς ἑστίας ἄγει ψυχὴν ἀκραιφνῆ, τῶν θείων * φασμάτων παρ' ἡμᾶς τὴν οὐσίαν διαπορθμεύουσαν. αὕτη φέρει δικαιοσύνην, αὕτη ἀνδρείαν. παρ' αὐτῆς αὐτοφρόνησις καθαρῶς ἡ τοιαύτη ψυχή. ἕπεται δὲ αὐτῇ καὶ ἀρετῶν συμφύτων μυρίος ὄχλος, ὕψος ψυχῆς, μεγαλοπρέπεια γνώμης, ἐλευθέρα φωνή, χεῖρες ἄδωροι, φιλίας πόθος, ἀληθείας ἔρως, ἄτρεπτον φρόνημα, οὐκ ἐκ φιλίας ἀρετὴν * κρῖνον, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς τὰ τῆς φιλίας * σταθμώμενον.

Ἐκ τοῦ εἰς Φοῖβον τὸν [τοῦ] ἀνθυπάτου παῖδα,

Τὸ προοίμιον.

* ΣΟφιστοῦ δὲ θύρας ἐκ μικροτέρας γλώττης ἀμείψαντας, σοφιστικοῖς εἰκὸς οἶμαι περιτυγχάνειν καὶ διηγήμασιν. * Ἰσοκράτης ὁ σοφιστής. γνώριμον δὲ πᾶσιν οἶμαι μετὰ τῶν λόγων [καὶ] τοὔνομα. ὅτι δι' ἐκεῖνον σοφιστῶν γλῶττα * ποιητικὴν ἀτιμάσασα, οἰκεῖον νόμον ἠσπάσατο, λόγῳ μὲν ἀεὶ τοῖς λόγων ἐρῶσι τὰ βασίλεια τῶν ἑαυτοῦ μουσείων ἀνέπετάννυεν.

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἰατρὸν καὶ κόμητα.

ΠΑΙζοντας γὰρ τοὺς νέους περὶ θάλαμον ἱστόρησε, καὶ ἔπειτα ἑαυτῷ ἐπιδεῖξαι τούτους τῆς ἀγωνίας ἐλέγχους. νῦν δὲ ἕτερος ἆθλος, καὶ ἄλλο στάδιον, καὶ μουσῶν τέμενος, [καὶ] μύσταις ὁσίοις ἀνοιγόμενον παρὰ τοῖς φιλτάτοις κυβεύουσι. φασὶ δὲ καὶ Δημοκήδην τὸν Κροτωνιάτην ἐκεῖνον τὸν πρῶτον [ἰατρικὴν] Ἑλλάδα παρὰ βαρβάροις κομίσαι τα.

Ἐκ τοῦ προπεμπτικοῦ τοῦ εἰς τοὺς προσελθόντας ἑταίρους.

ΟΘυμοειδὴς τὴν ψυχὴν, λόγῳ κεράσας τὸ πάθος, ἀνδρεῖος ἤκουσεν· ὁ τὸν βίον ἁβρὸς, μέτρον ἐπιθεὶς τῇ φύσει, τὴν σωφροσύνην ἐλάμβανεν. ἀμείβει τὴν φύσιν εἰς πολλὰς ἰδέας καὶ θάλαττα· πορφύρει μὲν, ὅταν εἰς γαλήνην στορέσῃ τὰ κύματα· ζόφον δὲ ἔχει τὸ πρόσωπον, ὅταν ἀγριαίνῃ ταρασσομένη τοῖς κύμασιν.

Ἐκ τοῦ εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτικοῦ.

Τὸ προοίμιον.

ΚΡείττονά με λύραν, ὦ φίλε, κάμνοντα, ἵνα σε κατὰ τὴν Ἀττικὴν ἀσπάσωμαι, φθέγγεσθαι ἐξαίρεις εἰς συνήθη μέλος ἀπορρίψας. οὔπω τὸ ἔαρ ὤφθη, καὶ χειμὼν Ἑλλησπόντιος προσβαλὼν τὴν ψυχὴν πήγνυσιν· οὔπω τὸν ἥλιον εἴδομεν καὶ τὰς ἀκτῖνας ἑτέρωσε κλίναν, ἀπειλεῖ νύκτα πείσεσθαι τοῖς Ἕλλησι. πρὶν μειδιᾶσαι συγγιάζομεν, πρὶν ἐπιδήμια θῦσαι, θεοῖς ἐνοδίοις εὐχόμεθα. λόγους δὲ χειρὸς ἀτολμοτέρους ἐλέγχεσθαι, ὀκνοῦντας ποιεῖν ἅπερ ὅ τε ἴθελε καὶ σίδηρος. * διέπλει γὰρ ἀεὶ τὸ κλέος ἀπὸ Λιβύης εἰς Ἑλλάδα. τὸ μὲν αὔραν ἐποίει καὶ τεθρυμμένην καὶ παίζουσαν, οἵας τὰς Λυδὰς πινακογράφοι κατὰ πινάκων τέχνην * μεθυούσας. μικρὸν οὖν ἀναβιβάσαντες ἐκ μέσου τὸν λόγον, εἶτα ῥεῖν κατὰ * Λιβύης ἐάσομεν. νικᾷ δὲ οὐδεὶς, ὅτι τὰ * πάντα θαυμάζεται. ἀλλ' ὁ λόγος [γὰρ] ἀκολουθήσας τῷ πόθῳ ὥσπερ τινὶ βιαίῳ ῥεύματι, μικροῦ πρὸς ἑτέραν ὁδὸν μετενήνεκται φερόμενος.

Quandoquidem & mihi hoc ingens corpus improbitatis morbo (quod terram quidem nos centrum diuini illius mundi putamus) tunc Lacheseos fusus caelum in tela penetrans, e Iouis penetralibus animam sinceram trahit, diuinarum imaginationum substantiam ad nos transferentem. Hæc parit iustitiam, hæc fortitudinem, ex illa propriam sententiam pure ipsa anima habet: hanc vero sequitur magna virtutum similium societas, sublimitas mentis, excellentia animi, libera vox, manus beneficiis non allicienda, amicitiæ studium, veritatis amor, incommutabilis sententia ex amicitia virtutem non diiudicans, sed virtute amicitiam ponderans.

Ex oratione in Phœbum proconsulis filium.

EXORDIVM.

SAPIENTIAE initiis humiliore lingua responsuri, verisimile puto fore, vt sophisticis etiam rationibus occurrant. Isocrates sophista: notum omnibus hoc nomen cum orationibus puto, quia ob illum Sophistæ poeticam negligentes, propriam legem amplexi sunt, oratione quidem semper eloquentiæ amatoribus regalia scholarum suarum patefecit.

Ex oratione in Arcadium medicũ & principem.

DESCRIPSIT pueros circum thalamũ ludentes, & fuis eos studiis facit specimen exhibere. Nunc vero aliud certamen, aliud stadium, Musarumq; delubrũ sacris sacerdotibus apertum ab amantissimis aleatoribus. Aiũt Democidem illum Crotoniatam, primum Græcã [medicinam] apud Barbaros coluisse.

E propemptica in socios aduenientes.

ANIMOSVS, orationi miscens affectum, & fortis audit: vita mollis, mensuram ponens naturæ, temperantiam assumpsit. Mare mutat naturam in multas formas. Purpurascit quidem cum in tranquillitatem sedant fluctus, obscuram vero speciem habet cum fluctibus turbatum efferatur.

E propemptica in Flauianum.

CONIECISTI me, meliorem parantem lyram, o amice, vt te scilicet per Atticam salutarem, reijcere cogens in ... Musam. Vix dum nõdum est ver, & tempestas Hellespontiaca animum perstringens. Nondum Solem vidimus & radios alterius inclinantis, Græcisque noctem inducere minatus est. Prius irridemus, quam misereamus, prius diis viarum * prasbiles vota reddimus, quam sacrificia te redeunte fecerimus. orationẽ timidiorem quam dextram arguit, ea præstare negligentem, quæ cera & ferrum audent. semper enim gloria ex Africa in Græciam profecta est, ventum quidem tenerum carptem & ludentem, quales pictores in tabulis artificio suo ebrias Lydas faciunt. Paruum igitur orationem e medio trahentes, & deinde de Africa libere fluere permittemus. Nemo vincit, quia omnia admirantur. sed oratio amorem secuta tanquam violentum fluxum, parum ad aliam viam delata deflexit.

HIMERIVS

Reducenda igitur oratio ad Africam. Pericles accusatus est vt eloquentia nemini †secundus, accusatus est Themistocles, vt mente tardior atque obtusior, Plato propter ingenium, ob leges Solon, & norunt omnes, vnumquemque vt solis, vt omnibus hic exultare. Quid faciam? quod consilij capiam? mittam ducem Romanis? Lautus populus sobrium ignorat aurigam. Celeriter mihi Carthago indignatur, vrbs supra Africam ob virtutem Romanæ vrbis æmula, vrbs totam Italiam suis ornamentis depascens, vrbs propter id non prima, propter quod Romã veretur. Periclitatur mihi magna vrbs, & tota continens malè gubernatur. Mittamus ipsum magnũ victorię aurigã. Nouit hæc rex, & aureæ statim tabellæ sententiam præcesserunt. Cum huc in oratione venissem,

Quid primum, quid deinde canã, quo fine silebo.

Mouentur enim vndique negotia, æquale est & dubium æque & non dicere, & dicere: hoc multitudine, illud verò magnitudine prohibetur. Dicendum igitur non quod res est, sed quod licet. Videntes autem eundem per pratum vt per tranquillitatem classem instruere, & in fluctibus tanquam in portu ludentem, hi quidem tanquam acrem amatorem desiderant, hi metuunt tanquam omni metu superiorem, excellentiorem pompam duxit quam Vulcanus. Contra fluctus sonat populus, & contra impetum applausus ex vrbe, & fremitum maris Carthaginẽsis clamor cõpleuit. Veniam dent omnes, & senex & iuuenis, si adhuc loquar. Sciunt enim sciunt amor orationẽ propriam facere. Hic morbo laborauit maiore quam fortuna sua pateretur, iniquitate non minore. Et vero nemo miretur an hæc ille contra hunc virum ausus fuerit. Viri boni, qui ante nos fuerunt, à malis hominibus accusati sunt. Accusauit Periclem Cleon, fugit Hyperbolum Nicias, in crimen vocauit Demades Demosthenem, Cleophon Alcibiadem proscripsit. Vir Seriphius conuiciatus est Themistocli. Nam qui excellentiori fortunæ inuident, cogunt audaciæ adæquare dignitatem minorem. Hic vero maxime ostendit, quod medium virtutis & calliditatis constituit.

ἐπαναχτέον οὖν ἐπὶ (τὴν) λιβύην τὸν λόγον. ἠλέγχθη Περικλῆς εἰς πειθὼ δεύτερος, ἠλέγχθη δὲ Θεμιστοκλῆς εἰς γνώμης τάχος ἀμβλύτερος, καὶ Πλάτων εἰς φύσιν, καὶ Σόλων εἰς νόμους· καὶ πάντες ἴσασιν ὅτι εἷς ἕκαστος ὡς μόνοις ὡς πᾶσιν οὕτως ἀγάλλεται. τί δ' ἐργάσω; τί δὲ βουλεύσομαι; ὕπαρχον πέμψω ῥωμαίοις; χλιδῶν δὲ δῆμος σώφρονα οὐκ οἶδεν ἡνίοχον. δυσχεραίνει μοι τάχα καρχηδὼν καὶ πόλις ἐπὶ λιβύην δι' ἀρετὴν μετὰ κατὰ ῥώμης φρονήσασα· πόλις ἰταλίαν ὅλην τοῖς ἑαυτῆς κάλλεσι βόσκουσα· πόλις παρὰ τοσοῦτον οὐ πρώτη, παρ' ὅσον ῥώμην αἰσχύνεται. κινδυνεύει μοι πόλις μεγάλη, καὶ ἤπειρος ὅλη πονηροῖς κυβερνᾶται τοῖς οἴαξι. πέμψωμεν αὐτὸν τὸν μέγαν τῆς * νίκης ἡνίοχον. ἔγνω ταῦτα βασιλεύς, καὶ χρυσαῖ * παραχρῆμα δέλτοι τὴν γνώμην ἔφθανον. ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος,

τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω.

κινοῦνται μὲν γὰρ πανταχόθεν αἱ πράξεις. ἴσα δὲ πάντα, καὶ τὸ μὴ λέγειν τῷ λέγειν ὁμοίως ἄπορον· ὅτι τὸ μὲν πλήθει, τὸ δὲ μεγέθει κωλύεται. λεκτέον οὖν οὐχ ὅσα ἔνεστιν, ἀλλ' ὅσα ἔξεστιν. ὁρῶντες δὲ αὐτὸν κατὰ τοῦ λειμῶνος ὡς κατὰ γαλήνης τὸν στόλον πέμποντα, καὶ κατὰ κυμάτων ὡς κατὰ λιμένων ἀθύροντα, οἱ μὲν ὡς δριμὺν ἐραστὴν ἐπόθουν, οἱ δὲ ἔφριττον ὡς πᾶσι φόβοις ἀήττητον· κρείττονα πομπὴν τῆς Ἡφαίστου ἐπόμπευσεν. ἀντήχει δὲ δῆμος (τοῖς) κύμασι, καὶ ῥοθίῳ κρότος ἐκ πόλεως, καὶ ψόφον θαλάσσης βοὴ καρχηδόνος ἐξέπληττε. συγγνώμην δὲ ἅπας ἐχέτω καὶ γέρων καὶ νέος, εἰ * ἐπιφθέγγομαι. οἶδε γὰρ οἶδεν ἔρως καὶ λόγον ποιεῖν αὐτόνομον. ἐπεὶ νόσον ἐνόσησε τῆς μὲν ἑαυτοῦ τύχης μείζονα, τῆς δὲ πονηρίας οὐχ ἥττονα. καὶ μὴ * θαυμάσῃ τις, εἰ ταῦτα ἐκεῖνος κατὰ τοιοῦδε ἀνδρὸς * ἐνόσησεν. ἄνωθεν κατὰ τῶν ἀρίστων ἀρχόντων τοῖς ἐλάττοσι * φθόνος φύεται. ἐσυκοφάντει Περικλέα Κλέων· ἔφυγε Νικίας Ὑπέρβολον· Δημάδης δ' ἔκρινε Δημοσθένην· Κλεοφῶν Ἀλκιβιάδην ἐγράψατο· ἀνὴρ ἐλοιδόρει Θεμιστοκλέα Σέριφος. τοὺς γὰρ ὑπερβάλλοντας τῆς τύχης φθονοῦντες, τὸ ἐλαττούμενον τῆς ἀξίας ἀνισοῦν θράσει βιάζονται. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἔδειξεν, ὅσον τὸ μέσον ἀρετῆς τε καὶ πανούργου τρόπου καθέστηκεν.

Carthago. | † fort. ἀδιαπτώτως | Accusati. | * ἴλιον. | * παραχρῆμα. | * αἱ ἐπὶ φθέγγομαι. | * θαυμάσειε. | * ἐνόσησεν. | * μῶμος.

CCXLIV.

E DIODORO SICVLO *Excerpta.*

Inserta hæc nuper a L. Rhodomanni editione.

DIVERSOS è Diodori Bibliotheca libros legimus, tricesimum secundum [tricesimum quartum] quadragesimum octauũ, tricesimum primum, secundum, quartum, sextum, septimum, octauũ, è quibus hæc descripsimus.

Multi, ijque diuersi tradidere, multos e specie qua fœminæ putabantur, in virilem & sexum & naturam transiisse. Cæterum Diodorus res Alexandri Cœlo-Syrię, & Antiochiæ regis prosequens, hæc ad prodigium addidit. Cum Alexander, inquit, victus e pugna in ciuitatem Arabiæ Abas ad Dioclem regem, apud quem & filium Antiochum adhuc infantem deposuerat, cum quingentis aufugisset, ecce duces illi Heliadis, qui sese Alexandro coniunxerant,

ΤΗ͂Σ ΔΙΟΔΩ͂ΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟ-θήκης ἐκλογαί.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῆς Διοδώρου βιβλιοθήκης, ἄλλοι τε λόγοι, καὶ ὁ λβ΄, [καὶ λδ΄,] καὶ ὁ μη΄, καὶ ὁ λα΄, καὶ ὁ β, καὶ δ, καὶ ς΄, καὶ λζ΄, καὶ λη΄. ὧν ἐκλογὴν ἡ παροῦσα ἔκδοσις περιέχει.

Ὅτι πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἱστόρησαν, ἀπὸ σχήματος γυναικείου καὶ ὑπολήψεως εἰς ἄρρενας καὶ σχῆμα καὶ φύσιν ἀναφανῆναι: ἀτὰρ καὶ Διόδωρος, ἐν τῇ λβ΄ τῶν ἱστοριῶν, τοιαῦτα περὶ ταύτης τῆς περιπετείας ἱστορεῖ, τὰ περὶ Ἀλέξανδρον τὸν κοίλης συρίας καὶ ἀντιοχείας βασιλέα διεξιών. φησὶ δὲ ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ μὲν τῆς μάχης μετὰ * πεντακοσίων τὴν φυγὴν ἐποιήσατο τῆς ἀραβίας εἰς τὰς καλουμένας Ἄβας πρὸς Διοκλέα τὸν δυνάστην, πρὸς ὃν ἦν καὶ τὸν υἱὸν Ἀντίοχον προεκτεθειμένος ὄντα νήπιον. εἶτα οἱ μὲν περὶ τὸν Ἡλιάδην ἡγεμόνες οἱ συνόντες Ἀλεξάνδρῳ,

Carthago. | ἐπὶ μδ΄. Ex Diodoro Siculo excerpta. | Lib. D. S. XXXII. | * πεντακοσίων.

λάθρα

Diodorus Siculus.

λάθρα διεπρεσβεύσαντο περὶ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας, ἐπαγγελλόμενοι δολοφονήσειν τὸν Ἀλέξανδρον. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Δημητρίου περὶ ὧν ἠξίουν, οὐ μόνον προδόται τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ φονεῖς ἐγενήθησαν.

Οὐκ ἄξιον δὲ παρελθεῖν τὴν γενομένην περιπέτειαν πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, διὰ δὲ τὸ παράδοξον ἴσως ἀπιστηθησομένην.

Ἀλεξάνδρου γὰρ τοῦ βασιλέως βραχὺ πρὸ τῶν * ἐν τούτοις χρόνων χρηστηριαζομένου κατὰ τὴν Κιλικίαν, ἔνθα φασὶν Ἀπόλλωνος Σαρπηδονίου ἱερὸν εἶναι, ἀνελεῖν αὐτῷ λέγεται τὸν θεόν, φυλάξασθαι τὸν τόπον τὸν * ἐνεγκόντα τὸν δίμορφον. τότε μὲν αἴνιγμα τὸ χρηστήριον εἶναι δοξάσαι· ὕστερον μέντοι, μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως, ἐπιγνωσθῆναι τὸ λόγιον διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Τῆς Ἀραβίας ἐν ταῖς καλουμέναις Ἄβαις ᾤκει τις Διόφαντος ὄνομα, τὸ δὲ γένος Μακεδών. οὗτος ἐγχώριον Ἀραβίαν γυναῖκα γήμας, ἐγέννησε μὲν υἱὸν ὁμώνυμον ἑαυτῷ, θυγατέρα δὲ τὴν προσαγορευθεῖσαν Ἡραΐδα. τὸν μὲν οὖν υἱὸν πρὸ τῆς ἀκμῆς ἐπεῖδε τελευτήσαντα. τὴν δὲ θυγατέρα γάμου ἔχουσαν ὥραν προικίσας συγκατῴκισέ τινι ὄνομα * Σαμιάδης. οὗτος μὲν συμβιώσας τῇ γαμηθείσῃ χρόνον ἐνιαύσιον, ἀπεδήμησε μακρὰν ἀποδημίαν. τὴν δ' Ἡραΐδα φασὶν ἀρρωστίᾳ περιπεσεῖν παραδόξῳ καὶ παντελῶς ἀπίστῳ μένῃ· φλεγμονὴν γὰρ ἰσχυρὰν γενέσθαι περὶ τὸ ἦτρον αὐτῆς. ἐπὶ πλεῖον δὲ οἰδήσαντος τοῦ τόπου, ἔπειτα τῶν πυρετῶν μεγάλων συνεπιγενομένων· καταδοξάσαι τοὺς ἰατρούς, ἕλκωσιν γεγονέναι περὶ τὸν τράχηλον τῆς μήτρας. χρωμένων δὲ αὐτῶν θεραπείαις, αἷς ὑπελάμβανον καταστέλλειν τὰς φλεγμονάς, ἑβδομαίας οὔσης, ῥῆξιν ἐπιγενέσθαι τῆς ἐπιφανείας, καὶ προπεσεῖν ἐκ τῶν τῆς Ἡραΐδος γυναικείων αἰδοῖον ἀνδρεῖον ἔχον διδύμους προσκειμένους. τὴν δὲ ῥῆξιν τούτων καὶ τὸ πάθος γενέσθαι, μήτε ἰατροῦ μήτ' ἄλλου τινὸς ἔξω παρόντων, πλὴν μητρός, καὶ δύο θεραπαινίδων. τὰς μὲν ἀχανεῖς γενομένας διὰ τὸ παράδοξον, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι τῆς Ἡραΐδος, καὶ κατασιωπῆσαι τὸ γεγονός. τὴν δὲ ἀπολυθεῖσαν τῆς νόσου, τὴν ἐσθῆτα φορεῖν γυναικείαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωγὴν οἰκουρὸν καὶ ὕπανδρον διαφυλάττειν. * καταδοξασθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν συνειδότων τὴν περιπέτειαν, ἑρμαφρόδιτον εἶναι. καὶ κατὰ τὴν γεγενημένην μετ' ἀνδρὸς συμβίωσιν, τῆς κατὰ φύσιν ἐπιπλοκῆς ἀντιπαραπιπτούσης, δοκεῖν αὐτὴν ταῖς ἀρρενικαῖς συμπεριφοραῖς καθωμιληκέναι. λανθανούσης δὲ τοῖς ἐκτὸς τῆς διαθέσεως ταύτης, ἐπανελθεῖν τὸν Σαμιάδην, καὶ (καθάπερ ἦν ἐπιβάλλον) τὴν γαμηθεῖσαν ἐπιζητεῖν. οὐ τολμώσης δὲ ἐκείνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, διὰ τὴν αἰσχύνην, τὸν Σαμιάδην φασὶ βαρέως ἐνεγκεῖν. ἐπικειμένου δὲ συνεχέστερον, καὶ ἀπαιτοῦντος τὴν συμβίωσιν, καὶ τοῦ πατρὸς ἀντιλέγοντος μέν, αἰσχυνομένου δὲ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν· εἰς μέγα ηὐξήθη ἡ διαφορά. ἐντυγχάνειν τε διὰ ταῦτα δίκην τῷ πατρὶ περὶ τῆς ἰδίας γυναικός, τῆς τύχης ὥσπερ ἐν δράμασι τὸ παράδοξον τῆς περιπετείας ἀγούσης εἰς ἔγκλημα. συνεδρευσάντων δὲ τῶν κριτῶν, καὶ λόγων ῥηθέντων, συμπαρεῖναι μὲν τῇ κρίσει τὸ ἀμφισβητούμενον σῶμα· διαπορεῖν δὲ τοὺς δικαστάς, πότερον προσήκει τὸν ἄνδρα τῆς γυναικός, ἢ τὸν πατέρα τῆς θυγατρὸς κυριεύειν; πέρας τῶν κριτῶν οἰομένων δεῖν ἀκολουθεῖν τῷ ἀνδρὶ τὴν γαμηθεῖσαν, τὴν ἀλήθειαν διασαφῆσαι τὸ τῆς φύσεως ἄρρεν, καὶ θυμῷ τετολμηκότι τὴν καθυποκειμένην ἐσθῆτα λύσασαν δεῖξαι πᾶσι, ῥῆξαί τε φωνὴν δεινοπαθοῦσαν, εἴ τινες ἀναγκάζουσι συνοικεῖν ἀνδρὶ τὸν ἄνδρα.

Margin notes: * ἴσως αι. — * ναι. — Diophantus. — ἴσ. — * al. [illegible] Σαμίας. — * al. καταδόξασθαι.

de proprio commodo legationem clam adornant, & dolo sese Alexandrum necaturos promittunt. Annuente vero postulatis Demetrio, non modo regem suum prodiderunt, verum etiam interfecerunt.

Prodigium.

Non est prætereundum prodigiũ illud, quod mortem Alexandri præcessit; licet fortasse propter nouitatem fidem excedere videatur.

Paucis ante diebus, cum iuxta Ciliciam Alexander rex oraculum consuleret, quod Apollinis Sarpedonij templum ibidem diceretur, respondisse fertur illi Deus, eum vt locum caueret, qui geminum Deum protulisset. Ambiguum tunc temporis, & obscurum visum est; post regis autem mortem, verum oraculum fuisse cœptum est intelligi, his de causis. **Diophantus quidam è Macedonia in ciuitate Abis in Arabia habitabat, qui ducta vxore** Arabissa, filium genuit eiusdem nominis Diophantum, & filiam nomine Heraidem. Filium, antequam iuuenesceret amisit, sed filiam nubilem cuidam Samiadi dotatam dedit: qui exacto vno cum vxore anno, procul a domo peregrinatus est. Herais autem, vt dicitur, interea in nouum omnino morbum, & sane incredibilẽ incidit. Nam ingens circa aluum natum est tuber, quod cum indies excresceret, & locus intus condensaretur, consuluntur medici. hi vlcus circa ceruicem vuluæ esse asserunt, quocirca adhibent medicamenta, quibus tumor hoc possint supprimere. Septimo autem die disrupta summa cute, excidit ex pudendo inguen adiunctis testibus, & hæc ruptio hicque affectus nec medico, nec quoquam externo præter matrẽ duasque ancillas præsente accidit. Itaque rei nouitate perculsæ, omnem curam Heraidis gerunt, & id quod accidisset occultant. Mulier vero liberata morbo, sumpta veste fœminea, domestica exercitia, & vxoria exequitur. Qui prodigiũ cognoscebant, iudicant eam Hermaphroditũ esse, & ideo virile quoddã gestasse, quia coiens cum viro cõtrario naturæ modo coiuit. Latuit hoc externos. Reuersus autem Samiades, vt par est, super vxore rogitat, quæ præ pudore nõ fuit ausa cõparere. quod acerbe ferens Samiades, institit amplius, & consortium cum vxore sua postulauit: patre vero renuente, & causam dicere erubescente, magna orta est contentio. Itaque pro vxore sua socero diem dicit, &, vt fit in dramatis, prodigium fortuna in crimen conuertit. Cum iam iudices consedissent, & causæ essent allatæ, adesse iubetur persona de qua contendatur: Iam vero dubitant iudices, vtrum viro coniugem, aut filiam patri adiudicent; censent tandem id veritatem iudicare, vxorem viro esse adiungendam. Ipsa mox audacter vestem fictam soluens, ostendit palam virum sese esse, lamentabilem tollens vocem, ad quid cogerent virum cohabitare viro?

Diodorus Siculus.

Obstupescere omnes, & admirabili voce se perculsos testari. Tunc Herais remoto pudore, virilem habitum reiecto feminneo memoratur assumsisse. Medici autem his visis sic dixerunt: Eodem loco & femineum & virilem sexum tegi, & pelliculam quæ testes tegeret, nouo more peruiam factam esse, quo retrimenta naturæ transirent; quare patentem illum locum obducere, & claudere, virilémque naturam promptam reddere coacti sunt, omnibus adhibitis medicamentis. Herais vero induto nomine Diophanti conscripta est inter equites, & militans vna cum rege Abas secessit. Tunc vero oraculum quod antea occultum fuit, verum fuisse apparuit. Nam Abas cum rex confugisset, ibidem etiam biformis Diophantus fuit. At Sannades quod amori primoque matrimonio seruisset, pudore, & contra naturam nuptiis initis afflictatus, Diophantum hæredem bonorum suorum scripsit, & sibi ipsi vitam eripuit. Vide quomodo femina virilem animum & audaciam assumat, & vir femina fiat imbecillior. Simile priori triginta post annos in Epidauro prodigium contigit. Kallo quædam fuit Epidauria parentibus orbata, quæ puella esse videbatur. Habebat enim ea quæ feminis natura concessit, verum non peruia iuxta hunc locum, alia via à natiuitate excrementa naturæ transmittebant. Ad ætatem nubilem vbi peruenisset, nupsit cuidam ciui, duósque annos in matrimonio cum viro exegit. Sed coniunctionem feminis vsitatam non admittens, inuersam, & contra naturam sustinere debuit. Post autem multis doloribus circa vterum ingens oritur tuber, quod è multis medicis, qui eo confluxerant, nemo sanare potuit. Pharmacopola vero quidam se curaturum promisit. Hic tumentem illum locum aperiens, virilia membra & testes, & virgulam non peruiam inde eduxit. Rei nouitate omnes obstupescunt. Pharmacopola tum reliquis partibus læsis medicatus est. Primo quidem summitatem pudendorum parum secans, perduxit vsque ad initium vesicæ, & fistulam inseruit argenteam, qua excrementa pertransirent, locum vero ante patentem sanauit, & clausit; quare hoc loco sanato, duplicem mercedem poposcit; primo quia mulierem liberasset à morbo, & virum ex ea perfectum perfecisset. Kallo vero virili veste sumpta, & viri moribus, reiectis radio textorio, & mulierum opificio, vna littera nomini adiuncta; scilicet N. Kallon vocitata est. Narrant quidam illam antequam in virilem formam mutaretur, Cereris sacta viris ipsis non adeunda, vidisse, & ideo impietatis accusatam fuisse. Similia Neapoli, & aliis in locis plurima facta dicuntur prodigia, non quod masculinus & fœmininus sexus in geminum locum collocatus sit, quod fieri non potest, verum quia natura aliqua membra corporis,

πάντων δὲ καταπλαγέντων, καὶ φωνῇ θαυμαζούσῃ τὸ παράδοξον ἐπισημαινομένων· τὴν μὲν Ἡραΐδα φασὶν ἀποκαλυφθείσης τῆς αἰσχύνης, μεταμφιάσασθαι τὸν γυναικεῖον κόσμον εἰς νεανίσκου διάθεσιν· τοὺς δὲ ἰατροὺς ἐπιδειχθέντων αὐτοῖς τῶν φανέντων, γνῶναι ὅτι κατεκέκρυπτο φύσις ἄρρενος ἐν ὠοειδεῖ τόπῳ φύσεως θηλείας· καὶ δέρματος περιειληφότος παρὰ τὸ συνήθως τὴν φύσιν, σύντρησις ἐγεγόνει, δι' ὧν ἐξωδεύετο τὰ περιττώματα. διόπερ τὸν προσωτονευρωμένον τόπον ἑλκώσαντας δεῖν * καταλῶσαι· τὴν δὲ ἀνδρὸς φύσιν εὔκοσμον ποιήσασθαι, συνεκδεχομένην χρῆσθαι δόξαι θεραπεία. τὴν δὲ Ἡραΐδα μετονομασθεῖσαν Διόφαντον, εἰς τοὺς ἱππεῖς καταλεχθῆναι, καὶ σὺν τῷ βασιλεῖ παραταξάμενον εἰς τὰς Ἄβας συναναχωρῆσαι. δι' ὃ καὶ τὸν πρότερον ἀγνοούμενον χρησμὸν τότε γνωσθῆναι· φανέντος τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς Ἄβαις, καθ' ὃν τόπον ὁ δίμορφος ἐγεγόνει. τὸν δὲ Σαμιάδην λέγουσιν, ἔρωτι καὶ τῇ προγεγενημένῃ συνηθείᾳ δεδουλωμένον, αἰσχύνῃ τε τοῦ παρὰ φύσιν γάμου συνεχόμενον· τῆς μὲν οὐσίας τὸν Διόφαντον ἀναδεῖξαι διαθήκῃ κληρονόμον· ἑαυτὸν δὲ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι. ὥστε τὴν μὲν γυναῖκα γεγενημένην, ἀνδρείαν ἀναλαβεῖν δόξαν καὶ τόλμαν, τὸν δὲ ἄνδρα γυναικείας ψυχῆς ἀσθενέστερον γενέσθαι. Παραπλησία δὲ ταύτῃ τῇ διαθέσει συνετελέσθη περιπέτεια τριάκοντα ἔτεσιν ὕστερον ἐν τῇ πόλει τῶν Ἐπιδαυρίων. ἦν γάρ τις Ἐπιδαυρία, κόρη μὲν εἶναι δοκοῦσα, γονέων δὲ ὀρφανή, Καλλὼ δὲ ὄνομα. αὕτη τὸν ἐπὶ τῆς φύσεως ἀποδεδειγμένον ταῖς γυναιξὶ πόρον, ἄτρητον εἶχεν. * παρ' αὐτὸν δὲ τὸν καλούμενον κτένα συντετρημένον ἐκ γενετῆς, τὰς περιττώσεις τῶν ὑγρῶν ἐξέκρινεν. εἰς δὲ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας παραγενομένη, συνῳκίσθη τινὶ τῶν πολιτῶν. διετῆ μὲν οὖν χρόνον συνεβίω τἀνδρί· τὴν μὲν γυναικείαν ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐπιδεχομένη, τὴν δὲ παρὰ φύσιν ὁμιλίαν ὑπομένειν ἀναγκαζομένη. μετὰ δὲ ταῦτα φλεγμονῆς αὐτῇ συμβάσης περὶ τὸν κτένα, καὶ δεινῶν ἀλγηδόνων ἐπιγινομένων, συνεκλήθη πλῆθος ἰατρῶν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων, οὐδεὶς ὑπισχνεῖτο θεραπεύειν· φαρμακοπώλης δέ τις ἐπαγγελλόμενος ὑγιάσειν, ἔτεμε τὸν ἐπηρμένον τόπον· ἐξ οὗπερ ἐξέπεσεν αἰδοῖα ἀρρενικά, δίδυμοι, καὶ καυλὸς ἄτρητος. πάντων δὲ τὸ παράδοξον καταπλαγέντων· ὁ φαρμακοπώλης ἐβοήθει τοῖς λειπομένοις μέρεσι τῆς πηρώσεως. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, τὸ αἰδοῖον ἄκρον ἐπιτεμών, συνέτρησεν εἰς τὸν οὐρητῆρα· καὶ καθεὶς ἀργυροῦν καυλίσκον, * ταύτῃ τὰ περιττώματα τῶν ὑγρῶν ἐξεκόμιζε. τὸν δὲ συντετρημένον τόπον ἑλκώσας, ἐνέφυσε. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὑγιοποιήσας, διπλοῦν ἀπῄτει τὸν μισθόν. ἔφη γάρ, αὐτὸν παρειληφέναι γυναῖκα νοσοῦσαν, καθεστακέναι δὲ νεανίσκον ὑγιαίνοντα. ἡ δὲ Καλλὼ τὰς μὲν ἐκ τῶν ἱστῶν κερκίδας, καὶ τὴν ἄλλην τῶν γυναικῶν ταλασιουργίαν, ἀπέθετο· μεταλαβοῦσα δὲ ἀνδρὸς ἐσθῆτα, καὶ τὴν ἄλλην διάθεσιν, μετωνομάσθη Κάλλων, ἑνὸς στοιχείου ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ν προστεθέντος. λέγεται δὲ ὑπό τινων, ὅτι πρὸ τοῦ μεταλαβεῖν τὴν εἰς ἄνδρα μορφήν, ἱέρεια τῆς Δήμητρος ἐγεγόνει· καὶ τὰ τοῖς ἄρρεσιν ἀθέατα ἰδοῦσα κρίσιν ἔσχεν ἀσεβείας. ὁμοίως δὲ ἐν τῇ * Νεαπόλει, καὶ κατ' ἄλλους τόπους πλείονας, ἱστορεῖται γεγονέναι τοιαύτας περιπετείας, οὐκ ἄρρενος καὶ θηλείας φύσεως εἰς δίμορφον τύπον δημιουργηθείσης (ἀδύνατον γὰρ τοῦτο) ἀλλὰ τῆς φύσεως διὰ τῶν τοῦ σώματος μερῶν

ψευδο-

* κατακαλῶσαι.

Callo Epidauria.

* αὐτῇ δὲ.

* καυλ.

* ἱεραπόλει. M. M.

ψευδογραφούσης εἰς ἔκπληξιν καὶ ἀπάτην τῶν ἀνθρώπων. διόπερ ἡμεῖς τὰς περιπετείας ταύτας ἀναγραφῆς ἠξιώσαμεν, οὐ ψυχαγωγίας, ἀλλ᾽ ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀναγινωσκόντων. πολλοὶ γὰρ, τέρατα τὰ τοιαῦτα νομίζοντες εἶναι, δεισιδαιμονοῦσιν, οὐκ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις. κατ᾽ ἀρχὰς γοῦν τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου, πλησίον τῆς Ῥώμης οἰκοῦντά φασιν Ἰταλικὸν, γεγαμηκότα παραπλήσιον τοῖς εἰρημένοις ἀνδρόγυνον, προσαγγεῖλαι τῇ συγκλήτῳ· τὴν δὲ δεισιδαιμονήσασαν, καὶ τοῖς ἀπὸ Τυρρηνίας ἱεροσκόποις πεισθεῖσαν, ζῶντα προστάξαι καῦσαι. τοῦτον μὲν οὖν *ὁμοίας κεκοινωνηκότα φύσεως, ἀλλ᾽ οὐ πρὸς ἀλήθειαν τέρας γεγενημένον, φασὶν ἀγνοίᾳ τῆς νόσου παρὰ τὸ προσῆκον ἀπολωλέναι. μετ᾽ ὀλίγον δὲ καὶ παρ᾽ Ἀθηναίοις [τοῦ] τοιούτου γενομένου, διὰ τὴν ἄγνοιαν τοῦ πάθους, ζῶντά *φησι κατακαῆναι. καὶ γὰρ καὶ τὰς λεγομένας ὑαίνας τινὲς μυθολογοῦσιν ἄρρενας ἅμα καὶ θηλείας ὑπάρχειν, καὶ παρ᾽ ἐνιαυτὸν ἀλλήλας ὀχεύειν, τῆς ἀληθείας οὐχ οὕτως ἐχούσης· ἑκατέρου γὰρ τοῦ γένους ἁπλῆν ἔχοντος καὶ ἀνεπίμικτον τὴν φύσιν, *πρόσκειται τὸ ψευδογραφοῦν καὶ παρακρουόμενον τοὺς εἰκῇ θεωροῦντας. τῇ μὲν θηλείᾳ πρόσκειταί τι κατὰ τὴν φύσιν *παρεμφερὲς ἄρρενι μορίῳ, τῷ δ᾽ ἄρρενι κατὰ τὸ ἐναντίον ἐμφάσεις θηλείας φύσεως. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ζώων, γινομένων μὲν πρὸς ἀλήθειαν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν τεράτων, μὴ τρεφομένων δὲ, καὶ εἰς τελείαν αὔξησιν ἐλθεῖν οὐ δυναμένων. ταῦτα μὲν εἰρήσθω πρὸς διόρθωσιν δεισιδαιμονίας. Ὁ μὲν οὖν Διόδωρος πρὸς τῷ τέλει τοῦ λβ´ λόγου τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ πραγματείας τοσαῦτα διέξεισι· καὶ ἄλλοι δὲ πλεῖστοι τοιαύτας περιπετείας ἱστορήκασιν.

Lib. D. S. XXXIV.

Ἐκ τοῦ λδ´.

ΩΣ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, φησὶν, ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μέχρι μέν τινος ἀντεῖχον. ἐξαναλωθέντων δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἁπάντων, ἠναγκάσθησαν περὶ *διαλύσεως διαπρεσβεύσασθαι. οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῷ τῶν φίλων συνεβούλευον κατὰ κράτος αἱρεῖν τὴν πόλιν, καὶ τὸ γένος ἄρδην *ἀνελεῖν τῶν Ἰουδαίων· μόνους γὰρ ἁπάντων ἐθνῶν ἀκοινωνήτους εἶναι τῆς πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐπιμιξίας, καὶ πολεμίους ὑπολαμβάνειν πάντας. ἀπεδείκνυον δὲ καὶ τοὺς προγόνους αὐτῶν ὡς ἀσεβεῖς καὶ μισουμένους *παρὰ θεῶν, ἐξ ἁπάσης τῆς Αἰγύπτου πεφυγαδευμένους. τοὺς γὰρ ἀλφοὺς ἢ λέπρας ἔχοντας ἐν τοῖς σώμασι, καθαρμοῦ χάριν, ὡς ἐναγεῖς συναθροισθέντας, ὑπερορίους ἐκβεβλῆσθαι. τοὺς δὲ ἐξορισθέντας καταλαβέσθαι μὲν τοὺς περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπους, συστησαμένους δὲ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, παραδόσιμον ποιῆσαι τὸ μῖσος [τὸ] πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. διὰ τοῦτο δὲ καὶ νόμιμα παντελῶς ἐξηλλαγμένα καταδεῖξαι, τὸ μηδενὶ ἄλλῳ ἔθνει τραπέζης κοινωνεῖν τε παράπαν, μήδ᾽ εὐνοεῖν. ὑπέμνησαν δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ *γενομένου μίσους τοῖς προγόνοις πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος. Ἀντίοχος γὰρ ὁ προσαγορευθεὶς Ἐπιφανὴς, καταπολεμήσας τοὺς Ἰουδαίους, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἄδυτον τοῦ θεοῦ σηκὸν, *οὗ νόμιμον εἰσιέναι μόνον τὸν ἱερέα. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ λίθινον ἄγαλμα ἀνδρὸς βαθυπώγωνος, καθήμενον ἐπ᾽ ὄνου, μετὰ χεῖρας ἔχον βιβλίον. τοῦτο μὲν ὑπέλαβε Μωσέως εἶναι, τοῦ κτίσαντος τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ συστησαμένου τὸ ἔθνος· πρὸς δὲ τούτοις νομοθετήσαντος τὰ μισάνθρωπα παράνομα ἔθη τοῖς Ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ στυγήσας τὴν μισανθρωπίαν πάντων ἐθνῶν, ἐφιλοτιμήθη καταλῦσαι τὰ νόμιμα.

* ἰμολου. — * κεκ. — * προσόρχεται M. M. — * παρεμφερὲς — * al. συνθέσεως — * ἀνελεῖν. M. M. — * ἀπὸ τῶν θεῶν. — * νενομισμένου. — * al. ξ.

in hominum stuporem, & fraudem falso describat. Quare nos hæc digna censuimus quæ litteris non oblectationis causa legentium, seu vtilitatis mandarentur. Multi enim superstitiose putant hæc prodigia esse, nec solum rudes, sed etiam integræ gentes & vrbes. Fama est initio belli Martici, iuxta Romam Italum quendam Androgynum vxore ducta prioribus non absimilem, reum factum apud Senatum fuisse, qui superstitiosus nimium, & à Tyrrhenis aruspicibus persuasus, hominem viuum iussit exuri. Verum senatus ignorans morbum, iniuste hunc similis participantem quidem naturæ, non reuera autem monstrum, damnauit. Non multo post Athenienses eadem de causa morbum ignorantes, quendam viuum ait exussisse. Nugantur etiam quidam Hyænas vtriusque naturæ esse, & intra annum sibi inuicem coire: sed res tota falsa. Nam vtramque naturã simplicem, & non permistam habent, & male tradiderunt ij, qui temere obseruarunt. Muliebri sexui adiacet quiddam simile secundum naturam parti virili, & virili contrario modo quod referat speciem muliebris.

Hæc quidem de omnibus animalibus non crescentibus, & ad perfectum incrementum pertingere non valentibus, quamuis multa & varia reuera accidant prodigia, dicta sint ad superstitionem tollendam. Hæc Diodorus circa finem libri tricesimi secundi Historiarum prosequitur, licet etiam * alij, & plurimi de prodigiis scripserint.

Ex libro tricesimo quarto.

OBsidenti, inquit, Antiocho regi Hierosolyma, eo vsque Iudæi restiterunt, donec necessaria omnia defecissent. Tunc de componenda re legatos miserunt, & eos plerosque regios amicos. Itaque suasere regi, vt violenter vrbem dirueret, & gentem Iudæorum funditus euerteret. Solos enim eos esse qui cum aliis gentibus nihil habeant commune, & omnes in hostium numero ponant, & clarũ esse quomodo maiores eorũ, vt impij & execrabiles à Diis ex omni Ægypto expulsi, & quomodo leprosi confertim loco inundationis velut detestandi profugi eiecti sint, & mox Hierosolymis loca contermina arripientes hanc gentem ordinauerint, & odium erga omnes homines induxerint. Quare & aliam omnino vitæ institutionem complecti, nec cum alia gente omnino velle comedere, nec etiã velle benefacere. Ad hæc ei maiorum odium suorum erga hunc populum in memoriam reuocarunt. Antiochus enim dictus Epiphanes deuictis Iudæis intrauit Sancta sanctorum, aditu solis sacerdotibus adeunda, & inuenit ibidem lapideam statuam viri barba promissa, tenentis manibus librum insidentisque asino, quam putabat Mosis esse, qui vrbem & condiderit, & gentem fundarit, & odiosas illas omnibus gentibus leges tulerit. Ipse vero cupiens obducere odium omnium gentium, leges dissoluere conatus est.

Diodorus Siculus.

Androgynus.

Palladius de Hyæna in vita Macarij & fortasse Busbequius in legatione Byzantina.

* Iulius obsequens T. Liuius, Plutarchus, i. ... & alij.

Iudæi.

Diodorus Siculus.

Quare statuæ conditoris & altari Dei subdiali porcam ingentem sacrificauit, & sanguine illos perfudit, & carnem coquens, iussit sacros eorum libros, qui leges continerent, iure illo corrumpi, & oblitterari: ignem nunquam deficientem, & semper, vt aiunt, ardentem, in templo extingui, & carnem suillam summum sacerdotem, aliosque Iudæos comedere coegit. Hæc narrantes illi amici, Antiochum vehementer ad totam gentem perdendam, aut saltem ad euertendas leges, & vitæ institutionem mutare cogendum incitarunt. Verum Rex magnanimus, moribusque mansuetus, impositisque tolerabilis tributis, & muro priuans ciuitatem Hierosolymorum, acceptis obsidibus Iudæos crimine liberauit. Hæc Diodorus de Mosaicis institutis & legibus, de conditore Hierosolymorum, de exitu ex Ægypto mentitur. Et in reprehensione Iudæorum in mendacio perseuerans, ne sibi ipsi contradicere videatur, tanquam alios narrantes inducit, quibus Antiochi amicitiam adiungit. Hæc quoque de Iudæis libro quadragesimo Bibliothecæ habet.

Ex Quadragesimo circa medium.

Scripturus bellum contra Iudæos par esse existimaui principium prius & ortum huius gentis & instituta recensere. Multi apud Ægyptios olim perniciosæ huius calamitatis causam ad Deum referunt. Cum multi & varij peregrini Ægyptum incolerent, diuersis sacrificandi vtentes ritibus, factum est, vt patrij erga Deos cultus deficerent, quod incolæ, nisi alienigenas dimitterent, malorum indicium fore suspicati sunt. Statim itaque ex eiectis profugis præstantissimi efficacissimique (vt quidam nugantur) in Græciam, locáque vicina illapsi sunt, præstantes habentes ductores, quorum principes Danaus & Cadmus extiterunt. Reliqua vero turba eam regionem, quæ nunc Iudæa dicitur, non procul ab Aegypto distantem, & in illa vsque tempora penitus desertam occupauit. Hanc porro coloniam Moses prudentia & robore cæteros excellens deduxit, qui hanc regionem inuadens, multas vrbes condidit, & vnam quæ nunc celeberrima est appellatam Hierosolyma; maxime autem religionem & cultum eis colendum dedit, venerationes & sacrificia edocuit, & de iis quæ ad remp. pertinent leges tulit & decreta. In duodecim tribus populum diuisit, existimans hunc numerum esse perfectissimum, & anno duodecim mensibus completo persimilem. Imagines Deorum omnino non sculpsit, quod putaret humana Deum non videri forma, sed cœlum terram ambiens esse Deum, & omnia suo imperio gubernare. sacrificia vitæque rationes diuersas prorsus ab aliis gentibus ordinauit.

Moses. Vide Strab. & Iustin.

διὰ τῷ ἀγάλματι τοῦ κτίστου, καὶ τῷ ὑπαίθρῳ βωμῷ τοῦ θεοῦ, μεγάλην ὗν θύσας, τό τε αἷμα προσέχεεν αὐτοῖς, καὶ τὰ κρέα σκευάσας, προσέταξε τῷ μὲν ἀπὸ τούτων ζωμῷ τὰς ἱερὰς αὐτῶν βίβλους καὶ περιεχούσας τὰ μισόξενα νόμιμα καταρρᾶναι· τὸν δὲ ἀθάνατον λεγόμενον παρ' αὐτοῖς λύχνον, καὶ καιόμενον ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ναῷ, κατασβέσαι. τῶν τε κρεῶν ἀναγκάσαι * προσενεγκεῖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους. ταῦτα δὴ διεξιόντες οἱ φίλοι, τὸν Ἀντίοχον παρεκάλουν μάλιστα μὲν ἄρδην ἀνελεῖν τὸ ἔθνος· εἰ δὲ μή, καταλῦσαι τὰ νόμιμα, καὶ συναναγκάσαι τὰς ἀγωγὰς μεταθέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς μεγαλόψυχος ὢν καὶ τὸ ἦθος ἥμερος, λαβὼν ὁμήρους, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων τοὺς Ἰουδαίους· φόρους τε τοὺς ὀφειλομένους πραξάμενος, καὶ τὰ τείχη περιελὼν τῶν Ἱεροσολύμων. ταῦτα Διόδωρος, τῶν μωσαϊκῶν ἐθῶν καὶ νομίμων, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων κτίστου καταψευδόμενος, καὶ αὐτῆς τῆς ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἰουδαίων ἐξόδου· καὶ πρὸς τὸν ἔλεγχον τοῦ ψεύδους ἑαυτῷ, τὸ μὴ αὐτὸς ἁλῶναι, διακονουμένας ἑτέροις περιτίθησι προσωποποιίας τὴν περὶ τῶν δι' εὐσέβειαν ἀφήγησιν, τὴν Ἀντιόχου φιλίαν τούτοις προσαρμόσας. γράφει δὲ καὶ τῷ μ' λόγῳ τῆς αὐτῆς Βιβλιοθήκης περὶ Ἰουδαίων ταῦτα.

* αἰκίσασθαι τὸν ἀρχιερέα.

Ἐκ τοῦ μ' λόγου, περὶ τὸ μέσον.

Ἡμεῖς δὲ μέλλοντες ἀναγράφειν τὸν πρὸς Ἰουδαίους πόλεμον, οἰκεῖον εἶναι διαλαμβάνομεν προδιελθεῖν ἐν κεφαλαίοις τήν τε τοῦ ἔθνους τούτου ἐξ ἀρχῆς κτίσιν, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς νόμιμα. κατὰ τὴν Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν, λοιμικῆς περιστάσεως γενομένης, ἀνέπεμπον οἱ πολλοὶ τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν ἐπὶ τὸ δαιμόνιον. πολλῶν γὰρ καὶ παντοδαπῶν κατοικούντων ξένων, καὶ διηλλαγμένοις ἔθεσι χρωμένων περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰς θυσίας, καταλελύσθαι συνέβαινε παρ' αὐτοῖς τὰς πατρίους τῶν θεῶν τιμάς. ὅπερ οἱ τῆς χώρας ἐγγενεῖς ὑπέλαβον, ἐὰν μὴ τοὺς ἀλλοφύλους μεταστήσωνται, κρίσιν οὐκ ἔσεσθαι τῶν κακῶν. εὐθὺς οὖν ξενηλατουμένων τῶν ἀλλοεθνῶν, οἱ μὲν ἐπιφανέστατοι καὶ δραστικώτατοι συστραφέντες ἐξερρίφησαν (ὥς τινές φασιν) εἰς τὴν Ἑλλάδα, καί τινας ἑτέρους τόπους, * ἔχοντες ἀξιολόγους ἡγεμόνας, ὧν ἡγοῦντο Δαναὸς καὶ Κάδμος τῶν ἄλλων ἐπιφανέστατοι. ὁ δὲ πολὺς λεὼς ἐξέπεσεν εἰς τὴν νῦν καλουμένην Ἰουδαίαν, οὐ πόρρω μὲν κειμένην τῆς Αἰγύπτου, παντελῶς δὲ ἔρημον οὖσαν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας ὁ προσαγορευόμενος Μωσῆς, φρονήσει * δὲ πολὺ καὶ ἀνδρείᾳ πλεῖστον διαφέρων. οὗτος δὲ καταλαβόμενος τὴν χώραν, ἄλλας τε πόλεις ἔκτισε, καὶ τὴν νῦν οὖσαν ἐπιφανεστάτην, ὀνομαζομένην Ἱεροσόλυμα. ἱδρύσατο δὲ καὶ τὸ μάλιστα παρ' αὐτοῖς τιμώμενον ἱερὸν καὶ τὰς τιμὰς καὶ * ἁγιστείας τοῦ θείου κατέδειξε, καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἐνομοθέτησέ τε καὶ διέταξε. διεῖλε δὲ τὸ πλῆθος εἰς δώδεκα φυλάς, διὰ τὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τελειότατον νομίζεσθαι, καὶ σύμφωνον εἶναι τῷ πλήθει τῶν μηνῶν τῶν τὸν ἐνιαυτὸν συμπληρούντων. ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύνολον οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεὸν, ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν οὐρανὸν μόνον εἶναι θεὸν, καὶ τῶν ὅλων κύριον. τὰς δὲ θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατὰ τὸν βίον ἀγωγάς·

* ἔχοντες.

* [illegible]

* ἁγνείας.

διὰ γὰρ τὴν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπάνθρωπόν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. ἐπιλέξας δὲ τῶν ἀνδρῶν τοὺς χαριεστάτους καὶ μάλιστα δυνησομένους τοῦ σύμπαντος ἔθνους προΐστασθαι, τούτους ἱερεῖς ἀπέδειξε· τὴν δὲ διατριβὴν ἔταξεν αὐτῶν γίνεσθαι περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ τιμάς τε καὶ θυσίας. τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ δικαστὰς ἀπέδειξε τῶν μεγίστων κρίσεων. καὶ τὴν τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθῶν φυλακὴν τούτοις ἐπέτρεψε· διὸ καὶ βασιλέα μὲν μηδέποτε τῶν Ἰουδαίων, τὴν δὲ τοῦ πλήθους προστασίαν δίδοσθαι διὰ παντὸς τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ ἀρετῇ προέχειν. τοῦτον προσαγορεύουσιν ἀρχιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων. τοῦτον δὲ κατὰ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς ἄλλας συνόδους φησὶν ἐκφέρειν τὰ παραγγελλόμενα· καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος οὕτως εὐπειθεῖς γίνεσθαι τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε παραχρῆμα πίπτοντας ἐπὶ τὴν γῆν, προσκυνεῖν τὸν τούτοις ἑρμηνεύοντα ἀρχιερέα. προσγέγραπται δὲ καὶ τοῖς νόμοις ἐπὶ τῆς τελευτῆς, ὅτι Μωσῆς ἀκούσας τοῦ θεοῦ, τάδε λέγει τοῖς Ἰουδαίοις. ἐποιήσατο δ' ὁ νομοθέτης τῶν τε πολεμικῶν ἔργων πολλὴν πρόνοιαν, καὶ τοὺς νέους ἠνάγκαζε καρτερίαν τε καὶ ἀνδρείαν ἀσκεῖν, καὶ [τὸ σύνολον] πάσης ὑπομονὴν κακοπαθείας. ἐποιεῖτο δὲ καὶ στρατείας εἰς τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν· καὶ πολλὴν κατακτησάμενος χώραν, κατεκληρούχησε· τοῖς μὲν ἰδιώταις ἴσους ποιήσας κλήρους, τοῖς δὲ ἱερεῦσι μείζονας, ἵνα λαμβάνοντες ἀξιολογωτέρας προσόδους, ἀπερίσπαστοι συνεχῶς προσεδρεύωσι ταῖς τοῦ θεοῦ τιμαῖς. οὐκ ἐξῆν δὲ τοῖς ἰδιώταις τοὺς ἰδίους κλήρους πωλεῖν, ὅπως μή τινες διὰ πλεονεξίαν ἀγοράζοντες τοὺς κλήρους, ἐκθλίβωσι τοὺς ἀπορωτέρους, καὶ κατασκευάζωσιν ὀλιγανδρίαν. τεκνοτροφεῖν τε ἠνάγκαζε τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας· καὶ δι' ὀλίγης δαπάνης ἐκτρεφομένων τῶν βρεφῶν, ἀεὶ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρχε πολυάνθρωπον. καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους δὲ, καὶ τὰς τῶν τελευτώντων * ταφὰς, πολὺ τὸ παρηλλαγμένον ἔχειν ἐποίησε νόμιμα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. κατὰ δὲ τὰς ὕστερον γενομένας ἐπικρατείας ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμιξίας, ἐπί τε τῆς τῶν Περσῶν ἡγεμονίας, καὶ τῶν ταύτην καταλυσάντων Μακεδόνων, πολλὰ τῶν πατρίων τοῖς * Ἰουδαίοις νομίμων ἐκινήθη. οὗτος μὲν καὶ ταῦτά φησι περὶ τῶν * πατρίων τε καὶ νομίμων, καὶ αὐτῶν ἐκείνων τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπαλλαγῆς, καὶ τοῦ θείου Μωσέως, ψευδολογῶν τὰ πλεῖστα καὶ διεσχόμενος· πρὸς τοὺς ἐλέγχους πάλιν ὧν κατεψεύσατο τῆς ἀληθείας, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ μεθοδευσάμενος, εἰς ἕτερον καὶ νῦν ἀναφέρει τὴν εἰρημένην παριστορίαν. ἐπάγει γάρ· περὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων Ἑκαταῖος ὁ Μιλήσιος ταῦτα ἱστόρησεν.

* τὰς γονάς.

* αὐ. Ἰουδαίων.

* ἱν. πατρίων ἐθῶν.

Nam quia externos vrbe sua interdicerent, odiosam sane vitam, & alijs inuisam induxit. Iussit insuper vt qui genti præessent, grati essent populo, & maxime auctoritate potentiores, quos sacerdotes esse voluit; & eos præcepit circa altaria Deique cultum & sacrificia exerceri, & ex his optimos iudicio viros iudices constituit, quibus & legum institutique custodiam attribuit. Non ordinauit Iudæis Regem, sed imperium populi ei censuit committendum, qui prudentia & virtute inter sacerdotes alijs præstare videretur; hunc summum Pontificem appellant, quem velut nuntium sibi diuinorum præceptorum esse ducunt, hunc edicta in populi congregationibus & conciliis, ait proferre, cui Iudæi ita obtemperant, vt statim Pontifice loquente cadentes in terram adorent. Additum est in fine legis, Hæc Moses loquitur Iudæis obediens Deo. Magnam etiam bellicarum institutionum curam adhibuit, iuuenésque ad tolerantiam & fortitudinem, & ad omnem malorum patientiam exerceri voluit. Multa quoque cõtra varios populos bella gessit, magnámque subigens regionem sorte eam diuisit; æquales populo portiones, sacerdotibus maiores assignauit: vt latiores terminos possidentes, continenter sine vlla molestia Dei sacrificijs occuparentur. Nec etiam licitum erat pauperibus portiones proprias diuendere, ne aliqui per auaritiam coëmentes inopes excludant, & in causa sint vt populus minuatur. In regione pueros ali voluit, qui exiguo sumptu alebantur, & ideo copiosa & fœcunda semper Iudæorum natio extitit. Diuersi quoque ab aliis in nuptiis & sepulturis fuerant. Sed propter accessiones quæ postea e multis victoriis acciderunt, monarchia quarta scilicet Persarum, & deinde Macedonum, multa patriis Iudæorum institutis decesserant. Ita hic de moribus & legibus maiorum, & discessu eorum ex Ægypto, deque sacro Mose, in multis mentitur, plurima etiam non attingens. In accusationibus quas contra veritatem profert, deflectit, ad alium dictorum narrationem referens. Subdit enim statim. Hæc de Iudæis Hecatæus Milesius tradidit.

Diodorvs Siculus.

Vide Iosephũ lib. 1. aduersus Appionem.

Lib. D.S. XLII.

Ἐκ τοῦ μη'.

E libro quadragesimo octauo.

Ὅτι ὃ λέγεται συνενεχθῆναι αἴτιον θανάτου πρό τινων Ἰοβιανῷ τῷ βασιλεῖ, τὸ κατακοιμηθῆναι ἐν οἴκῳ νεωστὶ κεκονιαμένῳ, πυρὶ δὲ διὰ τὴν ψύξιν ὑποθερμαινομένῳ, καὶ ἀτμοὺς ἀνιέντι τοὺς ἐκ τῆς νενοτισμένης κονίας· τοῦτο ἑκόντα ὑπελθεῖν, ἱστορεῖ Διόδωρος, κατὰ τοὺς πολλῷ παλαιοτέρους χρόνους Κάτλον. φησὶ γὰρ ἐν μη' λόγῳ πρὸς τῇ ἀρχῇ· Ὅτι οἱ περὶ τὸν Κίνναν καὶ Μάριον συνεδρεύσαντες μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων ἐβουλεύοντο, ὅπως βεβαίως καταστήσωσι τὴν εἰρήνην· τέλος ἔδοξεν αὐτοῖς τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐχθρῶν, καὶ δυναμένους ἀμφισβητῆσαι [περὶ] πραγμάτων, πάντας ἀποκτεῖναι·

Quæ Iouiano Imp. ab aliquibus mortis causa fuisse traditur, vt scilicet dormiens in domo recens inalbata, & igne propter humorem excitato, vaporibus e madida calce prodeuntibus extinctus sit, hanc sponte Catulum subiisse lõgo ante tempore narrat Diodorus, nam in libro quadragesimo octauo initio hæc habet. Cinnani & Mariani consilium inierunt cum præstantissimis ducibus, vt firma in pace viuerent, & tandem ita concluserunt, vt inimicorum clarissimos quosque, & de imperio contendere valentes interficerent,

In Epitome Sexti Aurelij Victoris. Hic dum a Perside hieme efferra, rediensque Cõstantinopolim accelerat, cruditate stomachi, tellorie noua operu grauatum esset repête interijt.

Diodorvs Siculus.

vt ſcilicet pura factione eorum reddita, reliquo tempore, vt vellent, ſine timore cum amicis ſuis remp. adminiſtrarent. Quare ſtatim pactas conditiones & fidem neglexerunt, & cædes condemnatorũ impune & vbique factæ ſunt. Q. vero Lutatius Catulus, qui clariſſimum de Cimbris triumphum egerat, populo prius carisſimus, a quodam tribuno plebis apud populum reus mortis factus eſt. quare metuens periculum ex accuſatione, ſperansque auxilium aliquod ad Marium ſe contulit: ipſe autem antea amicus eius, tunc elatus ſuperbia, ſectus erga eum affectus eſt, nullamque aliud reſponſum dedit niſi, *Moriendum eſt.* Catulus vero deſperata ſalute properans ſine iniuria vitam terminare, ſeipſum vita priuauit, idque nouo & inuſitato more, nam includens ſeipſum in domo recens dealbata, & vaporem è calce igne & fumo excitans, reſpirandi facultate impeditus extinctus eſt.

Ex tricesimo primo.

HÆc dum geruntur, Romam venêre legati Rhodiorum, ad diluenda quibus impediti fuerant crimina. Videbantur enim in bello, quod aduerſus Perſeum geſtum eſt, animis ad regem inclinaſſe, & quam cum Romanis habebant amicitiam, prodidiſſe. Cumque nihil legatione ſua proficerent, deſpondebant animos, & cum lachrymis colloquia habebant. Cum autem eos in ſenatum introduxiſſet vnus tribunorum, nomine Antonius; primus orationem de legatione habuit Philophron: & ſecundum eum Aſtymedes. Hi cum multa ſuppliciter & deprecatorie dixiſſent, & ad extremum (vt eſt in prouerbio) cygneam cantionem cecinissent, ægre reſponſa acceperunt, per quæ ab extremo quidem metu liberati ſunt, ſed de criminibus acerbe obiurgati. Quare licet apud Romanos videre præſtantiſſimos quosque de gloria contendentes, per quos omnia pæne maxima a populo perficiuntur. Sed in alijs vrbibus ſibiipſis omnes inuident, Romani vero inuicem laudant. vnde euenit optime & fortiſſime rem vt gerant, remp. amplificare ſtudentes, & alij inuiſe ſentientes, & ſeipſos circumuenientes patriam perdant.

Perſeum vltimum regem Macedoniæ, poſtquam is ſæpe cum Romanis amicitiam iniit, ſæpe item non contemnendo exercitu bellum geſſit, tandem Æmilius debellatum cepit, & præclarum ob eam victoriam triumphum egit. Perſeus vero tantis agitatus calamitatibus, vt ſimiles eſſe videantur eius caſus fabulis rerum nunquam geſtarũ, ne diſcedere quidem e vita volebat. Priusquam enim ſenatus de eo pronunciaſſet, quid faciendum eſſet Vrbano Prætori, coniecit eum in carcerem, qui eſt Albæ, cum natis. Eſt autem carcer ille, antrum ſubterraneum profundum, magnitudine maxime, quantum eſt cœnaculum octo lectorum. Eſtque tenebrarum plenum ac fœtoris. propter multitudinem hominum rei capitalis damnatorum, qui in eum locum traduntur,

ὅπως καθαρᾶς γινομένης τῆς ἰδίας αἱρέσεως καὶ μερίδος, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν, καὶ ὡς ἂν βούλωνται μετὰ τῶν φίλων διοικῶσι τὰ κατὰ τὴν ἡγεμονίαν. εὐθὺς οὖν τῶν μὲν γεγενημένων συνθηκῶν καὶ πίστεων ἠμέλησαν· σφαγαὶ δὲ τῶν καταψηφισθέντων αὐτοῖς ἀκρίτως καὶ πανταχῆ ἐγίνοντο. Κόϊντος δὲ Λυτάτιος ὁ Κάτλος, τεθριαμβευκὼς μὲν ἐπισήμως ἀπὸ * Κιμβρῶν, ἠγαπημένος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν περιττότερον· ὑπό τινος δημάρχου κατηγορίας ἐτύγχανεν ἐν τῷ δήμῳ θανάτου. φοβούμενος δὲ τὸν ἐκ τῆς συκοφαντίας κίνδυνον, ἧκεν εἰς τὸν Μάριον, δεόμενος τυχεῖν βοηθείας. ὁ δὲ, τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἐγεγόνει φίλος· τότε δ' ἔκ τινος ὑποψίας ἀλλοτρίως ἔχων πρὸς αὐτὸν, τοῦτο μόνον ἀπεκρίθη, θανεῖν δεῖ. καὶ ὁ Κάτλος ἀπογνοὺς μὲν τὰς σωτηρίους ἐλπίδας, σπεύδων δὲ χωρὶς ὕβρεως καταστρέψαι τὸν βίον, ἑαυτὸν τοῦ ζῆν μετέστησεν, ἰδίῳ τινὶ καὶ παρηλλαγμένῳ * τρόπῳ· συγκλείσας ἑαυτὸν εἰς οἶκον νεοχρίστον, καὶ τὴν ἐκ τῆς κονίας ἀναφορὰν πυρὶ καὶ καπνῷ συναυξήσας, τῇ τῆς ἀναπνοῆς φθορᾷ περιπνιγεὶς γενόμενος, ἀπήλλαξεν.

Ἐκ τοῦ λα'.

ΑΜα δὲ τούτοις πραττομένοις, εἰς Ῥώμην παρεγένοντο πρεσβευταὶ Ῥοδίων, τὰς γεγενημένας διαβολὰς κατ' αὐτῶν ἀπολύσασθαι. ἐδόκουν γὰρ ἐν τῷ πρὸς Περσέα πολέμῳ ταῖς εὐνοίαις ἀποκεκλικέναι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προδεδωκέναι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν. μηδὲν δὲ ἀνύοντες ὧν ἐπρέσβευον· εἰς ἀθυμίαν ἐνέπιπτον, καὶ μετὰ δακρύων ἐποιοῦντο τὰς ἐντεύξεις. εἰσαγαγόντος δὲ αὐτοὺς εἰς τὴν σύγκλητον ἑνὸς τῶν δημάρχων Ἀντωνίου· πρῶτος μὲν ἐποιεῖτο τὸν ὑπὲρ τῆς πρεσβείας λόγον Φιλόφρων· μετὰ δὲ τοῦτον Ἀστυμήδης. πολλὰ δὲ πρὸς δέησιν καὶ παραίτησιν εἰπόντες, καὶ τὸ τελευταῖον, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ κύκνειον ᾄσαντες· μόλις ἔλαβον ἀποκρίσεις. δι' ὧν τοῦ μὲν ὁλοσχεροῦς φόβου παρελύθησαν, περὶ δὲ τῶν ἐγκλημάτων πικρῶς ὠνειδίσθησαν. διόπερ ἰδεῖν ἐστὶ, παρὰ Ῥωμαίοις τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας ὑπὲρ δόξης ἁμιλλωμένους, δι' ὧν ἅπαντα σχεδὸν τὰ μέγιστα τῷ δήμῳ κατορθοῦται. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις πολιτεύμασι ζηλοτυποῦσιν ἀλλήλους, Ῥωμαῖοι δὲ ἐπαινοῦσι. ἐξ οὗ συμβαίνει μάλιστα τοὺς μὲν πράσσειν τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων, ἁμιλλωμένους αὔξειν τὸ κοινὸν συμφέρον· τοὺς δ' ἄλλους ἀδικοδοξοῦντας, καὶ τὰς ἀλλήλοις * ἐπιβουλὰς λυμαινομένους, βλάπτειν τὴν πατρίδα.

Ὅτι Περσέα τὸν τελευταῖον Μακεδονίας βασιλέα, πολλάκις Ῥωμαίοις διὰ φιλίας ἰόντα, πολλάκις δὲ καὶ στρατιὰν ἀξιόλογον πολεμήσαντα, τέλος Αἰμίλιος καταπολεμήσας εἷλε, καὶ λαμπρὸν θρίαμβον ἐπὶ τῇ νίκῃ κατήγαγε. Περσεὺς δὲ τηλικαύταις περιπεσὼν συμφοραῖς, ὥστε δοκεῖν ὅμοια μύθοις ἀγενήτοις εἶναι τὰ πάθη τὰ περὶ αὐτὸν, οὐδὲ ἀπολυθῆναι τοῦ ζῆν ἤθελε. πρὶν γὰρ ἢ τὴν σύγκλητον ὑπὲρ αὐτοῦ διαλαβεῖν ὃ χρὴ * παθεῖν; τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν εἷς ἐνέβαλλεν αὐτὸν εἰς τὸν ἐν Ἄλβαις κάρκαρον μετὰ τῶν τέκνων. ἔστι δὲ ὁ κάρκαρος, ὄρυγμα κατάγειον βαθὺ, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον οἴκου μάλιστά πως ἐννεακλίνου, σκότους δὲ πλήρης καὶ δυσωδίας, διὰ τὸ πλῆθος τῶν παραδεδομένων εἰς τοῦτον τὸν τόπον ἀνδρῶν, τῶν ἐπὶ θανατικοῖς ἐγκλήμασι καταδικαζομένων,

* al. Σκίμβρων.

* al. τόπῳ.

Lib. D. S. XXXI.

* al. ἐπιβολάς.

* παθεῖν τὸν κατὰ πόλιν στρατηγὸν, ἐμβάλλει αὐτόν. H. St.

ὧν ἐν

ὧν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις οἱ πλείους ἐνταῦθα καθείργνυντο. ἐν οὕτω γὰρ στενωπῷ συγκεκλεισμένων πολλῶν ἀνδρῶν, ἐξετεθήριωτο τὰ τῶν ἀτυχούντων σώματα. τῶν τε πρὸς τροφὴν καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν χρείαν ἀνηκόντων πάντων ἐν ταύτῃ πεφυρμένων, τοσαύτην προσπίπτειν δυσωδίαν συνέβαινεν, ὥστε μηδένα τῶν προσιόντων ῥᾳδίως δύνασθαι καρτερῆσαι. ἐφ' ἡμέρας μὲν οὖν ἑπτὰ διετέλεσεν ἐνταῦθα κακουχούμενος, ὥστε καὶ τῶν ἐσχάτων καὶ * τακτὰ σιτουμένων ἐπικουρίας δεηθῆναι. συμπαθεῖς γὰρ οὗτοι, * φιλανθρώπως τούτων ἐκείνῳ μεταδιδόασι δακρύοντες. * ἔρριπτον δ' αὐτῷ καὶ ξίφος πρὸς ἀναίρεσιν, καὶ κάλως πρὸς ἀγχόνην, ἐξουσίας διδόμενος ὡς ἂν βούλοιτο χρήσασθαι. ἀλλ' οὐδὲν οὕτω γλυκὺ φαίνεται τοῖς ἠτυχηκόσιν ὡς τὸ ζῆν, καίπερ αὐτῶν ἄξια θανάτου πασχόντων. καὶ πέρας ἐν ταύταις ἂν ταῖς ἀνάγκαις κατέστρεψε τὸν βίον, εἰ μὴ Μάρκος Αἰμίλιος προκαθήμενος τοῦ βουλευτηρίου, τηρῶν τό, τε περὶ αὑτὸν ἀξίωμα, καὶ τὸ τῆς πατρίδος ἐπιεικές, παρῄνεσε τῇ συγκλήτῳ σχετλιάζων, εἰ μὴ τὸν ἀνθρώπινον φόβον διλαβοῦνται, τήν γε τῆς ὑπερηφανίας ταῖς ἐξουσίαις χρωμένους μετερχομένην Νέμεσιν αἰδεῖσθαι. διόπερ εἰς ἐπιεικεστέραν δοθεὶς φυλακήν, καὶ κεναῖς ἐλπίσι προσαναπαυόμενος, ὁμοίαν τοῖς προητυχημένοις ἔσχε τοῦ βίου τὴν καταστροφήν. διετῆ γὰρ χρόνον φιλοψυχήσας, καὶ προσκρούσας τοῖς φυλάττουσι βαρβάροις, κωλυόμενος ὑπ' ἐκείνων ὕπνου τυχεῖν, ἐτελεύτησεν.

Ὅτι λέγουσι (φησὶν) ἑαυτοὺς οἱ τῆς Καππαδοκίας βασιλεῖς εἰς Κῦρον ἀναφέρειν τὸ γένος, τὸν ἐν Πέρσαις. διαβεβαιοῦνται δὲ καὶ τῶν ἑπτὰ Περσῶν τῶν τὸν μάγον ἐπανελομένων ἑνὸς ὑπάρχειν ἀπόγονοι. καὶ τὴν μὲν ἀπὸ Κύρου συγγένειαν, οὕτω καταριθμοῦνται· Καμβύσου τοῦ Κύρου πατρὸς ἀδελφὴν ὑπάρξαι [γὰρ] γνησίαν, * Ἄτοσσαν. ταύτης δὲ καὶ Φαρνάκου τοῦ Καππαδοκίας βασιλέως γενέσθαι * παῖδα Γάλλον, καὶ τούτου γενέσθαι Σμέρδιν, οὗ Ἀρτάμνην· τοῦ δὲ Ἀναφᾶν, ὃν καὶ διενεγκεῖν μὲν ἀνδρείᾳ καὶ τόλμῃ, γενέσθαι δ' ἕνα τῶν ἑπτὰ Περσῶν. τὴν μὲν οὖν εἰς Κῦρον συγγένειαν οὕτω γενεαλογοῦσι, καὶ τὴν εἰς Ἀναφᾶν, ὃν φασι δι' * ἀνδρείαν συγχωρηθῆναι, τὴν Καππαδοκίας δυναστείαν, ὥστε μὴ τελεῖν φόρους Πέρσαις. οὗ τελευτήσαντος, ὁμώνυμος υἱὸς ἦρχε. μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτήν, ἀπολειφθέντων δυεῖν υἱῶν Δατάμου καὶ Ἀριμναίου, διαδέξασθαι τὴν ἀρχὴν Δατάμην, ἄνδρα καὶ κατὰ πόλεμον καὶ κατ' ἄλλα μέρη τῆς βασιλείας ἐπαινούμενον. ὃς Πέρσαις διὰ μάχης ἐλθών, καὶ λαμπρῶς κατὰ τὴν μάχην ἀγωνισάμενος, ἐν αὐτῇ τελευτᾷ. διεδέξατο δὲ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ἀριάμνης· οὗ γίνονται παῖδες Ἀριαράθης καὶ Ὀλοφέρνης. οὗτος δὲ ἔτη πεντήκοντα δυναστεύσας, καὶ μηδὲν ἔργον ἄξιον μνήμης πράξας, τελευτᾷ. τὴν δὲ ἀρχὴν διεδέξατο ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀριαράθης· ὃς φιλοστοργῆσαι διαφερόντως λέγεται τὸν ἀδελφόν, καὶ προαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὰς ἐπιφανεστάτας τάξεις· ὃν καὶ Πέρσαις κατ' Αἰγυπτίων ἀποσταλέντα συμμαχῆσαι, μετὰ μεγάλων τιμῶν ἐπανελθεῖν, ἃς Ὦχος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὑπὲρ ἀνδρείας ἐδίδου· καὶ τὸν βίον ἐν τῇ πατρίδι λιπεῖν, υἱοὺς δὲ καταλιπόντα Ἀριαράθην καὶ Ἀρύσην. ὁ δὲ ἀδελφὸς καὶ τῆς Καππαδοκίας ἔχων τὴν ἀρχήν (οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ * γονὴ γνησία)

quorum maxima pars illis temporibus hic claudebatur. Conclusis enim in tam angusto loco tot hominibus, efferebantur miserorum corpora, & confusis inter sese omnibus, quæ vel ad victum, vel ad alios vsus pertinent, tantus fœtor existebat, vt nullus accedentium facile durare posset. Igitur ille per dies septem loco hoc miseriam pertulit, vt etiam extremæ conditionis hominum & statutum cibum accipientium ope indigeret. Hi enim eius vicem propter infortuniorum magnitudinem dolentes, quæ ipsi accipiebant, hæc ei benigne lacrymantes impertiebant. Igitur ei gladius ad occasionem, & restis ad strangulationem proiectus est, data vtriusuis optione. Verum nihil tam dulce miseris videtur quam viuere, etiamsi morte dignam miseriam patiantur. Ac tandem in his necessitatibus vitam finiuisset, nisi M. Æmilius curiæ præsidens, & suam dignitatem & patriæ æquitatem retinens, Senatum cum graui reprehensione commonefecisset, vt si humano metu nō terrerētur, at Nemesim vltricē certe vererentur, quæ in eos animaduertere solet, qui potestatibus superbe vtantur. Itaque ille in mitiorem datus custodiam, & vanas spes fouens, similem superioribus casibus exitum vitæ sortitus est. Postquam enim biennium vitæ cupidus durauit, cum custodes barbaros offendisset, prohibitus est ab illis somno frui, atque ita vitam finiuit.

Dicunt sese (inquit) Cappadociæ reges ad Cyrum Persam referre genus suum, contenduntque prognatos esse se vno septem Persarum, qui Magum occiderant, & ductam quidem à Cyro cognationem sic enumerant. Cambysæ Cyri patris sororem fuisse germanam Atossam. Ex hac & Pharnace Cappadociæ rege natum fuisse * Pedagamum, & huius filium fuisse Smerdin: cuius porro Artamnam: & huius Anapham, qui fortitudinē & audacia excelluerit, & vnus septem Persarum fuerit. Igitur suam ad Cyrum cognationem sic enumerant, & ad Anapham, cui perhibent propter virtutem sic concessum fuisse Cappadociæ principatum, vt Persis tributa non penderet. Eo vita defuncto imperauit eiusdem nominis filius. Post cuius obitum superstitibus duobus filijs, Datama, & Arimnæo, successisse imperio Datamam, virum & bello & alijs regni partibus laudatum, qui cum Persis prœlio congressus & strenue prœliatus, in eo occubuerit. Regnum accepit filius Ariamnes, cuius fuere filij Ariarathes & Olofernes. Is Ariamnes cum annos quinquaginta imperasset, nec vllum opus dignum memoria fecisset, obiit. Eius in imperium successit natu grandior filius Ariarathes, qui supra modum amasse fratrem dicitur, & ad clarissimos ordines euexisse, atque idem cum Persis aduersus Ægyptios missus, belli socius fuisse, & cum magnis honoribus reuenisse, quos Persarum rex Ochus propter virtutem in eum cōferebat, vitámque in patria reliquisse, superstitibus filiis Ariaratha & Arysa. [illegible] frater autem & Cappadociæ imperium habēs (nec enim germanā prolē habebat)

Marginal notes (left): * al. τὰ ἔγχυτα. * al. φιλανθρώπως τε. * ἔρριπτον δ' οἱ H. Ste. * Ἄτοσσαν. * παιδάγαμον. * ἀνδρείας. * al. γονή.

Marginal notes (right): Diodorus Siculus. Nemesis Dea. Persei [illegible] [illegible]. * al. παῖδα [illegible] Gallum.

DIODORVS Siculus, lib. ...

grandiorem fratris filium Ariarathem adoptauit. Per ea tempora Alexander Macedo Persas debellauit, deinde obiit. Et Perdiccas omnium tunc rerum gubernator, Eumenem mittit ducem Cappadociæ, ac debellato Ariarathe & in pugna interfecto, tam ipsa Cappadocia quam finitimæ regiones, in Macedonum potestatẽ venerunt. Ariarathes vero postremi regis filius in præsentia desperans, concessit cum paucis in Armeniam. Haud multo post tempore, Eumene & Perdicca mortuis, & Antigono ac Seleuco subsecutis, ille acceptis ab Armeniorum rege Ardoata copiis, & Macedonum ducem Amyntam interfecit, & Macedones celeriter e finibus eiecit, domesticumque imperium recuperauit. Habuit hic tres filios, quorum natu maximus Ariamnes regnum accepit, qui affinitatem contraxit cum Antiocho cognomine Deo, eius filiam Stratonicam Ariarathæ filiorum suorum natu maximo collocauit. Cumque esset filiorum supra modum amans, puero diadema imposuit, cum totius in regno imperij atque iuris ex æquo secum socium fecit. Mortuo patre Ariarathes solus regnauit, & e vita discedens regnum filio suo admodum puero reliquit. Hic duxit in vxorem filiam Antiochi magni, nomine Antiochidem, versutam admodum. Hanc, cum liberos non gigneret, supposuisse ferunt sibi duos filios ignorante viro, videlicet Ariarathem & Olofernem. Aliquanto post tempore cum semen suscepisset, ipsam præter spem peperisse duas filias, & vnum filium, nomine Mithridatem. Ac tunc virum ex subditis consuluisse, & fecisse vt grandior cum mediocribus facultatibus Romam mitteretur, & iunior in Ioniam, ne de regno cum germano filio contenderent. Hunc adultum Ariarathem aiunt cognominatum, & litteris Græcis imbutum, atque ob cæteras virtutes laudatum fuisse. Et pater quidem filio patris amanti studebat se vicissim amantem filij exhibere: atque eousque processit eorum mutua beneuolentia, vt pater toto imperio cedere filio certaret, ille contra demonstraret fieri non posse, vt à parentibus adhuc viuentibus eiusmodi beneficium admitteret. Hic, postquam parentem fata vocarunt, regnum accepit, tum in reliquis vitæ moribus eximium se præbens, tum Philosophiæ operam nauans. Quo factum est, vt Cappadocia olim Græcis ignota, tunc eruditis fuerit receptaculum. Idem cum Romanis amicitiam societatemque renouauit. Aliaque plurima de relatione regum Cappadociæ præsentium vsque ad Cyrum.

Ariarathes ...

V. de Cicer. ...

Ex eodem.

DE L. Æmilij, qui Persem debellauit, sepultura hæc habet, quam propter ista maxime dicit illustrem. Solent enim Romani qui nobilitate & maiorum suorum gloria præstarent, mortuorũ imagines ad similitudinẽ vitæ,

Imagines Romanorum in funere ... vide Tacitum & Iuuenal.

τὸν πρεσβύτερον τῶν παίδων τἀδελφοῦ Ἀριαράθην υἱοποιεῖται. κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καταπολεμεῖ μὲν Πέρσας, εἶτα δὲ τελευτᾷ. Περδίκκας δέ, ὁ τότε τῶν ὅλων ἡγεμών, * Εὐμένη πέμπει τῆς Καππαδοκίας στρατηγόν. καταπολεμηθέντος δὲ Ἀριαράθου, πεσόντος τε ἐν τῇ μάχῃ, αὐτή τε ἡ Καππαδοκία, καὶ τὰ πλησιόχωρα αὐτῇ, ἔπεσεν ὑπὸ Μακεδόνας. Ἀριαράθης δὲ ὁ τοῦ προβεβασιλευκότος υἱός, ἀπελπίσας κατὰ τὸ παρόν, ἀποχωρεῖ μετ' ὀλίγων πρὸς τὴν Ἀρμενίαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον τῶν περὶ τὸν * Εὐμένη καὶ Περδίκκαν τελευτησάντων, Ἀντιγόνου δὲ καὶ Σελεύκου περισπωμένων, λαβὼν δύναμιν παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀρμενίων Ἀρδοάτου, τὸν μὲν τῶν Μακεδόνων στρατηγὸν Ἀμύνταν ἀπέκτεινεν, ἐξέβαλε δὲ καὶ Μακεδόνας ταχέως τῆς χώρας, καὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο. τούτῳ δὲ τριῶν παίδων γενομένων, παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ * πρεσβύτατος, Ἀριάμνης· ὃς ἐπιγαμίαν πρὸς Ἀντίοχον ποιησάμενος, τὸν ἐπικληθέντα Θεόν, τὴν τούτου θυγατέρα Στρατονίκην συνῴκισε τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν υἱῶν Ἀριαράθῃ. ὑπάρχων δὲ φιλότεκνος διαφερόντως, περιέθετο τῷ παιδὶ διάδημα, καὶ συνάρχειν πάντων τῶν * τῆς βασιλείας προτερημάτων ὁμοτίμως μεταδίδωσι. τοῦ δὲ πατρὸς τελευτήσαντος, Ἀριαράθης βασιλεύει καθ' ἑαυτόν. καὶ μεταλλάξας τὸν βίον, κατέλιπε τὴν βασιλείαν * Ἀριαράθῃ τῷ υἱῷ νηπίῳ παντελῶς ὄντι τὴν ἡλικίαν. οὗτος δὲ ἔγημε θυγατέρα τοῦ μεγάλου κληθέντος Ἀντιόχου, ὀνομαζομένην Ἀντιοχίδα, πανοῦργον μάλιστα. * ταύτην διὰ μὴ γινομένων τέκνων, ὑποβαλέσθαι δύο παῖδας, ἀγνοοῦντος τοῦ ἀνδρός, Ἀριαράθην καὶ Ὀλοφέρνην. μετὰ δέ τινα χρόνον τῆς φύσεως ἐπιδεξαμένης, ἀνελπίστως τεκεῖν αὐτὴν δύο μὲν θυγατέρας, υἱὸν δὲ ἕνα τὸν ὀνομασθέντα Μιθριδάτην. ἐξ οὗ τοὺς ὑποβολιμαίους ἀναδιδάξαμένην τῷ ἀνδρί, τὸν μὲν πρεσβύτερον μετὰ συμμέτρου χορηγίας εἰς Ῥώμην ἀποστεῖλαι παρασκευάσαι, τὸν δὲ νεώτερον εἰς τὴν Ἰωνίαν χάριν τοῦ μὴ διαμφισβητεῖν ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῷ γνησίῳ. τοῦτον δὲ ἀνδρωθέντα καὶ Ἀριαράθην φασὶ μετονομασθῆναι, παιδείας τε Ἑλληνικῆς μετασχεῖν, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐπαινεῖσθαι ἀρετήν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ, φιλοπάτορι ὄντι τῷ υἱῷ, ἐσπούδαζεν ἐπιδείκνυσθαι τὴν τοῦ φιλοτέκνου ἀπόδειξιν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ αὐτοῖς προῆλθε τὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας, ὥστε ὁ μὲν πατὴρ ἐξίστασθαι τῆς ὅλης ἀρχῆς ἐφιλονείκει τῷ παιδί, ὁ δὲ ἀδύνατον * ἐδείκνυ δέξασθαι αὐτὴν παρὰ γονέων ἐπιζώντων τὴν τοιαύτην χάριν. εἶτα τὸν πατέρα τοῦ καθήκοντος καταλαβόντος, διεδέξατο τὴν βασιλείαν· τόν τε ἄλλον βίον ἀξιολογώτατον ἐνδεικνύμενος, καὶ φιλοσοφίας προσαντιποιούμενος. ἐξ οὗ καὶ ἡ πρότερον τοῖς Ἕλλησιν ἄγνωστος οὖσα πάλαι Καππαδοκία, τότε τοῖς πεπαιδευμένοις * εὐβιωτέρα ὑπῆρχεν. ἀνενεώσατο δὲ καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν τε καὶ συμμαχίαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῆς εἰς Κῦρον ἀναφορᾶς τῶν μέχρι τοῦδε τῆς Καππαδοκίας βασιλευσάντων ἐν τούτοις.

* al. Εὐμένη.

* al. Εὐμένη.

* al. πρεσβύτερος.

* βασιλείας.

* al. Ἀριαράθῃ.

* al. ταύτην ...

* al. ἐδείκνυε.

* εὐβιωτέραν. lib.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

Ind. D.S. XXXI

ὍΤι περὶ Λευκίου * Αἰμιλίου, τοῦ Περσέα καταπολεμήσαντος, τῆς ταφῆς διεξηγούμενος, καὶ λαμπρὰν αὐτὴν εἰς τὰ μάλιστα γενέσθαι λέγων, ἐπάγει· τῶν γὰρ Ῥωμαίων οἱ ταῖς εὐγενείαις καὶ προγόνων δόξῃ διαφέροντες, μετὰ τὴν τελευτὴν εἰδωλοποιοῦνται κατά τε τὴν τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα,

* Αἰμιλίου. M. M.

καὶ

Diodorus Siculus.

καὶ κατὰ τὴν ὅλην τοῦ σώματος περιγραφὴν, μιμητὰς ἔχοντες ἐκ παντὸς τοῦ βίου παρατετηρηκότας τήν τε πορείαν, καὶ τὰς κατὰ μέρος ἰδιότητας τῆς ἐμφάσεως. παραπλησίως δὲ καὶ τῶν προγόνων ἕκαστος προσηγεῖται τοιαύτην ἔχων διασκευὴν, καὶ κόσμον ὥστε τοὺς θεωμένους, διὰ τῆς ἐκ τούτων ἐμφάσεως γινώσκειν, ἐφ' ὅσον * ἕκαστος τιμῆς προήχθησαν καὶ μετέσχον τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ καλῶν. Ὅτι τοὺς Ἴβηρας καὶ Λυσιτανοὺς ὀνομάζει. φησὶ γὰρ· ὡς Μέμμιος * ἐξαπέλυσε στρατηγὸς εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἐξαπεστάλη μετὰ δυνάμεως, οἱ δὲ Λυσιτανοὶ συστραφέντες πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβόντες * ἐκ παρατάξεως ἐν καταπλοῖ μάχῃ τε ἐνίκησαν, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ διέφθειραν. περιβοήτου δὲ γενομένης τῆς τῶν Ἰβήρων εὐημερίας· οἱ μὲν Ἀρουακοὶ νομίσαντες πολὺ κρείττους εἶναι τῶν Ἰβήρων, κατεφρόνησαν τῶν πολεμίων· καὶ τὸ πλῆθος τὸ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ ταύτην μάλιστα τὴν αἰτίαν, εἵλετο τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον.

totiúsque corporis delineationem effingere, vt vitæ seriem seruantes, & iuxta imagines cuiusque propriam virtutem haberent quos imitarentur. Eodem modo vnusquisque e parentibus eiusmodi statuas, & ornamenta habuit & præcessit, vt ex eorum picturis quisque intelligat, quantas in repub. dignitates singuli & honores gesserint. Nominat Hispanos & Lusitanos. addit enim quomodo Memmius Prætor ad vrbem in bello in Hispaniam cum copiis sit missus, & vt Lusitani cum eo congredientes, exscendentem imparatum occupant, pugnaque eum superant, magnámque exercitus partem cædunt, facta autem Hispanorum victoria tam celebri, Arevaci existimantes se Iberis fortiores adhuc esse, hostem contempserunt, & in concione populus, hac præsertim de causa, contra Romanos bellum mouit.

L. Memmius. Eutropius lib. 4.

Ἐκ τοῦ λϐ.

Ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Καρχηδονίων τῆς πόλεως φησὶν ὕψος μὲν εἶναι πηχῶν τεσσαράκοντα, πλάτος δὲ εἰκοσιδύο ὅμως, * καὶ τοιούτων, ὄντων αἱ Ῥωμαίων μηχαναὶ, καὶ τὰ κατὰ πόλεμον αὐδραγαθήματα, ... ἀσφαλείας καὶ ἑάλω ἡ πόλις καὶ κατηρειπώθη.

Ὅτι * Μασανάσσης ὁ Λιβύων βεβασιλευκὼς, καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν τετηρηκὼς, ἐνενήκοντα μὲν ἰδίων ἔτη ἐν δυνάμει, παῖδας δέκα ἐν τῷ ἀπαλλάττεσθαι * καταλιπὼν, οὓς καὶ Ῥωμαίοις ἐπιτροπεύεσθαι παρακατέθετο. ἦν δὲ καὶ κατὰ τὴν τοῦ σώματος εὐτονίαν διαφέρων, καὶ καρτερίᾳ καὶ πόνοις συνήθης ἐκ παιδός. ὅς γε στὰς ἐν τοῖς ἴχνεσιν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἀκίνητος ἔμενε καθεζόμενος δ' οὐκ ἠγείρετο, μέχρι νυκτὸς ἐνημερεύων ταῖς τῶν πόνων μελέταις. ἐπὶ δὲ * τῶν ἵππων ἐπιμένων συνεχῶς ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ ταῖς ἱππασίαις χρώμενος, οὐκ * ἐξελύετο. σημεῖον δὲ τῆς περὶ αὐτὸν εὐεξίας τε καὶ δυνάμεως μέγιστον. ἐνενήκοντα γὰρ σχεδὸν ἔχων ἔτη, υἱὸν εἶχε τετραετῆ, διαφέροντα τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ. ἐν δὲ ταῖς τῶν ἀγρῶν ἐπιμελείαις τοσοῦτον διήνεγκεν, ὡς ἑκάστῳ τῶν υἱῶν ἀπολιπεῖν ἀγρὸν μυριόπλεθρον, κατεσκευασμένον πάσαις ταῖς κατασκευαῖς, * ἐβασίλευσε δὲ ἐπιφανῶς ἔτη ἑξήκοντα.

Ὅτι Νικομήδης Προυσίαν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταπολεμήσας, καὶ καταφυγόντα εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν, ἀνελὼν, παρέλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Βιθυνίας, ἀσεβεστάτῳ φόνῳ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ὅτι Λυσιτανοί, φησὶ, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἔχοντες ἀξιόχρεων ἡγεμόνα, εὐάλωτοι καθίσταντο, Ῥωμαίοις πολεμοῦντες, ὕστερον δὲ * Ὑριάτθου κυριεύσαντες, μεγάλα Ῥωμαίους ἔβλαψαν. ἦν μὲν οὗτος τῶν παρὰ τὸν ὠκεανὸν οἰκούντων Λυσιτανῶν, ποιμαίνων ἐκ παιδὸς ὀρείῳ βίῳ κατέστη συνήθης, συνεργὸν [ἔχων] καὶ τὴν τοῦ σώματος φύσιν· καὶ γὰρ ῥώμῃ, καὶ τάχει, καὶ τῇ τῶν λοιπῶν μερῶν εὐκινησίᾳ, πολὺ διήνεγκε τῶν Ἰβήρων. * συνείθισε δὲ αὑτὸν τροφῇ μὲν ὀλίγῃ, γυμνασίοις δὲ πολλοῖς χρῆσθαι, καὶ ὕπνῳ μέχρι μόνου τοῦ ἀναγκαίου. καθόλου δὲ σιδηροφορῶν συνεχῶς, καὶ θηρίοις καὶ λῃσταῖς εἰς ἀγῶνας καθιστάμενος, περιβόητος παρὰ τοῖς πλήθεσι, καὶ ἡγεμὼν αὐτοῖς ᾑρέθη, καὶ ταχὺ σύστημα περὶ ἑαυτὸν λῃστῶν ἤθροισε.

Ex tricesimo secundo.

Licet Carthaginensium mœnia quadraginta cubitos altitudine, & latitudine viginti duos excederent, Romanorum tamen machinæ, & virtus fortior, quam murus fuit, sic vt vrbem ceperint, & solo æquauerint.

Vide Ortelij Thesaurum in parergo.

Masinissa rex Africanorum, qui amicitiam cum Romanis tenuit, annos nonaginta in vigore vixit. filios decem moriens reliquit, quos Romanis in tutelam commisit. Erat & corporis firmitate præstans, & duritiei ac laboribus à pueritia assuetus. Etenim stans in vestigijs totum diem manebat immotus, & sedens non surgebat vsque ad noctem, toto die labores meditans, & in equo continenter toto die & nocte sedens, & equitationibus vtens non defatigabatur. Est eius valetudinis vigorisque signum hoc maximũ, quod fere iam nonagenarius, filium haberet quadrimulum, corporis robore præstantem. In agrorum cultura itaque adeo excelluit, vt singulis filiis reliquerit agrum decem millium iugerum omni instrumento ornatum. Regnauit præclare annos sexaginta.

Nicomedes patrem Prusiam persequens, ad aram Iouis confugientem interfecit, & nefanda cæde imperium inuadens, Bithyniæ regnum adeptus est.

Nicomedes.

Lusitani primo, quum ducem non haberent, facile superabantur, bellum cum Romanis gerentes. Postea Viriatum adepti multum Romanis incommodarunt. Erat is ex ea gête Lusitanorum, qui Oceanum accolunt. Pastor fuit à teneris montanæ vitæ assuetus, adiuuante etiam corporis natura. Nam & robore & celeritate reliquarumque partium agilitate Hispanos longe antecellebat, cum cibo exiguo, & multis exercitationibus vti consuefecisset, & somno duntaxat quantum esset necesse. In summa ferrum continenter gestans, & cum belluis & latronibus manus conserens, vulgo celebris euasit, & ab illis dux electus, breui latronum cateruam se circum congregauit.

Viriatus Dux. Scriptor de Viris illustribus cap. 71.

Diodorus Siculus.

Cicero in 2. Offic.

Atque in bellis proficiens, non solum admirationi fuit propter robur corporis, verum etiam dux excellens visus est. Erat autem in dispertienda præda iustus, & eos qui egregie pugnauerant, pro dignitate donis extollebat. Tandem cum iam non latronem, sed principem sese exhibuisset, bellum gerit cum Romanis, multisque prœliis superior euadit, adeo vt etiam ducem Romanorum Vitellium cum ipso exercitu profligauerit, captiuúmque ceperit, & gladio necauerit, & alia multa in bello feliciter gesserit, donec Fabius belli aduersus illum dux creatus est. Inde non paulo inferior esse cœpit. Deinde recreatus, & Fabio superior factus, eum in pacta descendere indigna Romanis coegit. Verum Scipio aduersus Viriathum dux electus, quæ acta fecit irrita, & superatum sæpe Viriathum, ad extremam deinde cladem compulsú, adeo vt pacem spectaret, per domesticos dolo interfecit, & eius imperij successorem Tautamum eiusque socios perculit, & vt pax arbitrio suo fieret, effecit, atque illis agrum & vrbem dedit ad habitandum.

Ex libro tricesimo quarto.

Seruile bellum in Sicilia.

CVm post deletos Carthaginenses, Siculorum res annis sexaginta in florentissima fortuna permansissent, tandem seruile bellum apud eos hac de causa exortum est. Vitæ commoditatibus magnopere aucti, ac diuitias ingentes adepti, magnam seruorum multitudinem emere soliti erant: quorum veluti greges quosdam, simulatque e locis in quibus nutriebantur eduxerant, certis illos notis compungebant: & eos quidem qui iuniores erant, pastores constituebant: aliorum autem opera ad alia ministeria, prout cuiusque vsus postulabat, vtebantur. Verum præterquam quod erga eos se asperos ac rigidos in imperandis ministeriis exhibebant, etiam eorum victus ac vestitus vix vllam gerere curam dignabantur. Vnde fiebat, vt eorum bona pars vitam rapto sustentaret, omniáque sanguine redundarent: vtpote prædonibus, tanquam militum exercitibus, longe lateque grassantibus. Prouinciarum autem præfecti prohibere quidem conabantur, sed cum supplicium de ijs sumere non auderent, propter magnam dominorum potentiam atque auctoritatem, suam quisque prouinciam sinere impune diripi cogebatur. Nam cum plerique è dominis equites Romani essent, & iudices constituerentur accusationum, quæ aduersus præfectos è prouincijs afferebantur, formidolosi ipsis præfectis erant. Iam vero cum ærumnis premerentur serui, & cum alijs modis pessime acciperentur, tum vero plagis subinde præter rationem & iniuriosè contunderentur, patientiam abrumpere cœperant. Itaque opportunum tempus nacti, in vnum conuenientes, de defectione sermones inter se conferre solebant, donec tandem verba ad rem contulerunt. Erat enim seruus quidam Syrus in vrbe Apamea natus (cuius dominus Antigenes vocabatur, eratque Enna ortus) vir magicis incantationibus & circulatorijs captionibus, ac præstigijs deditus. Hic se futura prædicere instinctu afflatuque diuino ipsi in somnis apparentium simulabat: multisque per eam qua vtebatur hac in parte solertiam ad dexteritatem imponebat. Ab his autem primordijs longius progressus, non solum ex somniorum visis futura pronunciabat,

καὶ προκόπτων ἐν τοῖς πολέμοις, οὐ μόνον ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀλκήν, ἀλλὰ καὶ στρατηγεῖν ἔδοξε διαφερόντως. ἦν δὲ καὶ δίκαιος ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν λαφύρων, καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς ἀνδραγαθήσαντας * ἐξῆρε ταῖς δωρεαῖς. προϊὼν δέ, οὐκ ἔτι λῃστήν, ἀλλὰ δυνάστην αὑτὸν ἀναδείξας, ἐπολέμησε ῥωμαίοις, καὶ πολλάκις ἐκράτησε μάχαις· ὡς καὶ στρατηγὸν ῥωμαίων * Οὐιτέλλιον αὐτῷ καταπολεμῆσαι στρατῷ, καὶ αἰχμάλωτον λαβεῖν, καὶ ξίφει ἀνελεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα εὐημερῆσαι κατὰ πόλεμον· ἕως φάβιος στρατηγὸς τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου κεχειροτόνητο. ἐκεῖθεν δ' ἐλαττοῦσθαι ἤρξατο * ἐπ' οὐκ ὀλίγον. εἶτα ἀναλαβών, καὶ καταδοκιμάσας ῥᾳδίως εἰς συνθήκας αὐτὸν ἐλθεῖν, ἀναξίους ῥωμαίων ἠνάγκασεν. ἀλλ' ὅμως * Σκηπίων στρατηγεῖν κατ' * Οὐριάτθου αἱρεθεὶς τάς τε συνθήκας ἠκύρωσε, καὶ * πολλάκις Οὐρίατθον ἐλαττώσας, εἶτα εἰς ἔσχατον ἥττης συνελάσας, ὥστε καὶ πρὸς σπονδὰς τραπῆναι, διὰ τῶν οἰκείων ἐδολοφόνησε. καὶ τὸν διαδεξάμενον αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν Ταύταμον, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καταπληξάμενος, καὶ σπονδὰς οἵας ἐβούλετο θέσθαι παρασκευασάμενος, ἔδωκε χώραν καὶ πόλιν εἰς κατοίκησιν.

* ἐξαίρετον τι. συ... * Γυτέλλιον. * ἐπ' οὐκ ὀλίγον. * Σκιπίων. * ὁ Τ... * πολλὰ Τ... ελατ...

Ἐκ τοῦ λδ'.

lib. D.S. XLIV.

ΟΤι μετὰ τὴν καρχηδονίων κατάλυσιν, ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτεσι τῶν σικελιωτῶν εὐροούντων ἐν πᾶσιν, ὁ δουλικὸς αὐτοῖς ἐπανέστη πόλεμος, ἐξ αἰτίας τοιαύτης· Ἐπὶ πολὺ τοῖς βίοις ἀναδραμόντες, καὶ μεγάλους περιποιησάμενοι πλούτους, συνηγόραζον οἰκετῶν πλῆθος. οἷς ἐκ τῶν σωματοτροφείων ἀγεληδὸν ἀπαχθεῖσιν, εὐθὺς χαρακτῆρας ἐπέβαλλον, καὶ στιγμὰς τοῖς σώμασιν. ἐχρῶντο δὲ αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις, νομεῦσι· τοῖς δ' ἄλλοις, ὥς πῃ ἑκάστου ἡ χρεία ἐπέβαλλε. βαρέως δ' αὐτοῖς κατά τε τὰς ὑπηρεσίας ἐχρῶντο, καὶ ἐπιμελείας παντελῶς ὀλίγης ἠξίουν, ὅσα τε τραφῆναι, καὶ ὅσα ἐνδύσασθαι. ἐξ ὧν οἱ πλείους ἀπὸ λῃστείας τὸ ζῆν ἐπορίζοντο, καὶ * μεστὰ φόνων ἦν ἅπαντα, καθάπερ στρατευμάτων διεσπαρμένων τῶν λῃστῶν. οἱ δὲ στρατηγοὶ κωλύειν μὲν ἐπεχείρουν, κολάζειν δὲ οὐ τολμῶντες, διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ βάρος τῶν κυρίων, οἳ ἐδέσποζον λῃστῶν, ἠναγκάζοντο περιορᾶν λῃστευομένην τὴν ἐπαρχίαν. οἱ πλεῖστοι γὰρ τῶν κτητόρων ἱππεῖς ὄντες τῶν ῥωμαίων, καὶ κριταὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν κατηγορουμένοις * στρατηγοῖς γινόμενοι, φοβεροὶ τοῖς ἄρχουσιν ὑπῆρχον. πιεζόμενοι δὲ οἱ δοῦλοι ταῖς ταλαιπωρίαις καὶ πληγαῖς, τὰ πολλὰ * παραλόγως ὑβριζόμενοι, οὐχ ὑπέμενον. * συνιόντες οὖν ἀλλήλοις κατὰ τὰς εὐκαιρίας, συνελάλουν περὶ ἀποστάσεως, ἕως εἰς ἔργον τὴν βουλὴν ἤγαγον. ἦν δέ τις οἰκέτης Σύρος, Ἀντιγένους, Ἐνναῖος τὸ γένος, ἐκ τῆς ἀπαμείας, ἄνθρωπος μάγος καὶ τερατουργὸς τὸν τρόπον. αὐτὸς προσεποιεῖτο θεῶν * ἐπιτάγμασι καθ' ὕπνον προλέγειν τὰ μέλλοντα· καὶ πολλοὺς διὰ τὴν εἰς τοῦτο τὸ μέρος εὐφυΐαν ἐξηπάτα. ἐντεῦθεν προϊών, οὐ μόνον ἐξ ὀνείρων ἐμαντεύετο·

* μικρά. * ἐν γενομέ... * παράλογως. * συνιόντες. * Ἐπιτάγμασι. * μέρος.

ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορότας θεοὺς ὁρᾶν ὑπεκρίνετο, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀκούειν τὰ μέλλοντα. πολλῶν δ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ σχεδιαζομένων, ἀπὸ τύχης ἔνια πρὸς ἀλήθειαν ἐξέβαινε. καὶ τῶν μὲν μὴ γινομένων ὑπ᾽ οὐδενὸς ἐλεγχομένων, τῶν δὲ συντελουμένων ἐπισημαινομένων, προκοπὴν ἐλάμβανεν ἡ περὶ * αὐτοῦ δόξα. τελευταῖον διά τινος μηχανῆς πῦρ, * μετά τινος ἐνθουσιασμοῦ, καὶ φλόγα διὰ τοῦ στόματος ἠφίει, καὶ οὕτω τὰ μέλλοντα ἀπεφοίβαζεν. εἰς γὰρ κάρυον ἤ τι τοιοῦτο τετρημένον ἐξ ἑκατέρων μερῶν ἐνετίθει πῦρ, καὶ τὴν συνέχειν αὐτὸ δυναμένην ὕλην. εἶτα ἐντιθεὶς τῷ στόματι, καὶ προσπνέων ποτὲ μὲν σπινθῆρας, ποτὲ δὲ φλόγα ἐξέκαιε. οὗτος πρὸ τῆς ἀποστάσεως ἔλεγε, τὴν Συρίαν θεὸν ἐπιφαινομένην αὐτῷ λέγειν, ὅτι βασιλεύσει· καὶ τοῦτο οὐ πρὸς * ἄλλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν κύριον αὐτοῦ διετέλει λέγων. εἰς δὲ γέλωτα ἐκτρεπομένου τοῦ πράγματος, ὁ μὲν Ἀντιγένης ψυχαγωγούμενος ἐπὶ τῇ τερατίᾳ, παρῆγε τὸν Εὔνουν εἰς τὰ συνδειπνα (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ τερατίᾳ) καὶ διηρώτα περὶ τῆς βασιλείας, καὶ πῶς ἑκάστῳ χρήσεται τῶν παρόντων; τοῦ δὲ ἀόκνως ἅπαντα διηγουμένου, καὶ ὡς μετρίως χρήσεται τοῖς κυρίοις, καὶ τὸ σύνολον ποικίλως τερατευομένου, γέλωτες ἐγίνοντο τοῖς παρακεκλημένοις. καί τινες αὐτῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀξιολόγους μερίδας αἴροντες, ἐδωροῦντο, ἐπιλέγοντες ὅπως ὅταν γένηται βασιλεύς, τῆς χάριτος μνημονεύῃ. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἡ τερατεία προῆλθεν εἰς ἀληθινὸν ἀποτέλεσμα βασιλείας· καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν τοῖς * περὶ τὰ δεῖπνα δεξιωσαμένοις ἐν γέλωτι, οὐ χωρὶς σπουδῆς * ἐποιήσατο τῆς χάριτος. ἀρχὴ δὲ τῆς ὅλης ἀποστάσεως ἐγένετο τοιαύτη. Δαμόφιλός τις ἦν Ἐνναῖος, τὴν δ᾽ οὐσίαν μεγαλόψυχος, τὸν δὲ τρόπον ὑπερήφανος. οὗτος κακῶς εἰς ὑπερβολὴν ἐχρῆτο τοῖς δούλοις. καὶ ἡ γυνὴ δὲ Μεγαλλὶς ἐφιλονείκει τῷ ἀνδρὶ πρὸς τὴν τιμωρίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀπανθρωπίαν τὴν περὶ τοὺς δούλους. οἱ δὲ ὑπὸ τούτων ἀποθηριωθέντες οἱ προπηλακιζόμενοι, συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους περὶ ἀποστάσεως καὶ φόνου τῶν κυρίων, καὶ πρὸς τὸν Εὔνουν ἐλθόντες, ἠρώτων εἰ συγχωρεῖται παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς τὸ βεβουλευμένον. ὁ δὲ μετὰ τερατείας, ὡς εἰώθει, συνθέμενος ὅτι συγχωροῖεν, παραχρῆμα πείθει ἐγχειρεῖν τῇ ἐγχειρήσει. εὐθὺς οὖν τετρακοσίους τῶν ὁμοδούλων συνήθροισαν, καὶ ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου, καθοπλισθέντες εἰς τὴν Ἔνναν τὴν πόλιν εἰσπίπτουσιν, ἀφηγουμένου αὐτῶν, καὶ τοῦ πυρὸς τὰς φλόγας τερατευομένου τούτοις, τοῦ Εὔνου. ταῖς δὲ οἰκίαις ὑπεισελθόντες, πλεῖστον φόνον εἰργάζοντο, μηδὲ αὐτῶν τῶν ὑπομαζίων φειδόμενοι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῆς θηλῆς ἀποσπῶντες προσέρρησσον τῇ γῇ. εἰς δὲ τὰς γυναῖκας οὐδ᾽ ἔστιν εἰπεῖν (* καί τοι βλεπόντων τῶν ἀνδρῶν) ὅσα ἐνύβριζόν τε καὶ * ἐνησέλγαινον· πολλοῦ αὐτοῖς πλήθους τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως δούλων προστεθέντος. οἳ καὶ κατὰ τῶν κυρίων πρότερον τὰ ἔσχατα ἐνδεικνύμενοι, οὕτω πρὸς τὸν τῶν ἄλλων φόνον ἐξέπιπτον. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὔνουν πυθόμενοι, τὸν Δαμόφιλον ὅτι κατὰ τὸν πλησίον τῆς πόλεως παράδεισον διατρίβει μετὰ τῆς γυναικός,

* αὐτῷ.
* διά τινος.
* ἄλλοις μόνοις.
* περὶ.
* ἐποιήσατο.
* ἐν πῆ.
* ἐνασέλγαινον.

sed & vigil cernere se Deos, & ex iis res futuras audire fingebat. Cum autem in multis vaticinationibus mendax comperiretur, interim tamen casu euentus quarundam rerum vere prædictionibus eius responderent, & falsa quidem eius vaticinia nemo coargueret, vera autem cum applausu diligenter notarentur, hominum opinio de eo indies augebatur. Postremo artificium excogitauit, quo flammam ex ore cum quodam fanatico furore emittebat, & cum flamma simul vaticinia verba Phœbadum in morem fundebat. Igneam enim in nucem, aut aliquid huiusmodi vtrinque perforatum, simulque materiam quæ illum alere posset, imponebat, deinde ori indens & afflans, modo scintillas, modo flammam accendebat. Hic ante defectionem iactare consueuerat, apparentem sibi in somnis Syriam deam dignitatem regiam polliceri. Et hoc non aliis solum, sed & suo ipsius domino assiduè dictitabat. Cum autem risu res hæc exciperetur, Antigenes ex hisce prodigiosis mendaciis voluptatem capiens, in conuiuiis ad quæ inuitatus erat, Eunum (ita enim ille præstigiator vocabatur) assectam habebat, eumque super regno interrogabat, & quomodo erga vnumquemque eorum, qui in cœtu illo erant, gerere se decreuisset. Cum autem ille ita iis responderet, vt in suis sermonibus minimè vacillaret, polliceretur que fore, vt dominos suos leniter clementerque acciperet, mera denique monstra illis super aliis variis rebus narrare pergeret, omnibus conuiuis risum mouebat. ex quibus nonnulli ferculorum non pœnitendas portiones ablatas è mensa ei porrigebant, atque inter porrigendum hortabantur, vt regnum adeptus accepti ab ipsis beneficij memor esset. Sed enim quæ prodigiosa esse videbatur vaniloquentia, minimè vanum nacta est tandem exitum, regni acceptionem. Principium autem totius defectionis fuit huiusmodi. Ennensis quidam nomine Damophilus, vir elato ingenio præditus, insignis moribus supra quam credi posset seruos suos acceperat: eiusque vxore Megallide certatim eos suppliciis variis afficiente, & omnē erga eos sensum humanitatis exuente, exactionem & dominorum cædem inter se coniurant, Eunúmque adeuntes interrogant, an suum ipsorum conceptum a diis concederetur. Hic autem illis assentiens à diis concedi respondet, verba cum solitis præstigiis fundens: simulque illis, vt primo quoque tempore illud aggrederentur, persuadet. Statim igitur coacta quadringentorum conseruorum manu, & in eum quem pro tempore poterant armati modum, in vrbem Ennam irrumpunt, ducem habentes Eunum, suis in emittenda ex ore flamma præstigiis vtentem. Domos autem ingressi, stragem magnam ediderunt, ne lactentibus quidem infantibus parcentes: sed eos ab vbere matris raptos solo allidentes. In mulieres autem quæ contumeliæ & petulantiæ genera exercuerint, (idque in ipsorum maritorum conspectu) verbis exprimi nullis pro dignitate potest. Illis enim se magna seruorum vrbis multitudo adiunxerat. Cæterum cum in dominos omnia exempla cruciatusque edidissent, ad cædem aliorum se conuerterunt. Eunus autem cum Damophilum in suburbanis hortis vna cum vxore rusticari audisset,

DIODORVS Siculus.

Vide Flori Epitomen.

Vide Lucianum & Athenagoram in Apologia.

DIODORVS Siculus.

illuc quosdam e suis misit, qui ambos inde in vrbem vinctos protraxerunt, variis in via contumeliis affectos. Soli autem eius filiæ serui prorsus pepercerunt, & ne minima quidem eam iniuria vel contumelia affecerunt, ob humanos eius mores, & animum ad commiserationem erga seruos propensum, atque adeo iis auxiliandi cupidum. Quod quidem argumento erat seruos non crudelitate naturæ talia perpetrare in alios, sed illatas sibi iniurias vlciscentes. Cæterum Damophilum cum sua Megallide cum in vrbem protraxissent ii, quibus datum erat negotium, vt diximus, in Theatrū eos produxerunt, vbi defectorum vniuersa congregata erat multitudo. Cum que Damophilus arte aliqua saluti suæ consulere conans, multorum ex illis voluntates ad se oratione sua inclinaret, Hermeas & Zeuxis acerbo eum odio prosequentes, impostorem vocitabant: minimeque exspectantes dum populus certum de eo iudicium pronunciasset, alter ensem per latera eius adigit, alter securi ceruicem eius abscindit. Hic vero Eunus rex creatur: non quod vir fortis esset ille quidem, vel bonus imperator, sed ob suam præstigiatoriam artem, quodque defectionis auctor fuisset. Quin etiam nominis eius fuit habita aliqua ratio, vtpote quod velut augurium esset futuræ illius erga subditos beneuolentiæ. Itaque defectores cum rerum summam ad eum detulissent, aduocata concione, ex Ennensibus qui viui capti erant, omnes eos interfecit, qui fabricationis armorum imperiti erant: peritos autem vinctos operi faciundo addixit. Megallidem præterea in seruarum potestatem tradidit, vt pro suo arbitrio in eam animaduerterent. Illæ autem eam primum cruciatibus affecerunt, deinde præcipitem dederunt. Ipse quoque proprios occidit dominos, Antigenem & Pythonem. Tandem vero imposito capiti diademate, rebusque suis omnibus regali splendore adornatis, sua item vxore (quæ & ipsa Syra erat, eiusque ciuis) declarata regina, ex eorum numero qui prudentia cæteris antecellere videbantur, aliquot sibi consiliarios delegit. Ex quibus erat Achæus, non tantum nomine, sed & natione Achæus, vir & consilio præstans & manu mirum in modum promptus. Hic trium dierum spatio cum sex hominum armasset millia, vt tempus dabat, cum his vero & alios haberet asciis & securibus, aut fundis, aut falcibus, aut sudibus præustis, aut coquorum verubus instructos, tota regione prædas agens peragrabat: Simul vero multitudinem infinitam seruorum asciscens Romanos etiam Imperatores bello ausus est lacessere, consertisque manibus cum eis, multum numero potentior, victoria sæpe potitus est, vtpote plusquam decem hominum millia ducens. Dum hæc aguntur, Cilix quidam cui Cleon nomen erat, auctor defectionis aliorum seruorum fuit, & cum ad eam spem erecti omnium animi essent, fore vt orta seditione hi aduersus illos arma caperent, atque ita sibi mutuum exitium afferentes, Siciliam tumultu liberarent, præter omnium exspectationem coitionem inter se fecerunt, quippe cum Cleon nudo Euni mandato se submitteret, vt sub illo, vt rege, imperatoris munia obiret, militum propriorum quinque millia habens. Hoc autem factum fuit triginta fere à defectione diebus.

εἷλκον ἐκεῖσε, διά τινων ἐξ αὐτῶν σταλέντων, αὐτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα δεδεμένους ἐξαγκωνίσαντες, πολλὰς κατὰ τὴν ὁδὸν ὕβρεις ὑποσχόντας. μόνης δὲ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν οἱ δοῦλοι ἐφείσαντο εἰς πάντα φειδόμενοι, διὰ τὸ φιλάνθρωπον αὐτῆς ἦθος, καὶ περὶ τοὺς δούλους συμπαθὲς, καὶ βοηθητικὸν κατὰ δύναμιν. ἐξ ὧν ἐδείκνυτο, τῶν δούλων οὐκ ὠμότης τῆς φύσεως τὰ γινόμενα εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τῶν * προϋπηργμένων εἰς αὐτοὺς ἀδικημάτων ἀνταπόδοσις. τὸν δὲ Δαμόφιλον καὶ τὴν Μεγαλλίδα εἰς τὴν πόλιν οἱ ἀποσταλέντες ἑλκύσαντες, ὥσπερ ἐρρήθη, εἰς τὸ θέατρον εἰσήγαγον, συνεληλυθότος ἐνταῦθα τοῦ πλήθους τῶν ἀποστατῶν. καὶ τοῦ Δαμοφίλου πραγματευσαμένου τι πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐγχειρήσαντος, καὶ πολλοὺς τοῦ πλήθους τοῖς λόγοις ἐπαγομένου, Ἑρμείας καὶ Ζεῦξις πικρῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενοι, πλάνον τινὰ ἀπεκάλουν. καὶ οὐκ ἀναμείναντες τὴν ἀκριβῆ τοῦ δήμου κρίσιν, ὁ μὲν διὰ τῶν πλευρῶν τὸ ξίφος * ὤθει, ὁ δὲ πελέκει τὸν τράχηλον ἔκοψεν. ἐκεῖθεν αἱρεῖται βασιλεὺς ὁ Εὔνους, οὔτε δι' ἀνδρείαν, οὔτε διὰ στρατηγίαν, διὰ δὲ μόνην τερατείαν, καὶ τὸ τῆς ἀποστάσεως ἄρξαι. ἅμα δὲ καὶ τῆς προσηγορίας, οἱονεί τινα καλὸν οἰωνὸν ἐχούσης, πρὸς τὴν τῶν ὑποταττομένων * εὔνοιαν. τῶν ὅλων δὲ τοῖς ἀποστάταις καταστὰς κύριος, καὶ συναγαγὼν ἐκκλησίαν, ἀνεῖλε τοὺς ἐζωγρημένους τῶν Ἐνναίων, ὅσοις οὐκ ἦν ἡ τέχνη ὅπλα ἐργάζεσθαι· ἐκείνους δὲ δεδεμένους τοῖς ἔργοις ὑπέβαλλεν. ἔδωκε δὲ καὶ ταῖς θεραπαίναις τὴν Μεγαλλίδα χρήσασθαι ὡς ἂν βούλοιντο· καὶ αὗται καταχρημνίσαι αἰκισάμεναι. καὶ αὐτὸς δὲ τοὺς ἰδίους ἀνεῖλε κυρίους Ἀντιγένην καὶ * Πύθωνα. περιθέμενος δὲ διάδημα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὸν βασιλικῶς διακοσμήσας· τήν τε συμβιοῦσαν αὐτῷ, Σύραν καὶ συμπολῖτιν οὖσαν, βασίλισσαν ἀποδείξας· συνέδρους τε τοὺς συνέσει δοκοῦντας διαφέρειν ποιησάμενος, ὧν ἦν Ἀχαιὸς καὶ τοὔνομα καὶ τὸ γένος, ἀνὴρ καὶ βουλῇ καὶ χειρὶ διαφέρων. καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις πλείους τῶν ἑξακισχιλίων ὡς ἐνῆν καθοπλίσας τρόπον· καὶ ἑτέρους συνεπαγόμενος ἀξίναις καὶ πελέκεσι χρωμένους, ἢ σφενδόναις, ἢ δρεπάνοις, ἢ ξύλοις πεπυρακτωμένοις, ἢ καὶ μαγειρικοῖς ὀβελοῖς: ἐπῄει πᾶσαν ληϊζόμενος τὴν χώραν. καὶ πλῆθος ἄπειρον οἰκετῶν προσλαμβάνων, ἐθάρρησε καὶ στρατηγοῖς Ῥωμαίων πολεμῆσαι· καὶ συμπλακεὶς, τῷ πλήθει πολλάκις ἐκράτησεν, ἔχων ἤδη στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς μυρίους. ἐν τούτῳ δὲ Κλέων τις Κίλιξ, ἄλλων δούλων ἀποστάσεως ἦρξε. καὶ πάντων ταῖς ἐλπίσι μετεωρισθέντων, ὡς ἀντιπολεμήσει τὰ στασιάσαντα πρὸς ἀλλήλους, καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς οἱ ἀποστάται διαφθείραντες, ἐλευθερώσουσι τὴν Σικελίαν τῆς * ἀποστάσεως: παρὰ δόξαν ἀλλήλοις συνέβησαν· τοῦ Κλέωνος ὑποταγέντος ψιλῷ τῷ Εὔνου προστάγματι, καὶ τὴν τοῦ στρατηγοῦ (οἷα δὴ βασιλεῖ) χρείαν ἀποπληροῦντος, ἔχοντος οἰκεῖον πλῆθος στρατιωτῶν πεντακισχιλίων. ἡμέραι δ' ἐγγὺς ἦσαν ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως τριάκοντα.

* ὑπηργμένων.
* al. ὤθει.
* al. εὔνοιαν.
* al. Πύθωνα.
* al. σάλου.

ἡ μγ.

καὶ μετὰ [illegible] ἥκοντι στρατηγῷ Λευκίῳ [illegible] στρατιώτας ἐκ σικελίας ὀκτακισχιλίους, [illegible] οἱ ἀποστάται [illegible] πλῆθος ὄντες δισμύριοι. μετ' οὐ πολὺ δὲ [illegible] τὸ σύστημα αὐτῶν εἰς μυριάδας εἴκοσι. [illegible] ἐλάττω αὐτοὶ [illegible]. [illegible] ἐν ῥώμῃ [illegible] καὶ κατ' ἄλλους * πολλοὺς τόπους [illegible] καὶ τῇ [illegible]. καὶ ἡ σικελία ηὔξετο τὸ κακὸν, καὶ πόλεις ἡλίσκοντο αὔτανδροι, καὶ πολλὰ στρατόπεδα ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν [illegible]. ἕως * Ῥουτίλιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς τὸ ταυρομένιον ἀνεσώσατο ῥωμαίοις καρτερῶς μὲν αὐτὸ πολιορκήσας, καὶ εἰς ἄφατον ἀνάγκην καὶ λιμὸν τοὺς ἀποστάτας συγκλείσας ὥστε ἄρξασθαι [illegible] ἐκ παίδων [illegible], καὶ [illegible] * αὐτῷ [illegible] ἀλληλοφαγίαν [illegible] φαγεῖν. ὅτι καὶ Κομανὸν [illegible] * [illegible] καὶ τὸ [illegible] Σαραπίωνος [illegible] τῷ στρατηγῷ [illegible] ἀνάγκην συγκλείων τὰς τῶν ἀποστατῶν ἐλπίδας. καὶ Κλέωνα τὸν στρατηγὸν [illegible] τῆς πόλεως, καὶ [illegible] ἀγωνισάμενον [illegible] * [illegible] τοὺς * σώματα [illegible] ἀνδρείας [illegible] ἀλλ' οἱ μὲν [illegible] ὁ * στρατηγὸς * [illegible] Εὔνους [illegible] ἀσφαλῆ [illegible] τὰς [illegible] * Ῥουτίλιος [illegible] ὅλην τὴν σικελίαν ἀμαχεί [illegible] ὑπὲρ πᾶσαν ἐλπίδα πάντας [illegible].

Ὅτι ὁ τῶν ἀποστατῶν βασιλεὺς Εὔνους ἑαυτὸν μὲν Ἀντίοχον, [illegible] τῶν ἀποστατῶν τὸ πλῆθος [illegible].

Ἐκ τοῦ λϛ΄.

Lib. XXXVI.

Ὅτι [illegible] τοὺς [illegible] τὰ λιβύων βασιλεῖς Βόκχον καὶ Ἰογόρθαν [illegible] μεγάλῃ [illegible]. καὶ πολλὰς [illegible] τῶν λιβύων μυριάδας [illegible], [illegible] αὐτὸν * Ἰουγούρθαν συλληφθέντα

Margin notes: * π ας. αλ. [illegible] — * al. Ρουτίλιος & Ρουτίλιος — * αὐτῷ. — * [illegible] — * μάλ. — * [illegible] — * Περίνας — * ἐρεύξειν — * Ρουτίλιος. * [illegible] — * Γοργόνον

Non multo post commissa pugna cum Imp. L. Hypsæo Roma veniente cum octo millibus Siculorum militum, victoria potiti sunt, vtpote qui viginti millia essent. Aliquanto post autem eorum numerus vsque ad centum millia creuit, cumque aduersus Romanos prælia subinde gererent, sæpe ex iis gloriam reportabant, raro autem clade accepta redibant. Cuius rei cum [illegible] esset rumor, [illegible] centum quinquaginta Romæ [illegible] ad defectionem [illegible] erant, in Attica autem plus quam mille, [illegible] Delo, multique alii in locis. Sed [illegible] quorum curæ negotia publica demandata erant, [illegible] grauia de illis supplicia [illegible], ceteros quibus iam [illegible] defectionis erat, metu represserunt, & ad sanam mentem reuocarunt. At verò in Sicilia malum indies ingrauescebat, cum & vrbes [illegible] caperentur, & multi exercitus a defectoribus delerentur. Sed tamen Rutilius Rom. Imperator Tauromenium [illegible], postquam vehementissime illud oppugnasset, & defectores qui in eo erant ad tantas angustias [illegible] [illegible] ut cum [illegible] vescerentur, mox ad [illegible] se conuertissent, [illegible] parcerent, sed alii alios vorarent. Eodem tempore Comanum Cleonis fratrem ex vrbe cum [illegible], [illegible] cepit, & ad extremam arcem a Sarapione Syro prodita, quotquot in vrbe fugitiui erant, in potestatem Imperatoris venerunt, quos etiam cruciatibus affectos præcipitauit. Inde Ennam profectus similem eius obsidionem aggreditur, defectores ad summam [illegible]. Cumque Cleonem in [illegible] vrbe [illegible] heroica quadam fortitudine [illegible], hancque [illegible]. [illegible] Sed qui in eo erant, [illegible] Rutilius Imperator ad eos cursu contendebat [illegible] At Eunus [illegible] & rex, cum præ timiditate in quadam [illegible], vna cum quatuor ex [illegible]. Is [illegible] apud Morgantinum [illegible]. [illegible] tota Sicilia [illegible] eam [illegible].

Eunus [illegible] rex se [illegible] Antiochum, [illegible] Syros nominauit.

Ex libro XXXVI.

EOdem tempore quo Marius Africæ reges Bocchum & Iugurtham [illegible] prælio debellauerat, & Afrorum infinita prope millia occiderat, ipsum deinde Iugurtham (a Boccho

Margin notes: Diodorus Siculus. — Enna Siciliæ. — Eunus moritur. — Iugurtha.

Diodorus Siculus.

comprehensum, sibi susceptum aduersus bellũ condonari cupiente) captiuum abduxerat, quo item Romani graues apud Galliam in Cimbrico bello clades non sine magno dolore acceperant: eodem, inquam, tempore Romam aduenerunt quidam e Sicilia, plurima seruorũ millia defecisse nunciantes. Quo accepto nuncio, summis in angustiis totus populus Romanus versari cœpit, vtpote cui militum delectorum 60000. in bello aduersus Cimbros apud Galliam occubuissent, nec de integro parem exercitum in expeditionem educere posset. Ceterum ante hanc in Sicilia rebellantium seruorum tumultum tales & in Italia excitati fuerant, sed parui ac minime diuturni: velut nunciae, quam atrox futura esset in Sicilia rebellio, præsignificate. Primus autem apud Nuceriam extiterat, cum triginta serui coniurationem fecissent, & quamprimum pœnas dedissent. Secundus Capuæ, cum ducenti serui rebellassent, ac sine mora deleti fuissent. Tertius autem miro quodam exortus est modo. Erat quidam Titus Minutius eques Romanus, & prædiuite natus patre, qui alienæ famulæ formosissimæ amore captus, vt in eius amplexum veniret effecit. Tandem verò ita eam deperire cœpit, vt à domino illius septem talentis Atticis emeret, cum ad hanc emptionem cum amoris insania compelleret, quam ægre alioqui a domino illius impetrabat. Sed illa vbi aduenit, isque soluendo non esset, vt sibi dies triginta prorogarentur obtinuit. Rursum & hoc spatio exacto, cum ille pactum pretium exigeret, hic nullam soluendi nominis rationem inire posset, interea vero amor inualesceret, nouum & inauditum facinus aggressus est. Iis enim qui debitum exigebant, insidias struere, & monarchicã quandam potentiam sibi assumere instituit. Nam coemptis quingentis panopliis tempus pretij persolutioni præfixit, fideque impetrata, eas clanculum in agrum quendam deferendas curauit. Deinde cum suos seruos ad defectionem sollicitasset, numero quadringentos, sibique diadema imposuisset, purpuram quoque cum aliis insignibus regiis assumpsisset, tandémque seruorum auxilio regem se constituisset, primum quidem eos, qui pactum pretium exigebant, virgis cæsos securi percussit: postea vero cum sua illa seruitia armasset, vicinas villas peragrare placuit: in quibus eos qui se prõpto & alacri animo socios defectionis adiungebant, armabat: quotquot autem repugnabant, eos interficiebat. Quem igitur plures septingentis milites coegisset, eosque in centurias distribuisset, ac locum in quo erat vallo circumiecto clausisset, ad se eos qui deficiebant, recipiebat.

Qua defectione Romam nuntiata, Senatus de ea consilium prudens iniit, felicémque eius exitum habuit. Siquidem ex iis qui in vrbe erant imperatoribus vni L. Lucullo subigendorum fugitiuorum negotium cedit. Hic autem eo ipso die quum Romæ sexcentos milites lectos conscripsisset, Capuam contendit, peditum millia quatuor, equites quadringentos collecturus. Minutius vbi Lucullum concitato cursu aduentare intellexit, collem natura loci munitum occupauit cum vniuersis suis copiis, quæ tria hominum millia & quingentos efficiebant, atque amplius.

ὑπὸ Βόκχου, ὥστε τυχεῖν συγγνώμης παρὰ Ῥωμαίων, καθ' ὃν αὐτοῖς κατέστη πρὸς πόλεμον, λαβὼν ἐκεῖνον αἰχμάλωτον εἶχε. μεγίστοις δὲ πταίσμασι τοῖς κατὰ Γαλατίαν τῶν Κίμβρων πολεμούντων Ῥωμαῖοι περιπεσόντες, ἠθύμουν. κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἧκόν τινες ἀπὸ Σικελίας, ἀποστάσεις ἀπαγγέλλοντες οἰκετῶν εἰς πολλὰς ἀριθμουμένων *μυριάδας. οὗ προσαγγελθέντος, ἐν πολλῇ περιστάσει τὸ Ῥωμαϊκὸν ἅπαν συντετριμμένον διετέλει. ὡς τῶν στρατιωτῶν ἐπιλέκτων σχεδὸν ἑξακισμυρίων ἐν τῷ πρὸς Κίμβρους κατὰ Γαλατίαν πολέμῳ διολωλότων, καὶ ἀπορούντων εἰς ἀποστολὴν στρατιωτῶν λογάδων. πρὸ δὲ τῆς κατὰ Σικελίαν τῶν δούλων ἐπαναστάσεως, ἐγένοντο κατὰ τὴν Ἰταλίαν πλείους ἀποστάσεις ὀλιγοχρόνιοι καὶ μικραί, καθάπερ τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος τὸ μέγεθος τῆς ἐσομένης κατὰ τὴν Σικελίαν ἐπαναστάσεως. πρώτη μὲν ἡ περὶ Νουκερίαν, τριάκοντα οἰκετῶν συνωμοσίαν ποιησαμένων, καὶ ταχὺ κολασθέντων. δευτέρα ἡ περὶ τὴν Καπύην, διακοσίων οἰκετῶν ἐπαναστάντων, καὶ ταχὺ καταλυθέντων. τρίτη δὲ παράδοξος γέγονε. Τίτος ἦν Μινούκιος, ἱππεὺς μὲν Ῥωμαίων, μεγαλοπλούτου δὲ πατρὸς παῖς. οὗτος ἠράσθη θεραπαινίδος ἀλλοτρίας, κάλλει διαφερούσης. συμπλακεὶς δ' αὐτῇ, εἰς ἔρωτα παράδοξον αὐτῆς ἐμπεσών, ἐξηγόρασεν αὐτήν. οὕτω τοῦ μανιώδους ἔρωτος βιαζομένου, καὶ τοῦ κυρίου τῆς κόρης τὴν πρᾶσιν μόλις καταινέσαντος, ταλάντων Ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ χρόνον ὥρισε, καθ' ὃ ἀποτίσει τὸ χρέος. ἐπιστεύετο δὲ διὰ τὴν πατρῴαν περιουσίαν. ἐνστάντος δὲ τοῦ ὁρισθέντος, καὶ μὴ ἔχων ἀποδοῦναι, πάλιν ἔταξε τριάκοντα ἡμερῶν προθεσμίαν. ὡς δὲ καὶ ταύτης ἐπιστάσης, οἱ μὲν ἀπῄτουν, ὁ δὲ οὐδὲν πλέον εἶχεν αἰνεῖν· ὁ δ' ἔρως ἤκμαζε. ἐπιχειρεῖ πράξει παραλογωτάτῃ. ἐπιβουλεύει μὲν γὰρ τοῖς ἀπαιτοῦσιν, ἑαυτῷ δὲ μοναρχικὴν ἐξουσίαν περιέθηκε. *συναγοράσας γὰρ πεντακοσίας πανοπλίας, καὶ χρόνον τῆς τιμῆς συνταξάμενος, ὃς οὐδεὶς λάθρα πρὸς ἀγρόν τινα παρακομίσας, τοὺς ἰδίους *ἀνέσησε πρὸς ἀπόστασιν οἰκέτας, τετρακοσίους ὄντας. εἶτα ἀναλαβὼν διάδημα καὶ περιβόλαιον πορφυροῦν, καὶ ῥαβδούχους, καὶ τὰ ἄλλα σύσσημα τῆς ἀρχῆς, καὶ βασιλέα ἑαυτὸν *συνεργίᾳ τῶν δούλων ἀναδείξας: τοὺς μὲν ἀπαιτήσαντας τὴν τιμὴν τῆς κόρης ῥαβδίσας, ἐπελέκισεν. ἐξοπλίσας δὲ τοὺς οἰκέτας, ἐπὶ τὰς συνεγγὺς ἐπαύλεις ᾔει· καὶ τοὺς μὲν προθύμως συναφισταμένους καθώπλιζε, τοὺς δὲ ἀντιπράττοντας ἀνῄρει. ταχὺ δὲ συναγαγὼν στρατιώτας πλείους τῶν ἑπτακοσίων, καὶ τούτους εἰς ἑκατονταρχίας καταλέξας, ἐνεβάλλετο χάρακα, καὶ τοὺς ἀφισταμένους ὑπεδέχετο. τῆς δὲ ἀποστάσεως εἰς Ῥώμην ἀπαγγελθείσης, ἡ σύγκλητος *ἐμφρόνως περὶ αὐτῆς ἐβουλεύσατο, καὶ κατώρθωσε. τῶν γὰρ κατὰ πόλιν στρατηγῶν ἀπέδειξεν ἕνα πρὸς τὴν τῶν δραπετῶν σύλληψιν, Λεύκιον Λούκουλλον. οὗτος δὲ αὐθημερὸν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπιλέξας στρατιώτας ἑξακοσίους, εἰς τὴν Καπύην ἦλθε, συναθροίσας πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους. ὁ δὲ *Οὐέττιος τὴν ὁρμὴν τοῦ Λουκούλλου πυθόμενος, κατελάβετο λόφον καρτερόν, ἔχων τοὺς πάντας πλείους τῶν γ καὶ φ.

* αἱ μυριάδες

* ἀνοράσας.

* ἀνέσεισε.

* συνεργία.

* Εμφρόν. M.M.

* ἴσ. Μινύτιος

καὶ τὸ

καὶ τὸ μὲν πρῶτον, συμβολῆς γενομένης, ἐπλεονέκτησαν οἱ δραπέται, ἐκ τόπων ὑπερδεξίων μαχόμενοι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν μὲν στρατηγὸν τοῦ Οὐεττίου Ἀπολλώνιον διαφθείρας ὁ Λεύκολλος, καὶ τῇ δημοσίᾳ πίστει τὴν ἄφεσιν τῆς τιμωρίας βεβαιώσας, ἔπεισεν αὐτὸν προδότην γενέσθαι τῶν συναποστάντων. διὸ καὶ τούτου συνεργοῦντος τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ τὰς χεῖρας προσφέροντος τῷ Οὐεττίῳ, φοβηθεὶς τὴν ἐκ τῆς ἁλώσεως τιμωρίαν, ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν· αὐτίκα συναπολωλότων καὶ τῶν τῆς ἀποστάσεως κεκοινωνηκότων, πλὴν τοῦ προδόντος Ἀπολλωνίου. καὶ ταῦτα μὲν πρὸ τῆς κατὰ Σικελίαν, ὥσπερ προοιμιαζόμενα * ταύτην, μεγίστης ἀποστάσεως ἦν· ἀρχὴ δὲ ταύτης ἐγένετο τοιαύτη. κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Κίμβρους τοῦ Μαρίου στρατείαν, ἔδωκεν ἡ σύγκλητος ἐξουσίαν τῷ Μαρίῳ, ἐκ τῶν πέραν θαλάττης ἐθνῶν μεταπέμπεσθαι συμμαχίαν.* ὅθεν Μάριος ἐξέπεμψε πρὸς Νικομήδην τὸν τῆς Βιθυνίας βασιλέα περὶ βοηθείας. ὁ δὲ ἀπόκρισιν ἔδωκε, τοὺς πλείους τῶν Βιθυνῶν ὑπὸ τῶν * δημοσίων διαρπαγέντας δουλεύειν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. τῆς δὲ συγκλήτου ψηφισαμένης, ὅπως μηδεὶς σύμμαχος ἐλεύθερος ἐν ἐπαρχίᾳ δουλεύῃ, καὶ τῆς τούτων ἐλευθερώσεως οἱ στρατηγοὶ πρόνοιαν ποιῶνται· τότε κατὰ τὴν Σικελίαν ὢν στρατηγὸς Λικίνιος Νερούας, ἀκολούθως τῷ δόγματι συχνοὺς τῶν δούλων ἠλευθέρωσε, κρίσεις προθεὶς ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους τῶν ὀκτακοσίων τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας. ἦσαν πάντες οἱ κατὰ τὴν νῆσον δουλεύοντες μετέωροι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. οἱ δ' * ἀξιώματι συνδραμόντες, παρεκάλουν τὸν στρατηγὸν, ἀποστῆναι ταύτης τῆς * ἐπιβολῆς. ὁ δ' εἴτε χρήμασι πεισθεὶς, εἴτε χάρισι δουλωθεὶς, τῆς μὲν τῶν κριτηρίων τούτων σπουδῆς ἀπέστη, καὶ τοὺς προσιόντας ἐπὶ τὸ τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας ἐπιπλήττων, εἰς τοὺς ἰδίους κυρίους προσέταττεν ἐπαναστρέφειν. οἱ δὲ δοῦλοι συστραφέντες, καὶ τῶν Συρακουσῶν ἀπαλλαγέντες, καὶ καταφυγόντες εἰς τὸ τῶν Παλικῶν τέμενος, διελάλουν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀποστάσεως. ἐκεῖθεν ἐν πολλοῖς τόποις τῆς τῶν οἰκετῶν τόλμης ἐκδήλου γενομένης, πρῶτοι τῆς ἐλευθερίας ἀντεποιήσαντο κατὰ τὴν Ἀγκυλίων χώραν, ἀδελφῶν δυεῖν μεγαλοπλούτων οἰκέται τριάκοντα, ὧν ἡγεῖτο Οὔαριος ὄνομα. οὗτοι πρῶτον μὲν νυκτὸς κοιμωμένους τοὺς ἰδίους δεσπότας ἀπέσφαξαν· εἶτα ἐπὶ τὰς γειτνιώσας ἐπαύλεις παρελθόντες, παρεκάλουν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τοὺς δούλους, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ συνέδραμον πλείους τῶν ρκʹ. καταλαβόμενοι χωρίον φύσει ὀχυρὸν, τοῦτο μᾶλλον ἐπωχύρωσαν, προσδεξάμενοι καὶ ἑτέρους δούλους ὡπλισμένους πʹ. ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς ἐπαρχίας Λικίνιος Νερούας κατὰ τάχος αὐτοῖς ἐπελθὼν, καὶ πολιορκῶν ἄπρακτον εἶχε τὴν σπουδήν. ἐπεὶ δὲ βίᾳ ἀνάλωτον τὸ φρούριον ἑώρα, ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρμᾷ. καὶ συνεργίας ὑποσχέσει Γάϊον Τιτίνιον ἐπικαλούμενον Γαδαῖον ἀναπείσας (ἦν δ' οὗτος πρὸ δυεῖν ἐτῶν καταδικασθεὶς μὲν θανάτῳ, τὴν δὲ τιμωρίαν διαφυγὼν) ἐκ πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν χώραν ἐλευθέρων κατὰ λῃστείαν ἀναιρῶν, οὐδένα δὲ τῶν οἰκετῶν παραλυπῶν εἶχεν ὑπηρέτην τοῦ σκοποῦ.

* al. ταύτης ὡς
* ἐκεῖ.
* δημοσιωνῶν H.St.
* ἐν ἀξιώμασι.
* al. ἐπιβολῆς

Et primo quidem conflictu stetit a fugitiuis victoria, quippe qui è superiore loco prœnuntiarent: Postea cum Apollonium imperatorem exercitus Vettij Lucullus largitionibus corrupisset, fidémque publicam dedisset pœnam illi remissum iri, eum ad prodendos socios impulit. Quare illo Romanis operam suam nauante, atque adeo ipsi * Vettio manus inferente, hic supplicium sibi capto impendens veritus, mortem sibi conscivit. Simul vero defectionis participes cæsi fuerunt, præter eum qui illos prodiderat Apollonium. Et hæc quidem anteuerterunt maximam quæ in Sicilia contigit defectionem, quasi quæ eius quoddam præludium esset. Ea autem hinc orta est. In Marij aduersus Cimbros expeditione senatus auxilia ex transmarinis nationibus accersendi potestatem Mario dederat. Marius igitur ad Nicomedem Bithyniæ regem de mittendis ad se auxiliaribus copiis scribit. Is respondit, bonam Bithynorum partem à vectigalium publicorum redemptoribus direptam seruire seruitutem per prouincias. Cum autem SC. esset, ne quis ex populi Rom. sociis, qui quidé liber esset, in prouincia vlla seruiret, & vt imperatores curam eorum manumittendorum gererent, accidit vt imperator Licinius Nerua, qui tum forte in Sicilia erat, decretum senatus obseruans, multos ex seruis iudiciis constitutis manumitteret, adeo vt intra paucos dies plures octingentis in libertatem assererentur. Iamque erant animi omnium illius insulæ seruorum in spem libertatis erecti, cum graues auctoritate viri ad ipsum Imperatorem conueniūt, eumque vno omnes ore, vt ab incepto desistat, rogant. Atque hic siue pecuniis expugnatus, siue gratiam aucupatus, iudicium hac de re accuratius exercere desiit: & ad se venientibus vt libertate donarentur, vt ad suum quisque dominum reuerteretur, imperare cœpit. Tum vero seruis coitione facta Syracusas relinquere, & ad Palicorum delubrum confugere, ibique inter se de defectione sermones conserere. Fama autem huiusce tam audacis seruorum facinoris per Ancyliorum loca tam vulgata, primi se in libertatem vindicarunt triginta duorum ditissimorum fratrum serui: quorum dux erat quidam nomine Oarius. Hi primum suos heros noctu dormientes iugularunt, deinde ad vicinas etiam progressi villas seruorum animos ad libertatis studium accenderunt, adeo vt illa ipsa nocte concursus ad eos factus sit aliorum centum & viginti, atque amplius. Hi occupato loco natura munito, arte haud paulo munitiorem reddiderunt, assumptis & aliis octoginta seruis, qui armati essent. Prouinciæ autem imperator Licinius Nerua cum repente superueniens eos obsidere cœpisset, nihil vllis conatibus promouere poterat. Quamobrem nullis viribus inexpugnabile præsidium illud esse cernens, ad proditionem animum conuertit. Eius autem ministrum habuit quendam C. Titinium cognomento Gadium, spe salutis adductum, fuerat enim hic Titinius ante duos annos [Romæ] capitis condemnatus, sed pœnam effugerat, multosque ex hominibus liberis eius regionis prædabundus interficere solebat, seruis contra né minimum quidem negotij facessens.

DIODORVS Siculus.

* Minutio.

Bellum Siciliense.

Diodorus Siculus.

Vnde cum multos ibi seruos sibi fidos haberet, ad castellum, tanquam & ipse pro virili parte aduersus Romanos prœliaturus, accedit. Beneuole autem comitérque receptus, etiam Imperator fortitudinis ergo creatus fuit. Quam dignitatem adeptus, castellum prodidit. Tum vero ex defectoribus alij quidē in prælio concisi fuerunt, alij vero pœnæ metu, quā se captos manere sciebant, se præcipites dederunt. Prima igitur fugitiuorum seditio repressa hoc modo fuit. Verumenimuero militibus ad sedes suas dimissis, affertur a quibusdam nuntius, seruos 80. coniuratione facta P. Clonium qui equestris ordinis fuit, interfecisse, magnamque sibi manum adiungere. Quinetiam ipse Imperator consiliis aliorum deceptus, iam bona suorum militum parte dimissa, defectoribus ad se melius muniendos tempus dabat. Tandem tamen cum qualicunque potuit manu ad eos contendit, traiectóque fluuio Alba, defectores in mōte Capriano stationem agentes prætergressus est, & ad vrbem Heracleam perrexit. Cum igitur de ignauia Imperatoris rumorem sparsissent, vtpote illos prœlio lacessere non ausi, multos ex seruis ad defectionem animabant. Adeo multis vndique circumfluentibus, sequentis, quorum facultatem tempus locusq; dabant, armis instruentibus, vt intra primos septem dies octingentis plures armati fuerint, postea verò vsque ad duorum millium numerum creuerint. Postquam autem Imperator apud Heracleam de auctis eorum viribus certior factus fuit, ducem aduersus eos M. Titinium creauit, eumq; cum sexcentis ex Enna præsidiariis militibus misit. Hic vero defectores adortus prœlio (quum illi & numero superiores essent, & in eo quoque meliori conditione forent, quod locis difficilem aditum præbentibus defenderētur:) vna cum iis qui illi astabant terga dedit, multisq; interfectis, reliqui abiectis armis vix sibi fuga saltem quæsiuerunt. Defectores igitur tot armaturis, simul etiam victoria subitò potiti, in suo incepto audacius pergebant, & omnium seruorum animi ad spem libertatis erigebantur. Cumque multi indies deficerent, breui tempore supra quam credi possit auctus eorum numerus fuit. Siquidem intra paucos dies plures sex millibus numerati fuerunt. Tū vero coacto concilio, & deliberatione de summa rerum proposita, ante omnia crearunt regem Saluium quendam, qui aruspicinæ peritus habebatur, & in mulierum corona cantu tibiarum, ad insaniam vsq; perstrepere solitus erat. Hic regnum adeptus, cum vrbes desidia mollitiem fouere existimaret, eas sibi vitandas iudicauit. Quare defectoribus tres in partes diuisis, totidemq; ducibus vnicuiq; parti attributis, effusis populationibus peragrare regionem totam, omnesque certum ad locum, certoq; tempore remeare imperauit. Illi cum aliorum animalium, tum verò equorum copiam suis excursionibus adepti, breui peditum viginti millia, equitum duo effecerunt: idque hominum qui tam tirocinium non sine summa laude posuerant. Repentè igitur ad vrbem munitam Morgantinam magno impetu contendunt: eamque tum validis tum assiduis impressionibus oppugnare occipiunt. Imp. autem cum eodem nocturnis itineribus peruenisset, tanquam ad ferendas vrbi suppetias, ducens militum circiter decem millia,

ὥστε ἔχων * αὐτῷ πιστοὺς οἰκέτας ἱκανοὺς, προσεισιὼν τῷ φρουρίῳ [τῶν ἀποστατῶν,] ὡς δὴ συμμαχήσων τοῦ κατὰ ῥωμαίων πολέμου. ἀσμένως δὲ καὶ φιλοφρόνως προσδεχθεὶς, ἡρέθη διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ στρατηγὸς, καὶ προὔδωκε τὸ φρούριον. τῶν δ' ἀποστατῶν οἱ μὲν μαχόμενοι κατεκόπησαν, οἱ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως δεδιότες τιμωρίαν, ἑαυτοὺς κατεκρήμνισαν. ἡ μὲν οὖν πρώτη τῶν δραπετῶν στάσις κατελύθη τὸν εἰρημένον τρόπον. τῶν δὲ στρατιωτῶν πρὸς τὰ οἰκεῖα ἤδη ἀπολυθέντων, ἧκόν τινες ἀπαγγέλλοντες, ὅτι Πόπλιον Κλώνιον, γεγενημένον ἱππέα ῥωμαίων, ἐπαναστάντες οἱ δοῦλοι κατέσφαξαν ὀγδοήκοντα ὄντες· καὶ ὅτι πλῆθος ἀγείρουσι. καὶ ὁ μὲν στρατηγὸς ἑτέρων βουλαῖς παρακρουσθεὶς, ἤδη καὶ τῶν πλείστων στρατιωτῶν ἀπολελυμένων, καιρὸν παρεῖχε διὰ τῆς μελλήσεως τοῖς ἀποστάταις βέλτιον αὐτοὺς ἀσφαλίσασθαι. προῆγε δὲ μετὰ τῶν ἐνόντων στρατιωτῶν, καὶ διαβὰς τὸν Ἄλβαν ποταμὸν, παρῆλθε τοὺς ἀποστάτας διατρίβοντας ἐν ὄρει καλουμένῳ Καπριανῷ, καὶ κατήντησεν εἰς πόλιν ἡράκλειαν. ἐκ * γὰρ τοῦ μὴ προσβαλεῖν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν ἀτολμίαν αὐτοῦ διαφημίσαντες, συχνοὺς ἀνέσειον τῶν οἰκετῶν. καὶ πολλῶν συρρεόντων, καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον εἰς μάχην παρασκευαζομένων, ἐν ἑπτὰ ταῖς πρώταις ἡμέραις καθωπλίσθησαν πλείους τῶν ὀκτακοσίων. ἐξῆς δὲ ἐγένοντο τῶν δισχιλίων οὐκ ἐλάττους. πυθόμενος δ' ἐν ἡρακλείᾳ τὴν αὔξησιν αὐτῶν ὁ στρατηγὸς, ἡγεμόνα προεχειρίσατο Μάρκον Τιτίνιον, δοὺς αὐτῷ στρατιώτας τοὺς ἐκ τῆς ἔννης φρουροὺς ἑξακοσίους. οὗτος δὲ μάχῃ προσβαλὼν τοῖς ἀποστάταις (ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει καὶ ταῖς * δυσχερείαις ἐπλεονέκτουν ἐκεῖνοι) ἐτράπη σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων, τῶν δὲ λοιπῶν ῥιψάντων τὰ ὅπλα, καὶ φυγῇ μόλις διασωθέντων. καὶ οἱ ἀποστάται ὅπλων τε εὐπορήσαντες τοσούτων ἅμα θερμότερον, καὶ νίκης θρασύτερον εἴχοντο τῶν ἐγχειρημάτων, καὶ πάντες οἱ δοῦλοι ἐμετεωρίζοντο πρὸς ἀπόστασιν. καὶ πολλῶν καθημέραν ἀφισταμένων, σύντομον καὶ παράδοξον ἐλάμβανον αὔξησιν, ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους γενέσθαι τῶν ἑξακισχιλίων. ὅτε δὴ καὶ εἰς ἐκκλησίαν συνελθόντες, καὶ βουλῆς προτεθείσης, πρῶτον μὲν εἵλοντο βασιλέα τὸν ὀνομαζόμενον Σαλούιον, δοκοῦντα τῆς * ἱεροσκοπίας ἔμπειρον εἶναι, καὶ γυναικείαις θέαις αὐλομανοῦντα [οὗτος βασιλεύσας, πόλεις ἀργίας καὶ τρυφῆς νομίζων, ἐξέκλινε] εἰς τρία δὲ μερίσας τοὺς ἀποστάτας, καὶ ἴσους ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας ταῖς μερίσι, προσέταξεν ἐπιέναι τὴν χώραν, καὶ πρὸς ἕνα τόπον καὶ καιρὸν ἅπαντας ἀπαντᾶν. διὸ πολλῶν ἐκ τῆς ἐπελασίας ἄλλων τε ζώων καὶ ἵππων εὐπορήσαντες, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκευάσαντο ἱππεῖς μὲν πλείους τῶν δισχιλίων, πεζοὺς δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν * δισμυρίων, ἤδη καὶ γυμνασίαις πολεμικαῖς ἐνδιατρίψαντες. προσπεσόντες οὖν ἄφνω πόλει * ὀχυρᾷ Μοργαντίνῃ, προσβολὰς ἐνεργεῖς καὶ συνεχεῖς ἐποιοῦντο. ὁ δὲ στρατηγὸς ὡς βοηθῶν τῇ πόλει ἐπελθὼν, νυκτοπορείᾳ χρησάμενος, ἔχων μὲν ἑαυτοῦ

* αὐτ.

* al. γνω̃.

* δυσχωρίαις

* οἰωνοσκοπίας.

* [illegible]. M. M.

* ὀχυρᾶ.

Ἰταλιώτας τε καὶ ἐκ Σικελίας σχεδὸν στρατιώτας μυρίους, κατέλαβε τοὺς ἀποστάτας ἀσχολημένους περὶ τὴν πολιορκίαν. καὶ ἐπιθέμενος αὐτῶν τῇ παρεμβολῇ, καὶ εὑρὼν ὀλίγους μὲν τοὺς φυλάττοντας, πλῆθος δὲ γυναικῶν αἰχμαλώτων, καὶ λείας ἄλλης παντοδαπῆς, ῥᾳδίως ἐξεῖλε τὴν στρατοπεδείαν. καὶ ταύτην μὲν διήρπασεν, ἐπὶ δὲ τὴν Μοργαντίνην * ἦγεν. οἱ δὲ ἀποστάται ἐξαίφνης ἀντεπιθέμενοι, καὶ ὑπερδέξιον τὴν τάξιν ἔχοντες, βιαίως τε ἐπιρράξαντες, εὐθὺς ὑπὸ προτερήματος ἦσαν· οἱ δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἐτράπησαν πρὸς φυγήν. τοῦ δὲ βασιλέως τῶν ἀποστατῶν κήρυγμα ποιησαμένου, μηδένα κτείνειν τῶν τὰ ὅπλα ῥιπτούντων, οἱ πλεῖστοι ῥίψαντες ἔφευγον. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ καταστρατηγήσας τοὺς πολεμίους ὁ Σαλούϊος, τήν τε παρεμβολὴν ἀνεκτήσατο, καὶ περιβόητον νίκην ἀπενηνεγμένος πολλῶν ὅπλων ἐκυρίευσεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἰταλιωτῶν τε καὶ Σικελῶν οὐ πλείους ἑξακοσίων, διὰ τὴν τοῦ κηρύγματος φιλανθρωπίαν. ἑάλωσαν δὲ περὶ τετρακισχιλίους. ὁ δὲ Σαλούϊος, πολλῶν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος συρρεόντων, διπλασιάσας τὴν ἰδίαν δύναμιν, ἐκράτει τῶν ὑπαίθρων. καὶ πολιορκεῖν πάλιν ἐπεχείρει τὴν Μοργαντίνην, κήρυγμα δοὺς τοῖς ἐν αὐτῇ δούλοις ἐλευθερίαν. * ἀντικηρύξαντος δὲ καὶ τῶν κυρίων αὐτοῖς ταύτην, εἰ σφίσι συναγωνίσαιντο, εἵλοντο μᾶλλον τὴν ἀπὸ τῶν κυρίων. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, ἀπεκρούσαντο τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ στρατηγὸς μετὰ ταῦτα τὴν ἐλευθερίαν ἀνατρέψας, αὐτομολῆσαι τοὺς πλείους παρεσκεύασε τοῖς ἀποστάταις. περὶ δὲ τὴν Αἰγεσταίων καὶ Λιλυβαιτῶν χώραν, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων, ἐνόσει πρὸς ἀπόστασιν τὰ πλήθη τῶν οἰκετῶν. γίνεται δὲ τούτων ἀρχηγὸς, Ἀθηνίων ὄνομα, ἀνὴρ ἀνδρείᾳ διαφέρων, Κίλιξ τὸ γένος. οὗτος οἰκονόμος ὢν δυοῖν ἀδελφῶν μεγαλοπλούτων, καὶ τῆς ἀστρομαντικῆς πολλὴν ἔχων ἐμπειρίαν· ἔπεισε τῶν οἰκετῶν πρῶτον μὲν τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένους περὶ διακοσίους ὄντας, ἔπειτα τοὺς γειτνιῶντας· ὥστε ἐν πέντε ἡμέραις συναχθῆναι πλείους τῶν χιλίων. ὑπὸ δὲ τούτων αἱρεθεὶς βασιλεὺς, καὶ διάδημα περιθέμενος, ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀποστάταις τὴν διάθεσιν ἐποιεῖτο. οὐ γὰρ προσεδέχετο πάντας τοὺς ἀφισταμένους· ἀλλὰ τοὺς ἀρίστους ποιούμενος στρατιώτας, τοὺς ἄλλους ἠνάγκαζε μένοντας ἐπὶ τῶν προγεγενημένων ἐργασιῶν, ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἰδίας ἕκαστον οἰκονομίας καὶ τάξεως· ἐξ ὧν καὶ τροφὰς ἀφθόνους τοῖς στρατιώταις ἐχορήγει. προσεποιεῖτο δὲ, τοὺς θεοὺς αὐτῷ διὰ τῶν ἄστρων προσημαίνειν, ὡς ἔσοιτο τῆς * βασιλείας συμπάσης βασιλεύς· διὸ δεῖν αὐτὸν τῆς χώρας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ζώων τε καὶ καρπῶν ὡς ἰδίων φείδεσθαι. τέλος ἀθροίσας ὑπὲρ τοὺς μυρίους, ἐτόλμησε * πόλιν ἀπόρθητον τὸ Λιλύβαιον πολιορκεῖν. μηδὲν δὲ ἀνύων, μετανίστατο αὐτῆς, εἰπὼν αὐτῷ τοὺς θεοὺς τοῦτο ἐπιτάττειν. ἐπιμένοντας γὰρ τῇ πολιορκίᾳ, δυστυχήματος πειραθῆναι. παρασκευαζομένου δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναχώρησιν, καταπλεύσαντές τινες, ἐν ταῖς ναυσὶ κομίζοντες ἐπιλέκτους Μαυρουσίους, οἳ ἐπὶ βοήθειαν ἦσαν ἀπεσταλμένοι

Margin: * ἄλλ. — * ἀντικη-ρύξαντος. — * Σικελίας. — * ἀλωτόν.

partim Italicorum, partim ex Sicilia defectores circa obsidionem occupatos inuenit. Cum ergo in eorum castra irruptionem fecisset, & exiguum illic præsidium reperisset, magnam autem captiuarum multitudinem, magnam item aliarum prædæ omnis generis, nullo negotio castra eorum submouit, iisque direptis ad vrbem Morgantinam iter conuertit. At defectores repentè in illum irruentes vicissim, cum e loco superiore pugnarent, violenta irruptione facta, secundam fortunam experiri, Romani Imperatoris copiæ terga vertere cœperant. Cæterum quia rex defectorum imperauerat edicto, vt omnibus arma abiicientibus parceretur, bona pars iis abiectis in fugam se dabat. Quo quidem stratagemate Saluius aduersus hostes vsus, castra sua recuperauit, victoriáque simul & magna multitudine armorum potitus est. Casi autem hoc in prælio fuerunt ex Italis & Siculis non plures sexcentis, propter edicti illius clementiam, sed capta fuerunt circiter quatuor millia. Porro quum ad Saluium, rebus ab illo bene gestis, multi confluerent, duplicato exercitu, atque aperto potitus campo, Morgantinæ obsidionem redintegrauit, iussitque proclamari se iis libertatem, qui ibi essent, seruis donaturum. Sed enim eorum dominis vicissim eam illis proponentibus, dummodo secum aduersus hostes dimicarent, eam ab ipsis accipere maluerunt, tantáque animi pugnarunt alacritate, vt obsidionem submouerent. Verum enimuero Imperator postea denegans promissam illis libertatem, in causa fuit cur ad defectores plurimi transfugerent. Iam verò & apud Ægestæos, paritérque Lilybæenses, ac finitimos illis populos, eadem defectionis cupiditas, ceu morbus quidam per seruorum greges serpebat. Horum autem dux constituitur Athenio quidam vir fortitudine præstans, ortus autem è Cilicia. Hic cùm res domesticas duorum opulentissimorum fratrum dispensaret, & eius, quæ fit ex astris scientiæ peritissimus esset, seruos in suam sententiam pertraxit, primum quidem eos, quos sub potestate habebat, numero circiter ducentos: postea verò & vicinos, adeò vt quinque dierum spatio mille & amplius congregarentur. Ab his autem rex creatus, impositoque capiti diademate, secus quàm cæteri defectores suas rationes instituebat. Neque enim omnes quotquot deficiebant, recipiebat, sed ex iis strenuissimos quosque in suorum militum numerum allegens, reliquos cogebat, repetitis prioribus opificiis, vt quisque eum quem antea locū teneret, & quarum rerum dispensatio esset eius officij, eam studiose susciperet. Qua ex re largum etiam comparabat suis commeatum. Porro fingebat deos per astra futurum se vniuersæ Siciliæ regem præsignificare, ideoque oportere tam ipsi regioni, quàm animalibus & fructibus, qui in ea essent tanquam proprijs parcere. Tandem verò cum supra decem millia hominum coegisset, Lilybæum inexpugnabilē vrbē obsidere est ausus. Sed se operam perdere animaduertens, obsidionem tanquam Deorum imperio soluit, vt pote aliqua non mediocri impendēte calamitate obsidione non absistentibus. Cùm igitur ab vrbe recedere pararet, appulerunt naues quædam delectam Maurorum aduehentes manum, auxilio Lilybæensibus

Margin: Diodorus Siculus. — Cic. in Verr.

DIODORVS Siculus.

missam: cui pręerat quidā nomine Gomon. Hic cū suis noctu & improuisò Athenionē suas copias ducentem adortus, cùm multos iter facientes prostrasset, non paucos autem vulnerasset, ad vrbem pedem retulit. Quare illa Athenionis ex astris vaticinatio in pretio & admiratione erat. Inter ea autem valde contusus perturbatùsque erat rerum Siciliæ status, veréque malorum Ilias eam occupauerat. Neque enim serui duntaxat, sed etiam ex liberis hominibus ij qui egestate premebatur, omne latrocinij flagitijque genus exercebant. At ne quis hanc perditam nequitiam nunciare posset, obuium quemlibet, seruum pariter & ingenuos trucidabant. Vnde fiebat, vt qui in oppidis erant, ea quę intra muros essent, vix propria existimarent: quæ autem extra, aliena & dominio exlegis violentæque potentiæ subdita. Multa denique alia contra fas & æquum perpetrare audebant in Sicilia. Saluius autē qui Morgantinam obsidebat, factis in totam illam regionē incursionibus, ad Leontinum vsque campum, totum exercitum ibi recollegit, in quo numerabant triginta millia, & quidem selectorū. Tū vero Italis heroibus sacra fecit, vnámq; ex purpureis vestibus dicauit, gratus, ac memor beneficij, quo illi victoriam dantes affecerant. Tādem vero cum regis nomen sibi asciuisset, pro Saluio Tryphon a defectoribus appellari cœpit. Habens autem in animo Triocala occupare, ibíque regiam suam statuere, euocat etiā Athenionem, & quidem eum vt rex imperatorē accersens. Hic vero cum omnes arbitrarentur fore, vt Athenio primū & altissimū dignitatis gradum obtinere vellet, atque hinc orto inter defectorū principes dissidio, facile huic bello finem impositum iri, fortuna tanquam de industria copias fugitiuorum augens, duces eorum in cōcordiam adduxit. Trypho enim magnis itineribus ad vrbem Triocala cum vniuerso suo exercitu peruenit. Eodem & Athenio magna celeritate contendit, ex suis tria dūtaxat adducens millia: & Tryphoni vt Imperator Regi dicto audiens. Reliquum autem exercitum ad depopulandos longe latéque agros, seruitiaque ad defectionem sollicitanda miserat. Verùm postea Trypho suspicatus fore vt Athenio prima quoque occasione, aduersus ipsum arma caperet, eum in carcerem coniecit. Cæterum præsidium illud alioqui munitissimum indies magis ac magis muniebat, & magnificis structuris adornabat. Aiunt autem Triocala fuisse nominatam quod τρία καλὰ (id est tria pulcra) ei inessent. Primum quod scaturigines plurimæ aquarum in ea extarent, quę dulcedine magnopere commendarentur. Deinde quod adiacentes agri vineta simul & olíueta haberent, essent verò & culturæ mirum in modum idonei. Postremò quod natura locus ita munitus foret, vt nihil supra posset, quippe qui magnam quandam & inexpugnabilem haberet rupem: quam vrbis ambitu, qui mille passus amplectitur, cùm cinxisset, fossaque in summam altitudinem producta circumdedisset, pro regia sua habuit, omnium quæ humanæ vitæ vsus postulat, abundantia refertum. Construxit insuper basilicam: forum item numerosæ hominum turbæ capax. Prætereà ex præditis insigni prudentia viris delegit quot satis erāt, eósque sibi consiliarios statuit, atque assessores in iuris disceptationibus habere instituit. Iam verò & toga pretexta tunicáque lati claui amictus ius reddebat, licto-

τοῖς Λιλυβαίταις, ἔχοντες ἡγεμόνα, ὃς ὠνομάζετο Γόμων. οὗτος σὺν τοῖς ἅμ᾽ αὐτῷ [κατὰ νύκτα καὶ ἀνελπίστως ἐπιθέμενος] τοὺς περὶ Ἀθηνίωνα ὁδοιπορήσαντας πολλοὺς καταβαλόντες, οὐκ ὀλίγους δὲ τραυματίσαντες, εἰς τὴν πόλιν ἐπανῆλθον. διόπερ οἱ ἀποστάται τὴν ἀπὸ τῆς ἀστρομαντείας προῤῥησιν ἐθαύμαζον. εἶχε δὲ τὴν σικελίαν * πᾶσα σύγχυσις καὶ κακῶν ἰλιάς. οὐ γὰρ οἱ δοῦλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλευθέρων οἱ ἄποροι, πᾶσαν ἁρπαγὴν καὶ παρανομίαν ἐργαζόμενοι, καὶ τοὺς περιτυγχάνοντας δούλους τε καὶ ἐλευθέρους, ὅπως μηδεὶς ἀπαγγέλλοι τὴν περὶ αὐτοὺς ἀπόνοιαν, ἐφόνευον ἀνηλεῶς. διὸ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὰς πόλεις ὑπελάμβανον, τὰ μὲν ἐντὸς τειχῶν μόλις εἶναι ἴδια, τὰ δ᾽ ἐκτὸς, ἀλλότρια καὶ δοῦλα τῆς παρανόμου χειροκρασίας. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πολλοῖς ἄτοπα κατὰ τὴν σικελίαν ἐτολμᾶτο. ὁ δὲ τὴν * μοργαντίνην πολιορκήσας Σαλούϊος, ἐπιδραμὼν τὴν χώραν μέχρι τοῦ Λεοντίνου πεδίου, ἤθροισεν αὐτοῦ τὸ σύμπαν στράτευμα, ἐπιλέκτους ἄνδρας οὐκ ἐλάττους [τῶν] τρισμυρίων. καὶ θύσας τοῖς ἰταλικοῖς ἥρωσι· τούτοις μὲν ἀνέθηκε μίαν τῶν ἁλουργῶν περιπορφύρων στολὴν, χαριστήρια τῆς νίκης· αὐτὸς δ᾽ ἀναγορεύσας ἑαυτὸν βασιλέα, * Τρύφων μὲν ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν προσηγορεύετο. διανοούμενος δὲ τὰ τριόκαλα καταλαβέσθαι, καὶ κατασκευάσαι βασίλεια, πέμπει καὶ πρὸς Ἀθηνίωνα, μεταπεμπόμενος αὐτὸν ὡς στρατηγὸν βασιλεύς. πάντες μὲν οὖν ὑπελάμβανον, τὸν Ἀθηνίωνα τῶν πρωτείων ἀντιποιήσεσθαι, καὶ διὰ τὴν στάσιν τῶν ἀποστατῶν ῥᾳδίως καταλυθήσεσθαι τὸν * πόλεμον. ἡ δὲ τύχη καθάπερ ἐπίτηδες αὔξουσα τὰς τῶν δραπετῶν δυνάμεις, ὁμονοῆσαι τοὺς τούτων ἡγεμόνας ἐποίησεν. ἧκε μὲν γὰρ συντόμως [μετὰ τῆς δυνάμεως] ἐπὶ τὰ τριόκαλα ὁ Τρύφων· ἧκε δὲ καὶ Ἀθηνίων μετὰ τρισχιλίων, ὑπακούων ὡς στρατηγὸς βασιλεῖ τῷ Τρύφωνι· τὴν ἄλλην αὐτοῦ δύναμιν κατατρέχειν τὴν χώραν, καὶ ἀνασείειν πρὸς ἀπόστασιν τοὺς οἰκέτας ἀπεσταλκώς. μετὰ δὲ ταῦτα ὑπονοήσας ὁ Τρύφων, τὸν Ἀθηνίωνα ἐπιθήσεσθαι ἐν καιρῷ, παρέδωκεν εἰς φυλακήν. τὸ δὲ φρούριον ὀχυρώτατον ὂν κατεσκεύαζε πολυτελέσι κατασκευαῖς, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὠχύρου. τριόκαλα δὲ αὐτό φασιν ὀνομάζεσθαι, διὰ τὸ τρία καλὰ ἔχειν. πρῶτον μὲν ναματιαίων ὑδάτων πλῆθος, διαφόρων τῇ γλυκύτητι διαφερόντων, παρακειμένην χώραν ἀμπελόφυτόν τε καὶ ἐλαιόφυτον, καὶ γεωργεῖσθαι δυναμένην θαυμαστῶς. τρίτον, ὑπερβάλλουσαν ὀχυρότητα, ὡς ἂν οὔσης μεγάλης πέτρας ἀναλώτου· ἣν καὶ περιβόλῳ πόλεως σταδίων ὀκτὼ περιβαλὼν, καὶ ταφρεύσας βαθείᾳ τάφρῳ, βασιλείοις ἐχρῆτο, πάσῃ ἀφθονίᾳ τῶν κατὰ τὸν βίον ἁπάντων πεπληρωμένην. κατεσκεύασε δὲ καὶ βασιλικὴν οἰκίαν, καὶ ἀγορὰν δυναμένην δέξασθαι πλῆθος ἀνθρώπων. ἐξελέξατο δὲ καὶ τῶν φρονήσει διαφερόντων ἀνδρῶν τοὺς * ἱκανοὺς εἰς ἀποδεῖξαι συμβούλους, ἐχρῆτο συνέδροις αὐτοῖς· τήβενναν δὲ περιπόρφυρον περιεβάλλετο, καὶ πλατύσημον ἐνδὺς χιτῶνα, κατὰ τοὺς χρηματισμούς. καὶ ῥαβ-

* al. πάντα.

• μοργαντί-νου.

• al. Τρύφων κατὰ τῶν ἀποστατ. προσηγο-ρεύετο.

* πολέμιον.

* δυνατοὺς ἱ-κανοὺς M. M.

δούχους

Diodorus Siculus.

δ' οὓς εἶχε μετὰ πελέκεων τοὺς προηγουμένους· καὶ τἆλλα *πάντα, ὅσα ποιεῖ τε καὶ ἐπικοσμεῖ τὴν βασιλείαν. Προεχειρίσθη δὲ κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἡ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων Λούκιον Λικίνιον Λούκουλλον, ἔχοντα στρατιώτας μυρίους μὲν τετρακισχιλίους, Ῥωμαίους καὶ Ἰταλούς· Βιθυνοὺς δὲ καὶ Θετταλοὺς καὶ Ἀκαρνᾶνας ὀκτακοσίους. ἐκ δὲ τῆς Λευκανίας ἑξακοσίους· ὧν ἡγεῖτο Κλέπτιος, ἀνὴρ στρατηγικὸς, καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ περιβόητος· ἔτι δὲ καὶ ἑτέρους ἑξακοσίους· ὡς γενέσθαι συμπάντας, ἑπτακισχιλίους καὶ μυρίους· οὓς ἔχων κατέλαβε τὴν Σικελίαν. ὁ δὲ Τρύφων ἀπολύσας Ἀθηνίωνα τῆς αἰτίας, *ἐβουλεύετο περὶ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου. καὶ τῷ μὲν ἤρεσκεν, ἐν τοῖς Τριοκάλοις διαγωνίζεσθαι· Ἀθηνίων δὲ συνεβούλευε μὴ συγκλείσειν ἑαυτοὺς εἰς πολιορκίαν, ἀλλ' ἐν ὑπαίθρῳ διαγωνίζεσθαι. κρατησάσης δὲ *ταύτης τῆς βουλῆς, κατεστρατοπέδευσαν πλησίον *Σκιρθαίας, ὄντες οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισμυρίων. ἀπεῖχε δὲ αὐτῶν ἡ Ῥωμαίων παρεμβολὴ σταδίους ιβʹ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐγίνοντο συνεχεῖς ἀκροβολισμοί. εἶτα παραταξαμένων ἑκατέρων, καὶ τῆς μάχης ὧδε κἀκεῖσε ῥεπούσης, καὶ πολλῶν ἑκατέρωθεν πιπτόντων, ὁ Ἀθηνίων ἔχων συναγωνιζομένους διακοσίους ἱππεῖς *ἐπιλέκτους, τὸν περὶ αὐτὸν τόπον νεκρῶν ἐπλήρωσε. τρωθεὶς δὲ εἰς ἀμφότερα τὰ γόνατα, καὶ τρίτην λαβὼν *πληγήν, ἄχρηστος ἐγένετο πρὸς τὴν μάχην· ἐξ οὗ οἱ δραπέται τὰς ψυχὰς ταπεινωθέντες, πρὸς φυγὴν ἐξέκλιναν. ὁ δὲ Ἀθηνίων ὡς νεκρὸς ὢν ἐλάθε. καὶ προσποιηθεὶς τετελευτηκέναι, τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης διεσώθη. ἐπεκράτησαν δὲ λαμπρᾶς νίκης Ῥωμαῖοι, φυγόντων καὶ τῶν μετὰ Τρύφωνος, καὶ αὐτοῦ ἐκείνου. καὶ πολλῶν κατὰ τὴν φυγὴν κοπτομένων, τέλος οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων ἀνῃρέθησαν. οἱ δὲ λοιποί, τῆς νυκτὸς συνεργούσης, διέφυγον εἰς τὰ Τριόκαλα. καίτοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἐπιδιώξαντα τὸν στρατηγὸν καὶ πάντας ἀνελεῖν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τεταπείνωτο τὸ δουλικόν, ὥστε καὶ ἐβουλεύσαντο ὅτι πάλιν εἰς τοὺς κυρίους ἐπανελθεῖν, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐγχειρίσαι. πλὴν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη τῶν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἀγωνίσασθαι, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἑαυτοὺς καταπροδοῦναι. μετὰ *δὲ ἐνάτην ἡμέραν ὁ στρατηγὸς ἧκε πολιορκήσων τὰ Τριόκαλα· καὶ τὰ μὲν ἀναιρῶν, τὰ δὲ ἀναιρούμενος, ἐλάττων ἔχων ἀπηλλάγη· καὶ οἱ ἀποστάται αὖθις ἐφρονηματίζοντο. ἤνυε δὲ τῶν δεόντων ὁ στρατηγὸς, εἴτε διὰ ῥᾳθυμίαν, εἴτε διὰ δωροδοκίαν, οὐδέν· ἐφ' οἷς καὶ δίκην ὕστερον κριθεὶς Ῥωμαίοις ἔδωκε. Γάιος δὲ Σερουίλιος καταπεμφθεὶς στρατηγὸς διάδοχος Λουκούλλου, οὐδ' αὐτός τι ἄξιον μνήμης ἔπραξε. διὸ καὶ ὁμοίως *Λουκούλλῳ ὕστερον φυγῇ κατεδικάσθη. τελευτήσαντος δὲ Τρύφωνος, διάδοχος τῆς ἀρχῆς ὁ Ἀθηνίων καθίσταται. καὶ τοῦτο μὲν *πόλεις ἐπολιόρκει, τοῦτο δὲ πᾶσαν τὴν χώραν ἀδεῶς κατέτρεχε· καὶ πολλῶν ἐκυρίευσε· τοῦ Σερουιλίου δὲ μηδὲν ἀντιπράττοντος. τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διελθόντος, ὕπατος ἐν Ῥώμῃ Γάιος Μάριος ᾑρέθη τὸ πέμπτον, καὶ Γάιος *Ἀκύλλιος. ὁ δὲ Ἀκύλλιος στρατηγὸς κατὰ τῶν ἀποστατῶν σταλείς,

* ποιεῖ ἐπι

* ἀπολύσαντ. M. M.

* Καὶ αὐτ. * σκιρθαίας & σκιθαίας.

* al. ἐπιλέκτ.

* ὄρχους M. M.

* δ' ἐνάτην.

* Λουκ.

* πόλεις M. M.

* Ἀκύλλιος M. M.

reique illi cum securibus præibant : quæ denique regiam dignitatem efficiunt, & quæ ornant, ea omnia consectabatur. Ceterum Imperatorem aduersus defectores Senatus Rom. delegit L. Licinium Lucullum, habentem Rom. quidem & Italorum militum quatuordecim millia, Bithynos autem Thessalos, Acarnanes 800. ex Lucania verò 600. quibus præerat Cleptius Imperator, rei militaris scientia & fortitudine celeberrimus. Alios præterea 600. adeò vt vniuersi numerum septendecim millium efficerent. Cum his copiis Siciliam occupat. Tryphon igitur culpam Athenioni condonans, ad deliberationem de bello in Rom. gerendo eum adhibuit. Et Tryphonis quidem consilium erat, vt Triocalis manentes, inde pugnam committerent : Athenio autem auctor erat, ne se ipsos obsidione intercludi paterentur, sed potius in aperto campo dimicarent. Cum igitur potior vila esset hæc sententia, iuxta Scirthæam castrametati sunt, quadraginta millia non pauciores. Aberant verò ab iis Romanorum castra passibus 1250. Primò igitur velitares pugnæ subinde committebantur : sed cum tandem vtrinque aciem instruxissent, diuque ancipiti Marte pugnatum esset, ac multi ab vtraque parte cecidissent, Athenio stipatus 200. selectis equitibus, strage omnia circumquaque implerit, verùm genu vtroque vulneratus, postea & tertio vulnere in alia corporis parte accepto, pugnæ vtilis esse desiit. Quamobrem fugitiui animum despondentes, fugæ se dederunt. Athenio autem cum mortuus crederetur latitauit, & simulata aliquantisper morte, cum primum nox aduenit, fuga sibi salutem peperit. Præclaram verò adepti sunt Rom. victoriam, Triphonis comitibus & illo ipso in fugam conuersis, multisque in fuga cæsis, tandem viginti millia cæsorum compererunt esse. At reliqui commoditate noctis vsi, ad Triocala confugerant, quamquam & hos interficere facile erat Imperatori, si persequutus eos fuisset. Adeo autem abiecerat animos seruus, vt etiam de redeundo ad dominos, séque eorum potestati committendo, deliberatio ab iis proposita fuerit. Eorum tamen vicit sententia, qui auctores erant vt ad extremum vsque spiritum dimicarent, nec ipsi sese ipsos prodentes in manus hostium se traderent. Sexto post die imperator ad obsidenda Triocala venit, qui cum hostes cæderet, vicissimque ab illis cæderetur, tandem inferior discessit. Qua ex re multum fiduciæ ac spiritus defectoribus rediit. Nec verò ipse Imperator vlla in parte (siue præ desidia, siue quod muneribus corruptus esset) officio suo satisfaciebat. Vnde etiam postea in iudicium à Rom. vocatus, multatúsque fuit. At C. Seruilius missus Imperatori Lucullo successor, ipse quoque nihil quidquam memorabile gessit: quare eodem quo Lucullus modo mulctatus exilio fuit. Dum hæc geruntur, moritur rex Trypho. Regno succedit Athenio hic vrbes obsidendo, totámque regionem incursionibus pro libidine infestãdo, prædaque potitus, non obsistente Seruilio potitus est. Porro exacto annuo spacio, Romę quintũ consul cum C. * Acylio creatus fuit C. Marius. Missus autem Acylius aduersus defectores Imperator,

* al. Aquilio.

DIODORVS Siculus.

ita se fortiter gessit, vt defectores illustri prœlio superauerit. Quin etiam cum ipsorum rege Athenione conferta manu heroicum prœlium commisit: tandémque eum interfecit, accepto solo vulnere in capite, ex quo sanatus aliquanto post fuit. Moxque defectorum reliquias bello persecutus decem millia hominum. Verum hi cum impetum eius non sustinuissent, sed ad loca munita confugissent, non tamen Acylius omnia tentare prius destitit, quàm eos expugnatos in potestatem redegit. Quum autem superessent adhuc mille, quorum dux erat Satyrus, primum quidem conatus est armis eos subigere, postea verò cum legatis missis se dedidissent, in præsens quidem pœnam remisit, sed Romam abductos cum bestiis commisit, vbi proditum est a quibusdam, eos maxima cum laude vitam finiuisse. Nam certamen cũ bestiis detrectasse, & ad publicas aras mutuis vulneribus occubuisse, cúmq; vltimum ex iis ipse Satyrus interfecisset, eum post reliquos omnes, cum magno ac plane heroico animi robore, sibi manus intulisse. Bellum igitur seruile in Sicilia, cum annos durasset propemodum quatuor, hunc fere tragicum exitum habuit.

Gladiatores.

Venit, inquit, e Pessinunte Phrygiæ sacerdos quidam magnæ Deorum matris nomine Battacis, qui se iussu Deæ asserens adesse, in Senatu coram magistratibus dixit: Sacra Deæ polluta esse, atque ideo Romæ publice expiari debere. ferebat ad id vestem, aliáque corporis ornamẽta noua & nunquam Romanis visa, coronámque auream magnitudine inusitata, & stolā floribus intextis & inauratam, regio sanè splendore. Itaque e rostris ad populum verba faciẽs, ad superstitiosum cultum eos incitauit, & hospitiis publicis & diuersoriis exceptus, à tribuno plebis A. Pompeio coronam ferre prohibitus est. Ab altero autem tribuno deductus in rostra, & de templi expiatione interrogatus, superstitiosum sanè responsum reddidit. Itaque a Pompeio seditiosè tractatus, & cum iniuria ad hospitium deductus non amplius prodiit, non se modò, verum etiam Deam iniuriose habitam esse dicens. Pompeius vero ex tempore febri vehementi corripi cœpit, vnde paulò post mutus factus est, anginæque doloribus supra modum vexatus, post diem tertium expirauit, multique eo quod sacerdotem, ipsámque Deam offendisset, diuina quadam prouidentia extinctum suspicabantur. Superstitionibus enim mirum in modum dediti Romani sunt. Quare Battacis sacræ stolæ indutus ornamento, amphoribus à viris multis & fœminis hospitiis exceptus, Romaque discedẽs cum pompa dimissus est.

Solent Romani milites ducem, quando aduersus hostes cum illis pugna contendens, supra sex mille hostium profligasset, Imperatorẽ hoc est regem renunciare.

Vide P. Valerianum suis lib. vi. de militia Romanorum.

Ex libro XXXVII. & VIII. & aliis sequentibus.

AIT Diodorus bellum quod dicitur Marsicum, sua ætate cæteris antecedentibus

Marsorum bellum.

διὰ τῆς ἰδίας ἀνδρείας ἐπιφανεῖ μάχῃ τοὺς ἀποστάτας ἐνίκησε. καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἀποστατῶν Ἀθηνίωνα συμβαλὼν, ἡρωϊκὸν ἀγῶνα συνεστήσατο. καὶ τοῦτον μὲν ἀνεῖλεν, αὐτὸς δ' εἰς τὴν κεφαλὴν τρωθεὶς ἐθεραπεύθη· καὶ στρατεύει ἐπὶ τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἀποστατῶν, ὄντας μυρίους. οὐχ ὑπομεινάντων δὲ τὴν ἔφοδον, ἀλλ' εἰς τὰ ὀχυρώματα καταφυγόντων, ὅμως Ἀκύλλιος οὐκ ἀπέστη, πάντα πράττων, ἕως αὐτοὺς * ἐκπολιορκήσας ἐχειρώσατο. ἔτι δ' ὑπολειπομένων χιλίων, καὶ στρατηγὸν ἐχόντων τὸν Σάτυρον· τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλετο διὰ τῶν ὅπλων αὐτοὺς χειρώσασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, διαπρεσβευσαμένων, καὶ παραδόντων ἑαυτοὺς· τῆς μὲν παραχρῆμα τιμωρίας ἀπέλυσεν· ἀπαγαγὼν δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, θηριομάχας αὐτοὺς ἐποίησε. τοὺς δέ φασί τινες ἐπιφανεστάτην ποιήσασθαι τοῦ βίου καταστροφήν. τῆς γὰρ πρὸς τὰ θηρία μάχης ἀποστῆναι, ἀλλήλους δὲ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν κατασφάξαι· καὶ τὸν τελευταῖον αὐτὸν τὸν Σάτυρον ἀνελόντα, τοῦτον δ' ἐπὶ πᾶσιν αὐτοχειρία ἡρωϊκῶς καταστρέψαι. ὁ μὲν οὖν κατὰ Σικελίαν τῶν οἰκετῶν πόλεμος, διαμείνας ἔτη σχεδόν που τέτταρα, τραγικὴν ἔσχε τὴν καταστροφήν.

* ἐκπολιορκήσας.

Ὅτι * Βαττάκης τις ὄνομα ἧκε (φησὶν) ἐκ Πεσσινοῦντος τῆς Φρυγίας, ἱερεὺς ὑπάρχων τῆς μεγάλης τῶν θεῶν μητρός. ὃς καὶ κατὰ πρόσταγμα τῆς θεοῦ παρεῖναι φήσας, τοῖς ἄρχουσιν ἐνέτυχε καὶ τῇ συγκλήτῳ, λέγων τὸν ναὸν τῆς θεοῦ * μεμιάνθαι, καὶ δεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ καθαρμοὺς ὑπὲρ τῆς Ῥώμης συντελεσθῆναι. ἐφόρει δὲ ἐσθῆτα, καὶ τὴν περὶ τὸ σῶμα ἄλλην κατασκευὴν, ἐξηλλαγμένην, καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐθῶν οὐκ ἐπικεχωρημένην. χρυσοῦν τε γὰρ στέφανον εἶχεν ὑπερμεγέθη, καὶ στολὴν ἀνθινὴν διάχρυσον, βασιλικὴν ἀξίαν ἐπιφαίνουσαν. ποιησάμενος δὲ λόγους ἐπὶ τῶν ἐμβόλων ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τὸ πλῆθος εἰς δεισιδαιμονίαν ἐμβαλὼν, καταλύματος μὲν δημοσίου καὶ ξενίων ἠξιώθη· τὸν δὲ στέφανον ἐκωλύθη φορεῖν, ὑφ' ἑνὸς τῶν δημάρχων Αὔλου Πομπηΐου. διὰ τινὸς δ' ἑτέρου δημάρχου προσαχθεὶς ἐπὶ τὰ ἔμβολα, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ ἱερὸν ἁγνείας ἐπερωτώμενος, ἀποκρίσεις ἐποιεῖτο δεισιδαιμονίαν περιεχούσας. καταστασιασθεὶς δὲ ὑπὸ Πομπηΐου, καὶ μεθ' ὕβρεως ἀπαλλαγεὶς ἐπὶ τὴν κατάλυσιν, οὐκ ἔτι προεπορεύετο, λέγων· μὴ μόνον ἑαυτὸν ἀσεβῶς προπεπηλακίσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν θεόν. ὁ δὲ Πομπήϊος παραχρῆμα μετὰ λάβρου πυρετοῦ συνεσχέθη. μετὰ δὲ ταῦτα ἄφωνος γενόμενος, καὶ καταληφθεὶς κυνάγχῃ πάθει, τριταῖος κατέστρεψε τὸν βίον, παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑποληφθεὶς θείᾳ τινὶ προνοίᾳ, ἀνθ' ὧν εἰς τὸν ἱερέα καὶ τὴν θεὸν ἐπλημμέλησεν, τὸ ζῆν ἐστερῆσθαι. σφόδρα γὰρ Ῥωμαῖοι δεισιδαιμονοῦσι. διόπερ ὁ * Βαττάκης λαβὼν τὴν συγχώρησιν τὴν κατὰ τὴν ἱερὰν στολὴν κατασκευῆς, καὶ τιμηθεὶς ἀξιολόγοις ξενίοις ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· προεπέμφθη, τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπάνοδον ποιούμενος.

* al. Βαττάκης.

* μεμιάνθαι.

* Βαττάκης.

Ὅτι ἔθος ἦν τοῖς Ῥωμαίων στρατιώταις, ἡνίκα ὁ στρατηγὸς αὐτῶν σὺν αὐτοῖς μάχῃ πρός τινας τῶν πολεμίων συμπλακεὶς, ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἐφαίνετο ἀνελὼν, ἰμπεράτορα αὐτὸν ἀναγορεύειν καὶ ἀποκαλεῖν, ὅ ἐστι βασιλέα.

Ἐκ τοῦ λζ', καὶ η', καὶ τῶν ἑξῆς.

ΟΤι τὸν Μαρσικὸν ὀνομασθέντα πόλεμον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας Διόδωρος μείζονα ἀπάντων

τῶν

DIODORVS Siculus.

τῶν προηγησαμένων ἀποφαίνεται. ὀνομασθῆναι δέ *φασι Μαρσικὸν ἐκ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως· ἐπεὶ συμπάντες γε Ἰταλοὶ κατὰ Ῥωμαίων τοῦτον ἐξήνεγκαν τὸν πόλεμον. αἰτίαν δὲ πρώτην γενέσθαι τοῦ πολέμου, τὸ μεταπεσεῖν τοὺς Ῥωμαίους ἀπὸ τῆς εὐτάκτου καὶ λιτῆς ἀγωγῆς καὶ ἐγκρατοῦς, δι' ἧς [ὧν] ἐπὶ τοσοῦτον ηὐξήθησαν, εἰς ὀλέθριον ζῆλον τρυφῆς καὶ ἀκολασίας. ἐκ γὰρ τῆς διαφθορᾶς ταύτης στασιάσαντος τοῦ δημοτικοῦ πρὸς τὴν σύγκλητον, εἶτα ἐκείνης ἐπικαλεσαμένης τοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐπικουρῆσαι, καὶ ὑποσχομένης τῆς πολυεράστου Ῥωμαϊκῆς πολιτείας μεταδοῦναι, καὶ νόμῳ κυρῶσαι, ἐπεὶ οὐδὲν τῶν ὑπεσχημένων τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο· ὁ ἐξ αὐτῶν πόλεμος πρὸς Ῥωμαίους ἐξεκαύθη, ὑπατευόντων ἐν τῇ Ῥώμῃ Λευκίου Μαρκίου Φιλίππου, καὶ Σέξτου Ἰουλίου. ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ποικίλα καὶ πολύτροπα πάθη, καὶ πόλεων ἁλώσεις ἑκατέρῳ μέρει τῶν διαπολεμησάντων συνέβη, ταλαντευομένης ὥσπερ ἐπίτηδες παρὰ μέρος τῆς νίκης, καὶ μηδετέροις ἐν βεβαίῳ διαμενούσης, ὅμως ἀπείρου πλήθους ἑκατέρωθεν πεσόντος, ὀψὲ καὶ μόλις Ῥωμαίοις ἐξενικήθη βεβαιωθῆναι τὸ κράτος. ἐπολέμουν δὲ Ῥωμαίοις Σαυνῖται, Ἀσκολανοί, Λευκανοί, Πικεντῖνοι, Νωλανοί, καὶ ἕτεραι πόλεις, καὶ ἔθνη· ἐν οἷς ἐπισημοτάτη καὶ μεγίστη καὶ κοινὴ πόλις, ἄρτι συντετελεσμένη τοῖς Ἰταλιώταις, τὸ Κορφίνιον ἦν. [ἐν ᾗ] τά τε ἄλλα, ὅσα μεγάλην πόλιν καὶ ἀρχὴν κρατύνουσι, *συνεστήσατο, καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, καὶ βουλευτήριον, καὶ τὰ ἄλλα [τὰ] πρὸς πόλεμον ἀφθόνως ἅπαντα, καὶ χρημάτων πλῆθος, καὶ τροφῆς δαψιλῆ χορηγίαν. συνεστήσαντο δὲ καὶ σύγκλητον *κοινὴν πεντακοσίων ἀνδρῶν. ἐξ ὧν οἵ τε τῆς πατρίδος ἀρχῆς ἄξιοι προαχθήσεσθαι ἔμελλον· καὶ οἱ προβουλεύεσθαι δυνάμενοι περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας. καὶ τούτοις *ἐπέτρεψαν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον διοικεῖν, αὐτοκράτορας ποιήσαντες τοὺς συνέδρους. οὗτοι δὲ ἐνομοθέτησαν δύο μὲν ὑπάτους κατ' ἐνιαυτὸν αἱρεῖσθαι, δώδεκα δὲ στρατηγούς. καὶ κατεστάθησαν ὕπατοι μὲν Κόιντος Πομπαίδιος Σίλων, Μάρσος μὲν τὸ γένος, πρωτεύων δὲ τῶν ὁμοεθνῶν· καὶ δεύτερος ἐκ τοῦ Σαυνιτῶν γένους, Γάιος Ἀπώνιος Μότυλος, καὶ αὐτὸς δόξῃ καὶ πράξεσι τοῦ ἔθνους προέχων. τὴν δὲ ὅλην Ἰταλίαν εἰς δύο μέρη διελόντες, ὑπατικὰς ἐπαρχίας ταύτας καὶ μερίδας ἀπέδειξαν. καὶ τῷ μὲν Πομπαιδίῳ προσώρισαν χώραν ἀπὸ τῶν Κερκώλων καλουμένων, μέχρι τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, τὰ πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν ἄρκτον νεύοντα μέρη· καὶ στρατηγοὺς ἔταξαν αὐτῷ ϛ'. τὸ δὲ λοιπὸν τῆς Ἰταλίας, τὴν πρὸς ἕω καὶ μεσημβρίαν νεύουσαν, προσώρισαν Γαΐῳ Μοτύλῳ, στρατηγοὺς ὁμοίως συζεύξαντες ϛ'. οὕτω πάντα δεξιῶς καὶ κατὰ μίμησιν, τὸ σύνολον φάναι, τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ ἐκ παλαιοῦ τάξεως τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν διαθέμενοι, κατὰ τὸ σφοδρότερον λοιπὸν εἴχοντο τοῦ ἐφεξῆς πολέμου, τὴν κοινὴν πόλιν Ἰταλίαν *ὀνομάσαντες. καὶ διεπολέμησαν Ῥωμαίοις τὰ πλεῖστα, κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον· ἕως Γνάιος Πομπήιος, ὕπατος αἱρεθεὶς καὶ στρατηγὸς τοῦ πολέμου, καὶ Σύλλας στρατηγὸς ὑπὸ τῷ ἑτέρῳ ὑπάτῳ Κάτωνι, ἐπιφανεστάταις [ταῖς] μάχαις τοὺς Ἰταλιώτας οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις νικήσαντες,

* al. ὠνοι.

* al. συνεστήσαντο.

* al. ἑξακοσίων.

* ἐπέτρεψαν τοῖς.

* al. ἐπονομάσαντες.

maius esse. & ideo ab auctoribus rebellionis Marsicum denominatum esse. Siquidem Itali omnes Romanis bellum hoc intulerunt. Belli causa prima fuit, quia Romani compositis sobriisque & continentibus moribus, per quos tantopere creuerant, ad perniciosum deliciarum & intemperantiæ studium desciuerunt. Nam ob hanc corruptelam orta plebis aduersus Senatum seditione, cum deinde Senatus Italorum opem implorasset, & eis optatum illud Romanæ ciuitatis ius pollicitus fuisset, idque se lege sanciturum promisisset, cum promissorum nihil Italis præstaretur, exarsit ex illis bellum aduersus Romanos, Romæ consulatum gerentibus L. Marcio Philippo, & Sex. Iulio, Olympiade supra centesimam septuagesima secunda. In hoc bello diuersi variique casus & vrbium expugnationes vtrique bellantium parti contigerunt, nutante quasi data opera in vtramque partem victoria, & neutris stabili permanente. tamen postquam vtrinque cecidit immensa hominum multitudo, serò & ægrè Romani victoriam adepti, firmas vires obtinuerunt. Oppugnabant autem Romanos Samnites, Asculani, Lucani, Picentini, Nolani, & aliæ vrbes atque gentes, in quibus erat illustrissima & maxima, & communis vrbs nuper ab Italis perfecta Corfinium, in qua cùm cætera quæ magnam vrbem & imperium confirmant, constituerunt, tum forum permagnum, & curiam, & cætera omnia ad bellum necessaria copiosè, & pecuniæ multitudinem, & cibariorum largum commeatum. Constituerunt & Senatum nouum quingentorum virorum, ex quibus qui patriæ imperio digni essent, producerentur, & qui de communi salute consultare possent, iisque belli curam mandarunt, summa potestate consessoribus permissa. Hi leges tulerunt, vt duo consules quotannis crearentur, & XII duces. Consules creati sunt Q. *Pompædius Silo, natione Marsus, & suæ gentis primarius. Alter ex Samnitum genere C. Aponius Motulus, ipse quoque gloria rebúsque gestis sua gentis clarissimus. Et tota Italia in partes duas diuisa, eas consulares præfecturas atque partes constituerunt. Et Pompædio quidem regionem assignarunt ab eo loco qui Cercola appellatur, vsque ad Adriaticum mare, eos tractus qui ad Occasum & Septentriones vergunt, & duces ei sex attribuerunt. Reliquum Italiæ, videlicet eam partem, quæ spectat ad Orientem & Meridiem, assignarunt C. Motulo, adiunctis ei itidem sex ducibus. Itaq; postquam suum imperium, & omnia scitè, & (vt summatim dicam) ad imitationem Romani & antiqui ordinis composuerunt, deinceps vehementius futuro bello incumbebant, cùm quidem Italiam communem vrbem nuncupasset, & ita bellum gessere cum Romanis, vt maxima ex parte fuerint superiores, donec Cn. Pompeius consul & belli dux electus, & Sulla dux sub altero consule Catone, nobilissimis prœliis Italos non semel, sed sæpius vincendo,

Corfinium.

* Vide an Popædius.

DIODORVS Siculus.

illorum res eò redegerunt, vt profligatæ fuerint. Igitur non amplius bellarunt, sed C. Coscinio in Iapygiam duce misso, sæpe victi sunt, atque ita superati, & ex multis pauci relicti, communi sententia nouam deserunt vrbem Corfinium, quoniam Marsi & omnes finitimæ gentes desciuerant ad Romanos. Consederunt autem in Æsernia Samnitum, creatis sibi quinque ducibus, quorum vni maximè Q. Popædio Siloni omnium imperium crediderunt, propter eius imperandi virtutem atque gloriam. Is de communi ducum sententia magnum exercitum comparauit, adeo vt in vniuersum, cum iis qui iam erant, fuerint circiter triginta millia. Præter hos congregauit etiam seruos, à se libertate donatos, & vt tempus ferebat armatos, non multò pauciores decem millibus, & equites mille. Ac prœlio cum Romanis congressus, quorum dux erat Mamercus, Romanos paucos interficit, & suorum supra sex millia amittit. Per idem tempus Metellus in Apulia Venusiam, vrbem satis magnam, & milites multos habentem, expugnauit, & plusquam tria millia captiuorum cepit. Iámque superantibus indies magis magisque Romanis, mittunt Itali ad Mithridatem regem Ponti, pollentem tunc bellica manu atque apparatu, petentes vt in Italiam aduersus Romanos adduceret copias, ita enim facilè coniunctis copiis posse Romanorum vires deturbari. Mithridates responsum dat, ducturum se copias in Italiam, postquam Asiam subegerit, id enim agebat. Hanc ob rem prorsus reiecti rebellatores despondebant animos. Erant enim reliqui Samnitum pauci, & Sabelli Nolæ degentes, & præter hos Lamponius & Cleptius, habentes Lucanorum reliquias. Itaque Marsico bello iam ferè exolescente, superioris temporis seditiones ciuiles Romæ nouos motus faciebant, multis illustribus viris belli imperium aduersus Mithridatem ambientibus, propter præmiorum magnitudinem. Nam & C. Iulius, & C. Marius, is qui sexies consulatum gesserat, inter se contendebant & plebis pars altera alteri suffragabatur. Extiterunt & aliæ turbæ. Iam Sulla consul Roma profectus, ad congregatas apud Nolam copias venit, & multos finitimorum perterritos coëgit, & seipsos & vrbes dedere. Cùm autem Sulla in Asiam aduersus Mithridatem profectus fuisset, & Roma magnis tumultibus, & ciuilibus cædibus distineretur, M. Aponius & Tib. Cleptius, præterea Pompeius, reliquorum Italorum duces in † Bretia degentes, Asiæ vrbem validam cum diu obsedissent, non potuerunt capere, sed relicta in obsidione parte exercitus, reliqua parte Rhegium acriter obsidentes, sperantes, si hac potiti fuerint, facile in Siciliam transportaturos copias, & insula potituros omniũ quę sub sole essēt beatissima. Verùm eius dux C. Orbanus magno exercitu & apparatu atque alacritate vsus,

Mithridates.

Brutia.

[illegible]

τὰ πράγματα αὐτῶν εἰς τὸ * συντρίβεσθαι περιέστησαν. ἐπολέμησαν δ' ἔτι * καὶ ἔτη· ἀλλὰ * Γαΐου Κοσκινίου σταλέντος εἰς Ἰαπυγίαν στρατηγοῦ, πολλάκις ἡττήθησαν. εἶτα ἐλαττωθέντες, οἱ καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγοι καταλειφθέντες, κοινῇ γνώμῃ τὴν καινὴν ἐκλείπουσι πόλιν τὸ Κορφίνιον· διὰ τὸ τοὺς Μάρσους καὶ πάντα τὰ γειτνιῶντα τῶν ἐθνῶν προσκεχωρηκέναι τοῖς Ῥωμαίοις. εἰς δὲ τὴν ἐν Σαυνίταις Αἰσερνίαν καθιδρύσαντες, πέντε στρατηγοὺς αὐτοῖς ἐπιστήσαντες. ὧν ἑνὶ [μάλιστα] Κοΐντῳ Πουπαιδίῳ Σίλωνι τὴν πάντων ἡγεμονίαν ἐπίστευσαν, διὰ τὴν περὶ αὐτὸν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἀρετήν τε καὶ δόξαν. οὗτος δὲ μετὰ τῆς κοινῆς τῶν στρατηγῶν γνώμης κατεσκεύασε μεγάλην δύναμιν, ὡς τοὺς σύμπαντας μετὰ τῶν ὑπαρχόντων περὶ τρισμυρίους γενέσθαι. χωρὶς δὲ τούτων τοὺς δούλους ἐλευθερώσας, καὶ (ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου) καθοπλίσας, συνήγαγεν οὐ πολὺ λείποντας τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ χιλίους. συμβαλὼν δὲ Ῥωμαίοις, Μαμέρκου στρατηγοῦντος αὐτῶν, Ῥωμαίους μὲν ἀναιρεῖ ὀλίγους· τῶν δ' οἰκείων ὑπὲρ ἑξακισχιλίους ἀποβάλλει. καὶ Μέτελλος κατὰ τὴν Ἀπουλίαν τὴν * Οὐενουσίαν πόλιν ἀξιόλογον οὖσαν, καὶ στρατιώτας πολλοὺς αὖ ἔχουσαν, ἐξεπολιόρκησε. κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ πλείους τῶν τρισχιλίων αἰχμαλώτους εἷλον. ἐπικρατούντων δ' ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τῶν Ῥωμαίων: πέμπουσιν οἱ Ἰταλοὶ πρὸς Μιθριδάτην τὸν βασιλέα Πόντου, ἀκμάζοντα τότε πολεμικῇ χειρὶ καὶ παρασκευῇ, ἀξιοῦντες ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν κατὰ Ῥωμαίων ἄγειν τὰς δυνάμεις· οὕτω γὰρ * ῥᾳδίως ἂν συναφθέντων, τὸ Ῥωμαϊκὸν καταβληθήσεσθαι κράτος. ὁ δὲ Μιθριδάτης ἀπόκρισιν δίδωσιν, ἄξειν τὰς δυνάμεις εἰς [τὴν] Ἰταλίαν, * ἐπειδὰν αὐτῷ καταστήσῃ τὴν Ἀσίαν· τοῦτο γὰρ καὶ ἔπραττε. διὸ παντελῶς οἱ ἀποστάται τεταπεινωμένοι ἀπεγίνωσκον. λοιποὶ γὰρ ὑπῆρχον Σαυνιτῶν ὀλίγοι καὶ Σάβελλοι διατρίβοντες ἐν τῇ Νώλᾳ καὶ πρὸς τούτοις οἱ περὶ Λαμπώνιον καὶ Κλεπίτιον, ἔχοντες λείψανα τῶν Λευκανῶν. διὸ τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου σχεδὸν ἤδη διαλυομένου, πάλιν αἱ προγεγενημέναι στάσεις ἐμφύλιοι κατὰ τὴν Ῥώμην κινήσεις ἐλάμβανον· ἀντιποιουμένων πολλῶν ἐνδόξων τὸ τυχεῖν τῆς κατὰ Μιθριδάτου στρατηγίας, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπάθλων. Γάϊός τε γὰρ Ἰούλιος καὶ Γάϊος Μάριος, ὁ ἑξάκις ὑπατεύσας, ἀντεφιλονείκουν· καὶ τὸ πλῆθος ἦν ἑκατέροις συμμεριζόμενον ταῖς γνώμαις. συνέβησαν δὲ καὶ ἕτεραι ταραχαί. ὁ μέντοι Σύλλας ὕπατος ὤν, χωρισθεὶς τῆς Ῥώμης, πρὸς τὰς περὶ Νῶλαν ἠθροισμένας παρεγένετο δυνάμεις· καὶ πολλοὺς τῶν πλησιοχώρων καταπληξάμενος, ἠνάγκασε παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις. τοῦ δὲ Σύλλα στρατεύσαντος ἐπὶ * τὴν Ἀσίαν κατὰ Μιθριδάτου, τῆς δὲ Ῥώμης μεγάλαις ταραχαῖς καὶ φόνοις ἐμφυλίοις περισπωμένης: Μάρκος Ἀπώνιος καὶ Τιβέριος Κλεπίτιος, ἔτι δὲ Πομπήιος, οἱ τῶν ὑπολοίπων στρατηγοὶ Ἰταλιωτῶν, διατρίβοντες ἐν τῇ * Βρεττίᾳ, Ἀσίας μὲν πόλιν ἰσχυρὰν ἐπὶ πολὺν χρόνον πολιορκήσαντες, τῇ λοιπῇ τὸ Ῥήγιον ἰσχυρῶς ἐπολιόρκουν ἐλπίζοντες, εἰ ταύτης * κρατήσαιεν, ῥᾳδίως εἰς τὴν Σικελίαν διαβιβάσειν τὰς δυνάμεις, καὶ κρατήσειν τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον νήσων. ἀλλ' ὁ ταύτης στρατηγὸς Γάϊος Ὀρβανός, πολλῇ δυνάμει καὶ παρασκευῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος,

* al. [illegible]
* [illegible]
* Γαΐου.
* [illegible]
* al. [illegible]
* al. [illegible]
* al. κατὰ.
* Βρεττία.
* al. κρατήσειεν.

καὶ

καὶ καταπληξάμενος τοὺς Ἰταλιώτας τῷ μεγέθει τῆς παρασκευῆς, ἐξήρπασε τοὺς* Ῥηγίνους. εἶτα τῆς περὶ Σύλλαν καὶ Μάριον ἐμφυλίου στάσεως ἀναῤῥιπισθείσης Ῥωμαίοις· οἱ μὲν Σύλλᾳ, οἱ δὲ Μαρίῳ συνεμάχησαν. καὶ τὸ μὲν πλεῖον αὐτῶν ἔπεσε τοῖς πολέμοις· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐπικρατήσαντι Σύλλᾳ* προσεχώρησε. καὶ οὕτω τέλεον τῇ ἐμφυλίῳ συναπέσβη στάσει μέγιστος γεγονὼς, καὶ ὁ Μαρσικὸς ἐπικληθεὶς πόλεμος.

* al. ῥηγίνους.
* al. προσεχώρησαν.

Ὅτι μεγάλη στάσις ἐμφύλιος ἤδη διαλυομένου τοῦ Μαρσικοῦ γέγονε πολέμου, ἧς ἡγοῦντο Σύλλας καὶ Γάϊος Μάριος, νέος ὤν, ὁ Μαρίου τοῦ πολλάκις ὑπατευκότος (ἑπτάκις γὰρ ὑπάτευσε) παῖς. ἐν δὲ τῇ στάσει πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ἀνῃρέθησαν. ἐκράτησε δ' ὁ Σύλλας καὶ δικτάτωρ γεγονὼς, ἐπαφρόδιτόν τε ὀνομάσας ἑαυτὸν, οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἀλαζονείας· κρατήσας γὰρ τοῖς πολέμοις, ἰδίῳ ἀπεβίω θανάτῳ. ὁ δὲ Μάριος μάχῃ τῇ πρὸς Σύλλαν γενναίως ἀγωνισάμενος, ὅμως ἡττηθεὶς κατέφυγεν εἰς Πραινεστὸν, ἅμα μυρίοις πεντακισχιλίοις. συγκλεισθεὶς δὲ ἐν αὐτῇ, καὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον πολιορκηθεὶς· ἐπειδὴ ἑάλω, πάντων αὐτὸν ἐγκαταλιπόντων, καὶ μηδεμίαν σωτηρίας ὁδὸν καθορῶν, τὸν ἕνα τῶν οἰκετῶν τῶν πιστῶν χεῖρα εἰς λύσιν τῶν δεινῶν παρακαλέσαι. καὶ ὅ γε πεισθεὶς, καὶ μιᾷ πληγῇ τοῦ βίου τὸν δεσπότην ἀπαλλάξας, ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξε. καὶ παύεται μὲν αὕτη ἡ στάσις. λείψανα μέν τοι τοῦ πολέμου ὑπολειφθέντα τῆς Μαρίου μοίρας ἐπὶ χρόνον Σύλλᾳ διεμαχέσαντο, ἕως καὶ αὐτὰ συνδιεφθάρη τοῖς ἄλλοις. μετὰ μέν τοι τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν, Πομπηΐῳ τῷ ἐπικληθέντι Μάγνῳ, διὰ τὰς πράξεις ἃς κατώρθωσε Σύλλᾳ τε προστάτῃ καὶ καθ' ἑαυτὸν Ῥωμαίοις, τούτῳ δὴ καὶ Ἰουλίῳ Καίσαρι ἔρις ἐκραγεῖσα, εἰς ἐμφυλίους σφαγὰς τοὺς Ῥωμαίους πάλιν ἠνάγκασε συστραφῆναι. Πομπηΐου δὲ λαμπρῶς τοῖς ὅλοις ἡττηθέντος, καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναιρεθέντος· συστέλλεται μὲν ἡ τῶν ὑπάτων ἀρχὴ εἰς μοναρχίαν Καίσαρι τῷ Ἰουλίῳ, παύεται δὲ τέλεον καὶ ἡ στάσις. ἐκείνου δὲ ἀνῃρημένου, κατὰ Βρούτου καὶ Κασσίου τῶν ἀνελόντων πόλεμος ἐμφύλιος κινεῖται,* χειμαζομένου Λεπίδου τε καὶ Ἀντωνίου, καὶ Ὀκταβιανοῦ τοῦ Αὐγούστου τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἐχόντων· οὐ βραδέως δὲ τοῦ πολέμου κρίσιν τοῖς ὅπλοις λαβόντος, καὶ νικηθέντων καὶ ἀναιρεθέντων τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον· μετ' οὐ πολὺ ῥήγνυται εἰς τὸ φανερὸν ἡ ἐνδομυχοῦσα Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου ὑπὲρ τῆς φιλοπρωτείας ἅμιλλα. καὶ πολλῶν συγγενῶν αἱμάτων ἑκατέρωθεν ῥυέντων τὸ κράτος Αὐγούστῳ βεβαιοῦται, καὶ τῶν ὅλων ἡ ἐξουσία αὐτῷ παραμένει διὰ βίου, τῆς τῶν ὑπάτων λοιπὸν ἀρχῆς τὴν [ἰδίαν] τάξιν καὶ δυναστείαν ἀποβεβληκυίας.

* χειμαζομένου

Ὅτι τὸ τῶν ἰλλουστρίων ἀξίωμα τρίτην ἀπὸ τῶν πατρικίων τάξιν ἐπέχειν οὗτός φησιν.

Ὅτι πρὸ τῆς τοῦ Αὐγούστου μοναρχίας ταῦτα ἐγίνωσκον Ῥωμαῖοι ἀρχικοῦ κράτους ὀνόματα, πατρικίους, οἳ καὶ βουλὴ καὶ σύγκλητος ἐκαλοῦντο· δημάρχους τοὺς προεστῶτας τοῦ δήμου· ἀγορανόμους· ὑπάτους, τοὺς ἔχοντας* ὑποδεέστερον τὸ κατὰ πάντων κράτος· [δικτάτορα, ἔχοντα καὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀνυπεύθυνον καὶ μεῖζον τὸ κατὰ πάντων κράτος] στρατηγοὺς, ὑπάρχους· αὐτοκράτορας στρατηγούς· ἀνθυπάτους· καὶ ἕτερα τοιαῦτα.

* al. ἀνυπεύθ. τὸ κατὰ πάντων κράτος [illegible]

DIODORVS Siculus. *Bellum ciuile Marianum.*

percutit Italos apparatus magnitudine, atque ita Rhegienses ex periculo eripuit. Deinde cum exarsisset apud Romanos Sullæ & Marij ciuilis seditio, alij Sullæ alij Marij partes secuti sunt: & eorum pars maior bellis cecidit: reliqua ad victorem Sullam defecit, atque ita tandem vna cum seditione ciuili extinctum est bellum illud Marsicum appellatum, cum fuisset maximum.

Extitit autem, exolescente iam bello Marsico, ingens seditio ciuilis, cuius duces erant Sulla & C. Marius, iuuenis adhuc C. Marij filius, eius qui toties (septies enim) consulatum gessit. In ea seditione interfecta sunt hominum multa millia, ac superior factus Sulla, & dictator creatus * Felicem seipsum nominauit, quæ cum arrogantia non fefellit. Armis enim superior propria morte occubuit. Marius vero prœlio cum Sulla congressus, quamuis generose prœliatus, tamen victus Præneste confugit, vnà cum mille quingentis militibus, & in ea vrbe conclusus, nec parum diu obsessus, coactus est (ab omnibus derelictus, nec vllam salutis viam videns) vnius fidelis famuli manum finiendis miseriis inuocare. Et ille obsecutus, vno ictu herum vita priuauit, & seipsum insuper iugulauit. Et sedata est quidem seditio: verum reliquæ belli reliquiæ factionis Marianæ Sullæ aliquandiu repugnarunt, donec ipsæ quoque cum aliis profligatæ sunt. Veruntamen post horum finem, inter Pompeium (cui propter rerum gestarum magnitudinem, quas Romanis partim Sullam iuuando, partim ipse suo Marte gessit, Magno cognomen fuit) inter hunc, inquam, & Iulium Cæsarem accensa discordia ad ciuiles cædes Romanos iterum sese conuertere coegit. Pompeio deinde egregie omni ex parte superato, & ad Alexandriam interfecto, imminuta est consulum potestas, & sub vnius Iulij Cæsaris dominatum redacta, tandémque seditio sedata. Illo deinde interfecto, aduersus Brutum & Cassium eius interfectores ciuile bellum motum est, auctoribus Lepido & Antonio & Octauiano Augusto, Consulatum gerentibus. Quod bellum cum finem armis non tardè accepisset, & Cassius atque Brutus victi occisiq; fuissent, non multo post erupit in apertum occulta Antonij & Augusti de primatu contentio, ac post fusum vtrinque multum cognati sanguinis, stabilitæ sunt vires Augusti, & ei summa potestas per omnem vitam permansit, postquam consulare imperium, ordinem, potentiamque suam in posterum amisit.

* ἐπαφρόδιτον

Marij mors.

Bellum ciuile Pompeianum.

Illustrium ait dignitatem tertium à patriciis ordinem sustinere.

Ante Augusti monarchiam, hæc magistratuum nomina habebant Romani. *Patricios*, qui *Consilium* & *Senatus* vocabantur. Tribunos plebis, qui populo præsunt, Censores, Consules, quorum potestas omnes excedebat, [Dictatorem, qui & potestatem, sed maiorem, quæque rationem reddere non cogeretur, habebat,] duces, tribunos, imperatores militares, proconsules, aliáque similia.

Magistratuum Rom. Hæc quoniam posteriora sunt [illegible] Illustres dicti Diodori esse non videntur.

Diodorus Siculus.
* Fort. Consulis.

* Proconsulis quidem insignia hæc sunt, secures duodecim, toga prætexta. Dictatoris quidem secures, & cætera.

σύμβολα μὲν οὖν τῆς ἀνθυπάτου ἀρχῆς, πελέκεις δώδεκα, καὶ τήβεννα περιπόρφυρος. τῆς δὲ δικτατορίας, πελέκεις μὲν * λείπει.

CCXLV.

E PLVTARCHI PARALLELIS EXCERPTA.

LEGIMVS e Plutarchi parallelis diuersos libros, quorum compendiosa descriptio hęc selecta magnam vtilitatem addiscentibus continet.

E Dionis vita.

Timæus.

TIMAEVS Philisti in tyrannos studium atq; nactus, occasionem sane reprehendendi non iniustam arripiens, ad satietatem vsq; conuitiis eo hominem proscindit. Sane qui tum ab eo viuente iniuria affecti fuissent, ignosci iis poterat, quod iræ impotentis essent. Eos autẽ qui posteriores tempore historias scripserunt, nihil eius factis læsos, oratione autem etiã adiutos, communis hominum iudicium dehortari debuit, ne contumeliose aut scurriliter calamitates eis exprobrarentur, quibus quo minus iniuria fortunæ etiam optimus quisque feriatur, nihil obstat. Neq; vero sanus Ephorus, qui

Ephorus.

Philistum prædicans, quamuis fuerat callidissimus, malos mores & iniusta facta honestis in speciem præscriptionibus tegere, atque excusare crederetur, id tamen omni conatu atque opera crimen diluere non potuit, hominem fuisse cum tyrannorum studiosissimum, & qui maxime omnium luxum, potentiam, diuitias nuptiasque tyrannorum suspiceret atque admiraretur. Tutissimum est neque laudare Philisti facta, neque fortunas exprobrare.

Ex Bruto.

HVIVSMODI in primis Epistolis fuit Brutus. Iam verò aliis ad Cæsarem, aliis ad Antonium discedentibus, & exercitibus velut sub præcone prostantibus, atque ei qui plus dedisse se adiungentibus, desperatis plane rebus Italia excedere statuit, pedestrique itinere per Lucaniam ad mare Eleam venit. Inde Romam * Porcia reuersura, cum conaretur occultare dolorem quẽ animo ob digressum mariti summũ capiebat, victa est contemplatione picturæ cuiusdam, generosa alias, fortisq; mulier. Erat autem picturæ Græcum argumentum, Andromacha Hectorem comitans, puerum ab eo redditum accipiens, inque maritum respiciens. Hanc picturam intuenti Porciæ, affectuum suorum obiecta effigies lacrymas excussit, interdiuque sæpe eo accedens plorauit.

* Sic emendandum. Male enim hic vertitur ... Porcia Bruti uxor.

Ex Paulo Æmilio.

IN quo passionum variarum morborumque internorum principatum duxit auaritia. De Perseo Macedonum rege ait Plutarchus.

Ex Demosthenis vita.

OMNIBVS auditis legatis Atheniensium qui ad se venerant Philippus, accuratissimè Demostheni respondit. Honore autẽ & humanitate eum, qua cæteros, non eadẽ est prosecutus, Æschinẽ & Philocratẽ magis amplexus.

e uel. E Plutarchi parallelis conscripta.

ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ διάφοροι λόγοι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῶν Πλουτάρχου παραλλήλων, διάφοροι λόγοι. ὧν ἡ ἔκδοσις κατὰ σύνοψιν ἐκλέγεται διάφορον χρηστομαθεῖ.

Ἐκ τοῦ βίου Δίωνος.

ἈΛλὰ Τιμαῖος οὐκ ἄδικον λαβὼν πρόφασιν, τὴν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν καὶ πίστιν, * ἐμπίμπλαται κατ' αὐτοῦ βλασφημιῶν. οὓς μὲν ἀδικηθέντας σύγγνωστόν ἐστιν ἴσως ἄχρι τοῦ [εἰς] ἀναισθήτου ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι· τοὺς δὲ ὕστερον συγγράψαντας τὰ πεπραγμένα καὶ τῷ μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας αὐτοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμένους, ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μεθ' ὕβρεως, μηδὲ μετὰ βωμολοχίας ὀνειδίζειν τὰς συμφοράς, ὧν οὐδὲν ἀπέχει καὶ τὸν ἄριστον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μεταλαχεῖν. οὐ μὴν οὐδὲ Ἔφορος ὑγιαίνει τὸν Φίλιστον ἐγκωμιάζων· ὃς καίπερ ὢν δεινότατος ἀδίκοις πράγμασι καὶ πονηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβάλλειν, καὶ λόγους ἔχοντας κόσμον ἐξευρεῖν, αὐτὸς ἑαυτὸν οὐ δύναται πάντα μηχανώμενος ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννότατος ἀνθρώπων ἐγένετο, καὶ μάλιστα πάντων ἀεὶ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφὴν καὶ δύναμιν, καὶ πλούτους καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς πράξεις ἐπαινῶν, μήτε τὰς τύχας ὀνειδίζων, ἐμμελέστατος.

* al. ἐμπίπλαται.

Ἐκ τοῦ Βρούτου.

ἘΝ μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς, τοιοῦτος ὁ Βροῦτος. ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Καίσαρα, τῶν δὲ ὡς Ἀντώνιον διισταμένων, ἐνίων δὲ τῶν στρατοπέδων ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι προστιθεμένων τῷ πλεῖον διδόντι, παντάπασιν ἀπογνοὺς τῶν πραγμάτων, ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν. καὶ πεζῇ διὰ Λευκανίας εἰς Ἐλαίαν ἐπὶ θάλασσαν * ἐπανῆκεν. ὅθεν ἡ Πορκία μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποχωρεῖσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, περιπαθῶς ἔχουσα· γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἆλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν διάθεσις Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀνδρομάχης προπεμπόμενος, κομιζομένης παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον. ἐκείνῳ δὲ προσβλεπούσης. ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα· καὶ πολλάκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν.

* al. ἧκεν.

Ἐκ τοῦ Αἰμιλίου.

ἘΝ ᾧ παθῶν τε παντοδαπῶν καὶ νοσημάτων ἐνόντων, * ἐπρώτευσεν ἡ φιλαργυρία. περὶ δὲ τοῦ Περσέως τῶν μακεδόνων ὁ Πλούταρχος λέγει.

* ἐπρώτευσε.

Ἐκ τοῦ Δημοσθένους.

ὍΤι τῶν πρέσβεων ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς Φίλιππον παραγενομένων, ἤκουσεν ἁπάντων ὁ Φίλιππος. ἀντεῖπε δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας πρὸς τὸν Δημοσθένους λόγον. οὐ μὴν ταῖς ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις ὅμοιον αὐτὸν τῷ Δημοσθένει παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ προσήγετο τοὺς περὶ Αἰσχίνην καὶ Φιλοκράτην μᾶλλον.

PLVTARCH.

ὅθεν ἐπαινούντων ἐκείνων τὸν Φίλιππον, ὡς λέγειν δεινότατον, καὶ κάλλιστον ὀφθῆναι, καὶ τῇ Δία συμπιεῖν ἱκανώτατον, ἀναγκάζοιτο βασκαίνων ἐπισκώπτειν ὡς τὸ μὲν σοφιστοῦ, τὸ δὲ γυναικός, τὸ δὲ σπογγιᾶς εἴη, βασιλέως δ' οὐδὲν ἐγκώμιον.

Ὅτι τῆς θυγατρὸς τῷ Δημοσθένει ἀποθανούσης, γνοὺς αὐτὸς κρύφα τὴν τοῦ Φιλίππου τελευτήν, * προῆλθε φαιδρὸς εἰς τὴν βουλήν, ἐπιθαρσύνων τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὰ μέλλοντα, καὶ ὄναρ ἑωρακέναι ἔλεγεν, ἀφ' οὗ τι μέγα προσδοκᾶν Ἀθηναίοις ἀγαθόν. καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν οἱ τὸν Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες. καὶ * προῆλθεν ὁ Δημοσθένης ἐστεφανωμένος, ἔχων καὶ λαμπρὸν ἱμάτιον, ἑβδόμην ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τεθνηκυίας· ὡς Αἰσχίνης φησί, λοιδορῶν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ μισοτεκνίαν· αὐτὸς ὢν ἀγεννὴς καὶ μαλακός, εἰ * τὸ ταπεινὸν καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμέρου καὶ φιλοστόργου ψυχῆς ποιεῖται σημεῖα, τὸ δ' ἀλύπως καὶ πράως ταῦτα φέρειν, ἀποδοκιμάζει. ἐγὼ δέ, ὡς μὲν ἐπὶ θανάτῳ βασιλέως ἡμέρου οὕτω καὶ φιλανθρώπως, ἐν οἷς ηὐτύχησε, χρησαμένου τοῖς πταίσασιν αὐτοῖς, στεφανηφορεῖν καλῶς εἶχε, καὶ θύειν οὐκ ἂν εἴποιμι· πρὸς γὰρ τῷ νεμεσητῷ καὶ ἀγεννές, ζῶντα μὲν τιμᾶν, καὶ ποιεῖσθαι πολίτην τοσοῦτος, πεσόντος δ' ἑτέρῳ μὴ φέρειν τὴν χαρὰν μετρίως, ἀλλ' ἐπισκιρτᾶν τῷ νεκρῷ. Ὅτι μὲν τοι τὰς οἴκοι τύχας, καὶ δάκρυα, καὶ ὀδυρμοὺς * ἀποβαλὼν ταῖς γυναιξὶν ὁ Δημοσθένης, ἃ τῇ πόλει συμφέρειν ᾤετο, ταῦτα ἔπραττεν, ἐπαινῶ, καὶ τίθεμαι πολιτικῆς καὶ ἀνδρώδους ψυχῆς, ἀεὶ πρὸς τὸ κοινὸν * ἱστάμενον, καὶ τὰ οἰκεῖα πράγματα καὶ πάθη τοῖς δημοσίοις ἐπανέχοντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς ὑποκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυραννικῶν προσώπων, οὓς ὁρῶμεν οὔτε γελῶντας ἐν τοῖς θεάτροις, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ ἀγὼν ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. χωρὶς δὲ τούτων, * εἰ δεῖ τὸν ἀτυχήσαντα μὴ περιορᾶν ἀπαρηγόρητον ἐν τῷ πάθει κείμενον, ἀλλὰ καὶ λόγοις χρῆσθαι κουφίζουσι, καὶ πρὸς ἡδίω πράγματα τρέπειν τὴν διάνοιαν, ὥσπερ οἱ τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀντιτύπων ἐπὶ τὰ μαλακὰ καὶ χλωρὰ χρώματα τὴν ὄψιν ἀπάγειν κελεύοντες, πόθεν ἄν τις * ἐπάγοιτο βελτίω παρηγορίαν, ἢ πατρίδος εὐτυχούσης ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν ποριζομένῳ, [ἐν] τοῖς βελτίοσιν * ἐμφανιζούσαις τὰ χείρω.

Ὅτι Δημοσθένης, φασί, πληγεὶς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας Ἁρπάλου, ὥσπερ * διὰ μήνου φρουράν, προσκεχώρηκε αὐτῷ. καὶ ἐξελθούσης ἐκκλησίας, ἐν ᾗ ἔμελλε τὰ περὶ Ἅρπαλον ἐπισκέψασθαι, * ἀντιλέγειν δὲ τοῖς βουλομένοις σώζειν αὐτὸν καὶ δέχεσθαι, πρὸ τοῦ τὴν χεῖρα τῷ χρυσίῳ ὑποσχεῖν δεῖ· καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου καθελιξάμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε. καὶ κελευόντων ἀνίστασθαι, καὶ λέγειν, διένευεν ὡς ἀποκεκομμένης αὐτῷ τῆς φωνῆς. οἱ δ' εὐφυεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συνάγχης ἔφασαν, ἀλλ' ὑπ' ἀργυράγχης εἰλῆφθαι νύκτωρ τὸν δημαγωγόν.

* al. προεῖλθε
* al. προῆλθε
* τὸ τάπεινον καὶ Ald.
* al. ἀποβαλὼν, itemque Ald.
* ἱστάμενον Ald.
* εἰ δεῖ Ald.
* al. ἐπάγοιτο Ald. ἀπαγάγοιτο.
* ἀναιζανούσαις Ald.
* ποθεὶ Ἁργυρίου Ald.
* αὐτίκα.

Quamobrem iis Philippum laudantibus, quod & facundissimus esset & formosissimus, & optimus potator, inuidiæ succumbens ad irridendas eas laudes se contulit. Nullam regiam laudem hic esse aiebat, sed primum rhetori, alterum mulieri, tertium spongiæ conuenire. Mortua filia Demosthenes, cum de obitu occulte Philippi cognouisset, vt animos Atheniensium bona futurorum spe iniecta præoccuparet, læto vultu in senatum prodiit, somnium se vidisse ferens, quod magnam aliquam populo felicitatem portenderet. Paulo post aderant, qui Philippum vita excessisse enunciarent. Progressus est etiam in publicum Demosthenes splendide vestitus ac coronatus, septimo à morte filiæ suæ die, quod Æschines exprobrandi causa refert, inhumanitatem ei erga liberos obijciens: mollis ipse & degeneris animi, si luctum & eiulatum mansueti animi & suorum amantis signa censuit, sine doloris autem sensu & molliter casus huiusmodi ferre, in vitio posuit. Equidem Athenienses tibus decorum fuisse, ob mortem regis, qui tam clementem victis se eis præbuerat coronas ferre, aut etiam sacrificare, nequaquam affirmo: nam præterquam quod inuidiosum, hoc est, indignum etiam ingenuis hominibus erat, quem viuentem honoribus affecissent, ac ciuitate donassent, ob eius mortem exultare gaudio, demortuoque insultare. Quod autem domesticam calamitatem deflendam mulieribus reliquit Demosthenes, ipse ea, quæ e repub. esse crederet agenda suscipiens, id laudo, profectumque à forti animo, ciuilique iudico, cuius officium est semper reipub. intentum esse, eique res casusque domesticos postponere, semperque dignitatem suam tueri, multo magis quam in scenis histriones faciunt regis aut tyranni personam agentes: quos ipsos videmus non vt ipsis libitum est vel ridere vel plorare, sed vt ratio propositi ad agendum argumenti requirit. Iam si contra communem est, eum aliquem in infortunio negligere, patique vt is omnis expers consolationis mœrore se suo conficiat, sed & leuandus verbis eius dolor est, & abducendus ad rerum lætiorum cogitationem animus, quomodo ex oculis laborantes à contuitu rerum splendidiorum, suoque fulgere eos ferientium, deflectere aspectum in virides & molles colores iubemus, quod tandem patriæ fugerit melius consolandi genus adhibeat aliquis, quam si domesticas calamitates cum publicis temperarit, melioribus deteriora obscuret!

Victus autem ære, inquit, Harpali Demosthenes, perculsusque eo, quod esset ipsi præsidium sibi esse impositum, eius partibus se adiunxit. & conuocata multitudine, quæ de Harpali rebus animaduersura, contra eos, qui eum iis ops seruare cuperent & eum suscipere, antequam auro manum impleisset: rectè, & benè collo lana & fasciis accuratè inuoluto in concionem prodiit: iussusque ad dicendum surgere, vocem sibi interceptam innuit. vrbani res autem homines cauillabantur, non anginā, sed argentanginā nocte correptum oratorem dicentes.

PLVTARCH. Vide an hac non confundat Plutarch. Aliter enim A. gellius lib. 11. cap. 9 de Mileto nomine legato, non de Harpalo.

Postquam in exilium propter accepta ab Harpalo munera pulsus esset Demosthenes, adolescentes qui ad se conueniebant, & consuetudine ipsius vtebantur, a repub. dehortabatur dicens, se, si ab initio duæ propositæ fuissent viæ, altera ad suggestum & concionem, altera ad certum exitium ducens, ac si præsensisset mala quæ in rep. versantibus incumbunt, terrores, inuidias, calumnias, contentiones, vtique eam ingressurum fuisse quæ recta ad interitum iret.

E Cicerone.

SAne actio, inquit, Ciceroni haud leue momentum ad persuadendum contulit: idemque magna vociferatione vtentes oratores irridens, ob imbecillitatem ad clamorem, veluti claudos ad equos confugere dicebat. Conuitiis acerbioribus inimicos vel aduersarios diceteriis insectari videtur oratorium, proximum vero risus captandi causa offendere, multorum in se odia concitauit. Ex hac dicacitate multos parauit inimicos, Clodiúsque cum aliis hinc occasionem nactus conspirauit. Omnium minimum apud Romanos numisma æreum, est quadrans. fertur, inquit, Cæsar cum primis diebus pro Ciceronis salute certasset, tertia die concessisse, vt amicus proscriberetur. fuit autem permutatio ita instituta, vt Cæsar Ciceronem, Lepidus Paulum fratrem, L. Cæsarem auunculum Antonius proscribi permitterent. Adeo ira eis & rabies omnes humanas cogitationes excusserant: imo autem illi demonstrarunt, nullam esse belluam homine, potestate ad exequendum, quod perturbato animo decreuit, armato, ferociorem.

Ex Phocione.

FVit Phocion seuerus & tetricus. Cum exercitus conscribendi causa pro tribunali sedens Aristogitonem sycophantam, qui in concionibus ad bellum excitare populum solitus fuerat, procul cum baculo & crure obligato adire videret, exclamauit: Scribe Aristogitonem etiam claudum & nequam. Ac mirari quidem possit non nemo, quomodo ita seuerus & durus nomen Boni inuenerit. Sed arbitror vt difficile esse, ita tamen fieri posse, vti idem homo (sicut & vinum) dulcis simul, & austerus sit: quemadmodum contra nonnulli cum suaues videantur, acerbissimi sunt vtentibus & plurimum nocent. ferunt sane Hyperidem etiam aliquando ad populum ita locutum: Cogitate, Athenienses, non modo an sim acerbus, sed etiam iniuriáne talis sim. Equidem Phocion inimicitiæ causa nemini ciuium malefecit, ac ne inimicum quidem vllum putauit: quantum res ipsa postulabat, vt aduersariis suorum, quæ ob vtilitatem patriæ iniisset, consiliorum resisteret, asperum se peruicacémque præbuit. Priuatim communem omnibúsque benignum & mitem sese exhibuit, ita vt inimicis quoque infortunium passis auxilium tulerit, & in iudicio periclitantium salutem defenderit. Ipsum Antipatrum Macedonum ducem dixisse perhibent, se de duobus amicis, quos Athenis haberet, Phocione & Demade, alteri vt acciperet persuadere, alterum dando saturare nequiuisse.

Ὅτι μετὰ τὸ φυγαδευθῆναι τὰ ἁρπάλεια χρήματα, Δημοσθένης τοὺς προσιόντας αὐτῷ καὶ συνδιατρίβοντας νεανίσκους, ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων ὡς εἰ * δυοῖν αὐτῷ προκειμένων ἀπ' ἀρχῆς ὁδῶν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῆς δὲ ἄντικρυς εἰς τὸν ὄλεθρον, * ἐτύγχανεν εἰδὼς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν κακὰ, φόβους καὶ φθόνους, καὶ * διαβολὰς, καὶ * ἀγωνίας: ἐπὶ ταύτην ἂν ὁρμῆσαι τὴν εὐθὺ τοῦ θανάτου τείνουσαν.

* al. δυοῖν.
* ἐτύγχανε δὲ ... Ald.
* al. διαβολάς.
* ἀγῶνας Ald.

Ἐκ τοῦ Κικέρωνος.

ΟΤι οὐ μικρὰ (φησὶν) ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι ῥοπὴ προσῆν εἰς τὸ πείθειν τῷ Κικέρωνι καὶ τοὺς τῷ μεγάλα βοᾶν χρωμένους ῥήτορας ἐπισκώπτων, ἔλεγε δι' ἀσθένειαν ἐπὶ τὴν κραυγὴν ὥσπερ τοὺς χωλοὺς ἐφ' ἵππον πηδᾶν. Ὅτι τὸ μὲν πρὸς ἐχθροὺς ἢ πρὸς ἀντιδίκους σκώμμασι χρῆσθαι πικροτέροις, δοκεῖ ῥητορικὸν εἶναι· τὸ δὲ οἷς ἔτυχε προσκρούειν, ἕνεκα τοῦ γελοίου, πολὺ συνήγαγε μῖσος τῷ Κικέρωνι καὶ ἐκ τούτου πολλοῖς γέγονεν ἀπεχθὴς, καὶ οἱ μετὰ Κλωδίου συνέστησαν ἐπ' αὐτὸν ἀρχὴν τοιαύτην λαβόντες. Ὅτι τὸ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νόμισμα, κουαδράντην Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Ὅτι λέγεταί φησι τὰς πρώτας ἡμέρας διαγωνισάμενος ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος ὁ * Καῖσαρ ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ, καὶ προέσθαι τὸν φίλον. τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν. ἔδει Κικέρωνος μὲν ἐκστῆναι Καίσαρα, Παύλου δὲ τἀδελφοῦ, Λέπιδον, Λευκίου δὲ Καίσαρος, Ἀντώνιον, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρός. οὕτως ἐξέπεσον ὑπὸ θυμοῦ καὶ λύσσης * ἀνθρωπίνων λογισμῶν. μᾶλλον δὲ ἀπέδειξαν, ὡς οὐδὲν θηρίον ἀνθρώπου ἐστὶν ἀγριώτερον, ἐξουσίαν πάθει προσλαβόντος.

* Καῖσαρ. M.M.
* τῶν ἀνθρωπίνων.

Ἐκ τοῦ Φωκίωνος.

ΟΤι (φησὶν) ὁ Φωκίων τραχὺς ἦν καὶ κατηφής· διὸ καὶ Ἀριστογείτονος τοῦ συκοφάντου, πολεμικοῦ ὄντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ * παροξύνοντος ἐπὶ τὰς πράξεις τὸν δῆμον, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ προσελθόντος ἐπὶ βακτηρίᾳ τὼ σκέλη καταδεδεμένου πόρρωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος ἰδὼν ὁ Φωκίων, ἀνέκραγε· Γράφε καὶ Ἀριστογείτονα χωλὸν καὶ πονηρόν. ὥστε θαυμάζειν, ὅπως καὶ ὁπόθεν τραχὺς οὕτως ἀνὴρ καὶ σκυθρωπὸς ἐκτήσατο τὴν τοῦ χρηστοῦ προσηγορίαν. ἔστι δὲ (οἶμαι) χαλεπὸν, οὐ μὴν ἀδύνατον, ὥσπερ οἶνον, καὶ ἄνθρωπον, τὸν αὐτὸν ἡδὺν ἅμα καὶ αὐστηρὸν εἶναι· καθάπερ ἕτεροι πάλιν φαινόμενοι γλυκεῖς, ἀηδέστατοι τοῖς χρωμένοις εἰσὶ καὶ βλαβερώτατοι. καί τοι φασὶν Ὑπερείδην ποτὲ εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ σκοπεῖτε μόνον, εἰ πικρός εἰμι, ἀλλ' εἰ προῖκα εἰμὶ πικρός. Φωκίων τοίνυν ἔχθρᾳ μὲν τῶν πολιτῶν κακῶς οὐδένα ἐποίησεν, οὐδὲ ἐνόμιζεν ἐχθρόν: ἀλλ' ὅσον ἔδει * μόνον τῷ ἐνισταμένῳ εἰς ἃ πράττει ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ ξυναστῆναι. τραχὺς ὢν καὶ δυσεκβίαστος καὶ ἀπαραίτητος· εἰς τὸν ἄλλον βίον εὐμενὴς πᾶσι, καὶ κοινὸν, καὶ φιλάνθρωπον, ἑαυτὸν παρεῖχεν· ὥστε καὶ πταίσασι βοηθεῖν, καὶ κινδυνεύουσι συνεξετάζεσθαι τοῖς διαφόροις.

* παρεξιόντος.
* μόνον τῷ ἐνισταμένῳ Ald.

Ὅτι Ἀντίπατρον τὸν Μακεδονίας στρατηγὸν λέγεται, εἰπεῖν ὡς * δυεῖν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν ὄντων, Φωκίωνος καὶ Δημάδου: τὸν μὲν, λαβεῖν οὐ πέπεικε· τὸν δὲ, διδοὺς οὐκ ἐμπέπληκεν.

* al. δυοῖν, illud etiam Ald.

Ἐκ τοῦ

Ἐκ τοῦ Κάτωνος.

ΩΣ οὖν εἰς τὸ μανθάνειν ἧκεν ὁ Κάτων, νωθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν, καὶ βραδὺς ἀναλαβὼν δὲ κάτοχος καὶ μνημονικός. ὃ δὴ καὶ πέφυκεν ἄλλως τοὺς μὲν εὐφυεστάτους, ἀναμνηστικοὺς μᾶλλον εἶναι· * μνημονικοὺς δὲ τοὺς μετὰ πόνου καὶ πραγματείας παραδεχομένους. γίνεται γὰρ [οἷον] ἔγκαυμα τῆς ψυχῆς τῶν * παθημάτων ἕκαστον.

* ἀναμνησ... [illegible]

* al. μαθημάτων.

Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

ΟΤΙ (φησὶ) λευκὸς ἦν ὁ Ἀλέξανδρος. ἡ δὲ λευκότης ἐπεφοίνισσεν αὐτοῦ μάλιστα περὶ τὸ στῆθος καὶ τὸ πρόσωπον. Ὅτι δὲ τοῦ χρωτὸς ἥδιστον ἀπέπνει, καὶ τὸ στόμα κατεῖχεν εὐωδία, καὶ τὴν σάρκα πᾶσαν, ὥστε πληροῦσθαι τοὺς χιτωνίσκους· πολλοὶ γεγράφασιν. αἰτία δ' ἴσως, ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις, πολύθερμος οὖσα καὶ πυρώδης. ἡ γὰρ εὐωδία γίνεται πέψει τῶν ὑγρῶν ὑπὸ θερμότητος, ὡς οἴεται Θεόφραστος. ὅθεν οἱ ξηροὶ καὶ διάπυροι τόποι τῆς οἰκουμένης τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα τῶν ἀρωμάτων φέρουσιν. ἐξαίρει γὰρ ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν ὥσπερ ὕλην σηπεδόνος ἐπιπολάζον τοῖς σώμασιν. Ἀλέξανδρον δὲ, ὡς ἔοικεν, ἡ θερμότης [τοῦ σώματος] καὶ ποτικὸν καὶ θυμοειδῆ παρεῖχεν. Ὅτι τὸν * Βουκέφαλον προσαχθέντα αὐτῷ ταλάντων δεκατριῶν παρὰ Φιλονείκου τοῦ Θετταλοῦ ὁ μὲν Φίλιππος ἀπεπέμπετο * πρὸς τὸν ἀναβάτην οὐ δεχόμενον, οὐδὲ φωνήν τινος τῶν περὶ τὸν Φίλιππον ὑπομένοντα. ὁ δ' Ἀλέξανδρος μεμψάμενος τὴν ἀποπομπὴν τοῦ ἵππου, ᾐτήσατο παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν αὐτόν. καὶ λαβὼν τὸν δοκοῦντα ἵππον ἄγριον εἶναι πρὸς πάντας, οἳ προσῄεσαν αὐτῷ, καὶ ἀκόλαστον· προσδραμὼν τῷ ἵππῳ, καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον. ὡς ἔοικεν, ἐννοήσας ὅτι τὴν σκιὰν προπίπτουσαν καὶ σαλευομένην ὁρῶν πρὸ αὐτοῦ, διαταράττοιτο. μικρὰ δὲ οὕτω παρακαλπάσας καὶ καταψήσας, ὡς ἑώρα θυμοῦ πληρούμενον αὐτὸν καὶ πνεύματος, ἀπορρίψας ἡσυχῆ τὴν χλαμύδα, καὶ μεταπηδήσας ἑαυτὸν, ἀσφαλῶς περιέβη, καὶ ἤλαυνεν ἐγκρατῶς τὸν ἵππον. καὶ τοῖς μὲν δέος καὶ ἀγωνία ἐνέπεσε, μή τι τὸ μειράκιον πάθῃ. τοῖς δὲ χρόνος ἦν χωρεῖν, καὶ * τερπνὸν θέαμα· πάντας δ' ὁμοίως εἶχεν ἔκπληξις. ὡς δὲ κάμψας * ὑπέστρεψεν ὀρθῶς, * σοβαρῶς καὶ γεγηθώς· ἅπαντες μὲν χαίροντες ἀνηλάλαξαν· ὁ δὲ πατὴρ καὶ δακρῦσαι λέγεται πρὸς τὴν χαράν. καταβάντος δὲ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, ὦ παῖ, φάναι, ζήτει σεαυτῷ βασιλείαν ἴσην· Μακεδονία γάρ σε οὐ χωρεῖ. Ὅτι Ἀλέξανδρος (φησὶ) τοῦ νικᾶν τοὺς πολεμίους τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγούμενος, οὔτε τῶν τοῦ Δαρείου θυγατέρων, κάλλει διαπρεπεστάτων οὐσῶν, οὐδεμιᾶς ἔθιγεν· οὔτε ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν * Βαρσίνης ἀνδρὸς οὔσης κεχηρωμένης. Ὅτι προβάτου (φησὶ) τεκόντος ἄρνα περὶ τὴν κεφαλὴν σχῆμα καὶ χρῶμα ἔχοντα τιάρας, καὶ διδύμους ἑκατέρωθεν αὐτοῦ, βδελυχθεὶς τὸ σημεῖον, ἐκαθάρθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ὁ Ἀλέξανδρος, οὓς ἐξ ἔθους ἐπήγετο πρὸς τὰ τοιαῦτα. διελέχθη δὲ πρὸς τοὺς φίλους, ὡς οὐ δι' αὐτὸν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ταράττοιτο· μὴ τὸ κράτος εἰς ἀγεννῆ καὶ ἄναλκιν [ἄνθρωπον,] ἐκλιπόντος αὐτοῦ, περιστήσει τὸ δαιμόνιον. οὐ μὴν ἀλλὰ βέλτιόν τι σημεῖον γενόμενον τὴν ἀθυμίαν διέλυσεν,

* al. Βουκέφαλαν.

* ἐν. ὡς τῷ.

* al. τέρψιν.

* ἐπέστρεψεν.

* σοβαρῶς.

* Βαρσίνης.

E Catone.

CVm se ad discendum Cato contulisset, tardus fuit ad percipiendum: quæ autem percepisset, ea firmiter memoria retinebat. quomodo videmus qui bono sunt ingenio præditi, cito eos memoriæ mandare, qui autem non nisi cum magno labore discunt, eos memoriter quæ apprehenderunt tenere, eo quod singula quæ didicerunt, quasi inuruntur eorum animis.

Ex Alexandro.

ALbum ait Alexandrum fuisse, ruboremq; in pectore præsertim & facie albedini admixtum habuisse. Suauissimum odorem ab ore & vniuersa eius carne exhalasse, ita vt & tunicæ fragrantia repletæ inde sint, vt multi tradiderunt. Causa fortasse fuit candidum & igneum corporis temperamentum. Bonus enim odor, Theophrasto si credimus, existit cum humores à calore coquuntur: itaque siccæ & torridæ orbis terrarum partes plurima & optima gignunt aromata, quod sol humorem, qui in summis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. Et consentaneum est Alexandrũ ob calorem corporis bibacem iracundumque fuisse. Cum Bucephalum tredecim talentis venalem, adductum a Philonico Thessalo Philippus emitteret, quod neque sessorem admitteret, neque vocem vllius eorum qui cum Philippo erant auscultaret, id ægre ferens Alexander, petiit à patre vt equum acciperet, & accipiens ab omnibus pro efferato & indomito iudicatum, fræno correptum aduersus solem obuertit: nimirum animaduertens equum vmbræ, quæ agitata & tremens ei appropinquaret alias, conspectu perturbari: atque deinde cum paululum palpasset, manuque leniter ducta demulsisset, vt ira repletum vidit, sensim abiecta chlamyde sese in eum extulit, tutóque consedit, & violenter equum impulit, & aliqui ex iis qui aderant, anxie tacitéque spectabant, ne quod incommodi in adolescenti accideret, aliqui manibus plaudentes iucunde, omnes vero similiter stupescebát, postquam exultans gaudio saluus retro acto equo rediit, omnium acclamatione sublata, Philippus præ lætitia etiam illacrymasse commemoratur, caputque filij, cum ab equo descendisset, osculatus dixisse: O nate regnum tibi par quære, Macedonia enim te non capit. Alexander, inquit, seipsum vincere quam hostes magis regium existimans esse, nec vllam filiarum Darii alioqui pulcherrimarum, neque vllam aliam ante nuptias attigit mulierem, Barsina excepta, quæ vidua fuit. Cum autem ouis agnum peperisset, qui in capite figuram & colorem tiaræ, & ex vtraque eius parte testiculos haberet, abominatus id prodigium, a Babyloniis, quos eius rei causa ex more quodam secum ducebat, expiatus, ad amicos etiam dixit, se non sui, verum ipsorum causa perturbatum esse, ne ipso defuncto summam rerum ad ignobilem & imbellem aliquem hominem fatum deuolueret. Sed hunc eius mœrorem aliud lætius ostentum sustulit.

PLVTARC.

Etenim Proxenus stratoribus regiis præfectus, cum in tentorio regis locum foderet iuxta Oxum fluuium, fontem liquoris pinguis aperuit, cuius cum summum esset haustum, purum deinde & perlucidum oleum scaturijt, neque odore quicquam, neque gustu ab oleo, neq; nitore etiam & pinguedine differens, & vero nullæ sunt in illa regione oleæ: Oxum autem mollissimam habere aquam, adeo vt lauantium cutim pinguedine quadam inungat. Mirifice eo prodigio Alexander delectatus est. Fuit & Philippo filius Aridæus, ex ignobili scorto Philinna prognatus, mentis non plane compos, quod corporis morbo ei euenerat. Verum is morbus non naturæ vitio, quinimo in puero eo satis bona atque ingenua indoles apparuisse dicitur, sed postmodo venenis ab Olympiade corruptus, sanæ mentis iacturam fecisse.

Ex Cæsaris vita.

FErunt proximo, quam Ariminum peruenisset, (vrbs ea est magna in Celtica, quam subito impetu inuadēs occupauit) nocte obscœnum Cæsari insomnium visum, nempe se cum matre sua corpus miscere.

Ex Eumenis vita.

ENimuero secundæ res etiam ingenio modico & submisso præditos attollunt, vt magni sibi videantur, eriguntque erigant, cum ex excelso loco collocatos se vident: vera animi magnitudo & constantia, rebus aduersis ferendis emendandisque casibus elucescit: Cuius rei exemplum Eumenes præbuit. Magis enim illius nobilitas animæ apparuit & patuit, & alacritas ingenij omnibus calamitatibus longe superioris. Ea propter sentiens eos sese mutuo contemnere, ipsum metuere, & in hoc esse, vt capta occasione occidant: pecunia sibi opus esse simulauit, eoque sub prætextu, ab iis quibus maxime odio erat, multa talenta mutuo accepit, vt ij fidem ipsi haberent, & metu amittendi crediti ab insidiis desisterent. Ita euenit, vt alienam ille pecuniam corporis sui custodem habuerit, & alijs salutem suā data pecunia redimentibus, solus ipse accipiendo tutum sese præstitit. Philopolemus, [id est, militiæ amans] est, qui vtilitatem securitati præfert; Polemicus [id est militaris] bello possidens securitatem.

E Sertorij vita.

AGenti Sertorio in Hispania nautæ quidā ei occurrunt, qui nuper ex Atlanticis insulis redierant. Duæ sunt insulæ, stricto admodum freto distinctæ, decem stadiorū millibus ab Africa remotæ: eædemq; insulæ Beatorum Fortunatæ dicuntur. Imbribus modicis idque raro rigātur, plerumq; lenibus ac roscidis ventis perflatę, non arationibus modo & plātationi fertilem terram præbent, sed & vltro fruges effundūt, quæ sua & copia & dulcedine sufficiāt ad alendum ociosum, & nullis negotiis deditū populum. Aer innoxius est, anni que tempestates mediocri mutatione iis in insulis variātur.

ὅτι ἐπὶ τῶν στρωμάτων τεταγμένος ὄνομα Πρόξενος, χώραν ὀρύττων τῇ βασιλικῇ παρὰ τὸν Ὦξον ποταμὸν, ἀνεκάλυψε, πηγὴν ὑγροῦ λιπαροῦ καὶ πιμελώδους. ἀπαντλουμένου δὲ τοῦ πρώτου, καθαρὸν ἀνέβλυζεν ἤδη καὶ διαυγὲς ἔλαιον, οὔτε ὀσμῇ δοκοῦν οὔτε ἐλαίου γεύσει διαφέρειν, στιλπνότητι δὲ καὶ λαμπρότητι παντάπασιν ἀπαράλλακτον, καὶ ταῦτα τῆς χώρας μηδὲ ἐλαίας φερούσης. λέγεται μὲν οὖν καὶ τὸν Ὦξον αὐτὸν μαλακώτατον ὕδωρ, ὥστε τὸ δέρμα τοῖς λουομένοις ἐπιλιπαίνειν. οὐ μὴν ἀλλὰ [καὶ] θαυμαστῶς Ἀλέξανδρος τῷ σημείῳ ἥσθη. Ὅτι Ἀρριδαῖος μὲν γέγονε τῷ Φιλίππῳ ἐξ ἀδόξου γυναικὸς καὶ κοινῆς, Φιλίννης· ἀτελὴς δὲ * τὴν σύνεσιν διὰ σώματος ἐγεγόνει νόσον· οὐ μὴν φύσει, ἀλλὰ καὶ πάνυ φασὶν αὐτοῦ παιδὸς ὄντος διαφαίνεσθαι χαρίεν ἦθος, καὶ οὐκ ἀγεννές. εἶτα μέντοι φαρμάκοις ὑπὸ Ὀλυμπιάδος κακωθέντα, διαφθαρῆναι τὴν διάνοιαν. * al. τῇ.

Ἐκ τοῦ Καίσαρος.

ΟΤι Καῖσαρ λέγεται τῇ προτέρᾳ νυκτὶ τῆς ἐπὶ * ἀριμίνου διαβάσεως (πόλις δὲ ἐστιν αὕτη τῆς κελτικῆς μεγάλη, ἣν καὶ ἐξ ἐφόδου ἐπελθὼν ἔσχεν) ὄναρ ἰδεῖν ἔκθεσμον. ἐδόκει γὰρ αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ μητρὶ μίγνυσθαι τὴν ἄρρητον μίξιν. * ἀρίμινον.

Ἐκ τοῦ Εὐμένους.

ΤΟ μὲν εὐτυχεῖν καὶ τοὺς φύσει μικροὺς συνεπικουφίζει τοῖς φρονήμασιν, ὥστε φαίνεσθαί τι μέγεθος περὶ αὐτοὺς καὶ ὄγκον ἐκ πραγμάτων ὑπερεχόντων ἀποβλεπομένους. ὁ δέ γε ἀληθῶς μεγαλόφρων, καὶ βέβαιος, ἐν τοῖς σφάλμασι μᾶλλον καὶ ταῖς δυσημερίαις ἀναφέρων, γίνεται κατάδηλος· ὥσπερ ὁ Εὐμένης κακοπραγήσας. μᾶλλον γὰρ αὐτοῦ τὸ γενναῖον [τῆς ψυχῆς] διεφαίνετο καὶ ἐξέλαμψε, καὶ τὸ ἄπληκτον τοῦ φρονήματος καὶ ταῖς συμφοραῖς ἀταπείνωτον. Ὅτι αἰσθόμενος (φησὶ) τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀλλήλων καταφρονοῦντας, αὐτὸν δὲ φοβουμένους, καὶ παραφυλάττοντας ἀνελεῖν, εἰ γένοιτο καιρὸς, ἐσκήψατο χρημάτων δεῖσθαι. καὶ συνεδανείσατο τάλαντα πολλὰ παρὰ τῶν μάλιστα μισούντων, ἵνα καὶ πιστεύωσι, καὶ ἀπέχωνται περὶ τὸ δάνειον ἀγωνιῶντες. ὥστε συνέβη, τὸν ἀλλότριον πλοῦτον φύλακα τοῦ σώματος ἔχειν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ σωτηρίᾳ διδόντων μόνον ἐκ τοῦ λαβεῖν κτήσασθαι τὴν ἀσφάλειαν. Ὅτι φιλοπόλεμος μέν ἐστι (φησὶν) ὁ τῆς ἀσφαλείας τὴν πλεονεξίαν προτιμῶν: πολεμικὸς δὲ ὁ τῷ πολέμῳ κτώμενος τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐκ τοῦ Σαρτωρίου.

ΟΤι διατρίβοντι (φησὶ) Σερτωρίῳ περὶ Ἰβηρίαν, ναῦταί τινες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ ἐκ τῶν ἀτλαντικῶν νήσων ἀναπεπλευκότες. αἱ δύο μέν εἰσι λεπτῷ παντάπασι πορθμῷ διαιρούμεναι, μυρίους δὲ ἀπέχουσι λιβύης σταδίους, καὶ ὀνομάζονται μακάρων. ὄμβροις δὲ χρώμεναι μετρίοις σπανίως, τὰ πλεῖστα πνεύμασι μαλακοῖς καὶ δροσοβόλοις οὐ μόνον ἀροῦν, ἀλλὰ καὶ φυτεύειν παρέχουσιν ἀγαθὴν καὶ πίονα χώραν. ἀλλὰ καὶ καρπὸν αὐτοφυῆ φέρουσιν, ἀποχρῶντα πλήθει καὶ γλυκύτητι βόσκειν, ἄνευ πόνων καὶ πραγματείας, σχολάζοντα δῆμον. ἀὴρ δὲ ἄλυπος, ὥραις τε κράσει καὶ μεταβολῆς μετριότητι κατέχει τὰς νήσους.

PLVTARC.

οἱ γὰρ ἐντεῦθεν τῆς γῆς ἀποπνέοντες ἔξω Βορέαι καὶ ἀπηλιῶται, διὰ μῆκος ἐκπίπτοντες εἰς τόπον ἀχανῆ, διασπείρονται, καὶ προαπολείπουσι. πελάγιοι δὲ περιρρέοντες ἀργέσται καὶ ζέφυροι (καὶ) βληχροὺς μὲν ὑετοὺς καὶ σποράδας ἐκ θαλάττης ἐπάγοντες, τὰ δὲ πολλὰ νοτεραῖς αἰθρίαις ἐπιψύχοντες, ἡσυχῇ τρέφουσιν· ὥστε μέχρι τῶν βαρβάρων * διῖχθαι πίστιν ἰσχυράν, αὐτόθι τὸ Ἠλύσιον εἶναι πεδίον, καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων οἴκησιν, ἣν Ὅμηρος ὕμνησε. ταῦτα ὁ Σερτώριος ἀκούσας, ἔρωτα θαυμαστὸν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους, καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ, τυραννίδος ἀπαλλαγεὶς καὶ πολέμων * ἀπαύστων. ἀλλὰ διεμάχοντο αὐτῷ καὶ περιέσπασαν τὸν ἔρωτα, ἥ τε Κιλίκων * ἐκταραχθεῖσα, καὶ νεωτέρων ἀρξαμένη πολεμίων. Ὅτι λέγεται (φησὶν) ὁ Σερτώριος οὔτε ὑφ' ἡδονῆς οὔτε ὑπὸ δέους εὐάλωτος γενέσθαι· φύσει τε ἀνέκπληκτος περὶ τὰ δεινά, μετρίως ἐνεγκεῖν εὐτυχίαν· οὐδενὸς μὲν ἦν τοῦ περὶ πρὸς εὐθυμαχίαν ἀτολμότερος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἡγεμόνων. ὅσα δὲ κλοπείας ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας περὶ τόπους ὀχυροὺς καὶ διαβάσεις, τάχους δεομένας, ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν ἐν δέοντι, σοφιστὴς δεινότατος. ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων δαψιλὴς φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμετρίαζε τῶν ἁμαρτημάτων· καί τοι δοκεῖ περὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ βίον ὠμότητος καὶ βαρύτητος τὸ περὶ τοὺς ὁμήρους πραχθὲν ἔργον, ἐπιδεῖξαι τὴν φύσιν οὐκ οὖσαν ἥμερον, ἀλλ' ἐπαμπεχομένην λογισμῷ διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐμοὶ δὲ ἀρετὴν μὲν εἰλικρινῆ, καὶ κατὰ λόγον συνεστῶσαν, οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ τύχη τις ἐκστῆσαι πρὸς τοὐναντίον. ἀλλ' ὡς (δὲ) προαιρέσεις καὶ φύσεις χρηστὰς ὑπὸ συμφορῶν μεγάλων παρ' ἀξίαν κακωθείσας οὐκ ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν τὸ ἦθος· ὃ καὶ Σερτώριον οἶμαι παθεῖν, ἤδη τῆς τύχης αὐτὸν ἐπιλειπούσης, ἐκτραχυνόμενον ὑπὸ τῶν πραγμάτων, καὶ γινόμενον πικρὸν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.

Etenim qui versus eas partes a terra feruntur boreæ & subsolani, cum in vastum ob longitudinem distantiæ inciderint locum, dissipantur, & antequam eo penetrantur, concidunt: Cauri autem & Zephyri qui ab alto circumflant, pluuias a mari modicas rarásque inundunt, plerumque humectis serenitatibus refrigerant, incolas que placide alunt. Ita vsque ad barbaros etiam, constans & probata percrebuit opinio, esse illis in insulis Elysios illos campos, & beatorum, quam descripsit Homerus, habitationem. His de rebus vt auditu percepit Sertorius, mirabilis eum inuasit amor eas insulas incolendi; tyrannidéque & bellis euitatis in pace & quiete viuendi. Verum turbauit & dissipauit hunc amorem Cilicum aduentus, & nouorum bellorum administratio. Sertorium, memoriæ proditum est, neque voluptati, neque metui obnoxio ingenio fuisse: natura & imperterritum rebus aduersis, & qui res secundas moderate ferret: neminem eo tempore ducem magis aperta prœlia vitasse: callidissimum vero furtiuis belli operibus, in occupandis locis natura munitis, & fluminibus traiiciendis, aliisq; id genus rebus quæ celeritate, astutia, & mendacio conficiuntur: perliberalem in præmiis virtutum conferendis, in suppliciis moderatum. Quamquam extremo vitæ cursu videtur id quod in obsides statuit, ostendisse animum eius non vere mansuetum fuisse, sed crudelitatem eius arte quadam necessitatis causa fuisse celatam. Mihi autem vt veram virtutem rationéque recta stabilitam, nunquam videtur fortunæ vis in contrarium posse conuertere, ita consilia tamen alias recta bonásque naturas indigne grauibus calamitatibus afflictas, nō absurdum puto credere vna cum fortuna mutari. Id quod ego tum Sertorio accidisse puto, iam fortuna eum destituente, rebúsque ipsis exasperatum, iniurias malorum atrocius vltum arbitror.

Ἐκ τοῦ Δημητρίου.

Ὅτι Δημήτριος (φησὶ) μεγέθει μὲν ἦν τοῦ πατρὸς ἐλάττων, καί τοι μέγας· * ἰδέα δὲ καὶ κάλλει προσώπου θαυμαστὸς καὶ περιττός, ὥστε τῶν πλαττόντων καὶ γραφόντων μηδένα τῆς ὁμοιότητος ἐφικέσθαι· τὸ γὰρ αὐτὸ χάριν, καὶ βάρος, καὶ φόβον, καὶ ὥραν εἶχε. καὶ συνεκέκρατο τῷ νεαρῷ καὶ ἰταμῷ δυσμίμητός τις ἡρωϊκὴ ἐπιφάνεια καὶ βασιλικὴ σεμνότης. οὕτω δέ πως καὶ τὸ ἦθος ἐπεφύκει πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἅμα καὶ χάριν.

Ὅτι τὸ ὑπερφυέστατον ἐνθύμημα τοῦ Στρατοκλέους φησίν. οὗτος γὰρ ἦν ὁ τῶν σοφῶν τούτων καὶ περιττῶν καινουργὸς ἀρεσκευμάτων· ἔγραψεν, ὅπως οἱ πεμπόμενοι κατὰ ψήφισμα δημοσίᾳ πρὸς Ἀντίγονον ἢ Δημήτριον ἀντὶ πρεσβευτῶν θεωροὶ λέγοιντο, καθάπερ οἱ Πυθοῖ καὶ Ὀλυμπίαζε τὰς πατρίους θυσίας * ἀπάγοντες ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἑορταῖς. οὗτοι δὲ καταυνωκόμενοι τοῦ Δημητρίου προσδιέφθειραν αὐτὸν οὐδὲν ἄλλως ὑγιαίνοντα τὴν διάνοιαν. Ὅτι Ἀθηναῖοι, πολιορκοῦντος αὐτοὺς Φιλίππου, γραμματοφόρους ἑλόντες, τὰς μὲν ἄλλας ἐπιστολὰς ἀνέγνωσαν ἐπιστολὰς μόνην δὲ τὴν Ὀλυμπιάδος οὐκ ἔλυσαν, ἀλλ' ὥσπερ ἦν κατασεσημασμένη, πρὸς ἐκεῖνον ἀπέλυσαν.

Ex Demetrij vita.

Demetrius statura patre fuit inferior, tametsi magnus: figura autem & pulchritudine faciei ita insigni & eximia, vt eam fingendo pingēdoque assequi nemo potuerit. Nam vna cum venustate & elegantia grauitas terrórque in vultu inerat, & heroica quędā ac regia maiestas iuuenili alacritati admixta. Sic ingenium quoque erat, & ad perterrendos homines, & ad conciliandam sibi eorum gratiam aptum.

Insolentissimum fuit Stratoclis (is enim scitarum istarum fuit & subtilium auctor blanditiarum) commentum, qui legem promulgauit, vt si qui publico edicto ad Antigonum vel Demetriū mitterentur, ij non legati, sed Theori, id est cōsultores nominarētur: quod nomē eorum est, qui Pythiæ aut Olympiæ à maioribus tradita sacrificia pro ciuitatibus in solēni Gręcorum conuentu peragebant. His illi adulationibus Demetrium alioqui sana mente preditū demulcentes corruperunt. Athenienses obsessi à Philippo tabellarios intercipientes, lectis reliquis epistolis, missam ab Olympiade nō aperuerunt, sed obsignatā adhuc Philippo miserāt.

* διελθεῖν Al.
* ἀναπαύσιν.
* ἐκταραχθεῖσα.
* ἰδέα δὲ Μ.Μ.
* ἀπάγοντες Al.

PLVTARC.

Herodot. Thalia. & Orig. lib. contra Celsum p. 261. citat. August. Vindo.

Neque vero vlla regi conuenientior actio est, quam iustitiæ executio. Mars enim (vt Timotheus ait) tyrannus est, legem vero omnium Regem Pindarus appellat. Vsque ad Demetrium Antigoni, qui poliorcetes appellabatur, nemo hominum viderat ante quindecirem em aut sedecirem em. Postea quidem temporis Ptolemæus Philopator quadragintaremem construxit, longam CCLXXX. altam ab imo fundo vsque ad summũ puppis XLVIII cubitos, remigibus quater mille, & nautis præterea quadringentis instruebatur, recipiebátque classiariorum in foris & tabulato prope tria millia, [sed nautæ quingenti, remiges quatuor, milites minimum septingenti.] Verum hæc nauis spectaculo magis & ostentationi quam vsui fuit, quod difficulter neque sine periculo commoueri posset, parúmque ab ædificiis fixis differret.

Ex Antonij vita.

MVlta Antonius ignorauit, non tam ob socordiam, quam simplicitatem, quá ductus facile suis credebat. Erat enim simplici ingenio, & tarde sentiebat: cum autem sensisset se peccasse, graui mouebatur pœnitentia, & apud eos ipsos quos offendisset, confitebatur. magna & supplicia & præmia irrogabat, modi tamen in gratificando, quam puniendo erat negligentior. Iocis autem eius nimiæque dicacitati hoc aderat remedium, quod se vicissim morderi patiebatur, neque minori cum voluptate ridebatur, quam ridebat. Quæ res illi maximo fuit malo. Qui enim libere secum iocarentur, ab eis serio loquẽtibus nequaquam putabat sibi adulari: itaque laudando facile decipiebatur. non enim intelligebat esse, qui adulationi libertatem veluti subausterum condimentum admiscerent, quo proteruæ inter pocula loquacitati tædium & satietatem dimoueant, idque consequantur, vt assentantes & concedentes, quoties de re graui sermo incideret, non gratiam captare, sed prudentia inferiores videantur.

Ex Pyrrhi vita.

FVit Pyrrhus vultu regio quidem, sed terribiliore quam venerabiliore. Non habuit mulsos dentes, sed supra erat vnum os continuum, in quo dentium interualla tenuibus veluti sulcis detinebantur, è liene laborantibus salutem adferre credebatur, si gallum album mactans, supinatis illis dextro pede leuiter viscera premeret, neque fuit quisquam ita vel pauper vel vilis, cui rogatus eam medicinam facere dedignaretur: gallum ipse Pyrrhus accipiebat, atque immolabat, iisque ei erat honor gratissimus. Et ferunt pedis eius pollicem vim diuinam habuisse, atque etiam cremato post mortem corpore, hunc illæsum intactúmque ab igne fuisse repertum.

Ex Marij vita.

MArio & tẽperantię ac tolerãtiæ testimonia perhibentur: & huius quidẽ indiciũ

Ὅτι οὐδὲν (φησὶν) οὕτω βασιλεῖ προσήκει, ὡς τὸ τῆς δίκης ἔργον. Ἄρης μὲν γὰρ τύραννος, ὥς φησι Τιμόθεος: νόμος δὲ πάντων βασιλεύς, κατὰ Πίνδαρόν ἐστιν. Ὅτι μέχρι Δημητρίου (τοῦ) Ἀντιγόνου παιδὸς, ὃς πολιορκητὴς ὠνομάζετο, οὐδεὶς εἶδεν * ἀνθρώπων, οὔτε πεντεκαιδεκήρη ναῦν πρότερον, οὔτε ἑκκαιδεκήρη· ὕστερον δὲ καὶ τεσσαρακοντήρη Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐναυπηγήσατο, μῆκος διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου πεντήκοντα δυεῖν δεόντων· ταύταις δὲ χωρὶς ἐρετῶν ἐξήρτυε ναύταις τετρακοσίοις, ἐρέταις δὲ τετρακισχιλίοις. χωρὶς δὲ τούτων, ὁπλίτας δεχομένην, ἐπί τε τῶν παρόδων καὶ τοῦ καταστρώματος ὀλίγῳ τρισχιλίων ἀποδέοντας· ἀλλὰ ναῦται υ΄, ἐρέται δ΄, ὁπλῖται παρὰ μικρὸν γ΄, ὁμοῦ, ζυ΄. Θέαν μόνον ἐκείνη παρεῖχε, καὶ μικρὸν ὅσον διαφέρουσα τῶν * νομίμων οἰκοδομημάτων φανῆναι πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ χρείαν ἐπισφαλῶς καὶ δυσέργως ἐκινήθη.

Ἐκ τοῦ Ἀντωνίου.

ΟΤι Ἀντώνιος ἠγνόει πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων· οὐχ οὕτω ῥᾴθυμος ὤν, ὡς δι' ἁπλότητα πιστεύων τοῖς περὶ αὐτόν· ἐνῆν γὰρ * ἁπλότης τῷ ἤθει, καὶ βραδεῖα δὲ αἴσθησις· αἰσθανομένῳ δὲ τῶν ἁμαρτανομένων ἰσχυρὰ μετάνοια, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐξομολόγησις τοὺς ἀγνωμονηθέντας· μέγεθος δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ περὶ τὰς τιμωρίας. μᾶλλόν γε μὴν ἐδόκει χαριζόμενος, ἢ κολάζων, ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον. ἡ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς σκώψεις ὕβρις ἐν ἑαυτῇ τὸ φάρμακον εἶχεν· ἀντισκῶψαι γὰρ * ἐξῆν καὶ ἀνθυβρίσαι. καὶ γελώμενος ἢ γελῶν ἔχαιρε· καὶ τοῦτο διελυμήνατο τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων. τοὺς γὰρ ἐν τῷ παίζειν παρρησιαζομένους οὐκ ἂν οἰηθεὶς σπουδάζοντας κολακεύειν αὐτόν, ἡλίσκετο ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ἐπαίνων ἀγνοῶν, ὅτι τὴν παρρησίαν τινὲς ὡς ὑπόστυφον ἥδυσμα τῇ κολακείᾳ παραμιγνύντες, ἀφῄρουν τὸ πλήσμιον τῇ παρὰ τὴν κύλικα θρασύτητι καὶ λαλιᾷ, διαμηχανώμενοι τὴν τῶν πραγμάτων * ὕφεσιν καὶ συγκατάθεσιν, ὡς μὴ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν, ἀλλὰ τῷ φρονεῖν ἡττωμένων φαίνεσθαι.

Ἐκ τοῦ Πύρρου.

ΟΤι Πύρρος (φησὶ) τῇ μὲν ἰδέᾳ τοῦ προσώπου φοβερώτερον ἦν ἔχων, ἢ σεμνότερον καὶ βασιλικώτερον. πολλοὺς δὲ ὀδόντας οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἓν ὀστοῦν συνεχὲς ἦν, ἄνωθεν οἷον λεπταῖς ἀμυχαῖς τὰς διαφυὰς ὑπογεγραμμένον τῶν ὀδόντων. τοῖς δὲ σπληνιῶσιν ἐδόκει βοηθεῖν, ἀλεκτρυόνα θύων λευκόν, ὑπτίων τε κατακειμένων τῷ δεξιῷ ποδὶ πιέζων ἀτρέμα τὸ σπλάγχνον. οὐδεὶς δ' ἦν πένης, οὔτε ἄδοξος οὕτως, ὥστε μὴ τυχεῖν τῆς ἰατρείας δεηθείς. ἐλάμβανε δὲ καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα θύσας· καὶ τὸ γέρας τοῦτο ἥδιστον ἦν αὐτῷ. λέγεται δὲ τοῦ ποδὸς ἐκείνου τὸν μείζονα δάκτυλον δύναμιν ἔχειν θείαν, ὥστε μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ λοιποῦ σώματος κατακαέντος, ἀπαθῆ καὶ * ἄλυπον ὑπὸ τοῦ πυρὸς * εὑρεθῆναι.

Ἐκ τοῦ Μαρίου.

ΟΤι τῷ Μαρίῳ (φησὶ) καὶ σωφροσύνην καὶ καρτερίαν μαρτυροῦσιν· ἧς δεῖγμα καὶ τὸ περὶ τὴν

* εἶδε, Ald.
* μονίμων Ald.
* [illegible]
* ἔσω.
* al. ἔφεσιν
* ἀπαθῆ Ald.
* ἐνδεδεμένον? [illegible]

χειρουργίαι ὁσίν. ἰξῶν γὰρ ἀνάπλεως ἄμφω τὰ σκέλη γεγονώς, καὶ τὴν ἀμορφίαν δυσχεραίνων· ἔγνω ἐγχειρεῖν ἑαυτόν. καὶ παρέχει ἄδετος θάτερον σκέλος, οὐδὲ κινηθεὶς, οὐδὲ στενάξας, ἀλλὰ καθεστῶτι τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ σιωπῆς πρὸς ὑπερβολὰς [καὶ] ἀλγηδόνων ἐπὶ ταῖς τομαῖς ἀνασχόμενος. τοῦ δὲ ἰατροῦ μετιόντος ἐπὶ θάτερον οὐκ ἔτι παρέσχε, φήσας ὁρᾶν τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀλγηδόνος οὐκ ἄξιον. Ὅτι Μάριος ἐκ Λιβύης μετὰ τοῦ στρατεύματος ἀνακομισθεὶς, τήν τε ὑπατείαν ἀνέλαβε, καὶ τὸν θρίαμβον εἰσήλασεν ἄπιστον ἐπιδειξάμενος θέαμα Ῥωμαίοις, Ἰουγούρθαν αἰχμάλωτον· οὗ ζῶντος, οὐδὲ εἷς ἤλπισε πολεμίων κρατήσειν· οὕτως ἦν ποικίλος ἀνὴρ τύχαις ὁμιλῆσαι, καὶ πανουργίᾳ πολλῇ μεμιγμένον ἔχων τὸ θυμοειδές. ἐν δὲ τῷ θριάμβῳ κομισθῆναι λέγουσι χρυσίου μὲν ἑπτὰ καὶ τρισχιλίας λίτρας· ἀργύρου δὲ ἀσήμου ͵εφοζ. νομίσματος δὲ δίδραχμας ͵ζ ἐπὶ μυριάσιν ή καὶ κ'. Ὅτι τοὺς φιλοπόνους καὶ σιωπῇ μετ' εὐκολίας τὰ προστασσόμενα πράττοντας (ἄτρυτος γὰρ ἦν ὁ Μάριος) καὶ αὐτουργεῖν τὰ πολλὰ, καὶ μιμεῖσθαι, διδάσκειν αὐτὸν, καὶ ἐξουσιῶδες τοὺς στρατιώτας, ἡμιόνους Μαριανοὺς ὠνόμαζον. οἱ δὲ, ὅτι Μάριος φησιν ὑπὸ Σκιπίωνι πάλαι στρατευόμενος, καὶ πολυπραγμονεῖν περὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν ὑποζυγίων τὸν στρατιωτῶν περιέγραψεν, ἵππον τὸν κάλλιστα τεθραμμένον, καὶ ἡμίονον εὐεξίᾳ καὶ πραότητι καὶ ῥώμῃ διαφέροντα πολὺ τῶν ἄλλων. ἡσθέντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ τοῖς τοῦ Μαρίου θρέμμασι, καὶ πολλάκις αὐτῶν μνησθέντος· οὕτως ἄρα τοὺς σκώπτοντας ἐν ἐπαίνῳ τὸν ἐνδελεχῆ καὶ τλήμονα, καὶ φιλόπονον, Μαριανὸν ἡμίονον προσαγορεύειν.

Ὅτι Τεύτονας Μαρίου καταπολεμήσαντος, μυριάδας δέκα, Μασσαλιῆται τοῖς ὀστέοις λέγονται περιφράξαι τοὺς ἀμπελῶνας· τὴν δὲ γῆν, τῶν νεκρῶν καταναλωθέντων ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ χειμῶνος ὄμβρων ἐπιπεσόντων, οὕτως ἐκλιπανθῆναι, καὶ γενέσθαι διὰ βάθους ἀνάπλεω, τῆς σηπεδόνος ἐνδύσης, ὥστε καρπῶν ὑπερβάλλον εἰς ὥρας πλῆθος ἐξενεγκεῖν· καὶ μαρτυρῆσαι τῷ Ἀρχιλόχῳ λέγοντι, πιαίνεσθαι πρὸς τοῦ τοιούτου τὰς ἀρούρας. ἐπιεικῶς δὲ ταῖς μεγάλαις μάχαις ἐξαισίους ὑετοὺς ἐπικαταρρήγνυσθαι λέγουσιν: εἴτε δαιμονίου τινὸς τοῖς καθαροῖς καὶ διϊπετέσιν ἁγνίζοντος ὕδασι καὶ κατακλύζοντος· εἴτε τοῦ φόνου (καὶ) τῆς σηπεδόνος ἐξανιείσης ὑγρὰν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν, ἣ τὸν ἀέρα συνίστησιν, εὐτρεπτον ὄντα καὶ ῥᾳδίως μεταβάλλειν ἐπὶ πλεῖστον ἀπὸ σμικροτάτης ἀρχῆς. Ὅτι ἄξιοι θαυμάσαι τοὺς Κορνούτου θεράποντας· πολλῶν γὰρ ἐν στασιαζούσῃ τῇ πόλει θανάτῳ, ἐκ τῶν ἀναιτίων, καταψηφισαμένων καὶ ἀνυσίων σφαγῶν καὶ ποικίλων προσελθόντων: κρύψαντες τὸν δεσπότην ἀποκρυψάμενοι, νεκρόν δέ τινα τῶν πολλῶν ἀναρτήσαντες ἐκ τοῦ τραχήλου, καὶ περιθέντες αὐτῷ χρυσοῦν δακτύλιον, ὑπέδειξαν τοῖς Μαρίου δορυφόροις· καὶ κοσμήσαντες, ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἔθαψαν. * ὑπενόησε δὲ οὐδείς· ἀλλ' οὕτω λαθὼν ὁ Κορνοῦτος, ὑπὸ τῶν οἰκετῶν εἰς Γαλατίαν διεκομίσθη.

* al. ἀνυσίων.

exitat. Varicibus enim magnis cum vtrumque eius crus laboraret, deformitatem ægre ferens, medicum accerfiuit, eique non ligatus crus alterum præbuit, ac nihil ipse motus, nullo edito gemitu, constanti vultu tacitus incredibiles secturæ dolores pertulit: ad alterum transeunte medico, non sustinuit, remedium hoc non dignum esse inquiens, cuius causa tanti cruciatus tolerarentur. Marius ex Africa cum exercitu transuectus & consulatum accepit, & triumphum duxit, Iugurtham captiuum incredibile Romanis spectaculum exhibens, quo viuo victoriam de hostibus nemo ne sperasset quidem: adeo ad omnem fortunam se accommodare callidus, astutiæ magnæ admixtam ferociam habebat. In triumpho præterea illata narrant auri ter mille ac septem pondo, argenti non signati quinquies millia DCCLXXV. signati CCLXXXVII. millia denarium. Solent milites laboriosos, quique taciti prompte imperata faciunt, *mulos Marianos* appellare (erat enim Marius indefatigabilis) quod sua ipsi facerent, & eum hac in re imitarentur. Quidam quia Marius olim sub Scipione militans curiose arma & carros inspicienti, adduxit bellicosum equum optime enutritum, & mulum cæteris habitiorem & cicuritate & robore præstantem multo. cumque Imperator Marij iumentis oblectaretur, & sæpe eorum recordaretur: inde ortum vt qui per cautilum ob laborum assiduitatem & tolerantiam laudaretur, *Marianus mulus* appellaretur. Deuictis centum millibus Teutonum à Mario, Massilienses ferunt ossibus vineas sepisse: tellurem vero consumtis in ea cadaueribus, ac per hiemem imbribus delapsis, ita pinguem redditam, putredine in profundum penetrante repletam, vt legitimo tempore abunde fructuum protulerit, & quod Archilochus dixit, *hoc modo agros pinguescere*, id tum fuisse confirmatum. Neque abs re est, quod post magna prælia immodicæ pluuiæ decidant: siue Deus aliquis terram puris & cælestibus aquis lustrat atque proluit: siue cadaueribus & pinguedine humidam grauémque emittentibus exhalationem, ita aer cogit, alioquin facile etiam leuissimis de causis mutationi obnoxias. Digni itaque admiratione Cornuti serui, multis enim bello ciuili morte sine causa condemnatis, variisque cædibus perpetratis, cum herum suum occultassent, aliud quoddam cadauer de mortuorum aceruo arreptum collo trahentes, aureum annulum digito accommodantes, Marianis ita satellitibus ostenderunt, & ornato funere, quasi herile esset sepeliuerunt: neque id quisquam sensit, eoque modo Cornutus clam opera seruorum in Galliam euasit.

Vide Festum.

Marianus mulus.

Ex Arati vita.

ARato cum Aristippo & militibus acri pugna congrediente, & tyranno à Crete quodam nomine Tragisco necato, & amissis

Ἐκ τοῦ Ἀράτου.

ΟΤι ὁ Ἄρατος (φησὶ) λαμπρῶς καὶ κατὰ Ἀριστίππου τοῦ τυράννου καὶ κατὰ τῶν σὺν αὐτῷ ἀριστεύσας· πεσόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ τυράννου ὑπὸ Κρητός τινος Τραγίσκου τοὔνομα, καὶ τοῦ πλήθους

PLVTARCH.

ipsorum plusquam MD. viris, & nemine suorum amisso, Argos tamen neque cepit neque liberauit. Agis enim & Aristomachus minor, cum exercitu regio irruperant eo, & rerum potestatem occupauerant. Magnam quidem partem cauillorum, dicteriorúmque & scurrilium insectationum, quibus eum adulatores tyrannorum traducebant, refutauit: *qui in gratiam dominorum dictitare solebant, ducis Achaeorum tempore praelij aluum conturbari, vertiginem & grauem soporem oboriri simul atque tubae sonitum exaudiuisset. Itaque vt primum aciem instruxisset, & tesseram dedisset, percontari solitum centuriones, ecquid sua praesentia opus foret, iacta iam alea; atque ita digredientem quam longissime, euentum pugnae expectare.* Haec quidem ita obtinuit opinio, vt Philosophi etiam in scholis disputent, tremórne cordis & mutatio coloris, & alui solutio praesente periculo timiditatis sit, an cuiusque intemperiei in corpore & frigiditatis: Aratum enim bonum semper ducem habitum, cui tamen eã semper in obeundis periculis acciderint. Quia antiqua lex erat, ne quis intra muros sepeliretur, eámque legem magna confirmabatur superstitio, Delphos miserunt ea de re sciscitatũ Pythiam, quae permisit. & tum caeteri Achaei, tum vero Sicyonij gauisi sunt: mutatóque in festiuitatem luctu, coronati albisque induti vestibus corpus eius statim in vrbem deportarunt, paeanes choreis accinẽtes: ac loco delecto qui omnium conspectui pateret, tanquam conditorem seruatorémque vrbis sepeliuerunt. Loco etiamnum est nomen Aratéum. mortuus est specie familiaritatis veneno & dolis, caede à Taurione perpetrata, Philippo Peloponesio tyranno edicente, vt impune illi quae fecisset cederent.

Ex Artaxerxis.

MAter Artaxerxis fuit Parysatis, sollers sane femina, & taxillos iacere nõ indocta. Metus tyranno stimulus ad caedem acerrimus.

Ex Agide Plutarchi nihil excerpsit Photius.

Ex Cleomen.

ANtigonus Macedoniae rex vocatus ad auxilium ab Acheis contra Cleomenẽ, pugna superauit & fugauit Cleomenẽ; & cum esset Lacedęmone potitus, humaniter ciues tractauit, dignitatémque Spartę nullo modo conculcauit, aut ludibrio habuit, sed leges rémque publicã Spartanis reddidit, & in Macedoniam tertio die discessit, quod eã bello ardere, atque à barbaris vastari inaudiuisset. Iam & morbus ipsum occupauerat, in phthisim vehemẽtẽ vergens, defluxúmque ex capite continentem. Nõ tamen ei succubuit, sed ita in certamine pro regno suo perdurauit, vt maxima parta victoria, ingentiq; barbarorũ cęde peracta, maiori cũ gloria mortẽ obiret. Philarchus scribit, eum in ipso praelio vociferatione corpus rupisse: quod vero non est dissimile. In confabulationibus hominum ferebatur, cum post praelium clamantem prae gaudio, *O pulcrum diem*, multũ sanguinis expuisse, acutáque febri decessisse.

τῶν ἄλλων ὄντων ἀφ' ὧν ἀναιρεθέντων, καὶ μηδένα τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀποβαλών· ὅμως οὐκ ἔλαβε τὸ Ἄργος, οὐδὲ ἠλευθέρωσε τοὺς ἐν αὐτῷ. τῶν περὶ Ἄγιν, καὶ τοῦ νεωτέρου Ἀριστομάχου, μετὰ δυνάμεως βασιλικῆς παρεισπεσόντων, καὶ κατασχόντων τὰ πράγματα. τὸ μὲν οὖν πολὺ τῆς διαβολῆς, καὶ λόγους καὶ σκώμματα καὶ βωμολοχίας παρείλετο τῶν κολακευόντων τοὺς τυράννους καὶ διεξιόντων, ἐκείνοις χαριζομένων· [Ὡς τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐκταράττοιτο μὲν ἡ κοιλία παρὰ μάχας, κάρος δὲ καὶ ἴλιγγος προσπίπτοι ἅμα τῷ παραστῆναι τὸν σαλπικτήν. ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ τὸ σύνθημα παρεγγυήσας, καὶ πυθόμενος τῶν ὑπὸ στρατηγῶν, μή τις αὐτοῦ χρεία παρόντος, βεβλῆσθαι γὰρ τοὺς ἀστραγάλους; ἀπέρχοιτο, καραδοκήσων πόῤῥωθεν τὸ συμβησόμενον.] Ταῦτα γὰρ οὕτως ἴσχυσεν, ὥστε καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐν ταῖς σχολαῖς * ζητοῦντας, εἰ τὸ πάλλεσθαι τὴν καρδίαν, καὶ τὸ χρῶμα φαίνεσθαι ἠλλοιωμένον· καὶ τὴν κοιλίαν ἐξυγραίνεσθαι παρὰ τὰ φαινόμενα δεινά, δειλίας ἐστὶν ἢ δυσκρασίας τινὸς περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχρότητος; τὸν γὰρ Ἄρατον ἀεὶ μὲν ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι στρατηγόν, ἀεὶ δὲ ταῦτα πάσχοντα παρὰ τοὺς ἀγῶνας. Ὅτι νόμου (φησὶν) ὄντος ἀρχαίου, μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντός, ἰσχυρᾶς τε τῷ νόμῳ δεισιδαιμονίας προσούσης· ἔπεμψεν εἰς Δελφοὺς, ὑπὲρ τούτων ἐρησόμενοι τὴν Πυθίαν· ἡ δὲ ἐπέτρεψε. καὶ οἵ τε Ἀχαιοὶ ἅπαντες ἥσθησαν, καὶ διαφερόντως οἱ Σικυώνιοι * μεταβαλόντες εἰς ἑορτὴν τὸ πένθος, εὐθὺς ἐκ τοῦ Αἰγίου τὸν νεκρὸν Ἀράτου ἐστεφανωμένοι καὶ λευχειμονοῦντες ὑπὸ παιάνων καὶ χορῶν εἰς τὴν πόλιν ἀνῆγον· καὶ τόπον ἐξελόμενοι περίοπτον, ὥσπερ οἰκιστὴν καὶ σωτῆρα τῆς πόλεως ἐκήδευσαν· καὶ καλεῖται μέχρι νῦν Ἀράτειον. ἡ δὲ τελευτὴ αὐτοῦ ἐν φιλοφροσύνης σχήματι φαρμάκῳ καὶ δόλῳ γέγονε· Ταυρίωνος μὲν τοῦ στρατηγοῦ ὑπηρετησαμένου τῷ φόνῳ. Φιλίππου δὲ τοῦ Πελοποννήσου τυράννου ὡς ἄδειαν ἔχοι πράττειν ἃ βούλοιτο τῶν ἐκθέσμων προστάξαντος.

* ζητεῖν.

* λείπει λε. οἱ.

Ἐκ τοῦ Ἀρταξέρξου.

ΟΤι ἡ τοῦ Ἀρταξέρξου μήτηρ Παρύσατις θυμόσοφος ἦν γυνή, καὶ δεινὴ (φησὶ) κυβεύειν. Ὅτι ἡ δειλία (φησὶ) φονικώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς τυραννίσιν.

Ἐκ τοῦ Ἄγιδος.

ΟΤι Ἀντίγονος (φησὶν) ὁ Μακεδονίας βασιλεύς, ἐπικαλεσαμένων αὐτὸν ἐπὶ βοήθειαν κατὰ Κλεομένους Ἀχαιῶν, μάχῃ ἐνίκησε. καὶ ἐξ ἐφόδου φυγόντος Κλεομένους· τὴν πόλιν παραλαβών, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις φιλανθρώπως χρησάμενος, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σπάρτης οὐ προπηλακίσας, οὐδὲ ἐνυβρίσας, ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείαν ἀποδούς, ἀνεχώρησεν εἰς Μακεδονίαν ἡμέρᾳ τρίτῃ· πολέμων αὐτῷ φύντων ἐκεῖσε, καὶ παρεῖναι βιαζομένων. ἤδη δὲ καὶ τὸ νόσημα κατεῖχεν αὐτὸν, εἰς φθίσιν * ἐμβεβληκὸς ἰσχυρὸν, καὶ κατάῤῥουν συντόνον ἦν μὲν * ἀνεῖπεν, ἀλλ' ἀντήρκεσε πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγῶνας, ὅσον ἐπὶ νίκῃ μεγίστῃ καὶ φόνῳ πλείστῳ τῶν βαρβάρων εὐκλεέστερος ἀποθανεῖν (ὡς μὲν εἰκός ἐστι, καὶ λέγουσιν οἱ περὶ Φύλαρχον) αὐτῇ τῇ περὶ τὸν ἀγῶνα κραυγῇ τὸ σῶμα προσαναῤῥήξας. ἐν δὲ ταῖς σχολαῖς ἦν ἀκούειν, ὅτι βοῶν μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ χαρᾶς, ὦ καλῆς ἡμέρας· πλῆθος αἵματος ἀνήγαγε, καὶ * πυρέξας συντόνως, ἐτελεύτησεν.

* ἐμβεβληκώς.

* ἀνεῖναι.

* τῷ ἐξά-ται.

PLUTARCH.

Ὅτι Κλεομένης Αἴγυπτον προσπεφευγότος, μετὰ τὴν τ' Ἀντιγόνου ἧτταν, τὰ μὲν πρῶτα ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐν τιμῇ καὶ δεξιώσεσι περιεῖπε τὸν ἄνδρα. μετ' οὐ πολὺ δὲ μηδὲν ἀδικοῦντα, ἐξ ὑποψίας ἀλόγου καὶ συκοφαντίας ἀνθρώπων, ὑπὸ [illegible] τῶν περὶ αὐτὸν διαβόλων, ἐν φρουρᾷ κατεῖχεν [illegible], μέλλων καὶ αὐτὸν [illegible]. ὁ δὲ σὺν ἄλλοις ἑκκαίδεκα [illegible] ἐκ τῆς φρουρᾶς μετὰ ξιφῶν γυμνῶν, ᾔει μὲν διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ἄλλους εἰς ἐλευθερίαν ἐκάλει. οἱ δὲ ἐπῄνουν μὲν τὴν γνώμην, καὶ ἐθαύμαζον τὸ φρόνημα· οὐδεὶς μέντοι διὰ τὸν ἐκ τῆς τυραννίδος φόβον ἐτόλμα συνεπιλαβέσθαι. ἀπελθόντες δὲ [illegible] [καὶ] [illegible] καὶ δύο [illegible] * [illegible] ἐπ' αὐτῆς πλησίον, ὡς [illegible], καὶ αὐτοὶ κατέκοψαν, ἵνα μὴ [illegible]. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις οἱ τὸ σῶμα τοῦ Κλεομένους ἀνεσταυρωμένον παραφυλάττοντες, εἶδον εὐμεγέθη δράκοντα τῇ κεφαλῇ περιπεπλεγμένον, καὶ ἀποκρύπτοντα τὸ πρόσωπον, ὥστε μηδὲν ὄρνεον σαρκοφάγον προσπέτεσθαι. ἐκ δὲ τούτου δεισιδαιμονία προσέπεσε τῷ βασιλεῖ [illegible], ὡς ἀνδρὸς ἀνῃρημένου θεοφιλοῦς καὶ κρείττονος τὴν φύσιν. οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς καὶ * προσετρέποντο [illegible], ἥρωα τὸν Κλεομένην καὶ θεῶν παῖδα προσαγορεύοντες. ἄχρις οὗ κατέπαυσαν αὐτοὺς οἱ σοφώτεροι, διδάσκοντες ὡς μελίττας μὲν βόες, σφῆκας δὲ ἵπποι σηπόμενοι ἐξανθοῦσι· κάνθαροι δὲ τὸ αὐτὸ * παθόντων ὄνων ζωογονοῦνται· τὰ [δὲ] ἀνθρώπινα σώματα περὶ τὸν μυελὸν ἰχῶρας συρροήν τινα καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς λαβόντων ὄφεις ἀναδίδωσι. καὶ τοῦτο κατιδόντες οἱ παλαιοὶ, μάλιστα τῶν ζῴων τὸν δράκοντα τοῖς ἥρωσι συνῳκείωσαν.

* al. συνεί-ρας.

* Al. πρoσ-[illegible]

* al. παθόντες ζῴων.

Ἐκ τοῦ Τίτου.

Ὅτι Ἰσθμίων ὄντων, πλήθους τε ἀνθρώπων ἐν τῷ σταδίῳ καθημένων τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα θεωμένων, ἅτε διὰ χρόνων πεπαυμένης μὲν πολέμων τῆς Ἑλλάδος ἐπ' ἐλπίσιν ἐλευθερίας, σαφεῖ δὲ εἰρήνῃ πανηγυριζούσης, τῇ σάλπιγγι μὲν σιωπῆς εἰς ἅπαντας διαδοθείσης, προελθὼν ὁ κῆρυξ εἰς μέσον ἀνεῖπεν· Ὅτι Ῥωμαίων ἡ σύγκλητος καὶ Τίτος Κοΐντιος στρατηγὸς ὕπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἀφρουρήτους καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀφορολογήτους τοὺς Ἕλληνας, νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις, Κορινθίους, Λοκρούς, Φωκεῖς, Εὐβοέας, Ἀχαιούς, Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλούς, * Περραιβούς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐ πάνυ πάντες, οὐδὲ σαφῶς ἐπήκουσαν, ἀλλ' ἀνώμαλος καὶ θορυβώδης κίνησις ἦν, ἐν τῷ σταδίῳ θαυμαζόντων, καὶ διαπυνθανομένων, καὶ πάλιν ἀνειπεῖν κελευόντων. ὡς δὲ αὖθις ἡσυχίας γενομένης, ἀναγαγὼν ὁ κῆρυξ τὴν φωνὴν, προθυμότερον εἰς ἅπαντας ἐγεγώνει, καὶ διῆλθε τὸ κήρυγμα, [illegible] κραυγὴ [illegible] ἄπιστος τὸ μέγεθος, [illegible] χαρᾶς, [illegible] μέχρι θαλάττης· [illegible] ἐξανέστη τὸ θέατρον, * [illegible] λόγος ἦν τῶν ἀγωνιζομένων· [illegible] πάντες ἀναπηδῆσαι καὶ δεξιώσασθαι, καὶ προσειπεῖν τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος καὶ πρόμαχον. τὸ δὲ πολλάκις λεγόμενον εἰς ὑπερβολὴν καὶ μέγεθος τῆς φωνῆς, ὤφθη τότε.

* aliter [illegible]

* al. [illegible] [illegible]

* al. [illegible]

Cum Cleomenes ab Antigono superatus in Ægyptum profugisset, initio a rege magno honore affectus est. Deinde haud longo post tempore [illegible], propter iniquam suspicionem & maledicentiam accusatorum, demente erga eum affectu, coniectus est a rege in carcerem, ad mortem quaesitus. Ille vero cum aliis XVI. sociis cum gladiis districtis exiliens, per vicos currit, & ad libertatem populum vocat. Laudant miranturque cives Cleomenis audaciam & animum, sequi & opem ferre ausus est nemo metu tyranni. Illi autem omnes quisque trucidarunt, & inter eos duos [illegible], eamque magnam ad se confluentem hominum multitudinem interficient, tandem & ipsi interfecti sunt, & in crucem acti. Post dies aut multos, ii qui in crucem actum corpus Cleomenis custodiebant, insignis magnitudinis draconem viderunt caput eius circumplexisse, faciemque operuisse, ita ut nulla carnivora avis advolaret. Ita superstitio regem [illegible] invasit & metum, quod vir diis gratus, & praestantiori natura interfectus videbatur. Alexandrini etiam frequentes ad eum locum commeantes, heroem Cleomenem, & Deorum filium appellauere [illegible] apes, equi vespas, item [illegible] generari: humano autem corpore confluente sanie, quae est circa medullam, & in unum coalescente angues nasci: id quod intelligentes antiqui, ex omnibus animantibus draconem potissimum heroibus consecrauerunt.

Vide *Hora-pollinem lib. 2. [illegible]

Ex Titi Flaminii.

Cum Isthmia celebrarentur, ac multitudo hominum in stadio consedisset spectandi gymnici certaminis causa, eo magis, quod illo tempore Graecia a bellis vacabat, spemque libertatis propositam cernens, manifesta in pace diem festum celebrabat: postquam tuba silentium undique est factum, progressus in medium praeco ita pronunciavit: Senatus Romanus & Titus Quinctius Imperator Consul, devicto Philippo & Macedonibus, absque praesidiis esse, liberos, immunes, suis legibus vivere iubet, Corinthios, Locros, Phocenses, Euboeenses, Achaeos, Phthiotas, Magnetas, Thessalos, Perrhaebos. Primum neque omnes plane, neque perfecte vocem praeconis exaudierant: Itaque [illegible] & [illegible] in stadio commotio admirantium, sciscitantium, repetere edictum iubentium. Ut vero iterum facto silentio, altiore voce eadem praeco clamavit, exauditumque est ab omnibus, sed et mirantes, quantum [illegible] exortus, ad mare usque penetravit. Quotquot in theatro erant, [illegible] spectantium [illegible] certaminum [illegible] Graeciae [illegible]. At vero [illegible] clamore [illegible] solet.

PLVTARCH. Corui enim qui tum forte præteruolabant, in stadium deciderunt. Cuius rei quidem causa est aeris perruptio. Nam vox cum magna atque multa effertur, ea diuulsus aer, volantes non sustinet, facitque vt aues ita atque si in vacuo sint loco, delabantur. nisi potius ictu tum quodam aeris aues veluti sagitta transfixæ, deturbentur atque decidant. Potest & ad aeris verticem seu procellam transferri, cum maris ille instar, ob clamoris magnitudinem inuoluatur, rursumque cum impetu sese explicet. Cæterum Quinctius, nisi celerrime dimissis ludis impetum & concursum populi declinasset, haut profecto saluum potuisse euadere crediderunt, tam multis simul vndiq; ei se circumfundentibus. Plutarchus sicut in hac Quinctij, & in alijs vitis compositis ait, *Neronis erat temporibus.

* Traiani.

κόρακας γὰρ ὑπερπετομένους κατὰ τύχην, ἐκεῖνοι εἰς τὸ στάδιον· αἰτία δ' ἡ τοῦ ἀέρος ῥῆξις. ὅταν γὰρ ἡ φωνὴ πολλὴ καὶ μεγάλη φέρηται, διασπώμενος ὑπ' αὐτῆς οὐκ ἀντερείδει τοῖς πετομένοις, ἀλλ' ὀλίσθημα ποιεῖ καθάπερ κενεμβατοῦσιν· εἰ μὴ νὴ Δία πληγῇ μᾶλλον ὡς ὑπὸ βέλους διελαυνόμενα πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. δύναται δὲ καὶ περιδίνησις εἶναι τοῦ ἀέρος, οἵα ἕλιξ μὲν ἐν πελάγει, καὶ παλίρροια διὰ μέγεθος λαβόντος. ὁ δ' οὖν Τίτος εἰ μὴ τάχιστα τῆς θέας διαλυθείσης ὑπεκδυόμενος τὴν φορὰν τοῦ πλήθους, καὶ τὸν δρόμον ἐξέκλινεν, οὐκ ἂν ἐδόκει περιγενέσθαι τοσούτων αὐτῷ περιχεομένων. Ὅτι Πλούταρχος, ὡς αὐτὸς κἂν τοῖς παραλλήλοις καὶ ἐν ἄλλοις φησίν, * ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἦν. * ἄλλα.

CCXLVI.

EX ARISTIDIS ORATIONE Panathenaica, quæ est Athenarum laudatio, *Excerpta.*

Ex Gul. Canteri Vltraiectini interpretatione.

LEcti Aristidis Panathenaicam orationem, verborum ac nominum explanationē cōprehendentem, & periodorum: etiam sensus potestate, & ornatu præparato.

Terra quidem ad omne fœtus genus fuit instructa. Hæc autem beneficia cum a Diis accepissent, ita cœperunt eorum auctores imitari, vt aliis ipsi loco Deorum fuerint, & hac primum ratione dignos se donis illis esse comprobauerint, quod iis rectè fuerint vsi. Nec enim vel sub terram existimauerunt defodienda, vel alios sibi æquales euasuros esse timuerunt: sed ita demum se, quantum reliquis præstarent, posse ostendere putarunt, si essent erga omnes benefici. Sed me oratio fluctus instar transuersum rapuit, itaque ad id, vnde digressus fueram, redeo. Diuina igitur pompa commeatum in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem dimittunt. Maximum autem beneficium est illud, quod omnes vndique afflictos susceperunt, ac fouerunt. Nulla namque Græciæ gens est, vt ita dicam, quæ hac ciuitate non sit vsa. Quorum omnium meminisse primo factu sit difficile, & pares memoriæ sermones accommodare, quæ prima sunt, & antiquissima exponam. Cum Hercules è viuis excessisset, vrbs ei primum templa & aras consecrauit.

Atheniensium laus.

Hercules.

[*Subiecta phrasis per eclipsin, aliquid blandi habens, qua sæpe vtitur.*]

Et nunc ciuitatis stant beneficio Messenij. Etenim sola cum omnium fortuna perpetuo cōtendit vrbs, omniúmque clades in melius conata est conuertere, vetúsq; dictū immutauit. Ostendit enim se amicos infelices nequaquam fugere, cum permultos etiā, a quibus antea diffidebat, post acceptas clades in amicitiā receperit. Nec quos felices admiserat, infelices factos dimiserit, quasi fortunę humanitatem accōmodaret, sed in fortunijs ad beneficiorū occasionem sit vsa, de suo plerisque impertiens, quę prius nunquā vel sperauerant. Et iam ad vtrumque terræ terminum vestri habitāt liberi,

ἈΡΙΣΤΕΙΔΟΥ Ὁ ΠΑΝΑΘΗναϊκός.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀριστείδου ὁ Παναθηναϊκός, ἐκλογὴν ὑπέχων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, καὶ περιόδων· ἀλλὰ καὶ νοημάτων εἰς δεινότητα καὶ κάλλος διεσκευασμένων.

σμς'. Ex Aristidis oratione panathenaica excerpta.

Ἔφυτο μὲν ἡ γῆ πρὸς ἁπάσας γονάς· λαβόντες δὲ οὕτω τὰς παρὰ τῶν θεῶν δωρεάς, οὕτως εὖ τοὺς δόντας ἐμιμήσαντο, ὥστε αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τῶν θεῶν κατέστησαν. καὶ πεῖραν ταύτην πρώτην ἔδοσαν τοῦ κατ' ἀξίαν τυχεῖν, τὸ χρήσασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς προσῆκεν. οὐ γὰρ ἠξίωσαν αὐτὸ δὴ τοῦτο γῇ κρύψαντες ἐξαρκεῖν· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχον τοῦ φοβηθῆναι, μὴ ἄρα τοὺς ἄλλους ἐξ ἴσου σφίσι ποιήσωσιν, ὥστε οὐκ εἶναι κάλλιον ᾠήθησαν, ὅσῳ τῶν ἄλλων περιέχουσιν ἐνδείξασθαι, ἢ εἰ πάντας εὖ ποιοῦντες ὀφθήσονται. ἀλλ' ὁ λόγος γὰρ ὥσπερ ῥεῦμα φέρον ὑπήνεγκε βίᾳ. ἀναχωρείτω οὖν ὅθεν ἐξέβη χωρίς. πέμπουσι δὴ θείᾳ πομπῇ τὴν γῆν ἐπὶ πᾶσαν, ἀφορμὰς τοῦ βίου καθάπερ θεωρικοῦ τινὸς διάδοσιν. εὖ γὰρ ποιοῦντες, ἔφθανον τὴν ἐπιθυμίαν τῶν εὖ παθεῖν δεομένων. οὐ γάρ ἐστι γένος οὐδὲν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅτῳ τῆς πόλεως ἀπείρατόν ἐστιν. ὧν ἁπάντων μὲν ἀμήχανον καὶ μνημονεῦσαι πρῶτον, καὶ τῇ μνήμῃ τοὺς λόγους συμμέτρους ἀποδοῦναι. ἃ δέ ἐστι τῶν παλαιῶν ἐπισημότατα, καὶ ὥσπερ ἀρχὴ τοῖς πολλοῖς διηγήσεως· Ἡρακλέους ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ἡ μὲν πόλις καὶ ναοὺς καὶ βωμοὺς ἱδρύεται πρώτη.

[Κατ' ἔλλειψιν ἡ προκειμένη φράσις, ἔχουσά τι ἐπαγωγόν· πολλαχοῦ δ' αὐτῇ κέχρηται.] σχόλιον.

καὶ νῦν εἰσὶ Μεσσήνιοι διὰ τὴν πόλιν. μόνη γὰρ (ὡς εἰπεῖν) διαγέγονε πρὸς τὴν ἁπάντων τύχην διαμιλλωμένη, καὶ πειρωμένη πάσας τὰς συμφορὰς περιτρέπειν ἐπὶ θάτερα· καὶ τὴν παροιμίαν ἐνήλλαξεν. οὐ γὰρ ἐκποδὼν εἶναι κατέδειξε, φίλου κακῶς πράσσοντος· ἀλλὰ πολλοῖς καὶ τῶν πρόσθεν διαφόρων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι φίλη πεποίηται. * οὐδ' εὖ μὲν πράττουσι κέχρηται, κακῶς δ' ἀπαλλάξαντας ἀπέπεμψε, τῇ τύχῃ μετρήσασα τὴν φιλανθρωπίαν: ἀλλὰ διὰ τὸ δυστυχεῖν χωρίς, τῷ πράττειν εὖ προσοίκει· τοῖς πολλοῖς τὰ παρ' αὐτῆς ἀγαθὰ προσθεῖσα, καὶ ποιησαμένη κοινωνοὺς ὧν ἔτι κάλλιστα ἔπραττεν, οὐδ' ἐλπὶς ἦν αὐτοῖς. καὶ νῦν ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἡμετέρων παίδων παῖδες οἰκοῦσιν * al. οὐ δ.

οἱ μὲν

Aristides.

οἱ μὲν ἄχρι Γαδείρων ἀπὸ Μασσαλίας παρήκοντες, οἱ δὲ ἐπὶ τῷ Ταναΐδι καὶ τῇ λίμνῃ μεμερισμένοι. ἐκδέχεται δὲ ἡ πάλαι τοῦ λόγου προσδοκωμένη μοῖρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ * ὑπὲρ πολλῶν αἱ μετὰ τῶν κινδύνων πράξεις· ἃς ἐγὼ δέδοικα μὴ τῷ λέγοντι κίνδυνον ἔχωσιν εἰπεῖν μᾶλλον, ἢ τῇ πόλει, τῶν ἔργων ὅτε ἐπραγματεύετο. μὴν ἀλλ' ἀναγκαῖον ἅψασθαι καὶ τούτων ἤδη. καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν [ὡς] ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τῶν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν μέγα καὶ φανερὸν σύμβολόν ἐστι, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, οὐχ ὅσον λανθάνειν καὶ μαρτύριον * γε δυοῖν τοῖν καλλίστοιν, ἀνδρείας, καὶ φιλανθρωπίας. [εἰ δὲ βούλει λέγω δικαιοσύνης ἀντὶ τῆς φιλανθρωπίας.] ὥσπερ γὰρ κήρυκες ἅπαντες οὗτοι περὶ αὐτῆς γεγόνασι, καὶ τὴν ἀνάρρησιν ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων πεποίηνται· μήτε μέλειν πλὴν τοῦ δικαίου μᾶλλον τῶν Ἀθηναίων, μήτε ἀμείνους εἶναι κωλύειν ὅσα ἂν ἔξω τοῦ καλοῦ γίγνοιτο· ἀλλὰ τὰς μὲν ἄλλας πόλεις * τῶν Ἀθηναίων δεομένας, αὐτὰς δὲ ἐφ' ἑαυτῶν ἀριθμὸν πληρούσας τῇ Ἑλλάδι. τὴν δὲ ὡς ἀληθῶς ὥσπερ πόλιν ἐν χωρίοις ἀνέχουσαν ὁμοίαν τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς λογισμοῖς, τῶν μὲν τὰ δίκαια πραττόντων * ἰσχυροτέραν, τῶν δὲ τὰς δυνάμεις ἐχόντων ἐπιεικεστέραν· μᾶλλον δὲ τῶν μὲν τὰ δίκαια πραττόντων ἀκριβεστέραν εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ δικαίου λόγον, τῶν δὲ ἐπὶ τοῦ βιάζεσθαι δυνατωτέραν εἰς τέλος· ὥστε ἀμφοῖν τοῖν δι' ἀμφοῖν νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν κοινὰ δείγματα.

* al. ὑπὲρ ἁπάν. — * al. τι. — * al. τῶν. — * al. ἰσχυροτέραν.

σχόλιον.

[τὸ προκείμενον τοῦ λόγου σχῆμα διαφόροις ὀνόμασι κέκληται· καὶ γὰρ στρεψίλυτον καλεῖται, καὶ διάλληλον, ἐναγώνιον, διαγώνιον, χιαστόν, πλεκτόν, καὶ λυτόν, παρακειμένου κακοῦ ἀναίρεσις. στρεψίλυτον μέν, παρὰ τὸ ἐκ τῶν ἀντιστρόφων λύειν τὰ λεγόμενα· ἐναγώνιον δέ, διὰ τὸ δοκεῖν ἔχειν ἀγῶνα τῇ ἐπαγωγῇ τῶν νοημάτων. χιαστὸν δέ, διότι δύο προτάσεων οὐσῶν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ δυνατοῦ, ὃ μὲν ἔδει τῷ δικαίῳ δοῦναι, τοῦτο ἀπένειμε τῷ δυνατῷ· ὃ δὲ ἔδει τῷ δυνατῷ, ἀνέθηκε τῷ δικαίῳ πάλιν, ἐναλλάξας τὰς ἐννοίας. παρακειμένου δὲ κακοῦ ἀναίρεσις λέγεται, ἐπειδὴ παράκειται ὡς δικαίοις, τὸ εὐχερῶς πάσχειν καὶ ἀδικεῖσθαι· ὡς δὲ ἀνδρείοις, τὸ ἀδικεῖν, ἀνεῖλε τὴν ἑκατέρου κακίαν, οἷον δικαία οὖσα καὶ οὐ πάσχουσα, καὶ ἀνδρεία οὖσα καὶ ἀδικοῦσα οὐδ' ὅλως. εἰ γὰρ καὶ ἐν τέλει ἔθηκε τὸ συγκριτικὸν τοῦ ὀνόματος, ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ σχῆμα συγκριτικόν, ἀλλ' ὡς εἴρηται παρακειμένου κακοῦ μεθοδεία ἀναίρεσιν.]

Ἀμαζόσι μὲν γάρ, αἳ παρῆλθον τοῖς ἔργοις τὴν φύσιν, ἱππομαχίας συνάψαντες, πανωλεθρίᾳ διέφθειραν· οὐδενὸς ἀνταίροντος τῶν μέχρι τῆς Ἀττικῆς· ἀλλ' ἐξισώκεσαν ἤδη * τὰς ἠπείρους, ὥσπερ ἀπὸ σημείου τοῦ Θερμώδοντος [ὁρμώμεναι.] ἐντεῦθεν δέ, ὥσπερ * κάλω ῥαγέντος, ἐχώρησεν ὀπίσω· καὶ διελέλυτο Ἀμαζόνων ἥ τε ἀρχή, καὶ ὁ δρόμος, καὶ ἡ πόλις. κἀνταῦθα ἐβοήθησε τῇ κοινῇ φύσει, καὶ νῦν εἰς ἄπιστον περιέστηκεν, εἴ ποτε ἐγένοντο. νῦν δὲ ἐξ ἴσου καθεστῶτος τοῦ τε δρᾶν ἃ χρὴ παραλιπεῖν, καὶ τὰ * πρὸς ἀξίαν εἰπεῖν τὰ * νικήσαντα, καὶ οὐδενὸς μὲν οὐδ' ἐν ἁπλῇ διηγήσει * πάντα πω διεξελθόντος, πλεῖστα δὲ ὑπὲρ μιᾶς πόλεως ταύτης ἁπάντων εἰρηκότων· μᾶλλον δὲ ὑπὲρ μόνης πλείω σχεδόν, ἢ τῶν ἄλλων ἁπασῶν,

* al. πάντα ταῦτα. — * al. χάλω. — * κατ' ἀξίαν. — * εἴξαντα κάλλει τι. — * πάντων τῶν διελθόντων.

partim ad Gades vsque à Massilia pertinentes, partim per Tanaim, ac paludem diffusi. Sequitur ea nunc orationis pars, a multis, vt opinor, exspectata, quæ res belli summo discrimine gestas complectitur, quas equidem metuo maiorem narrandi difficultatem dicenti, quam ciuitati olim gerendi, exhibituras esse, non tamen necesse eas iam est attingere. Atqui hoc ipsum primum, quod omnes, qui sunt in necessitate constituti, ad hanc vrbem, vtroque, vt aiunt, pede confugiunt; nec ad aliud vllum oppidum respiciunt, id euidenter, omnique columna clarius ostendit, eam ab initio statim Græciæ principem, non modo non ignobilem fuisse, ac de rebus duabus pulcherrimis, fortitudine & humanitate[aut potius iustitia, testimonium illi perhibet.] Etenim illi omnes instar præconum ipsius fuerunt, qui experientia docti prædicarent, Athenienses & iustissimos esse, & iniuriam optime coercere, aliasq; ciuitates huius indigas, pro se singulos Græciæ numerú explere, hanc auté vere tanquá vrbem inter pagos eminere, apparatu & prudentia æquali instructa, vt iustis fortiorem, ita potentibus æquiorem, aut potius & iustis exacte iustiorem, & violentis potentiorem, ita vt vtrosque vtroque superet. Atque hæc quidem communia sunt exempla.

Schol.

[Hoc orationis schema variis nominibus appellatur. Etenim dicitur strepsiolytum, diaucton, enagonium, diagonium, chiastum, implicatum, solutum, subiecti mali amolitio. Sit strepsiolytum quidé, quia ex æquiualentibus soluit dicta, enagonium vero quia videtur habere certamen in inductione sensuum. chiastum, quia duarum propositionum, iusti scilicet & potentis, quod quidem oportebat dare iusto, dat potenti, quodque potenti, iterum dat iusto, sensum permutans. Dicitur autem subiecti mali amolitio, cum subiicit vt iustis, facile pati iniuriam, vt fortibus vero iniuriam facere, singulis vtrisque malitiam. quale est, iusta est & non patiens. & fortis est & iniuriam faciens haudquaquam. Si enim in fine posuit nominis comparatiuum, sed non est schema comparatiuum, sed vt dictum est, subiecti mali machinatur amolitionem.]

Amazones.

Nam cum Amazonibus, quarum facta superarunt naturam, equestri prælio commisso, totam gentem deleuerunt, cum eis nullus ad Atticam vsque restitisset, verum omnia solo adæquassent, à Thermodonte quasi centro [profectæ.]

Vnde nunc omnia quasi fune rupto retrocesserunt, dissoluto Amazonum & imperio, & excursu, & vrbe, & sic communi subuenit naturæ, effecitque, vt iam dubium sit, an vnquam extiterint. At nunc cum par labor in quæstione omittendorum, & digna eorum, quæ clarissima videantur explicatione sit ponendus, nec quisquam adhuc vel nuda narratione sit omnia complexus, quamuis alii qui plurima singuli, de hac vna ciuitate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus, disserint,

Aristides.

non licet nobis accuratius tractare singula, & plurima sunt omittenda, vt maxima quæ sunt referamus, quandoquidem certe nemo sit, quin [illegible] in medium protulerit. Nam cum Græci de summa rerum cum Barbaris decernerent parua terræ parte cum [illegible] gentis commi[illegible], & pro virtute ac salute certamen esset, tum [illegible] spem vicit, & alteram de parte [illegible] appendicem alteram tanto [illegible], quanto videbatur maior, declarauit. Tum vero facta sunt à veris, altera videlicet à nostris, superata, [illegible] tropheo præclarius verbis pariter & re vicit, quandoquidem [illegible] approbatum, non modo sibilis, [illegible] sed etiam præcones perdentibus. De eo autem, qui litterarum fuerat interpres, populum quidem in sufflagiam miserunt, vt iudicem [illegible], quoniam Græcus erat, præter cæteros haberet [illegible] ne voce quidem sola Barbaris [illegible]. Itaque id quo ille maxime [illegible]batur, cum fefellit, cum illi censerent [illegible] Græcos pro hostibus fungi [illegible].

[[illegible] erat genere, nomine [illegible]]

[illegible] potius ducere, quam ad [illegible] comparare videbatur. Templa [illegible] sacerdotibus con[illegible] more supplicationes [illegible]. At primi quidem cursus eos omnes, qui [illegible] coronæ præmium suscipi solent, longe [illegible], æqualem præmiorum excellentiæ [illegible] in fine vero sese ipsi vincebant. Tanta vero fuit huius apparatus & tanta superbia, vt existimarent Barbari se, si modo visi essent, tantum effecturos, vt omnes velut in ludis mox cederent, vltroque se dederent. Atque hæc prima inter homines publica virtutis cum diuitiis, & prudentiæ Græcæ cum turba & apparatu barbarico exstitit controuersia, quæ non sermonis eloquentia, sed [illegible] rum demonstratione, temporisque opportunitate fuit dirempta. Nec enim [illegible] in metum, sed [illegible] illi conuersi sunt, [illegible] quæ cernebant, obstupuerunt, [illegible] quot essent vincendi [illegible], quorum se istam occasionem à fortuna [illegible] fortiter [illegible] hoc tore [illegible] abundantem [illegible] esset [illegible]

Dona militaria.

[illegible] quasi [illegible]. Nam vt equi, & tela, & [illegible], torques, canes, omnesque opes, Fortunæ dona, [illegible] hæc omnia largitur victoria. Quæ cum apud se duces, & inter se milites [illegible], tum a Diis, & ab ipso orsi Apolline, curriculo tanquam patente campo processerunt, nec Barbaris videndi, quid agerent, [illegible]. Verum pariter & acies rumpebantur, & homines occidebantur, & capiebantur equi, naues,

οὐκ ἐνδέχεται διεξιέναι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἀλλ' ἀνάγκη τὰ πλεῖστα [illegible], ἵνα (δὴ) τοῖς μεγίστοις [illegible] τις οὐκ ἂν [illegible], * καὶ ταῦτα εἰς μέσον [illegible] τοῖς Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὰ [illegible] ἐκοινοῦτο, καὶ μικρὸν πρὸς πολὺ μέρος τῆς γῆς ἠγωνίζετο ὁ ἀγὼν [illegible] σωτηρίας [illegible] ἀρετῆς· τότε [illegible] ἀμφοῖν * τὸ [illegible] κάλλιον ἀρχῆς. ὡς * τὸ μὲν προσθήκη [illegible] αὐτοῖς ἀποδειχθῆναι * τὸ δὲ πλέον χεῖρον, ὅσῳ πλεῖον ἐδόκει. ἐν ἐκείνοις μὲν τοι [illegible] ἔργα λόγων [illegible] λέγω δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἔργα, λόγων τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ψήφισμα τρόπαι[illegible] [illegible] ἐνίκησε, ἅμα λόγῳ καὶ ἔργῳ νικήσαντα. [illegible] γὰρ ἐν χερσὶν κύριον ἦν, οὐ τῇ χειροτονίᾳ μόνον ὡς νόμος, ἀλλὰ καὶ τῷ [illegible] [illegible]. τὸν δὲ ἑρμηνεύσαντα τὰ γράμματα, [illegible] ἀποδόσθαι, ἵνα [illegible] ἄλλων ἦν, ἔχοι πλέον [illegible] τῆς κρείττονος εἰκόνα [illegible] ἄχρι [illegible] κοινῶσαι προσθῆκεν τοῖς βαρβάροις, καὶ τὸ ἴχνος [illegible] αὐτῷ. τὸν [illegible] τῆς πόλεως [illegible] οὐκ ἠξίωσαν [illegible] τῆς πόλεως καὶ τὴν Ἑλλήνων ἑρμηνέα τὴν φύσει πολεμίων γενέσθαι. καὶ οὕτω δὴ [illegible] εἰς τὸ βάραθρον, ὥστε ἄλλους [illegible] βασιλεῖ [illegible].

[[illegible] θεὶς, σύμμικτος ἦν τὸ γένος, [illegible]]

χόλλει.

ἡ δὲ πόλις παμπληθὴ ἄγουσα [illegible] μᾶλλον, ἢ [illegible] ἀγῶνα [illegible]. ἱερὰ τε γὰρ πάντα ἀνέῳγε, καὶ τὰ τῶν ἱερέων [illegible] συνῆγε, καὶ διεπρεσβεύετο πρὸς τοὺς θεοὺς, [illegible] ἀρχαῖον τρόπον. καὶ πρῶτον μὲν τοῖς ἐν τοῖς στεφανίταις [illegible] [illegible] τῶν ἄθλων [illegible] * [illegible] προθυμίαν * [illegible] τοσαύτη δὲ ἦν ἡ [illegible] φυΐα τῆς παρασκευῆς καὶ τῆς [illegible], ὥστε ἐξαρκεῖν ἐδόκει τοῖς βαρβάροις ὀφθῆναι [illegible] [illegible] ἐν ἀγῶσιν ἅπαντας [illegible] [illegible] ἑαυτοὺς [illegible] αὕτη πρώτη δημοσίας [illegible] ἐν τῷ μέσῳ κατ' ἀνθρώπους [illegible] [illegible] βαρβάρων [illegible] καὶ παρα[illegible] λόγων [illegible] κρείττονα, ἀλλ' ἔργων ἀποδείξει [illegible] καιρῷ. οὐ γὰρ εἰς [illegible] * [illegible], [illegible] ἀλλ' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] τῆς τοιαύτης [illegible] [illegible] ἀφθόνως [illegible] [illegible] [illegible] τῶν βαρβάρων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀξίως τῆς ἑαυτῶν. καὶ γὰρ ἵπποι καὶ βέλη, καὶ [illegible], [illegible] καὶ πάντα χρήματα, δῶρα τῆς τύχης [illegible] τοῖς κρείττοσι. * ταῦτα [illegible] [illegible] πρὸς αὐτοὺς [illegible] [illegible] θεῶν ἀρξάμενοι καὶ τοῦ [illegible] [illegible] [illegible] τοῦ πεδίου θέοντες καὶ τοῖς βαρβάροις οὐκ [illegible] [illegible] ἀλλ' ἅμα τάξεις ἐρρήγνυσαν, καὶ ἄνδρες ἐκτείνοντο, καὶ ἵπποι συνελαμβάνοντο, καὶ νῆες [illegible]

Marginal notes: * al. [illegible] — * τὰ [illegible] — * Schol. [illegible] — * [illegible] — * al. [illegible] — * al. [illegible] — * Schol. [illegible]

καὶ [illegible]

* al. τὰ ποι.

καὶ σχῆμά τι ἦγεν, καὶ χορεία * Πανὸς ἦν τὰ ποιούμενα. ἤδη δέ τις τελευτήσας εἱστήκει περιτοξευθεὶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, φοβῶν τοὺς λοιπούς, ὥσπερ ἀθάνατος ὤν. ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ὄχλος ὄντως ᾐσθάνοντο, καὶ μέγιστον ἐμπόδισμα ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς πλείοσιν ἥττους ἐγίνοντο, ἢ ὅσοις ἄν τις ἐξ ἀρχῆς ἐθαύμασεν ἀντιστῆναι. ὥστ' εἰκότως εἰπεῖν, τὴν μὲν πόλιν, τὸν ἐλευθέριον Δία τιμᾶν ἐπὶ τοῖς πεπραχθεῖσι προσήκειν· τοῖς δ' ἄλλοις Ἕλλησι τὴν πόλιν καὶ νομίζειν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὥσπερ * ἐλευθέριον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι. ὥστε εἰ τὸ μὴ ἔχειν ἐξ ἴσου, γέγονε τῶν ἡττόνων ἔστιν· ἅπαντας αὐθαιρέτους νενικήκασιν. ὁ δὲ πάντας βασιλέας παρενεγκὼν ταῖς ἐπινοίαις, καὶ μηδὲν καταλιπὼν * ἄτοπον νομίσαι, Ξέρξης ὁ Δαρείου· καταγνοὺς μὲν τοῦ πατρὸς ὡς * ἐνδεῶς ἐπιχειρήσαντος, ὑπεριδὼν δὲ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐδαμοῦ φανησομένων: ἀγῶνα διπλοῦν ἀγωνίζεται· τὸν μὲν ὑπερβάλλεσθαι, τὴν δὲ τιμωρήσασθαι μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος. δοκεῖ δέ μοι καὶ πρὸς τὰς διοσημείας τότε Ξέρξης * ἁμιλλήσασθαι, καὶ πρὸς ἅπασαν ὄψιν τε καὶ ἀκοὴν ἀνθρώποις ἀνέλπιστον. ὥσπερ ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὅτι αὐτοῦ βεβαίως ἐστὶν ἡ γῆ.

* ἐλευθέρια τοῖς ἄλλοις. * Schol. [illegible] * ἀδεῶς. * Schol. [illegible]

Σχόλιον. [Ὅτι Ἰσοκράτης ἀνθηρὸν προσεῖπεν· οὕτω τὴν * πρᾶξιν ἀπαγγείλας, καθάπερ πρὸς τὸν Δία τὰ ὄντα διῃρημένος· ὅτι τὸν μὲν Δία παραχωρήσας τοῦ οὐρανοῦ, ἑαυτῷ δὲ τὴν γῆν.] * ἀπαλλάξει.

ἢ ποίους φόβους ἐγείρας, ἢ θαλαττίους, οὐχὶ συνέστειλε τοῖς παρ' αὐτοῦ; οὗ τὰς ἀπειλὰς πρότερον οὐκ ἦν ἐστῶσι τοῖς ὠσὶν ἀκοῦσαι· ἀλλ' ἀπῆγον εἰς ἔσχατα γῆς, καὶ προὔλεγον, ἃ μηδενὸς ἦν ἀκοῦσαι πλὴν ἐκείνου μόνου. ἔτι δὲ Ἀτλαντικοῦ πελάγους κληρουχίας ἀτίμους ἠπείλει, καὶ γῆς ποιήσειν ἔξω τῆς οἰκουμένης, ἣν ἀναγκάσειν ἠκρωτηριασμένους προχοῦν εἰς τὸ πέλαγος· ὕδωρ μὲν ἀντλοῦντας, τὰς δὲ ὀρύττοντας· τοσαῦτα ἔχοντας τοῦ σώματος, ὅσα τοῖς ἔργοις ἀρκέσει. καὶ οὐκ ἠπείλει μὲν ἧττον ἀληθῆ τὰ ὑπερόρια, καὶ φόβου μείζω· ἐπλήττετο δ' ἐνταῦθα· ἀλλ' ἀπέκρυψε τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλὰς ὥστε τῆς τι δυνηθῆναι, λέγω δὴ χρήσασθαι τῇ πόλει. καὶ ὁ Ἄθως ἀντὶ στήλης τῷ [illegible] λέλειπται, κάμηλοι δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατέλαμπον, στρατὸν μήκιστον ἀνύσαι. τοσοῦτον ὑπέχουσαι. εἰ δ' ἐπιθυμήσειε σκιᾶς, δένδρον ἦν αὐτῷ χρυσοῦν ἡ σκιά· ὥστε νύκτα μὲν ἧς ἐποίει ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, τὴν ἡμέραν δὲ νύκτα ἐπῆγεν, ὅσα χρυσοῦ τοξεύσαι κελεύσειεν. ἀλλὰ τούς γε Ἕλληνας συνεκάλει πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν κοινόν, αἰσχυνομένη δοκεῖν μοι μόνη φανῆναι τοῖς βαρβάροις καθάπερ πρότερον Μαραθῶνι. οὐ γὰρ αὐτή γε ἐν ἄλλοις εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ * πάντες εἶχον ἐν αὐτῇ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν. καίτοι τίς προθυμία λαμπροτέρα; τίς εὐψυχία φανερωτέρα; τίνων Ἑλλήνων ἢ καθάπαξ εἰπεῖν ἀνθρώπων * ἐξεταζόντων φανεῖται * οἳ τῆς γῆς ἐξέστησαν, ὑπὲρ τοῦ μήτε ἐν γῇ μήτε ἐν θαλάσσῃ δουλεῦσαι; τὸ μὲν τηρεῖν τὰ ὑπάρχοντα, δουλείας ἀρχὴν νομίσαντες εἶναι· τὴν δὲ τῶν ὄντων στέρησιν, ἀφορμὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ποιησάμενοι, καὶ τοὺς ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν ἔσωζον ἀφ' ὧν αὐτοὶ προεῖντο τὰ ἑαυτῶν. πρὸς ταῦτα αἱρεῖσθε, ὁπότερα ἂρ' ἢ τῷ δικαίῳ; λέγεις ἢ

* πάντα. * al. ἐξετάζοιτ' ἂν. * οἵ.

opes, instar Panicæ cuiusdam choreæ. Quid quod etiam mortuus quidam, cum Barbarorum telis confossus esset, stetit erectus, ac tanquam immortalis esset, reliquos perterruit.

Sed vt tum vere turbam se esse, maximéque seipsos impedire cognouerint, cum essent maiore numero, quam cui aliquis initio sustinuisset resistere.

Quo fit vt cum Iouem liberatorem ob res gestas vrbs colat, Græci vrbem ac populum Athenensem iure liberatoris loco debeant habere. Quocirca si inæqualitas inferiorum est, omnibus hi victoriam ademerunt.

Filius Darij Xerxes, qui omnium Regum cogitationes superauit, & nihil mirandum non tentauit, cum & patris * conatus inopia fuisse impeditos crederet, ciuitatemque & Græcos nusquam comparituros contemneret, duplex instituit certamen, quo partim illi antecelleret, partim hanc egregie puniret. Quin etiam cum effectis cælestibus, omnique tum visu, tum rumore insolito, [non, cum patre duntaxat] videtur certasse, quasi qui suam esse terrā voluisset ostendere.

Xerxes.

* al. dum- nani patrem ut qui fec- [illegible]

Floridius hoc dixit Isocrates, sic rem enuntians, velutis cum Ioue creata diuidens, Ioui cœlum, sibi verò terram distribuens.

Quos terrores terra marique suis non incussit? eius minas primum nemo poterat attentis auribus audire, cum ad vltimas terræ fines progrederentur, ea prædicentes, quæ ex ipsius tantum ingenio poterant prodire. Atlantici denique maris colonias viles redditurum, & extra eam quæ habitatur, terram conditurum, iámque ipsos coacturum mutilatos in mare exaggerare, aqua exhausta, & lapidibus effossis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus sufficeret. Nec vero cum ista tam insolita, omnique metu maiora minatus esset, substitit, verum factis verba longe superauit, præterquā quod vrbi nihil potuit nocere Athos ad rei memoriam relictus est. Cameli vero tam aurei quam argentei collucebant, longissimum occupantes spatium. Si vmbram desiderabat, præstò erat arbor aurea, quæ vmbram faceret. Itaque & nocte auro atque argento diem, & interdiu, cum suos iaculari iuberet, noctem inducebat. Sed & Græcos ad commune certamen conuocabat, quod erubesceret, vt arbitror, sola se barbaris Græca opponere, vt apud Marathonem fecerat. Nec enim in alijs ipsa spem salutis suæ ponebat, verum alij, qui salute simul & libertate indigerent, in ipsa spē suam collocarant. Quæ autem vnquam vel alacritas præclarior, vel animi fortitudo euidentior in vllis hominibus extitit? Cùm hi terra cesserint, ne vel terra vel mari seruirent, quod rerum suarum & conseruationem in seruitutis occasionem, & amissionem in nouarum opum subsidium, vertēdam existimarent, ita vt aliorum fortunas, suarum iactura tuerentur.

Proinde, vtrum mauultis, eligite: hæc ergo cùm dixissent, num alijs verbis, quàm quæ cum

ARISTIDIS

æquitate congruerent, nec essent in tali necessitate contemnenda, vti fuissent? Si tamen etiam communia fuissent omnia, nemine alterum superante, omnesque ex æquo contribuissent, ducibus insuper paribus, vt tanquam in collatione communi, pro rerum qualitate duces fecerint constituerant, nonne illi inter omnes vt sidera elucebant, omniumque consequebantur ..., usque non modo scientiæ in re, quod ... minus existimabant, quanquam tamen in talibus negotiis summum esse solet. Alij quidem nomine gaudebant, alij officio ducum fungebantur, eoque maiorem obtinuerunt dignitatem, quod ijs Imperatoribus imperabant. Nihil etenim his, quod vni cuidam Atheniensium improbaretur, ratum habebatur. Quapropter vt Lacedæmoniorum dux singularum nauium imperabat ducibus, ita Atheniensis ducum duci. Et enimuero demonstrandi studium, sermo que alius ab alio tractus longius nos abduxit: quapropter quoniam de quibus volebam interim disserui, ad rem ipsam redeo.

Quos ergo pulchriores his virtutis, vel cultores, vel demonstratores repertas? qui nec auro, nec argento, nec ferro, nec re denique vlla vinci potuerunt, sic vt hæc omnia non malo tenore Regi vtum adferrent, quam si etiam tu sub terra delituissent, cùm illi paupertatem diuitiis, securitati pericula, humanitati Regis tantæ, iustitiam præponerent. Sed ne quid aliunde adducam, huic vni inhæream, ad cæteram, ad continuam orationis partem me conuertam.

Sed in hunc sermonem penè inuitus incidi, narrationis serie magis quàm voluntate ductus, cum nequaquam huc tenderem.

[*Narrationis serie*] *vel pro dignitate dicit, quemadmodum recta est via, vel, vt contigit in via esse, sæpenumero enim a via aberrans, alio vadit ducente amico.*

Contra totum imperium Persarum discrimen in terra subirent, ac pro singulis hominibus gentes integras tum occiderent, tum caperent. Quinquod eodem die duo parta sunt trophæa, cùm nauale prœlium terrestri fuisset adæquatum. Soli enim ex iis qui communem instituerunt Rempub. & suam regionem pro aliena habuerunt, & aliena quæ esset, non sibi alienam, sed iis qui eam cum scelere incolerent, custodum denique more vixerunt, non vt qui in præsidiis collocati sunt, aut vnum aliquem locũ obeũt, sed vt Græcorũ omnium per totã terram circitores nominare oportebat. Donec tandem cognouit rex, perinde se contra vrbẽ bellum cepisse, ac si igni late grassanti * oleum opposuisset. Nihil enim damni erat, quod non pateretur, sic vt ipse consumeretur à sese, ac regionis spatium salutis subsidium habere se intelligeret.

Regionem contra se ipsum. ex hac enim ... scilicet Asia velut ex arce illum ...

Nam hactenus quidẽ vsq; ad Peneum imperabat, aut potius (magnã.n. partẽ detraho, quan-

συμβαίνοντας, ἢ ταῖς παρούσαις ἀνάγκαις οἵοις εἰς χεῖρον * παριδεῖν, εἴπερ καὶ ἐν τούτοις ἐχρῶντο. ἀλλ' εἰ κοινὰ μὲν πάντα ἦν, μηδεὶς δὲ ὑπὲρ ... μηδενὸς· πάντες δὲ ἐξ ἴσου συνετέλουν οἱ δὲ ναύαρχοι παραπλησίους εἶχον τὰς φύσεις ἀλλήλοις, ἑκάστοις δὲ ἦν ... ἐκ τῶν ὑπαρχόντων συμφερομένοις τοῖς ἡγησομένοις καθιστᾶναι· πῶς οὐκ ἐκεῖνοι διὰ πάντων ἐξέλαμπον ὥσπερ ἀστέρες; ταῦτα δὲ ἐπεισιν καὶ τοῖς ψηφίσμασιν * καὶ τῷ κέρᾳ τῆς παρατάξεως· οὕτω καὶ ταῖς πράξεσι τὴν ἡγεμονίαν ἑτέροις παρεῖσαν, πόθεν. ἀλλ' οἱ μὲν ὄνομα ἡγεμόνων, οἱ δὲ ἔργα παρείχοντο· καὶ τοσούτῳ κάλλιον αὐτοῖς τὸ σχῆμα καθίστατο, ὅσῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν εἶχον τῆς ἡγεμονίας. ὅτι (οὕτω) γὰρ Ἀθηναίων μὴ δόξειεν ἐπὶ πάντα ἦν (τῶν ἄλλων Ἑλλήνων) ἄκυρα, * ὥσθ' ὁ μὲν Λακεδαιμονίων ναύαρχος τῶν ἀφ' ἑκάστων ἀρχόντων ἦρχεν, ὁ δὲ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀρχόντων. ἀλλὰ γὰρ ἡ περὶ τὰς ἀποδείξεις σπουδή, καὶ λόγῳ λόγος ἐνθάδε ἡμᾶς παρῆνεγκε, * περαιτέρω. εἶμι δὲ ἐπ' αὐτὰς πάλιν τὰς πράξεις· ἐπειδὴ περὶ ὧν ἐβουλόμην, ἐν τῷ μέσῳ διέλαβον. τίνες οὖν ἀρετῆς ἀγωνισταὶ καλλίους; ἢ τίνες τῶν πάντων (τῶν Ἀθηναίων) διαφανέστερον τὴν ἐπίδειξιν αὐτῆς ἐποιήσαντο; οἳ καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ σιδήρῳ τοῖς πᾶσιν ἀήττητοι διεγένοντο, καὶ πάντα ἀπέφηναν ὁμοίως ἄχρηστα τῷ βασιλεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ ἐκρύπτετο ὑπὸ * γῆς· ἐπὶ πενίαν μὲν ἀντὶ πλούτου τιμήσαντες, κινδύνους δὲ ἀντὶ ἀσφαλείας ἑλόμενοι· δικαιοσύνην δὲ ἀντὶ τῆς βασιλέως τοσαύτης φιλανθρωπίας. ἀλλ' ἵνα μὴ πλείω τῶν ἀναγκαίων παραιτούμενος αὐτῷ τούτῳ μηκύνω, πρὸς τοῖς ἐφεξῆς τῶν λόγων καὶ συνεχεῖς καὶ διέψομαι. ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα μὲν ὥσπερ ἄκων ἐνέπεσον, καὶ καθ' ὁδὸν τοῦ λόγου (τοῦτο) μᾶλλον, ἢ προειδόμενος· οὐ γὰρ εἰς ταῦτα ὁρῶν ἠπειγόμην.

[τὸ καθ' ὁδὸν ἢ κατ' ἀξίαν λέγει ὥσπερ ἐστὶν εὐθεῖα ἡ ὁδὸς ἢ ὥσπερ συμβαίνει ἐν ὁδῷ γενέσθαι. πολλάκις γάρ τις ἀπερχόμενος τινὰ τὴν ὁδὸν, ἄλλην ἑλκόμενος αὐτὴν βαδίζει φίλου.]

ὁμοῦ δὲ πρὸς πᾶσαν τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν διακινδυνεύοντες ἐν τῇ γῇ ἀντ' ἀριθμοῦ σωμάτων ἐθνῶν ἀριθμοὺς διαφθείροντές τε καὶ λαμβάνοντες. ἤδη δὲ καὶ δύο τρόπαια εἰς μίαν ἡμέραν ἦλθε, καὶ ναυμαχία πεζομαχίᾳ παρισώθη. μόνοι * γὰρ ἀνθρώπων τῶν εἰς κοινὸν πολιτευσαμένων τὴν μὲν οἰκείαν ὥσπερ ἀλλοτρίαν ἐνόμισαν· τὴν δὲ ἀλλοτρίαν, οὐχ ἑαυτῶν (* ἀλλοτρίαν) ἀλλὰ τῶν σὺν κακίᾳ νεμομένων· φυλάκων δὲ ἐβίωσαν βίον, οὐδὲ τούτων ἱδρυμένων, οὐδέ γε ἑνὸς τόπου τινὸς περιπόλων. ἀλλὰ τῆς διὰ πάσης τῆς γῆς ἑλληνικοῦ περιπόλους ἐκείνους χρὴ καλεῖν, ἕως ἔγνω βασιλεὺς ἀνταίρων τῇ πόλει, παραπλήσιον ποιῶν, ὥσπερ αἴ τις πρὸς φλόγα πολλὴν ὁτιοῦσαν ὕλην ἐπιφερόμενος ἠγωνίζετο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅτι οὐκ ἔπασχεν ἀλλ' ἀνηλίσκετο αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ· καὶ τὴν χώραν ἐπιτείχισμα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἐχειροῦτο.

[τὴν ἰδίαν χώραν καθ' ἑαυτοῦ· ἐξ αὐτῆς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι, ἤτοι τῆς Ἀσίας, ὡς ἐξ ὁρμητηρίου * ἀφορῶντες, ἔβλαπτον αὐτόν.]

εἶχε μὲν * γε περὶ τοῦ τὸν μέχρι Πηνειοῦ πᾶσαν. καί τοι τὸ θαυμαστὸν ἀφεῖλον, ὡς ἤδη τὸ

θαυμαστὸν

* ὕλην πᾶσαν.

* παριδεῖν.
* οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν τῆς ἡγεμονίας.
* ὡς δὲ.
* al. περιττότερον.
* ὑπὸ γῆς.
χ' ὅλιον.
* al. ἐκ.
* al. ἀλλοτρίαν.
χ' ἴσον.
* al. φαῦλον.
* al. μὲν.

θαυμαστὸν λέγων, εἶχε πάντα τὸν μέχρι τῆς Ἀττικῆς, ἕως ἐνέτυχε τοῖς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐν τῇ θαλάττῃ· τοσοῦτον παρεληλύθει τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς τε καὶ τῆς Ἑλλάδος τοὺς Δελφούς. ἐκ δὲ τῶν τῆς πόλεως ἀγώνων καὶ ἀποστόλων εἰς τοῦτο κατῆλθεν, ὥστε ὡμολόγησε δυοῖν μὲν ὅροιν εἴσω μηκέτι πλευσεῖσθαι, πρὸς μεσημβρίαν μὲν * Χελιδονίας, πρὸς δὲ ἄρκτον Κυανέας, δρόμῳ θαλάσσης δ' ἄφιξιν ἵππου πανταχῆ σταδίους πεντακοσίους· ὡς εἶναι τὸν κύκλον τοῦτον, ἀντ' ἄλλου τινὸς στεφάνου τοῖς Ἕλλησιν ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ τὴν φρουρὰν ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας τοῦ βασιλέως. καίτοι τί κάλλιον εἴποι τις εἰρήνης, ἢ πολέμου κεφάλαιον, ἢ πρὸς Ἕλληνας, ἢ πρὸς βαρβάρους, ᾧ κατέκλεισέ ποτε τὰς πράξεις ἡ πόλις; καὶ ταῦτα μέν τοι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διῆλθε, σὺν πολλοῖς ὅμως ἐναντιώμασι τῶν Ἑλλήνων, καὶ πάντων ὥσπερ αὐτῇ κρουόντων. τὸ γὰρ ἐν πολέμῳ καὶ φιλονεικίᾳ τῶν Ἑλλήνων πρὸς αὐτὴν καθεστηκότων τῆς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων προνοίας μηδὲν μᾶλλον ἀφεῖσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς κοινῆς συμφέροντος βασιλεῖ πολεμεῖν διὰ γῆς ἁπάσης καὶ θαλάττης, πόσῃ τινὶ χρὴ τῇ μεγαλοψυχίᾳ προσεοικέναι; χωρὶς τὸ πρὸς τοσαῦτα μερισθεῖσαν, καὶ πάντων ὡς μόνου ἐπιμεληθεῖσαν, τῆς μὲν γνώμης τὴν ἀνδρείαν, τῆς δὲ παρασκευῆς τὴν ὑπερβολὴν παρέχειν θαυμάσαι. τά τε γὰρ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὡς πᾶσαν ἄγουσα ἀπὸ πάντων σχολὴν, οὕτω διῳκήσατο· καὶ τοῖς ἐγκαλοῦσι τῶν Ἑλλήνων οὐδὲν μᾶλλον ὑπῆρχε χρήσασθαι τῷ καιρῷ. ἀλλὰ καὶ τούτοις οὕτως ἀπήντησεν, ὥστε σὺν πέντε καὶ σὺν πλείω ταῦτ' ἔχειν ἀπαριθμεῖν, ὥσπερ ἄλλα ἅττα συλλήβδην ἀριθμούμενα. ἐνίκων μὲν γὰρ ναυμαχίᾳ Πελοποννησίους περὶ Κεκρυφαλίαν· ἐνίκων δὲ Αἰγινήτας πρὸς Αἰγίνῃ, καὶ Πελοποννησίους αὖθις. Μεγαρεῦσι δὲ ἔστησαν τὰ τείχη μέχρι θαλάσσης, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἅμα καὶ τὴν χώραν διεφύλαξαν. ἐνίκων δὲ Κορινθίους πρὸ Μεγαρέων· καὶ πάλιν δώδεκα ὕστερον ἡμέρας, ἐνίκων αὖθις ἑτέραν, οὐ καλῶς τὸ τρόπαιον ὑφαρπάζοντας. καὶ οὔπω ταῦτα μεγάλα ἀλλ', εἰρήσεται γὰρ, κἂν ἐπείγωμεν· ἡ γὰρ προσθήκη δείξει τὸ πᾶν. ἀπούσας μὲν γὰρ αἱ δυνάμεις τῇ πόλει ἡ μὲν ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων συμμαχίαν ναῦς πλείους ἢ τότ' ἦσαν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἁπάσαις ἔχουσα, ἡ δὲ Αἴγιναν προσεκάθητο, ὅτε καὶ τοὺς ἐναντίους μᾶλλον ἐπῆρεν ὁρμῆσαι πρὸς τὰ Μέγαρα. ᾤοντο γὰρ εἶναι σχολὴν Ἀθηναίων εἰς τοὔργον ἑαυτοῖς. εἰ δὲ ἄρα καὶ τὰ δύο περιγενοίμεθ' ἀλλ' ἑτέραν * πολιορκίαν λύσειν τῆς Αἰγίνης· οὐ γὰρ ἄλλοθεν γε λοιπὸν ἕξειν αὐτούς. οἱ δὲ τοσοῦτον κατεγέλασαν τοῦ σοφίσματος, ὥστε οὐδὲν μᾶλλον οἱ πρὸς Αἰγίνῃ τότε ἐκινήθησαν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ μηδὲν πεπυσμένων. ἀλλὰ μὴν μόνη μὲν ἁπασῶν πόλεων ἰδίοις κινδύνοις κοινὴν ἅπαντι τῷ γένει τὴν ὠφέλειαν ἐποιήσατο· μόνη δὲ ἐκ τῶν κοινῶν εὐεργεσιῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐκτήσατο, καὶ μετέθηκε τὸν θεσμόν. οὐ γὰρ ἐξ ὧν κατεδουλώσατο τὰς πόλεις, ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ἐξ ὧν ἐποίησεν ἐλευθέρας. ὥστε συμβῆναι τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῖς μὲν Ἕλλησι τὸ τῆς ἐλευθερίας, τῇ δὲ πόλει τὸ τῆς ἀρχῆς κέρδος ἐνεγκεῖν. μόνοι γὰρ ἑκόντων ἦρξαν, καὶ μόνος οὗτος δῆμος ὥσπερ εἰς ἀρχὴν αἱρετὸς ἐξ ἁπάντων ἐνίκησε τοὺς μὲν βαρβάρους τοῖς ὅπλοις βιασάμενος,

* al. χελιδονέας.

* δύναιτο τὸ ἀπομ. οἷαι ἀφορίζειν.

quam multum dicere videor) vsque ad Atticam, donec Atheniensibus in mari occurrit. tanto iam spatio Delphos, terræ totius, Græciæque * vmbilicum, transierat. Ac per vrbis certamina, & marinas expeditiones vsque eo redactus est, vt polliceretur se nec terminos duos, Chelidoneas ad Meridiem, Cyaneas ad Septentriones, nauigio deinceps superaturum, & à mari ad quingenta vndique stadia recessurum, adeo vt orbis ille pro corona capitis Græcis esset, & in ipso iam regio agro præsidia collocarent sua.

Quem autem pulchriorem vel pacis vel belli, tam contra Græcos quam contra Barbaros, exitum quis reperiat, quam quo res suas vrbs conclusit? Quanquam nec hæc ipsa, quæ tot tantaque sunt, nisi multis Græcorum obstaculis peregit, omnibus eam quasi diripientibus. Etenim quod cum Græci contentionem & bellum contra ipsam suscepissent, nihil tamen de Græcorum cura remisit: verum pro communi salute bellum cum Rege terra, marique gessit, quantæ est animi magnitudinis, præter quod in tot partes se diuisit, atque omnia non secus atque singula curauit, & cum animi fortitudine, tum apparatus magnitudine admirandam se præbuit. Nam & contra barbaros ita se gessit, quasi ab omnibus negotiis vacaret, nec tamen Græcis, si qui erant infesti, occasionem gerendi, quæ vellent, præbuit: verum & his ita se obuiam dedit, vt quinas vel etiam plures simul res ab ea gestas, veluti ea quæ numerantur coniunctim, commemorare liceat. Vicerunt enim Peloponesios nauali prœlio ad Cecryphaliam, & Æginetas ad Æginam, & rursum Peloponesios. Deinde Megarensium mœnia ad mare vsque protenderunt, libertatem eorum simul cum regione defendentes. Tum Corinthios ante Megarenses primum superarunt, & iterum vrbem vicerunt post dies duodecim, cùm iniustè trophæum surripuissent. Quæ tametsi magni momenti non sunt, dicentur a me tamen, licet festinem, quandoquidem appendix rem totam absoluet. Cùm enim abessent vrbis copię, partim ad Ægyptiorum subsidium, naues plures, quam tunc erant in tota Græcia; partim in Æginæ obsidione, aggressi sunt hostes Megara inuadere, quod existimabant Atheniensium otium sibi in occasionem rei gerendæ cedere, aut saltem si vrbs rursum vinceret, Æginæ obsidionem solutum iri: siquidem illi aliunde opem ferre nõ possent. Illi autem adeo hoc commentum riserunt, vt qui ad Æginam erant, non magis quam qui in Ægypto rem omnem ignorabant, loco se mouerent. Quinimo sola priuato periculo communi vtilitati studuit, & beneficiorum copia principatum sibi comparauit, more communi mutato. Non enim quod oppida subiugarat, sed quod libera fecerat, imperium est adepta: ita vt eodem tempore & Græcis libertas, & vrbi fuerit imperium tributum. Huic enim soli vltro paruerunt reliqui, & hunc populum communi suffragio iusserunt imperare, adeo vt cum armis Barbaros coegisset,

* Pind. Pyth. Carm. VIII. ... Vide & Plat. lib. 4. de Rep. ... & alij.

ARISTIDES

socios tamen nihil precatus fuerit, sed ipsorum precibus compulsus principatum acceperit, quo ad iustitiæ, non ad iniuriæ notam vteretur. vt autem singulatim rem totam explicem, sola hæc ciuitas Barbaris inuitis, Græcis autem petentibus, imperium est adepta. Quis vnquam dignè vel extendat, vel admiretur? Vt autem insignis illa clades accepta sint, (cur enim hoc taceam, cùm & ipsum ad vrbis magnitudinem ostendendam pertineat?) quæ ita sit ad reliquas res progressa, quasi totam cepisset Siciliam, nec copiis amissis sed nouas comparasse videretur. Ac morum quidem facilitatem, ac temperantiam, vitæque rationem ad fugam turpitudinis susceptam, nemo facile pro dignitate dixerit. Verum cum Græci omnes illos circumsisterent, & antiqui hostes tum primum ex fortuna spem cepissent, non autem e Sicilia accederent, omnibus vero sociis omnium tam insularum quam regionum aliarum, rebellione in hostes mutatis, illud præterea flagitium præter opinionem commissum esset, vt regem contra vrbē aduocarent ij, quos ab eo vrbs seruauerat: ille verò libēs aduenisset, ac tū militibus, tum nautibus, tum etiam pecunia opem illis ferret, omnibus terræ marisque locis in belli subsidium præstitis: non erat quisquam, qui non crederet prima fronte vrbem iam tam direptum iri, quam Græci simul & Barbari bello vexarent. At hi eam fecerunt rerum mutationem, quasi apparatus ille non damnum ipsis potius quam auxilium attulisset, ipsique adeo hostes belli duces se præbuissent. Trophæis Hellespontum distinxerunt, aliis alio fugatis, ac velitationes potius quam prœlia cum obuiis committentes, quemadmodum tum à nobis, tum ab aliis antea dictum fuit. Denique ad Cyzicum simul cum Lacedæmoniis, Græcis, Barbaris, & Pharnabazo congressi, naues omnes, præter eas quas depresserant, ceperunt. Itaque quæ tanta laborarat seditione ciuitas, hoc tempore ne mentionem quidem pacis fecit vllam, cum illi quibus tot initio suppeditarant cōmoda, clade accepta, mox ad pacem confugerent.

Cumque ipsa simul contra omnium impetus opponere se coacta sit, hostes plerique partem eius aliquam infestarunt, vniuersas copias nunquam sunt aggressi. Quapropter & ciuitatem hanc, & multos sæpe vicisse, & perpetuo inuictam permanere meritò dixerimus. Quid quod ipsa nemo vnquam potitus est, nec eius consilium mutauit, quandoquidem reliquæ clades ad exercitum referuntur, cum ipsa tam consilia hostium quam facta subiugarit, partim Xerxe ex voto egregiè fugato, partim Lacedæmoniis, & absentibus, & præsentibus, atque victis repressis.

SCHOL. [*Ad quid inclinauit, nisi ad cupiditatem pacis?*]

Etenim Lacedæmonij cùm nec pacē cū Thebanis facere dignarētur, si his Atheniensis honeste se cessuros tati, & cū aliis ex Peloponeso cōiūcti,

πεῖς δὲ ὁμοφύλοις, οὐ πείσας, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ἀρχὴν πεισθεὶς, σύμβολον δικαιοσύνης ἔχων ταύτην ἀρχὴν, (ἀλλ') οὐκ ἀδικίας. εἰ δὲ δεῖ διελόντα εἰπεῖν, μόνη πόλεων τῶν μὲν βαρβάρων ἀκόντων, τῶν δ' ἑλλήνων δεηθέντων ἔσχε τὴν ἀρχήν. ποία ταῦτ' * ἔνεστι ψυχὴ * ἐξελάσαι εἰ αὐτὸ ἐφοπτῆναι, καὶ τίνος οὐκ ἀτυχίας μᾶλλον θαυμάσαι; γενομένου δὲ τοῦ μεγάλου πάθους (οὐ γὰρ οὐδὲ σιωπήσομαι ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔτι μείζω μοι δοκεῖ δεικνύειν τὴν πόλιν) γέγονε γὰρ τοῖς ὑπολοίποις πρὸς τὴν τύχην πράγμασιν, ὥσπερ ἂν εἰ πᾶσαν εἰλήφει τὴν σικελίαν. οὐ γὰρ ἐστερημένη δυνάμεως ἐῴκει, ἀλλ' ἄρτι προσκεκτημένη. καὶ τὴν μὲν τῶν τρόπων εὐκολίαν καὶ * τάξιν, καὶ σωφροσύνην διαίτης, ἣν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰσχρὸν συγχωρῆσαι προείλετο, οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως εἴποι. περιστάντων δὲ αὐτοὺς τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, καὶ τῶν μὲν ὑπαρχόντων πολεμίων τότε πρῶτον λαβόντων ἐλπίδας, καὶ παροξυνθέντων ὑπὸ τῆς τύχης ἐπελθόντων δὲ τῆς ἐκ σικελίας μεταστάσεως, δὲ τῆς συμμαχίας ὀλίγου δεῖν ἁπάσης, καὶ νήσων, καὶ ἠπείρου, καὶ πάντων (ὡς εἰπεῖν) πολεμίων καὶ πανταχόθεν κεκυκλωμένων· ἔτι δὲ ἀγνωμοσύνης ἀπροσδοκήτου συμβάσης, ὥστε καὶ βασιλέα κληθῆναι κατὰ τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ὑπ' ἐκείνου σωθέντων ὑπὸ τῆς πόλεως, πρᾶξιν προσιεμένου δὲ κἀκείνου μάλα * ἀσμένου, καὶ συμπολεμοῦντος καὶ σώμασι καὶ ναυσί, καὶ χρυσῷ καὶ πᾶσι γῆς καὶ θαλάσσης τόποις ἀφορμὴν παρέχοντος τῷ πολέμῳ· ἦν μὲν οὐδὲ εἷς, ὅστις οὐκ ἂν ἤλπισεν ἔξωθεν, ἢ τοῦτο σκοπῶν, ἀναρπασθήσεσθαι νῦν ἤδη τὴν πόλιν, οὕτω κοινῷ πολέμῳ βαρβάρων τε καὶ ἑλλήνων συνεχομένην· οἱ δὲ οὕτω μετέστησαν τὰ πράγματα, ὥσπερ ἁπάντων τούτων * οὐ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν γενομένων, ἢ στρατηγούντων σφίσι τῶν πολεμίων. διέλαβον δὲ τροπαίοις τὸν ἑλλήσποντον ἄλλους * ἄλλοσε καταδιώκοντες· ὥσπερ μελέτας μᾶλλον ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἢ ναυμαχίας πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀεὶ ποιούμενοι. εἴρηταί τε, καὶ ἐνθυμηθῆναι ὡς ἑτέρῳ προείρηται. τέλος δὲ ἐπὶ κυζίκῳ συμπεσόντες ὁμοῦ λακεδαιμονίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἑλλάδος, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἀσίας βαρβάροις, καὶ φαρναβάζῳ λαμβάνουσι τὰς ναῦς, παρὰ τοσοῦτον οὐ πάσας, παρ' ὅσας διέφθειραν. ὥστε * ἡ μὲν τοσοῦτον ὑπερβληθεῖσα ὑπὸ τῆς στάσεως πόλις, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἐπ' ἐκείνων τῶν χρόνων ἐνενόησεν. * οἱ δὲ ἀπὸ τοσούτων καὶ τηλικούτων πλεονεκτημάτων ὁρμώμενοι πληγέντες, κατέφυγον αὖθις ἐπὶ τὴν εἰρήνην. ἔτι δὲ αὐτὴ μὲν πρὸς ἅπαντας πολεμοῦσ' ὁμοῦ ἠνάγκασε τοὺς ἐπιόντας, ἢ κρατοῦντας· τῶν δ' ἐναντίων οἱ πλεῖστοι πρὸς μέρος αὐτῆς * ἀντῆρκεσαν. ἀθρόας δὲ τῆς δυνάμεως ἧς οὐδεὶς ἐπεχείρησεν. ὥστε ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις νενίκηκε μὲν πολλοὺς καὶ πολλάκις, αὐτὴ δὲ ἴσα καὶ ἀήττητός ἐστι. τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι αὐτῆς μὲν οὐδεὶς ἐκράτησεν. οὐδεὶς γὰρ αὐτῆς τὴν γνώμην παρεστήσατο, ἀλλὰ στρατιᾶς γέγονε πάντα τὰ ἀτυχήματα· αὐτὴ δὲ τὰς γνώμας τῶν ἐναντίων ἅμα τοῖς ἔργοις δεδούλωται. Ξέρξην μὲν φυγεῖν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ποιήσασα ἐν ἀρχῆς μέρει, λακεδαιμονίους δὲ ἀνακλίνασα οὐχ ἧττον τοὺς ἀπόντας, ἢ τοὺς ἐν ταῖς μάχαις παρατάξας καὶ πταίσαντας αὐτῶν.

[εἰς τί ἀπέκλινεν, ἢ εἰς τὸ ἐπιθυμῆσαι εἰρήνης.] σχόλιον.

Εἰρήνην γὰρ λακεδαιμόνιοι ἀπηξίωσαν ποιήσασθαι πρὸς θηβαίους, εἰ μὴ τῇ τῶν ἀθηναίων πόλει νομίζοντες εἴκειν, εὐπρεπῆ συμφορὰν εἶναι. ἀναμιχθέντες δὲ τοῖς ἄλλοις * πολεμίοις

* al. αὐτὸ ἐφορᾶν.
* al. προσγε. καὶ τάξιν διαίτης.
* ἀσμένως.
* al. ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτῶν.
* ἄλλοτε.
* al. ὡς ἡ μέν.
* al. οὐδέ.
* ἀντήρκεσαν.

Aristid.

οὐ μᾶλλον σώζειν ἑτέρους εἶχον, ἢ τῶν ἄλλων ἐδέοντο σώζειν σφᾶς [οἵ γε ὀλίγῳ μὲν πλείους ὄντες ἢ πεντήκοντα] οἱ πρῶτοι ταῦτα * βουλεύσαντες ὁμοῦ πρός τε τὴν λακεδαιμονίων ἀρχὴν γῆς καὶ θαλάσσης οὖσαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κινδυνεύειν ὑπέστησαν· οἰόμενοι δεῖν ἢ ζῆν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἢ μὴ προσορᾶν τὸν ἥλιον κακίας μάρτυρα ἑαυτοῖς γενόμενον. ἐνόσησε μὲν γὰρ τῇ τῶν πάντων ἀνθρώπων φύσει, ἰάθη δὲ τῇ ἑαυτῆς. ὥστε καὶ τοῦτο ζῆλον αὐτῇ μᾶλλον ἐνεγκεῖν ἢ συμφοράν. κρατήσαντες [δὲ] εὐτυχίᾳ τοὺς ἐχθρούς, ἐπιεικείᾳ τοὺς οἰκείους ἐνίκησαν. χρησάμενοι δὲ ἀμφοτέροις, καὶ τῇ παρὰ τοὺς ἀγῶνας ἀνδρείᾳ, καὶ τῇ μετὰ τὰς πράξεις ἃ δεῖ βουλεύσασθαι· οὕτως ἀνεκτήσαντο τὴν πόλιν. ὥς εἴ τις βούλοιτο μὴ * πάντα διηγεῖσθαι * ἐνεῖναι κλέψαι τὴν * σύμπασαν ἐπὶ τοῦ πολέμου συμφοράν· οὕτως ἀκολούθως ταῖς ἄνω πράξεσι τὰς ἐφεξῆς καὶ προείλοντο καὶ κατώρθωσαν.

| * al. δὶ βο-ηθοῦ.
| * al. ταῦτα. * ἔτι ὑπ-ομεῖναι.

σχόλιον. [ποσῇ τινὶ τῇ περιουσίᾳ χρηματίζειν ταύτην ὑπέφαινεν.]

ὃ δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἐστὶν οὐχ ἧττον τῶν ὑπ' ἐκείνων πραχθέντων ἄξιον εἰπεῖν τε καὶ τιμῆσαι. λακεδαιμονίων γὰρ ἃ τοῖς τριάκοντα ἐδάνεισαν ἐπὶ τὸν δῆμον ἀπαιτούντων, ἐπειδὴ συνέβησαν, * συνεξέτισεν ὁ δῆμος, ἵν' * ἔργῳ τὰς συνθήκας βεβαιώσηται. παράδειγμα δὲ ἀνθρώποις τῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἐλπίδων ἐγένετο ὁ δῆμος ἤδη συνειλεγμένος· ἅμα τε εἰς χεῖρας παρῆσαν, καὶ σχεδὸν εἰς λόγους, ὥσπερ ὑπὲρ ἀλλήλων, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμήσαντες ἑκάτεροι· ὥστε μὴ ἔχειν διελέσθαι, πότερον τῶν ἐναντίων τὴν καταρρᾶξαι τὴν στάσιν, ἢ τῶν εὔνων * συνεύξασθαι τῇ πόλει ταῦτόν γε λυθεῖσαν τὸν τρόπον. ἐπεὶ δὲ τῆς εἰρήνης ἐμνήσθην, πάλιν ἐνταῦθα ἐπανελθεῖν βούλομαι βραχύ τι. ὥστε καὶ πρώτη τοὺς βαρβάρους καὶ μόνη νενίκηκε καὶ σὺν ἄλλοις γενομένη, οὐκ ἔλαττον τοὺς συνταχθέντας ἢ τοὺς ἀντιτάξαντας ἐνίκα. ὥσπερ οἱ θηρᾶν ἀδύνατοι, τὸ ληφθὲν ἀπροσδοκήτως οὐ μεθιᾶσιν οὐδ' ἂν ἀποδόσθαι τις ἀξιώσῃ, τῆς ἀξίας τιμήσαντ' ἄν· ἀλλὰ τὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν προστιθέντες πλεονάζουσιν. ἡ δὲ, οἶμαι, συνειδυῖα ἑαυτῇ κρείττων οὖσα τοῖς ὅλοις, οὐδὲ πώποτε ἐμικρολογήσατο, ἐξ ἴσου τοῖς παροῦσι τὰ ἀπόντα ἐλπίζουσα. διὸ πάντα ῥᾷον τοῖς πολεμίοις ἀπέδωκεν, ἢ ἐκεῖνοι τὰ σφέτερα αὐτῶν ἀπῄτησαν. ἴσως μὲν οὖν κἀγώ που * ἄτοπον ποιεῖν δοκῶ μεμψάμενος μὲν (τοὺς συγκρίνοντας ἀθηναίοις λακεδαιμονίους) αὐτὸς δ' εἰς τοὺς ὁμοίους λόγους παρεληλυθώς, καὶ δι' αὐτὰ ταῦτα εἰρηκὼς αὐτούς, δι' ἅ φημι δεῖν μὴ λέγειν οὐδὲν ἀλλ' ἐξ αὐτῶν γε τούτων καὶ μάλιστα ἄν τις κατίδοι, ὡς οὔτε ἡ χώρα θαυμαστή, ἣν οἴονται τῇ πόλει καθιστάναι, οὔτε ἐξεπιτηδὲς τά γε τοιαῦτα ἀγωνιστέον.

| * συνέπεσεν
| * ἔργον
| * al. συνεύξασθαι
| * τοιοῦ ἄτο-πον.

σχόλιον. [ἀλλὰ καὶ τὸ πάρεργον οἷον ὥσπερ νῦν ἐγώ.]

* Alii. ἀξιοῖ.

ὥστε εἴ τις * ἀξιοῖ, καὶ ἡμῖν ἀφεῖσθαι ταῦτα εἶναι, σχεδὸν τούτου χάριν εἴρηται. καὶ λακεδαιμόνιοι, (οἱ) τῶν ἑλλήνων προέχοντες καὶ προκινδυνεύοντες ἐν ταῖς χρείαις, παῖδες τῇ πόλει παραβάλλειν εἰσίν. ὥστε ἐβουλόμην ἂν καὶ τὰ τρόπαια ἃ μέλλω λέγειν ἀπ' ἄλλων ὑπάρχειν ἀνακείμενα τῇ πόλει, καὶ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι προστιθέναι τοῖς πολλοῖς, ὅτι ἀπὸ λακεδαιμονίων.

salutem non tam afferre quàm postulare possent,[erant vero paulo plures quam quinquaginta] primi huius consilij auctores, pariter contra Lacedæmonios mari, terráque imperantes,& eos qui in vrbe erant, periculosè obiere: quod existimarent sibi vel liberis viuendum, vel ignauis oppetendum esse, ne Solem conscium intuerentur. Vt enim iuxta communem hominum naturam ægrotauit, ita iuxta suam fuit sanata,laudémque ex eo maiorem, quàm cladem percepit. Quod cum fecissent, tum deinde hostibus fortitudine, & amicis æquitate superatis, partim bellicis viribus, partim maturo post res gestas consilio, patriam recuperarunt. Quapropter si quis omnia non studeat complecti, is acceptam in bello cladem potest dissimulare, quandoquidem sequentes res eodem,quo priores, consilio sunt & euentu peractæ.

Schol. *Qua exsuperantia hanc euehendam esse vrbem existimandum.*

Iam illud nihilo secius quàm superiora, tum narrare tum admirari debemus, quod cum Lacedæmonij ea quæ XXX. viris contra populum mutuauerant, postquam inter eos conuenit, populus ex parte persoluit, quo firmitas fœderibus maior accederet. Populus enim sibi collectus, aliis in aduersis bene sperandi exemplum præbebat, simulque in manus, ac prope in sermonem conuenerat, quasi pro se inuicem dimicaturi; vt dici non possit, vtrum detestanda magis esset aduersariorum seditio, quàm vero ciuitati hoc modo liberatæ*optanda. Et cum pacis mentionē feci, parum quiddam de ea repetam.

* fort. pro tuenda legendum iu...

Quapropter & sola Barbaros & prima vicit, cum aliisque coniuncta, ipsa non minus atque hostes superauit. Quemadmodum qui venari nesciunt, si quid insperantes ceperint, non dimittunt, nec nisi carissimè vendunt, imbecillitate sua rei pretium metientes. Hæc autem cum se toto genere præstare cognosceret, nunquam sordidius se gessit, quoniam de absentibus non lenius quam de præsentibus sperabat,ideóque citius omnia hostibus, quam illi sua peterent,reddidit.

Comparatio.

Comparationes istas ægrè fero, quamquam & ipse quibusdam absurdè facere videbor, qui in eum sermonem, quem vituperabam, inciderim,eumque ea de causa, propter quam fuerat omittendus,habuerim. Quinimo hinc vel maxime perspicitur,nec magnam illos ab vrbe [illegible] tatam [illegible], nec hæc esse de industria tractanda.

Schol. *Sed per transennam quemadmodum nunc ego facio.*

Quapropter si quis à nobis etiam hæc velit præteriri, hactenus certe dicta sunt. Et Lacedæmonij qui pro Græcis, vt principes oppomere se solebant, puerorum vicem vrbis comparatione subeant. Quid? quod tam inuitus in hunc sermonem incidi, vt etiam trophæa quæ recensebo, ab aliis esse vrbi parta*cupiam, ne plerisque Laconicū nomen esset inserendū.

ARISTIDES.

Quoniam verò res ipsæ nos huc adigunt, hæc non tam contentionis gratia dicemus, quàm ne res omnes transeamus, vt in quibusdam fecimus, nec est leuiter progrediendum. Nec tam vnum ediderunt beneficij genus, quàm nullum omiserunt. Multæ autem eorundem temporum res velut in historia mihi occurrunt, quas adeò non possum facile cunctas explicare, vt ne duci quidem vlli queam sufficere. Earum vero quas, quibus omissis, recensebo! Iam illud maximam meretur admirationem, omnémque superat humanam naturam, cùm possent Lacedæmoniis terra marique pro famulis vti, vel calamitati suæ relinquere, quos & socij, & finitimi, & serui omnes oppugnabant: nihilominus æquo iure eos admiserunt, & cùm Thebani instar flammæ ad vrbem Laconicam & reliquas Peloponesi partes ferrentur, soli ex Græcis & Barbaris restiterunt. Quas ob res eo loco sunt ab omnibus habiti, vt vrbs totius societatis curia constitueretur. Præterea vtrum ciuitatem, an fœdera reprehendunt? Si enim ciuitatem accusant, nihil de rebus maximis, à quibus vrbs celebratur, videntur cognoscere: sin fœdera, vtique aliis ea dissimilia iudicant: itaque fit, vt quod in vituperium rei proferunt, eo laudent vrbem. Nam & ciuitatis & hominis cuiuslibet vitium ita demum cognoscitur, si mala in eo vel sola, vel bonis plura, aut maiora (vt & hoc adiiciamus) cernuntur. Qui autem omnibus examinatis, vnum aliquid, aut item alterum reprehendunt, ij reliquis omittendis tacite laudant, præsertim si non de homine, verum de ciuitate, eáque totius Græciæ antiquissima, plurimisque rebus præclarè gestis celeberrima iudicium fiat. Omne enim imperium à potentioribus contra æquitatis legem exercetur. Quomodo alioqui aut æquum sit, aut iustum, vt quis alienæ terræ tributum imponat, aut leges præter necessitatem ferat, aut iura illis vel iussa det, aut belligeret, aut quæ sua non sunt occupet? quandoquidem ista præter æquitatem fiunt. Quare si quis exactius iuris naturam velit perquirere, nec potius aliquid rerum naturæ concedere, quàm sophistam agere, is iam protinus omnia imperia, & magistratus abrogabit, cum ea potentioribus seruentur, atque etiam ad Deos ipsos præ nimia sapientia procedet, eósque, quod non æquo iure cum hominibus agant, sed imperium sibi arrogent, calumniabitur. Sed hæc, vt arbitror, ab iis disputantur, qui in angulis educati, Solem nunquam viderunt, à quo solent aliæ stellæ lumine priuari. Sin hęc necessario cum omni imperio cohærent, éstque hoc imperij ius, vt princeps potiori sit iure quàm cæteri: ita demum cedam, si qua vel Græca, vel barbara potestas minus imperij iure, quàm populus Atheniensis, vsa demonstretur. Quemadmodum enim in præclaris consiliis optimi alicuius viri morem secutus est, ita in iis quæ calumniantur nonnulli, non secundùm communem hominū naturam, sed imperij necessitate ductus peccauit.

νῦν δὲ* αὐτὰ τὰ πράγματα ταύτῃ ἄγει. ὥστε οὐ τὸ παρεξετάσαι χαίρειν εἰρήσεται· ἀλλὰ τὸ μὴ παντάπασι τὰς πράξεις παρελθεῖν· καὶ γάρ εἰσιν αἱ παρεξέλιπον. δεῖ δή, ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦ τυχόντος δρόμου, καὶ οὐχ ἓν εἶδος εὐεργεσίας ἐπεδείξαντο. ἀλλ' οὐδὲν εἶδος εὐεργεσίας ἀπέλιπον. περιίστανται δέ με παντοδαπά, ὥσπερ ἐν* συγγραφῇ τῶν αὐτῶν χρόνων, ἃ μὴ ὅτι πάντα διεξελθεῖν εὔπορον, ἀλλ' οὐδ' ὡς στρατηγοῦ πάντα ἑξῆς ὄντι παρείς, τίνος μνησθῶ; ὃ γὰρ δεῖ μάλιστα τῆς ἐκείνων φύσεως ἀγασθῆναι, καὶ κρεῖττον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἡγήσασθαι. ἐξὸν γὰρ ἑαυτοῖς ἀκολουθοῦντας ἔχειν Λακεδαιμονίους, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἢ περιιδεῖν ἐπὶ κεφαλὴν ὠσθέντας, συμμάχων, περιοίκων, οἰκετῶν ἁπάντων ἐπανεστηκότων· ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἐδέξαντο. καὶ προφερομένης ὥσπερ φλογὸς τῆς Θηβαίων δυνάμεως ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου μόνοι καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων προστάντες ἐκώλυσαν. ἐξ ὧν οὕτως ὑπὸ πάντων ἐτιμῶντο, ὥστε κατασταῖναι τὴν πόλιν συνέδριον τῆς συμμαχίας ἁπάσης. ἔτι τοίνυν πότερον τῆς πόλεως, ἢ τῶν συμβάντων κατηγοροῦσιν. εἰ μὲν γὰρ τῆς πόλεως ἧδιν, ὡς ἔοικε, τῶν μεγίστων ἐπίστανται, ἀλλ' ἐκπέπτωκεν αὐτοῖς* ἀφ' ὧν ἡ πόλις γνωρίζεται. εἰ δὲ τὰ συμβάντα μέμφονται, οὐχ ὅμοια τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔοικεν, οἷς προείλετο ἡ πόλις νομίζοντες, οὕτω μέμφονται· ὥστε ἐξ ὧν τὸ πρᾶγμα κακίζουσι, τὴν πόλιν ἐγκωμιάζουσι. τότε γὰρ κακία πόλεως καὶ ἰδιώτου δείκνυται, ὅταν ἢ μόνα τῷ προσῇ τὰ ὑπαίτια, ἢ πλείω τὰ φαῦλα τῶν ἐπιεικῶν ἐλέγχῃ τις, ἢ μείζω. προσκείσθω γάρ, ὅταν δ' ἐξετάζων διὰ πάντων, ἓν ἢ δύο λαμβάνῃ, λέληθας ἐπαινῶν οἷς ἀφίης. ἄλλως εἰ μηδ' ἰδιώτου ποιῇ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ πόλεως, καὶ ταύτης πρεσβυτάτης τῶν Ἑλληνίδων, καὶ ᾗ πλεῖστα ὑπάρχει τὰ δέοντα συμβάντα. ἅπαντα γὰρ δήπουθεν ἀρχὴ τῶν κρειττόνων ἐστὶ, καὶ παρ' αὐτοῖς οὐ τῆς ἰσότητος νόμος. εἰ δὲ μή· πῶς ἴσον, ἢ πῶς δίκαιον, ἢ φόρους* ἐκλογεῖν ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας, ἢ νόμους τιθέναι τοῖς οὐδὲν δεομένοις; ἢ κρίνειν τὰ ἐκείνων, ἢ* προστάττειν, ἢ πολεμεῖν, ἢ κτᾶσθαι τὰ μὴ προσήκοντα. ὅλως γὰρ οὐδὲν τούτων ἀπὸ τοῦ ἴσου γίνεται. ὥστ' εἴ τις ἀκριβολογεῖται περὶ τῶν δικαίων, καὶ σοφιστὴς εἶναι μᾶλλον βούλεται, ἢ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει συγχωρεῖν· οὗτος ἀφθόνως διαγράφων πάσας ἀρχὰς καὶ δυνάμεις ἁπλῶς ὡς ἀπαιτά γε ταῦτά ἐστιν ἐν τῷ σχήματι τοῦ* κρείττονος. εἶτα ὑπὸ σοφίας ἄνεισι μέχρι τῶν θεῶν, ἐλέγχων, καὶ λέγων ὡς οὐδ' ἦττον τοῖς ἀνθρώποις ἐξ ἴσου προσομιλοῦσιν· ἀλλ' ᾕρηνται κρείττους εἶναι. ἀλλ' οἶμαι ταῦτ' ἐστὶ γωνίας ἄξιον ἀνθρώπων, καὶ τὸν ἥλιον οὐχ ἑωρακότων, ὃς ἀφαιρεῖται τοὺς ἄλλους ἀστέρας τὸ φαίνεσθαι. εἰ δὲ ἀναγκαῖον τὸ ἁπάσῃ* δυνάμει καὶ πάσῃ περιουσίᾳ τὰ τοιαῦτα προσεῖναι· καὶ οὗτος ἐστὶν ἀρχῆς θεσμός, μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου πρὸς τοὺς ὑπηκόους κρίνεσθαι· τότ' νικῶν ἀπέφηνέ τις, ὅταν δείξῃ τῶν ἄλλων εἴτε Ἑλληνικῶν δυνάμεων, εἴτε καὶ βαρβαρικῶν βασιλειῶν, ἥν τινα ἐν ἐλάττονι τῆς πλεονεξίας* γενομένην χρησαμένην, ἢ τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον ἐστιν εὑρεῖν. φανεῖται γάρ, ἃ μὲν διαφερόντως ἐβουλεύσατο, ἴσος ἀνδρὸς ἤθει κεχρημένος τοῦ βελτίστου· ἃ δ' ἐγκαλοῦσί τινες, οὐ τῇ κοινῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐξαμαρτών, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀρχῆς ἀκολουθήσας ἀνάγκῃ.

* al. γραφῇ

* ἀφ'

* ἐκλέγειν Ald.

* προστάττειν M. M.

* κρείττονος.

* δυναστείᾳ.

* al. χρησαμένην γενομένην. illud etiam Ald.

ARISTIDES.

καὶ δυνάμει μὲν ἀρχὴν καταστὰς τὸ ἐξ ἀρχῆς, φιλανθρωπίᾳ δὲ τὸ τῆς ἀρχῆς διεδωκὼς, ἑκὼν μεθεὶς, καὶ σχεδὸν τῶν ἐγκλημάτων αἴτιος καὶ αὐτὸς γεγονώς. πλείστῃ γὰρ τῇ κοινῇ καὶ μετρίῳ πρὸς ἅπαντας χρησάμενος, καὶ τρόπον τινὰ τῆς πολιτείας μᾶλλον κοινωνοὺς ποιησάμενος, ἢ δυναστείας νόμῳ κατέχων· ταὐτὸν τοῖς χρηστοῖς ἔπαθε τῶν δεσποτῶν. ἡ γὰρ διὰ τὴν ἄλλην ἐπιείκειαν χάριτος παρ' ἐνίων ἔτυχεν· ἀλλ' εἴ τι προσεπαύσατο(?) [illegible] ἔδοξε βιάζεσθαι. καὶ μὴν εἰ μὲν ἔχοντας τὸ τῶν ὑπηκόων σχῆμα ταῦτα * εἰργασμένος φαίνεται, δηλῶ μὲν τοῖς ἐθέλουσι βλασφημεῖν· εἰ δὲ τοὺς μὲν ἀποστάντας, καὶ παρ' ἀξίαν ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν· τοὺς δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ πολεμίους ὄντας πῶς [illegible] ἄξιον ἐγκαλεῖν; οἶμαι γε τοῖς τὴν αἰτίαν [illegible]. ἐπεὶ κἀκεῖνοι [illegible] δοκοῦσιν, ὥσπερ ἐνέχυρον αὐτὸ τοῦτο ἔχοντες, ἐπαρθῆναι. καὶ τούτῳ μάλιστα πιστεύσαντες ἁμαρτεῖν, * οὐ τῷ διὰ τέλους κρατήσειν τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ μηδ' ἂν ληφθῶσι, μηδὲν [illegible] πείσεσθαι, ὡς Ἀθηναίοις γε πεφυκόσι σώζειν. δῆλον δέ· ἃ γὰρ περὶ Μιτυληναίων μετέγνωσαν, τίς ἐκνικῆσαι πόλις, οἷς ἐξ ἀρχῆς ἐβουλεύσατο; ἐκεῖνοι γὰρ ἃ μὲν τῇ προτεραίᾳ [illegible], τῆς κρίσεως ἦν, καὶ [illegible] τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν, τῆς πόλεως [illegible] καταλήψει. θαυμάζω δέ, εἰ τῶν ἰδιωτῶν [illegible] τὰς ἀπολογίας [illegible] τῆς πόλεως δὲ [illegible] οἱ σεμνοὶ τὰ ἔργα, δι' ὧν καὶ * ὅσων ἀπολέλυται, ἀεὶ [illegible]; καὶ ἥλιον μὲν καὶ σελήνην οὐχ ὅσα βλάπτουσι, κατηγοροῦμεν· ἀλλ' ὅσων ἀγαθῶν αἴτιοι γίνονται, θαυμάζομεν· τὴν πόλιν δὲ ἐξ ὧν ἐνίοις προσέκρουσεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ὧν ἅπασιν ὡμίλησεν * οὐδ' ἐκ τῆς ὅλης [illegible]; οὐκ οἶμαί γε, ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ [illegible] τῆς [illegible] τὰς βροντὰς, κἂν εἴ που [illegible], τὰς ὅλας καὶ κοινὰς [illegible] εὐεργεσίας, * ἀμελήσας σκοπεῖν. ἔχων δὲ ἔτι πολλὰ καὶ τῶν ὑστέρων εἰπεῖν, καὶ μάχας [illegible], καὶ [illegible] θαυμαστὰς [illegible] τὸν χρόνον ἀρκοῦντα, τοσοῦτον δὲ ἔτι προσθεὶς [illegible] τῶν λόγων, ἀπαλλάττομαι. ὥσπερ γὰρ προειδυῖα ἐξ ἀρχῆς ἡ φύσις περὶ τῆς πόλεως, ὅσον * προέξει τοῖς ἔργοις τῶν ἄλλων, κατεσκευάσατο αὐτῇ [illegible] τῶν λόγων, ἵνα αὐτή τε κοσμοῖτο [illegible] καὶ [illegible] τῶν ἄλλων [illegible] μεταδιδῶσι. πρότερον μὲν [illegible] καταφεύγοντας εἰς ὑμᾶς τοὺς Ἕλληνας [illegible] ἀτεχνῶς πάντας ἀνθρώπους, καὶ [illegible] τῇ καλλίστῃ τῶν εὐεργεσιῶν [illegible] παιδείας καὶ σοφίας ἅπασιν γενόμενοι. ἀλλὰ μὴν πέντε μέν εἰσι μνῆμαι βασιλειῶν [illegible] (δ') ἐπὶ μὲν τῆς [illegible] πόλεως [illegible], [illegible] ἡ πόλις [illegible], [illegible] ἀλλ' ἄριστα δ' [illegible] τῶν ἄλλων. ἐπὶ δὲ τῆς [illegible] καὶ μεγίστης, [illegible] καθεστηκυίας, [illegible] ἅπαντας ἔχει τοὺς Ἕλληνας καὶ προεστηκυίας, ὥστε μὴ ῥᾳδίως ἄν τινα αὐτῇ τὰ ἀρχαῖα [illegible] συνεύξασθαι· γνοίη δ' ἄν τις ὅσον τῇ πόλει περίεστιν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος,

Cumque potentia sua imperium esset ab initio adeptus, per humanitatem vltro dimisit, ac ipse pene sibi criminum est auctor factus. Nam cum maxima erga omnes familiaritate, atque moderatione vsus esset, eosque magis in reipub. societatem quodammodo vocasset, quam principatus iure combuisset, idem fere, quod solet benignis dominis accidere, passus est, vt non propter ceteram æquitatem gratiosus esset, sed cum quid postularet, aperte vim facere videretur. Quin si quidem in eos, qui pro ciuibus sese gererent, hæc perpetrauit, nihil vero quo minus inculcetur: sin vero quia partim defecerant, eumque præter dignitatem contumeliose acceperant, partim apertos hostes profitebantur, dubium non relinquitur, quin ij qui necessitatem attulerunt, crimen omne sustineant. Nam & illi eo quasi pignore videntur eáque fiducia elati peccasse, non quod vrbe perpetuò se potiri posse crederent, sed quod nec victos grauius quidquam esse passuros considerent, quum Athenienses natura essent ad homines conseruandos propensi. Quod cum de Mitylenensibus decretum reuocarunt, quæ potest ciuitas primis consiliis vincere? Vt enim quæ pridie statuerant, iudicij erant, & iniuriæ acceptæ: ita quæ postridie mutarunt, totius erant vrbis, cum quidem extremis vna est alteram assecuta. Iam cum hominis cuiusuis defensionem cum facto coniunctam omnes recipiant, miror eos vrbis res gestas tot ac tantas, quibus illa se purgat, non considerare. An vero Solem quidem, ac Lunam, non ob damna, quæ nobis dant, accusabimus, sed propter commoda ab ipsis profecta mirabimur: de vrbe non ex vniuersa eius natura, & cum omnibus consuetudine ac familiaritate, sed ex offensionibus aliquot iudicabimus? non puto, nisi quis etiam fulmina Deorum, ac tonitrua, motusque terræ velit calumniari, neglectis communibus, atque vniuersis beneficiis.

Quamuis autem multa quoque posteriorum temporum bella, tum tata & inaudita constantia, narratu in mea reliqua sint, tempus tamen me deficit. Quapropter vnum si addidero, totum hac de re sermonem concludam.

Natura quasi sciens fore, vt rebus gestis alios vrbs longe vinceret, orationes ei & litteras pro dignitate tribuit, quo & ipsa suis gauderet ornamentis, & aliis, si opus esset, vna cum reliquis impertiri posset. Cum ergo prius Græcis ad vos confugientes seruaueritis, nūc omnes homines, gentesque cunctas pulcherrime excipietis, veræ sapientiæ, & doctrinæ duces omnibus vos præbentes, cunctósque purgantes. Iam cum quinque memorentur regna (hæc vero plura nascuntur) in eorum antiquissimum Assyrium, primæ vrbis res gestæ, & quæ iis propriis acta sunt, inciderunt: in secundo * cremit vrbs: tertio ipsa vicit: quarto cū [illegible] restitit, tum optime omnium liberauit: in hoc autem omnium optimo ac maximo, totius Græciæ primas tenet, ita vt non debeat ei quisquam antiquum statum loco præsentis exoptare. Quinta vero fuerit vrbis ab omni tempore præstantia, facile admodū cognosceremus

Margin notes: * ἐργασάμενος. — * al. ὄντα τῷ [illegible]. — * πᾶσαν. — * ὅθεν. — * al. ἀμελοῦς. — * al. περί [illegible]. — * ἔχει. — Athenæ doctæ. — Monarchiæ quinque. — * ἥρπα, capta est.

ARISTID.

si eius ornamenta non quidem omnia (nam id omnino fieri non potest) sed aliquot in varias vrbes ac regiones distribuentes, earum deinde comparationem quasi poetarum aut chorearum instituamus: non enim mihi facile videtur, vincentem inuenire: vt aliæ, verbi gratia de prima hominis creatione glorientur, quædam, de frugibus vel primum inuentis, vel plurimum communicatis, nonnullæ de legibus aut feriis solemnibus constitutis, aliæ de situ commodissimo: quædam de sapientia, vel rebus bellicis, nonnullæ de Græcis exceptis, vel colonijs deductis: reliquæ demique de alia re quauis, quæ vrbi contigerit. Sic apertissimè quanto reliquas interuallo vrbs superet, ostendemus, cum ipsa, quæcunque toti Græciæ separatim sufficerent, sola complectitur. Quin & donum quod sit maximum, non facile discernetur, verum si hic ciuitatum quoque fiat contentio, vt alia Cereris fructus afferat, alia Bacchi, nec solius vitis, sed & aliorum, quæ feruntur: tertia verò Mineruæ donum, idque duplex, multis vtique ciuitatibus gloriandi materiam, ceu de præstantissimo munere singulis dabimus.

Athenarum cum aliis vrbibus comparatio.

Atque hæc quidem hactenus. Magnitudo autem vrbis & reliquus apparatus, omnino fortunæ Atheniensium, & nominis amplitudini respondet, siue ipsum ciuitatis ambitum, qui maximus est & pulcherrimus in tota Græcia, consideres, siue mœnia ad mare quondam vsque pertinentia, & itineris diurni longitudinem complexa, aliosque ad mare circulos vrbanis oppositos. Quia quod * vici quidam oppidis aliis splendidiores cernuntur, omnisque ornatus, tam qui à natura, quàm qui ab arte petitur, æqualiter, & vrbi tributus est, & regioni. Ad naturam quidem pertinet aër tam eximius, & portus, qui singuli multorum instar esse possint. Tum arcis ipsius situs, & velut auræ gratia afflans vndique. Iam illud in his notatu dignum, cùm aliæ vrbes cœli bonitate regioni suæ cedant, vrbs tamen quem tota Attica bonum, cum habet optimum ac purissimum aerem, adeo vt vel eminus e cœlo superiore tanquam iubare cognoscatur. Atque hæc quidem e natura sunt, pauca de multis collecta. Quæ autem ad artem referuntur, eorum quid vel maximum vel primum ponam nescio. Sūt enim hic & templa maxima omnium atque pulcherrima, & simulacra, exceptis cœlestibus facilè prima, tam vetusta, quàm noua, & bibliothecæ, qui proprius est Athenarum ornatus, & lauacra multum delicata, istique diætæ conuenientia, & curricula atq; gymnasia. Quocirca si quis Erichthonios, Cecropes, fabulas, fruges, trophæa, terrenas res & marinas, litteras, viros, reliqua omnia, quibus ætatem transegit, vrbi detrahat, eáq; ratione, qua reliquas ciuitates, quæ sese nunc venditant, consideret, victoriam nihilominus iis, quæ adhuc in ipsa cernuntur, facile auferet.

Athenarum magnitudo. — ** δήμους.* — *Portus Piræum.* — *Bibliotheca.*

εἰ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῇ, πάντα μὲν οὐκ ἴσως δυνατὸν, μᾶλλον δὲ σαφῶς ἀδύνατον· ἀλλ', ὅσα γε ἐγχωρεῖ, μερίσας ἄλλος ἄλλῃ πόλει καὶ χώρᾳ, προσθεὶς· εἶτα ἀγῶνα τῷ λόγῳ ποιήσαι καθάπερ ποιητῶν ἢ χορῶν. οὐ γάρ μοι δοκεῖ τὴν νικῶσαν εὑρεῖν ἂν ῥᾳδίως· οἷον εἰ φιλοτιμοῖτο ἡ μὲν, ὡς πρώτη τεκοῦσα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ἡ δὲ, ὡς πρώτη δείξασα τοὺς καρπούς· ἡ δὲ, ὡς πλείστοις μεταδοῦσα· ἡ δέ τις, ὡς νόμους καταδείξασα· ἡ δὲ, πανηγύρεις· ἡ δὲ, ὡς ἐν καλλίστοις κεῖται γῆς ἅμα καὶ θαλάττης· ἡ δὲ, τοῖς τῆς σοφίας ἀγαθοῖς ἀγάλλοιτο· ἡ δὲ, ταῖς ἐν τοῖς πολέμοις πράξεσι καλλύνοιτο· ἄλλη δὲ ὅσους ὑπεδέξατο τῶν Ἑλλήνων· ἡ δὲ, τὰς ἀποικίας ἃς ἀπέστειλεν· ἡ δὲ, ὅτι καὶ δοίη τις αὐτῇ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει. φημὶ * ἔγωγε μόλις ἂν οὕτω γενέσθαι καταφανὲς, ὁπόσοις τισὶ τοῖς κρείττοσιν ἡ πόλις * ἡμῶν τὰς ἄλλας παρελήλυθεν. ἃ γὰρ ἐξαρκεῖ νενεμημένα τῇ Ἑλλάδι, ταῦτα μόνη συλλήβδην ἔχει. καὶ μὴν τήν γε δωρεῶν ὡς αὐτοὺς τὴν μεγίστην οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν· ἁμιλλᾶσθαι δὲ καὶ περὶ τούτου ἄλλην πρὸς ἄλλην πόλις. ἡ μὲν τοὺς Δήμητρος καρποὺς κομίζουσα, ἡ δὲ τοὺς τοῦ Διονύσου· καὶ τούτους οὐ μόνον τοὺς ἀπὸ τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἡμέρων· ἡ δὲ τρίτη λεγέσθω τῆς Ἀθηνᾶς δωρεὰ, καὶ ταύτην διπλῆν. ὥστ' οὐ πολλαῖς πόλεσι μεριζόμενα * ἐξαρκεῖ τὰ ἐκ τῶν θεῶν ἑκάστῃ φιλοτιμεῖσθαι ὡς ἐχούσῃ τὸ κάλλιστον. εἶεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. τὰ δὲ αὖ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, τίς ἂν οὐκ ἀξία τῆς ὅλης τύχης εἴποι, καὶ τοῦ μεγάλου τῶν Ἀθηναίων ὀνόματος; τοῦτο μὲν αὐτὸν τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος μέγιστον μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, κάλλιστον δὲ τῶν πανταχοῦ. σιωπῶ τείχη, καθήκοντά ποτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἡμερησίας ὁδοῦ μῆκος τὰ σύμπαντα· καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ κύκλους ἑτέρους ἀντιστρόφους τῶν περὶ τὴν πόλιν. ἀλλὰ τοὺς * δήμους πάρεστι δή τινα θεωρεῖν. * ὧν ἔνιοι λαμπρότεροι τῶν ἀλλαχοῦ πόλεων εἰσὶ κατεσκευασμένοι καὶ πάντα δὴ τὸν κόσμον καὶ τὸν παρὰ τῆς φύσεως, καὶ τὸν παρὰ τῆς τέχνης, ἐφάμιλλον κἀν τῇ πόλει κἀν τῇ χώρᾳ. τῶν μὲν αὐτοφυῶν, ἀήρ τε ἐστὶν ἐξαίρετος τοῦ πολλοῦ καὶ λιμένες τοσοῦτοι, ὧν εἷς ἕκαστος ἀντάξιος πολλῶν. ἔτι δὲ αὐτῆς τῆς ἀκροπόλεως ἡ θέσις· καὶ τὸ ὥσπερ αὔρας εὔχαρι προσβάλλον πανταχοῦ. ὃ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἄξιον ἐπισημήνασθαι. ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις πόλεσιν, ὅπως ἂν ἔχωσι τοῦ κράτους, τῆς γε αὐτῶν χώρας ἐπιεικῶς ἡττᾶσθαι συμβέβηκε. τοῦ δὲ τῆς πάσης Ἀττικῆς ἀέρος οὕτως ἔχοντος, ἄριστος καὶ καθαρώτατός ἐστιν ὁ τῆς πόλεως ὑπερέχων. γνοίης δ' ἂν * αὐτὴν ἐπὶ τῇ πόρρωθεν ὥσπερ * αἴγλην τινὰ ὑπὲρ κεφαλῆς ἀέρι. καὶ τὰ μὲν παρὰ τῆς φύσεως, τοιαῦτα, πολλὰ τῶν ὄντων ἀφελόντι. τῶν δὲ αὖ τῆς τέχνης, τί χρὴ πρῶτον * εἰπεῖν, ἢ * μέγιστον θεῖναι; νεῴ τε γὰρ ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι τῶν πανταχοῦ καὶ ἀγάλματα, δίχα τῶν οὐρανίων, τῆς πρώτης τέχνης τὰ πρῶτα, καὶ παλαιὰ, καὶ καινά. πρὸς δὲ τούτοις βιβλίων * ταμεῖα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι γῆς φανερᾶς καὶ μάλα τῶν Ἀθηναίων κόσμος οἰκεῖος, καὶ οἷα δὴ τῆς παρούσης ἐξουσίας τε καὶ διαίτης. λουτρά τε, συμμέτρως καὶ εὐφήμως ἔχοντα καὶ δρόμοι, καὶ * γυμνάσια. ὥστε εἴ τις περιέλοι τῆς πόλεως τοὺς Ἐριχθονίους, τοὺς Κέκροπας, τὰ μυθώδη τὰ τῶν καρπῶν, τὰ τρόπαια τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάττῃ· τοὺς λόγους, τοὺς ἄνδρας· πάντα, δι' ὧν τὸν αἰῶνα διεξελήλυθε· σκοποῖτο δὲ αὐτὴν, ὥσπερ τὰς νῦν φερούσας ἐφ' ἑαυτῆς, ἐξαρκεῖ αὐτὴν ταῖς ὁρωμέναις νικᾶν.

*al. ἐγὼ. — * ἡμῶν. — *al. ἐξαρκεῖ ... ται ... — *al. δήμους. — * al. ὧν. — Schol. ... — *al. αὐτὴν. Ad αὐτῇ. — * Ald. αὐτὴ. — * ὃ vel μέγιστον a. a. — * ταμεῖα. — * γυμνάσια.

ARISTID.

ἀλλὰ μόνη δὴ πόλεων τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ· τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς· εἰ δὲ βούλει, τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς καινοῖς· τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς τοῖς ἑαυτῆς λέγω τὰ ἄλλων.

Verum sola inter omnes vrbes, & vetera veteribus, & noua nouis, aut potius & vetera nouis, & noua veteribus superat. quibus addo & alia eiusdem.

σχόλιον. [Ὅτι πολλάκις σχηματίζεται. σχηματίσας δὲ αὖ τὸ χεῖρον, μεταλαμβάνων καὶ οὕτω. τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ, τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς. μᾶλλον δὲ αὐτὸ τὸ, εἰ βούλει, καὶ ἑξῆς. καὶ ἔτι τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ· τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς. εἶτα, πῶς εἴποι, ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιὰ τοῖς καινοῖς, καὶ τὰ καινὰ τοῖς παλαιοῖς. ἔτι δὲ εἴποι δ' αὖ τις ἄμεινον. ἢ δηλοῖ δ' αὖ τις οἰκειότερον λέγων, ἢ οὐκ αὖ διαμαρτοίη καὶ πολλαχῶς ἄλλως.]

Schol. *Quia sæpe figuratè loquitur. Sic & tu hunc locum illustrabis, sic disponens. Vetera quidem veteribus vincit, noua verò veteribus. aut potius pro hoc, si vis, & adhuc vetera veteribus superat, noua verò nouis. Deinde quomodo aiet: Sed & vetera nouis, & noua veteribus. Melius verò quis dixerit, aut explicarit quis magis propriè, aut non aberrauerit, & sæpe alias.*

* ὡς δ' εἰπεῖν. * ὡς δὴ αὖ εἰπεῖν, ἅπαντα ἢ παρ' ὑμῖν ἐστὶ καὶ μόνοις, ἢ καὶ παρ' ὑμῶν. καὶ τριῶν ἕν γέ τι συμβέβηκε. τὰ μὲν γὰρ παρ' ὑμῶν ἤρξατο· τὰ δὲ ὡς κάλλιστα παρ' ὑμῖν ἐστι· τὰ δὲ ὡς πλεῖστα. εἰσὶ τοίνυν οἱ μηδὲν ἔχοντες φανερὸν δεῖξαι, μηδὲ εἰπεῖν ἔργον ἑαυτῶν, μηδὲ ἐφ' ὅτῳ ἂν δικαίως φρονοῖεν, ἐπὶ τοὺς τρωικοὺς καταφεύγουσι χρόνους, καὶ φιλοτιμίας ἀμφισβητοῦσιν. οὐδὲ οὕτω λέγοντες οὐδὲν κοινὸν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἑνὸς ἀνδρὸς δόξης ἐξαρτώμενοι. ὥσπερ τινὲς * γεωργοὶ διὰ τὴν πενίαν ἑαυτοὺς ποιούμενοι. ἡ πόλις δὲ ὥσπερ τὸ μηδὲν δεῖσθαι τοιαύτης * καταφυγῆς, οὐδὲ τούτου στερεῖται τοῦ ἡδύσματος. ἀλλ' ὁ κοινὸς τῶν ἑλλήνων ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν τε καὶ πόλεων τὸν ἀθηναίων στρατηγὸν εἰς ἄκρον * φησὶν ἐλθεῖν, κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας. [εἰς Μενεσθέα ἢ Ἀλέξανδρον ἐστὶν ἀποτείνεται]

Omnia denique, vt sic dicam, vel apud vos dumtaxat exstant, vel à vobis orta sunt, & trium vnum aliquod contigit, & partim à vobis ceperunt, vel partim apud vos vel optima vel plurima cernuntur. Multi quoque cùm nihil rerum suarum, de quo iure glorientur, proferre possint, ad Troiana confugiunt tempora, ac de gloria contendunt, quamquam nec sic aliquid, quod habeant commune, adferunt, cum ab vnius alicuius viri fama pendeant. Quales agricolæ qui inopum more ad ditiorem aliquem se referunt. Ac vrbs quamuis perfugio hoc non indigeat, nequaquam tamen caret illo condimento. Communis etenim Græcorum poeta, in vrbium & nautum numero Athenienfium ducem ait peritissimũ fuisse:

Origines à Troiano bello ducta.

* οἱ γεωργοὶ οἱ μὴ ἔχοντες ... * καταφυγῆς. * ἱππεῖς.

Scutatos ornare viros, & corpora equorum.

Homer. Iliad. C.

Schol. *[Ad Menestheum Alexandrum Paridem pertinet.]*

εἰ γὰρ δεῖ τῶν ἄλλων ἀποστάντα ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας μόνης εἰπεῖν, φανοῦνται τοῖς μὲν βουλήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις πολλῷ προπετέστεροι καὶ ὑβριστότεροι πάντες οἱ τοῦ σχήματος τούτου μετασχόντες· τῷ δὲ ἀξιώματι καὶ τῇ λαμπρότητι μηδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως γεγενημένοις. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε ἡ πόλις πρώτη κατέδειξε, μὴ * τίθεσθαι πλούτῳ, μηδὲ ἐθέλειν ἀξιώματι. οὔτε γὰρ τοὺς ὑπερέχοντας ταῖς οὐσίαις οὐδὲ πώποτε ἐτίμησεν, ἀλλ' ὅσον μὴ ἀδικεῖσθαι διὰ τοῦτο, τοσοῦτον αὐτοῖς (ἦν ἐξεῖναι παρ' αὐτῆς) ὀφείλεσθαι· οὔτε τοὺς ἀρετῇ μὲν ὑπερφέροντας, χρήμασι δὲ ἡττωμένους οὐδαμοῦ πώποτε ἐλαττοῦν ἐνενόμιζε. αἰσχρὸν οἶμαι νομίζουσα, τῶν μὲν οἰκετῶν οὐ τοὺς εὐπορωτάτους, ἀλλὰ τοὺς πιστοτάτους, βελτίστους νομίζειν· τῶν δὲ ἐλευθέρων φανούντων εἶναι, τὴν ἀξίαν ὁρίζεσθαι χρήμασιν· ἀλλ' ὡς ὁποῖός τις αὖ * αὐτῶν ἕκαστος ᾖ, τοιοῦτον νομίζεσθαι. ἐμοὶ μὲν οὖν δὴ ἐν πεντάθλῳ δοκοῦσιν οἱ πάντα νικῶντες· τοσοῦτον τοῖς πᾶσι κρατεῖν.

Vt enim reliquis omissis populi dumtaxat potentiam spectemus: quicunque eodem Reipubl. genere vsi sunt, ij vt cupiditates suas ac libidines citius atque violentius exercuerunt, ita dignitate & splendore Atheniensibus longè cesserunt. Quin & prima diuitias nec secuta est vrbs, nec admirata, cùm neque ditiores vnquam extulerit, illud ipsis modo deberi, vt nihil ob eam rem paterentur incommodi, rata: neque eos qui virtute præstarent, licet opibus inferiores essent, minoris vnquam fecerit. Existimauit enim turpe fore, si seruorum non opulentissimi, sed fidelissimi, quique cæteris meliores censerentur, liberorum hominum dignitas opibus, non qualitate cuiusque æstimaretur. Sin erat viribus opus, nemo cum illis erat conferẽdus, qui pleniorem quouis pentathlo victoriam referrent.

* al. τίθεσθαι. Οἱ πολὺ περιόντες ἔχοντες ἐν οὐσίαις ... * αὐτῶν.

Schol. *Rem dicit pro persona: Oportet enim dicere: Vincentes Pentathlos. Sed ipse dicit, Pentathlon seu Pancration, lucta, cursu, iaculo, disco, pugillatu, vel pro his in quinque certantes, vel in quinque certaminibus vincentes. Non quod Pentathli omnia vincerent, sufficiunt enim illis tria ad victoriam. Dicitur verò Peleus, quum esset cum Argonautis, primum certamen instituisse. Quinque vero certamina erant, quæ prædicta sunt: quidam verò pro Pancratio numerant saltum.*

Pentathlus.

σχόλιον. [πρᾶγμα τὰ εἶπεν ἀντὶ προσώπου· δέον γὰρ εἰπεῖν οἱ τοὺς πεντάθλους νικῶντες· ὁ δὲ εἶπεν οἱ πένταθλοι πάλην, δρόμον, ἀκόντιον, δίσκον, παγκράτιον. ἢ ἀντὶ τοῦ οἱ ἐν ἀγωνιζόμενοι. ἢ οἱ ἐν τοῖς πέντε ἀγωνίσμασι νικῶντες. οὐχ ὅτι δὲ οἱ πένταθλοι πάντα νικῶσιν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς τρία τῶν πέντε πρὸς νίκην. λέγεται δὲ Πηλεὺς, ὅτε ἦν μετὰ τῶν * ἀργείων αὐτῶν, τοῦτον θεῖναι τὸν ἀγῶνα πρῶτος· τὰ δὲ πέντε ἆθλα ἦν, ἃ προείρηται. οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ παγκρατίου τὸ ἅλμα συναριθμοῦσι.]

* ἀργοναυτῶν. * ἀντὶ Αλλ.

καὶ τίς δῆμος * αὐτὸς ὀξύτερος καὶ πρᾳότερος; ἢ τίνες δημαγωγοὶ μᾶλλον ἄξιοι θαυμάσαι;

Quis populus hoc acutior reperiatur, & mansuetior, aut qui celebriores oratores.

ARISTIDIS. Quid? quod aquilam in nubibus vocat eam Deus, aliarum ciuitatum comparatione. Huic enim soli vrbi duo contraria euenerunt. Quod cum plurima de ipsa & præclarissima homines dixerint, minimas tamen omnium laudes sunt consecuta. Vt enim præter cæteras admirationi fuit, ita nihil de se pro dignitate dici audiuit. Itaque cùm mirarer audire me sapientiæ curiam, & Græciæ larem atque columen, & similia, quæ de vrbe canebantur, nunc mihi ea minora videntur omnia. Quin si ciuitas vlla Deorum ministra & cognata, vel humanæ naturæ simulacrum vocari debet, hæc id nominis iure obtinebit. Quas ob res, ô Græci, nec inuidere debetis vrbi, nec verecunde cedere potius, quàm eam certatim pro viribus extollere. Nam si Athenienses fuerint superiores, erit vestra victoria. Etenim cùm omnes optimi esse nequeunt, tum vt ex ducis præstantia laudem capit ciuitas, ita si princeps vrbs honorem sortiatur se dignum, is ornatus ad omnes pertinet. Quemadmodum igitur Athenienses ipsi non ægre tulerint, si quis ipsorum arcem celebret.

SCHOL. *Pro pulcherrimam & honoratissimam omnis Attica, si quis dicat arcem.*

Ita vos quoque vrbem pro arce quadam, vel fastigio Græciæ ac sociorum habentes, verbis eam & factis ornare, itaque laudem communicare, nec ea vos priuari existimare decet. Hæc igitur a nobis oratio pepli instar ad ornatum pompæ Panathenaicæ confecta sit, quæ vt gratiam mereatur, efficiet eadem Dea, & cui oratio est & vrbs consecrata.

CCXLVII. EX EIVSDEM ARISTIDIS IV. Orationibus pro Rhetorica aduersus Platonis Gorgiam,

Excerpta.

LECTAE sunt eiusdem de Rhetorica orationes aduersus Platonem, necessitatem eidem huius ostendentes.

Existimo equidem eum, qui vel rectè dicturus, vel æquum sit suffragium laturus, non id spectare debere, nec inuidere, si quem priorum ac celebrium virorum, aliter eadem de re dixisse contingat, sed cuius vbique maximam oportet haberi rationem, heic quoque ab vtra parte consistit veritas, inquirere, atque eo victoriam deferre. Etenim foret absurdum, si in concionibus & iudiciis non ei qui primum dixisset, fides haberetur, verum probe scirent omnes fore, vt, si hac ratione disceptarentur ista, reorum nullus euaderet, quandoquidem omnes post actorem dicunt, in ipsis autem litteris, & quod de iis exercetur, iudicio non ij qui sententiam suam comprobarent, sed essent tépore priores, vincerent. Est autem admodum iniquum eos qui corpus exercent & colunt, adeo magnam & priorem habere honestatis ac iustitiæ speciem.

SCHOL. *Scilicet bona ordinatione, cùm omne bene ordinatum secundum rationem sit, male verò ordinatum præter rationem.*

Qui in literis excellunt, & absque earum studio ne vitam quidem expetendam putent,

ἀετὸν τὸν ἐν νεφέλαις αὐτὴν ὁ θεὸς καλεῖ, πρὸς τἆλλα πολίσματα. μόνῃ δ', ὡς ἔοικε, ταύτῃ τῶν πόλεων δύο τἀναντία συμβέβηκε. πλεῖστά τε (γὰρ) καὶ κάλλιστα ἀνθρώποις εἴρηται περὶ ταύτης· καὶ ἥκιστα τῆς ἐλαττόνων τετύχηκε. ὥσπερ οὖν γὰρ τῶν ἄλλων περιττεύει θαυμάσαι, ἄξιον δι' αὐτῆς οὐδὲν ἤκουσε. πρότερον μὲν οὖν ἠγάμην (ἀκούων) τὸ τῆς σοφίας πρυτανεῖον, καὶ τὴν τῆς Ἑλλάδος ἑστίαν, καὶ τὸ ἔρεισμα, καὶ ὅσα τοιαῦτα εἰς τὴν πόλιν ᾔδετο. νῦν δέ μοι δοκεῖ ταῦτα ταπεινότερα εἶναι. ἀλλ' εἴ τινα χρὴ πόλιν θεῶν *ὕπαρχον, ἢ συγγενῆ προσειπεῖν, * αλ. ὑπαρχ.
ἢ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπείας εἰκόνα καὶ ἱερόν, ἥδ' αὖ μοι δοκεῖ δικαίως κληθῆναι. ἀνθ' ὧν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὔτε φθόνον εἰκὸς ἔχειν τῇ πόλει, οὔθ' ὑποχωροῦντας αἰσχύνεσθαι· ἀλλὰ συναύξειν ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ φιλοτιμεῖσθαι. τὸ γὰρ ταύτην νικᾶν, παρ' ἡμῖν ἐστι τὸ νικᾶν. πάντας μὲν γὰρ *ἅπαντων * ἁπάντων Ald.
(εἶναι) ἀρίστους, ἀδύνατον. ὥσπερ δὲ ὅταν στρατηγὸς προέχῃ, μετέχει τῆς δόξης ἡ πόλις· οὕτω τῆς ἡγουμένης πόλεως τὰ εἰκότα τιμωμένης, ἅπασι μέτεστι τῆς φιλοτιμίας. οἶμαι δὲ οὐδ' αὐτοῖς Ἀθηναίοις φέρειν αἰσχύνην, εἴ τις αὐτοῖς προσθείη τὴν ἀκρόπολιν.

[ἀντὶ τοῦ τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν τῆς πάσης Ἀττικῆς εἴ τις λέγει τὴν ἀκρόπολιν.] σχόλιον.

χρὴ τοίνυν καὶ *ἡμᾶς ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα ἢ * ὑμᾶς Ald.
κορυφὴν νομίσαντας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν συμφύλων τὴν πόλιν, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ κοσμεῖν, καὶ μετέχειν τῆς δόξης, ἀλλ' οὐκ ἀποστερεῖσθαι νομίζοντας. εἰργάσθαι καὶ ἡμῖν (ὁ) λόγος ἀντὶ τοῦ πέπλου, κόσμος Παναθηναίων τῇ πανηγύρει· δύναιτο δὲ χαίρειν, τῆς αὐτῆς θεοῦ, ἧσπερ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ πόλις.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγοι δʹ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγοι τέσσαρες, τὴν αὐτὴν τοῖς προειρημένοις παρεχόμενοι χρείαν. σμζ. Ex eiusdem Aristidis 4. Orationib. pro Rhetorica, excerpta.

Οἶμαι δεῖν, ὅστις μέλλει τὰ δέοντα ἐρεῖν, ἢ ψήφου κύριος ὀρθῶς ἔσεσθαι, μὴ τοῦτο σκοπεῖν, μηδὲ βασκαίνειν, εἴ τινι τῶν προτέρων καὶ δόξαν ἐχόντων ἑτέρως εἰρῆσθαι περὶ τῶν αὐτῶν συμβέβηκεν· ἀλλ' οὗ πανταχοῦ πλεῖστον εἰκός ἐστι λόγον εἶναι, τοῦτο κἂν τῷ παρόντι ζητεῖν· ὁπότερωθι τἀληθές· καὶ τοῦτο συμβάλλεσθαι νικᾶν. ἄτοπον γάρ, εἰ μὲν ταῖς ἐκκλησίαις μὴ τῷ πρώτῳ εἰπόντι πιστεύεσθαι, μηδὲ ἐν τοῖς δικαστηρίοις· ἀλλὰ τοῦτό γε εὖ εἰδέναι πάντας, ὅτι εἰ ταύτῃ ταῦτα κριθήσεται, τῶν φευγόντων οὐδεὶς ἀποφεύξεται. πάντες γὰρ *δήπου ὕστεροι * [illegible]
τοῦ διώκοντος λέγουσιν. ἐν δὲ τοῖς λόγοις αὐτοῖς, καὶ τῇ περὶ τούτων κρίσει, τοὺς τῷ χρόνῳ προλαβόντας κρατεῖν, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἀποδείξαντας περὶ ὧν ἀγωνίζονται. καίτοι πῶς οὐκ ἄλογα πολλή, τοὺς μὲν, ἃ τῆς τοῦ σώματος τύχης ἔχεται, μελετῶντας ἢ τιμῶντας, οὕτω σφόδρα καὶ πρότερον τὸ τοῦ λόγου καλὸν καὶ δίκαιον τετιμηκέναι·

[ἤτοι τῆς εὐταξίας· ἐπειδὴ πᾶν τὸ εὔτακτον, κατὰ λόγον γίνεται· τὸ δὲ ἄτακτον ἀλόγως.]

τοὺς δ' ἐπὶ (τῷ) τῶν λόγων ἀσκοῦντας, καὶ χωρὶς τῆς ἐν τούτοις διατριβῆς οὐδ' ἂν ζῆν δεξαμένους.

Schol. ἀργοὺς ... ἀντιλέγοντας ... * περὶ, Al. al.

οὕτως* ἀργῶς, μᾶλλον δὲ ἀδίκως ἔχειν, ὥστε ἑνὶ* πρὸς χρῆσθαι περὶ ἁπάντων, ἄν τις φθάσῃ γενόμενος, καὶ τὰ ὀνόματα ἀντὶ τῆς ἀληθείας θαυμάζειν ἀξιοῦν, ὥσπερ νομίσαι δέον μηδὲν εὑρεῖν τὸ βέλτιον. καὶ τοὺς μὲν νόμους αὐτοὺς ἂν συμφέρῃ κινεῖν· τοὺς δὲ περὶ τῶν ἀεὶ μενόντων τῇ φύσει λόγους, ἐπὶ τοῖς πρώτοις μὴ δέχεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ὅρους ἢ στήλας τοὺς προκατεσχηκότας πρεσβεύειν. καὶ ταῦτα οὐ λύειν ὥσπερ ἐν τοῖς νόμοις τοὺς προτέρους διὰ τῶν ἐναντίων δέον, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς χώρας καὶ ἑτέρους ἀξιοῦν αὐτοῖς· καὶ τοῖς μὲν ὅρκοις τοῖς κοινοῖς προσπαραγράφειν ἐξεῖναι, ἀφελεῖν καὶ προσθεῖναι, ὅ,τι ἂν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ὕστερον συνδοκῇ· οὓς δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς ἐξετάζειν δεῖ λόγους, τῷ παρελθόντι χρόνῳ μόνῳ προσθεῖναι· ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ ὑγιαίνειν φάσκει χρῆναι μόνους τοὺς πρώτους γενομένους. καὶ μηδὲ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι ἡ τοιαύτη κρίσις, καὶ ὁ λογισμὸς ὁ τοιοῦτος, αὐτοῖς πρώτοις οὓς τιμῶσιν οὐ λυσιτελεῖ γίγνεσθαι. εἰ γὰρ τῷ χρόνῳ δεῖ συγχωρεῖν, καὶ τὴν ἀξίαν ἀπὸ τούτου μετρεῖν, οὐκ ἔτ' ἔχει τόπον ἡ νῦν παρὰ πάντων εἰς ἐκείνους αἰδώς. Ἴασος γὰρ ἂν οὕτω γε νικῴη περὶ λόγους, καὶ Κρίασος καὶ ὁ Κρότωπος καὶ Φορωνεύς, καὶ εἴ τις ἀρχαῖος ἐκ μύθου, καὶ Δευκαλίων [αἰτιῶ. βεβαιοῦμεν.] ἀπὸ κείνων γε, ὡς οὐ Κόδρον γε μετεῖναι τῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ εἴπερ τις αὐτὸν* συμβάλλειν καὶ οὐκ ἀρχαῖος. καὶ κατὰ μικρὸν οὕτω ζητήσομεν, εἴ τις ἦν πρὶν σελήνην εἶναι. Ὁμήρου δὲ καὶ Ἡσιόδου, καὶ τῶν μέχρι εἰς ἡμᾶς νενικηκότων, Πλάτωνος (εἰ βούλει) καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν ὀλίγον πρὸ τούτων οὐδ' εἰς *πολλοστὸν χρόνον ἐλπὶς ὁμοίαν ἐγγενέσθαι δόξαν, *προιόντος ἴσου τοῦ πρὸ αὐτῶν ἐκείνοις ἀεί. εἰ δὲ τοῦτο εὔδηλον ἅπασιν ὅτι καὶ οὗτοι φύσει καὶ δυνάμει διενεγκόντες τοὺς πρὸ αὐτῶν ὑπερέκυψαν· οὐδὲ *τοὺς ὕστερον αὖ πάντας ἀπάντως ἀτιμάζειν εἰκὸς οὐδ' ἀπιστεῖν, εἴ τις καὶ τὸν νῦν χρόνον μετέχων ἔχει συμβαλέσθαι γνώμην, περὶ ὧν προὔκειτο λόγος. ἀλλὰ παρ' αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, ὧν τιμῶμεν ὑπάρχειν εἰδότας τὸ προεῖναι καὶ προέχειν ὅσον διαφέρει. ἅπαντας μὲν οὖν ἴσως τοὺς παλαιοὺς αἰδεῖσθαι μὲν δίκαιον, φρίττειν δ' οὐκ ἄξιον, εἴπερ μή τις ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐσπουδακὼς μᾶλλον ἢ τοὺς λόγους αὐτοὺς δεῖ δοκεῖν τιμᾶν. ὅτι δ', εἰ πρὸς ἄλλον τινά, καὶ πρὸς Πλάτωνα οὕτως ἔχειν, οὐκ ἄλλου δέομαι μάρτυρος ἀλλ' αὐτὸς ἐξαρκεῖ, οὐ μόνον εἰς ἁπανταχοῦ βοᾷ καὶ διακελεύεται, μηδὲν προτιμᾶσθαι τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ ὀλίγῳ τῷ παραδείγματι. εἰ γὰρ ἐκεῖνος Ὁμήρῳ τοσούτῳ πρὸ αὐτοῦ περὶ πολλῶν ἐπιτιμῶν, οὐκ ἀποστερεῖται λόγου, ἀλλ' ἔχει πρὸς τοὺς ἀγανακτοῦντας ὅ,τι εἴποι· κατ' αὐτόν, ὡς ἔοικε, Πλάτωνα, καὶ τοὺς ἐκεῖνον ἐπαινοῦντας, καὶ πάσης αἰτίας ἀφιέντας, ἔστι κἂν ἄλλος τις ἐκείνῳ* δοκεῖ τι λέγειν ὑπεναντίον τολμᾶν ἀκροάσασθαι, μή που τὸ ἔγκλημα ποιουμένους, ἀλλ' ἐὰν τοῖς περὶ τῶν πραγμάτων λόγοις ἀπολειφθῇ. καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινά, εἰ ἐκεῖνος μὲν ὑπέστη κατηγορεῖν ἐκ τοῦ φανερῶς, οὐκ ἀπεστέρησε τοῦτόν γέ τινα αὐτὸν τῆς ὑπὲρ ἑαυτῆς λόγου· ἀλλ' ἀπέδωκε δυσὶ καὶ τρισὶν ἀντειπεῖν, ὡς γοῦν ἐν σχήματι διαλόγων. ἡμεῖς δὲ οἱ τὸ ὅλον βοηθεῖν ἔχοντες, καὶ προῃρημένοι,

* συμβαλεῖν.

* Schol. ὕστερον.

* νεωμορφοι, ...

* πάσης.

* al. ἐκεῖνο.

eos tam ignauos,

Dixit ignauos propter non contradicentes: iniquos propter reprehendentes eos, qui contradicunt.

aut potius iniquos esse, vt vno ad omnia vtantur argumento, si quis extiterit prior, ac pro veritate nomina admirentur, quasi non oportere quidquam reperiri melius existiment: ac leges quidem ipsas, si sit vtile mutare: qui autem de iis, quorum est natura perpetua, tractant sermones, eos post primos non recipere, verum priores quasi terminos, aut columnas venerari, nec ea, quemadmodum in legibus priores per contrarias abrogantur, soluere, verum eodem loco etiam alios habere: & iuramentis quidem publicis hoc ascribere licet, demere & addere, quicquid posterius consultantibus visum fuerit. quas autem eadem semper, & vbique libertate decebat examinari litteras, eas superioribus duntaxat temporibus tribui, velut si quis primos tantum homines sanos esse dicat oportere, nec hanc ratiocinationem ipsis primam, quos honorant, inutilem esse animaduertere. Nam si tempori omnia sunt tribuenda, eoque metienda dignitas, non amplius is, qui nunc illis habetur ab omnibus honor, locum habebit. Hac enim ratione Iasus & Criasus, atque Crotopus & Phoroneus, ac si quis est in fabulis Argus & Deucalio, qui nunc celebrantur, palmam obtinebunt. Atque si ita iudicemus, ne Codrus quidem, cur glorietur, habebit, qui cum illis, quos dixi, comparatus, puer sit nec antiquus: atque ita paulatim si quis ante Lunam extiterit, inquiremus. Iam Homeri atque Hesiodi, atque eorum qui hactenus excelluerunt, Platonis si placet, & Demosthenis, & qui paulo antè vixerunt, ne ad longissimum quidem tempus similis est speranda gloria: Sed si id omnibus est manifestum, hos, cum natura & industria præstitissent, maiores suos superasse, neque posteriores erant omnes omnibus modis arcendi, neque reiiciendi, si quis hoc etiã tempore de re propositã sententiam queat ferre: verùm ex ipsis quos colimus, aliud esse præcedere, aliud præstare, cognoscendum est. Et antiquos quidem omnes venerari oportet, non horrere, nisi forte litteris insignes, maiore quam ipsas litteras, honore censeamus afficiendos: quod autem, si erga quempiam alium, erga Platonem certè sic esse debemus affecti, non alium requiro testem, cùm sufficiat ipse, non tantum quoniam vbique clamat, & edicit nihil esse veritati præferendum, sed & exemplo non magno. Etenim si ille cum Homerum, qui tanto ante ipsum tempore floruit, multis de causis incusaret, ratione non caruit, qua contra indignantes vteretur, licebit nimirum secundum Platonem ipsum, & eos qui illum laudant, atque omni absoluunt crimine, si quis aliquid contra illum dicere cœperit, auditionem sustinere, nec prius id crimini vertere, quam ille rationibus ad propositum pertinentibus deficiatur. Indignum enim foret, cum ille, quam palam constituerat accusare, defensione sua quodammodo non priuarit, verum duobus aut tribus defensionem forma dialogorum tribuerit, si nos, qui rem totam sustinere possumus & volumus,

Homerus à Platone accusatus.

ARISTIDES

id non auderemus, quasi non esset amplius Platoni respondendum, quæ ipse sibi voluerit. Absurdum deinde mihi videbitur, si Plato Rhetoricam, cuius & ipse partem fortasse consecutus aliquam erat, vituperare non est veritus, nos pro Rhetorica, ne quis illius caussa indignetur, dicere pudebit. Præterea, siquidem nihil oporteret contradicere, sed eam deserti vadimonij velut in curia damnari, idque dicendi magistram, alia quædam hæc esset ratio. Sin quempiam oporteat, nobis hoc propemodum conueniet, vt ex hac quoque re primum instituti nostri ius declaremus. Nec enim æquum est, vt à qua id accepimus, quo ceteris patrocinari possemus, ea suis destituatur bonis, nec potius vel talis, qualem Plato voluit, videatur, vel vt videri possit efficiatur. Nam quod vulgo dicitur, silentium confirmare crimina; id vnum ac simplex non est. verum simul & iure suo priuabitur, & dignitatem totam amittet. In his nulla prorsus inest demonstratio, nec argumentum necessarium, sed pro concessis sumuntur, de quibus erat prius disputandum, quasi ab auditoribus ea sibi dari petijsset. Atqui si ea, de quibus quæritur, ridiculum est pro concessis ponere, quo modo vel æquum sit ea, quæ ridiculum sit quærere, initio ponere, vel non ridiculū, vtrum ars dicendi & coquendi eiusdē sint naturæ, quærere. At ipse hoc tantùm concessum sumsit. Licebit autē id cognoscere, si quis sublato Rhetoricæ nomine, Philosophiam in eius locum substituat, atque ita iisdem vtatur omnibus. Nec vero vel rusticum quisquam, vel frigidum hunc fore sermonem existimet. Primum enim cum duarum artium vel facultatum, eos qui alteram sectantur, si de alteris quippiam secus dixerint, nihil ineleganter agere dicturi sumus, alteris meritò eandem concedemus defendendi rationem. Deinde non offensæ gratia, sed demonstrationis, quæ in his nusquam apparet, prorferetur.

Atque magis multò videbimus, si rationem relinquamus. Quo fit, vt omnes propemodum Dij suffragio suo testentur, contemnendā esse orationem eam quæ vel artem quærit, vel id quod cum ea non sit coniunctum, vituperat. Ergo si quis carmen sine arte fecerit, hoc non difficile, sed diuinum sæpe iudicabitur [quemadmodum Rhetores] sint optime sine arte dixerit, magnum erit? Equidem cur id fiat non video. Absurdum enim foret, cùm poeta sine arte oratorem possit imitari & optime dicere, si orator ipse sine arte optime dicere non possit. Quod si ergo Iupiter ac Dij omnes, furor est aliquis sana mente melior, quique diuinitus homini donetur, cur id omne, quod arte careat vituperemus, aut cur Rhetoricam turpem temerè duxerimus? Sed alicubi præclarius esse ac Diis gratius esse arti non seruire. Apertè enim iam Plato profitetur, nō esse in rebus maximis artem quærendam. Atqui si fide dignus est Plato, hic est ipse, qui victoriam arti non tribuat. Si nec hoc quisquam concedat, cur propter eius verba turpis habeatur Rhetorica?

μὴ ἐπιχειρῶμεν ὥσπερ τοσαῦτ' ἀντιλέγειν Πλάτωνι δέον, ὁπόσα ἂν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν βουληθείη. *ἄτοπον δέ μοι *φαίνεται, εἰ Πλάτων μὲν οὐκ ᾐδέσθη ψέγων ῥητορικὴν, ἧς ἴσως τι καὶ αὐτῷ μετῆν· ἡμεῖς δὲ αἰσχυνούμεθα ὑπὲρ ῥητορικῆς λέγοντες, μή τις δι' ἐκεῖνον ἀχθεσθείη. χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὲν μηδὲν ἀντειπεῖν δεῖ, ἀλλ' ἐρήμην ἑαλωκέναι καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ ταῦτα λέγων τέχνην οὖσαν· ἄλλο τι ταῦτ' ἂν εἴη τὸ ἐπίταγμα. εἰ δ' ἐστὶν ὅντινα δεῖ, σχεδὸν ἡμῖν ἂν *πρέπῃ, ἵνα καὶ τὸ δίκαιον εὐθὺς ἐν αὐτῷ τούτῳ πρώτῳ δείξωμεν, οὐ προεστήκαμεν· ὥς ἐστιν *οὐ λόγον σώζειν, παρ' ἧς τοῖς ἄλλοις συναγορεύειν ἔξεστι, ταύτῃ τὴν παρ' αὐτῆς μὴ μεταδοῦναι· ἀλλὰ δυεῖν θάτερον, ἢ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖν αὐτὴν, οἷον Πλάτων βεβήληται, ἢ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖν ποιῆσαι. οὐ γάρ ἐστιν ἓν τοῦτο ὁ πανταχοῦ, ὅτι τὰς αἰτίας ἡ σιωπὴ βεβαιοῖ· ἀλλ' ἅμα τοῦ τε δικαίων ἐστέρηται, καὶ τὸ σεμνὸν αὐτῆς ἐξελήλεγκται. δόξει γὰρ οὐχ οἵα τε εἶναι σώζειν τὰ δίκαια. ἐνταῦθα ἀπόδειξις μὲν οὐδ' ἡτισοῦν *ἔνεστιν, οὐδ' ἔλεγχος ἀνάγκην προσειληλυθώς· ὑπόκειται δὲ ἁπλῶς ὥσπερ ἐξὸν, ἃ πολὺ ἦν ἰδεῖν πρότερον. οὐδὲν διαφερόντως, ἢ εἰ χάριν ἤτει τοὺς ἀκούοντας ταῦτα συγχωρῆσαι. καίτοι εἰ τὰ ζητούμενα ὡς ὁμολογούμενα ὑποτίθεσθαι, γέλως· πῶς εἰκὸς, ἅ γε ζητεῖν γέλως, ταῦτα ἐξ ἀρχῆς ὑποτίθεσθαι; πῶς γὰρ οὐ γέλως, εἰ τῆς αὐτῆς φύσεως ῥητορικὴ καὶ ὀψοποιητικὴ, ζητεῖν; ὁ δὲ ὥσπερ ὁμολογούμενον εἴληφεν αὐτό. γνοίη δ' ἄν τις ἐκείνως, εἰ τὸ τῆς ῥητορικῆς ὄνομα ἐξελὼν, τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀντ' ἐκείνου [ὄνομα] *μεταβάλοι, καὶ ἐπὶ τούτῳ πᾶσι τοῖς αὐτοῖς χρήσαιτο. καὶ μηδεὶς μήτ' ἀγροικίαν, μήτε ψυχρότητα καταγνῷ τοῦ λόγου. μάλιστα μὲν γὰρ οὐ δή που δυοῖν ἐπιστήμαιν, ἢ δυνάμεοιν τοῖς μὲν *τὴν ἑτέραν προϊσταμένοις οὐδ' ἂν ὁτιοῦν βλασφημοῦσιν εἰς τὴν ἑτέραν, *οὐδὲν ἄγροικον ὑπεῖναι φήσομεν· τοῖς δ' οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι δώσομεν. ἔπειτ' οὐ τοῦ φορτικοῦ χάριν εἰρήσεται, ἀλλὰ τῆς ἀποδείξεως ἣν οὐδαμοῦ τούτοις εἶναι φαμέν. πολλῷ μέντ' ἂν πλέον ἐκείνων ἐλλείποιμεν τῷ συμφέρειν. οὐκοῦν παρὰ πάντων, ὡς εἰπεῖν, τῶν θεῶν μαρτυρία καὶ ψῆφος ἐπῆκται, τὸ μηδενὸς ἄξιον εἶναι τὸν τοιοῦτον λόγον, ὅστις ἢ τὴν τέχνην ζητεῖ, ἢ φαυλίζει τὸ μὴ σὺν ταύτῃ πανταχοῦ. εἶτ' οὖν, ὦ πρὸς Διὸς, ἐν μέτρῳ μὲν εἰπεῖν [μουσοληπτούμενον] ἄνευ τέχνης οὐ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ θεῖον πολλάκις [ὥσπερ οἱ ῥήτορες.] οὑτωσὶ δὲ εἰπεῖν τὰ βέλτιστα δεινὸν, ἐὰν μὴ σὺν τέχνῃ; ἐγὼ μὲν [γὰρ] οὐχ ὁρῶ τὴν ἀνάγκην. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ ὁ μὲν ποιητὴς ἄνευ τέχνης ποιῶν, ὀρθῶς τὸν ῥήτορα μιμήσεται, καὶ τὰ βέλτιστα ἐρεῖ· ὁ ῥήτωρ δ' αὐτὸς οὐκ ἐρεῖ τὰ βέλτιστα, ἐὰν μὴ τέχνῃ. εἰ τοίνυν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ, μανία τις ἐστὶν ἀμείνων σωφροσύνης, καὶ παρὰ θεῶν ἀνθρώποις γιγνομένη· πῶς ἄξιον, πᾶν γε τὸ μὴ τέχνῃ γιγνόμενον ψέγειν; ἢ πῶς ῥητορικὴν ἁπλῶς αἰσχρὰν ἡγεῖσθαι; ἀλλ' ἔστιν οὐ καὶ λαμπρότερον καὶ θεοφιλέστερον εἶναι, τὸ μὴ δουλεύειν τέχνῃ. *σαφῶς γὰρ οὑτωσὶ Πλάτων διορίζεται, τὸ μὴ δεῖν ἐπὶ τῶν μεγίστων τέχνην ζητεῖν. καὶ μὴν, εἰ μὲν ἀξιόπιστος Πλάτων, οὗτος αὐτός ἐστιν, ὁ μὴ διδοὺς τῇ τέχνῃ τὰ πρεσβεῖα. εἰ δὲ [τὸ ἀξιόπιστον ἦν ἂν] οὐδὲν τοῦτό τις συγχωρεῖ· πῶς ῥητορικὴ διὰ τοὺς ἐκείνου λόγους αἰσχρόν;

* ἄτοπ. * δοκεῖ.
* πρέπει.
* ἐλέγχ.
* οὐδ' ἡτισοῦν M.M.
* μεταβάλλοι edit. [illegible]
* τὴν ἑτέραν.
* ἢ [illegible] Fl.
* ὅτι Πλάτων αὐτὸς οὐ τέχνην [illegible] Πλάτων διορίζεται τὸ μὴ δεῖν ἐπὶ τῶν μεγίστων τέχνην ζητεῖν.

ἐγὼ

ἐγὼ δὲ ἀξιόπιστον μὲν τοῖς ὅλοις οὐδενὸς ἧττον Ἑλλήνων ἡγοῦμαι. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς περὶ ἐκεῖνον, πότερ' αὐτοῦ μᾶλλον πιστεύειν ἄξιον ταῦτα, ἢ ἐκεῖνα; καὶ μὴν εἰ καὶ μάλιστα σεμνός ἐστι, φαίνεται μαρτυρῶν ἡμῖν. ὥστε ὑπὲρ ἡμῶν σεμνός ἐστιν. Ὅταν γὰρ ἡμεῖς μὲν καὶ ἑαυτοῖς καὶ αὐτοῖς ταῦτα λέγωμεν, κἀκεῖνος ἐκεῖνῳ μήθ' αὑτῷ μηδὲ ἡμῖν· οὐκ ἀντιλέγει (ἡμῖν) μᾶλλον, ἢ μαρτυρεῖ κατ' αὐτὸ τοῦτο, μὴ τἀληθῆ λέγειν. περὶ δέ γε τούτου τοῦ μέρους, οὐκ ἔτ' ἐκ λόγου πρὸς Πλάτωνα ἀγωνιοῦμαι· ὡς ἄρα πολλοὶ διὰ θείας μοίρας ἐσώθησαν· οὐδέ μοι νεμεσήσει δήπου θεῶν οὔτε Αἰσχίνης ὁ Λυσανίου, οὔτε ἄλλος οὐδείς, εἰ φαίην αὐτὸς ἔχειν μαρτυρῆσαι μᾶλλον τοῖς ῥήμασιν, ἢ τῆς παρ' ἐκείνων πρὸς δὴ ταῦτα προσδεῖσθαι μαρτυρίας. ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ οἱ θεομάντεις, οἱ τοῖς τῶν θεῶν μάντεων ἐπωνύμοις τετελεσμένοι, παρ' αὐτῶν τῶν θεῶν ἔχω τὸ μάθημα· ὑφ' ὧν ἃ μηδεὶς ἰατρῶν μήτ' οἶδεν ὅ,τι χρὴ προσειπεῖν, οὐχ * ὅπως ἰάσασθαι, μήτε εἶδεν ἀνθρώπου φύσει συμβάντα, ἄλλοτε ἄλλαις παραμυθίαις τε καὶ συμβουλαῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διαφυγὼν ζῶ παρὰ πᾶν τὸ ἐκ τῶν παρόντων εἰκός. καίτοι τέχνης μὲν οὐδ' ὁτιοῦν εἰς ταῦτα μέτεστιν. ἠνάγκασμαι δὲ τοὔμπαλιν [τῶν ἰωμένων] ἄλλας τε καταφυγὼν ἐπὶ τοὺς θεοὺς σχεδὸν ἀρχὴ τὸ τῆς τέχνης ὑπεριδεῖν ἐστιν. ὅμως δὲ σὺν αὐτοῖς εἰπεῖν, οὔθ' οἱ θεοὶ τὸν τοιοῦτον ἡμῶν λογισμὸν ἀπεικάζουσιν, οὔτε πολλοὶ μετεγνώκασι, τῶν περὶ τῆς τέχνης τι παρὰ τῶν θεῶν τυχὼν ἀπολαυόμενοι. ὥστε καὶ τοὺς ἰατροὺς οὐδὲν κωλύει φρίττειν ἐπειδὰν ἀκούσωσι πολλὰ τῶν (θείων) ἔργων. πότερ' οὖν τὰ ὀνείρατα ποιεῖ θεοῖς ἀνακεῖσθαι τὰ ἀνθρώπινα; ἢ τὸ θεοὺς ἀνθρώπων κήδεσθαι, ποιεῖ καὶ δι' ὀνειράτων ἀνθρώπους σώζεσθαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. τί οὖν, ὦ μεγίστη συ[μ]πλάττα τῶν ἐλλογίμων, ἔτη Κρατῖνος [ποιῶν, ἀλλ' οὕτω σφόδρα ταῦθ' οἰκεῖα τῷ Σωκράτους ἤθει καὶ προσήκοντα ἐκείνῳ, ὥστε καὶ ταύτῃ τῇ δόξῃ γενέσθαι χώραν.] δοκεῖ δέ μοι καὶ Σωκράτης αὐτός, εἰ καὶ μηδεὶς λόγος αὐτοῦ γραφῇ σώζεται, οὐχ ἧττον οὔτε Πλάτωνος τοῦ σεμνοῦ, οὔτε Αἰσχίνου τοῦ κομψοῦ μάρτυς, ἀλλ' ἴσως κάλλιον καὶ ὡς ἀληθῶς εἰς τὸ μέσον. ὁμολογεῖ δὲ μὲν * γὰρ λέγειν αὐτόν, ὡς ἄρα οὐδὲν ἐπίσταιτο· καὶ πάντες τοῦτο φασὶν οἱ συγγινόμενοι. ὁμολογεῖται δὲ αὐτοῦ τοῦτο, σοφώτατον εἶναι Σωκράτη, τὴν Πυθίαν εἰρηκέναι. πῶς οὖν ταῦτ' ἔχει; εἰ γὰρ τόν γε τοῦ παντὸς ἐσφαλμένον, ὡς ἀληθῶς [illegible] ἀνθρώπων πιστεῦσαι θέμις περὶ τοῦ θεοῦ. τέχνην δ', ὡς ἔοικεν, ἔφασκεν οὐκ ἀσκεῖν· ἀληθῆ λέγων· οὐ γοῦν τι συνεγένετο Ἀναξαγόρᾳ, οὔτ' ἐκείνου τιμήσας φαίνεται. οὐκοῦν μηδὲν μὲν ἐπίστασθαι τῶν δεόντων ἀμήχανον, ᾧ γε παρηκολούθει τὸ δαιμόνιον. ὅτι δὲ οὐδὲν * ἐπίσταιτο, αὐτὸς ἔλεγε· λέγων δέ, οὐχ ἐψεύδετο· εἶπεν γὰρ μηδὲ ὁ θεὸς σοφώτατον αὐτὸν εἰρηκώς. λοιπὸν οὖν, τί ποτ' ἐστὶ τὸ φάσκειν αὐτὸν οὐκ εἰδέναι; οἶμαί γε τὸ μὴ τέχνῃ τι ποτε ἐπίστασθαι, ἀλλὰ μόνως μήδ' ἑτέρως γ' ἂν σοφώτατος ἦν ἔτι, μήτε ψευδόμενος ἀεὶ ἑαυτοῦ εἶπερ ἐν τι τῶν αἰσχρῶν τὸ ψεύδεσθαι, μήτ' ἀληθῆ λέγων, εἰ τὸ μὴ χρῆσθαι τέχνῃ τῶν ἁπλῶς αἰσχρῶν ἦν. ἅμα Σωκράτης τε δι' ἀμφοτέρων μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ, καὶ ὧν ἔξαρνος ἦν, καὶ ὧν ὡμολόγει· καὶ διὰ τοῦ Σωκράτους ὁ θεὸς περὶ ἐμοῦ μεμαρτύρηκε χρήσας * ἐκεῖνον σοφώτατον εἶναι. ὥστε διπλῆν οὖσαν τὴν τοῦ Σωκράτους μαρτυρίαν, τρίτη κυρία τῇ παρ' αὐτοῦ βεβαιοῖ.

* al. οὔπω. [illegible]

Quadrato inclusa desunt in al.

* al. γάρ.

* al. ἐπίσταιτο

* desunt in quibusdam

Ego vero vt illum vbique fide dignum, si quẽquam Græcorum alium, existimo, ita libenter ex eius sectatoribus quæsierim, num hæc an magis quam illa, sint credenda. Quin vt maxime sit vir grauis, nobis dat testimonium, adeoque nostro commodo grauis est. Nam cum nos quidem & nobiscum, & cum illo consentimus, ille vero nec secum nec nobiscum, non tam contradicit hoc pacto nobis, quam non vera se dicere fatetur.

De hac certè parte, quod multi sint auxilio diuino sanati, non amplius ex verbis cum Platone disputabo, nec inuidebit mihi vel Æschines Lysaniæ F. vel alius quisquam, si meipsum potius illorum dicta confirmare posse, quam illius indigere testimonio dixero. Etenim reuera, quemadmodum vates rerum cognominibus initiati, ab ipsis Dijs hoc didici, quorum opera ex iis, quæ medicorum nullus nec quomodo appellaret sciebat, nedum quomodo sanaret, nec in humana natura extitisse cognouerat, variis Dei consolationibus & consiliis elapsus, præter omnem fidem viuo. Cum autem nihil in iis artis habeat quisquam, ac potius artis contemptus ad Deos fugere eos cogat, tamen nec Dij, quod ipsorum pace dixerim, hanc sententiam nostram reiiciunt, nec multos ex iis, qui diuinum auxilium arti prætulerunt, pœnituit. Nec vetat quicquam quo minus horreant etiam medici, postquam intellexerint pleraque. Vtrum ergo somnia res humanas Dijs commendant, an quia Dij homines curant, eos etiam seruãt per somnia? mihi quidem hoc placet. Quid erit ergo quod prohibeat?

Græcanicarum lingua longè maxima.

inquit Cratinus. [Etenim hęc Socratis ingenio tam propria & accõmoda sunt habita, vt huic etiam opinioni repertus sit locus.] Opinor autem Socratem quoq; ipsum, quamuis nulla eius extet scriptio, ô manus quam vel grauis Plato, vel festiuus Æschines, verumetiã pulchrius, ac verè palam nobis testimonium perhibere. Illud certè constat eũ dixisse, nihil se scire: idq; omnes, qui cũ eo sunt versati, profitentur. Constat autem & hoc, sapientissimũ à Pythia fuisse Socratẽ iudicatum. Quomodo igitur hęc se habent, cum eum qui ignoret omnia, sapientissimum esse iudicatũ, non sit fas de Deo credere? Iam arti, vt apparet, negabat se studere, nec falso. Nam Anaxagoram quidem, cum quo versatus est, non magni videtur fecisse. Cum itaque nihil eorũ, quæ erant cognitu necessaria ignorare potuit is, cui præsto erat dæmonium, nihil tamen se scire dicebat ipse, nec id falso, quandoquidem nec Deus eum sapientissimum esse falso dixerat. Quomodo ergo dicit se nihil scire, arte ni fallor. Iam si neutro modo sapientissimus fuisset, nec cum de se mentiretur, quoniã turpe est mentiri, nec cum vera diceret, nisi artis vsus reuera turpis esset, simul & Socrates vtroq; pacto, tum iis quæ negabat, tum quæ fatebatur, & per Socratem Deus, qui illũ sapientissimũ iudicauit, de vtroq; testatus est, ac duplex Socratis testimonium suo tertio confirmauit.

Æschines Lysaniæ F. [illegible] SCHOLION. [illegible]

Cratinus dictũ in Periclem torquet in Platonem. Vide inf in orat. pro Quatuorviris. Socrates.

ARISTIDES SCHOL.

[Hæc argumentatio cornuta est, talemque sensum ostendit: Dicit [inquit] Socrates, nihil se scire. si verum hunc concedimus dicere, Socrates non est sapiens: si falsum, iterum non sapiens est, & per vera quæ sapiens, quibus & se negat quid scire (nihil enim sciunt arte, & verum dixit nihil, se scire) & quo modo mentiretur, dæmonium sibi dicere. Dupliciter enim se laruet. Primo quia dæmonium sibi insinuare dicit se nihil: cum nihil se scire affirmat, & verum ipse testimonium eius quod ipse Apollo, sapientissimum hunc esse pronuncians, hoc est, neque falsum, neque turpe esse, nihil scire arte.

Quod si poetarum quoque sunt arcessenda testimonia, quamquam vel omnium, vel præcipuorum colligere (recta sit difficile, tamen quæ de nobilissimis seligere proferri possunt, ignaui foret omittere. Et communiter quidem poetæ omnes reipsi testimonium præbent, siquidem ea ratione quæ artem superat poetæ sunt effecti. Verum hoc testimonio iam non indigemus, quoniam supra relatum est, sed eo quod in verbis consistit. Nec hoc frustra, vel quasi appendicem superiorum adiungens, sed hoc demonstrans & indicans, ornatum illum & splendorem, non tam ex arte, quam diuino afflatu proficisci. Inuentionem igitur, o Plato, disciplina meliorem censet Hesiodus, & artem posteriorem natura: & merito quidem ita sentiens atque dicens, nec immemor lauream, quam vt accepit, mox e pastore poeta fuerat redditus. Nam & artes ipsas atque opifices, natura præstantes vtique primum inuenerunt homines: nec enim artes naturas condiderunt, verum naturæ præstantissimæ inuenerunt artes. Quo fit, vt & ordinis & facultatis ratione priores naturæ debeantur. Quod si nec hominibus prorsus artium concedimus inuentionem, sed his deos eas demonstrasse dicimus, ad præstantem nimirum erant aliquem referendæ. Iam si hoc apud omnes erit manifestum, non deos ab hominibus, sed homines à diis artes accepisse, atque illos præceptores, nos esse discipulos, tanto videbitur disciplinæ præstare inuentio, quanto melior est homine Deus. Vt enim illi inuenerunt omnia, ita nos inuentis vtimur. Recte igitur ac merito, & vt cuius qui deorum afflatu hæc ipse loquebatur, decebat, Heliconis accola, eum qui cum *sibi quis cuncta inuenit ipse*, primum ac præstantissimum, ceu deum ac diis propinquum posuit, auditorem vero ac discentem, secundum.

Item si disciplina esset optima, non esset prima, Nam ab alio discendum foret: itaque non esset prior doctor, si disciplina melior ac prima poneretur. Vnde enim is, qui tuo quoque testimonio Variam exornauit, quod sequeretur audiuisset, si discipulus inuenteri præstaret: nec esset necessario secundus, si quid vnquam discendum foret. Omnis enim discipulus, eo vtique ipso quod indiget disciplina, deteriorem se profitetur. Itaque nisi sibi primum ipse, se indigere persuadeat, quomodo vel discat, vel alteri docenti obtem-

Hesiodus.

Porticus Athenis vocata ποικίλη, variata.

[τὸ μὲν παρὸν ἐπιχείρημα διλήμματόν ἐστι· νοῦν δὲ τοιοῦτον δηλοῖ. εἶπε (φησιν) ὁ Σωκράτης μὴ δὲν ἐπίστασθαι. εἰ μὲν ἀληθῆ δῶμεν λέγειν αὐτὸν οὐ σοφὸς Σωκράτης· εἰ δὲ ψεύδη πάλιν, οὐ σοφὸς. καὶ κατ' ἀμφότερα σοφός· καὶ δι' ὧν ἀρνεῖται τι εἰδέναι (οὐ γὰρ ᾔδει τέχνῃ, καὶ ἀλήθευσε λέγων μὴ εἰδέναι) καὶ δι' ὧν ὁμολογεῖ τὸ δαιμόνιον αὐτῷ λέγειν. διπλῆ γὰρ μαρτυρεῖ Σωκράτης· μιᾷ μὲν ὅτι τὸ δαιμόνιον αὐτῷ προλέγειν φάσκει· δευτέρᾳ δὲ ὅτι λέγει μὴ εἰδέναι. καὶ ἐχρῆν μὲν ἄρ' οὐ μαρτυρεῖν ὅτι προφορὰ εἶναι ὁ Ἀπόλλων, σοφώτατον αὐτὸν εἶναι λέγων, τουτέστι μήτε ψευδόμενον, μήτε αἰσχρὸν εἶναι, τὸ μὴ εἰδέναι τέχνῃ.]

εἰ δὲ δεῖ καὶ ποιητῶν παρασχέσθαι μαρτυρίας· ἔστι μὲν ἔργον, ἢ τὰς ἁπάντων ἢ τὰς τῶν προεχόντων διὰ πάντων συλλέγεσθαι. ὅμως δὲ, ἴσως εἴ τις ἔχοι τὰς γνωριμωτάτας ἐκλέξας εἰπεῖν, ῥᾳθυμία παραλιπεῖν. κοινῇ μὲν οὖν πάντες ποιηταὶ μαρτυροῦσι τὴν ἔργῳ μαρτυρίαν, εἴπερ εἰσὶ ποιηταὶ τῷ κρείττονι [τῷ ὑπὲρ τὴν τέχνην] λόγῳ τῆς τέχνης. ἀλλ' οὐ ταύτης δέομαι τανῦν, ἔστι γὰρ ἐν τοῖς εἰρημένοις· ἀλλὰ τῆς ἐν ῥήμασι. οὐδὲ τοῦτο παρεργον προστιθείς, οὐδὲ εἰκῇ, οὐδὲ ἐφόλκιον ἄλλως ἐπὶ τοῖς ἄνω· ἀλλ' ἐνδεικνύμενος καὶ προσσημαινόμενος, ὅτι τοῦτο τὸ ἐν κόσμῳ, καὶ λαμπρὸν, οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ' ἐπιπνοίᾳ θεῶν παραγίγνεται. τὸ μὲν εὑρεῖν οὖν φησιν, ὦ Πλάτων, κρεῖττον ἢ μαθεῖν, καὶ τέχνη φύσεως ὕστερον, εἰκότως ὁ Ἡσίοδος, καὶ φρονῶν οὕτω καὶ λέγων, καὶ τῆς δάφνης οὐκ ἀμνημονῶν· ἣν ἅμα τῷ λαβεῖν ποιητὴς ἦν (γεγονὼς) ἐκ ποιμένος. ἐπεὶ καὶ τὰς τέχνας αὐτὰς, καὶ τοὺς εὑρετὰς, φύσει δήπου διενεγκόντες ἄνθρωποι, ἐκίνησαν, εὑρεῖν τὸ ἐξ ἀρχῆς. οὐ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις ἐποίησαν, ἀλλ' αἱ κράτισται φύσεις τὰς τέχνας εὗρον. ὥστε καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ δυνάμει πρὸς τῇ φύσει τὰ πρεσβεῖα εἶναι. εἰ δὲ δὴ μηδ' ἁπλῶς ἀνθρώποις τὴν εὕρεσιν προσθήσομεν τῆς τέχνης, ἀλλὰ θεοὺς ἡγήσασθαι φαμὲν αὐτοῖς, καὶ καταδεῖξαι πῶς οὐκ εὔδηλον, ὅτι πρὸς τινα τὸν κρατίστον ἀναφέρειν τὴν τέχνην; εἰ μὲν εἰ τοῦτο δῆλον ἅπασι, καὶ πάντες ἂν συμφαῖεν, μὴ θεοὺς παρ' ἀνθρώπων λαβεῖν τὰς ἐπιστήμας, ἀλλ' * αὐτοὺς ἀνθρώπους παρὰ θεῶν, καὶ διδασκάλους μὲν ἐκείνους, μαθητὰς δὲ ἡμᾶς ταξιν ἔχειν, τοσούτῳ κρεῖττον, ὡς ἔοικεν, εὑρεῖν ἢ μαθεῖν, ὅσῳ περ κρεῖττον ἀνθρώπου θεός. οἱ μὲν γὰρ εὑρήκασι (ἅπαντα) ἡμεῖς δὲ χρώμεθα. λαβόντες παρ' αὐτῶν. ὀρθῶς ἄρα καὶ δικαίως ὁ τῷ Ἑλικῶνι πρόσοικος, καὶ (ὡς εἰκὸς ἦν) τὸν αὐτὸν ἐκ θεῶν ἐπιπνοίας λέγων ἀληθέστατα, τὸν μὲν τοιοῦτον ἀνδρα, ὡς θεὸν * καὶ θεῷ ἐγγυς πρῶτον καὶ κράτιστον μὲν * ἔθετο, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει· τὸν δὲ ἀκούσαντα, καὶ μαθόντα, δεύτερον. εἰ γὰρ ἦν τὸ μαθεῖν ἄριστον ἢ πρῶτον, οὐδ' ἂν (αὐτὸ) πρῶτον τὸ μαθεῖν ἦν. ἔχρην γὰρ δήπου μαθεῖν παρ' ἑτέρου. ὥστε οὐκ ἂν ἦν ὁ διδάσκων πρῶτος, εἰ τὸ μαθεῖν κρεῖττον καὶ πρῶτον ἦν. παρὰ τοῦ γὰρ, ὦ καὶ σὺ τὴν ποικίλην στοὰν κοσμήσας, ἀκούσειν τινι * παιδεῦσαι κρεῖττον ὁ μαθὼν ἔδει τοῦ πρώτου οὐδ' ὅλως, καὶ μὴ ἀνάγκη δεύτερος, εἴ ποτέ τι * μέλλει μαθήσεσθαι. πᾶς γὰρ ὁ μανθάνων ὡμολόγηκε δεῖσθαι εἶναι χείρων αὐτὸς, τῷ δεῖσθαι μαθεῖν. ὥς εἰ μὴ πείσθην αὐτὸς δεῖσθαι πρότερον, πῶς ἂν μάθοι, ἢ πῶς ἄλλῳ γ' ἂν εἴποντι πειθαρχοίη;

χόλιον. [σχόλιον]

Hesiodus.

* αὐτοὺς τοὺς.

* θεὸν Μ.Μ. * αἰεὶ ἔθετο.

* al. παιδεύειν.

* al. μέλλοι.

πῶς δ' οὐκ ἄτοπον, τόν γε αὐτὸν ὡμολογηκότα εἶναι χείρω, τοῦτον ἀμείνω καλεῖν· καὶ ταῦτα δι' αὐτὸ τοῦτ' ἐπαινούμενον, ὅτι ὡμολόγηκεν οἷς ἐζήτησε μαθεῖν χείρων εἶναι. ἄτοπον δὲ καὶ μηδὲ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι οὐ μόνον ἐξ ἀρχῆς αἱ φύσεις τὰς τέχνας συνεστήσαντο· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὰς τὰς τέχνας οἱ τῇ φύσει νικήσαντες διενηνόχασιν. ἕνεκα μὲν γὰρ τῆς τέχνης ταύτας ἔδει παραπλησίους εἶναι τοῖς αὐτὰ μαθοῦσας. οἶμαι δὲ καὶ χείρους, τοὺς δ' ὑστέρους ἀεὶ τῶν προτέρων ἕως εἰς τὸ λυθῆναι τὴν τέχνην ἀφίκετο. οὐ γὰρ ἂν ἦν πάντα λαβεῖν ἀκριβῶς παρ' ἑτέρου λαμβάνοντα, ἀλλ' ἔδει * διαφεύγειν ἀεί τι. ῥώμῃ δὲ, οἶμαι, φύσεως καὶ περιουσίᾳ τὴν δόξαν οἱ κρατήσαντες εἰλήφασι· καὶ οὐδεὶς τὸν Δαίδαλον, οὐδὲ τοὺς * ἄνω θαυμάζει, παρὰ Φειδίαν· ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκ μικρῶν καὶ φαύλων τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ μεῖζον καὶ τελειότερον αἱ τέχναι κατέστησαν. εἰ δὲ τοῦθ' ἅπασι δῆλον εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν γε εἰρημένον· οἱ μέγιστοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις * καὶ ὧν μετεσχήκασι τῆς τέχνης, μέγιστοι γεγόνασιν· ἀλλ' ᾧ τὴν τέχνην παρεληλύθασιν. αὐταῖς τοίνυν, ὡς ἔοικε, ταῖς τέχναις οὐ λυσιτελοῦν φαίνεται τὴν τέχνην πρὸ τῆς φύσεως τετιμῆσθαι. οὐκοῦν προελθεῖν γ' ἂν * αὐτὰς ἦν οὐδὲ τυχεῖν τοῦ νῦν σχήματος, οὐδὲ νῦν ἂν εἶναι. ἀλλ', οἶμαι, οὐχ αἱ τέχναι τοὺς ἄνδρας ἐποίησαν μεγάλους, ἀλλ' οἱ τῇ δυνάμει προέχοντες ἐντίμους τὰς τέχνας ἐποίησαν· οὐ μείναντες ἐφ' ὧν παρέλαβον, ἀλλ' ἐνδιδόντες τῇ φύσει τὸν λόγον· οἱ δὲ τῶν πραγμάτων, παῖδας τοὺς πρὸ αὐτῶν [δυνάμει φύσεως] ἀπέδειξαν. ἀλλὰ πάσας τὰς τέχνας, ὅπερ εἶπον, ἡ φύσις εὗρεν. εἰ γὰρ αἱ τέχναι τὰς τέχνας ἔμελλον εὑρήσειν, οὐκ ἂν ἦν λαβεῖν τὴν ἀρχήν. οὐ γάρ που τεχνῶν οὐσῶν, ἔχει τὴν τέχνην εὑρεῖν; τῇ γὰρ μὴ οὔσῃ πῶς ἐστιν εὑρεῖν; οὐκοῦν καὶ κατὰ τοὺς εὑρόντας τὰς τέχνας ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὑπερέχοντας ἐν αὐταῖς, ἡ φύσις νικᾶν φαίνεται· πάντως καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ μὲν τοῦ ἀρχηγοῦ χώραν ἔχουσα· ἡ δὲ ἐκ τοῦ μαθεῖν τέχνη διακόνου καὶ πειθομένου τῷ κρείττονι. ἀλλ' οὖν, εἰ καὶ μὴ τέχνην εἶναι δοίημεν τὴν ῥητορικήν, ἔχοι τις ἂν λέγειν ὑπὲρ αὐτῆς, πολλὰ ἀφελόντι τῶν ὄντων, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν.

Ἴσως δέ τις οἰήσεται, τούτων οὕτως ἀποδεδειγμένων, τὸ φαυλότερον ἀπολείπεσθαι ἡμῖν λοιπὸν, ἐὰν, ὅτι καὶ τέχνη, διδάσκειν πειρώμεθα. ἐγὼ δὲ οὔτε τῶν εἰρημένων οὐδὲν μετατίθεμαι, οὔτε Πλάτωνι συγχωρῶ, τὸ μηδὲν μετεῖναι ῥητορικῇ τέχνης. ἀλλ' ὅσον αὐτῇ τέχνης (χρῶμαι γὰρ τοῖς τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ ῥήμασιν) τοῦτ' ἐπέξειμι. καίτοι πῶς οὐχ ὑπεναντίον, φάσκειν μὲν στοχάζεσθαι [τὴν ῥητορικήν·] λέγειν δὲ, ὡς οὐ χρῆται λόγῳ δι' αὐτὸ τοῦτο. πάντες γὰρ οἱ στοχαζόμενοι δήπου τῷ λόγῳ προσάγοντες ἑαυτοὺς, οὕτω στοχάζονται. οὐ γάρ ἐστι μὴ λόγῳ χρώμενον στοχάζεσθαι. ἀλλ' οὐ τοῦ πράγματος [λόγος] οὗτός ἐστιν, ὁ ποιῶν στοχάζεσθαι. ἔστι δὲ στοχάζεσθαι, τὸ τυχεῖν τοῦ πράγματος. ὡς οἵ γε ἀποτυγχάνοντες, ἀρχὴν οὐδὲ στοχάζονται. οὐκοῦν οὐχ ὃ στοχάζεται, ἁμαρτάνει τις· ἀλλ' ὃ διήμαρτεν, οὐκ ἐστοχάσατο εἰκότως. οὐδεὶς γὰρ ἁμαρτάνει λόγῳ χρώμενος· ἀλλ' ἅμα ἐσφάλη, καὶ τὸν λόγον οὐ διεσώσατο· [τὸ μέλλον ἑκάστῳ συνοίσειν ἐκλέγοντες.] καὶ ταῦτα, ὦ Πλάτων, ταῖς σαῖς ἀδαμαντίναις ἀνάγκαις ἀποδείκνυται.

* Διαφεύγειν.

* ἄνω M. H.

* al. ὧν

* al. αὐτὰς.

peret? Quocirca eſt abſurdum eum, qui ſemet ipſe deteriorẽ fateatur, atque ob id ipſum laudetur, præſtantiorẽ dicere. Alienum à ratione foret, ſi ne hoc quidem animaduerteremus, non modo naturas initio artes conſtituiſſe, ſed & in ipſis artibus eos, qui natura valerent, excelluiſſe. Nam artis quidem cauſa ſimiles oportebat omnes eſſe, qui eadem didiciſſent, atque etiam poſteriores prioribus ſemper deteriores, donec ad artis ſolutionem eſſet ventum (nec enim poterat quis ab alio accurate percipere omnia, quin aliquid ſemper effugeret, naturæ autem vi & excellentia gloriam ſibi viri præclariſſimi pepererunt. Nec quiſquam vel Dædalum vel ſuperiorés præ Phidia miratur, verum contra artes ex paruis & vilibus initiis maiores ac perfectiores ſunt redditæ. Quod ſi eſt manifeſtum, licet nunc primum dictum ſit, maximi artifices non quatenus artes cognouerunt, maximi exſtitere, ſed quatenus eas ſuperarunt. His igitur artibus, vt par eſt, non æquum videtur artem naturæ præponi, non ergo ante hanc fuit, neque eo quo nunc modo, neque gloriata eſt.

Verum, vt puto, non artes ſuſtuliſſe viros magnos, ſed qui potentia primi eſſent honorabiles, artes feciſſe, non manentes à quibus accepiſſent, verum inſpecta verb orum, alij rerum natura, pueros præ ſe maiores fecerunt videri. Sed artes omnes, vt dixi, naturæ ſunt inuentum. Etenim ſi artes eſſent artes producturæ, nullum extaret principium. Cum enim nondum eſſent artes, reperiri non potuerunt, quandoquidem quæ non erat, inuenire nihil poterat. Quamobrem tum inuentorum ratione, tum ſequentium victoriam reportat natura. Hac igitur quoque ratione apparet naturam quidem principis, artem vero diſciplina conſtantem, miniſtri ac meliori parentis, obtinere locum.

Atque ea quidem, quæ pro Rhetorica, etiam ſi artem non eſſe eam poſuerimus, dici poſſent, multis omiſſis, nec ſere ſunt ac talia.

His autem ita demonſtratis, exiſtimabit forſitan aliquis peiorem nos deinceps partem ſectari, ſi etiam artem eſſe voluerimus docere. Ego vero nec de ſupradictis quicquam muto, nec Platoni conce lo, nihil habere artis Rhetoricam, ſed quantum in ea artis eſt, (vt ipſius vtar Platonis verbis) tantundem proſequar. An vero contraria non ſunt, ſi & intendere eam veluti in ſcopum dixeris, & eadem de cauſa, ratione carere. Omnes enim qui collineant, ratione vtique vtentes, collineant: Nec enim licet ratione non vtentem collineare, ſiquidem ratio iaculationem efficiat. Nam collineare eſt rem attingere, vt qui aberrant, non bene collineant. Itaque non qui collineat aberrat, ſed qui aberrauit non collineauit, & merito; ſiquidem nemo dum ratione vtitur, errat, verum ſimulatque rationem amitit, errat. [Id quod cuique profuturum eſt, *deligentes.] Atque hæc quidem, Plato, adamantinis tuis demonſtrantur neceſſitatibus.

Aristides.

Cur Rhetoricam coniicere miraris? Eodem enim modo atque diuinatio videtur se habere, nisi quod cum diuinatio post coniecturam definiat, Rhetorica non tantum coniicit, sed & ea, quæ optima censuerit, per ministros perficit. Itaque diuinationis occupat locum, & artis militaris, quam quidem ad ciuilem scientiam pertinere non negabit Plato. Quo igitur modo ciuilis scientiæ partis erat simulacrum Rhetorica, si non illo? at ita simulacrum non erit, [nec per Ironiam, nisi quatenus similis est arti militari, & reliqua, ex distretione, quia neque secundum hos posset simulacrum esse.] Iam quod ait, Oratores ea quæ populo placeant, suadere, atque id solum spectare, id omnino sophisticum esse, si non puer, vir certe prudens ostenderit. Nam mihi quidem contra videtur, nec Rhetorica quidquam habere magis proprium, quam vt ea, quæ populo videntur, non statim fieri permittat, nec oratores quidquam potius, quam optima quæque spectare, nec vel ipse populus diffiteri, quin in rebus considerandis, ac toto vitæ habitu & conditione, præstent ipsi oratores, idque ex honoribus, quos eis tribuit, manifestum fieri obiicit. Sin eos populo dicis cedere, & facere imperata non inficiare, famulam pro domina sumis, & cum plebicolas vituperes, putas tibi rem esse cum Oratoribus. Verum nec plebicolæ magni se faciunt, quod ciuitati seruiant, & Oratores hac ipsa de causa sibi placent, quod non quæ populo, sed quæ sibi videntur optima dicant. Quod si multitudinis obtemperarent libidini, & pro iudicum arbitrio concionarentur, ne libere loqui quidem possent vnquam, nedum aliis se præferre. At norunt se non voluptatibus seruire, sed cupiditates moderari, nec vulgus spectare, vel ei parere, sed ab eo spectari, eique imperare, atque inde nomen acceperant, in libertatis signum, vt demagogi vocarentur, non quod à populo ducuntur, O qui sursum omnia ac deorsum inuertis, sed quod eum ducunt, quemadmodum & pædagogos, opinor, appellamus, non qui pueris seruiant, sed qui eos ducant. Quidquid enim horum dixeris, Princeps, Præfectus, Præceptor, id oratori conueniet, atque eius erit nomen. Et omnes quidem principes natura subiectis suis præstant, si quis autem in potestate etiam gratificatur, & persuadet, non cogit, atque vltra officium suum, etiam suorum cupiditatem spectat, hic est vere politicus ille Homeri.

Oratorum officium.

Δημαγωγοὶ unde dicti.

Pædagogi qui.

Politicus.

Ne igitur oratores per conuitium gratificari dicas, sed benè dicendo gratiam quoque captare, atque ita meritam laudem Rhetoricæ tribues, eámque similibus remunerataberis officiis. Quomodo ergo aliquis tam variis populi sententiis seruiet, aut quomodo cupiditatibus aliorum obsequetur? Postquam enim multis seruiendum est, ij autem non consentiunt inter se, nec omnibus eadem ratione gratificari quisquam possit,

τί δὲ περὶ ῥητορικῆς, εἰ στοχάζεται, θαυμάζεις; ἔοικε γὰρ ἡ ῥητορικὴ ὁμοίως διακεῖσθαι τῇ μαντικῇ. πλὴν ὅσον μαντικὴ μὲν ἀπηλλάχθαι* στοχαζομένης ῥητορικὴ δὲ οὐ στοχάζεται μόνον τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ πράττει διὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἅττα ἂν δοκῇ βέλτιστα. ὥστε καὶ τὸν τῆς μαντικῆς ἐπέχει λόγον, καὶ τὸν τῆς στρατηγικῆς· ἣν μηδὲ προσήκειν τῇ πολιτικῇ Πλάτων οὐκ ἐρεῖ. πῶς οὖν ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον, εἰ μὴ οὕτως; ἀλλὰ μὴν οὕτω γε οὐκ εἴδωλον εἴη. [κατ' εἰρωνείαν τὸ οὕτω οἶμαι εἰ μὴ κατὰ τὸ ἐοικέναι τῇ στρατηγικῇ, καὶ λοιπὸν ἐξ ἐπικρίσεως, ὅτι οὔτε κατὰ τοῦτο δύναιτ' ἂν εἴδωλον εἶναι.] Ὅτι τοίνυν ὅλως ἐστὶ σόφισμα τὸ φάσκειν, τὰ δοκοῦντα τοῖς πλήθεσι, ταῦτα συμβουλεύειν τοὺς ῥήτορας καὶ τούτου μόνου στοχάζεσθαι, εἰ καὶ μὴ παῖς ἐξελέγξειεν, ἀλλ' ἴσως γε ἀνὴρ φρόνιμος. ἐμοὶ μὲν γὰρ τοὐναντίον πᾶν φαίνεται, μήτε ἐν τῇ τῆς ῥητορικῆς φύσει πλεῖον εἶναι μηδὲν, ἢ (τὸ) μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς πλήθεσιν εὐθὺς ἐᾶν γενέσθαι* μηδὲ τοὺς ῥήτορας (ἐν) ἄλλο τι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰ βέλτιστα, μήτε τοὺς δήμους αὖ εἰς τοῦτο γε ἐκφυγεῖν, ὡς οὐκ ἀμείνους σφῶν οἱ ῥήτορες λογίζονται περὶ τῶν πραγμάτων καὶ πάσαν ὅλως τὴν τοῦ βίου σχέσιν καὶ τὴν τύχην, καὶ τοῦτο ἐξ αὐτῶν τῶν τιμῶν εἶναι δῆλον, ὧν αὐτοῖς ἀπονέμουσιν. εἰ δὲ* αὐτοὺς τοῖς πλήθεσιν ὑπείκειν φῂς, καὶ ποιεῖν τὰ κελευόμενα, ἀλλ' οὐ καλῶς τὴν θεράπαιναν εἴληφας ἀντὶ τῆς δεσποίνης, καὶ τοὺς δημοσίους ψέγων δοκεῖς τοὺς ῥήτορας. ἀλλ' οὐδ' οἱ δημόσιοι μέγα φρονοῦσιν ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι δουλεύουσι τοῖς τῆς πόλεως βουλήμασι. καὶ τοῖς ῥήτορσι τοῦ φρονεῖν αὐτὸ τοῦτο αἴτιόν ἐστι, τὸ μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς δήμοις λέγειν, ἀλλ' ἃ δοκοῦσιν αὐτοὶ βέλτιστα εἶναι. εἰ δὲ ἦσαν διάκονοι τῶν πολλῶν ἐπιθυμίας, καὶ τὰ δοκοῦντα τοῖς καθημένοις ἐδημηγόρουν, οὐδ' ἂν παρρησιάσασθαί ποτ' αὐτοῖς ἐξῆν, οὐχ ὅπως ὑπὲρ τοὺς ἄλλους φρονεῖν. ἀλλ' οἶμαι συνίσασιν ἑαυτοῖς οὐ τὰς ἡδονὰς θεραπεύουσιν, ἀλλὰ τῶν δήμων τὰς ἐπιθυμίας σωφρονίζουσιν· οὐδὲ ὁρῶσιν εἰς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ πολλοὶ ὁρῶσιν εἰς τούτους· οὐδ' ἀρχομένους ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἄρχοντας αὐτοὺς τῶν πολλῶν. καὶ τὴν ἐπωνυμίαν διὰ τοῦτο εἰλήφασι παρ' αὐτῶν ἀντ' ἄλλου συμβόλου μαρτυρίου τῆς ἐξουσίας· λέγω τὸ τῶν δημαγωγῶν. οὐχ ἐπειδήπερ ὑπὸ τῶν δήμων ἄγονται, ὦ ταῦτα ἄνω καὶ κάτω ποιῶν ἀλλ' ὅτι τοὺς δήμους ἄγουσιν. ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς παιδαγωγοὺς οἶμαι καλοῦμεν, οὐκ ἐπειδήπερ ὑπηρετοῦσι τοῖς παισὶν, ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς ἡγοῦνται. ὅτι γὰρ ἂν φαίης, ἁρμόττει τὸ τοιοῦτον ἀκοῦσαι τῷ ῥήτορι, ἄρχων, προστάτης, διδάσκαλος· πάντα ταῦτα ἐστὶ τοῦ ῥήτορος τὰ ὀνόματα. πάντες μὲν οὖν ἄρχοντες ἐν ἑκάστῃ πράξει κρείττους φύσει τῶν ὑφ' ἑαυτοῖς. εἰ δέ τις μετ' ἐξουσίας καὶ χαρίζεται πείθων, οὐκ ἀναγκάζων· καὶ πέρα τοῦ σώζειν τὴν ἑαυτοῦ τάξιν, στοχάζεται καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς τῶν ὑφ' ἑαυτῷ· οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τοῦ Ὁμήρου πολιτικός. μὴ δὴ τοῦτο λέγε, ὡς ὀνειδος κατὰ τῶν ῥητόρων, εἰ χαρίζονται· ἀλλ' εἰ μετὰ τοῦ βελτίστου καὶ τῆς χάριτος στοχάζονται. καὶ κατὰ τοῦτο ἀποδοὺς τῇ ῥητορικῇ τὴν πρέπουσαν εὐφημίαν, ἵνα τοῖς ὁμοίοις αὐτὴν ἀμειβόμενος φαίνῃ. πῶς δέ τις καὶ διακονήσεται μυρίαις γνώμαις δήμου καὶ ἀλλήλαις μαχομέναις ταῖς ἐπιθυμίαις; ὅταν γὰρ δέῃ μὲν διακονεῖν πολλοῖς, οὗτοι δ' ὡς μὴ κατὰ ταὐτὰ γινώσκοντες· πᾶσι δὲ ἀμήχανον τοῖς τοιούτοις ἐκ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ χαρίζεσθαι.

* αὐτ.

* στοχαζομένης.

* μὴ δ' ἄλλο τι ... τοὺς ῥήτορας.

* αὐτοὺς τοῖς πλήθεσιν.

πῶς

πῶς (οὖν) ὁ ῥήτωρ * θεραπεύσει τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν; ἅμα γὰρ χαριεῖται τοῖς ἑτέροις, καὶ τοὺς ἑτέρους ἀνιάσει. ὥστε οὐ μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν ἢ πρὸς ἀηδίαν ἐρεῖ. οὐκοῦν εἰ μὲν ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς δημιουργός, καὶ τὸ πείθειν τῶν ῥητόρων· οὐ κολακεύουσιν οἱ ῥήτορες. οὐ γὰρ διακονοῦσι τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ πείθουσιν· εἰ δ' οἱ ῥήτορες τὰ δοκοῦντα λέγουσι τοῖς πολλοῖς, οὐ δημιουργὸς ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς· πειθομένους γὰρ τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐ πείθοντας παρέχεται. πρὸς ταῦτα ἰδοὺ ὁπότερον θῇ τὸ ψεῦδος. Πλάτων γὰρ ἡμῖν ἐλέγχει Πλάτωνα· καί, τὸ κάλλιστον, οὐ πόρρωθεν· ἀλλ' ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις λόγοις ἀναμίξ. οὐδὲ μεθ' ὧν ἀρτίως διεξῄειν τεχνῶν εἶναι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ (ὅτι τοίνυν) πλείστου λόγου μετέχον (ἡ ῥητορική.) μᾶλλον δ' ἅπαν ἐν λόγοις, καὶ μέγιστον, καὶ πρῶτον τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ τελειότατον, καὶ πέρας, εἰ οἷόν τ' εἰπεῖν, εὐχῆς ἄξιον δεῖξαι. οἶμαι τοίνυν ἅπαντας * ἄν, οἷς δυνατὸν συνιδεῖν, τὸ μὴ κατ' αὐτὰ φῦναι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ δυοῖν μοιρῶν· τὴν μὲν οἵαν βιάζεσθαι καὶ πλεονεκτεῖν ἐθέλειν, ἣν τῶν κρειττόνων τις ἂν εἴποι, λέγω δ' οὐκ ἀρετῇ βελτιόνων, ἀλλ' ἰσχυροτέρων· τὴν δέ, οἵαν ἐλαττοῦσθαι καὶ [illegible] γνώμῃ συγχωρεῖν ἀσθενείᾳ τοῦ κωλύειν, ἣν τῶν ἀσθενεστέρων οὖσαν [illegible]. τοῦτο οὖν εἶναι αἴτιον τὸ [illegible] εὑρεῖν τι τοιοῦτον ἀνθρώπους ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ θεούς γε ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ὃ τὴν μὲν ἰσχὺν ἐπισχήσει, τοῦ δ' ἴσου καὶ δικαίου πᾶσιν ὥσπερ ἐνέχυρον γενήσεται ταὐτόν, τοῖς τε πολλοῖς συμφέρον, καὶ τοῖς πρὸς τὸ βιάζεσθαι πεφυκόσιν αὐτοῖς. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνοι ἔμελλον ἀπροσδέξεσθαι τῶν ἀδικιῶν καὶ κακῶν ἔρξειν τὰ ἐπίχειρα. ἀλλὰ τῶν ἀσθενεστάτων πρώτων ἀναιρεθέντων, ἄλλων ὑπ' ἄλλων κατὰ μικρόν, οὕτως ἀεὶ τῶν λοιπῶν ὑπεξαιρουμένων * ἔμελλε τελευτῶντας αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτοὺς ἐλθεῖν. ὥσπερ φασὶ τοὺς σπαρτούς, εἰ ἄρα καὶ ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται. ἔδει * γε κοινόν τι φάρμακον εὑρεθῆναι τῷ γένει, ταὐτὸ ἅπασι συμφέρον τοῖς ἰσχυροῖς, τοῖς ἥττοσι, τοῖς ἐπιεικέσιν. ὡς τοὺς μὲν κωλῦσαι περὶ τῶν ἀδικημάτων, ἢ τὴν [illegible] τιμωρήσασθαι· τοῖς δ' ἀδεῶς τὸν βίον παρασκευάσαι, τοῖς δὲ χάριν [illegible], ὅσοι τὸ δίκαιον ἐτίμων ἑκόντες. εὑρέθη τοίνυν ἐκ τούτων ῥητορική, καὶ παρῆλθε φυλακτήριον δικαιοσύνης καὶ σύνδεσμος τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις, ὅπως μὴ ταῖς χερσί, μηδὲ τοῖς ὅπλοις, μηδὲ τῷ προλαβεῖν, μηδὲ πλήθει καὶ μεγέθει, μηδ' ἄλλῳ τῶν ἀνίσων μηδενὶ κρίνοιτο τὰ πράγματα· ἀλλ' ὁ λόγος τὸ δίκαιον ἐφ' ἡσυχίας διαιροῖ. ἀρχὴ μὲν οὖν αὕτη καὶ φύσις ῥητορικῆς, καὶ βούλημα τοῦτο, σώζειν πάντας ἀνθρώπους, καὶ τὴν βίαν διὰ τῆς πειθοῦς ἀπώσασθαι. φαίνεται τοίνυν ἡ ῥητορικὴ τῇ νομοθετικῇ τῆς αὐτῆς μετειληφυῖα φύσεως, εἴπερ τό γε ἀκριβὲς ἐπ' ἀμφοτέρων δεῖ θεωρεῖν. μᾶλλον δὲ μέρος οὖσα τῆς ῥητορικῆς ἡ νομοθετική. καὶ τοῖς πᾶσι δευτέρα. πῶς; πρῶτον μὲν ὅτι καὶ περὶ αὐτῶν ἔδει τῶν νόμων, λόγου τοῦ πείθοντος. εἰ γάρ ἐστιν εὔδηλον, ὅτι οἱ νόμοι μὲν ὑπὲρ τοῦ πάντας τὸ προσῆκον ἔχειν, ἔμελλον τεθήσεσθαι· τοῦτο δ' οἱ τῇ χειρὶ κρείττους ἔμελλον συμβουλήσεσθαι: πῶς οὐκ ἀναγκαίως ἔδει λόγου τοῦ πείθοντος ἤδη; οὐ γὰρ βιάσασθαί γε ἐξῆν τοὺς * πρὸς αὐτὸ τοῦτο πεφυκότας: οὐδ' ἦν αὕτη νόμων ἀρχή. ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τοῦ μὴ βιάζεσθαι, τοὺς νόμους ἔδει τεθῆναι. οὐκοῦν ἦν τεθῆναι βιασαμένους,

quomodo poterit eorum libidini orator seruire? simul enim & his gratificabitur, & illos offendet. Itaque non tam iucunda, quam molesta erit eius oratio. Quocirca si persuasionis effectrix est Rhetorica, & persuadere debent oratores, non adulantur, quandoquidem multitudini non seruiunt, sed ei persuadent. Sin oratores populi sequuntur libidinem, non est persuasionis effectrix Rhetorica, quandoquidem eos a multitudine persuaderi, nō ipsos persuadere docet. Proinde vbi sit mendacium considera. Etenim Plato nobis Platonem refutat, & quod est maximum, non procul, verum in his ipsis sermonibus permixtè. Nec inter alias artes, quas modo memorabam, sit recensenda: sed & plurimum rationis habeat, aut potius tota ratione constet, & maximum, primū, ac perfectissimum sit in rebus humanis, omnisque voti, vt ita dicam, finis. Existimo igitur omnes id, quicumque possunt, assensuros esse, non eadem natura homines esse natos, sed è duabus partibus alteram vim inferre, & aliena inuadere solere, quam præstantiorem quis dixerit, non quidem virtute sed viribus: alteram vero vinci, & cum prohibere nequeat, inuitam concedere, quæ est imbecilliorum. Hac ergo de causa homines, vel dij hominum gratia, tale quid inuenerunt, quod & vim cohiberet, & æquitatis omnibus ac iustitiæ pignus esset, idemque tam vulgo prodesset quam iis qui vim exercebant. Nam nec hi suarum erant iniuriarum mercedem euasuri, quin imbecillioribus à se inuicem primum paulatim interfectis, atque ita reliquis semper sublatis, se mutuo denique inuaderent, quemadmodum de * Spartis legitur, nisi forte hoc etiam indicat fabula:

Commune quoddam toti generi fuit inueniendum remedium, quod omnibus esset vtile, fortibus, imbecillibus, iustis, ita vt illi vel iniuste agere vetarentur, vel cum iniuria punirētur, hi vero securè viuerēt, postremi autē quotquot vltro iustitiam colebant, mercedem decentē consequerentur. Inuenta est igitur Rhetorica, proditque iustitiæ custodia, & humanę vitæ copula; ne vel manibus, vel armis, vel occupatione, vel multitudine ac magnitudine, vel alia re aliqua inæquali res discernerentur potius, quam ratio suum cuique tranquille tribueret. Hæc igitur est origo Rhetoricæ & natura, hoc eius propositum, vt omnes homines conseruet, & vim persuasione repellat. Quapropter eandem Rhetorica quam ars legum ferendarum est naturam sortita, siquidem vtramque diligenter velimus inspicere, atque adeo pars est Rhetoricæ ars legum, atque in omnibus inferior. Quomodo? Primum enim ipsis etiam legibus oratione erat opus ad persuadendum. Etenim si leges ea de causa, vt suū cuique concederetur, erant ferendę, id autē fortissimis quibusq; placiturū non erat, omnino fuit adhibere orationē necessarium. Nam vim quidem non licebat iis inferre, qui liberi nati essent, nec hæc erat legum origo, quæ contra vim ferri debebant. Itaque per vim ferri non poterāt

ARISTID.

* al. αἰδεσθῆναι, ἂν.

* al. ἔμελλε.

* al. ἔδει τοίνυν εὑρεθῆναι φάρμακον.

* al. Satis.

* al. τοὺς μὴ πρὸς [illegible] φύσει.

Iuris prudentia Rhetoricæ pars.

ARISTIDES. cum id primum contra leges futurum fuerit. Quapropter & heic Rhetorica spectat idem quod iudicialis: hoc vero superat, quod vtramque [legisfactoriam & iudicialem] sola complectitur. Etenim cum vellet iudicialis arti legum ferendarum, quasi in prælio, opem ferre, idem ipsi, quod illi, contigit. Nam & illi Rhetorica primum, vt per eam legibus aditus pateret, opus fuit, & iudicialis cum auxiliantis habitum sumsisset, ipsa prius Rhetoricæ desiderauit auxilium. Quoniam enim facultatem iuuandi requirebat, eam sine Rhetorica consequi non poterat.

Vtrum ergo Ciuilis partis simulacrum est Rhetorica, an partes scientiæ ciuilis, quas dicis, sub Rhetorica continentur? Nam mihi quidem vt [vere non Rhetoricam] in istis videtur suggillare, nec ciuilis partis eam simulacrum esse ostendere, verum quasi Rhetoricæ simulacrum aliquod sumsisset, in eo studiú omne ponere, nec ipsam attingere, velut Stesichori Troiani

——— *Helenæ simulacra tenentes.*

quasi ipsam haberent. Tantum tamen erit discriminis, quod est Rhetoricæ dissimile simulacrum. Itaque cum neutrum se malle dicit, acceptam quoque iniuriam in malo se ponere ostendit, sic vt prælter quidem iniuriam pati quam facere, non tamen quam nec pati nec facere, ac rectè quidem, vt arbitror, & sentiens & dicens. Quapropter si Rhetorica pati quidem iniuriam prohiberet, verum inferre cogeret, ne sic quidem prorsus esset mala, cum id quod est malum, iniuriam pati, prohiberet, peior tamen meliore, quandoquidem accipere iniuriam quam inferre præstat. Sin & hoc prohibet, nec ad illud cogit, huius quidem ratione nec bona censebitur, nec mala, vt id nunc concedamus, illius vero prorsus bona.

Præterea qui statuit iniuriam non inferre, non simul & ipse à malefaciendo abstinebit, & iniuriam à nemine patietur. Illud enim ipsum est iniuriam facere, cum quis ei cui non oportebat, malefacit. Itaque donec erit inter homines malitia, iniuriam exspectabit. Qui autem ne lædatur cauet, is etiam ne quis lædat prohibet. Etenim quemadmodum simul & læditur ipse, & lælit alios, ita qui ne lædatur, cauere potest, is etiam ne quis lædat, potest prohibere. Quamobrem si non affici iniuria, Rhetoricæ tribuit, non afficere, philosophiæ, tanto quam philosophia deterior Rhetorica est, quanto afficere iniuria, quam affici. Cum autem illi hoc, quando quis nec patitur iniuriam nec facit, præfert, rursum præfertur philosophiæ Rhetorica, quandoquidem simul cum iniuriæ acceptione etiam factionem tollit. Nam & leges vetant quemquam lædi, simul etiam lædere profecto vetant.

Rhetorices ac Philosophiæ comparatio.

Hæc apposite magis quam necessario dicit Aristides. quæ enim de non ferenda iniuria & Rhetorica argutatur, iis ostendit meliorem Philosophia esse Rhetoricam: Hæc de non facienda iniuria, & Philosophia indifferenter ponens Philosophiam meliorem Rhetorica quis demonstret.

Quod si Rhetoricam ad iustitiam omnino iuuandam probamus esse inuentam, & eo-

ἀλλὰ τοῦτ' ἦν πρότερον παρὰ τοὺς νόμους. φαίνεται τοίνυν κἀνταῦθα ἡ ῥητορικὴ βουλομένη μὲν ταὐτὰ τῇ δικαστικῇ· τοσοῦτον δὲ νικῶσα, ὅσον ἀμφοτέρας (τήν τε νομοθετικὴν καὶ δικαστικὴν) συνέχει μόνη βεβαίως. βουλομένη γὰρ ἡ δικαστικὴ καθάπερ ἐν μάχῃ τῇ νομοθετικῇ βοηθῆσαι, ταὐτὸν ἔπαθεν (αὕτη) τῇ νομοθετικῇ. ἐκείνη τε γὰρ ῥητορικῆς πρότερον ἐδέησεν, ὥστε * ταύτην ἔχειν παρόδους τοῖς νόμοις· ἥ τε δικαστικὴ σχῆμα ἐπικουρίας λαβοῦσα τοῖς νόμοις, αὐτὴ προτέρα προσεδεήθη τῆς παρὰ τῆς ῥητορικῆς βοηθείας. ἔδει γὰρ δύνασθαι βοηθῆσαι, τοῦτο δ' οὐκ ἦν ἄνευ ῥητορικῆς. πότερον οὖν πολιτικῆς μορίου εἴδωλον ἡ ῥητορική, ἢ τὰ τῆς πολιτικῆς, ὡς σὺ φῄς, μόρια ὑπὸ τῆς ῥητορικῆς συνέχεται; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐκ (ἀληθῶς οὐ ῥητορικὴν) ἐν τούτοις κακίζειν φαίνεται, οὐδὲ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον δεικνύναι. ἀλλ' οὕτως, ὥσπερ εἴδωλον ῥητορικῆς, ὑπολήψεως ἐπὶ τούτῳ σπουδάζειν, αὐτῆς δ' οὐδ' ἅπτεσθαι. ὥσπερ οἱ Στησιχόρου Τρῶες, οἱ τὸ τῆς Ἑλένης εἴδωλον ἔχοντες ὡς αὐτήν. διαφέρει δ' αὖ τοσοῦτον, ὅτι οὐδὲν ὅμοιον τῇ ῥητορικῇ τὸ εἴδωλον. ἀκούω ὁπότε οὐδέτερον μήτ' ἀδικεῖν φησὶ βούλεσθαι· δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι κακὸν * ἡγούμενος, οὔ φησι βούλεσθαι· ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀδικεῖν ἄμεινον τὸ ἀδικεῖσθαι, οὐ μὴν ἐκείνου γε τοῦ μήτ' ἀδικεῖν, μήτ' ἀδικεῖσθαι· ὀρθῶς οἶμαι καὶ γινώσκων καὶ λέγων. εἰ μὲν τοίνυν ἡ ῥητορικὴ ἀδικεῖσθαι μὲν ἐκώλυεν, ἀδικεῖν δὲ προσηνάγκαζεν· οὐδ' οὕτω μὲν ἴσως ἂν καθάπαξ πονηρὸν ἦν, πονηρόν γε ὂν κωλύουσα τὸ ἀδικεῖσθαι. χεῖρον δ' ἂν ἴσως βελτίονος, ὅπερ ἀδικεῖσθαι κρεῖττον ἢ ἀδικεῖν. εἰ δ' οὔτε ἐκεῖνο ἐπαναγκάζει, καὶ τοῦτο κωλύει· κατ' ἐκεῖνο μὲν, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν πω. δεδόσθω γὰρ ὡς ἐν τῷ παρόντι· κατὰ τοῦτο δὲ κυρίως ἀγαθόν. καὶ μὴν ὁ μὲν μὴ ἀδικεῖν ἐγνωκὼς, οὐχ ἅμα αὐτός τε τοῦ κακουργεῖν ἀπέχεται, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι πέφευγεν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν ἀδικεῖν, τὸ κακῶς, ὃν οὐ προσῆκε, ποιεῖν. ἕως δ' ἂν ἐν ἀνθρώποις ᾖ τὸ κακουργεῖν, ἀδικήσεται· ὁ δὲ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι φυλακὴν ἔχων, ἅμα καὶ τὸ ἀδικεῖν που κωλύει. ὥσπερ γὰρ ἅμα * ἀδικεῖται, καὶ ἀδικεῖ ἕτερος· οὕτως ὁ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι δύναμιν ἔχων, τὸν αὐτόν που μὴ ἐᾶν ἀδικεῖν ἔχει. ὥστε εἰ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι τῆς ῥητορικῆς τίθησι· τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν, τῆς φιλοσοφίας· τοσούτῳ χεῖρον φιλοσοφίας ῥητορική, ὅσῳ τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν. * ὁπότε δ' αὖ περὶ τούτῳ τίθησι, τὸ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι· τούτῳ βελτίων αὖ γίνεται ῥητορικὴ φιλοσοφίας, ἐπειδή γε ὁμοῦ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν ἀναιρεῖ. ἐπεὶ καὶ οἱ νόμοι κωλύοντες ἀδικεῖσθαι, ἅμα καὶ ἀδικεῖν δήπου κωλύουσιν.

* al. παρέχειν

* al. ἡγεῖται

* al. ἀδικοῦνται

* ἀνάπαλιν

[Ταῦτα πιθανῶς μᾶλλον ἢ ἀναγκαίως λέγει Ἀριστείδης. ἃ γὰρ περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ τῆς ῥητορικῆς στωμυλεύεται, κρείττω δεικνύναι φιλοσοφίας φιλοτιμούμενος τὴν ῥητορικήν· ταῦτα περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀπαραλλάκτως μεταλαβὼν, τὴν φιλοσοφίαν ἀμείνω τῆς ῥητορικῆς ἐπιδείξειέ τις.]

εἰ δὲ δὴ καὶ ὅλως βοηθείας ἕνεκα τοῦ δικαίου τὴν ῥητορικὴν δείκνυμεν εὑρεθεῖσαν, καὶ τὴν

αὐτὸ

αὐτὴν καθαρῶς τάξιν ἔχουσαν τοῖς νόμοις, ὡς δέδεικται· ἔχει τὴν αὐτὴν οὐ μόνον (ὡς ἔοικεν) ὁ ῥήτωρ· οὐ τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι φεύξεται, τὸ δ' ἀδικεῖν βεβαιώσει· ἀλλ' οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ ἀδικεῖν κωλύσει. οὐ γὰρ μόνον τὴν εἰς αὐτὸν χρῆσιν προνοίαν, ἀλλ' ὅπως μηδ' ἄλλος πείσεται κακῶς, εἴπερ ὧν τοῖς νόμοις χάριν, τούτων καὶ * τὴν ῥητορικὴν εὑρῆσθαι τινὶ ἔοικεν. ἀλλὰ μὴν ὅ γε ἑτέροις τὰ δίκαια προστάττων, ἀναγκάζων, πολὺ πρότερον αὐτός γε * παρεσκευάσθαι. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ βοηθεῖν μὲν τῷ δικαίῳ, τῷ δὲ καταλύειν τὸ δίκαιον αὐτὸν πρότερον ὑπάρχειν. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ τοῦτο Πλάτων ἰσχυρίζεται, ὡς οὐ πολλήν τινα, οὐδ' ἀξίαν σπουδῆς, οὐδὲ λόγου, χρείαν ἡ ῥητορικὴ παρέχεται, ὅτι οὐ τηλικοῦτόν ἐστι τὸ ἀδικεῖσθαι κακὸν, ἡλίκον τὸ ἀδικεῖν· τί κωλύει καὶ τοὺς νόμους αὐτὸν ἅπαντας τοῖς αὐτοῖς τούτοις διαγράφειν λόγοις; ἀλλ' ὥσπερ ἐκ ταμιείας καταγνωσθεῖσα, μετὰ καὶ τῶν ταῦτα συμβουλευόντων νόμων ἐξελαθήσεται. καὶ τότε ῥητορικὴν ἐκπέμψομεν, καὶ προπηλακιοῦμεν, ὅταν καὶ τοὺς νόμους συνεκπέμψαι καλῶς ἡμῖν ἔχῃ, ἐκβαλλομένους τῆς πόλεως καὶ τοῦ βίου. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, καὶ πάντα σὺ θαυμαστὰ εὑρηκὼς, * εἰ μηδέν ἐστι πρᾶγμα τὸ ἀδικεῖσθαι, [illegible] ἡ τοῦτο κωλύουσα δύναμις μηδενὸς ἀξία λόγου, μηδ' [illegible] ὅσα ἐστὶ καὶ γίνεται * μηδ' [illegible] μηδ' ἐγχωρεῖ· ἀλλ' οὕτως ἄτιμον καὶ [illegible], ὡς [illegible] κολακείας καὶ [illegible]· τοῦ χάριν ταύτην οἰκίζων τὴν ἐν τῇ βίβλῳ πόλιν καθίστης αὐτῇ πολιτείαν, ἀφ' ἧς μηδ' ὁτιοῦν πείσεται· καὶ τὸ μάχιμον χωρὶς τῶν ἄλλων * ἱδρύσθαι κελεύεις [illegible] τὴν φρουρὰν [illegible], ἵνα μή τι πάθῃ, μηδ' ὑπό * τινων ἀδικηθῇ πολεμίων. εἰ γὰρ * [illegible] μὴ ἀδικεῖν· τί δέδοικας, εἰ πρὸς τοῦτο [illegible] αὐτὴν παρεσκεύασας; εἰ δ' [illegible] τοῖς ἀδικοῦσιν, ὅταν μὴ διδῶσι δίκην, καὶ χρὴ [illegible] καὶ αὐτὸν ἑαυτοῦ κατηγορεῖν, ὅταν ἀδικήσῃ, γενέσθαι καὶ * παίδων καὶ πατέρας αὐτοὺς τοὺς [illegible] τί οὐ συνεύχῃ τοῖς πολεμίοις ἐπελθεῖν, καὶ λαβεῖν τὴν πόλιν, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας [illegible] ἡλικίᾳ πάντας κατακόψαι, [illegible] τὰς γυναῖκας [illegible] παῖδας [illegible] ἀνδραποδίσασθαι, εἰ βούλει, [illegible] τὰ δ' ἱερὰ συλήσαντας, κατασκάψαι πάντα, μηδὲ λιπεῖν μηδὲ τὰς ταφὰς [illegible], ἵν' ἀδικήσαντες τὰ μέγιστα, ἐν τοῖς μεγίστοις δὴ κακοῖς ὦσι, μὴ δόντες δίκην. ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχεις τοῦ ταῦτα συμπροθυμεῖσθαι, ὥστε * κωλύεις· καὶ [illegible] ἐν τοῖς ὅπλοις εὕρηκας, ἵνα μή τι τοιοῦτον γένοιτο· κἄν τις ἁλῶναι προδότης, τοῦτον οὐ στεφανοῦν κελεύεις, οὐδὲ κηρύττειν· ἀλλὰ ταῦτα τοῖς ἄλλοις νομοθέταις περὶ τούτων * νομίζεις. εἶτα, πρὸς Διὸς τεράστιε, τί χρὴ περὶ τούτων ἡμᾶς νομίζειν, ὦ βέλτιστε; νόμους δὲ διὰ τί χάριν τίθης; εἰ γάρ ἐστι τὸ πᾶν, τὸ δίκην λαμβάνειν καὶ τὸ μὴ ἐᾶν ἀδικεῖν, οὐχ ἵνα [illegible] τοῦ χάριν * ταῦτα πραγματεύῃ, καὶ σκοπεῖς, ὅπως μηδεὶς (μηδὲ τῶν ἐν τῇ πόλει) ἀδικήσεται; [illegible] ἃ μὲν ἡμεῖς λέγομεν, καὶ τοῖς ἄλλοις συνδοκεῖ ἐστὶ, καὶ τῷ Πλάτωνι προσέστιν. ἃ δ' οὗτος ταῦτα εἴρηκεν, οὐ μόνον τοῖς τῶν πραγμάτων λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῦ Πλάτωνος ἐξελέγχεται καὶ λόγοις καὶ βουλήμασιν. ἐκείνων μὲν ὀρθῶς ἔχειν συγχωρουμένων, καὶ ἡ τῶν ἄλλων μαρτυρεῖ δόξα, καὶ ψῆφος ὀρθή. ταῦτα δὲ εἰ δοίημεν κρατεῖν, ἄπεστι τὸ τῶν συνδοκεῖν τῶν ἄλλων.

* al. τῶν [illegible]
* [illegible]
* εἴ τις αὐτὸς [illegible]
* al. μηδὲν.
* al. ἱδρῦσθαι.
* al. τινῶν.
* al. [illegible]
* παίδων.
* καὶ ἵνα [illegible] [illegible] [illegible] κατασκάψαι.
* [illegible]
* νομίζεις.
* ἡμεῖς εἰς [illegible]

dem, quo leges esse loco, non tantum iniuriæ acceptionem euadet Orator, vt videtur, & factionem confirmabit, verum nihil magis quam factionem prohibebit. Nec enim suis tantum rebus consulet, sed ne alij damnum faciant prohibebit, siquidem eadem de causa Rhetoricam, qua & Leges, constabit inuentam esse. Iam qui alios ad recte agendum cogit, ipse multo prius ad id se preparauit. Nec enim potest & iustitiæ opem ferre, & eam primus ipse violare. Verum tametsi hoc nititur Plato, non magnum esse Rhetoricę vsum probare, quod non tam vitiosum sit iniuriam pati quam facere, cur non etiam leges omnes hac ratione abrogat? Sed quasi collegium esset condemnatum, vna cum legibus quæ idem sentiunt, expelletur, ac tum Rhetoricam emittemus ac traducemus, cum leges haud honeste poterant emitti.

O vir præclare, & omnium inuentor mirabilium rerum, si nullius est momenti iniuria acceptio, quæque eam prohibet facultas, nullius est ponderis, nec quicquam bonum efficit, sed a [illegible] & [illegible] alijs, vt adulationis atque [illegible] particula, Cur, obsecro, tu * librariam istam constituens vrbem, talem ei tribuis Remp. quæ nihil illi noceat, ac militarem tribum seorsum collocari iubes, primo loco, ne quid patiatur, nec ab hostibus iniuriam accipiat? Nam si hoc [illegible], iniuriam non facere, quid erat timendum, postquam ad id eam præparaueras? Quod si etiam nocet iniuriam inferentibus, si pœnas non dederint, ac debet quisque secundum tuam sententiam, etiam seipsum, cum iniuriam fecit, accusare, & liberos & parentes ipsos, emissis inimicis, Quin optas vt hostes vrbem aggressi capiant, ac viros quidem omnes ad aras trucident, mulieres autem cum liberis captiuas vltra Gades, si videtur ducendam, templis vero spoliatis omnia diruant, nec vel sepulchra suæ petulantiæ relinquant expertia; vt postquam maximas fecerint iniurias, in maximis sint malis, dum pœnas non luunt? Verumtamen tantum abest, vt ista studeas, vt prohibeas, & impedias, vita [illegible] militarem, ne quid fieret tale, instituens: ac si quis existeret proditor, cum non iubes coronari nec prædicari, sed idem de ipso quod alij statuis. Die per Iouem prodigiosum, quid nobis de hisce est existimandum. Iam age, o bone vir, Leges qua de causa tanto [illegible] reddis? Et enim nisi magnum quiddam est pœnas sumere, & iniurias prohibere, cur ita narras, & vt nemo in vrbe lædatur, caues?

Atqui quæ nos dicimus, ea simul & aliis & Platoni videntur: quæ hic ait, non rebus tantum, sed & ipsius Platonis verbis & consiliis repugnant. Ac si illa quidem recte se habere concedantur, alterum quoque sententia & suffragium accedet, sin his [illegible] iamur, deest aliorum omnium calculus.

Aristides.

Platonis Resp. quædam.

* f. [illegible]

Scripta vrbis forte. Proper [illegible] Quid facunt hostes crudelius vrbe.

Aristid.

Est autem fortius, quod & omnibus & Platoni videtur, quam quod nec cuiquam nec Platoni. Quapropter non tam huius testimonium, propter aliorum suffragium fugiemus, quam aliorum testimonio huius adiciemus suffragium. Atque hæc quidem etiam facti testimonium continere crediderim. Nam qui verbis cum altero disceptans, verbis aliis adversarium sibi serio testimonium dare confirmat, is facti producit testimonium. Verumtamen etiam vlterius volo progredi, vt quoniam vnius & eiusdem, cum quo disputatur suffragium probat, & verbis eum & factis mecum sentire ostendam. Tu quidem hospitis Syracusani communis patriæ hostis causa non semel, sed iterum ac ter mare senex nauigabas. Nec tyranni consuetudinem fugiebas, quasi moræ prætextus te consolaretur, quo videlicet Dio domi maneret, ac rebus suis frueretur. Si quis autem in sua patria ne ciues sui, parentes, ac fratres patiantur iniuriam, caueat, & sese atque illos seruet, atque adeo tyrannum, futurum & Dionysio similem possit reprimere, verbisque facta coercere, & legibus partam securitatem apud omnes confirmare, nihil eum facere magni dicemus, nec laudabimus talem, siue sit, siue non sit, ars dicenda? An quia sola iniuriæ factio magnum erat malum, nullum autem acceptio?

Plato in Siciliam ad Dionem nauigat.

Ego etenim nec ipse hoc Platoni crimini verto, si de causa quauis in Siciliam proficisci voluit, nec si quis id alius obiecerit, sanum crediderim, nec omnino quidquam præter ea, quæ ad rem pertinent, curiose sector, quandoquidem nullum tanti sit victoriæ præmium. Sed ea quæ fecit ipse, & qua de causa fecerit, clare dixit, pro Rhetorica facere affirmo.

Quinimo quantum fortitudini prudentia, tantum Rhetorica bellicæ præstat alacritati. Vt enim summatim dicamus, nihil est aliud Rhetorica, quam prudentia cum facultate dicendi coniuncta; Vt non ipse tantum quis optima quæque facere, sed etiam aliis persuadere possit. Atque hæc quidem etiam satis arbitror esse confirmata, vel etiam nimis fortasse. Nunc autem ad ipsum colophonem, vt quis dixerit, verborum Platonis contendo. Nec enim solum ex iis per quæ refutatur, idem eum testari ostendam, sed & quasi coram voce sua testimonium daret. Quapropter cum vel lædere cogat, vel lædi permittat, & vt ex præcedentibus est effectum, nec lædere nec lædi quemquam permittat; siquidem eadem est etiam Philosophiæ definitio; Philosophiæ quoddam genus erit Rhetorica. sin Philosophia sufficit, vt neminem lædat, perfectior est Rhetorica. Quis enim nescit Rhetoricam à tyrannide tantum distare, quantum à vi persuasionem; at hæc nemo contraria dicere verebitur. Etenim qui fieri potest, vt oratores pariter & adulentur, & inter Satrapas sint? Tyranni vero tantum ab adulatione absunt, vt omnes vi cogant, nec ab iis vel æqui quidquam possit quisquam consequi,

Adulatio quasi. Tyrannus.

ἰσχυρότερον δέ τι καὶ ἅπασι καὶ Πλάτωνι (τῷ μηδενὶ, καὶ μηδὲ Πλάτωνι) συνδοκεῖν, ὡς ἔστιν ἀλλαχοῦ. οὐκοῦν οὐ τὴν παρὰ τούτου μαρτυρίαν διὰ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων φευξόμεθα, ἀλλ᾽ ἐν τῇ τῶν ἄλλων τὴν παρὰ τούτου προσθήσομαι. ἡγοῦμαι μὲν τοίνυν κἂν τούτοις τὴν ἔργῳ μαρτυρίαν παρέχεσθαι. τὸ γὰρ δὴ λόγοις πρὸς λόγους ἀγωνιζόμενον, λόγοις ἑτέροις σπουδαίοις μαρτυροῦντα ἀποφαίνειν τὸν ἀντίπαλον, τὴν ἔργῳ παρέχεσθαι μαρτυρίαν ἐστίν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔτι καὶ προσωτέρω προελθεῖν βούλομαι. ἵνα, ἐπειδὴ τιμᾷ τοῦτο ἐπιψηφίζων, καὶ αὐτὸν, πρὸς ὃν αὖ οἱ λόγοι γίγνονται· καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ σύμψηφον ὄντα αὐτόν μοι δείξω. σὺ μὲν ξένου χάριν Συρακουσίου κοινοῦ τῆς πατρίδος ἐχθροῦ, ἔπλεις οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς, ἐν γήρᾳ, πέλαγος τοσοῦτον· καὶ τοῦ τυράννου τὸ συνεῖναι δοκεῖν οὐκ *ἔφυγες, ὡς ἔχον παραμυθίαν τὸ σχῆμα τῆς διατριβῆς, ὃ Δίωνι μένειν οἴκοι, καὶ τῆς οὐσίας κρατεῖν ἦν. τὴν δ᾽ αὐτοῦ τις οἰκῶν καὶ τοῖς αὐτοῦ πολίταις καὶ γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς εἰ τὴν ὅπως μὴ ἀδικήσονται φυλακὴν ἔχοι, καὶ σώζοι καὶ τούτους καὶ ἑαυτόν. καὶ νὴ Δία γε *εἰ τοῦτ᾽ αὐτὸ τύραννον ἔσεσθαί τινα μέλλοντα, καὶ Διονυσίῳ προσόμοιον, οἷός τε εἴη κωλῦσαι, καὶ *παρελέσθαι λόγῳ τὰς πράξεις, καὶ τὴν ἐκ τῶν νόμων ἄδειαν ἅπασι βεβαιῶσαι· εἶτ᾽ οὐδὲν σπουδαῖον τοῦτ᾽ εἶναι φήσομεν, οὐδ᾽ ἐπαινεῖν χρὴ τὴν τοιαύτην εἴτε τέχνην εἴτε μηδὲ τέχνην εἰπεῖν δεῖ. ὅτι νὴ Δία ἓν μέγα (τοῦτ᾽ ἦν) κακὸν, τὸ ἀδικεῖν. τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι, πρᾶγμα οὐδέν. ἐγὼ γὰρ οὔτ᾽ αὐτὸς ἔγκλημα δήπου τοῦτο ποιοῦμαι, εἴ ποι καὶ ὁπωσοῦν ἐβουλήθη δεῦρο εἰς Σικελίαν Πλάτων ἐλθεῖν ἧστινοσοῦν ἕνεκα αἰτίας· οὔτ᾽ ὅστις ἄλλος προσφέρει τι τοιοῦτον· εὖ φρονεῖν ἡγοῦμαι· οὔθ᾽ ὅλως ἔξω τῶν εἰς τὸν λόγον ἡκόντων οὐδὲν περιεργάζομαι, μὴ τοσούτου μηδὲν ἄξιον ἔστω νικητήριον. ἀλλ᾽ ἃ αὐτὸς ἔπραξε καὶ ὧν ἕνεκα ἔπραξε χάριν αὐτὸς καθαρῶς εἴρηκε. ταῦτα συμβαίνειν φημὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς ῥητορικῆς λόγοις. καὶ μὴν ὅσῳ κάλλιον φρόνησις ἀνδρείας, τοσούτῳ ῥητορικὴ τῆς κατὰ πόλεμον εὐψυχίας. εἰ γὰρ δεῖ συνελόντα εἰπεῖν, οὐδέν ἐστιν ἄλλο ῥητορικὴ ἢ φρόνησις, λόγων δύναμιν προσειληφυῖα. ὡς μὴ μόνον αὐτὸς ἑλέσθαι τὰ βέλτιστα, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους πείθειν ἔχοι. ἡγοῦμαι μὲν τοίνυν καὶ ταῦτα πίστεις ἱκανὰς ἔχειν τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ καὶ πλείους ἄρα τῶν ἱκανῶν· εἶμι δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὸν ἤδη τὸν κολοφῶνα τοῦ Πλάτωνος, ὡς ἄν τις εἴποι, *ῥημάτων. οὐ γὰρ μόνον ἐξ ὧν ἐλέγχεται βούλομαι φανῆναι μαρτυροῦντα αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὥσπερ ἂν εἰ (καὶ) παρελθὼν αὐτὸς ἐμαρτύρει τῇ ἑαυτοῦ φωνῇ. οὐκοῦν *ὅτ᾽ ἀδικεῖν μὲν οὐκ ἐπαναγκάζει, ἀδικεῖσθαι δ᾽ οὐκ ἐᾷ. ὡς δ᾽ ἐκ τοῦ λόγου συνέβαινεν, οὐδ᾽ ἕτερον τούτων ἐᾷ οὔτ᾽ ἀδικεῖν, οὔτ᾽ ἀδικεῖσθαι. εἰ μὲν καὶ τῆς φιλοσοφίας ὁ αὐτός ἐστιν ὅρος, φιλοσοφία τις οὖσα ἡ ῥητορικὴ φαίνεται· εἰ δ᾽ ἐξαρκεῖ τῇ φιλοσοφίᾳ ἀδικεῖν, ἡ ῥητορικὴ τελειότερον. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι ῥητορικὴ καὶ τυραννὶς τοσοῦτον ἀλλήλων κεχώρισται, ὅσον τοῦ πείθειν τὸ βιάζεσθαι; ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε οὐδείς ἐστιν, ὃς ἂν τὴν ἐναντίαν φύσιν εἰπὼν ἔχειν αἰσχυνθείη. πῶς γὰρ ὁμοῦ κολακεύουσιν οἱ ῥήτορες, ὁμοῦ δ᾽ ἐν ταῖς δυναστείαις εἰσίν; *οἱ δ᾽ αὖ τύραννοι ἀπέχουσι τοσοῦτον τοῦ κολακεύειν, ὥστε βίᾳ πάντας ἄγουσι καὶ οὐδενός ἐστι παρ᾽ αὐτῶν τυχεῖν, οὐδὲ τῶν μετρίων,

* al. ἔσχηκας σ᾽ ἐξ...

* ἐκ τοῦ.

* ἐκλύεσθαι.

* al. λόγων.

* ἐκ τοῦ λόγου συνέβαινεν, οὐδ᾽ ἕτερον ... ἀδικεῖν, οὔτ᾽ ἀδικεῖσθαι.

* καὶ τοι.

Aristides

μή τι γε δὴ τῆς ὑπὲρ τὸ πρέπον θεραπείας. ὥσθ' ὁ τύραννος μικροῦ δέοι καὶ τὸ τοῦ δεσπότου μέτρον παρελήλυθε. (καὶ) κόλακος μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι δή που ταπεινότερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον ἥρμοσται δουλεύειν· τυράννου δὲ οὐδὲν ἂν εἴποις ἀγριώτερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον πρὸς τὸ δεσπόζειν ἐπιτήδειόν ἐστιν. ὥστε εἰ μὲν κολακεία ἡ ῥητορική, τὰ τῶν τυράννων ἐγκλήματα οὐ πρὸς * αὐτῆς ἐστιν. εἰ δ' ὁμοῦ τῇ τυραννίδι τὴν κολακείαν μεγάλοις τοῖς ὅροις παρελήλυθεν· οὐκοῦν τά γε ἕτερα παντὸς ἤδη ψευδῆ. * τοσοῦτον γὰρ ἡ ῥητορικὴ κεχώρισται δυναστείας, ὅσον (εἰ καὶ τοῦτ' εἰπεῖν δεῖ) Πλάτων Διονυσίου. * φαίνεται γὰρ οὔθ' ὅπου ῥητορικὴ σώζεται, τύραννος ἐγγινόμενος μέχρις ἂν σώζηται λόγῳ, οὔθ' αὖ ἔνθα τυραννὶς κρατεῖ, ῥητορικὴ περιοῦσα· ἀλλ' ὅτι ῥήτωρ πάντα πράττων, ὅπως μηδεὶς τύραννος ἐγγένηται, τότε αὐτὸς καὶ τὸ κοινὸν ὁμοῦ προορῶν, ὅπως μηδεὶς * αὐτὸν τῷ λόγῳ πείθειν παρελθὼν αὐτὸς ἄγῃ κατ' * ἀρχὴν τὰ πράγματα. οἱ δὲ τύραννοι σκοποῦντες καὶ φοβούμενοι τῶν πάντων οὐδὲν μᾶλλον, ἢ μή τις ἐγγένηται λέγειν καὶ πείθειν δυνατός· ὅστις συναγαγὼν τὰ πλήθη, καὶ σύμβουλος καὶ μηνυτὴς τοῦ προσήκοντος * γινόμενος, ὁμοῦ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἀκύρους αὐτοὺς καταστήσῃ· διόπερ τὴν ἔχθραν ἀναγκαίως ἀλλήλοις ἔχουσιν. ἡ γὰρ τῶν ἑτέρων σωτηρία καὶ δύναμις μὴ εἶναι τοὺς ἑτέρους ἐστὶ τὴν ἀρχήν. πῶς οὖν τἀναντία (φησὶν) ἀλλήλοις οἱ ῥήτορες λέγουσιν; ἔστι μὲν οὐκέτι τοῦτ' ἐν εἰρημένοις ὑπὸ Πλάτωνος. ὅμως δ' ὑπὲρ τοῦ πανταχῇ διακαθαρεῖν τὸν λόγον, τοῦθ' ἡμῖν ἀνεξέταστον ἀφείσθω. καὶ * τοῦτ' ἂν ἰσχυρότατον πάντων ἓν σχεδὸν, ὡς ἐν ψεύδεσιν, ὧν * ἐκεῖνος εἴρηκεν· ὅτι οἶμαι καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς ἀπαντῶμεν ἐν * τῷ λόγῳ· αὐτὸ τοῦτο κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον ὅγε ἐξ ἀρχῆς λόγος διαφθείρεται. ἐπεὶ καὶ οἱ φιλοσοφεῖν οὕτω λεγόμενοι, οὐ τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἅπαντες δή που χρῶνται ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐναντιωτάτοις ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, κατὰ τοὺς τυγχάνοντας τῆς ἀληθείας, φιλοσοφίαν εἶναι καλόν. οὐ διπλοῦν δή που ἐστὶν, οὐδ' ἐναντίον αὐτὸ ἑαυτῷ. πῶς οὖν ἂν φαίη τις, ἢ φιλοσοφεῖν ἀμφοτέρους φήσομεν τἀναντία λέγοντας, ἢ τὸ φιλοσοφεῖν εἶναι καλόν; * ὡς ἔφην. ἴδοις δ' ἂν καὶ κυβερνήτας ἐναντία ἀλλήλοις ναυμαχοῦντας· ἀλλ' ὅμως τῆς κυβερνητικῆς ἐστὶ σώζειν τὴν ναῦν. οὕτω τοίνυν καὶ ὅταν οἱ ῥήτορες ἀλλήλοις ἐναντία, ὡς ἄν τις φαίη, λέγωσιν· οὐ κωλύεται τὸ ἐξ ἀρχῆς κεφάλαιον τῆς ῥητορικῆς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον τῷ λόγῳ χρὴ σκοπεῖν, μεμνημένους ὧν ἕνεκα εὑρέθη· (εὑρέθη δὲ τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν δικαίων.] ὁ μὲν οὖν ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγος ὧδε.

[ὁ μὲν α. λόγος ὑπὲρ ῥητορικῆς μόνον ἦν· οὗτος δὲ καὶ ὑπὲρ ῥητορικῆς καὶ ὑπὲρ ῥητόρων.]

* al. αὐτὸν οὐδ' ὁμοῦ.
* τοσοῦτο δ'.
* φαίνεται δ' ὅτε ῥητορικὴ σώζεται ὁμοῦ.
* al. αὐτὸν τῷ.
* al. ἀρχὴν πάντων.
* γενόμενος.
* al. ταῦτ'.
* ὁ Πλάτων.
* τοῖς λόγοις.
* al. ἔστιν.

nedum præter officium cuiquam inferuiant, adeo vt tyrannus heri quoque menfuram propemodum tranfeat. Nam adulatore quidem nihil eft humilius, nec quod ad feruitutem fit propentius, tyranno autem nihil eft ferocius, nec quod imperium amet magis. Quare fi adulatio fuerit Rhetorica, nihil ad eam tyrannorum pertinent crimina: fin vna cum tyrannide magis adulationem terminis fuperauit, manifeftum eft in alteris mendacium. Tantum enim à tyrannide diftat Rhetorica, quantum à Dionyfio Plato, fi & hoc dicendum eft. Etenim neque vbi valebit Rhetorica, tyrannis orietur, donec ea valebit, neque vbi regnabit tyrannis, valebit Rhetorica, fed & orator nihil non agit nequis oriatur tyrannus, tam fibi qua Reip. prouidendo, ne quis ipfi verborum perfuafione intercepta, res ipfe adminiftret, & tyranni nihil curant, nec metiunt magis, quam ne quis dicendi perfuadendique peritus oriatur, qui collecta multitudine, eóque quod fieri debeat perfuafo ac patefacto, imperio fimul ipfos & poteftate priuet. Itaque neceffaria inter vtrosque conftat inimicitia: cum alterorum falus ac poteftas in eo confiftat, vt alteri omnino non fint. Cur ergo fibi inuicem contradicunt oratores? quamquam enim hoc a Platone dictum non eft, tamen vt vndique decidatur controuerfia, nec hoc non difcuffum relinquemus, cum præfertim fit omnium, quæ ille protulit, vt in mendaciis firmiffimum. Nempe quia nobis ipfi quoque in fermone contradicimus, vt ego iam nunc feci. Neque tamen ideo priora non manent. Nam & qui philofophari dicuntur, non iifdem omnes profecto vtuntur rationibus, verum maximè contrariis. Nihil tamen vetat, quo minus philofophia fecundum eos qui veritaté affequuntur, præclara fit res, nec duplex, neque fibimet contraria. Quid ergo dicemus? an vtrosque philofophari cum dicũt contraria, aut Philofophiam ita, vt dixi, effe præclaram? Quin etiam gubernatores videas contra fe inuicem ex nauibus decertare, cum tamen ars gubernãdi nauem feruet. Similiter & oratores cum fibi inuicem contradicunt, vt aliquis dixerit, non tollitur vltimum Rhetoricę fundamentum, fed quid rationi fit confentaneum, fpectare debemus, cuiusque rei caufa fit inuenta, meminiffe [inuenta eft autem ars dicendi à iuftis] quamobrem de Rhetorica hæc fit oratio.

Prima hæc oratio folum de Rhetorica, cætera de Rhetorica & Rhetoribus.

Schol.

Ἐκ τῶν Ἀριστείδου πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ῥητορικῆς.

Τὸ Προοίμιον τοῦ δευτέρου λόγου.

Excerpta è fecunda oratione Aristidis Platonica pro Rhetorica.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους καθήψατο καὶ Κίμωνος καὶ Περικλέους, οὐ πρὸς τὸ βέλτιστον φάσκων προστῆναι τῆς πόλεως, ἴσι μὲν οὖν ἴσως οὐδὲν κατεπεῖγον περὶ τούτων νῦν διαφέρεσθαι. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, εἰ δίκαια Πλάτων αὐτῶν κατηγόρηκε, δικαίως ἂν φαῦλοι νομίζοιντο· ῥητορικὴ δὲ, εἰ καὶ πάνυ τῶν μοχθηροτάτων τούτους θείημεν, οὐδὲν μᾶλλον ἐλέγχεται. συγχωρούντων μὲν οὖν ἡμῶν,

Ex Ariftidis contra Platonem pro Rhetorica.

PROOEMIVM SECVNDÆ ORATIONIS.

Excerpta è fecunda oratione Ariftidis Platonica pro Rhetorica. Quanquam Photius duas hic orationes confudit, tamen atque eadem eft in Ariftide.

QVoniam vero Miltiadem quoque ac Themiftoclem, & Cimonem atque Periclem attigit, nec eos omnium optimè Remp. ait adminiftraffe, nihil fortaffe nunc de iis opus eft contendere. Nam hi quidem, fi vere eos accufauit Plato, merito mali cenfeantur, nec tamen Rhetorica, etiamfi peffimi fuerint, in quoquã refutatur. Itaque quamuis hoc concedamus,

nihil tamen iniuriæ fiet Rhetoricæ. Veruntamen si de his quoque non satis candide locutus fuisse conuincatur, omnino contentiosus esse deprehédetur: quamobrem de his quoque dicere sit operæ pretium.

Exemplum ipsi aliis patientiæ in periculis & necessitatibus exhibendæ nosmet præbendo, nostrámque, si dicere permittis, virtutem demonstrando sumus. Cur ergo nobis adulationem & ministerium obiicis? Cur cum eos, qui priuatim nutricatus præmia non soluerent, improbos sis iudicaturus, ipse non magnam nobis communis Græcorum salutis ac nutrimenti, quod opera nostra partim tu, partim alij in libertate sunt consecuti, gratiam rependis? Hæc si dicerent illi quosnam euoluens sapientiæ labyrinthos, aut quid omnino dicens, respondere posset? Quinimo citius ad hæc quiuis, quam Plato, responderet. Quid ita? quoniam in iis ipsis, quæ ad Dionis amicos scripsit, & in quibus mortuus ab ipso Dio loquens, tanquam viuus introducitur, hæc continentur. Est autem omnium absurdissimum, quod cum his vtatur, quando Rhetoricam docet esse adulationem, quasi hi fuerint Oratores, rursum eos ipse adulatione liberat, quandoquidem hac eos vsos non ait, cum de calamitatibus ipsorum loquitur. Quapropter & hic in alterutro cernitur mendacium. Nam si adulatio est Rhetorica, adulatores omnino hi fuerunt, quoniam oratores, vt ait. sin ni nihil habent adulationis, quomodo propter eos adulatio dicetur Rhetorica, aut quid his erat opus exemplis. Iā nec hoc æquum videtur, omissis illorum consiliis, calamitates in quas inciderunt, prætexere. Nec enim, si res ipsis è sententia non successit, improbi extiterunt, verum si non optimis sunt vsi consiliis. Vt enim illud est fortunam accusare, ita hoc sententiam refutare. Quomodo vero ferri hoc queat, cum Alcibiadem quidem & Critiam Socratis sodales, qui tot ac tantis criminibus & apud populum & apud optimates obnoxij fuerunt, vt Critia quidem nihil potuerit vel fingi sceleratius, qui inter triginta Græcorum pessimos primus fuerit, cum hos, inquam, negant argumento esse, quod iuuentutem Socrates corrumperet, aut eorum peccata quidquam ad Socratem pertinere, qui nec ipse se cum iuuenibus colloqui negaret: verum si populus Atheniensis, inter multas ac magnas res, quas tum pro se, tum pro Græcis gessit, quædam recte ac decenter decreuit, nónulla quoque in præfectos peccauit, ea censent præfectis ipsis esse imputanda? Atqui Deos quoque eadem ratione liceret accusare, quorū tanta debeat esse prouidentia, vt omnem iniustitiam & ingratum animum ex humanis tollerent, ne quid amplius homines vsquam delinquerent. Nunc autem quomodo vel prouidere nobis putentūr, donec ij quibus imperant peccare non desinant, vel nó merito a quibusdam contemni? Et auriga quidem si calcitrosos habet equos, cicures ac mãsuetos reddit, & deniq; tuto & cómode, quocunque vult vehitur, dij vero nondū ex hominibus iniustitiā sustulerūt,

ὁ γε ὑπὲρ ῥητορικῆς ἂν ἀπόλωλε λόγος. εἰ δὲ δὴ καὶ περὶ τούτων ἐλέγχοιτο, οὐ παντάπασιν εὐγνωμόνως τῷ λόγῳ κεχρημένος, πανταχῇ δειχθήσεται φιλονεικῶν· τοῦτ' οὖν προὔργου τὸ καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν. αὐτοὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις γινόμενοι τοῦ πῶς δεῖ καρτερεῖν ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς, καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν κινδύνων τὴν ἡμετέραν αὐτῶν, εἰ συγχωρεῖς εἰπεῖν, ἀρετὴν ἐπιδεικνύμενοι. τί οὖν ἡμῖν προφέρεις κολακείαν καὶ διακονίαν, καὶ τοὺς ἰδίᾳ τροφεῖα μὴ ἐκτίνοντας, φαύλους ἂν εἶναι συμψηφίσας, αὐτὸς ἡμῖν οὐ καλὴν χάριν ἐκτίνεις τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας καὶ τροφῆς, ἣν σύ τε καὶ οἱ ἄλλοι δι' ἡμᾶς (ἐν) ἐλευθερίᾳ τετραφθε. εἰ ταῦτα λέγοιεν οἱ ἄνδρες, (ποίους) λαβυρίνθους σοφίας ἀνελίττων, ἢ τί λέγων τὸ πάντων, οἷς τις ἐρωτήσοιτ' ἂν ἀντειπεῖν; πᾶσι τοίνυν προτέροις * ὁ λόγος (πρὸς ταῦτα) ἢ Πλάτωνι. διὰ τί; ὅτι ἐν αὐτοῖς τούτοις ἃ πρὸς τοὺς Δίωνος γέγραφεν ἑταίρους, καὶ ἐν οἷς ὁ Δίων αὐτῷ τετελευτηκὼς ὑποκεῖται * λέγων, ὡς ἐμπνέων ἔνεστι ταυτί. τὸ δὲ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι χρῆται μὲν τούτοις ἐν ἐλέγχῳ τοῦ κολακείαν εἶναι τὴν ῥητορικήν· ὡς δὴ τούτους ὄντας ῥήτορας, πάλιν δ' αὐτὸς αὐτοὺς ἀφίησι τῆς κολακείας. οὔκουν φησί γε αὐτοὺς ταύτῃ χρήσασθαι ἐν οἷς περὶ ὧν ἔπαθον λέγει. κἂν τούτοις οὖν ἀνάγκη θάτερα ἐψεῦσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἡ ῥητορικὴ κολακεία, πάντως * δεῖ κόλακας τούτους εἶναι, ῥήτορας γε ὄντας, ὥς φησιν. εἰ δὲ οὐδὲν οὐδὲ κολακείας προσήκουσι· ποῦ ῥητορικὴ κολακεία προσήκει διὰ τούτους, ἢ τί τούτων ἔδει τῶν παραδειγμάτων; ὥσπερ δὲ οὐδὲ τοῦτο τῶν δικαίων εἶναι, τὰς προαιρέσεις τὰς ἐκείνων ἐξετάζοντα, τὰς συμφορὰς αἷς ἐχρήσαντο ὑπολογίζεσθαι. οὐ γὰρ εἰ μὴ κατὰ νοῦν ἀπήλλαξαν, φαῦλοι γεγόνασιν· ἀλλ' εἰ μὴ τὰ βέλτιστα * ἐβουλεύοντο τοῖς πράγμασιν. ἐκεῖνο μὲν γάρ ἐστι τῆς τύχης κατηγορεῖν· τοῦτο δὲ, τὴν γνώμην ἐλέγχειν. ἐνθυμήσαι δὲ ἔγωγε, πῶς αἰσχρὸν χρὴ, ὅταν Ἀλκιβιάδην μὲν καὶ Κριτίαν Σωκράτει συγγενομένους, οἳ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας αἰτίας ἐσχήκασι καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιεικῶν, ὥστε Κριτίου γε οὐδ' ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον ἐξωλέστερον, ὃς ἐν τριάκοντα τοῖς πονηροτάτοις τῶν Ἑλλήνων πρῶτος ἦν. τοὺς μὲν οὔ φασι δεῖν ἐν τεκμηρίῳ ποιεῖσθαι, ὅτι ὁ Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν οὐδ' εἶναι τὰ ἐκείνων ἁμαρτήματα, οὐδ' ὁτιοῦν πρὸς Σωκράτην, τὸν δὲ αὐτὸν ἔξαρνον ὄντα τὸ μὴ οὐ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις. εἰ δ' Ἀθηναίων δῆμος ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις, οἷς καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων διεχειρίσεν, εἶθ' ἃ μὲν ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐβουλεύσατο· ἔστι δὲ ἃ καὶ ἐξήμαρτεν εἰς τοὺς προεστηκότας· ταῦτ' ἀξιοῦσιν αὐτοῖς τοῖς προστάταις λογίζεσθαι. ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ κατηγοροίη τοῖς αὐτοῖς λόγοις, ὅτι χρῆν * αὐτοὺς τὴν πρόνοιαν εἶναι (καὶ) τοιαύτην, ὡς ἀδικίαν καὶ ἀγνωμοσύνην ἀνελεῖν παντάπασιν ἐξ ἀνθρώπων, καὶ μηδὲν ἁμαρτάνειν μηδένας ἀνθρώπων μηδαμοῦ. νῦν δὲ πῶς, εἰ προνοεῖν αὐτοὺς χρὴ νομίζειν, ὅταν μὴ (εἰ δ' οὐ) παύωνται πλημμελοῦντες * ὧν ἄρχουσι μὴ δικαίως ὑπ' ἐνίων ἀμελεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν ἡνίοχος παραλαβὼν λακτίζοντας τοὺς ἵππους πρᾳεῖς καὶ τιθασσεύει, καὶ τελευτῶν ἐπ' αὐτῶν ἀσφαλῶς κατὰ πολλὴν ῥᾳστώνην εἶσιν ὅποι βούλεται. οἱ θεοὶ δὲ οὐδὲ πω καὶ νῦν ἐξῃρήκασιν ἀδικίαν ἐξ ἀνθρώπων ἐκ * τοσούτου,

Marginalia: ARISTIDES. — Critias, vnus triginta tyrannorum Athenis. — * ἴσως. — * al. λέγων. — * al. δεῖ. — * ἐβουλεύοντο. — * al. αὐτοῖς τὴν. — * διὰ μὴ δικαίως αὐτῶν. — * τούτου.

κ. ταῦτα

καὶ ταῦτα ἐκ παντὸς τοῦ αἰῶνος πολιτευόμενοι, καὶ προσέτι εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνοντας ὁρῶντες ἔστιν οὓς αὐτῶν. ἀλλὰ μὴν * ὅτι ταῦτα οὐδ' ἂν εἷς ὑγιαίνων εἴποι σπουδῇ, πλὴν ὡς ἡμεῖς νῦν εἰς ἔλεγχον λόγου, πῶς οὐ κομιδῇ Πλάτων συκοφαντεῖ; εἰ γὰρ ἃ μηδ' οἱ θεοὶ πώποτε πεποιήκασι, μηδὲ παρ' αὐτῆς τῆς Ἀθηνᾶς τῆς πολιάδος εἶχεν ἀπαιτῆσαι, ταῦτα παρὰ Θεμιστοκλέους καὶ Περικλέους ἀπαιτεῖ αὐτὸν ἐρωτῶ, πῶς οὐ συκοφαντεῖ; ἀλλ' οἶμαι τὴν μὲν τοῦ δήμου φύσιν οὐκ ἠδυνήθησαν μεταποιῆσαι, [illegible] ἀφανίσαι ἐστὶ δ' αὕτη, μηδέποτε γενέσθαι πάντα χρηστόν, μηδ' ἀναμάρτητον. ὅσα δὲ κινδυνώδη ἔδει προνοήσασθαι, ἐν οἷς ἅμα καὶ τῶν πολλῶν καὶ τῶν βελτιόνων ἦν εὐεργέτας εἶναι, ἢ κατ' ἐξουσίαν πρᾶξαι τὰ [illegible], ἀπείχοντο τῶν χειρίστων ἀεί, καὶ * ὡς ἐλάχιστον ἐποίουν τὰ τῆς φύσεως ἁμαρτήματα. ταῦτα οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ παρὰ τούτοις ὄντα φαίνεται. καὶ ταῦτα πρὸς τῷ λόγῳ τῷ παρ' ἡμῶν, καὶ ταῖς ἀποδείξεσι Πλάτων αὐτὸς ἐπισφραγίζεται· καὶ ἔστιν ἡμῖν κἀνταῦθα μάρτυς ὑπὸ τῆς αὐτῆς δεξιότητος, ὥσπερ κἀν τοῖς ἄνω κατὰ τὴν χρείαν ἀεί. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον ἦν, τὰ ἔργα κοσμεῖν * τούτων, τὴν δὲ πολιτείαν φαυλίζειν· καὶ ἃ τοὺς τῶν πεισθέντων ἀρετῆς τίθεται [illegible] σημεῖα, ταῦτα μὴ τῶν πεισάντων προσάπτειν [illegible]. ἔγκειται μὲν γάρ που ταῦτα μεταξὺ τοῦ μύθου (χωρὶς τινὸς προφάσεως) οὐκ ἀσκέπτως, ἐμοὶ δοκεῖν, (οὐδὲ φαύλως) οὐδ' ὡς ἐξέπεσεν· ἀλλ' ὅπως συγκρυφθείη τὸ ὡς δυνατὸν μάλιστα. καὶ εἴ τις εὑρὼν χρῷτο, μηδ' αὐτὸς δοκοίη παρελθεῖν, ἀλλ' εἶεν οὕτω μέσην τινὰ εὑρὼν τάξιν, καὶ ἅμα πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου τοῦ παντός, ἃ θεὶς ἐν ἀρχῇ, τὰ ἐφεξῆς οὐκ ἔμελλεν ἕξειν οἶμαι χρῆσθαι. οὐ γὰρ [illegible] ἦν, τὰ [illegible] σκοπεῖν. ἐπεὶ τοῦτό γε καὶ ἡμεῖς, εἰ βούλει, μαρτυρούμεθα, κἂν εἰ τὴν Στέντορος φωνὴν κτησαίμεθα, φθεγξαίμεθ' ἄν, ὡς [illegible], κἂν ὁ Νεῖλος [illegible], τοῖς ἑπτὰ στόμασιν εἰ λαλεῖν δύναιτο, ὥσπερ ὁ Σκάμανδρος παρ' Ὁμήρῳ. ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἢ μή, καὶ φύσιν εἰς [illegible] ἦν ἐκ τοῦ λόγου. φανήσεται γὰρ * [illegible] ὡς νῦν ὑμεῖς δεικνύμενοι εἰς τοὺς [illegible] ἐληλυθὼς αὐτὸς ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἐκείνους [illegible] Ἀριστείδην [illegible] εἶναι τοῦτο, δι' ὃ τὸ αὐτὸ τοῦτο οὐδὲν ἐκείνους ἔχων αἰτιάσασθαί πως· ὅτι * σύμβολον οἶμαι ποιεῖται τοῦ κακῶς Ἀθηναίων ἐκείνους προεστηκέναι, τὸ παθεῖν αὐτοὺς ὑπ' Ἀθηναίων κακῶς· ὡς οὐκ ἂν τούς γε βελτίους ὑπ' αὐτῶν γεγενημένους ἁμαρτάνοντας εἰς * τούτους, ὑφ' ὧν μηδ' εἰς τοὺς ἄλλους ἁμαρτάνειν ἐπαιδεύθησαν. ταῦτα δὲ οὕτω θείς, καὶ ἡνιόχους καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπεισαγαγὼν ἐπαινεῖ τόν γε Ἀριστείδην οὐ μόνον οὐδὲν * φαῦλον εἴρηκεν, ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐξαίρετον τῶν ἄλλων * πεποίηται. καίτοι εἰ τὸ παθεῖν κακῶς ὑπ' Ἀθηναίων, ἦν τι δεῖγμα τοῦ μὴ καλῶς Ἀθηναίων προεστάναι· οὐδ' Ἀριστείδης ὀρθῶς καλῶς. οὐδὲ γὰρ οὐδ' Ἀθηναίους δή πη διέφυγεν, ἀλλ' ἐξέπεσε. προσθήσω δέ, ὅτι οὐκ ἐν δικαστηρίῳ δ' ἐνέπεσεν, ὥσπερ Μιλτιάδης καὶ Περικλῆς, οὐδ' ὑπὸ τούτων, οἷς προσέκρουσεν ὑπὲρ τῶν πολλῶν· ἀλλ' ἐξοστρακισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δήμου. ἔστι δὲ καὶ κυβερνήτῃ καὶ παντὶ συνιδεῖν, ὅτι κυβερνήτης μὲν ὅσις πλείους ἀνθρώπους ἔσωσεν ὑπὲρ χιλίους· τὸ δὲ τοῦ ῥήτορος πλήρωμα ὃ σώζει, οὐ κατὰ ναῦν ἐστιν αἰγυπτίαν, οὐδέ γε

cum tamen ab omni æuo rerum administrationi præfuerint, atque etiam quosdam eorum in sese peccare cognouerint. Cum autem hæc nemo sanus serio dixerit, nisi ad refutandum, vt nos, liquido cernitur Platonis calumnia. Etenim si quæ nec dij vnquam fecerunt, nec ab ipsa vrbis præside Minerua iuste posset petere, hæc à Themistocle & Pericle requiret, quomodo calumniæ crimen effugiat, quæro. Sed vt arbitror, populi quidem naturam nec mutare potuerunt, nec abolere, quæ quidem est ea, nunquam vt omnes probi & inculpati existát, cum autem vel prouidendum erat aliquid non sine periculo, qua quidem in re simul & vulgi, & optimatum gratiam inierebantur, vel cum potestate populus a rebus grauissimis auertendus, ac naturæ peccata vel tantillum corrigenda, his profecto nunquam sibi nec populo defuerunt. Quibus rebus vltra nostram disputationem & confirmationem, Plato suffragatur ipse, atque hic etiam nobis testimonium perhibet eadem dexteritate, qua & in superioribus, quotiescunque fuit opus. Absurdum est autem, quorum facta prætereat, eorum gubernationem sugillare, quæque eorum qui paruerunt, virtutis ponit indicia, non iis qui persuaserunt, primum tribuere. Hæc enim intra fabulam sunt alicubi contecta non ostentanter, vt opinor, nec temere, sed vt simul & laterent quã maxime, & si quis ea post inuenisset, ne ab ipso quidem viderentur esse prætermissa. Ita mediam quandam inuenit viam, atque etiam ad finem totius sermonis reiecit, quæ si posuisset in initio, non potuisset, credo, reliqua deducere. Nec enim id quærebatur, verum facilius esset existere vel non existere verum oratorem. Nam hoc quidem & nos testamur, ac, si Stentoris haberemus vocẽ proclamaremus, & Nilus si ostiis septem loqui posset, vt apud Homer. Scamander. Sed vtrum fieri per naturam posset, an minus, hoc erat in quæstione positum. Nec enim simpliciter ma[illegible], neque vt nunc ostendimus, ipsum sibi contra[illegible] dixisse, sed & dum illos reprehendit, hunc Aristidem quem laudauit, laudare non posse, aut si hunc recte laudat, illos eadem de causa reprehendere non posse declarabimus. Etenim hoc malæ ipsorum administrationis signum ponit, quod ab Atheniensibus male sint tractati, quasi qui fuerant ab ipsis optimi redditi, non debuissent in eos peccare, per quos etiam ab aliis lædendis abstinere didicerant. Quæ cum ita posuisset, & aurigas ac similia huc adiexisset, Aristidẽ tamẽ non modo nõ reprehendit, sed & inter cæteros eximiũ iudicauit. Atqui si ab Atheniensibus male mulctari, malæ ipsorum gubernationis erat signum, ne Aristides quidem recte eos rexit, quandoquidem nec ipse impune cauit, quin excideret, idque non in curia, sicut Pericles & Miltiades, nec per eos quos populi causa offenderat, verum ab ipso testularum suffragio condemnatus.

Sed gubernator omnia nouit; & ipsum quidem plures vltra mille seruare, oratorem vero non Aegyptiis nauibus, nec etiam classe

* al. [illegible]

* als. [illegible]

* al. ὅτι τὴν πολ. φαυλίζειν ὧν

Stentorea vox in prouerbium abijt.

* ἴσ.

* al. σύμβουλον.

Aristides iusti cognomentum fuit.

* al. τούς.

Ostracismo pulsus Aristides. Vide Plutarchum & Probum, seu Corn. Nepotem.

* φαῦλον.

* πεποίηται.

tota salutem definire, sed & portus ipsos & vrbes, non tantum decem hominum millium capaces, pro nauibus decem millium pondo, verum etiam non facile sub mensuram cadentes suo regere imperio. At gubernator quidem postquam appulit, arte non amplius vtitur, oratori nullus est vacuus locus. Verum ne sermo sermoni succedat, cum sufficiant ea quæ sunt potiora, omittam in præsentia longiorem hac de re disputationem.

Rhetoricam, et omnes virtutum partes penetrare, cum per Prudentiam esset inuenta pro Iustitia, Temperantiaque & Fortitudine conseruaretur. Item & in his licet animaduertere. Etenim cum sit hoc concionari, ea quibus opus est inuenire ac disponere, ac decorum cum ornatu & potestate obseruare, inuentio quidem prudentiæ debetur, cum nequeat is qui prudentia caret, vtile quidquam inuenire, temperantia vero administrationi præest, & imperantiū ac parentium concordiæ. Nam pro iustitia decorum ponatur, quod in eo consistit, vt quanta & qualia singulis rebus conueniant, obseruetur. Fortitudinem autem nihil adeo requirit, vt oratio. Nihil enim exterminat longius ac despicit æque humilitatem atque ignobilitatem quam oratio. Quæ cum ita se habeant, hæc admonendo proficit, & accusando fidem facit. Iam qui quid dicendum sit nouit, quid faciendum sit non ignorat, siquidem nemo qui potest agenda præcipere, quid agendum sit ignorat.

Dicere quam facere antestat.

Nam quanto melius est imperare, quam ministrare, tanto præstat quæ oportet dicere quā facere. Vt enim ille multis consilium impertit, ita hic instar alterius est cuiusuis. Quare sicut Architecti fabris necessario præstant, quamuis in eodem versentur opere, sic eos qui in foro & dicendo præcellunt, horum ministris poëta meliores posuit, & illustres appellauit, idque admodum recte.

Quod si fabula quoque narranda est, vereor equidem, ne quis aniculas nobiscum * *vnde vi* potiie agere dicat per iocum Comicus, proferam tamen fabulam, non temere in seipsa desinentem, sed & cum rerum fide coniunctam. Et quoniam Prometheus singillatim omnibus sensus & alia corporis membra formarat, non ita Mercurio præcepit Iuppiter, quasi theatralem pecuniam distribueret, vt omnes ex ordine Rhetoricam, quasi oculos, manus, aut pedes consequerentur, sed optimos quosque & nobilissimos, ac natura validissima præditos seligeret, quibus hoc donum impertiret, quo sese pariter & aljos seruare possent. Iam cū ad homines à Diis esset delata Rhetorica, tū & belluarum terrorem potuerunt effugere, & inimicitias vndique deposuerunt, ac societatis inuenerunt initium. De montibus itaque descendentes, alij ad alia loca sibi inuicem appropinquarunt, ac primum quidem sub dio, postea vero inualescente iam sermone, vrbem construxerunt, ac diuisionem sui instituerunt non fortuitam, vt olim, sed in formam dignitatemque collegiorum paulatim redactam. Atque hunc quidem habeat finem fabula, capite quoque, ni fallor, non inepto prædita.

* ἐξάγας.

Prometheus / Herm. ἑρμη.

ὅλως μαρτυρεῖται στόλῳ· ἀλλὰ καὶ λιμένες αὐτοὶ καὶ πόλεις οὐ μυριάνδροι μόνον ἀντὶ τῶν μυριοφόρων, ἀλλὰ καὶ μετρῆσαι χαλεπαί, τῇ τῆς ῥητορικῆς ὑποπίπτουσι τέχνῃ τε καὶ προστασίᾳ. καὶ ὁ μέν γε κυβερνήτης καταχθεὶς, οὐκ ἔτι ἔχει τί χρήσεται τῇ τέχνῃ· τῷ δὲ ῥήτορι οὐδέν ἐστι χωρίον ἐξαίρετον. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ λόγος ἡμῖν λόγον ἐκδέξηται, ἀγαπητὸν, ὃν εἰ καὶ τοῖς ἐπικαιροτέροις ἐξαρκεσαίμην, ἐῶ τὸ νῦν εἶναι τὴν ὑπὲρ τούτων διαφοράν· ὅτι ἡ ῥητορικὴ διὰ πάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων διήκει. φρονήσει μὲν εὑρεθεῖσα, διαιρεθεῖσα δὲ ὑπὲρ δικαιοσύνης· σωφροσύνῃ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ φυλαττομένη. ἔστι δὲ καὶ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις, οὓς μέλλω εἰπεῖν αὐτοῖς, * ἰδεῖν ἐστίν. ἔστι μὲν γὰρ δή που ῥητορεύειν, τὸ τὰ δέοντα ἐξευρεῖν, καὶ τάξαι, καὶ τὰ πρέποντα ἀποδοῦναι μετὰ κόσμου καὶ δυνάμεως. φαίνεται δὲ ἡ μὲν εὕρεσις, κατὰ τὴν φρόνησιν ἔχουσα, εἴπερ ἀμήχανον φρονήσεως ἀπολειπόμενον, τῶν χρησίμων εὑρεῖν ὁτιοῦν. ἡ δὲ σωφροσύνη, κατὰ τὴν * διαχείρησιν οὖσα, καὶ τὴν τῶν ἡγουμένων τε καὶ εἰκόντων συμφωνίαν· ἀντὶ δ᾽ αὐτῆς δικαιοσύνης τὸ πρέπον τίθει. τοῦτο δέ ἐστιν ὁποῖα ἄττα καὶ ὁπόσα προσήκει ἑκάστῳ δοῦναι τῷ πράγματι. ἀλλὰ μὴν ἀνδρείας οὐκ ἔστιν ὅτου οὐδὲ ἧττον μετέχει, ὡς ὁ λόγος βούλεται. τὸ γὰρ ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς οὐδὲν οὕτως, ὡς ὁ λόγος, ἐξορίζει, καὶ ὑπερφρονεῖ. ἔστιν ὅτε ὁ νουθετῶν αὐτήν, ἔστιν ὁ κατηγορῶν πιστεύεται. καὶ μὴν ὅστις γε, ἃ προσήκει λέγειν οἶδεν· οἶδεν ἃ πράττειν ἀγνοεῖ οὐδείς· ὅστις ἀγνοῶν ἃ προσήκει πράττειν, εἰπεῖν ἔχει. ὅσῳ γὰρ ἄρχειν βέλτιον ἢ διακονεῖν, τοσούτῳ λέγειν τὰ δέοντα βέλτιον ἢ πράττειν. ὁ μὲν γὰρ, οἶμαι, πολλοῖς σύμβουλος γίνεται· ὁ δὲ ἀνθ᾽ ἑνὸς ἄλλου τινὸς γίνεται. ὥσπερ οὖν τοὺς ἀρχιτέκτονας τῶν τεκτόνων ἀνάγκη προέχειν * ὄντας ὅμως περὶ ταὐτὰ, ἃ καὶ τῆς τῶν τεκτόνων ἐστὶν ἐμπειρίας· οὕτω καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ τοῖς λόγοις προέχοντας, τῶν τούτοις ὑπηρετούντων βελτίους ὁ ποιητὴς ἔθηκε, καὶ προσεῖπεν ἀριπρεπεῖς· μάλα ὀρθῶς προσειπών. εἰ δὲ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν, δέδοικα μὲν ἐγὼ, μὴ καὶ ταῖς γραυσὶν ἡμᾶς ἐξελκύσας ὀφλεῖν, ἐπισκώπτων φῇ τις ἀνὴρ κωμικός. ἐρῶ δὲ ἢ μῦθον ἄλλως αὐτὸν εἰς ἑαυτὸν τελευτῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ παρὰ τῶν πραγμάτων προσέσται πίστις. ὁ μὲν οὖν Προμηθεὺς καθ᾽ ἕκαστον ἐπίσης ἅπασι τάς τε αἰσθήσεις καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος * συμπεπλακὼς ἦν πρέπειν· τῷ δὲ Ἑρμῇ οὐχ οὕτως ἐκέλευσεν ὁ Ζεὺς ὥσπερ θεωρικοῦ διάδοσιν διελεῖν· ἵνα πάντες ῥητορικῆς ἐφεξῆς μετέχοιεν, ὥσπερ ὀφθαλμῶν, καὶ χειρῶν, καὶ ποδῶν· ἀλλ᾽ ἐπιλεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ * γενναιοτάτους, καὶ * τὰς φύσεις ἐρρωμενεστάτους, τούτοις ἐγχειρίσαι τὸ δῶρον· ἵνα ὁμοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν ἔχοιεν. ἀφικομένης δὲ ῥητορικῆς ἐκ θεῶν εἰς ἀνθρώπους, οὐδ᾽ ἐκινδύνευσαν μὲν ἄνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων δίαιταν χαλεπὴν ἀποφυγεῖν. ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλήλοις ἐν κύκλῳ· κοινωνίας δὲ εὗρον ἀρχήν. καταβάντες δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλησίασαν τό γε πρῶτον ὕπαιθροι· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη λόγου νικήσαντος, πόλιν τε κατεσκευάσαντο καὶ διεκείθησαν, οὐχ ὥσπερ πρότερον ὡς ἔτυχεν, [καὶ] εἰς τὸ νῦν σχῆμα καὶ ἀξίωμα χρόνῳ τε καὶ κατὰ μικρὸν * αὐξῆσαι. καὶ ὁ μῦθος μὲν ἡμῖν ταύτῃ ἐχέτω τὴν τελευτήν, οἶμαι κεφαλὴν * οὐδ᾽ ἂν ἀπιστεῖ εἰληφώς.

* αὐτοῖς ἰσχυρῶς δυνατόν.
* al. διαχείρισιν.
* ὄντα.
* al. συμπλακείς.
* al. γενναιοτάτους.
* alii φύσεις.
* al. αἰνίξασθαι.
* οὐδέ.

ἐπὶ

ὅτι δὲ οὐκ ἄλλως μῦθος ταῦτα οὐδ' ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ· καὶ ὁ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐστὶ λόγος· δῆλον ἐξ αὐτῶν. ἐὰν τοίνυν ἔτι τούτων ἐγγυτέρω προσαγάγω τὸν λόγον, εἴ που τρυφᾶν τις ἂν νοίη τὸ τῆς ἀποδείξεως, καὶ οὔτε ἔννοιαν, οὔτε ἐλπίδα ἐλέγχων ἰσχυρότερον οὐδ' εἰς ἔτι δή τι λάβοι. οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς Πλάτων, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς λόγοις τῷ παραδόξῳ δὴ συγχρώματι διαρρήδην ὁμολογεῖ [τῇ ῥητορικῇ] μάλιστα εἶναι πρακτέον. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἢ ψυχαγωγίαν ἢ χρείαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν ἔχει μόνον· τὸ δὲ τῆς ῥητορικῆς μάλιστά γε ἄμφω πληροῖ, καὶ μετὰ τῶν ὠφελειῶν τὴν χάριν θαυμαστὴν ἔχει· ὥστε καὶ ὅταν εἰς πολέμους ἀλλήλοις ἔλθωσιν ἄνθρωποι, τοὺς παρὰ τῶν αὐτῶν [illegible] ἀφικνουμένους δέχονταί τε καὶ ἀποπέμπουσιν ἐνθυμούμενοι τὸ τῶν ῥητόρων φῦλον, ὑπεξαιρούμενοι τὴν τοῦ λόγου φύσιν· αἰδούμενοι ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ κοινῇ χρείᾳ τοῦ γένους εἰσῆλθεν. εἰ δέ τις ἡμῶν περὶ Πλάτωνος ὑπολάβοι, ὅτι οὐ ταύτην κακῶς εἴρηκε τὴν ῥητορικὴν, ὑπὲρ ἧς νῦν ἡμεῖς τοὺς λόγους ποιούμεθα· ἀλλὰ δυοῖν οὐσῶν, τὴν ἑτέραν κακίζει· πρῶτον μὲν οὐδὲν μᾶλλον τά γε νῦν εἰρημένα φαύλως ἔχειν ἐλέγχεται, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τοῦτο καλῶς καὶ προσηκόντως ἅπαντα ταῦτα ἀνύεσθαι μεμαρτυρήκαμεν. εἰ γὰρ ἐκεῖνος τὴν φαύλην δικαίως ψέγει, τί κωλύει τήν γε ἐναντίαν ἡμᾶς ἐπαινοῦντας ὀρθῶς ποιεῖν; ἔπειτα οὐκ ἀναιρεῖ τοὺς παρ' ἡμῶν ἐλέγχους ἡ παραίτησις αὕτη· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐναντία φαίνοιτο ἂν εἰρηκὼς αὐτὸς ἑαυτῷ, εἰ διττὴν εἶναι τὴν ῥητορικὴν ἀξιῶν, εἶθ' ὡς μιᾶς καὶ ἁπλῆς πρὸς οὔσης τὴν κατηγορίαν πεποίηται. δῆλον γὰρ, ὅτι εἰ τοῦτ' ἐστὶν ἀληθὲς, τὴν μὲν φαυλίζειν, τὴν δὲ ἑτέραν, προσῆκεν ἰδίᾳ διελομένῳ. ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ ἔρωτος λόγοις φαίνεται πεποιηκώς· καὶ πολύ γε μειζόνων ἐγκωμίων τὸν χρηστὸν ἠξιωκὼς, ἢ ὅσων τὸν ἕτερον βλασφημιῶν. ὁ δ' οὖν αὐτὸς λόγος καὶ περὶ πάσης φιλοσοφίας, καὶ περί γε τῶν τῆς ἀρετῆς, εἴ τις βούλοιτο, διαιρεῖν μορίων. πρῶτον μὲν σοφίας δύο προσαγορεύειν· τὴν μὲν, ᾗ τὰ βέλτιστα συνίεμεν· τὴν δ' ἑτέραν, ᾗ κακουργοῦσιν. ἔπειτα σωφροσύνην διπλῆν, τὴν μὲν προσήκουσαν ἀξίαν καὶ πολιτικὴν, τὴν δὲ * νωθείαν τε καὶ ἠλιθίαν. ἔτι δ' αὖ δικαιοσύνην ὀρθὴν, καὶ ἑτέραν ταπεινὴν· καὶ διπλῆν ἀνδρείαν· τὴν μὲν, συνιοῦσαν φρονήσει· τὴν δὲ, ἀπόνοιαν καὶ μανίαν οὖσαν. ἀλλ', οἶμαι, ταῦτα πάντα τῶν φευγόντων ἐστὶ τὰ ὀνόματα καὶ διῄρηται σοφία καὶ κακουργία, σωφροσύνη καὶ βλακεία, δικαιοσύνη τε καὶ εὐήθεια, ἀνδρεία καὶ θρασύτης· οὐδέτερον δέ γε τούτων καλὸν χαλεπὸν, οὔτε προσῆκον. πολλῷ γὰρ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων διώρισται, καὶ οὔτε τὰς κακίας ὑποκορίζεσθαι * τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀνόμασιν, οὔτε τὰς ἀρετὰς φαυλίζειν τοῖς τῆς κακίας ἑκάστῃ προσθέντα. εἰ * γὰρ ὅτι μάλιστα οὕτω Πλάτων διανοεῖται, ὥσπερ ἔγωγε οὐκ ἀντιλέγω· ἀλλ' ὑπεξῄρηται τὴν καθαρὰν καὶ τὴν ὄντως ῥητορικήν· ἄξιον * μὴ παρακρουσθῆναι, μηδ' ἀγνοῆσαι τοῦτ' αὐτὸ τοὺς πολλοὺς, μηδ' ὡς ψήφῳ καθαρᾷ προσέχοντας θᾶττον, ἢ συμφέρει βουλεύσασθαι, περὶ τῶν τηλικούτων. πανταχῇ δὲ καὶ διὰ πάντων ἐκπίπτουσιν ἡμῖν αἱ ψῆφοι. πρῶτος δὲ Πλάτων αὐτὸς ψηφίζεται καὶ μέσος (φασὶ) καὶ τελευταῖος. καὶ κινδυνεύω δοκῶν ἀντιλέγειν Πλάτωνι, παντὸς μᾶλλον συναγορεύειν. εἰ δὲ δεῖ τι καὶ παῖξαι, δοκῶ μοι

* νωθρόν τε καὶ ὕπτιον.

* [illegible]

* τοῖς τῶν ἀρετῶν ὀνόμασι.

* al. δή.

* ἀξ.

ARISTID.

Veruntamen non esse fabulam hanc, nec rem fictam sed veram, atque ipsarum rerum rationem, ex ipsis patet. Quapropter si etiam propius sermonem deduxero, mirum nisi delicias in demonstrationibus facere videbimur, nec vllum poterit argumētum fortius, à quoquam vel sperari, nedum inueniri. Neque enim ipse tantum Plato, vt sæpe ante, sed & in his ipsis sermonibus, mirabili videlicet opere palam fatetur, Rhetoricam optima quæque agere. Hæc de oblectatione & vtilitate, vt sæpius, dicta sunt. Hæc duo vero maxime Rhetoricam ditant, & cum vtilitate, gratiam mirabilem habēt, vt cum ad arma homines descendunt, vtrinque mutuos legatos suscipiunt, animaduertentesque mittunt oratores, suscipientes orationis naturam, pudore affecti, quia non ab initio pro salute, vtilitatéque communi generis venerunt.

Quod si quis obiiciat, Platonem non eam quam nos defendimus Rhetoricam criminari, sed e duabus alteram, primum non ideo minus ea quæ sunt a nobis dicta constant, sed hac ipsa de causa recte omnia decenterque proiata vincitur. Nam quemadmodu ille malam recte suggillat, ita nos cum contrariam laudamus, recte, ni fallor, facimus. Deinde non tollit hæc excusatio nostram probationem potius, quam cum sic quoque non ipsi contradixisse declarat, qui, cum duplicem voluisset esse Rhetoricam, deinde tanquam vnius & simplicis accusationem instituit. Etenim si verum hoc est, alteram reprehendere, alteram seorsim laudare conueniebat, sicut in sermonibus de Amore habitis fecit, & honestum quidem maioribus laudibus quam alterum conuiciis est prosecutus.

Idem porro de tota quoque Philosophia dici poterit, ac de virtutis partibus, si quis eas diuidens, primum duas ponat Prudentias, alteram qua optima quæque intelligimus, alteram qua dolose agimus: deinde Temperantiam duplicem, alteram expetendam & ciuilem, alteram supinorum & stupidorum, tum Iustitiam rectam & humilem alteram: denique Fortitudinem duplicem, vnam cum prudentia coniunctam, alteram insaniam & furorem. Verum hoc est, opinor, confundere nomina, ac separatæ sunt a se sapientia & astutia, temperantia, & stupiditas, iustitia & simplicitas, fortitudo & audacia. Neutrum vero vel honestum est, vel difficile, nec vitiis virtutis titulo blandiri, nec virtutes additis vnicuique vitiis suis, calumniari, in tantum hæc inter se distinguntur. Si enim prorsus sic existimat Plato, vt equidem negare nolim, & veram excepit Rhetoricam, æquum est cauere, ne decipiantur, & hoc ipsum ignorent plerique, ac citius, quam conducat de rebus tantis, quasi puro suffragio statuant. Omnino autem & vbique nobis excidunt calculi, primusque suffragium fert ipse Plato, & medius, vt aiunt, atque postremus. Ac videor, cum Platoni contradico, maxime cum ipso sentire, & vt hoc ioci causa addam, cum secundum

Diuisio in disputando necessaria.

Prouerbium.

ARISTIDES

conuicios ad oratores quasi aufugientem retracturus, ut postquam didicerit, se taceret.

ORATIO *tertia Aristidis inscripta Platonica ad Capitonem.*

PROOEMIVM.

Plato. NVnc te magis etiam amamus, cum Platonem tanto studio prosequeris, quem ego dixerim colere me, secundum Homerum,

Iliad. Σ 82. *Non secus atque meum caput.*

Etenim quamuis omnes illius comparatione nihil sint, sibi tamen quisque, vt aiunt, est charissimus. Sed quid aio? Equidem nescio an sis crediturus, dicam tamen quod est verum. Nam si eum nobiscum comparandum quærere esse dixisses, non ita lætatus essem, ac postquam te præoccupatum ostendisti. Adeo mihi amicus est vir, & amicis omnibus potior. Simile autem circa Demosthenem quoque mihi quiddam contigit, quod iam narrabo. Senator quidam Romanus, ex Africa oriundus, Maximus nomine, vir grauis, & orator inter Romanos primus, vt aiunt quibus hæ sunt curæ, is Demosthenis orationibus mirifice erat addictus, & nostris quoque istis nescio quo pacto capiebatur. Tertiam ad Leptinem orationem forte conceperam ex tali occasione. Cum in manibus haberem Demosthenis orationem, postquam ad capita veni, quæ a Leptine dicenda, ipse intercipiebat. Deposito libro mecum eorum quoque ea consideram. Postquam autem duo vel tria, quæ ad rem pertinebant, inueneram, ad alia deinde perrexi, atque ita tentanti semper idem contigit, donec a fimbria tunicam tandem, aut si mauis ab vngue leonem absolui. Hanc igitur orationem cum ei vellem recitare, prædixi futurum, vt ad Leptinē adinuēta, cum oratione ad Leptinem inueniret. Num, inquam, iniuriam facio? Tum ille generose, & vt quiuis se gessisset Philologus: Anne ignoras, inquit, a Demosthene me stare? Et ego: eundem igitur, inquam, quem ego, colis, ita vt, si me vicerit, non sit inimicus coronandus, sed is cui simul vterque libamus. Vt autem libellos recitare institi, & seria res agi cœpit, ita fere dixi: Equidem, ni fallor, idem de Demosthene quod tu existimo, difficulter eum superari posse. His auditis ille lætatus est, quemadmodum ego lætatus eram, cum eum Demostheni esse addictum cognouissem, & orationis recitandæ copiam fecit. Qualiter autem deinde fuerit affectus, ipse nouit, & tu, si quando in eum incides, meminerit. Quinimo nos etiam ad Platonem pertinemus, si non quantum Philosophi, at quatenus eum amare possumus. Age vero videamus apertius, quid te in iis offenderit, quæ ad ipsum à nobis prolata quidam aiebant. Equidem conabar demonstrare ipsum vbique nobis suffragari. Nam siue quod ineptiuimus, nihil est opus Stesichori palinodia, medebitur spongia: siue etiam melius aliquid diximus, quam quod tale mereatur præmium, tu nihilominus ne lauda, si nolis, verum saltem ignoscere dignare. Dicebas autē, vt audio, ægre te ferre, quod Siculæ peregrinationis memineram,

Demosthenes.

Prouerbia. [illegible]

Platonis peregrinatio in Siciliam.

τοῖς κωμῳδοποιοῖς ὥσπερ ἀποδιδράσκοντα αὐτὸν ἕλξειν εἰς τοὺς ῥήτορας, ὅτι μάθοι καὶ καλλωπίζεται.

Ἀριστείδου ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου λόγου Πλατωνικοῦ τρίτου πρὸς Καπίτωνα.

ΤΟ ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Νῦν σε καὶ μᾶλλον φιλοῦμεν, ὅτι οὕτως ἐρωτικῶς τοῦ Πλάτωνος ἔχεις, ὃν ἐγὼ φαίην ἂν τιμᾶν κατὰ Ὅμηρον ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ. εἰ γάρ τοι καὶ πάντες φαῦλοι πρὸς ἐκεῖνον, ἀλλ' ἕκαστος τιμιώτατος αὐτὸς ἑαυτῷ, φασί. καί τοι τὸ λεγόμενον οὐκ οἶδα μὲν γε εἴ τις ὀρθῶς ἂν [illegible] ἐρῶ. εἰ δὲ μὴ ἐγὼ [illegible] ἐκεῖνον ἔφησας ἡμῖν εἶναι, οὐκ ἂν οὕτω με * εὐφράνας, ὡς ὅτι προκατείληφας δείξας, οὕτως ἐμοὶ φίλος ἀνήρ, καὶ φίλων ἐπέκεινα. συνέβη δέ μοι καὶ περὶ Δημοσθένην τοιοῦτον ἕτερον, ὃ φράσω δὴ καὶ πρὸς σέ. ἀνὴρ τῶν ἐκ τῆς γερουσίας τῆς ῥωμαίων, Λίβυς τὰ ἀρχαῖα, Μάξιμος τοὔνομα, ἄξιος ὅθεν βούλει. φασὶ δὲ οἱ ταῦτα δεινοί, καὶ ῥήτορα αὐτὸν ἐν πρώτοις εἶναι ῥωμαίων. οὗτος τοῖς τε Δημοσθένους λόγοις προσείχετο [illegible], καὶ οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον τοῖς ἡμετέροις ἑάλω τουτοισί. ἔτυχε * γάρ μοι λόγος τις πεποιημένος ὁ τρίτος πρὸς Λεπτίνην, ἐξ ἀρχῆς τοιᾶσδε. εἶχον [μὲν γε] ἐν χερσὶ τὸν λόγον τὸν τοῦ Δημοσθένους, καὶ ὡς ἐγενόμην ἐπὶ τῶν κεφαλαίων, ἃ τοῦ Λεπτίνου μέλλοιτο ἐρεῖν ὑποτέμνεσθαι, ἀποστήσας ἐμαυτὸν τοῦ Δημοσθένους * ὑπ' ἐμαυτοῦ τι συνεώρων. ὡς δὲ εὗρον καὶ δύο καὶ τρία τῶν χρησίμων ἐνταῦθα, πάλιν αὖ ἐπ' ἄλλο τι ἐχόμην. καί μοι πειρωμένῳ, τὸ αὐτὸ ἀεὶ συνέβαινε. καὶ οὕτω δὴ ἀπὸ τοῦ κρασπέδου θοἰμάτιον, εἰ δὲ βούλει, τὸν λέοντα ἀπὸ τοῦ ὄνυχος ἀπειργασάμην· τοῦτον αὐτῷ τὸν λόγον δεῖξαι ἐπεχείρησα. καὶ μέλλων δείξειν, προεῖπον ὅτι πρὸς Λεπτίνην εἰρημένος σὺν τῷ πρὸς Λεπτίνην εὑρεθῇ. ἆρα μὴ ἀδικῶ * σε, ἔφην ἐγώ; ὁ δὲ, μὰ Δία, εὐγενῶς τι, καὶ ὡς ἂν * πᾶς [illegible] φιλόλογος, [illegible] * ἔφη, ὅτι κέχρημαι πρὸς τὸν * Δημοσθένην; κἀγὼ τὸν αὐτὸν ἄρα ἔφην ἐμοὶ θεραπεύεις. ὥστε εἰ νικῴη με, οὐκ ἐχθρὸς ὁ στεφανούμενος, ἀλλ' ᾧ σύ γε κἀγὼ συσπένδομεν. ὡς δὲ ἐκέλευε τὰ βιβλία ἐν μέρει [illegible], καὶ τὸ πρᾶγμα [illegible]. οὐκοῦν τοι, ἔφην ἐγώ, σοι ταὐτὰ γινώσκω περὶ Δημοσθένους, καὶ ἡγοῦμαι ταὐτόν, ὥσπερ σύ, μὴ ῥᾴδιον εἶναι τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον παρελθεῖν. καὶ ὡς ἥσθη τοῦτο ἀκούσας, ὥσπερ ἐγὼ ἐκείνου ἀκούσας ἥσθην ὅτι τῷ Δημοσθένει συνήθης, καὶ ἔδωκεν ἄδειαν δεῖξαι τὸν λόγον. ὡς δὲ ὁ λόγος ἐδείχθη, καὶ ὅπως ἤδη διετέθη τὰ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ἂν εἰδείη. πάρεστι δέ σοι γνῶναι, ὅτι καὶ εἰμὶ τῶν περὶ τὸν Πλάτωνος· εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς σοφοῖς, ἀλλ' ὅσον ἐπίστασθαι χαίρειν τῷ ἀνδρί. φέρε δὴ σαφέστερον καταθῶμεν, τί ποτ' ἦν ὅσοι προσίστη τὸν λόγον, ὡς δὴ πρὸς αὐτὸν ἡμῖν φασί τινες πεποιῆσθαι; ἐγὼ μὲν γε ἐπειρώμην αὐτὸν πανταχοῦ * σύμψηφον ὄντα ἐμαυτῷ δεικνύναι. εἴτε γὰρ ἡμᾶς τι λελήρηται, οὐδὲν δεῖ τῆς Στησιχόρου παλινῳδίας, ἀλλὰ σπογγιὰ ἰάσεται· εἴτε τι καὶ κρεῖττον ἐν τοῖς λόγοις ἔνεστιν, * ἢ ὡς τοῦτο τὸ ἆθλον πρέπειν αὐτοῖς. σὺ δὲ ἐπαίνει μὲν, εἴ σοι μὴ δοκεῖ μηδὲν μᾶλλον. συγγίνωσκε δὲ ὅμως, εἰ καὶ μὴ τιμῆς ἀξιοῖς, ἀλλὰ συγγνώμης [illegible]. ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι δυσχεραίνειν, ὅτι ἦν ἐν τοῖς λόγοις μνήμη τῆς εἰς Σικελίαν ἀποδημίας αὐτῷ

Excerpta e tertia Oratione Aristidis Platonica, ad Capitonem.

* [illegible]

* [illegible]

* al. ἐπ'.

* al. [illegible]

* al. πᾶς.

* al. ἐφ' [illegible] Δημοσθένους [illegible].

* σύμψηφον.

* al. μηδ' ἐν [illegible].

καὶ ὅτι δὴ τοῦ βίου τοῦ Πλάτωνος ἐν τούτοις ἐδόκουν καθάπτεσθαι. ἐχρῆν γὰρ ἄρα τοῦτο μὲν χωρίς που εἶναι, τὸν λόγον * διελέγχειν. καὶ ταῦτά γε οὐχ ἑτέρου μόνον ὄντα ἐγκλήματα, ἀλλὰ καὶ σωφρονοῦντος περὶ λόγους. * ἀλλ' ὅρα μὴ ἀναίτιον με αἰτιᾷ. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἔλεγον δή που Πλάτωνα κακῶς, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ τινὶ κρίνων, οὔτε δὴ ᾐτιώμην τὰς ἀποδημίας, ἵνα χείρων νομίζοιτο· ἀλλὰ κἀν τούτοις μαρτυρεῖν ἔφασκον ἐμαυτῷ τε καὶ ῥητορικῇ [ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων.] ἀλλὰ τί με χρῆν, ὦ πρὸς Διός, ποιεῖν; πότερον μὴ μνησθῆναι τὸ παράπαν τῆς εἰς Σικελίαν ἀποδημίας ὥσπερ τι τῶν ἀπορρήτων μέλλοντα ἐρεῖν; ἀλλ' οὔτε ψήφισμα συνῄδειν ἀπαγορεῦον καὶ τῷ λόγῳ συνέφερε, καὶ ἅμα ἀληθὲς ἦν. καὶ γὰρ ἔπλευσεν οὐχ ἅπαξ καὶ ὑπὲρ τοῦ Δίωνι γενέσθαι τὰ δίκαια. ἀλλὰ νὴ Δία ἀνιᾷ γε τοῦτο τοὺς Πλάτωνος ἑταίρους. ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ πρὸς ὅντινα δὴ ποτέ. ἢ καὶ τοῦτο ἀδικῶ, ὅτι τὰ ἐκ τῶν νόμων αὐτοῦ παρεγραψάμην, καὶ ὅπως γε κἀκεῖνο * ἐπιδείξωσιν. ἐπεὶ καὶ δυσχεραίνουσιν, ὡς οὐ τοῖς αὐτοῖς ἑαυτῷ περιπίπτει λόγοις, ἐπειδάν τι * φάσκῃ. τοῖς δ' εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον, τὸ μὴ ἀδικεῖν ἄλλους, μήτε αὐτοὺς ὑπ' ἑτέρων ἀδικεῖσθαι, καὶ ἑξῆς. ἢ καὶ τοῦτο ἀδικοῦμεν, καὶ περιεργαζόμεθα, οὐ προσηγάγομεν εἰς μέσον ταῦτα, καὶ ἢ προσκυνοῦμεν ὥσπερ οἴκησιν ἀπόρρητα * κευθούσας. ἐγὼ δ' οὐ τοῦτο ᾤμην εἶναι τὸ τὰ ἀπόρρητα ἐκφέρειν, καὶ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα. διὰ ταῦτα ἠξίουν ἀκροᾶσθαι διὰ τέλους, ὅστις μέλλει τὸ ἀγώνισμα πᾶν ὄψεσθαι, καὶ ψῆφον ὀρθὴν καὶ δικαίαν ἐποίσειν.

* δὲ ἐλέγχειν. * ὅρα δέ. * al. ἐπιδείξωσι. * al. λέγῃ. * κεύθουσαν.

[Ὅτι ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προειρημένων ἐπάνοδον φησιν. ἐρεῖς δ' ἂν καὶ συγκεφαλαίωσιν καὶ ἐπίλογον, καὶ σύνοψιν, καὶ ἀνάμνησιν, καὶ συλλογίσασθαι τὰ εἰρημένα. ὡς ὁ Δημοσθένης, καὶ συναγαγεῖν καὶ συντόμως εἰπεῖν, καὶ ἀριθμῆσαι, καὶ ἀναριθμήσασθαι, (καὶ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα) καὶ ἐπαναλαβεῖν καὶ ἀνακεφαλαιῶσαι.]

οὕτω πᾶσαν αἰδῶ καὶ τιμὴν ἀπεδώκαμεν αὐτῷ, ὥστε εἰ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν ἔμελλεν ἀντερεῖν, οὐκ ἄν μοι δοκοίη μᾶλλον ἑαυτοῦ φείσασθαι. ἀτάρ, ὦ ἄριστε Καπίτων, ἐνεθυμήθην καὶ τοῦτο μεταξὺ τῶν λόγων, ὅτι πάντα εἴδωλά ἐστι τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῦτο μὲν οἱ ποιηταὶ μιμηταὶ εἰδώλων ἀρετῆς, τοῦτο δ' ἡ ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον. εἰδώλων δὲ πλεῖον προσέθηκεν ἂν εἰς αὐτὸν Ὅμηρος. πότερον ταῦτα θρασύτερα καὶ προπετέστερα, ἢ τἀμά; ἐν οἷς φημι Πλάτωνα ἀποδημῆσαι ὑπὲρ αὐτοῦ; καί φημι ταῦτα λέγων, οὐ τὴν ἀποδημίαν κακίζων, ἀλλὰ τῇ ἀποδημίᾳ τὸν λόγον πιστούμενος· ναὶ ἀλλ' ἀπεστερήκαμεν αὐτὸν δόξης φιλοσοφίας, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς μὲν τῆς τραγῳδίας ποιητὰς οὐδ' ἐν ὀλίγῳ τίθησιν. Ὅμηρον δὲ τραγῳδοποιὸν προσείρηκεν οὐ τοῦτον τούτῳ κοσμῶν· ἀλλὰ τούτους μὲν διὰ τούτου κολούων, τοῦτον δ' ἐν τιμᾷ * καθαιρῶν. οὐκοῦν δεινὸν εἰ αὐτὸς μὲν καὶ τραγῳδοποιοὺς καὶ κωμῳδοποιούς, καὶ πόλιν, καὶ πολιτείαν καὶ νόμους ἑαυτῷ καθίστησιν: ἡμῖν δὲ (μηδὲ) λόγου τινὸς ἐξέσται πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητῆσαι καὶ ταῦτα οὐ μύρῳ ἐπαλείφουσιν αὐτόν, ἀλλὰ λόγοις τοῖς εὐφημοτάτοις, καὶ ὧν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠξίωσε μείζους ἀκούειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ.

* καθαιρῶν.

atque ita Platonis vitam carpere videbar, cum hoc seorsum a disputatione poni debuerit, atque hanc non amantis tantum, verum etiam in dicendo temperantis esse accusationem. Sed vide ne me inculpatum culpes. Nec enim ego de Platone tanquam in iudicio male loquebar, nec eius peregrinationes accusabam, quo deterior haberetur. Sed per has eum quoque mihi & Rhetoricæ testimonium perhibere affirmabam[sed nondum de his.] Verum quid me, obsecro, facere oportebat? Vtrum prorsus omittere Siculam peregrinationem, tanquam arcanum quiddam? At nec decreti conscius eram, quod vetaret, & causæ conducebat, atque etiam verum erat. (Etenim non semel nauigauit, vt Dio ius suum consequeretur.)

An vero Platonis amicis hoc dolet? Alius hic est sermo non ad me, sed quemuis alium prolatus. Num etiam hac in re iniuriam feci, quod ex eius legibus quædam descripsi? At vide, vt quoniam indignantur, hoc etiam ostendant, non ipsum sibi, cum quid ait, contradicere. *Iis autem qui beatè viuunt, illud primum suppetere debet, vt nec alios afficiant iniuria, nec ab aliis ipsi afficiantur. &c.*

Verum hæc recte & necessario sunt in medium prolata, an hoc quoque si non adoramus, vt * cistam mysteriis plenam, inique facimus? At ego non putabam, hoc esse mysteria proferre, & alia. Quocirca iubebam vsque ad finem auscultare, quisquis controuersiam totam cogniturus, & rectum suffragium laturus esset.

* Rectè [illegible] Canterus. In Phot. o legendum [illegible]

[*Quia Aristides prædictorum anacephalæosin reditum dicit: Dicas vel collectionem, epilogum, compendium, commemorationem, vel prædicta concludere. Vt Demosthenes, & colligere, summatim dicere, enumerare, renumerare, [&c. si quæ sunt similia] de integro incipere, vel repetitionē facere.*]

Senes.

Adeo enim omni reuerentia ac honore sumus eum prosecuti, vt si ipse contra nos dicturus fuisset, non potuerit sibi magis, credo, parcere.

Verùm hoc quoque, optime Capito, aliud agens consideraui, nihil aliud hominem, quam simulacra in ore habere, ac tum poetas simulacrorum virtutis imitatores esse, tum Rhetoricam ciuilis partis simulacrum,

Aula simulacris scatet ---

dicere ad ipsum Homerus. Non hæc audaciora sunt ac magis temeraria, quàm nostra, cum Platonem peregrinatum esse diximus, idque non peregrinationem sugillantes, sed ea causam nostram confirmantes. An verò Philosophiæ priuauimus eum opinione, quemadmodum ipse tragicos quidem nihili facit, Homerum autem tragicum vocauit, non tam honoris gratia, quam vt & illos per hunc mutilaret, & hunc, dum honorat, deprimeret. Indignum erit igitur, si tragicos ipse & comicos & ciuitatem sibi & rempub. atque leges componet: nobis autem ne de dicto quidem aliquo licebit cum ipso disceptare, idque non vnguentis delibuto, sed laudibus maximis, quibusque nec ipse de se maiores audire sustinuisset.

Odyss. 4.355.

Homerus. Tragicus poeta.

ARISTIDES

LECTAE sunt eiusdem orationes communi defensione similem tractantes quæstionem.

Ex ARISTIDIS PLATONICA PRO Quatuoruiris.

CCXLVIII. *De Pericle.*

PROOEMIVM.

SÆPIVS iisdem de rebus veniam petere non existimo necesse, præsertim cum non ita ad viros vilos dicturi simus, quam pro viris optimis, nec paucis, neque Platone iunioribus potius quam antiquioribus, si quis hoc quoq; forte reuerentia dignum censeat. Quapropter cum id, quo tota tendebat oratio, concessum esset, quid potuerat nocere, si viros intactos reliquisset? At nunc quasi parturiret, vndique communita ad ipsos via, sic insidiose sermonem aggreditur. Neque vero paruum est discrimen. Nam illud quidem erat pro veritate ipsa decertare, hoc autem non ego quidem vnquam, sed alius quis per calumniam non procul a malignitate abesse dixerit. Pericles igitur tam seuere vixit, quippe qui ne ridere quidem sit vnquam visus. Quinimo quod ad reipub. curam & æqualitatis amorem pertinebat, nemini cedebat animi magnitudine, quod non eadem quæ vulgus spectaret, paucos habebat similes. Quod autem Socrati inter sophistas, hoc illi inter oratores à natura præcipue datum fuit, vt elatum populum ac superbientem facillimè comprimeret: desperantem rursus, & abiectum dicendo reuocaret, ac spe repleret, quemadmodum ille cum adolescentibus agere solebat. Denique vrbis dignitas erat Pericles, vt qui nec multitudinis cupiditatibus obtemperaret, sed ipse populo imperaret, nec quod illis videbatur, diceret, sed quod sibi videretur, id illos facere cogeret, nec adulatoris fungeretur officio, sed omnem adulatoribus, quātum in se erat, intercluderet aditum: cum, quatenus probus erat & æquus, patris vicem populo præstaret, quatenus autem omnes coërcebat, & in sua potestate habebat omnia, plusquam tyrannus esset. Vnde licet euidenter perspicere, Periclem, si quem alium, sponte iustum fuisse. Nec enim vsquam iniquitati potius quam iustitiæ studuit, nec vt maiorem obtineret locū, curauit, cum id quouis Pisistrato facilius posset: verum quasi arcem ad leges seruandas & omnes communiter iuuandos occupasset, ita se gerebat.

Pericles nunquam ridere visus.

Pisistratus tyrannus.

Schol. *Sic forte: Quod in medio iacet, æquale est, si dicas ad omnes, velut in orbem fertur, vel quia arx media iacet in vrbe.*

At postquam ille mortuus est, iam & Siciliā somniabant, & Italiam affectabant, & Carthaginem atq; Africam appetebant, atque omnia circūspiciebant, nec ipsis quidquā sufficiebat, & longiorem belli fecerunt appendicem. Hæc autem, ô Plato, & Socrates, suadebat vester nō socius, sed sodalis, vt tu dixeris an potius dixisti. Quocirca quis ea vel iuste Pericli, vel non necessario tribuat Alcibiadi, qui ciuitatem,

Alcibiades.

Excerpta è tertia oratione Aristidis Platonica pro Quatuorviris.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπολογίας, τὸν ὅμοιον διὰ τῆς ἐκλογῆς περιλαμβάνων τρόπον [ὑπὲρ Περικλέους.]

Ἐκ τοῦ Ἀριστείδου πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ τῶν τεττάρων.

ΤΟ ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

* Παραιτεῖσθαι μὲν οὐκ οἶδ᾽ ὅτι δεῖ * περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, ἄλλως τε καὶ οὐ πρὸς ἄνδρας μέλλοντας ἐρεῖν μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ ἀνδρῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν· καὶ τούτων οὐκ ὀλίγων, οὐδὲ ἧττον παλαιῶν ἢ Πλάτων, ὅτι μὴ καὶ πρεσβυτέρων ἐκείνου, εἴ τῳ καὶ τοῦτο αἰδοῦς ἄξιον εἶναι δοκεῖ. ὥστε ὅταν ὡμολόγητο καὶ συνεκεχώρητο, ὑπὲρ οὗ πᾶς ἐμοὶ ἐστιν ὁ λόγος, καὶ πρὸς ὃ πάντα ταῦτ᾽ εἶχε τὴν ἀναφοράν, τίς ἂν ζημία τῶν ἀνδρῶν μὴ προσκαταθεῖναι νῦν δι᾽ ὥσπερ ὠδίνων, καὶ περιβαλλόμενος κύκλῳ τὴν ἐπ᾽ ἐκείνους ὁδόν, οὕτως ἐπιβούλως ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς [κατ᾽ ἐκείνων] τοὺς λόγους φαίνεται. καὶ μὴν τὸ μὲν διάφορον, οὐχὶ μικρόν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἦν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀγωνίζεσθαι. τοῦτο δὲ ἐγὼ μὲν οὐδὲ ποτε ἂν φήσαιμι. ἄλλος δ᾽ ἄν * τις εἴποι διαβάλλων, οὐ πόρρω κακοηθείας εἶναι. * Περικλῆς τοίνυν τά τε ἄλλα τὸν βίον ἦν ἄριστος, καὶ οὐδὲ γελῶν πώποτε ὑπό τινος ὤφθη. καὶ τῇ μὲν τῆς πολιτείας φυλακῇ, καὶ τῷ τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις ἔχειν ἀνέχεσθαι, κοινὸς (εἴπερ τις ἀνθρώπων) ἁπάντων εἶναι· τῷ δὲ ἀξιώματι τῆς γνώμης καὶ τῷ μὴ τὴν αὐτὴν ἡττᾶσθαι τοῖς πολλοῖς ὀλίγους κατέλιπεν ἐγγὺς ἐλθεῖν ἑαυτοῦ. ὃ δέ φασιν ὑπάρξαι Σωκράτει σοφιστῶν διαφερόντως, τοῦτ᾽ ἐκείνῳ δημαγωγῶν. ἐπαρθέντα μὲν γὰρ τὸν δῆμον, καὶ μεῖζον ἢ φρονήσαντα, δεινότατον εἶναι συστεῖλαι καὶ καθελεῖν· ἀθυμήσαντα δὲ καὶ ταπεινωθέντα ἀναγαγεῖν αὖ τοῖς λόγοις, καὶ μεστὸν ἐλπίδων ποιῆσαι· * ὥσπερ ἐκεῖνος εἰώθει περὶ τοὺς νέους ποιεῖν. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, χρῆμα τῆς πόλεως ἦν Περικλῆς, οὐ δουλεύων ταῖς τῶν πολλῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἄρχων τῶν πολλῶν· οὐδ᾽ ὅτι δόξειεν ἐκείνοις τοῦτο λέγειν ἀξιῶν, ἀλλ᾽ ὅτι δόξειεν αὐτῷ, τοῦτ᾽ ἐκείνους πείθειν ἀναγκάζων· οὐδ᾽ ἐν κόλακος μοίρᾳ προσκείμενος, ἀλλ᾽ οὐδαμοῦ τοῖς κόλαξι πάροδον (τὸ καθ᾽ αὑτὸν) διδούς. τῇ μὲν χρηστότητι καὶ ταῖς ἐπιεικείαις ἐν πατρὸς ὢν τάξει τῷ δήμῳ· τῷ δὲ κωλύειν ἅπαντας, καὶ πάνθ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῷ ἔχειν πλέον ἢ τύραννος. ἐξ ὧν, ὡς ἔοικεν, ἔξεστι σαφῶς ἰδεῖν, ὅτι εἴ τις ἄλλος καὶ Περικλῆς ἑκὼν δίκαιος. οὐδαμοῦ γὰρ τὴν πλεονεξίαν ἀντὶ τῶν νόμων ἠγάπησεν· οὐδ᾽ ὅπως ἔσται μείζων τῆς τάξεως προεθυμήθη, παρὸν * αὐτῷ μᾶλλον παντὸς Πεισιστράτου· ἀλλ᾽ ἦν παραπλήσιος κατέχοντι τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ τῷ σώζειν τοὺς νόμους, καὶ τῷ πάντας εὖ ποιεῖν ἐκ μέσου (τοῦ δημοσίου.)

σχόλιον. [οἷον ἴσως. τὸ γὰρ ἐκ μέσου φερόμενον, ἴσον ἐπὶ πάντας ὥσπερ ἐπὶ κύκλῳ φέρεται· ἢ ὅτι ἡ ἀκρόπολις μέση κεῖται τῆς πόλεως.]

ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, ὠνειροπόλουν μὲν Σικελίαν, ἐφίεντο δὲ Ἰταλίας, ὠρέγοντο δὲ Καρχηδόνος καὶ Λιβύης· πάντας δ᾽ ἀνθρώπους περιεσκόπουν· ἤρκει δὲ αὐτοῖς οὐδὲν, μακρότερον δὲ τοῦ πολέμου τὴν προσθήκην ἐποιήσαντο. ὁ δὲ ταῦτα πείθων ἦν, ὦ Πλάτων τε καὶ Σώκρατες, ὁ ὑμέτερος κοινωνὸς μὲν οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἑταῖρος δὲ, καὶ αὐτὸς ἂν φαίης μᾶλλον δ᾽ εἴρηκας. πῶς οὖν ἄν τις ταῦτα δικαίως κατηγοροίη Περικλέους, ἢ πῶς οὐκ ἀναγκαίως Ἀλκιβιάδου; ὅστις παραλαβὼν

* Schol. λείπει. * διὰ τὸ περὶ Πλάτωνα πλῆμμα. * al. τι. * al. Περικλῆς τοίνυν λέγεται, τά τε ἄλλα τὸν βίον. * ἴσως. * αὐτῷ.

τὴν πόλιν, εἰ δ' ἦσαν αἰτίαι συμβούλων, εἶθ' οὕτως ἐξέμηνεν. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἅπαντος κέρδους κρείττω παρέχειν ἑαυτόν, δικαιοσύνης ἐστὶν δήλωσις· τὸ δὲ τὸν ἐν * τάξει βίον αἰεὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν (προῃρῆσθαι) σωφροσύνης τεκμήριον παρέχεται· καὶ μὴν ἀνδρείας γε· ἐν οἷς οὐ πρὸς χάριν, οὐδ' ὑποπεπτωκώς, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα ἐλευθέρως ὡμίλει τῷ δήμῳ. μόνος τοίνυν καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προειδώς, καὶ τοῖς παροῦσι χρήσασθαι δυνηθείς· πῶς οὐκ ἂν σοφίας δικαίως δόξειε φέρεσθαι τῆς γε τὰ χρησιμωτάτης, εἴ τις ἀνθρωπίνως ἐθέλοι λογίζεσθαι; εἶθ' * ὃν ἐξ ἁπάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ὑπάρχει προσειπεῖν ἀνδρεῖον, δίκαιον, φρόνιμον, σώφρονα· τοῦτον Πλάτων μετὰ τῶν κολάκων ἠρίθμησε. λάλους γάρ φησιν Ἀθηναίους ἐποίησε, καὶ ἀργούς, καὶ δειλούς, καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν καταστήσας. περὶ μὲν δὴ λάλων, ὦ Πλάτων, καὶ ἀργῶν καὶ δειλῶν αὐτόθεν κατάβαλε μή πού τις καὶ Τρῶας * ἀγείρησι θεὸς ἄλλος. [κατάβαλε, κατάθου, πέπαυσο, σίγα.] σὺ δὲ * Μαντινικήν, ὦ ξένην καὶ Μιλησίαν ἐπίστασαι κοσμεῖν· καὶ οὕς τινας ἂν σοι δοκῇ, πάνυ ῥᾳδίως μεγάλων ἠξίωσας· τοὺς δὲ Ἑλλήνων τοὺς ἄκρους καὶ παρὰ πᾶσι βεβοημένους, ἐν φαύλῳ * καθαιρεῖς, οὐχ ὅτι δ' ἠγνόεις ὧν * ἄξιοι. ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ σαφῶς εἰπεῖν τὴν * λογίων γόνῃ; [ἀντὶ τοῦ λέσχης γόνῃ, καὶ οὐ τῇ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ.] πῶς ἂν εἴη διεφθαρκὼς Ἀθηναίους, ἢ πῶς λάλους πεποιηκὼς * ὅς γε κἀν τοῖς λόγοις αὐτοῖς τὸ μηδὲν φαύλως, μηδ' εἰκῇ, τιμήσας φαίνεται; τοὐναντίον γὰρ ἔμοιγε πᾶν αὐτοὺς ἐθίσαι δοκεῖ· μήτε λέγειν ὅπως ἔτυχε μηδέν, μήτε ποιεῖν ἀπὸ τοῦ προστυχόντος. ἔπειτα δ' ἄλλου μὲν τινος πράγματος οὐκ ἰσχυρὰ ἂν μαρτυρία κωμῳδίας διδασκάλῳ, τάχα ἂν οὐκ ἰσχυρὸν ἦν· εἰς δὲ λόγων κρίσιν μήποτε ἔσομαι σεμνὸς οὕτως, ὥστε ὑπερορᾶν τῶν ἀνδρῶν τούτων, ὡς οὐδενὸς ἀξίων. ὁ μὲν τὴν Ἑλληνίδων μεγίστην ὁ Κρατῖνος τὴν ἐκείνου γλῶτταν εἴρηκε λέγων ὧν ἴσασί τι καὶ φρονῶν, ἀναμίξας δέ τι τῆς παρὰ τῆς τέχνης πικρίας τοῖς ἀπὸ τῆς ἀληθείας. ὅμως οὐκ ἐξέφυγε τὸ μὴ οὐ τὰ πρωτεῖα δοῦναι τῷ ἀνδρί, μηδ' ἐνδείξασθαι τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν περὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ἀστράπτειν καὶ βροντᾶν αὐτόν, καὶ * κυκᾶν, φησί, δημηγοροῦντα. μὴ γάρ μοι τοῦτο, εἴ τι μέμφεται αὐτῷ· ἀλλ' ὅσον εἰς τὸ παρὸν προσήκει λόγον τῆς μαρτυρίας λαμβάνω. ἀλλ' οὐ πολλή τις ἡ περιουσία χρόνου, οὔτε διηγεῖσθαι πόρρω μὲν αὐτοὺς ὧν τοῦ ληρεῖν, πλεῖον δὲ τοὺς ἄλλους ἐθίζειν ἀπέχειν. πῶς οὖν ὁ τοσοῦτον ὑπερέχων, καὶ μόνος πᾶσι τοῖς κριταῖς νικῶν, τὴν τῆς φλυαρίας εἰκῆ καὶ παρὰ καιρὸν Ἀθηναίους αἴτιος φέροιτ' ἂν δόξαν; ἐγὼ μὲν γὰρ τοὐναντίον ἡγοῦμαι, σιωπῆς αἴτιον αὐτὸν πλέον, ἢ προπετείας, καταστῆναι. ἴσμεν γοῦν, ὅτι κἀν ταῖς ἄλλαις δήπου δυνάμεσιν, οὗ μὲν πολλοὶ παραπλήσιοι καὶ ἐφάμιλλοι πρὸς ἀλλήλους, πολλὰ τὰ πράγματα, καὶ πλείων ἡ ἔρις. ἐπειδὰν δέ τις εἰς ὑπερβολὴν ἀναβῇ, ἅπαντες ἤδη συγκεχωρήκασιν, ἥττω δὴ καὶ λέγειν. ἐπειδὰν δέ τις εἰς ἄκρον ἐγγένηται, στέργειν ἀνάγκη τοὺς πλείους καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα εὐλαβεῖς καὶ κοσμίους εἶναι περὶ τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἂν ὅτῳ γέ τις ἐστὶ βέλτιστος, τούτῳ χείρους ἀπεργάζοιτο· ἀλλ' ὥστε καὶ πρὸς αὐτὰ ταῦτα, ἃ βέλτιστός ἐστιν.

* αἱ τάξει.
* al. ὦ.
* al. ἰσχόμενα.
* al. μαντινικήν.
* al. καθαιρεῖς.
* λέγων.
Schol.
* Περικλῆς.
* κυκᾶν.

quam acceperat consiliis obtemperare valentem, in talem furorem egit? Quapropter cum nulli esset lucro deditus, iustitiae manifestum dabat specimen, vt & temperantiae, dum vitam moderatam voluptati praeferebat: fortitudinis etiam, cùm non ad gratiam nec submisse, sed liberrime cum populo agebat. Denique cum solus & futura praeuideret, & praesentibus vti potuerit, meritò prudentiae laudem, si quis res humanas consideret, consequatur. Ergo quem de cunctis virtutis partibus, licet fortem, iustum, prudentem, temperantem vocare, cum inter adulatores Plato posuit? *Nam loquaces, inquit, ociosos, ignauos, & auaros, postquam stipendia iussit facere, Athenienses reddidit.* Ac de loquacibus, ociosis, & ignauis, Plato, indidem supputa.

Ne quis fortè Deum Troianos excitet vsquam
[*supputa, depone, quiesce, tace.*]

At tu Mantinensem quidem hospitam, & Milesiam nouisti laudare, ac quoscunque libet, facile praedicas: Graecorum autem principes, vbique celebres, temerè deprimis. Id autem non eo facis, quòd dignitatem eorum non cognoscas, sed vt honestè dicam, nimium sermoni indulges. [*γόνη pro garrulitate, non pro rei veritate.*]

Quomodo potuit Athenienses corrumpere, vel loquaces reddere [Pericles,] qui etiam in vestris libris ipsis, ne quid esset temerè prolatum, cauerit. Quinimò contra mihi videtur eos assuefecisse, ne quid temerè dicerent vel facerent. Deinde in alia quidem re non esset fortasse magni momenti Comicum testimonium: at in eloquentiae iudicio, vt illos quasi viles contemnam, nunquam tam superbus ero. Cratinus quidem Graecanicarum maximam vocauit eius linguam, cum diceret idem quod sentiebat, nonnihil tamen veritati ex arte acerbitatis aspergeret, verumtamen facere non potuit, quin primas ei tribueret, eiúsque in dicendo declararet excellentiam. Aristophanes fulgurare eū ac tonare ac miscere dixit inter concionandum. Nihil enim curo si quid in eo reprehendit, sed quantum ad hanc rem attinet, eius vtor testimonio.

Sed nondum haec omnia: verumtamen illud confessus est, periculum euasisse oratorem. * Cur ergo qui tantum praestitit, ac solus omnium suffragia tulit, Athenienses ad ineptam garrulitatem credatur incitasse? Nam ego quidem contra magis eum silentij quàm temeritatis caussam fuisse existimarim. In aliis certè facultatibus videmus, vbi multi sunt inter se similes, multa negotia, maioremque contentionem exsistere: postquam autem vnus aliquis excelluerit, reliquos cedere. Similiter in dicendo, cùm quis princeps exsistit, acquiescunt plerique, nec sibi negotium facessunt, verùm, quàm possunt castissime dicunt & modestissimè. Nec enim eo quo quis excellit, alios deteriores reddit, & in iis praesertim in quibus excellit.

Aristid.
Schol.
Schol.
Cratinus de Pericle sup. in orat. pro rhet. contra Platon.
Aristophanes.

ARISTIDES.

At non esse inhonestam, nec ignominiosam, nec etiam accusatione vel venia, sed aliquo maiore præmio dignam ipsam dicendi vim, si demonstrare vellem, puderet me Deorum eloquentium. Tamen hoc saltem dicat (quod si quis moleste fert alius, in me totum avertat, nec ego de fortuna conquerar) vim dicendi cum proba & modesta vita, qualis in hominem maxima posset cadere, coniunctam me malle, quam decies millies Darium Hystaspis F. fieri, & eius respectu iam omnia mihi videri sordere. Quin nec Platonem fere aliud habere quidquam præter verba, scio, eique dictionem gratulor, & quamuis per iocum se dicat illud minime curare, non temere credam, sed id admodum studere intelligam, ac tum maxime, cùm videtur quasi ludens loqui. Itaque domesticum proderemus thesaurum, si ista carperemus. [*Prouerbium de iis qui domestica criminantur.*] Verum de his ne dicendum quidem est, ac tanto minus, quanto maior est vis dicendi. Ergo cum ego, qui tam acer, vigil, ac propemodum alatus fuit, vel ipsum ociosum fuisse, vel alium reddidisse credam? Nihil equidem scire viderer, cum ille non Athenienses modo, sed ne hostes quidem otiari permiserit. Talem enim mouendi suis necessitatem attulit, vt ipsi quoque mores suos mutare cogerentur. Idque iuste fiebat, inquit Demosthenes. Veruntamen cum Plato otiosos ac ignauos ait fecisse: Cretensis mare dicat aliquis. [*Prouerbium in eos qui simulant se ignorare. sunt enim Cretenses periti nauigationis, & dicitur insulanus ignorare, & Siculus mare.*] Verum quamuis in hoc grauius quàm cæteri, premeretur, quod illi quidem rebus præsentibus dolebant, ipse autem ciues ita videbat affectos, vt ad rem gerendam essent inutiles, nec hostibus modo cedere it, sed & ipsi tanquam fortunæ præsentis auctori irascerentur: ac præter duo fortunæ mala [bellum & morbum] duo hæc eos sibi videret consciuisse, dolorem & indignationem: & in mediis hæreret periculis, vndique, vt ita dicam, desertus: nihil tamen timuit, nec remisit, neque sententiam quasi colorem mutauit, cum pariter cum ciuibus & hostibus pugnaret, sed quasi artem eos aliquam doceret, eodem vtebatur quo prius tenore, nec periculorum gratia decreta sua aboleuit, neque in securitate dumtaxat philosophatus est: verùm quemadmodum si de numeris & mensuris fuisset interrogatus, idem & olim respondisset & postea, ita quoque tunc idem de summa rei statuebat, nec vel pericula fugere, vel seipsum castigare, & ipsorum causa, qui cum temporibus mutati essent, ruborem suscipere dignabatur. Quocirca non hoc erat dicendum, copias cum non eduxisse, sed id cùm esset faciendum, & pugnandum, omisisset, considerandum. Nam & Lacedæmonios aiunt, cùm eos aliquando premerent Thebani, vt vel ad pugnam exire, vel deteriores esse se confiteri iuberent, ita respôdisse:

Eloquentia cum virtute coniuncta.

Platonis sy-...

SCHOL.

ἀλλὰ μίαν ὡς αὐτό γε οὐκ ἄτιμον, τὸ δύνασθαι λέγειν, οὐδ᾽ εἰς ὄνειδος φέρον, οὐδὲ κατηγορίας ἄξιον, οὐδέ γε συγγνώμης, ἀλλά τινος κρείττονος· αἰσχυνοίμην ἂν τοὺς λογίους θεοὺς εἰ ζητοίην ἀποδεικνύναι. πλὴν γε τοσοῦτον ἂν εἴποιμι· ἐμοὶ γὰρ εἴη, εἴ τις ἄλλος δυσχεραίνει, καὶ * ἔπεισι τι ἄπαν εἰς ἐμέ· καὶ οὐ μέμψομαι τῷ δαίμονι, ὡς ἐγὼ δεξαίμην ἂν δύνασθαι λέγειν μετὰ χρηστοῦ βίου καὶ σώφρονος, εἰς ὅσον οἷόν τε κάλλιστα ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ μυριάκις Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου γενέσθαι· καὶ μικρά μοι πάνθ᾽ ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῦτο * ἤδη φαίνεται. εἶτα δὲ καὶ τὰ Πλάτωνος πράγματα, εἰ μὴ πτυσσώμεθα, οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ὄντα, ἢ λόγους καὶ συγχαίρω τῆς λέξεως αὐτῷ. κἂν με προσπαίζων ουτωσὶ πείθῃ, μὴ πάνυ τούτου φροντίζειν· οὐ πάνυ πείσομαι, ἀλλ᾽ ἴσομαι σφόδρα σπουδάζοντα, καὶ τηνικαῦτα μάλιστα, ἡνίκα ἂν ὡς παίζων λέγῃ. ὥστε τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλοιμεν ἄν, εἰ ταῦτα διασύροιμεν. [παροιμία. τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν τὰ οἰκεῖα διαβαλλόντων.] ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδὲ λέγειν ἄξιον· ἀλλὰ * τοσούτῳ ἧττον, ὅσῳ περ ἂν ᾖ κρεῖττον τὸ δύνασθαι λέγειν. (εἶεν.) ἵνα τί ἔγωγε ὀξὺν καὶ ἄγρυπνον, καὶ ἥδιστ᾽ ἂν εἴποιμι ὑπόπτερον τοῦτον ἢ ἀργὸν αὐτὸν ἢ ἑτέρους ἐθίζειν ἐγὼ πείσομαι. οὐκ ἄρα ἐπίστασθαι δόξω τῶν πραγμάτων οὐδὲν· ὅστις γε μὴ ὅτι Ἀθηναίοις, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἀργεῖν ἐπέτρεπεν, ἀλλὰ κἀκείνους ἐποίησε μεταβαλεῖν τοὺς τρόπους· τοσαύτας ἀνάγκας αὐτοῖς * ἐξεύρισκε τοῦ κινεῖσθαι, καὶ τὸ δικαίως οἷς ἐποίει προσῆν, ἔφη Δημοσθένης. ἀλλ᾽ ὅμως Πλάτων ᾐτιάσατο αὐτὸν ἀργοὺς καὶ δειλοὺς πεποιηκέναι. ὁ Κρὴς δὴ τὸν πόντον φήσει τις. [παροιμία ἐπὶ τῶν προσποιουμένων τὸ ἀγνοεῖν. οἱ γὰρ Κρῆτες, ἐμπειροθάλασσοι λέγεται δὲ καὶ ὁ νησιώτης ἀγνοεῖν τὴν θάλασσαν, καὶ Σικελὸς τὴν θάλασσαν.] ὥσθ᾽ οἱ μὲν ἄλλοι τοῖς παροῦσι τούτοις ἠθύμουν, ὁ δὲ ἐπ᾽ αὐτῷ τρισὶν ἀλγεῖ μεῖζον, τὸ τοὺς πολίτας οὕτως ἔχοντας ὁρᾶν, ὥστε ἀπόρους εἶναι χρῆσθαι· καὶ ταῦτα οὐκ ἐστὶ τοῖς πολεμίοις ὑποπεπτωκέναι, ἀλλὰ κἀκείνῳ δυσμεναίνειν, ὡς τῶν παρόντων πραγμάτων αἰτίῳ. πρὸς δυοῖν τοῖν ἀπὸ τῆς * τύχης (τῷ πολέμῳ καὶ τῇ νόσῳ) δύο ταῦτα προσειληφότας ὁρᾶν αὐτούς, λύπην καὶ παροξυσμὸν εἰς αὐτόν. ἐν μέσοις τοῖς δεινοῖς ἐμβεβηκώς, καὶ πανταχόθεν μεμονωμένος (ὡς εἰπεῖν) οὐκ ἔδεισεν, οὐδ᾽ ὑπεχώρησεν, οὐδ᾽ ὥσπερ χροιὰν τὴν γνώμην μετέβαλε, τοῖς τε πολίταις καὶ τοῖς πολεμίοις ὁμοῦ ἀντιτεταγμένος· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἄλλο τι μάθημα διδάσκων αὐτοὺς κατὰ ταὐτά, ἃ καὶ πρότερον διεξῄει. καὶ οὐ διέφθειρε τὰ δόγματα ἐπὶ τῶν κινδύνων· οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ἐφιλοσόφησε μόνον· ἀλλ᾽ ὡς περὶ ἀριθμῶν ἢ μέτρων ἐρωτηθείς, ταὐτὸν ἀπεκρίνατο ἂν καὶ ὕστερον καὶ πρότερον. οὕτω καὶ τότε τὰς αὐτὰς ἠφίει φωνὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων πραγμάτων· οὔτε τοὺς κινδύνους * εἶναι ἄξιον, οὔτε ἑαυτὸν μέμφεσθαι· αἰσχύνεσθαί τε ὑπὲρ αὐτῶν * ἅμα τοῖς καιροῖς ἑτέρων γεγονότων. μὴ δὴ τοῦτο λέγωμεν, ὡς οὐκ ἐξήγαγεν· ἀλλ᾽ * εἰ προσῆκον ἐξάγειν, καὶ μάχεσθαι παρεώρα, τοῦτο σκοπῶμεν. ἐπεὶ καὶ Λακεδαιμονίους ἀκούομεν δή ποτε, προσκειμένων αὐτοῖς ποτὲ Θηβαίων, καὶ κελευόντων ἐξιέναι καὶ μάχεσθαι, ἢ χείρους ὁμολογεῖν εἶναι σφῶν· ἀποκρίνασθαι,

* al. ἐπίπονον ἅπαν.

* al. εἶναι φαίνεται.

σχόλιον.

* al. τοσούτῳ.

* al. παρέσχε καὶ τοῖς ...

σχόλιον.

* al. ψυχῆς.

ARISTIDES

περὶ μὲν τοῦ, πότεροι βελτίους, τὰς πράξεις κρίνειν τὰς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἑκατέροις πεπραγμένας. μαχεῖσθαι δὲ οὐκ ἐν τῇ τῶν πολεμίων χώρᾳ, οὐδ᾽ ὅτε ἐκεῖνοι κελεύουσιν· ἀλλ᾽ ἡνίκα ἂν αὐτοῖς δοκῇ. καὶ οὐ χρῆσθαι περὶ τούτου συμβούλοις Θηβαίοις. ἐγὼ μὲν οὖν ὅπερ λέγω περὶ τούτων, οὕτω καὶ χαίρω τῇ μεγαλοπρεπείᾳ παντὸς μᾶλλον, ὥς γε ἐμαυτὸν πείθω. ὁρῶ δὲ ὅτι πολλὰ τῶν πόλεών ἐστιν ὥσπερ *ἐφολκια, οἷς ἀνάγκη συγχωρεῖν ὥσπερ ἐν σώματι. καὶ γὰρ τὰ σώματα, καὶ τὰ χείριστα καὶ τὰ κάλλιστα, ἀπὸ τῶν αὐτῶν κέκραται· τῷ δὲ ἢ πλείονος ἢ ἐλάττονος τούτων (ἕκαστον) μετέχειν, τούτῳ κρίνεται τό, τε χεῖρον καὶ τὸ βέλτιον. οὕτω δὴ καὶ τὰς πόλεις ἀνάγκη τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπείας ἀπολαύειν, κἂν ὡς βέλτιστα οἰκεῖσθαι δοκῶσιν. ἐπεὶ κἂν τοῦδε τοῦ παντὸς τοσούτων καλῶν καὶ τοσαύτης ἀγαθῆς τύχης μετειληφότος, καὶ οὐδὲν ἔξω δοκοῦντος αὐτοῦ λελοιπότος τῶν καλῶν, πολλὰ ἂν εὕροις, οἷς ἥκιστα ἂν ἡσθείης· ἀλλ᾽ οὐ κατηγορεῖς διὰ ταῦτα τοῦ παντός, οὐδὲ τοῦ ποιήσαντος· οὐδὲ νομίζεις, ἄλλον τινὰ δή που βελτίω γενέσθαι ποτὲ ἂν αὖθις δημιουργὸν τῶν ὅλων· ἀλλὰ δίδως τῇ φύσει ταῦτα ἐφέλκεσθαι, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖς. τί δὴ θαυμαστόν, εἰ καὶ Ἀθήνησί τι τῶν τοιούτων ἦν, ὥσπερ ἴσως ἄν που καὶ ἄλλοθι. καὶ συνεχώρησαν οἱ προεστῶτες, ἅμα μὲν τὴν τῶν πολλῶν πενίαν καὶ χρείαν ἐπανορθούμενοι, δι᾽ ἣν οὐκ ἐλάχιστα τῶν ἁμαρτημάτων συμβαίνει, ἃ κωλύειν μᾶλλον ᾤοντο· ἅμα εὐλαβούμενοι, μή τι καὶ χεῖρον ἐξεργάσαιντο τοῦ κατείργειν παντελῶς αὐτούς. τί γὰρ οὐκ ἦν προσδοκῆσαι ποιήσειν ἀνθρώπους τοσούτους τὸ πλῆθος, καὶ οὕτως ὀξεῖς, καὶ χρημάτων τοσούτων παρόντων· εἰ μηδεὶς αὐτοῖς μεταδιδοίη τὰ μέτρια; ἆρ᾽ οὐκ ἔπειτ᾽ ἂν αὐτοὶ ἐπιχειρήσαι λαβεῖν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ὦ Πλάτων. ἀλλὰ δυοῖν θάτερον· ἢ οὐκ ἦσαν Ἀθηναῖοι τοιοῦτοι, οἵους σὺ κατηγορεῖς· ἢ πάντες μᾶλλον ἢ Περικλῆς αἴτιος· εἴπερ γε μήτε φαύλας ἐδίδου τὰ παλαίσματα, μήτε ἀσαφεῖς τινάς, ἢ κιβδήλους, ἢ σκολιὰς παρεῖχε τὰς γραμμάς.

Ἐκ τῶν* περὶ Κίμωνος.

[Ὁ δὲ Κίμων Μιλτιάδου μὲν ἦν πατρός, νωθὴς δὲ τὰ πρῶτα δόξας, ὕστερον ἐν πολλοῖς καὶ στρατηγίαις εὐδοκίμησεν. ἐξοστρακισθεὶς δὲ κατῆλθε, καὶ στρατηγήσας, ἐνίκησεν ἐπ᾽ Εὐρυμέδοντι ποταμῷ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· τέθνηκε δέ, τὸ *Κίτιον τῆς Κύπρου πολιορκῶν.]

Ἐβουλόμην δ᾽ ἂν καὶ πρὸς ἄλλον τινά μοι τὸν ἀγῶνα τυγχάνειν ὄντα, καὶ μὴ πρὸς Πλάτωνα καὶ περὶ τούτου λέγειν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἵνα πᾶσιν οἷς εἶχον ἐχρώμην θαρρούντως· καὶ μὴ συνέβαινέ μοι παραπλήσιον. ὥσπερ ἂν εἰ πλέων, καὶ πνεύματος οὐρίου κομίζεσθαι, εἶτα ὑφείμην ὑπὸ δειλίας· ἢ καὶ ἵπποις ἀγωνιζόμενος, ἐξὸν καὶ ταχὺ καὶ τοσοῦτον ὅσον βούλομαι παρενεγκεῖν· εἶτ᾽ ἀνεῖχον ἐξεπίτηδες, φειδοῖ τῇ προειληφότος· οὕτω πολὺ πλέον ποιοῦμαι λόγον, μηδὲν ἀπηχὲς εἰς Πλάτωνα τυχεῖν εἰπών· μηδ᾽ ὥσπερ εἰ θρασύνεσθαι δοκεῖν, ἢ ἐκείνων ἕκαστον ἐπαινέσαι, εἰκότως. οὐδὲ γὰρ ἐλάττονος ἀξία χάριτός μοι τὰ πρὸς τοῦτον. οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἴ γε ἀμφοτέρων συμβήσεται, καὶ τὰς κατ᾽ ἐκείνων αἰτίας ἀπολύσασθαι, καὶ Πλάτωνι πᾶν ὅσον αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἔξεστι σεσῶσθαι. καὶ προέσεσθαι τὸ δίκαιον ἀμφοτέροις μετρίως ἂν ἔχοι τὸ δίκαιον πανταχῇ.

Vtri quidem essent meliores, vel ab vtrisque pro Græcia res gestas testari, ceterùm non ad hostium occasionem vel præceptum se pugnaturos esse, sed cum sibi visum foret, nec in ea re Thebanorum vti velle consilio. Atque ego quidem sicut loquor, sic etiam plurimum delector magnificentia, quemadmodum mihi persuadeo. Ciuitatum autem multas esse video quasi [*peccata dicit*] appendices, quibus necessario sit tanquam in corpore concedendum. Nam & corpora tam pulcherrima quàm turpissima, ex iisdem esse rebus composita: quatenus autem de singulis plus vel minus fuerint adepta, hactenus deteriora vel meliora censeri. Similiter etiam ciuitates, quamuis optime videantur constitutæ, naturam tamen humanam necessario sequuntur. Nam & in hoc vniuerso, quod ita est rerum omnium bonarum particeps, vt ei nihil deesse videatur, multa quæ displiceant reperias: nec tamen ideò vniuersum ipsum accusas, aut eius auctorem, nec alium aliquando meliorem opificem extiturum credis: sed hæc à natura sinis attrahi, nec tibi negotium facessis. Quid ergo mirum, si quid Athenis etiam tale fuit, quemadmodum & alibi fortasse, quod concesserint præfecti, quo simul & vulgi inopiæ mederentur, ex qua non minima oriuntur delicta, sic quę videbantur posse tolli, & cauerent, ne quid etiam peius efficerent, si eos omnino coercerent. Quid enim non exspectandum fuerat a tot hominibus, ac tam acribus, quique tantas opes haberent, nisi quis partem cum iis aliquam communicasset? nonne fore vt omnia conarētur sumere? Ne hęc amplius, ò Plato: verùm aut non erant Athenienses tales, quales dicis, aut quiuis potius, quam Pericles, eius rei causam præbuit. Quandoquidem ille nec viles edebat luctas, nec obscuras, vel adulterinas, vel obliquas ducebat lineas.

Ex iis quæ de Cimone.

Cimon natus patre Miltiade, stupidus visus initio, postea rebus multis bellicis commendatus est. Electus Ostracismo rediit, vicitque apud Eurymedontem fluuium terra marique, obsidénsque Citium Cypri vrbem, extinctus est.

SCHOL.

Excerpta ex Aristidis Cimone.

VELLEM autem cum alio mihi, quàm cum Platone, institutam esse contentionem, tā de hoc quàm de reliquis, vt omnibus, quibus possem argumētis audacter vterer, neque quasi vector, cum secundo liceret vento ferri, præ timore vela constringerem, aut quasi equestri contendens certamine, cum liceret celerrime progredi, sponte me inhiberem, quo præcedēti parcerem. Adeò multo diligentius obseruo, nequid in Platonem dicam grauius, & quasi ferocire videar, quàm vt illorum vnumquemque suis ornem laudibus: nam non minoris est mihi huius gratia. Verumtamen si vtrumque consequemur, vt & illorum dissoluamus crimina, & Platoni omnem tribuamus honorem ac reuerentiam, atque in vtroque iustè nos geramus, mediocriter nobiscum agetur.

* Schol. τοῖς ἁμαρτήμασι.

* Περικλῆς, ἢ μισ.

* al. κίτιον.

ARISTID. Nam ſi contraria contrariis definiemus, quo pacto ſua ſingulis conſtabit natura? Si enim imperium in ſeruitute ponatur, vix aliud quicquam ſeruitutem effugerit, & ſi imperium eſſe ſeruitutem ponimus, quid prohibet, quo minus eadem ratione ſeruitutem eſſe imperium ponamus, atque ita res circumagitur, nec vnquam eodem maneat loco: verum imperium prius ad ſeruitutem redactum, per eam rurſus ſit imperium: ſeruitus autem prius ad imperium redacta, per illud ipſum rurſus exiſtat ſeruitus. Itaque vagentur ac transmutentur hæc nomina, quæ ſunt rerum contrariarum, aut potius rebus ipſis contraria.

SCHOL. [rebus dicit, grauiter, cum vnum eſſe & idem imperium & ſeruitutem confirmet.] Tales, ò Plato, Græciæ præbebit adiutores. Itaque donec viuebat Cimon, peribant Barbari metu Græcorum.

SCHOL. *Demoſthenicum hoc ſchema. aſt enim metu legatos mortuos, timore vero Græcos, pro, timore Græcorum, vel quia ſic terruit aut Græcos, vt prope mortui fuerint.*

Cimon Oſtracismo eiectus. At eum Oſtraciſmo expulerunt, ne vocem eius per decem annos audirent. Certè: ſed eum ante annos decem exactos reuocarunt, vt eius audirent vocem. Ita eum deſiderabant. Verum tu quem condemnarint, dicis: quam ſententiam mutarint, non cogitas, quæque vel rectè decreuerunt, vtriſque exprobras, quæ rectè conſuluerunt, nec illis veniam putas, nec huic maximum præbere virtutis teſtimonium. Cúmque ij, qui eum condemnarunt, ipſi ſententiam mutarint, nec antiquum ſeruarint decretum, tu id quaſi ratum ſemper fuiſſet, obiicis, nec Athenienſes hac in re vis imitari, vt à crimine virum abſoluas: verùm ſi quid acerbius illi fecerunt, hoc imitaris, omittis reliqua. Quid? quod multo maius eſt & glorioſius, eiectum redire, quàm prorſus non eiici. Nam vt hoc etiam cuilibet contingit, ita illud non erat omnium. Atque vt hoc fortunæ quis potuiſſet tribuere, ita niſi reliquis præſtantior habitus fuiſſet, illud ei non contigiſſet. Vt enim quis eiiciatur ac exſulet, inuidia facit, vel aliud ſimile: vt ante tempus reuocetur, nihil præter virtutem efficit, propter quam illum & abſentem ſunt reueriti, & vt adeſſet, è re ſua fore exiſtimarunt, quódque eſt omnium maximum, ſeipſos potius quam illum condemnare maluerunt. Quare ſiue per ſe vir eſt conſiderandus, cur, ſi quid in eum quis peccauit, recenſemus? ſiue ex aliis, maximos in eum honores collatos videmus. Sed nondum hæc: mox enim magis erunt forte congrua.

SCHOL. *[ſcilicet in communi defenſione.]*

De Miltiade.

NVNC autē ad Miltiadē nobis redit oratio, quem ego laudare potius erubeſco quam reprehendere: ita videor omnia minora quàm cupiam dicturus eſſe. Miltiades autem iāpridē

εἰ γὰρ τἀναντία τοῖς ἐναντίοις ὁριούμεθα, πῶς ἕκαστον ἔθ' ἡμῖν σώσει τὴν ἑαυτοῦ φύσιν; εἰ γὰρ ἡ ἀρχὴ δουλεία· σχολῇ γ' ἂν ἄλλο τι δουλείαν ἐκφύγοι. κἂν εἰ γε τὴν ἀρχὴν δουλείαν εἶναι τιθείημεν, τί κωλύει, καὶ τὴν δουλείαν ἀρχὴν τοῖς αὐτοῖς τούτοις τεθεῖναι λόγοις; κἀντεῦθεν περίεισιν ἡμῖν ἡ θέσις, καὶ οὐδέποτε ἐν τῷ αὐτῷ μένει. ἀλλ' ἡ μὲν ἀρχὴ δουλεία πρότερον γενομένη, δι' ἐκείνης πάλιν ἀρχὴ γίνεται· ἡ δ' αὖ δουλεία, πρότερον ἀρχὴ νομισθεῖσα, ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, ἡ τότε ἦν δουλεία πάλιν εἶναι. καὶ ἔτι πλανήσεται, καὶ μεταχωρήσει τὰ ὀνόματα ταῦτα, τῶν ἐναντίων πραγμάτων ὄντα, εἰ δὲ βούλει τὰ ἐναντία τοῦ πράγματος. [τοῦ πράγματος εἶπε, δεινῶς· ἐπειδὴ ἓν καὶ ταὐτὸ εἶναι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δουλείαν κατεσυλλογίσατο.] τοιούτους ἐπικούρους, ὦ Πλάτων, τοῖς Ἕλλησι παρείχετο. ὥστε ἕως ἔζη Κίμων, τεθνάναι περιῆν τοῖς βαρβάροις τῷ φόβῳ τοὺς Ἕλληνας. σχόλιον.

[Δημοσθενικὸν τὸ σχῆμα. ἔστι γάρ, * τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς ἀποστόλους, τῷ δὲ φόβῳ τοὺς Ἕλληνας· ἀντὶ, τοῦ τῷ φόβῳ τῶν Ἑλλήνων, ἢ ὅτι κατέπληξε τοὺς Ἕλληνας οὕτως, ὡς ἐγγὺς τοῦ τεθνάναι γενέσθαι.] σχόλιον. * τεθνάναι.

Νὴ Δία ἀλλ' ἐξωστράκισαν αὐτόν, ὅπως αὐτοῦ δέκα ἐτῶν τῆς φωνῆς μὴ ἀκούσειαν. καὶ πάλιν γε κατήγαγον, πρὶν τὰ δέκα ἐξήκειν ἔτη, ἵνα αὐτοῦ τῆς φωνῆς ἀκούσειαν· οὕτως ἐπόθησαν. σὺ δὲ ὡς μὲν κατέγνωσαν, λέγεις· ὡς δὲ μετέγνωσαν, οὐκ ἐνθυμῇ. καὶ ἃ μὲν οὐ δικαίως κατεψηφίσαντο κατ' ἀμφοτέρων, λέγεις· ἃ δὲ ὀρθῶς ἐβουλεύσαντο, οὐχ ἡγῇ. τοῖς μὲν προαχθεῖσι προσεγίνωσκεν, τῷ δὲ ἀφεθέντα * μεγίστην πίστιν τῆς ἀρετῆς ἔχειν. καὶ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν καταγνόντες αὐτοὶ μετέγνωσαν, καὶ οὐκ ἔμειναν ἐφ' ὧν ἔγνωσαν ἐξ ἀρχῆς· σὺ δὲ ὥσπερ τι κύριον ἐγκέκληκας, καὶ οὐκ ἠξίωσας ταύτῃ μιμήσασθαι τοὺς Ἀθηναίους, ἀφεὶς τὸν ἄνδρα τῆς αἰτίας. ἀλλ' ὃ μὲν ἦν χαλεπώτερον αὐτῶν, ἐμιμήσω· τὸ δὲ λοιπὸν εἴασας. καὶ μὴν πολὺ μεῖζον καὶ κάλλιον, εἰς ἀρετῆς λόγον ἐκπεσόντα κατελθεῖν ἢ μὴ φυγεῖν ὅλως. τὸ μὲν γὰρ καὶ τοῖς τυχοῦσιν ὑπάρχει δή που τοῦτο, τὸ δ' οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἄνδρας ἦν. κἀκεῖνο μὲν ἂν τῇ τύχῃ τις εἶχε λογίσασθαι· τοῦτο δὲ πῶς κρείττονα ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὄντα γιγνώσκεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἐκπεσεῖν καὶ φυγεῖν, φθόνος αἴτιος· καὶ τάχα ἄν τι καὶ ἄλλο τοιοῦτο φανείη. τῆς δ' ἐπὶ τοῦ χρόνου κλήσεως καὶ προσκλήσεως οὐδὲν ἐστὶν ἕτερον, πλὴν τῆς ἀρετῆς αἴτιον· δι' ἣν καὶ ἀπόντα ᾐσχύνοντο, καὶ * παρεῖναι λυσιτελεῖν αὑτοῖς ὑπελάμβανον. καὶ, τὸ μέγιστον, σφῶν αὐτῶν καταγνῶσιν μᾶλλον ἠξίουν, ἢ ἐκείνου. ὥστε εἰ μὲν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ δεῖ σκοπεῖν, τί δεῖ λέγειν, εἴ τις εἰς ἐκεῖνον ἐξήμαρτεν; εἰ δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν δεῖ θεωρῆσαι, διαφερόντως ἐστὶ τιμηθεὶς φαίνεται), ἀλλὰ μὴ πω ταῦτα. αὐτίκα γὰρ μᾶλλον ἴσως ἁρμόσει. (ἤγουν ἐν τῇ κοινῇ ἀπολογίᾳ.) * al. μεγάλην. * παρεῖναι.

Ὑπὲρ Μιλτιάδου. Τὸ Προοίμιον. Μιλτιάδης.

ΠΕριέστι δ' ἡμῖν ὁ λόγος εἰς αὐτὸν τὸν Μιλτιάδην· ὃν ἐγὼ μᾶλλον αἰσχυνοίμην ἐπαινῶν, ἢ ψέγων· οὕτω μοι δοκῶ πάντα ἔλαττον εἰπεῖν, ἢ βούλομαι. Μιλτιάδης δὲ πάλαι

πεπεικὼς ἦν Ἀθηναίους, μηδένα δεσπότην πλὴν τῶν νόμων ἡγεῖσθαι· μηδὲ τοῦ κακοῦ καὶ δικαίου μηδένα κρείττω νομίσαι φόβον· μηδ᾽ οὕτως ἀνάγκην ἰσχυράν, δι᾽ ἣν προσήκει γίνεσθαι χείροσι, διὰ ταῦτα εἶχεν, ὅτῳ χρῷτο. αὐτοῖς ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ γεωργοὶ πολλοστῷ μηνὶ τῶν σπερμάτων τὴν ἐπικαρπίαν κομίζονται, καὶ οὐχ ἅμα τῷ καταβαλεῖν· οὕτω καὶ ἐκείνους Μιλτιάδης παλαιαῖς ὁμολογίαις κατειληφώς, εἶχεν ἐν καιρῷ χρησίμους· οὐκ ἐπὶ τῆς χρείας λαμβάνοντας τὰ μαθήματα (αἰσχρῶς γὰρ ἂν οὕτω *γε χορὸς ἠγωνίσατο αὐτῷ·) ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν χρείαν ἠσκημένους. οἷον τοίνυν καὶ Μιλτιάδου προεστῶτος τοὺς μὲν ὡς πλεῖστον τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ μέσως· καὶ τῷ μέσῳ τὸ παραλλὰξ αὖ τίθει. γένοιτο δ᾽ ἄν τις ἐν πλήθει καὶ περὶ ταῦτα ἀτυχέστερος· οὐδὲ πάντας οὐδ᾽ ὁ ἥλιος οἷός τε ἐστι θερμαίνειν· ἀλλ᾽ ἤδη τις ἐν καθαρῷ τῆς μεσημβρίας ἐρρίγωσε, τῆς καταβολῆς ἐπελθούσης. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ὁ καιρός; ὥσπερ κήρυξ ἐκάλει τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδρειότατον, καὶ τὸν ἐκ πλείστου τοῖς ἀρίστοις λογισμοῖς ὡμιληκότα, καὶ ὅστις οἶδεν ὅπως δεῖ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. εἰ δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν κηρύκων ἀρξάμενοι, καὶ τῆς ὑποσχέσεως προηγόρευον Ἀθηναίοις, ὅτι δεῖ μελετᾶν τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἀγῶνα, καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τοῦ φρονήματος τάξιν· καὶ αὐτὰ ὅπλα ῥίψαντας, ὑπὸ δὲ τοῖς φόβοις εἴξαντας, ἀλλ᾽ ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τῶν φόβων κρείττους γινομένους· μᾶλλον δὲ ἕνα τοῦτον φόβον καὶ δεινὸν καὶ ἀφόρητον νομίσαντας, εἶξαι τοῖς χείροσι, καὶ παραχωρῆσαι τοῦ πατρίου σχήματος. εἰ ταῦτα λέγοντας, καὶ οὕτω παρεσκευασμένους, ἠξίουν ἀπαντᾶν ἐπὶ τὴν κρίσιν τὴν περὶ τῶν ὅλων, καὶ δέξασθαι τὸ ἐκβησόμενον ὡς ἐπ᾽ ἀμφότερα ὁμοίως κερδανοῦντας· οὐχ ὁρῶ τίνα ταῦτ᾽ ἔχει διακονίαν ἀγεννῆ· ἢ πῶς ἔοικε τοῖς τοῦ κυβερνήτου λογισμοῖς; ὁρᾷς, ὅσῳ τὸν κυβερνήτην παρελήλυθε. καὶ γάρ τοι ὅσοι μὲν τοῦτ᾽ ἐπείσθησαν αὐτῷ, σεμνοὶ σεμνῶς κεῖνται· κάλλιστα δὴ πάντων Ἑλλήνων καταλύσαντες τὸν αἰῶνα μνημεῖον τῆς ἀρετῆς τὸν τάφον κεκτημένοι· καὶ ὑπὸ γῆς ὄντες, τὴν γῆν φυλάττοντες αὐτήν, ἀλλ᾽ οὐχ ὑπ᾽ αὐτῆς ἐχόμενοι. τῆς Ἡσιόδου προσρήσεως ἐγγύτατα ἥκοντες μετέχειν, ἣν ἐκεῖνος εἰς τὴν τοῦ χρυσοῦ γένους τελευτὴν ἐποιήσατο, εἰπών·

> οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται.
> ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

κἀκείνους πλὴν ὅσον οὐ δαίμονας, ἀλλὰ δαιμονίους καλῶν, θαρρούντως ἂν ἔχοις λέγειν ὑποχθονίους τινὰς φύλακας, καὶ σωτῆρας τῶν Ἑλλήνων ἀλεξικάκους καὶ πάντα ἀγαθούς, καὶ ῥύεσθαί γε τὴν χώραν οὐ χεῖρον, ἢ τὸν ἐν Κολωνῷ κείμενον Οἰδίπουν, ἢ εἴ τις ἄλλοθί που τῆς χώρας ἐν καιρῷ τοῖς ζῶσι κεῖσθαι πεπίστευται. καὶ μὴν τεχνικόν γε εἶναι περὶ λόγους Πᾶνα τὸν Ἑρμοῦ, Πλάτωνος ἡ φωνή. σκέψαι δὴ καὶ τοῦτο, ὁπόσον τι τῆς ἐκείνου σωφροσύνης τεκμήριον· καὶ ὅτι, εἰ χρυσῆν ἐτύγχανεν ἔχων τὴν ψυχήν, οὐκ ἂν αὐτῇ καλλίω βάσανον προσήνεγκεν. οἶμαι δὲ κἂν ἐν θεῶν δικαστηρίῳ κρινόμενον Μιλτιάδην ἁπάσαις ἀποφυγεῖν· οὐχ ὥσπερ τὸν Ὀρέστην φασὶ τὰς ἡμισείας μεταλαβόντα εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ τὴν μητέρα ἀπέκτεινε δικαίως· ὁ δὲ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε δικαίως· ἔστι τὰ σωτήρια κάλλιστα ἀνθρώπων ἐξεῦρεν, οὐ μόνον τῇ πατρίδι,

docuerat Athenienses, nullum præter leges agnoscere dominũ, nec* iusto & iniusto potiorem habere quemquam metum, nec tam valētē necessitatem, propter quam deteriores fierent: per iustum verò & iniustũ illis vti poterat. Sed quemadmodũ agricolę aliquot post mensibus, non mox post sementẽ, messem faciũt, & simul omnia non faciunt, ita Miltiades illos quoque antiquis pactis suos cum fecisset, habebat in tépore paratos, qui non in necessitate operam disciplinis darent, (turpiter enim hic se gessisset chorus) sed per otium se ad necessitatem comparassent.

Quapropter etiam sub Miltiade pone alios plurimum ex illius facultate percepisse, alios mediocriter, atque in hoc vicissitudinem colloca: nam & in populo quispiam aures habet surdiores. Quid? quod nec Sol quidem omnes potest calefacere, atque aliquis meridie serena sub accessionem febris aliquando riguit. Verum hæc res instar præconis fortissimos quosque Græcorum euocabat, & qui dudum optimis consiliis antè valuissent, ac quomodo seruare seruarique deberent, scirent. Sin ab ipsis præconibus ac responso exorsi iniunxerunt Atheniensibus, vt certamen pro Græcorum libertate meditarentur, nec gloriam suam proiicerent, neque abiectis armis metui cederent, verùm iis resumptis metum abiicerent, atque hoc potius grauissimè metuerent, ne deterioribus, ne auitę dignitati cederent: si hoc eos modo ad commune de summa rerum certamen occurrere voluerunt, & euentum exspectare, quasi in vtramque partem felices æquè essent futuri, non video quid in hac re fuerit vilis ministerij, aut quomodo hæc gubernatoris sint consilio similia? Vides igitur quanto superet gubernatorem interuallo. Atque ij quidem quotquot huic paruerunt, magnanimi magnificè mortui sunt, & omnium Græcorum præclarissimam mortem obierunt, sepulchrum pro virtutis monumento consecuti, & cùm sub terra iaceant, ipsa n conseruant terram, nec ab ea seruantur, ad Hesiodi appellationem proximè accedentes, quam ille ad finem aurei generis vsurpauit his verbis:

> *Diui sub terris sacrique borique vocantur,*
> *Custodes hominum, depulsoresque malorum.*

Nam & illos si non diuos, sed diuinos appellaueris, meritò possis subterraneos quosdam custodes & conseruatores Græcorum, malorum depulsores, & vndique optimos dicere: ac regionem non minus tutam præstare, quam in Colono situm Oedipum, aut si cuius alibi sepulchrũ viuis prodesse creditur. Quid? quod artificem esse dicendi Panem Mercurij F. Platonis est dictum. Iam & hoc modestiæ illius signum considera, quódque si vel aureum habuisset animum, non eum potuisset explorare diligentius. Quid? quod existimo Miltiadem etiam, si deorum subiret iudicium, omnium calculis absolutũ iri, nec, vt Orestes, alteram duntaxat partem consecuturum, nec iniuria. Nam vt ille matrem iuste occidit, ita hic Græciam iustè seruauit, nec patriæ modò,

* al. οἱ χορὸς

* κακοῦ καὶ δικαίου.

Hesiod. lib. 1.

Vide Sophoclis tragœdiã.

Aristides. sed & communi gentis Græcæ naturæ pulcherrimè omnium nutrimenti præmia rependit. Cúmque singulæ ciuitates suos habeant generis auctores, hunc meritò communem Græci generis auctorem quis dixerit. Quin etiam crimen existimo, quod postea sustinuit, si quid de eo etiam dicendum est, maximum iam esse illius præstantiæ signum. Cunctos enim censebant ipsius virtute superari, nec, vbi Miltiades adesset, quidquam vinci, vel capi non posse. Et cum ego qui tam fortis, tam prudens, tam modestus fuit, ac virtutem per totam vitam coluit, adulationis partem sectatum credam? Quique cum reus ageretur, non vulnera iudicibus ostenderit, non lachrymas effuderit, non liberos sustulerit, cum haberet Cimonem: hunc ego adulatorem appellem, atque adulationem fuisse illius demonstrationis ac vitæ scopum dicam? Meritò verò nos ipsos quis adulari diceret, ac seruiliter, non ingenue nos gerere, qui dum alterius aucupemur gratiam, sponte veritatem opprimamus.

ἀλλὰ καὶ τῇ κοινῇ φύσει τοῦ γένους τοῦ ἑλληνικοῦ. ὥσπερ γάρ τοι κατὰ πόλεις μὲν, ἄλλους ἄλλοι νομίζουσιν ἀρχηγέτας. κοινὸν δὲ τῆς ἑλλάδος ἀρχηγέτην, ἐκεῖνον δικαίως ἄν τις ἡγοῖτο. νομίζω δ᾽ ἔγωγε καὶ τὴν αἰτίαν, ἣν ὕστερον ἔσχεν, (εἰ δεῖ τι καὶ περὶ ταύτης εἰπεῖν) ἤδη μέγιστον συμβολον εἶναι τοῦ πολλῷ τινὶ τῶν ἄλλων ἐκεῖνον διενεγκεῖν. * ἅπαντες γὰρ ἠξίουν ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου, καὶ μηδὲν ἀήττητον εἶναι, μηδ᾽ ἀνάλωτον, ὅπου Μιλτιάδης παρείη. εἶτ᾽ ἐγὼ, τὸν οὕτως ἀνδρεῖον καὶ φρόνιμον καὶ σώφρονα, τὸν διὰ βίου μελετήσαντα ἀρετὴν, τοῦτον κολακείας μερίδι σχολάσαι δοκῶ; τὸν ἡνίκ᾽ ὅτε ἐκρίνετο, οὐδὲν πλεῖον τοῖς δικασταῖς δείξαντα τοῦ σχήματος, οὐ δακρύσαντα, οὐ παιδία ἀναβιβασάμενον, ὄντος αὐτῷ Κίμωνος· τοῦτον ἐγὼ κόλακα οὑτωσὶ προσείπω μεγαλοπρεπῶς; (καὶ τοῦτ᾽ ἦν τὸ κεφάλαιον τῶν ἐκείνῳ πεπολιτευμένων καὶ βεβιωμένων, κολακεία.) καὶ πῶς οὐ δικαίως ἄν τις ἡμᾶς εἴποι τοῦτο αὐτοὺς κολακεύειν, καὶ διακόνων ἔργον οὐκ ἐλευθέρων ποιεῖν, εἰ τῇ ἑτέρου χάριτι διώκοντες τἀληθὲς ἑκόντες διαφθείροιμεν.

* al. ἀνάλωτον.

Miltiades pro Themistocle.

EXORDIVM.

RESTAT igitur Themistocles, quem quidem minime decebat e secundis primas ferre, quamquam hoc illi maxime soli contigit. Quin potius quis ab eo sit secundus, difficile, credo, sit inuentu. Tanto enim Marathonium illum, aut quocunque eum voles appellare nomine, interuallo superauit omnibus in se cadentibus rebus, quanto Darium Xerxes omni victisse apparatu creditur. Atque ille quidem regis præfectos, hic ipsum vicit regem, qui post Marathoniam pugnam alterum adduxit exercitum, post Salaminiam in fugam se dedit. Nam vt illa clade excitatus, ita hac ad desperationem fuit redactus, sic vt salutem in lucro poneret. Sciebat enim tum quidem exiguam copiarum suarum aduenisse partem: nunc autem se cum omnibus prope hominibus esse deuictum. Ac Miltiadis quidem fortitudo in vnum incidit negotium, licet ea in omni vteretur administratione: Themistoclem verò posteriora semper prioribus excipiebant maiora, &, vt est in prouerbio, alius eum relinquebat fluctus, alius comprehendebat, donec per vndas decumanas victor euasit. Quid ergo vetat, quo minus breuiter ostendamus, qualibus in rebus qualem se Themistocles exhibuerit. At hoc nihil ad rem fortassis faciet. Nam quæ nemo verbis posset cōplecti, quomodo quis illum ex iis cernat? Nisi si hoc cogitabit, quæ nemo posset pro arbitrio dicere, hæc eum pro arbitrio gessisse. Etenim decem annis tota parturiebat continens, cum singuli homines Marathoniam pugnam studerēt vlcisci, omnisque apparatus ex omni terra marique cogebatur. Cùm autem Ægyptus interea defecisset, Rex ea facile ad deditionem coacta, rursus ad eadem redibat. Decimo demum anno regiones ac gentes omnes conuenerunt,

Prouerbia.

Xerxes Persarum Rex.

Μιλτιάδης ὑπὲρ Θεμιστοκλέους.

Θεμιστοκλ.

Τὸ Προοίμιον.

ΛΟιπὸς τοίνυν Θεμιστοκλῆς. ἥκιστα δὲ πάντων ἄξιος ἐκ δευτερείων τὰ πρωτεῖα ἔχειν, εἰ τὰ μάλιστα καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐκείνῳ μόνῳ τῶν πάντων ὑπάρξαι φαίνεται· ἀλλὰ μᾶλλον ὅστις ἐκείνου δεύτερος, τοῦτο ἴσως ἔργον εὑρεῖν. τοσοῦτον γὰρ ἡμῖν τὸν * Μαραθῶνα, τὸν πάνυ, τὸν ὡς βούλει λέγε. τοσούτῳ δ᾽ ἦν ἐκεῖνος ὑπερέβαλλετο πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν ἐλθοῦσι, πῶς ἂν εἴποιμι ὁμολογουμένως, ὅσῳ Ξέρξης Δαρεῖον ταῖς παρασκευαῖς ἅπασι δῆλος ἐστὶν ὑπερβαλλόμενος. καὶ μὴν ὁ μὲν τοὺς ὑπάρχους τοῦ βασιλέως, ὁ δὲ αὐτὸν ἐνίκα βασιλέα. καὶ μετὰ μέν γε τὴν * Μαραθῶνι μάχην αὖθις ἐπεστράτευσε· μετὰ δὲ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, φεύγων ᾤχετο. πρὸς μὲν γὰρ ἐκείνην τὴν ἧτταν παρωξύνθη, πρὸς δὲ ταύτην ἀπεῖπεν· ἀλλ᾽ ἱκανὸν κέρδος ἡγεῖτο, εἰ σωθείη. ἤδει γὰρ τότε μὲν πολλοστὸν μέρος τῆς πάσης * ἐλθὸν δυνάμεως· νυνὶ δὲ σχεδὸν μετὰ πάντων ἀθροισθέντων ἡττώμενος. Μιλτιάδῃ μὲν ἦν εἰς ἓν κεφάλαιον ἡ τῆς ἀνδρείας ἀπόδειξις ἥκεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐχρῆτο αὐτῇ παρὰ πᾶσαν τὴν πολιτείαν. Θεμιστοκλέα δὲ * ἀεὶ τὰ δεύτερα τῶν προτέρων μείζονα ἐξεδέχετο, καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτοῦ περιειστήκει. τὸ μὲν γὰρ ἔλιπεν αὐτὸν κῦμα, τὸ δὲ ἐγκατελάμβανεν, ἕως διεξῆλθε διὰ τῆς τρικυμίας νικῶν.

* al. μαραθῶνα.

* ἐν Μαραθῶνι.

* al. ἐλθόν.

* al. τὰ δεύτερα τῶν προτέρων.

Τί οὖν κωλύει δεῖξαι διὰ βραχέων, ἐν ποίοις τισὶ πράγμασι ποῖός τις ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς; * καίτοι τοῦτό γε οὐδὲν ἴσως πάρεργον. ἃ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐνδείξασθαι τῷ λόγῳ, πῶς ἄν τις ἐκ τούτων ἐκεῖνον θεωρήσειε; πλὴν εἰ τοῦτό γε αὐτὸ ἐνθυμηθείη, ὅτι ὑπὲρ ὧν οὐδ᾽ εἰπεῖν ὡς βούλεταί τις ἐγχωρεῖ, ταῦτ᾽ ἐκεῖνος * μετεχείρισεν ὡς ἐβούλετο. * δέκα μὲν γὰρ ἑξῆς * ἔτη ὤδινεν ἅπασα ἡ ἤπειρος, φιλονεικοῦντες ἅπαντες ἄνθρωποι δίκην τῆς Μαραθῶνι μάχης λαβεῖν· ἡτοιμάζετο δὲ ἐκ πάσης γῆς καὶ θαλάττης πάντα. αἰγύπτου δὲ ἀποστάσης, ἐν τῷ διὰ μέσου βασιλεὺς ἤδη ἀνδρώσας, αὖθις ἦν ἐν τοῖς αὐτοῖς· ἧττον ῥᾳδίως ἐκείνην παρεστήσατο. δεκάτῳ δὲ ἔτει συνῆλθον ἐσχατιαὶ πᾶσαι, καὶ γένη πάντα,

* al. καίτοιγε τοῦτό γε οὐδέν.

* μετεχειρίσατο.

* al. δέκα μὲν.

* ἔτη.

ὥσπερ μετανισαμένης ἐπέφοσε τῆς οἰκουμένης, καὶ βασιλεὺς αὐτῆς, δεδοικὼς, μὴ οὐ δέξαιτο τὸ πλῆθος ἡ Ἑλλὰς, ὥσπερ ἀρχὴ γῆς [πάσης] τοῦ στρατοπέδου γιγνόμενος, καθὸ βούλοιτο, ἀεί. καὶ οὐ τοσοῦτόν γ' αὖ αὐτοὺς ἡ τοῦ ἡλίου συμβᾶσα ἔκλειψις ἐξεπλήξεν, ὅσον ἡ τῆς γῆς καὶ θαλάττης ἔκλειψις γινομένη πρὸς τοῦ βασιλέως, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπιθυμίαν μᾶλλον ἢ χρείαν. πρὸς τούτοις, τείχη μὲν
* al. ἄλλον. ᾠκοδόμητο, ὅπως ἀριθμοίη κατὰ μυριάδας· ὁ δὲ * ἥλιος συνεκρύπτετο τοῖς τοξεύμασι. ἦν δὲ πλήρης ἡ μὲν θάλαττα νεῶν, ἡ δὲ γῆ πεζῶν, ὁ δὲ ἀὴρ βελῶν. παρεῖναι δὲ καὶ μέλλειν ἴσον ἦν, ὥστε ἔχεσθαι πάντας· πάντα δὲ, ὥσπερ τοῦ Ποσειδῶνος κατιόντος, ἐσείετο. πάντα δὲ τὰ ἐπιόντα Θεμιστοκλῆς εἰς ἑαυτὸν ἀναδεξάμενος, καὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην ὑποθεὶς, ἀντ' ἄλλου τοῦ φυλακτηρίου, καὶ μόνος ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀντισχὼν ἅπασι καὶ τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς ἐπιοῦσι πράγμασι, καὶ οὐκ ἀποστραφεὶς, ὥσπερ οἱ πρὸς τὸν ἥλιον βλέποντες, ὃ πᾶσι μικροῦ δεῖν συνέβη τοῖς τότε. οὐκ ἂν εἴποιμι ὡς οὐκ ἔψευσε τὰς ἐλπίδας τὰς ἐλλείψας, ἀλλὰ καὶ πολὺ τῆς προσδοκίας ἐνήλλαξεν αὐτοῖς. ἤδη γὰρ τὰ ἔσχατον, ὅ, τι ἡ πίστις τῶν πολλῶν νομιζόντων, καὶ βλεπόντων εἰς αἰσχρὰς μηχανὰς, καὶ ἀπορους καταφυγὰς, τοσοῦτον μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε εἴ τις ὕστερον αὖ τοὺς ἀνελθὼν τῶν βαρβάρων ἤρετο, εἰ ἐβούλετο ἂν μήτ' ἐκείνους ἐπιστρατεῦσαι, μήτε σφίσι ταῦτα πεπρᾶχθαι, μήτε τοὺς κινδύνους σφίσι, μήτε τὰς πράξεις γεγενῆσθαι, τὸ θανάτου πάντας ἂν εἰπεῖν ἐθέλειν μᾶλλον, ἢ ταῦτα ἄπρακτα αὐτοῖς εἶναι.

[μικροῦ δεῖν, παρ' ὀλίγον, σχεδὸν, ἐγγὺς ἧκεν, οὐ πόρρω ἦν, οὐ πόρρω εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν, ὡς ἔπος φάναι, ὡς τὸ ἔπος φάναι, ὀλίγου δεῖν, ὀλίγου δέω φάναι, μονονουχί.]

οὕτως οὐ μόνον τὰς ἐλπίδας, ὅσοι γε καὶ τὰ μέγιστα ἤλπιζον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν πλεί-
* ὑπερεβάλλετο. στων * ὑπερεβάλλετο. εἰπὲ γὰρ, ὦ πρὸς τῶν θεῶν· εἰ δὲ μὴ, ἄλλος τις κληρονομείτω τοῦ λόγου, λεγέτω, δεικνύτω, τί χρῆν πράττειν τὸν Θεμιστοκλέα τότε, καὶ πῶς χρήσασθαι τοῖς παροῦσι; πότερον εἰς τὴν πνύκα συλλέξαντα Ἀθηναίους περὶ τῶν ἰδεῶν αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καὶ διδάσκειν τὸ αὐτοδίκαιον, καὶ τί αὐτοκαλόν; καὶ τί τὸ ὂν μὲν ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; ταχέως μέντ' ἂν αὐτοῖς καὶ γένεσις, καὶ τὸ εἶναι, καὶ πάντα ἐπέλιπεν. ἀλλ' ὅθεν ἀνδρεία τὸ πρῶτον ἐκλήθη, καὶ ὅθεν δειλία, ζητεῖν; καὶ πότερον ῥεῖ τὰ πάντα, ἢ οὔ; ἔγνωσαν μέντ' ἂν κακῶς ῥέοντα τὰ πράγματα αὐτοῖς· ἀλλὰ τί νὴ ὅλως ἔδει λέγειν ἢ ποιεῖν; ὥσπερ γὰρ ἤδη [αὐτὸ] τὸ ἐρώτημα, ὥσπερ σύνθημα, προείκει, πόθεν ἐξετάσομεν τὸν Θεμιστοκλέα; πότε σύμβουλον ὄντα καὶ προστάτην καὶ ἡγεμόνα ἦν; ἢ τί καὶ ἄλλο πρέπον ἀκοῦσαι. καὶ μὴν δεῖ γε δυεῖν θάτερον, ἢ τὰ πραχθέντα
* al. ἔχειν. ὑπ' αὐτοῦ μέμψασθαι, τινὰ * ἔχειν, ἢ δεῖξαι, τί δέον πρᾶξαι παρέλιπε, τὸ ῥᾷον καὶ ἥδιον ἀντὶ τοῦ καλοῦ προελόμενος; καίτοι τὴν γ' ὕστερον τῶν πραγμάτων σοφίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀδείας ἐλέγχους, οὐδὲν ἔχειν λαμπρόν φασιν, οὐδ' ὑπερήφανον. ἐγὼ δ' οὖν καὶ τοῦτο συγχωρῶ· κἄν τις ἀμείνω τινὰ πρᾶξιν, ἢ λόγους βελτίους, ἢ προαίρεσιν δικαιοτέραν, ἢ τοῖς πᾶσι βελτίω δείξῃ τότε ἐγχωροῦσαν, παρ' ἣν ἐκεῖνος ἐνεστήσατο, ἕτοιμος αὐτὸς τῆς αἰτίας κληρονομεῖν.

quaſi in altum locum terra migraret, ac metuebat Rex, ne non caperet omnes Græcia, & quacunque volebat caſtrorum partem, quaſi toti imperaret orbi, occupabat.

Nec eos tantum Solis perterruit, quantum maris ac terræ defectus, ad cupiditatem potius, vt arbitror, quàm vſum regis procuratus.

Deinde muri extruebantur, vt ſimul decies mille numeraret viros, Sol autem telis obtegebatur, ac mare nauibus, terra militibus, aër iaculis erat plenus. Præſentia quoque & futura eodem habebantur loco, ſic vt omnes tenerentur, omniaque tanquam Neptuno deſcendente commouerentur. Themiſtocles cùm in ſe ſuſcepiſſet omnia, ſuumque conſilium propugnaculi inſtar conſtituiſſet, & ſolus rectis oculis, tum præſentibus omnibus, tum futuris rebus obſtitiſſet, nec vt ij qui Solem aſpiciunt, ſe auertiſſet, quod omnibus propemodum acciderat, non modo Græcorum ſpem non fefellit, ſed & exſpectationem magnopere mutauit. Nam cùm pleriq; nihil non extremum ſe perpeſſuros crederent, & ad turpes rationes ac difficilia perfugia ſe conferrent, tantam fecit rerum mutationem, vt ſi quis eos diſceſſum barbarorum interrogaſſet, num nec illos bellum intuliſſe, nec ſe res eas geſſiſſe, eáque diſcrimina ſub ire vellent, mortem ſibi omnes potius, quam vt ista non peregiſſent, optaturi fuiſſent.

[*Parum abeſſe, ferè, propemodum, propius factum e'i nihil, non procul erat, non procul dixero, vt ita dicam, vt dictum videatur, vt id dictum dicam, parum abeſſe, parum abeſt quin dicam, tantum non.*]

Vſque eo non ſpem tantùm, etiam qui longiſſime ſperauerunt, ſed & votum fere omniũ ſuperauit. Dic enim per Deos (aut alius ſermoni ſuccedat) quid facere tum Themiſtoclem oportuerit, in eo rerum ſtatu? Vtrũ conuocatis Athenienſibus, de Ideis differere, ac quid eſſet ipſum iuſtũ, & ipſum honeſtum docere, quidq; ſemper eſſet, nec vllũ haberet ortũ? Ac cito eos & ortus, ac natura & omnia defeciſſent: An id vnde primum fortitudo ſit & ignauia dicta, quærere, & vtrum fluerent an non omnia? an male res ſuas fluere comperiſſent. Verùm quid omnino dicendum aut faciendum erat? Hæc enim tertia iam interrogatio, quaſi teſſera, profertur. Vnde verò Themiſtoclem examinabimus, vtrum reuera conſiliarius, præfectus ac dux fuerit, an aliud mereatur nomen. Atqui eſt alterutrum neceſſe, vt vel res ab eo geſtas quis reprehendat, vel quid, quod faciendum fuerat, omiſerit, prælata honeſtati voluptate ac facilitate, oſtendat. Et quanquam prudentiam res geſtas ſubſequentem, & in otio factas reprehenſiones, non eſſe magni momenti tradunt: tamen etiam hoc concedam, ac ſi quis vel factum melius, vel ſermones præſtantiores, vel conſilium iuſtius adhiberi potuiſſe oſtenderit, vel omnibus vtilius per quod ipſe inſtituitur, ipſe crimen in me ſuſcipiam.

[Vel sic dicas, non esse magni momenti dicunt. Multa enim quæ studio ac meditatione bene coniuncta apparuerunt, suo tempore malorum causa fuisse visa sunt. Vel etiam sic: Multa enim in consiliis iudicata recta esse, exequendo damna attulerunt: similiáque non plura alia, sed talia nunquam, eáque manifestè malefacta, neque consueta accusatis, non magnam præbeat licentiam loquendi. Vel sic: Accusatis non satis consuetè facere videantur, si hic pro se causam dicant. Etenim quomodo consentient cum gestis non rectè præcedentibus tanquam benè. in his enim inerat necessitas, vnde processit enthymema, in illis verò necessitas nulla, & epicherematis substantiam constituit.

Ipse qui sciebat futurum, si summum ius quærerent, & de principatu contenderent, vt pessum irent omnia, ne quid agerent scire possent: ipse inquam Atheniensibus persuaserit, vt sese submitterent, ac Lacedæmoniis in præsentia principatum concederent, eundem sibi ipsis à volentibus Græcis recuperaturum pollicitus. Nec verò fidem fefellit, ac nomen potius fere principatus, quàm ipsum iussit imperium concedere. Nam si rem spectemus ipsa sibi imperium, illis nomen detulerunt, ac præter communem salutem, & cum hostes fortitudine, tum socios mansuetudine superatos, dignitatem quoque præclarissimam sunt & augustissimam consecuti, quandoquidem ducum duces erant redditi. Hoc edictum non adulator, quantum iudico, nec qui oculos demitteret, aut auditoribus se submitteret, sed Deorum aliquis per Themistoclis os protulit. Cùm videret ipsos lacrymantes, audiret liberos ac mulieres quiritantes, aliquot necessariò relinqueret, ac videretur vrbs propemodum vi capta, meritò, (nam & futura erant omnibus incerta, paruáque spe atque infida subnixa, & præsens rerum status, amissionem vrbis, bonorum vitæque totius prioris continebat.)

Eosque tanquam pueros firmo animo & cogitationibus, non oculis tantum stantibus deducebat. Nonne ergo indignum est, ô terra, ac Dij, dictorum factorúmque duces (nec enim cohibere me possum) Socratem fugientem laudare, eumque Lachete honestius discessisse dicere, Themistoclem autem, qui fugandis hostibus, non fugiendis fortitudinem piam declarabat, cuiusque virtutis fructum tota percepit Græcia ignauiæ ac molliciei nomine tam facilè donare. Qui etiam ex Eubœa victor intercedebat, ea gessit interea, quæ nemo vnquam aliorum ad fugam festinantium. Et ais non esse magni admodum pretij salutem. Quin ergo Diis etiam seruatoribus, qui & singulatim nos conseruant, & earum rerum ferendarum Græcis tunc auctores fuerunt. Verùm omittam maledictionem: quid autem consequatur, difficilius est conijcere ex oratione, * quàm explicare.

[ἢ οὕτως ἐρεῖς, οὐδὲν φασι λαμπρὸν, οὐδ᾽ ὑπερήφανον. πολλὰ γὰρ ἃ κατὰ μελέτην ἔδοξεν ἄριστα βεβουλεῦσθαι, ἐπὶ τῷ καιρῷ ἐδείχθη τῶν ἀτυχημάτων αἴτια φανέντα· ἢ καὶ οὕτω, πολλὰ γὰρ ἐν ταῖς βουλαῖς τὴν κρίσιν τοῦ νικᾶν λαβόντα, ἐπὶ τῆς χρείας τὴν αἰτίαν ἀπηνέγκατο τῆς * ἀτυχίας· καὶ οὐκ ὀλίγα ἀλλὰ τοιαῦτα. ἀλλὰ μή ποτε τοιαῦτα, καὶ τὰ περιφανῶς οὐκ εὖ πεπραγμένα, οὐδὲ βεβουλευμένα τοῖς αἰτιωμένοις, οὐ πολλὴν παρέχοι τὴν παρρησίαν. ἢ οὕτω * τοῖς αἰτιωμένοις δόξειεν ἂν εἰς οὐκ εὔλογον ποιεῖν, ἀποβλέπων ἀπολογίαν· ἀλλὰ γάρ πως ἀπαντήσει ταῦτα τοῖς μὴ ὀρθῶς προελθοῦσιν, ὥσπερ τοῖς οὐ φαύλως. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐνῆν τὸ δέον, ἐξ οὗ προήγετο τὸ ἐνθύμημα· ἐν τούτοις δὲ τὸ μὴ δέον προχειριζόμενον, καὶ αὐτὴν ἐπέχει τὴν γένεσιν τοῦ ἐπιχειρήματος.]

Συνιδὼν ἐκεῖνος, ὁ πάντα ἄριστος, ὡς εἰ τὸ δίκαιον ἀκριβῶς ἐξετάζοι, καὶ στάσις ἐγγένοιτο ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας· ἅπαντα ἀπόλοιται κακῶς, καὶ οὐχ ἕξουσιν ὅτι χρήσονται· πείθει τοὺς Ἀθηναίους ὑφεῖσθαι, καὶ συγχωρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ τότε τὴν ἡγεμονίαν ὑποσχόμενος, παρ᾽ ἑκόντων αὐτοῖς τῶν Ἑλλήνων * αὐτὴν ἀνακτήσασθαι· καὶ οὐκ ἐψεύσατο. σχεδὸν δέ τι καὶ τοὔνομα τῆς ἡγεμονίας, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτὴν ἔπεισε παρεῖναι. ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς εἰπεῖν, αὐτοῖς μὲν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκείνοις δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἀνέθεσαν· καὶ περιεγένετο αὐτοῖς ἄνευ τῆς σωτηρίας τῆς κοινῆς, τὸ τῶν μὲν πολεμίων ἀνδρείᾳ, τῶν δὲ συμμάχων πρᾳότητι κρατῆσαι· καί τι σχῆμα τῷ παντὶ κάλλιον, καὶ σεμνότερον. ἡγεμόνων γὰρ ἡγεμόνες κατέστησαν. τοῦτο τὸ ψήφισμα, οὐ κόλαξ (ἐμοὶ δοκεῖν) ἄνθρωπος, οὐδὲ κάτω βλέπων, οὐδ᾽ ὑποπεπτωκὼς τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλὰ θεῶν τις διὰ τῆς Θεμιστοκλέους * γλώσσης ἐφθέγξατο. ὁρῶν μὲν αὐτοὺς δακρύοντας, ἀκούων δὲ παίδων καὶ γυναικῶν ποτνιωμένων, ἔτι δὲ ὑπολειπομένων τινῶν ἀναγκαίως, παραπλησίου δὲ μάλιστά πως ὄντος, ὥσπερ ἂν εἰ ἑαλωκυίας τῆς πόλεως κατὰ κράτος εἰκότως. τὸ μὲν γὰρ μέλλον ἦν ἅπασιν ἐν ἀφανεῖ, λεπτὴν καὶ ἄπιστον ἔχον τὴν ἐλπίδα· τὰ δὲ παρόντα, στέρησις πόλεως, καὶ κτημάτων καὶ διαίτης ἁπάσης τῆς προτέρας. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὥσπερ παῖδας, ἀξιομάχους ἐξῆγε τῇ ψυχῇ, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἑστῶσιν, οὐ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, καὶ λόγων καὶ ἔργων ἡγεμόνες. ἐξάγομαι γὰρ εἰπεῖν Σωκράτη μὲν καὶ τῆς φυγῆς ἐπαινεῖν, καὶ φάσκειν ἐκεῖνον ἀναχωρεῖν κάλλιον Λάχητος. Θεμιστοκλέα δὲ ὡς διώκων, οὐ φεύγων τοὺς πολεμίους τὴν ἀνδρείαν ἐπεδείξατο, καὶ οὗ τῆς ἀρετῆς ἀπήλαυσεν ἅπασα ἡ Ἑλλὰς ἃ τῆς δειλίας καὶ τῆς ἀνανδρίας ἐστὶν ὀνόματα, τούτοις καλοῦντα μὴ φροντίζειν. ὃς καὶ ὅτ᾽ ἀπ᾽ Εὐβοίας ἀνεχώρει νενικηκὼς, τοιαῦτα ἐν μέσῳ διεπράττετο, οἷα ἂν οὐδείς πω τῶν ἐπειγομένων ὁπωσοῦν ἀπελθεῖν. εἶτα λέγεις, ὡς οὐ πολλοῦ τινος ἡ σωτηρία ἄξιον. τί οὖν κωλύει καὶ τοῖς σωτῆρσι θεοῖς, οἳ καὶ καθ᾽ ἕνα ἡμᾶς σῴζουσι, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι τοῖς Ἕλλησι παρέσχον. ἀλλ᾽ ἐγὼ μὲν ἐάσω τὸ βλάσφημον· ὑπονοεῖν δὲ ὅσῳ τό γε ἐκ τοῦ λόγου συμβαῖνον, ἤ που σφόδρα ἄν τι δόξειε λέγειν.

* al. ἐπιτυχίας
* al. τοῖς ἐπαινουμένοις
* πολλῶν
* Μεν. Μ.Μ.

σχόλιον. [ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς μὲν παραλαμβάνεται τὸ ἥπου ἐνταῦθα· ὁ δὲ Ἀριστείδης ἀντὶ τοῦ πολλῷ πλέον ἔλαβεν. εἰρωνικῶς δὲ τὸ πολλῷ πλέον εἶπεν· οἷον οὐκ ὅλως. καὶ πολλάκις ἥττω τῷ ἥπου ἀντὶ τοῦ πολλῷ πλέον χρῆται μᾶλλον δὲ σχεδὸν ἀεί.]

καὶ νῦν οὐχ ὅμοιον ἐν μέσῃ τῇ θαλάσσῃ περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ λέγειν, καὶ τὴν εὐψυχίαν τὴν αὐτοῦ δεικνύναι, καὶ καθήμενον ἔξω τῆς ζάλης ὑπὸ τῷ τοίχῳ. ἃ Πλάτων παντὸς μᾶλλον καλῶς εἰδώς, ἑκὼν ὑπερβαίνει, καὶ κατηγορεῖ Θεμιστοκλέους ἐμβιβάσαντος Ἀθηναίους εἰς τὰς τριήρεις.

σχόλιον. [παροιμία: τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλα ἀντ' ἄλλων ποιούντων ἢ * ἐπιτρεπόντων. παρῆκται δὲ ἀπὸ τοῦ τὸν Πρίαμον καὶ τὴν Ἑλένην ἐκ τοῦ τείχους θεωροῦντας τοὺς Ἕλληνας, περὶ αὐτῶν διαλέγεσθαι.]

ἐγὼ δ', εἰ μὲν ἦν ἕτερον τρόπον νικῆσαι, ἢ καὶ σωθῆναι τὸ πρότερον, τάχα ἄν τι τούτοις ὤμην τοὺς λόγους εἶναι. ὅτε δ' ἦν αἵρεσις, ἢ ναυμαχοῦντας κρατεῖν, ἢ κατὰ γῆν ἀπολωλέναι· πῶς ἦν ἴσον; ἢ τίς ἡ θαυμαστὴ φιλοσοφία, τεθνάναι μάτην, ἐξὸν μετὰ τῆς μεγίστης εὐδοξίας σωθῆναι; ἀρχὴν δ' ἔγωγε οὐκ ἐπινοῶ, ποῦ διακέκριται, κατὰ γῆν μὲν νικῆσαι, καλὸν εἶναι· ἐν θαλάττῃ δ' αἰσχρόν; ἢ τὴν μὲν κρανίαν καὶ τὰς βύρσας πολλοῦ τινὸς ἀξίας εἶναι· τὰ δὲ νήια καὶ τοὺς κωπέας τοῦ μηδενός.

σχόλιον. [Λείπει τὸ δεῖ νομίζειν. κρανίαν, τὴν περικεφαλαίαν λέγει· βύρσας δέ, τὸ ὅπλον, παρὰ τὸ ἔχειν βύρσας περὶ αὐτό. νήια δέ, τὰ σχοινία· κωπέας δέ, τὰ ξύλα τὰ πρὸς κώπας ἐπιτήδεια.]

εἰ δ' ἅπασα μὲν ἡ γῆ κατείληπτο, ἐπέρρει δὲ ὥσπερ θαλάττης ἐπίκλυσις ἡ στρατιά, πάντα δὲ ἄρδην ἀνηρπάζετο· ἀναβλέπειν δὲ οὐκ ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς στενοῖς οὐ τῆς Πελοποννήσου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλπίδων ἐκάθηντο· ἀπέκειτο δὲ μήτε γῆς μήτε θαλάττης εἶναι μηδαμοῦ· τί ταῦτα τοὺς Ἀχαιοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου κρίνομεν.

(παροιμία: ὥσπερ ὁ Πρίαμος ἐκ τῶν τειχῶν καὶ Ἑλένη.)

μόνος δέ μοι δοκεῖ πάντων ἀνθρώπων ἢ κομιδῇ γε ἐν ὀλίγοις δεῖξαι Θεμιστοκλῆς ἀληθῆ τὸν λόγον ὄντα, ὃν πάλαι μὲν Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς εἶπεν, ὕστερον δὲ οἱ πολλοὶ παραλαβόντες ἐχρήσαντο· ὡς ἄρα οὐ λίθοι, οὐδὲ ξύλα, οὐδὲ τέχνη τεκτόνων αἱ πόλεις εἶεν, ἀλλ' ὅπου ποτ' ἂν ὦσιν ἄνδρες αὑτοὺς σώζειν εἰδότες, ἐνταῦθα τείχη καὶ πόλεις. εἰ μὲν * οὖν αὐτοῦ γνώμῃ μόνον περὶ τούτων ἐκέχρητο Θεμιστοκλῆς, ἐκείνου τίς ἂν εἶπεν αὐτὸν τὴν κατηγορίαν πεποιῆσθαι; ἐπεὶ δὲ καὶ θεὸς ταῦτα ἀνελὼν φαίνεται· ἐγὼ μὲν ὀκνῶ λέγειν, πᾶς δ' ἄν τις συνίη τὸ λοιπόν. ὁ δ' οὖν Θεμιστοκλῆς λαμπρῶς ἀποφεύγει τὴν αἰτίαν. τουτὶ γὰρ * ἄν μοι τῆς ἀπορίας διαλύσαντες, ἕως ἐχέτωσαν τιμὰς τὰς αὐτὰς τῷ Ἀπόλλωνι, στησάτωσαν παρὰ τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν οἱ Ἕλληνες ἔθεσαν ἐκ τῶν τοὺς βαρβάρους καταπολεμῆσαι, καὶ τὰ ἐκείνων λαβεῖν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἀνέστησαν. ὁ μὲν τοίνυν θεὸς θείαν προσεῖπε τὴν Σαλαμῖνα, ὡς ἐν αὐτῇ μελλόντων ἔργων ἔσεσθαι κρειττόνων, ἢ κατὰ (πάντα) τἀνθρώπινα. Πλάτων δὲ τὸν ταῦτα κατεργασάμενον, καὶ τὸν κομίσαντα αὐτοὺς εἰς τὴν Σαλαμῖνα, λυμήνασθαί φησι τοῖς πράγμασι καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν ὑπηρετούντων οὐδὲν γενέσθαι βελτίω. καὶ γάρ τοι μετὰ τὴν ναυμαχίαν, συλλεγέντων εἰς τὸν ἰσθμὸν ἁπάντων, καὶ φερόντων τὴν ψῆφον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος περὶ τῆς ἀριστείας:

* τοίνυν.

* ἐμοί.

* ἥπου pro οὐδαμῶς capitur, hic autem Aristides pro πολλῷ πλέον accepit. Ironice vero dixit πολλῷ πλέον, velut non prorsus. Et sic saepe ἥπου pro πολλῷ πλέον utitur, quin fere semper.

Iam aliud est in mari medio de re nautica disserere, suamque ostendere fortitudinem, aliud extra tempestatem † ad parietem sedentem. Quae cum Plato probè sciat, sponte negligit, & Themistoclem accusat, qui Athenienses in triremes compulerit.

[† Prouerbium. Dicitur in eos qui aliud pro alio faciunt aut permittunt. ortum, a Priamo & Helena, qui e muris Graecos de se disserentes videbant.]

Ego verò, siquidem vincere quis posset, vt non se seruaret prius, aliquid a te dici putarem; cum autem vel nauali praelio vincendum, vel terrestri pereundum fuerit, quae haec fuisset philosophia, cum liceat magnificentissimè seruari, temerè mori? Ac prorsus equidem non intelligo, cur terrestris victoria pulchra sit, turpis marina, vel cassis atque corium magni sint pretij, rudentes ac remi nullius.

[Deest δεῖ νομίζειν. κρανίαν, pro galea dicit, βύρσαν verò pro armis, quod corio tegerentur: νήια funes. κωπέας verò, ligna necessaria ad remos.]

Sin tota erat occupata terra, exercitus instar maris inundabat, omnia diripiebantur, nec vel respicere licebat. Verùm in angustia non Peloponesi modò, sed etiam spei sedebant, nec vsque vel terrarum vel maris futuri credebantur, cur ita de Achiuis ex turre iudicamus.

[Prouerbium, vt Priamus & Helena ex muris.]

Solus porrò vel inter paucos admodum videtur hoc dictum Themistocles comprobasse, quod cùm Alcaeus poeta protulisset olim, multi postea vsurparunt: *Non lapides, non ligna, nec fabrorum artem ciuitates esse: sed vbi viri sunt, qui seipsos seruare norint, ibidem & vrbes esse & moenia.* Ita si suo dumtaxat consilio his in rebus vsus esset Themistocles, cur quis diceret ab illo fuisse accusatum? Cum autem Deus quoque idem iusserit, quid consequatur, vt equidem vereor dicere: ita quiuis facile intelligit. Themistocles certe prorsus absoluitur.

Hunc enim si soluerint nodum, donec tribuant honores Apollini, iuxta Delphicum tripodem, quem de Barbaris dedicarunt Graeci, STANTO.

Ac Deus quidem diuinam vocauit Salaminem, quippe ad quam maiora quàm pro viribus humanis erant facta peragenda. Plato autem horum auctorem, quique Salaminem illos deduxit, Graecis nocuisse dicit, nec iis, qui voluptati plebis subseruirent, meliorem prorsus extitisse. Quare cum post nauale praelium essent omnes in Isthmum collecti, & ex arca Neptuni de principatu sententiam ferrent,

quamuis in ea liceat aliquã ingrati animi turpitudinem Græcorũ accusare, possumus tamen de cetero gratum animũ laudare, ac pro Themistocle suscipere. Cùm enim seipsum quisq; primo posuisset loco, secundum omnes pronunciarũt Themistoclem. Ergo de principatu sententia ex eo quod est omnibus in natura situm, ne quis magis quam se diligat, præueniebat: ideoque nec momentum habebat vllum, nec erat venia indigna: Verum quæ de secundis ferebãt partibus, ea veritatis erat illustre testimonium, nec eos aliter censere posse ostendebat. Quapropter si prædictum fuisset initio, ne quis sibi palmam tribueret, omnes erant Themistoclem pronunciaturi, quem quidem omnibus aliis præferebant singuli, nec aliter primus, ac tum secundus fuisset. Similiter & nunc, postquam eum secundo posuerunt loco, perinde fecerunt, ac si primo posuissent. Verùmtamen ne sic quidem inferiores tulit potius, quam vtroque vicit. Nam prima quidem erat à veritate, & à seipso consecutus: quandoquidem idem, quod alij, solus iuste fecerat: secunda verò iam ei concessa fuerant. sic vt omni ratione primus esset. Et quoniam posteriores quoque clades eius recensere possem, ac quomodo totum negotium fuerit confectum, qualemque in his ille se præbuerit, declarare: vellem equidem eam nobis ab oratione afferri necessitatem, vt etiam de his esset dicendum. nam ea nec leuiora, ni fallor, vel minora forent iis, quæ iam relata sunt. Verùm quoniam & argumentum superant, & nimium crescit oratio, omittam ea, & hoc tantum hac etiam de re addam, cum postquam contra Græciam fuit militandum, mori maluisse, qua quidem re cum crimen omne dissoluit, tum ostendit manifeste, quanti priores gestas res & reipublicæ administrationem faceret, nec vnquam se scientem quicquam virtute & officio prius habiturum, non diuitias, non liberos, non spem, non ipsam salutem. Atque existimo equidem & sacerdotes, & quisquis alius Athenis preces faciebat, merito tum quidẽ publice quotannis hoc iussisse inter alia oraturos, vt aliquis apud ipsos Themistocli similis nasceretur, & inter ceterum prouentum hoc etiam bonum terra produceret. Nec enim minorem videntur mihi fructum fuisse percepturi, quàm si omnia cum centesimo, vel etiam maiore fœnore regio protulisset. Ac puderet me propemodum, cum tot ac talia dixerim, testes insuper adhibere, nisi vnius esset aliquod momentum testimonij, quod proferendum censeo. Videamus ergo quid Æschines Socratis sodalis, Platonis autem condiscipulus dixerit: *Quoniam igitur Themistoclis ausus es vitam carpere, vide qualem adortus sis virum. Itaque cogita vnde sol oritur, atque vbi occidat. Non est, inquit, hoc difficile, Socrates, cognoscere.* Postque plurimas laudes hanc quoque adiungit.

[*Tantum hic illi prudentia præstabat.*] *Quare cum aliquando esset ex vrbe expulsus, gratias ei ceu conseruatori suo retulit, & cum alia multa dona, tum Magnesiæ totius imperium dedit:*

Themistocles [illegible] cadit.

Æschines Socraticus.

Themistocles exsulans.

ἔξεστι μέν τι καὶ ἀγνῶμον ἐνταῦθα κατηγορῆσαι τῶν Ἑλλήνων, ἔξεστι δὲ τὸ λοιπὸν τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπαινέσαι, καὶ λαβεῖν ὑπὲρ Θεμιστοκλέους. ἕκαστος γὰρ ἑαυτὸν πρῶτον φέρων, δεύτερον συνεξένευσαν ἅπαντες διδόντες Θεμιστοκλέα. ἡ μὲν οὖν τοῦ πρωτείου ψῆφος, οἶμαι, τῷ πᾶσι φύσει συμβεβηκότος ἀνθρώποις ἦν· τοῦτο δ' ἐστί, μηδένα ἑαυτοῦ μᾶλλον φιλεῖν, ὥστε οὔτε ἰσχυρὸν εἶχεν οὐδέν, οὔτε συγγνώμης ἀπήλλακτο. ἡ δ' ὑπὲρ τῶν δευτέρων, σαφὲς ἤδη σύμβολον ἦν τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι οὐκ εἶχον ἑτέρως διαθέσθαι. ὥστε εἰ προειρημένον ἦν ἐξ ἀρχῆς μηδένα ἑαυτὸν φέρειν, ἀλλ' ἕτερον, Θεμιστοκλέα πάντες εἰπεῖν ἔμελλον, ὅν γε καὶ πάντες ἑαυτοῖς προσήκειν αὐτῷ καὶ ὁμοίως ὡς πρῶτος ἐψηφίζοντο, ὥσπερ τοὺς δευτέρους. οὕτω καὶ νῦν δεύτερον εἶναι ψηφισάμενοι, προσεσήμηναν ὥσπερ ἂν εἰ πρῶτον ἐψηφίσαντο. οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔλαθεν ἔχων ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐνίκησε. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα, καὶ παρὰ τῆς ἀληθείας, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβών, εἴπερ τό γε αὐτὸ τοῖς ἄλλοις ἐποίησε μόνος τῶν ἄλλων δικαίως· τὰ δὲ δεύτερα ἤδη συνεχωρήθη, ὥστε ἐξ ἁπάντων πρῶτος ἦν. ἔχων δὲ λέγειν [πολλὰ] καὶ περὶ τὴν ὕστερον αὐτοῦ συμφοράν, καὶ ὅπως ἂν ἅπαν τὸ πρᾶγμα συνεσκευάσθη, καὶ ὁποῖόν τινα καὶ τούτοις παρέσχεν ἑαυτόν· ἐβουλόμην ἂν ἐν τούτῳ χρείας εἶναι τὸν λόγον, ὥστε καὶ περὶ τούτων ἐπείγειν εἶναι διελθεῖν. οἶμαι γὰρ * οὐδὲ φαυλότερα οὐδ' ἐλάττω τῶν εἰρημένων ἤδη εἰπεῖν ἂν περὶ αὐτά. ἐπεὶ δὲ ἅμα τ' ἔξω τῆς ὑποθέσεώς ἐστι, καὶ μῆκος ἐπεισέρχεται τοῖς λόγοις, παραλείψω ταῦτα, τοσοῦτον προσθεὶς ἅμα μὲν καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους, ὅτι ἐπειδὴ ἔδει στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείλετο τελευτᾶν, ἔργῳ μὲν * λύσας πᾶσαν αἰτίαν, δείξας δὲ ὁπόσου τιμᾶται τὰς προτέρας πράξεις, καὶ τὰ πολιτεύματα· καὶ ὅτι οὐδέποτ' ἑκὼν εἶναι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ προσήκοντος οὐδὲν πρότερον ποιήσεται, οὐ πλοῦτον, οὐ παῖδας, οὐκ ἐλπίδας, οὐ τὴν σωτηρίαν αὐτήν. ἐγὼ μὲν οἶμαι καὶ ἱερέας, καὶ ἱερείας, καὶ ὅστις ἄλλος Ἀθήνησιν εὔχεται, δημοσίᾳ τοῦτ' ἂν εἰκότως καθ' ἕκαστον ἔτος πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις προσεύχεσθαι. καὶ γοῦν ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ ἕως ἐξῆν, γενέσθαι τινὰ αὐτοῖς ἄνδρα ὅμοιον Θεμιστοκλεῖ, καὶ μετὰ τῆς ἄλλης φορᾶς, καὶ τοῦτ' ἐνεγκεῖν τὴν γῆν τἀγαθόν. οὔκουν ἐλάττω γ' ἂν ὠνῆσθαί μοι δοκοῦσιν, ἢ εἰ πάντα εἰς ἑκατόν, καὶ ἔτι πλείω τῆς χώρας αὐτῆς ἐξενεγκούσης. ἀλλὰ μὲν τοίνυν ᾐσχυνόμην ἂν ἐπὶ τοσούτοις, καὶ τοιούτοις, τοῖς εἰρημένοις μάρτυσι προσχρώμενος. ἔστι δ' ἔτι πρὸς μιᾶς μαρτυρίας, ἣν δεῖ προσαρκέσαι. σκεψώμεθα δὴ τίνα ἄττα λέγει περὶ Θεμιστοκλέους ἡμῖν Αἰσχίνης ὁ Σωκράτους μὲν ἑταῖρος, Πλάτωνος δὲ συμφοιτητής. ἐπειδὴ τοίνυν τῷ Θεμιστοκλέους βίῳ ἐπιλαμβάνεσθαι ἐτόλμησας, σκέψαι οἵῳ ἀνδρὶ ἐπιτιμᾶν * ἠξίωσας· ἐνθυμήθητι γὰρ ὁπόθεν ὁ ἥλιος ἀνίσχει, καὶ ὅπου δύεται. ἀλλ' οὐδέν, ἔφη, χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, τὰ τοιαῦτα εἰδέναι. καὶ μετὰ πολλὰ ἄλλα ἐγκώμια, ἐπάγει καὶ ταῦτα. [τοσοῦτον αὐτῷ ἐκεῖνος τῷ φρονεῖν περιεγένετο.] τῷ γάρ τοι φυγάδι ποτὲ αὐτῷ τῆς πόλεως γενομένῳ, ὡς σωτῆρι μεγίστῳ ὑπ' αὐτοῦ χάριν ἀποδοῦναι καὶ ἄλλα τε δῶρα πολλὰ ἐδωρήσατο, καὶ Μαγνησίας ὅλης ἀρχὴν ἔδωκε.

* al. οὐδέν.

* ἅπασαν αἰτίαν.

* al. δέ.

* [illegible]

ὥστε καὶ φυγὰς ὢν τοῦτο τὰ πράγματα μείζω ἦν, ἢ πολλῶν Ἀθηναίων, καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἶναι δοκούντων, οἶκοι μενόντων. τίς ἂν οὖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δικαίως ἂν αἰτίαν ἔχοι μεγίστην, δυνάσθαι ἄλλος, ἢ Θεμιστοκλῆς, ὃς τὸν τὴν ἀφ' ἡλίου ἀνίσχοντος, μέχρις ἡλίου δυομένου βασιλεύοντα, στρατηγήσας τῶν Ἑλλήνων, κατεστρέψατο. ἐνθυμοῦ οὖν, ἐφ' ᾧ ἐγώ, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὅτι ἐκείνῳ, τοιούτῳ ὄντι, οὐχ ἱκανὴ ἡ ἐπιστήμη, * τοσαύτη οὖσα, ἐγένετο, ὥστε φυλάξασθαι μὴ ἐκπεσεῖν, μηδὲ ἀτίμως ὑπὸ τῆς πόλεως γενέσθαι· ἀλλ' ἐνεδέησε. καὶ μὴν ἐξ ἴσου μὲν ἔγωγε οὐδέ ποτ' ἂν θείην Αἰσχίνην Πλάτωνι, μή ποτε οὕτω φιλονεικήσαιμι· ἀλλ' ἀφείσθω τοῖς * τόποις τῶν σοφιστῶν ἡ κρίσις αὕτη. φημὶ δὲ ὅσῳ μείζων καὶ τελειότερος Πλάτων εἰς λόγους, τοσούτῳ μᾶλλον ὑπὲρ γε Θεμιστοκλέους ἐκεῖνα προσήκει δέχεσθαι. τὸν μὲν γὰρ ἀκούσαντα εἰκὸς λέγειν, ἢ ὅτι ἐγγυτάτω ἐκείνων. ὁ δὲ τῆς φύσεως οἶμαι κέχρηται τῇ περιουσίᾳ. ὥσπερ καὶ ἄλλα δή που μυρία διεξέρχεται ἐπὶ τῷ Σωκράτους ὀνόματι, περὶ ὧν ὁμολογεῖται μηδὲν ἐκεῖνον πραγματεύσασθαι. δίκαια μὲν οἶμαι ποιῶν κατ' αὐτό γε τοῦτο, καὶ ἀνδρὸς ἀρίστου τὸν διδάσκαλον ἀξιῶν κοσμεῖν, πλὴν ὅτι καὶ τὸ μηδ' ἄλλους τῶν οὐκ ἀξίων καθαιρεῖν ἐθέλειν, προσεῖναι προσήκει.

Ἐκ τῆς κοινῆς ἀπολογίας.

Τὸ Προοίμιον.

Ἃ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἀνδρῶν εἰπεῖν εἰκὸς ἦν, μήτε τῶν ἀναγκαίων εἰρῆσθαι μηδὲν παραλιπόντας, μήτε πάντα ἐφεξῆς οἰομένους δεῖν λέγειν, ὡς ἂν μή που δοκοίημεν ἀπειροκάλως ἔχειν, ταῦτά ἐστιν. ἰσχυρίζεται δ' οἷς προσέπταισαν πρὸς τὸ δημόσιον, ὥσπερ εἴ τινες χεῖρον ἔγνωσαν περὶ αὐτῶν αὐτοὺς χείρους ἡγεῖσθαι προσῆκον, ἢ τῷ καὶ ἄλλους τινὰς εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτεῖν, οὐδ' ἡμᾶς τοῦ προπηλακίζειν ἀπέχεσθαι δέον. ἀλλὰ μὴν ὅπου γε καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν αὐτοῖς εἰκὸς εἶναι συγγνώμην, ἦ που τοῖς γε ἄγουσιν αὐτοὺς πρὸς τὰ * βέλτιστα, καὶ οἷς ὅθ' ἡμάρτανον οὐκ ἐπείθοντο· δεινὸν εἰ μὴ φήσομεν. Πλάτων τοίνυν ὡς μὲν ἐκείνοις χρώμενοι κατώρθουν, * οὐδὲν ἐᾷ σκοπεῖν· ἃ δὲ εἰς αὐτοὺς ἐκείνους ἐξημάρτον, τοσοῦτον ἀπεῖχον τὰ δοκοῦντά γε ἐκείνοις ποιεῖν, [ὡς] ταῦτα * κατηγορεῖ. καὶ ἃ μὲν τῆς παιδείας αὐτῶν ἀπέλαυσαν, ὑπερβαίνει· ἃ δὲ οὐχ ὧν ἐπαιδεύθησαν ἦν, ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἐμμεμενηκότα, ταῦτ' ἐπ' ἐκείνους ἄγει, τοὺς ὅπως μηδὲν ἁμαρτήσονται πᾶν ὅσον ἦν, * ἐν αὐτοῖς πράττοντας. ὥσπερ ἂν εἴ τις τοὺς γραμματιστάς, τοὺς παραδείξαντας τοῖς παισὶ τὰ γράμματα, καὶ δείξαντας γράφειν, ἐκ τῶν δυνατῶν αἰτίους εἶναι φάσκοι τῶν περὶ * ταῦτα ἁμαρτημάτων, εἴ τι μὴ καλῶς ὕστερον, μηδ' ὡς χρὴ ἔγραφον * ἀφ' ἑαυτῶν. εἰ δὲ μὴ πάντας ἐπαίδευσαν, μηδ' ὡς οἷόν τε ἀκριβέστατα, μηδ' ὡς μάλιστα ἠβουλήθησαν· τί τό γε ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς ἐκείνων προστασίας αἴτιος πέφηνε; οὐ γὰρ τῆς ἐκείνων ὁμιλίας τοῦτο ἀπέλαυσαν· ἀλλ' οὐκ ἀπέλαυσαν ἐκ νεότητι [τι] τούτου γε. οὔκουν ἐξ ὧν προσεῖχον αὐτοῖς, ἐκ τούτων ἥμαρτον· ἀλλ' ἐξ ὧν οὐ προσεῖχον, ἐπλημμέλησαν. * οὕτως ἄγε ἐπείθοντο σαφῶς, ἄρ' οὐ πείθοντες, ἔπειθον καλῶς. τὴν δὲ πολιτικὴν εἰ μὴ πάντας ἐπαίδευσαν Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς, καὶ Περικλῆς, καὶ Μιλτιάδης, καὶ Κίμων, μηδ' ἅπαντας ἐφεξῆς βελτίους ἐποίησαν κατὰ φυλάς· καὶ κατ' ἄνδρα ὥσπερ θεωρικὸν τὴν ἐπιστήμην διανέμοντες. εἶθ' οὕτω φυεῖς τι φήσομεν κατ' αὐτὴν δεινοὺς, ὡς οὐδ' αὐτοὶ βελτίους ἦσαν οὐδένες εἰς ταῦτα.

sic vt exul esset meliore, quam Athenis ciues plerique, qui probi videbantur conditione. Quis igitur illo tempore potentissimus fuisse arbitratur alius, quam Themistocles, qui regem ab ortu ad occasum Solis imperantem, Græcorum dux deuicerit. Hoc igitur, inquiebam, cogita, Alcibiade, illi, qui talis esset, scientiam talem non suffecisse, ne eiiceretur, & à suis ignominia notaretur. Atque vt Æschinem cum Platone nolim comparare, nec ea de re contendere, verum hoc iudicium sophistis ineptis malim relinquere, ita quo maior erat doctior Plato, hoc magis illa pro Themistocle credi ato debere. Nam hic quidem quæ audiuit, vel his certe proxima videtur tradere: ille autem ingenio vtitur suo, quemadmodum & alia multa sub nomine Socratis tractat, de quibus nihil eum fatetur disputasse. Ac recte quidem & iuste facit, dum præceptorem studet ornare, nisi quod nec alios, qui non merebantur, insuper dedecorare velle debebat.

EX COMMVNI

Defensione.

Atque hæc quidem vere sunt, quæ de Viris erant dicenda, sic vt nec ea quæ dici oportebat, omitteremus, nec omnia sigillatim putaremus esse referenda, ne cui inepte videremur. Se his offensionibus populi muniunt, quasi ipsi, quoniam nonnulli minus recte de illis statuerint, deteriores habendi sint, aut cum alij quidam in eos peccauerint, nec nos à conuitiis abstinere debeamus. Quinimo cum etiam ipsis qui peccauerant, merito venia tribuatur, mirum erit, si illis qui eos ad optima quæque duxerant, & quibus, cum peccarent, nō obtemperauerāt, negabitur. Iam Plato nihil eorum, quæ ex illorum consilio recte gesserunt, considerari permittit: quæ autem in illos ipsos peccauerant, in iis tantum ab illorum voluntate recesserunt, vt ea culpentur, & fructus quidem eos, quos ex illorum institutione perceperant, transilit, quæ autem non tam ex institutione prodierant, quā ex humana natura superfuerāt, hæc illis tribuit, qui, nequid ii peccarent, omnem lapidem mouerant: velut si quis litteratores, qui pueros literas docent, & quantum possunt, scribere, in causa fuisse diceret, si quid minus recte postea per se scriberent. Quod si non cunctos docuerunt, nec accuratissime, neque vt volebant maxime, cur id quod effugit, ad ipsorum quis magistros referat? Nec enim hunc fructum ex illorum consuetudine perceperant potius, quam non iam id illis poterant acceptum ferre. Quocirca non quia illos attendebant, peccabant, sed quia non attendebant, vsque eo illa, quæ persuadebantur, recte illis fouebant.

Cuiusdem vero scientiam nisi Athenienses omnes docuerint, Themistocles, Pericles, Miltiades, & Cimon, atque cunctos ex ordine tributim ac virtum meliores reddiderant, scientia quasi Theatrali pecunia distributa, ne ipsos quidem ea in re excelluisse dicemus.

ARISTIDES

Nec illud Protagoræ tui tibi sufficit, si vulgus vel ex parte aliqua ad virtutem perduxerunt, verum nisi omnia quam rectissime populus, & quasi vir vnus administrauit, id iam Præfectis imputas. Nam ergo mirum erit, si nec illi, cum multa bona docuissent Athenienses, ac noxas multas impediuissent, se nuper eos cohibere potuerunt, neque morbos immortales curarunt, sed a populi natura siue potius communi hominum sunt vice, nec iniquitatem prorsus è ciuitate potuerunt extirpare, quemadmodum cum agricolæ quotannis agri detrimenta excindant, nec per totum semen penetrant. Hæc modo si & illos, cum ciuitatem purgare vellent, necessarium iniustitiæ atque ingrati animi semen effugit, & remansit, nec ipsis obtemperarunt omnia, quin etiam per se populus nonnulla instrueret, cur hæc improbitatem viris afferant, aut ipsis imputentur aliena? Quasi quis exorta seditione, & his meliori parti præpositus, tum aliorum in hos peccata his ipsis tribueret. Quomodo autem sit æquum, qui nec ea fecerunt, & insuper prohibere voluerint. Quia si nec eos quorum est fama læsa, iisdem putabit antis vti debere: idque non ad maledicendum vicissim, sed vt se per alios absoluant, quomodo eum probabit, qui prior, nulla coactus necessitate maledixit, vt illos peiores videri curaret, dextrum quid putare iussit. Enimuero nesciebas te his prouerbiis teneri, *ignem verberare, lapidem coquere, saxa seminare.* Quod enim illi ex admonitionibus tuis ac sermonibus lucrati sunt: quam rem vel diuinam vel humanam post eum diem, quo tibi aures præbuerat Dionysius, vel Dio, rectius administrarunt! Tanto nostros nos, o Plato, quam tu tuos, meliores effecimus. Quod si horum indolem dices meliorem fuisse, hac quoque in re nostram declaras prudentiam, qui spem in his aliquam posuerimus, cum tu toto erraueris cælo, quando cum illis vtiliter te disputaturum credidisti. Deinde sicut ea in quibus alios vicerunt, indoli tribuis, sic etiam si quid tibi satis temere videntur egisse, hoc eidem indoli imputa, neque cum quæ nobis imperantibus gesserunt, ea nostro consilio detrahis, quæ per se in nos peccarunt, ea nostræ iniquitati adscribe. Vt enim illarum rerum nos quoque auctores fuimus, ita horum nequaquam.

Prouerbia.

Et Pollis iterum Platonem reducebat, ac Dionysium vel absentem reuerebatur, & eius mandata in animo conseruabat, te quem videbat & alloquebatur, nihili faciebat; sic vt admirabilis tua persuadendi vis imperio Dionysij cederet, & illi Pollis quanuis talia præceperat, operam suam nauabat, tibi nullam, etsi Spartanus erat, & in ea nutritus Rep. cui tu secundas vel primas potius tribuis, itaque frustra videbaris vrbem Spartanam tot illis laudibus exornasse.

καὶ οὐκ ἀγαπᾷς τῷ σῷ Πρωταγόρᾳ, εἰ καὶ * καθ' ὅσον οἷόν τε προυβιβάσατε τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ βέλτιον· ἀλλ' εἰ μὴ πάντα ὁ δῆμος ἀνεγκλήτως, καὶ ὥσπερ εἷς ἀνὴρ μετεχειρίσατο, τοῦτ' ἤδη τῶν προστατῶν ἐστι σοι. τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἐκεῖνοι πολλὰ καὶ χρηστὰ συμβουλεύσαντες Ἀθηναίοις, καὶ πολλὰ τῶν δυσχερῶν κωλύσαντες, μὴ διὰ τέλους αὐτοὺς ἐδυνήθησαν κατασχεῖν, μηδὲ ἀθανάτα ἰάσασθαι νοσήματα τῆς δήμου φύσεως, εἴτε τῆς κοινῆς ἀνθρώπων δεῖ λέγειν, ἃ μηδὲ ἠδυνήθησαν καθάπαξ ἐκ τῆς πόλεως ἐξελεῖν ἀδικίαν, ὥσπερ γεωργοὶ τὰ λυμαινόμενα τῇ χώρᾳ καθ' ἕκαστον ἐκκόπτοντες, εἶτ' οὐκ ἐφικνούμενοι διὰ παντὸς τοῦ λυμαινομένου τῆς χώρας] ὥσπερ καὶ τούτους εἰ τὴν πόλιν καθαίροντας ἐξέφυγε καὶ ἔμεινε σπέρμα τι κακίας ἀδικίας καὶ ἀγνωμοσύνης, καὶ οὐ * πάντη ὑπήκουσαν αὐτοῖς, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ καθ' αὑτὸν ὁ δῆμος ἐβουλεύσατο, πῶς * τοῦτο τοῖς ἀνδράσιν ἔχει φαυλότητα; ἢ πῶς δεῖ τὰ * ἐκείνων ἑτέροις λογίζεσθαι; ὥσπερ ἂν εἰ καὶ στάσεως οὔσης ἐν τῇ πόλει, καὶ τούτων τῷ βελτίονι προεστηκότων τῆς ἑτέρας στάσεως, εἰ τὰ τῶν ἑτέρων * ἁμαρτήματα, καὶ τὰ εἰς τούτους πλημμεληθέντα, αὐτοῖς τούτοις τις * προστιθείη. καὶ τίνα ἔχει φύσιν, μήτε δρῶντας ταῦτα, καὶ προσέτι κωλύειν ἀξιοῦν. ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ κακῶς ἀκούσασι * καλῶς ἔχειν εἰπεῖν ἐφείη τις, ταῖς [αὐταῖς] χρήσασθαι λαβαῖς, καὶ ταύταις μὴ ὅτι τῷ κακῶς αὐτοὺς εἰπεῖν, ἀλλ' ὅτι διὰ τῶν ἐκείνου τὰ αὑτῶν ἀπολύσασθαι· πῶς εἰρηκέναι γ' αὐτὸν πρότερον κακῶς, ἃ μηδεὶς ἠνάγκαζε, καὶ δι' ὧν χείρους ἐβούλετο ἐκείνους ἀποφῆναι, δεξιόν τι νομίζειν καλέσει; ἐλελήθεις ἄρα σαυτὸν ἁπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος, εἰς πῦρ ξαίνων, καὶ λίθον ἕψων, καὶ σπείρων τὰς πέτρας. τί γὰρ τῶν συνουσιῶν καὶ λόγων * ἀπήλαυσαν ἐκεῖνοι; τί τῶν θείων ἢ τῶν ἀνθρωπίνων ἄμεινον μετεχειρίσατο Διονύσιος ἢ Δίων, μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ σοι τὰ ὦτα ὑπέσχεν; τοσοῦτον ἡμεῖς ἀμείνους τοὺς ἡμετέρους, ὦ Πλάτων, ἀπεδείξαμεν, ἢ σὺ τοὺς σούς. εἰ δ' ἐρεῖς, ὅτι βελτίους οὗτοι τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ φρονιμωτέρους ἡμᾶς ἀποδεικνύεις, εἴ τινας ἐν τούτοις ἔχομεν ἐλπίδας, οὐχ ὥσπερ σὺ τοῦ παντὸς διημαρτηκὼς, ἐκείνοις διαλεχθεὶς περιέσεσθαι τῇ δόξῃ ἐπίστευες. ἔπειτα ὥσπερ ἐν οἷς βελτίους ἑτέρων γεγόνασι, τὴν φύσιν αἰτιᾷ, οὕτως * εἴ τι καὶ προπετέστερον εἰργάσθαι σοι δοκοῦσι, τῆς φύσεως, * αὐτὸν θὲς τῆς αὐτῆς, καὶ μὴ λάμβανε ἐφ' ἡμᾶς· μηδ' ἃ μὲν ἡμῶν ἡγουμένων κατέπραξαν, ἀποστέρει τοὺς συμβουλεύσαντας, καὶ τοὺς συγκατειργασμένους ἡμᾶς τῷ δοκεῖν τὰ βέλτιστα παραινέσαι· ἃ δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἐξημάρτον εἰς ἡμᾶς, ταῦτα ὡς ἡμεῖς ἀδικοῦμεν, λέγε. ἐκείνων μὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς αἴτιοι τὸ μέρος, τούτων δὲ οὐδὲ μικρόν.

* al. καθ' ὅσον.

* προάγειν.

* αἰτία.

* al. καὶ τί.

* ἑτέρων ἐκείνων.

* ἁμαρτηθέντα.

* προστιθείη.

* al. κακῶς.

* ἀπέλαυσαν.

* ἔπει.

* αὐτὸν θὲς.

* al. ἀπόντα.

* al. σοῦ.

καὶ ὁ Πόλλις αὖ πάλιν παραλαβὼν Πλάτωνα, Διονύσιον μὲν καὶ * ἀπόντα ᾐσχύνετο, καὶ ὧν ἐπέσκηψεν ἐμέμνητο· * σὲ δὲ ὁρῶν, καὶ συνὼν, παρ' οὐδὲν ἐποιεῖτο. ἀλλ' [ἡ] θαυμαστή σου δύναμις καὶ πειθὼ καὶ οἱ λόγοι ἡττᾶτο τῶν ἐντολῶν τοῦ Διονυσίου· καὶ Πόλλις ἐκείνῳ μὲν συνεβάλλετο, καὶ ταῦτα τοιαῦτα ἐπιτάξαντι, σοὶ δὲ οὐδέν. προσθῶμεν δὲ, ὅτι καὶ Σπαρτιάτης ὢν, καὶ τεθραμμένος ἐν νόμοις καὶ πολιτείᾳ, δ' ὅσπερ τῶν πασῶν ἔχουσῃ παρὰ σοὶ κρίνῃ· μᾶλλον δὲ τὰ πρῶτα τῶν οὐσῶν· καί σοι μάτην (ὡς ἔοικε) τὰ πολλὰ ἐκεῖνα εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν εἴρηται.

ὁ γοῦν

ARISTID.

ὁ γοῦν τῶν Λακεδαιμονίων ποτὲ ναύαρχος τοσοῦτον διήμαρτε τῆς σῆς ἀξίας, ὅσον οὐδ᾽ ἂν εἷς Περσῶν ἢ Σκυθῶν, οἷς οὐκ ἦν συνιέναι τῆς σῆς φωνῆς τὸ παράπαν. καίτοι γε εἰ μὲν ἠξίους αὐτὸν (τὸν ναύαρχον τῶν Πελοποννησίων Πόλλιν) ἄμεινόν τι γνῶναι Διονυσίου περὶ σέ, καὶ βουλεύσασθαί τι βέλτιον· ὁ δὲ οὐ προσεῖχέ σοι τότε νῦν, ἀλλὰ μὴ τοῦ τυράννου ἦν, * καὶ τὰ αἴσχιστα ἐπιτεταγμένου· πῶς οὐχ ἡττῶ πάμπολυ τοῦ τυράννου; καὶ πῶς δικαίως ἂν ἔφερες, εἴ τινα τῆς πειθοῦς ἐπιχειρῶν ἀπετύγχανες; εἰ δὲ σὺ μὲν στέργειν ἠξίους τοῖς παροῦσιν, ὁ δὲ οὐκ ᾐδεῖτό σου τὴν σιωπήν, οὐδ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν λόγων ἡγεῖτο ἱκανωτέρους εἶναι τοὺς προσήκοντας αὐτῷ λογισμοὺς περὶ σοῦ διαγνῶναι· πῶς τῶν εἰκότων ἐτύγχανες, ἢ πῶς τὰ πρέποντα ἀπέλαβες τῆς φύσεως τῆς σεαυτοῦ; νὴ Δί᾽ ἀλλ᾽ οὐδὲν σὺ χείρων, εἰ παρέπαιε Πόλλις καὶ Διονύσιος. οὐδέ γε ἡμεῖς, ὦ μακάριε, εἴ τις * περὶ ἡμᾶς Ἀθηναίων φαῦλος ἐγένετο. καὶ πωλοῦντος Πόλλιδος Ἑλλήνων μὲν οὐδεὶς ὠνεῖτό σου τὴν ἱερὰν κεφαλήν, οὕτω πάντες κατείχοντο ὑπὸ τῶν σῶν λόγων. Λίβυς δέ τις ἄνθρωπος Ἀννίκερις ὄνομα, ὃν οὐδ᾽ ἠπίστατο ἀνθρώπων οὐδείς, εἰ μὴ ταῖς σαῖς συμφοραῖς ἀπεχρήσατο. νῦν δ᾽ οὐ Πλάτωνα ἐπρίατο, ἀλλὰ δόξαν ἑαυτῷ καὶ τὸ γιγνώσκεσθαι. * μή τοι νομίσῃς ἡμᾶς ἀγνοεῖν τοὺς σοὺς λόγους, ἢ οὐ συγχωρεῖν ἀληθὲς εἶναι, ὡς οὐ θέμις ἀνδρὶ βελτίονι ὑπὸ χείρονος οὔθ᾽ ὑβρίζεσθαι οὔτε βλάπτεσθαι. ἴσμεν μὲν ταῦτα, καὶ μαρτυροῦμεν ὡς ἀληθῆ λέγεις. ὅμως δέ γε ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ἐραστής σου οὐδὲν ὅ,τι ὕβρεως καὶ ἀσελγείας ἀπέλιπε. καὶ σὺ μὲν * οὐδὲν ὑβρίσθης ἴσως· ὁ δὲ οἷς ᾤετο ὑβρίζειν, πλείω ταῦτα ἔπραττεν, ἢ δι᾽ ὧν ᾤετο τιμήσειν· ἀλλ᾽, ὦ πάντων θαυμάσιε Πλάτων, * μὴ δὴ ἀμφοῖν ὠθεῖν· καὶ ταῦτα οὐ διὰ τῶν φίλων ἑνὸς καὶ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ διὰ σαυτοῦ τε καὶ τούτων, οὓς μᾶλλον φίλους ἦν εἰκὸς ἡγεῖσθαι. εἰ δὲ μή, σκόπει, μὴ ὅτι ἐγκαλέσεις, ἀλλ᾽ ὅτι ἀπολογήσῃ πρότερον. τοσαῦτά ἐστι καὶ τὰ σά. εἰ δ᾽ αὐτὴν ἐφ᾽ ἑαυτῆς δεῖ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζειν· ἀναίτιον μὲν τί σοι ἴσως πως, ἀναίτιοι δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοὔμπαλιν καὶ προσέτι (καὶ) τὸ κρατῆσαι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ μείζω ταῦτα εἶναι τῶν τε ὑπὸ σοῦ σπουδαζομένων, ὧν τε αὐτοὶ προσεκρούσαμεν. σὺ μὲν τοίνυν (τὸν Ἀγαμέμνονα ὀνειδίσαντι τὸ γένος ὡς νόθον) ἐλέγχειν ἡμᾶς ἀξιοῖς, καὶ σαυτὸν ἐλέγχεις· ἡμεῖς δὲ * ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν λέγοντες, καὶ τὰ σὰ θεραπεύομεν. μᾶλλον δέ τι τῆς ὑπὲρ σῆς ἀπολογίας καὶ ἡμεῖς μετέχομεν, σοὶ δ᾽ οὐχ ὅσον ἡμῖν ὑπάρχει. ὥστε εἰ μὲν ἡμῶν τις φείσεται, ἄδηλον εἰ καὶ σοῦ· εἰ δέ σου τις καταγνοίη, τάχα ἂν ἡμῖν γε συγγνοίη· εἰ δ᾽ αὖ (γε) μηδ᾽ ἡμῶν φείσαιτο, χαλεπή γε σοὶ ἡ ἐλπίς· οὕτω τὸ νικᾶν ἡμᾶς ὑπὲρ σοῦ γίνεται. πρὸς ταῦτα σκόπει μὴ τὸ ἐμόν, ἀλλὰ καὶ τὸ σόν, Τεῦκρός ἐστι πρός τινα, καὶ μὴ βούλη πάντα ἀκριβῶς ἐξετάζειν, μηδὲ τριῶν ὄντων εἰς ἅ τις * ἂν βλέψειε, τῆς γνώμης, τῶν ἔργων, τῆς τύχης· ἀφεὶς τὰ δύο, τὸ τρίτον λαμβάνου· καὶ ταῦτα καὶ τούτου τὸ πλεῖστον μέρος μεθ᾽ ἡμῶν ὄντος. εἰ γὰρ ἡμᾶς ἔδει ταῦτα προσιδέσθαι ἐξ ἀρχῆς δι᾽ ἐπίδοσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπιδοῦναι, οὐκ ἂν ὠκνήσαμεν, οὐδ᾽ ἠλαττώθημεν τοῦ Κόδρου τοσοῦτον· καὶ σύ γ᾽ ἂν οἶμαι ταῦτα συνεβούλευσας.

* al. ταῦτα ἃ ἤχιστα. * al. περὶ. * al. μὴ τοί. * al. οὐδέν. * al. μὴ δι᾽ ἀμφοῖν. * ὑπέρ. * ἀν.

Quocirca Laconicæ quondam classis præfectus, tantum in dignitatem tuam peccauit, quantum nec Persarum quisquam, nec Scytharum, qui vocem tuam prorsus intelligere non poterant. Atqui siquidem volebas eum [nauarchum Peloponnesiorum Pollin] melius aliquid in te, quam Dionysium, consulere, nec ille te attendebat, verum absentis, & qui turpissima preceperat, totus erat, multum a tyranno vincebaris, nec iure cuiquam potes obiicere, si quid minus alicui persuadere potuit: sin tu quidem fortunam præsentem æquo ferebas animo, ille vero silentium tuum non reuerebatur, nec sermone quouis potentius ad conuemens consilium de te capiendum iudicabat, quomodo ius tuum consequebaris, aut ingenij tui, quem meritus eras, fructum capiebas? At non ideo tu peior, si Pollis ac Dionysius delirarunt: neque nos, bone vir, si quis erga nos, Atheniensis improbus extitit. Et, vendente Pollide, Græcorum quidem nullus te sacrum caput redemit (vsque eo cuncti tua tenebantur eloquentia) verum Afer quidam, Anniceris nomine, quem nemo, nisi tua calamitate fuisset abusus. Nunc vero non Platonem, sed famam & celebritatem sibi comparauit. Ne forte putes nos rationes tuas ignorare, aut falsas credere, cum negas virum meliorem à peiore posse iniuria affici vel lædi. Quæ cum sciamus, & verè dici testemur, ille tamen magnus amator tuus, nihil petulantiæ nec contumeliæ reliquum fecit, & quamuis tu nullam patereris iniuriam, ille nihilominus ea potius quibus iniuriam, quam in quibus honorem tibi deferre se putaret, faciebat. Quocirca noli, admirande Plato, vtrumque transfigere, idque alterum amicum, hostem alterum; verum teipsum & hos pete, quos potius debebas pro amicis habere. Alioqui nō tam quid accuses, quam quid prius excuses vidēdum tibi fuerit, siquidem tua quoque tanta sunt. Sin ipsum per se considerādum est consilium, nec tuum culpari iure potest, nec etiam eadem de causa nostrum, quo accedit vt voti compotes facti simus, & hæc tum tuis studiis, tum nostris offensis sint maiora. Quare cum tu nos (vt alter Agamemnon exprobrans genus tanquam spurium) redarguere studes, teipsum quoque refellis: nos, dum nobis suppetias ferimus, tuā quoque rem agimus. Quinimo tua defensio nobis quoque conuenit, verum tibi non tot, quot nobis sunt adiumenta. Itaque vt nobis quis parcat, incertum sit an & tibi; sin te condemnet, nobis fortasse veniam dabit. Quod si nec nobis parcat, nihil erit tibi sperandum: vsque eo victoria nostra cedit in tuum commodum.

Quapropter etiam tua require, non mea.

Inquit ad * quendam Teucer, nec omnia conare studiose scrutari, neque cum tria sint consideranda, animus, facta, fortunæ, duobus omissis, arripe tertium, cuius item pars maxima nobiscum facit. Etenim si his initio relictis, pro Græcia nos deuouere debuissemus, non eramus recusaturi, neque Codro tantum cessuri: atque ad id tu, credo, adhortatus esses.

* Quendam: … Aiace Sophoclis.

ARISTIDES.

Age vero vtrum hoc maluisses, vt nihil à nobis gestum vnquam fuisset, nec in nos ciuium quisquam peccasset (itaque tam in nos, quam in illos, erant alij peccaturi) an vt hæc quoque, si fuerat opus, quo fierent illa, contigissent. Hæc, arbitror, malles. Ergo cum vtrumque te, quam neutrum, malle dicis, cum omnia quæ requirebantur, in administrationem nostram incidisse confiteris, tum plura vrbi, de quibus glorietur, quam ob quæ reprehendatur, suppetere. Quin ergo laudas potius quam vituperas. Denique cur ab iis rationes repetimus solis, qui soli rerum auctores non fuerunt. Nam nec primos reprehendimus aurigas, si quis eosdem equos alius deteriores reddiderit. Verum & aurigę equorúmque domitores, magistri fiunt pluris, cum alij eandem potestatem nacti, non eodem modo se gerunt, idque eodem tempore. Age vero, quæ viris his acciderint, etiam percurramus. Neque enim omnes eodem modo populus condemnauit, neque id illi communi decreto sunt passi, neque etiam prorsus omnes. Verùm Themistocles quidem & Cimon Ostracismo sunt expulsi. Id autem non erat odij, nec quia alienus erat ab illis plebis animus, sed legem hac de re conscriptam habebant, quæ vt olim se habuit, (id enim omittam, nisi quis eam valde voluerit laudare) illorum tamen delictum non carebat excusatione, cum haberet aliquem decorem, quandoquidem ex lege proficiscebatur. Lex autem sic erat, vt eos *qui cæteris antecellerent in annos decem ablegarent*. Nec aliud deerat crimen, neque quasi conuicta res esset ira. Indignum sit ergo, si eos, quos nec ipsi poterant qui eiecerunt reprehendere, nos istorũ causa reprehendamus? vt qui certi nihil sciamus, sed rumorem quemdam, cúmque obscurum accusemus. Sed vt huc redeam, quod ad gloriam comprimendam hoc exsilij genus introduxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clarissimè. Quocirca ne nimis elati fierent, hac sola de causa illos ablegarunt. Itaque non contra ipsos hoc dixisti, sed insciens pro ipsis. Egregiè tu quidem potes, quæ dicuntur obseruare, & alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Pisistridarum incurrerant, considerassent, videntur neminem voluisse cæteris præferri, sed omnes æqua vigere potestate. Rectè ne igitur Cimonem atque Themistoclem eiecerunt? Equidem non dico, non tamen prorsus impudenter, sed vt & ipsi defensionem haberent, & illi non inhonestam paterentur iniuriam. Pericli vero donec in pace vigebat ciuitas, nullum nec magnum nec paruum crimen est impositum, verum Deorum instar colebatur, & quamuis prius etiam Athenieñses nõ paucos contra fœdifragos in prœlium eduxerat, non tamen inculpatus modo, sed & facile primus fuerat. Postquã vero simul & agro carere cogebatur, & pestis cuncta vastans incũbebat, nec erat malorũ vlla requies, tum demũ calamitatibus succũbẽtes in illũ sũt exacerbati.

Quatuor virorum casus in Atheniensium Rep.

Ostracismi lex.

Pericles.

ἐπεί, φέρε πρὸς φιλίου, πότερ' ἂν μᾶλλον ἐβουλήθης, μήτε τὰ πραχθέντα δι' ἡμῶν πεπρᾶχθαι τῇ πόλει, μήτε εἰς ἡμᾶς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξαμαρτεῖν; οὐκοῦν ἕτεροι καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἐκείνους ἔμελλον, ἢ ἐκείνων γε ἕνεκα ὥστε πραχθῆναι, καὶ ταῦτα εἰ δέοι συμβῆναι. ἐγὼ μὲν οἶμαι ταῦτα. οὐκοῦν ὅτ' ἀμφότερα φαίης ἐθέλειν μᾶλλον, ἢ μηδ' ἕτερα, ὁμολογεῖς καὶ τοῖς πεπολιτευμένοις ἡμῖν ἅπαντα ἃ προσῆκει προσεῖναι, καὶ μειζόνως τὰ πρὸς εὐδοξίαν τῇ πόλει τῆς αἰτίας εἶναι. πῶς ἂν οὖν δικαίως ἦθα μᾶλλον ἐπαινεῖν, ἢ ψέγεις; ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, πῶς δίκαιον, μόνους ἀπαιτεῖν εὐθύνας, τοὺς οὐ μόνους τῶν πραγμάτων αἰτίους, οὐκοῦν τούς γε ἡνιόχους αἰτιώμεθα, οὓς ἐξ ἀρχῆς ἂν ἵππους, τοὺς αὐτοὺς ἵππους παραλαβών, κακίους ἀποδείξῃ· ἀλλὰ καὶ ἡνίοχοι καὶ πωλοδάμναι καὶ διδάσκαλοι μειζόνως εὐδοκιμοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν ἕτεροι κύριοι καταστάντες, μὴ τῶν ἴσων ἄξιοι γίγνωνται, καὶ ταῦτα δι' αὐτῶν γε καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. φέρε δὴ καὶ περὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτῶν τοῖς ἀνδράσι σκεψώμεθα, καὶ διέλθωμεν. οὐ γὰρ ἅπαντας ὁ δῆμος οὑτωσὶ κατεψηφίσατο, * οὐδ' ἀπὸ κοινοῦ δόγματος ταῦτα ἔπαθον· ἀρχὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα πάντες. πόθεν· ἀλλὰ Θεμιστοκλῆς μὲν καὶ Κίμων ἐξωστρακίσθησαν· τοῦτο δ' ἦν οὐ μῖσος, οὔτ' ἀλλοτρίωσις τοῦ δήμου πρὸς αὐτούς· ἀλλ' ἦν * νόμος αὐτοῖς περὶ ταῦτα, ἔχων μὲν ὅπως δή ποτε. ἐῶ γάρ, εἰ μὴ σφόδρα ἄν τις ἐπαινέσαι τὸν νόμον. τὸ δ' οὖν ἁμάρτημα οὐκ ἀπαραίτητον αὐτῶν, ἀλλ' ἔχον τινὰ ἐν τούτοις εὐπρέπειαν· νόμῳ γάρ, ὥσπερ εἶπον, ἐγίγνετο. ἦν δ' ἑξῆς ὁ νόμος, * ἐκόλουον τοὺς ὑπερέχοντας μεθιστάντες ἔτη δέκα· ἄλλο δ' οὐδὲν ἔγκλημα προσῆν, οὐδ' ὡς ἐπὶ ἐλέγχῳ πραγμάτων ὀργή. καίτοι πῶς οὐ δεινόν, εἰ οἷς οὐδ' αὐτοὶ μεθιστάντες εἶχον αἰτιάσασθαι, τούτοις αἰτιασόμεθα ἡμεῖς διὰ τοὺς μεταστήσαντας; ὥσπερ οἱ βέβαιον μὲν οὐδ' ὁτιοῦν ἐπιστάμενοι, ἀκοὴν δέ τινα κατηγοροῦντες, καὶ ταῦτ' οὐδ' αὐτὴν σαφῆ τὴν ἀκοήν. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι, * ὅτι ὑπὲρ τοῦ τὰ φρονήματα ἐπισχεῖν, τοῦτο τὸ εἶδος τῆς φυγῆς ἐνόμισαν. οὐκοῦν τούτῳ μέγιστον δῆλόν ἐστιν, ὅσον κολακείας οἱ ἄνδρες ἀπεῖχον, οὕς γε ὅπως ὑφεῖντο (ἄλλου) τοῦ φρονήματος διὰ τοῦτο μεθίστασαν· οὐδενὸς * ἄλλου τῶν πάντων ἕνεκα. ὥστε τοῦτό γε οὐ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, ἔλαθες εἰρηκώς. ὡς δεινὸς σὺ τηρεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ τοὺς ἄλλους * ἐλέγχειν. δοκοῦσι γάρ μοι τὰς συμφορὰς ἐνθυμηθέντες τὰς ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν γενομένας ἑαυτοῖς, μηδένα βούλεσθαι μείζον' ἐᾶν τῶν πολλῶν φρονεῖν· ἀλλ' ἐξ ἴσου εἰς δύναμιν εἶναι. δίκαια ἄρα ἐποίουν ἐλαύνοντες Κίμωνα καὶ Θεμιστοκλέα; οὐ λέγω ταῦτα· ἀλλ' οὐδ' ἀναίσχυντά γε παντελῶς· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ἔχοντα παραίτησιν, κἀκείνοις οὐκ ἀσχήμονα τὴν * συμφοράν. Περικλῆς δέ, ἕως μὲν εἰρήνην ἡ πόλις ἦγεν, οὐδεμίαν οὔτε μείζω οὔτε ἐλάττω παρ' αὐτοῖς αἰτίαν εἶχεν· ἀλλ' ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς ἐθαυμάζετο. καίτοι πρότερον στρατιὰς πολλὰς ἐξαγαγὼν Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς οὐκ ἐθέλοντας τοῖς δικαίοις ἐμμένειν, οὐκ ἄμεμπτος μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ τινι πρῶτος ἦν. ἐπεὶ δ' ἅμα τῆς τε χώρας * ἠναγκάζετο στέρεσθαι, καὶ ὁ λοιμὸς ἅπαντα ἐπιὼν ἐπέκειτο, καὶ κακῶν ἀνάπαυσις οὐκ ἦν. οὕτω δὴ τῶν συμφορῶν ἡττηθέντες, * ἐτραχύνθησαν πρὸς αὐτόν.

* in edit. Fl

* al. ...

* Schol. ...

* al. ...

* al. ἀλλ' ...

* al. ἐλέγχειν.

* al. ...

* al ...

* al ...

καί μοι

καί μοι τοῦ παραδείγματος ἐνταῦθα ἀναμνήσθητι, τοῦ τῶν ἡνιόχων. τάχα γὰρ ἂν ἀλγείης τοῖς * ἅρμασι τοῖς σαυτοῦ, καὶ οὐ τοῖς ἵπποις. ἀλλ' οὐδ' εἶχεν (οὐδ' ὁ Νέστωρ) ὅτι χρήσαιτο, μὴ ὅτι ἐκείνῳ τῷ τὴν πληγὴν λαβόντι· ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ἵπποις τεταραγμένοις ὑπὸ τοῦ πάθους· ἀλλ' οὐδ' ἀπολῦσαι τὸν ῥυτῆρα ἐν τῷ θορύβῳ ῥᾳδίως ἠδύνατο· ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ χαλκοῦ ζεύγους εἱστήκει, μόνον ὅσα μὴ αὐτὸ τὸ ἀπαξιοῦν.

οἴκοι πονήρως ἐπεπράγεσαν. [illegible]

ἀπεσείσαντο μὲν τὸν ἡνίοχον· ἀποσεισάμενοι δὲ, οὕτως εὖ καὶ καλῶς ἤχθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὸν ἄνω χρόνον, ὥστε ἔγνωσάν τε ὃ ἔδρασαν, καὶ μετέγνωσαν, καὶ ὑποκύψαντες ἐξ ἀρχῆς παρῆσαν ἄρχειν καὶ ἄγειν ὅποι βούλοιτο ἑαυτούς. ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εὐδοκίμει, πολλὰ ἑξῆς ἔτη καὶ μετὰ τὴν καταδίκην μέγιστος πάλιν ἦν τῶν πολιτῶν. πῶς οὐκ ἀμφοτέρων ἕνεκα ζηλωτός ἐστι, καὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ τέλους; οὐ γὰρ τὸ προσκροῦσαι τοῖς ἔμπροσθεν, ἐπεσκότησεν· ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι μετὰ τοῦτο, πᾶσαν * παρηγορήσατο τὴν συμφοράν. οὐ γὰρ τὸ μέσον, κυριώτερόν ἐστιν ἑκατέρων τῶν καιρῶν· ἀλλὰ κρατεῖ τὸ συναμφότερον τοῦ μέσου. εἴτε γὰρ τοῖς προτέροις δεῖ διδόναι τὴν ψῆφον, ἐτιμᾶτο * ἐξ ἀρχῆς· εἴτε τοῖς ὑστέροις, οὐκ ἐν οἷς κατεγνώσαν ἔστησαν. ἀλλὰ προσεῖχον πάλιν ὡς αὐτῶν βελτίονι. καὶ μὴν οὐχ ὅσον δύο ἀνθ' ἑνός ἐστιν, ἀλλ' * ὅτι καὶ τὸ πλῆθος ἑκάστου χρόνου οὐκ ἴσον, οὐδὲ ἐγγύς. καὶ μὴν οὐδὲ τοὺς * λαχόντας οἴεσθαι χρὴ πάντας καταγνῶναι τὴν γραφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' εἶναί τινας, οἳ καὶ τῷ Περικλεῖ καλῶς ποιοῦντες * ἔθεντο. οὐκοῦν πάντως (γε) βελτίους τε καὶ βελτίστους ἦν πεποιηκώς. καίτοι τί φήσομεν, ὦ τῶν Ἑλλήνων ἄριστε, πότερον δίκαιον ὡς εἰς σὲ τότ' ἐκείνους ταῦτα τολμᾶν; ἢ σὲ τῆς ἐκείνων μανίας ὑπεύθυνον εἶναι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέτερον ἂν φαίην. καὶ μὴν ἔχοι γ' ἄν τις τοῖς σοῖς λόγοις ἀμυνόμενος διπλᾶ στρέφειν κατὰ σοῦ, καὶ κατὰ Σωκράτους. ὡς καὶ εἰ τὰ μάλιστα ἀδίκως * ὑμῖν ταῦτα συνέβαινε, τρόπον γέ τινα τὰ προσήκοντα ἐπάσχετε· εἴπερ γε τοιούτους ἀπεδείκνυτε, οὓς ἐπαιδεύετε. οὐκοῦν εἰ μὲν τὰ τῶν ὁμιλητῶν ἁμαρτήματα, τῶν προεστηκότων ἐστὶ κατηγορήματα· σαυτοῦ καὶ τοῦ ἑταίρου μᾶλλον κατηγόρηκας, ἢ Περικλέους τι, καὶ ἂν οἴεσθαι, νὴ Δί', εἰ βούλει, τὸ μᾶλλον ἀφίημί σοι· ὅτι γ' οὐχ ἧττον ἀρκεῖ. * εἰ δ' ὑμεῖς ἀναίτιοι, κἀκεῖνος ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰκὸς ἐστιν εἶναι. εἴπερ γε τοῦ ἴσου μέμνησαι, καὶ μὴ ὑπερβαίνεις τὴν γεωμετρίαν ἑκών. εἶθ' ὃν αὐτὸς ἀφῆκας τῆς αἰτίας, τοῦτον διαβάλλεις ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, ἄλλῳ μὲν αὖ λέγοντι μὴ πιστεύειν, αὐτὸν δὲ κατηγορεῖν· καὶ δι' ἃ τὸν λέγοντα ἡγοῦ χείρω, διὰ ταῦτα Περικλέα ἀξιοῦν φαῦλον νομίζεσθαι; καὶ τοὺς καταψηφισαμένους αἰτιώμενος ἡμᾶς πείθειν συγκαταγινώσκειν, ὥσπερ χρηστοῦ τινος πράγματος μεθέξειν μέλλοντας· ἀλλ' οὐχ ὃ μηδ' ἐκείνοις καλῶς ἔχει πεποιῆσθαι. κἀκεῖνοι μὲν αὐτοὶ τὴν ἑαυτῶν καταδίκην οὐχ ὑπελογίσαντο, ἀλλ' ἐτίμων πάλιν ὡς χρηστὸν καὶ δίκαιον· ἡμεῖς δὲ οὐ μηδὲν ἄλλο κατηγορεῖν ἔχομεν, τοῦτον ἀτιμάσομεν διὰ τὴν καταδίκην, καὶ τῶν αὐτῶν αἰδεσθέντων, ὃ μὲν ἥμαρτον, ἰσχυρὸν ποιησόμεθα· ἃ δὲ εὖ φρονήσαντες ἔπραττον, ἐν οὐδενὸς μοίρᾳ θήσομεν· καὶ ταῦτα ὁμολογοῦντες, ὡς ἥμαρτον

* παρέδωκε τὴν συνηγορίαν, ἀρχὴν εἶπεν.

* αλ. ἠμφιέσατο.

* αλ. ἐν ἀρχῇ.

* αλ. ὅτι.

* τῶν πολιτῶν ἀπὸ τοῦ κλήρου ἀγορευόντων.

* ἐψηφίσαντο.

* αλ. ὑμῖν.

* αλ. εἰ.

Atque heic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pœnis potius quam curribus tuis capieris. Sed non potuit Nestoris equus parere vulneratus, non illo tantum sed & reliquis equis hoc casu turbatis. Quid? quod nec frænum in hoc tumultu facile poterat demere, verum tanquam in æneo vehiculo stabat manens, nisi quod commouere se poterat. Domi male habebant[pro infeliciter.]

Aurigam excusserunt. Quemadmodum excusserant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati, vt & factum suum cognouerint, & sententiam mutarint, cumque denuo se regere, & quocunque vellent ducere iusserint. Quin si & prioribus annis multis gratiosus fuit, & post condemnationem rursum maximus euasit, nimirum ex vtroque, tam principio quam fine, admirandus exhibetur. Nec enim offensa res priores obscurauit, verum honor post delatus omnem delevit calamitatem. Non enim medium tempus vtrique præstat, verum simul vtrumque medio. Nam siue priora sectetis, in honore primum fuit, siue posteriora, in condemnatione non perseuerabant, sed rursus vt potiorem attendebant. Neque vero duo dumtaxat vni opponuntur, verum ne singulorum quidem temporum spatium est vllo modo æquale. Quinimo nec omnes eum iudices condemnasse censendi sunt, sed aliqui etiam Pericli recte suffragati sunt. Hos igitur meliores atque optimos reddiderat. Quid ad hæc, Græcorum optime, dicemus? vtrum recte illos hæc in te commisisse, an te illorum esse insaniæ reum? Equidem neutrum dixerim. Verumtamen posset aliquis tuis verbis respondens, bifariam contra te & Socratem hoc torquere, quasi recte quodammodo vobis, quamuis iniustissime hæc acciderint, quandoquidem tales discipulos protulistis. Quare si assectarum peccata præsidum culpam continet, teipsum & sodalem potius, aut saltem non minus, quam Periclem & quos volebas, accusasti. Sin vos estis insontes, eodem quoque illi modo debent esse, siquidem æqualitatis meministi, nec Geometriam sponte transgrederis.

Ergo quem ipse à crimine absoluisses, eum criminis eiusdem accusas? Quid autem absurdius quam alteri dicenti non credere, ipsum accusare? propter quæ dicentem peiorem fores habiturus, propter ea Periclem velle improbum videri? Et cum eos, qui illum condemnarunt, improbes, nos ad similem condemnationem hortari, quasi rei alicuius præclaræ, & non eius, quæ nec illos decuerit, participes futuri simus. Illi vero suam condemnationem ipsi non excusarunt, sed rursum tanquam probum & iustum in oculis tulerunt: nos eum, cui nullam possumus aliud crimen imponere, propter condemnationem contemnemus? Et eorundem hominum peccatis nitemur, recte facta non attendemus? Cum præsertim illorum peccata fateamur,

ARISTIDES.

Age vero vtrum hoc maluisses, vt nihil a nobis gestum vnquam fuisset, nec in nos ciuium quisquam peccasset (itaque tam in nos, quam in illos, erant alij peccaturi) an vt hæc quoque, si fuerat opus, quo fierent illa, contigissent. Hæc, arbitror, malles. Ergo cum vtrumque te, quam neutrum, malle dicis, cum omnia quæ requirebantur, in administrationem nostram incidisse confiteris, tum plura vrbi, de quibus glorietur, quam ob quæ reprehendatur, suppetere. Quin ergo laudas potius quam vituperas. Denique cur ab iis rationes repetimus solis, qui soli rerum auctores non fuerunt. Nam nec primos reprehendimus aurigas, si quis eosdem equos alius deteriores reddiderit. Verum & aurigę equorúmque domitores, magistri fiant pluris, cum alij eandem potestatem nacti, non eodem modo se gerunt, idque eodem tempore. Age vero, quæ viris his acciderint, etiam percurramus. Neque enim omnes eodem modo populus condemnauit, neque id illi communi decreto sunt passi, neque etiam prorsus omnes. Verùm Themistocles quidem & Cimon Ostracismo sunt expulsi. Id autem non erat odij, nec quia alienus erat ab illis plebis animus, sed legem hac de re conscriptam habebant, quæ vt olim se habuit, (id enim omittam, nisi quis eam valde voluerit laudare) illorum tamen delictum non carebat excusatione, cum haberet aliquem decorem, quandoquidem ex lege proficiscebatur. Lex autem sic erat, vt eos *qui cæteris antecellerent in annos decem ablegarent*. Nec aliud deerat crimen, neque quasi conuicta res esset ira. Indignum sit ergo, si eos, quos nec ipsi poterant qui eiecerunt reprehendere, nos istorũ causa reprehendamus? vt qui certi nihil sciamus, sed rumorem quemdam, eúmque obscurum accusemus. Sed vt huc redeam, quod ad gloriam comprimendam hoc exilij genus introduxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clarissimè. Quocirca ne nimis elati fierent, hac sola de causa illos abiegarunt. Itaque non contra ipsos hoc dixisti, sed insciens pro ipsis. Egregie tu quidem potes, quæ dicuntur obseruare, & alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Pisistridarum incurrerant, considerassent, videntur neminem voluisse cæteris præferri, sed omnes æqua vigere potestate. Rectè ne igitur Cimonem atque Themistoclem eiecerunt? Equidem non dico, non tamen prorsus impudenter, sed vt & ipsi defensionem haberent, & illi non inhonestam paterentur iniuriam. Pericli vero donec in pace vigebat ciuitas, nullum nec magnum nec paruum crimen est impositum, verum Deorum instar colebatur, & quamuis prius etiam Athenieſes nõ paucos contra fœdifragos in prœlium eduxerat, non tamen inculpatus modo, sed & facile primus fuerat. Postquã vero simul & agro carere cogebatur, & pestis cuncta vastans incũbebat, nec erat malorũ vlla requies, tum demũ calamitatibus succũbẽtes in illũ sũt exacerbati.

Quatuor virorum casus in Athenienses rep.

Ostracismi lex.

Pericles.

εἰπὲ, φέρε πρὸς φιλίου, πότερ' ἂν μᾶλλον ἐβουλήθης, μήτε τὰ πραχθέντα δι' ἡμῶν πεπρᾶχθαι τῇ πόλει, μήτε εἰς ἡμᾶς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξαμαρτεῖν; ἢ καὶ ἕτεροι καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἐκείνους ἔμελλον, ἢ ἐκείνων γε ἕνεκα ὥστε πραχθῆναι, καὶ ταῦτα εἰ δέοι συμβῆναι. ἐγὼ μὲν οἶμαι ταῦτα. οὐκοῦν ὅτ' ἀμφότερα φαίης ἐθέλειν μᾶλλον, ἢ μηδ' ἕτερα, ὁμολογεῖς καὶ τοῖς πεπολιτευμένοις ἡμῖν ἅπαντα ἃ προσῆκε προσεῖναι, καὶ μειζόνως τὰ πρὸς εὐδοξίαν τῇ πόλει τῆς αἰτίας εἶναι. πῶς οὖν οὐ δίκαιος ἦσθα μᾶλλον ἐπαινεῖν, ἢ ψέγειν; ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, πῶς δίκαιον, μόνους ἀπαιτεῖν εὐθύνας, τοὺς οὐ μόνους τῶν πραγμάτων αἰτίους; οὐκοῦν τούς γε ἡνιόχους αἰτιώμεθα, οὓς ἐξ ἀρχῆς ἂν ἕτεροι, τοὺς αὐτοὺς ἵππους παραλαβόντες, κακίους ἀποδείξῃ· ἀλλὰ καὶ ἡνίοχοι καὶ πωλοδάμναι καὶ διδάσκαλοι μειζόνως εὐδοκιμοῦσιν, ὅταν τὴν αὐτὴν ἕτεροι κύριοι καταστάντες, μὴ τὴν ἴσην ἄξιοι γίγνωνται, καὶ ταῦτ' αὖ γε καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. φέρε δὴ καὶ περὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σκεψώμεθα, καὶ διέλθωμεν. οὐ γὰρ ἅπαντας ὁ δῆμος ὁμοίως κατεψηφίσατο, * οὐδ' ἀπὸ κοινοῦ δόγματος ταῦτα ἔπαθον· ἀρχὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα πάντες. πόθεν· ἀλλὰ Θεμιστοκλῆς μὲν καὶ Κίμων ἐξωστρακίσθησαν· τοῦτο δ' ἦν οὐ μῖσος, οὔτ' ἀλλοτρίωσις τοῦ δήμου πρὸς αὐτούς· ἀλλ' ἦν * νόμος αὐτοῖς περὶ ταῦτα, ἔχων μὲν ὅπως δή ποτε. ἐῶ γάρ, εἰ μὴ σφόδρα ἄν τις ἐπαινέσαι τὸν νόμον. τὸ δ' οὖν ἁμάρτημα οὐκ ἀπαραίτητον αὐτῶν, ἀλλ' ἔχον ὡς ἐν τοιούτοις εὐπρέπειαν· νόμῳ γὰρ, ὥσπερ εἶπον, ἐγίνετο. ἦν δὲ ἐπὶ ὁ νόμος * ἐκόλουε τοὺς ὑπερέχοντας μεθιστάντας ἔτη δέκα· ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔγκλημα προσῆν, οὐδ' ὡς ἐπ' ἐλέγχῳ πραγμάτων ὀργή. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, εἰ οὓς οὐδ' αὐτοὶ οἱ μεταστήσαντες εἶχον αἰτιάσασθαι, τούτους αἰτιασόμεθα ἡμεῖς διὰ τοὺς μεταστήσαντας; ὥσπερ οἱ βέβαιον μὲν οὐδ' ὁτιοῦν ἐπιστάμενοι, ἀκοὴν δέ τινα κατηγοροῦντες, καὶ ταῦτ' οὐδ' αὐτὴν σαφῆ τὴν ἀκοήν. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐπαινῶ, * ὅτι ὑπὲρ τοῦ τὰ φρονήματα ἐπέχειν, τοῦτο τὸ εἶδος τῆς φυγῆς ἐνόμισαν. οὐκοῦν τούτῳ μέγιστον δῆλον ἐστιν, ὅσον κολακείας οἱ ἄνδρες ἀπεῖχον, οὕς γε ὅπως ὑφεῖντο (ἄλλου) τοῦ φρονήματος διὰ τοῦτο μεθίστασαν· οὐδενὸς * ἄλλου τῶν πάντων ἕνεκα. ὥστε τοῦτό γε οὐ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, ἔλαθες εἰρηκώς. ὡς δεινὸς εἶ τηρεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ τοὺς ἄλλους * ἐλέγχειν. δοκοῦσι γάρ μοι τὰς συμφορὰς ἐνθυμούμενοι τὰς ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν γενομένας ἑαυτοῖς, μηδένα βούλεσθαι μείζω ἐᾶν τῶν πολλῶν φρονεῖν· ἀλλ' ἐξ ἴσου εἰς δύναμιν εἶναι. δίκαια ἄρα ἐποίουν ἐλαύνοντες Κίμωνα καὶ Θεμιστοκλέα; οὐ λέγω ταῦτα· ἀλλ' οὐδ' ἀναίσχυντά γε παντελῶς· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ἔχοντα παραίτησιν, κἀκείνοις οὐκ ἀσχήμονα τὴν * συμφοράν. Περικλῆς δὲ, ἕως μὲν εἰρήνην ἡ πόλις ἦγεν, οὐδεμίαν οὔτε μείζω οὔτε ἐλάττω παρ' αὐτοῖς αἰτίαν εἶχεν· ἀλλ' ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς ἐθαυμάζετο. καίτοι πρότερον στρατιὰς πολλὰς ἐξαγαγὼν Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς οὐκ ἐθέλοντας τοῖς δικαίοις ἐμμένειν, οὐκ ἄμεμπτος μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πρῶτος ἦν. ἐπεὶ δ' ἅμα τῆς τε χώρας * ἠναγκάζετο ἐξίστασθαι, καὶ ὁ λοιμὸς ἅπαντα ἔφθειρεν ἐπικείμενος, καὶ κακῶν ἀνάπαυσις οὐκ ἦν. οὕτω δὴ τῶν συμφορῶν ἡττηθέντες, * ἐτραχύνθησαν πρὸς αὐτόν.

* in edit. Fl

* al. μίσους.

* Schol. [illegible]

* al. ἐπί.

* al. ἀλλ' ὁ ...

* al. ἐλέγχειν.

* al. συμφορῶν.

* al. ἠναγκάζοντο

* al. ἐτραχύνθησαν.

καί μοι τοῦ παραδείγματος ἐνταῦθα ἀναμνήσθητι, τοῦ τῶν ἡνιόχων. τάχα γὰρ ἂν ἁλῴης τοῖς *ἅρμασι τοῖς σαυτοῦ, καὶ οὐ τοῖς πτεροῖς. ἀλλ' οὐδ' εἶχεν (οὐδ' ὁ Νέστωρ) ὅτι χρήσαιτο, μὴ ὅτι ἐκεῖνος τοῦ ἵππου τὴν πληγὴν λαβόντος· ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ἵπποις τεταραγμένοις ὑπὸ τοῦ πάθους· ἀλλ' οὐδ' ἀπολῦσαι τὰ ῥυτῆρα ἐν τῷ θορύβῳ ῥᾳδίως ἠδύνατο· ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ χαλκοῦ ζεύγους εἱστήκει, μένων ὅσα μὴ αὐτὸς τὸ γε ἀξιοῦν.

οἴκοι πονήρως ἐπεπράγεσαν. αὐτὸ ἀτυχῶς.

ἀπεσείσαντο μὲν τὸν ἡνίοχον· ἀποσεσεισμένοι δέ, οὕτως εὖ καὶ καλῶς ἤχθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὸν ἄνω χρόνον, ὥστε ἔγνωσάν τε ὃ ἔδρασαν, καὶ μετέγνωσαν, καὶ ὑποκύψαντες ἐξ ἀρχῆς παρῆσαν ἄρχειν καὶ ἄγειν ὅποι βούλοιτο ἑαυτούς. ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εὐδοκίμει, πολλὰ ἑξῆς ἔτη καὶ μετὰ τὴν καταδίκην μέγιστος πάλιν ἦν τῶν πολιτῶν. πῶς οὐκ ἀμφοτέρων ἕνεκα ζηλωτός ἐστι, καὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ τέλους; οὐ γὰρ τὸ προσκροῦσαι τοῖς ἔμπροσθεν, ἐπεσκότισεν· ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι μετὰ τοῦτο, πᾶσαν *παρεγράψατο τὴν συμφοράν. οὐ γὰρ τὸ μέσον, κυριώτερόν ἐστιν ἑκατέρου τῶν καιρῶν· ἀλλὰ κρατεῖ τὸ συναμφότερον τοῦ μέσου. εἴτε γὰρ τοῖς προτέροις δεῖ διδόναι τὴν ψῆφον, ἐτιμᾶτο *ἐξ ἀρχῆς· εἴτε τοῖς ὑστέροις, οὐκ ἐν οἷς κατέγνωσαν ἔμειναν· ἀλλὰ προσεῖχον πάλιν ὡς αὐτῷ βελτίονι. καὶ μὴν οὐκ ἴσον δύο αὐτοῖς ἑνός ἐστιν, ἀλλ' *ὅτι καὶ τὸ πλῆθος ἑκάστου χρόνου οὐκ ἴσον, οὐδὲ ἐγγύς. καὶ μὴν οὐδὲ τοὺς *λαχόντας οἴεσθαι χρὴ πάντας καταγνῶναι τὴν γραφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' εἶναί τινας, οἳ καὶ τῷ Περικλεῖ καλῶς ποιοῦντες *ἔθεντο. οὐκοῦν πάντως (γε) βελτίους τε καὶ βελτίστους ἦν πεποιηκώς. καί τοι τί φήσομεν, ὦ τῶν Ἑλλήνων ἄριστε, πότερον δίκαιως εἰς σὲ τὸν ἐκείνοις ταῦτα τολμᾶν; ἢ σὲ τῆς ἐκείνων μανίας ὑπεύθυνον εἶ; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέτερον αἰτιῶμαι. καὶ μὴν ἔχοι γ' ἄν τις τοῖς σοῖς λόγοις ἀμυνόμενος διπλᾶ στρέφειν κατὰ σοῦ, καὶ κατὰ Σωκράτους. ὡς καὶ εἰ τὰ μάλιστα ἀδίκως *ὑμῖν ταῦτα συνέβαινε, τρόπον γέ τινα τὰ προσήκοντα ἐπάσχετε· εἴπερ γε τοιούτους ἀπεδείκνυτε, οὓς ἐπαιδεύετε. οὐκοῦν εἰ μὲν τὰ τῶν ὁμιλητῶν ἁμαρτήματα, τῶν προεστηκότων ἐστὶ κατηγορήματα· σαυτοῦ καὶ τοῦ ἑταίρου μᾶλλον κατηγόρηκας, ἢ Περικλέους τε, καὶ ὧν οἴει· εἰ δὲ μὴ βούλει, τὸ μᾶλλον ἀφίημί σοι· ὅτι γε οὐχ ἧττον ἀρκεῖ· εἰ δ' ὑμεῖς ἀναίτιοι, κἀκεῖνος ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ἀναίτιος εἴη. εἴπερ γε τῆς ἰσότητος μέμνησαι, καὶ μὴ ἑκὼν ὑπερβαίνεις τὴν γεωμετρίαν ἐκείνην. εἶθ' ὃν αὐτὸς ἀφῆκας αὐτῆς αἰτίας, τοῦτον διαβάλλεις ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, ἄλλῳ μὲν ἂν λέγοντι μὴ πιστεύειν, αὐτὸν δὲ κατηγορεῖν· καὶ δι' ἃ τὸν λέγοντα ἡγοῦ χείρω, διὰ ταῦτα Περικλέα ἀξιοῦν φαῦλον νομίζεσθαι, καὶ τοὺς καταψηφισαμένους αἰτιώμενος ἡμᾶς πείθειν συγκαταγινώσκειν, ὥσπερ χρηστοῦ τινος πράγματος μεθέξειν μέλλοντας· ἀλλ' οὐχ ὅμοιον ἐκείνοις καλῶς ἔχει ποιῆσαι. κἀκεῖνοι μὲν αὐτοὶ τὴν ἑαυτῶν καταδίκην οὐχ ὑπελογίσαντο, ἀλλ' ἐτίμων πάλιν ὡς χρηστὸν καὶ δίκαιον· ἡμεῖς δὲ οὐ μηδὲν ἄλλο κατηγορεῖν ἔχομεν, τοῦτον ἀτιμάσομεν διὰ τὴν καταδίκην, καὶ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν, ὃ μὲν ἥμαρτον, ζηλοῦν ποιησόμεθα· ἃ δ' εὖ φρονοῦντες ἔπραττον, ἐν οὐδενὸς μοίρᾳ θησόμεθα· καὶ ταῦτα ὁμολογοῦντες, ὡς ἥμαρτον

* παραδείγμασι τῶν παραγγελμάτων. ἅρμασι νικῶν.
* al. ἐπεγράψατο.
* al. διδόναι.
* al. ἔστι.
* ὑπὲρ τοῦ ... ἐψηφίσαντο.
* ταῦθ' ὑμῖν.
* al. ἔστ'.

Atque heic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pœnis potius quam curribus tuis capieris. Sed non potuit Nestoris equus parere vulneratus, non illo tantum sed & reliquis equis hoc casu turbatis. Quid? quod nec frænum in hoc tumultu facile poterat demere, verum tanquam in æneo vehiculo stabat manens, nisi quod commouere se poterat. Domi male habebant [pro infeliciter.]

Aurigam excusserunt. Quemadmodum excusserant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati, vt & factum suum cognouerint, & sententiam mutarint, cumque denuo se regere, & quocunque vellent ducere iusserint. Quin si & prioribus annis multis gratiosus fuit, & post condemnationem rursum maximus euasit, nimirum ex vtroque, tam principio quam fine, admirandus exstitit. Nec enim offensa res priores obscurauit, verum honor post delatus omnem deleuit calamitatem. Non enim medium tempus vtrique præstat, verum simul vtrumque medio. Nam siue priora feceris, in honore primum fuit, siue posteriora, in condemnatione non perseuerabant, sed rursus vt potiorem attendebant. Neque vero duo duntaxat vni opponuntur, verum ne singulorum quidem temporum spatium est vllo modo æquale. Quinimo nec omnes eum iudices condemnasse censendi sunt, sed aliqui etiam Pericli recte suffragati sunt. Hos igitur meliores atque optimos reddiderat. Quid ad hæc, Græcorum optime, dicemus? vtrum recte illos hæc in te commisisse, an te illorum esse infamiæ reum? Equidem neutrum dixerim. Verumtamen posset aliquis tuis verbis respondens, bifariam contra te & Socratem hoc torquere, quasi recte quodammodo vobis, quamuis iniustissime hæc acciderint, quandoquidem tales discipulos protulistis. Quare si asseclarum peccata præsidum culpam continet, teipsum & sodalem potius, aut saltem non minus, quam Periclem & quos volebas, accusasti. Sin vos estis insontes, eodem quoque illi modo debent esse, siquidem æqualitatis meministi, nec Geometriam sponte transgrederis.

Ergo quem ipse à crimine absoluisses, eum criminis eiusdem accusas? Quid autem absurdius quam alteri dicenti non credere, ipsum accusare? propter quæ dicentem peiorem fores habiturus, propter ea Periclem velle improbum videri? Et cum eos, qui illum condemnarunt, improbes, nos ad similem condemnationem hortari, quasi rei alicuius præclaræ, & non eius, quæ nec illos decuerit, participes futuri simus. Illi vero suam condemnationem ipsi non excusarunt, sed rursum tanquam probum & iustum in oculis tulerunt: nos eum, cui nullam possumus aliud crimen imponere, propter condemnationem contemnemus? Et eorundem hominum peccatis nitemur, recte facta non attendemus? Cum præsertim illorum peccata fateamur,

ARISTID.

Aristid.

aut potius accusemus. Quam id, obsecro, rationis habet speciem? Equidem non intelligo. At Plato cladem pro iniuria sugillat, cum fortunam decreti loco considerans, tum aliorum delicta his imponens. Si verò equis calcitrantibus eos qui condemnati sunt confert, aliquid se contra illos grauius arbitratur dicere. Quod si condemnantes cum* Diis duodecim conferre possent, à vituperandis reis, credo, abstinuisset. Ceterum si viros vtroque modo volet Plato reprehendere, quasi acutum quiddam arripuerit, quid vetat, quo minus aliquis par pari reddens, vtroque rursum modo sic dissoluat? Si eos recte & iuste condemnarunt Athenienses, non erant ab illis corrupti. nam cum recte agebant, non eos illi corruperant. Quare si merito sunt condemnati, non heic peiores erunt, sin eos iniuste condemnarunt, iniuriam passi sunt viri, non intulerunt: tales autem adiuuandi sunt, non accusandi, aut si iuuari nequeunt, saltem accusari non debent. Ego vero elegantioribus hæc relinquo. Ipse autem quid affirmo? aut quam rationem sequor? Non possunt vtrique simul accusari, & vulgus & viri, nisi alteros manifeste calumniari volumus. Etenim si recte sunt condemnati, ipsi quidem fuerint improbi. populus officio suo functus est. Itaque non debet ob hanc rem quidem culpari, an ergo cum eum cum ferocientibus bestiis comparamus, recte nos facere dicemus? Sin peccauit populus, vna cum ipsius peccato virorum probrum diluitur. In hoc enim ipso Athenienses deliquisse dicimus, quod illos exsilio, pecunia, vel alia re quacunque multarunt. Quid autem hæc affert ratio? nihil eos horum meritos esse. Atqui si male fecerant, meriti erant: quoniam autem meriti non erant, liquido colligitur, male nihil fecisse. Iam qui probis maledicunt, & calumnias ingerunt, non vtique probe faciunt. nos igitur pro accusatione vtrorumque, iustam vtrorumque defensionem proferemus, ac nec populi totius hanc esse culpam, nec illos sicubi offenderũt, peiores haberi debere dicemus. Nec enim vt athletis solet, sic & Poetis præstantioribus semper defertur victoria, verum & heic Pindaricum illud locum habet, verissime enim cecinit ille: *In circo autem fortuna, non robur, vincit.*

Itaque cõspicatus Eumelum Achilles, cadentem è curru misertus dixit: *Optimus extremo vir equos agit ordine fortes.* Atqui absurdum erat hæc ita deinceps coniungere, atque eundem optimum & extremum dicere. Veruntamen ita res, inquit, humanæ ferunt. Hoc enim videntur mihi verba velle, eundem esse & optimum & extremum, quod olim Orontem Persam de digito dixisse ferunt, eundem situ alio nunc decem millia, nunc vnum duntaxat ostendere. Quare ad Platonis exemplum mihi certe videtur Eumelus in cæteris spectare, cum non victoria tantum priuatus est, sed *Et cubitos atque est nares laceratus & ora,* ab equis optimis & à quib⁹ nũquã fuerat deiectus.

* Dij minores duodecim qui apud eos erant. Ceres, Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Dissimile.

Pindarus.

μᾶλλον δὲ κατηγοροῦντες. καὶ τίνα ταῦτ' ἔχει λόγον, ὦ μὲν οὐκ ἐπινοῶ; Πλάτων δὲ τὴν συμφορὰν ὡς ἀδίκημα κατηγόρηκε, τὴν μὲν τύχην ἀντὶ γνώμης ἐξετάζων, τὴν δ' ἑτέρων ἁμαρτίαν ὡς ἐκείνων οὖσαν τιθείς. (εἰ δ' ἔτι) τοῖς καταψηφιζομένοις καὶ τοῖς ἵπποις ἀπεικάζων τοῖς λακτίζουσιν, ἰσχυρόν τι λέγειν καθ' ὧν ἡ ψῆφος εἶναι ταχὺ γὰρ εἰ τοῖς δώδεκα θεοῖς εἶχεν εἰκάσαι τοὺς καταγνόντας, ἀπέσχετ' ἂν τῶν ἀλόντων τὸ μὴ οὐ κακῶς εἰπεῖν. εἰ δ' ἐπ' ἀμφότερα Πλάτων αἰτιᾶσθαι τοὺς ἄνδρας ὥσπερ σοφόν τι εὑρημένος, τί κωλύει τινὰ τὰς ὁμοίας ἀνταποδιδόντα ἐπ' ἀμφότερα ἀντιφιλονείκως ὑπολαμβάνειν τε, διαλύειν ὧδε τὸν λόγον; ὅτι εἰ καλῶς καὶ τὰ δίκαια αὐτῶν Ἀθηναῖοι κατέγνωσαν, οὐκ ἔστι ὑπ' αὐτῶν διεφθαρμένοι τὰ γὰρ δίκαια ἐποίουν οὐκ οὖν ἤδ' ἐκεῖνοι διέφθαρκεσαν. ὥστε εἰ δικαίως ἑάλωσαν, οὐδὲν ταύτῃ γε χείρους ἦσαν. εἰ δέ γε ἀδίκως αὐτῶν ἐκεῖνοι κατεψηφίσαντο, ἠδίκηνται τοῖς ἀνδράσιν ὑπῆρχεν, ἀδικεῖν γε οὐδαμῶς. τοῖς δ' ἀδικηθεῖσι βοηθεῖν, οὐκ ἐγκαλεῖν, εἰκός ἐστιν. εἰ δέ τῳ καὶ μὴ δυνατὸν βοηθεῖν, ἀλλ' οὐχ καὶ δίκαιον ἐγκαλεῖν. ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν τοῖς κομψοτέροις παρίημι. αὐτὸς δὲ τί φημί, καὶ πῶς δέχομαι τὸν λόγον; οὐκ ἔστι δίκαιον ἅμα ἀμφοῖν κατηγορεῖν, καὶ τοῦ δήμου κἀκείνων, ἢ σαφῶς τοὺς ἑτέρους συκοφαντήσομεν. εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐκεῖνοι κατεγνώσθη, * ἠδίκησαν μὲν (ὡς ἔοικεν) ἐκεῖνοι, τοῦ δήμου δ' ἃ προσῆκεν πέπρακται. ὥστε οὐχὶ δήπουθεν ταῦτά γε δίκαιον κατηγορεῖν αὐτοῦ. πῶς οὖν τοῖς ἀγριαίνουσι τῶν ζώων αὐτὸν ἀπεικάζοντες, ὀρθῶς φήσομεν ποιεῖν; εἰ δ' ἥμαρτεν ὁ δῆμος, ἅμα τό τ' ἐκείνου ἡμάρτηται, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὸ ὄνειδος λέλυται. αὐτὸ γὰρ τοῦτό φαμεν δήπουθεν ἁμαρτεῖν Ἀθηναίους, ζημιώσαντας ἐκείνους φυγῆς * χρημάτων, ἢ ὅτου δήποτε ἐτίμησαν ἑκάστῳ. τοῦτο δὲ ὁ λόγος τί λέγει; μηδενὸς τούτων ἐκείνους ἀξίους εἶναι. καὶ μὴν εἴ γε ἠδίκουν, ἄξιοι τούτων ἦσαν ὅτι δὲ οὐ τούτων ἄξιοι, σαφῶς οὐκ ἠδίκουν. τοὺς δ' οὐκ ἀδικοῦντας κακῶς λέγειν, καὶ συκοφαντεῖν, οὐχὶ δίκαια ποιεῖν ἐστί. ἡμεῖς τοίνυν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν ἀμφοτέρων, ὑπὲρ ἀμφοτέρων τὰ πρέποντα ἀπολογούμεθα· οὔτε τοῦ δήμου τὴν αἰτίαν παντὸς εἶναι φάσκοντες, οὔτε ἐκείνους προσήκειν, εἴ πῃ προσέπταισαν χείρους νομίζεσθαι. καὶ οὐκ ἐπὶ μὲν τῶν ἀθλητῶν οὕτω συμβαίνει, τὰ δὲ τῆς μουσικῆς ἐσικοῦσαν ἔχει τὴν νίκην τοῖς κρείττοσιν· ἀλλ' ἐκἀνταῦθα τὸ τοῦ Πινδάρου κρατεῖ. πάνυ γὰρ μετ' ἀληθείας τοῦτ' ἐκεῖνος ὕμνησεν· ἐν ἵππῳ μαστικῆ τύχα, οὐ σθένος. ὥστε ἰδὼν τὸν Εὔμηλον Ἀχιλλεὺς τοῦ ἅρματος ἐκπεσόντα, ᾤκτειρέ τε καὶ λέγει·

λοῖσθος ἀνὴρ ὤριστος ἐλαύνει μώνυχας ἵππους.

ἆρ' οὖν οὐ παράδοξον, ἑξῆς οὕτωσὶ θεῖναι παράλληλα, καὶ τὸν αὐτὸν λοισθόν τε καὶ ἄριστον προσειπεῖν· ἀλλ' ὅμως τοιαῦτά φησι τὰ ἀνθρώπεια· τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ τῶν ῥημάτων τὸ βούλημα εἶναι). ὁ αὐτὸς (ἀνὴρ) ἄριστός τε καὶ ἔσχατος· * ὅπερ περὶ τοῦ δακτύλου φασί ποτ' εἰπεῖν * (Ὀρόντην τὸν πέρσην, ὡς ὁ αὐτὸς ὤν, τῇ θέσει ποτὲ μὲν τὰ μύρια σημαίνει, ποτὲ δὲ οὐ πλέον ἢ ἕν. ὥστ' ἐμοὶ μὲν ὅμοιος εἰς τὸ Πλάτωνος παράδειγμα ὁ Εὔμηλος τείνειν δοκεῖ, κατά τε ἄλλα, καὶ οὐχ ὅτι τῆς νίκης ἐστερήθη· ἀλλὰ καὶ ἀγκῶνάς τε περιεδρύφθη, στόμα τε, ῥῖνάς τε ὑπὸ τῶν ἵππων τῶν ἀρίστων ὑφ' ὧν οὐδεπώποτε ἐσφάλη.

* al. ἠδίκησαν [illegible]

* [illegible] * [illegible] Ὀ[illegible]

(Ὀρόντης ὁ Πέρσης ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς καὶ ὁ δάκτυλος, ἔφη, ποτὲ μὲν ἕν, ποτὲ δὲ μυρία σημαίνει.) εἰ* χρήμασιν, εἰ δόξαν ἔχεις ἐν τῇ πόλει, μηδενὶ τούτων ἐπαρθῇς μηδὲ μεῖζον φρονήσειας τῆς ἐξουσίας· εἰ πάντων κρατήσαις, ἡττήσῃ τῆς τύχης. ταῦτ' ἐστὶν ὁ ἀγὼν οὗτος, ταῦτ' Ὅμηρος λέγει. οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀσφαλές, οὐδ' ὁμαλόν, οὐδ' αὔταρκες· ἀλλ' ἡττήσεται μὲν ὁ ἰσχυρὸς τοῦ ἀσθενοῦς, ὅταν ὁ καιρὸς ᾖ τούτου· ἁλώσεται δὲ Βαβυλὼν αὐτοῖς τείχεσι· πάλιν δὲ τοὺς Πέρσας πορθήσουσιν ἕτεροι· πάντα ταῦτα ἐναλλὰξ περιέρχεται. εἰ δὲ ἔσωζον μὲν οἱ κυβερνῆται πάντες ἅπαντας τοὺς ἐμπλέοντας· ἔσωζον δ' οἱ ἰατροὶ πάντες ἅπαντας τοὺς κάμνοντας· ἐνίκων δὲ οἱ κρείττονες· ἐνίκων δὲ οἱ μείζονες· τὸ δ' ἀεὶ τούτοις πᾶσι προσῆν· μηδεὶς δ' ἐσφάλλετο τῶν ἀρξαμένων κατορθοῦν· εὐχὴ δὲ καὶ δύναμις * μηδενὶ διέφερεν· ἀθάνατα ἦν ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· καὶ οὐδὲν ἂν ἴσως εὐχῆς προσεδεῖ· οὐδ' ἂν κατέκλυζεν ἡμᾶς ὁ πίθος ἄπειρος, ὥσπερ νῦν. μὴ τοίνυν θαυμάσῃς, εἰ Περικλῆς ἔχων ἐπιστήμην καὶ τέχνην τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τύχης ἡττᾶτο· μηδ' ἀμνημόνει τῶν καιρῶν, ὧν αὐτὸς φῂς οὐκ ὀλίγον δύνασθαι, οἷς οὐ πραοτάτοις ἐκεῖνος τότε χρησάμενος φαίνεται. πολλὰ καὶ παράδοξα κατ' ἀνθρώπους καὶ γέγονε καὶ γενήσεται· ὧν ἐστὶ καὶ τὰ τούτοις τοῖς ἀνδράσι συμβάντα. τίς δ' οὐκ ἂν φαίη; ἀλλ' οὔπω ταῦτα ἐστὶν ἔλεγχος κατ' αὐτῶν, ὡς οὔτε ἠπίσταντο χρηστὸν οὐδέν, οὔτε ἐδύναντο βελτίους ποιεῖν· ἀλλ' ἐξῆν αὐτοῖς τήν γε τέχνην διὰ τοῦτο ἔχειν, καὶ τὸ χρηστοὺς εἶναι, εἰ καὶ τῶν μειζόνων ἐπικουριῶν ἔν γε τῷ τότε ἐστέρηντο. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην, ὅστις βούλεται δέξασθαι τὸ ἐρώτημα ὑπὲρ Πλάτωνος· αὐτὸς δὲ δὴ τί μαθὼν ἡμῖν ὁ Πλάτων οὐκ ἐπολιτεύσατο; ἆρ' ἄλλο τι φήσειεν ἄν; ὅστις οὖν ἢ τὸ αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ καὶ Σωκράτης, λέγων ἐκείνῳ φαίνεται, τί οὖν ἐροῦσι; εἶθ' ἃ* μὴ φοβηθεὶς πάθῃς, οὐκ ἐδημηγόρεις· ταῦτ' εἴ τις ἐκείνων πέπονθεν, ὡς οὐ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν, ἰσχυρίζῃ. καὶ μὴν εἰ μὲν οὐδεὶς ἦν ὁ κίνδυνος, τοῦ χάριν οὐδὲν ὤνησας (καὶ) τὴν πατρίδα; εἰ δ' ἐπικείμενον ἦν ἀπολωλέναι, τί θαυμάζεις, εἴ τις ἐκείνων ἐχρήσατο συμφορᾷ; καὶ τῷ τὰ βέλτιστα λέγειν πιστεύεις αὐτὸς ἕπεσθαι τὸ κινδυνεύειν, ἐκείνους δ' ἐξ ὧν ἠτύχησαν ἀποστερεῖς τοῦ λέγειν τὰ βέλτιστα. οὐκοῦν ὅτε ἐκεῖνοι φαίνονται μηδὲν τῶν μελλόντων αὖθις ἔσεσθαι δυσχερῶν ὑπολογισάμενοι πρὸς τὸ δίκαιον, ἀλλ' ἀφειδῶς καὶ ἁπλῶς δόντες αὑτοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινῇ βελτίστου τῷ Σωκράτους κέχρηνται λόγῳ. ὥστε ἢ δεικτέον ἐστίν, ὡς οὔτε δίκαια οὔτε ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἦν ἔργα, ἃ προείλοντο, καὶ οἷς ἐνεχείρησαν· ἢ συγχωρητέον, χρηστοὺς εἶναι τοὺς ἄνδρας, εἰ καὶ ὁτιοῦν ἀπήντησε. καὶ τοσούτῳ μᾶλλον καὶ μειζόνως, ὅσῳ τὴν δυσκολίαν τοῦ πράγματος οὐκ ἔδεισαν· φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε (Σωκράτους) λόγῳ εἶεν. ἔπειτα τοσοῦτον ἐδέησε τῆς ὑπαρχούσης δόξης ἐκείνοις ἀφελεῖν ἐπιχειρεῖν, ἵνα δὴ μείζων αὐτὸς φανείη, ὥστε τὴν αὑτοῦ πολιτείαν εἰς τὴν ἐκείνων ἀνήνεγκεν· ἔπειθ' ὅτι οὐδὲ τὸ τῶν ἀντιπάλων παραπλήσια, ἀλλὰ πρὸς ἄνδρας ἐξεῖς καὶ διεζωσμένους τὸν Δημοσθένην παρατάττεσθαι, καὶ συγκεκροτημένους, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ὁμόρους καὶ προσοικοῦντας, καὶ ἅμα τῷ κηρυκείῳ καὶ τῷ σιδήρῳ χρωμένους, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων ἐξ ἀφανοῦς ἀφαιρουμένους.

* al. [illegible]

* φοβηθεὶς μὴ

[Orontes Persa excidens imperio, digitus, inquit, nunc vnum, nunc mille ostendit.] Quocirca siue amicis, siue opibus vales, siue gloriam inter ciues es consecutus, noli te extollere, nec plus tibi quam liceat, tribuere. Vt omnia tibi suppetant, a fortuna vinceris. Hæc sibi vult certamen illud: hæc Homerus dicit. Nihil est in rebus humanis securum, nihil æquabile, nihil sibi sufficiens: verum, cum tempus feret, fortem vincet imbecillior, Babylon vna cum mœnibus capietur, Persas rursum populabuntur alij. Hæc enim omnia in orbem feruntur. Quod si gubernatores omnes cunctos vectores saluos præstarent, ac medici omnes cunctos sanarent ægrotos, & maiores ac potiores vincerent, atque hi omnes semper florerent, nec quisquam eorum qui recte cæpisset agere, erraret, neque votum à facultate quidquam differret, immortales forent res omnes humanæ, nec precibus fortassis opus esset, neque nos, vt nunc, dolium alterum perfudisset. Ne mireris igitur, si Pericles, cum scientiam & artem habebat, à Deo & fortuna vincebatur, neque temporum obliuiscere, quibus ipse non parum tribuis, & ille non optimis, vt apparet, tunc vsus fuit. Multa inter homines facta sunt, & fient miranda, inter quæ sunt etiam quæ his viris contigerunt, vt nemo negat. Verum ea nondum conuincunt, illos nec boni quidquam sciuisse, nec meliorem quemquam reddere potuisse, siquidem poterant & artem tenere & probi esse, quamquam eo quidem tempore maioribus carebant adiumentis. Libenter autem quæsierim si quis pro Platone velit respondere, cum ipse Plato Remp. non administrarit, numquid causæ dicet quisquam, præter id, quod apud ipsum dicit Socrates? Quid enim aliud? Ergo si in ea quorum tu metu publica non curabas, illorum aliquis incidit, cum non optima quæque suasisse contendis? Atqui si nihil erat periculi, cur patriam nulla in re iuuisti? Sin erat paratus interitus, cur miraris illorum quemquam in cladem incidisse, & cum optima consilia ipse cum periculis coniungas, illos, postquam offenderunt, optimi fuisse consilij negas.

Cum igitur illi nullam secuturam cladem iustitiæ prætexuerunt, verum largiter ac simpliciter communi bono impenderunt; Socratis sermoni obtemperarunt. Itaque vel eos nec iustis nec bonis rebus ostende studuisse, vel probos fuisse concede, quidquid consecutum sit, atque eo magis, quo minus rei difficultatem reformidarunt. *Essent enim secundum rationem tuam temerarij.* Deinde tantum absint, vt illorum gloriam diminuere cogerentur, quo maior ipse videretur, vt suam administrationem ad illos retulerit. Deinde nec hostes erant ijdem, verum contra actes & accinctos viros Demosthenem opponere, eosque Atheniensibus vicinos & finitimos, & caduceo pariter ac ferro vtentes, & pleraque furtim auferentes.

Aristid.

Rerum omnium vicissitudo.

Plat. in Apologia.

Aristides Schol.

Philippus productione multa valuit, velut bonum aduentitium adducens, & de Pericle eos monuit & aliis.

Sed quod volebam dicere, vter erit humanior, & in dicendo dexterior hoc loco censendus, is qui nulla cogente necessitate male de viris loqui studuit, an qui nec alterius stimulis est excitatus, neque vt seipsum laudaret, alios vituperare voluit. Mane obsecro, potest ne quisquam sibi ipse magis contrarius deprehendi? qui tum quos adulatores esse contenderat, negat adulatoria vsos fuisse, tum ea de quibus eos absoluerat, reprehendit. Itaque quibus eos argumentis conabatur conuincere, iisdem coactus est absoluere: Quibus autem absoluit quos adulationis insimularat, iis Rhetoricam vult adulationé esse cóutneere. Quinimo, vt ad firmissima veniamus, si eos adulatores quodámmodo per crimina fuerat effecturus, atque ita sermonem absoluturus, quamuis etiam ficta protulisset crimina, aliquid tamen dixisse visus fuisset. cum autem omnibus quæcúque putaret contra eos dici posse prolatis, postea velut iudex, qui alterum audiuit loquenté, eos absoluit, quis est vsus verborum, aut quomodo omnia sint pariter & frustra dicta?

Heic autem quid ait? *Etenim præfectus vrbis nunquam quisquam iniuste pereat per eam Remp. cui præfectus est.* Quomodo, per deos immortales, hæc eiusdem dicamus esse sententiæ, aut eadem spectare, vt simul & quia iustitiam tueatur, necesse habeat per eam Remp. cui præfectus est, perire. & si pereat, nunquam id iniuste ab ea cui præest Rep. patiatur. Quæ est in his verbis similitudo? quæ consensio?

Verum & illud considero, si Rhetorica sit adulatio, omnes hanc adulationem exercuisse, quandoquidem oratores erant. Cur igitur hos absoluit, vel quandam dixit esse veram Rhetoricam? Sin bona res est, & expetenda Rhetorica, nimirum hi optimarum rerum curam gesserunt. Cur igitur vel hos optime dixisse negat, vel Rhetoricam vocat adulationem? Quod si duplex est Rhetoricæ genus, quorum alterum sit adulatio, turpisque concio, alterum institiæ cura, alterutrum in his manifeste cerni oportet. Cur igitur aufers vtrumque? Sin vtrumque recte aufers, tertia quædam præter vtramque erit Rhetoricæ species. Itaque non iam duplex erit Rhetorica, neque tamen Plato quæ esset tertia ostendit.

Rhetorica duplex Platoni.

Quod si ad gratiam sunt & voluptatem omnino conficta, & ex adulatoribus vnum se facit, dum iucunda pro veris refert, nulla præsertim necessitate impulsus, sin iuste sunt & veré dicta, quæ requiritur maior criminum solutio, aut quis commodior ipso Platone testis, qui heic quidem eos continuo absoluat, alibi vero prorsus laudet etiam, & Stesichori Palinodiam imitetur. At qui cum neget esse Græcorum optimum, is quidem pessimus sit & Græcorum & barbarorum.

[διὰ γὰρ τὴν προσθήκην τὰ πολλὰ Φίλιππος ἴσχυεν ὥσπερ ἐπεισόδιον χρηστὸν ἐπεισήγαγε, καὶ τὰ τὰ Περικλέους αὐτοὺς ὑπεμίμνησκε, καὶ ἄλλων.] scholion.

πότερος καὶ τὴν ὅλην γνώμην φιλανθρωπότερος, καὶ περὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους δεξιώτερος, κατὰ τοῦτο τὸ μέρος; πότερός τις, αὐτὸς μηδεμιᾶς ἀνάγκης ὑπαρχούσης, κακῶς λέγειν εἵλετο τοὺς ἄνδρας; ἢ ὅστις, οὔτε μὲν τοῦ παροξύνοντος, οὐ προήχθη· οὐδ' ἠξίωσεν ἑαυτὸν σεμνύνειν, ἐν οἷς ἑτέρους ἔμελλε κακῶς ἐρεῖν. ἔχε δὴ πρὸς θεῶν, πῶς ἄν τις μᾶλλον ἁλοίη τἀναντία λέγων αὐτὸς ἑαυτῷ· ὅς τις λέγων μὲν ὡς ἦσαν κόλακες, καὶ τοῦτ' ἀγωνιζόμενος· εἶτ' αὐτὸς αὖ φησιν, ὡς οὐκ ἐχρῶντο τῇ κολακικῇ; πάλιν δὲ * ὧν ἀφῆκεν αὐτοὺς, ταῦτα κατηγορεῖ· καὶ δι' * ὧν μὲν ἐλέγχειν προυθυμεῖτο, διὰ τούτων * ἀφεῖναι ἠναγκάσθη. δι' ὧν (τοῦ ἐκπεσεῖν) δ' ἀφῆκεν, ὡς ἠτιάσατο τῆς κολακείας, διὰ τούτων ῥητορικὴν ὡς κολακείαν * ἐλέγξειν ἀξιοῖ. καὶ μὴν, εἰ μὲν ἔμελλε (τοῦτο γάρ ἐστιν ἤδη τὸ ἰσχυρότατον) κόλακας τρόπον τινὰ αὐτοὺς ἐκ τῶν αἰτιῶν δόξειν ἀποφαίνειν κἀνταῦθα πεπαῦσθαι τοῦ λόγου τάχ' ἄν, εἰ καὶ μὴ τὰ ὄντα, μὴ δίκαια κατηγόρησεν. ἀλλ' οὖν ἐδόκει γ' ἄν τι περαίνειν τῶν λόγων εἶναι. ὅτε δὲ εἰπὼν ἅπανθ', ὅσα ἔχειν ἡγεῖτο κατ' αὐτῶν· εἶτα ὥσπερ δικαστὴς ἑτέρου λέγοντος ἀκηκοὼς, ἀφῆκε τῆς αἰτίας αὐτούς· τίς ἔσθ' ἡ χρεία τῶν λόγων; ἢ πῶς οὐχ ἅμα τε ψευδῆ, καὶ μάτην ἅπαντα εἴρηται; φέρε δὴ τί αὖ φησιν ἐνταῦθα; προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ. ταῦτ', ὦ πρὸς Διὸς, πῶς τις εἶναι φήσει τῆς αὐτῆς γνώμης ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ τελευτᾶν; ἅμα μὲν τὸν τῷ δικαίῳ βοηθοῦντα ἀναγκαίως ἔχειν ἀπολέσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ· ἅμα δ' ἂν ἀπόληται· οὐκ ἄν ποτε τοῦτ' ἀδίκως παθεῖν (ὑπὸ τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ.) ποῦ ταῦτ' ἐστὶν ἐοικότα, ἢ πῶς εἰς ταὐτὸν * λήγει; σκοπῶ δὲ κἀκεῖνο, ὡς εἰ μέν ἐστιν ἡ ῥητορικὴ κολακεία, καθάπαξ δεῖ τῇ κολακείᾳ χρωμένους αὐτοὺς φαίνεσθαι· ἐπειδή γε ἦσαν ῥήτορες. ὥστε πῶς οὐκ ἐκείνης ἀπολύει τῆς αἰτίας, ἢ ῥητορικὴν προσείρηκε * τινὰ ἀληθινήν; εἰ δ' αὖ χρηστὸν, καὶ σπουδαῖον, ἡ ῥητορικὴ· δεῖ τοῦ βελτίστου δοκεῖν μέλλειν αὐτοῖς· ὥστε πῶς ἢ ἐκείνης μὴ πρὸς τὸ βέλτιστον λέγειν αἰτιᾶται, ἢ τὴν ῥητορικὴν κολακείαν καλεῖ; εἰ δ' αὖ διπλοῦν τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐστὶ, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ κολακεία τις καὶ αἰσχρὰ δημηγορία, τὸ δ' ἕτερον προστασία τοῦ δικαίου ἀναγκαῖον ἐκείνοις τό γ' ἕτερον μετεῖναι σαφῶς γε οὖσι. πῶς οὖν ἀμφοτέρων ἀποστερεῖς αὐτούς; καὶ μὴν εἴ γε καὶ δικαίως ἀποστερεῖς ἀμφοτέρων· εἴη τις ἂν εἴη παρ' ἀμφοτέρας ταύτας ῥητορικὴ πάλιν. ὥστε οὔτε διπλῆ ἐπὶ τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ τῆς ῥητορικῆς· οὐδ' ἔδειξε δή που Πλάτων, ἥτις ἐστὶν ἡ τρίτη. εἰ μὲν γὰρ ἄλλως ταῦτ' ἐστὶ λόγου χάρις τε καὶ ἡδονὴ, τί τῆς ῥητορικῆς ταῦτα κατηγορεῖ; καὶ τί τῶν κολάκων εἷς γίνεται, λέγων τὰ ἡδίω * τῶν ὄντων, καὶ ταῦτα μηδεμιᾶς ἀνάγκης ἐπούσης; εἰ δ' ἐφ' ἅπασι δικαίοις καὶ μετὰ τῆς ἀληθείας εἴρηται, τίνι χρὴ μείζονι λῦσαι τὰ τῆς βλασφημίας; ἢ τίνα καλλίω ποιήσασθαι μάρτυρα αὐτοῦ Πλάτωνος; ὅταν ἐνταῦθα μὲν καὶ παραχρῆμα ἀφιεὶς φαίνηται τῆς αἰτίας αὐτοὺς, ἑτέρωθι δὲ καὶ καθάπαξ ἐγκωμιάζων, καὶ τὸν Στησίχορον μιμούμενος τῇ παλινῳδίᾳ. ἀλλὰ γὰρ ὡς μὲν οὐκ ἄριστος τῶν Ἑλλήνων Πλάτων, κάκιστος (δ') ἂν εἴη καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὅστις οὐκ ἐθέλει λέγειν.

* Schol. τοὺς κολακευτάς
* Schol. ὧν ἐπαινῶν ἐκ κολακείας.
* Schol. τοῦ κολακικὰ λέγειν.
* ἐλέγχειν.
* al. λήγουσι & λέγει.
* τινα.
* al. τῶν ἀληθῶν.

ἔοικε δέ τι καὶ τῆς φύσεως ἀπολαύειν, ὥσπερ οἱ βασιλεῖς τῆς ἐξουσίας· οἷον καὶ περὶ αὐτὴν τὴν λέξιν ἔστιν οὗ φαίνεται ποιῶν, ἀδείᾳ λόγων πλείονι χρώμενος, καὶ περί γε αὐτὰς ὑποθέσεις.

[ὅτι ὀνοματοποιεῖ, καὶ ὅτι καὶ ἀποβεβιωκότας ὡς ἔτι παρόντας εἰσάγει τοῖς ἐπαγγουσι διαλεγομένους.]

Οὐδέ γε Εὐριπίδου φήσομεν τὸ ἰαμβεῖον εἶναι, τὸ

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ·

οὐδ᾽ εἴ τις οὕτω τῶν σοφῶν εἴρηκεν. ἔστι γὰρ ἐξ Αἴαντος Σοφοκλέους, Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ. ἀλλ᾽ ἔστι ταῦτα ἀπὸ τῆς τῶν διαλόγων ἐξουσίας καὶ συνηθείας ὡρμημένα. πάντα γὰρ ἅπαντας αὐτοὺς εἶναι ἐπιεικῶς πλάσματα, καὶ πλέκειν ἐξεῖναι, δι᾽ ὧν ἄν τις βούληται, ἵνα τι κἂν τοῖς λόγοις αὐτοῖς οὐ σφόδρα τῆς ἀληθείας ᾖ· καὶ ἅμα μοι δοκεῖ ἐφέλκεταί τι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ οὐ παντάπασιν ἀκριβολογεῖται. ἀλλ᾽, ὥσπερ ἔφην, συγχωρεῖ τῇ φύσει. ἔπειτα ταῦθ᾽ ἡμεῖς ἁπλῶς οὕτω παραδεξόμεθα· οὐκ ἄρα εἰδέναι τὰ ἐκείνου δόξομεν.

[τὸ ἀμέλει Ἀριστείδης πολλάκις ὡς παρέλκον λαμβάνει.]

Οὔ τι φιλαθήναιος γέ ἐστι, τὴν Ἀκαδημίαν μόνην θαυμάζειν τῆς Ἀττικῆς, τὴν δ᾽ ἄλλην ἅπασαν ὥσπερ ἐχθρὰν χώραν καὶ πολεμίαν. οὐδὲ γὰρ καταγελάσους ἀποφαίνοντα τοὺς ἄλλους ἅπαντας, οὕτω καί ποτε χρὴ Πλάτωνα θαυμάζειν ἀναμεῖναι. τοῦτο γὰρ οὐ Πλάτωνος ἂν εἴη τιμή, ἀλλ᾽ ἀτιμία τῶν ἄλλων μᾶλλον· σχεδὸν δ᾽ ἔτι καὶ αὐτοῦ Πλάτωνος. τὸ γὰρ ἡγεῖσθαι, χρηστοῦ τινὸς ἄλλου κειμένου, μὴ εἶναι τούτῳ πλείονος ἀξίῳ δόξαι, πῶς οὐ τοιοῦτόν ἐστιν; οὐ δεῖ τὴν πρὸς τοὺς ἑτέρους ἀπέχθειαν νομίζειν ἀφορμὴν τῆς πρὸς τοὺς ἑτέρους πίστεως εἶναι. εἰ γὰρ τὸν Πλάτωνα κακόν τι λέγειν ἀφέμενοι, τοῖς ἀνδράσι τὰ πρέποντα ἀποδώκαμεν, οὐκ ἀδικοῦμεν, οἶμαι· ταῦτα γὰρ καὶ πολιτικά, καὶ ἀνθρώπινα, καὶ θεοῖς ἀρέσκοντα ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἀλλ᾽ εἴ τοι γε φαῦλόν γε ἡ τραγῳδία, καὶ φαύλων ἀνθρώπων· πῶς σε φῶμεν τραγῳδίαν ποιεῖν; οὐ γὰρ τό γε ὅλως αἰσχρὸν οὐδαμῶς ἔνι δή που ποιῆσαι καλῶς. καὶ λέγεις μὲν ὡς οὐ χρὴ μιμεῖσθαι τοὺς φαύλους, οὐδ᾽ ἀφομοιοῦν τοῖς χείροσιν· αὐτὸς δ᾽ οὐ πάνυ χρὴ τοῦτο διατελεῖς ἀλλὰ μιμῇ σοφιστάς, μιμῇ συκοφάντας, μιμῇ δ᾽ ἀεὶ χυδαίους πάνυ τὸν Θρασύμαχον, τὸν οὐδέποτε ἐρυθριάσαντα, θυρωρούς, μειράκια, παιδία. ἀλλ᾽ οἶμαι τὸ τῆς φύσεως ἑλληνικόν, καὶ εὔκολον, καὶ χαρίεν, καὶ ποικίλον, καὶ θεῖον, ἐφ᾽ ἅπαντα ταῦτα ἄγον σε, ποιεῖ μαρτυρεῖν ὅτι καὶ τούτων ἑκάστου χρῆσίς ἐστι, καιρὸν ἔχουσα καὶ χάριν ἐμμελῆ. εἶτα λέγεις, ὅτι πάντες οὗτοι, τοῦ πρὸς ἡδονὴν [illegible] πότερ᾽ οὖν σε φῶμεν, ἔλαττον τοῦ δέοντος λέγειν, ἢ πλέον; ὅτι μὲν γὰρ καὶ τοὺς πρὸς ἡδονὴν τρέπονται οἱ ποιηταί, ὁμολογεῖται. ὥσθ᾽ ὅσον προσθεῖναι προσῆκεν, τοῦτ᾽ ἀφελών, ἔλαττον τοῦ εἴρηκας. ὅτι δ᾽ αὐτοῖς κολακείαν ἐπενεγκὼν ἐν τούτῳ πῶς οὐκ ἔξω τοῦ δέοντος εἴρηκας; ἦ που ταύτῃ πλεῖον αὐτοῦ δέοντος ἔστιν ἔχων ὁ λόγος [illegible] καὶ τοὺς νέους δικαιοσύνῃ προτρέπειν, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις τὰ πρέποντα ἀποδοῦναι· καὶ εἰ μηδὲν εἴχομεν ἐπαινεῖν αὐτούς, ἀλλ᾽ ἐξῆν γε δήπου σιωπῇ παρελθεῖν· καὶ οὐκ ἔμελλες ὀφλήσειν

Verumtamen nonnihil etiam ingenio vtitur, quemadmodum potestate reges, sicut & in ipsa dictione facit aliquando, cum libertatem vsurpat loquendi, atque etiam in argumentis ipsis:

Fingit hic & inducit mortuos, quasi præsentes ac disserentes.

Nec Euripidis Iambicum illud esse dicemus:

Sapientium commercio principes sapit.

quamuis id sapientum quidam dixerit, cum sit ex Aiace Sophoclis: qui Locrus inscribitur, sumptum. Sed hæc licentiæ dialogorum & consuetudini tribuuntur. Etenim cum sint omnes figmenta, & quocunque quis velit modo possit nectere, ita vt nec ipsa verba sint admodum veritati consona. Simul & libertatem videtur atque magnificentiam nonnihil sectari, nec ad exactam rationem referre cuncta; verum, quod iam dixi, ingenio concedit. Et hæc nos ita temere recipiemus? non igitur eum cognoscere videbimur.

* *ἀμέλει sæpe ponit Aristides quasi redundans.*

Nemo certè, qui solã admiretur Academiam, reliquam Atticam hostilem & inimicam habeat, Athenienses amare dicatur: neque cum reliquos omnes ridendos proposuerimus, tum fore sperandum est, vt Platonem quisquam admiretur. Ita enim non in honorem Platonis, sed aliorum potius omnium ignominiam, atque adeo Platonis ipsius cederet. Nam cum putamus eum non posse, si quis alius probus habeatur, pluris fieri, tale quiddam efficimus. Neque convenit contractum cum aliis odium, fidei apud alios occasionem fore credere. Nam si Platoni non maledicendo debitam viris laudem tribuimus, neminі credo facimus iniuriam. Hæc enim politica sunt, humana, ac diis ab omni æuo placita. Verum si res est improba tragœdia, atque improborum hominum scriptum; quis te dicat esse tragicum? Quod enim prorsus est turpe, id nullo modo potest honestum fieri. Deinde negas quemquam debere improbos imitari, vel ad exemplum deterius se componere; nec ipse hoc vbique præstas, verum imitaris Sophistas, sycophantas, Thrasymachum, quem plane impudentem fuisse aiunt, quia nunquam erubuit, *a* ianitores, pueros, cunctos homines. Sed vt arbitror Græcum illud, facile, gratiosum, varium, ac diuinum, quod ad hæc omnia te ducit, ingenium, fateri te cogit, horum quoque singula suum habere vsum cum tempore & gratia coniunctum. Atque hos omnes *b* voluptati studere affirmas. Vtrum te igitur minus, an plus, quam deceat, ponere dicemus. Etenim voluptati quoque poetas studere creditur. Quapropter cum id, quod *c* adiiciendum erat, aufers, minus, quam decet, dicis. Cum autem ex eo adulationem illis imponebas, plus profecto quam requirebatur tua continebat oratio. Poteras enim vir præclare, simul & iuuenes ad iustitiam cohortari, & senioribus suum tribuere. Etenim vt laudari non potuissent, silentio tamen poterant præteriri, neque fueras ob eam rem *d* rationum non relatarum accu-

Margin notes:

χόλιον.

Euripides.

Schol.

χόλιον.

* ἀνολ. δι.

* μαθ.

*Schol. τινὲς γὰρ θυρωροὺς περὶ τοὺς θύρας ὡς ἐν φαλαίς φύλαξιν.

*Schol. ἐχρῆν γὰρ προσθεῖναι ὡς τὸ ἐλάττω δίκαιον.

Schol. a Ianitores ad alia ponimus, vt fideles custodes.

b Rhetores an voluptati studeant.

c Oportebat enim adiicere, vt ipsissimam iustitiam.

d Nomen omissa.

ARISTIDIS

sandus. Sed non hoc aliquem ad indignationem commoueat maxime, quod Plato Græcorum facile princeps, & qui merito plurimum sibi tribuat, magnitudine quadam & ingenij libertate quosdam accusare voluit; sed & quod nonnulli nullius pretij homines, hac occasione sumta, rem in consuetudinem trahunt, atque etiam de Demosthene, quem ego *a* Mercurij cuiusdam eloquentis loco in terras arbitror descendisse, nihil non audent effutire. Quis vero viuos hos ferat, qui sæpius solœcismum committunt quam loquuntur, alios contemnunt, quantum erant ipsi contemnendi, in cæteros anquirunt, in se nunquam; virtutem extollunt, non exercent; vagi obambulant; *vitæ simulacra carentum*, Hesiodi fuci, Archilochi simiæ, duabus formas pro tribus vaccæ tragicæ præditi. Qui cum se Ioui negent cedere, pecunia tantopere vincuntur, & alijs conuitiantur, non quod res ipsas condemnarint, sed quia cum parta facere non possint, inuident. Quod si quis ipsis de continentia disputantibus oppositus *b* placentas ostendat & monilia, linguam demittunt, vt ensem *c* Menelaus. Nam si Helenam videant ipsam, Helenam autem si vel ancillam qualem finxit Menander Phrygiam, Sophoclis Satyros reuera pro ludicro curant haberi. Qui priuationem *d* vocant communionem, inuidiam autem philosophiam, & inopiam pecuniæ contemptum. Cum autem humanitatem profiteantur, neminem iuuerunt vnquam, & qui voluit ipsis vti, eos infestat. Et alios quidem vix occurrentes aspiciunt, diuitum autem gratia ad fines regionis occurrunt, quemadmodum Phryges propter oleas. Etenim hi sunt, qui impudentiam & offensam putant esse libertatem, humanitatem in accipiendo ponunt. Quid? quod ad eam sapientiam peruenerunt, vt pecuniam non exigant, quod autem pecuniam valet, accipere norint, in sententia perseuerent, sin turgidior sit effectus sacculus Gorgonem ceperit Perseus. Non alieni ab impiorum Palæstinorum moribus. Nam & illi hoc habent impietatis signum, quod Deos esse non putent, atque hi a Græcis, atque adeo bonis omnibus quodammodo dissentiunt, in reliquis quidem rebus vmbra sua magis muti; Cum autem aliquis criminandus & calumniandus est, vix æri Dodonæo, verum culicibus potius in tenebris perstrepentibus conferendi, ad rem maxime necessariam peragendam maxime inutiles, ad ædes perforandas, & perturbandos atque inter se committendos domesticos, omnémque administrationem sibi arrogandam, omnium aptissimi. Sed in latibula submersi, miranda quædam comminiscuntur, ad vmbram nescio quam verba eructantes, inquit Sophocles, Anthericum metentes, funiculum in arena nectentes, telam nescio quam retexentes. Quantum enim in sapientia proficiunt, tantundem *e* amittunt, magnopere sibi placentes, cum Rhetoricæ maledixerint,

a Mercurius [illegible] Photius. De [illegible] Pro [illegible]

Hom. Iliad. 4.

b Vtramque speciem placenta.

c apud Eurip. Andromach.

d hoc reprehendendo Platonem dicit.

Iudæi notantur ob ritum a Aristide.

In Anaer.

e Per malam ipsorum sententiam.

* ἀλογίου. ἀλλὰ γὰρ οὐχ * ὅτι Πλάτων ὁ τῶν Ἑλλήνων τοσοῦτον ὑπερφέρων, καὶ δικαίως μέγιστον ἐφ' ἑαυτῷ φρονῶν, κατηγορῆσαί τινων ἠξίωσε μεγέθει τινὶ καὶ ἐξουσίᾳ φύσεως, τοῦτο καὶ μάλιστ' ἄν τις ἀγανακτήσειεν· ἀλλ' ὅτι [καὶ] τῶν κομιδῇ τινὲς ἀξίων οὐδενὸς ἀφορμῇ ταύτῃ χρώμενοι, μελέτην ἤδη τὸ πρᾶγμα πεποίηνται, καὶ τολμῶσι καὶ περὶ Δημοσθένους (ὃν ἐγὼ φαίην ἂν Ἑρμοῦ τινὸς λογίου τύπον εἰς ἀνθρώπους κατελθεῖν) ὅτι ἂν τύχωσι βλασφημεῖν. καὶ τίς ἂν εἰς ζῶντας τούτων ἀνάσχοιτο; οἳ πλείω μὲν σολοικίζουσιν, ἢ φθέγγονται· ὑπερορῶσι δὲ τῶν ἄλλων, ὅσον αὐτοῖς ὑπερορᾶσθαι προσήκει. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἐξετάζουσιν, αὐτοὺς δ' οὐ πώποτε ἠξίωσαν. καὶ σεμνύνουσι μὲν τὴν ἀρετήν, ἀσκοῦσι δ' οὔ. περιέρχονται δὲ ἄλλως βροτῶν εἴδωλα καμόντων, Ἡσιόδου κηφῆνες, Ἀρχιλόχου πίθηκοι, δύο μορφὰς ἔχοντες ἀντὶ τριῶν τὰς τραγικῆς βοός. οἳ τοῦ μὲν Διὸς οὐδὲν χείρους φασὶν εἶναι, τοῦ δ' ὀβολοῦ τοσοῦτον ἡττῶνται. ὀνειδίζουσι δὲ τοῖς κακοῖς ἄλλοις, οὐ τῶν πραγμάτων κατεγνωκότες, ἀλλὰ φθονοῦντες ὅτι αὐτοὶ πράττειν ταῦτα δύνανται. εἰ δέ τις αὐτῶν περὶ τῆς ἐγκρατείας διαλεγομένων ἀπαντικρὺ σταίη, ἔχων * ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς ἐκβάλλουσι τὴν γλῶτταν, ὥσπερ ὁ Μενέλεως τὸ ξίφος. αὐτὴν μὲν γὰρ ἐὰν ἴδωσι τὴν Ἑλένην, Ἑλένην λέγω· θεράπαιναν μὲν οὖν ὁποίαν ἐποίησε Μένανδρος, τὴν Φρυγίαν τῷ ὄντι παιδιὰν ἀποφαίνουσι τοὺς σατύρους τοὺς Σοφοκλέους. οἳ τὸ μὲν ἀποστερεῖν, κοινωνεῖν ὄνομα * τίθενται· τὸ δὲ φθονεῖν, φιλοσοφεῖν· τὸ δ' ἀπορεῖν, ὑπερορᾶν χρημάτων· ἐπαγγελλόμενοι δὲ * φιλανθρωπίαν, ὤνησαν μὲν οὐδένα πώποτε· ἐπηρεάζουσι δὲ τοῖς χρωμένοις. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐδ' ἀπαντῶντας ὁρῶσι· τῶν δὲ πλουσίων ἕνεκα, εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπαντῶσιν, ὥσπερ οἱ Φρύγες, οἱ τῶν ἐλαῶν ἕνεκα τῆς συλλογῆς *, οἳ καὶ προσιόντων εὐθὺς ἀφορῶνται. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τὴν μὲν ἀναισχυντίαν, ἐλευθερίαν νομίζοντες· τὸ δ' ἀπεχθάνεσθαι, παρρησιάζεσθαι· τὸ δὲ λαμβάνειν, φιλανθρωπεύεσθαι. εἰς τοῦτο δ' ἥκουσι τῆς σοφίας, ὥστε ἀργύριον μὲν οὐ πράττονται, ἀργυρίου * δ' ἀξίως λαμβάνειν ἐπίστανται. κἂν μέν γε τύχῃ τις ἔλαττον πέμψας, ἐνέμειναν τῷ δόγματι· ἂν δ' ἁδρότερον τὸ σακκίον αὐτοῖς φανῇ, Γοργόνα Περσεὺς ἐχειρώσατο· τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ δυσσεβέσι παραπλήσιοι τοὺς τρόπους. καὶ γὰρ ἐκείνοις τοῦτ' ἐστι σύμβολον τῆς δυσσεβείας, ὅτι τοὺς κρείττους οὐ νομίζουσι. καὶ οὗτοι τρόπον τινὰ ἀφεστᾶσι τῶν Ἑλλήνων, μᾶλλον δὲ καὶ πάντων τῶν κρειττόνων. τὰ μὲν ἄλλα ἀφανέστεροι τῆς σκιᾶς τῆς ἑαυτῶν. * ἐπειδὰν δέ τινας εἰπεῖν κακῶς δέῃ, καὶ διαβαλεῖν τῷ Δωδωναίῳ μὲν οὐκ ἂν εἰκάσαις αὐτοὺς χαλκείῳ· μὴ γάρ, ὦ Ζεῦ, ταῖς δὲ ἐμπίσι ταῖς ἐν τῷ * σκότῳ βομβούσαις. συγκατασκευάσαι μέν τι τῶν δεόντων ἁπάντων ἀχρηστότατοι, διορύξαι δὲ οἰκίαν, καὶ ταράξαι, καὶ συγκρούσαι τοὺς ἔνδον πρὸς ἀλλήλους, καὶ φῆσαι πάντ' αὐτοὺς διοικήσειν πάντων δεινότατοι· καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χηραμοὺς, ἐκεῖ τὰ θαυμαστὰ σοφίζονται, σκιᾷ τινὶ λόγοις ἀναπτύσσοντες, ἔφη ὁ Σοφοκλῆς, τὸν ἀνθέρικα θερίζοντες, [καὶ] τὸ ἐκ τῆς ἄμμου σχοινίον πλέκοντες * οὐκ οἶδ' ὅντινα ἱστὸν ἀναλύοντες, ὅσον γὰρ ἂν προσκόψωσι τῆς σοφίας, τοσοῦτον * ἀντιφαιροῦσι μέγα φρονοῦντες, ἐὰν ῥητορικὴν εἴπωσι κακῶς.

** Schol. [illegible] * al. ὅτι καὶ Πλάτωνι.*

** Schol. εἴδη πλακουντίων ἀμφοτέρων.*

** ὄνομα. Schol. περὶ τὸν Πλάτωνα διαβάλλει φησί. * ἀπαντῶντας. M.M.*

** al. ἀδελφὲ.*

** al. αὐτῷ M.*

** al. σκότει.*

** al. [illegible] * Schol. [illegible]*

ὥσπερ

ὥσπερ οὐχὶ καὶ τοὺς δούλους τοῖς δεσπόταις ὑπ' ὀδόντα πολλάκις καταρωμένους, καὶ μάλιστα τοὺς μαστιγίας αὐτῶν. ἤδη δέ τις καὶ * σάτυρος τῶν ἐπὶ σκηνῆς κατηράσατο τῷ Ἡρακλεῖ. εἶτά γ' ἔκυψε προσιόντος κάτω. εἰκότως δέ μοι δοκοῦσι κακῶς ἅπαντας λέγειν· πολὺ γὰρ αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα πάντων φέρειστιν. οἱ γε καὶ μηδενὸς ἀνθρώπων μεμνηνται, λέγουσι δ' οὖ λέγουσι κακῶς ὥστε ἀφ' ὧν ἔχουσι χαρίζονται. εἶτα τὸ κάλλιστον τῶν ὀνομάτων αὐτοῖς τίθενται φιλοσοφίαν, ὥσπερ θέαν προκαταλαβόντες. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Πλάτωνι τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἀπένειμα, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ πρέποντα ἐβοήθησα καὶ οὐκ ἀργῶς ἀπρεπῶς. εἰ δέ τι ἀντειπεῖν ἔχει τούτοις, φυλάττων ἐμοὶ τὴν ἴσην εὐφημίαν, ἥν περ ἐγὼ Πλάτωνι, τοῦτον ἐγὼ καὶ νῦν καὶ ὕστερον φίλον, οὐκ ἐχθρὸν, κρίνω.

ἀλλαντοπώλης, ὁ πωλῶν τὰ λεγόμενα ἰδιωτικῶς λουκανικά.

ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πυθαγόρου βίος. ὅτι ἔνατος ἀπὸ Πυθαγόρου διάδοχος γέγονε, φησι, Πλάτων, Ἀρχύτου τοῦ πρεσβυτέρου μαθητὴς γενόμενος· δέκατος δὲ Ἀριστοτέλης. τῶν δὲ Πυθαγόρου μαθητῶν οἱ μὲν περὶ τὴν θεωρίαν ἐσχολαζόμενοι, οἵπερ ἐκαλοῦντο σεβαστικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα, οἵπερ ἐκαλοῦντο πολιτικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ μαθήματα, γεωμετρικά, καὶ ἀστρονομικά, οἵπερ ἐκαλοῦντο μαθηματικοί. καὶ οἱ μὲν αὐτῷ τῷ Πυθαγόρᾳ συγγινόμενοι, ἐκαλοῦντο πυθαγορικοί· οἱ δὲ τούτων μαθηταὶ, πυθαγόρειοι· οἱ δὲ ἄλλως ἔξωθεν ζηλωταὶ, πυθαγορισταί. ἀπείχοντο δὲ ἐμψύχων, καὶ κατὰ καιρὸν μόνον θυσιῶν ἐγεύοντο.

Ὅτι ρ΄ καὶ τεσσάρων ἐτῶν λέγεται ἐζηκέναι ὁ Πυθαγόρας. καὶ ὁ μὲν Μνήσαρχος εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ λέγεται νέος τελευτῆσαι, Τηλαύγης δὲ ὁ ἕτερος διεδέξατο, καὶ Σάρα, καὶ Μυῖα αἱ θυγατέρες. καὶ ἡ Θεανὼ δὲ λέγεται οὐ μαθήτρια μόνον, ἀλλὰ καὶ μία τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εἶναι.

Ὅτι διαφέρειν ἔλεγον οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου μονάδα καὶ ἕν. μονὰς μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐνομίζετο ἡ ἐν τοῖς νοητοῖς οὖσα· ἓν δὲ, τὸ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ δύο τὸ ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς. ἔλεγον δὲ * δυὸ μονάδα ἀόριστον.

Ὅτι ἡ μὲν μονὰς κατὰ τὴν ἰσότητα καὶ τὸ μέτρον λαμβάνεται· ἡ δὲ δυὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. μεσότης μὲν οὖν καὶ μέτρον οὐ δύναται μᾶλλον καὶ ἧττον γενέσθαι· ἡ δὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, ἐπειδὴ ἐπ' ἄπειρον προχωρεῖ, διὰ τοῦτο ἀόριστον αὐτὴν ἔλεγον δυάδα. καὶ ἐπειδὴ πάντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνῆγον ἐκ τῆς μονάδος καὶ τῆς δυάδος, καὶ τὰ ὄντα πάντα ἀριθμοὺς προσηγόρευον. ὁ δὲ ἀριθμὸς συμπληροῦται τοῖς δέκα· ὁ δὲ δέκα, σύνθεσις τῶν τεσσάρων κατὰ τὸ ἑξῆς ἀριθμουμένων ἡμῖν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀριθμὸν πάντα τετρακτὺν ἔλεγον.

ἔλεγον δὲ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἑαυτοῦ βελτίω κατὰ * τρεῖς τρόπους γίνεσθαι. πρῶτον μὲν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς τοὺς θεούς. ἀνάγκη γὰρ, προσιόντα αὐτοῖς, κατ' ἐκεῖνο χρόνου χωρίζεσθαι * αὐτοὺς πάσης κακίας, εἰς δύναμιν ὁμοιοῦντα * ἑαυτοὺς τῷ θεῷ. δεύτερον, ἐν τῷ εὖ ποιεῖν. θεοῦ γὰρ τοῦτο, καὶ θείας μιμήσεως. τρίτον, ἐν τῷ ἀποθνήσκειν. εἰ γὰρ κατὰ ποσόν τι ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, ἐν τῷ ζῆν τὸ ζῷον,

quasi non etiam famuli sæpe, ac præsertim mastigiæ, dominos intra dentes execrentur. Quin etiam a Satyrus quidam Scenicus olim est Herculi imprecatus, ad cuius aduentum confestim succubuit. Nec immerito videntur mihi cunctis maledicere, quando quidem hac re plurimum valent, qui vt nullius hominis mentionem faciant, male tamen dicunt omnia, ita quod habent in medium conferunt.

Atque etiam pulcherrimu Philosophiæ nomen sibi tribuunt, quasi locum in theatro præoccupassent. Atque equidem, & Platoni debitum honorem tribui, & virorum dignitati opē tuli non ignauiter. Quod si quis hæc refutare potest, si id eadem seruata mihi beneuolentia, qua Platonem ego sum prosecutus, fecerit, eum ego nunc, & in posterum, amicum, non hostem iudicabo.

Qui vendit farcimina, is est vendens quæ proprie lucanicæ dicuntur.

EXCERPTA E VITA *Pythagoræ.*

CCLIX.

LEGIMVS & vitam Pythagoræ. Excepit, inquit, doce(?) in munere Pythagoram Plato nonus successor, Archytæ senioris discipulus, decimus Aristoteles. Pythagoræ autem discipuli, qui contemplationi dediti erant, Sebastici [id est pij] vocati sunt, qui circa humana versarentur Politici, qui Mathesin, Geometriam, Astronomiam amarent, Mathematici, qui familiares ei essent, Pythagorici, horum que discipuli Pythagorei: quique aliter extrinsecus eum imitarentur, Pythagoristæ. Omnes hi animalibus abstinentes, certo tempore e victimis solis gustabant.

Centum & quatuor vixisse annis fertur Pythagoras, & Mnesarchus etiamnum iuuenis vnus filiorum obijsse, successit huic Telauges, Saráque & Myia illius filiæ, ipsáque Theano, non discipula modo, verum & filia fuisse memoratur.

Differunt, vt aiunt Pythagorei, vnitas, & vnum, vnitas quidem in rebus quæ sub intellectum cadunt, ab iis collocatur: vnum vero in ipsis numeris, & eodem modo duo in numeratis dualitatem infinitam perhibent.

Vnitas quidem secundum æqualitatem & medium sumatur: dualitas autem secundum exsuperantiam, & id quod minus est. Itaque medium & modus non possunt plus aut minus fieri, sed excessus, & defectus, cum in infinitum procedant, atque ideo asseruerunt dualitatem infinitam. Et licet omnia e monade & dualitate in numeros referant, omniáque quæ existant numerum appellent, decimo tamen numerus completur. Decimus vero fit a quatuor nobis ordine numerantibus numeris. Idcirco omnem numerum Quaternationem appellant.

Tribus quoque asserebant modis seipso hominem meliorem fieri, primo cum Dijs colloquendo. Accedentem enim ad eos tempore potissimum ab omni se maleficio abstinere necesse est, & quoad eius fieri potest, Deo assimilari. Deinde bene de alijs merendo: Dei enim hoc proprium est, in eo; Deum imitatur. Tertio denique moriendo. Si enim animus, qui in vita ipsa est vitæ causa, paululum a corpore

Margin notes:

* Σάτυρος δ' ... τῶν ἐπὶ σκηνῆς ... τῷ Διονύσου.

a Satyrus quidam ... Bacchi.

ὁ μὲν ... ἐκ τοῦ Πυθαγόρα, excerpta.

Pythagorici & Pythagorei.

* Pythagora ætas.

* δυάδα.

Dogmata Pythagoreorum.

* κατὰ τρεῖς τρόπους ... ἑαυτοῦ γίνεσθαι βελτίω.

* αὐτὸν. * ἑαυτὸν.

Vita Pythagorae

separatus, seipso redditur melior, siquidem in somnis per insomnia, & in ecstasibus morborum, diuinator fit, multo sane tunc præstantior seipso fit, cum iam postremo e corpore migrauit. Apud eosdem exordium rerum omnium est vnitas, deinde punctum initium lineæ, linea superficiei, & superficies triplicis in quantitate dimensionis, vel, vt vocant, corporis. Verum ante punctum cognoscimus Monadem. Quare corporum initium est vnitas, sicut omnia corpora è monade componuntur.

Ab animatis abstinent. Vide Porphyr. ... Agellium lib. 4. cap. 11. Fabis cur interdicta sint. Agell. lib. 4.

Adhæc, propter transmigrationem animarum, quam stulto sane consilio veram putant, ab animatis abstinent: deinde quia ingenium grauant, ob nimium nutrimentum, & digestionem. Quin & fabas non edunt, nimirum secundum eos inflationi obnoxias, & nimis alentes, aliisque de causis, quæ fabarū esum prohibeat.

Plurima Pythagoras prædixisse fertur, & omnia accidisse.

Plato. Platonem a Pythagoreis in Italia Speculatiuam & Physicam aiunt, & a Socrate Ethicam didicisse: apud Zenonem vero, & Parmenidem Eleatas fundamenta Logices iecisse, qui omnes e Pythagoræ schola profecti sunt.

Colores XII. Iuxta Pythagoræ, Platonis, & Aristotelis opinionem, duodecim coloribus oculus iudicat, de albo, & nigro, & de cæteris interiectis, flauo, fusco, pallido, rubro, ceruleo, purpureo, rutilo, & luteo. De acuta & graui voce iudicium fert auris. Odoratus bonos & malos sentit odores, & alios, putridos, humidos, liquidos, vaporatos. Gustui dulcia sapiunt & amara, & alia quinque media. *Sapores.* In vniuersum autem septem sunt sapores, dulcis, amarus, asper, acidus, mollis, salsus, austerus. Plurimorum censor est tactus. Tangit enim grauia & leuia, & quæ inter hæc sunt: calida item & frigida, & quæ interiacent: dura & mollia, & horum media: sicca, & humida, & quæ intersunt. Reliqui quidem quatuor sensus in solo capite stationem habent, & propria occupant organa. Sed per caput, & totum corpus habitat tactus, aliisque sensibus communis est: in manibus autem præsertim vis illius emicat.

Orbes cælestes. Asserunt insuper duodecim orbes in cœlo esse, & primū quidē & remotissimū firmamentum, vbi & summus Deus, cæteriq; intelligentia præditi Dij, vt vocat Aristoteles, aut secundum Platonem Ideæ. Deinde septem Planetæ sequuntur, Saturni, Iouis, Martis, Veneris, Mercurij, Solis & Lunæ, post planetas ignis, mox aer, quem sequitur aqua, omnibus vltima subest tellus. Duodecim orbium firmamētum causa est prima: & quanto quodque illi vicinius, tanto etiam firmius & melius esse aiunt, & quę longius absunt, non ita firma sunt, & vsque ad Lunam hic ordo seruatur, intra Lunam minime. Necessario vero omnia mala terra sustinet, quandoquidem instar fundi totum mundum sustinet, & receptaculū necessarium est eorum, quæ in imo subsistunt. Et has omnes partes Prouidētia, firmáq; ordinatione,

χωριζομένη βελτίων γίνεται ἑαυτῆς· ἔν τε τοῖς ὕπνοις κατὰ τοὺς ὀνείρους, καὶ ἐν ταῖς ἐκστάσεσι τῶν νόσων μαντικὴ γίνεται· πολλῷ μᾶλλον βελτιοῦται, ὅταν τέλεον χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος.

Ὅτι τὴν μονάδα πάντων ἀρχὴν ἔλεγον Πυθαγόρειοι· ἐπεὶ τὸ μὲν σημεῖον, ἀρχὴν ἔλεγον γραμμῆς τὴν δέ, ἐπιπέδου τὸ δέ, τοῦ τριχῆ διαστατοῦ, ὅ ἐστι σώματος· τοῦ δὲ σημείου προεπινοεῖται ἡ μονάς· ὥστε ἀρχὴ τῶν σωμάτων ἡ μονάς· ὥστε τὰ σώματα πάντα, ἐκ τῆς μονάδος γεγένηται.

Ὅτι οἱ * Πυθαγόρειοι τῶν ἐμψύχων ἀπείχοντο, τὴν μετεμψύχωσιν ἀφειδῶς ὡς ἀληθῆ ὑπολαμβάνοντες. καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν βρωμάτων παχύνει τὸν νοῦν, ζοφιμώτερα ὄντα, καὶ πολλὰς ἀηδίας ποιοῦντα· διὰ τοῦτο καὶ τοῦ κυάμου ἀπείχοντο, ὅτι φυσώδης καὶ ζοφιμώτατος. καὶ ἄλλας δέ τινας αἰτίας πλείους ἀποδιδόασιν, αἳ αὐτοὺς εἴργειν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων. ** al. πυθαγόρειοι.*

Ὅτι τὸν Πυθαγόραν πολλὰ * φασὶ προειπεῖν, καὶ πάντα ἐκβῆναι. ** προ.*

Ὅτι τὴν μὲν θεωρητικὴν καὶ φυσικὴν Πλάτωνα φασὶ παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων ἐκμαθεῖν· τὴν δὲ ἠθικὴν μάλιστα παρὰ Σωκράτους. τὰ δὲ λογικὰ σπέρματα καταβαλεῖν αὐτῷ Ζήνωνα καὶ Παρμενίδην τοὺς Ἐλεάτας· καὶ οὗτοι δὲ τῆς Πυθαγορείου ἦσαν διατριβῆς.

Ὅτι ἡ ὄψις, κατὰ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην, τῶν δώδεκα χρωμάτων ἐστὶ κριτική, λευκοῦ καὶ μέλανος, καὶ τῶν μεταξύ, ξανθοῦ, φαιοῦ, ὠχροῦ, ἐρυθροῦ, κυανοῦ, ἁλουργοῦ, λαμπροῦ, ὀρφνίνου· ἡ δὲ ἀκοή, κριτική ἐστιν ὀξέος καὶ βαρέος φθόγγου. ἡ δὲ ὄσφρησις, κριτικὴ εὐωδῶν καὶ δυσωδῶν ὀσμῶν, καὶ τῶν μεταξὺ ἕξ, σηπομένων τε καὶ βρεχομένων, ἢ τηκομένων, ἢ θυμιαζομένων. ἡ δὲ γεῦσις, κριτική ἐστι γλυκέων τε καὶ πικρῶν χυμῶν, καὶ τῶν μεταξὺ πέντε. ἑπτὰ γὰρ εἰσὶν οἱ χυμοὶ πάντες, γλυκύς, πικρός, ὀξύς, δριμύς, στυφός, ἁλυκός, στρυφνός. ἡ δὲ ἁφή, πλειόνων ἐστὶ κριτική· οἷον, βαρέων, κούφων, καὶ τῶν μεταξὺ θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν, καὶ τῶν μεταξὺ τραχέων, καὶ λείων, καὶ τῶν μεταξὺ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, καὶ τῶν μεταξύ. καὶ αἱ μὲν δ΄ αἰσθήσεις ἐν τῇ κεφαλῇ εἰσί, καὶ ἰδιάζουσι περικλείονται ὀργάνοις· ἡ δὲ ἁφή, καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος κεχώρηκε, καὶ ἔστι κοινὴ πάσης αἰσθήσεως· μᾶλλον δὲ κατὰ τὰς χεῖρας ἐπιδηλοτέραν παρέχεται τὴν κρίσιν. *ἄλλων χρωμάτων ἐν τῷ μεταξύ.*

Ὅτι δώδεκα τάξεις ἐν τῷ οὐρανῷ φασὶν εἶναι [καὶ] πρώτην καὶ ἐξωτάτην τὴν ἀπλανῆ σφαῖραν· ἐν ᾗ ἐστιν ὅ, τι πρῶτος θεός, καὶ οἱ νοητοὶ θεοί, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ, κατὰ δὲ Πλάτωνα αἱ ἰδέαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπλανῆ, ὁ τοῦ Κρόνου τέτακται ἀστήρ, καὶ οἱ ἐφεξῆς * πλανῆται ἕξ, ὁ τοῦ Διός φημι, ὁ τοῦ Ἄρεος, ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ τοῦ Ἡλίου, ὁ τῆς Σελήνης. εἶτα ἡ τοῦ πυρὸς σφαῖρα· ἑξῆς ἡ τοῦ ἀέρος· μετ' αὐτὴν ἡ τοῦ ὕδατος· λοιπὴ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ γῆ. δώδεκα δὲ τάξεων οὐσῶν, ἐν τῇ ἀπλανεῖ τὸ πρῶτον αἴτιόν ἐστι· καὶ ὅ, τι ἂν ᾖ ἐγγὺς αὐτοῦ, τοῦτό φασι τετάχθαι βεβαίως καὶ ἀρίστως· τὰ δὲ πόρρωθεν, ἧττον· τὴν δὲ τάξιν μέχρι Σελήνης σῴζεσθαι· τὰ δὲ ὑπὸ Σελήνην οὐκέτι ὁμοίως. ἐξ ἀνάγκης δέ ἐστι καὶ ἡ κακία εἰς τὸν περὶ γῆν τόπον· ἅτε δὴ πυθμένος λόγον ἐπεχούσης τῆς γῆς πρὸς πάντα τὸν κόσμον, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὑποστάθμης οὔσης ἐπιτηδείας. καὶ πάντα μὲν τὰ ἄλλα μέρη κατὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν βεβαίαν τάξιν, ** ἀλαίονται.*

καὶ τὴν

καὶ τὴν εἱμαρμένην τοῦ θεοῦ, ἑπομένην αὐτῷ φασὶ διοικεῖσθαι. τὰ δὲ μετὰ τὴν Σελήνην τέτταρσιν αἰτίαις· κατὰ θεόν, καθ' εἱμαρμένην, κατὰ προαίρεσιν ἡμετέραν, κατὰ τύχην· οἷον τὸ μὲν εἰσελθεῖν αὐτὴν ναῦν ἢ μὴ εἰσελθεῖν, ἐφ' ἡμῖν ἐστι. τὸ μέντοι ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα καὶ ζάλην ἐξαίφνης ἐπιγενέσθαι, ἐκ τύχης. τὸ μέντοι βαπτιζομένην τὴν ναῦν παρ' ἐλπίδα σωθῆναι, προνοίᾳ θεοῦ. τῆς δὲ εἱμαρμένης πολλοί εἰσι τρόποι, καὶ διαφοραί. διαφέρει δὲ τῆς τύχης· ὅτι ἡ μὲν εἱρμὸν ἔχει, καὶ τάξιν, καὶ ἀκολουθίαν· ἡ δὲ τύχη τὸ αὐτόματον, καὶ τὸ ὡς ἔτυχεν. οἷον, τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς εἰς μειράκιον ἐλθεῖν, καὶ τὰς καθ' ἑξῆς ἡλικίας οἰκείως διελθεῖν, τοῦτο ἑνὸς τρόπου τῆς εἱμαρμένης.

> Διὰ τί ζῳδιακὸς λοξῶς κινεῖται.

Ὅτι ὁ ζῳδιακὸς λοξῶς κινεῖται, ὡς ζητήσας εὑρεῖν ἔδοξεν Ἀριστοτέλης, ἕνεκα τῆς γενέσεως τῶν περὶ γῆν τόπων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ παντός. εἰ γὰρ κατὰ παράλληλον ἐκινεῖτο, ἀεὶ ἂν μία ὥρα ἦν τοῦ ἔτους, ἤτοι θέρος, ἢ χειμών, ἢ ἄλλη τις. νῦν δὲ ἐκ τοῦ τὸν ἥλιον καὶ τοὺς ἄλλους πλανήτας μεταβαίνειν ἀπὸ ζῳδίου ἐπὶ ζῴδιον γίνονται αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρῶν τέσσαρες· καὶ ἐκ τῆς τούτων εἰς ἄλληλα μεταβολῆς οἵ τε καρποὶ φύονται, καὶ ἄλλαι γενέσεις τῶν ζώων γίνονται.

> Ποσαπλάσιος ὁ ἥλιος τῆς γῆς.

Ὅτι ὁ μὲν ἥλιος, ὡς ἔστιν εἰκάζειν ἀποφαίνεται δόξαν, ἣν καὶ ἀληθῆ λέγει, ἑκατονταπλασίων ἐστὶ τῆς γῆς· οἱ δὲ πολλοὶ οὐκ ἐλάττονα τοῦ τριακονταπλασίονα αὐτῆς φασί.

> * ἴσως.

Ὅτι μέγαν ἐνιαυτὸν καὶ τὴν τοῦ Κρόνου περίοδον φασίν. * ὅτι τῶν λοιπῶν ἓξ πλανωμένων ἐν ἐλάττονι χρόνῳ, οὗτος ἐν τριάκοντα τὸν οἰκεῖον δρόμον ἀπαρτίζει. ὁ μὲν τοῦ Διὸς, ἐν ιβ' ἔτεσι τὸν ἴδιον διαπεραίνει κύκλον· ἐν δυσὶ δὲ ὁ Ἄρης· ὁ δὲ Ἥλιος, ἐνιαυτῷ· Ἑρμῆς δὲ καὶ Ἀφροδίτη ἰσοταχεῖς τῷ ἡλίῳ· Σελήνη δὲ προσγειοτάτη, καὶ ἐλάχιστον κύκλον περιιοῦσα ἐν μηνί.

Ὅτι πρῶτος Πυθαγόρας τὸν οὐρανὸν κόσμον προσηγόρευσε, διὰ τὸ τέλειον εἶναι καὶ πᾶσι κεκοσμῆσθαι τοῖς τε ζώοις, καὶ τοῖς καλοῖς.

Ὅτι Πλάτων φησί, καὶ Ἀριστοτέλης, ἀθάνατον ὁμοίως λέγουσι τὴν ψυχήν· κἂν τινες εἰς τὸν Ἀριστοτέλους νοῦν οὐκ * ἐμβαθύνοντες, θνητὴν νομίζουσιν αὐτὸν λέγειν.

> * αἰσθόμενοι [illegible]

Ὅτι ὁ ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος λέγεται, οὐχ ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων σύγκειται· τοῦτο γὰρ καὶ ἕκαστον τῶν ζώων καὶ εὐτελέστατον· ἀλλ' ὅτι πάσας ἔχει τὰς τοῦ κόσμου δυνάμεις. ἐν γὰρ τῷ κόσμῳ εἰσὶ θεοί, ἔστι καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἔστι καὶ τὰ ἄλογα ζῷα, ἔστι καὶ φυτά. πάσας δὲ ταύτας τὰς δυνάμεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος. ἔχει γὰρ θείαν μὲν δύναμιν, τὸ λογικόν· ἔχει δὲ τῶν στοιχείων φύσιν, τὸ θρεπτικόν, καὶ αὐξητικόν, καὶ τὸ ὁμοίου γεννητικόν. ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτων λείπεται. καὶ ὥσπερ ὁ πένταθλος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ ἥττων ἐστὶ τοῦ ἕν τι ἐπιτηδεύοντος τῶν ἀθλημάτων· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ λείπεται. ἧττον μὲν γὰρ ἔχομεν τὴν λογικὴν δύναμιν, ἤπερ οἱ θεοί· καὶ τὰ τῶν στοιχείων ὁμοίως ἧττον, ἢ ἐκεῖνα· καὶ τὸν θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν ἐνδεέστερα τῶν ἐν τοῖς ἀλόγοις· καὶ τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικὴν δύναμιν ἐλαττουμένας τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς. ὅθεν ἐκ ποικίλων δυνάμεων συνεστῶτες, δύσκολον τὸν βίον ἔχομεν. ἕκαστον γὰρ τῶν ἄλλων ὑπὸ μιᾶς φύσεως οἰακίζεται, ἡμεῖς δὲ ὑπὸ τῶν διαφόρων δυνάμεων αἱ-

> VITA PYTHAGOR.

& diuina quadam necessitate Deo propria, aiunt gubernari. Sed quæ infra Lunam, quatuor causis. Deo, Fato, nostro consilio, & fortuna. Verbi gratia. Nauem ipsam conscendere, & non, in nostra est potestate: tempore sereno procellas & tempestatem subito oriri, Fortunæ est: nauem mersam præter spem conseruari, diuina sit prouidentia. Multis autem, & diuersis modis accidit Fatum, & sic differt a Fortuna: quoniam serie quadam ordinate, & consequenter sit, cum Fortuna suapte fiat, & prout contingit. Vt, e puero iuuenescere, & ad reliquas vsque ætates commode ascendere, vno Fati modo accidit.

> Zodiacus obliquus cur.

Zodiacus, vt placuit Aristoteli diligenter inuestiganti, propter generationem eorum, quæ in terra ad Vniuersi complementum gignuntur, oblique mouetur. Nam æquali si distantia verteretur, vnum semper anni idemque tempus esset, vel æstatis, vel hiemis, aut cuiusuis alterius. Nunc vero quoniam Sol, alijque planetæ, e signo in aliud signum egrediuntur, quatuor in anno tempestates sunt, quo fit, vt propter hanc in alia signa mutationem, & fructus prouenīant, aliæque animalium generationes oriantur.

> Solis magnitudo.

Sol quidem, vt priuatim ipse & vere vt puto, sentit, centies magnitudine terram excedit, quamuis alij tantum tricies asserant.

> Magnus Saturni annus. Planetarum tempora.

Sunt qui magnum annum Saturni ambitum esse doceant: quia cæteri sex errantes breuiori tempore cursum suum conficiant. Saturnus enim triginta annis, Iuppiter duodecim, duobus Mars. Sol vno, vt & Mercurius, & Venus, circulum absoluit. At Luna, quia infima, & minimum sortita orbem, vno mense.

> * κόσμον

Primus Pythagoras cœlum esse * mundum dixit, quia perfectum est, omnibusque animantibus ac signis pulcris decoratur.

> Animus immortalis.

Plato, & Aristoteles vno consensu immortalem dicunt animum, quamuis alij altā mentem Aristotelis non intelligentes, mortalem esse animam eum dicere existiment.

> Homo paruus mundus.

Dicitur homo μικρόκοσμος, (id est mundi compendium) non quia quatuor, vt reliqua animalia etiam nimirum, constet elementis: verum quia omnes mūdi virtutes continet. Nam sunt in mundo Dij, quatuor elementa, bruta, plantæ. Has omnes potentias possidet homo, habet Rationem pro diuina virtute, habet pro natura Elementorum mouendi vim, crescendi, suique similem productricem: singulis his inferior est. Ac quemadmodum pentathlus omnes habens virtutes, in singulis tamen minor est eo, qui vnum aliquod certamen callet, ita & Homo omnes habens virtutes, in singulis singillatim superatur. Minus enim rationis vsum habemus, quam ipsi Dij, & minus de Elementis, quam ipsa Elementa. Cupiditas & Iracundia nostra minor quam brutorum: à plantis nutriendi, & accrescendi qualitate vincimur. Quare vt e varijs compositi rebus, vitam quæ ægre traducatur, habemus. Alia enim omnia ab vna tantum natura reguntur, nos vero homines varijs qualitatibus distra-

> Simile.

Vita Pythagor.

himur: vt, nunc a Deo trahimur ad meliora, nunc vincente vi animali ad deteriora; sic & in cæteris potentiis. Si quis igitur coluerit, quod in nobis ipsis diuinum est, instar aurigæ vigilis ac periti, poterit singulis virtutibus, permistione, inquam, Elementorum, Ira, Cupiditate, habitu jure rationis experte, quoad par est vti.

Nosse seipsum.

Difficillimum est seipsum nosse, quamuis facile videatur: quod Pythij Apollinis esse dicũt, licet ad Chilonẽ vnũ è septẽ Sapientibus referant. Nos autẽ hortatur, vt quisque, quid possit, cognoscat. Sed nihil est aliud *Nosse ipsũ*, quã totius mundi naturam nosse, quod sine Philosophia fieri nõ potest, quodq; Deꝰ nos monet.

Cognitionis instrumenta.

Cognitionis octo sunt organa: Sensus, imaginatio, ars, opinio, prudentia, scientia, sapientia, mens. Artem, prudentiam, scientiam, mentem, communem cum Diis habemus. Sensum & imaginationem cum bestiis. Nobis autem solummodo propria est opinio. Sensus est * fallax cognitio per corpus. Imaginatio motus quidam in animo. Ars est habitus cum ratione laborans: additur hoc: *cum ratione*: quia etiam aranea operatur: veruntamen sine ratione. Prudentia est habitus, qui in rebus recte peragendis continetur. Scientia est habitus eorum quę semper & similiter eadem fuerint. Sapientia plurimarum caussarum cognitio. Mens initium & fons est omnis boni.

* A' ἀψευδής, vera.

Docilitatis triplex ratio: Ingenium, memoria, & industria.

Tres sunt docilitatis partes: Sollertia, memoria, & ingenij vis. Memoria custodit ea, quę quondam quis didicit. Vis ingenij est intelligendi velocitas. Sollertia est ex iis, quæ quis didicit, ea inuestigare, quæ non didicit.

Cælum.

Tria sunt, quæ cœli nomine dicuntur. Primo firmamentum: secundo distantia illa, quæ est à firmamento vsque ad Lunam: tertio vniuersus mundus, cœlum inquam & terra.

Optima & pessima nata sunt, inquit, ad semper operandum, Deus scilicet & plantæ. Deus enim, & quæ illi proxima sunt, mente, & ratione semper operatur, itemq; germina: nam nocte & die nutriuntur. Non semper autem homo in opere, neque bruta animantia, sed medio pene tempore dormiunt, & quiescunt.

Græci & Barbari. De his vide Strabonem.

Græcos ait moribus barbaros semper superasse, ob temperiem aeris quo viuunt: Scythas vero & Æthiopes, illos frigore scilicet vexatos, hos verò cute æstu exustos, & ingentem intus calorem & humorem alentes, quia malè temperatum cœlũ sortiti sunt, violentos & audaces semper extitisse. Sic vicissim eos qui mediæ zonæ & montibus vicini sunt, de temperie loci illius, cui subsunt, participare. Ideoq; ait Plato, Græcos disciplinas quas à Barbaris acceperint, eas melius proferre, & maximè Athenienses. Quapropter rei bellicę & picturę primi inuentores extitere, & omnis artis mechanicę, & militaris, oratoriæ, & disciplinarum. Non igitur, vt dixi, aduentitiæ Athenis sunt scientiæ, sed ibidem à natura insitæ, idque ex aëre tenui & puro, vt non solùm terram attenuet, (quam ob caussam etiam sterilis est Attica)

Athenienses αὐτόχθονες.

Attica.

περισπώμεθα. οἷον, ποτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ θείου ἀγόμενοι ἐπὶ κρείττω, ποτὲ δὲ, τοῦ θηριώδους ἐπικρατοῦντος, ἐπὶ τὰ χείρω. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων. ἐὰν οὖν τις θεραπεύσῃ τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον, ὥσπερ [ἡνίοχον] ἐγρηγορότα καὶ ἐπιστήμονα ἐπιστάτην, δυνήσεται ἑκάστῃ τῶν ἄλλων δυνάμεων εἰς δέον χρήσασθαι· τῇ τε κράσει φημὶ τῶν στοιχείων, καὶ τῷ θυμῷ, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ τῇ ἕξει.

Τὸ γοῦν γνῶθι σαυτὸν, δοκοῦν ῥᾷστον εἶναι, πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον· ὃ καί φασι τοῦ Πυθίου εἶναι Ἀπόλλωνος, εἰ καὶ εἰς Χίλωνα τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἕνα τὸ ἀπόφθεγμα ἀναφέρουσι. παραινεῖ δ' ἡμῖν, γνῶναι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν. τὸ δὲ γνῶναι ἑαυτὸν, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου φύσιν γνῶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, μὴ τὸ φιλοσοφεῖν· ὅπερ ἡμῖν ὁ θεὸς παραινεῖ.

* Γνῶθι σαυτόν.

Ὅτι γνώσεως ὀκτὼ, φασὶν, ὄργανα· αἴσθησιν, φαντασίαν, τέχνην, δόξαν, φρόνησιν, ἐπιστήμην, σοφίαν, νοῦν. τούτων κοινὰ μὲν ἐστὶν ἡμῖν πρὸς τὰ θεῖα, τέχνη καὶ φρόνησις, καὶ ἐπιστήμη, καὶ νοῦς· πρὸς δὲ τὰ ἄλογα, αἴσθησις καὶ φαντασία· ἴδιον δὲ ἡμῶν μόνον ἡ δόξα. ἔστι δὲ αἴσθησις μὲν, γνῶσις * ψευδὴς διὰ σώματος· φαντασία δὲ, κίνησις ἐν ψυχῇ· τέχνη δὲ, ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου. τὸ δὲ μετὰ λόγου, προσκεῖται, ὅτι καὶ ὁ ἀράχνης ποιεῖ, ἀλλ' οὐ μετὰ λόγου. φρόνησις δὲ, ἕξις προαιρετικὴ τῆς ἐν τοῖς πρακτοῖς ὀρθότητος. ἐπιστήμη δὲ, ἕξις τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων. σοφία δὲ, ἐπιστήμη τῶν πρώτων αἰτιῶν. νοῦς δὲ ἀρχὴ καὶ πηγὴ πάντων τῶν καλῶν.

Γνώσεως ὄργανα.

* ἀψευδής.

Ὅτι τρία μέρη εὐμαθίας· ἀγχίνοια, μνήμη, ὀξύτης. μνήμη μὲν οὖν, ἐστὶ τήρησις ὧν ἔμαθέ τις. ὀξύτης δὲ, ἡ ταχύτης τῆς διανοίας. ἀγχίνοια δὲ, ἐξ ὧν ἔμαθέ τις, ἃ μὴ ἔμαθε θηρεύειν.

Εὐμαθίας γ'. μέρη.

Ὅτι ὁ οὐρανὸς τριχῶς λέγεται· ἓν μὲν, αὕτη ἡ ἀπλανὴς σφαῖρα. δεύτερον, τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας μέχρι τῆς σελήνης διάστημα· τρίτον, ὁ σύμπας κόσμος, ὁ οὐρανός τε καὶ ἡ γῆ ἅμα.

* ὁ οὐρανὸς τριχῶς.

Ὅτι πέφυκε φησὶ τὰ βέλτιστα καὶ τὰ χείριστα ἀεὶ ἐνεργεῖν. ταῦτα δέ ἐστι θεὸς καὶ φυτά. ὅ, τε γὰρ θεὸς κατά τε νοῦν καὶ τὸν λόγον ἀεὶ ἐνεργεῖ, καὶ τὰ πλησίον αὐτοῦ ὄντα· καὶ πάλιν τὰ φυτὰ ἀεὶ ἐνεργεῖ, τρέφεται γὰρ νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἀεὶ ἐνεργεῖ, οὐδὲ τὰ ἄλογα ζῶα· ἀλλὰ σχεδὸν τὸν * ἥμισυ χρόνον καθεύδει τε καὶ ἡσυχάζει.

* ἥμισυν.

Ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀεὶ ἀμείνους τὰ ἤθη τῶν βαρβάρων, ὡς τὴν εὔκρατον οἰκοῦντες. Σκύθαι δὲ καὶ Αἰθίοπες, οἱ μὲν ὑπὸ κρύους ἐνοχλούμενοι, οἱ δὲ ὑπὸ θάλπους πυκνουμένης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, καὶ ἀπολαμβανομένου ἐντὸς τοῦ θερμοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δύσκρατον ἐκληρώσαντο· συμβαίνει οὖν * ἰταμικοὺς καὶ θρασεῖς εἶναι τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις· ἀναλόγως δὲ καὶ οἱ τοῦ μέσου καὶ τῶν ἄκρων ἐγγυτέρω ὄντες, τῆς κράσεως τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μετέχουσι. διὸ καὶ, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὅ, τι ἂν καὶ παρὰ βαρβάρων μάθημα λάβωσιν οἱ Ἕλληνες, τοῦτο ἄμεινον ἐκφέρουσι· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἱ Ἀθηναῖοι. διόπερ καὶ στρατηγικοὶ γεγόνασι πρῶτοι, καὶ γραφικῆς εὑρετικοὶ, καὶ πάσης τέχνης, βαναύσου τε καὶ πολεμικῆς· ἔτι δὲ καὶ λόγων, καὶ μαθημάτων. διὸ καὶ οὐδ' ἐπείσακτος ἐστὶν (ὡς εἰπεῖν) ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ φύσεως ὑπάρχουσα· τοῦ τοιούτου ἀέρος ἰσχνοτάτου ὄντος, καὶ καθαρωτάτου· ὡς μὴ μόνον τὴν γῆν λεπτύνειν (δι' ἣν αἰτίαν καὶ λεπτόγεώς ἐστιν ἡ Ἀττική)

* ἐργαστικοί.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. συμβαίνει γὰρ τὸν λεπτὸν ἀέρα τὴν μὲν γῆν βλάπτειν, τὰς δὲ ψυχὰς ὠφελεῖν.

Ὅτι οἱ ἐτησίαι πνέουσι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀκμαιοτάτου θέρους δι' αἰτίαν τοιαύτην· ὁ ἥλιος μετεωρότερος, καὶ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ἀρκτικώτερος γενόμενος, λύει τὰ ὑγρὰ, τὰ ἐν * ταῖς ἄρκτοις λυόμενα, ταῦτα ἐξαίρεται· ἐξαιρόμενα δὲ, πνευματοῦται· καὶ ἐκ τούτων γίνονται οἱ * ἐτήσιαι ἄνεμοι, ἐκ τῶν πνευμάτων, τῶν ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν ἀρκτικῶν ὑγρῶν γενομένων. φέρονται γοῦν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τόπους τοὺς μεσημβρινούς. ἐκεῖ δὴ ταῦτα ἐκπεσόντα, πρὸς τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσι τῆς Αἰθιοπίας· καὶ πολλὰ καὶ ἀθρόα γενόμενα, ἀπεργάζεται ὑετούς· καὶ ἐκ τῶν ὑετῶν τούτων ὁ Νεῖλος πλημμυρεῖ τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ξηρῶν τόπων ῥέων. καὶ τοῦτο Ἀριστοτέλης ἐπραγματεύσατο. αὐτὸς γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἔργῳ κατενόησεν, ἀξιώσας πέμψαι τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, καὶ ὄψει τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Νείλου αὐξήσεως καταλαβεῖν. διό φησιν, ὡς τοῦτο οὐκέτι πρόβλημά ἐστιν. ὤφθη γὰρ φανερῶς, ὅτι ἐξ ὑετῶν αὔξει. καὶ τὸ παράδοξον, ὅτι ἐν τοῖς ξηροτάτοις τόποις τῆς Αἰθιοπίας, ἐν οἷς οὔτε χειμὼν οὔτε ὕδωρ ἐστὶ, ξυμβαίνει τοῦ θέρους πλείστους ὑετοὺς γίνεσθαι.

ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

Ἀνεγνώσθησαν Ἀγαθαρχίδου λόγοι δύο, ὁ πρῶτος καὶ ὁ πέμπτος, περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ ἑτέρων παραδόξων ἔργων, ἐν κεφαλαίῳ διαλαμβάνοντες.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Ὅτι Πτολεμαῖον * φασὶ τὸν μετὰ τὸν Λάγου, πρῶτον ἐλεφάντων θήραν συστήσασθαι· ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων· καὶ τὰ τῇ φύσει κεχωρισμένα, τῷ περιοικισμῷ συναγαγεῖν ὑπὸ μίαν οἴκησιν. σκεπτέον δὲ τί φησιν ἐνταῦθα ὁ ἱστορικός. καὶ γὰρ πρὸ τῶν Πτολεμαίων ἐλέφασι πολλοὶ χειροήθεσι καὶ ἐν πολέμῳ ἐχρῶντο, ὡς Πῶρος ὁ Ἰνδὸς πρὸς Ἀλέξανδρον πολεμήσας, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. ἢ ὅτι Πτολεμαῖος οὗτος πολὺ πρῶτος περὶ ταύτην ὤφθη τὴν σπουδὴν, ἢ πρῶτος τῶν μετ' Ἀλέξανδρον, ἢ τῶν Αἰγύπτου βασιλέων πρῶτος.

Ὅτι τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν τὸ ὄνομα * ἑλκύσαι φησὶν, οὐχ ὅτι τοῦ Ἀραβίου καλουμένου κόλπου τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν ὄρη, δριμείας καὶ διαπύρου τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος βαλλούσης, ἀνθρακώδη φαντασίαν ἀποδίδωσι· τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς θῖνες ἄμμου γεώδεις ὑπέρυθροι, παρὰ πολλὰ στάδια τῆς αὐτόθι παραλίας ἐκκέχυνται. ὅμως οὐχ ἐκ τούτου ἐρυθρὰ κέκληται. εἰ γὰρ καὶ ὁ παράπλους μέν ἐστι στενὸς, τῶν δὲ λόφων καὶ θινῶν ἐφ' * ἑκατέρας τοῦ κόλπου παντὸς ὑπερκειμένων, ἡ ἐμπίπτουσα παρ' ἀμφοτέρων εἰς τὸν πόρον τῶν ἠπείρων αὐγὴ, τῇ χρόᾳ παρείκαζε τὴν θαλάττης οὐσίαν· τῆς μὲν ἰδίας πᾶσιν ὁρωμένης, τοῦ δὲ πάθους οὐ πᾶσι γινωσκομένου. ἀλλ' ἔτι οὐ διὰ τοῦτο φησὶ τὴν κλῆσιν λαβεῖν τὴν θάλατταν, εἰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ τοῦτο πολλοῖς ἔδοξεν.

Marg.: * al. ταῖς. — * al. ἐτήσιαι. — Ex Agatharchide lib. excerpta. — * φασι. — * ἐπικεκλῆσθαι φασι. — * ἑκάτερας.

sed & ingenia hominum subtilia reddat. Inde contingit tenuem quidē acra terræ nocere, ingeniis verò prodesse.

Etesiæ venti ardentissimo æstatis tempore flant, hac de causa: Sol iam sublimis, & à locis meridionalibus ad septentrionem conuersus, soluit humidá ad Boream, quæ soluta aerem; deinde ventos gignunt: e quorum numero & Etesiæ sunt, e spiritu scilicet, qui ex humidis solutis ad septentrionem oritur. Ad oppositas vero plagas meridionales feruntur, eóque delata in altissimos Æthiopiæ montes decidunt. Cū n autem condensati, & frequentes fuerint, pluuias creant, e quibus æstiuo tempore Nilus auctus exundat, ex australibus locis, & aridis profluens, idemque Aristoteles inuestigando comperit. Ipse enim ingenij præstantia hoc deprehendit, cū n æquum putasset Alexādrum Macedonem ad ea loca mittere, vt oculis caussam incrementi Nili fluminis cognosceret. Propterea asserit hoc non amplius dubium esse. Clarè enim patet è pluuiis augeri. Et sanè mirum, quod in locis Æthiopiæ maximè siccis, vbi nunquam hiems est neque pluuia, tempore æstatis densissimi oriantur imbres.

Marg.: Vita Pythagoræ. — Etesiæ vnde. — Nilus vnde. Theophrastū etiam de ea re legi ... Herodotum ... — CCL.

EX AGATHARCHIDE excerptæ historiæ,

[*INTERPRETE LAVRENTIO Rhodomanno.*]

Lecti sunt Agatharchidæ libri duo, primus & quintus de rubro mari, ceterisque rebus fidem excedentibus summa capita comprehendentes.

Ex libro primo, De mari rubro.

CAPVT PRIMVM.

Ptolemaeum, qui post Lagi filium in Ægypto regnauit, primum instituisse elephantum atque eiusmodi beluarum venationem: & quæ natura disiunxit, sub vnam quasi stabulationem redegisse, affirmat.

Expendendum vero quid hoc loco dicat historicus. nam etiam ante Ptolemæorum ætatē, multi quoque elephantibus cicuratis vsi legūtur: vt Porus Indorum rex, qui cum Alexandro bellum gessit, aliique non pauci. Forte Ptolemæus hic primus impense illi studio incubuisse visus est: aut primus successorum Alexandri, vel aliorum Ægypti regum, ei operam dedit.

Marg.: Quando Ptolemæi primū elephantum venationem instituerint.

Rvbrvm mare inde nomen trahere ait, non quod eius sinus quem Arabicum vocant, montes, occasum versus, dum acres & ignei Solis radij eos feriunt, carbonis reddant speciem: ad ortum vero tumuli arenæ & glebæ insigniter rufi, ad multa oræ illius maritimæ stadia effundantur. Hanc (inquit) ob causam mare illud rubrum non vocatur. Nam cùm nauigatio illac sit angusta, dum vertices & tumuli vniuerso vtrinque sinui impendent, splēdor ex vtraque continente in fretum incidens, mare terræ assimile esse denuntiaret, vt species illa in omnium oculos incurreret, etiamsi affectio cunctis non foret explorata. Ideo cognomen hac de causa non adeptum esse auctor testātur, licet multi ante ipsum ita sint opinati.

Marg.: CAP. II. Quadruplex Etymologia rubri maris. — L

AGATHARCHIDES.

Hæc igitur prima est ratio, quamuis à vero dissentanea.

II. Altera perinde se habet, Quod Sol illic exortus, non vt apud nos, lucidos in fretum radios demittat, sed cruori assimiles, vnde cruentam maris speciem efficiat intuentibus hæc affectio. Et nunc subit appellationem extitisse.

III. Tertius hinc sermo Argolicus est: fastu quidem magnus, sed persuasu inanis. Nam qui Clitarchum sectantur historici, ex poëtarum licentia etiam ipsi securitate nacti, perhibent ex Argis in Æthiopiam (quæ Cephenia tunc habebat nomen) Perseum ad filiam Cephei liberandam profectum, & inde ad Persas transgressum, nomen hoc a filiorum quopiam cum Persis communicasse: & procreato Erythra filio, nomen ab hoc mari indidisse. Hæc protrita & vulgaris est Argiuorum de rubro mari fabula.

IV. Quarta, & à vero nō item aberrans ratio, (quam auctor ex Persa quodam Boxo se didicisse affirmat, & lingua & mente Græcos imitante, qui relicta patria Athenis vitam egerit) ex narratione Persæ hæc est. Erythras quidam fuit genere Persa, filius Myozæi, qui animi præstantia & vi opum præclaram sibi existimationem compararat. Domusque eius non procul à mari, contra insulas desertas (nō quidem hac tempestate, sed qui Medi imperium tenebant, quando etiam Erythras noscebatur.) Tempore autem hyberno ad Pasargadas commigrabat, & sub ortum veris ad rē suam familiarē redibat, tum aliam ob vtilitatem, tum vt aliquam vitæ suæ voluptatem hac commutatione indulgeret. Atqui cùm in armenta eius leones irruptione facta, nonnullas equarum agrestium interemissent, reliquæ adhuc incolumes, consternatione ex re visa, ceu œstro perculsæ, ad mare cursu arrepto, magno in aquas impetu (aura tùm fortè à terris adflabat) prolabuntur. Cúmque initio præter littus natarent, pauore non desistente, à flatibus abreptæ, difficulter ad insulæ aduersæ oram emerserunt, vnus ipse ex armentariis, adolescens audacia præcellens, dum alias aliam armo prensat, vnà transmisit. Erythras igitur, equas non amplius visas inuestigans, primus hominum eius loci ratem construit, magnitudine quidem mediocrem, sed robore validissimam. Eáque, venti secundi & commodi tenorem nactus, in fretum descendit, & subitò venti ope prouectus, reperit equas & pastorem simul. Insulæ autem admiratione captus, & vrbem in portu accommode fundauit, & ex opposita continente rei domesticæ inopia laborantes illuc habitatum transtulit. Atque inde etiam insulas ceteras, cultoribus vacuas, habitatorum frequentia ad humanitatis cultum traduxit. Tantum igitur gloriæ ex rebus gestis, apud vulgus sibi comparauit, vt mare illud, magnitudine infinitum, omnes ad nostram vsque ætatem Erythræum appellent.

Nominis igitur rationes distinctæ ita se habent. Nam longe aliud est, si Erythræ mare dixeris, quam si Erythrum (quod Latini rubrum vertunt.) Hoc enim rubedinem aquæ: illud virum mari potitum, significat. Verum

οὗτος μὲν οὖν ἀσαφής τε εἰ καὶ μὴ ἀληθὴς τῆς αἰτίας λόγος. δεύτερος δέ, ὁμοίως ἔχων· τὸν ἥλιον (ἐκεῖσε) * φασὶν ἐπιτέλλοντα, οὐχ ὡς παρ' ἡμῖν λαμπρὰς ταῖς ἀκτῖσιν εἰς τὸ πέλαγος βάλλειν, ἀλλὰ ταῖς αὐγαῖς αἱματώδη. ἐξ ὧν τὸ ὁρᾶσθαι [illegible] τὸ πάθος τὴν θάλατταν [illegible], κἀκεῖθεν ἐρυθρὰν κατονομάζεσθαι. τρίτος δέ ἐστιν ὁ ἀργολικὸς λόγος, σεμνὸς (ἐστι) τῇ μὲν πλάνῃ μέγας, τῇ δ' ἀποδείξει κενός. οἱ γὰρ περὶ Κλείταρχον ἱστορικοί φασιν, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς ἐξουσίας καὶ αὐτοὶ ἄδειαν λαβόντες, ἐξ Ἄργους εἰς Αἰθιοπίαν (ἐκαλεῖτο δὲ τότε Κηφηνία) παραγεγονότα ἐπὶ λύσει τῆς Κηφέως θυγατρὸς τὸν Περσέα, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Πέρσας * μετὰ ταῦτα, Πέρσαις μὲν ἀπό τινος τῶν ἐγγόνων τῆς κλήσεως μεταδοῦναι· Ἐρύθραν δὲ γεννήσαντα υἱόν, καὶ ἐξ ἐκείνου τῇ θαλάττῃ τὴν κλῆσιν παρασχεῖν. τετριμμένος μὲν καὶ ὁ ἀργολικὸς περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης χλευασμός. τέταρτος δὲ καὶ ἀληθής ἐστιν, ὃν αὐτὸς μεμάθηκε παρά του· Βόξος δ' ἦν τοὔνομα, Πέρσην καὶ Ἑλληνίζειν γλῶτταν καὶ γνώμην, καὶ ταῖς Ἀθήναις, λιπόντα τὴν πατρίδα, ἐμβιῶναι. ἔλεγε δὲ ὁ τοῦ Πέρσου λόγος ταῦτα. γίνεταί τις κατ' εὐπολυΐαν καὶ τὴν ἄλλην [illegible], Ἐρύθρας ὄνομα, γένος μὲν Πέρσης, υἱὸς δὲ Μυοζαίου· κατοικῶν δὲ * θάλατταν μὲν οὐ πόρρω, κατεναντίον δὲ νήσων ἐρήμων * οὐσῶν (οὐ νῦν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς Μήδων ἡγεμονίας· τότε γὰρ καὶ ὁ Ἐρύθρας ἐγνωρίζετο) ὃς τοῦ μὲν χειμῶνος ἐν Πασαργάδαις ἐποιεῖτο τὴν οἴκησιν· ἔαρος δὲ μετέβαινεν ἐπὶ τὴν ἰδίαν κτῆσιν, τῆς τε ἄλλης ἕνεκα χρείας, καὶ χάριν τινὰ τῷ βίῳ διὰ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς ἀπονέμων. τούτου φορβάδων ἀγέλῃ μείζονι λέοντες ἐπιφοιτήσαντες, τινὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν· αἱ δὲ περισωθεῖσαι, τοῦ δέους τῆς ὄψεως οἶστρον λαβοῦσαι, ἐπὶ τὴν θάλατταν ἠλαύνοντο· καὶ (ἦν γὰρ αὔρα κατὰ τύχην ἀπόγαιος) εὐμεγέθεις ἐμπεσοῦσαι τοῖς ῥεύμασι μετὰ * πτοήσεως, τὰ μὲν πρῶτα παρὰ τὴν γῆν ἐνήχοντο· τοῦ δὲ δείματος οὐ λήγοντος, ἐξεκυμάνθησαν· καὶ μόλις ἐπὶ τὸ τῆς ἀντικρὺ νήσου πέρας διεσώθησαν, ἑνὸς τῶν αἰπόλων νεανίου, καὶ τόλμῃ διαφέροντος, συμπεραιωθέντος, ἀλλ' ἐπὶ ἄλλης τῶν ὤμων ἀντεχομένου. ὁ δὲ Ἐρύθρας ζητήσας τὰς νεμομένας φορβάδας, περιφανεῖ [illegible] σχεδίαν ἐπήξατο· μεγέθει μὲν συμμέτρῳ, τῇ δυνάμει δὲ στερεάν. καὶ λαβὼν σύμπνοιαν εὐθεῖαν καὶ [illegible] πνεύματος, ἀφῆκεν εἰς τὸν πόρον· ταχὺ δὲ τῇ [illegible] αὐτὸν περαιώσαντος, εὗρε μὲν τὰς ἵππους, εὗρε δὲ τὸν νομέα. θαυμάσας δὲ τὴν νῆσον καὶ πόλισμα ἐπὶ λιμένος εὐκαίρῳ ἱδρυσάμενος, καὶ ἐκ τῆς ἀντιπέρας τοὺς ἀπορουμένους βίου μετοικίσας, [illegible] ἐκεῖθέν τε καὶ τὰς ἄλλας νήσους ἐρήμους οὔσας ἀνθρώπων, εἰκήσεσιν [illegible]· καὶ τηλικαύτην δόξαν ἐκ τῶν πραχθέντων πολλοῖς ἐνεποίησεν, ὥστε τὴν ἐκεῖ θάλατταν, ὅσαν [illegible] μεγέθει, πάντας [illegible] Ἐρυθρὰν προσαγορεύειν. τὰ μὲν οὖν αἴτια τῆς κλήσεως [illegible]. διαφέρει γὰρ τὸ παρὰ πολλὰ τῆς, Ἐρύθρα θάλατταν εἰπεῖν ἢ θάλατταν ἐρυθράν· τὸ μὲν γὰρ κυρίως ταῦτα σημαίνει * τὴν θάλατταν ἀνδρὸς· τὸ δὲ τὴν πυρρότητα δηλοῖ τῆς ἐνούσης φύσεως, [illegible]. ἔτι δέ φησι,

* ἐκεῖ. * δι' ἀπ. H. δι. * μετεγράφη * Θαλάττης. * αἰτίαι. * πτήσεως H. δι. * τῆς θαλάττης.

τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ χρώματος τὴν κλῆσιν κατασκευάζον, ψεῦδος (οὐ γάρ ἐστιν ἐρυθρά) τὸ δ' ἀπὸ τοῦ δυναστεύσαντος ἀληθὲς ὡς πρόσθεν λόγος ἐπιστώσατο.

Ὅτι οὐδ' ἀπό τινος τῶν τοῦ Περσέως ἐγγόνων ἀξιοῖ (καίτοι πολλῶν ἄλλων λεγόντων) τὴν κλῆσιν τοὺς Πέρσας κληρώσασθαι. μηδὲ γὰρ ἐκείνους σφᾶς αὐτοὺς Πέρσας προπαροξυτόνως ὀνομάζειν, ἀλλὰ Περσᾶς, ἐπὶ τέλους τῆς περισπωμένης τιθεμένης.

Περὶ παραδόξων ζώων καὶ ἄλλων πραγμάτων.

Ὅτι (τὰ) κατὰ τὸν Περσέα εἰς ψεῦδος καὶ δι' ἄλλων πολλῶν ἀπάγειν σπουδάζων, προστίθησι καὶ ταῦτα· πλὴν εἰ μὲν τραγικῶς ὁ Περσεὺς ἐστρατεύσατο τὸ * πρόσωπον περιθέμενος, καὶ τὴν ἅρπην λαβὼν, καὶ περὶ τῶν ἑξῆς * ἐπιστρέψας ὑποκριτῇ καὶ χορῷ διαλύσασθαι, καὶ τὰ τῆς ἀπιστίας εἰς μῦθον ὡς οἱ πολλοὶ συγκεχωρήκασιν· ἐπιδραμούμεθα τῶν τοιούτων τὰ κεφάλαια, διὰ βραχέων. Κένταυρον γεγονέναι, Γηρυόνην, Κύκλωπα, Χρύσην, Κίρκην, Καλυψὼ, Μινώταυρον, Σκύλλαν, Χίμαιραν, Πήγασον, Λαιστρυγόνας, Κέρβερον, Γλαῦκον θαλάττιον, Ἄτλαντα, Πρωτέα, Νηρέα, Νηρεΐδας, τοὺς παῖδας τοὺς Ἀλωέως, ἐννεοργυίους μὲν αὐξηθέντας μῆκος, ἐννεαπήχεις δὲ εὖρος. γένος μὲν γεγονέναι κατὰ Ἡσίοδον, πρῶτον μὲν χρυσοῦν, ἔπειτα ἀργυροῦν, εἶτα χαλκοῦν. πάλιν, ἵππους μὲν φωνῆσαι περὶ τῶν μελλόντων συλλαλήσαντας Ἀχιλλεῖ· Σφίγγα δὲ τοῖς Θηβαίων παισὶν αἴνιγμα προβάλλουσαν. Σειρῆνας δ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀκροωμένων ᾀδούσας. Νιόβην δὲ καὶ Πολυδέκτην διὰ φόβον ἀπολιθωθέντας. ἐπὶ δὲ τούτοις, τοὺς Ὀδυσσεῖ συμπλεύσαντας, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς σῦς, ἐκ συῶν δὲ εἰς ἀνθρώπων μεταβῆναι διάθεσιν. ἔτι, Τάνταλον τιμηθῆναι μὲν διὰ σωφροσύνην, τραπέζης θεῶν ἀξιωθέντα· τιμωρεῖσθαι δὲ δι' ἀκολασίαν, ἐν ἀέρι φερόμενον. ἑτέρους εἰς ᾅδου καταβῆναι διὰ προαίρεσιν· τοὺς μὲν, ὅπως ὑπὲρ τῶν ζώντων τοῖς νεκροῖς μάντεσι χρήσωνται· τοὺς δὲ, ἵνα τὴν Περσεφόνην, ὡς ἔρημον ὑπάρχουσαν, βίᾳ νυμφεύσωσι. καὶ κώδιον ὅτι προβάτῳ φύεται χρυσόμαλλον, μηλέας ἐν τῇ Λιβύῃ πεφυκέναι, μῆλα φερούσας χρυσᾶ. σῶμα ἔμψυχον πάντα τὸν βίον διακαρτερεῖν ἄγρυπνον· Βορέαν καὶ νότον μετὰ τῶν ἄλλων ἀνέμων ἐν ἀσκῷ πνίγεσθαι συγκεκλεισμένους. πρὸς τούτοις, Πασιφάην μὲν ταύρῳ, Τυρὼ δὲ ποταμῷ μιγῆναι, πρὸς οὐδὲν γένος τῆς εὐνῆς ἐχούσας ἀλλόφυλον· καὶ Φιλομήλαν μὲν ἀηδόνος ἐξαλλάξαι μορφήν· Τηρέα δὲ, ἔποπος. Ἑκάβην δὲ εἰς κυνὸς οἰκείαν καταστρέψαι φύσιν. ἐπὶ τούτοις, τὴν Ἰὼ γεγονέναι μὲν ποταμοῦ θυγατέρα, ταυρόκερω δὲ * μορφῇ διαπτῆναι, βοὸς οἰστρώσης, τὸ Ποντικὸν πέλαγος· ἀφ' ἧς καὶ τὸν Βόσπορον εἰληφέναι τὴν κλῆσιν ἔτι. Καινέα τὸν Λαπίθην τὸ μὲν ἀπ' ἀρχῆς γενέσθαι παρθένον καὶ γυναῖκα· ἡβήσαντα δὲ, εἰς ἄρρενα μεταστῆναι· τὸ δ' ὕστερον εἰς τὴν γῆν ὑπὸ τῶν Κενταύρων καταδῦναι, ταῖς ἐλάταις τυπτόμενον, ὀρθόν τε καὶ ζῶντα. καὶ Λήδαν μὲν ἀντὶ τῆς καθηκούσης γυναικὶ τεκνώσεως, ᾠὸν τεκεῖν φύσιν, ἐξ οὗ τὸ περιμάχητον εἶδος, τὴν Ἑλένην λέγω, τυπωθῆναι· τὴν δὲ Ἕλλην καὶ Φρίξον ἐπὶ κριοῦ τοῖς ποσὶ πετομένοις, τὸν πόρον καταδύσαντας,

* ἐν προσωπείῳ.
* ἐπιτρέψας.
* μυωπί.

etymologia à colore falsa est. Mare enim rubri coloris non est. A Principe autem deducta, vera est, vt narratio Persica fidem facit.

CÆTERVM nec à filiis aut nepotibus Persei nomen referre Persas (quod tamen complures alij confirmant) auctor contendit. Nec illos Persas, accentu in penultima, sed Persas, vltima circumflexa se appellare, dicit.

De raris animantibus, & aliis.

DVM vero narrationē de Perseo per multa quoque alia exempla ad mendacium retrahere studet, adiungit etiam illa. Atqui si tragico ita more Perseus expeditionem fecit, larua indutus, & ense falcato instructus, & quæ sequuntur histrioni & choro transigenda committens, etiam alia, quibus huic fabulæ contradici potest, absurda (prout vulgi assensu comprobata sunt) notatis modo capitibus, quàm breuissime percurremus. Centaurum videlicet fuisse, Geryonem, Cyclopem, Chrysen, Circen, Calypso, Minotaurum, Scyllam, Chimæram, Pegasum, Lestrygonas Cerberum, Glaucum marinum, Atlantem, Protea, Nereum, Nereides, Aloei filios, qui ad IX orgyiarum longitudinem & IX cubitorum latitudinem excreuerint.

Tum, Hesiodo auctore, genus extitisse primo aureum, deinde argenteum, post hæc æneum. Rursus equos fuisse, qui de futuris collocuti sint cum Achille: & Sphingem, quæ Thebanorum pubi ænigma proposuerit: & Syrenes, quæ ad perniciem auditorum cantillarint: Nioben etiam & Polydecten, in saxa ex pauore conuersos. Nauigationis insuper comites Vlyssis, ex hominibus in porcos, & e porcis in humanum rursus habitum transiisse. Item Tantalum propter mentis integritatem honore affici, mensæ Deorum admotum, & propter flagitiosam libidinem in aera sublatum plecti. Nonnullos etiam data opera descendisse ad Plutonis, tum vt vates mortuos de viuis consulerent, tum vt Proserpinam, ceu solitariam, vi sponsam sibi facerent. Et vellus aureæ lanæ in oue extitisse, malosque in Africa nasci, quæ aurea mala producant. Animatum corpus per omnem vitam insomne permansisse. Boream & Austrum cum ceteris ventis in vtre tantummon præfocare inclusos. Adde Pasiphaen cum Tauro, & Tyro cum fluuio rem habere: cum tamen ad nullam diuersæ naturæ genus lectum ineant. Et Philomelam in lusciniæ, Tereum in vpupæ, & * Hecuben in canis domestici naturam esse mutatam. Io præterea filiam amnis fuisse, sed cornuta bouis forma, cum asilo agitaretur, Ponticum mare transcurrisse. vnde & Bosphorus nomen acceperit. Et Cæneum Lapitham, primò virginem, circa pubertatis annos ex fœminino sexu in virilem transmigrasse: atque ad postremum, cum à centauris abietum incussu verberaretur, viuum & erectum subiisse terram. Et Ledam, eius quæ in fœminam cadit procreationis loco, natiuum peperisse ouum: vnde forma illa tot pugnis experita, Helena inquam, efformata sit. Hellen etiam & Phrixum arietis pedibus volantes, confecto cursu,

AGATHARCHIDES.

CAP. III. Persarum etymologia.

CAP. IV. Fabulam de Perseo multis exemplis confirmans [illegible] esse demonstrans.

Lib. 1. ἔργων.

* cu. Tafsik. [illegible]

Agatharchides.

mare illud ad vtrumque littus vſque, Helleſpontum de ſe nominaſſe. Quid quod Hercules etiam vaſta maria, vbi maximæ oriuntur tempeſtates, in olla emenſus ſit? & Africam ſementis & aquæ viæque expertem ſolus peragrarit: & ab Atlante tantæ magnitudinis & grauitatis mundum in ſe receperit: non quòd mandatum haberet, ſed tantum vt gratiam iniret? Quid quòd Orphei, citharam pulſantis, veſtigia montes & ſcopuli, amore & ſtudio Muſicæ ſecti ſint? Et carnes boum Solis inter aſſandum vocem hominum intellectui obuiam ediderint? Et quod vita defuncti, per ociam, omnes generis ſermones cum Vlyſſe credant, ex inferni vmbra proprium faciei agnoſcentes? Aliique horum bibant, cum nec aluus nec gula reſtet: alij ferrum extimeſcant, vulnerationi tamen non amplius obnoxij. Nonnulli ſaxum voluant, quorum corpora iam olim conflagrarunt. Aliqui etiam ius dicant cæteris, vbi tamen nihil iniuriarum eſt reliquum. Quid tandem quòd eorum qui non amplius ſunt, ſimulacra in cymba traiiciant, Charonte nauclero & gubernatore, vt ne ſubmerſi denuò funeris elatione opus habeant? Et quòd Alceſtis, & Proteſilaus, & Glaucus, poſt vitæ finem ſurgant? Siquidem illam Hercules reducit, iſtum vxoris amor exſtimulat, hunc vates vnà defeſſus excitat. Et quod Amphiarai, vita adhuc integra, corpus vnà cum equis & curru tellus abſorbeat? Et quòd dentibus è Cadmi dracone diſſeminatis viri armati, intérque ſe depugnantes, enaſcantur? Et quòd Talos, Minois cuſtos, ter vno quolibet die totam circumambulet Cretam, tam longè latéque patentem, ſolúſque animatorum in talo vitam poſſideat. Et quòd Minoi vita abrumpi nequeat, niſi quis feruentem ei aquam affundat. Ad hæc quod incantatione Medeæ immutatus ſenex hircus ad iuuentutem redierit, & à Peliadibus incoctus ſit pater, vt reiuueneſceret. Et quòd tres anus Phorcides vnius oculi vſu vitam exigant, indiſſolubilis inter ſe fidei commutantes vicem. Item quòd Arcadiæ cultores & Atticæ, terrigenæ ſint & præter naturam orti. Et quod mactata in Aulide viuam ſe exhibuerit apud Tauros. Et quod in Peloponneſo mari demerſa a patre Acriſio, Seriphiorum littoribus incolumis vnà cum infante appulerit. Et quod à Menelao in ſingulari certamine iam ſubactus, poſt arreptionem ſubitam, verſetur in thalamo, ad complexum paratus, & omnis aduerſi caſus oblitus. Et quod lignei equi receptaculum non ad expugnationem vrbis ſit compactum, ſed ob proditionem Vlyſſis & Neoptolemi, ſociorúmque. Vide qualis hoc modo ſtultitia depingatur, & artificis qui equum extruxit, & procerum, qui hunc inierunt, & ciuium, qui in propriam vrbem eundem ſuſceperunt! Adde his, quod cœlum tam vaſtum, Diis in eo commorantibus, ſuis Atlas humeris exceperit, & Atlantides tamẽ genuerit, quod fieri nullo poteſt modo. Quod orbem totum Oceanus circumeat & ambiat, cuſtodiẽs cũ fluxibus ſuis & cõtinẽs,

τὴν ἐφ᾽ ἑκάτερα θάλατταν, ἐπώνυμον ἀφ᾽ ἑαυτῆς προσαγορεύουσαν. τὸν δ᾽ Ἡρακλέα καὶ τὰ πελάγη μὲν, οὗ μέγιστοι χειμῶνες, ἐν λέβητι διαπλεῖν· τὴν δὲ Λιβύην ἄσπορον, ἄνυδρον, ἄπο...τον ὑπάρχουσαν, μόνον * διεξελθεῖν. τὸν δ᾽ Ἄτλαντα τὸν τηλικοῦτον * διαδέξασθαι κόσμον, βάρους μὲν μὴ κεχορηγημένον, χάριν δὲ τιθέμενον· καὶ τῷ μὲν Ὀρφεῖ κιθαρίζοντι, διὰ φιλομουσίαν τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας ἀκολουθεῖν. κρέα δὲ ὀπτώμενα τῶν ἡλίου βοῶν φωνὴν προΐεσθαι τοῖς ἀνθρώποις συνετήν. τῶν δὲ μεταλλαξάντων τὸν βίον ἐπὶ χοῆς πρὸς Ὀδυσσέα διαλέγεσθαι παντοδαπῇ ἰδιολογίᾳ, ἐκ τῆς ἀνέρου σκιᾶς τὸ τῆς ὄψεως γνωρίζοντας σχῆμα. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πίνειν, οὐ κοιλίας, οὐ βρόγχους ἔχοντας· ἑτέρους δὲ δεδιέναι τὸν σίδηρον, οὐκέτι διαιρεθῆναι τρωθῆναι· τινὰς δὲ πέτρον κυλίειν, τῶν σωμάτων πάλαι κατακεκαυμένων· ἄλλους δὲ δικάζειν ἑτέροις τεθνηκόσιν, ἀδικήματος οὐδενὸς ὑπάρχοντος· τὸ δ᾽ ἔσχατον, τῶν οὐκ ἐπόντων τοὺς τύπους ἐν πορθμείῳ διαπλεῖν, ἔχοντας Χάρωνα ναύκληρον καὶ κυβερνήτην· ἵνα μὴ καταστραφέντες, ἐκφορᾶς ἐπιδέωνται πάλιν. καὶ τὴν μὲν Ἄλκηστιν, καὶ Πρωτεσίλαον, καὶ Γλαῦκον τετελευτηκότας, πάλιν ἀναστῆναι· τὴν μὲν, ὑφ᾽ Ἡρακλέους ἀναχθεῖσαν· τὸν δὲ, διὰ τὸν τῆς γυναικὸς ἔρωτα· τὸν δὲ, ὑπό του μάντεως τοῦ συγκατορυχθέντος. τὸ δὲ Ἀμφιαράου ζῶντος τὸ σῶμα καταδέξασθαι μετὰ τῶν ἵππων καὶ τοῦ δίφρου τὴν γῆν. ἔτι τοὺς ὀδόντας ἐκ Κάδμου σπαρέντας δράκοντος, ἐκ δὲ τούτων ὁπλίτας ἀνατεῖλαι μαχομένους ἀλλήλοις· τὸν δὲ * Ἴταλον τὸν Μίνω, τρὶς μὲν ἐν ἡμέρᾳ πᾶσαν περιπολεῖν τὴν Κρήτην, τηλικαύτην οὖσαν· τὴν δὲ ζωὴν μόνον τῶν ἐμψύχων τοῦτον ἐν τῷ σφυρῷ κεκτῆσθαι. καὶ τὸν Μίνω δὲ ἀμήχανον εἶναι ἀπαλλάξαι τὸν βίον, εἰ μή τις αὐτῷ ζέον ὕδωρ καταχέαι. πρὸς τούτοις, ὑπὸ μὲν τῆς Μηδείας γέροντα κριὸν ἐπῳδαῖς μεταπεσόντα, νέον γενέσθαι πάλιν. ὑπὸ δὲ τῶν Πελιάδων καθεψηθῆναι τὸν πατέρα Πελίαν, ἵνα γένηται νέος. τὰς δὲ Φορκίδας, τρεῖς μὲν οὔσας γραίας, ἑνὶ δὲ χρωμένας ὀφθαλμῷ, διεξάγειν τὸν βίον, ἀλύπως παρ᾽ ἀλλήλων κατὰ μέρος ἀμειβομένας πίστει. ἔτι δὲ, τοὺς τὴν Ἀρκαδίαν οἰκοῦντας καὶ τὴν Ἀττικὴν, γηγενεῖς τὸ εἶδος, καὶ παρὰ φύσιν γεγονέναι· καὶ τὴν μὲν ἐν Αὐλίδι σφαγιασθεῖσαν, ἐν Ταύροις ἀναφανῆναι ζῶσαν· τὴν δ᾽ ἐν Πελοποννήσῳ καταποντωθεῖσαν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀκρισίου τῇ παραλίᾳ τῶν Σεριφίων ἀβλαβῆ μετὰ τοῦ βρέφους προσπεσεῖν. τὸν δ᾽ ὑπὸ Μενελάου κατὰ τὴν μονομαχίαν ἤδη χειρούμενον, ἐξαίφνης ἁρπαγέντα, ἐν τῷ θαλάμῳ γενέσθαι, πρὸς συνουσίαν ἕτοιμον ὄντα, τῆς δεινῆς ἀπειπεῖν ἐπιλελησμένον. τὸ δὲ δούρειον τὸ κῦτος οὐκ ἐφ᾽ ἁλώσει συμπαγῆναι πόλεως ἀλλ᾽ ἐπὶ προδοσίᾳ τῇ περὶ τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν Νεοπτόλεμον. τοιαύτην ὁ τρόπος ἐπιδείξας τὴν εὐήθειαν καὶ τοῦ κατασκευάσαντος τεχνίτου, καὶ τῶν ἐμβαινόντων ἀριστέων, καὶ τῶν ὑποδεξαμένων εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν Τρώων, ἔτι τὸν τηλικοῦτον οὐρανὸν μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ διαιτωμένων θεῶν τοῖς ἰδίοις ὁ Ἄτλας ὤμοις ὑπεδέξατο, ὅμως τὰς καλουμένας Ἀτλαντίδας ἐπαιδοποιήσατο. ὅπερ ἀμήχανον. ὅτι τὴν ἅπασαν οἰκουμένην ὠκεανὸς περικυκλοῖ, φρουρῶν καὶ συνέχων τοῖς ἑαυτοῦ ῥεύμασιν

* διεξελθεῖν Η Δ.
* διαδέξασθαι Μ. Ν.
* Τάλων τὸν φύλακα τοῦ

καὶ φασὶ

* φασὶ H.St. — οὗ * φασὶ πέραν οἰκεῖν τὰς Γοργόνας Ἡσίοδος. Ὅτι τῶν ἡρώων τινὰς ἀπαθῆ τὴν διαμονὴν τῶν σωμάτων διαφυλάττουσι πάντα τὸν χρόνον ἐν ταῖς μακάρων νήσοις· ἃς οὐδεὶς κυρίως ἱστόρηκε. καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἀπορίαν καταστρέφοντα δόξαν, πολλοῖς καὶ τῆς γυναικείας εὔλογον παραδίδωσι χλευασμόν. τὴν δ' αὖ θεῶν πῶς * παραδεξαίμεθα, τὸν μὲν ἐν μηρῷ * καταρραφθέντα τραφῆναι· τὴν δὲ τῇ τοῦ Διὸς κεφαλῇ κοιλίᾳ χρησαμένην· τὸν δὲ αὖ τῷ πατρὶ τελειωθῆναι, λέγω δὴ τὸν Ἥφαιστον· τὸν δὲ ἥλιον, διὰ τὰς Ἀτρέως εἰς Θυέστην πράξεις, τὴν μὲν δύσιν, ἀνατολὴν ποιῆσαι· τὴν δὲ ἀνατολὴν, δύσιν. πρὸς δὲ τούτοις, Ἀπόλλωνα μὲν καὶ Ποσειδῶνα ἐν Τροίᾳ θητεύσαντας ἐνιαυτὸν, οἰκοδομίας ἀποστερηθῆναι μισθὸν καὶ βουκολίας, ταῖς δεινοτάταις ὑπὸ Λαομέδοντος περιπεσόντας ἀπειλαῖς· Διόνυσον δὲ ὑπὸ Λυκούργου διὰ φόβον καταδιωχθέντα, εἰς τὴν θάλατταν πρὸς Θέτιν καταφυγεῖν. πρὸς δὲ τούτοις, ἔριν ὑπὲρ κάλλους καταστῆναι * θεαῖς, ὧν ἑκάστη μὲν ἐδωροδόκει τὸν κριτὴν τοῖς παρ' ἑαυτῇ δώροις, ἵνα παριδὼν τὸ δίκαιον οὐδὲν ἧττον δὲ παρακολουθῇ τὸ συμπεσούμενον ἐκ τῆς κρίσεως τέλος. ἔτι, τὸ μὲν Ἀθηνᾶς μέγεθος, εἰς χελιδόνος συγκαθέλκει ὄγκον· τὸ δὲ τοῦ Διὸς ἀξίωμα εἰς * κύκνου * καταστῆναι τάξιν· τὸ δὲ τῆς * Δήμητρος κάλλος εἰς τὴν αἰσχίστην μεταπεσεῖν διάθεσιν. τὸν δὲ νομιζόμενον μέγιστον Δία ἐπιβουλευθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ ἀναγκαιοτάτου τῆς γυναικὸς ἀδελφοῦ, σωθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων, λέγω δὴ τῶν Τιτάνων· οἳ, ἀναβάντας ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τοῦ σκότους, καὶ τῆς ἐκεῖσε φυλακῆς, ἐπεὶ τὴν χρείαν παρέσχοντο, φοβήσαντες τοὺς περὶ τὸν Ποσειδῶνα καταβῆναι πάλιν ἑκουσίως εἰς τὸν * ἀχέροντα, καὶ τὸν ᾅδην τόπον. ἔτι τὴν μὲν Ἀφροδίτην τιτρωσκομένην ὑπὸ θνητῆς δυνάμεως, τὸν δ' Ἄρην δεσμευόμενον ὑπ' Ὤτου καὶ Ἐφιάλτου· τὸν δὲ Ἅδην ἐν ᾧ τόπῳ τὴν βασιλείαν ἔχει, ἐκεῖσε ὑφ' Ἡρακλέους τοξευθέντα ταῖς μεγίσταις ἀλγηδόσι περιπεσεῖν· τὸν δὲ Ἥφαιστον, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν οὐρανὸν * ἀπορριφέντα ὕψους, εἰς Λῆμνον ἐνεχθῆναι διακείμενον ἐσχάτως. τῆς δὲ Ἥρας ὑπὸ τοῦ Διὸς * κρημναμένης ἐκ τῶν ποδῶν ἐκδεθῆναι παμμεγέθεις ἄκμονας. καθόλου δὲ θεοὺς μοιχεύοντας, κεραυνουμένους, χωλοὺς, κλέπτειν εἰθισμένους, ἀνθρώπων ἀσθενεστέρους, πρεσβυτέρους λοιδοροῦντας, ἀδικοῦντας, μεμψιμοιροῦντας· πέρας, οὐδενὸς πάθους ἐκτὸς καθεστῶτας, ὑφ' ὧν ἡμεῖς ἐγκληθέντες τοὺς θεοὺς ἐπικαλούμεθα. οἱ δὲ τὰ τοιαῦτα τερατευόμενοι, πόῤῥω τῆς ἀληθείας ἱστάμενοι, οὐκ ἂν ἑτέροις ταύτην εἰσηγεῖσθαι κριθεῖεν ἀξιόλογοι. διὰ τοιούτων δὲ τοσούτων Ἀγαθαρχίδης τὰ περὶ τὸν Περσέα εἰς ὁμοίους * ἄγων μύθους, οὐδὲ τὴν ἐρυθρὰν ἐκ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ κληθῆναι δίδωσιν.

Ὅτι αὐτὸς, φησὶν, ἑαυτοῦ αἴτιος καθίσταται ἐλέγχων, ὅτι τὴν μυθοποιῶν ἐξουσίαν εἰς πραγματικὴν * ἐνάγων ἐνέργειαν· ἧς αὐτὸς ἀφέλῃ τὸν ἔλεγχον, οὐδὲν ἐστὶ λοιπὸν καταλείψει ζῆλος τῆς πίστεως ἡμετέρας. ἐπειδὴ διὰ τίνα αἰτίαν Ὅμηρον οὐκ εὐθύνει, Διὸς καὶ Ποσειδῶνος ἐκφράζοντα διαφορὰς,

Marginal notes: * φασὶ H.St. · * [illegible] · * [illegible] · * θεαῖς. · * καταστῆναι. · * Δήμητρος H.St. · * ᾅδου H.St. · * ἀπορριφθέντα H.St. · * κρεμαμένης. · * ἀνάγων. · * μετάγων.

AGATHARCHIDES.

cuius extrema Gorgones accolere Hesiodus canit. Et quod heroum nonnulli corporum incolumitatem, extra omnes affectiones, conferuent, in beatorum insulis: de quibus tamen nemo certi aliquid memoriæ prodidit.

Hæc igitur cùm in dubias & perplexas desinant opiniones, multis etiam e sexu muliebri risum non improbabilem tradunt.

Cæterum de Diis nugas quomodo accipiamus? Quod videlicet quidam femori insutus ad maturitatem peruenerit: quædam Iouis capite pro matrice sit via. Et quidam sine patre (Vulcanum dico) sit perfectus. Quod Sol, propter nefariam Atrei in Thyesten impietatem, ex occasu ortum, & ex ortu occasum fecerit: præterea quod Apollo & Neptunus, locata apud Troiam mercenaria opera per annum, præterquam quod ædificationis & ministerij pastoralis mercede fraudarentur, atrocissimis Laomedontis minis obiecti sint. Et quòd Bacchus à Lycurgo perterrefactus fugatusque in mare, Thetidos opem implorarit. Huc accedit, quod lite de formæ elegantia inter Deas orta, vnaquæque muneribus suis iudicem corrumpere studeat; & nullam tamen horum assequatur finis ex hoc iudicio euenturus. Imo, Mineruam fabulantur, quanta quanta est, in hirundinis corpusculum se abdidisse, & maiestatem Iouis à cygni forma veluti in ordinem redactam, & Cereris pulchritudinem in turpissimum transisse habitum. Et Iouem, qui pro maximo habetur, à maxime necessario, vxoris germano, insidias expertum, & seruatum esse à maxime inuisis, Titanibus inquam: qui egressi è vinculis & tenebris, & quæ illic est custodia, postquam in fugam coniecto Neptuno, operam illi nauassent, sponte ad Acherontem & Plutonis regnum denuo se receperint. Tum Venerem mortali manu sauciam: Et Martem ab Oto & Ephialte vinculis constrictum, & Ditem in regno suo, ab Hercule sagittis ictum, in maximos incidisse cruciatus: Et Vulcanum a cacumine cœli deiectum in Lemnum, non absque læsione corporis & dolore extremo: Et Iunonem à Ioue suspensam alligatis vtrique pedi incudibus maximis. Summatim, Deos adulteria committere, fulmine feriri, loripedes esse, furtis adsuescere, ab hominibus virtute superari, procaciter conuitiari, iniurias patrare, sortem deplorare, & tandem nullius affectionis immunes esse, a qua nos perturbati Deorum opem inuocamus. Quare qui hæc fabularum portenta hominibus credenda proponunt, tam procul à veritate remoti, num putas magistros fide dignos aliis docendis esse iudicandos? Dum tot & talibus Agatharchides exemplis narrationem de Perseo ad fabulas relegat, nec mari rubro à filio Persei nomen obuenisse tradit.

CAP. VI. Fabularum fides defenditur.

HINC seipsum in caussa sibi esse vt redarguatur, ostendit, propterea quod ad scriptorem rerum gestarum tractationem, fabulatorum licentiam traducat. Nam ab hac si quis refellendi studium detrahat, nullam relicturus est materiam vilioré, sublata nimirum fide. Quem enim ob caussá cũ damno Homerũ (inquit) quod Iouis & Neptuni dissidium asserit,

Agatharchides.

cùm fieri non poſſit, vt homo mortalis fidem hac in parte adſtruat. Nec Heſiodum vitupero, Deûm generationem exponere auſum. Nec Æſchylum increpo, quòd in pleriſque mentitur, & multa, quæ concedi nunquam poſſunt, in literas refert. Nec Euripidem *Euripides.* accuſo, quod Archelao tribuit res à Temeno geſtas, & Tireſiam in theatro pluſquam V. ætates vitæ complexum introducit? Nec aliis vitio verto, quòd apparatu in fabularum actione vtuntur virium excedente humanarum modû? Quia omnis poeta magis voluptatis ſcopum quàm veritatis ſibi propoſitum habet.

CAP. VI.

Quæ terra elephantos producat.

ELEPHANTOS, ſcribit auctor, Indorum terra nutrit, & Æthiopum, quæ Thebanorum fines attingit, necnon Libya.

CAP. VII.

Ægypti limites.

QVATVOR, inde perhibet, limitibus Ægyptum eſſe incluſam: a ſeptentrione, pelago: ab ortu & occaſu, deſertis: & à meridie, gẽtibus Æthiopum.

Hic multa omiſſa ſunt ab interprete & in Græca edit. Henr. Steph.

AVSTERVS hic ſermo, ſed ſalutaris; oſtenditur enim non mœſtitiæ, ſed cuſtodiæ gratia; & ex oratione voluptatem ſuſtulit, ne ex rebus gratiam adepti pro bonis mala conſequamur: vel ad Iouem vel Deos, vt non in medio poſita quædam remittamus. Priuati vero diuitias longe profundiores, ſine negotio eſt difficile ſeruare. Tu vero horum & ſimilium bonorum hæreditatem conſequi te poſſe ſine certamine confidis? præſertim cum ſcias, quod lex poſſidenti illa conſeruet, hæc ferrum aufert de imbecillioribus.

Sumus, inquit, multo tempore in hac ſententia, regum amicitias ab occaſione confirmari & ſolui, & tuam occupationem alteri dare, argumentum, ex aliis res augendo & minuendo. Hic verbo continenter gratificatus, rerum geſtarum fidem excedẽs, falſa commemorat: ille amicis in ſocietatem conſilij adhibitis tempore eiuſcemodi neque vrgentis impetum exigit quis enim adeo expers cõſilij, qui ab altero quid ſibi videatur cognoſcere velit, & in dubiis conſilio vti explentis deſiderium ipſius? Si enim dominus bonorum, non ſuccumbit cupiditati eorum qui cogunt: Beatum prædico hæc poſſidentem. tollere autem non poſſum armis coactus ſumptus. Quid igitur arduum actionem in vanum rumorem adducere, ſpéſque manes reueritum fuiſſe præ certis periculis? Sed percellunt Græcos Æthiopes, quare? nigredine & formæ differentia. Non excedit puerilem ætatem hic metus apud noſtros. In bellis veró grandioribúſque contentionibus, non facie aut colore, ſed audacia & re militari res diiudicantur. Ego vero à quo die conſtitutus ſum tutor corporis tui, quum iuuenis admodum eſſes, totiúſque regni, ab illo ſtatim in magnum me laborem conieci. quemnam? Iis qui in voluptate verſantur repugnare atque indignari, non facultates tibi primum auferendo, ſed imperitiam, vt tantis bonis prudens fruaris, non peccans. Hoc enim quærebam, patris nactus beneuolentiam tempore conciliatam, nõ adulationis irriſionem oportunitate aſſuetam.

ἀδύνατον ἀνθρώπῳ πίστιν περιθεῖναι· οὐδ' Ἡσιόδῳ μέμφομαι, θεῶν τολμήσαντι γένεσιν· οὐδ' Αἰσχύλον ἐπιπλήττω, πολλοῖς διεψευσμένον, καὶ πολλὰ συγγεγραφότα τῶν ἀπιστουμένων· οὐδ' Εὐριπίδου κατηγορῶ, τοῦ μὲν Ἀρχελάῳ περιτεθεικότος τὰς Τημένου πράξεις, τὸν δὲ Τειρεσίαν βεβιωκότα παρεισάγοντος πέντε γενεῶν πλέον· οὐδὲ τοὺς ἄλλους εἰς ἐπίπληξιν ἄγω, διασκευαῖς ἐν τοῖς δράμασι χρωμένους ἀδυνάτοις· ὅτι πᾶς ποιητὴς ψυχαγωγίας * ἢ ἀληθείας ἐστὶ στοχαστής. * λείπει ἴσ. μᾶλλον.

ΟΤι καὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν ἐλέφαντας ἐκτρέφειν φησί, καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ἣ τοῖς Θηβαίων ὁρίοις ἐστὶν ὅμορος, καὶ δὴ καὶ τὴν Λιβύην.

ΟΙ τέσσαρες τόποι τὴν Αἴγυπτον περιειλήφασιν· ἀπὸ μὲν τῆς ἄρκτου, τὸ πέλαγος· ἀπ' ἀνατολῆς δὲ καὶ δύσεως, ἐρημίαι· ἀπὸ δὲ τῆς μεσημβρίας, Αἰθίοπες.

Αὐστηρὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ σωτήριος· δηλοῦται γὰρ οὐ λύπης, ἀλλὰ φυλακῆς ἕνεκεν· καὶ τὴν ἡδονὴν ἐκ τῶν λόγων ἦρκεν, ὅπως τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων χάριτος ἀπολαύσῃς, μηδέποτε ἀντὶ τοῦ βελτίονος τὸ χεῖρον αἱρώμεθα· ἤ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ἵνα μηδὲ τῶν ἐν μέσῳ κειμένων ἕνια παρίωμεν. ἰδιώτου μὲν ἑστίαν * μικρᾷ βαθυπλουτέραν ἀπραγμόνως ἐστὶ χαλεπὸν διασῶσαι· σὺ δὲ τοσούτων καὶ τηλικούτων κληρονομίαν ἀγαθῶν καθέξειν χωρὶς ἀγωνίας ἐλπίζεις; ἔτι ταῦτα, γινώσκων, ὅτι *κάλλιστα μὲν ὁ νόμος τῷ κεκτημένῳ διαφυλάττει· ταῦτα δὲ ὁ σίδηρος ἀφαιρεῖται τὸν ἀσθενέστερον. * μακρῷ, M. M. *κάλλιστα ibi, M. M.

Ὅτι, φησίν, ἐκ πολλοῦ χρόνου περιειληφότες ἴσμεν, ὅτι τὰς τῶν δυναστῶν φιλίας ὁ καιρὸς σφραγίζεται καὶ λύει· καὶ τὴν σὴν ἀσχολίαν ἄλλῳ δίδωσιν ἀφορμήν, αὔξων καὶ φθίνων τὰ πράγματα ἐξ ἀλλήλων. ὁ μὲν τῷ λόγῳ συνεχῶς χαριζόμενος, τὸ ἐκ τῶν ἔργων δυνατὸν ὑπερβαίνων, πολλὰ διαψεύδεται· ὁ δὲ προσλαμβάνων τοὺς αὐτοῦ φίλους βουλῆς κοινωνοὺς ἐν καιροῖς τηλικούτοις, * οὐ τὴν ὁρμὴν ὑποπίπτοντος δέεται. τίς γὰρ οὕτως ἄβουλος, ὃς τὸ δοκοῦν αὐτῷ παρ' ἑτέρου βούλεται μαθεῖν, καὶ ποιεῖν * τὸν σύμβουλον τῶν ἀπορουμένων, συνήγορον τῆς ἐπιθυμίας; εἰ γὰρ ὁ κύριος τῶν τοσούτων ἀγαθῶν, κρείττων ἐστὶ τῆς ἐπιθυμίας τῶν βιαζομένων· μακαρίζειν μὲν ἔχω τὸν ταῦτα κεκτημένον τὴν ἐξουσίαν, ἀφελέσθαι δὲ τοῖς ὅπλοις βιασάμενος τὰς χορηγίας οὐ δύναμαι. τί οὖν ἀμήχανον πρᾶξιν εἰς κενὴν * ἐπαγγελίαν ἄγειν, καὶ τὰς ἀδήλους ἐλπίδας τῶν προδήλων κινδύνων πλεῖον εὐλαβεῖσθαι; ἀλλὰ καταπλήξονται τοὺς Ἕλληνας οἱ Αἰθίοπες τίνι; τῇ μελανίᾳ καὶ τῇ παραλλαγῇ τῆς μορφῆς. οὐχ ὑπερβαίνει τὴν τοῦ παιδὸς ἡλικίαν παρ' ἡμῖν ὁ τοιοῦτος φόβος. ἐν δὲ τοῖς πολέμοις, καὶ ταῖς μείζοσι διαφοραῖς, οὐκ ὄψει καὶ χρώματι, τόλμῃ δὲ καὶ στρατηγίᾳ τὰ πράγματα κρίνεται. Ἐγὼ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ τύχη με κατέστησεν ἐπίτροπον τοῦ σώματος τοῦ σοῦ, νέου παντελῶς ὄντος, καὶ τῆς ὅλης βασιλείας, ἀπ' ἐκείνης εὐθὺς μέγαν ἐμαυτῷ πόνον ἐπέβαλον. τίνα τοῦτον; τοῖς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦσιν ἐναντιοῦσθαι (καὶ) δυσχεραίνειν, οὐ προφέρων αὐτοῖς· ἀφαιρούμενος οὐ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τὴν ἄγνοιαν ἵνα τῶν τοσούτων ἀγαθῶν φρονῶν ἀπολαύσῃς, μὴ διαμαρτάνων. τοῦτο γὰρ ἐζήτουν πατρὸς ἔχων εὔνοιαν χρόνῳ στοχαζομένην, οὐ κόλακος εἰρωνείαν καιρῷ προσομιλοῦσαν·

* al. οὐ τὴν. * al. τὸ σύμβουλον. * al. ἀπαγγελίαν.

οἶδα

Agatharchides.

οἶδα γὰρ πρεσβύτερος ὤν, καὶ πολλῶν ἔμπειρος γεγονὼς πραγμάτων, διὰ τοὺς θωπεύειν ἐπιβεβλημένους τοῖς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς, καὶ τὰς μεγίστας βασιλείας ἄρδην ἀνῃρημένας, τὴν Κασσάνδρου, τὴν Λυσιμάχου, τὴν Ἀλεξάνδρου, τηλικαύτην οὖσαν, τὴν Μήδων, τὴν Σύρων, τὴν Περσῶν· ὥστε μηδὲ * ἀπὸ σπέρματα καταλειφθῆναι τοῦ γένους. οὐκ ἀλόγως. νέου γὰρ πολλὰ μὲν ἀγνοοῦντος διὰ τὴν ἡλικίαν, ὀλιγωρουμένου δὲ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, οὐδὲν σφαλερώτερον, οὐδ' ἐπικινδυνότερον. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος, ἀήττητος ὢν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀσθενέστατος ἦν ἐν ταῖς ὁμιλίαις· ἡλίσκετο γὰρ ὑπὸ τῆς ἐπαίνων. καὶ Ζεὺς καλούμενος, οὐ χλευάζεσθαι ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τιμᾶσθαι· τῶν μὲν ἀδυνάτων ἐπιθυμῶν, τῆς δὲ φύσεως ἐπιλελησμένος.

Ὅταν ὁ δημαγωγὸς τοῖς πολλοῖς διαλέγηται, μὴ τὴν τοῦ φίλου τάξιν ὑποστησάμενος, ἀλλὰ τὴν τοῦ κόλακος, ἡ τῶν ὄχλων ὁρμὴ βεβαιωτὴν λαβοῦσα τῆς ἁμαρτίας τὸν σύμβουλον, ἀνέτρεψε τὴν πόλιν. ἐνσκήπτει γὰρ ὁ μῶμος οὐ κατὰ τῶν ὑπαιτίων μόνον, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ὁ φθόνος αὐτοῦ τὴν ἔφοδον προοδοποιήσαιτο. ἢ κρατεῖ γὰρ ὁ μῶμος, οὐ τῶν ὑπαιτίων μόνον, ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ τῶν ἐπικρατεστέρων αἰτίας. ἐπειδὰν ὁ φθόνος πικρὸν τὸ βέλος ἀφείς, προκατεργάσαιτο τὸν οὐκ ἄξιον τοῦτο * πείσεσθαι.

Χρῶνται δὲ ἐπὶ τῶν κινδύνων τῶν πολεμικῶν αἰθίοπες τοῖς μὲν τόξοις μεγάλοις, βραχέσι δὲ τοῖς οἰστοῖς· ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας τοῦ καλάμου κερκίδος ἀντὶ τοῦ σιδήρου παραμήκης τῷ τύπῳ λίθος ἀνέστρεπται, νεύροις ἐσφιγμένος, ὀξὺς μὲν ὑπερβολῇ, φαρμάκοις δὲ θανασίμοις βεβαμμένος.

Ὅτι Πτολεμαῖος, φησίν, εἰς τὸν κατὰ αἰθιόπων πόλεμον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πεντακοσίους συνέλεξεν ἱππεῖς· ὧν τοῖς προκινδυνεύειν μέλλουσι καὶ καθηγουμένοις τὸ πλῆθος οὖσιν ἑκατὸν, ὁπλισμὸν περιέθηκε τρόπον· στολὰς γὰρ αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἵπποις ἀνέδωκε πιλητάς, ἃς οἱ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην προσαγορεύουσι * κάσας, ὥστε πᾶν κρύπτειν τὸ σῶμα, πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν.

ἘΚ ΤΗ͂Σ ΠΈΜΠΤΗΣ ἈΓΑΘΑΡ-χίδου ἱστορίας τῆς περὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Ὅτι πολλοί, φησί, καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ποιημάτων ἐργαζομένων, διηπορήκασι, πῶς τὰς ὑπερβαλούσας ἐνίοις ἀκληρίας τὸν ἐκτὸς τῶν κινδύνων κείμενον πρεπόντως ἐξαγγελτέον; ὧν ὁ τρόπος οὐ λίαν γένοιτ' ἂν ἐμφανής, εἰ μή τις ὑποτάξαιτ' ἂν αἰτίαν ἀκόλουθον τοῖς ἐμφανιζομένοις.

Ὄλυνθον καὶ Θήβας δύο πόλεις ἐνδόξους Ἀλέξανδρος καὶ Φίλιππος διαρπάσαντες, καθεῖλον εἰς ἔδαφος. τὸ δὲ δεινὸν τοῦ συντελεσθέντος παρ' ἐλπίδα προσπεσὸν, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοῖς ἀγωνίαν περὶ τῶν ὅλων μεγάλην ἐπίστησε καὶ τῶν ῥητόρων οὐκ ὀλίγοις λόγου παρέσχεν ἀφορμὴν, εἰς τὸ δηλῶσαι τὰ πεπραγμένα τοῦ πάθους οἰκείως. εἰρήκασι οὖν περὶ τούτου τοῦ πράγματος ἄλλοι μὲν ἀλληγορικῶς τῷ τρόπῳ, καὶ ταῖς διαλέκτοις, ὡς δοκοῦσι, περιττῶς· οἱ δ' ἐμβριθέστερον, τῇ συνήθει καὶ τὰς κυριολογίας ἐν τοῖς δεινοῖς οὐ πεφευγότες. ἑκατέρου δέ σοι προοισόμεθα παραδείγματα γένους, ἵνα τοὺς χαρακτῆρας ἐκ παραβολῆς * ἐπιδὼν, τοὺς ἄμεινον καὶ τοὐναντίον εἰπόντας ἐπ' αὐταῖς * δ[illegible] ταῖς δοκιμασίαις.

* al. σπέρμα.

* πείσεσθαι.

* al. κάσας.

* ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν.

* al. ἐπιδὼν τοὺς ... δέησαι.

* al. αἵρει.

Noui enim vt natu grandior, multarumque rerum experientiam consecutus, per assentationem eos, qui excellerent dignitate, regnaque simul funditus deleta Cassandri, Lysimachi, & Alexandri, tanta cum fuerint, Medorum, Syrorum, & Persarum: vt neque generis semina reliquerint, non sine caussa. Iuuene enim per ætatem rerum imperito, celebri vero in peccatis, nihil æque promtius ad lapsum, neque periculosius. Alexander igitur armis inuictus, in vitæ consuetudine fuit infirmior: laudatione enim captus est, appellatusque Iupiter, non se subsannari, sed honorari existimabat. Expetitis iis quæ fieri nequiuerant, naturæ fuit oblitus.

Quando orator cum populo disseruit, non amici sed adulatoris personam sustinens, plebis impetus consiliarium, qui in peccato confirmaret nactus, vrbem euertit. Imminet enim aduersarius non reo tantùm, sed & iis, aduersus quos inuidia ipsi aditum adornauit. vel, accusator enim vincit non modò reorum, sed etiam interdum potentiorum accusationes. postquam inuidia telum acerbum iaciens persuasit, non esse eo dignum facinus.

Vtuntur & Æthiopes in bellicis periculis ingentibus telis, breuibus verò iaculis, in summa arundinis parte pro ferro oblongum figura lapidem ponunt, funibus constrictum, acutum supra modum, venenis verò mortiferis tinctum.

Ptolemæus, ait, ad bellum contra Æthiopes e Græcia quingentos equites conscripsit. De his qui in prima acie versaturi erant, & agmen ducturi, numero centum, eos singularibus instruxit armis. Nam & ipsis & equis vestes ad pilei modum constipatas, quas *Casas* in regione illa vocant, attribuit, vt totum præter oculos contegeretur corpus.

Ex libro quinto Agatharchidis, De mari rubro.

PLERIQVE etiam politicorum virorum ac poetarum dubitarunt, quomodo summæ quorundam calamitates iis qui extra pericula positi sunt, decenter nunciandæ sint? quorum modus non facile inclarescit, nisi aliquis præstruxerit caussam iis quæ aperiûtur conuenientem. Olynthum & Thebas oppida duo clara, Philippus & Alexander diripientes, solo æquarunt. quod malum quum præter spem acciderit, magnum de imperio multis etiam Græcis terrorem incussit, multisque oratoribus dicendi materiam suppeditauit, vt calamitates propriè ostenderent. Alij ergo vt videbantur super hac re allegoricè ac variis dialectis abundè dixerunt, alij vero vehementius consueto more, propriéque loqui rebus arduis non subterfugiebant. Vtriusque tibi generis exempla proferam, vt formas è comparatione cognoscens, vtri melius aut deterius dicant, tuo iudicio colligas.

Agatharchides. Hegesias.

Hegesias quidem euersionem vrbium sæpe commemorans exilis est, nolens enim tempora singulatim recensere, studens vero necessario in acerbis leporem nimium adhibere, sui argumenti leuitatem aliquantum assequitur, sed non pro rei dignitate, quemadmodum in suis orationibus conniuetur. quale illud: *Vrbe relicta nomen acquisiuimus.* Specta igitur hoc: affectionem nequaquam mouet, sed significationem tacitam infert, & in dicta inquirere cogit. Vbi enim ambiguitatem sententia videtur, breuis sermonis grauitate remittit. Quare? quia dictum clare, & perspicuendo, animi contentum deprehendere licet. Postposita vero perspicuitate, neque vis aut splendor verbis subesse potest. Hanc de Thebanis ad eundem modum loquitur: *Maxime enim locum clamantem, mutum calamitas reddidit.* Rursum de Olynthiis: *Veni ex vrbe Myriandro, euersa non amplius vrbs:* quæris quid? Ipsum enim dictum emphasin requirens in errorem nostrum iudicium duxit. Decet enim miserantem ab affectatio abstinere, rem designare quæ affectioni propria est, si dictione ornaturus sit, sed calamitatis causæ seruiturus. Sed ad alia procedendum.

O Alexander, Epaminondam existima conspectis vrbis reliquiis, præsentem non comprecari. Accusatio quidem iuuenilis, & dura translatio & tristis actionis aspectus dici non potest. ALIVD: *Regia insania vrbe euersa, miserandum magis quam tragœdia spectaculum dedit:* ad quod is potius, quàm rhetoris munus aptum videtur, nihil valde ad rem pertinens attingit. Difficile enim puto difficillimis rebus ridiculum accommodare sermonem. ALIVD: *Quid attinet commemorare Olynthios & Thebanos, qua per singulas vrbes morientes perpessi sunt?* ALIVD, simile adulationis non pulchræ, & simplicitatem habens: *Simile quid Alexander fecisti, Thebas cum diruisses, ac si Iupiter ex aliqua cœli parte Lunam sustulisset. Reliquus enim Athenis Sole: Duæ enim hæ ciuitates Græciæ sunt ocelli, & duo de altera certabat. Alter enim euulsus oculus est, Thebæ.* Mihi quidem iocari sophista hisce videtur, non deplorare vrbis fortunam, & videre, quomodo breuissime sermonem abscindat: & quomodo sub aspectum calamitatē ducat perspicuitate sermonis. ALIVD quid simile: *Vrbes vicinæ deflebant vrbem, quæ prior fuisset, videntes iam non esse.* Si quis igitur Thebanis aut Olynthiis sub ipsam euersionem huiusmodi periodos collectas recitasset, viderentur mihi scriptorem derisuri, & quodammodo inferiorem ipsis existimaturæ misse. ALIVD genus attingemus, rati ipsum sophistam: *Graue, regionem sterilem esse, quæ fatuos homines genuit.* Sed non sic Demosthenes, cuius ille sententiam deteriorem reddit. Scribit enim, Atticam ouium fieri pascuam, esse graue, quæ prima ante alias fatuum produxit fructum. Ille vero dum dixit, graue esse, terram infœcundam esse, quæ fatos homines produxerit, è verbis pugnantia sumit, non ex re. Hinc & frigiditatem summam ostendit.

Ἡγησίας μὲν οὖν πολλάκις τῆς ἀπωλείας μεμνημένος τῶν πόλεων, ἀτελής ἐστιν. οὔτε μὴν ὑπὲρ τῶν καιρῶν οἰκείως διελέγχεται, ζητεῖ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἐν αὐστηροῖς πράγμασι κουφότητα διαφαίνειν· τοῦ μὲν ἰδίου * ζητήματος ἐπὶ ποσὸν τυγχάνει, τῆς δὲ τῶν ὑποκειμένων ἀξίας οὐ στοχάζεται· ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς αὐτοῦ φέρεται λόγοις. οἷον, ὄνομα καταλιπόντες, πόλιν κατελίπομεν. σκόπει τοίνυν τοῦτο, πάθος μὲν οὐδαμῶς ποιεῖ, ἀλλὰ συνάγει πρὸς τὴν ὑπόνοιαν, καὶ ποιεῖ ζητεῖν τί λέγει. * οὐ γὰρ εἴ τις τῇ γνώμῃ δισταγμὸν ἐνεργάσηται, ἐκεῖνο ἀπὸ τοῦ λόγου τὸ δεινὸν ἀφῆκε. διὰ τί; ὅτι τὸ ῥηθὲν ἐὰν σαφῶς γνῶται, καὶ τὴν συμπάθειαν ἔστι λαβεῖν. ὁ δὲ ὑστερήσας τῆς σαφείας, ἀπολείπεται καὶ τῆς * ἐνεργείας. εἶτα ὅμοιον ἐπὶ Θηβαίων εἰσί. τὸν γὰρ μέγιστα βοήσαντα τόπον, ἄφωνον ἡ συμφορὰ πεποίηκε. πάλιν ἐπὶ Ὀλυνθίων. Ἐκ Μυριάνδρου πόλεως ἐξῆλθον, ὅ τις ἐρ… οὐκ ἔτ' εἶδεν· ἐζήτεις δὲ τί; τὸ μὲν γὰρ ῥηθὲν, ὑπὸ τοιαύτην ἔμφασιν πολλάκις, πεπλάνηκεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ προκειμένου τὴν γνώμην. δεῖ δὲ τὸν οἰκτίζοντα μὲν ἀφελείᾳ τοῦ * ἀστεισμοῦ, τὸ πρᾶγμα σημαίνειν ὃ οἰκεῖον δὲ τοῦ πάθους, * εἰ μέλλει μὴ τῇ λέξει διακοσμεῖν, ἀλλὰ τῷ τῆς συμφορᾶς αἰτίῳ προσεδρεύειν. ἀλλ' ἐπ' ἕτερον ἴωμεν.

Ἀλέξανδρε τὸν Ἐπαμινώνδαν νόμιζε ἐπὶ τὰ λείψανα τῆς πόλεως, παρόντα μὴ συνεύχεσθαι. αἴτημα μὲν μειρακιῶδες. καὶ μεταφορὰ σκληρά, τὸ δὲ σκυθρωπὸν τῆς πράξεως ἄρρητον. ὢ βασιλικὴ μανία προσπταίσασα πόλις, τραγῳδίας ἐλεεινοτέρα γέγονε, πρὸς τὸν μᾶλλον, ἢ τὸ καθῆκον σοφιστῇ * ἐπιτηδεύειν φαίνεται ** οὐδὲν ἐκ λίαν ἅπτεται τοῦ προκειμένου. χαλεπὸν γὰρ οἶμαι, χαλεποῖς πράγμασι γελοίαν διάλεκτον * ἐφαρμόσαι. τί δεῖ λέγειν Ὀλυνθίους καὶ Θηβαίους, οἷα κατὰ πόλεις ἀποθανόντες πεπόνθασιν; ποιεῖ [illegible] Ὅμοιον πεποίηκας, Ἀλέξανδρε, Θήβας κατασκάψας, ὡς ἂν εἰ ὁ Ζεὺς ἐκ τῆς κατ' οὐρανὸν μερίδος * ἐκβάλοι τὴν σελήνην. ὑπολείπεται γὰρ τὸν ἥλιον ταῖς Ἀθήναις. δύο γὰρ αὗται πόλεις, τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ὄψεις. διὸ καὶ περὶ τῆς ἑτέρας ἀγωνιῶ νῦν. ὁ μὲν γὰρ εἷς αὐτῶν ὀφθαλμὸς ἡ Θηβαίων * ἐκκέκοπται πόλις. ἐμοὶ μὲν οὖν σκώπτειν ὁ σοφιστὴς δοκεῖ διὰ τούτων, οὐκ ὀλοφύρεσθαι τὴν πόλεων τὴν τύχην· καὶ σκοπεῖν, πῶς ἂν τάχιστα συγκόψαιτο τὸν λόγον * οὐ πῶς τὸ πάθος ὑπὸ τὴν ὄψιν ἀγάγοι διὰ τῆς ἐναργείας. ἕτερον ὅμοιον. αἱ δὲ πόλεις αἱ πλησίον, ἔκλαιον τὴν πόλιν, ὁρῶσαι τὴν πρότερον οὖσαν, οὐκ ἔτ' οὖσαν. εἴ τις οὖν τοῖς Θηβαίοις καὶ τοῖς Ὀλυνθίοις παρ' αὐτὴν τὴν ἅλωσιν τὰς περιόδους ταύτας * συναχθέντας ἔλεγε, δοκοῦσιν ἄν μοι γελάσαι τὸν γράψαντα, καὶ τρόπον τινὰ αὐτὸν ὑπολαβεῖν ἀθλιώτερον. * ἀλλ' οὐχ οὕτως ἀψάμενοι, τὸν αὐτὸν ἡγούμενοι σοφιστήν. δεινόν, τὴν χώραν ἄφορον εἶναι, τὴν τοὺς ἀφρόνας τεκοῦσαν. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης, οὗ τὴν γνώμην φαύλην ἔθηκε. τὸ χεῖρον μετέθηκε. γράφει γὰρ δεινὸν ὑπολαβεῖν ἡγεῖσθαι τὴν Ἀττικήν, ἣ πρώτη τοῖς ἄλλοις ἐξήνεγκε τὸν ἥμερον καρπόν. ὁ δὲ φήσας δεινὸν εἶναι, τὴν γῆν ἄφορον ἡγεῖσθαι, τὴν τοὺς καρποὺς τεκοῦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τὴν ἐναντίωσιν εἴληφεν, οὐκ ἐκ τοῦ πράγματος. διὸ καὶ ψυχρότητα ἐσχάτην ἐμφαίνει.

[illegible] [illegible]

ὥσπερ καὶ * Ἑρμησιάναξ, ὁ τὴν Ἀθηνᾶν ἐγκωμιάσας οὕτως. ἐκ γὰρ τῆς τοῦ Διὸς γεγενημένη κεφαλῆς, εἰκότως ἔχει τῆς εὐδαιμονίας τὸ κεφάλαιον τοιοῦτον. καὶ τίς δ' ἂν δυνήσαιτο ποιῆσαι τὴν τοῦ Κύρου δόσιν ἀνυπόστατον ἀλλ' ἀτίμητον; τόπος δὲ ποῖος γένοιτ' ἂν ἄβατος, ὅπου προκειμένου; πάντα (φησὶν ὁ Ἀγαθαρχίδης) τὰ τοιαῦτα ἀδόκιμα· ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς ἐλθεῖν * ὁμολογίᾳ λέγοι, ἐγγὺς τοῦ περὶ ποιητὰς ἵσταται· εἰ δὲ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν λόγου, οὐκ ὀρθῶς τῇ κρίσει ἐπέβαλε. πλὴν προστίθησι καὶ ἕτερα τῶν εἰρημένων ὅμοια, ὑπὸ τὴν αὐτὴν δὲ ταῦτα φέρων διχόνοιαν. οἷον Θηβαῖοι ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Μακεδόνας ὑπὲρ τοὺς μυρίους ἀνῃρέθησαν. ὦ σχετλίας ἐπιφανείας· ἄνθρωποι τοσοῦτοι παραλόγως ἀναπεπτωκότες. καὶ πάλιν τῆς περὶ πόλεως κατασκαφῆς, οἱ μὲν ἄνδρες πυρῶν * συμφορὰς ὑπομένουσιν· αἱ δὲ γυναῖκες μετῳκίσθησαν εἰς Μακεδονίαν, τὴν πόλιν * διαψῶσαι πως θάψαντες. ἔτι δὲ * ἴλη δὲ φάλαγξ τῶν Μακεδόνων εἰσβιασαμένη τοῖς ὅπλοις ἐντὸς τείχους, τὴν πόλιν ἀπώλεσεν. ἐκεῖ μὲν περὶ ταφὴν πόλεως, ἐνταῦθα δὲ θάνατος. λοιπὸν ἐπιφορᾷ δεῖ περιθέντας, ἐπιγράμματι χρήσασθαι. ἡ παντελὴς ἡ πρᾶξις πλὴν τῆς μὲν τοῦ τοιούτου κουφότητος, ἢ ἐκ μανίας εἰπεῖν, πικρότερος φανῶ, διελήλυθα μὲν φασὶ τὰ πλεῖστα. εἰσάγει δὲ μετὰ σαφηνείας καὶ τῆς πρεπούσης [λόγῳ] κοσμιότητος εἰς τὸν ὅμοιον εἰπόντας * τρόπον Στρατοκλέα μὲν οὕτως· Ἀθηναῖοι καὶ ἀπείρεσαν τὸ Θηβαίων ἄστυ, τῶν συναγωνισαμένων ὑμῖν τὸν πρὸς Φίλιππον πόλεμον. ἅμα (φησὶ) τὸ πάθος τῆς πόλεως ἐναργῶς ἐξέθηκε, καὶ τῆς τῶν ἠτυχηκότων φιλίας ὑπεμνήσθη. τὸ δεινὸν γὰρ εὐνοίᾳ παρατεθὲν ἐμβριθέστερον εἴωθε τὸν οἶκτον ποιεῖν. μετὰ Στρατοκλέα ὁμοίως Αἰσχίνην εἰσάγει, λέγοντα· πόλις ἀστυγείτων ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἠφάνισται. ἀρίστα (φησὶ) τῆς μὲν ἀπωλείας τὸ τάχος τῇ μεταφορᾷ σημήνας. τοὺς κινδύνους δὲ ἐνδεικνὺς ἐκ τοῦ τοιοῦτον συμβῆναι τοῖς ἀκούουσι δὲ κινεῖν ὁμοίως ὑπάρχοντα. ἀλλὰ γὰρ ὁ Δημοσθένης, φησί, μετενεγκὼν τοὺς λόγους ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, οὕτω δεδήλωκε· τὴν μὲν πόλιν ἐξέτριψεν ἐκ θεμελίων, ὥστε μηδὲ τὴν ἑστίαν καταλιπεῖν τῶν πατέρων. παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας τῶν ἡγησαμένων τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τὰς σκηνὰς τῶν βαρβάρων διένειμε. πικρῶς καὶ σαφῶς, καὶ βραχέως * ἀφ' ἑκάστου τῶν εἰδῶν εἰκότως ἐβουλήθη ὁ λέγων, ὅμως τῆς διδασκούσης τὸ πρᾶγμα ἐναργείας οὐκ ἐπελάθετο. πάλιν ἐπ' Ὀλυνθίων ὁ αὐτὸς ῥήτωρ· Ὄλυνθον δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν, καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις τὰς ἐπὶ Θρᾴκης, ἃς ἁπάσας οὕτως ὠμῶς ἀνῄρηκεν, ὥστε εἰ μηδὲ πώποτε ᾠκίσθησαν, ῥᾴδιον εἶναι προσελθόντας εἰπεῖν. ἐμφανίσας τὸ πλῆθος τῶν πόλεων, τῶν ἀνδρῶν τὴν συμφοράν, * ἐπέλαβεν, ὅπως ὁ πλεῖστος εἰσίτω τοῦ παραδόξου τεθέντος, μᾶλλον τῶν ἀκροωμένων ἐκπλήσσηται τὸ πάθος. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα καὶ ἑτέρων εἰπὼν συγγραφέων τὰ μὲν ἀποδέχεται, τοὺς δὲ ὡς Ἡγησίας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνων, παραγράφεται.

Quemadmodum Ermesianax qui sic Athenas laudauit: Ex Iouis enim capite prognata, merito talem habet caput felicitatis; & quis possit Cyri donationem ἀκαταφρόνητον non relinquendam facere? Et simile hoc: Hac vna immiaet, vna adiaceat? Talia omnia (inquit Agatharchides) sunt ab vsu remota. Sed si ad commiserationem mouendam dicta, non procul a decoro absunt. Sin de omni idea accipit, iudicium non recte facit, nisi quod præter dicta id genus alia plurima congerit. Similiter erminatur & huiusmodi: Innouatum bello Macedonico pugnam in certaminum pulcherrimam demonstratio: tot homines præter rationem occisi sunt. & iterum: Vrbe deleta, viri quidem futurum calamitates spectabant. mulieres autem in Macedoniam translatæ sunt, vrbem aliquo modo sepelientes. Atque iterum: Turma Macedonum vero irruens armis intra muros, vrbem vastauit: ibi quidem vrbis sepulchrum, hic vero mors. Ceterum oportet funeris elationem ponentes, epigrammate vti. & integra res est, nisi quod huius festiuitatis, ne dicens infantile acerbior videar, enarrantes sunt, inquiunt, plurima. Introducit vero cum perspicuitate & ornatu qui debetur orationi, similia eloquentes. Stratoclem quidem sic: Aratar terrae ferunt Thebanorum ciuitatem, qui vobiscum contra Philippum arma sumpserunt: simul (inquit) casum vrbis euidenter exposuit, & simul etiam amicitiæ recordatus est. Durum enim beneuolentia appositum, maiorem solet commiserationem mouere. Post Stratoclem similiter Æschinem inducit dicentem: Vrbs contermina e media Græcia deleta est, inquit, celeritatem excidij metaphora significans. Periculum vero inferens ex hoc, quod ostendit pati cum qui finitimus est. Sed & Demosthenes, inquit, transferens sermonem suum, in Alexandrum sic ostendit: Vrbem funditus euertit, vt ne cinerem quidem domuum reliquerit. Liberos vero & vxores Ducum Græciæ per tabernacula Barbarorum distribuit. Acriter & clare & breuiter de singulis speciebus vsus excelsi, non oblitus fuit tamen rem docentis energiæ. Rursum de Olynthiis idem orator, Olynthum & Methonem & Apolloniam, & duas & triginta vrbes Thraciæ, quas omnes ita crudeliter euertit, vt si nunquam condita fuissent, facile esse aduenientes dicere. Ostendens enim vrbium multitudinem, virorum calamitatem comprehendit, vt plurima commiseratio posito inopinato, magis auditorum affectionem moueat. Hæc & id genus alia aliorum etiam scriptorum dicens, recipit quidem: Hegesiam vero, & ab ipso profecta reiicit.

ὍΤι ἀπὸ τοῦ Μεμφιτῶν ἄστεος εἰς τὴν Θηβαΐδα πέντε εἰσὶ μεταξὺ νομοὶ ἐθνῶν, ἔχοντες πολυάνθρωπον τάξιν. πρῶτος μέν, ὁ Ἡρακλεοπολίτης· δεύτερος, ὁ Λυκοπολίτης· τρίτος, ὁ Ὀξυρυγχίτης·

A Memphitarum vrbe in Thebaidem quinque gentium præfecturæ (Nomos appellant) intercedunt, quarum populosus est ordo. I. Est Heracleopolitarum, II. Lycopolitarum. III. Oxyrinchitarum.

* al. Ἑρμησιάναξ. * al. περιελθεῖν. * συμφορὰς. * al. θάψαι * ἴλη. * al. εἰπόντας τινάς. * ἰδ' Μ.Ν. * al. ἀπήνεγκεν.

AGATHARCHIDES. E mari Erythræo.

CAP. IX. De præfecturis Ægypti, à Memphi ad Thebaidem vsque.

Agatharchides.

IV. Hermopolitarum. V. Alij Phylacam (custodiam,) alij Schediam (ratem,) nominant. In hac rerum quæ ex superioribus terris importantur, exigunt & deponunt vectigal. Et qui dicta hæc loca superat, principium Thebaidos est vrbs Lycum, id est, luporum. Inde alia vrbs Veneris. Et præter has Panon. Exin Thœnis. Et post hanc Bopos: sub qua vrbs Iouis, cognomento parua. A Tentyritarum, quam vocant, præfectura, Apollinis nomine vrbs est, supra quam Coptus & porro Elephantina. Tandem occurrit Æthiopum terra, & Cortia prima. Loca igitur a Memphi ad Æthiopiam præcipua hæc sunt enumerata.

Cap. x. Nilus. De marmoreo aureo metallo.

PROPE rubrum mare, quamuis diuerticula multa & anfractus faciat Nilus, insigniter tamen illuc deflectit, & ad dexterum riparum tractum magnam illam declinationem efficit, prolixúsq; è pelago in continentem sinus protenditur, ita vt quæ in medio est aquarum, salsæ & potabilis, diameter, instar isthmi copiosi in arctum cogatur. Ad mare igitur hoc, in propinquo sunt loca, vbi metalla (quæ * genuina vocitant) affatim proueniunt, colore quidem supra modum nigro, sed quæ tale intra se marmor producunt, vt nihil sit quod cum eo certet, dum candor nullam admittit comparationem.

* al. Aurea.

Cap. xi. De pauperū afflictione in effodiendo auro metallis, deque modo aurum effodiendi.

EXTREMOS illic & abiectæ sortis homines in aurifodinarum seruitutem acerbissimā tyrannis abducit: quorum alij cum vxoribus & liberis, alij etiam absque illis, ærumnas tolerant: quas cum tragice exaggerauit auctor, quòd ad summam calamitatem nihil reliqui sibi faciant, * modum exponit quo aurum illud elaborent. Montium illorum, vbi aurum reperitur, quæ prærupta sunt & asperam omnino naturam habent, lignis incendunt: cumque igni laxos & molles fecerunt, experimentum illis demum admouent. Tum quæ in petra emollita sunt ferro latomico in frusta scindunt. Præestque aliis artifex, qui lapidem diiudicat. Qui postquam vias metalli indagatoribus ostendit, totum opus misellorum necessitati dispertit. Ad hunc modum robore & ætate integri, malleis ex ferro incisoriis locum marmore grauidum perfringunt, ictusque non arte sed viribus administratur, & plures per rupem cuniculos agunt, non quidem rectos: nam quandoque sursum, quandoque deorsum, nunc ad latus sinistrum, nunc in obliquum & transuersum, perinde vt arborum radices, lapis auro prægnans deuergit. Illi igitur lychnis ad frontes alligatis lapidem cædunt, candore eius, vt vena, deducti. Et vbi variis modis posita illis corpora efformarunt, in terram fragmenta deiiciunt, non pro sui roboris habitu, sed ad oculum præfecti, qui verbera ab increpatione non seiungit. Pueri autem impuberes, in cuniculos ab illis effossos irreptantes, etiam lapillos, de proiectis multo collectos labore, intra ostium deportāt. Ab his porrò senes, & hominum inualidorum turba, lapidem transferunt, & translatum inspectoribus (qui Epoptæ vocantur) exhibent.

* lorum.

τέταρτος, ὁ Ἑρμοπολίτης· πέμπτος, ὃν οἱ μὲν * φυλακὴν, οἱ δὲ σχεδίαν καλοῦσιν. ἐν ταύτῃ τῶν ἄνωθεν καταγομένων εἰσπράττεται καὶ τίθεασι τὸ τέλος· τοῖς δὲ εἰρημένοις ὑπερβάλλοντι τόποις, ἀρχὴ τῆς Θηβαΐδος ἡ Λύκων πόλις. εἶτα Ἀφροδίτης ἄλλη. πρὸς δὲ τούτοις, Πανῶν· ἔπειτα * Θοῖνις· μετὰ ταύτην, Βοπὸς· ὑφ' ἣν Διὸς πόλις, ἣν [καὶ] καλοῦσι μικράν. μετὰ δὲ τὴν προσαγορευομένην Τεντυριτῶν νομὸν, Ἀπόλλωνος ὀνομάζεται πόλις· καὶ ἐπάνω μὲν Κοπτὸς, ἔπειτα Ἐλεφαντίνη, * εἶτα Αἰθιόπων χώρα, Κορτία πρώτη. τὰ μὲν οὖν ἀπὸ Μέμφεως ἕως Αἰθιοπίας, εἴρηται.

Ὅτι πλησίον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καθ' ὃ ὁ Νεῖλος πολλὰς ἐκτροπὰς καὶ διαφορὰς ποιούμενος, ὅμως ἐκεῖσε ἀποκάμπτει περιφανῶς, καὶ ποιεῖται κατὰ τὴν δεξιὰν ῥύσιν τὴν ἀγκῶνα τὴν * κλίσιν μεγάλην, ἐκ δὲ τοῦ [μεγάλου] πελάγους κόλπος εἰς τὴν ἤπειρον ἀνατείνεται πολὺς, ὥστε τὴν μεταξὺ διάμετρον τῶν ὑδάτων, τοῦ τε ἁλμυροῦ καὶ ποτίμου, παραπλήσιον ἰσθμῷ πολλῷ τὴν συστολὴν λαμβάνειν. κατὰ γοῦν τὴν εἰρημένην θάλατταν, πλησίον ἐστί τινα τῶν καλουμένων * χρυσίων πλῆθος ἔχοντα μετάλλων· τῇ χρόᾳ μὲν ὄντα καθ' ὑπερβολὴν μέλανα· μάρμαρον δὲ ποιοῦντα τοιαύτας ἐν ἑαυτοῖς ἐκφύσεις, ὥστε πᾶν λείπεσθαι τὸ διαμιλλώμενον, τῆς λευκότητος κρίσιν οὐκ ἐχούσης.

Ὅτι οὓς * ἐσχάτως (φησὶ) κατέχει ἀκλήρημα, τούτους ἡ τυραννὶς εἰς τὴν τῆς χρυσωρυχίας ἀπάγει πικροτάτην δουλείαν· τοὺς μὲν, ἅμα δὲ γυναιξὶ καὶ παισὶ ταλαιπωρουμένους· τοὺς δὲ, καὶ χωρὶς τῶν εἰρημένων. ὑπερβολὴν οὖν οὐδενὶ τὸ πάθος δυστυχήματι καταλιπεῖν ἐκτραγῳδήσας, [τὸν * τρόπον ἀπαγγέλλει τῆς περὶ τὸ χρυσίον ἐργασίας.] τῶν ὀρῶν, φησὶν, ἐν οἷς ὁ χρυσὸς εὑρίσκεται, τὰ μὲν ἀπότομα καὶ τελέως σκληρὰν ἔχοντα φύσιν, ἐμπρήσαντες ὕλῃ, καὶ * χαῦνα τῷ πυρὶ ποιήσαντες, οὕτως αὐτοῖς προσάγουσι τὴν πεῖραν· τὰ δ' ἀνειμένα τῇ πέτρᾳ σιδήρῳ λατομικῷ κερματίζοντες. καθηγεῖται δὲ τῶν ἄλλων ὁ τεχνίτης, ὃ τὸν λίθον διαιρεῖ. ὅταν δὲ οὗτος τοῖς * μεταλλεύουσι τὰς ὁδοὺς ὑποδείξῃ, τὸ πᾶν ἔργον καταμερίζεται τῇ τῶν ἀτυχούντων ἀνάγκῃ. τοῦτον τὸν τρόπον οἱ μὲν διαφέροντες καὶ ἰσχύϊ τύποισι σιδηραῖς κόπτουσι τὴν χώραν τὴν μαρμαρίζουσαν, οὐ τέχνῃ τὴν πληγὴν, ἀλλὰ βίᾳ· καὶ τέμνουσι διὰ τῆς πέτρας ὑπονόμους πλείστας οὐκ εὐθείας, * ἀλλ' ὅτε μὲν ἄνω τῆς χρυσίτιδος ἀπονευούσης * λίθου, ποτὲ δὲ κατωφερῶς· ποτὲ δὲ εἰς τὴν εὐώνυμον κλίσιν· ἐνίοτε δὲ σκολιὰν καὶ διεστραμμένην, καὶ παραπλησίαν ταῖς τῶν δένδρων ῥίζαις. οὗτοι μὲν οὖν * λύχνους προσδεδεμένους τοῖς μετώποις ἔχοντες, λατομοῦσιν. ἀκολουθοῦντες οἷον φλεβὶ, τῷ λευκαντίζοντι. καὶ πολλαχῶς καταχηματίσαντες τῶν σωμάτων τὰς θέσεις, καταβάλλουσι τὰ * θραύσματα εἰς ἔδαφος, οὐ πρὸς τὴν ἰδίαν ἕξιν τε καὶ δύναμιν, ἀλλὰ πρὸς ὀφθαλμὸν ἐπιστάτου, πληγῆς τὴν ἐπιτίμησιν οὐδέποτε χωρίζοντος. οἱ δὲ ἄνηβοι παῖδες εἰς τοὺς ὑπὸ τούτων ὀρυχθέντας ὑπονόμους εἰσδυόμενοι, καὶ τὴν χάλικα τῶν ῥιπτουμένων, * ἐπιπόνως συλλέγοντες, ἐκτὸς τῶν στομίων κομίζουσι. παρὰ δὲ τούτων οἵ τε πρεσβύτεροι καὶ τῶν ἀσθενῶν οἱ πολλοὶ τὸν λίθον μεταφέρουσι· μετακομίζουσι δὲ οὗτοι τοῖς * καλουμένοις * ἐπόπταις.

* φυλακεῖα. * al. Θῶνις. * al. εἶτ'. * μεγάλ. κλίσιν H. al. * χρυσίων H. al. * ἐσχάτως H. al. * τρόπον H. al. * χαῦνα ποιήσει. * μεταλλεύουσι. * ἀλλ' ὅτε. * al. λίθων. * λύχνους. * al. θραύσματα. * al. ἐπιπόνως. * χαλουμένοις H. al. * al. ἐπόπταις.

οἱ γὰρ

Agatharchides.

οἱ γὰρ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐτῶν, καὶ τοῖς εἴδεσι καρτεροί, * ὅλμοις λιθίνοις * παραλαβόντες [illegible] σιδηροῖς [illegible] κόπτουσιν [illegible] καὶ ποιήσαντες τὸ μέγιστον [illegible] πλεῖστον, πρὸς τὴν αὐτὴν [illegible] ἑτέροις. ἔστι δὲ ὁ [illegible] τῶν γυναικῶν, [illegible] φυλακὰς [illegible] μύλοι γὰρ ἑξῆς πλείους [illegible] ἐπὶ τὰ [illegible] πρὸς τὴν [illegible] ὥστε * [illegible] τὴν [illegible] τοῦ σώματος κρύπτειν [illegible] ἕως [illegible] τῆς σεμιδάλεως [illegible] μέτρον. [illegible] οἱ τὴν [illegible] τύχης [illegible] θανατοῦσιν [illegible] [illegible] διαδέχονται μὲν τὸ κατειργασμένον, οἱ [illegible] σπλαγγαῖς· εἰσὶ δὲ οὗτοι τεχνῖται, πρὸς τὸ πέρας ἄγειν δυνάμενοι τὴν βασιλικὴν χρείαν. ἡ δ᾽ ἐργασία τοιαύτη· καταβάλλουσι τὴν ἀληλεσμένην μάρμαρον ἐπὶ σανίδος πλατείας [illegible] εἰς [illegible] [illegible] ὕδωρ, [illegible] [δὲ] μᾶλλον. [illegible] σπλαγγαῖς, [illegible] μαλακοῖς καὶ [illegible] κούφως, καὶ θλίβοντες [illegible] ἀσχήμασι, [illegible] [illegible] φύσεως [illegible] [illegible] χρυσοῦ, [illegible] καὶ [illegible] βῶλον, [illegible] καλῶς [illegible] [illegible] κατεργασαμένον [illegible] [illegible] χρυσίου τὸ χρῶμα, [illegible] μὲν οὖν πρὸς τοῖς μετάλλοις ἀπώλεια τῶν πολλῶν σωμάτων πρὸς τὸ [illegible] τέλος κομίζεται, [illegible] αὐτῆς τῆς φύσεως δείκνυσιν, ὅτι τὸ χρυσίον [illegible] καὶ τὴν [illegible] τὴν [illegible] [illegible] τὴν ἐργασίαν τρόπον [illegible] ἀρχαιοτάτων. [illegible] μὲν [illegible] πρότερον [illegible] βασιλέων τῶν μετάλλων ἡ θέσις. διέλιπε δὲ [illegible] Αἰθιόπων [illegible] Αἴγυπτον πλῆθος συνελθόντος, καὶ πολλὰ τὰς πόλεις ἐπὶ [illegible] χρόνον (ὥσπερ [illegible] συντεθῆναι φασι) [illegible] χρατήσαντες. [illegible] δὲ ἐπὶ καθ᾽ ἡμᾶς ἐν τοῖς * χρυσείοις, τοῖς ὑπ᾽ ἐκείνων [illegible],

Nam qui sunt intra xxx. annos & robore præstantes, mortariis e saxo acceptis, pistillo contusam [illegible] [illegible] ut maximum inde [illegible] non excedat ervum. Tum eadem [illegible] admetiuntur aliis. Labor hic est fœminarum, quæ vna cum maritis aut parentibus in ergastula sunt abiectæ. Plures enim ordine molæ agitantur, quibus [illegible] lapidem iniiciunt, & ternæ vtrinque ad vnum [illegible] [illegible] adstantes, tam [illegible] succinctu, vt [illegible] corporis pudenda contegant, molendo [illegible] [illegible], eo vsque molunt, dum tradita [illegible] mensura in [illegible] ad [illegible] redacta fuerit. His igitur vniuersis, qui [illegible] fortunam fortem tolerant, mors vita est [illegible] [illegible]. A [illegible] sexu puluerem [illegible] subactum excipiunt alii, quos Selangeos nominant. Artifices sunt illi, quorum in facultate est hoc regiæ [illegible] opus ad finem perducere. Operatio ita se habet. Marmor ita commolitum in tabula effundunt, [illegible] quidem & [illegible] [illegible] sectionem [illegible], quæ tamen non recto incumbit loco, sed exiguam declinationem habet. [illegible] hac puluerem, [illegible] aqua, [illegible] terunt initio leuiter, deinde [illegible]. Vnde [illegible] & ad [illegible] defluunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] materiam. [illegible] Selangeas, [illegible] & [illegible] marmor leuiter attrectat, & aliquando premens, quod leue est & laxum, [illegible] implicatum, e [illegible] & abiicit, quod vero graue est & [illegible], in tabula [illegible] [illegible] propter grauitatem natura haud facile mobilis ei subest. Hoc igitur modo Selangeas [illegible] auri ramenta expurgant, coctoribus tradunt: qui simul [illegible] illud ad mensuram & libram acceperunt, in vas immittunt fictile, & [illegible] [illegible] pro portione [illegible] plumbi & salis grumos, pauxillumque stanni & furfurem hordeaceum adiiciunt. Hinc imposito quod bene tegat operculo, & vtrinque circumlito, in fornace coquunt, dies v & totidem noctes sine intermissione. Sequenti deinceps die, iusta materiæ [illegible] refrigeratione adhibita, in vasculum aliud [illegible] [illegible] simul iniectarum inueniunt, præter eandem auri massam iam [illegible], quæ a fæce [illegible] non multum deficit. [illegible] ad homines illas corporum multorum perditio, ad eum, quem dixi, finem [illegible], [illegible] natura demon[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] maximam esse, [illegible] [illegible] voluptatis [illegible] contrahere. Elaboratio autem huius generis quodam [illegible] antiquissima est. Nam a primis [illegible] regibus inuenta est [illegible] natura. Desitque in actu esse tum, quando Æthiopum [illegible] in Ægyptum incursarunt, & multos annis vrbes [illegible] [illegible] tenuit, a quibus etiam Memnonia [illegible] memorant, tum quando [illegible] & [illegible] rerum potiebantur. [illegible] etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manu factis,

AGATHARchides.

malleis incisorii ex ære (quia temporibus illis ferri usus admodum exiguus erat) & ossa hominum incredibili multitudine: propterea quod non pauci in cuniculis illis laxis & crustaceis (ut fieri probabile est) opprimebantur. Tanta fodinarum magnitudo est, & obliqua profunditate ad mare usque iam pertingunt.

CAP. XII.

AD Australem Aegypti plagam IV. sunt hominum nationes maximæ. Prima fluviis adiuncta, quæ sesamum & milium serit. II. Quæ paludes accolit, calamúmque & sylvulam teneriorem carpit. III. Quæ temere huc illuc oberrat, carnibúsque & lacte vitam traducit. IV. Ex littoribus maris egressa piscium venationi dat operam. Hoc genus nec urbes habet, nec regiones, nec ullum apparatus artificiosi rudimentum. Est inter cætera, ut quidam asseverant, maximum. Nam ab Austris, qui ad extremum recessum, vasto inclusum mari, ad Indiam & Gedrosiam & * Germaniam & Persis, insulásque memoratis gentibus subiectas usque habitant, Ichthyophagi (homines ex piscibus victitantes) ubique domicilia sua habent: qui nudo, tam fœminæ quam viri, sunt corpore, & communem sobolis procreationem habent. Naturali quidem voluptatis & molestiæ cognitione: sed turpium & honestorum nec minima præditi notitia. His loca maris proxima ad vitam sustentandam cuncta sunt aliena. Consimiliter etiam quæ magnis littoribus adiacent. Nec enim piscis, nec alterius generis capturæ obnoxii, continens illic venationem præbet uberiorem. Habitacula autem cunctis exposita sunt ad crepidines, & cavitates habent profundas, convallésque inæquales, & angustiora æstuaria, atque diverticula obliqua, quorum situs cum ad usus apte congruat, rudes alicunde lapides sublatos in lacunas demittunt. Quando igitur æstus pelagi terræ se infert (quod bis fit unoquoque die, circiter horam nonam & tertiam) mare totum cooperit dorsum, ut secum adducens, ex gurgite ad littus, etiam pisces non paucos: qui in maritima interim ora manent, pastus gratia circa recessus illos & cavernas dispaciantes. Cum vero æstus maris retrofugit, humor quidem per lapides & fossas ad humiliora & vergentia loca restat, at pisces in cavitatibus relicti paratam ichthyophagis venationem & alimoniam sufficiunt. Alij quidem pisces, ut dixi, facili certamine subiguntur. At cum sors offert canes & Phocas maiores & scorpios murænásque, & id genus cuncta, conflictus fit, non sine periculo. Quotquot vero ceperunt, in fervidas ad meridiem petras coniiciunt. Nec longum in medio tempus, cum eodem se universi referunt, & tota agitata mole, carnosa tum pars excidit, fervore quem diximus emollita. Spinam vero illi coacervant: unde & ex longinquo vastæ magnitudinis tumuli conspiciuntur. Tum carnes, in planum aliquod saxũ collectas, ad tempus nõ mediocre impense calcãt, etiam paliuri admixto semine.

Forte legendum est Carmaniam.

λατομίδες μὲν χαλκαῖ, διὰ τὸ μή * πω τὴν σιδήρου κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγνωρίσθαι χρείαν. ὀστᾶ δὲ ἀνθρώπων ἄπιστα τῷ πλήθει, πτώματι (ὥσπερ εἰκὸς * γίνεσθαι) οὐκ ὀλίγων ἐν τοῖς χαύνοις καὶ πλακώδεσιν ὑπονόμοις γινομένων. τηλικαῦτα δὲ ὀρυγμάτων μεγέθη, καὶ διατείνοντα βάθεσιν ἑλικοειδέσιν ἐπ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν.

ὍΤι παρὰ τὸν τόπον τῆς Αἰγύπτου κλίσιν, τέσσαρα ἐστὶ φῦλα τὰ μέγιστα· τὸ μὲν, ἓν ποταμοῖς παρεζευγμένον, ὃ ἀπείρει σήσαμον καὶ κέγχρον· τὸ δὲ τὰς λίμνας οἰκοῦν, ὃ τοῦ καλάμου καὶ τῆς ὕλης ἅπτεται τῆς ἁπαλῆς· τὸ δὲ, εἰκῇ πλανώμενον, ὃ σαρκὶ καὶ γάλακτι παραπέμπει τὸν βίον· τὸ δὲ ἐκ τῆς παραλίας ὁρμώμενον, τοὺς * ἰχθῦς ἀγρεῦον. τοῦτο δὲ τὸ γένος ἔχει μὲν οὔτε πόλεις, οὔτε χώρας, οὔτ' ἄλλης ἐπιτεχνήσεως κατασκευῆς ὑπογραφὴν οὐδὲ μίαν· ἔστι δὲ τῶν ὑπολοίπων, ὥς εἰσι φασι, μέγιστον. ἀπὸ γὰρ αὐτῶν, οἳ τὸν ἔσχατον [μυχὸν] κατοικοῦσιν, ὃν τῇ μεγάλῃ συμβέβηκε συγκλείεσθαι θαλάττῃ, μέχρι τῆς Ἰνδικῆς καὶ Γεδρωσίας, ἔτι δὲ Καρμανίας καὶ Περσῶν, καὶ τῶν τοῖς εἰρημένοις γένεσιν ὑποκειμένων νήσων, ἰχθυοφάγοι πάντῃ κατοικοῦσι· γυμνοὶ μὲν ὄντες αὐτοὶ, γυμνὰς δὲ ἔχοντες τὰς γυναῖκας, κοινὴν δὲ τέκνων γένεσιν· ἔτι δὲ ἡδονῆς μὲν καὶ πόνου φυσικὴν ἔχοντες γνῶσιν, αἰσχρῶν δὲ καὶ καλῶν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἰς φῶς ἄγουσιν ἔννοιαν. τούτοις δὲ τὰ μὲν ἀγχιβαθῆ ποντὸς ἐστὶ, πρὸς τὸν βίον ἀλλότρια, παραπλησίως δὲ τὰ παρακείμενα μακραῖς ᾐόσι. θήραν γὰρ οὔτε ἰχθύος, οὔτ' ἄλλου φύσεις ὁμοιοπαθοῖς ἀδροτέραν παραδίδωσιν ἡ τοιάδε χέρσος. αἱ δὲ οἰκήσεις πᾶσιν ἔγκεινται τοῖς εἰρημένοις παρὰ τὰς ῥαχίας· αἳ καὶ κοιλάδας βαθείας ἔχουσι, καὶ φάραγγας ἀνωμάλους, καὶ * στενοὺς αὐλῶνας, καὶ σκολιὰς ἐκτροπάς. ὧν πρὸς τὴν χρείαν ὑπαρχόντων οἰκείως, ἀναθέμενοι πέτρους αὐτοπαγεῖς ἐπὶ τὰς κοιλίας οἱονεί τινας ἀρχαίους. ὅταν οὖν ἐκ πελάγους ἡ πλημμυρὶς ἐπὶ τὴν χέρσον φέρηται (ὃ ποιεῖ δὶς ἑκάστης ἡμέρας, περὶ ὥραν ἐννάτην τε καὶ τρίτην) ἡ μὲν θάλασσα πᾶσαν τὴν ῥαχίαν ἐπικαλύπτει, συναπάγουσα ἐκ τοῦ * πόρου πρὸς τὴν * ἠϊόνα βίᾳ καὶ τῶν ἰχθύων οὐκ ὀλίγους, οἳ τέως μὲν ἐν τῇ παραλίᾳ μένουσι, τῆς τροφῆς χάριν πλανώμενοι περὶ τὰς ὑποδύσεις· ἐπὰν δὲ αὖθις ἀναδύηται τῆς ἀμπώτεως, τὸ μὲν ὑγρὸν διὰ τῶν λίθων καὶ τῶν φαράγγων ἀποῤῥεῖ εἰς τὸν ἐπιφερῆ καὶ κατωφερῆ τόπον· οἱ δὲ ἰχθύες ἐν τοῖς κοιλώμασιν ὑπολειπόμενοι, ἕτοιμον θήραμα καὶ τροφὴ γίνονται τοῖς ἰχθυοφάγοις. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι ἰχθύες (ὡς ἔφημεν) ἀπὸ τῆς χειρὸς ἁλίσκονται· ἐπὰν * δὲ ἐμπίπτωσι κύνες τε καὶ φῶκαι μείζους, καὶ σκορπίοι, * σμύραιναί τε, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος, μετὰ κινδύνων ἡ συμπλοκὴ γίνεται. ὅταν δὲ θηρεύσωσιν ὅσους δή ποτ' * αἱ, μετενέγκαντες ἐπὶ τὰς πέτρας τὰς κειμένας πρὸς μεσημβρίαν, οὔσας διαπύρους, ταύταις δὲ ἐπιῤῥίψαντες χρόνον δὲ οὐ πολὺν ἐάσαντες, στρέφουσιν ἐπὶ τοὔμπαλιν ἅπαντας. εἶθ' ὅταν λάβωνται τῆς οὐρᾶς, καὶ τὸν ὅλον ὄγκον σείσωσιν, ἐκ ταύτης ὁ μὲν σαρκώδης τόπος ἅπας ἐκπίπτει θρυπτόμενος διὰ τὴν εἰρημένην θερμασίαν· τὴν δὲ ἄκανθαν συρρέουσιν αὐτοὶ, ἀφ' ἧς ἐκ πλείονος τόπου κολωνοὶ παμμεγέθεις ὁρῶνται. τὴν δὲ σάρκα τῶν ἰχθύων εἰς * λεωπετρίαν συναγαγόντες, πατοῦσιν ἐκτενῶς ἐπὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον καὶ μίξαντες τὸν * καρπὸν τοῦ παλιούρου

* al. πω.
* al. γίνεσθαι.
* al. ἰχθύας.
* στενοὺς.
* τοῦ πόρου.
* ἠϊόνα.
* δὲ τύχωσι.
* al. σμύραιναι.
* al. ...
* λεωπετρίαν.
* σπόρον.

(τούτου

* τὸ μὲν πολύ.

(τούτου γὰρ συμμιγέντος κολλῶσιν) εἰς μᾶζαν * τὸ πάμπολυ μᾶλλον γίνεται, δοκεῖ δ' οἷον ἡδύσματος ἢ παρεμπλοκῆς τάξιν ἔχειν. ἐπὰν δὲ ἱκανὸν χρόνον τοῖς ποσὶ δεψήσωσι, πλινθίδας παραμήκεις * διαπλάσαντες πάλιν εἰς τὸν ἥλιον τιθέασιν. ὧν ξηρασίαν λαβουσῶν, καθίσαντες εὐωχοῦνται πάντες, οὐ πρὸς μέτρον καὶ σταθμόν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑκάστου βούλησιν καὶ χάριν.

* al. πλάσαντες.

Ὅτι πρὸς τοὺς αἰφνιδίους χειμῶνας, οἳ τὴν ἀπὸ τῶν ἰχθύων αὐτοὺς θήραν ἀφαιροῦνται, τοιόνδε τι μηχανῶνται· πλανώμενοι παρὰ πᾶσαν τὴν πλησίον παραλίαν, κόγχους συνάγουσι (μέγιστοι δὲ τυγχάνουσιν, ὥστε τοῖς μὴ * εἰδόσιν, ἄπιστον αὐτοῖς τὸ μέγεθος τὴν ὑπερβολὴν εἶναι) ὧν τὸ κρέας ὠμόν, τῆς ἐνδείας ἀναπληροῦσι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἔχουσι. τῆς δὲ χρείας τῆς ἀπὸ τῶν ἰχθύων ἔτι τούτοις παραμενούσης, τοὺς εἰρημένους κόγχους συλλέγουσι· καὶ τούτους φύκει τῷ προσφάτῳ καὶ ἰχθύων τῶν ἐλαττόνων κεφαλαῖς ἐν ὀρύγμασι καταθέντες, διατρέφουσι· τῆς δὲ ἐνδείας αὐτοὺς καταλαβούσης, ταῦτα (ὡς εἴρηται) ποιοῦνται σίτησιν. εἰ δέ ποθ' ἑκατέρα αὐτοὺς σίτησις ἐπιλείψει, ἀπὸ παντὸς τῶν ἀκανθῶν σωροῦ τὰς ἐγχύμους αὐτῶν καὶ προσφάτους ἐπιλέγοντες, ἀφαιροῦσι κατ' ἄρθρον. κἄπειτα τὰς μὲν κόψαντες ἐπὶ πετρώδους τόπου, ἃς δὲ κατεργαζόμενοι διὰ τῶν ὀδόντων, τοῖς φωλεύουσι τῶν θηρίων τὴν αὐτὴν διάθεσιν λαμβάνουσι. ποτῷ δὲ πολὺ θαυμασιωτέρῳ χρῶνται. ἐπὶ μὲν γὰρ τέτταρας ἡμέρας πρὸς ταῖς θήραις γίνονται, καὶ πρὸς ᾠδαῖς ἀνάρθροις, καὶ πρὸς ταῖς συνουσίαις ταῖς παιδιᾶς χάριν γινομέναις ὑπ' ἡδονῆς περισπώμενοι, διὰ τὴν εὐκοπίαν τῆς τροφῆς. τῆς δὲ πέμπτης * ἐπιλαβούσης, ἐξορμῶσιν εἰς τὴν ὑπώρειαν, ποτοῦ χάριν, εἰς τὰς συρρύσεις τῶν νομάδων, παρ' ἃς καὶ τὰ κτήνη ποτίζουσιν. ἑσπέριος δὲ ἡ πορεία γίνεται. καταλύσαντες δὲ εἰς τὰς ποτίστρας τῶν νομάδων, τοῦ κοιλώματος κύκλῳ περιΐστανται. εἶτ' ἀπερεισάμενοι τὰς χεῖρας εἰς τὴν γῆν, καὶ θέντες τὰ γόνατα, * βοηδὸν πίνουσιν· οὐκ ἀφ' ἑνὸς μιᾶς ἀναπνοῆς ὁρμῆς, ἀλλὰ πολλάκις αὐτοὺς ἀναπαύοντες. πληρώσαντες δὲ τὰς κοιλίας τῶν ὑγρῶν, καθάπερ ἀγγεῖα, πρὸς θάλατταν μόλις ἀποχωροῦσιν. εἶτα ἐπανελθόντες, ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἕκαστος (οὔτε ἰχθύος οὔτε ἄλλης τινὸς γεύεται) κεῖται δ' ὑπερβαρούμενος καὶ δυσπνοῶν, ὥστε εἶναι τρόπον τινὰ παραπλήσιον τῷ μεθύοντι τὸ βάρος. ἀπὸ δὲ τῆς ἐχομένης, ἐπὶ τὴν εἰρημένην δίαιταν ἐπανάγει· καὶ τοῦτο κύκλῳ διὰ βίου γίνεται, πρὸς ἀγκυλίαν καὶ μέριμναν οὐδενὸς ὑποβλεπόντων αὐτῶν πραγμάτων. καὶ νοσήμασι μέν, διὰ τὴν ἁπλότητα τῆς διαίτης, σπανίοις περιπίπτουσι. τοσοῦτο δ' ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῶν ἐτῶν, * ὅσῳπερ ἀπονωτέραν τῶν λοιπῶν ἔχουσι τὴν ἀναστροφήν.

* εἰδόσι.

* ἐπιλαβούσης. H St.

* al. βοηδὸν.

* al. ὥσπερ.

Ἀλλ' οἱ μὲν ἐντὸς τῶν στενῶν τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἰχθυοφάγοι, οὕτω καταγίνονται· οἱ δὲ τὴν ἐκτὸς παραλίαν κεκτημένοι, ἄγρας μὲν ἐνδελεχοῦς (τοιαύτης) εὐποροῦσιν, ὑγροῦ δ' ἁπλῶς οὐδέν. προσενεγκάμενοι δὲ τὸν ἰχθὺν ἔγχυλον, ὥστε μικρὰν εἶναι τὴν ὁμῆν τὴν παραλλαγήν· οὐχ ὅτι ποτὸν ἐπιζητοῦσιν, ἀλλ' οὐδὲ ἔννοιαν ἔχουσι τοῦ γένους. φέρουσι δὲ ἀλύπως ἅπερ αὐτοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἡ τύχη παραδέδωκεν.

AGATHAR. cludes.

Huius enim ceu glutinis admistione in solidam massam longe magis coalescunt. Videtur autem condimenti aut infarti vicem præstare. Tandem vbi satis diu pedibus subegerunt, laterculos inde formatos ad solem denuo exponunt. Quibus siccitatem adeptis, discumbentes quotquot sunt vna epulantur, non ad mensuram & pondus, sed ad cuiusque arbitrium & voluptatem.

CAP. XIII. Vt conchas venentur Ichthyophagi & potum exerc.

CONTRA hyemes repentinas, quę piscium venationem eis intercipiunt, tale quippiam machinantur. Vagantes per totam viciniæ littoralis oram conchas (quæ ibi sunt maximæ, vt magnitudinis excessus his qui non viderunt sit incredibilis) colligunt: nudisque harum carnibus in illa temporis difficultate indigentiam compensant & explent. Quinimo dum adhuc piscium illis copia suppetit, conchas illas colligunt, easque recenti alga & piscium minorum capitibus, fossis demersas, nutriunt. Et postea egestate correpti, in cibum, (vt dictum est) eas vertunt. Quod si vterque illos cibus defecerit, ex vniuerso spinarum aceruo recentes, & adhuc succi plenas seligunt, & articulatim inde sublatas, partim in saxoso alicubi comminuunt loco, partim dẽtibus cõficiunt, bestiarum quæ in latibulis versantur morem & ingenium repræsentantes. Potu autem longe mirabiliore vtuntur. Ad IV. enim dies piscationi, & cantilenis sanè inconditis, & sodalitiis, ludi & ioci gratia institutis, vacant, nulla re distracti: propter summam alimenti parandi facultatem. Sed imminente iam die quinto, in regionem montibus subiectam, potus causa exeunt, ad Nomadum (pastorum) riuos, quo pecora sua potum agunt. Profectio autem illa fit tempore vespertino. Proinde cum ad aquaria Nomadum diuerterunt, lacum in orbem circumstant. Postea manibus humo connixis, & flexis genibus, boum more bibunt, non vno respirationis impetu, sed crebro interquiescendo. Sic vbi ceu dolia ventres liquore impleuerunt, ad mare difficulter inde abscedunt. Postridie quam deuentum est eo, neque de pisce, neque de re alia, quisquam gustat. Sed plenus supra modum & difficulter anhelans quisque recubat, ebrio quadantenus, grauedine scilicet, assimilis. Insequente demum die ad consuetam victus rationem reditur. Hoc, velut orbis circumrotati vicibus, per totam agitant vitam, nemine ex ipsis ad occupationem aut curam negotij respiciente. In morbos propter victus simplicitatem raros incidunt: tantúmque de numero annorum auferunt, quanto magis quam cæteri absque laboribus ætatem agunt. Ad hunc itaque modum, qui intra fauces & locorum angustias sedes habent, Ichthyophagi vitam degunt.

CAP. XIV. De Ichthyophagis non sitientibus.

AT qui exteriorem sibi oram vendicãt, piscatu huiusmodi abundãt perpetuo. Humore autem prorsus non habent opus. Quando enim piscem adhuc succulentum comederunt, non modo potum non requirunt, sed nec generis huius notitiam aut cogitationem habent, animisque tranquillis ferunt quæcunque ab initio fortuna eis tradidit.

AGATHARchides. CAP. XV. *De Apathia Ichthyophagorum quorundam.*

IN locis ante dictis versantes, nec maximorum (vt inter nos habentur) malorum communem nobiscum notionem & sensum habent. Nec enim ferrum contra se strictum & intentatum refugiunt, nec contumelia iniuriaue irritantur, nec integri aduersis casibus affectorum vicem dolent, sed si tale quippiam ab alienigenis circa eos contingit, intentis quidem oculis ad factum respiciunt, & crebros dant nutus capitibus, at eorum quæ homo circa hominem facere solet, ne minimam quidem animaduersionem produnt. Vnde mihi (inquit auctor) ne signum quidem notitiæ certum habere, sed adsuefactione, & nutu, sonis quoque ac imitatrice significatione, cuncta in vita administrare videntur.

De non sitientibus Ichthyophagis & de Phocis rarum quid.

CAP. XVI. *Amicitia Ichthyophagorum cum Phocis.*

ICHTHYOPHAGIS (quos non sitire fama est) finitimi, ceu inuiolabile sancitum eis fœdus sit cum phocis, nec ipsi phocas lædunt, nec ab illis nocumento adficiuntur: imo etiam prædas inter se venatori integras, & insidiarum immunes, vtrumque genus custodit, & ita mutuam inter se consuetudinem habent, vt vix homines, qui cum hominibus ita conuictum agant, inueniantur.

CAP. XVII. *Habitacula Ichthyophagorum & funeratio.*

PARS Ichthyophagûm pro tabernaculis habent specus, non conuersos ad meridiē, propter immodicum æstum, sed in plagam contrariam auersos. Pars sub costis piscium, quibus algæ insternuntur, degunt. Alij vertices oliuarum inter se connexos pro domiciliis vsurpant. Id autem genus oliuæ fructum edit nuci castaneæ persimilem. Quarta gens Ichthyophagum talem habitandi consuetudinem habet. Immensus arenæ cumulus ex omni æuo congestus est, instar montis. Isque totus a fluctu perpetuo alluente condensatur, vt à mole aliqua generis & naturæ vnius, propter arenæ concretionem nihil differat. Hinc cuniculis ad longitudinem viri actis, quæ in fastigio sunt, indurescere & tecti vsum præbere sinunt, propter quam dixi connexionem: sed in pauimento inferiori oblongos ducunt meatus vndique inter sese perforatos. In his, aliquatenus ad penetralia vento exposita luce admissa, quietem capiunt. Si quando autem maris inundatio oritur, prædam, quo diximus modo, ex piscatione acquirunt. Nec vlla sane morientes cura dignantur, cum mens illorum misericordia (quam opinio gignit) non adficiatur. Ideo proiectos iacere sinunt, donec reciprocatio æstus oborta in mare illos, escam piscibus, abstulerit.

CAP. XVIII. *Indi quidam sponte nati, seu terrigenæ.*

NONNVLLI [Indorum,] qui ex mari victitant, cū aliis etiam hoc multo insolentius habent, & quod in rationis fidem non facile cadit. Nā vnde aut quomodo in locū, vbi nunc versantur, peruenerint, cognitione assequi nō licet. Siquidē ardua & prærupta eis petra ceu iugo continuo impendet, & præcipitia montium ex obliquo transitus adimunt, & pelagus omnē ex aduerso continentē disterminat,

Ὅτι τοὺς ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις οἰκοῦντας (φησὶ περὶ τοῖς εἰρημένοις) ἔτι μηδὲ πρὸς τελευταῖα τῶν παρ' ἡμῖν δεινῶν ὁμοίαν ἡμῖν ἔχειν τὴν ἔννοιαν. οὔτε γὰρ σίδηρον κατ' αὐτῶν ἐστραμμένον φεύγειν, οὔτε προπηλακισμῷ ἐρεθίζεσθαι, οὔτε τοὺς μὴ πάσχοντας τοῖς πάσχουσι συναγανακτεῖν· ἀλλ' εἴ τι γένοιτο περὶ αὐτοὺς ἐξ ἀλλοφύλων τοιοῦτον, βλέπουσι μὲν *ἤτοι ἀτενῶς εἰς τὸ γινόμενον, καὶ τὰς κεφαλὰς *πυκνὰ διασείουσι· τῶν δὲ εἰθισμένων ἀνθρώποις πρὸς *ἀνθρώπους, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην διδόασιν ἔννοιαν. ὅθεν (φησὶν ὁ συγγραφεὺς) ἔγωγε νομίζω, μηδὲ χαρακτῆρα εὔγνωστον ἔχειν αὐτούς, ἐθισμῷ δὲ καὶ νεύματι, ἤχοις τε καὶ μιμητικῇ δηλώσει, διοικεῖν πάντα τὰ πρὸς τὸν βίον.

Περὶ τῶν ἀδίψων ἰχθυοφάγων, καὶ τῶν φωκῶν, ξένον.

Ὅτι, φησὶ, πλησίον τῶν ἀδίψων ἰχθυοφάγων οἱ κατοικοῦντες, ὥσπερ* ἀθάνατον σπονδὴν μεταξὺ *τεθεῖντων αὐτῶν τε καὶ τῶν φωκῶν, οὔτε αὐτοὶ τὰς φώκας σίνονται, οὐδ' ὑπ' ἐκείνων ἤτοι βλάπτονται· ἀλλὰ καὶ ἀλλήλων θήρας ἀνεπιβουλεύτους τῷ θηρεύσαντι ἑκάτερον γένος συντηρεῖ. καὶ συναναστρέφονται οὕτως ἀλλήλοις, ὡς μόλις ἂν εὑρεθῆναι πρὸς ἀνθρώπους συμβιοῦντες ἄνθρωποι.

Ὅτι τῶν ἰχθυοφάγων, φησὶν, οἱ μὲν σκηνώμασι τοῖς σπηλαίοις, οὐ τετραμμένοις πρὸς μεσημβρίαν, διὰ τὸ πνιγῶδες, ἀλλὰ τοῖς ἀπεστραμμένοις αὐτὴν, χρῶνται· οἱ δὲ ὑπὸ ταῖς τῶν ἰχθύων πλευραῖς, φυκία *ἐπιβάλλοντες αὐταῖς· οἱ δὲ τὰς τῶν ἐλαιῶν κορυφὰς ἀλλήλαις συνάπτοντες, εἶτα χρῶνται σκηνώμασι. τὴν δὲ τοιαύτην ἐλαίαν καρπὸν φέρειν φησὶ κασταναϊκῷ καρύῳ προσεμφερῆ. τὸ δὲ τέταρτον τῶν ἰχθυοφάγων γένος, τὴν οἴκησιν ἔχει τοιαύτην· ἄμμου φόρτος *ἄπλετος ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος, ὄρει παραπλήσιος, συστρέφεται· καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ προσβάλλοντος ἀεὶ κύματος σκληρὸς *πεπιλωμένος, ὥστε ὁμογενοῦς ὄγκου καὶ μίαν φύσιν ἔχοντας, διὰ τὴν μίξιν καὶ συμπλοκὴν τῆς ἄμμου, μηδὲν παραλλάσσειν. εἶτα ὑπονόμους αὐτοῖς αἱ δρομήκεις ὀρύττουσι· τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἐγκοιλαίνοντες ὀχυρὰς καὶ στέγειν διὰ τὴν εἰρημένην συνδέσεως, ἐκ δὲ τοῦ κάτωθεν ἐδάφους παραμήκεις αὐλῶνας *κατασκευαζόμενοι πρὸς ἀλλήλους πάντοθεν συντετρημένους, ἐν οἷς τέως μέν τινες τὰ πρὸς τὸν ἄνεμον ῥωτίσαντες, ἄγουσιν ἡσυχίαν. ἐπὰν δὲ πλημμυρεῖς *ἐπέλθῃ, τὰ πρὸς τὴν ἄγραν (ὡς καὶ προείρηται) παρασκευάζονται. τοὺς μέντοι τελευτῶντας αὐτῶν οὐδεμιᾶς ἀξιοῦσι προνοίας, ἀπαθῆ πρὸς τὸν ἐκ δόξης ἔλεον κεκτημένοι τὴν γνώμην. διὸ καὶ κεῖσθαι ἐρριμμένους ἐῶσιν, ἕως ἂν ἄμπωτις ἐπιγινομένη, τροφὴν εἰς τὴν θάλασσαν κομίσῃ τούτους τοῖς ἰχθύσιν.

Ὅτι, φησὶν, ἐνίους τῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης σιτουμένων, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο ἔχειν παραδοξότερον, καὶ εἰς λογικὴν *καταχωρῆσαι πίστιν οὐ ῥάδιον. οὔτε γὰρ πόθεν εἰς τὸν χῶρον, ἐν ᾧ οἰκοῦσιν,* ἀφῖκον, ἔστιν ἐπιγνῶναι· οὔτε ὅπως. λισσῆς μὲν πέτρας ἄνωθεν ἐπεζευγμένης, ἐκ πλαγίου δὲ κρημνῶν ἀφαιρουμένων τὰς παρόδους, τὴν δὲ ἀπέναντι πᾶσαν ὁρίζοντος·

ὃ καὶ πεζῇ μὲν ἐλθεῖν παντελῶς (ὡς εἶπον) ἀδύνατον, * σχεδίαις δ' ὁμοίως, ἀπορίᾳ τῶν παρ' ἡμῖν, ἐξίτηλ' ἀπορεῖν. τούτων δὲ ὑφεστώτων, φησὶ, λοιπὸν εἰπεῖν ὡς αὐθιγενεῖς εἰσὶ, * λύμην τῆς πρώτης σπείρματος οὐ λαβόντες, ἀεὶ δ' ὑπάρχοντες· ὃν τρόπον ἔνιοι τῶν καλουμένων ὡρίσαντο φυσικῶν.

* al. σχεδίαις.
* al. μιμοῦνται.

Vt pedestri itinere omnino (quod dixi) illuc venire non possit, & ratibus aut lembis, ob defectum rerum apud nos vsitatarum, æque sit difficile. Quæ cum ita se habeant, reliquum est, vt dicatur, indigenas esse, qui primi seminis labem non acceperint, sed perpetuo subsistant: quemadmodum physicorum (qui appellantur) nonnulli definierunt.

Agatharchides.

Ὅτι τῶν στενῶν ἐπέκεινα, φησὶ, τῶν συγκλειόντων τήν τε Ἀραβίαν καὶ τὴν ἀπεναντι χώραν, νῆσοι κεῖνται σποράδες, ταπειναὶ πᾶσαι, μικραὶ τῷ μεγέθει, τὸ πλῆθος ἀμύθητοι, καρπὸν οὐδένα γεννῶσαι πρὸς τὸν βίον, οὔτε ἥμερον, οὔτε ἄγριον· ἀπέχουσαι μὲν τῆς εἰρημένης ἠπείρου σταδίους ὡς ἑβδομήκοντα, τετραμμέναι δὲ πρὸς τὸ δοχεῖον πέλαγος, παρεκτεῖνον τὴν Ἰνδικὴν καὶ * Γεδρωσίαν. ἐνταῦθα κῦμα μὲν οὐ γίνεται· ἀλλ' ἄλλη μὲν ἄλλης * προκαθημένη, τὸν κλύδωνα τοῖς ἀκρωτηρίοις λαμβάνει. ἀέρα δὲ τὸν ἄριστον δοκοῦσιν ἔχειν. ταύταις ἄνθρωποι ἐγκαταμένονται * ἀριθμοῖς μὲν οὐ σύμμετροι, ζῶντες δὲ (τὸν) βίον τοιοῦτον· ἐν τῷ παρήκοντι πελάγει, τραχεῖ καὶ χειμερίῳ ὑπάρχοντι, τελείως γίνεται τῷ πλάτει καὶ τῷ μεγέθει πλῆθος ἄπιστον χελωνῶν, ἃς θαλαττίας πάντες νομίζομεν. αὗται νυκτὸς μὲν ἐν τῷ βυθῷ νέμονται· ἡμέρας δὲ, εἰς τὴν ἐν ταῖς νησιωτικαῖς ἡσυχίαν καὶ γαλήνην ἀφικόμεναι, κοιμῶνται· καὶ τοῦτο ποιοῦσι πρὸς τὸν ἥλιον μετέωροι, ταῖς καταπεκλυσμέναις ὀρύαις τορθαίσιν ὁμοιοπαθεῖς. ταύτας κατ' ἐκεῖνο καιροῦ οἱ ἐπιχώριοι τέχνῃ καὶ σπουδῇ καὶ μηρίνθοις εἰς τὴν χέρσον ἐκβαλόντες, τὰ μὲν ἐντὸς ἅπαντα σιτοῦνται, βραχὺν παροπτήσαντες ἐν τῷ καύματι χρόνον· τοῖς δὲ κύτεσι χρῶνται, τὰς σκηνώσεις καθιστῶντες, οἱονεὶ καλύβας ἐφ' ὑψηλοῖς τόποις πρηνεῖς * καθιστῶντες. καὶ πρὸς τὰς διάπλους δὲ, καὶ ὑδρείας ἕνεκα κέχρηνται αὐτοῖς· ὥστε εἶναι τὸ αὐτὸ ναῦν, οἰκίαν, ἀγγεῖον, τροφὴν τοῖς εἰρημένοις ἀνθρώποις.

* al. Γεδρωσίαν.
* al. προκεχωσμένα.
* ἀριθμοῖς οὐ σύμμετροι. H. st.
* καθιστάντες. H. st.

Cap. XIX. De Sporadibus Æthiopum insulis.

VLTRA angustias illas, quæ Arabiam & oppositam regionem excludunt, insulæ iacent Sporades, depressæ omnes, magnitudine paruæ, & numero infinitæ: quæ nullum ad vitæ commoditatem fructum proferunt, neque satiuum neque syluestrem. Distant autem à continente superiori LXX stadia circiter, conuersæ ad pelagus quod præter Indiam & Gedrosiam excurrit. Hic nullus existit fluctus, sed alia alij quasi prætendens, tempestatem promontoris excipit. Aerem autem videntur habere optimum. In his commorantur homines, qui proportione enumeratis respondent, vitamque hoc modo sustentant. In circumfuso pelago, quod asperum est & tempestuosum, testudinum copia nascitur, quæ latitudine & magnitudine fidem prope excedunt: pro marinis autem à nobis omnibus habentur. Hæ noctu in profundo maris pascuntur: sed interdiu in quietos & tranquillos insularum recessus expaciatæ dormiunt, idque ad solem in summo apricantes faciunt: quo modo nauiculæ hominum industria factæ adficiuntur. Has illo temporis momento incolæ arte & studio & funibus in terram eiectas capiunt, & quicquid interius est, ad breue tempus solis feruore assatum, comedunt, testas vero ad ædium constructionem vsurpant. Gurgustia enim in editis locis prominentia inde coagmentant: ad nauigationis præterea vsum & aquationis transferunt. Quo fit vt res eadem, nauis, domus, vas & alimenti hominibus illis vsum præbeat.

De testudinum capiendarum modo vsitata.

Ὅτι οὐ πολὺ διεστῶτες τοῦ εἰρημένου γένους, σύμμετροι τῷ ἀριθμῷ βίον ἔχουσι τοιοῦτον· ἐκ τῶν ἐκπεπτωκότων εἰς τὴν * χέρσον κητῶν ἀποζῶσι. σπανιζούσης δὲ αὐτοῖς τῆς τοιαύτης σιτήσεως (γίνεται δὲ πολλάκις) ἐκ τῶν ὀστῶν τούς τε χόνδρους καὶ τὰ ἄκρα τῶν πλευρῶν κατεργαζόμενοι, τὴν ἔνδειαν, εἰ καὶ * χαλεπὰ, ὅμως παραμυθοῦνται. τὰ μὲν οὖν τῶν ἰχθυοφάγων γένη, φησὶν, ἃ κατειλήφαμεν (πολλῶν ὄντων, ἃ τὴν ἡμετέραν διαφεύγει γνῶσιν) τοσαῦτα.

* χέρσον. H. st.
* χαλεποῖς.

Cap. XX. De aliis qui balænis vescuntur.

NON procul ab hoc genere mortalium remoti & numero pares, hunc viuendi morem habent. De balænis in terram expulsis victum sibi comparant: cuius si desit copia (id quod non raro accidit) cartilaginem ex ossibus & costarum extremitates conficiendo, egestatem, quamuis moleste & ærumnose, tamen ita consolantur. Tot igitur sunt genera Ichthyophagorum, quæ accepimus: cum innumera interim cognitionem nostram subterfugiant.

Ὅτι τῆς ζωῆς ἡμῶν ἡμῖν ἀφεστώσης ἔν τε τοῖς περιττοῖς καὶ τοῖς ἀναγκαίοις (καὶ) τὰ εἰρημένα γένη τῶν ἰχθυοφάγων, τὰ μὲν ἄχρηστα περιγεγράφασιν ἅπαντα, φησὶ· τῶν δὲ καθηκόντων οὐδὲν ἐλλείπουσι, τῇ θείᾳ πρὸς τὸ ζῆν ὁδῷ βραβευόμενοι πάντες, οὐ τῇ παρασοφιζομένῃ ταῖς δόξαις τὴν φύσιν· οὐ γὰρ ἀρχῆς ἱμειρόμενοι, * τύχην ἀγωνίᾳ φιλονείκῳ καὶ δυστυχεῖ συνέχονται· οὐδὲ πλεονεξίας ἐρῶντες, πολλὰ μὲν ἄλλους δρῶσι, πολλὰ δὲ πάσχουσι τῶν οὐκ ἀναγκαίων· οὐδ' ἔχθρας ἐνιστάμενοι μείζους ἐπὶ βλάβῃ σώματος πολεμίου. (οὐ) σφάλλονται δ' ἐν ἀτυχίαις οἰκείων,

* τύχῃ.

Cap. XXI. Ichthyophagorum, cui vit...

CVM vita, quam nos veluti magistram sequimur, in superfluis & necessariis consistat, Ichthyophagorum quas recitaui gentes, cuncta quorum vsus non est necessarius, angusto quasi orbe circumscripta excludunt: intereàque nullis rebus, quæ naturæ competunt, destituuntur: cum diuina ad frugaliter viuendum ducantur via, non ea quæ fallaci opinionum specie naturam seducit. Non enim circa imperij & magistratus affectationem contentiosa fortunæ & infelici trepidatione anguntur: nec auaritiæ studio multa in alios committunt, multáque contra recipiút de malis non necessarijs. Nec inimicitias sibi conflant maiores, in ferenda iniusta corpori noxa: nec in domesticorú infortuniis labascút,

AGATHARCHIDES.

nec nauigando, & lucri gratia vitæ modum supra quam fas est extendendo, aduersis vitæ casibus ægritudinem metiuntur: sed dum exiguis indigent, exigua etiam dolent. Quod enim satis est tenent, & quod plus est non inquirunt. Vnumquenque autem perturbat non id quod ignorat, si abit, sed quod libera voluntate appetit, si properante cupiditate ab occasione fruendi destituatur. Quocirca ille cuncta habens quæ velit, beatus erit, qui ad naturæ, non ad opinionis iudicium se accommodabit. Nec legibus ius disceptant. Quid enim opus est edicto subseruire eum qui sine literis rectam habere, & factis exhibere mentem potest?

CAP. XXII. Æthiopum circa Meroen victus & consuetudo.

POST Ichthyophagos, iuxta flumen Astabaran, qui per Æthiopiam & Libyam defertur longè Nilo submissior, ideoque alueum suum cum maiore coniungens, ambitu suo Meroen insulam efficit. Vtrasque igitur amnis ripas vtrasque turba quædam hominum accolit non nimis crosa, tali vitæ ratione. Ex vicina palude arundinum radices effodit, puréque ablutas saxis in frustula confringit. Cum ibi læuem & viscosam reddiderit massam, particulas inde non omnino manum implentes efformant, & ad solis æstum afflatas edulij loco apponunt. Cum malo conflictantur ineuitabili, vt pote leonibus in stagnis, qui eos inuadunt. Sub ortum etiam * canis, ingens culicum multitudo eos infestat, tantis viribus pollens, vt populus in aquas lacustres præfugiens se ibi occultet. Ab his leones quoque exterminantur, non tam à morsu vexati (quamuis molesto satis,) quam quod stridorem vocis peregrinum perferre nequeunt. Atqui hoc nuræ nouitatis gratia commemoratum esto. Quid enim singularius, quam leones culicibus loco cedere, & homines ex eiusmodi periculo euadere incolumes?

* al. Canicula.

CAP. XXIII. De Hylophagis horumque natura & moribus.

IAM commemoratis Hylophagorum gens non ita multum discrepans approximat, quæ etiam seminibus vescitur. Nam fructus ex arboribus decidentes comedunt, etiam tempore æstatis. Alias herbam decerpunt, quæ in vmbrosis vallibus nascitur, duræque est indolis, & caulem educat assimilem napis, quas Buniades vocant. Hinc quicquid de materia tenerum exsistit & molle, fit esculentum. Noctes quidem somno tribuunt: sed locum deligunt, qui contra beluas firmus sit & excubiis aptus. Mane quam primum sol emergit, cum liberis & vxoribus arbores vniuersi conscendunt, & enixè summos assequi ramos contendunt. Hinc decerpta virgultorum tenerrima, sine fastidio edunt. Eámque ex tota sibi vita habitudinem compararunt, vt incredibilis sit visu illorum in arbores excursus, & mira non tantum manuum, digitorum & pedum, sed in vniuersum cæterorum quoque membrorum contentio. Nam expedite de ramo in ramum transiliunt, & alter alteri termites, etiam in locis periculosissimis, eripit: & id genus alia ostẽtant, vt qui videt, ipse quidem stupore percellatur, sed inexpertis enunciare non ausit. Nec quicquam frondis est succi plenum, quod dentibus commolitũ non concoquãt ventriculis.

οὐδὲ ναυτιλλόμενοι, κέρδους ἕνεκα τὸ ζῆν ὑποβαλόντες, ταῖς περιστάσεσι τοῦ βίου μετροῦσι τὴν λύπην· ἀλλὰ μικρῶν δεόμενοι, μικρὰ καὶ πενθοῦσι. τὸ μὲν ἀρκοῦν κτώμενοι, τὸ δὲ πλέον οὐ ζητοῦντες. ἐνοχλεῖ δ' ἕκαστον οὐ τὸ ἀγνοούμενον, εἰ μὴ πάρεστιν, ἀλλὰ τὸ βουλητὸν, ὅταν ὑστερίζῃ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπιθυμίας ἀπολαύσεως. οὐκοῦν ἐκεῖνος πάντ' ἔχων ἃ θέλει, εὐτυχήσει κατὰ τὸν τῆς φύσεως λογισμὸν, οὐ κατὰ τὸν τῆς δόξης. νόμοις δὲ οὐ δικαιοῦνται. τί γὰρ δεῖ προστάγματι δουλεύειν τὸν χωρὶς γραμμάτων εὐγνωμονεῖν δυνάμενον;

ΟΤι μετὰ τοὺς ἰχθυοφάγους παρὰ τὸν Ἀσταβόραν ποταμὸν, ὃς φέρεται μὲν διὰ τῆς αἰθιοπίας καὶ τῆς λιβύης, ἔστι δὲ τοῦ Νείλου πολλῷ ταπεινότερος, συμβάλλων δὲ τὴν οἰκείαν ὁρμὴν τῷ μείζονι ῥείθρῳ, νῆσον ποιεῖ τῇ περιρρύσει τὴν Μερόην· παρὰ γοῦν τὸν εἰρημένον ποταμὸν ἐπ' ἀμφοτέροις κατοικεῖ τοῖς χείλεσιν ὄχλος, οὐ πολὺς μὲν, περὶ δὲ βίον τοιοῦτος. ἐκ τοῦ παρακειμένου ἕλους τὰς ῥίζας τῶν καλάμων ὀρύττει, κἄπειτα πλύνας καθαρῶς, ἐκκόπτει λίθοις πρὸς μέρος. ποιήσας δὲ λεῖον καὶ κολλῶδες, ἀναπλάσσει ἐκ μαγίδος, εἰς ἀχειροπληθεῖς ὄγκους. εἶτα τῷ καύματι παροπτῶν, ταύτην ἔχει τροφήν. ἔχουσι δὲ κακὸν ἄφυκτον, τοὺς ἐν τοῖς ἕλεσι λέοντας ἐπιτιθεμένους αὐτοῖς. ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ κυνὸς, γίνεταί τι κωνώπων πλῆθος ἄπλετον, τηλικαύτην ἔχον δύναμιν, ὥστε τὸν λαὸν εἰς τὰς λιμνώδεις ὑγρασίας ἀπελθόντα ἐκεῖ μένειν ἀφανῆ. ὑφ' ὧν καὶ οἱ λέοντες ἐκτοπίζονται· οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ δήγματος δηλούμενοι, καίπερ ὄντος ἐπαχθοῦς, ὡς τὸν ἀπὸ τῆς φωνῆς ἦχον ἀλλόφυλον ἀδυνατοῦντες φέρειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀπηγγέλθω τοῦ παραδόξου χάριν. τί γὰρ ἰδιώτερον, ἢ λέοντας μὲν ἐκχωρεῖν κώνωψιν, ἀνθρώπους δὲ σώζεσθαι ὑπὸ τοιούτου κινδύνου;

περὶ τῶν ῥιζοφάγων.

ΟΤι τοῖς εἰρημένοις, φησὶ, τὸ τῶν ὑλοφάγων καὶ τῶν σπερματοφάγων σιτουμένων ἐγγίζει γένος, βραχεῖαν ἔχον τὴν παραλλαγήν. οἱ μὲν γὰρ, τὸν πίπτοντα καρπὸν ἀπὸ τῶν δένδρων σιτοῦνται, (καὶ) ὑπὸ τὴν θερείαν· τὸ δὲ λοιπὸν, τὴν πόαν * ἅπτεται * τὴν ἐν τοῖς σκιεροῖς ἄγκεσι * γινομένην, στερεάν τε τὴν φύσιν, καὶ καυλὸν ἐκφερούσης παρόμοιον ταῖς καλουμέναις βουνιάσιν· οἱ δὲ, τῆς ὕλης τὴν ἁπαλὴν σιτοῦνται. ἤτοι τὰς μὲν νύκτας κοιμῶνται, τόπον ἀπὸ τῶν ἐκεῖ θηρίων πρὸς ὀχύρωσιν ἐξειλεγμένοι καὶ φυλακήν· ἅμα δ' ἡλίῳ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐπὶ τὰ δένδρα πάντες ἀναβαίνουσι, προσδὴ καταλαβεῖν ζητοῦντες τοὺς ἄκρους κλῶνας. κἀκεῖθεν τὴν ἁπαλωτάτην ὕλην ἀμέλγοντες εὐμαρῶς σιτοῦνται. τοιαύτην δὲ ἐκ τοῦ συνεχοῦς εἰς ἐμπειρίαν ἕξιν, ὥστε καὶ κατὰ τὰς ἀναδρομὰς ἄπιστον ἔχειν τὴν θέαν· καὶ τὴν συνεργίαν οὐ χειρῶν μόνον καὶ δακτύλων καὶ ποδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μερῶν τῶν ὑπολοίπων ἁπλῶς. μεταπηδῶσι γὰρ εἰς πέρας ἀπ' ἄλλου πρὸς ἕτερον ἀκρέμονα. καὶ τοὺς κλάδους ἀλλήλων πολλάκις ἐν τοῖς ἐπισφαλεστάτοις τόποις ἀφαιροῦνται. καὶ ποικίλα ἐνδείκνυνται, ὥστε τὸν ἰδόντα, αὐτὸν μὲν ἐκπλήττεσθαι, μὴ μέντοι θαρρεῖν εἰς τοὺς ἀπείρους ἐξαγγέλλειν. καὶ πάντα δὲ κλάδον τοῖς ὀδοῦσιν ἔγχυλον κατεργάζονται, καὶ ταῖς κοιλίαις εὐπόρως * πέπτουσι.

περὶ ὑλοφάγων καὶ σπερματοφάγων.

* al. ἅπτονται τοῦ.
* γινομένης σκιᾶς.
* al. πέττουσι.

καὶ

καὶ τὸ σφαλὲν [illegible] στόμα, διὰ τὴν ἰσχνότητα, [illegible] τῆς πληγῆς. οὗτοι δὲ γυμνοὶ μέν εἰσι πάντες, [illegible] χρῶνται δὲ καὶ τέκνοις καὶ γυναιξὶ [illegible]. πολεμοῦσι δὲ περὶ τῶν τόπων ἀλλήλοις. μεταλλάττουσι δὲ οἱ πλεῖστοι λιμῷ πιεζόμενοι, [illegible] περὶ τὰ τετταράκοντα ἐπὶ τοῖς ἔμμασιν ἔτη, [illegible].

Περὶ τῶν λεγομένων κυνηγετῶν.

Ὅτι μετὰ τοὺς προειρημένους, εἰσὶν οἱ παρὰ τοῖς [illegible] λεγόμενοι κυνηγέται. ἐπεὶ διὰ τὴν τῶν θηρίων φορὰν, ἣν ὁ τόπος ἄπλετον φέρει, ἐν τοῖς δένδρεσι μὲν σκηνοῦσιν, ἐξ ἐνέδρας δὲ ἀγρεύοντες τὰ θηρία, τροφὴν ἑαυτοῖς ταῦτα ποιοῦνται. εἰσὶ καὶ τοξείας ἐπιστήμονες. ἐπὰν δὲ θήρας ἀπορῶσι, τοῖς δέρμασι τῶν προτεθηρευμένων τὴν ἔνδειαν ἀναπληροῦσι, βρέξαντες τὰς βύρσας, καὶ ἐπ' ἀνθρακιὰν κούφην ἐπιβαλόντες, εἶτα [illegible] καὶ εἰς διαίρεσιν ἀγαγόντες.

Περὶ τῶν ἐλεφαντοφάγων.

Ὅτι μετὰ τοὺς εἰρημένους, πολὺ τούτων ἀφεστῶτες, καὶ πρὸς ἑσπέραν μᾶλλον ἀνατείνοντες, εἰσὶν οἱ ἐκ τῆς τῶν ἐλεφάντων θήρας τὸν βίον ποιοῦνται. οἱ μὲν ἀπὸ δένδρων, ἐφ' ὧν καθῆνται, σκοποῦντες τὰς παρόδους τῶν θηρίων, ταῖς μὲν χερσὶ τῆς οὐρᾶς λαβόμενοι, τοῖς ποσὶ δὲ, * εἰς τὸν μηρὸν τὸν ἀριστερὸν ἐπιβαίνουσιν· εἶτα πελέκει, ὃν ἐπιτήδειον καὶ ἕτοιμον ἔχουσι, τὴν δεξιὰν ἰγνύν, πυκναῖς ταῖς πληγαῖς χρώμενοι, νευροκοποῦσιν. οὕτω δὲ ἐκτενῶς τῇ μὲν κατατείνοντες, τῇ δὲ τῆς [illegible] κρατοῦντες, ὡς ἂν οὐ [illegible] τῆς ψυχῆς. ἢ γὰρ ἀποκτείνει * [illegible] τελευτᾷ, ἄλλην τοῦ κινδύνου διέξοδον οὐκ ἔχοντος. [illegible] τοῦ ζώου ἐκ τῆς πληγῆς καὶ τῆς αἱμορραγίας [illegible], οἱ συνθηρεύοντες [illegible] ἐπὶ τὸ πτῶμα· καὶ τοῦ θηρίου ζῶντος ἔτι περιτέμνοντες ἐκ τῶν ὀπισθίων τὰς σάρκας, εὐωχοῦνται. [illegible] ὑπομένοντες τὸν θάνατον. ἀλλ' οἱ μὲν [illegible] ἐλεφάντων [illegible] ποιοῦνται. ἕτεροι δὲ θηρεύουσιν αὐτοὺς [illegible]. τρεῖς ἄνδρες [illegible] ἔχοντες τόξον, [illegible] * [illegible] τῇ [illegible] τῶν ὀρῶν, [illegible] διεξόδους. [illegible] τὸ ζῷον· ὁ μὲν εἷς κατέχει τὸ τόξον [illegible] * [illegible] οἱ δὲ δύο, τὴν νευρὰν ἑλκύσαντες ἐκ τῆς ἁπάσης βίας ἀφῆκαν τὸ βέλος, ἵνα σκοπὸν ἔχοντες τὴν μέσην τῆς πλευρᾶς, ὥστε [illegible] τῆς [illegible] αὐτὸς, καὶ τοὺς κυρτοὺς τόπους [illegible], ἐκ δὲ τούτου τὸ τηλικοῦτον θηρίον ἐλαυνόμενόν τε καὶ [illegible] διαλύεται καὶ πίπτει. ἕτερον δέ ἐστι γένος ἐλεφαντοφάγων, ὃ ἐπειδὰν οἱ ἐλέφαντες τὰς νομὰς ἐμπλησθέντες, πρὸς ὕπνον τράπωνται, ζητοῦσιν· (οὐχ ὥσπερ [illegible] δὲ [illegible] ὑπιοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς παχυτάτοις καὶ μεγίστοις δένδρεσι προσανακλίνοντες ἑαυτούς· ὥστε τοὺς μὲν (δύο) πόδας τοὺς πλησίον [illegible] πρὸς τὴν γῆν (ἐλαφρῶς) [illegible], τὴν δὲ πλευρὰν τὸ πᾶν σῶμα ἐκδεχομένην, ὀχεῖσθαι πρὸς τῇ φύσει τοῦ ξύλου· καὶ [illegible] τὸν τρόπον [illegible] ταφορᾶς [illegible], ἀλλὰ [illegible] τοῖς [illegible] ὕπνοις ἀ[illegible] [illegible] τῷ σφαλέντι, διὰ τὴν κλίσιν τῆς [illegible])

Corporis ex alto casu [illegible] non grauis est plaga, propter exilitatem. Nudi sunt omnes, communisque iis liberis & uxoribus educatio, & uictus. [illegible] de locis inter se belligerant. Plerique præ angustia famis vitam [illegible] commutant, quando [illegible] (ad annum [illegible] accedit) oculos [illegible].

De iis quos venatores incolæ appellant.

CAP. XXIV.

Post iam descriptos sunt quos venatores incolæ nominant. [illegible] frequentiam, iam [illegible] arboribus contubernia habent: [illegible] ex insidiis feras capiunt, easque [illegible] comedunt. Sagittandi etiam artis periti [illegible]. Si accidit vt venationis prouentu careant, [illegible] ante captorum [illegible] explent. Coria enim madefacta, leuibus admotis prunis, obruunt cinere. Atque ita tosta ad diuisionem producunt.

De elephantophagis.

CAP. XXV.

Sequuntur hos, sed per interuallum satis longum, & occidenti magis obiecti, qui ex elephantum venatione victum acquirunt. Nam [illegible] ex his qui [illegible] arbores, belluarum transitus [illegible] pertinaciter delitescunt, [illegible] caudam, & pedibus in [illegible] sinistram [illegible], bipennem, aptam ad hoc & paratam, crebris ictibus poplitis dextri neruo [illegible] itaque valide hæc vulnera infligunt, [illegible] tenent, quam si de vita certamen sit institutum. Aut enim interimendum est, aut oppetendum. Siquidem alterum [illegible] hic articulus exitum non [illegible]. Prolapsa igitur [illegible] & sanguinis profluuio bestia, illico venationis comites sunt præsto, dumque adhuc viuit, carnes ex posterioribus resecant: & [illegible] conuiuantur. Atque [illegible] periculo extremo [illegible] venatio [illegible]. Viri enim [illegible] & [illegible] plures, [illegible] ad latus belluarum [illegible] accedunt, [illegible] ad latus medium vt [illegible] directum, vt ad interiora [illegible] penetret, & deuexas illas tecet ac vulneret partes. [illegible] Tertium quoque [illegible] genus est, qui hunc venationis [illegible]. Quando elephantes ad satietatem [illegible], cubitum se recipiunt, non humi procumbentes dormiunt, sed crassis & maximis arboribus se acclinant, vt pedes [illegible] proximi terræ leuiter innitantur, & latus quod totum corpus excipit, a ligno sustentetur. [illegible] hunc [illegible] propterea quod [illegible] propter naturalem erigendi sese impotentiam.

AGATHARchides.

At quos mutilos Græci nominant, totam illam partem, quam reliqui circumcidant, nouacula infantibus amputare religione & more [illegible] habeant. Vnde cognomentum illud sibiipsi consecuerunt. Hinc digressione facta auctor monet, se, quamuis Attice loquatur, [illegible] tamen ([illegible]) Creta dialecto familiariter uti. Inde ad [illegible] reuertitur, quæ [illegible] T[illegible], [illegible]. [illegible] contexta [illegible] alligant. [illegible] non absque [illegible] & [illegible] deformitas [illegible] videtur. [illegible] perturbatione [illegible] excedunt. Sic [illegible] incertum, [illegible] ob res [illegible] vacuas [illegible] non [illegible] prudentia est. De pastus [illegible] pugnas atque bella quando excitant, (nam alia de re inter se non dimicant) matronæ ætate prouectiores, in medium prosilientes, certamen dirimunt, & verbis ad lenitatem compositis irritatos animos reprimunt. Somnum non pro aliorum hominum more capiunt, sed pecorum greges perpetuo secum circumducunt. Quot quot ex iis sunt mares, horum de cornibus tintinnabula suspendant, vt sonitus horum fures abiaceat fugetque. Iam si [illegible] ingruunt, in caulas prædam cogunt, & [illegible] desuper iniiciunt. Huc feminæ cum infantibus se recipiunt. Viri autem ignibus circumcirca accensis, patrias & gentiles quasdam fabulas decantando, somnum a se repellunt. Sic in multis adsuefactio naturam pernecessaria quadam vincit. Si qui ingrauescente senio (quod omnibus ex æquo debetur) greges assequi non possunt, hos cauda bouis collo iniecta, nodóque in vertice arcte constricto, è vita exoluút. Quod si quis eorum exitum è vita longius extendat, quicunque velit repente adsistens, quasi beneuolentia inductus cunctationem [illegible] [illegible], dum admonet simul & culpat tergiuersationem, eadem via hominem exanimat. Nec senio tantum exhaustos ita e viuis subducunt, verum etiam quos pertinax morbus, aut membri alicuius vitium ad comitandum armenta inutiles reddit.

τοὺς ὑπὸ τῶν ἑλλήνων [ἢ] καλουμένους κολοβοὺς, πᾶν τὸ τοῖς λοιποῖς μέρος [illegible] τυ[illegible] [illegible], [illegible] ἀφαιρεῖν ἐστὶν ἔθος [illegible] [illegible] τὴν [illegible] πλῆσιν ἑαυτοῖς [illegible].

Ὅτι [illegible] ὤν, [illegible] λέξει.

Ὅτι [illegible] τοὺς μεταλλα[illegible], φησὶν, [illegible] λυγοις [illegible] τὰ σκέλη συνδήσαντες. [illegible] βάλλουσι * [illegible] λίθοις, [illegible] γέλωτι, * πῶς ἀποκρύψωσι [illegible] τὴν μορφήν. [illegible] τὰς κέρας αἰγός, [illegible] [illegible]. οὕτω, φησὶ, ταῖς [illegible] τὴν ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀλυπήτοις, συνίσεως σημεῖον. τὰς δὲ ἐπὶ τῆς ἀναφυομένης [illegible] ἔχθρας τε καὶ μάχας καὶ πολέμους αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους (οὐ [illegible] ἄλλου τινὸς [illegible]) ἀλλ' οὖν ταύτας αἱ πρεσβύτεραι γυναῖκες [illegible] διαλύουσι, κατὰ τὸ μέσον [illegible], καὶ τοῖς [illegible] λόγοις [illegible] θυμοὺς [illegible] καταστέλλουσαι. ὕπνῳ δὲ, φησὶν, οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους τ[illegible] [illegible] ἑαυτοῖς ἔχουσι [illegible], [illegible] τῶν ἀρρένων πάντων, [illegible] [illegible] [illegible] τὴν [illegible], [illegible] ἐκ [illegible]. καὶ αἱ μὲν γυναῖκες μετὰ τῶν νηπίων τούτοις ἐπιβαίνουσιν· οἱ δὲ ἄνδρες πυρὰ * καίουσι κύκλῳ, ᾄδοντες πατρίους [illegible] μύθους καὶ τὸν ὕπνον [illegible]. ἐν πολλοῖς τὸ μελέτης [illegible] * [illegible] τὴν φύσιν [illegible]. [illegible] γήρως [illegible] δύνασθαι ταῖς ποίμναις [illegible]. [illegible] τὸν αὐχένα [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ἀφῆκε [illegible] τῷ ὄντι [illegible] λογισμοῖς [illegible] [illegible] τὴν ζωὴν [illegible] [illegible] νόσος [illegible] [illegible] ταῖς ἀγέλαις [illegible].

CVM totus habitabilis orbis quatuor in circuitu plagis sit definitus, ortu inquam & occasu, septemque trione & meridie: quæ vesperam respiciunt, Lycus & Timæus exequuntur, quæ ad ortum sunt, Hecatæus & [illegible] septemtriones autem subiecta, Diophantus & Demetrius: at quæ meridiei sunt obuersa, nos (ait auctor) quamuis molesta sit veritas, persecuti sumus.

ὍΤΙ, * φησι, τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐν τέτρασι κυκλιζομένης μέρεσιν, ἀνατολῆς λέγω, δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρίας· τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν [illegible] Λύκος τε καὶ * Τίμαιος, τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὴν, Ἑκαταῖος καὶ Βασιλις· τὰ δὲ πρὸς [τὰς] ἄρκτους, Διόφαντος καὶ Δημήτριος· τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν, φορτικὸν, ἐρεῖ, τὸ ἀληθὲς, ἡμεῖς.

CAP. XXXII. Quo non tanta rerum sit distantia, quanta morum.

CÆTERVM diuersissimæ hominum viuendi rationes non ita longis diuiduntur locorum interuallis. Nam ex palude Mæotica multi, onerariis vecti nauigiis, decima luce in Rhodiorum portus intrant. Inde eadem nauigationis commoditate ad diem quartum Alexandriæ appellunt. Ab hac aduersis amnis decursum subuecti, intra dies aliquot [illegible] facili regressu, Aethiopiam côtingere possunt.

ὍΤΙ τοῖς τῶν ἀνθρώπων [illegible] βίοις, * [illegible] διαφέρει τόπος. ἐκ γὰρ τῆς μαιώτιδος λίμνης, πολλοὶ τῶν φορτηγῶν [illegible] [illegible] [illegible], * [illegible] [illegible] [illegible] τῇ Ῥόδῳ [illegible] ἀδικοντες [illegible], [illegible] [illegible] τῶν ποταμῶν [illegible] [illegible] Αἰθιοπίαν

* al. χειρ[illegible]
* [illegible]
* [illegible]
* al. [illegible]
* τῶν [illegible]
* [illegible]
* al. pad
* al. Τιμα[illegible]
* al. πολι.
* al. [illegible]

ὥστε ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ ψύχους εἰς ἄκραν τοῦ καύματος τὴν ἀκμὴν μὴ πλείους εἴκοσι γενέσθαι καὶ πέντε τοῖς κομιζομένοις ἐνδελεχῶς ἡμέρας. ἀλλ' ὅμως, τοσαύτης οὔσης τῆς τοπικῆς διαστάσεως, ἀνυπερβλήτους ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι * τῶν τε βίων καὶ τῶν * ἐθῶν καὶ τοῦ ἀέρος τὰς διαφοράς· ὥστε μηδὲ πιστεύεσθαι παρ' ἑτέροις τὰ παρ' * ἀλλήλοις συνήθη τε καὶ ὁμολογούμενα, μηδὲ στέγειν ὅλως δύνασθαι ὧν χωρὶς ἕτεροι οὐδὲ ζῆν ἂν ἕλοιντο. οὕτως ἔχει τι φίλτρον μέγα πᾶσα συνήθεια· καὶ νικᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος δυσχέρειαν ὁ χρόνος, ὁ τὴν πρώτην δεξάμενος εἰς τὸν βίον ἡλικίαν.

* ἔν τε βίου. * αἰ. ἐθνῶν. * ἄλλοις.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀραβίαν λεόντων.

Ὅτι οἱ κατὰ τὴν Ἀραβίαν λέοντες, φησί, ψιλότεροι μέν εἰσι καὶ θρασύτεροι, τοῖς χρώμασι δὲ ὁμαλοί, καθάπερ οἱ γινόμενοι περὶ τὴν Βαβυλωνίαν. οὕτω δὲ τοῖς χρώμασι στίλβοντες, ὥστε ἀπὸ τῶν αὐχένων ἐξανθοῦσαν ἀπολάμπειν χρυσῷ παραπλησίως.

Περὶ μυρμηκολεόντων.

Τῶν δὲ καλουμένων * μυρμήκων, οἱ μὲν πλεῖστοι κατὰ τὴν ἰδέαν, τῶν λοιπῶν οὐδὲν παραλλάττουσι· τὴν δὲ τῶν αἰδοίων φύσιν ἀπεστραμμένην ἔχουσιν, ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις.

* μυρμηκολεόντων.

Περὶ παρδάλεων.

Ὅτι αἱ παρδάλεις οὐχ οἷαι καθάπερ ἐν τοῖς τόποις τοῖς περὶ Καρίαν καὶ Λυκίαν, μακραὶ δὲ τοῖς σώμασι, καὶ καρτερικαὶ ἐν καύμασι καὶ πόνοις· δυνάμει τε πολὺ μᾶλλον τῇ ἀλκῇ * τοσοῦτον διαφέρουσι τῶν ἄλλων, ὅσον ἄγριον ἡμέρου.

* αἰ. πονοῦντα.

Περὶ * ῥινοκέρωτος.

* αἰ. ῥινοκέρωτος.

Ὅτι ὁ ῥινόκερως, ἐλέφαντος μὲν οὐ λείπεται, τῷ δὲ ὕψει καταδεέστερος ὑπάρχει. χρῶμα δὲ ἔχει πύξῳ παρεμφερὲς * εὐτελεῖ, καὶ τὴν ἀφὴν τοῦ δέρματος σκληρότατον. ἐπ' ἄκρων δὲ τῶν μυκτήρων κέρας, σιδήρῳ τὴν βίαν παραπλήσιον· * ὃ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, πρὸς λίθους πέτρας παραθήγεται, ῥήσσει, προσβαλὼν τὰ στέρνα· συμπεσὼν δὲ ἐλέφαντι (τούτῳ γὰρ τὸν πάντα περὶ τῆς νομῆς διαμιλλᾶται βίον) ὑποδὺς τὴν κοιλίαν, καὶ τῷ κέρατι τὸ κύκλωμα τῆς σαρκὸς ἀναρρήξας, ἔξαιμον εὐθὺς ποιεῖ. καὶ πλείστους ἔστιν ἐλέφαντας ἰδεῖν οὕτω τετελευτηκότας. ἂν μέντοι συμβῇ τῷ ῥινοκέρωτι τῆς κοιλίας μὴ ἅψασθαι, τοὐναντίον αὐτὸς ὑπὸ τῆς προβοσκίδος καὶ τῶν ὀδόντων τυπτόμενος, πολλαχῶς ἐξαδυνατεῖ, καὶ παραδίδοται, μεγάλης ὑπαρχούσης κατὰ τὴν ἰσχὺν καὶ βίαν τῆς παραλλαγῆς.

* Κρικὸς δὲ ἐν Η. et. * δὲ Η. et.

Περὶ καμηλοπαρδάλεως.

Ὅτι παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις * ἐστὶν ἡ λεγομένη παρ' Ἕλλησι καμηλοπάρδαλις, σύνθετον ῥητόν τινα * κατὰ τὴν φύσιν λαχοῦσα. τὴν μὲν γὰρ ποικιλίαν ἔχει παρδάλεως, τὸ μέγεθος δὲ καμήλου, τὸ πάχος δὲ ἐκφυές, τὸν δὲ αὐχένα τοιοῦτον, ὥστε ἀπ' ἄκρων ἀμέλγεσθαι τῶν δένδρων τὴν τροφήν.

* ἐστὶν ἡ. * αἰ. τὴν.

Περὶ σφιγγός, κυνοκεφάλου, κήπου.

Ὅτι αἱ σφίγγες, ἔτι καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ κῆποι παραπέμπονται εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκ τῆς Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Αἰθιοπίας. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν σφίγγες ταῖς γραφομέναις παρόμοιαι, πλὴν ὅτι πᾶσαι δασεῖαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἥμεροι καὶ

A summo igitur frigore ad extremum æstus vigorem, continuum iter facientibus, intercedunt non plures xxv. dies. Tam exigua vero quamuis sit locorum distantia, tanta inter se homines tamen vitæ, morumque & aeris discrimina habent, vt incredibilia esse non possint, adeo vt alteri non credant, quæ apud alteros more & vsu sunt trita, notáque passim, nec omnino sufferre valeant, sine quibus alij vitam quoque acerbam sibi putent. Sic magno sui amore perficit omnis assuetudo, & circumfusi aeris locique difficultatem tempus, primam vitæ ætatem suscipiens vincit.

De Arabiæ Leonibus.

CAP. XXXIII. De Arabiæ leonibus fulgore.

Arabiæ leones sunt minus hirsuti & feroces, sed colore assimiles iis quos fert Babylonia. Pilis vero vsque adeo rutilis, vt ceruicum iubæ auri instar refulgeant.

De Myrmecoleonibus.

CAP. XXXIV.

At eorum qui Myrmecoleones appellantur, plerique specie a cæteris nihil differunt. Genitalia tamen iis sunt auersa, contra quam aliis.

De Pardalibus.

CAP. XXXV.

Pardales hic non sunt quales in Cariæ & Lyciæ tractibus, sed corpore prolixo. Et vel æstum laborumque molestias perferre norunt multo constantius, viribusque tanto præstant aliis, quanto cicuribus agrestes & indomitæ.

De Rhinocerote.

CAP. XXXVI. De Rhinocerote & elephanti pugna.

Rhinoceros vastitate quidem non minor, sed altitudine inferior est elephanto, buxi referens colorem, pellis etiam contactu durior. Is repandum in naribus fert cornu, ad ferri vim & rigorē proximè accedens. Quo, cætero quidem tempore, ad quamcunque saxa proxima et cautem, lacerato, præcordia verberat impetens, cum in dimicatione cum elephanto (cum hoc enim de pascuis æternas habet conflictationes) ventrem subit, & perrupto carniū ambitu exsanguem facit. Plerumque elephantum ita exanimati cernuntur. At si aluum contingendi copia non datur, contra ipse à proboscide & dentibus ictus variis modis, amittit vires & deficit, quia robore & vi ab illo permultum differt.

De Camelopardali.

CAP. XXXVII. De Camelopardali prægrandi bellua.

Apud Troglodytas bestia est, quæ camelopardalis Græcis dicitur. Nam vt nomen, ita & natura quodammodo composita est. Varietatem enim a pardali habet, magnitudinem à camelo. Monstrosa ei crassities, collumque adeo prælongum, vt a summis arboribus pabulum capiat.

De Sphinge & Cynocephalo & Cepo.

CAP. XXXVIII.

Sphinges, & Cynocephali, & Cepi, Alexandriam ex Troglodytarum solo, & cætera Aethiopia, transmittuntur. Sunt autem Sphinges iis quæ a pictoribus adumbrantur cōsimiles, nisi quod totæ hirsutæ, lenes & placidos animos

Agatharchides.

habent. Plurimum eis versutiæ inest, ideoq; ad aliquâ, doctrinæ compendio, scientiam perducuntur. concinnitatem in omnibus quam seruant, non abs re quis admiretur.

In Cynocephalo hominis corpus, specie turpis, adumbratur. Canina ei facies, vocem stridori muris non dissimilem exprimunt. Sed immodicè ferum est animal, nec vllo modo cicuratur: vultumque a superciliis & oculis austerum prodit. Ita mas comparatus est. Fœmineo generi hoc est proprium, vt vterum extra corpus gestet, eo que habitu totam exigat vitam.

Cepus facie leonem, corpore Pantheram, & magnitudine Dorcadem (*capream seu damam*) imitatur. Prout varius est, ita & nomen (*Cepus enim, hortus est Græcis*) sibi inditum habet.

Cap. xxxix. De Tauro carnivoro.

OMNIUM quæ adhuc commemoraui immanissimum & maxime indomitum est Taurorum genus, quod carnes vorat, magnitudine crassius domesticis, & pernicitate antecellens, insigniter rufum. Os ei ad aures vsque diductum. Visus glauco colore magis rutilat quam leoni. Cornua aliàs non secus atque aures mouet, sed in pugna, vt firmo tenore consistant, facit. Ordo pilorum inuersus contra quam aliis animantibus. Bestias etiam validissimas aggreditur, & cæteras omnes venatur, maximeque greges incolarum infestos reddit maleficio. Solum est lancea & arcu inuulnerabile. Quod in causa est, vt nemo id subigere (quamuis multi id tentarint) valuerit. In fossam tamen, aut similem et dolum, si quando incidit, præ animi ferocia cito suffocatur. Ideo rectè putatur, etiam à Troglodytis, fortitudine leonis, & velocitate equi, & robore tauri præditum, ferroque cedere nescium.

Cap. xl. De Crocotta, voce humanam imitante.

De Crocotta fera.

QVI Crocottas apud Æthiopes vocatur, inde nomen habet, quod ex lupo & cane natura eius constat, sed vtroque multo sæuior est, & tum facie tū summis pedibus longe grauior, & ventre & dentibus antepollet omnes. Etenim quodlibet genus ossis frāgit haud difficulter, & dilacerata protinus consumit. Nec facile dictu quam leuiter conficiat ventre & digerat. Hoc quoque vocem effingere humanam qui perhibent, nobis fidem non faciunt. Insuper & hoc addunt, quod nominatim homines noctu euocet, hósque velut ad vocem humanam egressos, concitato irruens impetu, deuoret.

Cap. xli. De serpentibus, & quomodo cicurentur.

De serpentibus stupendæ magnitudinis.

SERPENTES etiam magnitudine stupendos, & genere mirum in modum varios, illis in locis esse narratur, qui omnes vitæ nutrimenta ex venatu capiunt. Enimuero maximus illorum, qui nostris exhibitus est oculis, xxx cubitorum videbatur. Omnis serpens, etiam vastissimus, mansuefactioni se accommodūm præbet, si inopia nutrimenti premitur & maceratur. Nam vidisse se auctor testatur, qui cibi inopia, semper tamen oculis obiecti, cum in canistro victimas ad desiderium eius vndique circumponerent, simul & animi virulentiam submitteret, &

παρ᾽ αὐτοῖς πανουργίας κοινωνοῦσι πλείστης, διδασκαλίας δὲ μεθοδευτικῆς ἐπὶ ποσὸν ἅπτονται, ὥστε τὴν εὐρυθμίαν ἐν πᾶσι θαυμάζειν. ὁ δὲ κυνοκέφαλος τὸ μὲν σῶμα ἀνθρώπου δυσειδοῦς ὑπογράφει, τὸ πρόσωπον δὲ κυνός, φωνὴν δὲ ἀφίησι μυγμῷ παραπλησίαν· ἄγριον δὲ ὑπερβολῇ καὶ τελείως ἀτιθάσευτον, καὶ τὴν ὄψιν ἐμφαῖνον ἀπό τε τῶν ὀφρύων καὶ τῶν ὀμμάτων αὐστηράν. περὶ μὲν τὸν ἄρρενα ταῦτα· τῷ δὲ θήλει προσέχεται καὶ τὴν μήτραν ἔξω τοῦ στόματος φορεῖν, καὶ οὕτω * διαγίνεσθαι πάντα τὸν βίον. Ὁ δὲ κῆπος ἔχει τὸ μὲν πρόσωπον λέοντι, τὸ δὲ σῶμα πανθήρᾳ, τὸ δὲ μέγεθος δορκάδι, κατὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν προσηγορίαν λαβών. πάντων δὲ τῶν εἰρημένων ἀγριώτατον καὶ * δυσκατεργαστότατον τὸ τῶν ταύρων τῶν σαρκοφάγων γένος· ὃ τῷ μεγέθει μὲν ὑπάρχει τῶν ἡμέρων ἁδρότερον, τάχει δὲ ὑπερβάλλον, πυρρὸν δὲ διαφερόντως. καὶ τὸ μὲν στόμα μέχρι τῶν ὤτων αὐτοῦ διέστηκεν, ὄμμα δὲ ὑποφαίνει γλαυκότερον λέοντος. τὰ δὲ κέρατα τὸν μὲν ἄλλον χρόνον τοῖς ὠσὶ παραπλησίως κινεῖ, μάχῃ δὲ χρώμενον, ἵστησιν ἀραρότως. τὴν δὲ ἐπαγωγὴν τῆς τριχὸς ἐναντίαν ἔχει τοῖς ἄλλοις. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἀλκιμωτάτοις ἐπιτίθεται, καὶ κυνηγεῖ τὰ λοιπὰ τῶν ζῴων· καὶ τὰς ποίμνας τῶν ἐγχωρίων μάλιστα κακοποιεῖ· καὶ μόνον ἐστὶν ἄτρωτον λόγχῃ καὶ τόξῳ· διὸ καὶ ποιῆσαι μὲν ὑποχείριον οὐδείς, πολλῶν ἐπιβεβλημένων, κατίσχυσε. τὸ δὲ εἰς ὄρυγμα ἐμπεσὸν, ἤ τινα δόλον τούτῳ παραπλήσιον, ὑπὸ τοῦ θυμοῦ συντόμως γίνεται περιπνιγές. καὶ τὸ μὲν θηρίον εἰκότως κρίνεται [καὶ] παρὰ Τρωγλοδύταις ἀλκὴν μὲν ἔχειν λέοντος, τάχος δὲ ἵππου, ῥώμην δὲ ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ὑπεῖκον.

Περὶ κροκόττα θηρίου.

ΟΤι κατὰ τὴν αἰθιοπίαν κροκόττας ἐστὶ μὲν ὀνομαζόμενος ὡς ἐκ λύκου καὶ κυνὸς σύνθετον, ἀμφοῖν δὲ ἀγριώτερον, καὶ πολὺ βαρύτερον ἀπό τε τοῦ προσώπου καὶ τῶν * ἄκρων ποδῶν· ἀλκῇ δὲ θαυμαστόν· ὀδοῦσι δὲ καὶ κοιλίᾳ δυνατώτατον τῶν ἄλλων· καὶ γὰρ κατάγνυσιν ὀστέων ἅπαν ἔστιν γένος, καὶ τὸ ὀμβρωθὲν εὐθέως διαδαπάνηται· καὶ περὶ τὰς πέψεις ἀδιήγητον. τοῦτο δὲ καὶ μιμεῖσθαί τινες τὴν ἀνθρωπίνην διάλεκτον εἰρήκασιν, ἡμᾶς μὲν οὐ πείθουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τοῦτο προστιθέασιν, ὡς καὶ ἐξ ὀνόματος κατὰ τὰς νύκτας καλοῦντες, τοὺς δὲ ὡς ἐπ᾽ ἀνθρώπου φωνῇ προσιόντας, οἷα δὲ ἀθρόον ἐπιπίπτοντες, κατεσθίουσιν.

Περὶ ὄφεων παραδόξων τῷ μεγέθει.

ΟΤι ὄφεων, φησὶ, λέγεται μεγέθει παράδοξα ἐν τοῖς τόποις εἶναι, καὶ γένει θαυμαστὰ, καὶ πάντα ἀπὸ κυνηγίας ἔχοντα τὸν βίον. τῶν μὲν ὅτι ὑπὸ τὴν ἡμετέραν, φησὶν, ὄψιν πεπτωκότων ὁ μέγιστος πήχεων ἐξικνεῖτο τριάκοντα. πάντες δὲ, φησὶ, πᾶς ὄφις, καὶ ὁ μέγιστος, χειροήθης, ἐνδείᾳ τῆς ἀναγκαίας πιεζόμενός τε καὶ κακουχούμενος. καὶ γὰρ ὃν ἰδεῖν ἑκατόν φησιν, ὅτι ὑπὸ τῆς τροφῆς ἐνδείᾳ * προσεχεῖ μέτρως συνέχων, ἅμα τὸ θυμοῦ ἐπιπλέον, καὶ ἔξωθεν ὄρεξιν ἐνεποίει σφοδροτέραν τὰ τοιαῦτα ἐντὸς τοῦ πλέγματος εἰσβαλόντος ἱερεῖα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν,

vehementiorem eius appetentiam conciperet,

* διάγειν.

* al. δυσκαταπόνητον.

* al. ἀγρεύ... ἄκρων ποδῶν ... ἀνάπαλιν.

* al. ...μένως.

ἧττο

οὕτω παρεσκεύασαν χειροήθη καὶ πρᾶον τὸ ἄγριον, ὥστε μηδὲν τῶν ἄλλων νομίζειν μήτε ἡμερώτερον, μήτε φοβερώτερον. εἰκότως, οἶμαι, τοῖς ὑποχειρίοις τῶν ζώων τοῦτο συμβέβηκε. τὸ μὲν γὰρ ἀντιπράττον κακοῦται, τὸ δὲ συγχωροῦν τρέφεται. πᾶν δὲ θηρίον διδασκαλίας στερηθὲν, οὐ λόγῳ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ κρείττονος μανθάνον, ἀλλὰ συμπεπλεγμένης ἐναλλὰξ τῷ πάθει τῆς μνήμης.

Περὶ θερμῶν ὑδάτων αὐτοφυῶν.

Ὅτι, φησὶ, πολλῶν ὑπαρχόντων θαυμασίων, καὶ πόρρω κειμένων ἀπὸ τῆς συνηθείας, αὐτοὺς ἐπελεύσομαι τοὺς τόπους τοὺς μνήμης ἀξίους. πρῶτον μὲν εἴ τις ἀπ᾽ Ἀρσινόης παραθέοντι τὴν δεξιὰν ἤπειρον θερμὰ πλείοσιν αὐλοῖς ἐκ πέτρας ὑψηλῆς εἰς θάλατταν διηθεῖται, στενοὺς ἔχοντα τόπους, οὐ γλυκέος ὕδατος, ἀλλὰ πικρᾶς ἁλμυρίδος τε καὶ πηγῆς φύσιν ἐχούσης τοιαύτην. εἶτα ἀπὸ τῆς λίμνης * συμβέβηκεν ὁ Νεῖλος, ὀχετοῦ διά τινων ἀραιωμάτων εἰς τὸν κοιλότατον ὑποφθίοντος τόπον. πλησίον δὲ τῆς λίμνης ἐν μεγάλῳ πεδίῳ βεβηκὸς ὄρος ἀνίσχει μιλτώδες, ἄλλην μὲν οὐδεμίαν ὑποδεικνύον ἰδιότητα, χροιὰν δὲ τοιαύτην ἀπὸ τῆς κορυφῆς σημαῖνον τῆς ὄψεως, ὥστε τῶν ἀτενιζόντων τὰς [illegible] βλάπτεσθαι. ἐφεξῆς δὲ λιμένα μέγας ἐκδέχεται, ὃς πρότερον μὲν Μυὸς ἐκαλεῖτο ὅρμος, ὕστερον δὲ Ἀφροδίτης ὠνομάσθη. ἐν οἷς καὶ νῆσοι τρεῖς εἰσὶ * προκείμεναι, ὧν αἱ μὲν ἐλαίαις πεπύκνωνται, μία δὲ * ἧττον μὲν δασεῖα, τῶν δὲ καλουμένων μελεαγρίδων ἐκτρέφουσα πλῆθος. τούτοις δὲ ἐγγίζει κόλπος, ὃν καλοῦσιν ἀκάθαρτον, ὃν παραπλεύσαντι νῆσος ἐκκειται, τῇ μὲν ὁδοῦ πελαγία, μῆκος ἔχουσα σταδίων ὡς ὀγδοήκοντα, ἣν καλοῦσιν ὀφιώδη. πρότερον μὲν γέμουσαν παντοίων ἑρπετῶν, ἐφ᾽ ἡμῶν δὲ * ἐλευθέραν τούτων. ἐν δὲ ταύτῃ γίνεται τῇ νήσῳ, φησὶ, καὶ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ἔστι δὲ τοῦτο λίθος διαφαινόμενος, ὑάλῳ προσεμφερής, ἡδεῖαν ἐν χρυσῷ θεωρίαν ἀποδιδοὺς. τοῦτον τὸν λίθον οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες, καὶ τὸν λίθον βασιλικῷ φυλάσσοντες καὶ συλλέγοντες προστάγματι, οὕτω λαμβάνουσιν. ἐν τῇ νυκτὶ περιέρχονται ἐκ διαδοχῆς, ἔχοντες παντοίας τοῖς μεγέθεσι σκαφίδας. ὁ δὲ ἐν ταῖς πέτραις λίθος, τὴν μὲν ἡμέραν ὑπὸ τοῦ φέγγους κρατούμενος, διὰ τὸ πνῖγος οὐ γίνεται σύνδηλος· * σκότου δὲ ἐπιγενομένου, ἐν ᾧ ποτ᾽ ἂν ᾖ τόπῳ, διαλάμπει πανταχόθεν. ὁ δὲ συνιδὼν φύλαξ τηλικοῦτον περιέθηκεν ἄγγος σημείου χάριν περὶ τὸ διαστίλβον, ἡλίκον ἂν ᾖ τοῦ θεωρουμένου φαντάσματος τὸ μέγεθος. εἶτα τὴν ἡμέραν ἐπερχόμενος, ἰσοπλαθῆ τῇ προειρημένῃ περιγραφῇ τῆς πέτρας, τοῖς ἐκλεαίνειν δυναμένοις τεχνίταις παραδίδωσι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸ πέλαγος οὕτως ἐστὶ ταπεινὸν, ὥστε μήτε πλεῖον δυεῖν ὀργυιῶν ἀναμετρεῖσθαι καὶ χλωρὸν πάντοθεν, οὐ τῇ φύσει τῶν ὑγρῶν, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ διαφαίνοντος μνίου τε καὶ φύκους. ὅθεν καὶ κυνῶν ἔχει θαλαττίων ἀναρίθμητον πλῆθος. δι᾽ ἣν αἰτίαν ὁ μὲν ἐς τόπος ναυσὶ μὲν μακραῖς καὶ τοῖς * ὑπηρετικοῖς πλοίοις γίνεται δι᾽ ἄρμενος. ἀκύμαντος γάρ ἐστιν, οὐκ ἐκ πολλοῦ κυλίων τὸν κλύδωνα, καὶ θήραν ἰχθύων παραδίδωσιν ἄπιστον.

tandemque beluam quantumuis ferocem & sæuam, tam cicurem & placidam esse factam, vt nec mitius inter alia cuncta, nec terribilius quicquam esse iudicetur. Consentaneum hoc est, arbitror, bestiis contingere manufactis. Nam quod contra tendit male tractatur, quod vero cedit, nutritur. Quæuis etiam bestia sapere discit, non ratione melioris electionem docta, sed implicata est per vices affectioni memoria.

De calidis aquis sponte nascentibus.

CAP. XLII.

CVM multa sint admirationis plena, & a vulgari consuetudine procul semota, ad ipsa quæ commemoratione digna habentur loca (inquit) me conferam. Primo igitur, si quis ab Arsinoe continentem prætercurrit dextram, Thermæ, pluribus ceu tubulis, ex sublimi petra in mare percolantur, quæ angustos habent meatus, non dulcis aquæ, sed amaræ salsilaginis, & fontis talem sortiti naturam. Postea a lacu * bibitus est Nilus, dum riuus eius per laxa & spongiosa quædam in locum maxime humilem & concauum transcurrit. Iuxta lacum in campo satis spatioso mons assurgere videtur, rubricæ metallo fœcundus, qui, vt nihil aliud exhibeat singulare, eiusmodi tamen colorem a summo vertice ostendit, vt oculi intentè ad tempus contuentium lædantur. Hinc portus excipit magnus, cui primo Muris, deinde Veneris cognomentum fuit attributum. Vbi tres etiam insulæ extant, quarum duæ oliuas habent crebras & densas: vna minus quidem syluosa est, sed auium, quas Meleagrides vocant, copiam nutrit. His propinquus est sinus, quem impurum nominant. Quem vbi prænauigaris, insula exporrigitur, in pelago sita, longitudine stadiorum LXXX circiter, nomine Serpentinæ. Nam omnis generis serpentibus quondam referta erat, sed ætate nostra libera est. in hac lapis nascitur, Topazij nomine celebris. Pellucidus est & vitro similis, iucundumque in auro contuitum sui præbet. Hoc insulæ habitatores, qui etiam regio lapidem edicto custodiunt & colligunt, isto modo potiuntur. Noctu per vices circumuagantur, lyntribus variæ magnitudinis instructi. Nam intra petras lapis, quia interdiu a luce superatur, propter æstum non fit manifestus, sed ingruente noctis vmbra, vbicunque loci nascitur, ab omni parte resplendet. Quo obseruato, custos signi causa id quod splendet tanto circundat vase, quantam visæ imaginis magnitudinem esse arbitratur. Per diurnam postea lucem accedens, cum æqualem priori designationi partem saxi excidit, magistris læuigandi peritis segmentum tradit. Post hæc mare adeo humile est & exiguæ profunditatis, vt nec binas orgyias mensura superet, circumquaque etiam viride, non aquarum natura, sed a musco & alga, colorem suum transmittente. Vnde & canum marinorum innumerabilis illic est multitudo. Quam ob causam nauibus longis, & his quæ remigio promouentur, iter illac percommodum est & aptum, tempestates enim ignorat, nec fluctus è longinquo aduoluitur, & incredibilem piscium sufficit prædam.

Ἀπὸ δὲ τῆς εἰρημένης αἰγιαλῶν κόλπος ἐστί, νεύων μὲν εἰς τὴν μεσόγειον τῆς χώρας, οὐκ ἐλάττω δὲ σταδίων πεντακοσίων ἐπὶ [illegible] διήκουσι τὸ βάθος. οἱ δὲ τὸν ἐντὸς τοῦ κόλπου κατοικοῦντες, καλοῦνται μὲν Βανιζομανεῖς, εἰσὶ δὲ κυνηγοὶ τῶν χερσαίων ζώων. τὴν δ' ἐπικειμένην χώραν νῆσοι ἐκδέχονται, λιμένας κεῖνται πλείους· ὧν τὴν πρώτην Ἴσιδος ἱερὰν ὀνομάζουσι, τὴν δὲ δευτέραν,* Σουκαβύαν· τὴν δὲ τρίτην, Σαλυδῶ. ἐρῆμοι δὲ πᾶσαι, καὶ συσκίους ἐλαίας οὐ τὰς παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ τὰς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις συνήθεις.

Μετὰ δὲ τὰς νήσους τὰς ἐκκειμένας ἐστὶν ἰδεῖν αἰγιαλὸν λιθώδη καὶ μακρὸν ἡ χώρα, *Θαμουδηνῶν Ἀράβων· ὁ δὲ παράπλους ταύτης ἐστὶ πλείους ἐπὶ σταδίους τῶν χιλίων πλείους πάντων χαλεπώτατος. οὔτε γὰρ (ἐστὶν) ἢ λιμὴν ὑφόρμου, ἢ σάλος ἐπ' ἀγκύρας, ἢ κόλπος *ἐπισκεπής, ἢ χηλῆς ἐντόπισμα, ἀναγκαία καταφυγή, τῶν *ναυτιλλομένων δεχομένων. μετὰ ταῦτα δὲ οὐκ εὐθὺς ἐπεξῆν, ἀλλὰ μετ' ἐνορά τινα, ἐστὶν αἰγιαλὸς εἰς ὑπερβολὴν καθύδρος ἐκτεινόμενος, καὶ τὸ προσηγορευμένον *λαιανίτης, ἀμύθητον μὲν εἰς τὰ [illegible] περιμέτρου τὸ μέγεθος, παντοίας δὲ ὕλης δρυμοῖς διεζωσμένος.

Περὶ τῶν Δεδεβῶν.

Ὅτι τὴν ἀντικείμενα τῆς ὀρεινῆς χώρας* Δεδέβαι κατοικοῦσι οἱ μὲν νομάδες, οἱ δὲ γεωργοί. ὧν κατὰ μέσην τὴν χώραν ποταμὸς διατέτεται τριμερὴς μὲν τῇ συστάσει, ψῆγμα δὲ χρυσοῦ καταφέρων, οὕτω συνδηλον τὸ δαψιλὲς ἔχον, ὥστε τὴν ἰλὺν, τὴν περὶ ταῖς ἐκβολαῖς συνισταμένην, πόῤῥωθεν ἀποστίλβειν. οἱ δὲ τὸν τόπον οἰκοῦντες, τῆς μὲν ἐργασίας εἰσὶ τῆς τοιαύτης ἄπειροι· φιλόξενοι δὲ εἰς ὑπερβολὴν, οὐ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς ἀπὸ Πελοποννήσου διαβάλλουσι καὶ Βοιωτίας διά τινα μυθώδη ἀφ' Ἡρακλέους ἱστορίαν.

Τούτοις ἐγγειτονεῖς εἰσιν Ἀλιλαῖοι καὶ Κασανδρεῖς· κατοικοῦσι δὲ γῆν οὐδαμῶς ἐοικυῖαν τῇ [illegible] οὔτε γὰρ ψυχρός ἐστιν ὁ ἀὴρ, οὔτε ξηρὸς, οὔτε ἐκπυρος· μαλακὴν δὲ καὶ δασεῖαν νεφέλην ὑποδεικνύει, ἀφ' ἧς [illegible] καὶ χειμῶνες γίνονται καὶ θέρους εὐκαίρως. τὰ τῆς χώρας ἡ πλείστη πάμφορος μέν ἐστιν, οὐ πάντα δὲ τυγχάνει ἐργασίας, τῇ τῶν ἄλλων ἀπειρίᾳ. τὸν μέντοι χρυσὸν ὀρύσσοντες, ἐν τοῖς πλακώδεσι τῆς χώρας ὑπονόμοις εὑρίσκουσι πολὺν, οὐ τὸν συντηκόμενον μετ' ἐπιστήμης καὶ τέχνης ἐκ τῶν ψηγμάτων, ἀλλὰ τὸν αὐτόματον καλούμενον, διὰ τὸ συμβαῖνον, παρ' Ἕλλησιν, ἄπυρον. καὶ τὸ μὲν ἐλάχιστον ἔχει μέγεθος [illegible] τὸ δὲ μέσον, μεσπίλῳ, τὸ δὲ μέγιστον, ὥστε βασιλικοῖς παραβάλλεσθαι καρύοις. ὃ τρήσαντες ἐναλλὰξ διαφανέσι λίθοις, περί τε τοὺς καρπούς φοροῦσι τῶν χειρῶν, καὶ περὶ τοὺς αὐχένας. πρὸς δὲ τοὺς ἀστυγείτονας μεταφέροντες, πωλοῦσιν εὐτελῶς. τὸν μὲν γὰρ χαλκὸν πρὸς τὸν χρυσὸν τριπλάσιον ἀλλάττονται· τὸν δὲ σίδηρον, πρὸς διπλοῦν χρυσίον. ὁ δὲ ἄργυρος τοῦ χρυσοῦ δέκα δύναται μοίρας, τῇ δαψιλείᾳ καὶ σπάνει τῆς ἀξίας παραμετρουμένης, ἐν οἷς ἀποβλέπει πᾶς ὁ βίος οὐ πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν χρείαν. τούτων δὲ τὴν χώραν συνεχεῖς * Κάρβαι κατέχουσι τὴν ἤπειρον ἐκδεχομένου λιμένος ἀγχιβαθοῦς, εἰς ὃν κρῆναι πλείους ἀναβάλλουσιν.

* ἴσ. Δέβαι.

Proximus inde littoribus sinus est, ad regionis illius interiora deuergens, qui profunditate ad minimum D stadiorum deprehenditur. Intra complexum huius qui habitant, Barnizomanentium habent nomé, bestiarum terrestrium venatores. Hanc terram tres sequuntur insulæ, pluribus obuiæ portubus. Prima Isidi sacra: altera Succaba: tertia Salydo nominatur. Desertæ omnes, & oliuis vmbrosæ: non quales apud nos, sed illis in locis, crescunt.

AGATHARCHIDES. CAP. XLVI. De Banizomanensium terra.

POst expositas iam insulas, littus patet lapidosum & magnum. Terra est Arabum Thamudenorum, propter quam nauigantibus iter est, vltra CIↃ stadia, omnium molestissimum. Non enim portus ibi est, accessu & statione commodus: non solum ancoris opportunum, non portus ad protectionem, non vnguis vestigium, quo ceu necessario nautæ perfugio recipiatur. Post hæc, non continenter, sed per interualla, littus extenditur nimis quam lapidosum: & in sinus Læanitas inexplicabilem circuitus magnitudinem ostentans, & arborum omnis generis saltibus amictus.

CAP. XLVII. De difficili quodam transitu.

De gente Debarum.

FINITIMA desertis his montanis Debæ incolunt, partim armentarij, partim agricolæ, quorum per mediam regionem amnis labitur natura tripartitus, & ramenta auri defert, tam conspicua vbertate, vt limus ad ostia coaceruatus, procul inde rutilet. Loci possessores ignari sunt id genus operationis; sed eximie hospitales, non quidem erga homines vniuersos, sed eos præcipuè, qui ex Peloponneso & Bœotia illuc traiiciunt: propter fabulosam quandam ab Hercule inde vsque narrationem.

CAP. XLVIII. De amni Debarum aurifero.

HIs contermini sunt Alilæi & Casandrini, qui terram obtinent superioribus æquiquaquam similem. Nec enim frigidus est hic aer, nec siccus nec feruidus, sed mollem & spissam refert nubem, à qua tempestiuè existunt etiam in æstate hyemes. Pleraque regionis feracissima sunt, sed non vbique cultu suo adficitur, ob imperitiam cæterorum. Aurum sane in crustosis terræ illius cuniculis ad magnam inueniunt copiam, non quale adhibita scientia & arte colliquescit è ramentis, sed sponte natum, quod Apyron Græci, [*ignis nescium*] ab euentu denominant. cuius pars minima non minor est oliuæ ossiculo, media mespilo adæquat, maxima cum nucibus regiis comparari meretur. Hoc perforatum inter lapillos pellucidos alternatim, circa radices manuum gestant & colla. Et ad finitimos translatum vili precio vendunt. Cum triplo enim ære aurum commutant: & pro ferro duplum reddunt, & argentum auri decuplum valet. Modus enim æstimationis comparatur ad rationem abundantiæ & raritatis. Quibus in rebus tota hominum vita non tam ad naturam rei, quàm vsus necessitatem respicit. His porrò mortalibus contigui habitant Carbæ, in continente quam portus excipit vicinus, in quo plurimi erumpant fontes.

CAP. XLIX. De auri ramentis apud Alilæos.

Agatharchides. Cap. L. De Sabæorū terra odorifera & beata, ubi de Saba eiusque regimine, magnificentia & opibus.

Sabaeorvm deinceps gens adhæret per Arabiam omnium maxima, & nullius non generis felicitatem in potestate & arbitrio habens. Namque tellus omnia fert quæ ad commoda vitæ apud nos proueniunt: & corpora sunt spectabiliora, quàm alibi: pecorum multitudo innumerabilis suppetit: amœnitas & fragrantia totam hanc oram obtinens, voluptatem præbet aduenis visu & dictu maiorem. Nam ad ipsas littorum crepidines largum nascitur balsamum & casia: longè alia quàm alibi habetur, recens nimirum: ideoque iucundissimam oculis voluptatem exhibens, quæ postea longinquitate temporis prorsus exolescit, dum stirpis vis hebetatur, priusquam vis eius ad nos transmittatur. In mediterraneis frequentes & magnæ se attollunt syluæ. Nam arbores præcelsæ, myrrhæ ac thuris, nec non cinnamomi, & palmæ & calami, & id genus aliorum, exsurgunt. Adeò vt nulla ratione explicari queat voluptas illorum qui sensibus suis periculum de his fecerunt. Non enim in cellas abditus & exoletus aromatum illis fructus est, nec à materia procreante & nutriente separatus, sed à diuina illa maturitate adhuc florens, & à familiari propriόque & genuino vigore vim illam admirabilem emittens, vsque adeò, vt multi in obliuionem mortalis delati felicitatis, ex ambrosia se percipere nonnihil opinentur, dum res nomen ad summam prædicationem idoneum & par sibi quærit.

Malum bono admixtū.

In saltibus rerum odoratarum serpentis genus est omnium insolentissimum, quasi fortuna tam largis terræ commodis inuideat, & bono attexat nocumentum, ne quis bonis prosperè affluentibus animo efferatur superbo, & ad finem vsque flagitiis perpetrandis indulgeat, numénque aspernetur, sed adiectione & memoria aduersorum commonefactus, vitam modestius agat. Genus id serpentis colore est puniceo, & longitudine spithamæ, morsúque insanabili, quando super ilia hominem sauciauit. Plagam enim infert assiliens in altum.

Caetervm apud Sabæos stirpium fragrantium odor summus quidem est, sed voluptas minor. Nam quod à puero assiduum est, sensum minus afficit mouétque, imò obtusiorem reddit, nulla vitæ commutatione adiuncta. Verumtamen cùm non ita informare ac regere vitam possint, vt in bono semper statu permaneat: (immixtus enim spiritus facultate incisoria corpus perflat, & cōstipationem eius moderatā sic in plura diducit, vt ad extremam tandem laxationem redigatur) huic vitio vt medeantur, pauxillum bituminis & hirci barbam, ægrotis succendunt. Atque ita nimiū fragrantiæ perpetuò adspirantis excessum amoliuntur, & quod voluptati noxium est, attēperatione eius quod molestum huic esse videtur, reprimunt. Adeò omnis felicitas, si mediocritate & bono ordine gubernatur, vitam optimè transmittit: at si moderatione & opportunitate destituitur, inutilis eius possessio.

Saba oppidum, totius gentis appellationem indicans, monti incumbit non magno, omnium in Arabia pulcherrimum.

Ἐφεξῆς δὲ τὸ τῶν σαβαίων ἐπισυνάπτει γένος, μέγιστον τῶν κατὰ τὴν ἀραβίαν, καὶ παντοίας κύριον εὐδαιμονίας. καὶ γὰρ ἡ γῆ πάντα φέρει τὰ παρ᾽ ἡμῖν χρησιμεύοντα πρὸς τὸν βίον· καὶ τὰ σώματά ἐστι τῶν κατοικούντων ἀξιολογώτερα. βοσκημάτων κεχορήγηνται πλήθεσιν ἀμυθήτοις. εὐωδία τε πᾶσαν ἐπέχει τὴν παραλίαν, θέας τε καὶ λόγου κρείττω τέρψιν τοῖς ἀφικνουμένοις κατασκευάζουσα. παρὰ μὲν γὰρ αὐτὴν * πεφυκε τὴν θάλασσαν τό, τε βάλσαμον πολὺ καὶ * κασία, καί τις ἄλλη πρόσφατος μὲν, ἡδίστην δὲ ἔχουσα τῶν ὀμμάτων τέρψιν· ἐν δὲ τῷ χρονίζειν, γινομένη συντόμως ἐξίτηλος· ὥστε πρότερον ἀπομαυροῦσθαι τὴν φυτικὴν χρείαν, ἢ πρὸς ἡμᾶς παραπέμπεσθαι τὴν χρόνου δύναμιν. ἐπὶ δὲ τῆς μεσογείας, δρυμοὶ συνεχεῖς ἐστὶν οὖσι καὶ μεγάλοι. * δένδρα γὰρ ὑψηλὰ σμύρνης τε καὶ λιβανωτοῦ, πρὸς δὲ καὶ κινναμώμου, φοίνικός τε καὶ καλάμου, καὶ τῶν ἄλλων αὔξεται τῶν τοιούτων· ὥστε μηδενὶ λόγῳ τὸ πρᾶγμα δηλωτὸν, ὃ συμβαίνει τοῖς περὶ ταῖς αἰσθήσεσιν εἰληχόσι τῆς χρόνου τὴν δοκιμασίαν. οὐ γὰρ τὴν τεθησαυρισμένην καὶ παλαιὰν ἔχει τῶν ἀρωμάτων ἀπόλαυσιν, οὐδὲ τὴν ἀπὸ τοῦ φύοντος καὶ τρέφοντος ὄγκου διακεχωρισμένην· ἀλλὰ τὴν ἀνθοῦσαν ἀπὸ τῆς θείας ἀκμῆς, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς οἰκείας καὶ φυσικῆς τὸ θαυμαζόμενον ἀποπέμπουσαν· ὥστε πολλοὺς εἰς λήθην ἀφικομένους τῆς θνητῆς εὐτυχήματος, τῆς ἀμβροσίας ὑπονοεῖν ἀπολαμβάνειν, ὄνομα τοῦ πράγματος ζητοῦντος οἰκεῖον τῆς ὑπερβολῆς. περὶ δὲ τοὺς δρυμοὺς τῶν εὐωδῶν, γένος ἐστὶν ὄφεων ἰδιωμάτων παντων, εἴσπερ φθονούσης τοῖς ἀνδράσιν ἐπ᾽ εὐτυχήμασι τῆς τύχης, καὶ παραπλεκούσης τἀγαθῷ τὸ βλαβερόν· ὅπως μηδεὶς εἰς τέλος ἐξυβρίζων ὑπερηφάνως, καὶ καταγινώσκων τοῦ θείου, τὸ ἔρεισμα λαμβάνῃ τῶν ἀγαθῶν εὐτυχούντων· παιδεύηται δὲ τῇ παραθέσει καὶ μνήμῃ τῶν ἐναντίων. τὸ δὲ γένος τῶν ὄφεων, χρῶμα μὲν ἔχει φοινικοῦν, μῆκος δὲ ἐστὶν σπιθαμῆς· δήγματα δὲ ἀνίατα, αἳ τῆς λαγόνος ἀνώτερον αἱμάξῃ· τὴν πληγὴν δὲ δίδωσι παλλόμενον εἰς ὕψος. παρ᾽ αὐτοῖς δὲ τοῖς σαβαίοις ἡ μὲν ὀσμὴ τῶν εὐωδῶν, ἀκροτάτη· ἡ δὲ χάρις, ἐλάττων. τὸ γὰρ ἐνδελεχὲς ἐκ νηπίου κινεῖ μὲν τὴν αἴσθησιν ἧττον, ἀμβλυτέραν δὲ κατασκευάζει, μεταβολῆς τοῖς βίοις μὴ ὑποκειμένης. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀπειδὰν οὐ δύνανται τὴν ζωὴν παιδαγωγεῖν παραπλησίως εὐσταθῆ, διαπνεομένου τοῦ σώματος ὑπ᾽ ἀκράτου καὶ τμητικῆς δυνάμεως, καὶ τὴν συμμετρον πύκνωσιν ἐπὶ πλεῖον ἀγούσης, ὥστε ἄγειν εἰς ἔκλυσιν ἐσχάτην· τότε * δὴ ἀσφαλτὰ παραθυμιῶντες βραχὺ, καὶ τράγου πώγωνα, τοῖς τοιούτοις ἀφαιροῦνται τὰ ἄγαν εὐώδη τε * καὶ τῆς φορᾶς ὑπερβολὴν· καὶ τῇ μίξει τοῦ δοκοῦντος λυπεῖν τὸ τῆς ἡδονῆς βλαβερὸν ὑποκατέσταλλησιν. οὕτως ἅπαν ἐπιτήδευμα μεσότητι μὲν καὶ τάξει κυβερνώμενον, παραπέμπει τὸν βίον· συμμετρίας δὲ καὶ καιροῦ στερηθὲν, οὐκ ἔχει τὴν κτῆσιν ὀνησιφόρον. τὸ δὲ τῶν σαβαίων ἄστυ τοῦ παντὸς ἔθνους προσηγορίαν δηλοῦν, ἐπ᾽ ὄρους ἐστὶν οὐ μεγάλου, πολὺ κάλλιστον τῶν κατὰ τὴν ἀραβίαν, ὃ καλεῖται * σαβάς.

* al. πίον. * al. κασσία.

* al. δένδρ.

* R. H.Sl.

* l. ὑπερβολήν.

* al. Σάβας & σαβάς.

ὁ δὲ βασιλεύων τοῦ παντὸς ἔθνους, προεδρείαν ἔχει παρὰ τῷ λαῷ, τῇ μὲν ἔντιμον, τῇ δὲ ἀκληρότατον· ἔντιμον μὲν, ὅτι πολλοῖς ἐπιτάττει, καὶ κρίσιν αὐτοτελῆ ὧν ἂν βούληται ποιεῖται· ἀκληρότατον δὲ, ὅτι παραλαβὼν τὴν ἐπιμέλειαν, οὐ δύναται πάλιν ἐκ τῶν βασιλείων ἐξελθεῖν· εἰ δὲ μή, λιθόλευστος ὑπὸ πάντων γίνεται κατὰ χρησμὸν ἀρχαῖον. ὥστε εἶναι τὴν ὑπεροχὴν βλαβεράν.

Τῶν δὲ ἀνδρῶν οἱ μὲν κατατεταγμένοι (πρὸς τὸ οἴκοι ἐνδιατρίβειν) βραχύ τι τοῦ θήλεος γένους ἀλκιμώτεροί εἰσιν, ὑπὸ τῆς συνεχοῦς ἀποθηλυνόμενοι ῥᾳστώνης· οἱ δὲ ἄλλοι τὰ πρὸς πόλεμον μελετῶσι, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν ἐργάζονται, καὶ στέλλουσιν ἀποικίας, ταῖς μείζοσι χρώμενοι σχεδίαις. φύουσι δὲ ἄλλα τε, καὶ μάλιστα τὸν εὐώδη καρπὸν, τὸν ἐν τῷ πέραν φυόμενον· Ἄραβες δὲ λέγεται λαρίμνον, μέγιστον ἔχων τῶν ἄλλων * θυμιαμάτων, εὐωδίαν· ὃ κράτιστον λέγεται γένος ἀρρωστίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στομαχικῆς. ἡδονὴν δὲ τῆς γῆς ἄλλην ὕλην φερούσης, ἀναγκάζονται πρὸς τὰς καθ' ἡμέραν τὸ κιννάμωμον καὶ τὴν κασίαν καίειν, καὶ πρὸς τὰς ὑπολοίπους ἐν τῷ βίῳ χρείας. ὅπως ἀνίσως * ἑαυτῆς ἡ τύχη μεμέρικε· τοῖς μὲν σπάνιν τῶν σπουδαίων, τοῖς δὲ πλῆθος διδοῦσα. τῶν δὲ Σαβαίων χρῶνται καὶ τοῖς δερματίνοις οὐκ ὀλίγοι πορθμείοις, διδάσκοντος τὴν χρείαν τοῦ ἀναπλοίας, καίτοι ἐν τρυφῇ καταγομένης. οὐδὲν γὰρ εὐπορώτερον Σαβαίων καὶ Γερραίων εἶναι δοκεῖ γένος, ἐκ ταμιευομένων πᾶν τὸ πίπτον εἰς διαφορᾶς λόγον ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. οὗτοι πολύχρυσον τὴν Πτολεμαίου Συρίαν πεποιήκασιν, οὗτοι * τῇ Φοινίκων φιλεργίᾳ κατεσκευάκασι λυσιτελεῖς ἐμπορείας, καὶ μυρία ἄλλα. ἔστι δὲ πολυτέλεια παρ' αὐτοῖς οὐ μόνον ἐν * τορεύμασι θαυμαστοῖς, καὶ ποτηρίων ποικιλίαις, ἐπὶ δὲ κλινῶν καὶ τριπόδων μεγέθεσι, καὶ τῶν ἄλλων, τῶν κατ' οἰκίαν παρ' ἡμῖν ἐκτεινομένων λαμβάνει τὴν ὑπερβολήν· πολλῶν, ὡς ἔοικε, κεκτημένων χορηγίαν βασιλικήν. κίονας τὲ πολλοὺς αὐτοῖς (φησὶ) κατεσκευάσθαι ἐπιχρύσους τε καὶ ἀργυροῦς· πρὸς δὲ, καὶ τὰς ὀροφὰς καὶ θύρας φιάλαις λιθοκολλήτοις ἐξειλῆφθαι πυκναῖς· ὁμοίως καὶ τὰ μεσοστύλια θέαν ἔχειν εὐπρεπῆ· καὶ καθόλου * τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων * πλούτους ἐκείνων τῇ διαφορᾷ μεγάλην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως τὰ καθ' ἡμᾶς παρ' αὐτοῖς * ἐπαγγέλλεται εἶναι. εἰ δὲ μὴ πόρρω διεσπκυῖαν τὴν οἴκησιν κατεῖχον τῶν ἐπὶ πολλὰ τόπον τὰς δυνάμεις * ἐκφερόντων, οἰκονόμοι τῆς ἀλλοτρίας ἂν ὑπῆρχον, οἱ κύριοι τῆς ἰδίας ἄθλων τῆς ῥᾳθυμίας ἀδυνατούσης τὸ ἐλεύθερον πλείω χρόνον διατηρεῖν.

Παρὰ δὲ τὴν χώραν ταύτην, ἡ μὲν θάλαττα λευκὴ φαίνεται τὸ θαῦμα εὐφερὲς, ὥστε παράλογον τῆς γενομένης τὴν αἰτίαν. νῆσοι δὲ εὐδαίμονες παράκεινται· ἐν αἷς βοσκήματα λευκὰ μέν ἐστι πάντα, οὐδενὶ δὲ τῶν θηλειῶν ἐπιφύεται κέρας. ἐν ταύταις τὰς νήσους ἰδεῖν ἔστιν ὁρμούσας (ἐμπορικὰς) τὰς προκειμένας σχεδίας, πλείστας μὲν ἐκεῖθεν, ἃς κατεσκεύασε παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ὁ Ἀλέξανδρος ναύσταθμον,

* al. θαυμαστόν.
* τὰ αὐτῶν. H St.
* al. τῶν.
* al. τορεύμασι.
* ἐν τῷ.
* πλοῦτε.
* ἀπαγγέλ.
* προϊέντων.

AGATHARchides.

Rex toti genti imperans, prærogatiuam habet in consessu à populo seitam, quâ honore suo præditam, qua muneris omnino expertem. Honore enim regem dignantur, quod multis imperitat, & libero quæ decernit arbitrio agit, nulli subiectas censuræ: Exsors vero est, & quolibet priuato inferior, quòd accepta regni cura, regale egredi palatium ei nefas. Secus si fiat, lapidibus a populo obruitur. Ita enim antiquum iubet oraculum. Honorum igitur eminentia illic nociua. E virorum nu nero ad hoc destinati, vt domum seruent, exiguo fortius se gerunt quàm fœminæ. Continuo namque otio in fœminas degenerant. Cæteri & rebus bellicis dant operam, & totam regionem opere exercent, & colonias deducunt. Maiorum enim fere harum [*ua acularum inuisam & vulgarium*] his est vius. Venaut cum alia, tum fructum odoratum maxime, in vlteriore terra natum: Arabice Larimna dicitur. Maxima inter cætera thymiata nata fragrantia præditus est: quorum genus infirmitatem corporis plerumque vincere perhibetur. Porro cum nulla totum hoc alia ferat ligna ad vsus quotidianos, cinnamomum & cassiam vrere, & ad cæteros vitæ vsus applicare, necesse habent. Quam inæqualiter bona sua diuina sors distribuit! His rerum appetendarum vix paucitatem concedit: illis redundantiam largitur. Sabæorum non pauci coriaceis vtantur nauiculis, docente hinc eos vsum refluxu maris, quamuis in luxu & deliciis viuentes. Nulla enim Sabæis opulentior esse, & Gerrhæis, hominum natio videtur. Qui quicquid sub calculum transportationis cadit, ex Asia & Europa, dispensant. Hi auri ditissimam Ptolemæi Syriam fecerunt. Hi sedulitati Phœnicum lucrosissimas negotiationes dederunt, vt sexcenta alia prætereàm. Magnos impendunt sumptus, non solum in toreumata, & sculpturas admirabiles, & poculorum varietatem, sed magnificentia illa etiam in lectorum & tripodum, [*mensæ genus est*] pleràmque, quæ apud nos per ædes extenduntur, magnitudine ad summum gradum adscendit. Siquidem multi, vt æstimare est, sumptus faciunt regios. Huc accedit, quòd columnæ illis deauratæ & totæ argento constant, fores, & fastigia domorum crebris ex gemmis & pretiosis lapidibus phialæ excipiunt. Consimiliter etiam mesostyla (inter medias ædibus columnas) decentissimam præbet sui contemplationem. Quodque caput rei, quicquid apud alios diuitiarum est, id omne hic magna varietate expositum est. At enimuerò hæc ad nostram vsque ætatem de illis ita prædicantur. Nisi vero longe summotas haberet sedes ab his qui ad omnem ferè locum copias alunt, alienarum curatores opum forent, qui nunc in sua quasi præmia dominium retinent. Siquidem ignauia libertatem ad prolixius inde tempus conseruare nequit.

PRAETER hanc regionem mare conspicitur album ad fluuij speciem, ita vt effectus huius causam quis non sine stupore demiretur. Adiunctæ autem sunt insulæ fortunatæ, in quibus niueo sunt colore pecora vniuersa, nec vlli fœminarum cornu adnascitur. In his mercatorias accelarum naues stationem habere videas, plerasque inde profectas, vbi iuxta Indum amnem nauale instituit Alexander:

CAP. II. De fortunatis Arabiæ insulis, & memorabili eius natione.

AGATHARCHIDES.

nec paucas è Perside & Carmania, & tota continente finitima.

Cœlestia etiam illis mirabiliter se habent. Inter quæ est quod circa vrsam cōtingit. Nam à Mæmacterione [*cum Septembri hic ex pa te congruit*] mense Atheniensium, nulla de septem eius stellis conspicitur, vsque ad vigiliam noctis primam. In Posideone [*Decembri quodammodo respondet*] ad secundam vsque: & eadem ratione in cæteris mensibus deinceps. Tum de aliis stellis, erraticæ non videntur: nonnullæ autem globos habent maiores. Sunt quæ non stata & legitima sibi tempora ad occidendum vindicant, & oriendum. Peculiari etiam & diuerso narrant modo Solem exhiberi vltra Ptolemaidem. Primò (aiunt) non, vt apud nos, lucem absque Sole mane vident, ad tempus mediocre, & tum demum sideris exortum, sed cùm tota immersa tenebris nox transiit, continuo Sol affulget, nec vnquam ibi fit dies, priusquam totum conspexerunt Solem. Deinde Sol ex medio pelago ascendere videtur. Tertiò offert se carboni ignitissimo persimilis, & grandes proiicit scintillas, aliquas in orbem tractus à se illustrati, aliquas etiam longinquius. Quartò, nec Sol ad disci formam se habet, sed crassam refert columnam principio, cuius à summo species aliquanto plenior, quasi caput, appareat. Quintò, nec iubar, nec radium inde resplendere, tam in mari quàm in terra, perhibent, vsque ad exitum horæ primæ, sed interim ceu ignem esse non lucidum, caligine inuolutum. Secunda autem hora, sidus totum ascendere, clypei effigiem repræsentans, & terræ marique lucem immittere, tam insolentem & igneam, vt vtriusque immodicam esse magnitudinem existimetur. Sextò, ad occasum contrario affectum modo Solem conspici affirmant. Postquam enim demersionem infra terram ostendit, non angustiore deinceps spacio tribus horis, lumen retro mittit. Quod tempus vesperæ iucundissimum apud se esse arbitrantur.

De maris reciprocationibus.

CAP. LII. *De miraculis naturæ excusatio auctoris.*

HINC postquam varias reciprocationis causas auctor percensuit, omnésque vt quæ nihil veri contineant, improbatas reiecit, deinceps infert: Quod hæc nugis constent, & à nullius rei veritate, quæ recitatis opituletur, sint desumpta, cognitu facile est. Tum quibusdam aliis in eam sententiam adiectis, iterum subdit. Ideo de recursu maris, terræque motu, ac ventis & fulminibus, & id genus vniuersis, disputationem, quibus videlicet causis existāt, concedimus aliis, qui ad expediendum ista quàm nos sunt paratiores. At affectiones, quibus manifestæ calamitates generentur, exposuimus, à gnaris & intelligentibus acceptas. Verisimiliora autem hisce inuenire, ad argumentum quidem insolens, enixè cupimus, sed ad veræ professionem historiæ tale quiddam à nobis admitti non potest.

CAP. LIII. *De oliuis, & lapidis capillo.*

IN freto supra memorato circa oliuas nouū hoc accidere tradit. Æstu maris exundante, omnes operiuntur, marique vndas resorbēte,

οὐκ ὀλίγας δὲ ἀπὸ τῆς περσίδος καὶ καρμανίας, καὶ τῆς συνεγγὺς πάσης. ἔστι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ κατὰ τὸν οὐρανὸν θαυμασίως ἔχοντα· ὧν ἐστὶ καὶ τὸ περὶ τὴν ἄρκτον συμβαῖνον. ἀπὸ γὰρ μαιμακτηριῶνος, ὃς ἄγεται παρὰ τοῖς ἀθηναίοις, οὐδεὶς ἀστὴρ τῶν ἑπτὰ φαίνεται μέχρι φυλακῆς πρώτης· ἐν δὲ ποσειδεῶνι, μέχρι δευτέρας· ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς τῶν μηνῶν, κατὰ λόγον. τῶν δ' ἄλλων ἀστέρων οἱ μὲν πλάνητες, ἀόρατοι· τινὲς δὲ τοῖς ὄγκοις μείζονες. οἱ δὲ οὐκ ἐν κατὰ τοὺς ὑφεστῶτας καιροὺς τὰς δύσεις ποιούμενοι καὶ τὰς ἐπιτολάς. τοῦ δὲ ἡλίου τὴν ἔκφασιν ἐν τοῖς ἐπέκεινα πτολεμαΐδος ἰδίαν λέγουσι καὶ παρηλλαγμένην. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ καθάπερ παρ' ἡμῖν φῶς ἀνήλιον ἕωθεν ὁρᾶσθαι ἐπὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον. εἶτα τὴν ἀνατολήν· ἀλλὰ νυκτὸς σκοτεινῆς ὑπαρχούσης, ἐξαίφνης ἀναλάμπειν ἥλιον. ἡμέρα δὲ οὐδέποτε γίνεται ἐκεῖσε, πρὶν τὸν ἥλιον ἰδεῖν. δεύτερον ὁ ἥλιος ἀναφερόμενος, φαίνεται ἐκ μέσου τοῦ πελάγους. τρίτον ποιεῖ δὲ τοῦτο ἄνθραξι μὲν ὢν τοῖς πυρωδεστάτοις παρόμοιος, σπινθῆρας δὲ μεγάλους ἀπορρίπτων, τοὺς μὲν εἰς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ φωτίζοντος, τοὺς δὲ εἰς τὸν ἀπωτέρω. τέταρτον· καὶ τὸ σχῆμα δὲ οὐ δισκοειδῆ ἔχειν τὸν ἥλιον, φασίν, ἀλλὰ * κίονι παχεῖ τά γε πρῶτα ἐμφερῆ, μικρὸν ἐμβριθέστερον ἔχοντι τὴν ἀπὸ τῆς ἄκρου φαντασίαν, οἱονεὶ κεφαλήν. πέμπτον· ἔτι τοίνυν μήτε αὐγὴν μήτε ἀκτῖνα ἀπολάμπειν οὐδεμίαν, οὔτε ἐπὶ τὴν γῆν, οὔτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἕως πρώτης ὥρας· ἀλλ' * ἐπισκότει πῦρ ἀλαμπές. δευτέρας δ' ἐνισταμένης τὸ ὅλον ἄστρον ἀναβαῖνον ἀσπιδοειδὲς καθιστάμενον, τοῦ σχήματος τὸν τύπον καὶ τὸ φῶς ἐπί τε τὴν γῆν καὶ τὸ πέλαγος βάλλει, οὕτως ἄτοπον καὶ * πυρῶδες, ὥστε ἀμφοῖν νομίζεσθαι παμμεγέθεις τὰς ὑπερβολάς. ἕκτον εἰς δὲ τὴν ἑσπέραν ἐναντίον (τὸ) περὶ τὸν ἥλιον πάθος φασὶν ὁρᾶσθαι. ὑποδείξαντα γάρ, ὅτι δέδυκε κατὰ (τῆς) γῆς, οὐκ ἐλάττω χρόνον ὡρῶν τριῶν μετὰ ταῦτα φωτίζειν. ὃν καὶ νομίζουσι παρ' αὐτοῖς καιρὸν εἶναι τῆς ἡμέρας τὸν ἥδιστον.

* al. [illegible]

* al. ἐπισκοτεῖ ὥσπερ [illegible]

* al. πυρῶδες.

Περὶ ἀμπώτεων.

Ὅτι εἰπὼν περὶ ἀμπώτεων ὁ συγγραφεὺς διαφόρους αἰτίας, καὶ πάσας ὡς οὐδὲν ἐχούσας ἀληθὲς ἀποδοκιμάσας, ἐπάγει· ὅτι δὲ ταῦτα πάντα λαλιὰν μὲν ἔχει πηγὴν αἰσχυνομένην, πράγματος δὲ οὐδενὸς ἀντείληπται βοήθειαν δυναμένου τοῖς εἰρημένοις παρασχεῖν· εὐχερές ἐστι μαθεῖν. εἶτα * προσθεὶς καὶ ἕτερα, τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐχόμενα, πάλιν ἐπιφέρει· διὸ περὶ μὲν ἀμπώτιδος, καὶ σεισμῶν, καὶ πνευμάτων, καὶ κεραυνῶν, καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων, τὰς μὲν αἰτίας, δι' ἃς γίνεται, παραχωροῦμεν τοῖς ἑτοιμότερον ἔχουσι πρὸς εὐκολίαν, ἡμεῖς δὲ τὰ πάθη, τὰ γεννῶντα τὰς προφανεῖς συμφοράς, δεδηλώκαμεν, μαθόντες παρὰ τῶν εἰδότων· εὑρίσκειν δὲ πιθανώτερα τούτων, εἰς μὲν ὑπόθεσιν παράδοξον, φιλοτιμούμεθα· ἱστορίας δὲ ἀπαγγέλλοντες ἀλήθειαν, οὐκ ἂν ὑπομείναιμεν.

* al. προσ-

Ὅτι ἐν τῷ προειρημένῳ πόρῳ, φησί, περὶ τὰς ἐλαίας τοιοῦτόν τι ξένον συμβαίνει· πλημμυρίδος ὑπαρχούσης, πᾶσαι καλύπτονται· τῆς δ' ἀμπώτεως * γενομένης ἐν τῇ θαλάσσῃ,

* al. γενομένης.

πάντα τὸν χρόνον θάλλουσιν. ἔστι δέ τι φυόμενον αὐτόθι κατὰ βάθος ἐν ταῖς ῥαχίαις, μέλανι χροιᾷ παραπλήσιον. ὅ φασιν οἱ ἐκεῖσε κατοικοῦντες ἴσιδος εἶναι τρίχωμα, μυθώδει πλάσματι πίστιν ταύτῃ περιτιθέναι ζητοῦντες. συμβέβηκε δ᾽ αὐτῷ, τυπτομένῳ μὲν ὑπὸ τοῦ κύματος, κάμπτεσθαι πολλαχῶς, ἁπαλῆς οὔσης τῆς ὅλης περιοχῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις παραπλησίως φυτοῖς. ἂν δέ τις ἀποκόψας εἰς τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα ἀναφέρῃ τοῦτον, σιδήρου παραχρῆμα γίνεται τὸ διῃρημένον σκληρότερον.

Περὶ αἰθίοπος τοῦ ἰχθύος.

ΟΤι καὶ ἄλλοι μὲν πολλοί, φησίν, ἰχθύες περὶ τοὺς προειρημένους τίκτονται τόπους, παρηλλαγμένην ἔχοντες τὴν φύσιν· γίνεται δέ τις ἰχθὺς ὑπερβαλλόντως μέλας, ἀνδρὸς ἔχων μέγεθος, ὃν καλοῦσιν αἰθίοπα, διὰ τὸ καὶ τοῦ προσώπου σημεῖον ἔχειν τὸν τύπον. τοῦτο κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οἱ θηρεύσαντες, διὰ τὴν ὁμοιότητα, οὔτε πωλεῖν ἠξίουν, οὔτε καταναλίσκειν. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἀμφότερα πράττοντες, οὐδὲν ἁμαρτάνουσιν.

ΤΑ μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐκκειμένων πρὸς μεσημβρίαν, ὡς οἷόν τε ἦν ἡμῖν, ἐν πέντε βιβλίοις ἐπιμελῶς ἱστορήκαμεν· ὑπὲρ δὲ τῶν ἐν τῷ πελάγει νήσων ὕστερον τεθεωρημένων, καὶ τῶν ἑξῆς ἐθνῶν, καὶ τῶν εὐωδῶν ὅσα γένεσιν συμβαίνει τὴν ἔξω λαβοῦσι χώραν, ἡμεῖς παραιτησάμενοι τὴν ἐξήγησιν, ἄρδην ἀπολελοίπαμεν· οὔτε τὸν πόνον τῆς ἡλικίας ὁμοίως ὑποφέρειν δυναμένης, πολλῶν ἡμῖν ὑπέρ τε τῆς εὐρώπης καὶ τῆς ἀσίας ἀναγεγραμμένων· ἤτε τῶν ὑπομνημάτων, διὰ τὰς κατ᾽ αἴγυπτον ἀποστάσεις, ἀκριβῆ παραδιδόντων σκέψιν. ὁ δὲ καὶ τοῖς κατὰ μέρος * πράγμασιν ἐντετυχηκὼς, καὶ λόγοις κατεσκευασμένος ἱστορίας ἀξίοις, καὶ προαίρεσιν ἔχων δυναμένην δόξαν πόνῳ θηρεύειν, οὐκ ἀφέξεται.

* al. πράγματι.

Omni tempore florent. Nascitur hic quippiam in littoribus profunde se demittens, tam nigro non dissimile, quod Isidis capillum vocant incolæ, fabuloso commento simplicem astruere fidem conati. Hinc accidit, vt impulsum à fluctu variis agitetur flexibus, cum tota eius substantia sit mollis, cæterisque in hoc genere virgultis respondeat. At si quis autem in lucem efferat subdialem, pars illa ablata, continuo rigescens, durior ferro euadit.

De Æthiope pisce.

LOcis, quæ recensui, cum alij multi, varióque naturæ discrimine pisces nascuntur, tum quidam offertur immodice niger, ad magnitudinem viri, cui Æthiopis nomen imponunt, quod similem imaginem faciei imitatur. Hoc monstrum piscatores initio, propter similitudinem, nec vendendum, nec in cibo absumendum iudicabant. Sed temporis progressu vtrumque factitantes, nihil peccant.

IAm quę memorabilia sunt de gentibus ad meridiem summotis, pro facultate nostra, quinque libris accurate sunt exposita. Cætera de insulis in pelago serius repertis & cognitis, populisque vlterioribus, & gratis odoribus, quos Troglodytica edit prouincia, commemoratione abdicata, attexere omnino supersedemus. Cum ætas laborem perinde sufferre nequeat, multaque de Europa & Asia a nobis sint literis prodita, nec commentarij, propter Ægyptiorum defectiones, disquisitionem exactam tradant. Qui verò & particulatim rebus interfuerit, & verbis historia dignis instructus studium adhibeat, gloriæ per laborem venandæ par & sufficiens, ab hoc se negotio non abstinebit.

AGATHARchides.

CAP. LIV.

CAP. LV. Epilogus, sed reliquorum [illegible] remittens.

Ἀρριανοῦ σύγγραμμα.

ΟΤι Ἀρριανὸς περὶ κομητῶν φύσεώς τε καὶ συστάσεως καὶ φασμάτων βιβλιδάριον γράψας, πολλοῖς ἀγωνίσμασι πειρᾶται δεικνύειν, ὅτι μηδὲν μήτε τῶν ἀγαθῶν μήτε τῶν φαύλων τὰ τοιαῦτα φάσματα ἀποσημαίνουσιν.

Arriani philosophi liber de Meteoris.

EX AGATHARCHIDE.

SCHOL.

Apud Athenæum, libro VI.

AGATHARCHIDES scribit, è Dardanis aliquem seruos mille possedisse, quendam etiam plures: ac eorum vnum quemque pacis tempore agrum colere: belli vero, militiæ nomen dare, suósque illis duces esse dominos.

Apud eundem, libro VII.

Agatharchides tradit, Bœotos anguillas Copaidas insignitæ magnitudinis hostiarum modo coronare, aspersaque mola cum precibus, Diis immolare: ac quum peregrinus quispiam, inusitato sacri genere obstupescens, cur id faceret sciscitaretur, Bœotos aliud nihil potuisse respondere, quam seruanda esse maiorum instituta, nec debere rationem aliis se consuetudinis patriæ reddere.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenæum, libro XII.

Agatharchides libro decimosexto rerum Europæ scribit, Magam, qui regnauit annos quinquaginta Cyrenis, quum bellis non occuparetur, & luxu diffluere, immensa carnis mole auctum fuisse, vt sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor: tandémque pinguedinis copia exanimatum, partim ob ignauiam & segnitiem, partim ob ingluuiem, & nimiam cibi voracitatem. Idem scribit libro vigesimoseptimo, apud Lacedæmonios insigne probrum fuisse, si cui minus esset virilis forma, aut corporis tumor in aqualiculum protectus & procerus conspiceretur, cum decimo quoque die nudos se iuuenes Ephoris contemplandos sisterent, qui & iuuenum quotidie tum cubilia, tum vestitum obseruabant, & merito quidem, quoniam Lacedæmone qui carnem ad obsonium præpararent, fuerunt, aliarum præterea cupediarum nihil. Idem auctor libro vigesimoseptimo tradit, Naucleidem Polybiadis filium supra modum corpulentum, & ob delitias crassum, à Lacedæmoniis in mediam concionem productum fuisse, & publice à Lysandro acerbe obiurgatum vt voluptuarium, minimúmque abfuisse, quin in exilium ageretur, idque futurum minitatos Lacedæmonios, nisi vitam corrigeret: Lysandrúmque tum recitasse, Agesilaum, quum ad Hellespontum barbaros bello premeret, & Asiaticos homines sumptuosis stolis excultos sed imbelles & inutiles corporib. esse in-

Agatharchides. *tueretur, captiuos omnes iussisse vestibus exutos ad praeconem duci, qui venales praedicaret: indumenta verò seorsum vendi, vt socij & foederati cognoscerent praemiorum ampla spe aduersus homines nudos bellum susceptum esse, ideóque animo promptiore & alacriore cum nostris dimicarent.*

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenaeum, libro XIV.

Sidas à Boeotis Punica nominari, scribit Agatharchides libro decimonono Europicorum, his verbis: Athenienses cum Boeotis de regionis finibus litigabant, quam Sidas appellant. Epaminondas vero contra uersus partes suas defenderet, abscondit malum Punicum, quod occultum gerebat, protinus sinistra manu, quod occultum gerebat: Punicum, dextra coepit, & Athenienses rogauit, quo nomine vocarent, responderunt illi, Rhoam esse nominare: at nos, inquit, Sidan appellamus. In eo tractu de quo fuit contentio, plurima sunt mala Punica, indeque principio nomen est inditum. Sic Epaminondas caussam obtinuit.

EX AGATHARCHIDE.

Apud Plutarchum Parallelis.

Xerxes 500000 hominum exercitu instructus, ad Artemisium appulit, eiúsque regionis incolas cum bellum abs se expectare iussit. Athenienses conturbatis animis, Agesilaum Themistoclis fratrem misere exploratum, quanquam pater eius Neocles in somnis vidisset filium ambabus truncatum manibus. Is Agesilaus vbi peruenit habitu Persico ad barbaros, Mardonium quendam de regis stipatoribus, Xerxem ratus esse, interfecit, comprehensusque à circumstantibus, vinctus ad regem est adductus. Bouem tum litaturus erat rex ad aram Solis. Ibi Agesilaus igni in ara excitato, dextram imposuit manum, cruciatúmque absque vllo pertulit gemitu. Vinculis proinde solutus dixit: Tales sunt omnes Athenienses: quod si non credis, etiam sinistram imposuero. Xerxes metu concepto in custodia eum iussit asseruari. Narratio est Agatharchidae Samij, libro Persicarum rerum secundo.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Plutarchum Sympos. lib. VIII. Q. IX.

Circa rubrum verò mare morbo correpti (vt Agatharchides narrat) cum alijs inauditis accidentibus sunt vexati, tum angues exigui nati sunt, qui exertis capitulis crura & brachia perderent, & tacti rursum carnem subirent, ac per musculosa serpentes, inflammationum vim intolerabilem excitarent. Id que morbi genus prius aut postea nullis alijs obtigisse, nemo comperit, vt & multa alia.

CCLI.

HIEROCLES *De Prouidentia.*

LEGI Hieroclis librum de Prouidentia. Cur, inquit, haec tibi colligo, quando Platonici quidam non rectam de conditore Deo opinionem tuentur? Non enim satis posse Deum sustinere mundum propria virtute & sapientia ab aeterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitae materiae, & natura ab eo non dependente, vtentem solum creare posse. Siquidem omnia prius in dicta materia prima sunt potentia, eáque Deus velut delineet, ac solum digerat, atque ex ipsa materia educat, quod superuacaneae potius esset diligentiae, quam bonitatis Dei. Quorsum enim ea, quae non condidit, digerere conatur, cum omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita consistat. Si quid enim ingenito, ac per se subsistenti addatur, praeter naturam fiet. Quod autem praeter naturam efficitur, vitiatur: quare dictam materiam ornari minime bonum, siquidem non solum in tempore, sed & absque caussa ingenita sit: qua significatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus ipse innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod praeter naturam afficere aequalem sibi ingenitam substantiam conetur: & sororem, quam spontanea voluntate sibi coniunxit, non sinat permanere in ordine ingenito, quod non possit res aeque ingenita contineri. Siue ab aeterno hanc sibi potentiam, siue in tempore facere coeperit, & potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiatae operationis, & alicuius temporis ornare coepisset, ne manere illam in suo statu permisisset.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ Ὁ ΠΕΡΙ προνοίας.

Cod. Hierocles de prouidentia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἱεροκλέους ὁ περὶ προνοίας. Καὶ τί, φησί, καταλέγω σοι ταῦτα, ὁπηνίκα καὶ τῶν Πλατωνικῶν τινὲς οὐκ ὀρθὴν τὴν περὶ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διασώζουσιν ἔννοιαν; οὐ γὰρ ἱκανὸν αὐτὸν εἶναι ᾠήθησαν αὐτοτελῶς * ὑποστῆσαι δύνασθαι κόσμον οἰκείᾳ δυνάμει καὶ σοφίᾳ ἐξ ἀιδίου ἐνεργοῦντα· ἀλλ' ἀγενήτου ὕλης συνεργίᾳ, καὶ τῇ μὴ παρ' αὐτοῦ ὑποστάσῃ φύσει καταχρώμενον μόνως δημιουργεῖν δύνασθαι. πάντων μὲν δυνάμει προϋποκειμένων ἐν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ, αὐτοῦ δὲ οἱονεὶ διαζωγραφοῦντος αὐτά, καὶ τάττοντος μόνον, καὶ διακρίνοντος (μόνον) ἐκ τοῦ ὑλικοῦ σχήματος. ὃ περιεργία μᾶλλον ἂν εἴη, ἢ ἀγαθότητος θεοῦ. τί γὰρ δὴ μάταιον ἃ μὴ ὑπέστησε διατάττειν πειρᾶται, πάντως τι τῆς εὐταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ * ἀγενησίᾳ τῆς ἑαυτῶν φύσεως κειμένης; τὸ γὰρ ἀγενήτως καθ' ἑαυτὸ ὑφεστὼς εἴ τι προσλάβοι, παρὰ φύσιν προσλήψεται. τὸ δὲ παρὰ φύσιν διατεθεῖσαν, κακὸν τῷ μεταβεβλημένῳ· ὥστε οὐκ ἀγαθὸν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴπερ ἀγένητός ἐστιν οὐκ ἀπὸ χρόνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰτίου· καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ τὸν θεὸν ἀγένητον λέγομεν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ θεὸς * αὐτὸς κακῶν ἀναίτιος ἔσται, τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπό τινος κακοποιίας ἐνστησάμενος· τὸ παρὰ φύσιν διατιθέναι τὴν ἐπ' ἴσης αὐτῷ ἀγένητον οὐσίαν πειρᾶσθαι, καὶ τὴν ἀδελφήν, ἣν τὸ αὐτόματον αὐτῷ συνήγαγε, μὴ ἐᾶν μένειν ἐπὶ τῆς ἀγενήτου τάξεως. πρὸς τῷ μὴ δυνατὸν εἶναι κατασχῆσαι πράγματος ἰσοτίμως ἀγενήτου γεγονότος· εἴτε ἐξ ἀιδίου ταύτης τῆς αἰτίας ἐπικρατείαν, εἴτε ἀπὸ χρόνου ἐπιχειρεῖν. καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀφεστώς, εἰ πρὸς τῇ ἐνδείᾳ τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χρόνου τινός, κοσμεῖν ἤρξατο, ὅπερ οὐκ ἐᾷ μένειν αὐτὴν ἐν τῷ αὐτῆς ἤθει.

* al. ὑποστήσασθαι.
* al. ἀλλὰ γενητῇ & διὰ ἀγένητα.
Α'.
* al. ἀγενησίᾳ.
Β'.
* al. αἴτιος.
Γ'.

εἰ γὰρ

εἰ γὰρ ἄμεινον, μὴ ποιεῖν, πῶς εἰς τὸ ποιεῖν μεταβέβηκεν; εἰ δὲ τὸ ποιεῖν, τί μὴ ἐξ ἀϊδίου ἐποίησεν; εἰ δὲ ἀδιάφορον αὐτῷ καὶ τὸ ἐξ ἀϊδίου ποιῆσαι ἔφασαν, εἰ μὴ ἄρα φύσεως αὐτὸν εἴποι τις ἀνὰ μέρος ποιεῖν τι καὶ διαιρεῖν δυναμένης, αἰώνια δὲ δημιουργεῖν ἀδυνατούσης. διότι ἡ τῆς ὕλης κακία, ᾗ προσχρῆται, τὴν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπεισοδιώδη τάξιν ἀποσείεται συνεχῶς, εἰς τὴν ἀγένητον αὐτοῖς (ὡς ἂν εἴποιεν) ἀταξίαν ἀνατρέχουσα· καὶ οὕτως ἀνὰ μέρος τοῖς χρόνοις κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ἐπικρατεῖν, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἀεὶ ἀκοσμίαν εἶναι καὶ ἡ κόσμησις παρὰ φύσιν οὖσα διάθεσις, ἀκοσμία τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ φανήσεται.

Ὅτι σύμφωνοι ἐν τοῖς δόγμασι Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης.

Ὅτι πολλοὶ τῶν ἀπὸ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους * συγκροτεῖν ἀλλήλοις τοὺς σφῶν διδασκάλους κατὰ τὰ καίρια, * φησὶ, τὴν δὴ μάθησιν σπουδὴν καὶ μελέτην εἰσενηνοχότες, μέχρι τοῦ τε φιλονεικίας καὶ τόλμης ἤλασαν, ὡς καὶ τὰ συγγράμματα τῶν οἰκείων νοθεῦσαι διδασκάλων, εἰς τὸ μᾶλλον ἐπιδεῖξαι τοὺς ἄνδρας ἀλλήλοις μαχομένους. καὶ διέμενε τοῦτο τὸ πάθος ταῖς φιλοσόφοις διατριβαῖς ἐνσκῆψαν, ἕως Ἀμμωνίου τε θεοδιδάκτου. οὗτος γὰρ πρῶτος ἐνθουσιάσας πρὸς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀληθινὸν, καὶ τὰς τῶν πολλῶν δόξας ὑπεριδὼν, τὰς πλεῖστον ὄνειδος φιλοσοφίᾳ προστριβομένας, εἶδε καλῶς τὰ ἑκατέρου, καὶ συνήγαγεν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν νοῦν, καὶ ἀστασίαστον τὴν φιλοσοφίαν παραδέδωκε πᾶσι τοῖς αὐτοῦ γνωρίμοις, μάλιστα δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν αὐτῷ συγγεγονότων, Πλωτίνῳ καὶ Ὠριγένει, καὶ τοῖς ἑξῆς ἀπὸ τούτων.

* al. συνίσασιν.
* al. φασι.
Ammonius Alexandrinus.
Plotinus. Origenes.

Ὅτι Πλάτωνα, φησὶ, τὰς ἀνθρωπίνας μόνας ψυχὰς μετενσωματίζεσθαι, καὶ ταύτας οὐχ ἁπλῶς, ἐξ ἀνθρώπων δὲ μόνας εἰς ἀνθρώπους· ἐξ ἀλόγων δὲ ζώων εἰς ἀνθρώπους μετάβασιν ἢ εἰς ἄλογα ἐξ ἀνθρώπων, οὐδαμῶς αὐτὸν φησὶ δοξάζειν.

Ὅτι δημιουργὸν θεὸν, φησὶ, προϋφίστησιν ὁ Πλάτων * ἐφεστῶτα πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς διακοσμήσεως, ἐκ μηδενὸς προϋποκειμένου γεγενημένης· ἀρκεῖν γὰρ τὸ ἐκείνου βούλημα εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων. τῇ δὲ σωματικῇ φύσει συμπλεκομένης τῇ ἀσωμάτου δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν ἐστάναι * τελειότατον, διπλοῦν ἅμα καὶ ἕνα· ἐν ᾧ τὰ ἄκρα εἶναι, καὶ μέσα, καὶ τελευταῖα. ὧν τὰ μὲν πρῶτα, οὐράνια * καλεῖ καὶ θεούς· τὰ δὲ μέσα, λογικὰ, αἰθέρια, καὶ δαίμονας ἀγαθοὺς, ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλους τῶν συμφερόντων ἀνθρώποις γινομένους· τὰ δὲ τελευταῖα, λογικὰ καὶ περίγεια, καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, ἢ ἀθανάτους ἀνθρώπους. καὶ τῶν μὲν ὑποβεβηκότων τὰ προηγούμενα ἀεὶ ἡγεῖσθαι, πάντων τε βασιλεύειν τὸν ποιητὴν αὐτῶν θεὸν καὶ πατέρα. καὶ ταύτην τὴν πατρονομικὴν βασιλείαν αὐτοῦ, πρόνοιαν εἶναι, τὴν ἑκάστῳ γένει τὰ προσήκοντα νομοθετοῦσαν· τὴν δὲ * αὐτῇ ἑπομένην δίκην, εἱμαρμένην καλεῖσθαι. οὐ γὰρ τὴν τῶν γενεθλιαλόγων ἀπεριλόγιστον ἀνάγκην, οὐδὲ τὴν στωϊκὴν βίαν, οὐδὲ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς οἴεται, εἰς * ταὐτὸ τῇ πλατωνικῇ τῶν σωμάτων φύσει ταύτην περιάγων, ἢ δὲ τὴν ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις παρατρεπομένην γένεσιν, ὥς οἴονταί τινες·

* al. ὑφεστῶτα
* al. ἀσωμάτῳ
* τελειότατον, τόν.
* al. ταύτῃ.
* al. ταὐτό.

vt enim præstantius erat non fecisse, quare ergo facere incœpit? si vero fecisse melius erat, cur non ab æterno fecit? si vero indifferenter et ab æterno facere (nisi forte quis dixerit natura sua cum singulatim facere & destruere posse, æterna autem facere non posse:) quare materiæ improbitas, qua vtitur, impositum & superfluum ordinem reiicit continuo, in ingenitam illis (vt ita dixerim) inordinationem declinans, vt per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut deformitas superet: aut, vt verius dicam, semper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur.

Plato & Aristoteles in doctrina concordant.

Platonis & Aristotelis consensus. Strabo lib. 13.

MVLTI Platonici & Aristotelei suos inter se præceptores aliquando contendere sanxerunt, allato a singulis in medium quid cuique meditato videretur, & eo vsque audaciæ & contentionis processerunt, vt & scripta præceptorum suorum deprauarent, quo magis viros inter se pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perdurauit philosophiis exercitationibus illapsa, vsque ad diuinum Ammonium. Hic enim primus æstu quodam raptus ad Philosophiæ veritatem, multorumque opiniones, qui magnum dedecus Philosophiæ adferrent, contemnens, vtramque sectam probè calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philosophiam tradidit omnibus suis auditoribus, & maxime doctissimis æqualibus suis Plotino, & Origeni, & successoribus.

Ammonius Alexandrinus Philosophus.
Plotinus, & Origenes.

Ait secundùm Platonem solos hominum animos in corpus transmigrare, & illos non simpliciter, sed ex solis hominibus in homines: ex brutis verò in homines transitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plato opificem Deum censuit sustinere omnem aspectabilem & inaspectabilem mundum, nulla prius existente materia productũ. Sufficere enim illius voluntatem ad sustinendum vniuersum. Ex corporea vero natura incorporeæ coniunctę, mundum perfectissimum statuit, duplicem simul & vnum: in quo summa esse media, & infima: quorum prima quidem cœlestia vocat, & Deos: media verò ratione prædita, aeria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt. Infima denique ratione prædita, & terrestria, & humanas animas, vel immortales homines. Et inferioribus superiora semper dominari: omnibus verò Deum eorum architectum & patrem, & hoc paternum eius imperium prouidentiam esse, vnicuique generi conuenientia distribuentem. Iustitiam vero subsequentem illam, Fatum vocari. Non enim genethliacorum temerariam necessitatem, non Stoicam violentiam, nec quam Alexander Aphrodisiens putat, eandem illi conditionem, quam corporum naturæ attribuens, neque incantationibus & litationibus inauspicatum natiuitati sidus, vt quidam sentiunt,

Plato.
Prouidentia.
Fatum.
Alexander Aphrodisiens. Fuit enim eius opus, quædam extant Græcè.

Hierocles.

sed veterem prouidentiæ legem transeat, iudicialem Dei operationé, ordine ac serie iuxta causarum liberarum proposita res nostras dirigentem atque consilia.

Quæ sit prouidentia & ordo.

COMMVNITER quidem prouidentia & ordo a creatore Dei extenditur in omnia immortalium genera, maxime vero & coniunctius ad prima, ac summa, & continenter ab ipso ortum ducentia, & deinceps quę ab illo condita sunt, quæque intelligibilium bonorum optima communione fruuntur. Cum enim tria sint genera in mundo ratione prædita: summum & primum communicans sine vlla commutatione cum diuina imagine, diuinum omnino ordinem compositionemque habet, qualem cœlestibus inesse diximus. Secundum vero consequenter diuinum ordinem admittens, non incommutabiliter, nec inuersæ creatoris similitudinem sortitur, sed sine errore ac vitio paternis voluitur legibus, quod ætheriis assignauimus. Tertium verò tanquam postremum, non solum cœlesti dignitate quomodocunque vertitur, sed & ab æthereis interdum vitiatur. Et quidem semper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitione in habere, cœlestibus inest. Illud vero semper fuse æthereis secundùm essentiam subest. Non semper autem intelligere, atque intelligendo diuinum esse, humanis animis tanquam proprium datum est, non assequentibus in natura indiuisam intelligentiam cœlestium, nec in ordine suo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuò animi cognoscunt. Sed cùm ad cognitionis præstantiam ducuntur, ætherium ordinem imitantur, eumque concomitantes, intelligibilium visionem percipiunt. Post tertium autem intellectuale genus aliquando quidem intelligens, aliquando non intelligens, esset nunquá intelligés, secundum rationem perfectæ diuisionis. Quod certe natura est non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam potest esse particeps: quare & hoc genus reijcitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei ratione & non intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoscere seipsam & sui factorem solet.

Contentarc enim, inquit, est actiones nostras humanas subesse iis, quæ medium regionem sortitæ sunt, tanquam custodibus & inspectatoribus nostri. Omnem enim operationem eorum in nobis Fatum vocari, iustitiæ legibus nostra dirigens. Si verò, inquit, custodes vitæ pro merito definiti sunt, constat & vitæ tempus, quod singuli sortiti fuerint, impleturos. Nó enim licet vitam seruare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, vt fatalis vita conseruetur. Modum vero mortis simul determinari cum tempore, tanquam partem vltimam vitæ pro merito distributæ. Etenim ortu definito, necesse est & finem definitum esse. Initium

Fatum.

ortus definit Fatum migrationis è vitá, quod Fatum diuina voluntas est, & lex iustitiæ Dei.

ἀλλὰ τὴν τῶν ἐκβαινόντων τὸν τῆς προνοίας θεσμὸν, δικαστικὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αἰτιῶν ἐπανορθουμένην τὰ καθ' ἡμᾶς.

Τίς ἡ πρόνοια καὶ τάξις;

ΟΤι κοινῶς μὲν ἡ πρόνοια καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐπὶ πᾶν διήκει τὸ τῶν ἀθανάτων γένος, μάλιστα δὲ καὶ προσφυέστερον ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ προσεχῶς ἀπ' αὐτοῦ τὴν γένεσιν ἔχοντα, καὶ * ἑξῆς ὅσα ἐκείνων, καὶ τῶν νοητῶν ἀγαθῶν ἀρίστης μετουσίας ἀπολαύοντα. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν ἐγκοσμίων λογικῶν γενῶν, τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ πρῶτον τῶν τοῦ δημιουργοῦ γεννημάτων ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τυγχάνον, ἐν πάσῃ τῇ θεοειδεῖ συντάξει, οἷόν τι τῶν οὐρανίων ἔφαμεν γένος. τὸ δὲ δεύτερον, δευτέρως καὶ ὑφειμένως τὴν θείαν τάξιν παραδεχόμενον, οὐκ ἀτρέπτως μὲν, ἀδιαστρόφως δὲ τῆς δημιουργικῆς ὁμοιώσεως μεταλαγχάνει, ἅμα μὲν πάτρως δὲ καὶ * ἀκλινῶς τῶν πατρίων ἐπιστρεφόμενον νόμων, ὃ τοῖς αἰθερίοις ἀποδεδώκαμεν. τὸ δὲ τρίτον, ὡς ἔσχατον τῶν θείων γενῶν, οὐ μόνον τὸ ὁπωσοῦν τρέπεσθαι τῆς ὑπεροχῆς τῶν οὐρανίων ὑπέβη, ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὲ κακοῦσθαι τῆς τῶν αἰθερίων ἀξίας ὑπέστη. τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ νοεῖν τὸν θεὸν, καὶ ἡνωμένως αὐτοῦ τὴν γνῶσιν ἔχειν, τοῖς οὐρανίοις πρόσεστι. τὸ δὲ, ἀεὶ μὲν, διεξοδικῶς δὲ, τοῖς αἰθερίοις κατ' οὐσίαν ὑπάρχει. τὸ δὲ, μήτε ἀεὶ νοεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ νοεῖν μεμερισμένως νοεῖν, ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς ἴδιον ἀποδέδοται, ἀπολειπομέναις κατὰ φύσιν τῆς τε ἀμερίστου νοήσεως τῶν οὐρανίων, καὶ τῆς ἐν τάξει πληθυνομένης γνώσεως τῶν αἰθερίων. ἐπεὶ μήτε ἑνιαίως μήτε ἀιδίως νοοῦσιν αὗται· ἀλλὰ καὶ ὅταν πρὸς τὴν τοῦ νοεῖν ἀξίαν ἀνάγωνται, τὴν αἰθερίαν μιμοῦνται [τάξιν] γνῶσιν, καὶ ταύτῃ συνεπόμεναι, τῶν νοητῶν καρποῦνται τὴν θέαν. μετὰ δὲ τὸ τρίτον νοερὸν γένος, τὸ ποτὲ μὲν νοοῦν, ποτὲ δὲ μὴ νοοῦν, εἴη ἂν * τὸ μηδέποτε νοοῦν, κατὰ τὸν τῆς τελείας διαιρέσεως λόγον· ὃ δὴ φύσει ἐστὶν ἀνόητον, ἀληθείας τε καὶ ἀρετῆς * οὐδαμῶς μετέχειν δυνάμενον. διὸ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο ἐκβάλλεται. πῶς γὰρ εἰκὼν τοῦ νοητοῦ θεοῦ τὸ ἄλογον, καὶ ἀνόητον; πᾶσα γὰρ ἐκείνου εἰκὼν ἔννους καὶ λογικὴ, γινώσκειν ἑαυτὴν καὶ τὸν ποιήσαντα πέφυκεν.

Ὅτι τῶν ἐνθάδε πεπραγμένων ἡμῖν, λόγον ἡμᾶς εἰσπράττεσθαι, φησὶν, ὑπέχειν τοῖς τὴν μέσην λῆξιν λαχοῦσιν, ἅτε δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις οὖσιν ἡμῶν. πᾶσαν δὲ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἐνέργειαν εἱμαρμένην καλεῖσθαι, δίκης νόμοις τὰ ἡμέτερα * διατάττουσαν. εἰ δὲ συλληχεῖς εἰσι, φησὶ, τοῦ πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφοριζομένου βίου, δῆλον ὅτι καὶ τοῦ χρόνου εἰσὶν αἱ * ἀποπληροῦσαι, ὃν ἕκαστος βίον ἐκληρώσατο. οὐ γάρ ἐστι τὸν βίον τηρεῖν, τοῦ χρόνου τὸ ἀόριστον ἔχοντα. ὥστε δεῖ τὸν μὲν χρόνον ὡρίσθαι, διὰ τὸ * σώζεσθαι τὸν εἱμαρμένον βίον. τὸν δὲ τρόπον τῆς τελευτῆς συνδιορίζεσθαι τῷ χρόνῳ, ὡς μέρος ὄντα τὸ ἔσχατον τοῦ * πρὸς τὴν ἀξίαν ἀπονεμηθέντος βίου. καὶ γὰρ τῆς γενέσεως ὡρισμένης, ἀνάγκη καὶ τὸν θάνατον ὡρίσθαι. τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς γενέσεως ὁρίζει ἡ τῆς ἐκεῖθεν ἐκπομπῆς εἱμαρμένη, θεία βούλησις οὖσα, καὶ * νόμος τῆς τοῦ θεοῦ δίκης.

* al. ἐξῆς.
* ἀτρέπτ.
* al. τὸ μηδέποτε νοοῦν.
* al. οὐδαμῶς μετέχειν.
* al. διατάττουσαν.
* ἴσ. χρόνου ὁρισμ.
* al. σώζεσθαι.
* al. πρὸς τὴν ἀξίαν.
* al. νόμος.

Hier. 463 b

ὥστε καὶ τὸν θάνατον ὡρισμένον τηρεῖ ἡ τῆς * ἐνθένδε ἐκεῖσε μεταστάσεως εἱμαρμένη. διὸ ὥρισται καὶ τὸ διὰ τῶνδε μὲν παρελθεῖν εἰς τὸν βίον, διὰ τῶνδε δὲ ἐκ τοῦ βίου ἀπελθεῖν. εἰ γὰρ ἀόριστα ταῦτα καὶ ὁ βίος ἅπας ἀόριστος, καὶ τῆς κρείττονος ἔτι οὐσίας ἄμοιρος. ποῦ γὰρ ἔτι, ἢ ἐν τίσι, τῆς θείας κρίσεως καὶ τῆς πρὸς ἀξίαν διανομῆς ἔσται ἡ ἐπιμέλεια, τῶν περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἡμῖν συμπιπτόντων; οὐ γὰρ ταῦτα μὲν ἄτακτα καταλειψόμεθα, τὰς δὲ * ψυχῆς προαιρέσεις καὶ κρίσεις καὶ ὁρμὰς ἀπὸ κρείττονος ἀνάγκης * ἐγγίνεσθαι φήσομεν. οὕτω γὰρ ἀρετῆς καὶ κακίας οὐχ ἡμᾶς αὐτούς, ἀλλ' ἐκείνην αἰτιασαίμεθα. οὐδὲ μὴν πάντα τῇ παρ' ἐκείνων ἀνάγκῃ εὔλογον ἀνατεθῆναι, τὰ τῆς ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, καὶ τῶν ἐκτός· ἀλλ' οὐδὲ πάντα ἀνεῖσθαι ταῖς ἀλόγοις καὶ αὐτομάτοις φοραῖς, νοῦ τῶν πάντων ἡγουμένου, καὶ θεοῦ τῶν ὅλων ὄντος αἰτίου. ἀναγκαῖον δὴ τὸ λειπόμενον, τὰς μὲν προαιρέσεις ἐφ' ἡμῖν εἶναι· τὰς δὲ ἐπὶ ταῖς προαιρέσεσι δικαίας ἀμοιβὰς ἐπὶ τοῖς αἰθερίοις κεῖσθαι, * καὶ ὑπὸ θεοῦ τεταγμένου δικασταῖς, καὶ πεφυκόσιν ἡμῶν ἐπιμελεῖσθαι. τριττῶν γὰρ ὄντων τῶν καθ' ἡμᾶς, καὶ τὸ πάντα ἠναγκάσθαι, καὶ τὸ μηδέν, τὸ ἐπηλλαγμένως ἢ ὡς δεῖ τὴν ἴσην ἀτοπίαν ἔχει, καὶ προνοίας πάσης ἐστὶν ἀναιρετικόν. ἡ γὰρ τῆς πρὸς ἀξίαν ὑπόθεσις, πάντως συνεισάγει τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς εἱμαρμένην· καὶ ἡ προνοητικὴ κρίσις, δίκῃ καὶ νόμῳ τὰ ἀνθρώπεια τάττουσα, τῆς αὐτεξουσίου ἡμῶν καὶ προαιρετικῆς ἀρχῆς δεῖται. ὥστε μέρος ἐστὶ τῆς ὅλης προνοίας ἡ εἱμαρμένη, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς δικαστικῶς ἁρμοζόμενον. ἀνθρωπίνων δὲ ψυχῶν ἐνέργεια ἡ αὐτοκίνητος προαίρεσις, καὶ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν, ὃ δὴ τοῖς θείοις δικασταῖς ὑπόθεσις εὔλογος γίνεται τῆς ἀνίσου διανομῆς· τὸ δὲ τυχαῖον, ὅλον τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόγοις ἀποδέδοται * γενέσεσιν. οὐ γὰρ καθ' ἕκαστον τεταγμένως, οὐδὲ κατά τινα λελογισμένην ἀξίαν, ἐκ μὲν τοῦδε τοῦ πυρὸς σβεννυμένου, ἀὴρ γίνεται· ἐκ δὲ τοῦ ἀέρος παχυνομένου, ὕδωρ· οὐδὲ ἐκ τῶνδε μὲν τῶν σιτίων, ἵππου σῶμα ἢ κυνός· ἐκ τῶνδε δὲ, ἄλλο τι· ἀλλὰ πάντα ἐκ πάντων ταῖς * προσπιπτούσαις μεταβολαῖς δύναται γίνεσθαι, διὰ τὸ κοινὸν τῆς ὕλης, καὶ πρὸς πάντα δεκτικόν· τοσοῦτον τάξεως μετέχοντα καὶ θείας ἀνάγκης, ὥστε κατὰ γένος ἕκαστα διασώζεσθαι, καὶ συμπαραθεῖν πρὸς τὸ ἀΐδιον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποστήσασιν αὐτὰ αἰτίοις. ἐν δὲ τοῖς κατὰ μέρος ζῴοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀψύχοις, οὐδὲν διώρισται, οὐδὲ τέτακται, ὡς πρὸς ἀξίαν ἀποδιδόμενον πάθος· τῷ μήτε ἐκ * προβιοτῆς ἀμοιβάς τινας αὐτοῖς ὀφείλεσθαι, μήτ' ἐπὶ τοῖς νῦν δρωμένοις προσδοκᾶσθαι εὐθύνας. οὐ γὰρ ἐπεισῆλθέ τι ἐν ἐκείνοις, ἐκ τοῦ αἰθερίου τόπου τὴν ὑπόβασιν ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θείᾳ κρίσει παιδαγωγηθῇ πρὸς ἐπάνοδον· ὡς ἐν τοῖς καθέκαστα ἀνθρώποις τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτους ψυχὰς ἐκεῖθεν κατιούσας, ἀνάγκη * πλεῖστον ἐπιστροφῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν παρὰ τῶν συγγενῶν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς εἰς κακίαν ὑποφορᾶς. διὸ πάσχουσί τε καὶ αἱροῦνται, ἐν αὐτοῖς τοῖς πάθεσι· καὶ πάλιν * αἱροῦνται καὶ πάσχουσι πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν αἱρεθέντων. διὰ τοῦτο οὖν πολὺ τὸ ὡς ἔτυχεν ἐν τοῖς ἀλόγοις, καὶ τὸ θείας κρίσεως ἄμοιρον.

* al. ἐντεῦθεν

* al. τύχης.

* al. ἐγγίζεσθαι

* al. ὡς ὑπὸ.

* al. γενέσεσι.

* al. προσπιπτούσαις.

* al. προβιοτῆς.

* al. πλείστης.

* al. αἱρεῦνται.

Quare etiam mortem definitam seruabit Fatum transitionis hinc illuc. Quare definitum est, quibus ad vitam, & ad mortem venemus. Si enim hæc destinata non sint, & omnis vita infinita, nec melioris sortis particeps. Vbi enim, aut in quibus, iudicij diuini, & distributionis secundum merita erit cura, eorum quæ in corpore & externis temere, ac fortuito nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi consilia & iudicia, & impetus à meliori necessitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non nosipsos, sed illam accusauerimus. Neque enim æquum est fatali necessitati asscribere, quæ animo vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis casibus par est: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium existente causa. Necessario itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis esse, & iustas retributiones liberis actionibus penes æthereos esse a Deo iudices ordinatos, & nostri curam gerentes. Cum enim tria sint in nobis, omnia nimirum necessario fieri, aut nihil, aut vicissim, vel vt oportet, æquè absurdum est, & æqualiter omnem tollit prouidentiam. Merita enim præuisa vna secum omnino inducunt prouidentiam, & deinde Fatum & iudicium prouidens, iustitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars est totius prouidentiæ Fatum ad humanas animas iudiciaria lege accommodatum. Humanorum vero animorum operatio, libera actio est, &, quod dicitur in nostra esse potestate, id diuinis iudicibus rationi consentanea occasio est inæqualis distributionis. Fortuitum verò totum mortalibus, & brutis tribuitur generationibus. Non enim in singulis ordinate, neque iuxta præuisa merita procedit: siquidem ex igne extincto aer fit: ex aere condensato aqua, neque ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis verò aliud quid exsistit. Sed omnia ex omnibus temerè possunt produci propter communem materiam, & omnia in se suscipientem, cùmque ordinis, diuinæque necessitatis modum participat, vt singula suo quæque genere conseruentur, & occurrere ad æternitatem successione quadam, caussis subsistentibus. In animalibus singulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum, neque ordinatum est, quasi pro meritis merces, quod ex priore vita remuneratio nulla illis debeatur, nec pro iis, quæ nunc faciunt, pœna exspectanda. Non enim iis aliquid accessit ex locis ætheriis, quod basim constituat, vt diuino iudicio ad reditum ducerentur: quemadmodum in singulis hominibus animos rationis participes, & immortales inde aduenientes, necesse est maximæ curæ ac solicitudini cognatis esse, ne in malum, in quod proni sunt, dilabantur: propterea patiuntur quidem, & simul patiendo acquiescunt: & rursum liberè volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrij consequendum. Quapropter fortuitum, & carentia diuini iudicij brutis conuenit.

Vide initium Enchiridij Epicteti.

In nostris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur, præuiso Fato inseruit: adeo vt Fortuna nobis, non secus atque brutis, dominari videatur, eáque nobis accidant in corporis atque externis bonis, quæ iudicium præsidis instar denotant. Remissione enim, & intentione, variisque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum statum deducitur: citius quidem, si a iucunda quæ circa hæc accidunt, constanter ferat longiore vero tempore, si impotenti atque amenti animo illa toleret. Tunc enim peruiciæ pœnas dat, & nihilominus quæ patitur ferat necesse est.

Animam liberos habere motus, & de Prouidentia.

CVM anima, inquit, quibuscumque in actionibus liberis etiam inde non vacet, & digna sit, quæ a potestate sublimiore continenter regatur, pœnam, purgationem, atque supplicium pro meritis adipiscitur. Atqui libera electio ab ea pendet, quæ vero liberis contingunt actionibus, Prouidentiæ iudicio affectus animi pro meritis compensante, definita sunt: & sic eligere, atque vna sortiri viuendi genus dicimur. Compensatio autem meritis nostris definita, diuinam ostendit Prouidentiam. Itaque ab initio vitæ ad extremum vsque, liberos animi motus habemus, alij plus quidem, minus alij; nec ipsi similiter semper in nobis illam libertatem seruamus, nec mercedem æquam omnes consequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rursum abducit, nexus videlicet, & concursus voluntatis humanæ, atque diuini iudicij, Fatum est. Quo fit, vt libertate arbitrij nostri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei iudicium, quæ nolimus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant continentur, tum tempus, ac mortis genus, vna cum Fati decreto ordinata sunt. Operæ pretium est, inquit, scire, animam neque tum cum ad mentem conuertitur, imbecillitate aliquando intelligendi priuari, neque in extrema malitia rursus, intelligendi atque resipiscendi facultate. Sic enim anima humana natura sua condita est, vt partim ad diuinam felicitatem, partim ad humanos casus accommodata sit, ac per vices vtramq; facultatem promat, siquidem iuxta Dei Prouidentiam ad vtrumque apta est. Sua enim natura sic regitur. Quod autem diutius in summis quam in infimis degat, id arbitrij sui libertate consequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorũ, aliç intra tria millia cursum conficere dicuntur, virtute errorem recidente, & vehementi bonorum studio terreni obsidij diuturnitatem tollente.

E LIBRO SECVNDO.

Quænam dicantur per se agere.

ILLA, inquit, per se agere dicuntur, quæ cum sine mutatione in sua essentia atq; operatione maneant, & sine vlla sui mutatione ad eorũ quæ generantur sustentationem moueantur,

ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι τυχαῖον, εἰς τὴν τῆς προνοητικῆς εἱμαρμένης ὑπὲρ οἴσει τελεῖ. ὥστε δοκεῖν μὲν ἀπὸ ταὐτομάτου πάσχειν ἡμᾶς, καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις. τοῦτο δὲ πάσχειν, περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὃ ἡ ἐφορῶσα κρίσις ὥρισε. τῇ γὰρ περὶ τῆς ἡμᾶς ἐπιτάσει τε καὶ ἀνέσει, καὶ ταῖς παντοίαις τούτων μεταβολαῖς, τὸ αὐτεξούσιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγεῖται πρὸς *εὐταξίαν. θᾶττον μὲν, ἐὰν εὐγνωμόνως ὑποδέχηται τὰ περὶ ταῦτα συμβαίνοντα πάθη· ἐν πολλαῖς δὲ καὶ μακραῖς χρόνου περιόδοις, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ διατεθῇ. τοῦ γὰρ δίκας μὲν ὑπέχει τῆς ἀγνωμοσύνης, οὐδὲν δὲ ἧττον δι' ὧν πάσχει, φέρεται πρὸς τὸ δέον. *al. εὐταξίαν.

Ὅτι αὐτεξουσίους ἔχει ἡ ψυχὴ τὰς κινήσεις καὶ περὶ τῆς προνοίας.

ὍΤι ἡ ψυχή, φησὶν, οὐκ αἰδίως ἔχουσα τῆς ἐπιστασίας αἱρέσεως τὴν ὁρμὴν, καὶ ὑπὸ τῆς προεστώσης κρείττονος φύσεως ἐπιστασίας ἀξιοῦται, δίκης καὶ καθάρσεως καὶ τιμωρίας τυγχάνουσα ἀεὶ πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἑαυτῆς διαθέσεως. καὶ τὸ μὲν ἑλέσθαι, ἐπ' αὐτῇ κεῖται· τὰ δὲ ἐπισυμβαίνοντα ταῖς αἱρέσεσι, τῇ τῆς προνοίας κρίσει ὥρισται, πρὸς ἀξίαν ἀμειβομένῃ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις· καὶ τοῦτο αἱρεῖσθαί τε ἅμα καὶ κληροῦσθαι τὸν αὐτὸν βίον λεγόμεθα. ἡ γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰργασμένοις ἡμῖν τεταγμένη ἀμοιβὴ, καὶ τὴν θείαν ἐπιστασίαν ἐκφαίνει. ὥστε ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος αὐτεξουσίους [μὲν] ἔχειν ἡμᾶς τὰς κινήσεις, εἰ καὶ ἄλλοι ἄλλων μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ αὐτοὶ δὲ οὐχ ὁμοίως ἀεὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν διασώζομεν, οὐκ ἀδιαφόρως δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀποδόσεις. καὶ ταύτην [εἶναι] τὴν ἄγουσαν ἡμᾶς πρὸς τὰ τῇδε, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν ἀπάγουσαν εἱμαρμένην, πλέγμα οὖσαν καὶ συνδρομὴν ἀνθρωπίνης προαιρέσεως καὶ θείας κρίσεως· ὥστε ἑλομένους ἡμᾶς ἃ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀδούλωτον, πάσχειν πολλάκις ἃ μὴ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς *προαιρέσεως ἀδιάπταιστον. ἐν ὅλῳ δή τινι ἀφοριζομένῳ τά τε ἄλλα κεῖται, ὅσα συνεκτικὰ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τρόπος τοῦ θανάτου τῷ τῆς εἱμαρμένης ψηφίσματι συνδιατέτακται. συνδρομή. *al. κρίσεως.

Ὅτι, φησὶν, ἐπίστασθαι ἄξιον, ὡς ἡ ψυχὴ οὔτε ἐν τῇ πρὸς νοῦν στροφῇ τὴν ποτε ἀποτυγχάνει ἀθανασίας ἀπήρτηται, οὔτε ἐν τῇ ἐσχάτῃ κακίᾳ τῆς αὐτῆς νοερᾶς δυνάμεως καὶ ὀρθῶς μετανοεῖν. φύσει γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοιαύτη δημιουργηθεῖσα, καὶ πρὸς τὴν θείαν εὐζωίαν, καὶ πρὸς τὴν θνητὴν γένεσιν ἐπιτηδείως ἔχει, ἀνὰ μέρος ἑκατέραν προβάλλουσα δύναμιν. ἐπεὶ καὶ κατὰ πρόνοιαν θεοῦ πρὸς ἀμφω γέγονεν. οὕτω γὰρ τὸ μὲν δύνασθαι αὐτὴν πολιτεύεσθαι, κατ' οὐσίαν κέκτηται· τὸ δὲ πλείονα χρόνον ἄνω διάγειν ἢ κάτω, πρὸς τὴν αὐτοκίνητον αὐτῆς συμβαίνει διάθεσιν. διὸ αἱ μὲν, μυριετεῖς, αἱ δὲ τρισχιλιετεῖς περιόδους λέγονται ποιεῖσθαι, τῆς ἀρετῆς ἐπιτεμνομένης τὴν πλάνην, καὶ τοῦ συντόνου τῶν ἀγαθῶν ἔρωτος ὑφαιρουμένου τῆς περιγείου λειτουργίας τὸ πολυχρόνιον.

Ἐκ τοῦ β΄ λόγου τίνα κατ' οὐσίαν λέγεται ποιεῖν;

ὍΤι, φησὶ, κατ' οὐσίαν ἐκεῖνα λέγεται ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀτρέπτως ἐν τῇ* αὐτῶν οὐσίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μηδὲν ἑαυτῶν ἀπομερίζοντα, μηδὲ κινοῦντα πρὸς τὴν τῶν γινομένων ὑπόστασιν, *al. αὐτῇ.

Hierocles.

κατ' αὐτὸ μόνον τὸ εἶναι ὅ ἐστι παράγειν τὴν διαφόρων γένεσιν. οἷς ἔπεται μήτε ὕλης προσδεῖσθαι, μήτε ἀπὸ χρόνου ποιεῖν, μήτε εἰς χρόνον παύεσθαι, μήτε ἔξω τῆς τοῦ ποιοῦντος ἐνεργείας κεῖσθαι τὸ γινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τῇ κατὰ συμβεβηκὸς ἐνεργείᾳ παρέπεται, οἷον τοῦ οἰκοδόμου καὶ τῶν ὁμοίων.

Plato in Phædro.

Ὅτι, φησὶν, ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ λέγων· τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῇδε ποιητῶν, οὔτε ποτὲ ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. τόπον νῦν οὐ τὸν κυρίως φησίν, οὐ γὰρ σωμάτων ἐστὶ περιεκτικὸς τόπον δὲ νῦν ᾗ τὴν οὐσίαν τοιάνδε, καὶ γένος τὸ ὄν, λέγει οἷον ὑπερκόσμιον καὶ νοητὸν, ὥσπερ εἰώθαμεν περὶ πραγμάτων τινῶν διαλεγόμενοι λέγειν.

Ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον τοῦ λόγου γενόμενοι, ἐροῦμεν τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο καὶ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων, τόπον καλοῦντες.

Plato lib. 4. de Legib.

Ὅτι ἐν τοῖς νόμοις Πλάτων (φησὶ) τὸ διαφέρον τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ προνοίας ἐνδείκνυται, λέγων ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἐξ ὧν * δῆλον ὅτι ἐστὶ τοῖς μὲν ἀπαθέσι καὶ ἀεὶ τελείοις καὶ διὰ τοῦτο ἀναμαρτήτοις τὴν καθαρὰν καὶ μονοειδῆ ἐκ θεοῦ ὁρίσας πρόνοιαν· τοῖς δὲ καὶ εἰς ἄνοιαν ποτὲ ὑποφερομένοις λογικοῖς, καὶ διὰ τοῦτο κακίας ἀναπιμπλαμένοις, τὴν συμμιγῆ καιροῖς καὶ τύχαις πρόνοιαν ἀποδιδούς. ἔστι γὰρ ἡ μὲν τῶν ἀγαθῶν προηγουμένη δόσις, καὶ ἡ τῶν κατὰ φύσιν * προσιόντων τήρησις, ἴδιον ἔργον τῆς καθαρᾶς προνοίας· ἡ δὲ τῶν παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ τῶν ἁμαρτημάτων εὔθυναι, τῆς ἐνύλου καὶ τύχῃ καὶ καιρῷ προσχρωμένης. οὐ γὰρ κατὰ τὴν προνοουμένων ἄγνοιαν ἡ θεία κρίσις τοῖς μὲν ἡμῶν * ἐπιφέρει τὰ δεινά, τοῖς δὲ τὰς εὐπαθείας ἀποδίδωσιν· ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως τῆς τῶν προβεβιωμένων ἀξίας. ἔτι καὶ ἔοικεν ἡ κρίσις τῶν ἐφεστώτων ἡμῖν δικαστῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἡ παραλαβοῦσα τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν νοσήσαντας, ταῦτα πρὸς τὸ δέον αὐτοῖς συντάττει κατὰ καιρὸν, ἃ ἂν αὐτοῖς τοῖς θεραπευομένοις εἴη λυσιτελῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν ἀξία τῶν κρινομένων ἄλλοτε ἄλλη τυγχάνουσα, καὶ ταῖς αὐτεξουσίοις κινήσεσιν ἐναλλαττομένη, τύχην τῇ περὶ ἡμᾶς προνοίᾳ συμμιγνῦσιν· ἡ δὲ προσήκουσα ἑκάστοις τάξις τῆς τιμωρίας καὶ τῆς καθάρσεως καιρὸν συνεισάγει. τύχης δὲ καὶ καιροῦ τῇ θείᾳ προνοίᾳ συνταττομένων, τὸ ὅλον * πλέγμα γίνεται εἱμαρμένη· ἐκ μὲν τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως, τὴν τύχην προσλαβοῦσα, ἐκ δὲ τῆς θείας κρίσεως ἐκφέρουσα τὸν καιρόν. καὶ γὰρ τῆς τέχνης ἐστὶν ἀφορίσαι τὰ μέτρα τῆς θεραπείας· τοῦ δὲ ἀνθρώπου, διατεθῆναι οὕτως, ὥστε τομῆς δεηθῆναι, ἢ καύσεως, ἢ ἄλλης τινὸς ἀλγεινῆς θεραπείας. πολλαχοῦ δὲ (φησὶ) καὶ ἄλλοθι ὁ Πλάτων τὰ τοιαῦτα φιλοσοφεῖ περί τε τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας, καὶ τῆς * ἐπιβουλευούσης ἡμᾶς προνοητικῆς εἱμαρμένης.

Margin notes: *Ita, δῆλον ὅτι. — *al. σωζομένων φύσιν. — *συμφέρει. — *πλέγμα. — *ὑποδεχομένης

eo solum, quo sunt, id quod sunt, res à se diuersas producunt. Ex quibus efficitur, illa neque materia vti, neque ab aliquo tempore incipere, neque in aliquod tempus desinere, neque extra agentis operationem, id quod fit, consistere. Hæc enim omnia secundum accidens operantem consequuntur, verbi gratia, in ædificante, & id genus aliis.

Plato in Phædro ait, locum cœlestem, Poetarum nullum neque laudasse hactenus pro dignitate, neque laudaturum; de proprio autem loco non loquitur, qui corporum est capax. Sed per locum talem essentiam, aut tale genus intelligit, quale cœlestis est, quæque intellectu percipitur, vti solemus de rebus quorundam loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi dicimus, caput & formam rerum locum appellantes.

Idem Plato de Legibus, discrimen diuinę erga nos prouidentiæ ostendens, ait Deum omnia, vnaque Fortunam, & Occasionem humana cuncta gubernare. Hinc constat assignasse illum Dei Prouidentiam puram, & sui similem, rebus affectione carentibus, semperque perfectis, adeoque non aberrantibus; iis vero, quæ aliquando in amentiam incidunt, ratione præditis, ideoque malitia implentur, Occasioni, atque Fortunæ mistam Prouidentiam attribuisse. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentium conseruatio, puræ propriumm est opus Prouidentiæ. Eorum autem, quæ præter naturam composita sunt, correctio, erratorumque pœnæ, materiatæ est opus Prouidentiæ, vtentis Fortuna, & Occasione. Non enim, vt ex prædictis colligitur, diuinum iudicium hominum quosdam calamitate afficit, alios vero prosperos reddit, sed ex cuiusque antecedente merito. Cum autem medicinæ simile sit iudicium iudicum nobis præsidentium, quæ ars ægrotantium curam suscipiens, omnia illis, vt par est, opportune præscribit, prout infirmis expedit: propterea meritum eorum, qui iudicantur, cũ alias aliud sit, atque arbitrij libertate mutetur, Fortunam diuinæ erga nos Prouidentiæ commiscet. Ordo autem singulis conueniens, atque expiationis, Occasionem secum inducit: Fortuna autem, & Occasio diuinæ Prouidentiæ coniuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex diuino autem iudicio Occasionem. Etenim artis est curandi modum definire, hominis vero sic affici, vt sectione indigeat, vel vstione, vel alia quadam molestia curatione. Passim vero & aliquid hoc modo Plato de humana natura, & Fato, prouidentia quadam nostra regente, philosophatur.

Τίς ἡ φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ διαφορά.

Differentia Philosophi, & amatoris.

Ὅτι διαδιδούς, φησὶν, ὁ Πλάτων φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ διαφορὰν, καὶ πῶς ἰσότιμοι ἀνάγεσθαι λέγονται· φιλοσοφῆσαι μὲν ἀδόλως λέγει τὸν θεωρίαν αὐτὴν πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' οὐδὲν θέμενον, καὶ ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα,

PLATO discrimen ponẽs, inquit, inter Philosophum, & amantem, & quomodo honore inter se pares dicatur, philosophari quidẽ eũ dicit, qui soli deditus contẽplationi, ab aliis omnibus abstinet, purisq; virtutibus se dedicat,

HIEROCLES

vt eadem perfectus euadat, quemadmodum in Phædro ait. Atque hic absolute Platoni Philosophus est. Amatorius vero ei vocatur, qui vt eum Philosophia liberos amet, propter ipsam honestatem ac diuinitatem exercitatus, & spiritalium bonorum vsum adeptus, eiusdem vitæ rationem, educationemque liberorum sectatur. quod in libris de Repub. tradit: Philosophos potissimum ciuitatum esse principes, vt eis anquirendo malis eripiant, neque florentes vsque adeo Rempub. nisi diuino vectes exempla eis detineant. Quæ autem delinitionibus aut deceptionibus in iis ratio est, maniram eam pta ciuitatem, moresque hominum velut tabulas puras imprimis reddunt: deinde Rempub. con... pingant. Denique eo conlecto, ... pienter, & vtrinque ad se quod natura iustum est, & honestum, & his similia, respectum habeant, rursumque ad eam, quæ in hominibus insita est, vt Homerus ait, Dei similitudinem, ac formam, & aliud quidem expungant, aliud vero insculpant, quod moribus Deo maxime caros mortales reddat. Talis est Rerumpub. pictor amans cum Philosophia, hoc est, qui vna cum speculatione in Repub. versatur, cui pro liberis Sensus sint, quodque in iis honestum elucet. & his longe antiquior ac maior, veluti Sensuum Pædagogus, Mens sit. Propterea eum, qui sola mente vtendo, in rerum humanarum despicientia moderate versatur, perfecte philosophari, hoc est, sine labore, a materia seiunctum, ac sine præstigiis affirmat. Sensus enim Menti coniunctus, fascinare Rationem, atque flectere studet, vt quod materiæ coniunctum est, bonum sibi proprium existimet. Qui vero Sensus Mente gubernat, eum demum liberorum cum Philosophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro custodia sit, ac munimento, ne Sensibus operando fallatur, cuius quidē mentis imagines pingere publice priuatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad eius fieri potest, Dei amantes, hoc est, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perspectū habuit, diuino vsus exemplari, id aliis quoque insculpere conatur, nihilo quidem hic altero Philosopho Mente inferior, cum humanitate superior appareat, quēadmodum ille hunc priuatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter se discrimine differunt, Philosophus quidem perfecte, hoc est, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc est, cognatorum, atque affinium negotia gerendo, in eos beneficus, nihilominus quia æqualiter Philosophiam adepti sunt, pari quoque perfectionis gradu censentur, pari tempore veluti aliis sublati, & eadem euectione digni habiti.

E Libro tertio

Capite X.

Leges, rationes, virtutes, & si qua similia, Prouidentiam inducere.

NOn frustra, inquit Hierocles, Leges conduntur hominibus, neque Ratio iis temere data, neque voluntas frustra est, nec vota facere supervacaneum, si res humanæ Prouidentia regantur. Iustitia & Lege mercedem liberis actionibus tribuente.

τῇ πρὸς μόνην τῆς ἱερᾶς τελείωσιν * ἀγωγῇ, ὡς ἐν Θεαιτήτῳ διέξεισιν. ἀλλ' ὁ μὲν * ἀδόλως φιλόσοφος κατὰ Πλάτωνα τοιοῦτος. ὁ δὲ ἐρωτικὸς λέγεται παρ' αὐτοῦ, * ὃς καὶ παιδεραστεῖν μετὰ φιλοσοφίας, ὅστις * ἀρχιτεκτονικῆς ἀρεταῖς διά τε τὸ θεῖον καὶ [τὸ] αὐτοκαλὸν ἐνασκηθεὶς, καὶ τὴν νοητῶν ἀγαθῶν τὴν μετάδοσιν ὅτι τάχιστα λαβὼν, πολιτικοῖς ... καὶ παιδευτικὸν ... βίου μεταχειρίζεσθαι ... τοῦτο ἐν πολιτείᾳ ... διδάσκων, τοὺς φιλοσόφους λέγων ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ... ἵνα λήξῃ ... κακῶν. καὶ ὡς οὐκ ἂν ποτε ... πόλεις μὴ αὐτὴν ... οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι. τίς δὲ ὅτος ... διαγράψειν λαβόντες, ὥσπερ πίνακα, πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ἂν ποιήσειαν, καὶ μετὰ τοῦτο ὑπογράψαιντο ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας. ἔπειτα, οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι αὐτὴν, πυκνὰ * ἂν ἑκατέρωσε ἀποβλέποιεν, πρός τε τὸ φύσει δίκαιον, καὶ καλὸν, καὶ σῶφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. καὶ * πρὸς ἐκεῖνο αὖ ὃ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖ, καὶ, ὡς Ὅμηρος ἔφη, τὸ θεοειδές * τε καὶ θεοείκελον. καὶ τὸ μὲν ἂν ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν ἕως * ὅ, τι μάλιστα τὰ ἀνθρώπινα ἤθη θεοφιλῆ ποιήσειαν. τοιοῦτός ἐστι πολιτειῶν ζωγράφος ὁ παιδεραστῶν μετὰ φιλοσοφίας, τουτέστιν, ὁ μετὰ θεωρητικοῦ τοῦ πολιτευόμενος. παῖδα γὰρ ἔχει τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ ἐν αἰσθήσει καλὸν, * ὡς πρεσβύτην καὶ παιδαγωγὸν τῆς αἰσθήσεως, τὸν νοῦν. διὸ τοὺς μόνῳ χρωμένους ἐν ταπεινοφροσύνῃ τῶν τῇδε σώφρονι ἀδόλως φιλοσοφεῖν ἀποφαίνεται, τουτέστιν, ἀπεριεργάστως καὶ αὔλως καὶ ἀγοητεύτως. γοητεύειν γάρ πως ἡ αἴσθησις ἐθέλει συνοῦσα, καὶ ἀναπείθειν τὸν λογισμὸν, τὸ ἔνυλον τἀγαθὸν ὑπολαμβάνειν οἰκεῖον. ὁ δὲ τὴν αἴσθησιν κατὰ νοῦν διατάττοιτο, παιδεραστεῖν λέγει μετὰ φιλοσοφίας, φυλακτήριον ἔχοντα μέγιστον τοῦ ἀνεξαπατήτως κατὰ τὴν αἴσθησιν ἐνεργεῖν, τὸν θεωρητικὸν νοῦν. οὗ εἰκόνας ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γράφειν ἐρᾷ, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπανορθούμενος ἤθη, ἕως εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῆ ποιήσειε. ἃ * δὲ ἐκεῖ ὁρᾷ, ἐγγράφειν ἐν ἄλλοις πειρᾶται ὁ τῷ θείῳ χρώμενος παραδείγματι ζωγράφος. οὐδὲν μὲν τοῦ προτέρου κατὰ νοῦν ἀπολειπόμενος, * φιλανθρωπίᾳ δὲ αὐτοῦ δοκῶν διαφέρειν, ὥσπερ αὖ ἐκεῖνος τούτου τῇ ἰδιοπραγίᾳ κρατεῖ. ποιοῦντες δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες διαφορὰς ὁ μὲν, τὸ ἀδόλως, τουτέστιν, ἀδεῶς καὶ ἀνεπιστρόφως τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ὁ δὲ, τὸ ἐρωτικῶς, ὁ ταὐτόν ἐστι τῷ φιλανθρώπως καὶ κοσμητικῶς τῶν συγγενῶν· ὅμως διά τε μίαν αὐτοὺς καὶ τὴν αὐτὴν φιλοσοφίαν κεκτῆσθαι, τῆς ἀποκαταστάσεως ἰσοτίμως τυγχάνειν λέγονται ἰσοχρονίως πτερούμενοι, καὶ τῆς αὐτῆς ἀναγωγῆς ἀξιούμενοι.

ἐκ τοῦ γ' λόγου, κεφαλ. ι.

Ὅτι νόμοι, καὶ λογισμοὶ, καὶ ἀρεταὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τὴν πρόνοιαν συνεισάγουσιν.

ΟΥ μάτην συντέθεινται νόμοι, κεῖνται τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ λογισμὸς εἰκῆ δέδοται, οὐδὲ τὸ βούλεσθαι, περιέλκει, οὐδὲ τὸ εὔχεσθαι περιττὸν, εἰ πρόνοια τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἡγοῖτο, νόμῳ καὶ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς τῶν προαιρέσεων τάττουσα.

* ἀγωγῇ.
* ἀδόλως.
* al. οἷ.
* ἀρχιτεκτονικῆς.
* ἐπιμελεῖσθαι.
* al. αὐτοχει-ρονεῖ.
* al. ὡς.
* al. ...
* al. ...
* al. ...
* al. πρεσ.
* al. γὰ.
* al. φιλαν-θρωπίας.

οὐδὲ

οὐδὲ μὴν, εἰ ταῦτα ἀναγκαῖα καὶ καλὰ καὶ σωτήρια, ἡ τῆς προνοητικῆς εἱμαρμένης τάξις ἀναιρεῖται, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ταῖς ἐπιούσαις πάθεσι. δι' ἀλλήλων γὰρ ταῦτα βεβαιοῦται μᾶλλον, ἢ διὰ θατέρου θάτερον ἀναιρεῖται. προνοίας γὰρ οὔσης ἀνάγκη καὶ νόμους, καὶ λογισμούς, καὶ εὐχὰς * πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελεῖν. μὴ οὔσης δὲ (ἡ) μόνον ἀνόνητα παντελῶς ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποστῆναι δυνάμενα. διὸ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν, τὴν πρόνοιαν συνεισάγει· καὶ ἡ πρόνοια, τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἡ γὰρ ἡμετέρα προαίρεσις, τὴν δικαίαν εἱμαρμένην κρατύνει, καὶ αὐτὴ τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν κινοῦσα βεβαιοῦται. ἢν εἰ μὲν καθαρὰν καὶ λελογισμένην προστάξωμεν τῷ θεῷ, νόμοις ἐμμένοντες, καὶ εὐχαῖς χρώμενοι, καὶ * εὐβουλίαν τιμῶντες, καὶ διὰ πάντων ἐπιμέλειαν ἑαυτῶν ποιούμενοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τευξόμεθα. εἰ δὲ τἀναντία· πάντως που τῶν ἐπὶ τούτοις τεταγμένων δικῶν τὰς ἰατρικὰς οἰσόμεθα ἀλγηδόνας, πείρᾳ τὸ δέον μεταμανθάνοντες. πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ εὖ καὶ καλῶς ἡμᾶς διατεθῆναι, τῆς χείρονος καθαρευούσας προαιρέσεως, πλείστην φέρει συντέλειαν εὐχὴ καὶ νόμος καὶ συμβουλὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τάξιν ἄγοντα καὶ συμφωνίαν θεοπρεπῆ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν.

Margin: * αἱ πλεῖσται. * ἀγαθὴν. * ἀνθρωπίνου. * ἀεὶ.

Ποῖόν ἐστι τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον;

Ὅτι οὐ τοιοῦτόν ἐστι, φησὶ, τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον, ὡς τῆς ἑαυτοῦ προαιρετικῆς κινήσεσι πάντα μεταθεῖναι δύνασθαι, τά τε ὄντα, καὶ τὰ γινόμενα. οὕτω γὰρ ἂν οὐ μόνον καθ' ἕνα ἕκαστον ἀνθρώπων κόσμος ἄλλος ἐγένετο, καὶ ἄλλη βίου κατασκευὴ, μὴ τὰ αὐτὰ θελόντων ἁπάντων ἡμῶν· ἀλλὰ καὶ τῇ ἑκάστου διαθέσει, εἴπερ δρασήριοι ἦσαν καὶ οὐσιοποιοί, συμμετεβάλλετο τὰ πάντα, ταῖς ὀξυρρόποις μεταβολαῖς τῶν ἀνθρωπίνων προαιρέσεων συναλλοιούμενα. διὸ εὐλόγως ἡ δύναμις τοῦ * ἀνθρώπου αὐτεξουσίου, εὐκίνητος οὖσα καὶ ἐφήμερος, ἀδρανὴς ἐστὶ παντελῶς πρὸς ὑπόστασίν τινος, ἢ μετάθεσιν, μὴ συνεργούσης ἔξωθεν. ἀλλὰ δὴ τὰ ὄντα, φησὶ, μὴ μετατίθεσθαι ἡ ἀνθρωπίνη προαίρεσις· ἐπειδὴ θεῖος νόμος αὐτὰ φρουρεῖ, οὐδὲ τῶν γινομένων ἐστὶ εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας συντελεῖ.

Διὰ τί μὴ τὰ ἀνθρώπινα διατίθεται ὡς βούλεται;

Ὅτι οὐδενὸς ἐστὶ κυρία, πλὴν ἑαυτῆς, καὶ τῶν ἑαυτῆς κινημάτων κατὰ ἐρωτήσεις διαθέσει ἀπεργάζεται κριτικὴν μόνον οὖσα τῶν ὄντων, καὶ ἀποδεικτικὴ τῶν γινομένων· καὶ ἤτοι ἀρετὴν ἢ κακίαν κτωμένη τῷ εὖ κακῶς ἐν ταῖς οἰκείαις ἐνεργείαις διατίθεσθαι. τὸ γὰρ αὐτεξούσιον, τοῦτο μόνον * ἐφ' ἡμῖν εἶναι δηλοῖ, τὴν μετάστασιν ἡμῶν αὐτῶν πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν τοῦ συγκειμένου σώματος, καὶ τῶν ἐκτὸς, οὐ συναριθμουμένων τῷ αὐτεξουσίῳ. εἰ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν παρέλθοι τὴν οὐσίαν, ἐν ᾗ ἵδρυται, καὶ ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ γενόμενον, ἄλλο τι αὐτὸ εἶναι βουληθῇ, οἷον τὸ σῶμα, ἢ τὴν κτῆσιν· μυρίων ἐναντιωμάτων πειράσεται, μὴ κατὰ σκοπὸν προβαινόντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων, καὶ μυρίων δεήσεται (τῶν) συνεργούντων, εἰ μέλλοι τι τούτων κατὰ νοῦν αὐτῷ γίνεσθαι. τὸ δὲ τὰ ἐναντιώματα μὴ συμβῆναι, καὶ τὰ συνεργοῦντα οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἄλλης τινὸς καὶ μακρᾶς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἑπομένης ταύτῃ τάξεως,

Neque vero si hæc necessaria, honesta & vtilia sunt, idcirco Fati prouidentis vis tollitur, quod Fatum externis malis id quod in nostra est potestate, corrigit: sed hæc per se magis inuicem confirmant, quam mutuo se destruunt. Prouidentia enim existente, etiam Leges necesse est, Rationes, & Vota plurimum nobis prodesse: illa vero sublata, non solum nihil profuerint, sed nec tueri quidem Remp. imperiumque poterunt. Propterea quod in nostra est potestate, Prouidentiam inducit, & vicissim Prouidentia, id quod in nostra potestate est. Nostra enim voluntas iustum Fatum corroborat, & rursus Fatum liberum arbitrium confirmat. quod si purum ac meditatum Deo adiunxerimus, Legibus stantes, Votisque vsi, & Prudentiam sectantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus, his præfixos, sed qui medicinam adferant, experimento officium edocti. vt autem bene aut male afficiamur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Consilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deóque consentientes efficiunt.

Arbitrij nostri libertas qualis sit.

NOn tale est, inquit, liberum nostrum arbitrium, vt suis liberis actionibus omnia quæ sunt, quæque fiunt, transferre possit. Sic enim singulis hominibus nouus mundus conderetur, aliusque vitæ apparatus esset, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, sed pro singulis cuiusque affectibus (siquidem essentiam constituere possent) omnia traducerentur, mutata subitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur potestas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino est ad aliquid vel conficiendum, vel transferendum, nisi aliunde iuuetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex diuina illa conseruet, neque eorum quæ fiunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Cur res humanæ non fluant ex voto.

LIbera volūtas in nullum habet imperium, præterquam in se, vtque se ipsam meliorem peioremve affectionibus reddat, res solum iudicans externas, et átque recte illas. Quo fit, vt pro virtutibus aut vitiis acquisitis, bene aut male in suis affectibus dirigatur. Libertas enim hoc solum penes nos esse demonstrat, nimirum vt nos applicemus, prout visum fuerit, vicino corpori, externisque rebus, quæ libera nanime sunt. Si enim arbitrium, (quo de hactenus) essentiam, in qua situm habet, transcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes se esse vellet, verbi gratia, corpus, aut possessionem: sexcenta aduersantia haberet, rebus ei ex animi sententia non succedentibus, infinitisque auxiliantibus indigeret, vt aliquid ex voto fieret. Non est autē in nostra manu positum, ne nobis aduersa accidant, aut vt auxiliantia nanciscamur, sed alicuius alterius in potestate est, longeque antea propositi, & qui hoc cōsequitur, ordinis:

Hierocl.

quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum diuinum quoddam est iudicium in iis, quæ in nostra potestate non sunt, ad iustam eorum, quæ in nostra sint potestate, mercedem. Non enim arbitrij tollitur libertas, si penes Deum sit, externa prout vult distribuere, ac singulis pro meritis præmia dare. Maxime enim ad virtutem, aut vitium libertate nostra prouidens Fatum indiget, alioqui iusta non esset inæqualis illa rerum distributio, nisi occasionem ei arbitrium nostrum præberet.

Plato in extremo Timæo de corporis differens affectionibus, earumque curationibus, vetat iis vti temere purgationibus, quas medica ars adhibet, quod naturalem morborum maturitatem exspectare, ne sectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et sic serie quadam procedens, singulis morbis tempus aliquod a natura præscriptum, ab simili animalium compositione ostendit, quorum congressus ordinate fit, vitæ continens tempus, atque in suo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutissime, bos autem tot, & sic de cæteris, vt bos decem vixerit annos nisi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim singulis præfinitum tempus est, ad quem terminum, nec vltra peruenire potest. Non omnes autem ad terminum vsque pertingere possunt, impediente extrinsecus casu aliquo violento, quem Dei erga nos Prouidentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, iuxta cuiusque merita attributa, eodem modo est metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa, eodem quo nos modo nascuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum iudicio generantur, vitámque accipiunt, qua hæc continentur, natio, ciuitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus destinatum, horúmque omnium custos, ac minister Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, quâ prædita sunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena sunt. Non igitur æquum est eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque præditorum: siquidem illa Prouidentiæ tantum adipiscuntur, quantum ad speciem conseruandam satis est, quæ æterna est, & immortalis. Nisi enim prouidentiam singulatim experiamur, vt nihil non ab ea regatur, non debita erga nos sollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, iuxta ortus productionem Prouidétiam eius singulatim sortiri. Neque enim vnicam condidit animá Deus, à qua singulæ partem mutuarentur, aut in quam vicissim resoluerétur, sed singulas animas terminis suis circumscripsit. Quamobrem etiam singularum est Prouidentia, & iudicium, & pœna, & expiatio, & ad orcum missio, vitæque terminis conueniens, mors quoque non fortuita,

ἣν ἡ εἱμαρμένη ἐπιτελεῖν λέγεται· κρίσις θεία οὖσα ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς τὴν ἀξίαν ἀμοιβὴν τῶν ἐφ' ἡμῖν. οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τὸ αὐτεξούσιον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἰ τὰ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῷ θεῷ εἴη διανέμειν, καὶ ἀποδίδοται ἑκάστῳ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν διαθέσεων. μάλιστα γὰρ πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν αὐτοκινησίας ἡμῶν ἡ προνοητικὴ εἱμαρμένη δεῖται· οὐ γὰρ ἄλλως ἔσται δικαία ἡ ἄνισος διανομή, μὴ ὑπόθεσιν λαβοῦσα τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον.

Ὅτι ἐν τῷ τέλει τοῦ Τιμαίου ὁ Πλάτων, φησί, περὶ σωματικῶν παθῶν διαλεγόμενος, καὶ τῆς τούτων θεραπείας, καθάρσεσι φαρμακευτικαῖς ἀπαγορεύει χρῆσθαι προχείρως, διὰ τὸ δεῖν περιμένειν τὴν κατὰ φύσιν τῶν νοσημάτων πέπανσιν, καὶ μὴ ταῖς βιαίαις ἐκτομαῖς πολλαπλάσια ταῦτα ἀπεργάζεσθαι· καὶ οὕτως ἔκ τινος ἀκολουθίας προϊών, ἑκάστῳ νοσήματι χρόνον τινὰ φύσει τεταγμένον ἀποφαίνεται, τῇ τῶν ζώων συστάσει ἀνάλογον. ὧν ἡ σύνοδος γίνεται τεταγμένως, (ὡς) ἔχουσα, ἔγκυον τοῦ βίου τῆς χρόνης καὶ κατὰ γένος δή, ἵππος μὲν, τοσάδε ἔτη ζήσειε τὸ μήκιστον, βοῦς δὲ τοσαδί. καὶ καθέκαστον, οἷον ὅδε ὁ βοῦς συσταίη ἔτη δέκα, εἰ μὴ θηρίον, ἢ ἄλλη τις ἔξωθεν συμπεσοῦσα περίστασις αὐτὸν προανέλῃ. ἔστι γὰρ ἐκ φύσεως ἀφωρισμένος χρόνος τις ἑκάστῳ, μέχρις οὗ δυνατόν ἐστιν ἐξαρκεῖν τὴν σύστασιν, καὶ οὐ εἰς τὸ πέραν οὐκ ἂν ἔτι βιῴη. μὴ πάντας δὲ πάντως πρὸς τὸν δυνατὸν τῆς συστάσεως ἀφικνεῖσθαι χρόνον, διὰ τὰς ἔξωθεν βιαίους ἐπιφοράς· ἃς ἐφ' ἡμῶν μὲν τὴν πρόνοιαν διατάττειν ἔφαμεν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὡς ἔτυχεν ἐπισυμβαίνειν. μὴ γὰρ ἀνάγκην εἶναι, ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ἢ τῶν φυτῶν, τὴν τάξιν τοῦ θανάτου φυλάττεσθαι πρὸς τὴν ἀξίαν ψυχῆς ἀποδιδομένην· ἐπεὶ μηδὲ ὁμοίως ἡμῖν ἐκεῖνα εἰς τὸν βίον παρέρχεται. ἡμεῖς μὲν γὰρ κρίσει δικαστῶν δαιμόνων πρὸς τὴν τῶν προβεβιωμένων (ἡμῖν) ἀξίαν λαγχάνομεν ἕκαστος βίον· ἐν ᾧ ταῦτα συνείληπται, ἔθνος, πόλις, πατήρ, μήτηρ, καιροὶ ἀποκυήσεως, σῶμα τοιόνδε, * ἀναστροφαί, καὶ τύχαι παντοῖαι τοῦ βίου περιεστήκασι, τρόπος τελευτῆς, καὶ καιρὸς ἀποτεταγμένος· καὶ τούτων ἁπάντων φύλαξ καὶ ἀποπληρωτής, ὁ εἰληχὼς δαίμων ἕστηκεν, ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ ὡς λογικῇ προσήκοντα, τῆς ἀλόγου φύσεως * παντελῶς ἐστὶν ἀλλότρια. οὐ δίκαιον ἦν ἔτι, τῆς αὐτῆς ἀξιοῦσθαι προνοίας λογικὰ καὶ ἄλογα. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τῷ κατ' εἶδος σώζεσθαι, τὴν ἀρκοῦσαν ἔχειν πρόνοιαν· τοῦτο γὰρ μόνον ἀθάνατον, καὶ ἀεὶ τὸ αὐτὸ διαμένον: ἡμεῖς δὲ, εἰ μὴ καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον προνοηθησόμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλόγιστον εἶναι τῇ προνοίᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς· τῆς προσηκούσης ἥττω τευξόμεθα κηδεμονίας. πρέπει δὲ τοὺς πρὸς ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑποστάντας ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, ἑπομένους τῇ ἀπ' ἐκείνου γενέσει, καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτοῦ μεταλαγχάνειν. οὐ γὰρ δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχήν· ἕκαστος δ' ἡμῶν ὡς ἔτυχεν ἀπὸ ταύτης ἀπομερίζεται, καὶ πάλιν εἰς ταύτην ἀνακιρνᾶται· ἀλλ' ἑκάστην ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἰδίοις ὅροις περιγεγραμμένην ὑπέστησε. διὸ καὶ ἑκάστης ἐστὶ πρόνοια, καὶ κρίσις, καὶ δίκη, καὶ κάθαρσις, καὶ εἰς γένεσιν ἔκπεμψις, καὶ βίου λῆξις προσήκουσα· καὶ τελευτὴ οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου συμβαίνουσα·

Περὶ εἱμαρμένης κατὰ τὸν Πλάτωνα.

* ἀναστροφαί.

* αἱ παντελῶς οὐ.

καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν εἰς ᾅδου πορεία μετὰ ἡγεμόνος, τοῦ τὴν ζωὴν ἡμῶν εἰληχότος δαίμονος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ζώων καὶ φυτῶν, καὶ προαιρέσεις ἡμέτεραι, καὶ ἀλληλοφαγίας ἀνάγκαι, παντοῖαι καὶ τυχηραὶ περιπτώσεις, ἐκβιάζονται ἕκαστα * παρὰ τὸν κατὰ φύσιν * διαλύσεως ἀτάκτως καὶ ἀορίστως φθείρεσθαι· * ὥστε προβεβιωμένων αὐτοῖς δίκης * ὑφεστώσης, μήτε ἐφ' οἷς τινὰ ποιοῦσιν ἢ πάσχουσι κρίσεως προσδοκωμένης. ἐπὶ δὲ ἀνθρώπων, * θεσμοὶ προνοίας, καὶ δαιμόνων κρίσεις, καὶ βίων κλῆροι, καὶ παλαιῶν ἁμαρτημάτων ἀμοιβαὶ, τά τε ἄλλα, καὶ τὰς χρόνους, καὶ τὰς τρόπους τῆς τελευτῆς ἀφορίζουσιν· ὥστε καὶ τὰ ἀπὸ προαιρέσεως ἐνεργούμενα, καὶ τὰ ὡς ἐκ τύχης δοκοῦντα συμπίπτειν, πρὸς τὴν ἑκάστῃ ἡμῶν εἱμαρμένην συνείρεσθαι, καὶ τὰς * ἀξίας ἀποπληροῦν δίκας· ἀεὶ τῷ παρεληλυθότι βίῳ τὰ ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν τοῦ συμβαίνειν παρεχομένου, καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν τὰς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν περιστάσεις ἐφελκομένου, ὡς τὰς ἀνθρωπίνας προαιρέσεις τοῖς εἱμαρμένοις ἀποδίδοσθαι νόμοις, οὓς ὁ δημιουργὸς ἔταξε ταῖς ψυχαῖς.

& post mortem ad inferos cum Genio, qui nobis obtigit descensus. In brutis vero, ac stirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia mutuem se deuorant necessitate adacta, denique ob varios ac fortuitos casus fit vt sine ordine ac termino, ante tempus a natura præscriptum, extinguantur, vt nulla iis constituta sit pœna, neque ratio reddenda eorum, quæ in vita egerunt, aut perpessa sunt. In hominibus Prouidentiæ leges, Deorumque iudicia, vitæque conditiones, & male ante actæ vitæ pœnæ, cum alia omnia, tum tempus, mortisque genus definiant, vt quæ libere sunt acta, vel fortuito accidisse visa sint, cum cuiusque Fato coniungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante actæ vitæ sequentia respondent, & ea quæ in nostra potestate sunt, eorum quę non sunt in nostra potestate, necessitatem attrahunt. Quo fit, vt humanę voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præscripsit, regantur.

ἘΚΛΟΓΑῚ ΤΟΥ͂ ΒΊΟΥ ΓΡΗΓΟρίου τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἀρχιερέως.

* ἈΝΕΓΝΏΣΘΗΣΑΝ ἐκλογαὶ τοῦ θεαρέστου βίου Γρηγορίου, ὡς ἱεροπρεπῶς ἀρχιερατεύσας τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, τοὺς βιωφελεστάτους τέσσαρας διαλόγους ἐφιλοπονήσατο.

Οὗτος ὁ θεῖος Γρηγόριος, μητρὸς μὲν προῆλθεν ὄνομα Σιλβίας, οἴκου * τῶν περὶ τὴν Ῥώμην λαμπρῶν· μονάζει δὲ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἀποστόλου, ἣ ἐπώνυμον κλῖβος Σκαύρου· καὶ ὕστερον καθηγήσατο τῶν ἐν αὐτῇ, τἆλλα μὲν ποιῶν ἅπερ πράττειν ἔδει θεοφιλεῖ, ἔργον δὲ διδοὺς τῇ χειρὶ καὶ τῷ γράφειν. ἀρεταῖς δὲ τὸν βίον ἰθύνων, ἐλεημοσύναις προέλαμπε. μετὰ γὰρ πολλῶν ἄλλων, δι' ὧν αὐτοῦ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους ἔλεος καὶ ἡ συμπάθεια ἐγνωρίζετο, καὶ τοῦτο οὐ μάλιστα * χαρακτηρίζοι τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ καὶ ἐλεημοσύνης τὸ θαυμάσιον. ἧκέ τις αὐτῷ ποτε, καὶ τὸ τοῦ αἰτεῖν ἀνάγκην εἰς ναυάγιον ἀνῆπτεν· ὁ δὲ προθύμως δίδωσι χρυσᾶ νομίσματα ἕξ. ὁ δὲ αὐτὸς ἐκ δευτέρου κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπανελθὼν, οὐκ ἐξαρκεῖν ἔλεγε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, τὸ δοθέν· καὶ ᾔτει λαβεῖν. ὁ δὲ πάλιν καὶ γνώμῃ καὶ δώροις τοῖς ἴσοις αὐτὸν ἐδεξιοῦτο. καὶ τρίτον ἐφίσταται, τὰ ὅμοια τοῖς δευτέροις καὶ λέγων καὶ αἰτῶν. ὁ δὲ οὐδὲ τότε ἀλλοιότερος τῷ αἰτοῦντι κατέστη· ἀλλὰ κελεύει πάλιν διὰ τοῦ καὶ τὰ πρότερον διακονησαμένου ἴσην αὐτῷ καὶ ὁμοίαν τὴν ἐπίδοσιν παρασχεῖν. ἐπεὶ δὲ τῶν μὲν νομισμάτων οὐδὲν ὑπελέλειπτο, ἔμαθε δὲ ζητῶν ἐπιμελῶς, ὅθεν τῷ δεομένῳ ἐπαρκέσειεν, ὡς ἐξ ἀργύρου πινακίσκος, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ εἰώθει ὀσπρίων τινὰ διάβροχα πέμπειν τῷ παιδί, οὔπω ἐπεδόθη· τοῦτον * ἐπιδοθῆναι τῷ αἰτοῦντι προσέταξεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τότε.

Χρόνῳ δ' ὕστερον, κρίσει μὲν θείᾳ, ψήφῳ δὲ τῶν ἱερῶν ταγμάτων τὸν ἀρχιερατικὸν λαχὼν ἰθύνειν θρόνον, δώδεκα πτωχοὺς τῶν πενήτων, ὡς ἔθος πρεσβεύειν τοῖς πατριάρχαις, συνεστιᾶσθαι κελεύει, καὶ συγκαλέσασθαι τούτους τὸν οἰκεῖον σακελλάριον ἐπέταξε. ὡς δὲ τὸ προσταχθὲν πέρας ἔλαβε,

EXCERPTA E VITA
Gregorij Pont. Rom.

LEGIMVS excerpta è vita Deo charissimi Gregorij, quomodo pie Romanam administrans Ecclesiam, quatuor illos dialogorum libros vitæ vtilissimos concinnarit.

Hic D. Gregorius natus est matre Siluia, patricius Rom. Vixit in solitudine S. Andreæ Apostoli, cui nomen cliuus Scauri: postea cæteris in illa sanctitate præiuit, alia quidem faciens quæ pio necessaria sunt, manum operi simul & scriptioni applicans. Virtutibus vitam instituens, eleemosynis claruit. Inter alia enim multa, quibus illius miseratio & clementia erga inopes apparebat, hoc etiam maxime mirum ad humanitatem eius, & eleemosynas animum declarat.

Venit aliquando quidam petens, & naufragium esse causam dicebat, cur stipem posceret. Ille prompte dat sex aureos nummos. Ille secundo eodem die reuertens, non sufficere respectu calamitatis magnitudinis id quod dedisset dixit, & amplius postulat. Ille vero animo donisque æqualibus illum affecit: & tertio contigit, similia vt secundo & dixit & petiit. Hic autem tertio non auersatus petentem est: sed rursum iussit per eundem, qui prius in ea re operam præstitisset æqualem illi, & similem portionem dari. Cum vero nihil pecuniæ relictum esset, & quæreret diligenter qua re potissimum inopi subueniret, cognouit argenteam scutellam qua mater consueuerat insculentum aliquod leguminum filio mittere nondum datam, hanc dari petenti iubet. Atque hæc quidem ita tum gesta.

Deinde, iudicio quidē diuino, suffragiis sacrorū Antistitum Pontificium sortitus thronū ad regendū, duodecim pauperes, vt solent patriarchæ facere, conuiuio simul adhiberi voluit, mandauitque, vt qui eleemosynis præesset, illos conuocaret. Cum mandatum perfecisset,

Hieroc.

CCLII.

Excerpta e vita Gregorij, Pp. Rom.

Gregor. Pont.

& mensam conuiuæ implessent, visus est Pontifici & tertius decimus accumbere. Reprehédit igitur inuitantem, quod vnum amplius quam duodecim vocasset. Ille crimen negabat, & numerans comedentes, vidit non plures quã duodecim. Cum vero S. Gregorius & decimum tertium vidisset, & forma non aliorum modo tantum, sed & sui interdum dissimilis hospes appareret, hunc de numero cæterorum non esse intellexit. Mensa remota hunc secreto vocauit, & sacris iuramentis constrinxit, vt quis esset manifestaret. Hic illum ipsum se esse dixit, qui olim aliquando ter eodem die ab eo eleemosynam petiisset, & toties in petendo non offendisset. Quæ res Deo ita grata extitit, vt ex illo in hunc vsque diem summam iudicandi potestatem diuinitus nacto, ego tibi semper vitæ custos, actionúmque director assistam. Angelum vero Dei se ab officio vocari. His auditis, genibus accidens adorauit, Deóque gratias egit. Ille euanuit, & non conspicuus beneficum custodiuit. Admirandus hic Gregorius multos quidem, & vtiles inprimis libros Latine conscripsit, vt Homilias quibus Euangelia populo explanauit. Quin etiam vitas eorum, qui in Italia clari essent, salubribus admistis narrationibus, quatuor dialogis concinnauit. Etenim centum & sexaginta quinque annis ij qui Latinam linguam ignorarent, soli vtilitate huius operis frustrati sunt. Zacharias vero, qui huius sancti viri post illud tempus successor fuit, cognitionem, vtilitatémque in Italia conclusam, in Græcam linguam vertens, communem vtilitatem orbi terrarum benigne exhibuit. Nec solum dialogos, sed & dignos lectione alios labores in Græcam linguam transferre operæ pretium duxit.

Zacharias Pontifex.

CCLIII.

MARTYRIVM SEPTEM PVERORVM
[dormientium sub Decio tyranno.]

LEGI è Martyrio septem puerorum [vnde hæc summatim descripta] Martyrium septem puerorum, Maximiliani, Iamblichi, Martini, Dionysij, Exacustudiani, Antonini, & Ioannis. Hos septem patricios, & cognitos quod Christianam pietatem amplecterentur & amplificarent, ductos esse à Decio Tyranno, imperium Rom. Dei contemptu tyrannide commutante: ductos autem egregia confessionem edidisse. Imperatorem cum alio traherét otia, securitate inducta, in speluncá in mõte iuxta Ephesũ fugisse, & seruitũ ipsis in iis, quæ corporalis necessitas postularet, ab vno eorum, qui Iamblichus fuisse perhibetur. Paulo post Imp. fuga, & loco, vbi essent, & viuendi ratione explorata, ira plenus, obstrui speluncæ os iussit, vt fame Martyres enecarentur. Deinde post annos septuagintaduos, [& trecentos] Theodosio à tertia vsque progenie regalem dignitatem suscipiente & administante,

καὶ τὴν τράπεζαν οἱ δαιτυμόνες ἐπλήρωσαν, συνεωρᾶτο δὲ τῷ ἀρχιερεῖ καὶ τρισκαιδέκατος συμπαρακείμενος, ᾐτιᾶτο δὲ τὸν καλέσαντα, ὡς προσθήκῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα χυδαιώσαντα· ὁ δὲ ἀπηρνεῖτο τὸ ἐπείσακτον, καὶ ἀπηρίθμει τοὺς συνεστιωμένους, δεικνὺς ἐν τοῖς ἀπηρτισμένοις δώδεκα. ἐπεὶ δὲ ὁ ἱερὸς Γρηγόριος καὶ τρισκαιδέκατον ἔβλεπε, καὶ ἡ μορφὴ τούτου οὐ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ * ἑαυτῆς πολλάκις ἐπὶ τὸ κρεῖττον παρήλλαττε· συνῆκε μὲν, μὴ τῶν πολλῶν εἶναι τοῦτον. ἀναστὰς δὲ τῆς τραπέζης, καὶ τοῦτον ἰδίᾳ μεταπροσκαλεσάμενος, ὅρκοις ἐδέσμει φρικτοῖς, ὅστις ποτέ ἐστι, δῆλον ποιῆσαι. ὁ δὲ αὐτὸν ἐκεῖνον (ἔφη) εἶναι, τὸν πάλαι ποτὲ τρὶς τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὴν αἴτησιν προσενεγκόντα κἀκεῖνο ἀξιώσαντα, καὶ τοσαυτάκις μὴ διαμαρτόντα τῆς αἰτήσεως. καὶ ἡ πρᾶξις ἐκείνη οὕτω τὸ θεῖον ἐξιλεώσατο, ὡς ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦ κλέους αὐτὸν λαβεῖν, σοὶ συμπαρεῖναι φυλακά τε τῆς ζωῆς, καὶ ὁδηγὸν τῶν πρακτέων. ἄγγελον δὲ τὴν φύσιν θεοῦ χρηματίζειν. καὶ ὁ μὲν, ἀκούσας ταῦτα, πεσὼν προσεκύνησε, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἐπέγνωσεν· ὁ δὲ * ᾤχετό τε, καὶ ἀχώριστος μένων ἀφανῶς τὸν εὐεργέτην διεφύλαττεν.

* al. ἑαυτοῦ.

* ἴσχετο.

Οὗτος ὁ θαυμάσιος Γρηγόριος πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας ψυχωφελεῖς τῇ ῥωμαίων συνετάξατο βίβλους, ὁμιλίας τε τὰ εὐαγγέλια ἀναπτύσσων προσωμίλησεν· ἀτὰρ δὴ καὶ βίους τῶν κατὰ τὴν ἰταλίαν ἀξιολόγους ἐν διηγήμασι σωτηρίαν * ἐκπαιδεύοντα συγκαταμίξας τούτοις, ἐν τέσσαρσι διαλόγοις ἐφιλοπονήσατο. ἀλλὰ γὰρ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη οἱ τὴν ῥωμαίων φωνὴν ἀγνοοῦντες, τῆς ἐκ τῶν πόνων αὐτοῦ ὠφελείας μόνοι ἀπήλαυον. Ζαχαρίας δὲ, ὃς τοῦ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου χρόνοις ὕστερον τοῖς εἰρημένοις κατέστη διάδοχος, τὴν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ * μόνῃ συγκλειομένην γνῶσιν καὶ ὠφέλειαν, εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν ἐξαπλώσας, κοινὸν τὸ κέρδος τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ φιλανθρώπως ἐποιήσατο. οὐ τοὺς διαλόγους δὲ καλουμένους μόνους, ἀλλὰ καὶ ἄλλους αὐτοῦ ἀξιολόγους πόνους, ἐξελληνίσαι ἔργον ἔθετο. [τέλος τῆς ἐκλογῆς τῆς περὶ τὸν βίον τοῦ ἀρχιερέως ῥώμης θαυμασίου Γρηγορίου.]

* al. ἱστορ.

* al. μόνου.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
τῶν ἑπτὰ παίδων.

σνγ'. Martyrium VII. puerorum, sub Decio tyranno.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων ζ'. παίδων· (ἐξ οὗ κεφαλαιώδης διετυπώθη χρεία.) Ὅτι τὸ μαρτύριον ἑπτὰ παίδων, Μαξιμιλιανὸν, Ἰάμβλιχον, Μαρτῖνον, Διονύσιον, Ἐξακουστωδιανὸν, Ἀντωνῖνον καὶ Ἰωάννην· τούτους τοὺς ἑπτὰ τῶν εὐπατριδῶν ὄντας, καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας φρονεῖν καὶ κρατύνειν ἐπεγνωσμένους, ἀχθῆναι μὲν ἐπὶ Δεκίου τοῦ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν, θεοῦ παρεωρακότος, εἰς τυραννίδα μεταβαλόντος· ἀχθέντας δὲ, τὴν καλὴν ὁμολογίαν ὁμολογῆσαι. σχολῆς δέ τινος ἄλλης τὸν τύραννον μεθελκυσάσης, ἄδειαν εὑρόντας καταφυγεῖν ἐπί τι σπήλαιον ἐν ὄρει πλησιάζοντι τῇ ἐφεσίων διακειμένῳ μητροπόλει· ἐκ διακονεῖσθαι αὐτοῖς ἐν ὅσοις ἡ σωματικὴ ἐβιάζετο χρεία, ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν, ὃν παραδίδωσιν Ἰάμβλιχον ὁ λόγος. μετὰ δέ τινα βραχὺν χρόνον, μαθόντα καὶ τὴν φυγὴν, καὶ τὸ χωρίον τῆς διατριβῆς, καὶ τὴν δίαιταν· καὶ ὀργῆς ἔμπλεω γεγονότα· ἀποφράξαι τὸ τοῦ σπηλαίου στόμα προστάξαι, ὡς ἂν λιμῷ διαφθαρεῖεν οἱ μάρτυρες. εἶτα μετ' ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα, (καὶ τριακόσια) Θεοδοσίου μὲν τοῦ ἐκ τριγονίας τὴν βασίλειον ἀρχὴν διαδεξαμένου καὶ διέποντος,

Μάρης δὲ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας τὰς ἱερὰς φροντίδας ἐγκεχείριστο μέν· τὸ παράδοξον τοῦτο καὶ ὑπερφυέστατον θέαμα. ἐφάνησαν οἱ τοῦ Χριστοῦ καλλίνικοι μάρτυρες ἀναβεβιωκότες. οἷς προσελθόντες ὅ,τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἐπίσκοπος (ἐκάλει γὰρ καὶ τὸν βασιλέα καὶ πόῤῥωθεν διατρίβοντα τὸ τοῦ θαύματος ὑπερθαύμαστον) μεθ' ὧν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, προσέπεσόν τε τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ τῆς παρ' αὐτῶν εὐχῆς ἠξιώθησαν καὶ εὐλογίας. συνεκάθισε τοίνυν αὐτοῖς ὅ,τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος. καὶ τῆς ὁμιλίας * προσελθούσης, δι' ἧς καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἁγίους ἔτι μᾶλλον ἐβεβαιοῦτο, καὶ τὸ ἀδίστακτον προσελάμβανε· κατ' ἐνώπιον αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμπαρόντων, ἐν αὐτῷ πάλιν τῷ σπηλαίῳ, ἐν ᾧ καὶ κατέκειντο, ἀνεπαύσαντο ἅμα· τῆς ἀδιαιρέτου πάλιν τῆς αὐτῶν ὑπ' * ὄψιν τελευτῆς γεγενημένης, ἐπιμαρτυρησάσης αὐτῶν καὶ τὴν οὐχ ὁραθεῖσαν πρότερον τῆς παρούσης ζωῆς κοινὴν ἀναχώρησιν. ὄγδοον δὲ καὶ τριακοστὸν τηνικαῦτα Θεοδόσιος τῆς βασιλείας * ἠνύετο ἔτος, ἡνίκα τὸ τοῦ θαύματος ὑπερθαύμαστον τῇ οἰκουμένῃ ἀναδειχθῆναι τὸ θεῖον εὐδοκήσατο· ἐζήτει δὲ ἄρα καὶ ὁ τότε καιρὸς τοιοῦτον τέρας.

* al. προσ-θούσης.

* al. ὄψιν.

* al. ἤνυσε.

Θεόδωρός τις, ὡς οὐκ ἔδει μὴ γενέσθαι, τῆς Αἰγέων πόλεως ἐπισκοπεῖν ἔλαχεν. οὗτος οὐκ οἶδ' ὅπως τῷ τῆς ἀπιστίας βορβόρῳ, φωνὰς δυσώδεις ἀπηρεύγετο, τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως καταψηφιζόμενος, καὶ πολλοὺς ἅμα τῶν σὺν αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκείαν * μαθηλκων ἀπόνοιαν. τοῦ δὲ θαύματος λαμπρὰς τὰς τῆς ἀναστάσεως ἀκτῖνας καθ' ὅλην ἀφιέντος τὴν ὑφ' * ἥλιον· αὐτοί τε καὶ ὅσον ἑλληνικὸν * ὑπολέλειπτο, οἱ μὲν, εἰς ἀμήχανον αἰσχύνην καὶ ἀφωνίαν κατεδύοντο· οἱ δὲ, εἰς ἀμετάθετον ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως μετετίθεντο. τίς δὴ ὁ τρόπος τῆς τοῦ σπηλαίου ἀνοίξεως; Ἀδόλιος, ὁ τοῦ ὄρους τότε κύριος, ἐν ᾧ τὸ σπήλαιον λελατόμητο, μάνδραν θρεμμάτων οἰκοδομεῖσθαι κελεύει τοὺς παῖδας· καὶ τὸ προσταχθὲν ἐπὶ ἡμέρας δύο διεπεράττετο. ἡ δὲ οἰκοδομὴ αὐτοῖς ἐτελεῖτο, μετακομιζομένων τῶν λίθων, οἳ τὸ τοῦ σπηλαίου στόμα ἀπεφράγνυσάν τε καὶ ἀπετείχιζον. καὶ οὕτω μὲν ἠνοίχθη τὸ σπήλαιον· οἱ δ' ἐγκατακείμενοι αὐτῷ μάρτυρες τηνικαῦτα τῷ παραδόξῳ τοῦ Χριστοῦ ἀναβεβιωκότες, ἀποστέλλουσι τὸν συνήθως αὐτοῖς πάλαι ὑπηρετησάμενον Ἰάμβλιχον, ἐφ' ᾧ ὠνήσασθαί τε καὶ κομίσαι. ὃς τὴν Ἐφεσίων καταλαβὼν πόλιν, συλλαμβάνεται δι' ἃ ἐκόμιζε νομίσματα, ὡς θησαυρὸν ἀρχαῖον εὑρηκώς. κἀκεῖθεν τὸ κατὰ τοὺς μάρτυρας θαῦμα εἰς ἀκοὰς πάντων * περιηχεῖτο διαπλεκόμενον, καὶ εἰς θαῦμα προὔκειτο.

* μαθητῶν.

* al. ἥλιον.

* al. ὑπολέλειπτο.

* al. ἐκεῖθεν ἀφεὶ διεπλέκετο.

Maro autem Epheſi Præſule (o nouum & naturæ imitatum ſpectaculum) apparuerunt victores Chriſti egregij illi Martyres, vita recuperata, ad quos accedentes Imp. & Epiſcopus (illum enim qui longius aberat admirandum illud ſpectaculum etiam vocabat) cum quibus & alij multi, acciderant ad genua eorum, precibuſque & benedictione eorum digni habiti ſunt. Aſſedit illis Imp. & Archiepiſcopus, & mutuo colloquio habito, quæ Martyribus accidiſſent confirmata ſunt, certaque reddita. In conſpectu enim Cæſaris, & præſentium, in ipſo iterum antro, in quo iacuerant, ſimul quieuerunt: vt omnibus eorum mors clare patuerit, & incognita prius ipſorum ex hac vita communis migratio. Octauum & triceſimum annum tunc Theodoſius regnarat, quando hoc maximum miraculum orbi oſtendum voluit Deus. Exigebat tum ea tempeſtas tale prodigium.

Martyr. ſeptē pueror.

Theodorus quidam, vtinam ita non fuiſſet, Epiſcopus Aegeorum erat. Hic neſcio qua ratione, luto infidelitatis abſorptus, graue-olentes euomuit voces, mortuorum Reſurrectionem negans, & multos cum ſuis ſectariis eodem errore inuoluens. Hoc miraculo clarum Reſurrectionis teſtimonium in omnem terram diuulgante, ipſi, & quicumque gentiles reliqui erant, partim rubore quodam obmutuerant, partim certam ſibi atque Reſurrectionis ſpem conceperunt. Modus vero quo ſpelunca aperta eſt, hic eſt.

Theodorus.

Adolius, ad quem tunc mons ille pertinebat, in quo ſpelunca exciſa erat, pecorum ſtabulum ſeruos coegit extruere, réſque intra biduum confecta eſt, domúſque ædificata, translatis lapidibus, qui os ſpeluncæ obſtruxerant & munierant: ſicque aperta ſpelunca eſt. Martyres qui illic iacebant, in-audito Dei iudicio redíuiui emittunt Iamblichum, qui ſolitus erat olim ipſis miniſtrare cibos emptum atque allatum. Qui ingreſſus vrbem Epheſum, comprehenditur ob eos quos proferebat nummos, tanquam theſaurum antiquum inueniſſet. Exindeque Martyrum miraculum ad omnium aures penetrauit, ac veluti res miranda propoſita ſuit.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΙΜΟΘΕΟΥ τοῦ Ἀποστόλου.

vel Martyrium Timothei Apostoli

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῆς μαρτυρικῆς Τιμοθέου τοῦ ἀποστόλου συγγραφῆς.

MARTYRIVM TIMOTHEI Apoſtoli.

CCLIV.

LECTA ſunt ſcripta de Martyrio Timothei Apoſtoli.

Refert hiſtoria Timotheum primum Epheſi Epiſcopum fuiſſe, clauáque interfectum, propterea quod prohibuiſſet Epheſios execranda & cruenta Gentium feſta, & ludos agere: quorum vnum appellatum fuit * Catagogium, quod quia ille abrogarat, martyrij honore affectus eſt. Domitianus tunc Romanum imperium tyrannus gerebat. Cum D. Timotheus hac ratione, vt diximus, vitam finiſſet, & Domitiano mortuo,

* de quo poſt. [illegible]

Ὅτι τοῦτον Τιμόθεον ἡ παροῦσα * συγγραφή φησι πρῶτον Ἐφέσου ἐπισκοπῆσαι, ῥοπάλοις δὲ ἀναιρεθῆναι· διότι τοὺς Ἐφεσίους διεκώλυε τὰς μυσαρὰς καὶ μιαιφόνους τῶν ἑλλήνων ἐπιτελεῖν τελετάς· ὧν μία ἦν καὶ ἡ καλουμένη καταγώγιον, καθ' ἣν ἔθει, καὶ ὅτι ταύτην ἐξεκήρυττε, τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους ἠξίωται. Δομετιανὸς δὲ τηνικαῦτα τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς καθειστήκει τύραννος. τοῦ δὲ ἱεροῦ Τιμοθέου, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ τὸν βίον λιπόντος, καὶ Δομετιανοῦ ἐξ ἀνθρώπων ἀποφθαρέντος,

* al. γραφή.

Martyr. Timothei. Nerua. B. Ioan. Euangelista.

Nerua in imperium successisset, D. Ioannes ab exsilio liber venit Ephesum, vnde prius à Domitiano relegatus fuerat (etenim ibi habitauit, naufragium tam ad littus passus, & e mari adhuc spirans eiectus, dum Nero crudelis in Christianos sæuiret.) Quo tempore tomos, qui variis linguis continebant salutarem Domini Passionem, miracula, doctrinamque a ferentibus accipiens, in ordinem digessit, distinxitque, & tribus Euangelistis quartus accessit. Etenim, vt dixi, Neruæ sententia ab exsilio reuocatus, Ephesinæ * præfuit sedi, & per se cum septem Episcopis, Ephesiorum dioecesim rexit, perduxitque pietatis verbum docens, vsque ad imperium Traiani. Hæc, aliaque continet Martyrium S. Timothei, humili stylo conscriptum.

* ὑπέρ.

Timotheus Apostolus à Magno illo Paulo primariæ sedis Ephesiorum Episcopus declaratur & inauguratur. Est apud Ephesios abominabile & execrandum festum, quod *Catagogium* nuncupant, & hoc celebratur modo: Indecoris se laruis induunt, ac ne agnoscantur, personis facies obtegunt, multáque idola circumferentes, & quædam carmina cantantes, inuadunt viros & honestas feminas more latronum, multámque committunt cædem in publicis locis ciuitatis, & prompte nefaria cōmittunt, & sceleribus illis illegitimis gloriantur tanquam legitimis.

CCLV.

MARTYRIVM MAGNI MARTYRIS DEMETRII [*sub Maximiano.*]

LEGI Martyrium Magni illius Martyris Demetrij, eodem modo editū. Hic Christi Martyr Demetrius, præco & doctor pietatis, Apostolorum peregrinationes, & certamina imitabatur, & Thessalonicensem vrbem lumine doctrinæ suæ ab erroris tenebris abductam, ad Christum adduxit: Vita doctrinæ respondens splendescebat. Maximianus autem Dei hostis tunc regnabat, & Thessalonicæ commorabatur. Ibat vero Tyrānus ad spectaculum gladiatorum, & Martyr vinctus ad illud stadium quod propè erat, ab impiis ministris tanquam Christianus vita ac doctrina, adducitur. Ille ad spectaculum festinans, sanctum virum iussit prope stadium, cui publicum balneum vicinum erat, in fornice custodiri. Erat autem gladiatorum alter maximus Tyranni amicus, qui omnium optimè videbatur pugnare, nomine Lyæus. Qui autem cum illo eo die depugnaturus venerat, plebeius erat, iuuenis ætate, nomine Nestor. Tyrannus cogitabat illius ætati, quanquam omnium cædem spiraret, parcere, & pecuniam, cuius amore ipsum existimabat cum tanto antagonista singulari certamine pugnare velle, daturum se illi promisit. Vt itaque à pugna desisteret, lethali futura monuit.

* Νέρβα δὲ τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους τὸ σκῆπτρον ἀναδεδεγμένου ὁ Θεολόγος Ἰωάννης τῆς ὑπερορίου φυγῆς ἀφεθεὶς, κατάγεται πρὸς τὴν Ἔφεσον, ἧς καὶ πρότερον ὑπὸ Δομετιανοῦ πεφυγάδευτο. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ διέτριβε, ναυαγήσας μὲν περὶ τὸν αἰγιαλὸν, ἐκβρασθεὶς δὲ τῆς θαλάσσης ἔμπνεος ἔτι, ἡνίκα Νέρων ὁ ἐμμανὴς τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐκίνει διωγμόν. * ὥστε καὶ τοὺς τόμους, οἳ ἀνέγραφον διαφόροις γλώσσαις τὰ σωτήρια τοῦ δεσπότου πάθη τε καὶ θαύματα καὶ διδάγματα, τούτους παρὰ τῶν κομιζόντων δεξάμενος διέταξέ τε καὶ * συνδιήρθρωσε· καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν εὐαγγελιστῶν, τὸ ὄνομα ἐνηρμόσατο. ἀλλά γε, ὅπερ εἶπον, ψηφίσματι * Νέρβα τῆς ὑπερορίας ἀνακληθεὶς, τῇ ἐφεσίων ὑπέστη μητροπόλει, καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ἑπτὰ συμπαρόντων ἐπισκόπων, τῆς ἐφεσίων ἀντιλαμβάνεται μητροπόλεως· καὶ διήρκεσε τὸν τῆς εὐσεβείας κηρύσσων λόγον ἄχρι τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ. ταῦτα δὴ, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, διηγεῖται τὸ μαρτύριον ἀπλουστέρᾳ φράσει τοῦ ἁγίου Τιμοθέου.

* Νερβα. Ioannes Euangelista.

* αἰτίου.

* διόρθωσιν.

* Νερβα.

Ὅτι ὁ ἀπόστολος Τιμόθεος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Παύλου καὶ χειροτονεῖται τῆς ἐφεσίων μητροπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ ἐνθρονίζεται.

Ὅτι ἡ παρὰ τοῖς ἐφεσίοις δαιμονιώδης καὶ βδελυκτὴ ἑορτὴ, ἡ λεγομένη καταγώγιον, τὸν δὲ τὸν τρόπον ἐτελεῖτο. προσχήματα μὲν ἑαυτοῖς ἀπρεπῆ περιετίθεσαν πρὸς δὲ τὸ μὴ ἐπιγινώσκεσθαι, προσωπείοις κατακαλύπτοντες τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα, πολλά τε καὶ εἴδωλα ἐπιφερόμενοι, καί τινα ᾄδοντες ᾄσματα· ἐπῄεσάν τε ἀνδράσι καὶ σεμναῖς γυναιξὶ κατὰ λῃστρικὴν ἔφοδον, καὶ φόνους εἰργάζοντο κατὰ τοὺς ἐπισήμους τόπους τῆς πόλεως, καὶ ἔπραττον προθύμως τὰ ἀθέσμια, ὡς ἐνθέσμοις ἔργοις τοῖς ἀθεμίτοις καλλωπιζόμενοι.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟμάρτυρος Δημητρίου.

ord. Martyrium Demetrij sub Maximiano.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκδεδομένον. Οὗτος ὁ τοῦ χριστοῦ μάρτυς Δημήτριος, κῆρυξ ὢν καὶ διδάσκαλος τῆς εὐσεβείας, τοὺς ἀποστολικοὺς δρόμους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐμιμεῖτο· καὶ τὴν θεσσαλονικέων πόλιν τῷ φωτὶ τῶν αὐτοῦ κηρυγμάτων τοῦ τῆς πλάνης σκότους ἀπάγων χριστῷ προσῆγεν. ἦν δ' αὐτῷ καὶ ὁ βίος συνεξαστράπτων τοῖς δόγμασι. Μαξιμιανὸς δὲ τότε ἐβασίλευεν ὁ θεομάχος, καὶ τῇ τῆς θεσσαλονίκης πόλει ἐπεχωρίαζεν. ἐπορεύετο δὲ ἐπὶ θέαν μονομάχων· καὶ ὁ μάρτυς αὐτῷ δεδεμένος, πλησίον που γινομένῳ τοῦ σταδίου, ὑπὸ τῶν τῆς ἀσεβείας ὑπηρετῶν, ὡς τὰ χριστιανῶν καὶ φρονῶν καὶ κηρύττων, προσάγεται. ὁ δὲ πρὸς τὴν θέαν σπεύδων, τὸν ἅγιον κελεύει παρὰ τὸ στάδιον, * ᾧ λουτρὸν δημόσιον ἐγειτόνευεν, ἐν τῇ τούτου φρουρεῖσθαι καμάρᾳ. ἦν δὲ τῶν μονομάχων ὁ μάλιστα τῷ τυράννῳ καὶ φιλούμενος, καὶ δοκῶν κατὰ πάντων ἀριστεύειν, Λυαῖος ὄνομα. ὁ δὲ μέλλων κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀνταγωνίζεσθαι αὐτῷ, εἷς μὲν ἦν τοῦ δήμου, νέος δὲ τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν κλῆσιν Νέστωρ. ὁ δὲ τύραννος ἔδοξεν αὐτοῦ τῆς ἡλικίας, καίτοι μιαιφονίαν κατὰ πάντων πνέων, φείδεσθαι. καὶ χρήματα μὲν ὧν ἐρῶντα πρὸς τὴν τοῦ τηλικούτου ἀνταγωνιστοῦ μονομαχίαν ἐπιρρίπτειν ἑαυτὸν ἐνόμιζε, δώσειν ὑπισχνεῖτο· ἀποστῆναι δὲ τοῦ ἀγῶνος, ὡς ὀλεθρίου αὐτῷ ἐσομένου, παρῄνει

Maximianus.

* χαρ.

Lyæus.

Nestor.

al. ἰσχὺν τῆς δι' ὧν.

ὁ δὲ Νέστωρ οὐκ ἔφη χρημάτων, δόξης γ' * ἐρᾷν τῆς δι' * ὧν ἀναιρεθεὶς Λυαῖος τῷ μελλόντι φυομένης· καὶ τοῦτο εἰπὼν, συμπλέκεται τῷ παρὰ πάντων ὑμνουμένῳ ἀριστεῖ, θᾶττον δὲ καταβάλλει καὶ ἀναιρεῖ. καὶ τυγχάνει μὲν τῶν ἀποκειμένων τοῖς κρατοῦσι βραβείων οὐδενός, πληροῖ δὲ τὸν τύραννον ἀφορήτου λύπης καὶ ὀργῆς. καὶ ἀνίσταται [καὶ] τῆς καθέδρας θυμομαχῶν ὁ δυσσεβὴς, καὶ οἴκαδε ἐπανῄει. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τινὲς λόγους ἔφερον παρὰ τοῦ μάρτυρος Δημητρίου· ἅτε δὴ μεθύων τῷ θυμῷ καὶ τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ ἅμα οἰωνισάμενος, ὡς οἰωνὸς αὐτῷ γέγονεν οὐκ ἀγαθὸς ὁ κατὰ τὸ στάδιον ἀπιόντι τοῦ ἁγίου συναντήσας· λόγχαις ἐν οἷς καθείργετο τόποις κελεύει τοῦτον ἀναιρεθῆναι. τὸ δὲ σῶμα τοῦ μάρτυρος οἱ τότε τῶν εὐσεβούντων λάθρᾳ, καὶ νυκτὸς, καθ' ὅσον αὐτοῖς ὁ τῶν δυσσεβούντων φόβος συνεχώρει, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐρειπίοις, ἐν οἷς τὴν σφαγὴν ὑπέστη, τὴν γῆν ἀνορύξαντες θάπτουσι. καὶ χρόνον οὕτως ἔμεινεν ἐφ' ἱκανὸν, ἐν ὕβρει μὴ ὑβριζόμενος· τῶν γὰρ θαυμάτων ἡ χάρις, καὶ τῶν ἰάσεων ἡ δημηγορία τὴν ὕβριν ἀπήλαυνε. Λεόντιος δέ τις, ἀνὴρ θεοφιλέστατος * χρόνον ὕστερον τῆς ἐπαρχότητος, ‡ ἡ διέπει τὸ Ἰλλυρικὸν, τὸν θρόνον λαχὼν, ἐκκαθάρας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ τὸ τοῦ μάρτυρος ἀπέκειτο λείψανον, καὶ διευρύνας· ἀνεγείρει τὸν πανώνυμον οἶκον τῷ μάρτυρι, κοινὸν ἱλαστήριον καὶ προσφύγιον οὐ τῇ Θεσσαλονικέων μόνῃ πόλει, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς πέριξ.

** χῶρον. ‡ al. ἢ.*

Excepit Nestor, non pecuniam amare se, sed gloriam, quam qui Lyæum interemisset, consequeretur. His dictis, in arenam descendens congreditur cum eo, qui omnium iudicio primas ferebat, prostratum necauit, sed nihil consecutus est eorum quæ victoribus proposita erant: intolerabili vero dolore & ira Tyrannū compleuit, & surgens è cathedra, ira incensus illinc impius domum discessit. Cum vero illi quidā a Demetrio martyre nunciarent sermones: quasi furore atque impietate ebrius, simulque ratus, omen infaustum oblatum, cum sanctus ei ad stadium properanti occurrisset, hastis eo quo concludebatur loco, iubet interfici. Pij vero corpus Martyris, clam de nocte, quando illis impiorum terror permittebat, in ruderibus in quibus interfectus erat, effossa terra sepeliunt. Et sic aliquandiu iniuria permansit immunis miraculorum enim gratia, & curationum fama iniuriam depulit. Quidam vero Leontius vir pius (postea præfecturam, qua Illyricum administrauit, adeptus) locum expians, in quo sancti Martyris reliquiæ conquieuerant, & amplians, excitauit templum eo loco Martyri commune propitiatorium & perfugium non Thessalonicæ solum, sed & omnibus finitimis.

Martyr. Demetrij.

Templum Demetrij Martyri nominis.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ πατέρων Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου, ἐν ᾗ καὶ ὁ βίος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως.

ἐκλ. Excerpta ex Metrophanis & Alexandri, in quibus & vita Constantini Imp.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγέγραπται πολιτεία τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, Μητροφάνους, καὶ Ἀλεξάνδρου· ἐν ᾧ καὶ ὁ βίος Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, τὴν αὐτὴν διὰ τῆς ἐκδόσεως παρεχόμενος χρείαν.

Ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας, ἀπὸ δὲ τῆς σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας ε΄ καὶ τ΄ ἔτους, πάλιν ὁ καθ' ἡμῶν ἐκρατύνθη διωγμός· ἐν ᾧ χρόνῳ Κωνσταντῖνος ἔφηβος ἦν, ὁ παῖς Κωνσταντίου. τὸν Κωνσταντῖνον δὲ, οὐκ οἶδ' ὅθεν ὁ συγγραφεὺς μαθὼν, καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα παρὰ τοῦ πατρὸς μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ Καίσαρα παρ' αὐτοῦ χειροτονηθῆναι, ἀναγράφει· καταστῆναι δὲ καὶ εἰς θέαν Κωνσταντίνου ἐν τοῖς ἐφήβοις τελοῦντος ἐν Παλαιστίνῃ, ἡνίκα σὺν τῷ Διοκλητιανῷ κατὰ τῶν Αἰγυπτίων στρατεύοντι. ἐπανάστασις δέ τις ἐκίνει τὸν πόλεμον. Ὅτι, φησὶ, τὸν Μαξιμιανὸν ἐνεδρεύοντα τὸν Κωνσταντῖνον ἀνελεῖν, μὴ λαθεῖν, διὸ καὶ πρὸς τὸν πατέρα φυγεῖν· καὶ τελευτῶντα καταλαβεῖν, χειροτονεῖται παρ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας διάδοχος. τότε καὶ φασὶν εἰπεῖν τὸν εὐσεβῆ Κωνστάντιον· Νῦν ὁ θάνατός μοι τῆς ζωῆς ἡδίων ἐστὶ, μέγιστον ἐντάφιον [λαβόντι] τὴν σὴν ἡγεμονίαν, υἱέ μου. τὸ γὰρ καταλιπεῖν ἐπὶ γῆς βασιλέα, τὰ χριστιανῶν δάκρυα περιμάξαι δυνάμενον, καὶ στῆσαι τὸν ἄδικον φόνον, ὃν Μαξιμιανὸς οὐ λήγει κατὰ τῶν χριστιανῶν παλαμώμενος, ἤδη μοι τὴν μακαρίαν δίδωσι λῆξιν. Τρίτον δ' ἤδη τότ' ἦν ἔτος τοῦ καθ' ἡμῶν διωγμοῦ, ἐν ᾧ καὶ Κωνστάντιος πρὸς τὴν διηνεκῆ βασιλείαν τὴν ἐπίκηρον ἠμείψε· καὶ τὸν υἱὸν ἀνακηρύξας βασιλέα, κήρυκα τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν χριστιανῶν ὑπέρμαχον καταλέλοιπεν.

POLITIA SANCTORVM PATRVM, METROPHANIS, ET ALEXANDRI, *in quâ de vita Constantini Imp.*

CCLVI.

LEGI librum, qui inscribitur Politia SS. Patrum nostrorum Metrophanis, & Alexandri, in quo etiam vita Constantini Imp. non minorem editione præbens vtilitatem.

Constantinus Imp.

Decimo nono anno Imperij Diocletiani, anno Christi 305. rursum in Christianos grauis sæuit persecutio, quo tempore Constantinus Constantij filius ex ephebis nondum excesserat. Constantinum vero nescio vnde scriptor hauriens, scribit sacris Christianorum à parente imbutum, & Cæsarem ab eo renunciatum: se autem vidisse Constantinum inter ephebos, merentem in Palæstina sub Diocletiano cum Aegyptiis bellum gerente. Seditio autem, atque defectio belli causa extitit. Refert Constantinum, quod vitæ suæ insidiari Maximianum cognouisset, ideo ad parentem fugisse, & a moribundo imperij successorem declaratum. Tunc Constantium pium aiunt dixisse: *Nunc mors mihi vita iucundior, cum tuum, fili mi, imperium maximi instar sepulchri sit futurum. Quod enim relinquam in terra Imperatorem, qui Christianorum lacrymas valeat detergere, & sistere iniquas cædes, quas Maximianus contra Christianos machinari non desinit, iam felicem mihi dat quietem.* Tertius tunc agebatur annus persecutionis in Christianos excitatæ, quo Constantius cum æterno regno caducum commutauit, filiumque declarans Imp. præconem pietatis, Christianorúmque propugnatorem reliquit.

Diocletiani persecutio.

Acta Metrophanis & Alex. &c.

Seuero, inquit, morbo extincto, Licinius Constantini sororius imperauit, deinde Maximianus reliquam Orientis partem tenuit. Maxentius vero Romano in Occidente imperio præerat fratris Maximiani filius. Etenim alter quidem erat Maximiani prioris, alter Diocletiani.

Constantinus pius Imperator, homicidia, cædes, virginum stupra, & raptus alienarum mulierum atque violentiam, quibus nefarius ille Maxentius delectabatur, cognoscens, & per legatos Romæ a Senatu vindicem se, atque ultorem appellari, hortatus tyrannum per literas, vt abstineat ab impuris operibus. Persuadere cum non posset verbis, bello tentauit, pugnaque congressus primo non procul abstare quam facta mora cerneret. Cum autem in cœlo et Crucis figura pateret, materiæ experte lumine figurata, & literis eam cum victoria promittentibus, erat enim inscriptum eratis: Hoc VINCE: prælio congressus, & belli, & tyrannici imperium victor cepit. Ante prælium hanc quæ apparuit Crucem in signis figurauit, & aureis lapidibus adornans, dedit qui ante equitarent. Maxentius præcesserat. Nam iis laqueis, quibus Constantinum capere decreuerat, captus est. Fecerat enim pontem alium iuxta Pontem Miluium non procul a Roma, astu quodam, quo ponte Constantinum irruentem perdere cogitabat. Versis in fugam iis qui Romæ erant, maximaque orta trepidatione, Maxentius doli auctor cum suis, rupto fallaci ponte, præcipitauit in flumen, & extinctus est. Itaque Maxentius periit, & imperij pars illius ad Constantinum rediit, & subditi non modo ab immedicabili malo respirarunt, sed & læti festum diem egerunt. Licinius autē gentilis in pios sæuit, primo quidem occultè metu affinis, deinde aperto marte. Inueteratū enim malum plerumque & totum intus perpetuo latere nequit, & pridem meditatum foras tandē erumpit. Quare infanda persecutio in Christianos mouit pium Imp. contra impium affinem ad iustum odium, & ex odio natum bellū. Multis variisque pugnis commissis terra marique, Licinius inferior est. Sed Imperatoris benignitate fretus, se ipsum dedidit, & frustra non fuisse compertum est. Dimittitur enim liber multis obnoxius pœnis, & Thessalonica illi, vt cū omni securitate ibi degeret, assignatur. Ipse vero humanitatem animis amens clam restauranda permutans, seditionem concitauit, quæ illum iusta vindicta vita priuauit.

Moritur sanctus Martyr Petrus, & Achillas sanctum virum in dignitate Alexandriæ consecutus est, & illum Alexander. Cum Ecclesia persecutionibus liberata esset, Martyrum que certaminibus illustratam alius turbo, & mundi quædam tempestas Arius, lætitiam Ecclesiæ in dolorem iterum vertit. Creaturis enim filium Dei, Deumque velut in ordinem redigēs allegauit, cuius manus opus omnis est creatura. Cum verò Alexander Alexandriæ Episcopus,

Eusebius in Constantini vita l. Lactantius Constantinus, & Sozom. & Paulus Eccles. Annales.

Maxentij mors.

Petrus Martyr & Achillas.

Arij hæresis.

Alexander Alexandriæ Ep.

Ὅτι, φησί, Σεβήρου νόσῳ τὸν βίον καταστρέψαντος, Λικίννιος ὁ τῆς ἀδελφῆς γαμβρὸς Κωνσταντίνου βασιλεύει· τὴν δὲ λοιπὴν τῆς * ἕω μοῖραν Μαξιμιανὸς ἐπεῖχε. * Μαξέντιος δὲ τὴν κατὰ Ῥώμην ἦρχεν, ἀδελφιδοῖ ἄμφω Μαξιμιανοῦ· καὶ γὰρ ὁ μὲν ἦν Μαξιμιανοῦ τοῦ προτέρου, ὁ δὲ Διοκλητιανοῦ.

Ὅτι Κωνσταντῖνος, ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς, τοὺς μιαιφόνους φόνους, καὶ τὰς διαφθορὰς τῶν παρθένων, καὶ τὰς ἁρπαγὰς τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν, καὶ τὰς βίας, αἷς ὁ ἐξάγιστος ἐνετρύφα Μαξέντιος, ἀκοῇ μαθών, καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ διαπρεσβευσαμένων σφίσιν αὐτοῖς συνεπιλαβέσθαι λύτρωσιν ἐκδικεῖν παρακαλεῖ μὲν διὰ γραμμάτων τὸν τύραννον ἀποσχέσθαι τῶν ἐναγῶν ἔργων· ὁ δὲ πείθεσθαι λόγοις, ἀπειλὰς πολέμου. Συμπλακεὶς μάχῃ, τὰ πρῶτα μὲν ἰσχυρὸς γίνεται, τῷ λαβεῖν τὸ ἧττον φανέντος δι' αὐτοῦ κατὰ τὸν οὐρανὸν τοῦ τύπου τοῦ σταυροῦ, φωτὶ ἀΰλῳ ἐγκεχαραγμένου, καὶ γράμμασι τῆς αὐτῆς ὕλης διαγγελίζομένου τὴν νίκην· ἔλεγε γὰρ τὸ γράμμα, ΕΝ ΤΟΥΤΩι ΝΙΚΑ: συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς τυραννίδος κρατεῖ. Πρὸ δὲ τῆς συμπλοκῆς, τὸ θεῖον ὀφθὲν εἰς τροπαίου σχῆμα μορφώσας, καὶ χρυσοκολλήτοις λίθοις ἁρμόσας, ἐδίδου φέρειν τοῖς προηγουμένοις. καὶ γίνεται μὲν Μαξέντιος αὐτοῖς θήραμα. εἰς γὰρ ἐνέδρας Κωνσταντῖνον θηρεύσας, αὐτὸς ἐθηράθη. ἐπήγνυ μὲν γὰρ περὶ τὴν Ῥώμην πρὸς τῇ * Μουλβίᾳ γεφύρᾳ, δόλου γέφυραν ἄλλην· δι' ἧς ἤλπιζε τὸν Κωνσταντῖνον * ἐπελαύνοντα, διαφθαρῆναι· τῆς τροπῆς δὲ τῶν ἀπὸ Ῥώμης ὀξείας καὶ συνταραχῆς πολλῆς γεγενημένης, αὐτὸς ὁ τοῦ δόλου τεχνίτης, σὺν τοῖς ἑπομένοις, διαρραγείσης αὐτοῖς τῆς σεσοφισμένης γεφύρας, κατέδυ τε εἰς τὸν ποταμόν, καὶ ἐξέπνει τὸν θάνατον. ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ Μαξέντιος διεφθάρη, καὶ εἰς Κωνσταντῖνον ἡ ἐκείνου μερὶς περιΐσταται· καὶ τὸ ὑπήκοον οὐ μόνον ἀπήλλαξε τῶν ἀνηκέστων κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν * εὐδίᾳ πάσῃ ἑορτάζει. Λικίννιος δὲ τὴν Ἑλλήνων δόξαν συγκροτῶν, ἐξεμαίνετο κατὰ τῶν εὐσεβῶν· τὰ πρῶτα μὲν λάθρα, [φόβῳ] τοῦ κηδεστοῦ· ὕστερον δὲ καὶ κατὰ τὸ ἐμφανές. χρονίζον γὰρ καὶ * ὑποξεόμενον τὸ δεινόν, ὡς τὰ πολλὰ συγκεκλεισμένον μένειν οὐ δύναται· ἀλλὰ διὰ τῶν ἐκτὸς ἐκβολῶν καὶ τὸ πάλαι μελετώμενον ἐμφαίνει. κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀδιήγητος διωγμός. κινεῖ τὸν εὐσεβῆ βασιλέα κατὰ τοῦ δυσσεβεστάτου γαμβροῦ εἰς μῖσος δίκαιον, καὶ τὸ μῖσος τὸν πόλεμον ἔτικτε. πολλὰς δὲ καὶ παντοδαποὺς συρραγείσης μάχης, κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἡττᾶται Λικίννιος· καὶ τῇ τοῦ βασιλέως φιλανθρωπίᾳ πεποιθώς, ἑαυτὸν ἐκδίδωσι· καὶ μάτην θαρρεῖν οὐκ ἠλέγχετο. ἀφίεται μὲν γάρ, πολλῶν ὑπεύθυνος ὢν τιμωριῶν, ἀπημόρητος· καὶ ἡ Θεσσαλονίκη αὐτῷ σὺν ἀδείᾳ ζῆν ἁπάσῃ διατρίβειν ἀφορίζεται. ὁ δὲ τὸ φιλάνθρωπον εἰς τὸ τῆς ὕβρεως ἀναμαχέσασθαι ἀπονοίας ποιησάμενος ὑπόθεσιν, τὴν ἐπανάστασιν ἐγχειρίζετο, ἥτις αὐτὸν καὶ τοῦ βίου τῇ δικαίᾳ ξίφει διετεμεῖν.

* ἕω.

* al. Μαξέντιος.

* Βουλ. Chr.

* al. ἐπελαύνοντα.

* al. Ἐλευθερίᾳ.

* al. ὑποτυφόμενον.

Ὅτι τελευτᾷ μὲν ὁ ἱερομάρτυς Πέτρος· καὶ Ἀχιλλᾶς τὸν Ἀλεξανδρείας θρόνον καὶ τὸν ἅγιον διαδέχεται· τοῦτον δέ, Ἀλέξανδρος. τῆς ἐκκλησίας δὲ τῶν διωγμῶν ἤδη λυτρωθείσης ἀπηλλαγμένης, καὶ τοῖς τῶν μαρτύρων ἄθλοις σεμνυνομένης· τὸ ἐγκόλπιον κακόν, καὶ τῆς οἰκουμένης ὁ τάραχος Ἄρειος, τὴν εὐφροσύνην τῆς ἐκκλησίας εἰς κατήφειαν πάλιν συνέστελλεν. ἐν κτίσμασι γὰρ κατῆγε τὸν τοῦ Θεοῦ υἱὸν καὶ Θεόν, οὗ χειρὸς ἔργον ἡ σύμπασα κτίσις. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος

Arius. Alexander, epi. scopus Alexandriæ.

καὶ του-

καὶ νουθετῶν καὶ παρακαλῶν ἀπεῖπε, (ἐνίκα γὰρ τῶν ζιζανίων τὸ βάθος τὴν σπορὰν τοῦ λόγου) ἐκτέμνει τοῦτον καθαιρετικῇ μαχαίρᾳ τῆς ἐκκλησίας.

Ὅτι Εὐσέβιος ὁ τὴν Βηρυτὸν μὲν ὑπεριδὼν, τὴν δὲ Νικομηδέων ἐκκλησίαν ὑποφθαλμίσας, ἐπεὶ μὴ δίκην ἔδωκε τῆς ἁρπαγῆς, ἐπαρθεὶς, Ἄρειόν τε καὶ τοὺς τῆς αἱρέσεως συνεργάτας διὰ προνοίας τῆς προστασίας εἶχεν. ὧν ἐπίσκοποι μὲν ποτὲ γεγονότες Σεκοῦνδος ὑπῆρχε καὶ Θεωνᾶς. ἐν δὲ διακόνοις καὶ πρεσβυτέροις, Ἄρειός τε ὁ τῆς αἱρέσεως ἀρχὴ, καὶ *Ἀχιλλᾶς ὁ ἄλλος Ἄρειος, καὶ τινὲς ἕτεροι τῆς *αὐτῆς καὶ τιμῆς καὶ φατρίας, ἀριθμὸν ἀπαρτίζοντες τὸν ἐννέα. οὓς καὶ καθεῖλε σύνοδος ἐγγὺς ρ΄ ἐπισκόπων, οἳ ἐξ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης συνεληλύθεσαν ὑπαγαγόντες καὶ τῷ ἀναθέματι. ὧν τὴν ἀκοὴν Κωνσταντῖνος οὐκ ἀναλγήτως ἐνεγκὼν, ἀποστέλλει πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν Ὅσιον μὲν τοὔνομα, ὅσιον δὲ τὸν βίον. πόλις δὲ αὐτὸν ηὐχηκυῖα τῶν Ἰσπανῶν, Κορδούβη. ἐγχειρίζει δὲ αὐτῷ καὶ γράμματα πρός τε τὸν ἀρχιερέα θεῖον Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς Ἄρειον τὸν τῆς ἀσεβείας γεννήτορα· ὧν τὰ μὲν ἦτει φιλανθρωπότερον διακεῖσθαι πρὸς Ἄρειον, τὰ δὲ πρὸς Ἄρειον, ἀποστῆναι τῆς λύσσης, καὶ τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας αὖθις ἐλθεῖν. παρῄνει δὲ καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος καὶ ἀντιλογίας ἀναχωρεῖν, ὡς πολλῶν κακῶν αἰτίας ταύτης ἐν πολλοῖς γινομένης. ἐπεὶ δὲ τὸ τοῦ Ἀρείου νόσημα οὔτε τῇ τοῦ πρεσβύτου Ὁσίου παρουσίᾳ καὶ διδασκαλίᾳ, οὔτε τῇ τοῦ βασιλέως νουθεσίᾳ, προσεδέχετο τὴν θεραπείαν· σύνοδον ἀρχιερέων ἐν τῇ κατὰ Βιθυνίαν Νικαίᾳ ὁ βασιλεὺς συγκροτεῖ. ἧς τῶν ἐπισκόπων συνεδριαζόντων, αὐτὸς εἰς τὸ μέσον στὰς, οὐκ ἄλλως ἠνέσχετο καθεσθῆναι, ἢ τοῦ ἱεροῦ χοροῦ ἐπινεύσαντος αὐτῷ. καὶ τῆς μὲν Ἀρείου αἱρέσεως ὑπερέμαχε Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας, καὶ *Θεόγνιος ὁ Νικαίας, καὶ *Μάρις ὁ *Χαλκηδόνος· τῆς δὲ εὐσεβείας Ἀλέξανδρος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως πρεσβύτερος, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ταύτης ἀρχιερέως ἐπέχων. Μητροφάνης γὰρ ὁ ἅγιος, διὰ τὸ βαθύγηρως καὶ ἀσθενὴς εἶναι, οὐ παρῆν. μεθ᾽ ὧν Ἀθανάσιός τε, ὁ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας ἀρχιδιάκονος, καὶ ὁ ταύτης ἀρχιερεὺς Ἀλέξανδρος. παρῆσαν δὲ τῇ συνόδῳ καί τινες ἱερατικὴν μὲν χάριν οὐκ ἔχοντες, ἀλλ᾽ οὐδὲ τῷ χρίσματι τετελεσμένοι. ἐπεὶ δὲ διαλεκτικῇ δυνάμει μέγα ὄνομα φέροντες, οὓς ἐν τῷ ἀπλάστῳ καὶ ἀκατασκεύῳ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας λόγῳ τινὲς τῶν ἱερῶν γερόντων καὶ τῇ ἐνοικούσῃ θείᾳ χάριτι ἐξωγρήσαντες, καὶ τῆς πλάνης ἐκκαθάραντες, τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀρείου, περὶ ἣν ἠγωνίζοντο μάλιστα, τῆς Χριστοῦ ποίμνης γνησίους παρεσκεύασαν. ἐν τῇ συνόδῳ δὲ παρῆν καὶ Παφνούτιος ὁ θαυμάσιος, αἰγύπτιος μὲν τὸ γένος, ὁμολογητὴς δὲ τοὺς ἄθλους· οὗ καὶ Μαξιμιανὸς ὁ μισόχριστος τόν τε δεξιὸν ἐξορύξας ὀφθαλμὸν, καὶ τὴν λαιὰν ἐκνευρίσας ἀγκύλην, καὶ μεταλλείαις κατακρίνας· ἀνὴρ ὑπερφυῶν ἔργων πολλῶν καὶ δυνάμεων δημιουργός. ὃν καὶ ὁ φιλοθεώτατος βασιλεὺς, διὰ πάσης τιμῆς ἦγε, καὶ κόρον οὐκ ἐλάμβανε *καταφιλῶν τὸν διωρυγμένον αὐτοῦ ὀφθαλμόν. ἀλλὰ καὶ Σπυρίδων ὁ σεβάσμιος παρῆν, περὶ οὗ βραχέα τινὰ ἐκ μυρίων ὁ λόγος ἐρεῖ. ἐποίμαινεν αὐτός ποτε τὰ πρόβατα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ τῆς ἐπισκοπῆς τελῶν ἀξιώματι.

& monendo hortandoque nihil proficeret (nam zizaniorum vis & copia Verbi semen oppresserat) ancipiti Ecclesiæ gladio hunc resecat.

Eusebius Berytum despiciens, & Nicomediensis Ecclesiæ inhians, cum impune eam occupasset, elatus, Arium eiusque sectatores defendendos suppriuns suscepit, quorum e numero Episcopi erant olim facti Secundus, & Theonas. Inter diaconos & sacerdotes Arius hæreseos initiū, Achillasque alter Arius, & nonnulli alij eiusdem dignitatis, & societatis, numero nouem. Quos Concilium centum prope Patrum Episcoporum, qui ex Ægypto, & Africa conuenerant, anathemati subijciens damnauit. Quibus Constantinus auditis inquietus, mittit Alexandriam Hosium, nomine & re sanctum, quem Hispaniæ ciuitas Corduba Episcopum habebat. Tradit autem ei epistolas ad archiepiscopum Alexandrum, & Arium hæreseos fontem, quarum altera cum Ario humaniter agi petebat, altera vero vt rabie deposita, cum Ecclesia consentiat. Hortatur autem vt contentione & controuersiis cum aliis abstineat, siquidem multis multorum malorum causa fuit. Cum autem Arius hæreticus, nec præsentia clarissimi Hosij, nec doctrina, neque Imperatoris admonitione errorem suum deseret, Concilium Episcoporum Nicææ in Bithynia Imperator conuocat. In quo Episcopis considentibus, ipse in medio stans, non alia conditione sedere voluit, quam si illi totus cœtus annueret. Hæreticam impietatem Arij Eusebius Nicomediæ, Theognius Nicææ, Mares Chalcedonensis Episcopus defenderunt: Pietatem Alexander Constantinopolitanus presbyter vicem Archiepiscopi tenens, (S. enim Metrophanes, propter affectam ætatem senilem, morbumque non adfuit) cum quibus Athanasius Alexandriæ ecclesiæ Archidiaconus, & huius vrbis Archiepiscopus Alexander. Aderant quoque in Concilio & aliqui sacris nondum, ac ne baptismate quidem initiati: nimirum disserendi arte celebres, quos senes quidam non ingenti apparatu, minimeque fucato Dei verbo, sed inhiante diuina gratia, ab errore ac gentilismo, Arijque hæresi, pro qua tum maxime illi depugnabant, ad Christi ouile traduxerunt. In hoc Concilio aderat & S. Paphnutius admirandus, natione Aegyptius; certaminibus vero confessor (cui Maximianus Christi hostis dextrum oculum eruit, & sinistræ cruris neruos præcidit, & ad metalli fodinas damnauit) homo multorum supernaturalium operum, & miraculorum patrator: quem etiam piissimus Imperator omni honore affecit, & osculando eius ossi locum oculi dextri satiari non poterat. Quin etiam venerabilis Spiridon aderat; de quo è millibus vnum aliquid narrabimus. Pauit aliquando oues suas, tametsi Episcopi dignitate præditus esset.

* al. Ἀχιλλᾶς ὁ ἄλλος. * al. αὐτῆς.
Il Κορδούβη, Corduba episcopus.
* Θεόγνις. * Μάρις. * χαλκηδόνιος.
Paphnutius.
Spiridon.
* καταφιλῶν.

Acta Metroph. & Alexandr. &c.
Ariani.
Hosius Cordubensis.
Nicæna Synodus prima.
S. Paphnutius.
S. Spiridon.
Socr. Eccl. hist. lib. 1. cap. 8.

Acta Metrophanis & Alex. &c.

Latrones autem inuaserunt ouium gregem, & inaspectabilibus, atque inuisis vinculis ligabantur, & accipiens ligatos, quos ille precibus ligarat, pari sapientia soluit vinculis: arietem insuper dedit in mercedem nocturnæ ærumnæ ac anxietatis. Virginem autem filiã habuit domi, & ipsa quodam auri depositum cum accepisset, mortua est. Qui deposuerat (peregre enim profectus fuerat) reuersus aurum repetiit & quæsiuit. Quæsiuit etiam domi Spiridon, & non inuenerunt. Quare accessit ad sepulchrum virginis filiæ, & ait: filia Irene (ita enim vocabatur) vbi depositum illa rei? quæ e sepulchro, & locum significauit, & inueniendi modum. & facile inueni eas depositum reddidit. Sed his tanquam ex vngue Leonem ostendimus. Hi igitur trecenti cum & qui excurrunt conuentus, condemnant impietatis Arium, eiusque asseclas, & Filium Patri ὁμοούσιον consubstantialẽ asseruerunt, vnanimem pronunciantes sententiam. Septendecim numero Arij sententiæ accedere visi sunt, sed facto exilij Imperiali decreto, sex in impietate tantum perdurarunt: aliis reuocare se errorem simulantibus, & sanæ doctrinæ, tametsi non syncerè, sed fictè ac subdolè, consentientibus: quorum princeps Eusebius. Hinc omnes Ecclesiæ a multis tumultibus & factionibus liberatæ respirarunt, & Hosius quidem Cordubæ Episcopus cum sociis, quæ in Concilio gesta erant ferens, Occidentalibus pacẽ ac quietẽ attulit; Athanasius zelo ardens Aegyptiis, & Afris: Alexander vero, quanquã senex (septuagenarius .n. erat) Thracibus simul, & Illyricis communionis pacisq; Ecclesiarum nuncium, vt præscriptum erat, tulit, socium itineris habens beatissimum Paulum, tunc lectoris & subscriptoris Constantinopolitanæ Ecclesiæ fungentem officio: qui tempore Concilij duodecimum ætatis annum agens, cum Alexandro vixit. Sed de his paulo post. Primum venit in conspectum sanctissimi Metrophanis, & læto nuncio, præsentiáque recreans, sed non recreãs quod discessurus esset, cum fausta apprecatione ad commissum illi officium dimittitur. Venientes autem in Thraciam & Macedoniam, & Thessaliam, Achaiam totam, Hellada, continentésque terras, ne insulas quidem neglexerunt, sed nauigando omnem zizaniam radicitus euellentes, bonum semen Euangelicæ doctrinæ, & Synodalium decretorum disseminarunt.

Alexander.

Paulus lector.

Concilio triennio, sexque mensibus finito (cœperat enim mense Aprili decimo quinto die, finitum vero est triennio iterum in Aprilem deuoluto, & vsque Septembrem excurrente (sic enim doctus Alexander acta describens Synodi annotauit) finito, inquam, sacro Concilio, Imperator stans in medio SS. Patrum, petiit sibi vnam rem gratam fieri: qui libentes concesserunt. Beneficium autem illud erat, vt in vrbem secum proficiscerẽtur, in qua Archiepiscopum viderent, quem patrem suum Imperator appellabat, & vt vrbi Byzantio,

λῃσταὶ δὲ ἐπιπεσόντες τῇ ποίμνῃ, καὶ δεσμοῖς ἀοράτοις ἐπεπέδηντο. καὶ καταλαβὼν δεδεμένους, οὓς αὐτὸς εὐχαῖς ἐδέσμευσε· λύει μὲν τῶν δεσμῶν σοφίᾳ τῇ ἴσῃ, ἐπιδίδωσι δὲ καὶ κριὸν, μισθὸν αὐτοῖς ἐσόμενον εἰπὼν τῆς νυκτερινῆς ταλαιπωρίας. παρθένον δὲ θυγατέρα σύνοικον εἶχε· καὶ αὕτη τινὸς * παρακαταθήκην λαβοῦσα, μετήλλαξε τὸν βίον. καὶ ὁ παραθέμενος τὸ χρυσίον (ἐγεγόνει γὰρ εἰς ἀποδημίαν) ἐπανελθὼν ἐζήτει τὸ χρυσίον. συνεξηρεύνα οὖν καὶ ὁ Σπυρίδων, καὶ οὐχ εὑρίσκετο. διὸ ἐφίσταται τῷ τῆς θυγατρὸς τάφῳ καὶ, ὦ τέκνον Εἰρήνη, (τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα τῇ παρθένῳ) ποῦ ἡ παραθήκη; ἡ δὲ ἀποκρίνεται τοῦ τάφου καὶ τὸ χωρίον ἀναδιδάσκουσα, καὶ τῆς εὑρέσεως τὸν τρόπον καὶ ἀνευρὼν, ῥᾳδίως τῷ παραθεμένῳ ἀποκαθίστησι τὸ παρατεθειμένον. ἀλλὰ τούτοις μὲν ὡς ἐξ ὀνύχων δηλοῦμεν τὸν λέοντα. οὗτοι οὖν οἱ * τριακόσιοι, καὶ τὸ ἄλλο τῶν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέων σύνταγμα, καταδικάζουσιν αὐτῇ δυσσεβείᾳ τόν τε Ἄρειον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ· καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀνεκήρυξαν, ὁμοφώνους τὰς ψήφους θέμενοι. τοὺς δὲ εἰς * ἑπτακαίδεκα τῶν ἀρχιερέων συμπληρουμένους, εἰς τὴν Ἀρείου λύσσαν ἀποκλίνειν ἔδοξαν. ἀλλὰ τοῦ ἴσου ὑπερορίας βασιλικῇ ψήφῳ κυρωθείσης, ἓξ μόνοι τῇ δυσσεβείᾳ διέμειναν, τῶν ἄλλων παλινῳδίαν ἐνδειξαμένων, καὶ πρὸς τὸ τῆς εὐσεβείας φρόνημα, εἰ καὶ μὴ ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὑφάλῳ γνώμῃ συνδεδραμηκότων· ὧν ἦν κορυφαῖος ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος. ἐντεῦθεν αἱ ἁπανταχοῦ ἐκκλησίαι τῶν πολλῶν θορύβων καὶ στάσεων πρὸς εἰρήνην ἀνέπνευσαν. καὶ Ὅσιος μὲν ὁ * Κορδούβης, ἅμα τῶν οἱ συνεπομένων, τὰς συνοδικὰς φέρων πράξεις, τοῖς ἑσπερίοις τὴν εἰρήνην ἐβράβευε· τοῖς δὲ κατ' Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, ὁ θερμὸς Ἀθανάσιος. Ἀλέξανδρος δὲ καίτοι πρὸς γῆρας ἐλαύνων (ἑβδομηκοστοῦ ἔτους γὰρ ἦν) τοῖς κατὰ τὴν Θρᾴκην ὅμως καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν τὸ τῆς ὁμονοίας καὶ εἰρήνης τῶν ἐκκλησιῶν, πάντας ἐφίσταται διακομίζειν εὐαγγέλιον, συνέκδημον ἔχων τὸν πανόλβιον Παῦλον, ἀναγνώστου τηνικαῦτα, καὶ ὑπογραφέως τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησίας πληροῦντα βαθμόν· ὃς καὶ κατὰ τὴν σύνοδον δωδέκατον ἔτος ἐκ γεννήσεως ἄγων, τῷ Ἀλεξάνδρῳ συνδιέτριβεν. ἀλλὰ ταῦτα μετ' ὀλίγον. πρότερον δὲ εἰς θέαν ἥκει τοῦ πανοσίου Μητροφάνους. καὶ τοῖς μὲν εὐαγγελίοις καὶ τῇ παρουσίᾳ εὐφράνας, οὐκ εὐφράνας δὲ οἷς ἀποδημεῖν ἔμελλε· μετ' εὐχῶν πρὸς τὴν * ... αὐτῷ διακονίαν ἐστέλλετο. διελθόντες δὲ Θρᾴκην τε καὶ Μακεδονίαν, καὶ Θεσσαλίαν, καὶ Ἀχαΐαν πᾶσαν, καὶ Ἑλλάδα, καὶ τὰς ἠπείρους, οὐδὲ τῶν νήσων ὠλιγώρησαν ἀλλ' ἐπιπλεύσαντες, ἅπαν αὐτῶν ἐκτίλαντες αὐτῇ ῥίζῃ ζιζάνιον, τὸν εὐαγγελικὸν σπόρον τῶν συνοδικῶν κηρυγμάτων διέσπειρον.

Ὅτι τῆς συνόδου τέλος δεξαμένης ἐνιαυτοῖς τρισὶ καὶ μησὶν ἕξ (καὶ γὰρ ἠρξάτο μηνὸς ἀπριλλίου πεντεκαιδεκάτῃ αὕτη ἐπερατώθη δὲ, τῆς τριετίας πάλιν τὸν ἀπρίλλιον καταλαβούσης, καὶ μέχρι σεπτεμβρίου διαδραμούσης· οὕτω γὰρ ὁ σοφὸς Ἀλέξανδρος τὰ πεπραγμένα γράφων * τῇ τῆς συνόδου ὑπεσημήνατο) τελεσθείσης οὖν τῆς * ἁγίας συνόδου, στὰς ὁ βασιλεὺς μέσος τοῦ χοροῦ τῶν ἀρχιερέων, ᾔτει χάριν αὐτῷ μίαν παρ' αὐτῶν δοθῆναι. οἱ δὲ προθύμως κατένευον. ἡ δὲ χάρις, συνεισελθεῖν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει, ἐφ' ᾧ θεάσασθαί τε τὸν ἀρχιερέα, ὃν πατέρα ὁ βασιλεὺς ἑαυτοῦ ἀνωμολόγει· καὶ ἵνα τῇ πόλει,

al. καταθήκην.

al. τριακόσιοι.

al. ις.

al. Κορδουβης.

al. κατανο… …

al. τινὶ τῆς

al. δοθῆναι.

ἣν αὐτὸς αὐξήσειε, διὰ τῆς αὐτοῦ παρουσίας καὶ εὐχῆς τὸ τοῦ κτίσαντος ὄνομα ἐγκαινισθείη. ἐπισκεπτομένων δὲ τῶν * ἀρχιερέων τὸν ἀοιδιμώτατον Μητροφάνην, ἡμέρας κυριακῆς ἐνισταμένης, καὶ τοῦ βασιλέως συμπαρόντος· ἄλλοι τέ τινες προῆλθον λόγοι, καὶ ὁρῶ σε (φησὶν ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς) ὦ πάτερ ἐμοὶ τιμιώτατε, καὶ γήρᾳ καὶ νόσῳ κάμνοντα, καὶ δυσωπῶ σε αἰτοῦντα καὶ ἀναδεῖξαι ἡμῖν τὸν μετὰ σὲ τοῦ ποιμνίου ἡγησόμενον. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα εὐθυμοῦντι προσώπῳ, νεύω καί, φησίν, ἐν κυρίῳ, ὅτι νῦν τὸ πανάγιον πνεῦμα διὰ γλώσσης, ὦ τέκνον, εἶπε τῆς σῆς. φροντίζοντι γάρ μοι περὶ τούτου, ἐφανέρωσεν ὁ κύριος πρὸ τῶν ἑπτὰ τούτων ἡμερῶν, καὶ ὅτι μετὰ δεκάτην ἡμέραν μεταλλάξω τὸν βίον, καὶ ὃς τὸ ἱερὸν ἀξίωμα ἀναδέξοιτο, καὶ ἔστιν οὗτος ὁ συμπρεσβύτερός μου Ἀλέξανδρος ἄξιος, ὡς ἀληθῶς, τῆς ἐκλογῆς ὑπάρχων, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου προρρήσεως πνεύματος. ἔτι δὲ καὶ τοῦτον ὡς τὸ παιδίον Παῦλος ὁ ἀναγνώστης διαδέξεται. ἀποβλέψας δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας θρόνου Ἀλέξανδρον· καὶ σύ, φησίν, ὦ ἀδελφέ, καλὸν σεαυτοῦ διάδοχον καταλείψεις. καὶ τῆς χειρὸς Ἀθανασίου τοῦ ἀρχιδιακόνου λαβόμενος· ἴδε, ὁ γενναῖος ἔφη στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, οὗτός σε διαδέξεται· ὃς οὐ μόνον νῦν Ἀλεξάνδρῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας Ἀρείου τῷ ἐμῷ συνηγωνίσατο ἀδελφῷ, ἀλλ' ἔτι σὺν αὐτῷ μεγάλους ἄθλους καὶ πολλοὺς ἀγωνιεῖται. οὐ μόνον δὲ δευτέρους αὐτὸν ἐκδέξονται ἀγῶνες, ἀλλὰ καὶ τρίτους σὺν τῷ γενναίῳ ὑποστήσεται Παύλῳ. ταῦτα εἰπών, καὶ ὥσπερ ἀναζωπυρήσας τῷ πνεύματι, κάτεισι σὺν τοῖς ἐπισκόποις εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ μετὰ τὴν τοῦ εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν, ὀλίγα προσομιλήσας τῷ πλήθει, καὶ συνταξάμενος ἀνακηρύττει καὶ μὴ παρόντα τὸν πρεσβύτερον Ἀλέξανδρον, ἀρχιερέα καὶ τοῦ θρόνου διάδοχον. καὶ ὁ λαὸς μιᾷ φωνῇ σὺν αὐτῷ βασιλεῖ ἐπὶ πλείους ὥρας ἐβόα τὸ ἄξιος. εἶτα τὸ ὠμοφόριον τῇ ἁγίᾳ ἐναποτίθησι τραπέζῃ, ἐντειλάμενος αὐτὸ φυλάττεσθαι τῷ διαδόχῳ, ἥξειν δι' αὐτὸν προειπὼν οὐκ εἰς μακράν, μετὰ δ' ἑβδόμην ἡμέραν τῆς αὐτοῦ πρὸς Χριστὸν ἀναλύσεως. γέγονε δὲ οὕτως, ὡς προείρηται, καὶ ἐξετελέσατο ἅπαντα. ἔτη δὲ ἀναπαυσάμενος ἐπὶ ἑκκαίδεκα καὶ ἑκατόν, Ἰουνίου μηνὸς τετάρτην ἄγοντος.

Ἡ Κωνσταντία ἡ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου ἀδελφή, γυνὴ δὲ τοῦ δυσσεβοῦς χρηματίσασα Λικινίου, μέλλουσα τελευτᾶν, τῷ ἀδελφῷ, μίαν, φησί, καὶ τελευταίαν αἰτῶ σε χάριν, τῆς ὑπερορίας Ἄρειον ἀνακληθῆναι, συκοφαντίαν ἄδικον ὑποστάντα· σύμφρων γάρ ἐστι τῆς συνόδου. ἦν γάρ τις παρ' αὐτῇ, τῆς Ἀρείου σπουδαστὴς αἱρέσεως, πρεσβύτερος· ὃς ἑαυτὸν πρότερον τοῖς τῆς Κωνσταντίας εὐνούχοις οἰκειώσας, δι' αὐτῶν καὶ πρὸς αὐτὴν εἰσέδυ, καὶ λόγοις ἐπιθέτοις ἐπαγωγοῖς, καὶ πολλὴν προσφέρουσι τὴν θῶπα, ὡς Ἄρειος φθόνῳ ἐβλήθη· τὸ γὰρ ὀρθὸν τῆς ἐκκλησίας δόγμα πρεσβεύει. οἷς κἀκείνη, πρὸς τὸν βασιλέα τοιαῦτα εἰποῦσα, διέστη· καὶ αὐτίκα γράφει τῆς ὑπερορίας τὸν Ἄρειον ἀνεθῆναι. συνέπεμπεται δὲ ἀδελφῷ καὶ τὸν οὐδὲν ἧττον τῆς αἱρέσεως ἢ τῆς κολακείας πρεσβύτερον· καὶ τοῖς ἐπιπολαίοις ἤθεσι καὶ λόγοις οὐκ εἰς μακρὰν παρρησίαν πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαμβάνει βασιλέα· καὶ κινεῖ περὶ Ἀρείου λόγους, ὀρθόδοξον ποιοῦντας αὐτόν. καὶ ὁ βασιλεύς, εἰ Ἄρειος, φησί, τὰ τῆς συνόδου φρονεῖ, ὄψομαί τε αὐτὸν ἀσμένως, καὶ σὺν τιμῇ τῇ τῶν Ἀλεξανδρέων ἐγκαταστήσω ἐκκλησίᾳ.

* al. ἱερέων.

Constantia Constantini F.

quam ipse fundasset, sua præsentia & precibus conditoris nouum nomen inderent. Inuisentibus autem Episcopis clarissimum Metrophanem, die dominico, & imperatore præsente inter alia dixit: Video te, pater maxime venerande, & senectute, & morbo defessum, & creari atque designari nobis post te gregis pastorem postulo. ille ad Imperatorem alacri vultu conuersus: annuo, inquit, in Domino, quia nunc Spiritus sanctus, o fili, per linguam tuam loquitur. Mihi enim hæc de te sollicito indicauit Dominus ante septem hos ipsos dies, moriturum me intra decem dies, & dignitatem sacra suscepturum sacerdotij dignitate parem Alexandrum, & dignum, vt vere loquar, electione, & sancti Spiritus denunciatione. Ad hæc vero hunc veluti filius Paulus lector excipiet. Respiciens autem ad Alexandrum Alexandriæ Episcopum: Et tu, inquit, frater egregium successorem tui relinques, & manu Athanasij Archidiaconi apprehensa: En, inquit, strenuus Christi miles, hic te sequetur, qui non solum cum fratre meo Alexandro contra Arij heresim decertauit, sed & cum illo magna certamina, & multa subibit: non solum autem secunda excipient certamina, sed & tertium cum strenuo Paulo sustinebit. Hæc dixit, & tanquam alios Spiritu suo recreans, venit cum Episcopis in templum: ac post Euangelij lectionem nonnulla ad populum locutus, & dis-serens, Alexandrum sacerdotem absentem archiepiscopalis sedis successorem renunciat. Populus vno ore cum ipso Imperatore horis aliquot exclamauit: Dignus est. Deinde sacræ mensæ altaris humerale imponit, præcipiens hoc successori seruari: venturum autem illum post non diu prædixit, post septimum videlicet diem eius resoluti corporis in Domino. Acciderunt igitur, vt prædixerat & præceperat, omnia. Moritur centesimo & decimo septimo ætatis anno, quarto Iunij.

Constantia soror Imp. Constantini pij, vxor quæ erat impij Licinij, moritura fratri dixit: Vnum, & vltimum a te peto beneficium, vt ab exilio reuoces Arium falso accusatum: consentit enim cum Synodo. Erat enim apud illam sacerdos quidam Arianus, qui seipsum primo Constantiæ eunuchis insinuauit, per quos & ad illam accessum habuit, verbisque blandis, atque assentationibus persuasit, Arium inuidia eiectum esse: rectam enim Ecclesiæ doctrinam tueri. Quibus ipsa ad Imperatorem illa referens, permouit, statimque scribit, vt Arius ab exilio reuocetur. Allegabat vero vnà ad fratrem sacerdotem, qui adulationis vitio non minus quàm hæreseos laborauit, & irrepente ingenio, ac verbis blandiloquis, post non diu liberè cum Imperatore agere cœpit: ac de Ario sermonem iniecit, quibus illum recte sentire demonstret. Tum Imperator: si Arius, inquit, cum Synodo consentit, videbo illum libenter, magnoque honore habito, cum Alexandrinæ restituam Ecclesiæ.

Acta Metrophanis & Alex. &c.

Alexander.

B. Athanasius.

Acta Metrophanis & Alex. &c.

His dictis illum per literas accersendum curat. Arius cum execrando Eusebio Constantinopolim venit, & suscipit illos Imperator benigne, & quid sentiant interrogans audit dicentes, non aliud se sentire quàm quæ trecenti & octo, decem sancti Patres decreuerint: quin & iusiurandum mitteri falsæ confessioni addiderunt. Imperator scriptam ab illis iubet dari fidei professionem. Illi autem promptè mendacia scripserunt. Credere enim se, & suos scripto testantur, quæ lingua negant. Mutauit autem decretum quod, quod pietatem confessi essent, & statim Alexandriam illum, & qui cum eo erant, honorificè mittit. Alexander vero Alexandrinus Archiepiscopus, conspirante cum eo Athanasio, apostatam non admittit, & iterum Arius hæresim detexit, Ægyptumque turbauit. Imperator vero ad se Arium accersit, & interrogat, an maneret in sententia, quam coram illo confessus esset. Ipse verò iterum expeditè in eadem se inhærere testatus est, & iureiurando confirmauit. Omnia autem ficta erant, magisque ipsa theatri scena ex composito facta. Aiunt enim occultè eum scripsisse librum, & sub axilla ferentem (qui liber impudenter impietatem eius continebat) iurasse se sic credere: chartam verò piæ doctrinæ, cui iam subscripserat, protulisse. Paulo post Imperator caducam hanc vitam cum immortali commutauit, cùm annos triginta & vnum imperasset, sexaginta quinque ipsos vixisset.

Moriens autem sacerdoti hæretico testamentum committit, mandans id tradi Constantino filio, quem testamenti tabulis paternę sortis & imperij successorem, Imperatoremq; designabat. Sacerdos neque Deo, nec hominibus seruans fidem, dat occultè testamentum Constantio, & simul proditor patris, & testamenti, & hæreditatis filij apparuit. Adiuuabat & in ea proditione & Eusebius impius Episcopus, & alij nonnulli, & impietatis, & seminarij sodales. Tradit ille sacerdos Constantio commendatum sibi testamentum, & infidelitatis suæ erga homines petit mercedem à Constantio, proditionem nimirum syncera fidei præmio postulans, & Eusebium Nicomediæ Episcopum socium adiungit, & hoc agunt; vt Arius non Alexandriæ, sed Constantinopoli caussam dicat, facile rati fore vincere, Athanasio non præsente, & simul Imperatoris auctoritatem sibi vnientes. Multa cum Alexandro Constantinopolitano Patriarcha disserentes de pactis, quæ pietatis doctrinam corruptura erant. Cum non persuaderent, mandatum Imperatoris proferunt, vel susciperet Arium cum sua hæresi, vel sede exturbaretur. Si vtrumque detrectet, sciat se in exilium depellendum. Persuaserunt autem Constantio, vt accersito Alexandro, nisi iisdem pareret mandatis, etiam seruitutem minaretur, & malorum memoria, non pietatis studio, odio Arium habiturum. Qui Christi virtuti, & inculpatæ vitæ, & conscientiæ confidens,

ταῦτα ἔλεγε· καὶ πρὸς ἑαυτὸν μετάπεμπτον γράφει. καὶ ὁ Ἄρειος, ἅμα τῷ συγκαθῃρημένῳ Εὐζωΐῳ, πρὸς τὴν πόλιν Κωνσταντίνου παραγίνεται· καὶ δέχεται αὐτοὺς φιλανθρώπως ὁ βασιλεύς. καὶ τὸ φρόνημα ἐπερωτῶν, ἀκούει λεγόντων μὴ ἄλλο τι φρονεῖν παρὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν * τιη´ ἁγίων πατέρων. ἀλλὰ καὶ ὅρκον οἱ δείλαιοι τῇ πεπλασμένῃ ἐπιτιθέασιν ὁμολογίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔγγραφον αὐτοὺς ἐπιδοῦναι τὸ φρόνημα κελεύει. οἱ δὲ προθύμως * ἐγγράφουσι τὰ ψευδῆ· πιστεύειν γὰρ αὐτοί τε, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, τὰ γράμματα ἔλεγον, ὅσα καὶ τῇ γλώττῃ ἐπλάττοντο. ἐξίσταται τοίνυν ὁ βασιλεὺς, οἷς ἀνωμολόγουν τὴν εὐσέβειαν· καὶ παραχρῆμα πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ τιμῆς ἐκπέμπει. Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεὺς Ἀλέξανδρος, συμπνέοντος αὐτῷ Ἀθανασίου, τὸν ἀποστάτην οὐ δέχεται. καὶ αὖθις Ἄρειος τὴν αἵρεσιν ἀνεκάλυπτε, καὶ τὰ τῆς Αἰγύπτου ἐτάραττε, καὶ ὁ βασιλεὺς μετάπεμπτον ποιεῖται τὸν Ἄρειον· καὶ ἀναπυνθάνεται, εἰ διαμένοι οἷς * αὐτῷ συνωμολόγησε κατὰ πρόσωπον. ὁ δὲ πάλιν ἑτοίμως τοῖς αὐτοῖς ἐμμένειν συγκατετίθετο, καὶ [τὸν] ὅρκον τοῖς λόγοις ἐπέβαλλεν. ἦν δὲ σκηνὴ ταῦτα πάντα, καὶ σκηνῆς δραματικώτερα. φασὶ δὲ ὡς ἐν μυστηρίῳ γράψας Ἄρειος βιβλίον, καὶ ὑπὸ μάλης φέρων (τὸ δὲ βιβλίον ἀναιδῶς ἐλάλει τὴν δυσσέβειαν) ὤμνυεν οὕτω φρονεῖν, τὴν τῆς εὐσεβείας εἰς τὸ ἐμφανὲς προτείνων χάρτην, ὡς καὶ ὑπογράψειεν. μετὰ δὲ βραχὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς τὸν ἐπίκηρον εἰς τὸν ἀκήρατον μεταλλάττει βίον, ἕνα μὲν ἐνιαυτὸν καὶ τριάκοντα βασιλεύσας, πέντε δὲ καὶ ἑξήκοντα τὸν ὅλον διαπερανάμενος βίον. τελευτῶν δὲ, τῷ τῆς αἱρέσεως πρεσβυτέρῳ τὴν διαθήκην παρατίθησιν, ἐντειλάμενος ἐγχειρίσαι * Κωνσταντίνῳ ταύτην τῷ παιδί· ὃν καὶ ἡ διαθήκη τῆς πατρῴας μοίρας καὶ ἀρχῆς διάδοχον καὶ βασιλέα ἔγραφεν. ὁ δὲ [καὶ] πρὸς θεὸν καὶ πρὸς ἀνθρώπους τὸ πιστὸν μὴ ἔχων πρεσβύτερος, ἐπιδίδωσιν ἐν κρυφῇ τὴν διαθήκην Κωνσταντίῳ, προδότης φανεὶς ἅμα πατρός τε καὶ διαθήκης, καὶ παιδὸς κληρονομίας. συνήργουν δὲ τῇ προδοσίᾳ Εὐσέβιός τε ὁ δυσσεβὴς πρωτοστάτης, καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ τῆς δυσσεβείας καὶ τῆς ἀνδροφόνου φύσεως συνθιασῶται. ἀλλὰ γὰρ προδίδωσι μὲν τὰ πιστευθέντα Κωνσταντίῳ· τῆς δὲ πρὸς ἀνθρώπους αὐτοῦ ἀπιστίας αἰτεῖ μισθαποδοσίαν Κωνστάντιον τῆς ὀρθῆς αὐτοῦ πίστεως προδοσίαν, καὶ συνεταιρίζεται τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον· καὶ διαμηχανῶνται τὸν Ἄρειον, μὴ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλ' ἐν Κωνσταντίνου πόλει ἀκουσθῆναι· ῥᾷστα οἰόμενοι περιέσεσθαι, Ἀθανασίου μὴ παρόντος, καὶ ἅμα τὴν τοῦ βασιλέως αὐθεντίαν μεθ' ἑαυτῶν φέροντες. πολλὰ δὲ τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξάνδρῳ διαλεχθέντες περὶ συμβάσεως τὰ τῆς εὐσεβείας περιχειρήσοντα δόγματα· ὡς οὐκ ἔπειθον, προτείνουσι δῆθεν βασιλικὸν πρόσταγμα· ἢ μετὰ τοῦ φρονήματος δέχεσθαι Ἄρειον, ἢ τοῦ θρόνου ὑποχωρεῖν. εἰ δὲ μηδέτερον ἕλοιτο, γνώσεσθαι αὐτὸν εἰς ὑπερορίαν ἐκπέμπεσθαι. ἔπειθον δὲ καὶ Κωνστάντιον, τὸ ἀνδράποδον, * τοῖς ὁμοίοις λόγοις μεταπεμψάμενον τὸν ἱερὸν Ἀλέξανδρον, ἀπειλαῖς τὸ ὑποβαλεῖν καὶ μνησικακίας, ἀλλ' οὐκ εὐσεβείας λόγῳ, τὴν πρὸς Ἄρειον σχήσειν ἀπέχθειαν. ὁ δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει, καὶ τῷ ἀνεπιλήπτῳ καὶ τοῦ βίου καὶ τῆς συνειδήσεως θαρρῶν,

* τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ.
* al. γράφουσι.
* al. αὐτοῦ.
* al. Κωνσταντίῳ.
* al. ἐν τοῖς.

ἀμει-

ἀμείβεται τῷ βασιλεῖ· τὴν μὲν ἀπατῶντας τὴν ἀλήθειαν ὁ ἔπειτα χρόνος δηλώσει, ἐγὼ δὲ τὸν ἐπὶ τοσαύτῃ δυσσεβείᾳ ἁλόντα, καὶ παρὰ τοσούτων ἀρχιερέων κατακριθέντα, οὐχ οἷός τε εἰμὶ τῆς φρικτῆς μυστηρίων λαβεῖν κοινωνόν. ὁ δὲ Κωνστάντιος, ὅρα, φησίν, ὦ ἐπίσκοπε (καὶ γὰρ σύνοδος ἐπισκόπων ἀθροίζεται) μὴ καὶ ἄκων* δέξῃ αὐτόν. ἐφ' οἷς ὁ ἀρχιερεὺς ἀναστάς, ἐξῆλθέ τε πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ καταφυγὼν ἐκκλησίαν, στεναγμοῖς καὶ δακρύοις ἐβόα πρὸς τὸν Θεόν, μὴ διὰ τὴν παρείσδυσιν Ἀρείου τὴν ἀγέλην ἐᾶσαι διαφθαρῆναι τὴν ποίμνην αὐτοῦ. καὶ ἡ εὐχὴ παννύχιος ὑπὸ* τὸ θυσιαστήριον κειμένου τοῦ ἀρχιερέως ἐπετελεῖτο. ὁ δὲ Εὐσέβιος διὰ τῆς ἀσεβείας πρόμαχος ἑστώς, παραγίνεται μετὰ τῆς αἱρετικῆς φάλαγγος πρὸς τὸν Ἄρειον· καὶ προελθεῖν κελεύει πρὸς τὴν σύνοδον, ὅπως* αὐτὸν καὶ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου ἀποδοίη τὸ παρὰ δίκην ἀφαιρεθὲν τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. ἐπεῖχεν οὖν θόρυβος καὶ ταραχὴ ἐπὶ τοῖς κινουμένοις πᾶσαν τὴν πόλιν· τῶν μὲν ὑπὲρ Ἀρείου σπουδαζόντων, τῶν δὲ τῆς εὐσεβείας τὴν προδοσίαν οὐκ ἀνεχομένων. ἠθροίζετο δὲ οὖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ σύλλογος. καὶ τοῖς* ὁμοδόξοις συμπροϊὼν ὁ Ἄρειος, ἀποβὰς τοῦ ἵππου, εἴς τινι ἀφεδρῶνι δημοσίῳ, ὃς ὄπισθεν κατεσκεύαστο τοῦ Κωνσταντίνου φόρου, εἴσεισι· καὶ ἐν τῷ ἀποπατεῖν, τοῖς σκυβάλοις μὲν τὰ ἔντερα, τοῖς ἐντέροις δὲ τὴν ψυχὴν ὁ δείλαιος συναποβάλλει. ἐπεὶ δὲ ἐβράδυνε, καὶ τὸ πραχθὲν ἐκάλυπτεν ἄγνοια· ἐπεισπηδήσας λόγος τὸν Εὐσέβιον· καὶ ἐξονειδίζειν μὲν τῆς βραδυτῆτος, ἐξονειδίζειν δὲ ὡς εἰς αὐτοὺς ὕβρεως· ἐν ἀνδραπόδων γὰρ μοίρᾳ τὸ ἄλογον αὐτοῖς ἐκπέμπειν βραδύς. ὁ δὲ τῷ σιωπῶν μᾶλλον αὐτοὺς ἢ τῷ βραδύνειν καταισχύνων, πῶς διελάνθανεν. ἀλλ' ὁ Εὐσέβιος μεταβαλλόμενος, [illegible] πρὸς δόκιμον γὰρ εἶναι ἐπὶ ἀθετῶσαι [illegible] καὶ μόλις ὁ κακοδαίμων Εὐσέβιος συνῆκεν, ὅτι τέθνηκεν ὁ [illegible] καὶ οἱ τοῦ Ἀλεξάνδρου [illegible] καταδικάζοντες, ῥίψαντες τὰς* αἰσχύνης ψήφους, τὸν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἀρχηγέτην, ζῶντα εἰς ᾅδην βλέποντες [illegible] μεγάλως συνέχονται. ἐπ' ὀλίγον δὲ τῇ θεηλάτῳ πληγῇ αἰσχυνθέντες, πάλιν εἰς [illegible] συνιστάντο, [illegible] Ἀρείου [illegible], εἰς τὸν κοινὸν ἐφιλονείκουν ἀναφέρειν θάνατον. καὶ τοι καὶ ὁ κοινὸς αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ συνενεχθείς, ἔτι τῆς ἐκκλησίας ἐπιβαίνειν αὐτὸν διισχυρίζοντο, εἰς τὸν κοινὸν καὶ θεήλατον μεταβάλλονται θάνατον· ὅμως Κωνστάντιον τὸ ἀνδράποδον ἔπειθον, ὡς τὸ τῆς φύσεως χρέος ἀπέδωκεν, ἀλλ' οὐ θείας ὀργῆς δίκην ἀπέτισεν Ἄρειος. ἀλλ' ὁ μὲν ἄθλιος ἐκεῖνος, ταῖς Ἀλεξάνδρου προσευχαῖς, ἐλεεινῶς οὕτω τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δὲ θεῖος Ἀλέξανδρος ὁσίως πάντα τε καὶ ἁγίως μετ' ὀλίγον ἀντὶ τῆς ἐπιγείου τὰς οὐρανίους σκηνὰς ἐκληρώσατο· τρία μὲν καὶ εἴκοσι ἐν τῇ ἐπισκοπῇ διατελέσας ἔτη, βιοὺς δὲ ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα.

[Ὅτι ἡ συγγραφή, ἐξ ἧς ἡ παροῦσα προῆλθεν ἐκλογή, οὔτε παντελῶς εἰς τὸ ἀπηκριβωμένον καὶ σοφὸν τῆς* φράσεως καὶ τῆς διανοίας ἐκμεμόρφωται, οὔτε πρὸς τὸ χυδαῖον καὶ ἠμελημένον διαπέπτωκεν. εἰ δέ τινα παρὰ τοὺς ἄλλους ἱστορεῖ, τοῦτο δοκιμασίας καὶ κρίσεως ἄλλης, ἀλλ' οὐκ ἐκλογῆς οὐδὲ συντομίας.]

* al. δέξῃ.
* θυσιαστ. ειο.
* αὐτῷ.
* al. ὁμοδόξοις.
* αἰσχύνης.
* περὶ φράσι.

Imperatori respondit, veritatem eorum qui accusantur tempus deinceps ostendet. Ego verò tantæ impietatis conuictum, & à tot Episcopis iudicatum, non possum in communionem venerandorum mysteriorum admittere. Constantius verò: Vide, inquit, Episcope, (conuocatur enim concilium Episcoporum) ne vel inuitus illum admittere cogaris. Hinc assurgens Archiepiscopus, egressus est, & ad Dei Ecclesiam se conferens, gemitibus, lacrymisque inuocabat Deum, ne pateretur ingressu Arij gregem suum vastari: & preces Episcopi prostrati ante altare tota nocte peractæ. Eusebius vt erat feruidus impietatis sectator, accedit cum turba hæreticorum ad Arium, & iubet in concilium prodire, quo sibi, inuito etiam Alexandro, redderet ablatam iniuste sacerdotij dignitatem. Igitur tumultus oritur, & seditio his motibus per totam vrbem: his quidem ab Ario stantibus, aliis quidem veritatis proditionem non ferentibus, fit conuentus in Ecclesia, & cum suis assectis præcedens Arius, & descendens ex equo, secessum publicum ingreditur, qui erat ad forum Constantini, & exonerando ventrem cum excrementis intestina, cum intestinis & animam miser exhalauit. Quo moram trahente, & quid factum esset cùm ignoraretur, aiunt accessisse Eusebium, & reprehendisse tantam moram, & increpuisse hanc in suos iniuriam, seruilique conditioni hanc moram attribuisse. Ille autem silentio magis eos offendit, quam tarditate quamdiu ignorabatur. Sed Eusebius accedens, surgere bono animo iubet: exspectari enim à tota Synodo, vt absoluatur. Sed ille in æternum silet. Et tandem infelix ille Eusebius mortuum esse intellexit: sic Synodus dissoluitur: & qui Alexandrum exilio condemnaturi erant, abrogantes, abiectis impiis suffragiis, hæreticorum ducem viuum ad inferos detrudi videntes, magnum inde capiunt dolorem. Post diuinitus immissa plaga pudore confusi, sed non diu, rursum conciliabulum indicunt, Deinque iram in Arium ad communem hominum sortem referre conantur. At si tempus spectes, quo Ecclesiam Dei inuadere tentabat, non tam fatali morte, quam Dei vltione extinctum interpretaberis. Illi tamen Constātio persuadent Arium naturæ debitum persoluisse, neque diuinæ vltionis pœnam subiisse. Sic miser Alexandri precibus tam fœde vitam finiit, beatus contra Alexander piè & sanctè paulo post pro terrestri, cœleste domicilium adeptus est. Tres quidem & viginti in Episcopatu exegit annos, ætatis verò nonaginta octo.

Hæc historia, vnde ista excerpsimus, non omnino elaborata, ac docta elocutione ac sententiis, neque prorsus vilis, aut neglecta. Si qua contra atque alij narret, hoc alterius iudicij est, non excerpentis & contrahentis.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Arij hæretici infelix exitus.

B. Alexandri mors.

EXCERPTA è Pauli Epis. Const. martyrio.

Vita Pauli Episcopi Constantinopolitani Confessoris.

LEGI librum qui inscribitur: Vita, seu certamen S. Patris Pauli Episcopi Constantinopolitani Confessoris, ad eundem modum excerptum.

CONSTANTIVS Romani imperij ad Orientem regebat sceptra, proditione hæretici sacerdotis, & consensu eunuchorum irrepens. Ariani autem iterum pios persequuntur, & Athanasium statim Occidens suscipit. Diuinus verò Alexander morti vicinus, nullum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sibi successorem designat. Duos inter alios delegit, suam contra hæresim populo hanc sententiam exponens, vt eligerent, si vellent, doctum & pium Paulum, quem ipse sacerdotem ordinauerat: si verò formæ & exterioris ornamenti habita ratione cuperent, Macedonium, olim ordinatum Diaconum, & iam senescentem acciperent. Hæc referens post moritur, Episcopatum tres & viginti annos cum gessisset, annos natus nonaginta octo. Orta autem contentio est in duobus illis eligendis. Ariani ad Macedonium inclinabant, at fideles Paulum malebant. Vicit piorum sententia, & ordinatur Paulus Episcopus in Ecclesia S. Irenes nominata, quam temporis successu, vt a noua distingueretur, veterem appellare placuit. Constantius vero non multo post Antiochia Constantinopolim veniens, iram in Paulum concepit, quod non illius suffragio electus esset, & Arianorum indicto concilio, Paulum abdicare coëgit. Eusebium, iam tertiò sedem mutantem, ex Nicomedia, Constantinopolis creat Episcopum. Quibus impie patratis, Antiochiam reuertit. Eusebius autem omnem mouebat lapidem, vt Symbolo eximeretur illud ὁμοούσιον, CONSVBSTANTIALE. Erat tunc Antiocheni templi dedicatio, quod Constantinus pius exædificarat: Constantius vero consecrandum curauit, & prætextu dedicationis nonaginta conuocantur Episcopi. Maximus Hierosolymitanorum præsul vir pius non aderat: sed neque Romanus Pontifex Iulius, nec per se, nec per alium legatum. Congregatur Synodus, præsente Constantio. Contendunt Eusebiani vt primò Athanasius deponatur. Initio accusant quasi contra Canonem egerit, quem ipsi tunc ediderant. Rediens enim aiunt ab exilio, non omnium iudicio, sed suo arbitratu Episcopatum assumpsit. Secundò quod eius ingressu, seditione concitata, multi periissent. Tertiò ob ea quæ Tyri acta essent. Vnde & condemnantes strenuum athletam, illi Gregorium, eiusdem sectæ, sufficiunt. Et hæc ausi, ausi sunt & fidem permutare, nihil eorum reprehendentes vel verbo, quæ in Nicæa Synodo tractata essent, improbo & fraudulêto animo semina iaciêtes,

Synodus Antiochena.

Calumnia Arianorum in B. Athanasium.

ΒΙΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΚΩΝ-

σταντινουπόλεως ἐπισκόπου τοῦ ὁμολογητοῦ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου λόγου, βίος ἢ ἄθλησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου, τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου, τοῦ ὁμολογητοῦ, ἐφ' ὅμοια συνειλεγμένος ἐκλογῇ.

Κωνστάντιος τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἤτοι τὰ τῆς ἀνατολῆς * ἐχειρίζετο σκῆπτρα, προδοσίᾳ τοῦ τῆς αἱρέσεως πρεσβυτέρου, καὶ συνδρομῇ τῶν εὐνούχων, ὑποξέχει· καὶ οἱ ἐξ Ἀρείου διωγμὸν (κατὰ τῶν εὐσεβούντων) πάλιν κινοῦσι, καὶ Ἀθανάσιον αὖθις δέχεται ἡ ἑσπερία. ὁ δὲ θεῖος Ἀλέξανδρος, πρὸς τῷ τοῦ βίου πλησιάσας τέλει, οὐδένα μὲν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διάδοχον αὐτοῦ χειροτονεῖ· λογάδας δὲ τῶν ἄλλων δύο ποιεῖται, γνώμην τοιαύτην εἰς αἵρεσιν τῷ πλήθει διδούς· ὡς εἰ μὲν βούλοιντο διδασκαλικόν τε ἅμα καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἀστράπτοντα Παῦλον αἱρήσονται, ὃν αὐτὸς ἐχειροτόνησε πρεσβύτερον· εἰ δὲ ἐν τῷ σχήματι σεμνὸν, καὶ κόσμιον τῇ ἔξωθεν περιβολῇ, Μακεδόνιον, πάλαι χειροτονηθέντα διάκονον, καὶ πρὸς γῆρας ἀποκλίνοντα. Ταῦτα εἰσηγησάμενος, εἰς τὴν ἀμείνω λῆξιν μεταβαίνει· ἀρχιερατεύσας μὲν τρία καὶ εἴκοσι ἔτη, βιοὺς δὲ τὸν πάντα βίον ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα. γίνεται δὲ φιλονεικία περὶ τὴν αἵρεσιν τῶν προκειμένων ἀνδρῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐξ Ἀρείου, πρὸς Μακεδόνιον ἔβλεπον· τὸ δὲ ὀρθόδοξον, τὸν Παῦλον προυτίθεσαν. κρατεῖ δὲ οὖν ἡ τῶν ὀρθοδόξων ψῆφος, καὶ χειροτονεῖται ὁ Παῦλος ἐπίσκοπος ἐν τῇ τῆς ἁγίας εἰρήνης ἐπωνύμῳ ἐκκλησίᾳ· ἣν ὁ χρόνος αὐτὴν διαστέλλων τῆς νέας ἔδωκε καλεῖσθαι παλαιάν. Κωνστάντιος δὲ * οὐ μετὰ πολὺ ἐκ τῆς Ἀντιοχέων πόλεως ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει γεγονὼς, δι' ὀργῆς εἶχε τὸν χειροτονηθέντα· ὅτι μὴ (σὺν) γνώμῃ τῇ αὐτοῦ περιῆλθεν ἡ χειροτονία. καὶ Ἀρειανῶν καθίσας συνέδριον, τὸν μὲν Παῦλον σχολάζειν κατεψηφίσατο· Εὐσέβιον δὲ τρίτον θρόνον ἀμείβοντα ἐκ Νικομηδείας, τῆς βασιλίδος ἐπίσκοπον ἀναδείκνυσιν. ἀλλ' ὁ μὲν δυσσεβῶς ταῦτα πράξας, ὑποστρέφει πρὸς Ἀντιόχειαν· Εὐσέβιος δὲ πάντα λίθον ἐκίνει, ὡς ἂν περιέλοι τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τὸ ὁμοούσιον. ἄγεται δὴ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας, ἣν Κωνσταντῖνος μὲν ὁ εὐσεβὴς ἐκ βάθρων ἤγειρεν, ὁ δὲ Κωνστάντιος καθιερωθῆναι γνώμην ἔθετο. καὶ τῇ τῶν ἐγκαινίων προφάσει, ἐπίσκοποι συλλέγονται ἐνενήκοντα. Μάξιμος δ', ὁ τῶν Ἱεροσολύμων ἔφορος, ἀνὴρ εὐσεβὴς, οὐ παρῆν· ἀλλ' οὐδ' ὁ Ῥώμης Ἰούλιος, οὔτε * αὐτοπροσώπως, οὔτε τινὸς τῶν ὑποπλέων. συγκροτεῖται μὲν ἡ σύνοδος παρόντος καὶ Κωνσταντίου. οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον σπουδὴν ἄγουσι, πρὸ τῶν ἄλλων ἀποκηρύξασθαι Ἀθανάσιον. ἐπάγουσιν οὖν πρώτην αὐτοῦ αἰτίαν,

Ex eodem. Vita Pauli, episcopi Const. martyris.

* al. ἐγχειρίζετο. F. ἐνεχειρίζετο.

* μετ' οὐ πολύ.

* αὐτοπροσώπως.

* τὸ παρὰ κανόνα πρᾶξαι κανόνα λέγοντες, ὃν αὐτοὶ τηνικαῦτα ἐξέθεσαν. ἐπανελθὼν γὰρ, ἔφασκον, τῆς ὑπερορίας, οὐχὶ τῇ τοῦ κοινοῦ γνώμῃ, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπέθηκε· δευτέραν, ὅτι κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ στάσεως συρραγείσης, πολλοὶ ἀπέθανον. καὶ τρίτην, τὰ ἐν Τύρῳ πεπραγμένα. ἐξ ὧν καὶ καταψηφισάμενοι * τοῦ τῆς εὐσεβείας ἀθλητοῦ, Γρηγόριον ἀντικαθιστῶσι τῆς ὁμοφροσύνης. καὶ τολμήσαντες ταῦτα, ἐπιτολμῶσι καὶ τὸν μεταπλασμὸν τῆς πίστεως· οὐδὲν μὲν κατὰ φωνὴν τῶν ἐν Νικαίᾳ μεμψάμενοι, τῷ δ' ἐϋφάλῳ καὶ κακομηχάνῳ τῆς διανοίας σπέρματα παρακαταβάλλοντες

* al. al.

* al. τὸν τῆς εὐσεβείας ἀθλητὴν.

πρὸς τὴν τοῦ ὁμοουσίου καθαίρεσιν. καὶ ἡ μὲν κατὰ Ἀντιόχειαν σύνοδος, ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τολμήσασα, καί τινα κανονίσασα, διαλύεται. Εὐσέβιος δὲ πρὸς τὸν Ῥώμης Ἰούλιον διαπρεσβεύεται, τὴν κατὰ Ἀθανασίου ψῆφον κυρωθῆναι πραγματευόμενος· ἀλλ' οὐδέν, ὧν ἤλπιζεν, ἤνυσε. Παῦλος δ' ὁ ἀρχιερεὺς τὴν Ῥώμην καταλαβών· καὶ ἕτεροι δὲ οὐκ ὀλίγοι ἐπίσκοποι κατὰ συσκευὴν ἐκδιωχθέντες Εὐσεβίου, ἀλλὰ καὶ Ἀθανάσιος, ὁμοῦ διῆγον ἐν τῇ Ῥώμῃ. ὁ δὲ ἱερὸς Ἰούλιος συκοφαντίαν εἶναι μαθὼν τὰ περὶ τῶν ἀρχιερέων πεπραγμένα, γράμμασιν αὐτοὺς ὀχυρώσας, ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν ἀποστέλλει, τὸν οἰκεῖον ἑκάστῳ θρόνον ἀποδιδούς, καὶ σὺν δίκῃ αἰτιώμενος τοὺς καθελόντας. καὶ τὰς μὲν οἰκείας ἐκκλησίας ἀναλαμβάνουσιν· ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιστολὰς οἷς ἐγεγράφησαν διαπέμπονται. καὶ Εὐσεβίου μὲν ἀποβιώσαντος, Παῦλος εἰς τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀποκαθίσταται· οἱ δ' ἀρειανίζοντες ἐν τῇ νῦν λεγομένῃ ἐπὶ Παύλου ἐκκλησίᾳ χειροτονοῦσι τὸν Μακεδόνιον· ὃς τὸν υἱὸν μεῖον τοῦ πατρὸς εἶναι ἐβλασφήμει, παραγραφόμενος τὸ ὁμοούσιον· τὸ δὲ πανάγιον πνεῦμα παντελῶς ἀλλότριον τῆς θεότητος. Ἀθανασίου δὲ τὴν ἰδίαν ἀναλαβόντος ἐκκλησίαν, οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ πάλιν συνεδρεύοντες (καὶ γὰρ συνῄεσαν ἀντεγκαλεῖν ἐπιχειροῦντες Ἰουλίῳ τῷ Ῥώμης) τὸν δυσσεβῆ Γρηγόριον διὰ τάχους, ὃν αὐτοὶ παρανόμως ἐχειροτόνησαν, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀποστέλλουσι. καὶ κατάγει αὐτὸν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας στρατηγός, ἑπτακισχιλίους στρατὸν ἐπαγόμενος. ὃ μαθὼν Ἀθανάσιος, εἰς τὴν Ῥώμην πάλιν ἀπέπλευσεν. ὁ δὲ τῶν Ἀλεξανδρέων λαὸς οὐκ ἐνεγκὼν τὸ ἔκθεσμον, τὴν καλουμένην Διονυσίου ἐκκλησίαν, οὐκ ὀρθῶς ποιοῦντες, (τί γάρ, εἰ μαίνονται ἄνθρωποι, κατὰ τοῦ μηδὲν ἠδικηκότος δεῖ τὴν ἄμυναν φέρειν;) ἐνέπρησαν. μανθάνει δὲ ὁ Κωνστάντιος, ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων, ὡς Παῦλος ὁ τῆς ἀληθείας κῆρυξ, εἰς τὸν ἴδιον * ἀποκατέστη θρόνον· καὶ Ἑρμογένει τῷ στρατηλάτῃ ἐντέλλεται, ἐπὶ τὰ τῆς Θρᾴκης ἐκπεμπομένῳ μέρη, ἐξωθῆσαι τὸν ὅσιον τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ μὲν τὴν Κωνσταντίνου * φθάσας πόλιν, ἐσπούδαζεν, ἣ προσετέτακτο, πρᾶξαι τὸ ἔκθεσμον. τὸ δὲ πλῆθος οὐκ ἠνείχετο· ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καταπιμπρῶσι, καὶ αὐτὸν σύροντες διαφθείρουσι. μαθὼν δὲ τοῦτο Κωνστάντιος, αὐτὸς καταλαμβάνει τὴν πόλιν. καὶ τὸν μὲν ὅσιον Παῦλον ταύτης ἀπελαύνει· ζημιοῖ δὲ καὶ τὴν πόλιν τὸ σιτηρέσιον, ἀφελὼν αὐτῆς τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς, ἣν ὁ φιλάνθρωπος Κωνσταντῖνος αὐτῇ ἐδωρήσατο. ἦν δὲ τὸ ὅλον τῆς δωρεᾶς, ἡμερήσιοι ἄρτοι μυριάδες ὀκτώ. ὠργίζετο δὲ καὶ κατὰ Μακεδονίου, οὐ μόνον ὅτι παρὰ γνώμην αὐτοῦ κεχειροτόνητο· ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς φόνους, ὧν αὐτὸς στασιάζων γέγονεν αἴτιος. ὅμως οὖν ἐάσας αὐτὸν ἐν ᾗ ἐκκλησίᾳ τὴν χειροτονίαν ὑπέδυ, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐξώρμησεν. ὁ μέντοι θεσπέσιος Παῦλος πάλιν τὸ δεύτερον καταλαμβάνει τὴν Ῥώμην, καὶ Ἀθανασίῳ συνῆν. ἀναφέρει γοῦν ἃ πεπόνθει, τῷ Ῥώμης, καὶ αὖθις τοῖς παρ' * αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ τοῖς * Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως κατοχυρωθεὶς γράμμασι, παραυτίκα ἐπάνεισι, καὶ τῷ οἰκείῳ θρόνῳ, μετὰ πολλῆς αὐτὸν θυμηδίας τῆς πόλεως ὑποδεξαμένης, ἐγκαθιδρύεται. καὶ πάλιν περιοργὴς ὁ Κωνστάντιος, καὶ πάλιν πρόσταγμα εἰς ὑπερορίαν ἄγον τὸν ἀοίδιμον. καὶ γὰρ τοῦτο δεξάμενος ὁ ὕπαρχος Φίλιππος ἐξορίζει μὲν τὸν ὅσιον, ἀντικαθίστησι δὲ τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν πνευματομάχον Μακεδόνιον.

Macedonius ὁ πνευματομάχος.

* al. Χρισ[illegible]

* al. φθάσας [illegible] ἐσπούδαζεν.

* αὐτοῦ.
* Κώνσταντος.

EXCERPTA e Pauli Episc. Const. martyrio.

vt ὁμοούσιον tollatur. Antiochena Synodus hæc & alia similia ausa, & nonnulla decernens, dissoluitur. Eusebius ad Rom. Pontificem Iulium legatos mittit, hoc moliens, vt quæ aduersus Athanasium decreta essent, rata haberet, sed spe sua frustratus est. Paulus vero Archiepiscopus Romam profectus, & alij nonnulli Episcopi, vna cum Athanasio Eusebij dolo expulsi, simul Romæ agebant. Iulius vero audito omnia quæ de Episcopis acta essent, calumnias esse, epistolis illos confirmans in Orientem remittit, propriam vnicuique tradens sedem, eosque qui damnassent, merito accusans. Omnes hinc Ecclesias suas recipiunt, sed & epistolæ iis quibus scriptæ erant, destinantur. Eusebio mortuo, Paulus suæ sedi restituitur. Ariani pro hac Ecclesia pro Paulo Macedonium creant, qui Filium Patre minorem esse blasphemabat, damnans & ὁμοούσιον *Consubstantiale*, & Spiritum sanctum omnino a diuinitate remouebat. Athanasio quoque suam recipiente Ecclesiam, Antiochiæ iterum conuenientes (conuenerant enim Iulium Rom. vicissim criminari volentes) impium Gregorium statim, quem ipsi præter fas & æquum ordinauerant, * Antiochiam mittunt, & Alexandriæ Præfectus illum septem millibus militum adduxit. Quo cognito, Athanasius Romam iterum adnauigauit. Alexandrini non ferentes hanc iniuriam, B. Dionysij templum, non recte tamen (quid enim, si insaniant homines, contra culpæ expers sumenda pœna est?) incenderunt. Constantius Antiochiæ degens intellecto Paulum veritatis præconem propriæ sedi restitutum esse, Hermogeni duci in Thraciam misso mandat, vt Ecclesia sanctum virum expelleret: & ille quidem Constantinopolim veniens conatus est, quod mandatum erat, nefandum imperium exequi. Populus verò non patiebatur, quin & domum illius incendit, & pedibus tractum interficit. Quo cognito, Constantius vrbem ingreditur, sanctumque Paulum expellit. Mulctat vrbem frumento, auferens illis dimidium, quod Constantinus clemens illis dederit. Erat vero summa muneris, panes diarij octogies mille. Iratus est & Macedonio, non solum quod se inuito ordinatus esset, sed etiam ob cædes, quarum ipse seditiosus auctor extiterat. Tamen relinquens illum in Ecclesia, in qua ordinatus erat, Antiochiam reuertit. Diuinus Paulus quidem iterum Romam profectus est, & Athanasium conuenit. Re erogata Romano Pontifici, quæ passus esset, & rursum eius, & Constantis Imp. munitus literis, statim reuertit, & sedi suæ cum magna vrbis eum recipientis voluptate restituitur. Constantius rursum indignatus, iterum exulare perpetuo iubet. Etenim Philippus Præfectus hoc admittens, sanctum virum in exsilium ablegauit, & Macedonium S. Spiritus impugnatorem in Ecclesia reponit.

Macedonius hæreticus.

* Alexandriam lego.

EXCERPTA e Pauli Epist. Const. martyrio.

Exsilio autem pulsus est non aperte, sed occulte. Nam Hermogenis interitus prudentius rem gerere Philippum docuerat. Honorifice enim Dei Episcopum Paulum ad balneum vocat, quod Zeuxippi appellatur, tanquam de rebus publice profuturis, & arcanis consulturi essent. Inde ad Imperatoris palatium mittit, & exinde Thessalonicam in eius maiorumque patriam. Hinc ad Orientis partes redire vnquam vetuit, nec ad vicinas vrbes. Impius Macedonius armata vi adiutus, & vna cum Præfecto vectus, Dei Ecclesiam inuadit. Multa editur strages, & tria millia ac quinquaginta occiduntur, & Catholicorum cædibus ter-execrandus inauguratur. Eodem tempore Constantius magnum templum, cui nomen *Dei Sophia*, exædificarat. Et diuinus Paulus paulò post in Italiam tertium contendit, & Athanasium commilitonem sibi adiungens, Constanti Imp. Occidentis omnia, quæ passi essent, narrant. Hic atrocia quæ sustinuissent attentius cum audisset, fratri scribit, tres vt ad se Orientis Episcopi venirent, qui rationem redderent eorum, quæ aduersus Athanasium & Paulum ausi fuissent, & scriptam fidei professionem vnà adferrent. Mittuntur verò Episcopi quatuor, Narcissus Cilix, Theodorus Thrax, Maris Calchedonius, * Maras Syrus. Hi non ausi fuerunt conferre sermones cum Athanasio & Paulo, fidem verò quam erant Antiochiæ professi occultantes, aliámque componentes, quæ apertam reprehensionem effugeret, sed tamen τὸ ὁμοούσιον *Consubstantiale* non confiteretur, regi tradunt, & nihil amplius neque agentes, neque passi, recesserunt. Triennio euoluto, rursum Orientis Episcopi conueniunt, aliámque fidem decernunt, & Italicis mittunt. Ministri Synodi erant tunc Eudoxius Germaniciæ Episcopus, Martyrius, Macedonius Mopsuestiæ. Declaratio eorum fidei eadem erat cum priore, additis tamen nonnullis absurdis in fine, longius extendebatur. Conuentus Patrum Romæ hanc non suscepit, dicens sufficere sibi Symbolum fidei, quod Nicææ decretum esset. Sic cùm omnia tumultu occuparentur, & indiscussa contentione, conuocatur generalis Synodus, sententia duorum Imperatorum vndecimo anno à morte Constantini. Conuenerunt igitur Sardicem ex Occidente supra trecentos, Episcopi: ex Oriente solùm sex & septuaginta, & Orientales cum Occidentalibus conuenire noluerunt, idque hac de caussa, quod Paulus & Athanasius veritatis defensores cum illis congregati essent. Cùm verò neque pij Athanasianos reiicerent, neque illi inimicitias contra fidei propugnatores deponerent, à se inuicem disiuncti sunt. Orientales omnes Philippos Macedoniæ vrbem accedentes, publicè rursum cõgregãtur, & ibi apertè τὸ ὁμοούσιον, *Consubstantiale* execrantur. Sardicenses verò absentes illos condẽnãt, accusatores Athanasij,

* Marcus Syrus est in Metaphraste

Synodus Sardicensis.

τὸ δὲ τῆς ὑπερορίας, οὐκ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, ἀλλ' ἐξ ἐνέδρας περιῆλθεν. ὁ γὰρ τοῦ * Ὀρέστου φθόρος σοφώτερον κακουργῆσαι τὸν Φίλιππον ἀπειργάσατο. καὶ καλεῖ μὲν σὺν τιμῇ τὸν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέα εἰς τὸ λουτρὸν, ὃ ἐπώνυμον ὁ Ζεύξιππος, ὡς ἐπὶ κοινωφελέσι δῆθεν καὶ μυστικοῖς βουλεύμασι· κἀκεῖθεν εἰς τὰς βασιλείους ἐκπέμπει αὐλάς, καὶ δι' αὐτῶν ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ, ἣν καὶ οἱ αὐτοῦ πρόγονοι πατρίδα εἶχον. καὶ τοῖς μὲν τῆς ἀνατολῆς ἐπιβαίνειν μέρεσιν ἐκώλυε, ταῖς δὲ πλησιαζούσαις πόλεσιν οὐκέτι. καὶ ὁ δυσσεβὴς Μακεδόνιος, στρατιωτικῆς χειρὸς ὑπηρετούσης, καὶ συμπαροχουμένου τοῦ ὑπάρχου, εἰς τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν παρεισδύεται. καὶ φόνος γίνεται πολύς, τῆς διαφθορᾶς εἰς πεντήκοντα καὶ τρισχιλίους παραταθείσης, καὶ ταῖς τῶν χριστιανῶν σφαγαῖς ὁ τρισαλιτήριος ἐνθρονίζεται· καθ' ὃν δὴ καιρὸν καὶ ὁ Κωνστάντιος τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐπώνυμον δ' αὐτῇ ἡ τοῦ θεοῦ σοφία, νεουργεῖ. καὶ Παῦλος τὸ τρίτον ὁ θεσπέσιος μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Ἰταλίαν παραγίνεται· καὶ Ἀθανάσιον τὸν συνάθλον λαβὼν, ἀναδιδάσκουσιν ἃ * πεπόνθασι Κώνσταντα τὸν τὰς ἑσπερίας βασιλεύοντα. ὁ δὲ τὰ ἐχθίσματα ὧν ὑπέστησαν ἀκριβέστερον ἐκμαθὼν, γράφει τἀδελφῷ, τρεῖς παρ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, οἳ λόγον δώσουσι τῶν τε περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον τολμημάτων, καὶ τὴν τῆς πίστεως ἔγγραφον ἔκθεσιν παρεγγυήσας. ἐκπέμπονται δὴ τέσσαρες, Νάρκισσος ὁ Κίλιξ, Θεόδωρος ὁ Θρᾷξ, Μάρις ὁ * Χαλκηδόνιος, καὶ Μάρας ὁ Σύρος. οὗτοι τοῖς περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον εἰς λόγους ἐλθεῖν οὐκ ἐθάρρησαν· τὴν δ' ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκτεθεῖσαν πίστιν ἀποκρύψαντες, ἑτέραν δὲ συνθέντες, τὸ μὲν ἐμφανὲς τῆς βλασφημίας φεύγουσαν, τὸ δ' ὁμοούσιον οὐ πρεσβεύουσαν, ἐπιδεδώκασι τῷ βασιλεῖ, καὶ * πλεῖον οὐδὲν οὔτε δράσαντες, οὔτε παθόντες, ἀνεχώρησαν. τριετίας δὲ διαδραμούσης, πάλιν οἱ τῆς ἀνατολῆς συναθροίζονται, καὶ πίστιν ἄλλην συντάττουσι, καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ ἐκπέμπουσι. διάκονοι δ' ἦσαν τοῦ συντάγματος Εὐδόξιος ὁ τηνικαῦτα * Γερμανίας ἐπίσκοπος, καὶ Μαρτύριος, ὅ τε Μοψουεστίας Μακεδόνιος. ἡ δὲ τῆς πίστεως αὐτῶν ἔκθεσις ἡ αὐτὴ μὲν ἦν τὰ ἄλλα τῇ προεκτεθείσῃ, προσθήκαις δέ τισι ταῖς κατὰ τὸ τέλος ἀλλοκότοις εἰς τὸ μακρότερον ἐξετείνετο. ὁ δὲ κατὰ τὴν Ῥώμην τῶν ἀρχιερέων σύλλογος ταύτην οὐ * προσεδέξατο, ἀρκεῖσθαι φάμενοι τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ὃ ἐν Νικαίᾳ ὑπηγόρευσε σύνοδος. Οὕτω δὲ ταῦτα ταραχῆς κατεχούσης, καὶ ἀδιακρίτου ἔριδος· κηρύσσεται σύνοδος οἰκουμενική, γνώμῃ τῶν δύο βασιλέων, μετὰ ἑνδέκατον ἔτος τῆς τοῦ εὐσεβεστάτου Κωνσταντίνου τελευτῆς. συνῆλθον οὖν ἐν Σαρδικῇ, ἐκ μὲν ἑσπέρας, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἐπισκόπους. ἐκ δὲ τῆς ἀνατολῆς, ἓξ μόνοι καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ οἱ τῆς ἕω τοῖς ἐκ δύσεως εἰς ὁμιλίαν συνελθεῖν οὐκ * ἐπένευον· καὶ τὸ αἴτιον, ὅτι Παῦλος αὐτοῖς καὶ Ἀθανάσιος, οἱ τῆς εὐσεβείας ἀθληταὶ, συνεδρίαζον. ὡς δ' οὔτε οἱ τῆς εὐσεβείας τοὺς περὶ Ἀθανάσιον ἀπεσκευάζοντο, οὔτε οἱ τῆς πρὸς τοὺς ἀθλητὰς ἔχθρας * ὑπέληγον: διεχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων. καὶ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ Φιλίππους οἱ ἐξ ἀνατολῆς καταλαβόντες, συναθροίζονται· καὶ τηνικαῦτα εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀναλαβόντες, συναθροίζονται· τηνικαῦτα εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀναθεματίζουσι τὸ ὁμοούσιον. οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ τούτους μὲν ἐρήμῃ δίκῃ καταδικάζουσι· τοὺς δὲ κατηγόρους Ἀθανασίου,

* al. Ἑρμογένους φθορᾶ.

* πεπόνθεισαν.

* al. Χαλκηδόνος.

* πλέον.

* Γερμανικείας.

* al. προσεδέξαντο.

* al. ἐπένευσαν.

* ὑπέληγον.

ὡς συ-

ὡς συκοφάντας, καθελόντες, τὴν δὲ ἐν Νικαίᾳ κυρωθεῖσαν πίστιν ἐπικρατύνουσι, καὶ τὸ ἀνόμοιον ἀναθεματίζουσιν. ὧν τὴν γνῶσιν ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς Κώνστας λαβὼν, ἀναδιδάσκει διὰ γραμμάτων τὸν ἀδελφὸν Κωνστάντιον, καὶ παραινεῖ εὐμενῶς διακεῖσθαι πρὸς Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον, καὶ μηδαμῶς αὐτοῖς ἐμποδὼν ἵστασθαι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἀποκατάστασιν θρόνων· προστιθεὶς, ὡς εἰ μὴ (καὶ) ἑκὼν τοῖς δικαίοις καταινεύσοι, αὐτὸς δὴ παραγενόμενος, καὶ ἄκοντος τὸ δίκαιον τοῖς ἠδικημένοις ἀποδώσειν. δείσας οὖν τὰς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπειλὰς ὁ Κωνστάντιος, τὸν μὲν ὅσιον Παῦλον τῇ ἰδίᾳ ἐπισκοπῇ οὐκ ἐπέσχεν ἐνιδρυνθῆναι· τὸν δὲ συνάθλον Ἀθανάσιον διαφόροις ἐπιστολαῖς καλεῖ παρ' αὐτὸν· καὶ εὐμενῶς ἐλθόντα προσδέχεται, καὶ τῷ οἰκείῳ θρόνῳ ἀποκαθίστησιν. οὕτω μὲν ὁ πολὺς τάραχος ἐγαλήνιαζε, καὶ ἡ ἐκκλησία τοὺς τῆς εὐσεβείας ἔχαιρεν ἔχουσα προμάχους. Μαγνεντίου δὲ τυραννίδι ἐπιθεμένου, καὶ Κώνσταντα τὸν τῶν ἑσπερίων βασιλεύοντα ἀνελόντος, πάλιν ἡ τῆς Ἀρείου λύσσης καταιγὶς τὰς τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας ἐτάραττε. καὶ φεύγει μὲν πάλιν Ἀθανάσιος, ἁρπάζει δὲ τὸν αὐτοῦ θρόνον Γρηγόριος· καὶ ὑπερορίζεται Παῦλος ἐν Κουκουσῷ τῆς Ἀρμενίας, ὁ τῆς εὐσεβείας πρόμαχος, καὶ τῷ διὰ βρόχου, τῶν δυσσεβῶν νύκτωρ ἐπεισπεσόντων, τελειοῦται μαρτυρίῳ· καὶ ἐπιπηδᾷ δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ὁ δυσσεβὴς Μακεδόνιος. καὶ ἐξεώθηντο μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν οἱ ποιμένες, ἐπεισεπήδων δὲ οἱ λύκοι· καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν Ἑλλήνων ὠμότητα ἡ Μακεδονίου μανία ἐφιλονείκει ἀποκρύψασθαι. καὶ πᾶσα μὲν ἡ ἀνατολὴ τοῖς δεινοῖς διεφθείρετο, ἡ πόλις δὲ Κωνσταντίνου κατὰ τὸ ἐξαίρετον, ὅτε καὶ Ἀγέλιος ὁ τῶν Ναυατιανῶν ἐπίσκοπος, οἷα δὴ καὶ αὐτὸς τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύων, ὑπερορίζεται. καὶ ἦν ἀδιήγητον τὸ κακόν· ὅπερ οὐ μέχρις ἀρχιερέων ἐκέχυτο, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ὅσοι τὴν Μακεδονίου κοινωνίαν ἀπεῖπον τῷ, * ἐπενέμετο. μαστοὺς γὰρ γυναικῶν, ὢ τῆς μανίας, κιβωτίων καλύμμασιν ἐμβαλλόμενοί τε καὶ συμπιέζοντες, ἀπέτεμνον, οἱ δὲ σιδήρῳ· τινὲς δὲ καὶ ᾠοῖς πεπυρακτωμένοις, ταινίαις αὐτὰ τοῖς μορίοις ἐνειλίσσοντες, κατέκαιον. ἃ γὰρ τοῖς δυσσεβέσιν ἐπινοοῦσι, καὶ τοὺς ἀθέους Ἕλληνας κατὰ τῆς φύσεως ἐπινοεῖν αἰδὼς ἡ ἀνθρωπίνη ἀνεῖργεν. ἐκτείνει δὲ τὴν λύσσαν Μακεδόνιος καὶ ἐπὶ τὴν τῶν * Παφλαγόνων χώραν· πολλοὺς γὰρ ἠκηκόει καὶ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν ἀπὸ Ναυάτου ἐν αὐτῇ διατρίβειν· καὶ τέσσαρας φάλαγγας στρατιωτῶν ἐνόπλων * παρασκευάζει σταλῆναι κατ' αὐτῶν, καὶ τοῖς ὅπλοις βιάζεσθαι πρὸς τὴν ἀσέβειαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Μαντίνιον οἰκοῦντες, εἰς πλῆθος συστάντες, καὶ ζήλῳ τῆς εὐσεβείας δρέπανα, καὶ ἀξίνας, καὶ τὸ παρατυχὸν ὅπλα ποιησάμενοι, ἀντιπαρατάττονται τοῖς στρατιώταις. καὶ συμβολῆς γενομένης, πολλοὶ μὲν διεφθάρησαν τῶν * Παφλαγόνων, τῶν δὲ στρατιωτῶν πλὴν ὀλίγων ἅπαντες. αὕτη τοίνυν ἡ μιαιφόνος καὶ ἀναίσχυντος πρᾶξις, οὐ παρὰ τοῖς ἠδικημένοις μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς οἰκείως δοκοῦσιν ἔχειν, Μακεδονίῳ μῖσος ἀνῆψε δίκαιον. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα διέστησε πρὸς ἀπέχθειαν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ σῶμα Κωνσταντίνου, τοῦ βασιλέως εὐσεβεστάτου (ἐδόκει γὰρ ὁ ναὸς, ἐν ᾧ κατέκειτο, ἐγγὺς εἶναι τοῦ καταπεσεῖν) λαβὼν, ἄνευ γνώμης αὐτοῦ εἰς τὸν τοῦ ἁγίου Ἀκακίου νεὼν μετεκόμισε.

Magnentius. — *Agelius.* — * al. ἐπενέμοντο. — * al. Παφλαγόνων. — * al. παρασκευάζει. — * al. Παφλαγόνων.

quasi calumniatores deponentes, fidem Nicæna Synodo confirmatam stabiliunt, contrariamque anathemati subdunt. Quibus auditis Occidentis Imperator Constans edocet per literas fratrem suum Constantium, & monet, vt amice Paulum & Athanasium tractet, neque impediat, quo minus suis sedibus restituantur, addens, nisi volens iusta petenti annuat, se venturum, & illo inuito ius & æquum iniuria affectis redditurum. Metuens igitur minas fratris Constantius, diuinum Paulum non prohibuit in proprio Episcopatu residere, eiusque commilitonem Athanasium multis literis ad sese vocat, & venientem libenter suscipit, ac suæ dignitati restituit. Sic magnus tumultus sedatus est, & Ecclesia suos pietatis propugnatores adepta lætata est. Cum autem Magnentius tyrannide occuparet omnia, & Constantem Occidentis Imperatorem interemisset, iterum Arianæ impietatis procellæ omnes Ecclesias perturbauit, & Athanasius rursum fugit, eiusque sedem Gregorius rapit, & ablegatur Paulus Cucusum Armeniæ, pietatis propugnator, & inuadentibus noctu impiis laqueo martyrem efficiunt. Macedonius Constantinopolitanæ Ecclesiæ præsul constituitur, & expelluntur etiam aliarum Ecclesiarum pastores, inuadunt lupi, atque Ethnicorum in Christianos immanitatem Macedonij furor obscurare nititur, totusque Oriens graui calamitate inuoluitur, & maxime Constantinopolis. Quando etiam * Agelius Nouatianorum Episcopus, quod ὁμοούσιον conteretur, in exilium pellitur, & malum erat incredibile, quod non solùm ad Episcopos extenderetur, sed & ad mulieres & pueros, quicunque Macedonij communionem non admitterent, se effudit. Vbera mulierum (ô impietatem) operculis cistarum includentes, & comprimentes, exscindebant, alia ferro, alia autem ouis ignitis, quorum fragmenta fasciis inuoluebant, exusserunt. Venit enim impiis in mentem, etiam quæ impios gentiles contra naturam excogitare pudor humanus prohibuit. Extendit & crudelitatem in Paphlagoniam: multos enim audierat cum orthodoxos tum Nouatianos illic agere: & quatuor cohortes militum armatorum parat, vt aduersus illos mitterentur, & ad impietatem suscipiendam vi cogerent. Mantinæi congregati, & zelo pietatis falces, secures, & obuia quæque pro armis arripientes, militibus se obiiciunt, & pugna commissa multi e Paphlagonibus occiduntur: ac milites pene omnes. Hæc strages, & aliud impudens factum non solum apud eos qui violati essent, sed etiam qui eiusdem sectæ essent, Macedonio iure optimo odium conciliauit: quin & ipsum Imperatorem ad inimicitias commouit. Neque ob eam solum caussam, verum etiam quod corpus Imperatoris Constantini piissimi (videbatur enim templum, in quo iacebat, ruinam minari) accipiens, sine illius consilio in templum S. Acacij transtulisset.

Excerpta e Pauli Epis. Const. martyrio. — *Magnentius tyrannus.* — *Paulus Martyr.* — *Arrianorum hæreticorum sæuitia.* — * *Agelius habet Metaph.*

Excerpta e Pauli Epis. Const. martyrio.

Cúmque omnibus hæc translatio non placeret, verum multis impium videretur mortuorum corpora effodere, maximéque Imperatoris pietate illustris, magna editur strages, & multorum atque adeo grauium malorum, quæ ausus fuerat Macedonius, parua pœna multatus est, dignitatis nimirum priuatione. Inualescebat tamen Ariana impietas, quamdiu Constantius imperauit: amplius vero temporibus impij Valentis, donec illum diuina vltio puniuit. Theodosium autem Hispanum iustum suffragium Gratiani, Occidentis imperium administrantis, ad sedem Imperatoriam prouexit Orientis, & orthodoxæ fidei per illum confirmatio inualuit. Sic quidem Ariana hæresis Ecclesias XL. annos vexans, pietate Theodosij exterminatur, & suus orthodoxæ fidei honos redditus. Conuocat igitur concilium pius Imperator, meditans & Macedonianos conciliare orthodoxis, & qui Consubstantialitatem confiterentur. Quamobrem capita hæreticorum conuocat, & conuenerunt è Catholicis, Alexandria quidem Timotheus, Hierosolymis vero Cyrillus, Antiochia Meletius, Gregorius Nazianzenus, Thessalonica Acholius, Nyssa Gregorius, & alij plurimi, quorum numerus ad centum quinquaginta excreuit. Hæreticæ vero turbæ præerat Eleusius Cyzicenus, Marcianus Lampsacenus, Euethius Ephesius, aliique nonnulli, quorum numerum sex & triginta complebant. Hortabantur Imperator ipse, & alij orthodoxi hæreticos, vt illa factione relicta ad vnionem conuenirent, & ὁμούσιον, *Consubstantiale*, amplecterentur, quemadmodum & antea, nemine hortante, missis ad Liberium legatis, polliciti erant confessuros se vna ὁμούσιον: in memoriam interim redigentes, vltro ipsos communionem cum orthodoxis admisisse. Hæretici verò iustæ reprehensionis, & bonæ admonitionis nulla habita ratione, suam impietatem non reliquerunt. Ideóque concilio eiiciuntur, & vrbe, conciliúmque creat Nectarium, senatorij quidem sanguinis, Episcopum, moribus facillimis, ob quos maxime colebatur. Hæc autem Synodus fidem in Nicæna publicatam confirmat. Probat omnia Imperator, & perferri curat magna cum reuerentia reliquias S. Pauli confessoris: & Episcopi quotquot aderant vnà cum Nectario, longè extra Chalcedonem obuiam procedunt, multóque cantu, & comitatu suscipiunt, & per mediam vrbem corpus ferentes, collocarunt in Ecclesia S. Irenes nominis antiqui, quam Constantius Imp. in latitudinem & magnitudinem è parua excitauit, cui & Paulus aliquamdiu præfuerat, & totam noctem cantibus transigentes, mane iterum tota ciuitas æquali honore & gloria, in Ecclesiam, quæ nunc ab illo cognominata est, omnibus Episcopis, & Clero, & ipso præsente Imperatore, sacro tumulo imponunt.

Theodosius pius Imp.

Synodus Constantinopolitanum contra Macedonianos.

Nectarius.

καὶ ἐπειδὴ πᾶσιν ἡ μετάθεσις οὐ συνεδόκει, ἀλλὰ πολλοῖς ἀνόσιον ἐνομίζετο, τὰ τῶν ἀποιχομένων ἀνορύττεσθαι σώματα· καὶ τότε βασιλέως εὐσεβείᾳ διαλάμψαντος, φόνος * ἐρρύη πολύς· καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀνηκέστων κακῶν, ὧν ἐτόλμα Μακεδόνιος, μικράν τινα δίκην ἀπέτισε τὴν καθαίρεσιν τοῦ ἀξιώματος. ἐκράτει δ' ὅμως τὰ Ἀρείου διὰ ὅλης τῆς Κωνσταντίου βασιλείας, καὶ ἔτι μᾶλλον κατὰ τοὺς (τοῦ) Οὐάλεντος τοῦ δυσσεβοῦς χρόνους· ἕως ἂν ἐκεῖνον μὲν ἡ θεία μετῆλθε δίκη. Θεοδόσιον δὲ τὸν * ἐξ Ἱσπανίας ψήφῳ δικαίᾳ Γρατιανοῦ τοῦ τὰ ἑσπέρια διέποντος, εἰς τὸν βασίλειον τῆς ἀνατολῆς θρόνον ἀνεβίβασε, καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ δι' αὐτοῦ τὸ κράτος ἐβραβεύσεν. ἀλλ' ὑπὸ μὲν ἡ Ἀρείου αἵρεσις τὰς ἐκκλησίας ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη κατανεμηθεῖσα, τῇ Θεοδοσίου εὐσεβείᾳ ἐξωστράκιστο, καὶ τὸ ὀρθόδοξον τοῖς οἰκείοις ἐνεκαλλωπίζετο δικαιώμασιν. συγκροτεῖ γοῦν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος βασιλεὺς σύνοδον, μελέτην ἔχων καὶ τοὺς ἀπὸ Μακεδονίου πρὸς ἕνωσιν συναγαγεῖν τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ πρεσβεύουσι τὸ ὁμοούσιον· διὸ καλεῖ καὶ τοὺς προεστῶτας αὐτῶν τῆς αἱρέσεως. καὶ συνῆλθον τῶν ὀρθοδόξων, ἀπὸ μὲν Ἀλεξανδρείας, Τιμόθεος· ἐξ Ἱεροσολύμων δὲ, Κύριλλος· Μελέτιος δ' ἐξ Ἀντιοχείας· Γρηγόριός τε παρῆν ὁ Θεολόγος, καὶ Ἀχόλλιος ὁ Θεσσαλονίκης· καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· καὶ ἄλλοι πολλοί· πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἦσαν αὐτῶν ὁ πᾶς σύλλογος· τοῦ δ' αἱρετικοῦ στίφους ἡγεῖτο μὲν ὁ Κυζίκου Ἐλεύσιος, καὶ Μαρκιανὸς ὁ Λαμψάκου καὶ ὁ Ἐφέσου Εὐήθιος, καὶ ἄλλοι τινὲς, εἰς τὸν ἓξ καὶ * τριάκοντα συγκεφαλαιούμενοι ἀριθμόν. παρῄνει δὴ βασιλεύς τε αὐτὸς, καὶ ὅσοι ὀρθόδοξοι, τοὺς τῆς αἱρετικῆς μοίρας συνελθεῖν εἰς ὁμοφροσύνην, καὶ ἀσπάσασθαι τὸ ὁμοούσιον· ὡς καὶ χωρὶς παραινέσεως διαπρεσβευσαμένους * αὐτοὺς οἴκοθεν πρὸς Λιβέριον πρότερον, καὶ ὁμολογεῖν ὑποσχομένους τὸ ὁμοούσιον· ὑπομιμνήσκοντες, ὡς καὶ τὴν τῶν ὀρθοδόξων κοινωνίαν αὐτεπάγγελτοι προσεδέχοντο. τὸ δὲ αἱρετικὸν, τὸν δίκαιον ἔλεγχον καὶ φιλάνθρωπον παραίνεσιν οὐδένα ποιήσαντες λόγον, τῆς οἰκείας δυσσεβείας οὐ μεθίεντο. ἐκβάλλονται οὖν διὰ τοῦτο καὶ τοῦ συνεδρίου, καὶ τῆς πόλεως· καὶ ἡ σύνοδος χειροτονεῖ τὸν Νεκτάριον, συγκλητικοῦ μὲν αἵματος ὄντα, τὸν τοῦ πραίτωρος δὲ χειρίζοντα ἀρχὴν, τὸν τρόπον δὲ ἐπιεικέστατον, δι' ὃν καὶ μάλιστα ἐθαυμάζετο. βεβαιοῖ δ' ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη καὶ ἣν ἡ ἐν Νικαίᾳ διετυπώσατο πίστεως ἔκθεσιν· καὶ σύμψηφος πᾶσιν ὁ βασιλεὺς γίνεται, καὶ ἀνακομίζει μετὰ πολλῆς τοῦ σεβάσματος καὶ Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ τὸ λείψανον. καὶ ἅπαντες οἱ τῶν ἐπισκόπων (σὺν) αὐτῷ Νεκταρίῳ περὶ πολλοῦ τῆς Καλχηδόνος ὅσοι παρῆσαν καὶ μετὰ πολλῆς ὑμνολογίας, καὶ τῆς ἄλλης δορυφορίας, ὑποδέχονται. καὶ διὰ μέσης τῆς πόλεως τὸ σῶμα κομίζοντες, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Εἰρήνης (τῆς ἀρχαίας καλουμένης, ἣν Κωνστάντιος ὁ βασιλεὺς εἰς πλάτος καὶ μέγεθος ἐκ βραχυτέρας αὐτὸς ἤγειρεν, ἧς καὶ προέδρευε πρὸ ὀλίγου) ἀπέθεντο. καὶ παννύχιον ὑμνῳδίαν τελεσάμενοι, ὄρθρου πάλιν ἡ πόλις πᾶσα μετὰ τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας τιμῆς καὶ δόξης εἰς τὴν νῦν ἐπώνυμον αὐτοῦ ἐκκλησίαν, παρόντων τῶν ἀρχιερέων, καὶ τοῦ κλήρου, καὶ αὐτοῦ συμπαρόντος τοῦ βασιλέως, τῷ ἁγιοδόχῳ τάφῳ κατατίθενται.

** al.* [illegible]

Valens.

Theodosius Imp.

** al. in Sueciae.*

** τριακοντα.*

** αὐτοὺς.*

Nectarius.

[Ὅτι

PAVLVS Confessor.

[Ὅτι καὶ ἡ παροῦσα συγγραφή, ἐξ ἧς ἡ προκειμένη προῆλθεν ἐκλογή, τ' αὐτῆς ἐστὶ κατὰ τὴν φράσιν καὶ τέχνης καὶ δυνάμεως, βραχύ τι πρὸς τὸ ἄμεινον ἀναφέρουσα].

Vita, vnde hæc excerpsimus, eiusdem est in elocutione artificij, & in mouendo facultatis, paulo tamen est melior.

ἘΚΛΟΓΑΙ ἘΚ ΤΟΥ͂ ΒΙΌΥ τοῦ Ἀθανασίου.

EXCERPTA

Ex Athanasij vita.

CCLVIII. Excerpta ex Athanasii vita.

ΑΝΕΓΝΩ͂ΣΘΗ ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγράφεται βίος, ἤτοι ἄθλησις, τοῦ [ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῦ] μεγάλου Ἀθανασίου, τὸν ἴσον διεξιοῦμενος τρόπον.

Ὁ τῆς ἑορτῆς καιρὸς τοῦ ἀρχιερέως θεοῦ καὶ μάρτυρος ἐνειστήκει Πέτρου· καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια πᾶσα τὴν μνήμην ἐγέραιρε· καὶ ὁ τούτου διάδοχος ὁ ἱερὸς Ἀλέξανδρος, μετὰ τὰς θείας τελετὰς, καὶ τραπέζῃ τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ λογάδας ἐδεξιοῦτο. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ηὐτρεπίζετο, ὁρᾷ τινὰς ἐξ ἀπόπτου παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάττης παῖδας ἀπλάστῳ γνώμῃ παίζοντας· καὶ τὸ παίγνιον, μίμησις ἦν ἱερατικῶν καὶ φρικτῶν μυστηρίων, οὐκ εἰς ὕβριν αὐτὰ παραδεικνῦσα, τῷ πόθῳ δὲ τοῦ θεάματος τολμῶσα καὶ τὰ ἀτόλμητα. ἀλλὰ γὰρ τὸν μὲν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον ἐποίει ἡ μίμησις· τὸ δὲ λοιπὸν [πλῆθος] εἴς τε κατηχουμένους καὶ βαπτιζομένους, καὶ δὴ καὶ εἰς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἐσχημάτιζεν. ἐκπλαγεὶς οὖν τοῖς τελουμένοις ὁ Ἀλέξανδρος, ἄγει πρὸς ἑαυτὸν τοὺς παῖδας. καὶ γνοὺς, οὐ χλεύην ταῦτα γινόμενα, ἀλλ', ὡς ἄν τις ἐκ τῶν ἐκβεβηκότων φαίη, ἐπινοίᾳ τινὶ καὶ ψυχῆς ἁπλότητι εἰς ἔργα παρὰ διεγειραμένης τοῦ κρείττονος· ὅσοι μὲν αὐτῶν ἐβαπτίσαντο, τούτους ἐπιχειρήσας, διὰ τῆς ἐν Χριστῷ σφραγῖδος, ἐτελείωσεν· Ἀθανάσιον δὲ τοκεῦσι παραδίδωσιν, ἐντολὰς διδοὺς καὶ, παιδεύειν μὲν τοῖς μαθήμασιν, ἡβῶντα δὲ ἀποδοῦναι αὐτῷ, μᾶλλον δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄλλον τινὰ Σαμουὴλ παρ' αὐτῶν θεῷ προσαγόμενον. πράττουσιν οὖν οἱ γονεῖς, ὡς αὐτοῖς τὸ ἀρχιερατικὸν ἐκέλευε πρόσταγμα· καὶ τοῦ καιροῦ καλοῦντος, τὸν παῖδα προσφέρουσιν. ὁ δὲ δέχεται, καὶ ὁμωρόφιον εἶχε, καὶ κοινωνὸν βουλῆς, καὶ τῆς εὐσεβείας συλλήπτορα. τῆς δὲ Ἀρείου λύσσης μικροῦ τὴν οἰκουμένην λυμαινομένης πολλοὺς ἀγῶνας, ἀρχομένης μὲν, σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ θεσπεσίῳ· ὕστερον δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας διήθλησε. καὶ γὰρ Ἄρειον μετὰ τὴν καθαίρεσιν, καὶ τὸ ἀνάθεμα, *ὑποκρινόμενον μὲν τὰ τῆς εὐσεβείας, κρατύνειν δὲ τῇ πρὸς ὀλίγον ὑποκρίσει μηχανώμενον τὰ τῆς ἀσεβείας, ἐφώρασέ τε ὁ σοφὸς Ἀθανάσιος, καὶ ἀποσταλέντα *τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξανδρείας παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου (οἶδε γὰρ πολλάκις μεμηχανημένος δόλος καὶ τοὺς συνετοὺς ἐκκλέπτειν) μὴ παραδέξασθαι συνηγωνίσατο. εἶτα [δὲ] τοῦ ἐν ἁγίοις τελευτήσαντος Ἀλεξάνδρου, αὐτὸς καταστὰς διάδοχος, πρὸς πολλῷ μείζους ἀγῶνας *ἐναπεδύετο· διὸ καὶ ἅπαν τὸ αἱρετικὸν σύνταγμα, σκοπὸν αὐτὸν τῆς εἰκαίας προὐτίθεσαν γλωσσαλγίας τε καὶ συκοφαντίας. πρωτοστατοῦσι δὴ μάλιστα κατ' αὐτοῦ οἱ περὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, καὶ μισθοῦνταί τινας τῆς Μελετίου αἱρέσεως, καὶ δι' αὐτῶν κατηγορίας συρράπτουσιν. ὧν ἡ μὲν πρώτη, λινῆν ἐσθῆτα τοὺς Αἰγυπτίους τελεῖν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐκ τῆς Ἀθανασίου πλεονεξίας, συνέπλαττεν. ἡ δευτέρα δὲ, ὡς τοῖς βασιλέως ἐνεδρεύει πράγμασι. Φιλουμένῳ γάρ τινι, ἐπιθεμένῳ τυραννίδι ὄνομα λαβόντι, χρυσίου πλήρες ἐξαποστεῖλαι γλωσσόκομον, ὑπετίθετο.

LEGI librum, qui inscribitur: Vita & certamen [sancti Patris nostri Episcopi Alexandriæ] Magni Athanasij, eodem modo conscriptum.

ADERAT tempus festi sancti Petri Episcopi & Martyris, totáque Alexandria memoriam colebat, huiusq; successor Alexander, post sancta sacrificia, mensa primores Cleri susceperat. Quo tempore vidit ex edito loco in littore pueros syncero animo ludentes, lusúque puerili sacra & veneranda mysteria imitantes, non illa irridentes, sed spectandi gratia, ausi sunt quæ audere eos non oportuit. Hoc in lusu creatur Athanasius à pueris Episcopus: reliqui partim catechumenorum, & baptizandorum, partim sacerdotum & Diaconorum speciem repræsentabant. His finitis perculsus Alexander, pueros ad se vocat, auditque non illos sacra irrisisse, sed vt ex euentu coniicias, fecisse diuino quodam instinctu, animique simplicitate ad bonú illos iam tum erigente. Qui enim baptizati fuerant, Alexander munctos Christi signaculo confirmauit. Athanasium autem parentibus tradit, mandans illis, vt disciplinis eum imbuerent, & iam adultum sibi traderent, vel potius Ecclesiæ, tanquam alterum Samuelem ab illis Deo oblatum. Faciunt itaque parentes, vt Archiepiscopus illis mandauerat, & tempore iam euoluto, puerum illi tradunt. Ille recipit, & contubernalem illum habuit, participem consilij, & pietatis adiutorem. Ariana autem rabies cùm orbem inuaderet, multa certamina initio vnà cum diuino Alexandro, postea verò & in se pietatis caussa suscepit contentiones. Etenim Arium, post damnationem & excommunicationem ficte quidem Catholicum se mentientem, & hac larua suam hæresim confirmantem, comperit sapiens ille Athanasius, & ad Alexandrum Alexandriæ Episcopum à Constantino Imperatore pio missum (nouit enim ficta fraus etiam prudentes sæpe decipere) recipere noluit. Deinde mortuo sancto Alexandro, ipse successor ordinatus, paulò post multa certamina subiit. Quare hæretici in illum solum linguas vibrabant, & eum calumniabantur. Moliuntur & struunt insidias in illum maxime Episcopus Nicomediæ Eusebius, & asseclæ, & conducunt quosdam Meletij, & per illos accusationes multas consuunt. Primò, lineam vestem Ægyptios suppeditare Alexandrinæ Ecclesiæ ex auaritia Athanasij confinxerunt. Secundo Imperatori insidias moliri. Philumeno enim cuidam imperium affectanti collectam pecuniam suppeditasse dicunt.

* al. ὑποκρινόμενοι.

* al. αὐτὸς Ἀλέξανδρον.

* al. ἀποδύεται.

Hæc Metaphrastes copiosius.

ATHANASII Vita.

Tertio Ischyram, & euersam mensam, & poculum mysticum confractum, & Mareotem, & Macarium presbyterum, & instar latronum ingressum, & quod toto orbe fabulam notoriam concitasset, obiiciunt. Hæc & similia Imperatore in eo Eusebij asseclæ, quibus ad iram contra Athanasium concitant, accusantes, quod Arium imperatoris mandatis parentem, recteque sentientem non admisisset. Eodem tempore ad Encænia Hierosolymorum omnes ferè Episcopi conuenerant, & Constantinus pius Imperator scripsit Synodum rursus congregandam ad ea discutienda, quæ de sancto Athanasio dicebantur, & ad Arium in fide stabiliendum. Quod si tamen Arium ab Ecclesia diiunxerat, vt studerent vtrosque conciliare: si vero visus esset ficta quadam fraude Arius, Alexandriam veniret, & ibi iudicium de eo, & examen accuratum fieret. Diuertentes igitur a via, prius Tyri congregatos Episcopos ea quæ contra Athanasium erant, obiter disputare, & quæ contra Arium, iussit. Tricesimus autem hic erat annus regni Constantini. Aderant verò Tyri ex diuersis ciuitatibus Episcopi sexaginta, Dionysio consulari conuocante illos, cũ quo & Præfectus oræ illius, & quidam magistratus ad Synodum conuenerunt. Adfuit & Athanasius, quin & Macarius presbyter Alexandriæ ferreis catenis vinctus copijs militum adducebatur. Primum itaq; accusatores de veste linea calumniati sunt, sed illam calumniam non solum Tyri notam, sed & prius Nicomediæ ab Imperatore intellectam, Apis & Macarius presbyter ciuitatis Alexandriæ, qui tum illuc casu aduenerant, facile refutarunt. Hinc quidem accusatores Imperator per litteras perstrinxit: Athanasium verò ad se venire iussit. Litteræ ad Synodum Tyri congregatam venerunt: quibus lectis Eusebiani eam dolorem contraxerunt, quem Athanasio antea intulerant. Quod Imperator illos grauiter accusasset: deinde quod calumnia de linea veste Imperatoris aures antea occupasset. Hæc calumnia cum minus procederet, Ischyram, & Macariũ producunt. Magnus vero Athanasius asseclas Eusebij, vt hostes, legitima exceptione reiecit. In primis autem demonstrari volebat, an Ischyras vere esset sacerdos, in quem sacris operantem irruisse fingunt Macarium, vimque intulisse missum ab Athanasio, sacram mensam euertisse, calicem fregisse, & sacra Biblia combussisse. Sed hic illa duo communi legi opponit. Iudices autem iudicare detrectarunt, & calumniis confirmandis tẽpus traxerunt. Quamobrem eorum quæ iuste dicta erant, rationem nullam habuerunt. Accedunt ad accusationem Macarij & Ischyræ, & promptitudo calumniantium erat intolerabilis: inopia vero in demonstrando ac probando, alacritatem illorum fraudem esse, ac maleficium impietatis atque inuidiæ ostendebat. Mora autem ac dolo repulsæ dedecus tegentes, mittunt in Mareotem factionis eiusdem homines,

Synodus Tyri.

καὶ ἔτι * Ἰσχύραν, καὶ τὴν ἀναστραφεῖσαν τράπεζαν, καὶ τὸ κατεαγὸς μυστικὸν ποτήριον, καὶ τὸν Μαρεώτην, καὶ Μακάριον τὸν πρεσβύτερον, καὶ τὴν λῃστρικὴν αὐτοῦ ἔφοδον, καὶ τὸ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἤδη περιιὸν δρᾶμα σκηνοποιοῦσι. ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα οἱ περὶ Εὐσέβιον ἅμα συνδραμόντες, εἰς ἀκοὰς ἐγχέουσι τὰς βασιλικάς· καὶ κινοῦσιν εἰς ὀργὴν, αἰτιώμενοι, ὅτι καὶ προστάγμασι πεποιθότα, καίτοι τὰ ὀρθὰ φρονοῦντα, οὐκ ἠνέσχετο δέξασθαι. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ καὶ ἐπὶ τὰ τῶν Ἱεροσολύμων ἐγκαίνια σχεδὸν πάντες συνῆσαν οἱ ἐπίσκοποι· καὶ γράφει Κωνσταντῖνος, ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, πάλιν συλλεγῆναι σύνοδον, ἐπιψηφιουμένην ἃ διεβάλλετο Ἀθανάσιον, καὶ ἃ συνίστη τὸν Ἄρειον. καὶ εἰ μὲν φανείη ὀρθοδοξοῦντα τὸν Ἄρειον τῆς ἐκκλησίας διεστηκότα, εἰς εἰρήνην συμβιβάσαι τὴν διάστασιν· εἰ δ' αὐτὸς ἀπάτῃ κέχρηται, εἰς Ἀλεξάνδρειαν τοῦτον διαπεμφθῆναι, κἀκεῖ σὺν ἀκριβείᾳ ὑπ' ἐξέτασιν * ἄγεσθαι. τὴν δὲ διάσκεψιν τὴν περὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἄρειον πορευομένους ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ὁδοῦ πάρεργον ἐν Τύρῳ ποιήσασθαι. τριακοστὸν δὲ τοῦτο ἠνύετο ἔτος τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας· ἑξήκοντα δὲ ἐπίσκοποι τὴν ἐν Τύρῳ σύνοδον ἐπλήρουν, Διονυσίου τοῦ ὑπατικοῦ συναγαγόντος αὐτούς, μεθ' οὗ καὶ ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, καί τινες τῶν ἐν τέλει τῇ συνόδῳ συνέδρευον, παρῆν δὲ καὶ Ἀθανάσιος· ἀλλὰ καὶ Μακάριος ὁ πρεσβύτερος, στρατιωτικαῖς χερσὶν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, σιδηροδέσμιον αὐτὸν * ἀγούσης. πρώτην οὖν κατηγορίαν οἱ συκοφάνται τὴν περὶ τῆς λινῆς ἐσθῆτος προβάλλονται. ἀλλὰ ταύτην τὴν διαβολὴν, οὐκ ἐν Τύρῳ μόνον κινηθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἐν Νικομηδείᾳ ταῖς τοῦ βασιλέως ἐνηχηθεῖσαν ἀκοαῖς, Ἄπις τε καὶ Μακάριος οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας πρεσβύτεροι, ἐκεῖσε παρατυχόντες, ῥᾳδίως διήλεγξαν. διὸ τῶν μὲν συκοφαντῶν ὁ βασιλεὺς καθήψατο γράμμασιν· Ἀθανάσιον δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἰέναι προσετάξατο. καὶ τὰ γράμματα ἧκε πρὸς τὴν ἐν Τύρῳ σύνοδον, καὶ εἰς κατήφειαν τὴν περὶ τὸν Εὐσέβιον φατρίαν συνέστελλε, ἤδη πολλὴν ῥέουσαν κατ' Ἀθανασίου. ὅτι τε αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ᾐτιάσατο, καὶ ὅτι ἡ κατὰ τὴν λινῆν ἐσθῆτα συκοφαντία προείληφε δεινῶς τὸν ἔλεγχον· τῆς δὲ διαβολῆς ταύτης ἐκπεσόντες, τὰ περὶ Ἰσχύραν καὶ Μακάριον τὸν πρεσβύτερον προτείνουσιν. ὁ δὲ σοφὸς Ἀθανάσιος * παρεγράφετο μὲν κατὰ νόμους πρότερον τοὺς προσανεῖς ἐχθροὺς Εὐσέβιον, φησί, καὶ τοὺς ὁμόφρονας· ἠξίου δὲ πρὸ πάντων Ἰσχύραν * ἀποδειχθῆναι πρεσβύτερον. οὗ λειτουργοῦντος, ἐπιστῆναι φάσκει ἡ κατηγορία τὸν Μακάριον, καὶ λῃστρικὴν ἔφοδον, ἐξ ἀποστολῆς Ἀθανασίου· καὶ ἀνατρέψαι τὴν ἱερὰν τράπεζαν, καὶ τὸ μυστικὸν κατεάξαι ποτήριον, καὶ τὰ θεῖα τῆς γραφῆς βιβλία πυρὶ παραδοῦναι. ἀλλ' ὁ μὲν τὰ δύο ταῦτα νόμοις κοινοῖς ἀντιπαρετίθει καὶ * ἀντιπροὐβάλλετο· οἱ δὲ κριταὶ οὐκ ἤθελον κρίνειν, εἰς δὲ τὸ κρατῦναι τὴν συκοφαντίαν, ὅλον ἔτεινον τὸν λογισμόν. διὸ λόγον μὲν τῶν δικαίως λεγομένων οὐδένα εἶχον. εἰσάγεται δὲ ἡ περὶ τὸν Μακάριον καὶ Ἰσχύραν κατηγορία· καὶ τὸ μὲν πρόθυμον ἦν τῶν συκοφαντῶν ἀφόρητον, τὸ δὲ τῆς ἀποδείξεως ἄπορον, τὴν προθυμίαν ἐδείκνυ δυσσεβείας καὶ φθόνου κακούργημα. ἀναβολῇ δὲ καὶ τέχνῃ τὴν τῆς ἀποτυχίας αἰσχύνην * συσκιάζοντες, πρὸς τὸν Μαρεώτην τῆς αὐτῶν συμμορίας ἀποστέλλουσιν,

* Ἰσχύραν. ὁ ... al.
* al. ἀγ...
* ἀγαγούσης
* παρεγράψατο al.
* ἀποδειχθῆναι al.
* al. ἀντιπαρέβαλλον.
* al. συσκιάζοντες.

ἐκεῖσε

ἐκεῖσε τὴν ἔτασιν, ἐν ᾧ ἡ πρᾶξις προῆλθε, δεῖν γενέσθαι προφασισάμενοι. ὡς δ' εἶδεν ὁ Ἀθανάσιος οὓς * παρῃτήσατο κριτὰς στελλομένους (Θεογνίος γὰρ ἦν, καὶ Μάρις, καὶ Θεόδωρος, καὶ Μακεδόνιος, Οὐρσάκιος) διεμαρτύρατο πᾶσι τὸ περιφανὲς τοῦ ἀδικήματος· καὶ ὅτι Μακάριος μὲν, ὁ πρῶτος τὴν * γραφὴν ὑφιστάμενος, ἐν σιδήροις ἦν· Ἰσχύρας δὲ ὁ κατήγορος τοῖς ἐκδίκοις κριταῖς συνετέτακτο. ὡς δ' οὐ προσεῖχον ἡ σύνοδος οἷς ᾐτιᾶτο καὶ διεμαρτύρατο, διαλαθὼν πρὸς βασιλέα, ὅτι δὴ καὶ μετεκλήθη, ἀνεχώρησεν. οἱ δὲ τῆς Μαρεώτου κριταὶ, ἐκ * μονομερείας, ὡς αὐτοῖς τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος ὑπηγόρευεν, ὑπομνήματα συνταξάμενοι, πρὸς τὴν σύνοδον ἐπανήεσαν. αὕτη δὲ, πρὶν ἢ παραγενέσθαι τούτους, ἐρήμην Ἀθανασίου κατεδίκασε. παραγενομένων δὲ τήν τε καθαίρεσιν ἐπεκύρωσαν, καὶ λοιδορίαις ἐπεξῄεσαν. καὶ ταχέως πρὸς τὴν καθιέρωσιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας οἱ τὸ ἱερουργικὸν ἐξ ὧν ἔπραξαν ἀνοσιουργήσαντες, σπουδῇ παραγίνονται· καὶ τὸν Ἄρειον [illegible], οἱ μὲν περὶ Εὐσέβιον ἀσμένως προσδέχονται, οἱ δὲ τῆς ὀρθῆς ἀντεχόμενοι πίστεως, θέλοντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸν λόγον ὑπέχειν [illegible] καὶ παραγενομένως, [illegible] μεταπεμπόμενον, φθάνει γράμματα τοῦ βασιλέως καὶ Ἀθανάσιον πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλοντα ἥκειν, καὶ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν βασιλίδα παραγενέσθαι· καὶ εἰς ἀγωνίαν ἐμβάλλει τὴν σύνοδον. διὸ οἱ πλεῖστοι μὲν αὐτῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανίεσαν· οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον καὶ Θεογνίον τέως αὐτόθι χρονίζειν ἐγίνωσκον, τῇ παρολκῇ τοῦ καιροῦ τὴν ἀγωνίαν λῦσαι μηχανώμενοι. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τὸ * ἕτερον τῶν ἐγκλημάτων, ὃ τῷ Φιλουμένῳ χρυσίον ἔλεγον Ἀθανάσιον * διαπέμψαι, καὶ πρόσωπον διαλύεται, τοῦ βασιλέως ἐν προαστείῳ τῆς Νικομηδείας * Ψαμαθίῳ καλουμένῳ διατρίβοντος· καὶ ἀποστέλλεται εἰς Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τιμῆς Ἀθανάσιος, γράμματα βασιλικὰ τὴν ἀθῳότητα αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐκεῖσε διακηρύττοντα. παρῆν δὲ καὶ Ἄρειος, ἀποσταλεὶς (ὡς καὶ προείρηται) ὑπὸ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ ταράττεσθαι ἡ Αἴγυπτος ἤρξατο πάλιν. καὶ γράφει ταῦτα τῷ βασιλεῖ Ἀθανάσιος, καὶ μεταπέμπεται ὁ βασιλεὺς αὖθις τὸν Ἄρειον. ὁ δὲ τοῖς περὶ Εὐσέβιον κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν Καισαρείᾳ συμβάλλει, καὶ ἄλλα πάλιν κατ' Ἀθανασίου συκοφαντήματα ῥάπτεται. ὡς δ' ὀψὲ καὶ μόλις οἱ περὶ Εὐσέβιον τῇ βασιλίδι παρεγένοντο· τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἐγκλημάτων ἔλεγον, ὑπ' ἐξέτασιν μὴ ἀγαγεῖν· τὰ δὲ περὶ Ἰσχύραν καὶ ἐξετάσαι, καὶ σαφῶς εἰδέναι ὑπ' Ἀθανασίου τετολμῆσθαι. ὡσαύτως καὶ * ὡς τὴν σιτοπομπίαν, τὴν ἐξ ἔθους δι' Ἀλεξανδρείας τῇ Κωνσταντινουπόλει φερομένην, * κωλύσειεν· ἐν οἷς καὶ φωραθεὶς ἔνοχος Ἀθανάσιος, λαθραίως ἀναχωρήσας, τὴν δίκην ἔφυγε. συναρπαγεὶς οὖν τοῖς πλάσμασιν ὁ βασιλεὺς, εἰς τὰς * Γαλλίας οἰκεῖν ἐν Τριβέροις ὑπερόριον ἐκπέμπει τὸν πολύαθλον Ἀθανάσιον. θορύβου δὲ καὶ ζάλης τὴν Αἴγυπτον ἐκκυμαινόντων, καὶ λοιμοῦ δίκην τῆς αἱρέσεως τὰ τῶν ἐκκλησιῶν λυμαινομένης, ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κατά τι προάστειον τῆς Νικομηδείας, ἓν καὶ τριακοστὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύσας ἔτος, μεθίσταται τῶν ἐνταῦθα, ἄγων ἀπὸ γενέσεως πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν.

* al. παρῃτήσατο.
* συγγραφὴν. M. M.
* al. μονομερίας τῆς ὑπομνηματικῆς.
* ἕτερον. M. M.
* al. διαπέμψαι.
* al. Ψαμαθίῳ.
* al. ὡς τὴν σιτ.
* al. κωλύσειεν.
* al. Γαλλίας ἐν Τριβέροις.

simulantes eo in loco examen eorum, quæ ibi gesta essent, fieri oportere. Cum autem Athanasius videret eos mitti, quos reiecerat iudices, Theognium, Marin, Theodorum, Macedonium, Vrsacium, proclamauit, & contestatus est omnibus, maxime manifestam esse iniuriam: Macarium quoque presbyterum in vinculis haberi, qui prior accusationem instituisset, accusatorem vero Ischyram illegitimis adiungi iudicibus. Cum videret nullam sui rationem à Patribus in Synodo haberi, clam ipsis decessit, & ad Imperatorem quasi accersitus accessit. Qui vero missi erant in Mareotem, ex vna solùm parte (quemadmodum ipsis mendacium, atque inuidia imperabat) facto accusationis libello, ad Synodum reuersi sunt, quæ Synodus antea iam absentiæ caussa S. Athanasium condemnarat. Cum autem rediissent, condemnationem confirmarunt multis calumniis additis, & festinantes Tyro Hierosolymam ad festum consecrationis Ecclesiæ, nefarius nimirum, ac pollutis manibus fuerunt, qui statim eo venerunt, & Eusebiani Arium Præfecti loco recipiunt. Fideles autem auersati sunt detinentes, vt Alexandriæ Arius eorum, de quibus accusaretur, rationem redderet, quam vbi accepit, captus est. Dum hæc ita geruntur, redditæ sunt Imperatoris litteræ, vt Athanasius ad ipsum veniret, iubentes, & Arium quoque quamprimum Constantinopolim venirent. Hæ litteræ mœstitiam Synodo pepererunt. Quamobrem plurimi domum regressi sunt, Eusebius vero, & Theogonius interim ibi moram trahere decreuerunt, temporis mora soluere mœrorem cogitantes. Interea temporis alterum crimen, de auro ad Philomenum misso, S. Athanasius diluit coram Imperatore, in Psamathia in suburbio Nicomediæ agente, & cum honore mittitur Alexandriam, cum Imperatoris litteris, innocentiam eius populo declarantibus. Aderat etiam Arius missus, vt diximus, ab Hierosolymitanis, & iterum turbatur Ægyptus, quod Athanasius Imperatori significauit, qui Arium mox euocandum curat. Eusebius & Arius in via Cæsareæ conueniunt, & alias rursum in sanctum virum calumnias confingunt. Vt autem serò tandem, & ægrè Eusebiani Constantinopolim venerunt, cætera crimina dicebant in examen non venisse: de Ischyra verò examinasse, & apertè cognouisse quæcunque Athanasius ausus esset. Similiter quod rei frumentariæ procurationem inhibuisset, quæ de more Alexandria Constantinopolim importabatur, cuius furti Athanasius reus occulte fugisset. Itaque persuasus Cæsar, & ad iram commotus, exsilio multat Athanasium, in Galliam ad Treuiros abire iussum. Turbis igitur & seditione non vulgari orta in vniuersa Ægypto, & hæresi instar pestis omnes Ecclesias inficiente, Constantinus finem viuendi fecit in quodam suburbio Nicomediæ, triginta vno annis in regno consumptis, totum vitæ eius tempus sexaginta quinque annis completum.

Athanasius apud Treuiros exsulat.

ATHANASII Vita.

Reliquit autem testamentum cuidam sacerdoti Ariano, præcipiens illud Constantio cognomini reddi. Hoc enim testamento paternum pro Occidente, Orientis imperium pro hæreditate obueniebat. Sed fraudulentus ille, multis interrogantibus, an Imperator testamentum fecisset, factum esse negauit, habens domi adiutores eunuchos. Paulo post venit ad eum Constantius, cui presbyter occulte prius testamentum exhibet, vnam gratiam hanc postulans, vt cum Ario sentiret. Eusebiani per hunc presbyterum aditum ad Constantium adepti, Eusebiumque Præpositum, & per illum reliquos eunuchos: quin & reginam ad Arianam hæresim conuertunt, & Arij [illegible] [illegible]. Hac autem tempestate Maximus Ecclesiæ Hierosolymitanæ præerat, & Alexander Constantinopolitanæ: Athanasius vero exsulabat. Arius autem veniens Constantinopolim, Dei Ecclesiam corrumpere satagebat, sed dignum factis suis finem consecutus est. Precibus enim sancti Alexandri Episcopi Constantinopolitani, in secessu regiæ vrbis visceribus deiectis vitam exhalauit. Sectatores igitur Arij paulo antea quieti, postea multa conturbabant, opportunam se nactos occasionem ratti tempore exsilij Athanasij. Sed Dei prouidentia præuertit eos, Athanasium ab exsilio reuocans regiis litteris: quibus illum Constans Occidentis Imperator Alexandriæ, commeatu dato, restituit, & quotquot Orthodoxi erant libenter pastorem susceperunt. Hæretici contra seditiones mouent, quæ caussam exhibuerunt Eusebij asseclis, calumniandi eum apud Imperatorem Constantium, & calumniis adeò Imperatorem ad iram prouocarunt, vt eum iterum exsilio damnaret. Hi mortui cuiusdam manu resecta ad calumniam sancto viro faciendam abusi sunt. Arsenio enim cuidam dicebant ab Athanasio amputatam esse, qua ad veneficium vteretur. Atqui exsilij decretum nondum fertur, sed concilium Tyri, mandante Constantio, agitur. Igitur Archelaum Domesticum, eademque sentientem mittit Tyrum cum Præside * Phœniciæ, vt concilio cum Eusebianis intersint, & quæ aduersus Athanasium dicerentur, expendant. Tempus itaque Tyri extraxerunt, more colorem impij prætexentes, quasi Alexandria accusatores exspectarent, quorum in conspectu crimen commissum esset, & Arsenium probe nossent. Sic autem dispensante diuina prouidentia res gesta est. Erat enim Arsenius ille lector Alexandrinæ Ecclesiæ, qui cùm ob flagitium aliquod pœnas dare deberet, à beato Athanasio liberatus, fuga salutem sibi quærebat. Cùmque exsul non appareret, hinc calumniandi audaciam impij rapiunt. Sed commiseratione ductus Arsenius, quod qui se liberarat, pateretur (accusationis fama vbique vagante, dum cunctatur Synodus) Tyrum aduolauit,

Arij vindicta. Basilica Alexandri Constant.

* Nuntius est Metaphrasta.

καταλείπει δὲ τὴν διαθήκην πρεσβυτέρῳ τινὶ, τὴν Ἀρείου λύσσαν νοσοῦντι, προστάξας τῷ συνωνύμῳ ταύτην ἐγχειρίσαι Κωνσταντίῳ· * δι' αὐτῆς γὰρ αὐτῷ ἡ ἐν τῇ τάξει βασιλείας ἀρχὴ εἰς κλῆρον αἱ τῆς * ἑσπερίας ἀφωρίζετο. ἀλλ' ὁ δόλιος, πολλῶν πυνθανομένων, εἰ βασιλέως διαθήκη προεγεγένητο, οὐκ ἔφασκε, συνεργοὺς ἔχων τὰ ἔνδον τοὺς [illegible] εὐνούχους. μετ' ὀλίγον δὲ, πρὸ τῶν ἄλλων παραγενομένῳ Κωνσταντίῳ τὴν τοῦ βασιλέως ἐγχειρίζει διαθήκην λαβεῖν· ἓν χάριν αἰτῆς τὸ [illegible] αἰτεῖ τῆς [illegible] αὐτοῦ καὶ ὀρθῆς πίστεως τὴν προδοσίαν. οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον παρεισδῦσιν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου πρὸς Κωνστάντιον λαβόντες, Εὐσέβιον τὸν πραιπόσιτον, καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς ἄλλους εὐνούχους, καὶ δὴ καὶ τὴν βασιλίδα τῆς αἱρέσεως ποιοῦσι [illegible] ἱερᾶς καὶ τὰ Ἀρείου πάλιν ἐκράτυνε. τῆς δ' ἀρχιερατικῆς θρόνων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Μάξιμος μὲν τῆς Ἱεροσολύμων εἶχε τὴν ἱερωσύνην, Ἀλέξανδρος δὲ τῆς βασιλίδος, Ἀθανάσιος δὲ ἦν [illegible]. Ἄρειος δὲ παραγεγονὼς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν τοῦ Θεοῦ διαφθείρειν ἐσπούδαζε ἐκκλησίαν. ἀλλ' ὁ φιλάνθρωπος οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' [illegible] δικαίαις δὲ τοῦ ἱεροῦ Ἀλεξάνδρου [illegible] προσευχαῖς, αὐτῇ [illegible] ἐκκενοῦται τὸν Ἄρειον, καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀθρόον διαρραγέντα κάτω [illegible], τῆς ζωῆς ἀπαλλάττεται. μικρὸν δὲ τὰ τοῦ Ἀρείου ἡσυχασάντων, αὖθις [illegible] τὸ [illegible] Ἀθανασίου μέγα ὅπλον αὐτοῖς, εἰς τὸ κατασκευάσασθαι ἃ διενοοῦντο, νομίζοντες. ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια τὴν αὐτῶν σπουδὴν προφθάσασα, Ἀθανάσιον ἐπανάγει τῆς ὑπερορίας, γράμμασιν ὀχυρωμένον βασιλικοῖς· οἷς αὐτὸν ὁ τῆς δύσεως ἔχων τὸ σκῆπτρον Κώνστας ἐφοδιάζων, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐξαπέστειλε. καὶ ἥδιστα μὲν τὸν ποιμένα, ὅσοι τῆς ὀρθοδοξίας ἦσαν, ἐδέχοντο· τὸ δὲ αἱρετίζον στάσεις ἐκίνει, καὶ * τοῖς περὶ Εὐσέβιον ἀφορμὰς παρέχον διαβολῆς, πάλιν τὸν Ἀθανάσιον πρὸς [illegible]. καὶ [illegible] ταῖς διαβολαῖς εἰς ὀργὴν τὸν βασιλέα [illegible], ὡς [illegible] τῆς ὑπερορίας καταψηφίσασθαι. οὗτοι δὲ νεκροῦ τινὸς χεῖρα εἰς ὅπλον συκοφαντίας κατὰ τοῦ ὁσίου ἐκκόψαντες, καθωπλίσαντο. Ἀρσενίου δὲ ταύτην ἐφήμιζον καὶ ὑπὸ Ἀθανασίου μὲν ἐκκεκόφθαι, εἰς δὲ αὐτοῦ ταύτην μαγικῆς τέχνης ὄργανον. καὶ ἡ μὲν τῆς ὑπερορίας ψῆφος οὐ λύεται. συνέδριον δὲ ἐν Τύρῳ, βασιλέως προστάττοντος, συναθροίζεται· καὶ προχειρίζεται τὸ βασιλικὸν βούλημα ἄνδρα συνέστιον καὶ ὁμόφρονα, Ἀρχέλαον ὄνομα, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν Φοινίκης ἄρχοντα συνεδρεύσαι τοῖς περὶ Εὐσέβιον, καὶ συνδιασκέψασθαι, ἃ κατὰ τοῦ Ἀθανασίου συνεσκεύαστο. ἐχρόνιζον οὖν οἱ ἐν Τύρῳ, καὶ μὲν οἱ δυσσεβεῖς ἐπλάττοντο, τοὺς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας κατηγόρους ἀναμένοντες οὓς καὶ τοῦ μύσους αὐτόπτας, καὶ τὸν Ἀρσένιον καλῶς ἐπιγινώσκειν, δῆθεν [illegible]. ὡς δ' ὁ τὸ [illegible] ἔδειξε κατὰ θείαν πρόνοιαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ Ἀρσένιος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας ἀναγνώστης, καί ποτε δίκην αἰσχρᾶς αἰτίας μέλλων ὑπέχειν ἐξαρπάζεται μὲν ὑπὸ Ἀθανασίου, δρασμῷ δὲ τὴν σωτηρίαν χαρτοῦται, καὶ τὸ ἀφανὲς τῆς φυγάδος θάρρος τῷ πλάσματι * τοῖς δυσσεβέσιν ὑπετίθετο. ἀλλ' οὐκέτι λαβὼν τὸ στερρὸς ὁ Ἀρσένιος· ἐν γὰρ τῷ βραδύνειν τὸ συνέδριον, ἡ τῆς συκοφαντίας φήμη πανταχοῦ διέδραμε· πρὸς τὴν * Τύρον παραγίνεται,

* διὰ ταύτης.

* al. ἑσπερίας.

* al. τῆς.

* τῆς ἀνανεώσεως.

* al. Τύχη.

κρεῖσσον λογιζόμενος, εἰ δέοι, αὐτὸν καὶ τεθνάναι, ἢ δι' αὐτὸν τὴν οἰκουμένην περὶ τηλικούτου ἀνδρὸς σκανδαλίζεσθαι. ἐμφανίζεται δὲ κατὰ μυστικὴν ὁμιλίαν τῷ σεβασμίῳ Ἀθανασίῳ, καὶ δέχεται βουλὴν λανθάνειν πάντας πρὸ τῆς δίκης· ἵνα μή τι κακὸν αὐτὸς παρὰ τῶν συκοφαντῶν πάθοι, ἢ τὸν ἔλεγχον ἄφυκτον τοῦ * δράματος συνιδόντες, εἰς ὑπέρθεσιν τὸ ἔγκλημα διαλύσωσιν. ἀθροίζουσιν οὖν τὸ συνέδριον· καὶ πρῶτα τῇ συκοφαντίᾳ, γύναιον αὐτῷ ἐπαφιᾶσι μοιχείαν αἰσχρολογούμενον. εὐθὺ δὲ τὸ ἀναιδὲς ἐκεῖνο καὶ μεμισθωμένον γύναιον, νύκτωρ ἄκουσα φθορὰν ὑποστῆναι ἐπιπεσόντος αὐτῇ Ἀθανασίου. συνῆν δὲ τῷ τῆς παρθενίας ἐραστῇ καὶ Τιμόθεος, ὁ αὐτοῦ πρεσβύτερος, καὶ βουλὴν σοφίας, μᾶλλον δὲ θείας ἐπιπνοίας βουλεύεται δι' ἧς τὸ κακομήχανον τῶν δυσσεβῶν ῥᾳδίως ἔμελλεν ἀπαιτεῖσθαι τὸν ἔλεγχον. ἐπεὶ γὰρ εἰς πρόσωπον ἤχθησαν τοῦ γυναίου· ὁ μὲν κατηγορούμενος, ἡσυχῇ θεὸν ἐδυσώπει· Τιμόθεος δὲ ἀναιδῶς λεγομένης τῆς μαινάδος, καὶ τὸν Ἀθανάσιον (ὡς ἐδιδάχθη) φθορέα καλούσης· ὁ πρεσβύτερος, ὡς δῆθεν Ἀθανάσιος, εἰπέ μοι, ὦ γύναι, φησίν, ἐγὼ παρὰ σοὶ ἔμεινα; ἢ σύ με ἐν οἴκῳ τῷ σῷ ὑπεδέξω; ἢ νύκτωρ σε ἐβιασάμην; ἡ δὲ, οἷα γυνὴ ἄρτι ἐκ δημοσίου τέγους, ἀναιδεῖ προσώπῳ καὶ ἀτενέσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς τὸν Τιμόθεον ἀποβλέψασα, σὺ εἶ ὁ τὴν βίαν μοι ἐπενεγκὼν καὶ τὴν φθορὰν νύκτωρ, ἀνεβόα· καὶ πρὸς τοὺς κριτὰς ἐπιστραφεῖσα, τοῖς φρικτοτάτοις ὅρκοις ταῖς διαβολαῖς συνῆπτεν ὡς δεῖν, τὸν Τιμόθεον πάλιν δακτυλοδεικτοῦσα καὶ ἕλκουσα, οὗτός ἐστιν, καὶ οὐκ ἄλλος ὁ ἐμὸς φθορεύς. οἱ δὲ κριταὶ σὺν τοῖς δορυφόροις, τῆς μαχλάδος μὲν κατεγέλων· Ἀθανάσιον δὲ, τῆς συνέσεως ἐθαύμαζον, ὅπως σιγῶν τὸ κατ' αὐτοῦ ἔγκλημα εἰς τοὺς κατηγόρους περιτρέψας, ἀναιδεστάτους συκοφάντας ἀπέδειξεν. αὐτοὶ δὲ ἑαυτῶν οὐδὲν ἀμείνους εἰς τὸ φροντίσαι τοῦ δικαίου γεγόνασιν. οἱ δὲ κατήγοροι, δέον αἰνεῖν, καὶ χάριν εἰδέναι, εἴ τις αὐτοὺς μὴ ἀπαιτοίη τὴν τῆς συκοφαντίας δίκην· * οἱ δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἀρσενίου δεξιὰν τὴν γλῶσσαν ὁπλίζουσι, καὶ φόνον ἅμα καὶ γοητείαν τῷ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῇ προσάπτουσιν. ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν τῷ ἀταράχῳ καὶ τῆς φωνῆς καὶ τῆς γνώμης, καὶ τίς γάρ ἐστι φησὶν ἐξ ὑμῶν, ὁ γινώσκων τὸν Ἀρσένιον, ἢ τὴν αὐτοῦ δεξιάν; φαμένων δὲ οὐκ ὀλίγων, οὓς εἶχε τὸ συνέδριον σὺν τοῖς κατηγόροις, ὡς σαφῶς εἰδεῖεν τὸν Ἀρσένιον. καὶ ἐπεὶ βεβαίως καὶ ἀκριβῶς, ὁ Ἀθανάσιος ἔφησε, γινώσκειν συνωμολόγησαν τὸν Ἀρσένιον, ὁ δὲ πάρεστιν εἰσίτω. εἰσελθόντος δὲ, πάλιν ἐπηρώτα, εἰ τὸν εἰσαχθέντα ἴσασιν, ὡς εἴη Ἀρσένιος; τῶν δὲ οὐκ ἐχόντων ἀρνήσασθαι, ἕλκει τὸν αὐτὸν μᾶλλον τοῦ βήματος ἐγγύτερον. καὶ * πρῶτον τὴν δεξιὰν ἀνατεῖναι κελεύσας χεῖρα, εἶτα καὶ τὴν ἀριστεράν, ἀνέκραγεν· ἰδοὺ Ἀρσένιος, ἄνδρες πολῖται· ἰδοὺ καὶ αἱ δύο τούτου χεῖρες, ὦ θαυμάσιοι δικασταί. εἰπάτωσαν οὖν οἱ κατήγοροι, τίνος ἐστὶν ἡ χείρ, καὶ τίνος αὐτὴν ἐξέκοψαν; ἐφ' ᾧ γὰρ ταύτῃ ἐχρήσαντο, οὐκέτι λοιπὸν οὐδενὶ ἀμφισβήτησις· ἐχειροκόπησαν γὰρ ἄνθρωπον, ὡς ἂν ἡμᾶς θανατώσωσιν. ἀλλ' ὁ μὲν οὕτω τὰ τῶν ἀντιπάλων πάντα διέλυε μηχανήματα. οἱ δὲ κριταὶ τυφλοὶ καὶ κωφοὶ ἐκ τοῦ ζητεῖν ἀρέσκειν Κωνσταντίῳ γεγονότες, καὶ ὡς ὢν ἐπίκλινοι τοῖς αἱρετίζουσιν, ἀπέλιπον τὸ βῆμα, καὶ σιγῇ διδόναι τὰ ἐλεγχόμενα ἐβιάζοντο. ὑποχωρησάντων δὲ τούτων·

* πλάσματος, al. δραματουργίας.

Timotheus presbyter Athanasii.

* al. αἰδεῖ.

* al. πρότερον.

ratus sibi potius moriendum esse, si necesse sit, quam vt Athanasij caussa Ecclesiam prodat. Itaque secreto se exhibet S. Athanasio, cui is consilium dedit, ne ante sententiam spectandum se exhiberet, ne quid mali ab inimicis pateretur, aut sollicitè cogitarent de dilatione, & soluerent hanc accusationem. Conuocato itaque concilio, primum accusationem illi de adulterio intenderunt, adducta muliere quadam impudica, quæ impudens, & mercede conducta, ingenti clamore iactaret, se noctu ab Athanasio per vim constupratam. Erat autem cum illo Timotheus presbyter, & consilium sapiẽs plane ac diuinum capiunt, quo statim accusatorum calumnia concidit. Cum in conspectum mulieris venissent, Athanasius quidem tacite DEVM precatur: Timotheus vero (impudente muliere Athanasium illum, vt edocta erat, corruptorem suum vocante) presbyter, quasi Athanasius esset: Dic mihi, inquit, mulier, egone apud te diuersatus sum, vel tu me domum tuam admisisti, vel noctu te violaui? Ipsa verò, vt meretrix vulgaris, impudenti vultu, & fixis oculis Timotheum aspiciens: Tu es, qui noctu me inuitam compressisti, & ad iudices iurata vociferabatur, Timotheum digito ostendens, ac trahens: Hic est, non alius, qui me corrupit. Cognita insani scorti temulentia, iudices cum satellitibus ridebant, & prudentiam sancti Athanasij mirabantur, quod tacendo accusationem in aduersarios retorquens impudentem esse calumniam demonstrasset. Ipsi vero seipsis meliores non sunt redditi, vt ius, & æquum seruarent. Accusatores verò, quos beneficij loco ducere oportebat, quod calumniæ pœnam effugerent, mox ad dextram Arsenij se conuertunt, & cædem simul, & præstigias illi obiiciunt. Tum Athanasius interrita voce ac mente ad eos: Quis vestrum nouit Arsenium, aut hanc esse ipsius dextram scit? Respondentibus autem plurimis ex accusatoribus, se probe nosse Arsenium. Tum Athanasius: Quandoquidem, ait, constanter ac firmiter confessi sunt, se nosse Arsenium, adest ille, ingrediatur. Vt autem Arsenius aduenit, interrogat iterum; an adductum nossent? an esset Arsenius? Cùm illi negare non possent, traxit illum propius in iudicium, & primum dexteram tendere iubens manum, deindè & sinistram, clamauit: Ecce Arsenius, ô ciues: ecce etiam manus hominis: ô mirandos iudices! Dicant igitur aduersarij, cuius sit illa manus, & vnde illam resecuerint: quo enim fine hac vsi sunt, nemini amplius dubium esse potest. Homini enim manum amputarunt, vt nos occiderent. Sic ille iterum dolos eorum euertit. Sed iudices cæci, & muti, cùm quia Constantio placere studebant, tum quia hæreticis addicti erant, deserentes iudicium, confutatam calumniam tegere nitebantur. Decedentibus illis,

ATHANASII Vita.

calumniæ non amplius ab aduersariis intenduntur, sed impudenter cædem tertium iam victori intentant. Hi quidem verbis, illi vero manibus eum pulsabant: alij comminabantur ei mortem ab Imperatore illatum iri. Itaque Archelaus Athanasium, quem iam impij dilaceraturi erant, vix domo egressus (tametsi conciliij respectum non haberet, naturali tamen quadā verecundia tenebatur,) satellitibus periculo eripit, occultamque fugam apparat, ac suadet. Rursus igitur aduersarij eius Concilium cogentes, nefanda, atque conficta crimina ei, vt capiatur, obijciunt. Quæ mendacia diuersis libellis inscripta Constantio mittunt, ac toto pene terrarum orbe spargunt. Itaque sancto Athanasio omnis locus perfugium præbuit, quia valde quærebatur, adeò vt scienti, & non indicanti Athanasium capitale foret: præmia vero proponerentur iis, qui aut viuum adducerent, aut caput adferrent. Qua re cognita, adamantinæ homo patientiæ in fouea aquam non habente, totos sex annos latens contriuit. Pridie vero eius diei qua prodendus erat ille locus, reuelatione quadam diuina in alium locum profugit, & in Occidentem venit, imperante ibi Constante, suo & fratris sui Constantini imperio. Etenim illum exercitus affectato imperio interfecerat. Tum Athanasius profectus Romam ad Iulium Pont. commemoratis ipsi omnibus, quæ ab Arianis passus esset, in conspectu Constantis Imperatoris, & Synodum Antiochiæ ad euersionem Orthodoxæ fidei coactam esse, & Georgium sibi successorem illos contra legem dedisse, & pro illo etiā Gregorium. Eusebius quidem iis peractis quæ volebat, legationem ad venerandum Iulium Pont. Rom. legauit, hoc agens, vt Athanasium vna damnaret. Iulius vero, acceptis ab Eusebio litteris, tantum abest vt damnandum, vt etiam absoluendum compererit, iniuria affectum litteris confirmatum Alexandriam mittit, & postliminio restituit, non parum reprehendens eos, qui iniuste eum loco deturbassent. Ariani Constantium magis magisque deprauantes, Gregorium, quem illi ordinauerant, Alexandriam armata vi deducendum curant (quibus præerat copiis Syrianus) quæ quinque millium erant. Igitur S. Athanasius exercitum fugit, & milites, qui in eius necem conspirarant: & iterum Romam se contulit. Gregorius autem impius Ecclesiam occupauit. Alexandrini id factum non ferentes, Ecclesiam S. Dionysij incenderunt. Igitur S. Paulus Constantinopoleos Episcopus vna cum Athanasio exsulans Romæ erat, & palmæ socius fuit. Constans autem scribit fratri Constantio, vrgente simul ipsum Iulio Pontif. vt proprios episcopatus reciperent affecti iniuriâ. sed vt nihil effectum est, postulant igitur Athanasius, & Paulus, vt Oecumenica Synodo decernantur, quæ ad fidem Orthodoxam, & eos pertinerent: [quod tis violatis simul fides etiam casura esset.]

κίνησις οὐκέτι συκοφαντιῶν, ἀλλ' ἀναιδῶς μιαιφονίας κατὰ τοῦ ἐκ τρίτου ἀναρρήγνυνται. καὶ οἱ μὲν λόγοις· οἱ δὲ, καὶ χερσὶ τὸν νικητὴν προὐπηλάκιζον· οἱ δὲ καὶ τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως ἐπισείοντες θάνατον. ὁ δὲ Ἀρχέλαος μέλλοντα διασπᾶσθαι τὸν ὅσιον ὑπὸ τῶν δυσσεβῶν, μόλις τῆς οἰκίας καταβὰς (εἰ γὰρ καὶ πρὸς τὴν κρείττω οὐχ ἑώρα, ἀλλ' οὖν εἶχέ τινα τῆς φύσεως αἰδῶ) μετὰ καὶ τῶν δορυφόρων ἐξαρπάζει, καὶ δρασμὸν κρύφιον αὐτῷ παρασκευάζει, καὶ ὑποπέμπεται. οἱ δὲ δυσσεβεῖς συνεδρεύσαντες αὖθις γράφουσι τὸν ἀναίτιον αἰτίαις ἀτόποις, ἃς αὐτοὶ συνέπλασαν ἀλύτοις· καὶ διαφόροις βιβλιδίοις ἐγκατατιθέμενοι τὰ τοῦ ψεύδους, πρός τε Κωνστάντιον καὶ πάσῃ διαπέμποντες τῇ οἰκουμένῃ· καὶ γίνεται τῷ πολυάθλῳ πᾶσα χώρα φυγὴ σφόδρα ζητουμένῳ. [καὶ] ἡ ζήτησις τοῖς μὲν συνειδόσι, καὶ μὴ καταμηνύουσι, ζωῆς ἀξιομισθον ἐπέβαλε τὴν ζημίαν· τοῖς δὲ κομίζουσιν ἢ ζῶντα, ἢ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, δωρεαὶ προὐτίθεντο μεγάλαι. ὁ συνιδὼν ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀδάμας, ἐν λάκκῳ ὕδωρ μὴ ἔχοντι ἐπὶ ἓξ ἔτεσι λαθὼν, ἐκαρτέρει. ὡς δὲ καὶ τὸ χωρίον ἐκεῖνο προδίδοσθαι ἔμελλε· θείας ὄψεως τὴν προδοσίαν τῷ θεράποντι πρὸ μιᾶς ἡμέρας μηνυσάσης· κἀκεῖθεν ἀποδιδράσκει, καὶ πρὸς τὴν δύσιν ἀπαίρει· τοῦ Κώνσταντος ἤδη τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, οὐ τὴν ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ Κωνσταντίνου. καὶ γὰρ αὐτὸν τὸ στρατιωτικὸν τυραννίδι ἐπιθέμενον ἀνεῖλον. διδάσκει τοίνυν ὁ ἀοίδιμος διὰ συνεδρίας Ἰουλίου τοῦ Ῥώμης τὸν βασιλέα Κώνσταντα τὰς συσκευὰς, ἃς ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν ὑπέστη· καὶ τὴν σύνοδον τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπὶ διαστροφῇ τῆς πίστεως συγκροτηθεῖσαν· καὶ ὡς Γεώργιον εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον ἐκθέσμως χειροτονήσαντες, ἐγκαθιδρύσαιεν· καὶ οὐκ ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἐκείνου Γρηγόριον. Εὐσέβιος μέν τοι διαπραξάμενος ἃ ἐσπούδαζε, διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν ὅσιον Ἰούλιον, κοινωνὸν λαβεῖν τῆς Ἀθανασίου καθαιρέσεως μηχανώμενος. ὁ δὲ, ἐξ ὧν ἐκεῖνος ἔγραφεν, οὐ κατάκρισιν, ἀθῴωσιν δὲ μᾶλλον Ἀθανασίου συνορῶν, γράμμασι τὸν ἠδικημένον ἐπιρρώσας, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀποστέλλει· ἐν οἷς καὶ τοὺς αὐτὸν καθελόντας δικαίᾳ καὶ οὐ μικρᾷ μέμψει μετῆλθε. ἀλλ' οἱ τῆς Ἀρείου λύσσης *ὑποθήξαντες ἐπὶ πλέον τὸν Κωνστάντιον, ὃν αὐτοὶ κεχειροτονήκασι Γρηγόριον ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν στρατιωτικῇ χειρὶ ἐκπεμφθῆναι καταπράττονται (Συριανὸς ἦν στρατηγὸς τῆς τοιαύτης παρατάξεως) καὶ ὁ στρατὸς εἰς πέντε χιλιάδας ἀπηρτίζετο. διαφεύγει δ' οὖν ὁ σοφὸς Ἀθανάσιος τόν τε στρατηγὸν, καὶ τοὺς στρατιώτας πνέοντας κατ' αὐτοῦ τὸν φόνον, καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἀνάγεται. ὁ δὲ δυσσεβὴς Γρηγόριος τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκράτησε· καὶ ἡ πόλις τὸ συνενεχθὲν οὐκ ἐν τῷ ἀνεκτῷ θεμένη, τὴν καλουμένην Διονυσίου ἐκκλησίαν ἐνέπρησαν. συνῆσαν οὖν ἀλλήλοις φυγάδες ὄντες ὅ τε σεβάσμιος Ἀθανάσιος, καὶ Παῦλος, τοῖς ἴσοις ἀριστείοις κοσμούμενοι. γράφει δὲ Κώνστας πρὸς ἀδελφὸν Κωνστάντιον, συμπαρορμῶντος αὐτὸν καὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἰουλίου, ὥστε τὰς ἰδίας ἐπισκοπὰς ἀναλαβεῖν τοὺς ἠδικημένους. ὡς δ' οὐδὲν ἤνυσεν· ἀξιοῦσιν αὐτὸν οἱ περὶ Ἀθανάσιον οἰκουμενικῇ συνόδῳ τὰ περὶ αὐτοὺς τε καὶ τῆς συνταραττομένης πίστεως ἐπικριθῆναι

ἐπὶ ἓξ ἔτη δὲ λέγει Ἀθανάσιος ἐν τῷ λάκκῳ.

* ὑποθηξάμενοι. M.N.

καὶ κα-

καὶ κηρύσσεται γνώμῃ τῶν δύο βασιλέων ἡ κατὰ Σαρδικὴν οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἑνδέκατον δὲ ἦν ἔτος ἀπὸ τῆς τελευτῆς Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς τῶν βασιλέων. ἐκ μὲν δὲ τῆς ἑσπέρας, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους συνῆλθον ἐπίσκοποι· ἐκ δὲ τῆς ἀνατολῆς, ἓξ μόνοι καὶ ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς Μαρεώτου Ἰσχυρᾶς ἠριθμεῖτο ὡς ἐπίσκοπος. ὡς δὲ ἐν τῇ Σαρδικῇ συνήεσαν ἅπαντες· οἱ τῆς ἀνατολῆς εἰς ὄψιν τῶν ἑσπερίων ἐλθεῖν ἀπηρνήσαντο, εἰ μὴ πρότερον τοὺς περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον τοῦ συλλόγου ἀπελάσωσι. Πρωτογένης δὲ ὁ Σαρδικῆς ἐπίσκοπος, καὶ Ὅσιος ὁ Κουδρούβης, καὶ οἱ λοιποὶ * ἑπόμενοι, οὐδ᾽ εἰς ἀκοὴν τὴν ἔκθεσμον αὐτῶν ἀξίωσιν παρεδέξαντο, ἄνδρας οὓς συνῆλθον κρῖναι, ἀκρίτως καταγκρῖναι, καὶ ἀπελάσαι. ἐξ οὗ, οἱ μὲν τῆς ἀνατολῆς σχισθέντες τῶν ἐν Σαρδικῇ, ἐν τῇ Φιλίππου πόλει συναθροίζονται· καὶ τὸ ὁμοούσιον οὐκέτι γνώμῃ ὑφαλῷ, ἀλλ᾽ ἐμφανεστάτῃ καὶ γλώσσης θρασύτητι ἀναθεματίζουσι, καὶ τὸ ἀνόμοιον δογματίζουσι, καὶ τὰ δυσσεβῆ ψηφίσματα πανταχοῦ διαπέμπονται. οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ, πρότερον μὲν τῶν ἀποσχισάντων ἐρημίαν κατεψηφίσαντο· εἶτα, τοὺς Ἀθανασίου κατηγόρους συκοφάντας ἀποφήνας, καθαιροῦσι τοῦ ἀξιώματος· καὶ τρίτον, τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸν ὅρον κρατύνουσι, καὶ * ἀνακηρύττουσι τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ πᾶσι, τὸ ἀνόμοιον δὲ ἀποκηρύττουσι· καὶ γράμματα πρὸς πάσας τὰς οἰκουμένας ἐκκλησίας διαπέμπονται. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς τὰ κατὰ τὴν Σαρδικὴν συνεχθέντα· διδάσκει μὲν παραυτίκα τὸν ἀδελφόν, ἀποδοθῆναι δὲ Παύλῳ, καὶ Ἀθανασίῳ, καὶ τοῖς περὶ αὐτούς, τοὺς οἰκείους θρόνους. ἅμα μὲν παρῄνει, ἅμα δὲ καὶ * παρεκελεύετο. καὶ Ἀθανάσιος μὲν ὕστερον, ἐλαυνόμενος ταῖς τῶν Ἀρειανῶν ἐπιβουλαῖς, καὶ τῇ Ῥώμῃ προσέδραμεν· ὁ δὲ τῆς δύσεως βασιλεὺς πάλιν γράφει τἀδελφῷ, ὡς εἰ μὲν (προθύμως) προσδέξοιτο τὸν ἄνδρα, καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν ἀποδίδωσι θρόνον, ἕτοιμός ἐστιν ἐκπέμπειν τὸν Ἀθανάσιον· εἰ δὲ μὴ βούλοιτο, αὐτὸς δι᾽ ἑαυτοῦ τῷ δικαίῳ γένοιτο τιμωρός. καταδύεται δὲ ὁ Κωνστάντιος εἰς δέος· καὶ διὰ γραμμάτων, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρίς, φιλανθρωπίαν ἐπαγωγόν τι καὶ θελκτήριον, καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν τὸν πολύαθλον Ἀθανάσιον. καὶ μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἀποστέλλει τοῦτον ὁ τῆς ἑσπέρας βασιλεύς, καὶ Ἰουλίου τοῦ ἀρχιερέως γράμμασιν αὐτὸν [illegible] ἐφοδιάζοντος. Κωνστάντιος δὲ ὑποδεξάμενος εἰς τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀποκαθίστησιν, ὑπομνήσας πρότερον ὀνειδιστικῶς καθυποβάλλων ἀποδράσεως, ἔλεγε, μεγάλην ἐμὴν λοιδορίαν * κατέγνως, καὶ ὅτι γε περὶ σοῦ φιλανθρωπότατα μελετῶντος. πλὴν ἀλλά γε νῦν μίαν μοι δίδου χάριν. ὁ δὲ τὸ κατὰ δύναμιν ἕτοιμος εἶναι διωμολόγει χαρίζεσθαι. καὶ ὁ Κωνστάντιος μίαν ἐκκλησίαν τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιζητεῖ τοῖς Ἀρειανοῖς δοῦναι πευκτήριον. ὁ δὲ οὐκ ἀπεῖπεν. συνάπτει δὲ τῇ καταθέσει, εἰ καὶ Κωνστάντιος ἐν Κωνσταντινουπόλει μίαν τοῖς ὀρθοδόξοις, ἣν οὐκ εἶχον, ἐγχαρίσοιτο. Κωνστάντιος δὲ προθύμως τὴν συνθήκην ὑπεδέξατο, ἠγνόει δὲ ἄρα λύπης τὰ μέγιστα τοὺς ὁμόφρονας. πλὴν καταπλαγεὶς τὴν τοῦ Ἀθανασίου σύνεσίν τε καὶ ἀγχίνοιαν, ὡς προείρηται, μετὰ πάσης δόξης καὶ τιμῆς ἐκπέμπει, γράφων καὶ πρὸς τὸν Αὐγουστάλιον·

* ἑπόμενοι. H. St.

* ἀνακηρύττουσι τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ πᾶσι, τὸ ἀνόμοιον ἀποκηρύττουσι. H. St.

* προσεπέκεινα H. St.

* ἐλοιδόρει.

Athanasii Vita. Sardicense Concilium.

Inducitur ergo iterum Synodus Sardicæ consensu vtriusque Imperatoris, vndecimo anno à morte Constantini, horum patris. Itaque e partibus Occidentis supra trecentos conuenerunt Episcopi, ex Oriente vero tantum septuaginta sex, in quibus & ipse Ischyras Mareotis, quasi Episcopus numerabatur. Igitur dum conuenissent Sardicæ, Orientales in conspectum venire Occidentalium recusabant, nisi prius Paulum & Athanasium Concilio eiecissent. Protogenes autem Sardicensis Episcopus, & Hosius Cordubensis, aliique Episcopi postulatis non annuerunt: nimirum viros, quos iudicaturi venerant, indicta causa damnari ac repelli. Secessione itaque facta, Orientalium Episcoporum ab Occidentis Episcopis, Philippis congregantur, neque amplius tecta sententia, sed apertè & audacter τὸ ὁμοούσιον condemnantes, inæqualitatem decernunt, & impiam hæresim vbique disseminant. Sed in Sardicensi qui erant, primum quidem priuatam illam Synodum condemnarunt. Deinde accusatores S. Athanasij calumniæ reos dignitate priuarunt: & tertium iam Nicænæ Synodi decretum confirmant, & promulgant omnibus ὁμοούσιον: inæquale vero in Trinitate condemnant, atque repudiant, conscriptasque & ipsi epistolas vbique diuulgant. Cum autem intellexisset Occidentis Imperator, quæ in Sardicensi Concilio acta fuerant, statim fratrem certiorem reddidit, & Paulo, & Athanasio, & suis, proprias reddi sedes partim monebat, partim mandabat. Athanasio autem iterum sustinente insidias Arianorum, & Romam veniente*, Occidentis Imperator rursum scribit fratri, si virum libenti animo susciperet, & in sede sua collocaret, se prompte eum missurum, sin minus, se vindicem fore. Metuens itaque Constantius, vocat S. Athanasium, proprijs litteris non semel, sed iterum, atque etiam tertio scribens, mittensque qui allicerent, & adducerent. Concitum autem Imperator Constans adiunctis multis satellitibus dimittit magnum Athanasium, & Iulius Pont. multis eum litteris muniuit. Venientem igitur S. Athanasium accipit Constantius Imperator, & suæ eū Ecclesiæ restituit, comitate exprobrationi adiunctā. Nam in contumeliam meam, inquit, eiusmodi fuga vsus es, cum ego paratus essem humanius te complecti. Verum mihi vna re gratificare. Ille autem ad eum: Libenter, inquit, præstabo, Imperator, quantum possum, quod rogas. Constantius autem: Vnam Ecclesiam ex iis quæ Alexandriæ sunt, Arianis concedas. Ille vero dicit: Faciam, Imperator, vt iubes, si & tu mihi vicissim Constantinopoli præbueris Ecclesiam, quâ carent, ad conuentum Orthodoxorum. Constantius autem promptè promisit, ignarus Arianos, qui secum sentirent, summo dolore sese affecturum. Itaque Imperator viri prudentiam admiratus, ac sollertiā, eum, magno honore habito, dimittit: scribens etiam (Nestorio) Augustali,

Athanasii vita.

inter cætera vt magno honore eum deduceret, & omnia quæ ipse Constantius, & Ariani contra illum statuissent, irrita haberet: quin & clerum eius eandem iubet obtinere dignitatem, libertatémque res sacras publice administrandi. Athanasius itaque cum peruenisset Hierosolymam, Maximo Episcopo & Confessori, nota facit acta Sardicensis Concilij, quodque Constantius Imp. erga se bene animatus sit. Deinde congregat Synodum Episcoporum, quæ B. Athanasio & communionem, & dignitatem Episcopalem decernit,& scribit ipsa Synodus Alexandrinis, & omnibus in Aegypto, & Libya Episcopis, quæ de Athanasio decreta essent, & gesta. Athanasius autem Alexandriam cum venisset, conuentus Episcoporum in Aegypto agit, quæ Synodus consentiebat iis, quæ in Sardicensi & Hierosolymitana Synodo decreta essent. Sed Magnentio tyrannidem affectante, & Constante interempto, Ariani iterum dolose contra Athanasium concitarunt Constantium, ac rursus impia decreta, rursus fuga, rursus inquisitio, & Sancti fit indagatio. Georgius vero Alexandrinæ Ecclesiæ inuasor, item Acacius, & Patrophilus sectatores Arij, S. Maximum Hierosolymitanum expulerunt, & Cyrillum substituerunt. Georgius vero tot mala Alexandriæ intulit, vt ea quæ in Christianos fecerunt Ethnici, humana putes. Nouæ excogitantur pœnæ, igni virgines nudæ apponebantur,& mors multos alios,& vita & pœna eripuit. Exsulabant in Aegypto triginta duo Episcopi, & sacerdotes. Constantius cum videret se iam fratris imperium nactum, Episcopos Occidentales conatur inducere, vt Athanasium condemnarent, & Arianam sectam susciperent, & propterea Concilium conuocabat. Mediolani in Italiæ ciuitate, etiam multos in suam sententiam traduxit. Dionysius autem, & Eusebius, Rhodanus, Paulinus, Lucifer, piam sententiam cum deserere nollent, neque damnari Athanasium sustinerent (Videbant enim interitum fidei cum Athanasij interitu esse coniunctum) Ariminum in exsilium ablegantur. S. autem Athanasius cum iterum comperisset Arianos in se quærendo amplius grassari, atque crudelius, clam omnibus in vrbe ad virginem quandam fugit, nulla suspicione illic latitans. Erat enim iuuencula & formosissima, vt cohabitare illi virum aliquem, aut Episcopum nemo suspicaretur, quæ annorum viginti erat. Igitur ei virginitatis custos, & magister Athanasius armatos commemorat ad cædem Arianos, extra vrbem in omnibus se locis quæsitum, & Dei monitis salutẽ ei procurantis, se ad illam venisse. Illa gaudens hominẽ suscepit, & apud illam sex annos delituit, donec mors Constantij Athanasium liberauit.

τά τε ἄλλα διὰ σεβασμιότητος ἄγειν αὐτόν, καὶ πάντα, οἷς αὐτὸν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κατεψηφίσαντο, τὸ ἄκυρον καὶ ἀνενέργητον ἔχειν· ἀλλά γε δὴ καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κλῆρον τὴν προτέραν τιμὴν καὶ πάσης δημοσίου ὑπηρεσίας ἀναλαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν. καταλαβὼν δὲ ὁ Ἀθανάσιος τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ Μαξίμῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῷ θείῳ καὶ ὁμολογητῇ συνελθὼν εἰς ὄψιν τε καὶ ὁμιλίαν, τά τε ἐν Σαρδικῇ διαπεπραγμένα, καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν Κωνστάντιος διετέθη ἀναδιδαξάμενος: σύνοδον ἀθροίζεται· τὸν ὁμολογητὴν καταπράττεται. καὶ ἡ σύνοδος τῷ θαυμαστῷ Ἀθανασίῳ καὶ τὴν κοινωνίαν, καὶ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα * ἐπιψηφίζεται· καὶ γράφει τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ πάσῃ τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ, ἃ περὶ Ἀθανασίου ἔγνω τε καὶ διεπράξατο. ὁ δὲ γενναῖος οὗτος ἀθλητὴς τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιστάς, καθίζει καὶ αὐτὸς ἀρχιερέων ἐξ Αἰγύπτου τε καὶ Λιβύης σύλλογον· καὶ * αὐτὸ τὰς ὁμοίας καὶ ἀπαραλλάκτους ψήφους τῶν ἐν Σαρδικῇ καὶ Ἱεροσολύμοις συνόδοις ψηφίζεται. ἀλλὰ γὰρ Μαγνεντίου τυραννίδι ἐπιθεμένου, καὶ τοῦ βασιλεύοντος τῆς δύσεως διαφθαρέντος, οἱ ἐξ Ἀρείου πάλιν τὸν κοινὸν τῶν Κωνστάντιον κατὰ τοῦ πολυάθλου ἀναρριπίζουσι· καὶ πάλιν τὰ τῆς ἀσεβείας ψηφίσματα, καὶ πάλιν φυγή, καὶ πάλιν ἔρευνα, καὶ πάλιν ἀναζήτησις. καὶ δὴ καὶ Γεώργιος ὁ τῆς * Ἀλεξανδρέων πόλεως ἁρπάσας τὸν θρόνον, ἅμα τοῖς περὶ Ἀκάκιον καὶ Πατρόφιλον, οἱ τῆς Ἀρείου φατρίας ἐξωθήσαντες Ἱεροσολύμων τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον, ἀντεισάγουσι Κύριλλον. ὁ δυσσεβὴς Γεώργιος, τοσούτων τὴν Ἀλεξανδρέων ἐνέπλησε κακῶν, ὡς τὰ τοῖς Ἕλλησι κατὰ Χριστιανῶν τολμηθέντα φιλανθρωπίαν νομίζεσθαι. αἰκισμοί τε γὰρ στομάτων καινοῖς ἐπινοίαις ἀφορήτους φέροντες τὰς ἀλγηδόνας κατέξαινον, καὶ πῦρ γυμναῖς ταῖς παρθένοις * προσεφέρετο· καὶ θάνατος πολλοὺς ἄλλους καὶ τοῦ ζῆν καὶ τῆς τιμωρίας (ἅμα) ἐξήρπαζε. γεγόνασι καὶ ὑπερόριοι τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἱερέων τε καὶ ἀρχιερέων δύο καὶ ἑξήκοντα. ὁ δὲ Κωνστάντιος περιλαβὼν καὶ τὴν τἀδελφοῦ ἀρχήν, καὶ τοὺς ἑσπερίους ἐπισκόπους μεθέλκειν εἴς τε τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἐσπούδαζεν αἵρεσιν· διὸ καὶ σύνοδον διὰ ταῦτα κατὰ Μεδιόλανον πόλιν τῆς Ἰταλίας ἀθροίζει. καὶ τινὰς μὲν πρὸς τὸ οἰκεῖον διαστρέφει βούλημα· Διονύσιος δὲ καὶ Εὐσέβιος, καὶ Ῥοδανός, Παυλῖνός τε καὶ Λουκίφερ, τὸ οἰκεῖον καὶ τῆς εὐσεβείας μὴ καθυβρίσαντες φρόνημα, καὶ ἤδη Ἀθανασίου καταγνῶναι ἀναδυόμενοι (ᾔδεισαν γὰρ τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν τὴν τῆς πίστεως προοιμιάζεσθαι καθαίρεσιν) * ἐν Ἀριμήνῳ ὑπερορίζονται. γνοὺς δὲ ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων Ἀθανάσιος, ὡς πάλιν κατ' αὐτοῦ πικρότερόν τε καὶ φονικώτερον τὸ αἱρετικὸν παραξύνεται ξίφος· λαθὼν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, παρθένῳ τινὶ καταφεύγει, τῷ ἀνυπόπτῳ τῆς κόρης κλέπτων τὴν εὕρεσιν. ἦν γὰρ ἡ νεᾶνις καλὴ τὸ ὅλον ὡραία, καὶ συνοικεῖν αὐτῇ μηδένα τὸν τυχόντα ἄνδρα, μή τί γε ἀρχιερέα, πολλὴν καὶ βεβαίαν τὴν πληροφορίαν (πᾶσι) παρέχουσα. ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας εἰκοστὸν * ἤνυετο αὐτῇ ἀπὸ γενέσεως. ἀνατίθησιν οὖν αὐτῇ ὁ τῆς παρθενίας καὶ διδάσκαλος καὶ φύλαξ τὰ καθ' ἑαυτόν, ὅτι πρὸς μιαιφονίαν αὐτοῦ ἐξοπλίζοιτο τὸ αἱρετικόν. καὶ ὡς πάντα τὰ ἔξω τῆς πόλεως προκατειλῆφθαι ἐρευναῖς· καὶ ὡς ἐκ θείας ὄψεως τὴν συντυχίαν αὐτοῦ πρυτανευούσης πρὸς αὐτὴν ἥκοι. ἡ δὲ μετὰ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου καὶ ὑποδέχεται, καὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη κατακρύπτει. καὶ ἡ Κωνσταντίου τελευτή, λύσις γίνεται τῆς ἀποκρύψεως.

* ψηφίζεται.

* al. αὐτά.

* al. Κωνσταντινουπόλεως.

* al. προσεφέρετο, καὶ θάνατος.

* ἴσ. εἰς Ἀρίμηνον.

* [illegible]

[illegible]

ἐν πάσῃ γὰρ προθύμως καὶ σεβασμίως ἡ παρθένος ἐξυπηρέτει τὸν ὅσιον, πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει μικρούς τε καὶ μεγάλους, καὶ τοὺς φιλοῦντας καὶ τοὺς * διώκοντας, διαλαθοῦσα. προστάττει δ' οὖν ὁ Κωνστάντιος τοὺς μὴ βουλομένους τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀρχιερέων τῇ Ἀρείου * καθυπογράψαι, ἐξωθεῖσθαι τῶν ἐκκλησιῶν, (καὶ) ἀντ' ἐκείνων τοὺς δυσσεβεῖς ἐγκαθιστᾶν. ὑπερορίζεται καὶ Λιβέριος τότε, ὁ μετὰ Ἰούλιον τὸν θρόνον Ῥώμης ἰθύνων· καὶ ἀντιχειροτονεῖται * Φίλιξ, ὃς παραχρῆμα μετὰ πονηρᾶς ἐπηλάτῳ τῇ τῶν ὀφθαλμῶν πηρώσει ἀποβάλλεται, ὕστερον δὲ καὶ λοιμικῇ νόσῳ κατασχεθεὶς διαφθείρεται. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Μελέτιος ὁ Ἀντιοχείας ὑφίσταται· καὶ ἀντικαθίστανται ἄρτι τὸν Εὐζώϊον, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ τὸν Εὐδόξιον, ἄνδρας δυσσεβεῖς καὶ τὸν βίον ἐπαξίους τῆς αἱρέσεως. κατ' ἐκεῖνο καιροῦ καὶ Ἰουλιανὸν ὁ Κωνστάντιος ἀναδείκνυσι Καίσαρα, καὶ πρὸς τὰς * Γαλλίας ἐκπέμπει. ἐγκαινίζει δὲ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρ' αὐτοῦ νεουργηθεῖσαν ἐκκλησίαν, ἣ ἐπώνυμον αὐτὴν τὴν θείαν σοφίαν. καὶ ὁ δυσσεβὴς Εὐδόξιος, κατὰ τὰ ἐγκαίνια ἐνθρονισθείς, πρώτην ἐκείνην τὴν τολμηρὰν καὶ ἀφρόνιστον ἀφῆκε φωνήν, ὁ πατὴρ ἀσεβής, ὁ υἱὸς εὐσεβής. θορύβου δὲ διεγείροντος τὸ πλῆθος καταλαβόντος, κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι κατασπουδάζων· καὶ μηδὲν ὑμᾶς, φησί, ταραττέτω· ὁ μὲν γὰρ (πατὴρ) ἀσεβής, ὅτι οὐδένα σέβει· ὁ δὲ υἱὸς εὐσεβής, ὅτι σέβει τὸν πατέρα. ταῦτα δὲ τοῦ δυσσεβοῦς εἰπόντος βλασφημοῦντος, ὁ θόρυβος εἰς χλεύην καὶ μυκτηρισμὸν ἐκλυθείς, τοὺς πολλοὺς τῶν συνειλεγμένων διεσκέδασε τῆς ἐκκλησίας. ὁ μέντοι γε Ἰουλιανὸς κατὰ τὰς * Γαλλίας διατρίβων, καὶ νίκας ἀναδησάμενος κατὰ βαρβάρων, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνακηρύττεται βασιλεύς. καὶ Κωνστάντιος, μαθὼν τὴν ἀνάρρησιν, βαπτίζεται μὲν τῇ θεομάχῳ χειρὶ Εὐζωΐου, ἐξοπλίζεται δὲ κατὰ τοῦ ἐπαναστάντος. γενόμενος δὲ ἐν * Μόψου κρήνῃ (πολίχνιον δὲ τοῦτο τῆς Κιλικίας) ὑπὸ φροντίδων, αἷς αὐτὸν ὁ πόλεμος συνεῖχεν, ἀποπληξίᾳ ληφθεὶς τελευτᾷ· ἔτος μὲν ἄγων ἀπὸ γενέσεως πέμπτον καὶ τεσσαρακοστόν, βασιλεύσας δὲ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἔτη πέντε καὶ εἴκοσι. Γεώργιος δὲ ὁ ἐν * Ἀλεξανδρείᾳ, ναὸν * ἐλλείποντα καὶ καταπεπτωκότα, (ἐν ᾧ τὸ παλαιὸν οἱ Ἕλληνες τελετὰς ἐτέλουν τῷ Μίθρᾳ, θύοντές τε ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, τοῖς σπλάγχνοις αὐτῶν μαντευόμενοι) τοῦτον ἀνακαθαίρειν ἐπεμελεῖτο ὥστε * τὸ ἀνοικοδομῆσαι εὐκτήριον. ἀνακαθαιρομένου δέ, εὑρίσκονται πολλὰ κρανία τῶν ἀνῃρημένων. καὶ τῶν Χριστιανῶν οἱ ζηλωταὶ ἐκπομπεύοντες τὰ τῶν Ἑλλήνων μυστήρια εἰς γέλωτα τοῦ δήμου καὶ χλεύην, τὰ κρανία προάγουσι. τὸ δὲ Ἑλληνικὸν τὴν ὕβριν οὐκ ἐνεγκόντες, ὀργῆς αὐτοῖς ἀθρόως στρατηγούσης, ὁρμῶσι κατὰ τῶν Χριστιανῶν. καὶ τοὺς μὲν ξίφεσι, τοὺς δὲ ῥοπάλοις, τινὰς δὲ λίθοις, ἄλλους δὲ τοῖς παρατυχοῦσιν ἀπέκτειναν, ἐνίους δ' αὐτῶν καὶ ἀνεσταύρωσαν. τὸν δὲ Γεώργιον τῆς ἐκκλησίας ἐξελκύσαντες, καμήλῳ τε προσδήσαντες, καὶ διασπαραχθέντα σὺν αὐτῇ πυρὶ παρέδοσαν. Ἰουλιανὸς γὰρ μετὰ τὸ τῆς βασιλείας κράτος λαβεῖν, τὰ μὲν Ἑλλήνων ἐσπούδαζεν· ἃ δὲ Κωνστάντιος κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀρχιερέων πεπράχει, στέργειν οὐ προῄρητο, διὸ τοὺς ἐν ἐξορίαις πάντας φωναῖς φιλανθρώποις ἀνεκαλέσατο. ἐξ οὗ καὶ Ἀθανάσιος θαρρήσας ἔξεισι μὲν τῆς οἰκίας, (ἐν) ᾗ κατεκρύπτετο, τῆς παρθένου· κατὰ νύκτα δὲ ἔνδον ὤφθη τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ Ἀλεξανδρέων δῆμος ἀσμένως αὐτόν, καὶ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντα, κατὰ ἑορτῆς σχῆμα ἐπεδέξαντο.

Marginal notes (left): * διώκοντας. — * al. καθυπογράψαι [illegible]. — * [illegible]. — * al. Γαλλίας. — * al. Γαλλίας. — * al. Μόψου. — * [illegible] — * al. τὸ. — Iulianus apostata.

Toto enim tempore prompte & religiose sancto viro illa ministrauit, quod parui & magni, amici inimicique iuxta ignorabant. Quare Constantius eos qui nollent per Italiam Arianæ secta subscribere, Ecclesia eiiciendos, & alios eorum loco subrogandos esse censet. Exsulauit tunc etiam Liberius, qui post Iulium Ecclesiam Pontifex tenuit, & pro illo creatur Felix, qui statim oculorum priuatione diuinitus immissa torquetur, postea pestilenti morbo consumptus perit. Eadem Meletius Antiochiæ Præsul patitur, & eius loco Euzoium hæretici sufficiunt, Constantinopoli Eudoxium, viros impios, & ob flagitiosam vita hæresi dignissimos. Eodem tempore Constantius Imp. Iulianum Cæsarem creat, & in Gallias mittit. Eodem tempore & Ecclesiæ nuper ædificatæ, cui nomen *Sophia*, dedicationem innouauit. Impius Eudoxius cum thronum Constantinopoli suscepisset, in ipsa dedicatione primam illam audacem, atque impudentem emisit vocem, *Pater impius. Filius pius.* Tumultu igitur magno, & seditione super hac re orta, malo malum restinguere conatur: Ne turbet, inquit, vos dictum meum. Pater enim *ἀσεβὴς* est, quia neminem colit: Filius autem *εὐσεβὴς*, quia colit patrem. Dicente hæc impio Eudoxio, tumultus quidem sedatus est, risus vero multus pro tumultu subsecutus est, adeo vt multi eorum ridentes ex Ecclesia decederent. Verum in Galliis Iulianus agens, partis multis de Barbaris victoriis coronatus, a militibus Augustus creatur. Quod cum resciuisset Constantius, baptizatus ab Euzoio Dei aduersario, ad bellum contra illum, qui exurgebat, accinxit. At cum esset in Ciliciæ oppidulo Mopsocrene nomine, præ sollicitudine ob bellum apoplexia correptus expirat, viginti quinque annis post mortem patris superstes, natus annos quadraginta quinque. Georgius Alexandriæ templum desertum (in quo gentes olim Mithræ sacrificia facientes viros, fœminas, & pueros mactabant, extis infectis diuinantes) expiare volebat, vt oratorium construeret. Expiato autem loco inueniuntur multorum capita occisorum. Christiani igitur hisce inuentis, ostentantes Gentium mysteria veluti in pompa, nudas populo caluarias exhibebant in ludibrium. Græci paganum non ferentes opprobrium, ira accenduntur, & quidquid ad manum erat pro telis rapientes, impetum faciunt in Christianos. Hósque gladiis, illos lapidibus, alios clauis, alios obuiis quibuscunque interfecerunt, quosdam etiam in crucem egerunt. Georgium vero Ecclesia eductum, & camelo alligatum, & discerptum, cum illo combusserunt. Iulianus autem imperio potitus, adhuc gentilis studuit omnia Constantij facta abrogare, ac relegatos omnes reuocauit. Athanasius conceptа spe exit e domo virginis, vbi latuerat, & nocte inuentus est in Ecclesia, quem Alexandrini festum agentes libenter acceperunt, veluti ex mortuis reuiuiscentem.

Marginal notes (right): Athanasii vita. — Iulianus Cæsar apostata. — Baronius Card. Tomo III. Annal. Eccles. pag. 675. — Mithræ

ATHANASII vita.

inter cætera vt magno honore eum deduceret, & omnia quæ ipse Constantius, & Ariani contra illum statuissent, irrita haberet: quin & clerum eius eandem iubet obtinere dignitatem, libertatémque res sacras publice administrandi. Athanasius itaque cum peruenisset Hierosolymam, Maximo Episcopo & Confessori, nota facit acta Sardicensis Concilij, quodque Constantius Imp. erga se bene animatus sit. Deinde congregat Synodum Episcoporum, quæ B. Athanasio & communionem, & dignitatem Episcopalem decernit, & scribit ipsa Synodus Alexandrinis, & omnibus in Aegypto, & Libya Episcopis, quæ de Athanasio decreta essent, & gesta. Athanasius autem Alexandriam cum venisset, conuentus Episcoporum in Aegypto egit, quæ Synodus consentiebat iis, quæ in Sardicensi & Hierosolymitana Synodo decreta essent. Sed Magnentio tyrannidem affectante, & Constante interempto, Ariani iterum dolosè contra Athanasium concitarunt Constantium, ac rursus impia decreta, rursus fuga, rursus inquisitio, & Sanctis sit indagatio. Georgius vero Alexandrinæ Ecclesiæ inuasor, item Acacius, & Patrophilus sectatores Arij, S. Maximum Hierosolymitanum expulerunt, & Cyrillum substituerunt. Georgius vero tot mala Alexandriæ intulit, vt ea quæ in Christianos fecerunt Ethnici, humana putes. Nouæ excogitantur pœnæ, igni virgines nudæ apponebantur, & mors multos alios, & vita & pœna eripuit. Exsulabant in Aegypto triginta duo Episcopi, & sacerdotes. Constantius cum videret se iam fratris imperium nactum, Episcopos Occidentales conatur inducere, vt Athanasium condemnarent, & Arianam sectam susciperent, & propterea Concilium conuocabat. Mediolani in Italiæ ciuitate, etiam multos in suam sententiam traduxit. Dionysius autem, & Eusebius, Rhodanus, Paulinus, Lucifer, piam sententiam cum deserere nollent, neque damnari Athanasium sustinerent (Videbant enim interitum fidei cum Athanasij interitu esse coniunctum) Ariminum in exilium ablegantur. S. autem Athanasius cum iterum comperisset Arianos in se quærendo amplius grassari, atque crudelius, clam omnibus in vrbe ad virginem quandam fugit, nulla suspicione illic latitans. Erat enim iuuencula & formosissima, vt cohabitare illi virum aliquem, aut Episcopum nemo suspicaretur, quæ annorum viginti erat. Igitur ei virginitatis custos, & magister Athanasius armatos commemorat ad cædem Arianos, extra vrbem in omnibus se locis quæsitum, & Dei monitis salutē ei procurantis, se ad illam venisse. Illa gaudens hominē suscepit, & apud illam sex annos delituit, donec mors Constantij Athanasium liberauit.

τά τε ἄλλα διὰ σεβασμιότητος ἄγειν αὐτόν, καὶ πάντα, οἷς αὐτὸν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κατεψηφίσαντο, τὸ ἄκυρον καὶ ἀνενέργητον ἔχειν· ἀλλά γε δὴ καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κλῆρον τὴν προτέραν τιμὴν καὶ πάσης δημοσίου ὑπηρεσίας ἀναλαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν. καταλαβὼν δὲ ὁ Ἀθανάσιος τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ Μαξίμῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῷ θείῳ καὶ ὁμολογητῇ συνελθὼν εἰς ὄψιν τε καὶ ὁμιλίαν, τά τε ἐν Σαρδικῇ διαπεπραγμένα, καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν Κωνστάντιος διετέθη ἀναδιδαξάμενος: σύνοδον ἀθροῖσαι τὸν ὁμολογητὴν καταπράττεται. καὶ ἡ σύνοδος τῷ θαυμασίῳ Ἀθανασίῳ καὶ τὴν * κοινωνίαν, καὶ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα * ἐπιψηφίζεται· καὶ γράφει τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ πάσῃ τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ, ἃ περὶ Ἀθανασίου ἔγνω τε καὶ διεπράξατο. ὁ δὲ γενναῖος οὗτος ἀθλητὴς τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιστάς, καθίζει καὶ αὐτὸς ἀρχιερέων ἐξ Αἰγύπτου τε καὶ Λιβύης σύλλογον· καὶ * αὐτὸ τὰς ὁμοίας καὶ ἀπαραλλάκτους ψήφους τῶν ἐν Σαρδικῇ καὶ Ἱεροσολύμοις συνόδοις ψηφίζεται. ἀλλὰ γὰρ Μαγνεντίου τυραννίδι ἐπιθεμένου, καὶ τὸν βασιλεύοντα τῶν δυτικῶν διαφθείραντος, οἱ ἐξ Ἀρείου πάλιν τὴν κοινὴν τοῦ Κωνσταντίου κατὰ τοῦ πολυάθλου ἀναρριπίζουσι· καὶ πάλιν τὰ τῆς ἀσεβείας ψηφίσματα, καὶ πάλιν φυγή, καὶ πάλιν ἔρευνα, καὶ πάλιν ἀναζήτησις. ναὶ δὴ καὶ Γεώργιος ὁ τὸν * Ἀλεξανδρέων πόλεως ἁρπάσας τὸν θρόνον, ἅμα τοῖς περὶ Ἀκάκιον καὶ Πατρόφιλον, οἱ τῆς Ἀρείου φατρίας ἐξωθήσαντες Ἱεροσολύμων τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον, ἀντεισάγουσι Κύριλλον· ὁ δυσσεβὴς Γεώργιος, τοσούτων τὴν Ἀλεξανδρέων ἐνέπλησε κακῶν, ὡς τὰ τοῖς Ἕλλησι κατὰ Χριστιανῶν τολμηθέντα φιλανθρωπίαν νομίζεσθαι. αἰκισμοί τε γὰρ σωμάτων καινῆς ἐπινοίας ἀφορήτους φέροντες τὰς ἀλγηδόνας κατέξαινον, καὶ πῦρ γυμναῖς ταῖς παρθένοις * προσεφέρετο· καὶ θάνατος πολλοὺς ἄλλους καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμωρίας (ἅμα) ἐξήρπαζε. γεγόνασι καὶ ὑπερόριοι τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἱερέων τε καὶ ἀρχιερέων δύο καὶ τριάκοντα. ὁ δὲ Κωνστάντιος περιλαβὼν καὶ τὴν τἀδελφοῦ ἀρχήν, καὶ τοὺς ἑσπερίους ἐπισκόπους μεθέλκειν ἔς τε τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἐσπούδαζεν αἵρεσιν· διὸ καὶ σύνοδον διὰ ταῦτα κατὰ Μεδιόλανον πόλιν τῆς Ἰταλίας ἀθροίζει. καί τινας μὲν πρὸς τὸ οἰκεῖον διαστρέφει βούλημα· Διονύσιος δὲ καὶ Εὐσέβιος, καὶ Ῥοδανός, Παυλῖνός τε καὶ Λουκίφερ, τὸ οἰκεῖον καὶ τῆς εὐσεβείας μὴ καθυβρίσαντες φρόνημα, καὶ τὴν Ἀθανασίου καταγνῶναι ἀναδυόμενοι (ᾔδεσαν γὰρ τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν τῆς πίστεως προοιμιάζεσθαι καθαίρεσιν) * ἐν Ἀριμίνῳ ὑπερορίζονται. γνοὺς δὲ ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων Ἀθανάσιος, ὡς πάλιν κατ' αὐτοῦ πικρότερόν τι καὶ φονικώτερον τὸ αἱρετικὸν παροξύνεται γένος· λαθὼν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, παρθένῳ τινὶ καταφεύγει, τῷ ἀνυπόπτῳ τῆς κόρης κλέπτων τὴν εὕρεσιν. ἦν γὰρ ἡ νεᾶνις καὶ τὴν ὄψιν ὡραία, καὶ συνοικεῖν αὐτῇ μηδὲ τὸν τυχόντα ἄνδρα, μήτι γε ἀρχιερέα, πολλὴν καὶ βεβαίαν τὴν πληροφορίαν (πᾶσι) παρεῖχεν. ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας εἰκοστὸν * ἠνύετο αὐτῇ ἀπὸ γενέσεως. ἀνατίθησιν οὖν αὐτῇ ὁ τῆς παρθενίας καὶ διδάσκαλος καὶ φύλαξ τὰ καθ' ἑαυτόν, ὅτι πρὸς μιαιφονίαν αὐτοῦ ἐξοπλίζοιτο τὸ αἱρετικόν. καὶ ὡς πάντα τὰ ἔξω τῆς πόλεως προκατειλῆφθαι ἐρευνηταῖς· καὶ ὡς ἐκ θείας ὄψεως τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ πρυτανευούσης πρὸς αὐτὴν ἥκοι. ἡ δὲ μετὰ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου καὶ ὑποδέχεται, καὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη κατακρύπτει. ἐπὶ Κωνσταντίου τελευτῇ, λύσις γίνεται τῆς ἀποκρύψεως.

* [illegible]

* al. αὐτῷ.

* al. Κωνσταντινουπόλεως.

* al. [illegible]

* ἴσ. εἰς ἀρίμινον.

* [illegible] H. St.

[illegible]

ἐν πᾶσι

ἐν πάσῃ γὰρ προθύμως καὶ σεβασμίως ἡ παρθένος ἐξυπηρετεῖ τὸν ὅσιον, πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει μικρούς τε καὶ μεγάλους, καὶ τοὺς φιλοῦντας καὶ τοὺς * διώκοντας, διαλαθοῦσα. προστάττει δ' οὖν ὁ Κωνστάντιος τοὺς μὴ βουλομένους τῶν κατὰ τὴν ἰταλίαν ἀρχιερέων τῇ Ἀρείου * καθυπογράφειν, ἐξωστρακίζεσθαι τῶν ἐκκλησιῶν, (καὶ) ἀντ' ἐκείνων τοὺς δυσσεβεῖς ἐγκαθιστᾶν. ὑπερορίζεται καὶ Λιβέριος τότε, ὁ μετὰ Ἰούλιον τὸν θρόνον Ῥώμης ἰθύνων· καὶ ἀντιχειροτονεῖται * Φίλιξ, ὃς παραχρῆμα μὲν ποινῇ ἐλαύνεται τῇ τῶν ὀφθαλμῶν πηρώσει ὑποβάλλεται), ὕστερον δὲ καὶ λοιμικῇ νόσῳ καταληφθεὶς διαφθείρεται. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Μελέτιος ὁ Ἀντιοχείας ὑφίσταται· καὶ ἀντικαθιστᾶσιν αἱρετικοὶ τὸν Εὐζώϊον, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ τὸν Εὐδόξιον, ἄνδρας δυσσεβεῖς καὶ τὸν βίον ἐπαξίους τῆς αἱρέσεως. κατ' ἐκεῖνο καιροῦ καὶ Ἰουλιανὸν ὁ Κωνστάντιος ἀναγορεύει Καίσαρα, καὶ πρὸς τὰς * γαλλίας ἐκπέμπει. ἐγκαινίζει δὲ τότε καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρ' αὐτοῦ νεουργηθεῖσαν ἐκκλησίαν, ἣ ἐπώνυμον αὐτὴ ἡ τοῦ θεοῦ σοφία. καὶ ὁ δυσσεβὴς Εὐδόξιος, κατὰ τὰ ἐγκαίνια ἐνθρονισθείς, πρώτην ἐκείνην τὴν τολμηρὰν καὶ ἀπρεπεστάτην ἀφῆκε φωνήν, ὁ πατὴρ ἀσεβής, ὁ υἱὸς εὐσεβής. θορυβοῦντος δὲ οἷα εἰκὸς τὸ πλῆθος περιλαβόντος, κακῷ τὸ κακὸν ἐπειρᾶτο κατασβεννύειν· καὶ μηδὲν ὑμᾶς, φησί, ταραττέτω· ὁ μὲν γὰρ (πατὴρ) ἀσεβής, ὅτι οὐδένα σέβει· ὁ δὲ υἱὸς εὐσεβής, ὅτι σέβει τὸν πατέρα. ταῦτα δὲ τοῦ δυσσεβοῦς εἰπεῖν τολμήσαντος, ὁ θόρυβος εἰς χλεύην καὶ μυκτηρισμὸν ἐκλυθείς, τοὺς πολλοὺς τῶν συνειλεγμένων διεσκέδασε τῆς ἐκκλησίας. ὁ μέντοι γε Ἰουλιανὸς κατὰ τὰς * γαλλίας διατρίβων, καὶ νίκας ἀναδησάμενος κατὰ βαρβάρων, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνακηρύττεται βασιλεύς. καὶ Κωνστάντιος, μαθὼν τὴν ἀνάρρησιν, βαπτίζεται μὲν τῇ θεομάχῳ χειρὶ Εὐζωΐου, ἐξοπλίζεται δὲ κατὰ τοῦ ἐπαναστάντος. γενόμενος δὲ ἐν * Μόψου κρήνῃ (πολίχνιον δὲ τοῦτο τῆς Κιλικίας) ὑπὸ φροντίδων, αἷς αὐτὸν ὁ πόλεμος συνεῖχεν, ἀποπληξίᾳ ληφθεὶς τελευτᾷ· ἔτος μὲν ἄγων ἀπὸ γενέσεως πέμπτον καὶ τεσσαρακοστόν, βασιλεύσας δὲ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἔτη πέντε καὶ εἴκοσι. Γεώργιος δὲ ὁ ἐν * ἀλεξανδρείᾳ, ναὸν * ἑλληνικὸν δὲ κατηρειπωμένον, (ἐν ᾧ τὸ παλαιὸν οἱ Ἕλληνες τελετὰς ἐτέλουν τῷ Μίθρᾳ, θύοντές τε ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, τοῖς σπλάγχνοις αὐτῶν μαντευόμενοι) τοῦτον ἀνακαθαίρειν ἐπεμελεῖτο ὥστε * πρὸς ἀνοικοδομῆσαι εὐκτήριον. ἀνακαθαιρομένου δέ, εὑρίσκονται πολλὰ κρανία τῶν ἀνῃρημένων. καὶ τῶν χριστιανῶν οἱ ζηλωταὶ ἐκπομπεύοντες τὰ τῶν ἑλλήνων μυστήρια εἰς γέλωτα τοῦ δήμου καὶ χλεύην, τὰ κρανία προάγουσι. τὸ δὲ ἑλληνικὸν τὴν ὕβριν οὐκ ἐνεγκόντες, ὀργῆς αὐτοῖς ἀθὴν στρατηγούσης, ὁρμῶσι κατὰ τῶν χριστιανῶν. καὶ τοὺς μὲν ξίφεσι, τοὺς δὲ ῥοπάλοις, τινὰς δὲ λίθοις, ἄλλους δὲ τοῖς παρατυχοῦσιν ἀπέκτειναν, ἐνίους δ' αὐτῶν καὶ ἀνεσταύρωσαν. τὸν δὲ Γεώργιον τῆς ἐκκλησίας ἐξελκύσαντες, καμήλῳ τε προσέδησαν, καὶ διασπαράξαντες σὺν αὐτῇ πυρὶ παρέδοσαν. Ἰουλιανός γε μὴν τὸ τῆς βασιλείας κράτος λαβών, τὰ μὲν τῶν ἑλλήνων ἐσπούδαζεν· ἃ δὲ Κωνστάντιος κατὰ τῶν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέων ἐπεπράχει, στέργειν οὐ προσεποιεῖτο, διὸ τοὺς ἐν ὑπερορίαις πάντας φωναῖς φιλανθρώποις ἀνεκαλέσατο. ἐξῄει καὶ Ἀθανάσιος θαρρήσας ἐξ ἧς μὲν τῆς οἰκίας, (ἐν) ᾗ κατεκρύπτετο τῆς παρθένου· κατὰ νύκτα δὲ ἔνδον ὤφθη τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ ἀλεξανδρέων δῆμος ἀσμένως αὐτόν, καὶ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντα, κατὰ ἑορτῆς σχῆμα ὑπεδέξαντο·

* διώκοντας.
* al. καθυπογράφειν.
* al. Φῆλιξ.
* al. Γαλλίας.
* al. Γαλλίας.
* al. Μόψου.
* ἀλεξανδρεία. * ἑλληνικὸν.
* al. τό.
Iulianus apostata.

Toto enim tempore prompte & religiose sancto viro illa ministrauit, quod parui & magni, amici inimicique iuxta ignorabant. Quare Constantius eos qui nollent per Italiam Arianæ secta subscribere, Ecclesia eiiciendos, & alios eorum loco subrogandos esse censet. Exsulauit tunc etiam Liberius, qui post Iulium Ecclesiam Pontifex tenuit, & pro illo creatur Felix, qui statim oculorum priuatione diuinitus immissa torquetur, postea pestilenti morbo consumptus perit. Eadem Meletius Antiochiæ Præsul patitur, & eius loco Euzoium hæretici sufficiunt, Constantinopoli Eudoxium, viros impios, & ob flagitiosam vitã hæresi dignissimos. Eodem tempore Constantius Imp. Iulianum Cæsarem creat, & in Gallias mittit. Eodem tempore & Ecclesiæ nuper ædificatæ, cui nomen *Sophia*, dedicationem innouauit. Impius Eudoxius cum thronum Constantinopoli suscepisset, in ipsa dedicatione primam illam audacem, atque impudentem emisit vocem, *Pater impius Filius pius.* Tumultu igitur magno, & seditione super hac re orta, malo malum restinguere conatur: Ne turbet, inquit, vos dictum meum. Pater enim ἀσεβὴς est, quia neminem colit: Filius autem εὐσεβὴς, quia colit patrem. Dicente hæc impio Eudoxio, tumultus quidem sedatus est, risus vero multus pro tumultu subsecutus est, adeo vt multi eorum ridentes ex Ecclesia decederent. Verum in Gallias Iulianus agens, partis multis de Barbaris victoriis coronatus, a militibus Augustus creatur. Quod cum rescisceret Constantius, baptizatus ab Euzoio Dei aduersario, ad bellum contra illum, qui exurgebat, accinxit. At cum esset in Ciliciæ oppidulo Mopsocrene nomine, præ sollicitudine ob bellum apoplexia correptus expirat, viginti quinque annis post mortem patris superstes, natus annos quadraginta quinq;. Georgius Alexandriæ templũ desertũ (in quo gentes olim Mithrę sacrificia facientes viros, fœminas, & pueros mactabant, extis inspectis diuinantes) expiare volebat, vt oratorium construeret. Expiato autẽ loco inueniũtur multorum capita occisorum. Christiani igitur hæc inuentis, ostẽtãtes Gẽtium mysteria veluti in pompa, nudas populo calumnias exhibebant in ludibrium. Græci paganĩ non ferentes opprobrium, ira accenduntur, & quidquid ad manum erat pro telis rapientes, impetum faciunt in Christianos. Hósque gladiis, illos lapidibus, alios clauis, alios obuiis quibuscunque interfecerunt, quosdam etiam in crucem egerunt. Georgiũ vero Ecclesia eductũ, & camelo alligatũ, & discerptũ, cum illo combusserunt. Iulianus autem imperio potitus, adhuc gentilis studuit omnia Constantij facta abrogare, ac relegatos omnes reuocauit. Athanasius concepta spe exit e domo virginis, vbi latuerat, & nocte inuentus est in Ecclesia, quem Alexandrini lætum agẽtes libẽter acceperũt, veluti ex mortuis reuiuiscẽtẽ.

Athanasii vita.
Iulianus Cæsar apostata.
Baronius Card. Tomo III. Annal. Eccles. pag. 675.
Mithra

Quicunque Ariani in vrbe reliqui erant, pro Georgio Lucium creant. At Iulianus, qui idolis delectabatur, sacrificia Constantinopoli Fortunæ offerebat publice. Quo tempore etiam Mares Chalcedonis Episcopus manu ductus (laborabat enim præ senectute oculorum hebetudine) Imperatorem apostatam iurgio lacessiuit. Ille vero vicissim conuicia regerebat, cæcum, & improbum eum vocans, nec posse ei Galilæum Deum mederi exprobrabat. Mares vero libere Regi respõdit: Gratias ago, inquit, Deo, qui excæcauit me, ne tuum impudens os, ac tenebricosum viderem. Tunc sane & Iouianus, & Valentinianus, qui post hunc etiam imperarunt, solutas zonas proiecerunt Tyranno ante pedes, dicentes: Accipe zonas, habe tibi honores tuos: exposita tibi etiam sunt corpora nostra, si punire vis. Imperator ergo cum secus deliberauit, vt Athanasium eiiceret, ratus Christianos aliter ad impietatem minime traduci posse, nisi Alexandria ille pelleretur. Quare iterum oriuntur accusatores, iterum dux, & milites: rursum Athanasius quæritur, & fugit. Furtim itaque ex vrbe fugiens conscendit nauem, in Thebaidem venit. Satrapa illum à tergo secutus est: quod cum ille intelligeret, diuina voluntate iubente vertit nauigium, & obuiam insequenti nauigat. Illis vero, qui Sancto aderant inhibentibus, quin etiam plorantibus, ne in apertum discrimen se suosque conijceret, ait S. Athanasius: Confidite, nolite timere, Deus enim vnà nobiscum pugnat. Itaque conuerso cursu retro feruntur Alexandriam versus. Occurrunt persecutores, & rogant num Athanasium fugientem viderint. Illi autem responderunt se vidisse, nec procul abesse: si maturarent assecuturos, sic illos errantes dimiserunt. Ipsi vero celeriter Alexandriam nauem appulerunt. Paruóque tempore latitans Athanasius, Iuliano in Persia diuinitus interempto, cum libertate verbum Dei prędicabat, & salutarem fidem enunciauit. Iulianus enim in Perside sublatus est, aliis quidem Persæ cuidam transfugæ mortem imputantibus, aliis vero alicui è militibus. Sed verisimilius est, à pluribúsque creditum diuinitus illum interfectum esse. Itaque viginti tantum menses in imperij fastigio fuit Iulianus: vixit autem annos vnum & triginta. A morte igitur Iuliani, consensu totius exercitus Iouianus regnum capessit, cuius paulo ante meminimus. Sed ille octo menses tantum imperio potitus in Bithynia obiit: cui Valentinianus succedit, pietatis propugnator, & regni socium fratrem Valentem (quod vtinam minime factum) accipit. Sed Valentinianus triginta tantum dies Constantinopoli subsistens, Valenti Orientē concessit, ipse ad Occidentē se recepit. Cúmque in Occidentem venisset, frater eius vterinus quidem, sed fide hostis, implacabile bellū Orthodoxæ Ecclesię mouit.

ὅσον δὲ ἀρειανίζον ἐν τῇ πόλει ὑπελείπετο, εἰς τὸν Γεωργίου τόπον Λούκιον προχειρίζεται. Ἰουλιανὸς δὲ προυτάχθη μὲν ἰσοθεῖ τὰ ἑλλήνων, ἔθυε δὲ καὶ κατὰ τὴν κωνσταντινούπολιν δημοσίᾳ τῷ τῆς τύχης ἀγάλματι· ἡνίκα καὶ Μάρης ὁ * καλχηδόνιος χειραγωγούμενος (ἦν γὰρ ὑπὸ τοῦ γήρως ὑπόχυσιν ἔχων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς) πολλὰ τὸν ἀποστάτην ἐκάκιζεν. ὁ δὲ τυφλὸν καὶ πονηρὸν αὐτὸν λοιδορῶν, καὶ ὡς ὁ γαλιλαῖος αὐτοῦ θεὸς οὐκ ἐνθεραπεύσοι αὐτόν, κατωνείδιζεν. ὁ δὲ Μάρης· τοῦτό γε πρὸς τὴν μεγίστην εὐχαριστίαν κινεῖ τοῦ θεοῦ, ὅτι με τυφλὸν (εἶπε,) ἵνα τὸ σὸν ἀναιδὲς οὕτω διὰ ἀσεβείας ἀμαυρωθὲν μὴ θεάσωμαι πρόσωπον. τότε δὴ ὅτε καὶ Ἰωβιανὸς καὶ Οὐαλεντινιανός, οἱ μετὰ ταῦτα κατὰ διαδοχὴν βασιλεύσαντες, λύσαντες αὐτῶν τὰς ζώνας, τῷ τυράννῳ προσέρριψαν, ἔχε, λέγοντες, καὶ τὰς ζώνας καὶ τὰς τιμάς. εἰ βούλει δὲ καὶ κολάζειν, προθύμως σοι (τῷ Ἰουλιανῷ * ἀποδυσάντες ἔφασαν) παρεχόμεθα καὶ τὰ σώματα. ὁ μὲν τοι ἀποστάτης σὺν τοῖς ὁμόφροσι * βουλὴν * βουλεύεται, Ἀθανάσιον ἔκποδων ποιῆσαι, * οἰόμενος ὡς, εἴπερ ἡ Ἀλεξανδρέων πόλις ἐκεῖνον ἀπαλλαγείη, ῥαδίως τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανοὺς εἰς τὸ οἰκεῖον μεθελκύσει δυσσέβημα. διὸ πάλιν συκοφάνται, καὶ πάλιν στρατηγός, καὶ πάλιν στρατός· καὶ πάλιν Ἀθανάσιος ἐκζητούμενος, καὶ πάλιν φυγή. καὶ τὴν ἐκκλησίαν (λαθραίως) διαδρὰς, ὁλκάδος ἐπιβαίνει, καὶ ἐπὶ τὴν Θηβαΐδα ἱέτο. καὶ ὁ σατράπης ὄπισθεν καταδιώκει. καὶ μανθάνει τοῦτο ὁ διωκόμενος. καὶ ὄψις αὐτὸν θεία (προσκελεύει) ἀντιστρέψαι τὸ πλοῖον, καὶ τὴν ἐναντίαν * πλωΐζεσθαι. τῶν δὲ συνόντων κωλυόντων οὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, μηδ᾿ εἰς ἐλεθρον οὕτω προφανῆ ἑαυτόν τε κἀκείνους ἐκδοῦναι: ἐθάρρυνέ τε μὴ δεδιέναι, καὶ ἀνεδίδασκεν, ὡς τὸ θεῖον αὐτοῖς εἴη σύμμαχον. ἐξ ὑποστροφῆς ἐν περὶ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀναγομένοις, συναντῶσιν οἱ διώκοντες. καὶ ἐπερωτῶσιν, εἴ που ἴδοιεν Ἀθανάσιον φεύγοντα; οἱ δὲ ἠμείβοντο καὶ ἰδεῖν αὐτόν, καὶ ὡς εἰ ἐπιταχύνοιεν τοῦτον καταλήψεσθαι. καὶ τούτους μὲν πλανωμένους ἀπέπεμπον, αὐτοὶ δὲ θᾶττον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν κατήχθησαν. καὶ βραχὺν χρόνον ἐγκρυβεὶς ὁ Ἀθανάσιος, Ἰουλιανοῦ τε ἀποστάτου τὴν δίκην ἐν πέρσαις ἀποτίσαντος, ἐπαρρησιάσατό τε, καὶ τὴν σεσωκυῖαν πίστιν ἐδογμάτιζέ τε καὶ ἀνεκήρυττεν. ἀλλὰ γὰρ Ἰουλιανὸς μὲν, ἐν Πέρσαις ἀνῃρέθη, τῶν μὲν, εἰς πέρσην τινὰ τῶν αὐτομόλων τὴν ἀναίρεσιν ἀναφερόντων, τῶν δὲ, εἰς τινα τῶν ὑποτελῶν στρατιωτῶν. ὁ δὲ πολὺς καὶ τῆς ἀληθείας ἐγγύτερος λόγος, θεήλατον αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν σφαγὴν, ἐκδιδάσκει. καταστρέφει γοῦν τὸν βίον, ἓν καὶ τριάκοντα διαβιοὺς ἔτος· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ μῆνας εἴκοσι. καὶ διαδέχεται τὴν ῥωμαϊκὴν βασιλείαν, ψήφῳ τοῦ παντὸς στρατεύματος, Ἰωβιανός· οὗ καὶ τὴν μνήμην ὁ λόγος ἔχει ἐμπροσθεν. ἀλλ᾿ οὗτος, ὀκτὼ μῆνας μόνους ἐν τῇ βασιλείᾳ διαρκέσας, κατὰ Βιθυνίαν ἀπολείπει τὰ ἀνθρώπινα. μετ᾿ ἐκεῖνον δὲ, Οὐαλεντινιανός, ἀνήρ, ὥσπερ ὁ πρὸ αὐτοῦ, τῆς εὐσεβείας ὑπέρμαχος· καὶ λαμβάνει κοινωνὸν (ὡς εἴθε μὴ ὤφελε) τῶν ῥωμαϊκῶν σκήπτρων Οὐάλεντα τὸν ἀδελφόν. καὶ μίαν ἡμερῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίψας, ἀφορίζει μὲν Οὐάλεντι τὴν ἀνατολήν· αὐτῷ δὲ λείπεται τῆς δύσεως τὴν ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ οὗτος εἰς δύσιν ἀπῄρεν, ὁ ἀδελφὸς μὲν ταῖς μητρικαῖς ὠδῖσιν, οὐκ ἀδελφὸς δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀντίπαλος τὴν πίστιν, πόλεμον ἄσπονδον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤγειρε τῆς ὀρθοδοξίας κινεῖ.

καὶ πρό-

Athanasii fuga.

Mares Episc.

* χαλκηδόνιος.

* ἀποδύσαντες, M.M.

* al. βουλεύεται.

* οἰόμενος.

* al. πλωΐζεσθαι.

Iulianus apostata cædes.

Valens Imp.

Iouianus

Valentinianus imp. Valens.

Meletius in exilium pellitur.

καὶ πρῶτον μὲν τὸν θαυμαστὸν Μελέτιον ὑπὸ Ἰουλιανοῦ ἀνακληθέντα, καὶ τὸν οἰκεῖον ἀπειληφότα θρόνον, ὑπερορίζει, μετὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ἐν κλήρῳ λογάδων· ἔπειτα δὲ καὶ τὴν Αἴγυπτον * ἐκταράσσει. καὶ στάσεις, καὶ θόρυβοι χαλεπώτεροι τῶν φθασάντων διέσειον τὴν Ἀλεξανδρέων πόλιν. δεδιὼς δὲ ὁ θεόληπτος, μὴ ἄρα τῆς ἐν τῷ πλήθει στάσεως αὐτὸς τὴν αἰτίαν λάβοι· τέσσαρας ὅλους μῆνας ἑαυτὸν ἐν πατρῴῳ τάφῳ κατακρύπτει. ὁ δὲ τοὺς κατὰ τὴν Αἴγυπτον φόνους πολεμούμενος, Τατιανὸς ἦν, ὁ ταύτης ἔπαρχος, ὃν ἡ θεία δίκη καὶ τῆς μιαιφονίας καὶ τῆς δυσσεβείας θᾶττον μετῆλθε· τοῦ τε γὰρ ἀξιώματος, καὶ τῶν πολλῶν ἐκπίπτει χρημάτων, καὶ τῆς τροφῆς αὐτῆς ἐπαίτης ἦν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποβαλὼν, τὸν βίον ἀλγεινῶς τε καὶ αἰσχρῶς καταστρέφει. ἐν τούτοις δὲ, χειμαζομένων τῶν ὅλων, * σεισμὸς ἐπισκήπτει τῶν πώποτε γεγενημένων ὁ μέγιστος, καὶ πολλὰς ἐδαφίζει τῶν πόλεων. ἀτὰρ δὴ καὶ τῆς Κρήτης τὰς δέκα πόλεις κατηρείπωσε· καὶ ἡ θάλασσα τοὺς ἰδίους ὅρους ὑπερχυθεῖσα, πολλὴν μὲν τῆς ἠπείρου ἀποτεμομένη θάλασσαν ναυσὶν ἔδειξε, πολλὴν δὲ τῆς ὑποβρυχίου ἄβροχον ὑπέδειξεν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐσωφρόνισε τὸν Οὐάλεντα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀλεξανδρέων δῆμος, πόθῳ καὶ πίστει τοῦ ποιμένος, ἐστασίαζέ τε, καὶ ταῦτα πράξειν ἠπείλει· καὶ τά τε στεγνὰ τῶν πλοίων, καὶ αὐτοὺς τοὺς δημοσίους οἴκους, εἰ μὴ τὸν διδάσκαλον ἀπολήψονται, πυρὶ παραδοῦναι διετείνοντο. γνοὺς ταῦτα ὁ δυσσεβὴς Οὐάλης, διὰ γραμμάτων δίδωσιν Ἀθανασίῳ πᾶσαν ἄδειαν τὰς ἐκκλησίας ἰθύνειν. ἐξορμῶν δὲ μᾶλλον εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπεὶ Εὐδόξιος ὁ μισόχριστος δυοκαίδεκα καὶ ἐννέα ἔτη κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἄσπονδον πόλεμον ἀναλαβὼν, ἀπεφθάρη τῆς ὁδοιπορίας κατὰ τὴν Νικομήδειαν ἐπεσχέθη. καὶ οἱ μὲν ἐξ Ἀρείου Δημόφιλον χειροτονοῦσιν· οἱ δὲ τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύοντες Εὐάγριόν τινα, τοῦ μακαρίου Εὐσταθίου τὴν τελεσιουργίαν χειρισαμένου, ὃς πρὸ Μελετίου τὴν Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν * ποιμαίνειν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν συνεσκευάσθη, καὶ τῆς ὑπερορίας ψηφίσματι τοῦ εὐσεβοῦς * Ἰοβιανοῦ ἀνακληθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει διέτριβεν. ὁ δὲ δυσσεβὴς Οὐάλης, μαθὼν τὰ πραχθέντα, οἷς μὲν οἱ ἐξ Ἀρείου ἔπραξαν συνήσθη τε καὶ ἠγάπησε· τὸν κήρυκα τῆς εὐσεβείας Εὐστάθιον μὲν τὸν χειροτονήσαντα διὰ στρατιωτικῆς χειρὸς ἐν Βιζύῃ πόλει τῆς Θρᾴκης ὑπερορίζει· Εὐάγριον δὲ τὸν χειροτονηθέντα ἄλλη συνεῖχεν ὑπερορία. καὶ ταῦτα πράξας ὁ δυσσεβὴς, ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἀφικνεῖται, τὰ αὐτὰ κατὰ τῶν εὐσεβούντων καὶ πράττων καὶ διανοούμενος, μᾶλλον δὲ πολλῷ χείρονα. καὶ γὰρ διαφόροις θανάτοις τοὺς εὐσεβοῦντας ὑπῆγε· μάλιστα δὲ τῶν φόνων αὐτῷ τὸ προχειρότατον ποταμὸς ὁ Ὀρόντης. τῆς συγχύσεως οὖν καὶ ταραχῆς ταύτης τὴν οἰκουμένην ἀναστατούσης, μετὰ τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἄθλους καὶ καμάτους, εἰς τὸν κοινὸν δεσπότην, ὃν ἐπόθει, καὶ ὑπὲρ οὗ ἔπασχε, χαίρων ὁ ἀθλητὴς, ἵνα τύχῃ τῶν ἐπάθλων, ἀπεδήμησεν, ἔτη διαρκέσας ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ τελετῇ, μᾶλλον δ' ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίσμασι, τεσσαράκοντα.

* al. καταράσσει.

Tatianus.

* al. σεισμός.

Eudoxius.

* al. ποιμαίνων.

* al. Ἰοβιανοῦ.

[Ὅτι ἡ συγγραφὴ ἐξ ἧς ἡ προκειμένη προῆλθεν ἐκλογὴ, μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἠμελημένον ἢ τὸ διηκριβωμένον ἔχει τὴν ῥοπήν· μάλιστα δ' ἐν τῇ τῶν νοημάτων οἰκονομίᾳ πολλοῖς κεφαλαίοις καὶ καινότερα παρὰ τοὺς ἄλλους ἱστορεῖ.]

Athanasii Vita.

Ac primum quidem sanctum Meletium à Iuliano reuocatum, & propriæ sedi restitutum, & alios multos Episcopos, & cleri præcipuos exsilio mulctat. Deinde totam etiam Aegyptum turbat, tumultus, persecutioque maior, quam antea vnquam, Alexandriam inuadit. Metuens itaque Athanasius, ne in se seditio transferretur, totos quatuor menses in patrium monumentum seipsum abdidit. Tatianus tunc Aegypti Præses cædium, quibus multis Aegyptios afflixerat, statim pœnas diuina vindicta dedit. Simul enim dignitate, & pecuniis priuatus stipem petiit, & cæcus ignominiose mortuus est. Tantis igitur malis vbique grassantibus, terræmotus superueniens vniuersalis, multas vrbes euertit, & * decem in Creta mare etiam terminos excessit. Quædam enim loca adeo inundauit, vt quæ consita ante fuerant, nauigarentur. Aliis autem locis tantum recessit, vt in sicco reperti sint nauigantes. Sed his omnibus non resipuit Valens. Quoniam autem propter absentiam S. Athanasij totus populus Alexandriæ eius desiderio tumultuabatur, dicebatque non tantum se onerarias naues, verum etiam publica ædificia igne consumpturum, nisi Athanasium reciperet, cum rescisceret impius Valens, per litteras significauit, vt intrepide Ecclesias regeret Athanasius. Antiochiam autem profecturus Imperator, cum impius Eudoxius, qui * nouendecim annos contra pios implacabile gesserat bellum, mortuus esset, in via ad Nicomediam detinetur: tum vero Ariani in mortui locum Demophilum subrogant. Orthodoxi vero Euagrium quendam, cui manus B. Eustathius ordinando imponit, qui olim ante Meletium Alexandrinæ præfuisset Ecclesiæ, & ab Arianis eiectus, ab exsilio autem reuocatus, à Ioujano pio Constantinopoli tunc morabatur. Quibus cognitis, Valens facta Arianorum cum gaudio probauit: præcones autem pietatis, Eustathium quidem qui ordinauerat, armata manu Bizyen Thraciæ vrbem in exsilium pellit, Euagrium vero ordinatum alio ablegat. His ita confectis, Valens impius Antiochiam venit, eadem in pios faciens, & excogitans, & his multo deteriora. Diuersi enim morte Christianos afficit, & multos in fluuium Orontem mergit. Seditione itaque hac orbem occupante, post multa, & diuturna pro pietate certamina, & labores, ad communem dominum, quem dilexerat, & pro quo passus erat gaudens athleta, vt coronas consequatur, Athanasius commigrauit, consumptis * quadraginta annis in sacerdotio, vel potius in labore pro fide Orthodoxa.

Prodigia.

* Centum habet Metaphrastes.

* δέκα κ. ἐννέα ... non δυοκαίδεκα ... quo modo & Metaphrastes legit.

B. Athanasii mors. Sed quinquaginta ... Metaphrastes.

Liber, vnde hæc excerpsimus, negligentiam potius quam diligentiam redolet, maxime vero distributione sensuum multis capitibus recentiora præ aliis narrat.

ANTIPHONTIS ORAT.

ORATIONES DECEM GRÆCIÆ ORATORVM,

Antiphontis.	*Aeschinis.*
Isocratis.	*Demosthenis.*
Andocidæ.	*Hyperidis.*
Lysiæ.	*Dinarchi.*
Isæi.	*Lycurgi.*

CCLIX.

Decem Græciæ Oratorum hæc Elogia, Plutarchi nomine magnā partem, Opusculis, vt vocant, Moralibus circumferuntur. at hic longe, quam ibi, auctiora. Certe vtrobique collectanea verius, quam integra scriptio, apparet, quæ Photius si Plutarchi esse putasset, cum non longe hinc à Parallelis Excerpta dederit, haud dubie non præteriisset. Lampriæ tamen, ne quid dissimulem, in censum Plutarchi recipit, et si quædam in Demosthene hic quam in eius Vita, diuersè narrantur.

ANTIPHONTIS ORATIONES.

LECTAE sunt Antiphontis variæ Orationes: quæ accurationem, persuasionem, & in inueniendo grauitatem continent. In quæstionibus dubiis artificiosus, & ex obscuris ratiocinans, & ad leges, & affectus orationes conuertens, decoro maxime studet. Cæcilius quidem Siculus ait non vti hunc Oratorem figuris sententiarum, sed directe ab illo non ficte animi cogitata efferri. Conuersionem vero callidam & mutationem, neque illum quærere, nec vti, sed per ipsos sensus, & naturalem eorum consequentiam, quo velit auditorem trahere. Antiqui enim Oratores sufficere sibi arbitrabantur, inuenire Enthymemata, & phrasi eximia pronunciare. Toti enim circa dictionem occupabantur, & eius ornatum. Primum quidem, qua ratione esset significatiua, & venusta: deinde modulata eorum compositio. In hoc enim se ab idiotis differre ac præstare credebant. Deinde cum dixisset sine Figuris sententiarum esse Antiphontis orationem, tanquam corrigens seipsum: Non hoc, inquit, dico, quasi nulla in Antiphonte figura sententiarum inueniatur (etenim interrogatio & responsio, & alia similia apparent in eius orationibus) sed quia non de industria, neque continenter vsus est illis, sed quo natura ipsa sine aliqua methodo duxit. Quod videre est in orationibus passim obuiis imperitorum. Ideo & cum aliquis sine figuris dixerit esse orationes, non omnino putet illas Figuris carere, (hoc enim fieri nequit) sed quia artificium perpetuúsque ductus ac vehementia figurarum in ipsis non apparent. Dicuntur illius orationes sexaginta, quarum Cæcilius viginti quinque falso illi adscribi ait, vt restent tantum triginta quinque. Hic patri suo Sophilo operam in studiis dedit. Cæcilius vero huius Oratoris magistrum facit historicum Thucydidem. Dissensisse vero illum à Socrate non contentionis, sed inuestigandæ veritatis gratia. Primum autem condidisse dicit orationes iudiciales. Præcedentium enim nemo hoc genere orationis vsus esse deprehenditur: neque reperias iudicialem orationem scriptam ante tempora Antiphontis. Primum quoque artem Rhetoricæ referunt tradidisse, sollers cum esset, & inde Nestoris cognomen sortitum. Plato in Pisandro illum vt auarum incessit. Fama est illum etiam Tragœdias composuisse, priuatim quidem, & cum Dionysio Tyranno cohabitantem. Studentem vero prius poesi, artem aiunt illum reperisse qua tristitia depelleretur, & iuxta forum Corinthi

ΛΟΓΟΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΡΗΤΟΡΩΝ τῆς Ἑλλάδος,

Ἀντιφῶντος.	Αἰσχίνου.
Ἰσοκράτους.	Δημοσθένους.
Ἀνδοκίδου.	Ὑπερίδου.
Λυσίου.	Δεινάρχου.
Ἰσαίου.	Λυκούργου.

ἈΝΤΙΦΩΝΤΟΣ ΛΟΓΟΙ.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀντιφῶντος λόγοι διάφοροι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ οἱ λόγοι τὸ ἀκριβὲς καὶ πιθανὸν καὶ περὶ τὴν εὕρεσιν δεινὸν οἰκειούμενοι. ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ ἐν τοῖς ἀπόροις τεχνικός, καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐξ ἀδήλου ποιούμενος· καὶ ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ τὰ πάθη τρέπων τοὺς λόγους, τοῦ εὐπρεποῦς μάλιστα στοχαζόμενος. ὁ μέντοι Σικελιώτης Κεκίλιος μὴ κεχρῆσθαι, φησί, τὸν ῥήτορα τοῖς κατὰ διάνοιαν σχήμασιν, ἀλλὰ κατ᾽ εὐθὺ αὐτῷ καὶ ἁπλῶς τὰς νοήσεις ἐκφέρεσθαι. τροπὴν δὲ ἐκ τοῦ περιέργου καὶ ἐναλλαγὴν οὔτε ζητῆσαι τὸν ἄνδρα οὔτε χρήσασθαι· ἀλλὰ δι᾽ αὐτῶν τῶν νοημάτων, καὶ τῆς φυσικῆς αὐτῶν ἀκολουθίας, ἄγειν τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὸ βούλημα. οἱ γὰρ πάλαι ῥήτορες ἱκανὸν αὐτοῖς ἐνόμιζον εὑρεῖν τε τὰ ἐνθυμήματα, καὶ τῇ φράσει περιττῶς ἀπαγγεῖλαι. ἐσπούδαζον γὰρ τὸ ὅλον περί τε τὴν λέξιν, καὶ τὸν ταύτης κόσμον· πρῶτον μὲν ὅπως εἴη σημαντικὴ καὶ εὐπρεπής, εἶτα καὶ ἐναρμόνιος ἡ τούτων σύνθεσις· ἐν τούτῳ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἰδιώτας διαφορὰν ἐπὶ τὸ κρεῖττον περιγίνεσθαι. εἶτα εἰπών, ὡς ἀσχημάτιστος εἴη κατὰ διάνοιαν ὁ τοῦ Ἀντιφῶντος λόγος, ὥσπερ ἐπιδιορθούμενος ἑαυτὸν, οὐ τοῦτο λέγω, φησίν, ὡς οὐδὲν εὑρίσκεται διανοίας παρὰ Ἀντιφῶντι σχῆμα· (καὶ γὰρ ἐρώτησίς τις καὶ παράληψις, καὶ ἕτερα τοιαῦτα, ἔνεστιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις:) ἀλλὰ τί φημί; ὅτι μὴ κατ᾽ ἐπιτήδευσιν, μήτε συνεχῶς ἐχρήσατο τούτοις· ἀλλ᾽ ἔνθα αὐτὴ ἡ φύσις αὐτὴ μεθοδείας τινὸς χωρὶς ἀπήγαγεν· ὃ δὴ καὶ περὶ τοὺς τυχόντας τῶν ἰδιωτῶν ἐστιν ὁρᾶν. διὰ τοῦτο, καὶ ὅταν τις ἀσχηματίστους (εἶ) λέγῃ λόγους, οὐ καθάπαξ * εἶναι τῶν σχημάτων αὐτοὺς ἀπεστερημένους (εἶ)· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον: ἀλλ᾽ ὅτι τὸ ἐμμέθοδον καὶ συνεχὲς καὶ ἐρρωμένον τῶν σχημάτων οὐκ ἔστιν ὁρώμενον ἐν αὐτοῖς. φέρονται δὲ αὐτοῦ λόγοι ἑξήκοντα, ὧν ὁ Κεκίλιος εἴκοσι καὶ πέντε φησὶν αὐτῷ καταψεύδεσθαι· ὡς (εἶ) τοὺς διαφυγόντας τὸ νόθον, πέντε καὶ τριάκοντα. οὗτος τῷ οἰκείῳ πατρὶ Σοφίλῳ σοφιστεύοντι μαθητεῦσαι λέγεται. Κεκίλιος δὲ Θουκυδίδην τοῦ συγγραφέως μαθητὴν γεγονέναι φησὶ τὸν ῥήτορα· διενεχθῆναι δέ φασιν αὐτὸν καὶ Σωκράτῃ τῷ φιλοσόφῳ, οὐ πρὸς φιλονεικίαν, ἀλλὰ πρὸς ἔλεγχον ὁρώμενον. συντάξαι δὲ αὐτὸν καὶ πρῶτον, φασί, τοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀγωνιστικοὺς λόγους. τῶν γὰρ πρὸ αὐτοῦ, οὐδεὶς φαίνεται καθεὶς ἑαυτὸν εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα· οὐδ᾽ ἔστι λαβεῖν δικανικὸν λόγον τῶν Ἀντιφῶντι πρότερον γεγραμμένον. πρῶτον δὲ αὐτὸν καὶ ῥητορικὰς συντάξασθαι φασὶ τέχνας, ἀγχίνουν γεγονότα· διὰ τοῦτο λαβεῖν ἐπώνυμον καὶ τὸν Νέστορα. κωμῳδεῖ δὲ αὐτὸν εἰς φιλαργυρίαν Πλάτων ἐν Πεισάνδρῳ. λόγος δὲ αὐτὸν καὶ τραγῳδίας συνθεῖναι, ἰδίᾳ τε, καὶ Διονυσίῳ συνδιατρίβοντα τῷ τυράννῳ. σχολάζοντα δὲ πρότερον τῇ ποιήσει, τέχνην φασὶν αὐτὸν ἐξευρεῖν ἀλυπίας· καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐν Κορίνθῳ

vel. Antiphontis orationes.

ἀεὶ τῶν πάλαι ῥητόρων.

* εἶναι τῶν, Ms.

Sophilus. Thucydides.

Socrates.

οἰκημά-

οἰκήματί τι οἰκοδομησάμενον ἐπιγράψαι, δύνασθαι αὐτὸν τοὺς λυπουμένους διὰ λόγων θεραπεύειν. καὶ δὴ καὶ πυνθανόμενος τὰς αἰτίας τῆς λύπης, τοὺς αἰτιωμένους παρεμυθεῖτο. τοῦτο δὲ τὸ ἐπιτήδευμα, ἧττον εἶναι νομίσας τῆς ἑαυτοῦ μεγαλονοίας, ἐπὶ ῥητορικὴν ἐτράπη. συνεγράψατο δὲ καὶ κατὰ Ἱπποκράτους τοῦ ἰατροῦ λόγον, καὶ εἷλεν αὐτὸν ἐξ ἐρήμου. ὁ δὲ χρόνος ἦν, καθ' ὃν ἤκμαζεν, ἐν ᾧ διαπέπρακται τὰ Περσικὰ, ὀλίγῳ πρότερον Γοργίου τοῦ σοφιστοῦ γεγονώς. παρέτεινε δὲ τὸν βίον ἕως τῆς ὑπὸ τῶν * υ' γεγενημένης καταλύσεως τῆς δημοκρατίας, ἧς καὶ αὐτὸν αἴτιον μετεσχηκέναι * φασὶ παρασχεῖν· διὸ καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τετρακοσίων εἰσαγγελθεὶς ἑάλω, καὶ τοῖς τῶν προδοτῶν ἐπιτιμίοις ὑποβληθεὶς, ἄταφος ἐρρίφη καὶ γέγονεν ἄτιμος, οὐχ αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ φύντες. Λυσίας δὲ τοὐναντίον ἱστορεῖ. φησὶ γὰρ μᾶλλον αὐτὸν ὑπὸ τῶν τετρακοσίων ἀναιρεθῆναι. οἱ δέ φασιν, αὐτὸν πρεσβευτὴν πρὸς Διονύσιον τὸν τύραννον παραγεγονότα, καὶ ζητήσεως τινὸς παραπεσούσης, τίς ἄριστός ἐστι χαλκός; αὐτὸν ἄριστον εἶναι φάναι, ἐξ οὗ αἱ στῆλαι Ἁρμοδίῳ πεποίηνται καὶ Ἀριστογείτονι. ἀκούσαντα δὲ τὸν Διονύσιον, καὶ εἰς αὐτὸν ὑπονοήσαντα τὸν λόγον ἀπερρῖφθαι, καὶ προτροπὴν εἶναι τῆς αὐτοῦ καταλύσεως· τὴν ἐπὶ θανάτῳ τὸν ῥήτορα καταδικάσαι. οἱ δὲ διότι φασὶ τὰς τραγῳδίας αὐτοῦ διασύρειν ἐπαρρησιάζετο.

*τετρακοσίων.

* al. φασί.

domunculæ cuidam a se constructæ sic inscripsisse, Se oratione sua dolorem posse pellere. Etenim interrogando mœroris causas tristes consolabatur. Hoc studium minus esse putans, quam ingenij sui præstantiam deceret, ad oratoriam iterum se conuertit. Scripsit etiam orationem contra Hippocratem Medicum, & illum indicta causa damnauit. Floruit autem ea tempestate qua bellum gestum cum Persis paulo ante Gorgiam Sophistam natus. Extendit vero vitam vsque in id tempus, quo popularis status est a * CCCC. Tyrannis sublatus, cuius mutationis & ipsum causam vna fuisse aiunt. Quamobrem & soluta horum tyrannide, in ius vocatus damnatur, & proditorũ pœna insepultus proiectus est, & infamia notatus non modo ipse, sed eius etiam omnes posteri. Lysias vero contra narrat, illum potius a quadringentis Tyrannis interfectum esse. Alij ferunt illum legatum ad Dionysium tyrannum profectum, & quæstione quadam proposita, quodnam esset optimum æs, illud optimum esse dixisse, ex quo statuæ Harmodio, & Aristogitoni factæ essent. Audientem vero Dionysiũ, & in se hæc dici suspicantem, & necis suæ incitamentum esse, capitis Oratorem condemnasse. Alij vero propter excessum eum commemorant, quod Dionysii illius Tragœdias liberius perstrinxisset.

ANTIPH. Orat.

* Quadraginta habet Plutarchus, vt ibi numeri nota peccatum appareat, & υ pro μ reponendum.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ.

ξ. Isocratis orationes.

Ἀνεγνώσθησαν Ἰσοκράτους λόγοι διάφοροι. φέρονται δὲ αὐτοῦ τὸν ἀριθμὸν ἑξήκοντα. ὧν ἐκρίθησαν γνήσιοι κατὰ μὲν Διονύσιον, ἐπὶ τοῖς πέντε καὶ εἴκοσι· κατὰ δὲ Καικίλιον, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. γεγραφέναι δὲ αὐτὸν τέχνην ῥητορικὴν λέγουσιν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἴσμεν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιγραφομένην τῷ ὀνόματι. οἱ δὲ συνασκήσει μᾶλλον, ἢ τέχνῃ χρήσασθαι κατὰ τοὺς λόγους τὸν ἄνδρα φασί. γέγονε δὲ κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν καὶ ἕκτην ὀλυμπιάδα νεώτερος μὲν Λυσίου ἐπὶ δυσὶν ἔτεσι καὶ εἴκοσι· Πλάτωνος δὲ πρεσβύτερος δέκα, διόντων γ'. ἦν δὲ παῖς Θεοδώρου * Ἐρχιέως ἑνὸς τῶν μετρίων πολιτῶν. ἐν παισὶ μὲν οὖν τελῶν, ἠκροάσατο Προδίκου τε τοῦ Κείου, καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου, καὶ Τισίου τοῦ Συρακουσίου, καὶ τοῦ ῥήτορος Θηραμένους. εἰς ἄνδρας δὲ τελέσας, πραγμάτων μὲν ἀναχωρεῖ τῶν πολιτικῶν (ὅτι τὴν φωνὴν ἰσχνὸς ἦν, καὶ τὸν τρόπον εὐλαβής. τὰ πατρῷα μέντοι ἀποβεβληκὼς, ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ, ἵνα μόνον τὸν τῆς ἀντιδόσεως λόγον εἰπὼν, ἀπέστη τῆς τοιαύτης προαιρέσεως.) ἰδίαν δὲ διατριβὴν ὑποστησάμενος, ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν καὶ γράφειν ὥρμησε· καὶ ὅ,τε πανηγυρικὸς αὐτῷ λόγος συντετάχη, καί τινες ἄλλοι τῶν συμβουλευτικῶν, οἰόμενος τοῖς παραινέσεσι τοὺς Ἕλληνας φρονεῖν ἐκδιδάξαι τὰ συμφέροντα. ἀποτυχὼν δὲ τῆς γνώμης· τούτου μὲν ἀπέστη τοῦ ἐπιτηδεύματος, σχολῆς δὲ προεστηκὼς ἡγεῖτο. ὡς μέν τινές φασι τὰ πρῶτα ἐπὶ Χίου μαθητὰς ἔχων ἐννέα· ἡνίκα καὶ τὸν μισθὸν ἰδὼν τῆς διδασκαλίας ἀριθμούμενον, φάναι δακρύσαντα· ὡς νῦν ἐμαυτὸν ἔγνων τούτοις πεπραμένον. ἠκροάσαντο δὲ αὐτοῦ ἄλλοι τε πολλοὶ, ὡς καὶ εἰς ἑκατὸν συντελέσαι, καὶ δὴ καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος. μεθ' οὗ καὶ πολλὰς ἐπιὼν πόλεις, τὰς πρὸς Ἀθηναίους ἐπιστολὰς * συνετίθει, αἳ τῷ Τιμοθέῳ ἐπεγράφοντο·

* al. Ἐρχιέως.

* συντεθεῖσαι. M.M.

ISOCRATIS ORATIONES.

CCLX.

Legimus varias orationes Isocratis. Dicũtur numero sexaginta, quarum quinque & viginti Dionysio legitimæ sunt, Cæcilio viginti octo. Scripsisse autem illum artem Rhetoricæ tradunt, quam & eius nomine inscriptam scimus. Alij vero tradunt hunc in orationibus magis exercitatione quã arte vsum esse. Natus est circa Olympiadem octogesimã sextam. Iunior Lysia annis viginti & duobus, Platone septem annis antiquior. Erat autem filius Theodori sacerdotis inter mediocres ciues. Etiamnum puer audiuit Prodicum Chium, & Gorgiam Leontinum, & Tisiam Syracusanum, & Theramenem Rhetorem. Iam vir Reip. curam non admisit: quia gracili voce erat, ac timidus: paternasque respiciens calamitates bello Laconico acceptas, vnã solam de * Retributione orationem habuit, & à dicendo deinceps abstinuit. Institutóque ludo, philosophari & scribere est aggressus, ac Panegyricum, & quasdam in genere deliberatiuo scripsit orationes, ratus ita Græcos ad ea quę officio honestatique sunt consentanea, posse incitari. Quod institutum cũ minime feliciter succederet, destitit postea alias orationes scribere. Ludum autem tenuit primo in Chio, cum, vt nonnulli tradunt, nouẽ haberet auditores: ex quo cum videret numeratam mercedẽ, collacrymans ait: Vt me ipsum his præbui vendendum. Auditores postea habuit cẽtum, multos quidem alios, sed inprimis Timotheum Cononis filium, quocum multas adiit ciuitates, cum illas scriberet epistolas, quæ sunt a Timotheo missæ ad Athenienses:

* περὶ ἀντιδόσεως.

ISOCRATIS Orat.

inde talentum dono accepit. Dedit se quoque illi ad audiendum Xenophon Grylli F. Theopompus Chius, & Ephorus Cumæus, quos ad scribendam historiam incitauit, ad captum cuiusque apte argumenta historiæ distribuens: atque & Asclepiades, qui Tragœdias scripsit, & Theodectes Phaselites, qui etiā postea Tragœdias composuit. Quin etiam Leodamas Atheniensis, & Lacritus, qui auctor legum Atheniensibus eorundem fuit. Ferunt autem nonnulli & Hyperidem & Isæum auditores fuisse, & Demosthenem ad eum studiose accessisse, eique se mille drachmas, quo pretio ille docebat, præbere non posse, daturum vero ducentas, vt quintam artis partem disceret. Isocratem autem respondisse: Artem non in frusta dissecamus, sed si discere voles, totam bene dicendi artem tibi vendam. Itaque orationē de Retributione, Panegyricum, & alias in Suasorio genere, vt diximus, quasdam composuit: Panegyricum aiunt decem annis alij, alij quinque annis elaborasse, quanquam à Gorgiæ Leontini, & Lysiæ Enthymematis, & Epichirematis parum mutata est oratio Panegyrica Isocratis. Credat iure aliquis tam longo tempore orationem hanc edolasse; Oratorem, cum inhæreret compositioni, propter ornatum orationis, & abundantiam, & propter sedulam electionem in verbis, & mutuam partium concinnitatem, imo accuratam incisorum ac membrorum constructionem, tantum temporis exigere arbitrabitur. Maximè vero rerum inuentio & dispositio, hanc occupationem præbuit. Capita enim & Epicheremata, quibus oratio directa perficitur, si quis diligenter & singulas partes attenderit, inueniet eam non nisi longo tēpore absolui potuisse. Quare & multas multis iudiciales orationes præbuit, propter mutuas inter se dissensiones, cum alij exercitationi & curæ Orationum incumberent, alij specie tenus recitabant. Licebat autem videre alios ad iudiciales causas aptos esse, alios autem dicendo his * inferiores esse. Panathenaicum anno ante obitum, vel vt nonnulli ferunt, quarto conscripsit: illas ad Philippum paulo antequam est mortuus. Vixit, vt nonnullis placet, annos centum; vt aliis, octo & nonaginta. Mortuus autem est nunciata illi clade Chæronensi, quum quatriduū cibo abstinuisset, vt qui nollet iam quarto Græciam seruitute oppressam videre. Satis vberes magnasque diuitias tenuit, nō solum quod à familiaribus & ipsis notis exigeret pecuniam, verum etiam quod a Nicocle rege Cypri, qui ipse erat Euagoræ filius, viginti talenta pro scripta ad illum oratione accepit. Quæ res cum illi magnam conflaret inuidiam, ter ad trierachicum munus designatus, bis quidē filij opera, imbecillitatis excusatione deprecatus est: tertio vero cū suscepisset, sūptū fecit nō pauca. Et cū interrogaretur, cur ipse, qui doceret alios, sibi docendo non esset satis? respōdit * coticulas quidē ipsas secare nō posse, eas tamē ferro secādi vim ac facultatē dare.

Panegyricus Isocratis.

* ἐλαττουμένους.

* Horatius expressit in arte Poet. — Fungor vice cotis, acutum Reddere quæ ferrū valet, exsors ipsa secandi.

ὅθεν ἐκεῖνος ταλάντῳ αὐτὸν ἐδωρήσατο. ἠκροάσατο δὲ αὐτοῦ ἀκροατὴς καὶ Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου, καὶ Θεόπομπος ὁ Χῖος, καὶ Ἔφορος ὁ Κυμαῖος, οἷς καὶ ταῖς ἱστορικαῖς συγγραφαῖς προὐτρέψατο χρήσασθαι, πρὸς τὴν ἑκάστου φύσιν ἀναλόγως καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἱστορίας αὐτοῖς διανειμάμενος. ἔτι τούτοις καὶ Ἀσκληπιάδης, ὃς τὰ τραγῳδούμενα συνέγραψε· Θεοδέκτης δὲ ὁ Φασηλίτης καὶ αὐτὸς ὕστερον τραγῳδίας συνταξάμενος· ἀλλὰ καὶ Λεωδάμας ὁ Ἀθηναῖος, καὶ Λάκριτος ὁ νομοθετήσας Ἀθηναίοις ὥς φασιν ἄλλοι, καὶ Ὑπερείδης, καὶ Ἰσαῖος. Δημοσθένης δὲ προσῆλθε μὲν αὐτῷ μετὰ σπουδῆς, καὶ χιλίας μέν, ἃς εἰσεπράττετο, οὐκ ἔχειν * παρέχειν, διακοσίας δὲ [μνᾶς] ἐφ' ᾧ τὸ πέμπτον μέρος ἐκμαθεῖν, δώσειν. πρὸς δὲ ταῦτα τὸν Ἰσοκράτην ἀποκρίνασθαι ὡς οὐ τεμαχίζομεν τὴν πραγματείαν ἀλλ', εἰ βούλοιο, ὁλόκληρόν σοι ἀποδώσομεν τὴν τέχνην. τὸν μὲν οὖν περὶ τῆς ἀντιδόσεως, καὶ τὸν πανηγυρικόν, καὶ τινας τῶν συμβουλευτικῶν, εἴρηταί μοι, ὅπως τε καὶ ὅτι συνέταξεν. συνέθηκε μέντοι τὸν πανηγυρικόν, οἱ μὲν ἔτεσί φασι δέκα· οἱ δὲ ἐπὶ τούτοις πέντε. καίτοι τῶν Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ Λυσίου τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ ἐπιχειρημάτων, μικροῦ μεταβολὴ καθέστηκε καὶ μετάθεσις ὁ πανηγυρικὸς Ἰσοκράτους λόγος. διατρῖψαι δ' ἄν τις οἰηθείη μακρὸν οὕτω χρόνον τοῦ πανηγυρικοῦ, προσεδρεύοντα τὸν ῥήτορα τῇ συνθήκῃ, διὰ τὸ τῆς λέξεως κατεσκευασμένον, καὶ περιττόν, καὶ διὰ τὴν εἰς ἀκρίβειαν τῶν ὀνομάτων ἐκλογήν, καὶ δὴ καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα τούτων συνθήκης. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν κώλων καὶ περιόδων ἐπὶ τοσοῦτον ἀκρίβεια ἱκανὴ καταναλῶσαι χρόνον. μάλιστα δὲ αὐτῷ ἡ τῶν πραγμάτων εὕρεσις καὶ διοίκησις [καὶ] τὴν τοσαύτην ἀσχολίαν ἐνεποίησε. τὰ γὰρ κεφάλαια, καὶ τὰ ἐπιχειρήματα, οἷς ὁ λόγος οἰκονομούμενος ἀπαρτίζεται, εἴ τις ἐπιμελῶς καὶ καθ' ἕκαστον μέρος ἐπισκέψαιτο, εὑρήσει συντελεσθῆναι πολλοῦ δεόμενα χρόνου. διὸ καὶ πολλὰς πολλοῖς παρέσχε τῶν ῥητορικῶν διατριβὰς μέν, καθ' ἑαυτούς, διαφωνίας δὲ πρὸς ἀλλήλους· τῶν μὲν ἐμβαθυνομένων τῇ μελέτῃ καὶ διασκέψει τοὺς λόγους, τῶν δὲ κατὰ τὸ ἐπιπόλαιον τῆς ἀναγνώσεως πειρωμένων. ἔστι δ' εἰπεῖν, καὶ διότι τοῖς μὲν ἔνεστι φύσις εὖ ἔχουσα πρὸς τοὺς ἀγῶνας, τοῖς δὲ ἐλαττούμενος ἐπιγινώσκεται λόγος. τὸν δὲ λεγόμενον παναθηναϊκόν, πρὸ ἑνιαυτοῦ τῆς τελευτῆς αὐτὸν ἔγραψεν, ἢ (ὥς τινές φασι) πρὸ τεσσάρων· καὶ τοὺς πρὸς Φίλιππον δὲ ὀλίγῳ πρότερον τοῦ θανάτου. βιῶναι δέ, ὡς μέν τινές φασιν, ἔτη ἑκατόν· ὡς δ' ἕτεροι, δυεῖν δέοντα ἑκατόν. ἐτελεύτησε δέ, ἅμα γνωσθέντος αὐτῷ τοῦ περὶ Χαιρώνειαν πάθους, ἐξαγαγὼν ἑαυτὸν τοῦ βίου τέτρασιν ἡμέραις ἀσιτήσας· ἅτε δὴ μὴ ὑπομείνας ἰδεῖν τετράκις δουλουμένην τὴν Ἑλλάδα. ἐκτήσατο δὲ ἀργύριον ἱκανόν, οὐ τῶν γνωρίμων εἰσπράττων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ Νικοκλέους, ὃς ἐβασίλευε * τῶν Κυπρίων (Εὐαγόρου δ' ἦν οὗτος υἱός) ὑπὲρ τοῦ πρὸς αὐτὸν γραφέντος συμβουλευτικοῦ λόγου τάλαντα λαβὼν εἴκοσιν. ἐφ' οἷς φθόνον ἐφελκύσας, ἐπιτριηραρχεῖν προεβλήθη· καὶ δὶς μὲν ἀσθενείας σκηψάμενος, διὰ τοῦ παιδὸς παρῃτήσατο· τὸ δὲ τρίτον ἀναστάς, ἀνήλωσεν οὐκ ὀλίγα. εἶπε πρὸς τὸν διαπυνθανόμενον διὰ τί μὴ ἱκανὸς ὢν δημηγορεῖν, ἄλλους ποιεῖ δημηγόρους· ὅτι καὶ αἱ ἀκόναι, ἔφη, * αὗται μὲν τεμεῖν οὐ δύνανται, τὸν δὲ σίδηρον τμητικὸν ποιοῦσι.

* λείπει λέγειν.

* al. τῶν.

* al. αἰσα.

καὶ πρὸς

καὶ πρός τινα εἰπόντα δὲ πατέρα, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνδράποδον συνέπεμψε τῷ οἰκείῳ παιδί· τοιγαροῦν ἄπιθι, ἔφη· δύο γὰρ ἀνθ' ἑνὸς ἕξεις ἀνδράποδα. ἐπὶ δὲ τῷ Σωκράτους θανάτῳ λίαν ἐλυπήθη καὶ μελανειμονῶν προῆλθε τῇ ὑστεραίᾳ. δύο δὲ ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ συνέστησαν αὐτῷ ἀγῶνες· πρότερος μὲν εἰς ἀντίδοσιν * προσκαλεσαμένου αὐτὸν Μεγακλείδου. πρὸς ὃν οὐκ ἀπήντησε διὰ νόσον· τὸν δὲ ἑαυτοῦ υἱὸν ἀνθ' αὑτοῦ προβαλόμενος Ἀφαρέα, ἐνίκησε· δεύτερος δὲ, Λυσιμάχου προσκαλεσαμένου αὐτὸν περὶ τριηραρχίας εἰς ἀντίδοσιν· ἐν ᾧ καὶ ἡττηθεὶς, τὴν τριηραρχίαν ὑπέστη. τῶν δὲ λόγων αὐτοῦ τὸ εὐκρινὲς καὶ σαφὲς καὶ μεμελετημένον, πᾶσι δῆλον· καὶ ὡς ἐπανθεῖ αὐτοῖς οὐ μόνον ἔμφυτον, ἀλλὰ καὶ κομμωτικὸν κάλλος. οὐ μέντοι γε πολυσχήμων ὁ ἀνὴρ, οὐδὲ ταῖς κατὰ τὸ σχῆμα τροπαῖς ποικιλλόμενος· διὸ καὶ δι' ἔνδειαν τῆς ἐν τούτοις μεταβολῆς, οὐδὲ ἐναγώνιος. Ἰσοκρατικὴ δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς λόγοις ὑποστάσεων ἡ συνέχεια. τάχα δὲ ἄν τις αὐτὸν αἰτιάσαιτο κλοπῆς, ἐξ ὧν ἐν τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ αὐτοῦ πολλὰ τῶν κατὰ τοὺς ἐπιταφίους λόγους εἰρημένων Ἀρχίνῳ τε καὶ Θουκυδίδῃ καὶ Λυσίᾳ ὑπεβάλετο. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, παραπλησίων ἀνακυπτόντων πραγμάτων, ταῖς ὁμοίαις ἐξεργασίαις * χρῆσθαι καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν οὐχ ὑποβαλλόμενον τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἀναβλαστανούσης φύσεως τοιαῦτα, οἷα καὶ τοῖς προλαβοῦσι προβαλλομένη ἐπιδείκνυται. ἐτάφη δὲ τελευτήσας λαμπρῶς ἅμα πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ ἀδελφῇ καὶ τῇ ἄλλῃ συγγενείᾳ. ἀνάκειται δὲ αὐτοῦ καὶ ἐν Ἐλευσῖνι εἰκὼν χαλκῆ, ἐπιγραφὴν ἔχουσα·

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΦΙΛΙΑΣ ΤΕ ΧΑΡΙΝ, ΞΥΝΕΣΙΝ ΤΕ ΠΡΟΤΙΜΩΝ, ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΙΚΩ ΤΗΝΔ' ΑΝΕΘΗΚΕ ΘΕΑΙΣ ΚΛΕΟΧΑΡΟΥΣ ΕΡΓΟΝ.

Καὶ ἑτέραν δὲ εἰκόνα ἔστησεν αὐτοῦ πρὸς τῷ Ὀλυμπιείῳ ἐπὶ κίονος χαλκῆν ὁ θετὸς παῖς Ἀφαρεὺς υἱὸς γεγονὼς Λαγίσκης ἑταίρας τινός· ἣν τρεῖς παῖδας ἴσχουσαν Ἰσοκράτης ἠγάγετο, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ Ἀφαρεὺς ὁ τὴν εἰκόνα στησάμενος, καὶ ἐπιγράψας·

Ἰσοκράτους Ἀφαρεὺς πατρὸς εἰκόνα τήνδ' ἀνέθηκε
Ζηνί, θεούς τε σέβων καὶ γονέων ἀρετήν.

ΑΝΔΟΚΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

ξζ΄ Andocidæ orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀνδοκίδου λόγοι τέσσαρες, οὓς πως εἰδῶμεν· ὁ περὶ τῶν μυστηρίων, ὁ περὶ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου, ὁ περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης, καὶ τέταρτος, ὁ κατὰ Ἀλκιβιάδου. ἔστι δὲ ἐν τούτοις ὁ ἀνὴρ, ἁπλοῦς τε καὶ ἀκατάσκευος, ἀτελείας τε φίλος, καὶ τῶν ἀσχηματίστων χρηματίζων. συνακμάσαι δὲ Σωκράτει τῷ φιλοσόφῳ λέγεται, καὶ ἀρχὴν αὐτῷ τῆς γενέσεως γενέσθαι ὀγδόην καὶ ἑβδομηκοστὴν ὀλυμπιάδα. παῖς δὲ ἐχρημάτιζε Λεωγόρου, ἐξ εὖ γεγονότων καταγόμενος. Ἑλλάνικος δέ φησι καὶ τοὺς πόρρω τῆς γενέσεως ἐκτοὺς ἥκειν εἰς αὐτὸν ἐξ Ἑρμοῦ. αἰτίαν δὲ λαβὼν τῆς ἀσεβείας ἐπὶ τῇ τῶν Ἑρμῶν περικοπῇ, καὶ τῇ τῶν μυστηρίων τῆς Δήμητρος ὕβρει, ἀπέφυγε κριθεὶς ἐπὶ τῷ μηνύσειν τοὺς ἀδικοῦντας. σπουδὴν δὲ πᾶσαν εἰσενεγκάμενος, εὗρε τοὺς εἰς τὰ ἱερὰ ἁμαρτήσαντας, οἷς καὶ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα συγκατεμήνυσεν.

* al. [illegible]

* al. [illegible]

Isocratis Orat.

Cum pater quidam diceret, se solum seruum cum filio misisse: Ergo discede, inquit: nam pro vno duos habiturus es seruos. Socratis mortem immoderate ferre visus est, vt atratus ipse sequenti die in publicum prodiret. Bis tota vita in certamen est vocatus: primum quidē, cum ad retributionem illum Megaclides conuocauit, cui respondendi facultatem morbus præcidit, sed misso filio Aphareo superior fuit in causa: secundo vero, cum ad retributionem triremium causa suscepta est à Lysimacho vocatus: a quo cum victus esset, Trierarchiæ onus subiit. Puritatem, perspicuitatem, & curam orationum eius omnes norunt, & illas non venustatem modo innatam, sed quæ etiam in fucis versetur, condecorare. Quanquam figuris non abundaret, nec etiam varietate earum ornetur. Ideoque propter raram figurarum mutationem in oratione, non est contentioni aptus. Continuatio vero in orationibus argumentorum propria illius. Forte vero quis illum furti redarguat, quod multa in oratione Panegyrica ex epitaphiis sermonibus Archini, Thucydidis, & Lysiæ sit mutuatus: verum nihil prohibet iisdem vti argumentis, cum eædem res incidant, nec supponere aliena, cum res argumenta talia producant, quanta & priores habuerant, ostenditur. Mortuus honorifice sepultus est cum patre, matre, sorore, aliisque amicis. Est & illius in Eleusine ænea statua erecta, cui ita inscribitur:

TIMOTHEVS HONORI, AMICITIÆ, ATQVE HOSPITALITATIS DEABVS, IMAGINEM ISOCRATIS DEDICAVIT.

Quod opus Cleocharem auctorem agnoscebat. Aliam illi statuam æneam adoptatus filius Aphareus statuit ad Olympium in columna, qui natus est ex amica Lagisca, quam trium liberorum matrem Isocrates duxit, quorum vnus erat Aphareus, qui illi statuam posuit, & inscripsit:

APHAREVS PATRIS ISOCRATIS HANC STATVAM HONORI IOVIS, PARENTVMQ. VIRTVTI POSVIT.

ANDOCIDAE ORATIONES.

CCLXI.

LEGIMVS quatuor orationes Andocidæ, quas quidem hactenus vidimus: vnam De mysteriis, De reditu suo secundam, tertiam De pace cum Atheniensibus, quartam in Alcibiadem. In his sine ornatu & admodum tenuis, simplicitatem sectatur, & quia ornatum non adhibet, ornatus. Floruisse autem tempore Socratis dicitur, & natus circa Olympiadem septuagesimam octauam, patre natus Leogora, qui bono natus loco erat. Scribit Hellanicus altius eum genus suum vsque ad Mercurium retulisse. Postea vero impietatis accusatum, quod etiam ipse Mercuriales statuas concidisset, ac mysteria Cereris violasset. His de rebus cū esset factū iudiciū, elapsus est, cum se sceleris auctores indicaturū promitteret. Itaq; omni cura studioque intentus, eos reperit, qui in sacra iniuriosi fuissent, in quibus patrē etiā indicauit.

SOCRATIS Orat.

Cumque cæteros omnes conuicisset, perfecit vt extremo supplicio afficerentur: patrem vero licet iam vinctum liberauit, cum illum multas vtilitates ciuitati allaturum polliceretur, nec fefellit opinio. Multos enim Leogoras conuicit, qui pecunias publicas in priuatum vsum converteret, & aliis quibusdam flagitiis essent obnoxij. Cum vero Andocides ob eas res, quas in Rep. gesisset, magnam gloriam esset consecutus, nauium & ipse gubernator, & administrator factus est, ac Cypri regibus, multisque aliis illustribus hospitio fuit coniunctus, cum Aristidis filiam, vnam ex ciuibus consobrinam suam, clam domesticis & familiaribus eduxit, & ad Cypri regem dono misit. Cuius rei causa cum videret se in ius mox vocatum iri, rursus illam e Cypro est furatus, cumque deprehensum Rex in vincula conicit. Cum vero aufugisset, venit in ciuitatem quo tempore quadringenti viri Remp. administrabant: a quibus cum esset vinctus, aufugit, ac rursus euerso illo paucorum dominatu in exilium pulsus est. Hoc exilij tempore Eliaem incoluit, & cum Thrasybuli familiares in ciuitatem redirent, ipse quoque est reuersus. Missus vero pro Pace ad Lacedæmonios cum improbe videretur in hoc studio versatus, fugit. Porro ab illo denominatur etiam Mercurij statua. Ea enim quamuis à tribu Aegeide posita ac dedicata sit, ab Andocide tamen nomen habet, quod ille statuæ proxime habitaret.

CCLXII.

LYSIÆ ORATIONES.

LEGI varias Lysiæ orationes, quæ dicuntur esse numero trecentæ & viginti quinque, quarum legitimæ sunt, ducētæ & triginta tres. In quibus bis tantum solum dicendo victus dicitur, cum tamen sæpius cum aduersariis contenderit. Est in orationibus suis breuissimus, & ad persuadendum perappositus, & si quis alius grauiter dicendi peritus, tametsi non appareat. Etenim quanquam facilis videtur esse, nihilominus tamen imitatu est difficilis. Multas orationes priuatis hominibus dedisse dicitur. Scripsit item in genere orationes, conciones, epistolas, laudationes, epitaphia, amatoria, & Socratis defensionem. In plerisque orationibus est moralis, & quidem ad intelligentiam cum bonum sortitur argumentum, & quod ad meliora contendat. Vnde non tenuiter dicendū, quid rei gestum, sed & ratio addenda, ob quam singula sint gesta; verbi gratia, si difficilia dixerit; causari necessitatem erga amicos, aut alios moderatos: sin vero meliora, voluntatem prætendere. Hæc vero maxime probabilis est, si causam addas. Causas vero nō oportet vtilitatis gratia assumere. Prudentis .n. hoc magis est viri quam frugi ac probi. Difficilis hic est seruandi modus, in quo & Lysias sæpe videtur peccasse. Maxime celebres habentur cū alię orationes eius, tum de tutela contra Diogitonem, probabilem namque & puram narrationem facit, sed non recta ad amplificationes, & aggerationes, vt multi faciunt, conuertitur. Etenim non sunt hæc propria primæ rei explicationis, sed locum habent in sequentibus.

ἀλλὰ [γὰρ] τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἐλέγχοις φωράσας, ἀπολέσθαι κατέπραξε, τὸν δὲ πατέρα, καίτοι δεδεμένον ἤδη, ἐξείλετο ὑποσχόμενος, ἐν πολλοῖς αὐτὸν * λυσιτελῆ γενέσθαι τῇ πόλει· καὶ οὐκ ἐψεύσατο. ὁ γὰρ Λεαγόρας πολλοὺς διήλεγξε χρήματα δημόσια νοσφισαμένους, καὶ ἕτερα τοιαῦτα παρανομοῦντας. εὐδοκιμῶν δὲ ἐπὶ τοῖς πολιτεύμασιν ὁ Ἀνδοκίδης, ἐπέθετο ναυκληρεῖν· καὶ τοῖς τε Κυπρίων βασιλεῦσι ξένος ἐγένετο, καὶ πολλοῖς ἄλλοις δοκίμοις· ἡνίκα καὶ θυγατέρα μὲν Ἀριστείδου, ἀνεψιὰν δὲ αὐτοῦ, τῶν οἰκείων ὑποκλέψας δῶρον ἔπεμψε τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. μέλλων δὲ εἰς δικαστήριον ἐπὶ τῇ κακουργίᾳ εἰσάγεσθαι, πάλιν αὐτὴν ἀπὸ Κύπρου κλέπτει. καὶ ἁλοὺς ὑπὸ τοῦ Κυπρίων βασιλέως, δεσμοῖς παρεδόθη· κἀκεῖθεν δὲ διαδρὰς, ἐπεδήμησε τῇ πόλει κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἡνίκα τοῖς τετρακοσίοις τὰ πολιτικὰ μετεχειρίζετο πράγματα. δεθεὶς δὲ καὶ ὑπὸ τούτων, πάλιν διέφυγεν. ἡνίκα δὲ ἡ ὀλιγαρχία κατελύθη, ἐφυγαδεύθη τῆς πόλεως· καὶ ἐν Ἤλιδι τὸν τῆς φυγῆς χρόνον διατρίψας, τῶν περὶ Θρασύβουλον κατεληλυθότων, καὶ αὐτὸς συγκατελήλυθεν. αἱρεθεὶς δὲ περὶ τῆς εἰρήνης εἰς Λακεδαίμονα πρεσβεύειν, καὶ ἀδικεῖν δόξας, ἔφυγε. τούτου δέ ἐστιν ἐπώνυμος καὶ Ἑρμῆς, ἀνάθημα μὲν * φυλῆς Αἰγηίδος, ἐπικληθεὶς δὲ Ἀνδοκίδου· διότι πλησίον αὐτοῦ Ἀνδοκίδης ᾤκει.

* λυσιτελῆ. H.M.

* ὀνομάζ. M.M.

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ.

Lysiæ orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Λυσίου λόγοι διάφοροι· φέρονται δὲ αὐτοῦ εἰκοσιπέντε καὶ τετρακόσιοι, ὧν τοὺς γνησίους τρεῖς καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι ἐγκρίνουσιν. ἐν οἷς δὶς μόνον τὸ ἔλαττον ἐνεγκεῖν τῇ λέξει, πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστὰς πολλάκις ἀγωνισάμενος, λέγεται. ἔστι δὲ τοῖς λόγοις βραχύτατός τε καὶ πιθανώτατος, καὶ τὸ δοκεῖν μὴ δεινῶς λέγειν, εἴπερ τις ἄλλος, δεινότατος. ἀλλά γε καὶ εὔκολος εἶναι δοκῶν, οὐδὲν ἔλαττον δυσμίμητος ἀποδείκνυται. τοὺς μὲν τοι γε τῶν λόγων πλείους ἰδιώταις ἐκδεδωκέναι λέγεται. συγκεφαλαιοῦσι δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ δημηγορίαι, ἐπιστολαὶ, ἐγκώμια, ἐπιτάφιοι, ἐρωτικοὶ, καὶ Σωκράτους ἀπολογία. ἔστι μὲν ἐν οὐκ ὀλίγοις αὐτοῦ λόγοις ἠθικός· γίνεται δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ὁ ἠθικὸς, ὅταν χρηστὴν ἔχῃ προαίρεσιν, καὶ πρὸς τὰ βελτίω ῥέπουσαν. ὅθεν οὐ χρὴ ψιλῶς τὰ πραχθέντα λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην συνάπτειν, μεθ' ἧς ἐπράττετο ἕκαστον. οἷον, εἰ μὲν χαλεπὰ * εἴη, καὶ πρὸς φίλους ἢ ἄλλως μετρίους, τὴν ἀνάγκην αἰτιᾶσθαι· εἰ δὲ ἀμείνω, τὴν προαίρεσιν. αὕτη δὲ μάλιστα πιθανὴ γίνεται, εἰ τὴν αἰτίαν προσλάβοι. τὰς μέν τοι γε αἰτίας οὐ χρὴ τοῦ λυσιτελοῦς ἕνεκα παραλαμβάνειν· φρονίμου γὰρ μᾶλλον, ἢ χρηστοῦ καὶ εὐγνώμονος, τὰ τοιαῦτα. χαλεπὸς δὲ ὁ τρόπος φυλάξαι, διὸ καὶ Λυσίας ἐν αὐτῷ φαίνεται πολλάκις διαμαρτάνων. θαυμάζονται μέν τοι γε αὐτοῦ ἄλλοι λόγοι, καὶ δὴ καὶ ὁ πρὸς Διογείτονα ἐπιτροπῆς· πιθανὴν τε γὰρ καὶ καθαρὰν τὴν διήγησιν ποιεῖται, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς ἐπὶ τὰς αὐξήσεις καὶ τὰς δεινώσεις, ὅπερ πολλοὶ πάσχουσιν, ὑπάγεται. καὶ γὰρ οὐδ' ἔστιν οἰκεῖα τὰ τοιαῦτα τῆς πρώτης διδασκαλίας τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χώραν ἔχει καταλέγεσθαι.

* ἢ H.St. ... M.M.

καὶ πολ-

καὶ πολλὴ δὲ ἡ καθαρότης καὶ σαφήνεια ἔν τε τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς λέξεσιν ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ λόγου προβάλλεται ἀρχῆς, ὥσπερ καὶ τὸ σχῆμα τὸ καθ' εὐθεῖαν ἁρμόζον ἀφηγήσει, καὶ τὸ * μηδὲν τὴν ἔξωθεν συνεπελκύσασθαι. τὸ δὲ τῆς ἁρμονίας αὐτοῦ κάλλος οὐ παντός ἐστιν αἰσθάνεσθαι· καὶ γὰρ δοκεῖ μὲν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε συγκεῖσθαι, εἰς ὑπερβολὴν δὲ κόσμου κατεσκεύασται. καὶ ἁπλῶς ὁ λόγος ἄξιος θαυμάσαι κατά τε τὰ σχήματα, καὶ τὰ νοήματα, καὶ τὰ ὀνόματα, καὶ τὴν ἐναρμόνιον τούτων συνθήκην, καὶ τὴν εὕρεσιν καὶ τάξιν τῶν ἐνθυμημάτων τε καὶ ἐπιχειρημάτων. ἀμφιβάλλεται μὲν ὁ παρ' ἐνίοις περὶ τοῦ σηκοῦ λόγος· ὁ σηκὸς δὲ εἶδός ἐστιν ἱερᾶς ἐλαίας. ἀλλ' ὅτι μὲν γνήσιος Λυσίου, ἔκ τε τῶν κεφαλαίων δῆλον, καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ ἐπιχειρημάτων, ἔξ αὐτοῦ γε τοῦ προοιμίου, τῆς τε διηγήσεως, καὶ τοῦ ἐπιλόγου. πάνυ γὰρ δαιμονίως, καὶ κατὰ τὴν εἰωθυῖαν τῷ ἀνδρὶ ἐν τῇ ἁπλότητι δεινότητα, ἐστὶν ἐξειργασμένα ταῦτα. καὶ τὸ κατ' ἐνθύμημα ἀλλὰ μὴ κατ' ἐπιχείρημα, * προάγειν τὰς ἀποδείξεις, τὸ Λυσίου μάλιστα τὸ ἰδίωμα ἀπαγγέλλει. ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ * καθ' ἓν διατρίβοντα μηκύνειν τὸν λόγον, τῆς τοῦ Λυσίου ἐστὶν ἀκριβείας· καὶ τὸ εὐπαγὲς τῶν λόγων, καὶ τὸ διὰ βραχύτητος πολλὴν παρέχειν ἡδονήν· ὃ μετά γε Δημοσθένην δοκεῖ μόνος τῶν ἄλλων ῥητόρων φαίνεσθαι κατορθώσας. καὶ τὸ κάλλος δὲ τῆς διατυπώσεως· ἐν ᾧ μήτε Πλάτωνος, μήτε Δημοσθένους, μήτε Αἰσχίνου τὸ ἔλαττόν ἐστιν ἀπενηνεγμένος. ἰδίωμα δὲ Λυσίου, καὶ τὸ τὰς ἀντιθέσεις προάγειν, μηδαμῶς μὲν ἐμφαινούσας τὸ ἐπιβεβουλευμένον, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐπισπασμένον διεικνύειν. τεκμήριον δὲ τῆς λυσιακῆς δυνάμεως, καὶ τὸ ἐν πάσῃ τῇ περιόδῳ τῶν κώλων εὐάρμοστον καὶ μετὰ καθαρότητος εὐανθές. Παῦλος δέ γε, ὁ ἐκ Μυσίας, τόν τε περὶ τοῦ σηκοῦ λόγον, οὐδὲν τῶν εἰρημένων συνιείς, τῆς τε γνησιότητος τῶν λυσιακῶν ἐκβάλλει λόγων· καὶ πολλοὺς καὶ καλοὺς ἄλλους εἰς νόθους ἀπορρίψαμενος, πολλῆς καὶ μεγάλης τοὺς ἀνθρώπους ὠφελείας ἀπεστέρησεν, οὐχ εὑρισκομένων ἔτι τῶν ὑπὸ διαβολὴν πεσόντων. ἅπαξ γὰρ ἀποκριθέντες, παρεωράθησαν· ἐπικρατεστέρας τῆς διαβολῆς, ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, ἢ τῆς ἀληθείας γεγενημένης. ἔστι δὲ ὁ Λυσίας δεινὸς μὲν παθήνασθαι, ἐπιτήδειος δὲ τοὺς πρὸς αὔξησιν διαθεῖναι λόγους. τινὲς μὲν οὖν τῶν περὶ τοὺς ῥητορικοὺς διατριβόντων λόγους, οὐκ ὀρθῶς ὑπήνεγκαν εἰπεῖν περὶ Λυσίου ὡς ἀποδεῖξαι μὲν τὰ ἐγκλήματα παρ' ὅντινα οὖν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, τὸ προκείμενον ἔχει· αὐξῆσαι δὲ ταῦτα πολλῶν ἐνδεής. καὶ γὰρ ἐλέγχονται φανερῶς ὑπὸ τῶν αὐτοῦ λόγων, πολύ τε ἐπ' αὐτὸ διασφαλλόμενοι πείσεως· καὶ μάλιστά γε τούτοις ὁ κατὰ Μνησιπτολέμου διελέγχει. θαυμαστῶς γὰρ τὴν * κατηγορίαν πρὸς μέγεθος ἐπῆξεν. Κεκίλιος * διαμαρτάνει, εὑρετικὸν μὲν τὸν ἄνδρα, εἴπερ ἄλλον τινά, συνομολογῶν· οἰκονομῆσαι δὲ τὰ εὑρεθέντα οὐχ ἧττον ἱκανόν. καὶ γὰρ κἂν τούτῳ τῷ μέρει τῆς ἀρετῆς τοῦ λόγου οὐδενὸς ὁρᾶται φαυλότερος. εἶδε δὲ * μειράκιον Δημοσθένην ὄντα παῖς δὲ γέγονεν ὁ Λυσίας Κεφάλου τοῦ Λυσανίου τοῦ Κεφάλου, γένος μὲν Συρακούσιος, μεταναστὰς δὲ γεγονὼς εἰς Ἀθήνας, πόθῳ * τε τῆς πόλεως, καὶ τῆς Περικλέους τοῦ Ξανθίππου φήμης. ἐν ᾗ τὰ μὲν πρῶτα συνεπαιδεύετο τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἀθηναίων· ὕστερον δέ, τὴν εἰς Σύβαριν ἀποικίαν στελλούσης τῆς πόλεως,

Magnam autem puritatem & perspicuitatem in rebus & verbis, etiam in principio orationis ostendit, vt in narrando sine ambagibus, & nihil externum aliunde adsciscendo. Venustatem autem compositionis non quiuis facile animaduertit. Nam simpliciter & casu vt res dat se, dicere videtur, assurgit tamen ornatu in immensum, estque oratio eius & propter schemata digna admiratione, & propter sensum, & verba, & concinnam horum compositionem, & inuentionem, & ordinem enthymematum, & epicherematum. In dubium autem a nonnullis vocatur oratio περὶ τοῦ σηκοῦ, quæ est species sacræ oleæ. Sed verum eius esse auctorem Lysiam e capitibus apparet, & ex argumentis, e prooemio, narratione & epilogo. Felicissime enim, & consueta huic grauitate in simplicitate sunt illa composita. & secundum Enthymemata, & non epicherematis singula demonstrare, Lysiæ tenorem maxime indicat, quin etiam orationem, non vni immorando producere, solertiæ Lysiæ est: vt & soliditas orationum; denique magnam breuitate voluptatem adferre (in quo post Demosthenem solus inter cæteros Oratores excelluisse videtur) & pulchritudo descriptionis, quo in genere neque Platoni, nec Aeschini, nec Demostheni cedit. Proprium autem Lysiæ est antitheta proferre, quæ non ostendant captiosum quid, sed a rebus ducta demonstrent. Signum Lysianæ facultatis est, & in omni periodo membrorum concinnitas, & cum puritate floridum. Paulus Mysus orationem eandem περὶ τοῦ σηκοῦ, cum dicta non intelligeret, a genuinis Lysiæ orationibus exterminat, & multas pulchrasque alias orationes tanquã alienas reiiciens, magnam vtilitatem hominibus eripuit: non inuentis amplius his quæ ab eo in reprehensionem ceciderunt. Semel enim seclusæ, neglectæ sunt, quod reprehensio fortior esset, quemadmodum in aliis multis, veritate detecta. Dexter autem & acer fuit Lysias ad commouendos affectus, & orationis amplificandæ egregie peritus. Nonnulli igitur Rhetores non recte de Lysia dixerunt, ostendere crimina præ cæteris, qui antecesserunt, posse, amplificandis vero iis multo inferiorem esse. Etenim aperte refelluntur eius orationibus, quibus iudicium eorum falsum esse conuincitur, & maxime oratione contra Mnesiptolemon. Mirum enim in modum accusationem auget. Errat & Cæcilius, qui cum hunc inter alios inuentione præstare asserat, inuenta tamen disponere perinde posse negat, licet hac virtutis etenim parte nemini cedere videtur. Vidit Demosthenem adolescentem Lysias, patremque habuit Cephalum Lysaniam Cephali filium. Is natione Syracusanus fuit. Athenas cum migrasset, partim vrbis desiderio captus, partim Periclis Xanthippi F. fama excitatus, ibi primo quidem cum clarissimis Atheniensibus erudiebatur: postquam vero ciuitas coloniam Sybarim misit,

Lysiae Orat.

* μηδὲν τῶν συνεπελκύσασθαι. H. St.

* προάγειν.

* al. καθ' ἓν.

* κατηγορίαν.

* al. μὲν.

* al. Δημοσθ. μειράκιον ὄντα.

* al. δὲ.

LYSIAE Orat. abiit vna cum fratre Polemarcho natu maximo, vt hæreditatis paternæ particeps fieret. Cum iam XV. annum ageret, apud Tisiam, & Niciam Syracusanos instituitur, cumque domum comparasset, atque hæreditaté esset consecutus, vixit in summa abundantia vsque ad Clearchi Præturam, sequenti anno accusatus, quod partes Atheniensium sequeretur, cum aliis tribus, est patriá expulsus. Athenas vero cum venisset, cum iam quadringenti viri Rempu. suam ditione redegissent, in ea egit. Cum vero triginta viri Remp. recepissent, mansit annos septem: priuatus vero facultatibus, ac fratre Polemarcho amisso, ipse ægre effugiens imminentem interitum, egit Megaris. Tribulibus vero illius reditum vrgentibus, vtilissimus omnium fuit, data mille drachmarum pecunia, & clypeis ducentis, missisque cum Hermone subsidiarios milites mercede conduxit trecentos & duos, persuasitque Thrasybulo Eliensi hospiti, vt duo talenta daret. His de causis cum scripsisset Thrasybulus ius ciuitatis illi post reditum dandum esse, populus Atheniensis donum ratum habuit. Archinus vero cum accusat violatarum legum, quod nondum facto Senatusconsulto, donum accepisset. Postquam vero decretum abrogatum est, iure ciuitatis excidit, & reliquum tempus perinde ac si ciuis fuisset, trásegit, obiitque ibidem annos natus tres & octoginta, alij septem subtrahunt.

ᾤχετο καὶ αὐτὸς σὺν τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν Πολεμάρχῳ, ἐφ' ᾧ τοῦ πατρῴου μεταλαχεῖν κλήρου. ἔτος δὲ * πέντε καὶ δέκατον ἦγε. καὶ διέτριβεν, ἀκροώμενος Τισίου τε καὶ Νικίου τῶν Συρακουσίων. οἰκίαν δὲ κατασκευασάμενος, καὶ κλήρου τυχὼν ἐπολιτεύετο τῶν πολλῶν οὐκ ἐνδεέστερον, ἕως Κλεάρχου τοῦ Ἀθήνησιν ἄρχοντος. τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ ἀττικίζειν αἰτιαθεὶς, μεθ' ἑτέρων τριῶν ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. Ἀθήνησι δὲ παραγενόμενος, τῶν τετρακοσίων τὴν πόλιν ἐχόντων, διέμεινεν αὐτόθι. τῶν τριάκοντα δὲ τὴν πόλιν ἀρπαζόντων ἑπτὰ μὲν ἔτη διέμεινεν. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὴν οὐσίαν, καὶ τὸν ἀδελφὸν Πολέμαρχον ἀποβαλὼν, αὐτὸς μόλις διαδρὰς τὸν ἐπικρεμάμενον ὄλεθρον, διῆγεν ἐν Μεγάροις. τῶν δ' ἀπὸ Φυλῆς ἐπιθεμένων τῇ καθόδῳ, χρησιμώτατος ἁπάντων γέγονε τῇ πράξει. χρήματά τε γὰρ αὐτὸς * δραχμὰς δισχιλίας παρέσχε, καὶ ἀσπίδας διακοσίας. σταλεὶς δὲ σὺν Ἕρμωνι, ἐπικούρους τε ἐμισθώσατο τριακοσίους, καὶ Θρασυδαῖον τὸν Ἠλεῖον ἔπεισε, ξένον ὄντα, αὐτῷ δύο τάλαντα παρασχεῖν. ἐφ' οἷς γράφει μὲν μετὰ τὴν κάθοδον ὁ Θρασύβουλος πολιτείαν αὐτῷ, ὁ δὲ δῆμος ἐκύρωσε τὴν δωρεάν. Ἀρχῖνος δὲ, διὰ τὸ ἀπροβούλευτον εἰσαχθῆναι τὸ ψήφισμα, γράφεται γραφὴν παρανόμων τὴν δωρεάν. καὶ ἐπεὶ κατεγνώσθη τὸ ψήφισμα, τῆς μὲν πολιτείας ὁ Λυσίας ἀπελαύνεται, τὸν λοιπὸν * δὲ χρόνον κατεβίω ἰσοτελὴς ὢν καὶ τελευτᾷ αὐτόθι, τρία καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονώς. οἱ δὲ, ἀφαιροῦσιν αὐτοῦ ἑπτά.

* ς. H.St.

* ... H.St.

* Al. ...

CCLXIII.

ISÆI ORATIONES.

Legimus varias orationes Isæi: quarum numerus, vt semel dicam, sexaginta quatuor: quarum germanę solum quinquaginta. Lysiam autem potissimum imitatus est, cuius & discipulus fuit. Imitatum vero illum fuisse arguit nominum concinnitas, & rerum grauitas. Sic enim orationes illius Lysiam imitantur, vt nisi quis diligenter attendat, vtriusque styli differentiam vix dignoscat, schemata si excipias. Etenim primus Isæus schemata adhibuit, & animum ad ciuilem artem conuertit, quod maxime Demosthenes, illius discipulus, imitatus est. Genere erat Chalcidensis. Athenas vero missus Lysiæ præceptori, vt diximus, operam dedit. Floruit vero post Peloponesiacum bellum, & vsque ad Philippi imperium peruenit. Hic relicto ludo suo, Demosthenem decem millium drachmarum pretio instituit, ob idq; maxime excelluit. Ipsi etiam Demostheni de tutoribus scripsisse ferunt orationes.

ΙΣΑΙΟΥ ΛΟΓΟΙ.

Ἀνεγνώσθησαν Ἰσαίου διάφοροι λόγοι· οὗτοι δὲ, ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς τέσσαρας καὶ ἑξήκοντα συναριθμοῦνται. τούτων δὲ οἱ τὸ γνήσιον μαρτυρηθέντες, πεντήκοντα καταλείπονται μόνοι. * Λυσίου δὲ γέγονε μιμητὴς· οὐ καὶ μαθητὴς ἐχρημάτισε. τὴν μίμησιν δὲ αὐτοῦ προσάπτει, ἥ τε τῶν ὀνομάτων ἁρμονία, καὶ ἡ ἐν τοῖς πράγμασι δεινότης. οὕτω γὰρ αὐτοῦ οἱ λόγοι πρὸς ἐκείνους τὴν ὁμοιότητα φέρουσιν· ὡς, εἰ μή τις πολλὴν αὐτῶν ποιήσαιτο τὴν διάσκεψιν καὶ μελέτην, οὐκ ἂν ἑκατέρων λόγων τοὺς χαρακτῆρας τὴν διαφορὰν διαγνοίη, πλὴν κατά γε τοὺς σχηματισμούς. καὶ γὰρ πρῶτος Ἰσαῖος σχηματίζειν ἤρξατο, καὶ τρέπειν ἐπὶ τὸ πολιτικὸν τὴν διάνοιαν· ὃ μάλιστα καὶ Δημοσθένης, μαθητὴς αὐτοῦ γεγονὼς, ἐμιμήσατο. Χαλκιδεὺς γέγονε τὸ γένος ὁ Ἰσαῖος· εἰς Ἀθήνας δὲ μετελθὼν ἐσχόλασεν (ὡς προείρηται) Λυσίᾳ· ἤκμασε δὲ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, καὶ μέχρι τῆς Φιλίππου διήκεσεν ἀρχῆς. * ἀποστὰς δὲ πρὸς τῆς σχολῆς, ἐπὶ δέκα μυριάσι μυρίαις καθηγήσατο Δημοσθένους· διὸ καὶ μάλιστα γέγονεν ἐπιφανής. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τοὺς ἐπιτροπικοὺς λόγους Δημοσθένει * συντάξαι.

CCLXIV. Isæi orationes LXIV.

* al. Λυσίου.

* al. ἀποστάς.

* ... M.M.

ÆSCHINIS ORATIONES.

Impudentia. Lectæ sunt orationes Aeschinis: quarum tres numero sunt, & epistolæ nouem. Nam Deliaca non est Aeschinis. In orationibus suis suauis, purus, distinctus, & Enthymematum perspicuitate excellens.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΛΟΓΟΙ.

Ἀνεγνώσθησαν Αἰσχίνου λόγοι, ὧν τὸ πλῆθος ὁ τρεῖς ἀριθμὸς περιείληφε, καὶ ἐπιστολαὶ ἐννέα. ὁ δὲ Δηλιακὸς ἐπιγραφόμενος, οὐκ ἔστιν Αἰσχίνου. ἔστι δὲ τοῖς λόγοις αὐτοῦ γλυκύς τε, καὶ καθαρὸς, καὶ εὐκρινὴς, καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων σαφηνείᾳ σεμνυνόμενος.

264. Aeschinis orationes & epistolæ.

ὁ μὲν

ὁ μέντοι κατὰ Τιμάρχου λόγος ἐπ' αὐτῷ ἐστιν ἑταιρήσεως τοῦ Τιμάρχου γραφεὶς· καὶ ὁ Τίμαρχος καταπλαγεὶς, καὶ λιπὼν τὸν ἀγῶνα, ἑαυτὸν ἀνήρτησεν. ἐπήγγειλε δὲ καὶ τὴν ἐν Ταμύναις νίκην πρῶτος Ἀθηναίοις τὸ δεύτερον· δι' ὃ καὶ ἐστεφανώθη. φασὶ δὲ τὰ μὲν πρῶτα εἰπεῖν αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ κατὰ Φιλίππου. εὐδοκιμήσαντα δὲ τῷ λόγῳ, πρεσβευτὴν πρὸς Ἀρκάδας χειροτονηθῆναι· εἰς οὓς παραγεγονὼς, συνεστήσατο τοὺς μυρίους ἐπὶ Φίλιππον. Οὗτος ὁ Αἰσχίνης πατρὸς γέγονεν Ἀτρομήτου, φυγόντος μὲν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, συγκαταγαγόντος δὲ τὸν δῆμον. τούτου δὴ καὶ Γλαυκοθέας γέγονε, τῷ μὲν δήμῳ Κοθωκίδης· οὐ μὴν τῶν γε ἐπὶ γένει περιφανῶν, οὔτε δὲ τῶν ἐπὶ χρήμασι λαμπρῶν. ἐν δὲ τῷ νέῳ τῆς ἡλικίας τὸ σῶμα φέρων ἐρρωμένον, τὰ γυμνάσια ἐπονεῖτο. λαμπρόφωνος δὲ *πεφυκὼς, τραγῳδίαν ἤσκησε μὲν ταῦτα· ὡς δὲ λέγει Δημοσθένης, ὑπογραμματεύων καὶ τριταγωνιστῶν Ἀριστοδήμῳ ἐν τοῖς κατ' ἀγροὺς Διονυσίοις. καὶ παῖς μὲν ὢν, ἐδίδασκε σὺν τῷ πατρὶ γράμματα· εἰς τὸ μειράκιον δὲ προελθὼν, ἐστρατεύετο. ἠκροάσατο δὲ, οἱ μέν φασι, Σωκράτους καὶ Πλάτωνος· Κεκίλιος δὲ Λεωδάμαντος λέγει. πολιτευόμενος μέν τοι γε οὐκ ἀφανῶς ἐκ τῆς ἐναντίας μερίδος, συνεπρέσβευε τοῖς περὶ Δημοσθένην ἄλλας τε πρεσβείας πολλὰς, καὶ πρὸς Φίλιππον περὶ τῆς εἰρήνης· ἐφ' ᾗ καὶ ὑπὸ Δημοσθένους κατηγορήθη. ἐπεὶ δὲ ὡς πολέμιον ἐξάψειν Πυλαγόρας αἱρεθεὶς, πρὸς Ἀμφισσεῖς Ἀμφικτύοσι, καὶ τὸν λιμένα ἐργαζομένοις, ἐξ ἧς πράξεως συνέβη Φίλιππον προσφυγεῖν Ἀμφικτύονας, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου συνηγορούμενον, ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασι, καὶ τὴν Φωκίδα λαβεῖν. συνειπόντος μέν τοι γε αὐτῷ Εὐβούλου τοῦ Σπινθάρου, Προβαλυσίου δημαγωγοῦντος· ψήφοις μόναις τριάκοντα ἀπέφυγε. χρόνῳ δὲ ὕστερον, Φιλίππου μὲν τετελευτηκότος, Ἀλεξάνδρου δὲ διαβαίνοντος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπὶ ταῖς Δημοσθένους τιμαῖς Κτησιφῶντα παρανόμων ἐγράψατο. καὶ μεταλαβὼν δὲ τὸ πέμπτον μέρος ψήφων εἰς Ῥόδον ἔφυγε, δραχμὰς χιλίας ὀφληθεὶς ὑπὲρ τῆς ἥττης καταβαλεῖν. ἐν δὲ τῇ Ῥόδῳ σχολεῖον κατασκευασάμενος ἐδίδασκεν, ἐν ᾧ τοῖς Ῥοδίοις τὸν κατὰ Κτησιφῶντος ἐπεδείξατο λόγον. θαυμαζόντων δὲ, εἰ τοιαῦτα δημηγορήσας ἡττήθη· οὐκ ἂν ἐθαυμάζετε ὑμεῖς, ὦ Ῥόδιοι, εἰ Δημοσθένους ἀντιδημηγοροῦντος ἠκούσατε. ἐκεῖθεν δὲ πλεύσας εἰς Σάμον, καὶ διατρίψας ἐπὶ τῆς νήσου, ὀλίγον ὕστερον ἐτελεύτησεν.

Oratio vero in Timarchum habita, *quod meretriciam factitaret*, accusat. Timarchus vero territus, iudiciúmque defugiens se suspendit. Nunciauit primus secundam victoriam in Tamynis Atheniensibus, quamobrem corona donatus est. Ferunt autem primum ipsum ad populum contra Philippum orasse, cúmque oratione gratiam comparasset, legatum ad Arcadas missum esse, ad quos cum venisset, decem millia contra Philippum armasse.

Aeschines hic patre natus est Atrometo, qui initio cum sub triginta Tyrannis exsularet, ipse postea populum ad libertatem reuocauit: Glaucothea matre, tribu vero Cothocides, neque genere, neque opibus celebris. Adolescens cum esset ac robustus viribus, ad Gymnasia studium laborémque contulit. Postea cum vocis firmitate ac robore valeret, se Tragœdiis agendis exercuit: &, vt Demosthenes scribit, scriba vicarius, ac * tertias agens partes in Bacchanalib. Aristodemi arbitratu semper fuit: & iuuenis etiam tum litteras vnà cum parente docuit: prouectior autem militauit. Nonnulli etiam Socratem & Platonem audisse ferunt. Cæcilius vero † Leodamantis discipulum facit. Versatus in Rep. est non ingloriús: quod Demosthenis, eiusque suffragatoribus aduersaretur, cum quo Legationes obiit cum multas alias, tum de Pace ad Philippum, in qua accusatus à Demosthene est: quodque ipse Pylagoras existens auctor belli introducendi fuisset, cum ab Amphictyonibus ad Amphissæos legatus est creatus, ipsique Amphictyones portum struxissent, quo facto ad Philippum confugerunt, & Philippus, auctore Aeschine, res ipsas est aggressus, & Phocidē cepit. Eius sententiæ patrocinante Eubulo Spinthari F. & Prouallusio, qui tum summam apud populum potestatem obtinebat, subleuatus, triginta suffragiis euasit. Postea vero, cum Philippo mortuo, Alexander transiret in Asia, Ctesiphontem in ius vocauit, quod decernendis Demostheni honoribus ipse contra leges fecisset. Quo in certamine cum quintam suffragiorum partem non obtinuisset, Rhodum confugit, cum à multa mille drachmarum persoluenda, ad quam fuerat damnatus, animo ac voluntate abhorreret. Lucoque Rhodi aperto docuit, vbi cum Rhodiis orationem a se habitam contra Ctesiphontem ostendisset, cúmque omnes mirarentur, potuisse illum his pro se dictis in iudicio superari. *Minime sane*, inquit, *miraturi fuissetis, Rhodii, si contra ea dicentem Demosthenem audiuissetis.* Inde autem Samum nauigans, atque in insula habitans, non ita multo post mortuus est.

* γεγον. μ. μ.

* Cic. Demosthenes ... [illegible]

† Sic ... X. O. ... Leodamantis ... Suidas in Aeschine.

Demosth.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ.

σξε'. Demosthenis orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δημοσθένους λόγοι μικροῦ σύμπαντες· φέρονται δὲ αὐτοῦ οἱ γνήσιοι, πέντε καὶ ἑξήκοντα,* ὧν οἱ δημόσιοι μᾶλλον εἰς τὸ ἄριστον κατεσκευάσθαι τοῖς πλείοσι κρίνονται. τινὲς μὲν οὖν τὸν περὶ Ἁλοννήσου λόγον (ὃς καὶ κατὰ Φιλίππου ἐπιγράφεται δεύτερος· καὶ γὰρ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ὁ ῥήτωρ ἀνταγωνίζεται)* τοῦ Φιλίππου) τοῦτον οὔ φασιν εἶναι γνήσιον Δημοσθένους· καὶ τεκμηριοῦσθαι τὴν δόξαν αὐτῶν ἐπιχειροῦσι τοῖς ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασι, καὶ τῇ τῆς συνθέσεως ἁρμονίᾳ· πολὺ γὰρ ταύτῃ λείπεσθαι τοῦ δημοσθενικοῦ τύπου.

* αἱ μ.

* αἱ μὲ.

DEMOSTHENIS *Orationes.*

CCLXV.

Parallelas reliquas orationum Demosthenis atque Aeschinis comparationes habent. [illegible]

LEGI omnes pene Orationes Demosthenis. Dicuntur illius germanæ sexaginta quinque: quarum elegantiores quæ ad populum, quam quæ ad Senatum habitæ, à pluribus iudicantur. Nonnulli orationem de Halonneso (quæ contra Philippum secunda inscribitur,) quia cum ea pugnat oratione, quam contra Philippi epistolam dixit, illius propriam esse negant, & confirmare opinionem suam conantur nominibus & verbis, & compositionis modulatione: multum enim à Demosthenis stylo abhorrere.

Oratio de Halonneso.

DEMOSTH.

Attenuatam enim & dissolutam huius orationis esse phrasin, & oratoris facultate inferiorem: atque ideo abiudicantes Demostheni, Hegesippo tribuunt. Equidem cum obseruarim multorum orationes oratorum similes inter se esse, & contra eiusdem auctoris dissimiles, quamquam eadem esset orationes (non enim facile eadem facultas, præsertim in propriis ac diuersæ opportunis orationibus, vt commodis eius omnibus, immutabilis est, & semper eadem sibi) cumque hanc diuersitatem deprehenderim, pronuntiare non ausim, vtrum Hegesippi hæc, an Demosthenis oratio. Similiter & orationem, quæ inscribitur de Conditionibus ad Alexandrum, Hyperidi potius quam Demostheni attribuunt, quod cum multis aliis Demosthenes omnibus reliquos oratores vicerit, tum potissimum verborum delectu superarit. At hæc oratio habet nonnullas voces non oratorias, νεόπλουτος, βδελυρεύεσθαι, & alia similia. Sunt etiam qui duas in Aristogitonem orationes quasi non germanas reiiciant: sed tamen non inueniant auctorem earum, inter quos vnus est Dionysius Halicarnasseus, non magnum sententiæ proferens testimonium, nec inuestigare studens, vt pluris fieri debeat Aristogiton contra se Demosthenem dixisse coniectus, quam Dionysij negatio. Etenim defendentem se non obiter, sed accurate exaduersum contendisse ea oratione apparet, quæ inscribitur Apologia contra demonstrationem Lycurgi, & Demosthenis. Oratio quoque contra Midiam, & contra Æschinem in caussa fuit, cur Demosthenis esse non dicerentur, quod non idem stylus. Etenim in his duabus orationibus ex interiectis quibusdam vrgens, iisdem argumentis, secum ipse pugnare videtur, quasi dimicans & non reuera pugnans. Hinc & nonnulli dixerunt vtramque orationem in aduersariis duntaxat* relictam, neque integre ad editionem relictam. Hoc enim timidius ac circumspectius agere videntur. Sed qui has damnant, quid illi de Aristide iudicent? qui ad nauseam vsque hoc stylo vtitur, vt qui in opere modum excedat, & superfluitate magis, quam mediocritate vtatur? Maximè verò oratio contra Æschinem asserendi ansam dedit in aduersariis relictam esse, nondum tamen perfectam. Quamobrem quæ in accusatione magnam habent obscuritatem & leuitatem, extrema oratione afferuntur, quod orator non attendit, magis de propriis verbis sollicitus. Etenim non talis oratio Lysiæ in Mnesiptolemum, sed in omnibus, quibus oportet, partibus affectum seruans, nec impetum reprimit, nec definit auditores ad extremum vsque excitare. Quanquam & orationem de falsa legatione nonnulli aiunt in commentariis relictam esse, neque ad edendum, neque integrè conscriptam esse. Quamobrem quasi?

Oratio de Conditionibus cum Alexandro.

Orationes duæ contra Aristogitonem.

Dionysius Halicarnass. pag. 114. 117. quem cum his conferas licet.

Aristides orator.

Lysias in Mnesiptolemum oratio.

Oratio Demosthenis falsa legatione.

ἀσυμμέτρως· τὸ γὰρ εἶναι ταύτην καὶ λελυμένην, καὶ τὰς τῆς ῥήσεως περὶ ταῦτα δυνάμεως ἐλαττουμένην τὴν φράσιν. καὶ οἵ γε αὐτὸν ἀφαιρούμενοι Δημοσθένους, εἰς Ἡγήσιππον ἀναφέρουσιν. ἐγὼ δὲ εἰδὼς πολλάκις καὶ λόγους διαφόρων γεγονότων πολλὴν ἔχοντας τὴν ὁμοιότητα, καὶ διαφόρου ἐργασίας λόγους τὸν αὐτὸν ἐγνωκότας γεγονότας (οὐ γὰρ ἀεὶ καθέστηκεν ἄτρεπτος ἡ ἀναλλοίωτος κατὰ πάντα, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, οὕτως οὐδὲ κατὰ τοὺς λόγους ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις· ἄλλως τε δὲ οὐδὲ ἐν τοῖς καιρίοις πολλάκις ἰσάζουσα τῷ ῥήτορι) ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐπ' ὀλίγον ὁρῶν τὴν διαφοράν, οὐκ ἔχω θαρρεῖν ἀποσημαίνεσθαι, εἴτε Ἡγησίππου πόνος ὁ περὶ Ἁλοννήσου λόγος, εἴτε τῆς Δημοσθενικῆς ἐλάττωμα καθέστηκε φύσεως. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν λόγον, ὃς ἐπιγέγραπται περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν, Ὑπερίδῃ μᾶλλον, ἢ Δημοσθένει προσάπτουσιν· ὅτι παρὰ πολλοῖς τοῖς ἄλλοις ὁ Δημοσθένης πλεονεκτῶν τῶν λοιπῶν ῥητόρων, καὶ τῇ τῶν ὀνομάτων ἐκλογῇ ἔτι ἄμεινον διενήνοχεν. ὁ δὲ λόγος ἔχει τινὰ καὶ τῶν οὐ λογάδην φωνῶν, ὥσπερ τὸ νεόπλουτος, καὶ τὸ βδελυρεύεσθαι, καὶ ἕτερα τινὰ τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τοὺς δύο κατὰ Ἀριστογείτονος, ὡς νόθους ἐκβάλλονται. ἀλλ' ἤτοι καὶ ἐμφανῶς οὐδεὶς ἀξιοῦσιν, οὐκ ἔχοντες εἰπεῖν τοὺς τεκόντας. ὧν εἷς γέγονε καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεύς, οὐδὲν μέγα τεκμήριον τῆς ἰδίας ὑπολήψεως παρεχόμενος, οὐδὲ ἐκεῖνο συνιδεῖν ἐθελήσας, ὡς πολὺ μείζων ἐστίν, ὑπὲρ οὗ ἐκεῖνος ἀπόφασις, αὐτὸς Ἀριστογείτων ἀπολογῶν, Δημοσθένην κατ' αὐτοῦ γεγραφέναι· καὶ γὰρ *ἀπολογούμενος οὐκ ἐν τῷ παρέργῳ λέγων, ἀλλ' ἐπιμελῶς ἀνταγωνιζόμενος, ἐν τῷ λόγῳ δείκνυται, ὃς ἐπιγέγραπται ἀπολογία πρὸς τὴν ἔνδειξιν Λυκούργου καὶ Δημοσθένους. καὶ ὁ κατὰ Μειδίου δέ, καὶ κατ' Αἰσχίνου λόγος, αἰτίαν ἔσχε* τοῦ μὴ τὴν αὐτὴν κατὰ πάντα ἀρετὴν τῷ Δημοσθενικῷ συνιδεῖν τύπῳ χαρακτῆρι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις λόγοις ἐκ διαλειμμάτων τισὶ ταῖς αὐταῖς ἐννοίαις ἐπιβάλλων, ἁμιλλᾶσθαι δοκεῖ πρὸς ἑαυτόν, ὥσπερ ἀσκούμενος, ἀλλ' οὐκ ἐπ' αὐτοῖς ἀγωνιζόμενος τοῖς ἔργοις. διὸ καί τινες ἔγνωσαν, ἐν ὑπομνήμασι λόγους ἐν τούτοις καταλειφθῆναι, ἀλλὰ οὐ πρὸς ἔκδοσιν διηκριβῶσθαι. καίτοι καὶ τοῦτο εὐλαβέστερον οἱ μὲν τὴν τοιούτους λόγους ποιοῦσιν. ἀλλ' οἵ γε τούτους αἰτιώμενοι, τί ἂν φαῖεν περὶ Ἀριστείδου; ὃς καὶ κατακόρως τῷ ἰδιώματι τούτῳ φαίνεται κεχρημένος· ὥσπερ καὶ τῷ *προσεῖναι κατὰ τὰς ἐργασίας πέρα τοῦ μετρίου, κατὰ τὸ περιττὸν μᾶλλον, ἢ τῷ μέτρῳ τῆς χρείας συμπαρεκτείνεσθαι; μάλιστα δὲ ὁ κατ' Αἰσχίνου λόγος παρέσχεν αἰτίαν, ἐν ὑπομνήμασι καταλελεῖφθαι, οὔπω τὴν ἐργασίαν ἀπειληφὼς τελείαν. διότι καὶ ἃ πρὸς τὴν κατηγορίαν πολλὴν ἔχει τὴν ἀμυδρότητα καὶ κουφότητα, ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς λέξεως παρέθετο· ὅπερ οὐκ ἂν προσιδόντος, εἰς ἐξέτασιν ἀκριβεστέραν τῆς ἰδίας λέξεως καθεστώς. ἀλλὰ γὰρ οὐχ οὕτω πεποίηκεν ὁ Λυσίας κατὰ Μνησιπτολέμου λόγος· ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς δέουσι μέρεσι τὸ παθητικὸν φυλάξας, οὔτε παυόμενος τῆς ἐπιφορᾶς ἀνίησιν, ἐπιτείνει δὲ μᾶλλον οὐδὲ κατὰ τὸ τέλος τοὺς ἀκροατὰς ἀποστερεῖ παρεξάγων. καὶ μέντοι ἔτι περὶ παραπρεσβείας τινὲς ἐν ὑπομνήμασι φασι καταλειφθῆναι, ἀλλ' οὐ πρὸς ἔκδοσιν, οὐδὲ πρὸς τὸ τῆς ἐργασίας ἀπηρτισμένον διεξεσκευάσθαι. διότι

* al. ἐμπα-γνώμων.

* al. αὐτῷ.

* al. προσεῖ-ναι.

διότι μετὰ τὰ ἐπιλογικά, πολλὰ ὄντα, καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος ἐπεχόμενα, πολλὰς πρότερον ἀντιθέσεις εἰπών, πάλιν ἐπὶ ταύτας ἐτράπετο· ὅπερ ἀτεχνότατόν τέ ἐστι καὶ διημαρτημένον. καὶ τὸν ὑπὲρ Σατύρου δὲ λόγον τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς Χαρίδημον, *οἱ μὲν περὶ τὴν κρίσιν *ἔχοντες τὸ ἀσφαλές, Δημοσθένους λέγουσιν εἶναι· ὁ δὲ Καλλίμαχος, οὐδ' ἱκανὸς ὢν κρίνειν, Δειναρχίζειν νομίζει. τινὲς δὲ αὐτὸν ὑπέβαλλον Λυσίᾳ· καίτοι καὶ τὸν χρόνον ἔχοντες αὐτοῖς διαμαχόμενον, καὶ τὸν τύπον ἅπαντα τῆς ἐργασίας, καὶ τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἑρμηνείαν. μαρτυρεῖ δὲ τὸ Δημοσθενικὸν εἶναι τὸν λόγον, καὶ ὁ πλαγιασμός, καὶ ἡ συνέχεια τῶν περιόδων, καὶ ἡ εὐτονία· ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ προοιμίου τούτοις ὁ λόγος διαποικίλλεται. καὶ μὴν καὶ ἡ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐκλογὴ εἰς τὸ ἄριστον *αὐνῆχθαι, καὶ ἡ σύνθεσις εὖ ἔχουσα πεποίηται. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ σχήματα· ἔστι γὰρ συνεσφιγμένα μετὰ γοργότητος, καὶ ποικιλίαν τῷ λόγῳ παρεχόμενα. καὶ γὰρ ἐρωτήσεις παραβάλλεται, καὶ ὑποφοράς, καὶ τὸ ἀσύνδετον· οἷς μάλιστα Δημοσθένης χαίρει χρώμενος. ἀλλὰ καὶ ἡ σύνθεσις ἐπιμελής, καὶ ἡ ἁρμονία τῷ κόσμῳ οὐ τὴν δύναμιν ὑφαιροῦσα, αἵ τε περίοδοι τὸ ἀπηρτισμένον συνάγουσαι καὶ τὸ πρέπον πανταχοῦ διασώζουσι. μηδεμίαν δὲ σύνθεσιν παραλιπεῖν, ἀλλὰ πάντα διειλῆφθαι περιόδοις, ἔστι μὲν Ἰσοκράτους καὶ Λυσίου πρὸς Δημοσθένην κοινόν· ἡ δὲ κατὰ τὰς περιόδους ἐν τοῖς μεγέθεσι ποικιλία συνειλημμένη κατὰ τὰ κῶλα διαλλαττομένη, τὸ πρὸς ἐκείνους διάφορον ἀπεργάζεται· τοῦ μὲν Ἰσοκράτους ὡς τὰ πολλὰ μηκύνοντος τὴν ἐργασίαν αὐτῶν, τοῦ δὲ Λυσίου συντέμνοντος· ἐξ ἑκατέρου δὲ πανταχοῦ τῷ Δημοσθένει τὸ πρέπον διασώζεται. ὁ δὲ περὶ τῆς εἰρήνης λόγος, καὶ ἄλλοις μέν, μάλιστα δὲ Λιβανίῳ τῷ σοφιστῇ, πεπονῆσθαι μέν, οὐ μὴν ῥηθῆναι δοκεῖ. κατηγορῶν γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνου, καὶ ἑαυτὸν *αἰτιᾶται, ὅτι συνεβούλευσεν Ἀθηναίοις Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι Φίλιππον· ἐν ᾧ καὶ ἐκεῖνον πικρῶς διαβάλλει, ὡς αὐτὸς ἐξηγητὴς γενόμενος καὶ σύμβουλος. καὶ γὰρ ὁ περὶ τῆς εἰρήνης λόγος δῆλον ὅτι τὸν Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι συμβουλεύει. καὶ τὸν κατὰ Νεαίρας δὲ λόγον ὑπτιώτερόν τινες ὄντα, καὶ δημοσθενικῆς ἀποχῆς ὑποπτεύουσι λόγον εἶναι, καὶ τῆς δεινότητος αὐτοῦ ἐκπεπτωκέναι. καὶ τὸν ἐπιτάφιον. φασὶ δὲ Δημοσθένην τέσσαρα καὶ εἴκοσι γεγονότα ἔτη τὸν πρὸς Λεπτίνην περὶ τῆς ἀτελείας συντάξασθαι λόγον. οὗ τὸ προοίμιον Λογγῖνος ὁ κριτικὸς ἀγωνιστικὸν νομίζει (ἐπὶ Κλαυδίου δὲ οὗτος ἤκμαζε, καὶ τὰ πολλὰ συνηγωνίζετο Ζηνοβίᾳ τῇ τῶν Ὀσροηνῶν βασιλίδι, τὴν ἀρχὴν κατεχούσῃ *Ὀδενάθου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τετελευτηκότος, ἣν καὶ μεταβαλεῖν εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας παλαιὸς αἱρεῖ λόγος) ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν Λογγῖνος τοιαύτην περὶ τοῦ προκειμένου προοιμίου τὴν ψῆφον ἐξάγει· ἕτεροι δὲ οὐκ ὀρθῶς ἐάσαι τὸ προοίμιον ἠθικὸν εἶναι. καὶ πολλοῖς οὗτος ὁ λόγος παρέσχεν ἀγῶνα, κρίνειν τὰ προλήψεις, ὥσπερ καὶ Ἀσπασίῳ τῷ ῥήτορι, ἅτε μηδ' ἀφιδρῶσαι τῆς θεωρίας εἰς ἀκρίβειαν ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ κατὰ Μειδίου. καὶ γὰρ καὶ περὶ τούτου οὐκ ὀλίγοις γέγονεν ἐν αὐτῷ ἡ κρίσις, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεως ἀφορμὰς παρέσχε. καὶ οἱ μὲν τὸν παθητικὸν χαρακτῆρα εἶναί φασιν αὐτόν, μετὰ δεινώσεως ἐπεξειργασμένον· οἱ δὲ τὸν πραγματικόν. καὶ ἁπλῶς τῶν ἑρμηνευτῶν αὐτοῦ τὸ σφοδρὸν ἐστι

*al. οἱ ... *al. ...

*αἱρεῖται.

*al. ...

Longinus.

*al. δὲ Νάθου.

Quia post Epilogos, qui multi sunt, & maximam occupant orationis partem, cum antea obiectiones multas refutarit, hic rursum easdem refellit, quod contra artificium est, ac leges dicendi. Et orationem pro Satyri tutela contra Charidemum, recti censores Demosthenis esse dicunt. Callimachus, censor non bonus, Dinarchi esse putat, nonnulli Lysiæ: pugnat tamen temporum ratio, totiusque adeo orationis stylus, & res, & elocutio. Demosthenis vero esse arguunt obliqua enuntiatio, continuatioque periodorum, ac vehementia. Ab ipso enim principio his oratio exornatur, adhibeturque bonus verborum delectus, & concinna compositio extitit. Testantur id etiam figuræ: sunt enim cum acrimonia coniunctæ, & varietatem orationi adferunt. Etenim addit interrogationes, redditiones, asyndeta, quæ maxime Demostheni familiaria, sed & accurata constructio, quæ suo ornatu efficaciam tamen non tollit, ipsæque periodi vndique perfectæ, decorum vbique seruant. Nullam enim compositionem prætermittere, sed periodis omnia complecti, Demosthenem est cum Isocrate, ac Lysia commune. At periodorum varietas in magnitudine membra adsumens, diuersitatem inter illos parit, cum Isocrates plerumque ambitum producat: Lysias vero contrahat, in vtroque decorum seruet Demosthenes. Oratio autem quæ de Pace est, composita quidem, sed non habita existimatur ab aliis, & maxime a Libanio sophista. Orator enim Æschinem accusans, nihilominus se etiam accusat, quod suasisset Atheniensibus Amphictyonem esse Philippum decreto renuntiandum, qua illum acerbè reprehendit, quod eius rei auctor, suasórque extitisset. Nam suasisse illum vt Amphictyon Philippus crearetur, clarum est. Orationem verò contra Neæram, vt languidiorem ac remissiorem, Demosthenis nonnulli esse negant, vt & amatoriam, & funebrem laudationem. Aiunt & Demosthenem quatuor & viginti annos natum orationem de Immunitate contra Leptinem conscripsisse, cuius procemium agonisticon esse putat Longinus criticus: qui Claudio imperante floruit, caussasque plurimas egit, Zenobia Osroënorum regina imperium tenente, mortuo iam Odenatho marito, quem priscí tradunt scriptores ab impietate gentium ad Iudæorum mores traiectum. Verum Longinus sic quidem de hoc procemio iudicauit, cæteri enim morale esse non recte pronuntiant. Pluribus autem hæc oratio in iudicando contentionis materiam præbuit, (in his Aspasio rhetori, qui exordium satis accuratum esse negat,) vt & oratio contra Midiam. nam & de hac non pauci certarunt, multisque altercandi ansam præbuit. Alij enim formam illi * affectionis plenam & grauitatis: nonnulli † neque talem characterem attribuût, & omnino verborum grauitas hic est,

Demosth.

Oratio contra Charidemum Demosthenis.

Oratio de pace, quæ Libanio ... in Philippum est.

Oratio contra Neæram notha.

Oratio contra Leptinem.

Nam Longinus Zenobiam ... Zenobiam ... docendi genere.

Aspasius rhetor. Oratio contra Midiam.

* παθητικόν.

† πραγματικόν.

ENOITH.

& compositionis modulatio, & rursum argumentis & enthymematis affectu plenis, patheticam quoque pronuntiationem accommodat, pragmaticis vicissim quę ipsis conueniunt, adaptat. Seruat & affectus leniores, non in hac modo oratione, sed & in aliis. Verùm difficillimum est oratori, in contentioso dicendi genere leniores perpetuò retinere in aduersarium affectiones, ei præsertim, cui vehementius atque acrius ingenium obuenit: quale Demosthenem atque Aristidi obtigit. Hinc fit, vt efferantur sæpenumero, natura longe argumentum superante. Neque enim ars voluntatem dirigere valet, nisi & subsidium ingenij accesserit. Annos natus octo & triginta Atheniensi populo persuasit, Olynthiis auxilium contra Philippum mitterent.

Olynthiacæ res.

Demosthenes Demosthenis, & Cleobulæ F. tribu Pæaniensis, relictus à patre cùm esset annos natus septem, & soror quinque, totum illud tempus quo patre orbatus fuit, apud matrem egit, cum se Isocrati ad audiendum daret, vt quidam aiunt: vt autem plurimi, Isæo Chalcidensi, qui & ipse Isocratis erat discipulus studio æmulandi Thucydidis & Platonis philosophi incensus: alij enim aliter de oratoris institutione ac doctoribus narrant. Cùm verò ad ætatem maturam peruenisset, ac pauciora, quàm esset æquum, à tutoribus accepisset, qui tres erant, nimirum Aphobus, Theripides & Demophon, qui aliis Demeas est, à singulis talenta decem multæ caussa postulauit, ipsósque vicit. Ipsam verò condemnationem parui fecit, alius quidem pecunia, alius vero etiam * obsequio liberatis. Choragus factus Midiam Anagyrasium, qui illum præbitoris officio fungentem percusserat, in ius vocauit, acceptisque tribus drachmarum millibus, ab accusatione destitit. Nec desunt qui dicant, eum multa naturæ vitia exercitatione vicisse, & adhuc iuuenem in speluncam descendere solitum, in eáque eloquentiam exercere, abrasa dimidia capitis parte, quo sibi exeundi facultatem eriperet. Deinde lecto cubare angusto, vt citius excitaretur, & ρ litteram, cùm naturâ pronuntiare non posset, labore didicisse. Et cùm humerum exercendo indecore moueret, obelisco, vel, vt nonnullis videtur, gladiolo è laquearibus suspenso coërcebat, vt timore ab ea deformitate cessaret, séque in decenti gestu contineret. Ipse ad Phalericum se conferens iuxta fluctuum impetus exercebatur, vt assuetudine naturam corrigeret. Quin & speculum iustæ magnitudinis sibi comparauit, in quo se ipse contemplans gestus obseruabat, vt si quid in actione vitij esset, hoc animaduersum ad rectum dirigeret. Cúmque angstuo esset spiritu, vt longiores ambitus vno ductu efferre non posset, Neoptolemo histrioni decem millia drachmarum dedit, quo illum spiritus extensionem doceret: & cum angustiis esset ad vsum meatibus (quibus attrahétibus per palatū

Ex Plutarcho in X. Oratorum libello.

** χάριτος gratia.*

καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἐναρμόνιος. καὶ ὡς τοῖς παθητικοῖς μὲν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἐνθυμημάτων, παθητικὴν καὶ τὴν ἀπαγγελίαν προσαρμόττει τοῖς πραγματικοῖς δὲ, ὅσα τούτοις ἐναρμόττει. * ἔχεται μὲν οὖν καὶ τοῦ ἤθους, οὐκ ἐν τούτῳ μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις. ἀλλά γε χαλεπώτατόν ἐστι λόγων ἀγωνιστικῶν ἐργάτῃ διὰ τέλους φυλάξαι πρὸς τὸν ἀνταγωνιστὴν τὸ ἦθος· μάλιστα δὲ τοῖς οἳ φύσεως ἔτυχον πικροτέρας τε καὶ παθητικωτέρας· ἧς οὐχ ἥκιστα Δημοσθένης τε καὶ Ἀριστείδης μετέχει. διόπερ πολλάκις ἐξάγονται, καὶ τῆς προθέσεως ἐλαττουμένης ὑπὸ τῆς φύσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐστὶν ἱκανὴ τέχνη κατορθῶσαι τὸ βούλημα, μὴ συνεργὸν ἔχουσα καὶ τὴν τῆς φύσεως ἰδιότητα. ἔτη μέν τοι γεγονὼς ὁ ῥήτωρ ὀκτὼ καὶ τριάκοντα, ἔπεισε δημηγορήσας τὴν δήμου βοήθειαν Ὀλυνθίοις ἀποστεῖλαι, πρεσβευσαμένοις κατὰ Φιλίππου. οὗτος ὁ Δημοσθένης, υἱὸς μὲν γέγονεν ἐκ Κλεοβούλης Δημοσθένους, τοῦ δήμου Παιανιεύς. καταλειφθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐτῶν ἑπτὰ σὺν ἀδελφῇ νεωτέρᾳ δυσὶν ἔτεσι· τὸν μὲν χρόνον τῆς ὀρφανίας παρὰ τῇ μητρὶ διῆγεν, Ἰσοκράτει σχολάζων τῷ ῥήτορι, ὡς δὲ οἱ πλείους λέγουσιν, Ἰσαίῳ τῷ Χαλκιδεῖ ἐν Ἀθήναις σοφιστεύοντι. ὁ δὲ Ἰσαῖος, Ἰσοκράτη γέγονε μαθητὴς, Θουκυδίδην ζηλῶν, καὶ Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον. ἄλλοι δὲ ἄλλα περί τε τῆς παιδεύσεως Δημοσθένους, καὶ τῶν αὐτοῦ διδασκάλων, ἱστοροῦσιν. εἰς ἡλικίαν δὲ καταστὰς, καὶ ἐλάττω τὴν οὐσίαν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων λαβὼν, ἐγράψατο αὐτοὺς ἐπιτροπῆς τρεῖς ὄντας, Ἄφοβον, Θηριππίδην καὶ Δημοφῶντα (οἱ δὲ ἀντὶ Δημοφῶντος, Δημέαν εἰσάγουσι) τίμημα δέκα ταλάντων ἑκάστῃ δίκῃ ἐπιγραψάμενος. τὰς μέν τοι καταδίκας οὐδὲν εἰς αὐτοὺς εἰσεπράξατο· τοὺς μὲν (ἀφεὶς) ἀργυρίου, τοὺς δὲ καὶ χάριτος. αἱρεθεὶς δὲ χορηγὸς, Μειδίαν τὸν Ἀναγυράσιον πλήξαντα αὐτὸν, ἐν τῷ θεάτρῳ χορηγοῦντα γραψάμενος, εἰς κρίσιν κατέστησε. τρισχιλίας δὲ λαβὼν παρ' αὐτοῦ, τῆς δίκης ἀπέλυσε. λέγουσι δὲ αὐτὸν πολλὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα μελέτῃ διορθώσασθαι. ἔτι νέος μὲν ὢν, εἰς σπήλαιον ἑαυτὸν ἐναπέκλειεν, κἀκεῖ διῆγε φιλοσοφῶν, τῆς κεφαλῆς ξυράμενος τὸ ἥμισυ, ἵνα μὴ αὐτῷ ἐξῇ, τῆς ἀσχημοσύνης κωλυούσης, ποιεῖσθαι μηδὲ βουλομένῳ τὴν πρόοδον. δεύτερον δὲ, ἐπὶ στενῆς αὐτόν φασι κλίνης κοιμᾶσθαι, ὡς ἔχειν διὰ ταχέων ἀνίστασθαι. τὴν δὲ στοιχεῖον, τὸ Ῥῶ τῇ γλώττῃ μὴ πεφυκότα λέγειν, πόνῳ προσλαβεῖν τὸ δύνασθαι. ἀλλὰ καὶ τὸν ὦμον * ἀπρεπῶς ἐν τῷ μελετᾶν κινοῦντα, ὀβελοὶ ἐκ τῆς ὀροφῆς ἀπαρτῶντα ἐν χρῷ τοῦ σώματος, ἢ (ὥς ἔνιοι) ξιφίδιον, ὡς ἂν φόβῳ τοῦ παθεῖν τὴν ἠρεμίαν ἄγοι, ἀπαλλαγῆναι τοῦ συμπτώματος. πρὸς δὲ τοὺς τοῦ δήμου θορύβους παρατιθέμενος, ἵνα μὴ τοῦτο πάσχοι, ἐπὶ τὸ Φαληρικὸν καπιὼν, πρὸς τοὺς τῶν κυμάτων ἤχους τὰς μελέτας ἐποιεῖτο, τῷ ἔθει τὴν φύσιν ἐπανορθούμενος. ἀλλὰ καὶ κάτοπτρον ἑαυτῷ κατεσκευάσατο, ἴσον αὐτοῦ τῷ μεγέθει, εἰς ὃ τὰς σκέψεις ἀφορῶν ἐποιεῖτο, ἵνα εἴ τι εἴη παρημελημένον ἐν τῷ σχήματι λέγοντος, τοῦτο μανθάνων * ἐπανάγοι πρὸς τὸ εὔσχημον. ἐνδεῶς δὲ τοῦ πνεύματος ἔχοντος αὐτῷ, ὥστε μηδὲ δύνασθαι τὰς μακροτέρας τῶν περιόδων ἀπνευστὶ λέγειν, Νεοπτολέμῳ τῷ ὑποκριτῇ * μυρίας ἔδωκεν, ἵνα αὐτῷ συνασκήσῃ τὸν τόνον τοῦ πνεύματος. καὶ τῶν λεπτῶν δὲ * ῥημάτων, δι' ὧν ἀναπνέοντες τὸν ἀέρα

** al. ἄγεται*

Isocrates Demosthenis magister.

** al. ἐν τῷ μετ. ἀπρεπῶς.*

** al. ἐπανήγετο.*
** al. μισθόν.*
** al. τρημάτων.*

διά

διὰ τὸ ὑπὸ τῶν ὑγρῶν ἀναψύχεσθαι, ὥσπερ αὔραις τισὶ τὸν θώρακα * διαψυχόμενον, καὶ τὸ λιγυρῶδες ἐκεῖθεν ἐκπέμπεσθαι, συνεισφέρει αὐτῷ τὴν ἐλαίαν κατασκευάζων· ἐπεὶ καὶ τοῦτο μέγα μέρος ἐστὶ τῆς λαμπροφωνίας· εἰς τε τὸ εὐρύτερόν τε καὶ κατὰ φύσιν ἐπιτηδειότερον, ἐλαίαν μὲν ἐμβάλλων τῷ στόματι, ἐπιφέρων δὲ πρὸς τὰ ἀνάντη· διὰ τὸ ἐλαίου τῇ βίᾳ τῆς κινήσεως πρὸς τοὺς μυκτῆρας * ἀναρροιβδουμένου, τὴν κατὰ φύσιν τῶν πόρων συμπίεσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἀποκατέστησε χρείαν. ὁρμήσας δὲ αὐτὸς εἰς τὸ πολιτεύεσθαι· ἐπεὶ τοὺς μὲν ἑώρα τῶν πολιτῶν φιλιππίζοντας, τοὺς δὲ πρὸς τὴν τῆς πόλεως ἐλευθερίαν δημηγοροῦντας· τῆς * ἀμείνω μοίρας γίνεται, καὶ συμπολιτεύεται Ὑπερείδῃ καὶ Ναυσικλεῖ καὶ * Πολυεύκτῳ, καὶ Διοτίμῳ. διὸ Θηβαίους μὲν Ἀθηναίοις συμμάχους κατέστησεν, ἀλλὰ καὶ Εὐβοεῖς, καὶ Κερκυραίους, καὶ Κορινθίους, καὶ Βοιωτίους, καὶ πολλοὺς ἄλλους. ἐπεὶ δέ ποτε δημηγορῶν ἐξέπεσε τοῦ θεάτρου, καὶ ἀθυμῶν οἴκαδε ἀπῄει, συντυχὼν μὲν αὐτῷ ὁ Θριάσιος, ἤδη * πρεσβύτης ὢν, κατὰ τὴν ὁδὸν παρεκάλεσε· καὶ μαθὼν τῆς ἀθυμίας τὸ αἴτιον, θαρρεῖν τε προὐτρέψατο, καὶ ἐθάρσυνε. τούτῳ πλέον Ἀνδρόνικος ὁ ὑποκριτής, τοὺς μὲν λόγους εὖ ἔχειν καὶ ὡς ἄριστα, λείπειν δ' αὐτοῖς τὰ τῆς ὑποκρίσεως. ὁ δὲ παραδίδωσί τε * αὐτὸν τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ τὴν τῆς ὑποκρίσεως τέχνην ἐκ τούτων ἐξήσκησε. διόπερ ἐρομένου ποτέ τινος αὐτόν, τί πρῶτον ἐν ῥητορικῇ; εἶπεν ὑπόκρισις· καὶ τί δεύτερον; ὑπόκρισις· τί δὲ τρίτον; ὑπόκρισις. δηλῶν, μέγα μέρος εἶναι τοῦ ἐν τῷ δήμῳ πείθειν τὴν ὑπόκρισιν. * ὤμνυε δέ, ὡς ὁ Φαληρεύς φησι,

μὰ γῆν, μὰ κρήνας, μὰ ποταμούς, μὰ νάματα.

καὶ δή ποτε ὀμόσας τοὺς ὅρκους τούτους, τὸν δῆμον θόρυβον ἐπεποίησεν. ὤμοσε δὲ καὶ * τὸν Ἀσκληπιόν, χρώμενος τῇ φωνῇ προπαροξυτόνως. ὅμως ἦν σχολάσας τῷ Μιλησίῳ Εὐβουλίδῃ, ὃς τῶν διαλεκτικῶν οὐδενὸς τὰ δεύτερα ἔφερεν· * ἐπηνωρθώσατο πάντα, ὅσα παρεῖχεν αὐτῷ ἁμαρτήματος.

φασὶ δὲ τὸν Μακεδόνα Φίλιππον, ἐπειδὴ τὰς κατ' αὐτοῦ δημηγορίας τοῦ Δημοσθένους ἐδέξατο ἀναγινώσκειν, μέγα θαυμάσαντα, εἰπεῖν· Ὡς καὶ αὐτὸς ἄν, εἴπερ ἤκουσα κατ' ἐμοῦ δημηγοροῦντος Δημοσθένους, ἐχειροτόνησα ἂν τὸν ἄνδρα πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον. ἐρομένου δὲ αὐτόν τινος τῶν συνήθων, τίνες αὐτῷ εἶεν, ἀπέρ τοι καὶ ἄμεινον ἀπεικάσει λόγοι, Δημοσθένους ἢ Ἰσοκράτους; ἔφη, ὡς οἱ μὲν Δημοσθένους τοῖς στρατιώταις ἐοίκασι, * πολεμικὴ γὰρ αὐτῶν καὶ σφόδρα ἡ δύναμις· οἱ δὲ Ἰσοκράτους τοῖς ἀθληταῖς· θεατρικὴν γὰρ αὐτοὺς παρέχειν τέρψιν. ἐπεὶ δὲ ἡ καταδίκη φυγεῖν τῆς πατρίδος ἐνέβαλε τὸν Αἰσχίνην, ἔφιππος καταδιώξας αὐτόν, τά τε ἄλλα παρεμυθήσατο, καὶ τάλαντον ἀργυρίου δίδωσι, τἀναντία προσδοκῶντι Αἰσχίνῃ. καὶ γὰρ θεασάμενος αὐτὸν ὁ Αἰσχίνης ἐπελαύνοντα, καὶ συλλαβεῖν αὐτὸν ἐπὶ κακῷ νομίσας προσιέναι, καὶ συγκαλυψάμενος ἐδεῖτο σωτηρίας· ὃ δέ, καθάπερ ἔφημεν, οὐ ῥήτορι μᾶλλον, ἀλλ' ἀνδρὶ πρέπον φιλοσόφῳ ἔργον εἰς αὐτὸν ἐπεδείξατο. εἶπεν δὲ γενναίως ὑπενεγκεῖν αὐτῷ τὴν φυγὴν Δημοσθένους· καὶ πῶς ἂν δυναίμην,

* al. ὁ ἀθροιζόμενον. * al. ἀναρροιβδ. * al. ἀμείνονος. * al. Πολυεύκτῳ. * al. πρεσβύτερος. * al. ἑαυτὸν. * al. ὤμνυε. * al. τὸ. * al. ἐπηνωρθώσατο. * al. πολεμικὴ.

aërem veluti aura quadam pectus calefactum refrigeramus, atque inde halitus sonoros educimus, & in eo maxime claræ vocis sonus consistit) oliuam ori inserens, & per accliuia decurrens latiores reddidit, ac naturæ aptiores: quo motu oliua ad nares illisa & absorpta, tenuiores illos angustioresque meatus naturæ functioni idoneos redderet.

Cùm verò sese ad Rempubl. contulisset, & in duas partes ciues diuisi essent, vt alij pro Philippo starent, alij populi, bono omniumque vtilitati studerent, eam partem delegit, quæ Philippo aduersaretur, eandem rationem administrandæ Reipub. secutus, quam & Hyperides, & Nausicles, & Polyeuctus, & Diotimus. Ex quo etiam ciuitati socios fecit Thebanos, Euboeenses, Corcyræos, Corinthios, Bœotios, multos præterea alios. Cùm verò aliquando concionando indecore in theatro explosus esset, tristis domum abiit: cui cùm forté Eunomus Thriasius iam senex, in itinere esset obuius, cognita mœroris caussa, bono esse animo iussit, ac recreauit, in primisque Andronicus histrio, cum ita diceret, orationes illius pulchras & splendidas esse. Cuius rei gratia permotus Demosthenes, seipsum Andronico tradidit, ibique actionis artem didicit. Hinc etiam interroganti, quid primum in dicendo esset, respondit Actionem: quid secundum & tertium, similiter Actionem respondit, ostendens magnam esse partem eloquentiæ ad populo persuadendum, actionem. Iurabat autem, vt Phalereus ait, per terram, per fontes, per fluuios, per latices, quo pacto cum iuraret, apud populum tumultum consciuit. Iurauit quoque pro Asclepion, antepenultima acuta Asclepion. Cum vero etiam ad studium audiendo Eubulidem Milesium, qui in Dialecticis secundus erat nemini, consumeret, omnia in quibus ipse deficere & claudicare videretur, emendauit. Cum autem essent, qui habitas a Demosthene contra Philippum conciones ad eum ipsum deferrent, dixisse admirabundum narrant: Equidem si orantem audiuissem, non alium, qui contra me bellum gereret, ducem delegissem. Cum autem quidam illum interrogaret, vtrius orationes essent fortiores, & ad persuadendum potiores, Demosthenis, vel Isocratis, ipsius orationes militibus propter bellicam virtutem, Isocratis vero athletis similes esse dicebat, quod hæ oblectationem afferrent, qualem in theatris percipere homines solent. Cùm post condemnationem (ex causa de Corona contra Ctesiphontem) Æschines fugeret, illum equo Demosthenes est prosecutus, & aliis rebus consolatus, argenti talentum, alia omnia exspectanti inopinato donauit. Etenim insequentem intuitus Æschines, ratusque ad iniuriam calumniamque rapi, genibus accidit, & capite obuoluto salutem deprecabatur. Hic vero, vt iam diximus, factum non tam oratore, quàm philosopho dignum præstitit. Hortante autem Demosthene, vt exsilium æquo animo ferret, subiecit ille: Qui possem,

DEMOSTH.

DEMOSTHENES.

inquit, cùm eam relinquo vrbem, in qua eos inueni hoſtes, qui benignitate amicos alibi longe ſuperet. Hic etiam Demoſthenes annonæ præfectus, furtiq́ue accuſatus, abſolutus eſt. Cùm vero Elateam Philippus occuparet, ipſe cum iis, qui pugnauerant in Chæronea, militauit, in quo prœlio ordinem fuga deſeruiſſe viſus eſt. Cùm autem fugientis Chlamydem rubus retinuiſſet, tum Demoſthenes conuerſus imprecabatur, ζώγρει, ſerua viuum, inquit, cape. Notatum hoc in clypeo habuit, & ſignatum: BONA FORTVNA, orationémque habuit in funere eorum, qui in bello ceciderant, quæ ſi fortunæ tunc ſtatum, conditionémque ſpectes, forte non indigna Demoſthene videatur, at ſi cum aliarum virtutibus orationum componas, non parum deterior. Poſtea verò cùm ad vrbis refectionem ſtudio curáque intentus eſſet, murorum curator factus de ſua pecunia ad eã rē impendit minas centum: ad ſpectacula autem decem minarum millia contulit, triremeſque conſcendit, & vndique ad ſocios nauigans pecunias coëgit, quas ob res perſæpe ipſe aurea corona eſt donatus, primum quidem à * Demotele, Ariſtonico, & Hyperide: poſtremum verò à Cteſiphonte. Cúmque decretum hoc tanquam contra leges factum, Diodotus atque Æſchines accuſaſſent, ipſe pro ſe defenſione vſus vicit. Poſtea verò cum Alexander in Aſiam exercitum ductaret, Harpaluſque Athenas cum facultatibus pecuniiſque fugeret, hunc quidem primo recipi orator prohibuit: deinde poſtquam nauigio eſt ingreſſus, acceptis mille Daricis acquieuit. Cumque Athenienſes hominem Antipatro dedere vellent, repugnauit, ſcripſitque vt ea, quam ſecum attulerat Harpalus, pecunia in ſumma arce deponeretur, vtque Harpalus eius ipſius pecuniæ numerum ac ſummam diceret, neque populo pecuniæ ſummam indicauit. Cùm autem dixiſſet Harpalus ſeptingenta talenta à ſe allata, & in arce collocata, octo tantùm & trecenta, aut paulò amplius reperta ſunt. Poſtea cùm Harpalus è carcere aufugiſſet, atque in Cretam, vel, vt alij volunt, in Tænarum agri Laconici oppidum veniſſet, accuſatus Demoſthenes acceptorum donorum eſt, vocatúſque in iudicium ab Hyperide, Pythæa, Meneſæchmo, Himeræo, Procle: quorum opera effectum eſt, vt Areopagitarum ſententia condemnatus exulatum abiret, cùm multæ in quintuplam ſoluendæ non eſſet futurus ſatis. Accuſabant autem quòd triginta talenta accepiſſet, vel, vt nonnulli dicunt, non exſpectato iudicio illum fugiſſe, iam iudicibus ſententiam ferre parantibus. Poſtea verò cùm Athenienſes Polyeuctum legatum ad Arcadas miſiſſent, vt eos à Macedonum ſocietate abduceret, neque Polyeuctus perſuadere potuiſſet, prodiens Demoſthenes, & vnà dicendi partes aſſumens, perſuaſit. Cuius rei cauſſa cùm eum admirandum quendam hominem omnes ducerent, paucis elapſis diebus decretum de illo reuocando eſt factum, ex eóque miſſa eſt triremis quæ illum adueheret, decreuerúntque Athenienſes, vt triginta illa talenta, quibus mulctatus fuerat Demoſthenes, ex ærario ad ſtruendam aram Ioui in Piræeo conferrentur, atque ita liberaretur. Et rurſum Rempublicam adminiſtrauit.

Funebris laudatio.

* Δημομελὰς eſt in Plutarcho.

Polyeuctus.

Αἰσχίνης ἔφη, τοιαύτης ἀποστρεφόμενος πόλεως, ἐν ᾗ καὶ τοὺς δοκοῦντας ἐχθροὺς εἶναι τῶν ἀλλαχόθι φίλων χρηστότητι καὶ καλοκαγαθίᾳ εὑρεῖν ἐστι διαφέροντας. σιτώνης μέντοι γε καταστὰς ὁ Δημοσθένης, καὶ κλοπῆς αἰτιαθεὶς, ἀπελύθη. Φιλίππου μὲν τὴν Ἐλάτειαν καταλαμβάνοντος, τοῖς ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ αὐτὸς συνεστρατεύσατο * μαχεσαμένοις. ᾗ καὶ λιπὼν ἐφάνη τὴν τάξιν. ἐπειδὴ, φεύγοντος αὐτοῦ, τὸ φυτὸν ὁ βάτος ἐπελάβετο τῆς χλαμύδος, * ἐπιστραφέντα λοιδορεῖσθαι * εἰπεῖν Ζώγρει. ἦν δὲ ἀσπὶς αὐτῷ ἐπίσημον ἔφερε τὴν Τύχην. τοὺς πεπτωκότας δὲ ἐν τῇ μάχῃ ἐκόσμησεν ἐπιταφίῳ τοῦ μὲν συμβάσης τύχης ἴσως οὐδὲν ἐνδεέστερον, τῆς δ' ἄλλης αὐτοῦ περὶ λόγους δυνάμεως οὐκ ὀλίγῳ ἐνδεέστερον. εἶτα τὰ τῆς πόλεως ἐπεσκεύασε τείχη. ἐπιμελητὴς δὲ τούτων καταστὰς, ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας * κατεβάλλετο τὸ ἀνάλωμα ἀργυρίου μνᾶς ἑκατόν. καὶ θεωρικοῖς δὲ μυρίας ἐπέδωκεν. ἀλλὰ καὶ τριήρεις ἐπιβὰς, τοὺς συμμάχους ἀργυρολογῶν περιέπλουσεν· ἐφ' οἷς καὶ χρυσῷ πολλάκις ἐστεφανώθη στεφάνῳ, τὰ πρῶτα μὲν ὑπὸ Δημοτέλους καὶ Ἀριστονίκου, καὶ Ὑπερείδου, τελευταῖον δὲ ὑπὸ Κτησιφῶντος. γραφέντος δὲ τοῦ ὑστέρου ψηφίσματος παρανόμων ὑπὸ Διοδότου καὶ Αἰσχίνου εἰς ἀπολογίαν καταστὰς, ἐνίκησε. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπὶ τὴν * Ἀσίαν Ἀλεξάνδρου διαβεβηκότος, καὶ φυγόντος Ἀθήναζε μετὰ χρημάτων Ἁρπάλου· τὰ μὲν πρῶτα δημηγορῶν, οὐκ εἴα τὸν ἄνδρα παραδέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ εἰσέπλευσε δαρεικοὺς χιλίους (ὥς φασι) λαβὼν, πρὸς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντας μετετάξατο. καὶ βουλομένων Ἀθηναίων Ἀντιπάτρῳ παραδοῦναι τὸν ἄνθρωπον, ἀντεῖπε, τὰ δὲ Ἁρπάλεια χρήματα εἰς ἀκρόπολιν ἔγραψεν ἀποθέσθαι, μηδὲ τῷ δήμῳ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀποσημηνάμενος. λέγοντος δὲ Ἁρπάλου ἑπτακόσια συγκατακομίσαι τάλαντα, τὰ ἀνενεχθέντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὀκτὼ καὶ τριακόσια ἢ ὀλίγῳ πλείονα εὑρέθη. φυγόντος δὲ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου Ἁρπάλου, οἱ μὲν εἰς Κρήτην φασίν, οἱ δὲ εἰς Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς: δωροδοκίας αἰτίαν παρέσχεν ὁ Δημοσθένης. ἐπὶ ταύτῃ δὲ καταστὰς εἰς κρίσιν ὑπὸ Ὑπερείδου, Πυθαίου, Μενεσαίχμου, Ἱμεραίου, καὶ Πατροκλέους, οἳ καὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν κατεσκεύασαν αὐτοῦ καταγνῶναι: ἑάλω καὶ ἁλοὺς ἔφυγε, μὴ δυνάμενος ἀποτῖσαι πενταπλάσια. ᾐτιῶντο δὲ αὐτὸν δωροδοκίας τάλαντα τριάκοντα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ὃς οὐδὲ τὴν κρίσιν αὐτὸν ὑπομεῖναι λέγει, ἀλλὰ * φυγεῖν, τῶν μελλόντων κρίνειν αὐτὸν * παρασκευαζομένων. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὀλίγῳ Πολύευκτον ἔπεμψαν Ἀθηναῖοι πρὸς τὸ κοινὸν πρεσβεύσασθαι τῶν Ἀρκάδων, ἐφ' ᾧ αὐτοὺς ἀποστῆναι τῆς τῶν Μακεδόνων συμμαχίας. μηδὲν δὲ ἀνύοντος τοῦ Πολυεύκτου ἐπιφανεὶς Δημοσθένης, καὶ συνειπὼν, ἔπεισε. διὸ καὶ θαυμασθέντα τῇ πράξει παρὰ τῶν Ἀθηναίων, κάθοδον τυχεῖν αὐτὸν, ψηφίσματός τε γραφέντος, καὶ τριήρους ἀποσταλείσης. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἀντὶ τῶν τριάκοντα ταλάντων, ἃ ὤφειλε, τὸν τοῦ Διὸς βωμὸν, τὸν ἐν Πειραιεῖ, ἐπισκευάσασθαι. καὶ ἦν πάλιν κατὰ τὸ πρότερον πολιτευόμενος.

* al. μαχεσάμενος.

* ἐν ἀποστραφεὶς et εἰπεῖν.

* κατεβάλετο.

* βασιλείαν.

* al. φυγεῖν τῶν et παρασκευαζομένων.

ἐπεὶ δὲ Ἀντίπατρος Φάρσαλον μὲν ἀνεῖλεν, ἠπείλει δὲ πολιορκήσειν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ μὴ παραδοῖεν αὐτῷ τοὺς ῥήτορας· καταλιπὼν ὁ ῥήτωρ τὴν μηδὲ ἑαυτὴν δυναμένην σῶσαι πόλιν, ἔφυγε. καὶ πρῶτον μὲν Αἴγινης ἐπέστη· εἶτα κἀκεῖ τὴν ὀργὴν * Φιλίππου δεδιὼς, εἰς Καλαύρειαν μετέστη. ψῆφον δὲ θεμένων Ἀθηναίων, ἐκδοῦναι τοὺς ῥήτορας· ἱκέτης ἐν τῷ τοῦ Ποσειδῶνος προσεκάθητο ἱερῷ. Ἀρχίου δὲ τοῦ ἐπίκλην φυγαδοθήρα προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πείθειν ἐπιχειροῦντος, ἀναστῆναί τε τοῦ ἱεροῦ καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐπ' Ἀντιπάτρῳ· ἀλλ', ὦ βέλτιστε, εἶπεν, οὔτε τραγῳδῶν ἔπεισάς με, οὔτε νῦν συμβουλεύων πείσῃς. ἐπιχειροῦντος δὲ αὐτὸν βιάζεσθαι, οἱ τῆς πόλεως αὐτὸν ἐκώλυον. καὶ ὁ Δημοσθένης μάλα γενναίως καὶ φαιδρῶς ἔφη· οὐ σωτηρίας δεόμενος κατέφυγον εἰς Καλαύρειαν, ἀλλ' ἐλέγξαι Μακεδόνας βουλόμενος, ὡς καὶ τὰ τῶν θεῶν εἰσὶ βιάσασθαι παρεσκευασμένοι. καὶ γραμματεῖον αἰτήσας, γράψαι λέγεται τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐλεγεῖον, ὅπερ ὕστερον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐνεκολάφθη.

Εἴπερ ἴσην ῥώμην γνώμῃ, Δημόσθενες, εἶχες,
οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν Δημήτριος ὁ Μάγνης λέγει. εἰσὶ δὲ οἵ φασι, τὸ γραμματεῖον εὑρεθῆναι γράφον ἕτερον [μὲν] οὐδὲν, πλὴν ὅτι Δημοσθένης Ἀντιπάτρῳ χαίρειν. ἀποθανεῖν δὲ τὸν ῥήτορα φασίν, οἱ μὲν φάρμακον ἐκπιόντα· οἱ δὲ, γευσαμένον τοῦ ἐν τῷ καλάμῳ φαρμάκου· καὶ γὰρ παρεσκεύαστο δι' οὗ τὴν ἐπιστολὴν ἔγραφεν. ἄλλοι δὲ κρίκον αὐτὸν τῷ βραχίονι περιάπτουσιν, ἐν ᾧ τὸ φάρμακον ἐναπέκειτο. καὶ συσχόντα * δι' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, ἄλλος λόγος ἀποθανεῖν λέγει. ὥσπερ ἄλλος, διὰ τοῦ φαρμάκου, ὃ τῇ σφενδόνῃ τοῦ δακτυλίου ἐναπέθησαύριστο. ἐβίω δὲ, ὡς μὲν οἱ τὰ πλείω λέγουσιν, ἔτη ἑβδομήκοντα· ὡς δ' οἱ τὰ ἐλάττω, ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἐπολιτεύσατο δὲ δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη. κατέλιπε δὲ δύο παῖδας ἐκ μιᾶς γυναικὸς τῶν ἐπισήμων. ἔστι δὲ αὐτοῦ εἰκὼν ἐν τῷ πρυτανείῳ περιεζωσμένη ξίφος· οὕτω γὰρ αὐτὸν σκευασάμενον δημηγορῆσαι λέγεται κατὰ Ἀντιπάτρου, ὅτε τοὺς ῥήτορας λαβεῖν ἐξ Ἀθηνῶν ἐβιάζετο. χρόνῳ μέντοι ὕστερον, σίτησιν ἡ πόλις ἐν τῷ πρυτανείῳ τοῖς τοῦ ῥήτορος συγγενέσιν ἐδωρήσατο· καὶ ἄλλαις τιμαῖς ἐτίμησε τελευτήσαντα· καὶ τὴν εἰκόνα ἀνέθεσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ. φέρονται δὲ αὐτοῦ ἀποφθέγματα πλεῖστα, καὶ γνωμολογίαι, ἅπερ αὐτὸς μὲν ἑκάστοτε πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς χρείας ἁρμοττόμενος ἔλεγεν, οἱ δὲ ἀκούοντες, μνήμῃ τε καὶ γραφῇ διεσώσαντο. οὗτός ποτε κωλυόμενος ὑπ' Ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ λέγειν, βραχύ τι προσδιαλεχθῆναι αὐτοῖς ἔφη βούλεσθαι. τῶν δὲ δεξαμένων· Νεανίας τις, ἔφησεν, ὥρᾳ θέρους ἐξ ἄστεος ὄνον ἐμισθώσατο Μεγάραδε· τῆς δὲ φλογὸς κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἐπιπλέον ἀναπτομένης, ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑπὸ τὴν τοῦ ὄνου γενέσθαι σκιάν· ὁ μὲν λέγων μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, ἀλλ' οὐκ ἐν σκιᾷ· ὁ δὲ μεμισθωμένος, ὡς αὐτὸν κύριον τοῦ σώματος ἀποφαίνει τὸ μίσθωμα, καὶ τὴν ἄλλην ἔχειν ἐξουσίαν τῶν συμβαινόντων διὰ τοῦ σώματος. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπῄει, ὀργώσας οὕτω τὰς ἀκοὰς πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν διήγησιν ἀπολιπών.

* ἐν Ἀντιπάτρῳ ἡ δι.

* al. δ' ἑαυτ.

Cumque Pharfalum cepiffet Antipater, minaretur, que nifi Athenienfes oratores dederent fe vrbem obfeffurum: Demofthenes, relicta ciuitate, fibi falute in fuga quæfiit, ac primum quidem in Æginam confugit. Sed cùm vereretur Antipatri iram, fe in Calauriam tranftulit. Cùm autem Athenienfes oratores, ipfúmque Demofthenem dedere ftatuiffent, in Neptuni templo fupplex confedit. Cumque ad eum Archias, qui Phygadotheres (quafi exfulum venator) cognomento dicebatur, accederet, eique fuaderet, vt exiret, beneque de Antipatro fperaret. Tunc Demofthenes: Neque cùm tragœdias, inquit, ageres, mihi perfuafifti, neque hoc nunc fuadens, perfuadebis. Et cùm Archias vim inferre conaretur, prohibuerunt illi, qui ad vrbis cuftodiam erant conftituti. Tum Demofthenes ftrenuè & fortiter: Non falutis, inquit, egens in Calauriam confugi, fed vt impietatis & violentiæ in Deos Macedones conuincerem. Et codicillum poftulans infcripfiffe fertur, ftatuæ infcribendum diftichon, quod poftea ab Athenienfibus infcriptum:

Si paria eloqvio Demosthenes
arma tvlisses,
Non caderet Macedvm Græcia victa manv.

vt refert Demetrius Magnefius, vt nonnullis videtur, repertum eft hoc fcriptum: *Demofthenes Antipatro falutem dicit.*

Genus vero mortis quo obiit, vt ij tradunt: alij epoto veneno obiiffe: alij calamum veneno infectum momordiffe, quo epiftolam fcribere cœperat, eóque guftato, mortuum effe: alij in circulo concauo quem circum brachium ferebat, venenum feruaffe. Sunt verò qui eum compreffo fpiritu, mortem fibi confciuiffe dicant: alij venenum, quod in annuli pala condiderat, hauftffe. Vixit annos, vt multi dicunt, feptuaginta: vt alij, fexaginta feptem. Rempublicam duos & viginti annos geffit. Liberos ex vxore nobili reliquit duos. Eft autem ipfius imago in Prytaneo, gladio cincta: eo enim habitu orationem habuiffe fertur, cùm Antipater oratores ab Athenienfibus dedi fibi poftulauit. Poft paulò Athenienfes in Prytaneo victum propinquis Demofthenis præbuerunt, aliifque honoribus mortuú exornarunt, eique ftatuam in foro ftatuerunt. Feruntur plurima illius Apophthegmata, ac fententiæ, quæ identidem appofitè proferebat: audientes verò memoriæ ac fcriptis mandarunt. Cùm aliquando in concione ab Athéienfibus dicere effet prohibitus, dixit pauca habere fe quæ illis dicere optaret. Itaque facto ab Athenienfibus filentio: Adolefcens, inquit, æftate afinum conducit, quo ex vrbe Megaram proficifceretur. Cùm autem dies medius effet, ac Sol vehementer efferuefceret, locator & conductor fub vmbra afini quiefcere cupiebant. Vrgebat alter alterum: locator quidem cum diceret, fe afinum non vmbram locaffe: conductor verò cùm fe circa afinum omnem poteftatem habere confirmaret, & hęc cum dixiffet, abiit orator, aures eorum ad reliqua cupidè audienda exacuens.

De afini vmbra fabula & prouerbium.

Demosth.

Hunc autem cum Athenienses retinerent, orarentque ut fabulam ad finem perduceret: Itane, inquit Demosthenes, umbra audire vultis, de rebus vero necessariis attentem audire recusatis. Batalus. Batalum nominatum alij dicunt, quod iuvenis ac lasciviens vestibus muliebribus abusus esset; alij diminutive ipsum sic cognominatum a nutricis nomine contumeliose: alij vero, quos inter & Libanius sophista, quod iuvenis imbecillo esset corpore, & valetudinarius. Quare neque in palaestram ventitare, ut omnes Atheniensium pueros, solitum. Idemque virili aetate ab inimicis propter esse mollitiem irrisus est, & Batalus nominatus. Fertur Batalus quidam tibicen fuisse, qui primo calceis muliebribus in scena usus est, & membris fractis, omnino artem mollem, & effeminatam reddidit, unde & dissolutos & effeminatos Batalos nominant.

CCLXVI.

Hyperidis *Orationes.*

Legi varias orationes Hyperidae: quarum germanae quinquaginta duae sunt, & viginti quinque in dubium vocantur. Sunt autem in universum sexaginta septem. In componendis orationibus egregius, ut dubitent nonnulli utrum Demosthenes eum vincat, an Hyperides Demosthenem. Sunt qui Hyperidem anteponant, & hoc epigramma, quod nonnulli Demosthenis statuae subscribunt, huic, solo nomine mutato, attribuant. Scribunt enim:

Hic si quantum animo tantum valuisset & armis,
Argolicas Macedo non domuisset opes.

Ex Plutarch. Hyperides patre natus erat Glaucippo, Dionysij filio, tribu Colyttensis. Filium habuit eodem quo & pater illius erat nomine Glaucippus, rhetorem illum, & orationes scriptitantem. Is cum Platonis philosophi auditor unà cum Isocrate fuisset, Rempublicam Athenis gessit, quo tempore Alexander rerum Graeciae potitus est: eique de ducibus & triremibus, quas ab Atheniensibus petiit, contradixit. Idem non dimittendi exercitus, qui in Taenaro erat, auctor fuit. Honores Demostheni decrevit: accusatusque a Diondota vic latarum legum, mox absoluitur. Amicis usus est, Demosthene, Lysicle, & Lycurgo; quam tamen amicitiam perpetuò non seruauit, sed posteaquam Lysicles, & Lycurgus è vita excessissent, iudiciumque subiret Demosthenes, quòd ab Harpalo pecunia corruptus videretur, designatus ab omnibus ipsum Demosthenē accusauit. Ceterum ab Aristogitone legum male latarū actio contra hūc est intenta, quod decretum fecisset, ut alienigenae post pugnam ad Chaeroneam, ciues fierent, atq; seruis libertas daretur, & sacra, & liberi, & vxores in Pyraeeum deferrentur, quo ille iudicio absolutus est. Cum autem accusaretur, quod in decreto à se facto multas leges neglexisset: Nisi, inquit, Macedonum arma mihi tenebras offudissent, non ego decretum illud scripsissem, sed pugna ad Chaeroneam commissa coegit.

ἐπιχειρούντων δὲ αὐτὸν Ἀθηναίων, καὶ πέρας ἐπιθεῖναι τοῦ λόγου δεομένων ὑπολαβεῖν, εἶτα, ἔφη, ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκούειν, ὑπὲρ δὲ κινδυνευόντων πραγμάτων, καὶ συμφερόντων τῇ πόλει, οὐ βούλεσθε. * Βάταλον δὲ ὀνομασθῆναι οἱ μὲν αὐτόν φασι, διότι νέος ὢν καὶ κομψὸς γυναικείοις ἐσθήμασιν ἀπεχρῆτο· οἱ δὲ ὑποκοριστικῶς αὐτὸν ἐπικληθῆναι τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς τροφοῦ λέγουσι λοιδορούμενοι· ἕτεροι δέ φασιν (οἷς καὶ Λιβάνιος ὁ σοφιστὴς ἠκολούθησεν) ὡς νέος ὤν, ἀσθενῶς διέκειτο τῷ σώματι, καὶ νοσώδης ἦν. διὸ μηδὲ φοιτᾶν εἰς παλαίστραν, ὡς πάντες οἱ τῶν Ἀθηναίων παῖδες εἰώθεσαν· διὰ τοῦτο καὶ ἀνδρωθεὶς εἰς μαλακίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐσκώπτετο, καὶ * Βάταλος ἐπωνομάζετο. ἱστόρηται γάρ τις Ἐφέσιος * Βάταλος αὐλητὴς γενέσθαι, ὃς πρῶτος ὑποδήμασι γυναικείοις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐχρήσατο, καὶ μέλεσι κατεαγόσι, καὶ ὅλως τὴν τέχνην ἐμαλάκισεν· ἀφ' οὗ τοὺς ἐκλύτους καὶ ἀνάνδρους, Βατάλους ἐπονομάζουσιν.

* Βάτταλον. * al. Βάτταλον.

ὙΠΕΡΕΙ͂ΔΟΥ ΛΌΓΟΙ.

σξς'. Hyperidis orationes.

Ἀνεγνώσθησαν Ὑπερείδου λόγοι διάφοροι. τούτων οἱ μὲν εἰς τὸ τῶν ῥητόρων ἀναφερόμενοι γνήσιοι, δύο καὶ πεντήκοντά εἰσιν· οἱ δὲ παρεγγραφέντες ἀμφισβητοῦσιν, πέντε καὶ εἴκοσι. τὸ δὲ ὅλον αὐτῶν πλήρωμα εἰς ἑπτὰ συντείνει καὶ ἑβδομήκοντα. ἄριστος δὲ γέγονεν ἐν ταῖς τῶν λόγων ἐργασίαις. ὡς πη μὲν ἀμφισβήτησιν παρασχεῖν, πότερον ὁ Δημοσθένης κατὰ τοὺς λόγους ἐκείνου προέχει, ἢ Δημοσθένους ὁ Ὑπερείδης. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τὴν νικῶσαν ἔθεντο ψῆφον Ὑπερείδῃ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὅπερ ἐπεγράφησαν τῇ τοῦ Δημοσθένους στήλῃ, εἰς ἐκεῖνον μεταφέρουσι, τὸ ὄνομα μόνον ἀμείψαντες. γράφουσι γάρ·

Εἴπερ ἴσην γνώμῃ ῥώμην Ὑπερείδη ἔχες
οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

Ἐστὶ δὲ ὁ Ὑπερείδης, πατρὸς μὲν γέγονε Γλαυκίππου τοῦ Διονυσίου, * κολυττεὺς δὲ τὸν δῆμον· ἔσχε δὲ καὶ ὁμώνυμον υἱὸν τῷ πατρὶ Γλαύκιππον ῥήτορα, ὃς καὶ λόγους συνεγράψατο. Πλάτωνος δὲ τοῦ φιλοσόφου ἠκροάσατο, καὶ δὴ καὶ Ἰσοκράτους. ἐπολιτεύσατο δὲ Ἀθήνησιν, ὅτε Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τῶν ἑλληνικῶν ἥπτετο πραγμάτων· καὶ δικαιοῦται ἀντειπὼν αὐτῷ τῇ αἰτήσει, ἥ τις ἐπὶ στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὰς τριήρεις, ἀπῄτει. συνεβούλευσε δὲ τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τὸ ἐπὶ Ταινάρῳ ξενικὸν διαλῦσαι. ἔγραψε δὲ καὶ Δημοσθένει τιμάς· καὶ γραφέντος ὑπὸ τοῦ * Διονδου παρανόμου τοῦ ψηφίσματος, ἀπέφυγε. φίλος δὲ εἰς περὶ Δημοσθένην καὶ Λυσικλέα καὶ Λυκοῦργον γεγονώς, οὐ μέχρι τέλους τὴν φιλίαν συνετήρησεν· ἀλλ' ἐπεὶ Λυσικλέα μὲν καὶ Λυκοῦργον ὁ βίος ἀπέλιπε, Δημοσθένης δὲ εἰς κρίσιν ἤγετο, ὡς παρὰ Ἁρπάλου * δωροδοκήσας· ἐξ ἁπάντων αὐτὸς κατηγορεῖν προεχειρίσθη ἐπὶ τοῦ ῥήτορος. κριθεὶς δὲ παρανόμων ὑπὸ τοῦ Ἀριστογείτονος, διότι μετὰ τὴν Χαιρωνείας τοὺς μετοίκους πολίτας ἔγραψε ποιήσασθαι, ἐλευθέρους δὲ τοὺς δούλους, ἱερὰ δὲ καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας εἰς τὸν Πειραιᾶ παραθέσθαι, καὶ ταύτην κρείττων τῆς δοκούσης δίκης ἠλέγχετο. αἰτιωμένων δὲ αὐτὸν οὐκ ὀλίγων, ὡς πολλοὺς τῶν νόμων ἐν τῷ ψηφίσματι παριδόντα· * ἐπισκότει γάρ μοι τὰ Μακεδόνων, ἔλεγεν, ὅπλα· καὶ οὐκ ἐγὼ μᾶλλον τὸ ψήφισμα, ἀλλ' ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη ἔγραψε.

* al. κολλυτεύς. * al. Διωνδου. * al. δωροδοκήσας. * al. ἐπισκότει.

Hyperidis

(* al. δημηγόρος.) πρότερον δὲ μήπω * δημηγόρος αἱρεθεὶς Ἀθηναίοις, μισθοῦ δίκας ἔλεγε. δόξας δὲ τῶν περσικῶν μετεσχηκέναι χρημάτων Ἐφιάλτῃ, εἶτα τριήραρχος αἱρεθεὶς, ὅτε Φίλιππος ἐπολιόρκει Βυζάντιον, καὶ βοηθήσας προθύμως Βυζαντίοις, ὑπέστη χορηγῆσαι κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον, τῶν ἄλλων ἁπάσης λειτουργίας ἀφειμένων. ἐψηφίσατο δὲ τιμὰς πολιτευόμενος καὶ τιμὰς Ἰόλᾳ, ὃς Ἀλεξάνδρῳ τὸ δηλητήριον ἐκέρασε φάρμακον. ἐκοινώνησε δὲ καὶ τοῦ * λαμιακοῦ πολέμου τῷ Δημοσθένει, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ μάχῃ πεσοῦσιν ἐπιτάφιον εἶπεν, πολλῶν ἐπὶ τοῦτο θαῦμα καὶ ἔπαινον καρπωσάμενος. Φιλίππου δὲ πλεῖν ἐπ' Εὐβοίας παρεσκευασμένου, καὶ τῶν Ἀθηναίων εὐλαβῶς διακειμένων, τριήρεις ἤθροισεν ἐκ τεσσαράκοντα ἐξ ἐπιδόσεως. καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς ὑπέρ τε αὑτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς δύο τριήρεις ἐπέδωκε. συστάντος δὲ τοῦ πρὸς Δηλίους ἀμφισβητήματος, ποτέρους δεῖ προΐστασθαι τοῦ ἱεροῦ, ᾑρέθη μὲν Αἰσχίνης συνειπεῖν, ἡ δὲ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴ Ὑπερείδην προεστήσατο, καὶ ἔστιν ὁ λόγος τοῦ ἐπιγραφὴν Δηλιακὸς ἐπιγεγραμμένος. ἐκόντων δὲ καὶ παρὰ Ἀντιπάτρου * πρέσβεων, καὶ δι' ἐπαίνου τὸν Ἀντίπατρον ποιουμένων, καὶ πολλὴν ἐπιμαρτυρουμένων χρηστότητα, ἴσμεν, εἶπεν, ὡς χρηστὸς ὁ Ἀντίπατρος, ἀλλ' ἡμεῖς γε οὐ δεόμεθα χρηστοῦ δεσπότου. γραψάμενος μέντοι γε τὴν Φωκίωνος δωρεάν, ἣν εἶπε * Μειδίας Μειδίου Ἀναγυράσιος, κατὰ τοῦτον τὸν ἀγῶνα τοὔλαττον ἤνεγκε. συμβάντος δὲ τοῦ περὶ Κρανῶνα πάθους, ἐξαιτηθεὶς ὑπὸ Ἀντιπάτρου, ἐπεὶ ἔμελλεν αὐτὸν ὁ δῆμος ἐκδιδόναι, τῆς Ἀθηναίων πόλεως εἰς * ἄγιναν ἀποφεύγει. καὶ συγγενόμενος Δημοσθένει, καὶ ἀπολογησάμενος ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτὸν διηνέχθη, ἀπαλλαγεὶς ἐκεῖθεν ὑπ' Ἀρχίου τοῦ ἐπονομαζομένου Φυγαδοθήρα, ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ συνελήφθη, καίτοι τοῦ ἀγάλματος ἐχόμενος. ἐντεῦθεν πρὸς Ἀντίπατρον ἀχθεὶς ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντα, καὶ βασανιζόμενος ἐφ' ᾧ τὰ ἀπόρρητα τῆς πόλεως ἐξειπεῖν, ἐπὶ τοσοῦτον ἠνδρίσατο μηδὲν κατὰ τῆς πατρίδος * ἐξειπεῖν, ὥστε καὶ τὴν γλῶσσαν διαφαγών, ἵνα μὴ ἄκων τι παραφθέγξηται, μετήλλαξε τὸν βίον. εἰσὶ δὲ οἵ φασιν αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν ἀχθέντα, τὴν τε τῆς γλώττης ἐκτομὴν ὑποστῆναι, καὶ μετὰ θάνατον ἄταφον ῥιφῆναι. πλὴν οἵ γε προσήκοντες αὐτῷ, παρὰ τὸ δόγμα τῶν Μακεδόνων, καύσαντες τὰ ὀστᾶ εἰς Ἀθήνας μετεκόμισαν.

Margin notes: * λαμιακοῦ. / πρεσβευτῶν. / * al. Μειδίας Μειδίου. / * al. αἴγιναν. / * al. αὐτόν.

ΔΕΙΝΑΡΧΟΥ ΛΟΓΟΙ.

CCLXVII. Dinarchi orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δεινάρχου λόγοι διάφοροι. φέρονται δὲ αὐτοῦ τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα, οὓς οἱ πλείους τῶν κριτικῶν γνησίους τιθέασιν. εἰσὶ δὲ οἵ τινας ἐξ αὐτῶν εἰς Ἀριστογείτονα Ὑπερείδῃ συνακμάσαντα μεταφέρουσιν. οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ τοῖς μὲν τοῦ Ὑπερείδου ἰδιώμασιν ἔσθ' ὅτε διαμορφοῦνται, μᾶλλον δὲ πρὸς Δημοσθένην ἀποκεκλικότες φαίνονται. ἐν οἷς τὸ παθητικὸν αὐτοῦ καὶ σφοδρόν, καὶ τῶν σχημάτων τὸν τύπον, καὶ τὴν ποικιλίαν, σπουδὴν ἔχων ἐκμιμεῖσθαι. ἦν δὲ υἱὸς μὲν Σωκράτους, ἢ Σωστράτου, Ἀθηναῖος τὴν πατρίδα ὡς δ' ἄλλοις ἐρρήθη, Κορίνθιος. ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας, ἔτι νέος ὤν,

Primum, nondum orator ab Atheniensibus electus, mercede accusauit. Persicæ vitus est pecuniæ cum Ephialte participasse: deinde commissa illi cura triremium, quando Philippus Byzantium obsidebat, & prompte Byzantiis suppetias cum portasset, choragi officium suscepit eo anno, omnibus aliis a publico munere abdicatis. Decreti quoque ab eo sunt honores Iolæ, qui Alexandro Magno venenum letiferum miscuerat, fuitque socius ac particeps belli Lamiaci cum Demosthene, funebremque pro iis qui in eo bello ceciderunt orationem, magna cum omnium admiratione habuit. Cum vero Philippus in Eubœam nauigare contenderet, Athenienseſque ſibi ab eo metuerent, ex publicis largitionibus triremes confecit quadraginta, primusque pro se ac filio duas triremes dedit. Cumque Delij cum Atheniensibus contenderent, vtros templo Apollinis Delij, ubi præesse necesse esset, delectusque esset Æschines, qui ea de re diceret, decreuit Areopagitarum consilium, vt ad id muneris Hyperides vocaretur, estque ipsius Hyperidis Deliaca inscripta oratio. Cumque ab Antipatro legati venissent, ipsumque Antipatrum, vt optimum, laudarent, his se opponens, Hyperides: Scimus, inquit, illum esse optimum, sed tamen nobis nihil optimo domino est opus. At cum Phocionis largitionem accusasset, quam Midias Anagyrasius retulerat, causa cecidit. Post illam ad Cranonem cladem acceptam postulatus est ab Antipatro, cumque eum populus dedere vellet, Athenis fugit Æginam. Cumque Demostheni occurrisset, propter illam quæ ex causæ dictione contra illum orta fuerat contentionem, illinc discessurus, vi (licet simulacrum amplexaretur) comprehensus in templo Neptuni ab Archia est, qui Phygadotheras nomine dicebatur, hinc ad Antipatrum, qui tum Corinthi agebat ductus. Cumque torqueretur, vt proferret arcana ciuitatis, adeo se virum præbuit, ne quid contra patriam diceret, vt linguam corrodens, ne quid inuito sibi excideret, mortem oppetierit. Referunt nonnulli hunc linguam sibi præcidisse, cum in Macedoniam duceretur, eumque a morte insepultum proiectum, nisi quod amici illius, inuitis Macedonibus, ossa eius cremantes Athenas retulerint.

DINARCHI *Orationes*.

LECTÆ sunt variæ orationes Dinarchi, quæ sunt numero sexaginta quatuor, quas omnes plurimi Critici germanas esse dicunt. Sunt qui nonnullas Aristogitoni, qui tempore Hyperidis floruit, attribuunt. Orationes autem eius interdum Hyperidis stylum redolent: magis vero ad Demosthenem inclinare videntur, quibus incitationem ipsius & vehementiam, & schematum formas & varietatem imitari conatur. Socratis, aut Sostrati erat filius, indigena vt nonnullis videtur, vt quibusdam, Corinthius. Cum vero admodum adolescens Athenas venisset,

DINARCH.

quo tempore in Asiam duxit exercitum Alexander, Theophrastum audiuit, versatusque cum Demetrio Phalereo est. Maxime vero et republica tractanda post Antipatri mortem, ex oratoribus aliis quidem morte è medio sublatis: aliis vero fuga ereptis. Hic quum Cassandro Macedonum duce amicitia esset coniunctus, magnam vim argenti coacervauit, [illegible] orationibus, quas [illegible] scribebat, [illegible]. Porro [illegible] non quòd publice causas ageret, (neque enim poterat) sed cum orationes [illegible] scriberet. Atque Athenas Harpalus fugisset, plures scriptæ sunt ab eo contra eos, qui accusati pecuniarum ab hostibus acceptarum essent. Post vero haud tempus, accusatus quod ad Cassandrum colloquendi gratia venisset, ex [illegible] ingenti pecunia fugit in Chalcidem. In exilio vero cum mansisset annos quindecim, multis opibus comparatis, rediit [illegible] Theophrasto, qui [illegible] ceterisque, qui [illegible] reditum in patriam [illegible]. Cum autem diuerteret apud Proxenum [illegible], & [illegible] argentum amisisset, diem Proxeno dixit, ac tum primum in iudicio dixit [illegible] oratione. Nouem oratorum orationes, quas legimus, his continentur.

CCLXVIII.

LYCVRGI
Orationes.

Ex Plutarch.

NOn fuit otium legendi orationes Lycurgi, qui non pauciores, quàm ceteri oratores, orationes scripsit. Scriptas vero ex eius historia solum quindecim didicimus. Patrem habuit Lycophronem, Lycurgi filium, quem triginta tyranni interfecerunt, tribu Eteobutades fuit. Primum quidem, vt historia testatur, Philosophiæ studio se dedit, in quo magistro est vsus Platone philosopho. Deinde factus Isocratis familiaris, versabatur in republica praeclare, tum dicendo tum faciendo: & iam illius fidei pecuniarum administratio erat commissa. Quattuor vero est creatus, & per tria lustra exercuit[?] gessit * quatuordecim millium talentorum. Ad bellicos apparatus delectus, rempublicam tractam multis rebus meliorem & firmiorem reddendo instaurauit, triremesque populo trecentas instruxit, multaque opera imperfecta relicta ad finem perduxit: naualia item & rerum necessariarum armamentarium: ipse quoque e fundamentorum iaciendorum in stadio Panathenaico auctor fuit. Penes hunc fuit ciuitatis custodia, & scelestos comprehendendi potestas: quos omnes ita eiecit, vt sophistarum nonnulli dicerent, Lycurgum non atramento, sed sanguine calamum contra improbos intingentem conscribere. Tantum sui desiderium, amorémque Atheniensibus reliquit, vt cùm esset ab Alexandro cum cæteris oratoribus postulatus, populus nequaquam hunc dedendum existimarit. Legationes multas obiit: cũ * Demosthene vero ad Peloponnesios. Magna fuit Athenis gloria, semperque æquitatis laude valuit,

* Hodie sunt [illegible] quadringinta [illegible] talenta [illegible]

* Peloponnesus [illegible] Plutarchus.

Θεοφράστου ἠκροάσατο. Ἀλεξάνδρου δὲ τὴν ἡνίκα αὐτὰ τὴν ἀσίαν διέβαινε. ὡμίλησε δὲ καὶ Δημητρίου τῷ Φαληρέως. μετὰ δὲ τὸ Ἀντίπατρον τελευτῆσαι, ἐπεὶ τῶν ῥητόρων οἱ μὲν ἔφυγον, οἱ δὲ ἀνῃρέθησαν, αὐτὸς ἐδόκει πολιτεύεσθαι. εἰς φιλίαν δὲ Κασσάνδρῳ τῷ Μακεδόνων ἡγεμόνι συνάψας, καὶ χρήματα τῶν λόγων εἰσπραττόμενος, οὓς τοῖς δεομένοις συνετάττετο, ἐπεὶ οἱ πλεῖστοι τῶν δημαγωγῶν ἀπηνέχθησαν. ἀντηγωνίσατο δὲ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ῥήτορσιν, οὐκ εἰς τὸν δῆμον αὐτὸς παριὼν (οὐ γὰρ οἷός τε ἦν), τοῖς δὲ ἐναντιουμένοις δὲ τοὺς λόγους παρεχόμενος. διὸ καὶ Ἁρπάλου διαδράντος, πλείστους λόγους τοῖς κατηγόροις ἐξέδωκε κατὰ τῶν δωροδοκῆσαι λεγομένων αὐτῶν. ὕστερον δὲ, * ἐμπεσὼν εἰς αἰτίαν ὡς Κασσάνδρῳ κοινολογεῖται κατὰ τῆς πόλεως· τὰ πλεῖστα τῆς οὐσίας εἰς ἀργύριον μεταβαλών, ἔφυγεν εἰς Χαλκίδα. ὅτε δὲ τῆς φυγῆς διαμείνας ἔτη δεκαπέντε, καὶ πολλὴν οὐσίαν περιβαλλόμενος, πράξαντος αὐτῷ τὴν κάθοδον τοῦ περὶ Θεόφραστον, συγκατῆλθεν ἅμα τοῖς ἄλλοις φυγάσι. παρὰ δὲ Προξένῳ τῷ αὐτοῦ καταλύσας ἑταίρῳ, καὶ τὸ χρυσίον ἀπολαλεκὼς ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τὰς ὄψεις ἀσθενής, λαγχάνει τῷ Προξένῳ δίκην. καὶ τότε πρῶτον ὤφθη λέγων ἐν δικαστηρίῳ. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ κατὰ Προξένου λόγος. τῶν μέντοι ἐννέα ῥητόρων οἱ λόγοι, ὧν ἐπισημαινόμεθα τὴν ἀνάγνωσιν, ἐν τούτοις περιγράφεται ἡ μνήμη.

*al. ἐμπεσών.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΛΟΓΟΙ.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ δὲ, οὐδενὸς τῶν ἄλλων, ὅσοι γε ἦλθον εἰς ῥήτορας καὶ δημαγωγούς, τὸ ἔλαττον φερομένου, οὔπω παρέσχεν ἡμῖν ὁ χρόνος λόγους ἀναγνῶναι. φέρονται δὲ αὐτοῦ ἐξ ἱστορίας πεντεκαίδεκα μεμαθήκαμεν. ἦν δὲ υἱὸς μὲν Λυκόφρονος τοῦ Λυκούργου, ὃν οἱ τριάκοντα τύραννοι ἀνεῖλον, τῶν δήμων Ἐτεοβουτάδης. ἠκροάσατο δὲ τὰ μὲν πρῶτα (ὡς ἡ ἱστορία λέγει) Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ῥήτορσιν Ἰσοκράτει. ἐπολιτεύσατο δὲ καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἐπιφανῶς. καὶ τὰ τῆς πόλεως χρήματα διοικεῖν κατεστάθη· ἐπὶ τρεῖς πεντετηρίδας κατὰ τὸ ἄριστον ταῦτα καὶ πιστότατα, [illegible] καὶ [illegible], διῳκήσατο. χειροτονηθεὶς δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ πολέμου παρασκευήν, ἄλλα τε πολλὰ τῆς πόλεως κατορθώματα ἐπανελάβετο, καὶ τριήρεις τῷ δήμῳ τριακοσίας παρεσκεύασε. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἔργων ἡμιτελῆ παραλαβών, εἰς τέλος * συνεπλήρωσε, καὶ νεωσοίκους ᾠκοδομήσατο, καὶ τὴν σκευοθήκην ἐπεσκευάσατο, καὶ τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ τὴν κρηπῖδα ὑπεβάλετο. ἐπεστάθη δὲ καὶ τῷ ἄστει τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ μὴν καὶ τῶν κακούργων τὴν ἀνεύρεσιν συνελάμβανε. καὶ οὕτως * ἐκαθάρευε τῶν κακούργων τὴν πόλιν, ἐξελάσας ἅπαντας, ὥστε καὶ παρ' ἐνίοις τῶν * σοφιστῶν λέγεσθαι, ὅτι μὴ μέλανι Λυκοῦργος, ἀλλὰ τῷ θανάτῳ χρίων τὸν κάλαμον, τὰ κατὰ τῶν πονηρῶν ψηφίσματα * ἔγραφε. τοσοῦτον δὲ πόθον αὐτοῦ τοῖς Ἀθηναίοις ἐνεποίησε πολιτευόμενος, ὡς αἰτοῦντος αὐτὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ὥσπερ καὶ τοὺς ἄλλους, ὁ δῆμος οὐ προήκατο. ἐπρέσβευσε δὲ καὶ πρὸς διαφόρους πόλεις, καὶ μετὰ Δημοσθένους εἰς Πελοπόννησον. καὶ διετέλεσε παρὰ τὸν βίον γεγονὼς εὐδοκιμῶν, καὶ δίκαιος εἶναι παρὰ Ἀθηναίοις νομιζόμενος.

ιε'. Lycurgi orationes.

*al. συνεπλήρωσε.

*al. καθῆρε.

* σοφιστῶν.

* ἔγραφε.

Lycurgi Oratoris vita.

διὸ καὶ τὸ λόγον τινὰ προσενεγκεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑπέρ τινος, μεγάλη τῷ συνηγορουμένῳ βοήθεια ἐγίνετο. εἰσήνεγκε δὲ καὶ νόμους διαφόρους, ὧν ἐστι πέμπτος, ὅς οὐκ ἐᾷ τὰς γυναῖκας ἐλευσῖνάδε ἐπὶ ζεύγους ἐρχομένας ἀφικνεῖσθαι, ὡς ἂν αἱ δημοτικαὶ μὴ ὑπὸ τῶν πλουσίων ἐλαττῶνται. Ξενοκράτει δέ ποτε φιλοσόφῳ τὰς χεῖρας ἐπιβαλόντος τελώνου, καὶ πρὸς τὸ μετοίκιον αὐτὸν ἄγοντος, συντυχὼν, τὸν μὲν φιλόσοφον ἀπέλυσε, τὸν δὲ κεφαλὴν τῷ τελώνῃ ῥάβδῳ παίσας, ἅτε δὴ καὶ τὴν περὶ τοῦτο τολμήσαντα, εἰς τὸ δεσμωτήριον οἰκεῖον παραδέδωκε. καὶ πολλῶν ἐπαινούντων ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει ἐτύγχανε. διὸ καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς τοῖς παισὶ τοῖς Λυκούργου Ξενοκράτης συντυχὼν, ταχέως, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἀποδέδωκα τὴν χάριν ὑμῶν τῷ πατρί. ἐπαινεῖται γὰρ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ἐπὶ τῷ βοηθεῖν μοι. περιβοῆς δὲ ὢν καὶ πλούσιος, περιεβάλλετο ἱμάτιον ἓν θέρους τε καὶ χειμῶνος, καίτοι τῆς πόλεως οὐδενὸς ἐλαττούμενος. ἀλλὰ καὶ ἀνυπόδετος τὰ πολλὰ διῆγεν, εἰ μὴ τὸ πρέπον αὐτὸν ἐβιάζετο πρὸς τὴν τῶν ὑποδημάτων χρῆσιν. ἦν δὲ καὶ πρὸς τὰ αὐτοσχέδια, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐμελέτα· τὸ ἐνδέον τῇ φύσει ἀναπληρῶν τοῖς πόνοις. ἦν δὲ τὸ κλινίδιον αὐτῷ ἐφ' οὗ ἐκάθευδε, κῴδιον μόνον καὶ προσκεφάλαιον ἐστρωμένον, ὡς ἂν ῥᾳδίως ἀνεγείρηται πρὸς τὸ ὄρθρου μελετᾶν. καὶ παρρησίας δὲ διὰ τὴν εὐγένειαν ἐπεπλήρωτο. διὸ καὶ Ἀθηναίων ποτὲ δημηγοροῦντος αὐτοῦ μὴ ἀνεχομένων, εἰς ὑπήκοον ἀνέκραγε· πάντων ὢ Κερκυραῖα μάστιξ ὡς πολλῶν ταλάντων εἶ ἀξία. μέλλων δὲ τελευτᾶν, εἰς τὸ μητρῷον καὶ τὸ βουλευτήριον προσταξάμενος ἐκομίσθη, εὐθύνας δοῦναι τῶν πολιτευμάτων βουλόμενος. οὐδενὸς δὲ κατηγορήσαντος πλὴν Μενεσαίχμου * τῶν διαβολῶν ὑπέρτερος φανεὶς, εἰς τὴν οἰκίαν ἀπεκομίσθη, καὶ ἐτελεύτησεν. οὐκ ἐν τούτῳ δὲ μόνον τῷ ἀγῶνι νικῶν ἀπῆλθεν· ἀλλὰ καὶ πολλάκις κατηγορηθεὶς, καὶ τὰς αἰτίας εὖ μάλα διαλυσάμενος, ἐκράτησε τῶν * ἀνταγωνιστῶν. πολλάκις δὲ καὶ στεφανοῦσθαι ἠξιώθη παρὰ τοῦ δήμου. κατέλιπε δὲ καὶ παῖδας ἐκ Καλλιστοῦς * Ἀβρωνα, Λυκοῦργον, Λυκόφρονα· οὓς καὶ, τελευτήσαντος Λυκούργου, οἱ ἀγνώμονες Ἀθηναῖοι τοῖς * ἕνδεκα παρέδωκαν, Μενεσαίχμου μὲν κατηγοροῦντος, γραψαμένου δὲ Θρασυκλέους. ὕστερον μέντοι τούτους ἠθώωσαν, Δημοσθένους ἐπιστείλαντος ἀπὸ τῆς φυγῆς τοῖς Ἀθηναίοις, ὡς πολλὴν αὐτῶν κατασκεδάσαι διαβολὴν, τοὺς ἐκείνου παῖδας ἀνδρὸς δεσμωτήριον οἰκεῖν παραδεδωκότες, ἀνθ' ὧν ὁ πατὴρ ἐπολιτεύσατο, ὃν καὶ αὐτοὶ ζῶντα δι' αἰδοῦς εἶχον, καὶ ἐθαύμαζον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ διαφόρων ἱερῶν ἀνδρῶν λόγοι κα', διαφόρους ὑποθέσεις μετερχόμενοι, ὧν ἡ παροῦσα ἐκλογὴ, τῆς τῶν ῥημάτων καλλονῆς καὶ ὡραιότητος ἔργα λαβοῦσα, πρὸς ἐκείνας ὡς ἐπὶ πᾶν καὶ τὸν πλεῖστον σκοπὸν τῆς ἐκδόσεως ἀναφερόμενον ἔχει. εἰ καὶ ἕτερά τινα ταύταις συνεισάγεται.

ΗΣΥΧΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ἹΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶν ἐγκωμίου.

σξθ'. Hesychij presbyteri Hierosolym. Encomion in S. Thomam.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου ἱεροσολύμων, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶν ἐγκωμίου.

Marginal notes: * al. τῶν διαβολῶν. * al. ἀγωνιστῶν. * al. Ἀφαρέα. * al. Λ...

vt in iudicijs Lycurgi sermonem protulisse, patrocinio adderet auctoritatem. Tulit vero leges, quarum quinta est, ne mulier Eleusinem vehiculo iter faceret, ne tenuiores a ditioribus essent inferiores. Cum autem vectigalium exactor quidam manus in Xenocratem Philosophum iniecisset, eumque in custodiam abduceret, huic datus obuiam Lycurgus baculum in caput impegit, ipsumque Xenocratem liberauit: illum autem turpis atque infamis facinoris auctorem, in carcerem compingi iussit. Hanc ob caussam cum esset collaudatus Lycurgus, paucisque elapsis diebus Lycurgi filij Xenocrati obuij fuissent, Cito, inquit, ô filij, patri vestro gratiam reddidi. A multis enim laudatur, quod me contumelia & iniuria affectum vindicarit. Tametsi vero abundaret diuitijs, vt nemo in vrbe magis, vestem tamen vnicam gestabat & æstate, & hyeme: quin & non calceatus plerumque incedebat, nisi eum honestas calceis vti cogebat. Dies noctesque rerum meditatione defixus erat, quod cum natura ad dicendum ex tempore non satis aptum genuisset, vt quod naturæ deerat, labore pensaret: & quo facilius excitaretur, & cogitatione vti posset, lectulum habebat suppositum, in quo † pellis tantum erat villosa, & ceruical. Erat in eo summa in loquendo libertas propter generositatem. Cùm Athenienses aliquando ipsum concionantem non ferrent, ad eos exclamauit: O flagrum Corcyræum, quam multis talentis es dignum? Cum vero instare mors videretur, se in * matris Deûm delubru, ad Senatum deferri iussit, cupiens rerum a se in Republica gestarum rationem reddere: vbi cum illum vt omni calumnia superiorem accusare præter Menesæchmum auderet nemo, domum est relatus & mortuus. Neque in hac modo contentione victor, sed & sæpenumero accusatus criminibus facile refutatis, aduersarios superauit. Sæpe etiam coronas a populo accepit. Filios autem ex Callisto Abronem, Lycurgum, & Lycophronem reliquit, quos, mortuo Lycurgo, ingrati Athenienses Vndecemuiris tradiderunt, accusante Menesæchmo, Thrasycle accusationem scribente. Sed cum Demosthenes in exilio agens, per litteras Atheniensibus significaret, male illos audire ob tanti viri filios vinculis traditos, quod pater Remp. administrarit, quem etiam viuum reuerenter admirati essent, & coluissent: insontes declararunt.

† παῖς ne.

* μητρῷον.

LEGI diuersorum sanctorum virorum libros viginti & vnum, diuersorum omnino argumentorum: vnde hæc epitome, pulchritudinem venustatemque verborum comprehendens, eò hisce omnibus Exceptis respicit, quanquam alia nonnulla cum his coniungantur.

EX HESYCHII PRESBYTERI Hierosolymitani Encomio in beatum Thomam,

CCLXIX.

[*Dominica in Albis forte pronuntiato. I a .: o.*]

LEGIMVS nonnulla Hesychij presbyteri Hierosolymitani ex encomio S. Thomæ:

HESYCHII. S. Andreæ laus.

Sacra illa tuba Andreas, primus Apostolorum fœtus, prima Ecclesiæ columna, ante Petrum petra, fundamenti fundamentum, initij primitiæ, vocans antequam vocaretur, adducens antequam adduceretur, nos ad conuentum hunc solemniter agendum incitauit. Euangelium cui nondum credebatur prædicauit, & traui prius quam disceret, vitam reuelauit. Tantas
Ioan. 1. 39. illi diuitias illa interrogatio attulit: Vbi habitas? Quanquam magnum aliquid responsio habet, vt Andreas menti alte infigens, videret. Veni, inquit, & vide. Quomodo factus es Propheta? vnde adeo diuinus? quid Petri auribus obstrepis? quid consequi illum conaris, quem nequis comprehendere? Qui vbique est, quomodo inueniri potest? Etenim sciuit Andreas quid diceret: Inuenimus quem perdidit Adam, & Eua damnum attulit, quem peccati nebula ab oculis nostris abscondit, quem inobedientia à nobis alienauit, quem quæsiuit
Psal. 76. 3. Dauid *In die tribulationis meæ Deum exquisiui.*
Soph. 2. 3. Et Sophonias clamat: *Quærite Deum omnes* * *mansueti terræ.* Percussit nos DEVS, quando Adamum ad mortem molestámque vitam
Osee 6. 1. condemnauit: *Sanauit nos, percussit, & curauit*
Isaia 53. 6. *nos.* Quando crucifixus pro populo, langueret & resurrectione omnes sanauit. Nudus in cruce CHRISTVS pependit, insons, veste non indigens. Innocens fuit, & multam manifesto dependit. In eo fœdum nihil fuit: ipse enim nostram fœditatem in ornatum conuertit. Inuenerunt vnguenta ferentes mulieres, quod per Euam amiserant. Inuenit lucrum quæ pœnæ caussam dederat: *Veniet nobis, vt ros matu-*
Osee 6. 3. *tinus & serotinus terræ.* Aspice igitur Dominum, post resurrectionem mane mulieribus, vesperi Apostolis apparentem. Mane quidem mulieribus, Auete, vesperi in ciuitate Sion pacem discipulis denuntiauit. Illis quidem vt mœrorem detergeret: his vero vt solueret inimicitias, quas serpens inuexit: *Tu*
Ioan 1. S. Petri laus. *vocaberis Cephas*: ante confessionem merces, antequam in vinea laboraris denarium accepisti. Antequam aram tetigeris, sacrificium Deus suscepit: antequam prædicares, coronam accepisti. Mendicos & indoctos Christus elegit. Ipsa sapientia pa-
Iac 1. tronos non quærit, sed ministros. Nemo dat quidquam illi, ab ipsa autem omnes omnia accipimus.

CCLXX.

Ex IOANNIS CHRYSOSTOMI *Oratione in Diuum Paulum.*

Act. 11. LECTA ex Ioannis Chrysostomi oratione in D.Paulum. Venit Antiochiam Paulus, & tantam fidelium copiam plantauit, vt primum Christianorum nomen Antiochiæ effloruerit. Diuinus ille noster orator, ex inscri-
Act. 17. ptione aræ occasionem captens dicendi, suamque e dæmonis litteris veritatem confirmans, doctrinam producit. Posuistis hanc aram sic
Act. 17. inscribendo: IGNOTO DEO, quem ego veniens annuntio vobis. O rem nouam! Ara Diaboli CHRISTI caussæ patrocinata est. Inscriptio erroris veritati testimonium præbuit,

σάλπιγξ ἡμᾶς ἱερατικὴ πρὸς πανήγυριν ἤθροισεν Ἀνδρέας, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγὴς τῆς ἐκκλησίας στῦλος, ὁ πρὸ Πέτρου Πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, * ὁ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή, ὁ πρὶν κληθῆναι καλῶν, ὁ πρὶν προσαχθῆναι προσάγων. εὐαγγέλιον κηρύττει ὃ μήπω πιστεύεται πρὶν μαθεῖν, πρὸ διδαχῆς ἀποκαλύπτει τὴν ζωήν (ὅσου ἐν μικρῷ πλοῦτον ἡ τοῦ τῆ
Ioan. 1. v. 39. μόνεις * ἀπόκρισις ἐχαρίσατο. καίτοι τί μέγα εἶχεν ἡ ἀπόκρισις, ὡς Ἀνδρέας εὐθὺ διανοίᾳ τὸ νοῦ ἐνσώρευσεν; ἔρχου γάρ, φησί, καὶ ἴδε. πῶς [γὰρ] γέγονας προφήτης; πόθεν θεοφόρος ἀνεφάνης; τί θορυβεῖς τὰς Πέτρου τὰς ἀκοάς; τί φθάσαι ἀγωνίζῃ, ὃν
Ioan. 1. v. 47. οὐ δύνῃ φθάσαι; ὁ πανταχοῦ παρών, πῶς εὑρεθῆναι δύναται; ἀλλὰ γὰρ οἶδεν ὁ Ἀνδρέας ὃ λέγει, εὑρήκαμεν ὃν ἀπώλεσεν ὁ Ἀδάμ, ὃν ἐζημιώθη ἡ Εὔα, ὃν ἡ νεφέλη τῆς ἁμαρτίας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἡμετέρων ἔκρυψεν, ὃν ἠλλοτρίωσεν ἡ παρακοή, ὃν ἐζήτει Δαυίδ· ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν
Psal. 76. v. 3. θεὸν ἐξεζήτησα. καὶ ζητήσατε [τὸν] κύριον, Σοφο-
Sophon. 2. v. 3. νίας βοᾷ, πάντες ταπεινοὶ γῆς. πέπληχεν ἡμᾶς ὁ θεός, ἡνίκα τὸν Ἀδὰμ κατεδίκασε θανάτῳ καὶ
Osee 6. v. 1. βίον ἐπίπονον· ἰάσατο δέ, καὶ πατάξας ἐμότωσεν· ὅτε σταυρωθεὶς ὑπὲρ τοῦ γένους, τῷ μώλωπι αὐτοῦ,
Esai. 53. v. 5. κατὰ τὸν Ἠσαΐαν, καὶ τῇ ἀναστάσει πάντας ἰάσατο. γυμνὸς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ Χριστὸς ἀνήρτητο· ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἔχων, * ἱματίων οὐκ ἐχρῄζεν. ἀναμάρτητος ἦν, καὶ
* ἱματίων. λανθάνειν οὐκ ὤφειλεν. οὐδὲν ἦν ἄσχημον αὐτῷ, αὐτὸς γὰρ ἡμῶν τὰ ἀσχήμονα εὐσχήμονα δείκνυσιν. εὗρον αἱ μυροφόροι, ὅπερ διὰ τῆς Εὔας ἀπώλεσαν· εὗρε τὸ κέρδος ἡ παραδοῦσα τῆς ζημίας τὴν ὑπό-
Osee 6. v. 3. θεσιν. ἥξει ἡμῖν, ὡς ὑετὸς πρώϊμος καὶ ὄψιμος τῇ γῇ. ὅρα τοίνυν τὸν κύριον μετὰ τὴν ἀνάστασιν πρώϊμον ταῖς γυναιξίν, ὄψιμον τοῖς ἀποστόλοις φαινόμενον. πρωῒ μὲν γὰρ ταῖς γυναιξί, χαίρετε· ὀψὲ δὲ ἐν τῇ Σιὼν εἰρήνην τοῖς μαθηταῖς προσεφώνησε· ταῖς μὲν ἵνα λύσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς λύπης· τοῖς δέ, ἵνα καταλύσῃ τὴν ἔχθραν, ἣν ὁ δράκων ἐκακούργησε. * σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς· πρὸ τῆς ὁμολογίας
Ioan. 1. ὁ μισθός· πρὶν ἐργάσῃ τὸν ἀμπελῶνα, τὸ δηνάριον εἴληφας· πρὶν ἅψῃ τοῦ βωμοῦ, τὴν θυσίαν προσδέδεξαι· πρὶν κηρύξῃς, ἐστεφανώθης. πτωχοὺς καὶ ἀγραμμάτους ὁ Χριστὸς ἐξελέξατο. ἡ σοφία γὰρ οὐ χρῄζει συνηγόρων, ἀλλ᾽ ὑπηρετῶν· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αὐτῇ παρέχει, παρ᾽ αὐτῆς δὲ πάντες καὶ πάντα λαμβάνομεν.

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ἘΚ ΤΟΥ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον.

Ioan. Chrysost. oratio in D. Paulum. ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ὁ Παῦλος, καὶ τοσοῦτον πλῆθος πιστῶν
Act. 11. ἐγεώργησε, [ὡς] προσηγορίας πρῶτον τὸ τῶν Χριστιανῶν τότε πρῶτον ἐν αὐτῇ ἀνθῆσαι. ταύτην τοίνυν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βωμοῦ τὴν ἀφορμὴν λαβὼν ὁ πνευματικὸς ἡμῶν ῥήτωρ, τὴν οἰκείαν παρεισάγει διδασκαλίαν, ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου γραμμάτων πιστούμενος τὴν ἀλήθειαν. βωμὸν εὗρον ἀνεστηκότα διὰ τῆς ἐπιγραφῆς, ὡς ἐστι θεὸς ἱερὸς ἀγνοούμενος· τοῦτον ἥκω κηρύττων ἐγώ. ὢ τῶν παραδόξων πραγμάτων. ὁ βωμὸς τοῦ διαβόλου συνηγορεῖ * πεποίηκε τῷ Χριστοῦ, τὸ τῆς πλάνης ἐπίγραμμα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐσέμνυνε.
Act. 17. * al. ...

ἡ στήλη τῆς ἀπάτης ἐστηλίτευσε τὴν ἀπάτην. ἐπειδὴ τὰ τῶν προφητῶν Ἀθηναίοις ἦν δυσπαράδεκτα, ὁ βωμὸς καὶ τὰ γράμματα τῶν δαιμόνων τῇ σοφίᾳ Παύλου ἐκήρυσσε τὴν εὐσέβειαν. εἱστήκει θρηνῶν ὁ διάβολος, ὁρῶν αὐτοῦ τὰ σοφίσματα ὑπὲρ Χριστοῦ ῥητορεύοντα· ἐπένθει βλέπων τὸν ἑαυτοῦ ἀριστέα Παῦλον κατ' αὐτοῦ στρατηγοῦντα, καὶ τοῖς οἰκείοις ὅπλοις αὐτὸν καταβάλλοντα.

fraudis fraudem * detegendo publicauit. Cum Prophetarum oracula Athenienses non caperent, ara & inscriptio dæmonum Pauli sapientia verum DEI cultum annuntiauit. Doluit sane dæmon, videns argutias suas in CHRISTI laudem conuersas. Ingemuit aspiciens Paulum ducem quondam suum contra se certantem, propriisque armis prosternentem.

CHRYSOSTOMUS. * εἶχεν ἴσως μήτρως;

ΤΟΥ̃ ἈΣΤΕΡΊΟΥ, ἘΠΙΣΚΌΠΟΥ

Ἀμασείας προτρεπτικὸς εἰς τὴν μετάνοιαν.

ASTERII AMASEAE EPISCOPI CCLXXI.

Sermo de Pœnitentia.

Asteri, Amaseæ Episcopi, sermo de pœnitentia.

ἈΝΕΓΝΏΣΘΗ τοῦ μακαρίου Ἀστερίου, ἐπισκόπου, Ἀμασείας, ἐκ τοῦ προτρεπτικοῦ εἰς τὴν μετάνοιαν.

Ὁ τοίνυν Λουκᾶς, ὁ πλέον τῶν ψυχῶν ἢ τῶν σωμάτων ἰατρὸς, αὐτὸν ἡμῶν τὸν Θεὸν καὶ σωτῆρα ἀναγράφει, συγγνωμονικῶς τοῖς κατηγορουμένοις συναναστρεφόμενον· οὐχ ἵνα τι προσλάβῃ τῆς ἐκείνων κακίας, ἀλλ' ἵνα μεταδῷ τῆς οἰκείας δικαιοσύνης. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἥλιος, ὅσον ἀπὸ τοῦ κτίσματος τοῦ κτίσαντος παραστῆσαι τὴν πρόνοιαν, οὐ τὰς ἡπλωμένας μόνον ἐπιλάμπει χώρας, ἀλλὰ καὶ ὅσαι κοιλότεραι καὶ τῆς ἀντρώδους ἔλαχον θέσεως. ὁ τῆς θεραπείας ἀπελπίσας, δοῦλος γίνεται καθάπαξ τῆς νόσου. εἴ τινες κατὰ παθῶν νικηφόροι ἀνεδείχθησαν, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων τὰ ἴχνη ἔθεντο· οὐ δεῖ * τούτους χρὴ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀνδρείαν καὶ τῶν ἄλλων κανονίζειν τὸν βίον· ἀλλὰ τῆς μὲν ἰδίας εὐδοκιμήσεως τῷ δεδωκότι Θεῷ τὴν χάριν ὁμολογεῖν· τοῖς δ' ἀσθενεστέροις οὐκ ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ φιλάδελφον ὀρέγειν δεξιάν. ζηλώσατε τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀγάπην. μέλλων γὰρ ἀνθρώποις ἐπιφαίνεσθαι δι' ἀνθρώπου, προκαθῆκε τὸν Ἰωάννην μετανοίας κήρυκα. Πέτρον ἐρώτησον, ὅπως μετανοήσας ἐκαθάρθη, καὶ οὐκ ἀνέλυσεν εἰς τὸν Σίμωνα, ἀλλὰ διέμεινεν ὁ ἀπόστολος. ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι καὶ Ἰούδας ὁ προδότης, εἰ μὴ ταχέως αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐγένετο δήμιος, προσπεσὼν δὲ τὸν ἔλεον ᾔτησεν, οὐκ ἂν τῶν οἰκτιρμῶν τῶν πάσης ὑπαρχομένων τῆς οἰκουμένης ἠστόχησεν. τεκμήριον δὲ οἱ μετανοήσαντες ἐκ τῶν σταυρωσάντων, καὶ τῆς σωτηρίας διὰ τῆς μετανοίας ἀπολαύσαντες. ἐδέσμει ποτὲ καὶ Παῦλος χριστιανὰς, ἀλλὰ βασάνοις ὕστερον ἁλοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ, ἔλυσε τὰ ἐγκλήματα. ἐλίθαζε Στέφανον· ἀλλὰ λιθασθεὶς, ἐξήλειψε τὸ πλημμέλημα. ταῦτα καὶ Μωσῆς εἰδὼς (ἄνθρωπος γὰρ ἦν, καὶ τὴν φύσιν ἐγνώριζε) τὸν μόσχον ὑπὲρ τοῦ ἱερέως ἱερουργεῖσθαι διέταξεν, ἡμαρτηκότος πάντως καὶ καθαρσίων δεομένου. ὅπερ δὲ ἦν τότε ὁ ἐν σαρκὶ μόσχος, τοῦτο νῦν ἐστιν ἡ ἀσώματος μεταμέλεια, καὶ ἡ ἀναίμακτος δέησις. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προσῆκε τὸν ἱερέα τὴν φιλανθρωπίαν ἀσκεῖν, ὥστε κἂν ὁ δεσπότης ἐκκόπτειν κελεύσῃ τινὰ, ὡς φυτὸν ἄχρηστον· αὐτὸν ὡς φυτοκόμον αἰτεῖν δεῖ τὴν φειδὼ καὶ ὑπέρθεσιν. τοῦτον γὰρ ὑμῖν παρίστησι τὸν νοῦν τῆς ἀκάρπου συκῆς, ὁ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λόγος. σκόπησον τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα, οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἑστιωμένων ἠρυθρίασεν, οὐ τὸν καιρὸν τῆς εὐωχίας ὡς ἄκαιρον (τῆς) ἐξομολογήσεως ἔφυγεν· ἀλλὰ σφοδρὸν ἔχουσα τὸ πένθος, οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἠφίει τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἰατρὸν. καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ὄψιν ἐρχομένη ἱκέτευεν· ἀλλὰ τὸ ἀνάξιον αὐτῆς διὰ τοῦ σχήματος ἑρμηνεύουσα,

LEGI adhortationem ad pœnitentiam S. Asterij Episcopi Amaseæ.

Lucas magis animarum quàm corporum medicus, Deum nostrum, & Saluatorem clementer * cum hominibus pœnitentibus versatum scribit, non vt eorum malitiam assumat, sed propriam iustitiam illis largiatur. Etenim Sol, quasi iam ab ortu creatoris prouidentiam ostenderit, non patentes modo campos illustrat, sed etiam concauas, & cauernosas. Qui de remedio desperat, totum se morbo mancipat, si qui malas passiones vicerint, & verè super serpentes scorpionésque ambulant, illos non oportet secundùm suam fortitudinem vitam aliorum æstimare & dirigere, sed suæ virtutis largitori DEO gratias agere, imbecillioribus non insultare, sed humaniter dextram porrigere. Æmulemini charitatem CHRISTI, qui iam ad homines homo venturus, Ioannem præmisit, vt pœnitentiam prædicaret. Interroga Petrum quo pacto pœnitendo mundatus sit, neque in Simonem iterum se induit, sed in apostolatu permansit. Equidem arbitror, Iudam proditorem, nisi sui carnifex fuisset, si ad genua accidens misericordiam deprecatus esset, veniam quæ omni petenti conceditur, consecuturum fuisse. Testes sunt ij qui etiam è crucifigentibus ad pœnitentiam reuersi, & pœnitendo salutem adepti sunt. Ligauit quondam Christianos Paulus, sed postea ipse pro CHRISTO ligatus crimina dissoluit. Lapidauit Stephanum, sed lapidatus peccatum expiauit. Hæc noscens Moses (homo enim fuit, naturámque noscebat,) vitulum pro Sacerdote peccante, & qui mundatione opus haberet, offerri iussit. Vitulus qui tum carnalis erat, iam est pœnitentia sine corpore, & oratio sine sanguine.* In tantum oportebat Sacerdotem clementiæ studere, vt etsi Dominus quandam succidi iusserit, tanquam arborem infœcundam, hanc tanquam frugiferam debeamus reseruare, & poscere. Hunc enim sensum de sterili ficu nobis Euangelium dixit. Attende mulierem peccatricem, cui non conuiuarum numerus pudorem incussit, quæ tempus confitendi licet importunum, in conuiuio non reliquit: sed ingenti commota dolore, ne vno quidem temporis momēto medicū peccatorū dimisit, nec in conspectum veniens supplicauit, sed indignam se, quam aspiceret, iudicās,

Margin notes: * al. τύπος. Luc. 7. — 1. Cor. 12. — Ioan. 1. — Matth. 26. Ioan. 21. — Act. 2. v. 37. Ibid. 8. v. 1. & 22. v. 4. Ephes. 6. 20. Act. 8. v. 1. & 14. v. 19. — Act. 2. 37. Ibid. 8. 3. & 22. 4. Ephes. 6. 20. Act. 8. & 14. 19. — 2. Cor. 11. 25. Exod. 29. 1. Psal. 50. 18. — Exo. 29. v. 1. — Luc. 13. v. 7. — Luc. 13. 7. — Luc. 7. 37. — Luc. 7. 37.

ASTERIVS. & stans retro pedes apprehendit, & solutis comis, ea omnia, quibus animam lugere fecerat, promulgans, lachrymis pedes Saluatoris irrigans, veniam cum ingenti commiseratione postulauit.

Eiusdem Asterij in Steph. protomart. Sermo.

STetit solus à populo interficiente circumdatus, nemo nec amicus nec domesticus, cognatusue eo tempore aderat. Consolari enim solet eum, qui in periculo est, astantem videre quendam e notis. Orauit etiam pro lapidantibus se. Lapidantes inuiti beneficium illi fecerunt, & oratio quo contendit? Non orauit vt peccata iniuriosorum impunita essent, hoc enim Dei ordinationi aduersatur, quæ iustâ homicidis pœnam illis irrogat. Sed quid obsecro dicit? *Domine ne statuas illis hoc peccatum*, hoc est, da vt resipiscendo compungantur, incita eorum mentem ad pœnitentiam eorum quæ nunc committunt. Et erat veluti minister custodiens vestimenta populi carnificis interficientis Paulus. Propter alia & propter Sabellium Afrum, ante conuellens damnum Ecclesiarum, ostendit seipsum Deus in propria ac perfecta gloria. Ostendit autem Filium in perfecta persona. Stat ad dextrâ illius, vt distinctione personarum hypostases ostenderet, & S. Spiritus simul ordinatur. Etenim supra dixit: *Et non potuerunt resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur.* Vide igitur & S. Spiritus personam hic apertè demonstrari. Si Spiritus prius descriptus est, deinde Pater, & Filius, ordinis mutatio nihil fidei nocet. Sic enim loquitur S. Scriptura, aliquando enim Filium solum nominat, aliquando Spiritum cum Filio, alias incipit à Patre, desinit in Spiritum, & contra incipit à Spiritu, descendit per Filiú ad Patrē, itáque solet maxime sanctus Paulus.

Act.7.60.

Ibidem 58.

Sabellius Afer.

Act.6.10.

Eiusdem Asterij in illa verba: Homo quidam ab Hierusalem in Hiericho.

Luc.10.30.

QVidnam Christus ad legis peritum se tentantem dixit? *Quid scriptum est in lege?* In memoriam redigens caritatem ad Deum & proximum, tantum non dicens: Vt si tibi Deus videar, charitatem mihi debes: si non credas, & me putes purum hominem tui similem, & sic ex legis præscripto amare debes. Illos vocamus fratres, qui eodem editi semine, & eodem vtero geniti. Qui vero eundem habemus Creatorem, & eandem matrem terram, è qua conditi sumus, & eandem animæ dignitatem, vnum pietatis & vitæ vinculum, & eandem futuræ vitæ spem, quomodo inuicem non magis diligimus, quam fratres aut sorores? Videns hominem, teipsum in eo vides. Quare oportet eum, qui eius calamitates, famem, sitim, nuditatem, aliamque necessitatem & morbos, & alias afflictiones, aspicit tanquam proprios dolores, & damna clementer respicere. Multos nouimus, qui verbis se pericula adituros dicerent, sed cum probandum est, beneuolentiam mentiti sunt.

τὴν κατὰ νώτα χώραν καταλαβοῦσα, καὶ τῶν ποδῶν λαβομένη, καὶ λύσασα τὰς κόμας, καὶ *δημοσιεύσασα πᾶσιν οἷς ἐπέπραξε τὴν πενθῆσαι ψυχήν, καὶ τοὺς πόδας τοῦ σωτῆρος τοῖς δάκρυσιν ἐπιρραίνουσα· μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ᾔτει τὸν ἔλεον. * δημοσιεύσασα.

Τοῦ αὐτοῦ μακαρίου Ἀστερίου, ἐπισκόπου Ἀμασείας, ἐκ τοῦ εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον.

ΕἹστήκει δὲ μόνος παρὰ δήμῳ τῶν φονώντων κεκυκλωμένος. οὐδεὶς δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐγγύς, οὐ φίλος, οὐκ οἰκεῖος, οὐ συγγενής· φέρει γάρ πως παραμυθίαν τοῖς κινδυνεύουσι, τὸ βλέπειν παρόντα τινὰ τῶν γνωρίμων. προσεύχεται δὲ ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων εὐχήν· εὐεργέτουν γὰρ καὶ λιθάζοντες ἄκοντες· καὶ ἡ εὐχὴ τί ἄρα φέρει σκοπόν; οὐκ ἀτιμώρητον αἰτεῖται τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ ἁμαρτήματος ἡμῖν· τοῦτο γὰρ φανερῶς τῇ τοῦ Θεοῦ διατάξει ἀνθίστασθαι, ἣ τοῖς ἀνδροφόνοις τὴν δικαίαν κρίσιν ὥρισεν· ἀλλὰ τί φησι; μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, τουτέστι, δὸς φόβον κατανύξεως, ἄγαγε πρὸς μετάνοιαν τῶν νῦν τετολμημένων. καὶ ἦν ὑπηρέτης ὁ φυλάττων Παῦλος τὰ ἱμάτια τῶν αἱμοβόρων δημίων. διά τε ἄλλα, καὶ διὰ τὸν λίβυν Σαβέλλιον, προανακόπτων αὐτοῦ τὴν ἐκκλησιῶν βλάβην, δείκνυσι μὲν ἑαυτὸν ἐν ἰδίᾳ καὶ αὐτοτελεῖ δόξῃ, δείκνυσι δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐν ἀπηρτισμένῳ προσώπῳ. ἵσταται δὲ ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ἵνα τῇ διαιρέσει τῶν προσώπων ἑρμηνεύσῃ τὰς ὑποστάσεις. καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον συντέτακται. καὶ γὰρ προεῖπεν, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει. ἴδε οὖν, καὶ τοῦ πνεύματος ἡμῖν πρόσωπον εὐκρινῶς ὁ λόγος ὑπέστησεν. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα πρότερον γέγραπται, ἔπειτα δὲ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός· οὐδὲν ἡ τῆς τάξεως * ἐναλλαγὴ τῇ πίστει λυμαίνεται. σύνηθες γὰρ τοῦτο τῇ γραφῇ ποτὲ μὲν ὀνομάζει μόνον τὸν υἱόν, ποτὲ δὲ τὸ πνεῦμα σὺν τῷ υἱῷ· ἄλλοτε δὲ ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ πατρός, καταλήγει δὲ εἰς τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἀρχὴν μὲν ποιεῖται τὸ πνεῦμα, ὁδεύει δὲ διὰ τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τὸν πατέρα. καὶ τὸ ἰδίωμα τοῦτο μάλιστα παρὰ τῷ θείῳ συντηρεῖται Παύλῳ.

Act.7.v.60.

Ibid.v.58.

Sabellius.

* al. ἐναλλαγὴ & ἀναλλαγὴ.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ.

Eiusdem Asterij, de eo qui in Ierico ... sermo. Luca 10.v.36.

ΤΙ τοίνυν ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν πειράζοντα νομικόν φησιν; ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; ὑπομιμνήσκων αὐτὸν τῆς πρὸς Θεὸν καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλησίον ἀγάπης, μονονουχὶ λέγων· Ὡς εἰ μὲν Θεὸς ἐγώ σοι δοκῶ, ὀφείλεις μοι τὴν ἀγάπην· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ ὅμοιόν σοι νομίζεις με ψιλὸν ἄνθρωπον· καὶ οὕτω τὸ ἀγαπᾶν χρεωστεῖς κατὰ τὸν νόμον. ἀδελφοὺς καλοῦμεν ἐκείνους, οἳ ἐξ ἴσου ἐγένοντο σπέρματος, καὶ μιᾶς γαστρός. οἱ δὲ τὸν αὐτὸν ἔχοντες ποιητήν, καὶ μίαν μητέρα τὴν γῆν, ἀφ' ἧς διεπλάσθημεν, καὶ ψυχῆς ἀξίωμα παραπλήσιον· εὐσεβείας δὲ καὶ πολιτείας ἕνα θεσμόν, καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος τὴν αὐτήν· πῶς οὐ πάσης ἀδελφότητος καὶ συγγενείας ἐσμὲν ἀλλήλων ἐγγύτεροι; ὅταν ἄνθρωπον ἴδῃς, σαυτὸν ὁρᾷς ἐν ἐκείνῳ. δεῖ οὖν καὶ τὰ ἐκείνου θεωροῦντα πάθη, λιμόν, δίψαν, γυμνότητα, τὰς ἄλλας ἐνδείας, καὶ τὰς νόσους, καὶ τὰς ἄλλας περιστάσεις, ὡς οἰκεῖα πάθη καὶ συμφορὰς οἰκτείρειν. πολλοὺς ἴσμεν ἐπὶ μὲν τῶν λόγων ὁμολογήσαντας προκινδυνεύειν, ἐπὶ δὲ τῆς πείρας ψευσαμένους τὴν εὔνοιαν.

ὁ μὲν

ὁ μὲν σωτὴρ ἡμῶν οὕτως ἠγάπησε τὸ ἴδιον ποίημα, οὐχ ὡς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτόν· ἡμῖν δὲ ἔλαττον ἐγκελεύεται, ἀγαπᾶν τὸν πλησίον, ὡς ἑαυτὸν· τὴν ὑπερβολὴν ἀφελὼν, ἵνα μὴ βαρεῖαν ποιήσῃ καὶ δυσήνυτον τὴν ἐντολήν· ἵνα διὰ τῶν ἔργων σαφέστερον ἐπιδείξῃ τῆς ἀγάπης ὁ διατάττων νόμον. πρᾶγμα (γένος) μὲν ἐλέου, συμβὰν δὲ πάντως κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὑπ' ὄψιν ἄγει τοῦ λόγου, ἐκπαιδεύων τὸν νομικόν· ὅτι πλησίον ἡμῶν ἐκεῖνός ἐστιν, ὃς ἂν τὴν αὐτὴν ταύτην περικείμενος σάρκα χρῄζει βοηθείας καὶ οἰκτιρμῶν. τὸ δὲ πάθος· ὁδοιπόρος ἐξ Ἱερουσαλὴμ κατέβαινεν εἰς Ἱεριχὼ καὶ λῃστῶν ἐπιδραμόντων, ἐξηρέθη μὲν ἃ ἔφερεν, ἐγυμνώθη (δὲ) καὶ τῶν ἱματίων. καὶ τραύμασι τοῖς ἀπὸ τῶν λῃστῶν θανάτῳ προσωμιλῶν, ἥπλωτο κατὰ τὴν λεωφόρον ψυχορραγῶν. πρᾶγμα λίαν οἰκτρὸν ὀφθαλμοῖς ἔχουσιν ἔλεον, ἢ εἰδόσιν ἔλεον. ὁ κύριος τοῖς Ἑβραίοις διαλεγόμενος, καὶ διδάσκων, ὡς ἄφρονας καὶ μάτην ἀναστρεφομένοις ἐν ταύτῃ τῆς κλαυθμῶνος κοιλάδι, οὕτω πως φησίν· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστὲ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ἐκ τῶν ὀνομάτων μόνον τῶν ἄνω καὶ κάτω, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος ποιούμενος τὴν διάκρισιν. καὶ νῦν δὲ καταβαίνοντα εἰπὼν, κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν εἶπεν. ἦν δ' ἂν οὗτος ὁ Ἀδὰμ, ἀποκυλιόμενος τῆς μακαρίας ἐκείνης καὶ ὑψηλῆς διαγωγῆς εἰς τὸ βάραθρον καὶ χαμαίζηλον βίον. τίς ὁ ἱερεύς; τίς ὁ λευΐτης; εἴποις δ' ἂν κατὰ θεωρίαν Μωσῆς καὶ Ἰωάννης, ἀμφότεροι τοῖς (παραπετάσμασι) τῆς παραβολῆς ἔνδον κρυπτόμενοι, καὶ τὴν τῶν πολλῶν ὄψιν λανθάνοντες. οὗτοι γὰρ καταλαβόντες τὸν ἄνθρωπον, τουτέστι, τὸ γένος ὅλον γυμνὸν εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, καὶ τοῖς ἐναντίοις τετραυματισμένον· ἐθεάσαντο μὲν, οὐ μὴν ἐπήρκεσαν θεραπεῦσαι. ἀλλ' ὁ σαμαρείτης καταλαβὼν, ἐν ὀνόματι καθυβρισμένῳ θησαυρὸν ἀγαθῶν φέρων παρέσχε τὴν ἴασιν. ὅς ἐστιν ἡμῶν ὁ σωτὴρ, τῇ δυσφήμῳ προσηγορίᾳ τοῦ σαμαρείτου καλυπτόμενος, καὶ τὰς τῆς σωτηρίας τοῦ κειμένου πηγὰς ἀναβλύζων. σαμαρείτην δὲ τὸν σωτῆρα ὁ λόγος ὀνομάζει, αἰσχύνων κἀνταῦθα τὴν τῶν οὕτως αὐτὸν καλεσάντων παράνοιαν Ἰουδαίων· ὅτι τὸν ὑπὲρ τοὺς λευΐτας καὶ ἱερέας σπλαγχνιζόμενον, καὶ θεραπεύοντα τὸν τετραυματισμένον, σαμαρείτην ἐξύβριζον. τί δὲ τυγχάνει τὸ κτῆνος, ἐφ' οὗ τὸν ψυχορραγοῦντα καταθέμενος, εἰς τὸ πανδοχεῖον ἤγαγεν ὁ σωτήρ; δῆλον εἰ· ὄχημα τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ (ὡς ἄν τις εἴποι) ὑποζύγιον, τὸ ὁμόφυλον ἡμῖν, ὅπερ * ἠμπέσχετο, τυγχάνει σῶμα· ἐφ' οὗ καὶ δι' οὗ πάντας ἀνέχων καὶ διαβαστάζων ἄγει πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐκκλησίαν. καὶ γὰρ τῶν τραυμάτων αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία θεραπεία καὶ ἀπαλλαγή.

τὸ : πλησίον ὁμ...

Ioan.8. v.23.

Ioan.8. v.48.

* al. ἠμφιέσχετο.

ASTERIVS.

Saluator adeo creaturam suam dilexit, non vt seipsum, sed plus quam seipsum: nobis vero non tanta dilectio imponitur, diligere scilicet proximum vt seipsum, non supra seipsum, ne præceptum graue impletu daret, & vt per opera manifestius caritatis legem ostenderet. Rem plenam misericordiæ, quæ eo tempore contigit sub oculos ponit. Legis doctorem docens proximum cuiusque esse, qui eandem gestans carnem miseriis obnoxiam auxilio & ope mutua indiget. Res sic gesta est: *Homo quidam descendebat ex Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt, semiuiuo relicto.* Res hæc commiseranda oculis misericordiam habentibus, vel saltem scientibus. Christus Iudæis loquens & docens, tanquam dementes, & frustra in hac lacrymarum valle versantes, sic alibi ait, *Vos de deorsum estis, ego de supernis sum*, ex nominibus modo *sursum, & deorsum*, bonos & malos distinguit, & nunc *descendentem* dicens eodem sensu dixit. Fuit ille Adam, lapsus e beata illa, & superna vitæ consuetudine in barathrum, & humi depressam, atque afflictam vitam. Quis est Sacerdos, quis Leuita? Hi sunt speculando Moses & Ioannes, ambo in Parabola obscurè denotati, & quos plerique ignorant. Illi enim suscipientes hominem, hoc est, genus humanum, pietate, virtuteque nudum, & ab hostibus vulneratum, inspexerunt quidem, sed sanare non potuerunt. Samaritanus vero veniens, licet ignominiosum præferret nomen, bonorum tamen thesaurum circumferens, medicinam adhibuit, qui Saluator noster est, in ignominiosa appellatione Samaritani latitans, prostratoque salutis fontem aperiens. Euangelium enim Christum Samaritanum nominat, confundens amentiam Iudæorum, qui illum sic appellabant, quia magis quam Leuitas & Sacerdotes, misericordem & vulneratum sanantem Samaritanum irriserūt. Quid sibi vult *iumentum*, cui vulneratum imponēdo in diuersorium, qui opem ferebat, duxit? Nimirum verbi Dei vehiculum, &, vt ita dicam, iumentum subiugæ est eius corpus, simile nostro quod gestauit: in quo, & per quod accipiens ac gestans, ducit ad sanitatem, & Ecclesiam. Etenim hic est perfecta vulnerum sanatio, & medela.

Proximus.

Luc.10.26.

Ioan.8.23.

Sacerdos & Leuita.

Samaritanus

Iumentum.

Ecclesia.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ Ἄνθρωποι δύο ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι.

Asterius idem de Pharisæo & publicano, Luc.18. v.10.

Eiusdem in illud: *Duo homines ascenderunt in templum, vt orarent.*

Luc.18.10.

Sermonem de oratione duabus Parabolis complectitur. Partim quidem constanter orare docens nos per iudicem & viduam, Partim vero cum reuerentia orare iubet per Pharisæum & Publicanum.

Precatio ad Deum.

Optimum est continuo cogitare creaturas nos esse, & animalia infirma, creatorem vero Deum, & optimum vitæ nostræ curatorem: hoc vero ante omnia oratio rectè præstat. Nemo enim petat res, quæ prosint, nisi prius certam accipiat fidem,

Τὸν περὶ τῆς προσευχῆς λόγον ἐν δυσὶ παραβολαῖς κατέκλεισε· τὸ μὲν, εὐτόνως προσεύχεσθαι, διὰ τοῦ κριτοῦ καὶ τῆς χήρας διδάξαι ἡμᾶς· τὸ δὲ, μετ' εὐλαβοῦς γνώμης, διὰ τοῦ φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου. Ὅτι ἄριστόν ἐστι, τὸ συνεχῶς ἐννοεῖν, ποιήματα μὲν ἡμᾶς καὶ ζῶα ἐπίκηρα· δημιουργὸν δὲ, τὸν θεὸν, καὶ ἄριστον τῆς ἡμετέρας ζωῆς οἰκονόμον. τοῦτο δὲ πρὸ πάντων ἡ προσευχὴ κατορθοῖ. οὐκ ἂν γάρ τις προσεύξαιτο τὰ συμφέροντα, μὴ πληροφορίαν πρότερον λαβών.

ASTERIVS. Deum preces exaudire, & implere posse quod petitur. Precatio autem vitæ nostræ auxilium est, colloquium cum Deo, obliuio terrenorum, via ad cœlum, & rectas tendere in cœlum manus, formam est exhibere Christi cruci affixi. Si vere oret, & orans placeat Deo, non modo in figura Crucem repræsentat, sed etiam affectu. Vt enim in cruce clauis affixus, sic & orans necat omnem carnis concupiscentiam, memoria expellens, omnium diuitiarum, gloriæ, parentumque affectum. Nulla res adeo ab illo amatur & concupiscitur, quam inuenire tempus, aut otium quo se ipse colligere possit. Sed ad hæc duo potissimum collineat tanquam in scopum, vt pœnam illam effugiat, vitaque cito decedat, & præter ea nihil mente agitet: quam oratione ad Crucifixum profitetur. Oratio Ezechiam ab Orci faucibus liberauit, & Solem prius (vt alia eius opera taceam) monstrauit seruum esse, & seruorum vsui seruire. Licet etiam aliquid facere bonum, & non bene facientem laborem perdere. Vt Pharisæus oratione se extollens, & si quis alius, eleemosynam suam manifestat, & in similibus non tam grauiter Pharisæus peccasset, si publicanum non damnasset. Nunc vero & vno verbo omnes publicanos absentes, & hunc præsentem condemnat. Quare Pharisæus e gloria in ignominię barathrum decidit, publicanus à vita sua infami ad felicem beatumque statum conscendit; ille à Deo magno interuallo recessit, hic in requietis locum delatus est.

Crucis figura.

4.Reg.20.11.

Luc.18.11.

Ὅτι Θεός ἐστιν, ὁ τῆς ἱκετηρίας ἐπήκοος, καὶ δυνατὸς παρασχεῖν ἃ αἰτεῖται. εὐχὴ (δὲ) τῆς ζωῆς ἡμῶν βοήθεια, ὁμιλία πρὸς Θεόν, λήθη τῶν γηΐνων, ἄνοδος πρὸς οὐρανόν. καὶ τὸ ὄρθιον δὲ τῆς προσευχῆς, ἐκπετάσαντας * περιβαλλόμενος τὰς χεῖρας, τὸ τοῦ σταυροῦ πάθος ἐν τῷ σχήματι ἐξεικονίζει. εἰ δ' ὡς ἀληθῶς προσεύχοιτο, καὶ Θεῷ ἀρεστὸς ὁ προσευχόμενος· οὐκ ἐν τῷ σχήματι * μόνον τὸν σταυρὸν διατυποῖ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάθεσιν. ὡς γὰρ ὁ τῷ σταυρῷ προσηλωθεὶς, οὕτω νεκροῖ πᾶσαν μὲν ἐπιθυμίαν σαρκός, τῇ μνήμῃ ἀποταξάμενος, παντὸς δὲ πλούτου καὶ δόξης καὶ γένους προσπαθείας. οὐδὲν δὲ οὕτω πρᾶγμα ἐπιθυμητὸν αὐτῷ καὶ ἐπέραστον, ὡς εὑρίσκειν καιρὸν ἢ σχολὴν ἐμπιστεῖν τῇ γνώμῃ. ἀλλὰ πρὸς δύο ταῦτα συντέτακται πᾶς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, φυγεῖν τὴν κόλασιν, καὶ θᾶττον ἀπολαῦσαι τοῦ βίου. καὶ οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς διανοίας εὑρίσκεται, ἢ ἀναστρέφεται τῆς ἐσταυρωμένης τῇ προσευχῇ. εὐχὴ καὶ τὸν Ἐζεκίαν τῶν πυλῶν τοῦ ᾅδου ἀνέσπασε· καὶ τὸν ἥλιον ἀνέτρεψεν (ἵνα τὰ ἄλλα αὐτῆς ἔργα ἐάσω) ἔδειξεν, ὅτι δοῦλός ἐστι, καὶ δοῦλος χρείαις οἰκοδεσποτῶν ὑπηρετούμενος. ἔστι καὶ πρᾶξαί τι τῇ φύσει καλὸν καὶ μὴ ποιοῦντα καλῶς, ἀφανίζειν τοὺς πόνους. ὡς ὁ Φαρισαῖος ἐν ταῖς προσευχαῖς μεγαλορρημονῶν, καὶ εἴ τις ἄλλος τὴν ἐλεημοσύνην ἐνδεικνύμενος. καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων. μετριώτερον δ' ἂν ὁ φαρισαῖος ἡμάρτανεν, εἰ τὸν τελώνην ἀφῆκε τὸν παρόντα ἀνελεύθερον· νῦν δ' ἑνὶ λόγῳ καὶ τῶν ἀπόντων κατεξανίσταται, καὶ τοῦ παρεστῶτος ὅτι ἐξήτασε τὰ ἁμαρτήματα. διὸ ὁ μὲν φαρισαῖος ἀπὸ δόξης εἰς τὸ τῆς ἀτιμίας κατέπεσε βάραθρον· ὁ δὲ τελώνης ἀπὸ τῆς ἐπιρρήτου ζωῆς εἰς τὴν μακαρίαν ἐπανῆλθε κατάστασιν· καὶ ὁ μὲν πολλῷ τῷ μέσῳ τῆς πρὸς Θεὸν ἐγγύτητος ἐχωρίσθη, ὁ δὲ πρὸς τὴν τῆς παρρησίας χώραν ἀνείλκυστο.

*al. περιβαλλόμενος.

* μόνον al. μ.

4.Reg.20.11.

Luca 18.v.11.

Eiusdem in Zacchæum Sermo.

Luc.19.1.

Iosue 6.1.

Luc.18.

HIericho metropolis est Chananæorum, quam olim Iesus Nauæ filius bellãdo cædendoque intercepit. Nunc autem verus Iesus sanare adueniendo dignatus est. Cęcus quidem illuminatus est, populus vero credidit, omnis lingua Iesum celebrauit, & omnis oculus cæcum vidit videntem, medicum illum vltro obiatum miraculi & salutis, non verbis, sed operibus Apostolos veritatem edocentem. Omnis quidem iniuria mala est, odioque digna, sed publicanus omnes excedit. Non enim vllum legitimum peccandi prætextum habet. In aliis quidem inuenitur mali quædam necessitas, & origo, vnde iniquitas procedit. Publicanus fera est pestis, quæ prætextum non habet, viis regiis incumbens. Hoc morbo Zacchæus ægrotauit, priusquam ad Iesum accederet, qui morbus cæcitate cæci Hierichuntis deterior erat: quia hic corpore, ille animo ægrotauit. Ne des aliis aliena, sed defraudato propria restitue. Nõ enim Deus eleemosynam recipit, quæ furto rapta est. Publicanus bonus rerum suarum iudex & dispensator. *Et si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum*, inquit, non aliis (hoc enim mercedem non meretur, & Deo gratum non est) sed iis ipsis quos fraudauit. *Hodie salus huic domui facta est, eo quod & ipse filius sit Abrahæ.* Quomodo igitur ex Abraham ille qui ex Hiericho est Chananæa vrbe?

Publicanus.

Luc.19.

Ibidem 19.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν Ζακχαῖον.

ΙΕριχὼ πόλις, ἦν τῶν Χαναναίων μητρόπολις· ἥν ποτε μὲν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ πολεμῶν καὶ ὀλοθρεύων κατέλαβε, νῦν δὲ ὁ ἀληθινὸς Ἰησοῦς θεραπεῦσαι παραγενόμενος κατηξίωσε. καὶ ὁ μὲν τυφλὸς ἐφωτίσθη, ὁ δὲ δῆμος ἐπιστεύθη, πᾶσα δὲ γλῶσσα τὸν Ἰησοῦν ἐλάλει, καὶ τὸν τυφλὸν ὀφθαλμὸς ἅπας εἶχεν ἀναβλέψαντα τοῦ θαύματος καὶ τῆς σωτηρίας διδάσκαλον αὐτοσχέδιον· οὐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις, ἐκπαιδεύοντα τοὺς μαθητὰς τὴν ἀλήθειαν. πᾶσα μὲν ἀδικία κακὸν καὶ μίσους ἄξιον, ὁ δὲ τελώνης αὐτῶν ὑπερβαίνει· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πρόφασιν ἔχει τῆς ἁμαρτίας εὐπρόσωπον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων εὑρίσκεταί τις ἀνάγκη τοῦ κακοῦ, καὶ ῥίζα, ἐξ ὧν φύεται τὸ ἀδίκημα· ὁ δὲ τελώνης, θηρίον ἐστὶν, ἀπροφάσιστος λοιμός, ταῖς λεωφόροις ἐπικαθήμενος. ἐνόσει ταύτην ὁ Ζακχαῖος τὴν νόσον, πρὶν ἐγγὺς ἐλθεῖν τοῦ Ἰησοῦ, μακρῷ τῆς ἀρρωστίας τοῦ ἱεριχουντίου τυφλοῦ ὑπάρχουσαν χείρονα· εἰ γὰρ ὁ μὲν σώματος, ὁ δὲ ψυχῆς αὐτῆς ἐνόσει τὴν πήρωσιν. Μὴ δῷς ἄλλοις τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ τοῖς ἠδικημένοις τὰ οἰκεῖα ἀπόδος· κατὰ σκοπὸν· οὐ γὰρ προσδέχεται Θεὸς ἐλεημοσύνην ἐξ ἁρπαγῆς. καλὸς ὁ τελώνης τῶν καθ' ἑαυτὸν κριτὴς καὶ οἰκονόμος. καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν, φησίν· οὐκ ἄλλοις (ἄμισθον γὰρ τοῦτο, καὶ ἀπρόσδεκτον τῷ Θεῷ) ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς συκοφαντηθεῖσι. σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ (ἐγένετο,) καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι. πῶς οὖν ἐκ τοῦ Ἀβραὰμ ὁ ἐξ Ἱεριχοῦ τῆς Χανανίτιδος;

Alibi in Zacchæo. Luc.19 v.1. Iosue 6.v.1. Luca 18.v.35.

Luca 19.v.8.

Ibid.v.9.

τί κοινὸν Ἀβραὰμ εἰς γένος καὶ χαναναίοις; ἢ δῆλον, ὡς εἰ καὶ μὴ τῇ σαρκὶ υἱὸς ἦν Ἀβραάμ, ἀλλὰ τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς ἔργοις ἅμα τῷ πλησιάσαι τῷ Χριστῷ τῶν ἐκ σπλάγχνων προελθόντων τοῦ πατριάρχου, μᾶλλον γνήσιος ὑπῆρχε παῖς καὶ γέγονε καὶ ἐπεγνώσθη. οὕτω καὶ ὁ ἀπόστολος υἱὸν ἐκάλεσε τὸν Ἐλύμαν τοῦ διαβόλου· καὶ ὁ κύριος, ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ, τοῖς ἰουδαίοις εἶπεν. καὶ ὁ Ζακχαῖος οὖν, ἐπειδὴ τὴν Ἀβραὰμ ἐμιμήσατο πίστιν (ὡς γὰρ ἐκεῖνος κληθεὶς, ἀφῆκε τὴν πατρίδα· οὕτω καὶ οὗτος τὸ τελωνεῖον καὶ τὸν ἐκεῖθεν κατέλιπε πλοῦτον) διὸ καὶ Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, εἰκότως αὐτὸν υἱὸν Ἀβραὰμ ἀνεκήρυξε.

Act. 13. v. 10. Ioan. 8. v. 44. — *Gen. 12. v. 1.*

Quid commune habent Abrahami genus, & Chananæorum? certe manifestum est, quod si non secundum carnem filius Abrahæ fuerit, sed moribus & operibus, simulatque ad Christum se contulit, multo magis legitimum filium & factum esse, & cognitum, quam qui ex Abrahæ visceribus prodierunt. Sic Apostolus Elymam vocauit filium diaboli;& Iesus ad Iudæos: *Vos ex patre vestro diabolo estis.* Zachæus igitur cum fidem Abrahæ imitatus esset, (quemadmodum enim ille iussus reliquit patriam, sic iste telonium, & ibi partas diuitias abdicauit) idcirco Christus, qui est ipsa veritas, merito illum filium Abrahæ vocauit.

Asterii. — Act. 13. 10. Ioan. 8. 44. — Genes. 12. 1.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τοὺς δύο υἱοὺς τοὺς παρὰ τῷ Λουκᾷ.

Alterius in parabolam de filio prodigo. Lucæ 15. v. 11.

Πατέρα μὲν ἡ παραβολὴ τὸν θεὸν καὶ ποιητὴν τοῦδε τοῦ παντὸς ὀνομάζει· τὸν δὲ πρεσβύτερον υἱὸν καὶ νεώτερον, ἀνθρώπους δύο· τὸν μὲν, διαμείναντα τῇ δοθείσῃ χάριτι, καὶ τῷ ἐπιβάλλοντι αὐτῷ τῆς κληρονομίας, καὶ οὐδαμοῦ τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ τῆς τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίας, διὰ τὴν τοῦ βίου ἀσωτίαν ἀφηνιάσαντα· τὸν δὲ, κατὰ πάντων τῶν εἰρημένων ἐναντιωθέντα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ ἀληθινοῦ χωρισθέντα πατρὸς, καὶ σπαθήσαντα καὶ διαφθείραντα τὰς παρ' αὐτοῦ δοθείσας δωρεὰς, ὡς εἰώθασιν πράττειν οἱ ἄσωτοι. οὐσία * δὲ τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ νεώτερος υἱὸς ἐπιζητεῖ, τὸ βάπτισμα, καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἀχράντου σώματος· καὶ γὰρ * πολλοὶ καὶ τῶν νεωτέρων καὶ ζητοῦσι ταῦτα, καὶ λαμβάνουσιν. ἀλλ' οἱ πρεσβυτικὸν ἔχοντες φρόνημα, ἐκεῖνοι καὶ τὸ δῶρον ἐν ἀκριβείᾳ φυλάττουσιν. Ἴσον μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ· ἡ δὲ τῶν λαμβανόντων κατὰ τὴν σπουδὴν ἑκάστου διαφορὰ, ἐκεῖνο καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον αὐτὸ ποιεῖ· ἢ καὶ ὅλως σπαθίζει * καὶ ἐκδαπανᾷ, ὥσπερ ὁ ἄσωτος. τὸ μὲν ἐπιβάλλον τοῦτ' αὖ αἰνίττεται ἡ παραβολή. τὸ δὲ μακρὰν ἀποδημίαν στείλασθαι, τὸ μακρυνθῆναι καὶ τῶν δωρεῶν καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ. ἐσπάθησε καὶ ὁ Ἀδὰμ τὴν οὐσίαν, καὶ πάσης τῆς πατρικῆς εὐπορίας ἐξέπεσε, καὶ ἀφωρίσθη χωρίου ἀφθονίαν * βρύοντος ἀγαθῶν. χαλεπὸν μὲν ὑπὸ νεωτέρῳ χωρισθῆναι πατρός· δαπάνην γὰρ ἄσωτον, καὶ ἀκολασίαν, καὶ ὁμιλίας ἤθη φθειρούσας, ὁ τοῦ πατρὸς ἐλαύνει καὶ ἀποδιώκει ὀφθαλμός. ὅταν δὲ ἐφ' ἑαυτῆς γένηται νεότης, καὶ μήτε φόβος παρῇ, μήτε αἰδὼς, δύο φύλακες ἰσχυροὶ ταραττομένης νεότητος· τότε δὴ πάντα οἴχεται πάντα, καὶ ἀνατρέπεται. ἔστι δὲ καὶ ὁ πολίτης τῆς μακρὰν ἀπῳκισμένης θεοῦ χώρας ἐκείνης, ὁ διάβολος. καὶ γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἡ πόλις πρῶτον πολίτην ἔχει καὶ πολιοῦχον τὸν διάβολον, πανταχόθεν συνάγοντα πάντας τοὺς ἀσώτους, καὶ συμπολίτας ποιούμενον, καὶ εἰς ἀτίμους καὶ συώδεις ἐκπέμποντα πράξεις. καὶ γὰρ καὶ χοιροβίων ἐστὶν ἀγελάρχης, ἀλλ' οὐχὶ ποιμὴν λογικῶν προβάτων· ὥσπερ ὁ δεσπότης, ὁ τιθεὶς ὑπὲρ τῶν προβάτων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἀποστέλλει γοῦν ὁ ἀρχισυβώτης τὸν ἄθλιον νεανίσκον βόσκειν χοίρους. καὶ ἦν ὁ ποτὲ εὐδαίμων ὁμοδίαιτος τῶν χοίρων, ἐσθίων κεράτια. τοιοῦτον γὰρ καὶ ἡ ἁμαρτία· πρὸς ὀλίγον μὲν ἡδεῖα, οὐδὲν δὲ τρόφιμον οὐδὲ χρήσιμον φέρουσα. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν (καὶ γὰρ οὐκ ἦν ἑαυτοῦ, ἐκδότος * γεγονὼς, καὶ πωλούμενος τοῖς πάθεσι, καὶ τὴν ἔμφυτον φρένα ἐξεστηκώς)

** al. καὶ. — * al. καὶ πολλοὶ τῶν. — * al. [illegible] — * γέμοντος. — Ioh. 10. v. 11. — * γενόμενος. [illegible]*

Idem in parabolam de filio prodigo.

Luc. 15. 11.

PArabola Patrem Deum & factorem omnium vocat, filios maiorem natu, & minorem, homines duos. Illum quidem datam gratiam & hereditatem conseruantem, & nequaquam ecclesiam, nec communionem venerandorum Sacramentorum propter vitæ luxuriam relinquentem, hunc vero iuuenili quodam more hæc omnia contemnentem, ideoque à vero Patre digressum, & data munera dissipantem, vt luxuriosi consueuerunt. Portio substantiæ, quæ hic describitur, quam à patre petit iunior, est Baptismus & participatio venerandi corporis Dominici. Etenim multi iuuenes hæc petunt, & accipiunt, sed qui mentem habent senilem, donum hoc omni diligentia custodiunt. Ex æquo enim omnes partem accipiunt, sed accipientium pro cuiusque studio discrimen diuersitatem quoque donorum maiorum vel minorum efficit: vel omnino dissipat & consumit, vt prodigus. Hanc quidem portionem Parabola indicat. *In longinquam vero regionem proficisci*, est à Dei donis & præceptis longe discedere. Dissipauit & Adam substantiam, & omnem felicitatem paternam amisit, & expulsus regione bonis abundante. Acerbum fuit iuniori a patre discedere. Dilapidationem enim prodigam, & luxuriam, & colloquia mores corrumpentia, parentis oculus pellit atque eiicit. Cum autem iuuenis sui sit iuris, nec vllus adest timor nec pudor (qui duo fortes sunt lasciuientis iuuentutis custodes) Tunc tandem omnia pessum eunt, & sursum deorsum vertuntur. Istius vero regionis à Deo semotæ atque sepositæ, incola est diabolus. Etenim peccatorum ciuitas ciuem habet & gubernatorem diabolum, endique cogentem prodigos, & in vnam ciuitatem compingentem, & incitans illos ad actiones turpes, ac suibus dignas. Etenim agit gregem porcorum ritu viuentium, at vero non est pastor hominum ratione vtentium, quemadmodum Dominus, *qui animam suam posuit pro ouibus suis.* Magister igitur porcorum mittit miserum iuuenem ad pascendum porcos, & felix non erat vel porcorum victu, comedens * siliquas. Tale enim peccatum est: ad modicum dulce, nullum tamen alimentum, aut vtilitatem ferens. Ad se igitur rediens ac resipiscens (Nam sui compos non fuerat, perturbationibus seruus factus, ac mancipium, mentéque alienata)

*Ciuitas Diaboli, quæ [illegible] Ciuitate Dei [illegible]. — Ioan. 10. 11. — * κεράτιον [illegible] vocant.*

ASTERIVS.

mercenarium post conuersionem & pœnitentiam, prodigus seipsum nominat, & omnes infamiæ appellationes sibi imponit: vt nos Euangelium doceat, sic oportere peccantes humiliari, & corde ac verbo conteri. Non oportere pœnitentem, & Deum placare studentem, fixis cœlum oculis aspicere Parabola docet, sed pudore animi mœstitiam, & dolorem significare. Vide quomodo Dei bonitatem describat. Venientem enim prodigum non modo non auersatur, nec despicit, sed obuiam procedit, & currens, vt celerius errantem recipiat, & collum amplectitur, & stringit, lacrymasque suscipit, & reconciliationis dans symbolum, & priorum obliuionis factorum pignus. Prima itaque stola est non ipsum Baptisma, (non enim quis secundum baptisma potest accipere) sed gratia Dei quam in baptismo singuli accipiunt. Nam pro lauacro regenerationis, regeneratio datur à Deo per pœnitentiam, quæ maculas nostras lacrymis eluens, rursum mundos & puros reddit. Datur prodigo post stolam & annulus, signum intelligibilis confirmationis spiritus. Vt enim in regeneratione per baptismum & stola & * Confirmatio domi Spiritus S. datur, sic & in regeneratione per pœnitentiam. Adducuntur & calcei, vt possit caput serpentis calcare. Tu enim, inquit, * seruabis caput eius, ille tuum calcaneum. Ad vtrumque enim calceamenta vtilia sunt, cum ad conculcandum serpentis caput, tum vt pes læsionis iniuriam effugiat. Ne contristet patris te bonitas, si filium errantem suscipiat, qui misericors est non rigide iudicat, sed benignè accipit. Et hæc quod pater sit facit, quasi ad misericordiam vi quadam traheretur.

Stola, pœnitentia est. — *Annulus quid significet.* — ** σφραγὶς.* — *Calcei. * τηρήσεις.*

Eiusdem in seruum centurionis, quem Dominus sanauit.

Luc.7.2. — *Domini ac serui.*

HAc concione argumentum à seruo capiens, in hortandis seruis ac dominis desudat. Illos monens vt promptè syncereque dominis seruiant: hos vt clementer humanéque seruos tanquam sodales & fratres tractent. Eadem enim ambo terra, eadem artificis dextra conditi sunt, eadem vtrique opera naturæ, eadémque patiuntur, & constitutionis eadem forma & figura in vtrisque apparent. Quare si aliud quid præciperet lex diuina, & innatus erga proximos amor, fraterno paternóque amore complecti illos oporteret. Etiam medicos ad clementiam hortatur.

Medici.

Vidi, inquit, Scytham nuper adolescentiam ingressum celerius Græcam linguam addiscentem. Deinde cùm Dominus liberalibus illum studiis informaret, tantùm ille profecit, & omnes artes addidicit, vt & Græcis & Romanis inclaresceret: nam & iurisprudentiam professus est. Dominus vero qui emerat Syrus erat, ciuis Antiochenus, qui & liberos Grammaticam docebat. Quin etiam pius hic scriptor Asterius se huius Scythæ empti discipulum fuisse profitetur,

Asterius præceptor Scythæ.

μισθωτὸν* δὲ, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν, ὁ ἄσωτος ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ πάντα τὰ τῆς ἀτιμίας ὀνόματα· ἵνα ἡμῖν ὑπογράφῃ ὁ λόγος, ὅπως χρὴ μετανοοῦντας ταπεινοῦσθαι, καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν ῥημάτων συντρίβεσθαι. Ὅτι μὴ δεῖ τὸν μετανοοῦντα, καὶ ἐξιλεούμενον τὸν Θεὸν, οὐδὲ ἀτενὲς βλέπειν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἡ παραβολὴ διδάσκει· ἀλλὰ τῷ ἐρυθριῶντι βλέμματι τὸ τῆς ψυχῆς κατηφὲς καὶ ἀπαρρησίαστον μηνύειν. ὅρα δὲ πῶς τὴν τοῦ Θεοῦ διαγράφει ἀγαθότητα. ἐρχόμενον γὰρ τὸν ἄσωτον οὐ μόνον οὐκ ἀποπέμπεται, οὐδὲ παρορᾷ· ἀλλὰ καὶ προσυπαντᾷ, καὶ τρέχει, ἵνα θᾶττον ἀπολάβῃ τὸν πλανηθέντα. καὶ περιχεῖται τῷ τραχήλῳ, καὶ περιπλέκεται, καὶ ὑπερρεῖ δακρύοις, καὶ ἀσπάζεται· τῆς καταλλαγῆς διδοὺς τὸ σύμβολον, καὶ τῆς ἀμνηστίας τῶν προλαβόντων τὸ ἐνέχυρον. στολὴ δὲ αὕτη ἡ πρώτη εἴη, οὐκ αὐτὸ τὸ βάπτισμα, οὐ γὰρ ἔστι τυχεῖν δευτέρου βαπτίσματος· ἀλλ' ἡ πρώτη στολὴ καὶ χάρις, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἕκαστος τῶν πιστῶν ἐνδύεται διὰ τοῦ βαπτίσματος. αὐτὴ γὰρ τῆς διὰ τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας ἡ διὰ μετανοίας ἡμῖν παρὰ Θεοῦ ἐχαρίσθη ἀναγέννησις· ἥτις τὰ μολύσματα ἡμῶν τοῖς δακρύοις πλύνουσα, πάλιν καθαροὺς ἀποφαίνει. δίδοται δὲ τῷ ἀσώτῳ μετὰ τὴν στολὴν καὶ δακτύλιος, σύμβολον τῆς νοητῆς σφραγῖδος τοῦ πνεύματος. ὡς γὰρ ἐν τῇ διὰ τοῦ βαπτίσματος παλιγγενεσίᾳ καὶ στολὴ καὶ σφραγὶς δωρεὰ τοῦ πνεύματος ἁγίου· οὕτω καὶ ἐν τῇ διὰ τῆς μετανοίας ἀναγεννήσει. προσφέρεται δὲ καὶ ὑποδήματα, ἵνα θαρρεῖν ἔχοι τὴν τοῦ ὄφεως καταπατεῖν κεφαλήν· σὺ γάρ φησι τηρήσεις αὐτοῦ κεφαλὴν, κἀκεῖνος τηρήσει σου πτέρναν. πρὸς ἑκάτερον γὰρ χρήσιμα τὰ ὑποδήματα, καὶ εἰς τὸ καταπατεῖν τὴν τοῦ ὄφεως κεφαλὴν, καὶ εἰς τὸ ἐκεῖθεν βλάβην τὴν πτέρναν διαφυγεῖν. μὴ λυπείτω σε ἡ τοῦ πατρὸς ἀγαθότης, εἰ προσδέχεται τὸν διαμαρτήσαντα παῖδα· ὁ ἐλεῶν οὐ δικάζει μετ' ἀκριβείας, ἀλλὰ φιλανθρώπως χαρίζεται· καὶ ταῦτα, ὅταν ὑπάρχῃ πατὴρ, *ὥσπερ τινὶ βίᾳ πρὸς τὸν οἶκτον ἑλκόμενος.

Gen.3.v.15. — ** al. διαφυγεῖν.* — ** al. ὥσπερ τι.*

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν δοῦλον τοῦ ἑκατοντάρχου, ὃν ὁ κύριος ἐθεράπευσεν.

Idem Asterius de Centurionis seruo. Luc.7.v.2.

ΟΤι ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ὑπόθεσιν τὸν δοῦλον λαβὼν, εἰς παραίνεσιν δούλων καὶ δεσποτῶν τὸ πλεῖστον τῆς σπουδῆς ἀποτείνει· τοὺς μὲν νουθετῶν, εὐπειθῶς καὶ ἀδόλως ὑπηρετεῖν τοῖς δεσπόταις· τοὺς δὲ φιλανθρώπως, καὶ ἡμέρως καὶ ὡς ὁμοφύλοις καὶ ἀδελφοῖς προσφέρεσθαι. ὁ αὐτὸς γὰρ πηλὸς ἀμφοῖν, καὶ ἡ αὐτὴ τοῦ πλάσαντος χείρ, καὶ τὰ αὐτὰ ἔργα φυσικά τε καὶ πάθη, καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ θεωρεῖται. διὸ προσῆκεν, εἰ μή τι ἄλλος ἦν μηδὲ νόμος θεῖος, μηδὲ ἔμφυτος πρὸς τὸ* συγγενὲς ἔλεος καὶ ἀγάπη, οὕτως ἀδελφικῶς αὐτοὺς καὶ πατρικῶς περιστέργεσθαι. καὶ τοὺς ἰατροὺς δὲ παραινεῖ πρὸς φιλανθρωπίας πόθον.

** al. συγγενὲς.*

Ὅτι Σκύθην, φησὶ, θεασάμενός τινα τὴν ἑλλάδα μαθόντα, εἰς μειρακίων ἡλικίαν* ἄρτι παρελθόντα· εἶτα τῷ ὠνησαμένῳ δεσπότῃ μαθήμασιν *ἐλευθερίοις αὐτὸν ἐκδεδωκότος, τοσοῦτον ἐπιδοῦναι τούτοις, καὶ γενέσθαι μετὰ πάντων μαθημάτων περιδέξιον, ὡς καὶ παρ' ἕλλησι καὶ παρὰ ῥωμαίοις λαμπρὸς γενέσθαι καὶ περιβόητον· ἐπειδὴ καὶ νόμων ὤφθη διδάσκαλος. ὁ δ' ὠνησάμενος, σύρος ἦν, ἀντιοχείας πολίτης, γραμματικῆς παίδων διδάσκαλος. γενέσθαι δὲ καὶ μαθητὴν ἑαυτοῦ, φησὶν ὁ φιλάρετος οὗτος Ἀστέριος, τοῦ ἀργυρωνήτου τούτου σκύθου·

** al. ἰδεῖν.* — ** al. ἐλευθερίοις.*

* ποῦ δὲ διαφέροντος, ἢ τίνος μαθήματος; οὐ λέγει. σὺ καὶ τὸν Μωσέα τὸν φυγάδα, ἄρχοντα λαῶν καὶ δημιουργὸν ἐποίησας, οὐκέτι κατὰ τὸν Νῶε ἐπ' ὀχήματος τετραγώνου πελαγωθέντα τὸν κόσμον· ἀλλὰ δεσποτικῶς ἤδη τὴν θάλασσαν τέμνοντα καὶ πεζεύοντα [τὸν] βυθὸν ποσί· καὶ ὁ Ἠλίου μαθητὴς Ἐλισσαῖος, ὁ καὶ ζῶντα ἀποδοὺς τὸν παῖδα τῇ Σωμανίτιδι, καὶ μετὰ θάνατον τοῖς λειψάνοις τὸν παραπεσόντα νεκρὸν ζωώσας. ἔτι γὰρ ἡ τῆς πίστεως χάρις, ὥσπερ ἀρώματός τινος, παραμείνασα, ἐδόξαζε τὰ πιστοῦ καὶ τὸν τάφον.

Ubi, aut quibus in studiis non exprimit. Tu etiam, Deus, Mosem exulem, populi ducem constituens facis, non iam Noe arca vectum per mundum aquis obrutum, sed imperiose iam mare transeuntem, & per vadum pedibus ambulantem. Tuus illius discipulus Eliæ Helizæus, qui puerum Sunamitidis a mortuis excitavit, & post mortem reliquiis appositum mortuum vivificans. Adhæc vero fidei gratia, tanquam aromatis spiritus durans fidelis sepulcrum sensit.

Eiusdem Asterii de ieiunio homilia.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν νηστειῶν.

Οὐδεὶς εὐωχίαις σχολάζων, ἀρετῆς μαθητής. μία μέθη καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐπρεποῦς σκηνῆς, καὶ τὸν υἱὸν ἐλευθερίας ἐγύμνωσεν. ἐβλάβη διὰ γαστέρα καὶ ὁ πρεσβύτερος παῖς τοῦ Ἰσαάκ. παρεχώρει γὰρ διὰ λαιμαργίαν * πεινῶν τοῦ φακοῦ ἀπὸ τοῦ μέρους τὰ πρωτοτόκια τῷ ἀδελφῷ. ἐκεῖθεν δὲ λοιπὸν καὶ τῆς πατρικῆς εὐλογίας ἐξέπεσε. μὴ νόθευε τὴν νηστείαν, ἵνα μὴ πάθῃς τὰ τῶν καπήλων. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ οἴνῳ παραμιγνύντες ὕδωρ, κολάζονται· πῶς οἱ τῷ αὐστηρῷ τῆς νηστείας τὰς σεσοφισμένας πολυτελείας ἐπεισάγοντες τὸ ἀζήμιον ἕξουσι; φύγωμεν τὴν φιληδονίαν· ἀμήχανον γὰρ τὸν αὐτὸν εἶναι φιλήδονον καὶ φιλόθεον. ὁ βασιλεύς ποτε τῶν Ἀσσυρίων ἐκεῖνος, ὁ πάντοτε τῇ γαστρὶ ζῶν, καὶ τῇ τρυφῇ δεδεμένος, ὡς ἐπὶ τῇ φάτνῃ βοῦς, προσδεδεμένος. οἱ δὲ τρεῖς παῖδες καὶ οἶνον ἔφευγον διὰ τὰς σπονδὰς καὶ κρέας ἀπηγόρευον διὰ τὰς θυσίας· καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τῆς τρυφῆς ὑπὲρ τοὺς ξυσώντας κάλλιον ὁ θεὸς ἐπιμελητής, καὶ ἡ νηστεία κομμώτρια. δὸς τὴν ἀκοὴν τῇ μυστικῇ τῶν κεκρυμμένων, καὶ * ἀμνημονήσῃς τροφῆς ὡς ὁ δῆμος ὁ τοῦ Ἰησοῦ ἑπόμενος λόγῳ καὶ ἔργῳ παιδεύοντι, καταλιπὼν τὴν συναγωγὴν τῶν πονηρευομένων, προσελθὼν τῇ ἐκκλησίᾳ. εἰ δὲ ἐπὶ τοῖς ἰουδαϊκοῖς προσδέδεσαι, τί σοι λυσιτελεῖ ἡ νηστεία, ἢ τοὺς Νειλώους κροκοδείλους μιμεῖσθαι ζητεῖς; οὕς φασι ταῖς κεφαλαῖς τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἔφαγον, καὶ δακρύειν ἐπὶ τοῖς λειψάνοις τῶν νεκρῶν, οὐ μετανοίᾳ τῶν γεγενημένων λαμβανομένους, ἀλλὰ τὸ ἄσαρκον τῆς κεφαλῆς (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) ὀδυρομένους, ὡς εἰς βρῶσιν ἢκ ἐπιτήδειον. ἡ νηστεία ὑφ' ὑπακοῆς ἐστι, καὶ κοσμίας καταστολῆς ἐστὶ διδάσκαλος καὶ παιδαγωγός· χορεία δὲ τὸ διακεχυμένον ἐμφαίνει τῆς ψυχῆς. καὶ ἑκατέρου φαιδρὸς μὲν ὁ τρόπος ἐξαίρετα ἐστὶ καὶ τὰ σχήματα, ἐκ τῆς αἰσθητῆς ἐμφάσεως τὴν ἀόρατον τῆς ψυχῆς δηλοῦντα * διάθεσιν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμον λαμβάνων εἰς κανόνα βίου, καὶ εὔτακτον πολιτείαν ὀφείλει δεδοικέναι, καὶ τὴν ἐκ τῆς παρακοῆς τιμωρίαν· διὰ τοῦτο ὁ θεὸς τὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν παραγγέλματα * ἐγγράφως τοῖς ἀνθρώποις ἐκδιδούς, εὐθὺς προσέθηκε καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, σύμβολον τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· ἵνα οἱ μαθηταὶ τῶν * προσταγμάτων διὰ τῆς ἀναστάσεως τὴν κρίσιν προβλέποντες φυλάξωσιν ἀπαράβατα τῆς θείας νομοθεσίας τὰ δόγματα.

Eiusdem de Ieiunio, Homilia.

NEMO, qui convivia sectatur, virtutis est discipulus. Una ebrietas & patrem honesta veste, & filium libertate privavit. Propter ventris cupiditatem a Esau filius Isaac damnum accepit. Inhians propter famem pulti, nam primogenita vendidit, & inde patris benedictionem non habuit. ne frangas ieiunium, ne quod cauponibus tibi accidat. Si enim quia vino aquam misceant, puniuntur, quomodo austeritati ieiunij lautas miscentes voluptates ciborum pœnam effugietis? fugiamus voluptatem. Fieri enim non potest eundem & Deum, & voluptatem amare. Assyriorum olim rex, qui ventri vivebat, & voluptati vitę, sicut bos præsepi, alligatus. Tres pueri vinum fugiebant libandi gratia, & carnes propter sacrificia: magis erat illis cordi Deus & pulchrum ieiunium, quam deliciæ. Da aures arcanorum doctrinæ, & obmutescere delitiarum, ut populus sequens Christum verbo & opere docentem, qui relicta improborum synagoga, in templum venit. Si adhuc Iudaicis alligatus sis, quid tibi prodest ieiunium? an Nili crocodilos imitari vis? quos aiunt capita hominum, quos vorarunt, deflere, & mortuorum reliquias deplorare, non facti pœnitentia adductos, sed dolentes, ut mihi videtur, ipsum caput carne carere, quam devorent. Ieiunium pædagogus est obedientiæ, ac decentis habitus magister. Chorea, animi lætitiam declarat, & utriusque excellentes sunt figuræ, quæ ex apparenti specie interiorem animæ habitum ostendunt. Cum enim legem ad normam vitæ capiens, & ordinatam constitutionem, debeat timere & pœnam ex prævaricatione, ideò Deus vitæ nostræ præcepta hominibus scripta tradens, statim tubæ vocem addidit, in signum futuræ resurrectionis, ut qui præcepta edidicerent, per resurrectionem iudicium prospicientes, mandata non transgredienda custodirent.

Eiusdem in cæcum à nativitate.

HIc oculi enarratio, & species, quæ divinæ clementiæ formam ostendit, magnam venustatem cum pulchritudine habet, quia non alius, & alius, sed idem creator utriusque explicationis est. Pius hic locus manifeste est, æqualem prædicans Patri & coæternum Filium.

Eiusdem Asterii, sermo de cæco a nativitate Ioan. 9.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν ἐκ κοιλίας τυφλόν.

Ἡ ἐνταῦθα τοῦ ὀφθαλμοῦ ἔκφρασις, καὶ ἡ τῆς εἰκόνος ἡ τῆς θείας εὐσπλαγχνίας εἰκονίζει τὴν μορφὴν πολλὴν εἰς κάλλος τὴν συγγένειαν φέρει, ὡς μὴ ἕτερον καὶ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι δημιουργὸν ἑκατέρας ἐκφράσεως. εὐσεβὴς δὲ φανερῶς ὁ λόγος ἐνταῦθα, ἰσότιμον τῷ πατρὶ καὶ προαιώνιον τὸν υἱὸν θεολογῶν.

Asterius.

Quamobrem Arianus non sit, qui explicationem figuræ verborum elegantiæ subiiciat. Cùm Saluator veritatem Iudæis enuntians, (Ioan.8.59.& 10.39.) pietatem non persuasit, præsens occultatus erat, & apparens non videbatur: vt his miraculis traheret Iudæos, vt concederent, illum Deum esse cum non videretur, & non alium, sed eum qui cum Mose apparens locutus est. (Exod. 9.3.4.) Videbatur enim tunc ignis & rubus, & non loquebantur, veruntamen vox audiebatur, & verbum monebat, & futura secure denuntiabat: & oportet homines mente præditos ex hac rerum cognitione faciem cognoscere. Saluator vero videns cœcum stetit, & ad sanandum paratus fuit arte diuina supra hominum captum. Medicina enim & sermo, de eadem ipsa re considerationem morborum illis proponit, qui morbi, postquam natura fœtum formauerit, in lucemque produxerit, casu aliquo euenire solent, sed qui corpori adnascuntur næui, eorum medicinam non ostendit, neque omnium qui post contingunt. Neque enim mutilati corporis membra sanat, nec aliud quid simile curandum suscipit. Quare discipuli commiseratione moti, & videntes hominem pulcherrima luce non perfruitum, caussam rogarunt, nec (Ioan. 9.2.) prudenter interrogarunt. Neque enim pro patribus nullius culpæ reus filius condemnatus est, nec suorum peccatorum, priusquam in lucem prodeat, pœnas dedit. Cæcitas, ait CHRISTVS, non propter peccata accidit, sed præparatio est alterius dispensationis alio tendentis, vtque creator vniuersorum post primam creationem inueniat & iam occasionem creandi, atque singulis vniuersa confirmet. Partem hominis, & partem pulcherrimam non fecit alius, nisi qui primi initij generis creationem demonstrauit. (Oculi forma.) In oculo exigui membri, & partis circum-scriptione, omnipotentem variámque Dei sapientiam licet videre, in qua tantum artis ostenditur. Primum quidem venustas quædam illi indita, & mollissimus est, & sine carne: &, vt ita dicam, in delicato membro soliditas est, & in molli ordo variis coloribus distinguitur. Media enim pars nigra est, & illa non tota vnius speciei, sed variis circulis colligata est. Medium ipsum & centrum profundum est, ambitus extrinsecus desinit in colorem flauum ex parte. Hunc extra albedo splendida & lucida ambit, nō solam habens albedinem, sed in vitrea quadam, radiantique forma factam. Rubedo ad pupillam iacet, vt nigredini venustatem adderet. Adhæc adeò pellucidus est & læuus in spissitudine, vt rerum vicinarum formas suscipiat, & tanquam speculum quoddam egregium characteres repræsentet: & circuli medium ideo κόρη, hoc est pupilla vocatur, quia semper formam exaduersum videnti humanam ostendit. Homines enim mutuò se inspicientes, mutua sibi specula fiunt.

ὥστε οὐκ ἂν εἴη ὁ Ἀρειανὸς, ὁ τὴν ἔκφρασιν τῆς εἰκόνος εὐφυῶς λόγων ἐπιβαλών. ἐπειδὴ λόγῳ καταγγέλλων τοῖς Ἰουδαίοις τὴν ἀλήθειαν ὁ σωτὴρ, οὐκ ἔπειθεν εὐσεβεῖν. παρεστὼς ἀπεκρύβη, καὶ φαινόμενος οὐκ ἐθεωρεῖτο· ἵνα ἐκ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ θαυματουργίας ἑλκύσῃ πρὸς συγκατάθεσιν τοῦ, ὅτι καὶ θεὸς ἐτύγχανεν ὁ μὴ βλεπόμενος· καὶ οὐκ ἄλλος ἀλλ' ὁ πρὸς Μωσῆν λαλῶν, καὶ φαινόμενος (Exod.9.v.3.4) ἑωρᾶτο γὰρ καὶ τότε πῦρ, καὶ βάτος, ἀμφότερα ἄφωνα· ἀλλ' ὅμως καὶ φωνὴ ἠκούετο, καὶ λόγος ἐπαιδεύε, καὶ ἀσφαλῶς τὸ μέλλον προηγορεύετο. καὶ χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας ἐκ τῆς συγγενείας τῶν πραγμάτων γνωρίσαι τὸ πρόσωπον. θεασάμενος δὲ τὸν τυφλὸν ὁ σωτὴρ, ἔστη καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἕτοιμος ἦν, θεραπείαν ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ τέχνης κρείττονα. ἰατρικὴ μὲν γὰρ καὶ ὁ κατ' αὐτὴν λόγος ἐκείνοις τῶν νοσημάτων ἐπιβάλλει τὴν θεωρίαν, ὅσα (τῆς φύσεως ἀπαρτισάσης τὸ ζῶον, καὶ εἰς φῶς * προαγαγούσης) γένοις ὕστερον κατά τινας περιστάσεις ἐπισυμβαίνει. τῆς δὲ συντεχθείσης τῷ σώματι λώβης οὐκ ἐπαγγέλλεται θεραπείαν, ἀλλ' οὐδὲ πάντων παθῶν τῶν εἰς ὕστερον συμβαινόντων· οὔτε γὰρ ἠκρωτηριασμένοις μέλη τις ἀποκατέστησεν, οὔτ' ἄλλο τι παραπλήσιον θεραπεύειν ἀναδέχεται. διόπερ οἱ μαθηταὶ τὸ πάθος κατελεήσαντες, καὶ βλέποντες ἄνθρωπον τῆς καλλίστης ἡδονῆς τῆς φωτὸς μὴ γευσάμενον, τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνοντο· ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς ἠρώτησαν· οὔτε γὰρ (Ioan. 9.2.) αἱ ὑπὲρ τῶν πατέρων, οὐδενὸς ὢν ὑπεύθυνος, ὁ παῖς κατεγνώσθη· οὔτε μὴν ἰδίων πλημμελημάτων ὁ μήπω προελθὼν εἰς τὸν βίον ἀπέτισε δίκας. τὸ πάθος, φησὶν ὁ Χριστὸς, τοῦ τυφλοῦ οὐχ ἁμαρτημάτων ἐστὶν ἀντίδοσις, ἀλλ' ἑτοιμασία μελλούσης οἰκονομίας ἄλλα τι διαπραττούσης, καὶ ὅπως ὁ κτίστης τῶν ὅλων μετὰ τὴν προτέραν ποίησιν εὕρῃ καὶ νῦν δημιουργεῖν ἀφορμάς. ἐκ δὲ τῶν μερικῶν, καὶ τὰ καθόλου πιστώσηται. μέρος ἀνθρώπου μέρος, καὶ μέρος τὸ κάλλιστον, οὐκ ἂν ἐποίησεν ἄλλος, εἰ μή γε ὁ τῆς προτέρας ἀρχῆς τοῦ γένους τὴν δημιουργίαν ἐπιδεδειγμένος. ἐν δὴ τῷ ὀφθαλμῷ * μικροῦ μορίου καὶ μέλους περιγραφῇ τὴν παντοδύναμον καὶ ποικίλην τοῦ θεοῦ σοφίαν ἔστι * κατοψέσθαι, τοσαύτην ἐπιδειξαμένου τὴν φιλοτιμίαν τῆς τέχνης. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ χάρις τις ἐπικέχυται, καὶ ἔστιν ἁπαλώτατός τε καὶ ἄσαρκος ὡς ἂν εἴποι τις, ἐν τῷ τρυφερῷ τὸ στερρὸν ἔχων, καὶ ἐν τῷ μαλακῷ τὸ διατεταγμένον καὶ ποικίλαις διηνθισμένον ταῖς χροαῖς. τὸ γοῦν μέσον αὐτοῦ τὴν περιγραφὴν ἔχει τοῦ μέλανος, καὶ ταύτην οὐ δι' ὅλου μονοειδῆ, ἀλλὰ ποικίλοις τισὶ κύκλοις συνδεδεμένην· τὸ μὲν γὰρ μέσον αὐτὸ καὶ κέντρον τὸ βάθος ἔχοντος, τῆς δὲ ἐξωτέρω περιφερείας πρὸς τὴν * κυανοειδῆ μορφὴν ξανθοτέραν ἀπολήγουσης βαφήν. τούτην ἔξωθεν τὸ λευκὸν περιβέβληται στίλπνον, καὶ διαυγὲς· οὐκ ἄκρατον ἔχον τὴν λευκότητα, ἀλλ' ἐν κρυσταλλοειδεῖ τινὶ καὶ * αὐγαζούσῃ πεποιημένον τῇ μορφῇ. τὸ ἐρυθρὸν κεῖται περὶ τὴν κόρην, ἵνα τῷ μέλανι κεράσῃ τὴν χάριν. ἐπὶ τούτοις οὕτως ἐστὶ διαυγὲς καὶ λεῖος ἐν τῇ πυκνότητι, ὥστε καὶ τὰς τῶν ἐγγιζόντων εἰδωλοποιεῖν μορφὰς, καὶ οἱονεὶ κάτοπτρον ἀκριβὲς ἐντυποῦσθαι τοὺς χαρακτῆρας. καὶ τὸ μέσον τοῦ κύκλου διὰ τοῦτο προσηγόρευται κόρη, ὡς ἀεὶ τὴν μορφὴν τῷ κατ' ἀντικρὺ βλέποντι παρέχειν εἰκόνα ἀνθρωπίνην. εἰς ἀλλήλους γοῦν οἱ ἄνθρωποι βλέποντες, ἀλλήλων γίνονται κάτοπτρα.

* Il. προαγαγούσης
* al. μικρῷ
* al. τὸ θαυμάζειν ἀξίου
* ἐσωτέρω Ε μεσ. H.St.
* al. διαυγαζούσῃ

θαύματος

θαύματος γοῦν ἄξιος ἐν τοῖς κτίσμασιν ὁ ὀφθαλμός. οὗτος καὶ Θεόν μοι διερμηνεύει πᾶσαν καταμανθάνων τὴν κτίσιν· καὶ δι' αὐτῆς, τὸν τεχνίτην ἐπιγινώσκει· καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἑρμηνεύων τῇ ψυχῇ τὰ ἀόρατα. διὰ τοῦτον, ἄλλα τε τῆς κτίσεως ἔμαθον, καὶ χρωμάτων ποικίλην βαφήν, σκότους τε [illegible], καὶ φωτὸς λαμπηδόνα. ὡς εἴ γε ὀφθαλμὸς μὴ ὑπῆρχεν, ἀμάρτυρος ἂν ἡ κτίσις * ἐγήρασε, μηδενὸς [illegible] τὴν ἐν αὐτῇ σωζομένην Θεοῦ σοφίαν καὶ δύναμιν. διὰ ταύτην τοίνυν τὴν θαυμαστὴν τῶν ὄψεων κατασκευήν, ὀφθαλμοὺς [illegible] αὐτοσχεδίως· ἵνα τὰς μικροπρεπεῖς ἐννοίας, τὰς ἐκ τῆς σαρκὸς ἐγγινομένας ἡμῖν, περὶ τοῦ μονογενοῦς, ἀποθώμεθα· καὶ τῷ μεγέθει τῶν γινομένων τῆς ψυχῆς πᾶσαν ἐκβάλλοντες ταπεινὴν ὑπόληψιν καὶ χαμαιζήλην, γνωρίσωμεν, ὅτι τὸ μακάριον φῶς καὶ κάλλος τῆς θεότητος ὀστράκινον σκεῦος ἐδέξατο, διακονοῦν ἡμῖν ὥσπερ λύχνος τὴν λαμπηδόνα. αὐτουργεῖ δὲ τὴν θεραπείαν ὁ κύριος νῦν οὐ λόγῳ μόνον, ὥσπερ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ· ἀλλὰ καὶ στόματι, καὶ χειρί, καὶ ἄλλῃ προνοίᾳ· ἵνα διὰ πολλῶν πραγμάτων τὴν πίστιν τοῖς ἀπίστοις ἐνεργάσηται. πτύει δέ, καὶ πηλὸν ποιεῖ· [illegible] ὅθεν τὸ [illegible] κατ' ἀρχὰς ἐπλάσθη ζῶον, καὶ τὸ μέρος δείξῃ πλαττόμενον· σιάλῳ δὲ παριστᾷ, ὡς τῇ δυνάμει τοῦ στόματος αὐτοῦ ὁ λόγος πάντα κατώρθωσε. τῷ λόγῳ γὰρ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ ἑξῆς. εἰ δὲ καὶ τοῦτο συνιδεῖν ἐθέλοις, ἵν' [illegible] τοὺς μέλλοντας μικρὸν ὕστερον τοῖς πτύσμασιν ὑβρίζειν αὐτόν· εἰ καὶ τὸ τῶν μαινομένων θράσος μεῖζον ἦν καὶ προνοίας πάσης καὶ διορθώσεως. ὁ δὲ Σιλωάμ, τὴν δι' ὕδατος ἡμῶν σωτηρίαν προοιμιάζεται, ἣν * πᾶσιν ὁ ἀπεσταλμένος Σιλωὰμ ἐχαρίσατο. τότε γὰρ ὡς ἀληθῶς βλέπομεν, ὅταν τῷ μυστικῷ καθαρθῶμεν ὕδατι. οὐδὲν τοὺς ἀγνώμονας καὶ ἀχαρίστους Ἰουδαίους ἤγαγεν εἰς συναίσθησιν· οὐ λόγος, οὐ πράξεις, οὐ θαυματουργήματα. ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα, τὰ πρὸς σωτηρίαν παρακαλοῦντα αὐτούς, πᾶσιν ἐπεχείρουν τρόποις ἀφανίζειν, εἰ καὶ πρὸς τοὐναντίον αὐτοὺς * προὐτρέπετο ἡ κακουργία. ὅσῳ γὰρ ἠπίστουν καὶ [illegible] ἐσπούδαζον, τοσούτῳ πλέον [illegible] τὸ ἀληθές [illegible] αὐτοὺς πολυπραγμονοῦντες, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ τυφλός; δεύτερον, εἰ ἐκ γενετῆς ἦν τυφλός; καὶ ὁ ἰαθεὶς τὸν * σωτῆρα ἐβόα, καὶ τὴν ὁμολογίαν χάριν ἀντεδίδου τῆς ἰάσεως. ἀπίστων πατέρων ὅμοιοι παῖδες. καὶ γὰρ καὶ οἱ τεκόντες ἐκ πολέμων ἐσώζοντο παρ' ἐλπίδας, καὶ τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν ἠπίστουν· ἐτρέφοντο τροφαῖς ὑπερβαινούσαις τὴν φύσιν, καὶ τῶν λιμωττόντων πλέον ἦσαν ἀχάριστοι. * οὕτως κληρονόμοι καὶ ὑμεῖς τῆς τῶν πατέρων ἀγνωμοσύνης, οὐ ῥάβδου καρυΐνης ἐπιστασίας, ἀλλὰ σιδηρᾶς χρῄζοντες.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν Ἰάειρον, καὶ τὴν αἱμορροοῦσαν.

Δυσάγωγον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰς ἀρετήν, * ὡς ἔοικε, καὶ μικρὰ φροντίζον τῆς * ἐκ λόγων διδασκαλίας. διὰ τοῦτο καὶ ὁ σωτὴρ συγκαταβὰς τοῖς ἀνθρώποις μέχρι τῆς θνητῆς καὶ ἐπικήρου σαρκός, ὡς εἶδε τοὺς Ἰουδαίους πρὸς τοὺς λόγους κωφεύοντας, μετετάξατο πρὸς τὰ πράγματα, καὶ θεραπείαν συνάπτει θεραπείᾳ καὶ θαῦμα θαύματι,

* al. ἐγήρασεν.
Psal. 32. v. 6.
Matth. 26. v. 67.
* al. πᾶσι.
* [illegible] al. δι.
* πατέρα. al. [illegible]
* al. οὗτοι.
Eiusdem Asterii de Iairo, & muliere sanguinis profluuio laborante.
* a. [illegible]
* al. ἐκ λόγων.

Quare oculus in creaturis admiratione sane dignus est. Hic & Deum mihi interpretatur, omnem cognoscens creaturam, & per ipsam creatorem ostendit, & e visibilibus animæ inuisibilia explicat. Per hunc cùm alia multa intellexi: tum colorum varietatem, & tenebrarum caliginem: tum denique lucis splendorem. Quod si * oculus non esset, sine teste creatura senesceret, nemine vidente Dei sapientiam, & virtutem in illa seruatam. Propter hoc igitur admirandum oculorum opificium, etiam nunc, pro re nata, visus est restitutus, vt cogitationes parum decentes de vnigenito, quas nobis caro ingenerauit, repellamus: & magnitudine eorum quæ facta sunt, animi abiectam omnem ac vilem opinionem deponentes, cognoscamus fictile ac luteum vas beatum lumen, ac diuinitatis splendorem suscepisse, vnde lux nobis, tanquam e lucerna, administretur. Dominus verò nunc medicinam facit non solum verbo, vt alias passim, sed & ore, manu, aliaque prouidentia, vt per plurimas res fidem infidelibus indueret. Spuit, & lutum facit, terra simul vsus, vt vnde totum animal ab initio condidit, inde & partes eius singulas factas esse ostendat: saliua demonstrans, virtute oris eius per verbum omnia esse facta: *Verbo enim Domini cæli firmati sunt, &c.* Si verò & hoc scire libet, vt [illegible] eos, qui illum paulo post sputis fœdabunt: etsi furiosorum audacia maior fuit omni prouidentia, & correctione. Siloë salutem nostram per aquas inchoat; quam Siloë emissus omnibus largitur. Tunc enim vere videmus, quando mystica mundamur aqua. Nihil ingratos Iudæos ad intelligendum traxit, non verbum, non opera, non miracula, sed etiam hæc ipsa quæ ad salutem eos vocabant, omnibus modis obscurare nitebantur, etsi in contrarium illos malitia impelleret. Quantum enim non credebant, & interrogando inuertere omnia conati sunt, tanto magis veritas innotuit. Primum ipsi [illegible], an hic esset ille cæcus: secundum, an a natiuitate cæcus fuisset? Ac sanatus cæcus Saluatorem aperta voce prædicat, & remunerationis loco confessionem dedit. Incredulorum patrum similes filij. Etenim parentes etiam e bello præter spem seruabantur, & danti salutem non credebant: nutriebantur cibis naturam superantibus, & magis ingrati erant quàm esurientes. Sic hæredes & vos patrum ingratitudinis, quibus est opus correptione, non virgæ nuceæ, sed ferreæ.

EIVSDEM *In Iairum, & mulierem sanguinis profluuio laborantem.*

DIFFICVLTER homines ad virtutem trahuntur, vt apparet, & parum curant ea quæ verbo docentur. Ideo Saluator ad homines fragili & mortali carne condescendens, quia vidit Iudæos surdos, res mutauit, factum facto addit, & miraculum miraculo,

* [illegible]
Matth. 8. 3. Ioan. 9. 6.
Psal. 32. 6.
Ioan. 9. 6.

& diuinitatem quam non credebant, beneficiorum experimento confirmare contendit. Verùm res male homini cessit. Filia, eaque vnica, domus fundamentum, familiæ hæres, quæ ante nuptias efferenda erat in tumulum, & ante torum in sepulchrum: mulier quædam graui et intima venarum inordinatione, & omnem vitæ substantiã exhauriens, qua tabe corpus, & propter medicos opes consumpsit, vnã in re dubia spem vitæ, ad Christi pedes procidere. Dominus mulierem non cogitata proloquentem intellexit, & tacendo tacentem sanauit, cum fimbriam tetigisset: & hæc quidem donum surripuisse videbatur sibi: at ille gratiã surreptam tolerat. & primo se sanasse non dicebat, tandem vero euulgat, non quærens gloriam (abi: vbi enim præit miraculo vana gloriatio?) Sed mulieris fidei fructum omnibus declarans, & præsentium alios quidem ad Dei cognitionem conuertens, aliorum verò vesaniam, opere verboque publice notans: Vidi, inquit, eam quæ a tergo me tetigit: non enim mihi solus oculus qui superciliis subest, & palpebris tegitur, sed etiam alius est, qui terram simul & mare intuetur, omnémque adeo creaturam. Mulier præ pudore tacite accessit, & non ignorata a Christo. Nouit enim Dominus mentem vniuscuiusque nostrum, etiam tacentis, vt nos libros legentes nouimus. Quare & Mosis lingua tacente, cordis voluntatem audiuit. Si gratiam qui dedit, tacuisset, fortasse illi quæ accepit, nil profuisset, donum ad casum fortuitum referenti. Hoc vidit miraculum infinita multitudo. Spiritus vero sanctus ante multos annos per Malachiam vaticinatus est. *Orietur*, inquit, *vobis timentibus nomen meum Sol iustitia, & sanitas in alis eius.* Solem iustitiæ Dominum vocans: alas verò fimbriam vestimenti. Discamus huius sanatæ mulieris gratitudinem. Cùm enim esset è ciuitate Peneade (est autem hoc opidulum Palæstinæ) ænea statua sanantem honorauit. Hoc donum beneficio non indignum putans, & statua illa per multos annos durauit ad redargutionem eorum, qui Euangelistis mendacium asscribere audebant: & statua ad nostra vsque tempora seruata fuisset, vt vtrumque ostenderet, & Dei miraculum, & mulieris gratum animum, nisi Maximinus ille, qui ante Constantinum Rom. Imperator fuit, impius idolorum cultor, & Christo in statua inuidens, æneam statuam sustulisset, etsi rei factæ memoriam auferre non potuit. Ecce igitur statua quidem non apparet, Euangelium vero miraculum illud vbique prædicat, & hæmorrhousa ab Oriente vsque ad Occidentem celebratur: & laborauit in vanum, qui materiã sensu comprehensibilem sustulit. Statua enim erecta & apparens, tacebat inanime miraculi monumentum, sed fama opus cum verbo assumens, quotidie vrbes, & vicos percurrit, beneficium Domini deprædicans.

Exod.14.15.
Malach.4.2.
Statua Syrophœnissæ, seu Hæmorrhousæ.

κ̀ τὴν ἀπιστουμένην θεότητα τῇ πείρᾳ τῶν εὐεργεσιῶν ἐπεχείρει βεβαίαν παραστῆσαι. εἰς δεινὸν δὲ ἀνθρώπῳ περιεστήκει τὸ πρᾶγμα. θυγάτηρ καὶ μόνη, τῆς οἰκίας ἔρεισμα, τοῦ γένους διαδοχὴ, μέλλουσα φέρεσθαι πρὸ τῶν θαλάμων εἰς ἐκφορὰν, πρὸ τῆς παστάδος εἰς τάφον. γυνή τις ἀσθενοῦσα χαλεπῶς, διὰ φλεβῶν ἀταξίας, καὶ πᾶσαν τὴν ζωτικὴν ὕλην κενώσασα, καὶ δαπανηθεῖσα λοιπὸν ἐν μὲν τῆς τηκεδόνος τὸ σῶμα, τοῖς ἰατροῖς δὲ τὴν εὐπορίαν· μίαν εἶδεν ἐν ἀπορίαις ἐλπίδα, προσπεσεῖν τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ κύριος τῶν ἀφώνων ἤκουσε τῆς γυναικὸς λογισμῶν, καὶ σιωπῶν σιωπῶσαν ἰάσατο, ἐπειδὴ τοῦ κρασπέδου προσήψατο. καὶ ἡ μὲν ἐνόμιζε κεκλοφέναι τὴν δωρεάν· ὁ δὲ ἐκλάπη τὴν χάριν. καὶ τέως μὲν οὐκ ἐκλαλεῖ τὴν θεραπείαν, ὕστερον δὲ δημοσιεύει οὐ φιλοδοξῶν (ἄπαγε, ποῦ γὰρ θαυματουργίας πρόσεστι φιλοδοξίας;) ἀλλὰ κ̀ τῆς γυναικὸς τὴν τῆς πίστεως πᾶσιν ἐπιδεικνὺς εὐκαρπίαν, κ̀ τῶν παρόντων τοὺς μὲν εἰς θεογνωσίαν ἐπιστρέφων, τῶν δὲ τὴν ἀπόνοιαν καὶ διὰ τῶν ἔργων καὶ διὰ τῶν λόγων στηλιτεύων. εἶδον, φησὶ, τὴν ὄπισθεν ἁψαμένην· οὐ γάρ μοι μόνος ὁ ταῖς ὀφρύσιν ὀφθαλμὸς ὑποκαθήμενος, καὶ τοῖς βλεφάροις σκεπόμενος· ἀλλὰ καὶ ἕτερος, ὁ γῆν ὁμοῦ καὶ θάλασσαν ἐποπτεύων, καὶ κτίσιν τὴν σύμπασαν. σιγῇ δὲ προσέρχεται ἡ γυνὴ, δι' εὐλάβειαν· καὶ οὐ λανθάνει. ἀναγινώσκει γὰρ ὁ θεὸς, καὶ σιγώντων ἡμῶν, τὸν ἑκάστου νοῦν· ὡς ἡμεῖς βιβλίον* παρερχόμενοι. διὸ καὶ τῆς Μωσέως σιωπώσης γλώσσης, τὸ τῆς καρδίας ἠκούετο βούλημα. εἰ τὴν χάριν ὁ δοὺς ἐσιώπησε· τάχα ἂν οὐδ' αὐτὴ τὴν χάριν ἡ λαβοῦσα ὠφελήθη, εἰς συντυχίαν τὸ δῶρον αἰχμαλωτίζουσα. τοῦτο τὸ θαῦμα εἶδον μὲν ἄπειρον πλῆθος· τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον πρὸ πολλῶν χρόνων διὰ Μαλαχίου προεθέσπισεν. ἀνατελεῖ γὰρ ὑμῖν, φησὶ, τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιοσύνης, κ̀ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. ἥλιον μὲν δικαιοσύνης, τὸν κύριον καλῶν· πτέρυγας δὲ, τὰ τοῦ ἱματίου κράσπεδα. καταμάθωμεν τῆς ἰαθείσης γυναικὸς τὸ εὐχάριστον. τῆς γὰρ πανεάδος οὖσα πολιτείας (πολίχνη δὲ αὕτη τῆς παλαιστίνης) ἀγάλματι χαλκῷ τὸν εὐεργέτην ἐτίμησε· τοῦτο γέρας οὐκ ἀνάξιον οἰηθεῖσα τῆς χάριτος. καὶ χρόνος πολὺς ἐτήρει τὸ ξόανον, εἰς ἔλεγχον ἀκριβῆ τῶν τὸ ψεῦδος τολμώντων ἐπιφημίζειν τοῖς εὐαγγελισταῖς. καὶ οὐδὲν ἐκώλυε σώζεσθαι τὸν ἀνδριάντα μέχρι νῦν, καὶ δεικνύειν ἀμφότερα, καὶ τοῦ θεοῦ τὸ θαυμάσιον, καὶ τῆς εὖ παθούσης τὸ χαριστήριον· εἰ μὴ Μαξιμῖνος ἐκεῖνος, ὁ πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου τῆς ῥωμαίων ἄρξας βασιλείας, ἀνὴρ εἰδωλολάτρης κ̀ δυσσεβὴς* ὤν· καὶ ζηλοτυπῶν ἐν τῷ ἀγάλματι τὸν Χριστὸν, ἀφείλετο τῆς πολίχνης τὸν χαλκόν. ἀλλ' οὐ καὶ μὴ τὴν μνήμην τῶν γενομένων· ἰδοὺ γὰρ ὁ μὲν ἀνδριὰς οὐ φαίνεται, τὸ δὲ εὐαγγέλιον τὸ θαῦμα πανταχοῦ βοᾷ καὶ κηρύσσει· κ̀ ἡ αἱμόρροους ἀπ' ἀνίσχοντος ἡλίου, μέχρι καὶ δυομένου λαλεῖται· καὶ συνέβη μάταιος πόνος τῷ δυσσεβεῖ ἡ τῆς αἰσθητῆς ὕλης κλοπή. ὁ μὲν γὰρ χαλκὸς καὶ ἑστὼς καὶ ταυτομένος ἐσιώπα, ἄψυχον τῶν θαυμασίων ὑπόμνημα· ἡ δὲ φήμη μετὰ τοῦ λόγου παραλαβοῦσα τὸ ἔργον, καθημέραν διαξίχει πόλεις καὶ κώμας, τὸν εὐεργέτην κηρύττουσα.

Matth.9.20.
* ἀναγινώσκοντες. *Exod.14.v.15*
Malach.4 v.2.
ἱστορεῖ περὶ τούτου Εὐσέβιος, ὅτι ὁ ἀνδριὰς ὁ τοῦ Χριστοῦ ... [illegible]
* al. ὤν.

Leontius CCLXXII.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀραβισσοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν κτίσιν λόγου, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.

Ἀνεγνώσθη τοῦ μακαρίου Λεοντίου, ἐπισκόπου ἀραβισσοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν κτίσιν λόγου, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.

Τὸ παρὰ καιρὸν σιωπᾶν, τὸ περὶ τοὺς λόγους μιμεῖται θρασύ· καὶ ὃν ἔχει ψόγον ὁ τοῖς χείλεσιν ἄστεγος, τοῦτον ἀποφέρεται καὶ ὁ δι' ὄκνου σιγῶν. στρατηγῶν ἐστὶν ἀρίστων, διὰ τῶν ἡττηθέντων ἐγείρειν τὸ κατὰ τῶν ἀντιπάλων τρόπαιον· καὶ οἷς ἐκέχρητο βέλεσιν ὁ πολέμιος, τούτοις αἰναιρεῖν * ἐκεῖνον. ἵνα οὖν μὴ τὸ σιγᾶν ἁμαρτεῖν λογισθῇ, καὶ κινδυνεύσῃ τῆς ἑορτῆς τὸ κάλλος ἐν σπανίᾳ σιωπῆς· κἂν τολμηρὸν χείλεσιν ἀκαθάρτοις μυστικῶν προσψαύειν μυστηρίων· πρὸς τὸ μέγεθος βλέπων, καταθαρρήσω τὸν ὕμνον, τὸ λεῖπον εἰς ἀξίαν καταπιστούμενος τῷ θαύματι. ὁ γὰρ τῆς τοῦ θανάτου δυσωδίας ἀναιρούμενος, ἵνα τῆς οἰκείας φιλανθρωπίας ἐπιδείξηται τὸ εὐῶδες, καὶ τὸ ἡμέτερον στόμα τῷ τάφῳ συνεξανοίξας Λαζάρου ἐκκαθαίρων * τοῦ βίου τὴν κηλῖδα, ὡς ἐκείνου τὴν νέκρωσιν. ἐζωογόνει τὰ ὕδατα φωνή· ἔτικτεν ἡ γῆ, καὶ συνουσίας ἄνευ ὁ τοκετὸς ἐπληθύνετο. τί λέγεις αἱρετικέ; βλέπεις ἀντὶ καταβολῆς σπέρματος, τὸ τοῦ λόγου γενόμενον πρόσταγμα· καὶ πῶς ἀμφίβολον λέγεις τῆς παρθενικῆς γεννήσεως τὸ μυστήριον; ἃ γὰρ νῦν σπέρματος ἄνευ οὐ τίκτεται, τούτοις ἡ φωνὴ τότε * συνέβαινε τοῦ καλοῦντος πρὸς γέννησιν· καὶ συλλήψεως τρόπον, ὁ τῆς κελεύσεως ἐμιμεῖτο νόμος· καὶ διὰ μιᾶς φωνῆς ἐσαρκοῦτο τὰ πάντα. καὶ ὁ τότε σαρκώσας τὴν κτίσιν, καὶ σπόρον ἄνευ σπορᾶς χορηγήσας τοῖς πᾶσιν, αὐτὸς ἀπὸ λογικῆς σαρκωθεὶς γῆς, προῆλθεν ἄσπορος, τὴν διὰ σαρκὸς φυτευθεῖσαν τοῦ θανάτου ῥίζαν τῇ δρεπάνῃ τῆς παρθενικῆς ἐκκόπτων γεννήσεως. ἐν παραδείσῳ θέμενος ὁ πλάστης τὸν ἄνθρωπον, ἐργάζεσθαι καὶ φυλάττειν προσέταξεν· ἵνα μὴ τῇ ῥᾳθυμίᾳ διδοὺς ἑαυτὸν τῆς ἐξουσίας τὸ ἔλευθερον, ἀφύλακτος γένηται πρὸς ἐπιβουλὴν τοῦ ἐχθροῦ, φθόνου πρόσοδον τὴν θεοῦ ποιούμενος τὰ χαρίσματα. ταῦτα ἰδὼν ὁ τοῖς ἡμετέροις ἀεὶ βασκαίνων καλοῖς, ἀπροφάσιστον καθ' ἡμῶν ἔχθραν ἀνελάμβανε· φιλεῖ γὰρ τῶν βασκάνων ἡ φύσις πολεμεῖν ἀναιτίως, ἐξ ἑαυτῆς σπερματίζουσα τῆς κακίας τὴν ὕλην· καὶ τὴν κατὰ περίστασιν μάχην ὡς ἐφύβριστον * ἀποδιδράσκειν, ἀσθενείας * ταῦτα λογιζομένη ὑπάρχειν ἔλεγχον. ῥιφεὶς δὲ τῶν ἄνωθεν ἐχθρός, * ἐπολέμει τοῖς κάτω βασιλείαν ἐκδικῶν μετὰ πτῶσιν, ἣν ἔχειν ἑστὼς οὐκ ἠδύνατο. καὶ κατὰ τῆς Εὔας ἐστρατοπέδευε, βέλεσιν αὐτὴν καταξαίνων ἀπάτης· καὶ * ἐπλήττεν ἀνωδύνως, * ὡς ξίφει χρώμενος τῇ ἐκείνης προθέσει, κἀκείνην λαμβάνων τῆς οἰκείας ἀναιρέσεως ὑπουργόν. ὅθεν, ἐπειδὴ τὴν σφαγὴν ἀναίμακτον ἐποίει, οὐδὲ φονεὺς ἐνομίζετο· ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς σύμβουλος ἐπιστεύετο, τῇ ἁπλότητι τῆς μαχαίρας μαλακώτερα τὰ τραύματα, καὶ γλυκεῖαν δεικνὺς τῆς ἀλγηδόνος τὴν αἴσθησιν. ἡ * δὲ χειρὶ τῆς ἀπειθοῦς ἀποστασίας γράφουσα νόμον, ἐτρύγα καρπὸν ὡραιζόμενον παραβάσει, καὶ τῇ ἀκμῇ πεπαινόμενον τοῦ θανάτου. τῆς Εὔας προπετῶς γευσαμένης τοῦ ξύλου, αὐτὸς τὸν ἐκείνης ὀρεγόμενος ὄλεθρον, ἄπεπτον εἶχε τῆς κακίας τὴν βρῶσιν, καὶ λιμῷ τῆς τηκομένης τρεφόμενος,

Leontii episcopi Arabissi Sermo de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

Legi beati Leontij Episcopi Arabissi sermonem de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

Silentium non opportunum, audaciæ orationis simile est, & quod habet vituperium os futile, hoc etiam meretur per negligentiam tacens. Optimi Imperatoris est, per victos excitare de hostibus trophæum, & quibus telis hostis vsus est, iisdem illum interficere. Ne igitur tacens peccare dicatur, & festi diei celebritas taciturnitate patriua pericliteretur, etsi audacis facti sit labiis impuris Domini Sacramenta attingere, respiciens præsentia, hymnum audacter canam, reliqua dignitati permittam miraculi. Mortui enim fœtorem, vt propriæ humanitatis bonum odorem ostenderet, & nostrum os cum sepulchro Lazari aperiret, mundans vitæ maculam, vt illius mortem. Vox aquas viuificat, peperit terra, & sine congressu fœtu impleta est. Quid dicis, ô hæretice? Vides pro immissione seminis, Verbi mandatum factum, & quomodo dubium dicis virgineæ conceptionis mysterium? Quæ enim tam sine semine non concipiuntur, cum his aliquando concurrit vox vocantis ad generationem, & conceptionis modum præceptum exprimit: & vna vocé omnia incarnata sunt: & qui tunc creaturam carne induit, & semen sine semine omnibus contulit, ille à carnea terra carne indutus, sine semine descendit, mortis radicem, quam caro plantauit, falce virgineæ generationis præcidens. Creator ponens hominem in paradiso, colere terram, & seruare iussit, ne ignauiæ se dedens ad libertatem nimis procliuis, hostium insidiis pateret, inuidiæ accessu Dei beneficium commutans. Hæc videns, qui nostris assidue bonis inuidet, inimicitiarum occasionem hinc sumpsit. Inuidorum enim natura est pugnare cum aliquo nulla de caussa, ex se malitiæ semen seminans: & pugnã tanquam contumeliosam fugit, quæ certa de caussa accidit, rata hæc esse imbecillitatis argumentum. Inimicus è cœlo lapsus, contra homines in terra bellum gerit: post casum regnum persequens, quod adhuc stans tenere non valuit, & contra Euam arma mouit, fraudulentis illam telis vulnerans, & sine dolore prostrauit, tanquam gladio eius verbis vtens, & sui exitij administram illam capiens. Vnde cum cædem incruentam perfecisset, neque homicida putabatur, sed vt bonus consiliarius credebatur, simplicitate gladij vulnera molliora reddens, & dulcem doloris sensum exhibens. Ipsa vero manu contumaci defectionis scribens legem, acquisiuit præuaricando sibi pulchrum fructum, & flore mortis maturum. Eua autem cum temerè de ligno gustasset, ipse huius mortem petens, incoctum peccati cibum habuit, & fame liquescentis nutritus,

Ioan. 11. 39.

& illius induens nuditatem, purpuram esse regale n ficus folia existimarunt. Deus ex alto peccatum inspexit, & conniuere noluit, iniuriam primæ creaturæ suam esse ratus, & iudicaturus venit, quamquam rei ad iudicium venire non auderent, fugientes, & priori delicto aliud addentes. Cogitarunt Dei præsentiam loco esse circumscriptam. *Adam vbi es?* Non sunt hæc verba iræ, sed misericordis: non vox repudiantis, sed miserentis. Mutatam imperij formam video, dignitatis alium ordinem. *Vbi es? Vocem tuam audiui ambulantis, & abscondi me*: & cur timerem satis erat vel pedum tuorum strepitus. Tanti enim iudicis omnia clamant membra, & quum rem cum tali reo habeas, non habeo caussæ dicendæ libertatem. Suscipe timorem qui peccatum meum purget, & qui sit patronus tuæ iustitiæ. Vincere te ostendi fugiens sententiam tuam: crimina fuga detexi, ostendens errorem, defendi non posse. Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Habuit clementem iudicem, & inuenit caussam commiseratione dignam. Ad imbecillitatem Euæ confugit, audiens iudicem inquirere rem. O patientem iudicem! Permisit omnem caussam referri ad serpentem, vt leatus statueret deceptis crimen: *Maledictus tu inter omnia animalia, & bestias terræ*: vt qui aduersus omnem creaturam scelus patrasti! Cœlum iniuria affecisti, inuidiæ veneno fœdatus. Angelos tua defectione contristasti, minuere studens beatorum numerum, ignarus sublato peiori succedere melius. Augens augebo dolores tuos, & deinceps. O Domini commiserationem! Indignatio humanitatem supergrediens, legis dolores terminat & gemitus, vt his inualescens mortem ex delectatione exuat, multitudinem humani generis comminatus. Additionem successionis promittit dolens, matrem mundi elegit iratus, cadentem trahens in progressum. *In doloribus paries filios*: per ventrem docet, per quem in mundum venit, veritum capiens fructum, ipsa puniatur partus doloribus, & magnæ cupiditatis damnum contrahens, & multitudinem generis opponens serpenti, & per multos prosternens lætantem per vnum. Parias cum dolore castè, cum læta peperisti sine damno, *& ad virum tuum conuersio tua*. Subditam Euam Adamo fecit. Libertas enim inutilis iis, qui per se sapere nesciunt. Ipse dominabitur tui, habe virum Dominum, & non serpentem. Deinde ad meliorem vitam conuersa, vnde sumpta venisti in mundum. *Et Adam dixit &c.* Noua clementia quæ priorem superat. Animus paterni plenus amoris, minæ plenæ consolationis. Oportuit quidem te, inquit, mihi obedientem mulieris consilium non attendisse, nec legem, quam mea manu scripsi, digitis Euæ delere: cùm verò separatione mulieris, & peccato non separeris, accipe legem, quæ tuis peccatis conueniat, maledicta terra. Adam peccauit, terra pœnam luit,

Genes. 3. 9.

Psal. 50. 5.

Genes. 3. 16.

καὶ τὴν ἐκείνης ἐνδυόμενος γύμνωσιν, πορφυρίδα βασιλικὴν τὰ τῆς συκῆς ἐλογίζοντο φύλλα. εἶδεν ἄνωθεν τὴν ἀδικίαν ὁ Θεὸς, καὶ παριδεῖν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ὕβριν τοῦ πρώτου πλάσματος, ἑαυτοῦ λογιζόμενος. καὶ κάτεισι δικάσων, κἂν πρὸς τὴν δίκην οὐκ ἐθάρρουν ἐλθεῖν οἱ ὑπεύθυνοι, φυγάδες γινόμενοι, καὶ τοῖς φθάσασι προστιθέντες καὶ ἄλλο πλημμέλημα. τοπικὴν ἐλογίζοντο τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπίσκεψιν. Ἀδὰμ ποῦ εἶ; οὐκ ὀργιζομένου, ἀλλ' ἐλεοῦντος ἡ φωνὴ· οὐκ ἀποστρεφομένου, ἀλλ' ἐλεοῦντος ἡ κλῆσις. παρηλλαγμένον βλέπω τῆς βασιλείας τὸ σχῆμα, ἐνηλλαγμένην τῆς ἀξίας τὴν τάξιν. ποῦ εἶ; τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος, καὶ ἐκρύβην. ἤρκεσέ μοι πρὸς δειλίαν τῶν ποδῶν ἡ φωνή· τοιούτου γὰρ δικαστοῦ, ὅλα φωνὴν ἔχει τὰ μέλη. ὅταν πρὸς ὑπεύθυνον ἔχῃ τοιοῦτον, οὐκ ἔχω παῤῥησίαν φωνῆς. δέξαι τὸν φόβον, καὶ τὸ ἐμὸν δικαιοῦντα πλημμέλημα, καὶ τῆς σῆς γενόμενον δικαιοκρισίας συνήγορον. νικῶσαν ἔδειξα δραπετεύσας τὴν ψῆφον· ἀπεγύμνωσα τῇ φυγῇ τὰ ἐγκλήματα, ἀσυνηγόρητα δεῖξαι τὰ πταίσματα. ἡ γυνὴ ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὐτή μοι ἔδωκεν, καὶ ἔφαγον. ἔσχε φιλάνθρωπον δικαστὴν, καὶ εὗρε πρόφασιν συμπαθῆ. ἐπὶ τὸ ἀσθενὲς καταφεύγει τῆς Εὔας, ὑπηκόον τοῦ δικαστοῦ τὴν ἐπίτασιν. ὢ μακροθύμου δικαστοῦ. ἀφῆκεν ὅλον εἰς τὸν ὄφιν συναχθῆναι τὸ αἴτιον, ἵνα κουφότερον καταστήσῃ τοῖς ἐπιβουλευθεῖσι τὸ ἔγκλημα. ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς· ὡς κατὰ πάσης ἐκζήσας τὴν ἀδικίαν τῆς κτίσεως. οὐρανοὺς ἐνύβρισας, τῷ ἰῷ ῥυπώσας τοῦ φθόνου· ἀγγέλους ἐλύπησας τῇ ἀποστασίᾳ, νομίζων ἐλαττοῦν τὸν ὑμνολόγον τὸ μέτρον· οὐκ εἰδὼς, ὅτι τῷ χωρισμῷ τοῦ χείρονος πλεονάζει τὸ κρεῖττον. πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου, καὶ ἑξῆς. βαβαὶ τῆς δεσποτικῆς συμπαθείας. ἀγανάκτησις φιλανθρωπίας ὑπερβαίνουσα νόμου λύπας ὁρίζει, καὶ στεναγμοὺς· ἵνα ταύταις ἐγκαρτεροῦσα τὸν ἐκ τῆς τέρψεως ἀποδύσηται θάνατον· πλατύτητα γένους ἀπειλῶν, εὐαγγελίζεται· προσθήκην διαδοχῆς ὑπισχνεῖται λυπούμενος· μητέρα κόσμου χειροτονεῖ ὀργιζόμενος, εἰς προκοπὴν ἄγων τὴν πταίσασαν. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα. διὰ γαστρὸς παιδεύει, δι' ἧς προῆλθεν εἰς ὄλεθρον. ἡ τὸν κεκωλυμένον ὑποδεξαμένη καρπὸν, αὐτὴ μαστιζέσθω τοῖς τοῦ τόκου πόνοις· καὶ τὸ προπετὲς ἐπιθυμίας τὴν βλάβην συστέλλουσα, καὶ τὴν πλατύτητα τοῦ γένους ἀντιτιθεῖσα τῷ ὄφει, καὶ διὰ πολλῶν καταβαλοῦσα τὸν δι' ἑνὸς καυχησάμενον. λυπουμένη τίκτε σωφρόνως, ἐπειδὴ χαίρουσα τέτοκας ἀσυμφόρως. καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου, ἡ ἀποστροφή σου. ὑπεξούσιον τὴν Εὔαν ποιεῖ τῷ ἀνδρί· τὸ γὰρ ἀναρχον ἀνωφελὲς τοῖς ἐξ ἑαυτῶν σωφρονεῖν οὐκ εἰδόσι. καὶ αὐτός σου κυριεύσει. δέχου τὸν ἄνδρα κύριον, καὶ μὴ τὸν ὄφιν δεσπότην· ἐκεῖθεν ὁδηγουμένη πρὸς κρείττονα βίον, ὅθεν ληφθεῖσα προῆλθες εἰς γένεσιν. καὶ τῷ Ἀδὰμ εἶπε, καὶ ἑξῆς. ἄλλη φιλανθρωπίας ἀπόδειξις, τῆς προτέρας νικῶσα τὴν ἔπειτον· θυμὸς πατρικῆς γέμων στοργῆς· ἀπειλὴ μεμιγμένη παρακλήσει. ἔδει μέν σε (φησὶν) ἐμοὶ πειθαρχοῦντα μὴ δέξασθαι γυναικὸς συμβουλὴν, μηδὲ τὸν ὑπὸ τῆς ἐμῆς χειρὸς γραφέντα νόμον, δακτύλοις ἀπαλεῖψαι τῆς Εὔας· ἐπεὶ δὲ χωρίσαι γυναικὸς ἀχώριστον ἔχεις τοῦ κακοῦ τὴν ὁρμὴν, δέχου νόμον τοῖς σοῖς ἁρμόζοντα πταίσμασιν. ἐπικατάρατος ἡ γῆ. ὁ Ἀδὰμ ἥμαρτε, καὶ ἡ γῆ τὴν δίκην εἰσπράττεται.

ἐκεῖθεν

LEONTIVS.

ἐκεῖθεν ἀρχὴν δέχεται ἡ παιδεία, ὅθεν ἐβλάστησε τῆς ἀπάτης τὸ αἴτιον. ἐπειδὴ τοῖς φυτοῖς ἐφαλλόμενος τὴν ἐμὴν ἀποσκιρτήσας ἐντολὴν, ἀκάνθαις ἔστω συνεχόμενος καὶ τριβόλοις. σοφῶν ἐστιν ἰατρῶν, τὴν νόσου τὴν ὕλην εἰς φάρμακον μεταποιεῖν ὑγείας καὶ τὰ νομιζόμενα βλάπτειν, ἐπωφελῆ δεικνύειν τοῖς κάμνουσι. πολυσχιδὴς ἡ τοῦ ὄφεως γλῶσσα, ἀκάνθας καὶ τριβόλους μιμουμένη· ἀπὸ μιᾶς φυῆς εἰς τρία διῃρημένη κέντρα. ταύτην ἔλαβεν εἰς συμμαχίαν ὁ βάσκανος, ὡς πρὸς αὐτὴν μαχόμενος τὴν τριάδα, καὶ διὰ μιᾶς τοῦ Ἀδὰμ εἰκόνος, ὅλον τῆς θεότητος ἐνυβρίζων τὸ πλήρωμα. ὅθεν, ἐπειδὴ ταύτῃ πεισθεὶς, ὁ πεισθεὶς ἀπέστη· διὰ τῶν ὁμοίων δέχεται τὴν παιδείαν. ἵνα ταύτῃ λυπούμενος, χαλεπαίνῃ τῷ ὄφει, ἀκατόρθωτον ἔχων τὴν πρὸς ἐκεῖνον φιλίαν. ἔβλεπεν νοσοῦσαν τὴν κτίσιν ἀνίατα, ἑνὶ κρατουμένην ἀσεβείας συνθήματι· καὶ τρόπον οὐκ εἶναι διορθώσεως ἔτερον, εἰ μὴ φθάσας ὁ φύσεις καὶ γνώμας θεραπεύων τὴν ἰατρείαν παράσχοι τοῖς κάμνουσι· τότε θεραπεύειν εἰδὼς, ὅταν ὅλην λάβοι τὴν ὑγείαν ἡ νόσος. διὸ ἔλεγεν· Κύριε κλῖνον οὐρανοὺς, καὶ κατάβηθι· καὶ πολλὰ τοιαῦτα.

Ἐμιμήσατο Ἰωάννην ὁ Λάζαρος. ἐκεῖνος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς τεκούσης ἐσκίρτα, τῆς πλάνης ἀγαλλόμενος τὴν κατάλυσιν· καὶ οὗτος ὡς ἐν μήτρᾳ τῷ τάφῳ τῶν πλανηθέντων ἐχόρευε τὴν ἀνάκλησιν, καὶ διπλῆν εἶχε τάξιν τὸ θαῦμα καὶ τὴν δεσποτικὴν μεγαλύνουσαν χεῖρα, καὶ τὴν τῶν Ἑβραίων ἀμβλύνουσαν γλῶσσαν. ὁ νεκρὸς ἐπειθάρχει, καὶ οἱ ζῶντες ἠπείθουν· ἐβλασφήμουν τὸν ᾅδην, ὡς προδεδωκότα τὸν Λάζαρον· ἐλοιδόρουν τὸν Χριστὸν, ὡς καινοτομοῦντα τὴν ἔγερσιν. θεολογίαν εἶχεν ὁ τῶν παίδων ὕμνος, προφητείαν ἐλάλουν· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντες τὸν ἄνω καὶ τὸν κάτω· καὶ χωρισμὸν οὐκ εἶχεν ὁ τόπος· βαΐα φοινίκων ἐκράτουν, οὐ φοίνικας. οὔπω γὰρ τὴν ἀκαρπίαν παρελθόντες τοῦ νόμου, τὴν τῆς χάριτος* ἀπηλαύσαντο γλυκασμάτων. ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς οὕτω τὴν πικρὰν τοῦ ὄφεως ἀναρριζώσας φυτείαν, τὴν τῆς ἀφθαρσίας ἐγεώργησε γλυκασμόν.

inde incœpit doctrina, vnde caussa fraudis ortum duxit. Cum plantis deceptus mea præcepta neglexisti, tribulos & spinas habeat. Sapientium medicorum est, morbi materiam in sanitatis remedium mutare, & quæ nocere putabantur, vtilia esse laborantibus ostendere. Bifida lingua serpentum, spinas, & tribulos imitata, ex vno ortu in tres diuisa stimulos. Hanc ad opem sumpsit inuidus, tanquam contra Trinitatem pugnaturus, & per vnam Adami imaginem, totam Deitatem calumnians. Vnde illi parens rebellis est Deo, per similes res accipit doctrinam, vt ab hac reprehensus, serpenti meritò indignetur, inimicitias cum illo perpetuo gerens. Vidit creaturam ad remedij desperationem ægrotare, vno impietatis fœdere victam, & alium modum non esse sanandi, nisi is, qui cum naturas prouidisset, ac voluntates, medicinam adhibuisset ægrotis, tunc demum sciret sanare, cùm sanitatis capax omnino esset. Ideo dixit: *Domine inclina cœlos tuos, & descende*, & similia. Psal. 144.

Imitatus est Ioannem Lazarus.* Ille in ventre matris exultauit, errorem dissolutum iri exsultans: hic in sepulchri vtero eorum qui errassent, reuersionem demonstrauit. Et miraculum duplicem habuit seriem, & potentiam Domini extollentem, & Iudæorum linguam contundentem. Mortuus obedit, & viui non item. Inferis maledixerunt, quia Lazarum reddebant. Conuitiabantur Christo, nouam à mortuis suscitationem inducenti. Pueri hymnos Deo decantant, prophetiam loquebantur, eundem & vnum esse in cœlo, & in terra, & locis non separari, ramos palmarum tenebant, non palmas. Nondum enim legis sterilitatem prætergressi, gratiæ dulcedinem gustarunt. Cùm Christus amaram serpentis euellens plantam, incorruptionis plantauit dulcedinem.

* Luc. 1. 41. 44. Ioan. 12.

* al. ἀπηλαύσαντο.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ἘΚ ΤΩ͂Ν Ε λόγων εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

THEODORETI

In S. Chrysostomum libri V.

CCLXXIII.

σογʹ. Theodoreti in S. Chrysostomum libri V.

ΑΝΕΓΝΩ΄ΣΘΗ* ἐκ τῶν τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου λόγων, οὓς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον συνετάξατο· ὧν ἡμεῖς πέντε τίνας ἴδομεν· ἐξ ὧν καί τινας ἐκλογὰς τὰς ὑποτεταγμένας παρεγραψάμεθα.

αʹ. Ὅτι τῶν πέντε λόγων ὁ πρῶτος, ἄλλον περὶ αὐτοῦ δοκεῖ δέχεσθαι, ἢ μέρος αὐτοῦ εἶναι. πλὴν διαλαμβάνει, ὅθεν τε μετάκλητος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἥκει, καὶ ὅπως αὐτῆς ἀρχιερεὺς κατέστη, καὶ ὡς τὴν ἱερωσύνην καὶ ἀρχιερωσύνην εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἐπανάγειν ἐπεχείρατο σπουδῇ πάσῃ· καὶ ὅσα πρὸς *Γαΐναν τοῦτο μὲν ὁ γενναῖος ἐπιστομίζων Ἰωάννης, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πολιτείας διαπρεσβευόμενος πραγμάτων, διεπράξατο· καὶ ὡς φθόνος αὐτοῦ τὴν *ὑπερορίαν ἐψηφίσατο. καί τινα τῶν μέχρι τέλους ἱστορηθέντων τῷ θεσπεσίῳ ἀνδρὶ διηνυσμένων τὰ πολλὰ, μᾶλλον δὲ τὰ πλεῖστα, παρατρέχει.

* al. Γαϊνᾶν.

* ὑπερορίαν. exsilium.

LEGI è libris S. Theodoreti, quos in S. Ioannem Chrysostomum scripsit, quorum nos tantum quinque libros vidimus, vnde hæc excerpsimus.

Primus liber, alium pro illo videtur admittere, vel partem illius esse, nisi quod addat, quomodo post vocatus Constantinopolim venerit, atque Archiepiscopus sit constitutus, & quomodo sacerdotium, & summum sacerdotium ad antiquam normam omnino reuocare niteretur: & quæ contra Cainam egregius ille Ioannes dixerit: hoc verò pro communi reipublicæ negotio peregit, & ob inuidiam in exsilium pulsus est, & aliqua eorum vsque ad finem prosequens, quæ vir sanctus perfecit. Liber I.

Secundus liber aliquas paruas laudes, quanquam & ipse paucioribus breuis sit, adiungit, sic incipiens: Iterum nobis Ioannis memoria. II.

Tertius etiam laudandi modum excedit. III.

βʹ. Ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος ἐπαίνους τινὰς ὀλιγοστίχους, καὶ αὐτὸς ὀλιγόστιχος ὢν, διαπεραίνει, ἀρχόμενος ὧδε· Πάλιν ἡμῖν Ἰωάννου τὸ μνημόσυνον.

γʹ. Ὁ δὲ μετὰ τοῦτον, ἐγκωμίων μὲν καὶ αὐτὸς ὑπέρχεται νόμους·

Theodoretus. Panegyrica, & funebris laudatio praestat.

Distinguitur ab aliis libris pulchritudine verborum & nominum. Et sic incipit: *Argumentum, viri disertissimi, tuba indigens, in puerili lingua video periclitari, & decus pugilis, mille artificiis descriptum, nunc imbecillo mihi artifici ad describendum impositum.* Hoc est procemium. Alius illum rapiens in auxilium trahit, alius iudicatus patronum vocat, alius famelicus cibum orat, nudus vestem, alius illum exuit, alius dolens consolationem petit, alius ligatus solui postulat, alius trahit illum ad morborum inspectionem, peregrinus hospitium efflagitat, alius sese sistens debitum deplorat, alius arbitrum & pacificatorem domesticarum turbarum accersit, nec seruus ad alium fugit, amaram Domini indignationem exponens. Vidua clamat: Miserere, alia viduitatem deplorat. Multæ ac variæ patri re nata in singulos, pro singulis mutationes: rapitur quis, & patronus pater, fames vexat, & nutritor ex patrono fit: aliquis ægrotat, & in medicum pater mutatur: dolore aliquis concidit, & nosocomij curator solatium adfert. Si hospites curandi, omnia factus, benignum se exhibet. Et quid singula attinet, quæ per omnem eius vitam gesta sunt, commemorare, cùm de solo sacerdotio referre nequeam, tanta homines operum salutarium varietas supradicta non reliquit. O egregium post mortem ducem! O tristem etiam hostibus post sepulturam militem! O lyram omni harmonia præditam, morte iam solutam! O theatrum tanto tibicine orbatum! O salutarem hominum sagenam, in cœlum raptam! O arborem in cœlum iam, & terram extensam, & huic quidem corpus, illi verò animam tradentem! In sepulchro Ecclesiæ os conclusum est. Quantus ocellus pietatis hominum raptus est! Non mortuus es, sancte Pater, sed vt Sol occidisti: non te, vt mortuum dolemus, sed vt nobis absconditum: non te vt mortuum quærimus, sed vt in cœlos eleuatum. Sic fere tertius liber.

IV. Laudantis partes agit quartus, nimirum quod oporteat parentes colere, laudem trahens, vnde & hæc deprompta. Ioannes horum pastorum vnus, intellectus sine malitia, mens oculata, Euangelicæ experientiæ liber, cera commutabilior, pelagus gratiarum, contra dolos hostium infractus, Ecclesiæ munimentum. Nullus illum hypocriseos serpens latuit. Vnde tibi vis ostendamus Ioannem celebrem? ab hospitalitate? Ecquis Ioanne magis hospitalis? à grauitate in honore? Ecquæ illum potestas prostrauit? A studio in Ecclesiam? Cuiusnam est illa concinna modulatio Psalmorum in hanc vsque diem publicè instituta? Sed hæc quarto libro.

V. Sequens liber easdem nectit laudum corollas: clarius verò cogitationum suarum iubar exponit. Videntur illi omnes libri quinque post reuersionem ab exsilio compositi. Hæc quoque eius libri fragmenta sunt.

διαφέρει δὲ τῶν περὶ αὐτὸ τῇ καλλονῇ τῶν τε ῥημάτων καὶ τῶν νοημάτων. προοιμιάζεται δὲ οὕτω· Πολυσόμης τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν σάλπιγγος δεομένην, ἐν παιδικῇ νῦν ὁρῶ κινδυνεύουσαν γλώττῃ· καὶ κάλλος ἀθλητοῦ, μυρίαις συγγεγραμμένον τέχναις, ἀσθενεστάτην εἰς γραφὴν ἐμοὶ τεχνίτῃ προκείμενον. τὸ μὲν προοίμιον τοιοῦτον. ἄλλος αὐτὸν ἕλκει βοηθὸν, ἁρπαζόμενος· ἄλλος καλεῖ δικαζόμενος σύνδικον· ἄλλος πεινῶν, ὑπὲρ τροφῆς ἱκετεύει· γυμνὸς, ὑπὲρ ἐνδύματος· ἄλλος αὐτὸν ἀποδύει· ἄλλος πενθῶν, εἰς παράκλησιν δεῖται· δεσμώτης ἕτερος ἀπολυθῆναι βοᾷ· ἕλκει τις αὐτὸν ἄλλος πρὸς νόσων ἐπίσκεψιν· ξένος αἰτεῖ καταγώγιον· ἕτερος παριστὰς, χρέος ὀδύρεται· ἄλλος ἐπίπληξιν καὶ διαλλάκτην τῆς κατ' οἶκον μεταπέμπεται στάσεως. οὐδὲ δοῦλος πρὸς ἄλλον καταφεύγει, δεσπότου πικρὰν ὀλοφυρόμενος ἀγανάκτησιν· χήρα βοᾷ τὸ, ἐλέησον· ἄλλη τὴν ὀρφανίαν ὀδύρεται. μυρίαι τῷ πατρὶ καθ' ἑκάστην πρὸς ἑκάστους ὑπὲρ ἑκάστου τροπαί. ἁρπάζεταί τις, καὶ συνήγορος ὁ πατήρ· λιμὸς ἐνοχλεῖ, καὶ τροφεὺς ἐκ συνηγόρου γίνεται· νοσεῖ τις, καὶ εἰς ἰατρὸν ὁ τροφεὺς μεταβάλλεται· πένθει τις περιπέπτωκε, καὶ ὁ νοσοκόμος εὑρίσκεται παραμυθίαν· ξένων ἐπέστη φροντὶς, καὶ ξενοδόχος ὁ πάντα γενναίως ἀναδείκνυται. καὶ τί χρὴ καθ' ἕκαστον λέγειν, ὅσα χρόνου μέρη τοῦ ἐκείνου βίου διεμέριζεν; ἵνα μὴ τὴν ἀρχιερωσύνην μόνην λέγω· τοσαύτη τῆς ἀνθρώπων ἔργων σωτηρίων ποικιλία περιοῦσα οὐ διέλιπεν. ὦ στρατιώτην καὶ μετὰ τελευτὴν ἀριστέως. ὦ λυπηροῦ τοῖς ἐχθροῖς καὶ μετὰ τάφον ὁπλίτου. ὦ παναρμονίας λύρας, τελευτῇ λελυμένης. ὦ δικαστηρίων τηλικοῦτον ῥυθμιστὴν ἐζημιωμένων. ὦ σωτηρίου τοῖς ἀνθρώποις εἰς οὐρανὸν ἀναρπασθείσης σαγήνης. ὦ δένδρου πρὸς οὐρανὸν καὶ γῆν μερισθέντος· καὶ τῇ μὲν τὸ σῶμα, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν παρασχόντος. ἐν τάφῳ τὸ τῆς ἐκκλησίας συγκέκλεισται στόμα· οἷος εὐσεβείας ἀνθρώπων ὀφθαλμὸς ἀνηρπάσθη; οὐ τέθνηκας, ὦ μακάριε πάτερ, ἀλλ' ὡς ἥλιος ἔδυς· οὐχ ὡς ἀποθανόντος ἀλγοῦμεν, ἀλλ' ὡς ἡμῖν κεκρυμμένου· οὐχ ὡς τεθνεῶτα ζητοῦμεν, ἀλλ' ὡς εἰς οὐρανοὺς μεταστάντα. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ τρίτος (ἢ τέταρτος) λόγος.

Ἐγκωμιαστικῷ δὲ τύπῳ καὶ ὁ τέταρτος διασώζει, ἐκ τοῦ δεῖν τιμᾶν πατέρας, τῶν ἐπαίνων ἀπαρχόμενος· οὗ ἐστι καὶ ταῦτα. τούτων τῶν ποιμένων εἷς καὶ ὁ Ἰωάννης, ἡ ἄκακος σύνεσις, ὁ πολυόμματος νοῦς, τῆς εὐαγγελικῆς ἐμπειρίας ἡ βίβλος, ὁ κηρὸς πρὸς διαλλαγὰς εὐπλαστότερος, τὸ πρὸς χαρίσματα πέλαγος, ὁ πρὸς δόλους πολεμίων ἀκέραιος, τῆς ἐκκλησίας ὁ περίβολος. οὐδεὶς ὑποκρίσεως αὐτὸν διέλαθεν ὄφις. πόθεν σοι βούλει δείξομεν τὸν Ἰωάννην περιβόητον; ἐκ φιλοξενίας; καὶ τίς Ἰωάννου φιλοξενώτερος; ἐκ τῆς ἐν προστασίαις στερρότητος; καὶ τίς αὐτὸν δυναστεία κατήδεισεν; ἐκ τῆς περὶ τὴν ἐκκλησίαν σπουδῆς; καὶ τίνος οὗτος ψαλμῳδίας τῶν δημοτικῶν ταγμάτων μέχρι νῦν εὔρυθμα; ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὁ δ' λόγος. δ'.

Ὁ δ' ἐφεξῆς τοὺς αὐτοὺς μὲν τῶν ἐγκωμίων πλέκει στεφάνους, λαμπρότερον δέ πως τὴν τῶν νοημάτων αἴγλην ἀπαγγέλλει. ἐοίκασι δὲ οὗτοι πάντες οἱ πέντε λόγοι μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπερορίας ἀνακομιδὴν συντετύχθαι. τοῦ δὲ νῦν λόγου μέρος εἰσὶν αἱ περικοπαὶ τῶν ὑποκειμένων ῥημάτων. ε'.

Χρηστον

Χρῆσον ἡμῖν, ὦ πάτερ, τὴν λύραν τὴν σὴν, τὸ σὸν εἰς τὴν σὴν εὐφημίαν δάνεισον πλῆκτρον. εἰ γὰρ καὶ αἱ χεῖρες ἐλύθησαν τῷ νόμῳ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ λύρα διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ἠχεῖ τῷ * δώρῳ τῆς χάριτος· ἐκείνης ἡμῖν τῆς ἀθανάτου γλώττης μεταδός· μόνη γὰρ ἡ σὴ γλῶττα τῶν σῶν κατορθωμάτων ἀξία. διὰ ταῦτα Ἰωάννης Ἰωάννην ἀπείληφεν, ὁ πεπαρρησιασμένος τὸν ζηλωτήν· ὁ μετὰ θάνατον ἐλέγχων, τὸν κηρύττοντα μετὰ θάνατον· ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης, τὸν πάσης πόλεως σοφιστήν. ἔχεις καὶ ἄλλην πρὸς τοὺς ἀποστόλους συγγένειαν. πρῶτος παρὰ τοῖς ἁμαξοβίοις σκύθαις θυσιαστήρια ἔπηξας· καὶ μόλις τῶν ἵππων ἀποπηδήσας ὁ βάρβαρος, ἔμαθε γόνυ κάμπτειν, καὶ εἰς ἔδαφος ἐξαπλοῦσθαι. καὶ ὁ τοῖς τῶν αἰχμαλώτων δάκρυσι μὴ καμπτόμενος, ἔμαθεν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων δακρύειν. καὶ μὴν καὶ τὸν τοξότην πέρσην αὐτὸς τοξεύσας τῷ κηρύγματι· καὶ σιδηροφοροῦντες προσκυνοῦσιν ἐκεῖνοι τὸν σταυρωθέντα. ἐνίκησεν ἡ σὴ γλῶττα χαλδαίων καὶ μάγων μαγγανεύματα· καὶ ἡ κατεσπαρμένη περσὶς εὐκτηρίους οἴκους ἐβλάστησεν· οὐκέτι τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας τὸ βαβυλώνιον ἀλλότριον. ταῦτά σε τοῖς ἀποστόλοις * συνέζευξεν· ἔτι παρ' ἡμῖν τὰ σπέρματα τῆς σῆς γλώττης ἀνθεῖ· κἂν Ἰωάννην τις ὀνομάσῃ, πολὺς ὁ ἦχος ἐκκροτεῖται. ἡ γὰρ ἐκκλησιαστικὴ λύρα τὸ ἀρχαῖον πλῆκτρον ἐπιγινώσκει· καὶ ἀντὶ δακτύλων ἀρκοῦσιν αἱ τοῦ σοῦ ὀνόματος συλλαβαί. ἔβλεψεν ἡ βασιλὶς πόλις τὰ ἐκ συρῶν ὑφάσματα, καὶ διέπτυσεν· ἐθεώρει τοὺς ἐξ ἰνδῶν λίθους, καὶ κατεφρόνησεν· οὐδὲ τῆς τύρου τὸ ἁλουργὲς αὐτὴν ἔτερψεν ἄνθος. ποθεινὴν ἐπόθει γλῶτταν, ἀθάνατα διδασκαλίας προχέουσαν νάματα. εἶδέ σε καὶ ἔφεσος ἡ ἀρχαία, καὶ νέον Ἰωάννην προσεῖπεν. εἶδε, καὶ εὐαγγελικῆς * ὑπομνήσθη βροντῆς. ἐντεῦθεν, ἀγαπητοί, τὸ ῥεῦμα τοῦ λόγου τραχύνεται· ἀλλὰ μὴ φύγωμεν τὴν τραχύτητα τῆς εἰρήνης λοιπὸν ὁδοποιούσης τῷ ῥεύματι. εἰ γάρ τι πρὸς τοὺς σοὺς ναύτας, ὦ πάτερ, ἀγανακτοῖς· εἴ τι πρὸς τοὺς συμπεπλευκότας λυπῇ· ἐννόησον, ὅτι χειμὼν καὶ κλύδων καὶ θάλασσα βρασσομένη ἠνάγκασεν αὐτοὺς καὶ ἄκοντας τὸν Ἰωνᾶν προσρίψαι τοῖς κύμασιν. οὐκ ἐκείνων μῖσος, ἀλλὰ σὸν γυμνάσιον τὸ συμβάν· οὐκ ἐκείνων πόλεμος, ἀλλὰ σὸς ἀγὼν τὰ γινόμενα· οὐκ ἐκεῖνοι τῆς ἀδελφικῆς ἀπηνέχθησαν ψήφου, ἀλλ' ἔδει καὶ σὲ τὸν δίαυλον τῶν μαρτύρων δραμεῖν. ἀπόρρητός τις οἰκονομία * σκάμματά σοι καὶ διαύλους ηὐτρέπισε. πάντως ἐρρέθη καὶ περὶ σοῦ πρὸς τὸν κοινὸν ἀντίπαλον τῆς ἀνθρωπότητος· προσέσχες τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ θεράποντός μου Ἰωάννου, καὶ ἑξῆς. ἐχρεωστεῖτο τῷ λαμπρῷ βίῳ καὶ ἡ λαμπρὰ τελευτή. ἐπάλαιε μὲν τῷ Ἰὼβ ὁ διάβολος, ἐδόκουν δὲ προσκρούειν οἱ φίλοι· διὰ τοῦτο ὕστερον ὁ θεὸς ἐξιλεοῦται τοὺς φίλους, καὶ τοῖς φίλοις φίλον τὸν Ἰὼβ ἀποδίδωσι. τοῦτο καὶ νῦν ὥσπερ αἰσθάνομαι γεγονὸς, ὦ πάτερ· καὶ τὰς δεξιὰς τῶν πατέρων ἀλλήλαις συνυφαπτομένας φαντάζομαι. ἀπέλαβεν Ἰὼβ πολυπλασιασθέντα τὰ κτήματα· ἀπέλαβες καὶ σὺ μετὰ προσθήκης τὴν παρὰ πάντων τιμήν. τοῦτον τὸν ἔσχατον λόγον ἡ ἐπιγραφὴ ἐν τῷ ἀποστολείῳ εἰρῆσθαι λέγει· τὸ δὲ προοίμιον αἰνίττεται, ὡς ἄλλων προειπόντων, ὁ συγγραφεὺς μετ' ἐκείνους δημηγορεῖ. ἔχει γὰρ οὕτως· Ἐπειδὴ κἀμὲ πρὸς τὸ λέγειν ὁ κύκλος αἴτησιν,

Da nobis, ô Pater, mutuam lyram tuam & tuum ad tuam laudem concede plectrum, Etsi enim manus naturæ solutæ lege sunt, sed lyra per omnem terram sonat dono gratiæ. Da nobis illam immortalem linguam. Sola enim tua lingua par est ad enarrandas res tuas. Propterea Ioannes Ioannem antecessit, liberè loquens æmulantem. Qui morte reprehendit, prædicantem post mortem, deserti incola totius orbis sapientem. Habes aliam cum Apostolis cognationem, primus apud Scythas, qui quod in curribus viuant, Hamaxobij dicti aras erexisti, & barbarus vix ab equis dissiliens, didicit genu flectere, & ad pauimentum incuruari, & qui captiuorum lachrymis non mouetur, didicit pro peccatis flere. Quin etiam iaculatorem Persam vulnerans prædicatione, & ferrei didicerunt crucifixum adorare. Vicit tua lingua Chaldæorum & Magorum imposturas, & Persarum inculta natio templa germinauit, non amplius Babylon pietatem auersata est. Hæc te similem Apostolis fecerunt, adhuc apud nos semina linguæ vigent. Quando Ioannem aliquis nominat, magnus sonus exauditur. Ecclesiastica lyra antiquum plectrum cognoscit, & pro digitis sufficiunt syllabæ nominis tui. Constantinopolis vidit Syrorum vela, & contempsit. Vidit lapillos Indicos, & irrisit, nec Tyri illam color purpureus delectauit. Luteam concupiuit linguam, quæ immortales doctrinæ liquores distillauit. Vidit te antiqua Ephesus, & Ioannem nouum appellauit, vidit, & Euangelici recordatus est tonitrus. Hinc, ô dilecti, fluxus orationis cum impetu currit. Sed ne asperitatem fugiamus, pace tandem fluctui viam sternente. Si quid enim de tuis nautis, pater, conquereris, si quid contra tuos connauigantes contristat, intellige hyemis tempestatem, procellam, & mare efferuescens coëgisse illos vel inuitos Ionam mari immergere. Non eorum odium, sed tua exercitatio: non eorum arma, sed tua certamina ea quæ facta sunt, non illi à fraterna sententia expulsi sunt, sed oportuit & te stadium Martyrum currere. Arcana quædam prouidentia, * scammata tibi, & certaminis locum præparauit. Omnino dictum est de te contra humanum communem hostem: *Nunquid considerasti seruum meum Ioannem, &c.* Debuit claræ vitæ clara etiam mors addi. Oppugnauit Diabolus Iob, aduersari amici nolebant. Ideò postea Deus opem tulit amicis Iob, & amicis amicum Iob reddidit. Hoc etiam nunc, vt video, factum in te, ô Pater, & dextras Patrum cùm inuicem copulatas animo cogito. Recepit Iob plura quàm prius habuit, recepisti & tu cum auctario gloriam ab omnibus maiorem. Hanc extremam orationis partem inscriptio in Apostolico templo habitam significat. Prœmium verò indicat, auctorem post alia hęc scripsisse. Sic enim ait: *Postquam & ego dicere ordine debui,*

*al. λύρα

P. 116 v. 1.

*vid. not. H. 31.

*ὑπομνήσθη. Marc. 3. v. 17

Ione 1. v. 12.

*al. σκάμματα σοι καὶ διαύλους.

Iob. 1. v. 8.

Iob 42.

THEODORETUS.

Ioan. Baptistam imitatus est Ioannes Chrysostomus.

1. Pet. 3.

Marc. 3. 17.

*Scammatis vocem pro arena metaph. palæstra adhibet Tertullianus, & D. Hieronymus. Vide Paulum Leopardum lib. 1. Miscell. cap. 12. & hic Græc. exemplaris ὁ ... Iob. 1. 8.

THEODORETUS.

cum ego cum cæteris assurgere ad dicendum cogor, cum oporteat & me patriæ bene precari, & multi debitum inexorabile petentes: apud nos vero nihil simile paternæ virtutis: da nobis, ô Ioannes, mutuam gratiam.

IOANNIS CHRYSOSTOMI

CCLXXIV. *In XL. Martyres Oratio.*

LEct Ioannem Chrysostomum in laudem XL. martyrum. Celebrantur martyres non vt ipsi laudem accipiant, verùm vt nos per eorum laudem ad imitationem incendamur. Molestias passi sunt iusti & iniusti, sed illi ad exercitationem iustitiæ, hi ad peccati castigationem. Ideo iustorum mala S. Scriptura *Tribulationes* vocat, malorum contra *Castigationes*. Matth. 13.16. *Beati oculi, quia vident*, id est, quia intelligunt. Si enim in videndo felicitas, etiam Iudæi, qui Saluatorem viderunt, beati fuissent. Sed *videre* in S. Scriptura est capi de intelligenti animi oculo, & profunditatem veritatis intelligere. 1. Reg. 9. Ideo Prophetas olim *videntes* vocarunt. Beata prædicat Saluator instrumenta virtutis, etsi corporis sint, oculos bene videntes, & aures cum discretione audientes. Oportet enim audientem intellexisse, & intelligentem audisse, vt scriptum est: Psal. 44. 12. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam*. pro his, obtempera, intellige. Quemadmodum hausturus aquam ad fistulam acclinatur, sic auditus iusti ad diuinæ legis fluenta se inclinat: Psal. 48. 5. *Inclinabo enim in parabolam aurem meam*. Quare *inclinabo*? Cum omnis vrna aquam capiens, capit se inclinando, ideò & omnis auris suscipiens fluxus verbi Dei, ad hoc se inclinare dicitur. Martyrum ornatus. Prædico beata martyrum latera, quæ pietatis robur inexpugnabile ostenderunt, pietatem non amisisse. Etenim vt plurimum percussi sunt totis costis, quandoquidem per costam peccatum intrauit. Genes. 2. Peccatum enim non est fœmina: ipsa etenim etiam Dei creatura est, sed quia per eam præuaricatio viam inuenit. Poliuntur igitur martyres in costis, vnde peccatum irrepsit. Ideo Saluator in latere hastam suscepit, Ioan. 19. 34. & *exiuit sanguis & aqua*, quo mundus ablutus est, & antiquum vulnus depulsum. Quemadmodum enim iustorum membra singillatim laudibus celebrantur, sic & impiorum membra infamia notantur, & singillatim infelicia deprædicantur: Psal. 35. 12. *Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me*. *Pes* superbiæ via est *factus*, manus verò est actio, vt, neque factum peccati, neque semita accidat mihi, neque profectus in deterius. Leuit. 8. 23. Ideò Moses aurem dextram Sacerdotis sanguine arietis vngit, & pollicem manus eius dextræ, similiter & pedis. *Aurem* quidem quasi suscepturam Verbum Domini. *Manum* quasi opera ostendat: pedem verò, quia progressionis & perfectionis in virtute signum est. Duo fons Euangelij cooperatur, mundat, & potum præbet: potum quidem sitientibus præbet: mũdat verò animas sordidas:

ἐπειδὴ τὸ σύνθημα πρὸς τὴν κοινὴν χορείαν ἐγείρει, ἐπειδὴ δεῖ κἀμὲ πρὸς εὐφημίαν πατρικὴν ἀνακρούσασθαι μέλος· καὶ πολλοί μοι οἱ τὸ ὄφλημα τὸ ἀπαραίτητον* ἀπαιτοῦντες, παρ' ἡμῖν δὲ οὐδὲν τῆς πατρικῆς ἐστὶ μᾶλλον ἀρετῆς· δὸς οὖν ἡμῖν, ὦ πάτερ Ἰωάννη, τὴν λυτρωτὴν σήν. * [illegible] al.

ἸΩΆΝΝΟΥ ΤΟΥ͂ ΧΡΥΣΟΣΤΌΜΟΥ ἐκ τοῦ ἐγκωμίου εἰς τοὺς ἁγίους μ' μάρτυρας.

ἈΝΕΓΝΏΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας. cod. Ioan. Chrysost. in XL. martyres.

Ἐγκωμιάζονται μάρτυρες, οὐχ ἵνα αὐτοὶ τὸν ἔπαινον λάβωσιν, ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς διὰ τῶν ἐπαίνων διαναστῶμεν πρὸς τὴν μίμησιν. ἐθλίβησαν καὶ δίκαιοι, καὶ ἄδικοι· ἀλλ' οἱ μὲν εἰς γυμνάσιον δικαιοσύνης, οἱ δὲ εἰς ἔλεγχον ἁμαρτίας. διὰ τοῦτο τὰ μὲν τῶν δικαίων πάθη θλίψεις ἡ γραφὴ καλεῖ· τὰ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν, μάστιγας. μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὅτι βλέπουσιν· ἀντὶ τοῦ, ὅτι καταμανθάνουσιν. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν ἦν ὁ μακαρισμός, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν σωτῆρα ὀφθαλμοῖς ἰδόντες ἐμακαρίζοντο ἄν. καὶ γὰρ τὸ βλέπειν παρὰ τῇ γραφῇ τὸ τῷ νοερῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι καταλαμβάνεσθαι δηλοῖ, καὶ τὰ βάθη καθορᾶν τῆς ἀληθείας. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοὺς προφήτας βλέποντας ἐκάλουν. μακαρίζει τοίνυν ὁ σωτὴρ τὰ ὄργανα τῆς ἀρετῆς, κἂν τοῦ σώματος ᾖ, ὀφθαλμοὺς καλῶς βλέποντας, καὶ ὦτα διακριτικῶς ἀκούοντα. δεῖ γὰρ ἀκούσαντα νοῆσαι, καὶ νοήσαντα ὑπακοῦσαι· κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἄκουσον θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου· ἀντὶ τοῦ, ὑπάκουσον, νόησον. ὥσπερ δεξαμενὴ σωλῆνι προσκέκλιται ῥέοντι, οὕτως ἡ ἀκοὴ τοῦ δικαίου προσκέκλιται τοῖς θείοις νάμασι. κλινῶ γὰρ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου. διὰ τί κλινῶ; ἐπειδὴ πᾶσα ὑδρία δεχομένη ὕδωρ, κεκλιμένῳ τῷ σχήματι δέχεται· διὰ τοῦτο καὶ πᾶσα ἀκοή, δεχομένη τοῦ θείου λόγου τὰ ῥεύματα, προσκεκλίσθαι τούτοις λέγεται. μακαρίζω τὰς τῶν μαρτύρων πλευράς, αἳ τῆς εὐσεβείας τὸ ὀχυρὸν ἀχείρωτον ξεόμεναι ἔδειξαν, τὴν εὐσέβειαν μὴ ἐπιμίξασαι. καὶ γὰρ ἐπλήττοντο ὡς ἐπίπαν τὰς πλευράς, ἐπειδὴ ἀπὸ πλευρᾶς ἡ ἁμαρτία ἐβλάστησεν. ἁμαρτία δὲ οὐχ ἡ γυνή· θεοῦ γὰρ πλάσμα καὶ αὕτη· ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνης ὁδὸν εὗρεν ἡ παράβασις. ξέονται οὖν οἱ μάρτυρες τὰς πλευράς, ὅθεν ἐπήγασεν ἡ ἁμαρτία. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ διὰ τοῦτο κατὰ τὰς πλευρὰς ἐδέξατο λόγχην· καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα, τοῦ κόσμου καθάρσιον, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης πληγῆς ἀλεξιτήριον. ὥσπερ δὲ μέλη δικαίων ἐγκωμιάζονται κατὰ μέρος· οὕτω καὶ μέλη ἀσεβῶν στηλιτεύονται, καὶ ταλανίζονται κατὰ μέρος. μὴ ἐλθέτω μοι ποὺς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσῃ με. ποὺς ὑπερηφανίας, ἡ ὁδὸς τῆς ὑπερηφανίας· χεὶρ δ' ἡ πρᾶξις. οἷον, μήτε πρᾶξις ἁμαρτίας μήτε τρίβος προσέλθῃ μοι, μηδὲ προκοπή. διὸ καὶ Μωσῆς οὖς δεξιὸν τοῦ ἱερέως αἵματι τοῦ κριοῦ χρίει, καὶ τὸ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός· τὸ μὲν, ὡς δοχεῖον τοῦ θείου λόγου μέλλον ἔσεσθαι· τὴν δέ, ὡς πράξεως δηλωτικήν· τὸν πόδα δέ, ὡς προκοπῆς τῆς ἐπ' *ἀρετῇ καὶ τελειώσεως σύμβολον. δύο ἐργάζεται ἡ πηγὴ τοῦ εὐαγγελίου, καθαίρει καὶ ποτίζει. ποτίζει μὲν τὰς διψώσας, καθαίρει δὲ τὰς ῥυπώσας (ψυχάς.) * ἀρετῶν al.

ἡ μὲν

* al. ὁ παρ' λαμά.

ἱμάθει ἐκεῖνο πολὺ ἐν πεῖρα γνῶναι· ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἅπαξ εἴρηται, ὡς ἐνταῦθα. Ἡ τοιαύτη φωνή, καὶ * ἐν τῇ παλαιᾷ ἅπαξ πρὸς τὸν Ἀβραάμ, μετὰ τὸν κοπὴν τῶν βασιλέων, καὶ τὴν ἀνάρρυσιν τῶν αἰχμαλώτων, καὶ μετὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι μισθὸν λαβεῖν τῶν πόνων καὶ τῆς κατὰ τῶν αἰχμαλωτισάντων νίκης. τότε γάρ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· Μὴ φοβοῦ, Ἀβραάμ, ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα. κατὰ λέξιν δὲ ἅπαξ καὶ ἅπαξ (ὁ μισθός σου) τὸ πολὺ εἴρηται· κατὰ δὲ τὸ σημαινόμενον, καὶ πολλάκις. καὶ γὰρ ὁ Δαυὶδ φησιν· ἀνταπόδοσις πολλὴ ἀντὶ τοῦ, μισθὸς πολύς. καὶ ἀλλαχοῦ. ὅταν δὲ Θεὸς εἴπῃ, πολὺς ὁ μισθός· ἐννοήσας τὸν ἐπαγγελλόμενον, ἐννόει καὶ τὸν ἄφατον λόγον τοῦ πολύς. ἄλλο γάρ ἐστιν εἰπεῖν ἀγρότῃ πολύν, καὶ ἄλλο πολίτῃ· μεῖζον δ' ἀμφοῖν τοῦ στρατηγοῦ τὸ πολύ. τὸ δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ πολύ, μυριοπλάσιον τῶν παρ' ἄλλοις· τὸ δὲ παρὰ Θεῷ πολὺ ποσαπλάσιον ἂν συμπάντων εἴη, οὐδ' ἔστι ῥητόν. πολὺς οὖν ὁ μισθὸς τῶν μαρτύρων, τῶν ἀδίκως διωκομένων, τῶν συκοφαντουμένων ἕνεκα Θεοῦ, τῶν θλιβομένων, καὶ τῶν ἀνθρωπίνης δόξης ὥσπερ ὁ Ἀβραὰμ καταπατούντων. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν ἵππον πᾶσαν διδόντων τῶν τῆς Γομόρρας καὶ τῶν Σοδόμων βασιλέων, καὶ τούτοις τιμώντων ἀνθ' ὧν αὐτοῖς ἀνεσώσατο τῶν γυναικῶν καὶ παίδων τὴν αἰχμαλωσίαν· παρῃτήσατο τὴν παρ' αὐτῶν δόξαν, μὴ θελήσας τῶν ἰδίων καμάτων παρὰ ἀνθρώπων λαβεῖν τοὺς μισθούς. διὸ καὶ ἠξιώθη παρὰ Θεοῦ ἀκοῦσαι, ὁ μισθός σου πολύς.

* σφαιρωτήρ.

* Σφαιρωτήρ φησι τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγόμενον λώριον. σφαιρωτῆρα δὲ λέγεσθαι, διὰ τὸ πολλάκις κυκλοειδὲς ἀπεργάζεσθαι τὸ δέρμα τὸν τεχνίτην, καὶ οὕτω τέμνειν. τινὲς δέ φασι τὴν κλῆσιν λαβεῖν ἀπὸ τοῦ σφυρὰ τηρεῖν.

Κρινοῦσιν οἱ δώδεκα τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ· κρινεῖ καὶ Παῦλος τὴν οἰκουμένην, ὁ κῆρυξ τῆς οἰκουμένης. οὐ Παῦλος δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων.

Ἄλλο ἐθνῶν ἐκδίκησις, καὶ ἄλλο λαῶν ἔλεγξις. ἡ μὲν γὰρ ἐκδίκησις ἐν τοῖς ἀπιστήσασι παντελῶς· λαοὺς δὲ τοὺς μὴ θελήσαντας εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν, ὧν καὶ οἱ ἐλεγμοί· ἀφ' ὧν ἐκδίκησιν οὐκ εἰσπράττει. ἡ γὰρ εἴσπραξις, τῶν ἐχθρῶν· ἀλλ' ἐλέγχει ὡς δεσπότης, τὰ ἁμαρτήματα ἀνακρίνων.

Ὅταν ἐξέλθῃ ψυχὴ δικαίου ἐντεῦθεν, παραπέμπεται διὰ χειρῶν ἀγγέλων, καὶ παρίστανται αὐτὴν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἥτις ἐστὶν ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ.

Εἰς τὴν ἀποτομὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

Ἐπιγέγραπται μὲν τοῦ Χρυσοστόμου, οὐκ ἐμοὶ δοκεῖ δέ. τοῖς τε γὰρ ἐνθυμήμασι, καὶ πείρᾳ τοῦ γράφειν, πολὺ τὸ ἐνδεὲς τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων ἀποφέρεται. πλὴν τινὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ παρεξεβλήθη. ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ ἡ λέξις χυδαία, καὶ τὰ ἐκείνης παραλλάττουσα.

Ὢ πράγματος ἀλλοκότου. Ἰωάννης τὴν δεδεμένην αὐτοῦ ψυχὴν τῇ σειρᾷ τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦ ἐλέγχου λύειν ἐβούλετο, κἀκεῖνος τὸν λύοντα ἐδέσμει.

IOANNIS CHRYSOSTOMI.

Merces vestra copiosa est in cœlis: in Euangelio semel dictum, vt hic & vox *copiosa*, & in antiquo Testamento Abrahamo semel dicta est, postquam reges occidisset, captiuósque liberasset, & cum mercedem accipere laborum, victoriæque, quam de capientibus retulerat, noluisset. Tum enim ait illi Deus: *Noli timere, Abraham, quia merces tua magna nimis*: ad verbum semel, & semel [merces tua] *copiosa* dictum est, sed in significatione sæpius. Etenim dicit Dauid, *retributio multa*, pro merces copiosa, & alibi, cum dicit Deus, *copiosa merces*, intelligit quod dictum est, intelligit & ineffabile verbum, *copiosa*. Aliud est enim dicere rustico *copiosam*, aliud vrbano, vtroque adhuc maius duci exercitus copiosum. Quod autem à Rege proficiscitur, multis partibus adhuc maius est, quàm quod ab aliis datur: quod verò à Deo datur, adhuc omnibus est longè copiosius, nec explicari potest. Copiosa igitur merces martyrum, qui nullo iure ad necem rapiuntur, quique ob Deum accusantur, qui angustiantur, quique humanam gloriam, vt Abraham, calcant. Nam ille regibus Gomorrhæ & Sodomorum omnem equitatum dantibus, & illis honorantibus, vt ipsis seruaret captiuos pueros, atque vxores, respuit eorum honorem, non cupiens sui laboris mercedem ab hominibus accipere. Ideò dignus fuit audire à Deo, *Merces tua fuit copiosa*. Matth.5. Genes.15.1. Psal.18.12. Gen.14.23.

Ait σφαιρωτήρ dici, quam vulgus ligulam seu corrigiam appellat: σφαιρωτῆρα autem nominari, quod artifex corium rotundum elaboret, & sic secet. Nonnulli dicunt nomen ei inditum esse, quia pedis talum seruat.

Iudicabunt hi duodecim tribus Israël: iudicabit & Paulus, orbis præco, orbem, & illi, qui eadem cum Paulo sentiunt. Audi enim quid ille dicat: *An nescitis, quia sancti de hoc mundo iudicabunt?* & si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis. Matth.19.28. 1.Cor.6.2.

Alia est * ἐκδίκησις, vltio gentilium: alia verò populorum ἔλεγξις. Ἐκδίκησις enim in iis qui omnino non crediderunt: populus autem nolens in eorum agnitionem venire, de quibus arguuntur, ἐκδίκησιν non subibit. Exactio enim hostium est: redargutio verò peccata reprehendentis Domini est. * Luc.18.7. & 8. & passim.

Anima iusti cùm hinc excesserit, Angelorum manibus portatur, qui illam in regiam vrbem referunt, quæ est cœlestis Hierusalem.

In decollationem S. Ioannis Baptistæ.

HÆc oratio S. Chrysostomi nomine inscribitur, non tamen mihi eius videtur. Argumentis enim modóque scribendi multum à reliquis eius orationibus distinguitur, nisi quod quædam ex iis huc reiiciantur. Est autem dictio satis vilis, & ab eius stylo aliena.

O rem nouam! Ioannes animam Herodi ligatam vinculo peccati, redarguendo soluere voluit: ille verò soluentem ligauit. Matth.14. Marc.6. Luc.3.19.

Ioannes Chrysostomus.

Eiusdem oratio inscribitur in idem argumentum, & est omnino priori similis.

Deut. 25. 5. MANDATVM fuit Iudæis, vxorem fratris sine prole defuncti ducere, prohibitis nuptiis cum gentibus, quæ solitæ erant ad idola currere: tale igitur matrimonium concedebatur, vt tolerabilius quam idololatria. Marc. 6. 24. Tripudiauit illa Herodiadis: dignus festo honor, delectatio celebritate. *Iuramento illi quidquid petiisset*: & illud turpitudinem auget, iuramentum * indefinitum, & hoc propter saltationem. Regalem auctoritatem puellæ pedibus stultus subiecit: permisit regnum dignitatem conculcari, sub qua se iurata mento constrinxit, qui cupiditate cæca captus erat: multas postea puellæ nutui obsecundauit, quin potius Lucæ iterum vir electa capitur. Audacia petitionis sane magna, petere iusti caput in disco, & dolore gaudium commutare, mensam sepulchrum facere. Decebatne, ô miser, dare in mercedem tripudianti cædem nefariam, & mortem in consertatis delectationem afferre? Iuramentum te obstringit? sed cædes prohibet. Promissionem reposcit, sed æqualem tripudio. Non est cum vita mundus comparandus. Nouum est Herodis iudicium, mensa, ebrietas, & tripudium iudicarunt. O iustitiam iniqua audentem! Sancte se iurare fingit, & occidere non erubescit. Vtinam recte peierasset, & non inique sancte iurasset. O conuiuium iusti admiscens mortem! O conuiuium legis obseruantissimi aspersum sanguine!

* ὅρκος ἀδιόριστος.

Eiusdem in idem.

VIDETVR hæc oratio cognata esse Chrysostomi orationibus, non tamen est, nec conuenientem cum illis sensum præterit: quemadmodum & illæ duæ ab se inuicem diuersæ non sunt, sed proprio exordio incipit.

Ioannem prædicabo, & illius sapientiam vobis omnibus notam faciam. Ioannem, qui diuisit cum Patre prædicationem vnigeniti. Etenim ille: Matth. 3. 17. *Hic est Filius meus dilectus*, desuper e cœlo testatus est, hic vero infra in terra: Ioan. 1. 29. *Ecce agnus* DEI, *qui tollit peccata mundi*: & Pater per columbam dilectum suum ostendit, ille digito ostendit mundi redemptorem. Oportuit voce genita verbum Patris solui. Luc. 1. 20. Dum enim Zacharias non crederet, Elizabethæ sterilitatem iri solutum, mutus factus est, ne incredulum os loqueretur, postquam soluta est sterilitas, & vox prodiit: soluta est etiam Zachariæ lingua, & locutus est. O vocem æternam, & post mortem etiam orbem terrarum replentem.

CCLXXV.

HESYCHIVS HIEROSOLYMITANVS Presbyter.

In Iacobum fratrem Domini, & Dauidem Christi patrem.

LEGI Hesychium presbyterum Hierosolymorum, in Iacobum fratrem Domini, & in Dauidem Christi dictum patrem.

Τοῦ αὐτοῦ ἐπιγέγραπται λόγος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἔστι καὶ πάνυ ὁμοίως ἔχων τῷ πρὸ αὐτοῦ.

ΙΟΥδαίοις ἐπιτέτραπται γυναῖκα μετὰ θάνατον καὶ ἀπαιδίαν τοῦ ἀδελφοῦ ἄγεσθαι, τῆς πρὸς τὰ ἔθνη κωλυομένης ἐπιγαμίας, ἔθος ἐχόντων τοῖς εἰδώλοις προστρέχειν. ὡς κουφότερον οὖν τῆς εἰδωλολατρείας ὁ τοιοῦτος γάμος τοῖς Ἰουδαίοις συγκεχώρητο. Ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος. ἀξία τῆς ἑορτῆς ἡ τιμή, ἡ τέρψις τῆς πανηγύρεως. μεθ' ὅρκου ὡμολόγησε αὐτῇ δοῦναι ὅ, τι ἂν αἰτήσηται· καὶ τοῦτο προσαύξει τὴν αἰσχύνην βαρυτέραν, ὅρκος ἀδιόριστος, καὶ τοῦτο δι' ὄρχησιν. τὴν βασιλικὴν αὐθεντίαν τοῖς ποσὶ τῆς κόρης ὁ μάταιος ὑπέταξεν· ἔδωκε τὸ τῆς βασιλείας ἀξίαν πατηθῆναι· ὑφ' ἧς γὰρ ὅρκῳ δέδεται δοῦλος ὁ τῆς ἐπιθυμίας αἰχμάλωτος. ἄκουε λοιπὸν τὰ τῆς κόρης διδηλωται νεύματι· μᾶλλον δὲ πάλιν ὁ αἰσχροπρεπὴς ὑποπίπτει δελεάσματι. δεινὸν τὸ τῆς αἰτήσεως τόλμημα, κεφαλὴν δικαίου λαβεῖν ἐπὶ πίνακι, καὶ τέρψιν ἀνταλλάξασθαι * πένθους, καὶ τάφον καταστῆσαι τὴν τράπεζαν. ἔδει σε, μισάνθρωπε, δοῦναι φόνον μισθὸν ἔδει τῇ ὀρχήσει, καὶ θάνατον μετὰ τέρψιν χαρίσασθαι; ὅρκος σε κατέχει, ἀλλ' ὁ φόνος κωλύει· ὑπόσχεσιν ἀπαιτεῖ; ἀλλ' ἴσην ὀρχήσει. * ψυχῆς ἀντάξιος οὐδ' ὁ κόσμος. ξένον τὸ Ἡρῴδου τὸ δικαστήριον· τράπεζα, καὶ μέθη, καὶ ὄρχησις ἐδίκαζεν. ὢ δικαιοσύνης [illegible]. εὐορκεῖν ὑποκρίνεται, καὶ φονεύειν οὐκ αἰσχύνεται. εἴθε καλῶς ἐπιώρκησας, καὶ μὴ παρανόμως εὐόρκησας. ὢ συμπόσιον δικαίῳ * κιρνῶν θάνατον. ὢ συμπόσιον νομοφύλακος οἰνοχοούμενον αἵματι.

* al. πάθος.

* οὐχ ἧττον ἂν … al. H st.

* al. κιρνῶν, H st.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν.

ΕΟικε δ' οὗτος ὁ λόγος συγγενὴς εἶναι τῶν τοῦ Χρυσοστόμου λόγων· οὐκ ἔστι δέ, οὐδὲ συνεχῆ τὸν νοῦν ἐκείνοις ἐνδεικνύμενος· ὥσπερ οἱ δύο ἐκεῖνοι τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν καὶ ἀλληλουχίαν διασώζουσιν, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς ἰδίας προΐστανται.

Ἰωάννην ἀνευφημήσω, καὶ τὴν ἐκείνου σοφίαν πᾶσιν ὑμῖν γνώριμον καταστήσω. Ἰωάννην, τὸν μερισάμενον μετὰ τοῦ πατρὸς τὸ τοῦ μονογενοῦς κήρυγμα. καὶ γὰρ ὁ μὲν, οὗτός ἐστιν ἐμαρτύρει ἄνωθεν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· ὁ δὲ, κάτωθεν, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. καὶ ὁ μὲν πατὴρ διὰ τῆς περιστερᾶς τὸν ἀγαπητὸν ὑπεδείκνυεν· ὁ δέ, τῇ χειρὶ τὸν τῆς οἰκουμένης λυτρωτὴν ἐνεφάνιζεν. ἔδει, φωνῆς γεννηθείσης, τὸν λόγον λυθῆναι τοῦ πατρός. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐπίστευσεν ὁ Ζαχαρίας, ὅτι λύεται τῆς Ἐλισάβετ ἡ στείρωσις· ἐδέθη τῇ σιγῇ, ἵνα μὴ προέλθη λόγος ἐξ ἀπίστου στόματος. ἐπεὶ δ' ἐλύετο ἡ στεῖρα, καὶ προῆλθεν ἡ φωνή· ἐλύθη καὶ ἡ τοῦ Ζαχαρίου γλῶσσα, καὶ προηνέχθη ὁ λόγος. ὢ φωνῆς ἀενάου καὶ μετὰ θάνατον τὴν οἰκουμένην περιηχούσης.

ΗΣΥΧΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΕροσολύμων εἰς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καὶ Δαυὶδ θεοπάτορα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, εἰς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καὶ Δαυὶδ τὸν θεοπάτορα.

[illegible] Hierosolymitanum presbyterum in Iacobum, & Dauidem patrem autographum.

Εἰ μὴ ἐκένωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὁ σωτὴρ ὑπὲρ ἡμῶν ὑπήκοος μέχρι θανάτου, οὐκ ἂν οἰκεῖοι συγγενεῖς ἐχρημάτιζον, οὐκ ἂν ὁ πηλὸς πατὴρ τοῦ κεραμέως ἐλέγετο. ἐν τῇ Σιὼν τὴν Βηθλεὲμ ὡς προ[illegible] ἀσπάζομαι, ἐν τῇ θυγατρὶ τὴν μητέρα βλέπω. ἐν σοὶ [illegible] ἀστὴρ εἷς ἀνέλαμψεν· ἐν ταύτῃ πολλοί. ἐκεῖνος τοὺς μάγους ὡδήγησεν· αὕτη Πάρθους καὶ Μήδους καὶ Ἐλαμίτας καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν πάντας [illegible] ἐφώτισεν. [illegible] ἐκ μαστῶν παρθενικῶν, αὕτη πνεῦμα ἐκ κόλπων πατρικῶν. σὺ τὸν ἄρτον [illegible], ἀλλ' ἡ Σιὼν [illegible]. σὺ τὸν μόσχον ἐπὶ τῆς φάτνης ἔθρεψας, ἀλλ' ἡ Σιὼν εἰς τὸν βωμὸν [illegible]. σὺ τὸν Ἰησοῦν ἐν τοῖς σπαργάνοις ἐκάλυψας, αὕτη δὲ τὴν πλευρὰν τῷ Θωμᾷ [illegible] ψηλαφῆσαι [illegible]. σὺ τὴν παρθένον [illegible] ἐκκλησιασμένην τῶν ἱερέων τῆς θυσίας· αὕτη παστάδα κεκλεισμένην τῇ θυρῷ ἔνδον τὸν νυμφίον [illegible] Χριστοῦ [illegible] ἀδελφόν, τῆς νέας ἱερωσύνης ἀρχιερατεῖον, τῶν ἱερέων ἡγούμενον, τῶν ἀποστόλων τὸν ἔξαρχον, τὸν ἐν κεφαλαῖς κορυφήν, τὸν ἐν λύχνοις ὑπέρλαμποντα, τὸν ἐν ἄστροις ὑπερφαίνοντα; Πέτρος δημηγορεῖ, ἀλλ' Ἰάκωβος [illegible] ὀλίγαι λέξεις τὸ τῆς ζητήματος [illegible] μέγεθος. ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν [illegible] ἐγὼ κρίνω [illegible] οὐ [illegible] φαυλίζειν τὰ ψηφίσματα. ἐμοὶ γὰρ ὁ [illegible] καὶ θανάτου [illegible] τὸ ὄργανον [illegible] ἐγὼ [illegible] ἀλλ' ὁ δημιουργὸς λόγος τὸν λόγον [illegible] τῷ καλάμῳ, τῷ γράφοντι προσέχε. τὴν * ἀκοὴν ὑπακοὴν [illegible].

Μοδέστου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, εἰς τὰς μυροφόρους.

Τὸν ἑβδομον ἀριθμὸν [illegible] ἐπὶ τῆς ἀρετῆς [illegible] ἐπὶ τῆς κακίας εὑρίσκομεν [illegible] παραλαμβάνουσαν. εἰκότως οὖν τὴν Μαρίαν ἐκλέγεται τὴν Μαγδαληνὴν ὁ σωτήρ, ἀφ' ἧς ἐκβέβληκεν ἑπτὰ δαιμόνια, ἵνα τὸν ἄρχοντα τῆς κακίας δι' αὐτῆς ἀπολέσῃ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. [illegible], φησί, αἱ ἱστορίαι τὴν Μαγδαληνὴν ταύτην διὰ βίου παρθένον διδάσκουσι. καὶ μαρτύριον [illegible] αὐτῆς [illegible], ἐν ᾧ λέγεται [illegible] διὰ τὴν ἄκραν αὐτῆς παρθενίαν καὶ καθαρότητα, ὡς ὕαλον αὐτὴν καθαρὰν τοῖς βασανισταῖς φαίνεσθαι. [illegible] φησι μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς [illegible] ἡμῶν θεοτόκου [illegible] εἰς Ἔφεσον πρὸς τὸν ἠγαπημένον μαθητήν. ἐκεῖ τοι δὲ [illegible] τὸν ἀποστολικὸν διὰ τοῦ μαρτυρίου [illegible] ἡ μυροφόρος Μαρία * ἐτελείωσε, μὴ θελήσασα μέχρι τοῦ τέλους χωρισθῆναι τοῦ παρθένου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννη. Ὥσπερ φησὶν ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἀποστόλων, Πέτρος ὠνομάσθη διὰ τὴν ἀσάλευτον πίστιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Χριστὸν τὴν πέτραν· οὕτω καὶ αὐτὴ ἀρχηγὸς τῶν μαθητριῶν γενομένη, διὰ τὴν καθαρότητα αὐτῆς, καὶ τὸν πόθον ὃν εἶχεν εἰς αὐτόν, Μαρία ὁμωνύμως τῇ μητρὶ [illegible] τοῦ σωτῆρος προσηγορεύθη. Ὥσπερ τῷ δεσπότῃ τῶν μαθητῶν ἠκολούθει ὁ χορός, οὕτω τῇ δεσποίνῃ καὶ μητρὶ τοῦ κυρίου, τῶν μαθητευομένων γυναικῶν ὁ χορός. ἐθαύμαζον γάρ φησί ποτε οἱ μαθηταί, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· δῆλον ὡς οὐκ οὔσης τοιαύτης συνηθείας τῷ κυρίῳ. ἀλλὰ τὸ εὐαγγελικὸν δρόμον τῆς μητρὸς τοῦ δεσπότου συνεξανυούσης τῷ υἱῷ καὶ δημιουργῷ,

Nisi Saluator humiliasset semetipsum, factus pro nobis obediens vsque ad mortem, non domestici cognati dicerentur, non lutum Pater figuli diceretur. In Sion Bethleem vt [illegible] saluto, in filia matrem video. In te [illegible] stella vna eluxit, in hac agmina. Illa Magos adduxit, hæc Parthos, & Medos, & Elamites, & omnes gentes luminis fulgore illustrauit. Tu [illegible] ex vberibus virgineis, hæc Spiritum ex sinu [illegible] paterno. Tu panem [illegible], sed Sion [illegible] ostendit. Tu vitulum in præsepio nutriuisti, ea Sion ad aram duxit. Tu IESVM latens [illegible] ætate volentem [illegible]. Tu virginem [illegible] pariente [illegible] naturæ [illegible] & accepit [illegible] & habente [illegible] Christi, & [illegible] ducem, sacerdotum principem, Apostolorum caput, in capitibus verticem, in lampadibus perspicuam, & inter astra maxime illustrem. Petrus prædicat, Iacobus decernit, & paucæ voces magnitudinem quæstionis comprehenderunt. *Ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad Deum, &c.* Ego iudico enim, cuius iudicium abrogare non licet, neque deprauare decreta. In me enim [illegible] lex vitæ [illegible] & mortis [illegible] loquitur [illegible] organum, sed [illegible] Ergo [illegible] sed vocis [illegible] vocem [illegible]. Attende non calamo, sed scribenti: auditui obedientia succedat.

MODESTI ARCHIEPISCOPI HIEROSOLYMITANI

In unguenta ferentes mulieres.

SEPTIMVM numerum, & de virtute & de peccato in Scriptura acceptum inuenimus. [illegible] igitur elegit Mariam Magdalenā Saluator, e qua septē dæmonia eiecit, vt principem peccati per illam ab hominibus expelleret. Historiæ tradunt Magdalenam hanc virginē fuisse, & martyrium eius memoratur: vbi dicitur, propter summam in illas virginitatem, & puritatem, illam tanquam vitream purum tortoribus visam esse. Post obdormitionem sanctissimæ dominæ nostræ Deiparæ profecta est Ephesum ad dilectum discipulum. vbi cursum Apostolicum per martyrium vnguentifera Maria perfecit, nolens ad extremum vsque spiritum a beato Ioanne Euangelista, & virgine separari. Quemadmodum, inquit, * princeps Apostolorum ab immobili fide quam habuit in petram Christum, Petrus appellatus est: sic & illa princeps discipularum ob puritatem & amorem, quo Christum complexa est, ab ipso nominata est, cui idem fuit nomen, quod Dei matri. Quemadmodum Dominum discipulorum chorus secutus est, sic Dominam & matrem Domini chorus discipularum. Mirati enim aliquando discipuli erant, quod cum fœmina loqueretur: hinc patet Dominum cum mulieribus consortium non habuisse. Sed matre Domini Euangelicum cursum vna cum Filio & creatore complente,

Marginal notes (left): * τῷ Θ[illegible] — * ὑπακοὴν H. δι. — * ἐπιλείπουσα M. M.

Marginal notes (right): Hieremiæ [illegible] — in Bethleem. — [illegible] — Hierosolymorum Episcopus fuit. — Act. 15. 4. — Septenarius numerus. In B. Maria Magdalena. — * Primatia. — Ioan. 4. 27.

MODESTVS. Luc. 8. 3. & ipsæ illam secutæ, communi Domino & discipulis de facultatibus suis in rebus necessariis ministrabant.

Legi eiusdem orationem quæ inscribitur, Encomium in obdormitionem Deiparæ virginis. Longa quidem est oratio, sed nihil necessarium, nec præcedenti quid familiare cognatúmque adferens.

EIVSDEM. *In Occursum.*

Anna cum viro septem annos, sabbathũ colens, precibus & ieiuniis adhærens, octuaginta quatuor annos cùm exegisset, carnẽ e quatuor elementis compositam vincens, & mentem mundans ad S. Spiritus receptionem, & generalibus [vulgò cardinalibus dictis] se ipsam virtutibus exornans, octogesimum annum postquam excessit, in templo inuenit futuri temporis Saluatorem, vlnis gestatum. Meritò lex vt causam peccantis voluptatis, filias Euæ iussit afferre pro purificatione par turturum, vel duos pullos columbarum ad sacrificandum. Lege scilicet significante, eum qui ad DEVM accedat, debere & animum & corpus ab omni peccato liberum habere. CHRISTVS legem implet, non debitor est legis, *in ruinam & resurrectionem multorum positus est.* In ruinã peccati, in resurrectionem iustitiæ, & in signum, cui Iudæi, qui Christum occiderunt, contradixerunt: *Si tu es Filius Dei, descende de cruce, & credemus tibi.* Et: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.* Quia mater es, quæ verè patiebatur dolorem matris pro Filio, & Deo, pro nobis carne passo.

Luc. 2. 36.

Leuit. 12. 8.

Matth. 5. 17

Luc. 2. 34.

Matt. 27. 40. Luc. 2. 35.

CCLXXVI. SANCTI NILI *Oratio prima in Pascha.*

Legi primam orationem S. Nili in Pascha, cuius hoc initium:

Resurrectionis verbis resurrectionis diem honorabimus. * Animæ est quædam, altera hominum resurrectio, ad virtutem excitans, & si illam ab hominibus sustuleris, mortuum ad actiones virtutum corpus reddideris. Igitur quasi pro communi calamitate ad bellum pro resurrectione accingamur, omnem creaturam nobis armatam adiungentes. Pugnat enim nobiscum cœlum contra incredulos. Quem enim è resurrectione Dominum suscepit, videt resurrectionis gloria priuari. Terra quoque ad bellum nobiscum parata. Vidit enim resurrectionem blasphemari, per quam sæpius ipsi mortui sunt prærepti. Ideò & Paulus creaturæ amorem tribuit resurrectionis: *Nam expectatio*, inquit, *creaturæ, reuelationem filiorum Dei expectat.* Quemadmodum enim ciuitas regij aduentus recipiens præcursores, ad eius præsentiam tota se præparat: sic resurrectione tanquam regina aliqua, creaturæ prænuntiata, tota ad illius præsentiam se comparauit. Et ne mireris creaturas ipsam resurrectionem desiderare.

* ψυχῆς λόγος.

Rom. 8. 19.

καὶ αὐταὶ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ τῷ κοινῷ δεσπότῃ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ τοῖς μαθηταῖς διηκόνουν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἐπιγραφὴν ἔχων, ἐγκώμιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς παναγίας θεοτόκου· πολύστιχος μὲν ὁ λόγος, οὐδὲν δὲ ἀναγκαῖον, οὐδὲ τοῦ προγεγραμμένου λόγου οἰκεῖόν τι καὶ συγγενὲς ἐπιδεικνύμενος.

Μοδέστου, ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ὑπαπαντήν.

Καὶ ἡ τὰ ἑβδομήκοντα χρόνον σαββατίσασα μετ᾽ ἀνδρὸς Ἄννα, προσευχαῖς καὶ νηστείαις προσκαρτεροῦσα, ὀγδοήκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν ὑπάρχουσα, τὴν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων νικήσασα σάρκα, καὶ τὸν νοῦν καθάρασα πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος ἁγίου, καὶ ταῖς γενικαῖς ἑαυτὴν ἀρεταῖς κατακοσμήσασα, τὸν τῆς ὀγδοηκοντάδος παρέδραμε καιρόν, καὶ εὗρεν ἐν τῷ ναῷ τὸν σωτῆρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐν ἀγκάλαις βασταζόμενον. Εἰκότως ὡς αἰτίας τῆς * ἐναμαρτήτου ἡδονῆς τὰς θυγατέρας τῆς Εὔας προσφέρειν ὁ νόμος προσέταξεν ὑπὲρ τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν τὴν θυσίαν τῶν δύο τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν· δηλοῦντος τοῦ νόμου, ὅτι δεῖ τὸν προσερχόμενον θεῷ καθαρεύειν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ ἀκακίας ἔχεσθαι.

* al. ἀναμαρτήτου.

Ὁ Χριστὸς πληρωτής ἐστιν, οὐκ ὀφειλέτης νόμου. εἰς πτῶσιν δὲ καὶ ἀνάστασιν κεῖται· πτῶσιν μὲν τῆς ἁμαρτίας, ἀνέγερσιν δὲ τῆς δικαιοσύνης. καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς κυριοκτόνοις Ἰουδαίοις, τοῖς λέγουσιν· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. ὅτι μήτηρ εἶ κατὰ ἀλήθειαν πάσχουσα τὰ μητρὸς ὑπὲρ [τε] τέκνου καὶ θεοῦ, τοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί.

ΤΟΥ̃ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ εἰς τὸ πάσχα λόγος πρῶτος.

νοσ/. Nili oratio I. In Pascha.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Νείλου ἐκ τοῦ εἰς τὸ πάσχα λόγου πρώτου, οὗ ἡ ἀρχή·

Ἀναστάσεως λόγοις, τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν τιμήσωμεν. ψυχῆς τίς ἐστι δευτέρα τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀνάστασις, πρὸς τὰς τῆς ἀρετῆς διεγείρουσα πράξεις. κἂν ταύτην τῶν ἀνθρώπων ἀνέλῃς, νεκρὸν πρὸς πράξεις ἀρετῆς ἀπειργάσω τὸ σῶμα. ὡς οὖν ὑπὲρ βλάβης κοινῆς πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως ὁπλισώμεθα πόλεμον, ὅλην λαβόντες ἡμῖν συνοπλιζομένην τὴν κτίσιν. ἐπιστρατεύει γὰρ οὐρανὸς μεθ᾽ ἡμῶν τοῖς ἀπίστοις. ὃν γὰρ ἐξ ἀναστάσεως δεσπότην ἐδέξατο, τῇ τῆς ἀναστάσεως βλέπει συναθετούμενον δόξῃ. κοινωνήσει προθύμως ὑμῖν τοῦ πολέμου καὶ ἡ γῆ· συκοφαντουμένην γὰρ τὴν ἀνάστασιν οἶδεν, ἀφ᾽ ὧν πολλάκις νεκροὺς * ἀφηρέθη ὑπ᾽ αὐτῆς. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τὸν τῆς ἀναστάσεως τῇ κτίσει περιτίθησιν ἔρωτα. ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως, φησί, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. καθάπερ γὰρ πόλις βασιλικῆς ἐπιδημίας δεξαμένη προδρόμους, πρὸς τὴν ἐκείνης ὅλη παρουσίαν ἐπτέρωται· οὕτω καὶ τῆς ἀναστάσεως ὥσπερ τινὸς βασιλίδος τῇ κτίσει προκηρυχθείσης, ὅλη πρὸς τὴν ἐκείνης παρουσίαν συντέτακται. καὶ μὴ θαυμάσῃς τὸν τῆς ἀναστάσεως ἐγκείμενον τῇ κτίσει διδασκόμενος πόθον.

* ὑπ᾽ αὐτῆς al. ἀφῃρέθη M. S.

N.LVI.

ζορὰ γάρ τις τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχουσα, σπεύδει τὴν ἐπαγγελθεῖσαν ἰδεῖν βασιλείαν· καὶ τὸ βραδὺ τῶν μελλόντων οὐκ ἐκλύει τῇ ζορᾷ τὰς ἐλπίδας. ἔχει γὰρ ἀεὶ συνιόντα αὐτῇ τὰ τῆς ἀναστάσεως σπερμάτια, ὧν τοῖς κόκκοις ἀναδεικνῦσι ζῶντας, τῆς τῶν νεκρῶν σωμάτων ἐγέρσεως ἐν μικροῖς ἡμῖν βεβαιοῦντας τὰς ἐλπίδας. θάπτονται μὲν γὰρ ἐν αὐτῇ, ὡς ὁρῶμεν, τῶν σπερμάτων οἱ κόκκοι, τὴν αὔλακα αὐτὴν τάφον γενομένων τοῖς σπείρουσιν· ἡ δὲ λαβοῦσα τὰ σπέρματα, μιμεῖται τὰ μνήματα· καὶ σήπει τὸν κόκκον ὡς ὁ τάφος τὸ σῶμα· καὶ δεξαμένη ζῶντα, καταφθείρει νεκρώσασα· μέσην τε σαφῶς τὴν τοῦ κόκκου διασήψασα καρδίαν, ἄχρηστον καὶ μύρμηξιν εἰς τροφὴν ἀπεργάζεται. ὥσπερ δέ τινα σύλληψιν τὴν φθορὰν κτησαμένη, κυοφορεῖ νεκρωθέντα τῇ σήψει τῶν σπερμάτων τὰ ἔμβρυα· καὶ γίνεται μήτηρ ζωῆς τοῖς κόκκοις ἡ νέκρωσις, καὶ θάνατος τόκου πατὴρ ἀναδείκνυται. καινὸς οὗτος τῇ γῇ τῶν ὠδίνων ὁ νόμος· ἂν μὴ γένηται νεκρὸν τὸ βρέφος, οὐ πλάττεται· ἂν ζῇ, οὐ μορφοῦται. ταύτῃ ἄρα καὶ μύρμηκες τετμημένους τοὺς κόκκους εἰς γῆν ἀποτίθενται, τῇ τομῇ τὴν ἀπὸ τῆς νεκρώσεως βλάστησιν κωλύοντες· ἔδει γὰρ καὶ μυρμήκων φύσιν μαρτυρῆσαι τῇ γῇ μετὰ φθορὰν γεννώσῃ τὰ σπέρματα. καὶ σκόπει μοι τῆς ὠδῖνος τὸ θαῦμα· λαβοῦσα μόνον τὸν κόκκον, φθορᾷ παραδίδωσι, φθαρέντα δὲ πολλοστὸν ἀναθάλλει πρὸς ποικίλα τὸν κόκκον σχηματίζουσα μέρη. τὴν καλάμην τοῖς στάχυσιν ἀντ' ὀστέων ἐπιτίθησι, καὶ λεπτὸν ἔξωθεν οἷον ἀντὶ δέρματος καθυφαίνει χιτῶνα· δεσμοῖς κάτω τὴν ῥίζαν ὡς νεύροις τισὶ καὶ φλεψὶ περισφίγγει, ἀντ' ὀνύχων τοῖς κόκκοις ἐμπηγνῦσα τὰς μαχομένας τοῖς πτηνοῖς τῶν ἀσταχύων ἀκίδας. πῶς ἅπασι τούτοις ἐξ ἑνὸς κόκκου φθαρέντος ἡ γέννησις; τοῦτο τῆς ἀναστάσεως θαυμασιώτερον. τότε μὲν γὰρ οὓς ἔλαβεν ἡ κτίσις νεκρούς, ἀναδίδωσι· νῦν δὲ πολλοὺς ἀνθ' ἑνὸς νεκρωθέντος εἰς ἀναγέννησιν κόκκους * προβάλλεται. ὢ τῆς ἐλλεεινῶν ἀνιάτου φρενοβλαβείας· βλέπουσι τὴν γῆν γεωργῷ διδοῦσαν ἃ μὴ παρέλαβε· τῷ κτίσῃ δὲ ταύτῃ ἀποδώσειν οὓς αὐτῇ παρακατέθετο, οὐκ ἐλπίζουσι. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τῷ τῶν σπερμάτων παραδείγματι χρῆται, καίτοι γε λαμπρότερον ἔχων παράδειγμα τὴν ἐκ μήτρας τῶν ἀνθρώπων πρόοδον. πλάττεται μὲν γὰρ ὡς ἐν τάφῳ τῇ μήτρᾳ οὐχ ὑπάρχον τὸ βρέφος τοῖς παρὰ τῆς φύσεως δὲ ἐνειλημμένον σπαργάνοις, προσέοικε νεκρῷ δεδεμένῳ κειρίαις. κέκλεισται μὲν γὰρ τὸ βλέμμα νεκρῶν ἀκριβέστερον, ἄφθεγκτον ἐν τῇ νηδύϊ τὸ στόμα, χεῖρες καὶ πόδες ὡς ἐν τάφῳ τῇ γαστρὶ συνεκτείνονται. τάφος ἀκριβὴς τοῖς ἐμβρύοις ἡ μήτρα, τάφος οὐδὲ τῆς τῶν μνημάτων δυσωδίας ἐλεύθερος. πλασθὲν δὲ τὸ βρέφος ἐμμεμορφωμένον μνήματι, τῷ τοῦ μορφοῦντος ἕπεται καλούμενον νεύματι. τί δὴ τοσοῦτον ὁ μακάριος Παῦλος κεκτημένος παράδειγμα, σιγᾷ μὲν τὴν ἐν τῷ τάφῳ τῆς μήτρας εἰς ζωὴν πλαστουργίαν, σπερμάτων δὲ τύποις βεβαιοῖ τὴν ἀνάστασιν; ᾔδει ζῶσαν τῇ νηδύϊ τὰ βρέφη σπορὰν διαπλάττουσαν, ἐζήτει δὲ νεκρῶν τινῶν ὁρατῶς ἀναζώντων εἰκόνα· καὶ διὰ τοῦτο ἀπέβλεψε πρὸς τὰ σπέρματα. οἱ γὰρ κόκκοι μετὰ τὴν ἐκ σήψεως νέκρωσιν καὶ φθορὰν ἀναζῶσι, καὶ γίνονται τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως ἐναργέστατον σύμβολον.

* al. ἀναβάλλεται.

1.Cor.15.v.36

Est enim hominibus instar nutricis, quæ festinat promissum regnum videre, & futurorum tarditas non dissoluit spem nutricis. Habet enim in se semper semina resurrectionis, quorum grana ostendit viuentes, mortuorum resurrectionis in paruis spem nobis confirmantia. Sepeliuntur in illa, vt videmus seminum grana, cum sulci sint satis pro sepulchris. Ipsa vero, seminibus acceptis, imitatur monumenta, & putrefacit granum, vt ipsum sepulchrum corpus, & accipiens viuum, mortuum reddit, & medium grani plane putrefaciens cereulum, etiam ipsis formicis inutile ad comedendum facit. Corruptionem autem tanquam conceptionem quandam possidens, mortuam seminum feturam putrefactione gestat, & fit mater vitæ, granis corruptio, & mors partus pater designatur. Noua illa doloris terræ parturientis lex est, nisi fiat mortuus fœtus, non fingitur: si vixerit, non formatur. Hinc igitur & formicæ dissecta grana in terram defodiunt, sectione germen e corruptione impedientes. Oportuit enim & formicarum naturam testificari, terram post corruptionem producere semina: & vide parienti tali modo miram naturam. Accipiens solum granum, corrumpit, corruptum vero multipliciter pullulare facit, granum in varias partes formans. Calamum spicis est pro ossibus, & tenuem pro pelle exterius adaptat tuniculam, radicem inferius vinculis quibusdam tanquam neruis, & venis cingit, pro vnguibus granis addit aristas spicarum, quæ cōtra volucres certent. Quomodo hæc omnia ex vno grano corrupto oriuntur? Hoc vero est multo mirabilius resurrectione. Nam tunc quidem mortuos quos natura accepit, reddit: nunc vero multa pro vno mortuo ad regenerationē grana profert. O dementiam gentium incurabilem! Vident terram tradentem agricolæ, quæ non accepit: Creatori verò reddituram, quos illi prius mortuos crediderit, sperare nolunt. Ideo & Paulus seminum exemplo vtitur. Quanquam clarius habeat exemplū de infantibus e vulua matris prodeuntibus. Formatur enim tanquam in sepulchro, in vtero nondum existens infans, naturæ fasciis inuolutus, & similis est mortuo, fasciis sepulchralibus circumtecto. Nam mortuorum quidem vultus arctius conclusus est, os in vtero mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium fœtibus sepulchrum est, & sepulchrum quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus formatus in sepulchro, formantis nutum vocatus sequitur. Quid igitur tali B. Paulus exemplo vti cum potuisset, tacet formationem ad vitam in sepulchro vuluæ? seminum vero similitudine resurrectionem confirmat. Sciuit viuum in vtero semen formare fœtum, quæsiuit verò mortuorum quorundam reuiuiscentium aspectabilem similitudinem, & ideò ad semina respexit. Grana enim post mortem & corruptionem ex putrefactione reuiuiscunt, & aperte mortuorum resurrectionem declarant.

Seminum [illegible] 1.Cor.15. 36.

Fœtus in vtero generatur.

Nilvs. Animae & corporum comparatio agenda est contra Gregorij Palamae Episc. Thessal. Tom. 9. Bibl. vetr. SS. Patrum.

Iniuriam facis animae praetextu patrocinij, & in pugna aduersus corpus contra ipsam animam armaris. Factorum enim remunerationes cum anima non communicans, & carni debitam poenam animae, tanquam sola peccasset, irrogas. Si enim anima sola remunerationem bonorum operum, laborumque habeat, patet etiam eorum quibus homo peccauit, poenam solam esse ditur um. Sed vide ne corpus & animam aduersus sese inuicem in iudicium voces. Merito enim corpus cum anima expostularit, si honores recte factorum sibi admeret: anima quo vicissim cum corpore, si debitas illi poenas se solum videret sustinere oportere. Quin potius vtrumque contra iudicem incitas: corpus quidem, quia retributione, quam meretur, priuatur. animam vero, quod eorum quorum non est conscia, poenae ab ea exigantur. Copulasti me, ô Domine, corpori incorpoream, & soli mihi res terrenas non commisisti, & à me sola poenam exigis, & do poenas eorum, quibus corpus peccauit, ebrietatis, fornicationis, gulae. Vbi enim sunt haec animae propria, vt inuidia forte, vel haeresis? Quemadmodum enim haec non sunt corporis, sic neque illa animae, etsi alterum sine altero ad vtraque ineptum. Corpus vero cum alia pro se dicat iusta, tum, ego pro te mortem oppetij, non anima. Non enim meum est laborare ob leges tuas ieiuniis, & vigiliis. Per membra mea virginitas. Quomodo igitur non iniquum, cùm mea sint certamina, animam sine me coronam accipere. Quae est sententia eorum iudicij? *Communis merces, & communis poena, quia etiam vtrisque communia opera fuerunt.* Quanquam in aliquibus contentione vnum superat alterum: & sibi inuicem coniuncta fuisse ab initio ad communes labores obeundos, confitendum, & sciendum, & fore, vt communes coronas, parta victoria accipiant, & in quibus peccarunt, communes poenas luant.

Eiusdem altera oratio in Pascha.

Resurrectio.

RESVRRECTIO est caput prouidentiae Domini: capitis verò anima memor, & gratias agens benefactori, inimici laqueis capi non potest. Ascende ad antiquorum historias, & videbis resurrectionis adumbrationem. Brutorum enim natura animata creata est, anima cum corpore simul condita. Adam autem sine anima è luto fictili formatus est, deinde anima inspiratione formata est, quin, vt verius loquar, superinducta est. Et mortuorum resurrectionis creator primordium statim fecit. Non enim e solida protoplastum fecit materia, sed terrae puluerem in formam adduxit, tollens ab initio hominum infidelitatem, quia etsi puluis sit mortuus & immobilis, facile anima resurgere facit, & nullum ferens vestigium viuificationis, nec accipiens, participem reddit vitalis coniunctionis. Non enim corruptibile corpus fecit, sed tempore quodam solutioni tradit, vitiositatem vasis ex peccato purgans ac sanans, & putrefactum peccati mortalitate inueniens, mortis fornace dissoluit,

Genes. 2. 7.

ἀδικεῖς τὴν ψυχὴν συνηγορίας προσχήματι, καὶ τῇ πρὸς τὸ σῶμα μάχῃ κατ' ἐκείνης ὁπλίζῃ. τὰς γὰρ τῶν πραττομένων ἀμοιβὰς μὴ μερίζων τῇ ψυχῇ, καὶ τὰς τῆς σαρκὸς ὡς μόνῃ πλημμελούσῃ τιμωρίας* εἰσάγεις. εἰ γὰρ ψυχῆς μόνης αἱ τῶν πόνων καὶ ἀνδραγαθημάτων ἀμοιβαί, δῆλον ὅτι καὶ ὧν ἥμαρτεν ὁ ἄνθρωπος αἱ τιμωρίαι. ἀλλ' ὅρα, μὴ σώματι καὶ ψυχῇ καθίζῃς κατ' ἀλλήλων κριτήριον. σῶμα μὲν γὰρ εἰκότως* καταβοήσεται ψυχῆς, τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ τὰς τιμὰς ἁρπαζούσης· ψυχὴ δὲ αὖ σώματος, τὰς ὀφειλομένας πληγὰς ἐκείνῳ μόνη εἰς πρᾶγμα μὲν ... μᾶλλον δὲ ἑκάτερον αὐτῶν παροξυνεῖς κατὰ τοῦ κριτοῦ· τὸ μέν, ὡς δέον ἔχειν ἀμοιβάς, ὧν ἐστέρηται· τὴν δέ, ὧν οὐχ ὑπαίτιος, δίκας μὴ δεῖν εὐθύνεσθαι οἷς εἰς πρᾶξιν. σώματι με συνῆψας, ὦ δέσποτα, τὴν ἀσώματον, καὶ μόνῃ τὰς ἐπὶ τῆς γῆς οὐκ ἐπίστευσας πράξεις, καὶ παρ' ἐμοῦ μόνης ἀπαιτεῖς τὰς εὐθύνας· καὶ δίδωμι δίκας ὧν αἱ πράξεις τοῦ σώματος, μέθης, πορνείας, γαστριμαργίας. ποῦ γὰρ ταῦτα ψυχῆς, ὥσπερ φθόνος, τυχόν, ἢ δόξης ἀσέβεια. ὥσπερ γὰρ οὐ σώματος ταῦτα, οὕτως οὐδ' ἐκεῖνα ψυχῆς· εἰ καὶ χωρὶς θατέρου θάτερον ἀργὸν πρὸς ἑκάτερα. τὸ σῶμα δ' αὖ ἄλλα τε φαίη δίκαια, καὶ ὡς ἐγὼ τὸν ὑπὲρ σοῦ θάνατον, ἀλλ' οὐχ ἡ ψυχὴ δέχεται. οὐδὲ γὰρ πέφυκεν ἐμόν, τὸ πονεῖν διὰ τοὺς σοὺς νόμους νηστείαις, ἀγρυπνίαις· διὰ τῶν ἐμῶν μελῶν ἡ παρθενία. πῶς οὖν οὐκ ἄδικον, ἐμῶν τῶν ἄθλων ὄντων, τὴν ψυχὴν χωρὶς ἐμοῦ λαμβάνειν τὰ ἔπαθλα. τίς λύσις αὐτῶν τῆς δίκης; κοινὸς ὁ μισθός, κοιναὶ αἱ ποιναί· ὅτι κοιναὶ αὐτῶν αἱ πράξεις. κἂν ἐν ἐνίοις τὸ ἕτερον τοῦ συγκρίματος πλεονεκτῇ τοῦ ἑτέρου, καὶ τὴν συζυγηθεῖσαν ἀπ' ἀρχῆς εἰς κοινοὺς πόνους δυάδα δεῖ ὁμολογεῖν, καὶ εἰδέναι, κοινῶν καὶ τῶν στεφάνων ἀπολαύειν ἐφ' οἷς νενίκηκε, καὶ εἰς κοινὰς ἀπάγεσθαι τιμωρίας ὧν ἐπλημμέλησεν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ πάσχα δευτέρου λόγου.

Eiusdem Nili oratio altera in Pascha.

ΑΝάστασις τῆς τοῦ κυρίου προνοίας τὸ κεφάλαιον· τοῦ κεφαλαίου ἡ ψυχὴ μνημονεύουσα, καὶ τῇ περὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστίᾳ σῴζουσα, ταῖς τοῦ ἐχθροῦ οὐχ ἁλίσκεται πάγαις. ἀνάβηθι πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν τῆς ἀναστάσεως σκιαγραφίαν εὑρήσεις. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἀλόγων φύσις ἔμψυχος δεδημιούργηται, τῷ σώματι τῆς ψυχῆς συγκατασκευασθείσης. ἄψυχος δὲ ὁ Ἀδὰμ πηλοῦ διαπλασθεὶς μεμόρφωται. εἶτα ἡ ψυχὴ τῷ ἐμφυσήματι μεμόρφωται, μᾶλλον δὲ ἀληθῶς εἰπεῖν, ἐπεισάγεται. καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν εὐθέως ὁ πλάστης προοιμιάζεται ἔγερσιν. οὐδὲ ἐκ στερεᾶς τὸν πρωτόπλαστον συντίθησιν ὕλης, ἀλλὰ τῆς γῆς τὸ χνοῶδες χαλκεύει πρὸς μόρφωσιν, πείθων ἐκ προοιμίων τὸ ἄπιστον· ὅτι, κἂν χοῦς ᾖ νεκρὸς καὶ ἀκίνητος, ῥᾷον ἡ ψυχὴ πρὸς ἀνάστασιν ἄγει· καὶ τὸ μηδὲ ἴχνη μήτε λαβὸν μήτε φέρον ζωώσεως, κοινωνὸν ποιεῖται ζωηφόρου συμβιώσεως. οὐ γὰρ φθορᾶς τὸ σῶμα διέπλασε ἀγαστὸν πλάσμα, ἀλλὰ χρόνῳ τινὶ λύσει παραδίδωσι, τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας τοῦ σκεύους καθαίρων τι καὶ ἐξιώμενος κάκωσιν. καὶ τῇ παρὰ τῆς ἁμαρτίας νεκρῷ σεσαθρωμένον θνητότητι, τῷ τοῦ θανάτου διαλύει χωνευτηρίῳ.

*al. συννεμήσεις. *al. διαβοήσονται.

καὶ λύσας

N. LVI.

καὶ λύσας, πρὸς νεόπλαστον σκεῦος τὸ σαπρωθὲν ἀναπλάττει. καὶ μὴ θαυμάσῃς, ὡς λογισμὸν ὑψηλότερον, τὴν τῶν νεκρῶν ἀναζώωσιν. τοσαύτη γὰρ πρὸς ἀγαλματοποιΐαν ἡ τέχνη τοῦ πλάστου, ὡς καὶ φύσιν ὕδατος εἰς ἀνδριάντας ἐν γαστρὶ διαπλάττειν. τοῦτό μοι παραδοξότερον τοῦ περὶ τὴν ἀνάστασιν θαύματος. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐκ χοὸς νεκρὸς δημιουργεῖται, καὶ τὸ σκεῦος ὁ κεραμεὺς ἐκ τῆς γῆς ἀναπλάττει, σύμφωνά πως ταῖς παρ᾽ ἡμῖν ἐνδυναμούμενος τέχναις: ἐνταῦθα δὲ γυμνή τις σταγὼν τῶν πλαττομένων γίνεται πηλός, καὶ λογικὸν ἐκ σταγόνος συντίθεται ζώδιον. ὢ τέχνης ἐξ ὕδατος γλυφούσης ἀγάλματα. καὶ οὐ τοῦτο μόνον παρέχεται τὸ παράδοξον, ὅτι γλύφει τὸ ὕδωρ εἰς ἔμψυχον ξόανον· ἀλλ᾽ ὅτι καὶ κυματουμένην τὴν γονὴν ἔνδον τεκταίνει. αἱμάτων γὰρ πάντοθεν περιβράσσοντες χείμαρροι, περιρρεπὲς ποιοῦσι τὸ σπαρὲν καὶ δυσστήρικτον· καὶ [τῇ] τοσαύτῃ ταρασσόμενον τρικυμίᾳ καὶ ζάλῃ, πρὸς ἔμψυχον ὅμως ἀπαρτίζεται ἀνδριάντα. ὢ γραφέως ἐπὶ σαλευομένης σινδόνος ἀσφαλῶς ζωγραφοῦντος. τὸ γὰρ αἷμα, οἷον σινδών τις ὑπόκειται τῇ μορφουμένῃ γονῇ. τοῦτο καὶ Σολομὼν ἐκπληττόμενος, ἔλεγεν· ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σάρξ, δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ παγεὶς ἐν αἵματι. προέκειται μὲν ὥσπερ ζωγραφεῖόν τι τὸ θῆλυ· τῶν χρωμάτων δὲ τὴν ὕλην, τὸ ἄρρεν ἐπιβάλλει. * ἔστι δέ τις ἐν τῇ μήτρᾳ ζωγράφος, ἐξ ἑνὸς χρώματος πολυσύνθετον κατὰ ποικίλλων εἰκόνα. πῶς ἐξ ἰλυώδους γονῆς ὀφθαλμοῖς ἐνέπλασε κόρην; πῶς ἐκ ῥοώδους οὐσίας ὀστῶν συνεπήξατο φύσιν; πῶς ἐκ λελυμένης σπορᾶς, νεῦρον ἐστερέωσε τόνον; πῶς αἱμάτων σωλῆνας διέγλυψε τὰς φλέβας; πῶς τὰς τῶν ὀστέων ἐγκεφάλῳ περιήρμοσε θήκας; πῶς ἐν ἀφεγγεῖ τὸ βρέφος γραφόμενον ζωγραφείῳ ἀσυγχύτους τὰς τῶν μελῶν ἀπείληφε τοποθεσίας· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἀκτῖνός τινος τὴν νηδὺν ἐκλαμπαζούσης, τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ τῶν μελῶν ὁ γραφεὺς ἀποδίδωσι χώραν; ὁ γὰρ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, κρυφαῖος γίνεται τῶν ἐμβρύων ζωγράφος. ὃν καὶ Δαυὶδ δημοσιεύων, ἐβόα· Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν * κρυφῇ. ταύτην τὴν ἐκ σταγόνος λογιζόμενος πλαστικὴν πρὸς τὴν ἐκ γῆς ἀγαλματοποιΐαν οὐ διαπορῶ(?) μαι. ὅταν γὰρ ἴδω τεχνίτην ἐξ ὕδατος πηγνύμενον ξόανα, ἐξ ὕδατος αὐτὸν τοὺς ἐκ γῆς ἀναπλάττειν ἀνδριάντας πιστεύω. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐφ᾽ ὕδατος γράφει γράμματα, καὶ γραμμὰς ἐγκολάπτει, καὶ ἐπὶ τὰς εἰς κηρὸν εὐχερέστερον ἂν χαράττει: οὕτως ὁ τῇ ῥοώδει γονῇ καταγράφων καὶ διαγλύφων τὰ μέλη, ῥᾷον εἰς χοῦν τοὺς τῶν μελῶν ἐγκαταγράψει τύπους καὶ διαμορφώσει χαρακτῆρας. καὶ ὁ πρὸ τῆς ἀρετῆς οὕτω τοῦ σώματος φροντίσας ἐν νηδύϊ, μετὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς πῶς ἂν εἰς γῆν διαρρυὲν ἄτιμον * καταλείψει; ἀνέλε τὸ σῶμα, καὶ τὴν κτίσιν ἐνέκρωσας. οὐκ ἔσται πλοῖον, χειρῶν οὐκ * ὄντων· οὐ πλωτὸν πέλαγος, σώματος οἰχομένου· τὰ μυρία γένη τῶν ζώων μάτην, οὔτε τροφῆς ἐξ αὐτῶν οὔτε θεραπείας ἄλλης τῷ σώματι χορηγουμένης. τέχναι δὲ ποῦ σώματος οὐκ ὄντος; ὧραι δὲ καὶ καιρῶν εὔτακτοι μεταβολαί, καὶ οὐρανίας κινήσεως ἄρρητος σοφία, τίνα ἂν παρέχοι χρείαν, τῆς σωματικῆς φύσεως οὐ παρούσης; καὶ πόσα ἄν τις ἕτερα θεωρήσοι; πόθεν οὖν εὕρω τὸ σῶμα τῶν μελλόντων δωρεῶν ἀνάξιον, ὃ τοσαύτην ὁρῶ διὰ πάντων δεδωρημένην τιμήν;

[Left margin: * γράφει. — * al. μυστ... — * κατακλείψει. H. St. — * ὕσιν.]

& vbi soluit, vas putrefactum de nouo format, ne admireris, quasi altiorem captu mortuorum reformationem. Tanta enim ars est fictoris in fingendo, vt etiam aquæ naturam in simulacra in ventre formet, hoc mihi magis mirandum videtur, quam ipsa resurrectio. Ibi enim e puluere mortuus formatur, & figulus vas e terra format, nostris artibus similia repræsentans. hic vero nuda quædam gutta factorum est lutum, & e gutta fit animal ratione præditum. O artem ex aqua simulacra formans. Et non hoc solum mirum est, aquam sculpi in animatum simulacrum, sed intus formari fluctuans semen. Sanguis enim vndique bulliens, semen huc atque illuc nutans & ægre stabile facit, & illis decumanis agitatum fluctibus, animata tamen statua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo secure pingentem. Sanguis enim tanquam linteum subiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum stupore admirans, *In ventre*, inquit, *matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine.* Fœmina enim tanquam pictoris officina proposita est, colorum vero materiam vir addit. Est vero quis pictor in vtero, ex vno colore e multis compositam pingens imaginem. Sed quomodo e fœculento semine oculis addidit eleganter pupillam, quo modo è substantia fluxa ossa condidit? quomodo ex soluto semine neruos compegit? quomodo sanguinis canales venas desculpsit? quomodo cerebri in capite custodiam ossibus aptauit? quomodo fœtus in obscura depictus officina, aptum membrorum situm accepit? Sed tanquam radio vterum illustrante, cuique parti proprium membrorum locum pictor distribuit: *Amictus enim lumine sicut vestimento*, est occultus fœtuum pictor. Quem Dauid celebrat dicendo: *Non absconditum os meum a te, quod fecisti in occulto.* Hanc e gutta cogitans fictilem artem, respectu figmenti e terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem statuam, melius illum statuas e terra credo facere. Quemadmodum enim si quis in aqua pingit literas, & lineas ducit, idem melius in cera eas efformabit, sic fluxo semine pingens & sculpens membra, facilius in terram membrorum figuras pinget, & formabit. & qui ante vllum virtutis meritum sic corporis in vtero curam gessit, post opus virtutis quomodo terram dissolutam sine honore relinquet? Interime corpus, & creaturam occideris: non erit nauis sine manibus, neque nauigabile erit mare, corpore mortuo. Mille animalium genera frustra erũt, neque nutrimentum ex illis esset, neque aliud alimenti ministerium. Artes vero vbi erunt, corpore non existente? Horæ verò & temporum ordinatæ mutationes, & ineffabilis cœlestis motus sapientia, quam vtilitatem præberent, si corpora non essent? Et quot alia quis considerarit? Vnde igitur inueniam corpus futuris donis indignum, cui tantum ab omnibus concessum honorem video!

[Right margin: Sap. 7.2. — Psal. 103.2. — Psal. 138.14. — Corpora vtilitas.]

NILVS.

Vtrum existimatis Deum corpus quod pisces comederunt inuenire non posse? & quomodo qui infinitas cogitationes animi agitatas, inmixtas & inconfusas, habet cognitas, naturam corporum mixtam non poterit discernere? Facitis nimirum diuinitatem inferiorem nostris artibus. Nos enim e terræ arena vitrum, aurum (exempli gratia) æs, argentum, igni dantes, scrupulos separamus, & detergimus, tametsi nihil horum in lapidis natura apparuerit, & vinum aquæ admixtum iterum in propriam naturam discernentes, vtrumque restituimus. Sed Dei potestas & sapientia infinitis modis humanam artem & intellectum excedens, & vniuersorū naturam in se comprehendens & continens, & variam corporis compositionem, & mistionem in naturæ promptuario puram conseruat. Non enim extra naturam in creatura, corporis natura est, etsi per mille mortes fluat soluta. Ideo in propriam facile formam reuertitur, & de honore participat, cuius illam participem fieri oportuit, cum etiam vna certauerit.

Eiusdem Homilia prima de Christi ascensione.

IN cœlum & terram creaturæ natura diuisa est: non permittit me diuisionem videre gratia, quæ hodie creaturam connectit. Quisnam deinceps dixerit, cœlum & terram diuisa esse, quum supra & infra natura mea regnet? Sed intra quidem corruptione adhuc premimur. Quando verò in cœlum oculos conuertimus, corruptionem natura * deponit. Videt enim suprà eorum qui infrà mortui resurrectionis radicem (Christum.) ó lucrum e damno prouemens! Deorsum missi tollimur in altum, expulsi in cœlum reducimur. Intra paradisum vulnerati, extra illum remedium inuenimus. Vbi tibi pirata, maleficium est? Crux quam gubernatori fixisti, vertitur naturæ naufragæ in clauum nauis, & ad cœlestem nos portum fluctuantes ducit, ac sistit. Quemadmodum Apostolorum oculi e terra ad cœlum sublati erant, carne paulatim sursum translata, sic & cœlestes spiritus incorporei de cœlo in cœlos aspiciebant ore hiante, corporis natura supra ipsos ascendente, donec in sinum Patris suscepta est. O secura hominum spes, in cœli regem eiusdem naturæ possidens, qui iterum eadem cum carne omnibus apparebit.

Eiusdem Homilia secunda de eadem festo.

O Religionem omnibus regibus magis regiam! Quæ enim armis reges acquisiuerunt, illa sine armis ostendit se euertere. Quæ mactantes vetabant, hæc mactata applausu excepit, & cædibus contra mactantes trophæa statuit. Ecclesiæ palmites succisi erant, & fructus fidei magis progressus est, & florem immarcessibilem proferebat. E radice enim palmites enati sunt, quæ verè dixit: *Ego vici mundum, ego sum vitis, vos verò palmites.* Stephanus tanquam ramus ab Ecclesia excisus est, & alius palmes Martyrum pullulauit.

ἀλλ' ἆρα ὑμεῖς ἰχθυόβρωτον ὑποπτεύετε σῶμα τὸν θεὸν ζητοῦντα μὴ εὑρήσειν; καὶ πῶς ὁ μυρίους ἐν ψυχῇ λογισμοὺς στρεφομένους πρὸς τὸ γνώσεως ἔχων ἀμιγεῖς καὶ ἀσυγχύτοις ταμιείοις, τὴν τῶν σωμάτων μιγεῖσαν οὐκ ἀναλήψεται διακρίνας φύσιν; ἀσθενέστερον τὸ θεῖον τῆς παρ' ἡμῖν ἀναπλάττετε τέχνης. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἐκ γεώδους ψάμμου καὶ ὕελον καὶ χρυσὸν (εἰ τύχοι) καὶ χαλκὸν καὶ ἄργυρον πυρὶ δόντες, τὰ λιθώδη διακρίνομέν τε καὶ ἀποθλίβομεν, μηδὲν αὐτῶν καθορωμένων ἐν τῇ τοῦ λίθου φύσει· καὶ οἶνον ὕδατι κραθέντα πάλιν διακρίνοντες εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν, ἀποκαθιστῶμεν ἑκάτερον. ἀλλὰ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ δύναμις καὶ σοφία ἀπειροπλασίως μείζονα τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τέχνης καὶ συνέσεως ὑπάρχουσα, καὶ τὴν τῶν ὅλων οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα καὶ περιέχουσα, καὶ τὴν πολύτροπον τῶν σωμάτων σύγκρασιν καὶ μίξιν ἐν τοῖς τῆς φύσεως εἰλικρινῆ συντηρεῖ ταμείοις. οὐ γὰρ ἔξω τῆς ἐν τῇ κτίσει φύσεως ἡ τοῦ σώματος φύσις, κἂν διὰ μυρίων ῥέῃ λυομένη θανάτων. διὸ πρὸς τὴν οἰκείαν εὐκόλως ἐπανάγεται μορφήν, καὶ κοινωνεῖ τῶν τιμῶν, ὧν * αὐτῇ μετασχεῖν ἔδει συνδιαγωνιζομένῃ καὶ τοὺς ἄθλους.

al. αὐτῇ &c.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀνάληψιν πρώτου λόγου. Τὸ προοίμιον.

Nili homilia de Christi ascensu.

Εἰς οὐρανὸν μὲν καὶ γῆν ἡ τῆς κτίσεως διαμεμέρισται φύσις· οὐκ ἐᾷ δέ με τὴν διαίρεσιν βλέπειν ἡ συνάψασα σήμερον τὴν κτίσιν χάρις. τίς γὰρ ἂν εἴποι λοιπὸν, οὐρανὸν καὶ γῆν διῃρῆσθαι, καὶ κάτω τῆς φύσεως τῆς ἐμῆς, καὶ ἄνω τῆς ἐμῆς βασιλευούσης; ἀλλὰ κάτω μὲν, ἔτι τῇ φθορᾷ τυραννούμεθα· ὅταν δὲ εἰς οὐρανὸν ἀναβλέψωμεν, τὴν φθορὰν ἡ φύσις * ἀποτίθεται. βλέπει γὰρ ἄνω τὴν τῶν κάτω νεκρῶν ἀναστάσιμον ῥίζαν. ὢ κέρδους ζημίας προελθόντος. κατενεχθέντες, ἤρθημεν εἰς ὕψος ἀθρόως, εἰς * οὐρανὸν ἀνελήφθημεν· ἔσω τοῦ παραδείσου πληγέντες ἔξω τὴν θεραπείαν εὑρήκαμεν. ποῦ σοι, καταποντιστά, τὸ κακούργημα; ὃν ἔπηξας τῷ κυβερνήτῃ σταυρὸν, γέγονε τῇ ναυαγούσῃ φύσει πηδάλιον· καὶ πρὸς οὐρανίους οἰακίζει λιμένας * κυμαινομένους ἡμᾶς καὶ ἀποκαθίστησιν. ὥσπερ αἱ τῶν μαθητῶν ἐκ τῆς γῆς πρὸς οὐρανὸν ἀνετείνοντο ὄψεις, τῆς σαρκὸς κατὰ μικρὸν ὑψουμένης· οὕτω καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀσωμάτων ὁ δῆμος ἐξ οὐρανοῦ πρὸς οὐρανὸν ἐκεχήνει, τῆς τοῦ σώματος φύσεως ὑπὲρ αὐτοὺς ἀνιούσης, ἕως ἐν * κόλποις τοῦ πατρὸς ὑπεδέχθη. ἀσφαλεῖς αἱ τῶν ἀνθρώπων ἐλπίδες, ἐν οὐρανῷ βασιλέα συγγενῆ κεκτημέναι, ὃς καὶ πάλιν μετὰ τῆς αὐτῆς σαρκὸς πᾶσιν ὀφθήσεται.

** ἀποτίθεται*

** al. οὐρανόν.*

** al. κυμαινομένους H. St.*

** al. αἰῶσιν.*

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν δευτέρου λόγου.

Nili hom. II. de Christo ascensu.

Ὦ βασιλέων πάντων βασιλικωτέρας θρησκείας. ἃ γὰρ ὅπλοις βασιλεῖς συνεκρότουν, αὕτη χωρὶς ὅπλων ἐδείκνυτο καταλύουσα· ἃ σφάττοντες ἐκώλυον, αὕτη σφαττομένη συνεκρότει· καὶ ταῖς σφαγαῖς κατὰ τῶν σφαττόντων ἀνίστη τὰ τρόπαια. τὰ τῆς ἐκκλησίας κατεκόπτετο κλήματα, καὶ ὁ τῆς πίστεως * μᾶλλον ἀπεδίδου καρπὸς, καὶ τὸ ἄνθος ἀμάραντον ἔφερε. * ῥίζης γὰρ ἐκπεφύκει τὰ κλήματα, τῆς ἀψευδῶς εἰπούσης· Ἐγὼ τὸν κόσμον νενίκηκα· ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Στέφανος ἐκλαδεύετο, καὶ ἄλλο κλῆμα μαρτύρων ἐβλάστανε.

** ἀειθαλὴ μᾶλλον H. St. * al. ῥίζα.*

Margin notes (left column): ** deuitor tas. al. vneri-beras.* — *Crux Christi naufragij tabula.* — *Religionis ac fidei præstantia.* — *Ioan. 16.33. Ibid. 15. 5. Martyrum sanguis Christianorum semen est Tert. in Apologet. extremo.*

Ἰάκωβος ἀπετέμνετο, καὶ Πέτρος· ἄλλος πάλιν μάρτυς ἀνεφύετο. ἐκεῖνος ἐξεκόπτετο, καὶ * Παῦλον ἄλλο κλῆμα πολύκαρπον ἡ ῥίζα προὔβαλλεν. ἐτρύγητο Παῦλος· καὶ βότρυς ἄλλος μαρτυρίῳ περκάζων, ὁ Θωμᾶς, ἐνεφαίνετο. καὶ πανταχόθεν ἡ ῥίζα τρυγωμένη τῶν τρυγώντων ἐξέφερε τὸν φορὰν ἀπληστότερον καὶ μονιμωτέραν τὴν βλάστησιν. καὶ οἱ μὲν κόπτοντες, κατὰ μικρὸν ἠφανίσθησαν μαραινόμενοι· ἡ δὲ τοῖς καρποῖς διὰ παντὸς βρίθουσα, τὰ πέρατα τῆς γῆς περιέλαβε τοῖς βλαστήμασιν.

* αἰτιάσει.

Nilus homil. III. de [illegible]

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν γʹ λόγου.

Τὸ Προοίμιον.

Ὁ θεῖος τῆς ἀγαθότητος ὄμβρος ἀρξάμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐκχεῖσθαι, πρὸς ἀμήχανον σήμερον δωρεῶν ὑπερήρθη πλημμύραν, καὶ τὰ μεγάλα κατέκρυψε μείζοσιν ἐκείνων. ἦν γὰρ ἐπὶ τὰ πρὸ τῆς παρούσης εὐεργεσίας λαμπρά, ἐπὶ τῆς ἄκρας φιλοτιμίας ἀπόδειξις· Ἀδὰμ ἐκ παρθενικῶν αἱμάτων καινουργούμενος, σωμάτων αἱ νόσοι φυγαδευόμεναι, καὶ ψυχῶν ἐλαυνόμενα τὰ δαιμόνια· λῃσταὶ τὸν ἀρχιλῃστὴν νικῶντες, καὶ θριαμβεύοντες· θάνατος λαμβάνων διάδοχον τὴν ἀνάστασιν. ἀλλ᾽ ἕως μὲν νῦν ταῦτα γέμει τιμῆς καὶ λαμπρότητος· τὸ δὲ νῦν ἑορταζόμενον δῶρον οὐκ ἀνέχεται συγκρίσεως ἐξέτασιν ὑποδέξασθαι. καὶ νικᾷ μὲν ἑαυτὴν ἡ περὶ ἡμᾶς τοῦ πλάσαντος φιλοτιμία, συγκαλλωπίζεται δὲ τῇ νίκῃ καὶ ἃ τὸ πρὶν ἐνίκησεν, οὐδὲν ἔλαττον, ἢ εἴπερ τούτων ἕκαστον τὸν τῆς νίκης ἀνεδήσατο στέφανον. ἡ γηγενὴς φύσις τὴν γῆν ἀφεῖσα, μᾶλλον δὲ φέρουσα, εἰς οὐρανοὺς μετοικίζεται. καὶ τό, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν, τῆς ἀναπλάσεως μᾶλλον ἔργον, ἢ τῆς πλάσεως ἐπιδείκνυται. ἀρχέτυπον τῆς ἀθανασίας ἡ σήμερον ἀναληφθεῖσα μορφή· σκιαγραφία δὲ καὶ προτύπωσις ταύτης, ἡ πρὸς τὴν θείαν εἰκόνα τῆς ἡμῶν δημιουργίας καταβολή. ἔμελλεν ὄνος λαλεῖν· ἵνα μηδεὶς ἀπιστῇ, προελάλησεν ὄφις· παρθένος τίκτει· ἵνα μή σοι ξένον δόξῃ, ἔτικτε πρὸ τούτου ἡ στεῖρα· ἔμελλεν Ἀδὰμ θανάτου κρείττων γενέσθαι· ἵνα μὴ κάμνῃς ἀπιστῶν, ὁ πρῶτος Ἀδὰμ τὰς ὑπὲρ ἀθανασίας δέχεται ψήφους. καὶ τὸν Ἐνὼχ ἔχεις, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡλίαν, τὸ τῆς ἀθανασίας σκιαγραφοῦντας μυστήριον. κατέχει γὰρ τούτους ὁ κτίστης ἐν σώματι, ψυχαγωγῶν τὴν ἐξόριστον φύσιν ὡς καὶ μετὰ τὴν ὑπερόριον φυγὴν πάλιν εἰς τὴν ἀθάνατον ἐπαναγάγοι πολιτείαν. ἡ διαπλεύσαντος πατρὸς ἐπεισελθοῦσα θνητότης, ἀναμαρτήτου παιδὸς εἰς διάλυσιν ἐδεῖτο τῆς τιμωρίας, ἣν ἀναμένειν ἡ φύσις διὰ τοῦ Ἐνὼχ καὶ Ἡλίου διδασκομένη προσεθίζετο. ὅτι σοῦ βουληθέντος, οὐκ ἀποθνήσκει θνητός, Ἐνὼχ μὲν καὶ Ἡλίας διδάσκουσι· καὶ γένοιτ᾽ ἂν δι᾽ αὐτῶν ἀθανασίας ἐλπίς, τοῖς οὔπω θανάτῳ προσομιλήσασιν. νεκροῖς δὲ τίνα ἂν παρέχοιεν οἱ μήπω θανόντες προσδοκίαν ἀναβιώσεως; ἀλλ᾽ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς ἐν οὐρανοῖς βασιλεύῃ, οὗτος τοῖς ἐφ᾽ ἅπασι πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ τῆς ἀθανασίας ἀναμφίβολον δῶρον παρέχεται. διὰ τοῦτο πλάττει τῇ φύσει θεὸς ἀθανασίας ἐκ τῆς φύσεως πρόσωπον, καὶ δείκνυσιν ὑπὲρ φύσιν ἐκ τῆς φύσεως προστάτην τῆς φύσεως. ὁ θανάτου γευσάμενος ἐν οὐρανοῖς ἐκ νεκρῶν ἐνθρονίζεται· ὡς ἂν κάτωθεν ἡ φύσις πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς ἀτενίζουσα,

Iacobus & Petrus amputati sunt: alius rursum martyr excitatur. quo exciso, alium rursus vberē palmitē radix protulit. Vindemia decerptus est Paulus, & alius racemus martyrio maturescens Thomas apparuit, & vndique radix vindemiata fructum tulit vberiorem, & germen durabilius, quam qui vindemiarunt. Etenim qui excindebant paulatim arescentes extincti sunt. Ecclesia vero fructibus omni tempore onusta, fines terræ suis plantis comprehendit. Nilus.

Eiusdem Homilia tertia in idem festum.

PROOEMIVM.

DIVINAE bonitatis imber incipiens hominibus effundi, hodie supra modum auctus est, & magna olim [exhibita] beneficia maioribus hodie obscurauit. Nam erant quidem ante hoc beneficium illustria, & summi amoris signa: Adam è virgineo sanguine nouus factus, corporum morbi fugati, & ex animabus dæmonia eiecta. Latrones principem latronum vincunt, & de eo triumphant: Resurrectio morti succedit. Sed hactenus hæc plena sunt honoris & splendoris, sed donum quod nunc celebramus, non admittit comparationem. Et amor creatoris erga nos vincit seipsum, & vna cum victoria ornatur. & quæ illam vicit, nihilominus quam si horum singula victoriæ coronam reportarent. Terrigena natura terram relinquens, quin potius ferens, in cœlum transfertur. Et hoc quod dictum est: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, magis reformationis, quàm formationis esse videtur. Exemplar immortalitatis est forma hodie assumpta, adumbratio huius & typus est initium creationis nostræ ad imaginem Dei. Loqui debet asinus, ne quis sit incredulus, ante locutus est serpens, Virgo parit. Ne tibi nouum videatur, parit quæ antea sterilis fuit, pariendus erat Adamus morte superior, ne quærendo vt credas defatigeris. Primus Adam accipit sententiam de immortalitate. & Enoch habes, & Eliam, qui immortalitatis mysterium adumbrant. Creator enim hos adhuc tenet in corpore, naturam exsulantem consolans, qui etiam post exilium iterum immortalitati sit illam restituturus. Lapsi parentis quæ irrepsit mortalitas, non peccantis filij in solutionem indiget supplicio, quem exspectare natura per Enoch, & Eliam antea consueuit. Te volente non moritur mortalis, vt Enoch, & Elias me docent, & per illos resurrectionem speramus, quia nondum mortui sunt. Mortui verò, quam quæso præbeant exspectationem resurrectionis ij qui nondum mortui sunt? Sed si quis à mortuis excitatus in cœlo regnat, ille omnibus hominibus certum immortalitatis beneficium dat. Ideò naturæ format Deus immortalitatis è natura faciem, & ostendit supra naturam è natura naturę ducem. Qui mortem gustauit, in cœlo à mortuis collocatur, vt è terris natura ad eū qui in cœlis est respiciens,

Genes. 1. 26.
Num. 22. 28.
Genes. 3. 1.
Luc. 1. 36.
Genes. 5. 24. 4. Reg. 2. 1.

Nicæt. nihil de immortalitate addubitet, videns regem in æternum in cœlis esse natum regnare. Quis potentias Domini enarrabit? Regnat cum diuinitate natura, quæ prius in paradiso nec diuinam vocem audire sustinuit, sed præ timore fugit, & sese occultauit. O Dei erga me bonitatem! Non meminit transgressionis, non recordatur pacti, quod cum serpente malum pepigimus, ingratitudinem hominum non reputat, ipsiusm naturæ non erubescit, sed in barathro mortis iacentem, in ipsis impietatis adytis complectitur inenarrabilibus amoris diuitiis, & illam ex inferorum penetralibus retrahens, vna cum diuinitate sua creator creaturam eleuans, paterno sinui imposuit. Ideo
Ephes.2.6. Paulus clamat: *Conresuscitauit, & consedere nos fecit in cœlestibus.*

μηδὲν * ἐνδιστάξῃ τῇ ἀθανασίᾳ, τὸν ἐξ αὐτῆς ἀϊδίως ἐν οὐρανοῖς βλέπουσα βασιλεύοντα. τίς λαλήσει τὰς δυναστείας κυρίου; συμβασιλεύει ἡ θεότητι φύσις, ἡ πρὶν ἐν παραδείσῳ μηδὲ τῆς θείας φωνῆς τὴν ἀκοὴν στέγουσα, ἀλλὰ τῷ φόβῳ διαδιδράσκουσα καὶ κρυπτομένη. ὢ τῆς περὶ ἐμὲ χρηστότητος. οὐ μνημονεύει τῆς παραβάσεως, οὐ μνησικακεῖ τῆς πρὸς τὸν ὄφιν συνθήματος, τὴν ἀγνωμοσύνην οὐ λογίζεται. τὴν φύσιν οὐκ ἐπαισχύνεται τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς τοῦ θανάτου κειμένοις βαράθροις, ἐν αὐτοῖς τοῖς τῆς ἀσεβείας ἀδύτοις περιπλέκεται ταύτης ἀρρήτῳ φιλανθρωπίας πλούτῳ. καὶ τῶν μυχῶν ταύτην ἀνασπάσας τοῦ ᾅδου, συναναλαβὼν αὐτὴν τῇ θεότητι ὁ πλαστουργὸς τὸ πλαστούργημα, τοῖς πατρικοῖς κόλποις ἐνίδρυσε. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ἐβόα· συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

CCLXXVII.

EXCERPTA EX HOMILIA I. IOANNIS CHRYSOSTOMI

De Spiritu Sancto.

LEGI primam Homiliam Chrysostomi de Spiritu sancto, cuius hoc initium: Heri nobis, ò amatores Christi, pseudochristi à semetipsis loquebantur, non ex lege, non ex Prophetis, sed à proprio suo animo ac impetu: Saluator autem non recessit à lege, non relinquit Prophetas, sed dixit nunc quidem: *Bene*
.Matth.15.7. Ioan.8.17. *prophetauit Isaias*: nunc vero: *Non est in lege vestra scriptum?* & talia infinita. Cum igitur qui venerunt ante Christum, & illius nomen falso sibi imposuerunt, non è sacra Scriptura, sed ex propria vecordia errorem proferrent, dicit Christus: *Ego a me ipso non loquor*, vt illi.
Ioan.14.10. Nam à seipso loqui, est extra sacras litteras loqui, quia verò à seipso loqui, pseudochristorũ & pseudoprophetarum est, dicit Deus per Prophetam Ezechielem: *Non misi illos, à seipsis lo-*
Ezech.13.6. *cuti sunt, & de corde suo dicunt.* Quia igitur pseudoprophetæ à seipsis loquuti sunt, illam suspicionem amoliri volens: (blasphemabat enim ingrata Iudæorum natio, & mundum in errorem trahebat) ideò dixit: Ego à me ipso nõ loquor, sed à lege ac Prophetis: *Omnia quæ-*
Ioan.15.15. *cunque audiui à Patre meo*, in lege, in Prophetis, (in persona carnis hæc dicit, & ad impiam suspicionem tollendam) *vos verò quæcunque*
Ioan.8.44. *audistis à Patre vestro diabolo*: filij enim paternam hæreditatem suscipiunt, & ideo eorum hæredes fiunt, vt idem hic esse videatur, & eodem recidere τὸ ex seipso loqui, & loqui ex patre suo diabolo. Quemadmodum Christus veniens legem & Prophetas impleuit, sic & Spiritus sanctus Euangelium impleuit. Christus veniens confirmauit ea quæ sunt à Patre in lege & Prophetis dicta. Ideo & Paulus dixit: * *Finis legis Christus.* Spiritus
* al. τέλος plenitudo, πλήρωμα. sanctus veniens, Euangelium impleuit. Quæcunque sunt in Christi doctrina, Spiritus implet, quæcunque in lege, Christus. Non
Rom.10.4. quod Pater sit imperfectus, sed quod sit interpres, & perfector eorum quæ sunt Patris.

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ἘΚ ΤΗΣ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος α' ὁμιλίας.

Ἐκ ἐρ[illegible] ἐκ τῆς ἁ. ὁμιλ. περὶ ἁγ. πνεύμ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρώτης ὁμιλίας, ἧς ἡ ἀρχή· Χθὲς ἡμῖν, ὦ φιλόχριστοι, οἱ ψευδόχριστοι ἀφ' ἑαυτῶν ἐλάλουν, οὐκ ἐκ νόμου, οὐκ ἐκ προφητῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδίας γνώμης καὶ ὁρμῆς. ὁ δὲ σωτὴρ οὐκ ἀπέστη νόμου, οὐκ ἐγκατέλειπε προφήτας, ἀλλ' ἔλεγε νῦν μέν, καλῶς εἶπεν Ἡσαΐας· νῦν δέ, οὐ γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· καὶ μυρία τοιαῦτα. ἐπεὶ οὖν οἱ ἐλθόντες πρὸ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἐκείνου περιθέντες ἑαυτοῖς ψευδώνυμον ὄνομα, οὐκ ἀπὸ τῶν ἱερῶν γραφῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας ἀπονοίας τὰ τῆς πλάνης προεβάλλοντο. λέγει ὁ σωτήρ· Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὥσπερ ἐκεῖνοι. τὸ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖν, τὸ ἔξω τῶν ἱερῶν γραφῶν ἐστὶ λαλεῖν. ὅτι δὲ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖν, ψευδοχρίστων ἐστὶ καὶ ψευδοπροφητῶν, λέγει διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ ὁ Θεός· Οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, ἀφ' ἑαυτῶν ἐλάλησαν, ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν φθέγγονται. ἐπεὶ οὖν οἱ ψευδοπροφῆται ἀφ' ἑαυτῶν ἐκήρυττον· ταύτην ἀποδυόμενος τὴν ὑπόνοιαν (καὶ γὰρ ἐδυσφήμει τὸ ἀχάριστον τῶν Ἰουδαίων ἔθνος πλάνον, καὶ πλανᾷν τὸν κόσμον) διὰ τοῦτο ἔλεγεν· Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ ἀλλ' ἀπὸ νόμου, ἀπὸ τῶν προφητῶν· ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός, ἐν νόμῳ, ἐν προφήταις (ἐκ προσώπου δὲ τῆς σαρκὸς ταῦτα λέγει, καὶ εἰς διάλυσιν τῆς δυσσεβοῦς ὑπονοίας:) ὑμεῖς δέ, ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου. τὰ γὰρ τοῦ πατρὸς κλῆρος γίνεται τοῖς παισί· καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἐκείνων γίνεται τῶν κληρονόμων. ὡς ἴσον εἶναι ἐνταῦθα καθορᾶσθαι, καὶ εἰς ταὐτὸν συμβαίνειν, τὸ ἐξ ἑαυτῶν λαλεῖν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν τοῦ διαβόλου λαλεῖν. ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἐλθὼν ἐγένετο πλήρωμα νόμου καὶ προφητῶν· οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα πλήρωμα τοῦ εὐαγγελίου. Χριστὸς ἐλθὼν ἐβεβαίωσε τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ νόμῳ εἰρημένα καὶ προφήταις. διὸ καὶ λέγει Παῦλος· * πλήρωμα νόμου Χριστός. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπελθόν, ἐπλήρωσε τὰ τοῦ εὐαγγελίου· ὅσα δὴ ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίᾳ, τὸ πνεῦμα πληροῖ· ὅσα ἐν τῷ τοῦ νόμου, ὁ Χριστός. οὐχ ὡς ἀτελοῦς ὄντος τοῦ πατρός· ἀλλ' ὡς ἑρμηνευτὴς τῶν τοῦ πατρὸς καὶ τελειωτής.

* τέλος. Rom. 10.4.

ὅπερ δὲ τὸ πνεῦμα διασαφεῖ καὶ διατρανοῖ τὰ τοῦ υἱοῦ. καὶ γάρ φησι, πολλὰ ἔχω ὑμῖν λαλεῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἑξῆς. Ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ οὐ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἀντιφθέγγεται τῷ υἱῷ, ἀλλ' ἀναπληροῖ τὰ τοῦ υἱοῦ, καθ' ὃν τρόπον ὁ υἱὸς τὰ τοῦ πατρός. Ὅτι ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ εὑρήσεις πρὸς τῷ τέλει, διισχυριζόμενον τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ἡ ἀποστολὴ οὔτε τὸν υἱὸν οὔτε τὸ πνεῦμα ἐλάττω ποιεῖ τοῦ πατρός. Ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀποστέλλεται παρὰ τοῦ πνεύματος, καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ, λέγει αὐταῖς λέξεσιν· Ἐὰν σοι δείξω τὸν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀποστελλόμενον παρὰ τοῦ πνεύματος, καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ τί ποιεῖς; ἢ ἀρνῆσαι τὸν Χριστὸν, καὶ * ἀπόλειψον τὰς γραφὰς ἢ δοῦλος ὢν τῶν γραφῶν, ὑπόταξαι ταῖς γραφαῖς. καὶ ποῦ (φησὶν) εἴρηται τοῦτο; ἄκουε τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος Ἡσαΐου· Ἄκουέ μου Ἰσραὴλ ὃν ἐγὼ καλῶ· καὶ ὅλην τὴν περικοπὴν ἐκθεὶς τοῦ χωρίου, μέχρι τοῦ, Καὶ νῦν κύριος ἀπέστειλέ με καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· διισχυρίζεται, τὸν πατέρα ταῦτα εἰπεῖν· ἐκ τῶν προτεταγμένων βεβαιῶν τὸν λόγον, καὶ καθιστῶν· δῆλον, ὡς ὁ πατήρ ἐστι νῦν ὁ λέγων, καὶ ἀποστελλόμενος παρά τε τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ υἱοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ· ὅτι Χριστὸς ἀνατολή. καὶ εἰς τὸ, ἀνέβη καὶ κατέβη. καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παντοκράτωρ ἐστίν.

Ὅτι ὁ θεὸς λόγος, φησὶν Ἰωάννης, τὸν βραχίονα εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐκλαμβάνων τοῦ σωτῆρος καὶ τὴν αὐτοῦ θεότητα. πολλά, φησὶ, σημεῖα ποιήσαντος τοῦ Ἰησοῦ, οὐκ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἡσαΐου· κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; αὐτὸς τοίνυν καὶ δικαιοσύνη· ἐγγίζει γὰρ ἡ δικαιοσύνη μου παραγενέσθαι. αὐτὸς καὶ σωτὴρ, αὐτὸς καὶ βραχίων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος περιλαβὼν ἅπαντα, εἰς ἓν ἀναφέρει, λέγων· Ὃς ἐγενήθη ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ σοφία, καὶ ἁγιασμὸς, καὶ ἀπολύτρωσις. ἰδοὺ ἡμῖν ἀνέτειλεν ἀνατολὴν δικαίαν· ἰδοὺ γάρ φησιν ἀνατελῶ τῷ οἴκῳ Δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν. καὶ βασιλεὺς δίκαιος. μία μὲν οὖν ἡ ἀνατολή· πολλαὶ δὲ αὐτῆς αἱ ἀκτῖνες· φιλανθρωπίας, ἰάσεως, εἰρήνης, δικαιοσύνης· ἀκτῖνες καὶ μυρίων ἄλλων. διὸ καὶ ὁ Δαυὶδ προθεσπίζων ᾖδεν· ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης, ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. αὕτη γοῦν ἡ ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ἀνέτειλε, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς· ἐξ ὕψους μὲν, κατὰ τὴν θεότητα· ἀπὸ γῆς δὲ κατὰ τὴν οἰκονομίαν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ, ὅτι ἑκάστῳ κλίματι ἐφεστήκασιν ἄγγελοι.

Sic Spiritus sanctus explicat & illustrat opera Filij. Etenim ait: *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo: cum autem venerit Spiritus sanctus, docebit vos omnem veritatem &c.* à se ipso non loquitur, non enim contradicit Filio, sed opera Filij implet, vt Filius Patris. In hac homilia in fine inuenies Chrysostomum dicere, missionem neque Filium neque Spiritum minorem facere Patre. Quòd & ipse Pater mittatur à Spiritu, & à Filio, dicit his verbis: Si tibi ostendero factorem cœli & terræ missum esse à Spiritu & Filio, quid facies? vel nega Christum, & dele Scripturas, vel seruus Scripturæ, submitte te Scripturis. Et vbi dicitur, inquit, hoc? Audi Deum per Prophetam dicentem Isaiam: *Audi me Israël quem ego voco*; & cùm integrum locum eousque protulisset: *Et nunc Deus misit me & Spiritus eius.* confirmat Patrem hæc dicere, ex prędictis confirmans hanc orationem, & statuens: Clarum est Patrem nunc loqui, & mitti se à Spiritu & Filio.

Eiusdem ex oratione, Christum esse orientem, & in illud: Descendit & ascendit: *& quòd Spiritus sanctus sit omnipotens.*

DEVS Verbum, ait Ioannes, brachium de dispensatione Saluatoris, & eiusdem deitate interpretans Multa, inquit, signa faciente in populo IESV, non crediderunt in eum Iudæi, vt impleretur quod dixit Esaias: *Domine quis credidit auditui nostro, & brachium Dei cui reuelatum est.* Ipse igitur etiam iustitia: appropinquat enim iustitia mea accedere, ipse Saluator, ipse brachium: ideò & Paulus omnia comprehendens, ad vnum refert, dicens: *Qui factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio, ille nobis protulit exortum militia. Ecce enim, inquit, proferam exortum iustitiæ domus Dauid.* Ipse & rex iustus. Vnus igitur exortus [siue oriens] multi eius fuerunt radij, humanitatis, curationis, pacis, iustitiæ, radij infinitorum aliorum. Ideo & Dauid præuidens cecinit: *Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis, donec auferatur Luna.* Hic igitur oriens ex alto ortus est, & è terra: ex alto quidem, secundùm deitatem: ex terra verò, secundum dispensationem.

Eiusdem in Domini incarnationem Iesu Christi, & quod singulis regionibus Angelus præsit.

SERVIVIT creatura homini, Sol & Luna, stella, mare, terra, & quęcunque in eis sunt, non verò vt digno (etenim præuaricator & reus fuit) sed Deo iubente ei seruire: ne per omnia imago iniuria afficeretur: licet homo præuaricatus fuerit. Omni igitur creatura rebellante, Deus creaturæ mandat non repugnare, sed præbere quidem Solem radios suos,

Ἐδούλευσεν ἡ κτίσις τῷ ἀνθρώπῳ (οὐχ ὡς ἀξίῳ) ἥλιος καὶ σελήνη, ἄστρα, καὶ θάλασσα, καὶ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς· οὐχ ὡς ἀξίῳ δὲ (καὶ γὰρ παραβάτης ἦν, καὶ ὑπόδικος) ἀλλὰ τοῦ θεοῦ δουλεύειν προστάξαντος: ὡς ἂν μὴ ἐξυβρισθῇ διὰ πάντων ἡ εἰκὼν, εἰ καὶ παρέβη. πάσης τοίνυν τῆς κτίσεως στασιαζούσης ὁ θεὸς κελεύει τῇ κτίσει, μὴ ἀφηνιᾶν ἀλλὰ παρέχειν μὲν τὸν ἥλιον τὰς ἑαυτοῦ ἀκτῖνας,

Margin notes: Io. Chrys. — Ioan. 16.12. — * ἀναπαύεται [partly illegible] — Esaie 48.16. — Ibid. 16. — Luc. 1. 78. — Eph. 4. 9. — Isaie 53.1. — 1.Cor.1.30. — Psal. 71.7. — Luc. 1. — Excerpta ex eiusdem Ioan. Chrysost. homilia in Natalem I. Christi, &c. — Pauli [...] Roman. 8. [...] penditur.

Io. Chryso.

mare, pisces & negotiationem, & singulas creaturas, vtilitatem suam & commodum hominibus. Hunc sensum Apostolus explicans dicit: *Nam exspectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est, non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe, & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Hæc eo pertinent, sciaut Deus hominem lapsurum, & creaturam peccatoris imperium detrectaturam, ideirco refrænauit eam, & etiam nolentem, iussitque parere, vt antea, dum legi parendo, regale ac summum imperium exhibebat. Pudebat enim creaturam obnoxio peccatis domino se subiici, & seruire ei, quem seruum peccati esse videret, sed creator iussit transgressorem non abnegare, sed ostendere communis Domini manentem gratiam, & firmum beneficium. Promittens etiam creaturæ, renouato & liberato corrupto & captiuo homine, etiam ipsam renouatum iri, quasi diceret: Cecidit imago, & per lapsum interiit, & per inobedientiam corrupta est. Patere seruire corruptione corrupto, vt quando ipsum renouaro, meam imaginem, corruptum hominem, cum illo & te creaturam renouem, & eadem qua ille afflictam miseria, cum gloria resuscitem. Quid est hoc, hominis dominium fugere creaturam? Dicit enim: *Vanitati subiecta est creatura, non volens*: cui vanitati? A quo enim tempore homo a Deo defecit, vanitas vocatur. Audi canentem Dauidem: *Verumtamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens.* Omnis homo vanus est Deum relinquens, & vanitatem sequens.

Rom. 8. 20.

Rom. 8. 20.

Psal. 38. 8.

Angeli custodes vniuersi.

Constituit Deus Angelos secundum climata orbis vniuersi custodes, vt quod & Moses dicit, a singuli singulas gentes seruent. Constituit verò, vt inanimatas creaturas frænent, Solem, & Lunam, & mare, & terram, & quæcunque in iis sunt, ad seruiendum hominum vsui. Rursum Angeli angebantur seruientes indignis, & pœnæ obnoxiis hominibus: præsertim videndo illos maximum honorem idolis, vni Deo debitum, exhibere. Protulit terra vinum, & aræ libationes accipiebant, alios fructus idolis consecrabant. Ideo Angeli sunt indignati, videntes ea quæ non sunt, coli loco eius qui est. Hinc & alia quæstio, quæ ad Prophetam relata est: *Venit ad illum*, inquit, *Angelus Gabriel, & dixit ei: Daniel serue Dei, ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendum, vt te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, & missus sum vt hæc tibi nuntiarem. Princeps autem regni Persarum restitit mihi, nisi Michael princeps gentis vestræ venisset in adiutorium meum.* Dubitauerit enim aliquis, si Persiæ Angelus præsidens à Deo ordinatus sit. Si verò & Gabriel à Deo missus est, vt populum Israël è captiuitate educeret: quomodo ei Persarum princeps restiterit? Ea quæstio sic solui potest. Mūdus idololatria plenus fuit,

a Vt LXX. habent Deuter. 32. 8. Vulg. sic Constituit terminos populorum, iuxta numerum filiorum Israel.

Dan. 10. 14.

τὴν δὲ θάλασσαν ἰχθῦς καὶ τὰς ἐμπορείας, καὶ ἕκαστον τῶν κτισμάτων τὴν ἐξ ἑαυτοῦ χρείαν καὶ ὠφέλειαν τοῖς ἀνθρώποις. ταύτην ἀπογυμνῶν ὁ ἀπόστολος τὴν ἔννοιαν, φάσκει· Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι. ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. οἷον τι λέγω. ὡς εἶδεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκπεσόντα, καὶ τὴν κτίσιν ἀπαναινομένην πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ἡμαρτηκότος, ἐχαλίνωσεν αὐτὴν καὶ μὴ θέλουσαν, καὶ ἐκέλευσεν ὑπηρετεῖν, ὡς πρότερον, ἡνίκα τὸ βασιλικὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀρχικὸν τὴν ἐντολὴν φυλάττων συνδιεσώζετο. ᾐσχύνετο γὰρ ἡ κτίσις τὸν αἰχμάλωτον τῇ παραβάσει κύριον ἐπιγραφεῖσα, καὶ ἐξυπηρετεῖν αὐτῷ, τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν ὁρῶσα δοῦλον γενόμενον. ἀλλ' ἐκέλευσεν ἡ κτίσις μὴ ἐξαρνεῖσθαι τὸν παραβάτην, ἀλλ' ἐνδείκνυσθαι τοῦ κοινοῦ δεσπότου τὴν ἄφθονον χάριν, καὶ τὸ τῆς εὐεργεσίας ἀμετάθετον. ἐπαγγειλάμενος καὶ τῇ κτίσει ἑαυτοῦ, ἀνακαινιζομένου καὶ ἐλευθερουμένου τοῦ φθαρέντος καὶ αἰχμαλωτισθέντος ἀνθρώπου, ἀνακαινισθήσεσθαι καὶ αὐτήν. ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· Ἔπεσεν ἡ εἰκών, καὶ ἀπώλετο διὰ τῆς παραβάσεως, καὶ ἐφθείρεται διὰ τῆς παρακοῆς· ἀνάσχου δουλεῦσαι τῇ τοῦ φθαρέντος φθορᾷ, ἵνα, ὅταν αὐτὸν ἀνακαινίζω, τὴν ἐμὴν εἰκόνα τὸν φθαρέντα ἄνθρωπον, σὺν αὐτῷ καὶ σὲ τὴν κτίσιν ἀνακαινίσω, καὶ συνθλιβεῖσαν αὐτῷ τῇ ταλαιπωρίᾳ, συναναστήσω τῇ δόξῃ. τί δέ ἐστι τό, τὴν κτίσιν φεύγειν τὴν τοῦ ἀνθρώπου δεσποτείαν; λέγει γὰρ τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις οὐχ ἑκοῦσα ὑπετάγη. ποίᾳ ματαιότητι; ἀφ' οὗ γὰρ ἐξέπεσεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ματαιότης καλεῖται. ἄκουσον ψάλλοντος τοῦ Δαυίδ· πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν, πᾶς ἄνθρωπος, μάταιός ἐστιν, ὁ τὸν θεὸν καταλιμπάνων, καὶ τὰ μάταια μεταδιώκων.

Ἔστησεν ὁ θεὸς ἀγγέλους κατὰ * τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης ἵνα ἕκαστον ἐπιτροπεύειν, ὡς καὶ * Μωσῆς λέγει, ἕως ἑκάστου ἔθνους· ἔστησε δέ, ἵνα τὴν ἄψυχον κτίσιν χαλινώσωσιν, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ θάλασσαν, καὶ γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὑπηρετεῖν τῇ τοῦ ἀνθρώπου ἀπολαύσει. πάλιν οἱ ἄγγελοι ἐξέκοπτο, ὑπηρετούμενοι ἀναξίοις καὶ δίκης ἐνόχοις ἀνθρώποις· μάλιστα, ὁρῶντες αὐτοὺς τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν τοῖς εἰδώλοις ἀνατιθέντας, καὶ ἀνιερουμένας. ἔφερεν ἡ γῆ τὸν οἶνον· καὶ οἱ βωμοὶ τὰς σπονδὰς ἐδέχοντο, τοὺς ἄλλους καρποὺς καὶ τοῖς εἰδώλοις ἀνετίθεντο. διὰ τοῦτο ἐδυσφόρουν οἱ ἄγγελοι, τὰ μὴ ὄντα ὁρῶντες ἀντὶ τοῦ ὄντος τιμώμενα. ἐντεῦθεν * καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα, τὸ εἰς τὸν προφήτην ἀναφερόμενον· Ἦλθε πρὸς αὐτόν, φησίν, ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Δανιὴλ ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ, ἀφ' ἧς ἡμέρας προέθηκας κακῶσαι τὴν ψυχήν σου ἐναντίον κυρίου, εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἀπεστάλην ἀπαγγεῖλαί σοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἀλλ' ὁ ἄρχων τῆς βασιλείας Περσῶν ἀντέστη μοι, εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων τοῦ ἔθνους ὑμῶν ἦλθεν εἰς βοήθειαν. διαπορήσειε γὰρ ἄν τις, εἰ ὁ τῆς Περσίδος ἐπιτροπεύων ἄγγελος, ὑπὸ θεοῦ ἐπιτροπεύειν τέτακται· ὥσπερ δὲ καὶ ὁ Γαβριὴλ ἀνακομίσαι τὸν Ἰσραὴλ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπὸ θεοῦ ἀπεστάλη· πῶς αὐτῷ ὁ τῶν Περσῶν ἄρχων ἀνθίστατο; λυθείη δ' ἂν τὸ διαπορούμενον ὧδε. Ὁ κόσμος εἰδωλολατρείας ἐπεπλήρωτο·

* κλίματα. Ms.
* ἕως ἑκάστου. Ms.

* λέγεται. Ms.

Dan. 9. v. 2.

οἱ δὲ ἄγγελοι, οἱ ἐφεστῶτες τῶν ἐθνῶν, ἠγανάκτουν καὶ ἐθλίβοντο. αἰχμάλωτος δὲ Δανιὴλ, εἰς Βαβυλῶνα μετὰ τῶν ὁμοφύλων ἀπαχθεὶς, τὴν θεογνωσίαν ἐκήρυξεν ἐν ταὐτῷ· καὶ οἱ τρεῖς παῖδες, ὧν τὸ πῦρ εἰς ἐλαφρὰς αὔρας τὴν καυστικὴν δύναμιν ἀμείψαν ἀνέψυξε. διὸ καὶ πολλοὺς τῆς εἰδωλικῆς μεθιστῶντες πλάνης θεοσεβεῖν παρεσκεύασαν (ἐπ' αὐτοῖς.) ὁ μὲν τῆς ἀρχῆς τῶν Περσῶν ἐφεστηκὼς ἄγγελος ἔχαιρεν, ὁρῶν ἐν τοῖς αὐτοῦ μερίσι τὸν Θεὸν ἀντὶ τῶν εἰδώλων λαμβανόμενον. τὸν Ναβουχοδονόσορ ἑώρα, αὐτὸν οὐ καταναγκάζοντα θύειν εἰδώλοις, καὶ ἐσχάταις τοὺς μὴ πειθομένους ὑποβάλλοντα τιμωρίαις, λαμπρῶς θεολογοῦντα, καὶ λέγοντα· Σιδράχ, Μισὰχ, καὶ Ἀβδεναγὼ, οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου· καὶ πολλὰ τοιαῦτα· ἐπεὶ δὲ ὁ μακάριος Δανιὴλ ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ, πληρωθέντων τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν, τῶν ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ * διορισθέντων, ἀναγαγεῖν τῆς αἰχμαλωσίας τὸν Ἰσραὴλ· ἀποστέλλεται δὲ ὁ Γαβριὴλ, μηνύσων αὐτῷ τὴν ἀνάρρυσιν· ἀνθίσταται τῷ Γαβριὴλ ὁ τῆς Περσικῆς ἀρχῆς ἐπιστάτης λυπούμενος ὅτι πάλιν ἡ γῆ, ἧς ἐπεστάτει, τῶν διδασκάλων τῆς εὐσεβείας ἐκεῖθεν ἀνακομισθέντων, εἰς τὴν προτέραν ἐπαναστρέφει ἀσέβειαν καὶ πλάνην. ἀνθίστατο δὲ, οὐ μαχόμενος, ἀλλὰ δικαιολογούμενος· τίς ἡ σπουδὴ, λέγων, τῆς ἀνόδου; τὴν οἰκείαν οἰκῶν πατρίδα ὁ Ἰσραὴλ, καὶ εὐπαθῶν, εἰς εἰδωλολατρείαν πολλάκις ἐξωλίσθησε· νῦν δὲ καθαρῶς εὐσεβεῖ, τὴν ἀλλοτρίαν παροικῶν· καὶ οὐκ εὐσεβεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπεραθλεῖ τῆς εὐσεβείας, πολλοὺς τῶν πεπλανημένων πρὸς τὸν ἀληθινὸν ἐπιστρέφουσι Θεόν. ὅτε οὖν καὶ τοῖς τὴν χάριν δεχομένοις οὐδὲν κατὰ ψυχὴν λυσιτελέστερον ἐπακολουθεῖ, καὶ τοὺς εὐσεβεῖν * δι' αὐτοὺς ἀρξαμένους τὸ ἔσχατον κακὸν ἡ δυσσέβεια πάλιν ὑποχειρίους ποιεῖ· πόσον ἦν ἄμεινον, καὶ τὸν Ἰσραὴλ τῆς τῆς αἰχμαλωσίας μὴ * ἀνάγειν· καὶ τοὺς ἄρτι πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέψαντας τῆς θεογνωσίας, ἐν τῇ αὐτῇ συντηρεῖν εὐσεβείᾳ; ἀπεστάλην, φῄς, τὸν λαὸν ἀποκαταστῆσαι τῇ πατρίδι. ποίᾳ πατρίδι; ἣν οἰκοῦντες ἐμίαινον, θύσαντες δαίμοσι θυσίας, καὶ εἰδώλοις· ἃ καὶ ταῦτα κατηγορεῖ, λέγων Ἱερεμίας· κατὰ ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν οἱ θεοί σου, Ἰούδα· καὶ κατὰ τὰ ἄμφοδα Ἱερουσαλὴμ ἔθυες τῇ Βάαλ; μυρίοις τότε παρὰ Θεοῦ περιεκλύζοντο ἀγαθοῖς, καὶ τῆς κακίας καὶ ἀσεβείας οὐκ ἀνεχώρουν. μυρία νῦν ὑπομένουσι κακὰ, καὶ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀφίστανται· τί ποτ' ἂν ἔσται τὸ τῆς ἐπανόδου κέρδος; αὕτη τοίνυν ἡ ἀντίστασις, οὐ κακοῦ πρὸς ἀγαθὸν (οὐ γὰρ εἶπεν, ἐμάχετο· ἀλλ' ἀνθίστατο. καὶ γὰρ ἐστὶ πολλάκις ἀντίστασις δικαίου πρὸς ἀγαθὸν· ὡς ἀνθίσταται πολλάκις νόμῳ φιλανθρωπία, καὶ φιλανθρωπίᾳ νόμος. ὁ νόμος τὸν ἁμαρτήσαντα κολάζει· φιλανθρωπία πολλάκις βασιλέως τὸν ἁμαρτήσαντα ἐλεεῖ, καὶ ἐξαρπάζει τῆς τιμωρίας:) ὥστε οὐκ ἦν ἡ μάχη οὐκ ἐναντίου πρὸς ἐναντίον, ἀλλὰ συγγενοῦς πρὸς συγγενές· οὔτε γὰρ τὸ δίκαιον ἔξω ἀγαθότητος, οὔτε τὸ ἀγαθὸν ἔξω δικαιοσύνης εὑρίσκεται.

Angeli gentibus præfecti indignabantur & affligebantur. Daniel verò captiuus cum suis contribulibus Babylonem ductus, Dei cognitionem prædicauit: similiter & tres pueri, quibus ignis tanquam suauis aura refrigeratioñ fuit. ideo & multos ab idololatria ad pietatẽ traduxerunt. Angelus igitur Persarum lætatus est videns in sua regione pro idolis Deum coli. Nabuchodonosorem non tam ad idolis immolandum cogere, neque vltimis supplicus non parentes subiicere vidit: sed clare Deum prædicantem & dicentem: *Sidrach, Misach, & Abdenago, serui sunt* DEI *altissimi*, taliaque multa. Cùm igitur beatus Daniel peteret a Deo, impletis septuaginta annis captiuitati præscriptis, vt è captiuitate Israel educeretur: missus est Gabriel, qui Danieli liberationem significaret, restitit Gabrieli dolens Angelus Persarum, quia iterum terra cui præerat, doctoribus pietatis hinc ablatis, ad pristinam impietatem & errorem reuersura esset. Restitit igitur non pugnando, sed iusta dicendo: Quæ reditus, inquit, festinatio? propriam habitans patriam Israël, rebus secundis, sæpius ad idololatriam conuersus est: Nunc verò piè viuit, regionem alienam inhabitans, & non modo pie viuit, sed etiam pro pietate pugnat, multósque errantes ad verum Deum conuertit. Quando igitur & gratiam suscipientibus nihil secundum animam est vtilius futurum, & qui pietatem per illos colere inceperant, in summum malum, qualis impietas est, iterum sunt lapsuri, quantò melius erit Israël è captiuitate non reducere, & ad pietatem reuersos, in ipsa pietatẽ conseruare? Missus, inquis, sum ad restituendum populum in patriam: in quam patriam? quam inhabitantes fœdauerunt, dæmonibus sacrificantes, & idolis. Non hæc accusat Ieremias: *Secundum numerum ciuitatum tuarum erant Dij tui Iuda, & * secundum numerum viarum tuarum Ierusalem posuisti aras confusionis ad libandum Baal.* Infinitis tunc à Deo afficiebantur bonis, & à malitia impietatéque non recesserunt. Multa nunc sustinent mala, & à Deo non recedunt. Quod igitur reditus erit emolumentum? Erat igitur Angeli contentio, non mali aduersus bonum: (non enim dixit Scriptura, pugnauit, sed restitit. Etenim sæpe resistit iustus bono, vt sæpe legi clementia, & vicissim clementiæ lex. Lex peccantem castigat, clementia verò regis erga peccantem commiseratione sæpenumero mouetur, & à pœnis liberat. Hic igitur pugna non aduersarij contra aduersarium, sed cognati contra cognatum, neque enim iustitia extra bonitatem, neque bonitas absque iustitia inuenitur. Creatura, inquit, vt dictum est, molestè ferente & indignante, quod inuita transgressori præbuit vsum, & seruiuit, & Angelis dolentibus ob hominum ingratitudinem, & toto mundo malis afflicto propter inobedientiã (*Viderat enim*, inquit, *Deus terram esse corruptam, omnis quippe caro corruperat viam suam,*

Ὅτι τῆς κτίσεως (φησὶν) ὡς προείρηται δυσχεραινούσης, καὶ ἀγανακτούσης, ἐφ' * ᾧ καὶ ἄκουσα τῷ παραβάτῃ παρεῖχε τὴν χρείαν, καὶ ἐξυπηρέτει· καὶ ἀγγέλων ἀχθομένων ἐπὶ τῇ τῶν εὐεργετουμένων ἀγνωμοσύνῃ· καὶ ὅλου κακωθέντος τοῦ κόσμου διὰ τὰς ἀπειθείας· (καὶ γὰρ εἶδε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρμένη. ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν * αὐτῆς.

Margin notes (left): * Ioco vio m. H. ..; * al. διὰ τοῦ; * ἀναγαγεῖν.; * al. δ.; * libri editi habent ἐπὶ τῆς γῆς.

Margin notes (right): Io. Chrysostomus.; Ierem. 2. 28 & 11. 13.; * Græcè hic est in tuis Ierusalem sacrificabas Baal.; Genes. 6. 12.

1. Chrysostomvs.

non erat creatura talis, qualem initio eam Deus crearat. Non erat stellis cœlum, vt antea splendens sine vlla macula. Non dabat terra vt prius, fructus puros, nec mare, nec aliqua alia creatura. Præuaricator enim in eam ingressus, contaminauit ac fœdauit omnia, blasphemiis Dei omnibus, turpibusque vocibus, & cædibus, mare piratis & latronibus, fontes & fluuios idolis & nymphis statuisque complendo, omnes res conditas in Deos homines formabant. Nihil autem sic creaturam maculat & adulterat, quam si in Deum conflectur. Ideo Saluator mundi venit in illam per carnem, & eandem ab infinitis illis maculis mundatam renouauit, & a longe difficilioribus morbis & affectionibus, quam corporea corruptione liberauit, renouat per primum aduentum creaturam, vt discas eundem esse, qui eam in principio creauit. Non enim alterius est creare, & alterius corruptam instaurare, sed eiusdem vtrumque est sapientiæ & artis. Renouat creaturam priori aduentu, vt credas secundo etiam aduentu eam instauratum iri, & te ante illam renouatum in incorruptibilitatem, perturbationum vacuitatem, & ineffabilem pulchritudinem. Si enim quando volens in infirmitate carnis erat in sudoribus, in doloribus; quando seductor & Samaritanus vocabatur, creaturam ab his tantis ac maximè diuturnis morbis & maculis mundauit, quando veniet iudex viuorum & mortuorum, quando Angelorum infinitis myriadibus stipatus, quando omnium dominator & dominus, quando omnia horrore concutientur & tremeut, quomodo mutatio corruptionis in incorruptibile, non videatur quam facillimè consecutura, Deo digna?

Venit Saluator prædicentibus Prophetis, ne quis putet, quomodo homo à primo proposito & auxilio aberrans, aliud arripuerit, eodem agendum esse Deo. ne igitur quis hoc putet, longo ab hinc tempore Prophetæ illius aduentum prædixerunt, vt ostenderent, Deum non meditando inuenire commodum, sed à principio omnia præuidisse. Nam nos qui em homines meditamur, ac si priori conatu frustremur, ad alium accedimus. Deus vero non sic, sed dedit Legem, Prophetas, & post illa Euangelium, non tempore, quod eder vtile, discens, verum ab initio videns, non aliter potuisse creaturam & in ea hominem fieri, nec manu-duci, neque incorruptionis dignitatem recipere, nisi eo modo, quo ineffabilis prouidentia & humanitas dispensauit.

Si, inquit, Deus præuidit Adam peccaturum, quare eū produxit? Et multæ sunt, & perpulchræ huius dubij solutiones. Dicit itaque Chrysostomus: Non hoc solum aio, quod præsciuit, sed etiam quod lapsum hominem per dispensationem reparaturus esset. Et nō primo quidē sciuit lapsum, nisi etiam præsciuisset resurrectionem. Sciebat eum lapsurum, sed resurrectionē tanquā remedium præparauit, & permisit hominem vsque ad periculum mortis peruenire,

οὐκ ἦν ἡ κτίσις, οἵαν ὑπέστησεν αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς· οὐκ ἦν τοῖς ἄστροις ὁ οὐρανὸς, ὡς τὸ πρὶν, ἄνευ τινος μιάσματος καταλαμπόμενος· οὐκ ἦν ἡ γῆ τοὺς καρποὺς ἀμολύντους, ὡς τὸ πρὶν, ἀναδιδοῦσα· οὐχ ἡ θάλασσα, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἐν τῇ κτίσει. ὁ γὰρ παραβάτης εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ, κατεμίανε καὶ ἀπεμόλυνεν ἅπαντα, τῇ βλασφημίᾳ, τοῖς αἰσχροῖς ῥήμασι, τοῖς φόνοις, τὴν θάλασσαν τοῖς πειραταῖς καὶ λῃσταῖς· τὰς πηγὰς καὶ ποταμοὺς τῇ εἰδωλολατρείᾳ, νύμφαις καὶ δαίμοσιν ἀνάπτοντες αὐτά. πᾶσα πως ἀνθρώποις ἡ κτίσις εἰς θεοὺς ἀνεπλάττετο. οὐδὲν γὰρ κτίσιν οὕτω μιαίνει καὶ κιβδηλεύει, ὡς τὸ θεοποιεῖσθαι αὐτήν. διὰ ταῦτα εἰσῆλθεν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου διὰ σαρκὸς ἐν αὐτῇ· καὶ ταύτην τῶν μυρίων τούτων ἀπαλλάξας μιασμάτων, ἀνεκαίνισε· καὶ πολὺ χαλεπωτέρων ἢ σωματικῆς διαφθορᾶς ἐλευθερώσας αὐτὴν νοσημάτων καὶ παθῶν· ἀνακαινίζει διὰ τῆς προτέρας παρουσίας τὴν κτίσιν, ἵνα μάθῃς, ὅτι αὐτός ἐστιν, ὁ καὶ ἀπ' ἀρχῆς αὐτὴν δημιουργήσας. οὐ γὰρ ἄλλου μὲν κτίζειν, ἄλλου δὲ διαφθαρεῖσαν ἀνακαινίζειν· ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἑκάτερον σοφίας καὶ τέχνης. ἀνακαινίζει τὴν κτίσιν κατὰ τὴν προτέραν ἐπιδημίαν· ἵνα μηδεμία σοι χώρα καταλειφθῇ ἀπιστίας, ὡς κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ἀνακαινισθήσεται· καὶ σὺ πρὸ αὐτῆς εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς ἀπάθειαν, εἰς ἄφατον καλλονήν. εἰ γὰρ, ὅτε ἦν ἑκὼν ἐν ἀσθενείᾳ σαρκὸς ἐν ἱδρῶτι, ἐν πάθεσιν ὁ Χριστὸς, ὅτε πλάνος καὶ Σαμαρείτης ἐσυκοφαντεῖτο, τὴν κτίσιν ἐκάθαρε τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων καὶ πολυχρονιωτάτων παθῶν καὶ μιασμάτων· ὅταν ὡς κριτὴς ζώντων ἔρχηται καὶ νεκρῶν, ὅταν μυριάσιν ἀγγέλων δορυφορούμενος ταῖς μακραῖς, ὅταν πάντων δεσπόζων καὶ κύριος, ὅταν πάντα φρίττῃ καὶ τρέμῃ: πῶς ἡ ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταβολὴ (κατὰ) τὸ ῥᾷστον ἔχουσα καθορᾶται καὶ τὸ ἀκόλουθον καὶ θεοπρεπές;

Ὅτι προλέγεται ὁ σωτὴρ προκηρυττόντων τῶν προφητῶν, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἄνθρωπος τῆς προτέρας διαμαρτὼν ἐπιβολῆς καὶ βοηθείας ἐπὶ δευτέραν ἔρχεται, οὕτω καὶ ὁ Θεός· ἵνα οὖν μή τις ὑπονοήσῃ τοῦτο, ἄνωθεν προέλεγον οἱ προφῆται τὴν παρουσίαν αὐτοῦ· ἵνα δείξωσιν, ὅτι Θεὸς οὐ σκεπτόμενος εὑρίσκει τὸ συμφέρον, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς προεῖδεν ἅπαντα. ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι σκεπτόμεθα· καὶ ἐὰν ἀποτύχωμεν τῆς προτέρας πείρας, ἐπ' ἑτέραν μεταβαίνομεν. ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἔδωκε νόμον, προφήτας, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ εὐαγγέλιον· οὐ χρόνῳ τὸ συμφέρον μεταμαθών· ἀπ' ἀρχῆς δὲ εἰδὼς, ὡς οὐκ οἷόν τε ἄλλως, τὴν κτίσιν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἄνθρωπον οὔτε γενέσθαι, οὔτε παιδαγωγηθῆναι, οὔτε τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἀξίωμα ἀναλαβεῖν, εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ἡ ἄφατος πρόνοια καὶ φιλανθρωπία ᾠκονόμησεν.

Ὅτι φασὶν, εἰ προῄδει ἁμαρτήσειν τὸν Ἀδὰμ ὁ Θεὸς, τί καὶ παρήγαγεν αὐτόν; καὶ πολλαὶ μέν εἰσι καὶ πάγκαλοι τοῦδε τοῦ ἀπορήματος ἐπιλύσεις. λέγει δ' οὖν καὶ ὁ θεόσοφος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὅτι οὐ τοῦτο μόνον φημὶ, ὅτι προῄδει· ἀλλ' ὅτι καὶ πεσόντα ἀναστήσει αὐτὸν διὰ τῆς οἰκονομίας. καὶ οὐ πρότερον εἶδε τὴν πτῶσιν, εἰ μὴ προεπενόησε τὴν ἀνάστασιν. ᾔδει ὅτι πεσεῖται, ἀλλὰ προκατεσκεύασε τῆς ἀναστάσεως φάρμακον· καὶ συνεχώρησεν εἰς πεῖραν ἐλθεῖν θανάτου τὸν ἄνθρωπον,

a Rom. 8. 22.

Matth. 27. v. 63. Ioan. 8. 48.

1. Thess. 4. v. 16.

Iudæ v. 14.

Luc. 24. v. 44.

Hebr. 1. v. 1.

συμφώνως τῷ ἁγίῳ Μεθοδίῳ πα... [illegible]

ἵνα μα-

ἵνα μάθοι τίνος μὲν ἀπολαύει δι' ἑαυτὸν, τίνος δὲ τῇ τοῦ πλάσαντος χάριτι. ᾔδει προσούμενον τὸν Ἀδὰμ, ἀλλ' ἔβλεπεν ἐξ αὐτοῦ προελευσόμενον τὸν Ἄβελ, τὸν Ἐνὼς, τὸν Ἐνὼχ, τὸν Νῶε, τὸν Ἠλίαν, τοὺς προφήτας, τοὺς θαυμαστοὺς ἀποστόλους, τὴν εὐγένειαν τῆς φύσεως, τὰ ἀσκητικὰ τῶν μαρτύρων, καὶ ζητοῦντα τὴν εὐσέβειαν [illegible]. εἶδε ταῦτα· καὶ ποῦ ἦν καλὸν; ποῦ δὲ δίκαιον; ποῦ δὲ [illegible]; [ἵνα] τις τι μέλλει εἰς αὐτὸν [illegible] ἁμαρτάνειν, τοῦτον μὴ ἀγαγεῖν ἐκ μὴ ὄντος; καὶ τοσούτων ἀνθρώπων, ὧν οὐκ ἦν καθ' ἕνα ἄξιος ὁ κόσμος, φθάσαι ἀνακόψαι. καὶ ἀφανίσαι προδιαβάλλοντα τοσαύτην τῆς φύσεως βλάστησιν καὶ καλλονήν· καὶ κατ' αὐτῆς ἐπαφεῖναι τὴν ἐκείνου καὶ ὀργήν· καὶ τότε τὸν [illegible] ἁμαρτίαν ὕστερον ἐληλυθότα, οὔτε ἡμαρτηκότος οὔτε ἁμαρτεῖν * μεμελετηκότος * [illegible] μήπω ὑποστάντος; εἰ γὰρ σωφρόνων ἐστὶν ἀνθρώπων, τὸ μελετήσαντα [illegible] ἁμαρτῆσαι, μὴ ἁμαρτήσαντα δὲ, μὴ εἰς [illegible] εὐθύνας ἁμαρτημάτων [illegible], τὸν μηδὲ μελετήσαντα ἐξαμαρτῆσαι, τὰς τῶν ἡμαρτηκότων ἀπαιτεῖν δίκας, καὶ τὸ χαλεποῦ [illegible]· τὸ ἁμαρτημάτων; πῶς γὰρ ἡ χαλεπὸν, ἀθετῆσαι δεσποτικῆς ἐντολῆς; οὐκ ἀνίατον [illegible], τῆς ἀγαθῆς φιλανθρωπίας τὸ πλατύνον καὶ τὸ προσκαλεῖσθαι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπάνοδον; [illegible] ὁ πρωτόπλαστος, ἐδείκνυτο ἂν τὸ θεῖον [illegible] ἁμαρτήσοντα κολάζον, καὶ τῆς ὕστερον ἀνακλήσεως καὶ σωτηρίας ἀποστεροῦν, καὶ τοσούτων ἀνθρώπων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἔρημον τὴν κτίσιν ἀποφαῖνον.

Ὅτι, τοῦ θείου Παύλου εἰπόντος, [illegible] αἱρετικοί φησι μὴ νοήσαντες, [illegible] ποίας κτίσεως λέγει, εἰς κτίσμα τὸν υἱὸν οἱ ἀνόητοι καταβιβάζουσι. διττὴ γὰρ ἡ κτίσις· ἡ μὲν γὰρ ἐστιν, ἡ γεγενημένη, ἡ δὲ, ἡ ἀνακαινιζομένη. αὐτὸς γὰρ πάλιν Παῦλος βοᾷ· εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις. ἵνα δὲ * λαμπρῶς δηλώσῃ, ὅτι τῆς ἀνακαινισθείσης κτίσεως λέγει πρωτότοκον τὸν Χριστὸν, ἐπάγει, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσι πρωτεύων. πρῶτος ὢν τῶν ἀνακαινιζομένων, τῶν εἰς ἀφθαρσίαν καλουμένων, τῶν ἐκ νεκρῶν * ἐγηγερμένων, [καὶ * προσμενόντων.] πρῶτος, οὐ κατὰ τὴν θεότητα (ἄπαγε· ὕβρις γὰρ θεοῦ, τὸ καλεῖσθαι πρῶτον τῶν κτισμάτων, ὃς ἀρρήτῳ λόγῳ καὶ ἀνεπινοήτῳ ὑπεροχῇ πάσης ὑπερήνεγκαι καὶ [illegible] ἵδρυται κτίσεως·) ἀλλὰ πρῶτος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀρχηγὸς ἡμῖν γεγονὼς τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταστοιχειώσεως. εἰ γὰρ καὶ Ἠλίας τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἤγειρε, καὶ Ἐλισσαῖος τὸν τῆς Σωμανίτιδος, καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ τεταρταῖον τὸν Λάζαρον ἐξανέστησεν· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν ἐξανέστη. πάλιν γὰρ αὐτῶν ὁ θάνατος ἐκυρίευσε. Χριστὸς δὲ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει· ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνων, οὓς κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἀναστήσει. ὢ κακῆς καὶ ἀσεβοῦς ὑμῶν γνώμης. ἦλθεν ὁ Χριστὸς πρὸς ἡμᾶς, ἔδωκεν ἡμῖν τὸ αὐτοῦ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβε τὸ ἡμέτερον σῶμα, καὶ τὸ συνάλλαγμα προῆλθε, καὶ λαβὼν ἡμῶν τὸ φύραμα ἀνύψωσεν αὐτὸ, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός· καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη τὴν εὐεργεσίαν ὑβρίζει. ἔλαβε παρ' ἡμῶν τὸ πλάσμα, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός.

[Margin notes, Greek column: * al. μεμελετηκότος. — * al. [illegible]. — * λαμπρῶς H.St. — * al. ἐγηγερμένων.]

videret, eo quod sua culpa consequatur, & quid per Creatoris gratiam. Sciuit fore vt Adam caderet; sed vidit ex illo proditurum Abel, Enos, Enoch, Noe, Eliam, Prophetas, ad mirandos Apostolos, nobilitatem naturæ, vidit Martyrum nubes, diuinitus motas, pietatem dessudare. Vidit hæc: & vbi erat honestas, vbi iustitia, vbi dignum opus Deo? Propterea quod vnus erat peccaturus, ideone ex nihilo illum producere non debuit? & tot hominum, quorum nec vno dignus erat mundus, fructum amputare, & delere tam lectus tantum germen generis humani & florem, & contra illud subornare iram ac [illegible] cum post peccaturus, tum neque peccauit, neque peccare cogitarit, quippe nondum existens. Si enim prudentum virorum est non ab eo pœnas exigere, qui peccare quidem cogitarit, nondum tamen peccarit, quomodo Dei esset ab eo, qui ne meditatus quidem sit peccare, pœnas peccatorum exigere, [illegible] huic [illegible] tunc egit peccata? (quomodo enim non graue relinquere Domini præceptum?) non vero incurabile medicinali [illegible] clementiæ, primum hominem ad pristinam reuocaturi dignitatem. itaque si non productus fuisset primus parens quod peccaturus erat, cerneretur Deum punire nondum peccantem, & posteriore vocatione & salute priuare, & creaturam tot tantisque viris orbam ostendere. Io. Chr. [illegible] Martyres.

Cum dicat B. Paulus: *Primogenitum omnis Creaturæ*, hæretici, inquit, non intelligentes de qua creatura loquatur, ad creaturam filium ipsi insipientes retrudunt. Duplex enim est creatura, vna quidem facta, altera renouata. Paulus namque iterum clamat: *Si qua in Christo noua Creatura*, vtque manifeste ostendat se dicere Christum esse primogenitum creaturæ renouatæ, addit *primogenitum ex mortuis*, vt sit in omnibus primus. Primus renouatorum, ad incorruptionem vocatorum, ex mortuis resuscitatorum, & suscitandorum. Primus non secundum deitatem (Apage contumelia enim est in Deum, vocari illum primum creaturarum, qui ineffabili verbo, & incomprehensibili excellentia super omnes creaturas ascendit sedetque.) sed primus est secundum humanitatem, princeps factus resurrectionis nostræ, & mutationis ex corruptione in incorruptionem. Si enim Elias filium viduæ excitauit, & Elisæus filium Sunamitidis, & Saluator quatriduum Lazarum excitauit; sed nemo eorum ad incorruptionem, & immortalitatem excitatus est, iterum enim eos mors postea oppressit. Christus verò surgens e mortuis, non amplius moritur, nec mors amplius illi dominatur, sed neque illis quos in secundo suo aduentu excitabit. O malam & dementem vestram opinionem! Venit Christus ad nos: dedit nobis spiritum suum sanctum, & assumpsit corpus nostrum, & contractus præcessit, & induens nostram humanitatem exaltauit illam, & constituit illam in dextera Patris: & ingratitudo beneficium contumelia afficit. Accepit a nobis figmentum, & constituit illud in dextera patris.

[Margin notes, Latin column: Colos. 1.15 — Duplex creatura. — 2. Cor. 5.17. — Colos. 1.18. — 3. Reg. 17.21. 4. Reg. 4.34. Ioan. 11.39. — Rom. 6. — Ephes. 1.20. 1. Cor. 2.12.]

o.Chryso.

Accepimus ab illo spiritum, & iniuriam facimus, in creaturarum & seruorum ordinem illum redigentes.

Deprecatio differentiæ. Petitio quidem dicitur, quando Deum aliquis rogat, rei cuiusdam gratia; precatio vero quando Deum laudat; gratiarum actio, quando quis, pro acceptis beneficiis gratias agit Deo; * ἐντυχία. * intercessio vero, quando quis contra iniquos accedit ad Deum, vocans eum ad vltionem. Intercedere vero non est, inquit, supplicare, sed interrogare, & responsum accipere. Dicit Deus ad Eliam: Quid te hic, Elia? respondet Propheta interrogatus: *Zelo zelatus sum pro Domino exercituum, quia dereliquerunt partem Domini filij Israel, &c.* (3.Reg.19.10.) non est hic petitio, sed interrogatio & responsio, & intercessio [vel, interpellatio] fit ex vtroque. Et vnde id manifestum? Paulum dicentem audi: *An nescitis in Elia quid dicit scriptura, quemadmodum interpellat Deum aduersum Israel.* (Rom.11.3.) Igitur ἔντευξις non est δέησις. Sed hæc Chrysostomus. Oportet vero adhuc subtilius differentias dictorum nominum perpendere, & considerare, vt non solum satis idonea sint quæ plebi dicantur; sed & eorum, qui eas voces volent acrius excutere, reprehensionem & iniuriam effugiant.

Ex oratione, quod antiqui Testamenti vnus sit Legislator, & in vestes Sacerdotum Exodi 28. & de Pœnitentia.

Rom.1.16.17. AIt Paulus: *Non enim erubesco Euangelium, Iustitia enim Dei in eo reuelatur.* Quomodo igitur Iustitia Dei in illo reuelatur, Quomodo? cum prima lex Iudæis solis data sit, licet alij homines eiusdem existerent naturæ & originis, Euangelium vero omnibus æqualiter gentibus, merito in illo Iustitia Dei reuelatur, & iustitiæ Euangelium vocatur. In veteri igitur testamento non erat vocatio iusta, non enim similiter omnes vocabat & illuminabat, sed solos Iudæos. Non erat igitur iusta, sed dispensatio præparans viam iustitiæ: non dico hanc iustam, illam verò iniustam, sed illam viam huius & præparationem. Putabant Iudæi sibi solis etiam Euangelium datum iri, quemadmodum Legem, sed exspectatio præter spem euenit, ideo & Dauid dicit: *Suscepimus Domine misericordias in medio * populi tui.* (Psal.47.10. * Aliàs vulg. templi.) Deinde: *Secundum nomen tuum Deus sic & laus tua.* Non solum in medio populi tui, sed etiam in fines terræ; & vt ostendat quod misereri finium terræ iustitiæ sit, addit: *Iustitia plena est dextera tua.*

Ps.29.1.96.1. *Dominus regnauit*, inquit, Quomodo *Dominus regnauit*? an quasi nouam capiens dignitatem regni? Nam si dixisset, *Dominus regnat*, æternam Domini potestatem ostendisset. dicens vero: *regnauit*: dispensationem per carnem dicit, per quam natura nostra iugo diaboli, peccati, mortis excusso, creatorem cognouit, vt verum regem, largitorem incorruptionis, resurrectionis. Nuncium igitur lætum adfert Dauid iis, qui à peccato, morte, diabolo olim regebantur,

ἐλάβομεν ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ὑβρίζομεν, ἐν * κτίσμασι καὶ δούλοις αὐτὸ καταλέγοντες. (* κτίσματι H. δὲ.)

Ὅτι, φησί, δέησις μὲν λέγεται, ὅταν τις τὸν Θεὸν ἀξιοῖ εἰς πρᾶγμα· προσευχὴ δὲ, ὅταν ὑμνῇ τὸν Θεόν· εὐχαριστία δὲ, ὅταν τις ὑπὲρ ὧν ἔπαθε, χάριν ἀνθομολογῇ τῷ Θεῷ. ἐντυχία δὲ, ὅταν τις κατὰ τῶν ἀδικούντων ἐντύχῃ τῷ Θεῷ, προσκαλούμενος αὐτὸν εἰς ἐκδίκησιν. Ὅτι δὲ τὸ ἐντυγχάνειν οὐκ ἔστιν ἱκετεύειν, ἀλλ' ἐρωτᾶν καὶ ἀπόκρισιν δέχεσθαι· λέγει ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἡλίαν· τί σὺ ἐνταῦθα Ἡλία; ἀποκρίνεται ἐρωτηθεὶς ὁ προφήτης· Ζηλῶν ἐζήλωκα κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἑξῆς. καὶ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα δέησις, ἀλλ' ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις· καὶ γέγονε τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἔντευξις. καὶ πόθεν δῆλον; Παύλου λέγοντος ἄκουσον· Οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ. οὐκοῦν ἡ ἐντυχία οὐκ ἔστι δέησις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος. δεῖ δ' οὖν ἔτι λεπτομερέστερον τὰς διαφορὰς τῶν εἰρημένων ὀνομάτων διασκέψασθαι, καὶ ὅπη θεωρῆσαι· ὥστε μὴ τῷ πλήθει μόνον ἱκανὰ εἶναι λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεινοτέροις διακωδωνίζειν ταῦτα βουλομένοις, ἀνάλωτα καὶ ἀνεπηρέαστα διαμένειν.

Ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι παλαιᾶς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως· καὶ περὶ μετανοίας.

ΟΤι φησὶν ὁ Παῦλος· Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον, δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται. πῶς οὖν δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται; πῶς; ἐπειδὴ ὁ πρότερος νόμος Ἰουδαίοις μόνοις ἐδίδοτο, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῆς αὐτῆς ὑπαρχόντων δημιουργίας καὶ φύσεως· τὸ δὲ εὐαγγέλιον πᾶσιν ὁμοτίμως τοῖς ὁμοφυέσιν· εἰκότως ἐν αὐτῷ δικαιοσύνη Θεοῦ ἀποκαλύπτεται, καὶ καλεῖται δικαιοσύνης εὐαγγέλιον. ἐν τοίνυν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ οὐκ ἦν ἡ κλῆσις δικαία· οὐ γὰρ ὁμοίως πάντας ἐκάλει καὶ ἐφώτιζε, τοὺς Ἰουδαίους δὲ μόνους. οὐκ ἦν οὖν δικαία, ἀλλ' οἰκονομία, προοδοποιοῦσα ὁδὸν τῇ δικαιοσύνῃ· οὐ λέγω ταύτην δικαίαν, κἀκείνην ἄδικον· ἀλλ' ἐκείνην ὁδὸν ταύτης, καὶ προκατασκευὴν ταύτης. ὑπελάμβανον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῖς δοθήσεται μόνοις, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος· ἐξέβη δὲ παρ' ἐλπίδας ἡ προσδοκία· διὸ καὶ Δαυὶδ λέγει· Ὑπελάβομεν, ὁ Θεὸς, τὸ ἔλεός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου. εἶτα· Κατὰ τὸ ὄνομά σου, ὁ Θεὸς, οὕτω καὶ ἡ αἴνεσίς σου· οὐχὶ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου μόνον, ἀλλ' ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ἵνα δείξῃ, ὅτι τὸ ἐλεῆσαι τὰ πέρατα τῆς γῆς, δικαιοσύνης ἐστὶν, ἐπάγει· Δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου.

Ὁ κύριος [φησὶν] ἐβασίλευσε. πῶς ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἆρ' ὡς πρόσφατον λαβὼν τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα; εἰ μὲν γὰρ εἶπεν· ὁ κύριος βασιλεύει· τὴν ἀΐδιον αὐτοῦ ἐμήνυσεν ἐξουσίαν· εἰπὼν δὲ, ἐβασίλευσε· τὴν διὰ σαρκὸς αὐτοῦ οἰκονομίαν λέγει, δι' ἧς ἡ φύσις ἡμῶν τὴν ἐπικράτειαν τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας, τοῦ θανάτου ἀποσεισαμένη, ἐπέγνω τὸν πλάστην, τὸν ὡς ἀληθῶς βασιλέα, τὸν χορηγὸν τῆς ἀφθαρσίας, τῆς ἀναστάσεως. εὐαγγελίζεται τοίνυν ὁ Δαυὶδ τοῖς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ὑπὸ τοῦ θανάτου, ὑπὸ τοῦ διαβόλου πάλαι βασιλευομένοις,

ὅτι ὁ ζυγὸς ἐκεῖνος συντέτριπται, τὸ κράτος λέλυται, καὶ βασιλεύει πάντων ὁ κύριος. ὡς καὶ αὐτὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔφη· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πρὶν δὲ, ἐβασίλευσεν ἡμῶν ὁ θάνατος καὶ ἡ ἁμαρτία. Ἐβασίλευσε γὰρ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως, καὶ ἑξῆς. καὶ ὁ σωτὴρ περὶ τοῦ διαβόλου· Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐμερίσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ. ὥστε ἐβασίλευε πρὸ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ γένους ἡμῶν ὁ σατανᾶς. ἀλλὰ καὶ ἡ ἁμαρτία. λέγει γὰρ πάλιν Παῦλος· Ὥσπερ γὰρ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι· οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσει διὰ Χριστοῦ. Ὁ κύριος ἐβασίλευσε (τὸ ταυτῆς ἁμαρτίας τὸ κράτος, τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου) ἐκεῖνο ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ ἡ φύσις ἡ γηΐνη, ἡ ποτὲ πλανωμένη, νῦν δὲ δεδοξασμένη· ἡ ποτὲ ἐν τάφοις, νῦν [δὲ] ἐν θρόνοις.

Ὅτι ἦσαν οἰκονομίας μὲν τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ, ἀλλ' οὐκ ἀρεσκείας θεοῦ προηγουμένης εὐδοκίας καὶ τύποι τῶν μελλόντων, καὶ σκιαί, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ τὰ πράγματα. καὶ ἔστιν ἰδεῖν ἐν αὐτοῖς τὰ μὲν τύπους, ἀλλὰ δὲ πράγματα. οἷον οὐ πάντως ἀρέσκεται ὑακίνθῳ, καὶ πορφύρᾳ, καὶ κοκκίνῳ καὶ βύσσῳ (ψυχῆς γὰρ ἐπιζητεῖ καθαρότητα, οὐ σωμάτων ἄνθος καὶ λαμπρότητας) ἀλλ' ἐν ταῖς σωματικαῖς εὐπρεπείαις τὴν εἰκόνα τῶν ἀρετῶν διαγράφει. εἰ γὰρ ταῖς στολαῖς ἐκείναις ὡς ἀληθῶς ἠρέσκετο· πῶς τὸν Μωϋσέα πρὸ τοῦ Ἀαρὼν οὐκ ἐνέδυσεν· ἀλλ' ἣν ἐκεῖνος οὐκ ἐνεδύσατο, ταύτῃ τοὺς ἱερέας ἐκόσμησε; καὶ Μωϋσῆς μὲν οὐκ ἠλείφθη ὕδατι, ἐλοῦτο δέ; ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἦν ταῦτα προηγούμενα τῷ θεῷ. ὅτι τῷ τελείῳ πρὸς κόσμον ἀρκεῖν αὐτή· καὶ ὅτι ταῦτα τύποι ἦσαν τῆς ἀρετῆς, [ἀλλ'] οὐκ ἀρετή.

Ὅτι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, φησίν, ἔφερεν ὁ ἀρχιερεὺς τιάραν· διότι τὸν προχειριζόμενον ὑπὲρ πάντων κεφαλὴν [ὑπὸ] τῇ κεφαλῇ ἔχειν τὴν ἐξουσίαν ἔδει, καὶ εἰδέναι, ὅτι κεφαλὴ τῶν ἄλλων προβαλλόμενος, καὶ αὐτὸς ὑπὸ κεφαλὴν ἔστι τὸν κοινὸν ἁπάντων δεσπότην καὶ ἐξουσιαστήν. ἀπολελυμένη γὰρ αὐθεντία καὶ αὐτόνομος, ἀφόρητος ἐστὶ καὶ χαλεπή. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ χάριτι οἱ ἀρχιερεῖς χειροτονούμενοι, τὸ εὐαγγέλιον ἐπὶ κεφαλῆς δέχονται· ἵνα μάθῃ ὁ χειροτονούμενος, ὅτι τὴν ἀληθινὴν τοῦ εὐαγγελίου τιάραν λαμβάνει, καὶ ὅτι εἰ καὶ τῶν ἄλλων ἱερουργεῖται κεφαλή, ἀλλ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τούτοις τελεῖ τοῖς νόμοις (ἐπὶ τῶν ἄλλων κρατῶν, καὶ πάντων κρατεῖται). ἀλλ' ἡ μὲν τιάρα τὴν ἐξουσίαν ἐτύπου, ἣν τε αὐτὸς εἶχε τοῦ λαοῦ, καὶ ὑφ' ἣν αὐτὸς ἀνεῖχετο τοῦ θεοῦ.

Τὸ δὲ πέταλον τὸ χρυσοῦν, ἐν ᾧ τὸ ὄνομα ἐκεκόλαπτο τοῦ θεοῦ, ἐπέκειτο μὲν τῷ στήθει, φυλακῆς δὲ ἐπεῖχε τύπον τῶν [τῆς] καρδίας κινημάτων· καὶ ὡς δεῖ ταῦτα [καὶ] καταρρυθμίζειν τῇ πρὸς τὸ θεῖον νεύσει καὶ ἀναφορᾷ.

Ἐπὶ δὲ τῶν ὤμων σμαράγδου λίθοι δύο, ἔχοντες τὰς ἓξ φυλὰς ἐντεῦθεν, καὶ τὰς ἓξ ἐντεῦθεν· οὗτοι δὲ σύμβολον ἦσαν τῆς ὄψεως τῆς ἀρχιερατικῆς. ἔχει γὰρ ἡ τοῦ σμαράγδου λίθος καὶ χλωρότητα εὐπρεπῆ, καὶ καθαρότητα διαυγῆ, κατόπτρου δύναμιν ἀποφαίνουσα. καὶ γὰρ δεῖ τὸν ἱερέα καὶ ἀσκήσει νήφειν, καὶ τὸν βίον τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὥσπερ κάτοπτρον παρέχειν. ἐπὶ τῶν ὤμων δὲ ἡ σμάραγδος· ἐπειδὴ πράξεως ἐστὶ σημεῖον. ἡ γὰρ πρακτικὴ δύναμις τῶν ὤμων ἤρτηται.

quod iugum illud contritum, imperium solutum sit, & omnibus Dominus dominetur, vt ipse quoque post resurrectionem dixit: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra*, prius vero dominata est nobis mors, & peccatum. Regnauit enim mors ab Adam vsque ad Moysen & cætera. & Dominus de diabolo. *Si Satanas Satanam eiciat, diuisum est regnum eius.* Itaque regnauit ante aduentum Christi super genus humanum diabolus, mors & peccatum. Dicit enim iterum Paulus: *Quemadmodum regnauit peccatum in mortali nostro corpore, sic & gratia regnabit per Christum. Dominus regnauit*, (inuicta est victoria diaboli, peccati, & mortis) exultet igitur terra, natura terrestris, olim errans, nunc vero gloriosa, olim in sepulcris, nunc in thronis.

Dispensationis erant plurima in veteri testamento, non autem satis Deo placebant, rerum futurarum figuræ, & vmbræ, sed non res ipsæ, & est videre in illis alias quidem figuras, alias vero ipsas res. Veluti non omnino placent Deo hyacinthus, purpura, & coccus, & byssus. (Deus enim requirit animarum puritatem, non corporis florem aut nitorem) Sed corporea elegantia tamquam virtutum depingit. Si enim vere stolis illis acquiescebat, quomodo Moysen ante Aaron nō induit, & ea qua ipse non vestiebatur, illā sacerdotibus attribuit? Et Moses quidem aqua ablutus non est, sed lauit. Quamobrem? vt discas, non hæc Deo potiora esse, & perfecto ad sui ornatum sufficere virtutem, & hæc fuisse typum Virtutis, non ipsam virtutem.

In capite, inquit, ferebat Pontifex tiaram, quia caput omnibus designatum oportuit capite habere potestatem, & scire, quod creatus caput aliorum, & ipse sub capite sit communi omnium Domino & principe. Absoluta enim auctoritas, nec cuiquam subiecta imperio, intolerabilis est & difficilis. Ideo in Lege gratiæ, qui Pontifices maximi sunt, Euangelium in capite recipiunt, vt electus intelligat, quod veram Euangelij tiaram accipiat, & tametsi aliorum caput constituatur, legibus tamen iisdem subiiciatur, & aliis imperanti Lex imperet. Sed tiara potestatem designabat, quam ipse in populum habebat, & qua ille Deo tenebatur.

Aurea vero bractea, in qua Dei nomen exaratum erat, in pectore erat, custodiam designans cogitationum cordis, & quod oporteat has aptare ad Dei nutum & referre.

In humeris erant Smaragdi duo, quorū alter hinc sex tribus, totidem alter cōtinebat. Erant autem typus aspectus sacerdotalis: habet enim Smaragdus & viriditatem egregiam, & claram puritatem, instar speculi actitans. Itenim oportet sacerdotem & pia exercitatione sobriū esse, & vitam subditis suam tanquam speculum virtutum ostendere. Erat vero in humeris, quod actionum signum est, smaragdus. Actionis enim potentia ab humeris dependet,

Io. Chrysost.

Matt. 28.

Rom. 5. 14. & Matth. 12. 26

Rom. 5. 21.

Psal. 96. 1.

Sacerdotii vestes. Exod. 28.

Tiara

Lamina aurea.

Smaragdus

περὶ τῶν πετάλου τοῦ ἀρχιερέως.

[illegible] Χειροτονουμένων.

περὶ τοῦ χρυσοῦ πετάλου.

περὶ τῶν [illegible] Exod. 28. 9.

Ideo & Deus ad Hierusalem loquitur: *Dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti, filia vaga, quia creauit Dominus nouum super terram.* Etenim manus & humeros ad actione scriptura accommodat, vt quando de Dauide loquitur, *& in intellectu manuum suarum deduxit eos.* Inerant vero * Logio in pectore duodecim etiā lapides impositi, qui duodecim tribus significabant. Et vide, supra quidē, & in humeris vna erat natura lapidū smaragdus, infra vero & in pectore duodecim. Quo significatur, Antea quidem ab vna omnes prodiisse natura: progressu vero temporis, diuersis opinionibus diuisos esse & hoc quidē tribuit opinioni, illud vero naturæ. Infra vero in fimbria sacerdotis, quæ dicitur ora, aurea mala, & punica, & campanulæ dependebant. Et quomodo hæc, prima ratione Deo vt diximus, placerent? Sed in vestitu & habitu sacerdotis virtutes effinxit, infra flores & fructus, virtutum opera, cuiusmodi sunt Eleemosyna, Iustitia, & humanitas, & chorus reliquarum ipsis affinium.

Non mutabis verba Dei viui. In Patrem & Filium, & Spiritum sanctum baptizatus es, quid tollis nomina viua, & introducis nomina cogitationum tuarum, dicens; ingenitum, genitum, semper exsistens, & non semper exsistens. Deús ne hæc inania verba toleret? Vnum verbum vt mutaret, Propheta olim de vita periclitatus est: Et vide emphasim exigui verbi. Verba Prophetarum vocarunt quidam per ignorantiam Domini * onus. Dicit Dominus per Esaiam: *Si igitur interrogauerit te populus iste, vel Propheta aut Sacerdos dicens, quod est onus Domini? dices ad eos, quia vos Domini onus estis. Proiciam quippe vos, & relinquam, ne dicatis onus.* Vnum verbum ne mutetur, minatur Deus, & tu totam doctrinam commutans, putas te manus Domini effugiturum.

Eiusdem in illud: *Sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur.*

VEnit à Patre Christus ad homines legatus [mactatus legatus est] & tunc pacem fecit. Sed legati venientes, & dona ferunt, & dona accipiunt. Quod igitur donum tulit, & quod accepit? nouum donū, quia & nouus Legatus. Tulit nobis donū corpus & sanguinem suum: & quid à nobis accepit? Fidem. Et quid pro illa nobis dat? Gratiam. Credidimus nos, ille gratiam dedit, soluta est [ira &] odium. Cum venit legatus ad aliquam gentem, non dignatur cum aliquo paupere aut plebeio loqui, sed statim ad Regem accedit. Hic vero legatus cum venit, statim cū meretrice, latrone, telonario, & Magis locutus est. Vides legati benignitatem? Non enim ad vnum & alterum venit, sed ad communem naturam, & venit carne nostra indutus, ne pura diuinitate accedens bestiam terreat.

Ex eadem Homilia in dictum Apostoli: *Si qua ergo in Christo noua creatura: vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua.*

IVdæi & gentes dicunt: quid gloriatur Paulus dicens: *Vetera transierunt, ecce facta*

διὸ καὶ ὁ Θεὸς πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ λέγει· Θὲς τὴν καρδίαν σου ἐπὶ τῶν ὤμων σου, θύγατερ ἠτιμωμένη, ὅτι Κύριος κτίζει σε εἰς σωτηρίαν. καὶ γὰρ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ὤμους, εἰς πράξεις ἡ γραφὴ λαμβάνει. ὡς ὅταν λέγει περὶ τοῦ Δαυίδ· καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς. ἐνῆσαν δὲ τῷ λογίῳ τῷ ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ οἱ δώδεκα λίθοι ἐνηρμοσμένοι, τὰς δώδεκα φυλὰς ὑποδηλοῦντες. καὶ ὅρα, ἄνω μὲν καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων μία ἦν φύσις τῶν λίθων ὁ σμάραγδος· κάτω δὲ, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους, οἱ δώδεκα. αἰνιττομένου τοῦ λόγου ὅτι ἄνωθεν μὲν ἐκ μιᾶς ἅπαντες προήλθομεν φύσεως. περιιόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαφόροις γνώμαις ἐμερίσθημεν· καὶ τὸ μὲν δίδωσι τῇ γνώμῃ, τὸ δὲ τῇ φύσει. ὑπὸ δὲ τὸ κράσπεδον τοῦ ἱερέως, τὸ λεγόμενον λῶμα, ἄνθη ῥόαι, καὶ ῥοΐσκοι χρυσοῖ, καὶ κώδωνες ἀπῃωροῦντο. καὶ πῶς ἂν εἴη θεῷ ταῦτα κατὰ πρῶτον λόγον ἀρέσκοντα; ἀλλ' ἐν τῷ σχήματι τοῦ ἱερέως ἐφῆκεν ἐξεικονίζεσθαι τὰς ἀρετάς. κάτω ἄνθη καὶ καρποὶ, τὰ τῆς ἀρετῆς κατορθώματα, ἅτινά ἐστιν ἐλεημοσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ φιλανθρωπία, καὶ τῶν ἄλλων ὁ σύστοιχος αὐταῖς χορός.

Ὅτι, φησὶ, μὴ μετάβαλε ῥήματα θεοῦ ζῶντος· εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθης, τί ἀναιρεῖς τὰ ὀνόματα τὰ ζῶντα, καὶ εἰσάγεις * ὀνόματα λογισμῶν, γέννημα, λέγων, καὶ ἀγέννητον, καὶ γεννητὸν, ὂν ἀεὶ καὶ μὴ ὂν ἀεί. τούτων ἀνέχεται θεὸς τῶν ματαίων ῥημάτων; ἓν ῥῆμα ἵνα μεταβάλῃ, προφήτης ποτὲ ἐκινδύνευσεν ἀπολέσθαι. καὶ βλέπε τὸ ῥήματος μικροῦ ἀκριβολογίαν. τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν τινὲς ἐκάλουν ὑπὸ ἀπειρίας λῆμμα κυρίου. λέγει ὁ θεὸς διὰ * Ἡσαΐου· ἐὰν ἐρωτήσῃ σε ὁ λαὸς, ἢ ὁ ἱερεὺς, ἢ ὁ προφήτης, καὶ εἴπῃ σοι, τί τὸ λῆμμα; εἰπὲ αὐτοῖς, ὅτι τὸ λῆμμα κυρίου ὑμεῖς ἐστέ. λήψομαι γὰρ ὑμᾶς λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς, ἵνα μὴ λέγητε λῆμμα. ἓν ῥῆμα ἵνα μὴ μεταποιηθῇ, ἀπειλεῖ ὁ θεός· καὶ σὺ ὁ λόκληρον δόγματος ἀκρίβειαν διαστρέφων, νομίζεις διαφυγεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας;

Ἐκ τοῦ, εἰς τὸ Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.

ΟΤι ἦλθε παρὰ τοῦ πατρὸς (φησὶν) ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πρεσβευτὴς [ἐσφάγη ὁ πρεσβευτής] καὶ τότε γέγονεν ἡ εἰρήνη. ἀλλ' οἱ πρέσβεις ἐρχόμενοι, καὶ δῶρα φέρουσι, καὶ δῶρα λαμβάνουσι. ποῖον οὖν ἧκε φέρων δῶρον, καὶ ποῖον ἀντέλαβε; παράδοξον τὸ δῶρον, ὡς καὶ ὁ πρεσβευτὴς παράδοξος. τὸ αἷμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον, τὸ σῶμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον. καὶ τί παρ' ἐμοῦ ἔλαβε δῶρον; πίστιν. καὶ τί ἀντ' αὐτῆς μοι παρέσχε; χάριν. ἐπίστευσα ἐγὼ, ἐχαρίσατο ἐκεῖνος· ἐλύθη ἡ ἔχθρα. ὁ πρεσβευτὴς ὅταν ἔλθῃ πρὸς ἔθνος, οὐκ ἀξιοῖ τινὶ τῶν ἀγοραίων ἢ πενήτων διαλεχθῆναι· ἀλλ' εὐθὺς τῷ βασιλεῖ προσέρχεται. οὗτος δὲ ὁ πρεσβευτὴς ἦλθε, καὶ εὐθέως πόρνῃ καὶ λῃστῇ, [καὶ] τελώνῃ, καὶ μάγοις διελέχθη. εἶδες πρεσβευτοῦ φιλανθρωπίαν; οὐ γὰρ πρὸς ἕνα καὶ δεύτερον ἦλθεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν κοινὴν φύσιν· καὶ ἦλθε, τὸ ἐμὸν περιβεβλημένος ἱμάτιον, ἵνα μὴ γυμνῇ τῇ θεότητι παραγινόμενος φοβήσῃ τὸ θηρίον.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου· Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα.

ΟΤι φασὶν οἱ ἑλληνισταὶ καὶ ὁ ἰουδαΐζων τί κομπάζει Παῦλος, λέγων· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέ-

* al. ὅτι ὁ ἔχεις.

[illegible] γονε καινὰ τὰ πάντα. εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· ἐγὼ γάρ φησι καινὸν οὐδὲν βλέπω. οὐ γὰρ ἔχεις ὀφθαλμοὺς, ἵνα ἴδῃς ταῦτα. δεῦρο, καὶ ποιήσω σοι ὀφθαλμοὺς καὶ ὁρᾷς, καὶ σὺ ποιεῖς ὀφθαλμούς; ναί. καὶ δημιουργὸς εἶ; [illegible] πάνυ. σὺ ἀποκρίνῃ μοι; οὐχί. οὐκοῦν ποιήσω ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος; οὐκ ἀλλὰ τὸ μεῖζον, τῆς διανοίας. καὶ ποιεῖς μοι ὀφθαλμοὺς, μάλιστα. [illegible] ἔχεις; ναί. πῶς, εἰπέ μοι; ὅταν ἀπέλθῃς εἰς ναὸν, καὶ ἴδῃς ἐκεῖ ξόανον γυμνὸν, λίθον ἄφωνον, καὶ εἴπῃς, οὗτος ὁ θεός ἐστιν· ἆρα ὀφθαλμοὺς ἔχεις; μὴ γὰρ ὄφελός τι τῶν [illegible] ὀφθαλμῶν [illegible]· ὁρᾷς, ὅτι χρείαν ἔχεις, ἵνα ποιήσω σοι ὀφθαλμούς, ἵνα τὸν λίθον σὺ ἴδῃς λίθον, καὶ τὸ ξύλον, ξύλον. ὀφθαλμοὺς ἔχεις, ὅταν ἴδῃς ξύλον, καὶ προσκυνήσῃς,* ὅπερ ἂν λαβὼν ἐγὼ αὐτὸ καύσω, ἆρα ἔχεις ὀφθαλμοὺς, τὸ καιόμενον θεὸν ὀνομάζων; ὅταν τὰ πάθη θεοποιῇς, ὀφθαλμοὺς ἔχεις; μέθυσε ὁ ἄνθρωπος, καὶ [illegible], καὶ καταγελᾶται, καὶ γίνεται ἀντὶ ἀνθρώπου ἄλογος. σὺ δὲ λέγεις ἡ μέθη, θεός ὁ Διόνυσος· ἡ κλοπὴ, θεὸς ὁ Ἑρμῆς. ὁρᾷς, ὅτι χρεία σοι ὀφθαλμῶν; ὁ νόμος τὰ πάθη κολάζει· καὶ σὺ ταῦτα θεοποιῶν οὐκ αἰσθάνῃ; εἰ βούλει δὲ, πρόσεχε, ὅπως γέγονε πάντα καινά. κτίσις ἐν τῇ γραφῇ λέγεται οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγή· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τῶν ὄντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολή. ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, τοῦτ' ἔστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐργάσασθαι. κτίζεται καὶ ὅταν τὸν πονηρὸν [illegible], καλεῖν [illegible] κτίζειν, περὶ [illegible] ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολή. καὶ ἄκουσον τοῦ Δαυὶδ λέγοντος. ἐπειδὴ γὰρ ἦν αὐτὸς καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐκτισμένη, ἐρρυπώθη δὲ τῇ μοιχείᾳ καὶ τῷ φόνῳ, καὶ πρὸς διαφθορὰν κατεφέρετο· [illegible] τὸν θεὸν, καὶ λέγει· Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεός. οὐχ, ὅτι πρότερον οὐκ εἶχε καρδίαν, οὐδὲ περὶ τῆς οὐσίας τῆς καρδίας λέγει· ἀλλὰ περὶ τῆς κατασκευῆς αὐτῆς ἀρίστης πολιτείας. ἰδοὺ τοίνυν κτίσις λέγεται, οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς οὐσίας διαφθαρείσης εἰς τὸ βέλτιον μεταβολή. οὕτω κτίζεται σώφρων ἡ πόρνη· οὕτως ἐλεήμων, ὁ ἅρπαξ· οὕτω μεταβάλλεται εἰς πρόβατον ὁ λύκος· καὶ ὁ ἱέραξ, εἰς περιστεράν. διὸ κτίσις διὰ τοῦτο καὶ τὸ λουτρὸν, κτίσμα λέγεται, τὸ λουτρὸν λέγω τῆς παλιγγενεσίας.* ἀποδυσάμενοι γάρ φησι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον* ἐνδυσάμενοι δὲ τὸν νέον, τὸν* ἀνακαινούμενον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. ὁρᾷς [illegible] ὅτι ἐστὶ καινὴ κτίσις. τί γάρ μοι ὄφελος. ἐὰν γένηται οὐρανὸς καινὸς, καὶ γῆ καινή· ἐγὼ δὲ ταῖς ἁμαρτίαις παλαιῶμαι; οὐρανὸς οἶκός ἐστιν· ἐγὼ δὲ διαιτώμενος ἐν αὐτῷ, καὶ νοσῶν. ἐὰν ἰατρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρρωστοῦντος εἰσέλθῃ, καὶ τῆς οἰκίας φροντίσας λάβοι, λευκάνῃ δὲ τοὺς τοίχους καὶ χρυσογραφῇ τὸν ὄροφον, ἀφεὶς αὐτὸν αὐτοῦ ἄνθρωπον, ἆρα ἴσασιν τὸν νοσοῦντα, τί τῆς οἰκίας καλλωπίζεις; βοήθησον τῷ κειμένῳ. καὶ ὁ Χριστὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐν ᾧ κατακείμενος εὗρε τὴν φύσιν ἡμῶν [καὶ] νοσήσασαν· καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν αὐτῆς ἅπαντα δέχεται τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀνακαινίζει καὶ ἀνορθοῖ τὴν φύσιν. τί οὖν τὸν ἰατρὸν μέμφῃ, ὅτι μὴ ταῦτα ποιεῖ τὸ Χριστὸν δὲ πάλιν [illegible] μέμφῃ [illegible] ποιεῖ, ὅτι ταῦτα ποιήσεται παρῆλθε τὰ ἀρχαῖα· οὕτω γέγονε τὰ πάντα καινά· οὕτω καινὴ κτίσις. καὶ μυρία ἄν τις τοιαῦτα ἐπισυνάψῃ.

* ἀποδυσάμενοι [illegible]
* ἐνδυσάμενοι [illegible]
* ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα edit.

funt omnia noua. Si qua in Christo noua creatura. Ego vero, inquit, nihil nouum video. Non enim habes oculos, vt videas hæc. accede huc, & faciam tibi oculos? Et vides, & tu facis oculos? Ita. Et creator es? omnino. Tunc demens es? nequaquam. Igitur facies oculos corporis? nequaquam, sed maius aliquid, Oculos mentis. & facis mihi oculos? Ita. Non enim habeo? nequaquam. Tu vero habes? Ita. Quomodo, dic mihi? Cum venis in templum, [illegible] signum [illegible], [illegible] dixeris, hic Deus est, [illegible] oculos habes? Non enim [illegible] utilitas aliqua [illegible] externorum, [illegible] opus est, vt faciam tibi oculos, vt videas [illegible], & lignum, [illegible] oculos habes, quando vides lignum, [illegible] ego [illegible] accipiens comburam, num habes oculos, [illegible] Deum quod exustum est, vocans? Quando affectus & * perturbationes Deos efficis, oculos ne habes? Ebrius est homo, & [illegible], & irridetur, & ex homine fit bestia. Tu vero dicis, ebrietas Deus Bacchus est. Furtum Deus Mercurius. Vides ne [illegible] egere te oculis? Lex affectus punit, & hos tu Deos facere non vides? Si autem vis attende, quomodo facta sunt omnia noua. Dicitur in Scriptura, creatio non solum creatio [illegible] prod[illegible], sed etiam [illegible] aliquo [illegible]. Creauit Deus cœlum, hoc est, e nihilo fecit. Creat & [illegible] malum [illegible], [illegible] vero creatio est rerum mutatio in melius. Et audi Dauidem dicentem. Cum enim erat ipse, & cor eius creatum, sordibus vero adulterij & cædis maculatum est, & ad corruptionem ferebatur, prouocat Deum dicens: *Cor mundum crea in me Deus.* Non quod prius cor non habuerit, nec de cordis substantia loquitur, sed de meliori eius conditione. Ecce igitur creatio dicitur, non solum eorum, quæ e nihilo producta sunt, sed etiam corruptæ naturæ in melius mutatio. Sic creatur munda ipsa adultera; sic misericors [illegible] raptor; sic mutatur in ouem lupus, [illegible] columba [illegible] vultur. [illegible] creatio. Ideo & lauacrum creatio dicitur, lauacrum, inquam, regenerationis. *Exuentes enim,* inquit, *veterem hominem, & induentes nouum eum qui renouatur secundum imaginem eius, qui creauit illum.* Vides igitur nouam esse creaturam. Quid enim mihi prodest, si fiat cœlum nouum, & terra noua, ego vero in peccatis meis [illegible]? Cœlum domus est, ego vero habito in ea [illegible]. Si quando [illegible] in domum ægrotiue [illegible], & [illegible] habita, [illegible] parietes, [illegible]; nonne [illegible], bone vir cura ægrotum, quid domum exornas? [illegible]. Christus venit in hunc mundum, in quo decumbentem naturam meam inuenit, & ægrotantem, & ad eam sanandam omne subit certamen, & renouat instauratque naturam. Quid igitur [illegible] tu reprehendis, qui non illa facit, Christum vero reprehendis, quod hæc faciat? Sic transierunt antiqua, sic facta sunt noua omnia, sic noua creatura, & alia multa similia quis conceret.

* Al. * [illegible] Dii [illegible]

Psal. 50. 11.

Luc. 7. 37.

A. 9. 1.

Colos. 3. 9.

Ἱερουσαλήμ· καὶ ἀφεὶς τὴν διήγησιν, οὐρανῷ καὶ γῇ διαλέγῃ. ἀφῆκας τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῖς ἀλόγοις στοιχείοις προσδιαλέγῃ. ναί φησιν, ἐπειδὴ τῶν ἀλόγων ἀλογώτεροι γεγόνασιν οἱ λογικοί. καὶ οὐ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διότι μέλλων ὁ Μωσῆς εἰσάγειν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ προορῶν τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, οὕτω πως φησίν· Ἄκουε οὐρανέ, καὶ λαλήσω· προσεχέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον Ἰουδαῖοι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ὁ Μωυσῆς· ὅτι ἐὰν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἐγκαταλίπητε κύριον τὸν θεὸν, διασκεδασθήσεσθε εἰς πάντα τὰ ἔθνη. ἦλθε τοίνυν Ἡσαΐας, ἔμελλεν ἡ ἀπειλὴ περατοῦσθαι. οὐκ ἠδύνατο καλεῖν Μωσέα, τὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐδὲ τούς ποτε ἀκηκοότας· λοιπὸν τὰ στοιχεῖα καλεῖ, ἅπερ διαμαρτυρόμενος αὐτοῖς ἐκάλει καὶ ὁ Μωϋσῆς. καίτοι γε ἐκεῖνος ἐδύνατο καὶ τὸν Ἀαρὼν καλεῖν εἰς μαρτυρίαν, καὶ πολλοὺς ἄλλους· ἀλλὰ διὰ τοῦτο (φαίη ἂν) οὐκ ἐκάλεσα τούτους, ἐπειδὴ παρ᾽ ἔμελλον ἐκεῖνοι τελευτᾶν, καὶ μὴ παρεῖναι μάρτυρες. ἐπεὶ δ᾽ αὖθις παρανομίαν ἐξέκλινεν ὁ Ἰσραήλ, διὸ τὰ μένοντα στοιχεῖα εἰκότως εἰς μαρτυρίαν καλῶ. οὕτω καὶ Ἡσαΐας ποιεῖ· οὐ διὰ τὰ εἰρημένα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ διαλεχθεὶς τοῖς Ἰουδαίοις, εὗρεν αὐτοὺς μὴ ἀκούοντας αὐτοῦ, ἐπὶ τὰ στοιχεῖα στρέφεται, καὶ μάρτυρας παραλαμβάνει αὐτά. Ἄκουε οὐρανέ, σὺ γὰρ τὸ μάννα ἤνεγκας· ἐνωτίζου γῆ, σὺ γὰρ τὴν ὀρτυγομήτραν ἔδωκας. ἄκουε οὐρανέ, τὰ γὰρ ὑπὲρ φύσιν αὐτοῖς ἐχορήγησας· ἄνω καθ᾽ ὃν τρόπον ἐστερεώθης ἔμεινας, καὶ μίμησιν οὐχ ὑπερεῖδες ἅλωνος. ἐνωτίζου γῆ σὺ γὰρ κάτω εἶ, καὶ τράπεζαν αὐτοῖς παρέθηκας αὐτοσχέδιον. διὰ τοῦτο καὶ ἕτερος προφήτης ὁρῶν τὸν βασιλέα μαινόμενον, τὸ εἴδωλον λατρευόμενον, τὸν θεὸν ὑβριζόμενον, τοὺς ἄλλους ἐπτηχότας· πρὸς οὐδένα τούτων ποιεῖται (τὸν) λόγον, ἀλλ᾽ ἀποστραφείς· Ἄκουσον (φησὶν) θυσιαστήριον, ἄκουσόν μου. τί οὖν λίθῳ προσδιαλέγῃ; ναί φησιν, ἐπειδὴ λίθου ἀναισθητότερος ὁ βασιλεύς. ἄκουσον θυσιαστήριον, τάδε λέγει κύριος. καὶ εὐθέως ἐσχίσθη τὸ θυσιαστήριον, ἐῤῥάγη, καὶ ἐξέχεε τὴν θυσίαν. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἤκουσεν, ἀλλ᾽ ἐκτείνει τὴν χεῖρα ὁ βασιλεὺς τὸν προφήτην ἁρπάσαι βουλόμενος. ὁ δὲ θεὸς τί ποιεῖ; ἐξήρανεν αὐτοῦ τὴν χεῖρα· οὐ ξηραίνει δὲ αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς τὴν χεῖρα, ἵνα τῷ τοῦ λίθου πάθει σωφρονέστερος γένηται. * ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν ἄνευ τῆς εἰς αὐτὸν κολάσεως σωφρονισθῆναι· ἀλλ᾽ ἐπειδή, φησίν, ὁ λίθος ἐσχίσθη, καὶ σὺ οὐ διορθώθης, ἐπὶ σὲ τὴν δικαίαν ὀργὴν ἐπιστρέφω.

* al. ἐβούλετο.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἄσωτον, καὶ εἰς μετάνοιαν, καὶ εἰς τὸ ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, καὶ εἰς τὸν λῃστήν.

Ὅτι τὸ τάγμα τῶν δικαίων οὐ βούλεται εἰς ἑαυτὸ ἁρπάσαι τὴν ἐξουσίαν τῶν κτισμάτων, ἀλλ᾽ ὑπὸ τὴν τοῦ πατρὸς πρόνοιαν θέλει κεῖσθαι τὰ τῆς οἰκονομίας. διὸ καὶ ἡ παραβολὴ τὸν νεώτερον εἰσάγει, λαβόντα τὴν πατρικὴν οὐσίαν, εἰς χώραν ἀποδημῆσαι μακράν. τὸ δὲ μῆκος, οὐ σταδίοις διετείνετο, ἀλλὰ τρόποις * ἐξετοπίζετο. καὶ γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, μακρὰν γίνεται θεοῦ οὐ τόπῳ, ἀλλὰ τρόπῳ. λαβὼν δὲ τὴν οὐσίαν τὴν πατρικήν, ἀπώλεσεν αὐτήν, ἀσώτως ζῶν. ἔλαβεν ἥλιον εἰς ἀπόλαυσιν, καὶ τὸ δῶρον ὡς θεὸν προσεκύνησεν. ἔλαβε πηγὰς εἰς τρυφήν, καὶ τὸ δῶρον ἐθεοποίησεν. ἠγνόησε τὸν χαρισάμενον, καὶ τὸ χάρισμα ὑπερεδόξασεν:

* al. ἐξετοπίζετο.

Io. Chry.

Ierusalem: & omissa narratione, cum terra & cœlo loqueris. Homines relinquis, & cum brutis elementis loqueris. Ita, inquit; cum homines ipsis brutis magis sint facti irrationabiles, & non ideo solum, sed etiam quia Moses ducturus illos in promissionis terram, & præuidens futura, sic ait: *Audi cœlum & loquar, attende terra verba oris mei.* Testor vobis, inquit Moses, Iudæi, cœlum & terram, quia cum veneritis in terram promissionis, & reliqueritis Deum vestrum, in omnes gentes dispergemini. Venit igitur Isaias, minæ erant cessaturæ. Non potuit vocare Mosem, iam mortuum, nec qui aliquando audiuerunt: elementa tandem vocat, quæ etiam in testimonium ipsis Moses vocarat, & quanquam ille potuit Aaronem etiam vocare in testimonium, & alios multos, sed ideo (diceret) illos non vocaui, quandoquidem illi erant morituri, neque testari poterant. Cũ vero Israel præuaricatus sit, ideo adhuc durantia elementa merito in testimonium voco. Sic & Isaias facit, non modo propter ea quæ diximus, sed etiam postquam cum Iudæis locutus, vidit illos sibi non attendere, ad elementa se cõuertit, & testes sibi assumit. *Audi cœlum.* Tu enim manna pluisti. *Inclina autem tuam terra.* Tu enim coturnices dedisti. Audi cœlũ, nã illis ea quæ supra naturam dedisti. firmum mansisti, quomodo te Deus firmauit, & imitationẽ areæ non despexisti. Attende terra, tu enim infra eras, & mensam illis subito apposuisti. Ideo & alius Propheta videns regem insanientem, idolum colentem, Deúmque contumeliis afficientem, alios timentes: nullum horum alloquitur, sed conuersus ait: *Audi altare, audi me*, cur lapidi loqueris? certe inquit, cum minus quam lapis rex sentiat, *Audi altare, hæc dicit Dominus*, & statim diuisum est altare, & fractum, & effudit hostiam. Homo autem non audiuit, sed Rex manum suam extendit, cupiẽs Prophetam comprehendere. Deus verò quid fecit? manum eius arefecit, non autem arefecit manum à principio, vt ille ruptura lapidis fieret prudentior. Cupiuit enim eum sine castigatione sapere. cum, inquit, discissus sit lapis, & tu non emendaris te, iustam in te iram conuerto.

Deut. 32. 1.

Exod. 16. 13. 14.

3. Reg. 13. 1.

Ex oratione in prodigum, in pœnitentiam, in lignum scientiæ boni & mali, & in latronem.

AGmen iustorum nõ vult in se rapere potestatem creaturarũ, sed quæ sũt dispẽsationis, Patris prouidentię subiecta esse. Ideo etiã parabola iuniorẽ introducit, accepta paternã hęreditate, proficiscentẽ in regionẽ lõginquam. Sed lõgitudo stadiis non determinatur, sed moribus circumscribitur. Etenim peccator non tam loco remotus est, quam moribus. Accepta itaque bona paterna, perdidit prodigè viuendo. Accepit Solem ad perfruitionem, & donum vt Deum adorauit. Accepit fontes ad delicias, & donum Deum fecit. Ignorauit donantem, & donum supra modum coluit.

Luc. 15. 11.

Io. Chrysost. Eadem creatura, sed non omnibus eodem modo conspicua. Paterna substantia ille quidem rectè vsus est, hic vero abusus. Ordo autem hic & ibi, tametsi diuersus, pius pulchritudinem videt cœli, & inde Creatorem laudat: *Videbo enim cælos opera digitorum tuorum*: Vidit impius, & ad creatorem sensum non conuertit: sed persistens in pulchritudine cœli, creaturam esse Deum imaginatus est. Pius non iniuria it facit creaturæ, sed Domino adorationem tribuit. Honorat creaturam, sed vt conseruam, non auferens autem cultum creatori, præstat creaturæ: laudat artificium, sed artificis gloriam illi non attribuit, impius vero bene quidem vidit, sed malè adorauit, & omnem ordinem inuertit.

Psal. 8.4.

Sæpe Scriptura Diabolum vocat draconem & serpentem tortuosum.

Diabolus cur dictus.

IDeo & Saluator dicit: *Ecce dedi vobis potestatem ambulandi super serpentes, & scorpiones*. Et ne reptilia intelligas, subiecit, *& super omnem virtutem inimici*. Diabolus draco & serpens est, non tanquam mali radix, vt Manichæi dicunt, sed vt princeps dæmonum, & auctor illis factus defectionis.

Luc. 10.19.

Manichæorum error.

Ex adhortatione ad pœnitentiam.

DE illo qui dixit: *Destruam horrea mea, & maiora faciam*, sententiam à Deo latam, in memoriam homines reuocantes ipsi vobis, aperite thesauros vestros, & date eleemosynas, facite vobis thesauros indeficientes in cœlo, vt Dominus iubet, qui futiles diuitias è fœnore & iniustitia colligitis, *facite vobis amicos de mammona*, vt Dominus imperat, *vt cum vos dereliquerint, recipiant vos in æterna tabernacula*.

Luc. 12.18.

Luc. 16.9.

*Ex oratione * in terræmotum, & Lazarum, & diuitem.*

* Integram hanc de terræ motu concionem conuertit nuper P. Fronto Ducæus Societ. Iesu, Burdigalæ, Anno 1604.

NOn cesso dicere, etsi non audiar. Medicus sum, medicamenta appono, præceptor sum, monere iussus sum. Et nemo se emendat? Quid hoc rei est? sed ego nihilo minus mercedem accipio, & hoc incredibiliter dixi. Fieri enim non potest in tanta hominum multitudine vt nemo se emendet. Audio, inquit, indies, & non facio: audi, etsi non facias. Ex auditione enim factum oritur, etsi non facias, pudefies ob peccatum, etsi non facias, mutas sententiam, etsi non facias, condemnas teipsum, quod non facias. Accusare enim se, principium est emendationis. Quando dicis, hei mihi audiui, & non facio. illud, *hei mihi*, initium est mutationis in melius.

In illud dictum: Mitte Lazarum, &c.

Luc. 16.24.

ET vbi nunc sunt pincernæ tui, parasiti, & adulatores? vbi nunc arrogantia, & phantasia? Folia fuerunt, & hiems abstulit, omniáque perierunt. Somnium erat, & ortus est dies, & somniũ dissipatũ. Ideo vero non Noe, vel Iacob, vel Isaac, sed Abraham diues videt.

Sapient. 2.8.

ἡ αὐτὴ κτίσις, ἀλλ᾽ οὐ πᾶσιν ὁμοίως ὁρωμένη. πατρικὴ ἡ οὐσία· ἀλλ᾽ ὁ μὲν καλῶς αὐτῇ, ὁ δὲ κακῶς ἀπεχρήσατο. τάγμα τοῦτο, κἀκεῖνο· εἰ καὶ διάφορον. ὁ εὐσεβὴς τὸ κάλλος ὁρᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ κάλλους τὸν δημιουργὸν ἀνυμνεῖ. ὄψομαι γάρ φησι τοὺς οὐρανούς, ἔργα τῶν δακτύλων σου. εἶδεν ὁ ἀσεβὴς· καὶ πρὸς μὲν τὸν κτίστην τὴν διάνοιαν οὐ διεβίβασεν, ἐναπομείνας δὲ τῷ κάλλει τοῦ οὐρανοῦ, θεὸν ἐφαντάσθη τὸ δημιούργημα. ὁ εὐσεβὴς οὐχ ὑβρίζει τὴν κτίσιν, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ τὴν προσκύνησιν ταμιεύεται. τιμᾷ τὴν κτίσιν, ἀλλ᾽ ὡς ὁμόδουλον· οὐκ ἀφαιρεῖται δὲ τὸ σέβας τοῦ κτίσαντος, προσνέμει τῷ κτίσματι. ἐπαινεῖ τὸ φιλοτέχνημα, ἀλλ᾽ οὐχὶ τὴν τοῦ τεχνίτου δόξαν εἰς ἐκεῖνο περιΐστησιν. ὁ δὲ δυσσεβὴς * κακῶς μὲν εἶδε, κακῶς δὲ προσεκύνησε, καὶ πᾶσαν τὴν τάξιν ἀνέτρεψεν.

* καλῶς.

Ὅτι δράκοντα πολλάκις ἡ γραφὴ καλεῖ τὸν διάβολον, καὶ ὄφιν σκολιόν.

Apoc. 12. v. 9. Esai. 27. v. 1.

ΔΙὸ καὶ ὁ σωτήρ φησιν· Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν, πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων. καὶ ἵνα μὴ τὰ ἑρπετὰ ὑπολάβῃς, ἐπήγαγε· καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. δράκων καὶ ὄφις, ὁ διάβολος· οὐχ ὡς ῥίζα κακίας, ὥς φασιν οἱ μανιχαῖοι· ἀλλ᾽ ὡς κατάρχων τῶν * δαιμόνων, καὶ ἀρχηγὸς αὐτοῖς τῆς ἐκπτώσεως γεγονώς.

Luc. 10. v. 19.

* δαιμονίων.

Ἐκ τοῦ παραινετικοῦ λόγου τοῦ περὶ μετανοίας.

ΤΟΥ εἰπόντος· Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω. ταύτης τῆς ἐκ θεοῦ ἐπενεχθείσης ἀπόφασιν εἰς μνήμην ἄνθρωποι λαβόντες, ἀνοίξατε τοὺς θησαυροὺς ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τῷ οὐρανῷ, καθὼς προσέταξεν ὁ κύριος· οἱ τὸν ἐμπαίκτην πλοῦτον ἐκ τόκου καὶ ἐξ ἀδικίας συλλέξαντες, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ, καθὼς ὁ δεσπότης παρακελεύεται, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν σεισμόν, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον, καὶ εἰς τὸν πλούσιον.

* al. παύσομαι.

ΟΥ * παύομαι λέγων ἐγώ, κἂν μηδεὶς ἀκούῃ· ἰατρός εἰμι, τὰ φάρμακα ἐπιτίθημι, διδάσκαλός εἰμι, παραινεῖν ἐκελεύσθην. οὐδεὶς διορθοῦμαι; καὶ τί τοῦτο; ἀλλ᾽ ἐγὼ τὸν μισθὸν ἔχω, καὶ τοῦτο καθ᾽ ὑπερβολὴν εἶπον. * ἀδύνατον γὰρ ἐν τοσούτῳ πλήθει μὴ διορθωθῆναί τινα. ἀκούω, φησί, καθ᾽ ἡμέραν, καὶ οὐ ποιῶ. ἄκουε, κἂν μὴ ποιῇς· ἐκ γὰρ τοῦ ἀκούειν, καὶ τὸ πράττειν περιγίνεται. κἂν μὴ ποιῇς, αἰσχύνῃ ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ· κἂν μὴ ποιῇς, μεταβάλλει τὴν γνώμην· κἂν μὴ ποιῇς, καταδικάζεις ἑαυτὸν ὅτι οὐ ποιεῖς. τὸ δὲ κατηγορεῖν ἑαυτοῦ, ἀρχὴ διορθώσεως· ὅταν εἴπῃς, Οἴμοι, ἤκουσα, καὶ οὐ ποιῶ. τὸ οἴμοι, προοίμιόν ἐστι τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολῆς.

* ἀμήχανον.

Εἰς τὸ πέμψον Λάζαρον, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΚΑὶ ποῦ νῦν οἱ οἰνοχόοι σου, οἱ τράπεζες, οἱ παράσιτοι, οἱ κόλακες; ποῦ ὁ τῦφος, ποῦ ἡ φαντασία; φύλλα ἦν, καὶ χειμὼν κατέλαβε, καὶ πάντα ἀπώλετο. ὄναρ ἦν, καὶ ἡμέρα γέγονε· καὶ τὸ ὄναρ διαλέλυται. διὰ τοῦτο δὲ οὐ τὸν Νῶε, ἢ τὸν Ἰακὼβ, ἢ τὸν Ἰσαάκ, ἀλλὰ τὸν Ἀβραὰμ ὁ πλούσιος ὁρᾷ.

Gen. 18. v. 3.

διὰ τί; ἐπειδὴ φιλόξενος ἦν ὁ Ἀβραάμ, καὶ τῆς ἀπανθρωπίας τούτων μείζων γίνεται κατηγορία ἡ ἐκείνου φιλοξενία.

Ἐκ τοῦ, μὴ οὕτω σφοδρῶς θρηνεῖν τοὺς τελευτῶντας.

Θάνατος, μεριμνῶν λύσις. εἰ μὴ θάνατος ἦν, ἑαυτοὺς ἂν κατησθίομεν· εἰ μὴ κόλασιν ἐξεδεχόμεθα, οὐδαμῶς τῶν κακῶν ἐπαυσάμεθα. εἶδες δεσπότου φιλανθρωπίαν; τὸ ἐκ παραβάσεως ἐπιτίμιον, ἀφορμὴν σωτηρίας ἀπειργάσατο. εἰ μὲν ἦν δίκαιός ἐστιν ὁ ἀποθανών, χαῖρε, διότι θαῤῥῶν πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεται· εἰ δὲ ἁμαρτωλός, μὴ λυποῦ· ἐκέρδησεν, ἐφ' οἷς τὴν προσθήκην τῶν ἁμαρτημάτων ἀφῄρηται.

Ὅτι ἐν τῇ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κυριακὸν ἐπιστολῇ, ἣν ἀπὸ τῆς δευτέρας ἐξέπεμψεν ἐξορίας, καθάπτεται μὲν τοῦ Ἀρσακίου, λῆρον αὐτὸν καὶ μοιχὸν καλῶν· ἐπαινεῖ δὲ τοὺς ἀποστρεφομένους τὴν αὐτοῦ κοινωνίαν, ὡς διὰ θεὸν καὶ τὸ εἰς τὸν ἀρχιερέα αὐτῶν ἀδίκημα, τὴν ἀποστροφὴν αὐτῷ ποιουμένους. καίτοι γε ἐν ἄλλοις φαίνεται παραινῶν μὴ ἀφίστασθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. εἰς τοῦτο δὲ ὕστερον (ὡς ἔοικε) μετέστη, ἐπειδὴ καὶ οἱ τοῦτον ἀδίκως *ἐκβάλλοντες, οὐχ οἷς ἔπραξαν ἔστερξαν, ἀλλὰ καὶ καταδρομὰς καὶ ἐπιβουλὰς κατὰ τῶν *αὐτοῖς προσανακειμένων καὶ ἐξορίας ἐπαλαμήσαντο.

*ἐκβαλόντες. *αὐτῷ.

Quare? quia Abraham benignus in peregrinos fuerat, & illius inhumanitatis maior est accusatio, huius hospitalitas.

Io. Chrys.

Ex Homilia: Non adeo vehementer deflendos esse mortuos.

Mors, ærumnarum solutio. Nisi mors esset, nos ipsos ederemus: nisi puniremur, nequaquam à malis cessaremus. Vides Domini benignitatem? pœnam ex præuaricatione in salutis ansam conuertit. Si igitur iustus est qui mortuus est, gaude, quia cum fiducia ad dominum profectus est. Sin peccator, ne doleas: lucratus est, quod accumulatione peccatorum priuatus sit.

In epistola ad Cyriacum Episcopum, quam scripsit post secundum exilium, pungit Arsacium, vocās illum delirum, & adulterum. Laudátque eos, qui illius familiaritaté auersantur, vt qui propter Deum, & impietatem in Archiepiscopum suum ab illo declinent. quamuis in aliis videatur hortari, ne ab Ecclesia recedant. id autem postea, vt apparet, voluit, cum ij, qui hunc iniustè eiecerant facto non acquieuerint, sed moliti etiam fuerint incursiones, insidias, & exilium iis, qui ij si addicti essent.

Epistola ad Cyriacum.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΤΑΣ ΧΡΟΑΣ.

vid. Theophrasti fragmentū de animalibus quæ colorem mutant.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ (ἐκ τῶν) Θεοφράστου μεταβαλλόντων τὰς χρόας. Ὅτι τὰς χρόας μεταβαλλόμενοι, καὶ ἐξομοιούμεναι φυτοῖς καὶ τόποις καὶ λίθοις, οἷς ἂν πλησιάσωσι, πολύπους ἐστὶ, καὶ χαμαιλέων, καὶ τὸ θηρίον ὁ τάρανδος, ὃ ἐν σκύθαις φασὶν ἢ σαρμάταις γίνεσθαι. μεταβάλλει δὲ ὁ χαμαιλέων εἰς πάντα τὰ χρώματα πλὴν τὴν εἰς τὸ λευκὸν καὶ τὸ ἐρυθρόν· οὐ δέχεται μεταβολήν. καὶ οὐ πρὸς τὰ παρακείμενα μόνον χρώματα μεταβάλλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, ἐάν τις μόνον ἅψηται αὐτοῦ, τὸ χρῶμα μεταβάλλει. ὁ δὲ τάρανδος, τὸ μὲν μέγεθός ἐστι κατὰ βοῦν, τὸ πρόσωπον δὲ ὅμοιος ἐλάφῳ πλὴν πλατύτερος, ὥσπερεὶ ἐκ δύο συγκείμενος ἐλαφείων προσώπων. *δίχηλον δέ ἐστι καὶ κερασφόρον. ἔχει δὲ τὸ κέρας ἀποφυάδας, ὥσπερ τὸ ἐλάφου· καὶ *τριχωτόν ἐστι δι' ὅλου. περὶ γὰρ τὸ ὀστοῦν, δέρματος ἐστιν *ἐπίτασις, ὅθεν ἡ ἔκφυσις. τὸ (δὲ) δέρμα τὸ πάχος δακτυλιαῖόν ἐστιν, ἰσχυρὸν δὲ σφόδρα. διὸ καὶ τοὺς θώρακας *ἐξαναζόντες αὐτὸ *ἵσταται. σπάνιον δὲ τὸ ζῶον καὶ ὀλιγάκις φαινόμενον. θαυμαστὴ δὲ ἡ μεταβολή, καὶ ἐγγὺς ἀπιστίας. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἐν τῷ δέρματι γίνεται ἡ μεταβολή, ἀλλοιουμένης τῆς ἐντὸς ὑγρότητος, εἴτε αἱματώδους ἢ καί τινος ἄλλης τοιαύτης οὔσης· ὥστε φανερὸν εἶναι τὴν συμπάθειαν. ἡ δὲ τριχῶν μεταβολή, ξηρῶν τε ὄντων καὶ ἀπηρτημένων, καὶ ἀθρόον οὐ πεφυκότων ἀλλοιοῦσθαι, παράδοξος ἀληθῶς καὶ ἄπιστος, μάλιστα πρὸς πολλὰ ποικιλλομένη. ὁ δὲ *χαμαιλέων δοκεῖ τῷ πνεύματι ποιεῖν τὰς μεταβολάς· πνευματικὸς γὰρ φύσει. σημεῖον δὲ, τὸ τοῦ πνεύμονος μέγεθος, σχεδὸν γὰρ δι' ὅλου τοῦ σώματος τέταται. ἅμα δὲ καὶ ἐξαιρόμενος αὐτὸς καὶ φυσώμενος δῆλός ἐστιν.

*διχηλόν. *τριχωτόν. *ἐπίτασις. *ἀναξύοντες. *ποιοῦνται. *πολύπους.

THEOPHRASTI

Fragmentum de animalibus, quæ colorem mutant. CCLXXIIX.

Inter opera Theophrasti nuper edita Francof. apud Wechelum.

LEGI ex Theophrasti libro de animalibus, quæ colorem mutant. Quibus verò mutatur color, & plantis, locis, lapidibus, quibus se applicant, similis redditur, polypus sunt, & chamæleon, & fera tarander, quæ apud Scythas vel Sarmatas nasci fertur. Mutatur igitur chamæleon in omnes colores, præterquam in album, & rubrum, & non solùm ad subiectos colores, sed etiam ipse in se, si quis solum ipsum tetigerit, colorem mutat. Tarander quidem magnitudine bouis est, similis figura ceruo, nisi quod latior, tanquam è duorum ceruorum figuris compositus, bifida est ei vngula, & cornu. Habet verò hoc ramos vt ceruorum cornua, & omnino pilosum est. Ossa tegit extensa cutis, vnde pili existunt. Pellis digitum densa est, admodum dura, ideo & eam aptantes, pro thorace militari vtuntur. Rarò hoc animal videtur: mira eius est mutatio, & pene incredibilis. Alia quidem animalia in pelle mutantur, mutato interno humore vel sanguineo, vel alio, vt manifesta sit sympathia, hoc est, naturæ consensus. Pilorum verò mutatio, cùm aridi sint ac pendentes, & frequenter mutari non soleant, omnino admiranda & incredibilis est, maximè cùm variè illa fiat. Polypus autem videtur anhelitu colores mutare: est enim natura flatuosus. Argumentum vero respirationis pulmonis magnitudo est: pene enim per totum corpus diffunditur. Simul vero & eleuatur manifestè, & inflatur.

Chamæleon. Tarander. Πολύπους.

THEOPHR.

Ex eiusdem de resolutione neruorum.

Paralysis.

DICIT resolutionem neruorum è frigiditate, vt omnes sentiunt, oriri: & alij quidem à spiritu, (est enim morbus pulmonarius) alij defectu & priuatione spiritus. Hunc enim esse, qui calorem & motum omnino faciat. Cum autem motus non est, frigiditas est sanguinis, vel, vt simpliciter dicam, humoris. Ideo in pedibus oritur torpedo, vel in partibus superioribus, quando à sede expulsi fuerint, vel alio modo: tunc enim diducit compressione spiritum, & motu proprio priuatur, sistit & refrigerat sanguinem.

Eiusdem de animi deliquio.

ANIMI deliquium priuatio est caloris, vel frigiditatis circa pulmonem, id etiam contingit ab ipso calore. Maior enim ignis tollit minorem, id experientia testatur. Nam ab æstu præfocante & alio calore, & maxime condensato, cum hæc nos opprimunt, animo deficimus, & deliquium patimur. Extinguitur verò quod in * nobis frigiditatem non recipit. Fortassis vero respirationem omnino suffocatio impedit, vnde & πνῖγος nominatur. Suffocatur enim, vel suffocato similis est is, qui respirare non potest. Testatur id defectus animi in balneis, ac fotionibus. Manifestum enim est deliquia illa calore, & propter calorem fieri, extinguente externo calore internum. Fit vero animi defectus, deficientibus his, in quibus calor nascitur, vt sanguine, vel simpliciter naturali humore. Quemadmodum in sanguinis fluxu, & vterum gestantibus videmus animi defectiones: sed propter labores etiam fiunt deliquia.

* ἐν ἡμῖν ἐκεῖνο.

Nimium etiam adfert animi deliquium: nam & minus tabefacit, & respirationem impedit, & refrigerationi aditum intercludit.

Propterea plerumque qui † lauantur, animi deliquium non patiuntur, frequentius vero quiescentes, quia humorem tactum à liquefactione eorum qui lauantur, calidum esse contingit: eorum verò qui lauarunt, frigidum. Frigidus vero cùm sit humor, incidens in locos principes, gignit animi deliquium, nisi spiritus remissio ante dissoluat. Ideo continere iubent in deliquiis spiritum. Prohibet enim continens exire calorem: remissus vero ingerit.

† λελουμένοι

Aspergens aqua animo delinquentes, concludens poros, & condensans meatus, & cogens intus calorem (resistit enim) adiuuat.

Gaudium ac mœror etiam animi deliquiũ generant. Per vtrumque enim humorum copia nascitur. Gaudium quidem liquefaciendo ac dilatando: mœror vero coarctando. Cum autem ad pulmonis sedem humor peruenerit, hinc animi deliquium patimur.

Eiusdem de vertigine.

VERTIGINES sunt, quando alienus spiritus in caput venit, vel redundans humor, vel ab aliquo nutrimento, vt à vino, vel ab aliquo alio succo. Ad hæc, cum quis mouerit caput in orbem. Locus enim circum cerebrum humidus cum sit, si susceperit aliquid alienum,

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, περὶ παραλύσεως.

De neruorum resolutione.

ΟΤι ὑπὸ καταψύξεως φησίν, ὡς κοινῇ λέγεται φάναι, ἡ παράλυσις γίνεται· καὶ ταύτην οἱ μὲν ὑπὸ πνεύματος (πνευματικὸν γὰρ τὸ πάθος) οἱ δὲ ἐκλείψει καὶ στερήσει τοῦ πνεύματος. τοῦτο γὰρ εἶναι, τὸ τὴν θερμότητα καὶ τὴν κίνησιν ὅλως ποιοῦν. ἀκινησίας δὲ γινομένης, κατάψυξις γίνεται τοῦ αἵματος, ἢ, ἁπλῶς εἰπεῖν, τῆς ὑγρότητος. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ νάρκη γίνεται ἐν τοῖς ποσίν, ἢ καὶ ἐν τοῖς ἄνω μέρεσιν, ὅταν ἀποπιεσθῶσιν ἀπὸ καθέδρας, ἢ ἄλλου τινὸς τρόπου. τηνικαῦτα γὰρ διαλαμβάνει τῇ πιέσει τὸ πνεῦμα, καὶ οὐ δυναμένου τὴν οἰκείαν κίνησιν κινεῖσθαι, ἵστησι καὶ ἀποψύχει τὸ αἷμα.

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ λειποψυχίας.

De animi deliquio.

ΟΤι ἡ λειποψυχία, στέρησις ἢ κατάψυξις τοῦ θερμοῦ περὶ τὸν ἀναπνευστικὸν τόπον. τοῦτο δὲ συμβαίνει καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θερμοῦ· τὸ γὰρ πλεῖον πῦρ ἀφαιρεῖ τὸ ἔλαττον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ πεῖρα. ὑπὸ γὰρ πνίγους ἢ * ἄλλης θέρμης, καὶ μάλιστα πολλῆς, ἀθρόον τούτων προσπεσόντων ἡμῖν, ἐκλυόμεθα καὶ λειποθυμοῦμεν· καταμαραίνεται γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν κατάψυξιν οὐ λαμβάνον. τάχα δὲ καὶ τὴν ἀναπνοὴν ὅλως τὸ πνῖγος κωλύει· ὅθεν καὶ πνῖγος ὠνομάσθη. πνίγεται γάρ, ἢ καὶ πνιγομένῳ ὅμοιός ἐστιν, ὁ μὴ δυνάμενος ἀναπνεῖν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ (διὰ) τῶν λουτρῶν καὶ τῶν πυριάσεων ἔκλυσις. δῆλον γὰρ ὡς αἱ τοιαῦται ἐκλύσεις τῷ θερμῷ καὶ διὰ τὸ θερμὸν γίνονται, μαραίνοντος τοῦ ἔξωθεν θερμοῦ τὸ ἐν ἡμῖν σύμφυτον. γίνεται δὲ λειποψυχία, καὶ τῶν ἐν οἷς πέφυκεν ἡ θερμότης ἐκλιπόντων, οἷον αἵματος, ἢ τῆς φυσικῆς ἁπλῶς ὑγρότητος· ὥσπερ ἐν ταῖς αἱμορραγίαις καὶ ἐν ταῖς τῆς γαστρὸς φοραῖς ὁρῶμεν λειποψυχοῦντας. καὶ διὰ πόνους δὲ γίνονται ἐκλύσεις.

* ἄλλως.

Ὅτι τὸ πλεῖον λειποψυχίαν ποιεῖ, καὶ ὡς μαραῖνον τὸ ἔλαττον, καὶ ὡς κωλῦον τὴν ἀναπνοήν, καὶ ἔτι ὡς μὴ παραχωροῦν τῇ καταψύξει εἴσοδον. Ὅτι διὰ τοῦτο ὡς ἐπὶ πολὺ λουόμενοι μὲν οὐ λειποψυχοῦσι, παυσάμενοι δέ, μᾶλλον· διότι τὴν ὑγρότητα τὴν γινομένην ἀπὸ τῆς συντήξεως, λουομένων μέν, θερμὴν εἶναι συμβαίνει, λουσαμένων δέ, ψυχράν. ψυχρὰ δὲ οὖσα, καὶ ἐμπίπτουσα κυρίοις τόποις, ποιεῖ λειποψυχίαν. εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ ἄνεσις * αὐτῇ τοῦ πνεύματος * προεξέλυσε. διὸ τὸ κατέχειν κελεύουσιν ἐν ταῖς λειποψυχίαις τὸ πνεῦμα· κωλύει γὰρ ὁ κατέχων ἐξιέναι τὸ θερμόν· ἡ δὲ ἄνεσις ἐνδίδωσιν.

* αὐτῷ
* μεταπνεῖ

Ὅτι ὁ ῥαίνων ὕδατι τοὺς λειποψυχοῦντας, συμφράττων καὶ πυκνῶν τοὺς πόρους, καὶ συναθροίζων εἰς αὐτοὺς τὸ θερμόν (ἀντιπερίσταται γάρ) ὠφελεῖ.

Ὅτι ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ποιοῦσι λειποψυχεῖν. καὶ γὰρ ἀμφότεραι πλῆθος ὑγρότητος ἐπάγουσιν· ἡ μὲν ἡδονή, τῷ συντήκειν καὶ διαχεῖν· ἡ λύπη δέ, τῷ πηγνύειν. ὅταν οὖν ἡ ὑγρότης εἰς τὸν περὶ τὸν πνευματικὸν τόπον, ποιεῖ λειποψυχεῖν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ ἰλίγγων λόγου.

De vertigine.

ΟΤι οἱ ἴλιγγοι γίνονται, ὅταν πνεῦμα ἀλλότριον εἰς τὴν κεφαλὴν ἔλθῃ, ἢ ὑγρότης περιττωματικὴ ἢ ἀπό τινος τροφῆς, ὡς ἀπὸ τοῦ οἴνου, ἢ ἀπό τινος ἄλλου χυμοῦ. ἔτι δὲ καὶ ὅταν τις κινῇ τὴν κεφαλὴν κύκλῳ. ὁ γὰρ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸς ὤν, ἐὰν δέξηται τι * πλεῖον ἀλλότριον.

* πλεῖον μὴ ἀλλότρ.

(* τὸ

(* τὸ δ) βιάζεται διὰ δυνάμεων, (καὶ) πρὸς τὰς φλέβας ὠθεῖ κυκλοῖ τὸ πρότερον ὑγρὸν ὑγρότητος (τῆς) οἷον δίνης τῆς φορᾶς, καὶ τοῦ ὑγροῦ μὴ συνεχοῦς, ἀλλ' ἐν τῇ κινήσει τοῦ μὲν * προσλαμβάνοντος, τοῦ δ' ἐνδέοντος, διὰ τὸ μὴ ἰσόρροπον, ὁμοίως τὸν ἴλιγγον ποιεῖ· καὶ καταβάλλει πολλάκις.

(* τὸ δ. — * al. περιλαμβ.)

Διὰ τί τὰ ὠὰ ὠμὰ οὐ περιδινεῖται;

Quare cruda oua non circumuerti possint. (* περιδινεῖσθαι)

Ὅτι τὰ ὠὰ ὠμὰ διὰ τοῦτο οὐ * περιδινεῖται· διότι τὰ μὲν ὑπὸ ὑγρότητος, ἀνωμάλου καὶ οὐκ ἰσορρόπου οὔσης, σφάλλεται· τὰ δὲ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸ σφάλλον, ὑφιστάμενον, ἑνὸς ὄντος καὶ συνεχοῦς τοῦ ἐντός. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς θεωρίας ἐπιλύεται καὶ τὸ, διὰ τί κύκλῳ περιπατοῦντες ἰλιγγιῶσι· καὶ ὅτι μᾶλλον, ἐὰν ἐν ἐλάττονι κύκλῳ· καὶ ἔτι, ἐὰν θᾶττον θέωσι· καὶ ὅτι, εἰ μετὰ πολλῶν, μᾶλλον, ἢ μόνοι. καὶ διὰ τί ἐπ' ἀριστερὰ θέοντες μᾶλλον, ἢ ἐπὶ δεξιά; πάντων γὰρ τούτων καὶ τῶν ὁμοίων προείρηται ἡ αἰτία. εἰ γὰρ ὁ ἴλιγγος γίνεται, ἐάν τις ἐν τῷ αὐτῷ στρέφῃ τὴν κεφαλήν· δῆλον ὡς εἴ τις ἐγγὺς τούτου στρέφοιτο, τάχιστα καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἰλιγγιάσει. ἐγγυτάτω δὲ, ὁ ἐν ἐλάττονι κύκλῳ στρέφων τὴν κεφαλήν. καὶ ὅσον ἂν θᾶττον, μᾶλλον. διόπερ καὶ οἱ θέοντες, τῶν περιπατούντων μᾶλλον ἰλιγγιῶσι· καὶ οἱ ταχέως, τῶν βραδέως. θέουσι γὰρ ἐγκεκλικότες πρὸς τὸ κέντρον (μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν.) οἱ δ' ἐπ' ἀριστερὰ θέοντες, τῶν ἐπὶ δεξιὰ μᾶλλον· διότι ὀξυτέραν γωνίαν ποιοῦσι πρὸς τὸν κύκλον. ἐμβριθέστερα γὰρ ὄντα τὰ δεξιὰ, προσβιάζεται μᾶλλον ἐντὸς, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀριστερῶν. καὶ εἰ μετὰ πολλῶν θέουσι, μᾶλλον ἢ μόνοι· διότι πρὸς τῇ κύκλῳ περιφορᾷ, καὶ ἡ ὄψις προσβάλλουσα τοῖς θέουσι μὴ συνεχὴς οὖσα, ποιεῖ τινὰ κίνησιν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ ταραχήν. διότι ἰλιγγιῶσι μᾶλλον, διὰ τὸ διπλῆν τὸν ἐγκέφαλον ὑφίστασθαι κίνησιν· τήν τε ἀπὸ τῆς περιδινήσεως, καὶ ἣν ἡ ὄψις παθοῦσα, τῷ ἐγκεφάλῳ παρέπεμψεν. Ὅτι δὲ διὰ τὴν τῆς ὄψεως κίνησιν ἰλιγγιῶσι πολλάκις, φανερὸν ἐκ πολλῶν. οἵ τε γὰρ πλέοντες, θᾶττον καὶ μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν· ἐπειδὰν τοῖς κύμασιν ἐμβλέψωσιν· καὶ οἱ τὰς αἰώρας καὶ τοὺς τροχοὺς θεωροῦντες, ταχὺ σκοτοῦνται. ἰλιγγιῶσι δὲ καὶ οἱ πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα καὶ ἀπότομα ἀποβλέποντες, διὰ τὸ συμβαίνειν μακρὰν * τεινομένην σείεσθαι καὶ κραδαίνεσθαι τὴν ὄψιν. σειομένη δὲ καὶ κραδαινομένη, ταράττει καὶ κινεῖ τὰ ἐντός. τοῖς δ' ἄνω βλέπουσιν οὐ συμβαίνει τὸ πάθος, διὰ τὸ μὴ ἀποτείνεσθαι μακρὰν, ἀλλ' * ἀποτέμνεσθαι τῷ φωτί. γίνονται ἴλιγγοι, καὶ ὅταν βλέπωσι συνεχῶς καὶ ἐνατενίζωσιν, * ὃ καὶ διαπορεῖται· τί δή * ποτε, κύκλῳ κινουμένης τῆς ὄψεως, καὶ ἠρεμούσης, τὸ αὐτὸ πάθος συμβαίνει; τὸ δ' αἴτιον τῆς μὲν κύκλῳ φορᾶς, εἴρηται· διὰ τί δὲ ἐν τῇ ἐπιστάσει καὶ τῷ ἀτενισμῷ τὸ αὐτὸ πάθος συμβαίνει; διότι τὰ ἐν τῇ κινήσει σῳζόμενα ἡ στάσις διΐστησι. στάσης οὖν τῆς ὄψεως, καὶ τὰ ἄλλα συνεχῆ τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἵσταται. ἱστάμενα δὲ, καὶ * συνδιΐσταται καὶ χωρίζεται τὰ βαρέα, καὶ καταβαρύνει, καὶ ποιεῖ τὸν ἴλιγγον. καὶ ἡ κύκλῳ φορὰ δὲ διΐστησι τὰ βαρέα καὶ τὰ κοῦφα. ποιεῖ δὲ καὶ τὸ κύπτειν, ἰλίγγους. καὶ γὰρ ἐν τῷ κύπτειν, χωρίζεται τὰ βαρέα καὶ τὰ ἐλαφρά· τὰ μὲν ἄνω τὰ δὲ κάτω. δεῖ δὲ ἅμα εἶναι,

(* ἀποτεινομένην. — * ἀποτέμνεσθαι. — * al. δι' ὅ. — * ποτε. — * al. συνίσταται.)

plus æquo transeundo vim infert, & ad venas agitat priorem humorem in gyrum. Cum autem agitatio sit instar turbinis, & humor non sit admodum densus, sed in continuo motu, altero accipiente, altero deficiente ob inæqualitatem ponderis, similiter vertiginem parit, & sæpe prosternit.

Quare cruda oua non circumuerti possint.

Oua

OVA cruda circumuerti ideò non possunt: partim quia ab humore inæquali, & non eiusdem ponderis prosternuntur: partim verò, quia non habent substratum quod deiciatur, cùm vnum sit & continuum intus. Ex hac consideratione soluitur hoc, quare in circo agitati vertiginem capitis patiuntur, & magis si in paruo circo, & adhuc si celeriter currant, & quod, si cum aliis, magis quàm soli. Et quare in sinistram currentes potius quam in dextram? Omnium enim horum & similium caussa dicta est. Si enim vertigo fit, si quis eodem verterit caput, manifestum est quod si quis iuxta hunc similiter vertatur, celerrimè & maximè ante alios vertiginem patiatur. Proximè verò qui in minore circulo caput vertit, & quo celerius, eò magis. Ideò & currentes magis quàm ambulantes vertiginem patiuntur, & qui celerius magis quàm qui tardius: (currunt enim inclinantes ad centrum.) Qui verò in sinistram currunt, potius quàm ij qui in dextram, quod acutiorem angulum faciant ad circulum. Grauiora enim cum sint dextra, magis ad interiorem partem vi tendunt, propter imbecillitatem partium sinistrarum, & si cum multis currunt, magis quàm qui soli: propterea quod ad circumferentiam circuli aspectus accedens currentibus non continuus, facit aliquem motum & turbationem in cerebro. Ideo vertiginem magis patiuntur, eo quod dupliciter moueatur cerebrũ, partim agitatione in gyrũ, partim aspectu in cerebrum delato. Quod autem propter oculorum motum sæpe vertiginem multi patiantur, ex multis patet. Nauigantes enim celerius & magis vertiginem patiuntur, cùm fluctus intuentur, & agitationes & trochos videntes, statim tenebras patiuntur. Vertiginem quoque patiuntur ij, qui profunda admodum & prærupta aspiciunt, quod contingat oculos longius extensos moueri & agitari. Oculi verò moti & agitati turbant & mouent interiora, qui vero superna aspiciunt, hoc non contingit, quia non longe aspiciunt, sed lumine impediuntur. Fiunt vertigines, quando continuo rem vnam aspiciunt. Illud autem dubium est, cur interdum oculo in orbem agitato, & quiescente idem vsu veniat? Caussa verò motus illius in circulo, dicta est. Cur verò in attentione & in continuo aspectu isic dolor contingat? quòd quæ in motu salua erant, statio ac quies agitat. Stantibus igitur oculis, & alia continenter in cerebro stant. Stantia verò diuiduntur, & separantur grauia, & grauantur & faciunt vertiginem. Et cursus in gyrum separat grauia à leuibus. Facit vero oculorum demissio etiam vertigines. Nam demissione oculorum separantur grauia a leuibus. Hæc quidem sursum, illa vero deorsum feruntur. Oportet verò simul esse,

Vertigo

THEOPHR.

vt dictum est. Vertiginem quoque adicit abundantia & indigentia. Indigentia consumptionem, abundantia superfluitatem facit, vt pleni fint pori. Hæc enim vbi ascendit, mox descendit, & diuidit circuitus: hinc vertigo.

Ebrietates & veneficium, & alia similia, vertigines faciunt. Humor enim aliunde incidens, turbationes creat.

Stantes magis quàm sedentes vertiginem patiuntur. Nam quiescentium humor in capite magis consistit. Quando verò iidem mouentur, humor dissipatur, & in vnam partem incidens vertiginem facit.

Eiusdem de lassitudine.

DESCENDENTIVM, loco decliui, femora maxime lassantur, ascendentium contra tibiæ: quia in ascensu labor est eleuandi corporis onus. cui igitur onus incumbit, & à quo tollitur, eius maximus est labor. At in descendendo labor fit, quia corpus decidit, & contra naturam portatur. Quapropter in quod magis incidit pondus, huic maximus quoque est labor. Verùm vt tibiæ descendendo magis laborant, sic se nora in ascendendo. Quod autem grauia deorsum ferantur, difficilius est ascendere, quàm descendere.

Molestius est brachio per vacuum iacere lapidem, vel aliud quid graue, quia magis conuellit. Non enim incumbit alicui, quemadmodum qui facit ponderi quod in manu est.

Æquales viæ magis defatigant, quàm inæquales, quod nimius motus faciat lassitudinem: nimius autem, continuus, & vnus: inæquales vero propter mutationes quietem adferunt: in æqualibus verò, similitudo figuræ facit continuum motum.

Defessi semen ægrius continent, quia calida & humida sunt corpora propter consumptionem. Tale verò quid est seminalis vis.

Qui supini iacent, solutionis virium habent caussam, iis cooperatur situs ille ad nocturnam seminis emissionem. Corpora humida magis laboriosa sunt quàm dura, quia imbecilliora: etsi alio modo dura sint * audaciora.

*Eiusdem de animantibus, quæ * cum copia visuntur.*

ANIMANTIVM quæ cum copia visuntur, nō eadem est omnium causa: sed alia horum generantur subitò, vt muscæ, quæ in exercitibus, & hominum frequentia, & hisce similis, plures præterea fiunt. Fimus enim & aliarum rerum putredo, harum ortus caussa. Alia verò prius quidem exsistunt, sed apparent post pluuias, vt cochleæ, & paruæ ranæ. Non enim pluuiâ decidunt, vt nonnulli putant, sed tunc prodeunt, cùm antea in terra fuerint, quòd aqua in eorum foramina influat. Est & aliud ranarum genus præter eas quæ in lacubus & paludibus sunt. Multitudinem autem harum & aliarum [animantium] gignit ipsarum prosperitas.

Potius post finem conuentuum & exercituum quam dum adhuc durant, muscæ oriuntur. Contingit enim, iis præsentibus, propter quotidianos vsus & motus,

* ἰσχυρότερα
* al. περιουσ.

Musca. Vide Lucianum de musca libellum, & Giraldum de Diis gentiũ.

Rana.

καθάπερ ἐλέχθη. ποιεῖ δὲ τὸ πάθος, καὶ πλησμονὴ καὶ ἔνδεια· ἡ μὲν ἔνδεια, σύντηξιν· ἡ δὲ πλησμονὴ περίττωσιν ποιοῦσα ὥστε πλήρεις γίνεσθαι τοὺς πόρους. ἀνιοῦσα γὰρ παρ' αὐτὰ καὶ καταβαίνει, καὶ διΐστησι τὰς περιόδους. ὅπερ ἐστὶν ἴλιγγος.

Ὅτι καὶ αἱ μέθαι, καὶ αἱ φαρμακεῖαι, καὶ τὰ παραπλήσια, ποιοῦσιν ἰλίγγους. ἡ γὰρ ὑγρότης ἡ * ἀλλοτρίως ἐμπίπτουσα, ποιεῖ τὴν ταραχήν.

Ὅτι ἱστάμενοι μᾶλλον ἢ καθίζοντες, ἰλιγγιῶσι. διότι ἠρεμούντων μὲν συνίσταται τὸ ὑγρὸν ἐν τῇ κεφαλῇ πλέον· ὅταν δὲ κινῶνται, διΐσταται, καὶ εἰς ἓν μέρος ἐμπίπτον ποιεῖ τὸν ἴλιγγον.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ κόπων.

ΟΤι καταβαίνοντες μὲν τόπον κατάντη, τοὺς μηροὺς μάλιστα πονοῦσιν· ἀναβαίνοντες δὲ, τὰς κνήμας· διότι κατὰ μὲν τὴν ἀνάβασιν, ὁ πόνος τοῦ αἴρειν φορτίον τὸ σῶμα γίνεται. ᾧ οὖν ἐπίκειται τὸ βάρος, καὶ ἀφ' οὗ αἴρεται· τούτῳ μάλιστα ὁ πόνος. ἐν δὲ τῷ καταβαίνειν, ὁ πόνος ἐν τῷ ἐμπίπτειν γίνεται τὸ σῶμα, καὶ * παρὰ φύσιν φέρεσθαι. ὥστε οὖν ᾧ μάλιστα ἐμπίπτει καὶ σαλεύει, τούτῳ μάλιστα καὶ τὸν πόνον ἐμποιεῖ. ὡς οὖν ἡ κνήμη μᾶλλον ἐν τῷ καταβαίνειν κακοπαθεῖ· οὕτως ὁ μηρὸς ἐν τῷ ἀναβαίνειν. διότι δὲ τὰ βάρη κάτω φέρεται, χαλεπώτερόν τὸ ἀναβαίνειν τοῦ καταβαίνειν.

Ὅτι κοπιωδέστερον τῷ βραχίονι διὰ κενῆς ῥίπτειν λίθον, ἢ ἄλλο τι βάρος· διότι μᾶλλον διασπᾶ. οὐ γὰρ ἀπερείδεται, καθάπερ ὁ βάλλων, πρὸς τὸν ἐν τῇ χειρὶ ὄγκον.

Ὅτι αἱ ὁμαλοὶ πορεῖαι, τῶν ἀνωμάλων κοπιωδέστεραι· διότι ἡ πολλὴ κίνησις ποιεῖ κόπον. πολλὴ δ' ἡ συνεχὴς καὶ μία. αἱ δ' ἀνώμαλοι, κατὰ τὰς μεταβολὰς ποιοῦσιν ἀνάπαυσιν· ἐν δὲ ταῖς ὁμαλαῖς, ἡ ὁμοιότης τοῦ σχήματος ἀπεργάζεται συνεχῆ τὴν κίνησιν.

Ὅτι ἐξονειρωκτικοὶ οἱ κοπιῶντες· διότι θερμὰ καὶ ὑγρὰ τὰ σώματα γίνεται, διὰ τὴν σύντηξιν· ἡ δὲ τοιαύτη διάθεσις, σπερματική.

Ὅτι καὶ ὕπτιοι κατακεῖνται· διὰ τὴν ἔκλυσιν. συνεργεῖ δὲ τὸ σχῆμα τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς ἐξονειρωγμούς.

Ὅτι τὰ ὑγρὰ σώματα, κοπιαρώτερα τῶν σκληρῶν· διότι ἀσθενέστερα. εἰ καὶ ἄλλον τρόπον τὰ σκληρὰ * εὐθαρσέστερα.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἀθρόως φαινομένων ζώων.

ΟΤι τῶν ἀθρόον φαινομένων ζώων οὐχ ἡ αὐτὴ πάντων αἰτία· ἀλλὰ τῶν μὲν ἡ γένεσις εὐθὺς φανερά, ὥσπερ τῶν μυιῶν, αἳ ἐν ταῖς στρατοπέδοις καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσι, καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν αὐτά, ἔτι μᾶλλον γίνονται. τούτων γὰρ ἡ τε κόπρος αἰτία, καὶ ἡ τῶν ἄλλων σῆψις. ἄλλα δὲ προϋπάρχει μὲν * καὶ ἐκφαίνεται διὰ τοὺς ὑετούς, ὥσπερ οἵ τε κοχλίαι καὶ οἱ μικροὶ βάτραχοι. οὐ γὰρ ὕονται, ὥς τινες ᾠήθησαν, ἀλλὰ προφαίνονται μόνον, κατὰ γῆς ὄντα πρότερον, διὰ τὸ εἰσρεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὰς θαλάμας αὐτῶν. ἄλλο δὲ γένος ἐστὶ τοῦτο βατράχων παρὰ τὰ ἐν ταῖς λίμναις καὶ ταῖς τέλμασι. τὸ δὲ πλῆθος καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅταν εὐθηνήσωσιν.

Ὅτι μᾶλλον μετὰ τὰς διαλύσεις καὶ τῶν πανηγύρεων καὶ τῶν στρατοπέδων, ἢ ἔτι συνισταμένων, αἱ μυῖαι γίνονται. συμβαίνει γὰρ, παρόντων μὲν, διὰ τὰς καθημερινὰς χρείας καὶ κινήσεις,

* al. ἀλλοτρίως.

De Lassitud.

* παρὰ φύσιν, H. St.

* ἀθροιζόμενα. H. St. Lege animantibus, quæ cũ copia visuntur.

* ἐκφαίνεται. H. St.

φθείρεσθαι

φθείρεσθαι τὰς γενέσεις αὐτῶν κινήσεως ἀεὶ καὶ μεταβολῆς γινομένης, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς καθάρμασιν ἐκβαλλομένοις αὐτῶν. ὅταν δὲ διαλυθῶσιν, ἡσυχίας γινομένης, ταχὺ συντελεῖται διὰ τὸ μὴ ὑπ' οὐδενὸς κωλύεσθαι, μέχρις οὗ ἂν ξηρανθῇ τὸ ἐν τοῖς καθάρμασιν ὑγρόν. ἡ μὲν οὖν τῶν μυιῶν γένεσις ταχεῖα καὶ πολλή, ὡς εἴρηται, τὴν γένεσιν λαμβάνει. οἱ δὲ ἀττέλεβοι καὶ αἱ ἀκρίδες πανταχοῦ μέν εἰσιν, ὡς εἰπεῖν· πληθύνονται δὲ ταῦτα παρὰ τὸ τόπους οἰκείους λαμβάνειν, καὶ παρὰ τὸ μὴ διαφθείρεσθαι αὐτῶν τὰ ὠά. ὃ συμβαίνει, διὰ τὴν ἀργίαν τῆς χώρας. ἐν γὰρ τῇ γεωργουμένῃ ἀπόλλυνται, διὸ καὶ ἐκ τῆς ἐρήμου καὶ ἀργούσης καταφέρονται πρὸς τὴν οἰκουμένην καὶ ἐργάσιμον. ἐγχρονίζουσι δέ, ἢ διὰ τὸ περιέχεσθαι τὸ χωρίον ὄρεσιν ὑψηλοῖς, καὶ ὑπεραίρειν ταῦτα μὴ δύνασθαι· ἢ διὰ τὸ ἐπιτήδειον τῆς χώρας. τοιαύτη δέ ἐστι μαλακὴ καὶ νοτίδα ἔχουσα καὶ δροσοβόλος. χαλεπαὶ μὲν οὖν καὶ αἱ ἀκρίδες, χαλεπώτεροι δὲ οἱ ἀττέλεβοι καὶ τούτων μάλιστα, οὓς καλοῦσι βαρούχους. ἡ δὲ γένεσις αὐτῶν, ἐξ ἀλλήλων. τινὲς δὲ οἴονται, οὐκ ἀκριβεῖ σημείῳ, παρὰ χρώματα παραπλήσια τινὰς αὐτῶν ἔχειν τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ. ὅτι καὶ αὐτόματος· δῆλον γὰρ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τῆς τροφῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς γενέσεως προσλαμβάνουσιν. ἡ δὲ φθορὰ τούτων, ἡ μέν ἐστιν οἷον φυσική τις καὶ λοιμώδης· ὑπὸ κυνὸς γὰρ οἰστρᾷ, καὶ ἐγγίνεταί τι σκωλήκιον ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ φθείρεται. ἡ δέ, ἐν τῇ μετακινήσει καὶ τῇ πτήσει· ὅταν γὰρ ἀρθῶσιν, ὑπὸ τῶν ἀνέμων καταφέρονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ φθείρονται. φθείρονται δὲ καὶ διὰ χειμῶνα καὶ ψῦχος καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ὠὰ αὐτῶν. φθείρονται δὲ καὶ ἐκ μηχανῆς ἀνθρώπων. τάφρους γὰρ ποιοῦντες συνελαύνουσιν αὐτὰ εἰς αὐτούς, καὶ καταχωννύντες διαφθείρουσιν.

Ὅτι τῶν ὄφεων δύο τινὰ τῆς γενέσεως αἴτιά ἐστιν· ἢ γὰρ ἀὴρ ἔπομβρος, ἢ πόλεμοι καὶ χύσεις αἱμάτων, ὃ σχεδὸν καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τῆς γενέσεως αἴτιον. ἐξ οὗ ποτε καὶ περὶ Θετταλίαν πλῆθος ὄφεων ἱστοροῦσι γενέσθαι.

Ὅτι καὶ οἱ μύες ἐν ταῖς ἀρούραις ἀθρόοι γίνονται, καὶ ἐν τοῖς αὐχμοῖς μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς ἐπομβρίαις· πολέμιοι γὰρ αὐτοῖς τὰ ὕδατα. πολύγονον δὲ τὸ ζῷον. ἀπόλλυνται δὲ τῇ μὲν ἐμφανεῖ καὶ ἔξωθεν φθορᾷ διὰ πλῆθος ὑδάτων. τοῦτο γὰρ καὶ ἔξω χειμάζει, καὶ εἰς τὰς μυωπίας παρεισρεῖ. φθείρουσι δ' αὐτοὺς καὶ αἱ ἄγριαι γαλαῖ. ἔστι δέ τις αὐτῶν καὶ ἀφανὴς καὶ ἀθρόα φθορὰ καθάπερ τις ἐπισυμβαίνουσα λοιμώδης· τίκτεται γὰρ καὶ * τούτων ἐν τῇ κεφαλῇ σκώληξ, καὶ φθείρονται. ὃ καὶ οἱ ἔμπειροι ἐπισκοποῦντες, ἐπὰν ἴδωσι, τὴν φθορὰν αὐτῶν θεωροῦσι καὶ προαγγέλλουσιν.

* μύων.

Ὅτι οἱ μύες ἱστοροῦνται καὶ σίδηρον κατεσθίειν καὶ χρυσίον· διὸ καὶ ἀνατέμνοντες αὐτοὺς οἱ ἐν τοῖς χρυσείοις, τὸν χρυσὸν αἱμῶνται.

Ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ δίποδάς φασι μῦας γίνεσθαι καὶ μεγάλους. ἔχουσι δὲ οὗτοι καὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, ἀλλ' οὐ βαδίζουσιν ἐπ' αὐτοῖς. χρῶνται δὲ αὐτοῖς, οἷα χερσίν. ὅταν δὲ φεύγωσι, πηδῶσι.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν λεγομένων ζῴων φθονεῖν.

De animantibus, quæ inuidiâ laborare, falsò dicuntur.

Ὅτι ὁ γαλεώτης, φασί, φθονῶν τῆς ὠφελείας τοῖς ἀνθρώποις, καταπίνει τὸ δέρμα ὅταν ἐκδύηται· ἔστι γὰρ βοήθημα ἐπιληπτῷ. καὶ ὁ ἔλαφος τὸ δεξιὸν κατορύττει κέρας, πρὸς τὰ τῆς φρύνης φάρμακα, καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ χρήσιμον. Καὶ ἡ ἵππος ἀπεσθίει τοῦ πώλου τὸ ἱππομανές· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πρὸς

corrumpi generationes earum, motu semper & mutatione facta, quo modo & in aliis accidit, sic & his cum sordibus eiectis. Quando vero soluta fuerint castra, & conuentus, quiete facta, statim generantur, quia nemo prohibet, donec in ipsis sterquiliniis humor exaruit; muscæ, vt diximus, celeriter, & cum copia gignuntur: bruci verò & locustæ vbique sunt, vt sic dicam. Abundant verò quia propria loca occupant, & eorum oua non corrumpuntur. Accidit hoc quia non colitur regio. Si enim ager colatur extinguũtur, inde ex deserta & inculta regione feruntur ad frequenter habitatam & cultam. Durant vero diu, vel quia locus altis montibus cingitur, & hos superare non valent; vel propter commoditatem regionis: talis est, mollis trãquilla, & humida, & roscida. Molestæ porro sunt locustæ, at molestiores bruci: & horum maxime, quos vocant baructos, sed eorum ortus ex sese inuicem mutuus. Aliqui vero putant, non euidenti signo, colore similes aliquos eorum esse regionalibus, sponte sua nasci: manifestum enim quod tale quid à nutrimento, sed non à generatione accipiãt. Corruptio vero horum alia quidem naturalis est, & pestilens sub canicula enim œstro agitatur, & oritur illi vermiculus in capite, & corrumpitur: alia vero ex motu, & volatu. Nam sublati [bruci] a ventis in mare feruntur & corrumpuntur. Corrumpuntur verò etiam propter hiemem & frigus, ipsi, & oua eorum: extinguũtur verò & hominum machinatione. Fossas enim effodientes hos in eas deiiciunt, & terra obruentes interficiunt.

Bruci & locustæ.

Serpentes duabus de caussis oriuntur: vel è cœlo pluuio, vel in bello, & fusione sanguinis, vnde pene alia quoque venenata animalia prodeunt. Vnde quondam & in Thessalia magnam aiunt natam esse copiam serpentum.

Serpentes.

Mures in aruis plurimi fiunt, & magis in siccis, quàm in humidis: inimicæ enim illis sunt aquæ. Fecundum autem animal est. Manifestus eis ex aqua interitus. Illis enim & foris molesta, & in eorum cauernas influit. Occidunt etiam illos mustelæ agrestes. Occiduntur etiam occulto & frequente pestilentiæ malo. Nascitur enim in capite ipsorum vermis, quem periti obseruantes, re cognita præsagiunt, ac prænuntiant interitum eorundem.

Mures.

Dicuntur mures ferrum & aurum arrodere: Ideò aurifabri illis dissectis aurum inde tollunt.

Vide Q. Curt. de Tyro lib. 4. Mures ferrũ arrodentes.

In Ægypto bipedes, & magnos nasci perhibent mures. Habent enim & anteriores pedes, iis verò non incedunt; sed vtuntur pro manibus: quando vero fugiunt saltant.

De animantibus, quæ inuidia laborare dicuntur.

STELLIO, vt aiunt, inuidens hominis vtilitati, deglutit exutam pellem Est enim auxilium habenti comitialem morbum.

Stellio. Vide Iureconsultos de Stellione, vt Alciatum.

Ceruus dextrum cornu defodit, contra * bufonis venena aliáque multa perutile. Equa deuorat hippomanes ex pullis, ad

Ceruus.

** φρύνης. Vide Prouerbia. Equa. vide Plinium.*

quædam vtile. Phoca iam capienda euomit coagulum, quod etiam comitiali morbo vtile est.

Terrestris Echinus pellem vrina inquinat, & corrumpit. Lynx defodit vrinam, quæ ad sigilla & alias res prodest. Cæterum animalia hoc per inuidiam non facere, sed homines è propria sua opinione hoc crimen illis affinxisse, patet. Vnde enim brutis animantibus tanta scientia, quam homines multo labore vix discunt? Phoca quidem timore forsan turbata, coagulum emittit, & stellio pellem deglutit a natura, quemadmodum canes & sues, & pene omnia quadrupedia. Comedunt enim a partu partus inuolucra, seu membranas. Echinus timore, vel alio quodam naturali affectu vrinam mittit: sed non vt corrumpat pellem. Multa alia fiunt à brutis, quorum rationem reddere non possumus: vt quamobrem gallina cum pepererit, paleas circumiiciat. Quare canes eleuato crure vrinam mittant? Quare capra, cum eryngium comederit stet, & alias stare faciat? Quodque de lynce & ceruo narratum est, eodem modo diiudicandum.

De Sudoribus.

SVDOR falsus est, quia alienum excernitur sibi annexente carne, exhausta & leuitate & dulcedine. Tale enim excrementum existens circa vesicam, vrina: in carne vero sudor vocatur. Excernitur verò sudor per motum, vel laborem, vel per caloris & spiritus virtutem. Sudor cùm sit salsus accipit acrimoniam, vel acerbitatem, vel malum vel bonum odorem, propter multas & varias rationes.

Iuuenes difficilius sudant quam viri, & maximè pueri, quanquam natura calidi sint & humidi, vnde oritur sudor, quia densissima est puerorum cutis, & tanquam conclusa. Adhæc vero calor superans concoquit dum crescunt. Si quid verò sit excrementi, hoc egeritur per aluum. Vt plurimum enim puerorum aluus facilis est: senes verò raræ quidem cutis, sed siccæ. Oportet verò sudori tanquam materiam subesse humidam: præsertim cùm perquod halitus facile transit, quodque est rarum, sufficientem excretionem faciat: & quia fit continenter, & multus humor non inest. Ideò quorum ventres humidi sunt, & excrementum fluxit in vesicam, non multum sudant, eo quod omnem humorem illuc mittunt.

Qui cibos non côcoquunt, & non dormiunt, multum sudant, eo quod concoctio distribuat humorem, & somnus concoquat.

Qui se exercent, & bene valent, magis sudant quam qui non laborant.

Qui coctum & qui crudum habent cibum, multum sudant, quod quanquam absurdum videatur, non tamen est. Qui enim se exercent, quod soluta habeant corpora, & poros exercitatos, & quod sint sudoribus assueti, multum sudant. Aliorum verò pori clausi sunt, quia nô se exercent. Qui verò cibum crudum edunt ob humorum multitudinem sudant plurimum: qui verò cocto vescuntur, per concoctionem alterius succi, facile sudant.

ἔνια χρήσιμον. Καὶ ἡ φώκη, ὅταν μέλλῃ ἁλίσκεσθαι, ἐξεμεῖ τὴν πιτύαν, χρησιμεύουσαν καὶ ταύτην τοῖς ἐπιληπτικοῖς. Καὶ ὁ χερσαῖος ἐχῖνος ἐνουρεῖ τῷ δέρματι, καὶ διαφθείρει. Καὶ ἡ λὺγξ κατακρύπτει τὸ οὖρον, ὅτι πρὸς τὰς σφραγῖδας καὶ πρὸς ἄλλας χρείας ἐπιτήδειον. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν οὐ διὰ φθόνον ταῦτα ποιεῖ τὰ ζῶα, ἀλλ᾽ οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἰδίας ὑπολήψεως ταύτην αὐτοῖς περιῆψαν τὴν αἰτίαν, παντὶ δῆλον. πόθεν γὰρ τοῖς ἀλόγοις ἡ τοσαύτη σοφία, ἣν καὶ οἱ λογικοὶ μετὰ συχνῆς μελέτης μανθάνουσιν; ἀλλ᾽ ἡ μὲν φώκη, διὰ τὸν φόβον ἴσως ταραττομένη, ἐμεῖ τὴν πιτύαν. καὶ ὁ γαλεώτης καταπίνει τὸ δέρμα, φυσικόν τι ποιῶν πάθος, καθάπερ οἱ κύνες καὶ αἱ ὗες, σχεδὸν δὲ τὰ τετράποδα πάντα· κατεσθίει γὰρ τὰ *χόρεια μετὰ τοὺς τόκους. Καὶ ὁ ἐχῖνος δὲ διὰ φόβον ἢ δι᾽ ἄλλο τι πάθος φυσικὸν ἐνουρεῖ, ἀλλ᾽ οὐχ ἵνα φθείρῃ τὸ δέρμα. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πράττεται τοῖς ἀλόγοις, ὧν οὐκ ἔχομεν λόγον ἀποδοῦναι. οἷον, διὰ τί ἡ ὄρνις ὅταν τέκῃ, περιρρίπτει τὰ κάρφη; διὰ τί οἱ κύνες ἐπαίροντες τὰ σκέλη, προσουροῦσι; διὰ τί ἡ αἴξ, ὅταν λάβῃ τὸ ἠρύγγιον εἰς τὸ στόμα, μένει, καὶ τὰς ἄλλας ἵστασθαι ποιεῖ. καὶ τὸ τῆς λυγγὸς οὖν, καὶ τὸ τῆς ἐλάφου, ὁ αὐτὸς κατάλογος περιέξει.

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἱδρώτων.

ΟΤι ἁλμυρὸς γίνεται ὁ ἱδρὼς, διότι τὸ ἀλλότριον ἐκκρίνεται τῇ προσφύσει τῆς σαρκὸς, ἐξαντλουμένου τοῦ γλυκυτάτου καὶ κουφοτάτου. τὸ γὰρ τοιοῦτον περίττωμα ἐν μὲν τῇ κατὰ τὴν κύστιν ὑποστάσει, οὖρον· ἐν δὲ τῇ σαρκὶ, ἱδρὼς καλεῖται. ἐκκρίνεται δὲ ὁ ἱδρὼς, διὰ κίνησιν ἢ πόνον, ἢ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ πνεύματος δύναμιν. Ὅτι ὁ ἱδρὼς ἁλμυρὸς ὢν προσλαμβάνει ὀξύτητα, ἢ πικρότητα, ἢ δυσωδίαν, ἢ εὐωδίαν, διὰ πολλὰς καὶ διαφόρους αἰτίας.

Ὅτι παῖδες τῶν ἀνδρῶν μᾶλλον δυσίδρωτες, καὶ μάλιστα τὰ παιδία, καίτοι τὴν φύσιν ὄντα θερμὰ καὶ ὑγρὰ, ἐξ ὧν ἡ τῶν ἱδρώτων γένεσις· διότι πυκνότατοι τῶν παίδων οἱ χρῶτες, καὶ ὥσπερ συγκεκλεισμένοι. ἔτι δὲ ἡ θερμότης ἐπικρατοῦσα πέττει διὰ τὴν αὔξησιν. ἐὰν δέ τι καὶ γένηται περίττωμα, τοῦτο ἐκκρίνεται κατὰ κοιλίαν· εὔροια γὰρ ὡς ἐπίπαν ἡ τῶν παιδίων. οἱ δὲ γέροντες, μανόχροες μὲν, ἀλλὰ ξηροί. δεῖ δὲ τῷ ἱδρῶτι καθάπερ ὕλην ὑπάρχειν τὸ ὑγρόν. ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εὔπνουν καὶ μανὸν ἱκανὴν τὴν ἔκκρισιν ποιεῖ, καὶ τῷ συνεχῶς γίνεσθαι, καὶ τῷ μὴ πολλὰ ἐνυπάρχειν τὰ ὑγρά. διὰ * τοῦτο καὶ ὧν αἱ κοιλίαι ὑγραὶ, καὶ εἰς κύστιν ἡ ἐπιρροὴ τοῦ περιττώματος, οὐκ εὐίδρωτες· διότι πᾶν τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ὥρμησεν.

Ὅτι οἱ μὴ πέψαντες τὰ σιτία, καὶ οἱ ἀγρυπνήσαντες, εὐίδρωτες· διότι ἡ πέψις μερίζει τὴν ὑγρότητα, καὶ ὁ ὕπνος πέττει.

Ὅτι οἱ γυμναζόμενοι καὶ εὖ ἔχοντες, εὐίδρωτες μᾶλλον τῶν ἀγυμνάστων.

Ὅτι καὶ οἱ πεπεμμένην καὶ οἱ ἄπεπτον ἔχοντες τὴν τροφὴν, εὐίδρωτες· καίτοι δόξει ἄτοπον εἶναι· οὐκ ἔστι δέ. οἱ μὲν γὰρ γεγυμνασμένοι τῷ μανὰ τὰ σώματα ἔχειν, καὶ γεγυμνασμένους τοὺς πόρους, καὶ τῷ συνήθεις εἶναι πρὸς τοὺς ἱδρῶτας, εὐίδρωτες· τῶν δὲ μεμύκασιν οἱ πόροι, διὰ τὸ μὴ γυμνάζεσθαι. οἱ δὲ μὴ πεπεμμένην ἔχοντες τὴν τροφὴν, τῷ πλήθει τῆς ὑγρότητος εὐίδρωτες. οἱ δὲ πεπεμμένην, τῷ τὴν ὑγρότητα διακεκρίσθαι τῇ πέψει τοῦ ἄλλου χυλοῦ ῥᾳδίαν ἔχουσι τὴν ἐξόρμησιν.

Ὅτι

Ὅτι οὐ πονοῦντες, ἀλλ' ὅταν παύωνται, μᾶλλον ἱδροῦσιν· οὐδὲ συντείνοντες οὐδὲ κατέχοντες τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὅταν ἀνῶσι. διότι πονούντων μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος αἱ φλέβες ἐμφυσώμεναι, συμμύειν ποιοῦσι τοὺς πόρους· ὥστε δι' εὐρυτέρων μᾶλλον ἐξέρχεται τὸ ὑγρόν. καὶ ἡ κάθεξις δὲ τοῦ πνεύματος πληροῖ τὰς φλέβας, ὥστε κωλύειν διιέναι.

Ὅτι μετὰ τοὺς πόνους καὶ τοὺς δρόμους οἱ ἐν σκιᾷ μᾶλλον καθεζόμενοι ἱδροῦσιν, ἤπερ οἱ ἐν τῷ ἡλίῳ· διότι ὁ ἥλιος ἀναξηραίνει καὶ πυκνοῖ τοὺς πόρους.

Ὅτι τοὺς πόδας οἱ εἰς ὕδωρ ἐμβάλλοντες, οὐχ ἱδροῦσι· διότι τὸ ὕδωρ κωλύει τὴν τῆξιν. ὁ δὲ ἱδρώς, τῆξίς ἐστι τῶν κακῶς προσῳκοδομημένων ταῖς σαρξίν, ὅταν ἐκκρίνηται διὰ τὸ θερμόν.

Ὅτι τὰ γυμνάσια, ἐὰν γίνοιτο συνεχῶς, ἀναξηραίνει, καθάπερ ὁ ἥλιος· διὸ ἧττον ἱδροῦσιν.

Ὅτι τὸ μέτωπον πρῶτον καὶ μάλιστα ἱδροῦσι, διὰ τὸ ὑπὸ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι ὑγρὸν ὄντα. καὶ ἡ κεφαλὴ δὲ μάλιστα ἱδροῖ, διὰ τὴν μανότητα· σημεῖον δὲ αἱ τρίχες· καὶ διότι τοῦ πνεύματος ἡ κάθεξις ἀνατείνεταί πως εἰς τὴν κεφαλήν.

Ὅτι οἱ ἀγωνιῶντες, τοὺς πόδας ἱδροῦσι, τὸ δὲ πρόσωπον οὔ. διότι ἡ ἀγωνία, οὐ μετάστασις θερμότητος, ἀλλ' αὔξησις, καθάπερ ὁ θυμός. διὸ τὸ μὲν πρόσωπον ἐρυθραίνεσθαι, διὰ τὸ μᾶλλον ἐκθερμαίνεσθαι (ξηραίνει γὰρ ἡ θερμότης ἐπιπολάζουσα) τὸ δ' ἐν τοῖς ποσὶ συντήκει, διὰ τὸ * ἔλαττον εἶναι ὥστε ξηρᾶναι, * πλείω δὲ τῆς ἐμφύτου καὶ προϋπαρχούσης.

* ἐλάττων. Η ἄτ. * πλεῖον.

Ὅτι ἐν τοῖς ὕπνοις μᾶλλον οἱ ἱδρῶτες ἢ κατὰ τὰς ἐγρηγόρσεις· διότι καὶ τὰ ὑγρὰ καὶ τὰ θερμὰ μᾶλλον διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν· ἐξ ἀμφοῖν δὲ τούτων, ὁ ἱδρώς.

Non laborantes, sed cum iam quiescunt, magis sudant, neque intendentes, neque continentes spiritum, sed quando remittunt, propterea quod laborantium a spiritu venæ inflatæ, claudere poros faciant. Quare per latiores poros magis prodit humor: spiritus autem retentio complet venas, vt prohibeatur exire.

Post labores & cursus, qui in vmbra sedent magis sudant quam qui in Sole sunt; quod Sol exiccet & condenset meatus.

Qui pedes in aquam immittunt, non sudant, quia aqua prohibet liquefactionem. Sudor vero liquefactio est eorum, quæ malè carni adhærent, quando per calorem excernitur.

Quia exercitatio continua exsiccat quemadmodum Sol, ideò minus sudant.

Fronte primùm & maxime sudatur, quia subest cerebro quod humidum est. caput quoque maxime sudat, quia rarum, idque maxime crines indicant, quodque spiritus retentio in caput redundat.

Qui animo anxij sunt, pedibus sudant, in facie nequaquam: quia mæror non est diminutio caloris, sed incrementum, quemadmodum ira, ideo in facie rubescunt, quia magis incalescunt (siccat enim superemmens calor) At ille in pedibus liquefacit, quia minor est, quam vt possit exsiccare, maior vero, quam qui ante fuit, & innatus est.

In somnis magis quam in vigilia sudores excitantur, propterea quod humores & calores ob contrariorum repugnantiam maiores sint, ex ambobus autem fit sudor.

De apibus.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ μελιττῶν.

Ὅτι τὸ μέλι τριχῶς γίνεται, ἢ ἀπὸ τῶν ἀνθῶν, καὶ ἐν οἷς ἄλλοις ἐστὶν ἡ γλυκύτης. ἄλλη δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος, ὅταν * ἀναχυθὲν ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου συμπεφθὲν πέσῃ· γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα ὑπὸ πυραμητόν. ἄλλη δὲ ἐν ταῖς καλάμοις. πίπτει δὲ τὸ ἐκ τοῦ ἀέρος μάλιστα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ προστυγχάνοντα τῶν φυτῶν· εὑρίσκεται δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῖς φύλλοις τῆς δρυός, καὶ ἐπὶ τῆς φιλύρας· διότι πυκνότητα ἔχει ταῦτα, καὶ ἔνικμά ἐστι. δεῖ δὲ μήτε τελέως εἶναι ξηρά, ἵνα μὴ εἰς αὐτὸ ἕλκῃ· μήτε μανά, ἵνα μὴ διίῃ. ταῦτα δὲ καὶ ἔνικμα, καὶ πυκνότητα ἔχει· τὸ δὲ τῆς φιλύρας, καὶ γλυκύτητα. ἔχει δέ πως ἡ μέλισσα οἰκείωσίν τινα πρὸς τὴν δρῦν.

* αἰωρηθὲν.

*Eiusdem de * Apibus.*

* In Græco forte περὶ μέλιτος, De melle.

MEl tribus modis nascitur, vel è floribus, & ex aliis, quibus inest dulcedo, vel ex aëre, quando humor liquefactus à Sole, & concoctus cadit: idque maximè messis tempore accidit, vel ex † arundinibus. Cadit autem mel ex aëre in terram, & in obuias plantas, & maxime in foliis quercus & in tilia inuenitur, quia densitatem illa habent, & humida sunt. Oportet verò nec omnino esse arida, ne in se trahant, nec omnino rara, ne perfluant. Hæc verò humida sunt & densa, & tilia etiam dulcedinem habet. Familiaritatem autem quodammodo cum quercu habet apis.

† Calamis.

Virgilius. Et duræ quercus sudabunt roscida mella.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΙΟΥ ΒΗΣΑΝτινόου ἐπιγραφομένης πραγματείας χρηστομαθειῶν.

περὶ. Helladij Besantinoi Chrestomathia.

HELLADII BESANTINOI *Chrestomathia.*

CCLXXIX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῆς Ἑλλαδίου Βησαντινόου ἐπιγραφομένης πραγματείας χρηστομαθειῶν α' β' γ' δ'.

Ὅτι φλυαρεῖ καὶ οὗτος τὸν Μωσῆν ἄλφα καλεῖσθαι, διότι ἀλφοῖς τὸ σῶμα κατάστικτος ἦν· καὶ καλεῖ τοῦ ψεύδους τὸν Φίλωνα μάρτυρα.

LEgi ex Helladio Besantinoo librum Chrestomathiæ primum, secundum, tertium, quartum.

Nugatur Mosem ἄλφα vocari, quòd corpus habuerit ἀλφοῖς id est, vitiligine distinctum, & ad mendacium Philonem testem adhibet.

Dionysius dicit, Atticos non dicere † ὠνησάμην etc., sed eius loco ἐπριάμην, etsi ὠνεῖσθαι & ὠνήσατο & ὠνήμενος & alia id genus in vsu sint.

Ælius Dionysius.

† Vide Phrynichum in ὠνησάμην, pag. 22.

Καλὸς & ἀγαθὸς Attici dicunt, sed non ἀγαθὸς καὶ καλός: quanquam ἀγαθῇ τύχῃ dicant, & τύχῃ ἀγαθῇ.

Ὅτι Διονύσιός φησι μὴ λέγειν τοὺς ἀττικιστὰς ὠνησάμην, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τό, ἐπριάμην· καίτοι καὶ ὠνεῖσθαι, καὶ ὠνήσατο, καὶ ὠνημένος, καὶ τὰ ἄλλα λέγοντας. Ὅτι καλὸς καὶ ἀγαθὸς οἱ ἀττικοὶ λέγοντες, ἀγαθὸς καὶ καλὸς οὐ λέγουσι· καίτοι λέγοντες ἀγαθῇ τύχῃ λέγουσι καὶ τύχῃ ἀγαθῇ.

HELLADIVS

Dicunt auctores ὑπὸ μάλης, *sub axilla*: μάλην vero absolutè non vsurpant: κιθάραν dicunt & κιθαριστὴν, sed dicunt λύραν, non item λυριστήν.

Dicit, lapidem, qui ferrum trahat, non μαγνῆτιν *magnetem* sed ἡρακλείαν λίθον vocari, multi verò alij dicunt & μαγνῆτιν & ἡρακλεῖαν vocari, reddentes variæ appellationis caussas. Dicit Galenus electrum ad se trahere ramenta fabarum.

Mariti fratrem mulieres δαέρα vocant: sororem vero non item δάειραν, sed γάλων, vnde & Homerus ait:

Il. γ΄. v. 122. Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι.

& θεῖον vocant patris fratrem, nō sic verò θείαν sororem, sed τηθίδα. Et πάππον dicunt patrem patris, μάμμην non item matris matrem, sed τιθήν. Antiqui verò matres suas μάμμας vocare solent.

Prouerbia siue adagia. Didymus decem libros prouerbiorum composuit, & prouerbiorum scriptoribus hæc nuncupauit.

Quæ nunc vocantur κορείδες, Attici vocant κομμωτρίας, quanquam Menander etiam κορείδα dixerit.

Versus ille prouerbialis: Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω, *Iuramenta mulieris* * *in aqua scribo*, Et Sophoclis, quod Philonides per Parodiam exprimens dixit: Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω, *Iuramenta mœchorum cineri inscribo*. Qui mulieres irrident, sic dicunt: Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς οἶκτον γράφω, *Iuramenta mulierum eiulatibus inscribo*.

* Catullus: mulier cupido quod dicit amanti In vento & rapida scribere oportet aqua. Et Tibullus. periuria ridet amantū Iupiter, & ventos irrita ferre iubet. Xenarchus apud Athenæum, loscribo vino si qua iurat fœmina. Prouerb. In aqua scribere.

Inter viginti quatuor litteras μῦ, νῦ, & ῦ duobus temporibus æquiualent & circumflectuntur: & aliæ monosyllabæ, & diphthongo syllaba terminantur, & circumflectuntur, verbi gratia φεῖ, χεῖ, ψεῖ. ὦ apertè circumflectitur: inter disyllabas verò quædam habent primam longam, quæ natura sua circumflectitur, vt βῆτα, θῆτα, ἦτα: quæ vero non circumflectuntur, in penultima acuuntur, vt ἄλφα, κάππα, δέλτα.

Ancillæ nomen Pelusium erat, per quam Pyrrhus Molossus veneno matrem interfecit.

Ἀνθρακεὺς vocatur qui vulgò carbonarius.

Ex humili qui emerserint, vide Valerium Max. lib. 3. cap. 4. Dionysius filius fuit agasonis, qui Siciliæ annis duodequadraginta præfuit. * Agathocles figuli filius multos etiam annos Siciliæ præfuit. Hermeas castratus & seruus cùm esset, Aternæ (quæ Thraciæ ciuitas est) rex fuit. Porus Indorum rex filius tonsoris. Bradyllis carbonarius cùm fuisset, Illyricum duxit exercitum. Orthagoras coquus Sicyoniæ dominatus est.

* Ausonius Fictilibus fama est cenasse Agathoclea regem.

Verbum μόγις, *vix*, aptissimè per γ scribi ait, positum pro iis quæ fiunt cum labore. Iones & Æoles ineptè per λ scribunt μόλις, & pronuntiant.

Ὦ τᾶν, (pro ὦ ἐτᾶν, *heus bone vir*) diuisum esse dicit, ὦ quidem solum, τᾶν reiecto ἐ. Integrum est enim ἐτᾶν, & coalitione cum ὦ fit ὦ τᾶν. ἔτης enim amicus verus est: nam ἐτεὸν verum significat.

Νεκρὸς dicitur de priuatis anima, quasi νηκηρὸς, & per syncopen νεκρὸς. Aiunt νη & νε priuatiuas particulas. Ideò & † νεβρὸς (hinnulus) qui cibum alimentumque accipere nondum potest,

† νεβρὸς enim da pro νηφάγος.

Ὅτι ὑπὸ μάλης λέγουσι συντεθέντες, αὐτὴν δὲ καθ' ἑαυτὴν μάλην οὐ λέγουσι. καὶ κιθάραν λέγοντες, λέγουσι καὶ κιθαριστὴν. λύραν δὲ λέγοντες, λυριστὴν οὐ λέγουσιν.

Ὅτι αὐτὸς μὲν φησὶν οὐχὶ μαγνῆτιν, ἀλλ' ἡρακλείαν καλεῖσθαι τὴν λίθον, ἥτις ἕλκει τὰ σιδήρια· πολλοὶ δὲ ἄλλοι τὴν αὐτὴν καλεῖσθαι καὶ μαγνῆτιν καὶ ἡρακλεῖαν λέγουσιν, ἀποδιδόντες καὶ τὰς αἰτίας τῆς διαφόρου ὀνομασίας. λέγει δὲ καὶ ὡς ὁ Γαληνὸς τὸν ἤλεκτρον φησὶν ἕλκειν τὰ καρφία.

Ὅτι τὸν μὲν ἀνδρὸς τὸν ἀδελφὸν αἱ γυναῖκες δαέρα καλοῦσι· τὴν δὲ ἀδελφὴν οὐκέτι δάειραν, ἀλλὰ γάλων, καθὼς καὶ Ὅμηρός φησι·

Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι.

καὶ θεῖον μὲν ὀνομάζουσι τὸν τοῦ πατρὸς ἀδελφὸν, οὐκέτι δὲ θείαν τὸ θῆλυ, ἀλλὰ τηθίδα. καὶ πάππον μὲν φασὶ τὸν πατέρα τοῦ πατρὸς, μάμμην δὲ οὐκέτι τὴν τοῦ πατρὸς μητέρα, ἀλλὰ τηθήν. μάμμας δὲ οἱ παλαιοὶ τὰς αὐτῶν μητέρας καλεῖν εἰώθεσαν.

Ὅτι Δίδυμος περὶ παροιμιῶν δέκα βιβλία συντέταχε, [καὶ] πρὸς τοὺς περὶ παροιμιῶν συντεταχότας ἐπιγράψας αὐτά.

Ὅτι τὰς νῦν λεγομένας κορείδας οἱ Ἀττικοὶ κομμωτρίας ἐκάλουν. εὕρηται δὲ παρὰ Μενάνδρῳ καὶ τὸ, κορείδα.

Ὅτι ὁ στίχος ὁ παροιμιαζόμενος, Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω, ἐστὶ μὲν * Σοφοκλέους, ὃν δὲ παρῳδήσας ὁ Φιλωνίδης, ἔφη· Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω. οἱ δὲ τὰς γυναῖκας σκώπτοντες, φασίν· Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς οἶκτον γράφω.

* Φιλωνίδης.

Ὅτι τῶν κδ΄ στοιχείων τὸ μῦ, καὶ τὸ νῦ, καὶ τὸ ῦ, ἐκτεταμένων ἔχουσι τὸ δίχρονον, καὶ περισπῶνται, καὶ τὰ ἄλλα δὲ, τὰ εἰς μονοσύλλαβα· καὶ διφθόγγον ἔχει τὴν συλλαβὴν, καὶ περισπᾶται· οἷον φεῖ ψεῖ χεῖ. τὸ δὲ ὦ, δῆλον ὅτι περισπᾶται. τῶν δὲ δισυλλάβων, ὅσα μὲν ἔχει τὴν προτέραν λήγουσαν μακρὰν, φύσει περισπᾶται, οἷον βῆτα, θῆτα, ἦτα· ὅσα δὲ μὴ, παροξύνεται· ἄλφα, κάππα, δέλτα.

ἀεὶ τὰ ῦ καὶ δ΄ στοιχεῖα.

Ὅτι ὄνομα θεραπαίνης Πηλούσιον ἦν· δι' ἧς ὁ Μολοσσὸς Πύρρος ἀνεῖλε φαρμάκῳ τὴν μητέρα.

Ὅτι ἀνθρακεὺς, ὁ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλούμενος καρβωνάριος.

Ὅτι ὀνηλάτου μὲν υἱὸς Διονύσιος ἦν, ὁ τῆς Σικελίας ἄρξας ἔτη μ΄, δυοῖν ἀποδέοντα. Ἀγαθοκλῆς δὲ κεραμέως, καὶ αὐτὸς συχνὸν χρόνον Σικελίας ἄρξας. τῆς δ' Ἀταρνέως (πόλις δὲ αὕτη Θρᾳκίας) ἐκτομίας ὢν καὶ δοῦλος, ἦρξεν Ἑρμείας. Πῶρος δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰνδῶν, κουρέως ἦν υἱός. Βράδυλλις δὲ τῆς Ἰλλυρίων ἐστρατήγησεν, ἀνθρακεὺς γεγονώς. καὶ Ὀρθαγόρας Σικυῶνος ἐτυράννησεν ὁ μάγειρος.

Homines generis mali.

Ὅτι τὸ μόγις ἀναλογώτερον διὰ τοῦ γ, φησὶ, γράφεται, ὅτι τῶν μετὰ πόνου γινομένων τέτακται· οἱ δὲ Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς παραλόγως διὰ τοῦ λ, μόλις λέγοντες, ἐκφέρουσι, καὶ γράφουσι.

Ὅτι τὸ ὦ τᾶν μέρη φησὶν εἶναι· τὸ μὲν ὦ καθ' αὑτὸ, τὸ δὲ τᾶν κατ' ἀποβολὴν τοῦ ε· τὸ γὰρ πλῆρες, ἐτᾶν ἐστι, καὶ συναλειφθέντος τοῦ ω, γέγονεν ὦ τᾶν.* γὰρ ὁ ἀληθὴς φίλος. καὶ γὰρ ἐτεὸν τὸ ἀληθές.

ἀεὶ ὦ δ' ἐτᾶν.

* ἐτήτυμος.

Ὅτι νεκρὸς λέγεται, κατὰ στέρησιν τῆς κηρὸς, νήκηρός τις ὢν, καὶ κατὰ συγκοπὴν νεκρός. τὸ γὰρ νη στερητικὸν καὶ νε φασί· διὸ καὶ νεβρὸς, ὁ μήπω δυνάμενος νομῆς καὶ βορᾶς μετοχεῖν,

νέκταρ.

γάλακτι δὲ μόνῳ τρεφόμενος. καὶ νέκταρ, ὃ μὴ ἔστι δυνατὸν τοῖς θνητοῖς, τουτέστι τοῖς κτεινομένοις μεταχεῖν. ἔστι γὰρ κτὰρ ῥηματικὸν ὄνομα, ἀπὸ τοῦ ῥήματος παρηγμένον τοῦ κτῶ τοῦ δηλοῦντος τὸ κτείνω.

ἀεὶ τῷ ὦ ἐπὶ κλητικῆ.

Ὅτι τὸ ὦ, οἱ ἄρθρον κλητικὸν ὑπειληφότες, πλανῶνται. τὰ γὰρ ἄρθρα οὐ χρήζουσι κλητικῆς. καὶ γὰρ αὐτὰ μὲν τῶν μὴ παρόντων τὴν ἀναφορὰν δηλοῖ· τὸ δὲ ὦ κατ' ἐνέργειαν μόνον τῆς δείξεως τῇ κλητικῇ προσετέθη. ὅτι δὲ ἁμαρτάνουσιν, οἱ νομίζοντες αὐτὸ κλητικὴν, καὶ χρόνος καὶ ὁ τόνος δηλοῖ καὶ τὸ πνεῦμα. καὶ γὰρ ψιλοῦται, τῶν ἄλλων ἄρθρων, ὅσα πνεῦμα δέχεται, δασυνομένων· καὶ τὰ μὲν ὀξύνεται, τὸ δὲ περισπᾶται· καὶ τὰ μὲν βραχύνεται, τὸ δὲ μακρόν ἐστι φύσει. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι τῆς ὀρθῆς τὸ ὦ κλητικὸν, κἀντεῦθεν ἐστὶ καταφανές· ἡ κλητικὴ τῇ ἰδίᾳ εὐθείᾳ ἰσοχρονεῖ, ἢ τὸν ἐλάττω ἀναδέχεται χρόνον· οἷον, Ἀγαμέμνων καὶ ὦ Ἀγάμεμνον. ἐνταῦθα δὲ τοὐναντίον. οὐκ ἔστιν οὖν ἄρθρον, ἀλλ' ἐπίρρημα. συντάττεται δ' ὅμως τῇ κλητικῇ, ἐπίρρημα ὄν· ὥσπερ καὶ ἄλλα τῶν ἐπιρρημάτων γενικῇ συντάττεται, ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ ἐν τῷ ω τῆς Ὀδυσσείας. καὶ αἰτιατικῇ, τὸ νὴ καὶ τὸ μὰ· καὶ γὰρ ὀμνύοντες αἰτιατικῇ συνάπτουσι τὰ ἐπιρρήματα ταῦτα.

κνέφας.

Ὅτι τὸ κνέφας οἱ μέν φασιν ἀπὸ τοῦ κενέφας γενέσθαι, κενὸν γάρ ἐστι φαούς· οἱ δὲ κατὰ πλεονασμὸν τοῦ κ. νέφος γὰρ εἶναι καὶ νέφας τὸ αὐτοτελές, διὰ τοῦ νε στερητικοῦ τὸ ἐστερημένον τοῦ φωτὸς ὑποσημαῖνον· ὥσπερ καὶ τὸ κτύπος λέγουσι, κατὰ πλεονασμὸν τοῦ κ. τύπος γάρ ἐστιν ὁ κτύπος, ῥηματικὸν ὄνομα, παρὰ τὸ τύπτω. καὶ τὸ καὶ ἀυτὸ, ἀϋτὸν, περισσὸν ἔχει τὸ κ. καὶ τὸ ναῦρος· αὖρος γάρ ἐστιν οἷον, ὁ κατὰ νοῦν ἐλαφρός.

Musa unde sit appellata.

Ὅτι τὴν Μοῦσαν οἱ μὲν ἐτυμολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ μυοῦσάν τινα εἶναι· ἡ γὰρ μουσικὴ παίδευσις, οὐδὲν μυστηρίων διαφέρει. οἱ δὲ παρὰ τὸ μάσαι· τὸ γὰρ ζητεῖν Δωριεῖς λέγουσι μῶ. καὶ μῶται τὸ τρίτον πρόσωπον παρ' Ἐπιχάρμῳ, καὶ μῶνται παρ' Εὐθυφρονίωνι, καὶ μώμενοι ἡ μετοχὴ παρὰ Σοφοκλεῖ. εὐλογώτερον οὖν, τὴν Μοῦσαν ἐντεῦθεν εἰρῆσθαι, παντὸς νομιζομένην εὑρέτιν μαθήματος· μαίεσθαι δὲ καὶ Ὅμηρος οἶδε, τὸ ζητεῖν. καὶ μαῖαν φαμὲν, τὴν ζητοῦσαν ἰατρὸν, τὸ κρυπτόμενον.

Ὅτι ἡ μάκαρ φησὶ μονήρης ἐστὶ λέξις, καὶ ἐν τοῖς θηλυκοῖς, τὸ δάμαρ. τὸ δὲ μάκαρ, ἐκ τοῦ μακάριος ἀποκέκοπται, ὥσπερ καὶ τὸ ὑμὶν ἐκ τοῦ ὑμῖνι γέγονεν ἀποκοπῇ ὑμῖν.

Ὅτι τὸ μακκοᾶν, ἀρχαϊκῶς ἐστὶ τὸ μὴ ἀκούειν ἢ τὸ μὴ κοεῖν, ὅπερ τὸ νοεῖν ἐδήλου. Καλλίμαχος δὲ ἐν Ἑκάβῃ, ἐκόησε φησὶν, ἀντὶ τοῦ ἐνόησεν.

Al. μὴ κηρί.

Ὅτι τὸ μακάριος τινὲς ἐτυμολογοῦσιν, ἐκ τοῦ μηκήριος, οἷον ἐκ τοῦ * μακήριον ὑποκεῖσθαι τὸν ἀθάνατον· ἢ ἐκ τοῦ ἀκήριος, κατὰ πλεονασμὸν τοῦ μ μακάριος.

sed solo lacte nutritur. νέκταρ quod mortales edere non possunt. κτεινομένοι enim qui occisi sunt. Est autem κτὰρ verbale a verbo κτῶ, quod significat κτείνω, occido.

Qui ὦ articulum vocandi putant, falluntur. Articuli enim Vocatiuo non opus habent. Etenim articuli absentium relationem quandam significant. ὦ vero ad energiam demonstrationis solum vocatiuo adiungitur. Errare autem eos ait, qui putant illud vocatiuum esse, & tempus, & accentus, & spiritus indicant. Etenim leuigatur, cum omnes articuli, qui spiritum recipiunt, aspiratione notentur, & illi acuuntur, hoc circumflectitur, illi corripiuntur, hoc natura longum est. Quod ὦ non sit vocatiuus a recto, hinc etiam manifestum est. Vocatiuus recto suo æquiualet tempore, vel tempus minus suscipit, vt Ἀγαμέμνων, & ὦ Ἀγάμεμνον. Hic vero contrarium. Non est igitur articulus, sed aduerbium: Coniungitur tamen cum vocatiuo, cum sit Aduerbium. Quemadmodum & alia Aduerbia cum genitiuo iunguntur, vt apud Poetam in Odyſ. ω. Et cum Accusatiuo νὴ & μὰ iungitur. Etenim iurantes Accusatiuo iungunt.

Κνέφας alij putant esse à κενέφας. est enim κενὸν φάους luminis vacuum: alij vero per pleonasmum κ. νέφος enim esse, & νέφας perfectum, per νε priuatiuum, priuatum luce significans. Quemadmodum & κτύπος per pleonasmum κ. τύπος enim est κτύπος, nomen verbale à verbo τύπτω. & καὶ αὐτὸ, ἀϋτὸν per pleonasmum habet κ. & ναῦρος, αὖρος, enim est qui mente leuis est.

Plato in Cratylo aliud.

Musam alij deriuant à μυοῦσάν τινα, id est, inuestigatricem: doctrina enim Musarum nihil a mysterijs discrepat. Alij à μάσαι deriuant. Quærere enim Dores dicunt μῶ. Et tertia persona μῶται extat apud Epicharmum, μῶνται apud Euphronionem & μώμεναι participium apud Sophoclem. Aptius igitur est Musam sic dici, tanquam inuentricem omnium disciplinarum existimatam. Μαίεσθαι Homerus quoque pro quærere dixit, & μαῖαν illam dicimus, quæ consulit Medicum de absconditis.

Μάκαρ, inquit, sola vox hac terminatione inuenitur, & in fœminis δάμαρ.

Μάκαρ per apocopen a μακάριος, sicuti ὑμὶν pro ὑμῖνι per apocopen.

Μακκοᾶν antiquum est, μὴ ἀκούειν, vel μὴ κοεῖν, quod κοεῖν significat intelligere. Callimachus in Hecuba ἐκόησε pro ἐνόησε dixit.

Μακάριος alij deriuant ex μηκήριος, verbi gratia ex μακήριον, quod fato non subiacet, immortalis, vel ex ἀκήριος pleonasmo τοῦ literæ μ, μακάριος.

Lasama.

Ἄλουρον addito μ inuenitur μάλουρον fama. & μία vna ex ἴα factum addito μ.

Philomela fabula. Vide Ouid. in Metamorph. & supra Thelum.

De Philomela hæc narrat: Zeten filium Boreæ accepisse Philomelam, filiam Dulichij Pandarei, illis filium natum esse nomine Actylum. Philomela autem suspicata virum Nympham quandam Hamadryadem adamare, zelotypia.

Ὅτι τὸ ἄλουρον κατὰ πλεονασμὸν τοῦ μ ἔστιν εὑρεῖν μάλουρον· καὶ τὸ μία δὲ, ἐκ τοῦ ἴα γεγονὸς, κατὰ πλεονασμὸν ἔχει τὸ μ. Ὅτι περὶ τῆς ἀηδόνος μυθολογεῖται, ὡς Ζήτης ὁ Βορέου [παῖς] ἔλαβεν Ἀηδόνα τοῦ Δουλιχιέως Πανδάρεω τὴν θυγατέρα, Ἄκτυλος δὲ αὐτοῖς υἱὸς γίνεται. ἡ οὖν Ἀηδὼν ὑπονοήσασα, τὸν ἄνδρα νύμφης ἁμαδρυάδος ἐρᾶν τινὸς ζηλοτυπήσασα,

HELLADII

cùm filius Actylus illi videretur conscius ac adiutor furtiui concubitus, à venatione redeuntem illum interfecit. Venus autem tantam miserata calamitatem, in volucrem luscíniam matrem mutauit. Pœnitens autem quæ antea fœmina, nunc vero auis, luget filium, non reperto mali fine.

Iliad. δ. Homerus illustratus.

Τέτλα, quod apud Homerum est, quod dixit Diomedes ad Sthenelum, scripturæ vitium est. Quid enim significet τέτλα ignotum hactenus fuit: Sed alij quidem vocem hominis esse amici ad amicum dicunt: nonnulli vero, *garrule heus tu*, vel *o bone vir*, significare aiunt: alij, *heus tu garrit*, alij rursum, *te appello*: plures verò Grammatici iunioris esse vocem ad seniorem dicunt, quanquam ostendere nequeant, Diomedem Sthenelo iuniorem fuisse. Neque etiam vsquam alibi Homerus hac voce vsus, vt ex sensu aliunde noto, ambiguitas verbi tolli posset: quod in ἔλλον, quod *hinnulum* significat, fecit. Ibi enim dicit, ποσὶ πρόσθ' ἔλλον εἶχε ποικίλον ἀσπαίροντα, *canis pedibus variegatum hinnulum comprehendit*, obscuritatem verbi detegit quod subnectitur, mortuum hinnulum. Similiter & λάε ex etymologia apertam vocem ostendit, cùm ἀλαός sit, *non videns lucem*. Vel quia λάαν idem est ac *frui*, quod vehementiorem ostendit affectionem. & alia multa sunt apud Homerum peregrina, quæ Homeri posteris vsu facta sunt perspicua, & dubia omnia submota sunt. Non eadem tamen ratio in τίτλα. Neque enim τίτλα scribendum est, sed τέτλα, vltima syllaba ablata, à τετλάθι. Etenim inuenire est τέτλα, multos dixisse, vt Aratum, vbi ait, ἐν χειμῶνι πρώτῃ τέτλα. Ideò & nonnulli versum Homeri non per τίτλα, sed per τέτλα protulerunt, legentes & significantes, errorem accidisse, quòd aliqui secundum τ pro λ accipiant, dante illis breuiore in linea λ imaginationem litteræ τ, cuius vni apici recto alter incumbit transuersus.

Odyss. τ. αἰνα ... ἔλλον.

Aratus. Vide indicem Homer. & Eustath.

Mater regis Corinthi vxor Amphionis, altero læso pede claudicans, Labda vocata est.

Rectius χροιά dicitur: sed per ellipsin χρόα. & herba, potius ποία quàm ποά dicta est.

Ἄτλα ait leui spiritu scribi: alij secundùm significata accuratius distinguentes, spiritibus etiam variare volunt.

Ἐλαύνω *fruor* irregulare est: ante finem enim verbum consonantem habens, & in penultima habens syllabam in αυ terminatam, nunquam grauatur. Duorum enim alterum est, vel purum, barytonum, vel consonãtem habens, circumflectitur, vt φαύω vnde ἔφαυσε: alterius exemplum ἀμαυρῶ, & similia. χαύνω non benè grauatur. Formant autem nonnulli ἐλαύνω ab ἐλῶ. Nonnulli verò vt à βῶ fit βαίνω, sic aiunt etiam ab ἐλῶ, ἐλαίνω factum, & transmutatione diphthongi ἐλαύνω. Sed solum est ἐλαύνω, & ideò nec regularem coniugationem habet. heteroclitum namque est perfectum, ab ἐλάζω enim ἐλήλακα formatur.

Coniunctio τὶ sola est enclitica, forte quia voce eadẽ cum expletiuis vtuntur. Æoles verò,

ἐπεὶ αὐτῇ ἐδόκει ὁ υἱὸς Ἄκτυλος τῆς κλοπῆς τῆς μίξεως συνειδέναι τὸ περὶ συνεφρόνησαι· ἀνεῖλεν ἀπὸ θήρας ἐρχόμενον τὸν παῖδα. ᾤκτειρε δ' αὐτὴν ἡ Ἀφροδίτη τοῦ πάθους, καὶ εἰς ὄρνεον μετέβαλε τὴν Ἀηδόνα. μεταγνοῦσα δὲ ἡ πάλαι μὲν γυνή, νῦν δ' ὄρνις θρηνεῖ τὸν παῖδα, λύσιν οὐχ εὑρίσκουσα τοῦ πλημμελήματος.

Ὅτι τὸ τέτλα, ὃ παρ' Ὁμήρῳ κεῖται, εἰρημένον ὡς ἀπὸ τοῦ Διομήδους πρὸς Σθένελον, γραφικῆς ἐστι πλάνης. τί ποτε γὰρ δηλοῖ τὸ τέτλα, μέχρι νῦν οὔπω συνωμολόγηται· ἀλλ' οἱ μὲν σχετλιαστικὴν αὐτὸ φωνὴν εἶναι, φίλου πρὸς ἑταῖρον, φασίν· οἱ δέ, Κάταλε ὦ οὗτος· ἄλλοι δὲ πάλιν, σὲ λέγω· οἱ πλείους δὲ τῶν γραμματικῶν, νεωτέρου φασὶν εἶναι προσφώνησιν εἰς πρεσβύτερον. καίτοι γε οὐδ' ἔχουσι δεῖξαι, Διομήδην Σθενέλου νεώτερον. ἢ μὴν ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται Ὅμηρος ἀλλαχῇ χρησάμενος τῇ φωνῇ, ἵν' ἐκ τῆς ἀλλαχόθι φανερᾶς διανοίας, καὶ τὸ ἐνταῦθα τῆς λέξεως ἀνακαθαρθείη ἀμφίβολον· ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἔλλον ἐποίησε. Καὶ γὰρ εἰπὼν ἐκεῖ πρότερον. πέλον ἔλλον ἀσπαίροντα λάων τὸ ἄδηλον τῆς λέξεως διεσάφησεν, ὑποκάτω, νεκρὸν τὸν ἔλλον ὀνομάσας. ὡσαύτως τό, λάε, ἐκ τῆς ἐτυμολογίας σαφῆ παρίστησι τὴν φωνήν· ἐπεὶ ἀλαός ἐστιν, ὁ μὴ βλέπων τὸ φῶς. ἢ ὅτι τὸ λάαν, τὸ ἀπολαυστικῶς ἔχειν ἐστίν· ὅπερ δείκνυσιν ἐμφατικώτερον διάθεσιν. καὶ ἄλλα δ' ἐστὶ ξενίζοντα ἐν τοῖς Ὁμήρου, μεθ' Ὅμηρον δὲ τοῖς νεωτέροις σαφῆ τῇ χρήσει γεγενημένα, καὶ τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας ἐπιδεξάμενα· τὸ δὲ τίτλα οὐδὲν τοιοῦτον τῆς ἀγνωσίας τὸ καὶ μὴ διενεχθῆναι ἐξείλετο. οὐ τοίνυν τίτλα δεῖ γράφειν, ἀλλὰ * τέτλα. τῆς ἐπὶ τέλους συλλαβῆς ἀποκοπείσης τοῦ τέτλαθι. Ἔστι γάρ ἐστιν εὑρεῖν τὸ τέτλα λεγόμενον παρὰ διαφόροις· ὡς καὶ Ἄρατος φησὶν ἐν χειμῶνι πρώτῃ τέτλα· διὸ καὶ τὸν παρ' Ὁμήρῳ στίχον τινές, οὐ τίτλα, ἀλλὰ τέτλα προφέρουσι καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἐπισημειούμενοι, ὡς ἡ ἀπάτη γέγονεν ἐκ τοῦ, τινὰς τὸ δεύτερον τ ἀντὶ τοῦ λ λαβεῖν, τῆς βραχυτέρας γραμμῆς τοῦ λ φαντασίαν αὐτοῖς τῆς ὀρθῆς κεραίας τοῦ τ παρεχομένης· τῆς δὲ μείζονος, τῆς ἐπικειμένης ἐγκαρσίας.

τέτλα.

λάαν.

*al. τέτλαθι.

Ὅτι, φησί, τοῦ βασιλέως Κορίνθου ἡ μήτηρ, γυνὴ δὲ Ἀμφίονος, κολοβωτέρῳ σκάζουσα τῷ ἑτέρῳ ποδί, λάβδα ἐκαλεῖτο.

λάβδα.

Ὅτι ἀναλογώτερον ἡ χροιά, κατὰ πάθος δὲ ἐλλειπτικὸν ἡ χρόα. καὶ ἡ βοτάνη, ποία μᾶλλον, ἢ ποὰ λεγομένη.

Ὅτι τὸ ἄτλα φησὶ ψιλοῦσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἀκριβέστερον εἰς τὰ σημαινόμενα διαιροῦντες, οἰκειότερον καὶ περὶ τῶν πνευμάτων διείλοντο.

Ὅτι τὸ ἐλαύνω παράλογόν ἐστι, φησί· πρὸ τέλους γὰρ ῥῆμα σύμφωνον ἔχον, καὶ παραλήγουσαν τὴν αυ, οὐδέποτε βαρύνεται. δυοῖν γὰρ θάτερον, ἢ καθαρεῦον βαρύτονόν ἐστιν, ἢ σύμφωνον ἔχον, περισπᾶται. τῶν μὲν φαύω, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἔφαυσε· τοῦ δευτέρου δέ, ἀμαυρῶ, καὶ τὰ ὅμοια. τὸ δὲ χαύνω, παραλόγως βαρύνεται. σχηματίζουσι δὲ τὸ ἐλαύνω, οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐλῶ ἐλαύνω· τινὲς δὲ ὥσπερ ἀπὸ τοῦ βῶ βαίνω, οὕτω φασὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλῶ γίνεται ἐλαίνω, καὶ μεταθέσει τῆς διφθόγγου, ἐλαύνω. πλὴν μόνον ἐστὶ τὸ ἐλαύνω, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ κλίσιν βεβαίαν ἔχει. ἑτερόκλιτος γάρ ἐστιν ὁ παρακείμενος· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐλάζω γίνεται τὸ ἐλήλακα. Ὅτι ὁ τὶ συμπλεκτικὸς ἐγκλίνεται μόνος· ἴσως, διότι τοῖς παραπληρωματικοῖς κατὰ φωνὴν συνεμπίπτει. οἱ δὲ Αἰολεῖς

ἐλαύνω.

al. ὁ τὶ.

αἱ μὲν

αὖ μὲν ὡς συμπλεκτικὸν αὐτὸ παραλάβωσιν, ὁμοίως ἡμῖν ἐκφωνοῦσι τὸν τὲ· αὖ δὲ παραπληρωματικῶς, εἰς ο τρέπουσι τὴν συλλαβὴν, καὶ τὸ λέγουσιν, ἀντὶ τοῦ τέ.

Ὅτι τὸ γλωσσοκομεῖον κυρίως μέν ἐστι τὸ ἀγγεῖον ὃ τὰς αὐλητικὰς ὑποδέχεται γλώσσας· οἱ δὲ νῦν καταχρώμενοι, καὶ ἐπὶ τῶν ἑτέρων τινὰ δεχομένων τιθέασι τὴν λέξιν. καὶ τοῦτο μὲν ἀνεκτόν. οἱ δὲ προσδιαστρέφουσι καὶ τὸν τόνον καὶ τὸν χρόνον. δέον γὰρ προπερισπᾶν τὴν παραλήγουσαν μακράν, ἐπεὶ καὶ συστέλλουσι καὶ προπαροξύνουσι.

Ὅτι μάζης μὲν εἶδος οἱ παλαιοὶ θριδακίνην καλοῦσι, τὴν δὲ βοτάνην θρίδακα. οἱ δὲ ἰατροὶ, θρίδακα μὲν τὸ ἥμερον λάχανον. θριδακίνην δὲ, τὸ ἄγριον καλοῦσιν.

Ὅτι ὥσπερ τὰ νῦ φαμὲν, καὶ τὰ μῦ, πληθυντικῶς ἐκφωνεῖν ἐθέλοντες τὰ στοιχεῖα: οὕτω καὶ τὰ σίγμα δεῖ λέγειν, ἀλλ᾽ οὐχὶ τὰ σίγματα. καὶ γὰρ ἄκλιτα τῶν στοιχείων τὰ ὀνόματα. διὸ καὶ τὸ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰρημένον, οὐχ ὑφ᾽ ἓν τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων ἀναγνωστέον, ἀλλὰ δισυλλάβως μὲν τὰ σίγμα, καὶ ἀπ᾽ ἄλλης ἀρχῆς τὰ τῶν ἀσπίδων, κατὰ διάστασιν.

Ὅτι τὸ ἀρχέτυπον φασὶν οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, οὐδὲ ῥήτορι, οὐδὲ τῶν ποιητῶν κατόχως εἴρηται, ὡς Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἱστορεῖ.

Ὅτι κρήγυον τὸ ἀληθὲς εἴρηται, καρήγυόν τι ὄν. οἱ γὰρ ἀληθῶς τι πράττειν μέλλοντες, ἐγγυῶνται τοῦτο, τῇ κεφαλῇ κατανεύοντες. οἱ δὲ κρήγυον, οὐ τὸ ἀληθὲς, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν σημαίνειν φασὶ, καρήγυόν τι ὑπολογοῦντες. ὃ ἡδύνει τὸ κῆρ, τουτέστι τὴν ψυχὴν ἡδύνειν γὰρ πέφυκε τὴν ψυχὴν τὸ ἀγαθόν.

Ὅτι ὀργιζομένου ἐστὶ, τὸ τὰ αὐτὰ πολλάκις λέγειν· καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς πάθος ἄγονον. διὸ καὶ Ἀγαμέμνων ὀργιζόμενος τῷ Κάλχαντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ῥήμασι τὴν βλασφημίαν ἐκφέρει· Μάντι, λέγων, κακῶν καὶ,

[illegible]

Ὅτι τὸ ἐπιτὰξ παρὰ Καλλιμάχῳ καὶ Ἀράτῳ κείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁριστικοῦ μέλλοντος γέγονε, κατ᾽ ἀποβολὴν τῆς ἐπὶ τέλει μακρᾶς συλλαβῆς· ὥσπερ καὶ τὸ χωρὶς τοῦ χωρίσω, καὶ τὸ πέλας, τοῦ πελάσω· καὶ τὸ μίξ, ἀπὸ τοῦ μίξω. ὅθεν καὶ τὸ ἐπιμὶξ παρ᾽ Ὁμήρῳ. καὶ τὸ δάξ, ἀπὸ τοῦ δάξω· καὶ γὰρ οἱ Ἴωνες ἀπὸ τοῦ δάκνω τὸ δάξω ἐκφέρουσιν. ἐκ δὲ τοῦ δὰξ, τὸ ὀδάξ. καὶ ἀπὸ τοῦ πτύξω ἢ, πτύξ· καὶ ἀποβολῇ τοῦ π τύξ. οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ ὀδίσω ὀδὶς καὶ ἀμφουδίς· ἀμύξω, ἀμύξ, παρὰ Νικάνδρῳ· καὶ πλήξω, πλὴξ καὶ ἀμφιπλήξ· καὶ ἀγκάσω, ἀγκάς· καὶ τύψω, τὺψ καὶ προτύψ. ὡσαύτως καὶ ὀκλάσω, ὀκλὰς καὶ ὀκλάξ. πρίσω, πρὶς, πρὶξ καὶ ἀπρίξ. οὕτως οὖν καὶ ἐκ τοῦ ἐπιτάξω ἐπιτὰξ, ὃ κατ᾽ ἐπίταγμα καὶ κέλευσιν προχωρεῖ.

Ὅτι τὸ κύρβεις οἱ μὲν ἀττικοὶ, ἀρρενικῶς ἐκφωνοῦσι· Καλλίμαχος δὲ οὐδετέρως. καὶ τὸ φοιτάζειν δὲ Καλλίμαχος παραλόγως εἶπε * φοιτίζειν, φάμενος, ἀγαθοὶ πολλάκις ἠΐθεοι.

siquidem vt copulatiuam assumpserint, similiter vt nos τὲ efferunt. Si vero expletiuè, in ε vertunt syllabam, & τὸ dicunt pro τὲ.

Γλωσσοκομεῖον propriè est vas, quod linguas tibiarum recipit: hodie vero abutentes ad receptacula aliarum rerum accommodant, & hoc quidem tolerabile: alij vero inuertunt & sonum & tempus. Oportet enim penultimam longam circumflecti, illi corripiunt, & acutum in antepenultima ponunt.

Speciem mazæ antiqui θριδακίνην vocant: herbam vero θρίδακα. Medici θρίδακα *lactucam*, siue *olus hortense* θριδακίνην vero siluestre vocant.

Quemadmodum dicimus τὰ νῦ, & τὰ μῦ, cùm litteras in plurali efferre volumus: sic & τὰ σίγμα dicendum est, non τὰ σίγματα. Etenim non declinantur nomina litterarum, ideoque quod à Xenophonte in ἑλληνικοῖς dictum est τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων, non coniunctim legendum est, sed duabus syllabis τὰ σίγμα, & ab alio principio τὰ τῶν ἀσπίδων diuisim.

Aiunt ἀρχέτυπον à nullo antiquo scriptore, nec oratore, nec poeta dictum esse, vt scribit * Dionysius Halicarnasseus.

Κρήγυον *verum* significare dicitur, quasi καρήγυον. Qui enim vere aliquid facturi sunt, illud promittunt capite annuentes. Alij vero κρήγυον, non *verum*, sed *bonum* significare aiunt, quasi καρήγυον deriuantes, vt demulcens cor, id est animum: bonum enim demulcere animum solet.

Irati est eadem sæpe dicere: infœcundus est enim iræ affectus. Ideo & Agamemnon iratus Calchanti, iisdem sæpe verbis conuitiatur. Vates dicens improbe,

Mala soles semper praedicere. Et, *nihil vnquam boni prædixisti.*

Ἐπιτὰξ apud Callimachum & Aratum, à futuro fit, reiecta syllaba longa finali, quemadmodum & χωρὶς à χωρίσω, & πέλας à πελάσω, μὶξ à μίξω, vnde & ἐπιμὶξ, apud Homerum, & δὰξ à futuro δάξω. Iones enim à δάκνω δάξω formant, ex δὰξ venit ὀδὰξ, à πτύξω πτὺξ, & reiecto etiam π, πτὺξ. Sic & ab ὀδίσω ὀδὶς, & ἀμφουδὶς, ἀμύξω ἀμὺξ apud Nicandrum, & à πλήξω πλὴξ & ἀμφιπλήξ: ab ἀγκάσω ἀγκάς, τύψω τὺψ & προτύψ. Similiter & ab ὀκλάσω ὀκλὰς, & ὀκλάξ. πρίσω, πρὶς, πρὶξ & ἀπρίξ. Sic ergo & ex ἐπιτάξω, ἐπιτὰξ quod imperio & iussione fit.

Κύρβεις Attici in masculino efferunt, Callimachus in neutro. & idem præter rationem φοιτάζειν pro φοιτίζειν dixit, cum inquit, boni sæpe sunt iuuenes * * .... & .... detergere vero significat. superbit autē & gloriatur est βρενθύεται. Fit vero à βρένθιον, quod vnguentum est. Iactabundi enim & superbi, vnguento vti solent.

Vnguentorum species sunt Bacarius, Narcitanus, Stacte, Plangonion, quod inuenit mulier Elea nomine, Plangon, Metaleum, quod Metalus Syracusius repperit.

Ὅτι ... νιδη .... καὶ τὰ .... ῥύψαι δὲ σημαίνει. βρενθύεται δὲ, τὸ ἀλαζονεύεται. γέγονε δὲ ἀπὸ τοῦ βρένθιον, ὅ ἐστι μύρον· οἱ γὰρ ἀλαζονευόμενοι καὶ βρενθυόμενοι, μύρῳ χρῆσθαι εἰώθεισαν.

Ὅτι μύρων εἴδη, φησὶ, βακάρειος, ναρκισσῖνος, στακτὴ, πλαγγόνιον· ὅπερ εὗρε γυνὴ * Ἠλεία καλουμένη Πλαγγὼν· μεταλλεῖον, ὅπερ εὗρε Μέταλλος Συρακούσιος.

Hellad. Euphorion Chalcidensis poeta.

Apud Euphoroinem origine Chalcidensem, incolam verò Atheniensem, non imitandas voces licet reperire. Nam Iasonem ναύαγον dixit, quod non tam significat naufragū, quam nauem regentem. & serpentem aurea mala Hesperidum ferentem, Κηπουρὸν nominauit. Male autem æmulatus est primum Dionysium Siciliæ tyrannum, qui licentia adulatorum, & delicijs corruptus, cœpit * tragœdias scribere, in quibus his voces congessit, ἀκόντιον vocās βαλάντιον. κάδον verò ἐλκύδριον. σκέπαρνον ὄρειον, χλαῖναν ἐριόλην, vt quæ fuerit pernicies lanarum, & talia multa ridicula.

** Cicero Tusculan. Tertium nominat Dionysium maiorem. Athenæus lib. 9. Dionysium tertium eius exponit ex aduerso. Plutarchus quoque de Alexandri virtute hunc ex Tragœdia Dionysii versum memorat τῆς τυραννίδος μήτηρ ἐστι, qui & Antiphontem oratorem, vt quidam referunt, quod Tragœdias eius reprehenderet, interfectum ait. Philoxenum eadē de caussa ad latomias damnatum, atque Aegisi Tragœdi tabellas commere sollicitum, vocatur Lusionis.*

Mortarij pistillum, [a] δοίδυξ ab Atticis vocatur. ἀλετρίβανος verò communiter & Atticè dicitur. Dionysius vero tyrannus, de quo ante dictum est, δοίδυκα vocat θυΐστιν. merito igitur maluit [b] ad latumias damnari Philoxenus, quàm talia audire.

a Vide Casaubon. b. De hoc Dionysii carcere Cicero 7. Verr. & ibi interpret.

Comici plerumque seruis nomina à natali solo indunt, vt Syrum, Carionem, Midam, Getam, & similia: partim ex adiunctis, vt à colore quidem Pyrrian, & Xanthian: à moribus Parmenonem, Pistum, Dromonem: item à die, quo emptus est seruus: vnde & Numenias vocant.

Tres dicuntur phthiriasi, id est morbo pediculari, mortui esse: perpaucorū enim hic morbus. Fit autem cùm totum corpus in pediculos resoluitur, sed ex heroibus, qui hoc morbo extincti sunt, est Acastus Peliæ F. Secundus Pherecydes Syrus, qui Genealogiam conscripsit, quem & aiunt ab ortu hoc malum habuisse.* Tertius Romanorū sæpe consul Sylla iam senex, vt etiā Felix propter fortunā dictus sit.

** Plutarchus in Sylla, & Casaubon. in Laert.*

Ἐς melius secundùm analogiā quàm præpositio εἰς dicitur, & ἐκ quàm ἐξ. Omnis enim præpositio vltima breui est. Sed alia contrà ratio ἐκ peregrinationis accusat. Nulla enim vox apud Atticos in κ desinit.

Κυθνώλης calamitosus per λ scribunt, sed non per δ. Apud Argos enim regio Cythnion vocata, cuius viros olim Amphytrion interfecit, exceptis admodum paucis.

Mercenarius ab alijs θὴς vocatur, vel à θεῖναι, quod significat manibus operari & facere. Antiquis enim dicendi formula erat ἔθηκεν pro τι δρᾶν *aliquid agere*, vt & laboriosissimus heros ideo vocatus est Θησεὺς, Theseus, vel mutatione τ in θ, penuria enim vitæ & indigentia multos ad opera seruilia cogit.

Multa contra analogiam committuntur errata, vt pro σίκυος dicūt errantes, *σίκυς cucumis*, & pro ἀνδράχλη per λ (sic enim dicunt Attici) dicunt ἀνδράχνη.

Εἴσω rectius est quàm ἔσω. & ..... proferunt .... vulgus verò per α.

De Atlantibus vide Geographos.

Euphorion, inquit, refert quædam somnia alicubi non videri.

Mulā, qua ferimur, cùm iugū non ferat, Attici ἀστράβην vocāt; inde dicitur & ἀστραβηλάτης.

Ὅτι παρὰ Εὐφορίωνι τῷ φύσει μὲν Χαλκιδεῖ, θέσει δὲ Ἀθηναίῳ, κακοζήλους ἔστιν εὑρεῖν λέξεις. καὶ γὰρ τὸν Ἰάσονα ναύαγον εἶπεν· ὅπερ οὐ νεναυαγηκότα μᾶλλον, τὸν δὲ ναῦν ἄγοντα, δηλοῖ· καὶ τὸν τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων φρουροῦντα ὄφιν, κηπουρὸν ὠνόμασε. παρεζήλωσε δὲ τὸν πρῶτον Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον· ὃς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν κολάκων καὶ τῆς τρυφῆς διαφθειρόμενος, ἐπιχείρησε καὶ τραγῳδίας γράφειν. ἐν αἷς καὶ τοιαῦτα συνεφόρησε ῥήματα· τὸ μὲν ἀκόντιον, καλῶν βαλάντιον· τὸν δὲ κάδον, ἐλκύδριον. σκέπαρνον δὲ, τὸ ὄρειον· τὴν δὲ χλαῖναν, ἐριόλην, οἷον, ὄλεθρον οὖσαν τῶν ἐρίων· καὶ πολλὰ τοιαῦτα κατεγέλασε.

Ὅτι ὁ τῆς θυΐας τριβεὺς, δοῖδυξ μὲν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομάζεται, ἀλετρίβανος δὲ παρὰ τῇ συνηθείᾳ· καὶ οὐδὲν ἧττον παρὰ Ἀθηναίοις· Διονύσιος δὲ ὁ προειρημένος τύραννος, θυΐστιν τὸν δοίδυκα ἐκάλει. εἰκότως ἄρα τῆς τῶν τοιούτων ἀκροάσεως τὰς λατομίας μᾶλλον ᾑρεῖτο Φιλόξενος.

Ὅτι οἱ κωμικοὶ τοὺς οἰκέτας τὸ μὲν πλεῖον ἀπὸ τῆς χώρας ἐκάλουν· οἷον, Σύρον, Καρίωνα, Μίδαν, Γέταν καὶ ὅμοια. ἐκάλουν δὲ καὶ τὰ ἐξ ἐπιθέτων· ὡς ἀπὸ τοῦ χρώματος μὲν, Πυῤῥίαν καὶ Ξανθίαν· ἀπὸ τοῦ τρόπου δὲ Παρμένωνα, καὶ Πιστὸν, καὶ Δρόμωνα. ἐκάλουν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ὠνήσαντο τὸν οἰκέτην· ἐξ οὗ καὶ τοὺς νουμηνίας ὠνόμαζον.

Seruorum nomina vnde apud Comicos.

Ὅτι τρεῖς ἱστοροῦνται φθειριάσει τεθνάναι (ἔστι δὲ τὸ νόσημα μὲν, τῶν σπανίων· γίνεται δὲ ὅταν εἰς φθεῖρας ἀναλυθῇ ἅπαν τὸ σῶμα) ἀλλὰ τῶν ἐκ τῆς νόσου ταύτης τεθνεώτων, τῶν μὲν ἡρώων, Ἄκαστός ἐστιν ὁ Πελίου· δεύτερος, ὁ Σύρος Φερεκύδης, ὁ τὴν γενεαλογίαν συγγράψας, ὃν καὶ λέγουσι γενικῶς τὴν συμφορὰν ἐνεγκεῖν· τρίτος, ὁ Ῥωμαίων πολλάκις ὑπατεύσας Σύλλας, ἤδη σφόδρα γηραιὸς ὢν, ὡς καὶ Ἐπαφρόδιτος, διὰ τὴν τύχην ἐπωνομάζετο.

Phthiriasis.

Ὅτι ἀναλογώτερον αὐτὶ μὲν τῆς ΕΙΣ προθέσεως, τὸ ΕΣ λέγειν· αὐτὶ δὲ τῆς ἐξ, τὸ ἐκ. πᾶσα γὰρ πρόθεσις βραχυκαταληκτεῖν θέλει. ἀλλ' ἕτερος πάλιν λόγος τὴν ΕΚ ξενίας διώκει· οὐδεμία γὰρ παρὰ Ἀττικοῖς λέξις εἰς Κ καταλήγει.

εἰς, ἐς [illegible] ἐξ.

Ὅτι τὸ κυθνώλης διὰ τοῦ λ γράφουσιν, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦ δ. Ἄργους γὰρ ἦν χωρίον τι καλούμενον κύθνιον, οὗ τοὺς ἄνδρας ποτὲ Ἀμφιτρύων ἀνεῖλε πάντας πλὴν ὀλίγων πάνυ.

Ὅτι ὁ παρ' ἄλλοις μισθοῦ δουλεύων, θὴς καλεῖται, ἢ παρὰ τὸ θεῖναι, ὃ δηλοῖ τὸ χερσὶν ἐργάζεσθαι καὶ ποιεῖν· καὶ γὰρ τοῖς παλαιοῖς λέγειν ἔθος, τὸ ἔθηκεν ἀντὶ τοῦ τι δρᾷν· ὡς καὶ ὁ ἐργατικώτατος ἥρως, διὰ τοῦτο κέκληται Θησεύς· ἢ κατὰ μετάθεσιν τοῦ τ εἰς τὸ θ. τὸ γὰρ πένεσθαι καὶ πτωχεύεσθαι τοῦ βίου, οἷα στερεὰ, ἀναγκάζει πολλοὺς τὰ δούλων πράττειν.

Θῆς.

Θησεύς.

Ὅτι παράγραμμα φησὶ μυρία ἐστὶν ἡμαρτημένα· ὥσπερ αὐτὶ τοῦ, ὁ σίκυος, ἁμαρτάνοντες λέγουσιν ὁ σίκυς· καὶ αὐτὶ τοῦ ἀνδράχλη, διὰ τοῦ λ (οὕτω γὰρ φασιν οἱ Ἀττικοί) λέγουσιν ἀνδράχνη.

σίκυος. ἀνδράχνη.

Καὶ τὸ εἴσω δὲ, ἀναλογώτερον τοῦ ἔσω. Καὶ τὸ [illegible] .... προφέρουσιν ἡ δὲ συνήθεια, διὰ τοῦ α.

Ὅτι ὁ Εὐφορίων, φησὶν, ἱστορεῖ τινὰ ἐνύπνια μηδέπου ἑωρακέναι. Ὅτι τὴν ἡμίονον, ἐφ' ἧς ὀχούμεθα, φησὶν, ἄζυγα οὖσαν, Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἀστράβην· ἔνθεν λέγεται καὶ ὁ ἀστραβηλάτης.

ἡμίονος.

λέγεται

λέγεται μὲν τοι ἀστράβη, καὶ τὸ κατασκεύασμα. ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου λόγῳ· ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενος ἀργυρᾶς.

ἀίρειν. Ὅτι ἄριστος, ἐκ τοῦ αἴρειν εἴρηται, φησὶν· ὃ δηλοῖ τὸ προσφέρεσθαι. καὶ γὰρ καθ' ἑκάστην τοῦτον προσφερόμεθα. καὶ ἄρμα δὲ ἡ τροφὴ παρά γε Ἱπποκράτει καὶ πολλοῖς ἄλλοις.

ὁ τάριχος. Ὅτι τὸ τάριχος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν λέγουσιν οὐδετέρως οἱ Ἀττικοί, ἐπ' ἔλαττον δὲ καὶ ἀρσενικῶς· οἱ δὲ γραμματικοὶ περὶ τὰς χρήσεις ὄντες, ἀναλογώτερον φασὶ τὸν τάριχον λέγεσθαι.

ἄρειος. ἀριστεῖς. Ἄρης. Ὅτι τὸ ἄρειος, κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν κατὰ πόλεμον εὐδοκιμούντων ἀνερρήθη· διότι καὶ ἀριστέας τούτους καλοῦμεν, καὶ τὸν Ἄρην, ἔφορον τῶν πολεμικῶν ἔργων νομίζουσι. ἐν καταχρήσει δὲ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλο τι κατορθούντων λέγεται.

Μάκτρα. Ὅτι τὸ μάκτραν καλεῖν, ἐν ᾧ τὰς μάζας μάττουσιν, Ἀττικόν· καὶ οὐχ (ὡς ἔνιοι δοκοῦσιν) ἰδιωτικόν. ἀλλὰ καὶ τὰς βελόνας ἡ ῥαφὶς παλαιότερον· καὶ ἡ ξύστρα, τῆς στλεγγίδος· καὶ τὸ ὀχετὸς, ἡ ὑδρορρόη· καὶ ὁ ἀλετὼν δὲ τῆς μύλης· τὸν γὰρ ἄνω τῆς μύλης λίθον οὕτως ἐπονομάζομεν· ὄνος δὲ, τὴν κάτω μύλην. καὶ ἡ μαγὶς δὲ, ἐπὶ τῆς τραπέζης, Αἰγύπτιον δόξει, καὶ παντελῶς ἔκθεσμον. Ἐπίχαρμος δὲ ὁ Δωριεὺς, καὶ Κερκίδας ὁ μελοποιὸς, ἐπὶ τῆς αὐτῆς διανοίας ἐχρήσαντο τῇ λέξει, καὶ μὴν καὶ ὁ Ἀττικὸς Σοφοκλῆς.

Ὅτι, φησὶν οὗτος, Ἀριστοτέλης ὁ τοῦ Περιπάτου προστάτης, ὑπὸ Πλάτωνος * ἵππος ἐπωνομάζετο, ἐναντιοῦσθαι δοκῶν τῷ διδασκάλῳ· καὶ γὰρ ὁ ἵππος τὸν ἑαυτοῦ φιλεῖ πατέρα δάκνειν.

Ὅτι παροιμίαν εἶναι φησὶ τὸ δεξιὸν ὑπολύου, τὸ δὲ ἀριστερὸν νίζου. φησὶ γὰρ ὁ Πολέμων, ὡς μαρτυρεῖ Δίδυμος, δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδανιπτῆρα.

Ὅτι δήμιον μὲν φησὶ καλεῖσθαι, τὸν τοὺς ἐπὶ θανάτῳ καταδικασθέντας φονεύοντα· δημόκοινον δὲ, τὸν βασανιστήν.

Ὅτι ἱππεῖς μὲν καὶ νομεῖς δεῖ γράφειν καὶ λέγειν, τὴν εὐθεῖαν τῶν πληθυντικῶν· οὐκέτι δὲ καὶ τὰς αἰτιατικὰς, ἀλλ' ἱππέας καὶ νομέας. εἰ δὲ καὶ Ξενοφῶν εἴρηκε τοὺς νομεῖς, οὐδὲν θαυμαστὸν, ἀνὴρ ἐν στρατείαις σχολάζων καὶ ξένων συνουσίαις, εἴ τινα παρακόπτει τῆς πατρίου φωνῆς· διὸ νομοθέτην αὐτὸν οὐκ ἄν τις Ἀττικισμοῦ παραλάβοι.

Ὅτι πρῶτα μὲν τὰ Παναθήναια συνέστη· εἶτα τὰ Ἐλευσίνια ἐπὶ Πελίᾳ τεθνηκότι περὶ ὃν καὶ ἆθλα Θετταλοὶ ἔθεσαν· εἶτα τὰ Ἴσθμια, ἐπὶ Μελικέρτῃ· ἔπειτα ὁ τῶν Ὀλυμπίων ἀγὼν ἀρχὴν λαμβάνει ὑφ' Ἡρακλέος· εἶτα τὰ Νέμεα ἐπὶ Ἀρχεμόρῳ τεθνεῶτι· εἶτα μετὰ τὴν Κίρρας πτῶσιν, τὰ Πύθια.

ποτνιᾶσθαι. Ὅτι τὸ ποτνιᾶσθαι κυρίως ἐπὶ γυναικὸς τάττεται, φησὶν· ὅταν κακόν τι τύχῃ, καὶ θήλειαν ἱκετεύῃ θεὸν ποτνιωμένη· ἂν δ' ἀνήρ τις εἴπῃ, ἁμαρτάνει.

μόνος. μονώτατος. Ὅτι τὸ μόνος ἐπίτασιν φασὶ μὴ λαμβάνειν οἱ γραμματικοί· διὸ τὸ μονώτατος σόλοικον ἡγοῦνται. Ἀριστοφάνης δ' ὅμως κέχρηται τῇ φωνῇ.

Lais. Ὅτι τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἱερὸν Ἀφροδίτης, ὀνομάζεται ἀνοσίας, διότι τὴν ἑταίραν τὴν Λαΐδα, παραγενομένην αὐτόθι, ζηλοτυπήσασαι ἐκεῖ αἱ γυναῖκες, καὶ ξυλίναις αὐτὴν ἀπώλεσαν χελώναις. Ὅτι ἔθος ἦν ἐν Ἀθήναις, φαρμακοὺς

* ἄγειν δύο· τὸν μὲν, ὑπὲρ ἀνδρῶν· τὸν δὲ, ὑπὲρ γυναικῶν, πρὸς τὸν καθαρμὸν ἀγομένους.

Dicitur etiam ἀστράβη pro sella equestri, vt Demosthenes in oratione aduersus Midiam: ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενος ἀργυρᾶς: *Argenteo insidens ephippio.*

Ἄριστον, inquit, dicitur ex αἴρειν, quod significat admouere vel capere. Etenim singulis hunc diebus capimus. & ἄρμα *nutrimentum* ab Hippocrate & aliis dicitur.

Τάριχος *salsamentum* in neutro genere plerumque dicunt Athenienses: minus vero frequenter in masculino. Grammatici vero in vocibus occupati, dicunt in masculino magis analogiæ respondere.

Ἄρειος propriè de iis, qui in bello aliquid præclare gesserunt. Ideo & ἀριστέας eos vocamus, & Ἄρην *Martem*, bellica ephorum putant, abusiue vero etiam pro quauis in re excellentibus dicitur.

Μάκτραν vocant vas in quo polenta aut massa subigitur. Atticum est, & non, vt nonnulli dicunt, tritum. ῥαφὶς *acus* est antiquius quam βελόνη, & ξύστρα, *strigilis*, quam στλεγγίς, ὀχετὸς *vel* ῥοφφον *aluecoilis* quam ὀχετός; & ἀλέτης mola quam μύλος. Lapidem enim superiorem molæ sic vocant, ὄνον vero molam inferiorem. Et μαγὶς pro *mensa*, Aegyptium videtur, & omnino illegitimum. Epicharmus vero Doricus, & Cercidas poëta hoc sensu vsi sunt eadem voce, & etiam Sophocles, qui Atticus est.

Aristoteles Peripateticæ princeps scholæ, à Platone * pullus nominatus est, quod præceptori contradiceret. equo enim volupe est etiam patrem mordere.

Prouerbium esse dicit, dextrum calceare pedem, & sinistrum lauare. Dicit enim Polemo, teste Didymo, dexterum in calceum, sinistrum in polubrum.

Ait vocari δήμιον *carnificem*, qui eos occidit qui ad mortem condemnati sunt, δημόκοινον vero *tortorem.*

Ἱππεῖς & νομεῖς in nominatiuo plurali dicendum & scribendum, non vero in accusatiuo, sed ἱππέας *equites*, νομέας *pastores*, tam etsi Xenophon dixerit, τοὺς νομεῖς, ne miretis, si homo bellis assuetus, nec vrbanus, aliquam e patriis vocibus adulterat. ideo non est quod quis illum Atticæ linguæ iudicem sumat.

Primò quidem instituta fuerunt Panathenea: deinde Eleusinia mortuo Peliæ certamina Thessali instituerũt: post Isthmia in honorem Melicertæ: inde ab Hercule Olympia: dehinc Nemæa, mortuo Archemo: postremo post casum Cirrha, Pythia instituta sunt.

Ποτνιᾶσθαι propriè de femina dicitur, quando aliquod malum patitur, & supplicat Deæ. Si quis de viro ποτνιᾶσθαι dicat, peccat.

Μόνος secundum Grammaticos non comparatur, ideo μονώτατος solœcismum putant, etsi * Aristophanes vtatur.

Templum Veneris in Thessalia ἀνοσίας vocatur, quia Laidem meretricem illuc vehementer mulieres supra modum zelotypia prosecutæ sunt, & ligneis scabellis eam occiderunt.

Mos fuit Atheniensibus duos habere expiatores; vnum pro viris, alterum pro fœminis; qui ad expiationem ducerentur.

Margin notes: Xenophon. D. Bam. nomen de [illegible] Xenophontis ... Cu. — Lude Græcorum quatuor. Archia Epigramma primo Anthologia. — * Vnius illo & Innocent. LXX interpr. Lais. — *ἄγειν, al.

HELLADIUS

Virorum expiator nigras caricas circum collum habuit, alter vero albas. & συμβάκχοι nominati sunt. Hæc vero expiatio fiebat ad pestilentes morbos depellendos: & ab Androgeo Cretensi initium sumpsit: quo inique Athenis interfecto, Athenienses peste laborarunt: & inualuit hic ritus lustrandi vrbem perpetuo expiationibus.

Ὀργάς: quidem communiter omnis dicitur terra, quæ est apta ad fructus procreandos. ὀργάδα autem proprie Athenieses vocant terram, quæ est inter Atticam & Megaridem duabus sacratam Deabus. Quemadmodum & *Idam*

Ida mons.

communiter quidem vnumquemque montem; vnde inferiora cernuntur, propriè verò Cretæ & Troiæ montes. Et ῥίον omnem montis *verticem* dicimus, propriè vero Molycrion.

Isthmus.

Isthmum etiam communiter, omne quod duplici vtrimque mari clauditur, proprie vero locum quem Isthma Corinthij vocant. Similiter & Chersonesus communiter omne quod maxima parte mari clauditur, & ab vna parte continens est, proprie vero locus Thraciæ. Et αἰγιαλὸν quidem & ἀκτὴν communiter omnia littora vocamus, propriè vero Atticam ἀκτὴν nominant. Similiter & αἰγιαλὸν simpliciter dicunt locum circa Helicen maritimum, quum sit Achaiæ, vnde Achæos αἰγιαλεῖς quidam appellare solent. ἤπειρος omnis terra, Epirus vero proprie & Thesprotias.

Anticyra.

Anticyram, vbi album helleborum nascitur, nullo alibi crescente deteriorem vrbem Phocensem esse dicit.

Lib IIII Patrij Historiæ glyphicæ. Q[uod] initi. de patre cornea oculos confixit, & hic passim.

In sequentibus quarti libri, apophthegmata nonnulla refert, & argumenta quædam Athenensium humanitatis, misericordiæ, prudentiæ, & decori curæ, aliusque sanctitatis: vnde etiam hæc sunt. Fugiens accipitrem struthio in ariopago, vni Ariopagitæ in sinum decidit; ille perfugam, cum seruare debuisset, interfecit. Senatus iudicauit hunc vt qui impie fecerit. Dedit igitur pœnas non struthionis gratia, sed ob crudelitatem.

* Humanitatis in Demosthenem. Harpalus. Plutarch. in Demosthene, & in X. Græcis Oratoribus. Nos in vitis parallelis ad Olympiadem CXII. an. 3. & CXIII. an. 2.

* Humanitatis item & commiserationis exemplum Demosthenem inducit, accusatum ob pecuniam quam ab Harpalo acceperat, quem iam fugam adornantem, Athenienses retinuerunt, & trepidantem circumsteterunt. Vnusquisque aliquid sub axilla tenens illi pro viatico dedit, hic aurum, ille argentum, & clementer illum dimiserunt, bonóque esse animo iusserunt, & calamitatem fortiter ferre. Ille suspirans quomodo, inquit, ferre potero talem deserens vrbem, in qua multi tales sunt hostes, quales alibi amicos quis non reperiat. Hoc apophthegma Aeschinem dixisse quidam ferunt, quando fugientem arripiens Demosthenes, & amicum se ostendens, hortatus est ad calamitatem fortiter ferendam.

Callicles.

Et Calliclem in eadem causa pecuniarum Harpali suspectum, cum adduci iuberét Areopagitæ, ad domum accedentes qui missi fuerát, vbi vestibulum coronatum viderunt, & cognito nuptias illum iam celebrare, desinentes quærere abierunt. Non enim æquum esse duxerunt ad mulierem ingredi quæ nupsisset.

καὶ ὁ μὲν τῶν ἀνδρῶν, μελαίνας ἰσχάδας περὶ τὸν τράχηλον εἶχε, λευκὰς δ' ἅτερος. * συμβάκχοι δέ φησιν ὠνομάζοντο. τὸ δὲ καθάρσιον τοῦτο, λοιμικῶν νόσων ἀποτροπιασμὸς ἦν· λαβὸν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Ἀνδρόγεω τοῦ κρητός. οὗ τεθνηκότος ἐν ταῖς Ἀθήναις παρανόμως, τὴν λοιμικὴν ἐνόσησαν οἱ Ἀθηναῖοι νόσον, καὶ ἐκράτει τὸ ἔθος ἀεὶ καθαίρειν τὴν πόλιν τοῖς φαρμακοῖς.

* al. συμβάκχοι.

ὀργὰς γῆ.

Ὅτι ὀργὰς μὲν κοινῶς φησὶ πᾶσα ἡ γῆ, ὅση ἐπιτηδεία πρὸς καρπῶν γονάς· ὀργάδα δὲ ἰδίως ἐκάλουν οἱ Ἀθηναῖοι, τὴν ταῖν θεαῖν ἀνειμένην τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ καὶ τῆς Μεγαρίδος. ὥσπερ καὶ Ἴδην μὲν κοινῶς ἕκαστον ὄρος, ἐξ οὗ ῥᾴδιόν ἐστιν ἰδεῖν τὰ κάτω· ἰδίως δὲ κρήτης τε καὶ τροίας ὄρη. καὶ ῥίον μέν φασι λέγομεν, ἅπαν ὄρους ἀκρωτήριον· ἰδίως δὲ τὸ Μολύκρειον. καὶ ἰσθμὸς μὲν κοινῶς, ἅπαν τὸ ὑπὸ δυοῖν πελαγῶν περιεχόμενον· ἰδίως δὲ τὸ χωρίον, ὅπερ ἰσθμὰ κορίνθιοι λέγουσιν. ὡσαύτως καὶ χερρόνησος, κοινῶς μὲν πᾶν τὸ ὑπὸ θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον περιεχόμενον· καθ' ἓν δὲ μέρος, τῇ γῇ συναπτόμενον· καὶ ἴδιον δὲ ὄνομα θρακίου τόπου. Καὶ αἰγιαλὸν μὲν, καὶ ἀκτὴν ἁπλῶς, τὰ παραθαλάττια πάντα λέγομεν· ἰδικώτερον δὲ τὴν ἀττικὴν, ἀκτὴν λέγουσιν. ὡσαύτως καὶ αἰγιαλὸν ἐξῃρημένως φασὶ τὸ περὶ τὴν Ἑλίκην παράλιον μέρος· ἔστι δὲ τῆς ἀχαΐας, ἀφ' οὗ καὶ τοὺς ἀχαιοὺς, αἰγιαλεῖς τινὲς εἰώθασι καλεῖν. καὶ μὴν καὶ ἤπειρον μὲν, πᾶσα ἡ γῆ· ἤπειρος δὲ ἰδίως, καὶ ἡ θεσπρωτίς.

Ἴδη.

ῥίον. ἰσθμός.

αἰγιαλός. ἀκτή.

Ἀχαιοί.

ἤπειρος.

Ἀντίκυρα. * al. ἀλλαχόθι.

Ὅτι τὴν Ἀντίκυραν, ἐν ᾗ φασὶ γίνεσθαι τὸν λευκὸν ἐλλέβορον, οὐδενὸς χεῖρον * τῶν ἀλλαχόθι γινομένων, φωκικὴν εἶναι πόλιν λέγει.

Ὅτι ἐν τοῖς ἐφεξῆς τοῦ τετάρτου λόγου ἀποφθέγματά τινα λέγει καὶ σύμβολα τῆς ἀθηναίων φιλανθρωπίας τε καὶ συμπαθείας, καὶ τῆς περινοίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ πρέποντος, καὶ τῆς ἄλλης ὁσιότητος· ὧν ἐστὶ καὶ ταῦτα. ἱέρακα φεύγων στρουθὸς ἐν ἀρείῳ πάγῳ, τῶν ἀρεοπαγιτῶν ἑνὸς κατέπεσεν εἰς τὸν κόλπον· ὁ δὲ τὸν πρόσφυγα, δέον σώζειν, ἀνεῖλε. τὸ δὲ συνέδριον ἀπεκήρυξεν ὡς οὐχ ὅσια δράσαντα τοῦτον. ἔδωκε τοίνυν οὐχὶ στρουθοῦ χάριν δίκην, τῆς δὲ ἰταμότητος τῶν τρόπων. φιλανθρωπίας τε καὶ συμπαθείας παράδειγμα τὸν Δημοσθένην φησὶν, ἐπὶ τοῖς ἁρπαλείοις χρήμασιν αἰτίαν λαβόντα· καὶ φεύγειν μέλλοντα, συνεῖχον μὲν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ περιεστῶτες, εἶχον ὀρρωδοῦντα. ἕκαστος δ' ὑπὸ μάλης ἔχων τι, εἰς ἐφόδιον ἐπεδίδου· ὁ μὲν, ἀργύριον· ὁ δὲ, χρυσίον· καὶ προὔπεμπον αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ θαρρεῖν ἐκέλευον, καὶ φέρειν τὴν συμφορὰν γενναίως· ὁ δὲ ἀναστενάξας, πῶς, ἔφη, φέρειν δυνήσομαι, τοιαύτην ἀπολιμπάνων πόλιν, ἐν ᾗ τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ἐχθροὶ, οἵους οὐκ ἄν τις ἀλλαχόθι φίλους εὑρήσει. οἱ δὲ τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα Αἰσχίνην λέγουσιν εἰπεῖν, ἡνίκα φεύγοντα καταλαβὼν Δημοσθένης, καὶ φιλοφρονησάμενος, παρεγγυᾷ φέρειν τὸ συμβεβηκὸς γενναίως. Καὶ Καλλικλέα δὲ ἐπὶ τῇ αὐτῇ τῶν ἁρπαλείων χρημάτων, αἰτίᾳ ὑπόνοιαν παρεσχόντα, ἐπείπερ ἄγειν ἐκέλευσαν οἱ ἀρεοπαγῖται· τὴν οἰκίαν καταλαβόντες οἱ ἀποσταλμένοι, τὰ πρόθυρα ἰδόντες ἐστεφανωμένα, καὶ γνόντες ὡς εἴη τεθυκὼς τοὺς γάμους: ἀφέντες τὴν ζήτησιν, ἀνεχώρησαν. οὐ γὰρ ᾠήθησαν εὖ ἔχειν ἐπεισελθεῖν γυναικὶ νεογάμῳ.

καὶ τοῦ

ϰ τῦ πρός· Φίλιππον δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπισυστάντος πολέμε, ἐπεὶ γράμματα αὐτῦ πρὸς διαφόρους συνελήφθησαν· τὰ μὲν ἄλλα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνεγινώσκετο, ἐπιγραφὴν δὲ τινος γραμματεῖον ἔχοντος, Ὀλυμπιάδι Φίλιππος, ὁ δῆμος ἀνεβόησε, Μὴ τὸ λύειν, μὴ τὸ ἀναγινώσκειν. πρὸς γὰρ γαμετὴν γυναῖκα τὴν διὰ * γραμμάτων ὁμιλίαν ἀνδρὸς ἐκείνας ἀπόρρητα δημοσιεύειν οὐ χρῆναι· καὶ διοικεῖν αὐτοὺς μηδὲν λανθάνειν. ἀλλ' ὡς Ἀθηναῖοι τὸ πρὸς εὐλάβειαν φέρον, τῷ λυσιτελοῦντος οὐκ ἔθεντο δεύτερον. τῆς δὲ πολλῆς εὐλαβείας τεκμήριον, ὅτι στάσεως ἐν Ἄργει γενομένης σφοδρᾶς, ἣν σκυταλισμὸν ἐκάλεσαν, διότι τοὺς ἀντιστασιώτας ἀνεῖλον χιλίους πεντακοσίους· τοῦ το ἀπαγγελθὲν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἕνεκα τῆς ἀκοῆς μόνης, ἐψηφίσαντο, καταπλαγέντες τὸ ξένον, ὅλην καθᾶραι τὴν πόλιν αὐτίκα. Καὶ Πραξιτέλης δέ τις ὄνομα, κριὸν ἐξέδειρε ζῶντα· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὀργισθέντες ἀπετυμπάνισαν οὐχὶ τοῦ προβάτου τιμωρίαν λαβεῖν ἐθέλοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα μισήσαντες, ὡς τυραννικὸν ἔχοντα φρόνημα, καὶ καινὸν τρόπον ἤτοι παρατόμου ἐπινοοῦντα κολάσεως.

Cum contra Philippum Athenienses bellum gererent, & multas epistolas eius ad varios intercepissent, alias quidem in comitia legerunt, cum vero quædam sic inscripta esset: Philippus Olympiadi, populus simul acclamauit, ne aperirent neque legerent, quod putarent secreta viri cum vxore communicanda non esse in vulgus, etsi profuisset illis scire. Adeo Athenienses vtile honesto non anteponebant. Magnæ vero pietatis signum, quod tumultu & seditione Argis concitata, quam Scytalismum vocarunt, quod se inuicem e fustibus mille quingentos interfecerint, hoc Atheniensibus nunciatum est, qua re solum audita, & peregrino facinore perculsi, decreuerunt ciuitatem illico in vniuersam expiandam. Et Praxiteles quidam non sine ariete n viuum excoriauit, & hoc factum execrantes, illum * fustibus cædentes punierunt, non arietis vindictam capere volentes, sed virum exosi, quod tyrannicam mentem haberet, & nouam rationem cruciatus excogitaret.

Ὅτι τὸ μὴ λέγειν δύσφημα πᾶσι τοῖς παλαιοῖς μὲν φροντὶς ἦν, μάλιστα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις. διὸ καὶ τὸ δεσμωτήριον, οἴκημα ἐκάλουν· καὶ τὸν δήμιον, κοινόν· τὰς δὲ ἐριννύας, εὐμενίδας ἢ σεμνὰς θεάς· τὸ δὲ μύσος, ἄγος· τὸ δὲ ὄξος, μέλι· καὶ τὴν χολὴν, γλυκεῖαν· τὸν δὲ βόρβορον, σκατόν. οἱ δὲ γραμματικοὶ τὰ τοιαῦτα κατ' ἀντίφρασιν ὀνομάζουσιν· οἶδα δέ τινας καὶ τὸν φιλόλογον, καὶ τὸν πίθηκον ὀνομάζοντας Καλλίαν.

Antiqui solliciti fuerunt, ne male ominosa dicerent, maximè vero Athenienses, ideo & δεσμωτήριον carcerem οἴκημα vocabant, & δήμιον carnificem κοινὸν appellabant, ἐριννύας Eumenides, vel venerandas deas, μύσος scleratum vocabant ἄγος: ὄξος vinum acescens μέλι nominabant, χολὴν, γλυκεῖαν: βόρβορον lutum, σκατόν, sed Grammatici illa per antiphrasin nominant. Noui etiam quosdam Philologos, qui simiam Calliam vocarunt.

νύξ.

Ὅτι τὸ νὺξ μὲν ἀπὸ τοῦ νύσσω γέγονε, κατ' ἀποκοπήν· νυττόμεθα γὰρ ἐν τῷ σκότει προσπταίοντες, καὶ οὐχ ὁρῶντες· ὅθεν νυγμοί τε καὶ πληγαί. πέντε δὲ εἰσὶ μονοσύλλαβα εἰς υξ λήγοντα θηλυκά· τρύξ, στύξ, νύξ, πτύξ καὶ πνύξ. τούτων διὰ μὲν τοῦ γ κλίνεται τὸ τρὺξ καὶ τὸ στύξ: διὰ δὲ τοῦ χ, τὸ πτὺξ καὶ τὸ νύξ. πτυξ γὰρ πτυχός, καὶ νὺξ νυχός· ὅθεν καὶ πάννυχος καὶ παννυχίς, καὶ παννύχιον· κατὰ δὲ ἀντιστοιχίαν, νυκός, καὶ ἐπενθέσει τοῦ τ νυκτός. φιλεῖ γὰρ πλεονάζειν ἐν ταῖς γενικαῖς τὸ τ, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἄνακτος καὶ γάλακτος. τὸ δὲ πνὺξ μόνον διὰ τοῦ κ κλίνεται.

Νὺξ nox à νύξω, id est, stimulo, factum est per apocopen. Stimulamur enim in tenebris offendentes & non videntes vnde & vulnera, & læsuræ. Quinque sunt monosyllaba in υξ desinentia fœminina: τρύξ, fex, στύξ palus inferorum, νὺξ nox, πτὺξ plicatura, & πνύξ, concio Atheniensis seu tribunal. Per γ declinantur τρύξ & στύξ, per χ πτὺξ, & νύξ· πτὺξ πτυχὸς, & νὺξ νυχὸς vnde & πάννυχος & παννυχὶς & παννύχιον, & per literarum mutationem νυκός, & additione τ in medio νυκτός: τ enim in casu genitiuo abundare solet, vt in ἄνακτος & γάλακτος: πνὺξ vero solum per κ declinatur.

Ὅτι ἐν ταῖς Ἀθήναις κατὰ τοῦτον τέσσαρα δικαστήρια φονικὰ εἶναι λέγει: α', τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ὃ δικάζει τοὺς ἐκ προνοίας τὸν φόνον δεδρακότας. β', τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, ὅπερ ἐτάζει τοὺς ἀκουσίως. γ', τὸ (δὲ) ἐπὶ Δελφινίῳ, ὃ συνίσταται ἐπὶ τῶν λεγόντων δικαίως τὴν ἀναίρεσιν πεποιηκέναι. καὶ τέταρτον, τὸ ἐν Φρεατοῖ, ὃ δικάζει τὸν χείρονα μὲν τινα φυγάδα μηδέπω, αἰτίᾳ δὲ ἑτέρᾳ ἔχοντα φόνου ὃς καὶ κρινόμενος ἐπὶ νηὸς, ἔξωθεν τοῦ Πειραιῶς ἀπολογούμενος ἄγκυραν καθίει, διότι ὁ νόμος αὐτὸν οὐκ ἐᾷ ἐπιβῆναι τῆς γῆς ἐπιβῆναι. Ἀρεοπαγῖται μὲν οὖν ἐκαλοῦντο, οἱ τὸν ἑκούσιον φόνον κρίνοντες· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις, κοινῶς ἐφέται.

Iudicia Athenis Cat. Sigo. nius de Rep. Athenienfiu.

Athenis quatuor iudicia de cæde esse dicit, Primum in Areopago, quod iudicat eos, qui deliberato animo cædem fecerunt. Secundum in Palladio, quod in illos inquirit, qui inuiti cædem patrarunt. Tertium in Delphinio in eos qui se * iure occidisse assererent. Quartum Phreaticum, quod iudicat vadimonia deferentes, prius cædis accusatos. Qui in naui iudicatus extra Pyræum defensus, anchoram demittit, quod lex illi non permittat in terram descendere. Areopagitæ igitur vocabantur qui voluntariam cædem iudicabant: qui autem in aliis iudiciis communiter ἐφέται dicti.

Areopagitæ.

Ὅτι μυθολογεῖ ἄνδρα τινὰ, ὀνομαζόμενον Ὤην, ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀνελθεῖν, τὰ ἄλλα μὲν τὰ μέλη, ἰχθύος ἔχοντα, κεφαλὴν δὲ καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἀνδρὸς καὶ κατὰ δεῖξαι τήν τε ἀστρονομίαν, καὶ τὰ γράμματα. οἱ δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ πρωτογόνου πεφηνέναι λέγουσιν Ὤην, καὶ μαρτυρεῖν τὸ ὄνομα: ἄνθρωπον δὲ ὄντα τὰ πάντα, ἰχθὺν δόξαι, διότι περιημφίεστο κητώδη δοράν.

Narrat virum quendam nomine Oen in rubro mari visum, habentem cætera membra piscis, caput & pedes & manus hominis, & ostendisse Astronomiam, & litteras. Quidam dicunt illum natum esse e primo parente ὠῶ, & testari nomen, hominem autem omnino esse, pisce vero videri, quod piscis pelle indueretur.

* γράμματος. M. M.

* συστάσει. M.

Vide ante lib. 1. vertit. hi aere Agathon XV. Il. cap. 9.

Praxiteles. Vide simile in contrarium suo veluti imag. ca. & apud Quintilianum ac veteres conficienda. Vide Aelianum. * ἀπετυμπάνισαν.

* Vt Orestes Clytemnestram matrem. Cicero in Milo. niana, & alibi in Rhetoricis.

αὖτις Ionicum est, αὖθις vero Atticum: sic etiam μέχρι, & ἄχρι sine σ Attica sunt, cum σ ionica.

Attici more aliquo patrio non vtuntur diphthongo ει, dicentes ἐς κόρακας ad coruos, vel ἐς μακαρίαν in Beatorum sedem: sed sine diphthongo præpositionem ἐς pronunciant: in aliis vero omnibus & cum diphthongo & sine diphthongo præpositionem εἰς vsurpant.

Attici boni ominis gratia κλέπτην furem φιλητὴν dicunt, quasi exosum, vel φιλητὴς fur, quia accipere amat aliena. (μισητὸν lege.)

* αἰσυμνήτης dicitur, qui colit officium. (etenim officium αἶσαν appellant antiqui) aut qui manet ἐν τῇ αἴσῃ, hoc est in officio. Hoc autem nomen verbale irregulariter Baritonum est. Quidam vero non ἀπὸ τοῦ μένειν, sed à νέμειν αἰσυμνήτην · eri dicunt. (* Dionysius Halicarn. De Æsymnetis sic tractat.)

Ἐὰρ ver, ab ἴναρ ductum est; iucundissima enim est veris temperies.

Μέλιττα apis, vel à μέλειν dicitur: est enim rei familiaris studiosa, vel quasi μηλίζα, dicitur, tanquam insidens fructibus. μῆλον enim malum pro omnibus fructibus ponitur. Apum vero examen proprie ἑσμὸς dicitur, quod simul eant, & non separentur. Ideo & rectè Poëta [Homerus] ἀδινὰς eas vocat, quod ἀδην dense & confertim volitent. Est enim animal hoc congregabile.

ὄνειρον somnium deriuant tanquam τὸ ὂν εἴρει, hoc est, id quod est dicit. Quare pro veris somniis hæc vox ponenda est: in falsis vero & aliis potius ἐνύπνια, insomnia.

Ideo, inquit, apud Comicos exeuntes pulsant * fores, quia non, vt apud nos nun, ostia olim aperiebantur interius, sed aduerso modo. Foras enim trudentes exibant, manu pulsantes prius, vt audirent si qui ad fores essent, & cauerent, ne inscij læderentur, foribus repente in viam protrusis. Loxiam [*Apollinem*] enim adorabant, quem pro foribus singuli ponebant. Præterea aram ibi rotundam collocabant, & myrteis coronabant, cui prætereuntes adstabant, aram autem illam ἀγυιᾶν λοξίαν viã obliquam vocarunt. hoc Dei nomen aræ tribuentes. At κνισᾶν ἀγυιὰς, apud Hesiodum significat Deis sacrificare. (Plutarch. in Poplicola, & M. Ant. Muretus lib. 1. Variar. cap. 17. Hæc fores dicta.)

Scriptor qui hæc collegit, natione Aegyptius fuit, ciuitate Antinoi, vel vt de se ipse scribit, Besantinoi, Iambico autem carmine hæc conscripsit. Vixit temporibus Licinij & Maximiani, ethnicus, quantum è scriptis colligas, religione. Eodem carminis genere scripsit & alios libros: quorum vnus inscribitur *Athena*, alius *Aegyptius*, item *Adhortatorius*, item Fama, alius Victoria, item Ciuitas Antinoi; vnde constat titulis cuiusque argumentum operis indicari. (Suidas.)

In eodẽ codice simili carminis genere continebantur patriæ Hermiæ Hermopolitani, & alia nonnulla. Sereni quoque Grammatici varia dramata vario carminis genere, & Andronici Hermopolitani ad comitem Phœbammonem communem vrbis conditorẽ. Et hic dramatũ auctor variis versibus libros composuit.

Ὅτι τὸ μὲν αὖτις, ἰωνικόν· τὸ δὲ αὖθις, ἀττικόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μέχρι καὶ ἄχρι, χωρὶς μὲν τοῦ σ, ἀττικόν· μετὰ δὲ τοῦ σ ἰωνικόν. (αὖτις. αὖθις.)

Ὅτι οἱ ἀττικοί, κατά τι πάτριον ἔθος, οὐ χρῶνται τῇ ει διφθόγγῳ ἐν τῷ λέγειν ἐς κόρακας, ἢ, ἐς μακαρίαν· ἀλλ' αὐτὴν τὴν διχρόνου ἐκφωνοῦσι τὴν πρόθεσιν: ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ μετὰ τοῦ διχρόνου καὶ χωρὶς τοῦ διχρόνου τὴν πρόθεσιν λέγουσι.

Ὅτι κατ' εὐφημισμὸν οἱ ἀττικοὶ τὸν κλέπτην φιλητὴν λέγουσιν· οἱονεὶ μισητόν· ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια. (φιλητής.)

Ὅτι τὸ αἰσυμνήτης· ἢ ὁ τὸ καθῆκον ὑμνῶν καὶ σέβων· καὶ γὰρ τὸ καθῆκον, αἶσαν φασὶν· ἢ ὁ μένων ἐν τῇ αἴσᾳ τουτέστι, τῷ καθήκοντι· τοῦτο δὲ ῥηματικὸν ὄν, παραλόγως βαρύνεται. τινὲς δὲ οὐκ ἀπὸ τοῦ μένειν ἐν τῇ αἴσᾳ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νέμειν τὸν αἰσυμνήτην φασὶ γεγονέναι. (αἰσυμνήτης.)

Ὅτι τὸ ἔαρ, παρὰ τὸ ἴναρ εἴρηται· ἡ ἡδίστη γὰρ τότε τοῦ ἔαρος κρᾶσις.

Ὅτι ἡ μέλιττα ἢ ἀπὸ τοῦ μέλειν * εἴρηται· οἰκονομικὸν γὰρ τὸ ζῶον. ἢ μήλιζα αὐτὴν λεκτέον, ὡς ἐφιζάνουσαν πᾶσι τοῖς καρποῖς· τὸ γὰρ μῆλον, κατὰ πάντων λαμβάνεται τῶν καρπίμων. τὸ δὲ τῶν μελισσῶν σμῆνος, ἑσμὸς κυρίως λέγοιτο, παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι ὁμοῦ ποιεῖσθαι, καὶ μὴ διεστῶσαι ἀπ' ἀλλήλων. διὸ καλῶς ὁ ποιητὴς ἀδινὰς αὐτὰς ἔφη, ἄδην καὶ ἀθρόως πετομένας· ἀγελαστικὸν γάρ ἐστι τὸ γένος. (* αἱ. λέγεται. ἑσμός.)

Ὅτι τὸν ὄνειρον ἐτυμολογοῦσι, φησί, διότι τὸ ὂν εἴρει, τουτέστι, λέγει· ὥστε ἐπὶ τῶν ἀληθῶν ὀνείρων τακτέον τὴν φωνήν. τὰ γὰρ ἄλλως ἔχοντα, μᾶλλον ἐνύπνια. (ὄνειρος. ἐνύπνιον.)

Ὅτι φησὶ τούτου χάριν κόπτουσι παρὰ τοῖς κωμικοῖς οἱ ἐξιόντες τὰς θύρας, διότι οὐχ, ὡς παρ' ἡμῖν νυνί, τὸ παλαιὸν ἀνεῴγνυντο αἱ θύραι, ἀλλ' ἐναντιωτέρως. ἔξωθεν γὰρ αὐτὰς ἀναρρηγνύντες, ἐνδεῶν ἐξῄεσαν. πρότερον δὲ τῇ χειρὶ ψόφον ἐποίουν κρούοντες, ἐπὶ τῷ γνῶναι τοὺς ἐπὶ τῶν θυρῶν, καὶ φυλάξασθαι μὴ πληγεὶς ἐξ ὧν λάθῃ, τῶν θυρῶν αἰθυμένων ἄφνω. τὸν Λοξίαν γὰρ προσεκύνουν, ὃν πρὸ τῶν θυρῶν ἕκαστος ἱδρύοντο. καὶ πάλιν βωμὸν παρ' αὐτῷ στρογγύλον ποιοῦντες, καὶ μυρρίναις στέφοντες, ἵσταντο οἱ παριόντες· τὸν δὲ βωμὸν ἐκεῖνον, ἀγυιᾶν λοξίαν ἐκάλουν, τὴν τοῦ παρ' αὐτοῖς θεοῦ προσηγορίαν νέμοντες τῷ βωμῷ· τὸ δὲ κνισᾶν ἀγυιὰς παρὰ Ἡσιόδῳ, τοῖς θεοῖς θύειν λέγει.

Ὅτι ἐστὶν ὁ συγγραφεὺς, ὁ ταῦτα συνταξάμενος, γένος μὲν αἰγύπτιος ὤν, πόλεως δὲ τῆς Ἀντινόου, ἢ (ὡς αὐτὸς ἐπιγράφει,) Βησαντινόου, ἰαμβικῷ δὲ μέτρῳ διεξῆλθε τὰ προκείμενα. γέγονε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους Λικινίου καὶ Μαξιμιανοῦ, ἑλλην ὢν τὴν θρησκείαν. ἔγραψε δὲ τῷ αὐτῷ μέτρῳ καὶ ἑτέρους λόγους· ὧν ὁ μὲν ἐπιγέγραπται Ἀθηνᾶ· ὁ δὲ, Αἰγύπτιος· ὁ δὲ, προτρεπτικός· ὁ δὲ, φήμη· ὁ δὲ, νίκη· ὁ δὲ, πόλις Ἀντινόου. δῆλον δὲ ὅτι ἑκάστη ἐπιγραφὴ, ὑπόθεσίς ἐστι τοῦ ἐπιγραφομένου λόγου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τεύχει τῷ αὐτῷ περιείχετο μέτρῳ καὶ Ἑρμείου ἑρμοπολίτου πάτρια τὰ τῆς ἑρμουπόλεως, καὶ ἕτερά τινα. καὶ μὴν καὶ Σερήνου γραμματικοῦ ἐν διαφόροις μέτροις δράματα διάφορα. καὶ Ἀνδρονίκου πολιτευομένου, καὶ αὐτοῦ ἑρμοπολίτου, πρὸς τὸν κόμητα Φοιβάμμωνα τὸν κοινὸν πολιστήν. καὶ οὗτος δὲ δραμάτων ἐστὶ ποιητὴς, διαφόροις μέτροις τοὺς λόγους ἐντείνων. (ἀγυιᾶν. Hermias Hermopolitanus. Serenus Grãmaticus. Andronicus Hermopolitanus.)

Horapollo.

ἔτι δὲ καὶ Ὡραπόλλωνος γραμματικοῦ περὶ τῶν πατρίων Ἀλεξανδρείας. συντίθησι δὲ καὶ αὐτὸς δράματα τῷ ὁμοίῳ τύπῳ. ἀλλὰ καὶ Κύρου Ἀντιπολίτου εἰς Μαυρίκιον δοῦκα καὶ τὸν ἡγεμόνα παρόντα τῇ ἀκροάσει. ἐν ἰαμβικοῖς δὲ μέτροις καὶ οὗτος τὸν αὐτοῦ συντίθησι πόνον. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ διάφοροι, πρὸς διαφόρους, γραφαῖς ποικιλλόμεναι διαφόροις, καὶ ἕτεροί τινες ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι.

Cyrus Antipolitanus.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ἈΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
Ἀλεξανδρείας σύνταγμα κατὰ Ναυατιανῶν.

cod. *Eulogius, archiepiscopus Alexandrinus, contra Nouatianos.*

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου, ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, βιβλίον, τὸ κατὰ Ναυατιανῶν, διὰ πέντε λόγων ἀπαρτιζόμενον, ὅσα εἰς ἑρμηνείαν γραφικῶν ῥητῶν ἥκει.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου.

ὍΤι ματαίως, φησίν, οἱ Ναυατιανοί, εἰ καὶ καθαροὶ ἦσαν καὶ ἐξηρτισμένοι τὸν βίον, ὅπερ οὐκ εἰσί, τὸ μετὰ τῶν ἄλλων συνάγεσθαι καὶ τὰς εὐχὰς καὶ ψαλμῳδίας ποιεῖσθαι, παραιτοῦνται. Ἄβελ γὰρ μετὰ Κάϊν, πλεῖστον ἐν πᾶσι διενηνοχώς, συνεθυσίαζε· καὶ τοῦ μὲν ὁ Θεὸς τὴν θυσίαν ἐδέχετο, τοῦ δὲ ἀπεπέμπετο. καὶ οὐδὲν γέγονεν ἐμπόδιον ὁ βέβηλος τῷ θεοσεβεῖ, εἰς τὸ μὴ προσδεχθῆναι αὐτοῦ τὰ δῶρα. καὶ Νῶε, φησί, τὰ καθαρὰ τῶν ζώων καὶ τὰ ἀκάθαρτα ἅμα προσετάχθη ἐν τῇ κιβωτῷ παραδέξασθαι. καὶ τὸν φαρισαῖον μετὰ τοῦ τελώνου ἅμα προσεύχεσθαι, ἡ δεσποτικὴ παραβολὴ δεικνύει. καὶ τὴν τροφὴν τῷ προφήτῃ Ἠλίᾳ κόραξ τὸ ἀκάθαρτον διηκόνει ζῶον. καί, τὸ ἐγγύτερον, οὐ γεγόνασιν ἐμπόδιοι οἱ τῶν δαιμόνων ἱερεῖς παρόντες αὐτῷ τῇ θυσίᾳ· οὐδ᾽ αὐτὸς ἐμολύνετο ἐφεστηκὼς αὐτοῖς θυομένοις, ὅτε καὶ τὸν πίονα βοῦν ἐκείνοις θύειν, καὶ πρότερον, ἀνῆκε. καὶ Λὼτ δὲ Σοδομίταις συνοικῶν, οὐκ ἀπήλαυσεν αὐτῶν τοῦ ὀλέθρου· ὅτι, κἂν τὴν πόλιν συνῴκει, τοῖς ἔργοις διειστήκει. σώζει δὲ μᾶλλον δι᾽ ἑαυτοῦ καὶ τὴν Σηγὼρ πόλιν, ἐν αὐτῇ καταφυγών, μίαν τῶν περὶ Σόδομα οὖσαν. οἶδε γὰρ ὁ δίκαιος σώζειν τοὺς ἀσεβεῖς, οὐκ ἐκείνοις συναπόλλυσθαι. καὶ ὁ ἀπόστολος φησίν, ὁμοθυμαδὸν ἐπεύχεσθαι πάντας, καὶ ἑνὶ στόματι δοξάζειν τὸν Θεόν. καὶ πολλὰ ἄλλα. ὥστε δυσσεβοῦσι, φησί, Ναυατιανοί, οὐκ ἀνεχόμενοι τοῖς ἄλλοις * συνεύχεσθαι [illegible].

* συνάγεσθαι M.M.

Ὅτι καὶ αὐτὸς τὰ ἐπὶ τῆς δεσποτικῆς παραβολῆς εἰρημένα τὸν ἀπὸ Ἱεριχὼ κατιόντα καὶ τραυματισθέντα ὑποβάλλει, καὶ ὁμοίως τῷ Χρυσοστόμῳ ἀναπτύσσει· πανδοχεῖον μέν, τὴν ἐκκλησίαν ἐκλαμβάνων· δύο δὲ δηνάρια τὴν παλαιὰν καὶ καινὴν διαθήκην, πανδοχέα δέ, τὸν τῆς ἐκκλησίας προεστῶτα· ἐμπεπτωκότα δὲ εἰς τοὺς λῃστάς, τὸν ἡμαρτηκότα.

Ὅτι ἐπὶ τοῦ· μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ * ἀνομίαι, καὶ τὰ ἑξῆς· τὸ μὲν ἀφέθησαν, φησίν, ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος· τὸ δέ, ἐπεκαλύφθησαν, ἐπὶ τῆς μετανοίας τάττεται. καὶ τὸ· μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν, ἐπεξήγησιν τοῦ ἐπεκαλύφθησαν φησίν. ἡ γὰρ ὀρθὴ μετάνοια ἐπικαλύπτει τὰς ἁμαρτίας, καὶ οὐ λογίζεται ταύτας ὁ κύριος.

* al. ἁμαρτίαι

Ὅτι ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι· διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ὧν πρῶτος ἐγενόμην ἐγώ, ἀλλ᾽ εἰμὶ ἐγώ· ἵνα μὴ νομίσῃς λέγειν αὐτόν, τὸν πρὸ τῆς κλήσεως, ἀλλὰ περὶ τοῦ μετὰ τὴν κλῆσιν βίου, καὶ ἐν ᾧ ταῦτα ἔλεγε. τοῦτο δὲ ἔλεγε, φησίν, ἅμα μὲν ταπεινῶν ἑαυτόν, ἅμα δὲ ὑπογραμμὸν ἡμῖν τοῦ ταπεινοῦ φρονήματος εἰσηγούμενος.

Ad hæc vero Horapollinis Grammatici * de patriis rebus Alexandrinorum. Composuit & ille dramata simili stylo. Sed & Cyri Antipolitani in Mauritium ducem, & imperatorem, qui recitationi interfuit. Iambis & ille laborem suum comprehendit.

Sunt eius variæ epistolæ ad varios pigmentis adumbratæ, & aliæ nonnullæ orationes laudatorij generis.

*Helladius. Horapollo Grammaticus, cuius extant Hieroglyphica Memorie & alia. Cyrus. An hic Cyrus Prodromus, cuius quædam a Stobæo adferuntur, ... Callisti temporis casta. * alia scriptum. Vide supra Arriano Alexandrino.*

CCLXXX.

EVLOGIVS ARCHIEPISCOPVS
Alexandriæ contra Nouatianos.

LEcti e B. Eulogio Archiepiscopo Alexandriæ librum contra Nouatianos, quinque libris distinctum, quæ ad S. Scripturæ interpretationem pertinent.

Ex lib. I.

FRustra, inquit, Nouatiani, etiamsi mundi sint, vitaque absoluti, quod non sunt, cum aliis conuenire, & preces psalmodiásque facere detrectant. Abel enim cum Caino, plurimũ in omnibus superans, sacrificauit, & illius sacrificium Deus accepit, huius vero respuit. (Gen. 4.) Neque impediuit impius, quo minus iusti dona Deo grata essent. Noe, inquit, omnia animalia munda & immunda simul in arcam recipere iussus fuit. (Ibidem cap. 7.) Et Pharisæum cum publicano orasse ostendit Dominica Parabola: (Luc. 18.) & coruus immundum animal cibum Prophetæ Heliæ tulit. (3. Reg. 17.) Et hoc amplius, non impediuerunt illum sacerdotes dæmonum in sacrificiis quibus intererant: (3. Reg. 18. 22.) neque ipse pollutus est adstans illis sacrificantibus, quando ille & pinguem bouem illis sacrificare etiam prius permisit. Lot Sodomitis cohabitans, cum iisdem non est extinctus, (Gen. 19.) quia, etsi simul in eadem vrbe habitaret, operibus tamen longe ab illis dissidebat. Seruauit vero ipse vrbem Segor, in quam se receperat, vnam ex his quæ circum Sodoma erant. (Ibidem v. 22.) Nouit enim iustus seruare impios, ita vt cum illis minime pereat. Et Apostolus dicit: *Vnanimes omnes orare, & vno ore honorificare Deum*, & id genus alia. (Rom. 15. 6.) Quare impij sunt Nouatiani, qui cum aliis conuenire nolunt.

Etiam ea qua in Domini parabola de homine Ierichо descendente & vulnerato leguntur apponit, (Luc. 10. 30.) & similiter vt Chrysostomus explicat: hospitium Ecclesiam esse dicens, duo vero denaria antiquum nouúmque Testamẽtum, hospitem vero Ecclesiæ præsides: Eum vero qui in latrones inciderit, peccatorem.

De his: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates*, &c. (Psal. 31. 1.) *remissæ sunt*, inquit, de Baptismo, *tecta vero peccata*, de Pœnitentia dicitur. Et ibi: *Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum*, (Ibid. v. 2.) explicationem esse ait verbi, *tecta sunt*. Tecta enim Pœnitentia tegit peccata, & Deus hæc non amplius reputat. Diuus Paulus ait: *Iesus Christus venit in mundum peccatores saluare*, (1. Tim. 1. 15.) propterea non dixit, *quorum primus fui ego*, sed *sum ego*, ne putes illũ de vita ante vocationẽ, sed post vocationẽ agere, quo tẽpore hæc dicit. hæc vero inquit, dixit Apostolus, tũ se ipsũ humilians, tũ vt humilis animi exemplar nobis relinqueret.

EVLOGIVS. Luc.18.13. In Euangelio publicanus cum Pharisæo orans in templo, ideo percussit pectus, quia, inquit, receptaculum id peccatorum est. Ex corde enim veniunt, vt ait Christus, cogitationes malæ, & cætera. (Matth.15.19.) Vnde percutit fontem malorum, conscientia victus, vt fluenta peccatorum exiccet.

Diabolus, inquit, ex *διαβάλλειν*, eo quod creatorem creaturis criminatus est. Dicit enim ad illos: *Scit enim Deus quod oculi vestri aperientur, & eritis sicut Dij. Ideo prohibuit, ne de ligno comederetis.* (Gen.3.5.)

In hoc Apostoli dicto: *Deus seculi huius*, ille quoque ad diabolum refert. (2.Cor.4.4.)

Omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus, &c. (Matth.12.31.) Simplicius hic accipit, & secundum litteram. Ait enim: alia quidem peccata peccatoribus resipiscentibus remitti: Qui vero in Deitatem contumelia vtantur, iis neque in hoc seculo, neque in futuro remitti, ac ne à Christo quidem ipso Deo nostro, quanquam aperte ab his diuersum sentiat (Cornelium enim propugnans defendit, à quo Nouatus auulsus est) quia negantes Christum, in quo videlicet diuinitas iniuria affecta est, pœnitentes suscepit. Tamen hoc dictum, fortassis contra Nouatum pugnans, sic accepit.

Ex lib. II.

IDeo, inquit, nec Ioanni, nec alteri cuiquã discipulo dixit Saluator: *Tibi dabo claues regni cælorum,* &c. (Matth. 16.19.) sed soli Petro, qui Deũ negaturus erat, & peccatum lachrymis, & pœnitẽtia expiaturus, vt suo ipsius exemplo erga peccatores humanior esset. alij enim nõ tentati forsan seuerius cum peccatoribus egissent. Hoc ait Eulogius verisimilius magis quam verius. etsi enim Petro dictum est, veruntamen in persona coryphæi & cæteris Apostolis talis potestas data est. Quandoquidẽ & sequentibus illos sacerdotibus, eandem datam esse soluendi ligandique potestatem credimus. Accepta Petrus potestate ligandi soluendique, interrogat quoties debeat dimittere: *Quoties, inquit, si peccarit in me frater meus, dimittam illi,* (Matth. 18.21.) vsque septies dicit, Caini condemnationem soluere volens dimittendo toties peccantibus. Saluator vero non hanc solum soluens, sed etiã Lamech illatam, respondet: non dico tibi septies, sed septuagies septies. (Genes.4.) Narrationem porro de Lamech sic exponit: Septimus erat a Cain, & vltimus stirpis. Huic enim diluuium anteuertens, deleuit Caini genus: & tantum superauit Lamechum, vt multo plura fuerint peccata quam Cain, secundum illud *septuagies septies.* (Genes.4.24.) Quemadmodum ipse Lamech vxoribus peccata annuncians ostendit, interitum stirpis totius narrans. In tantum enim virorum creuerunt peccata, quibus cum floruit etiã Lamech, vt Deum ad vniuersum ipsorum genus diluuio perdendum excitarint.

Ὅτι ὁ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ σὺν τῷ Φαρισαίῳ προσευχόμενος ἐν τῷ ἱερῷ τελώνης, διὰ τοῦτο ἔτυπτε τὸ στῆθος, διότι δοχεῖον τοῦτο τῶν ἁμαρτημάτων ἐκτῆσθαι, φησίν. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται, φησὶν ὁ σωτὴρ, διαλογισμοὶ πονηροὶ, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅθεν τύπτει τὴν πηγὴν τῶν κακῶν, τῇ συνειδήσει πληττόμενος, ἵνα ξηράνῃ τῶν ἁμαρτημάτων τὰ ῥεύματα.

Ὅτι διάβολος, φησὶν, ἐκ τοῦ διαβάλλειν τὸν πλάστην τοῖς πλάσμασιν εἴρηται. εἶπε γὰρ πρὸς αὐτούς· ὡς εἰδὼς ὁ θεὸς, ὅτι μετὰ τὸ φαγεῖν διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί· διὰ τοῦτο ὑμᾶς τοῦ ξύλου ἐκώλυσε βρώσεως. διαβάλλειν

Ὅτι ἐν τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, τῷ ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ οὗτος τὸν διάβολον ἐκλαμβάνει.

Ὅτι τὸ, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἑξῆς, ἁπλούστερον οὗτος ἐκλαμβάνεται, καὶ κατὰ τὸ γράμμα. φησὶ γὰρ, τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἁμαρτημάτων μετανοούντων τῶν ἡμαρτηκότων ἀφίεσθαι· τοῖς δὲ εἰς τὴν θεότητα ἐξυβρικόσιν, οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι ἀφιέναι, οὐδὲ παρ' αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· καίτοι τούτοις ἐναντία φανερῶς φρονεῖ. Κορνηλίου γὰρ ὑπεραγωνίζεται, οὗ Ναυάτος *ἀπερρώγη· ὅτι τοὺς ἀρνησαμένους τὸν Χριστὸν, ἐν οἷς δηλονότι ἡ θεότης συνεξυβρίζετο, μετανοήσαντας ἐδέξατο. ἴσως οὖν οὕτω τὸ ῥητὸν τάχα πρὸς Ναυάτον ἀγωνιζόμενος ἐδέξατο. *al. ἀπεῤῥάγη

Ἐκ τοῦ β΄. λόγου.

ΟΤι διὰ τοῦτο, φησὶν, οὔτε πρὸς Ἰωάννην, οὔτε πρὸς ἕτερόν τινα τῶν μαθητῶν ἔφη ὁ σωτήρ· σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τὰ ἑξῆς· ἀλλ' ἢ πρὸς Πέτρον, ὃς ἔμελλε τῷ τῆς ἀρνήσεως περιπίπτειν ὀλισθήματι, καὶ διὰ δακρύων καὶ μετανοίας ἀποπλύνειν τὸ ἁμάρτημα, ἵνα τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι πρὸς τοὺς ἐξαμαρτάνοντας φιλανθρωπότερον διατεθείη. οἱ γὰρ ἄλλοι ἀπείρατοι μεμενηκότες, τάχα ἂν ἀποτομώτερον αὐτοῖς διεκέχρηντο. τοῦτο μὲν φησὶν ὁ Εὐλόγιος, πιθανώτερον μᾶλλον, ἢ ἀληθέστερον λέγων. εἰ γὰρ καὶ πρὸς Πέτρον *εἴρηται· ἀλλ' οὖν ἐν προσώπῳ τοῦ κορυφαίου, καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν μαθητῶν ἡ τοιαύτη ἐξουσία ἐδέδοτο· ὅθεν γε καὶ τοὺς ἀπ' ἐκείνων τὸ ἀρχιερατικὸν κατὰ διαδοχὴν περιβεβλημένους ἀξίωμα, τὴν αὐτὴν προσεῖναι τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν πιστεύομεν. ἵνα γοῦν λαβὼν, φησὶν, ὁ Πέτρος τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἐρωτᾷ καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀφέσεως· ποσάκις, λέγων, ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις εἴρηκεν, τὴν δὲ τοῦ Κάϊν κατάκρισιν λῦσαι σπουδάζων ἐν τῷ ἀφιέναι τοσαυτάκις τοῖς ἁμαρτάνουσιν. ὁ δὲ σωτὴρ οὐ ταύτην μόνον λύων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Λάμεχ ἐξενηνεγμένην, ἐπήνεγκεν· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. τὸ δὲ διήγημα τὸ περὶ τοῦ Λάμεχ, τοιοῦτόν φησιν. ἕβδομος ἦν ἀπὸ Κάϊν, καὶ τελευταῖος τῶν ἀπογόνων. τοῦτον γὰρ ὁ κατακλυσμὸς φθάσας, ἐξήλειψε τὸ τοῦ Κάϊν γένος· καὶ τοσοῦτον ὑπερέβαλε τὸ τοῦ Λάμεχ, φησὶν, ὡς εἶναι τῶν τοῦ Κάϊν ἁμαρτημάτων πολλαπλάσια, κατὰ τὸ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ὡς καὶ αὐτὸς Λάμεχ ταῖς γυναιξὶν ἀπαγγέλλων τὰ ἡμαρτημένα, ἐδήλωσεν, αὐτάνδρον ὄλεθρον κατὰ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ διηγούμενος. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τῶν τότε ἀνδρῶν ηὐξήθη τὰ ἁμαρτήματα, οἷς καὶ ὁ Λάμεχ συνήκμασεν, ὡς εἰς πανωλεθρίαν αὐτῶν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ παροξῦναι, κατακλυσμῷ τὴν δίκην αὐτοῖς ἐπιθεῖσαν. *al. εἴρηται

καὶ σάρκα

καὶ σάρκα δὲ τὴν τότε γενεὰν ἐκάλεσεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ μείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν αὐτοῖς, λέγων, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. ἐπεὶ ὅλοι τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν γεγονότες, καὶ πάσης ἄλλης ἁμαρτίας, ὅπερ ἐδέξαντο πνεῦμα καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ, εἰς σάρκα μετέβαλλον. οὕτω μὲν, ἐξ ὧν φησὶν ὁ ἀρχιερεὺς Εὐλόγιος, τὸν Λάμεχ ἀπολωλέναι φασίν· οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν πατέρων διὰ τῆς ἐπαγγελίας καὶ μετανοίας συγγνώμην εὑρεῖν τοῦ ἁμαρτηθέντος αὐτὸν ἀπαγγέλλουσιν.

Ὅτι, φησὶν, ἐπειδὰν Πέτρου τοῦ κορυφαίου τὴν ἄρνησιν καὶ μετάνοιαν εἰς ἔλεγχον τῆς Ναυατιανῆς ἀπονοίας προβαλώμεθα, αὐτοὶ ἀποκρίνεσθαι πειρῶνται, ὅτι ὁ Πέτρος τὸ ἀτελὲς τότε βάπτισμα ἦν βεβαπτισμένος· τὸ Ἰωάννου μόνον ἐβεβάπτιστο· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα οὔπω ἦν δεδεγμένος. μετὰ γὰρ τὴν ἀνάστασιν τοῦτο, πεντήκοντα ἡμερῶν διαγενομένων, ἐδέξατο. ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν πρὸς αὐτοὺς ὅτι καὶ τὸ Ἰωάννου τότε τέλειον ἦν· ὕστερον δὲ ἀπέβη τοῖς χρωμένοις ἀτελὲς, μεθ' ὅτου τρόπον τοῦ βαπτίσματος ὁ σωτὴρ παραδιδοὺς τοῖς μαθηταῖς, ἔλεγε· πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὅτε οὖν τὸ μυστικὸν τοῦτο βάπτισμα παρεδόθη, τότε τὸ Ἰωάννου βάπτισμα ἠργήθη· καὶ οἱ βαπτίζοντες αὐτὸ λοιπὸν, ἀτελῶς ἐβάπτιζον, τὴν δεσποτικὴν παρορῶντες παράδοσιν. πρὶν δὲ, τέλειον ἦν. ὅτι δὲ τέλειον ἦν δῆλον, φασὶ, καὶ ἐξ ὧν οὐδαμοῦ φαίνεται τοὺς μαθητὰς τὸ παρὰ Ἰωάννου δεδεγμένους βάπτισμα, ἀναβαπτίσας. Ἰησοῦς γὰρ, φησὶν, οὐδένα ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταί. ἐξ ὧν πάλιν δῆλον ὅτι τέλειον ἦν. ἔτι καὶ ὁ σωτὴρ δι' αὐτοῦ βαπτισθῆναι οὐκ ἀπαξιώσας, ὅτι τέλειον ἦν ἔδειξεν. οὐκ αὐτὸς, ὡς δῆλον ἐστὶ, * καθάρσεως δεόμενος, ἀλλὰ καθάρσιον τῶν ὑδάτων γενόμενος, καὶ ἁγιασμὸς, καὶ τελείωσις, τοῖς τότε βαπτιζομένοις. ἐπειδὴ δὲ οἱ τότε βαπτιζόμενοι τῆς εἰς Χριστὸν γνώσεως τὸ βάπτισμα παρεδέχοντο. ἐπεὶ γὰρ τοῦτο εἰς τὸν ἐρχόμενον ἐβαπτίζοντο, ἐζήτουν λοιπὸν, τίς ὁ ἐρχόμενος; καὶ ζητοῦντες εὕρισκόν τε καὶ ἐμαθητεύοντο· καὶ προσιόντες τῷ σωτῆρι, οὐχ ἕτερον βάπτισμα προσελάμβανον, μόνον δὲ τὰς ἐντολὰς προσεδέχοντο. ἕως μὲν οὖν οὐδέπω ἐδοξάσθη διὰ τοῦ σταυροῦ ὁ Ἰησοῦς, τέλειον ἦν τὸ Ἰωάννου βάπτισμα· μετὰ ταῦτα δὲ, οὐκέτι. διὸ καὶ τὸν Ἀπολλὼ βαπτισθέντα ὑπὸ Ἰωάννου κατὰ τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν, οὐδεὶς ἀνεβάπτισεν· ἀλλὰ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας κατὰ τὴν Ἔφεσον παραγεγονότα ἐξ Ἀλεξανδρείας τῆς πατρίδος, προσελάβοντο μὲν αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον ἐδίδαξαν τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· βαπτίσαι δὲ οὐκ ἐτόλμησαν. τοὺς μέντοι γε ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθέντας, ἐπεὶ μετὰ τὴν τοῦ κυρίου εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τῷ Ἰωάννου βαπτίσματι ἐβαπτίσθησαν· ὅτι οὐκέτι ἦν ἐρχόμενος ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ἐληλυθὼς ἤδη καὶ πᾶσαν πεπληρωκὼς οἰκονομίαν, καὶ βάπτισμα δεδωκὼς οἰκεῖον· εἰκότως τούτους εὑρὼν ὁ Παῦλος, καὶ ὅτι οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ᾔδεισαν, τῷ δεσποτικῷ βαπτίσματι παρεσκεύασεν ἀναβαπτισθῆναι. πολλαχόθεν δὲ, φησὶν, ἔστι λαβεῖν, ὡς τέλειον ἦν τὸ Ἰωάννου βάπτισμα πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ δεσποτικοῦ. καὶ γὰρ, φησὶν, ὁ σωτὴρ τῷ Ἰωάννου βαπτίσματι Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους μαθητὰς βεβαπτισμένους,

* καθάρσεως. Al. αἱ.

EVLOGIVS.

Et carnem tunc vocauit Deus generationem hominum: *Non maneat, inquit, Spiritus meus in iis, quia caro sunt.* Quia toti carni & prauis cogitationibus, & aliis peccatis dediti, vere quem acceperant spiritum ad similitudinem Dei, tunc in carnem conuertebant. Sic quidem, vt dicit Eulogius Archiepiscopus, Lamech damnatus fuerit, plures vero patres per promissionem & pœnitentiam, veniam peccati illum aiunt reperisse.

Gen. 6. 3.

Cum Petri principis Apostolorum negationem & pœnitentiam, ad redarguendam insaniam Nouatianorum proferimus, respondere conatur, quod Petrus nō perfecte baptizatus fuerit, baptismate videlicet * Ioannis: Spiritum vero sanctum nondum acceperit. Nam hunc post resurrectionem quinquaginta elapsis diebus accepit. Sed contra illos asserere oportet, Ioannis etiam tunc perfectum fuisse baptisma, at postea vtentibus imperfectum fuisse, postquam Saluator modum baptizandi suis tradens discipulis dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii & Spiritus S.* Quādo igitur mysticum hoc baptisma traditum fuit, tunc Ioannis Baptisma cessauit, & qui sic postea baptizarunt, imperfecte baptizarunt, Domini traditionem contemnentes. Prius vero perfectum fuit, idque ostenditur, quia illos, quos Ioannes baptizauit, iterum baptizatos fuisse nullibi legitur. Iesus enim, inquit, neminem baptizauit, sed eius discipuli. Vnde rursum apparet perfectum fuisse. Dehinc quia Saluator eo baptismo baptizari non est dedignatus, ostendit perfectum fuisse Ioannis baptisma, ipse, vt constat, purificatione non indigens, sed factus purificatio aquarum & sanctificatio, & perfectio iis qui tunc baptizabantur. Accessum vero ad Christi notitiam illi qui tunc baptizati erant baptisma acceperunt. Cum enim baptizarentur in nomine eius qui venit, quæsierunt deinceps, quis esset ille, qui venit, & quærentes inuenerunt, & instituti sunt, & accedentes ad Christum, non aliud baptisma acceperunt, sed solum præcepta receperunt; quamdiu vero Christus per Crucem nondum glorificatus fuit, perfectum erat Ioannis baptisma, postea non amplius. Ideo & Apollo baptizatum à Ioanne, cum baptismus eius adhuc valeret, nemo rebâptizauit: Sed Priscilla & Aquila, cum adesset Ephesi ex patria Alexandria, assumpserunt quidem eum, & Christi doctrinam accuratius docuerunt, sed baptizare non ausi sunt. Ab illo autem baptizatos, quia post Domini ascensum in cœlos Ioannis baptismate baptizati erant, non enim amplius erat venturus Christus, sed iam venerat, & omnem dispensationem impleuerat, & proprium baptisma dederat: merito hos inueniens Paulus, & quia neque an Spiritus sanctus esset scierant, Dominico baptismate rebaptizari curauit. Ex multis autem, inquit, licet colligere, Ioannis baptisma perfectum fuisse, antequam Dominus suum traderet. Nam Christus Petrum, inquit, & alios discipulos Ioannis baptismo baptizatos,

* Ioannis Baptisma quale sit. Vide P. Maldonatum ac alios Theologos.

Matth. 28. 19.

Ioan. 4. 2.

Matth. 3. 13.

EVLOGIVS. tempore passionis tremendis sacramentis dignatus est, non communicaturus illis immaculatum corpus & sanguinem, nisi perfectum Ioannis baptisma largitus fuisset. Sed & Ioan. 13. 10. quum Petrus recusauit lauari pedes, audit Saluatorem dicentem: *Qui lotus est, non indiget, vt iterum lauetur, sed est mundus totus, & vos mundi estis.* Vnde, Qui Ioannis baptismate suo tempore baptizatus erat, secundo baptismate non indiguisse ostenditur: & facultatem habuisse illo baptizatos reddere mundos. Et vero sic Eulogius, cum plurimi patres ostendant Ioannis baptisma omnino fuisse imperfectum.

Act. 19. Quod dictum est in Actis de iis qui Baptismum Ioannis accepissent: *His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Iesu*, hoc est, inquit, quia baptizati sunt iuxta traditionem, doctrinamque Domini IESV. Rom. 6. 3. Quare & alibi cum dicit: *In Christo vel in morte Christi baptizati sunt*, eundem sensum debemus intelligere significari: hoc est, in nomine *Patris & Filij, & Spiritus sancti* baptizati sunt. Sic enim docuit & tradidit Iesus Christus Dominus noster, vt baptisma fieret.

Apostolus, inquit, maiorem quandam commiserationem ostendens erga Israëlitas, qui Rom. 9. 4. nondum crediderunt, ait: *Optabam enim ego ipse anathema esse*, &c. hoc est, cupiui, inquit, ego condemnari, solum vt conuerterentur filij Israël ad Dominum.

Paulus, inquit, timens Galatarum casum, Gal. 4. 11. ait: *Timeo, ne forte sine causa laborauerim in vobis.* Deinde subdit: *Estote sicut ego, & ego sicut vos.* O summam Apostoli commiserationem! quæ tantum se demittit, quantum peccatores ceciderant, vt demissione lapsos ad proprium statum reduceret.

Gal. 4. 19. *Filioli*, inquit, Apostolus lapsos vocat, *quos se iterum parere* dicit, *donec formetur in illis Christus.* 1. Ioan. 2. 12. Tales & Ioannes *filiolos* vocat: *Scribo vobis*, inquit, *filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius.* Postquam vero conuersione [virtutibus] perfecti essent, non amplius eos *filiolos* vocat, sed *patres*, & *fratres*. Addit enim: *Scribo vobis, patres, quia cognouistis eum, qui ab initio est, scribo vobis adolescentes, quia vicistis malignum.*

Hebr. 6. 4. Proferunt, inquit, Nouatiani dictum Apostoli hoc: *Eos qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiã donũ cœleste, & participes facti sũt Spiritus sancti, gustauerũt nihilominus bonum Dei verbũ, & prolapsi sũt, rursum renouari ad pœnitẽtiã.* & quod ad Hebræos scribit credẽtes, patet ex ipsis verbis epistolæ: imo vero plurimi ex Iudæis fidelibus, & ad Christum accesserunt, & Legẽ Iudaicã seruarũt, ideoque diuersis vsi sũt baptismatis. Ad illos igitur se conuertens Paulus, & a cæteris, excepto vno baptismo, eos dehortatus, hoc dixit. Nequaquam vero pœnitentiam, quod absit, quam sæpe alias prædicauit, vt auferret. Quod ergo iam dixit, tale est: impossibile est eos qui illuminati sunt,

καὶ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἠξίωσε τῶν φρικτῶν μυστηρίων· οὐχ ὡς μεταδοὺς τοῦ ἀχράντου σώματος αὐτοῖς καὶ τοῦ αἵματος, εἰ μὴ τέλειον αὐτοῖς τὸ Ἰωάννου ἐκεχάριστο βάπτισμα. ἀλλὰ καὶ ὅτε Πέτρος παρῃτεῖτο τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀκούει παρὰ τοῦ σωτῆρος· ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει * πάλιν λούσασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε. δι' ὧν καὶ, ὅτι ὁ τὸ τοῦ Ἰωάννου ἐν καιρῷ βαπτισθεὶς βάπτισμα οὐ δεῖται δευτέρου βαπτίσματος, ἐπιδείκνυται· καὶ ὅτι δύναμιν εἶχε τοὺς βεβαπτισμένους αὐτῷ ἀποφαίνειν καθαρούς. ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ Εὐλόγιος, τῶν πλείστων πατέρων ἀτελὲς δι' ὅλου τὸ Ἰωάννου βάπτισμα δεικνύντων. * Libri editi πόδας.

Ὅτι τὸ ἐν ταῖς Πράξεσιν εἰρημένον περὶ τῶν ἐχόντων τὸ Ἰωάννου βάπτισμα· Ὅτι ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· τοιοῦτόν ἐστι, φησίν· ὅτι ἐβαπτίσθησαν κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὥστε καὶ ἀλλαχοῦ, ὅταν λέγῃ· ὅτι εἰς Χριστὸν ἢ εἰς θάνατον τοῦ Χριστοῦ ἐβαπτίσθησαν· τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀφείλομεν ἐννοεῖν δηλοῦσθαι· τουτέστιν, ὅτι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐβαπτίσθησαν. οὕτω γὰρ ἐδίδαξε καὶ παρέδωκε βαπτίζειν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ὅτι, φησίν, ὁ ἀπόστολος περιττόν τι τῆς συμπαθείας ἐνδεικνύμενος περὶ τοὺς μηδέ πω πεπιστευκότας Ἰσραηλίτας, φησίν· ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς. ὅ τί ἐστιν, ἤθελον, φησίν, ἐγὼ ἐν κατακρίσει γενέσθαι, μόνον ἵνα ἐπιστρέψωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον.

Ὅτι Παῦλος, φησί, δεδοικὼς τὴν Γαλατῶν ἔκπτωσιν, φοβοῦμαι, μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς, φησίν· εἶτα ἐπάγει· Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς. ὢ συμπάθεια ἀποστόλου. τοσοῦτον συγκαταβαίνουσα, ὅσον οἱ ἡμαρτηκότες καταπεπτώκασιν· ἵνα τῇ συγκαταβάσει τοὺς πεσόντας εἰς τὸ οἰκεῖον μέτρον ἐπαναγάγῃ.

Ὅτι τεκνία, φησίν, ὁ ἀπόστολος τοὺς παραπεσόντας λέγει, οὓς καὶ ὠδίνειν πάλιν φησίν, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς. τοὺς τοιούτους καὶ ὁ Ἰωάννης τεκνία καλεῖ, γράφων ὑμῖν λέγω, τεκνία, ὅτι ἀφίενται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὅταν δὲ λοιπὸν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τελειωθῶσιν, οὐκέτι τούτους καλεῖ τεκνία, ἀλλὰ πατέρας καὶ ἀδελφούς. ὅτι γὰρ ἐπάγει· ἔγραψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.

Ὅτι προτείνουσι, φησίν, οἱ ἀπὸ Ναυάτου τὸ ἀποστολικὸν ῥητόν, τὸ φάσκον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους δὲ τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενομένους πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους ῥήματος θεοῦ, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν. καὶ ὅτι μὲν πρὸς Ἑβραίους γράφει πεπιστευκότας, δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν τῆς ἐπιστολῆς ῥητῶν. πλὴν οἵ γε πλεῖστοι τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων, καὶ τῷ Χριστῷ προσῄεσαν, καὶ τὰς νομικὰς καὶ ἰουδαϊκὰς παρατηρήσεις τὰς πλείστας ἐφύλαττον. διὸ καὶ διαφόροις ἐχρῶντο βαπτίσμασι. πρὸς ἐκείνους ἀποτεινόμενος, φησίν, ὁ θεσπέσιος Παῦλος, καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τὸ ἓν βάπτισμα τούτους ἀπάγων, ἔφησε τὸ εἰρημένον, οὐχὶ δὲ (μὴ γένοιτο) τὴν μετάνοιαν, ἣν πολλαχοῦ ταύτην καὶ πολλάκις κηρύξας, ἀναιρῶν. ὃ γοῦν λέγει διὰ τοῦ ῥητοῦ, τοιοῦτόν ἐστιν. ἀδύνατον, φησί, τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας,

πάλιν δεύτερον βάπτισμα προσδοκᾶν. ἅπαξ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἔπαθεν· ὅθεν καὶ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ βαπτιζόμεθα. συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ συνηγέρθημεν. ὁ γοῦν ζητῶν φυλάττειν τὰ νομικὰ βαπτίσματα, ἀνασταυροῖ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ παραδειγματίζει τὸν ἅπαξ σταυρωθέντα. εἰ δὲ ἦν πλείονα βαπτίσματα, ἔδει καὶ τὸν Χριστὸν πολλάκις παθεῖν. νυνὶ δὲ ἅπαξ πεπονθώς, οὐκ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ἀδύνατον οὖν, τοὺς ἅπαξ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ φωτισθέντας, ἐκ δευτέρου εἰ καὶ πλεονάκις βαπτίζεσθαι, καὶ ἀνασταυροῦν πειρᾶσθαι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. ἐγκαλεῖ γοῦν τοῖς Ἰουδαίοις τοῦτο τολμῶσι, καὶ ἐπὶ τὰ νομικὰ ἐπανιοῦσι βαπτίσματα, ἃ οὐ δύναται ψυχὴν καθαρίσαι. διὸ καί φησιν· ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. στοιχεῖα δὲ τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, ἡ εἰς αὐτὸν ἐπίγνωσις. οἷον, τοὺς προσιόντας τῷ Χριστῷ, δεῖ πρῶτον ἀποστῆναι τῶν ἁμαρτημάτων, οἷς ἐνείχοντο· τουτέστιν, ἀναχωρεῖν τῶν νεκρῶν ἔργων. δεύτερον, τὴν ἄφεσιν τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων διὰ τοῦ βαπτίσματος δέξασθαι· καὶ δεξαμένους ἐν πίστει τοῦτο, διδαχὴν μανθάνειν. τί τὸ [illegible], τίνα ἦν τὰ ἰουδαϊκά. τί δὲ τὸ σωτήριον; εἶτα κατὰ προκοπὴν ἰόντας, ἀξιοῦσθαι τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσεως, ἥτις διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο· διδάσκεσθαί τε τὴν τῶν νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ τὸ μέλλον κριτήριον. αὕτη τοίνυν ἡ διδασκαλία, ἀπαρχὴ τῆς τῶν πιστευόντων μαθήσεως γίνεται. ἣν οἱ ἐξ Ἰουδαίων δεξάμενοι, καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ διδάσκαλοι ἑτέρων ὀφείλοντες εἶναι, καὶ τελειοῦν ἄλλους αὐτοὶ μαθητεύσεως πάλιν δέονται. ἀλλ' ὅμως, φησίν, εἰ καὶ αὐτοὶ χρῄζετε, ὥστε πάλιν δεῖσθαι μαθεῖν, τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τὴν ἀρχὴν πάλιν τῆς πίστεως ὑμᾶς ἐκδιδάξομεν. φησὶ γάρ· διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα. οὐ χρὴ γὰρ ἡμᾶς πάλιν εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς ἀνάγειν ὑμᾶς· ἵνα μὴ δόξωμεν πάλιν ἕτερον θεμέλιον καταβάλλεσθαι. καὶ γάρ φησι, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι [μετανοίας] ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. τοῦτο τοιγαροῦν δηλοῖ τό· διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ θεοῦ λόγον, καὶ τὰ ἑξῆς. τὸ δέ, καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐὰν ἐπιτρέπῃ ὁ κύριος· εἰς τὸν αὐτὸν συντρέχει νοῦν. τὸ μηκέτι, φησίν, ἀπάρχεσθαι τῆς στοιχειώδους διδασκαλίας ὑμῖν, ἥνπερ κατ' ἀρχὰς οἱ τῷ βαπτίσματι προσιόντες ἐδιδάσκοντο· ἀλλ' ἐπὶ τὴν τελειότητα ἀναγώμεθα. εἰ γὰρ καὶ ὠλισθήσατε, ἀλλ' οὐ δύνασθε θεμέλιον πίστεως πάλιν δέχεσθαι, οὐδὲ βάπτισμα δεύτερον, οὐδὲ χειρῶν ἐπίθεσις. οὕτως οὖν ἀφίησι τὴν τοιαύτην στοιχειώδη διδασκαλίαν ὁ Παῦλος, καὶ ἐπὶ τὴν τελειότητα ἔρχεται, τὴν ἱερωσύνην τοῦ σωτῆρος διηγούμενος. καὶ ταύτην κατὰ μέρος διέξεισι, καὶ ὅπως κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ τυγχάνει ὁ κύριος ἀρχιερεύς. τὸ τοίνυν βούλημα τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, ὡς πολλάκις εἴρηται, οὐδὲν (κἂν αὐτὸ προφέρωσι) τοῖς Ναυατιανοῖς συμφωνεῖ.

EVLOGIVS

iterum secundum baptisma expectare. Semel enim Christus in consummatione sæculorum passus est, vnde & in morte eius baptizamur. *Consepulti enim sumus illi in baptismo, & simul resurreximus.* (Rom. 6.4.) Qui enim quærit seruare baptismata legis, iterum Filium Dei crucifigit, & ostentui habet semel crucifixum. Si vero essent plures baptismi, oportuisset Christum etiam sæpius pati: nunc vero semel passus, non manu factum sanctuarium intrauit, sed in ipsum cælum, nunc vt appareret coram Deo pro nobis. Impossibile est igitur eos, qui semel illuminati sunt in morte eius, secundo, vel sæpius baptizari, & conari iterum crucifigere Filium Dei. Accusat igitur Iudæos, qui hoc audeant, & ad legis baptismata reuertuntur, quæ animam mundare non valent, ideoque dicit: *Cum deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis, vt vos doceamini, quæ sint elementa exordij sermonum Dei* &c. (Heb. 5.12.) *Elementa autem exordij sermonis Dei* est Dei cognitio: vt, oportet accedentes ad Christum primum peccatis renunciare, quibus constringebantur, hoc est seiungi ab operibus mortuis. Secundo redemptionem priorum peccatorum per baptismum accipere, & hoc in fide recipientes doctrinam discere. Quid nimirum Iudaicum fuerit, quid vero salutare? Deinde, progressione facta, dignos reddi aduentu sancti Spiritus, qui per impositionem manuum Apostolorum fiebat, deceretque mortuorum resurrectionem, ac futurum iudicium. Hæc igitur doctrina initium disciplinæ credentium est. quam cum à Iudæis oriundi receperint, & receptam alios docere debuerint, & illos perfectos reddere, ipsi contra iterum disciplina indigent. Veruntamen, inquit, etsi tales estis, vt rursum discere debeatis, quænam sint elementa exordij sermonis Dei, nos non rudimenta fidei iterum vos docebimus. Ait enim: *Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectionem feramur.* (Heb. 6.1.) Non oportet iterum vos reducere ad elementa initij, ne videamur aliud fundamentum iacere. Ait enim: *Non rursum iacientes fundamentum pænitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, baptismatum doctrinæ, impositionis quoque manuum, resurrectionis mortuorum & iudicii æterni.* Hoc igitur significat illud: *Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem,* &c. (Ibid. v. 3.) & illud: *Et hoc faciemus, si quidem permiserit Deus.* Eiusdem sensus est, non amplius incipiendum à doctrina elementali vobis, quam initio baptizati didicerũt, sed ad perfectionem feramur. Etsi enim lapsi estis, non potestis fundamentũ fidei iterũ recipere, nec Baptisma secundum, neque manuum impositiones. Sic igitur omittit elementalẽ illam doctrinã Paulus, & ad perfectionem venit, Saluatoris sacerdotium narrans. Et hoc singulatim prosequitur, & quomodo secundum ordinem Melchisedech Dominus sit sacerdos. (Heb. 5.) Sententia igitur dicti Apostolici, vt sæpe diximus (etsi illud pro se adducant) pro Nouatianis non facit,

Evz. oervs. sed ostendit eum, qui semel illuminatus sit, non indigere secundo baptismo. *Qui enim lotus est*, vt Dominus ait, *non indiget nisi vt pedes lauet*, hoc est, non iterum baptismate indiget postquam peccauit, sed vt lachrymis pedes abluentur, hoc est carnis gressus.

Ioan.13.10.

Dominum, inquit, præceptum: *In quamcumque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate quæ apponentur vobis*, [nihil diiudicantes] conuenit cum illo Apostoli: *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes.*

Matth 10.11. Luc. 10.6. 1.Cor.10 27.

Nouatiani explicationi prius allati dicti repugnantes, de iis intelligi asserunt, qui secundum baptisma requirunt, non autem de secundo baptismate. Impossibile enim esse ait per pœnitentiam renouari eos, qui semel illuminati sint, & postea lapsi, non autem per Baptisma. Baptismus autem à pœnitentia multum differt. Baptismus enim donum & gratia est, & felix peccatorum remissio, Pœnitentia vero miseratione, lachrymis, & ab ore suum opus peragit. Sic quidem illi dicunt, & nusquam Baptisma vocari pœnitentiam inueniri. quod vero dicunt, licet multum inter se Baptismus & pœnitentia differant, ostenditur tamen ante Baptisma, & post Baptisma pœnitentiæ nomen vsurpari. Si quis enim priori vitæ rationi non renunciat, & vitam quæ credenti conueniat, ante oculos posuerit, sicque ad Baptisma accesserit, frustra accedit, de prioribus improbe factis non pœnitendo, & conuersionis vitæ in melius nullam rationem habendo. Sic igitur, etsi varia est pœnitentia, tamen ante Baptismum habet locum considerationis, & post Baptismum. Pœnitentiam igitur, quæ Baptisma præcedit, impossibile est, inquit, iterare, quia Baptisma nemo potest secundo accipere. Sic & Ioannes baptizans, quando Christi discipulos baptizabat, dicit: *Ego quidem vos baptizo in aqua* ad pœnitentiam: & iterum, *Facite vobis fructus dignos pœnitentiæ.* Videlicet pœnitentiæ per baptismum, & coryphæus, inquit, Apostolis loquens de iis, quæ in Christum contra legem admisissent: quando compuncti doctrina dixerunt: *Quid, inquit, faciemus, viri fratres? Pœnitentiam*, inquit, *agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, & cætera. Quare pœnitentiæ vox nihil eorum quæ voluerunt, tribuit Nouatianis.

Matth 3. 11. Luc.3.8. Act. 2. 38.

Quod dictū est à Simone Mago coryphæo Petro: *Precamini vos pro me apud Deum, vt nihil veniat super me horum quæ dixistis*: Non erat, inquit, pœnitentiæ, nec ex affectu. Nam precati essent, & veniam dedissent. Vidit vero magis Petrus, Spiritu sancto reuelante, mentem illius subsannationem esse & fraudem.

Act.8.24.

An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesv, *in morte ipsius baptizati sumus?* In Christo Iesv baptizari significat, secundum præceptum, & traditionem Iesv Christo baptizari: hoc est in Patre, & Filio,

Rom.6.3.

ἀλλὰ διασαφίζει, τὸν ἅπαξ φωτισθέντα, μὴ περιεργάζεσθαι δεύτερον βάπτισμα. ὁ λελουμένος γὰρ, ὡς καὶ ὁ κύριος φησὶν, οὐκ ἔχει χρείαν λούσασθαι, ἀλλ' ἢ τοὺς πόδας, τουτέστιν, οὐ πάλιν βάπτισμα χρείαν ἔχει, μετὰ τὸ ἁμαρτῆσαι, δέξασθαι· ἀλλ' ἢ διὰ δακρύων ἀποκαθαρθῆναι τοὺς πόδας, ἤτοι τὰ σαρκικὰ διαβήματα.

Ὅτι, φησὶν, ἡ κυριακὴ ἐντολὴ, ἡ λέγουσα· Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, πάντα τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν ἐσθίετε, [μηδὲν ἀνακρίνοντες] αὕτη συνδρομός ἐστι τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, ἐν ᾧ φησιν· εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες.

Ὅτι, φησὶν, * αἱ ποικίλαι οἱ ἀπὸ Ναυάτου τῇ ἀναπτύξει τοῦ προειρημένου ῥητοῦ περὶ τῶν δεύτερον ἐπιζητούντων βάπτισμα, φασὶν οὐ περὶ δευτέρου βαπτίσματος τοῦτο εἰρῆσθαι· εἰς μετάνοιαν γάρ φησιν ἔφησεν ἀνακαινίζεσθαι τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας καὶ παραπεσόντας ἀδύνατον εἶναι, οὐχὶ εἰς βάπτισμα. βάπτισμα δὲ καὶ μετάνοια πολὺ τι διέστηκε. τὸ μὲν γὰρ δωρεὰ καὶ χάρις ἐστὶ, καὶ ἄφεσις ἀπαλαίπωρος τῶν ἡμαρτημένων· ἡ δὲ μετάνοια, ἐλέῳ καὶ δάκρυσι καὶ καμάτῳ τὸ οἰκεῖον ἔργον περαίνει. οὕτω μὲν ἐκεῖνοί φασι, καὶ ὅτι οὐδαμοῦ τὸ βάπτισμα καλούμενον εὕρομεν μετάνοιαν. ὃ δέ φασιν, ὡς εἰ καὶ πολλὴ διαφορὰ μεταξὺ βαπτίσματος μετανοίας, ἀλλ' οὖν δείκνυται, ὅτι καὶ πρὸ βαπτίσματος, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, τὸ τῆς μετανοίας ὄνομα παραλαμβάνεται. εἰ γάρ τις μὴ ἀποτάξεται τῷ προτέρῳ βίῳ, καὶ πολιτείαν ἁρμόζουσαν τῷ πιστῷ πρὸ ὀφθαλμῶν θείη, καὶ οὕτω τῷ βαπτίσματι προσέλθοι· μάτην προσέρχεται, ἀμετανοήτως ἔχων ἐπὶ τοῖς προτέροις αὐτοῦ πεπονηρευμένοις, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν ἀμείνονος βίου οὐδένα ποιούμενος λόγον. οὕτως οὖν εἰ καὶ διάφορος ἡ μετάνοια, ἀλλ' οὖν καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἔχει χώραν ἐννοεῖσθαι, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα. τὴν γοῦν μετάνοιαν τὴν πρὸ τοῦ βαπτίσματος, ἀδύνατον ἐκ δευτέρου, φησὶ, κατεργάσασθαι· ὅτι μηδὲ τὸ βάπτισμα δυνατόν ἐστι δεύτερον τινὰ δέξασθαι. οὕτω καὶ Ἰωάννης βαπτίζων, ὅτε καὶ τοὺς τοῦ κυρίου μαθητὰς ἐβάπτισε, λέγει· ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι, εἰς μετάνοιαν. καὶ πάλιν τοῖς ὄχλοις· ποιήσατε ἡμῖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· δηλονότι τῆς κατ' αὐτὸ φησὶ τὸ βάπτισμα μετανοίας. καὶ ὁ κορυφαῖος, φησὶ, τοῖς ἀποστόλοις διαλεγόμενος περὶ τῶν εἰς χριστὸν αὐτοῖς παρανομηθέντων, ὅτε κατανυγέντες τῇ διδασκαλίᾳ εἶπον· τί ποιήσομεν ἄνδρες ἀδελφοί; ἔφη αὐτοῖς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι [τοῦ κυρίου] Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ μυρία ἄλλα. ὥστε ἡ τῆς μετανοίας λέξις οὐδὲν, ὧν ἐβούλοντο, δίδωσι τοῖς Ναυατιανοῖς.

Ὅτι τὸ παρὰ τοῦ Σίμωνος μάγου εἰρημένον τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ· δεήθητε οὖν ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ μοι ὧν εἰρήκατε· οὐκ ἦν μετανοίας, φησὶν, οὐδὲ ἐκ διαθέσεως· ἦ γὰρ ἂν καὶ ἐδεήθησαν, καὶ συγγνώμης μετεδώκασιν. εἶδεν δὲ μᾶλλον ἐξ ἁγίου πνεύματος τὰ τῆς αὐτοῦ διανοίας ὁ Πέτρος, ὡς χλεύης καὶ ἀπάτης τὰ ἐκείνου παρέδραμε ῥήματα. Ὅτι τὸ, ἢ ἀγνοεῖτε, ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; τὸ μὲν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν βαπτισθῆναι, σημαίνει τὸ κατὰ τὴν ἐντολὴν καὶ παράδοσιν τοῦ χριστοῦ Ἰησοῦ βαπτισθῆναι· τουτέστιν, εἰς πατέρα καὶ υἱὸν

καὶ ἅγιον

Right margin notes: * al. ποικίλαι — ἐκεῖνοι φασι — μετάνοια

καὶ ἁγίου πνεύματος· τὸ δὲ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ, συμπίπτοντος ἐν τῷ βαπτίσματι τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Ὅτι προφερόμενον παρὰ τοῖς Ναυατιανοῖς τό· Ἑκουσίως γὰρ ἡμῶν ἁμαρτανόντων μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς (μετανοίας καὶ) ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦτο οὖν τὸ ῥητὸν εἰς ἀναίρεσιν τῆς μετανοίας προβαλλόμενον ἐπιλύεται, καὶ φησὶν ὅτι ἐνταῦθα οὐχ ἁπλῶς θυσίαν ἀποξενοῖ, ἀλλὰ νομικὴν θυσίαν· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἀπαγορεύει, ἀλλὰ καὶ χεῖρον ἐσχάτην ἀπειλεῖ τοῖς μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς μυστικῆς θυσίας τὴν ἀπόλαυσιν, εἰς ἐκείνην τὴν νομικὴν, τὴν διὰ μόσχων καὶ τράγων τελουμένην, ἐπανιοῦσι. τοῦτο λέγειν φησὶ τὸν ἀπόστολον, ἀφιστᾶν σπουδάζοντα τοὺς Ἰουδαίους, οὐδέπω τελείως προσεληλυθότας, ἀπὸ τῆς νομικῆς παρατηρήσεως. ὥσπερ γὰρ τὰ νομικὰ βαπτίσματα κωλύει τούτους ἐπιτελεῖν, οὕτω καὶ τὰς ἐνναίμους θυσίας. καὶ γὰρ οἱ Ἑβραῖοι πάλαι ἁμαρτάνοντες, πρότερον μὲν ἡγνίζοντο· εἶτα βαπτίσματι ἀπελούοντο· καὶ λοιπὸν ἤδη τὰς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων θυσίας προσέφερον. ὧν αὐτοὺς ἀπάγων ὁ ἀπόστολος, καὶ τὴν ἀπειλὴν φοβερὰν ἐπήνεγκε. καὶ γὰρ ἔδει τῆς ἀληθινῆς θυσίας ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενεχθείσης, ἤγουν τοῦ ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου σφαγιασθέντος, μηκέτι ὑπολελεῖφθαι, ἀλλ' ὅλως πεπαῦσθαι τὰς πολλὰς καὶ τυπικὰς θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσφερομένας. ἀδύνατον γὰρ, ὡς *αὐτὸς ὁ ἀπόστολος φησὶ, πάλιν αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας, ἅπαξ τοῦ *ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ προσενεχθέντος· μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκε, φησὶν, εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. ὃν οὖν τρόπον εἴρηκεν ἀδύνατον, αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας· τὸν αὐτὸν καὶ τὸ ἐπαγόμενον ἔφη· ὅτι, ἑκουσίως ἡμῶν ἁμαρτανόντων μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ γὰρ καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἐπιτελουμένη τοῦ σώματος τοῦ κυρίου φρικτὴ τελετὴ, οὐ θυσιῶν ἐστι (ἢ) διαφόρων παραγωγή, ἀλλὰ τῆς ἅπαξ προσενεχθείσης θυσίας ἀνάμνησις. τοῦτο γάρ φησι ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ ὁσάκις γὰρ τοῦτο ποιεῖτε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε· ταῦτα μὲν ὁ ἐξ Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς Ναυατιανῆς δόξης διέξεισιν.

* αὐτός, m. m.
* al. ἐνεχθέντος.

Ἐκ τοῦ τρίτου λόγου.

ΟΤι ἀπαγορεύει, φησὶν, ὁ κύριος ἐν τῷ παρόντι βίῳ διαχωρίζεσθαι τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῶν δικαίων· καὶ τοῦτο δῆλον, φησὶν, ἐκ τῆς παραβολῆς, ἥ τις λέγει, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα, καὶ τὰ ἑξῆς ἕως τοῦ, Θέλεις (οὖν) ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δέ φησιν, οὔ· μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξάνεσθαι *αὐτὰ ἕως τοῦ θερισμοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς· αὕτη οὖν ἡ παραβολὴ, φησὶν, ἀπαγορεύει πρὸ τῆς τοῦ αἰῶνος συντελείας διαχωρίζειν τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῶν δικαίων, κἂν οἱ τὰ Ναυάτου νοσοῦντες τοῦτο λέγωσιν, ὡς *καθαροὺς ἑαυτοὺς κρίνοντες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἀφορᾷ καὶ τὸ παρὰ τοῦ Βαπτιστοῦ εἰρημένον· Οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ ἕτερα ἄλλα. Ὅτι τὸ, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, τοῦτό ἐστι· φίλους φησὶ ποιήσατε τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πενομένους, πλουσίους δὲ κατὰ θεόν.

* ἀμφότερα μέχρι lib. edit.

& Spiritu sancto. illud autem: *In morte ipsi*, typo demonstrantes in baptismate mortem eius. Eulogius.

Quod proferunt Nouatiani: *Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quaedam expectatio iudicij, &c.* Hoc igitur dictum ad tollendam poenitentiam prolatum dissoluitur, cum ait; hic non simpliciter sacrificium amouet, sed legis sacrificium: & non simpliciter interdicit, sed & iudicium vltimum iis comminatur, qui post agnitionem veritatis, & mystici sacrificij fruitionem, ad illud legale per vitulos & tauros sacrificium reuertuntur. Haec dicendo, ait, Apostolum auocare conatum Iudaeos, qui iam Christo se adiunxerant, ab obseruatione legis. Quemadmodum ergo vetat eos Baptismata legis exequi, sic & cruenta sacrificia. Etenim Iudaei in peccatum lapsi, primum quidem purificabantur, deinde aqua abluebantur: denique offerebant victimas pro peccatis, à quibus auocans illos Apostolus, terribiles minas adfert. Etenim oportebat vera victima semel in consummatione saeculorum pro peccatis oblata, videlicet agno Dei tollente peccatum mundi occiso, non amplius reliqua esse, sed omnino cessare multa illa & typica sacrificia pro peccatorum expiatione. Fieri enim non potest, quemadmodum idem Apostolus ait, vt iterum sanguis taurorum & hircorum tollat peccata, cum semel agnus Dei oblatus sit. Vna enim oblatione, inquit, consummauit, in omnem perpetuitatem eos qui sanctificantur. quem igitur ad modum impossibile dixit, sanguinem hircorum & taurorum auferre peccata mundi, ad eundem modum & sequentia dicit: *Voluntarie peccantibus nobis post notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia &c.* Etenim tremendum sacrificium corporis Dei, quod à nobis perficitur, non varia sacrificia producit, sed commemoratio est hostiae semel oblatae: *Hoc*, inquit, *facite in meam commemorationem.* &: *Quotiescunque enim hoc facimus, mortem Domini annunciamus.* Haec omnia Eulogius Alexandrinus, ad refellendum Nouatianorum dogma dixit.

Heb. 10. 24.

Hebr. 10. 16.

Lucae 22. 19.
1. Cor. 11. 26.

E LIBRO TERTIO.

VEtat, inquit, Dominus in hac vita separari peccatores à iustis, & hoc patet ex parabola, quae dicit: *Simile est regnum caelorum homini seminanti bonum semen*, & reliqua, vsque ad illa. *Vis imus, & colligamus illa.* & ait, *non, ne forte colligentes zizania eradicetis cum eis simul & triticum: sinite vtraque crescere vsque ad messem, &c.* Haec igitur parabola, inquit, vetat ante consummationem saeculi separari peccatores à iustis, etsi Nouati morbo affecti hoc dicant, seipsos tanquam puros aliis meliores iudicantes. Huc etiam pertinet, quod Baptista dixit: *Cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, &c.*

Matt. 13. 24.

Matth. 3. 12.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, significat, facite vobis amicos, qui in mundo egent, & apud Deum diuites sunt,

Luc. 16. 9.

Evz. ogivs.

Prouerb. 3. 9.

sed melius est illos comparare amicos de propriis laboribus: *Honora enim Deum de tua substantia*, & iustis laboribus. Si verò nihil superſit ex iustis laboribus, tunc quæ ex iniquitate collegimus, iis eos amicos faciamus: *mammona enim iniquitatis* habendi cupiditatem vocat. Tales autem opes per pauperes accipit Deus, si modo caueamus, ne in posterum peccemus. Pulcrum enim, etsi per auaritiæ pecuniam, amicos possidere, vt cum vitam reliquerimus, non aliam habentes vitæ iustitiam propter beneficia à nobis in illos collata, in sua nos tabernacula eleemosynis affecti suscipiant. Si vero non ex mammona iniquitatis, id est, auaritiæ, benefacere voluerimus, quomodo quis credat, si accessissent e propriis laboribus nobis pecuniæ, fore vt illis indigentes commiserando subleuaremus? Si enim his quæ sine molestia laboreque iusto facile, & auara manu nobis accesserunt, adeo facile paratis, & alienis reuera, nulli pauperi benigne facimus, quomodo, de iis quæ & propria videntur esse, & laborum fructus sunt, alicui pauperum communicare quid credemur?

Amos 3. 12. Pastoris boni officium.

Dicit Propheta: *Quomodo si eruat pastor de ore Leonis duo crura, aut extremum auriculæ*: his innuitur, non oportere prorsus illum despicere, qui in diaboli os inciderit, sed sigillum quod homo in baptismate acceperit, eripiendum diabolo, ne ob extremum ouis ratione præditæ interitum puniamur. Quædam enim bruta animalia in aure, quædam in crure signantur. Propterea necesse est pastorem vel aurem, vel crus in numerando præbere, & exhibere Domino. Pastor vero ratione præditarum ouium, quandoquidem oues, quarum est pastor, signum per Baptismum, & confessionem fidei in animo acceperunt, & ibi Domini signum gestant, merito illud eripere diabolo, omni ratione conari debet, vt si aliis actionibus ouis esca fiat dæmonis, saltem sigillum fidei, quod in animo per Baptismum insculptum habemus, possit illinc ereptum tempore visitationis exhibere Deo, magnum argumentum præferens, non sua negligentia, & interitu oues amissas esse.

Ioan. 21. 15.

Interrogans Dominus Petrum: *Simon Iona diligis me plus his*, ipse qui nouit omnia, non interrogauit ad cognoscendum, sed cum pastorem illum constituturus esset, vt ostenderet quantam curam ouilis gerat, hoc fecit. Idem enim qui se dominum ingenti amore prosequutum, in pastorem coaptauit, magnam sine dubio erga oues amorem præbuit: ideo & * tertio interrogauit, magnam erga ratione præditas oues curā ostendens. Deinde & gradum quendam ouium facit, primo iubens agnos pascere, deinde ouiculas: quæ enim oues fuerunt per aliqua peccata imminutæ à virtutis perfectione, ad ouiculas reuerterunt: & demum tertio perfectas oues producit. Agnis ergo assimilantur, qui adhuc lacte & elementis doctrinæ indigent: ouiculis verò, qui per aliqua peccata à perfectione deficiunt:

* Alia redditur ratio à Greg. Naz. Orat. in Epitaphio.

ἀλλ' ἄμεινον μὲν αὐτοῖς κτᾶσθαι φίλους ἐξ ἰδίων κόπων· τίμα γὰρ τὸν κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων. εἰ δὲ μὴ περίεισι τὰ ἐκ δικαίων πόνων, κἂν γοῦν ἃ ἐξ ἀδικίας συνελέξαμεν, δι' ἐκείνων αὐτοὺς (φίλους) ποιησόμεθα. μαμωνᾶν γὰρ ἀδικίας, τὴν πλεονεξίαν καλεῖ. δέχεται δὲ καὶ ταῦτα διὰ τῶν πενομένων ὁ θεὸς, εἰ μόνον τοῦ λοιποῦ τὸ ἁμαρτάνειν διαφυλαξαίμεθα. καλὸν γὰρ, κἂν διὰ τῆς πλεονεξίας χρημάτων, φίλους κτᾶσθαι· ἵνα ὅταν ἐκλείπωμεν, μηδὲν ἕτερον ἔχοντες ζωτικὸν δικαίωμα, δι' ὧν αὐτοὺς εὖ ἐποιήσαμεν, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἡμᾶς σκηνὰς οἱ ἠλεημένοι ὑποδέξωνται. εἰ δὲ μηδὲ ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἤτοι τῆς πλεονεξίας, εὖ ποιεῖν ἐθελήσομεν· πῶς ἄν τις οὐ θείη, ὅτι εἰ περιῆσαν ἐξ οἰκείων κόπων ἡμῖν χρήματα, τούτοις ἂν τοὺς ἐνδεεῖς ἠλεήσαμεν; εἰ γὰρ ἃ χωρὶς μόχθου τινὸς καὶ πόνου δικαίου, ἐκ τοῦ ῥᾷστου δὲ καὶ πλεονεκτικῆς χειρὸς, ἡμῖν προσερρύετο, τούτων ἥττον ῥαδίως κτηθέντων καὶ ἀλλοτρίων ὄντων κυρίως οὐδενὶ τῶν ἐνδεῶν μεταδιδόαμεν· ἃ καὶ οἰκεῖα δοκεῖ εἶναι καὶ πόνων καρποὶ, πῶς ἄν τινι τούτων μεταδοῦναί τις ἀξιώσειεν;

Ὅτι ὁ προφήτης, φησὶ, λέγων· ὃν τρόπον ὁ ποιμὴν ἐκσπάσει ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος * σκέλος, ἢ λοβὸν ὠτίου, αἰνίττεται διὰ τούτων· ὡς οὐ χρὴ παντελῶς ὑπερορᾶν οὐδὲ τὸν ἐμπεσόντα εἰς αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ διαβόλου. ἀλλὰ τὴν σφραγῖδα, ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ βαπτίσματι ἐδέξατο, ἐκσπᾶν προσήκει ἀπὸ τοῦ διαβόλου· ἵνα μὴ τῇ παντελεῖ ἀπωλείᾳ τοῦ λογικοῦ προβάτου ζημιωθῶμεν. τῶν γὰρ ἀλόγων ἔνια μὲν ἐπὶ τοῦ ὠτὸς, ἄλλα δὲ ἐπὶ τοῦ σκέλους σφραγίζονται. διὸ ἀνάγκην ἔχει ὁ ποιμὴν ἢ τὸ οὖς, ἢ τὸ σκέλος, ἐν τῇ ἀπαριθμήσει παρέχειν, καὶ παραστῆσαι τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ τῶν λογικῶν προβάτων ποιμὴν, ἐπεὶ τὰ πρόβατα, ὧν ἐστι ποιμὴν, τὴν σφραγῖδα διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἐδέξατο, κἀκεῖ τὸ σημεῖον τὸ δεσποτικὸν φέρει· εἰκότως ταύτην ἀποσπᾶν ἐκ τοῦ διαβόλου, πολλὴν σπουδὴν ὀφείλει ποιεῖσθαι. ἵνα, εἰ καὶ ταῖς ἄλλαις πράξεσι κατάβρωμα γίνηται τὸ πρόβατον τοῦ πονηροῦ, ἀλλ' ἓν κἂν γοῦν τὴν σφραγῖδα τῆς πίστεως, ἣν ἐνεσημάνθημεν διὰ τοῦ βαπτίσματος τῇ ψυχῇ, δυνηθῇ ἐκεῖθεν ἀποσπάσας ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς ἐπιδεῖξαι τῷ δεσπότῃ μέγα σύμβολον ἐπιφέρων, τοῦ μὴ ἐκ τῆς ἰδίας ῥαθυμίας καὶ ἀπωλείας παραπολωλέναι τὰ πρόβατα.

* ἢ οὖς.

Ὅτι ἐρωτῶν ὁ κύριος τὸν Πέτρον· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; οὐκ αὐτὸς, ὁ πάντα εἰδὼς, θέλων μαθεῖν ἐπηρώτα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμελλεν αὐτῷ τὸ ποίμνιον καταπιστεύειν, ἵνα δείξῃ ὅσην ἔχει πρόνοιαν τοῦ ποιμνίου, τοῦτο ποιεῖ. ὁ γὰρ τὸν φιλοῦντα πολλῷ πρὸς τὸν δεσπότην ἀναπτόμενον ἐπιστήσας τῷ ποιμνίῳ, τὴν ὅσην περὶ τὰ πρόβατα διάθεσιν παρέστησεν ἀναμφιβόλως. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ τρίτον ἐρωτᾷ, τὴν πολλὴν περὶ τὰ λογικὰ πρόβατα ἐπιμέλειαν ἐνδεικνύμενος· ἅμα δὲ καὶ βαθμόν τινα τῶν ποιμαινομένων δείξων, ἀρνία πρότερον ποιμαίνειν ἐγκελευόμενος, εἶτα προβάτια· ἃ πρόβατα ὄντα, διά τινα πταίσματα κατασμικρυνθέντα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τελειότητος, εἰς προβάτια ἀνθυπέστρεψε· καὶ λοιπὸν τὸ τρίτον, τὰ τέλεια ἐπισυνάπτει πρόβατα. ἀρνίοις μὲν εἰκάζονται, οἱ ἔτι γάλακτος καὶ στοιχειώδους διδασκαλίας δεόμενοι· προβατίοις δὲ, οἱ διά τινα παραπτώματα κατασμικρυνθέντες τῆς τελειότητος·

Ioan. 21. 15.

προβάτοις

προβάτοις δέ, οἱ εἰς τὸ τέλειον ἀναβεβηκότες καὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς πράξεων. καὶ σκόπει ὅπως προτάττει τὰ ἀτελῆ τῶν τελείων; προηγούμενος γὰρ τοῦ δεσπότου σκοπός, ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρία· οὐ γὰρ ἦλθον, φησί, καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

Ἐκ τοῦ δ' λόγου.

Ὅτι μέγα μέν φησιν ἄνθρωπος, καθ' ὃ εἰκὼν Θεοῦ, καὶ χερσὶ θείαις ἐπλάσθη· τίμιον δὲ ἀνὴρ ἐλεήμων διὰ τὴν δεσποτικὴν ἐντολὴν γίνεται· τὴν τιμὴν ἑαυτῷ, δι' ὧν πράττει, κατασκευαζόμενος.

Phil. 3. 13. Ὅτι ὁ μακάριος, φησί, Παῦλος λέγων· Ἐγὼ οὐ λογίζομαι ἐμαυτὸν κατειληφέναι· ἓν δέ, τῶν μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. Ibid. v. 16. εἶτα ἐπάγων· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, (ἐν) τῷ αὐτῷ κανόνι στοιχεῖν. κανόνα λέγει τὸν κατὰ Θεὸν δρόμον, τὸν προαποδεδομένον. ποῖον τοῦτον; τὸ λήθην μὲν ποιεῖσθαι τῶν προκατορθωμένων, ἀκμάζειν δὲ καὶ ἐπεκτείνεσθαι τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς ἄρτι τῶν ἀγαθῶν πράξεων ἀπαρξαμένους. παντοίως τὸ σήμερον καὶ ἐννοοῦντας καὶ λέγοντας ἑαυτοῖς, ἄχρις οὗ τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἡμῖν ἐπιστῇ. δεῖ γὰρ μέχρι τότε τὸν κατὰ Θεὸν τρέχειν ἡμᾶς δρόμον, καὶ πρὸς τὸν ἀντίπαλον ἀνταγωνίζεσθαι.

Ὅτι εἰπών, φησίν, ὁ ἀπόστολος· Κρεῖττον γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι· πύρωσιν τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἄγουσαν εἶπε. βέλτιον γὰρ ἐννόμῳ γάμῳ τὸ ἀσθενὲς ψυχαγωγῆσαι τῆς φύσεως, ἢ τοῦτον ἐκκλίνοντα, διὰ τῆς πυρώσεως ἀναφλεχθῆναι πρὸς ἀσέλγειαν.

Ὅτι τό, μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ πειράζομαι, καὶ τὰ ἑξῆς· ἰδίως οὗτος ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν πορνείαν ἐκλαμβάνει πειρασμοῦ. ἕκαστος γάρ φησι διὰ τῆς θέας τὴν ἐπιθυμίαν δεξάμενος, ἑαυτῷ τὸν πειρασμὸν προξενεῖ· οὐκ ἔξωθεν μόνον ἔχων προσπαλαίοντα, ἀλλὰ καὶ ἔνδοθεν ὑφ' ἑαυτοῦ ἀναπτόμενον. ἐγκειμένης γὰρ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὴν ὄψιν τῆς ὀφθείσης καὶ εἰδωλοποιούσης αὐτὴν ἐν τῇ ψυχῇ, ὁ πειρασμὸς αὔξει καὶ αἴρεται, ὃν αὐτοὶ ἑαυτοῖς διὰ τῆς θέας ἀνήψαμεν. λοιπὸν δὴ τοῦτο τὸ ἔμβρυον τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν τῷ χρόνῳ τρέφουσα καὶ διαπλάττουσα ἡ δεξαμένη καρδία, κυοφορεῖ τε καὶ ἀπογεννᾷ τὴν ἁμαρτίαν, ἧς ἐστὶν ὁ θάνατος ἀποτέλεσμα.

Ὅτι τό, Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, καὶ τὰ ἑξῆς ἀναπτύσσων, ὀφθαλμοὺς φησὶν ἐνταῦθα τὸν σωτῆρα τοὺς τῆς καρδίας αἰνίττεσθαι λογισμούς· οὓς ἐκκόπτεσθαι κελεύει, ὅταν εἰς ἁμαρτίαν ἀπάγῃ· ἐκκόπτεσθαι δὲ διὰ τοῦ ἐπιλογισμοῦ καταστελλομένους, καὶ ἀπορριπτομένους τῆς ψυχῆς. χεῖρα δέ, τὴν πρᾶξιν δηλοῦν· ἣν ἐπειδὰν εἰς ἁμαρτίαν ῥέπηται, ἐκκόπτειν αὐτίκα χρὴ τῇ τῆς ἀρετῆς ὀξείᾳ καὶ ταχείᾳ ἐπαγωγῇ. καὶ ὁ πούς δέ, τῶν ἐν τῷ βίῳ διαβημάτων καὶ τῆς πολιτείας τὴν κίνησιν ὑποδηλοῖ· ὃν, ὥσπερ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ τὸν ὀφθαλμόν, ἐκκόπτειν προσήκει, ἀγαθῇ κινήσει τὴν πονηρὰν διακόπτοντα. οὕτω μὲν οὗτος παρὰ τοὺς ἄλλους ἀναπτύσσειν ἔγνω τὸ ῥητόν· ἴσως συντελούσης αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἀναπτύξεως εἰς τὴν κατὰ τῶν Ναυατιανῶν μάχην, οἳ ῥᾳδίως ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς καὶ μικρόν τι παρασφαλέντας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἐκκόπτεσθαι βούλονται. δεῖ οὖν φησὶν ἀφελομένους τὸν τὰ ἐναντία βλέποντα ὀφθαλμόν, καὶ τὴν μεριζομένην πρᾶξιν καὶ κίνησιν εἰς τὸ πονηρόν, μονοτρόπως ὁρῶντας καὶ πράττοντας τὸ ἀγαθόν, καὶ πρὸς αὐτὸ κινουμένους μόνον, ὡς μονόχειράς τι καὶ μονόποδας καὶ μονοφθάλμους εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν ἐπείγεσθαι εἰσελθεῖν βασιλείαν.

ouibus vero, qui ad culmen vsque fidei & operum peruenerunt. Evangel. Et attende quomodo præponat imperfecta perfectis. Propositus enim domino scopus peccatorum salus: *Non enim veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam.* Matth. 9. 13.

EX LIBRO QVARTO.

Magnum quid, inquit, est homo quod imago Dei sit, & manibus Dei conditus. Vir misericors honorandus fit præceptis Dei, honorem sibi operibus suis comparans. Diuus Paulus ait: *Ego me non arbitror comprehendisse. Vnum autem: quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea vero quæ sunt priora extendens meipsum.* Philip. 3. 13. Et deinde ait: *Veruntamen ad quod peruenimus, in eadem permanere regula.* Ibid. v. 16. Regulam intelligit cursus secundum Deum, quæ ante tradita est. Quæ illa est? Obliuisci priorum benefactorum, florere vero & extendi vsque in priora, vt quasi modo bona inchoantes opera, quotidie intelligentes illud HODIE, & dicentes sibi ad extremum vsque vitæ spiritum. Oportet enim ad id vsque tempus currere cursum Dei, & cum aduersariis pugnare.

Apostolus ait: *Melius est nubere quam vri,* 1. Cor. 7. 9. dicens arderem, qui ad libidinem ducit. Melius enim esse legitimo matrimonio naturæ infirmitatem iuuare, quam ardore inflammari ad libidinem, & matrimonium fugere. *Nemo cum tentatur dicat, quod à Deo tentetur &c.* Iacob. 1. 13. Propriè ille accipit de tentatione libidinosa. Vnusquisque enim, inquit, visu concupiscentiam accipiens, sibi ipsi tentationem parit, non modo extrinsecus habens aduersus se luctantem, sed & intrinsecus per se incensum. Incumbente enim concupiscentia ob aspectum eius quam vidit, & se in animo efformante, tentatio crescit, & augetur, quã oculis ipsi contẽplando incendimus. Tandem hunc fœtum imperfectũ turpium cogitationum tempore nutriens, & formans, cor suscipiens, gerit tanquam in vtero, & parit peccatum, cuius effectus est mors.

Illud: *Si oculus dexter scandalizet te, &c.* Matth. 5. 29. explicans, ait Saluatorem *oculo* intelligere cordis cogitationes, quem exscindi iubet, quando ad peccatum trahit. Exscindi verò per cogitationem repressum, & animo eiectum: manus verò actionem significat: quæ postquam ad peccandum conuertitur, Ibid. v. 30. abscindere eam statim oportet, virtutis acuta & celeri inductione. Et pes gressuum in vita, & conuersationis motum significat, quem sicut & manum & oculum exscindere par est, motu bono malũ amputando. Sic quidem ille præter alios explicans intellexit supra dictum. Fortasse conducente tali explicatione ad pugnam contra Nouatianos, qui facile à se, & ab Ecclesia resecant eos, qui vel minimum peccarunt. Igitur oportet, inquit, resecto oculo contraria cernẽte, & actione, ac motu in malum diuisis, singulariter videre, ac facere bonum, & ad ipsum solum moueri, & tanquam mancos, vnipedes, & vnoculos in regni cœlorum introitum properare.

Evlogivs.

* μυρμηκολέων alias est.

Iob.4.11.
1.Pet.5.8.

Quod apud Iob dictum est: ** Tigris periit, eo quod non haberet prædam,* diabolum intelligit, *qui tanquam leo circuit quærens quem deuoret.* Superatus verò non amplius vt leo, sed vt formica pudore motus decedit, & perit, prædam in hominibus non inueniens. Præda vero & fortitudo diaboli est peccatum, quod in homine vbi non est, ille perit.

Diabolus ipse, inquit, hominem & ad peccandum prouocat, & iterum ipse contra eum qui sibi obedit, vltor est: Dei & inimicus, & vindex in Scriptura vocatus. Inimicus quidem, quia aduersas leges diuinæ legi opponés, persuadet hominibus, vt peiora pro melioribus eligant: Alter vero, quia cogitur ipse peccatores rursum punire. *Tradite enim,* inquit,
1.Cor.5.5. *huiusmodi Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini.* Vide igitur caritatem Dei, & malitiam diaboli. Deus quidem peccatorem mundare volens, tradit, vt Apostolus ait, tortori Diabolo. Ille verò stat, vt leo, cupiens deuorare, quem ipse ad peccatum traxit. Et non nouit quod corpus sibi traditum sit non in perditionem, sed castigationem, vt spiritus seruetur: in animam enim nullam sortitur potestatem, quod & in forti Iob ostenditur. Etenim in illo aliarum rerum potestatem
Iob.1.12. nactus, prohibetur tangere animam, hoc est, mentem non eripere. Et nota, in iusto Iob, & in peccatore Corinthio, non accepisse dæmonem in animam potestatem, sed ab illa potius expelli. Traditus enim illi Corinthius est, *vt*
1 Cor.5.5. *spiritus saluus sit.* Incidens enim peccator tentatione in interitum carnis, & corporis doloribus pressus, cùm cognoscit è qua radice huiusmodi dolores existant, cogitur etiam nolens odisse peccatum, & conuerti, & cum corpore etiam animam seruare. Quomodo autem Satanas potestatem accepit in peccatorem? resecto illo ab omnibus, & ab Ecclesia, Sacramentorúmque communione. Idcircò scribit, vt pro merito punitus, & plagis affectus, & conuersus, iam iterum in gratiam recipiatur, à qua antea arcebatur, quod consecutus, nô amplius in potestate est Satanæ, quam in eius corpus habebat.

Qui sponte ad pœnitentiam conuertuntur, eos Dominus amplectens suscipit: qui verò non sponte pœnitentiam agunt, castigans reuocat, & hunc sensum Apostolus explicans di-
1.Cor.11.31. cit: *Quod si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Dum iudicamur autem, à Deo corripimur, vt non cum hoc mundo dánemur.* Illud autem, *vt non cum hoc mundo,* non *creatura* dicit: pulchrum enim est Dei opus. Sed mundum hic intelligit, improbitatem mundi, & scanda-
Matth.18.7. la diaboli. Ideò & Dominus dicit: *Væ mundo à scandalis eius.*

Heb.12.15. Hoc: *Contemplantes ne quis desit gratiæ Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat &c.* De cogitationibus ait ab Apostolo dici, hoc est, ne qua sit in nobis cogitatio

Ὅτι τὸ παρὰ τῷ Ἰὼβ εἰρημένον· Μυρμηκολέων ὤλετο, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βορὰν· τὸν διάβολον φησὶν αἰνιγματίζειν. ὡς λέων μὲν περιέρχεται ὠρυόμενος, καὶ τίνα καταπίῃ ζητῶν· ἡττηθεὶς δὲ, οὐκέτι ὡς λέων, ἀλλ' εἰς μύρμηκα συσταλεὶς, κατησχυμμένος ἀφίσταται, καὶ διόλλυται, βορὰν ἐν ἀνθρώποις μὴ εὑρίσκων. βορὰ δὲ καὶ ἰσχὺς τοῦ διαβόλου, ἡ ἐν ἀνθρώποις εὑρισκομένη ἁμαρτία· ἧς ἀπούσης, ἐκεῖνος ὄλλυται.

Ὅτι, φησὶν, αὐτὸς ὁ διάβολος, τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα προσκαλεῖται, καὶ πάλιν αὐτὸς κατὰ τοῦ πεισθέντος αὐτῷ ἔκδικος γίνεται. τοῦ Θεοῦ (καὶ) ἐχθρὸς καὶ ἐκδικητὴς παρὰ τῆς γραφῆς ὀνομαζόμενος. ἐχθρὸς μὲν, καθότι ταῖς θείαις ἐντολαῖς ἀντινομοθετῶν, πείθει τοὺς ἀνθρώπους ἀντὶ τῶν κρειττόνων τὰ χείρονα αἱρεῖσθαι· ἐκδικητὴς δὲ, καθότι πάλιν αὐτὸς ἀναγκάζεται τὸν ἁμαρτήσαντα κολάζειν. παράδοτε γάρ φησι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου. καὶ ὅρα λοιπὸν φιλανθρωπίαν Θεοῦ, καὶ κακίαν τοῦ διαβόλου. ὁ μὲν Θεὸς τὸν ἁμαρτήσαντα θέλων καθᾶραι, παραδίδωσι διὰ τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς ὡς δημίῳ τῷ διαβόλῳ. ὁ δὲ ἕστηκε βουλόμενος ὡς λέων καταπιεῖν, ὃν αὐτὸς ἐπέσπασεν ἐξαμαρτεῖν. καὶ οὐκ ἔγνω, ὅτι τὸ σῶμα παρεδόθη αὐτῷ, οὐχὶ εἰς παντελῆ ἀπώλειαν, ἀλλ' εἰς σωφρονισμὸν ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ. τῆς γὰρ ψυχῆς οὐδεμίαν ἐγχειρίζεται ἐξουσίαν, ὡς δέδεικται καὶ ἐπὶ τοῦ γενναίου Ἰώβ. καὶ γὰρ καὶ ἐπ' ἐκείνου λαβὼν τῶν ἄλλων τὴν ἐξουσίαν, ἐπιτάττεται μὴ τολμῆσαι ἅψασθαι τῆς ψυχῆς, τουτέστι, φρενῶν ἔκστασιν μὴ ἐμποιῆσαι κἀκείνῳ. καὶ σημείωσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου Ἰὼβ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμαρτηκότος ἐν Κορίνθῳ, οὐ δέχεται τὴν τῆς ψυχῆς ἐξουσίαν ὁ πονηρός· μᾶλλον μὲν οὖν ἀφορίζεται αὐτῆς. παραδίδοται γὰρ αὐτῷ καὶ ὁ ἐν Κορίνθῳ· ἵνα, φησὶ, τὸ πνεῦμα σωθῇ. ἐμπεσὼν γὰρ ὁ ἡμαρτηκὼς τῷ πειρασμῷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, καὶ ταῖς ἀλγηδόσι τοῦ σώματος καταξυόμενος, ἐπιγνοὺς τε ἐκ ποίας ῥίζης αὐτῷ βλαστάνει τὰ ἀλγεινά· καὶ ἀναγκάζεται καὶ μὴ θέλων μισῆσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν δραμεῖν, συνδιασώζεσθαί τε τῷ σώματι τὴν ψυχήν. πῶς δὲ ἔλαβεν ὁ σατανᾶς τὴν ἐξουσίαν κατὰ τοῦ ἡμαρτηκότος; ἀφορισθέντος αὐτοῦ ἀπὸ πάντων, ἀπό τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν φρικτῶν μυστηρίων κοινωνίας. διὸ ἀξίως ἐπιτιμηθέντα, καὶ πληγέντα, καὶ ἐπιστραφέντα, πάλιν χαρισθῆναι αὐτοῖς, ἂν ἐκεκώλυτο, γράφει. οὗ ἀξιωθέντος οὐκέτι οὐδὲ τὴν ἐξουσίαν εἶχεν ὁ σατανᾶς, ἥνπερ εἰλήφει κατὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Ὅτι φησὶ τοὺς μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἐπιστρέφοντας εἰς μετάνοιαν, ἐναγκαλιζόμενος ὁ κύριος ἐπιδέχεται· τοὺς δὲ μὴ οἴκοθεν μετανοοῦντας, σωφρονίζων ἀνακαλεῖται. καὶ ταύτην δὲ ἀναπτύσσων τὴν ἔννοιαν ὁ ἀπόστολος, λέγει· Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δὲ, ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. τὸ δὲ, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ, οὐχὶ τῷ ποιήματι λέγει· καλὸν γὰρ τὸ τοῦ Θεοῦ ποίημα, ἀλλὰ κόσμον νῦν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ λέγει πονηρίαν, τὰ σκάνδαλα τοῦ πονηροῦ. διὸ καὶ ὁ κύριός φησιν· Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων αὐτοῦ.

Ὅτι τὸ· ἐπισκοποῦντες, μή τις ὑστερῶν (ἀπὸ) τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, μή τις ῥίζα * κακίας ἐνοχλῇ, καὶ τὰ ἑξῆς· περὶ τῶν λογισμῶν εἰρῆσθαι τῷ ἀποστόλῳ, φησὶ, τουτέστι, μή τις ᾖ λογισμὸς ἐν ὑμῖν

* πικρίας d το αἰτίαν, lib. ed.

προσκεί-

προσκείμενος ἐπὶ τῷ διαβόλῳ, καὶ ὑστερούμενος τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. ὅταν γάρ τις λογισμὸς, ὥσπερ τις ῥίζα πονηρίας ἐγκεχωσμένος ἐν κυκλῷ ᾖ, κἂν τοὺς πλείους δι' ἐπιστροφῆς ἐκριζώσαιμεν, ἀλλ' οὖν ἐκεῖνος ὁ ὑπολειφθεὶς, κατὰ μέρος αὐξανόμενος, καὶ εἰς ἐπιφάνειαν προελθὼν, ἐπικρατέστερος γίνεται, καὶ μιαίνει τοὺς ἄλλους τοὺς πρὸς ἀγαθὸν νεύοντας λογισμούς. ἐκκόπτειν οὖν παραινεῖ πάσης ἁμαρτίας ῥίζαν, ἵνα διὰ πάντων ὁ ἄνθρωπος τὰς ἐντολὰς κυρίου ἀνενοχλήτως καρποφορῇ.

Ὅτι καὶ διὰ τῶν κυνῶν, φησὶν, ἡ παραβολὴ ἀπανθρωπότερον ἐλέγχει τὸν πλούσιον ἐκεῖνον, οὗ πρὸ τοῦ πυλῶνος ὁ Λάζαρος ἔρριπτο. οἱ μὲν γὰρ κύνες οἰκτείροντες αὐτὸν τῆς πολλῆς ταλαιπωρίας, ὅπερ ἠδύναντο ποιεῖν ἔπραττον, περιλείχοντες καὶ οἷον ἀποσμήχοντες αὐτοῦ τὰ ἕλκη ταῖς γλώσσαις· ὁ δὲ καὶ τῶν κυνῶν περὶ τὸ ὁμόφυλον ἀπανθρωπότερος, καὶ δι' αὐτῶν ἠλέγχετο τῶν κυνῶν. διὰ τοῦτο κἀκεῖνος τὸ πῦρ ἀνυποστάτως * ὑπέχεται.

Ὅτι τὴν παραβολὴν τὴν περὶ τὸν γάμον καὶ τοὺς καλοῦντας, καὶ τοὺς καλουμένους καὶ μὴ ὑπακούοντας, καὶ τἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν, οὕτως ἀναπτύσσει· γάμον μὲν, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· καλοῦντας δὲ, τοὺς προφήτας· καλουμένους δὲ, πρῶτον τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ· οἳ οὐδὲ ἠθέλησαν εἰσελθεῖν. ὅθεν ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἤτοι τὴν ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, πάντας τοὺς μὴ ὑπακούσαντας ἐπὶ τὸ πιστεῦσαι τῷ κηρυττομένῳ Χριστῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν ἀπέσφαξε, καὶ τὴν πόλιν, ἤτοι τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐνεπύρισε πυρί. καὶ λοιπὸν πέμπει δούλους ἑτέρους, ἤτοι τοὺς ἀποστόλους. καὶ ἐξελθόντες εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς, τουτέστι, τοὺς εὐτελεῖς καὶ τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ ἀναξίους, ἤτοι τοὺς ἐπὶ * διερριμμένους τε καὶ ποικίλῃ πλάνῃ Θεοῦ διαπεφραγμένους, τούτους καλοῦσι. καὶ ------ ἢ οἱ δοκοῦντες οἰκεῖοι, τῇ κλήσει ὑπακούουσι. καὶ μαθητεύουσιν ἀπόστολοι πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς. ἐν δὲ τῇ συντελείᾳ· τότε γὰρ ὁ γάμος * πληροῦται τῶν ἀνακειμένων, τότε καὶ τοὺς κεκλημένους ὁ βασιλεὺς * φιλοφρονεῖ, καὶ οὐδένα ἐξωθεῖ, πλὴν τοὺς οὐκ ἐνδεδυμένους ἔνδυμα γάμου, ἤτοι, ὅσοι τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἔνδυμα οὐκ ἐνεδύσαντο διὰ τοῦ βαπτίσματος· καὶ οὐδὲ εἶχον ἔνδυμα· καὶ ἢ καθαρὸν αὐτὸ ἀμφιέννυντο, ἢ καὶ ῥυπώσαντες, ἐλεημοσύνης καὶ τῆς μετανοίας ἀπεπλύναντο· καὶ εἰς τὸν νυμφῶνα * εἰσάγει φιλοφροσύνης τοῦ νυμφίου μετόχους ἀποφαίνει.

adhærens manet diabolo, quæ nos Dei gratia priuet. Quando enim aliqua cogitatio tanquam radix quædam malitiæ in nobis pulta iat, etsi plures per conuersionem eradicaremus, tamen illa occulte relicta, ex parte crescens & prodiens, inualescit, & * inquinat alias cogitationes ad bonum inclinantes. Exscindere igitur hortatur omnis peccati radicem, vt omnino homo Dei præcepta fine molestia cum fructu exequatur.

Per canes, inquit, parabola crudeliorem illum diuitem coarguit, cuius ante fores Lazarus iacebat. Canes enim commiseratione magnæ illius calamitatis, quantum facere potuerunt præstiterunt, lambentes vicera linguis suis. Ille vero canibus erga fratrem suum truculentior, etiam per ipsos canes reprehensus est. Ideo illum ignis fine misericordia ambit.

Parabolam de iis, qui ad nuptias vocant, & vocati sunt, & venire noluerunt, aliaque id genus, sic explicat; nuptias quidem regnum Dei, vocantes verò Prophetas, vocatos autem, primum Iudæos, qui venire noluerunt, vnde mittens rex exercitum suum, videlicet Romanorum Imperatorem, omnes, qui non obedierunt ad credendum Christo prædicato, & Saluatori nostro, occidit, & vrbem Hierosolymam incendit. Postremo misit alios seruos, scilicet Apostolos, & exeuntes in vias, & sepes, hoc est, viles & Dei ciuitate indignos, videlicet qui proiecti, & variis erroribus a Deo separati sunt, illos vocant, & .... aut qui videntur domestici, vocationem audierunt. Et docuerunt Apostoli malos & bonos. In consummatione autem: Tunc enim nuptiæ impletæ sunt discumbentibus, tunque vocatos Rex amice suscipit, & neminem eiicit, nisi qui vestem nuptialem nō haberent, scilicet qui incorruptionis vestem non induerunt per baptismum, & nec habuerunt vestem, vel puram illam induerunt, vel impuram pœnitentia & eleemosynis abluerunt, & ad nuptias introduxit, & amoris sponsi participes ostendit.

Ἐκ τοῦ ε. λόγου.

E LIBRO QVINTO.

MVTA *fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus iustum*, vt canit David. Hoc facere ait Nouatianos Alexandriæ, contra Martyres Christi blaterantes. Comparituri autem, inquit, in vltimo iudicij die, non habebunt sui defensionem, nec aperire os, nec mouere labra poterunt, quia hoc tempore contra Christi Martyres linguam exacuerunt.

Quod dictum est ab Apostolo de Alexandro ærario fabro: *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit: reddet illi Dominus in illo die* alij quidem Patres imprecationem esse negant, sed tantùm denuntiationem eorum quæ passurus

Ὅτι ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου, ᾄδει ὁ Δαυίδ· [ταῦτον] πράττειν φησὶ καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Ναυατιανοὺς, κατὰ τῶν μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ κατολογοῦντας· παρεστῶτας φησὶν, ὅτι κατὰ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν, οὐκ ἂν ἕξουσιν ἀπολογίαν, οὐδὲ διᾶραι στόμα, καὶ κινῆσαι χείλη δυνήσονται· ὅτι ἐν τῷ παρόντι κατὰ τῶν Χριστοῦ μαρτύρων τὴν γλῶσσαν ἠκόνησαν. Ὅτι τὸ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ χαλκέως εἰρημένον παρὰ τοῦ ἀποστόλου· Ἀλέξανδρος χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ * κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οἱ μὲν ἄλλοι τῶν πατέρων οὐκ ἀρὰν εἶναι φασὶ τὸν λόγον, ἀλλὰ μόνον ἀπόφασιν ὧν ἔμελλεν

Marginal notes: * al. αἰσχύνει fecundum pars. — Luc.16.21. — * al. μετέχεται. — Matth.22. — * διερριμμένους M.M. — * al. αἰσχύνας — * Ir. φιλοξενεῖ ἢ φιλοφρονεῖ mg. — Ps.30.19. — 2.Tim.4.14. — * κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ libr. edit.

esset à Deo Alexander: Hic verò Eulogius plane maledictionem esse illatam affirmat, Alexandro, qui pœnitentiam non egerit, & ab improbitate sua non conuersus fuerit.

Psal.33.20. De sanctorũ reliquiis.

Dauid de iustificatis tribulatione loquens ait: *Custodit Dominus omnia ossa eorum, vnum ex his non confringetur.* ostendit ossa illa vitam dare posse, & accedentibus medicinam præbere. Hæc enim ipsa ossa, quæ à Christo nunc conseruantur, sibi inuicem vnita animæ coniungentur, & mercedem simul certaminum accipient. Et multa alia possem sumere ad demonstrandum inesse virtutem aliquam ossibus sanctorum. Indicat autem mortuus quidam, quem in hostium irruptione ferentes, cùm decenter non possent propter vim vrgentem suo sepulchro condere, ibi eum sepelierunt, vbi * sancti viri ossa iacebant. Nam cum mortuus sancti viri reliquiis admoueretur, dicto citius è sepulchro assurrexit, & cùm domum se contulisset, deprehensum postea est copsum illam sancti viri corpus continere.

* Elisei Prophetæ.4.Reg.13.20.

Dimitti peccata aiunt aliis quidem per baptismum, aliis verò per confessionem & pœnitentiam. Sunt verò alij Patres, qui aliter hoc dictum explicant.

Non videtur mihi satis rectè dicere, quòd Apostolus ponat tres ordines hominum. Vnum quidem Martyrum, & iustorum, quos ait non iudicandos, sed iudices fore, his verbis: *An nescitis quòd sancti de mundo iudicabuntur.* Secundus autem ordo eorum qui non iudicabuntur, vt impiorum, & qui non seruierunt Deo. Resurgent enim illi, nec ad iudicium deducentur. Ait enim Dauid: *Ideò non resurgent impij in iudicio* cum iudicandis, qui Deum quidem coluerunt, peccatis autem multis obnoxij fuerunt, pro quibus vt respondeant iudicio sistentur. Sic quidem Eulogius. Sed neque exactè oratio conuincit, iudices constitutos cum Christo esse; neque, non omnes ante tribunal comparituros. Semper enim impij seipsos condemnant, veruntamen iudicium sustinebunt, ad reddendam rationem. Apostolus enim non collocat sanctos cum Christo iudices, sed redargutionem mundi, & condemnationem eorum, qui sanctorum more non vixerunt, ostendit futuram. Quemadmodum dicitur in Euangeliis, Niniuitas & reginam austri, quæ tunc fuit, iudicaturos generationem, quæ Christo non credidit.

1.Cor.6.2.

Psal.1.5.

Matt.12.41. & 42.

Dauid tres nominat ordines his verbis: *Ideò non resurgent impij in iudicio.* Vide vltimum ordinem, *neque peccatores in consilio iustorum.* Vide eum qui sequitur, *quia nouit Dominus viam iustorum.* Vide, inquit, optimum ordinem, & horum singulos habere proprium, & attributum sibi pro meritis locum.

Psal.1.5.

Ἀλέξανδρος πείσεσθαι ὑπὸ κυρίου. οὗτος δὲ παρὰν αἴτιαρείς εἶναί φησι, καὶ ἐπενηνέχθαι Ἀλεξάνδρῳ διὰ τὸ ἀμεταμέλητον καὶ ἀνεπίστροφον τῆς αὐτοῦ μοχθηρίας.

Ὅτι ὁ Δαυὶδ φησὶ περὶ τῶν διὰ θλίψεως δικαιωθέντων, λέγων· φυλάσσει κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται· δείκνυσιν, ὅτι * ζωτικὴν ---- ἔχουσι, καὶ παρέχειν ἔστιν ἱκανὰ τοῖς προσιοῦσιν ἰάματα. διὰ γὰρ τὰ αὐτὰ ταῦτα νῦν ὑπὸ τοῦ κυρίου φυλασσόμενα ὀστᾶ, ἑνωθέντα ἀλλήλοις, ἀπολαμβάνει .... τὴν οἰκείαν ψυχὴν, καὶ κοινωνεῖ τῶν ἐπάθλων, ἃ ἐν τοῖς ἄθλοις ---- Καὶ πολλὰ μὲν ἔστι καὶ ἄλλα λαβεῖν εἰς ἀπόδειξιν, ἐνεῖναι δύναμίν τινα τοῖς τῶν ἁγίων ὀστέοις. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ νεκρὸς, ὃν οἱ κομίζοντες κατά τινα ἐχθρῶν ἐπιδρομὴν, μὴ δυνηθέντες τῷ ἀφιερωθέντι τάφῳ παραδοῦναι, τῆς περιστάσεως αὐτοὺς ἐμβιαζομένης, τῷ τάφῳ ἔνθα τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπέκειτο ... θεοῦ * συγκατέθαψαν. καὶ γὰρ ὁ νεκρὸς πελάσας τοῖς τοῦ προφήτου λειψάνοις, θᾶττον λόγου τοῦ τάφου ἀνίσταται. καὶ δρόμῳ τὸν οἶκον καταλαβὼν ἐξετάζεται ἔμψυχος στήλη καὶ ἀπόδειξις τοῖς τῶν ἁγίων προστεθειμένος. καὶ πολλὰ ἄλλα.

* in. ζωτικὴν δύναμιν.

* al. ἐγκατέθαψαν.

Ὅτι τὸ μὲν ἀφεθῆναι φασὶ τὰς ἁμαρτίας .... ἄλλων * μακαρίζων τοὺς τοιούτους, διὰ τοῦ βαπτίσματος περιγίνεται .... χαμφθῆναι δὲ, ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας. εἰσὶ δὲ ἄλλοι τῶν πατέρων, οἳ ἄλλως τὴν τοῦ ῥητοῦ ποιοῦνται ἀνάπτυξιν.

* προσαρμόζει M.M.

Ὅτι φησίν· οὔ μοι δοκεῖ ἀκριβῶς λέγειν, ὅτι τρία τάγματα τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀπόστολος μηνύει· ἓν μὲν τῶν μαρτύρων καὶ δικαίων, οὓς οὐ * διομένους ἀλλὰ κριτὰς αὐτὸν ἀποφαίνειν κατὰ τὸ εἰρημένον φησίν· οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; δεύτερον δὲ, μὴ κρι----τῶν ἀσεβῶν τυγχάνει τῶν μὴ λελατρευκότων θεῷ· ἀναστήσονται μὲν γὰρ καὶ οὗτοι, εἰς κρίσιν δὲ οὐκ ἀχθήσονται, ἀλλ᾽ εἰς ——γάρ φησι καὶ ὁ Δαυίδ· διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει, μετὰ ------ρινομένων τὸ τάγμα, ὃ θεοσεβείαν ἠρετίσατο· πταίσμασι δὲ πολλοῖς ...... ἑτέροις ἐνέχεται, ὅτι καὶ ἡ κρίσις ἔσται πρὸς ἀπολογίαν ἐκκαλευμένη ὧν ...εσαμεν. οὕτω μὲν ὁ Εὐλόγιος. ἀλλ᾽ οὔτε τὸ κριτὰς συγκαθεσθῆναι τῷ Χριστῷ, ἀκριβὴς λόγος δίδωσιν· οὔτε τὸ μὴ πάντας παραστῆναι τῷ βήματι. ἀεὶ γὰρ καὶ οἱ ἀσεβεῖς αὐτοκατάκριτοι. ἀλλ᾽ οὖν λόγον ἀπαιτούμενοι, τὴν κρίσιν .....ουσι. καὶ τὸ ἀποστολικὸν δὲ ῥητὸν οὐ συγκαθίζει Χριστῷ κριτὰς τοὺς ἁγίους· ἀλλὰ ἔλεγχον τοῦ κόσμου καὶ κατάκρισιν τῶν ὅσοι μὴ κατ᾽ ἐκείνους ἐπολιτεύσαντο, παρίστησιν ἔσεσθαι. ὥσπερ λέγεται καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· Νινευΐτας καὶ βασίλισσαν νότου τὴν τότε κατακρίνειν ἀπίστως ἔχουσαν τῷ Χριστῷ γενεάν.

* προσιέμενος M.M.

Ὅτι ὁ Δαυὶδ τὰ τρία προσαγορεύει τάγματα διὰ τούτων τῶν ῥημάτων· ἰδοὺ τὸ ἔσχατον τάγμα· [ἰδοὺ τὸ] ἐχόμενον· ἰδοὺ φησὶ, καὶ τὸ ἄριστον τάγμα· καὶ * τῶν ἕκαστον ἰδίαν ἔχειν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῷ δι᾽ ὧν ἔπραξε χώραν..

* in. τάξιν.

Ἐκ τοῦ ϛ´ λόγου.

ΟΤι ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ ἐλέγχει τὸ φερόμενον Ναυάτου ψευδομαρτύριον, ὃ καὶ εἰς Ναυάτον μὲν ἕνα ὄντα τῶν ὑπὸ Μακεδόνιον ἐπίσκοπον ῥώμης τεταγμένων ὀκτὼ πρεσβυτέρων μόνον τὸ μαρτύριον τῆς εἰς χριστὸν ὁμολογίας διενεγκεῖν· τοὺς δὲ ἑπτὰ ἅμα Μακεδονίῳ ἐπιθῦσαι τοῖς εἰδώλοις, μαρτυρηκέναι δὲ σὺν αὐτῷ μόνοις ἐκ πάντων σχεδὸν τῶν τῆς δύσεως χριστιανῶν Μάρκελλον καὶ Ἀλέξανδρον ἐπισκόπους ἀκυληίας, καὶ Ἀγαμέμνονα ἐπίσκοπον τιβέρεως. οἳ ἅμα Ναυάτῳ μετὰ τὸ μαρτύριον ἰδίᾳ συνοικοῦντας καὶ συνόντας μὴ ἀνέχεσθαι τοῖς ἐπιτεθυκόσι συνιερᾶσθαι· ἐπιθεῖναι τε τούτους αὐτῷ τοὺς ἐπισκόπους τὰς χεῖρας, τὴν τῆς ῥώμης ἀρχιερατικὴν ἀξίαν τελεσιουργοῦντας. γενέσθαι δὲ τὸ μαρτύριον, Δεκίου μὲν καὶ Οὐαλλερίου ῥωμαίων βασιλευόντων, Περεννίου δὲ δουκηναρίου τινὸς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐπιστασίαν καὶ τιμωρίαν ἐγκεχειρισμένου. καὶ μαρτύριον ἐκεῖνο τὸ γράμμα τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει· οὔτε δὲ μάστιγας οὔτε στρεβλώσεις τὸν Ναυάτον διενεγκεῖν ἀναγράφει. καὶ δι' ἣν πάντων ὠμότατον κατὰ χριστιανῶν γεγονέναι. Περέννιον ἀναγράφων, εἰς διαλέξεις ἀμφ- - - - - - - ἀλλόκοτος Ναυάτον τινὶ μαρτυρίῳ ἀνελέξας, οὕτως αὐτὸν ἐξάγει τῷ - - - - ὀνείρων ἄνθεσιν ἐστεφανωμένον. τοῦτο δὴ τὸ κακόπλαστόν τε καὶ ἀδέσποτον γραμμάτιον ἐν τῷ ἕκτῳ αὐτοῦ διελέγχει λόγῳ. λέγει δὲ αὐτὸς τὸν Ναυάτον, ἀρχιερατεύοντος Κορνηλίου ῥώμης, τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς διακονίας ἔχειν λαβόντα παρὰ Κορνηλίου. εἶναι δὲ τότε θεσμὸν τῇ ἐκκλησίᾳ ῥωμαίων, τὸν ἀρχιδιάκονον, τελευτῶντος τοῦ ἐπισκόπου, εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀντιχειροτονεῖσθαι θρόνον· τὸν δὲ Κορνήλιον θείᾳ ἐμπνεύσει τὸ φιλαρχικὸν καὶ νεωτεροποιὸν ἀνάξιον τε τηλικούτου ἀξιώματος διορῶντα, εἰς πρεσβυτέρους χειροτονήσαντα μεταταξαι, τὴν πάροδον αὐτῷ τὴν εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ῥώμης παντελῶς ἀποκλείσαντα. τὸν δὲ μνησικακήσαντα - - - - - Κορνήλιος ἀλλὰ τε τῶν ἡμαρτηκότων εἰλικρινῶς μετανοοῦντας, καὶ τοὺς προσκυνήσαντας εἰδώλοις, ἀπολαχόντας πατρικοῖς ὀδυρόμενος προσεδέχετο, τοῦτο ἐκεῖνος πρόφασιν ἑλόμενος, ἀπέρρηξε τῆς ἐκκλησίας, καὶ Κορνηλίου κατηυθάδισατο· καθαροὺς μὲν τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπλημμέλουν τὸ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὀνομάσας σύνταγμα· κορνηλιανοὺς δὲ, τοὺς τὴν αὐτοῦ βδελυξαμένους φιλαρχίαν, καὶ κατὰ τῶν μετανοούντων ἀπόνοιαν. Κορνήλιον μέντοι, τὸν τῆς ῥώμης ἐπίσκοπον μετὰ ταῦτα, καὶ καλλινίκῳ μαρτυρίου τέλει τὸν βίον ἀναλῦσαι, ὁ ἀρχιεπισκόπος ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος ἀναγράφει. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὁ ἀνὴρ οὐ τῶν ἐπὶ παιδείᾳ διενηνεγμένων ἢ συγγραφῇ ὄνομα ἔχειν· ὅς γε οὐδ' αὐτὸ τὸ σόλοικα καὶ ὑποβάρβαρα γράφειν ἐνίοτε παραιρεῖται. ἐν μέν τοι τοῖς γραφικοῖς νοήμασι πολλαχοῦ οὐδὲ τῶν ἀρίστων ἀπολείπεται· τὸ πιθανὸν δὲ καὶ ἡδὺ, ὡς τοιαύτῃ φράσει, οὐκ ἀδύνατός ἐστιν ἐνεργάσασθαι.

Ἃ μὲν οὖν φιλολογουμένοις ἡμῖν καθ' ἑαυτοὺς εἰς ἀνάμνησιν ἐλθεῖν συνηνέχθη, χωρὶς

E LIBRO SEXTO.

LIBRO sexto arguit Nouati falsum quod fertur, Martyrium, quod contra Nouatum, quidam ex octo presbyteris, qui Romæ sub Macedonio Episcopo ordinati erant, solum martyrium confessionis in CHRISTVM pertulerit: septem vero vna cum Macedonio sacrificasse idolis. At cum ipso martyrium subiisse pene solos e Christianis Occidentis Marcellum & Alexandrum Episcopos Aquileiæ, & Agamemnonem Tiberiadis Episcopum: qui cum Nouato post Martyrium priuatim habitantes, & conuersantes, noluerint vnà cum illis sacrificatoribus sacrificare. Imposuisse autem illi manus Episcopos, vt Pontificatu Romæ perfungeretur. Factum est hoc Martyrium Decio, & Valerio Imperatoribus Rom. Perennio Ducenario supplicijs Christianos afficere iusso. Et Martyrium hoc inscriptum est; Nec flagella, nec tormenta, nec eculeum Nouatum tulisse scribit. Quamuis Perennium crudelissimum in Christianos fuisse scribat, ad disputationes * nouas Nouati Martyrium adducens. Sic illum producit * somniorum floribus coronatum. Hoc vero falso confictum paucarum pagellarum scriptum, libro sexto refutat. Dicit autem Nouatum Cornelio Pontificatum Rom. tenente, primum gradum Diaconi à Cornelio accepisse. Fuisse verò tunc institutum in Ecclesia, Archidiaconum, mortuo Episcopo, in Episcopatu illi, facta manuum impositione, surrogari. Cornelium verò diuina inspiratione cum eum videret nouis rebus studentem, & * imperium affectantem, indignum tali dignitate, inter presbyteros ordinasse, & viam illi ad Pontificatum Romæ omnino præclusisse. Nouatus vero captans occasionem instituti exequendi, cùm videret Cornelium eos qui vere pœniterent, cum ob alia peccata, tum ob idolorum cultum, paternis visceribus condolendo in gratiam recipere: hac ille occasione vsus, desciuit ab Ecclesia resectus, & Cornelio pertinaciter restitit. Puros autem nominauit eos, qui secum agmen contra Ecclesiam facerent: Cornelianos verò, qui eius ambitionem & dementiam contra pœnitentes detestarentur. Postea verò Cornelium Romanum Episcopum egregio martyrio vitam finiisse Alexandrinus Archiepiscopus Eulogius refert. Non potest autem ille nomen inter eos habere, qui eruditione & historia excellunt, quod interdum solœcismos & barbarismos admittat. In S. Scripturæ sanè intelligentia ne optimis quidem passim cedit. Tali autem phrasis genere dicere ad persuadendum & delectare, non prorsus non potest.

QVÆ igitur studiosè nobis priuatim commentantibus memoria suppeditauit, præter ea,

EVLOGIVS.

quorum studium & exercitatio artes & scientias gignunt, vnde notitia quouis modo nobis & de libris iudicium creuit, hactenus veluti typo breuiter complexi sumus. Producitur autem hoc opus ad trecentos & quindecim auctores: prohibiti tamen sumus ad trecentos peruenire. Tu verò, dilectissime omnium quibus-cum fœtus meos communico, si me legationem meditantem humanæ vitæ terminus occuparit, habes quod petiuisti ex voto amicitiæ iuxta ac solatij pignus, & primitias atque finem, vt defungar voluntati tuæ obsecutus mentis operatione. Si vero exinde nos DEI opt. max. voluntas atque benignitas incolumes in mutuum conspectum atque cõplexum stiterit, fortassis aliarum editionum non minorum hæc principium fuerint, quæ simili forma tibi emolumentum adferent.

FINIS OPERIS.

Deo summè misericordi gloria in secula seculorum, Amen.

ὧν ἡ σπουδὴ καὶ μελέτη τέχνας φιλεῖ καὶ ἐπιστήμας ἐργάζεσθαι, ἀφ' οὗ πέρ τις αἴσθησις ἡμῖν * ἀμηγε.. καὶ κρίσις λόγων ἀνέφυ, μέχρι τῆς παρούσης τῶν ἀνεγνωσμένων, ὡς ἐν τύπῳ, συνεκδόσεως εἰς τοσοῦτον, οἶμαι, συνάγεται πλῆθος τριακοσίοις ἀ καὶ πέντε καὶ δεκάτῳ μέρει προελθεῖν ἄχρι τῶν τριακοσίων κωλυομένων. Σὺ δέ, ὦ τῶν ἐμοὶ κεκοινωνηκότων μιᾶς μητρὸς ὠδίνων ἐρασμιώτατε, εἰ μὲν ταύτην τὴν πρεσβείαν διανοουμένων τὸ κοινὸν καὶ ἀνθρώπινον καταλάβοι τέλος, ἔχεις τὴν αἴτησιν τῆς ἐλπίδος οὐ διαμαρτοῦσαν, φιλίας τε ἅμα καὶ παραμυθίας ὑπόθεσιν καὶ ἀνάμνησιν· καὶ δὴ καὶ ἀπαρχὴν καὶ τελευτὴν ἀφοσιουμένην τῶν σῶν κατὰ λογικὴν θεωρίαν αἰτήσεων τὴν ἐκπλήρωσιν. εἰ δὲ ἐκεῖθεν ἡμᾶς ἀνασωσάμενον τὸ θεῖόν τε καὶ φιλάνθρωπον νεῦμα εἰς τὴν ἀλλήλων θέαν καὶ προτέραν ἀπόλαυσιν ἀποκαταστήσει· τάχα ἂν ἑτέρων ἐκδόσεων οὐκ ἐλαττόνων ἀρχὴ ταῦτα εἴη, παραπλησίῳ τύπῳ παρεχομένων σοι τὴν ὠφέλειαν.

* ἴσ. ἀμηγέπη.

τέλος καὶ τῷ θεῷ τῷ πανοικτίρμονι δόξα εἰς αἰῶνας αἰώνων, ἀμήν.

NOTÆ

NOTÆ DAVIDIS HOESCHELII AVGVSTANI AD BIBLIOTHECAM PHOTI, P. C.

QVINQVENNIVM iam est, & quod excurrit, quum viri hic Augustæ summi auctoritate de Bibliotheca Photij alicunde certo pretio redimenda laborare cœpi; quod vel è pauculis, quæ inde impressa extarent, luce illam esse dignissimam facilimè conijci posset. Eodem fermè tempore, vir clarissimus Andreas Schottus Anuerpianus suo ære, nulla alia de causa, idem Opus Photianum è Codd. Gulielmi Card. Sirleti, cuius Bibliotheca nunc est Ascanij Card. Columnæ, transcribendum, & cum Vaticano, qui è Veneto Card. Bessarionis fuit manu recenti exscriptus, conferendum curauit. Is igitur Schottus, visa noui characteris Augustani elegantia, munus illud literarium & verè πολυτίμητον, sua sponte, pro amore innato Reip. literariæ iuuandæ, nobis obtulit, vt iuris tandem publici volumen totum fieret, ac iisdem August. typis excuderetur, nec in partes discerptum exiret. De quo, vt & de liberalitate eius, qui sumtus typographo necessarios suppeditaturus esset, nobiliss. Ioan. Georg. Heruuartus, sereniss. Bauar. Ducum consiliarius, certior factus, alterius Codicis calamo exarati vsum è Ducali Bibliotheca mihi statim, qua est humanitate, impetrauit. Horum exemplis Max. Margunius impulsus, suasu etiam (vt intellexi) illustris Ioan. Vincentij Pinelli, suum ipsius autographum misit. Denique Paulus Henrici Stephani τοῦ μακαρίτου F. illud myriobiblum, vt aliquibus appellare placuit, magnam partem manu parentis scriptum, ad antiquius notæ optimæ exemplar itidem comparatum, lectissimi affinis sui Isaaci Casauboni hortatu mecum communicauit. Cæterùm quod initio non nisi duo Antigrapha essent ad manum, quæ in plerisque sibi responderent; quanquam in Bauarico vestigia lectionis interdum aliunde adnotatæ animaduerti: ne quidquam ad Opus hoc maximè ornandum & limandum deesset, quicquid chartarum excudebatur, illustr. & eruditiss. viris Iosepho Scaligero & Isaaco Casaubono misi, vt ingenij acumine iudiciique solertia, quemadmodum in aliis autoribus, ita hic quoque desperatis locis medicinam adferrent. In quo vterque voti me compotem fecit. Imprimis autem nobiliss. & ampliss. MARCVS VELSERVS, Reipub. Augustanæ Duumuir, βιβλιοθήκη τις ἐν ἔμψυχος, καὶ περιπατοῦν μουσεῖον, quanquam grauioribus occupatus curis, tamen de quibuscunque ip.um consului, scrupulum mihi omnem, nullo negocio, exemit, neque de iis conferre mecum grauatus fuit. Quod gratificandi studium & in Iusto Lipsio, seculi nostri Phœnice, sum expertus. Horum subsidia, quæ quibus accepta sint referenda, vt Lector norit: A. S. Andreæ Schotti, C. V. Vaticanum, C. B. Bauaricum, M. M. Max. Margunij, H. St. Henrici Stephani codicem, cui adiecta binarij nota, veterem cum quo is est collatus, significat; vt & literæ maiusculæ solitariæ eorum nomina, quorum modò à me facta est mentio. Reliquum est ad ipsas Notas vt accedam. In his præstiti non quod volui, sed quod horæ subsecíuæ, neque hæ semper liberæ, per hanc hyemem tulerunt: culpam deprecans, sicubi cuiuscunque expectationi minus satis fecero.

P. 1. vers. 1. Ἀναγραφὴ] Opus hoc multiplicis eruditionis aliqui βιβλιοθήκην, aliqui splendidiùs μυριόβιβλον, ob argumenti varietatem, inscripserunt: nos, autorem secuti, *Excerpta & Censuras librorum, quos Photius legerit.*

Pag. 4. vers. 14. Διονυσίου] τοῦ ἀρεοπαγίτου, ἐπισκόπου ἀθηνῶν· membranæ Maximi martyris, in Bibliotheca Augustana. vers. 26 30. αὐξηθέντων παραδόσεων [σολοικοφανές, cuiusmodi infra pag. 752. vers. à fine. τῇ πόλει, ἐν ᾧ· & pag. 752. vers. 3. περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾧ. cui non dissimile illud Synesij epistola 57. ὡς ἐμοὶ τῶν πληγῶν, ἃς μετῆλθε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὁ θεός, Ἀνδρόνικος ἐστὶ μακρῷ πασῶν βαρύτερος. Ibi Scholiastes m. s. Biblioth. August. σημείωσαι, inquit, τὴν σύνταξιν. δέον γὰρ οὕτως εἰπεῖν· ὡς ἐμοὶ τῶν πληγῶν ἁπασῶν, ἃς μετῆλθε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὁ θεός, Ἀνδρόνικος ἐστὶ μακρῷ βαρύτερος· ὁ δὲ πασῶν εἶπε, πρὸς πλήγματα. εὕρηται δὲ τοῦτο καὶ παρ' Ὁμήρῳ· [Iliad. τ'. vers. 320.]

—αὐτὰρ ἐμὸν κῆρ,
ἄκμηνον πόσιος καὶ ἐδητύος ἔνδον ἐόντων,
σῇ ποθῇ. — φησὶ δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ· [Tomo I. pag. 153.b] ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις οὐχ ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων ὄντων, κτᾶταί τε μαθήματα, καὶ σώζεται, καὶ γίγνεται βελτίων, hactenus m. s. Scholion. à quo non alienum, quod in eodem Platonis Theæteto legitur, δυοῖν ὄντοιν ἰδίαιν δόξαιν [ita enim Aldus, Basilienses II. editiones, & Cod. August. calamo exaratus, quod mendi suspectum in εἰδέοιν mutarunt] pagina 187. c. & ἀμφοτέρας τούτω τὼ δόξα, pag. 195.b. edit. Henric. Stephan. Sic Atticè ἄμφω τὼ πόλει· & ὅ,τι ἂν ἀμφοῖν τοῖν πόλεοιν δοκῇ, dixit Thucyd. lib. V. & ἐκ τῶν [m. s. August. τοῖν] δυοῖν πόλεοιν, idem l. VIII. vers. 3. à fin. Ἀδριανοῦ] Cod. V. N. Marq. Freheri, Ἀδριανοῦ εἰσαγωγὴ εἰς τὰς θείας γραφάς. Eius initium, Τοῦ ἑβραϊκοῦ χαρακτῆρος ἐστὶν εἴδη τρία: ὧν τὸ μὲν ἐπὶ τῆς διανοίας εὕρηται πᾶς ἄν· τὸ δ' ἐπὶ τῆς λέξεως. τὸ δὲ ἐπὶ τῆς συνθέσεως. vers. vltim. εἰσαγομένοις] τοῖς ἀρχαρίοις, Macar. τοῖς ἄρτι ἀρχομένοις παιδεύεσθαι, Philo, τοῖς ἀρτιμαθέσι Sacrarum literar. tironibus) Isidor. Pelus. Infrà pagina 512. vers. 55. οἱ τῶν μοναχῶν εἰσαγόμενοι. vide & pag. 600. vers. 17.

Pag. 5. vers. 5. Ἀμερίτας] Procopius lib. 1. de bello Persic. ὁμηρίτας. Scholion C. V. γρ'. ὀμηρίτας· οἱ γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν οἱ [ἀρχῶν M. M.] βασιλεῖς δὲ ὄντες ἐπεποίηντο [ἐπεποιοῦντο M. M.] τὴν τούτων ὑπεταγήν. Vide infra pag. 80. vers. 44. vers. 18. ἀναρρύουσιν] pro hac dictione, quanquam alio quàm hìc significatu, perperam legitur ἀνάρρυσις apud Suidam, & ἀνάρρυσις apud doctiss. illius interpretem, in *Apaturia.* Lectio marginis ἀνάρρησις pro ἀναγόρευσις, id est, renunciatio, hìc locum non habet, quare expungatur. vers. 20. Χοδιάτων] γρ. καὶ Χοαδιανῶν, Henric. Stephan. 2. M. M. vers. eod. Μααδηνῶν] hi apud Procopium Latinè redditum *Maddeni*, vt & αὐξουμῖται *Auxomitæ* dicuntur, vitiosè vtrunque, cuiusmodi passim in hoc historico σφάλματα occurrunt, nec pauciores loci truncati. quod tum apparebit maximè, quum lucem is Græcè tandem aspexerit: ídque meâ forsan operâ, σὺν θεῷ δ' εἰπεῖν, aliis manum ipsi admouere cunctantibus. vers. 27. l. ἐλεσβαάς. vers. 28. Αὔξουμις] vide quæ in Computum Aethiopicum scripsit illustris Ios. Scal lib. VII. de Emend. temp. v. 29. l. ἀπαλλικώτερα. vers. 37. Ἀμβρα καὶ Ἰεζίδῳ] Arabicè Omar & Iezid, I. S. vers. 38. παλαιστινῶν] παλαιστινῶν. Henric. Stephan. M. M. illud vsitatius, quo etiam modo παλαιστίνη dicitur ἡ γῆ τῶν φυλιστιεὶμ, ἡ καὶ Ἰουδαία καλουμένη, Epiphan. vers. 41. ἀρβύλας] Theocr. Eidyll. ζ. vers. 26. ἀρβυλίδας· vbi Schol. ἀρβύλη, εἶδος ὑποδήματος, ἀπὸ τοῦ ἁρμόζεσθαι. vers. 42. φασίολιν] ita A. S. & Henric. Stephan. φασκέλιν, M. M. φασκώλιον [quod significationem marsupij habet apud Dion. Chrys.] C. B. cum nota mendi. Suidæ τὸ φακιόλιον, inter alia, idem quod φάκελος seu φάκελλος (nam bifariam scribunt) id est fasciculus. λέγων ὁ φρυγάνων φάκελον dixit Plut. in vita Fabij M. φάκελλον, Ammon. in lib. Aristot. περὶ ἑρμην. φρυγάνων φακέλλοις & φακέλλοις, Dionys. Halicar. l. 8. & 10. Ant. Roman. ὕλης ξηρᾶς φακελοὺς Fl. Ioseph. (ὀξυτόνως) lib. V. Archæol. vers. 50. ὅτι τὸν τοῦτον] videndus Procopius, I. S.

Pag. 8. vers. 1. Ἀδουλιν] Ἀδούλην C. B. M. M. Henric. Stephan. vers. 27. θέρος τι καὶ] θέρος τί ἐστι καὶ Henric. Stephan. 2. vers. 32. βραχυτάτοις τὸ μέγεθος] hos Græci pygmæos & nanos indigitant: Lucian. παπαί, ὦ Ἑρμότιμε, ἐλέγχεις ἡμᾶς ἀποφαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς πυγμαίους ἐκείνους. [Iliad. γ'. vers. 6.] ἀλλὰ χαμαὶ πεπτώκασιν ἐν χερσὶ τῆς γῆς. *Procopius* l. 4. de bello Goth. (quod & ipsum interpres prætermiit) τὴν δὲ κυνοσκεφάλην οἱ πάλαι ἄνθρωποι χύρνοι ἐκάλεσαν. ἐνταῦθα, ὥσπερ ἄνθρωποι, καίτοι [γρ. πυγμαῖοι] γίνονται· οἵτινες [F. τίνες] δή τινων ἵππων ἀγέλαι εἰσί. τῶν περιβάτων ὀλίγῳ μείζονες. hinc κατάδηλος τὴν φύ-

σα, & κατῶδες σῶμα apud eundem Lucian. D. Ioan. Chrysostomo ἁμάρτημα τῆς φύσεως, Comm. in I. epist. ad Tim. cap. I. Vide infra pag. 145. vers. 7. à fin. vers. 42. θηρίων] γρ. καὶ θηρίων. vers. 43. ἀπορρήτων] συνθέτων M. M. Henric. Stephan. vers. 45 ὑπόπληκτοι] ὑπόπληκτον, Henric. Steph. vers. 51. ἀρισται) C. V. μάλιστα. vers. 54. Μόψου ἑστίας) al. Μοψουεστίας. Illud Cedrenus, Θεόδωρος, τῆς Μόψου ἑστίας, πόλεως ἐν τῇ Κιλικίᾳ, λεγών vbi & errores Theodori perstringit.

Pag. 9. vers. 13. ἀπελέγχει) ἀπελέγχει, A. S. M. M. Henric. Stephan. vers. 34 & sequent. l. μόνον. vers. 35. in C. B. M. M. & Henric. Stephan. τὸ μόνον abest, vt & versu proximo τὸ γὰρ in tribus Codd.

Pag. 12. v. 2 lege ὑφὲν, πεντηκοστῆ ἐκπτώσει. v. 9. ἐν βιβλίοις κ'.) non nisi X. extant. vers. 12. ἀπόδειξις] ἀπόδοσις M. M. quæ lectio fortassis ex compendio est nata: nam in duobus mss. ἀποδ'. vers. 23. ὡς περὶ] ὥσπερ τὴν C. B. M. M. vers. 39. Ἀντωνίου] l. Ἀντωνίνου cum A. S. viro Cl. vers. 3. à fin. legit idem A. S. συντιθεμένων.

Pag. 13. vers. 4. Δωρυλαίου] Δορυλαίου, M. M. C. B. Henric. Stephan. veluti etiam nomen vrbis, τὸ Δορύλαιον per o μικρὸν scribitur. vers. eod. Θεοδώρητος] Θεοδώρητος, M. M. & A. S. eadem varietas infra, de qua ὀρθογραφίᾳ consule Notas Fr. Sylburgij τοῦ μακαρίτου in Theodoreti Therapeutica.

Pag. 13. vers. 11. ἐξαπατᾶσθαι] Synopsi Basil. lib. 28. Tit. 4. cap. 5. ἐπὶ παραγόμων δ' ἐγάμων οὐ φανταζέται ἀπαλλαγῆς. cuius verbi origo ex Lexicis petatur. vers. 12. l. συγγράμματα αὐτοῦ τὰ περὶ. vers. 19. περιέχονται] συμπεριέχονται, Henric. Stephan. 2. A. S. vers. 24. Κῦρος] Κύρος Henric. Stephan. 2. C. B. v. 8. à fin. in marg. l. *Resurrectione liber.*

Pag. 17. vers. 3. παράθεσις] παράδοσις Henric. Stephan. M. M. C. B. vers. 3. αὐτοῖ] οὕτως Henric. Stephan. 2. vers. eodem, Χαλκηδόνι] C. B. & M. M. Καρχηδόνι, quæ permutatio & infra. vers. 20. τῷ τῆς βασιλίδος ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ] hunc Ioannem, archiepiscopum Constantinopol. & τὸν ἀπὸ σχολαστικῶν, appellat Photius inf. pag. 164. v. 7. à fin. v. 23. τῶν διακρινομένων] *hæsitantium* de quorum hæresi, (vt & Tritheitarum) vide præter alios, Leontij Byzantini lib. de Sectarum historia. Est & περὶ τῶν αἱρέσεων τῶν καλουμένων Διακρινομένων Tractatus Græcus m. s. in Biblioth. Augustana.

P. 17. v. 1. verba parétheſi inclusa, in Cod. M. M. ad marginé leguntur tanquã Scholion. in cæteris, excepto A. S. libro, absunt.

De mortuorũ autem resurrectione quid Synesius senserit, docet epist. 105. his verbis; τὴν καθωμιλημένην ἀνάστασιν ἱερόν τι καὶ ἀπόρρητον ἥγημαι, καὶ πολλοῦ δέω τοῦ τῷ πλήθους ὑπολήψεσιν ὁμολογῆσαι. v. 2. ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ M. M. ἀριδήλως] σ μάλα M. M. v. 17. l. τὰ ἐν τοῖς κατὰ τὰς τυράννους χρόνοις] τὰ κατὰ τὰς τυράννων χρόνους, A. S. H. St. 2. v. 39. ὑπάρχων] Euagrius à Rob Steph. editus ὑπάρχων, sensu eodem: quare asteriscus & marginis glossema delentor. v. eod. πόλεως ἐπιφανοῦς] ita C. B. & M. M. si rectè, potest vel *Berrhoea* [Βέρροια, Act. 17. 9.] intelligi, de qua Epiphan. Βέρροια τῆς κοίλης Συρίας· &, ἡ βεροιαίων πόλις περὶ τὴν κοίλην Συρίαν: vel *Antiochia*, de qua Steph. Byzãtinus, Γάδαρα, πόλις κοίλης Συρίας, ἥτις καὶ Ἀντιόχεια καὶ Σελεύκεια ἐκλήθη· & idem Epiph. lib. de Põd. διέρχεται ἐν τῇ Ἀντιοχῇ πόλιν, ἐπὶ διὰ… τῆς κοίλης, καὶ τῆς Φοινίκης· [supple, Συρίαν. Philo, ἐμοὶ Αἴγυπτος, Φοινίκη, Συρία ἡ τὲ ἄλλη καὶ ἡ κοίλη προσαγορευομένη:] vel denique *Epiphania*. Nam Codices hic variant, & pro ἐπιφανοῦς (id est, ἐπισήμου insignis, illustris) H. St. habet ἐπιφανοῖς, errore manifesto: A. S. & H. St. 2 ἐπιφανείας: editus à Rob. Steph. Euagrius ἐπιφανείας quod vt nomen patrium accepit Interpres, reddiditq; *Epiphanensis*: idem apud Nicephorum Callistum lego. Est autẽ Ἐπιφανεία, vrbs Casiotidis regionis, quam & ipsam Ptolemæus Cœlesyriæ subiicit lib. V. Alia Ἐπιφανεία, ἡ κιλίκων, cuius Episcopus fuit Amphion. Herm. Sozom. lib. 1. Eccles. hist. cap. 10. v. 8. à fin. Σαλαμαίῳ] A. S. λαμάνῳ, H. St. 2. Σλααμαίῳ, editio Rob. Stephani Σαλαμινίῳ & Σαλαμίνῳ. vers. eod. Σωζομένου] Σωζομένου, H. St. 2. A. S. v. 6. l. ὑπατείας.

Pag. 20. vers. 10. l. ἀφοσιουμένων. vers. 23. ἡδονὴν] ἡδονὴ C. V. eod. v. τῆς ἐκεῖθεν ἀπολογίας ἀκούειν, A. S. H. Stephan. 2. v. 24. τιβεριέως] M. M. & C. B. τιβεριεως· A. S. & H. Stephan. τιβιρίως: nostram lectionem confirmat Stephanus de Vrb. cuius hæc sunt verba, ἐκ ταύτης [τῆς τιβεριάδος] ἦν Ἰοῦστος, ὁ τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον, τὸν κατὰ Οὐεσπασιανοῦ, ἱστορήσας. ὁ πολίτης τιβεριεύς De hoc Iusto, eiusque historia, consule vitam Fl. Iosephi. vers. 3. à fin. l. κοσμογενείας.

Pag. 21. vers. 1. φησὶ] C. B. Henr. Steph. M. M. φασί. vers. 2. ἀναλέγων, l. S. vers. 26. ἐπισκόπησιν] ἐπισκοπηθεῖσαν, C. V. v. 33. ἐξείλεκται] A. S. ἐξελέλεκται· C. B: ἐξελήλεκται, M. M. H. Stephan. ἐξελήλεγκται. vers. 8. à fin. Χριστιανῶν] Χριστιανοῦ, C. V. H. St. 2.

P. 24. v. 4 σφαιρικῶς] vide Bas. M. Hexaëm. λόγῳ γ'. & D. Ambros. v. eod. ὡσεὶ καμάραν] Esa. 40. v. 23. ὁ στήσας ὡς καμάραν, τὸν

ὑετοῖς· καὶ διχοτόμους ὡς σαπρὰν κατοικῶν. De quo D. Chryſ. mſs. ὅτι μὲν καμάρας εἶχεν διχοτόμος ει, ἴσμεν: τίς δὲ ἐστὶ τὴν οὐσίαν, ἀγνοοῦμεν. Cuius perelegans & illud eſt ſimile, Orat.3.contra Iudæos Græcè nec dum edita; ὥσπερ γὰρ οἰκοδόμος θεμελίους θεὶς, τοίχους ἀναστήσας, ὄροφον καμαρώσας, τὴν καμάραν ἐπὶ ἵνα εἰς ἕνα μόνον συνδήσας λίθον αὖ ἐπὶ τὸν ἀφέλῃ, τὸν πάντα τῆς οἰκοδομῆς διέλυσε συνδεσμόν: οὕτω καὶ ὁ θεὸς καθάπερ τινὰ συνδεσμόν λατρείας τὴν πόλιν [ἱερουσαλὴμ] ποιήσας, εἶτα ταύτην ἀνατρέψας, καὶ τὴν λοιπὴν τῆς πολιτείας οἰκοδομὴν κατέλυσεν ἅπασαν. Obiter hîc obſeruetur καμαρόω, vnde καμαρωτὴ στέγη apud Athen.l.V.v.9. διαζεύξει δὲ] ſuſpicatur doctiſſimus A.S. hîc deeſſe aliquid. v. 20. τῆς πολιτείας αὐτοῦ]ita M.M.H.St. C.B.omiſſo τοῦ ἰδίου. v.31. Εὐσεβίῳ] Ald. Εὐσεβίου καισαρείας τοῦ Παμφίλου ἀντιρρητικὸς πρὸς τὰ Ἱεροκλέους, Ἀπολλώνιον τὸν τυανέα τοῦ σωτῆρι Χριστοῦ παραβάλλοντος.v.32.Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως]Chryſo. eâdem illâ hom. 3. contra Iudæos, πόσα λέγεται Ἀπολλώνιος ὁ ἐκ τυάνων πεποιηκέναι; ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ψεῦδος πάντα ἐκεῖνα ἦν, καὶ φαντασία, καὶ ἀληθὲς οὐδὲν· ἐσβέσθη, καὶ τέλος ἔλαβε.

P.25.v.12. ἐμφατικῶς] C.V. ἐμφαντικῶς, illud M. M. H.St. C.B. lectio autem marginis.in Cod. A. S. v.15.ἀκριβολογίαν] C.V. ἀκρίβειαν. v. eod. τὸ πολλάκις notatur tanquam ſuſpectum in Cod.A.S. & ſeq.ibid. ſic corriguntur, ὁ λόγος ὡς ἐν καιρῷ εἰς τὸ ἀσαφές. v.23.l.ὑπερβάλλεσθαι,pro quo H.St. & M.M. & C.B. ὑπερβαλέσθαι. v.30. Ἀέτιον] τὸν σύρον,qui primus omnium, *vnigenitum Filium eſſentiâ Deo & Patri diſſimilem* (ἀνόμοιον κατὰ τὴν οὐσίαν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρί)apertè dicere ac docere auſus eſt. Huius,quam etiam conſummauit,impietatis ſucceſſor fuit Eunomius iſte Galata, *Baſil. M.* λόγῳ α'. ἀντιρρητικῷ, contra Eunomium. v.20.κακουργίαν] H. St.2. πανουργίαν. v.23.συγγεγραφότος] συγγραφέως A.S. v.37. ὃς τὸν Ἀντιοχικὸν ὑφήρπασε θρόνον] *Zonaras* Tom.III.Annal. Εὐφήμιος, ὅσιος ἀνὴρ καὶ ὀρθοδοξότατος, τὸ τοῦ μογγοῦ Πέτρου ὄνομα, τοῦ θρόνου τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας [al. Αλεξανδρείας, vide pag. ſequent. v.13.] ἀφ' πάσαντος κακῶς, τῶν διπτύχων ἀπήλειψεν ὡς αἱρετικοῦ. At Cedrenus Πέτρον τὸν Κναφέα τυραννικῶς τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐπιβῆναι, autor eſt.

P. 28. verſ.15. τὸν πατέρα τοῦ βιβλίου] id eſt, autorem libri. Ead. metaph. autor ſectæ γεννήτωρ αἱρέσεως dicitur inf. pag.40. verſ. 4. & πατὴρ τοῦ λόγου autor Orationis pag. 61. verſ.4. pag. 101. verſ. 38. Vide plura id genus infrà pag.164.209.296.Hoc alios etiam locutos modo Iſaacus Caſaubonus, vir admirandæ eruditionis, docet Animaduerſionum in Athenæum lib.1.cap.1. verſ.23.Βασιλείου κίλικος] Niceph. hiſtor.Eccleſ. l.1. cap.1.verſ.30. ὡς ἐπίκλην] malim legere ἐπίκλησιν. Plut. τῇ δ' ἑταίρᾳ Λαμπρίᾳ, φασὶ θαλῆν ἐπίκλησιν εἶναι λέγουσι. Philo, τὸ αὐτομαθὲς γένος ἐπίκλησιν Ἰσαάκ. vel τὸν ἐπίκλην Μογγόν. Idem Philo, ὁ ἀσκητὴς, ἐπίκλην Ἰακώβ. Laërt. Διόδωρος, καὶ αὐτὸς Κρόνος ἐπίκλην. Lucian. Δίφιλος, ὁ Λαβύρινθος ἐπίκλην. v. cod. Μογγὸς] Cedrenus, αὐτ' αὐτὸ δὲ [Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου] Πέτρος ὁ Μογγὸς εἰσάγεται, ἀνὴρ κακοῦργος, καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρός. v. eod. Χαλκηδόνι] A.S. Καλχηδόνι. verſ.38. μῆνας τρεῖς] Cedren. μῆνας δ'. v. 43. ὡς εἴποιεν] ὡς cum optandi modo, rectè vt pag. ſequent. v.40. & aliis inf. neque ſemel apud Lucian. v.8. à fin. συναγαγεῖν] συνάγειν, A.S. H. St.2.

P.29.verſ.7.Φιλοστράτου] extat typis Aldi Venetiis, Anno M.D.I. verſ.16. Βραχμᾶνες] Lucian. Ἰνδῶν οἱ καλούμενοι Βραχμᾶνες, ἄνδρες ἀκριβῶς φιλοσοφίᾳ σχολάζοντες. Clem. Al. Str. l II. Βραχμᾶναι. Pallad. Βραχμᾶνες: hodie Bramini & Bramani. verſ.18. γυμνὸς] Lucian. Philo & Laërt. γυμνοσοφιστάς. verſ.27. φιλόσοφοι] φιλοσοφίαν C. B. M. M. H. St. verſ.37. l. τῶν ἐπ'. v. eod. ἀξιούντων, πεισθῆναι λαβεῖν. H. St.2. verſ.38. l. χρήματα, φησὶν αὐτοῖς τὸν ἐν ἱερεῦσι λοιμόν. verſ. 9. à fin. δεισηκότα I.S.

Pag.32. verſ.42. περιβάλλοντας] M.M. βάλλοντας. verſ.46. ἄλλο μὲν] M.M. ἄλλον μέν. verſ.47. ὅτι τὸ, καὶ] H.St. καὶ τό.

Pag.33. verſ.4. ὡς] οἷς, C.B. H.St.M.M. verſ. 17. ἱερατικὴ] Editio Romana, ἱερατικὴ ἤτοι πολύμορφος. Dialogus IV. non extat, quòd ſciam; ſed alia, de quibus poſtea. verſ.26. εὐθυνούμενος] A.S. αἰδεθυνούμενος. H.St.2. ἐνδεθυνούμενος. verſ. 28. τὰ κατὰ ἰουδαίους πάθη] vulgò, περὶ ἁλώσεως λόγοι, inſcribuntur. v. 43. περαῦνας. verſ.45. βουῶ τι] Conſule cap.31.libri VI. περὶ ἁλώσ. verſ.49. αἰνίσσεσθαι]C.B.H St. M M. αἰνιχθῆναι. v.50. περιπέφραγμαι. συμπέπτωκε μόνον, H.St.M.M.C.B. v.7.à fin.Ἀνανίου] Exemplaria Ioſephi typis impreſſa, Ἀνάνου. v.eod. ἔτη ς'.]Liber editus ἔτη ζ'. καὶ μῆνας ἑ. v.5. αὐτὸ τοῦτο] H.St.M M. αὐτὸ τοῦτο. v.2 καὶ ἑαυτοῦ τὴν] A S.H.St.2. καὶ αὐτὸς τήν.

Pag. 36. verſ.3. σικαρίους] vox Romana, quam Ioſephus ſic interpretatur, οἱ σικάριοι καλούμενοι, λῃσταί εἰσι, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις, ἐπικαμπέσι δὲ, καὶ παραπλησίοις ταῖς

ὑπὸ ὁμιχλῶν συνεχῶς καλυμμένας, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον, πολλοὶ ὑπάρχοντες. Hos Basilius M. voce itidem Romana δηπέκτορας vocat, eâ epistolâ, cuius initium, Ἔδειξε καὶ ἐφ' ἡμῖν ὁ κύριος. nisi quod in editis locus est corruptus; nam pro πάντα λῃστῶν καὶ δηπεκτόρων πεπληρῶσθαι, legendum ὅτι πάντα λῃστῶν καὶ δησερτόρων πεπλήρωται τὰ τῆς ὁδοῦ, fide Codd. Aug. M.S. v.6. λιμός τε] Basil. M. τὸ τοῦ λιμοῦ πάθος κατηνάγκασε πολλοὺς πολλάκις καὶ τοὺς ὅρους κινῆσαι τῆς φύσεως· ἅψασθαι μὲν ἀνθρώπων, τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα δὲ παῖδα, ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ὑποδέξασθαι. καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα ἰουδαϊκὴν ἐτραγῴδησεν ἱστορίαν, ἣν Ἰώσηπος [λόγῳ ς΄. περὶ ἁλώσεως, κεφαλ. κθ.] ἡμῖν ὁ σπουδαῖος συνεγράψατο. Hoc nimirum est comminationis illius diuinæ tragicum exemplum, Deuter. 28. v. 53. Καὶ φάγῃ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, κρέα υἱῶν σου. Æquè tragicum, quod 4 Regum 6. v. 28 memoratur; quod Propheta fuit lamentatus, Thren. 4. vers. 10. v.10. τῆς δεσποτικῆς προρρήσεως] Lucæ 19. vers. 41. v. 14. περὶ τῆς τοῦ παντὸς] In Operum Fl. Iosephi præfatione, περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας ἢ οὐσίας, id est, De causa siue essentia Vniuersi. Eius fragmentum vt ex Italia missum est pridem mihi a M.M. ita edo, pseudepigraphum, nec ne (non iniuria enim dubites) iudicent eruditi. Equidem homini Christiano adscripserim.

ΙΩΣΗΠΟΥ ἘΚ ΤΟΥ͂ ΠΡΟ͂Σ ἕλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνα περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας.

ΚΑὶ ἤπερ μὲν ὁ περὶ δαιμόνων τόπος. περὶ δὲ ᾅδου, ἐν ᾧ συνέχονται ψυχαὶ δικαίων τε καὶ ἀδίκων, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ὁ ᾅδης, τόπος ἐστὶν ἐν τῇ κτίσει ἀκατασκεύαστος, χωρίον ὑπόγειον, ἐν ᾧ φῶς κόσμου οὐκ ἐπιλάμπει. φωτὸς τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ μὴ καταλάμποντος, ἀνάγκη σκότος διηνεκῶς τυγχάνειν. τοῦτο τὸ χωρίον ὡς φρούριον ἀπενεμήθη ψυχαῖς· ἐφ' ᾧ κατεστάθησαν ἄγγελοι φρουροί, πρὸς τὰς ἑκάστων πράξεις διανέμοντες τὰς τῶν τρόπων προσκαίρους κολάσεις. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χωρίῳ τόπος ἀφώρισταί τις, λίμνη πυρὸς ἀσβέστου. ἐν ᾧ μὲν οὐδέπω τινὰ καταῤῥιφῆναι [F. καταρριφῆναι] ὑπειλήφαμεν· ἐσκεύασται δὲ εἰς τὴν προωρισμένην ἡμέραν ὑπὸ θεοῦ, ἐν ᾗ δικαίας κρίσεως ἀπόφασις μία πᾶσιν ἀξίως προσενεχθῇ. καὶ οἱ μὲν ἄδικοι, καὶ θεῷ ἀπειθήσαντες, τά τε μάταια ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων κατεσκευασμένα εἴδωλα ὡς θεὸν τιμήσαντες, ταύτης τῆς ἀϊδίου κολάσεως, ὡς αἴτιοι μιασμάτων γενόμενοι, προσκριθῶσιν· οἱ δὲ δίκαιοι τῆς ἀφθάρτου καὶ ἀνεκλείπτου βασιλείας τυχῶσιν. οἳ ἐν τῷ ᾅδῃ νῦν μὲν συνέχονται, ἀλλ' οὐ τῷ αὐτῷ τόπῳ, ᾧ καὶ οἱ ἄδικοι. μία γὰρ εἰς τοῦτο τὸ χωρίον κάθοδος, οὗ τῇ πύλῃ ἐφεστῶτα ἀρχάγγελον ἅμα στρατιᾷ πεπιστεύκαμεν. ἣν πύλην διελθόντες οἱ κατηγόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τεταγμένων ἀγγέλων, οὐ μιᾷ ὁδῷ πορεύονται· ἀλλ' οἱ μὲν δίκαιοι, εἰς δεξιὰ φωταγωγούμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων κατὰ τόπον ἀγγέλων ὑμνούμενοι, ἄγονται εἰς χωρίον φωτεινόν· ἐν ᾧ οἱ ἀπ' ἀρχῆς δίκαιοι πολιτεύονται, οὐχ ὑπ' ἀνάγκης κρατούμενοι, ἀλλὰ τῆς τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν θέας ἀεὶ ἀπολαύοντες, καὶ τῇ τῶν ἑκάστοτε καινῶν προσδοκίᾳ ἡδόμενοι, κἀκεῖνα τούτων βελτίω ἡγούμενοι. οἷς ὁ τόπος οὐ καματηφόρος γίνεται· οὐ καῦσων, οὐ κρύος, οὐ τρίβολος ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ τῶν πατέρων δικαίων τε ὁρωμένη ὄψις πάντοτε μειδιᾷ, ἀναμενόντων τὴν μετὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἀνάπαυσιν καὶ αἰωνίαν ἀναβίωσιν ἐν οὐρανῷ. τούτῳ δὲ ὄνομα κικλήσκομεν κόλπον Ἀβραάμ. οἱ δὲ ἄδικοι [εἰς] ἀριστερὰ ἕλκονται ὑπὸ ἀγγέλων κολαστῶν, οὐκέτι ἑκουσίως πορευόμενοι, ἀλλὰ μετὰ βίας ὡς δέσμιοι ἑλκόμενοι. οἷς οἱ ἐφεστῶτες ἄγγελοι διαπέμπονται ὀνειδίζοντες, καὶ φοβερῷ ὄμματι ἐπαπειλοῦντες, εἰς τὰ κατώτερα ὠθοῦντες· * οὓς ἀγομένους ἕλκουσιν οἱ ἐφεστῶτες ἕως πλησίον τῆς γεέννης. οἱ ἔγγιον ὄντες τοῦ μὲν βρασμοῦ ἀδιαλείπτως ὑπακούουσι, καὶ τοῦ τῆς θέρμης ἀτμοῦ οὐκ ἀμοιροῦσιν· αὐτῆς δὲ τῆς ἐγγίονος ὄψεως τὴν φοβερὰν καὶ ὑπερβάλλοντως θέαν τοῦ πυρὸς ὁρῶντες, καταπεπήγασι, τῇ προσδοκίᾳ τῆς μελλούσης κρίσεως, ἤδη δυνάμει κολαζόμενοι. ἀλλὰ καὶ οὗτοι τῶν πατέρων χορὸν καὶ τοὺς δικαίους ὁρῶσι, καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κολαζόμενοι. Χάος γὰρ βαθὺ καὶ μέγα ἀνὰ μέσον ἐστήρικται, ὥστε μὴ δίκαιον συμπαθήσαντα προσδέξασθαι, μήτε ἄδικον τολμήσαντα διελθεῖν. οὗτος ὁ περὶ ᾅδου λόγος· ἐν ᾧ ψυχαὶ πάντων κατέχονται, ἄχρι καιροῦ, ὃν ὁ θεὸς ὥρισεν· ἀνάστασιν τότε πάντων ποιησόμενος, οὐ ψυχὰς μετενσωματῶν, ἀλλ' αὐτὰ τὰ σώματα ἀνιστῶν. ἃ λελυμένα ὁρῶντες ἀπιστεῖτε Ἕλληνες, μάθετε μὴ ἀπιστεῖν. τὴν γὰρ ψυχὴν γενητὴν καὶ ἀθάνατον ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι πιστεύσαντες, κατὰ τὸν Πλάτωνος λόγον, χρόνῳ μὴ ἀπιστήσητε, ὡς καὶ τὸ σῶμα ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων συνθέτον γενόμενον δυνατὸς ὁ θεὸς ἀναβιώσας ἀθάνατον ποιεῖν. οὐ τὸ μὲν δυνατὸς, τὸ δὲ ἀδύνατος, ῥηθήσεται περὶ θεοῦ. ἡμεῖς οὖν καὶ σῶμα ἀνίστασθαι πεπιστεύκαμεν· εἰ γὰρ φθείρεται, ἀλλ' οὐκ ἀπόλλυται. τούτου γὰρ τὰ λείψανα ὑποδεχομένη ἡ γῆ, τηρεῖ καὶ δίκην σπόρου γινόμενα, καὶ τῷ γῆς λιπαρωτέρῳ συμπλεκόμενα, ἀνθεῖ· καὶ τὸ μὲν σπορὲν κόκκος γυμνὸς σπείρεται, κελεύσματι [m. s. κελεύσμον τι] δέ τι δημιουργήσαντος θεοῦ θάλλων ἠμφιεσμένος καὶ ἐν-

...δοξος ἐγείρεται οὐ πρότερον, εἰ μὴ ἀποθανὸν λυθῇ καὶ συμμιγῇ. ὥστε τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος οὐ ματαίαν πεπιστεύκαμεν. ἀλλ' εἰ καὶ λύεται πρὸς καιρὸν, διὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην παρακοὴν, ὡς εἰς χωνευτήριον, εἰς γῆν καθίσταται, πάλιν ἀναπλασθησόμενον· οὐ τοιοῦτον ἀνιστάμενον, ἀλλὰ καθαρὸν καὶ μηκέτι φθειρόμενον. καὶ ἑκάστῳ σώματι ἡ ἰδία ψυχὴ ἀποδοθήσεται, καὶ τοῦτο ἐνδυσαμένη οὐκ ἀνιαθήσεται, ἀλλὰ συγχαρήσεται καθαρὰ καθαρῷ παραμείνασα· ᾧ ἐν τῷ κόσμῳ νῦν δικαίως συνοδεύσασα, καὶ μηδὲν ἐπίβουλον ἐν πᾶσιν ἔχουσα, μετὰ πάσης ἀγαλλιάσεως ἀπολήψεται. οἱ δὲ ἄδικοι οὐκ ἀλλοιωθέντα τὰ σώματα, οὐδὲ πάθους ἢ νόσου μεταστάντα, οὐδὲ ἐνδοξασθέντα ἀπολήψονται: ἀλλ' ἐν οἷς νοσήμασιν ἐτελεύτων, καὶ ὁποῖοι ἐν ἀπιστίᾳ γεγόνασι, τοιοῦτοι πιστῶς κριθήσονται. πάντες γὰρ δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ Λόγου ἀχθήσονται. τούτῳ γὰρ ὁ πατὴρ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε, καὶ αὐτὸς βουλὴν πατρὸς ἐπιτελῶν, κριτὴς παραγίνεται, ὃν Χριστὸν προσαγορεύομεν. οὐδὲ γὰρ Μίνως καὶ Ῥαδάμανθος κρινοῦσιν οἱ καθ' ὑμᾶς Ἕλληνες· ἀλλ' ὃν ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἐδόξασε, περὶ οὗ ἐν ἑτέροις λεπτομερέστερον διεληλύθαμεν πρὸς τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν. οὗτος τὴν πατρὸς εἰς πάντας δικαιοκρισίαν ποιούμενος, ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα παρασκευάσει τὸ δίκαιον. οὗ κρίσει παραστάντες ἅπαντες ἄνθρωποί τε καὶ ἄγγελοι καὶ δαίμονες μίαν ἀποφθέγξονται φωνὴν, οὕτως λέγοντες· δικαία σου ἡ κρίσις. ἧς φωνῆς τὸ ἀνταπόδομα ἐπ' ἀμφοτέροις ἐπάγει τὸ δίκαιον· τοῖς μὲν εὖ πράξασι δικαίως τὴν ἀΐδιον ἀπόλαυσιν παρασχόντος, τοῖς δὲ τῶν φαύλων ἐρασταῖς τὴν αἰώνιον κόλασιν ἀπονείμαντος. καὶ τούτοις μὲν τὸ πῦρ ἄσβεστον διαμένει καὶ ἀτελεύτητον, σκώληξ δέ τις ἔμπυρος, μὴ τελευτῶν, μηδὲ σῶμα διαφθείρων, ἀπαύστῳ δ' ὀδύνῃ ἐκ σώματος ἐκβράσσων παραμένει. Τούτους οὐχ ὕπνος ἀναπαύσει, οὐ νὺξ παρηγορήσει, οὐ θάνατος τῆς κολάσεως ἀπολύσει, οὐ παράκλησις συγγενῶν μεσιτευσάντων ὀνήσει. οὐ γὰρ ἔτι δίκαιοι ὑπ' αὐτῶν ὁρῶνται, οὐδὲ μνήμης γίνονται ἄξιοι· μόνοι δὲ οἱ δίκαιοι δικαίων μεμνήσονται ἔργων, δι' ὧν ἐπὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν κατήντησαν· ἐν ᾗ οὐχ ὕπνος, οὐ λύπη, οὐ φθορὰ, οὐ φροντὶς, οὐδὲ νὺξ, οὐδὲ ἡμέρα χρόνῳ μετρουμένη, οὐχ ἥλιος ἀνάγκῃ κύκλον οὐρανοῦ διαμειβόμενος, ὡρῶν μέτρα ἢ κέντρα πρὸς εὔγνωστον ἀνθρώπων βίον διαμετρούμενα ὁρισθέντος· οὐ σελήνη φθίνουσα ἢ αὔξουσα, ἢ τροπὰς καιρῶν ἐπάγουσα, οὐχ ὑγραίνουσα γῆν· οὐδὲ ἥλιος ἐπικαίων, οὐκ ἄρκτος στρεφομένη, οὐκ Ὠρίων γεννώμενος, οὐκ ἄστρων πλάνη ἀναρίθμητος, οὐ δύσβατος γῆ, οὐδὲ δυσεύρετος παραδείσου αὐλὴ, οὐδὲ δεινὸν θαλάσσης φρύαγμα κωλύον ἐπιβάντα πατεῖν, εὔβατος δὲ καὶ αὕτη τοῖς δικαίοις γενήσεται, οὔτε τοῦ ὑγροῦ ἐστερημένη· οὐκ οὐρανὸς ἀοίκητος ἀνθρώποις, οὐδὲ τούτου τῆς ἀναβάσεως ἡ ὁδὸς ἀνεύρετος· οὐ γῆ ἀνέργαστος, οὐδὲ ἀνθρώποις ἐπίπονος, αὐτομάτη δὲ φύουσα καρποὺς πρὸς εὐκοσμίαν· οὐ θηρίων γένεσις πάλιν, οὐδὲ τῶν λοιπῶν ζώων ἐκβρασσομένη οὐσία. οὐδὲ γὰρ ἀνθρώποις πάλιν γεννᾷ· ἀλλ' ὁ τῶν δικαίων ἀριθμὸς διαμένει ἀνεκλείπτως ἅμα δικαίοις ἀγγέλοις καὶ πνεύμασι. τούτοις οἱ πεισθέντες τοῖς λόγοις ἄνθρωποι, ἔσεσθε καὶ τῶν δικαίων κοινωνοὶ, καὶ τῶν μελλόντων ἐντεύξεσθε ἀγαθῶν, ἃ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ὅσα ὁ θεὸς ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

P. 36. v. 32. κατασκευάσει] H. St. 2, παρασκευάσει. v. 46. εὕρον δὲ ἐν παραγραφαῖς] τὸ παραγραφὴ eandem ferè hîc significationem habet, quam apud Lucian. ὁ τὰ νόθα ἐπισημαινόμενος, τῶν ἐπῶν, ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὀβελῶν, quibus verbis Aristarchus notatur. v. 6. à fin. l. Εἰρηναίῳ.

P. 37. v. 12. Ἀλεξανδρείας] A.S. & H.St. 2. Ἀλεξανδρίας. v. 23. l. διηρμηνευμένον. v. 24. Διαιτητὴς] Ἰωάννου τοῦ γραμματικοῦ, τοῦ τριθεΐτου λεγομένου, Φιλοπόνου, δ'. λόγος Διαιτητὴς citatur lib. M.S. Reip. Aug. eo, quod πυξικὸν inscribitur. v. 34. λόγοι δ'.] Sic A.S. & H. St. 2. sed C. B. M. M. & H. St. λόγος. v. 44. ὀρθοδόξων] H. St. 2. ὀρθοδοξούντων. v. 8. à fin. ἐπισκόπων κέ.] A.S. & H. St. 2. ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν πέντε καὶ εἴκοσι. v. 2. à fin. Βύζυ] C.B. H.St. M.M. Βίζυ.

P. 40. v. 8. ἀπόκοποι] Epiphan. καὶ ἀπεβλήθησαν τῆς ἐκκλησίας· εἰσὶ δὲ αὗται τῆς ἀπόκοποι. v. 11. συμπαραφυόμενοι] C. V. συγκαταφυόμενοι. v. 21. Ἀντιόχος] C. B. M. M. Ἀντίοχος, H. St. 2. Ἀντιοῖος. v. 29. l. Κωνσταντινουπόλεως. v. 33. Θεόδοτος] C.B. & H. St. Θεύδοτος. v. 34. Βερινιανὸν] C.B. M.M. H.St. Βεριανὸν. seq. versu M.S. consentiunt, excepto C.B. in quo Καρινιανῷ & Καριανιανῷ legitur. v. 41. θεοφιλεῖς.] H.St. 2. θεοφιλεστάτου καὶ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Σισιννίου. v. 50. l. συγκινδυνεύειν. v. 52. Ἀντιοχείας] H.St. 2. Ἀντιοχέως, Ioannes Antiochenus, id est, Chrysostomus.

P. 41. v. 11. Ὁρμίζειν] ita H.St. 2. A. St. Ὁρμίζειν· at M.M. C. B. H. St. Ὁρμίξειν. v. 15. l. ἐν Ἱεροσολύμοις, μετά. v. 17. κόρην πρὸς ἐμὲ καλήν] H. St. 2. κόρην καλὴν πρὸς ἐμέ. C. B. & M. M. κόρην καλὴν, καὶ δεῖξαι. vers. 24. αἰξαμένους, M. M. H. St. v. 31. γεγεννημένου] C. V. γενομένου. v. 32. τοῦ πρεσβυτέρου] H.St. 2. τοῦ πρεσβυτερίου. v. 38. Ἀλφειὸς] A. S. Ἀλφιεύς. vers. 39. ῥινοκορουρέων] A.S. & H. St. 2. ῥινοκουρουρέων, quæ lectionis varietas est etiam Esaiæ 27. v. 12. Editio Romana ibi habet ῥινοκορούρων: M.S. Bibl. Aug ῥινοκουρουρέων· Complut.

Ald. Plantin. & Aleman. ῥινοκούρων, concisè: al. denique ῥινοκολούρων. Nam & pro ῥινοκούρουρα (quo vtitur scriptor belli Iudaici, lib 1. cap. 11.) apud Strabonem libr. 16. p. 510. ῥινοκόρουρα, legitur, nuper Isaaci Casauboni vigiliis ac studio recensitum. at p. 522. ῥινοκόλουρα: ἀπὸ τῶν εἰσῳκισμένων [ἐκεῖ τὸ παλαιὸν αἰθιόπων,] τὰς ῥῖνας [ἠκρωτηριασμένων,] οὕτω καλουμένη. Qui locus in editis libris mutilus ex ἐθνικῶν auctore sic restitui debet. v. 45. Ἀλεξανδρείας] H. St. 2. ἀλεξανδρείως. v. 52. Κελεσίου] C. B. 2. H. St. & M. M. Κελεσίσυ. v. 53. ?αυσου] Φλ. αὐτοῦ legendum coniicit I. S. id est, Αὐγούστου. v. 56. καὶ Δοπαῖος] H. St. 2. διά τινος πίστεως τῶν προσποθέντου βυζακανῆς.

P. 44. v. 16. parentheseωs verba non nisi A. S & M M. habet, & hic quidem in margine tanquam Scholion. v 17. l. Μιλαίτας, l. S. M. M. v. 18. & 19.] M. M. ἐπιθέωμος. v. 21. l. πρεσβεις. v. 39. προειρημένων ἐν τοῖς] A. S. ἐν οἷς & ad marg. ἴσως ο ς'. v 44. l. τῇ πολιτικῇ v. 2. & l. à fi. οὐσίας] H. St. 2. & A. S.

P 45. v. 14. ἀφέων] λιβύων. v 18. l. μωρὰ, καὶ. v. vlt. l. ἐξειλήφασι, συμφώνως. v. 25. l. Ἀβρίλιον. v eod. Καρταγένης] M. M Χαρταγένας. vt pag. praeced. v. 31. H. St. 2. & A. S. v. 12. à fin. l. αἰσθομένη.

P. 48. v. 6. l. πάντων πέρι ἱστῶμαι l. S. πάντων ἰασιμώτατα H. St. 2, lectio autem marginis habetur in C. B. H. St. M. M. v. 7. πράγματα περιττῶν] H. St. 2, ἀλλ' αὐτῶν. v. 10. ἀποθεραπεύεται C. B. M. M. H. St. v. 14. Αἰγινήτης] lectio marginis in solo C. B. v. 19. & 20. κατὰ τῶν αἱρέσεων] λόγος λα', ὧν ἡ ἐπιγραφὴ Αἱρετικῆς κακουσθίας ἐπιτομὴ, impress. Romae, Ann. 1547. v. 22. προβαλλομένην] προβαλλόμενος, l. S. προσβαλλομένων] C. B. H. St. M. M. v 26. ἐν ὑστάτῳ περὶ τῶν] hic liber quintus θείων δογμάτων ἐπιτομὴ inscribitur. v. eod. l. λίαν τοσοῦτοι δὲ ὄντες [τὸ βιβλίον] τυγχάνουσι τῶν. v. 22. τὴν δὲ ἐπιτομὴν legitur in C. B. H. St. M. M. ἐπιστολὴν in A. S. Codd. illud rectius, sed omisso δέ. v. 24. ἀσύγχυτον] H. St. C. B. M. M. ἀσύγχυτον, H. St. 2. A. S. v. 32. Ἄγκου Ὀσιλίου] mendosum: lege Τύλλου Ὁστιλίου. Notum ex Liuio, Dionys. Halicar. Zonara, Cedreno. v. eod. Ἄγκου ἱέρευ τοῦ καὶ Μαρκίου) τὴν ἀγκύλην ἐπιπεσόντα, ὅθεν καὶ Ἄγκος ἐπώνυμον ἔσχηκεν, Zonaras. v. 34. Ταρκυνίου) πρίσκου. v. eod. Εσεύου) H. St. C. B. M. M. Σεσεύιου A. S. quod serua eum peperisset, Dionys. Halic. lib. I V. v. 38. l. ἐσφαγη. v. 39. βεβασιλευκὼς εὖ, εἰ μὴ καὶ putat I. C. legendum. v. 40. ζήσας) deest annorum numerus; vixisse supra L X X X. annos, scribit Dion. Hal. lib. 2. extremo. v. 41. l. πίταρβος.

P. 49. v. 6. λυδικὴ] solus A. S. λιβυκὴ, in editis additur ἡ Χαρχηδονικὴ. v. 12. πόλεμοι] H. St. 2. πολέμιοι. v. 16. l. ἐμφυλίων πρῶτος]

H. St. 2. πρῶτον, & δ' αὐτίκα. v. 21. Σύλλαν] Σύλλαν H. St. M. M. C. B. v. 27. Αὐγουστῖνον καὶ ὅτι καὶ Ἄβιον] monstrum hoc in trib. Codd. lectio marginis ex A. S. quam & H. St. 2. habet; sed hic Ὀκταούιον pro Ὀκταβίον. v. 9. συνώπησεν] H. St. 2. συνώπισε. v. 13. λόγων ὅτι] H. St 2. λόγῳ ὅτι. v. 45. ἐπιμιξίας] ἐπιμάζε H. St. 2. v. 11. σαδίων γ'] H. St. 2. & A. S. σαδίων ὑ. v. 5. à fin. ὑπὸ Ρουτούλων] C. B. M. M. H St. Τπόεσυ τῶν λων aequè monstrosè, atque illud superius. Θυήσκει κατὰ πόλεμον. Ρόδολοί τε γὰρ ἐκ τῶν πόλεων σρατεύουσι ἅπαντες πρὸς αὐτοὺς, καὶ σὺν αὐτοῖς βασιλεὺς τυρρήνων Μιζέντιος, &c. Dionys. Hal. lib. 1. v. 1. à fin. l. ἠγάπηθη. Εὐρυλέων] Dionys. H. Εὐρυλέων παρέλαβε τὴν Λατίνων ἡγεμονίαν, ὁ μετονομασθεὶς Ἀσκάνιος. M. M. Ἀρυλέων.

P. 52. v. 4. l. οἰκισιν. v. 6. l. Σιλούιος, & sic seq. ἀπὸ τῆς ὕλης sic appellatus, ὥσπερ αἱ εἴ τις ἑλλάδι γλώσσῃ λέξειε ὑλαῖον, idem Dionys. H. v. 7. locus videtur mutilus, & post Λατίνον Σιλβίον (si quidem Dionysium H. velimus sequi) addendum, τοῦ δὲ Ἄλβαν τοῦ δὲ Κάπετον, τοῦ δὲ Κάπυν· Κάπυος δὲ Κάλπετον γενέσθαι, Καλπέτου δὲ Τιβερῖνον & c. v. 10. Ρ'ωμυλον] sic & Liuius. Ἀλλάδην, Dionys. Aremulum, Paul. Orosius, lib. 1. c. 20. v. eod. in marg. l. Ἀγρίππαν. v. 11. Ἀβεντῖνον] Dionys. Αὐεντῖνον, & v. 14. idem Νομίτωρ, Plutarch. Νομήτωρ. v 17. Ἐγεσον] M. M. Ἀγεσον, Dionys. Hal. Αἰγεσον. v. 18. ἱέρειαν] scil. Εστίας. v. 2. à fin. l. cum I. S. οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ Αντιόχου τοῦ βασιλέως (θεὸν αὐτὸν ἐπίκλην ὀνόμαζον) συνεσχηκὼς αὐτοῖς τὰς χώρας κατασείσαντα.

P. 53. v. 1. ἀλλ' οἶμαι] sic legitur in omnib. M. S. sed pro αὐτῆς H. St. 2, αὐτ. v. 36. l. Γαβάλων. v. 3. à fin. C. V. αὐτοπροσκλήτους,

P. 56. v. 15. l. μόνος πρὸς μόνας] C. B. H. St. 2. M. M. μονοπρόσμονα. v. 20. l. Στρατιῶτα cũ C. B. H. St. M. M. v. 23. τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης.] Haud scio, sintne intelligendi κοσμικοὶ, Gr. Naz. φιλόκοσμοι, Chrys (sic p. seq. v. 47. κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας dicit) an ij potius, quos ζαχαρτίβους appellant. μὴ παραμένοντες τῷ πράγματι αὐτῷ, Suid. De quibus Ptolemaidis Cyrenaicae Episcopus Synesius, epistola LXVII. ad Theophilum, προσεστῶσί τινες ζαχάντιβοι παρ' ἡμῖν (ἀνέξη γάρ μου μικρὸν ὑποβαρβαρίσαντος, ἵνα δῆτα συνηθεστέρας τῇ πολιτείᾳ φωνῆς τὴν ἐσίαν κακίας ἐμφατικώτερον φράσαιμι) οὗτοι παραθέσθαι μὲν ἀποδιδράσκειν ἔχειν οὐ βούλονται, οἷς γε τὴν οὐσίαν ἀπολείπουσιν, οὐ κατὰ συμφορὰν, ἀλλ' αὐθαίρετοι μεθιστάμενοι γινόμενοι. Eadem prope suspicio est Margunij, viri verè Maximi, qui epistola perquàm humaniter ad me scripta ζητεῖς παρ' ἡμῶν (inquit) τίνες αἱ εἶεν οἱ παρὰ τῷ Φωτίῳ κοινωνικοὶ τῆς οἰκουμένης προσαγορευόμενοι; ἐγὼ δὲ οὐχ αἴτι περὶ τούτου τῷ ζητήματος διϊσχυρισαίμην.

ἐνεῖνοις μὲν τοι οὕτω καλεῖσθαι ὑπονοῶ τῶν μοναχῶν, οἱ μὴ μέμνοντες ἐπὶ χώρας, μηδὲ καθ' αἱ ὑπισχνοῦντο ἐπαγγελίας ἐν τῇ τοῦ σχήματος ἀναλήψει, τοῦ μεταστρέφειν μὲν μέμφοντες, ὥστε χαλεπὸν μὲν καὶ προσποιούμενος τοῦ πρὸς πλησίον περιπλανῶντας. v. 23. l. ἐγκλεισθέντας καὶ πολλοῖς.]id est καθειρχθέντας καὶ ἀποθανόντας ἐν τοῦ δεσμωτηρίῳ. v. seq. σκηνώματα] id est, σώματα, vt 2. Petr 1. v. 13. 14. τὸ γεῶδες σκῆνος, cap. 9. v. 15, quam ἐπίγειον ἡμῶν οἰκίαν τοῦ σκήνους dicit Apostolus 2. Cor. 5. 1. v. 29, Βερίνον]C. B. reliqui omnes Βηρέλον. v. 32, ἀπέλυει] ἀποκλείει legitur ad marg. Cod. A. S. v. eod. ἔμβασιν] ἔμβασιν M. M. v. 39, χρόνον] κολαφίζειν, ἐστὶ τὸ διὰ τῶν χειρῶν πλήττειν, συγκαμπτομένων τῶν δακτύλων, καὶ (ἵνα ἀφελέστερον εἴπω) διὰ τοῦ γρόνθου κονδυλίζειν, Theophylact. v. 43, πάσιλον]ex sesamo, & melle confectum, H. st. ad marg. v. 13, à fin. l. ὅτι ei τοῦ. v. seq. M. S. ἐπέβησεν ...

P. 57, v. 2, M. M. Ἀκυλλίνου. v. 4. καὶ κατὰ τὸ Χρ. H. St. 2. v. 6, Σαραπίωνος] A. S. alij Σεραπ. v. 11, παραδειχθέντος] A. S. solus. v. 18, l. Εὐσέβιον. v. 17, Ἀμμώνιον, Εὐθύμιον]Sozom. lib. 8, c. 12, v. 20, μονοστίας ἐπιτηδεύων] idem Socr. l. 6, cap. 4. v. 23, ἐκτονόη] H. st. 2, & A. S. coniungunt hunc paragraphum cum proximo, leguntque καὶ ὅτι. mutatis deinceps numeris: in aliis Codd. contra: vnde postea τὸ δέκατον iteratur. v. 26, ἐὰν πάλιν] Socrat. Eccles. hist. l. 6, c. 21, Χιλιάκις μετανοήσας, εἰσέλθε. vide Basil. M. περὶ μετανοίας, & Epiphan. contra Nouat. v. 14. à fin. ὑποκρίνατο. v. 43, Πειρᾶν μεισας] Πειρήγιασις γὰρ ὁ εὐσεβέστατος ἐκεῖνος πατὴρ ἐκαλεῖτο ἐν ὀνόματι, Zonar. Tomo III. p. 34, v. 6, à fin. l. ἐγκλήματα τῶν.

P. 60, v. 24. περὶ ἐννέα μουσῶν] κατὰ τὸ Ἡρόδοτος μούσας ἐξαίσατο: τοῦ δὲ ἀφίκετο αὐτῇ φιλοξενίας βίβλον ἔδωκε μίαν. v. 35, l. ἐγράφη τὸ. v. 46, Σικελ. Διόδωρος Lib. XI. p. 261, v. 12, à fin. Ἡρόδοτον. v. 11, à fin. ὡς εἶπε ὁ παῖς] Marcellin. Σὺ Ὅλωρε, ὀργῇ ἁ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς τὰ μαθήματα.

P. 61, v. 3, Κικίλιος] H. st. 2, Κικίλλιος, ibique ad marg. ἴσ. Καικίλιος, quæ etiam A. Schotti est suspicio: Cæcilij autem mentio fit in vita Demosthenis à Plutarcho scripta. v. eod. οὐκ ἐγχειρεῖ δὲ (negat Plutarchus quoque τὸν ἐπιγραφόμενον Δηλιακὸν Æschinis esse. v. 3, Αἰσχίνην ἄλλον) huius vitam Laërtius descripsit. v. 11, ὁ κατὰ τοῦ Στεφάνου γράψας Δημοσθένης] Falsum perspicuè ex historia facilis emẽdatio, l. :C. hinc illud Scholion ad margin. Codd. A. S. καλῶς ἔχει. v 13, l. δείξῃ. v. 15, πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον] vide vitã Æschinis apud Plut. v. 22, εἰ ἠκούσατε τοῦ θηρίου] Plin. lib. 2, ep. 3, ad Nepotem. autor vitæ eiusdem Æschinis incertus, θηρίον αὐτὸν ἐκάλει (inquit) διὰ τὸ δεινὸν τοῦ τρόπου, καὶ ἀπηνῆ μου. At Plinius alter, historiarum lib. 7, cap. 30. *Aeschines Atheniensis, summus orator, cum accusationem, qua fuerat vsus, Rhodi legisset, legit & defensionem Demosthenis, ob quam in illud depulsus fuerat exilium. Mirantibusque: tum magis fuisse miraturos dixit, si ipsum audiuissent, in calamitate testis ingens factus inimici.* v. 27. Ἀγροικίστου γραμματιστοῦ Lucian. Γλαυκοθέας, τῆς τυλιστρίας Suid. v. 29. Φιλόχαρει] Φιλοχάρης dicitur Demosth. v. 29. μεγαλόφωνος, quod ei vitium Demosthenes, Orat. de falsa legatione, exprobrat, ἀλλὰ παντελῶς ἐπαρεῖται φωνῇ, καὶ πεφωνασκηκὼς ἐστι. v. eodem, ἐγραμμάτευε] γραμματεὺς ἦν, Suid. v. 15. διηκούσατο δὲ αὐτὸν Πλάτωνος) negat Plutarch. v. 31. Ἀντάλκ. διὰ. v. 34. δεῖγμα τὸν)C. B. M. M. & H. st. δεῖγμα διὰ τὸν Αἰσχίνου λόγον.

P. 63. v 3. l. εἰς τοὺς ἀεὶ σοῦς ἐγχείρει κατόπι μετὰ ... ibid Φ, ωνήσω) infra, pag. 325. v 1. à fin. v 12. καὶ Σικελίαι, hoc videtur redundare, quum in A. Schotti Codice solummodo legatur, vnde glossema etiam illud ἐσ ἰατρείας. v. 21. Μαξ μῖνος) al. Valerius Herculius Maximianus, vide Euseb. v. 22. ἀρμοσθ)C. B M. M. & H. st. ὁρμῆσαι. v. 39. προσεγχείρησιν) A. S. προσεγχείρησιν. v 40. Ἀπίωνιον) H. st. & M. M. Ἀικίνιον. v. 41. ἐπιμυθεῖτο) ἐπεθεῖτο C. V. v. 46. μεταποιούμενος) H. st. 2. μετασπούμενος. v. 47 l. ἐπιστρατείας. v. 48. l. cum tribus M. S. τὴν ἑνότητα, φιλανθρωπίας περιχήμασι καὶ. v. 6. à fin. κρατερῶς) H. St. 2. καρτερῶς. v 4. à fin. κατήλασε.

P. 65 v. 4. l. Μαξιμῖνος I. C. v. 27. Βαρδύλευς) Βαρδύλους, H st. M. M. & Codex Bibliothecæ Bauar. in qua & *Procopius* calamo exaratus habetur. v. 29. συνιώ) A. S. συνιών. v. 39. Οὐαραράνης) Agathias, l 4 Socrat. Eccles. hist. l. 7. c. 8. Βαραράνης. sic Οὔηρος & Βῆρος, Græcis dicitur Verus, sed mendosum Βαραβάνης, c. 18 lib. eiusdem apud Socratem. v. 45. l. Ἐφθαλίτας) C. B A. S. H. St M. M. Εὐθαλίτας, C. V. Ephthalitas reperio etiam apud Nicephorum Callist. l. 18. c 30. At Νεφθαλίτας apud eundem l. 16. cap. 36. Ioseph. lib. 5. cap 1. (à tribu Nephthalim) archæol. Agathiam lib. 4. & Cedrenum, pag. 292. qui & ipse λευκοὺς Οὔννους appellat. vide infra p. 80. v 33. v. 11. à fin. ὀρθοδόξων) H. st. 2. ὀρθοδόξων. v. eod. Εὐθαλίτας) M. M. sed in C. B H. st. & A. S. lectio hic vtraque. v. 9. à fin. Ἐφθαλιτῶν] Εὐθαλιτῶν H. St. v. 6. à fine. ἐπιστρατεύειν) ἐπιστρατεῦσαι, H. st. v. 3. à fin. διώρυξι)H St 2. διωρύξεσι. ἡ διῶρυξ, τῆς διώρυγος & διωρυχος, Thucyd Diod. sic Philo, Ioseph.

Pag. 68. v 7. l. νεώτατος. v. 3. καὶ ἄλλους τι) Gregor. Naz carm. εἰς τὴν νόσον, v. 330. αὐτὴ δὲ πάντων ὑπάρχει αἰγλήεσσα, μέγαν ἠνίσατο

Χειςόν. Inde ἄχθος μυριάριον apud eundem, & νύμφη μυριαείοισα v.8. pro ὅπως δὲ A. Schottus legit ὅπως τι itaque H. St.2. v.9 l. ἐνεπεσθη. v.13. Βλάστιω] H. St.2. Βλάσιν. v.16. αἰτιαγυ.] λιώτιωγμένιω H.St.2. v.33. ςρατιώματος] H.St. 2, ςράτδυμα. v.35, Ολυμβείου] Ολυβείου idem. v.40, βασιλεῖς] βασιλεύσας, idem. v.10. à fin. Κιλίκων] Κίλικος idem. v.1. à fin. l. ἐξιύρειν, ἤ.

Pag. 69. versu 4. Οὐίνων] Οὐίνων H. St. M.M. C.B. v.7. & 12. ἤθη] οἱ τόποι, ἐν οἷς ἀναςρέφονται, Suid. v.23. Δαρρᾶς ἢ Αγχῦ] H. St. 2, Δαρας ἐγγεν, [C.V. ὀγγεῖ.] περσῶν. v 25, ἐγγυτάτω] H. St. 2, ἐγχοτάτω lego, ἀγχοτάτω v.35 l. ἀλλαγῇ. v.10. à fin. Γουργοφῦσει] C.V. Γουργῦσι. v.3. à fin Σιλαν] Σιτῖλαν verius. v.2. à fin. Δαρᾶς] H. St. 2, Δάρας.

P 72. v.4. μεραῦιω] sic infra pag. 80. ver. 44. p. 81. v.1. H.St.2, μερράνω, quod est Suidæ nomen proprium. v.10. ἐξηρτημῶτο] lectio hæc non nisi in vno Cod. v.35, Τζάνοι] Agath. l.5, Τζάνοι. v. eod. Σάννοι] H. St. 2, Σάνοι. M.M. & Interpres Procopij Σοῦνοι, Eustath. in Dionys. Σάννοι. alibi legitur οἱ πάλαι Ισαυροι, l. C. v.22, μάγιν δισαγκέιν] νύτι τῷ ὑποισμένῳ. Synes. epist. 132 διαφέρειν τίω ... Ρωμαίοις] C B.H.St. ἐς ῥωμαίοις sed ille, apposita vitij nota. A. S. ἐν ῥωμαίοις, itidem cũ litura: l. cum M.M. ἐς ῥωμαίοις. v.31, οἱ τῆς] C.V & H.St. 2. v.36, τοῖς πλησιοχώροις] C.V. & H.St.2. τοὺς πλησιοχώρους, quod nõ displicet: Plutarch. τὴν τύχην καταςέχων. Athenæ. καταςέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τίω οἰκίαν. Zosim. ταμιείας καταςέχοντες, καὶ ἐσωτέρω Μυσίαν. Quid quod etiã Xiphilinus κατατρέχειν αὐτοὺς πολλὰ dixit, eã verbi significatione quã generius ferè casus illi subiicitur, veluti apud eũdem, τὴν συμώσιον τοῖς δυνάσταις κατατρέχων. v.45, l. ὡς ἐς γόνυ. v.48, ταύτης] H.St.2. ταύτῃ. v.8, à fin Ληισμοποιζόμενος. v. eod. C.V. ἔτεσι μὲν πεντήκοντα. v. 11. à fin τοῦ οἰκείου] C.V. τοῦ οἰκείου συντεταγμένου λαοῦ. v.9. à fin. οὕτω] H.St. οὖν. v.6. l. cum H. St.2, & C.V. ἐπεὶ δὲ ἐμφανῶς ἐκάκιζον, & signa parentheseωs tolle: ratio enim interpũgendi satis iam liquet. v. vlt. à fin. l. Αζαρέθης. v. eod. εἰς ταβάδιω] H.St. 2. τόρὸς.

P.73. v.6. l. συλάξοντα. v.5. Βαρδάλους] al. Βαρδήλους & Βαρδίλους. v.17. H.St.2. Αζίκης ἢ Δάγαειν. v.19. κεκοσμημένον] C.V. κεκοσμημένοι H.St.2. κεκομισμένοι. v.23. Ζάμη H. St.2, M.M. v.25. Ζάμη A.S.M M.H.St. 2. v.26, τοῖς μετάσχουσι] τῶν μετασχόντων, C.V. H.St.2. v.28, Χαναραγγου] Χαναράγγης est rex Aranges: nam Χαν vel Χαμ est rex, l. C. v. eod. lege cum H.St.2, Αδιργουδουβαδου hyphen, vt apud Procopij interpretem. v.41, l. Βοεσίδης. v.43, παμφυλίας. v.46, C.V. καπετοδόκων. v.11. à fin. l. Ιουστίνιω, ἐπιβουλον. v.8. à fin. αἰχλεῶς] H. St.2. ἀχλεῶς. v.4. à fin. & p.7... v.3. ὁ Υίτιγις] Οὐίτιγις M.M. H. St.2. C.B. pro quo & Οὐιτίγις, geminato τ, in m. s. Procopio non semel.

P.76. v.5, σύεργι] H St. 2. σύεργι & mox σουρίωας. v.38, περὶ] H.St.2. περὶ ῥωμαίων. v.46. l. ἦσι. v.9. à fin. πόλιν] C.V. πάλιν. v.8 à fin. l. κατίωαρία v.5. à fin. Αὔγαρος τ] Euseb. lib.1. Eccles. hist. c.12. & 13. Ἄγβαρος, & lib. 2, c.1. alij Abgarus.

P.77. v 3, Δαρας] C.V & H.St.2, Δάρας. v.17. l. ὡς δὴ τι. v. 19, l. ἀπὸ δὴ αὐτῆς. v. 20, Γουβαζῶν C V. & H. St.2. v.51. M.M. Νισιβίδος. v.21, H. St.2. τὰ δυσμῇ, quod est frequens apud Procopium. v.44, μοτατίμπτω] in C.V. λείπει h.l. adscriptum, est & in vtroque H.St. lacuna relicta. v.5. à fin. ἄρχεται γὸ ὁ περέπος. H. St.2. v.4, à fin Ιουστῖνος) Ιουστινιανὸς, H. St.2. v.1, à fin ἀρχῆς αὐτοῦ) H.St.2, ἀρχῆς αὐτοῦ.

P.80. v.12, Μασαγέται) Μασσαγέται, Diodor. Sic. Xiphil Max. Tyrius, & ἡ Μασσαγέτης, Lucian. v.21, ἀνὴρ πέρσης) vide infra scholion ad p.93. v.31. v.23 Σηρῶν) de quibus Lucian. in Macrobiis: de ipsis autem vermibus σηρσι dictis, Clemens Alex. libr. 2. Pæd. Basil. M. homil. 8. in Hexaëm. ἰνδικά τινα ζωύφια D. Io. Chrysost. Vnde σηρικὰ ἱμάτια apud eundem, Naz. σηρῶν αἱ ερια ὑφάσματα & σηρῶν καλὰ νήματα. v.36, Ἐφθαλῖται) Νεφθαλῖται M.M. illud verius, cum nominis origini modò significatæ respondeat. v. 47, Σουείρου) H St.2, Σουρίωα & mox Σουρίωας. v.4, à fin Γοργόνου) ita C.B. 2, cęteri omnes Γοργῶνος. v.3 à fin. Τιφλίς) Τίφιλις C.V. H. St.2, M.M.

P.81. v.1.5.6. Μηράνης) variát & hic cod. v 2, Βαραμαάνης) M.M. Βαραμάνης. v.6, πολιωρκήσας. v.10, St.2, Νισιβινῶν. v.16, l. Θεόδωρον Θεοφυλάκτου) συγγραφέως, ᾧ ἐπώνυμον Σιμοκάτης, Suid. In marg l *Simocata.* v.39, l. λόγων ὡς. v.47, ἐκεῖνα) H. St.2, ταῦτα ἐκείνῳ. v.1, à fin. Χαγάνον) apud P. Diaconum hist. lib.17, *Chaganum, & Helpidium,* mendosè impressum esse; hinc manifesto constat, veluti etiam ex Zonara & Cedreno.

P.84. v 6, ἄβαροι) H. St.2, βάρβαροι. v.12, Βοσκολόβεα) Βοσκολεβεᾶ, C.V. H St, 2. v.17, ἐν τῷ φόρῳ) in foro, Suid. Isidor. ep. 337. lib. I. v.23. τίω ἀποστολικὴν ῥῆσιν) ἡ θέλεις μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποίει (Rom. 13.3.) καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ, ἐκδικὸς δεῖ τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ (ibid. vers. 4.) ταῦτα, οἶμαι, φησὶν ἀποστολικὴν ῥῆσιν, Scholion ad marg. lib. M.M. & H. St.2, v. 30. l. σεισμὸς ὀργιζόμενος. H St.2. v 24, Ιωάννης ὁ πατριάρχης) ὁ νηστευτὴς, Zonar Cedren. v.37, ἀριστία) al. ἀριστεία. v 43, l. Ιζαλα, mon-

tem Izalam vocat Ammian. Marcel. l.18. v. vlt H.St.2. Καρδαριγὰν, vt & p seq. v.5.13, Καρδαρίγαν, Cedren. v.45, M.M. Ἀρζανηνῆ. v.47, τὴν ἔχει ἐγχώριον αὐτὸ α] vide P. Diaconum lib. XVII. in scellæ historicæ. v. 9, à fin. Δαρα, H.St.2. v.6, à fin κατεσπέρα, H.St.2. v.eod. κναρτοπαθῶν] M.M. κναρτοπαθῶν. v.3, à fin. H.St 2, ῥωμαίων κατὰ τῆς ἀρζανηνῆς, v.1 à fin. καρδαρίγα] Cardarigas non est proprium nomé, sed dignitas maxima apud Persas, inquit Paulus Diaconus lib eod.

P.85. v.4. τὸ τῶν χλωμάρων] *Clomannorum castellum obsidet*, quod P. Diaconus dixit, id Cedrenus, τὸ χλόμαρον φρούριον παρακαθίζει. vnde suspicari possis, & hic τὸ τῶν χλωμάρων [sc. φρουρίων] legédum (cum præsertim vestigia lectionis huius sint in C.V. ex quo ad A.S. marginé τοῦ χλωμάρου annotatum est:) & *Chlomarum* apud Diaconum. v.10, H.St.2, ἐναδίχθαι. v.17, ὁ Κάστος] *Castus*, P. Diac. v.25, ζωγρίαν] id est ζῶντα. Num.21. v.35, Deuter. 2. v.34, Hesych. Sed ζωγρίᾳ ἑλεῖν Zosim. v. 36, Μυστάκωνα] H. St. 2, & C.V. nec non P. Diaconus. sic autem dictus παρὰ τὸν μύστακα, vt ex Suida coniicio, fortè quòd nimium illum nutrierit:

χ' ὡ μύσταξ πολὺς ἔστ' ἀρ', ἀπαλοὶ δ' ἴουλοι, *Theocrit.*

De mystace, locus extat insignis apud Clement. Alex. l.3. Pæd. c.11. & 2. Reg.19. v.24, v.44, l. ἀριστεία Σάπηρος. v.51, ὅτι Πρίσκος παρὰ τὸ εἰωθὸς ... τοῦ ἵππου, κατὰ παλαιὸν ἔθος] P. Diaconus, *At Priscus secundum morem non descendit ab equo, nec consuetis salutationibus vsus est.* De hac consuetudine, libet subiicere quæ I. Lipsius, æui nostri lumen, ad me scripsit: atque integram adeò viri summi epistolam, humanitatis plenissimam:

IVSTVS LIPSIVS Dauidi Hœschelio S. D.

ORtelio nostro mittente, litteras tuas accepi: quibus auctorem & suasorem fuisse scribis Segetum illac transeuntem. Non fefellit te, mi Hœscheli, eius sponsio. qua certe libens talib. viris & amore & scriptione respondeo. Photij Patriarchæ Constátinopolitani Bibliothecam, Velseri typis, tuâ operâ excudi, id vero gratum nobis est, publicè vtile, & vobis honestum erit. Sanè typos illos in Horapolline vidi, ad inuidiam vsque elegantes. Pergite vterque, quod iam diu facitis, benè mereri de studiis, scribendo, excitando, iuuando. Quod ad morem veterem de quo quæris, credo equidem nō nimis veterem esse, sed ab inferiorum Principum æuo. Liberá republicá tale nihil obseruatum: imo contra lego aliquoties in equo perequitasse ordines, ipsos Imperatores, & adhortatos esse. Etsi in propriè dictâ Allocutione solent tribunal conscendere, & in pedib. effari, quod non ignoras. Sed mori huic sua ratio, & exemplum ab vltima antiquitate, qua & Consules, rostra conscendentes & populum allocuturi fasces ei submittebát, fatentes maiestatem populi suâ augustiorem esse. Simile in hac re fuisse arbitror, & submissionem hanc Duces vniuerso exercitui habuisse. Super hac re nō aliud nunc occurrit, si quid aliud iuuare potero, tuâ & Velseri nostri caussa (quem virum vnicè equidem æst.mo & amo) libens sum facturus. Vale. Louanij V. Id. X. bres CIↃ.IↃ.XCVII.

v.55, ἐλιφρίφα] C.V. ἐλιφρίδα, H.St.2, ἐλιφρίδα, vox peregrina, περὶ εἰκότος χρυσῆς accipienda, vt trium Codd. margo nos docuit, haud scio an θυρεοδοῦ, quæ & P. Diacono est ἀχειροποίητος. vide p. præced. v.2, & P. Diaconū libris XVII. XVIII.

P.88. v.4 H.St.2, μητρόπολιν. v 9, H St. 2, Γελησερδᾶν. v.18, H St. 2, Λαγγιβαρδεῖς. v 26, l. πολιά. v.34, H.St.2, Σαμβατιν. v.37, C.V. Σαμβάτιον. v.44, C V. ἀποσιώπως. v. 46, H.St. 2, ἐκ τῶν κουεροπαλάτην. v.3, à fin. H.St.2, προσχώρησις.

P.89. v.3, ῥοπάλοις] fustibus, P. Diaconus lib. sæpe iam dicto XVII. qui ex hoc autore non nusquam corrigi potest; quanquam breui, cum interpretatione, integrum Græcè impressum iri speramus. v 31, προσβάλλουσι, id est, διὰ πικῆς ἄγουσι. v. 33. H.St.2, Ζαδιασπρᾶ. v.43, H.St.2, Δαρας, & mox Δολβζᾶ, at C.V. Δολυζᾶ. v.49, l. θησαυρὸν, τά τι. v.1, à fin. Ἰσρὶμ] C.B. Ἰσρισμ, H.St.2, Σοιρὶμ, M.M. Ἐρὶμ, A.S. Ἰρὶμ. v.eod. C.B. & M.M. καὶ περὶ τῆς θυμάτρου ἐπὶ τὴν τῆς εὐεργέτης. Hic rursum in C.B. & M.M. ad marginem περὶ εἰκόνος χρυσῆς exaratum est.

P.92. v.9, H.St.2, ἀπαλύτησαν ἐνδημία τὸ τῷ αὐτοκρ. v.14, H. St.2, Ζαλαυζαί, C.V. Ζαλαβζαί. v.11, C.V. ἐν ὑφάσματος. v.18, ἐχειρώθη. v.21, ἀτήρητο] iussu Imperatoris, P. Diacon. v.39, H. St.2, & C.V. φριζίτας. v.40, ἱπολιόρκησε] H.St.2, ἱππυρπολησε, cuius lectionis vestigia sunt etiam in C.V. ἐπυρπόλησε. v.41, H.St.2, Τζουερυλᾶν. vers.46, C.V. & H.St. 2, Τατίμερ. v.10, à fin. locus suppleatur ex H.St.2, ἀποχειροτονεῖται τῷ δοῦναι τῷ χαγάνῳ ἀπὸ τῆς τῶν σκλαβίνων λείας, καὶ Πέτρος αὐτοχειροτονεῖται στρατηγός. v.4, à fin. σκλαβίνων] sic appellantur à Procopio, Suida, Zonara, ab hoc & σκλαβινὰ ἔθνη. Σθλαβῖνοι à Cedreno, supra pag.88. v.16, σκλάβοι. v.2, à fin. H.St.2, ἀθῶμ.

Pag.93. vers.8, A.S. χειρογράμματος. v. 12, l. ἰσβιου. v.16, lectio marginis è C.V.

& H.St.

& H st.2. v.18, l. Ἄγας) C.V. & H.st.2. Ὄγασ. v 2., H.st.2, & M.M. Ταύγας. v.eod. lectio marginis in solo C.V. v 25, H.st.2. χουνιτῶν. v.29, τῶν σκωλήκων) de quibus supra p.80.v.28 v.35, μετάξης) H st.2. μετάξεως: illud rectius. Procopius lib.4. (p.433. m.is Bauar) de bello Gotthorum; ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν τινες ἐξ Ἰνδῶν ἡκόντες, γνόντες τε, ὡς Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ διὰ σπουδῆς εἴη, μηκέτι πρὸς Περσῶν μέταξαν ὠνεῖσθαι Ῥωμαίους, ἐς βασιλέα γενόμενοι, οὕτω δὴ τὰ ἀμφὶ τῇ μετάξῃ διοικήσεσθαι ὡμολόγουν, ὡς μηκέτι Ῥωμαῖοι ἐκ Περσῶν τῶν σφίσι πολεμίων, ἢ ἄλλου του ἔθνους, τὸ ἐμπόλημα τοῦτο ποιήσονται. Χρόνου γὰρ κατατρῖψαι μῆκος ἐν χώρᾳ, ἥπερ Ἰνδῶν ἔθνη τὰ πολλά εἰσιν, ἥπερ Σήρινδα ὀνομάζεται· ταύτῃ τε ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκμεμαθηκέναι ὁποίᾳ τε μηχανῇ γίνεσθαι τὴν μέταξαν ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων δυνατὰ εἴη. ἐνδελεχέστατα δὲ διερευνῶντι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀναπυνθανομένῳ, εἰ ὁ λόγος ὑγιὴς εἴη, ἔφασκον οἱ μοναχοί, σκώληκάς τινας τῆς μετάξης δημιουργοὺς εἶναι, τῆς φύσεως αὐτοῖς διδασκάλου τε οὔσης (καὶ) διηνεκῶς ἀναγκαζούσης ἐργάζεσθαι. ἀλλὰ τοὺς μὲν σκώληκας ἐνθένδε ζῶντας διακομίζειν, ἀμήχανα εἶναι. τὴν δὲ αὐτῶν γονὴν, εὔπορόν τε καὶ ῥᾴδιον ὅλως εἶναι. εἶναι δὲ τῶν δὲ τῶν γονῶν ᾠὰ ἑκάστου ἀνάριθμα. ταῦτα δὲ τὰ ᾠὰ χρόνῳ πολλῷ τῆς γονῆς ὕστερον κόπρῳ καλύψαντες ἄνθρωποι, ταύτῃ τε διαρκῶς θερμήναντες χρόνον, ζῷα ποιοῦσι. ταῦτα εἰπόντας, ὁ βασιλεὺς μεγάλοις πρὸς τοὺς ἄνδρας ἀγαθοῖς δωρήσασθαι ὁμολογήσας, τῷ ἔργῳ πείθει ἐπιρρῶσαι τὸν λόγον. οἱ δὲ γενόμενοι ἐν Σηρίνδᾳ αὖθις, τὰ τε ᾠὰ μετήνεγκαν ἐς Βυζάντιον, ἐς σκώληκάς τε αὐτὰ τρόπῳ (ὥσπερ ἐρρήθη) μεταβαλόντες διαμειψάμενοι, τρέφουσί τε συκαμίνου φύλλοις, καὶ ἀπ' αὐτοῦ γίνεσθαι μέταξαν τὸ λοιπὸν κατεστήσαντο ἐν Ῥωμαίων τῇ γῇ. τὰ μὲν οὖν τά τε ἀμφὶ τὸν πόλεμον πράγματα Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις, καὶ τὰ ἀμφὶ μετάξῃ, ταύτῃ πῃ ἔχον. v.34. Χουβδάν) M.M. Γουβδάν. v.38, H.st 2. τῆς Σιγγεδόνος C.V. Σιγγηδόνος. v.39, l. πόλιν. v.46, H. st. 2. Ηρωδιανός τις ὀνόματι. v.47, fortè legendum λιμοῦ. v.51, ἀρώμασιν) δωρήμασιν, I.S. v.5, à fin. H.st.2, & C.V. Δειζίπερα v 2, à fin. C.V. Δεαζίπερα. ver. eod. νεων) C.V. ναὸν. v.1, à fin. l. θεία δὲ δίκη recto casu: Lucianus, ἐγὼ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετῆλθον.

P.96. v.3, l. ἐνδημεῖ. v.8, A.S. & M.M. Ἀρμάτιος v.14, περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως) περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναπληρώσεως δόξαι διάφοροι sunt ab H. Stephano pridem Græcè cum Aristotelis & Theophrasti opusculis ἀνεπιγράφως editæ. Quæ autem περὶ τοῦ Νείλου Theophylactus hic Simocates lib. VII. extremo de vita Mauricij Impp. scripsit: ea mecum *Andreas Schottus*, vir ad literarum studia prouchenda natus, communicauit. In his, Ἀναρχίδης ὁ Χρύσιππος μόνῳ τὸ κρατοῦν... τῆς ἀληθείας κεκρατηκέναι, scribitur. v.15, Αναρχίδου) Lectio marginis, ex coniectura eiusdem A.S. v.30, διὰ Γεωργίου ἀλύσεις περὶ τοῦ ..., H.st.2 vers.47, M.M. Σαβίνων. v.10. à fin. ἀπαντῶντος H. st. 2. probè.

P.97. v.3, M.M. εἰσῆρξεν, F. εἰσέρρυη. v.5, ὅπως τὶ φαῦλον H. st. 2. v.10, A.S. τῆς δημαρχίας. C.B M.M. H.st. τοῖς δημοτικοῖς, quod probat I.S. v.27, νεω. v.29, H.st.2. ἀνδρεία. v.32, M.M. Λαρδίων v.39. C B M.M. H st. Ἑβδομίτης. v.6. à fin. C.B H st. M M. Αυλίων. v. 4. à fin. τὸ ἀναγνώσεως in H.st.2. expungitur. v.3, à fin. l. ῥοθίῳ. v.1 à fin. l. κατανοήσαντες τῆς.

P.100. v.3. lectio marginis est melior. v. 12, H.st.2. κατὰ τὴν Ἀλεξ. v.13. προηγορεῦον) Scholion ad marg M. M. τὰς φήμας ὅπως γίνονται παρὰ τῶν δαιμόνων. v.24, H. st. 2. Κωνσταντίνας. v.31. l. Φωκᾶ δέ. v.42, ἱστορικὸν) Hoc mihi videre non contigit: Chronologia vero Nicephori, Patriarchæ Constantinopolitani, ἐν συντόμῳ in Bibliotheca Augustana Græcè seruatus. v 6, à fin. H.st.2, εἰ μὴ τῷ τῷ λίαν συντετμημένῳ. v.5, à fin. idem H.st.2, Ἀνεγνώσθη μοι. v.eod. & 3. p.101. l. Μιχαὴλ.

P.101. v.3. τάς τε) H.st.2. καὶ τάς. v.10, αὐτοσχεδία. v.17, & 11. à fin. C.B. H.st. M.M. Κεφαλίωνος. v.37, H. St.2. περὶ τὸν αὐτὸν τῆς. v.12, à fin H. St 2, συγγραφέων λβ΄. v.41 pro κς΄ habet idem H.St 2. κα΄. v.4, à fin Ἰλλούστριος) Non dubium quin Latinè reddendum *illustris* non *illustrius*. Ita semper Græci nomina Latina in ΙΣ efferunt; vt Φιδήλιος (pro quo Φιδέλιος legitur apud Procop. lib. I. de Gotth.) *Fidelis*, Νωβίλιος, *Nobilis*, Λατερανήσιος *Lateranensis*, Αὐγουστάλιος, *Augustalis* (infra pag.260. v.8,) Πέτρος Ἰλλούστριος *Petrus Illustris* (infra p. 505.) & similia, I.C. v. 4. à fin Σοφίας) M.S. omnes Φιλοσοφίας. illud Suidas. v.3, à fin. H.st. 2. μετὰ τῆς ἱστορίας. v 2, à fin. Βήλου) C.B. M.M. H.st. Βήρου: illud A.S. & H.st. 2. quod malo.

P.104. v.9, τμήματα) διαστήματα, Suid. v. 21 l. ἤρξη, ὀλυμπιάδος ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς, καὶ διακοσ. v.27. l. Μάγνου μόνου. v.30, H.st.2. Ἀνεγνώσθη μοι. v.9. à fin. l. ἴδρις cum H.st. & I.C. v.1. à fin. πολυμαθείας, C.B. M.M. H. st.

P. 105. v. 1, Αγαθίου est genuina lectio. v.11. l. βιβλίοις. v.23. 6, Αλμαπόλεως, H.st. 2, hyphen. Assentior A.S. Ἄλβης legenti. v. 25. Ελεγάβαλον) M.M. Ἐλαγάβαλον, Herodian. Ἐλαιαγάβαλον, Eutropius Ἡλιογάβαλον. v.33, vox quadrato inclusa redundat: pro β΄ enim, quæ est nota numeri, scriba imperitus legit βιβλίον, quod sphalma in 4. m. s. Codd. v.37, verba illa, Μαγεῖρος

αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίζει, H. St. 2. parentheſi includit. v.41, ἐκεῖ τὸ λοιπὸν lege cum I. S. v.45 Ἀσκανία] καθαρὰ M.M. margo. v.12, à fin. H. St. 2, παραπεπεμμένη. v.2, à fin. Ἀνεγνώσθη] Illa Cteſiæ excisa ſunt è Codd. H. St. m. ſ. arbitror, quod iis ſint vſi, quum ſeorſim eadem imprimerentur.

P.108. v.19, Ἀσυήτων] M.M. Ἀσυίων. v.31, l. καὶ ἡμῶν omiſſo articulo. verſ.8, à fin. περὶ τῶν εἰδώλων] ſcholion m. ſ. ὅρα τὴν τῶν εἰδῶν ἀνεμφαίνειν.

Pag 109. v.15, M.M. Πετισακᾶν. v 18, Πετισακᾶς, idem. verſ.8, à fin. l. σατουξαρχίαν. v. eod. l. ἐπίσημον in marg.

Pag. 112 v.11, M.M. Ἰξαλβάτης. v.17 l. βασιλεῖ, καὶ νεοδ. v.22, ζωγρείαν λαβεῖν] vide ſcholion ad p.85. v.19. v.27, μάγος] al. μάγας. v.40, M.M. ἐπεὶ οὐδὲν ἀτελὲς ἐμελέτα. v.7, à fin l. Βαγαπάτου καὶ Ἰξαβάτου, at C.V. Ἰζαβάτου.

P.113. v.6, l. Σπενδαδάτην. v.40 τοῦ ἵππου] Herodot. Thalia, & Themiſt. Orat.12. ἐπανέστη δὲ αὐτοκράτωρ, τύχῃ ἵππου χρεμετίσαντος, ὥσπερ Δαρεῖος οὐδὲ κοινῇ; ſic legendum in editis, id eſt, περὶ κεφάλαια, non κοινῇ] ἀποστάσας, ὥσπερ Ψαμμίτιχος.

Pag 116. v.1, M.M. Σκυθάρχης, & in marg. Σκυθάρβης. v.7, à fin. l. δ.

P.117. v.4, κατακόπη. v.6 l. διομυεῖον. v.10. M.M. Θάραξ. v.13 Ἡγίας] M.M. Ὀγίας. v.20, l. μυριάδες. v.32, M.M. ἐμπίπρησι. v.35, C.B. & M.M. στόλον. v.2, à fin. M.M. Ἀρτάβαζος.

P.120. v.5, Δαμισίου M.M. v.15, M.M. Δαρειαίῳ. v.24, idem Ἀμυσρις. v.29, l. Βακτρίων. v.43, Χαριτομίδου M.M. v. ſeq. l. ὅς τῶν.

Pag. 121. v.23, A.S. ſic legit, ὅτι γ'. σαυεσῆς πεντακόσια τῶν δ' ἑλλήνων, ὅσοις. v. eod. ἀπεσώθησαν M.M.

P.124. v 10 & 21, M.M. Ἀμίστριος. v.42, ὅ, τι πατήρ. v.3, à fin l. ἢ ἐν αὐτῇ.

P.125 v 6, l. Τι καρίων. ver.10, M.M. Φαρνακίων. v 42, l. ἀπόλλυται. βασιλεύει οὖν H. St. editio variat à m. ſ. quæ ſic habet, ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ιε', ἡμέρας πεντήκοντα. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος ὁ καὶ Δαρειαῖος. δύο γὰρ ἦσαν ἐξ. &c. v.8, à fin. Πρυσάπεδος v.5, à fin. Ὀξένδρας.

P.128. v.15, M.M. φαρνακίας. v.32 l. καταμηνύεται.

P.129. v.1, M.M. πολλὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. v.8, βασιλεύει δὲ καὶ Ἀσαχης. v. ſeq. l. ὁ Οὐδιάστης. v.29, Συέννεσις C.V. M.M. v.3, à fin. πιστευθεῖσιν M.M. C.B. v.2, à fin. αὐτῇ) C.V. ταύτῃ.

P.133 verſ 2, ὡς τὴν δικέοντα βαλεῖν κάρα Κύπριν M.M. v.6, idem Μιτραδάτην. v.24, l. διομαστεία. v.21, ἔλυσε) C.B. & M.M. ἔλαβε. v.43 l. ἱέρα τὸ.

P.133. v.18, βάκχρων] A.S. M.M. μάκρων, illud C.B. & H. St. v.9. à fin. καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις ἰνδικοῖς] Κτησίας ὁ Κτησιόχου [ἢ Κτησιάρχου Suid.] ὁ κνίδιος συνέγραψε περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε, Lucian. lib.1. veræ hiſtoriæ. & lib.2, μεγίστας ἁπασῶν τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευσάμενοί τι παρὰ τὸν βίον, καὶ οἱ μὴ τἀληθῆ συγγεγραφότες· ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ κνίδιος ἦν, καὶ Ἡρόδοτος, καὶ ἄλλοι πολλοί. Hos coniungit etiam in Philopſeude. Demetrius Phalereus de eodem Cteſia, καὶ ὅλως δὲ, inquit, ὁ ποιητὴς οὗτος (ποιητὴν γὰρ αὐτὸν καλοίη τις εἰκότως) ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ. v. vlt. ἰωνικῶς] M.M. ἰδιωτικῶς.

P 143. v.3. ἰνδικὰ] in alio libro m. ſ. Bauarico Διηγήματα Κτησίου κνιδίου περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ θαυμάτων. v. ſeq. ἐν ἑνὶ βιβλίῳ] C.V. ἐν βιβλίῳ. v.5 l. ἰνδοῦ. v. ſeq. πλατύτατον C.V H. St. v.12, παντάρβας] vide Philoſt. lib.3. de Apollonio. καὶ Ἡλιοδώρου οὕτω φησὶ περὶ τῆς παντάρβης παράδοξα, M.M. v.18, Βιττάκου] Hæc ψιττάκη eſt Plinio, qui lib 10. c 42, docet quæ aues imitari poſſint ſermonem humanum, vt & Suid. in vocabulo pſittacus. Naz. præcept. ad Virg. v.624.

Καὶ κόρακες κλέπτουσιν ὁμῶς ὄπα· ὡς δ' ἱεροχρως.
Ψιττακὸς ἀγκυλόχειλος ἔσω πλεκτοῖο δόμοιο
Ἀνδρομέοισι φώνησε, καὶ ἤπαφεν αἰδέρας ἀκυλά.

vide infrà pag.193 v.23. v.20, πορφύρεον δὲ] B. lib. ὑποπορφύρεον. Cauſam varietatis colorum tam in pſittacis, quàm alijs nonnullis auibus, adfert Diodor. Sic. lib.2. v 22, C.B. A.S. & H. St. κιννάβαρι. v.23, ἰνδιστὶ) Bauaricus liber, ex eodem Cteſia excerptus, οἵαν γλῶτταν ἐκδιδαχθῇ. v. 28, ἡ δὲ χρῆν] Φιλόστρατος ἐν τῷ εἰς τὸν Ἀπολλωνίου [lib.3.] βίῳ ψευδὸς αὐτὸ φησι, M.M. v.49, αὔδρις] C B. A.S. M.M. αὔδρης. ibid. B. lib. μόλις περιλάβοιεν. v.3, à fin. περὶ τοῦ μαρτιχόρα] καὶ τοῦτο ψευδὸς ὁ φιλόστρατος φησί, M.M.

P.144. v.4, μείζω ὑπάρχουσα, A.S. C.B M.M. at H St. μείζω ὑπάρχουσα, l. B. μείζον πήχεως. v.15, B. lib. Μαρτιχόρας. v.29. l. ἄνεμοι δὲ πολλοὶ, καὶ πρηστῆρες πολλοί. καὶ v.11, à fin. μάλα ἡδύς.] B. liber addit, ἀλλὰ καὶ τὸ Φάσιδος ποταμοῦ τὸ ὕδωρ, ἐν ἀγγείῳ διαμείνας τυχὸν ἡμέραν, οἶνος ἥδιστος γίνεται. v.8, à fin. φορυτοῦ δὲ σβέννυται] in B. lib. ſequitur, ὁμοίως καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Πεισώσῃ δὲ ἐν ἰνδικοῖς ἀνάπτεται πῦρ. v.19, ἔλαιον] ὡς τὸ ἡμέτερον, B. lib. v. eod. καὶ πλοιαρίοις] B. lib. καὶ διὰ πλοιαρίων ἀπαρύεται, ἐκ χεῶν). v.21, σισάμῳ] C.V. σισαμίνῳ. v.24, B. lib. αὐτόθι καὶ ἀργύρειον πολύ, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. verſ.28, ἀλλ' ὄρη] B. lib. ἀλλ' ἐν μεγάλοις ὄρεσι καὶ ῥαχίαις. ἐκεῖ οἰκοῦσι καὶ οἱ γρύπες. v.41, μάλι) ὡς τὸ καθ'

ἡμᾶς, B.lib. v.41, πηγή ἐστι καὶ ἐπ(ίδαν)] B.lib. πηγαὶ εἰς τὸ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ ἐπιθῶν, πήγνυται ὡς. vers.45, ῥεῖς ὀβολοὺς] B.lib. ῥεῖς κοτύλας. v.2, a fin. καὶ ζῶα αὐτῶν] in B.libro, initium harum Narrationum admirandarū est hoc, Λέγονται οἱ Σῆρες, καὶ οἱ ἄνω Ἰνδοὶ μέγιστοι σφόδρα εἶναι τὰ σώματα, ὡς εὑρίσκεσθαι ἄνδρας ιγ´ πηχῶν τὸ μῆκος· βιοῦντες δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ σ´ ἔτη. [Lucian. Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν] εἰσὶ δὲ καὶ ἐν μαχλ.ποτ(α)μῷ, λεγομένῳ Γαίτη, αἰθεροποι θηριώδεις, καὶ τὸ δέρμα παραπλήσιον ἱπποποτάμοις, ὡς μὴ διακοπτεσθαι βέλεσιν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ Ἰνδικῇ, εἰς τὸ μυχὸν τοῦ πελάγους νῆσον, φασὶ τοὺς ἐνοικοῦντας κέρατα ἔχειν μεγάλας, ὁποίας διαγράφουσι τῶν σατύρων.

Pag.149, v.24, αὐτὴ ἡ ῥίζα] μία γὰρ ἐκ τῶν ῥιζῶν τούτων, ὅσον δάκτυλος λαμβανομένη, ἢ αὖ &c B.l. vers.28, ἄρτας] καὶ βότας, καὶ τὰ λοιπά, B.lib. vers.41, l. ἀμυγδαλῶ. v.5, a fin. C.V. καὶ μιγνυται. v.penult. l. ὠρυγῇ. Ὠρυγὴ Plutarcho etiam idem quod ὑλακὴ Luciano; vt ὠρύομαι, idem quod ὑλακτεῖν, Luciano, Xiphilino, Theocr. Idyll.2. v.vlt. ἀλαλοι] Philo p.217.

Pag.152, v.2, κυνοκέφαλοι] ψεῦδος αὐτὸ φησιν ὁ Φιλόστρατος M.M. ἠσθιονσιν αὐτῶν κρέα ὠμά, B.lib. Cynocephalos inter animalia numerat Diod. Sicul. lib.3, culta in Ægypto, Lucianus. v.14, τὰς φοινικίδας] τοὺς φοίνικας A.S M.M.C.B. v.29, in margine, ὅτῳ H.St. tollatur: proxima enim seq.pag. idē repetitur. Ibidem Lector animaduertet, numeros paginarum intermedios librarij culpa esse prætermissos.

P.153 v.2, l. μακροβιώτατοι. v.22, μάγαθος] τοῦ τοιούτου κέρατος τὸ ῥίνημα δίδοται ἐν ποτῷ καὶ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων, B. lib. v.23 παλαιστὰς] ὁ παλαιστής. Emp. LXX. interpretibus, Philoni, Laertio, & alijs dicitur τὸ παλαιστιαῖον μέγεθος.

P.156, v.8, ἀχιωστης] κτλ. φησὶ περὶ τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος M.M. v.12, ἐλαφον] ὡς πῦρ. B. lib. v.22, ἐλαμ] κτλ. φησὶ περὶ τοῦ ἐλαίου τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, γαμικὸν αὐτὸ χρίσμα καλῶν, M.M. v.36, λύονται πρὸς κάθαρσιν, καὶ παντοίων νοσημάτων ἀποτροπήν, B.lib.

Pag.157, vers.9, θηγγάνει.] sequitur in libro illo Bauarico, Ἔστι δ᾽ ἐν Αἰθιοπίᾳ ζῶον λεγόμενον Κροκόττας [Diod. Sicul. lib.3.] [illegible] κυνόλυκος, ἔστι δὲ τὴν δύναμιν θαυμαστόν. τοῦτο δέ φασιν ἀνθρωπίνην μιμεῖσθαι φωνήν, καὶ διὰ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχειν δὲ τὸ θηρίον ἀλκὴν λέοντος, τὸ τάχος ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ὑπεῖκον. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τὰ ἐκεῖσε τὰ μὲν οὐκ ἔχει χολήν, ἀλλὰ τὰ κρέα αὐτῶν πάνυ εἰσὶ πικρά, ὡς μηδὲ κύνας ἐσθίειν αὐτά. Φασὶ γάρ, ἐπέκεινα τῶν Μαυρουσίων πυλῶν ὕεσθαι μὲν τοῦ θέρους ὁ ἐκεῖσε τόπος, χειμῶνος δὲ φλέγεσθαι. Ἐν τῇ κυωνίων χώρᾳ κρήνην εἶναί φησιν ἐλαίου, οὐχ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἐπιχώριοι τὴν χρείαν αὐτοῦ ἀναπληροῦσιν εἰς τροφὰς παντοίας. Ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδρίδᾳ ἐστὶ κρήνη οὐκ ὀλίγον διεστηκυῖα τῆς θαλάσσης, καὶ ποιεῖ ἀνάπτυσιν διὰ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδράν, καὶ ἀπορριπτεῖ ἰχθύας πολλοὺς ἐν τῇ χέρσῳ, ὥστε μὴ δύνασθαι οἱ ἐκεῖσε οἰκοῦντες συλλέγειν αὐτούς, ἀλλ᾽ ἐᾶν τὰ πλεῖστα καὶ ὄζειν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. ταῦτα δὲ γράφει ὁ Κτησίας, &c. v.18, Ἡλιοδώρου Αἰθιοπικά] M.S. Αἰθιοπικῶν: sed illud editio nouissima H. Commelini. & Socrates lib. V. Ecclesi hist. c.22, pag.250, cuius locum in editis libris vitiosum ita corrige. Ἡλιόδωρος Τρίκκης τῆς ἐκεῖ γενόμενος. οὗ λέγεται πόνημα τὰ ἐρωτικὰ βιβλία, ἃ νέος ὢν συνέταξε, καὶ Αἰθιοπικὰ προσηγόρευσε. Quanti autem fecerit Heliodorus hunc ingenij lusum, videre est in Nicephori lib.12, c.34. Αἰθιοπικῆς διηγήσεως meminit Lucian. lib. de Saltatione. vers.27, l. τὸ περικείμενον. παρίοδοι σύμμετροι, καὶ εἰς τὸ βραχύτερον [οἷα δὴ] συστελλόμεναι. v.14, l. ἐκείνων. v.18, ἐπῆρχε] M. M. ὑπῆρχε. v.23, l. Κνήμωνος: pro quo H.St. 2, & C.V. Κνήμων καὶ Θεαγένης. v.25, H.St.2, ἐσφαγμένη καὶ κειμένη. v.28, l. τῇ σφαγῇ. vers. 28. verba lineæ illius redundant. vers.29. ἀποφία] H.St.2, ἀποπορεία. v.32, idem Καλασίριος, rectè vtrumque: nam id genus Nomina bifariam flectunt; Πάρις, Πάριδος & Πάριος, apud Pind. Quin & fœminina, μῆνις, μήνιδος & μήνιος apud Apolinarium: μαῖτις, μαίτιδος & μαίτιος. vers.41, l. διὰ Θίσβην. vers.45, H.St.2, Καλασίριος, vitiose pro Καλασίριος. vers.48, l. μαγγανείαις. v.2, à fin. l. καὶ αὐτὸν ἀτελῶν ὁ νεώτερος.

P.161, v.4, al. Πετοσίριος. v.eod. leg. ἐπιδιώκει Θύαμις. v.7, δρόμου. v.12, Πιτόσιρις, H.St. M.M.C.B. v.15, συστάντος] H.St.2, συσταλέντος. v.16, παρὰ παιδὸς idem. v.18, l. Χαρικλείας. vers.30, παντάρβης] ἀπορεῖ, πῶς ἐνταῦθα μὲν λίθον τὴν παντάρβην φησίν· ὄπισθεν δὲ ἐν τοῖς τοῦ Κτησίου Ἰνδικοῖς [suprà pag.143, v.12,] σφραγῖδα; μέμνηται τῆς λίθου καὶ Φιλόστρατος [lib.3.] ἐν τῷ εἰς τὸν βίον Ἀπολλωνίου, M.M.

P.164, vers.6, Henric.St.2, πιρίσκε. vers. 12, καὶ Θεαγένης καὶ Χαρίκλεια idē H.St.2. v.17, Ἀμυνδιανός] C.B.& H.St. ἀμυνδιανός. M.M. ἀμμωνιος H.St.2, Ἐμισηνός, itáque in vitâ eius. v.22, Θεμιστίου] τοῦ καὶ εὐφραδοῦς ἐπικληθέντος. v.36, εἰς ταῦτα τὰ Ἀριστοτελικά] Extant in quædam Aristotelis scripta παραφράσεις, καὶ λόγοι λδ´. typis Aldi Venet. M. D. XXXIV. & Henric. Stephan. M. D. LXII. vers.45, Λεσβώνακτος] huius non nisi vna est impressa oratio politica, περὶ τοῦ πολέμου τῶν Κορινθίων, & altera προτρεπτική. Lesbonactem Mitylenæum philosophum (quem alium ab Oratore puto) sub Augusto Suid. vixisse, Lucianus ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν, eique Ti-

mocratem præceptorem fuiſſe, ſcribunt. v.10 à fin. [ὡσίας] vide ſuprà p.16, verſ.21. v.vlt. H.St. εὐσεβείας.

P.165, verſ.5, C.V. & H.St.2, καθεχέσι. v. 12.16,19, nota ſynonymiam πατὴρ, ὁ θεὸς, & ὁ γεννήσας θεὸς, pro autore, de quo antè ad pag.28, v.15. verſ.30, Φλαβίου] C.V. Φλαουΐω. verſ.47, H.Stephan.2, ἀρχιερατεύσει νενόμισται ἀπὸ Ἀαρῶνος ἀρξάμενοι, καὶ. verſ.49, al. Ιακίμου. v.51, verba illa, οἱ δὲ τῆς Ἀσαμωναίου παίδων ἔγγονοι, licet in A.Schotti Codice hic legantur, ſunt tamen ad marginem reiicienda, ὡς διάφορος ἀνάγνωσις: habetur enim illa lectio in H.St.2, pro iis quæ proximè ſequuntur, ὁ δὲ τῶ Ἀσαμωναίου ἔγγονος. verſ.2 à fin. * τῆς βασιλείας] τῆς βασιλικῆς, H. St. 2, Aſteriſcus chalcographi culpa tranſpoſitus eſt.

P.168, verſ.3, al. Τρκανῷ. verſ.11, Σώσιος] H.St.2, Σόσσιος, Fl.Ioſeph.l.14, cap.27, Archæolog. Σόσσιος. v.34, ἐμπροσθεν εἴρηται] ſuprà 33, v.42. v.36, καὶ ἐν βασ.] Henric.St. 2 ἐν βασιλείῳ διφυλῆς. verſ.37, l. παίδων, οἱ. v.40, Ματθίου] Suid Ματθαίου, mendosè. v. 45, Φαρισαῖοι] οἱ ἑρμηνευόμενοι ἀφοριζόμενοι, Suid. v.46, Σαδδουκαῖοι] ἀπὸ δικαιοσύνης τῆς ἐπικλήσεως ὁρμώμενοι: σεδὲκ γὰρ ἑρμηνεύεται δικαιοσύνη. ἦν δὲ καὶ Σαδδοὺκ [Σαδδοὺκ Cl.Alex.Str.1.] ἱερεὺς τότε μάλιστα τῶν παλαιῶν τῆς ἱερέων, Epiphan. verſ.eod. ἐσσηνοὶ] ἐσσαῖοι Suid. (διαλέκτου ἑλληνικῆς παρώνυμοι ὁσιότητος, ἐπειδὴ καὶ τοῖς μάλιστα θεοῦ θεραπευταὶ γεγόνασι. Philo:) ἰεσσαῖοι, Epiphan. pag.57, verſ vltim M M. προσεύχῃ.

Pag. 169, verſ.2, C.V. & H.St. ὑπεξελθὼν. verſ.5, H.Stephan. ζωγρεία, M. M ζωγρία quod magis placet. Nam lib. 1, Polybij, ζωγρεία δ' ἐκυρίευσαν πλειόνων ἢ τ': ſphalma graphicum, æquè, ac in Lexicis ὁ ζωγρείας pro ζωγρείας, quod cum alibi, tum 2, Machab.12, v.35, legitur αὐτὸ τοῦ ἐζωγρημένος ἢ ζωγρηθείς. Sed de hoc ſupra. verſ.6, à fin. verſ.168, σοφιστὴ] ipſo Ioſepho teſte, in Vitæ ſuæ hiſtoria p.626. verſ.47, eiuſd.pag. ἀνθρώπῳ τινὶ] Βαφὴ τρύσμα, Ioſeph. verſ 7, τὸ τότε] al. τότε τε. v.10, M.M. ῥωμαίοις. v.23, τοῦ χρυσοῦ] μόνος ἀκριβῶς ὅλως τὸ χρυσοῦν τὸ καὶ θεῖον ἐκληρονόμησεν ὄνομα, Suid. verſ 24, ἀπαλαθέντος] Socrat Eccleſ.hiſt.lib.6, cap.18. verſ.28, σαρδιανὸς] Suid. ὁ ἐκ φρυγίας ῥήτωρ. verſ.8, à fin. περιόδοις] H.St.2, μεθόδοις.

Pag.172, verſ.24, ἐν τῇ] H.Stephan.2, ὅτι. verſ.27, idem Ἀρμάτιος: annotatur tamen, videri fuiſſe Ἄρματος. verſ.33, πάλιν] H. Stephan. 2, πόλιν ζήσαι· καὶ τὴν κατὰ Μαρκιανοῦ ἐπανάστασιν. verſ.35, τὴν τότε] Henr. Stephan.2, τὴν διὰ τὸ τῷ φυγαδεῦσαι. verſ.34, pro πυθέσθαι al. πυθοῖς habent, & verſ.36, πρέσβεις. verſ 37. Henric.Stephan 2, ἐκδιδάμενοι. verſ. 41, τὴν τότε ῥώμ.] Henric. Stephan.2, τὴν τότε ῥωμαϊκὴν. verſ.9, à fin. l. συγγραφεύς. v.2, à fin. σοφιστὴς] Βυζάντιος, Suid. verſ.4, à fin. Henric. Stephan.2, ἐμφαντικόν. verſ.3, à fin. idem, περιθρυλοῦντας: ὥσπερ τὸ καὶ τοιαῦτ' εἶναι καὶ ὅλος.

Pag.173, verſ.15, l. θηλείας. verſ.19, C. V. & Henric. Stephan.2, τὰς κατ' αὐτῆς κατηγορηθείσας, accuſandi caſu, quod alibi vix reperias: vide pag 169, verſ. 4, à fin. verſ.2, l. ἐκδιδομένους. verſ.33, l. παίδων. verſ.40, lege ἑταιρείσας. ibid. Henric.Stephan.2, Ταραντοδίοσα. verſ.48, ἐπυρώθη] αὐτὸ τοῦ ἐμπεπρᾶσθαι. Paſſiuè vſurpat Baſil. M. epiſtolâ (cuius initium, Γράμματα ἐδεξάμην) ad Meletium epiſcopum: περὶ δὲ τῆς πυρωθείσης [in editis malè impreſſum πορευθείσης] ἤδη καὶ ἤδη ἐκδεδαπανημένης καθ' ἡμῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Theodoret.l.1, cap.14, Eccleſ.hiſt. τὴν δι' ὑπ' ἐκείνου πυρωθεῖσαν, & Philo, p.374, ζητεῖται ἡ ὑπ' ἐκείνου πυρωθεῖσα ἐπιβουλή. Lucianus actiuo vtitur, κακὸν ἐμοὶ μέγα πυρώσας. verſ 4, à fin. Henric.Stephan.2, Λέων λαβὼν ὁ βασ.

Pag.176, verſ.16, Αὐγούστουλον] Ἐπὶ Ζήνωνος ἐν Βυζαντίῳ βασιλεύοντος, Αὔγουστος εἶχε τὸ ἑσπέριον κράτος, ὃν καὶ Αὐγουστύλον ὑποκοριζόμενοι ἐκάλουν ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ μειράκιον ὢν ἔτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἣν οἱ Ορέστης ὁ πατὴρ διοικεῖν ξυνετάττετο. Procop.m.ſ.lib. 1, de Gotthis. verſ.20, l. Βρεῖα. verſ.24, Ἁρμάτιος, Henric.Stephan.2. verſ.32, ἀπὸ Καίσαρος] Henric. Stephan. 2, ἐκ τοῦ Καίσαρος. verſ.35, al. ἄλλοις. verſ.38, l. γυναικί. verſ.41, παγγλυκεῖ] Henric.Stephan.& C.B. παγγλυκεῖ, A.S. παγγλυκῆ. illud editum, M.M. quod & apud Gregorium Nyſſen. in vita Moſis legitur: ſic πανδημεὶ apud Diod. Sicul. πανοικεὶ apud Philonem (pro quo & πανοικὶ apud Ioſephum ſcriptum reperio) πανσυδεὶ & πανσυδὶ apud Thucyd. verſ.2, à fin. H.St.2, ὡς ἐξεδόθη ἐπιγάμιος Ἰλλῳ.

P.177, v.13, l. Ισαυρίας. v.27, Κωνσταντίν l. ex hiſtoria, A.S. v.38, l. ἀΐδιος καὶ. v.46, ἐχρημάτιζεν. v.49, C.V & H.St.2, item margo M. M. κατασχὼς ἐπιβοῶντες, quod & I. S. coniecit inferendum eſſe. v.9, à fin. Στείρας H.St.M.M.C.B.

P.180, v.17, l. ἐπιπρίσαιτο] vt ſupra p.173, v.40, idem ferè quod προσεταιρίσαιτο. Naz.Carm.Nicobuli ad F.v.267.

Μή σύ γ' ἑταιρίσαιο κακὸν καὶ φαῦλον ἑταῖρον.

Hinc compoſ.infra p.105, v.12, προσεταιρισάμενος. Aliud eſt ἠρετίσατο in ſacris literis. v.19, H.St.2, ἀλληλοφαγία, Philoni ἀλληλοκτονία, Pindaro ἀλληλοφονία, ſed alteram lectionem huic prætulerim. verſ.23, Καρουρίνα] C.V. Καισίεινα Henr. St. & M.M. καὶ Σαβῖνα. Henric. Stephan.2, & I.S. καὶ Σαβῖνα. verſ.27, Βικιλλάριος] Βικελλάριος,

οἱ ἑλλίωογαλάται ὀνομάζονται· καὶ ἡ τῶν βουκελλαρίων χώρα, γαλογραικία. Suid sed nominis ratio versu 44, huius pag. redditur. vers. 39, al ὀπλιμάχοι. vers. 42, l. προσεταιρίσατο. Lucian. προσεταιρίσεται τὴν ἀλήθειαν καθ' ἡμῶν. Plut. τὸ φαυλότατον καὶ τὸ νοσοῦν μάλιστα τοῦ δήμου προσεταιριζόμενος ἐπὶ τοὺς ἀρίστους.

Pag. 181, vers. 5, H.St. 2, τῶν Γαλλικῶν ὁρίοις. vers. 7, idem τῆς Γαλατίας. vers. seq. idem ἰταλίας τε καὶ γαλατίας. vers. 12, à fin. τῆς βρεττανίας] H. Stephan. 2, I.S & I.C. τῆς βρεττανίας. Vers. vltim. al. Κωνσταντίνου παιδός.

Pag. 184, vers. 26, H.St. 2, εἰς δούλους αὐτοῦ. vers. 32. l. Γωάρ. vers. 33, l. Βουργουντιώνων] Procop. Βουργουζιώνων. vers. 41, Henric. Steph. 2, στρατιώτην l. C. στρατιωτῶν, nisi mutata distinctione iungas cum seqq. quod tamen vix potest. Ασάρῳ autem mox pro Σάρῳ: ita enim sępius vocatur hic dux. vers. 44. H. Stephan. 2, σόκκοις. vers. 45, l. Ορωρίου. ὅτι vers. 51, l. αὐτῶν, τῆς.

Pag. 185, vers. 5, C.V. & H.St. 2, ἀπετέθησαν. vers. 9, Henric. Stephan. 2, Κωνσταντίνῳ. vers. 5 Henric. Stephan 2, Κωνστάντιος δισύγγατος. vers. 10, à fin. εἴδους ἄξιον τυραννίδος] ex Euripide Porphyrius in Isagoge. v. vltimo, H. St. 2, ῥωμαίας.

Pag. 188, v. 5, ἀτιμήτων] inæstimabilium. Sap. cap. 7, vers. 10, Οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον ἀτίμητον. Quo significatu accipiendum Carm. Naz. εἰς ἐπισκόπους, vers. 63.

Μαργαρίτας ἀτιμήτους κακοὶ καὶ τυτθὸν ἔχοντες. vers. 8. Henric. Stephan. 2, Ῥουστικίου M. M. Ῥουστικίου. vers 15. H. Stephan. 2, ἴσχυσε γὰρ καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τεῖχος ᾠκοδομῆσθαι. vers. 29, Henric. Stephan. 2, Δούβιος & vers. 11, Δύβιον. vers. 4, à fin. πολίτης] al. πολιτῶν. vers. vltimo. l. Βαρβαρικῶν.

Pag. 189, v. 5, H. Steph. 2, τὸ τῶν Γοτθικῶν ἔθνος πᾶσαν. vers 12 l. in marg. πολεμεῖσθαι. v. 22, κατήγοντο ἐπὶ τὸ δημόσιον βαλανεῖον. Naz. in vita Basilij M. p. 8., & Ioan. Goropius lib. Orig. IV. vers. 29. Henric St. 2, Στῶ, στᾶ, ἡ λίαν. vers. 39, Ακεραμίτης. Sic M.S. omnes. Codex Goropij ἀκονίτας pro quo vt mēdolo ἀκονίτας ille substituit, quasi περὶ τὸν ἀκατονίτιλον (quem dicit Ioseph. lib. 3, c. 8, Archæologiæ) id nominis sortiti essent diatribarum præsides: quod longius petitum videtur. ἀκερσεκόμαι Hesychio & Phauorino οἱ μείζονες. vers. 45, ὅτι τὰ κατὰ τὰς Ισαυρίας l. C. vers. 3. à fin ἀποστέλλεται.] H St. 2, ἀπολύεται. vers. vlt. κεκολλημένον] C.V. κεκολλημένων H. St. 2, κεκολλωμένων.

Pag. 192. vers. 1. idem H. St. 2, κώλην. v. 23, l. πειρώμενοι αὐτοῖς. vers. eod. H. St. 2, ὁ ῥογευόντων. vers. 25, Ηρόδοτος] Herodot. Thaliâ. v. 30, l. in marg. προσαπειλασμένα. v. 5, à fin. H. St. 2, ναξελισμός. v. pen. idem ἀποδείκνυται. v. vlt. αὐτὴ μὴ χαριζόμενος l. C.

Pag. 193, v. 4, l. Ορωρίου. v. 5 τῆς τοῦ Κωνσ. Henric. Stephan. 2. vers 13. l. πλαδαρτικοί. v. 20, περὶ ἀστέρος τινός] τὸν πίνακον γίνεσθαι φησὶ καὶ αὐτὸς τοῖς ναυτιλλομένοις ἐν χαιρῷ κλύδωνος, M.M. ad marg. vers. 21, l. παρὰ τῶν ἑαυτῆς cum C.B M M H. Stephan. & I.C. vers. 29. Henric. Stephan. 2, Σολώμην. vers. 34, C. V. & Henric Stephan. 2, διαχόντας. vers. 42, ἡ σμαράγδος] σμαράγδου τῆς ἰνδικῆς & τῆς μιλησίας fit mentio apud Cl. Alex. is σμαραγδίτης λίθος dicitur Esther æ cap. 1, vers. 7, σμαράγδινος, Apoc. 4. Hinc σμαραγδίζειν Basil. M. Diod. S. σμαράγδιον τεῖχος Lucian.

Pag. 196, vers. 5, l. εἰς χρήματα. vers. 16, H. Stephan. 2, σπουδῇ Σπαδδύσης καὶ Ελπιδίας. vers. 27, C.B.M. M. & H. Stephan. Βοηφάτης. v. 34, H. St. 2, πρὸς τὴν ἀνατολήν. vers. 38, προσῆρμοσεν προσαχθὲν, H. St. 2.

Pag. 197, vers. 2, C.B. & M.M. καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀπολαχειρισθείσας, Henric. Steph. 2, καὶ πολλὰ τῆς δικαιοσύνης ἐγχειρισθείσης. v. 17, καταδρομὴν, Henric. Stephan. 2, ἐπιδρομήν. vers 21, idem κεντηναρίων. v 22, Αλυπιον] idem Ολυμπιον. v. 24, idem χρυσίον pro χρυσοῦ. v. 33 l. προσαιτέραν. v. 34, H. St. 2, ἡμέρας. v. 47, τὸ τοῦ νωβελλισσίμου ἀξίωμα] Zonaras Tomo Annalium III, οἱ δ' αὖθις μετ' οὐ πολὺ ψήφισμα ἔθεντο, τῇ τοῦ νωβελλισσίμου ἀξίαν τὸν ἰουστινιανὸν ἐπιψηφιζόμενοι, καὶ τὴν βασιλέα ἤτην κυρῶσαι τὸ ψήφισμα ἐν. Cedren. p. 619, νωβελλίσιμον τιμήσας, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, Nobilissimi honore decorauit, & secum habuit.

P. 200, v. 13, H. St. 2, Ζαράδης, & mox ζουρκάμ. v. 25, idem προσπαραφανεῖ. v. 43, Αρριδαῖον] Plut. vita Alex. M. Αρριδαῖον, & Φιλίνης. v. 3, à fin. l Εὐμένης.

P. 201, v. 14, H. St. 2, παραμεισάδων. v. 21, H. St. 2, Στασίνον ὁ σόλιος. v. 22, l. λε. v. 24, H. St. 2, Πόλκέτη & ὁ Ῥώσιος pro Ορόπιος. v. 29. l. εἶχε. v. 40, εἴκοσι] Ad nostram ætatem nō nisi XI. peruenerunt. v. 12, à fin. C.V. ὀνειρωστῆς. v. vlt. l ἀνακεχωρηκός.

P. 204, v. 35, al. τὸ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑπὲρ ἀφικνούμενον. v. 39, H. St. 2, κατὰ τὴν τῆς μανιχαίων. v. 43, M.M. & H. St. Αδδας. v. 45, l. cum H. St. 2, ἐπὶ χειρήμασι. v. 10 à fin. H. St. 2, ἐπὶ τὰ οἴεται μετὰ τὸ τῶν μανιχαίων ζῆν εὐαγγέλιον ἀναφέρειν.

P. 205, v. 30, αἱ πρὸς Ολυμπιάδα] extāt m. s. in Bibliotheca Augustana. v. 42. C. B. M.M & H. St. ἐπιξενωθῆναι οἰκείως. v. pen. Γελασίου τοῦ Κυζικηνοῦ σύνταγμα τῶν κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ ἁγίαν σύνοδον πραχθέντων, editū Lutet. apud Fed. Moraliū, A. M.D.I C. Rob. Balforeo Scoto interprete. v. vlt. l. τὸ Κεδρήνου.

P. 208, v. 4, l. ὅς τι προσετίθει, vel cū H. St. 2, ὅς τότε προσετίθει. v. eod. εἰς προσώπου τῇ H. St. 2, & v. 8, ἐξετιθέτο ἔτι. v. 19. H. St. 2, ὥστε παραδέχεσθαι. v. 24. idē τὸ πλέον. v. 26, al. ἐπανιστάσαι. v. 29. ἐν ἀφθάρσοις] Epiph. p. 308, & 314.

ἐν ᾧ νῦν πόδει (sic n. vtrobique legendum) τόπῳ. Theodoretus, εἶτα τῆ γαστρὸς πρὸς ἐκκρίσιν ἐπειχθείσης [fortè ἐπειγούσης,] εἰς τὰ δημόσια εἰσελήλυθε λάσανα, lib. 4, Epitomes contra hæreticos, & Ecclef. hift. lib. 1, cap. 13, 14, & Socrat. Scholaft lib. 1, c. 38, vbi ἐπέσχεν pro ἐντέσχεν perperam eft impreffum. v. 38, l. στηλιτεύοντας. v. 39, Ἀθανασίῳ] cuius Theodoretus teftimonio vtitur l. 1, c. 14, Ecclef. hift. ex epift. S. Athanafij ad Serapionem [non, vt vulgati libri, ad Apionem] quę in editione proxima H. Commelini T. 1, p. 522, legitur; & alius de Arij morte locus, Difp. 1. contra Arium, p. 130, d. v. 11, à fin. χυδαῖον] H. St. χυδαῖον. v. 8, à fin. H. St. 2, καὶ ἐπισκόπων κατηγορείας τὸ κῦ παλαιοτέρω βιβλίοις. v. vlt. in Cod. B. ad marginem πθ' manu recente adfcriptum · fortè quòd is numerus defideraretur, vnde in libro H. St. & M. M. hæc paulo poft leguntur, ἰστέον ὅτι π θ' ὁ λόγος ἐν τῷ βιβλίῳ, οὐκ ἐν τῷ πίνακι, ἀλλ' ἐν τῷ ὅρει.

P. 209. v. 1. H. St. 2, ἀπάρχονται & v. 8, ταύτας ἐφέλκεσθαι. v. 8, à fin. H. St. 2, ἐπέχειν, ἀπολαύσει, omiffo particip. διάγοντα.

P. 212 v. 9, τῶν ἐπιστολαῖς] Epiftolarum Libanij volumen m. f. è libris A. Schotti eft penes me, aliud in Bibliotheca viri clariffimi Petri Pantini Tiletani. v. 10, παντοδαπὰ συγγράμματα] Codex declamationum in membranis habetur Auguftæ. v. 13, Ἀρειανὸς] Græcè, cum interpretatione B. Vulcanij, excud. H. St. A. M. D. LXXV. v. 36, I. S. πάθη μετὰ τοῦ τόπου legit, omiffo τῦ articulo. v. vlt. ὑδάτων] C. V. & H. St. 2, ὑδρατίαν.

P. 213, v. 20, ἰνδικοὶ] Ἀρριανῦ ἰνδικὰ inferibuntur in edit. H. St. v. 22, αἰτησάμενοι εἰς πῦρ εἰσελθεῖν] Arrian. lib. VII. Plutarch. in vita Alex. M. Athenæus l. 10, Euftath. ad v. L I I. ά. Iliad. v. præced. Καλανὸν] H. St. 2. Καλανὸν · Sphinx ei nomẽ fuit, inquit Plutarchus, fed quod congreffos fecum Indicâ voce *Kale* (id eft, falue) compellaffet: à Græcis *Calanus* eft dictus. Iofephus lib. 1. contra Apionem & Eufeb. lib. IX. Euang. præpar. *Philofophos* Indis *Calanos* dici, ex Ariftotele probant, cuius verba è Clearchi lib. 1. περὶ ὕπνου ipfa adferunt. De Calano, apud Philonem locus eft corruptus, p. 602, & pro τίνος ἕνεκεν ἄξιόν με legendum cum m. f. Aug. τίνος ἕνεκεν ἄξεις με τοῖς ἕλλησιν ἐπιδείξεις, Ἀλέξανδρε. v. 26, confufa funt hæc περὶ γάμων. I. S. v. 26, Ἀρσινόν] Βαρσίνη, Arrian. lib. VII. v. 28, Ῥωξάνη] ἡ Ὀξυάρτου τῦ Βακτρίου παῖς. v. 30, l. Ἀμαστρίνην, vel cum editis Ἀμαστρίνη · fequitur apud Arrianum, Περδίκκᾳ ἣ τὴν Ἀτροπάτου τῦ Μηδίας σατράπου παῖδα ἔδωκε. v. 32, Henric Steph. 2, Ἀρτακάμαν, ficque liber editus: qui idem pro Ἀρτώνην habet Ἄρτωνιν. v. cod. Arriani vulgata exemplaria, Νεάρχῳ δὲ τῇ Σπιταμένους τῦ Βακτρίου παῖδα. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, &c.

Pag. 216, verf. 9. Henric. Stephan. 2, τὸν Ἀρριδαῖον δέ. v. 17, Πείθων] M. M. Πείθων H. Steph. 2, Πύθων. v. 32, l. σατραπείας. verf. 41, l. Παφλαγονίας. Ibid. Henric. Steph. 2, σύνοδα ἵσταμαι ἐπὶ πόλιν ἑλλάδα ἐάσης. v. 50, ἵστη] al. ἵσταται etiam hoc loco, illud A. S. & C. B. 2.

Pag. 217, v. 19, H. St. 2, ὅπως ἐξ ἀθηνῶν οἱ ἀμφὶ A. S. ὅπως οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἀμφὶ. v. 21, H. St. 2, Ἀρισόνικος. verf. 22, l. Ἱμεραῖος. v. 36, l. Κορίνθιος. verf. 44, H. Steph 2, κυδωνίας τὸ ἐς (vel ἐπὶ.) verf. 6, à fin. l. in marg. Ὀφιλλᾶ. verf. 4, Κυρήναιαν.

Pag. 220, verf. 13, l. ὅτι καὶ Ἀλέξανδρος. v. 14, l. ἦν, γυνὴ δὲ Ἀμμύντου · verf. 17, ὡς ἐπὶ Ἀμμύνταν] hoc cur fcribat: vide Suid. in dictione *Caranus*. verf. 24, H. Stephan. 2, ἐπὶ μέγα κακοῦ. verf 25, Κρατερὸς, idem. v. 37, H. Steph. 2, εἰς τὸ τὴν ἑαυτῦ γνώμην ἔργῳ ἐξενεγκεῖν. v. 42, C. V. δημοσίᾳ θύτας. v. 44, περαιοῦται δὲ, v. pen C. V. προχειρίσωσιν.

Pag. 221, v. 30, l. τῷ ἢ περὶ. verf 32, ἐπὶ τῇ τῦ Κρατεροῦ ἀναιρέσει, τῷ Μακεδ.

Pag. 224, v. 6, H. Stephan. 2 δέειν. v. 7, l. πρὸς δυομένην πλὴν cum I. S. & H. St. 2. verf. 14, Περδίκκα. M. M. v. 18, H. St 2, καταπεσεῖν. v. 24, παραπαισαίδας] H. St 2, & C. V. παραμεισάδας. verf. 24, iidem παραμεισαίδας. verf. 26, παρὰ τὸν ἰνδὸν H. Steph. 2, M. M. v. 38, C. V. & H. St. 2, ἐλλιπαινέτῳ. v. vltim. μυρίοι, H. St. A. S.

P. 225, v. 3, καρτερῶς, H. St. 2. v. 10. l. σάρδιον. v. 15, H. St. 2, ἀπροσδόκητος τοῖς ἐν ὑπ' αὐτῷ. v. 26, l. ποσᾶται. v. 39, l. ὡς ἔφασκ. v. 42, ὡς περιωσάμενος ἐπὶ μακεδ. H. St. 2. v. 48, idem & C. V. ἀσωσίασιν. verf 9. à fin. l. ἐπεραιώσαντο.

P. 231, v. 11, H. St 2, βιθυνιακά. v. penult H. St. 2, ἐν αὐτῇ τῇ.

P. 236, v. 14. H. St. 2, ἄρχεται μὲν ἐν (ὥσπερ εἴρηται) ἀπὸ τῆς μυθικῆς, λήγει δὲ. v. 21, Ἰαμβλίχη, de Iamblicho, ad marg. Codd. H. St. 2, & M. M. hæc funt adnotata: Οὗτος ὁ Ἰάμβλιχος, οὔτε εἶναι φησὶ παρ' ἔθνους ἐπ' ἀρχῆς, ἀλλ' οὐκ ὡς νῦν νενικήκοτα τὴν οὐσίαν ἐλλήνων, ἀλλὰ τῶν αὐτοχθόνων. γλῶσσαν δὲ σύρων εἰδὼς, καὶ τοῖς ἐκείνων ἔθεσι ζῶν, ἕως αὐτὸν τροφεὺς (ὡς αὐτός φησι) βαβυλώνιος λαβὼν, βαβυλωνίαν τε γλῶσσαν καὶ ἤθη καὶ λόγους μεταδιδάσκει ὧν ἕνα τῶν λόγων εἶναι τοῦτον, καὶ ὃν νῦν ἀναγράφει. αἰχμαλωτισθῆναι δὲ τὸν βαβυλώνιον, καθ' ὃν καιρὸν Τραϊανὸς εἰσέβαλεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ πραθῆναι [M. M. πραθῆναι] σύρῳ [F. σύρῳ] τινὶ τῷ λαφυροπώλῃ. εἶναι δὲ τοῦτον σοφὸν εἶναι βάρβαρον σοφίαν, ὡς καὶ τῆς βασιλείας γραμ-

μαπων[ἐν] τῇ πατρίδι δέχονται ἵνα γεγράφῃ. ὁ δ᾽ οὖν Ἰάμβλιχος οὗτος σύρος, τὴν καὶ πάτριον, γλῶσσαν εἰδὼς, ἐπιμαθὼν καὶ τὴν βαβυλωνίαν, μετὰ ταῦτα καὶ τὴν ἑλληνικὰ φησὶν ἀσκῆσαι, ἢ χρηστὸν λαβεῖν, ὡς ἀγαθὸς ῥήτωρ γένοιτο. M. M. καταχθείη] hactenus m. s. Scholion. vers.23, Henric. Stephan.2, ἐμπεμψάντων. vers.24, Φοίνιξ Ἡλιόδωρος] Heliodorus, Phœnix dicitur etiam supra p. 164, vers. 7, Φοινίκης γὰρ πόλις Ἔμεσα, ἣ καὶ Ἔμισος καταλέγεται ἐν ταῖς γεωγραφικαῖς πίναξιν, id est, Emesa enim patria Heliodori, vrbs est Phœniciæ, quæ in tabulis Geographicis etiam Emisus dicitur. vers. 30, verba quadrato inclusa, fortè sunt Scholion è pag.205, vers.37, neque enim nisi vno in Cod. leguntur. vers.41.H.St. 2, Σίνωνος nec aliter postea, vers.eod. Ροδάνης] Suidas, qui *Rhodinem* appellat, hinc est emendandus, ibique Ροδάνης pro Ροδίνος legendum.

Pag.237, vers.12, ἀφεικάθησαν] H.Steph.2, ἀφεικάθισαται. vers.19, τοῖς τῶν ἀτόπου μυχοῖς, idem. vers.24, πεφαρμαγμένου C V. H.St. & M.M. vers.eod. χρύσασαι, H.Stephan.2, vers.27. καταρρυέντος, πεπληρωμένη idem.

Pag.240, vers.8, φεύγουσι πάλιν ἐκεῖθεν, καὶ H. Stephan 2. vers.38, ἅπερ εἰς idem. vers. 5. a fin. C.B. Henric. Stephan. & A.S. καὶ κρίσις ἐπ᾽ αὐτοῖς· Βόεσχος ἢ Βόχορος ὁ κρίνων λῦ, χεῖρα· ita legendum coniecit etiam I.C. sed posteriore loco Βόρυχος, ꝑpter Chalcographi lapsum. M. M. Βόεσχος ὁ κρίνων. vers.4. lectio marginis tollatur.

P.241, v.22, Εὐρυκλέα] vide Suid. in vocab. ἐγγαστρίμυθοι. v. 32, pro Οὔκουν lege cum I.C. Οὐκοῦν, Verum Impp. vers.35 l. πλεῖστοι. vers. 8. à fin. Henric. Stephan.2, ἀλλήλων.

Pag.244. vers.10. à fin. C.V. & H.Steph. 2, τοὺς ἐκ νόσμης. vers.4. à fin. περὶ τούτων] C. V & H.St.2, περὶ τοῦ τῆς.

P.245, vers.27, H. St.2, ἐκπόνων. vers.43, Μεσοποταμία τε συνιῃ. H. Stephan.2. v.46, lectio marginis ex C.V. v. penul. l. Ἐιθάδε.

P.248, v.41, H.St.2, σώζειν τε ταύτην· vers. 6 à fin. ὀργὴν αἰτῶν πληρῶσαι] C.V. & H.St. 2 ὀργὴν ἐπ᾽ αὐτοὺς πληρῶσαι. vers.4, à fin. iidem Codd. ἐν τῷ τῆς δημίου ἀφέλῃ. v.12, ἀνασπᾶσθαι] C. V. ἀνασπᾶται. vers. penult. ἢ καὶ Σόραχος vel Σόραιχος, nam illa est lectionis varietas præced. etiam pag.

Pag.249, v.11, H.St.2, ἴδιοις εἵλκυσεν· & mox σπατον· vers.28, l. βαβυλωνίων. vers.35, ἐν οἷς καὶ ὁ καὶ ἱ λόγος] autore Suida ἐν βιβλίοις λθ´, τοῖς καλουμένοις βαβυλωνικοῖς. v. 7, à fin. l. Σκυθόπολίτης. v.3, à fin. δραματικὸν vide infra p.281, v.17.

P.252, v.24, H.St.2, διδασκάλου· ἄχρι δὲ ὁ τῷ τεπεσφοροῦσι.

P.25., v.1, Βασιλ. ἰῷ συνῳδῷ τῷ μεγάλῳ: id negat viri docti vt Notis ad lib. o Chrysost περὶ ἱερωσύνης, nuper hic ug st r impressis, a me indicatum est. v.3, a fin. H. St. 2, εἰς διδασκάλων, vt p. præced. vers.17. v. 42, ὑπὸ τοῦ σταυροῦ] τῷ σταυρῷ. H. St.2, v.9. à fin. τοὺς περὶ ἀκαταλήπτου] Hi calamo exarati habentur in membranis Biblioth. August. vers.26, στίχοι, ἰάμβοις] De his Naz. Carmine ad Virg. parænetico, versu 96, & Gnomis distichis, carmine Elegiaco, v.113.

Pag 256. v.3 a fin. H.St.2, Σαραπίων καὶ Σιβηριανῷ.

P.257, v.3, Θεοδίσιχο. v.51, A. Schottus legit Ἀντωνίῳ & v.45, Ἀντώνιος: quum v.35, idem nomen ponatur. v.3. à fin. l. τοῖς θεῷ νοῖς ἐγκαταις.

P.260, v.7, παραλόγους] P. Pantinus legit παραλόγως. v.25, H. St.2, ἐποίησεν.

P.261, v.36, l. ἐκείνου ἐχεται. P.264. v.14. H.St.2, μηδ᾽ ἕτερον ἐπὶ τῷ. C.V. μηδ᾽ ἕτερον ἐπ᾽ αὐτῷ ἦ. v.13, τὰ ἀμοιβαῖα ἀλλήλοις προφητείαν] Chrysostomum Epiphanio mortem in mari, & hunc vicissim illi Episcopatus amissionem prædixisse, memorat Sozom. Eccles hist lib. V I I I. cap. X V. v. 17. κατὰ γυναικός] ἢ περὶ βόντοι ἐκείνου ὁμιλίας, ἧς ἡ ἀρχὴ, Πάλιν Ἡρωδιάς μαίνεται, quā hic Augustæ cum alus eiusdem D. Chrysostomi homilus excudit Michael Mangerus Anno M. D. L X X X V I I. v.23, al. ἐτίμα. vers.37, διὰ τὸν ἀνδριάντα] Socrat. lib. V I. cap X V I I I. Eccles. hist. & Sozom. lib. V I I I. cap. X X. vers.41, H.St.2, ἐρμαίῳ. vers.1. à fin. C.V. & H. St.2, συνοδου τὸν μ. καθ. i. τ. i. ἐκδικήσοντα. v.6, à fin. H.St. 2, ἀπωλώλει.

Pag 265, v.5, τὸ πῦρ] ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξελθὸν Cedren. vers.14, Βασιλίσκου] Sozom. l. 8, c. vlt. vers.18, πολλαῖς] H. Steph.2, ποικίλαις. vers.29, C.V. Ἰννοκέντιος. vers.34, Αρσάκιος] Ἀττικὸς ὁ πατριάρχης, Zonar. Tomo III. vers.8. à fin l. cum I.S. ἐπιχώριος. vers. penult. C.V. & H.St.2. Ἐχατμίως.

P.268, v.3, H.St.2, Ἀντιοχείᾳ & Ἀδραμυτίῳ. vers.8, Ἐκατμίως, idem. vers.13, πάλιν, idem. v.14, Μηρλίνα, idem. v.3, H.St 2, Γιγεάντες. v.33, συγκλεῖσις] ita M S. omnes quod alibi non facilè reperias: sed illa margine adscripta apud Clem. Alex. & alios.

P 269, v.4, à fin. Ζωσίμου] Græcè & Latinè (vt & Herodianus, de quo pag. seq.) extat. v.17, H.St.2, ἀλλὰ Σαρος.

P.272, v.pen. al. βρεττανικός. v.24, H.St.2, Αλεξιανόν.

P.273, v.21, l καὶ τὸ γεῖτ᾽ αὐτοῦ. v.47, H.St. 2, τὴν καρχηδόνα καταλαβών.

P.275, v.10, H.St.2, ἁπλῶς ἰσοειδῶν ἐν πᾶσιν v.42, l. πτώματος διαφορά. v 4 à fin.

l. θεωρητικὴν v.3, à fin. οἱ μὲν Ἐσσηνοὶ, οἱ δὲ θερ.] mo sunt iidem: quid enim hoc est aliud q iam si dicerem ὁ μὲν Μεσσίας, ὁ δὲ Χριστός. Philo, ἐσσαῖοι, θεραπευταὶ καὶ θεραπευτρίδες m.s. θεραπευτρίδες] ἐτύμως καλοῦνται). vide quæ supra ad pag 168, v.45, annotauimus.

P.277, v.22. Γαΐος] Cod. Aug. ἱστορία περὶ τῶν κατὰ τὸν Γάϊον, καὶ τῆς αἰτίας τῆς πρὸς ἅπαν τὸ ἰουδαίων ἔθνος ἀπεχθείας αὐτοῦ.

P.277, v.22, Φλάκκος] Cod. Aug. τὰ κατὰ τὸν Φλάκκον, ὅτι περὶ προνοίας. Huius principium est hoc, Δεύτερος μετὰ Σηϊανὸν Φλάκκος Ἀουίλλιος [m s. l. ἴλιος] διαδέχεται τὴν κατὰ τῶν ἰουδαίων ἐπιβουλὴν, οὐ καθάπερ μὲν ἀδικῆσαι τὸ ἔθνος, ὥσπερ ἐκεῖνος, [αὐτοκρὰς] οὐ δυνηθεὶς. vers. eod. in marg. l. *Contra Caium & Flaccum.* vers.26. ὑπεπιθέμενος, id est, παρεμβάλλων, l.S. v.39, Πέτρον κ.τ.λ. ἐντυχεῖν] Euseb. lib.2, cap.16, Eccles. hist.

P.280, v.42, H.St.2, διακρίνων.

P.281, v.5, κατὰ Ἰουστίνου τοῦ σκυθοπολίτου] de quo supra: 40, vers. 39, vers.11 a fin. l. cum l. C. αὐτοῦ συνταγμάτων.

P.284, v.7, ὅτι αἱ] H.St.2, περὶ τῆς, αἱ. v.19, ὅπως] H St.2, πῶς. vers.34, C.V.& Henric. St.2, διαλογικοῖς αὐτοῦ. vers.38, τὸ σαφὲς δὲ idem.

P 285, vers 9, ἀγνοεῖται] ἀγνοεῖται, Leontius de Sectis v.16, l. ἐπαγγέλεται. τὰ γάρ τοι τῶν Θεμισίου τὰ ὑπομνήματα, πῶς ἄρα μέν.

Pag 288, v.13, λόγοι ἕτεροι] προτρεπτικὸς πρὸς ἕλληνας, libri editi. v.29, H.Step.2, ὑπογραφέντος. v.32, οὐδὲ τοῦ διηρημένως idem. v.44, l. γὰρ, Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος;] Ex hoc libro memorabilem adfert historiam de adolescente latronum duce, à Ioanne Euangelista in viam salutis reducto. Euseb. lib.3, cap.23, Eccles. histor. quæ etiam legitur in vita eiusdem D. Ioānis, à Simeone Metaphraste scripta, & cum Arethâ in Apocalypsin Veronæ A. M.D.XXXII edita. v.11. à fin. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ παλαίτατοι] Sic inchoatur liber VIII. Stromatum impressus. vers.8. à fin. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα] γαμικὸν λόγον. περὶ ἐγκρατείας, περὶ ἀναστάσεως, &c.

Pag. 289. vers. 6. Διατάξαι τῶν ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος] Venetiis excusæ Anno M. D. LXIII. De illis Zonaras, ad canonem Apostol. LX. πολλὰ βιβλία παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐνοθεύθησαν εἰς βλάβην τῶν ἀπλουστέρων, ὥσπερ καὶ αἱ διὰ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος γραφεῖσαι τοῖς ἐπισκόποις ἀποστολικαὶ διαταγαὶ, αἳ διὰ τοῦτο καὶ συνοδικῶς ἀπεβλήθησαν. vers 23, H. Stephan.2 συγγράψασθαι. vers.29 l. γεγύμνασται. vers.35, μυρίων αὐτὸ πραγμάτων γέμει] ἀλλ' ἐπίσης ὡς θεοκτόνος ταύτην ὁ μιαρώτατος τὸν πλοῦτον καὶ ταυτότατα τῇ τοῦ ἐκκλησίᾳ ἀπέθετο M. M. ad marg.

vers.43. l. τῶν τοῦ Πέτρου πράξεων. vers.8, à fin. ἀποδοχῆς ἠξίωσεν] Euseb. lib.3, cap.16, Eccles. histor. vers. 25, ἐπισκοπήσας Ῥωμαίους] Ignat. epist. l. eiusque interpres consulatur: Euseb l.5. cap.6.

Pag. 292, vers 45. τεσσαρεσκαιδεκατίτας] De his Theodoret. lib. , contra hæres. Epiphan. pag.182, Sozom. l.7. cap.18, Eccles. histor. v.9, à fin. C.V. & Henric. Stephan.2, σωζόμενος. vers.4 à fin. Henric. Stephan.2, ἐγγραφὴν ἀπογράφειν.

Pag.293 vers.3, ἀνακυκλουμένην l.S. vers.4, ὅς τις ποτὲ ἐστιν idem. vers.7, ψευδοπροφητείαν, idem. vers.26, C.V. & Henric. Stephan.2, ὑποθέσεως προτέρας β.βλ. v.33, πεντήκοντα ἐνιαυτοὶ l.S. vers.38, C.V. πολλὴν ἰακώβου μυθώδη καὶ ὑλικὴν μετὰ τὸ. At Henric. Stephan. 2, πολλὴν ἰακώβου, καὶ ὑλικὴν.

Pag.296, vers.13, προκαλουμένας H. St. 2. vers.23, l. προέρασαι. vers 26, l. κεφάλαια ἰ. vers.34, σωμάτων C.V. H.St.2. vers. penult. ἀνάλυσε] migrauit, quanquam Sapient 2,1, ὁ ἀναλύσας, qui remigrauit & cap. 6, v.14. οὐδὲ αἰ αλύει ψυχὴν παραληφθεῖσαν (vt ibi legendum, alibi monui) neque remigrat & c interpretari malim.] Gregor. Nyss. de Meletio episcopo, μακαρίος μὲν ὁ πατὴρ ἡμῶν τῆς τε ἀποστολικῆς συσκηνίας, καὶ τῆς πρὸς Χριστὸν ἀναλύσεως, pater ille noster est beatus & contubernij cum Apostolis, & migrationis ad Christum, nomine. vide pag.300. v.2. & Philip.1,23. 2, Timoth. 4,6.

Pag.297, v.5, δραμόντι] τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντι, Euseb. l.6, cap.1, Eccles. histor. v.8. τὴν δὲ μητέρα] Euseb. l. eod. cap.3. v.11. l. ἱερακίτων. v.15, ἕως Γάλλου] Suid. v.22. ἀδαμάντιον] Epiphan. pag.224. v.27, C.V. Πανταίν. v.34, l. μέλλων ἀπαίρειν.

P.300, v.8, l. ἰδρυμόθησαν. v.10, θείας. v.27. B.V. & H.St.2, περὶ ὑποστάσεως. v.43, l. ματαιολογεῖ, ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς ἕτεροι ἦσαν, ὡς ἕτερα τὰ γεγραμμένα, ἤδη, &c.

In Codice B.& M.M. locus integer sic legitur, περὶ τε τῶν ποιηθέντων Χερουβὶμ τῷ Μωσεῖ· καὶ ὡς οὐδὲν ἦσαν ἕτερα τὰ γεγραμμένα, οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτέρυγας κατολίσθη φέρειν αὐτὰ σχῆμα. καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποιησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι, ματαιολογεῖ. H. St. 2, περὶ τε τῶν ποιηθέντων Χερουβὶμ, καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι, ματαιολογεῖ· ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς ἕτεροι ἦσαν, ὡς ἕτερα τὰ γεγραμμένα οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτέρυγας καπνολογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα. Οὗτος ὁ Πιέριος πρεσβύτερος ἦν τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας, Θεωνᾶ τηνικαῦτα τὰ τῆς ἀρχιερατωσύνης, ἡνίκα Κάρος καὶ Διοκλητιανὸς τὰ

ῥωμαίων σκῆπτρα ἔφερεν. καὶ ἐπὶ τούτῳ δ' αὐτὸν ἐλάσαι λέγουσι φιλοπονίας καὶ εὐφυΐας, καὶ τῆς ἐν πλήθοντι ὁμιλίας τὸ ψυ- παντ. ἀπ' αὐτῷ συμφιλίας, ὥστε καὶ νῦν ἐπὶ τοιούτοις μεγαλείοις ἐπὶ τῷ .. λῷ γάρ τοι τε τοῖς ἀξι λ .. τατοις ἱερᾶσι χρησ. διδασκαλίᾳ δὲ καὶ ῥητορικῇ αὐτῶν φασιν ἀσκηθῆναι· καὶ ἐπὶ κρατείας διδάξαι ἐκουσίῳ πλουσίας ἱερατ' ὧ .. γυναίκαι καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἔχα. μαρτυρίῳ τὸν βίον τελειῶσαι, οἱ δὲ μετὰ τὸν ..διον μέρ, τὸν ὑπόλοιπον τοῦ ζῆν χρόνον ἐν ῥώμῃ διαγαγεῖν. A.S.M.M. H.St.2. v.15. à fin.l. βιβλίων l. 5. Irenæi autem Græci pars magna solius libri I. apud Epiphan. p.79, &c.

P.301. v.3, Ταπιανοῦ, ὃς τὰ πρῶτα μαθητὴς Ἰουστίνου] Epiphan. κατὰ Τατιανῶν, p.171. v.5, C.V. & H st.2, ἐξεκυλίσθη. v.9, C.V. & H.st.2, ἀρελίχει τῆς τοῖς αἱρ. ἀσεβ. δογματίζομένων. v.13, ἐλέγχθη, C.B. M.M. H.St. verf.16, πρυθρείαις M.M. quod malim. v.24, διεδόχθη κατὰ τὴν] Euseb l.5.c.5. v 25. γεγραφε] Euseb.l.5.c.26. v.31, Ἱππολύτου] ἐπιδημήσαντος ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικήτου, Euseb ibid. v 34, Νοητοῦ] σ ... τὸ ..., Theodoret.l.3, cõtra hęres. κατὰ Νοητιανῶν. Epiphan p 2.8. v. 41 l. ... v 46, ... ταχυγράφοις αὐτοῦ παρεστῶτας ἑπτά, πλείους δὲ καλλιγράφους, suidas de Ambrosio, quem a secta Valentini & Marcionis Origenes conuertit.

P. 305. v.1, Κρίσκεω, S uid. Κρίσκεντα, Euseb. v.2, ...] id est, ... λογῳ ... H. Vuolf. v.4, H.St.2, ... v.22, ὡς παραλελείσθω] quod in dubiũ vocat Naz. his verbis, εἰ δὲ τῷ πιστὸς ὁ λόγος, καὶ ἄλλος ἐστὶ τρόπος γεννήσεως, αὐτὸ τι ὑφ' ἑαυτοῦ δαπανώμενον καὶ ... homil. de Sp. S. ibi Phœnicem esse intelligendum, ex eiusdem Naz. Carm. præceptiorum ad Virg. constat. v.eod. περὶ τῆς τοῦ φοίνικος ...] Phœnicem autem, contra quam alij (veluti Euseb. l. 4. de vita Constantini impp extremo, Suidas, & ij, quorum testimonia Notis ad Hieroglyphica Horapollinis inserui) vnigenam Maximus martyr esse negat, libro ad Petrum illustrem contra Seueri dogmata, hoc vtens argumento; Εἰ γὰρ ἔστιν ὄρνις ὁ φοίνιξ, καὶ ζῶον πάντως ... εἰ .. ζῶον, πρῶτον μὲν οὐ ... καθὸ ζῶον, οὐ γὰρ μόνον ζῶον. ἔπειτα δὲ εἶναι ζῶον. καὶ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικὸν εἰ δὲ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικὸν ἐστιν ὁ φοῖνιξ, καὶ ὑπὸ γένος ... καὶ ... αὐτοῖς ... ... τῶν ... εἰ δυνατόν ἐστι, ... ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν σωμάτων μοναδικῶς ὑπάρχειν καθ' ὑπόστασιν φύσεως· ὧν ἡ ἐξ ἀλλήλων κατ' εἶδος διαδοχή, ἀείδηλος χαρακτὴρ τοῦ εἶδ καὶ ὅρος ἐστί. καθάπερ καὶ ἡ θεία μαρτυρεῖ γραφή, τὸ βέβαιον δι' ἑαυτῆς τοῦ λόγου παρεχομένη περὶ ... Νῶε, Εἰσελθε σὺ καὶ πᾶς &c. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν &c. (Genes. 7.) οἷς ... ... ζῶον ὁ φοῖνιξ ... ἀριθμ ... ... ἀπὸ ... οὐχ ἰσα, ... codd. mis Augustano.

P. 308. v 11.l. ἀλλως, ... v.14, ἐν Νικομηδείᾳ] ... Euseb. lib. I V. de Constantino imp. p.155. Cabasilas vero, ... ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος, inquit. ... τοῦ Χριστοῦ, ... ὡς ἐχρῆν καὶ ὑποπτου, πιστεύει τῇ ἀληθεία, καὶ φησιν ὡς ὑπὸ Σιλβέστρου πάπα ῥώμης καὶ ... καὶ βεβαπτίσαι ... καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τυγχάνει ... γραπτα, M.M. ad marg. v.21, l ἤ ὅρος. ver. 43, ἀνδ' ... Ἀρείου ...] de qua supra p. 208. v.32, 38. v.43, l. Ἄρειον, I.S. v.45, H.St.2, ... καὶ ... αὐτὴν ἱστορίαν. v. 6, à fin. ... idem.

P.309. v.9. C. V. M.M H.St.2, διαφορῶν, ... διαλόγων καὶ ... H. St.2,] διαφορῶν. v. seq. C.V. & H.St. 2, ... v.10, à fin. Λούκιος, H.St. 2, Λούκις.

P.312. v 1, λέγει] H.St.2, I.S. & M.M. ... v.10, l. ... v.10, à fin Πα ...] ... uid.

P.313. v. 41 ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος] Κρόνος μὲν γὰρ, ἐφ' οὗ τὸν εὐδαίμονα βίον γενέσθαι λέγουσι, τὸν πατέρα ... ἐκτέμνοντα, καὶ τὰ τέκνα καταπίνει, S.Emp. v.46, H.St.2, ... v. , à fin. Θεόδωρος] ὁ ... v 8, à fin. ... supra p.89.

P.316. v.7, ...] C.V. & H.St.2, ... v. penult. l. ... vers. vlt. ...

P.317. v.9, H.St.2 ἀρίστος ... v.18. ὑπάρχων, ... H. St.2, I S. v.29, ...] ... in membranis Bibliothecæ Augustanę. Quas Io. Iacobus Beurerus Græcarum literarum & historiæ Professor Friburgi Brisgoeæ, d. ctis. ex Augu st. Codd. transscriptas, cum interpretatione, iam edidisset, nisi Typographi morarentur. v.33, ... H. St.2. & .. C. sed hic pro ... legit ... v 36, l. ... v.10, à fin. Ἑλλαδίου] Huius fit mentio in fronte Suidæ.

P.320. v 27, l. ... v. 32, Πολίωνος] Spacium in H. st.2, vnius dictionis, post Πολίωνος, cui fortè inserendum Ἀλεξανδρέως, vel φιλοσόφου, Suid. in *Diodoro Valerio*. v.42, ... C.V. & H. St.2, ...

P.321. v.25 H St.2, ... vers.47, C.V. & H. st.2, ...

P.324 v.6, à fin. H St.2, καὶ φίλοι.

P.325 v.24, ἀξίου] I.S. ... v.31, ... H. St.2. & C.V. ... v.6. τοῖς συγγραφεῦσι. I.S. v 5 à fin εἰς τοὺς ..., H. St.2. v. vltimo. l. Θουκυδίδην.

epist.148. Οἱ δ᾽ ἐξέκειντο τὰς γνώμας, ὥσπερ ἡμεῖς ὅταν περὶ τῆς ἐκεῖνα Θέλης ἀκουόμεν, ἥτις ποτὲ οὖσα ἡ Θούλη, διδοῦσα τοῖς ἐξ ἧς ἐστιν αὐτὴν αἴσθημα καὶ ἀσύγκλητα ψεύδεσθαι. v.36,l. Μίμιον] C.B. Μιμισκος. v.penult. H. St.2. Μύρτο] F Μυρτοῦ, I .S.

P.357. v 9. H.St.2, τὴν τε περὶ. v.12, ἀφίκοιτο idem. v.15, τοῦ ... τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ H. St.2. v.18, οἱ ἑώρων μὲν ἐν νυκτὶ] Sueton. in vita Tiberij, *Facie honesta in qua tamen crebri & subiti tumores (m.s in cœnobio S Vdalrici ...) ... cum prægrandibus oculis & qui, quod mirum esset, noctu etiam & in tenebris viderent, sed ad breue & cum primum a somno patuissent, deinum rursum hebescebant.* v.seq H St.2, ... v.46, Εὔουκι] H.St.2, Ερυκη, illud rectius, vide Strabonem, & Scholiasten Theoc. idyll. α'. v.8, ἴδδη, M.M. H.St.2. v.7, Ζαμόλξιδι τῷ ... Γέτης ...] Herodot. Melpomene. Naz. Carm. ad Nemesium, v.274

Καὶ Γετικὸς Ζαμόλξις ὀιστεύων δι' ὁμίλου.

P.360. v. 35. H.St.2, τοῦτο μόλις τῆς αὐλῆς κακῶν τέλος ... v. penult. ὁ ... φὶ ... notatur in Cod A Schotti, vt men dosum, sed absque causa, quare scholion marginis vtrunque tollatur.

P.361. v.36. H.St. ...

P.364. v 15 Δερκυλλὶς Μνάσωνος ἰδίῳ H. St. 2. v.19, τοίχῳ idem. v.27, εἰσβάλλει, H.St.2.

P.365. v. 11. ἐκλογαὶ] H. St. ... γνώμας. v.15, ... Ι .S. ... ὕλην. ἐστι δ᾽ H. St.2, ... v.16, l. φυσικόν. v. eod. τὸ μὲν πρὶν κατ᾽ ἀρχὰς μέχρις λόγου, τὸ δὲ λοιπὸ. καὶ πλεῖστον ..., H.St. 2, τὸ πλεῖστον & cæteri Codd. habent. Hi *eclogarum* libri duo, *Physicus & ethicus*, Io. Stobęi, Antuerpiæ sunt impressi Gulielmo Cantero interprete. A.M D LXXV. quorum in illo quæ desiderátur, nō pauca, V.C. A.Schottus ex vet. libro Ant. Augustini Archiep. Tarrac. exscripsit. Cui vtinam vacasset τὰ ἔκδοτα ἤδη cum cod. illo mss conferre, quum ea, exemplaris vitio, alicubi mendis scateat; de quibus tollendis haud dubiè Lectorem monere potuisset, quæ H. Vuolfius nonnulla ex ingenio correxit, verbi causa, pag. 1. pro τὸν οὕτως H.Vu legit τοιούτως: p. 2. ἐνδεξαμένας pro ἐνδηκούσας: p.5. ἀρρήτου pro ἐξαρρήτου: p.109. δεξάζουσι καὶ τὰς δυνάμεις εἶναι πλείους, ὡς ἐν τοῖς ἰδίοις ... ἐν ὑπάρχουσαν φαντασίαν μετὰ συγκαταθέσεως, pro ἀεὶ, ἐν ὑπάρχουσι, συν μετατιθέσεως: pag. 124. ἀλλά σου, pro ταυτῆς: p.128. ἀπογόνοιν, pro ἀγγύνοιν & κενὴ γῆ, pro κενῆς αἰθὴρ εὔπλους, pro εἰς αἰθέρα πλοῦς καὶ τοῖς pro κενοῖς θηρσὶ pro πυρσί: p.132. ἀνενέργητοι pro ἀνήργητοι: pag.206. φαντιζόμενα, εἰσιούσαις pro φωτιζόμενα εἰσιούσαις & οὐκ εὐκλαστα τινὲς, pro οὐ σκελὴν λεπταστως & συνεχεῖ pro εὐτυχεῖ & ἴσως ἐν pro ἴσον ἐν & βραχείας pro βραχείας; &c. quæ ideò attuli, cum hic libri fiat mentio, & in Græcæ linguæ studiosorum is sit manibus, vt & alterum eiusdem Stobæi Opus apophthegmatum & gnomarum, quod ipsum quoque nonnusquam est corruptum. veluti Sermone I. in Archytæ locis. pro ἀλόγως ἐπὶ ... cum eodem H. Vuolf. lege ... & μικρὰ pro μικρά & διὰ παθῶν ... pro δι᾽ ἀγαθῶν ... Sermone CXX in versu Eurip. ἀδημονεῖν, pro ἀδαμόνων. Βλάπτοιτος, pro βλάπτει τοῖς Sermone CXXI. in Æliani dicto, Κεῖται, pro ...

P.372. v.27. Ἀππάρου ἰδίου] C.V. & H. St.2, ... v.28, Αἰγιμίου, Ἀππάρου, Ἀπολλοδώρου, H.St.2. v. 29, Αἴσαρος ἀπικοῦ H. St.2. v.30, Ἀρποκρατίωνος, M.M. I .C. v. 31, Ἀριστοβούλου H.St.2. v 33, Γλαύκωνος, H. St.2 M.M. v.35, Διοδώρου. Δημοκρίτου, Διογένους, H.St.2. v. 36, Διδύμου, Δίωνος, Δίου, idem. v.40, Εὐρύσου, H.St.2. v.45, pro Θεαγένους idem Θεαινοῦ v.7. à fin. H.St.2, Λόγκου, Λύκωνος. v.6, à fin. Μενάρχου. v. penult. Νίκωνος] H.St.2, Νικίου, & Ὠκελλου v. vltimo. Π...

P.373. v.9, al. Τελέν. v.14, φιλοσόφων, οἳ τῶν τὴν συλλογὴν ἐποιήσαντο. οὗτοι. ποιηταὶ] C.V. & H.St.2. v.29, Θαλιέρρος, H.St.2. v.eod. l. Ιοφῶν ver 31, Κλεοβίνης] C.V. & H.St.2, Κλέαινος, pro quo antea videtur fuisse Κλεαίνετος. v eod. Κλειτίας] H.St.2, Κελτίας. v. 32, Κερκιδᾶς, C.V. & H.St.2. v.40, Πολυείδης, accentu in penult. H.St.2. v.47, Τεῦχος, & Φιλήτας, idem. v.49, Φωκυλίδης, M.M. v.50. Φίλιππος, idem. v.4, à fin. Ζώπυρος, Ηρόδοτος, Ηγησιάδης, C V. & H.St.2. v. vltimo. Ὄβριμος [H.St.2,] Πολύαινος, Πρόδικος, Πρωταγόρας.

P 376. v.2. Τεόφιλος, Υπερείδης, H.St.2. v.9, C B. H.St. & M.M. Σκίλλουρος. Plutarch. Σκιλοῦρος. v.10, Φάλλαρις, C.B.A.S. & H. St. v.eod. Χαρίας] H St.2, Χαβρίας. v.11, l. Αρπηγμίδης. v.13, Βρύσων] C.V. & H.St 2, Βρύσων. v.18, Θέκριτος, Θυμβρίδης H.St.2. v.21, Μύσων, C.B.H.St.M.M. v.seq. Περίστων, H.St.2. v.29, ... αὐτὰ τὰ συντάγματα τῆς αἱρέσεων, ... H.St.2. v.33, εἰς κεφαλ.] H.St.2, οἱ καὶ κεφαλ. v.penult. ... H St. v.7, à fin. λόγοι] ex A.S. Bibliotheca impressi ab H Commelino: sed non nullas ex his homiliis D. Ioan. Chrysostomo adscribunt.

P.377. v.4. δεξιῶν σου, H.St.2. v.19, ὡς ἐλάχιστον, idem. v.26, ... δὲ ... μᾶλλον] vide quæ ad p.253. v.3 supra annotauimus. v.39, μηνύεται] H. St. 2, μηνύει τε καί. v.42, μέχρι P Pantinus V.Cl. quæ καταλογάδην hic Basilius de B. Thecla scripsit, iam iam

editurus est. vers.44, M.M. & H.St.2. φέρονται.

P.380.v.4,H.St 2, αὐτήγραφον καὶ. v.9,ἵστα-ρα idem. v.4,à fin.καὶ περὶ τῆς τοῦ idem.

P.381.v.5,χρυμαδοπηκῶν,M.M.H St.2. vers.8, ἴσθα τε τοH. st. 2, ἐν φύτόπῳ. vers.33,λαβῆς C.B. M.M. H.st I .S. v.8,à fin. H. St.2,αὐτ-χώραι. v.eod.l.περαίνεσθαι m.ss.I .C. v.vlt. H St 2,δίκω.σιν.

P.35..v.14 πᾶσα αἱ θερμαίνη ψυχὴ] Suid.αἱ ψυχαὶ τῶν βιοθανατουμένων,οὐ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν γίνονται δαίμονες,ἀλλὰ τῶν ἁμαρτανόντων: οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν μεταβαλλομένης, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως τὴν ἐκείνων μιμουμένης κακίαν,quæ verba sunt ex Orat.2.Chrysost.εἰς τὸν Λάζαρον desumta , vbi pro βιοθανατουμένων in Cod. Aug. m. s. βιαίῳ θανάτῳ τελευτώντων legitur, sensu eodem; & τῶν ἐν ἁμαρτήμασι ζώντων, pro ἁμαρτανόντων. v.21, ἐπιμελεῖσθαι,H.st.2, ver 34,ἡμέρας γὰρ ἐκτὸ idem.& Χριστὸς pro δεσπότης. v.50, περιεχόμενο H.St.2.

P.385.v.16, ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν] extant Latinè; sed Græcè in mébranis Bibl. Aug. vers penult.εἰς τὰς πράξεις ὁμιλίαι] Harum codex vetustiss.est in ead. Bibl.Aug summa exaratus diligentia. v. eod.πεντήκοντα πέντε μὲν H .St.2.

P.389.v.5,C.B.& H.St.2,πολλοὺς δὲ φοιτῶν καὶ ὄνομα καὶ δόξαν ἔχοντας. v.7,πάντα,ὅσα λόγου καὶ μνήμης,H.st. ver.23,δὴ καὶ γυναικὸς H.St.2. v.40,l.καίτοι αὐτὴν ἡμεῖς H.St.2,I.C. v.44,Αὐδήνωνα idem. v.9,à fin.λυδίας μὲν σατράπην, ναύαρχον δὲ Ἑκατόμνου I . C. sed consulenda historia.Pro ἐξατράπην legitur etiam in H.st. 2,σατράπην.

P.392.v.1.l.in marg.Αἰγύπτου. v.9, ἡμιάρρενος]H.st.2,εὐνούχου.quæ lectionis diuersitas est etiá supra, nisi malis pro Scholio accipere. v.13, ἄκρεις.idẽ. v.20,μόψηκεστία, H.st.M.M. v.42,l. Ισοκράτει τε τῷ ἀθηναίῳ, C.B.M.M.H.st...C.

P.393.v.3. H. St.2, τῶν καθ' ἑαυτὸν οὐδὲ τῆς δευτέρας τάξεως ἀξιουμένων. v.38, mauult I . C. προσηγορευμένον. v.34, τὸ ἐν τῇ πρὸς H. St.2. v.11.à fin.ὁ Μόψουεστίας δέ ἐστιν , ὡς ἀπό τινων ἐπιστολῶν ἐμάθομεν] hæc verba in M. S.omnibus alieno posita loco,versu quinto post αἰποχέας inserantur, quod vt I .S. &I C.viderunt,ita margo M.M.idem docuit.vide suprà p.8.v 5.a fin.

P.397.v.23.H.St.2, ἀπόδεκτον. v.43,H.St. 2,& C.V.μὲν φησιν ἐμεγαλίζεσθαι.

P.400. v.28. ἀλλὰ τῷ H.St.2. v.vltimo H.St.2,συλλασίας.

P.401.v.14. ἀλλὰ καὶ κατέτεμεν,idem. v. 42,γενέσεως τούτων , οὐκ idem. v.45,Πεδάνιον] ita mss. at Πεδάκιον libri impressi , & Codex m.ss. Dioscoridis Aug. v.5.à fin. ἕτερά τινα κεφαλ.H.St.2.

P.404. v.6 H.st.& A.S. παίσιν. v.17, καὶ ξυίδια] διδάσκαλος ἦν τῶν παιδίων τούτων γὰρ οὗτοι καὶ θεραπεύουσι καὶ περιεπώνται,ὡς ἠκριβωσάμην αὐτοῖς διομιλήσας· πλὴν ἐν ἐνίοις καὶ διαφέρονται τῶν ἐφεξῆς δηλουμένων, M.M. ad marg. v.4,à fin.οἶνον δὲ H St.2.

P 405 v.11.οἰκείαν] H.st 2,ἰδίαν. v.12,Ἀνδρέου, τὸ πιθανὸς δείκνυ') κακοῦ.θεν ἔχει τὸ φθέγμα idem. ver.16,ἄκρον κακίας] ἔσχατον κακίας,idem. v.30,δὲ καὶ idem v.35,δεινότητος] δεινότητος H.st.2,sed ex correctione. v.7, à fin. περιέχεται H.st.2. vers.3,a fin.κἂν τοῖς idem.

P.408.v.8 pro αὐτὸν H.st.2, αὐτὸ ex correct. v.11.l.ἑαυτὸν, τῆς αὐτῆς ἐστι φίλος ἀνωμαλίας,περί τε τὴν λέξιν καὶ τὸν νοῦν,καὶ τὴν σύνταξιν τῶν γεγραμμένων:εἰς. vers.24, μὲν γὰρ τὰ H.st.2. v.31, Δαμασκίου] de hoc supra,pag. 312.v.13. v.32, τὸν Ισιδώρου βίον] ex Isidori vitâ excerpta vide infra pag. 1028. v.41, ἀνεγνώσθη θεωρεῖν αὐτὸ τὸ Δαμασκίου καὶ Ισιδώρου τὴν H.st.2. v.9,à fin.l. ἀξιοῦσι, καὶ ἄλλων τινῶν συναιτίων γεγενημένων τῆς ἐπικοπῆς, αἰτία. v 7,à fin.l.ἐπιμαρτύρεται,τῆς σπουδῆς.ἐμὴν H st.M.M.I.S.

P. 409. v.2. τοῖς τὸ τῶν H.st.2. v.4, ἐπικαθιστῶν idem, & ἐφ' ἑκάστῳ. v.5,θαυμαζομένων ἐνδιέστησεν ἔχων I. S. v.7, ἐξηρημένοις I.S.ab ἐξαίρω quod præcessit versu 1. v.10, ἐξῄρει,I.S.ab eodem illo verbo. v.11.à fin. ἀναφαινόντων H.st.2. v.5,à fin.εὔτονον & τῷ λόγῳ H.st.2.

P.412.v.15 Μαρῖνον τὸν διάδοχον Πρόκλου] De Marino & Proclo consule Suidam. vide etiam infra p.1036. v.35, κατά τε Ναυατ.H.st.2. ver.44,ἀρχιδιάκονον] πρεσβύτερον suid. vide v. 9.à fin. v. eod. Ναυάτον] Euseb.Νοουάτον,Epiphan.Ναβᾶτον. v.11,à fin.Κορνήλιος φύσει,καὶ I.S. v.vltimo. καθαροὺς] Euseb.l.6.cap.43. Epiphan.p 214.qui, Donati sectatores idem cum Nouatianis sentire, scribit.

P.413.v.33.Τιβουρέως, I .S.τοῖς ἐπιτεθυκόσι] iis, qui in persecutione Diis immolassent, suid.& Cedren.p.212 τοῖς ἐξηνδενηκόσι κατὰ τὸν τοῦ διωγμοῦ καιρὸν,Euseb.

P.416.v.1.δὲ τῆς τέχνης. v.13,I.S Δελφείω, I.C. Δεύπειω· & pro κάμε iidem & H.st. κάμε.Sunt autem duo heroici,

Δελφείω καὶ τήνδε θεοῦ θέμιδος κάμε βίβλον.

Εὐδοκίη,βασίλεια Λεοντιὰς ἐκ πατέρεια.

v.14,Λεοντιὰς] θυγάτηρ Λεοντίου τοῦ φιλοσόφου, ἀθήνηθεν ὁρμωμένου· Ἀθηναῒς δ' ὠνομάζετο, *Zonaras*, qui centones etiam Homericos,opus Patricij cuiusdam imperfectum & indigestum , illam Eudociam & absoluisse & digessisse, autor est; quos cum Interpretatione Aem. Porti , viri vtriusque linguæ peritissimi , prælo hîc destinabi-

mus.

mus. v.33, πᾶς ἐραστὴς] Greg. Nazianzenus ipsum Cyprianum Iustinæ amore captum, & magicis vsum artibus, narrat: cui obiectioni respondet I. Billius in Scholiis è Niceta excerptis. ver.34, ἀ παλλήξας. Αγλαΐδας ὄνομα, περιτέρχ.] H.st. quod in aliis Codd. h.l. deest: nam nomen inuenis indicatur seq. pag v.33, Αγλαΐδας, pro quo Αγλαΐς in illo Nicetæ commentario legitur. v.36 δυσέρωτι] in aliis δυσέρωτι quo Lucianus sæpiuscule vtitur, item Theocr. v.37 al. πάσας τὰ μαθήσεις.

P.417.v.7. ἄλλο σοι H.st.2. v 17, ὑπήκοον, idē. v.34, τὸν τὸ πλοῦτον H.St. v 39, Διοκλητιανοῦ] Δεκίου βασιλεύοντος, Naz. Cedren. sed a Decio ad Diocletianum missos, scribitur p. seq. v.49, al. ξύνεται.

Pag.420.v.2, l. σωφροσύνης τ H.st 2. vers.5. θεοῖς, σμικρύνειν, omissa copula, idem. v.7, δυνατόν. ver 27, H.st.2, Αναγινώσκεται Διονυσίου αἰγαίως δικτυακῶν ἱστορικῶν τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐν ῥ̄ ἀριθ. τῶν βιβλιδαρίων κεφαλαίοις ἀπαρτιζομένων ρ΄. & cætera, quæ habes infra pag. 540.

P 421.v.1. διάστασις] infra διάστασις.

P.424.v 23. H.St.2, Βεργίων. v.24, παρὰ τὸ βρέμειν, idem. v.25, al. ὑφ᾽ ὅ. v.28, χρυσοῦς ἐγράφετο τὰ εἰς τεφρὸν] Max. Tyr. λόγῳ λά. Lucian in votis. Philostrat. lib. I. εἰκόνων. vers.31, Βεργίων] Herodot l.7. Βρύγοι, Strabo l.VII. Cic. Oratore. vers.30, μακρὰ ὦτα] Lucian. lib. περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ. vers.40, ὡς παῖς] al. ὃς παῖς. Μιλητοῦ, ἔχοι] H.St.2, Μιλητοῦ ἔχουσα. Suid. Βύβλις, ὄνομα κύριον ἀδελφῆς Καύνου ἀμφότεροι δυστυχήσαντες vide apud eundem Καῦνος ἔρως. ἴχων ἐξ αὐτῆς] Locus contaminatiss. F. εἶχεν καὶ αὐτὴ ἀδελ. Καυν. I. S. ver.42, H.St.2, ἴωνες καὶ οἱ ἀπ᾽. vers. 45, l. ἐγείρεται αἰμύχαιος.

Pag.425.v.15, H.St.2, βασιλεύειν μὲν ἄλλα. vers. 20, διὰ ταῦτα μὲν ὡς συγγενῶν idem. vers.49, C.B. Ηονις H.St. & M.M. ἠονις.

P.428. v.3. τέττιξ ἐπιπτὰς τῇ κιθάρᾳ] Strabo lib. VI. Clemens Alex. initio Protreptici. quod noster Photius eleganter ad amicitiæ vinculum accommodauit epistolâ XCIV. quæ hic sequitur.

ΙΩΑΝΝΗι ΠΑΤΡΙΚΙΩι ΚΑΙ στρατηγῷ ἑλλάδος.

Ἐν Πυθοῖ ποτε ἀγὼν ἐσημαίνετο, φασὶν, ὁ λοχεὺς καὶ ἤδη γὰρ θέλγειν καὶ κηλούμενος τοὺς ἀκροατάς. μιᾶς δέ ποτε ῥαγείσης αὐτῷ χορδῶν, τέττιξ ἐπὶ τὸν πῆχυν καθίσας τὸν φθόγγον ἀνεπλήρου τῆς ῥαγείσης χορδῆς, καὶ τὸν Εὐνόμον πάλιν ᾄδειν, ὡς τὸ πρότερον, ἐμμελῶς. εἰ δὲ γε ἡμῖν αὐτὶ τέττιγος καὶ ξένης ᾠδῆς, τῆς σῆς φιλίας, οὐκ οἶδ᾽ ὅθεν περιῤῥαγείσης, ἀποκαταστῆναι πάλιν ἐν τοῖς τὴν ἴσην μουσικὴν: ἴσως ἂν εἰς τὴν παροιμίαν ἥκει συλλαλεῖν ὁ βίος ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τὸ μὴ ὄντα ἀρίστην ἀναλαβεῖν, φησαί τι μέλος ἐν δαιμονίας, τὸ τί τῆς εἰς τὸ τερπνὸν ἡδὺ καὶ περιττὸν καὶ τοῖς ἔπειτα τῆς ἀοιδῆς, οὐχ Εὔνομος κιθαρῳδὸς καὶ τέττιξ μουσουργὸς, μῦθον πλάσματα παλαιοῦ, ἀλλ᾽ ἀρχιερεὺς θεοῦ, καὶ φίλος ἔνθεος καὶ καλὸς, εἰς παράδειγμα καὶ παροιμίαν ἐξαρκέσει ἀληθινῷ.

V.17, μαντεῖον ἴσχετο] al. ἔχετο τὸ μαντεῖον. vers. 24, l. μὲν τι μετὰ λον. C. vers.28, θεραπεῦσαι idem. v.32, θάμυεν] Suid. in Philammon. vers. 33, κιθαρῳδίας] Lucian. in ἀλιεῦ & Encomio domus. vers 34, δι καὶ τοὺς H.st.2. v.37, ἐξεκόπη τοὺς ὀφθαλμοὺς] Iliad. β΄. Diodor. Sicul. lib.3. v.41, H.St.2, τεθρίου. v 43, H st.2. καὶ ὡς ὁρμώμενοι. vers.6, a fin. Αττωσης] H.st.2, Αἰγόασης. Herodot. Ατόασης.

P.429.v.2 πόσσης] Philo pag.532. Clem. Alex. lib.I. Pæd. c.7. & Strom. III. Chrysost. lib. περὶ παρθενίας. Theodoret quæst. 24. in Leuit. Tatianus lib aduersus Græcos. v.3 μητράσι] ad oram Codd. M. M. & H.St.2, adnotatum, ὅτι οὐ ταῖς μητράσι γαμοῦσιν, ἀλλὰ ταῖς μητρυιαῖς μίγνυνται οἱ πέρσαι ἕως τοῦ νῦν, ἀπέχουσι δὲ τῷ γεννησαμένων ὡς λέγεται παρὰ τῶν εἰδότων τὰ κατ᾽ αὐτοὺς. v.9, al. διαθλῶν. versu 43, legend. μὴ ἢ ἄλλων cum H.St.2.

P.432. vers.5. τὰ περὶ φεριατῶν. v.20, καὶ & C B M M. H.St. I.S. v.24, ὅτι Δίκαιος, H.St. 2. v.10, à fin. τὴν ὄψιν ἀποκομίζεται] Isocr. Encomio Helenæ.

P.433.v.8. παντὸς πάθεις παρεσθήκη Λίνος] καὶ Αἴλινος, Athenæ lib.14. vnde ad marg Cod. H.st. Αἴλινον μοι συναχεῖτε νάπαι, ex Idyllio III. Bionis adscriptum. vers. 7, à fin. τῶν καὶ Ηαίοδος, I.S. v. penult. H.St.2, ὡς ἢ μυηθεὶς ὁ K.

P.436.v.14. ἐξωνεῖσθαι idē. v.29, H.st.2, ἀπηγάγοσαν Αμυνίας ἤ. v.12, ἕως γένηται] ἄτοπος ἐραστής] Clem Alex.3. Pœd.2. Naz. Carm. ad Vitalium, vers.52, & carm. κατὰ γυναικῶν καλλωπιζ. v.155. vers.38, Αμυνίου idem. vers. 39, H.st.2, καὶ ἐξ ἐκείνου θεωρεῖς μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν ἔρωτα, καὶ περὶ. v.43, ἐχύθη idem. v.45, Μίνως ὁ Διὸς idem. vers.49, H.st.2, σικίων M.M. Σικυῶν v.eod. ἀναιρεῖται] ad Athenæi lib.I. vide quæ Is. casaubonus ex Zenobio adfert. v.5. à fin. l. Βοττιαίων & v.vltimo.

Pag 437. vers.1. Βοττιαῖοι. v.4, Κάρνος, inde Κάρνειος, ὁ Απόλλων apud Suid. & Κάρνεια, Απόλλωνος ἑορτὴ παρὰ Λακεδαιμονίοις. ver. 8, φάντασμα] H.St.2, φάσμα. v.18, Κόδρος] Melanthi F. Lycurg. orat. aduersus Leocratem, & Velleius Paterculus lib.I. v.35, al. κτίζει πόλιν καλ.

P.440.v.2.τοῦ Τέννου πέλεκυν] parœmia, περὶ δὲ τῆς πόλεως, Suid. verſ.5, καὶ σωνεχῶς ἐχ-θρεύσαν ἀχαιοῖς, H. St.2. v.35, Περίανδρου] fabula ex Thucydide, Pauſania, Homeri & Ariſtophanis interpretibus, nota. ver.48, αὐτοῦ H. st.2. verſ.9, à fin. τῆς τοῦ Φοίνικος idem.

Pag.441.ver.6.H.St.2, αὐτοῖς μὲν ὁ πατὴρ. v.9, Σμικρὸν idem. verſ.26, C.B. & M.M. Βέγχον, ὅτι ὁ ἥλιος αὐτῆς διὰ τοῦ βέγχου. verſ.50, ἀναβαίνει τοῦ τείχους H.St.2.

P.444.verſ.11. ἀπολαύω, ὅμως ὁ μὲν H. St. verſ 13, κατεσθίων δὲ καὶ τὸ μέλι idem. v.21, H.st.2, τὸ ἱπαῖον, ſed ex correctione. verſ.41, H. st.al. ἐδομήσατο, quod Scholion. verſ.47, Αμυκλῶν H.st.2. ver.51, τὸ τῆς ὑπηλίων γῆς idem. v.7, à fin. ἅμα τῆς περιοίκων κρηνῆς idem, & C.V.

P.445.v.11. ἀνεισι πρὸς τὰς νῦν idem. verſ. 17, κρείττων γὰρ καὶ αὖθις οὔπω τοῖς ἄλλοις ἔγνωσο idem. verſ.30, pro ἀπῄει idem ἀπαίρει. v 40, & 47, H.st.2, παραθήκην. verſ.10, à fin. τὸ σόφισμα] ὅτε τὴν ἐπίνοιαν τοῦ τετραποδίτου καὶ ὅτι ἀκελικὰ ἴσοτρον γράφει τοιοῦτόν τι φησὶ δὴ ἐν τῇ ἀλώσει τῆς περὶ σικελίαν καὶ τρέμων, ὅτι ἐν τῷ καλάμῳ τὰ ἐμβαλὼν θλάσματα τούτων ἐν τῷ πορτ. κατεσχέθη, καὶ ἀφῃρέθη ταῦτα πολλὰ ὄντα, M.M. ad oram.

P.448.v.19. τῷ ἀπατουρίῳ] vide Suid. in ἀπατούρια, vbi eadem narratio, & in Μέλανθος & Ξάνθος. v.21, A.S. Ανδρομέδα, H. st. Ανδρομεγα mendosè.

P.449. v.5. εἰσεπλούσατο] H.st.2, ἐσοικίσατο. verſ.12, in marg. l. οἱ δὲ μετὰ Ιάσονος. ver.33, ἵππος, φησί, νεμόμενος] Ariſtot.lib.2 Rhet. contra Phalaridem à Steſichoro hanc ait fabulam fuiſſe recitatam. verſ.37, H.St.2, κυναγετὴν, quod eſt Pindaricum. verſ.46, ἔχοι, idem. v.7, à fin. Ατραντίας δὲ καὶ Αμφίονος] Seneca lib. 3. de Benef. c.37. Silius lib. XIV.

P.452.v.17, H.st.2, ὑπομάθιον. verſ.37, λανθάνοντα τῇ περὶ αὐτῆς ἐντολῶν] Virgil.4. Georg. v.41, διασπάσαι.] In elegia Phanoclis, quæ & Philetæ nomine inſcripta reperitur.

Τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
Ἔκτειναν·
Οὕνεκα πρῶτος ἔδειξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας, &c.

verſ.47, H.st. 2, εἰς οἴκημα ἐν συναρχ. v.49, εἰπεῖν. verſ. 4, à fin. τὴν κεφαλὴν τὴν Ορφέως] Lucian. lib. aduerſus Indoctum. v. eod. Ορφέως, at I.S. omiſſo τὴν.

P.453.verſ.13, in marg. l. *Aeneas Anchiſæ & Veneris F.* v.36, ἅμα τῆς C.V. & H.st. 2, & pro ἱδρύσαι idem ἱδρῦσθαι. v.38, al. καθημεῖσθαι, rectè vtrunque. verſ.40, Δελφὸς ὄνομα καὶ Πόλις] de his ſuprà pag.444.

verſ.49. v.ſeq. pro καὶ ἱκατ. H.st.2, ἱκατ περιοῦσι παρεκάλ.

P.456.v.4.M S. ἐλύσατο. ver.19, τὰ τῶν τὰ ηχθέντα διαφθείρει H. St.2, ſed alia id manu additum. v.7, à fin. ὡς ἐν Ανάφῃ &c. Απόλλωνος αἰγλήτου] Strabo lib.X.

P.457.v.3. Ανάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας] Philo, τὴν δὲ Δῆλον καὶ Ανάφην αὐτόματον δι' ἀμφοτέρων ὀνόματων πιστούμεναι τὸ λεγόμενον, ἐπειδὴ ἀναφανεῖσα δήλη ἐγένετο, ἀδηλουμένη καὶ ἀφανὴς οὖσα τὸ παλαι. Inſignis apud eundem locus ex Pindaro, lib. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου. verſ. 18, Πυθόλαος] hunc locum reſtitui ex Plutarchi Erotico: nam H.st.2, A.S. & M.M. Codd. Θόλαον At C.B.H st. Θύλαον habent. v.31, πάντες H.St.2. v.48, βιβλιοθήκη] edita Romæ, A.M D L V. Bened Ægio Spoletino interprete.

P.460.v.1.M.S. τείρημα. v.penult.H. St.2, λόγον ποιουμένοις. verſ. 2, M.M. πάλαι γενεᾶς. v.5, H. St. 2, εἰς ἴμε δὲ αἴθερον. v.29, H.st.2, παρὰ μέρος. verſ. 46, μὲν καὶ τοῖς idem. verſ. 49, αἰτίας. verſ. 51, τῇ περὶ τινὰ idem.

Pag 461.v.11.l.in marg ἀπιρρμηστής. v.16, θολογεῖταί τι. verſ.27, m.ſ. μουσῶν, ἢ Εραττώ. v.ſequente, H.St.2, ἁρμονία ᾠδῶν, οἷον ὑπομονὴ καὶ τλημοσυνῶν. verſ. 29, πολυπιδύκου idem.

Pag.464 v.7. Αχαλῶνι, τάσιν H.St.2, mox Κερταιδα, idem. verſ.24, Εριουνίους] idem qui Luciano ὁ κερδῷος, Plutarcho ὁ ἐμπόλαιος καὶ ἔμμισθος. Εριουνίους (quo etiam modo legendum arbitror apud Themiſt. pro ἱεροδιὸς, Orat. XIII.) Suidæ μεγαλωφιλὴς Heſych. πολυωφελὴς alio nomine ὁ ἐριουνὴς, Hom. μεγάλην ὄνησιν τοῖς ἀνθρώποις παρέχων, ὁ κοινὸς Ερμῆς. alius eſt ὁ δώρης, δώτωρ Heſiodo. verſ. eod. Σῶκος, & hoc Mercurij epitheton, Lucian. in Ioue Tragœdo, & Phurnut. v 38, H.St.2, προσεχέστατοι. v.50, ἀμβρητὶ τι αὐτὴν ὑψηλοῦ. H.St 2.

P.465.v.2.H St.2, ἀνδρογωνία. verſ.12, σπίλαι] idem etymon apud Philonem, de cultu Sabbati. verſ.17, ὡς ἐστι πάντως σπίλαι H.st.2. v.20, ἀκριβῶς idem. C.B. verſ.23, ἀμαλθείας m.ſ. & hoc loco & ſupra. v.25, πολυφλύαρος, C.V. & H.st.2. v.31, μητέρα τι καὶ H.st. 2. ver.39, περιρρεῖται H.st.M M. v.43, νυσηίδα, H.st.2, & Αγυιά. v.46, δίκας] οἱονεὶ διχάς προσηγορεύθη, παρὰ τὸ δίχα δεῖν, ἢ συγκεχωρηκέναι πάντα τὰ γῆν τῆς ἀριθμῶν, &c. Philo. v 3, à fin. τὰ τοιαῦτα H.st.2.

Pag.468.v.9. idem, & I.C μακρεσιχάτερος ὅ, τῆς μονάδος. verſ.19, pro οὐ μάτην, lege ἡ μάτην cum H.St.2, ſed ἡ ex correctione. verſ.46, pro γὰρ H.st.2, δι. v.7, à fin. σύστοιχον] C.V. & H.St.2, στοιχεῖα πως, ſed altera lectio confirmatur pag. ſeq. verſ 10.

vers. eod. παράδοξον. H.St.2. vers.47, legendum videtur γεωγραφίας τῆς οἰκ. non recte enim prouinciarum Asiæ & Europæ periegesin γεωμετρίαν appellauerit Protagoras I.C.

P.469, v.18, εἰσὶ εἰς ταὐτὸν ἐσίοις. H.St.2, vers.21, προσπίπτει I.S. v.23, φερόντων ὅτι εἶπε H.St.2. vers.25, συμπράξας τινὸ. ἢ H.St. vers.1, δ' ἐστι. v.34, Non πλακούντων, sed φοινικοβαλάνων τῷ εἴδος Νικολαΐδας vocatos scribit Athenæus, quod rubri essent instar vultus Nicolai Damasceni. Ios. Scal. vers.33, τί λις αὐτός] ἑταῖρος, Athen. lib.4. vers.34, ἀξιουμένου] διεξιουμένου, C.V. & H.St.2. vers.35, πολυστίχῳ βιβλίῳ] sic passim vocat libros prolixos Photius. Athenæus ibid. τῶν περὶ τὸ σῶμα τῶ δ' ὤν ὁ Νικόλαος, καὶ ἱστορίας συνέγραψε πολλάς. vide Petr. Victorium lib.25. variar. lection. cap.13. v eod. I cum I.S. ὅσα παλαιᾶς μνήμης αἰ... ἐχόμενα. vers.37, ἐν ταύτῳ] Eodem manu scripto Codice diuersorum monumenta nonnunquam comprehenduntur, vnde Photius vt alibi, sic hoc etiam loco plurium librorum, sub vno lemmate siue titulo mentionem facit. v.40, συνθηκῶν H.St.2, μυθικῶν. vers.3, à fin. τὸ πλεῖστον] τὸ πιστὸν idem & C.V.

P.472, vers.14. ὁ ἀποσφάλλων τις] deest hic aliquid, in hanc sententiam, ὁ ἀποσφάλλων κείμενα παρὰ διατόμοις ἱστορικοῖς, τῆς τῶν ἐκ τῶν βιβλίων ἀναλέγειν ποιεῖ ἀδύνατα. Is. Cas. v.45 Κοσμοῦς ἐπὶ μουσῶν I.S. v.47, I. Ἄδωνι.

P.474, vers.6, ὡς παρὰ Ποσειδῶνος, I.C. vers.13, Αφροδίτη I.S. vers.18, C.V. & H.St.2, ἐν ταῖς παισθ. vers.22, τὰς Μιδίας. vers.24, μνημόσυνα] H.St.2. & I.S. μνήματα Μυσικοῦ. vers.28, μνήμεια τῷ ἐν δὲ ἔχοντες] cogitandum de hoc loco, non enim menda caret, I.C. vers.36, ἐπὶ Αἰγυπτίους] Steph de Vrb. vers.49, τῷ ἡρωος ἀλκῆς, H.St.2.

Pag.476, v.6, I. Μυωνίδας. vers.21, ἐν Κρήτῃ Lucian. dialogo de eius Tragœdo, de sacrificiis, in Philopatr. & Philopseude. vers.22, C.V. & H.S.2. ὥσπερ τῷ Κρόνου. vers.31, pro καὶ πάλιν Περσ. Henr.St.2. καὶ πολλὰ περὶ περιφορᾶς ... Περσ. vers.43 H.St.2, αὐτῶν ἐν ... συναρπάζεσθαι; qua significatione verbum πειρᾶν sæpe occurrit in Luciani dialogis, αἰτία τῆς προσβολῆς γυναικὸς περὶ ἀφροδίτης. vers.46, H.St.2, πῶς. vers.8, à fin. Henr.St.2, Πολυδάμαντος. vers.7, à fin. χλωρηὶς ἀηδών] Homero Odyss.τ. Simonidi χλωραύχην.

Pag.477, vers.1, ὧν ὅς ἐν Henric.Steph.2. vers.14. δὲ καθ' ἣν εἴκοσι] fuisse qui perui- deret CXXXV. M. passuum, scriptum tradidit Cicero. Plin.I.7, cap.21. vers.17, βλέπ. τῶν ἰλλ. Henric.Stephan 2. vers.27, Λυκίαν, Henric.Stephan.2. vers.32, συμμαπλάσσω, Henric. Stephan.2, I.S. vers.43, magis perspicuè, ὅς ἐν ... αἷμα ἀποβάλω I.S. vers.10. à fin. Henric. Stephan. 2, Φιλιππος ἰατρὸς τῶν.. vers.7, à fine, I. τὸ μάντιν. vers. vltimo, C.V. & Henric. Steph. 2, γυνὰ. v. eod. H.St.2, ἀλεξάνδρου

Pag.478, vers.43, Henric. Stephan.2. ὅτι ἐν λεπ... v. vltimo, Τελ..., idem.

Pag.481, vers.4, ... ὦ καὶ idem. vers.8, al. ξαίνεται. vers.17, I. ἀκίου ὁμήρου. vers.18, H.Steph. 2, ὡς ἔλιπεν ἐχθρὰ ἀπήνης. περὶ τῆς πηγῆς] de hoc supra pag. 452. & Plato in Phædro, Dio Chrysost. Orat. X. & Suid. vers.19, παρ' Ουήρῳ] Odyss.x. vers.23, μάλλον δὲ ἡ μάχη] Archilochus apud Plut. in vita Thesei, --- ἔστ' ἂν ἐν μέσον Ἄρης συνάγη. vers.25, ἢ τῆς μυρτ... Henric. Stephan 2. vers.29, τῶν διπλῶν idem. vers.43, θάνατος δέ τοι] Odyss.λ. vers.51, I. ὅτι ἐπὶ ... Περικλίοις I.S. I.C.

Pag.484 vers.14, Henric. Stephan.2, παραπίπτεται δὲ ἰσορρέπα. vers.16, ... idem. vers.18, Βάλιος. vers.21, φύλας] I.S. μύλας. I.C. φίλας. v.25, al. Νεμαίου. v.27, H.Stephan.2, περικλῆς. vers.31, Henric. Stephan.2, Νισία. vers.34, al. ἀμφιδιαθῶν. vers. eodem, Henric. Stephan.2, ἐξιόντα διὰ ἀνέμων. vers.35, Τουδιοκῶ, idem. vers. 40, ἀναχώρησις I.S. vers.42, Νυσίας idem & C.V. vers.47, Επιπολη. vers.4. à fin. χιχῶ] Henric. Stephan.2, χεῖ.

Pag.485, vers.5, I. cum I.C. τοὺς δὲ Κελυμβάσας Αλκμαίωνας, Harum & Suidas meminit. vers.6, Henric. Stephan.2, Τριστίχου. v.7, τοὺς Λύβας σοφίας I.S. I.C. Pollux. v. 23, Fortè ὑπὸ τοῦ πρ.μ. vel, πρ.μ. τοῦ Μητρ..., I.C. vers.25, Μητιδημα θεὸς αἴτιο τοῦ idem. v.34, H.St.2, Αιγυπτίω. v.44, H.S.2, αὐδρία. v.47, pro ἄπαν quod mendum in M.S. omnibus, lege cum I.C. ἀπ' αὐτοῦ ἐκάλουν τὸ ἄλφα: hoc verò putidum esse de nomine literæ primæ, nemo nescit. vide Suid. in *Abraam*. & v.16, de Mosis nominibus annotata ad lib. Philonis περὶ τῆς μετονομαζομένων Francofurti apud Ioan. Vvechelum Anno M. D. LXXXVII. impressum. v. vlt. E ψιλὸν] intelligit τὸ ε non τὸ E, sic συμφέρεται supra 448, v.41. I.S.

P.488, v.6, καὶ ἡ Κυψίλη H.St.2. v.17, ἀνδρῶν ἱερά, A.S. ἀνδρεία, H.St. M.M & C.B. ἀνδρῶν ἱερά C.V. & H.St.2. v.23, πρὸς idem ὡς Αχιλλέα.

P.489, v.4, C.V. & H.St.2, Πηλεὺς. v.6, Λύσιππος καὶ Διὸς καὶ Λαμίας. Ἀχιλλεία. v.9, H.St. 2, Αφροδίτη τιμήσουσα [lege νικήσουσα] ἐμβάλλει Ποτί. In eod. Cod. ad marg Bion, ἥρα Παιάν χιτῶνας, &c. v.22, Θερμοπύλαις, idem. v.29, διαδέθη. Υπερβόρεις M.M. & Henric Stephan.2. v.35, C.V. & Henr. St.2, ἱππεῦσι. v.43, C.B. H.St.2, & M.M.

ἐκ τῆς αὐτῆς: sed C.V.& H.St.2,& I.S. ἐν τῆ. v.49, H.St.2, ὡς Τιχος. vers. 52, C.V. Ἡρακλῆς. vers.5.à fin δώρα] H.St.2, δώρα. v.eod.C.V. ἀπολλως.

P.492,v.3, Αιυκου H.St.2. vers.10, περὶ τῶ idem. vers.26, H.St.2, φησὶν. vers.30, παιδείας. H.St.2, est & in C. B. mendi nota. vers.38, διὰ τὴν ῥώμην] M M. Ρώμην C.B. Ροδόπην, C.V.& H.St.2. vers.48, Χαρῖνε, C.V. & H.St.2, sed hic ex correctione. vers.penult. ἀπελευθέρωμος ἄλλα, καὶ I.S.

P.493,v.21, αὐτῶ τὸ ἦθος H. Stephan.2. vers.31, αὐτὸ τὸ. vers.37, καὶ περὶ μὲν τοὺς τὴν λύσιν ἐπιτελοῦντας H. Stephan.2. v.44, συνιτὸν σου ἐπισκοπεῖν, idem. vers.48, τὸ ἀφελὲς, idem. vers.14, Μαξίμου μοναχοῦ] Huius pleraque omnia calamo exarata, cum Scholiis alicubi, opera habentur in membranis Biblioth August. vers.23, H.Stephan. 2, ἐνθεωρούμενον, εἶη. vers.30, παραπεμβληθεὶς τοῖς κτήνεσι] Psal.49, vers.13,21. v.32, ἐξέπεσεν ὅσον δ᾽ ἐκπέπτωκε διέμεινε, τοσοῦτο τῇ ἀπολαύσει τῆς γνωσθέντων αἰσθητῶν Henric.St. 2. vers.35, τοσοῦτο τῆς ἐπιβλαβοῦς: vers.10, à fin. φρόνησις οἷον H. St.2.

P. 497, vers.5, τῇ κτίσει λατρεύων παρὰ τὸν κτισ.] Rom.1,vers.25. vers.8, τὸ ξύλ. τῆς παρακοῆς τὸ καλοῦ Henric. Stephan. 2. vers. 14. ἐπειδὴ λόγους, idem. vers.39, κτίσασθαι H.Stephan.2. vers.45, περὶ τοῦ, πῶς οὖν idem. vers.8, a fin. κτίσμασι, H.Stephan.2, ποιήμασι, itaque Rom.1,v.20.

Pag.500.v.36, Henric.Stephan.2, τῇ μιᾷ συνεζευγμένη γυναικί. v.42, λεγόμεθα idem.

Pag.501,v.5, ὅτι οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ ποσόν. idē. v.14, H.Stephan.2, δ᾽ ἐν ᾗ. vers.40, χελωνίς] vide animaduers.in Athen.lib.X. cap.XXI, Is.Casauboni.

Pag 504, vers.6, à fin. H.St.2, Εὐχεταῖν. v.6, τ̄ ἀκεφάλων] Suid. Ἀκέφαλος, αἵρεσίς τις, ἧς ἦν Σεβῆρος ἔξαρχος. vide infrà excerpta ex Eugenij Pp.lib.pag.756.

P.505,v.40, H.St.2, πλὴν ὡς ἴσθ᾽. v.9, à fin. αἱ ἐπὶ τῷ μ. καὶ πρὸς idem.

P.508,v.13, H.St.2, μίαν συνθέτου φύσιν. v. 20, καὶ περὶ τῆς. v.21, εὐσεβῶς idem. v.26, φύσιν, θ᾽. κεφάλαια, ὅτι κατὰ πρόσλ. Henric.St. 2. vers. 27, ἡ πρὸς τὴν σάρκα idem. v.29, ἀλλ᾽ ἡ μία] I.C. αὕτη μία. vers.36, ταὐτὸ καθ᾽ ὑπόστασιν. vers.penult.H.Stephan.2, διαφορᾶς τῆς ποιότητος.

P.509,v.22, ἰσχνόφωνον ἑαυτὸν ἀποκαλῶν καὶ βραδύγλωσσον] Moysis exemplo, Exod.4. v. 23, αὐτὸν καὶ γράμμ. H.Stephan.2. vers.38, τέταρτον, εἰς τὸ, δὶς μέν.

P.512, vers.10, l. ἐνεργειῶν. καὶ τὰ πρόσωπα [vel cum H.Stephan.2, τὰ πρόσωπα δὲ] τῶ διαλόγου, Π. καὶ M. vers. 19, ἐπιβαλὼν τῶ Κωνσ. Henric.Stephan.2. vers.38, ιβ᾽. εἰσαγωγικὸς δ᾽ ὁμοίως ὁ ιγ᾽. vers.35, πιπόνθει Ἡλὶ Henric. Stephan.2.

P.513,v.11 ὁ ϡ ς᾽ καὶ μ᾽ πρὸς idem. vers.27, τῇ τῶ λέξεσι, H.St.2. vers.39, τὸ πρὸς τὰς ἄλλας συγγ. idem. v 54 l. πρὸς τὸ μετρίως λόγος] ita C.B. H.St. A.S. M.M. sed C.V. μετριῶς: potest scribi πρὸς τὰς [illegible] λόγος, ex pag. præced. versu 14. secundum Isaaci Casauboni coniecturam, sed illud μετριῶς hac ipsa pag. legitur etiam v.4[illegible].

P.516,v.16, κοινόβια ἐστ αὐτῷ] Extat in Bibliotheca Augustana: vt & Diadochi, Nili, Ioannis Carpathij opuscula (de quibus paulo post) similiter vno volumine membranaceo contenta. v.eod. μοναχικόν] H. St.2, μοναδικόν. v.25, μοναστικοὶ idem. v.32, τὸ εὐαγγ. πλὴν. ἐξὸν αὐτῷ. τὸ καὶ ἐξ ἁπλ. ἐστὶ H.St.2.

P.517,v.1. τὸ μὲν μὴ παραιτοῦ λέ. σθαι] μνημονεύεται καὶ τῆς πάλαι ἀρχαιοτέρας τινὸς λόγος, ὅτι καθάπερ τὰ τῆς κεφαλῆς πτύγματα ὑπέπιε εὐθὺς δύναιτ᾽ ἂν κωλῦσαι τὰς μετεώρους φορᾶς, δύναιτο μὲν τοι μηδαμῶς ἰᾶσαι ἐφιζάνειν ἑαυτῇ ἐκεῖνα: οὕτω καὶ τὰς πονηρὰς προσβολὰς οὐδένα μὲν οἷόν τε εἶναι ποιῆσαι μὴ ἐφορμῆσαι αὐτῷ· ἵνα δὲ μὴ ληφθῆ τις μηδ᾽ ἀναστραπῆ τῇ ἐφόδῳ, τοῦτο εἶναι ἤδη τῆς πιστοῦ ἔργον, διὰ τῆς προσοχῆς ἀμυνομένου τοὺς πολεμικοὺς βιασμοὺς, καὶ τὰς ὕβρεις ἐπιδείξας ἀπελαυνόντων, καὶ φῶς θεμένου (ὥσπερ λέγεται) αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις. Ioach.Ca. vide infr.p.913,9.

P.518, vers.19, H.St.2, Ανεγνώσθη βίβλος, ἀνδρῶν ἁγίων πολιτείας, καὶ κατορθ. v.25, ὥσπερ καὶ τὸ. v.10, à fin. περὶ δὲ ὕπνου.

P.520,v.3, ἀπηρτίζετο idem. v.23, παράδεισον. ad marg. Cod Margunij appellatur πατερικόν. v.cod. ἐπονομαζόμενοι, idem. v.vlt. τὸ φησὶ & τὸ τοῦτο deest in H.St.2.

P.521,v.33, C.B. ἀμύνασθαι. v.40, H.St.2, ἀμειβόμενα.

P.524,v.8, βιβλίον τοῖς ἐπομένοις] semel in membranis,& in charta bis Augustæ habentur. v.10, H.St.2, τοῖς ὡς ἐν. v.36, τὸν τῆς προσευχῆς] Extat Latinè, vt & centum illa Diadochi capita. lapsus interpretis ex August. Cod. corrigi possunt.

P.525.v.5, Ανεγνώσθη] Totum hoc Tmema in Cod.B. desideratur. v.17, διαμένοις] Matth.24, Quid quod Marci 14, v.32, de die illo ac hora neque ipsi etiam Filio cōstare, legitur: ἀγνοεῖν ἐστὶ τὴν μελλούσης ἡμέρας ὁ Χριστὸς αἰνίττεται, τὸ μέχρι ἀπείρου τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν πάσης γνώσεως ἔξω κεῖσθαι ἐκ αὐτοῦ μὲν. ὡς μὲν γὰρ δημιουργὸς ἅπαντων καὶ θεὸς, ἅπαντα τῷ πατρὶ συνῄδει: ὡς ἄνθρωπος δὲ, οὐδὲ τὴν ἀνθρώπεις πρέπουσαν ἄγνοιαν ἐν μέσῳ οὐκ ἐξίστατο. Photius epistol. m. f. 229. vide infra pag.884, 10. vers.cod. μηδὲ τοῖς μαθηταῖς. ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἦν ποιεῖν συμφέρειν μαθεῖν, Photius ibidem. vers. 23, M. M. & Henric. Stephan.

ἀπέβησαν v. 4, à fin. l. καὶ μηδὲν vers. pen. deest in H.St.2, τὸ χωρεῖν, & τὸ ποιεῖν ibid. pro ἢ ἄλλως, in cod. καὶ ἄλλως, & mox παρασπείροντας.

P.528, v.1, ἐλλάγη. v.11, θεσπεσί-] al. μακαρίου. vers.13, εἰς τὰ ἄπορα] τῆς θείας γραφῆς κατ' ἐκλογὴν libri editi Parisiis Anno M.D LVIII. Eorum pag.195, vers 4, desideratur quæstio, Διὰ τί κριταὶ τὸ βιβλίον ὠνόμασται: & ad calcem ea, quæ ex Cod. m.s. Bauarico non piguit huc transcribere.

SCHOLIIS THEODORETI εἰς τοὺς κριτὰς adiicienda.

Πῶς ὁ Σαμψὼν ἐνδυναμούμενος, καὶ παρανόμως ζῶν, πνευματικῆς ἀπήλαυσε χάριτος;

ΚΑὶ ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς καὶ ἀναξίοις ὁ δεσπότης, ἑτέρας χάριν οἰκονομίας, τῆς θείας μεταδίδωσι δωρεᾶς· τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις δεδήλωκε. πολλοὶ γάρ ἐροῦσί μοι, φησὶν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε, οὐκ ἐν τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ ἐρῶ αὐτοῖς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ. τοῦτο καὶ ἐνταῦθα πεποίηκεν ὁ δεσπότης θεός. τῶν γὰρ ἀλλοφύλων ἐθελήσας καταλῦσαι τὸ κράτος δίχα τῆς πολεμικῆς χάριτος, ῥώμην αὐτῷ καὶ δύναμιν ἐδωρήσατο· διά τοι τοῦτο καὶ συνεχώρησεν ἀλλόφυλον αὐτὸν γῆμαι γυναῖκα. τοῦτο δὲ καὶ ἱστορία διδάσκει, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι παρὰ κυρίου ἐστὶν, ὅτι ἀνταπόδομα αὐτὸς ζητεῖ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων. τὸ δὲ, παρὰ κυρίου ἐστὶν, οὐ τὴν ἐνέργειαν τὴν θείαν, ἀλλὰ τὴν συγχώρησιν τὴν θείαν δηλοῖ.

Τί δή ποτε καὶ ναζιραῖος ὢν, καὶ ὑπὸ τὸν νόμον τελῶν, ἔφαγε τὸ ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος κατασκευασθὲν τὸ κηρίον;

ΔΗλοῖ καὶ τοῦτο τῶν τοιούτων νόμων οὐ πᾶσαν ἀναγκαίαν τὴν χάριν· οὐδεὶς γὰρ τῶν τοὺς τοιούτους παραβεβηκότων νόμους εἰσπραχθῆ δίκας. εἰ δέ τις ὑπείληφε τοῦτο πεπαρωχέναι τοῦτον Σαμψὼν ὡς οὐκ ἀκριβῆ τοῦ νόμου φύλακα γεγενημένον, σκοπησάτω πάλιν, ὡς διψήσαντι νᾶμα δέδωκεν ὁ θεὸς, τὸ κοῖλον τῆς τοῦ ὄνου σιαγόνος ἀναβλῦσαι κελεύσας. αὕτη δὲ κατὰ τὸν νόμον διπλῆς μετεῖχεν ἀκαθαρσίας. καὶ γὰρ ὁ ὄνος ἀκάθαρτος, καὶ τὸ φονικὸν γενόμενον ὄργανον, καὶ τὸ χιλίους κατακοντίσαι τῶν ἀλλοφύλων, ἄλλην εἶχεν ἀκαθαρσίαν. ἀλλ' ὅμως ὁ τοῦ νόμου νομοθέτης, ἐντεῦθεν αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ ἄλλοθεν παρέσχε τὴν τοῦ ὕδατος χάριν. ἀλλὰ τοῦτον τὸν ἀχείρωτον, τὸν ἀήττητον, ὃν πολλαὶ τῶν ἀλλοφύλων ἔφριξαν μυριάδες, ἑταιρικὸν ἐξηνδραπόδισε γύναιον. τοσοῦτον χαλεπώτερος τῆς ἐν πολέμοις παρατάξεως τῆς ἐπιθυμίας ὁ πόλεμος. τὸν γὰρ οὕτω γενναίως ἀριστευκότα, καὶ διὰ τὰς ὑπερφυεῖς ἀνδραγαθίας πολυθρύλλητον γεγενημένον, δορυάλωτον ἀπέφηνεν ἡ ἡδονή· αὕτη καὶ τῆς θείας αὐτὸν ἐγύμνωσε χάριτος. ἐξηγέρθη γάρ, φησί, Σαμψὼν ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ἐξελεύσομαι, καὶ ποιήσω καθὼς ἀεί, καὶ ἀποτινάξομαι· καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω, ὅτι ἀπέστη κύριος ἀπ' αὐτοῦ. οὐ παντελῶς δὲ αὐτὸν καταλέλοιπεν ὁ φιλοικτίρμων θεός· ἀλλ' ἰδὼν ἐπικέρτομα μέμψιν ᾤκτειρε, καὶ εὐξαμένου ὑπήκουσε, καὶ τοσαύτην ἰσχὺν ἐχορήγησεν, ὡς κλονῆσαι μὲν τοὺς φέροντας κίονας τὸν τῶν εἰδώλων σηκόν, συγκατενεγκεῖν δὲ τούτοις τὸν ὄροφον· καὶ τρισχιλίους συνέχωσε καὶ γυναικῶν πολυπλάσιον ἀριθμόν.

Τί δή ποτε ζήλῳ κινηθεὶς ὁ Ἰσραήλ, καὶ τῆς συγγενείας τὴν εὐσέβειαν προτιμήσας ἡττήθη;

ΟΤΙ ταῖς ὁμοίαις παρανομίαις ἐνείχοντο, καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀκολασίας ἑώρων, παρεώρων δὲ τὰς οἰκείας. τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος ἔφη· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράττεις ὁ κρίνων. καὶ πάλιν· λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς; ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει. κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. τοῦτο καὶ οὗτοι πεπόνθασι. δικαίως γὰρ χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γαβαὰ παρανενομηκότων θυμῷ, τὰς τετρακοσίας ἐξώπλισαν χιλιάδας. παιδεῦσαι δὲ αὐτοὺς βουληθεὶς ὁ θεός, ὡς τὰ ὅμοια δρῶντας, καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν ἑαυτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας· καὶ ἅπαξ καὶ δὶς συνεχώρησεν ἡττηθῆναι. ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξαμένους, καὶ τοῦ θυμοῦ κεχηρωμένους, καὶ ὀλοφυρομένους καὶ τοὺς ποτνιωμένους, καὶ πολλὰ προχέοντας δάκρυα, συνήργησε τῇ προθυμίᾳ, καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἄρδην ἀπώλεσε, πλὴν ὀλίγων ἄγαν εὐαριθμήτων. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἀκολάστων χείρους οἱ ἐκείνων προστηδυνίσαντες. ἐξαιτούντων γὰρ τῶν ὁμοφύλων τοὺς τὴν παρανομίαν τετολμηκότας· οὐ μόνον οὐκ ἐξέδοσαν, ἀλλὰ καὶ προθύμως αὐτῶν ὑπερήσπισαν. οὗ δὴ χάριν κοινὸν ὑπέμειναν ὄλεθρον. οἶμαι δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον πρὸ τῶν ἄλλων γεγενῆσθαι πολέμων, οὐ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευτῆς Ἰησοῦ.

ΡΟΥΘ.

Τί δή ποτε τὸ κατὰ τὴν Ῥοὺθ συνεγράφη διήγημα;

ΠΡῶτον διὰ τὸν δεσπότην Χριστόν· ἐξ αὐτῆς γὰρ κατὰ σάρκα ἐβλάστησε. διὸ δὴ καὶ ὁ θειότατος Ματθαῖος τὴν γενεαλογίαν συγγράφων τὰς μὲν ἐπ' ἀρετῇ πολυθρυλλήτους

γυναῖκας κατέλιπε, τὴν σάῤῥαν, καὶ τὴν ῥεβέκαν, καὶ τὰς ἄλλας: τῆς δὲ θάμαρ καὶ τῆς ῥαὰβ ἐμνημόνευσε καὶ τῆς ῥοὺθ. καὶ μὴν τοι καὶ τῆς τοῦ Οὐρίου: διδάσκων, ὡς πάντων αὐθεσπότων χάριν ὁ τοῦ θεοῦ μονογενὴς ἐνηνθρώπησε, καὶ ἰουδαίων καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν: καὶ ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων. ἡ μὲν θάμαρ καὶ ἡ ῥαὰβ καὶ ἡ ῥοὺθ ἀλλόφυλοι. Χαναναῖαι γὰρ ἡ θάμαρ καὶ ἡ ῥαάβ· ἡ δὲ ῥοὺθ, μωαβῖτις· ἡ δέ γε βηρσαβεὲ παρανόμως συνήφθη τῷ βασιλεῖ. πόρνη καὶ ἡ ῥαάβ, ἀλλὰ διὰ πίστεως τῆς σωτηρίας τετύχηκε. καὶ ἡ θάμαρ δὲ ταύτῃ λαμπρύνεται· οὐ γὰρ ἀκολασίας ἕνεκα τῷ κηδεστῇ κεκοινώνηκεν, ἀλλ᾽ ὁρῶσα μὴ βουλομένους αὐτῇ συζεῦξαι τὸν παῖδα, διέκλεψε τὴν γεωργίαν, ἵνα βλαστήσῃ τὴν εὐλογίαν. αὐτίκα γοῦν μετὰ τοῦτον τὸν ἄῤῥενα, ἄλλον οὐκ ἐδέξατο ἄῤῥενα, ἀλλὰ τὴν ἀγαμίαν ἠγάπησεν. ἴδοι δ᾽ ἄν τις καὶ τὴν ῥοὺθ διὰ τὴν εὐσέβειαν τοὺς γεγεννηκότας καταλιποῦσαν, ἀκολουθήσασαν δὲ τῇ πενθερᾷ. εἶπε γὰρ (φησὶν) ἡ ῥοὺθ, μή μοι γένοιτο τοῦ καταλιπεῖν σε, ἢ τοῦ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου· ὅτι οὗ ἐὰν πορευθῇς σὺ, πορευθήσομαι, ὅτι ὁ λαός σου λαός μου· καὶ οὗ ἐὰν θῇς, ἀποθανοῦμαι καὶ ἐκεῖ ταφήσομαι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἔδει μὲν οὖν καὶ διὰ τὴν διαπόντων ἀνάγραπτον γενέσθαι τῆς ῥοὺθ τὸ διήγημα. ἱκανὴ δὲ ὅμως καὶ αὕτη καθ᾽ αὑτὴν ἡ ἱστορία πᾶσαν προσενεγκεῖν ὠφέλειαν τοῖς τὰ τοιαῦτα κερδαίνειν ἐπισταμένοις. διδάσκει ἡμᾶς καὶ τῆς Νοεμμὶν τὰς χαλεπὰς συμφορὰς, καὶ τὴν ἐπαινετὴν καρτερίαν, καὶ τῶν νυμφῶν τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν περὶ τὴν πενθερὰν φιλοστοργίαν, καὶ διαφερόντως τῆς Ῥοὺθ ἡ γεγηρακυῖαν γυναῖκα καὶ πενομένην τῶν γεγεννηκότων προὐτίμησε, διά τε τὴν τῆς γνώμης εὐσέβειαν, καὶ τὴν τοῦ ὁμοζύγου μνήμην. ἐδίδαξε δὲ ἡμᾶς καὶ τοῦ βοὸζ τὴν ἀρετήν. οὐ γὰρ μόνον φιλοτίμως τῇ Ῥοὺθ τοῦ καρποῦ μεταδέδωκεν· ἀλλὰ καὶ λόγοις ἐψυχαγώγησε. μὴ πορευθῇς γὰρ ἔφη θύγατερ ἐν ἀγρῷ συλλέξαι· ὧδε κολλήθητι μετὰ τῶν κορασίων μου. κελεύσας δὲ αὐτῇ συνεσθίειν καὶ συμπίνειν τοῖς θερίζουσιν· ἐπήγαγεν· ἀπαγγελίᾳ ἀπηγγέλη μοι ὅσα πεποίηκας μετὰ τῆς πενθερᾶς σου, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἄνδρα σου, καὶ πῶς κατέλιπες τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. ἀποτίσαι σοι [al. τοι] κύριος τὴν ἐργασίαν σου, καὶ γένοιτο ὁ μισθός σου πλήρης παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, πρὸς ὃν ἦλθες πεποιθέναι ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. καὶ τετύχηκε τέλους ἡ εὐλογία. ἔλαβε γὰρ πλήρη τὸν μισθὸν παρὰ κυρίου, πρόγονος γενομένη τῆς τῶν ἐθνῶν εὐλογίας. οὐ μόνον δὲ αὐτῇ τροφῆς μεταδέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτουργὸς τῆς θεραπείας ἐγένετο, οὐκ ἄλλῳ διακονῆσαι προστάξας, ἀλλ᾽ αὐτὸς κατασκευάσας, τὰ ἄλφιτα καὶ τοὺς ἄρτους μάλα φιλοτίμως προσενηνοχώς. κορεσθεῖσα γὰρ ἀπήνεγκε τὸ περισσεῦσαν τῇ πενθερᾷ. εὐγνωμόνως δὲ καὶ ἡ κηδέστρια τὸν ἅπαντα εὐεργέτην ταῖς εὐλογίαις ἀμείψατο· ἔφη γάρ· εἴη ὁ ἐπιγνούς σε εὐλογημένος, ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενὴν, καθὼς καὶ ἐποίησεν. οὐ γὰρ εἰς τὴν σὴν πενίαν ἀπέβλεψεν, ἀλλ᾽ εἰς τὴν νομοθέτην,

ὃς διηγόρευσε πᾶσαν ποιεῖσθαι τῶν χηρῶν ἐπιμέλειαν.

v.7, ἐπιφανέστερα ταῦτα] quæ? illa desiderantur. vnde in H.St.2, vetere & Cod. B. relictum est vnius paginæ spacium. v.15, εἰς τὰ τῶν βασιλειῶν καὶ εἰς τὰ παραλειπόμενα] Illa nec dum vidi: sed in Augustana Bibliotheca seruatur eiusdem Theodoreti enarratio Psalmorum, tum in membranis, tum in charta. vers.21, l. ἀπεσχημένον. vers.32, Περκοπίου] de hoc superius est dictum, extare calamo exaratum hic Augustæ. vers.37, ἐξαγωνίους] id est, ἔξω τοῦ ἀγῶνος. Lucianus, ἀνάχιοθε δι μετὰ περὶ τούτων φιλοσοφοῦντες· καὶ μὴ ἀπηρέσκαλε, μηδ᾽ ἐξαγώνιον, μηδ᾽ ἀλλότριον ἢ ἄκαιρον ἡγήσησθε τὸν περὶ τῶν τοιούτων λόγον. *Idem* de Gymnas. ἦν μέντοι μὴ ἐξαγώνια, μηδὲ πόῤῥω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ᾖ. Cod. A.S. & M.M. ἐξαγωνίους, quod hic locum non habet. v.39, H.St.2, ἀναγράφει. v.9, a fin. εἰς τὸν προφήτην Ησαΐαν] Editus Parisiis cum interpretatione Ioannis Curterij, A. M D LXXX. v.6, à fin. H. St.2, δῆλον ὡς καὶ.

P.529, v.25, H.St.2, ἐγεγόνει ταύτας, τὴν. v.23, Δίων] Venetiis excus. a Federico Turrisano. In quo volumine Orationum lectu dignissimo sphalmata ab H. Vvolf. animaduersa sic corrige. pag.6, v.6, l. θνοῖς, vers.7, νενομικε, vers.9, ἀγαπῶν: facie alt. v. 16, l. συνήθεις. pag.7, facie alt. vers.2, l. τὸ πόλεμ. vers.3, οὕτως, ὡς. vers. vlt. πιῶν. pag.8, v.4, ταῖς ἀτυχίαις; ὁ παρά τινος· v.7, τὸ ὅπως dele p.10, v.2, l. ἂν ἡνίοχος, v.8, ἴσασιν. v.10, τὸν ὑπὲρ v.21, μὴ οὐκ v.23, ἐν ἀγορᾷ p.11, v.9, τὸν δὲ τὸν v.15, θείας· v.21, ἐπινοίας. facie alt. v.4, οἱ δ᾽ Εὐρυαθέα pro οὐδ᾽ ἀριθμία. v.9, l. γῆς, καὶ τῶν. p.12, fac. alt. v.15, αὐτῷ τι τῷ καθ. v.17, συστροφὴν σκοτ. καὶ ἀχλυώδης p.14, v.3, ὀκλάζων pro ἀκμάζων. v.5, ξυφήν. vers.10, μεγαλόφρων vers.19, χειμάτων. fac. alt. v.16. αἰνίρει vers.20, βλάψει v.21, αὐθημέρου v.24 βοηθός, pag 15, v. penult. διαζεύξεις μόνῳ τῷ p. 17, v.1, πρὸς δὲ v.21, κηρύττειν vers.23, ἐποίει fac. alt. vers.6. ἀμετρόπολεως, αἰτιῶτης v.15, πρὸς τὸ Διομήδη. v.21, αἱ ἀλώσεις, pag.18, vers.13 ἐν οἷς. vers.14, τιμήσουσι Διὸς· vers.20, ἔτι v.24, φιλάνθρωπον. facie alt. vers.16, l. συμφωνοῦσαι p.19, vers.11, μέγα τι καὶ θαυμ. v.16 καλοί, vers. 23, ἀναξίως vers.24, λαμπρότατα τῆς φύσεως καὶ vers.25, ἐπήνεσεν facie alt. vers.10, σκύλοις p.20, facie alt. v.5, ἱππεῖς κλινοὺς v.8, πολυχρημ. καὶ πολυχρ. vers.9, τῶν ἀσιανῶν vers.12, προσόδῳ vers 18, ἐπίσκηπται. v.19, δικαιῶς, οὐκ pag.21, vers.21, γεγονυῖαν p.23, vers.6, τάχα καί σε vers.12, διακλίναι p.26, vers.10, χρισμάτων vers. penult. μαχαίρων. facie alt. v.21, ἔθνει p.27, vers.16, l. ῥᾳθυμίας facie alt. vers. 16, ἀνθρ. vers 17. κελεύουσιν οἱ φανεροὶ v.19, ἡδὺ & ἀγαπᾷ. pag.28, facie alt. v.8, δικάζει.

p.29.v.

p.29,v.15,ὅλη v.17,πλεῖσται v.21,ὀρθὸν καὶ διχ-σίστας p.33,v.22,περὶ τούτου p.35,v.2, ἔσπον τινα λαχόντων v.14,παραπλησίως. p.36, verſ. 9,αὐτοῖς pag 41, v.9, δόξης ἐρασθῆς p 42, facie alt.v.10, ἴδης,ὥσπερ p 44, v.24, ἀλαζόνι συ-ζυγῇ: καθαρεύει τῷ ἐλέγχω ἑαυτὸν p. 46, v.12, ὀνομασθήσῃ pag. 48, verſ. 13, χρόνον. fac.alt. verſ.4,αἰσθάνῃ pag.51,verſ.7, διδάσκαλος.p.56, v.5,ἀπαιτεῖ fac alt. v.6, ὑποδεδόντων p.58, fac. alt.v.4, κατὰ δόξαν v.7, καταδικάζεται v.15, κατακρίνεσθαι.v.21, διατεθρύληται. pag 59, fac. alt. v.25,ἢ τοῦτο καθαρὸν p.64, facie alt.v.7, παραιρεθέντας p.72, v.25,ὀλίγα δὲ εἰς. facie al.v.23,ἐν ἐρημίᾳ p.73,v.2,οἴονται,pro οἴονται. pag.75,v.19,δοκεῖ μοι pro δοκοῦμεν. v.21, εἰμὶ δὲ facie alt. verſ.1,γυμνοὶ v.10, ἀνέλαβον. verſ.11, περιβαλ.p.76,v.6,ὑπερβαλλούσας,v 22, δυνάμεως p.79,v.ult. ἄλλα δεῖ. facie al.v. 20, τὰ τῆς v.21, περὶ καὶ περαιτ. p.81, verſ.13, ἀπεχθῶ p.91,v.8,δοκεῖ μὲν ἔφη pag.92,v. antepenult. ἀθλητῶν pro ἀθλητῶν. p.93, v.5, παλαιὸν,ver.20,καταλαβεῖν p.94, v.19, τὸ λοιδορουμένῳ αὐτὸν p.105, v.18, πενίας τε καὶ ὕβρεως. p.111,fac.alt.v.penult. περιεῖναι p.114,v.18, περισπούντων αὐτοῦ p.123,verſ.4,οὐδὲ νικῶντας p.126,facie alt.v.16, πείθεσθαι p.134, v.21, τούτῳ p.136, v.20, γινομένη κατὰ φύσιν pag.144, verſ.5, ἐν εὐδίᾳ.v.20,οἱ βαφεῖς.v.vlt.αὐτὸ τὸ p.146,facie alt.v.9,ἐκβάλλειν.verſ.22,σαφῆ τὸν ἔλεγχον. v.25, διὸ καὶ, ὑπὸ τὸν pag.153, v. 11,ὡς οὐ δυνάμει. p.157, facie alt.verſ.16. ἐφεδρεία παρὰ τῇ. p.160,v.18, κατηγορίας. pag.165, v.14,κηλούμενοι. p.173,verſ.4. ἑταιρικοῦ παντὸς καὶ ἐξιών.pag.176. verſ 13, δῆλοί εἰσι v.17,ᾠδῇ ἀεί τινα ἄσαντα. facie alt. verſ.3, εἰμὶ δὲ verſ.6,ἰδεῖν pro εἰδῇ p.189,facie alt.v.6,ἐπανελθόντων οἱ μὲν ἴππ.p.192, v.6,fortè σύγκλυδας; p.198, v.5, ὡς ἀρχῇ p.199, verſ.14, ἄλυπ.verſ.19 ὅπως pro ὅμως. p.210, verſ.14, στερηθέντας.v.19,κατὰ διαίτῃ p.212, verſ.12, αὐτὸ δὲ ἐνάντια. p 216, v.20 τεύξονται τῆς.p.218, v.14,τοὺς χαρίεντας.p.221, verſ.antepen.ὅτι εἰ τι διαλεχθεὶς. v.vlt.ἐμβαλοῦσα.p.229,facie alt. v. pen. συνῳκίσθη p.234, v.14, ποιεῖν, ὅ,τι ἂν. p.237.v.vlt.γεωργικός.p.246, verſ.5,οὐκ ἴσασιν, οἱ δὲ οὐ θέλουσι. p.247,facie alt. v.4,ἐκ δὲ μυσνίου.v.7, αἰτίαν p.248, v.8,l.πεισθῆς. v.16, ὑπολλευστὸν δέ. v.18,τῆς τὸ ἰσχυρ.p.249, v.1. ἴδιον.facie alt. v.4, καὶ γῆς εἰ δ ἐγώ μοι. verſ. vlt.ἀνίας ἀφελῆς p.252, verſ.13, σύμπλεοι pro ἀλλήλοις p.261, facie alt. v.14, εἴποιεν ἰδὼν ἐκ.p.284, v.14, γ᾽ ἐχεῖ τι pro χαίρουσι, p.292, v.8, γάλακτος δὲ v.18, ξενίας. pag.298, fac.alt.v.3, ξύμπαντα τὸ p 300, v.15, εὐκοσμίαν τῆς διοικήσεως pag.301, v.7,ἀμαλδύνεις pro ἀμαλδύνεις] τεταγμένοι p.302, verſ.1, ἴλιγγον. verſ.10,μεγίστου.v.15, ἄγαν γλυκύ. verſ.16, γεγονυῖαν verſ.19, ὑπὸ τῆς αἱ θεράποντες ὁρᾶσθαι.v. 25,ἄτοπος. verſ.vlt. παῖδα ὡς ἀφίεσαν. facie alt.verſ.1, τὸ προσθῆσαι v. 14, ἐπιδεικνύμενος p.304,

verſ.1,ἀφαιρεῖν pag.429,facie alt.verſ.5. φιλίαν ὑποκρινουμένους. pag.430. facie alt. verſ. 5, περιΐστασθαι.pag.447, verſ.2, καὶ διὰ συνεχοῦς verſ 18, τῆς ὀρθῆς τε πάνυ παλαιᾶ verſ.20, τῆς πάνυ παλαιᾶς τι καὶ facie alt. verſ.17, εὐδαιμονίας.verſ.21,ἀλλὰ τὰς αἰτίας, verſ.penult.ἑτέροις pag. 448, verſ. antepenult. οἰκήσαντα. facie alt. verſ.22, αὖθις, ἄνοιαν. verſ.24. ἐν οἰκέταις ἐλευθ. verſ.25, ὥσπερ ἤ. pag.449, verſ. 2,οὐδὲ ἐκ. verſ.3,ξύμπαντες v.16,ἡμιόνου.v.17, διαφορουμένης.facie alt.v.1,δᾳδας ἴσασι.verſ.4, καὶ ἐκλέλειπται. v.9, τῆς Σόλωνος ἰθύντορι νόμων p.450,v.10, λεπτὴν v.14, σπουδὴν, facie alt.v. 19,παύσας.p.451,v.2,δεσμῶν,ἵνα δ᾽ οὖν ἀξιοῖ μὴ παρεῖναι τοῖς ἐκδοξ. Reliqua (nam ſingula perſequi, non eſt huius loci) poterunt alibi commodius annotari.

v.33,H.St.2,μὲν ἐν λεί. v.36.βαδίσομαι καὶ τὰ ἄλλα τῆς idem. v.pen.τῆς διαρ.καὶ ὀγκωσάμενος,idem.

P.532, v.15, μὴ ἐπ᾽ αὐτῇ idem. v.25, H.St. διαγγέλλει. verſ.ſeq.οἰκεῖον ὑπερβαλεῖ H. St.2, verſ.27,αὐτῷ μὲν ἕκαστον πολλ.idem,omiſſo αὐτῷ v.ſeq. verſ.4.à fin.H.St.2,τούτων δὲ ἀρ. verſ vlt.τὸ τιμιῶ.

Pag.533,v.1,ἀνασκευάσας.ἀθλητικῆς ἰσχύος ἡ ἀρετὴ διαφ.idem. verſ.7, al. καὶ αὐτῆς αἰδεσαμένων. verſ.19, αὐτοὺς] C.V. αὐτὸν H. St. 2, αὐτῆς. verſ.31,H.St.2,περί τι τῶν. verſ.42, καὶ ὅλως,idem. v.8.à fin.τὸ πρὸς τοὺς.

P.536,v.5,H.St.2,καὶ περὶ τὴν οἰκίαν. v.12, δὲ καὶ ὑπὸ ὧν idem. v.33.H.St.2,ἵππαρχος δὲ τοῖς τῶ. v.38,al.μεταχειρίσεως. v.10.à fin. Νέσος ἡ Δαιάνδρα H.St.2. v.7,à fin.καὶ ἡ χρονικὴ,idē.

P.537,v.1, H.St.2, διήξειαν. v.2, ἐστιν ὁ γὰρ καὶ ἃ ὁ δὲ. Henric. Stephan.2. v.4, φιλοσοφῶν ὁ κατηχημένος ἤδη καὶ τὸν βίον φιλόσοφός ἐστι,idem. v.40,H.St.2, ἄλλων συμφορὸν ὀλίγοι ſed ex correctione. v.50,συμπεπονηκέναι idem.

P.540,v.5.Καισαρείου βίβλος]Extat Latinè: pars Græcè m.ſ.in Bibl. Aug. verſ.6, H.St.2,κεφαλαίοις διελέγετο δ᾽ ἐκκλ. v.9, μάθοιεν τῆς τι idem. v.10, ἐλαχίστων, idem. verſ.15,φέρεται.καί. verſ.17, Henric.Steph. 2, ὑπερβολῆς. verſ.21, Διονυσίου Αἰγαίου] Non iniuria Iſa. Caſ. miratur, quare hæc ſint hîc poſita, quæ totidem propemodum verbis iam ante dicta pag. 420, ſed ita reperitur in M.S. verſ.25, Henric. Stephan.2,ἀπαρτίζ.μ.ε. ὧν ſed ſuprà,ρ´. verſ. 31, ἐξωρμήσαι, idem. verſ.41, ὑπὸ μόνον τῆς διδύμ.

Pag.544,verſ.10,Henric.Stephan.2, Τιβεριανῷ. verſ 25, Henric.Stephan.2, πυτοῦν ἡ οὐκ ἐφικτά. verſ.eodem,οὐκ ἔτι ἐφικτό. verſ. te.à fin. pro οὐδὲ μαχεῖ. H.St.2, & C.V.οἱ δὲ μαχόμενοι. v.4,à fi.H.St.2,εἰ μὴ γὰρ ἀγνοεῖ].

P.545,v.10,l.ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα. v.20,H. St.2,οὐδ᾽ ὅλως εἶναί φασι. v.31,ἔτι δὲ περιηγ.

H.St.2. verſ.37,al. καὶ αὐτοῖς. verſ.42, τέλος ἐπιγενέσθαι, I.C.

Pag.548, verſ.2, ὁ τοῦ Λέμβρ.] Negat I.C. ſe intelligere, niſi ὁ Λέμβος Ηρ. ſcribatur: de quo Laërtius, aliique. verſ.5, τὰ κατ' οὐσίαν] Lucianus in Macrobiis, citat librum nonum de rebus Aſiaticis. verſ. 7, ἀλλὰ καὶ ἐ βιβλία τὴν ἐρυθρὰν] excerpta hinc vide infra 717. verſ. 11, ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας ἀποκλίνοι] vide infra pag.1249, v.2. v.37, H.St.2, διαφαίρει. v.pen. βιβλίον Ιερακλίους] Hoc opuſculum ſeu partem potius illius Latinè Pariſiis edidit Fed. Morellus, Anno M. D. XCIII.

Pag.549, verſ.36, Επικυρέως.

Pag.552, verſ 33, πρεσβιωτὴ] ὁ πρεσβιωτὸ, legitur alibi etiam, αὐτὶ τοῦ, βεβιωκέναι, πρὶν ἢ μετενσωματῶσαι. aliud eſt ἡ πρεσβιότης apud Clem. Alex. nimirum ὁ πρότερος βίος, vita antè acta: τὰ προβεβιωμένα τινὶ Syneſ. epiſt. 110. v. eod. μετενσωματώσεως] hæc & μετεμψύχωσις, & μεταγγισμὸς ab Epiphanio, μετένδυσις etiam τῆς ψυχῆς, à Cl. Alex. dicitur. v.43, H.St.2, νομίζομένας αὐτῷ. v.45, l. ὁ δ' ἐπὶ νῦν.

Pag.553, v.36, C.V. & H.St.2, καθηγητὴν αὐτὸ τῇ τοιέτῃ ἀναγράφει δόγμ. v.7. à fin. ἀποπτῇ] Herodian. lib.I. Sic Μίνιππος Luciano ἀποπτικὸς πάρεστι ἐξ οὐρανοῦ.

Pag.556, v.16, al. rectius ἐκκειμένων. v.36, εὐξεινσίεσαν I.C. verſ.9, à fin. ἐν λόγοις ...] deeſt numerus in M.S.

Pag.557, v.43, περί τι σαφῶς, H. St. 2. v.47, διὰ τῆς τῆς ἄλλων idem. v.49, αἱ τὴν πρώτην.

Pag.560, v.16, αὐτῇ τῇ γυμνασ. v.27, κολόπων] Lucian. μάλιστα δ' εὐδοκίμει παρ' αὐτοῖς αἱ κυτμίδες, ἀκόπτες τι ὄνομα πεπλασμένον, ἐκ λίπους ἀρχείου συντιθεμένου. v.31, τοὺς ἐμπλάστρους] τὸ ἐμπλαστὸν, ἔμπλαστρον, & ἡ ἔμπλαστρος. Ignat. epiſt.8, εἰ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. v.37, ὅσα τι τοῖς. verſ.39, κομιδῆς παιδίου] aliàs κομιδῇ παιδίον, admodum puer, vt κομιδῇ νέπιον dixit Philo, κομιδῇ νέος, Syneſ. κομιδῇ μειράκιον Lucian. verſ. 41, l. ποιεῖσθαι γυμνάσια. verſ.8, à fin. H.St.2, ἀναστρεπτέσης.

Pag.561, v.13, l. παρατυχών. verſ.21, διδεῖσθαι, I.S. v.39, I.S. πρὸς ἐγχύματα. I.C. πρὸς ἑλκώματα. verſ. 41, πρὸς ἑφήλεις, iidem, cuius emendationis veſtigia etiam in H. Steph.2.

Pag.564, v.46, & hîc in m.ſ.2. H.St. ſpacium eſt relictum.

P.565, v.18, ἐκγαλίδιον] Octo priores ſunt Venetiis Anno M. D. XXXIV. Græcè impreſſi. v.51, H.St.2, ἀναλογῆς τὰ καὶ. v.8, à fin. pro οἰνομέλιτος, idem οἰνοχάρη.

P.568, verſ.13, σιμῶν, I.S. verſ. 33, πτύσεις] H.St.2, & I.C. πτύσεις. verſ.47, H. St.2, ἔστι ἄλλα πρός.

P.569, v.8, idem, & I.S. ἀπὸ θεραπείας quin & C.B. & M.M. v.vlt. ἀρρυτίδωτον] μὴ ἔχον ῥυτίδας, ἤτοι ζαρώματα, ἅ εἰσι γραμμαὶ γήρως σημαντικαί, Lexic. m. ſ. Auguſt hinc contrarium ἐρρυτιδωμένος, quod homilia Greg. Nyſ. in V I. Pſalmum, ad locum in m.ſ. vitiatum adnotaram illum, παλαιός τις καὶ ἐρρυτιδωμένος ἰχθύς. interea, εὐσχημόνως legêdum, ex Luciano didici, qui eadem illa copulat in Necyomantia, τοὺς μὲν παλαιοὺς πάλαι καὶ εὐσχημονῶντας, καὶ (ὥς φησιν Ὅμηρος) ἀμενηνοὺς τοὺς δ' ἐναλεῖς καὶ συνεστηκότας.

P.572, v.8, pro συμπεριών. H.St.2, συμπαραλαμβάνεται. v. 44, τοῦτο ἔνεστιν ἐπειδή H.St.2.

P.576, v.8, H.St.2, ἁρμόζουσι. v.28, μελικηρίδων] quam hic ſignificationem habeat, ſatis notum eſt, a Lexicographis etiam annotatam: ſed aliâ vtitur Apolinarius, Pſal.18, v.21, & Pſal.118, v.192, vbi μελικηρίς idem, quod Siracidæ cap.24, v.21, κηρίον μέλιτος, Scholiaſtæ Theocriti κηρόμελι. v.vlt. al. σμίγματα.

P.577, v.4, al. Οειβασίῳ.

P.580. v.16, βοῦν τε καὶ ὄνον] Iuſtinus martyr, Gregorius Naz. & Theodoretus ſimiliter bouem, populi iudaici, aſinû gêtium typum fuiſſe, docent v.21, l. λαβάκοῦμ: apud hunc enim reperitur locus c. 3. v.23, τὴν σαγήνην] Matth.13, v.47. v.31, στατῆρα] Matth.17, v.27. v.35, λόγια γὰρ κυρίου] Pſal.11, v.7. v.44, ἐπὶ ὄνον] Matth.21, verſ.7. v.46, ἀνθρακιὰς ἐπτόμενοι] Ioan.21, v.9. v.50, τῆς γλώσσ. τὴν χάριν] Act.2, v.3. v.6. à fin. φωνὴν βοῶσαν] Eſai.40,3. v.vlt. ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον] Pſal.147, v.7.

P.581, v.13, δι' οὗ] Ioan.1, v.3. v.18, ἐξ αὐτοῦ] Rom.11, v.36. v.37, δεξιὰ τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, καὶ βραχίων] Pſalm.43, verſ.5. verſ.38, λόγος] Ioan.1, verſ.1. Pſalm.32, verſ.6, τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. verſ. eod. σοφία καὶ δύναμις] 1. Cor 1, verſ.24, δύναμις autem intelligatur, οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ' ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάσεων δημιουργός, καὶ ἰσότητος ἐκείνου, οὗ δύναμίς ἐστιν, Iſidor. Peluſ. lib.2, epiſt.143.

Pag.584, verſ.8, Henric. Stephan.2, τῆς τε τοῖς. verſ.10, κρίνει οὐδένα] Ioan.5 v.22. verſ. ſeq. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ] Ioan.3. v.35. v. 4, ὑπογραμμὸν] 1. Petr.2, 21. v.19, ἀνήγξαπ] Act.1. verſ. 31, οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ῥύπου καθαρὸς] Iob. 14,4. verſ. 33, θριαμβεύσαντι καὶ παραδειγματίσαι] Coloſſ.2, verſ.15, vbi ſimplex verbum in vulgatis editionibus. v.38, ἐρρέθη] Matth.5, v.21,22. v 42, ὁ ἀρχάγγελος] Iudæ I, verſ.9. verſ.43, διαφέρ μόνος διαχειρόμενος libri editi. verſ.50, Μωσῆ μὴν] Exod.14, verſ 21. verſ. eod. Ηλία καὶ Ελισσαίῳ] 4. Reg.2, v.8,14. v.51, C.B. & Henric. St.2, καὶ τότε τὸ ἐν Iſ. Caſ. ἀπὸ πηγῶν. verſ.6. à fin.

διαπονηθῇ ἢ ποδί] Matth.14.v.25.

Pag 585. v 19, H.St.2, ἔννοιαι καὶ τὰ. v.22, ἀρ ἐστιν] 2. Tim.2,13. v.24 μηδὲ τροπῆς ἀποσκίασμα] Iacob.1.v.17. Malach. 3.6. v.26, ὁ φιλ... μὴ δύναται το νεῖον] Isidor. Pelus lib.2 epist.117.

P.588.v.12 τὸ ιε'.in trib.m.f.quod vel nota est numeri δεκάτου, vel compendium τῷ βιβλίου, vt supra, sed tum pro κεφαλαίου legerim κεφάλαια:nam XV..capitis mentio fit p.5 13.v.11. v.18,ἵνα γνωρισθῇ] Ephes.3.10. v.27, οὕτω γὰρ] Ioan.3,16. v.3, H.St.2, παραλαβεῖν δὸ ...ου. v.43,ἀλλ' ὅπερ εἶπ idem. v.47,καὶ μάλιστα εἰκότως οὐδὲ idem. v 3,à fin.μετὰδου προσκαταδεθησης,H.St.2.

P 589.v.10,l.ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν] Heb.1. v 16,αὐτοῦ τοφορεῖ.] δόξα πυκνα τ' ἀρχῆς ὁ αὐθεντος καλός τε καὶ ἀγαθὸς προσήχθη, ad marg H.St.2,& M.M. v.33,ἐάν H.St.2. ver. 22,εἰ καὶ ἄγγελος]Galat 1,v.7. ver.9,à fin. ἀρχάγγελος] supra 01,v.10,Iudæ 1,v.9. v.4, à fin.ἐπάνω ὄφεων]Lucæ 10,v.19.

P 592 v... θεοί]Psal 81,v.6. Isid Pelus.lib. 3,epist.31. v.eod.υἱοὶ ὑψίστου]ibid.&Matth. 5,v 9. v.2,ἱεροφίλος]Naz.p.171,οὐ γὰρ λόγον θεῖον μὴ ἢ θεὸς νομισθῆναι. p.230,οὐδέπω δὲ τὸν παρόντα γινόμενος,ἢ λεγόμενος. v.4.H.St.2,...πάσας... v.7,μηδὲ idem. v.,pro τὸν αἰῶνα idem τῶν αἰώνων:pro quo si αἰωνίων legas,iungendo cum καλῶν, locus erit perspicuus. v.10,εἰ ἀποσβεσ.]2.Tim.2, 12. v.12 ὅμοιοι αὐτῷ] 1.Ioan.3 v.2. v.16, αἰσθησιν μάθητ..ευσείας γὰρ H.St.2 v.19, συγγενείας; καὶ H St.2. v.23, δίκαιοι γὰρ] Sap.4, vers.7. v.30,H.St 2,...τικός. v.32, ἀγγέλους κρινοῦμεν]1.Cor.6,3. ver.33 pro ..ιοι,H.St.2,οἱ. v.42,ζόφου] σειραῖς ζόφου 2 Pet.2.4.

Pag.593.v.27,Γρηγορίου]homil.in Natal. Christi. v.9,à fin ἐλάλησε]Hebr.1 v.eod. sic interpunge,ὅν καὶ τὰ γνωρισθῆ &c. Ephes.3.v.10. v.7,a fin.αὐτοῦ γὰρ]Ephes.2,10. v.4.,a fin γνωρίσας ἡμῖν] Ephes 1,9. v penult. ἐν αὐτῷ] εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι libri editi.

P.596.v.11,τῷ λόγῳ κυρίου Psalm 32. ver. 16,ἀγῶ...]Naz.homil.in Nat.Christi. v 22,ὡς προκαταρκτικόν] Basil.M.lib. de Sp S.cap.16, ἐν δὲ τῇ τούτων κτίσει ἐννόησόν μοι τὴν προκαταρκτικὴν αἰτίαν τῶν γινομένων, τὸν πατέρα δημιουργικὴν, τὸν υἱόν· τὴν τελειωτικὴν, τὸ πνεῦμα. idem scribit Gregor. Nyss. hom.in S Baptisma. v 30,ἐνεφύσησεν]Genes 2.v.7 πνοὴν ζωῆς. v.37,l.τοῦ αἵματος τοῦ ἐν τῷ κέρατι] Exod. 29, v.32. C.B.A.S M.M. κερατ. v 49, Λυκαο]cap 22,v.17. v.6,à fin. τὸ ποτήριον]1 Cor.10, v.16. v.4,à fin. οὐ δύνασθε]1 Cor.10, v.21. ver. vltimo,τῇ νυκτὶ] 1 Cor.11,v.23.

P.597.v.11,τῷ Ἰὼβ]capito,v 9. v.21, τίς τῶν ἀγγέλων ἐστὶ συμβολον]Naz.pag 157,ἀγγέλων ὁ μὲν λαμπρότητα καὶ ἡ φωτὸς εἰσιν, ὅτι τυποῦνται συμβολικῶς,σύμβολον εἰ... v.30, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς]Deut.28,23. v.pen.H St. 2,ἐκ τῶν φω.

P.600.v.5,ἀγγέλους δὲ μηδαμῶς]Act 23,8. v.12,εὐφράνθητε]Deuter.32.v.43. vers 14, in marg.l.ἡ ἡμέρα καὶ πρός. v.21,υἱοί]H St 2, ἐστι. vers. 46,τη παιδείᾳ]Genes.1, v... vers 10.a fin.δημιουργουμένων,H.St.2,ὑπηρετουμένων. vers.8, a fin. λειτουργικά, Hebr 1, vers.14.

P.601.v.24,H.St.2, καὶ νομισθείη δὲ. v.36, φροντίσαι,idem. v.8,a fin.H.St.2,ὅπως.

P.604 v. 41.ἐκ μέρους]1 Cor.13.9.

P 605,v.5.l ἐξετάζει. v.17,τὸ πλεῖον]H St.2. τὸ πλεῖον. v.50,H.St.2,καὶ αὖ τὴν τὴν ἀγαθ.

P.608,v.9. τῶν ἀρσεν)Lucæ 2,v.23. v 11. τέξῃ υἱόν]Iudic.13,v.5. ver.19,τὴν λαβίδα) Esa.6,v.6,vide Isidori Pelusiotæ lib. I. epist.42. v.30,πῦρ καταναλίσκον.)Deut.4,24. v.3,τὰ λόγια)Psalm.17,v.31.

P.609, v.3.ἀγγέλοι προσῆλθ.) Matth.4, 11. v.36, Πεδάλῳ Cedreno pag 281, v.15. ἡμέρα)Psal.18,2. v.48,ἐν κεφαλίδι)Heb.10, v.7, & Psalm.39, v.11,Suidæ idē quod εἴλημα,quod in cylindri morem antiquitus libros complicarint.

P.612,v.6.ἀπολείπεται σαββατ.) Hebr.4. 9. v.12, τὸ τέλειον] 1 Cor.13,10. v.19, μυριάδας μὴ κινηθεισης)Naz.Orat.II, de Pace,p. 121,quem locum S. Maximus explicādum inter alios sibi delegit, vt videre est in Cod.Aug.calamo exarato p.76. v.23.σεισμοὶ)H. St.vitiosè συσσεισμοὶ.libri editi.σεισμοὶ ἡ θεότης. al. εἰδωλολατρείας. vers 49,ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ)Psalm.113, 7. v.50,ἐπάγῃ γὰρ τὰ εἴδωλα) Psalm.eod.v. 12. v.52,Ἐσείσθη)Psalm.95,7. ver.6 à fin. σαλευθήτω)ibid v.9. v.4,à fin.ὁ κύριος ἐβασ) Psalm.96,1. v.2.à fin.ἐσεται)ibid.v.4.

P.613.v 1.ὅταν ἀναστῆ) Esai.2,v 19,21. v.2, Παῦλος)Hebr 12,v.26. v.4,Ἀγγαίου)cap.2, v.7. v.6,H.St.2,τὰ αὐτά. vers 7, Γρηγόριοι) Naz.Orat.de Sp.S.pag. 224. v 37,H.St.2, φιότης. v.7,à fin.Υἱός μου)Psalm.2,7.

P.616.v.8.δεξιὰ κυρίου) Psalm. 117,v. 16. v.seq.τῷ λόγῳ)Psalm.32 6. v.14, τῷ πνεύματι)ibid. v.32,ὑπακήκοασι) Psalm. 142, v.4. v.4,à fin.H.St.2,τοῦ δὲ τοῦ αἰθρ. v.vltimo,δακτύλῳ)Lucæ 11,20.

P.620, v.6. κρημνίσαι ἐξώσαι) κατακρημνίσαι,Lucæ 4,29.v.7,λαβεῖν)al. βαλεῖν. v.22, ἐπέση,mss. v.24,al.ἰδού τις v.32. verba quadrato inclusa ex C.V.& M.M ver.6,à fin. H. St.2,ἢ τοῦτο. ver.5,à fin.εὐδοκεῖ idem. v.3,à fin.τὰ ῥήματα Ioan.14,10.

P.621. v.11.τί ἐστιν) Matth.9,11. v.35, γὰρ καὶ ὁ θεοφ. Ιγνάτιος) epist.5. v. 29, εἰ ἔγνωσαν) 1.Cor.2,8.

P.624, verſ.2. τὸν ἀῤῥαβῶνα] 2 Cor.1,22. v.7, πολλαχοῦ] F legend. ἀλλαχοῦ. v.8, κληρονομίας] Epheſ.1,14. v.20, ἐν γὰρ τῇ] Matth. 22,30. v.31, πνεῦμα ὁ Θεὸς] Ioan.4,24. verſ. 34, τοῦ δὲ βλασφημοῦντι] Marc.3,29. ver.45, ἐν ἐσόπτρῳ] 1 Cor.13,12.

P.625, v.6. F legend πνεῦμα (Θεὸς λήπτων μύησιν δ' ἔχει) ἐκ.ὅτι τοῦ πατρὸς προστάτει. v.7, διαιρέσεις] 1 Cor.12,4. verſ.11, πρὸς Γαλάτας] cap.1, v.18, H.St.2, μὲν οὖν ὁ. ver.28, C.V.& B. καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα, omiſſa Præpoſ. πρὸς. v.31, διπλῆν καὶ τὴν χρείαν] Baſil.M. ἐπὶ τοῦ νόμου ἦν μὲν καὶ τὸ αἰσθητὸν, ἀλλὰ τύπον ἐποίει τοῦ νοητοῦ. Naz. Μωσῆς δὲ καὶ ἄνεισι, καὶ τῆς νεφέλης εἴσω χωρεῖ, καὶ νομοθετεῖται, καὶ δέχεται πλάκας, τοῖς μὲν πολλοῖς τὰς τοῦ γράμματος, τοῖς δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, τὰς τοῦ πνεύματος. Similia Epiphanius contra Ptolemaitas] pag.99, vbi ver.23, ἀρεκτέων, pro αἰσθητῶν legend.] Clemens Alex. Strom. III. Philo lib. περὶ ἀποικίας. v.45, χρυσίνδη γῆ] Theodoret. lib.I V. de Prouidentia.

P.628, v.25 l. συγκαλύπτεσθαι. v.44, Γάλα] 1 Cor.3,2. v.6, à fin. τὰ ἅγια] Matth.7,6.

P.629, v.8. τὸ πόνῳ κτηθὲν] Τὴν ἐν ταῖς γραφαῖς ἀσάφειαν ἐπ' ὠφελείᾳ (al. ὠφέλειαν) τῷ νοῦ ὁ Θεὸς ἐπενόησε, διηγεῖσθαι αὐτοῖς τὴν ἐπίγνωσιν προθέντων μὲν, ἵνα τούτοις ἐνασχολοῦμενος, τῶν χειρόνων ἀφέληται. ἔπειτα δ', ὅτι τὰ πόνῳ κτηθέντα, μᾶλλόν πως ἀγαπᾶται· καὶ τὰ διὰ μακροῦ προσγινόμενα, μονιμώτερα παραμένει. ὧν δὲ ῥᾳδία ἡ κτῆσις, οὐ παραμένουσα ἡ ἀπόλαυσις. εὐκαταφρόνητος γὰρ ἡ τῶν προχείρων παρουσία, καὶ οὐδεμιᾶς φυλακῆς ἀξιουμένη τοῖς ἔχουσι, *Theodoretus*: cuius verba ad marginem Codd. Sfortiani, & Marguniani leguntur. Iſidor. lib. 2. epiſt.136, ὧ γὰρ οἱ πόνοι παραγίνονται, ἐπακολουθοῦσιν ὕστερον καὶ αἱ θυμηδίαι. Idem lib.3, epiſt 322, τὸ μετὰ πόνων ἐδίδοσαν κτηθὲν, κἂν μικρὸν τυγχάνῃ, ποθεινότερόν ἐστι· τὸ δ' αὐτομάτως προσαπιὸν, εὐκαταφρόνητον, κἂν ὑπάρχει μέγα. v.22, ἐν ἱδρῶτι] Geneſ.3,19. ver.33, ἢ τὰ] H.St.2, εἶτα. v.36, κατὰ τὴν γνῶσιν idem. v.44, παραβλαβεῖν C.B.M.M. & I.C. v.45, ἃ μὴ ζητοῦσι] H.St.2, ἃ αὖ ζητοῦσι. Plutarch. ex Sophocle,

------πᾶν τὸ ζητούμενον,
ἁλωτὸν· ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.

Id eſt, Quicquid inueſtigatur, capitur: effugit, quod negligitur.

verſ.50, l. ὃς δ' οὐχ αἱρεῖται, M.S.& I.C. ſed mendum illud, vt alibi alia, typographicum.

P.632, v.1.H.St.2, τῶν χειρῶν μέρει. v.40, H.St.2, αἰθυιοφορεῖ, ὥσπερ οὐδὲν &c: ibi Scholion ad marginem, quod in Cod. M.M. quoque, οἶμαι ταῦτα ἢ τὰ ὅμοια τούτοις κατὰ τὴν ἔννοιαν εἶναι τὰ λείποντα, ἐπὶ (al. περὶ) τοῦ πατρὸς, οὕτως ᾔρουν ἀλλὰ ἐλλείπειν τὸ πῶρ, ἵνα τὸ ὡς αὐτὴ τοῦ ὅτι λαμβάνοιτο. verſ.6, à fin. φαίη δ' ἄν τις] τοῦ Φωτίου αὕτη ἡ λύσις, M.M. H.St 2.

P.633, v.15.H.St.2, παρανοίας αὐτόθεν παραληρεῖν. verſ.17, idem πληθύνεσθαι. v.5, à fin. ἡμέτερος εἰ) Iouæ 5,13.

P.636, v.11. κατὰ μὲν οὖν τε H.St.2. v.19, συνῆψεν ἑαυτῷ idem. v.30, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν] 1 Petr.1,12. v.35, ὡς ἄγγελοι] Lucæ 20,36. v.4, à fin. τὸν μὲν πρεσβύτερον] Lucæ 15, vide homil. Chryſoſt εἰς τὸν ἄσωτον.

P.637, v.11. χαίρειν] Lucæ 15, v.10. v.23, ὁ τῶν μαθ. κορυφαῖος] ſi D.Petr. intelligit, eſt μνημονικὸν ἁμάρτημα: extat enim locus epiſt. ad Rom. cap.14,9. verſ.35, τοῖς ἐν φυλακῇ] 1 Petr.3,19. v.39, διχοτομηθέντες τοῦ πνεύματος] Lucæ 12,46. Matth.24,51. S. Maximum & Nicetam eodem accipere ſenſu loca illa Euangeliſtarum, alibi a me indicatum eſt. v.48, l. καταχθονίων τάγματα οὕτω. v. vltimo. Παῦλος] 1 Cor.3.

P.640, v.5.H.St.2, κινεῖται.

P.641, v.8, à fin. H.St.2, ἀριστεῦσι, λογάδας.

P.644, v.27.H St.2, τουτέστιν, ἅπαν τε αἰσθ. v.eod. ἁμαρτωλοὺς] Matth 9, v.13.

P.645, v.32. al καταδύεται.

P.648, v.8. Εἰρήνην τὴν ἐμὴν] Ioan.14,27. v.11, φησὶ Philip.4 7. verſ. 13, δικαιωθέντες] Rom.5,1. verſ.23, οὐκ ἦλθον] Matth.10, 34. v.25, ἐστάθη μεσοῦ μέρος] Marc 13. v.45, Πανὶ] cap.2, v.19. v.38, χοῦς] Pſalm 102,14. verſ. 7, à fin. Iob.10,9.

P. 649, v. 1. μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας) Naz.in Natal. Chriſti, μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, vide Theophil. libr. 2, contra Autolycum. ver.5, Δαβ.δ) Pſalm.102,20. v.37, Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ) Rom.7,18. v.3, à fin. βασανίσαι) Matth.8,29. v.vltimo. φρίσσουσι) Iacob.2,19.

P.652, v.1. τὸν μὲν Χριστὸν οἶδα) Actor.19,15. v.8. ἐνεκαίνισεν) Hebr.10,20.

P.656, v.52.H. St.2, καὶ δὴ καὶ κάθαρσιν.

P.661, v.4.H.St.2, Διοδώρου. v.32, Διόδωρος) imò Θεόδωρος I. C. niſi etiam ante Διοδώρου verior ſit lectio. v.40, περὶ εἱμαρμένης) Ὁ τῶν οὐρανίων, φασὶ, ἐπεσκεμμένος τὴν κίνησιν, τόν τε ζωοφόρον κύκλον, καὶ τα ἐν αὐτῷ δυοκαίδεκα τμήματα, τῇ περιφορᾷ τῶν ἐν θεωρουμένων ζωδίων διϊστῶν ἀπ' ἀλλήλων διηρηκότα· ἑκάστου τε τῶν ἀστέρων τὴν δύναμιν κατανοήσας, τίνα μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἕκαστον ἐκ φύσεως ἰσχὺν ἔχει, τί δὲ ἡ σύνοδος αὐτῶν ἐκ τῆς ποιᾶς πρὸς ἄλληλα κράσεως ἀπεργάζεται; τίς κατὰ δύναμιν ἑκάστου αὐτῶν ἰδιότητος μιχθείσης τε τῶν προσεγγισμῷ πρὸς ἑτέραν, καὶ ἀπεχθείσης διὰ τῆς ἀποστάσεως. τί τε πάλιν ἡ τοῦ κατωτέρου ὑπόβασις ἐργάζεται; καὶ τίνι τοῦ ὑπερκειμένου κατὰ τὴν πάροδον ἔκλειψις, καὶ πάλιν ἀποκατάστασις· ὅ, τε ποικίλος συνιστῶν τε καὶ ἀφισαμένων σχηματισμὸς, ἐν τριγώνοις ἢ σκαληνοῖς καταγραφόμενος σχήμασιν· ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν κατὰ

γεωμετρίαν θεωρουμένων σχημάτων ἀποτελῶν: ὅτι ταῦτα, φασί, καὶ τὰ τοιαῦτα κατανοήσας, εἴσεται τῆς εἱμαρμένης τὸ σημαινόμενον, ὅτι τὸ εἱρμός τι ἐστιν ἀδιάσπαστος τῶν ἀλλήλοις ἐμπλεκομένων, καὶ τὴν ποιὰν συμπλοκὴν τῶν ἀστέρων ἀναγκαίως ἀποτελούμενον, τὸ ὄνομα τῆς εἱμαρμένης διερμηνεύεται. Gregor. Nyssen. è marg. Cod. MAX. Marg. v.42. al. ἀγόμενον.

P.664, v.18. ἐφορᾶν] al. φορεῖν.

P.668, vers.1. H.st.2, οἴκοις ἄλλοις ἄλλοις. v.vlt. H.st.2, τούχαν

P.679, v.10. a fin. al. ἀλλήλοις χαίροντα τὴν ζωήν.

P.681, v.8. καταπίπτουσα παρ' ἡλικίαν. I.S. At solus H.St. codex hic à cæteris discrepat, in quo sic legitur; καταπίπτουσα γὰρ, ἡλικιῶν μυελαῖς, διὰ ποσὰς μυελαῖς γινώσκει διοικημένας σπαρεῖ, φθορά. v.14. al. πάλιν ἡ τῆς. v.22, συζυγιῶν] supr. γεγαμηκότων: v.34, μάγνης] μαγνήτης, & μάγνησσα Naz. Carm. & ὁ μαγνίτης, Dioscor. v.37, δίκταμνος] H.St. δίκταμνος, itaque Epiphan. qui partum illâ iuuari scribit initio disputationis contra Anoëtos. v.45, εἰς πολλὰ χρήσιμα τα] ἀπάσῃ χρείᾳ τὴν τοῦ λύκου συναρμοζομένου, Plut. v.48, κἂν ἄλλο τι τοιοῦτος, H.St.2. v.50, σελάκιε] Basil. M. homil. VIII. in Hexaëm. & pag. 158, in Ascet. σελάχιας Zosimo lib I. v.9, à fin. ἄλλοις] οἷον ταῖς κυνηγέταις. vers.7, à fin. H.st. ἡ ὑπὲρ φθαρτικῆς.

P.684, v.15. τοῦ ἰπτάοι I.S. v.49, H.St. οὐκ αὐτὸ τοῦτο πάλιν.

Pag.685, v.37. τοῖς πτεροῖς ἄδειν τὸν κύκνον] Dio Chrysost. orat. XXXIII. Pisides in Cosmurgia, v.1170. Nazianzeni loca, eadem de re, Notis ad hieroglyph. Horapollinis inserui. v.39, al. ἄρα. v.3, à fin. ἴσ. περὶ οἷς ἰούλοις, prima lanugine, I.S. v.penult. ἴσ. εἰς ταῦτα καὶ ξ. idem.

P.688, v.3. a fine. ἴσ. δὲ εὐθὺς καὶ πρὸς ἀπαρτίσαντος τῆς ἀνάγκης I.S. ibid. H.St. ἀνάγκη & ἀναβάλλοντα cum nota mendi.

P.689, v.6. προσάγουσα, C V. H.St. I.S. v.9, à fin. locus in Cod. H. Stephani sic distinguitur, ἕκαστος γὰρ τούτων, ἰδίαις ἐξηγήσεσι τὰ ταύτης αἰνιγμάτων ἐξ ὧν φασίν, ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. Scholion, ὅρα ὅπως ἀπὸ τῆς τῶν ἰουδαίων διαγωγῆς ἐλέγχει τὴν εἱμαρμένην.

P.692, vers.12. τὸ δὲ γε ἡμέτερον] σημείωσαι περὶ πόσων ἐστὶ ταῦτα συγγράφουσα. v.17, I.S. legit εἰς ἣ τὸ τῆς εὐσ. μετρούμενος βίον, οὐ τ.π. μεριζόμενον, α.τ.ω. καὶ πρ. οἰκειῶ τὰ καὶ v.26, πίσσαν] περὶ μακεδόνων, τὸ προσὸν ἐν εὐτυχίᾳ τῶν &c. Philo. lib. ὅτι ἄξιον τὸ θεῖον extremo, & lib. περὶ Ιωσὴφ. vers. eod. περὶ μακεδ.] H.st. ὡς. v.37, καὶ ὡς τὰ. H.St. v.6, à fin. Οὐαλεντινιανοὶ I.S. v.5, à fin. & p. seq. v.7, ἐν ἡμῖν] In nostra potestate est. Epicteto ἐφ' ἡμῖν, quo etiam modo hîc legit I.S. v.26, θεὸς ἀγνοηθῇ I.S.

P.693, v.42. καταψεύδεσθαι idem. vers.44, κατ' αὐτῆς H.St. & I.S. v.49, al. κατ' αὐτούς I.S. καθ' ἑαυτῆς. v.9, à fin. ἀπὸ γνώσεως αὐτοῖς] aut τὸ αὐτοῖς abundat, aut deest τὰ συμβησόμενα, aut simile sed potius videtur abundare τὸ αὐτοῖς I.S v.8, à fin. ἀπὸ ταύτης ἀπολαύειν. M.M. al. ἀπὸ ταύτης αὐτῆς ἀπολαύειν.

Pag.696, vers.9. ἀπεράτει (οὔτε γὰρ τ.α.ι. μ.κ.τ.χ.π. εἰπὼν ἐξῆς) ὡς πῶς I.S. v.11, H.St. ὁ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὅλως ἡμῖν σύγχυσιν καὶ ἀνατροπὴν τὸν βίον. v.13, ἐξωκειλάτων ἀσελγέστερος I.S. v.6, à fin. τὸ παρακελεύει in Cod. H.st. notatur vt suspectum.

P.697, v.29. ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικόν] Philo, τοῖς κατ' οὐρανὸν ἐκηρύξεν ὁ θεὸς δυνάμεις μὲν ἔδωκεν, οὐ μὴν αὐτοκρατεῖς. v.37, πρὸς ἣ] H.st. ὡς ἣ. v.44, τὸ, ἣ ὡς μὴ τὴν idem. v.45, ὡς τὸν.

P.700, v.35. κατηχοῦσι H st. I.S.

P.701, v 14. εἰς σημεῖα] Genes.1, 14. v.16, τὰ ἐπὶ Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ] Iosuæ 10, 13. ver.17. τὰ ἐπὶ Ἐζεκίου] 4 Reg.20, 9. v.18, τὰ ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους] Matth. 27, 45. v.20, l. τοῖς ἀπὸ Βαρδησάνους. Idem puto fuisse médum superius, éstque in Cod. Vatic. & Bauar. Βαρδησάνης δέ τις σύρος, διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ὤν, ὥστε θαυμάζεσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Αντωνίνου τὸν περὶ εἱμαρμένης λόγον, Cedrenus qui alterius, in Phrygia hæretici, Bardisanis, ibidem meminit. Theodoretus, l.1. de hæret. Βαρδησάνους περὶ εἱμαρμένης λόγους, & alia eius scripta, quæ ex Syrorum lingua in Græcam fuerint conuersa, se legisse scribit. v.26, Ησαΐαν] cap.47, v.9, 12. v.28, Ιερεμίαν) cap.10, 2. vers.43, lectio marginis I.S. magis placet. v.penult. πρὸς εὕρεσιν θησαυροῦ, διὰ τὸν θησαυρὸν I.S.

P.704, v.17. μὴ ἕνα τῶν πολλῶν] Idem scribunt Basil. M & Greg. Nyssen. homiliis in Nat. Christi. v 18, Μίμνος] editum seorsim ab H. Stephano A. M D L V I I. Recusum Anno M D XCIV. partim cũ eiusdem H.st. partim cum Laur. Rhodomani Interpretatione.

P.705, v. 42. ἐδηλήσατο] notatur in Cod. A.S tanquam vitiosum, aut fortassis ideò, quod ποιητικώτερον videatur. vtitur illo sæpiusculè Theocritus, itémque Apolinarius Psalm.20, v.19. v.penult. χρόνον οὐ πολλῷ ἐλάττω I S. vel ἐπελάττω H. st.

P.708, v.3. τὸ ὑπηρετούμενον] id est, οἱ ὑπηρέται, vt λῃστεῖον, οἱ λῃσταί, θεραπεία, οἱ θεράποντες Lucian. v.50. θυμελικοί, θυμελικοί, οἱ ἐν ὑποκρίσει τὴν τέχνην ἐπιδεικνύμενοι, Suid.

P.709, vers.17. τὴν ὅλον ἐπισταμένως, I.S. v.32, τὸ ἑαυτοῦ videtur I.S. redundare. v.28, Ὀξάθρου] Strabo Οξυάθρου. Arrian. & Diod.S. Οξυάρτου. v.6, à fin καὶ τὸ τυράννου ἀπαξιώσας I.S. v.vlt. διαπειρώμενος H.St.2.

P.712, vers.30. πόλιν Ἄμασριν] Strabo lib.

XII. v.32,C.B.H.St.& I.S.κατὰ γοῦν.ibid. C.B. M.M H.st. Λυσιμάχῳ στρατιώμ. I.S. συστρατευόμενος. v.46, διὰ γε τὴν συνάφειαν I.S.διὰ τὴν συνάφ.H.St.

P.713,v.20.Ἡρακλεώτην] Eum Ἡρακλείδην vocat pag seq.I.S. v.37, τὸν Κεραυνὸν] Plutarchus vnum ex Clearchi filiis Ceraunum à patre nuncupatum scribit, Κλέαρχος Ἡρακλείας τύραννος γενόμενος, σκηπτὸν ἐφόρει καὶ τῶν υἱῶν ἕνα Κεραυνὸν ὠνόμασε. v.34, αὐτοῦ] H.st.αὐτοῖ.

P.716,v.26.l.Ἡρακλῆς χάρρων H.st.I.S.Eadem dictio fuit in vita Pyrrhi apud Plutarchum etiam corrupta, Αἱ μὲν(inquit ibi Lacon) ἐσσὶ τύ γε θεός, οὐδὲν μὴ πάθωμεν, οὐ γὰρ ἀδικεῦμεν· αἱ δὲ ἄνθρωπος, ἔσσεται καὶ τεῦ χάρρων ἄλλος. pro quo in libris antehac editis legebatur πάλαρτον. ita idem Plut. in Apophthegmat. Laconicis, Εἰ μὲν θεὸς ἔστιν,οὐ φοβούμεθα τοῦτον,οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνθρωπος,οὐχ ἡμῶν γε κρείσσων Notus est & ille versiculus apud eundem Plut. tribus in locis, Ἄμμες δέ γ' ἐσσόμεθα πολλῷ κάρρονες.Hesychius τοῦ καρρὸς etiam significationem τοῦ ἰσχυροῦ inter alias tribuit (vnde lib.1.Esdræ cap.5.vers 47,βρώματα καὶ ποτὰ χάρρα pro Aldino κάρρα legerem, nisi editio Romana ibi καὶ χάρρα haberet) inde χαρρόθεν apud Damascium in vita Isidori, idem quod ἀπὸ τοῦ κρείττονος Suida interprete. v.seq.ἰσχυρότερος]χάρρων Δωριεῖς ὁ κρείττων,Suid. v.38,εἰ μηδὲν ἂν I.S.vers. vlt.αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Pag. 717, vers.2.ἰβελτίουν C.V.& H.St. quam lectionem I.S.probat. v.15,ὀκτήρης v.18,H.st.ἑκκαιδεκήρεις.I.S.ἑκκαιδεκάτοιχοι,vel ἑκκαιδεκάστοιχοι.

P.720,v.34.C.V.&H.st.ἄφρακτοι,quod I.S.magis probatur. ver.vltimo.H.St.2,& C.B.Λίων ταύρειος C.V.& M.M.Λεοντάρειος. Strabo lib.X.Λεοντάρειος.

P.721,v.15.Τεκμοῖς]Strabo l. IV. & XII. Appianus Syriacâ historiâ edit. & m. s. Aug.& Stephanus de Vrb.τεχμοῖς:hic etiam Τοκμώνοις, appellatos scribit. v.16, Τολοσοβώγιοις]Strabo lib. I V. Τολιστοβόγιοις, lib.XII.Τολιστοβώγιοις,&Τολιστοβωγίοις,Appianus Τολιστοβίοις ibid. v.eod. Τεκτόσαγες] Strabo lib.XII.Τεκτοσάγες (vt m.s.omnes Photij,quibus sumus nos vsi)& Τεκτόσαγες eadem pag. Appianus Τεκτοσάγαι, Stephanus vtrunque. de quibus populis eorúmque varia nomenclatione vt nobilissim. Marcus Velserus hæc obseruauit, sic διχόστιχος isti vnde nomen sortiti sint docet eâ historiâ, quam doctissimi quiq; Reipub. literariæ diutiùs deberi nolint. vers. 32, σπαρτῶν] τῶν ἀπὸ τὰς Θήβας αὐαδοθέντων ἐκ τῶν δρακοντείων ὀδόντων, ὧν καὶ Εὐριπίδης μέμνηται, Scholiast. Pind.ad Oden VII. Isthm. De iisdem Dio Chrysostom.orat. XXIII. Philo lib. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου, Lucian: Philopseude & lib. περὶ ὀρχήσεως, Photius denique supra. v.32,Κάλατιον.lectio marginis ex Cod. H st. v.6. à fin. τόμιας] Eius rectus casus est τόμις, quæ & τόμεις dicitur,à conditore Tomo.Cuius numus æreus Byzantio allatus extat apud eũdem M. Velserum, parte aduersa ipsius Tomi imagine &inscriptione TOMOC KTICTHC,auersa Hercule stante & literis TOMEITΩN insignis. Quod in Ouidiani etiam exilij memoriam visum an notare.Steph.de Vrb.ὁ πολίτης,τομίτης· καὶ τομίτης, τὸ θηλυκὸν· ἔφειλε δὲ, ὡς ἀπριείτης, διὰ διφθόγγου γράφεσθαι.scil.τομείτης. v.vltimo.καὶ ἀφρακτος I.S. v.29,C.V. & M.M. ἐταζέται.

P.724,v.8.θεὸς τῶν m.s.& I.S. v 15, vox θα.σσεις abundat I.S. v.24, τὴν Ἡράκλειαν] H.st.2,Γαλάτειαν. v.31,C.B.H.st. & M.M. Αριοβαρζάνην. v.49,αἰτάβας] αἰτάβη, μέτρον μηδικὸν σίτου,ἀττικὸς μέδιμνος,Hesych. Esai.5.10.Daniel.14,3. vers.8,a fin.H.st.2, ἐμβολὴν & γῆς.

P.725.vers 12.H.St.2,Σκηπίωνι,per π, quo modo in Appiani Cod m.s. August. apud Suid.&alios. P.15.l.ἰονίου. v.19, κατ' αὐτὸ I.S. v.20,vox θεὸς abundat I.S. vers.28, φιλοφρόνως μὲν H.st.2, φιλοφρονούμενοι quod in φιλοφρονουμένης mutari posse, H.St.existimauit. v.29,Αἰμυλίου H.St. v.43,& 47, Σκηπίων,C.V.& B.

P.728,v.9.τοῦ πολέμου] Articulus τοῦ abũdat I.S. v.44,πλιγκοὺς C.V. H.St.πλιγγοὺς C.B. A.S. M M. H.st.2, πελιγνοὺς, Strabo lib V. v. 45, Μαρουκίνοις, sic ex Strabone correxi, M.S. omnes Μαρρουκίνους Ptolem. Μαρουκίνοις. v.eod. ἴσθι δὲ] Attende hominis Græculi ἀγχιστροφίαν,I.S. v.46,al. δυσπροσβάτων. v.4.à fin.Αἰσαράτῳ H.st.

P.729, vers.13. τῆς γῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ συγκλήτου τὸν ἐκ Νικομήδους Νύσαν I S.

P.732,v. 4. Ἀμφίπολιν] ἔστιν ἡ Χρυσόπολις, ἡ κατὰ τὴν Θρᾳκίαν διακειμένη, Scholion ad marg.Cod.H.st.& M.M. v.10,H.st.Ἀκκύτιον· I.S.Λούκιον. ver 18.πυρᾷ]πυρρᾷ H.st & I.S. v.34,ἐν τῇ πατρίδι]Præpositio videtur abundare I.S. v.38,al. φρουρῶν τα. v.eod. τῇ συγκλήτῳ] hæc abundant I.S. v.39, τὴν θεὸς αὐτὸν]Articulus τὴν abundat,I.S.notatur & in Cod.H.st.

P.733.v.15.ὕβριν ὑποπτον I.S. v.24, καὶ Βιθυνῶν δὲ]Copula καὶ abundat;I.S. v.48,al. Μουρήνας. ver.vltimo.εἰς ὀλίγοι ἡ μάχη] illa ἡ μάχη abundant I.S.

P.736,v.11.τοῦ Μιθράου aut Μιθράρου I.S. v.44,al.Χαλκηδόνα. ver.16,l.δύο χιλιάδες) nam & in tribus m.s.β,)ἐπὶ τοῖς μυρίοις I.S. vel δισχιλίοις cum H.st.

P.737,v.5.μυελῶδες] C.B 2, ἴσ. μυελάδες. verſ.10, ἑρμαιον] ἀπροσδόκητον κέρδος, Suid. Plato Phædone, ἑρμαιον αν ἐιη τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι. Philo, τούτοις ἑρμαιον ἐστὶν ἡ φυγή. v.11, C.V. ὑπόβαλε. v.47. αὕτη ᾗ Κίσσος] vide ſupra 727, v.37. & infra 745, v.11. v.6, à fin. ἀπο ελιγγίων] hunc ſuſpicatur H.St. pag. huius v. 11, legi poſſe προσειλεῖσθαι. v.penult. idem H.St. legit γόγγον.

P.740, v.35, αὐτὸν] ἴσ. αὐτὸς H.St. v.47, l.cū H.St. καὶ ἐν ταύτῃ vel καὶ ταύτῃ. v.19, ante πολύτροπον particulam ἐπεὶ ponendam idem H.St. exiſtimat.

P.741, v.48. καβειρεα] Plut. in vita Luculli, ὀλίγων δ' ἡμερῶν ὁδὸς εἰς Ἀρμενίαν ἐκ Καβείρων, pag.155. Aldinæ edit. per ει, neque aliter Strabo lib XII. quem vide. v.eod. αὐτοῖς] ἴσ. αὐτοὶ &c ὁρμὴ γεγονυῖα καὶ ἑλών. v.3, à fin. αὐτοῖς ᾗ ἐπὶ Καβ.] ἴσ. αὐτοῖς δὲ εἰς τὴν Καβ. H.St.

P.745, v.11. Χελῶναι] Diod. Sicul. lib. II. πετροβόλοι γὰρ, ἡ χελῶναι [καὶ inſerit Suid] χωσείδες, ὀ κριοὶ πρὸς ἀπαρτισμὸν μεμηχανημένοι τειχῶν &c. v.15, ὁ κριὸς] Κριοῦ deſcriptio apud Procopium libr. 4. de bello Gotth. eſt hæc; κριὸν γὰρ αὐτὸ καλεῖν ἐξονομάζουσιν οἱ σαλεῦοντες οὕτοι, οὐχ ὥσπερ εἰώθασι, ἀλλὰ χαρσουργήσαντες ἐπίρριψαν τοὺς πρὸς οὐ γὰρ δοκοῦς ἐς τὴν μηχανὴν ταύτην, οὐχ ὀρθὰς, οὐχ ἐγκαρσίας, ἐμβεβλημένας, ἀλλὰ ῥάβδους παχείας πυκνὰς ἐς ἀλλήλας ξυνδήσαντες καὶ αὐτὰς αὐτῇ τὴν δοκὸν πανταχόθεν ἐναρμόσαντες ἐκ τῶν ἄλλων. Ξύρατες τὴν μηχανὴν καλύψαντες ὅλην, τὸ τοιοῦτο δοκεῖ ἀπετείχισαν τὸ σχῆμα μὲν δοκεῖ μόνον, ἥπερ εἴπομεν κατὰ μέσην τὴν μηχανὴν ἀλύσεσιν ἀναρτήσαντες χαλαραῖς. ποιεῖ ἢ περ τὸ ἄκρον ὀξὺ γεγενημένον, καὶ σιδήρῳ περικαλυφθὲν ὥσπερ βέλους ἀκίς, ἰμάντες συχνὰ κατὰ τὰ ἀμφίβολον ἐμβαλλόμεναι· οὕτω ᾗ κούφην τὴν μηχανὴν ἀπειργάσαντο, ὥστε οὐχ ἥττον αὐτὴν πρὸς τὸ ἔργον τῷ ἰσχυροῖς ὅντως ἐφελκύσασθαι ἢ διωθεῖσθαι ἰσχυρὰν τῷ ἔτι ἀλλ᾽ ἄνδρες μὲν, οἳ καὶ τὴν δοκὸν ἀπαιωρεῖν τὴν κατὰ τῷ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι ἔμελλον, ἔνδον τῆς μηχανῆς ὄντες, οἱ ὑπὸ τῇ ὀροφῇ καλυπτόμενοι ἐπιφέρουσι τὸν κριὸν ἐπὶ τῶν ὤμων οὐδενὶ πόνῳ. ex Cod. m. ſ Bauar. v.50, ἀπρακτος] in Cod H.St. nota lectionis ſuſpectæ apponitur. ἀπρακτος ἐπανῆλθε, rebus infectis redit, Herodian. v.39, C.B. & M. M. ἀθύμως quod non poteſt habere locum, niſi addatur verbum ἔχειν. v.41, C.B.2. ἴσ. κατὰ τάχος.

P.748, v.8. vel ἄστε legendum, vel ὡς μάχεσθαι δοκ. H.St. v.20, ἀπαλλάξασθαι, I.S. v.35, κἀκείνῳ I.S. v.44, ἰσχυρικευο periocta. Nam σκηνικοί & ὑποκειται idem I.S.

P.749, v.12. l. ἀφηρημένοι I S. vel ἀφηρημένοι. v.3, ἀπηρτισμένον] Notetur genus ſermonis, Participium maſc. ſubſtātiuo neutrius generis ſubiectum, quo reſpicitur ad ſexum qui ſubintelligitur, vt ſuprà 589. v. 48. τὸ ἡμέτερον γένος, πιστεύοντες. δαιμόνιον γένος, αὐτὸς [ſc ὁ δαίμων] p.649. v.24. Tale eſt illud poetæ, Κλῦθι τέκος λευκώλενε. verſ.21, Τίον] Tήιον Straboni lib. XII. ver.22, σὺν ταῖς πόλεις H.St. I.S. v.29, τὴν ἐπὶ τῆς I.S. v.10, à fin. τὰ πελάγη] τὰ ἔρημα πελάγη φησι, Schol. ad marg. H.St. & M M.

P.752, v.37. λαζοὺς] De his populis Procopius lib. 4. de Gotth cum alia, tum hæc ſcribit, τὸ λαζῶν οἱ πλεῖστοι αὐτίκα πρὸς τὴν ῥωμαίων στρατιὰν δυνα παγχάντες, καὶ διαφεύγοντες τοὺς ἄρχουσι τῶν στρατῶν ἄχθονται, ἐμπεδίζον ἐκ τε ὁπη πλεῖστον εἰ τὰ πράσσειν ἀπαιτούμενοι, ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἀπαλλαξείοντες τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ τὴν δυχθέρος, τί πῶς μὴ πάσχειν ταῦτα ἔσονται. v.6, à fin. al. Ἀεισβαρζα.

P.753, v.40. ὡσεὶ ὡς καὶ ὑμῖν ... v 41, al. Φεζατη.

P.760 v.6. ἐν τῷ τόμῳ Λίοντος] nomen epiſtolæ, quæ extat Græcè & Latinè, vide infra p 773. v.33, 885. v.1. & Leontij lib. de Sectis. v 7, à fin. τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, τὸν Ναζωραῖον. Actor 2. 22. Nota ſententiam hic exprimi, non ipſa verba D. Petri adferri v.3, à fin. παραγγέλλει] Act. 17, 31. v. vltimo, φησὶν] Hebr. 5.7.

P.761, v.7. οὐ τὸ γε τῆς H. St. ver.32, Ἀλιχαρνασσοῦ H.St. v. penultimo. Ἀκέφαλοι ἐλέγοντο, διότι τῷ πατριάρχῃ αὐτῶν μὴ ἀκολουθήσαντες, καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐκοινώνουν, Leontius de Sectis.

P 764, v.7. τῷ συκοφαντουμένῳ προθεῖσαι ... λάττει γὰρ H St. verſ 25, ἐννόησε ταῦτά ποτε H.St. v.28, l. ἴσχυ H.St. I.S. v.3 ... ἀφ φησι ἐν ἑσωτα H.St. C B. M.M. v.47, ἑκατέρα μορφὴ H.St.

Pag.765, v.14. ἐν τοῖς παρ᾽ ὑμῶν præpoſitio παρὰ abundat: ſic v.36, ἐν τοῖς ἑαυτῶν ... ἐν τοῖς ἡμῶν. I.S.

P.768 v 5. à fin. βάλλεται H.St.

P.769, v.13 διαπεράξας, H.St. v.47, C.V. & H.St. πρὸς ὀλίγον. v.9, à fin. αὐτοῖς ἡ ἔνωσις C.B. H.St. M.M. v.7, à fin. H.St. ἐμεθόδευσε. verſ 6, à fin. καὶ ὡς κατὰ μηδεμίαν] Mirè impeditus ordo verborum, qui ita expediendus, ac ſi dixiſſet, καὶ εἰς τὴν συμπεφυρμένην ἀσέβειαν ποιεῖται τὸν ἔλεγχον, ὡς κατὰ μηδεμίαν τῶν ἑξῆς προσβάλλοντων αὐτοῖς αἱ τὴν ἀκηρέαταν αὐτοῖς δυσσεβήματα σπουδαί. I.S.

P.772, v.2. τῆς οἰκονομίας ὀρθῶς I.S. v.30, ἐπὶ τῆς δίκαιας, I.S. verſ.13 ῥύμη, καὶ μέγα τι H.St. v.30, συγκαταβαίνει ταῦτα οὖ τοῖς H.St v.50, τὸν παλαιὸν Εὐσέβιον H.St.

P.773, v.17 Κόμης] Suid κόμης, ὁ τοῦ λαοῦ ἄρχων, Comes, populi princeps. Epiphan. 60, ὃς καὶ παρ᾽ αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἀξιώματος κόμητος ἔτυχε. Syneſ. epiſt. 144, περὶ τοῦ κόμητος ἐγγράφεις δι Οὐρσικίνου λέγω ᾗ τοῦ τυχόντος ἀρχῆς τῆς ἐν τῇ πατρίδι στρατιωτῶν & epiſt.146. τὸν ἐκ Πενταπόλεως κόμητα, itémque aliis e-

pistolis: vbi miror, interpretem tanquam Nomen proprium accepisse, & Cometam vertisse. v.30, Ἔμισης] ἰμιτα, πόλις φοινίκης Λιβανησίας, Steph. de Vrb. Illa dicitur Ἔμεσα in vita Galactionis, cuius initio hæc leguntur. Τῆς περὶ τοῦ Λιβάνου ὄρει φοινίκης πολλαὶ μὲν πόλεις καὶ ἐπισημότεραι καὶ περισσότεραι ... Ἔμεσα. Cod. m s. Aug. vers.39, τοῖς μὲν] σημείωσαι ταῦτα, ... Schol. ad marg. Cod M M. v 32, ἐν τῇ ἐπιστολῇ] vide scholion ad p.760. v.4.

p.776. v.2. al. ὁμολογία. v.9, οὐκ ἐγὼ τὸν] πῶς ... ἐν κεφαλαίῳ ... Schol. ad marg. Codd. M.M. & H.st.

p.777, v.12. vel post ἀπηνέχθη tollenda erit distinctio, vel cum I. C. legendum οὐδαμῶς ... v.29, ἴσ. οὐ περὶς χρόνου δηλοῦσιν, I.S. v.5, à fin. διαμαρτυρίας, H.st. I.S. v.3, à fin. al. ...

Pag.780, v.14. εἰς μίαν H.St.2. v.16, ἀπεδείχθησαν I.S.

Pag.781, vers.8. ... I.S. v.44, C.B. & H.st. ἐνανθρωπήσαντα (quæ lectio pag præced. vers 34, in tribus Codd.) vt Basil. M. homil. in x L v. Psalmum. alibi tamen apud eundem, Greg. Naz. Epiphan. Chrysost. & alios, ἐνανθρωπήσαντα: item infra 813, v.1. 821. 29. 31. atque inde ἡ ἐνανθρώπησις apud eosdem, Ignat. epist.5. Gregor Nyssen. & Cyrillum infra pag. 789, v.35. 801, 7. à fin 808. 14. quæ & ἡ σάρκωσις (infra 821. 36) eidem Cyrillo, & ... σάρκωσις Athanasio, & ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία (ἡ παρουσία) Epiphanio dicitur. v.42, θεοτόκοι] Naz. epist.1, ad Cledonium presbyterum, & Orat.I. de Filio. Epiphan. p. 501, Gregor. Nyss. lib. περὶ παρθενίας. Nonn. paraphras. Euang. Ioan. cap. 2, & 19. θεοτόκος.

p.784, v.13. C.B. & H.st. βεβαίας.

p.785, v.8. ἡ τοῦ Σαλήνου] ... Ἐφραὶμ ὁ Σύρος ὁ πανεύφημος ... Theodor. lib.1. contra Hæret. v.44, φύσιν, εἰ καὶ ... H. St.

p.789, v.47. τῆς τί τοῦ H.st. v.penult. λαλεῖ C.B.M.M. & H.st.

p.792, v.16. κατ' Ἀπολλιναρίου] contra hunc Apolinariū extat epistola Gregorij Nysseni ad Theophilum Alexandriæ episcopum, cum alijs eiusdē Greg. opusculis edita typis Francisci Raphelengij, Anno M DXCIII. in illa, pag.16, v.11. leg. ... pag.169, v.15 I. ... p.170, v.10. I. ... quæ operarum sphalmata, tam in istic quàm alibi a me editis, meæ siue negligentiæ siue imperitiæ adscribi nolim, qui ne hic quidem præsēs impetrare possum à typothetis, vt ea fide singula exprimant, quā illis a me præscribuntur. v.7 a fin. H. ... C.B & M.M.

p.793, v.18. ...] Ioan.1. v 26, C.V. & H.St. ... v. 4, I. ... H.St. vers.42, ... C B. H.St. v 3, a fin. ἐν σαρκὶ H st.

p.796, v.4 ...] Esai.63 I. Martyr pag. 48, Naz. homil. in Pascha. v.7, ... Nugæ longe differunt ... & ... I. S. v.9, ὡς ἀπὸ ...] Esai. ibid. id est, vt Naz p.259, ... v.9, a fin. ...] Hebr.7,3. v.7, a fin. ...] Esai 53, v.8.

p.797, vers.26. φοβηθῆτε] Matth. 10,28. v.32. ... Rectè, non vt in margine ... Ita enim veteres Ecclesiastici vocant angelos, vt Arabes quoque Christiani, I.S. ... S. Maximus.

p.800. v.penultimo. ... Theodoret. quæst. XL. in Genes.

p.801, v.31. I. ... v.38, si ... legatnus, genetius casus ..., &c. ferri potest. v.44, malim μαρτυρίας. v.6, à fin. fortè hic etiam ... legendum, vt v.præc. v.vltimo. M. M. H. st. I.C. ..., rectè. sic infra 436, 22. 447. 32. Chrysost. ... Lucian. ...

p.804, v I. H.st. αὕτη γε ἡ κοινὴ ἔννοια καὶ ἡ Παύλου] Rom.10. vers.15, ...] Ioan.4.24. v.27, ...] hactenus Codex H.St. nam quæ in hoc Tmemate sequuntur, ibi desiderantur. v.46, παιδίον, Esa.9, 6. vers.6, à fin. ...] Ioan.1, 14. v.3, à fin. ... vulgatæ editiones κατώκησε. v eod ...] Genes.13.

p.805, vers.29 I ἴστωσαν ὅτι. Aliter aut verbum ἴστωσαν redundaret, aut illa ... I.S.

p 808, v.4. Σὺ εἶ Matth.16, v.16. ver.29, eodem modo supra 801. v.42, 50, & hac ipsa pag. v.49, ... dixit; sed illud, ἐν τοῖς θησαυροῖς, habes infra pag.809, 35. & 3. à fin. p.817, vers.53. 820. 34. 824. 45. quod hic etiam malim v.31, ... extat m.s. in Bibl Aug.

p.809, v.14. εἰ γὰρ] Rom.5,15. v.3, à fin. ...] Ioan.12,27 13.21. v.penult. ἐξουσίαν ἔχω] Ioan.10,18.

Pag.812, v.51, πεσάγων I.S. v.52, φανερῶ I.S.

P.813, v.11, vel cum C. V. legendum ὡς γὰρ ἔ, vel seq. v. cum I.S. διαχειλόμενοι. v.23, καὶ ἔσται] Esa.11,10. v.27, τὸ δ, τὸ προσωπον I.S. vers 34, οἱ γὰρ μὴ ἰασπῆς. v.44, C.B.& M.M. λέγει γάρ· ἀλλὰ καὶ vbi verba illius epistolæ desiderantur. vers. 4; , l. ὅπ δὲ ἀσύγχυτοι I.S.

P.816, vers 10, εἰς διαβολὴν αὐτῶν scilicet φύσεων I.S. vers.13, ἀπροσώπως αὐτὰς id est, φύσεις I.S. vers.17, καὶ ὁ κατ') καὶ ὡς κατ' I.S. καὶ κατ' omisso articulo, Cod.A.S. v.20, προσκειμένης] melius ὑποκειμένης I. C. nec aliter m.s quod mendum qui irrepserit, mirari desino, quum idem alibi hoc in Opere acciderit. v.27, πρὸς τὸν βίον ζητουμένοις, καὶ τῆς Εὐσεβ. sed longè melius, πρὸς τὸν βίον ζητουμένοις. & infra confirmatur v.30, ἡ γὰρ βίου ἡ γνώμης ἀκεραίου I.S. v.29, Cod.A. S. συγγνώμη ad marg. ἴσ. συνγνώμη. v.pen. τοὺς δ' θέλοντας] Hæc indubitatè ad 36, lineam pertinent, ita continuanda, συναφθῆναι φρονήματι τοὺς δὲ θέλοντας ι. δξ. ι. ἢ. ι. ἢ δξ αἱ. οἱ. μεταθέσθαι τὸ πλάνης. Deest verbum aut participium, & fortasse aliæ quędam particulæ. I.S.

Pag.817, v.48, ἀῤῥήτῳ λόγῳ C.V.B.

P.820, vers.1, δ' εἰς ἀλλήλ.] Articulus τῆς abundat, I.S. v.44, καὶ συνόδου τῶν φύσεων τῶν ἑκατέρᾳ προσόντων τ.δ. id est, συνδρομὴν τὴν δύναμιν τῶν ἰδιωμάτων προσόντων τῇ ἑκατέρᾳ τῶν φύσεων, I.S. v.5, à fin. ἀειπαρθένου] Epiphan. p.224, ἀεὶ μαθόντωσι χορείην, Nonn. paraphr.cap.2.Ioan.

P. 821, v 9, à fin. δύο λαμβάνεται ὀρνίθια] Leuit.5,7 Macarius homil.47. v.7, ὁ στατὴρ] Matth.17,27.

P 824, v.5, ἦν ὡς θεὸς I.S. v.41, clariùs dixisset, χειρὸν εἰς ἀνθρώπου ἰδιωμ. I S. v.46, ἀγνοίας] Naz.p.217, γινώσκει μὲν, ὡς θεὸς ἀγνοεῖν δὲ φησιν, ὡς ἄνθρωπος. D.Ambros. Ego verò nihil ignorasse Filium dico: sed nostrum assumsit affectum, vt nostra ignoratione ignorare se diceret. v.48, τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα] idem ex Damasceno adfert Elias Cretensis commentario in 2. Orat. Naz. de Filio. vide & Epiphan. p. 327. v.2, à fin ἐγκαλεῖ γὰρ τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ τόμον καλέσαντι, I.S.

Pag.825, vers 2, τινος M.M sed C.V. & B. itémque I. S & I. C. τίνος. vide supra Scholion ad pag.760. v.29, χρήσεως vt in C.V. vel potius ῥήσεων, I.S. v.36. αἰχμαλωτίζ.] 2.Cor.10,5. v.50, l. παραχώρει μὲν γὰρ τὸ σῶμα. lectio marginis, & verbum quadrato inclusum ex C.V.

Pag.829, vers.2, M M. προσλαβὸν C.V. & B. πρὸς λαβὴν. vers.7, πρὸς τούτοις ὑπερμῶς παρεωράθη· συνθεῖσαι ἀπλῶς ἐκ τούτων; I.S. vers. 24, vncis inclusa in Cod. A. S. redundant. vers. 29, δεῖται καθαρσίου τῆς I.S.

Pag 832, vers.11, τὸ τὴν ἐν χερσὶ στάσιν ἀθλήσαντος] id est, τοῦ στυλίτου, τοῦ προσώπου καταδείξαντος τὴν τοιαύτην ἄσκησιν, Cedren. vide infrà p.880. v.4. vers.14, βασιλεία, ὑφ' ἑκατέρας τούτων ἰδίᾳ I.S. vers.20, πρεσβεύουσαι; I.S. ver.30, λόγοις] λόγος apud Græcos non Orationem tantum significat, sed in genere quamuis commentationem & scriptum. v.31, ὡς ἐδίξατο I.S. vers.39, μηδ' ὡς Εὐτύχης, I.S. vers.40, ὅτι ἡ ΕΝ ΑΥΤΟ φωνή. Vnus Christus est δύο. nimirum θεάνθρωπος. vox φωνὴ, quod Dialecticis complexum. Duo enim verba vnum ῥητὸν I.S. v. vlt. & hîc quoque legendum ΕΝ ΑΥΤΟ; I.S.

Pag.833, v.9, Cod.A.S. ὑποπτευθεῖσα mendosè. vers.6, à fin. δόγματα] μυστικὰ, Greg. Nyss. μυστικώτερα, Ignat. epistol.2, ζωὴν τελεία Nazian. βρῶμα D. Paulo 1, Corinth. 3,2.

Pag.833, vers 10, τὴν ἄγνοιαν] Elias Cret. comment. in 1, Orat. Naz. de Filio.

Pag.840, vers.11, αὐτὴ λύσαντι] Esai.12,3. v. 31, C.V & B. θεοσεβέσατε. v.51, εἷς γὰρ κύριος Ephes 4,5.

Pagin. 841, vers. 9, γυναικὸς] Galat.4, vers.4.

Pag.845. vers.36, τὸν θαυματουργὸν] idem qui paulo ante ὁ νεοκαισαρείας quod annoto, quum sciam non nullos id ignorare. Is à Suida Theodorus etiam dicitur. Eius metaphrasis in Ecclesiasten (ei namque tam D.Hieronymus, quam Suidas adscribunt) extat inter opera Gregor. Nazianzeni: eiusdem ita, Greg. Nyss. autore, bis habetur in Biblioth August. m.s. vers.38, l. κατὰ πρόσωπον, quam mendam etiam in superioribus obseruauimus. I.C.

Pag. 848, vers. 16, Κύριλλος μίαν δοξάζει φύσιν I. S. vers. 45, l. διακρινῶν I. C. M.M.

Pag. 849. vers.12, Γρηγόριος] Nazianz. Orat 1. de Filio. vers. 35, Πολέμων] secutus est (D. Hieronymo autore) Polemonem dicendi charactere Gregorius Nazianz. viuóque se, Episcopum in loco suo ordinans, ruri vitam Monachi exercuit.

Pag.852, vers 19. C B.A.S. M M. μυρίων (de quo vide Scholion ad pagin. 1. ex Synesij m.s. Cod.) μυρίους, C.V. vers.42, αἰσχρόμυθα, I.S.

Pag.853, v.3, Ἰησ. χρ. χθὲς] Heb.13,8. v.6, καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς] 1, Timoth.2,5. v.19, θεὸς ἐπὶ πάντων, Rom 9,5. v.22, κατὰ σάρκα] ibid.

& Roman.1,3. v.5.à fin. τὸ ἀσώματον M.M. I.S. verſ.54,τὸν πνεύματι ὄμματι χρῶν) Μακεδόνιον, Naz.paſſim.

P.861,v.5. à fin.ὡς ἐφ' ἡμῶν ἕνεκα τῆ ἰδιωμάτων I.S. v.3,à fin. idem mallet καθεστηκασι. verſ.vlt. αἱ ἰδιότητες ἀκίνητοι) Elias Cret.antiſtes Comment.in Orat.Naz.de Sp.S.

P.864,v.11, οὐδὲ κυρίως ὄν) vide Notas ad Philonis opuſcula, ex Auguſt. Bibhoth. Frácofurti à Io. Vvechelo impreſſa, Ann. M. D. LXXXVII. verſ.19, ὁ τελειοποιὸς σοφία)periphraſis Filij. verſ.20,ἡ ἁγιαστικὴ δύναμις) τὸ ἅγιον πνεῦμα.

P. 865,verſ.26, ἐσώπῳ διατέμνοντας] vt Arius. εἰς μοναδικὴν πνοίαν συγκλείοντας] vt Sabellius. Naz.Orat.3, de Pace, & alibi. Baſil. M. epiſt. ad Neocæſar. verſ. 44, ἐν ζωῇ ὑπάρχειν ἰδιότητι] Naz.homil. περὶ θεολογίας (quæ in libro manu exarato etiam περὶ δόγματος καὶ καταστάσεως ἐπισκόπων inſcribitur)& περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Pag.868,v.27, C.V.ἀνόμοιον]. Sic Eunomium appellarunt,quod Filium patri diſſimilem , déque nihilo ortum eſſe traderet. ἀνόμοιον τὸν υἱὸν τοῦ πατρὶ ὑπάρχειν, καὶ οὐ ταὐτὸν εἶ) τῇ θεότητι πρὸς τὸν πατέρα, Epiphan.

P.869,v.4,à fin.l.συμφθέγγομαι.

Pag.872,verſ.32,τοῦ θεολόγῳ] Ioanni, c. 1,verſ.14.

P.873,verſ.6,αὐτὰ δηλοῦσα, I.S. v.4,à fin. πῶς δεῖ νοεῖν] ταῦτα γλαφυρά, καὶ ἀξιοζήτητα, M.M.ad marg. verſ.3,à fin.ἐπεισε]2,Reg. 24,verſ.1,ἐπίσειε vt paullò inferiùs.

Pag.876,verſ.2, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος] 2. Cor.4,4. verſ.3, οὐ δύνασθε] Lucæ 16,13. v. 4,ἐν τῇ ἀ. διαβολῇ.] 1,Paralip.21.1. verſ. 20,ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε] Exod.12,22. v. 32,ἐπιτρέψαι] Num. 22, verſ.20. verſ 33,ὀργισθῆναι] Num.22,v.22. verſ.7,à fin.ἐν ταῖς καρδίαις]Epheſ.3,17,διὰ τῆς πίστεως. verſ.6,à fin.ὅσοι εἰς Χριστὸν]Galat.3,27.

Pag.877,verſ.4,ἐῤῥιζωμένοι] Coloſſ.2,7. verſ.24,ἴσ.μικρόν οὐκ ἀσημον.Sic *Tertullianus*. Domitianus portio Neronis. & Xerophagia,portio ieiunij I.S. verſ.33, Τιμόθεον] De hoc Timotheo conſule Sectarum hiſtoriam Leontij Byzantini. v.vlt. C.B.& A.S.εἰς χί καὶ χιλίους συγκεφαλαιωθέντος, μηδενός.

Pag.880, verſ.4, Συμεὼν] de quo ſupra. p.832,11. verſ.10, περιβάλλεται μὲν τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν I.S.

Pag.881, verſ.11, κατὰ Ἀγνοητῶν] De his, idem Leontius, p.475. v.38.ἁμαρτίαν αὐτὸν καὶ κατάραν]Naz.Orat.2,de Filio. v.45,ἀνθρωπίνης φωνῆς] Ita M. S. l. ἀνθρωπίνης φύσεως.Scriptum videtur (inquit I.S.) φῶς ἦς ex quo conflatum φωνῆς. verſ.9, à fin.ποῦ εἶ;]Geneſ.3,9. v.8,à fin.ποῦ ἐστιν Ἄβελ] Geneſ.4,9. v.eod.καὶ Κραυγὴ Σοδόμων]Gen.18, 20. v.3,à fi λεγεὼν] Marc.5,9. v.pen.τί θέλετε]Matth.20,32. v.vlt.l.ἀλλὰ γε μὴν I.S.

P.884,verſ.11. κατ' οἰκονομίαν] ſupra vide Scholion ad p.525,v.16. v.16, σὺ ἴσως τὴν ἀφροσύνην μου]Pſ.68,7. v.17,θεὸς μου] libri editi Ὁ θεὸς,ὁ θεός μου.Pſ.21,1. v.5,à fi.ὡς ἐμὲ) Deut.18,15.Iſidor.Peluſ.lib.3,epiſt.94.

P.885,v.3 ,pro αὐτοὺς δῶν in C.B. & M.M. legitur αὐτοῖς. v.35,σὺ δὲ ἀπολεύσῃ)Geneſ.15, v.15. Lectio marginis ex libris impreſſis. v.46,libri vulgati ἐκλείπων & γήρᾳ Gen.25, 8. v.51,συνήχθησαν)Gen.37,34. v.9,à fi.ταφήν)Gen.49,29.Καὶ ὄψει αὐτὴν) Vulg.edit. καὶ ἴδε, Deut.32,51.

P.888,v.2,ἐγώ εἰμι)Exod.3,6.Mat 22,32.

P.889,v.15,φωτικῆς)φωκικῆς I.S.Illud ſup. Tmemate 201,p.270, neque aliter Codd. Diadochi calamo exarati. v.19,Διονύσιος) ὁ ἀρεοπαγίτης de quo ſuprà pag.1.

P. 892, v. 3, ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Στεφάνου) hactenus in Cod. A. S. Tomus primus : duorum autem meminit in Bibliothecæ Geſnerianæ epitome I. Simlerus quoque. v. 38. Ὡς ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης Ὀκτωβρίῳ μηνὶ συνελήφθη) De huius conceptionis tempore agit D. Chryſoſt. homil.in Natal.Chriſti, quæ breui emendatior & auctior, quam anteà, recudetur cũ eruditiſſimi viri P.Pantini interpretatione. v.41,ἡ θεοτόκος)Chryſoſt.ibid. v.38,ἀπελλαίῳ,ὃν οἱ ἴβηριοι Νισαν) Ioſeph.l.3, Archæol. c.9,10, μηνὶ Ξανθικῷ κατὰ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ κατὰ ἰβηρίους, ὃς καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή. Macar. homil.5, ἐστι μὲν πρῶτος Ξανθικός, ὁ καλούμενος Ἀπρίλλιος. v.41, Ἰανουαρίῳ] Epiphan.lib.2,contra Anoëtos,p.196. v 45, πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν) Nicephorus lib. 1,Eccleſ.hiſt.c.12, & alij tam Græci quàm Latini.

P.893,v.1, ἀνθρωπόμορφον) aduerſus Anthropomorphitas diſputat S. Athan. dialogo 1. contra Anomœum Arianiſtam. Theodoret.q.20,in Geneſ. v.16,οἱ δερματίνοι χιτῶνες)De his,Naz. in Natal. Chriſti. Epiph. p.230.255. Theophylact. in cap.12. Lucæ,Theodoret.q.39, in Geneſ S.Maximus iis verbis,quæ Dialogo 3.Cæſarij,fratris Greg. Naz. inſerta ſunt infra & 909, v.5. v.30,ὁ προφήτης) De hoc Baſil.M.p. 643. v.51,οὐδεὶς ἐπιλύεται) Damaſcen. dialogo contra Manichæos.

P.896,v.21,τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων)Ioan.20,idem Athanaſius (niſi dialogos illos V.S.Maximo, τοῦ Ὁμολογητῇ, adſcribendos cenſeas, cuius in Operibus, vt alibi, ſic in mẽbranis Biblioth. Auguſt.leguntur) dialog. 4,Epiphan. p.27.256 338, 431,507. v.5, à fin.ὅτι πρεσβύτης) vide Baſ.M. hom 1.in Hexaëm. Theodor. q.3, in Gen.

P.897, v.3, ταῖς γυναιξὶν ὁμιλήσαντες] Ex Hebrææ linguę imperitia ortus hic error: per υἱὸς enim τοῦ Θεοῦ Genes.6, v.2, quidam intellexerunt ἀγγέλους: rectius Suidas (in dictione μαιζαυλω)Sethi, Enochi & Enosi filios: qui victi libidine, ad filias Caini sunt ingressi, vnde Gigantes. v.8, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτ.] de hoc supra. v.16, σφαιρικός]vide supra Scholion ad p.24, v.4. v.27, ὅτι αἱ ψυχαὶ] S Maximus id, rationibus è S. Scriptura petitis, negat cod. illo fragmento Cæsarianis inserto. & Greg. Nyss. antistes libro de Anima & resurrectione.

P.900, v.39, ἐγαλακτοτροφήθη] Luc.11,27, Ign.ep.5.

P.901, v.8 à fin. περὶ Θεοφίλου [Isidor.Pelus.lib.1, epist. 52, Synes.epist.66. vers.7, à fin. Ιω. τῷ χρυσοστόμῳ] Isidor. eiusdem libri epist.156. v.vltim.Ιγνάτιος] epist.ad Trallianos. v.eod.Κλήμης] Strom.2,& 3, cuius verba citat Euseb. lib.3, Eccl.hist. cap.29. v.eod.Θεοδώρητος]lib.3, contra hæret.

P 904, v.12, Γρηγόριος ἐν ἐπιστολαῖς] Gregorij Naz. epistola ad Theodorum Tyanensem Philocaliæ Origenis libro præfixa in Cod.mss.Aug.legitur hæc;

ΘΕΟΔΩΡΩι ΤΩι ΤΑ ΤΥΑΝΑ ἐπισκοποῦντι.

Ἑορτὴ, καὶ γράμματα· καὶ, τὸ κρεῖττον, ὅτι προσεθήκεις τὸν καιρὸν τῇ προθυμίᾳ, τὸ προσεορτάζειν ἡμῖν χαριζόμενος. τὰ μὲν ἐν περὶ τῆς εὐλαβείας πταίσματα. ἡμεῖς δ' ἂν ἐρχομένῳ τὸ μεῖζον, ὡς ποθοῦμεν ταῖς εὐχαῖς. ἵνα δέ τι καὶ ὑπόμνημα παρ' ἡμῶν ἔχῃς, τὸ δὴ αὐτὸ καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου: πυκτίον ἀπεστάλκαμέν σοι τῆς Ὠριγένους φιλοσοφίας, ἐκλογὰς ἔχον χρησίμους τοῖς φιλολόγοις. τοῦτο καὶ δέξασθαι καταξίωσον, καὶ ἀπόδειξιν ἡμῖν δοῦναι τῆς ὠφελείας καὶ σπουδῇ καὶ πνεύματι βοηθούμενος. ἔρρωσο.

P.905, v.10, ἀπαρέγκλιτος, I.S.

P.908, v.8, Ἱερεμίου] Thren.3,33. Epiph lib. 2, contra Adamantinos, p.245. v.33, οὐδὲ Ὠριγένης] C V. H St. v.9, à fin. τοῦτο γάρ. v. 6, à fin. I. & A. H.st. ver.vltim. σαρκῶν ἐξαθέντες πῶς ταῦτα, οὐ δέχομαι τὴν τοιαύτην ὁμιλίαν γνῶσθαι, scholion ad oram M.M. vide quæ ad pag.897, v.3, adnotauimus.

P.909 v.44, ἵνα μὴ αἴδιον τὸν μείνῃ τὸ κακὸν ἵνα τῆς ἁμαρτίας ἐγκοπὴ, Theodoret. vide infra p.916, vers.19.

Pag.912, vers 28, H.Stephan.αὕτη εἰς. v. 35 δημιουργὸν] τὴν τοῦ καλοῦ φυσιν, Naz homil. in Nat.Chr. v.49, τῇ κακῇ siue(vt Bas.M.) παντοίας κακίας ἐμοὶ προσέξεις. vers 51, οἴδαμεν γὰρ] Rom.7,14. v.6, à fin. ἐγὼ δέ]D. Paul.ibid.

Pag.913, v.3, C.V. & H.St. εἰσοικίσαι, A. S. εἰσοικίσθαι, M.M.εἰσοικίσαι, C.B. εἰσοικίσθαι. I.S. εἰσοικισθῆ, ἐν τῇ, vt pag.seq. vers.25, εἰ πιστεύσομεν εἰς. vers.5, Ου γινώσκω, Rom.7, 15. v.8, οὐ γὰρ ὃ θέλω]vide scholion ad pag. 266,33.

Pag.913, v.26, ἀπὸ τῶν] ἐκ τῶν κρυφίων Psal. 18,13. vers.31, λογισμοὺς] 2, Cor.10,5. v.43, γυμνωθῆναι, οὐ θέλομεν] 2, Cor.11,1. v.6, a fin. αἰώνιον [quod & apud Platonem, περὶ τὸ ἴδιον τὸ ἴδρυον]C.V.& H.St.al. αἱ ἰδρῶτι & in marg ἴσ.αἰώνιον. vers.5, a fin ad marg. H.St.ponitur ζτ', quo aliquid deesse, ostenditur. v.3, à fin. πανοπλίαν]Ephes.6,13.

P.916, v.3, λογισμοὺς τε] 2.Cor.10,5. v.5, ὅτι μὴ]Ephes.6,12. v.6, οὐ γὰρ]Rom.7,15. v.19, ἀΐδιον] vide supra, 909, vers.44. vers.22, Οἶδα γὰρ] Rom.7,18. vers.26, βλαστήματα νέα. vers. 28, ἐξ ἐπιπνοίας I S. vers.33, τῇ ἀδιαφορ μαθησία]συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, Rom.7,22. vers.45, ἀντιστρατεύεσθαι] Rom.7,23. vers. 47, σκιρρώσαντα]ita m.s.omnes, (quod in Cod. H.St. notatur tanquam suspectum) id est ἀποσκληρύνοντα [ab ἀποσκληρος, quo Basil. M. vtitur homil.in 37, Psalmum: nam & Hesychius σκιρρώσασθαι per ἀποσκληρῶσαι(velut ibi legendum)explicat. vnde ἡ ἐσκιρρωμένη φαντασία apud Iustin.Martyrem. Phauorinus, σκιρρῶσθαι φαμέν, ὅτι τοῦ ῥύπου τοῦ σφόδρα ἐμμένοντος καὶ δυσεκπλύτου, quæ verbi notio inprimis huc quadrat. Quare illud σκιρρώσαντα nihil fuit opus adnotari. Sed apud Philonem lib. περὶ φιλανθρωπίας p.483 pro σκιρροῦται malim cum m. s.August.σκιρρῶται legere. v.3, à fin. ταλαίπωρος ῥύσεται]Rom.7,24. vers.vltim. προφήτης, Psalm.18,13. v.23, Ἀγλαοφῶν, C.V. & H.St.etiam hoc loco.vers.30, διὰ τὸ ἐνοικοῦν] ita & vetus Interpres, Rom.8,11, alij διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος, Macarius homil.5, bis, & homil.20.

Pag.920, vers.17, H.St. χρώμεθα. vers.21, Οἴδαμεν γὰρ)2, Corinth.5,1.

Pag.921, vers.1, τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι)1. Ioan.5,19. vers sequente τῆς ὠκυμόρου) τῆς ταχυπότμου Pind. Xiphilino ἰὸς ὠκύμορος: venenum, mortem accelerans. vers.24, οἰκίαν ψυχῶν I.S. v.7, τὸ γὰρ ἐπιποθοῦντες)2 Cor.5,2. vers.11. διὰ πίστεως γ.) 2, Corinth.5,7. vers. 13, καὶ ἡ σαρξ) Negatiua ἡ redundat I.s. vers.15, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα)1, Cor.15 50, I.S. v.43, ἐφορέσαμεν)1. Cor 15,49. vers.45, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ) Genes.3, 19. vers 50 legitur etiam ζῆν. vers.vlt. καταποθῇ) 2. Corinth.5, 4. ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

Pag.924, v.4 ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ)1. Thess 4,16. v.16, H.Steph.2 πυραγρος, H Steph. & C. τὸ, ἄγνος φυτὸν: huius plantæ fit mentio Leuit.23,40. Iobi 40,17. vers 33, Ἰωάννης)

Apocal.20,13. verſ.6, à fin. *ἀνὴρ μὲν γὰρ*) 1. Cor.11,7.

Pag.925,v.4,*ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν*) Daniel.9,23. v.28,*ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἠλίας*) Matth.17,3. v.40, *τοῦ εἴδους*) Scholion. *οὐ παρὰ τοῦτο. καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ εἴδους, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ συνθέτου σώματος γίνεται, οὐδὲν ἧττον τὸ αὐτὸ ἕπεται· οὐκ ἔστι ταὐτό. τὸ μὲν γὰρ ἔχει λύσιν, ὅτι πάλιν θνήξει, ὅπερ οὐκ ἔστι κυρίως ἀνάστασις· τὸ δὲ οὔ. εἴπερ τὸ εἶδος οὐ θνήξει πάλιν, ὅτι μηδόλως θνήσκει.* M.M. verſ. 42,*πρωτότοκος*] Coloſſ.1,18. Apocal 1,5. v. vltim. *τῆς Σαρεφθίνης*] 3,Reg.17,22. v.eod. *Σωμανίτιδος*] 4 Reg.4. Naz.homil. in Pentecoſten, *Σημανίτιδος*, & m.ſ. *Σουναμίτιδος*, quod Hebræo eſt vicinius.

P.928, verſ 33,*ἐπίνοια*] *οἷον, τὸ ζῶον ἀπὸ τοῦ χρώματος. τὸ γὰρ λευκὸν οὐ δύναται [ἐνεργείᾳ] χωρισθῆναι τοῦ κύκνου: τὸ ἀβάσκανον οὐκ εἴωθε χωρίζεσθαι τοῦ φιλοσόφου· ἐν γὰρ ἐν βασκανίᾳ ὁ φιλόσοφός ποτε*, Scholiaſt. ad 2, lib. Top. Boëthi mſſ.

Pag.929, verſ.1,*τὸ παρὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ*] Ezech.cap.37. verſ.8, H.St. *ἐξεκαύσα...* verſ 10, idem *ἄλλων ἰδιῶν*. v.20, *...*] lib.7, de bello Iudaico, cap.18, ver.26, *ἐνέπρησαν*] hinc corrigendus & Ioſephus & interpres eius, apud quem *ἐτήρησαν* legitur, id eſt, *ſeruarunt*, pro *incenderunt*, verſ. 4., *Σαμουὴλ*] 1, Reg.28,12. Schol. *δαιμόνιον ἦν τὸ παρὰ τῆς ἐγγαστριμύθου ἀναχθὲν, ἀλλ᾽ οὐχ ὁ Σαμουήλ*, M.M. vide Iuſt. Mart. dialog. *πρὸς Τρύφωνα*, pag.260,26, & Reſponſ ad Orthodox. q.52, pag.328, edit. H. Commel. *Tertullian.* lib. de Anima, c.57.

Pag.932, verſ.7,*ἵνα αἱ ἀσώματοι*, vox *ἵνα*] pro qua *ἵν* habet H.St.] vitio non caret, I.S. verſ.14,*ἑώρακε*] *τεθέαται*, 1.Ioan.4,12. H.St. I.S. verſ.22, *αὐτὸ ἡ φύσις αἱ ψυχαὶ πάντως* H.St. verſ.25, *διὰ τοῦτο*] *εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε*, Rom.14,9. verſ 27, *ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων*] Iſidor. Peluſ. lib. 1, epiſt.222. verſ.44,*τοῦ ξενῶνος*] non legitur in Cod. H. St. verſ. ſeq. idem, & C. B.2, *ἐναλομβαίοντες* M M. *ἐναλουμβαίοντες*. Locus vitioſiſſimus. I.S. verſ.9, à fin. *διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ εἰπεῖν*] Iſidor. Peluſ. lib.1, epiſt.304. verſ. 8, à fin. Henric. Stephan. verſ. vltim. l. *παρέβαλον* Henric. Stephan. I.S. verſ. eod. *μυστήρια*] Scholion, *οὐχὶ τὰ τῆς πίστεως λέγει μὴ βαλεῖν τούτοις, ἅπερ αἱ εἶεν καὶ μυστικά: ἀλλὰ τὰ μυστικώτερα, ταῦτα γὰρ τοῖς ἐν τῇ πίστει τελείοις ἁρμόζουσι. οἱ δὲ μὴ οὕτως οἰκονομοῦντες τὸ τοῦ κηρύγματος σεμνὸν, εἰ καὶ πιστοὶ τυγχάνοιεν οἰκονοῦσι, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ φρόνιμοι ἐνθεῖν αἱ παρὰ τοῦ δικαίου κριτῆ. διὸ καὶ κατ᾽ οἰκεῖον νῦν ἠμελήθη ταῖς κατὰ πρώτην ἐκδ. ὁ γλῶν ἡ παραβολή. ἔχει δὲ ἄλλα καὶ ἡ μετ᾽ αὐτὴν ἐπὶ σκέψις, καὶ ἀξίως τῆς διανοίας τοῦ γράψαντος.*

Pag.933, verſ. 10, l. *μαργαρίτην* Henric. St. verſ.11, pro *ἡ εἰς πίστιν*, lege *ἡ εἰς Χριστὸν πίστις* cum H.St. v.39, l. *ποιητὴς ἐστι*.

Pag 936, v.3, *ἰσηγεῖ ...*, H.St.2. v. 20, al. *ἀπλῆς αὖ καὶ*. verſ.9, à fin. *ὦ πάλιν*, C. V. & H.St. at *ὦ βάλε* M. M. *ὦ βαλῆ* C. V. Henric. Stephan.2, id eſt, *ἄπαγε*. alius *ἄβαλε*. quod tamen frequentius *ἐπ᾽ εὐχομένων* quam *τῶν προβαλλομένων*, l. .

Pag.937, v.2, *τῆς κατακρίσεως*] C.B. M.M. & Henric. St. *μετακρίσεως*. I.S. *διακρίσεως*. v. 9, C.V. *ῥυθμόν*. Henric. Stephan. *εὔρυθμον*. verſ. 26, *τὸ μὲν βρέτας*] Gaza nomen hoc ait *ἄκλιτον*, quum *βρέτει* extet apud Heſych. *βρέτη* apud Clem. Alex. multitudinis numero. Sic a *σκέπας*, *σκέπαϊ*, & a *κνέφας*, *κνέφαϊ*, tertium formauit caſum Apolinarius Pſal.16, v.18, & Pſal. 7, v.24. v.48, *αἱ*] vt h.l. *αἱ* in vno Codice, in altero *εἶσαι*: ita p.940, v.28, pro *εἶσαι* in alio Cod. *αἱ* legitur, & p.941, v.14. verſ 50, l *ἐγκαλλινόεντα*, cum mſs & I.C. vult enim iſte dici *ἐγκλησίαν*, quaſi *ἐκκλισίαν*, a fuga voluptatum. v. 9, à fin. *ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος*] *πρὸς τοῦτο φησ, ἅγιοι τοῦ θεοῦ, εἴπερ καὶ σοὶ ἡ τιμή τε δόξα*, Schol M M. v.7, à fin. l. *μελλησμῷ* C.V. H.St. I.S, verſ. vlt. *καλλωπιζομένοις*] A.S *μετακοσμοῦσαι*.

P.940, v.4, *Κύριος ἔκτισέ με*] Prouerb.8, 22, Clem. Alex. Protrept. quem Scripturæ locum de Filij æternitate accipit Ignat. ep.4, Naz. Orat. de Filio. Epiphan. lib.2, contra Arianos p.320, Damaſcen. lib.4, c. 9, de orthodoxa Fide. Philo lib. *περὶ μέθης*, paulo aliter citat, *ὁ Θεὸς ἐκτήσατό* [Aquila *ἐκτήσατο*] *με πρωτίστην τῶν ἑαυτοῦ ἔργων*. v 30, *ἀπὸ τοῦ αἰῶνος*] Pſal.89,2,4. v.36, *ἑξακισχιλιοστὸν*] Quamuis multæ hallucinationes in his ſunt, quarum rationem, propter abſurditatem, non habuimus: hanc tamen iocularem præterire non potuimus. Vnus dies, inquit, ſunt mille anni coram Deo Sunt autem a creatione ad nos, ſex millia annorum. Ergo ſex dies à creatione ad nos fluxerunt. In hebdomade, inquit, id eſt in ſeptima die, ſiue ſeptimo millenario deficiet mundus. Ergo, inquit, à creatione ad *συντέλειαν κόσμου* ſunt dies tredecim. Atqui debebat dicere, ſūt dies ſeptem Nam pro ſeptimo millenario, qui debet accedere ſex prioribus millenariis præteritis, ipſe adiungit ſeptem millenarios. quæ profecto mira eſt hallucinatio, quæ nata eſt ex verbo *ἑβδομάς* quod, vt eſt, pro ſeptem capit & perperam item pro ſeptimo die vſurpauit. I.S v.46, *ἡμερῶν θελγόντων*] Siracid.1. v.4 à fin. *μὴ γὰρ Θεὸς οὐκ ἔστι*] *ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεὸς*, docet Baſil. M homil. integra, Chryſoſt. Orat. *περὶ προνοίας*. Philo lib *περὶ φυγάδων*.

P.941, v.6, à fi. ad m Codd. M.M. & H.St 2,

legitur, ἐκ γὰρ τούτων καὶ ὅτι τῶν σωμάτων ποιότης, δείξει; εἴπερ ἡ τῶν ποιοτήτων σύνοδος τὸ σῶμα ἀποτελεῖ.

P.914. v.14, εἰ γὰρ] H.St.2, ἢ γὰρ. vers.eod. ἐξ ἡ πόλεων & ἐξ ἡ ναῶν I.S. vers.36, τὰ κακὰ πόθεν ἡ οὐσίαι;] Οὔτε γὰρ ποτὲ κακὸν ἦν, οὔτε ῥίζα γέγονε κακίας, οὔτε ἐνυπόστατόν κακόν ἐστι, Epiphan.contra Basilid.& Manich. Naz.in Nat. Chr. eiusque paraphrastes, Damasc. lib.2, Orthod. Fid. c.46, qui eandem τῆς κακίας rationem ait esse, quæ sit τῦ σκότυς: de quo idem lib.1, cap.22, Theodoret. q.7, in Genes. Basil. M. homil. 2, & 6, in Hexaëm. v.50, l.in marg. χαλκεῦος κακός.

P.948, v.5. H.St. τὰ μέγιστα κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. vers. 34, Scholion, εἰ κατὰ τὴν ὕλην, ἀλλὰ μὴ κατὰ τῶν ποιοτήτων ἡ αἴσθησις ἦν: ἰσχυροὶ οἱ λόγοι. M.M. vers.35,37,39, & p.949. v.4,7, τὸ ἴσαι in marginem reiiciatur: id enim in al.Codd. pro ἄρα, vt superiùs pro αἱ, legitur.

P.949, v.7, Scholion ad marg. M.M. χρήσιμον τὸ ἐπιχείρημα καὶ πρὸς τὸ δεῖξαι τὸ πᾶν γεννητόν, τὸ καὶ ἕκαστον τῶν αὐτῶν ἀτόμων τούτων, εἰ τὰ μὲν ἄτομα τῶν εἰδῶν τὸν λόγον δέχεται· οὐκ ἀνάγκη δὲ τούτων τὰ εἴδη. v.45, δὲ καὶ H.St.2, I.S. vers.5, à fin. ἀπὸ τῆ γραφῶν] Matth.19,11. 1, Cor.7,28, Ignat.epist.6.

P.952, vers.1, ἀπολεσφέρητα] ἀπόλεσα, Prouerb.3,16. vers.11, τέκνα] Iephte, Iudic.11, 29. vers.21, γυνὴ] παρὰ τὴν γονήν, Isidor. Pelus. lib.3, epist. 242, Symmachus verò αἰδεῖς, quo Hebraismus magis exprimitur. v.47, λέγουσιν ὄργανα καλοῦσι I.S. v.25, Βαβυλὼν γὰρ, τάραχος, ἢ σύγχυσις] Genes.11, 9, ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς. Philo περὶ συγχύσεως διαλέκτων. vers. 4. à fin. τὴν ἰτέαν] Leuit 23,40, & Esai.44 vers. pen. ἴς αἱ εἰς αὐθὴν ἀπεσβέσθη] Plin.lib. 16, cap. 26, *semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse, constat*. vers vlt. ὠλεσίκαρπος] frugiperdas, Plin. ibid. vt ὠλεσίκαρπος h.l. sit ἡ ὀλλύουσα τὴν γονήν, ἢ γοῦν τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας. Naz. Carm. κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων, vers.53, metaphoricè vtitur — ἡ δὲ τοὶ χάρις, ὠλεσίκαρπος. Vide Homeri Interpretem Odyss. κ & Theophrast.lib.3, de Plantis.

P.953. v.1, μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον] Ierem.2,32. v.5, στῆθος] τὸ στῆθος Philoni, pag.570, ἐνδιαίτημα τοῦ θυμοῦ. vnde illud Sophocleum.

Ἀνδρ᾽ ἐστὶ γὰρ ἰσθλῶν στέρνον ἡ μαλάσσεται.

Sed φρένες aliquando idem, quod διάφραγμα (quia hoc inflammatione affecto mens læditur) veluti Pind.Nem Ode 7.

— χολωθεὶς
ὁ καρτερὸς Αἴας, ἔπαξεν διὰ φρενῶν
λευρὸν ξίφος.

v.8, Λάβε μοι δάμαλιν] Genes.15,9. vers.9, 1. ἔπατιζουσαν, καὶ αἶγα ἔριτίζουσαν, καὶ κριὸν C.V. H.St. v.27, καὶ υἱοῖς] Lucæ 12,36. v.30, ἀνακλιθεῖ] ibid.v.37. v.34, ἕξεις ἡμῶν τὸ ἡλικίας] Totidem Mundi huius secula quidam statuunt: primum ἡγεμονικόν, alterum θυμικόν, tertium ἐπιθυμητικόν. vide Suidam in dictione ψυχή, & infra 569,10. v. 48, τὴν ὀσφὺν ἀναζωσαμένης] 1, Petr 1,13. v. 50, σίκερα] Σίκερα, πᾶν τὸ δυνάμενον μέθην ἐμποιῆσαι πόμα, τοῖς ἑβραίοις ὀνομάζειν συνήθης, Basil.M. v.8, a.fin. ἐγώ εἰμι] Ioan.15,5. v. 5, à fin. Ἐκ γὰρ ἀμπέλου] Deut 32, v.32.

P.956, v.2, πάντη] H.St. ταύτη. v.11, εὐφόρεσαν C.B. H.St. A.S. δικαιοσύνης μᾶλλον) hæc sunt intricatissima I S. v.19, II Steph. ὀράσεως, γεύσεως, ὀσφρήσεως, quod postremum in cæteris m. s. desideratur. v.33, τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ δικαιοσύνῃ) τῇ ἐλεημοσύνῃ, τῇ εὐποιΐᾳ, Ioan.Chrysost.homil. εἰς τὰς ἰ. παρθένους. v.34, χρόνισμοι) Matth.25 5. v 42, εἰς τὸ ἀπάντησιν) 1, Thessal.4,17. v.50, ἀπαλειπτὶ τῇ H.St.

P.957, v.4, ἀφθόρῳ. v.8, l. θύσας δὲ αὐτὴν μόσχον τὸ σιτευτόν) Lucæ 15 23, ὃν ἡ δάμαλις Μαρία ἐγέννησεν, Chrysost. hom. εἰς τὸν ἄσωτον. v.35 ἐφρηνήσατε, I.S. v.37, ἡ τῆς πεντηκοστῆς ἑορτῆς) de hac, Naz.homil. in nouam Dominicã, & in Pentecosten. Greg. Nyss.in Psalm.6, Basil. M.lib.de Sp.S. c.27

Pag.960, v.8, H. St. ἐπιθαλάμιον, quo poëtæ ferè vtuntur, Pind. Theocrit. Nonnus. v. eod. διαίτῃ τῇ τῶν ἀνθρώπων) συναιθροπισμόν, Bas.M. συναιθρωπίζων. Aristot. v.9, ψαλμῷ) 44, v.11,13. v. 17, C.B. παρὰ τὴν παρθενίαν) Autor Etymologici, ὅτι παρὰ θεὸν ἰδεῖν. vers.eod. C.V. & H. Steph. ὑπαλλαγήν. vers.22, lectio marginis, αἱρετῶν, est glossema. vers.eod. διὰ τὸ αἱρεῖν) ἀρετὴ μὲν γὰρ οὐ μόνον παρὰ τὴν αἵρεσιν ἀνομάσθη, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸ αἴρεσθαι· (παρὰ τὴν αἵρεσιν, m.s August.) αἴρεται γὰρ καὶ μετεωρίζεται, διὰ τὸ ἀεὶ τῶν ὀλυμπίων ἐρᾶν: κακία δὲ, ἀπὸ τοῦ κάτω κεχωρηκέναι καὶ καταπίπτειν τοὺς χαμαζήλους αὐτῇ βιάζεσθαι, Philo. vers.26, Υἱός μου) Psalm.2,7. vers.5, à fin. H.St. ἦν εἰ τὸ ἀνελθεῖν.

Pag.961, vers.23, l. σκιά) Hebr.10, v.24, εἰ δὲ) H.St. ἡ δὲ εἰκὼν, τὸ εὐαγγέλιον, αὐτῆς. v.26, ἐν τῷ Λευϊτικῷ) cap.23,42, ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας. hæc inde ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτὴ dicitur, 2. Machab.10, alias ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, Deut.16, & 31,10. v.31, Iudic.9, 8, Suid in *Abimelecho*. v.40, l. ἕως τοῦ I.S. v. 7, à fin. πετάλοις) φύλλοις συκῆς Gen.3,7. v. 5, à fin. οἴνῳ χλευασθεὶς) Gen. 9,21. v.pen. Imperfecta oratio. videtur ita explenda; τῇ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις δοθείσῃ ἐξουσίᾳ.

P.964, v.8, ἐπὶ τὸ κρεῖττον (Matth.24,32. v. 9, τὸν ἱλαρὸν τὸ πρόσωπον ἐν τῷ οἴνῳ) Psalm.103,15.

verſ.13, δὲ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου τὴν εὐ[...]λογ-χειαν] τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ἔλεος [...], id eſt, illud huius typum, facit Clemens Alex. quoque, lib.2, Pæd.cap.8. verſ.17, ὀάμιος καὶ ἀγν[...]] Etymologus idem aſſerit, apud quem & ſequentia leguntur de Iezabele, hinc redintegranda. verſ.20, τῇ παρθενίᾳ ταύτῃ, H.St. verſ.22, ἄγνος δὲ [...] τὰ [...] ἁγνεύειν] Dioſcorides lib.1, περὶ ὕλης ἰατρικῆς, cap.136, Galenus (Tomo 2, lib. περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, 6.) ἐπί-χει δὲ καὶ τὰς πρὸς ἀφροδίσια ὁρμάς ὅ, τε περρυ[...]μένος καὶ ὁ ἄφρυκτος καρπὸς· καὶ τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη τοῦ θάμνου ταῦτα τοῦτο δύναται δρᾶν. ὥστε οὐ μόνον ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα πρὸς ἁγνείαν [Ald. ἀγονίαν vitioſè] [...] δύναται συντελεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑποστρωννύμενα. [δὲ] ταῦτα ἄρα καὶ ταῖς Θεσμοφορίοις αἱ γυναῖκες Ἀθήνῃσιν ὑπο-στρωννύουσιν ἑαυταῖς ὅλον τὸν θάμνον. ὅθεν καὶ τὔνομα αὐτοῦ. vide Etymologum in Ἄ-γνος in Μόχθοισι λύγοισιν, & in ῥάμνος. verſ. 25, ὑπὸ ῥάμνης] 3, Reg.19,4, ibi edit. Plátin. ῥαθάμ Chryſoſtom. homil. in decoll. Ioan. Bapt. ῥαμαθ, Cod. Auguſt. m. ſ. vt quidam impreſſi, ῥαθμὲν, alius m. ſ. Aug. ἀρκοῦθοι ῥαθμὲν vbi fortè ἀρκευθον legendum: εἶδος φυτοῦ ἀκανθῶδες Lexico m. ſ. ὄνομα δένδρου ἀκάρπου Scholiaſt. Theocriti. verſ.26, ὅτι τῆς φλογὸς [...]] hæc verba tanquam præce-dentium ἀπολογία, in Etymologico adſe-runtur. v.28, ξύλον, ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπαρθένου Χει-ροῦ περιτεθειμένον τοῖς τὴν ἁγνείαν ἀσπαζο-μένοις, Etymol. verſ.45, προσόζει α. καὶ α. ι. 7. τ. ψ. μώλωπας] Pſalm.37,5.

P.965, verſ.8, l. κοσμογονίας. ἄρχειν γὰρ τῶν ἰχθύων] Geneſ.1,26. verſ 11, παρὰ τῆς γραφῆς] Daniel.10. verſ 13. ἀρχομένης (ἀπατῆς) δεικ-νύει. F.S. verſ.22, αἰθεροπόρφυρον] ὅταν το-ποῦνται σωματικῶς, Naz. εἰς Ἥρωνα.

Pag.968, verſ.5, ἐν ἰξ καὶ μ' ἔτεσι] Gloſſe-ma Chriſtianorum · hoc non dicit Ioſe-phus. I.S. verſ.18, κεραταῖς] Ioſeph. lib.15, cap.14, κεραστρῆς: quibus & ſimilibus anno-tandis non puto fieri operæ pretium, quũ autor extet: quare tam hoc loco, quàm a-libi, excerpta quæcunque, Lectoris ſtudio cum editis relinquam conferenda. verſ. 32, l. Ἡρῴδῃ προσεξῆπτον I.S. verſ.33, ἅμα τῷ idem. verſ.6, à fin. ἰλκώσεις ἐντέρων] lib.17, Archæol. cap.7. v.5, à fin. ὀρθόπνοια ἀσθμα] πνεύματος τε ὀρθία ἔντασις ibid quæ lib.1, πε-ρὶ ἁλώσεως cap.21, eidem ὀρθόπνοια καὶ δύ-σπνοια. verſ.3, à fin. ὑπὸ σύμπαντος] ἑβδομή-κοντα, quod forſan librarij culpa eſt omiſ-ſum: in Vaticano etiam Cod. ſpacium v-nius dictionis inter σύμπαντος & βασιλεύ-σας relinquitur. verſ.pen. ἑπτὰ καὶ λ'.] Lib. 17, cap.10.

Pag.969, v.4, à fin. οἰνοχόον] Τρκαῖον lib.14, cap.19.

Pag.972, v.4, Τ[...]αίῳ] C.V. Μεταίῳ libri editi Μεταίῳ. verſ.18, l. ἐγγράψαντο) συλλαμ-βάνουσιν, καὶ I.S. verſ.8, l. ὑπὸ ἐξοδολυμι[...], I.S. verſ.20, ὁ παῖς λαμβάνει] Lib.14, cap.23. verſ.21, Βαρζαφαρ. ν:, Ioſephus ibidem.

Pag.973, v.10, [...]] Ioſeph. libr. 15, cap.9, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα τὸν ἐπιπλεῖον μὲν τῇ [...] ἐπίζηταν [...]. verſ.31, Βίεννα οἰκεῖν τῆς Γαλατίας] Βίενναν, πόλιν τῆς Γαλα-τίας, Ioſeph. lib.17, cap.15, monuit I.S. quo-que, τῆς Γαλατίας vel τῆς Γαλλίας legen-dum eſſe. verſ.36, ἀδελφοῦ Ἡρώδου] Ioſeph. lib.18, cap.7, Φιλίππου, ex hiſtoria Euange-lica, I.S. verſ.42, Ἰώσηπος φησι] ibidem.

Pag.976, verſ.1, πρὸς Γάιον] πρὸς Σπίαιον κατὰ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, idem Ioſeph. lib. eod. cap 9. verſ.6, εἰς τὴν Λυγδοῦνον. Nam di-cebant τὰ Λύγδουνα, vt τὰ Βυρδίγαλα & ita ſupra apud hunc ipſum auctorem. I.S. v. eod. ἀϊδίῳ φυγῇ] Ioſeph. ibid. αὐτὸν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτῷ Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας. verſ.13, τὸ Ἰάκω-βον in M.S. non legitur. verſ.18, μετὰ τῷ ὑπὲρ-βολὴν I.S. οὐκ ἐπετίμησεν] οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν ἀπεπέ-ψατο, Ioſeph. v.29, τὸ βυβῶνος] Idem lib. 19, cap. vlt. verſ.38, Δρησίλα] Δρούσιλλα, Io-ſeph. verſ.46, εἰς ῥώμην ἀπαίρει] ἐπὶ ῥώμης [...] ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, idem. verſ.49, Φάδον] Cuſpium Fadum, ibid. verſ.53, δωρεῖται] Ioſeph. lib.20, cap.5. verſ.7, à fin. Βαται-ναίᾳ] C.V. & B. Καταναίᾳ. verſ.6, à fin. Αυ-σανίᾳ] Ibidem apud interpretem *Lyſiæ* le-gitur, culpa librarij, pro *Lyſania*. verſ 4, à fin. [...]τιμηθῆναι] [...] ἐπιτιμηθῆναι θελήσαντι. v.pen. Φήλικι] Actor.24, v.24.

Pag.977, v 1, Ioſeph. & Actor.25, 14) Βερ-νίκη. v.6, τὰς περὶ αὐτὸν δίκας ὁ. 'ις I.S. verſ. 7, ἐδημηγόρησεν Actor.26. verſ.18, Θερασοῦς [...]] τὸν Φῆστον, Ioſeph lib.20, cap.8. verſ.24, τοῦ κυρίου] ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ Ioſeph. i-bid. verſ.28, τὸν Δάμνιον] Δαμνίου, Ioſeph. verſ.30, (ὅτι Ἀαρὼν] lib.20, cap.8, idem. v. 36, ὀγδοήκοντα [...]] Ioſeph. [...] καὶ ὀγδοή-κοντα ſcil. ἀρχιερεῖς [...] τὸν ἀριθμόν. v.41, ἀριστοκρατικὴ, idem. v.51 pro Ἀμεὶν ἐκ τοῦ ἀρχιερέως haud dubiè legendum ὁμα ιω-σεδὲκ τοῦ ἀρχιερέως. ſic enim Ioſephus, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωσαδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. v. 52, τ ξ ς'] hinc fortè corrigendus Ioſe-phus, qui υ ξ ς habet. v.6, à fin. εἷς ἐν τῷ] Ἰησοῦς ὁ Ἰωσεδὲκ, idem. verſ. , à fin. υιδ']τε-τρακόσια δεκατέσσαρα. v.pen. ὁ Μενέλαος ἐ-πίκλην idem) loquendi modus apud Io-ſeph. v.vlt. καὶ αἰτιαθεὶς οὐκ, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν Ἰάκιμον. Ioſ.

P.980, v.5, l. δὲ μεμβράνῃ τῷ θεῷ ναοῦ παρα-πλήσιον τῷ Ioſ. v.11, ἰωσεὶν) ἰωναθὴν Ioſep. verſ.33, τὸν βίον, Ἀλέξανδρος ὁ κρατεῖ idem. verſ.34, A.S. κατάχρεως, vt Thucyd. li.4, Procopius,

alij pro

alij. παρὰ τῷ κεράμῳ, quo vsus est Ioseph. Diui-tiin, C.B. M.M. vt Theocrit. Idyll.16, v.83.

Δυσμενέων ὅσα χεῖρας ἐλωβήσαντο κατ' ἄκοας. vide Suid.

vers. 39, Βαρζαφάνης, Ioseph. vers.40, τῆς παρθυηνῆς idem, fortassis rectius nam & Philo Parthos παρθυηνοὺς dicit, alibi παρθυαίους: & ipsam Parthiam, παρθυηνῶν. v.46, καὶ πάντες ἐκ τοῦ Ioseph. vers.51, καὶ τῇ ἀδελφῇ. v.3, a fin. ἵππος ἱππηλάτης, Ioseph.

P.981, vers.4. χρηστομαθίας] Vt epitoma Strabonis est χρηστομάθεια ἐκ τῶν Στράβωνος, id est, loci laudabiles ex Strabonis Geographicis collecti: sic quatuor hi libri Procli inscribûtur χρηστομάθεια Γραμματικῆς Πρόκλου, hoc est selecta aurea a Proclo ex Grammaticis. Nam quod Grammaticorum fuerit illa disputatio de generibus Poëmatum, vnus Diomedes testis erit ἀξιόπιστος, qui tertium librum suarum institutionū Grammaticar. magna ex parte in eo consumpsit. His accessit opera Photij, qui ex illis Grammaticorum selectis a Proclo, haec ipsa quoque sepofuit. Fuerat autem Proclus studiosissimus τῆς ἐπιτομῆς, vt eius auditor, & in professione Platonicæ scholæ successor, Marinus Neapolitanus in eius vita obseruauit. Nec mirum: didicerat enim a puero studiosissimè Mathematicas apud *Heronem*, quæ contentæ suo puluere erudito τὰ περιττὰ repudiant. & Hero ipse, vt ex eius monumentis apparet, breuitatis fuit amantissimus. Hinc illa Procli στοιχείωσις [in Bibl. Aug.] admirabilis Theologiæ Platonicæ, qua nil breuius, nil in eo genere perfectius. Simillima huic & illa eiusdem, quæ vulgo circumfertur, & a Themistio primo de Anima videtur citari συνόψεως τῆς περὶ κινήσεως ἐν, ἡμῖν ὧν Ἀριστοτέλει μαθηματικώτερα tamen: qua nil aptius ad librum VI. Physicorum Aristotelis: & alia eiusdem de Motu Theoremata planè percipienda, & memoriter retinenda. Quin & ad omnes scientias certo cognoscendas, & firmiter memoria conseruandas, nulla epitomæ ratio accuratior nec sensibus Aristotelis intimis congruentior. Sed hæc copiosius in commentariis de vsu Logicæ. *Pet. Ioannes Nunnesius.* Alias eiusdē Nunnesij Notas, vt & Andreæ Schotti δευτέρας φροντίδας, in hanc Procli Chrestomathiam seorsim exprimendas curabimus. vers.5, εἰς δ'. Non nisi ex duobus libris hoc fragmentum A.S. ait concinnatum esse. v.30, A.S. I. Φημονόη, Pausaniam in Phocicis secutus. Clem. Al. Str. I. φασὶ τὸ ἡρῷον τὸ ἑξάμετρον Φανοθέαν τὴν γυναῖκα Ἰκαρίου, οἱ δὲ Θέμιν, μίαν τῶν Τιτανίδων, εὑρεῖν. Plutarch. lib. περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, hanc primum ait fuisse auditum versum heroicum, Συμφέρετε πτερά οἰωνοί, κηρόν τε μέλισσαι. Vers. 37. ὁ Ὅμηρος ποιητὴν] ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, ἀνειμένον ὄντων ποιητῶν, κατ' ἐξοχὴν λέγεται· καὶ τὸ μέλαν, ὦ γὰρ φαμεν, καίτοι πάντος [m.s. παντὸς] ὅ μὴ λευκόν ἐστι, μέλανος ὄντος [μέλανος ὄντος, m.s.] καὶ ἄρχων ἀθήνησιν ὁ ἐπώνυμος, καὶ τῆς ἑστίας ἀρχόντων ἀεὶ ἴσος, καὶ ὁ χρόνοι κατὰ τούτων), Philo lib. de Abraam. εἰώθαμεν ὥσπερ τῇ αἰθρίᾳ ἐνίοτε τὰ πρωτεύοντα τῆς ἐν τῷ γένει, τῷ τοῦ γένους προσαγορεύειν ὀνόματι. καθάπερ, ὅταν εἴπωσιν ὑπὸ μὲν τοῦ ποιητοῦ λελέχθαι τόδε τὸ ἔπος, ὑπὸ δὲ ποιητρίας τόδε. πάντες γὰρ ἀκούομεν Ὅμηρον μὲν λέγεσθαι ποιητήν, Σαπφὼ δὲ ποιήτριαν. ὑπὸ δὲ καὶ ἕτερα λέγουσιν ἐξαιρέτως τὰ λέγοντα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζουσι, *Galenus* libro ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται. v.43, ἐπικοῦ κύκλου] de hoc consule Is. Casau. Animaduers. in Athen. lib.7, cap 3. v vlt. Στασίνου] Is. Casaub. ibid.

P.984, v.13 Καλλίνοον vel Καλλίνου, Terentianus Maurus I.S. vers 40, προσῳδίον] Philo lib. de vita Theoretica extremo, τότε μὲν τὰ προσόδια [m.s. προσῴδια] τότε δὲ στάσιμα, στροφάς τε τὰς ἐν χορείᾳ καὶ ἀντιστρόφους ποιούμενοι. Plutarch. vita Æmilij Pauli, μέλος οὐ προσόδιον καὶ πομπικόν, ἀλλ' οἷα μαχομένους ὑποψαλλόντων αὐτοὺς ἑωρῶσι προσεγκελευόμενοι. quibus in locis rectius per o scribi existimo, ab ὁδός, quam per ω, ab ᾠδή: quum præsertim etiam Grammatici παρὰ τὸ προσιέναι deriuent. v. 50, ἀποστολικὰ] Is. Casaub. Animad. in Athen. lib.14, cap.7. vers.7, a fin ὑδάτων I.S.

P.988, v.3 πυρρίχην] Lucian. vnde πυρριχίζειν & ὁ πυρριχιστὴς apud eundem.

P 989, v.12, τὰς μὲν κόμας καθιμένη, I.S. vers.42, μέσα ευδαλῶν, idem. v.45, ἄρξαι δὲ Θησέα, Plut. in vita Thesei.

P.992, v.6, ἐπιμελείας] subaudiendum ἔχει, aut aliud huiusmodi verbum, *Frider. Sylburgius*: cuius in hæc Procli excerpta Notæ cum Apollonij Alexandrini Syntaxi sunt Francofurdi apud Vvechelos editæ Anno M. D. XC.

P.993, v 37, γῆ μὲν κέντρον] Plut. lib. περὶ φυσικῶν. v.3, à fin. πνεῦμα δὲ θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος] Alij Spiritum sanctum, alij τὸν ἀέρος τὴν φύσιν, id est, elementum aëris intelligunt: vt videre est ex homil.2, Basilij M. & Theodoreti quæst.8, in Genesin.

P.996, v.12, συνεκεραννύντο] Epiphan lib 2. cōtra Paul. Samosat. vide August. lib.11, c.9, & 19. v.32, Ἀπολλωνίου βίος] Dictum iam supra, typis Aldinis impressum esse. v.48, τοῦ τε I.S. ibid. ad oram Cod. M.M. legitur, σημείωσαι τὸ σολοικισμός· πολλὰ δὲ τοιαῦτα εὑρήσεις ἐν ταῖς τοῦ Φιλοστράτου γραφαῖς. χαίρει γὰρ τοῖς τοιούτοις, εἴπερ τις ἕτερος τῶν σοφιστῶν.

P.997, verſ.11, τοῦ Καυκάσου] τοῦτο τὸ ὄρος, ὁ Καύκασος, ἐς τοσοῦτον ὕψους ἀνέχει, ὥστε δὴ αὐτοῦ τὸ μὲν ὑπερβολῶν ὅτε δυβρης ἐπινιφετὸς ἐπιψαύειν ποτὶ τῆς γὰρ νεφῶν αὐτοῖς ἀπωσῶν κεθυπερτέρας ξυμβαίνει εἶναι. τὰ δὲ μέσα, μέχρι τῆς ἐσχάτης χιόνων εὔπλεα δηλονότι ἐστί. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ πρόποδες ὑψηλοὶ ἐς ἄγαν τυγχάνουσιν ὄντες, ὥστε τι καταδεέστερον τῆς ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἄλλοις σκοπιᾶν. τῆς δὲ τοῦ καυκασίου ὄρους πρόποδες οἱ μὲν πρὸς τε βορρᾶν ἄνεμον καὶ ἥλιον δύοντα τετραμμένοι, ἔς τε Ἰλλυριοὺς καὶ Θρᾶκας διήκουσιν· οἱ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον καὶ ἄνεμον νότον ἐς τὰς διεξόδους ἐξικνοῦνται αὐτὰς, αἳ τὰ τῇδε ὠνομασμένα Οὐννικὰ ἔθνη ἐς γῆν τὴν τὴν περσῶν καὶ ῥωμαίων ἄγουσιν· ὧν ἡ μὲν ἀτέρα μὲν Τζοὺρ ἐπικαλεῖται· ἡ δὲ δὴ ἑτέρα, πύλη ἐκ παλαιοῦ Κασπία ἐκλήθη, Procop. lib.4, de Gotth. verſ.39, νύσιος γῆ] ἀπὸ νύσης τῆς ἀραβίας ὠνομάσθαι τὸν Διόνυσον ἀνομάσθαι autor eſt Diod.S. lib.I. & lib.III, ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ τόπου Διόνυσον προσαγορευθῆναι. & initio libri I V, τυχεῖν τῆς προσηγορίας ταύτης ἀπὸ Διὸς καὶ νύσης. verſ.pen. l. οἱ περὶ Ἀπολλώνιον I.S.

P.1000, v.15, C.B. & A.S. Πάρις] Max. Tyr. λόγῳ λ΄. verſ.vlt. ἀπιόντι τὸ ὁμαρτήσει] Sic certa virtus eſt Eryngij, de quo Plutarch. τὸν ἠρύγγιον, ſiue (vt idem in Sympoſiacis appellat) τὸ ἠρύγγιον μιᾶς αἰγὸς εἰς τὸ στόμα λαβούσης, ἅπαν ἵσταται τὸ αἰπόλιον, ἄχρις ἂν ἐξέλῃ προσελθὼν ὁ αἰπόλος.

P.1001, verſ.8, Philoſtratus lib.3, cap.1, ἐν μυχοῖς τοῦ ὄρους, καὶ ὅ, τι αὐτοῦ κοῖλον. verſ.11, ἐπιτίθεται πόθῳ λίαν ἰσοῦν] Horapollo lib.2, Hieroglyph.cap.76.

P.1004, verſ.4, l. πυρσὴ τι καὶ προιονωτὸς, criſta ſcilicet, quam λοφιὰν vocat, I.S. verſ 30, ἐπιβάλλων τὰς χειὰς, I.S. verſ.35, ἀπαυγάζουσιν χρώματα idem.

P.1005, v.11, à fin. κύνειοι] ἔστι εἰσιν, ὡς λέγομεν κυρτισίας καὶ ἀρκοβυζίνας, margo M.M.

P.1008, v.10, l. ἐς πηγάδας C.B.A.s. I.s. verſ.15, ἰθυθήρας δὲ τούτους I.s. verſ.17, ἰχθύων ὀδωδέναι idem. verſ.21, ἐπιχαίρεας I.s. verſ.26, καλεῖσθαι Σεῖλα τὰ ταύτης τῆς νήσου τετραμμένα πρὸς τὸ πέλαγος. ἔστι μὲν idem. verſ.30, θάλαττας αὐτὴν idem. verſ.34, ἀλάβαστρος] ὁ ἀλάβαστος Plut. in vitâ Timoleontis, & epentheſi literæ ρ ἀλάβαστρος, 4. Reg. 21, 13, ἡ ἀλάβαστρος, Clem. Alex. lib.2, Pæd. cap.2, τὸ ἀλάβαστρον, Theocr. Idyll. XV, verſ. 114, σκεῦος μύρου δεκτικόν, Schol. verſ.6, à fi. ἄβυσσα] aliis ἄβυλα dicitur I.S.

Pag.1009, verſ. 20, αἴθιοι μέτρα, idem. verſ.26, μακάρων νῆσοι] De his Plut. in vita Sertorij, Diod. Siculus lib.3. Plin. lib.6, cap.32.

Pag.1012, verſ.18, l. μεσὸν ἐστί, καὶ ἀέρα. Τῆς Ἀττικῆς αἱ I.S. verſ.penult. l. ξύμμετρος πρὸς τὴν ἰνδῶν ἄμφω τοσαῦται συντεθεῖσαι I. S.

P.1016, v.8, ἐφ' ἁμαξῶν περιπλισμένοι, I.S. verſ. 11, Νασαμῶνες] Νασάμωνες, Dio Chryſ. Orat.72, Νασαμῶνες, Diod. S. lib.3, Strabo lib.2, & 17.

P.1017, verſ.12, ἥφη] ἀπηχεῖ φησι C V. verſ. eod. ἐκεῖνον M.M. verſ. 31, Καὶ Πυθαγόρας] Hæc linea cum ſequentibus multum tenebrarum habet: quare ipſe Philoſtratus conſulatur initio libri primi. verſ 35 ὑπηχῆσαι, obſtrepuerunt, I.S. qui multa hic non benè cohærere, mihi teſtis eſt. verſ. 39, ἴσ. μετέχειν δὲ τι τοῦ περὶ αὐτὴν κύκλου. καὶ γὰρ τοὺς προῤῥήσεις idem. verſ.44, ὥς τις πυραγας (ὥσπερ εἰώθασιν) ἀδάντας, αἰθέριον ἦχησαν] ἢ καὶ ψόφος τι πρῶιον αἰθερίων ταῖς ῥισὶν εὐμενον, ὥσπερ τοὺς κύκνους φασὶ τοῖς πτεροῖς, Dio Chryſoſt. vide ſupra 315,10, & infrà pag.605,13. verſ.48, ἐφιέρατο. σκωπέλαι] ne mireris Lector, hæc ita confusè impreſſa eſſe: neque enim aliter M.s. neque hæc niſi fragmenta ferè, id eſt, elegantiæ ſeu floſculi ſunt ex tota Oratione decerpti: veluti ſequens locus, integer apud Philoſtratum ſic legitur, ξυφῆς τε γὰρ μᾶλλον ἅπτονται σκωπέλαι & quæ ſequuntur.

Pag.1020, v.51, τὰς ἐχίδνας πέτεσθαι, φθειρούσας] Herodot. Thaliâ, Baſil. M. homil. 9, in Hexaëm. & hom. contra Fœneratores, contráque Inuidiam. Iſid. Peluſ. lib.1, epiſt. C V. v.53, multa hic trunca, quæ ex Philoſtrato ſarcienda.

P.1021, v.14, ἀλλὰ, ἃ ἰάσεως I.s. verſ.15, τοὺς ἐν Ἰνδοῖς γρύπας] idem ſupra 1004. v. 46, ἀσφάλιος per ι in penult. Plut. vita Theſei & Oppianus lib.5, ἁλιευτικῶν, v.vlt. v.49, εὔξυμβόλαιον I.s.

P.1024, v.10, à fin. αὐχένων I.s. verſ.vlt. τὴν ψάμμον εἰδέναι φησὶν ὁ Ἀπόλλων] Baſil. M. homil. contra Sabellianos, δαιμονίων ἀλαζονείαν, [apud Herodotum lib.1.]

Οἶδα ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης.

Pind. Olymp. Ode X I I I.—ὡς μὰν σαφὲς οὐκ ἂν εἰδείην λέγειν·
ποντιᾶν ψάφων ἀριθμόν.

verſ.eod. ὁπόσα ἀριθμοῦσι] ὅπως ἀριθμῆσαι I.S.

P.1025, v.36, κυβιστᾶν ἐπ' ὀρθὰ ξίφη] κατὰ ξιφῶν, Chryſoſt. epiſt.18, ad Olympiadem· εἰς μαχαίρας, Ælian. epiſt.16, Iſidor. Peluſ. lib.3, epiſt.65.

P.1028, v.28, Ἰσιδώρου βίος] Hanc Iſidori vitâ ſcripſiſſe Damaſcium partim liquet ex iis, quæ ſupra leguntur pag. 408. v.22, partim ex Suida, partim denique ex infrà poſitis, pag.1045. v.5, à fin. 1072. 20. v. 41, ἐκ ξένων, αὐτὴ ἡ ξένη hæc abundant. pertinent ad p.1033, v.17, I.S. videri Scholion, ad marg. Cod. H. St. annotatum eſt.

P.1029, v.3, ἰσ. προειρημένη I.S.

Pagin. 10 2, versu 8, τὴν κακίαν ὑποκοὶζεσθαι] Basil. M homil. in Psalmum LXI, πολλοί εἰσιν, οἱ τὰς πονηρίας προλήξεις ὑποκρινόμενοι, καὶ χαρίεντα μὲν τὸν εὐτράπελον λέγοντες, τὸν δὲ αἰσχρολόγον, πολιτικὸν τὸν πικρὸν ἢ ὀργίλον, ἀγαθοῖς ὀνόμασι ζοῦν· τὸν φειδωλὸν καὶ ἀκοινώνητον, ὡς οἰκονομικὸν ἐπαινοῦσι· τὸν ἄσωτον, ὡς ἐλευθέριον τὸν πόρνον καὶ ἀσελγῆ, ἀπολαυστικόν τινα καὶ αἱμάτων καὶ ἁπαξαπλῶς πᾶσαν κακίαν ἐκ τοῦ παρακειμένης ἀρετῆς ὑποκοείζονται. v.10, lege [δοκεῖ μοι ταῦτα ἀξιόμνημα καὶ ἐπιστάσεως] scholion ad marg. H.St. ἐν τῷ μετώπῳ τὴν τοῦ παροντός μου βιβλίου, ὁ δὲ μεταγραφεὺς καὶ τοῦτο ἐν τοῖς τέθεικεν. Id est, verba hæc (vncis inclusa) fuerunt in fronte paginæ in libro vetere, at scriba in contextum reposuit. v.27, lege καὶ τὴν μὲν περιέναι μὲν λισσα κατὰ λόγον ἦν εἴ τις. v.31. post πεπιεῖν quæ desiderantur, suppleri ex Suida possunt; τὴν δὲ κατὰ θυ... &c. in dictione ψυχὴ, vbi locus hic αὐτὸ πυρὸς adfertur, quanquam & infra p.1064 v.25. v.31, ὁ δὲ πρὸς τῇ φιλολέξει] Et hæc leguntur, in vocabulo φιλάρια, apud Suidā. v 38, διαθέτης] id est, διοικητής, ἐπιμελητής idem in loci huius mentione. ver.49, προλαβὼν] παραλαβὼν vel προσλαβὼν, I.S. v.7, à fin. l. φαινομένην αἰτίας, idem. v.6, à fin. Οὐ δοκεῖν δὲ] verba Æschyli de Amphiarao.

P.1033, v.1. ἤθει τὸ ἔτι διαειδὴς) ἀνδρῶν, H.st. I.S. v.16, ἐκ δὲ τοῦ ἔριον] hęc planè sunt, quę pag.1028. loco alieno leguntur, ἐκ ἔριον, & glossema, ὑπὸ τοῦ ἔριον, id est στοιχεῖον, I.S. v. 12, ἀγχίνου & ver.20. ἀγχίνοιαν] vide Suid. v.26, al. ἀποκαθαίρ. v.10, à fin. ὡς ἔφη Πίνδαρος] Pind. Pyth. Ode 3.

P.1036, v 31. ὥσπερ ἀγχαστόρων] Lucian. in Demosth. τὴν ψυχὴν ὅσαι ζηλωὸς ἐργός, & ὥσπερ ἀγχάστορες, φησὶν ὁ ἔραγικός [Euripid.] vide supra 1032. v.29 35. Μαρῖνος] supra 412 v.43, ἱκανὰ ἦν] ὅτι τὰ διδασκάλου] ὑπομνήματα εἰς τὸν διάλογον, Suid. in Marino, quæ verba glossema esse arbitror. v.47, H.st. ὁρμώμένη, & alteram lectionem in margine: sed I.S. τῇ ἀληθείᾳ κατὰ μίαν ὁδὸν μὴ ὁρμωμένην πορεύεσθαι συμπλανωμένοις. v.49. τυφλοῦ τὴν ὀρθὴν ἀγομένου idem. v.8, à fin. al. προσζαττόμενα. v.7, à fin. λέγειν. ὁ εἰδὼς, οὐ λέγω ὡς ὑπὸ H.St. vers. vlt. ἐπιβουλεύεσθαι, idem. v.penul. οὐδεὶς οὕτως ἦν] Suid. in ἀπεράμων.

P.1037, v.11. τὴν παλαιὰν παροιμίαν] Aristot. lib.1 Rhet. c. de voluptate, ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Aristænet. ἥλικα γὰρ δεῖ, καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, τέρπειν τὸν ἥλικα. v.13, εἴ πως δ' αὖ] videtur scholion, vsque ad ἐπὶ φυλακτέα. v.18, H.St. & Suid. φυλάκια. v.24, ἀπίσω] H.st. ἀξιώπου. v.48, τὸν ἱερατικὸν βίον, idē. v.vlt. H.St. ἀπαλλάττεσθαι προσπεσεῖν σύμβους.

P.1040, v.3. καθιεμένην I.S. ita etiam Suid. & H.st. v.24, H.st. Ἀπίλλας. A.S. & H.St.2, Ἀπίλλας. M. M. Ἀπίλλας. v.25, ἐρρύη H.St. v.29, τὸ δὲ παραλογώτατον, ὅτι, φασιν, ἐπειδὴ. v.35, id. st. ὅτι ταῦτα τὰ μὲν I.S. ὅτι τὰ μὲν ἄλλα. v.40, οὐκ ἔστι μακρὸν, idem. v.46, οὐδὲ ἀεὶ ἄρ' μὲν τὰ H.st. v.penult. κατηλύσεως I.S.

P.1041, v.8. ἀλλὰ καὶ τῇ ὑφεσ I S. vers. eod. Ἀπίλλας H. st. vers. 4, Βαλιμαειῳ] solus M. M. hic Βαλίμαεις. v.25, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν H.St. v.44, Ὅτι τὴν διὰ τῆς νεφῶν] I.S. H.St. Scholion ibi in Cod. M.M. περὶ τῆς διὰ τῆς νεφῶν μαντικῆς, ὅτι διὰ γυναικὸς Ἀνθούσης καλουμένης εὑρέθη, καὶ ὅπως; καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς ἡμέρας τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Μακελ.

P.1044, v.3. ὅτι τὴν Σαΐδα] Horapollo lib. 1. cap 3. Plutarch. lib. de Iside. v.8, Τοῖς ἐλαῦσιν] Nouus paragraphus. v.9, ἱερόμα] αἰσθημα ἢ ἄγαλμα, ὡς Θουκυδίδης λέγει, Schol in Codd. H.St. & M.M. v.15, αἰακτύπη] H.St. αἰακαλύπτ{. ibid. αἴπομα] ὃ καλούμενον μυσεῖν, διὰ τὸ σχῆμα πέτρας ἔχειν, ὡς ὁ ἀλικαρνασεὺς Διονύσιος φησι, Scholion H.st. & M.M. ver.18, ἀπὸ ἐπιεικής] vide Suid. in Ἑρμείας. vers.5, à fin. ἀτεχαλής] αὖ ἐπιλαλεῖ H. St. v.4, à fin. idem ὑποκοεισμὸν ὀργὴν δὴ ἐς θερμήν τὴν & H.st.2, ὑποκοεισμὸν, & δὴ ἐς θερμήν περὶ τὴν.

P. 1045, v.18. πλῆρες φιλοσόφου H. st. v.25, De Superiano & Lachare, Suidam consule. v.40, Ὅτι φησὶν ὁ συγγραφ. α. τ. A. ἴδοι H.St. v.49, ἐς τὴν Κυείνου] H.st. Δαφίνου & Δωρίνου, sed illud Κυείνου in 2. Cod. v.vlt. ἱεραρχάδας] vide supra p. 993. v.eod. H.st. σανδάλια, H.st.2, σανδάλα.

P.1048, v.3. εὐλόφῳ] Suid. v.6, Γιζίειχος, H.St. v.48, ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς] Horapollo lib.I. cap. LVI. quem etiam consule de Crocodilo, Æluro, &c.

Pag.1049, v.8. Ὅτι ὁ ἐκεῖ H.st. v.15, Ουειράδας ὅτι τῷ σώματι, idem. sed in marg. alt. lectionem. v.19, ἦν δὲ αὐτὸ καὶ H.St. v. 30, τῆς Ῥώμης βασιλέα ἐλλιμφορεῖα H.st. v.32, προσταττομένον idem. v.41, τέχνην γραμματικὸς ὁ Παμπρέπιος] Suid. v.eod. οὐκ εἰμι] Nouus & hic paragraphus. v.45. τὸ εὐσέβεια, ὧ μεγιστον ὅσον τὰς H.st.

P.1052, v.1. οὐκ ἦν ἐν τῷ διαμεῖβουσιν I.S. & m.s. v.6, H.st. ἰαξεῦ, ὃς ἐγγὺς μὲν τὸ γένος Ἀλεξ. v.12, ἄλλοι, πολλὰ παρὰ δόξα H.st. v.24, ἀσεβεῖς] H. st. ἄβιοι. v.39, H.st. μαλάχης ἐσθίειν] μαλάχην H.St. 2.

P.1053, v.30. ὁ Ἀπῆς] ὁ Ἄπης, υ: & Ἄπις, ιδος, Lucian. Diod.S. v.47. H.St. ἀπερράγη πρὸς τὸ βάθος ἤδη πολὺ τὴν ὑδάτων καὶ

P.1056, v.4. μιλτοσχοι αἰτεζωσμένην, πορφυρεῖς idem. v.8, αὐτὴν, ἀλλὰ πρὸς τὴν H.St. vers 24, πρὸς ὄρει κατῳκισμένης τῷ Αργαρίζω καλουμένῳ] appellat Argarizum, vel potius Hargarizū, montem Garizin in literis sacris (Γαριζείν, Deut. 11, 29. Iudic. 9, 7. Γαριζίν, 2 Machab. 6, 2.) dictum. Prima

syllaba vocula est Hebraica הר quæ montem significat. Ita sæpe Græci duas Hebræorum dictiones in vnam conflant: vt in *Euphrates*, & aliis multis. I.C. v.31, H.st. τῆς Αβρ. Θρησκ. ιας. vers. 43, ὁ ἄριστος ἡγεμών] Tres istæ lineæ vt certum est huc aliunde insultas esse, ita vnde luxatæ sint, haud temerè dixerim. I.S. v 47, καὶ τὸ τοῦ σώματος] Deest principium huius historiæ. & multa talia ἀκέφαλα καὶ ἄτελῆ sunt in his excerptis περὶ Ἰσιδώρου. idem. v.3, a fin. καταπεπλῆχθαι] Lucian. Lexiphane, ἀλλήλοις καταπεπλῆχθαι ...

P.1057, v.16. τοὺς τὴν βουλὴν H st. v.19, διάφορα idem. v. 33, Ἀσκληπιόδοτος. ὃς δ' ἤδη ἐμοῖς ὅλον ἐπιμελοῦς ἀκριβείας. Repete ἐπ' ἄκρον. Deinde πηγῇ ἀναδιδοῦσα. Sed amplius deliberandum, nam hæc omnia valde suspecta, I.S. v.34, πηγὴ ἀναδιδοῦσαν] In C.B. & H.st est hic initium nouæ periodi. & in Cod. A.S ὁ Ἰσίδωρος intra duo puncta. ver.40, l. Ὑπατίας] ad hanc Isidori coniugem, Theonis Ægyptij F. extat epistola Synesij. De eiusdem fato, Suidas. v. 41, γεωμετρικῆς τῆς ὅτι] I.S. H.St. v.pen. H.St. πολυμαθέστατος. v.5, à fin. H.St. δυοῖς ἢ ὤν. vers. 4, à fin. περὶ αὐτοῦ καὶ δι' ἀπληστίαν idem. v.vlt. περιπόνηρος] Manifestus hiatus. sed eiusmodi scopæ dissolutæ in tota pagina sparsæ sunt. I.S.

Pag 1060, v.38. H.st. ἐπὶ ταφῆς ὅτι τὴν θυμιατρίδα] ἐπιτάφιον θυμιατρίδα φέρων. sed omnia suspecta, ἐλικτὰ κ' ἡδὺν ὕμνις, I.S. v.42, H.St. τῆς μέσην. v.4, à fin ὑμνεῖν] H.St. ἀπιμεῖν, sed illud in altero. v.vlt. ἐπιτετευχόμενος. I.S. v.eod. H.St. βασιλείων. Ἀκούσας.

P.1061, v.10. συνηρεφέσιν, idem. v.12, ἐπιφυομένοις I.S.

P.1064. v.15, H.st. αὐτοδίδακτος. v.19, ἠφίει idē. v.23, H.st. χρῆμα. v.24, εἶτ) γάρ τινα δαίμονα] περὶ τοῦ τοιούτου δαιμονίου ἤκουσα κἀγὼ ἐν Ἑλλάδι παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἐν τοῖς τοῦ παρνασσοῦ μέρεσιν ἐμφαινομένου, θείου καὶ ἱερά τινα παραδοξότερα ἔλεγον, σιωπῆς ἄξια μᾶλλον ἢ ἀφηγήσεως, Scholion M.M. v.27, τὸν δὲ Βαίτυλον, ἄλλον ἄλλῳ, C.B.M M.& H.St.2, τῶν ἢ Βαιτύλων ἄλλον. vers.39, H.st. ἀνασέλλειν. πλὴν δυσσεβῶν ἄλλως, κτλ. v.41, l. δίκην. Cυ̃τ (al. σὺ τι) ἥτις ὢν τῆς H.St. vers.6, à fin H.st. ἀλλὰ τούτῳ μὲν τῆς ἰδιώτιδος ἄρα δεῖγμα. v.5, à fi. l. προαιρέσεως. ὀλίγα est enim pars alterius fragmenti, quod apud Suidam in vita legitur Æsclepiodoti extrema, ταῦτα ἀναγεγράφθω μοι, χαρίεντα ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν ἀποδιδόντι. ver.3, à fin. l. ὀνείρασι. [Κρήδιμνον, Φ.Ω.Ρ.Π.Ε.Η.] οἷς vncis inclusa, in vet. Cod. maiusculis literis. De quibus M. M. hæc ad me. Εἰ μοι παρῆν ἡ πᾶσα τοῦ βίου τοῦ Ἰσιδώρου περιοχή, τάχ' ἂν οὐκ ἀπεπεξέλυσα τὴν σημειώσει τῆ τῶν γέγραφαι ὀνομάτων σημασία. πλὴν ἀλλὰ τάδε γοῦν παρ' ἡμῶν δέχοιο ὁποῖα ἂν καὶ εἴη ἐν γε τῷ μεταξύ. Φωσφόριον οἶμαι δηλοῦν τὸ ἱερὸν ἔνδυμα, ὃ οἱ παρ' ἡμῖν ἱερουργοῦντες ἱεροδόξα τοιοι ἐπιρρίπτονται, ὅπερ ἄλλως φιλοσοφίαν λέγεται. Ωράριον δέ, ὃ περ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμεμέρισται ἐφ' ἑκάτερα τῶν ὤμων μέχρι ποδῶν, καὶ τοῦτο στολὴ ἱερά, ὃ καὶ οὕτως ὀφείλει γράφεσθαι. τὸ δὲ ρ° οἶμαι ὡραῖον, ἢ ἱεροῦ δεῖν ἀναγινώσκεσθαι. v.vlt. Ἡλίου] Hegiæ tribuit Suidas illud Comici, *Omnes sibi melius malle esse quam alteri*, ἑκάστῳ γὰρ εἶναι τὸ ἔξω τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἑαυτὸν μᾶλλον, ἢ πρὸς ἕτερον.

P.1065, v.vlt. Ὅτι ζώων ὄντων] vide p.1032. 26.& ibi Scholion.

P.1068, v.12. ὑλωεία]C V. A S.& Suid supra 1060. v.4. a fin. C.B.A.S. M.M κιβεία. v.6, à fin. αἰδοῖ τι ἅμα καὶ δήμῳ ἰδεῖν H.St. illud αἰδοῖ legitur & in Cod M.M. v.pen. τόνον] I.C. πόνον. vide Suidam in Salustio & in πόνος.

P.1069 v 2. l. λαμβάνεται I.S. v.6, H St.2, M.M.& C.B. ὑπερεφάνη. v.7, verba illa ἀντὶ τοῦ ἐμβλέπον. ἀκριβῶς ἐπισκοποῦν (sic H st. prodiscop.) vncis includantur. I.S. locum integrū ita explicat, ὁ ἄρ μὲν μυριάκις παρῆν, ὡς φάναι τὸ ἔπος, ἅπαξ δὲ καὶ ὕπαρ ἐφάνη τὸ φάσμα περιορώμενοι τὸν ἄνθρωπον ... αἴτιος τῆς τῶν πολλῶν χρήσεως. οὐδείς ἐστιν οὕτω τὸ θεῖον ἐκπεπληγμένος &c. Hæc sunt verba Historici. Ad illud ΠΕΡΙΟΡΩΜΕΝΟΝ, appositum glossema, ἀντὶ τοῦ ἐμβλέπον, ἀκριβῶς διασκοποῦν. Ad illa, ΕΝΑΝΤΙΩΣ Τ. Τ.Π.Χ. appositū glossema, ἀκώλυτον διάμενον ὑ.τ.εἰ.κ.τ.ἀν.κ. vbi nō solum glossemata in textum irrepserunt, sed etiam deprauata sunt. Sed ne sic quidē huic loco consultū est. Nam sequentia sunt ἀπεσπασμένα, &, vt dixi, laceri corporis disiecta mēbra. v.9, H.St. κατὰ τὸν ἄνθρωπον. v.15. συσταθῶσαν] F. συνθιασῶται, sed non temerè mutauerim. I.C. nam & hic aliud excerptum. v.19, ἐξέδωκεν ἱκετευόμενος H.St. vide p.seq. v.17. v.23, l. ἀπόρρητος, ἢ δὲ εἰς ἀέρος. παρακληθεὶς ἄπαιδα idem. v. 24, ἄπαιδα βίον] Suid. in Hilario. v.36, m.s. ἐπίτηχα, vt sup. 1056. 1. Herodot. θυγατέρα ἐπίτηκα ἐοῦσαν. Lucian. βαρυνόμεθα τὰ ἆθλια τὴν γαστέρα, καὶ σχεδὸν ὡς ἐπίτεξ ἐστίν. Phrynich. ἐπίτοκος γυνὴ εἶπεν ἀδοκίμως Ἀντιφάνης ὁ κωμικός, δέον εἰπεῖν ἐπίτεξ. v 41, ἀνακωχάζειν] Procop. lib. 4. τὰς ναῦς ἑκάτερωσι ἀνοκωχεῦον, καὶ ξυναγαγόντες αὐτὰς ἐς ὀλίγον, παραινοῦσι ἐς τοὺς στρατιώτας ἐπισιωπᾶν. Vtitur hoc Xiphil. in Traiano. v.42, l. ὁμακοῆν. aliud ē ὁμακοεῖον Pythagoræ apud Clem. Al. str. I. v.49, H.St. τῶν ὑπερηνεῖν ἐν ἅδου τὸ Φίρμου] Firmus κηπουρικά scripsit, autore Plinio. ver.5, a fin. τοῖν χεροῖν] C.B. A.S.H.St.

P.1072. v.1. ὡς δ' ἰδίου ξένον. Οὐ H.St. v.2 λῶ τό, τὸ σῶμα C. V.H.St. v 34, H.st. ὀρθοῖντο. I.S.

ὡθουμένῳ

αὐθαδοῦ ὁ. v.23, ἀλλ' ἐτίων οὐκ ἐπέδη πατρῷον. acroteleution Pentametri. I.S. v.25, τὴν στρατηγίαν ἀρχήν, I. H.St. v.28, ἀπηρέστο] schol. ὀργὴ τὰς ὑποδούλας τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰς ὑπὸ τύχης. v.32, στρατηλάτης] Ζήνων, ad marg. C.B M.M.H.st. v.39, Ἑρμοβαρείχου. C.V. Ἑρμοβείλου C.B Ἀρμενίχου M.M. Ἀρμενείχου. v.48, ἡ χρησμεία, Themist. inde ὁ χρησμοπώλης Lucian. v.49, Ὅταν. & v.8, à fin. Περὶ χάριτι sunt fragmenta καλλιεπείας quam dicit, i. φραστολογίας. v.7, à fin. τῇ μισοπράγμονι ζωῇ τὴν ἀρετὴν ἐπιτιμᾶν] Scholion M.M τοῦτο ἀληθὲς ἐστιν, εἰ γε καλῶς κατορθωθῇ. ἀλλ' ἐστι δυσκατόρθωτον, ὡς ἐγὼ πεπείραμαι. καὶ μάλιστα νῦν οὐχ ἡ ἀρετή, ἀλλ' ἡ κακία ἐπαινεῖται καὶ ἐπιδίδωσιν. v vlt. οἱ ἐν γωνίᾳ] οὐ πάντες, ἀλλ' οἱ πλείους διαβαλλόντων τὴν κακίαν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀμείνω τὴν ἀρετὴν διαπράζουσι, Schol. in cod. Cod. M.M.

P.1073, v.35. καὶ παιωνία καλέσασα]hęc verba in Cod.H.St.desunt, pro quibus I.S.legit καὶ πόαις ἀνακαλέσασα, recreatū herbis & medicamētis. Ἐσμαιον πτώω ὀκτώ. v.37, ἀποτίμησι] Schol. εὖ γε σοι τῆς σωφροσύνης ταύτης καὶ μυθικῆς. M.M. v.43. H.st. Σαδύκαι. v.44, ἀπεδείξατο idem. v 3, à fin. χαλδαῖος] H.st. infernè χαλδαῖος.

P.1076, v.15 Ἱμερίῳ] Extant seorsim editæ cum H. St. Notatiunculis, quem ferè passim secuti sumus. v.17, Τ τυρείδου, H.St. Τηρείδου, reliqui Codd. & Plutarch.

P.1077, v.18. σηλίτῳ τῇ ἐμῇ τοῦ θεοῦ γηράσαντι ἐφοιτῶμαι Αἰσχύλω Horū glossema sunt ea, quæ interiecta, οἷ ἐπὶ τῇ σηληθεια μ.β. ὤν ἐπολυ. I S. v.24, ἀλλ' ὅμως] Quæ in his luculentis eclogis leguntur, distinguenda & à capite incipienda erant secundū membra sua σηλίτην, est principium excerpti: ἀλλ' ὅμως, aliud excerptum: φιλίεσιν μὲν aliud. Item noua initia illis danda erant, hoc est singula lineas suas incipere debebant. Eodem modo faciendum fuit in superioribus de Isidoro, & aliis, vbi magna illa confusio his distinctionibus discuteretur. Sic infra v. 41. κοσμολεγεῖται principium: & v.44. αἰθέριος, aliud: & 46. δὲ τῇ ἀρξη, aliud: & 49. ἀλλά τὸ μὲν Θηβῶν, aliud: & sic in omnibus Excerptis huius Himerij & aliorū. I.S. v.10, à fin. ὑπερεσέβει τοῦ ἑλλ. I.S. v.3, à fin. οὕτω τῆς αἰσχύνης, εἰ ποιεῖς ἐξηλέγχετο idem.

Pag.1080. vers.2, οὐ λύσω τοὺς νόμους ἔφη αὖ. I.S. v.4, οὐδὲ τοῦ φωκέαν αἰσθέτη καλοῦντος ἄλλου ἀνέδεξμαι. Idem & H.St. v.21, τὴν βῶλον καὶ τὸν κύαθον γῆν καὶ ὕδωρ, Herodot. I.S.

P.1081, v.6. φθάνουσι τὰς ἀρεσοδοξίας. οὕτω Σαρδεις εἷλεν. Nam τὸ ἐγένοντο abundat I.S. v.34, ἧς ἐνσεβείζει. H.st. v.35, ὁ τῷ βασιλεῖ idem. v.41, βραδέως αὐτὸ τῷ τὸν τρόπον. Idem. sed Cod.H.st. βραδίως αὐτὸ τὸ τρόπον τὸν Αἰσχίνου(καὶ) ρυλλεῖται.

P.1085, v.22. οὐ πάντα I S. v.25, ἐν δὲ H.St. & I S. v.eod ταύτας γε τ.ι.τ.δ. ἀραιῶς I S.

P.1088, v.13. πλούτῳ καὶ χρήμασιν οὐκ ἐστιν ἀρετή. ῥώμη τοῦ σώματος ἀρετῷ ἴσῳ I.S. v.28, ἀναξαγόρας] Plut. in vita Periclis. v 31, Δημόκριτος] Philo lib. de vita Theoret. idem de vtroque memorat. v.eod. ἱκανοὶ δ' ἐσονται σοῦ χρ] Gellius lib. X. cap XVII. v.41, ἀδικηρχουμένος ἐρόλη. I.S.

P.1089, v.3. κολάζειν ἤθελεν I.S. vers.24, Ἡσθεντα] Hic incipit aliud excerptum ex argumento patris, qui interfecit filiū deprehensum cum matre tanquam mœchum, quæ omnia nihil ad prioris excerpti argumentum, quo Epicurus impietatis postulabatur. I.S. v.27, τοῦ λαθεῖν θεραπεύει idem. v.3, à fin. ἔξεστί μοι: Hæc ex margine in textum irrepserunt. Sunt glossema horum, ΕΞΕΣΤΙ ΜΟΙ, φησί. I.S. v.vlt. αἰσθάνομαι τὸ ἔχειν idem.

P.1092, v.17. οὐ πιστεύεται; Εταγὸς μοιχεία διὰ σοφισμάτων τετόλμηται, καὶ πάσης δυσχερείας μητρὸς αἰθαλίας ὡς ἐν χροῖς κεκτῆρος I.S.

P.1100, v. 46. ὁ γὰρ περὶ αἰσχύνην] ἀεὶ τῷ ὅτι χρὴ ἐπὶ ἰχθροῖς τιμωρεῖν ὥ καὶ τὸ ταπεινώσας, ἵνα ἂν αἰσχύνωσι, καὶ ἀμύνωνται M.M.

Pag.1104, v.20. idem Scaliger ἄνδρες γὰρ φασιν &c. Est enim παροιμιῶδες, & sine dubio ita concepta fuit parœmia:

Ἄνδρες γάρ εἰσιν αἱ πόλεις, οὐκ οἰκίαι.

Senarius.

P.1105, v. 21. I. ὅπλα τῆς κινδυνεύοντος ἢ προβάλλειν. Nam manifesto deerat negatio. I.S.

P.1109, v. 3. ἐπὶ πᾶσι ἰόντα γῆ. I.S. v.6, I. ἀλλὰ καὶ ταύτῃ σιγῇ παρελθοιμεν, καὶ τῆς εἰρήνης. Omnino καὶ pro ἐ bis positum totam sententiam obscurabat. I.S. v.10, τὸ μὲν γὰρ καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. nempe τρόπαιον. Idem. v.vlt. σφ.γξαι.

P.1113, v.4. ὑπὲρ σου παιδίου I.S. v.5, κοσμήσας. & πέμπει πεπηδύοντας, aut tale quid. Alioqui mendosiss. est lectio. Sanè quid pro illis ἀνδρὸς πολιτεύοντας reponam, non succurrit. I.S.

P.1116, v.28. ὅτι δὴ μόνος τὸν Ποσειδῶνος πόθον πεπίστευται I.S.

Pag. 1120, v.37. ἡ ἐξεζήτησα] ἡ ἐξήσκησα, Est varia lectio, quæ in textū irrepsit, quæ inepta est. Notum multa eiusmodi in textum irrepsisse apud autores vtriusque linguæ I.S. v.vlt. Ἀλέξανδρος] aliud Excerptum. v.eod. τὸ, τὸ γὰρ τῆς μονομαχίας] aliud Excerptū, vt in sequentibus quot cola, tot Excerpta I.S.

P.1124, v 16. ἢ μὲν σαι καὶ ὀνειδη ἤδη τολμῶσι] Nam illud φυγὴν irrepsit ex sequentibus. Meminisse autem debemus, ferè omnia membra esse diuersa Excerpta, vt

in superioribus attigimus. Quare frustra continuationem orationis hic requiras. Idem. v.49, ἴσ͂εσθ᾽ ἀγάλμασι I.S.

P.1128, v.6. à fin. πήχεις] μικρά τινα παιδία, πήχεις οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι, Lucian.

Pag 1132, v 3. Ἀφροδίτη] quæ inde Κύπρις Theocr. Κυπρία & Κυπρογενής, Pindaro, Κυπρογένεια Aristophani dicitur.

P.1137, v.15. τὸ εὔκολον] τὸ μιμητικὸν καὶ πρὸς πάντα χρηματίζεσθαι καὶ μεταβάλλειν δυνάμενον, Lucian. lib de Saltatione. τὸ συνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις οὐ θείως, ἀλλὰ πολιτικῶς, Synes. epist. 137.

P.1144, v.8. à fin. ὅτι πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἱστόρησαν, ἀπὸ σχήματος γυναικείου] De mutatione sexus narrantur aliquot exépla cùm à Medicis, tum à Plinio historiarum libr. 7. cap. 4. à Ioanne Iouiano Pontano lib. X. de Rebus cœlestibus c.5.

P.1145, v.23. Notetur verbum in Lexicis hactenus desideratū προικίζειν, id est, dotare, Laërt. προῖκα ἐπιδιδόναι. Philo p. 539. προικιζέσθω τὴν παρθένον φθορεὺς ἄλλῳ, ζημιούμενος χρήμασιν. Epiphan p.456. Μὴ προικισμένας ὑπὸ τοῦ Λόγου. atque inde ὁ προικισμὸς ibidem. Horum prototypum est ἡ προίξ, dos: hinc θεράπαιναι προικίδιαι apud Philonem lib. περὶ εὐχῶν. ἀπροικον γῆμαι, ἀπάγειν, λαβεῖν Lucian. Athen. Laërt. v.29, τοῦ πυρετοῦ] H.St. τῶν πυρετῶν, sed illud in marg. v. 34, H.St. προσπεσεῖν. v.44, ἑρμαφρόδιτον] ἀρρενόθηλυν, Naz. ἀνδρόγυνον, Lucian. γύνανδρον, Philo. v.3, à fin. τὴν ἀλήθειαν διαστρατηγεῖν καὶ θυμοῦ τὸ πολεμικὸν τῆς καθυποκρινομένην τὸ τῆς φύσεως ἄρρεν ἰδεῖν λύσασαι I.S.

P.1148, v.7. αἰκίας] H.st. ὁμοίως. sed illud ad marg. v.8, σιωπηθείσης idem. v.12, δόξαι κεχρῆσθαι idem. v.16, διόπ. v.29, Καλαὶ idē. v.32, παρὰ τὴν καλουμένην συνεγγωσθέντα, H.St. & alterā lectionem in marg. παρὰ τὴν καλουμένην κτίσιν, τόπου συνεγγωσθέντος I.S. v.51, H.st. αὐτόφυσι. v.7, à fin. idem Καλλαί. v.vlt. H.St. τύπον H.St.2, τόπον.

P. 1149, v.16. τοιούτου γεγενημένου] Schol. in Cod. H.St.2, & M.M. τοιοῦτόν τι πέρας ἐφάνη καὶ τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις, ὃ καὶ πρὸς ἄμφω τὰ γένη ἐγνώσθη μεθαρμοζόμενον, πάσχον τὰ καὶ πράττον τὰ φυσικὰ πλέον δέ, ὡς ἔλεγε, κατεκράτει τούτου ὁ τοῦ ἀνδρὸς ἔρως. εἰ δέ που καὶ ἐπάσχεν, οὐ κατὰ τὸ ἑκούσιον, ἀλλ᾽ ἀναγκαζόμενον.

v.23, τῇ μὲν γὰρ θηλείᾳ H.st. v.45, ἐξ ἁπάσης τῆς Αἰγύπτου συμφυγαδευομένοις] Fabulam de Iudæis propter lepram, siue tabem, quæ corpora fœdaret, Ægypto pulsis vt verá cómemorat quoque Cornel. Tacitus lib. historiarū v. vlt. συνιστάς] ἱστ. μισήσας, H.St.

P.1146, v.5. καταρρᾶναι idem. v.8, Asteriscus ante ἀναγκάσαι ponatur, & in marg. l. ἀναγκάσασθαι, est enim ea lectio Codicis A.S. in quo coaluerunt, vt apparet, duę dictiones in vnā pro ἀναγκάσας vel (vt H.st. 2,) ἀναγκάσαι προσιέναι γυναιξί. Cæteroquin ἀναγκάσασθαι notę significationis verbum, idem quod Clem. Alex. ἀναμφηριστῶς. v.15, φόρους τοὺς ὀφειλομένους εἰσπράξαι] Synes. epist. LXXIX. Ζηνᾶς ὁ πράξας πάνυ τοὺς δημοσίους φόρους id est, εἰσπράξας vel εκπραξάμενος. v.11, à fin. & hic asteriscus est chalcographi culpa transpositus. H.St. φροντίσαι, ὅ καὶ ἀνδρὶ ἱερῷ πολὺ διαφέρει. v.6, à fin. τιμώμενον] θαυμαζόμενον idem.

P. 1153, vers. 4. τοῦ σύμπαντος ἔθνους idem. v.39, γενομένας H.st. εἰδυιωμένας, sed illud ad marginem, vt ferè alibi alia. v.43, H.s. παρεῖται παρ᾽ Ἰουδαίοις ἔθος τι. v.4, à fin. Κάτλον] Plutarch. in vita Marij.

P.1156, v. 6. à fin. ἀπολυθῆναι τοῦ ζῆν] Vitâ exsolui. v.3, à fin. κατάχαρον ἐπὶ τὴν λεγόμενον χάραβον Schol. H.St. M M. v.penult H.St. ἐπιταλίνου M.M. ad oram ἐπιπαλίνου.

P 1157, v.12. ἑρμηνεύω δὲ οὐν idem.

P.1160, v.pen. ῥωμαίων οἷς ταῖς εὐγενείαις] τοῦτο καὶ νῦν γίνεται καὶ ἰσορροποῦσι τὰς πράξεις τῆς βασιλείας οἱ κατὰ γένος τούτοις προσήκοντες, ὡς ἔπαρχοι αὐτοῦ καὶ ζῶντι τὸ ὁρῶντες, Schol M M.

P.1161, v.27. Μασανάσσης] Masinissa scripti omnes & H.st. editio, Μασασσῆς, quod vt suspectum reieci in marginé. Illud reperies apud Plutarch in vita Catonis maioris, & alibi: pro quo in Polybij excerptis, Eclogâ CXVIII. Μασσανάσσης legitur, apud Lucian. in Macrobiis Μασινίσσας. v.40, υἱὸν εἶχε πρεσβύτερον] idem ex Polybio nârrat Plutarchus libro, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον; v.eod. υἱὸν] ὄνομα Σθεμβαῖ, ὃν μετὰ ταῦτα Μικίψης εἰσεποιήσατο. Suid.

P.1164, v.23. ἔδωκε χώραν] ad marg. Cod. H.St. annotatur, πιπ. v.20, ὅτι μὲν τὴν Καρχηδονίων κατάλυσιν] Hanc belli seruilis historiam, Latinè à se redditam, ad calcem Diodori Siculi H.Stephanus impressit. De eodem vide Strabonem lib. VI. P. Orosium lib.V. cap.6.

P.1169, v.43. ἅμα τῷ πορευθῆναι] Notetur τὸ ἅμα cum Genitiuo. quod cum alibi etiam in hoc Opere occurrat: ne dubita, quin & suprà p 977. v.11. a fin ἅμα Ἰουδαίοις τῆς ἀρχιερείας autor scripserit.

P.1172, v.21. H.st.2, Τίτος. v.11, à fin. ἐβάλλετο χάρακα, I.S.

P.1173, v.16. πρὸς τῷ θαλάττῃ idem. v.42, ἀγκυλίων] ἴσ. ἀγκυρείων H.st. v.3, à fin. nota parentheseos tollatur post παραδοθεῖσα collocanda, I.S. H.st.

P.1176, v.46. αὐλομανοῦντα] γυναικείαις θέαις αὐλοῦντα. modos tibia facientem in spectaculis thymelicarum mulierum. Nam profecto αὐλομανοῦντα tam ridiculum, quam quæ Latinè reddere conatus est H.Steph.

Quis

Quis sanus dixerit αὐλεμενὸ Θέως; quis hoc intelligit? Hominem de fæce vulgi notat, hariolum & tibicinem non tragœdorum, aut Comœdorum, sed Thymelicarū saltatricum. I.S. v.eod. βασιλεῦ πας, τὰς μὲν πολεις H.St. v.pen.H.st 6εηθήσαν.

P.1177, v.10 ὅτι προτιμήματος I.S.

P.1180, v.3. ἀπειθεύμος τοις περὶ Ἀθηνίωνα, ὁ δοι τερευῶ ται H. St.

P.1184, v.31. l. φρουραίων ἰδεῖν I.S.

P.1185 v.16.l. Λευκίου Μάρκου. quum dicat hos consules creatos Olympiade CLXXI. ergo accidit anno V.C. DCLV. Atqui Fasti præferunt annum DCLXII. septem annis discrepatur. Deest aliquid. puta Ολυμπιὰς δ' ἤχθη ἡ β' πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. I.S.

P.1188, v.24 πολλοὺς ἐπέχουσαν, I.S. v.23, H.St. Κλέπτ. , sed alteram lectionem in margine.

P.1189, v.19. H.st.2, ταύταις. v.41, H.st.ὅσ. τὸν Καίσαρα αἰτιλόγτων. ver.7, à fin. ὅτι τὸ τῶν ἰλλουστρίων] Illustrissimi dignitas, vel illustrissimatus est posteriorū temporū. Itaq; ridiculū, putare hoc a Diodoro vnquam proditum fuisse. itaque sine dubio hęc, & quę sequuntur, sunt sequioris & posterioris Scriptoris. I.S.

P.1192. Excerpta è Vitis Plutarchi desiderātur in Cod. H.st. vt & Aristidea: quare neque nos his immorabimur, quum autores illi extent integrè editi, vnde mutila nullo negocio restitui, errata corrigi possunt.

P.1196, v.15 ἐφ' ἵππον Ald.

P.1197. vers.23. in marg. l. Βουκεφάλαν, sic Plut. in vita Alex. M. & lib. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα. Max. Tyr. λογ. ω κ ς'.

P.1201, v.8. τὸ Ἠλύσιον εἶ) πεδίον] De quo Lucian. περὶ πένθους Naz. in vita Basilij M. λῆρος ὁ Μίνως ἐκεῖνος καὶ ὁ Ραδάμανθυς· οὓ ἀσφοδελῶν λειμώνων καὶ ἠλύσιον πεδίων ἠξιῶσαι οἱ Ἕλληνες, ἐν φαντασίᾳ τῆς καθ' ἡμᾶς πραγμάτων ἐκ τ μωσαϊκῶν, οἶμαι, βιβλίων καὶ ἡμετέρων, εἰ καὶ περὶ τὴν κλῆσιν τι διηνέχθησαν, ἐν ἄλλοις ὀνόμασι τὸν παράδεισον ὑποτυποῦντες.

Pag.1203, v.29. ὡς μέλιτται μὲν βόες] Ideò βουπαιδεῖς dicuntur. v.eod. σφῆκες δὲ ἵπποι] Horapollo libr. 2. cap.44. v.30, κάνθαροι] Plin. lib. XI. c. XX.

P.1212, v.1. κέρανες γὰρ] λέγουσι καὶ τοιοῦτόν τι ἐφ' ἡμῶν, περδίκων κατασπώντων, παραμέρων ἀγρολήπτων, ὅτι ὅ οἱ ἡμέτεροι φασὶ ἐλαγών, ἐκ τῶν φωνῶν κατάκτυπη, τὰ ἴστα τὰ ζῷα, καὶ εὐπεριχοίμηνα πίπτειν εἰς γῆν. Schol. M.M. v.16, Ἀριστείδου παναθηναϊκὸς] Hic partim ab Aldo, partim cum alijs Aristidis Orationibus est impressus Florentiæ typis Philippi Iuntæ, A. M D XVII.

Pag.1313, v.19. Πυθαγόρου βίος] vitam Pythagoræ, præter Laërtium, Iamblichū, & Suidam editos, scripsit Malchus quidam: cuius τολμήματα illustris Ioan. Vincentius Pinellus amplissimo Vellero nostro misit; vt & Theophrasti Opuscula, quæ extant, & librum Aristoteli adscriptum π. θαυμασίων, innumeris locis singula (excepto Malchi libello) a Daniele Furlano Cretēse emēdata, Latinè reddita, & cōmentario illustrata, lucē (vt cōfidimus) aliquando vitura. v.9, Τῶν Πυθαγόρου] Hæc totidem verbis legūtur in Scholiis Græcis ad Idyllium Theocriti XIV. v.31, ἔξω πυζηλωταί] Scholiastes Theocriti ἔξω ζητῶται: mendose: illud etiam Suidas. v.9, a fin. ὁ δὲ δέκα, σωίζετος τῶν τετάρων, κατα σύζης ἀριθμουμένων ἡμῖν] Δεκὰς γὰρ δύναμει ἐστὶν ἡ τετράς, ἀπὸ τῆς μονάδος εἰρμῷ κατὰ πρόοδον συμπληρουμένη, S. Maximus lib. Mystagogiæ Eccles. p.26. edit. August. vers.5. a fin. τῇ ὁμιλίᾳ, τῇ πρὸς θεὸς] Plutarch. lib. de Superstitione, ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι βέλτιστοι γιγνόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες. v. seq. περιόντα] al. φροσιόντας.

P.1315, v.31. ἡ δὲ ἀκοὴ] hæc, Plutarcho autore, λογικωτέρα μᾶλλον ἢ παθητικωτέρα. D. Chrysostom. epilogo in Acta apostolorum, qui in m. f. Augustano desideratur, ad verba illa, ἐπεὶ καὶ θεοὶ γεγονατε τῆς ἀκοῆς, Ἐστι γὰρ (inquit) ὅταν ἀσθενεῖα καὶ ἀκοῆς. καθάπερ γὰρ στόμαχος οὐκ ἂν δέξαιτο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα ἀσθενὴς ὤν: οὕτω καὶ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, ἐκλυομένουσα, ἄγαν ...ομένη καὶ ἐκλυτος, οὐκ ἂν δύναιτο δέξασθαι τι τῶν ὑψηλῶν λόγων. ἄκουε τῶν μαθητῶν λεγόντων, Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος, τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; ἀλλ' ἰσχυρὰ ἢ καὶ ὑγιαίνη: πάντα ῥᾴδια, πάντα εὔκολα, ex Cod. m. s. M. M. v.32, ἡ δὲ ὄσφρησις] γεύσεως ὄσφρησις προσεχομένη, τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ πάσαν σχεδὸν ἅπαντα προσδεχομένη ἀφ' οὗ & προσμυρίζει αὐτῇ ἐκάλεσαν, εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀποδόντες, εὐθυβόλως εἰποι, Philo.

Pag.1317, v.44 οὐχ ὅτι ἐν τῶν τεσσάρων στοιχείων I.

P.1319, v.23 ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου] ἀληθοῦς, Aristotel. Ethic. Nicomach. libr. 6. cap.4. v.6. a fin. ὁ, τι αἳ καὶ παρὰ βαρβάρων μάθημα. Eadem adscribitur laus Romanis Athenæi lib. VI. extremo.

P.1321 v.26. Ἀγαθαρχίδου] Edita hæc excerpta Græcè & Latinè ab H.St. Anno M D LVII. & M D LXXXIV.

P.1352, 1356. περὶ τῶν ῥιζοφάγων, ὑλοφάγων, σπερματοφάγων, σπουδοφάγων, καὶ ὅσοι τῶν σπερμάτων, ἀκριδοφάγων &c: eadem ferè habet Diodor. Siculus lib.3.

P.1361, v.49 καμηλοπάρδαλις] εἶδον τὸ τοιοῦτον ζῷον κἀγώ, παρὰ τῷ τῷ ... τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ... τοῦ βασιλέως ἡμῶν. ζωγραφοῦ δὲ

ἐκάλει τοῦτο ὁ ἀγαγὼν βάρβαρος, Schol. M.M.

P.1380,v.31. Ἱερομελίους περὶ πορνείαν] vide ſupra p.540.v.2 à fin.

P.1386,v.6. ταῖς παντοίαις τούτων μεταβολαῖς] Schol αἰχμαλωτισθεῖσαν ἐκ τούτων οἱ ἀφηνιάζοντες πρὸς τὰ συμπίπτοντα δυσχερῆ, καὶ μὴ ταπεινούμενοι, M.M.

P.1392,v.26. παῖδα γὰρ ἦν] Schol. σημείωσαι τὴν ἀναγωγὴν τοῦ παιδεραστοῦ. καὶ ἤρκει τὸ εἰπεῖν ἐρωτικόν, τὸ γὰρ τοιοῦτον ὄνομα καὶ ἐκ μόνης ἀκοῆς ἐστὶν ἀηδές. καὶ πῶς ἀποδείκνυσι τοὺς παιδεραστὰς θεωρητικούς. εἰ δέ εἰσι πρακτικοὶ παιδερασταί, τί λέγεις ὦ Πλάτων; M.M. v.8, à fin. Ὅτι νόμοι] σημείωσαι τοῦτο τὸ κεφάλαιον, ὡς πάνυ χρήσιμον ὅλον.

P.1397, v.26. Γρηγορίου] τοῦ διαλόγου C.V. H.St. ὃς διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα θαῦμα θαυματουργήματα Διάλογος ἐκλήθη, *Cedrenus*. v.32, κλειὸς καυρὴν] Cod. Aug. Dialog. m.ſs. κλειὸς καυρῆ, quod æquè obſcurum. *Cliuum Scauri* eſſe intelligẽdum, vidit ocellus patriæ meæ M.V. v.39, ἵνα τις] Schol. ὅρα τὴν ἔλλειψιν σύνταξιν. v.2, à fin. ὡς ἔθος περιττὸν] Schol. τοῦτο εἰ καὶ ἔθος, ἀλλὰ καὶ τότε μέχρι τινὸς ἴσως. νῦν δὲ ἀπέπτη, καὶ οὐδ' ὅλως οὐδ' ἐξ ὀνόματος ἔγνωσται, M.M.

P.1409. quæ de Paphnutio & Spiridone memorantur, eadem leguntur apud Suidam, & in Eccleſiaſtica hiſtoria; in hac etiam, quæ de Conſtantino, D. Athanaſio, &c. paulo poſt ſequuntur.

P.1420,v.9. l. Κωνστάντιον τ.Ρ.ά. διέποντα, ἢ τὰ τῆς ἀ. ἐνεχειρίζετο ση. προεδρεία τ.τ.αἱ. ἀρ. καὶ συνδρομὴ I.S.

P.1437,v.38. δίον στέργειν, idem.

P.1448,v.39. καταλήψεως I.S.

P.1452, περὶ τῶν δέκα ῥητόρων conſule Plutarchum, qui eorundem vitas deſcripſit, vbi nonnulla cum Photianis eadem cognoſces: velut in hac. Antiphontis vita, quod Sophili F. Thucydidis hiſtorici auditor fuerit, & id genus alia.

Pag.1453,v.3. à fin. δακρύσαντα] ὅρα ὅτι ἔτι μὲν ὁ σοφὸς διδάσκων ἐμμίσθως ἐδάκρυσεν, ὡς παρεχόμενος: οἱ δὲ νῦν μικροὶ κατ' ἐμὲ ἐπὶ μισθοῖς τὰ μισητὰ τῶν θεῶν διαπραττόμενοι γάννυνται, ὡς εὐημερηκότες ἐξ ἐγχειρίας καὶ φρονήσεως, Schol.

P.1456, v.17. τὴν πραγματείαν. ὥσπερ δὲ τοὺς καλοὺς ἰχθῦς ὅλους πωλοῦμεν, οὕτω κἀγώ σε, εἰ βούλει μαθητεύειν, ὅλον κ. ἀποδώσ. Plutarch.

P.1457, v.32. potuiſſet hoc etiam modo exprimi diſtichon illud;

Τιμόθεος φιλίας τε χάριν * συνέσιν τε προτιμῶν,

Ἰσοκράτους εἰκὼ τήνδ' ἀνέθηκε θεοῖς.

* Κλεοχάρεος ἔργον. pro illis ſtellâ notatis legitur apud Plutarch. ξείνην & Λεωχάρεος.

Pag.1472,v.40 εἰς παράλληλον] Quintil. lib. 10 cap.3. v.8. à fin. ἐπὶ τὸ ψαλλητικὸν] Quintilian. ibid. & Cic 5. de Finibus

Pag.1473,v.28. τὸ πρῶτον] Quintilian. lib XI. cap.3. Cic. I de Orat. Valer. Max. l.8. cap.7.

P.1484,v.41. ταλάντων] apud Plutarchũ, vbi idem recitatur, pro αὐτὸς ἐποιεῖτο τὴν διοίκησιν, H. Vuolf. legit αὐτὸς ἐποιεῖτο εἰσήγησιν, initio ferè vitæ Lycurgi oratoris.

P.1485, v.7. l. φιλοσοφῶν ἐς χεῖρας ἐπιβαλόντος Πλάτωνος, καὶ πρός τι μάθημα αὐτὸν ἄγοντος συναινέσας.

P.1500, v.16. στολὴν δ' αὖ] Schol. Ἐγὼ δ' αὖ εἴποιμι στολὴν περιττὴν, τὴν παρὰ θεῷ παρρησίαν, διὰ τὸ τοῦ συνειδότος ἀκατάγνωστον: ἣν τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ ἡ μετάνοια τοῖς τε φωτιζομένοις καὶ ἀληθῶς μεταμελομένοις χαρίζεται τοῖς πιστοῖς καὶ πατέρα ἐπικαλουμένοις τὸν κύριον. M.M.

P.1509, v.7. τὸ παρὰ καιρὸν σιωπᾶν] Inter gnomas εἰς σιωπὴν legitur vulgo Senarius,

Οὐ δεῖ σιωπᾶν, καὶ λαλεῖν ὅπου χρεών

Vbi pro negandi particula οὐ, legendum eſt οὗ.

Οὗ δεῖ, σιωπᾶν· καὶ λαλεῖν, ὅπου χρεών.

Sic Euripides apud Plutarch.

Σιγῶν θ', ὅπου δεῖ καὶ λαλεῖν, ἵν' ἀσφαλές.

P.1513,v.7. à fin. πρὸς Γαϊνᾶν] Theodoret. Eccleſ. hiſt lib V. cap 32.

P.1517,v.47. σκάμματι] τὸ σκάμμα, locus certaminis, campus athleticus. Epiphan. p.218. ὁ ἀγὼν ἐπλέσθη, καὶ ἐκενώθη τὸ σκάμμα, καὶ οἱ στέφανοι ἐδόθησαν, καὶ ἀγωνισάμενοι ἀνεπαύσαντο· καὶ οἱ μὴ φθάσαντες ἐξῆλθον, καὶ οἱ μὴ ἀγωνισάμενοι οὐκέτι εὐπορῶσι, καὶ οἱ ἐν τῷ σκάμματι ἡττηθέντες ἐξεβλήθησαν, καὶ τὰ πάντα σαφῶς ἐτελείωται μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν. D. Ambroſ. lib.1. de Officiis, cap.16. *Quid alibi poſcis, quod alibi debetur? quid præproperè coronam exigis, antequam vincas? quid detergere puluerem, quid requieſcere cupis? quid epulari geſtis, antequam ſtadium ſoluatur? Adhuc populus ſpectat, adhuc athleta in ſcammate* (al ſtemmate, perperam.) *ſunt: & tu iam otium petis? Sed forte dicas, cur impij lætantur? (cur epulantur?) cur luxuriantur? cur etiam ipſi non mecum laborant? Quoniam qui non ſubſcripſerunt* [qui non ſcripti erũt, m.ſs. S. Vdalrici] *ad coronam, non tenentur ad laborem certaminis.*

Pag.1520. v.11. εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας] In eoſdem extant homiliæ Gregorij Nyſſeni, & Baſilij M. τόπος δὲ τῆς παρατάξεως αὐτοῖς (inquit ille) τὸ τῆς μικρᾶς πόλεως διαστήματον ἦν, ἐν ἐκείνῳ συστάντες ἠγωνίζοντο, οἱ μὲν ἀπειλαῖς ἀκροβολιζόμενοι, οἱ δὲ διὰ τῆς ὑπομονῆς ἀμυνόμενοι. Ex m. ſ. Auguſt.

P.1552.v.4. προσευχὴ] S.Maxim. προσευχὴ, αἴτησις ὧν θεὸς πρέποντως ἑαυτῷ δωρεῖσθαι τὸ φυκὸν ἀνθρώποις. Εὐχὴ δ' ὑπόσχεσις, ἤγουν ἐπαγγελία ὧν γνησίως λατρεύοντες θεῷ προσκομίζουσιν οἱ ἄνθρωποι. M.S. Augustan.

P.1560.v 25.l σοφόν τι ἐ μέγα I.S.

P.1565.v.27. Θεοφράστου] Edidit H.St. A. M D LVII. v.32. πολύποις, χαμαιλέων, ταρανδος] Philo lib. περὶ μέθης.

Pag.1568.v.15. Scholion, Οὐχ οὕτως ἀλλ' ἐπεὶ λειποψυχία γίνεται, τοῦ περικαρδίου θερμοῦ πλέον ἢ προσῆκει σκεδαννυμένου. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ἡδομένοις, ὡς πλεῖον ἢ δεῖ διαχυθεῖσι, γίνεται, καὶ ὡς αὖ εἴ πη τις τοῦ ἐν βάθει θερμοῦ τῇ τῆς καρδίας ἀναχύσει καὶ ἐξαπλώσει περὶ τὴν ἐπιφάνειαν σκεδασθέντος: τοῖς δ' αὖ λυπουμένοις, ὡς μᾶλλον συσταλεῖσι καὶ πιλωθεῖσι καὶ οἱονεὶ συσφιγχθεῖσιν ὡς ἐν πνιγμῷ συμβαίνειν σβέννυσθαι γὰρ καὶ κατ' ἄμφω τὸ πῦρ γινώσκομεν τούτου ἕνεκα γίνεσθαι [ἴσ γίνεται,] ἢ οὐχὶ τῇ τῶν ὑγρῶν ῥοῇ ἢ τῷ πλήθει. καὶ γὰρ εἰ ἀμέτρως τοῦτο συμβαίη τῷ σώματι, τὸ στεγνὸν ἢ μανὸν γενέσθαι: οὐ λειποψυχίαι μόνον, ἀλλὰ ἢ θάνατοι ἐπακολουθήσουσιν. M.M.

Pag.1577.v.6.à fin. τὸν μωσῆν ἄλφα καλεῖσθαι] vide supra pag. 485.v.11.à fin.v.5.à fin. καλεῖ τὸ ψεύδους τὸν Φίλωνα μάρτυρα] apud quem neque in tribus de Mosis vita libris, neque alibi horum quicquam legitur.

Pag.1580.v.29. l. ὅρκοις δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν ἐγὼ γράφω. vers.30. ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω, vt apud Athen. sic rectè memini. I.S.

P.1581.v.36 μαιοῦσαι] l. μυοῦσαι Diod.S. lib. 3. μούσας δ' ὀνομάσθαι inquit ἀπὸ τοῦ μυεῖν τοὺς ἀνθρώπους, &c. Plutarchus autem μούσας dici ait, quasi, ὁμοῦ οὔσας. vers.37, μαιώσαι] ita m.s. ἴσ. μῶσαι. v.40, παρ' Εὐφορίωνι I.S. v.44. ἥτερον, idem. v.43. ὅμηρος] Et Pind. Nem. Ode 3. vers.50. Καλλίμαχος δ' ἐν Βραγχ I.S. τὸ μακκοᾶν, quo Lucianus in Lexiphane vtitur, possit etiam ἐκ τοῦ μὴ κοᾶν formari. Simmias Rhod. τὰ δ' ἀκυβοακοᾶν. ver. vlt. & 1.p.seq. Ἴτυλος.——absumpti fata gemens Ityli, *Catull.* I.S.

P 1584.v.2. l. συνεργέουσι. & infra, πέτλα & πέτλασι, sed nugatur. I.S. v.34, ἐν χαλέπῳ φορτίῳ. πέτλα I.S.

P.1585.v.5. οἱ γλωσσόκομοι, loculi, *Glossa.* τὸ γλωσσόκομον, 2. Paralipom. 24. Ioseph. pag.151. Naz.141. γλωττοκομεῖον, Hesych. διεφθαρμένως δὲ λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐχρῆν γὰρ γλωττοκομεῖον λέγειν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ οἱ ἀρχαῖοι, *Phauorin.*

P.1589.v.14. τὸν Ἄρην] παρὰ γὰρ τὸ ἀρήγειν, ὅπερ βοηθεῖν ἐστὶ, κατὰ γλῶτταν Ἄρης ὠνομάσθαι μοι δοκεῖ, καθαιρετικὸς πολέμων, δημιουργὸς εἰρήνης, *Philo.*

P.1592.v.8.à fin. Αἰσχίνην] vide suprà pag. 1476.v.1.

Pag. 1597.v.1. Ὡραπόλλων] οὐκ ἀπέοικε δὲ τῶν τοιούτων οὐδὲ ὁ Ὡραπόλλων, ὅπερ λόγιος: οὗ ἡ σύνθεσις ἐκ τοῦ Ὥρος καὶ Ἀπόλλων, ἃ ἢ ἄμφω ἐπίθετα εἶναι Φοίβου. Eustath. δ'. Odyss.

ADDENDA ET SVIS locis inferenda.

Pag.24.vers.1. πόλεως δὲ Ἐπιφανείας] Euagrium fuisse domo Epiphanensem, nullus dubito. Vrbs fuit Syriæ Cœlæ, Epiphania nomine, cuius multa apud Geographos, & historicos mentio. huius ἐθνικὸν est Ἐπιφανεύς, vt scimus cum ex analogia, tum ex Stephano. rectè igitur in editione Euagrij scriptum Ἐπιφανέως, rectéque interpretes *Epiphanensis.* hoc ipsum indicare voluit Photius cum scriberet πόλεως δὲ Ἐπιφανοῦς τῆς κατὰ Κοίλην Σ. πόλις Ἐπιφ. est Epiphania siue Epiphanea. Sic ἡ μεγάλη πόλις τῆς Ἀρκαδίας, pro Megalopolis. ἡ τοῦ Ἀντιόχου est Antiochia. sic de aliis. Non tamen displiceat, si quis putet legendum esse π. δὲ Ἐπιφανείας. Is. *Casaubonus.*

P.200.v.13. pro Ζασεράδης, existimat nobilis & cl. *Theodor. Canterus* rectius legi posse Ζαροάδης. &

P.464.v.10.à fin. Καρδιάπη.

P.465.v.8 ἴσ. μουσῶν θήλεια, idem.

Cum multa Photium V. Ill. Iosepho scaligero debere initio Notatum testati fuerimus, hic etiam nomen eius, quanquam præ modestia inuiti, repetimus. Ingrati animi existimantes, per quem profeceris dissimulare.

IOSEPHVS SCALIGER
Dauidi Hœſchelio S.

DOLEO priores literas meas ab hoſtium equitatu interceptas ad te non perueniſſe. Eæ cum literis meis & Merulæ ad cl. V. M. Velſerum miſſæ fuerant Coloniam, quæ via maximè infeſta ab excurſionibus militum, & eorum prætenturis. Quid ad te ſcripſerim, equidem non facilè meminerim. Sed, quod poſterioribus meis tibi ſignificabam, conieceram in vnum indiculum errores editionis Photianæ, & paucos illos quidem, & propiores mendis typographicis, quàm vt vllum locum iuſtarum animaduerſionum obtinere poſſint. Itaque neque illæ mendæ tanti eſſe videbantur, vt de illis te monerem, qui hæc melius perſpicere poſſis, quàm ego; neque tantæ, vt paulo doctiorem Lectorem remorari poſſint. Quo magis inutiliter collocari operam putabá, niſi veritus eſſem, ne tibi hęc denegare eſſet aut laborem tua gratia declinare, aut amicitiæ noſtræ rationem non habere. Quæ potui igitur meminiſſe, retuli, vt in hoc ſchedio habes. Quæ bona, pro tuo iudicio ſeliges: mala, quæ tua eſt ęquanimitas, aut excuſabis aut pręteribis. Non enim illa morari debent ſeria tua. neque profectò opus me in iſtis memorari, qui in melioribus optarim nomen meum ſileri. Vale, mi Hœſcheli, & nos ama. Lugduni Batauorum. Kal. Augusti CIↃ. IↃ. XCIX.

ΤΕΛΟΣ, ΚΑΙ ΘΕΩ͂Ι ΔΟΞΑ.

INDEX

INDEX RERVM VERBORVMQVE MEMORABILIVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ.

NVMERVS EST PAGINARVM LATINI CONTEXTVS, p. principium eius paginæ: m. medium: f. finem designat. Schol. Schottom marginis vel suo quidque loco positum significat.

A.

H.

Augustæ

FFff

INDEX.

Seuerus

T.

V.

X.

Z.

FINIS.